Universidad de Deusto
Biblioteca

PANORMITANI

COMMENTARIA

IN DECRETALIA

7

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS
PANORMITANI
COMMENTARIA

In Quartum, & Quintum Decretalium Libros.

Quamplurium Iurisconsultorum, qui probè hucusque aliquid ijs addidisse apparuerunt, & nunc demum Alexandri de Neuo Adnotationibus illustrata.

Hac postrema verò editione recognita, atquè ab innumeris erroribus, quibus ob temporis vetustatem, & librariorum recentem iniuriam vbiq; deprauata, mutila passim, & plerisque in locis decurtata, vsque adeò deprehendebantur, vt nullus planè sensus esset, tam in textu, quàm in allegationibus, summo studio vindicata, & integritati suæ restituta.

Quibus præter eiusdem Panormitani QVÆSTIONEM quandam in Parmensi Gymnasio disputatam, REPETITIONEM in c. Pertuas. De arbitris, In Alma Bononiensi Academia editam, Et INTERPRETATIONEM ad Clementinas epistolas, quæ tamen omnes in veteribus codicibus reperiebantur.

Profectò his nostris typis accessit Practica eiusdem Panormitani, vt Pontificij, & Cæsarei iuris studiosi Theoricam haberent coniunctam cum praxi in omnibus ferè curijs obseruari consueta.

TOMVS SEPTIMVS

FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO

BIBLIOTHECÆ OMNIENSIS SOCIETATIS IESV
IHS

VENETIIS, M D XCI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rubricarum Tomi huius Syllabus.

Accusationib.inquisitionib.& denunciationib.fol.59
Adulterijs,& stupro. 149
Apostatis,& reiterantibus baptismum. 124
Appellationibus. 275
Baptismo. 285
Calumniatoribus. 89
Causa,possess.& proprieta. 272
Celebratione missarum. 285
Censibus. 284
Clandestina desponsatione. 17
Clerico venatore. 169
Clericis pugnantibus in duello. 139
Clerico per saltum promoto. 178
Clerico percussore. 170
Clerico excommun. deposito,vel interdi. minist. 172
Clerico non ordinato ministrante. 177
Cognatione legali. 30
Cognatione spirituali. 28
Collusione detegenda. 167
Concessione prębendę. 277
Condi.apposi.in despon.& matri.vel in alijs cõtr. 19
Coniugio seruorum. 27
Coniugio leprosorum. 26
Consanguinitate,& affinitate. 33.& 286
Crimine falsi. 162
Decimis. 280
Delictis puerorum. 168
Desponsatione impuberum. 13
Diuortijs. 50
Dolo, & contumacia. 272
Donatio.inter vir.& vxo.& dote post diuor.resti. 55
¶Aetate & qualitate,& ordine prędicien. 267
Electione,& electi potestate. 265
Eo, qui cognouit consanguineam vxoris sue. 31
Eo, qui duxit in matrimo.quam pol.per adulter. 24
Eo, qui furtiue ordines recipit. 178
Exceptionibus. 274
Excessibus prælatorum. 179.& 290
¶Foro competenti. 271
Frigidis & maleficiatis,& impotentia coeundi. 37
Furtis. 148
¶Hęreticis. 115.& 288
His qui filios occiderunt. 126
Homicidio voluntario,vel casuali. 127.& 289
¶Infantibus,& languidis expositis. 127
Iniurijs & damno dato. 214
Immunitate ecclesiarum. 286
Iudæis & Sarracenis, & eorum seruis. 110.& 287
Iudicijs. 271
Iure patronatus. 284
Iureiurando. 273
¶Magist.& ne aliquid exigat pro lic.doct. 108.& 287
Maledicis. 171
Matrimonio contracto contra interdictum eccle. 40
¶Natis ex libero ventre. 28
Ne prela.vic.suas,vel eccle.sub annuo censu cõce. 105
Noui operis nunciatione. 187
¶Officio,& potestate iudicis delegati. 268
Officio iudicis ordinarij. 269
Officio vicarij. 268
¶Pœnis. 217.& 292
Pœnitentijs,& remissionibus. 223.& 295
Prębendis,& dignitatibus. 276
Priuilegijs,& excessibus priuilegiatorum. 192
Probationibus. 273
Procuratoribus. 269
Purgatione canonica. 206
Purgatione vulgari. 213
¶Qui matri.accusare poss.vel contra illud testifi. 48
Qui nisi sint legitimi. 40
Qui clerici,vel vouentes matri.contrah.possunt. 22
¶Raptoribus,& incendiarijs,& violatoribus eccl. 144
Rebus ecclesiæ non alienandis. 278
Regularibus,& transeuntibus ad religionem. 281
Regulis iuris. 262
Religiosis domibus. 283
Reliquijs & veneratione sanctorum. 285
Renunciatione. 266
Rerum permutatione. 278
Rescriptis. 264
Re iudicata. 274
Restitutione in integrum. 270
Sagittarijs. 140
Schismaticis. 122
Secundis nuptijs. 57
¶Sententia excommunicationis. 232.& 293
Sepulturis. 279
Sequestratione possessionum,& fructuum. 273
Simonia. 85
Sortilegijs. 165
Sponsa duorum. 18
Sponsalibus,& matrimonio. 2
Statu monachorum. 282
Summa Trinitate. 264
Supplenda negligentia prelatorum. 267
¶Testamentis. 279
Testibus. 273
Torneamentis. 138
¶Verborum significatione. 252.& 294
Vita,& honestate clericorum. 275
Vsuris. 151.& 289
Vt lite pendente nil innouetur. 272

ABBATIS PANORMITANI IN QVARTVM, ET QVINTVM DECRETALIVM LIBROS Commentaria.

Hac nouissima omnium editione ab innumeris erroribus, quibus contextus multis in locis deprauatus, sæpe mutilus, sæpe mutatus, qua calamitate affectæ quoque allegationes deprehendebantur, summo studio vindicata.

De sponsalibus,& matrimonijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio rubricæ.*
2 *Matrimonium quid sit,vnde, vbi,& per quem fuit institutum, & causa instituendi, ac eius impedimentum.*
3 *Sponsalia quid sint, & vnde dicantur. Sponsus, & sponsa quare, & qui dicantur.*
4 *Consensus solus, facit matrimonium.*
5 *Matrimonij appellatione quid veniat.*
6 *Sponsa de futuro, an dicatur mulier maritata.*

1 SVpra. Visum est † in precedenti libro de actib.& gestis spectã
2 tib.ad clericos; merito nunc restat videre de spectantib. ad laicos. [a] Et hæc rub. habet duas partes. In prima dicit de sponsalibus. In secunda de matrimonijs; & differentia est inter illa maxima. † Quid autem sit matrimo-
b niũ, [b] vnde dicatur, vbi fuit institutum, per quẽ, & quot sint causæ instituendi matrimonij, & de impedimentis ipsius, & multis alijs vide bo.gl.27.q.1.in sum. Ad declarationem diffi-
3 nitionis prosequit glo.ead.causa.q.2.in prin. † Quid sint spõ-
c salia, [c] vide per tex.30.q.5.in ca. nostrates; sunt n.futurarum nuptiarum promissio; vnde se habent ad matrimonium, vt quoddã præambulum. Et dicuntur à spondeo spõdes,quod idem est,quod promitto, vt in l.1.& 2.ff.de sponsi. hinc sponsus qnasi promissus, sponsa quasi promissa; sed post ȝctum matrimonij,adimpleta est promissio; vnde proprie non dr̃ sponsus,& sponsa,sed maritus, & vxor ante carnalem copu-
4 lam. † Nã solus consensus animorũ facit mr̃imoniũ.27.q.2. c.sufficiat.& ideo si legatur alicui certum quid, si ȝxerit matrimonium cum Berta, debet illico sibi legatum, cum ȝxerit per verba de præsenti; licet mr̃imonium non consummauerit,vt in l.cum fuerit,ff.de cond. & dem. Quandoq; tñ appellatione mr̃imonij comprehendit mr̃imonium duntaxat carnali copula consummatum, vt est tex.in c.ex publico, de conu. coniu.vnde ante copulã possint, licet impropric, appellari sponsi;nam vr̃ mulier sponsã,i.promissã,respectu carnalis copulæ, & sic possunt intelligi iura, quæ tales nuptias
5 appellant sponsalia per verba de p̃senti,vt in c.pe.j.eo. † Vnde r̃m subiectam materiam appellatione mr̃imonij q̃nque cõprehendit mr̃imonium ȝctum solo consensu, quandoq; carnali copula consummatũ,vt plenissime retigi in quæstio-
6 ne facti,de qua vide quod dixi in d.c.ex publico. † Per prædi-
d cta [d] determinar̃ alia quæst. dicit statutum, mulier maritata nõ admittar̃ ad successionẽ p̃ris cũ fratrib. Quidã decessit relictis filijs masculis, & filia desponsata per verba de futuro.q̃rit̃,nunquid ista filia debeat excludi a successione p̃na?& dicendũ est,q̃ non, qa ex quo agit̃ de odio, appellõne maritatæ,non venit sponsa; secus si ageret̃ de fauore; ꝓ hoc bonus tex.in l.non sine,C.de bo.quæ lib.& ibi ꝓ Cyn.& alios,& vide bo.gl.Insti.de nup.in §.sed si vxor.& 25.q.2.in prin.secus,si diceretur de filia dotata,quod non succederet, quia inest doti.

ADDITIONES.

a ¶Ad laicos Quia digniora sunt præponenda, Inst.de iu.perso.& Inst. de bo. pos §.alia.sed clerici sunt digniores laicis. c.denique. iiij.di.& c.duo sunt genera.xj.q.ij.secundum Ph.de Fr.hic.

b ¶Quid autem sit matrimoniũ.Ponitur Inst.de pa.pot.in prin.& in c.illud supra,de præsump.&c quare potius denominetur a matre,q̃ a patre,ponitur in c.ex literis j.de conuer.infid.per Ale.consi.vij in j.col.& hic post

set quęri quid sit matrimonium aualac.de quo fuit dubitatum tempore domini Ang.de Periglis,dũ legebat Paduæ,per ipsum in ru.ff. sol. ma.& per Ioan.Bap.& S.Seuerino in l.si qua illustris,C. de senatusc.Orf. Quid sit matrimonium ad Morganaticam,ponitur in c.j.de fi. na.ex matr. ad mor.contra.in vsi.feu.& per dictos doc.in dictis locis.

c ¶Quid sint sponsalia.Dic,vt hic per Abb.& sunt de futuro,& de psenti.c. pe.j.e.& quis debeat primò interrogari,an sponsus, vel sponsa, dic ꝓ sponsus,vt per so.An.in d.c.pe.gl.in l.ij.ff.de ado.licet de consuetudine contrarium seruetur,secundum Phil. hic.

d ¶Per prædicta.Quomodo verificetur legatũ factum mulieri,cum maritatur, Ale.cons.ij.in ij.op.& cons.lv.e.vol.vbi ponit.quando est dictũ,si nupserit,& an dicatur legatum conditionale,per Bar.in l.Titio centũ.§.Titio genero,ff.de cond.& demõ.late per Bal. nou. in trac. de dotib. in vi. parte priuilegio lxvj.& licet appellatione spõsæ,vel maritatæ nõ veniat sponsa de præsenti per Soc.cons.lxiij.in ci.in causa vertente, imo in materia stricta appellatione vxoris,venit sponsa, vt in statuto, ꝓ maritus dẽat lucrari partẽ dotis,vt per Bar.in l.nihil.ff.re.amo.Bal.in l. fi.C.de epi.& cl.licet Sal.in l.cum te,C.de do.ante nup.teneat contrarium, cum quo aliqui transeunt in l.non sine,C.de bo.quæ li.opi.Bar. est cõmunis, vt late per Pe.de Vbal.in c.Rayn.de test.& per Ale.in l.si ante,in fi.so.ma. per Ab.in c.tertio loco,sup.de præsum.per Raph.in l.si cum dotem. §.si transgrediamur,ff.solu.mat.per Campegium in trac.de dotib. in v.parte.q.xiij.& opi.Bart.in d.l.nihil,sequitur hic Phil.Franc.

¶Tu dic contrarium.Imo ꝓ contra Bar.est communis opi.f.quod stãte statuto, quod vir lucretur terciam partem dotis vxoris prædecedentis, ꝓ hoc statutum habeat locum in sponsa tantum,etiam per verba de præsenti,vt per Pet.de Anch.in rep.c.j.char.lxvij.ver.quæro de quæstione, q̃ mihi occurrit.supra,de const.vbi dicit in terminis,quod statutum,ꝓ loquitur de nupta,non hẽ locum in desponsata tantum per verba de psenti.vbi refer alias secum d.An.de Bu.consuluisse,quod stante statuto, ꝓ filia maritata seu nupta non veniat ad successionem, quod hoc casu filia desponsata per verba de præsenti non excluditur.idem tenet Bal. licet variauerit,vt per compositillatorem mẽum l.non sine, in prin. C. de bo.quæ li.& in auth.dos data,C.de don.ante nu.iste in c.j. & ibi posui in apo.ad eum in ver.cõtrahentes sponsalia,sup.de postu. præla.& in c. tertio loco,& ibi etiam in apost.meis in ver.sponsus,nu.v.vbi plene per Mod.s.de præsump.idem in c.fi inter j.eo.& in c.ij. per illum text. j. de spon.duo.pro quib.facit gl.in cle.j.de consan.& affi.idem per Sal.consi. suo xiij.in c.Iacobus promisit Stephano, &c. & Pe.de Anch. cons.xx.in ci.pro solutione dubiorũ. Aduerte tamen, ꝓ hoc dictũ non procederet in desponsata per verba de præsenti,quæ est traducta ad domum viri, vt cũ eo coniungeretur,licet ante coniunctionẽ mulier decederet, quia hoc casu per statutum debitam portionem lucraretur. istud est sing. dictum Sal.in l.cum te,in fi.ver.C.de dona.ante nup.& ꝓ pro sing. extollit referteq;& sequitur Fel.in § alle.c.tertio loco,col.ij. ver.decenta, &c. Zac.

¶Vide Abb.in cõl. j.in j.vol. Ale.in apost.ad Bar.in l.iubemus.§.fane,ad fi. C.de sacrof.eccl.Pau.De Ca.in l. Bro nobis,in ij.col. C.de epi.& cle.tal. in auth.præterea,col.ij.& iij.C.vnde vir.& vxor.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum alienigena contractum, valet, etiam non seruata cõsuetudine patriæ;dummodo sit eiusdem fidei.*
2 *Consuetudo venit legis appellatione.*
3 *Consuetudinis omissio,siue defectus non vitiat matrimonium.*
4 *Matrimonialis causa in concilio tractari potest. Concilium iurisdictionem habet in causis decidendis.*
5 *Concilij constitutio sub nomine cõcilij editur,& non Papæ tantũ:secus tamen quandoque sit.*
6 *Peccator notorius compellitur ad penitentiam. Maritus compellitur redire ad vxorem, & sic vxor ad virum.*
7 *Consuetudo,leges,& statuta,an possint aliquid disponere circa matrimonium,& aliquam pœnam imponere.*
8 *Pœna imposita per statutum in matrimonijs,an valeat. Dotium constitutio per statutum facta valeat.*
9 *Solẽnitates circa matrimonia indultas p̃statutũ nõ seruãtes,an peccẽt.*
10 *Consuetudo si est diuersa in loco viri,& mulieris,quæ sit seruanda. Forenses,an teneantur seruare consuetudinem loci.*
11 *Consuetudo, & statum circa dotes, quæ sit seruanda,an loci viri, an vxoris.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. PRIMVM.

DE Francia. Matrimonium cōsensu ℨ̄hitur,nec in ualidaſ;ſi ꝓſuetudo patriæ non ſeruetur,primo ponit caſum. ſecundò diffinit ibi,diffiniuit. Caſus lit. Quidã iuuenis de Francia duxit in vxorem quandam nobilẽ mulierem de Saxonia, ſm ꝓſuetudinem Saxonum,ſed quia diuersis ꝓſuetudinib.Francigenæ,& Saxones vtuntur in matrimonijs ℨ̄hendis,& iſte nō ſua, ſed Saxonum lege ℨ̄xit , fuit accusatus,quia ea omiſſa aliam ſuperduxit.In concilio quæſitum fuit,quid de hoc fieri deberet?ſtatuit ꝓcilium,vt tranſgreſſor euangelicæ legis ſubijciatur pœnitentiæ, & à ſcda vxore ſepa
1 ret,& primã recipere ꝓpellatur.B. † No.1. ꝙ valet matrimoniũ ℨ̄ctum cũ alienigena,& intellige non de alienigena reſpectu fidei,nã tunc nō teneret mr̃imonium,vt in c.caue. 28. q.
a 1.debent.n.eſſe maritus,& vxor eiuſdem fidei, [a] vt ibi. † Secũ
2 do no.iunc̃ta gl.1.& 2.ꝙ appellatione legis,ꝓhenditur cõ
b ſuetudo q̃ eſt quæ dã lex [b] vt in l.de quib.ff.de leg.& 1.di.c.cõ
3 ſuetudo. † Tertiò no ꝙ defectus,ſeu omiſſo ꝓſuetudinis patriæ,non vitiat mr̃imoniũ,de quo.inf.latius. † Quarto no.ꝙ cauſa mr̃imonialis põt tractari in ꝓcilio, ex quo infertur , ꝙ
5 ꝓcilium hẽt iuriſdõnem etiã in cauſis decidendis. † Item no, ibi,ſanc̃ta ſynodus,ꝙ ꝓſtitutio, vel diffinitio ꝓcilij editur ſub
c noĩe totius ꝓcilij,& nõ Papę tm̃, [c] ꝙ hoc facit tex.in c.Oſius de ele.&c.1.ſ.de pa cũ ſimi.q̃nq; tm̃ edif ſub noĩe Papæ cũ ꝓſilio ꝓcilij,vt in c.licet,de ele.& c.aduerſus,de imm. ecc.& vide bo.gl.in c.ad apoſtolicæ,de re iu.li.6.ꝓ Inn. & Hoſt.in c.ex geſtis,de cle.nõ reſi.D. An.in d.c.1.de pac. per illũ tex. ſimp'r colligit,ꝙ ꝓſtitutio editur ſub noĩe ꝓcilij;ꝙ licet Papa ſit ibi vt caput,tm̃ ptãs dependet ex toto cõcilio , ſed in ℨ̄riũ faciũt ea,quæ ſtatim allegaui. Sed puto dicendum , ꝙ aut materia originatur à toto concilio;& tunc fiat ſtatutum ſub nomine totius concilij;& ita loquãtur iura primò alle. & vide tex. 1.q.7.in c.conuenientibus,& c. Adrianus.63.di. Aut materia originatur à ſolo Papa,ſed cum conſilio concilij, & habeant
6 locum iura ſecundo loco inducta. † Vlt.no. ꝙ notorius pec cator poteſt compelli per eccleſiã ad agendũ pœnitentiam ; ꝓ hoc c.ad audientiã, ℨ̄.c.& vide gl.33. q. 2. in c.q.cunq; Item põt notari ex fine literæ,ꝙ maritus põt ꝓpelli per eccleſiã,vt redeat ad vxorem,& pondera,quia non dicit per cenſurã ecclesiaſticã,ſed pure redire cogatur.Ex quo põt inferri,ꝙ præcisè põt cõpelli vxor, vel maritus, vt in vnum redeãt . Nam cum iſta obligatio deſcendat ex lege diuina, & humana, poteſt quis præcisè ꝓpelli ad factũ , iuxta no.per Bar. & alios in
7 l.ſtipulationes non diuiduntur,ff.de ver.ob. † Ingl. 3. in fi.Ex hac gl.poteſt colligi ratio dubitandi,& decidendi, ſed reuo
d co in dubium vltra glo.nunquid cõſuetudo [d] patriæ poſſit
e diſponere circa matrimonium? [e] Inn.dicit,ꝙ circa ſubſtãtiã matrimonij diſponere non poteſt,ar.hic,ſed circa dotẽ forte,ꝙ ſic, arg.in c.Raynutius,ſ.de teſta. D. An. latius exorditur materiam,dicens , ꝙ aut ſtatutum patriæ diſponit circa ſubſtantialia matrimonij ; puta inualidando contractum , vel inualidando perſonas , & non valet ſtatutum , vt hic, & potes no. ꝙ leges ciuiles prohibentes matrimonium inter tutorem,& pupillum,rectorẽ prouinciæ, & prouincialẽ,& inter ſimiles perſonas nõ teneãt , de quo vide latius per Fed. conſ. 35.vbi generaliter tenet , ꝙ ſtatuta , & leges laicorum circa matrimonium , nullius ſunt momenti; quia hæc materia non eſt de foro ſæculari , ſed eccleſiaſtico , vt in c. tua , de ord. cogi.facit.ꝙ no.Bart.in l. Titia.ff.ſolu.ma.& per doc.
8 in c.fi.de ſecun. nup. † Quandoque ſtatutum diſponit circa pœnam erga ſubſtantialia matrimonij, quod ſi hoc facit apponendo pœnam de nouo,& ſic inferendo damnum,nõ tenet,vt diſputat Io. An. late in c. ſtatutum , de hær.lib. 6.Et hęc faciunt ad queſtionem. In hac ciuitate Senenſi ſtatuto cauetur,quod contrahentes matrimonium cum puella ante 25.annos ſine cõſenſu duorum agnatorum,incidit in certam pœnam,nunquid valeat tale ſtatutum?Gaſp.de Cal. in c. 2.de clan.deſpon.recitat in ſimili quæſtione fuiſſe ꝓſultum , ꝙ ſic:nam erat ſtatutum,ꝙ ꝓtrahens mr̃imonium cum puella ante 25.ann.abſque præſentia decem perſonarum ad minus,incurreret certam pœnam, ſed aliqui tenuerunt oppoſitum,& placet mihi opi.Io.And.ꝙ talia ſtatuta non teneãt , cum per hoc intimidet matrimonium , ꝙ debet eſſe liberũ , vt in c.cum locum,& c.Gemma,ℨ̄.eo.Item quia laici,nõ poſſunt diſponere circa matrimonij materiam,vt ℨ̄.dixi.Quandoque ſtatutum imponit pœnam,auferendo lucrum,quod lex ſæcularis attulerat,& tenet d. Ant. ꝙ valeat ſtatutum , & hic ſequendo gl. or.Io.An.& in c.cum ſm leges, de hær. lib. 6.Sed gl.eſt in ꝓtrariũ.36.q.2.c.de puellis,& aperte ſentit.Fed. de Sen.in conſi.præal. & hoc mihi placet plus. Qñq; ſtatutũ
9 laicorum diſponit circa dotem,& valet,vt ℨ̄.tenet † Inn.qñque circa ſolennitates, & tenet d. An. valere ſtatutũ, & peccant non ſeruantes illã ſolennitatẽ.Sed tu aduerte:nam dec. hęc non loquiť de ſtatuto, ſed de ꝓſuetudine patriæ. vñ ego crederem,ꝙ ſtatutũ laicorũ ſit nullum, qa materia non ptinet ad laicos; ſecus in ꝓſuetudine , qa in ea interuenit ꝓſenſus eꝓi,& totius cleri. vnde non ſeruantes clericalem ꝓſuetudinem,ſaltem vbi eſt talis , ex cuius ẽt præteritione eccleſia reddiť incerta de ℨ̄ctu,peccant mortaliter; & ſic intelligo di
10 ctũ doc.hic.†Sed dubitať circa prædicta,maximè ꝙ declaratione tex.quid ſi ꝓſuetudo patriæ [f] mariti,& vxoris eſt diuerf a : [g] Pone Florentinus ℨ̄xit matrimoniũ cũ Senenſi hic Senis, & alia ꝓſuetudo eſt huius ciuitatis a ꝓſuetudine Florẽtina: nunqd attendemus cõſuetudinẽ, vbi matrimonium eſt ℨ̄ctum , vel conſuetudinẽ patriæ mariti. Fr. Vercel.dicit (vt hic recitat Io. An.) ꝙ ſi in loco ℨ̄ctus eſt certa conſuetudo, illa ſeruabitur. 8.diſt. quæ contra. & 12. diſt.illa. & ibi gloſ.ſi nulla eſt ꝓſuetudo in loco ℨ̄ctus , ſeruabitur conſuetudo loci mariti:qa maritus eſt caput mulieris.Sed dic latius, & clarius , ꝙ aut conſuetudo diſponit ſuper ſolennitate ℨ̄hendi, & debet ſemper obſeruari cõſuetudo patriæ,vbi matrimonium contrahitur etiã ſi ambo ℨ̄hentes ſint forenſes : quia non debent peregrini violare conſuetudinem patriæ cum ſcandalo aliorum, vt in d.c.qui contra, de reg.iu.lib.6.facit l.
11 ſi fundus.ff. de eui.& l.2.C. quemad.teſt.aper. † Aut conſuetudo,ſeu ſtatutum diſponit ſuper executione , vel ſuper alijs obſeruandis poſt ℨ̄ctum: & debet attendi ꝓſuetudo domici
h lij ipſius mariti. [h] rõ : quia vxor ſequitur domicilĩũ mariti.l. fi.§.idem reſcripſerũt.ff.ad munici. vnde animi deſtinatione matrimonium vr̃ ℨ̄ctum in domicilio mariti.argu.c.Romana,§.contrahentes. de ſo. compe.lib.6. & l.ℨ̄xiſſe.ff. de ac.& ob.vnde ſi conſuetudo,vel ſtatutum domicilij mariti habet quod

ADDITIONES.

a ¶Eiuſdem fidei.Vt l.ne quis.C.de Iudæ. & quilibet admittitur ad accuſandum, etiam ſine ſubſcriptione, vt ibi per gl.regulariter contrarium eſt in l.2.C.qui acc.non poſſunt.

b ¶Quædam lex.In contrarium vr̃ gl.in c.j.ſ.de tranſ.quæ vult,quod appellatione iuris,vel legis intelligatur de iure communi,quod eſt ſingulare, & vtile ſecundum Phil.hic,ex quo infertur, ſi eſt renunciatum omni legis auxilio,an videatur renunciatum iuri conſuetudinario, de quo per Bar.in l.2.C.de bo.quæ li.& in l.illa inſtitutio.ff.de hær.inſtit.vbi cõcludiť,quod ſapiens vigore arbitrij ſibi dati de iure poterit ſupplere nõ ſolũ de iure cõmuni, ſed ẽt de conſuetudine , de quo per Rom. in rub.de arbi.in 6.col.per ſaſ.in repe.l.omnes populi,ff.de iuſt.& iu.in 4.col.ver. hinc ſe offert.per Barb.in l.in illa.in 5.col.ff. de verb.ob. vbi dicit,quod iſta eſt quæſtio gloriоſa,per Cõra.cõſ.278. in c.j.in hac,in 4. vol.in litera O. nam conſuetudo non differt a lege, niſi tanquam tacitum ab expreſſo,vt pulchre per Soc.conſi 99.incip.in cauſa eximij, in ſi.1.col.

c ¶Papæ tantum.Vide Dec.in c.1.in prin.in j.lec.ſupra, de iu.vbi late explicat,quando conſtitutio dicatur conciliaris.Seb.Sap.

d ¶Conſuetudo.Late per Ale.conſ.96.in 1.vol.magis communiter cõcluditur non valere ſtatutũ.& Fed.de Se.conſi.275.inci.caſus eſt talis. Ia.But. in l.1.ff.de conſt.prin.& Petr.de Anch.in commento c.canonum ſtatuta. ℨ̄.de conſt.in 26.col.ver.ex prædictis patet adhæret Bal.in l.conditioni, C.de inſt.& ſubſt.ſequitur Ang.in l.cõſulta.C.de teſt.Pet.de Anch.cõſil. 19.Io.An.in add.Spe,in rub.de ſpon.& iura ciuilia requirentia conſenſum patris ſunt correcta de iure canonico , vt per Ale.in d. conſ.& per eundem in rub.ff.ſol.mat. in fi. & ſi aliqua iura canonica videntur requirere conſenſum,eſt de honeſtate, & non de neceſſitate.

¶Circa hoc, an conſenſus patris requiratur in cõtractu matrimonij filij, vel filiæ,dicas iſtum verũ dicere de neceſsitate ad ſubſtantia ipſius matrimonij,in quo ſufficit tam de iure canonico, quam ciuili ſolus cõſenſus contrahentium verbis expreſsis, ſi fari ſciunt , aliàs nutu , & ſignis poſſent contrahere,vt in c.tuæ,de ſpon.& c.tua nos, eo.tit. & in l.nuptias.ff.de reg.iu.Tamen ſi filia nuberet ſine conſenſu patris ante 25.an. non poſſet petere ſe dotari a patre, vt in auth. ſi poſt.25.an.C. de inof. teſ.niſi forſan diceremus , quod imperator ſtatuendo ſuper mat. quod eſt ſpirituale,nõ potuiſſet illud facere,ꝓ ea quę plene tractãtur in c.quę in eccleſiarũ,de conſu.de quo ſemper dubitaui, an per ſimiles leges ciuiles, vel ſtatuta laicorũ,poſſet aliquid diſponi circa matrimonii, cum illud debeat regulari ſecundum diſpoſitionẽ iuris canonici, vt per glo. in §.fi.inſt.de gradi.& ſaltẽ negari non põt, ꝙ ex ſimilib.ſtatutis, vel legib.non reddantur viri , & mulieres ſaltem timidiores ad matrimoniũ contrahendum,quod vẽ eſſe improbatum,per ea,quæ habentur in cap. gẽma,cũ materia.ℨ̄ eo.& ideo puto ſuper hoc multum cogitãdũ.An.Fr.

e ¶Circa matrimonium. Vide multa per Petrum Rauennaten. in concluſionibus ſuis conſuetudinis,col.11.Ang.in conſ.207.in c.Titius exiſtens,& d.Ant.de But.in conſ.40.incip.viſa forma.Seb.Sap.

f ¶Si conſuetudo patriæ.Ale.conſil.101.3.vol. per Bal.in auth. omnes peregrini.C.com.de ſuc.Ab.in c.ſi.ſupra,de ſo.comp.Communis opi. eſt, ꝙ attenditur domicilium viri,& non vxoris,per l. exigere dotem.ff. de iure dotẽ ſaſ.in l.ſi arrogator.ff.de adop. vbi inuenies , an debeat intelligi de domicilio ratione originis, vel incolatus.

g ¶Diuerſa.Vide Raph. Cuma.in conſ.72.inci.viſis pactis. Ale. in conſi.c.inci.ex inſpectione,i 3.vol.ſaſ.late,i l.cũctos populos,in 2.le.1.C. de ſum. Tri.& fi.cath.vbi limitat plurib.modis.d.l.exigere dotẽ.ff.de iud.Seb.Sa.

h ¶Ipſius mariti.Niſi in petenda dote,aut donatione propter nuptias:quia hoc caſu conſuetudo loci,vbi contractum eſt matrimonium , non loci contrahentium inſpicitur.Car.plene,qui quæſtiones,de quib.ſupra examinat,in cle.ſæpe.§.& quæritur.in 3.quæſtio.de verb.ſig.

quod maritus ſuperuinẽs, debeat lucrari dimidiũ dotis, ſeruabiſ ibi illa ꝓſuetudo, ſeu ſtatutũ, licet in loco vbi fuit ℨ̄ctũ matrimoniũ ſit alia ꝓſuetudo,vel ſtatutũ,& hæc ſunt de mẽte Bar.in l.exigere.ff.de iu.vbi rex.cũ gl.& in l. cunctos populos.C.de ſum. Tri.ſequiť in effectu d. Ant.hic, q dicit ſe putare, ꝙ ſi maritus mutaret domiciliũ poſt ℨ̄ctum mr̃imoniũ, ꝙ attendiť ꝓſuetudo domicilij tpe ℨ̄ctus,& nõ domicilij,vbi diſſoluiť matrimoniũ:qa dẽt attendi locus,vbi fuit orta obligatio,& nõ vbi recepit purificationẽ. & ꝓ hoc optimè facit tex.iunc̃ta glo.ſm intellectum quem ſequitur, in l.ſi vxor.ff. de iud. & per hoc potes dicere quo ad textum noſtrũ , quæ conſuetudo ſeruanda erat an Francorum, an Saxonum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus dicitur purus, vbi conditio aliqua non eſt expreſſa; licet tacitè aliqua conditio intelligatur.*
Sponſalium contractus quod plures tacitas habeat conditiones.
2 *Verba moneas, & inducas, non inducunt præciſam coactionẽ, & nu. 4.*
3 *Iuramentũ ad cõmodũ partiũ præſtitum per partẽ remitti põt. & nu. 5.*
Sponſalia ſeruare compelluntur, etiam ſi iuramentum non interuenit.
Sponſalia etiam iurata per partes ſolui poſſunt.
Tolerantia & patientia ſuperioris, quid operetur.
Iuramentum ſponſalium per ſponſos poteſt remitti .
6 *Iuramentum quandoque principaliter dirigitur Deo , & quãdoque nõ.*

CAP. II.

PRæterea. Sponſalia de futuro ſoluuntur , ſi ſponſi ſe ſoluunt. ẽt ſi fuerint iurata.h.d.primò iubet moneri. ſecundò diffinit. ibi, ſi aũt. Caſus literalis . Duo ſine omni ꝺditione fidei, hincinde data,matrim ℨ̄here ꝓmiſerunt:mutata poſtea ſententia hãc fidẽ inuicẽ remittere cupiunt ; quæriť an iſti ſint ad ꝑſtitã fidẽ ſeruandã cõpellendi,vel an eandẽ inuicẽ ſibi remittere poſſint? rñdet Papa,ꝙ commonendi ſunt,& modis oĩb.inducendi,vt fidẽ ꝑſtitã ſeruent ; ſi aũt hoc facere nolue rint,non ſunt cõpellendi,ne deterius in ꝺ otingat, vt.ſ.illam ducat,q̃ odit.ſed ad inſtar corũ q ſocietatẽ ℨ̄huunt fide ꝑſtita clara, & poſtea illã ſibi remittunt , remaneant liberi. Ber.
1 † No.1.ꝙ ℨ̄ctus,dr̃ oĩno purus,& ſine oĩ ꝺone; ex quo nõ
a fuit certa ꝺdõ [a] exꝑſſa , licet ſubſiſtãt multæ tacitæ ꝺdones nã in ſpõſalib.multæ ꝺditiones ſubintelligunť,vt in c.quẽad. modũ,de iureiu. Cõditio ergo ſubintellecta,nõ facit ℨ̄ctum ꝺditionalẽ,vt in l.ꝺditiones q̃ extrinſecus,ff.de cond.& dem.
2 & in ca.ſignificaſti , & quod ibi no.de elec. † No.ij. ꝙ ꝓ hæc
b verba moneas,& inducas,[b] non inducit p̃ciſa coactio.† Ter
3 tiò no.ꝙ iurm̃ ꝑſtitum ad cõmodum hoĩs, põt remitti [c] ab
c hoĩe,ad cuius commodum fuit iuratũ; ex quo infertur,ꝙ ſi iuraui tibi ſoluere tali die, non incido in periuriũ ſi remittis mihi iurm̃ , vel dilationem ad ſoluendũ ꝑſtitam , facit c.1.de
4 iureiu.& c.ſignificauit,de cenſi. † In gl.ij.ibi, & ẽt cõpellendi,ſi iurassent.Vult ergo gl.reſtringere iſtum tex. q̃ in ſponſalib.interuenit fidei præſtatio, & non iurm̃.ſed hoc non ꝓcedit,q̃ reſpectu coactionis faciẽdę p eccleſiã,non eſt diffe
d rentia inter iurm̃,& fidei ꝑſtationem, [d] vt in c.peruenit,ſ.de fideiuſſin fi.Item ipſamet gl. in ver.interpoſitione, ſentit, ꝙ iſta æquipollent: & vide ad hoc quod plene dixi in c. ad aures,quod me.cau.& ꝓ Arch.22.q.5. iurĩ. & ad c. ex literis,alleg.pro ℨ̄rio dic,ꝙ ibi tm̃ vnus diſſentiebat, ideo præciſè cõpellitur ad ℨ̄hendum matrimonium. & ad c. requiſiuit,dic, vt ibi no.& ad c.ſi.ℨ̄.eo.dic, ꝙ ibi priora ſpõſalia fuerunt ſub lata per ℨ̄ctum matrimonij , cum alia, per verba de præſenti.Sed no.gl.iunc̃to tex.ꝙ dixi in notabilibus, ꝙ per hæc verba moneas,& inducas,non dať poteſtas coercendi,licet Fed.
5 multum dubitet,conſil.103. & ſeq. † In gl.ſi.in fi. Ex hac gl. colliguntur duæ lec.ad tex.vna vt procedat de iure cõi,& ſic ſine aliquo peccato poſſunt ſponſi pari cõſenſu diſſoluere ſponſalia,ẽt iurata. Alia lect.eſt vt procedat ex comparatiua permiſſione quaſi ſine peccato ſponſi hoc facere non poſſint;ſed eccleſia tolerat ne deterius inde ꝓtingat. Alij ponũt tertiã,dicẽtes, ꝙ non procedit ex cõparatiua pmiſſione, ſed de iure.Spe.in ti.de leg.in §. nũc oſtendendũ. ver. hçc quoq; ſentit,ꝙ de mero iure.& hæc opi.vr̃ cõmunior,& mihi plus placet:nã ſi tex. ꝓcederet ex tolerãtia, Papa nõ induxiſſet ſimilitudinem in diſſolutione ſocietatis. ſicut ergo mero iure ſocij poſſunt ſibi remittere iurm̃,ita ſponſi.& ad tex.cũ dicit in patientia: dic, ꝙ habuit reſpectũ ad vulgi opi.nã vulgares putant,ꝙ iſti incurrãt periurĩũ ; & ꝓ hoc iſti ſunt monẽdi,
6 & inducendi ad ℨ̄ctum. †hãc opi.quaſi cõm ſenſit Inn. qui
c dixit,ꝙ aut iurm̃ præſtatur Deo,& non põt remitti [c] ab homine,ſed a ſolo Deo. aut iurm̃ præſtatur homini , & põt remitti ab homine, vt hic. & in c.1.de iureiur. & dr̃ præſtitum Deo, q̃ quis iurat volens principaliter complacere Deo , ſi autẽ intendit ad tpale cõmodum hominis, tunc dr̃ ꝑſtitum homini . Et aduerte, qa licet oẽ iurm̃ principaliter tendat in Deum, qa obligatio primaria acquiriť Deo , vt in c.debitores.de iureiu.tm̃ q̃ conceruit ꝓmodum hominis, Deus recipit iuramẽtum ad illius ꝓmodum.& ſic illo remittẽte, Deus etiã remittit.& hęc verba no.ex quib.poteſt inferri,ꝙ ſi intui tu Dei iuraui ducere aliquã mulierem in vxorẽ , non poteſt mihi illa remittere iuramentũ.& vide latius ad materiã prædictam quod no.Spe.in d.§.hæc quandoque.

ADDITIONES.

a ¶Certa conditio.Per doc.in l.hæc verba.ff.de leg.j.limita , niſi alia tacita cõditio exprimeretur,quia faceret actum conditionalẽ,ſecundũ Domini. in c.vnico,de ſponſa.lib.vj.p Im.& Bal.in l.qui filiabus,ff.de le. ij.Ex quo infertur,ꝙ ſi teſtator legauit ſub iſta conditione,ſi hæres adiuerit hr̃ditatẽ,legatum redditur cõditionale.Bal.in l.j.in fi.princ. C.de caduc. tol. Pau.de Ca.& Ale.in d.l.hæc verba.

b ¶Moneas,& inducas.Contrarium tenuit Spe.de reſcri.preſenta.§.ratione autem formæ,& ideo gl.in clem.j.de teſt.in ver.hortamur,dicit,ꝙ huic verbo hortamur,& alijs prolatis à Papa,eſt neceſſario parendũ,vt in ca. rogo xi.q.iij.de quo hic late per Fel.tenentem opi.Abb.per iura,in quib. eſt verbum moneas,quod ſi inducas,& non inducunt compulſionẽ , ex quo additur,quod compellat,nam fruſtra exprimeretur,vt hic,&c.preterea.&c.cum in tua, infra eo.

c ¶Põt remitti. Adde Bar.poſt gl.& Doc.in l.i.§ j.& ff.de ſer.& in l.quoties ff de iureiu.in l.Labeo,vbi melius ad materiã præſentis quæſtionis,eod. tit.& Spe.eo.ti.ver.& no.in prin.ꝙ eſt verum, ante incurſum periurĩũ. quia poſt,ſecus,vt per Bal.in auth.eiuſdem.C. de ſec. nup. de quo plenè Balc.in c.j.in ij.no.ſupra,ver.vnum etiam relatione. Zach.

d Fidei præſtationem.Adde Do.de Rota deci.ſuis.de iureiu. vbi ponunt, an non ſeruans fidem , ſit inhabilis ad beneficium ſicut periurius.

e ¶Poteſt remitti.Quia pars,in cuius fauorem eſt interpoſitũ iuramentum, habẽs vim apoſtoli in remitt.do. c.ij.de iureiuãn fi.& in l.ſi. ff. qui & à q.Bar.in l.Labeo.ff.de iureiu.& in l.j.§.& poſt operis.ff. de no. oper. nũc. per Mod.in l.fi.ff.qui fac.cog.per Soc.conſi.lxviij.ver.ij. reſpondetur.Ale. conſi.liij.in ij.vol.ver.ſecundò quia.

SVMMARIVM.

1 *In dubijs & ꝑcipuè vbi periculũ animę verſatur, tutior parſeſt eligẽda.*
2 *Honeſtas in contrahendo matrimonio magis attẽditur, quã rei veritas.*
3 *Factum ipſum magis conſideratur, quam iuris effectus .*
4 *Impedimentũ publicæ honeſtatis iuſtitiæ ex ſponſalib. oritur , & vnde hoc procedat,& quid importet quando ſponſalia fuerunt cõtracta in ter maiores, vel minores ſeptennio,& inter maiorem & minorem.*
Septennium requiritur ad validitatem ſponſaliorum.
Ætas certa vbi requiritur reſpectu diſcretionis, præueniri nõ poteſt.

CAP. III.

IVuenis. Si maior ſeptennio cum proxima ſeptennio,in qua malitia ſupplet ætatem,ſponſalia ꝓtrahit:ex his oritur iuſtitia publicè honeſtatis,maximè ſi commiſceri tentauerunt. ita cõmuniter ſummatur:ſed in veritate ſummarium non colligitur ex litera , vt patet clarius ex ℨ̄.dicendis. ſed inhærendo literæ,poteſt ſic ſummari.Si maior ſeptennio duxit in vxorẽ minorem ſeptennio,& eam traduxit ad domum , oritur ex tali ℨ̄ctu publicæ honeſtatis iuſtitia.Diuiditur.primò narrat factum,& caſum dubium, ſcẽo duplici ratione diffinit, ibi : quia igitur.Caſus literalis . Quidam iuuenis duxit quandam puellam nondum vij.ann.ſponſalia ℨ̄hendo cum ipſa ; & attentauit cum ipſa,ꝙ complere non potuit: tandem mortua fuit,vel dictus iuuenis ab ea receſſit,antequam fortè ſponſalibus conſentiret:& cum alia conſanguinea illius puellæ,matrimonium ℨ̄xit, quærebatur vtrum poſſint inſimul remanere?reſpondet Papa,ꝙ in his quæ dubia ſunt, ꝙ certius eſt, ſeruari debet:& ideo propter honeſtatem eccleſiæ : quia di
1 cebatur ſponſa ipſius,ob dubium prædictum,debẽt ab inui
a cem ſeparari.B. † Not.1.ꝙ in concernentibus periculũ animæ,debemus in dubijs ſemper tenere,ꝙ certius [a] eſt,& ꝙ ſine periculo animæ explicari poteſt . vnde in iſtis illa pars eſt mitior,quæ eſt tutior.ac hoc vide bonã glo.in c.1. de ſcru.in
2 or.fa.& tex.in cle.exiui,de ver.ſig. † No. ij. ꝙ in matrimonio ℨ̄hendo magis conſideratur honeſtas, quàm rei veritas. vnde alibi dicit tex.iuris ciuilis , ꝙ in coniunctionibus non ꝙ liceat, ſed quod deceat conſiderandũ eſt, vt in l. ſemper. ff. de
3 ri.nup. † Item not.ibi,complere non potuit, ꝙ magis ꝓſide-
4 ratur ipſum factum,quam iuris effectus. † Vlt.no. ꝙ ex ſponſalibus oritur publicæ honeſtatis iuſtitia , inter ipſum ſponſum,& cõſanguineos ſponſæ; & econtra inter ſponſam , & omnes ꝓſanguineos ſponſi;vſque ad quartũ gradum habi
b lis ad impediendum,& dirimẽdum matrimoniũ [b] inter eos ꝓtractum.ad hoc c.ſponſam, ℨ̄.eo. clarius in c.j.eo. tit.lib. 6. Et ſcias , ꝙ impedimentum non cauſatur ex conſanguinitate,nec ex affinitate: quia ante conſummationem matrimo
c nij,ſeu carnis commixtionem non eſt orta affinitas: [c] ſed ori

tur

ADDITIONES.

a ¶Quod certius.Facit.c.ſi quem,infra,de ſent.ex com.
¶Quod certius.Multa ad hoc accumulat Fel.in c.audicis,ver.limita ſecundo,ſupra,de reſcri.Seb.Sap.

b ¶Matrimoniũ.Tu adde,qualiter honeſtas publica impediat matrimoniũ per Spe.in ti. de conſan.& affi.ver.ſi vero. Zach.

c ¶Affinitas.Improprie tamen cadit affinitas ante conſummationẽ matrimonij,Mod.poſt Bar.in l.quod Seruius.ff.de cond.ob cau. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur ex consensu præstito in sponsalibus; & fuit inductum hoc impedimẽtum ab ecclesia propter honestatẽ duntaxat: quia qñque oriebantur graues inimicitiæ inter consanguineos, cum vni despõsatã, alius consanguineorum quærebat ducere in vxorem; & appellauit ecclesia illud impedimẽtum publicam honestatẽ: quia nõ poterat dari cõgruentius nomen cum non posset attribui alicui ex cognationib. f. legali spirituali, vel carnali: nam triplex est cognatio. istud ergo impedimentum est de per se, ex sola honestate ab ecclesia inductũ, de quo vide Io. And. in d.c.1.lib.6. In gl.1.in fi. Gl. ista nõ clarè habeamus materiam, aduertendũ est, q aut sponsalia fuerunt ℈cta inter maiores septennio; & in dubio oritur illud impedimẽtum publicæ honestatis; nec exigitur hoc casu, q spõsus tentauerit cognoscere sponsa, &ĵ.c. & præal.c.1. & iste non est casus noster. Qñque sponsalia cõtrahunt inter minores septennio ferè nullã discretionẽ hẽntes, sicut solet fieri: qñque parentes ℈hunt sponsalia pro filijs, & nullũ oritur impedimentũ: quia talia spõsalia sunt nullius effectu ex defectu consensus, vt in præal.c.1. & hic non est casus noster. Qñque maior ℈hit sponsalia cum minori septennio: ꝓxima tñ septẽnio. & gl. ista videtur sentire, q discretio suppleat ætatẽ, & clarius hoc sentit ĵ. c. spõsam. & sentiũt cõiter hic doc.

5 † Ex quibus infertur, q proxima [a] septennio põt ℈here sponsalia. Sed certè hoc dictum nullibi probatur. nã c. literas. &c. duo pueri. &c. attestationes, ĵ. tit. prox. aperte innuunt oppositum, videnť. n. præcisè requirere septẽnium ad validitatem
b sponsaliorum, [b] pro hoc facit, q septenniũ requiritur: quia in tali ætate præsumitur discretio, cũ exeat quis tunc infantiam: sed vbi certa ætas requiritur respectu discretionis, illa præueniri non potest, vt apertè patet in ætate statuta ad confectionẽ testamenti, vt le. & no. in l. qua ætatẽ. ff. de test. itẽ patet ex no. in c. puberes, ĵ. tit. ꝓx. & in l. ad rẽpublicã. ff. de mu. & hon. Itẽ per totũ ti. C. uñ tutor, vel cur. esse de. nullibi autẽ habemus ℈riũ: sed solũ istum tex. g hoc nõ ꝓbat. nã tex. iste fũ dat se super dubio tẽtatus: ga forte tẽtauit, &c. nã istã puellã traduxerat ad domũ. Itẽ fundat se super honestate ecclesię quia illa dicebať ℈iunxi istius. vnde si rectè põderetť litera, hic fuit ℈ctũ mrimoniũ p verba de ℘sẽti: licet de facto, vt patet ibi duxit; & ibi, ℘iunx ipsius, &c. Et hunc vltimũ intellectũ ad tex. hic sẽtit. d. Ant licet ẽt ipse sequať primũ dictũ. sed (vt dixi) iure nõ ꝓbať: cũ ergo illa diffinitio fundet se super duplici cã; alia cessante cessat dispositio, vt no. in c. qñ. §. si vero, ĵ. vt li. nõ cõt. sed casus magis dubius est, si fuerunt ℈cta spõsalia cũ minore septẽnio, & interuenit tẽtatus, vel saltẽ sit dubiũ: vt ga secũ cohabitauit spõsus; & vt q oriať hic publica honestas ex quadã æquitate. tñ hoc iure non ꝓbať, ga cessat alia rõ ſræ dũ dicit, q illa dicebať ℘iunx. Tñ do. An. tenet primum: sed (vt prædixi) licet sit æquum, non tñ iure probatur.

ADDITIONES.

a ¶Proxima. Archid. in c.1.de sep. Imp. tenet duo requiri, primo q malitia suppleat ætatem, secundo, quod mulier tentata fuerit. Io. An. ibi tenet, q malitia supplet ætatem, sicut in matrimonio: sequitur ibi Domi. ita tenet sanctus Tho. iiij. Senten. di. xvj. ar. iij.

b ¶Sponsaliorum. Pro hac opi. facit doctrina Arch. in c. fi. de iud. in vj. quod vbi lex requirit certum tempus annorum, semper requiritur perfectio nisi aliud exprimatur. Sequitur Bal. in c. cum vicesimum, supra, de of. dele. Are. in l. qua ætate. ff. de testa. sentit Abb. in c. cum in cunctis, iuncta gl. in ver. exegerit, supra de ele. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentũ matrimonij contrahẽdi quilibet allegare potest, & vnus in hoc casu potest esse denunciator, & testis.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ, oritur etiam ex sponsalibus omnino nullis, quæ propter aliquod impedimentum de iure non subsistunt.*
3 *Consanguinei sponsam nullus vsque ad quartum gradum hẽre potest, & similiter sponsus non potest ducere consanguineas sponsæ.*
4 *Impedimentũ publicæ honestatis iustitiæ non oritur ex sponsalib. conditionaliter contractis, ante conditionis existentiam.*
5 *Iurans temerè, mortaliter peccat.*
6 *Honestas semper consideratur in matrimonijs contrahendis.*
7 *Factum ipsum magis consideratur, quàm iuris effectus.*

CAP. IIII.

AD audientiam. Ex sponsalibus contractis cum consanguinea oritur publicè honestatis iustitia, primò narrat factum. secundo decidit ibi, sed quantum. Casus literalis. Quidam ciuis Papiẽsis nomine Hẽricus, volebat copulare filiam suã in vxorẽ cuidam filiorũ cuiusdã conciuis sui nomine L. iurauit, q si ille aliquo casu eã habere nõ posset, alteri filio quẽ de alia vxore genuerat, eãdẽ mrimonio copularet; & sic ꝓtraxerunt spõsalia. postea quidã probauerunt cõsanguinitatẽ inter eos: vnde præfatur H. eandẽ filiã dare vult alteri filio, vt iurauit, quæritur an possit? respõdet Papa, scriptũ est, q frater sponsã fratris habere nõ põt, mandat q ill propositum suũ nõ adimpleat, & pœnitẽtiã accipiet de illicito iuro, & si opus fuerit per excommunicationis sententiam compellatur. Ber. † No. i. quemlibet de populo [a] posse cõparere ad impediendũ martimoniũ ℈hendũ, subsistente impedimento ltĩmo. ad hoc. c. fi. ĵ. de cland. desp. & ĵ. eo. c. præterea. & vt innuere tex. qđ in hoc casu idem põt esse denunciator, & testis: pro hoc facit cap. in omni. supra, de testi.

b † Secũdo no. q publica honestas oriť ex spõsalibus [b] oĩno
c nullis [c] de iure politiuo; dummodo sint aliqua de iure nãli. satis est. n. ad ℈hendum hoc impedimentũ, q spõsalia teneãt rõne ꝓsensus. & hoc clarius habetur. ĵ. eo. tit c. j. lib. 6. ex quo colligit ibi gl. q ex sponsalibus ℈ctis per sacerdotem oritur hoc impedimentum, sic q nullus de ꝓsanguinitate sacerdotis possit illã ducere in vxorẽ: nam talia sponsalia nõ peccãt in ꝓsensu nãli, sed annullantur ex impedimento inducto per
3 ecclesiã. † Item no. q sponsam fratris, frater habere nõ põt. & licet tex. hoc dixerit de fratre: idem est in omnib. ꝓsanguineis sponsi, vsq; ad quartum gradum, vt in d.c.1.ex hoc tex. colligitur clarè, q post mortẽ sponsę, non põt sponsus ducere in vxorem sororẽ defuncta: nã publica honestas, fuit orta inter ipsum sponsum, & cõsanguineos sponsæ, vt ĵ. eo. c.
4 sponsam, & in d.c. vnico. † Ex sponsalib. aũt ꝺdõnaliter ℈ctis non oriť hoc impedimentũ ante exĩstentiã ꝺditionis, vt dicit tex. in præal.c.1. & iõ intellige istũ tex. q sponsalia fuerãt hic purè ℈cta; non aũt sub illa cõdõne, sub qua iurauit prius pr̃. nã si cõdõ intercessisset in ℈ctu, potuisset postmodũ ℈here
5 cũ alio filio: pro quo vide bonã gl. in d.c. vnico. † Vltr. no. q
d temerè iurãs peccat mortaliter: & põt cõpelli p ecclesiã [d] ad
6 agendũ pñam. vide quod le. & no. 22. q. 4. qui scĩo. † In gl. in ver. hr̃e. in fi. Pro hoc facit: ga in sponsalib. seu mr̃imonijs ℈hendis ꝓsiderať semp honestas, vt in l. semper. ff. de ritu nup.
7 Itẽ † potius cõsiderať factũ, q̃ iuris effectus, vt in c. nuper, de biga. ex quo ergo sponsalia tenuerunt de iure nãli, nõ est honestũ, vt aliqs ꝓsanguineorũ illã ducat in vxorẽ; & si diceres ex ℈ctu inito lege retĩstẽte, nulla oriť obligatio. vt no. in l. cũ lex. ff. de fideiuss. Rñdeť, q hic non est orta obligatio inter ℈hẽtes, sed ex illo ℈ctu inducitur q̃dam honestas, vt nõ liceat matrimoniũ ℈here cum aliquo ex ꝓsanguineis spõsi, vel eℊ.

ADDITIONES.

a ¶Quemlibet de populo. Sic etiam quilibet de populo admittitur ad instaurãdum matrimonium. Fel. in c. cum dilecti. col. 4. ℸ. de ma. & obe. S. S.

b ¶Ex sponsalibus. Quod verum est quando sponsalia contracta sunt per ignorantes, secus si per scientes: quia non inducunt tunc impedimentũ publicæ honestatis. secundum Pe. de Anch. in c.1. de spon. lib. 6. Phil. de Fran. ibi contrarium tenet, limita insuper, quòd hoc impedimentum publicæ honestatis non extenditur, nisi secundum c. non debet, ĵ. de cõs. & affi. vt per Abb. in c. sponsam, ĵ. eo. Et an Papa possit dispensare super tali impedimento, vide Pet. de Anc. in d.c.1. vbi late loquitur quando Papa potest dispensare super impedimentis matrimonij.

c ¶Omnino nullis. Vide Ab. in c. duo pueri, ĵ. de despon. imp. Ex cuius verbis ampliantur ista, vt procedant etiam si ex defectu consensus a principio sponsalia fuerint nulla, & ex potestate superueniente conualuerint. S. S.

d ¶Per ecclesiam. Adde, an periurus possit puniri per laicum, pœna iuris ciuilis. Ro. singu. suis. fol. 12.
Adde Bal. in l. si cum patruo, C. com. vtr. iu. Cy. Bal. & doc. in l. 2. C. de reb. cre. plene per Bar. in l. si duo, § fi. ff. de iu. iu. no. iste post Abb. antiq. in c. querelam, supra, de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti, non contrahitur per verba de futuro.*
2 *Sponsa liberè cum alio contrahit, si ℈sponsus ad remota loca accedit; secus est in sponsa de præsenti.*
3 *Matrimonium contractum cõtra iuramentum, tenet; licet periurus sit. Iuramentum non inualidat actum spiritualem superuenientem.*
4 *Sponsa non tenetur sequi sponsum.*
5 *Sponsa, an teneatur expectare per aliquod tempus virum absentem; & nota quod aliud est secundum leges, aliud est secundum canones.*

CAP. V.

DE illis. Si sponsus de futuro ante copulã ad remota se transfert, sponsa liberè cũ alio ℈hit; tñ per eã stetit quo minus perficeret. h. d. Cõmunis diuisio. secunda ibi, hoc tibi. Casus literalis. Quidã promittunt, iuro interposito se ducturos in vxores aliquas mulieres: & postea antequam matrimoniũ ℈hãt, trãsferunt se ad partes alias. Quærebať q̃d facere debent illæ mulieres, vtrũ possint cũ alijs ℈here? Rñdet Papa, q si amplius nõ fuit in facto ꝓcessum, liberũ est illis mulierib. cũ alijs ℈here recepta pña de periurio, si p eas stetit quo minus illi mr̃i-
1 moniũ adimplerent. Ber. † No. q p verba futuri tpis, seu tractum habentia ad futurum, non ℈hitur mr̃imoniũ de ℘senti: sed duntaxat sponsalia de futuro, vt dicam in c. ex parte, ĵ.
2 eo. † Secundo no. q si sponsus trãsferat domicilium ad loca remota, põt spõsa, sine alterius licẽtia, cũ altero mr̃imoniũ contrahere. & hoc denotat verbum liberũ, positũ in tex. nõ n. ei esset liberũ si deberet exposcere alterius licentiã, vt no. in c. de multa, de præben. & in c. licet episcopus, eod. tit. lib. 6. secus est in sponsa de præsenti. vt in c. in præsentia, ĵ. eo. & q
3 ibi no. † Itẽ no. q tenet matrimoniũ contractũ contra iuramentũ: & sic periurium nõ impedit contractũ matrimonij. Et ex hoc infertur, q ẽt actus spiritualis gestus cõtra iuramẽ
a tũ nõ est nullus. sed tenet mero iure, [a] licet de periurio [b] sit
b pœnitẽtia iniũgẽda. & cõcordare videť. c. licut, ĵ. e. q est contra theoricã Inno. in c. dilecto. de præben. & vide ad hoc. no.
4 Ioan. And. in reg. q semel placuit, de reg. iur. li. 6. in Mercu. † In gl.1.in fi. Dic, q sponsa nõ tenetur sequi spõsum, vt hic, &
c in l. 2. C. de repu. & in vxore dist. aut [c] sciebat maritũ vagabũ-
d dũ, [d] quãdo secũ cõtraxit. puta quia erat iuxta locũ mariti, & tenetur eũ sequi, vt in c. vnaquæque. 13. q. 2. & ibi bona gl. Aut ignorabat, vel ex post facto est factus vagabũdus, & nõ tenetur eũ sequi, vt no. in d. c. vnaquæque. Si tamen ex cã se trãsfert ad alia loca, vel ẽt sine cã mutãdo domicilium, tenetur maritum sequi. vt in d.c. vnaquæque. & vide q legitur, & no. in c. ex multa, ℸ. de voto. In casu tamen quo non tenetur sequi maritũ, non potest cũ alio matrimonium contrahere, viuente primo: etiam si matrimoniũ nõ sit consummatum, vt in c. in præsentia, & q ibi no ĵ. eo. & ex his habes vnam differentiam inter sponsalia, & matrimonium de futuro. In gl.
5 2. ibi, secundũ leges. † Pondera bene hęc verba: qui potest in telligi gl. vt velit notare in hoc differentiã inter leges & canones, vt secundũ leges teneatur spõsa expectare per triennĩũ: secus secundũ canones. Secundo potest intelligi, vt velit supplere istũ canonẽ per legem. & hũc vltimũ intellectum videtur sentire Io. Andr. qui dicit expectandũ esse secundũ tẽpus legale, nisi in contractu sponsaliorũ fuerit adiectum certum tẽpus, nã tunc illud seruabitur, vt in c. sicut, ĵ. eo. Et intelligo quãdo à principio fuerunt restricta ad certũ diem. si. n. fuissent purè contracta, licet sponsus & sponsa postea conuenerint de certa die ℈hendi matrimoniũ, non puto q per lapsũ illius diei, sit dissoluta obligatio, de quo in c. sicut, ĵ. eo. dicit etiã Io. And. q tẽpus triennij habet locum quando nesciturvbi est sponsus: vel scitur, & non retinetur impedimẽto probabili: aliàs debet expectari, donec cessauerit impedimẽtũ. vt in l. fæpe. ff. e. & sic trã seunt *communiter* doc. hic. Sed aduerte quia in contrariũ videtur tex. in l. 2. C. e. vbi solũ dicitur de biennio. & Cy. ibi tandem resident in illa opi. vt si absens tenetur impedimẽto necessario, tenetur spõsa expectare, donec cesset impedimẽtũ, vt in d.l. fæpe. sed si detinetur sola voluntate, tũc satis est expectare biennĩũ. vt in d.l. 2. nec obstat. l. 2. alleg. in gl. quia narrat factũ fm Cyn. nõ aũt ponit iuris ministeriũ; & hoc mihi plus placet, secũdũ leges. Sed dubito vtrũ hoc ꝑcedat fm canones: nam Papa hic simpliciter respondet, liberum esse sponsæ trãsire ad alia vota, si sponsus trãstulit se ad alias partes: non enim est liberum sponsæ, si tenetur expectare per biennium, vel triennium: & forte Papa cõsiderauit periculũ fornicationis, quod imminet spõsæ. ar. c. quonia. §. porrò, vt lit. non conte. intellige tamen tex. quãdo non est spes de proximo reditu; & hoc denotat illud ver. trãsferẽtes; nã si Papa voluisset intellexisse cũ temperamẽto legis ciuilis, non dixisset liberũ, sed fecisset mentionẽ de tẽpore arg. c. ad audiẽtiã, de deci. & fortè hoc voluit gl. dũ dicit fm leges. In gl. fi. in fi. Et alios plures casus vide per Io. An. in sũma sua.

ADDITIONES.

a ¶Iure. Adde D. de Rota dec. i de spon. impu. in nouis.

b ¶Licet de periurio. Ale. in conf. 16. in 3. vol. vbi an periurius sit infamis. Corneus conf. cij. i. vol. in litera N. & O. & seq.

c ¶Dist. aut. Dic quod ista fuit distin Bar. in l. Mæuia. §. fi. ff. de ann. leg. licet Abb. non dicat, quæ est communis, secundum Ale. in l. si cum dotem. §. si marit. ff. solu. matri.

d ¶Vagabundum. Adde Doc. iuris ciuilis, in l. si constante, ff. solu. ma. & quid per Pau. de Cast. consi. antepe.

SVMMARIVM.

1 *Generali petitione nõ tenetur quis distinguere omnes casus, qui possunt sub genere comprehendi.*
2 *Violentia sed non omnis impedit matrimonium contractum.*
Coacta voluntas non habet locum in matrimonijs.
3 *Consensus superueniens purgat metum præcedentem.*

CAP. VI.

DE muliere. Cõmuniter nõ sũmatur quo ad titulum, sed quo ad literã. & h. d. In certo quæsito non põt dari certa rñsio. sed quo ad ti. summarẽ sic, Nõ ois violẽtia impedit cõ tractũ matrimonij. Casus literalis. Quædam mulier per vim tradita fuit viro, & detenta, quærebatur an inter eos esset matrimonium, respondet Papa, q inter vim & vim differentia est nec constat an post violentiam cõsensus interuenerit. &
1 ideò Papa certũ non põt dare responsum. B. † No. 1. Ar. pro doc. cõsulente, vt si casus narratur in genere, nõ teneatur distinguere per oẽs casus. qui possunt sub genere cõprehendi sed petere, vt descẽdatur ad speciẽ. potuisset tũ hic Papa rũde re per distinctionẽ, put fecit in c. literas, de rest. spo. & in multis alijs iurib. sed noluit hic fortè impeditus multa verba frustra effundere. † Sed o, no ar. q violẽtia, [a] certo casu, impedit
a cõtractũ matrimoniũ. [b] vnde in matrimonio nõ hẽt locũ il
b la regula: coacta volũtas, volũtas est. de qua in c. merito. 15. q. 1. & est ratio: quia in mr̃imonio requiritur de substãtia liber cõsensus, vt in c. cũ locũ, &c. gẽma, ĵ. e. vnde cõsẽsus coactus est bene cõsẽsus, sed nõ liber; & sic deficit qualitas libertatis, q̃ est de substãtia cõsensus mr̃imonialis. & ad hoc facit tex. cũ gl. sup ver. licẽtia, 33. q. 5. c. notificasti. & q legi. & not. in l. si mulier. §. si dos. ff. q met. cau. Aliqui tñ voluerũt, q mr̃imoniũ teneat: licet sit p vim ℈ctũ; sed venit rescindẽdũ officio iudicis, vel intẽtata actione q me. cau. q̃ ego nõ puto ve rũ, vt plenissimè dicã in c. cũ locũ, ĵ. eo. vbi tãgã plura iura re
3 strigendo. † Vltr. no. q ꝓsensus supueniẽs, purgat metũ pcedẽtem, &c. in contractu matrimonij, facit. c. ad id q ĵ. eo.

ADDITIONES.

a ¶Violentia. Vide Fel. in c. pe. in prin. sup. de proba. vbi tangit, an vxor per vim cognita posit inuito marito ingredi monasteriũ. Seb. Sap.

b ¶Matrimoniũ. Quomodo ꝓbatur, q sponsalia fuerint metu cõtracta, Corneus cõs. cij. i. vol. incip. videtur, in ij. volu. & si à principio metu fuit illa, postea cessauit, an actus dicatur meticulosus. per eum in d. cons. in licera E.

SVMMARIVM.

1 *Ætas, & discretio siue scientia, requiruntur in matrimonio.*
2 *Dubia verba in contractu prolata, debent intelligi secundum cõmunẽ, & non singularem intelligentiam.*
3 *Verba non sophisticè, sed communiter debẽt intelligi. & quomodo intelligantur quando contrahentes sunt ciusdem, vel diuersæ linguæ.*
4 *Ignorantia iuris non excusat contrahentes.*
5 *Verba sophistica, & per circumlocutiones prolata, quomodo intelligantur.*
Verba de præsenti, quomodo proferantur in matrimonijs & quid verbum placet, & volo, operentur.
6 *Iuramentum intelligitur secundum intentionem iurantis in foro cõscientiæ, sed in foro iudiciali, secundum intentionem dantis.*
Vxor aliqua potest esse in foro fori, quæ tamen non erit vxor in foro cõscientiæ.
7 *Disiunctiua quandoque, capitur & idem operatur, quod copulatiua.*
8 *Actor, an melioris vel deterioris cõditionis sit, quam reus in matrimonijs, & quod in probationibus interpretatio fit contra actorem.*

CAP. VII.

EX literis. Si aliqui apti matrimoniũ cõtrahunt per verba obscura, ꝓmunẽ verborũ intellectũ seq tenenť: primò ponitur cõsultatio, secũdo rñsio. ibi, resꝑondemus. Casus literalis. Quidã vir & mulier cõtraxerunt sponsalia, nec alter intellexerit, q alter proposuit, quærebatur, quid deberet obseruari: Respondet Papa, iudex primò videre debet vtrũ illi cõtrahentes sint idonei ad hoc discretione, & ætate, vt per hoc ꝑsumatur p co, q dicũt, vel ecõtra: quo facto, si cognito alter nõ intellexerit, q alter ꝓposuit, recurrẽdũ est ad cõmunem intelligentiã verborum, & vterque compelle
1 tur verba prolata in eo sensu retinere, quem solent rectè intelligentib. generare hic. † No. 1. duo quæ requiruntur ad validitatẽ mr̃imonij, scientia. s. & ætas. & capitur hic sciẽtia p discretione. nã indiscretus nihil scit: nõ. n. requiritur scientia positiua; nã & ad iudicandum necessãrio non requiritur illa sciẽtia. satis. n. est q habeãt peritiã iudicandi per exercitium,
2 vt in l. certi. C. de iud. & no. in c. scisciteatur, de resc. † Secundò no. ibi, ad communẽ, &c. q verba dubia prolata in ꝓtractu, intelligi, debent, non fm opi. sign. sed communem. ad q vide q no. Bar. in l. Labeo. ff. de sup. leg. & facit ille tex. in ar. vt in decisione causarum iudex nõ sequatur opin. sing. doc. sed communem. vnde si errat sequendo cõmunem, excusatur: secus si errat sequẽdo singularẽ. ad hoc facit q no. gl. Inst. de obl. quæ ex quasi deli. naſ. in prin. & in l. qui solidũ. ff. de leg. 2. & vide q dixi in c. vt debitus, sup. de app. & adde no. dictum Ioan. An. in c.1. de cõsti. vbi dicit, q si communis opinio Doctorum est notoriè falsa, vel potest conuinci apertissimis rationib. licet iudex sequitur opi. singularem spernẽdo cõmu-
a nem. [a] No. ibi, rectè intelligentibus q verba non dẽnt intelli
3 gi sophisticè, etiam si cõiter sic intelligãtur: sed sunt referẽda ad sensũ hoĩs bene sensati. † In gl.1.in fi. Hæc glo. allegãdo c. sup. eod. videtur intelligere tex. quando contrahentes erant diuersæ

ADDITIO.

a ¶Communem. Facit l. j. de ver. iu. enu. §. sed neque ex multitudine. Alex. in l. cum prolatis. in fi. ff. de re iu. Ia. in l. a. ff. de iureiu. & late Abb. in c. 1.5. de consti. vbi reputat tex. in d. §. sed neque, singularem. Hinc dixit Bal. in c. veniens. extra de testi. quod consuetudinis excellentissimi doc. excusat iudicem à fundicatu. & per Abb. in c. capellanus, supra, de fer. c. literas. de rest. spo. &c. finẽ litibus, supra, de contu. & singularis opin. in causa matrimoniali præfertur communi. Abb. singu. in c. fi. vir. de cog. spi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuersæ linguæ,sed gl.4.vī intelligere qñ ēt erant eiusdem linguæ.& dic ꝙ vtroq; modo pōt intelligi.Si enim erant diuersæ linguæ,primo possunt trahere per interpretem,vt sentit gl.4. quā no. vt quēadmodū alij ℨctus possunt explicari per
a interpretem,ᵃ vt in l.1.ff. de ver.ob.ita & ℨctus matrimonij. Item sine interprete, vt si quisq; profert verba in indiomate suo. & hoc casu si alter postmodū dixit se nō intellexisse verba alterius,recurrendū est ad cōem intelligentiā verborum, considerando.f.verba præcedentia, tractatū, locū, & tp̄s. nā si præcessisset tractatus matrimonialis, & post tractatū masculus porrigat annulū, dicendo verba in vulgari suo,& mulier præparat digitum,dū recipit annulū,dicēdo verba in vulgari suo,certè satis iudicabit pro matrimonio; licet alter alleget nō intellexisse verba alterius.nā & multi possunt ℨhere per signa,vt in c.cum apud.inf.e.& fortius possunt isti ℨhere per signa,exprimendo verba secundū proprium idioma.Secundo casu qñ sunt eiusdem linguæ: pōt tex. multipliciter figurari.primo si alter dicat non intellexisse verba.i.vim verborum,vt qa non putabat,ꝙ sponsalia, seu matrimoniū haberet tm̄ effectum. sed credebat se posse ad libitū relinquere mulierē. & hoc casu dicit no. Inn.recurrēdū esse ad iuris intellectum: † non.n.excusat ℨhentem iuris ignorantia. Not.
4 bene hoc verbum:facit.n contra rusticos,ꝙ post perfectum ℨctum,dicunt se non ꝓcepisse vim verborū, & effectum per notarium prolatorum,debent.n.verba habere suam vim, & proprietatem secundū iuris dispositionem: nec excusat ℨhentē iuris ignorātia. Et ex hoc ēt infertur, ꝙ si alter ℨhētū diceret,ꝙ credebat contrahere p illa verba sponsalia;& non matrimoniū,vel ecōtra:nō est sibi acquiescendum, sed acci
5 pientur verba secundum rectū, & verum intellectū. †Secundo principaliter pōt tex.intelligi qñ alter proposuit verba so
b phisticaᵇ forte ad decipiendum reliquum: vt puta promit-
c to te tenere pro legitima ꝓiuge, donec terra cooperiet ocu los meos: non.n.sufficit ad dissolutionē matrimonij, quod ipse viuens terrā suis oculis superponat. nā a rectè intelligētibus,illa verba capiunt pro morte naturali: & idem dicit in similibus.& no.hūc intellectū: qa est generalis ad oēs ℨctus: Pet.& Abb.ponebant exemplū qñ masculus dixit: placet mihi habere talē in vxorem, & mulier interrogata idem respōdit:nā pōt dubitari, vtrū hæc verba inducant matrimoniū de præsenti? Et vī Pet.ꝙ nō,qa aliud est vēdere,& aliud velle vendere.arg.in l.in venditionib ff.de contrah.emp. sed Host. post multa tenet ℨrium,dicens,ꝙ per hæc verba, volo te habere in vxorem:vel placet mihi te habere in vxorem, ℨhitur matrimoniū de præsenti. Io.And.distinguit, ꝙ aut fuit dictū, placet mihi te desponsare, vel tecum ℨhere; & procedit cōtraria opi.aut fuit dictum,placet mihi te habere in vxorem, & procedit secunda,quasi plus importent hęc vltima verba, q̄ priora. d. Anto. multū instat super proprietate horū verborum:dicit.n.in effectu, ꝙ verbū, placet mihi, & verbū volo,significant secundū tp̄s de præsenti. Itē verbum infinitū, est aptum cōprehendere tp̄s præsens, & futurum, secundū verba adiecta; nā de se infinitū verbum nihil perfectè significat,sed determinat sēm verba sequentia. His præmissis dic, ꝙ si verbo volo,vel verbo placet,adijcitur infinitū denotans actū,non dependentē a libera voluntate proferentis,tūc nō
d inducitur dispositio de præsenti ᵈ sed declaratur dispositio in futurū. Exemplum,si dico,placet mihi ascendere in arborē. Quandoq; verbo volo,vel placet,adijcitur verbū infinitū denotans actum dependentē a libera voluntate proferētis; & tunc si verba denotant principiū actus, non inducitur dispositio de præsenti, vt puta si dico volo, vel placet mihi te desponsare,seu tecū ℨhere,& in hoc vī ipse acquiescere opin. Ioan.And. qñque verbum infinitum denotat executionem actus; & tunc inducitur dispositio de præsenti, vt si dico volo te habere in vxorē; nā non possum velle te hr̄e in vxorem nisi tecū prius ℨham, & tunc inducitur matrimoniū. Et circa hæc multū instat.Sed tu vide plenius per Bar.in l.cunctos populos.in prin.C.de sum.Trini. & in l. ſerui cle.ff. de leg.j.&
6 hæc sufficiant,quia multū est longa materia. † In glo.in verbo propositi,ibi,vt reus intelligit. No.gl.& vide bonū tex.in decre.c.humanę.9.si ergo.ſil 2.in §. itē obijcitur, 22.q.5.& vide Inn.in cap.veniens,de iureiur. vbi inter cętera ponit nota bile verbū,dicens,ꝙ in foro animę,iuramentū recipit interpretationē,sēm intentionem iurantis;sed in foro iudiciali, secundum ius,ita ēt quoad propositum dicit hic Host. & bene, ꝙ si qs cum non intendebat ℨhere matrimonium, vsus fuit verbis sophicticis, vt deciperet mulierē, non erit matrimoniū in foro animæ,quia sine cōsensu non pōt matrimonium ℨsistere,& de hoc est casus no.in c.tua. inf.eo. sed in foro iudiciali iudicabit pro matrimonio,quia non est sibi credendum,sed recurrendum ad rectum sensum verborum, vt
7 hic,& in d.c.tua † Et in ſi.glo.dic,ꝙ l.cū quidam, facit,qa ibi disiunctiua ponitur pro copulatiua; & sic fit interpretatio ℨ cōem intelligētiam; sed dic, ꝙ ibi fit illa expositio, tum ex coniecturata mente testatoris,tum vt esset absonus intellectus,& res potius valeat, quam pereat, & idē dic ad c.in calice. † In glo.ſi.ibi,creditur actori potius qua reo. Dic melius,
8 ꝙ respectu propositionis, non est differentia inter actorem, & reum, sed semper debemus intelligere verba, vt cōueniāt intentioni proferentis,& sic proprie loquitur tex. in l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.vbi plenius vide Bar. sed in ꝓbationibus fit interpretatio contra actorem non in odium ipsius, sed quia dubia probatio non releuat probantem, & idem est in reo probante exceptionem suam,vt in ca.in præsentia, de probatio, & coniunge istum cum præcedenti.

ADDITIONES.

a ¶Per interpretem. Nam omnis fere cōtractus potest celebrari per interpretem. quoad contractum matrimonium sequuntur hic Can.Ab. & legistę,in §.ſi.l.1.ff.de ver.ob.ita in sententia.l.iudices.C.de sent. & ibi Bal. testator etiam potest testari coram teste non intelligente, dummodo intelligat per interpretem,l.qui testamento.§. fi. ff de test.& ibi Pau.de Cast.& Are.Bal.& Sal.in l.hac consultiſsima.§ fi. C.de test.

b ¶Verba sophistica. Quomodo hoc procedat vide Alex.in consi. 152.in 5. vol.vbi sentit,quòd si prædicta verba fuerunt a doloso prolata,sadeo ꝙ appareat de dissensu contrahentis, vitiatur matrimonium. Seb.Sap.

c ¶Cooperiet. De quo Bal. Nou in l.1.§. fi quis ita.ff.de ver. ob. vbi induco prædicta ad illam q. quæ alias fuit in ciuitate Perusij cum esset facta pax coram summo Pontifice.

d ¶Dispositio de præsenti. Adde de hoc Lud.Rom.singu.suo 2.licet verbum præsentis temporis,de quo per Bal.in l.1 col.7.C.de his,quæ pœ.no.Fel. in c.Rodulphus,col.16.& seq.sup. de rescript. & March. Mach.sing.112. inci.quod vbicunque,& sing. 115.incip.not.quod lex. & Franc. de Cre. sing.7.incip.tu scis,quod verbum.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ, oritur inter sponsam, & consanguineos sponsę,impediens, & dirimens matrimonium, & habet locum in sponsalibus de futuro, & nu.2*
2 *Impedimentum publicæ honestatis, quandoque oritur sine affinitate, & quandoque cum affinitate.*
3 *Affinitas quandoque oritur sine publica honestate.*
Dispensatio impetranda debet omnia clare narrare.
4 *Impedimentum publicæ honestatis, extenditur ad consanguineos vsque ad quartum gradum.*
Consanguinitas & affinitas quoad propositionem matrimonij hodie non excedit quartum gradum.
5 *Matrimonium etiam contractum dirimitur si extat impedimentum publicæ honestatis iustitiæ.*

CAP. VIII.

Sponsam. Breue est,& potest per alia verba sic summari. Inter sponsam, & consanguineos spōsi oritur impedimentū publicæ honestatis,impediens, & dirimens matrimo-
1 nium inter eos ℨctum.h.d. † Quęro primo pro intellectu literæ,vtrū hoc procedat in sponsis de futuro, an aūt de præsenti? Dic secundum doc. ꝙ vtroque casu procedit dispositio c. nā si non licet ducere sponsam ꝓsanguinei de futuro, multo fortius si est de præsenti;nā maior est honestas, vt nō ducatur sponsa de præsenti, cū qua matrimoniale vinculū est ℨctum, q̄ sponsa de futuro,cui solū facta est promissio futurarum nuptiarum,verba tū huius tex.proprie adaptantur ad sponsam de futuro, qa loquitur de ea quæ nō erat adhuc
2 pubes; & sic non poterat ℨhere matrimonium. † Ex ex his no. ꝙ tā ex sponsalibus de futuro, quam ex matrimonio de præsenti,orit publica honestas inter sponsū, seu maritatā, & ꝓsanguineos sponsi seu mariti, superueniente vero inter eos carnis copula,orit aliud vinculū,f.affinitatis; vnde oēs consanguinei mariti sunt affines vxoris,& econtra.inf.de cōsan. & affi.super his, & durāt hæc vincula ēt post mortē alterius,
3 vt in c.fraternitatis.32.q.10.& in c.1.eo.ti.li.6. † Sis ergo cautus,maxime in impetranda dispensationē, nā qñque oritur publica honestas sine affinitate, qñque affinitas simul cū honestate publica, vt patet ex prædictis, qñque affinitas sine publica honestate,vt si citra spōsalia, seu matrimonium qs cognoscat mulierē; nā inter eum,& oēs ꝓsang.mulieris oritur affinitas,& econtra,vt in c.discretionē. j.de eo qui cog.consang.vxo.suæ, nec oritur in hoc casu publica honestas, & de his vide quæ no. gl.super arbore ꝓsanguinitatis. & quod dicā in c.non dēt,de consan.& affi.vbi tractabo, an sufficiat in dispensatione facere mētionē de affinitate tm̄, si publica honestas concurrit cum affinitate. † Secundo quæritur, quia
4 tex.dicit nullus consanguineorum, &c.nunquid istud impe
a dimentum ᵃ publicæ honestatis concernat oēs consanguineos in infinitū? Dic ꝙ non,nā si vinculum consanguinitatis,& affinitatis,nō extenditur hodie vltra quartū gradū, respectu prohibitionis matrimonij; multo fortius, nec istud impedimentū publicæ honestatis: restringaī ergo hæc litera ad terminos dicti cap.non dēt,nam si intelligeretur generaliter,sequeretur, ꝙ inter homines non posset ℨhi matrimonium, cū oēs homines sint consanguinei, cum ex eodē sanguine processerint oēs, sed respectu prohibitionis matrimonialis illa impedimenta sunt restricta ad quartū gradū, vt in
5 d.c.non debet. † Vltimo quæritur, tex.dicit, ꝙ nō ᵃ possunt
a consanguinei ℨhere,&c.quid si de ᵇ facto contraherent,nū-
b quid teneat matrimonium? Dic ꝙ non, vnde hoc impedimentum impedit, & dirimit matrimonium contractū,vt dixi in summario, & probaī hodie clarius in c.vnico.c.tit.li.6.

ADDITIONES.

a ¶Dicit quod non. Adde Lud.Ro.consil.155.Cal.consil.4 hoc tit.

b ¶Quid si de,in quam pœnam incidant illi, qui contrahunt matrimoniū contra impedimentum publicæ honestatis,vide in d.c.duo pueri.inf.ti. 1.& in c.referente.inf.qui ſil.sint le.& per Phi.Fran.in cap.1.de sponsa. Ro.consil.146.& Cal.consil.4. de spon.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de præsenti contractum est,si vir,& mulier sibi promittunt quod ab eo tempore se loco coniugum habeant, & nu.6.*
2 *Tanquam,hæc dictio quandoque, ponit veritatem, nō autem donat similitudinem,seu improprietatem.*
3 *Matrimonium de præsenti quandoque contrahitur per verba futuri temporis, & nu.6.*
4 *Matrimonium non dissoluitur quoad vinculum, propter adulterium, sed quo ad separationem thori.*
5 *Maritus potest compelli non tantum ad vxorem redire, sed etiam, quod eam maritali affectione tractet.*
7 *Verba de præsenti,& de futuro quomodo proferuntur, & quid importent quando in præsenti sonat vel in futurum*
8 *Verba,promitto ꝙ nō habebo aliā vxorē nisi te,an matrimoniū inducāt.*
9 *Maritus non potest propria authoritate vxorem dimittere.*

CAP. IX.

Ex parte. Si vir,& mulier sibi ꝓmittūt qđ ab eo tpe se ꝓ cōiugib. habebūt,ℨctū est mr̄imoniū de pñti, & est casus no. vt ℨ.patebit, primo ponit casū narrarū,sed o dissiniēdū cōmittit.secunda ibi,qui igit. Casus literalis.Quidā qui vocabatur Andreas iurm prælitit ꝙ E.mulierem ab eo tempore in antea ꝓ vxore haberet, & ei fidē seruaret; illa econuerso simili modo ꝓmisit eidē.quo facto,dictus Andreas eā dimisit,& aliā superinduxit;vnde mulier illa dño Papæ fuit ꝓquesta, dicit Papa nemini licere vxorē suā dimittere sine manifesta cā
1 fornicationis;& tūc aut dēt illā sibi reconciliare, aut viuere ꝓtinenter ea viuēte.vnde mandat dictū Andream cōpelli, vt illā quā superinduxit dimittat,& ad suā vxorem redeat,& af-
a fectu maritali ꝓtractet.Ber. † No.ȝ. ᵃ ꝙ vbi actus dependet à re,seu ꝓ ciue,quā dicere duco te in vxorē, vel facio te ciuē, & facit ad illā qō.dicit statutū, ꝙ talis debeat haberi ꝓ ciue, nunqd ex hoc sit creatus ciuis?& videt ꝙ sic, arg.opti.hic facit,ꝙ no.per Bar.in l.maritus ff.de adul.& in l. ſi is qs pro em
1 ptore,ff.de vſuca. † No.ii ꝙ dictio,tanq̄, ᵇ quandoque ponit
b veritatem,nō aūt donat ſimilitudinē, seu improprietatem; & hoc qñ verba ex ſubiecta materia hoc patiunī: nam hic ista mulier ꝓmisit huic viro, ꝙ ei tanquā viro proprio fidem seruaret,nec per hoc denotat similitudo, sed veritas, & hoc
c not.qa facit ad multa. ᶜ Si ergo dicit statutū, ꝙ tanquam ci-
d ues ᵈ scholares debeāt tractari,videī,ꝙ per hoc sint creati ci
3 ues,ex quo actus depēdet à mera voluntate disponētis. † Ter tio no.ibi,habituā,& ibi seruaturā,ꝙ per verba futuri tem-
c poris ᵉ ℨtrahitur quandoque matrimoniū de præsenti, quā- do scilicet verba denotant excusationē matrimonij, nō aūt principium ℨtractus.nam qui vult cōsequēs, tacite videtur velle & antecedens.in c.prætereā,& c.prudētiā. de of.deleg l.
4 illud.ff.de acq.hær.cū simil.& de hoc clarius inf. † No.ꝙ pro pter adulteriū coniugis non dissoluitur matrimoniū quoad vinculū,sed quoad thorum duntaxat,vnde tenet quilibet ꝓ-
5 tinere,ad hoc 32.q.vij.c.ii. † Itē no.ibi,maritali affectione, ꝙ ecclesia pōt cōpellere laicū nedum vt redeat ad vxorem suā quam iniuste dimisit,sed ēt vt eā tractet affectione maritali,
6 ad hoc c.illud.de præsumpt. † In glo.j.ibi,de cætero habebo te,&c.Aduerte,qa licet prima fronte videaī glo. replicare q̄stionem tex.tū habet maiorem dubitationem, quā quæstio decisa in tex.quia in illa & in tex.ꝓcurrebant duo:nā promittem vltimum non ponitur in q̄stione gl. determinat glo. ꝙ matrimoniū cōtrahatur per verba de præsenti,licet non addanī illa verba,& satis bene facit tex. in auth.quib. mo. nat. essi.leg.in §.penultimo.coll.vi.& c.canonizato.xxix.q. v. nec illud.§.ſi qs diuinis.de quo facit mentionē ista glo.& Gratia. incerporauit in decreto in loco hic alle.in gl.& hæc opi. Io.

cōmuniter tenetur hic per Doct. licet Bar. Lau. & Magister sententiarū.in iii.sententiarū,tenuerint oppositū.& vide per
7 Archi.in §.ſi qs diuinis.alle.in glo. † Et quia in ſi.gl.oppo.d. c.de illis.sup.eo.& nō soluit,tu dic clare intelligendo mentē decre.ꝙ quandoque verba in ℨctu proferuntur de præsenti:& tūc in dubio illico ℨhitur matrimonium, vt si vir dicit, accipio te in vxorē,& ecōtra,vt in c.pe.inf.e.Quandoq; verba sonant in futurū,& tūc aut donant principiū actus, & in dubio solū cōtrahuntur sponsalia de futuro, vt si dicitur ꝓmitto ꝙ te ducā in vxorem,vel me ducturū talem, vel quid simile,& iste est casus c.de illis.sup.eodē,& inf.eo.c.pe. Quandoque verba sonant in futurū: sed denotant executionē actus ℨsummati,seu perfecti, exemplū, promitto ꝙ habeo te pro legitima cōiuge, vel vxore: nā non pōt haberi ꝓ legitima coniūge,nisi præcederet matrimoniū; hæc enim verba, & similia denotant executionem matrimonij; vnde tacite ex quo obligat se ad executionē,videtur de præsenti contrahere,ar.opt.in d.c.illud.& eorū quæ no.doct.in d. c.cū Mar. de consti.vbi dicūt ꝙ si præbenda quæ solet cōferri tantū canonico,conferatur extraneo,videī tacite collatus canonica
tus,& hoc ꝓcedit maxime si apponatur verbū ab hoc tēpore,vel verbū,de cætero:nam immediate se obligat ad executionem matrimonij,ergo tacite cōtrahit de præsenti.sed idē est si non opponanī illa verba denotantia extremitatē tēporis,quoniā si in obligatione non opponaī dies, videī incontinenti obligatio ꝓtracta,vt in l.in omnibus.ff.de re iudi. & l. cum qui calēdis.ff.de verbo.oblig.& iste videtur ꝓprius cas⁹
huius c.quē notabis, quia facit ad multa. hæc ꝓcedunt nisi hæc verba denotantia executionē sequātur sponsalia de fu-
f turo,vt puta,ꝓmitto ꝙ ducā te in vxorem,& tenebo te ᶠ pro legitima coniuge.nā propter verba præcedentia restringuntur sequentia in tempus matrimonij ꝓtracti. i. cū matrimonium erit cōtractū,ar.opt.in l.ſi.§.cui dulcia.ff.de vi. tri.& o-
8 leo le.in c.ſedes.de rescrip. & in cle. non potest,de ꝓcur. † Et
g per hoc ᵍ pōt decidi q̄stio ʰ satis dubia,qdā dixit mulieri ꝓ-
h mitto q nō habebo aliā mulierē in vxorē,nisi te, nunqd per hæc verba sit ℨctū cū illa mr̄imoniū?& de hoc in Spe.e.tit.in prin. & ibi Ioan.And.in addi. qui sentit matrimoniū esse ℨctū,quia dictio nisi,cū sequī negatiuā,facit positionē,vt no. gl.in regula,peccatū,de reg.iur.lib.vj.Dom. Ant. videtur hic sentire oppositū,dicēs,ꝙ dictio,nisi,facit positionē, q̄ndoq; secundū habitum, q̄nque secundum actum, vnde cum illa verba,ꝙ nō habebo aliā nisi te,sint de futuro,videī sentire,& aliās se disponere, ꝙ in futurū si est cōtracturus cōtrahet cū illa:sed si verba fuissent prolata de p̄senti,vt quia dixisset, nolo aliam habere in vxorē nisi te,tunc dictio, nisi,denotat actum de præsenti,sed ꝓ prædicta videtur mihi concludendū pro prima parte,nā si dixisset ꝓmitto,ꝙ te habebo in vxorē, statim esset ꝓtractum matrimonium,vt supra dixi; ergo idē si dico,ꝙ nō habebo aliā,nisi te.nā videtur velle, ꝙ istam habebit vxorē, ergo incōtinenti,cum non sit appolita dies,vt
9 sup.dixi,multa alia obscura tractāt hic Docto. † In gl.in ver. fuit manifesta,& ibi,sentētia secuta.no. bene glo.nam relata ad rex.apertissime sentit,ꝙ nō licet marito ꝓpria authoritate dimittere vxorē,ēt si adulteriū vxoris sit manifestum, de quo vide p gl.32.q.1.c.1.sed gl.ꝓtrariā habes, & latiorē,in c. fi.de adul quā tenebis mēti,& illā sequit Host.& ibi sentit Inno.in c.inquisitioni,de sen.ex c.& illa plus mihi placet per c. dixit.32.q.1.& c.Agathosa 27.q.2.vide quæ dixi in ea. gaude mus de conuer.coniug.& latius tetigi in d.c.fi.de adult.

ADDITIONES.

a ¶No.i.Vide ad hoc multa congesta per Corn.in sing.ſuis.in ver. habetur. & Fel.in c.solitæ.ver.inquārū tāgūt hic oēs,sup.de mai. & obe. Seb.Sap.

b ¶Tanquam. Adde Pau.de Ca.consi ccxxij.

c ¶Multa. Ciuis an proprie dicatur ille qui quoad quædam est ciuis.Alex.cō sil.clxxxiij.in ij.volumi.Et an appellatione ciuium veniant incolæ, consi. xx.per eūdē,eod.volumi. & consil.clviij volumi.1.& ciuis factus per verba importantia meram fictionē dicit vere ciuis.Cor.consi. clxxxix.ij.vol.

d ¶Ciues. Adde Legistas late in l.1.ff. de leg.1.

e ¶Futuri temporis. Hoc dictum refert,& sequitur do.Ias.in l.ſerui electione,ver.secundo principaliter cōfirmo,ff.de leg.1.in s.s. Conc.Trid.xxix. sess.tit.de sacra,matri.c.viij idem est aperte definitum.S.Sa.

f Tenebo te. Adde Fran.de Are.consi.cxliij.vbi in arduo casu consuluit.

g ¶Et per hoc. Late Ale.in consi.clij.ver.nec ob.in v. volum. & ibi, quid si dixit promitto,quod ducam te in vxorem,& tenebo, & habebo te pro legitima vxore,quando est dictum promitto non habere aliam in vxorem,nisi te,communis est opi vt refert hic Phi.Fran.quod fit contractū, matrimonium quia dictio,nisi.ponit,quādo sequitur negatiuam,vt per Bar.& Doc.de ista dictione nisi,in l.ſi eum,§.quæ iniuriarum. ff.ſi quis caut.vbi quæruntˌquid si quis promisit non vendere fundum nisi tibi, an cogatur tibi vendere.Ias.ſi.ſi.de actio.in prin.

h ¶Quæstio. Vide late Moder.in l.actione.C.de transactio.vbi late de dictione nisi,Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Iurans cum aliqua contrahere impedimento cessante, contrahere cogitur per ecclesiam.*

Pater

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pater licet non possit filiam obligare ad matrimonium, tamen si iurat promittere se curaturum quantum in eo erit licitè iurat et ꝑmittit.6.
Filia de hon state non contrahit etiam sponsalia sine patris consensu, sed ad substantiam matrimonij, & sponsalium, non requiritur parentum consensus.
Sponsalia si non sunt iurata, an compellatur pars præcise ad contrahendum. 5.
Laicus potest adire ecclesiasticum iudicem, vt compellat sponsam ad cõtrahendum.
Promittens factum alienum, an, & quomodo obligetur.
Impubes doli capax obligatur ex iuramento.
Iurans cõtrahere cum vna ex filiabus alicuius, & deinde cum aliqua ex eis coeat, an teneatur illam ducere.
Carnalis copula facit transire sponsalia in matrimonium.
Matrimonialis causa fauorabilior est, & semper in dubio pro matrimonio iudicatur.
Compelli, an, & quando debeant sponsus, & sponsa ad contrahendum.
Iudex ecclesiasticus est iudex competens inter laicos in causa peccati, vedum post peccatum, sed etiam ante, vt peccatum euitetur.

CAP. X.

IEX literis. Qui iurauit cum aliqua ꝫhere, si non subest impedimentũ, per cẽsurã ecclesiasticã ꝫhere cõpellitur. Primo ponit casum narratum. Secundo committit ipsius diffinitionẽ, ibi, qa igit. Casus literalis. Duo nobiles viri Saluan. Episcopatus. G. f. & B. filios, & filias impuberes habebãt, & ꝙuenerunt inter se, ꝙ eos adinuicẽ copularent; & hoc tã parentes, q̃ filij iurauerunt se facturos. vnus illorum, s. G. filiã alterius, ꝙsentiẽte patre, iurauerat ducere in vxorẽ, postmodũ volebat aliã ducere in vxorem, eps cõpellebat ipsum illã accipere, quã iurauit accipere, quæsiuit eps a Papa quid iuris esset: Rñdet Papa, periculosum esse dicto G. cõtra iurm suum venire ideo mandat Pictauien. episcopo, vt si de hoc ꝓstiterit ei, moneat illum, & cõpellat, ꝙ recipiat quã iurauit, & eã maritali affectu pertractet, nisi rõnalis causa impediat.

1 Ber. † No. i. ꝙ licite põt promittere pater cũ iuꝛo, se daturũ alicui filiã in vxorem; licet ergo pater nõ possit obligare filiam ad ꝫctum matrimonij, ea renuẽte, vt in c. vnico, de despon. impu. lib. 6. 30. q. 2. c. vbi, tñ licite promittit, & iurat, qa vꝛ promittere se curaturũ quantũ in eo erit, &c. de quo cũ
2 gl. 1. † No. ibi, consentiente patre, ꝙ filia non cõtrahit etiam sponsalia, nisi patre cõsentiente, ꝙ intellige de honestate. 32. q. 2. honoratur, sed ad substantiam matrimonij, seu sponsa-
a liorum, non requiritur parentum consensus, [a] vt c. sufficiat.
3 xxvij. q. ij. & in d. c. vbi. præalle. facit c. si annum, de iudi. lib. 6. †
b No. iij. ibi, suum iuramentũ, ꝙ vbi sponsalia non sunt iurata,
[b] ecclesia non compellit alterum præcise ad contrahẽdum; nam hoc ca. &c. requisiuit, ꝫ. eo. & c. præterea, ꝫ. eo. cum multis similibus, semper in compulsione ponderãt iuramẽtum, seu fidei interpositionẽ, sed ego contrarium arbitror, quia cũ hęc compulsio fiat ratione peccati, ecclesia compellit nõ solum iurantem, sed etiã pactum nudum facientẽ, vt in c. 1. 2. & 3. ꝫ. de pact. & in ca. iuramẽti. 22. q. 5. vbi dicitur, ꝙ Deus nõ facit differentiã inter iuramentũ, & simplicẽ promissionã; nam vtroque casu trangrediens peccat mortaliter, licet magis peccet veniẽs contra iuramẽtũ, vt no. in c. pe. de iure-iur. & ad hæc respondeo, ꝙ narrant facti contingentiam; tñ satis põt dici, ꝙ non ita studiosẽ ecclesia compellit alterum, vbi non interuenerit iuramentum, & facit ad materiam c. re quisiuit ꝫ. e. † Item nota ꝙ ecclesia põt adiri per laicũ, vt spõsam cõpellat per excommunicationẽ ad ꝓtrahendum mrimonium ſm promissionẽ, & ratione peccati ecclesia se impedit cõtra laicum. Credo etiã, ꝙ iudex sęcularis potest adiri, vbi nõ verteretur in dubium de validitate sponsaliorũ; sed solum peteretur, vt alter adimpleret promissionẽ ẽt iuratã; nã & iudex sęcularis põt adiri, vt cõpellat laicum ad obseruationẽ iuramenti, vt in c. licet, de iureiu. li. vj. & facit, ꝙ no. Bar.
5 in l. Titia. ff. sol. ma. † Vltimo no. ꝙ si alter ex spõsis, non vult perficere matrimonium põt ad petitionẽ alterius cõpelli ꝑ iudicẽ, & compellitur quis ꝓcise ad factum, maxime, quia hic non potest solui interesse, quia spiritualia non capiunt
6 æstimationem, facit quod dixi ꝫ. c. ca. prætetea. † In glosa. 1. fi. vult ergo gl. ꝙ parẽtes promittẽdo pro filijs, videntur pro-
c mittere se curaturos [c] bona fide, ꝙ filij cõtrahent; & sic potius promittunt factũ proprium. Sed aduerte, ꝙ istud, nõ satisfacit ꝫrio ꝫ. formato, nã iura ciuilia dicunt, ꝙ si promitto
d simpliciter factum alienũ, in nullo obligor: [d] vt sim obligatus ad curandũ, oportet, ꝙ specifice hoc promittam, vt Insti de inut. stipulatio. §. fi quis alium, & in l. stipulatio ista. §. fi qs, ff. de ver. obli. d. Ant. dicit quod sicut æquitas prætoria facit, vt in stipulationibus prætorijs ꝓmittendo simpliciter factum alienũ, in dubio vꝛ promittere se facturum & curaturum, vt in l. quotics, de ver. obl. ita ęquitas iuris canonici hoc inducit in materia canonica, hoc est notabile dictum, sed iure non probatur. Sed quo ad istum tex. & simile põt dari alia solutio, & melior, & tutior, vt in iuramento hoc procedat, nam iuramẽtum habet vim clausulæ, si non valet quod ago vt ago, valeat vt valere põt, vt in c. quanto, & in ca. ad nostrã, de iureiur. no. in l. cum pater. in §. filius matrẽ, ff. de le. 2. ideo in dubio ꝓmittẽdo factum alienũ debemus ĩterprẽtari, ꝙ ꝓ. miserit se curaturum, quãtum in eo erit, fateor tamen æquitsimum esse hoc obseruari in omni materia canonica, ar. in
c c. dilecti, ꝫ. de iud. In gl ĩ ver. sub iuramẽto, ibi, sed si alias sint doli capaces, nota. bene gl. maxime iũcto tex. ex qua habes, qã impubes doli capax obligatur ex iuramẽto suo, ex quo infertur, ꝙ si doli capax [c] cõtrahit, & iurat, cogitur seruare ꝙ tractũ, & facit ad intellectum auth. sacramẽta puberum. C. si
7 adue. ven. vt habeat locum ẽt in doli capace, de quo ibi per doc. & per Host. in c. cum cõtingat, de iureiuran. † In fi. glo. ex hac vltima q̃stione possunt elici duæ opi. vna, ꝙ ille nõ cogetur istam quã cognouit ducere, quia cum ea nũquam fuerũt spõsalia nec matrimoniũ; & hãc opi. tenet In. dicẽs, ꝙ libere põt cum alia ꝓtrahere, cum nõ sit cõditio restricta ad illam personã duntaxat quam cognouit. Secunda opinio in qua residet glo. est, vt nõ virtute sponsaliorum, sed virtute iuramenti cogatur illam ducere, & hãc opi. sequitur Ioã. And. spõsalia. n. semper fuerunt nulla, cum. n. nõ possint cõsistere ex parte vnius tãtum, oportet dicere, ꝙ cum oĩbus sororib. essent ꝓtracta sponsalia, vt sic nullã possit ducere, obstante publicæ honestatis iusturia. Host. licet varie loquaꝫ, sentit tertiam opi. vt copula cũ vna superueniẽs, declarauerit seu certificauerit spõsalia prius dubia, & eodẽ momẽto fecerit illa trãsire in matrimonium ꝑsumptum, ar. c. is qui. ꝫ. e. D. Ant. vi debatur primo sentire hãc opi. sed tãdẽ residet in opi. glo. & Io. An. ex quo illa spõsalia prius fuerũt nulla. Credo qđ opinio Host. ſtis possit sustẽtari, nã spõsalia trãsunt in matrimonium per carnis copulã non tantum virtute sponsaliorum, quãtum ex præsumpto cõsensu, vt in d. c. is qui, ꝫ. e. sed ex quo iurauit ducere vnam ex filiabus Titij, & postmodum vnam ex eis cognouit, ſtis videtur illam elegisse, & iam in eã consensisse, nã in dubio nõ debemus præsumere duplex peccatum, s. stupri, & periurij; sed potius in fauorẽ maxime matrimonij debemus præsumere copulam fuisse licitam, & ꝙ ille voluerit adimplere iuramentum suum; nã in dubio semper iudicatur pro matrimonio, vt in cap. licet ex quadam ꝫ. de test. in c. fi. ꝫ. de re iud. Item facimus semper interꝓtatio nẽ, vt euitetur peccatũ, vt in c. estote. ꝫ. de re. iu. secus dic ſm Hoc. si quis iurasset ducere vnam de certo loco, nã tunc cognoscẽdo certã non videt cũ illa cõtrahere, cum possit hoc casu contrahendo cũ alia, adimplere iuramentum; vnde no
ta, singulariter ex opinione gloss. quod licet iuramentum non sit restrictum ad certam personam; tamen ecclesia cõpellit

ADDITIONES.

a ¶Parentum consensus. Adde an patris dissen sus spõsalia contracta dissoluat. Bar. in l. adoptiuum, in prin. ff. de ritu. do. Ioan. de Imo. in l. quoties, & ibi Bar. ff. solu. matri. Alex. in d. l. adoptiuum. Bald. in l. cum à socero. C. de iure dot. Zacha.

b ¶Iurata. Facit secundum Phi. Fran. hic pro illa gl. in l. si pecuniam, ff. de cõdi. ob cau. nam in contractibus innominatis est locus pẽnitẽtię, l. ex placito, C. de rer. permut. de quib. in l. naturalis. ff. de pręsc. ver. fallit, quando est interpositũ iuramentum, sicut hic; nã licet quis possit discedere a sponsalibus fallit quãdo est interpositum iuramentũ. Ita in simili tenẽt doct. in c. 1. sup. de iu. quod licet in prorogando iurisdictionem sit locus pẽnitentię, l. si conuenerit, ff. de iur. om. iud. fallit quando appositũ est iuramentum, per d. gl.

¶Credo istam opinionem esse veram, quod non possit resilire, similiter et in cõtractib. innominatis, quando est interpositũ iuramentum; quia tunc debebit agi ad implementũ; vel debebit impleri pro parte etiã impletis propter illud iuramentum præstitũ, quia illud est semper seruãdum, si potest seruari fine periculo animæ, & dispẽdio salutis æternæ, ẽt si fit præstitũ cõtra dispositionẽ legalem, imo etiam canonicam, non resistentem obligationi, quæ per iuramentum inducitur, vt in ca. debitores, & in c. cum contingat, de iureiur. & in authen. sacramenta puberũ, C. si aduer. ven. & plene traditur in reg. non est obligatorius, de reg. iur. & ibi plene per Io. Andr. in Mercu. Ant. Fr.

¶Iurata vide Ab. in c. requisiuit, & c. sicut, & c. prẽterea, inf. eo. & c. de illis, Io. i. de ꝑpon. impu. Seb. Sap.

c ¶Se curaturos. Adde Fran. de Are. cons. cxliij.

d In nullo obligor. Adde de hac q. s. an, & quando promittẽs factum alienum sub pœna, obligetur, per Bar. in l. continuus, §. illud inspiciendũ. ff. de verb. obl. Fran. de Are. l. si ita stipulatus fuero, §. possum, eod. tit. l. eundem cons. cxlj. in c. ex facto proponitur. ver. venio igitur ad primã. & Fel. in ca. ex rescripto. ver. & no. quod promittens factum alienum, supra de iureiur. Zach.

e ¶Doli capax. Ita communiter tenetur, secundum Bar. in d. auth. sacramẽ. puberũ. Sed contrariũ communiter teneri attestatur Alex. in l. qui iurasse, in prin. ff. de iureiu. vide Pau. de Ca. cõcordantem in d. auth. sacramẽta puberum, vt opi. Bar. procedat de iure canonico, alia de iure ciuili, vt ibi per eum. Seb. Sap.

pellit iurantem ad obseruationẽ iuramenti; licet finis iuramenti concernat vtilitatẽ priuati; & hoc sit, vt iurans euitet peccatum, ex qua ratione iudex procedit ex officio, vt in c. 1. de offi. or. † In glo. i. ver. cõpellas, ibi, ecce crimina, hic debet cõtinuari finis gl. in ver. hoc quidẽ, vsque ad fi. & ex prin. & sine gl. colliguntur quatuor solutiones ad c. requisiuit, ꝫ. eo. vbi dicitur, ꝙ si sponsus, vel sponsa præcise resistit, & non vult contrahere mrimonium cum sponso, præcise non est compellenda, & tene tertiam solutionẽ gl. vt ex causa ecclesia nõ cõpellat, & puta si ita abhorret sponsam, vel cõ, quod ex inuitis nuptijs vehemẽter præsumeret scandalum futurum; nam tunc eccła debet sustinere minus malũ, vt maius euitet, ar. c. duo mala. 13. Et hanc sol. tenet gl. in c. sic ꝙppe, §. sed cõcedat. 27. q. 2. & Host. in d. c. requisiuit, & vꝛ satis ꝓbari iudicio meo in tex. illius c. in rõne sui. † In ead. gl. ibi, sed ẽt
10 cõminenda prohibere, no. bene ex gl. ꝙ ecclˀa impedit se de peccato laici, nedũ post peccatũ ꝓpetratum, sed ẽt ante, vt peccatum euitet; nã & pro futuris culpis põt fieri excõmunicatio, si est aliqua præsumptio de ꝑsenti, vt in c. romana, §. caueant, de sen. excom. lib. 6. Sed credo aliã solutionẽ posse dari ad tex. nam cum iste pure promiserit illã ducere in vxorẽ, statim fuit obligatus. ad ducẽdum, vt in l. in omnibus. ff. de re. iu. peccat ergo sponsus, si requisitus, vt contrahat, sine causa differt. facit l. sępe, ff. de verb. sign. & infra eo. capit. prætera, compulsio ergo hęc fit ratione & missionis instantis; & non tantum ratione mali euitandi.

SVMMARIVM.

1 *Pater licet habeat filios in potestate sua; non tamen potest filij vxorem retinere; imo compellitur illam sibi restituere.*
Filius potest in potestate patris, quoad spiritualia; potest etiam nonnulla alia agere sine patris consensu.
2 *Filius potest in spiritualibus agere contra patrem, & econuerso.*
3 *Vxor repeti potest coram ecclesiastico iudice, etiam si non agatur de validitate matrimonij. 6.*
4 *Populus tenetur ex facto principis.*
5 *Diuinorum officiorum appellatione, venit baptisma, & pœnitentia.*
6 *Vxor, an sit in potestate patris, vel mariti, & quæ iura habeat maritus in ea.*
7 *Excommunicatio etiam si feratur ad tempus, requiritur absolutio; secus in interdicto, & suspensione.*
8 *Interdicti tempore, intelliguntur excepta quatuor sacramenta, quæ etiam tunc confici possunt.*
Interdictum quandoque ponitur in personas, quandoque in loca.
9 *Pœnitentia, an in casu necessitatis possit ab hæretico recipi.*

CAP. XI.

NOn est. Per censuram ecclesiasticã pater cõpellit restituere filio suo vxorẽ quam iniuste detinuit, vel detinet. primo narrat factum, secũdo prouidet ibi, nos. Casus literalis. Inter regẽ Anglorum, & filios eius fuit discordia; propterea ꝙ Rex detinebat vxores filiorum suorum, ita ꝙ mariti earũ ad eas accedere non valebant cõquesti sunt d. Papæ filij Regis. Mandat Papa Archiepiscopis, & Episcopis per Angliã cõstitutis, ꝙ cum sit iustũ, & ęquum, vt viri suas petãt vxores, quatenus cũdẽ regẽ ad eas restituẽdas solicite moneãt, vt si intra cõsti tutũ terminũ nõ restituerit, ex in quacunque terra, vel ꝓuincia detineãtur, vel trãsferãtur, donec ibi fuerint, nulla divina
1 officia celebrẽtur, vel permitãtur aliquatenus celebrari, ꝑter baptisinum paruulorum, & pœnitẽtiã moriẽtiũ. Ber. † No. i. ꝙ licet filius sit in potestate patris, nõ tñ per hoc põt pater
a detinere inuito filio ipsius vxorẽ; [a] nã quãtum ad ista spiritualia filius non cẽsẽt in põtate patris, vt in c. si annum, de iudi. lib. 6. Item si castrẽsia põt filius libere tractare patre inuito, ff. de castrẽ. pe. quasi per totũ; fortius spiritualia, & no. hodie,
2 de sepul. li. 6. in c. licet. † Secõdo no. ꝙ in istis spiritualib. põt filius agere ꝓtra patrẽ. & quamuis gl. super verſ. melius, & ver. & sic dico, in c. si eccl. 22. q. 4. dicat, ꝙ de iure canonico filius põt agere ꝓtra patrẽ, & ecõuerso, per c. quęritur. 2. q. 7. & sequitur Gaſ. de Ca. hoc dictum; tamen non videtur verum, nisi vbi subest peccatum, nam ratione peccati hoc est admittendum; aliàs secus, vt aperte videtur de mente literæ, in d.
3 c. si annum. arguendo per locum à speciali, ad hoc l. iis nulla. ff. de iud. & quod ibi no. † Tertio no. & tene menti, quod vxor potest repeti coram iudice ecclesiastico etiam contra laicum detinentem, quamquam, non disputetur de validitate, & substantia matrimonij, & de hoc infra, cum glosꝛ
4 † Quarto no. quod ex facto principis potest patria subijci interdicto; & sic indifecte puniuntur populi exfacto princi-
5 pis, de quo vide quod not. glo. 24. queſt. 3. in ſumma. † Item nota, quod appellatione diuinorum officiorum, compræhenduntur baptisma paruulorum, & pœnitentia morien-
6 tium; aliàs non esset bona exceptio, quæ fit in tex. † In glo. i. ibi, per officium iudicis, vel per episcopũ loci põdera bene hanc alternatiuam gl. vꝛ enim de mente gl. ꝙ siue vxor detineatur inuita, seu volens, põt maritus adire, tam iudicem sęcularem, q̃ ecclesiasticũ. Ex quo n. non contenditur de substantia vinculi matrimonialis, tã ecclesiasticus, quã sęcularis iudex est iudex cõpetens, prout ẽt sentit Io. An. in addi. Spe. in tit. qui fil. sint leg. §. 2. & de iudice ecclesiastico satis probatur hic. Et respectu actionis intentandæ dicit Host. ꝙ ſm canones nõ est curandum de actione, per c. dilecti, de iu. põt enim maritus dicere peto, ꝙ vxor, &c. Sed nunquid maritus possit vendicare vxorem adiecta cã de iure diuino, seu canonico. Ioã. in prællegato loco, in ver. cõpetit, dicit ꝙ non, quia
b vxor de iure ciuili, omnino non est in potestate [b] mariti, sed
c in officio tãtum, [c] vt in l. sicut, ff. de ope. lib. ꝓ hoc bonus tex. in l. vxorẽ, C. de cond. insert. vbi dꝛ, ꝙ vxor est in potestate sui patris, & nõ mariti; nisi quoad debitũ, & q̃uis multi sequantur hãc opinionẽ, ego tñ contrariũ concludo in c. illud, de præsum. quia licet vxor nõ sit in potestate viri, sicut filius in potestate patris; tñ maritus habet multa iura in persona vxoris, adeo ꝙ tex. in c. non dẽt, ꝫ. de consangui. & affini. dixit, ꝙ vxor, nõ habet potestatẽ sui corporis, sed maritus, & ecõtra & sunt verba Apostoli, & alibi dicit, ꝙ vxor, est pene famula viri, vt in c. hæc imago, &c. mulierẽ. 33. q. 5. vnde ratione isti[a] iuris poterit maritus vendicare vxorẽ, & vxor maritum adiecta cã de iure diuino seu canonico, sicut in simili habetis per tex. & glo. notabilem in l. 1. §. per hanc ff. de rei ven. & dixi de regu. licet. In glo. in ver. donec, ibi ad tempus, dic ꝙ in casu illius l. remanet infamia, vt ibi patet; hæc aũt suspensio diuino
7 rum stringitur solummodo vxoribus detentis in loco. † Ad uerte tñ quantũcumq; excõmunicatio feratur ad tempus, semper requiritur absolutio post tps; secus in interdicto, vel suspẽsione, vnde dꝛ, suspẽdo te donec satisfeceris, post satisfactionẽ requritur absolutio, secus in excommunicatione, de quo vide tex. iuncta gl. no. in cle. i. de ver. sig. per Inn. in c. cũ bonæ, de ætate, & qualita. In fi. glo. hodie dic, vt plenius habetur in c. fi. de sent. exc. lib. 6. † In gloſ. in ver. baptisma, dic, ꝙ in quolibet interdicto, censentur excepta quatuor sacramenta, vt baptismus, & nõ solum paruulorum, sed ẽt adultorum, vt hodie habetur in c. quoniã de sen. excom. Secundum est pœnitentia moriẽtium, vt hic. Tertiũ est ꝓfectio chrismatis; nam ex quo conceditur baptismus, per ꝓsequens cõceditur chrismatis confectio, cum sine chrismate nõ fiat baptismus, vt in d. c. quoniã. Quartũ est corpus Christi, de quo in c. qđ in te. ꝫ. de pœni. & re. & de his vide tex. cum glo. in c. fi. de sen. exc. li. 6. vbi disputatur de matrimonio, nũquid possit ꝓtrahi tempore interdicti, cõiter concluditur, ꝙ sic. Sed de solennitate matrimoniali dubitatur, & sic habes, quinq; sacramenta excepta tempore interdicti. Dubitatur de sexto, s. ordinũ collatione; & vꝛ hic velle Inn. ꝙ laicis nõ possiunt cõferri ordines,

ADDITIONES.

a Vxorem. ¶ Adde quod licet tempore belli sit permissum capere bona alicuius, nullo tamen casu est permissum capere vxorẽ alicuius, quod est notandum, secundum Phili. hic, ad dictum Bald. in l. fi. C. si contra ius, vel vti. pu. ꝙ stante statuto ꝙ bannitus possit impune offendi, poterit ẽt impune derobari. ar. l. in suis. ff. de li. & posth. tñ vxor eius nõ poterit derobari, neq; detineri, min[a] adulterari: cũ detẽtio vxoris sit im[a]bata vt hic.
¶Adde pro hoc vltimo membro. s. ꝙ vxor banniti non possit adulterari, quamuis possit permittente statuto impune offendi bannitus, B. plenissime in l. fi. ver. & ideo si cauetur statuto. C. si contra ius vel vti. publi. & vltra rationẽ, quæ hic ponitur, adde aliam quæ tibi fortasse potior videbitur, nã vxor banniti gaudet priuilegio viduæ, quia pro vidua est, cum habet virum inutilem, vt no. gl. in l. fi. ver. orbitante, C. de plag. Zach.
¶An stante statuto, ꝙ bannitus possit impune offendi, possit eius vxor derobari, & ab eo abduci, sicut eius bona, dicas opinionẽ, de qua hic, esse veram, quia cum matrimoniũ sit a iure diuino introductum, & sit etiã inseparabile ꝑ leges humanas, vt in c. gaudemus, de diuor. imo dicitur dura & crudelis separatio vxoris à viro, & contra. vt l. in possessionem. C. cõmu. vtriuſ. iudicis. cum ipsũ matrimonium sit viri & mulieris coniunctio, vt in §. j. instit. de nupti. merito non potest per statutũ induci, vt ipsa vxor a viro bannito possit abduci, & separari, & minus ẽt adulterari, quia tale statutum esset nutritium peccati, & permitteret adulteriũ, ꝙ esset contra legem diuinam illud semper, & omni casu prohibetem, & ideo non teneret, per ea quæ no. in simili, in c. fi. de præsc. & faciunt no. in c. quanto, de consue. Ant. Fran.

b ¶In potestate. Ex quo infertur, quod si filia aliquid acquirit, illud acquirit patri sub cuius potestate est. l. placet. ff. de acqui. hær. l. cum oportet. C. đ bo. quæ li. & si est institutus hæres, debet adire hæreditatem consensu patris. l. fi. C. de bo. quæ lib. l. fi quis mihi bona, §. iussum. ff. de acq. hær. Insti. ad sena. consul. Tertul. in glo. posita in verbo, parentis. idem est dicendũ ꝙ si filia vult esse in iudicio, non sufficiet consensus mariti, sed ẽt cõsensus patris requiritur, d. l. finali. §. necessitate, de quibus late per Bald. no. in l. rei iudicatæ. §. socero. ff. soluto matrimo. vbi ponit, an vxor teneatur potius patri, quam viro obedire. adde, quod licet pater possit in casu necessitas vendere, & obligare filium. l. j. C. de patri. qui filios distraxerũt, & c. 2. & ibi no. sup. de pig. secus in vxore, quia maritus, non poterit eã in casu necessitatis vendere, vt hic per Phi. Franchum.

c ¶In officio tãtũ. Vide Al. in ꝑs. cxxxiii. incip. circa primũ. in 4. vol. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dines,sed alias clerici poterunt ꝓmoueri ad maiores , cum ipsi non sint interdicti.Aduerte,quia hoc dictum est satis obscurum,& ꝓne ratione,nā dum interdicitur locus, nec laici, nec clerici sunt interdicti , vnde extra locum licite ꝓcipiunt diuina,quando autē ꝑsonæ sunt interdictæ ; & tunc quocunq; se conferant,interdictum sequit eos , de quo in ca.si sententia,de excō.lib.6.& sic non videtur differētia inter clericos,& laicos in hoc;vnde in casibus huius c.possunt clerici,& laici alibi ordinari;posset etiam attentari,ꝙ ex necessitate poterunt ordinari in loco ĩterdicto , quia ex quo conceduntur aliqua,quæ non possunt cōferri,nisi per clericos; ergo indirecte permittitur ordinatio clericorum,sicut de confectione chrismatis,vt dixi.aduerte tn, ꝙ in casu huius ca.nō est proprie interdictum,sed cessatio à diuinis,ſm Inno.& bene,& pro differentia inter ista vide tex.cum gl.in cle.i.de sen. excommu.& quod no.Ioā.And.in c.si canonici, de off.ord.
9 lib.6. † Vlti.no.istam gl.in fi.dum vult,ꝙ pœnitentia possit in necessitate recipi ab hæretico,sed cōtrarium sentit glos. 32. dist.c.præterea.§.verum,& illā puto veriorem, ne adducat illum penitentē ad errorē , &desperationem,& in necessitate nō nocet,si prætermittituroris confessio,vt in c.quem pœnitet,de pœniten.dist.j. notat glo.in c.pastoralis, de offic.ordi.

SVMMARIVM

1 *Dictum vnius asserentis impedimentum,impedit matrimonium contrahendum non iuratum.*
2 *Sponsa impeditur à sponso,ne contrahat matrimonium.*
3 *Affinitas contrahitur,etiam per illicitum coitum.*
4 *Vnius dictio creditur,vbi agitur de peccato vitando.7.*
Testis occulti dictum valet absque publicatione sui nominis.7.
5 *Sponsalia non iurata soluuntur facilius,quam iurata.*
6 *Iuramentum,& simplex promissio,differunt ; & facilius permittitur contrauentio ꝓtra nudam promissionem, quam contra iuramentum.*
7 *Turpitudinem suam allegans auditur,& qualiter.*
8 *Peccati euitandi causa multa conceduntur, quæ alias non concederentur.*

CAP. XII.

1 **P**Reterea. †Dictum vnius asserentis impedimētum impedit matrimonium ℨhendum non iuratum , & est casus notabilis. Primo cōsultatio.Secundo respōsio,ibi:taliter.Casus lit.Quidā vir volebat contrahere cum quadā muliere, consanguineus illius viri dicebat se deliquisse cum ea : sed illud non audebat ꝓfiteri propter potētiam mulieris,ꝙritur quid iuris sit?Respondet Papa,ꝙ matrimonium illud fieri non pmittatur,ne deterius inde contingat, nisi iuramētum interuenisset.B. † No.primo,ꝙ sponsa impeditur à spōso, ne ꝓtra
2 hat,matrimonium sicut promisit,& facit tex.ad id, quod di-
3 xi in ca.ex literis,ℨ.eo. † Secundo no.ꝙ per illicitum coitū [a]
a ℨhitur affinitas inter mulierem,& consanguineos viri ; quæ quidē affinitas impedit matrimonium ꝓtrahendum. Et pōt colligi arg.hic,ꝙ affinitas superueniēs,dissoluit sponsalia de futuro;nā hic nō exprimitur,vtrum cognouisset post spōsalia,vel ante;ergo generaliter debet intelligi : nam superueniet fortius vinculum,ad hoc e.discretionem,& c.1.& 2. ℨ. de eo
4 qui cog.cōsan.vxo.ſtræ,& apertissime probaī in d.c.2. † No.
b 3.casum[b] valde notabilem,in quo creditur dicto vnius,licet publice dictum testis absq; publicatione suinominis,de quo ℨ. Ex hac litera pōt colligi ar. ꝙ vbicūque agitur de peccato
c vitando,absque magno incommodo [c] alterius, creditur dicto vnius,etiam absque publicatione nominis;si ex cā timet
5 prodire in publicū. † Vlti.no.& tene menti, ꝙ facilius pmittitur dissolutio sponsaliorum, nō antecedente iuramento, quam si sponsalia essent iurata ; & facit ad materiam c. requisiuit,ℨ.eo.vt ecclesia facilius abstineat à cōpulsione spōsi seu spōsæ,qñ iuramentum non interuenit , & timetur aliqđ
6 malum futurū;facit ad ea,q̄ dixi ℨ.eo.c.ex literis.† Ex his etiā habes,ꝙ ecclesia etiā facit differentiā inter iuramentum , & simplicem ꝓmissionem.Nā,vt hic vides,facilius permittitur ꝓtrauentio ꝓtra nudam promissionem, quam contra iura-
7 mentū. † In gl.ℨ.in fi.Aduerte,nā glo.non videtur habere rationem in se de directo.prima fronte videtur ℨ tex.nā rationes ipsius etiam militant qñ in secreto fit confessio;imo fortius,ꝙa præsumptio est ꝓtra occulte loquentem; & de mente literæ potius ista clandestinitas cōparaī ad detractionē fidei ipsius,quā ad augmentū;nā magis creditur testi,qñ iurat in præsentia partis,& dictū suum postea publicatur ; quā qñ in occulto deponit,vt satis colligitur ex c.2.de test. Sed forte glo.intellexit in casu,in quo interuenisset iuramētum,vt tūc non credatur isti,ēt si publice cōfiteretur.Sed quicquid glo. sensérit,dicēdum est ꝙ iste tex.ponit casum valde specialē,ratione peccati euitādi;attento,ꝙ in cōmodum magnum nō surgit,si matrimoniū inter istos non sequit.Vnde tex.iste potest intelligi dupliciter.Primo,quod iste veniebat,vt denūciaret;& tūc habes casum notabilē,ꝙ pro peccato euitādo admittit denunciator occultus; licet si criminosus , & alleget turpitudinē suam;sed ꝓ peccato cōmisso, criminosus non admittit,iuxta no.in c.nouit,de iud.& per Gof.in sum.de accu.in fi.Secūdo pōt intelligi,ꝙ iste deponebat,vt testis,& tūc cōcurrunt tria specialia.Primū,ꝙ nō iurat in ꝑsentia partis, ꝓtra c.2.de test.secundum , ꝙ dictū suum cūm nomine non publicaī,ꝓtra c.qualiter,in §.debet, de accu. Tertiū quia statur dicto vnius in ꝑiudicium alterius,ꝓtra c.licet,& c.veniēs, sup.de test.Pōt addi,& qartū speciale,quia audiī allegans turpitudinē suam,ꝓtra c.inter dilectos , de don. Et hæc oīa admittunt propter peccatū;quia magis est pōderandum periculum animarum,quā corporū:& hoc casu intellige,vt sentit Io.And.ꝙ iste iurauit corā iudice, sed nomen suum non propalabaī in publico ; ex quo verisimiliter timuit potentiā partis.Et facit hoc ad nobilē q.nunqd possint recipi testes sine publicatione nominis, quādo verisimiliter quis timet potētiā aduersarij,vel aliud scandalum?dom.An. dicit se credere in materia peccati dūtaxat hoc esse admittēdū , & de hoc quasi vī hic tex.Sed pro,& ꝓtra pōt adduci c.fi.de hæret.li.6. vbi in cā hæresis propter timorē scādali futuri,subticenī nomina testiū; vnde per locum à speciali posumus dicere aliud esse in aliis causis;sed per arg.à simili posset colligi ℨrium.sed primū plus placet.Adde tu vnum dictum Hosti.singulare,ꝙ sequit.Io.And.in c.qñ, in princ.vt lit.non cōtesta. vbi dicit, si actor timeret conuenire reum propter ipsius potētiā,possunt testes,de quorū morte,vel absentia timeī , recipi in pri-
8 uato;& faciēt fidē tēpore,quo lis poterit inchoari.† Itē dicit Host.hic,ꝙ in casu huius c.etiā vbi interuenit iuramētū,erit arbitriū,an impediaī matrimoniū , cōsideratis circunstātijs personarum Sed ego non discederē à verbis literæ , vt ad dictū vnius solius nō impediaī sponsalia iurata: bene fateor, ꝙ dictū vnius qñque nō est sufficiens; etiā si non sint iurata, vt si aliqs est vilis ꝑsona,vel mulier reperiī viro, vel qđ simile.

ADDITIONES.

a ¶Per illicitum coitum. Vide Fely. in c per tuas, ver.nota. secundo, sup.de prob. vbi dicit , quod matrimonium impeditur contrahi ex natiuitate filij bastardi,quia bastardi dicuntur de consanguinitate,patris,& sic consanguinitas contrahitur per illicitum coitum. Seb.Sap.

b ¶Casum.Alius casus est,quando de concordia partium fuit conuentum, quod staretur dicto vnius l.j §.fi ff.de verb.obl. & l.Theopompus, ff.de do.præleg.licet Bar.in d.§.fi.teneat, quod non sic propriè testis.communis opin.est in contrarium, imo aduersarius potest stare dicto aduersarij,l.fi.C. de fideic.l.fi. C.de sen. paſ.de quo per An. & Abb. in c.ij.ℨ. de prob.qui concludunt, quo partes non possunt disponere , quod stetur dicto vnius;nisi ex euidenti & necessaria causa.quia esset disponere contra ius diuinum,cum in ore duorum, &c.e.licet, c.in omni.ℨ.de testi.c. cum esses.supra de testa.dic.vt in dictis.locis.

c ¶Incommodo. Hoc dictum refert, & sequitur d.Iaſ.in rep.l.admonendi, colum.lxxv.verſ.Item plene creditur,ff.de iureiur. & ibi enumerat plures casus,in quibus dictū vnius testis facit plenam probationē.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum , si postea maluer in eum non consensit, non tenet,& si alteri postea nubit,valet. 58.*
2 *Amor illicitus,non tollit liberum consensum.*
3 *Filia si contrahat sponsalia etiam illicito amore ducta, parentibus ignorantibus,tenet.*
Parentum consensus non requiritur in matrimonio.
4 *Inuitus dicitur,qui voluntatem ostendit suam cum alio signo,quā voce.*
Reclamans dicitur,qui voce, & alio signo ostendit animi dissentiam.
Violentia,& coactio; etiam si à parentibus inferatur,inualidat matrimonium.
Matrimonium contractum propter parentum reuerentiam ; etiam si alias filius non contraxisset; dummodo metus,qui caderet in constantem,non interueniat,tenet.
6 *Carnalis copula sequens purgat ꝑmetum præcedentem ; dummodo non sit omnino coacta.*
7 *Executioni resistentes, excommunicari possunt etiam per delegatum.*
8 *Matrimonium metu contractum,an sit ipso iure nullum, vel anullandum..*
9 *Mulier superinducta à tertio viro , an possit contra aliam opponere de iure suo?*
10 *Possessorio si agatur in causa matrimoniali, non auditur proponens de proprietate, nisi incontinenti paratus sit probare.*
Possessorio si agatur,proprietatis quæstio excluditur in odiū spoliantis.

CAP. XIII.

VEniens. †Si mulier inuita cum aliquo ꝓtrahat, nec in eum postea cōsentiat,tenet matrimoniū, si alteri postea nubit.ita cōmuniter ſummatur,& ſm hunc intellectum,esset hic casus apertus , ꝙ matrimonium metu cōtractum esset ipso iure nullum, hoc tn clare non colligitur ex litera, vt ℨ.patebit. Primo narrat factū Secundo diffinitionē cōmittit ibi:Mandamus quatenus.Casus li.Quædā mulier M.nomine in tantū adamauit quendā iuuenem,ꝙ vterque illorū in prȩsentia triū testium præstitit iuramentū de matrimonio inuicē cōtrahendo

trahendo parentes mulieris hoc ignorātes eam inuitam , & reclamantem cuidam alij in vxorem tradiderūt; sed illa in tā tū ipsum exhorruit , qđ nullo modo se ab eo cognosci permisit, & cepit publice confiteri , ꝙ à primo viro cognita , & iurata fuerit. tandem Epus dicecē.cognito, ꝙ illi essent consanguinei , ipsos ab inuicē separauit; sed dū cā illa tractabaī, & illa nollet cōsentire viro, cui à parētibus tradita fuerat, ipse vir aliam duxit in vxorē , & illa cuidā alij T.nomine publice fuit despōsata , de quo postmodū filiū genuit: pater illius viri ei oppossuit , ꝙ filium suū habere in virū nō poterat, eo ꝙ ab alio viro,qui iam defunctus erat, fuerat despōsata.Vnde mulier illa ad do.Papā accessit,exponēs sibi omnia supradicta.Mandat.Pa.quibusdā, quatenus, si inuenerint,ꝙ dicta mulier à priore viro iudicio ecclesiæ fuerit seperata, & ab illo T.sine ℨdictione ecclesiæ in vxorē tradita;& ille, cui à parētibus tradita fuit,vira decesserit,moneāt dictū T.& cōpellāt, vt præfatam M.recipiat in vxorem , & eā maritali affectu pertractet,ꝙ si cōtradixerit,excōmunicationi subijciāt. B.†. No.primo,ꝙ illicitus amor præcedēs non tollit liberum cōsensum in matrimonio ℨhendo, vides enim hic, ꝙ hęc iuuenis adamauit illum adolescentē illicite,& propter hūc amorem cōtraxit secum spōsalia,quæ valuissent,& tenuissent, ni
3 si obstitisset cōsanguinitas. Et no.hoc dictum,quia quotidie accidit inter adolescentes.† Secundo no.ibi,quod parentes, &c.ꝙ de iure canonico tenent spōsalia cōtracta per puellā , etiam illicito amore ductā parentibus ignorātibus.Ad substātiā ergo matrimonij de iure canonico nō requirī , ꝙ fi-
4 lius cōtrahat de cōsensu,vel sciētia patris , ad hoc c.cum lo-
a cum,ℨ.eod.& 30.q.2.vbi.† Tertio no.ibi,inuitam,& reclamā tem,differentiā inter ista;& dic,ꝙ inuita dicit,[a] quæ ostendit voluntatem animi cum alio signo, quam voce.Reclamās vero dicī quæ voce,aut alio signo ostendit animi dissidentiā,
5 & de hoc vide bo.glo.74. dist.in c.i.† No. quarto, ꝙ coactio impedit vires matrimonij,etiam si inferatur à parentibus,nō .n. possunt parentes inferre violentiam liberis in matrimonio cōtrahendo etiam de iure ciuili , vt in l.nec filium, C. de nup.& ff.de ri.nupt. in l.si patre.Aduerte tamen,quia si filius ℨhit matrimoniū cum puella, ne incurrat indignationē pa-
b tris,ita ꝙ alias nō fuisset ℨcturus, nisi ob reuerentiā [b] paternā, tenet nihilo minus matrimoniū, ex quo non interuenit
c metus, [c] qui possit cadere in constātem, de hoc videtur tex. notabilis iuncta gl.in d.l.si patre, ꝙ tene menti; quia videtur multū limitare tex.in l.1.§.quæ onerādæ, cum ibi no.ff.qua-
6 rum rerum act.non da. † Item no.ibi,cognosci permisit, iūcta glo. ꝙ carnis copula sequens,purgat metū præcedentē, & conualidat matrimoniū saltē vt ex nunc, ꝙ intellige,quādo copula nō oīno est coacta, sed volūtaria;secus si per vim
7 fuisset puella cognita,vt no.in c.consultationi.ℨ. cod.† Item no, ꝙ resistentes executioni sententiæ,possunt excommuni-
8 cari etiam per delegatum,de quo in c.ĩ de offi.dele.† In glo. in ver.decesserit,in fi.no.gl.vult.n.aperte relata ad tex. ꝙ ma-
d trimonium contractum per metū sit ipso iure nullū,[d] ita, ꝙ
c non sit opus petere rescissionem [e] per actionem, quod me. cau.nam secundum istum intellectum hic est casus apertus, quia hęc puella contraxit cum tertio , non petita rescissione secundi matrimonij contracti per violentiam; & quamquā dictum sit verum in se,vt dicam latius in c.proxi.non tamen probatur per istam literam ; sed potius potest sūmi contrarium,qa papa mādat inquiri.si secūdus decesserit,& forte ad istum finem,ꝙa uoluit vt discuteretur nūc de violētia sine effectu ; nam si tertius maritus cohabitauit cum ista muliere post mortē secūi,videtur ratificasse matrimonium. ꝑsupposito ꝙ prius habuisset aliquam dubitationem,pro hoc, quod
9 leg.& no.in c.1.de eo,qui du.in ma.& hæc no.quia limitāt. c. fi.co.ti.† Vltimo ſcias, ꝙ In.hic tractat,nūquid ista superinducta à tertio viro , potuisset se opponere ℨ istam Mariotam, proponendo de iure suo ? & concludit,ꝙ sic , dicens quod potuisset assistere viro suo in iudicio , & proponere de iure suo,& ēt appellare à sentētia,ar.l.à diuo Pio.§.si super rebus, ff.de re.iu.& in c.cum sup, eo ti.facit l.à sentētia,ff.de app. di-
10 cit ēt aliud dictum satis no.si esset verū; † ꝙ si Mariota egisset possessorio,nō fuisset audita ista superinducta, proponēs de proprietate iuris ad effectum impediendi restitutionem , nisi voluisset incontinenti probare,arg.in c.literas, de resti. spol.& reddit rationem prima fronte notabilem.d. An. ſqđ ius istius superinductæ, est ita coniūctum cum iure spoliantis,ꝙ nō posset audiri ista superinducta quominus ꝓdesset spoliatori;secus vbi ius tertij cōparentis nō esset ita coniunctum cum iure spoliantis.Hoc dictū nūquā mihi placuit . vt plene dixi in c.item cum qs,de resti.spolia . quia odium spoliatorum non dēt obesse tertio,qui nō fuit in culpa; & potiꝰ dēt tolerari odio ſus,quam innocēs puniri.vt c.sacris, de sepul.& 32.q.4. in c. quā magnū , facit l.absentem,ff.de pœ.Itē quæstio proprietatis excluditur in cā restitutoria in odium spoliantis,vt in cle.j.de cā poss.& ꝓprie. ꝙ cessat hic,respectu tertij;& maxime,quia ista tertia erat in possessione;& sic potuisset ipedire ēt executionē sniæ, ꝑpnēdo de iure suo,vt in c.veniēs,de test.& in dicto §.si sup rebus,& in d.c.cum super.

ADDITIONES.

a Inuita dicitur.Adde glo.in l.inuitum,ff. de ser. vrba. prædi.& in l. inuitus, & ibi Cyn.C.de procur.& ibi quis dicatur inuitus, de quo per Bart.in l.filius,§.inuitus,ff.e.& in l.2. ff.sol.matrimo.Car.plene,in clem.j.in 3.oppo.de ꝓcu.& Spec in tit.de loc.§.vt.versi.lxxv. vbi habes,quod qui nō ꝓbatur consensisse,habetur pro inuito,vt plene per Bald.in l.alia,in fi.C. de his,qui.vt indi.& Ale.in l.inuti ff.de test.

b ¶Ob reuerentiam.Per Ale.& per Bar.in l quæ dotis, ff.sol.mat.& per Ale. in l.fi cum dotem.§.eo.autē rēpore, ff e.an metus reuerētialis impediat cōsensum resultantem ex patientia,& præsentia Bartol.in d.l.quæ dotis, tenet quod sic, per l.pe.ff.de fur.sequitur Aut.in canonne,§.de præsump. Ab.contrarium tenet ibi quē approbat Ale.in d.l.quæ dotis, in vij.col. vbi postea concordat istas opi.vt ibi per eum,& per Ale.con.ci.in iii.vol.

c ¶Metus.Vide,quæ scribit Decius in c.1. de of.deleg.vbi tangit, an ex quo mulier patit metum,sit iustus metus ex qualitate personæ,an vero reqratur quod sit talis,qui cadat in constantē,ad hoc vide etiam Fely.c.cau fam matrimonij.col.2.cum seq.sup.de off.de leg.Seb.Sap.

d ¶Nullum.Late per Alexan.consil.xlvij.col.viij. in iij. volu. & quis metus requiratur,vt matrimonium metu contractum non valeat,Alex. consil. ex per totum,in iij.vol.

e Rescisionem.Vide Iaſ.in l.interpositas,in primo no.C.de transſ.& in l.pacta nouissima.col.pe.ver.& no.quod matrimonium,C.de pac.Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Locus tutus assignari debet puellæ, si timetur de violentia. 5.*
2 *Metus, vel violentia excludit consensum , & per consequens annullat actū in spiritualibus,vbi requiritur cōsensus liber,in alijs autem non.*
Coacta voluntas, voluntas est ,sed non in matrimonio, & alijs qbusdā.
3 *Consensus contrahentium sufficit quoad vinculum matrimonij.*
Sufficit,quid significet.
4 *Consensus quoad matrimonium contrahendum non sufficit, nisi sit cum plena libertate,& securitate.*
5 *Iudex,si timetur de violentia etiam parentum, debet puellam surripe-*
& in loco tuto ponere.
Sequestrari puella vbi,& quando debeat.
6 *Matrimonium metu contractum,an sit ipso iure nullum.*
Metus,an requiratur etiam ex parte viri,& qualis.
7 *Metu,& violentia facta, quæ & quando teneant.9.*
Matrimonium est ſacramentum , & significat vnionem inter Christum & ecclesiam,in qua requiritur fides,& proles.
8 *Matrimonij secunda institutio facta fuit, vt euitetur fornicatio.*
9 *Incarcerati acta,& matrimonium, an,& quando teneant.*

CAP. XIIII.

1 **C**Vm locum. †Si timetur inferri violēiā puellæ, de cuius matrimonio agitur,dēr iudex prouidere sibi locū tutū,& honestum,donec cā terminetur.h. d. principaliter.primo ponit regulā. Secundo infert genus.Tertio ſpeciē,ibi,Matrimonium, & ibi, Quo circa,& est tex.multū allegabilis , & quotidie accidit iste casus . Casus liter.Inter duos ciues Papienses q̄dam q̄stio vertebatur super matrimonio cuiusdā puellæ,vterque illorū dicebat se cū illa matrimoniū ꝓtraxisse:mulier illā timebat violētiā sibi inferri à prædictis,q̄ eā petebāt;q̄situm fuit à Pa.qd fierri deberet, respōderet; vbi metus,vel coactio intercedat,ꝙ sensus locū habere nō pōt;sed vbi consensus requiritur,coactio siue metꝰ dēt repelli,& matrimoniū solo ꝙ sensu cōtrahitur ; & sic oīs metus,vel coactio dēt repelli,ne per timorē dicat sibi placere,ꝙ odit;vnde mādat Pa.episcopo Papiensi,vt puellā illam, de cuius matrimonio q̄ritur,ponat in domo aliqua, vbi nullo modo timeat,& ēt faciat custodire honeste, donec cā fuerit per sniam determinata;& sententia sine ꝓtradictione cu-
2 ius quā executioni missa.B. † No.primo regulā ex principio literæ,qđ metus,vel coactio excludit ꝙsensum. & per consequens annullat actū à consensu dependentem , sed intelligo hāc reg.in matrimonio,&in alijs casibus spiritualibus,vbi requiritur ꝙsensus liber:nā regulariter metus non excludit cō sensum,nec annullat actū ipso iure,ꝙa coacta voluntas , voluntas est,vt plene le.& no.in l.si mulier,in §.pen.in fin. ff. qđ me.cā.& in ca.abbas.e.ti.vbi plene p gl.& ꝙ voluit hic tex. patet ex illatione,quā facit in ver.Matrimoniū aūt &c. Itē vide tur in electione,vt in ca.vbi periculū.§.cæterū , de elec. lib.6.
3 † No.ꝙ ad substantiā vinculi matrimonialis solus ꝙsensus [a]
a ℨhentium sufficit,vt hic,& in c.cū apud,ℨ.eod. & ℨ. de spon. duo.cap.vlt.vnde nō requirūtur substantialr aliæ solennitates,vt in ca.1.ℨ.eo.pro hoc 27.q̄st.2.capit.sufficiat , vbi dr, ꝙ sufficit ꝙsensus,& de significatione huius verbi,sufficit,est vt nihil

ADDITIO.

a Consensus . Vnde quoad sui essentiam non requirit copulam carnalem, Saly.consi.23.versi.nec obst.in j.vol.quia consensus , & non concubitus nuptias facit.l.nuptias,ff.de reg.iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil aliud requiraf ad essentiã actus,vt dicit glo.notabilis in
4 c.statutũ,in prin.de rescrip.lib.6 †No.ibi,plena dẽt securita-
te,ꝙ ad matrimoniũ ꝓtrahendũ non sufficit purus ꝓsensus,
sed dẽt esse eũ plena libertate,& securitate.ꝓ hoc facit, ꝙ sta
5 tim dicit. † Iterũ not.ꝙ vbi est indagandus animus puellæ sup
ꝫctu matrimonij,debet iudex ex officio prouidere,vt collo-
cetur in domo, in qua nullum metum,nullãq; violentiã ha-
beat timere.Ex quo infero,ꝙ si timeẽ de violẽtia,& metu pa-
rentum,puta quia puella ꝓtraxit clã parẽtib. inscijs, ꝙ ad pe
titionẽ sponsi iudex debet puellam surripere de potestate pa
rentũ, & collocare eã in aliqua honesta domo, puta in mo-
nasterio monialiũ,vt in c.pen de prob.vel apud honestos cõ
sanguineos puellæ;& ita posset intelligi litera ista,si bene põ-
derent verba ipsius;licet gl.habuerit aliũ intellectũ;&ex hoc
6 no.casũ,in quo libera psona quasi sequestratur.† Sed hic re-
a uoco in dubium,nũquid matrimoniũ sit ipso iure nullũ,[a] si
interuenit metus vel coactio ? Et scias, ꝙ metus ꝓprie secũ-
dũ Innocen.est,qñ præter violentiã corporalẽ, seu captionẽ
metus inferẽ.Coactio vero est,qñ fit cũ captura, seu violẽtia
corporali,gl.communiter tenuerunt,ꝙ ipso iure matrimo-
nium sit nullũ; dũmodo interueniat metus, qui habet cade-
b re in constantẽ. Et ꝙ requiraf talis metus [b] tam in masculo,
quã in fœmina,est tex.de masculo in c.ꝯ. proxi.in fi.de fœmi
na no.in c. consultationi,ꝯ.eod. tamen dicit hic glo. quæ est
multum notãda ꝙminor metus excusat magis mulierẽ,quã
masculũ,quia fragilior est ratione sexus,pro hoc capitul.in-
dignantur.12.quæst.9.& sequitur Hostien. in sum.in titul.de
matrimonio.§. qualiter,verlic.si verò. Ideo dicendum, ꝙ ex
parte mulieris requirit metus, qui possit cadere in cõstantẽ
mulierẽ.ideo tex.in prælleg.c.cõsultationi,dicit solũmodo
de constanti. hãc opin. ꝙ matrimoniũ sit ipso iure nullũ, ꝓ-
pter talem metum tenet glo.ꝯ.titu.proxi.& in d.capit.abbas,
& in c.inter cætera. 22. quæst.4.& glos. iuris ciuil. in l.si mu-
lier.§.si dos.ff.quod met.causa,& in l.si patre, ff.de rit.nup.est
communis sententia doct. præter do. Car. qui in d.c. abbas,
dicit, quod de mero iure posset sustentari, quod matrimo-
nium teneat; licet veniat rescindẽdum actione, quod metus
causa,motus, per regulam generalẽ quia omnia, quæ fiunt
per metum, tenẽt,& per illud c.inter cætera,vbi tex.multum
stringit,sed semper sequutus sum opin.communẽ, pro qua
allego casum apertum in capi. significauit. infra de eo, qui
dux.in ma.quam pol.per adul. vbi tenet secũdum matrimo-
nium,nõ obstante primo per metum contracto, nulla pe-
tita rescissione prioris, ad idem ꝯ.capitul.proxi. videtur etiã
tex.de iure ciuili in d.l.si patre, vbi dicit text.quod matrimo-
nium inter inuitos nõ contrahitur, ad idem iste tex.dum di-
cit, quod plena debet securitate gaudere ; nam verbum de-
bẽt, de sui nam importat necessitatem, vt est glos. no.in cle.
attẽdentes, de sta.re.no.dot. in capitul. 1.de despon.impu. &
Bartol.in l.creditor,ff.de pigno. Item vbi requiritur consen-
sus cum qualitate libertatis,non sufficit cõsensus, nisi adsit
qualitas libertatis,vt not.glos. quam tenebis menti.33.quæst.
5.capitul.notificasti.Et ad capitu.inter cæteras,respõde,pro-
7 ut no.ibi.glos.& in dicto capitu.abbas.† Sed est pulchrum vi
dere rationem,quare regulariter teneant, quæ fiunt per me
tum, & non sic in matrimonio. multæ rationes possunt as-
signari,sed dic post Gasp. de Cal. quod in matrimonio repe-
riuntur tria bona, fides, proles, & sacramentum,vt in capi.
fin.de cond.app. 27 quæst.2. in capitu.omne.quę omnia me
tus intercedẽ habet excludere. Nam primo,matrimonium
est sacramentum, quia significat vnionem inter Christum,
& ecclesiam,vt in capitul.debitum, de biga.vnde sicut Cari-
stus voluntarie assumpsit carnem humanam, ita & matri-
monium illam vnionem designans debet esse voluntarium,
vt signum correspondeat signato. argu. insti. de do. in §.est,
& aliud. Secundo, metus impedit procreationem sobolis,
quæ est secundum bonum matrimonii,quia propter displic-
ẽtiam non intendit procreationi prolis,seu sobolis.Tertio
est,contra bonum fidei,nam fides est vnum ex bonis matri-
monij,vt nullum sit adulterium,sed ꝓpter metum, seu inui-
tas nuptias de facili coniuges labuntur in adulteriũ quia ꝙ
quis non diligit,facile contemnit,vt capitul. præsens.20.q.3.
8 † Item est cõtra secundã institutionẽ matrimonij.fuit enim
matrimoniũ secundo institutũ,vt euitaretur fornicatio, sed
si nuptiæ inuitæ valerent,nõ sequeretur iste effectus;imo ꝯ
trarius,& ideo iura induxerunt, vt matrimoniũ sit ipso iure
c nullũ,[c] nec mirũ,cũ & ipsa dos metu ꝓstituta nõ valeat,vt in
dicto §.si dos,& licet Bartol.reddat ibi rõnẽ minus sufficien-
tẽ,intelligo,ꝙ si interueniret stipulatio,valeret dos metu cõ-
stituta;sed hodie hoc est inutile,cũ ius fingat semp stipulario
nẽ interuenire.l.vnica,C.de rei vxo.act.Item tex. in dicto §.si
dos.logtur indistincte,& hæc notabis.Innocen. hic dicit plu
ra.q̃ritur enim qd de alijs actis gestis p metum:vt pone, ꝙ ali
9 qs est in carcere,an teneat ꝙ egit? dicit Innocen.ꝙ † vbi me-
d tus inferꝛ super eo,sup quo detinetur,nõ valet,[d] text.est in l.
qui in carcere,ff.ꝙ met.cã.sed si metus sunt diuersi, bene va-
let,puta qs est in carcere ꝓ debito,põt cõtrahere matrimo-
nium l.metum,§.ꝙ licet, ff.qđ me. causa.ex quo non fuit re-
clusus,vt ꝓtraheret matrimonium;& sic matrimoniũ cõtra
ctum ẽt in carcere valet,& tenet:dummodo nõ sit ibi recla-
sus,vt matrimoniũ ꝓtraheret;secus qñ esset captus ab hostil-
bus.tunc enim non tenet matrimonium, tñ quod teneat,in
contrarium est tex.in ca.dominus,de secun.nup. dictum ta-
men Innocẽ.potest saluari quoad præcedẽtia, scilicet ꝙ nõ
possit constituere procuratorẽ ad matrimoniũ ꝯhendum.

ADDITIONES.

a ¶Ipso iure nullum. Vide Ol.d. in consil. 25. cum allegatis per domi. Ias. in l.pacta nouissima,colum.pen.ver.& no. quod matrimonium. C.de pac. in l.interpositas,in primo no.C.de transl. Feli.in ca. causam matrimoniũ. col.2.sup.de off.dele. Alex.in consil.146.inci.in causa,& lite,col.9.versic. accedit ad confirmationem.in 5.vol.Seb.Sap.

b Talis metus.Requiritur,qui caderet in constantem virum, & à iure est determinatum,quando subest metus mortis, vel cruciatus. l. interpositas,C.de transl.fi donationis,C.quod metus cau. & dic, quod secundũ opin.Abb.consuluit Alexand.quod matrimonium sit nullum consil. 47. in 4.volum.vbi subdit, quod ista est communis opinio. de qua per Cor. consi. 41.in 2.vol.

¶Adde,quod idem operaretur timor grauaminis, quod ipse metus, vt est bon.tex.in c.1.quem ad hoc ibi pondera.nit And.Barb.in ver.timẽtes grauari,sup.de dila.pro quo facit,quod no.Anch.consi. 37.dum dicit,ꝙ habentes passagium,possunt consequi remissionem mercedis,non solũ si supernenerit guerra,sed etiam si timor guerræ,per quem timorẽ homi nes nõ audent transire,vt solebant,pro quo facit.l.arma, la 1.§.idem La beo.ff.de vi,& vi arma.1.Zach.

c ¶Ipso iure nullum.Glo.est in l.1.in fi.ff.de auth.tut.Bald. in tractat.schis matis,colum.sexta,Bartol.Cœp.in rubric.de test colum.22.Car.in cle.j. quæst.17 de conſang.& affin.& Hostien.in c consanguinei. supra de re iud.quod ego amplio, etiam si metus non accesserit tempore contracti matrimonij,imo præcesisset,vt no.Bart. in l.fi.ff.fi quis ali. te prohi.Bal. in l.j.C.eod.ti.glo.in l.si mulier.§.si dos, ff.quod met.causa. Innocen.in cap.cauſam matrimo.sup.de off.delegat.Rota decisio.277. incip.fuit du bitatum,in no.& per Old.omnino consi.35.nec omitto, quod hoc pro cedit tam in carnali, quam spirituali matrimo. dummodo talis fuerit metus qui cadat in constantem virum,ita no.plene Alexan. consi.incip. in causa publi.quod ponitur post 4.consi.Alexan.de Imo.volu.4.& eun dem Alex.de Imo.consi.45.& cõsil.47.& 48. vol. eo.& consi.99.& cõsi. vlt.vol.3.

d ¶Non valet.Late per Alex.in l.quia à latronibus.ff. de testa.per Ang. in l.si mulier.§. si dos.ff.quod met.causa.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro,ſi ſequuta eſt copula,non ſoluũtur per matrimoniũ de præſenti, ſecus eſt,ſi copula non eſt ſequuta,niſi per metum, qui poſſit cadere in conſtantem,contractum ſit.*
2 *Carnalis copula præcedens ſponſalia,non facit illa tranſire in matrimo niũ de præſ.& ita ꝓbatio copulæ ſimpliciter nõ cõcludit matrimoniũ.*
3 *Verba promitto te ducere in vxorẽ,inducunt ſponſalia de futuro:ſed ſi diceret,promitto te tenere in vxorem, contrahitur matrimonium de præſenti.*
4 *Deſponſare dicitur,tam in matrimonio de præſenti,quam in matrimo nio de futuro.*
Deſponſatio,& ſponſus quid ſignificent.
5 *Metus, qui non cadit in conſtantẽ,non impedit actum etiam ſummam libertatem requirentem,nec etiam libertas per eum excluditur.*
6 *Præſumptum matrimonium habet tantam vim, quantum verum, ex hoc infertur,quod depoſitum in caſu vero habet locum in præſumpto.*
7 *Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum.*
8 *Occidere an poſſit pater inuentum cum filia in actu venereo.*
Metus à iure approbatus an excuſet,vt ſi cõminata fuerit alicui mors, qui inuentus fuerit cum aliqua in actu venereo.

CAP. XV.

1 VEniens. † Spõsalia de futuro,si secuta est copula,nõ soluuntur p sponsalia de pẽsenti;alias tenẽt spõsalia de præsenti, nisi per metũ qui potuisset cadere in ꝯstantem, ꝓtracta sint.primo ponit casum.Secũdo diffiniẽdo cõmittit,ibi, Ideoque. Casus liter.Quidã nomine Gul. quandã mulierem in domo sua recepit,de qua prolẽ habuit,&ei postmodum fidẽ dedit, ꝙ eã duceret in vxorẽ.post hoc accessit ad domũ vicini sui, & sic cũ nocte illa ī domo vicini stetisset, inuẽtus fuit cũ filia vicini concubuisse.pater puellæ inueniẽs illos simul in lecto cõpulit illũ accipere in vxorẽ filiã suam p verba de præsenti. Ille Gu accessit ad Pa.& exposuit ei p̃dicta. vnde mandat Papa Episcopo loci,quatenus si inuenerit, ꝙ primũ mulierem post fidẽ datã cognouerit,cũ ea remaneat.Si vero ipsã post fidẽ pstitã non cognouit,maneat cũ secũda nisi p talẽ metũ fuisset cõpulsus eã accipere in vxorẽ,qui posset cadere in ꝯ
2 stantem virũ.Ber.† No.primo,ꝙ spõsalia de futuro non trã seunt in matrimoniũ per præcedentem copulam,sed per sequentẽ.ꝓbans ergo spõsalia,& copulã simpliciter,non concludit matrimoniũ,cum copula potuerit præcedere,vt hic,

& pro-

a & probatio dẽt ꝓcludere necessario, a vt inc in pñtia,de ꝓ ba.
3 †No.2.quod per ista verba,promitto te ducere in vxorem,nõ ꝯhitur matrimonium de pñti, sed solum sponsalia de futuro, secus, si diceret promitto te tenere in vxorem, vt in c.ex par
4 te,& quod ibi,dixi ſ.eo † No.ibi, Desponsare,quod verbũ,de sponso, põt constituere matrimoniũ de præsenti, & põt tunc dici desponsatio,idest, promissio respectu traductionis ad do mum,& copulæ futuræ; non aũt respectu ẽctus essentiæ matrimonij, quia proprie sponsus idem est, qđ futurus maritus.
5 † No.ibi, Constantẽ,& tene menti,ꝙ metus,qui non cadit in
b constantem, b non hẽt impedire actum ẽt summam libertatem requirentẽ.non ergo excluditur libertas per metum,qui
6 non posset cadere in constantem. †Itẽ no.quod matrimoniũ prẽsumptũ hẽt tantam vimqu intam matrimonium verum; nam vides hic, quod si concurrit præsumptũ cũ vero, præfertur prius rpe.Ex hoc infertur,ꝙ dispositũ in casu vero hẽt lo-
c cum in casu præsumpto, facit ꝙ legitur,& no.in l.si possessor,
7 C.de re. & sum.fu.& in l.certe, ff de preca.† Item pt hic notari tex.apertus,ꝙ matrimoniũ metu ꝯctum est ipso iure nullũ. nam (vt vides) nulla petita fuit rescissio per actionẽ, qđ met.
8 cã, sed simpliciter, Papa tñ det,qd iuris est.† In gl.in fin.hoc ꝯ rium soluit trib.modis. primo, vt sentit Host.ꝙ patri licitum
d est occidere d turpiter inuentũ, cũ filiaqñ eos commiscentes reperit,sed hic reperit eos in eodẽ lecto,nõ aũt in eadẽ carne, sed hæc solutio non est bona,quia text. in l. quod ait lex.ff.de adul. præstat hanc facultatẽ patri,ẽt si reperit eos in actib. venereis, i. actib. præparatoris,vt sunt colloquia,oscula,& similia,vt ibi no.in gl.& ideo si reperit istos in lecto.vel solos in ca mera, iuste poterat comminari mortẽ, & ideo talis metus,vt a iure approbatus hẽt excusare, vt in l.si mulier, alle. in gl.Secundo soluit per Abb.& Goffr.ꝙ spãle est in matrimonio,in prærogatiuã ipsius matrimonij;& hæc sol.multũ mihi placet pp ea,q̃ dixi.præ.c.px.nã metus repugnat oĩb.trib.bonis mrimonij, iõ ab oĩ coactione dẽt esse liberũ. Tertia sol. ponit idẽ Gof.ꝙ licet de iure ciuili patri permittat illa vindicta,nõ tñ fit sine peccato,ex quo non ꝯcurrit auctoritas iuris diuini, vel ca nonici,ad hoc tex.cũ glo.no.33.q.1.c.inter hæc, vbi dr,ꝙ non licet sine peccato filiam occidere, seu aduterũ,iuste ergo po-
e tuit iste iuuenis timere mortem, & hæc solutio posset tolerari,præcedens etamen melior,& quotidie casus huius.c.venit.

ADDITIONES.

a Necessario.l.non hoc,C.vnde legi.vbi late de materia per legistas.
b Metus,qui non cadit in constantem.Adde,quid sit metus cadens in constan tem virum,Alex.consi.47.col.2.& consi.47.per totum,vol.4.& quãdo, & quomodo præsumatur durare metus,consi.1.col.3.ver.fortifico, vol.3.& præalle.consi.47.col.2.& 3.vol.4. Zach.
c Dispositum.Vide glo.in cle.1.in verbo,contrahere,de consanguinita & affini.quæ sentit,ꝙ pena imposita contrahenti matrimonium tali die,habet locum in contrahente sponsalia secuta copula illa die prohibita, cõtrariũ tamen voluit Card.Alex.in c.is qui fidem.inf.eo.vide ibi per eũ. Seb.Sap.
d Occidere.Facit glo.in l.vt vim,ff.de iusti.& in ꝙ peccat, qui interfecit alium, quando etiam non poterat euitare mortem. nam in omnibus casibus, in quibus de iure ciuili, vel canonico permittitur homicidium, ille quo ad Deum peccat,vide per Bal.in nouel.in l.fi cui,§.fi hæres.ff.de leg.j.
e Præcedens.Vide Ias.referentem hæc uerba in l.Titia.in prin.col.3.ver.lexto adde.ff.de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 *Iurans contrahere cum aliqua,ſi uult religionem ingredi, debet prius contrahere,& poſtmodum religionem poterit ingredi.*
2 *Propoſitum non conſumandi matrimonium,nõ impedit vires matrimonij, dummodo in pactum non deducatur.*
3 *Matrimonium vtrum fuerit inter Mariam,& Ioſeph, licet beata Virgo in copulam non conſenſerit.*
4 *Matrimonium contractum cum concubina in mortis articulo, cauſa prolis legitimandæ,an verum ſit.*

CAP. XVI.

1 COmmissum. † Qui iurauit cũ aliqua ꝯhere, si vult religionẽ ingredi, dẽt primo ꝯhere,vt iusm, seruet,& ante copulã monasteriũ ingredi poterit. Cõis diuisio. Sed a.ibi, fraternitatis. Casus lit. Quidã dedit fidẽ cuidã mulieri ꝙ eam duceret in vxorẽ. & ꝙ cũ ea per verba de pñti ꝯheret intrã biennium, interposito iuro, postea vero priuata lege ductus,volebat religionem intrare, dubitabaf, an posset pp iusm? Rñdet Papa, ꝙ tutius est illi religionem iusi seruare,vt prius ꝯhat,& postmodum poterit religionẽ intrare, dummodo carnalis co
2 pula inter eos non interuenerit. B.† No.ꝙ propositũ non con sumandi matrimoniũ non impedit vires, matrimonij; dummodo hoc propositũ non deducaf in pactũ expressum, & sic intellige.c.fi.inf de condi. ap.Et ex hoc innuitur,qđ inter beatam virginẽ Mar.& Iosep. fuit verum matrimoniũ, licet omnino beata virgo in copulã non ꝯsenserit.In hoc tñ sunt mul
3 ti opi.de qb.vide p tex.& Doc.27.q.2.c.ois.§ cũ ergo.& c bea ta.& ibi Doc.† Facit ẽt ad qõnem quotidia nam:nã multi habentes filios ex concubinis, amore prolis legitimandę,indu-
a cuntur in articulo mortis, a cum oĩno desperant de salute,& de morte sunt securi,ad ꝯhendum cum illis matrimoniũ;nũ
b quid inter istos sit verum matrimoniũ, b cũ non videaf ꝙsensus in copulam? & certe per p̃dicta vr dicendum quod sic,de quo vide qđ no.in c.tanta vis, qui fil.sint leg & in reg.sine cul
4 pa,de reg iu.lib.6.per Io.And.in Merc.† In gl.fi.in fi.ex hac gl. pñt colligi duæ lectu.ad text.vna vt sit necesse prius ꝯhere, ex quo vtrunq; bonum simul applicari pt. Scda, quod ꝯhere est positiũ in consilio,& non in necessitate, & cõsilium sit ne notetur periurio, quo ad vulgi opinionẽ, vnde sine peccato potuisset intrare religionẽ,& non ꝯhere.& hæc solutio mihi placet, & probo alia tõne,in iuro de ꝯhendo matrimoniũ intelligitur additio, si res in eo statu permanserit,vt in c.quẽadmodum,de iureiur. sed hic nõ permansit in eo statu;nam si post ꝫctum matrimoniũ per verba de pñti, licet intrare religionẽ, sponsa inuita, vt in c. 2. & in c.ex publico, de quer.coniu.fortius hoc fieri põt post sponsalia de futuro, ga turpius ejicitur, quam non admittiẽ hospes d.c.quemadmodum. Tertia solu. ponit hic Inn.f.m aliquos, qđ iste nolebat de pñti intrare religionẽ,sed prius disponere de factis suis,vel in domo ꝓpria experiri austeritatẽ religionis;vñ cũ instaret tps ꝯhendi, mrimonium, Papa ꝓsuluit, vt ꝯhat: secus aũt si de pñti voluisset religionem intrare, quia tunc dixisset Papa, vt statim intraret, & non ꝯheret, cum talis contractus hoc casu videatur decepto rius, pro quo facit. l.si quis soluit.ff.de solu.& vtraque solutio sustineri potest, pro præcedenti tamen,multum facit.c.scripturæ, de vo.& c.peruenit, de iureiu.

ADDITIONES.

a Articulo mortis. Vide late de hoc articulo per do.Ias.in l.sed est quæstum col.2.ff.de lib.& posthu. Seb.Sab.
b Matrimonium.Per Alex.in l.si quis posthumos.ff. de lib.& posth ubi & attendi dẽt potius natura, quam accidens, firmat Cy. quod talis possit matrimonium cõtrahere in l.nuper.C.de nat.lib.Bal.in c.naturales,fi de feu. fue.contro.inter.d.& agn.Bal.in rub.C.de priu.dot. in 1.col.Ang.in auth. quib.mod.na.effi.leg.Iuno.in l.Gallus.in prin.ff.de lib.& posth.bal.autem tenuit cõtrarium in l.eam quam,in 9.& 10.co.C.de fideicom.de quo per Alex.in d.l.si quis posthumos.

SVMMARIVM.

1 *Iurans cum aliqua contrahere, moneri potius debet, quam compelli.*
2 *Liberum debet eſſe matrimonium ex quo infertur,quòd qui ſponſalia contraxit de futuro,ſi compellatur ad matrimonium contrahendum de præſenti,quod tale matrimonium non teneat.*
3 *Cogi ad pœnitentiam quis non ſemper debet,& hoc, ut maius malum euitetur futurum.*
Minus malum tolerandum eſt,ut maius euitetur.
4 *Cogi an, & quando ſponſi debeant ad matrimonium.7.*
Inuitæ nuptiæ,multa producunt mala.
5 *Plura ſponſalia contrahens, ſecundum aliquos infamis efficitur.*
6 *Renunciare ſponſalijs, an, & quando liceat.*

CAP. XVII.

1 REquisiuit. † Qui iurauit cũ aliqua ꝯhere, monieri potius debet,quam compelli, vt ꝯhat. hoc dicit, inhærendo literæ, sed intellige,vt inf.dicetur, secunda pars ibi,ad quo..Casus lit. Mulier quædam,iuro interposito,promisit cuidam viro,qđ cum eo matrimonium ꝯheret: postea vero voluntate mutata nolebat cum eo ꝯhere: quæritꝰ, qua censura sit ad hoc cõpellenda Rñdet Papa, quod matrimonia libera debẽt esse,& nõ coacta, & ideo monenda potius, quam cogenda,quia coactiones huiusmodi frequenter solent habere infelices exitus. vel
2 prius est admonenda, & nisi acquieuerit,compellẽda.B.† No
a ta.1. quod matrimonium debet esse liberum, a non solum in principio contractus sponsaliorum, sed ex postfacto in cõtractu matrimonij Per hoc infero, quod si is, qui sponte contrahit spõsalia de futuro compellatur metu ad ꝯhendum matrimonium per verba de pñti, qđ tale matrimonium nõ teneat.
3 †Secundo nota.casum,in quo ecclesia non compellit quẽad pœnitentiam, sed patitur aliquem stare in peccato, vt euite-
b tur maius malum b futurum, & videtur notãter probare hęc litera, quod tolerandum est minus malũ de præsenti, de quo ecclesia certa est, vt euitetur maius malum verisimiliter futu
4 rum: licet illud posset non contingere.† In gl.fi. Host. dicit, qđ regulariter sponsa est compellenda, sed omittitur compulsio quandoque propter rationabilem causam, sed quæ dicaf rationabilis,relinquit arbitrio iudicis.quid enim si sponsus ꝓsequitur

ADDITIONES.

a Debet esse liberum. Adde glo.& Doct in l.fin.& ibi Cyn.C.eo.& in l. Titia, & ibi Bar.de verb.obli.Bald.in l.1.C.de insti.& substi.& in l.2. C. quando lib.ab.emp.dist.& Specu.in tit.de spon.§.1.ver.sed quæ est ratio, & §.2:
b Maius malum.Facit quod traditur in c.priuilegia,3.dist.vbi fuit permissum dare libellum repudij, ne grauiora fierent. na Imperator permisit usuras, vt per Bar.in rub.C.de viu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitur ſponſam odio capitali, vel ecõuerſo, ita quod timetur ex inuitis nuptijs futurum, homicidium, vel adulterium, vel guerram inter parentes vtriuſque? his enim, & ſimilib. caſib. debet eccleſia deſiſtere a compulſione, & hanc ſolutionẽ ſentit glo. in c. ex literis, il 2. ſupra eo. & in c. ſi quis. §. ſed ſi concedatur. 27. queſtio. 2. † Sed contra hoc opp. de lega. 1. C. eo. vbi tex. dicit, quod vni deſponſata, alteri nubere non prohibetur. Aduerte, nam de illa. l. fit cõtrarium ad l. 1. ff. ex quib. cau. irro. infam. in fine, vbi tex. dicit quod contrahens binas nup. 1. bina ſponſalia, efficitur infamis. Cy. in d. l. 1. C. eo. concordando, dicit, quod aut ſponſa non renunciat ſponſalijs, ſed alteri nubit, & incurrit infamiam, & ita loquitur. d. l. 1. aut prius renunciat ſponſalijs, poſtea contrahit cum alio, & procedit illa. l. 1. C. eo. quaſi tunc non videatur contraxiſſe bina ſponſalia, cum per renunciationem receſſerit a prioribus, quod nota. † Sed reuoco in dubium, nunquid ſaltem de iure cano. licitum ſit ſponſo, ſeu ſponſę renunciare ſponſalijs? gl. in d. l. 1. C. cod. videtur ſentire, quod ſic, dum allegat in cõtrarium, capitulum, de ſpõſatas. 27. q. 2. & reſpondet, quod loquitur in ſponſa de præſenti, & ſic videtur ſentire, quod etiam de iure canonico, licitum eſt renunciare ſponſalijs de futuro. Idem ſentit ibi Cy. dicens, quod ſi iuramentum interuenit, tunc de iure canonico compellitur ſponſus, ſeu ſponſa ad contrahendum; & ſic vī intelligere iſta capitula, quæ permittũt compulſionem, de quo ſatis eſt dubitandum nec tangitur hic per Doct. Sed gl. in c. de ſpõſatas, præalle. ſentit, quod illa l. 1. C. de ſpon. ſit abrogata; & ſic videtur velle, quod aliud ſit de iure canonico. Sed Gra. dubie tamen loquendo, videtur ſentire primum, in §. fi. eadem cauſa & queſtione, & multum pro illa opinio. facit iſte tex. nam ſi vbi iuramentum interuenit, tex. dicit hic ſponſam non compellendam; fortius vbi iuramentum non affuit, & c. ex literis, il 2. ſup. eo. fundat etiam ſe ſuper iuramento. In contrarium tamen facit, quod ibi. dixi, quia eccleſia cõpellit ad pactum nudum ſeruãdum, ſed ſi velles tenere primam opinionem, poſſes dicere hoc ſpeciale in matrimonio a propter rationem literæ, vt matrimonium ſit omnino liberum. Item illa l. procedit indiſtincte forte conſiderando facultatẽ matrimonij violenti, illud tñ eſt indubitanter vnum eſt quod vbi iurꝰ non interuenit, non debet eccleſia ita de facili procedere ad cõpulſionem, vt hic, & in d. c. ex literis, & in c. ſi ut, infra eo.

1 Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium cõtrahi, ſi primum erat nullum.
2 Mendacium inductum ad matrimonium contrahendum, non impedit eſſentiam matrimonij.
3 Secundum matrimonium, lite pendente ſuper primo contracto, tenet, ſi primum erat nullum, & an idem ſit in ſpirituali matrimonio.
4 Electio ſecundo loco facta, pendente lite ſuper prima, an valeat.
5 Impedimentum publicæ honeſtatis, an ex nullo matrimonio oriatur. Bigamia oritur ex matrimonio nullo.
6 Credens impedimentum, quod tamen non eſt in matrimonio contrahendo, quo ad Deum non contrahit; licet verba proferat apta ad contrahendum. Credens vxorem viuere, quæ mortua eſt, ſi cum alia contrahit, quo ad Deũ non tenet matrimonium.

CAP. XVIII.

1 CVm in apoſtolica. †Litis pendẽtia ſuper matrimonio, nõ impedit ſecũdum matrimonium ℈hi, ſi primum erat nullum. primo conſultatio. Secundo reſponſio, ibi, conſultationi. Caſus lit. Quædam cauſa matrimonialis vertebatur inter quẽdam virum A. nomine, & vxorẽ eius, coram ordinario: ante publicationẽ teſtium ille reuerſus domum, cępit publicè dicere, quod inter ipſum & vxorem ſuã ſententia diuortij fuerat promulgata, & ſic falſitate ſuggeſta, quãdam aliam inſciam huius facti in vxorem cępit, poſt modum vero per quoſdam delegatos, quib. cã fuit cõmiſſa, ſnĩa diuortij fuit lata, dubitauit diœceſanus, vtrum matrimonium illud teneat, cum lit pen. inter virum illum & priorẽ vxorem cum illa ℈xerit, quæſiuit à Pa. quid iuris eſſet? ipſe reſpondet, quod bene potuerunt ſimul remanere, impoſita illi viro pœnitentia competenti, & intra tps pœnitentiæ carnali copula
2 interdicta B. † Nor. primo, quod mendacium a mulieris inducta ad matrimoniũ ℈hendum, non impedit eſſentiam matrimonij. † Sedo nota, quod valet ſm matrimoniũ, pendente
4 litigio ſuper primo, ex quo primũ in veritate erat nullũ. † Sed ℈ hoc, & ℈ tex. opp. quod non valet ſm matrimoniũm, ſpecia
b liter primo non caſſato, b vt patet in c. conſiderauimus, & c. auditis, de elc. vbi ſm veram lect. concluditur, quod licet prima electio ſit nulla, ex quo tñ erat colorata, nõ tenet ſcda, prima non caſſata, ergo idem vī dicendum in matrimonio carnali, arg. in c. 2. de transla. epiſ. Sol. dicit Hoſt. ℈rium procedere in vinculo inſtituto per eccleſiam, ℈ qđ potuit eccleſia ſtatuere ad libitũ; ſed hic loquit de matrimonio carnali, qđ fuit inſtitutũ à Deo, circa qđ eccleſia non ſtatuit difficultando cõſenſum, & impediendo validitatem ipſius ſine magna cã; vnde ex quo in veritate primum matrimoniũ erat nullũ, nõ debuit ſm annullari ex ſola litis pendentia. † In glo. fi. ibi, ar. ℈ 5. eo. c. ad audientiam. gl. non ſoluit; ſed dic, qđ ibi fuit orta publica honeſtas ex ſponſalib. quæ tenebant iure naturali, ſed in caſu noſtro non erat ortũ illud impedimentũ, cum ſcda mulier non eſſet conſanguinea prioris, nec ẽt apparet in text. qꝫ cũ prima tenuerit matrimoniũ de iure naturali; ſed ſimpliciter dicit, qꝫ primũ erat nullum. Ad c. nupper, de biga. dic, qꝫ ex matrimonio nullo ℈hitur bigamia, ſed qa ſolũ in hoc ponderat effectus cũ opere ſubſecuto; ſed hic agit de validitate ſecũ
6 di mrimonij, ℊ non hẽt impedire nullitas primi. † Quid aũt ſi iſte credidiſſet primũ mrimoniũ tenere? dicit Vin. qꝫ in foro aĩæ non teneret matrimoniũ cũ ſecunda, qa non hẽbat ꝓſenſum ℈hendi, c qđ no. Ex quo hẽs elicere regulã, qꝫ credẽs impedimentũ, quod tñ non ſubeſt, matrimoniũ quo ad Deum
d non ℈hit, d licet protulerit verba apta ad ℈hendum mat. & ſic credens vxorem viuere, quæ eſt mortua, & cum alia ℈hit, nõ tenet quo ad Deum ſm matrimonium; licet aliud ſenſerit Io. 33. q. 1. in ſum. ſed tu tene primum, pro quo inf. eo. c. tua nos.

ADDITIONES.

a Quod mendacium. Nam alias dicimus, qꝫ dolus in ſpiritualibus non vitiat, c. dudum, ſup. de conuerſ. infide.
b Non caſſato. Licet epiſcopus poſſit confirmare beneficium per alterũ poſſeſſum, tamen quando eſt lit gioſum, non poteſt. c. licet Epiſcopus, de ꝓb. lib. 6. excepto Papa, ſm Io. And. & Arch. in c. 2. vt lit. pen. in vi. facit cle. 1. eo. tit. hoc verum, quando litigatur ſuper beneficio principaliter; ſecus ſi acceſſorie. c. dudum, de ele. in vi. ſecundum Lap. & Do. in d. c. 2. quos ſequitur ibi Phi. Franchus.
c Contrahendi. Vide Alb. de Ro. in dictio. ſuo. in ver. matrimonium, vbi vult qꝫ ille, qui contraxit matrimonium decipiendo, quia crẽdebat nõ eſſe matrimonium, ſi ueram vult facere pnitentiam, neceſſe habet ſine aliqua fictione illam ducere in vxorẽ, vel ſi hoc fieri non poteſt, debet ei dare virũ conuenientem, & iſtud etiam voluit Hoſt. in tit. de matr. ſub ru. huius tit. §. qualiter contrahatur, col. pe. & Io. de Pla. in §. item lex Iul. inſt. de publi. vide Mar. Soc. in conſi. 28. inc. circa primum, in 1. par. Seb. Sap.
d Non contrahit. Sic attenditur, quod eſt in opinione, & non quod eſt in veritate ab animo noſtro, ut per gl. & Bart. in d. l. is qui putat. hanc opi. tenet hic Io And. & ſequitur Phi. Fran. & ideo cogetur iſte iterum conſentire. c. 1. de eo. qui dux. in ma. quam pol. per adult.

SVMMARIVM.

1 Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium cõtrahi, ſi primum erat nullum.
2 Mendacium inductum ad matrimonium contrahendum, non impedit eſſentiam matrimonij.
3 Secundum matrimonium, lite pendente ſuper primo contracto, tenet, ſi primum erat nullum, & an idem ſit in ſpirituali matrimonio.
4 Electio ſecundo loco facta, pendente lite ſuper prima, an valeat.
5 Impedimentum publicæ honeſtatis, an ex nullo matrimonio oriatur. Bigamia oritur ex matrimonio nullo.
6 Credens impedimentum, quod tamen non eſt in matrimonio contrahendo, quo ad Deum non contrahit; licet verba proferat apta ad contrahendum. Credens vxorem viuere, quæ mortua eſt, ſi cum alia contrahit, quo ad Deũ non tenet matrimonium.

CAP. XIX.

a 1 IN præſentia. a † Vxor non certificata de morte viri ℈here non, ꝑt, ℊ quis ignoret, qđ ſit de marito, q longo tpe abfuit. Primo ꝓſultatio. Scdo rñſio, ibi, ꝓſultationi. Caſus lit. Quidã viri erãt in captiuitate, vel alias abſentes cã pegrinationis, vxores eorũ ex pectauerũt illos p ſeptenniũ, & vltra, nec poterãt certificari de vita, vel morte, ℊ quis ſuper hoc diligentiã adhibuiſſent, iuuenes erant, & ideo nõ poterãt ꝓtinere, petebant alijs copulari, quærit qđ iuris? Rñdet Papa, qꝫ quãtocunq; tpe remanſerint, viuentib. viris ſuis, ad alia matrimonia nõ poterãt ꝓuolere; niſi primo certũ nũciũ receperint de morte virorũ. B. Et iſtud c. hẽt magnã practicã in illis locis in quib. exercetur nauigium, & bellũ. licet ſuper hoc ſolicitudinẽ adhibuerint. No. hanc literã. quantocunq;. No. iſtã generalẽ literã. nec authoritate eccleſiæ. No. & ſic duo inhibent hic,
2 donec certũ nunciũ. No. certũ nunciũ. † No. ibi, cã captiuitatis, qꝫ p captiuitatẽ non perdit vxor, licet captiuus apud hoſtes omnia bona perdat. ff. de cap. p totũ. cum efficiatur ſeruus; nõ per hoc diſſoluit matrimonium, vt hic, & in c. dñs, inf. de ſecb nupt. ſola. n. mors naturalis b diſſoluit matrimonium, in c. 2. 23. q. 7.

ADDITIONES.

a In præſentia. Adde videndum Anch. conſi. 402.
b Mors naturalis. Adde Bar. in l. ſi quis ſit. ff. ſol. mat. & in l. rerum. ff. re. amo. Gemi. in c. dixit. 22. q. 1. Alex. in l. cum dotem. §. ſi maritus, in fi. ff. ſol. mat. & Gui. de Cun. in l. conſenſu. in prin. & ibi remiſi in apoſt. Cel. C. de repud. & Ho. in c. 2. ſup. de transla. epiſ. Zach.

SVMMARIVM.

1 Morte viri uxor non certificata, non poteſt contrahere quamuis ignoret, quid ſit de marito, qui longo tempore abfutt. 3.
2 Captiuus apud hoſtes licet ſeruus efficiatur, & omnia bona perdat, non tamen vxorem perdit, nec matrimonium diſſoluitur. Mors ſola naturalis, matrimonium ſoluit.
3 Matrimo. de præſenti non diſſoluitur per abſentiã quantũcunq; longã mariti, etiam ſi de uita, uel de morte ignoretur; ſecus in ſponſalibus.
4 Mortuus qs nõ ꝑſumitur, licet habita diligẽti inqſitione ignoretur, ubi ſit.
5 Viuere quis poſſe præſumitur etiam per centum ann. Certificari quo dẽat uxor de morte mariti, & q̃ ſolemnitas ſit ſeruanda. Veriſimilis præſumptio de morte mariti excuſat uxorem ſi contrahat. 5.
6 Mors tribus modis probatur, & quæ probatio excuſet uxorem, ſi ad ſecunda uota tranſeat. Eccleſia nõ dat licẽtiã tranſeundi ad ſcda uota, niſi certa ſit de morte uiri.

CAP. XX.

1 INter opera. †Licitum, & pium opus eſt cum meretrice contrahere; intellige quæ vult ſe corrigere, vel ſic. Contractus matrimonij cum peccatrice, volente ſe corrigere, proficit ad remiſſionem peccatorum. duo facit. Primo ponit caſum ſtatuti. Secundo ſtatutum ibi, ſtatuimus. Caſus lit. Dicitur, quod inter cętera opera charitatis, magna charitas reputatur, peccantẽ ad pœnitentiã reuocare. Vnde Alexander Papa vult, quod quicunq; publicas mulieres de lupinari extraxerint, & eas duxerint in vxores, in remiſſionẽ eis profi
2 ciat peccatorum. B. † Not. i. quod meretricium, quantũcunque publicũ, non priuat mulierem hoc ſcro matrimonij, nã quiſque contrahere põt, qui expreſſe non prohibetur, vt in
3 cap. cum apud, ℈. eo. † Secundo nota, quod opera charitatis proficiunt in remiſſionẽ peccatorũ; & intelligo de peccatis reſpectu pœnę, nã duplex eſt malum, ſ. culpæ, & pœnæ. Culpa enim remittitur ex ſola cõtritione peccatorum: ſine qua non ſufficiunt opera charitatis, de pœnit. diſt. 1. in cap. dixi, & cap. ſi peccatum, cum ſi. ſed pęna peccati ex ſola contritione non dimittitur, niſi ex pœnitentia exteriori; niſi maxima eſſet contritio. nã illa maxima pœna eſt, vt notat gl. de cõſec. diſt. 4. cap. Baptiſmi vicẽ. Vnde intelligo tex. quod illud matrimonium proficit ad remiſſionem pœnæ. Sed eſt dubium nunquid omnia peccata dimittantur. Pet. & Abbas dicunt, quod non nihil tñ allegant. d. Card. dicit poſſe ſuſtineri oppoſitum, cum litera loquatur indefinite; & ſic videtur, quod ęquipolleat vniuerſali. iuxta nota. in c. vt circa, de electio. lib. 6. quia larga interpretatio eſt faciẽda in hac materia fauorabili. Sed pro primo dicto facit tex. dum dicit, proficiat. Item quia, qñ Papa indulget remiſſionem omnium peccatorũ, adijcit plenam, ſeu ſemiplenam. quod verbum hic nõ ponitur, vt no. glo. in clem. 2. de pœniten. & remiſ. Ioan. And. in c.
4 ad liberandum, ℈. de Iudę. † In glo. j. in fi. Nota caudam glo. & dicit Hoſt. quod eccleſia diſſimulat, vt cuitetur maius malum; tñ hoc peccatum debemus proſequi vt mortale, ſecundum eum, alleg. quod habetur in authen. de leno. ſed tu vide meliorem tex. 32. quæſtio. 4. in c. meretrices, & cap. nemo ſibi. vbi legi. & nota. quod fornicatio cũ meretrice, vel ꝑcubi vulgares, & ignorãtes credant oppoſitum, quod eſt falſum.
5 † In gloſ. 2. ibi, vidua. & vide ibi in gl. tñ ex quo mulier cauſa
a quæſtus admittit inhoneſte duos, vī palã quæſtum facere; & ſic poteſt appellari meretrix, a vt in l. palam. ff. de ri. nup.

ADDITIO.

a ¶Meretrix. Adde Bald. in l. neque natales. & ibi Cyn. C. de probatio. & in l. data opera. C. qui accuſa. non poſ. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. plenius per Bald. in l. idem. §. quoties. ff. de condictio. ob turp. cau. Pau. de Caſt. in l. 4 §. ſed quod meretrici, eod. tit. & iſtum, in cap. cum decorem, de vi. & honeſt. de. Zach.
¶Meretrix hoc nota, qui effectus eſt maximus, ſi eſt meretrix. nam ſi eſt meretrix, data non poſſunt repeti, & de illis poteſt teſtari, vt per Bal. in l. 1. C. de condi. ob tur. cau. ſi vero nõ eſt meretrix, data auferũtur per fiſcũ, vt per Ang. in l. 2. C. de cond. ob tur. cau. q̃ multum no. contra mulieres habentes amaſios, à quibus extorquent iocalia in auro, & argento, nã fiſcus hæc poteſt auferre, vt ibi per eum, & per laſ. in l. 4. §. ſed quod meretrici. ff. eod. de cond. ob tur. cauſ.

SVMMARIVM.

1 Meretricem in vxorem ducere, quæ vult ſe corrigere, pium eſt, & ad remiſſionem proficit peccatorum.
2 Meretricium quantumcunque publicum, non prohibet matrimonium. Matrimonium contrahere poteſt omnis, qui expreſſe non prohibetur.
3 Charitatis opera proſunt ad peccatorum remiſſionem. Peccatorum remiſſio duplex eſt, culpæ, ſcilicet, & pœnæ, & quomodo peccata remittantur, & an ſola contritione. Remiſſio peccatorum, ſine indulgentia plenaria papæ, quid operetur.
4 Fornicatio eſt à iure diuino prohibita; & eſt peccatum mortale.
5 Meretrix dicitur illa, & publicum quæſtum facere, quæ quæſtus cauſa duos admittit.

CAP. XXI.

1 DId quod. †Matrimonium per vim ℈ctũ, cohabitatione ſpõtanea ꝓualeſcit. ad hoc quotidie allegat. In prima parte ponit pars facti. In ſcda rñſio, cũ reliquo facto,

3 23. q. 7. † No. 2. qꝫ matrimoniũ ℈ctũ p verba de præſenti, nõ diſſoluitur per abſentiã, quantũcunq; lõgã maritorum; ẽt ſi ignoretur de vita, vel morte eorũ, ac ẽt ꝓcurrente iuuenili ętate cõiugũ; ſecus in ſponſalibus de futuro, vt in c. de illis,
4 ſ. eo. † No. qꝫ gs nõ præſumit mortuus, licet habita diligenti inquiſitione ignoret vbi ſit. nã præſumit quis viuere poſſe p
5 centũ ann. vt in l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. † In glo. j. in fi. ſed quærit, nunquid hodie de iure cano. ſit ſeruanda illa ſolẽnitas illius authenticę, hodie. vbi dr, quod ſi maritus dicat mortuus in bello, dẽt vxor per ſe, vel aliũ adire ducẽ belli, & facere recipi dicta aliorũ ſuper hoc, & ſi deponũt de morte, dẽt vxor expectare p annũ, & poſtea ℈here. aliter. n. ℈hens põt puniri de adulterio, vt ibi. Tan. Phi. Gof. dicunt non eſſe neceſſe, ſed ſatis eſt ſm eos, quod de morte mariti ꝓſtet vere, vel ſimiliter, puta qa nauis in qua maritus extiterat, paſſa eſt naufragiũ, & oẽs dicuntur mortui. † Idẽ ſentit Vin. dicens, qꝫ nõ ſolũ p nũciũ, ſed ẽt p literas, vel alias probationes, põt mulier certificari, ar. in c. prudentiã, de oſſi. dele. vide ẽt glo. no. in c. qñ, in §. ſi autẽ, ſ. vt li. nõ conte. in verſi. præſumat. quæ ponit tres modos probandi mortẽ, ad hoc, quod vxori licitũ
6 ſit trãſire ad alia vota; & inter cęteros ponit probationẽ fa-
a mæ; vnde ſentit, quod ſola fama a ſufficit, pro quo ẽt facit gl. iuris ciuilis, in l. ſi quidẽ. C. ſol. mat. quæ vult mortẽ probari poſſe per famã, facit quod no. glo. in l. 2. §. ſi dubitet. ff. quẽad. teſta. aper. quæ dicit ſufficere vnũ teſtẽ, vel alias coniecturas. ſed Barto. ibi plenius materiã examinans dicit, requirendã probationẽ, ſm quantitatẽ prædiicij; nã vbi agitur de maximo præiudicio, puta quia accuſat quis de homicidio, debent eſſe probationes plenę, vt quod teſtes viderunt eũ mortuum, vel ſepeliri, ad hoc l. inde Nerati. ff. ad l. Aquil. Si vero nõ agitur de tanto præiudicio; tñ præiudicium eſt magnũ, vt quia agitur de fama, vel ſtatu hominis; & tunc dicit ſaltem habendã probationẽ, de qua in d. authen. eſt. n. ſatis graue, quod vxor tranſeat ad alia vota in vita mariti; & ſic vult, qđ hodie debeat ſeruari ſolennitas illius authen. Sed Barto. in hoc ignorauit iſtũ tex. cũ aperte hic dicatur, quod ſufficiat certus nuncius; & ſic vnus teſtis, qñ non agitur de magno præiudicio; & ẽt doct. noſtri cõiter ſentiunt oppoſitũ eius, quod dicit Barto. vt ſ. dixi. dicit tamẽ ipſe, qꝫ fama ſufficit ad probandũ mortẽ, vel vnicus teſtis, qñ non agitur de magno præiudicio; & ſic intelligit gl. ſuperius alle. ſed quo ad materiã noſtrã, nunquid fama ſufficiat, diſtinguit d. Ant. qꝫ aut eſt de lõginquo; & tunc vī ſufficere; maxime cũ longo tpe maritus fuerit abſens. Aut dr mortuus in vicinis partibus; & fama ſola nõ ſufficit. Et quãquã hæc opin. multũ videat ęqua, tñ iudicio meo multũ reſiſtit iſte tex. dũ requirit certũ nunciũ: & põdera verbũ, certũ. nã fama ꝓcedit ex auctore incerto, & plerunq; fallaci, vt no. i. c. veſtra, de coha. cle. & mul. Ac ẽt in pſona nunci deberet cõſiderari qualitas pſonæ, & vtrũ deponat p verba veriſimilia; nã agit nõ de modico præiudicio abſentis, & in ſumma hanc materiã relinquerẽ arbitrio iudicãtis, vt diligẽter oĩbus põderatis ꝓſideret, vtrũ de morte ſit facta certificatio. In gl. 2. ibi, excuſat: dicit hic do. An. qꝫ ad hoc vt excuſet mulier à peccato, ſufficit, qꝫ veriſimiliter credebat maritũ mortuũ; ſed quoad hoc, vt eccleſia dẽt licẽtiã ℈hendi, requirit apertior ꝓbatio, vt hic, hoc dictũ vī prima fronte ℈ ſin. tex. vbi ꝓiunguntur illa duo, vt vxor nõ poſſit ℈here, nec ẽt ecclę. dare licẽtiã; niſi certũ nunciũ receperit: rõ, nã cum mulier hoc caſu ℈hat lęe reſiſtẽte, nõ preſumit eſſe in bona fide. l. quẽadmodũ. C. de agric. & cenſi. lib. 11. & in reg. q̃ ℈ ius, de re. iu. lib. 6. hinc tex. in d. authen. hodie, dixit, quod ſi aliter vxor ℈xit, de adulterio punit, ita, quod hodie cũ habeamus tex. apertũ, nõ excuſarẽ mulierẽ ab adulterio; quia licet adulterium nõ cõmittatur ſine dolo. l. penul. ff. de adulter. tñ dolus præſumitur, ex quo contraxit lege prohibente; & ſic vī, quod vxor eſt ſeparanda à ſecundo viro; licet aliter ſenſerit Inn. in c. dominus, de ſecun. nup. vbi dicam.

ADDITIO.

a ¶Sola fama. Adde an mors probetur per famam, Oldr. conſi. 101. Alexan. conſil. 36. 2. lib. An ex fama inducatur probatio mortis, vel alterius rei, vide quæ habentur per Bartol. in l. de minore, in §. tormenta. ff. de quæſtio. & vide per Lanf. plene in repe. l. admonendi. ff. de iureiu. vbi enume rat caſus, in quibus fama plene probat, & in quibus ſemiplene, & in quibus tantum facit indicium, de qua materia etiã vide per Ang. Aret. & in apoſt. ibi in tracta. malef. in gl. in ver. fama pub. præcedente. Adde qualiter probetur mors. Adde Lanfr. de Ori. in c. quoniam cõtra. & ibi in apoſt. nu. 107. de probatio. iſtum in c. quoniã frequenter. §. porro, & ibi in apoſt. meis, in ver. certitudinaliter, nu. 12. ℈. vt lit. pen. An. Corſin. 183. in ver. mors. Rebuf. poſt Bar. in l. quoties. & ibi in apoſt. Celſi. C. de nauf. lib. 11. & in l. 1. C. de murileg. e. li. Bar. & Ang. in l. 2. §. ſi dubitetur, quemad. teſt. ape. Bal. in l. 3. C. de proba. & Io. An. in add. ad Spe. in ti. de noto. cri. §. fama. verſi. quid ſi ageretur. Zach.
¶Sola fama. Vide Bar. in tra. de teſte. in verſic. mortuum hominem, cum allegatis per Marſ. Bononien. in l. de minore. §. plurium, col. 15. ver. adde etiam quod mors. ff. de quæſtio. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium metu contractum ſpontanea cohabitatione conualeſcit, ſed dic, quod conualeſcit, vt ex nunc, non vt ex tunc.
2 Cohabitatio ſpontanea uſque ad ætatem legitimam, ſupplet defectum ætatis, & purgat vitium metus præcedentis, & nu. 4. Probare quis non admittitur, quod probatum non releuat.
3 Compelli poſſunt coniuges ad redeundum, & ſe maritali affectione tractandum per eccleſiam, propter periculum adulterij. Cohabitatio per quantũ tps ſit neceſſaria, ad hoc, vt metum excludat.

ibi,taliter, Tertio decidit ipsum factum,ibi,mandamus . Casus lit.Quæ iam mulier ꝺxit mſimoniũ cũ quodã viro inuita,& renitẽs vt dicebat in 11.ann.Postmodũ per annũ,& dimidiũ cohabitauit eidẽ,tandẽ recessit ab illo, & tã mulier,q̃ vir ad illicitos cõcubitus trãſiuit,post hoc dicebat mulier,q̃ inuita, & renitẽs ꝺxit cũ illo,& hoc volebat ꝓbare,vñ ab illo ſeparari debat.q̃rebat̃ qd iuris ſit?rñdet Papa, quãuis 11.annos ab initio hẽns,& inuita, & renitẽs illi viro tradita fuiſſet qa tñ postmodũ per annũ,& dimidiũ cohabitauit eidẽ con ſenſiſſe vr,& cogi debet ad ipſum redire;nec teſtes recipiẽdi ſunt,ſi quos illa mulier vellet inducere ad probãdum , q̃ nõ cõſenſit in illum qa mora tanti tẽporis,probationem huiuſ modi excludit;cum illa cohabitatio, iã tranſiuerit in cõſenſum;vnde mãdat ordinario,vt per hoc nõ omittat, quominus cõpellat vtrunq; ad tractandũ alterum maritali affectu; niſi ambo vellẽt ad religionẽ trãſire,iniũcta eis pẽnitẽtia , ꝓ eo,q̃ ad illicitos cõcubitus trãſiuerint.B.No.i.q̃ licet matri moniũ metu ꝺctum,ſit ipſo iure nullum,vt dixi ſ.e.c.cũ locum tñ põt conualeſcere ex tacito conſenſu ſubſequenti;

a ſec dic,q̃ cõualeſcit,[a] vt ex nũc,non vt ex tũc ad hæc, q̃ no.
2 in reg.nõ firmatur,de reg.iur.li.6. † No.ſecundo, q̃ cohabi tatio ſpontanea,vſq; ad legitimã ętatem,ſupplet defectũ ęta tis,& purgat vitiũ metus præcedentis.Item no,q̃ non debet quis admitti ad probãdum q̃ probatum nõ releuat, cõcor.
b c.cum contingat,[b] de offic.deleg. † No.ibi , vtrunq; cõpel
3 las . & tene mẽti q̃ eccleſia ex officio ſuo poteſt compellere vtrunq; coniugẽ,qui ſine legitima cauſa ſe ſeparauerint, ad redeundũ in vnum,& ad tractãdum ſe maritali affectione.& hoc facit eccleſia ꝓpter periculũ adulterij,q̃ timetur ex co habitatione ſeparata,ꝓ hoc vide q̃ legitur,& no. in c.veniẽs
4 & de reg. & ibi tetigi in c.tua,de iureiu. † Sed ꝓ declaratione tex.q̃ro,nunquid ſit neceſſaria cohabitatio ãnni cũ dimi dio ad purgandum vitiũ metus, ꝓut recitatur in litera.Hoſt. dicit,q̃ non.hic. n.narratur facti cõtingentia ; vnde ſufficit fm eum, q̃ peruenerit ad ætatem legitimã;& nacta oportuni tate fugiẽdi,nõ fugerit; nõ.r .requiritur copula carnalis; li cet aliud ſenſerit Inno.nã,vt dicit Hoſt.& bene, iſte tex. ſolũ ponderat cohabitationẽ ſpontaneã.& q̃q̃ ꝺ hoc facit.c.2.ſ. de reg.iu. vbi intrãti religionẽ per metũ ꝺcitur annus , ibi tñ loquiſ in minori 25.& ibi regritur ꝓbatio religionis ; ſed in caſu nõ,quoad mſimoniũ, ſufficit ſolus cõſenſus ; vnde ex quo ſpõte cohabitauit cũ viro,vt cũ marito, vt approbaſſe mſimoniũ, ꝓ quo.c.vnicũ,de deſp.imp. li.6.iudex tñ hẽt ꝓſiderare ẽtitatẽ morę,& opportunitatẽ fugiẽdi; & ſi interim interceſſit copula, oino ꝓſumit ,ꝓ ꝓſenſu.niſi ꝓbaret ꝓ vim extorta,vt i c.ꝓſultationi.& q̃ ibi no.ſ.e.& in ti.,p.x.c. ex lris.

ADDITIONES.

a ¶Conualeſcit.Adde ad declarationem huius decre. vi dendum. Ol. cõſ. 36.
b ¶Cum contingat.Concor.l.ad probationem.C.de prob. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro etiam iurata ſoluuntur per ſecũda ſponſalia de præ ſenti;ſed non per ſecunda de futuro.*
2 *Sponſalia de futuro pure contracta, non ſoluuntur per lapſum tẽporis .*
3 *Iuramentum non impedit matrimonium ſequens;licet tranſgrediens ſit periurus.*
4 *Iuramentum an, & quando inualidet actum ſpiritualem, & tempora lem ſubſequentem.*
5 *Sponſalia iurata vbi ſunt, ab eis reſilire licitum non eſt.*
6 *Matrimoniali cauſa ſummaria eſt;vnde teſtes poſſunt recipi ex officio etiam poſt publicationem, & renunciationem.*
7 *Sponſalia prima etiam non iurata,non ſoluũtur per alia ſpõſalia iurata.*
8 *Iuramentum non valet contra ſimplicem promiſſionem alteri factam.*
9 *Sponſalia,etiam ſi non ſunt iurata,non eſt licitum ab eis recedere; licet alia iurata ſuperueniant.*
10 *Sponſi an teneantur expectare vltra biennium;& quid agendum,vbi & quando terminus eſt præfixus& nu. r.*
11 *Terminus vbi,& quando eſt præfixus in aliquo contractu, an teneatur quis expectare,& quid operetur lapſus huius termini.*

CAP. XXII.

1 SIcut. † Sponſalia de futuro etiã iurata ſoluunt per ſecã ſponſalia de præſenti, nõ autẽ p ſecã de futuro.Cõis diuiſio.Secã ibi,poſtulationi, & ꝓtinet tria dicta. Secm ibi,q̃ ſi forte.Tertiũ ibi, q̃ ſi de his.caſus lit.Quidã noĩe L.iurauit ſe ducturũ P. mulierẽ; in manu patris ipſius mulieris iurãtis ſimiꝛ, q̃ ei filiã ſuã traderet in vxorẽ;nec ſtetit p virũ,ſed p mulierẽ, quomi nus mſimoniũ ꝺxiſſet,poſtmodũ 4.an.vel 5. elapſis q̃dã aliã E.noĩe p verba de ꝓſenti deſpõſauit, q̃rit, q̃ de iſtis hre dẽat ? rñdet Papa mãdas eꝓ loci,q̃ ſi ꝓtiterit ei,q̃ idẽ L.primam mulierẽ p verba de futuro,& aliã poſtmodũ p verba de ꝓſen ti deſpõſauerit , mſimoniũ ſcẽo ꝓximum ꝺctũ ſtimum iudicetur,impoſita viro pnã cõpetenti pro eo,q̃ primã fidẽ irritã fecit:niſi iuꝛo ſuo certũ terminũ appoſuerit, intra quem illã duceret in vxorẽ;nec ſtetit p eũ, q̃n ad ſtatutũ terminũ mſi ꝓfirmaret:& ſi forte cũ vtraq;p verba de futuro ꝺxit,primũ iurm ipſe ſeruare cõpelleꝛ; & de ſcẽo ſibi pẽnitentiã iniũngat;ſi vero de his non cõſtet ad plenũ tãdiu adhuc de eã co
2 gnoſcat,donec ſup his plenius inſtruat.B. † No.1. q̃ ſponſa
a lia de futuro pure ꝺcta nõ diſſoluunt[a] pp lapſũ tpis ; nã, vt hic vides,quadriẽniũ vel quinquẽniũ erat lapſum à tpe ſpon ſaliorũ, & ſponſus remanſit obligatus, de quo tñ vide q̃ dixi
3 ſ.e.in c.de illis. † Scẽo no.q̃ iurm nõ impedit vires mſimo nij ſequẽtis , valet ergo mſimoniũ ꝺ iurm, licet trãſgrediens ſit piurius.Ex quo infert q̃ matrimoniũ valeret à piuro ꝺcti.
4 Itẽ qa actus ẽt ſpũalis tenet ꝺ iurm, [b] fortius dẽt tenere actꝰ
b temporalis ſ.teſtm, de quo vide q̃ no.Io.An.in reg.q̃ ſemel,
5 de re.iu.li.6.in Mer. & p gl. 13.q.2.c.vltima voluntas. † Item no. q̃ vbi ſpõſalia ſunt iurata, nõ eſt licitum alteri ab eis re ſilire.† Vlt.no.ex ſi;lræ fm Hoſ. q̃ in cã mſimoniali[c] nõ eſt
c ſeruãdus rigor iuris,vnde q̃uis atteſtationes ſint publicatę; [d]
d ſiue ſit renũciatũ , ſiue cõcluſum in cã,poterit iudex ex offi. ſuo teſtes de nouo recipere;& hoc pp periculũ aĩæ.oĩa.n.in hac cã pẽdẽt ex off.iu.ꝺ.e.cũ in tua,& no.ſ.de teſti. c.ſeries,
7 & facit ſatis iſta lra in fi. † Sed hic quæro ad declarationẽ lrę qd ſi priora ſpõſalia de futuro nõ eſsẽt iurata, ſcda vero ſic? rñ.In priora ꝓualerẽt,ac ſi iurm fuiſſet interpoſitũ,ar.c.quã
8 to,de iu.iu. † No.ſin.hoc dictũ ex quo poteſ inferre , ſcu eli cere vnã reg. q̃ non valet iurm ꝺ promiſſionẽ ſimpliciẽ alte ri factã;licet ꝺrium ſenſerit idẽ Inn.in c.veniens de iu.iu.ſed
9 primum dictum ſequit hic Hoſti. & latius ibi tango. † Scẽo colligitur ex hoc dicto Inn.q̃ à ſpõſalibus ẽt non iuratis,nõ eſt licitum recedere, etiã ſi interuenerit iuramentum cum
10 alia , ad q̃ vide q̃ dixi ſupra eod. c.requiſiuit. † In glo.3 .in fi. aduerte , quia gloſ. loquitur nimium ſuccincte , & obſcure, & maxime in fi.ſed credo hoc fuiſſe intentum.gl.n. voluit ta cite opponere de l.2. C.de ſponſ. vbi dr̃ q̃ ſponſus non tenet vltra biẽnium.ceſſante cauſa legitima,expectare ſpõſam;ſed hic quadriẽniũ,vel q̃nquẽniũ fuit elapſum ; ergo potuit hic impune cũ alia ꝺ here, cuius ꝺrium hic innuit tex. cũ mãdet
11 ſibi pnãm imponi. † Gl.vr̃ ſoluere q̃ vbi terminus eſſet ap poſitus,dẽt fieri diſtinctio lræ,an p eũ remanſerit,vel ne;qua ſi ſecus,vbi ſpõſalia fuiſſent pure ꝺcta;vel ꝺrium ꝓcedit,vbi iu ramẽtũ nõ interuenerit , & hoc vltimũ cẽt magna litatio ad dicta l.2.Sed Io.An.& Hoſt.vñr inhęrere d.l.ſimplr.dicunt.n. q̃ hic nõ ꝺſtabat,q̃ ꝺ virũ ſtetiſſet , licet ſic eſſet all.ſi aũt ꝺſti tiſſet,nõ imponeret ſibi pnãa,quẽadmodũ diſtinguit in text. q̃ terminus fuit appoſitus. Et ꝓ hoc intellectu facit notabi le dictũ Inno.in ca.per tuas.de arbi.vbi dicit.ꝓ iuramẽtũ ap poſitum in aliquo ꝺcto aſſumit naturã illius ꝺctus,pro quo facit l.fin.C.de non num.pecu.& hoc ſatis placet,vt cuiꝛetur legum correctio;vel ſaluando gl.põt dici, q̃ vbi iuramentũ interuenit,debet expectari authoritas ſuperioris,ar.c. venerabilẽ.de elect.In gl in ver.ad ſtatutũ. ex gl. potes elicere tres ſolu.quæ tñ fund tus nõ tollunt ꝺriũ.vnde varia in hoc ſcri buntur per doct. ſed capiendo mentẽ Goſſ. quæ vr̃ placere d.Ant.& magis eſt amica veritati; dic , q̃ q̃q; terminus ap ponitur ad ſolicitãdum implemẽtum in obligationibus ; & tunc lapſus termini non liberat ab obligatione;& ſic loquitur l.Ceſſus.alle.in gl.q̃nque apponitur ad finiendã,ſeu limi tandã obligationem,& tunc lapſus termini liberat ab obliga tione,ex quo non deficit per promiſſorẽ,quo minus ſatisfa ceret in termino; ſi. n. obligaui me ad dandũ centum vſque ad paſcha,nec erã aliter per prius obligatus, nec ſtetit p me, ſed per te,non teneor poſt feſtũ; & ſic loquitur hic;ſed diffi cultas eſt in videndo,q̃n dicatur terminus apponi ad primũ
c vel ad ſecundũ effectum.[c] do.Anto.dat duas theoricas. Pri ma,

ADDITIONES.

a ¶Non diſſoluuntur.Vide quod hab etur in l.2.C.eo.An. Barb.
b ¶Tenet contra iuramentũ. Nam ſi quis iurauit non reuocare teſtamẽtum & reuocauit;teſtamentũ tenet.Ita tenet Io.And.in re.quod ſemel.ſequit Inno.in c.cum contingat.de iureiu.Barto.in l.ſi quis.in prin. ff. de leg.ꝺ. erit tñ periurus ille,licet Bar.contrariũ voluerit in d.l.ſi quis. in prin.q̃ ſi iurauit non reuocare procuratorem,vide gl.in c.ſi de procur. ſed q̃ ſi mulier iurauit non alienare dotem,& alienauit,vtrum valeat.gl.tenet q̃ non,in c.licet mulieres,de iureiu.in 6.An Barb.
c ¶In cauſa matrimoniali.Vide Fe.in c.1 col.1.ver.ſuper gl.5.ſ.vt li. non cõteſta.& in ru.huius rit:col.5.ver poſtremo.& vtrobique enumerat plura ſpecialia matrimonij.Seb.Sap.
d ¶Publicatæ,Licet quis non poſsit ſibi legẽ imponere,à qua recedere non liceat,vt in l.ſi quis,in prin.hic allegata;tamen cum ambulatoria ſit ho minis voluntas vſq; ad mortem l.ſancimus.C.de teſta. & habetur in ca cũ Marthæ.de cele.miſ.puto abſq; dubio eſſe verum,quod valeat renu catio teſtamenti;etiam quando eſt iuratum non reuocare;ſed nihilomi nus reuocans erit periurus;quia venit contra iuramentum,quod pote rat ſeruari ſine diſpendio ſalutis æternæ,vt in cap.cum contingat,de iu reiu,cum aliis,alleg.a poſtil.Aut. Fran.
e ¶Ad ſecundum effectũ.Vide quæ ſcribit Bart. & alij poſt eum in l.qui hoc anno.ff.de ver.obl.Seb.Sap.

ma,ſi terminus apponitur ab vno ꝺhentium reſpectu implẽ di ab altero tñ;tunc vr̃ apponi ad ſolicitandũ impletũ; ideo poſt tps nõ tollitur obligatio;imo magis firmatur,ſed ſi ter minus apponiꝛ ab vtroq;,reſpectu implẽdi ab vtroq;, & tũc vr̃ appoſitus ad finiendam obligationẽ.Ideo lapſo tpe,ſi per alium ſtat, alter eximitur ab obligatione, qa ex quo ab alio non impleꝛ ꝺctus in die conuentionis, alter reſilire põt à ꝺctu; quia ꝺctus recipit conditionẽ quandã,ſ.promitto,& vo lo obligari,ſi tu imples tali die;ſi vero tu nõ imples,nolo ob ligari,ſicut ſi tibi promitterem centum in paſchate , ſi dares mihi librum in paſchate, poſt paſcha obligatus nõ ſum . Se cunda eſt,quod aut terminus apponitur ad ſolicitãdum im plementum ꝺctus iã perfecti; & tunc non ſoluitur ꝺctus lap ſu tpis,aut ad ſolicitandum principium noui ꝺctus ex parte vtriuſque,& tunc tps ſoluit primum ꝺctum in fine ꝺhẽdi or dinatum; quia ex eo , quod labitur tps ꝺhendi , quilibet de claraꝛ ſe nolle ꝺhere; & conſequenter ab anteriori ꝺctu in fi ne ꝺctꝰ ordinati diſcedere,& hęc vltima theorica eſt clarior, & vr̃ de mente huius literæ,nam terminus fuit hic appoſitus ad ſolicitandum principiũ ꝺctus mſimonij ; & ſic obligatio reſtricta,& limitata fuit in tps.Et ex hoc aliãs ꝺſului, quod ſi à prin.ſpõſalia fuiſſent pure ꝺcta;licet poſtea ſpõſus,& ſpõſa ꝺuenirẽt de die nuptiarũ, nõ ꝓ hoc lapſus illiꝰ diei liberat ab illa obligatione, qa terminus ex poſt facto?fuit appoſitus ꝓ ſolicitãdo implemento ꝓmiſſionis iã ꝓfectæ, & pure factæ.

SVMMARIVM.

1 *Mutus, & ſurdus, & quicunque,qui expreſſe non prohibetur, matrimo nium contrahere poteſt.*
2 *Permiſſiua vbi eſt materia,edictum dicitur prohibitorium, & nõ per miſſorium, & dicitur edictum ad inſtar edicti prætorij ; alij tamen op poſitum dicunt.*
3 *Conſenſus ſolus ſufficit quoad ſubſtantiam matrimonij; & ideo verba, ſolẽnitates,parentum vel dominorum conſenſus , non ſunt neceſſaria.*
4 *Mutus, & ſurdus poſſunt explicare omnem contractum, qui ſolo con ſenſu contrahitur.*
5 *Sacramentũ matrimonij ꝓmiſſũ eſt muto,& ſurdo;et an ſit de alijs ſic.*
6 *Mutus,& ſurdus,et cęcus ſimul nũquid poſſint matrimoniũ cõtrahere.*

CAP. XXIII.

1 VM apud. † Mutus, & ſurdus, & oẽs,qui nõ prohibẽtur, matrim. ꝺhere poſſunt.Primo deciſum exordium.Scẽo conſultatio,ibi,ſane. Tertio rñſio, ibi, ad quod. Quæ tria tacit,primo ponit duas rõnes.Secũdo rñdet,ibi,vr̃. Ter tio ſoluit obſtaculũ,ibi, Cum quod. Caſus lite . Queſitũ fuit à Papa, vtrum mutus, & ſurdus poſſint ꝺhere matrimoniũ? rñdet Papa, edictum de matrimonio ꝺiendo prohibitoriũ eſt,quod eſt dicere, quicunque non prohibetur per iura , ſequenter ꝺhere põt; & ſolus cõſenſus ſufficit ad matrimo nium ꝺhendum;vnde ſi mutus,& ſurdus velint ꝺhere; & in
2 ueniant,cum quibus,eis nõ dẽt denegari;qa quæ nõ poſsũt verbis,per ſigna valent declarare.B.† Nota.i.quod vbi mate ria eſt in ſe permiſſiua, edictũ dr̃ prohibitorium, quaſi ſit ꝓ hibitorium certarum perſonarũ; non.n.dẽt dici edictũ per miſſoriũ, ex quo mã de ſe eſt permiſſiua ; & dr̃ edictũ ad in ſtar edicti prætorij, de quo leg.& nota.2.diſt.c.ꝺſtitutio. Alij tñ dicunt ꝓ oppoſitum, ſed nõ eſt vis,nã ſi materia eſt pmiſ
3 ſiua,& edictum dicaꝛ pmiſſorium; dẽt tunc intelligi permiſ ſoriũ regulariter,& prohibitoriũ certarũ perſonarũ.† Scẽo
a nota,ibi, ſufficit ſolus ꝓſenſus ,[a] q̃ ad ſubſtantiã mſimonij,
b verba nõ ſunt neceſſaria , nec ſolennitas patriæ , [b] nec ꝓſen ſus parentũ,vel dominorũ; ſed ſufficit ſolus ꝓſenſus ꝺhetiũ. hoc denotat hoc verbũ,ſufficit,ad hoc quod no. glo.in c.ſta
4 tutum,in prin.de reſer.li.6. † Itẽ no.mutũ, & ſurdũ poſſe ex
5 plicare oẽm ꝺctũ , qui ſolo ꝓſenſu pficiꝛ.hoc colligiꝛ ex rõ ne literę.† Vlti.habes hic colligere vnũ ſacrm eccleſiæ pmiſ ſum muto, & ſurdo.Quid aũt de alijs ſacris,vt baptiſmo,ꝓfir matione,euchariſtia,pẽnitẽtia,extrema vnctione, & ordine, tractat hic Io.An.q̃ cõmẽtauit hãc ꝺcretalẽ,eo qa, fuit pria decretalis,q̃ didicit,dic,vt hic plene p eũ,& dicit, q̃ regr̃,vbi verba de ſubſtãtia regrunr̃,non põt mutus, & ſurdus ſacrm exercere;ſecus,vbi ſufficit ſolus cõſenſus ; vñ põt baptizari, ſed nõ baptizare,ſuſcipe corpus Chriſti,ſed nõ cõficere,&c.
6 †Vltimo q̃rir̃,q̃d de ſurdo,& muto,& cęco ſimul,nũq̃d poſ ſint matri.ꝺhere? primo vr̃ q̃ ſic, qa nãliter põt mulierẽ co ꝺhi,nec audiuit;& ſic cũ ignoret qd ſit mſimoniũ, nõ vr̃, q̃ poſſit ꝓſentire in mſimoniũ.Hoſ.dicit aduertendũ,vtrũ poſ ſit exprimere ſuũ conſenſum in ꝺhendo , & debet admitti; aliãs autem repelli , ex geſtis enim , & ſignis diſcretus iudex hoc conſiderabit , & in dubio conſulendus erit princeps.

ADDITIONES.

a ¶Solus conſenſus . Quod procedit in muto , & ſurdo ſimul à natura ; & hoc eſt ſpeciale in contractu matrimonij ; quia aliãs mutus & ſurdus à natura,nõ poteſt teſtari,nec relinquere ẽt ad pias cauſas.l.diſcretis. C. qui teſta. fa.poſ.nam poteſt legare libertatem,quæ eſt cauſa pia.l.j.§. ſin autem.C.de ſer.manu. & l.qui id quod.§ mutus.ff.de don. tamẽ de alijs contractibus ad matr. non poſſe argui eſt ſpeciale in matrimonio , pp periculũ fornicationis,ſecundum Ioan.And. hic.Quid de eo,qui eſt ſur dus,mutus,& cęcus à natura,vtrum poſsit cõtrahere matrimo. Hoſt.& Io.dicunt quod ſuper hoc Papa eſſet conſulendus,& ad hoc vt mutus, & ſurdus poſsit contrahere matri.requiritur eius conſenſus expreſſus ꝓ ſigna,adeo quod non ſufficit conſenſus aliorũ, dato, q̃ eſſent eorum ꝓcuratores,ex quo infert hic Phi. Fr.q̃ licet aliãs parentes poſsint ꝺhe re pro filijs.c.j.de deſpon.imp.in vj.fallit,ſi filius eſſet mutus,& ſurdus, quod eſt notandum,& per quæ ſigna poterit conſtare de voluntate mu ti,Bart.in l.mutũ,ff.de acq.hær.& in l.1.ff.de bono.poſſeſ.infanti. & qua liter notarius debeat confiĉere inſtrumentũ,Bartol.in l.1.ff.de verb.obl.
b ¶Solennitates patriæ. Vide quod per illum tex. no. Bal in l.ſi à ſponſo.C. de don.ante nupt. vbi dicit, quod ſi eſt conſuetudo oſculandi ſponſam, vel bibendi,verba tamen & conſenſus ſufficiunt, & teneret matri.omiſ ſa illa conſuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.*
2 *Conſenſus legitimus , quoad matrimonium contrahendum, requiritur; & non ſufficit nudus conſenſus, niſi ſit legibus qualificatus. Clericus in ſacris,matrimonium non poteſt contrahere;quia habet con ſenſum;non tamen legitimum.*
3 *Furioſus nõ põt contrahere , ſeu actum à cõſenſu dependentẽ exercere.*
4 *Conſenſus ſuperueniens poſtquam furioſus ad ſanam mentem redijt, an validet contractum.*
5 *Conſenſus an ſit de neceſſitate, quod ſimul eodem tempore interueniat; vel ſatis ſit,quod alterius conſenſus interueniat.*

CAP. XXIIII.

1 DIlectus. † Furioſus matrimonium ꝺhere non põt.Primo deciſe narrat factũ. Scẽo cauſas inferendo,rñdet , ibi, cum autem. Caſus lit. Quidã nomine Robertus, filiã ſuã cuidam iuueni mſimonialiter copulauit, ignorans quod ille iuuenis eſſet furioſus,vnde pet ebat filiæ ſuæ ꝓuidere, rñdet Papa,q̃ cum mulier cũ ipſo viro,q̃ ꝓtinuo furore laboraꝛ,morari nõ poſ ſit, & pp alienationẽ mẽtis legitimus ꝺſenſus inter eos iter uenire nõ potuerit.mãdat eꝓ loci, vt ſi taliter rẽ cognoue
2 rit eſſe,prædictos ſtudeat ab inuicẽ ſeparare.B.† No.ibi,legi timus ꝺſenſus,ꝓ ad matrimo. ꝺhendum requiritur legitim? ꝺſenſus,nõ.n.ſufficit nudus cõſenſus;niſi ſit legibus qualifi catus;nã ꝺſtitutus in ſacris, hẽt ꝺſenſum, nõ tñ legitimum;
3 ideo valide nõ ꝺhit mſimoniũ.† Scẽo no.q̃ furioſus nõ po
4 teſt ꝺhere,ſeu actũ à cõſenſu dependentẽ exercere. † In gl.2. in fi.hoc intellige fm Hoſt.& bene,qñ mulier poſt ſanã men tẽ cõſenſiſſet tacite , vel expreſſe. ſi.n. tpe furoris mulier di ceſſiſſet à viro,& aduenięte ſana mẽte nollet ꝺſentire,nõ eſ ſet mſimonium; licet ipſe nunc vellet cõſentire;qa nõ inter uenit mutuus ꝺſenſus eodẽ tpe. nec ob. fm eum, ſi dicatur, q̃ ſi qs cõſentit in abſentẽ; & illa certificata ratificat,& ꝺſen
5 tit,eſt mſimonium; quia hoc caſu is q̃ cõſentit primo, dura uit in primo ꝺſenſu ; ſecus,vbi receſſiſſet. † No.ex hoc dicto
a Ho.q̃ ad matrimo ꝺhendum non requiritur,quod conſen ſus præſtetur,[a] ſimul eodem tẽpore ; ſed ſatis eſt,quod vnus cõſentiat per prius; & duret in propoſito ſuo,& alterius cõ ſenſus poterit accedere ex poſtfacto.& idem tenet Hoſt.ſ.c. in c.ex lris,il ij.ſed de hoc dubito,per id, q̃ no. gl.in l.conſen ſus.ff.de act.& ob.& in l.j.ff.de ꝺhen.empt. & vtrobiq; nota biliter gl.dicit,q̃ etiam in ꝺctibus, qui perficiuntur iure gen tium, dẽt ꝺſenſus ſimul pſtari . Idẽ quoad materiã nr̃am,vr̃ ſentire Spe.ĩ ti.de ſpon.in j.col.vbi dicit,q̃ rñſio alterius, dẽt ſeq incõtinẽti p l.ꝺtinuus actus,& ĩ l.j.ſi.de ver.obl. & hoc vr̃ tutius,& verius de ſubtilitate iuris; licet primum ſit ęquus. Et no.illud ĩ practica,quã vr̃ ſequi Io.An.hic.& in d.c.ex literis.

ADDITIO.

a ¶ Conſenſus præſtetur.Furioſus nullum negotium poteſt rectę agere,do nec eſt in furore,ſed habens dilucida interualla poteſt , l.furioſum.C.q teſt.fac.poſ.furor impedit matrimo.contrahi; tamen non diriꝛit con tractũ,l.patre furio.ff.de his qui ſunt ſui, vel ali.in.an actus geſtus præ ſumatur factus in furore,vel tempore dilucidi interualli . Bart.in l.j.ff. de bo.poſ.qui infa.fur.vide no.in d.l.furioſum,& quomodo probatur ibi late per Alex.& Imo.in l.ſi cum do. § ſi autem in ſeuiſ.ff ſol.mat.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſu ſolo legitimo contrahitur matrimonium, verba tamẽ,vel alia ſigna requiruntur quo ad probationem .*
2 *Verba non ſunt de ſubſtantia matr. ſi aliãs de mutuo conſenſu conſtat.*
3 *Mutus ſine verbis poteſt contrahere matrimonium.*

CAP. XXV.

1 DVæ fraternitati. † Per legitimum cõſen ſum ꝺhitur matrimo nium; iter eos tñ,qui loqui poſſiunt,debet conſen ſus verbis exprimi.Vel aliter,ſecundum intellectũ, quem ꝺ.tenebo.Solo cõſenſu legitimo ꝺhitur matrimo.ſed verba requiruntꝰ quoad ꝓbationẽ , & intellige, vel alia ſigna æquipollentia. Primo ponit qõnẽ. Secundo eius ſolutionẽ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quã probat exẽplis. Secunda, ibi, nos igitur. Casus lit. Quæsitum fuit à Papa, vtrũ per sola verba possit ꝺhi matrimoniũ; & si per verba solum, quæritur ex quibus? Rñdet Papa, ꝙ matrimonium in veritate ꝺhitur per legitimum cõsensum viri, & mulieris; sed verba sunt necessaria quantũ ad ecclesiã exprimentia consensum mutuũ de ꝓsenti, & per consensum re vera ꝺhitur matrimoninm, quia muti possunt ꝺhere mrimonium per consensum mutuũ sine verbis, dũmodo p aliqua signa ꝓsensum exprimant; sed pueri ante legitimos annos per sola verba non ꝺhunt, cum antea eorum consensus
2 non sit legitimus. B. † No. primo, ꝙ ad substantiã mrimonij, verba nõ requiruntur; sed sufficit solus cõsensus legitimus. Sed ꝺ hoc opponitur; nã litera hic vr velle ꝺrium, dum dicit, ꝙ verba sũt necessaria, quoad ecclesiã; illud. n. necessario requiritur, sine quo actus est nullus, vt patet in fi. literę. Solu. gl. multũ in hoc instat, & inuolute loquit. Doct. sunt varij. Inn. tenuit verba esse de substãtia quoad ecclesiã militantẽ, in loqui valentibus. Et hoc ſtatuit ecclesia, ſm eum, ne tñ ſcm esset incertũ; aliàs sequi posset absurdũ, quod si vir videṡ mulierẽ, cõsentiret in eã in corde suo, & idem faceret mulier, & sic inter eos esset mrimoniũ. Ex quo possent sequi multę absurditates. Host. tenuit verba nõ esse de substantia, ẽt quo ad ecclesiã; sed satis est, qualitercunq; appareat de consensu. Io. An. distinguit. ꝙ aut præcessit ꝺctus, & nõ requiruntur verba, aliàs verba sunt necessaria. Sed doct. moderniores cõiter sentiunt cũ Ho. cũ satis sit, ꝙ appareat, de cõsensu p signa ẽt in loqui valentibus. nã verba exiguntur solũ ad ostendendũ ꝓsensum; ideo satis esse dẽt, ꝙ per signa appareat de ipso ꝓsensu, & hãc opi. semper tenui, & probo p istũ tex. nã ꝓsultatio hic fuit facta in genere, & Papa rñdendo probat verba non esse de substãtia, adducẽdo exẽplũ in muto. Si. n. quoad validitatẽ mrimonij voluisset æquiparere mutũ, & loqui valẽtẽ, inepte adduxisset exẽplũ de muto; & licet postmodũ dixerit verba esse necessaria, habuit respectũ, qa cõiter loq valẽtes exprimunt ꝓsensum p verba. Itẽ videmus, ꝙ legatũ & fideicõmissum possunt relinqui nutu, ẽt à loq valẽtib⁹, vt in iur. all. ī gl. Ad idẽ facit tex. ꝫ. e. c. cũ apud. vbi dr, ꝙ sufficit ꝙsẽsus; nã illud dr sufficere, quo posito nihil aliud requirit ad substãtiã actus, vt no. ī gl. sup ver. Canonicis. c. statutũ. de resc. li. 6. Itẽ nõ refert qd ex æquipollẽtib⁹ fiat, vt ī c. licet ex quadã, de te-
3 ſti. † Itẽ ꝙbo, & alia rõne necessario ꝓcludẽte, mrimoniũ est de iure diuino, vt ī c. j. ď vo. li. 6. ď iure vero diui. nõ distinguit ĩter mutũ, & loq valentẽ; illud aũt certũ est, ꝙ mutus põt ꝺ-
a here matri. sine verbis, dũmodo exprimat ꝓsensũ signis, [a] vt ꝫ. co. c. cũ apud. vbi Papa rñdet nõ ſtatuẽdo de nouo, sed ſm ius antiquũ. ergo fortius potuit hic valẽs loq; qa, cũ melius sit sensatus, poterit melius ꝓsensũ signis ostendere. Itẽ nulli⁹ tex. pcise requirit verba. Nec ob. istud c. qa hic Papa rñdet ad ꝓsultationẽ; & sic nõ ponit ius de nouo, no. in c. ꝓsultationi, ď rẽp. or. & p hoc tollit motiuũ Inn. dũ dicit, ꝙ ecclesia hoc ſtatuit; nã hoc ſtatutũ nullibi vr. Ad idẽ facit c. ex parte, ď resti. spo. & hãc opi. sentit gl. no. ī c. fusticiat. 27. q. 2. vbi gl. exponit tex. illũ. dũ dicit, quoad ecclesiã, i. quoad ꝓbatione. ꝓbatio vero ꝓsensus, nõ restringit ad verba, vt ī l. nutu. ff. ď leg. 3.

A D D I T I O.

a ¶Consensum signis. Adde licet aliqui voluerint dicere hoc dictũ habere locũ in muto, & de hoc in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. quod hoc nihilominus procedit in alio ẽt, qui loqui potest, vti puella, quæ ex verecundia verbis expresse nõ consentit, sed capite tantũ consentiendo demõstrat, vt in Germania fit, annuit. n. & de hoc est gl. no. ī c. fi inter virũ, & ibi doc. ꝫ. eo. gl. in. & doc. in c. tenor. ꫝ. de re iu. vbi verba non interueniunt; sed tantũ consensus per annuli immissionem. & no. Ho. in sum. de matr. §. qualiter. gl. in c. fic rector. & ibi Cel. in apost. ad Gem. 44. dist. Zach.

S V M M A R I V M.

1 *Verba dubia prolata in matrimonio ad decipiendum mulierem, si postmodum eam cognoscit carnaliter, indicatur pro matrimonio in foro iudiciali; secus in penitentiali.* 8
2 *Verba prolata in tertia persona, si contrahens loquitur de seipso, non vitiant contractum.*
3 *Nomen si dolo mutatur per contrahentem in propria persona, non vitiat contractum, ex quo de corpore constat.* 6
4 *Matrimonium licet sit inductum causa sobolis procreandæ, & incontinentiæ euitandæ; tamen si ob aliam causam contrahatur, tenet.*
5 *Creditur vniciuique pro se, & contra se in foro conscientiæ; quia solum ibi agitur de eius præiudicio.* 7.
6 *Matrimonium per dolum, vel deceptionem contractum, si in veritate non consensit, non tenet: quoad Deum; secus est quoad ecclesiam in foro iudiciali.*
7 *Dolosus, turpitudinem suam allegans, an sit audiendus? & aliud est in foro iudiciali, aliud in pœnitentiali.*
8 *Simulatæ nuptiæ tenent in foro iudiciali, quia ibi iudicatur secundum extrinseca; secus in foro penitentiali.*
9 *Protestatio facta ante matrimonium valet, si iusta causa fuerit; sed si carnalis copula sequatur, videatur recessisse à protestatione.*
10 *Protestatio facta ab vno in præiudicium alterius, quãdo cõtractus depẽdet à protestate vtriusq; contrahentium non valet, nisi ille consentiat.*
Duo requiruntur ad esse matrimonij, materia. scilicet, & forma.
De substantia dicitur id sine quo actus subsistere non potest.
Formæ matr. dicuntur ipsa verba, vel æquipollentia signa.
Consensus solus non sufficit in matrimonio quando consensus non potest haberi, nisi mediantibus verbis, aut signis.

C A P. XXVI.

1 IVanos. † Generaliter summari potest. Nõ est mrimoniũ, vbi alter ꝺhẽtiũ nõ ꝓsentit; sed hoc sũmariũ nullã dubitationẽ hẽt; iõ specialius sũmo sic. Si alter ꝺhẽtiũ vtĩ verbis dubijs, aĩo decipiẽdi mulierẽ, & eã postmodũ cognoscit carnaliter, iudicaĩ p mrimonio ĩ foro iudiciali; secus in pnitẽtiali. h. d. ſm verũ, & cõem itellectũ. primo ponĩ ꝓsultatio. Scẽdo rñsio, ibi sup quo. Scẽda vero ẽ duplex. prima quoad forũ iudiciale, scẽda quo ad penitentialem. Scẽda ibi, nos aũt. Casus lit. Quidã iuuenis reqsiuit quãdã mulierẽ sępe, vt ei carnaliter cõmiscereĩ; sed ipla ꝓsentire nolebat, nisi despõsaret eandẽ. tandẽ nullo psente, nec vlla solẽnitate adhibita, dixit illi mulieri, Ioanes te despõsat; cũ ipse non vocaretur Ioannes; sed finxit se Ioanẽ vocari, nõ credẽs ꝓpterea mrimoniũ ꝺhere cũ eadẽ, ex eo, ꝙ ipse nõ vocabaĩ Ioannes, nec hẽbat propositum ꝺhendi cũ illa, nec cõsensit in illã; sed illa in eum ꝓsensit, & sic carnaliter cognouit eandẽ: quęriĩ, vtrũ sit mrimonium inter eos? Rñdet Papa, ꝙ cũ præfatus vir, mulierẽ illã despõsauerit, & in propria psona sub noĩe alieno, quo vocari se finxit, & inter eos sit carnalis copula sequuta, vr ꝙ mrimonio præsumendũ: nisi expresse dictũ fuisset Papæ, quod ille nec ꝓposuit, nec ꝓsensit illã ducere in vxorẽ. Itẽ dicit Papa, quod si res ita se hẽt, videlicet, ꝙ ille nõ proposuit illã ducere in vxorẽ, nec in eã cõsensit: nõ dẽt ex illo facto mrimoniũ iudicari; qa in eo non inueniĩ substantia cõiugalis ꝺcª, nec forma ꝺhendi mrimoniũ: quia ex altera parte solũmodo, dolus afluit, & debuit cõsensus, sine quo mrimoniuni nõ
2 ꝺhitur. B. † No. i. quod nõ vitiatur ꝺctus, si ꝺhens loquitur in
a tertia persona, [a] intelligẽdo tũ de seipso, ad hoc facit. c. quod
3 aũt, de iur. patr. & c. dudum. de cõuer. coniu. † Secundo no. quod ꝺhens in propria persona efficaciter obligatur, licet dolosẽ mutauerit sibi nomen: & est ratio, quia nomina sunt inuenta significandorũ hominũ gratia, Instit. de leg. §. fi qs. sed ex quo ꝓstat de corpore, non est curandum de nomine,
4 vt in d. §. fi quis in nomine. † Tertio no. quod quãquam duæ sint causæ principales, ob quas fuit institutũ mrimoniũ. fcã
b sobolis, [b] & incontinentiæ euitandæ, vt no. 25. q. 1. in fum. tñ tenet mrimoniũ, licet alia causa induceat quis ad ꝺhendũ: nã effectus libidinis induxit hic istum iuuenẽ ad ꝺhendum; & idẽ ď de eo, qui ꝺhit causã dotis, vel propter parentelã mulieris, vel ꝓp pulchritudinẽ eius: nã multæ sunt causæ impel-
5 lentes matrimonium, de quibus vide in d. glo. † Quarto no.
c quod in foro animæ de oibus creditur confitenti; [c] ẽt si allegat turpitudinẽ suã; & est rõ, quia solum ibi agit de sui piu
6 dicio. † Vlt. no. quod qbuscunq; verbis quis vtatur in ꝺhendo, vel quẽcunq; dolum adhibeat, si in veritate nõ cõsensit, non est matrimonium, quo ad Deum. Oppo. ꝺ tex. vĩ. n. sibi ꝺdicere. nã in ver. super, vr iudicare pro matrimonio; sed ꝺrium postmodum dicit in vers. nos autẽ. Sol. duplex põt esse intellectus. primus, quod vsq; ad ver. nos autẽ, loquitur in foro iudiciali, in quo quis non auditur allegans turpitudinem suã, vt in c. inter dilectos, de don. sed ex pręsumptionibus iudicatur. ꫝ. eo. c. ex literis. li. j. vnde, ex quo ꝓstat illum despõsasse mulierem in propria persona, & eã cognouisse carnaliter, dẽt iudicari p mrimonio, nõ obstante mutatione nominis:

quia

A D D I T I O N E S.

a ¶Tertia persona. Ideo nõ vitiatur laudũ datũ ab ipsis arbitratoribus. Imo. Bar. Are. in l. diuortio, in prin. ff. sol. mat. idẽ est in notario, quia non refert, an scribat in prima, vel in tertia persona. c. pen. de conuers. cõiu. & ibi Abb. & in c. quod autem, ĵ. de iur. pat. Ant. de But. in c. quoniã contra falsam, ꫝ. de proba. Imo. in l. fi fic. ff. de lega. j. illũ tex. reputauit singu. Bal. in c. j. de no. for. fid. vbi dicit, quod notarius nõ dr vitiare, si hodie cõficiat instrumentũ in prima persona, & cras in tertia. Bal. in c. 1. §. fi. q. feu. da. pos. te in l. lecta. ibi, ego Lucius. ff. si cer. peta. & ibi Pau. de Cast. idẽ dicẽdũ est in tnia, & rescripto, de qbus laf. plene, in d. l. diuortio, in 8. col. In tertia persona. Vide quæ scribit per istum tex. Bal. in l. fina. in 1. & 2. q. C. de hære. instĩ. & ibi etiam de mutatione nominis, de quo plura scribit Fe. in proœ. Rex pacificus. col. 9. versic. tertia conclusio. & remissiue tradit Alex. in ru. ff. solu. mat. col. 2 Seb. Sap.

b Causa sobolis. Vide Fel. in c. cũ sit, col. 9. ver. demũ scito, ꫝ de for. cõpe. vbi dicit, quod matrim ꝺctũ sine ĩpe prolis, nõ est mrimoniũ, sed connubiũ.

c Confitenti. Cap. patto ralis, de excep. cap. præsentium, sup. de testib. c. 1. j. de homic. c. si vero. il 2. de sen. exc. adde ad dictum Ab. gl. in cle. j de pœnis. in ver. commede. secundo limita nisi præsumptio esset contra iuramentum, Ale. in l. 1. §. per procuratorem. ff. de acq. pos. in 2. col. ibi ne ob. late dominum Marianum Bartolinum in d. §. per procuratorem. Seb. Sap.

qa aut fuit facta ignorãter, & nõ obstat error, ex quo cõstat de corpore; aut sciẽter, & dolus nõ dẽt sibi ꝓdesse. nã interpretatio dẽt fieri ꝺtra dolosũ, & intelligi dẽnt verba ſm illũ sensum, quẽ solẽt recte intelligẽtib⁹ generare, vt in d. cap. ex literis, versi. nos aũt, vsq; ad finẽ, loquiĩ in pœnitentiali foro, vbi ſtaĩ ꝓsitẽti, & pura veritas ꝓsideratur. sed attenta veritate hic nõ erat matrimo. cũ defuerit cõsensus ex parte alterius. dẽt tñ sacerdos in foro animæ illũ inducere, vt ꝓsẽtiat de nouo, & sic vt purget dolũ ab eo cõmissũ, & vt aptet se foro iudiciali, & iste est verus intellect⁹ cap. & põt induci ad multas similes qstiones. Alius intellectus est, vt tota litera intelligaĩ in foro iudiciali, sed in principio logtur allegãdo, nõ aũt decidẽdo, ꝙ matrim. ꝙ quo facit illud verbũ, forte, positũ ĩ tex.
7 † Quare aũt hic credit doloso in foro iudiciali? respõdetur, qđ hic nõ cõstabat de facto, nisi ex cõfessione illius iuuenis; vnde, cũ ꝓfessio sua esset qualificata, seu cõtineret factũ qualificatũ, nõ poterat recipi ꝓfessio, quatenus faciebat ꝺtra cõfitẽtẽ tantũ; sed oportebat, ꝙ vel ex toto reciperet; vel ex toto repellereĩ, iuxta no. in c. 1. de cõfessi. li. 6. & per legistas. in l. Aurelius, in §. idẽ qsiuit. ff. de li. leg. facit c. cũ olim, de cens. sed iste intellectus mihi nõ placet; qa vbi præsumptio est contra cõfitẽtẽ, põt recipi cõfessio, quatenus facit p se; & reijci qua tenus facit cõtra se, vt nota. Bartol. in d. §. idẽ qsiuit, in illa qstione, cũ quis cõfitetur aliquẽ interfecisse, se defendẽdo, & facit tex. cõiuncta gl. ꫝ. de insti. cap. cũ venissent, vbi dixi; hic in. erat psumptio ꝺtra illũ cõfitentẽ, eo quod illicite extorsit copulã carnalẽ, & qđ in propria psona desponsauit, tene er-
8 go primã lectu. † In glo. j. ibi, qa simulatæ nuptiæ, formaliter glo. nõ soluit cõtrariũ. ideo die, vt ꫝ. dixi, procedunt enim in foro iudiciali, vbi iudicatur de cõsensu, ſm extrinseca, vt in d. ca. ex literis; secus in foro pœnitentiali, & hoc sentit aperti⁹
9 gl. antepe. † Et in fi. gl. no. hãc vltimã q. nã põt adijci generaliter ad oẽs cõtractus, & dic formalius, quã gl. capiẽdo mẽtẽ Host. Aut. n. fuit iusta cã protestandi, puta metus; & iuuat ptestatio, nec ab ea videtur recessium per ꝺtrariũ factũ, vt in c. qđ met. cau. & in c. Lotharius. 3 1. q. 2. & hoc verum, nisi post
a modũ sequatur copula; [a] nam tũc indictincte videretur recessum à protestatione, ar. in c. consultationi. ĵ. eod. facit l. 2. quod me. ca. Aut nõ suberat iusta cã protestãdi, & procedit determinatio gl. rõ potissima est vltra glo. qa cũ contractus dependeat à potestate vtriusque contrahentis, nõ valet protestatio facta ab vno in præiudicium alterius; nisi ille consen-
b tiat, [b] vt in cap. Cumana, iuncta glo. & in cap. in Genesi. de electio. facit l. cum in plures. §. locator. ff loca. & qđ plene no. per Bar. in materia ptestationis in l. non solum. §. morte, ff. de noui ope. nũc. & p Ioã. And. in reg. in generali, de regu. iu. lib. 6. in Mercu. vbi plene post Io. Mon. de materia ptestatio-
10 nis, no. ẽt in c. cũ Martinus, dẽ cõstitu. † In glo. pen. no. gl. iũcto tex. ꝙ ad esse matrimonij requiruntur duo substantialia, scilicet materia, & forma: & licet dẽtur multæ expositiones, placet tñ expositio glos. vt substantia capiatur p cõsensu. Ex hoc notabis, ꝙ illud dr de substãtia, sine quo actus subsistere nõ põt, facit qđ no. Barto. in l. platã. C. de sen. & interlo. om. iudic. Forma vero dicũtur ipsa verba, supple, vel signa æqpol lẽtia verbis, ꫝ. eod. c. cum apud, & facit cap. is qui, ĵ. eod. & dixi supra ca. pxim. Nõ obstat si opponatur de iuribus cõmuniter dicẽtib. solũ ꝓsensum sufficere. ꫝ. e. ca. cũ apud. & in ca. sufficiat, 27. q. 2. quoniã ꝓsensus nõ põt haberi, nisi mediãtibus verbis, aut signis: nã, si vir ignorat mentẽ mulieris, & eꝺ, ibi nõ est ꝓsensus. i. simul sens⁹, sed dissensus, & separat⁹ sẽsus p hoc facit, qđ legit, & notaĩ in l. ꝓsensu, ff. de actio & obliga.

A D D I T I O N E S.

a Sequatur copula. Vide do. laf. in l. non solum, §. morte, col. viij ver. secũda conclusio. ff de ope. no. nun. Fel. in c. cum M. Fer. de const. Seb. Sap.

b ¶Nisi ille consentiat. Adde Dy. in l. qui in aliena. §. Cellus, & ibi in apo. Ce. ad ipsum, vbi tenet vterque contra. Bart. ibi ad fin. ff. de acqui. hæredi. & Bal. in j. fi reperenti. verficu. vlti. per istam leg. ff. de cond. ob cau. quos sequitur Dy. vbi supra Zac.

S V M M A R I V M.

1 *Denunciatione, vel dicto vnius honesti viri, qui defert consanguinitatem & de fama, vel scandalo docet, impeditur matrimonium contrahendum.*
2 *Testis dictum nõ inficitur licet nõ fuerit citatus & licet per partẽ obla tus secus tñ est, si testis se ipsum ingerat, quia vt suspectus repellitur.*
3 *Probatio admittitur contra probationem famæ, & si secunda est clarior offuscatur effectus prioris.*
Probatio etiam admittitur contra probationem de infamia; & si per se cundam probatur bona fama, tollitur prima probatio.
4 *Matrimonium debet differri, & impeditur contrahendum ad solam famam differentem impedimentum, nu 6.*
Scandalum si vehementer timetur ex contractu matrimonij, potest, & debet index matrimonium interdicere.
5 *Ordinarius iudex potest inquirere de fama contra aliquem simpliciter & de plano, sine ordine iuris, & testibus.*
6 *Fama si solum est nota iudici, quæ, & qualis matrimonium impedit contrahendum.*
7 *Probatio admittitur alias non integra, vbi facultas probandi deest.*
Testis potest esse vilis persona in aliquibus.
8 *Fama probatur, etiam per duos testes.*
9 *Probatio consanguineorum an admittatur super non consanguinitate contra famam.*
Iudicis arbitrio, relinquuntur multa.

C A P. XXVII.

1 CVm in tua. † Ad denũciationẽ vnius honesti viri; qui defert ꝓsanguinitatẽ, & de fama, vel scandalo docet, impeditur matrimoniũ ꝺhẽdũ. Cõmunis diuisio. Secunda ibi ad qđ. Casus liter. Quidã vir, & mulier volebãt ꝺtrahere matrimoniũ, ſm loci cõsuetudinẽ: propositũ fuit publice in ecclesia, vt qui sciret impedimentum inter eos, illud exponeret, sed nullus apparuit ꝺdictor; fama tñ priuatũ impedimẽtũ parẽtelæ deferebat, vt oĩs suspitio tolleretur, ex parte ꝺhentiũ offerebanĩ iura maiorũ suorũ de propinquitate sua ꝙ nulla esset cõsanguinitas inter eos, qritur qđ sit in hoc casu, vel articulo faciendũ? Respõ. Pa. ꝙ si persona grauis, cui fides sit merito adhibenda, denũciet, ꝙ illi sunt cõsanguinei, & de fama probet, vel scandalo; aut ẽt ipse iudex de plano per se põt de hoc certificari, iudex nõ solum dẽt iura parentum non recipere; sed ẽt debet illos cõpellere, vt à tali ꝺtractu desistãt, ex quo fama, vel scandalum est ꝓbatum; si moniti induci nõ possunt, vel ꝺ famã hmõi ſm tuæ discretionis arbitriũ iura exhibeant ꝓpinquorum; aliogn, si persona denũciãs talis nõ fuerit, vel si talis fuerit, & de fama, vel scã dalo nõ ꝓbauerit, monẽdi sunt, ne ꝺtrahant, sed nõ compel
2 lendi. B. † No. ibi, offerantur, & ibi, spõte oblata, arg. opti. ꝙ
a non inficitur dictum testis, licet non fuerit citatus, [a] sed per partẽ ꝓducentẽ iudici oblatus, nõ enim ex hoc ꝑsumitur se ingerere; sed potius vr stipulatus à parte producente, & hoc notabis, & tenẽt domini de Ro. dec. 260. alias. ; 60 facit c. cõstitutus, de testi. secus dic, vt ibi si testis seipsũ ingereret; quia tũc tanquam suspectus est repellẽdus, ar. in l. vxori. §. 1. ff. de fal. & ibi Bar. & in l. qđ omnia, ff. de proc. facit c. qualitate, de e-
3 le. † No. 2. iuncta gl. fi & tene mẽti, ꝙ cõtra ꝓbationẽ famę põt admitti ꝺria probatio; & si secunda ꝓbatio est clarior, offuscatur effectus prioris ꝓbationis. Idem dic, cũ probatur infa. ꫝ aliquem, & in eo casu, quo infamia sufficeret ad tortu
b rã. si probaretur per aliã partem bona fama, [b] tolleretur prima ꝓbatio; & sic videtur hic tex. de eo, ꝙ no. Bar. in l. fi. ff. de
4 quæst. † Tertio no. ꝙ ad solã famã deferentẽ impedimentũ dẽt impediri matrimonium ꝺhendũ, de quo vr tex. in c. sup eo, de cõsan. & aff. Sed no. istum tex. singulariter in eo, ꝙ addit de scãdalo. Ex quo potes inferre, ꝙ vbi inter aliquas parẽtelas scãdalũ vehemẽter timeĩ ex ꝺctu mrimonij, pt & dẽt iudex interdicere mrimoniũ, facit c. nihil cũ scãdalo, de ꝑser. &
5 c. 2. de no. ope. nun. † Quarto no ibi. p te ipsũ, ꝙ iudex ordi-
c narius põt inquirere de fama ꫝ aliquẽ [c] simplr, & de plano, & posuit hic Inn. notabile verbũ dicẽs, ꝙ sine ordine iudicia rio, & sine testib. pt hãc inquisitionẽ facere, & intellige, vbi inquiritur nõ respũ magni ꝓiudicij; alias secus, qa in ꝓiudiciũ absentis, nihil est innouãdũ. 3. q. 9. c. cauẽt, & c. oĩa, de cã pos.
6 & ꝓprie c. 1. & c. inter quatuor, de maio. & obe. † In gl. 2. in fi. hæc gl. multũ obscure logtur, & vr quasi in ꫝ dictione, sed pt intelligi tex. dupl r, primo ꝙ de fama iudici cõstabat vt priua to, qa adhuc non erat probatio facta in iudicio, sed à multis in priuato audiuerat, & hæc fama, qđ pt appellari priuata, nõ sufficit ad impediẽdũ mrimoniũ, vt hic, sed dat facultatẽ iudici ad inquirẽdũ, & ad recipiẽdũ ꝓbationẽ de fama. Et ideo dicit hic Hostien. notandum, ꝙ iudex non debet reputare fama, nisi probetur corã eo, ꝙ no. secus videtur, qñ aliquid notum est iudici, vt notorium; nã licet non ꝓbetur, põt iudex ſm id iudicare, vt videtur tex. iuncta gl. in l. 1. C. qui & aduers. quos. Secũdo pt intelligi exponẽdo ibi, priuatũ. i. priuatim;
7 & recidit in cũdẽ sensũ, sed hæc litera esset clarior. † In gl. in ver.

A D D I T I O N E S.

a Fuerit citatus. Adde casus. in quibus examinatio testium, parte nõ citata, fieri potest, per Lud. Ro. fin. eccl. vj. in c. fuit vous ex vobis, & plenius Fel. in c. in nomine, col. 4. ver. vndecimo limita, sup. de testib. Zac.

b Fama. Quando sunt famæ contrariæ, cui magis sit standum, Alex. consil. 204. in 2. volu. & consi. 144. in vlti. col. eod. volu. & consi. xc. eo. an testes deponentes de fama teneantur assignare rationem dicti sui, & non sufficit si testis dicat se audiuisse dici, nisi dicat à maiori parte populi, Bartol. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. laf. refert Bal. tenere contrarium. in l. non hoc. C. vnde legi. & vnde cognati in octauo. Alex. plures allegat tenere contra Bart. in d. l. de minore.

c ¶Contra aliquem. Per Gandinum in rub. quomodo de malefic. cogn. per inquisitio. per Ang. in trac. malefi. in verbo, mero officio, per cauo. in c. qualiter, & quando, infra de accu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ver. persona grauis, reijcitur à persona denunciante. dic clarius, ꝙ pōt ad ꝟrium rñderi dupliciter. primo, ꝙ ibi factum erat tā clandestinum, ꝙ non poterat ꝓbari, nisi per personā illā; licet vilem; nā, vbi deest facultas probandi, admittitur ꝓ
a batio alias non integra, [a] vt est bonus tex. cum gl. in ca. cum dilecti, de elect. in ca. præterea, ꝟ. de testi. sed in casu nostro, impedimentū poterat per alios probari, & denūciari; merito vilis persona non dēt admitti. Et not. ex hoc tex. vnū satis notabile, ꝙ etiā vbi agitur ad impediendū peccatum futurū nō admittitur vilis persona ad denunciādum; licet aliud senserit Goff. in summa, de accu. in fi. Sed o pōt rñderi, ꝙ in contrario ille deponebat vt testis; hic vero veniebat vt denuncia
8 tor, sed prima solutio vī præstantior. † In gl. in ver. de fama, ibi, inquisitionis, dic ꝙ illud capitulū solum probat, ꝙ dicta paucorum nō infamāt; sed fama bene pōt ꝓbari etiam per duos testes, vt not. gl. 2. q. 1. in cap. Deus omnipotens. §. qñ, & 4. q. 3. c. si testes. §. item sæpe, & in l. 3. ff. de testi. & no. per Bart.
9 in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæstio. † Vltimo op. ꝓtra tex. de ꝟrietate, nā in princ. repellit iuramenta ꝓsanguineorum probata, sed in vers. vel ꝓtra, dicit oppositum. Solu. sunt multæ, sed duæ principaliores, prima ꝙ in princ. ponitur regula, posteavero hoc rēlinquitur arbitrio discreti iudicis; nā fm tps, & qualitatē facti, & personarū admittet, vel repellet ꝓbationē in ꝟriū; vel sēdo, principiū loquitur, qñ ꝓsanguinei volebāt deponere sup nō cōsanguinitate, vel ꝟ intelligitur qñ volebāt deponere contra famam, & hoc mihi placet.

ADDITIO.

a ¶Alias non integra. Vide Saly. in l. ea quidem, ver. ad quintam quæstionē, C. de accus. vbi vult ꝙ quādo veritas aliter haberi non pōt, admittantur lenones, & infames, ꝙ sequitur Ange. Areti. in tracta. malefici. in verbo mentitore di mali dadi, col. j. & in verbo. qui iudex statuit terminū ad opponendum contra processum, in j. colum. & Alex. in consi. lxiiij. in c. viso themate, in j. col. iij. j. vol. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri, quæ negat se in matrimonio consensisse, non creditur, si maritus probat contrarium, secus si probat se per metum consensisse, qui potest cadere in constantem.*
2 *Benedictio, quæ in aliquibus locis dari consuevit, est de solennitate, & non de substantia.*
Consuetudo circa nuptialem benedictionem.
3 *Testes etiam extranei præferantur partis assertioni.*
Matrim. quod per duos testes probari potest, valet.
4 *Metus, sed non omnis, excusat matrimonium, videlicet ille, qui possit cadere in constantem.*
Metus minor magis excusat mulierem, quàm virum.
5 *Matrimonium non præsumitur etiam probata cohabitatione.*
Cohabitatio per longum tempus cū aliis adminiculis facit præsumptionem pro matrimonio.
6 *Possessio longi temporis, probat proprietatem matrimonij; secus regulariter in profanis, nisi probetur præscriptio.*
Non consensus probari potest, vt puta per absentiam, vel minoritatem etatis.
7 *Metus, licet annullet ipso facto matrimonium; tamen per copulā subsequentem convalescit, nisi etiam copula fuerit per metum.*
Metus conditionis, an excuset.

CAP. XXVIII.

1 COnsultationi. † Mulieri, ꝙ negat se matrimonio ꝓsensisse, nō creditur marito ꝓbāte ꝟriū; secus, si probat se ꝙ sensisse, per metū, ꝙ pōt cadere in ꝓstātē, & duos casus determinat. Scda, ibi, sane. Casus liter. Cōsuetudo est in qbusdā locis, ꝙ sponsus, & spōsa, cū dēnt benedici, veniāt ad valuas ecclesiæ. i. ostia eccl. & spōsa tūc dicit, ꝙ nunq̄ ꝓsensit in spōsum mīmoniaī r; sed spōsus vult ꝓbare ꝟriū. i. ꝙ in mīmoniū illius ꝓsensit, q̄rit vtrū spōsa sit audiēda; & dr ꝙ nō cum illius simplex assertio, nō debeat legitimis testib. prævalere. Scdo ponitur alius casus. Quidā despōsāt aliquas in vxores, sponsæ benedictione recepta, statim ante carnalē copulā aufugiūt à spōsis, dicētes se in illos nullatenus ꝓsensisse; sed cōpulsæ p metu ꝓferebāt verba ꝓsēsus; sed dissētiebāt aio. q̄rit vtrū iste spōsæ sint audiēdæ? Resp. ꝙ sic; & si talis metus ꝓbatus fuerit, ꝙ possit cadere in ꝓstātē, à spōsit merito sūt sepa-
2 rādæ. Ber. † No. primò, ꝙ spōsus, & spōsa ante ꝓsumationē mīmonij benedicūī ante valuas. i. fores ecclesiæ; alicubi tñ benedicunī ante altare, pallio suppositō, de quo in c. vir aūt, de secun. nup. hæc sūt tñ de solēnitate, & nō de substātia mīti
3 monij, vt in c. 1. ī. e. & vide ꝙ leg. & no. in c. aī r. 30. q. 5. † Scdo no. ꝙ testes ꝓducti abvna partiū, ēt si sint exnei, pferūtur simplici assertioni alterius, ēt sup ꝓtractu mīmonij, valet ergo matrimoniū, ꝙ probari potest coram duob. duntaxat cōtractum. nam litera hæc admittit simpliciter testes idoneos; ergo duo sufficiūt. 4. q. 3. c. si testes. §. vbi numerus, & in reg. plu
4 ralis locutio. de reg. iu. lib. 6. † Tertio no. & tene mēti fi. ca. ꝙ
a non omnis metus [a] excusat etiā mulierem, sed oportet, ꝙ fuerit talis, ꝙ qui potuit cadere in cōstantem; & dic in constantē, s. mulier em, non autem in cōstantem virum; qui minor metus magis excusat mulierem, q̄ virū, vt dicit gl. notabilis ꝟ. c.
5 c. cum locū. † Sed quæro pro declaratione primæ partis, qd si maritus non pōt probare matrimonium per testes. dicit Host. ꝙ non præsumitur matrimonium etiā probata cohabitatione; sed potius stuprum, vt in c. aliter, præal. nisi longo tēpore, puta per 40. annos tenuisset eam in secto, & mensavt vxo ē, ad hoc. l. in liberè, ff. de ritu nup. quæ ad hunc casum debet restringi, & facit ꝙ legi. & not. in ca. illud, de præsumpvbi plene de hoc. & no. hoc dictum, ꝙ per possessionem saltem longissimā ꝓbatur proprietas matrimonij; secus est regula riter in profanis, nisi probaretur ꝓscriptio, vt plenè no.
6 in d. c. illud. † in gl. 1. in fi. sed fm istum intellectum primus ca sus h uius c. non esset diuersus à sequenti. ideo dic melius, ꝙ potest indirectè probare non ꝓsensum, puta probādo absentiam à loco, tēpore cōtractus, vt in c. ex tenore, de testib. & dic, vt ibi. Vel probando, ꝙ tempore cōtractus erat minor septem annis; & sic non poterat consentire, vt in c. tuæ, ꝟ. co.
7 † In gl. 2. No. gl. iuncto tex. ꝙ licet metus annullet ipso facto matrimoniū; tamen per copulā subsequentē qualescit, s. vt ex nunc, nō vt ex tūc, & dicit Vincest. hoc verum, nisi probet se vi fuisse cognitam, ꝙ no. sed dubito, quid in vi conditiona li. Nam dictum Vincentij potest intelligi in vi præcisā, vt puta quia fuit detenta, & oppressa. nā potius dr quis tunc pati, q̄ agere, vt in c. sæpe, ꝟ. ꝙ met. cau. sed in vi condōnali quis agere dr, puta metu mortis ꝓsensi, & credo, ꝙ non sit matrimoniū; quia metus ēt condōnalis excludit libertatē consensus, vt in c. cum locum, ꝟ. co. & hoc puto verissimū, licet Hosti. in alijs terminis aliud videatur sentire, ꝟ. co. in c. is qui.

ADDITIO.

a ¶Non omnis metus. Vide Dec. in c. fi. in primo no. supra, de appel. & in c. j. col. 2. supra, de of. deleg. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Libertas in matrimonijs, & sponsalibus debet esse, vnde promissio pœnæ, in eis obligat. 4.*
2 *Metus etiam pecuniæ soluendæ, impedit libertatem consensus; & an metus perditionis alicuius rei faciat matrimonium esse nullum.*
3 *Pœna stipulatio nedum inter ipsos contrahentes non valet, sed nec etiā inter ipsorum parentes. 9.*
4 *Libertas non solum requiritur in matrimonijs, tempore promissionis de eo contrahendo, sed etiam tempore contractus.*
Cogi non debent sponsi ad matrimonium contrahendum, vbi sponsalia non sunt iurata.
5 *Ecclesiasticus index non solum est iudex competens in causa matrimoniali, sed etiam vbi agitur de consecutiuis ad ipsum matrimoniū, & per consequens occasione pœnæ in eo promissæ, & de dote.*
6 *Septennij ætas habilis est ad contrahendū sponsalia de futuro; licet aliqui teneant contrarium.*
Infantia est inhabilis ad matrimonia, & sponsalia contrahenda.
7 *Arrha an possit interuenire in matrimonio contrahendo, & quid secūdum leges, & quid secundum canones iudicatur.*
8 *Arrhæ, si quis velit à contractu resilire, restituentur duplicatæ, & quadruplicatæ, si hoc fuit conuentum, & an recipiens eas lucrifaciat, secuto matrimonio.*
9 *Pœna an omnino sit prohibita in sponsalibus, & matrimonijs inter ipsos contrahentes, & eorum parentes, ac propinquos.*
Promissio facta sub certa pœna, quod aliquis certum contractum ratificabit, an & quando teneat.
Promissio facta donanti aliquid, si matrimonium, vel aliū contractum contraxerit, an obliget, vel teneat.
10 *Pignus, an possit interuenire pro securitate matrimonij contrahendi, & quid iuris sit si interueniat.*
11 *Interesse an possit peti, si sponsalia fuerint contracta per stipulationem.*

CAP. XXIX.

1 EMma. † In matrimonijs, & sponsalib. dēt esse libertas. vnde in eis, ꝙ missio pœnę nō obligat. duo facit. In prima ponit mulieris querelā. In scda dat iudicē. ibi cū itaq;. Casus lit. Taberga filia Gemmæ, dum esset intra septimū annū cōstituta, cō traxit spōsalia cum Petro filio. B. de Alferio præsentibus ipso Gēma, & B. prædicto; & pœna fuit apposita à parētib. vt pars quæ cōtraueniret, pœnam aleri parti persolueret: postmodū d. T. contraxit mīmoniū cū alio C. noīe. vnde hac occasione d. S. à prædicta Gēma pœnā in stipulatione appositā nitī extorquere: vnde cōquesta est dño Papę. dicit Papa, cū mīmonia libera dēant esse; & ideo stipulatio pœnæ in mīmonio, vel spōsalib. apposita merito sit improbāda; mādat Papa quatenus, si est ita, iudex dictū B. p excōicationē ꝓpellat, vt à
2 petitione dictę pœnę desistat. B. † No. primò, ꝙ timor ēt pecunię soluēdę, impedit libertatē ꝓsēsus, puto tñ, ꝙ si dñs tpalis incurreret metū amissionis alicuius rei, nisi ꝟhat mīmoniū, ꝙ p hoc mīmoniū ꝟctū non esset nullū; quia iure non cauetur,

a uet, ꝙ metus perditionis [a] alicuius rei cadat in cōstantē virū
b nisi forte esset ꝑditio omniū bonorū, vel maioris partis, [b] vt in c. Abbas, ꝙ me. cau. facit ꝙ legi. & no. in c. frequens, de resti. spo. lib. 6. & ad istū tex. dic, ꝙ Papa improbat oēm stipulationē pœnalē, quia posset in aliquo auferre plenitudinē libertatis; non tñ sequitur, ꝙ propter talē metū mīmonium
3 sit nullū, vt ꝓbat in c. proxi. ꝟ. e. & c. veniens, † Secundo no. secundū vnū intellectū, ꝙ nedū inter ipsos ꝓtrahentes non valet stipulatio pœnalis, sed nec ēt inter parentes ipsorū ꝓtra
4 hentium, ꝙ clarius probat in l. Titia, ff. de ver. ob. de quo ꝟ. † Itē no. ꝙ libertas requirit in mīmonio non solū tēpore ꝑmissionis de eo ꝟhendo: sed ēt tpe cōtractus; nā hoc principiū fuit voluntarjū. Ex quo pōt colligi arg. ꝙ ex sponsalibus non iuratis non dēt quis præcisè cōpelli ad ꝟtrahendū mīmoniū, de quo vide qd dixi in c. requisiuit, ꝟ. eod. † Vltimo no. & tene mēti. qd ecclesiasticus iudex pōt adiri, nedū vbi ꝓtendit de substantia vinculi mīmonialis; sed ēt vbi agitur de ꝓsecutiuis ad ipsū mīmoniū, vt patet hic; vbi Papa fuit aditus cōtra laicos sup extorsione pœnæ, & idē cauet, si agit de
c dote. [c] de quo in c. de prudētia, de dote post diuor. resť. †
6 In gl. 1. ibi, si post septenniū. pōdera gl. nā apertè sentit relata ad tex. ꝙ proximus septennio, seu ꝓstitutus in septennio, ex quo nondū cōpleuit septēniū, est inhabilis ad ꝓtrahēdū spōsalia, ēt de futuro, cuius ꝓtrariū tenuit gl. supra c. in c. spōsā. Sed ista gl. plus mihi placet, vt tetigi ꝟ. e. in c. iuuenis. & idem hic Gof. tenuit dicēs, qd tria impediebāt hic pœnæ cōmissionē, primo libertas mīmonij, secūdo, quia nō tenuit principale, f. spōsalia, tertio infantilis ætas. nā infans non pōt obligari: de quo in l. 1. ff. de noua. Papa. tñ hic se fundat sup libertate mīmonij duntaxat; nā non ꝓtendebant hic de defectu ætatis; & forte pœna fuit hic apposita inter parētes eorum;
7 nā hæc extorquebatur à matre; vt innuit litera. † In gl. fi. ibi, sed secus est fm leges. hæc gl. mordetur ab Host. qa idem videtur fm canones, vt ipsemet glossator notauit in c. accedens, de ꝓcu. & in c. ex parte, de cōuer. coniu. sed gl. pōt saluari dupliciter, fm Io. And. primo, qd gl. loqtur allegando, nō decidēdo. Secūdo & melius, qd dēt intelligi aliud esse secundū leges, quia leges improbant pœnā, & approbant interuentum arrharum; & dixit de legibus, qa canones nō faciūt hanc differentiā, non tñ sensit aliud esse secūdū canones. sed difficultas est in videdo rationem, quare pro contrahendo matrimonio pōt interuenire arrha, & nō pœna, cum eadē videaī rō in arrha: nam, si is, qui tradidit arrhas, retrocedit à ꝓtractu, eas perdit, & sic patiatur pœnā; si vero is, qui recepit vellet resilire, dēt eas reddere duplicatas, & ēt quadruplicatas, si hoc fuit ꝓuentum, vt in l. mulier, C. e. & sic satis in effectu soluit pœnā, si haber reddere quadruplicatas. Io. An. post
d Goff. dicit qd rō [d] diuersitatis est, quia arrhæ solent tradi in parua quātitate; pœna vero in magna. Itē arrhæ tradūtur de præsenti, sed pœnæ promittūtur in futurū, cum qs facilior sit ad ꝑmittendū. q̄ ad exbursandum. Host. reddebat aliam rōnē, videlicet qd in traditione rei sue, quisq; pōt opponere pactum, qd vult, l. in traditionibus. ff. de pac. Vnde arrhæ traduntur, sed pœnæ promittūtur. Itē si recipiens ꝓtrahit mīmoniū, lucratur arrhas: & sic lex ꝑsumit, qd propter lucrū induceretur ad ꝟhendum matrimoniū sponte: sed metu pę
nę violentaī quis ad ꝓtractum. Aduerte, quia hæc ratio non concludit, vt dicit Io. And. & bene: nā recipiēs timore ne de beat eas reddere duplicatas, vel quadruplicatas, inducit ꝓtra aīum suū ad contrahendū mīmoniū. Itē pondera, qa Host. sensit, qd recipiens arrhas eas sibi lucrisacit, secuto mīmonio, sed ipsemet sentit oppositū in summa, e. tit. §. 1. & hāc cō trāriā sentētiā tenet Fede. post Io. Pagliarū consi. 164. nā discūtū Host. hic nubilli ꝓbatur, & vī ibi approbare rōnē diuersitatis superius alle. & hoc bene notabis. Et vt habeatur plene materia huius c. quia est quotidiana, cōclusiue examinabo quatuor, q̄ possunt cōtingere in materia. Primo, nunqd indistincte possit interuenire arrharū traditio. Secūdo, nunqd pœna indistincte sit re, ꝓbata. Tertio, nunqd possit interuenire pignus, vt sic matrimonio nō sequito recipiens lucreī pignus. & Quarto, nunqd saltē intereſſe possit peti à re-
8 trocedente. † Circa primum, & secundū dicit Io. An. hic cō siderandā qualitatē personarū, & quantitatē arrharum, seu
e pœnæ. [e] Si. n. inter viles personas interueniret traditio magnarū arrharū nō valeret, quia est eadē rō, quæ in appositio ne pœnę. nā sępe tradit ꝑ arrhis quātitas mille Florē. & si inter magnus psonas interueniat modica pœna, valet, qa est eadē rō, q̄ in arrhis. nā solutio modicæ pœnę non hēt intimi dare magnū virū, & hāc opi. vī sentire & tenere Cy. in d. l. mulier. sed Bar. in d. l. Titia, vī oīno re, ꝓbare appositionē pœnę, quantūcūq; in modica quātitate sit appositā: qa lex indictin ēte, ꝓhibet stipulationē pœnalē, vt in d. l. fi. C. e. & in d. l. Titia. & hoc respectu arrharū, & vī velle, qd indistincte admittaī;

dūmodo nō excedāt quātitatē dotis, vel donationis ꝓpter nuptias; & vbi ista nō interuenirēt, non dēnt excedere pœnā legalē, de qua in l. iubemus, C. de repu. nā si dissoluēti matrimoniū lex nō apponit pœnā ita grauē, vt in l. ꝓsensū, & in d. l. iubemus, ergo fortius idē dicēdū in recedēte à sponsalib. sic dicit posse limitari. d. l. fi. C. e. Itē ad hoc vt valeat effectus arrharū, est opus, qd vere interueniat, ita qd quātitas sit nume
f rata, & tradita parti; secus, vbi pars ꝓfitetur tñ se recepisse: [f] vt cōmuniter hodie fit, & ꝓstaret ꝟrium, & idem voluit Feder. cōsil. clxiii. & vide ad materiā in ꝓsil. 189. hęc opinio mul tū mihi placet, qa vbi arrha interuenerit, est quasi cadē rō, q̄ in appositione pœnę: qa de facili qs ꝓfiteretur se recepisse arrhā in magna quātitate. imo plus dicit ibi Bar. qd si vtraq; pars ꝓfitetur se recepisse ab altera, nō valet, ēt si verè interue nisset solutio: qa si solui tibi mille, & recipi à te alia mille, non videor soluisse. ar. l. q sic soluit, & ff. de solu. multi tñ tenent ꝟ hoc vltimū, de quo ꝑ Bal. in d. l. fi. & vidi varia ꝓsilia in hoc ꝟ Bar. sed nolui tūc ꝓsulere ꝟ, quia tūc credidi, & credo suā esse veriorē opinio. nā (vt dixi) rō legis fuit, qa facilius qs ꝑmittit, ꝙ exbursetur, vt dixi: sed, ex quo tātūdē recepisset ab alia parte, nō vī exbursare; & maxime hoc, ꝓcedit hodiernis tēporibus, in quib. ꝟtrahētes ꝓfitētur recepisse alter ab altero magnā quātitatē arrharū, q̄ in veritate nūquā fuerūt numeratæ; sed est nuda, & simplex ꝓfessio. & Bar. in tñ inhæret huic opinio. qd subnectit fundum nō posse dari loco arrharum, ēt si tradēs ꝓstituat se noīe alterius possidere, qd satis placet: qa l. fi. loqtur de arrhis traditis in quātitate, & annullat aliam pœnā: ergo ex illū casum nō debemus arrhas ap, pbare; & cū ꝑmissa sīia Bar. vī hic trāsire d. Ant. respectu arrharū, multū mihi placet opi. Io. An. vt ꝓsideretur qualitas, & quātitas per sonarū; maxime respectu recipiētis. q haberet reddere dupli catas, vel quadruplicatas: moueor qa p rationē naturalē legis, debem[9] recedere à verbis legis, & seruare sentētiā, vt no. in l. nō dubiū, C. de legi. & in regu. fi. de reg. iu lib. 6. sed appositio pœnæ in quacūq; parua quātitate non tenebit, qa odia nō dēnt extēdi, vt in l. qd vero ꝟ, ff. de leg. & in reg. odia, de re
9 gul. iur. in 6. † Venio ad fm respectu pœnæ. [g] ꝟ. vidisti quid
g sēserit Io. Andr. & qd Bar. sed ampliādo materiā, colligēdoque dicta doct. hic, & in d. l. Titia, dic, qđ aut apponī pœna inter ipsos ꝟhētes, & indictincte nō valet, fm opin. communiorē. Aut inter parētes ipsorū ꝟhētiū, & idē, vt hic fm vnū intellectū, & in d. l. Titia. Aut inter alios, & tūc aut illi sunt ita coniūcti cū ꝟhentibus, qđ verisimiliter & isti inducer ētur ad ꝟctum, ne coniūcti vel amici soluāt pœnā; & idē qd supra, argu. in l. hæres meus, in fi. ff. de ꝟd. & dem. aut nō sunt ita cō iunēti; & cōmuniter tenēr, qđ inter eos valeat appositio pœ
h nę, qđ ꝓcedit, ēt si extraneus ꝑmiserit [h] noīe mulieris sub certa pœna, licet Host. hoc casu teneat ꝟriū: sed cōmuniter indistincte tenēr primū, ad vnū tñ singulariter aduertē, qđ si extraneus ꝑmittit sub pœna, qđ Titia mulier ꝟhet matrimo
i niū cū Sēpronio, si facit quātū in eo est, nō incurrit pœnā: [i] qa difficultas, ex quo factū est in obligatione, impedit ꝓmissionē pœnæ, vt est tex. no. in l. si vehenda, in fi ff. ad legē Rhodi. de iac. & ī l. 2. ff. si qs ca. & hāc opinionē ī terminis nostris tenuit Io. Paglia. de Senis, vt refert Fede. in loco ꝑallegato; ꝑ hoc qa sicut ꝑmittens ꝑ iuſm, cuitat periuriū, si facit quantum

ADDITIONES.

a ¶Metus perditionis. Quando dicatur iustus metus, vide Ale. in consi. xvj. c. pe. in iij. vol. & in consi. xcviii. per totum. e. vol. iij. & in consi. clvj. co. 2. ver. iii. præsuppono, in v. vol. & in consi. cxxvij. cōl. 2. e. vol. & quod metus perditionis omnium bonorū sit iustus metus tradit Iaſ. in l. Titia, in prin. co. iii. ver. vij. ad de ff. de verb. ob. Sab. Sap.
b ¶Maioris partis. Bal. in l. ifti quidē, §. fi is. ff. quod me. cau. & oīum bonorū vel maioris partis est iustus metus; & ide est ac si inferretur timor mortis, l. ifti. de excu. tu. §. item si propter litem. l. fi. C. de reuo. donat. & Inn. in c. cum dilectus, supra, quod me. ca. dicit quod iustus metus est perditio omnium bonorum, Old. consi. lxxxviij.
c ¶De dote. Imo. Host. & Io. An in c. de prudentia, hic alle. qđ de causa dotis pōt principaliter cognoscere index sęcularis, sequuntur Bal. Im. & Pau. in l. j. ff. solut. mat. licet ibi Ang. teneat cōtrariū. ꝙ nō pōt de ea cognosce re, nisi in cōsequētiā, ita loquit d. c. de prudētia. de quo late ꝑ Ale. in d. l. j. in 3. col. facit c. fi annū, de iud. lib. 6. ibi in spiritualibus, & dependentib[9] ab eisdē. & c. nup, supra de dona. ibi, cū ecclesia dēt dotes ꝓregere.
d ¶Ratio. Ista est communis ratio, vt fatetur Are. in l. Titia. ff. de ver. ob. in v. co. pro qua ratione adde tex. op. in l. sed si ego. in l. fi. ff. ad Vel. vbi, quod mulier prohibetur obligari pro alio, non habet locum, si mulier dec. ali quid actualiter pro alio, qa præsumitur, quod facilius ꝑmittat, quā dec.
e ¶Seu pœnæ. Vide ad hoc Soc. in consi. 3. per totum, & Ang. in l. j. ff. de in ius voc. Rom. in l. nolle. ff. de acq. hær. & Imo. in l. hæres meus. §. fi. ff. de cōd. & dem. Bal. in l. fi. C. de ꝟponsa. late Mod. in d. l. Titia. ff. de ver. ob. Seb. Sap.
f ¶Recepisse. Adde Ant. de But. in consi. 71.
g ¶Pœnæ. Adde videndum eundem consi. 48. j. lib. in fi. consi.
h ¶Si extraneus promiserit. Vide Bal. in l. fi. C. e. ti. vbi hoc limitat An. Barb.
i ¶Pœnam. Vide gl. in c. significantibus, de offi. deleg. And. Barb. Adde plene, quod notaui in apost. ad istum, in c. ex literis, nu. 6. in versi. in nullo obliget, supra eod. Zac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum in eo est, vt no. gl. in c. ex literis, il 2, & c. sicut, ℨ. eod. ergo eodē modo dēt euitare pœnæ cōmissionē, ꝓ quo facit. c. ii. gnificāte, de pœ. & hanc ēt opinionē tenuit hic d. Ant. & ad hoc ēt adduco authoritatē Bar. in simi. terminis in l. ꝯtinuis, §. illud. ff. de ver. ob. Et no. hoc, nā cōiter accidit, ꝙ qs ꝓmittit ꝓ filio, vxore, seu amico, ꝙ ratificabit certū ℨctum sub pē na: ꝙ si iste ꝓmissor facit, quantū in eo est, euitat pœnā. hæc ꝓcedunt, vbi pœna ꝙsistit in pdendo, seu in diminuendo pri moniū suū: sed qñ ꝙsistit in lucro pdendo; puta dono, vel le go tibi cētum si ℨxeris mrimoniū cū Sempronio, nunquid valeat? est dicendū, ꝙ inter extraneos valet, seu alios a ℨhentibus, vt ꝓ Bar. in l. Titia. §. Titio, ff. de verb. ob. Sed inter ipsos ℨhentes nō valet. vñ si dico ꝓmitto tibi centū, si mecū ℨxeris, nō valebit mrimoniū, vt probaī in l. si ita stipulatus, in §. si tibi nupsero, & ibi ꝓ Bar. ff. de ver. ob. rō, ga intuitu libidinis, vī illā inducere ad mrimonium, quæ rō cessat inter alios a ℨhentibus: hoc tñ dictum limita singulariter, nisi is, cui facta esset promissio, foret nobilior: ga tūc vī dare potius animo cōpensandi rōne nobilitatis, pro hoc ꝙ no. Bart. in l. 1. C. de don. ante nup. & in l. si voluntate. C. de do. promis. & in l. si di
10 uortiū. ff. de ver. obl. † Venio ad tertiū, nunquid pignus pos sit interuenire pro securitate mrimonij ℨhendi, & in hoc va riæ reperiunt opi. Inn. hic tenuit ꝙ sic, ga loco arrharū pōt pignus tradi, allegat l. 1. C. de remit. pi. quæ nihil facit: sed for tè errore scriptoris, l. ista fuit allegata, sed bñ facit. l. 1. C. si rector pro. quā fortè allegat Inn. & eā adducit Spe. eod. tit. §. 1. vbi sequī illā opinionē, mouef, ga ꝓ pignus qs se non oblig at, sicut ꝓ pēnā, nā traditur sicut arrha, & ꝙsulitur parti per retentionē, nec est necesse mouere actionē: & quanquā Io. An. dicat Host. tenuisse, ℨriū: tñ in summa eo. tit. §. j. tenet hāc opinionē, vt perdatur pignus, si matrimoniū poterat sequi de iure, & destitit per tradentē; secus si nō poterat sequi, arg. in c. & si necesse, de dote post diuor. resti. Io. An. dicit distin guendū ſm qualitatē personarū, & quantitatē pignorum, prout ℨ. dixi in arrhis ſm eū. Et ꝙ possit interuenire pignus, sequitur Fed. consil. 149. gl. in l. Titia. prædl. distinguit, vtrum pignus detur pro pœna, & nō teneat; an pro arrhis, & tenēt, alij aliter. Bar. ibi dicit, ꝙ pōt interuenire, dūmodo pignus ꝙsistat in quātitate, & realiter tradaī: quæ opinio nō placet hic d. Ant. ga vī in effectu ꝙcludere, ꝙ nisi pro interesse ꝓstando, nō pōt pignus interuenire; ga cū simus x casū l. fi. C. eo, nō valet ꝓmissio alicuius pœnæ. nā illa. l. solū ꝓmittit arrhas. Itē pignus nō posset duplicari ex alia parte, & sic ℨctus non esset æqualis ex vtraq; parte, prout illa l. fi. requirit, & hęc opi nio satis mihi placet in fauorē libertatis mrimonij. nec ob. l. 1, C. si rector prouin. quia ibi ℨctus arrharū appellaī pign⁹, nō aūt disponit, vtrū pignus possit ſteruenire, ꝓ hoc facit ꝙ no. gl. in l. si stipuler. ff. de ver. ob. quæ dicit, ꝙ omnis stipula
11 tio in talibus est reprobata. † Nunc descendendū est ad vl timū, nunquid possit saltē peti interesse, si ſponsalia fuerunt ℨcta per stipulationē; & quoad ius canonicū nō refert, vtrū interuenerit stipulatio, vel nudū pactū, vt in c. 1. de pactis. in quo ēt doc. sunt varij. nā gl. in d. l. Titia, dicit ꝙ sic: aliud sēn sit in d. l. si stipuler. & ibi Dyn. tenuit ꝙ interesse ꝙsistēs in dāno emergenti potest peti; secus respectu lucri cessantis; quia primū non pōt dici pœna, nec species pœnæ, nec ēt lucrum,
a sed refartio dāni [a] Iac. de Arena. & Cy. & cōmuniter doc. in l. 1. C. de sponſ. & in d. l. Titia, & hic, tenent indistinctē, ꝙ non possit peti, nisi dolosē pars se habuerit, nā tunc altera pars poterit petere interesse, actione de dolo, nō aūt principali ter pp stipulationē; quia ex ꝓcessione iuris, pōt pars recede re a ſponsalibus, vt l. 1. C. eod. Itē ne aliquo modo intimidēt mrimoniū pp solutionē interesse. & hęc opinio satis placet, tū in fauorē mrimonij, tū ga sumus extra casum illius legis fi. & vide Hos. in sum. c. tit. §. 1. vbi sequī ꝑmissam opinionē.

ADDITIO.

a ¶Refartio damni. An quod debetur pro interesse, dicatur pœna, vide So. & Are. in l. 4. §. Cato. ff. de ver. ob. in notabilibus. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula superueniens facit transire ſponsalia de futuro in matrimonium, sed non nixus carnalis copulæ.*
2 *Præsumptio iuris, & de iure tantum operatur, quantum veritas in fo ro iudiciali.*
3 *Præsumptum matrimonium tenet; licet secundum verum matrimo nium superueniat. 4.*
4 *Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris. 5.*
5 *Secundum matrimonium contractum post primum præsumptum, est de iure nullum, & hoc an sit verum in foro pœnitentiali.*
6 *Præsumptionis quot sunt species, et probatio cōtra eas quo admittitur. Fictio iuris est, quādo ius certū de aliquo facto, fingit ſtatuēdo oppositū. Præsumptio quid sit.*
Præsumendi facultas datur iudici a iure, ita quòd secundum illam præ sumptionem, si est violenta, potest ferre sententiam, & quomodo.

CAP. XXX.

1 SI quis. † Sponsalia de futuro, trāseunt in matrimonium per carnalē copulā subsē cutam; sed non per nixum carnalis copulę tantū. h. d. cum c. fi. ℨ. eo. Primo ponit thema, ex quo tacitē elicitur quæstio. Scēo illā soluit, & rōnem subiungit, ibi, Ad primā. Casus lit. Quidā iuuenis dedit fidē mulieri, ꝙ eam duceret in vxorē, & eā postmodū carnaliter cognouit, postea in facie ecclesiæ cū alia mrimonium ℨxit. Quæritur, q̄ istarū debeat habere? dr, ꝙ ad primā redire tenet; quia licet præsumptum primum matrimonium videatur; tn ℨ talem præsumptionē probatio in ℨrium non est admittēda; vnde sequitur, quod matrimoniū postea de facto ℨctum nullum
2 fuit. B. † No. primò, ꝙ præsumptio iuris, & de iure operaī tñ, quantū veritas in foro iudiciali; nā vides hic ꝙ ꝯcurrētibus matrimonio vero, & ꝑsumpto, statur priori; licet illud sit ꝑ sumptū, & ſm sit verū. quod ergo disponiī in casu vero hēt locum in facto præsumpto per id, quod no. in l. si possessor.
3 ff. de relig. & sump. func. † Scēo no. ꝙ qñque ℨ præsumptionem iuris, non admittitur probatio in ℨrium, quod qñ sit, ℨ.
4 dicā cum gl. † Sed quia hic dr, quod ſm matrimoniū ℨctum post primum prę sumptum est de iure nullum, nunquid hoc sit verum, ēt respectu fori pœnitentialis? Circa quod consi dera, ꝙ aut vir cognouit ſponsam de futuro, affectu marita li, ita, ꝙ eā tanquā vxorē cognouit; & tunc non est dubium, quod ſm sit nullum, cum primum in veritate teneat ex cōsensu tacite prestito in copula: Aut cognouit ſponsam non affectu vxoris, nec habens animū ꝓsentiendi in eā, tanquam vxorem; & tunc quo ad forum iudiciale, ſm iudicatur nul lum, & primū erit validum. vnde tunc filij erūt legitimi, & ꝓ hoc iste tex. Quoad Deū vero tenet Vin. ꝙ ſm mrimoniū tē neat, & primum non, vnde potius dēt pati excōmunicationem, quā adhęrere primæ ſponsæ, cū ſponsalia illa sint soluta per sequens mrimoniū. & idē tenuit Host. primò, sed postea vī mutasse opinionē, dicens, ꝙ in vtroq; parendū est Papæ, ꝙ potuit statuere, qcquid voluit in mrimonio no ꝙsummato, vt no. in c. ex publico, de conuer. coniu. sed præcedentē opinionē approbat d. Ant. & illa vī mihi verissima. nā Papa nō pōt supplere ꝓsensum, quo mrimonium ℨhitur, facit c. literas, in fi. de resti. ſpol. Itē tex. hic nō annullat ſm matrimonium dispositiuè, sed loquitur illatiuè. ſi primum est ꝑ sumptū de iure; ergo sequī, ꝙ ſm est nullū. ita ꝙ illatio nullitatis est fundata super præsumptione, sed si præsumptio est falsa; ergo quicquid sequitur, corrut; vt in reg. accessorium,
5 de regul. iu. lib. 6. † Scēo quæritur, nunquid aliqua probatio
a posset admitti ℨ illā præsumptionem, [a] vī primo ꝙ sic, per il lud, quod no. Cy. & communiter legistæ in auth. sed iam ne cesse. C. de do. ante nu. vbi ponit dictum notabile, ꝙ ℨ præ
b sumptionē iuris, & de iure, admittitur probatio [b] in ℨrium
c per ꝯfessionem partis, & idē vult [c] glo. ordinaria in corpore, vnde sumitur illa auth. videlicet in auth. de equa. do. in §. 1. sentit Innoc. in c. quia plerique, de immu. eccl. vbi ponit dictū singulare, dicens, ꝙ licet sententiā transiuerit in rē iudicatā: tñ si pars, pro qua lata est sententia, fatetur eā iniustā, c. debet il
d la sententia retractari, [d] quod singulariter notabis. Sed ad nerte. nā illud cōmune dictum procedit, qñ ius præsumit in fauorē alterius; tunc. n. ille confitendo ℨrium, tollit præsum ptionem iuris; sed in casu nostro non agitur de fauore ℨhē tium, sed matrimonij, vnde coniuges confitendo non pos sunt præiudicare matrimonio, vt in c, super eo, de eo q̄ cog. consan. vxor. suæ; & sic in casu illius c. non staretur soꝰ ꝓfes sioni vtriusq; ēt si dicerēt, ꝙ sese cognouerūt, sed nō affectu maritali; secus, si vellent ꝓbare indirectè, non ℨ præsumptio nē iuris, vt puta probando, ꝙ per prius renunciauerunt spō salibus; vel quia mulier non poterat esse vxor, ga consangui

ADDITIONES.

a ¶Præsumptionem. Fallit, quando vellet probare se debere restitui ex clau sula, si qua mihi iusta causa videbitur, Cyn. in l. j. C. de cond. inde. Spec. in tit. de exec. sententiæ. §. fi. Ant. in c. suborta. sup. de re iud. Ale. in l. inter stipulantem §. fi Stichum in j. col ff. de ver. ob.
¶Præsumptionē. Vide Ale. vbi ponit regulam cum tribus limitationib. in l. à diuo Pio. §. fi pignora. ff. de re iudi. & Fel. in c. quanto, col. ij. ℨ. de præ sump. vide etiam Ias. in l. fi prius. col. xv. ff. de ope. no. nun. & Bartol. Vero cau. xxij. & Lanfr. de Ori. in c. quoniā contra, in ver. confessiones, in prin. supra, de proba. Fel. in c. cum Ioannes, col. xiij. ver. secundum casus supra de fide instrum. Seb. Sap.
b ¶Admittitur probatio. Facit gl. in l. j. C. de dolo, vbi Sal. Bar. in l. absentē. ff. de pœnis And. Barb.
c ¶Idem vult. Adde Lud. Ro. consi. cccc.
d ¶Retractari. Sequitur Ro. in l. admonendi, in xj. col. ff. de iureiu. sequitur hic Ant. de But. reputās hoc dictū singulare, & in c. fi. sup. de succeſſ. ab intest. sequitur Abba. in c. quanto sup. de præsump. & in quęstione per eū disputata, incipiente, stante statuto, in xviij. col. Bald. in auth. ad hoc de vsur. Bar. Cæpo. caute. xxiij. Ia. late. in l. admonedi. col. xix. ff. de iureiu.

nea, vel quid simile: nā ℨ præsumptionē iuris, & de iure ad mittiī probatio in ℨrium indirecte, vt est gl. no. in ver. feciſſe
6 narramus. in cle. vnica, de prob. quod no. † In gl. secunda, ibi ꝑsumit. l. mulierē. dotē stipulantē, aduerte, ga ista gl. ꝓsequiī quatuor ſpecies ꝑsumptionis, & ꝓfundit fictionē cū præsum ptione; nā duo exēpla priora posita in glo. loquuntur de fi ctione. Itē nō rectè ponit ꝑsumptionē hoīs, sed prosequitur, nō quatenus homo ꝑsumit, sed quatenus de homine præsu mitur; & sic ēt dicendum est in ꝑsumptione facti. nā factum nō ꝑsumiī, sed ex facto ꝑsumiī; & idē in ꝑsumptione naturę, & fortè ob hoc glo. no. in c. ferrū. 50. dist. paruipendit distin ctionē huius gl. vnde ego ꝯcluderē, ꝙ quędā est fictio, quędā est præsumptio. Fictio est, qñ ius certū de aliquo facto, fingit statuendo in oppositū. exēplū, cū fingit vxorē stipulatā dotē reddi sibi, licet sit certū, ꝙ nō fuerit stipulata: sed in fauorem mulieris hoc fingit. Præsumptio verò est sup dubio, & veri simili, vt in casu huius c. ꝓ hoc quod no. gl. in l. vnica. § acce dit. C. de rei vxo. act. vbi gl. ita distinguit, & bene. ꝑsumptio ve rò subdiuidiī: nā quędā est ꝑsumptio iuris, quędā hoīs: ꝑsū ptio iuris est duplex, quędā simplex, vt cū ius in aliquo facto dubio ꝑsumit, sed nō figit in tm pedes, ꝙ statuat super facto ꝑsumpto, sicut sup vero; & ℨ talē ꝑsumptionē admittiī ꝓba tio in ℨrium, vt ꝓbaī in c. ꝯtinebatur, ℨ. tit. ꝓxi. & ꝓbatur in c., ꝓpositi, de ꝓb. quędā est ꝑsumptio nō simplex, vt ga ius vltra ꝑsumptionē ꝓcedit ad statuendū, ac si ex facto presum pto verè sibi ꝓstaret, & ℨ illā præsumptionem, non admittiī probatio in ℨrium, & de hoc est tex. hic, & in cle. literis, de ꝓ ba. & illā appellamus ꝑsumptionē iuris, & de iure. vnde scias, ꝙ ista vltima sunt vocabula magistralia, & non iuris. vnde ℨ oēm præsumptionē iuris, admittitur probatio in ℨriū, nisi ius statuat super illa præsumptione, vt dicit gl. no. in d. c. fer rū. & appellatur præsumptio iuris, ga a iure originē habuit. appellatur de iure, quia ius in tm figit pedes, ꝙ statuit sup ea, & nō admittit probantem ℨrium, sed habet illud, ac si esset de mero iure. præsumptio hoīs est, cum iudex præsumit in casibus specificè nō præsumptis a iure; nā ius dat facultatē
2 iudici præsumendi, in tm, ꝙ ex sola præsumptione, si est vio lenta, pōt ferre sententiā, [a] vt in c. afferte, de præsum. in l. indi cia, C. de rei ven. & in l. sciant cūcti, C. de prob. canonizata. 2. q. 8. c. sciant cuncti. neq; super his pōt dari certa regula. nam ſm ꝙ indicia stringunt, præsumptio facit gradū, ꝓbationis, facit quod no. Bar. in l. admonēdi. ff. de iureiu. & vide quod plenè dixi de præsump. in c. quanto. hęc vero ꝑsumptio iuris & hominis, causatur qñque ex facto, quam gl. appellauit præ sumptionem facti; qñque ex natura. i. ex causa naturali q̄ gl. appellauit præsumptionē naturæ, qñque ex gestis, & cōsuetu dine hominis, & gl. appellauit ꝑsumptionē hoīs, sed certè il la hēnt se tanq̄ materia de ꝑsumptionē hoīs, iuris, & iudicis.

ADDITIO.

a ¶Sententiam. Tamen non potest fieri condemnatoria, d. c. afferte, secun dum Old. consi. xciij.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de præsenti non solaūtur per sequens matrimonium, etiā car nali copula consummatum.*
Sponsalia de futuro, etiam iurata, soluuntur per ſponsalia subsequentia de præsenti.
2 *Sponsalia dupliciter contrahuntur, alia videlicet de præsenti, & alia de futuro; & quare illa de præsent ſponsalia dicantur.*
Sponsa dicitur vxor, de præsenti, ante consumma. mat.
Vxor an veniat appellatione sponsæ, & econtra.
3 *Loqui quis prius debeat, & interrogari in cōtractu matrimonij masculus, vel fęmina: & die quod statur consuetudini.*
4 *Verba non sunt statuta certa pro contrahendo matrimonio; sed sufficit quod per verba exprimatur consensus de præsenti.*
Iurm, & carnalis copula nihil addunt ad substantiam matrimonij.
5 *Sponsalia de futuro, etiam iurata, non impediunt matrimonium cū alia contractum.*
6 *Verba etiam in loqui valente non sunt necessaria ad matrimoniū; dum modo signa appareant, vt puta si annuit capite, vel manum porrexit & passa est se subarrhari per immissionem annulli.*
Verba placet, & consentio, an sufficiant ad matrimonium.

CAP. XXI.

1 SI inter virum. † Sponsalia de presenti nō foluuntur per sequēs ma trimoniū, etiā carnali copula consummatum, sed ſponsalia de futuro etiā iurata soluūtur per sequē tia de præsenti. duo sunt dicta. Secundū ibi, verum, Casus lit. Si inter virū, & mulierē cōsensus de præsenti interuenerit, sub hac forma verborū. Ego accipio te in meum, & ego ac cipio te in meā, vel per alia verba cōsensum exprimentia, de præsenti; siue iuramentū interuenerit, siue non, non licet al teri postea ad alia vota trāsire, ꝙ si fecerint, etiam si carnalis copula fuerit subsecuta, possunt separari, & primū mrimo
niū in sua firmitate remanet. Sed si inter eos verba interue nerint de futuro, vtroq; dicēte alteri, ego accipiā te ī meā, & ego accipiā te in meū, vel similia verba; si alter cū alia post modum per verba ℨxerit de præsenti, non dēt separari, ēt si inter ipsum, & primā iuramentū interuenerit, sed de fide mē
2 tita est ei pœnitētia iniungenda. B. † No. primò, ꝙ ſpōsalia cō trahuntur dupliciter, qñque. ſ. per verba de futuro, i. per ver ba exprimentia cōsensum non de præsenti, sed de futuro; & ista rectè, & propriè possunt dici ſponsalia, quia quis ſpōdet, aut promittit se futurum maritū, vel vxorē, quædā dicūtur ſponsalia de præsenti, i. ſponsalia ℨcta per verba exprimentia consensum de præsenti, & ista impropriè appellantur ſpon salia respectu vinculi matrimonialis, sed respectu vinculi ꝓ mittit de præsenti. Et sic no. ꝙ ante carnalē copulam, & tra ductionē ad domū. potest vxor appellari ſpōsa; & ita in mul tis locis appellatur, & hoc facit ad statuta odiosa, faciētia mē tionē de vxore, vt non comprehendant istā ſponsam de præ senti; maximè propter communem vsum loquendi, de quo vide ꝙ dixi. ℨ. e. ſuper rub. Scēo no. arg. ſm Io. And. ꝙ in cō
3 tractu matrimonij, debet masculus primò loqui, seu interro gari. Ad idē. c. licet, de ſpon. duo. fatetur tñ, ꝙ alibi seruatur ℨrium, vt Paduæ, sed non est vis, quia hoc nō est de substan tia matrimonij, & forte ob bonā causam in aliquibus locis seruatur, vt mulier primò interrogetur; quia cū sit variabilis cautius est prius perscrutari ꝓsensum suum; ne vir primò ꝓ sentiens remaneat cū dedecore, ea postmodū nolente ꝓsen tire. No. tertio, ibi: vel alia verba, &c. ꝙ in ꝯtractu matrimo nij nō est statuta certa forma verborū, sed satis est, ꝙ per ver
4 ba exprimatur consensus de præsenti. Item no. ꝙ iuramētū non adit ad substantiā vinculi matrimonialis, nec ēt copula
5 carnalis. † Vltimò no. ꝙ ſponsalia de futuro, ēt iurata, nō im
6 pediunt mrimoniū cū alia ℨctum, de quo in c. si cui, ℨ. e. † In gl. 1. in fi-no. ſingulariter istā gl. quæ aperit intellectū. c. tuę. ℨ. e. magis, q̄ ibi fecerit. vult. n. ꝙ ēt in loqui valente sufficiāt si
a gna, præsertim si masculo expreſsè ꝓsentiēte mulier annuit [a] capite, vel porrexit manum, & passa est se subarrhari per im
7 missionē annuli. † Et ꝓ hoc dico decisā esse quæstionē doc. quærentiū hic, qd si masculus dicat, ergo accipio te in meā; & fęmina dicit, placet, vel ꝓsentio, nunqd sit matrimoniū? & videbatur ꝙ non ga tex. videbatur exigere, vt mulier ꝓferat cōsimilia verba, sed cōtrarium fuit bis iudicatum, vt refert hic Abbas: nam non refert, per quæ verba exprimatur con sensus de præsenti, vt patet in tex. ibi, vel alia verba.

ADDITIO.

a ¶Annuit. Hoc verum in his, quæ non requirunt verba pro substantia l. j. §. fi quis ita, & ibi gl. de ver. ob. in ver. annuisset. l. fi stipuler. ff. eo gl. in l. ité quia, ff. de pac. in quib. locis gl. voluit, quod stringendo quis humeros di citur consentire. Imo in d. §. fi quis reprehendit illam gl. quia vt experiē tia docet, quæ est rerū magistra stringendo qs humeros dicit dubitare.

SVMMARIVM.

1 *Nixus ad copulā non facit ſponsalia de futuro transire in matrimoniū.*
2 *Ius, quando aliquid inducit ex præsumptione certa, seu ex aliquo facto, non satisfit iuri, nisi factum sit perfectum, & non sufficit inchoasse.*
Pœnam impositam à iure, vel statuto propter aliquod delictum, non in nit ille, qui delictum tantum inchoauit; nisi perficiat.
3 *Inceptum delictum habetur pro consummato, an hoc sit indistinctè ve rum in foro fori, & in foro poli. 2.*
Sponsus si deflorauit sponsam, ex quo tamen non fuit subsecuta seminis commixtio, non est iudicandum pro matrimonio.
4 *Receptio munerum, & iocalium, & amplexus an faciant transire spon salia, de futuro in matrimonium.*

CAP. XXXII.

1 ADolescens. † Nixus ad copulam, non facit ſponsalia de futuro transire in matrimoniū. ponit dictū, cām inferens, ibi cū qua. Casus lite. Adolescens quidā ℨxit cum quadā per verba de futuro. Et nixus fuit sæpe illā cognoscere, sed non potuit: postmodū per verba de ſpenti cū alia ℨxit, quæritur, q̄ debeat habere, dr, ꝙ primā hēre nō pōt, cū illud nō fuerit verū mrimoniū ex forma ℨctus, nec ꝑsumptū; ga conatus
2 nō habuit effectū, & ita sęda hēbit vxorē. † No. primò, & tene mēti, ꝙ vbi ius aliqd inducit ex ꝑsumptione certa, seu ex aliquo facto, nō est satisfactū iuri, nisi illud factū sit pfectū. vn de nō sufficit factū inchoasse; sicut dicimus in simili, qñ pœ na est apposita ipo iure ex aliquo maleficio, ad ſcurrēdū pę
a nā, ſi sufficit maleficiū cē ĩchoatū, nisi ēt plene sit ꝑsūmatū, [a] vt in c.

ADDITIO.

a ¶Consummatum. Quia licet in delictis affectus habeatur pro delicto cō summato. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maie. c. 1. supra, de eo qui. mit. in pos. tamen secus est in contractibus, vt est hic tex. secundum d. Ph. Fran.
¶Consummatum. De hoc late per Fel. in c. 1. col. 1. cum seq. supra, de præ sum. & in trac. quando conatus puniatur, & per Mod. in l. 1. §. fin. quod quisque iuris. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in c.perpetuæ,de ele.lib.vi.iuncto ca.cum in cunctis, eo.ti. firmat Io.An.in reg.odia,de reg.iu lio. 6. in Mercur. facit ad materiã.l.si quis,non dicã rapere.C.de epis.& cle. & tetigi. in c.1.de eo qui mit.in pos.& rõ corũ põt esse, quia hæc odiosa,& deuiantia à reg.iu.debẽt restringi,vt in c.pœnę, de pœn. di.1. † ℨ illum tex.oppo.de c.iuuenis,ℨ.e.vbi nixus ad copulã habuit effectum.Itẽ delictũ hẽtur pro ꝓsummato, saltem quoad Deum ex inchoatione.vnde scribitur qui viderit mulierem ad ꝓcupiscendum eã,iam męchatus est in corde suo. 32.q.2.c.nec solo.& ca.qui viderit,& de pœn.di.j.c.fi cui, &c. si ꝓpterea.Sol.propter hæc contraria Gasp.de Cal.restringit istum tex.vt intelligatur,qñ sponsa erat impubes;ita, ꝙ non poterat expresse,nec tacitè in matrimonio ꝓsentire;aliàs inter maiores,nixus ad copulã [a] induceret matrimoniũ prędictis sponsalibus.Sed hæc opi.destruit istã literã,quæ indistinctè loquitur,& oẽs doc.tenent oppositũ.nã.cũ copula sequens inducat mrimonium verũ, ex præsumptione iuris deuiantis à communib.regulis, non dẽmus extendere illam præsumptionem seu fictionem ad cãm non expressam,facit ꝙ no.in c.nostra,de iniu.& in ℓ.3.§.hæc autẽ verba. ff.de neg. ges.imo plus sentit Inn.hic,ꝙ si sponsus [b] defloraui sponsã, ex quo tamen non fuit subsecuta seminis cõmixtio, nõ est iudicandũ pro matrimonio.pro hoc ẽt facit, quia duo specialia non debent concurrere circa idem, vt in l. 1. C.de do. promis.sed in casu nro, si nixus sufficeret, cõcurrerent duo specialia, primũ, ꝙ copula trãsfunderet spõsalia in mrimoniũ.Scãm ꝙ nixus ad copulã haberet ꝓ actu ꝓsummato.Tene ergo simpliciter, ꝙ ꝙtumcunq; spõsi sint maiores,nisi pfectè ispõsus cognoscat ispõsã, nõ trãseunt sponsalia in mrimoniũ.† Sed quæro,qd si sponsa de futuro recipit iocalia, & amplexata est sæpe sponsũ,nunqd ex his spõsalia trãseunt in mrimoniũ? Cõclude sic,aut fiũt spõsalia de futuro verbis,& mẽte ℨhentiũ;& pp hæc similia nõ transeunt in mrimoniũ: sed vr amplexari virum spe futuri mrimonij,& de hoc est casus,in c.1.de ma.ℨh.ℨ interd.ecc. Aut præcesserunt spõsalia de presenti,verbis,& mẽte ℨhentiũ,sed iuris interpretatione sunt de futuro,pp minorẽ ętatẽ vtriusq;, vel alterius ; & tũc si pueniũt ad ætatẽ legitimã intercedentib. p̃dictis signis,illa spõsalia trãseunt in mrimoniũ, & de hoc est casus cũ gl.in c. 1.de despon impu.lib.6.& ibi ꝑ Io.An.nunquid aũt ꝑ traductionẽ ispõsę ad domũ viri,trãseant spõsalia in mrimoniũ citra carnalẽ copula, tenet Io.An.hic,ꝙ sic, alle.l.q̃stũ.ff.eo.& alia iura canonica,q̃ hoc nõ probant.vnde Io.Cal.& d.Ant. tenent oppositũ,quod mihi plus placet.qa hæc fictio,siue p̃sumptio,cũ sit a iure exorbitans, non dẽt extendi ad casũ in iure nõ expressum,quod nõ.ad aliã mãm.Hic non sunt alia.

ADDITIONES.

a ¶Ad copulam. Tu distingue,quandoque contrahuntur de præsenti, quæ iuris interpretatione censentur esse de futuro , vt propter defectum legitimæ ætatis; & ita transeunt in matrimonium,non solum per copulam carnalem,sed & per alium modum,per oscula,& cohabitationem, & est vnum consilium plenum. Cornei 116.in 3.col. vide Phil.Fran.in c. vnico.§ idem quoque, de despon.impu.lib.6.

b ¶Si spontus. Adde, ꝙ quando matrimonium non potest habere suum effectum, vt per impotentiam coeundi, in dubio non iudicatur pro matrimonio, vt no.d.Abb.in c.fraternitatis, col.3 ver. sed est dubium,ℨ de frigi.& malefi. quod dicit esse mirabile Seb.Sap.

De desponsatione impuberum. Rub.

Supra visum est de sponsalibus in genere: nũc de eis submittit i specie,de his,quę ℨhunt per impuberes . Vel aliter, & sic.Quia ad sponsalia ℨhenda, certa ætas determinata est à iure; ideo post rubr.præcedentẽ subijcit istam,in qua tractatur de ætate habili ad ipsa sponsalia,ideo &c. De materia huius rubr.vide 30.q.2.facit.22.q.1.c.1. & repetitur in vj.

SVMMARIVM.

1 *Pater pro filio impubere contrahit sponsalia; pro pubere vero non,nisi consentiat .*
2 *Aetas quatuordecim annorum , dicitur perfecta respectu matrimonij contrahendi,quo verò ad alia non,nisi 25 ann. attigerit.*
3 *Differentia an sit inter filium puberem , vel impuberem, quoad sponsalia per patrem contrahenda.*
4 *Metus, siue reuerentia, paternæ non facit matrimonium nullum ; nisi sit talis metus, qui possit cadere in constantem.*
Matrimonialis causa secundũ canones, & nõ secundũ leges terminatur.
5 *Filia,quæ inscio patre matrimonium contraxit, an vitium ingratitudinis incurrat,& propterea possit a patre exhæredari.*
6 *Pater an teneatur filiã dotare,q̃ matrimoniũ cõtraxit sine suo cõsẽsu. Dotium causa fauorabilis est.*
7 *Verbum, debet, an importet necessitatem, vel honestatem.*

CAP. PRIMVM.

1 Va. † Pater pro filio impubere, sponsalia ℨhit; pro pubere vero nõ, nisi consentiat.h.d.Habet tria dicta.Secundũ,ibi,põt.Tertiũ,ibi,& postq̃. Casus lit.Pater vult, ꝙ filius eius contrahat cũ alia mulìere, & filius adultus nõ vult ℨhere cũ illa, quęritur an pater filiũ cõpellere possit, vt cum illa ℨhat? dr, ꝙ si filius non ꝓsenserit,id fieri non põt;sed filiũ nõdum adultum potest pater,cui vult, in matrimoniũ tradere , qa volũtas ipsius adhuc discerni nõ põt;sed postquàm venerit ad ętatẽ legitimã, dẽt factum patris ratũ habere, si sibi,placuerit , sed non
2 cõpellitur.B. † No. primo , ꝙ post quatuordecim ann.quis appellatur adultus,& in perfecta ętate ꝓstitutus,& hoc respectu matrimonij ℨhendi.nã quo ad alia non dr perfectæ ætatis,nisi attigerit 25.ann.ff.de min.quasi per totum. † Op.cõtra tex.& vr, ꝙ nulla sit differentia inter filium adultũ, & minorẽ,per tex.in c.vnico,eod.tit.lib.6.vbi dr, ꝙ ex sponsalibus ℨctis per parentes,non obligantur filij puberes,vel impuberes,nisi ꝓsentiant tacitè,vel expresse;vel sint præsentes, & nõ ℨdicant. Solu. dicendum est, ꝙ in veritate quoad iuris effectum,nulla est differentia inter istos,vt saluetur distinctio huius cap.dicit d. An.tex istũ procedere , qñ filius est infans, vt sic pr possit pro eo sponsalia ℨhere ; tñ dico, ꝙ illa sponsalia nullius sunt effectus,tex.est 30.q.2.in c.vbi. & j.eod.c.literas. Sed põt distinctio huius c.referri ad factũ,& honestatẽ quãdam, vt pro filio in ætate habili ad sponsalia ℨhenda , pater eo non consentiente sponsalia ℨhere non debet ; sed pro filio infante, ex quo eius voluntas discerni non põt, sponsalia ℨhere põt,ponendo spem in ratificatione filij,qñ fuit factus
3 maior , tñ quoad iuris vinculũ nulla ex his sponsalib. oritur obligatio quoad ipsum filiũ.vt in d.c.vbi,& j.eo.c.literas, cũ
4 seq.† In glo.1.ibi,coactione paterna ductus. intellige.glo.de coactione reuerentiali paterna,vt qa ob reuerentiã patris filius ℨhit cũ ea, cum qua non fuisset ℨcturus, si sui iuris extitisset,& ita ꝓprię intelligitur.l.si patre, alleg.in glo. secus aũt si fuisset coactus a parente,vi, vel metu, qui potuisset cadere in ꝓstantẽ;nã tunc matrimoniũ nullũ esset, vt patet, ℨ.tit.ꝓxi.c.veniens,il 2.& ca.cũ locũ , & no.in d.l.si patre. Et in fi.gl. hodie ſtamus canonibus,nõ aũt legib. quia materia mrimonialis est canonica,& nõ legalis, vt de or.cog.c.tua. Et no.gl. ꝙ de iure canonico , nõ cogit filia ꝓsentire sponsalibus per patrẽ ℨctis;& ꝙ tenet matrimoniũ per eã ℨctum sine cõsensu patris,ꝙ clarius probatur, in d.c.veniens. † Sed circa hoc
5 quęro.nunqd filia incurrat vitiũ ingratitudinis, vt possit exa heredari à pre,si ℨxit mrimoniũ sine ꝓsensu patris? Goff.dicit,ꝙ sic,ad hoc,quod habeẽ in Auth.vt cũ de ap.cog.§.si alicui,mrimoniũ tñ tenet,vt hic.Sed Host.hoc dictum non approbat, nisi filia eligeret turpẽ vitã , & hoc vltimũ dictũ cõiter approbant,ar.j. de secũ.nu.c.pe. & vlt.Ex quo.n.filia vtitur pmissione canonica, nõ dẽt incurrere vitiũ ingratitudi-
6 nis. † Sed quęro de quęstione quotidiana , nũqd pr [b] teneat
b filiã dotare,ex quo ℨxit mrimoniũ sine suo ꝓsensu? Doc.nõ tãgunt hic,sed ꝙ teneaẽ,hẽs glo notabilẽ.32.q.2.ca.fi. & in c. de raptorib.36.q.1.quę tñ gl.limitat primũ dictũ,nisi filia elegerit maritũ,moribꝰ suis indignũ,& idẽ ibi tenet Archi. Sed aduerte latius,aut filia nupsit post 25 ann.& tunc pr nõ põt sibi impingere aliquã culpã, ex quo tãto tpe distulit eã collocare,vt in d.§.si alicui.Si tñ nupsit sine promissione dotis,nõ põt pr cogi ad dotẽ prętãdã;qa pr cogit pstare dotẽ,vt possit filia reperire maritũ,vt in l.q liberos.ff.de ritu nup. & l.fin. C.de do.prom.ex quo filia reperit maritũ sine dote,cessat cã cõpulsionis legalis, & idẽ est si ℨxisset in minori ętate, vt voluit notãter Bar. post Gul. de Cu.in l.obligamur.ff.d actio.& obl.sic limita gl.superius allegatã Aut filia ℨhit ante 25.ann. & tũc est dubiũ, nũquid pr teneaẽ ad dotãdũ;& credo ꝙ sic, qñ pr tenetur alere filiã , nec ex ℨctu illius mrimonij põt sibi denegare alimẽta, cũ in istis spõsalib. filia nõ sit sub ptãte
c pna,vt in c.si annũ,de iud.lib.6.fortius ergo tenẽ dotare, qa cã dotis est fauorabilior cã alimẽtorũ, vt no. Cy.in l.non omni. C. de adm.tu & hoc intellige cum distinctione præmissa,

ADDITIONES.

a ¶Patris.Hodie est correctũ per §.causas, in Auth.vt cũ de app. co.& filiæ contrahenti sine consensu patris non sit præiu.iicium, neque in dote, nec in cõmunione actionis.Bar.in l.2.§.quod si in patris.ff. sol.mat. 1mo.in c.accedens ℨ.de proc.videtur tenere, quod pater tenetur dotare filiam, quando nubit indigno,Ale.in l.1.ff.sol.mat.sed in hoc vltimo,contrarium tenuit gl & ibi Arch.in c de raptoribus.36.q.1.Io.And.& Ant.in d.c.accedens,& Ab.in c.cum causa,j.de rap.Bal. in l fi pater.C.de spon.& in l. nec filiũ,C.de nup.Ale.sibi cõtrarias,in consil.97.in 1. vol. Sali. in l.fi vr proponis,C.de nupt.& ita est cõmunis opi. vt attestat Iaſ. in d.§.quod si in patris,& sic tene,quod etiam hodie est correcta auth.sed si post. C. de inof.test.& est contra Pau.de Cast. ibi, & ita tenet Ab. hic,& melius in consil.12.incip. vt clare materia, cum matrimonia debeãt esse libera, vt supra tit.prox.c.Gemma.l. Titia ff.de ver.ob.ab omni metu pœnæ.

b ¶Nunquid pater.Vide Per.de Anc in c.Quintauallis,supra,de iureiur. Bal. in l.fi.C.de sen.quæ sine cer.quant.profe. & Ale.in consil.139 incip.visto themate,in 2.vol.Seb.Sap.

c ¶Dotare. Argumentũ de dote ad alimẽta non procedit, patet quia pater non tenetur alimentare filiã diuitẽ.l.fi quis.§.fi quis,ff.de libe.agno.sed dotare tenetur.l.fi.C.de do.promi.late per Ale.in l.1.ff. sol.ma.in 4.vol.

missa, qñ nupsit ꝓmittẽdo dotẽ; & sic alias ꝓsului i questione facti.† In glo.li.no.glo. iuncto tex. ꝙ verbũ debet, [a] qñq;
7 importat honestatẽ,& non necessitatem;ẽt si præcedat verbum omnino;& hoc ideo,quia materia non necessitat;alias de sui natnra importat necessitatem, vt est gl.no.in cle.attendentes,de statu reg. per Bart.in l.creditores. C.de pigno.

ADDITIO.

a ¶Debet. Vide Ab.in c.proposuit, col.2.ℨ.de appel. Fel.in c. nam concupiscentiam,col.2 supra,de consti.vbi dicit, quod verbum debet, non importat necessitatem quando adderetur verbum, humiliter,Seb.Sap.

SVMMARIVM

1 *Impuberes ambo,vel alter, nisi pro bono pacis, coniungi non debent.*
2 *Aetas ad matrimonium non tantum secundum canones , sed etiam secundum leges attenditur.*
Legum authoritas in matrimoniali causa attenditur.
3 *Necessitate vrgente, vel pro bono pacis, potest quandoque recedi à iuris dispositione .*
4 *Bonum pacis est quandoque causa inducliua ad matrim.contrahendum nec peccant contrahentes.*
5 *Aetas septem annorum quoad sponsalia, communis est masculo,& fęminæ , sed respectu matrimonij differentia est.*
Aetas 14.ann.requiritur in masc.12. vero in fęmina.
Fęmina citius pubescit,quam masculus, & quare.

CAP. II.

1 Vbinon. † Impuberes ambo, vel alter , nisi ꝓ bono pacis, coniungi non debent. Primò ponit dictũ Secundò excipit,ibi,nisi.Tertio exemplificat,ibi,vtpote. Casus lit.Dicit hic,ꝙ aliqui,quorũ vterq;, vel alter ad ætatẽ legitimã nõ puenerit, ℨiungi nõ debẽt; nisi fortè aliqua cã interueniente , vt pura ꝓ bono pacis,cuius ℨriũ fuit cã huius ꝓhibitionis;puta ℨxerãt aliqui in minori ætate,cũ ad ętatẽ legitimã puenissent,di
2 splicebat alter alteri, & sic nõ ℨhebant,ꝓp quod scandalũ,& odiũ inter parentes oriebaẽ.B.† No.ibi,legibus vel canonib. tenemẽti, ꝙ respectu ætatis aptæ ad mrimoniũ non solũ recurrimus ad canones , sed ẽt ad leges ; & sic facit iste tex. in arg. ꝙ ẽt in materia matrimo. possumus recurrere ad leges
3 canonibus nõ ℨrias.† No.secundò,ꝙ ex vrgenti necessitate, vel pro bono pacis, põt qñque recedi à dispositione legali,
4 seu canonica,facit 29.dist.per totũ.† Vltimo no. ꝙ bonũ pacis, est qñque causa inductiua ad matrimoniũ ℨhendũ; nec peccant ob hanc causam ℨhentes , facit quod no. gl.27.q.1.
5 in fi.summæ.† In gl.2.in fi.no.gl. ꝙ in sponsalibus de futuro ętas 7.ann.est cõmunis masculo.& fęmi. sed respectu matrim.
2 ℨhendi est differentia [a] inter masculi. & fœmi. quia masc.reg. debet cõpleuisse ann.14.fœmin.vero.12. & est rõ,qa ad matrim.ℨhendũ,ętas requiritur pp potentiã coeundi; sed mulier nãliter citius pubescit,q̃ masculus, &c. Quare aũt fœminæ citius pubescant,dicit gl.in l.2.C. de his,qui ve.ætа.impe.ꝙ mala herba cito crescit. sed alias rõnes reddunt doc.j. eod.c.literas,videlicet qa mulier est ingeniosior,& callidior. Itẽ sexus muliebris est debilior.vnde citius deficit fœmina,q̃ masculus;& nãliter videmus, ꝙ id quod citius deficit, citius perficitur.quicquid sit,experimento cõpertũ est,ꝙ fœmina citius pubescit ; & regulariter in 12.anno accedit pubertas; ideo iura præfixerunt illã ætatẽ, In gl.in ver. coniungantur, in fi. põdera gl. nam vr intelligere tex.respectu matrimonij, & sponsaliorum; & sic ante ætatem pubertatis non debebãt aliqui ℨiungi, & idem sentit Inn.& expressius Host.dicens,ꝙ causa huius ꝓhibitionis fuit bonũ publicũ: nã ex sponsalib. quæ tenent,oritur impedimentũ publicæ honestatis, cũ aũt de facili dissoluantur,cũ per minores ℨhuntur, non põt spõ sa amplius ℨhere cum ꝓsanguineis sponsi,nec sponsus cum ꝓsanguineis sponsæ,vt in c.sponsam, ℨ.tit.proxi.quod vr cõtra mentem.l.1.ff.sol.mat.& sic apertè sentit, ꝙ maiores septẽnio, impuberes tñ, nõ debent admitti ad ℨctum spõsaliorum.dicebat tñ Io.an.And. ꝙ iste tex.loquitur de honestate, quod non puto verũ per illa verba , districtitius inhibemus. nec placet mihi cõis intellectus gl.& doc.primò,quia tex.dicit,nõ ℨiungãtur:sed per spõsalia nõ fit ℨiunctio, sed ꝓmissio ℨiunctionis futuræ:facit.25.q.10.c.nostrates. Itẽ prę supposito,ꝙ hoc verbũ possit adaptari ad sponsalia ex alio capite nõ procedit cõis intellectus, qñ tex.iste prohibet,ante q̃ vterque pueniat ad ætatẽ à canonib. determinatã, sed post septẽniũ , respectu sponsaliorũ puenerũt ad ętatẽ legitimã, vt in c.literas, & in c.seq.j. eo. ergo licite ℨhunt spõsalia: vñ intelligo istũ tex.strictè,qñ impuberes ambo,vel alter,ℨhunt mrimoniũ,& volunt intendere copulę carnali: talis.n.cõiũctio nõ est permittenda per ecclesiã , ne postmodũ dubiteẽ de validitate matrimonij,put accidit in terminis,ℨ.eo.c.ꝓtinebatur,& adde hic ꝙ habetur in cap.vnico. j. eod.lib.6.

ADDITIO.

a ¶Differentia.Est etiam in faciendo testamentum.l.qua ætate.ff.de testa.

SVMMARIVM.

1 *Puberes sunt quoad matrimonium , qui ex habitu corporis concipere, & generare possunt.*
2 *Puberes dicuntur à pudicitia.*
Pudibunda loca olim inspiciebantur, hodie vero non.
Argumentum ab etymologia vocabuli.
3 *Pubertatis signa plura sunt.*
Puer quidam nouem annorum. nutricem pregnantem reddidit.
Habitu,& aspectu corporis cognoscitur,an quis sit maior, vel minor.
4 *Aetate habilis,sed impotens ad coeundum matrimonium, licitè cõtrahit; quamuis nonnulli contrarium dicant.*
Aetas decem,& octo annorũ est habilis ad coitum, & plena pubertas.

CAP. III.

1 Pvberes. † Puberes sunt quoad mrimonium, qui ex habitu corporis cõcipere, & generare possunt. Primò narrat dictũ, Scẽdo refert vnã opinio. ibi, quidã. Tertiò aliud dictũ ibi certũ. Quartò aliud ibi,& puerperę. Casus lit. Quia hęc rubrica de despon.impu.situata est, dubitatũ fuit qui essent impuberes. Sed qa puberibus cognitis cognoscunt,& impuberes; iõ de puberib.dr,prius, Isidori, & quorundã aliorũ recitata snĩa, eos verè puberes esse dicimus,q̃ generare possũt. In fine dr,
2 ꝙ illę sũt puerperæ,q̃ in puerilibus annis pariunt.B.† No.ar. ab etymologia vocabuli. vocanť.n. puberes a pudicitia, seu pudore corporis,quę ipsi, & inspectores patiebanť ; cũ loca pudibunda inspicerent;sed hodie hoc signũ est sublatum ab Imperatore:qa,cũ dubitať de pubertate,nõ dñt inspici loca
3 pudibunda,vt in l.fi.C.qñ tu.vel cura.esse desi.† Scẽdo no.tria signa,qbus cognoscir pubertas. Primũ iuxta ordinẽ literę ẽ fallax, qa nõ oẽs piloſi sunt potẽtes, nec nõ piloſi impotentes.Secundũ,ſ.ætatis,est fallax, qa multi pubescunt ante ætа-
a tẽ 14.annorũ. [a] vnde narrat Greg. in dialogo, ꝙ q.dã puer 9.
b ann.reddidit nutricẽ pregnãtẽ , [b] vt refert gl.20.q.1. in summa.Tertiũ signũ est infallibile , cũ,ſ.qs hẽt potentiã coeũdi, & no.ibi,ex habitu corporis,quod qñque minor , vel maior cognoscir ex aſpectu corporis , ad hoc l.minor 20.annis ex
4 aſpectu,ff.de mino.plene ꝑ Bar.in l.de ętate.ff.eo.† In gl.2.ibi: ℨrium credo, no.istã gl.vult.n.quod habilis ętate, impotens tñ ad coeundũ,valide nõ ℨhit matrimonium,refert alios tenuisse ℨrium,& hanc ℨriã opinionem sequuntur hic cõiter doc. reprobando glo. ex quo.n.hẽt ætatem legitimã ad matrimonium , nec apparet de impedimento perpetuo , tenet mrimoniũ,hoc probať j. de frig.& malefi.c.laudabilem:nã si maritus nõ põt cognoscere mulierem, non dissoluitur illico matrimonium, sed debent dare operã per triennium , vt sic experiantur,vtrum impedimentum sit perpetuũ;alias sequeretur,ꝙ impotens ad coeundum ꝑp infirmitatẽ,nõ possent ℨhere matrimoniũ; vnde in casu nostro debet iste adolescens expectare vsq; ad plenã pubertatẽ,ſ.18.annorum.nã illa est plena pubertas.l.itẽ Mela.ff.de alimen. & ciba.legatis. & si aduenientę ætatę nõ põt generare, & mulier instaret ꝙ dissolutione mrimonij,tunc poterit fieri dissolutio , qa ꝓsumit impedimentum esse perpetuum , & hæc opinio doc.est æquior;sed opi.gl.forte est verior restringendo eã ad minorẽ,prout loquit;nã ætas ad mrimonium , cõsideratur ex eo, quod cõiter accidere solet:sed ex quo clarum est, ꝙ nõ põt generare;ergo non est pubes respectu matrimonij.Potest ergo iste assimilari impuberi,& pro hoc facit hic tex.in ver.vlt.

ADDITIONES.

a ¶xiiij.annorum. Adde quod no.fo.An.in c.Iordanæ. j.de eo qui cog.consan.vx.suæ,quod mulier potest esse apta ad copulam,etiam,quod multum distet ab ætate legitima & quod ante ætatem.14.ann.pubertas possit confiderari,tenet Rapha.Cum in consi.181.incip.proponitur, quod Bartholome us.Seb.Sap.

b ¶Prægnantem.Referunt hoc dictum Bar.& doc.in l.in pupillari,ff. de vulga.& pup. quod substitutio pupillaris expirat , quando filius impubes suscepit filium,quod est possibile.

SVMMARIVM.

1 *Septennio minorẽ qui desponsauit , potest cum eius matre matrimoniũ contrahere; secus si tempore sponsaliorum erat maior; vel si tũc erat minor, & in eadem voluntate permanens facta sit maior.*
Matrem sponsæ qui in vxorem ducit , & eam cognoscit , nec matrem, nec filiam habere poterit.
2 *Impedimentum publicæ ho. iustitia non oritur ex sponsalibus contractis cum minore septennio , secus si cum maiore , vel minore consentiente post septennium.*
Affinitas sequens soluit sponsalia præcedentia de futuro.4.
3 *Septimus annus completus esse debet , ad hoc, vt quis possit sponsalia contrahere, & idem intelligitur de aliis annis requisitis ad matrimonium contrahendum.*
4 *Affinitas etiam per illicitum coitum, soluit sponsalia de futuro.*
5 *Aetate superueniente legitima conualidantur sponsalia cum minore septennio contracta,si tacitus superuenit consensus; & idem est intelligendum in matrim.contracto per minores.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. IIII.

1 LIteras. †Qui desponsauit minorē septēnio,cū eius matre ℨhere potest,secus, si tēpore sponsaliorū erat maior, vel si tunc fuit minor, & eadē voluntate permanente facta sit maior, qa si cū matre ℨhit, & eā cognoscit, nec matrē habebit, nec filiam. Vel generaliter sic. † Ex sponsalibus ℨctis cum minore septennio, non oritur impedimentū publicæ honestatis: secus,si cū maiore, vel minore consentiēte post septennium, & affinitas sequens dissoluit sponsalia præcedentia de futuro. Cōis duisio. Secunda ibi, consultationi. Casus lit. Quidā cum esset ætatis legitimæ ad ℨhendum matrimoniū,desponsauit quandam pueliam in cunabulis, postmodū cognouit matrē, & eam in vxorē accepit, dubitat, an eā habere possit in vxorē? Rndet Pa. qꝑ si præfatus vir matrē puellæ in vxorē accepit, antequā puella septimū annū cōpleret, mrimoniū tenet, quia hmōi desponsationes, quæ intra septimū annū fiunt, nullæ sunt: verūtn si postquā puella 7. annū cōpleuit, vir ille matrē accepit, qꝑ sponsalia ex tunc tenere consueuerunt, matrimoniū illud separari debet, nec matrē nec filiā,
3 habere poterit. Ber. † No. primo ibi, septimū annū cōpleuisset. quæ verba repetūtur, ibi, septimū annū compleuit, qꝑ ad sponsalia de futuro cōtrahenda, requiritur, qꝑ septimus an-
a nus sit cōpletus, [a] & optime facit ista litera, qꝑ ætas ista ꝓueniri nō pōt, alias Papa distinxisset, prout facit in mrimonio. ℨ. c. c. cōtinebat. de quo vide qꝑ dixi ℨ. ti. prox. c. Gēma, & c. iu-
4 uenis. † No. secūdo, qꝑ ex affinitate etiā per illicitū coitū [b] cō-
b tracta, dissoluuntur sponsalia de futuro. † Tertio. no. iuncta
5 gl. pen. & tene menti, qꝑ spōsalia cōtracta cum minori septēnio, cōualidantur per sup ueniētē ætatē, si tacitē spōsalia ꝓcedētia ap ꝓbauit, [c] vt qa spōsus venit ad domū spōsæ, seu mittit sibi iocalia tāq spōsæ, vl qd simile, & vide hodie bonū tex. ī c. vnico, e. ti. li. 6. vbi idē statuit ī mrimonio ℨcto ꝓ minores.

ADDITIONES.

a ¶Completus. An cœptus annus habeatur pro completo vide l. qua ætate ff. de rest. & ibi per doct. ex quo infertur, quod malitia nō supplet ætatem in sponsalibus, de quo dixi in c. iuuenis. supra ti. prox.

b ¶Per illicitum coitum. adde an per sodomiam contrahatur affinitas. Car. in c. 1. de spons. lib. 6. post Io. An. in arbore affin. plenius per eundē Car. in cle. 1. de consan. & affi. & conclude, quod quoad matrimonij impedimentum contrahitur affinitas per sodomiam, non quoad aliud, vt not. gl. Inn. & Io. de Fran. & doc. in c. non debet, ℨ. de cons. & af. no. iste in c. tertio loco, vbi plene vide supra, de præsump. Zac.

c ¶Si tacite præcedentia sponsalia approbauit. Adde dom. de Ror. dec. 365. incip. dubitat Inno. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum publicæ honestatis iustitiæ, nō qritur ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, secus si ex sponsalibus veris, licet illa postmodum dissoluantur 4.*
2 *Desponsatio quid sit, & in quo differat à matrimonio.*
3 *Septimus annus debet esse completus quoad sponsalia contrahenda. Ætas præueniri non potest.*
4 *Impedimentum publicæ honestatis durat, vt sponsalia dissoluantur. Impedimentum publicæ honestatis vnde sit causatum.*

CAP. V.

1 ACcesit. †Summatum est ℨ. ca. prox. Vel per alia verba summa sic. Sponsalia nulla ex defectu cōsensus, non creāt publicæ honestatis iustitiam. Sponsalia vero aliqua sic, licet legitimo modo fuerint dissoluta; distinguit duo membra. Secundū ibi, sanè. Casus lit. Quidam G. nomine cōtraxit sponsalia cū quadā puella intra septimū annū; & cū ipsa postea in dictum G. cōsentire nollet, iō fuit per Archiepiscopum absoluta, postmodū dictus G. cū matre puellę matrimonii ℨxit, & ex ea filios suscepit, dubitauit Archiepiscopus, vtrū matrimonium illud teneret, & an filij legitimi sint habendi, super his Papa consultus rndet, mandās Archiepiscopo, quatenus si cōstiterit ei, qꝑ puella nō esset 7. annorū, qñ præfato G. desponsata fuit & qꝑ idem G. fuisset absolutus ab ipsa, cū post 7. annū consentire nollet, matrimoniū illud legitimū iudicet, & prolem eorum legitimā nunciet; qa desponsationes intra 7. annū non tenent, li postea cōsensus nō accedat. Si vero dicta puella antequam desponsata dicto G. fuisset 7. annum cōpleuit, quāuis ab ipsa absolutus fuisset, quia in eum cōsenti-
2 re nolebat, matrem puellæ habere nō potest. B. † No. ibi, desponsationes, & matrimonia. dr̃iam inter hæc, nam matrimoniū non est proprie desponsatio, nec desponsatio propriè matrimoniū. nā desponsatio idem est, quod promissio futura
3 rum nuptiarū, de quo dic, vt dixi ℨ. de spon. super rub. † No. secundo ibi, septimū annum cōpleuerat, &c. qꝑ ad sponsalia de futuro ℨhenda requiritur tam in masculo, q̄ in fœmina,
a qꝑ septimus annus [a] ad minus sit completus: & sic vr̃, qꝑ hæc ætas non possit præueniri, & idem vr̃ velle tex. ℨ. c. proxi. de
4 quo vide quod dixi. ℨ. tit. proxi. c. Gemma, & c. iuuenis. † No. tertiò, qꝑ impedimentū publicæ honest. durat, licet sponsalia sint soluta in morte, vel in vita, & no. vnde oriī hoc impe-
b dimentū: [b] fuit. n. causatum ex quadā honestate, vt patet, ibi, inhonestum, de quo vide, quod dixi in c. iuuenis, ℨ. tit. proxi.

ADDITIONES.

a ¶Septimus annus. Adde, quid si minor septennio, cum maiore de cōsensu sui tutoris contraxit sponsalia, an detur ei restit. in integ. aduersus illa iam contracta. Spec. in tit. de restit. in integ. §. 3. ver. quid si quis, & in tit. de spon. § j. in prin. Zach.

b ¶Impedimentum. Vide gl. in c. vnico, de spon. lib. 6. positam in verbo, publicæ, & ibi Phil. de Fran.

SVMMARIVM.

1 *Impubes desponsata, & traducta, si petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur, si vir iurat eam cognouisse, nec etiam auditur proxima pubertati. si probetur cognita. 2. 5.*
Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus contractis cū maiore septennio, 4.
2 *Impubes licet matrimonialiter coniungi non debeant, tamen si coniunguntur, & puella apparet cognita, tenet matrimonium. 5.*
Potentia coeundi supplet ætatem.
3 *Ætatis 11. annorum puella, & quandoque in decennio concipere pōt.*
4 *Impedimentum publicæ honestatis extenditur vsque ad quartum gradum inter sponsum, & consanguineas sponsæ, & inter sponsam, & consanguineos sponsi.*
6 *Carnalis copula superueniens cum sponsa, quæ tantum excessit septimū annum, an faciat matrimonium, & similiter in alijs annis ante pubertatem, tam in masculo, quàm in fœmina.*
7 *Viri assertioni an stetur. si dicat puellam impuberem cognouisse.*
Statuto si cauetur, quòd stetur iuramento alicuius officialis super maleficio, intelligendum est nisi per testes probetur contrarium.
8 *Iuramentum exigi potest à reo, licet actor nihil probauerit, vbi vertitur periculum animæ.*
9 *Proximus pubertati dicitur, si ab illa distat per sex menses, & ita de alijs ætatibus intelligendum est, sed in hoc varia est opinio.*

CAP. VI.

1 COntinebatur. †Si impubes desponsata, & traducta petit licentiā, pubes facta alteri nubendi, non auditur, si vir iurat se eā cognouisse; nec auditur, si nondū pubes, sed proxima pubertati probetur cognita, hoc primo. Ex spōsalibus ℨctis cum impubere maiore septennio, oritur publica honestas. Primo cōsultatio. Secundo rñsio, ibi, cōsultationi. Casus lite. Quædā puella intra nubiles annos ꝓstituta, tradita fuit in vxorē cuidā iuueni, & ab eo traducta: Postmodum cū peruenit ad nubiles annos, postulauit licentiā cū alio ℨhendi, dicens, qꝑ in illū non cōsensit. Iuuenis ille in ℨriū allegauit, qꝑ & si forte cū desponsauit eā nōdum annū 12. attigisset, ita tn erat ætati ꝓxima, qꝑ eā carnaliter cognouit. Quæritū fuit à Papa, cui potius sit credendum? rndet Papa, qꝑ in decretis expressum hr̃, qꝑ si vir dicat vxorē suā se cognouisse, & mulier negauit, stādum est verbo viri, vnde in casu ꝓmisso stādum est viro dicenti, & iuranti se illā cognouisse: si vero fuerit ætati ꝓxima, vt in 11. ann. vel circa 12. & cum assensu suo desponsata, & cognita ab eo, separari nō debet, ꝓcipue cum parētes ipsius, ipsā ætatis legitimę fateant̄. In fi. dicit, si puella intra nubiles annos alicui fuerit desponsata, nō licet alicui de ꝓsanguinitate illius, cui desponsata fuerit, eā ducere in vxorē, nec spōsus poterit aliā accipere de ꝓsanguinitate sponsæ.
2 Ber. † No. primo, qꝑ licet ante ætatē legitimā nō sit permittēdum, vt aliqui mrimonialiter cōiungantur, vt ℨ. ca. 2. tn si cōiunguntur, & puella apparet cognita, tenet mrimonium: quia ex quo fuit cognita, potentia coeundi supplet ætatē, vt
3 ℨ. ca. puberes, in fi. & ℨ. ca. à nobis. † Itē no. qꝑ possibile est, qꝑ puella in 11. ann. possit maturè cognosci, & cōcipere. hēs ēt tex. in c. fi. de eo, qui co. consang. vxo. suæ, vbi dr̃ de decen-
4 nio. † No. tertio, qꝑ ex sponsalibus ℨctis ēt cum impubere oritur impedimentum publicæ honestatis, prohibēs matrimonia ℨhi inter sponsam, & cōsanguineos sponsi: & extēditur hæc prohibitio vsq; ad quartum gradum, & nō vltra, vt dixi
5 in c. sponsam, ℨ. tit. proxi. † Opp. ℨ tex. vr̃ enim, qꝑ ver. ꝓsultationi, ponat idē, quod in ver. si autē, nā in vtroq; dr̃, qꝑ ante annos legitimos puella fuit cognita. Sol. Inn. intelligit primū ver. qñ puella peruenerat ad annos legitimos, tpe traductionis. ver. si autē, intelligitur, qñ erat adhuc impubes respectu ætatis. Host. dicit, qꝑ in primo ver. quærebat̄, an deberet credi assertioni mariti, in ver. si autem, quærebatur, an esset matrimonium, ex quo puella erat in 11. vel circa 12. annum.
6 † Sed quæro, quid si puella tm̃ excessisset septimum annum, nunquid copula superueniens habeat cōsumare matrimonium? Gui. Naso sentit, qꝑ non. dicit enim per istum tex. requiri, qđ puella sit 11. annorum ad minus. Sed Io. de Deo tenuit ℨrium, & verius per d. c. fi. de eo, qui cog. ꝓsang. vxo. suę vbi patet, qꝑ in 10. ann. fuit mrimoniū ꝓsummatū. Itē si masculus, qui tardius pubescit, qñq; pubescit in 10. ann. vt no-

gl. 20.

gl. 20. q. 1. in sum fortius idē dicendū in muliere, quæ citius pubescit, vt dixi, ℨ. eo. c. puberes, & ideo cōcludit, Io. de Deo qꝑ si maior septennio fuit cognita à sponso, cōsummatū est matrimoniū, & circa hoc multū instat hic Inno. variādo nō parum. Sed mihi satis placet ꝓclusio sequens, qꝑ aut puella est minor septinnio; & tūc quantūcunque fuerit cognita, non dicatur matrimoniū cōsistere, qa non vr̃ habere cōsensum aptum ad discernēdum qđ sit matrimonium, nisi multū esset doli capax, & discreta. † Si vero est maior septinnio ita, qꝑ
7 non sit ꝓxima pubertati, non statur simpliciter verbo viri di centis se cognouisse illā puellam, nā possibile est, qꝑ puella sit defiorata, non tū sequitur, qꝑ sit apta ad concipiendū, tunc; ideo deberēt mulieres expertæ assumi ad videndū, an puella sit viripotēs: si aūt puella esset proxima pubertati, tunc esset standum verbo viri, & ex cognitione etiam præsumpta, dēt præsumi, qꝑ sit viripotens; & optime probatur hoc in ver. si aūt, & tene menti istum tex. ad hāc materiam. In gl. 1. ibi, stan dum est verbo viri, intellige, qñ simul cohabitauerunt: & sic proprie loquitur tex. in c. si quis vxore. 33. q. 1. & hic, nā pon deratur hic, qꝑ ista puella fuit deducta à marito ad domū. Et in fi. gl. no. bene ex gl. & elare ꝓbatur per istum tex. iuncto c.
a proposuisti, de ꝓba. qꝑ si ex statuto [a] deberet stari iuramēto, alicuius officialis sup aliquo maleficio, dēt intelligi, nisi ac-
b cusatus, seu denunciatus probet ℨrium per testes; [b] licet aliqui ℨ, vt no. in l. 1. C. si aduer. li. & l. 1. ff. de re iu. sed primum di ctum puto verius, nā videmus, qꝑ statur testibus, & instrumē
8 tis; nisi melius, & pinguius probetur ℨrarium; vt in c. cum Ioannes, de fi. instru. † In gl. in ver. firmauit, in fi. & hoc vltimū tenet Tan. hic, dicēs, qꝑ vbicūq; vertit̄ periculū aīæ, pōt
c exigi iurm à reo; licet actor nihil ꝓbauerit. [c] & no. bene hoc dictū, qđ satis mihi placet. nā satis in hoc exuberat iudicis of
9 ficiū, facit. c. sicut, in fi. ℨ. ti prox. † In gl. in ver. ꝓxima, ibi, per sex menses. no. bene gl. q̄ facit ad statuta, vt dicatur qs proximus alicui ætati; cū ab illa distat per sex mēses, vel minus, &
d bene facit [d] tex. in l. nō tantū, alle. in gl. q̄ probat, qꝑ distans p sex menses, dr̃ prope illam ætatem, qđ bene no. Idē qđ gl. hic, sentit Inn. Host. aliter sed dictum suū cōiter non tenetur, sed in ℨriū ego allego gl. iuris ciuilis in §. furiosus, Insti. de inut. stip. & in summa; Inst de ob. quæ ex deli. nascū. q̄ dicuut, qđ masculus dr̃ ꝓximus pubertati, cū est in decimo anno cum dimidio, fœmina vero in nono cū dimidio. ar. §. fi. Insti. ex q.
e cau. ma. non licet. & est rō, qa post pueritiā, q̄ cōtingit in se primo anno, restāt septem anni vsque ad pubertatē in masculo; vnde ex quo excedit medietatē huius tpis, vr̃ magis proximus pubertati, q̄ infantiæ; & idem in fœmina, q̄ pubescit in 12. ann. D. Ant. infra e. in c. attestationes, dicit hoc relinquen dū arbitrio iudicis, ex quo à iure nō est determinatum: [e] sed respectu matrimonij tene qđ ℨ. dixi, qꝑ si fuit cognita, dū est in decimo, vel vltra, satis ꝑsumit̄ vir; potēs, vt mrimoniū dica tur ꝓsummatū; si aūt nō fuit cognita, non est disputandū de ista ꝓximitate; qa oportet, qꝑ masculꝰ ꝓpleuerit 14. fœmina 12. an. ℨ. e. c. puberes, & ℨ. e. c. attestatiões, nisi ex alijs signis pos sit dephēdi potētia coeūdi, & vide qꝑ dicā ī d. c. attestationes.

ADDITIONES.

a ¶Ex statuto. Vide Aug. in l. qui vas, in prin. ff. de fur. & in Auth. de exhib. reis in prin. Bal. in l. contra negantem, C. ad le. Aqu. & in l. 1. C. de rebus cred. Se. Sa.

b ¶Per testes. De quo late per Inn. Ro. & Ale. in l. qui bona. §. damni. ff. de dā. inf. per Cy. in l. fi quando, C. vnde vi. Iac. But. in l. 1. C. de re iud. vbi vult, qꝑ si statutum disponit, quod debeat stari dicto officialis, intelligitur, nisi probetur contrarium, Spe. & Io. An. ti. de citatione, ver. sequitur. Io. An. in c. quoniam contra, supra, de proba. nam licet nuncio sit credendum aliquem citasse. c. cum parati, supra de app. l. magis puto. §. ne tamen, ff. de reb. eo. tamen potest probari contrarium. gl. 4. q. 3. in c. si testes. §. item testes. Archi. in c. venerabilibus, de sen. ex com. lib. vj.

c ¶Probauerit. Quod est notandum ad l. qui accusare, C. de eden. ibi, & si reꝰ nihil præstiterit, quia videmus quod actori non est deferendum iuramentum, quando plene probauit. c. 2 supra, de proba. Doc. in l. admonē di. ff de iureiur. Abbas in c. attestationes, in fi. infra eo.
¶Nihil probauerit. Vide Fel. in c. 1. col 5. supra, vt li. non cont. & in rub. supra de ꝓpon. vbi hoc ponit inter priuilegia matrimonij. Seb. Sap.

d ¶Benefacit. Adde bo. tex. in l. 1. & ibi gl. Bar. Alex. & doc. co. 2. ver. venio ad verb. illud. ff de nouā. Bal. in l. si quis in tantā, col 2. ver. 3. quærit. C. vnde vi. bona gl. Insti. de inu. stip. §. pupillus in ver. proximus. Card. in cle. 1. q. 5. de homi. vbi cuam dicitur doli capax, & no. iste in rub. de delic. pueri. Zach.

e ¶Determinatum. Idē firmat Io. Fab. in § pupillus, Inst. de inut. sti. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Maiores septennio si contrahunt sponsalia, neuter ante pubertatem resilire potest. 5.*
Pubes factus, an teneatur expectare alium sponsum impuberem, donec ad ætatem peruenerit legitimam.
Pubes cum impubere contrahens resilire non potest, sed impubes factus pubes bene potest. 3. 5.
2 *Ætas apta requiritur in matrimonio contrahendo; & non simpliciter coeundi potestas.*
3 *Maior si cum minore contrahit, contractus claudicat, quia maior obligatur, & minor non, saltem prius quam ad ætatem peruenerit legitimā.*
4 *Impubes maior septennio licet sponsalia contrahere possit; tamen nō obligatur prius, quam ad ætatem peruenerit legitimam.*
5 *Iuramentum vbi interuenit in sponsalibus facit, qꝑ maiores compelli possunt ad contrahendum matrimonium 6.*
7 *Cogi non debent sponsi ad contrahendum matrimonium, vbi iuramentum non interuenit.*
8 *Medicus semel approbatus, reprobari potest.*
Doctor etiam cuiuscunque facultatis, semel approbatus reprobari pōt.

CAP. VII.

1 DEillis. † Si maiores septennio ℨhūt sponsalia, neuter ante pubertatē resilire pōt. hoc primo. Et ille qui primo fit pubes, alterum expectabit. hoc secō, fm intellectum gl. sed plus mihi placet, qꝑ non teneatur expectare, vt ℨ. dicam. Tertio dicit, qꝑ si tpe ℨctus alter erat pubes; non ille; sed alter factus pubes, resilire potest, & tria sunt dicta, Secundū, ibi, si vero. Tertiū, ibi, mulier. Casus li. Aliqui intra nubiles annos cōstituti, maiores septennio ℨhunt sponsalia, siue vterque, siue alter, antequam ad annos legitimos perueniant, si postulent separari, nō sunt audiendi. Si vero alteruter istorum peruenit ad legitimos annos, altero in minorib. adhuc existēte; maior si petat, nō est audiēdus, nisi alter ad ꝗatē ltīmam peruenerit, & petierit separari, & tunc iudicio ecclesiæ poterunt separari. Si vero, quando ℨhunt sponsalia, alter eorum maior fuerit, & alter minor, si maior postulet separari, nō est audiendus; qa ex quo in eum semel cōsensit, nō potest amplius dissenti
2 re; nisi minor, cum ad ætatē ltīmam peruenerit, petierit separari. B. † No primo, ibi, annos aptos matrimonijs, qꝑ in matrimonio ℨhendo, considerat̄ ætas, & sic non simpr̃ potestas. seu potentia coeundi: de quo vide, qꝑ dixi, ℨ. e. c. pube-
3 res. † No. secundo qꝑ si maior ℨhit cū minori, ℨctus claudicat, cū minor non obligetur maiori saltē prius, q̄ peruenerit ad ltīmam ætatem, sed maior obligatur [a] minori. [b] Vlt. †
b not. qꝑ licet maior septennio possit ℨhere sponsalia, tn̄ non
4 obligāt priusq; puenerit ad ltīmam ætatē: vnde poterit petere separationē; licet nulla eām alleget. & hoc cōcessit ius,
c qa ante ætatē aptā mrimonio [c] nō vr̃, qꝑ qs hēat p̄fectū sēsū
5 ad ꝓcētiēdū indissolubiliter in futurū mrimoniū. † In gl. j. in fi. aduerte, vt clare hēamus intellectū vtriusq; dicti. nā in primo, & vltimo dicto, oēs ꝓueniūt in vnā senten. Primū. n. loquitur, qñ tpe ℨctus sponsaliorum, ambo erant impuberes, maiores tamen septennio; & ante ętatē legitimā neuter debet audiri reclamans: rō qa sicut nō hēt cōsensū ad cōtrahendū, ita nec ad dissentiendū. Tertiū dictū loquitur, qñ al-
d ter erat maior, alter minor, [d] & decidit̄, qꝑ maior nō pōt dissētire, sed minor factus maior sic. difficultas restat circa intellectū secundi, videlicet, §. fi vero. in quo variæ sunt lec. Gl. tertia intelligit̄, cū ambo erāt minores tēpore ℨctus, & alter prius puenit ad ætatē legitimā, & decidit̄, qꝑ nō dēt audiri re
e clamās, [e] donec alter peruenerit ad ltīmā ętatē; postea vero quilibet potest ℨdicere. Et ad tex. ī ver. cū spōsalia, gl. respōdet retorquēdo lr̃am. Alter intellectus est, qꝑ ille ver. loquit̄, quādo tēpore ℨctus alter erat maior, alter minor, & iste intellectus magis est lr̃æ amicus, ꝓ illa verba, cū spōsalia cōtrahunt̄, &c. Sed gl. nō placet iste intellectus, qa nō differt à tertio dicto. Sed certè iste intellect⁹ ſaluari pōt. & dic qꝑ differt, qa ver. iste loquit̄, quādo minor cōtradicit, fact⁹ maior. ver. mulier, loquitur, quādo ℨdicit maior, nec placet iste intellectus gl. qꝑ si alter prius peruenīat ad pubertatē, teneatur expectare aliū, qa frustra expectaī euētus, cuius nullus est effectus, in c. cū cōtingat, de of. del. cū ergo fm gl. 4. prius factus maior poterat cōtradicere, altero postea facto maiore; ergo etiam & nunc potest ℨdicerē, hoc ēt probat principiū. c. à ℨrio sensu, & sentit ēt Host. hic aliū intellectū, qꝑ ver. si vero, loquaī, cū spōsalia fuerunt ℨcta inter maiorē, & minorem. ver. mulier, cū de facto fuit ℨctum matrimoniū inter maiorem,

ADDITIONES.

a ¶Sed maior obligatur. Adde tamen, quod Dom. de Ro. deci. 468. inci. Item si pubes, in no. aliās est deci. 465. inci. si pubes, tenent, quod si pubes cōtrahat matrimonium, etiam per verba de præsenti, & interueniente iuramento cum impubere, qꝑ poterit non obstante prohibitione superioris à tali matrimonio pubes recedere, & aliud contrahere, quod videtur contra istum, & quod hic dicit Zac.

b Minori. Hoc tamen non procedit, quod maior inuitus contrahat cum minore, tunc. n. non tenetur expectare minorem, vt not. Abb. per illum tex. in c. ex literis, infra eo. Seb. Sap.

c ¶Aptā matrimonio. Amplia hūc tex. vt p Abb. in c. attestationes, in quarto no. ℨ. e. videlicet vt pcedat, & si nixus fuerit sępe mulierē corrūpere. S. S.

d ¶Minor. Adde videdū de intellectu hⁱ dec. do. de Ro. deci suis hoc ci. 1. deci.

e ¶Reclamans. Si maior est effectus, & non reclamauit, Host. tenet, qꝑ non potest, sed in contrarium est veritas, vt tenet hic Phi. Fran. & do. de Ro. dec. 460. Ant. de But. in c. ex parte, supra, de rest. spol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem,& minorē,& vtroq; casu deciditur,ꝙ is qui erat maior tpe ꝯctus non pōt resilire,ex quo semel ꝓsenserit.& iste intellectus satis ēt pōt sustineri,sed ꝑcedēs plus placet; quia decidunt plures casus.nā matrimonium ꝯctum inter maiorem, & minorē,sunt sponsalia iuris interpretatione,vt in c.vnico,
6 co.tit.lib.6.†In gl.in ver.iudicio,in fi.no. singr duo ex ista gl. primū,ꝙ vbi iurm interuenit in sponsalib.ēt impuberes obligant,intrm facit,ꝙ maiores ꝓpelli debeant ad ꝯhendū matrimoniū;& intellige de maiorib.septennio. †Secundo ex fi.gl.
7 no.ꝙ vbi iurm in sponsalib.nō interuenit, nō ꝓpellit spōsus, vel sponsa inuita ꝯhere matrimoniū.Et aduerte, quia gl. loquit indistincte,nō restringēs se ad maiores, nā de minorib. nō esset dubiū,ga tex.est hic,& idē sentit Host.in sum.titu.de matrim.§.j.post prin.sed hic tenet oppositū, ꝙ siue iurm interuenerit,siue nō,ex quo maior existēs ꝯxit spōsalia, semp ꝓpellitur ad ꝯhendū,ar.in c.iuri,22.q.5.& in c.j.de pac.& per hæc iura idē dixi,in c.ex literis,il 2.x.de spon.Sed nunc adduco istū tex. qui iudicio meo clarè hoc probat in ver. mulier, nā hic non interuenit iurm , sed Papa fundat se super nudo ꝓsensu,& dicit,ꝙ ex quo maior semel ꝓsensit spōsalib. nō ꝑt ꝯuenire, licet ꝯxerit cū minore:fortius ergo dicendū, cum ambo erant maiores,& tene ad hoc mēti istū tex.ga sæpe de
8 hoc dubitani,& vide qđ dixi x.tit.prox.c.requisiuit. †In gl.fi. ibi.§.reprobari,vbi dī,ꝙ medicus semel approbatus, pōt re-
a probari,[a] & idē hī in l.sed & reprobari. ff.de exc.tut. & dīt qdā spāle in medico ꝓp hominum ſinitatē, vt si reperiaſ inutilis,& inexpertus,possit re,ꝓbari, sed idē dic in quolibet doctore cuiuscunq; professionis, vt no. Bar. in d.l.sed & reprobari,& ꝓhoc alle.tex.in l.grāmaticos.C.de ꝓfes.& med.li.10.

ADDITIO.

a ¶Reprobari. Idem est in medico animarum, arg. in c.cum infirmitas, infra de pœn.& remiſſ.l.sancimus C.de sacrosſ.eccl.Old.consi.18.
¶Adde idem esse in alio qui ouis doctore ignorante, qui etiam post susceptа insignia potest reprobari.gl.Bar.& doc. in l.Pomponius,ver.approbatū,de neg.gest.Bar.in l.dispensatorē,de sol.Bar.& post eū Iac. Rebuff. in all.l.grāmaticos,& ibi in apo.Cel.C.de profes.& med.li.x.Fel. in c.ex literis,col.4.ver.& adde Bar.x.de consti.& dixi aliquid in apost. ad istū, x.de renun.in c.dilecto,nu.1.in apost.in ver.reprobari.Zach.
¶Potest reprobari.Vide Old.in consi.18.& Abb. in c.cum secundum, colum.4.supra,de præb.Seb Sap.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possunt, si contradicunt, nisi carnalis copula interueniat, vel tacitus consensus post pubertatem.*
2 *Matrimonium per verba de præsenti per impuberes contractum, iuris interpretatione sponsalia sunt de futuro, & ab eis ante pubertatem resilire non possunt.*
3 *Potentia coeundi anticipat tempus pubertatis.*
Carnalis copula,etiam inter minores,cōsummat matrimonium, sed non nixus ad copulam.

CAP. VIII.

1 ANobis. †Impuberes sponsalia ꝯhentes ante pubertatem separari nō debent, sed post pubertatem possunt,si ꝯdicunt sponsalibus, nisi copula carnalis interuenerit,& in effectu idem dicit tex. præcedens,nisi ꝙ addit de copula,& consensu tacito post aduentū pubertatis Primo ponitur qō. Secūdo solutio, ibi,ad quod. Casus lite.Quidam intra nubiles annos iunguntur nomine matrimonij, si vterq; vel alter antequā ad annos legitimos peruenerint,petant separari, quæritur vtrum sint audiendi? Rndet Papa,ꝙ cum ante annos legitimos, coniugalē cōsensum nō habeant, vlq; ad ætatē legitimā expectare tenentur: & tunc,aut cōfirmet matrimoniū, aut infirmet, nisi carnalis copula antea interuenerit, cum illa tps anticipare soleat
2 pubertatis.B.†No.primo,ꝙ quēadmodum impuberes contrahentes sponsalia, nequeunt ab eis relilire ante aduentum pubertatis, vt x.tit. proxi. ita & matrimonium ꝯhere intendētes: nam tale matrimoniū ante ætatem ꝯctum iuris interpretatione,sunt sponsalia de futuro, [a] vt no hic gl. & est hodie expressum in c.j.eo.tit.lib.6.Ex quo infertur, ꝙ sicut ante aduentū pubertatis nō licet resilire à sponsalib.veris,ita nec
3 à præsumptis. Secundo no.† ꝙ potentia coeundi anticipat tps pubertatis, & sic copula habita inter minores consummat matrimoniū, ꝙ intelligе,si vere interceſſit:secus in nixu ad copulam,vt ꝯ.eo.c.attestationes,vbi de hoc plene.

ADDITIO.

a ¶Sponsalia de futuro.Adde Bar.in l.quæsitū,& ibi bo.tex.ff de spon.& ibi latius Alex. & doc. vbi tenent, quod si matrimonium contrahatur per inhabiles ad contrahendū matrimoniū, sed sponsalia sic, valet in vim sponsaliorū,ēt si cōtrahatur per verba de præsenti, de quo plene per Gemi.in alleg.c.j.& ibi in apo.Cel.eo.tit.lib.6.& Pau.de Cast.consi.40.Zac.

SVMMARIVM.

1 *Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonij obligantur, nisi violentia intercedat.*
2 *Proximitas ætatis non sufficit ad contrahendū matrimonium, sed oportet,quod sit talis,quod carnaliter coniungi possint.4.*
3 *Malitia supplet defectum ætatis quoad matrimoniū contrahendū, sed non in alijs rebus agendis.& quid sit ista malitia.& eius diffinitio.*
4 *Proximitas ætatis,& potentia coeundi. an simul requirantur in matrimonio contrahendo,vel vnum de per se sufficiat.*
Carnalis copula etiam cum minore, an faciat sponsalia in matrimonium transire.
Potentia coeundi quomodo cognoscatur.

CAP. IX.

1 DE illis. †Minores apti ad matrimoniū, ex ꝯctu matrimonij obligantur:nisi violentia intercedat.Primo decisa consultatio. Secundo rnsio, ibi,respondemus.Casus lite. Quidam in minori ætate sponsalia ꝯhunt, & traducuntur: postmodum diuortiū petunt, minorem allegantes ætatē, aut vim sibi illatā cōquerentes, quæritur,quid iuris sit. Papa rndet,ꝙ si ita fuerint ætati proximi,ꝙ potuerunt carnaliter cōiūgi, ꝑtextu minoris ætatis, non sunt separandi,si vnus in aliū visus est cōsensisse: quia in eis malitia supplet ætatē. Sed cuiuscunq; sint ætatis se possunt per illatā violentiā excusare, nisi post violentiā consen-
2 sus accedat. Ber. † No. primo,ꝙ proximitas ætatis sola non sufficit ad ꝯhendum matrimoniū:sed oportet, ꝙ sit talis,ꝙ carnaliter coniungi potuerint, & hoc no. pro limitatione
3 c.sequentis.†Secundo no.ꝙ malitia [a] supplet defectum ætaa tis quoad ꝯhendum matrimoniū,& ad hoc quotidie allegatur,& quo ad propositū exponit malitia,i.vigor nālis,seu potentia coeundi,vt colligit ex verbis præcedentibus,ibi,quod potuerint cōiungi: non.n.sufficeret malitia in rebus agēdis,
4 vt in c.puberes,in §.fi.x.co.†Sed quæro,quia tex. requirit hic duo ad validitatē matrimonij,ꝙ sint proximi ætati, & ꝙ potuerint carnaliter cōmisceri, nunquid ambo requirant de necessitate?Sol.si incipis à primo, necessario requirit secundū:quia, sicut dixit, proximitas nō sufficit sine potentia coeundi,sed secundū bene sufficit sine primo:dūmodo sint de li capaces, ita ꝙ potuerunt discernere vires mrimonij, nam matrimoniū non ꝯhitur ex copula, sed ex ꝓsensu, x.tit.proxi.c.cum locū, sed disceptatio nō modica est inter doc. qūo deprehenditur ista potentia coeundi,quæ habet supplere defectum ętatis,quidam.n.vt Tanc.requirunt,ꝙ vere inter eos copula interceſſerit,quod ēt sequitur Host. exponendo tex. ꝙ potuerunt cōiungi,i. ꝙ de facto se cōiunxerint, sed Gor. Inn.Abb.& Io.An.tenent oppositum,dicentes satis, esse,ꝙ potuerint ꝯiungi.Quid.n.si iuuenis minor alias mulieres cognouit,vel si fœmina minor ab alijs fuerit cognita? certè nemo negabit matrim.ꝓsistere inter istos, ex quo apparet eos potentes ad copulā,& pro hac sniа habes gl.in c.vnico, c.tit. lib.6.sed de hoc non vī mihi magnum dubium,ex quo clare ꝓstat de potētia coeundi, sed dubiū est, qñ non ꝓstat clarē, sed tn̄ per signa, puta ex aspectu corporis, vel ex alijs signis intrinsecis mulier,vel masculus vī aptus ad copulam, & sen-
b sit Inn.hæc signa sufficere, [b] quod mihi satis placet, ar.c.seq. vbi nixus ad copulam cū consensu adhibito prope ætatē legitimā sufficit ad matrimoniū,pro quo facit litera, dū dicit ꝙ potuerint,& sic solum requirit potētiā, & vī eā requirere ex signis,dum dicit,si fuerint ita proximi ætati,&c.

ADDITIO.

a ¶Malitia. Tamen non supplet quātum ad ingressum religionis, vt hic per Inn.per gl.& doc.in c.postulasti, de regul.Idem quantum ad testamentum.l.qua ætate.ff de testam.cum ibi not.& per Abb. in c.attestationem in fi.infra eodem.
b ¶Sufficere.Facit l.j.§.si intelligatur.ff.de ædili.edi c. ibi plerumque signis quem tex.alleg.hic dom.Phil.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ante pubertatem,non facit matrimonium.*
Nixus ad copulam non facit matrimonium. 5.7.
2 *Nixus ad copulam,non declarat potentiam coeundi.*
3 *Maritus, & vxor possunt se adinuicem vendicare, & quam potestatem habeat alter in alterum.*
4 *Proximus,vel prope finem alicuius ætatis quomodo esse quis dicatur.*
5 *Impubes maior septennio adueniente ætate legitima, potest sine aliqua causa à sponsalibus & matrimonio resilire, licet mulierem sæpe nixum fuerit corrumpere.*
6 *Impubes factus pubes.si vult à sponsalibus resilire, concedenda est licentia ambobus.*
7 *Annus 14.in masculo,& 12.in fœmina debet esse completus, & si desciant aliqui dies,an teneat matrimonium.*
Consensus præstitus circa finem impubertatis, vel principium pubertatis,an faciat matrimonium.
8 *Confessio coniugum per se,& contra se an sufficiat.*
Index,si dubitatur,an mulier sit cognita,vel ne,quid agere debeat.
9 *Testes in matrimoniali causa recipi possunt post publicationem, imo post sententiam.*

10 *Ætas quæ requiratur in ingressu religionis,& an præueniatur ex discretione.*
11 *Iuramentum à reo exigi potest in causa matrimoniali,etiam si actor nihil probauerit.*

CAP. X.

1 ATestationes. †Cōtractus ante pubertatē ēt cū nixu carnalis copulæ,nō facit matri.Cōis diuisio. secūda ibi,ꝑsultationi.Casus lit. Quædā mulier ꝯxit mrimoniū cū quodā,ꝙ nōdū hēt 12.annos,tn̄ eam tentauit corrūpere,sed nō potuit,post modū ab ea recessit; vnde ipsa mulier petit il lū in suū maritū corā ordinario,testes ,pducti fuerūt in causa illa,dubitauit iudex qualiter in causa procederet. misit attestationes dño Papę.attestationib. illis inspectis,cōstitit domino Papæ,qđ iuuenis ille nondum attigerat 12.ann.quando ꝑfatā G.in vxorē accepit,licet nixus fuisset eā corrūpere; fm qđ vterq; cōfitebaī; mulier tn̄ credidit se virginē euasisse,sed ipse antequā puenisset ad 14.ann.ab ipa recessit, & cū ad ltios annos postmodū puenisset ab eadē petebaī in virū, rndet Papa illi cpo dicens, ꝙ si illa p idoneos testes probare nequiuerit ꝙ post,vel circa finē 14.anni pdictus iuuenis cōsensisset in eā recepto iuo ab ipso,ꝙ postq̄ ad ætatem legitimam peruenit,ipsam hre non consensit in vxorem, dictum iunenē à pdicta G.dēat separare, & dare vtrique lniam cum
2 alia cōtrahēdi.B † No.Primo,qđ solus nix[a] ad copulā nō declarat potētiā cocūdi,vide supra,de spon.c.iuuenis, & c.fin.
3 eo.ti. † Scdm no.ibi,vēdicare.& tene mēti, ꝙ vxor pōt vēdi-
a care[a] maritū,intellige eā adiecta de iure diuino, & canonico,qđ ēt tenet hic Host.nā multa iura hēt mulier in marito; adeo,ꝙ marit[a] nō dī hre ptātē sui corporis,nec ecōtra,vt in c.nō dēt.inf.de cōsā & af.vnde rōne hui[a] iuris posūt adinui cē sevēdicare,ar.l.1.§.p hāc ff.de rei vē. & tene ad hoc menti istū tex cū dicto Hos.licet cōtrariū senserit Io. And.ī addi. Spe.ī ti.q fil.sint legi.post prin.& seq. vī d.Ant.in c. non est, x. ti.px.sed primū dictū verius,vt latius dico ī c.illud, de pūm.
4 † No.ibi,circa finē 14.anni,iūcta gl.ꝙ qs dī ēē ꝓpe finē [b] ali-
b cuius ætatis,cū dīstat ab ea p sex mēles, qđ no. pro statutis. qs aūt dicet ,pximus alicui ætati, dic vt dixi.x.e. ca.ptinebaī.
5 † Itē no.mirabilē decisionē,ꝙ minor pubertate,maior tn̄ se ptēnio cōtrahēs spōsalia,vel mrimoniū,pōt aduenīēte ætate lima.sine alia cā resilire à talib.spōsalib.siue matrimonio; licet mulierē sæpe nixus fuerit corrūpere, & hoc ampliat. c.
6 de illis,sup.e. † Vlt.no.ꝙ si minor factus maior vult recedere
7 à spōsalib.dēt ēt maior dari lnia,ad alia vota trāseundi.In gl. 1.in fi.dic. ꝙ ille conat[a] nō facit spōsalia trāīre ī mrimoniū. vt ī c fi.x.ti.,px.sed ad aliū effectū hic induxit:nā induxit pūptionē,ꝙ circa finē 14.anni.iste erat potēs ad generandū, ex quo ante illā ætatē fuit nixus ad cōpulā;iō Papa mandat hic inquiri,vtrū ille iuuenis cōsenserit circa finē 14. ann. nā cessante pūm.cāta ex nixu copulæ,nō sufficisset cōsensus pūtus circa finem 14.anni;ga vbi nō cōstat de potētia coeūdi, expectaī pubertas ex annorū numero ,ī qua requirit,ꝙ annus 14.sit cōpletus in masculo, vt in l.fi. C.qñ tu.vel cu.facit tex.ī c.j.,px.licet Hos.hic dubitet,vtrū ī vlt. die 14.anni ī masculo vel 12.annl ī muliere valeat mrimoniū ꝯctū.nā vī.ꝙ sic sicut dicimus in testō,vt in l.qua ętate.ff.de testa.tādē vī hoc reliquere arbitrio iudicātis,cōsiderata habitudine personæ, satis mihi placet primū dictū fauore mrimonij,& iō nō deciat te iste tex.dū vī velle sufficere cōsensum prestitum circa
8 fi.14.anni.nā hic ꝑcessit nixus ad copulā,vt ꝑdixi † In glo.2.
c ibi,contra se cōfitebaī.no.gl.singulariter,ꝙ cōfessio [c] coniugis contra mrimoniū valet,quādo emanauit ab eo, qui stat ꝓ mrimonio;non enim est ꝑsumptio, ꝙ falsum confiteaī ꝯ se;dicit tamē Hos. hoc relinquēdū arbitrio iudicātis:nā posset fieri collusio inter coniuges volētes separari mrimoniū, nā fingerent lites,& ī ,pgressu cāæ is, ꝙ affirmabat se stare ꝓ mrimonio,cōfiteret cōtra mrimonium: & si iudex hoc suspiciaret,nō dret esse contētus tali cōfessione;sed facere mulierē inspici,an sit virgo; vel alias ,pbationes exigere contra mrimonium,nisi aliud impedimētum allegaret; vbi aūt cessat pūptio fraudis, stabit cōfessioni coniugis cōtra mrimo
9 niū,ex quo cōfitens stat ꝓ mrimonio. qđ multum notabis, qa multum lītat.c.sup eo,de eo ꝙ cog.consan.vxo.sueę. † In gl.ī ver.testes,ī fi.vel dic melius,secundum Host. ꝙ hoc operat fanor mrimonij.nā si non obstat snia, quo min[a] ,pbationes de nouo accipiant,in c.lator,& c.consanguinei,de re iudi.fortius non dēt obstare attestationū publicatio; de quo
10 tamē vide,qđ plene dixi in c.iurauit,de ,pb.In gl.pe.ibi, illud, dic, quod ille tex. ,pcedit quoad ingressum religionis, vbi ætas non ꝑuenit ex discretione,sed requirit ꝑcise numerus annorum,vt in c.1.de reg.li 6.& no.in c. postulasti, & in c.ad
11 nram.c.ti. † In gl.fi.Hos.& cōiter Doc.dicunt, ꝙ vbi agit de facto mrimonij,dēt sp iurm exigi à reo,licet actor nihil probet,vt veritas tanti sacri melius eluceſcat, quod no. & idem dic,vbi vertit periculū aiæ,vt no. Do.supra e.c.cōtinebatur.

ADDITIONES.

a ¶Vendicare.Imo.in d.c.illud,tenet,ꝙ tutius est seruare opi.Io.An. tamen sustinetur libellus,in quo simpliciter maritus vendicat,& debet concludere,per mediū possessionis, & non per mediū ratione dominij,Ang.in l.j.§.per hanc ff.de rei ven.per Cy.in l.fi inuira.C.de nupt.quod etiam ,pcedit si nunquam fuerit habita possessio vxoris.per Ang in d. c.per hāc.
b ¶Prope finem.Ale.consi.120.in 2.vol.ver.nec ob.fi discretis.
¶Adde quod polui in apost.ad istum in c.continebatur.nu.ix. in ver.bene facit.supra eo.ti.Zach.
c ¶Confessio.Nunquid autem confessio facta sacerdoti,probet in causa matrimonij,vide gl.tenentem,quod sic in c.tua nos, in gl.pe. supra, de spō. quam dicit sing.Ro.in l.fi non speciali.C.de testa.refert Ias. in l.j. §.huius studij.ff.de iusti.& iure.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inuita si aliqua maior,sponsalia contraxit cum minore, non tenetur illa expectare donec ad ætatem legitimam peruenerit 2.*
2 *Metus ita sponsalia,sicut matrimonium,impedit.*
3 *Verba de ꝑsenti cū impubere, nō mrimoniū,sed spōsalia de futuro faciūt.*
4 *Parentum minæ,iustum metum inducunt, & maxime in muliere.*
Maior cum minore contrahens, tenetur expectare minorem; donec ad ætatem peruenerit legitimam.

CAP. XI.

1 EX literis. † Si maior inuita contraxit sponsalia cū minore, non tenet ipsū expectare,donec veniat ad ætatē adultā.Cōis diuisio.Secūda ibi,cū aūt.Casus lit.Quædā puella 12. ann.despōsata fuit cuidā puero 9.vel 10.ann.& postmodū de voluntate parētū;& nō de sua, (vt dicebat) ad domum patris illius pueri ducta fuit inuita,& nolens;& minis parētū cōpulsa fecit ibi morā p annū, & tādē ad domū propriā est reuersa,dicēs;ꝙ nūq in eū ꝓsēsit,nec vult ꝓsentire;imo petebat lniam cū alio ꝯhēdi, ꝙrebaī qd iuris?Respondet Papa,cum dictus puer nōdū ad 14.ann.puenerit,nec ad eā carnaliter accessū habuerit,mādat,ꝙ si puella cōmonita ipsū noluerit expecta re.quousq; ad ætatē limā puenerit;& si est ita , vt ꝓpositum
2 est,tribuat liberā lniam cū alio ꝯhēdi.B. † No. 1. vnū bonū dictū ex tex.ꝙ sicut metus impedit mrimoniū ipso facto , vt in c.cū locū,x.ti.,pxi.ita & spōsalia de futuro , vt hic. nā licet isti intēderet ꝯhere mrimoniū; tn̄ ꝓp defectum ætatis alterius fuerunt spōsalia de futuro,vt in c.vnico,eod.ti. li.6.& tn̄
3 ipso iure non valuerunt ꝓp metum intercedentē. †' Secun-
a do no.ibi,minis parentum, [a] ꝙ minę parētum, [b] inducunt
b iustum metum,maxime in muliere,qđ ego admitterē, con-
4 siderata qualitate parētum,& minarum. † Vlt.no.ampliatio nē ad c.de illis,il.1.x.eod.ꝙ maior ꝯhens cum minore tenet expectare minorem, donec peruenerit ad ætatē legitimam, vt in c.de illis.hoc verum,nisi maior inuitus ꝯxit cum minore.tunc enim nō tenetur expectare minorē, vt est casus hic.

ADDITIONES.

a Minis parentum. Idem voluit gl.in c.accedens.supra,de cōuer. coniuga. & c.fi.infra qui cle.vel vouеu.Inn.c.causam matrimonij. supra de of. del. licet contrarium voluerit gl.in l.j.§.quæ onerandæ.ff.qua.re.ac.non datur,& male secundum Phi.hic.nam si metus reuerentialis in matrimonio non inducit iustum metum,vt hic,fortius non debet inducere in alijs contractib.cum in matrimonijs requiritur libera consensus c.Gēma, supra,de spon.quod est contra doctrinam Ang.in c. cum virum, supra, de reg.late per Bar.Alex.& alios in l.quæ dotis.ff.sol.mat.
¶Adde quod notaui in apo.ad istum in c.cum super,nu.3. in apo. in ver. mina,supra,de of.dele.& Pau.de Cast.consi.312.Zach.
b ¶Minæ parentum Hoc dictum refert & sequitur dominus Ias. in l. Titia, in prin.col.4.ver.Octauo adde,ff.de verb.ob.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia contracta cum minore septennio, per cohabitationem mutuā post septennium conualescunt,& inducunt pudho iustitiam;soluuntur tamen per matrimonium de præsenti.*
2 *Ætas superueniens cum alijs adminiculis,validat sponsalia.*
Sponsalia nulla ex defectu consensus, conualescunt, tacito subsequente consensu ex communi habitatione.
Impedimentum publicæ hon.oritur etiam ex sponsalibus cum minore septennio contractis;quæ postmodum superueniente ætate cōualescūt.
3 *Impedimentū publicæ hone. ortū ex sponsalibus,durat ēt illis dissolutis,*
4 *Impedimentum publicæ hone.nedum impedit matrimonium;sed etiam dirimit: licet carnali copula sit consummatum.*
5 *Consanguineam prioris sponsæ,etiā post sponsalia rupta cognoscens,peccat;& privatur saltem ad tempus potestate cōtrahendi matrimoniū.*
6 *Viro,& vxori quomodo,& quando credeatur,quoad copulam.*
7 *Incestuosus matrimonium contrahere non potest.*
Incestus an inhibeat perpetuo,vel ad tempus,matrimonium cōtrahere.

CAP. XII.

1 DVo pueri. † Sponsalia cōtracta cum minori septennio, per cohabitationem mutuam post septennium cōualescūt, & inducunt publicæ honestatis iustitiā,soluuntū per matrimoniū de prēsenti.Primo narrat factum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum. Secundo respon. ibi, quia igitur, Casus lit. Duo pueri. G.6. annos habens, & Guilielma 7. matrimonialiter sunt coniuncti, qui simul per tres annos mãserunt; & sic sponsalia tenuerunt, quæ ab initio non valebant, postmodũ pater puellę ipsã copulauit cuidã alio M.nomine, cũ quo pacifice per septẽ annos permansit, tandẽ dimisit eandẽ, quia credebat ipsam aliũ virum habere, cum quo primo fuerat desponsata. Dictus. G. ad annos discretionis peruenientes. cũ alia ꝯhendi licentiam postulauit; qua obtenta cõtraxit cũ quadã. S. nomine consobrina dictæ. G. & cum ea per aliqđ tẽpus cohabitãs. vt dicebat, non cognouit eandẽ; ipsa tñ se ab eo cognitã asserebat; postea vero pater Guilielmæ, cũ vidisset eã à secũdo viro dimissam; cõpellit dictũ G. vt S. neptẽ suã dimitteret, & ad G. rediret, q̃ postmodum p biẽniũ cohabitauit eidẽ; q̃situm fuit à Papa, qd super his esset agendũ, & ipse respõ. ꝙ inter Guilielmũ, & Guilielmã, nõ fuit matrimoniũ, puerili ætate impediente; & licet postq̃ nupsit alij, potuerit aliã ducere vxorẽ, Guilielmæ tñ ꝓsobrinã habere nõ potuit, pp publicã honestatẽ; siue eam cognouerit, siue non, nec ad Guilielmã poterit redire, qa fuit alteri legitimè copulata, cũ ergo Guilielmus dicat se nõ cognouisse. S. cõsobrinã G. aliã si voluerit, poterit ducere in vxorem, & S. alteri viro poterit copulari, & cũ fuerint separati, pœnitẽtia debet vtrique iniũgi ad tẽpus, pro vitando scandalo: si vero constaret Guilielmum. S. cognouisse, neutri, altero viuente dabit licentia cõ trahendi, & Guil. remanebit cum Mathæo, imposita ipsi. M. ad tẽpus pœnitentia competenti; quia pro sua voluntate sine iudicio ecclesiæ dimisit eandẽ Ber. † No. primo, ꝙ sponsalia nulla ex defectu consensus, cõualescunt ex tacito consensu. interueniente ex cõi cohabitatione, & ex istis oritur publicæ honestatis iustitia; sicut ex sponsalibus cõtractis tẽpore maioris ætatis; & hoc clarius probatur ꝛ. eodem, c. literis, & c. accedit. † Secundo no. impedimẽtum publicæ honestatis ortũ ex sponsalibus, durare etiam sponsalibus legitime dissolutis; & idẽ vꝫ probari supra eo. c. accessit † Tertio no. qđ impedimentum publicæ honestatis, nedum impedit matrimonium, sed etiã dirimit; quantumcunq; copula in mrimonio interceserit; & hoc no. nã istæ ꝫxit matrimoniũ cũ ꝓsobrina prioris sponsæ, & eã cognouit: & nihilòminus dicitur, ꝙ non est matrimoniũ: & mandatur eos hic separari, facit ca. vnicum, eo. tit. lib. 6. & c. 1. de spon. eo. lib. † Item no. ꝙ cognoscẽs consanguineã prioris sponsæ, ẽt post spõsalia rupta, grauiter peccat; adeo, vt priuetur, saltem ad tẽpus, potestate ꝓtrahendi matrimonium. † Vlt. no. ꝙ nedum creditur marito, qñ dicit se cognouisse vxorẽ, vxore negante, vt in c. cõtinebatur, supra e. sed etiã creditur si negaret copulã muliere asserente oppositum; tñ dicit Host. & si per copulã cõfirmaretur matrimoniũ, staretur potius assertioni mulieris offerẽtis copulã, q̃ dictis viri negantis copulã; & hoc in fauorẽ matrimonij, qđ no. Et ad istũ tex. respondeo, qđ hæc copula nõ faciebat ad cõfirmationem matrimonij; sed potius veniebat ad delictũ probandum; quia matrimonium nõ poterat esse cũ ꝓsobrina prioris sponsæ, & ex sola confessione mulieris nõ debebat vir puniri. † In gl. in ver. dabitur. ibi, ꝓpter delictum vtriusque. & sentiunt hic doc. ꝙ ille commisit incestum, ducẽdo, & cognoscendo cõsobrinam prioris spõsæ. Sed tũc opponitur ad literã, quæ mandat vtrunque istorum stare sine matrimonio, altero viuente; nã delictũ incestus priuat perpetuo facultatẽ ꝯhendi mrimoniũ, vt in c. 1. & c. discretionẽ. ꝛ. de eo, q. cog. consan. vxo. suæ. Sol. metu ꝯ trarij Doc. supplẽt ad tex. maximè; sed hæc suppletio impropriat literã, cũ nõ sine misterio dicit, altero viuẽte. Ideo dicẽ, ꝙ quoad hoc propriè nõ fuisset cõmissus incestus; qa ex spõsalibus nõ est orta affinitas inter spõsam & ꝯsanguineos spõsæ; sed publica honestas dũtaxat; iõ nõ dẽt iste tm̃ puniri sicut si cognouisset affinẽ; ideo Papa hic tẽperauit sentẽtiã, & ad tẽpus interdixit facultatẽ ꝯhendi; & forte dixit, altero viuẽte; qa vulgariter isti putabantur maritus & vxor; vnde, ne videat transire ad secũda matrimonia, vt delictũ nõ esset prorsus impunitũ, Papa processit, vt hic dicitur; & sic dico, ꝙ hic est casus specialis, prouidẽs ꝯ cõtrahentem matrimonium, obstante publica honestate, & ductam cognoscentẽ.

SVMMARIVM.

1 *Accusari nõ põt matrimoniũ, qđ non est, vt si cũ minori septennio sit cõtractũ; denunciari tñ potest impedimentũ, ne in posterũ cõtrahatur. 3.*
2 *Sententia super libelli ineptitudine lata interlocutoria est: habet tamẽ vim diffinitiuæ, quia primam diffinit instantiam.*
Appellari an possit statim viua voce ab interlocutoria.
3 *Priuatio præsupponit habitum.*
4 *Pronunciatio iudicis saluis exceptionib. quid operetur.*
Exceptiones dilatoria possunt discuti post litem contestatam, si iudex eas reseruauit.
5 *Pronunciatio super non petito, fatua est.*
Pronunciari potest super vna parte, quãdo plura sunt petita, & reliqua per iudicem recipiuntur.
6 *Libellus plura põt continere, & pars inepta, nõ põt vitiare modũ apti. Rescriptum plures gratias cõtinens, surreptio in vna, nõ vitiat reliqua.*
7 *Denunciatio impedimenti matrimonij quomodo fiat.*
8 *Acta contra legem viuam, vel mortuam, an sint nulla.*
9 *Matrimonium contractum contra interdictum Papæ, etiam cum clausula decreti irritantis, tenet, alio non obstante impedimento; in hoc tamen varia est opinio.*
Papa habet amplam facultatem super matrimonio non consummato.
10 *Inferior à Papa non potest impedire virtutem matrimonij ex aliquo temporali impedimento; nam & in ipso Papa dubium est.*

CAP. XIII.

1 AD dissoluendum. Accusari non potest mrimonium, ꝙ non est; vt si cũ minori septẽnio sit cõtractum: denunciari tamẽ põt impedimẽtum, ne cõtrahat in posterũ. Et tria facit. Primo narrat factũ. Scđo interloquitur ibi, interloquẽdo. Tertio ꝓhibet, & decernit, ibi, ne vero. Casus lit. Quidã noïe Io. ꝫxit mrimoniũ cũ quadã puella. S. noïe, intra septẽniũ cõstituta; tãdẽ ex parte puellę accusãbatur, mrimoniũ pp cõsãguinitatẽ, & dũ testes ꝓducerent ad ꝓbãdã cõsãguinitatẽ, ꝑdictus Io. multas exceptiones ꝓpoſuit, ꝙ quas intẽdebat accusatores ab accusatione repellere. cũ sup exceptionib. ipsis fuisset multipliciter disputatũ, Papa auditis q̃cunq; ptes ꝓponere voluerũt, interloquẽdo ꝙ nũciauit inter ꝑdictũ iuuenẽ & puellã, nec mrimonium, nec spõsalia fuisse cõtracta: qa puella nõdũ ad 7. annũ peruenerat; vnde accusãtio locũ hr̃e nõ poterat; cũ nõ esset q ltima posset accusari; sed dnũciari poterat ꝯsanguinitas, vt interdiceret mrimoniũ cõtrahendũ. vnde dominus Papa statuit terminũ ad denũciationẽ ꝓbãdã, ſaluis exceptionib. ꝓpolitis, ac ẽt ꝓponẽdis. Ne vero ī puellã aliquid interim attẽtet, dicit Papa, ne ī negotio vlterius ꝓcedat de nouo, donec cesserit a denũciatione, vel ea ꝓbata, ordine iudiciario ꝓcedatur ꝙ si cõtra hoc mãdatũ in ꝓiudiciũ puellæ aliqd fuerit attẽtatũ, illud decernit Papa irritũ, & inane. B. † No. primo ibi, interloquẽdo ꝓnũciamus, ꝙ sniã lata sup ineptitudine libelli,
2 a est interlocutoria, [a] hẽt tñ vim diffinitiuæ; qa diffinit primã instantiã, & pro hoc cõsuluit Io. Cal. ꝙ ab hac sniã põt appellari viua voce in cõtinẽti, sicut appellat a diffinitiua, in l. 2. ff. de ap. & 2. q. 6. c. ci q diffinitiua. Contrariũ tñ hic tenet Gal. per istũ tex. in ver. interloquẽdo, & per c. suã, de ap. Sed certe licet sit interlocutoria, & sic loquant̃ ista iura; tñ ex quo habet
b bet vim diffinitiuæ, [b] & cessat rõ. c. vt debitus, de ap. videtur ꝙ ab ea possit appellari, vt à diffinitiua; de quo remitto me
3 ad ea, q̃ plenius dixi in c. quenit, de ap. † Scđo no. ꝙ mrimoniũ nullũ ex defectu ꝓsẽs, accusari nõ pt; & quotidie allegat̃ ꝙ priuatio ꝑsupponit habitũ, de quo in l. decẽ. ff. de ver. ob. & 32. q. 2. in c. ꝙ vero nõ formatũ, & ibi est gl. cõsimilis gl. no
4 stræ, in ver denũciari. † No. tertio ibi, ſaluis exceptionib. &c. ar. valde singulare, ꝙ si iudex ꝓcedit ad lit. cõt. vel ea, quæ solẽt fieri post cõtestationẽ in cã, in qua nõ requirit ꝓtestatio cũ ꝓtestatione, ꝙ exceptiones dilatoriæ sint ſaluç, nõ ꝙ hoc irritet ꝓcessus iudicis, sed tenet mero iure, saltẽ parte nõ appellãte, & sic est casus no. in quo exceptiones dilatoria pol-
c sũt discuti post lit. cõt. si iudex eas reseruauit [c] à principio; ꝙ
5 lati⁹ tãgo in c. exhibita, ꝛ. de iud. Contra tex. op. vꝫ. n. ꝙ † incẽptè Papa statuerit terminũ ad denũciationẽ ꝓbãdã; ex quo .n. ps accusauerat, & nõ denũciauerat, fatuũ est ꝓnũciare sũ ꝙ non petito. l. fi. C. de fidei. & ī l. licet Heli, de simo. So. Ho. ꝙ fortè

ADDITIONES.

a ¶Interlocutoria. Mirum est, ꝙ non allegauerit Bar. in l. Titia. ff. de acc. vbi concludit, ꝙ sententia lata ab obseruatione iudicij, est interlocutoria, quando absoluitur propter libellũ male conceptum; sed si fertur, ꝙ de cætero non possit agi, dicitur diffinitiua, vt per istum, in c. examinata, ꝛ. de iud. per Arch. xx. di. c. 1. Pe. de Anch. in cle. fi. de ap. decidit secundum no. per Bar. in d. l. Titia Bal. in l. fi. C. si tut. vel cura. & in auth. qui semel. C. quomodo & quando iudex, in 4. col.
Interlocutoria. Quomodo cognoscatur sententia interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuę, latè tradit Fel. in rub. supra, de re iud. & ibi col. penult. tradit, quod sententia absoluens ad obseruationẽ iudicij est sententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. S. S.
b ¶Vim diffinitiuæ. Adde late, vt per Ang. consi. 114.
c ¶Reseruauit. Adde Bar. in l. al e à quo. §. de testõ. ff. ad Treb. & ibi per Im. & per Abb. in c. cum contingat, supra de of. del. Bal. in l. eam quam. C. de fideic. ver. quæro quid operetur illa reseruatio. Bar. in l. fi. ff pro suo. Bal. in l. si ea. C. qui accus. nõ pos. Bart. tamen in sua disp. incip. accusatus de vi turbatiua, tenet, quod talis reseruatio non potest fieri, nisi de consensu partium. Potest considerari, aut pars offert se incontinẽti velle probare, & iudex non potest facere reseruationem, aut non offert se incontinenti, & tunc poterit, quod si statutum diceret, quod iudex procedat reseruatis exceptionibus, de quibus intelligatur, glo. est in cle. 1. de sepul. & fru. per Bal. in l. exceptionem, C. de prob. in vlt. col. plene per Ale. in d. §. fi de testamento, qui allegat hunc tex.

fortè libellus cõtinebat accusationẽ, & denunciationem, vt qa dicebat, accusõ; & denũcio: vnde repulsa prima parte, tã-
6 quã inepta, Papa ꝑfixit terminũ sup secũda parte libelli. † No. singulariter hoc dictũ, ꝙ licet libellus sit vnicus; tamẽ si põt comprehendere multos modos agendi, quorũ aliqui sunt
a inepti, [a] pars inepta nõ habet vitiare modum aptum. Idẽ est in rescripto apostolico cõtinẽte plures gratias; vt surreptio in vna non vitiet reliqua: vt est pulcher tex. in c. si co tpe, de rescr. lib. 6. & solue secũdum Host. qđ Papa ex officio ꝑfixit terminum ad probãdum denũciationem, sed prima solutio
7 melior; qa nõ põt dici denũciatio, si pars nõ denũciat. † In gl. ī ver. denũciare, ibi, sine aliqua admonitione. no. bene gl. ꝙ cum denũciatur impedimẽtum mrimonij, nõ est necesse prius admonere partem, sicut seruatur ī denũciatione euãgelica; de qua tamen remitto ad plene notata, in c. nouit, de
8 iud. † In gl. fi. ibi, secus esset, si clausula, vꝫ hæc gl. velle, ꝙ gesta cõtra mãdatum Papæ teneãt, si in mã dato nõ fuit appositа clausula decreti; sed cõtrariũ notabiliter dicit Inno. in c. fi. đ accusꝫ. vbi dicit, ꝙ sicut gestum cõtra legem mortuã est nullum, vt in l. nõ dubiũ. C. de legi. ita & ecõtra legem viuã. nam Papa est lex viua in terris. 9. q. 3. in c. ipſi. Et ad c. dilectus, alle.
9 in gl. dic, vt ibi plene dixi, vide ad materiã gl. fin. ī cle. 1. de iure pat. † Et in fi. gl. no. singulariter istã glo. ꝙ mrimoniũ [b] cõ
b ctũ cõtra [a] interdictũ Papæ, ẽt cũ clausula decreti irritãtis, te-
c net mero iure, [c] alio impedimẽto nõ ſuppositо. & idẽ vꝫ tenere In. sentiẽs aliud esse in sponsalib. tenet Host. ꝛ, qa interdictum Papæ est fortius, q̃ mrimonium nõ cõsummatũ; cũ super illo possit statuere secũdum libitũ, vt in ca. ex publico, de cõuer. ꝛiu. Alij distinguũt inter clausulã generalẽ, & clausulã spãlẽ, vt primo casu nõ irritet mrimonium, scđo sic; ex quo constat de intentione Papę; sed ego distinguerẽ, ꝙ aut interdictũ Papę hẽt ppetuã cãm, ꝓhibitionis; & tũc mrimonium est nullum. Aut tpalem, & tũc mrimoniũ tenet & decretũ dẽt referri ad cãm, vt sic durãte cã, dẽat mrimoniũ separi; & ꝓ hac distinctione; vide gl. no. in c. tua, de spon. duo. facit gl. in l. nõ dubium, ꝑal. In casu vero nostro interdictũ nõ hẽbat ppetuã cãm ꝓhibitionis, quia pp litis pẽdẽtiã fuit op
10 positũ decretũ irritãs &c. † Notabis tamẽ, ꝙ inferior à Papa
d nõ põt impedire virtutẽ mrimonij ex aliquo impedimento tpali. nam in ipso Papa [d] est dubium; vt patet ex prædictis.

ADDITIONES.

a ¶Quorum aliqui sunt inepti. Adde Lanf. de Oria. in c. quoniam contra falsam ver. in iudicio autem; & ibi in apost. Cel. supra, de proba. Zach.
b ¶Quod matrimonium. Vide Fel. in c. ex parte, co. pen. ver. quartus casus. supra, de consti. Seb. Sap.
c ¶Mero iure. Adde Do. de Ro. deci. 1. vbi ẽt de ꝛ. præceptum episcopi. Adde gl. & ibi Arch. & Gem. in c. vir cum propria, in fi. & ibi in Apo. Cel fic. fi ad Ge. 33. q. 4. Zach.
d ¶In ipso Papa. De potestate Papæ circa matrimonium, vide remissiue per Fel. in c. que in ecclesiarum, col. 6. ver. secunda cõclusio, supra, de ost. S. S.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per verba de præsenti cũ impubere, in qua malitia non supplet ętatem, non matrimonium sed sponsalia sunt, etiã si subarrhatio interceserit.*
2 *Puella circa 12. annum constituta non est habilis ad matrimonium contrahendum; nisi aliter sit potens concipiendum.*
3 *Circa, plus, & vltra, quid, & quantum importent.*
4 *Annuli immissio non inducit matrimonium, vbi ætas deficit.*
5 *Ætatis defectus per paucos dies, an matrimonium vitiet; & an illud per superuenientiam ætatis legitimæ validetur.*
6 *Annus 12. in fœmina, & 14. in masculo, quoad matrimonium, an debeat esse completus, vel sufficiat, quod sit inceptus, vel prope finem; sic quo ad testamentum.*
Perseuerantia tridui post ætatem, an conualidet gesta ante ætatem.
7 *Subarrhatio est de sponsatio facta mutuo consensu interueniente, per missionem annulli.*
Annulli immissio, matrimonium non facit; nisi verba apta ad contrahendum matrimonium præcedant.
Annullus debet poni in quarto digito, vbi est quædam vena sanguinis procedens. vsque ad cor.
Annulli immissio, præcedentibus verbis, de futuro sponsalia facit.
Annulli immissio, & arrharum traditio regulant contractum, secundum præcedentia.
Consuetudo si est, ꝙ in matrimonio cõtrahendo tradatur annulus cum certa solennitate, si probatur annuli traditio cum illa solennitate, probatur, & matrimonium esse contractum.
Matrimonialis cã fauorabilis est, & in dubio ꝓ matrimonio iudicatur.
Annullus si datur in manu, præsumitur donatio.

CAP. XIIII.

1 IVænobis. † Si quis per verba de præsenti ꝯhit cum impubere, in qua ætatem malitia non supplet, intelligit non matrimonium, sed sponsalia contraxisse, ẽt si subarrhatio interceserit. Primo qõ. Secundo distinguens responsio, ibi, qa

vero. Casus lit. Quidã filiam suam circiter 12. annũ habentẽ desponsauit cuidã nobili, q̃ subarrhauit eãdẽ, ꝓ annuli imissionẽ, consensu mutuo accedẽte; postmodũ puella ipsa fuit alteri copulata. dubitatũ fuit, virũ ista puella deberet remanere cũ secundo, an deberet redire ad illũ, cui primo fuerat desponsata? Consul. Pa. respondet, qa non constitit ei, cuius ętatis esset puella; cũ primo viro extitit desponsata; cũ dicat, ꝙ circiter 12. annos habebat; vel vtrum malitia suppleret ętatem, dicit, ꝙ si puella nubilis non erat ætatis, cum primo viro extitit desponsata, & ætatem in ea prudentia non supplebat, ꝓculdubio inter eos non matrimonium, sed sponsalia contracta fuerunt; quamuis ab ipso viro eadem puella fuerit subarrhata; & ita remanere debet cum secundo, cũ quo
2 postea contraxit in ætate legitima. B. † No. primo, ꝙ puella circa 12. annum constituta nõ est habilis ad cõtrahendum
3 matrimonium, nisi aliter esset potẽs ad concipiendum. † Se
a cundo no. qđ p ista verba, talis est circa [a] 12. annum, vel talis possedit circa 12. annos, vel quid simile, nõ probatur certũ, & determinatũ tps. & facit contra testes deponẽtes, de quo vide, quod no. in c. licet, de proba. à iure. n. non est determinatũ quantũ tps cõprehendat hæc dictio, circa, sicut dictio
4 plus, & vltra. l. hæc adiectio. ff. de verb. sig. † No. qđ immissio annulli non inducit matrimonium, vbi ætas deficit in con-
5 tractib. † Sed quæritur, pone ꝙ puella distet à 12. anno completo per triduũ dnntaxat, nunquid sit habilis ad ꝯhendum matrimoniũ? Host. tenet, ꝙ sic, si perseuerat in eodẽ proposito per triduum post ætatem perfectã, & tenet mrimonium contractum ante tps. alle. c. ad nostram. de reg. Aduerte, nã ꝓ hoc sentit Host. non tenere matrimoniũ contractum ante 12. annum cõpletum. Itẽ, ꝙ non conualidetur ex superuenientia ætatis, nisi detur perseuerãtia tridui. Vin. dicit, quosdã
6 tenere, ꝙ annus debet esse completus. † Item secundũ alios sufficit, ꝙ sit inchoatus; ipse vero tenet, ꝙ in masculo requiritur ætas 14. an. & in fœmina 12. & ꝙ in vltima die prostremi anni teneat mrimoniũ ꝯctũ, sicut dicimus in testõ, vt valeat si fuerit cõditum in vltima die 14. anni, vt in l. qua ętate. ff. de testa. Vlt. dicit Host. relinquendũ hoc arbitrio iudicantis. Ioã. An. in testõ dicit satis ꝓcedere, qđ tenet Vin. vnde refert Iac. de Bel. disputasse, ꝙ si puer multũ prudens distabat à 14. anno per triduũ, ex quo nõ cõpleuit 14. annũ, nõ põt facere valide testm̃ per illã. l. qua ætate, sed respectu matrimonij hoc relinquendũ est arbitrio iudicantis, fm̃ eum, qui ex multis habebit considerare, vtrũ ante ætatẽ completam sit potens ad generandũ. Et rõ diuersitatis est, qa mrimonio statuitur ætas, nõ pp se simpliciter, sed respectu potentiæ coeũdi; sed in testõ simpliciter pp se. & crederẽ, ꝙ vbi de potẽtia cocundi nõ cõstaret, saltẽ ex signis, & ante ætatẽ cõpletã, nõ teneret matrimoniũ, nisi saltẽ in vltima die postremi anni, neque placet Io. An. & alijs Doc. opi. Host. vt exigat̃ ꝑseuerãtia tridui post ætatẽ cõpletã; qa c. ad nostrã, loquitur in professione tacita. nos aũt loquimur in matrimonio expresse
7 contracto, vbi non requiritur ꝓbatio, sicut in religione, & hoc tenebis. † In gl. 1. in fi. no. gl. qa quotidie allegatur, & vide gl. clariorẽ, in c. tenor, de re iud. tractat etiã gl. in c. fœminæ. 30. q. 5. & ꝓprie subarrhatio est desp̃satio mutuo cõsensu interuenięte facta per immissionẽ annuli. Et cõcludendo
b hãc materiã post Doc. dic, ꝙ qñq; p immissionẽ annuli [b] ꝓcedũt verba, & tũc ad illorũ sensum declarat effectus immissionis annuli, nam si præcedunt verba apta ad contrahendum matrimoniũ, immissio annuli declarat matrimonium, & debent mulieri annuli imponi in quarto digito, quia (vt refertur) ibi est quędam vena sanguinis, vsque ad cor protẽdẽs ideo in signũ mutuæ dilectionis imponitur annulus. de quo vide latius per tex. in c. femineꝫ. Si vero præcedunt verba apta solummõ ad sponsalia, tũc annulus solum denotat spõsalia, quia traditio annuli ex se nõ denotat aliquẽ contractũ; sed regulat̃ secundum ꝓcedentia, sicut dicimus in arrhis, vt Insti. de contrah. emp. in prin. Aut præcesserunt verba vnius tm̃, & tunc idẽ, vt immissio annuli habeat denotare verbum expressum, vt tenet gl. in c. pe. supra ti. ꝓx. Si vero verba non intercesserunt, aut non apparet de consuetudine, nec ex fa-
cto

ADDITIONES.

a ¶Circa. De teste deponente, quod Titius possedit x. annis vel circa vide p Gui. in l. & si post tres, & ibi per Ale. ff. si quis cau. & per Ale. consi. 120. in 2. vol. & quando testis deposuit esse ætatis xl. annorum, vel circa per Alex. consil. 87. in d. vol. Cor. consi. 179. in 3. vol. per Bal. in l. Celsus. ff. de vsuca. in vlt. col. & in l. si quis in suo, in prin. C. de inof. testa.
¶Circa. vide Abb. in c. ex parte, col. 1. supra, de testi. spo. Aret. in l. qui Romæ. §. duo fratres. col. 7. ff. de ver. obl. vbi ponunt de hac dictione, circa, de qua etiam per Ale. in consi. 159. incip. viso processu causæ vertentis, col. vlt. in 5. vol. vbi dicit, quod quando testis deponit de tempore per dictionem, circa, nunquam dicitur concludenter probare. Seb. Sap.
b ¶Annuli. Vide plenum consi. Alex. consi. 150. in 5. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cto circunstanti pōt aliquid certū percipi,nō iudicatur pro mr̄imonio.qa cū hoc sit signum ad multa æquiuocū, nō ꝓbat certū qd̄ dicisē; vt in c.illud,de p̄sum. Aut constat de cōsuetudine,vt puta in mr̄imonio ϑhendo solet tradi anulus, cū certa solennitate: & tunc ex quo anulus ꝓbatur traditus cū solennitate,quæ solet interuenire in mr̄imonio, satis probatur matrimoniū ϑctū, & in hoc casu intellige istā gl. & gl. in d.c.fœminæ.In dubio tn̄ semper est iudicandū pro matrimonio,quia res est fauorabilis,vt in c.literis,de ꝓb.& c. fi. de re iud.dicit tn̄ do.Ant.hoc ꝓcedere,si ponitur in digito; sed si traditur in manu,p̄sumr̄ donatio.vnde dixi; credo tamen in hoc spectandā consuetudinē loci.Si autē datur à parentibus dicit d.Ant.ꝙ præsumitur donatio,& nō sponsalia,ꝙ satis potest admitti;nisi consuetudo foret in contrarium.

De clandestina desponsatione. Rub.

Quia matrimonia, & sponsalia quandoque ϑhuntur palam,quandoque clandestine;ideo post generales rubricas p̄cedentes, subijcit istam rubricam specialem, de clandestina desponsatione:nam quandoque puellæ subducuntur, & inducuntur ad ϑhendum clam à parentib. & ꝙa de tali matrimonio posset dubitari,ideo,&c.De materia vide 30.q. 5.& 3. q.4.c.consanguineorum,& non reperitur alibi.

SVMMARIVM.

1 *Alleganti matrimonium,incumbit onus probandi illud.4.*
Præsumptio non fit pro clandestino matrimonio.
2 *Clandestinitas non vitiat matrimonium, solus enim consensus sufficit,licet clam sit præstitus,peccant tamen sic contrahentes.*
Collatio beneficij clandestina,tenet.suspitione tamen non caret.
Electio clandestina non valet.
3 *Viro licet credatur super copula contra mulierē negantem; secus tamē est circa essentiam matrimonij.*
4 *Alleganti incumbit onus probandi.*
5 *Dispositio debet intelligi cum aliquali impropriet ate,pro vitanda absurditate,vel violatione aliarum regularum.*

CAP. PRIMVM.

1 SI quis. †Hoc dicit secundum cōem intellectū.Ei,qui asserit mr̄imoniū, incūbit ꝓbatio. Vel sic. Pro clādestino mr̄imonio nō p̄sumit; sed illud allegāti incumbit onus probandi.Primo thema.Secūdo determinatio, ibi, viro. Casus lit.Si aliqs occulte desp̄sauerit aliq̄ mulierē, & ipse cā petat postmodū in vxorē, & ipsa negat desponsationē,vir debet hoc probare,& econtra,si vir hoc negauerit,mulier hoc
2 ꝓbare dēt, aliàs absoluatur vterq;. B.† No. ꝙ clandestinitas
a nō vitiat [a] mr̄imoniū;solus ergo ϑhentium consensus sufficit ad mr̄imoniū,licet clā sit p̄stitus,q̄q̄ peccent sic clandestinè contrahentes,vt j.co.c.fi.& 30.q.5.in c.aliter, iuncta glo. Idem est in collatione beneficij,quāq̄.n. collatio clandestina
b nō careat suspicione, [b] tamen tenet, si de ea quoquo modo fides fieri dēt.de quo vr̄ textus optimus in ca. vnico,de eccl. benefi.secus in ele.illa.n.non valet,de quo in ca. quia pp , de
3 ele.& in c.fi.e.ti.li.6.† No.ꝙ licet credatur masculo super copula contra mulierem negātē,iuxta ea,quæ habent in c.cōtinebatur,ϑ.ti.prox.tamen secus est circa essentiā matrimo-
4 nij† In gl.1.in fi.& hæc lectura vltima cōiter tenetur p Doc. ex quo.n.lr̄a sic pōt intelligi,licet cū aliquali impropriatione,non debemus violare alias regulas iuris,qb. cōiter cauetur,ꝙ asserenti incumbit onus probādi, vt in iur. alleg. in gl.
5 † Et no.in gl.iuncto tex.ꝙ pro vitanda absurditate,vel violatione aliarum regularum, debet dispositio intelligi cum aliquali impropriet ate,si aliter saluari non potest.pro quo bene facit tex.in c.cum dilectus,de consue.

ADDITIONES.

a ¶Non vitiat.Alij cōtractus,si fiant clàm valent.l.ab Anastasio.C.mā. & ibi Bal.Inn.in c.1.de fi.instr.& est magna suspicio contra notariū,& instrumentum,sententia tamen clam lata non valet.l.cum sententiam. C.de sēten.late Bal.in l.3.C.de sum.Tri.& fi.cath.adde ꝙ ad probationem actus clam facti,requiruntur testes,gl. est sing.in Auth. de instr. cau.& fide. in ver.hoc sancita,quam sequitur hic Phi. Fran. quod est notandum ad l. vbi numerus.ff.de testi.& c.in nomine. supra,de testi.
b ¶Careat suspicione. Vide Abb. in c.1.supra vt ecclesiastica bene.& in c.cū olim,col.pen. supra,de causa poss.& prop.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non iudicat de occulto matr.approbat tamē illud.si publicatur.*
Negans matrimoniū,quod ab altero clam contractum esse dicitur, non compellitur.si aliter probari non potest.
2 *Iuramentum est exigendum à reo in causa clandestini matrimonij etiā actore non probante,tamen distinguendum est.*
3 *Viro,& mulieri asserentib.matrimonium,creditur, ac si matrimoniū esset in conspectu ecclesiæ ab initio contractum.*
4 *Filij nati ante publicationem matrimonij,censentur legitimi.*
5 *Publicatio clandestini matrimonij qualiter fiat.*
6 *Confessio viri,& mulieris de matrimonio clandestino, non præiudicat, matrimonio publice contracto.*
Publicum matrimoniū præiudicat clandestino;& quid iuris si per vnū testem,& famam pro clandestino,iudicatur.
Probatio per vnum testem,& famam quid operetur.
Fama non semper semiplenam facit probationem.

CAP. II.

1 VOd nobis. †De mr̄imonio occulto non iudicat ecclesia, approbat tamen illud publicare volentes,& hēt duo dicta. fm, ibi,verum.Vel sic,& clarius,literæ inhærendo.Qui matrimoniū clādestinè ϑxerunt,altero negāte,vel vtroq; nō apparente legitima exinde probatione, simul cohabitare ab eccle.nō compellunt,& si illud publicauerint;tanquā in cōspectu ecclesiæ factū comprobabitur, nisi aliqua rationabilis cā subsit,quæ impediat.Casus lite.Aliqui ϑhunt matrimoniū occultè;ita ꝙ probatio fieri nō possit, quæritur quid iuris sit?dicitur; ꝙ ab ecclesia non sunt aliquatenus compellēdi,si alter negauerit. Veruntamen,si illi voluerint publicare, ab eccl.talia mr̄imonia recipiēda sunt,& approbanda, tanq̄
2 à principio in conspectu ecclesiæ contracta fuissent; nisi aliqua rationabilis cā impediat.B. † No.primo, ibi, aliquaten' compellendi, ar.ꝙ vbi deficit oīs ꝓbatio mr̄imonij, non est
3 rct. † No.2.ꝙ super ϑctu matrimonij dēt credi [a] simplici ver
a bo ipsorū ϑhētium, & hētur perinde tale mr̄imoniū,ac si ab
4 initio in conspectu ecclesię fuisset ϑctum,vt in tex. † Ex quo inferunt doctores,ꝙ proles nata ante publicationē est cen-
5 senda ltīma,ꝙ est notandū . † Qualiter aūt dēat fieri ista publicatio clandestini matrimonij, dicūt Doc. ꝙ fm formā c.
6 seq.† In gl.2.in fi.intellige de alio matrimonio publicè ϑcto, cui non dēt præiudicari per solā confessionem illorum,qui dicunt prius contraxisse; imo plus dicit Vinc. ꝙ manifestū matrimonium p̄iudicat clandestino, ēt si habeat pro se vnū testē,& famā, ꝙ dicit Gas.bene notandū. Sed hoc dictū non vr̄ placere domino meo,d.Car.mouet,quia vnus testis,& fa-
b ma [b] plene ꝓbāt,vt no.gl.in c.1.de ap.& c.veniēs,li.1.de testi. Sed saluādo primū dictū posset dici, ꝙ vbi alia probō aptior cōcurrit cū fama,& vno teste, ꝙ tunc standum est ꝓbationi clariori licet testis,& fama deponant de tempore anteriori; & erit istud dictum satis notabile,ꝙ si quis ꝓbat cum vno teste,& fama sine tit.anteriori;alius vero ꝓbat p testes apertos de ti.anteriori ꝙ iudicādum est fm probationem clariorē, non tamen semper est verum,ꝙ fama faciat semiplenā pro-
c bationem, [c] sed vide,ꝙ plene dixi,in d.c.veniens, & per Bart. in l.de minore,§.tormenta ff.de quæst.

ADDITIONES.

a ¶Debet credi.Pro quo facit,quod dixit gl.fi.in l.penult. C. de fideiuss. ꝙ si quis fuit repertus in adulterio cum aliqua muliere,si ambo confiteātur, ꝙ matrimonium contraxerunt,stātur eorum confessioni.& ibi Bal. & Bar.i l.1.C.de ꝓfes.in 7.col. ver. fuit qō de facto.Ale.ꝓ.1.in 5.col.in 3.vol. ¶Adde,quod verum est,quod stātur confessioni coniugum super matrimonio contracto,non autem in alterius præiudicium, vt plene per Ro. singu.618.incip.tu adiuisti ibi plene Zach.
b ¶Vnus testis,& fama.Adde Bar.in l.de minore.§.tormenta.ff.de quæst.Inn. in c.veniens.suprà,de test.& Spe.in ti.de noto.cri.§.fama,ver.quid agente.Zach.
c ¶Fama faciat semiplenam probationem.Vide ad plenū Mo.post Bar. in l. admonendi.ff.de iureiur.& Matheſilla.sing.suo 2.inci.no. quod in iudicijs possessorijs.Zac.

SVMMARIVM.

1 *Modus datur, & forma contrahendi publicum matrimonium.*
Filij nati ex clandestino matrimonio in gradu prohibito, vel contra modum ibi expressum contracto, etiam per ignorantes de impedimento, sunt illegitimi.4.
Filij nati ex publico matrimonio in gradu prohibito contracto si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonij, sunt illegitimi.
Sacerdos non prohibens matrimonia interdicta per triennium à beneficio suspenditur.
Clerici etiam religiosi,in clandestino matrimonio interuenientes, suspenduntur,& quandoque grauius puniuntur.
Clendestina matrimonia contrahentes puniendi sunt.
Denunciantes calumniose etiam,puniuntur.
2 *Consuetudo vnius loci necessario non est seruanda in alio loco; nisi reducatur ad ius commune.*
3 *Matrimonium quando contrahitur,presbyter debet interuenire,vel saltem cum eius scientia contrahi.*
5 *Laici,qui clandestinis matrimonijs interueniunt, peccant, & an puniri debeant.*
6 *Sponsalia de futuro,an eiusdem iuris sint,prout matrimonium, si clandestine fiant.*

Clandestina

Clandestina sponsalia contrahentes peccant.
Ordinarius potest interdicere sponsalia clandestina.
7 *Edicta huiusmodi publicationis,in quibus,& quot locis debeant ꝓponi.*
8 *Forenses in aliquib.locis non admittuntur ad matrimonium contrahendum,nisi habeant literas testimoniales, quod vtile esset,vt vbique obseruaretur.*
9 *Clandestina matrimonia pluribus modis contrahuntur , & quot sunt eius species.*
Clandestinum matrimoniū an dicatur.si modus hic datus non seruatur.
10 *Matrimonium quomodo dicatur contrahi in facie ecclesiæ.*
Accusari an pluries possit matrimonium de impedimento.
Matrimonialis sententia non transit in rem iudicatam.

CAP. III.

1 VM inhibitio. Habet multa dicta, & sic summari potest.† Cū matrimonia sunt ϑhenda, debēt per presbyteros in ecclesia edicta proponi,assignato termino,intra quē qui voluerit impedimentum opponat; & si probabilis coniectura fuerit de impedimento interdicatur mr̄imonium,donec de hoc cognoscatur.hoc primo vsque ad §. si quis. Si in gradu prohibito matrimonium clandestinè,vel ꝓtra interdictum, de quo supra, contractu fuerit, etiā per ignorantes de impedimento, nati exillo matrimonio sunt illegitimi. Idem est,si ambo parentes sciunt impedimentū matrimonij, licet in conspectu ecclesiæ cōtrahant.h.d.vsque ad §.fane. Sacerdos qui contempserit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis,qui interfuit,per triennū à beneficio susp̄dūtur;& si culpa exegerit, ēt grauius puniuntur ipsi ēt contrahentes ꝓtra hoc c. etiam alias licite puniēdi sunt. & idem in calumnioſe denunciantibus.h.d.vsque ad fi.Et diuisio satis patet per §.licet possit aliis modis diuidi.Casus liter.Prohibitio copulę cōiugalis in trib. vltimis gradibus,est reuocata per idē concilium. j. de consang.& affi.c.non debet, si Papa eam distinctè præcipit obseruari. vnde inhærendo vestigijs prędecessorum suorum omnino prohibet cōiugia clandestina,siue occulta,præcipiens, vt nullus sacerdos talibus nuptijs interesse præsumat;statuēs generaliter, vt cū matrimonia fuerint ϑhenda,in ecclesijs publice proponāt per presbyteros termino cōpetenti statuto, vt intra terminū qui voluerit,legitimū impedimentum opponat.& ipsi presbyteri p se nihilominus inuestigēt vtrū aliquod impedimentū obsistat. si aūt aliquid rationabile obiectū fuerit ϑ copulam contrahendam, ϑctus interdicatur expresse, donec impedimentū ꝓbetur.Si autem hmōi matrimonia clādestina,vel taliter ꝓhibita inire præsumserint in gradu ꝓhibito etiā ignoranter, soboles de tali ϑiunctione suscepta,illegitima sit,& nullū habebit subsidiū de parentū ignorantia; cū illi taliter ϑhendo potius affectēt ignorātiam,quā vt sciant impedimēta, & eodē modo filij illegitimi erunt si ambo parentes sciūt impedimentū,& cōtrahant ꝓtra omne interdictū.Si vero parochialis sacerdos tales coniunctos prohibere contēpserit, aut interesse eis præsumpserit,per triēniū ab officio, suspendatur; & illis qui ϑhunt contra huiusmodi formā , etiam in gradu concesso, pœnitentia imponatur cōdigna, & qui malitiose
2 ad impediendā copulam legitimā impedimentū obiecerit, similiter puniatur. B.† No. ꝙ consuetudo vnius loci, necessario non est obseruanda in alio loco , nisi reducatur ad ius
3 cōe per habentē potestatem, vt hic facit Pa.facit de consec. di.4.c.de trina.& vide ꝙ no.in c.super eo,de censi.† Item no. quod in ϑctu matrimonij debet interuenire presbyter, vel
4 saltē cum scia ipsius debet contrahi, ad hoc c. aliter.30.q.v. † Item not. ꝙ filij nati ex matrimonio ꝓtracto in conspectu
2 ecclesiæ, data ignorantia impedimenti ab ipsis ϑhentib.sunt legitimi; [a] & hoc propter bonā fidem ϑhentium , secus, vbi
5 contrahentes scirent impedimentū,vel vbi cōtraherent clādestine.† Quero,quid in laicis præstantib.præsentiā in matrimonijs clandestinis? dicunt doc. ꝙ ex verbis literæ nō comprehendūtur, sed ex mente sic,arg.l.1.C.de fal.mo. & c.quāto,de sen.exc. Est ergo eis imponenda pnīa,sicut, & clericis;
6 peccāt ergo tā ipsi contrahentes clandestinè , quam interfentes;siue sint clerici,siue religiosi,siue laici. † Secūdo quæritur, an dispō huius capituli locū habeat in sponsalib.de futuro? dicunt doc. ꝙ ex mente lr̄æ idē est dicendū.nā sponsalia in multis casib.transeūt in mr̄imoniū ipso facto, vt in c.is qui.ϑ.de spon. Ideo, ne occurrat difficultas contra prohitionem ecclesiæ,debet etiā in spōsalib. adhiberi hæc solennitas. facit l.oratio.ff.de spon.vbi dr̄, ꝙ prohibito matrimonio,videtur ꝓhibita spōsalia;ga sunt præambula ad matrimoniū. Ex quo no. ꝙ ϑhentes sponsalia clādestinè peccant, & ꝙ iu-
7 dex loci pōt illa interdicere.† Tertio quæritur,vtrū hæc edicta debeāt proponi in multis ecclesijs. & videt primo ꝙ sic, quia litera logtur in plurali, ibi, in ecclesijs. Doct. multū instant, sed conclusio videtur hæc. Si volentes ꝓtrahere, & eorum antiqui traxerūt morā in certa parochia; tunc satis est in illa ecclesia edicta proponi . Si vero in diuersis parochijs traxerunt moram , tunc in diuersis debēt proponi,vel in locis publicis,puta in prædicationib. vbi verisimiliter possunt peruenire in notitiam eorū, qui sunt de impedimentis informati.vnde refert hic Abbas. ꝙ quidam epi seruant,vt forensis non admittatur ad ꝓtrahendū matrimonium,nisi habeat literas testimoniales sui prelati,& esset valde optimū hoc ob seruare,& satis puto de mente huius literæ, cū respectu forēsium nō possit prouideri per illa edicta. nā sepe contingit,ꝙ plebei,habētes vxores in partib.suis se conferūt ad partes remotas, & ibi denuo matrimonium cōtrahunt, sicut vidi in
8 facto.In gl.in ver.clādestinis, in fi.no.gl. ex qua habes species clandestini matrimonij.Host.vlta gl.enumerat alios modos, & randem dat regulā dicens, quod mr̄imonium cōtractum ꝓtra prohibitionē ecclesiæ generalem, vel specialem , & expressam,vel tacitam,dicit clandestinum,& habet locū pœna
9 huius c. † Sed aduerte ꝙ in multis locis non seruatur hmōi denunciatio,de qua in litera. Vnde q̄ro,nunquid matrimoniū dicat ex hoc clandestinū ? vide ad hoc, quod no.Io. An. in addi.Spe.e.ti.in prin. & originaliter sunt dicta Ol.cōs.256. & ibi concludit, ꝙ dūmodo matrimoniū sit contractū in facie ecclesiæ, nō potest tale mr̄imoniū appellari clādestinū,ꝙ hoc c. cōstitutus,de reli. do.&c.ϑ.ꝓx.& licet verbū,ecclesia, sumat multipliciter vt no.gl. in c.fi.ne p̄l.vi.su. tn̄ in ꝓposito sumit ecclesia ꝓ collectione fideliū. facit de consec. di.1.c.ec-
b clesia. ϑhens ergo corā multitudine [b] fm patriæ cōsuetudinē,nō dr̄ clādestine ϑhere;sed in facie ecclesiæ,qđ no. & hoc hēo,ꝙ indubitato,vbi nō est consuetudo,ꝙ mittātur edicta: sed vbi esset talis consuetudo, dubito,vtrū habeat locū pœna huius c.si quis cōtraxerit in facie ecclesiæ, nō præmissis istis denunciationibus.& potius crederē,quod nō, licet ista glos. sentiat oppositū, quia pœna est apposita contra contrahentes clandestine: & non contra ϑhentes edictis nō præmissis, & nō potest dici clādestine, ex quo in facie ecclesiæ nemine prohibente cōtraxit; maxime cum illud sit officiū sacerdotis, & non ꝓtrahentiū. & per hoc aperitur multū intellectus
10 huius c.† In gl.in versi. voluerit,ibi, publicū crimen videtur. & ex hoc dicit Goff. ꝙ si vnus egit contra illud matrimoniū, & succubuit,nemo auditur volens iterū proponere illud impedimentum,quia actio popularis cōsumitur vno agente.l. cū qui.§.in popularib. ff.de iureiu. ꝙ dictum nō videtur placere D.An ga causa matrimonialis nō transit in rē iud.vt in ca.tenor,& in ca.lator, &c. consanguinei.de re iud. nisi velimus dicere, ꝙ contrariū procedit respectu ipsorū coniugū, & nō respectu extraneorū . & esset notabilis limitatio ad illa iura,sed nō placet sibi ratione peccati;& credo eū verū dicere,tamē,ꝙ non admitteret alius,nisi index præmissa causæ cognitione videat istū rōnabiliter moueri.ꝓ hoc ꝙ no. Inn. in d.c.tenor, vbi ita notabiliter dicit respectu sententiæ,quæ trāsiuit in rem iudi.& in fin.l.Gas.de Cal. tenet oppositum,vt is, qui fuit præsens,& tacuit,possit de nouo accusare, & sit speciale in matrimonio, propter periculū animæ ; & idem do. Car.in alia causa,ex quo edicta non præcesserunt , sed certe puto,ꝙ aliqualis suspicio generetur cōtra tacentem , sed in causa matrimonij optime procedit dictū Gas.ex quo edicta non processerunt.facit, capi.fina. qui matri.accu. non poss.

ADDITIONES.

a ¶Legitimi.Adde in hac materia videndum Anch.consi.402.Zac.
b ¶Coram multitudine.Adde,ꝙ contrahens coram plurib.testib.matrimonium dicitur clandestine contraxisse, si de consuetudine palam. & publice cōsuēsse contrahi debebat.ita no.Bar.in l.fi.ff.de ri.nu. Idem in l.2.& ibi Iac. Rebu.& Cel.in apo.ad ipsū.C.de his q̄ ex pu.rati.mu.pec.acce.li.10.Zac.

De sponsalibus duorum. Rub.

Supra visum est de duabus speciebus sponsalitiorū.s.manifestis,& clandestinis.sed quia quādoque quis cōtraxit successiue bina spōsalia cum diuersis mulieribus, vel eō, mulier cum diuersis viris, potest dubitari, quæ prędaleāt,ideo post præcedētes subijcit istam.Quæ rit Inn.hic super rub.duo petunt eandē mulierem in vxorē.pariter probant, quærit,mulier cui sit adiudicanda. Concludit, ꝙ est differenda sententia, [a] donec habeat certior ꝓbatio. & si alter pōt prius ꝓba-
b re,nō est illi adiudicāda [b] mulier,sed differēda ista,donec alter

ADDITIONES.

a ¶Differenda sententia. Hoc inter specialia, matrimonij annumerat Fel in rub.ϑ.de spō.col.fi.ver.22.& ibi reputat.hoc dictū Inno. singulare.S.Sa.
b ¶Adiudicanda.Facit tex.in c.licet,in fin.supra,de sponsi. licet gl.in c.in nostra,supra de test.voluerit,quod debeat adiudicari, cui mulier cōsentit, vel meliori,vel deteriori,per gl.in c.afferte.supra de ꝓcess.faciunt noper Barto.in l.1.in fin.prin.ff. de lib.& posthu. per gl. & Doct.in c.licet, de sent.excom.lib.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter probabit; secus, vbi ageret de prębend. & alijs possessionibus, [a] qa primo probāti adiudicaret res petita, & victor p̄staret cautionē ipsi reo de ꝓseruando eū indēnē, respectu alterius petitoris, vt in l.is à quo, & l.seq.ff.de rei vend. Not.benē hoc dictū Innoc. ex quo potes colligere notabilē limitationē ad illas leges, vt res nō tradatur primo vincēti, vbi possit sequi periculū animarū ex adiudicatione, seu traditione; sed differēda est sententia, donec alius probauerit. Et no.secundo, quid agendum, qn̄ duo ęqualiter probant, & res petita non est diuisibilis, nec pōt in solidū possideri, quod limitat no.Barto.in l.1.ff.vti pos.& nota.in cap.licet. de prob.

a

ADDITIO.

a ¶Possessionibus. Non procedit fine dubio, quia res videtur adiudicanda vtrique quando probationes sunt pares, arg.l. Titiæ textores, de le.vbi Dy.& Albe. ponunt quæstio.de duab. communitatibus contendentibus de nemore, quod si vnaquæque probat de possessione, vtrique erit faciēda adiudicatio, vel possessio debebit sequestrari, glo.in l.1.C.vti poss. ne deueniant ad arma.l.æquissimum.ff.de vsuf.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens successiue cum duabus per verba de præsenti, tenetur adhærere primæ: si autem primo contraxit per verba de futuro, & secundo per verba de præsenti, debet adhærere secundæ.*
2 *Pactio, & promissio potest appellari fides, & veniens contra promissionem dicitur venire contra fidem præstitam.*
Fides est de re non visa, & dicitur fides, quia fiet, vel à firmitate. 3.
Sponsalia etiam non iurata non seruans, peccat.
4 *Matrimonium contractum ex mulieris pulchritudine, seu appetitu copulæ extorquendæ valet.*
5 *Matrimonium absque annulli traditione, & solennitate, secundum loci consuetudinem tenet.*
6 *Carnalis copula superueniens sponsalibus sub conditione, an sponsalia faciat transire in matrimonium.*
7 *Sponsalia pura, siue sub aliqua conditione contracta, semper tolluntur, per matrimonium de præsenti.*
8 *Sponsalia quatuor modis contrahuntur, qui hic exprimuntur.*

CAP. PRIMVM.

1 a DVobus. †Contrahens successiue p verba de p̄senti cū duabus, tenet adhęre re primæ. [a] si aūt primo ꝺxit per verba de futuro, secundo per verba de præsenti, adhęrebit secūdę. & habetur hoc c.pro palea.27.q.2. c.duobus, & secundum Host. & bene, illud. c.idē dicit in effectu cū c.pen. & c.sicut, ℨ. de spon. Duæ sunt partes. Secunda ibi, est autem. & secunda subdiuiditur. Secunda ibi, fides. Casus litera. Aug.in c.isto ostendit, ꝙ fides coniugalis contractus duplex est. est enim fides pactionis, & est consensus. si aliquis dedit alicui fidē pactionis, non debet aliam ducere; si aūt duxerit, valet, & agat pęnitentiā de fide mentita; si autē dederit fidē consensus, non debet aliā ducere; & si duxerit dimittet illam, & adhærebit priori. Et quid sit pactionis fides, & cōsensus, habes in tex.B. † No.primo, ꝙ omnis pactio, quātūcumque simplex, pōt appellari fides, vnde veniēs ℨ promissionē, dr̄ venire ℨ fidem per eum præstitam, & sic capitur in l.1.ff. de consti. pecu. & in l.1.ff.de pac. & pōt promissio appellari fides, ad instar religionis fidei; quia sicut ibi credimus, quod non videmus, ita in promissione credo te facturū, ꝙ promisisti, licet non videam, vnde dicitur fides, quia fiet, vel a firmitate. † Secundo no.ex hoc tex.ar.optimum, & quasi expressum, ꝙ ex sponsalibus sine iuramento ℨctis, quis obligatur ad contrahendum, ita vt peccet veniendo ℨ promissionem, cum alia contrahendo. † No. tertio, ibi, si promiserit, & c.ꝙ valet matrimonium, licet quis inducatur ad contractum ex b mulieris pulchritudine, [b] seu appetitu copulæ extorquendę, facit c.tua, & c.veniens, ℨ. de spon. † Vltimo no. tenere matrimonium interueniente mutuo consensu, licet secundum loci consuetudinem non detur annullus, seu non seruetur alius mos regionis. hoc vult dicere ista litera in fi. dum dicit, si non stringit manum, &c. † In gl. pen. ibi, pro non adiecta debet haberi. & hoc teneas, licet quidam dixerint, ꝙ contractis sponsalibus sub illa conditione, per primum coitum nō transeunt in matrimonium, sed purificantur, sed per secundum transeunt, quod nō placet Vinc. nec cōmuniter Doc. quia (vt dicit glo.) si intellexit de coitu forniciario, habet illa conditio, ac si non fuisset adiecta, & sponsalia remanēt pura, quæ transeunt in matrimoniū per carnalē copulā, vt in c.is qui, de spon. † Et in fi.gl. quiliber intellectus, pōt adaptari ad tex. & nō est vis, qui teneatur, sensus. n. literæ est, ꝙ siue quis promittat ducere aliquā, siue cōditionaliter, siue sine aliqua conditione, semper illa sponsalia tolluntur p matrimoniū de præsenti cum alia ℨctum, vt in c.sicut, & c.pen. ℨ. de spon. 8 † Host. hic format q. quot modis ℨhuntur sponsalia de futuro, & dicit, ꝙ quatuor. Primo, per verba de futuro ad hoc apta, vt in c.pe. Secundo, ꝙ verba de præsenti, si ℨhentes sunt impuberes, vel alter eorum; nā in iuris interpretatione sunt sponsalia de futuro, vt in c.fi. de despons.imp. & clarius in c. vnico, eod.tit.lib.6. Tertio per delationē arrharum. l. arrhis. C. de spon. hoc intelligo qn̄ præcesserūt verba, vel signa hoc indicantia, quia datio arrharum, non magis proportionatur sponsalib. quàm alijs ℨctibus, vt Insti. de emp. & vend.in princ. Quarto per subtractionē annulli. 27. q.2.c. si quis desponsauerit. hoc dictū nō est simpliciter verum, quia potius indicat matrimoniū, quam sponsalia, vt in c.fœminę. 30.q.5. ideo dic, vt plenius dixi. in c.fidem. de despon.imp.

ADDITIONES.

a ¶Tenetur adhærere primæ. Quod ego amplio, etiam si secundam, cum qua etiam per verba de præsenti contraxit, cognouisset carnaliter, vt per istum, & Docto. in c.fi inter virum, & in c.veniens. il 2.sup.de spon. & matrimo. & Barto. Cœpo cautel. 42. Zac.

b ¶Pulchritudine. Vide Ias. in l. Titia. in prin. col. 4. ver. nono, & vlt. ff. de ver. ob. vbi dicit, hoc esse notandum, quia quotidie inter adolescentes, amore captos, euenire potest.

SVMMARIVM.

1 *Desponsatam alterius in vxorem ducens, & cognoscens, nunquam in vxorem eam habere poterit. 5.*
2 *Sponsa etiam vocatur vxor de præsenti ante carnalem copulam, seu traductionem ad domum viri.*
3 *Pœnitentia publica imponitur accipienti sponsam alterius in vxorem; & ambo infames efficiuntur, & sacrilegium committunt.*
Sacrilegium est vtriusque fori, & vterque iudex ecclesiasticus, & secularis possunt cognoscere, & pœnam imponere.
4 *Pœnitentia pro quolibet peccato mortali datur septē annorum spatio; nisi sacerdos eam abbreuiauerit, & quid pro tali pœnitentia agatur.*

CAP. II.

1 ACcepisti. †Alteri desponsatam ducens in vxorem, & cognoscens, nūquā in vxorem eam habere potest. h.d. secundū vnā intellectū. Sed clarius hoc vſ in c.fin. ℨ. de eo, qui dux.in matri.quam pol. per adul. vel iuxta literā summa sic. Ponit pœnitentiam illius, qui alterius sponsam de 2 præsenti, accepit sibi in vxorem. † No.ibi, desponsatā, & tenementi, ꝙ ℨhens per verba de præsenti ante carnis copulam, a pōt appellari sponsa. [a] nam iste tex. loquitur de tali sponsa de præsenti. patet ex eo, quia si fuisset sponsa de futuro, valuisset matrimonium cum secūda ℨctum, vt in c.prox. & in c.sicut, & c.pe. ℨ. de spō. & facit hoc optime, vt in statutis ōdiosis appellatione vxoris, non veniat desponsata per verba de præsenti ante traductionem ad domū viri, & carnalē copulam, pro hoc vide, ꝙ dixi super rub.de sponsa. & in c. ex publico, 3 de conuer.coniu. † Secundo no.ꝙ ecclesia imponit pœnitētiā publicam ducenti sponsam alterius in vxorem; & dic, ꝙ mulier quæ ℨxit cum duobus, est infamis; & idē in masculo, vt in l.1.ff.de his, qui no.infa. & credo, ꝙ ecclesia posset imponere pœnā in foro iudiciali, quia isti abutuntur sacramento mrīmonij; & sic cōmittunt sacrilegiū, vt in l.quamuis. C.de adulte. sacrilegiū vero est misti fori, vterque enim iudex ecclesiasticus, & ſęcularis cognoscere pōt, de quo in c.cum sit generale, de foro compet. vbi plene dixi, & facit ad prędicta tex.cum gl.3 2.q.1.c.de benedictio. hic aūt Papa non curauit de pęna fori iudicialis, quia ad hoc non fuerat actū; sed per 4 viam salutis, & consilij animæ fuit hic Papa aditus. † Vltimo no.hanc pœnitentiā. & est regulare, ꝙ pro quolibet peccato mortali est pœnitentia iniungenda 7. anno. 33.q.2.c.hoc ipsum, quod tamē intellige, nisi sacerdos tempus ex causa abbreuiauerit, vt in c.Deus qui, de pę. & remiſ. & de pę. dist.1.c. quem pœnitet. Sed quæro, quid debet iste agere in hoc spatio 7.anno. nam tex.hic non aperit, sed dicit, quòd debet pœnitere cum 7.ann. sequentibus. Solut. dicit Abbas, quod debet ieiunare semel, vel pluries, in septimana, vel aliud bonum agere, ſm distinctionem, & iudicium sacerdotis; & bene loquitur, facit quod no.in d.cap.hoc ipsum, & sic debes intelligere omnia iura, quæ imponunt pœnitentiam per numerū dierum, vel annorum non specificando modū pœnitentiæ, 5 & hoc notabis. † In gl.2.in fin. solue ℨria, vt no.gl.in c.2. ℨ. tit. prox. & in reg.non firmatur, de reg.iur. lib.6. & ad istum tex. dic, ꝙ aut duxit sponsam alterius, & cognouit, & non potest amplius habere eam in vxorem, etiam mortuo primo viro, vt in dicto cap.1.de eo, qui dux.in ma. quam pol. per adulte- b dic, vt ibi. Aut cognouit; [b] & tunc ex nouo consensu posset eam habere in vxorem, mortuo primo viro, vt in dicto cap. fin. & sic intelligitur verbum, nunquam, positum in text.

ADDITIONES.

a ¶Potest appellari sponsa. Adde hoc esse multum dubitabile, de quo dic vt notaui in apost.meis ad istum, in c.1.in verbo. contrahentes sponsalia, sup.de postu.præla. & melius in c.3.loco, nu.5.in apost.in versū. sponsa. vbi concordo opi. contrariam supra de præsum. & in rub. supra de spon. & matri.nu.5.ver.per prædicta. Zac.

b ¶Cognouit. Eodem modo fallit, quando cognouit, sed ignoranter, quia probabilis ignorantia ipsum excusat. cap.dominus noster, infra de secun.nup. secundum Philip.hic.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium carnali copula consummatum. 4.*
2 *Verba in matrimonio contrahendo, in loqui valentibus, vel alia signa æquipollentia, sunt necessaria.*
3 *Iuramentum non est de substantia matrimonij, licet fortius obliget.*
4 *Carnalis copula non addit maius vinculum respectu absentiæ matrim.*
Consensus mutuus solus est ad essentiam matrimonij.
Consummatum matrimonium fortius est, quam non consummatum; qa non soluitur per ingressum religionis.
5 *Papa sententiam prædecessoris sui reuocare potest, & contrariam constitutionem facere, & ius diuinum interpretari.*
6 *Constitutio ista, an ad præcedentia matrimonia trahatur.*

CAP. III.

1 DIcet. †Sponsalia de præsenti non soluuntur p sequens matrimoniū; etiam carnali copula cōsummatum, & clarius hoc videtur in cap.fin. & pen. ℨ. de spon. Primo, ponitur decisa consultatio. Secundo responsio, ibi, consultationi. Tertio alterius dubij solutio, ibi, & si nupserit. Quarto obstaculi remotio, ibi, 2 quamuis. † Not.ibi. (verbis consuetis expresse,) ꝙ consens⁹ in matrimonio ꝓtrahendo debet verbis exprimi in fari valētibus; & sic facit hæc litera in ar.ꝙ verba sunt de substantia in loqui valentibus; & his verbis formaliter vtitur tex. in c. pen. ℨ. de spon. sed Host. supplet ad literam, vel alio signo æquiualenti, quod placet. dixit enim de verbis; qa communiter hoc accidit. sed ad materiam vide, ꝙ plene dixi in ca.tuæ. 3 supra de spon. † No.ibi, siue sit iuramentum, qđ iuramentū nō est de substantia matrimonij; licet fortius obliget cōtra- 4 hentem. † Vltimo no.quod matrimoniū, habet suam essentiam ex solo mutuo cōsensu cōtrahentium; vnde carnalis copula non addit maius vinculum respectu essentiæ matrimonialis; ideo non tollitur primū per secundum consummatum; sed bene addit respectu significauit, qa aliud significat consummatū, quā non consummatū. vt in cap. debitū, de biga. & 27.q.2.c.qua, ꝑpter. Item est fortius consummatū hinc est, ꝙ nō dissoluitur per ingressum religionis, sicut nō consummatum, vt in cap.2. & in capit. ex publico. de cōuer. 5 coniug. † Vltimo not.papā posse reuocare [a] sententiam sui a prædecessoris; & contrariā constitutionē facere, vel aliter declarare etiā præcepta iuris diuini, quā prædecessor declarauerit. † In gl.fi.in fi.qd aūt de matrimonijs ℨctis ante hāc ꝓstitutionē? Dicit Hosti. qđ illa sunt tollerandа, ꝑpter cōsuetudinem contrariā, & quia nonnulli summi pontifices, ita diffinierant, de hoc in capi.fin.infra eodem, vbi dicetur. 6

ADDITIO.

a Reuocare. Litet dicatur quod par in parem non habet imperium, cap. innotuit, supra de elect. c.fi. de resc. in vi. l. nam & magistratus, ff. de ar. l. ille à quo. ℨ. tempestiuum. ff. ad Treb.

SVMMARIVM.

1 *Appellanti in matrimoniali causa, interdici debet, quod cum alia non contrahat, lite pendente; & si contraxerit, separatur.*
2 *Interdicitur ne quis contrahat matrimonium, lite pendente.*
3 *Lite pendente super matrimonio, nō licet trāsire ad aliud matrimoniū.*
4 *Actus contrarius, an sit ipso iure nullus.*

CAP. IIII.

1 VA fraternitas. †Appellanti in causa matrimoniali inter dicidēt, ne aliud matrimonium cōtrahat, li.pen. & si cōtraxerit, debet separari. Primo Thema. Secundo præcipit fieri interdictū, ibi, hoc arbitramur. Tertio dicit, qd iuris, si violetur, ibi, & si cōtra. Casus li. Aliquis corā iudice suo petit aliquā in vxorem; vel aliqua petit aliquem in virū, quē dicit in eā cōsensisse per consensum mutuū de præsenti. ille appellat ad sedē apost. appella. pend. ante causæ cognitionē, siue ante sententiam, aliam accepit in vxorē, quæritur quid iuris sit? respondet Pa si aliquis ammodo in tali casu duxerit appellandum, iudex interdicat ei publice, ne ante decisionē causæ cū alia contrahat, quod si fecerit, matrimonium tam præsumptuose contractū debet irritari, secūdum formam 2 iuris. Ber. † Not. qđ appellatione pendente, potest iudex à quo interdicere matrimoniū contrahendum; & sic non suspēditur in totum iurisdictio iudicis; à quo. vnde potest agere ea, quæ tendunt ad faciliorem exitum causæ appellationis; de quo vide bonum tex. cū glo. in c.ex literis, de matri. contra. interdi. eccl. vnde videtur, qđ iudex possit hoc inter- 3 dictum facere. † Item no. qđ pendente lite super matrimonio; siue fuerit appellatum, siue non, licet transire ad aliud a matrimonium; [a] licet per partē præ tendatur nullitas primi matrimonij, vt in capit. cum in apostolica, supra de spon. & hic, & per illud cap. nō debes dispositionē huius tex. restringere ad pendentiā appellationis. Idem etiam est seruandum pendente lite ante appellationem, vt in d. cap. cū in aposto- 4 lica. † In glo.2.in fin.no. bene distinctionem glo. solet enim quotidie allegari; & hæc eadē distinctio solet fieri, cum quæ- b ritur, vtrū actus contra legem sit ipso iure nullus: [b] de quo vide in reg.ea quæ contra ius, de regu.iur.lib. 6. & in cap.videns, 10.distin. & in l.non dubium, C. de leg. & dicitur perpetua causa prohibitionis, quādo causa prohitionis non est restricta ac certū tempus: sed est perpetua; puta si prohibetur aliquid fieri propter malum, qđ inde sequi potest; vel prohibetur matrimonium fieri propter consanguinitatem, vel aliquid simile & dicitur non habere perpetuam causam prohibitionis, quando causa est restricta ad certum tempus, puta; prohibetur matrimonium propter venerationem dici.

ADDITIONES.

a ¶Ad aliud matrimonium. Adde quid si contrahat etiam contra præceptū indicis, vel ecclesiæ inhibitionem. Spec.in tit. de spon. & matr. §. 2. & de mat. contra interd. ec cl. contracto, in prin.

b ¶Nullus. De quo in c.fi. de postu. præla. per Lap. sua alleg. 97 per Abb. in c. apostolicam. supra de reg. facit. l.1. §. fexum, ff. de post. vbi illa prohibitio habet causam perpetuam.

SVMMARIVM.

1 *Duas quis per verba de præsenti desponsat, primam desponsatā habet in vxorem; etiam si prius secundam cognouerit, & non valet consuetudo in contrarium.*
2 *Ecclesiæ inferiores circa sacramenta debent se conformare maioribus ratione metropolitanæ ecclesiæ.*
3 *Carnalis copula non est necessaria ad essentiam matrimonij. 6.*
Consensus sufficit ad essentiam matrimonij.
Sufficit, quid significat.
4 *Constitutio an ad præterita trahatur.*
5 *Papa an possit statuere, quod tollatur primum matrimonium non consummatum per secundum consummatum.*
Papa amplissimā habet facultatem in matrimonijs non consummatis.
6 *Consensus solus perficit non tantum contractum matrimonij, sed etiam alios contractus, qui sunt de iure gentium.*
Matrimonium habet essentiam à iure diuino, & sicut Deus est immutabilis, ita & matrimonium.

CAP. V.

1 DVas. †Qui duas per verba de præsenti desp̄ōsat, primam desponsatam habet in vxorē, etiā si prius secundam cognouerit; nec valet cōtraria consuetudo; & hoc vltimum additur ad cap. licet supra.c. In prima consultatio. In secunda rñsio, ibi, ne vero. Casus lite. Olim obtinuit consuetudo in ecclesia. Mutin. vt si aliqs aliquā desponsasset per verba de præsenti, & ante carnalem copulā aliā accipiat, & cognoscat, illa sibi adiudicabatur, quā primo cognouerat; qa vero turpis est ois pars, quæ suo non congruit vniuersō, & ecclesia Mutin. tenere dēt humiliter, & seruare ꝙ Rom. eccle. & sua metropolis seruat, p̄cipit Papa, vt ecclesia. Mutin. in matrimonijs ꝓtrahendis illud obseruet, vt postquā inter personas legitimas ꝓsensus interuenerit de præsenti, si postea cū alijs de facto ꝓ trahant, qđ prius de iure factū fuerat, non poterit irritari. B. 2 † No.primo circa sacramēta ecclesiastica, qđ ecclesiæ inferiores dēnt se ꝓformare maioribus rōne metropolitanę ec clæsiæ, facit c.ad abolendā, ℨ. de hær. vide bo.gl.in capit. 1. de 3 sum. Trin. li.6. † No.2.ibi. qui sufficit, ꝙ ad essentiā matrimonij copula carnalis necessario nō ꝓcurrit; est ergo verū matrimoniū post ꝓsensum de præsenti præstitum; nam id dicitur sufficere, quo posito nil aliud ad substātiam actus requiritur, vt no.gl.in capit.statutum, in princ. de resc. lib.6. Et adde hic, ea quæ dixi ℨ. e. in cap. licet. & ꝙ plenius dixi in capit. licet & ꝙ plenius dixi in capit. ex publico, de cōuer. coniug. 4 † Quid de matrimonijs contractis ante istam cōstitutionē? a Doct. cōmuniter tenent, ꝙ illa tolerantur. [a] & hoc aperte in nuit verbū, de cætero, hic positū; & potest adduci iste tex. ꝙ & ℨ, qđ constitutio iuris antiqui declaratoria non extenditur ad præterita habentia ℨriam consuetudinem, quasi rōne ꝓsuetudinis illa debeāt tolerari, ꝙ quo vide bon.gl.in cap. 1.de postu.prælat.lib.6. In ℨrium posset adduci iste tex qa dicit, de cætero. secus ergo, si hoc verbū nō fuisset appositū, vt in capitu. cū tu. & qđ ibi no.de vsu. sed ad materiā plene vide no.in c.fi. de ꝓsti. & clem.1. de rebus eccle. nō alie. & clem.1. 5 de elect. † Vltimo quæritur, nunqd Papa possit statuere, vt p ſm matrimonium cōsummatū tollatur primum nō cōsūmatū; & sic ap ꝓbare ꝓsuetudinē hic re ꝓbatā? Host. tenet hic qđ sic; qa circa mrīmoniū nō cōsūmatū, latissime patet b potestas Papæ, [b] vt no.in dicto c.ex publi. & ad hoc p̄ōderat versi.

ADDITIONES.

a Tolerantur. Vide quæ dixi in c.fi. de const. vbi do. Pe. in c. 1. de sum. Tri & fi. car h. lib. 6. & in cle. 2. de reb. ecc. non alie. And Bar.

b ¶Potestas papæ. Ad corroborationem, vide Per. de Anch. in consi. 401. in cip. viso, & diligenter inspecto, col. 3. refert Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 6. vers. amplia. sup. de const. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

versi. nullus, positum in tex. quasi dicat ꝙ potuisset statuere hic ℨrium. Sed ego dubito, an hoc dictum sit verum, nam sine magna causa Papa non disponit ℨ istud matrimonium, vt in d.c.ex publico. Itē si hoc esset, quare papa retractasset diffinitionē prædecessorum suorum, si illi potuissent ad libitum diffinire? vt in cap.licet, sup.cod. sed ex magna causa posset hoc facere. † In gl.ibi, nam ℨctus perfectus est per solum ℨsensum, non intelligas gl. ruditer. nam ēt ℨctus emptionis, & venditionis, & cæteri, qui sunt de iure gentium, perficiuntur solo ℨsensu, vt in l.consensu. ff. de act. & obli. & l.ex hoc iure, ff. de iust. & iu. sed intell. gl. quod ℨctus matrimonij est perfectus per solum consensum, i. qđ per solum consensum est translatū plenum ius, ita vt traditio corporalis nihil addat, & licet doct. hic inftent pro ratione diuersitatis, maxime Host. qui dicit ꝙ matrimonium habet suam essentiam à iure diui
a no, [a] ideo sequitur cōditionē sui authoris, nam Deus est immutabilis. Alij vero ℨctus sunt ab hoīe; ideo sequuntur naturam hoīum, hæc ratio vī mihi persuasiua, & non necessario concludēs, nam & aliqua sunt ab hoīe, quæ tamen ex solo titulo hūt suam perfectionē, vt est titulus beneficialis, nā per solam collationē beneficij acquirit plenū ius prouisō, vt hic, & in cap. si tibi absenti, de præben. lib. 6. ideo facit reg. ꝙ in oībus spiritualibus, ex solo titulo transfert plenū ius, vt in d.cap. si tibi absenti, & per Inno. in c. inter cætera, de præben. Ista enim tanquam indiuisibilia sine alia executione exteriori transferuntur, & solo consensu (vt dixi) perficiuntur.

ADDITIO.

a ¶A iure diuino. Matt. 9. quos Deus coniunxit, &c. Ang. in auth. de trien. & se. §. 9. col. 4. & Ale consil. 47. vol. 4.

De conditionibus appositis in desponsatione, & in matrimonio, vel in alijs contractibus. Rub.

Continuatur hæc rub. ad præcedentia hoc ordine. Quia qñq; sponsalia contrahuntur pure, de quibus visum est supra; qñque sub cōditione; merito de his post p̄cedentia submittit; & quia ꝺditio apponi pōt non solū in matrimonio, sed ēt in alijs ℨctibus. Ideo ne author haberet materiam geminandi rubri. subnectit hic de ꝺditionibus appositis, etiam in alijs ℨctibus: & quid sit conditio, no. super rub. ff. de cond. & demon. Sed dic latius, & clarius, quia conditio est quædā adiectio posita, vel subintellecta in dispositione, suspendens, & resoluens ipsam dispositionem; & differt à modo, quia modus non suspendit, sed est quædam modificatio dispositionis, de quo clarius dicetur infra eo. in cap. verum.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis in contractu matrimonij apposita, non vitiat matrimonium; sed conditio ipsa frangitur.*
2 *Conditio an possit apponi in contractu matrimonij, & qualis vitiet matrimonium.*

CAP. PRIMVM.

1 QVicunque. † Hoc dicit in summa. Defectus turpis cōditionis in ℨctu matrimonij appositæ, nō vitiat matrimonium, sed vitiat. primo ponitur thema, ex quo resultat tacita quæstio. Secundo responsio, ibi, respondemus. Casus literalis. Si aliquis desponsauit aliquam sub ꝺditione, quæ non sit ℨ substantiam matrimonij, puta contraho tecum, si furtum feceris, si voluerit eam relinquere, quæritur an possit? Respon. ꝙ conditio frangatur, & mrimonium firmiter te-
2 neatur. Ber. † Opp. ℨ tex. vī enim, ꝙ conditio possit apponi in matrimonio ℨhendo, vt ℨ. eo. ca. de illis, & c. super eo. Sol. metu ℨrij iste tex. intelligitur duobus modis. Primo ꝙ loquitur in ꝺditione suspendente, turpi tñ; nam conditio turpis, quæ non sit ℨ substantiam mrimonij, hī pro non adiecta; & ℨctus remanet purus. inf. eo. c. fi. secus in ꝺditione honesta, de qua intelligitur ℨrium, & hunc intellectum ponit gl. hic. Secūdus intellectus extra gl. vt intelligatur in conditione resoluente, puta ℨho tecum matrimonium, & si non donaueris mihi x. volo te relinquere, certe ex quo matrimonium à principio tenuit, non potest dissolui, vt in c.cū sis, de conuer. ꝺiug. & ꝙ hoc intellectu facit litera in ver. relinquere, & hūc intellectum sensit Vin. Quidam tñ dixerunt; ꝙ in mrimonio non pōt apponi conditio; quia consensus debet esse purus, & absolutus; sed hoc est falsum, vt in ℨrijs, nisi intelligas, ꝙ matrimonium non pōt consistere, nisi ex solo consensu puro, & absoluto; nam existente conditione, consensus remanet purus; & tunc verè incipit tenere matrimonium, vt in c.super eo, inf. eo. & c. verum, & in c. vnico, de spon. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Seruus manumissus sub cōditione, vt fiat monachus, & monasterio seruiat. aliàs in seruitutem redeat, si monachus sit factus manumittentis voluntatem seruare cogitur.*
2 *Conditio apponi potest resolutiua libertatis in manumissione serui.*
3 *Seruitus non impedit, quod quis monachus non fiat, vel ad sacros ordines non promoueatur.*
4 *Seruus potest manumitti sub conditione, vt fiat clericus, vel monachus.*
5 *Libertas an sit res ſpiritualis.*
6 *Symonia an sit, aliquid pro ingressu religionis accipere. Conditionis acceptatio quid operetur.*
7 *Clericus, & monachus, an in seruitutē redigi possint; & dic quod aliud est in clerico, aliud in monacho. Degradatus clericus in effectu desinit esse clericus. Monachus nunquam desinit esse monachus.*
8 *Papa an possit monachum à religione, & voto liberare.*

CAP. II.

1 GVm sit proprium. Pertinet ad secundam partem rub. & h. d. in summa. † Seruus manumissus ea conditione, vt fiat monachus, & monasterio seruiat; aliàs in seruitutem redeat; & si hoc acceptato, monachus factus sit, manumittentis volutatē cogit obseruare. Primo thema. Scd o rñsio, ibi, tu ergo. Casus lit. Quidā diaconus manumisit duos seruos cum ea conditione, vt monachi essent, & permanerēt in quodā monasterio adijciens vt si ℨfacerent, irerū seruituti subijcerent. vnus illorū recessit à ꝺditione, & de monasterio exiuit, & inter clericos seculariter conuersabat. Vnde quidā presbyter illius monasterij conquæstus est de hoc dño papæ, vnde mandat ep̄o diœcesis, vt si ita esse inuenerit, cōpellat eū in monasterio permanere, nec monasterij deserat, vt volūtas manumittentis nō valeat p̄teriri. R.
2 † No. primo, ꝙ in manumissione serui, pōt apponi cōditio
a libertatis solutiua. [a] †Secundo no. ꝙ seruitus antiqua nō im-
3 pedit monachatū, cōcor. 54. dist. c. multos, nec promotio ad sacros ordines, vt in c. nullus, & in c. de famulis, de ser. non
4 ordi. † Tertio no. ꝙ seruus pōt manumitti sub eo modo, vt
5 fiat monachus, vel clericus. † In gl. i. ibi, est res spūalis. no. gl. ꝙ
b libertas [b] pōt dici res spūalis, & facit ꝙ no. gl. in d.c. nullus. sed hoc non procedit, quia si esset spūalis, non caderet in laicos vt in c. causam, de præscrip. Item dñs q̄nque manumittit, interuentu pecuniæ. l. 4. ff. de manumis. qđ non posset fieri, si libertas esset res spūalis. & ideo tene sequentem solutionē ꝙ monachatus hic cōferr pure. Item est hic quędam ꝺditio intrinseca. Vnde sicut non est symonia, si datur prædium, vt ibi fiat ecclesia, vt in c. olim, il 1. de rest. spo. ita & si manumittitur seruus, vt fiat clericus, vel monachus, nisi prius sit liber. sup. de ser. nō or. per totū. Ho. intellexit tex. ꝙ non sub ꝺditione, sed sub modo isti fuerāt manumiss. vnde ꝺditio hic ponit largo modo, sed per hoc non mutatur intellectus iuris, & differia inter modū, & conditionem hī in cap. verum, infra eo.
6 † In gl. fi. ibi, quam cito acceptauit cōditionem. intellige gl. sane, i. ꝙ acceptauit cum effectu, faciendo professionem in manibus illius, qui potuit eū incorporare religioni, iuxta no. in c. porrectum, de regu. ex nuda ergo acceptatione cōditionis, non esset effectus monachus. † In fi. gl. vult ergo gl. ꝙ
7 motus ad clericatum, pōt reuocari ad seruitutem, si non ſuerit modum in manumissione appositū; secus in eo, qui est effectus monachus; sed nō reddit rōnem diuersitatis, nec c. doc. sed pōt dici, qđ clericus degradatus desinit in effectu esse clericus, vt in c. degradatio, de pœn. lib. 6. vñ sine violatione clericus pōt degradari, & redigi in seruitutē; sed per degradationem, seu depositionē nō desinit quis esse monachus. † Est
8 enim monachatus quoddam votum, à quo non pōt liberari ēt per Papam; saltem sine maxima causa, iuxta ea quæ no. in c. cū ad monasterium, in fi. de stat. reg. ex quo enim semel pure vouit Deo, nō pōt amplius redire ad ſeculum & subire seruituti corporali. Sed si fuisset seruus illius monasterij, tunc forte valeret ꝺditio, non vt ex toto desinat esse monachus, sed vt magis astrictus monasterio, q̄ cæteri. vñ erit quod si seruus monasterij, nec poterit intrare monasteriū strictū, facit qđ le. & no. in c. de famulis, & in c. eo libentius, de ser. non ord. & qđ no. gl. in c. vt lex cōtinentiæ, 27. q. 1. Sed ℨ intellectum gl. opponit de fi. ca. vbi papa mādat seruari manumittentis voluntatem, ergo debet ille redigi in seruitutē, cū hæc sit manumittētis volūtas. ℨrium vī difficile, & hic nō tacta per doc. sed pōt dici inhęrendo primo intellectui Host. ꝙ si fuerūt manumissi sub mō, vt fierēt monachi, &c. vñ cōditio redigendi ad seruitutē debet referri ad tps ante monachatū, nā volūtas manumittētis fuit, vt fierēt monachi; & si nō vellēt, redirent ad seruitutē. vñ si fiūt monachi, seruāt volūtatem manumissoris, eo qđ ꝑpellunt perseuerare in monasterio.

ADDITIONES.

a ¶ Conditio libertatis solutiua. Adde tamē quod pendente illa habebitur pro seruo, vt no. Spe. in ti. de actio. ver. item, quod est libertus, & in ti. ac. ver. quod est, & ver. sed pone. Zach.
b ¶Liberras. Aliàs dicitur causa pia, l. 1. C. de comm. ser. ma. §. fi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iurans aliquam in vxorem accipere, si centum sibi donauerit, non tenetur illam in vxorem accipere; nisi postea pure consenserit, vel eam cognouerit. 3.*
2 *Sponsalia possunt sub conditione contrahi etiam de futuro. Impedimentum publicæ honestitiæ non oritur ex sponsalibus conditionatis, ante conditionis euentum.*
3 *Conditio, quod aliquid detur ex causa dotium, vel donationis; an sit honesta, vel turpis.*
4 *Conditio in sponsalibus apposita, tollitur per carnalem copulam superuenientem, & consensum de præsenti. 5.*
5 *Consensus superueniens de præsenti sponsalibus de futuro, sub aliqua cōditione, quid operetur.*

CAP. III.

1 DE illis. † Qui iurauit aliquam vxorē accipere si centū sibi donauerit, accipere nō tenetur, nisi postea pure cōsenserit, vel eā cognouerit, Primo thema. Secundo determinatio ibi, reus. Casus litera. Aliqs iurauit alicui mulieri sub hac forma verborū, ego accipiā te in vxorē, si centū mihi donaueris, mulier nolebat soluere, qđ petijt, quæritur, vtrū, sit periturus, si eā nō acceperit in vxorē? & respōdet, ꝙ nō, nisi postea consensus de præsenti accesserit, vel carnalis copula fuerit sub-
2 secuta, B. † No. primo. ꝙ sp̄ōsalia possunt ℨtrahi sub conditione, tex. n. iste loquit in sp̄ōsalibus de futuro, vt patet p. verbū, accipiā, ꝙ est futuri t pis, vt in c. pe. ℨ. de spon. & ex talib⁹ sp̄ōsalibus conditionatis nō oritur ante ꝺditionis euentum
3 publicæ honestatis iustitia, vt in c. vnico, de sp̄ō. li. 6. †
a Secundo no. tex. valde notabilem iudicio meo, ꝙ hæc cōditio [a] est honesta, accipiam te in vxorem, si tale quid mihi donaueris; nā si nō esset honesta, nō suspendisset sp̄ōsilia, sed haberet ꝙ non adiecta, vt in c. fi. ℨ. eo. Sed cōtra hoc, & ℨ tex. fortiter opponitur de l. si ita stipulatus fuero, in §. si tibi nupsero, ff. de ver. obl. vbi tex. no. dicit, qđ si mulier stipulatur à viro centū dari, si sibi nupserit, nō valet stipulatio tanquā inhonesta; & idē dicit in persona viri, ne videatur propter libidinē dedisse cētum, seu matrimoniū ℨxisse. Sol. cōtrarium est difficile, & non tactū hic per doct. sed credo posse dari duas solutiones. prima vt intelligat, ꝙ vir fuit stipulatus aliquid sibi donari, occasione scilicet dotis. nā tūc bene valeret, vt in §. si tibi nupsero. Vel secundo potest dici, ꝙ quādo subest causa honesta petēdi donū, tunc valet conditio, seu stipulatio; nam tex. in d. §. nō annullat indistincte illā stipulationem, sed dicit, ꝙ eā cognita est annullanda. vnde (vt dicit ibi Bar.) si nobilis contraheret cū plebeia nō esset inhonestū, si promitteretur aliquid ipsi nobili, in compensationem nobilitatis. nam tunc cessat ratio libidinis, & idem, vbi subesse pōt consimilis causa. Vltimo no. duos casus, in quibus ꝺditio apposita in sp̄ōsalibus tollitur, scilicet per carnalem copulā subsequentem, & no. bene hunc casum; maximē iūcta gl. fi. quia extendit c. is qui, de sp̄ō. nam copula hic operatur duo; purificat enim
4 sponsalia, & eodem momento ea transfundit in matrimonium. † Secundus casus, quādo interuenit postmodū con-
5 sensus de præsenti. † Sed quæro, nunquid sufficit oīs cōsensus de præsenti. Vinc. hic, Pe. Abbas, & Specu. c. ti. in prin. miro modo intelligunt istum tex. dicunt enim sufficere consēsum de præsenti, siue sit purus, siue sit conditionalis; dūmodo non cōferatur in arbitriū alterius, & hoc vltimo casu intelligunt c. super eo. ℨ. eod. quasi velint isti dicere, ꝙ si fuerit dictum, contraho tecū, si donaueris mihi cētū, incontinenti est matrimoniū, ga verba sunt de præsenti; nec consensus est collatus in arbitriū alterius: vt puta si fuisset dictum, contraho tecū, si pater meus cōsenserit; nā hoc casu nō est mrimoniū, nisi pater ꝑsenserit, vt in d.c. sup eo. sed Io. And. hic, & Inn. tacite sentiunt oppositum, & melius, dicunt enim ꝙ licet ꝑsensus sit præstitus per verba de p̄senti, ex quo nō interuenit conditio suspēsiua, nō tenet matrimoniū, nisi existat cōditio; quia consensus, à quo substātiatur matrimoniū nō est purus, & absolutus. & hoc dictū satis sentit hic gl. pen. & tenet d. Ant. in d.c. super eo, & hæc mihi vī ipsa veritas, vn de tex. dēt intelligi de consensu de præsenti pure p̄stito: tamē est differentia, vtrū dicam, accipiā te, si centū dederis, nā in primo casu existente conditione, purificantur sponsalia: sed adhuc non est matrimonium. Secundo casu erit matrimonium, quia conditio suspendit consensum de præsenti.

ADDITIO.

a ¶Hæc conditio. Quādo valeat matrimonium initum spe præmij, vide Iason. post alios in l. Titia, in princi. col. 4. verfic. capio gl. in verbo ob statuam, ff. de verb. obl. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Donatione facta ecclesiæ sub modo de aliqua re, res donata statim efficitur ecclesiæ; nec reuocatur modo non seruato, nisi in contractu fuerit expressum.*
2 *Donator potest in donatione, quam facit ecclesiæ, conditionem, seu modum apponere, etiam contractus resolutiuum. Donator laicus, an donationem factam ecclesiæ propria authoritate possit reuocare. Cōditio, siue modus appositus in donatione facta ecclesiæ, an præsumatur, quod sit causa finalis contractus, & quid operatur, si est tanquā causa finalis, vel non.*
3 *Donatio facta ecclesiæ an possit reuocari propter conditionem non seruatam per prælatum. Prælati delictum, siue negligentia, an noceat ecclesiæ.*
4 *Conditio apponi potest in donatione facta ecclesiæ, quod res donata non possit alienari. Alienari, an & quando possint bona ecclesiæ.*

CAP. IIII.

1 VErum. † Est tex. notabilis, & multū allegatur, & secundum intellectū veriorem. h. d. in summa. Res donata ecclesiæ sub modo, statim est ecclesiæ; nec reuocatur modo nō seruato, nisi hoc in contractu sit expressum. Primo dictū. Secundo exceptio, ibi, nisi. Casus litera. Aliquis donauit aliquam possessionē alicui ecclesiæ sub aliqua conditione, id est sub modo, nisi aliqd fiat; & sic donatio tenuit: donator volebat reuocare donationē, q̄ritur an possit? Respondet qđ non, nisi tali cōditione, i. tali modo vel pacto, datū sit, qđ ea cessante donatio
2 debeat reuocari. Ber. † No. primo donatorē posse ī donatio
a ne, quā facit ecclesiæ, ꝺditionē seu modū apponere [a] etiam ℨctus resolutiuum, ad hoc c. cum dilecti, ℨ. de do. res ergo semel ecclesiæ effecta, potest ab ea reuocari ex modo nō seruato, vel per existentiā conditionis resolutiuæ. Nūquid aūt hoc casu possit laicus donator, donationem propria authoritate reuocare, dic, vt nota. Inno. c. in capi. verū, de foro cōpe. vbi plene dixi. Pro declaratione capitu. oppo. ℨ tex. videtur enim nullo modo posse ꝙcedere. Aut enim extat cōditio apposita in donatione, & non pōt donatio amplius reuocari. aut conditio nō extat, & frustra tractatur de reuocatione; ga conditio suspendit actū in euentū ꝺditionis. vnde antea nō pōt dici donatio cū sola spes sit in obligatione, instituto de verbo. oblig. in §. ex conditionali; & ℨ. capitu. proxi. reuocari ergo non pōt, qđ nondum tenet. Solu. glos. 2. (vt arbitror) metu ℨrij ponit duos intellectus ad tex. primus est, vt intelligatur in conditione resoluente; exemplū patet in ea. vnde ante euentū conditionis, non pōt reuocari. & sic intelligitur prima pars capitu. sed post ꝺditionem extantē, pōt reuocari, si fuit dictum; & sic intelligitur secunda pars. Iste intellectus est verus in se, sed non congruit literæ; qa si intelligeretur in conditione resoluente, dixisset, qđ ea existēte posset reuocari, sed tex. dicit ea cessante. ideo glos. transit ad fm intellectum meliorē, vt intelligatur in modo, & nō in conditione. nā modus non suspendit actū, sed modificat: vt puta si dat prædium ecclesiæ cū hoc modo, vt non alienetur. tunc enim si ecclesia venit ℨ modum; & sic cesset modus appositus, pōt reuocari donatio; & hoc secundū glo. si fuit dictum in donatione; quasi velit glos. qđ non obseruantia modi, nō ꝑstat facultatem reuocandi donationem, sed duntaxat agēdi, vt seruetur, nisi dictum sit vt possit reuocari. hoc vltimum dictum glos. nō est indistincte verū; vnde concludendo breuiter ipsam veritatē, dic, quod tam in contractibus nomina
b tis, quā innominatis, si modus appositus fuerit finalis cā cōtractus potest agi ad reuocationē, si modus non seruat, [b] vt est text. in l. cū te fundum, C. de pact. inter empto. & vendi. & in l. 1. C. de donatio. quæ sub modo. Si autem modus non fuit finalis causa contractus, tūc non agitur ad reuocationē sed ad obseruantiā modi; & ita dēt intelligi text. in l. ea conditione, C. de rescind. vendi. sed respectu donationis factæ ecclesiæ, tex videt hic singul. quē nescio alibi, qđ semper debet præsumi, quod modus non sit cā finalis contractus; nam (vt hic vides) ex non obseruantia modi, non reuocatur donatio facta ecclesiæ, nisi sit dictū in donatione, vt possit reuocari, & hanc præter alios ego puto rationem, quia donans ecclesiæ sub modo, vī principaliter donasse pp Deum, & pro remedio peccatorū suorū, argu. in ca. requisisti, de test. modus ergo appositus nō vī cā finalis ℨctus; & sic non pōt agi ad re-

ADDITIONES.

a ¶Apponere. Ratio est quia quilibet potest in traditione rei suæ modū apponere. l. in traditionibus, ff. de pac. capi. cum dilecti, supra de don. limita esse verum in continenti; secus ex interuallo. l. perfecta, C. de do. quæ sub modo. l. 1. §. cedit, & ibi gl. C. de rei vxor. act. gl. in c. præterea, il 2. supra de iure patr. intellige esse verum, nisi partes tali pacto consentirent secundum gl. notabilem, in d. l. perfecta.
b ¶Non seruatur. Vide ad hæc, quæ scribit Abb. in capitu. verum, supra de foro compe. & Fely. ibidem, col. fin. & Per. de Anch. in consi. 217. incip. dubium facit. Bart. in l. fi. ff. vt in pos. lega. & in repet. l. creditores, in 2. q. C. de pigno. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad reuocationem,sed solũ ad implementũ,nisi sit dictum, vt possit reuocari,& per hoc reducemus ad concor. ius ciuile, & canonicũ ; cum eadẽ sit ratio in vtroq; & hanc lectu.tene
3 omissis quibusdam alijs,quæ dãtur extra gl. † Sed hic quæro de quæstione quotidiana, nũquid donatio possit reuocari si
a fuerit dictũ, ex quo solus prælatus [a] non seruauit modum ?
b Vinc.hic sentit quod non,quia delictũ solius prælati [b] nõ debet nocere ecclesiæ,vt in reg.delictũ,de regu.iur.lib.6.vnde si datur ecclesiæ possessio,vt nõ possit alienari,& si alienet,tuit dictũ,vt possessio possit ab ecclesia reuocari, nõ põt fieri reuocatio solo plato alienãte;secus si prælatus cum capitulo ; & idẽ dic in alijs modis. Idẽ sentiunt doc.in c.breui,de iure iu.vbi dicunt aliud esse respectu conditionis implendæ;nã sa tis est,q̃ plat̃us non impleat conditionem,ad hoc, vt res, nõ acquiratur ecclesię;qđ sing.notabis,& hanc puto rõnem di uersitatis;nã in acquirendis, solus prælatus potest nocere ec clesiæ;sed nõ in quæsitis,vt dicit gl.no.& doc.16.q.6.c. illud. §.fi.no.In.in c.fraternitatem,de dona.& per hoc habes decla
4 ratam gl.2.& prin.vltimæ.In gl.fi.in fi.nota. istã gl. quia quotidiana est, & ex ea primo no. q̃ licite in donatione facta ecclesiæ apponitur pactum,vt non possit alienari,'vt vī expressum in §.sanctissimis,in alleg.in gl.vbi dicitur,qđ res ecclesiæ pñt alienari pro redẽptione captiuorum,nisi sint donatę eo pacto,vt alienari nõ possint. Sed dubiũ est, quid si immineat
c necessitas. [c] gl.ponit hic duas opiniones, & primam tenuit Hug x.q.i.c. sic quidã. Io.& Lau.in x.q.ij.c.casellas.§.hoc ius. Itẽ Damas.Go.Phil.& In.hic. Secũdam opi.indistincte,vt nõ possit alienari, tenuit Vinc. q tñ postea mutauit opi. & dixit stãdum. c.aurum.xii.q.ii. primã opi. sequitur hic in effectu d.An.secũdam sequitur hic d.Card.mihi placet prima, vt ex quo necessitati ecclesiæ aliter cor.suli non põt,licite alienet; nã si aliud sensit donator,non vī fuisse mentis compos,cum instante tali necessitate pia, ipse debuisset hoc facere, vt in c. sicut.47.dist.facit quod in simili no.gl.82.dist.c.1. tene tñ mẽ ti gl. & gñaliter , an,& qñ valet pactum de non alienando inter priuatos, & an ex tali pacto impediat alienatio,dic,vt no. in c.Raynaldus,de test.per In.& per doc.& gl.in l.fi.C.de reb. alie.non alie.& in l.filius.§.diui,ff.de lega.1.

ADDITIONES.

a ¶Solus prælatus.Dubia est ista decisio,quod in acquirendis, solus prælatus possit præiudicare,contra do.Abb.tenet Fed.cons.9.vbi concludit,qđ legatũ factum ecclesiæ solus prælatus possit alienare & idem tenuit Lap. alle.26. per Imo.Abb.& Card.in c. tua, de his, quæ fiunt a prælato sine cõsensu Capit.Paul.de Cast.tenet contrarium, in l.legatũ.ff.de le.1.quia opi.Ab. habet tex.contra se in l. magis puto. §.fundum,ff.de re.eo.cõis opi.est contra Ab.hic, vt late per Ale.in d.l.legatum,per Old.cons.264. & 205.de quo per dominum,& præceptorem meũ d.Vin Herculanum in d.l.legatum,vbi melius cæteris explicuit hunc articulum.

b ¶Delictum solius prælati. Adde istum,in c.si diligenti,nu.24.& ibi in appo.meis,in ver.nocet ecclesiæ,supra,de for.comp.& in c.Imperatorum, nu.3.& ib ivide in aposti.meis,in versi.præiudicat ecclesiæ , supra de iura.calum.Zach.

c ¶Necessitas. Quod res possit alienari ita donata, consuluit Fed. cons.183. Imo.in l.filiusfamilias,§.diui.ff.de leg.1.tenet contrarium, quia qñ prohibitio hominis,& legis concurrunt,res põt alienari etiam in casu permisso,l.2.cum gl.C.de vsu.pro emptore,& quod res prohibita alienari possit alienari in casu necessitatis ,est glo.Alex.& omnes,in l.Marcellus, §.res,ff.ad Treb.Paul.de Cast.in auth.res quæ. C.comm.de leg.facit differentiã an prohibitio sit facta in vltima volũtate,vel in contractu;pro quo est gl.ordin.& approbata in l.nullã, C.de iure dotiũ,quã Cy.& Bal. tenẽt.sequitur Ale.in d.§.diui.subeundo,q̃ forte non est alibi,& in consi.145.inci.visis scripturis.Bal in c.1.§.donare,qualiter feudum olim poterat alienari.late per Modernos in d.auth.res quæ,Ang consi.168.Ang. in auth.de alie.& emph.§ hoc etiam, ver.sed nunc quæro.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens,sub conditione non improbata,non compelli tur illud consummare.*
Conditio hæc, si pater consentiat, in matrimonio apposita , honesta videtur .
2 *Matrimonio cõtracto per verba de præsenti,potest alter coniugum cum pelli ad consummandum.*
3 *Matrimonium potest conferri in alterius arbitrium ; & non solum parentum,sed etiam,alterius.*
Testamentum non potest conferri in alterius arbitrium.
4 *Conditio improbata,potest apponi in matrimonio.*
5 *Matrimonium etiam de præsenti,sub conditione contractum,non habet effectum de præsenti, sed suspenditur in euentum conditionis.*
6 *Matrimonium spirituale contrahi non potest sub conditione;secus est in matrimonio carnali.*
7 *Matrimonium pure contractum, post matrimonium conditionale ante conditionis euentum, an teneat?*
Matrimonium conditionale, habet uim sponsaliorum de futuro.
8 *Matrimonium à duobus contractum inter quos extat Canonicum impedimentum sub conditione , si Papa dispensaret ; Papa demum dispensante,an matrimonium sit sine alio interueniente consensu.*
Obligatio non oritur ex facto a iure improbato.

CAP. V.

Vper eo. Qui per verba de præsenti cum mulier contrahit sub conditione,si pater consenserit,nisi pater consentiat ad matrimoniũ
1 non est cogendus, vel generalius sic. † Cõtrahens matrimonium sub conditione non improbata,non compellitur mi monium consummare ante conditionis euentum. Cõis diuisio,secunda ibi,rñdemus.& ibi primo soluit. secũdo remouet obstaculum,ibi,nam licet.Casus lite.Quidam ꝺixit matrimonium cum quadam muliere sub hac conditione, si patris eius placeret. quæritur utrum sit cõpellendus ad matrimonium consummandum ? rñdetur,q̃ consensus liber dici nõ debet, qui in alieno arbitrio reseruatur, & conditio talis nõ improbatur a iure, ideo nisi voluntas patris accedat,non est matrimoniũ consummare cõpellendus.postea licet rñderit Alex.Papa, dicẽs sponsalia interposita, & non secuta conditione ꝺcta,sequenti de præsenti ꝑsensu,vel carnali copula,tale mrimoniũ non debere dissolui;nequaquam tñ ait esse sine diffinitioni aduersum,quia talis consensus nõ est de presenti habendus,quãuis per verba de presenti exprimatur,qui in
2 alieno arbitrio habendo consistit.B. † No.primo,ibi,ad cõsummandũ,qđ ꝺcto pure matrimonio per uerba de presenti, põt alter coniugum ad petitionem alterius compelli ad ꝺsummandũ matrimonium;& sic licet adhuc non sit habita possessio;tñ ex iure quæstio per consensum,põt agi ad cõ
3 summationem matrimonij,qđ no. † Secundo no. q̃ matrimonium põt conferri in alterius arbitriũ, & non solum parẽtis,i cuius potestate est,ꝺitionẽ apponere, sed ẽt alterius, vt in c. seq. & ex hoc habes vnã dñam inter matrimonium, & testñ. nam testamentum non põt cõferri in voluntate alterius,vt in l.captatorias,& in l.illa institutio,ff.de hæred.insti.de quo dicendũ,vt no.in c.cum tibi, de testa secus in matrimonio,vt hic,& rõ potest esse; nã matrimonium est de iure diuino;vñ sufficit solus consensus,qualitercunq; habeat; sed testm dependet ex gratia, quia confertur in illud tempus quo testator non est futurus dñs.ꝺ.post mortem ; vnde sacra
4 est,q̃ ipsi cõmittitur libera facultas testandi,vt no.dicit gl.in d.l.illa institutio. † Tertio no.hic regulam, q̃ oẽs conditiõs
5 iure non improbata, põt apponi in matrimonio. † Vltimo no.q̃ licet ꝺsensus exprimatur per verba de præsenti;tamen ex quo apponitur ꝺditio , non habet effectum de præsenti ; sed suspendit' in euentum conditionis , & declara, vt dixi sũ-
6 pra eod.in c.de illis. † In glo.1.de hoc dic,vt plene no.in reg. actus legitimi,de reg.iur.lib.6.per glo.& Dy.& habes ex hoc vnam dñam inter matrimonium carnale , & spirituale. Nã carnale potest contrahi sub conditione,vt hic,spirituale nõ,
7 vt in c.2.de electi.lib.6.& dic,ut ibi. † In gl.2.in fi. ego non debito quin secundum matrimonium teneat contractum ante euentum conditionis; quia matrimonium conditionale habet vim sponsaliorum de futuro; vnde sicut illa tolluntur per sequens matrimoniũ, vt in c.1.sup. de sponsa.duo. ita & matrimonium ꝺditionale tollitur per sequens purũ, ꝑ hoc c.vnicum,de sponsa.lib.6. sed si nõ interessit matrimonii, dubito de decisione glo.quia ex quo obligauit se sub conditione, nõ potuit recedere ab illa obligatione, arg.l.q prior ff.qui poti.in pig.hab. si superuenerit ergo euẽtus ꝺditionis primum matrimoniũ remanet purũ;nisi forte aliud dicatur
in matrimonio ; sed ego non bene video rationem diuersi-
a tatis. [a] † Extra glo.quæro de quæstione quotidiana. duo, in-
8 ter quos obstãte impedimẽto canonico,nõ poterat esse mri
b monium, ꝺtraxerunt sub ꝺditione,si papa dispensaret, [b] dectum papa dispensauit,quærit nunquid sit matrimoniũ sine alio ꝺsensu? In.primo refert quosdam tenere,quod sic.sed o refert alios tenere ꝺrium,quos ipse sequitur. mouentur illi, quia primus ꝺsensus omnino erat a iure reprobatus,ad hoc tex. in l.inter stipulantem.§. sacram.ff. de verb.obl. Primam opinionem sequuntur hic Gof.& d.An.secundã sequitur d. Car.& dicit se in facto ꝺsuluisse,sic motus principaliter;quia quod dependet à voluntate vnius, dicitur impossibile.l. apud Iulianum.

ADDITIONES.

a ¶Rationem diuersitatis.Collige tu ex c.fi.de procur.lib.6.in c.1. de sponsa. co.li. & ita tenent hic Ant.de But. & Phil.Fran.

b ¶Dispensaret.Vtrum valeant spõsalia ita contracta,si papa dispẽset. Arec. cons.142.inci.ex facto proponitur.verl.sed est aduertendum,cõclusit,qđ valeant,facit quod volunt Bal.& Ang.& moder.l.si quis ita hæres instituatur.ff.de hæredi.inst.inquantum volunt, quod institutio potest fieri sub cõditione,si filius legitimabitur,& per hoc tollitur ratio Car.ad ducta hic per Abb.facit l.suus,& ibi Ang.ff. de hær.inst.
Adde in alio casu,an si contrahatur matrimonium illicitum,& confirmetur per papam, tollatur pœna excõicationis, per contractum commissa.Card.in cle.1.q.18.de coniug.& affin.tenet,quod non;nisi expressim tollatur. quæ etiam faciunt pro q.hic tacta: ibi vide, & remissiue ita apost.Celsi,ad ipsum,& ibi quid si contrahens sit pupillus,vel furiosus, an committatur pœna.Zac.

Iulianum, in fi.ff.de le.1. Item id, quod fit per remedium extraordinarium,dicitur fieri non posse, [a] vt no.In.in c. pastoralis, de causa pos.& proprie. Illud ergo mrimoniũ videtur fuisse ꝺctum sub conditione impossibili;sed ego assigno aliã rationem.Ad hoc,vt actus retro extendatur oportet, q̃ potuerit intercedere a principio.vt l.si is,qui pro emptore,ff.de vsucap. sed matrimonium non poterat esse à principio tpe ꝓtractus,obstante impedimento ; ergo non põt retrotrahi. Item ex facto à iure improbato,non põt nasci aliqua obligatio.l.cum lex. ff.de fideiuss. sed in ꝺctu conditionali sola spes est in obligatione ; & pp illam spem contractus retrotrahit, sed in casu nostro nulla nata fuit obligatio,ratione prędicta. ergo opus est, vt matrimonium de nouo contrahatur, q̃ & sic altero nolente contrahere non erit matrimonium.

ADDITIO.

a ¶Non posse.Vide ad hoc tex.fin.in l.4.§.1.ff.de fideico. liber. quem excollit Bal.in c.1.verl.modo uenio ad gl.in ti.hic finitur lex, in prin. colu.4. unde per Georgium Nattam in repe.clem.sæpe,in princ.in 4.not.de ver. signi.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia sub honesta conditione contrahens,si ante conditionis euentũ desponsatam cognoscit, a conditione recedit.*
2 *Matrimoniali in causa, vbi super vero matrimonio fundatur petitio , actor probando matrimonium præsumptum præsumptione iuris , & de iure,obtinet, ac si verum probasset matrimonium.*
3 *Matrimonium potest conferri in arbitrium, etiam extranei.*
Carnalis copula facit transire sponsalia nedum pura , sed etiam cõditionalia in matrimonium.
4 *Conditione deficiente,sponsalia ex toto euanescunt;adeo quod copula sequens nihil operatur. 5.*
5 *Carnalis copula an probari debeat,qđ sit secuta, postq̃ defecit cõditio.*
Excõicatio, an probari debeat , quod sit emanata post appellationem.
Mulieri an sit credẽdum de copula, videlicet an fuerit cognita ante,uel postquam conditio defecit.
6 *Protestatio turpis,& contraria facto non releuat.*
Protestatio, quod carnalis copula, non facit transire sponsalia in matrimonium,non valet.
7 *Cautela ad hoc vt carnalis copula non faciat transire sponsalia in matrimonium.*
8 *Matrimonium pure contractum post matrimonium conditionale,præiudicat primo, vnde conditio postea adimpleta non releuat.*

CAP. VI.

Er tuas. † Qui sub honesta cõditione sponsalia contrahit, & ante ꝺditionis euentum desponsatam cognoscit,à cõditione recedit. Cõis diuisio. Secunda ibi,consultationi. Casus lit. Quædam mulier P.nomine,petebat quendam N. in virum, dicens,q̃ mutuus ꝺsensus inter eos,& carnalis,copula accesserat:vir ille non negabat sponsalia cõtracta,& carnalem copulam;dicebat tñ se nõ teneri illam ducere in vxorem, quia sponsalia inter ipsos tali ꝺditione ꝺcta fuerunt , si pater eius, & patruus sponsalibus consentirent,sed ipsi, quam cito sciuerunt,ꝺdixerunt. super hoc testes recepti fuerunt, testibus receptis,& publicatis, dicebat mulier , q̃ licet sponsalia ꝺcta fuissent sub ꝺditione prædicta;non tñ fuit à patre viri, vel patruo contradictum , & ante tempus conditionis expressum à testib.& post dicebat inter se,& illum,carnalem copulã accessisse.Iudex dubitauit,qualiter esset in hoc negotio procedendũ,processum causæ ad dñm papam remisit,ipse examinatis attestationibus rñdet eidem,q̃ cum manifeste constet, post ꝺcta sponsalia, qđ carnalis sit inter eos copula sub secuta,pro mrimonio est præsumendum;quia recessisse vī a cõditione apposita: quia & si cõstet,q̃ postquam pater,vel patruus viri ꝺdixerunt sponsalibus,& idem vir carnaliter non cognouit eãdem,non est tamen aliquo modo probatum,q̃
2 anteq̃ ipse cognouisset eandem,pater eius,& patruus ꝺdicere curauissent.B.† No.primo,q̃ fundans se super vero matrimonio , etiam obtinet, probando matrimonium præsumptum præsumptione iuris,& de iure. Ista.n.mulier fundauit se super vero matrimonio, & post probauit præsumptũ , &
3 nihilo minus obtinuit,qđ no.quia facit ad multa.† Sedo no. q̃ matrimonium põt conferri in arbitriũ ẽt extranei. Item
4 no. q̃ sponsalia nedum pura, sed etiam conditionalia tranꝺficiente ꝺditione,spõsalia ex toto euanescunt,adeo,q̃ co-
5 pula nihil operatur.Opponitur contra tex. de ca.cũ tu,de testi. vbi sufficit probare excõicationem fuisse secutam post appellationẽ;& per hoc infert eam esse nullam, nec est opus probare,q̃ excõicatio non fuit lata ante appellationem; ita in proposito videtur dicendum. satis est.n.probasse , q̃ eam cognouerit, postquã defecit conditio ; maxime quia actus non debet præsumi geminatus. Sol.glo.1.& 2. & vlti. metu contrarij dicunt, q̃ iuuenis fuit cõfessus se pluries illam cognouisse;ideo nõ sufficit postmodum probare, q̃ eã cognouerit post ꝺdictionẽ parentum.hæc solu.diuinat ad tex.quia in tex.non dr hoc.Host.sentit aliã solutionem,dicens,q̃ iuuenis pure fuit confessus copulã: non restringendo se ad vnicã tñ;ideo debuit postmodum probare,q̃ ante eã non cognouit.Sed post tertio soluit.d. Ant. q̃ quemadmodũ statur cõfessioni mariti super copula, vt in c. continebat', de despon. impube.ita debet stari cõfessioni mulieris ; ex quo asserit ad validitatẽ matrimonij:debuit ergo maritus probare, q̃ ante non cognouit,ad excludẽdã assertionẽ mulieris. Et pro hoc inrellectu adduco no.per Host.in c.duo pueri, de despon.impu.vbi dicit credendum mulieri, qñ confitetur copulam,ad validitatẽ matrimonij. Sed aduerte, quia Papa, hic se nõ fundat super assertione mulieris , sed quia de copula hic simpliciter constabat. Vnde dicendũ & quarto, q̃ vbi plene actor fundat intentionem suã,debet obtinere,nisi reus clare illam cõfundat.nec sufficit,q̃ reddat eã dubiam. mulier.n.probãdo sponsalia,& copulã, fundat clare intentionẽ suam. exceptio vero viri penitus non euacuauit illã probationẽ ; licet eã aliquatenus redderet obscuram;& pro hoc vī tex.in c.in præsentia, de probat. & vide quod ibi plene dixi, facit quod no.gl.in cle.fi.de resc. licet in criminalib. vt euitetur delictũ, videatur reus hoc casu absoluendus ; & sic saluarem vnam opin.Bar.notabilẽ in l.nõ solũ , in §.sed vt probari, ff.de no. ope.nun.& hæc lect.multum conuenit literæ,q̃ ẽt tacite sen
6 tit do.An.licet non sic declaret,sed stat in pendenti.†In gl.1. verl.præsumendum,ibi,nec illud prodest.& est ratio, q̃ hæc protestatio tanquã turpis , debet haberi pro nõ adiecta, fatuore matrimonij,vt no.in c.prox.& no.hanc partic.glo.spõsus ergo non põt cognoscere sponsam,quin transeant spõsalia in matrim.quantumcunq; protestetur in ꝺrium.Vnde non est nisi vnum remedium.ſ.q̃ prius renunciet sponsalibus; nã tunc copula superueniens , nõ põt inducere matrim.cũ non reperiantur ibi sponsalia, vt no.in c.veniens, & c.tua,de
7 sponsa.†In ea glo.ibi, talis error, &c.dic hanc conditionem reijci tanquã turpem,quia præsupponit primum coitũ,tan-
8 quam fornicarium.†In ea.gl.ibi,sed secus in matrimonio,& ratio apertissima est, quia secundum matrim. pure ꝺctum
a præiudicat primo conditionali, [a] vnde conditio postea existens,nõ reperit extremũ, ad quod possit trahi. Item reperit matrimoniũ in medio ; & sic trahi non põt retro, ad hoc c. quãuis,de resc.lib.6.& in fi.glo.quia Ho. tenet primã opi.ex quo cõditio est omnino extitura.exemplum, si sol clarescit, nõ hẽt suspẽdere effectũ matrimonij, ita no. in sum.eo.tit.§. quæ conditio.ver.quid si contraho.& hęc opin.mihi placet.

ADDITIO.

a ¶Primo conditionali. Adde de hoc plene per Old.consil.165.quod est verum pendente conditione: secus si post adimpleram conditionem ,& ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis , vel impossibilis in contractu matrimonij apposita,habetur pro non adiecta nisi sit contra substantiam matrimonij.*
2 *Conditio apposita contra substantiam matrimonij vitiat matrimoniũ; & non vitiatur ipsa; sine sit suspensiua, vel resolutiua 6.*
3 *Conditio turpis, vel impossibilis regulariter vitiat contractum, & non vitiatur; secus est in matrimonio.*
4 *Conditio contra substantiam actus , vitiat ipsum actum, cuiuscunque qualitatis existat.*
Substantia quid sit.
5 *Matrimonium cum infideli, vel hæretico contractum. est nullum; nam oportet, quod sint eiusdem sectæ, vel fidei, de hæretico tamen dubitatur.*
6 *Conditioni turpi,vel inhonestæ ad hoc , vt matrimonium vitiet , an sit necesse,quod ambo coniuges consentiant.*
7 *Conditio in professione religionis , quod religiosus possit habere proprium, vel contrahere matrimonium, an valeat? & an talis remaneat monachus.*
Conditio, quod clericus ordinandus in sacris possit contrahere matrimonium non valet, & ordinandus remanet in sacris.
Religiosus habere potest administrationem bonorum iure sibi delatam, sed non ex pacto.
Matrimonium professio, & ordo,an principaliter dirigantur Deo?
Conditio,qđ monachus habeat propriũ, est contra substantiã religionis.
8 *Conditio in consecratione ecclesiæ apponi an possit.*
Patronus an possit conditionem apponere, quod ecclesia non subsit Episcopo.

CAP. VII.

I conditiones. † Notabile c. & multũ allegabile, & hoc dicit in
1 sum.Si in ꝺctu mrimonij apponitur conditio turpis, vel impossibilis, habetur pro non adiecta ; nisi sit cõtra substantiã matrimonij; quia tunc vitiat contractũ. sunt duę partes. In prima tractatur de conditione turpi,

quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ est ℑ substantiam matrimonij. In secunda de turpi, vel impossibili. Secunda, ibi, licet. Casus lit. Si aliquis ℑhat matrimo. sub conditione, quæ est contra substantiam matrimonij, hoc modo, cõtraho tecum, si prolem euites, vel donec inueniam aliã dignioré honore, vel facultatibus; vel si ꝓ quæstu adulter andã te tradas, quæritur, vtrum in talib. casibus te neat matrim. & conditio pro non adiecta habeatur? Respõ. Pa. quãtumcunq; matrimonialis ℑctus sit fauorabilis; tamẽ in casibus prędictis caret effectu; quamuis alias appositæ cõditiones in matrimonio, si turpes fuerint, aut impossibiles, debeant pro non adiectis haberi propter fauorẽ matrimonij. B. † No. 1. duas reg. notabiles in materia matrimonij. prima, ꝙ omnis cõditio apposita ℑ substantiã coniugij, [a] vitiat matrim. & nõ vitiatur. & licet tex. hic ponat tria exẽpla istarũ conditionum ℑ substantiam; tñ multa alia possent reperiri, puta, sicut fuit in facto. Quidã habens suspicionẽ de inconti nentia futuræ mulieris ℑxit secum sub conditione, ꝙ si committeret adulterium; liceret sibi recedere à matrimonio, & aliã ducere, certe nõ est ibi matrim. & licet ista sit cõditio resolutiua; tñ idẽ operatur, quoad ꝓpositum, sicut cõditio suspensiua, vt clare colligitur hic in secundo exẽplo, dũ ℑxit, donec inuenerit aliã honore, vel facultatib. digniorẽ. nã hęc conditio nõ erat suspensiua, sed resolutiua. Ex quo tñ notabis, ꝙ conditio ℑ substantiam, impedit matri. nedum qñ est conditio suspendens, sed ẽt resoluens; licet aliqui, & male ad hoc non aduerrant; putantes, ꝙ ex quo semel matri. tenuit, cõditio resoluens debet haberi ꝓ non adiecta, ꝙ est falsum, vt hic vides. Item dico, ꝙ nunquã fuit matrimonium, & sic proprie non põt dici resoluens. † Secunda reg. ꝙ conditio inhonesta, vel impossibilis, quę non est ℑ substantiam matrimonij, hẽtur fauore matrimonij, ꝓ non adiecta; & sic vitiatur, & nõ vitiat. Et notanter dixi fauore matrimonij, quia in alijs cõtractibus regulariter conditio impossibilis vitiat, & non vitiatur, vt inst. de inut. sti. §. impossibilis. † Itẽ no. ꝙ omnis cõditio cõtra substantiã actus vitiat ipsum actum, nã si vitiat ipsum matrim. tã fauorabile, fortius hẽt vitiare actum non ita fauorabilẽ; & est ratio huius dicti, nã remota substãtia alicuius, remouetur & ipse actus; nã sine substantia nihil põt subsistere, ad hoc capi. tua. ℑ. de spon. vnde ad cognoscẽdũ substantiale alicuius ℑctus, debemus semper videre, vtrũ actus ille sine illo possit consistere, [b] pro hoc ꝙ no. Bart. in l. prolatã, C. de sen. & interlo. om. iud. † In glo. 1. ibi, Iudeæ, vel hæreticæ, vult ergo gl. ꝙ matrim. ℑctum cum Iudæa, vel hæretica, sit nullũ, respectu Iudeæ bene loquitur, & idem in pagana, nam ad hoc, vt matrimoniũ consistat, oportet, ꝙ contrahentes sint eiusdem sectæ, vel fidei, vt in c. caue, & in c. nõ oportet. 28. q. 1. sed respectu hæreticæ, quæ suscepit iã baptismũ cõmuniter tenetur oppositũ; quia, ex quo hẽt sacramẽtum baptismi, non põt proprie dici alterius sectæ, vt no, in c. non oportet, all. in gl. facit ꝙ le. & no. in c. decreuit, de hæ. li. 6. & vide per Spe. in tit. de diuor. post prin. † In ea. gl. ibi, quędam sunt ℑ substantiã matrimonij. Inn. intelligit tex. qñ vter que cõsensit cõditioni appositæ ℑ substantiã. si autem alter ℑdixit; tenet matrimoniũ, si fuit ꝓcessum ad consummationem ipsius. Idem dicit fauore matrimonij, si alter tacuit; & sic tacendo habet pro ℑdicente, ar. in ca. aliquando 32. q. 2. & no. bene hoc dictũ Inn. videtur. n. per hoc velle, ꝙ in alijs actibus tacens, videat consentire ɔ tractui, secundum protestationem alterius; licet protestatio sit onerosa, & odiosa, de quo vide, qđ no. in c. Cumana. & in c. in Genesi. de elc. & dicit Host. hæc sæpe prædicanda, ne simplices mulieres decipiã tur. † Et in fin. gl. aduerte ad hãc vlt. q. gl. nam reperiuntur in ea multæ opiniones [c] inter legistas, & canonistas. & referendo principaliores scias, ꝙ Inno. & Host. in c. insinuante, ℑ. tit. prox. & in c. 2. ℑ. e. tenuerunt ꝓfessionem tenere, licet sit apposita cõditio de tenendo ꝓprium, & idẽ sentit gl. in c. solet. 32. q. 2. idẽ Accur. in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. sed ℑriũ sentit in l. per seruũ. ff. de vsu. & ha. nã ibi distinxit, ꝙ aut ɔditio fuit appositа à principio, & vitiat ꝓfessionẽ, Aut ex interuallo, & vitiatur, & vide ad materiãplene per Spec. in ti. de sta. reg. versic. 48. Ioan. Andr. hic tenet oppositũ ℑ istã gl. fęquẽdo priores doct. & reddit rationẽ diuersitatis inter mrimoniũ, & professionẽ, dicit. n. ꝙ in matrimonio tractatur de fauore ipsorũ ℑhentium; vnde ex quo alter acceptauit conditionẽ, potuit sibi præiudicare, sed in professione obligatio acquiritur Deo per ministeriũ Abbatis, vel alterius prælati, factũ ergo ministri acceptãtis illã cõditionẽ nõ debet obesse Deo, qui vr velle professionẽ recipere, & idẽ dicit ad ca. dia coni. quod gl. allegat in ℑrium. nam si quis ordinatur in diaconum obligatio acquiritur Deo, à quo imprimitur character; vnde nõ potuit episcopus, acceptãdo conditionẽ de ℑhẽdo matrimonio ꝓiudicare obligationi acquirendę Deo. Sed Pau. de Leaza in cle. eos. de reg. impugnat hãc opin. Ioã. An. dicendo, ꝙ ẽt in matrimonio obligatio acquiritur Deo, hinc est, ꝙ coniuges non possunt illud diuidere communi consensu, vt in c. super eo, de eo, qui cog. consan. vxo. fuæ, & in hoc multũ ibi insistit. Bar. in auth. ingressi. prælleg. satis colorate distinxit, quia aut profitens reseruauit sibi propriũ s. vt habeat administrationẽ, & tenet ingressus ad hoc, d. c. insinuante; aut cõstat, ꝙ voluit sibi retinere proprietatẽ, & vitiatur ingressus, in dubio vero dicit interpretandũ, ꝙ voluerit habere administrationẽ bonorũ, de consensu superiorũ, vt in c. 2. de statu. reg. D. An. impugnat hanc rationẽ Bar. dicens, ꝙ licet possit religiosus habere administrationẽ iure fibi delatã, non tñ ex pacto, quia tunc haberet quid ꝓpriũ, & sic idẽ dicendum esset, qñ sibi reseruauit proprietatem; vnde sequendo ipse opi. Io. And. dicit professionẽ tenere, siue retentio proprij sit apposita per viam causæ, siue modi, siue conditionis resolutiuæ, siue suspensiuæ; nã licet in matrimonio, obligatio acquirit Deo; tñ principaliter quis intẽdit placere parti, cũ qua ℑxit, sed in professione principaliter quis intendit placere Deo, & non Abbati, ideo factum Abbatis non habet vitiare. Gasp. de Cal. tenuit, ꝙ in foro iudiciali ꝓcedat hæc opin. sed in foro animæ opin. ℑria. D. Car. tenet in distincte opin. huius gl. vt professio sit nulla, ex quo præcisè ille stetit in sua volũtate, nec aliter se voluit obligare, & hæc opi. mihi plus placet, mouet princ[d]r; ꝙa remota parte substãtiali, actus remouetur, vt in c. tua. de spon. & ℑ. dixi. Sed retentio proprij [d] est ℑ substãtiã religionis, vt in c. cũ ad monasteriũ in fi. de sta. reg. ergo talis cõditio, siue modus habet vitiare actum, etiã si sit cõditio resolutiua per ℑ. dicta. Nec obsi dicatur. ꝙ Abbas, seu alius prælatus ꝓfessionẽ recipiẽs nõ potuit præiudicare Deo; quia dico illud ꝓcedere in obligatione quæsita, sed nos sumus in ꝙrenda; nã & seruus præiudicat domino in acquirendis, licet nõ in acquisitis, vt in l. fi. C. de acquir. pos. sic & prelatus non potest preiudicare ecclesiæ in quæsitis sed in acquirẽdis sic. 16. q. 6. c. illud. §. fi. vbi gl. dixi plene in c. tua, de his, quæ fi. à præl. Item Deus non recipit obligationẽ nisi à voluntario. 15. q. 1. c. nõ est. 14. q. 5. ca. fi quid inueniſti. hinc est, ꝙ votũ emissium per metum non obligat, vt in c. 1 ꝙ me. ca. no. in c. Abbas. c. ti. sed iste noluit aliter obligari, nisi posset tenere propriũ; ergo nõ est præsumẽdum, ꝙ Deus voluerit ipsum vinculare contra voluntatem suam, cum nõ indigeat Deus religione nostra; sed quisq; recipiet mercedem fm opera sua, vt in c. pueri. de pę. dist. f. Idẽ etiam videmus inter homines cõtrahentes, vt nisi ambo idẽ sentiant, non valet ℑctus. l. 1. ff. de ver. ob. & l. in omnibus. ff. de act. & obl. & hanc opi. puto verissimam. † Nunc restat respondere ad contraria formata in gl. quæ veniunt cõtra tex. ad c. 2. 10. q. 1. dic, ꝙ ibi conditio non fuit contra substantiã consecrationis ecclesiæ, sed contra consecutiua ad ordinationem ecclesiæ. Et ideo habetur pro non adiecta, cũ sit cõtra ius commune; quia non potest facere patronus, vt ecclesia non sit sub ordinatione episcopi, ad c. diaconi, dic ꝙ matrimonium est contra substantiam ordinis clericalis, vt no. in ca. cum olim, de cle. coniu. sed illud processit ex ordinatione ecclesiæ, ad hoc c. Nicena. 31. dist.

ADDITIONES.

a ¶Contra substantiam coniugij. Quare hic pactũ appositum contra substãtiam matrimonij vitiat, & nõ vitiatur, in precario vero vitiatur, & nõ vitiat, vide Bar. declarantem in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. vbi dicit, hic vitiat & non vitiatur, quia fuit appositum in vim conditionis; secus si apponeretur in vim modi, vt in precario, quod multum extollit Ioã. de Imol. in l. vbi ita donatur. ff. de do. cau. mor. & ratio diuersitatis põt esse, quia modus adiectus contractui contractum non suspendit, conditio vero sic. l. cum ab eo. ff. de contraben. emp. Seb. Sap.

b ¶Posit consistere. Facit, quod no. Bal. in l. 1. ff. de lib. & posthu. & no. in l. 1. ff. de verb. obl.

c ¶Opiniones. In quo art. sunt quatuor opi. principales, vt late prosequitur doct. Papien. in auth. ingressi. in 5. col. C. de sacrosan. eccl. cõmunis opi. est contra gl. & Ab. hic ꝙ reseruatio vitiatur, & ingressus remanet purus secundum quam consuluit Ang. consi. 281. Imo. in ca. cum M. Fer. ℑ. de cõsti. vbi dicit hanc esse communem opi. vt late per eum in l. si quis ita hæres. ff. de hær. inst. Ro. in l. 1. §. si quis stipulanti. ff. de ver. ob. & in cons. 89. & cons. 184. inci. pro declaratione, & in consi. 191. inc. spectabilis domine, & sunt tres gl. quæ tenent hanc opi. vna in c. auditis, sup. de ele. & in c. 2. de do. & cont. li. 6. gl. in c. diac. 38. di. & hanc tene.

d ¶Retentio proprij. Contrarium tenet Pau. de Ca. in cõsi. 205. inci. visa quadam conuentione, secundum antiquam impressionem. Seb. Sap.

Qui clerici vel vouentes, matrimonium contrahere possint. Rubrica.

Continuatur ad præcedentia hoc ordine. Supra visum est de vno impedimento matrimonij; nunc restat videre de alijs impedimentis. Et aduerte, quia rubrica ista nihil ponit dispositiue, sed procedit interrogatiue, scilicet qui clerici, vel vouentes, matrimoniũ contrahere possint? Et respõdeto ad

do ad rubrum, dic, quod clerici in minoribus licite contrahunt matrimoniũ. Si vero sunt in sacris, non possunt ℑhere: & si contraxerint, ẽt nullum, vt in c. vnico, de voto. li. 6. & ℑ.

a de cleri. coniug. quasi per totum, & licet oẽs ordines. [a] largo modo dicantur sacri, vt no. 42. dist. in summa. tamen per excellentiam, & quoad propositum nostrum sacri dicuntur subdiaconatus, diaconatus, presbyteratus, & ordo episcopalis, vt ℑ. c. proxim. respectu vouentium, dic, ꝙ votum continentiæ impedit matrimonium; sed non dirimit, si de facto contraheretur; quia fortius vinculum superueniens tollit votũ, nisi esset solennizatum per professionem tacitã, vel expressam, factam alicui de religionibus approbatis, vel per susceptionẽ sacri ordinis, vt habetur in d. c. vnico, de voto. li. 6. Et per hoc quoad effectũ tituli habes summatũ nigrũ, licet incidenter habeat alia dicta, quæ satis apparebũt in ꝓcessu.

ADDITIO.

a ¶Ordines. Et dic, quod sunt nouem, quos enumerat gl. in salutatione sexti. & iste vir. secundum Car. hic illaqueat multas animas; ideo credit ipse, quod ecclesia reuocabit tale præceptum, nam apostolus inquit, de virginibus præceptum non habeo, sed consilium do.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus, vel subdiaconus, matrimonium contrahere non possunt; & si contraxerint, efficiuntur irregulares, & separari debent.*
2 *Circunstantiæ, aggrauant delictum; vnde delictum solenni die commissum, augmentatur.*
3 *Irregularis efficitur clericus in sacris, matrimonium contrahens, ita, quod ad maiores ordines non potest promoueri, nec in susceptis ministrare.*
4 *Dispensatio sit ex pluribus causis.*
5 *Dispensatio non imponitur, nisi post pœnitentiam.*
6 *Depositus clericus, vel irregularis matrim. contrahere non potest. Subdiaconatus est sacer ordo.*
7 *Episcopus an possit dispensare cũ clerico in sacris, qui matr. contraxit? & an cum clerico percutiente alium clericum.*
8 *Papa an dispenset cũ clerico percussore cũ magna sanguinis effusione. Irregularitas non causatur ex sanguinis effusione; nisi mors sequatur.*
9 *Membri mutilatio an intelligatur esse quando membrum debilitatur; ita, quod quasi inutile sit; & an ex hoc sequatur irregularitas.*
10 *Membrum quid dicatur. Digitus an sit membrum, vel pars membri? Digitum incidens alicui, an fiat irregularis?*
11 *Deponitur clericus propter homicidium; & nõ actualiter degradatur. Depositio potest appellari degradatio; licet non sit actualis. Degradatus matrimonium contrahere non potest; licet perdat omne priuilegium clericale. Degradatus si celebrat, conficit verum corpus Christi; quia character imprimitur animæ.*

CAP. PRIMVM.

1 DE diacono. †Diaconus, vel subdiaconus, matrimonium cõtrahere non possunt, & si cõtraxerint, etiam si sint facti irregulares, debent separari. Habet duo dicta. Secundum, ibi subdiaconum. Casus lit. Quidam diaconus, alium diaconum in sabbato sancto vulnerauit, & vxorem accepit; quæritur quid agendum sit de ipso? Respon. Papa quod si corde contrito, & humiliato ad ecclesiã redire voluerit, absolutione obtenta, & imposita sibi pœnitẽtia de vtroq; excessu, ea peracta, poterit episcopus suus, cum ipso dispensare, & officiũ diaconatus sibi reddere; & si bonæ vitæ apparuerit, in presbyterũ ordinare. In fi. dicit, ꝙ subdiaconus, qui homicidiũ fecerat, siue ẽt non fecerat, ma-

2 trim. non põt contrahere. B. † No. ꝙ augmentatur delictũ

a propter excellentiã dici, [a] in qua fuit cõmissum; vnde põderatur hic ꝙ in sabbato sancto vulnerauit diaconũ, de quo vi deto tex. cũ gl. in c. homo Christianus. 40. dist. & in c. cũ quidã. & quod ibi nota. de iu. iur. & c. sicut dignũ. de hom. † Secundo no. ꝙ constitutus in sacris, matrim. ℑhens, efficitur irregularis; adeo vt neq; in susceptis administrare possit, nec ad maiores ordines suscipiendos admitti, quod clarius pro-

4 batur in c. prox. põt tñ cum tali dispensari, vt hic. † Itẽ no. ex hoc, & ex tex. casum notab. in quo dispensatur ex sola cõtritione, & humilitate peccatoris; licet non subsit causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ, vel cuidẽs prærogatiua meritorũ; nã pp hæc tria, vel eorũ alterũ, dispensatio indulgetur, vt in c. tali. 1. q. 7. & vide bo. glo. in c requiritis. §. nisi rigor. ea. cã, & q. & in hoc bene notabis iftũ tex. quia facit ad materiã c. at si

5 clerici. ℑ. de iudi. † Itẽ no. quod dispensatio non imponitur, nisi post actã pœnitentiã, sed dic, vel eius partem, vt in c. ex tenore. de tempo. ord. † Vl. no. iuncta gl. pen. ꝙ irregularis non põt matrimoniũ ℑhere; nã quantumcunque quis sit depositus ab ordine, tenetur tñ viuere clericaliter, de quo videto

7 tex. cum glo. in c. dictum. 81. dist. Et no. ꝙ subdiaconatus est sacer ordo, concor. ℑ. cap. proxi. † In glo. in ver. absolutionẽ.

in fi. vult ergo glo. quod episcopus cum isto diacono, suo iure dispensare non possit. Sed tu aduerte, latius hic, fuerũt. n. duo delicta, primũ in eo, quod vulnerauit aliũ diaconũ, fm in eo, ꝙ de facto iã cõtraxit matrim. Respectu primi dicebat Vin. ꝙ episcopus poterat dispensare, si ille erat clericus conuentualis, vt in c. qñ. de vi. & hone. cle. vel ratione legationis ille Archiepiscopus poterat absoluere. quod nõ placet Host. quia licet episcopus possit absoluere clericum conuentualẽ, si iniuria fuerit mediocris; secus si fuerit atrox, vt hic erat, vt no. in d. c. quoniã. nec placet sibi, ꝙ legatus hoc casu possit absoluere; vnde sensit, ꝙ authoritate Papæ Archiepiscopus hic absoluit; respectu legati, remitto ad plenius no. in c.

8 nemini. & in c. excommunicatis, ℑ. de off. leg. † Sed opp. & vr, ꝙ etiã Pa. nõ debuisset cũ isto dispẽsare, vt in c. miror. 50. dist. vbi dr, ꝙ cũ irregulari ex effusione sanguinis nunquam debet ecclesia dispensare. so. dic, ꝙ irregularitas nõ causatur ex sola effusione sanguinis, sed oportet, ꝙ interueniat mors, vel mẽbri detrũcatio, vt in c. in Archiepiscopatu, de rap. & in clem. si furiosus. de ho. vbi tex. requirit mutilationẽ membri. † Sed est dubiũ quotidianũ. quid si quis debilitauerit mẽ

9 brum, ita, vt quasi sit inutile, quod tñ nõ detrũcauit, nũquid sit effectus irregularis? dubiũ facit, quia paria videntur, non

b esse, & inutile [b] esse, in c. 2. de transla. epi. ℑriũ sentit hic Gas. & puto verius, ar. bo. in ca. sicut vrgeri. 1. q. 1. nam membrũ debilitatũ valet saltẽ ad decorẽ; & in pœnis est mitior interpretatio facienda, licet aliud in fi. sentiat Cy. in auth. sed nouo iure. C. de seru. fu. & ibi plenius per Bal. † Quid aũt appel-

10 c letur mẽbrũ, [c] & nunquid digitus sit membrũ, vide ꝓ Bart. in l. 2. ff. de pub. iu. vbi concludit mẽbrũ appellari, quod hẽt ostiũ seperatũ, & distinctũ ab alijs mẽbris; vt oculus. 55. dist. c. si euangelica. vel manus, aut pes, vt in d. auth. sed nouo iure. digitus aũt nõ est proprie mẽbrũ, sed pars mẽbri. Ego ad hoc allego bo. tex. 89. dist. c. lingula, vbi appellatur membrũ, quod habet officium distinctũ; ex quo põt inferri, ꝙ incidẽs alicui digitum, non est effectus irregularis; secus si totã manum, vel oculũ, aut pedẽ. Respũ secundi, quis possit dispensa

11 re, dicã latius ℑ. c. prox. † In gl. pen. ibi, degradari debeat. dicũt doc. ꝙ melius dixisset, deponi, quia propter homicidiũ clericus non degradatur, sed deponit, vt in c. cũ nõ ab homine, de iu. sed dic, ꝙ depositio põt appellari degradatio, licet non sit actualis, & ita loquit tex. in c. tuæ. ℑ. de pœn. & puto, ꝙ etiã degradatus actualiter, non possit ℑhere matri. quia licet ille perdat omne priuilegiũ clericale, vt in c. 2. de pen. lib. 6. tamẽ semper remanet character, ratione cuius si de facto celebra-

d ret, conficeret verum corpus Christi, [d] vt no. ibi Io. Andr. in noue. & tenent cõmuniter Theo. licet glo. aliter ibi sentiat.

ADDITIONES.

a ¶Dici. Et hoc casu quando dies aggrauat delictum, accusator in libello debet exprimere. Bar. in l. libellorum. ff. de accu. faciunt no. per Bar. in l. non solum. §. sed reprobari. ff. de no. oper. nuncia. Ang. in tract. malefi. in verbo. in festo omnium Sanctorum.

b ¶Inutile. l. quoties. qui facit. col. j. §. quib. ff. quod cuiusc. vniu. no. sicut paria sunt vxori non habere maritum, vel habere inutilem. l. fin. & ibi gl. C. ad l. Fla. de pla. quemadmo. est eccl. non habere prælatum, & habere inutilem. ca. inter corporalia, sup. de transla. epi. Alex. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. act.

¶Inutile. Vide Bal. in l. j. col. vlt. C. de ædi. edi. vbi ponit an statutum imponens pœnam debilitanti membrum, habeat locum in eo, qui debilitauit membrum inutile, de quo per Fel. ibi c. inter cæteras, col. 5. versi. aduerte, quia hæc restrictio. s. de resc. Ange in tract. malefi. in verbo. membrum. Iafa in l. de quibus. col. 9. ver. no. tamen ex glo. ff. de legi. & quod dicatur membrum, ponit Fel. in c. ego, in prin. sup. de iu. iur. & in c. cum illorũ, col. 2. infra, de sen. excommu. Seb. Sap.

c ¶Membrum. Bar. in l. non sunt, ff. de sta. ho. vbi concludit, quod stante statuto, ꝙ si quis amputauerit alicui aliquod membrum, non habet locum, si amputauerit quis digitum, consuluit idem Bar. in consi. inci. quæritur, an digitus, Bal. in c. 1. de no. for. fid. Ang in tra. male. in ver. ex quibus. Bal. in l. reos. C. de accu. in 3. col. ver. quæro hic quid est membrum. Et an barba dicatur membrum, ibi per eum, per Bal. & Imo. in l. 2. ff. de pub. iu. Bal. in l. data opera. in 12. col. C. qui acc. non pos. ver. in corpore. vbi quærit de mammillis, genitalib. de barba, & labijs. Se. Sap.

d ¶Conficeret verum corpus Christi. Adde quod no. in c. non potest. & quod ibi posui in apost. ad ipsum. nu. 1. sup. de sen. & re iudi. Zac.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus matrimonium non potest contrahere.*
2 *Religio appellatur ordo.*
3 *Clericus in sacris, ducens vxorem, debet compelli illam abiurare.*
4 *Clericus in sacris contrahens matri. perdit executionem omnium ordinum, nec de facili secum dispensatur.*
5 *Episcopus an possit dispensare cum clerico in sacris, qui matrimonium contraxit.*

CAP. II.

1 EX literarum. †Subdiaconus matrim. ℑhere non potest. cõsultatio, & responsio. Secunda ibi, super quo. Casus lit. Quidam subdiaconus copulauit sibi quandam mulierem

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem in vxorem. Episcopus eius fecit illũ abiurare ipsam, mit
tens ipsum domino Papæ, petens quid sit de ipso faciendũ? Papa cõmendans ipsum, mandauit quatenus, si ad religionẽ trãsire voluerit, & dignus apparuerit, poterit concedere illũ ad maiores ordines promoueri; quod si ad religionẽ trãsire noluerit, nec in subdiaconatu permittat illũ ministrare, neque ad maiores ordines trãsire, sed in minoribus poterit mi
2 nistrare. † No. i. q religio appellatur ordo, forte sic dicta fm Doct. quia ordinata & approbata esse debet, vt in c. fi. de reli.
3 do. † Secundo no. q clericus in sacris ducens vxorẽ, debet cõpelli ad illã abiurandã, idest cum iuramento remittendã,
4 & renunciandã, ita, quod vlterius eã non admittet. † Tertio no. q constitutus in sacris contrahens matrimoniũ perdit executionẽ omnium ordinum, nec de facili dispensatur se
5 cum in sacris. † In glo. pe. in fi. No. vlti. solutionem, q Episcopus põt iure suo dispensare cũ clericis, qui in sacris ȝerunt matrim. & hanc opi. tenet hic Inn. sentit ẽt Host. dicẽs, quod in cap. præcedenti Papa ostendit Episcopis potestatẽ eis cõcessam ad iuris rigorem temperandum; hic vero loquitur de rigore, qui seruandus est in duobus casibus. Primus, si po pulus scandalizetur; cessat aũt scandalũ isto volente intrare religionẽ. Secũdus casus, cũ timetur, ne multis grassantibus, locus sit exẽplo, in c. j. de postul. præl. vel secundum Gof. in c. præcedenti. erat pœnitens, & contritus; hic aũt secus, nã iste expectauit cõpulsionẽ Episcopi, vnde sponte nõ dimisit vxo rẽ, & vtraq; solutio est bona. Dic ergo concludẽdo materiã, q iste clericus incidit in bigamiã, vt quia de iure, aut de facto contraxit cũ duabus, vel cũ vna corrupta, & cũ tali non dispensat Episcopus, vt in c. nuper. & c. 2. de bigam. Aut cõtraxit cum vnica virgine; & tunc, si est contritus, & pœnitens, Episcopus potest dispensare, vt in c. præced. & clarius in c. sane. de cleri. coniu. aliàs autem non debet dispensare, vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Votum solenne impedit matrimonium, & dirimit post contractum.*
Votum simplex impedit matrim. contrahendum, sed non dirimit post contractum.
2 *Vouens religionem, compelli debet ad intrandum religionem; sed si matrim contraxit, non compellitur, & tenet matrimo.*
Vinculum fortius superueniens, tollit votum primum.
3 *Votum religionis, dicitur votum simplex, nisi professio sequatur.*
4 *Votũ religionis solennizatur per professionem tacitam, vel expressam.*
Habitus religionis susceptio, an votum solennizet?

CAP. III.

3 MEminimus. †Votum solenne impedit, & dirimit matrimonium post contractũ, votum simplex, autem impedit cõtrahendũ, sed non dirimit post ȝctũ. In prima decisa consultatio. In secunda distinguens responsio. Secundum membrũ, ibi, verũ. Casus liter. Aliquis suscepit habitum religionis, quæritur, an possit postea cõtrahere matrim. Respõdet Papa, q si se deuouit religioni, & professionem fecit, postea matrim. ȝhere non põt. quod si ȝxerit, cõpellendus est eã dimittere, & ad monasteriũ redire. sed si nec habitũ susce perit, nec professionẽ; sed solummodo votũ fecit, si postea ȝxit non est cogendus ad religionem transire, nec matrimo
2 nium debet rescindi. Ber. † Nota. j. quod licet vouẽs se intraturum religionẽ, debeat compelli ad intrandum, iuxta not. in c. porrectum. de regu. & in cap. ex parte. de censi. tamen, si antequã ingrediatur, contraxerit matrimo. non debet compelli ad dimittendum vxorem, quia per fortius vinculum su
a perueniens, tollitur votũ primum, a vt in cap. vnico. de voto.
3 lib. 6. facit cap. qui post votum. de reg. eo. tit. & lib. † Secundo nota quod votum de intrando religionem dicitur simplex, & non solennizatum, quoad matrimonium dirimendũ; nisi per professionem subsequentem, de quo in cap. vnico;
4 præalle. lib. 6. & idem dic in voto continentiæ, vt ibi. † In glo. nec habitum, in fi. de hoc dic melius, vt dixi in cap. ex parte. & in cap. consulti. & in cap. statuimus, de regu. & vide tex. cum gl. in clem. eos. de reg. Et in effectu dicendum, quod votum solennizatur per professionem, nedum expressam, sed tacitam, vt in dicto capit. vnico. vnde dicendum est, an, & quando susceptio, seu delatio habitus inducat professionem, & dicendum, vt dixi in dictis iuribus præall.

ADDITIO.

a ¶Votum primum. Facit, quia multa facta tenent, quæ fieri prohibentur, cap. quemadmodum, supra. de iu. iu. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iu.

SVMMARIVM.

1 *Habitus susceptio sine professione, impedit matr. contrahendum; sed non dirimit contractum.* 3.
Habitus professorũ susceptio extra religionẽ à non habẽte potestatẽ. Incorporandi religioni, impedit matrim. contrahendum; sed non dirimit contractum.
2 *Professio religionis quomodo fiat.*
3 *Habitus probationis, vel professionis, an, & quando matri. impediat & dirimat.*
Coniugatus intrans religionem, & reuocatus ab vxore tenetur, quantũ in se est, seruare continentiam.
4 *Habitus probationis delatio per annum extra religionem, an obliget.*
5 *Professionem recipere, seu dimittere quis possit.*

CAP. IIII.

1 COnsuluit. †Susceptio habitus sine profes sione, non dirimit matri. ȝctum, sed ȝhendum impedit. hęc summatio est nimis generalis, & nimium extenditur. Vnde secundum intellectum, quẽ teneo, summo sic. Susceptio habitus professorum extra religionem, à non habente potestatẽ incorporãdi religioni, im pedit in dubio matrimo. contrahendum, sed non dirimit ȝctum. Primo consultatio. Secundo rñsio, ibi, consultationi. Casus lit. Quædam nobilis mulier vestibus pretiosis abiectis, mutauit habitum, & de manu presbyteri velum assumpsit; sed non renũciauit proprijs, nec intrauit clausturũ, nec in ma nu alicuius professa est, nec obedientiam promisit: postmodum anno elapso matrimo. ȝxit. vnde quærebatur, quid iuris sit de ipsa? Respon. Pap. sicut simplex votũ impedit matrimo. ȝhendũ, sed non dirimit ia ȝctum, ita habitus sine professione susceptus, impedit, ne ȝhatur, sed non dissoluit con
2 tractum. B. † No. j. ibi, super altare, q qñque professio fit su
a per altare, a & non in manibus superiorum, qđ intelligunt Doc. & bene, qñ fit sciente superiore, & permittente. nam de more quorũdam religionũ est, vt profitendus scribat professionẽ proprijs manibus; & sic conscriptam ponat super altare, præsente toto ꝓuentu & acceptante; nam nõ potest quis se ipsum incorporare religioni, sed oportet, q interueniat cõsensus præsidentis in illa, vt in c. ad apostolicã, sup. de
3 reg. & vide qđ ibi dixi. † Secundo no. tex. mirabilem, q susceptio habitus religionis impedit mrimo. ȝhendum, sed nõ dirimit de facto ȝctũ. Contra hoc opp. vł. n. q debeat dirimere, vt in c. super eo. de reg. & c. vidua. C. eo. ti. Sol. gl. 2. intelligit tex. de habitu probationis. ȝrium loquitur in habitu professionis, vel fm gl. 3. quandoq; apparet, q susciens habitum probationis voluit mutare sęculũ, sed hic cessabãt signa mutandi sęculũ. prima solutio nõ vł bona, quia habitus probationis ẽt non impedit matrim. ȝhendum; imo libere põssedire ad vitã priorẽ, vt in d. c. sup eo. & maxime ex quo cessabant hic signa penitus mutandi vitã, cũ non renunciauerit proprijs, nec intrauerit clausturum, vt in litera. & multum in uoluitur per Doc. intellectus huius c. Ho. intelligit inter cętera, q loquitur de habitu susceptо extra religionẽ, sed omittẽdo ea, quæ concernũt titulum. sup. de reg. breuiter quoad intellectũ huius titu. dico, q tex. procedit in assumente habitũ
b professorũ extra religionẽ, à non habente ptãtem b incorporandi eũ religioni. nã presbyter iste non habebat ptãtem recipiẽdi illam ad professionẽ, & eã incorporandi religioni, vt plene dixi in c. porrectũ, de reg. & sic ex susceptione illius habitus nõ põt ista iudicari professa. sed ex quo simꝑr mutauit habitũ, vł voluisse, quãtũ in se erat, vitam mutare, & ob seruare ꝓtinentiam; ideo ex hoc signo impedit matri. ȝhendum, sicut in simili dicimus in ꝓiugato intrante religionem, qui si reuocat ad petitionẽ vxoris, debet, quãtum in se est, ser uare ꝓtinentiam, quia, quantum ad illam seruandã, potest se obligare; vñ tex. hic appellat illum habitum religionis, & nõ probationis; & æquiparat hanc susceptionem habitus, voto simplici, quia tacite vł vouisse ꝓtinentiam; secus puto, si ab habente potestatem habitũ recepisset professionis; ẽt extra monasterium. argumen. in cap. porrectum. & cap. sicut, de reg. & pro hoc vide bon. glos. in capitu. de viduis. li 1. 27. q. 1.
4 † Quid ẽt de illo, qui portauit habitum probationis per annũ extra religionem? dic, vt habes tex. cum gl. in clem. eos. de
5 regu. & per hoc habes clare intellectũ huius c. † In gl. in ver. altare, in fi. de hac materia quis possit recipere efficaciter ad professionem, dic, vt dixi sup. post Inn. in d. c. porrectum.

ADDITIONES.

a ¶Quandoque professio fit super altare. Adde quinque modos quibus fit professio, per Car. in cle. eos. q. 2. de reg. Arch. in c. ꝙ interrogasti. 27. dist. Spe. in ti. de sta. mona. ver. 9. quæritur. & ibi. Io. An. in apo. & Car. in cle. j. §. sane, & ibi in apos. Cel. de sta. mo.

b ¶Habente potestatem. Ideo Gas. Cal. voluit hic, & communiter sequũtur Doc. quod si quis imposuit in domo sua habitum filio suo aliquorum religiosorũ propter aliquam particularem deuotionem, dato quod filius portauerit habitum maior factus, non inducit votum, nec solennes, nec simplex, sequitur hic Car. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Votum castitatis de præsenti, impedit matr. contrahendum; ecclesia tamen quandoque permittit matri. contrahi.*
2 *Metus sæuitiæ sponsi, non habet dirimere sponsalia, nisi maxima sit sæuitia.*
3 *Haremita põt nomine vniuersalis ecclesiæ, votũ continentiæ recipere.*

Dispen-

4 *Dispensatio fit quandoque contra votum continentiæ.*
5 *Sponsalia de futuro, non tolluntur per votum simplex castitatis sequẽs.*
Votum solenne non valet contra matri. consummatum.
6 *Matrim. contrahens post votum simplex peccat, sed ecclesia permittit, vt euitetur maius malum.*
Licentia contrahendi matri. non datur post votum simplex, sed non prohibetur contractum.
Dispensatio contra votum castitatis, ex quibus causis fiat.
Episcopus an possit dispensare in voto continentiæ.
Papa potest dispensare super voto continentiæ, & castitatis.

CAP. V.

1 VEniens. †Votum castitatis de põti impedit matri. ȝhendum; ecclesia tñ ex causa matrim. contrahi qñque permittit. hoc dicit in hærẽdo literæ. Primo narrat casum, præmissa causa. Secundo ponit mandatũ ibi, nos itaque. Casus lite. Quædam mulier promisit fidem dãdo, nuptura se cuidã viro absenti, postmodũ audiuit plura de crudelitate ipsius, noluit cũ eo ȝhere; & cum timeret, ne cõpelleretur ȝhere, ipsa in manu M. heremitæ votũ cõtinentiæ promisit; non tñ locũ, vel vestẽ mutauit: vir hoc audito cũ alia ȝxit. dictus eremita ad dominũ Pa. accessit proponens ei prædicta. Ipse considerans tutius esse, vt põdicta mulier post fidem, & votũ simplex matri. ȝhat, q̃ fornicationẽ incurrat, mandat, q si nõ est am plius in facto ꝓcessum, de fide mentita, & de voto violato pę
2 nitẽtiã imponat, & ei det licentiã ȝhẽdi. B. † No. 1. q timor sę uitiæ sponsi non hẽt spõsalia dirimere. vł. n. metus vanus, q puto verũ, nisi maxima sęuitia accessisset ex post facto, ar. in
8 c. literas, in fi. de rest. spo. † Scdo no. ar. q heremita põt nõie ec clesię vłis votũ cõtinẽtię recipere, vide q dixi post In. in c. du
4 dũ, de cõuer. coniu. † No. 3. casum mirabilẽ quẽ nescio ali
bi, q cõtra votũ cõtinentię, seu castitatis ecclesia quãdoque
5 dispẽsat, de quo j. latius dicetur cũ gl. fi. † In gl. in ver. de scue ritate, ibi, si obstante voto simplici. no. gl. sin. vsq; ad fi. quãq̃ nescio alibi. vult. n aperte, q spõsalia de futuro non tollantur p simplex votũ castitatis sequens; & ideo aliqui, vt refert hic Inn. dicebãt. q votũ illius mulieris non tenuerat, ex quo prius ȝxerat sponsalia. vnde sicut votũ solẽne non valet ȝ matri. ꝑsummatũ, vt in c. qđã, de cõuer. cõiug. ita nec votũ simplex ȝ sponsalia de futuro. Ho. dicit, q votũ istius mulieris tenuit, & q Pa. de gratia dedit sibi potestatem contrahen di; nõ tamen a parte tãgit dubiũ j. d. An. videtur hic velle, q votũ castitatis sit fortius, q̃ spõsalia de futuro, & sic sentit, q spõsalia tollũtur per tale votũ, q ẽt hic sentit. Gas. Sed cõtra riũ aperte tenet Ho. in c. seq. & sequitur ibi d. Ant. dicit enim Ho. ibi, q si votũ p̃cedit spõsalia, nõ valent sponsalia. vt ibi, si autem spõsalia præcedunt votum, tunc compellitur vouẽs matri. ꝑsummatũ, vt in c. qđã, de cõuer. cõiug. ita nec votũ simplex ȝ sponsalia de futuro. Ho. dicit, q votũ istius mulieris tenuit, & q Pa. de gratia dedit sibi potestatem contrahen di; nõ tamen a parte tãgit dubiũ j. d. An. videtur hic velle, q votũ castitatis sit fortius, q̃ spõsalia de futuro, & sic sentit, q spõsalia tollũtur per tale votũ, q ẽt hic sentit. Gas. Sed cõtra riũ aperte tenet Ho. in c. seq. & sequitur ibi d. Ant. dicit enim Ho. ibi, q si votũ p̃cedit spõsalia, nõ valent sponsalia. vt ibi, si autem spõsalia præcedunt votum, tunc compellitur vouẽs aut solennizare votum. sintrando religionem, aut perficere sponsalia, ar. c. ex parte, de cõuer. coniu. & hanc puto opi.
2 veriorẽ. a nam cũ sit orta obligatio sponsõ, nõ vł, q in ipsius ꝑiudiciũ possit vouere castitatẽ, ar. j. d. c. ex parte. & pro hoc facit iste rex. Nõ ob. si dicat, q hic põderat votũ post sponsa lia emissũ. dico. n. q votũ obligauit mulierẽ quoad se, & solutis sponsalib. p sequẽs mat. p virũ cõtractũ, remãlit in suo
6 robore. † In gl. fi. ibi. ꝓparatiua ꝓmissio. vult dicere, q illa cõtrahẽdo nõ euitat peccatũ, ex quo venit ȝ votũ, sed eccla p mittit, vt euitet maius malũ, & hanc opi. tenuerũt multi extra gl. maxime In qui. exponit tex. in fi. nõ post ponas, i. non prohibeas, quasi velit; q ecclesia non dabit licentiam cõtrahendi; sed non prohibebit contractũ, ne deterius inde contingat. Sed Ho. vł velle, q ex dispensatione ecclesiæ ista contraheret, & tria fuerunt, quæ induxerunt Papam ad dispensandũ. Primo perturbatio mulieris, quia votum emisit non inspirata, sed in fraudem sponsi. Secũdo propter maius periculum euitandum, quia mulier videbatur incõtinẽs. Tertio, quia erat iuuenis, & suspecta, vnde Papa accepit à non idoneo debitore, quod potuit. hanc opi. quod ex dispensatione procedat, sensit Spec. in tit. de leg. in §. nunc episcoporum ver. 122. vbi dicit episcopũ posse dispẽsare circa votum simplex, & volens allegare hoc c. allegauit per errorem cap. præcedens, quod nihil facit, & no. sin. istud dcũ. Spec. quia nescio alibi, q eps possit dispensare in voto cõtinentiæ. nam
b glo. j. c. prox. dicit, q ecclesia potest dispensare, & nihil dicit de epo. Hos sibi sentit, q Papa solus b dispenset, & ex causa; vide gl. in c. 1. de voto, quæ voluit, q ẽt Papa non possit dispen sare in voto continentiæ, quia non est reperire maius bonũ in quod possit fieri cõmutatio. Sed quãtum ad hoc vltimũ Doc. cõiter tenent cõtrariũ, in c. cũ ad monasterium. de sta. reg. concludẽrẽ hanc materiã sic, q aut q̃rit, an papa possit; & dico q sic; ex maxima tamen eã; & loquor de directa dispẽsatione, per q̃ euitatur pcm, & de hoc dixi in d. ca. cum ad monasteriũ. Aut quæritur de epo, & in terminis huius c. puto, q eps poterit, ex quo reperimus casum cõcessum ab ecclesia; nec reperitur sibi prohibita dispensatio, facit quod no. Inn. in c. ex tenore. de tem. or. sed extrã casum huius c. seu consimiles terminos puto, q episcopus non poterit; quia ca sus est valde arduus, & dubius; adeo, q multi dicunt, etiã papam non posse, vt ȝ. dixi; vnde iste casus tanq̃ arduus debet reseruari Papæ, vt in ca. maiores. in prin. de bap. Et puto attẽ tis causis, quæ induxerunt hic papam ad dispensandum, q sine peccato iste contrahat matrimonium; tamen aget pœnitentiã in satisfactione culpæ, si qua fuit à principio, & hoc videtur velle ista litera eam non cauillando, nec supplendo.

ADDITIONES.

2 ¶Veriorem. Dubia est ista opi. firmata hic per Abba. vt late hic per Cardi. Alexan.

b ¶Papa solus. Vide tamen Bal. in c. lator. ȝ. de re iud. vbi tenet, quod si Rex habet vxorem sterilem, potest papa dispẽsare, quod ducat aliam vxorẽ vel concubinam. sequitur Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 8. ver. cæterum limitatio supra de constit. Contrarium tamen tenet Bal. in l. si pater. §. in adoptionib. ff. de adoptio. & sentit Abb. in c. 1. in fi. ȝ. de voto. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Votum simplex, impedit sponsalia de futuro; sed non dirimit matrimonium sequens.*
Votum solenne dirimit matrimonium contractum.
2 *Votum castitatis seruandũ est, & alio non interueniẽte, simplex dicitur.*
3 *Sponsalia etiam iurata, post votum simplex non valent.*
Contractus iuratus contra votum non tenet.
Iuramentum non est fortius vinculum voto; vnde non valet iuramentum contra votum.
4 *Compelli potest quis ad voti simplicis executionem.*
5 *Quæstio debet esse dubia; põt tñ responderi ad satisfaciendũ quærenti.*
6 *Votum solenne, & simplex quid sint.*
Votum solenne, & simplex, æqualiter obligant apud Deũ in genere, sed in quantitate reatus differunt ex transgressione; quia transgrediẽs solenne magis peccat.
Votum solenne non dirimeret matrimonium cõtractum, nisi ex constitutione ecclesiæ.
Ecclesia non potest errare, & hæreticum esset dicere, q ecclesia erret.
7 *Votum, per q quis promisit castitatẽ respectu certæ religionis, sed non vouit omnia substantialia regulæ, nñquid dirimat votũ post contractũ.*
Votum solẽne an sit, si quis profiteretur aliquã regulã de nõ approbatis.

CAP. VI.

1 RVrsus. †Votũ solenne dirimit matr. contractũ. f. sequẽs: simplex vero impedit, sed nõ dirimit. vel aliter, & clarius. Votum simplex impedit sponsalia de futuro; non autem dirimit matri. sequens; secus in voto solenni. Primo ponitur q. Secundo distinguens solutio, ibi, vnde. & secũdum membrum, ibi quod si. Casus lit. Quidam emisit votum castitatis; & postea iurauit se ducturum quãdã iã vxorẽ, q̃ istorum seruari potius debeat, votum, vel iuramentum? Respon. Pa. q simplex votum apud Deum non minus obligat, q̃ solenne, vnde pro eo, quod iurauit temere, agat pœnitentiam, & votum suum studeat obseruare, si vero postquam iurauit, contraxit matrim. tenet, & valet; quia votũ simplex matrim. impedit contrahendum, sed non dirimit iam contractum.
2 B. † No. quod votum castitatis seruandum est, & alio non in
3 terueniente, dicitur simplex. † Secundo nota, quod sponsalia etiam iurata post votum simplex non valent. Ex quo infe ro, quod contractus etiam iuratus contra votum nõ tenet, quod notabis; & sic iuramentum non est fortius vinculum voto; vnde non valet iuramentum contra votum, sed est te
4 merariũ. † Item no. quem posse compelli ad executionẽ sim
5 plicis voti. † Vit. no. q quæstio debet esse dubia; tamẽ potest a
a responderi ad satisfaciendũ quærenti. † In gl. 2. hæc gl. prin
6 cipaliter facit duo. primo instat, ponẽdo diuersitatẽ inter vo tũ simplex, & solẽne: Scdo declarat, q dicitur solenne, & q simplex; & incidẽter tangit vim simplicis, & solẽnis. secũda,
b ibi, & qa. Circa primã partem conclude, q votũ solenne, b & simplex æqualiter obligant apud Deũ in genere; sed in q̃tita te reatus differũt ex transgressione: nã trãsgrediens votũ so lẽne, grauius peccat, q̃ transgrediens votũ simplex, vt colligi tur ex c. virginib. 27. q. 1. iuncto c. præcedenti. Itẽ in se eandẽ
c vim obtinẽt c quoad impediẽdũ futurũ matri. sed ex constitutione ecclesiæ, votũ solẽne est fortius; quia impedit, & diri mit matrimon. post contractum, & sic vult gl. q si constitutio

ADDITIONES.

a ¶Dubia, tamen põt. l. q. Labeo. ff. de Carb. edicto. Bal. in Lancillã. C. de fur. ideo secundum. d. An. quæstionẽ non dubiæ, non est aliter respondendũ, nisi quando non habet dubium, per modernos, in l. illam. C. de col.

b ¶Votum solenne. Adde, quod dicatur votum solenne. Spe in ti. de iu. iu. ad fi. in ver. in sum. no. qui al. glo. or. in isto c. de quo per Bar. in l. adigere, §. fi. de iu. pa. & Ho. in c. ex parte. de cen.

c ¶Obtinẽt. Ratio est, q a ita dirigitur in Deũ simplex votũ, sicut solẽne. cap. magnæ. ȝ. de voto. cum de vtroque est dictũ, vouete, & reddite prętercа ita est ꝑpetua obligatio voti simplicis, sicut solẽnis, vt hic q Card. Alex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio ecclesiæ nõ esset,teneret matrimon.cõtractum à religioso, vel presbytero seculari; qđ clarius tenet Hosti.& cõmuniter Doctor.sequuntur.nam, vt dicit Hosti, de iure diuino, quædã personæ ꝓhibentur à ϑhendo matrimonio,de quib. nota.in capitu.literas.de restitu. spolia. inter quas vouẽs nõ reperitur prohibitus.vnde oportet dicere,quod aut ecclesia erat in seruando matrimo.post votũ simplex,aut quod etiã hodie possit statuere,vt matrimo.contractum post solenne votũ teneat , nã si vtrunque æqualiter obligat apud Deũ, sicut seruatur in simplici,ita possit seruari in solenni.nec est dicẽdum,qđ ecclesia erret,quia non longe esset ab hæresi. 24. q.1.capitu.hæc est fides.& hãc opinio.tene,pro qua facit capitu.vnicũ,de voto.libro.6.& ibi videas per Ioan.Andr.quare ecclesia noluit matrimo.tenere post votũ solenne.Quidã tñ tenuerunt oppositũ,dicentes omne votum impedire, & dirimere matrimo,post ϑctum;sed votum simplex non dirimit ex constitutione ecclesiæ,sed tene primũ . Circa secundam quæst.tene hodie,qđ habetur in d.capi. vnico. de voto.

7 per qđ determinatur ista cõcertatio antiquorũ. † Sed circa vnũ versatur dubiũ modicũ,pone,qđ aliquis promisit castitatem respectu certę religionis;sed nõ vouit omnia substãtialia regulę,an unquid matrimo.postea contractum teneat. Domi.Anton.multum instat,& in effectu concludit, qđ aut quis vouit omnia substantialia religionis , sed non respectu certę religionis;& votum dr simplex; vnde non dirimit matrimo. post contractum per illud capitu.vnicũ.de voto ; aut vouit omnia substantialia respectu certę religionis,ita quod efficaciter est obligatus religioni:& tũc est certum, qđ matrimo.non tenet,vt hic,aut vouit castitatẽ tãtũ respectu certę religionis;& tũc dicit, quod votũ est solennizatum, & nõ tenebit matrim.sequens,licet iste non sit vere , & strictę religiosus,vt quia nõ obligauit se ad paupertatem,seu obedientiam;& hoc per illud capitu. vnicum. Sed ego semper tenui oppositum,quia illud capitu.requirit ad solennitatem voti, quod professio fiat alicui de religionibus approbatis ; & sic quod quis profiteatur religionem approbatã , ergo votum non dicitur solenne.vnde puto,quod ad hoc,vt votum dicatur solenne,oportet,quod quis profiteatur aliquam de religionibus approbatis,ita,vt vere sit religiosus illi[9] religionis, & hoc vĩ velle litera illius capit.vnici , si bene consideretur .

SVMMARIVM.

1 *Votum solenne impedit, & dirimit matrim.contractum.*
2 *Professio an valeat facta in manibus alicuius religionis.*
3 *Coactio modica non excusat etiam mulierem.*
4 *Femina põt ꝓfiteri religionem masculorum, & morari in domo ꝓpria. Habitus susceptio inducit tacitam professionem.*
5 *Professio emitti an possit in domo propria in manibus episcopi, vel Abbatis.*
Professus in domo ꝓpria põt de licentia superioris bona sua possidere.
6 *Monachus an possit perpetuo manere in prioratu manuali de licentia superioris.*
Monachus an sibi possit reseruare proprium ex pacto.
Conditio in professione apposita,quod monachus, reseruet sibi propriũ, an valeat.
Pactum,quod monachus habeat proprium,an valeat.
Pactum contra naturam contractus quid operetur.
7 *Metus an sequatur ex Regis,siue principis Imperio.*
8 *Dignitas, & potentia aduersarij an sufficiant ad probandum metum.*
Reuerentia parentum, vel mariti,an causet iustum metum.

CAP. VII.

1 IN sinuante. † Votum solenne impedit, & dirimit matrim.post ϑctum . Primo ponit factũ.Secundo diffiniẽdo cõmittit, ibi,nos igitur. Casus lit. Quida curiales Regis Legion.supplicauerunt ipsi Regi,vt l.nobilẽ mulierẽ , faceret copulari in matri.cuidam viro.cum istud ad notitiã cõsanguineorũ pueniisset,ipsi eidẽ mulieri consuluerunt,vt virum acciperet; & ipsa respõdit,qđ nubere nollet, cõsiliũ recipiẽs ab eisdem,quod votum emitteret castitatis,quod & fecit in manibus cuiusdã de fratribus S.Aug.hoc adiecto tenore,vt in domo sua cũ omni substantia remaneret; & sic in habitu eiusdẽ ordinis postea per biẽniũ permansit . tandẽ considerans,qđ inuita metu Regio.vt asserebat, votum emiserat,eo dimisso,matri.publice ϑxit,de parentũ cõsilio,quæ desiderãs animæ suæ cõsulere,significauit hoc d.Papæ. Vnde ipse scribit duobus Episcopis , considerans,qđ in emissione voti qđ præcessit,nulla,vel modica coactio interuenit,quã ẽt patientia sequentis rẽporis ꝓfugauit,& coniũctio iniqua fuit,mãdat,quatenus,si ꝑdicta vera sunt,mulierẽ ꝑdictã moneãt, vt habitũ male dimissum reassumat,& seruet,qđ vouit; & si opus fuerit,p censurã ecclesiasticã cõpellant eãdẽ.Ber.No.1.

a ꝙ tenet professio facta in manibus vnius[a] ex religiosis[b] ali-
b cuius monasterij.sed quidã intelligunt,& bene,quod iste fra-
c ter habuit mandatum[c] à superiore;seu toto capi.alias non potuisset istã incorporasse religioni , de quo vide quod no.
3 in c.porrectũ,& in c.ad Apostolicã,de reg. † Secundo no.ꝙ promissio alicuius ex substantialibus regulæ , vna cũ susceptione habitus religionis,inducit plenã ꝓfessionẽ ; & obligat quoad omnia substantialia.pro hoc facit, quod sola susceptio habitus religionis fuisset ꝑ se sufficiẽs, vt ĩ c.super eo. de regu. † Tertio no.quod modica coactio , non excusat ẽt mulierẽ,pro hoc capi.consultationi.s̃:de spõ.in glo. 2. in fi.
4 † No.ex ista glo. iuncto tex. quod fœmina põt profiteri religionẽ masculorũ in manibus eorum,& erit vera religio:licet nõ intret monast.monalium , sed moretur in domo ossua. [d] & inquantũ glo.ponderat susceptionẽ habitus ꝓfessorum,dic idẽ sine susceptione habitus; dũmodo fecerit ꝓfessionẽ expressam,vt in capitu.porrectũ,s̃.de regu. sed ponderatur susceptio habitus ad inducẽdũ tacitã ꝓfessionẽ, vt
5 in capit.vnico,de voto.li.6. † In gl.in ver.in domo. in fi. No. bene vltimã lectu.gl.q̃ tenendo opinio.suã,de qua in capitu. fin.s̃.de condi.ap.dat mirabilẽ intellectũ ad istũ tex.& hãc lectu.sentit primo Innoc.hic dicens, qđ in domo propria põt qs ꝓfiteri in manibus episcopi,vel abbatis , & qđ episcopus, vel abbas põt sibi statuere certũ locũ,vbi moret̃,& dare sibi sua bona in administratione;nec hoc est ϑ substantiã monachatus.
6 No hoc dictũ singulariter,qđ abbas nõ põt perpetuare mõnachũ in prioratu manuali,vel in alio loco , quomin[9] possit eũ reuocare ad libitum,argu.in c.cum ad monaster. de stat. reg.vbi tetigi.Et intellectum huius glos. & Inno. ponit Bar. in authen. ingressi, C.de sac. san.eccle.licet non alleget glo. vel Inn.Et videtur hoc contra dcm d.Ant.in c.fi.supra de cõdi.ap. vbi dicit non valere pactum , ẽt vt habeat bona in administratione;quia videtur saltem appropriare sibi ex debito illã administrationẽ.hic autẽ volendo sustinere hunc cõmunẽ intellectum dicit,hoc posse procedere,nõ ex iure ẽjus to monacho;sed ex pollicitatione obligante abbatẽ , ar.eorum,quæ no.Io.And.in reg.non est.de reg.iu.li. 6. in Mer. & est dcm satis coloratũ.Sed ego vltra ea,ꝙ tetigi in d. c.fin.sic distinguerẽ in materia,ꝙ aut quis simpliciter ꝓfitetur cum protestatione,seu conditione de suis bonis renẽdis , & vĩ indubio,qđ reseruauerit sibi illa bona, vt obedientarius monasterij;quia verba apposita in contractu debent intelligi secundum naturam contractus,vt in l.si vno. in prin.ff.lo.maxime,vt res potius valeat quã pereat.l.quoties.ff.de verb. ob. & in abbatẽ.ĩ.de ver.si.ẽt impropriatis verbis, vt hic est tex. secundum vnum intellectum, quem ad hoc bene notabis. Aut cõstat,ꝙ sibi reseruare voluit ꝓprium,ita,qđ non est locus intẽptationi;& tunc si fit reseruatio p viam cõdõnis spẽsiuę,vĩ resolutiuę,vitiat actus,& nõ cõdõ ꝑ d.c. fin. & qđ ibi plene dixi,Itẽ si fiat p viã pacti,vt si fuit dcm,ꝙ nec aliter, nec alio modo ꝓfiteri ĩtendo;nã hæc verba habent vim cõdõnis,vt sentit Bar.ĩ d.auth.ingressi , aut simpliciter p vĩ pacti,vel modi.reseruat sibi ꝓprietatem,vel facultatẽ cõtrahẽdi matri.& iste casus est multum dubitabilis.nam Bar.tenuit in d.auth.ingressi,ꝙ vitiat pactum,& nõ ꝓfessio ; & forte tenuit illã opi.qa alibi ipse tenuit nõ valere pcm cõtra substãtiã cõtractus,vt ipse no.in l.vbi ita donat. ff. de do.cã mor.ꝓ
c l.cum ꝑca.ff.de prec. Sed ego putarẽ oppositum . [e] vnde dicerem,

ADDITIONES.

a ¶In manibus vnius.Ita no.Spc.& Io.An.in locis in ꝓx.mea apo.all.ꝙ ego amplio,ẽt si à nemine esset recepta,qa valeret nihilominus talis ꝓfessio vt no.gl.in c.vidua s̃.de reg.& Gemin. & qđ post eum addidit Celsus in c.ꝙ interrogati. 27.dist.& 27.q.1.in c.vidua. & ibi Arch.ꝙ an sit indistincte verum,no.Card.in cle.1.§.sanè,de sta.mo.& Spe.eo.ti.versi.ix.Zach.
b ¶Ex religiosis.Iste tex.allegatur ad hoc,quod sacerdos potest tanquã publica persona alteri stipulari,vt per Iaſ.in l.1.§.huius studij.col.pe.ver.item per istum tex.ff.de iust.& iu.vbi ponderat istum tex.velle hoc procedere,etiam in sacerdote non parochiali.Seb.Sap.
c ¶Mandatum.Fuit opi.Io.An.secundum Car.Fl.hic,quod sufficit ratihabitio,vt per Inn.& Io.An.in c.porrectum,supra de reg.
d ¶Sua.Cum suis rebus ad vsum suum,& proprietas erit monasterij, & de intellectu istius c.posuit In.c.ex parte.il 2. supra de conuer. cõiu. & ibi Aut.de Bu.per Cal. consi.v.de regulari.
e ¶Putarem oppositũ.Hãc opi.reꝓbat d.Iaſin d.auth.ingressi. dicẽs se non videre,q̃ sit illa tertia species ꝓfessionis.vnde aduertendũ est,ꝙ illud,ꝙ Abb.hic dicit,qđ pactum ϑ naturam contractus , transformat in aliũd ϑctum,procedit duobus concurrentibus;primo,ꝙ sit alius contractus, in quẽ fiat transformatio,si.n.nõ fit,nõ fit transformatio , vt patet in l. cũ precario.ff.de preca.declarat Bartol.in d.l. vbi ita donatur. ff. de docã mor.secũdo,ꝙ appareat saltẽ ex verbis, qđ de mente ϑhentiũ fuerit velle celebrare illum ϑctum,in quẽ fit trãsmutatio,vt sensit Bar.in l.fi qs ante.ff.de acq. pos.Ale.in l.1.§.fi qs ita ff.de ver.ob. & in l.iuris gentiũ.§. sed cum nulla.in prin.ff.de pac.Iaſ.in l.fi.col.3 ff.de cõd.ob cau.Seb.Sap.

cerem,ꝙ illud pactum facit transire istã professionẽ in aliã speciem ; quia vbi pactũ est ϑ naturã ϑctus , & impropriatis aliquatenus verbis põt transire in alium ϑctum , & fit interpretatio alterius ϑctus,vt ex tex.no.in d.l. vbi ita donatur,& in l.cũ manu sata.ff. de ϑh. emp. ideo dico , ꝙ iste erit quasi obligatus monasterio,licet nõ in totũ ; & sic obligabitur ad omnia,ꝓterq̃ ad reseruata . Si aũt non patiuntur verba, vt fiat transitus ad alium ϑctum;tunc puto factũ inficere contractũ,vt in l.per seruũ,ff.de vsũ & hab.iuncta gl.in d.l. cũ manu sata.Et ad l.cum precario, dico, ꝙ ibi constituitur precarium,non tñ ex verbis præcedentibus, quantum ex ꝑdõne
7 re ipsa facta,idẽ dicerẽ ad l.1.§.pen.ff.depo.† In gl.in ver.metu regio,in fi.no.sin. hanc gl.iuncto tex. ꝙ Regis, seu princi-
8 pis imperiũ non inducit iustũ metum. † In ϑrium tñ facit l. pen.C.quod me.cau.dicit hic Io.And. ꝙ dignitas aduersarij non sufficit ad probandũ metũ, vt est tex.in l. ad inuidiã all. in gl.nisi aliter probetur oppressio , & sic põt procedere d.l. pe.faretur tñ,ꝙ si Rex consueuit tyrannice tractare non parentes suis præceptis,seu precibus, ꝙ tunc satis probatur iustus metus, [a] quod no.sin. & idẽ sentit Bart. in tra.de tyrann. facit quod ipse no.in d.l.ad inuidiam, vbi dicit, ꝙ sola reuerentia mariti non causat iustum metũ in vxore, nisi præcesserint minæ,vel verbera; & idem voluit Inn. in c.causam matrimonij,de off.dele.& bene facit.c.accedens,de conuer.cõiu.& ex his habes q.quotidianam,nunquid teneat matrimonium,si mulier contraxit ex imperio, vel precibus Principis.

ADDITIO.

a ¶Iustus metus.Vide gl.in l.1.C.si rector prouincię,quod est differentia inter blanditias,& præceptum potẽtum.cle.j.in ver. exhortamur.de test. l.j.ff.ꝙ iussu.Adde,ꝙ non solũ per minas , sed & per terribilem vultum causatur iustus metus Hosti.in sum.de ali.iu.mu.ca.fac. Inn.in c.petitio. supra,de iu.iu.Bar.facit festum de dicto. Inn. in trac. de tyran. q.7.vide plenius in trac.clausularum.in ru.de metu regum,& tyranni.

De eo, qui duxit in matrimonium , quam polluit per adulterium. Rubrica.

2 Supra visum[a] est de quibusdam impedimentis matrimonij.s.ordinis,& voti;nunc subijcit de alio impedimẽto,quod scilicet causatur ex adulterio , vel ex machinatione in mortem coniugis,& declara, vt plenius dicetur infra, c.1.

ADDITIO.

a ¶Visum.Cum ista continuatione communiter transeunt Doct.secundum Card.Ale.hic.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore , si quis contrahit cum secunda, hoc ignorante; prima mortua,ad sui petitionem non separabitur à secunda.3.*
2 *Legem in sui fauorem ad actum inualidandum allegare non potest , qui scienter contra legem venit.*
3 *Impedimenta tria ponuntur matrimonij.*
Viuente vxore,si quis alteri fidem dedit,ea mortua,illam non potest in vxorem ducere,& an impediat & dirimat matrim.
Machinata in mortem vxoris , vxore mortua ,non potest in vxorem duci,& an impediat,& dirimat matrim.
Matrim.si contrahatur cum alia,mortua vxore,non obstante fide pręstita,& matrimonio contracto cum alia,an teneat.
4 *Matrim. contra impedimenta prædicta contractum , ad cuius petitionem possit,& valeat separari.*
Matrimonium non potest claudicare.

CAP. PRIMVM.

1 PRoposítum. † Si quis viuente vxore ϑhit cum secũda hoc ignorante,prima mortua,ad sui petitionem non separabitur à secunda. Communis diuisio. Secunda, ibi, licet autem. Casus lite. Quidam habens vxorem, ea ignorante contraxit cum alia , tandem prima mortua,vult recedere à secunda,quæritur quid iuris sit?Respon. Papa licet in canonibus habeat, vt nullus ducat in matrim. quam prius polluit per adulterium, & præcipue illam,cui fidem dedit de ea ducenda, viuente vxore, vel quæ machinata est in mortem vxoris;tñ,quia mulier illa insciа fuit, quod ille aliã haberet vxorem viuentem ; & ne ille vir de dolo suo cõmodum sentiat, dicit Papa , quod nisi mulier illa diuortium petat , ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi.
2 Ber.† No.j.quod veniens scienter contra legem, non potest legem allegare ad sui fauorem ad actum inualidandum, pro
3 hoc c.inter dilectos,de dona.† Secundo no.ex superficie litere tria impedimenta matrimonij.Primum,si viuente vxore cum alia ϑxit, & commisit adulterium . Secundum , si viuente vxore dedit alteri fidẽ,vt illam duceret mortua vxore. Tertium,si mulier fuit machinata in mortem alterius cõiugis,vt ipsius efficiatur vxor.Sed quæro pro declaratione tex. & totius titu. nũquid quodlibet istorum impedimentorum per se sufficiat?Dic,quod iura vario modo loquuntur,vt habetur per totũ hunc tit.& 31.q.1.per totã q.Sed concludendo veritatẽ dicẽdum est , quod aut solummodo præcesserit adulteriũ,& non impeditur matrim.sequens. vnde alio non interueniente quis põt ducere in vxorẽ illã, q̃ prius polluit per adulterium,vt est tex.in c.significasti, ĩ.eo. & 31.q.1.cap. si quis viuente. aut quis ϑxit cum muliere superstite propria vxore,nec ad alia fuit processum,& solus ϑctus matrimonij non impedit matrimo. contrahi mortua vxore ; & idẽ est si nõ ϑxisset de præsenti, sed dedisset fidẽ de ϑhendo post mortem coniugis,vt est tex.in c.fi.ĩ.eo. Aut cum contractu matrimonij,fuit mixtum adulterium; & tunc aut cum ignorã-
a te, [a] & põt inter eos esse matri. post mortem coniugis, vt est casus hic,& intellige , quod superinducta ignorauit toto tẽpore ante mortẽ primæ vxoris. Si autem certiorata de vita primæ coniugis,permisit se cognosci ab illo viro, nõ potest amplius eũ habere in maritũ , ad hoc c.fi.ĩ.eo. & sequuntur cõmuniter Doct.hic.Idẽ per omnia dicendũ est, qñ præcessit fides de ducenda secunda secuto adulterio.Et per hęc declarantur prima duo impedimenta.vnde ad tex.dũ dicit, ma-
b xime, [b] dic.i.tñ. vel si vis capere proprie, intellige primũ casum qñ præcessit adulteriũ cum ϑctu matrimonij , secundũ casum intellige , qñ præcessit fides de ducendo illã, & sequit adulterium,nam isti duo casus parificantur ĩ.eo.c.fi.quo ad tertium varia sentiunt Doc. in c.super hoc,ĩ. eo. & in c.1.de conuer.infi. sed mihi placet opin.quã tenet ibi, Io. Andr. vt sine adulterio requirat machinatio vtriusq; puta, si cõiunx machinatur in mortẽ mariti cũ extraneo,vt illũ possit habere in virũ,sec ita morte,nõ põt inter eos esse matrimo.vt est tex.in d. c.1. Si vero interuenit machinatio alterius tñ, non impedit matrim.nisi sit machinatio ϑiuncta cũ adulterio,ad hoc c.fi qs viuente.31.q.1.& sic intellige istũ tex.& in d.c.sup hoc.& per hoc habes fundamentum totius tit. In glo.j. in fi.
4 † No.conclusionẽ glo. quæ vĩ communiter placere Doc. & adde hic fi.gl.vltimæ, quæ dicit , quod si iste post mortẽ primæ vxoris,intellige antequã ϑheret cũ ista tacite, vel expresse;duceret aliã in vxorẽ,teneret matrim. cũ ista tertia; qa cũ secunda nõ fuit matri.obstãte impedimento mrimoniali,& pro hoc vide bo.gl.in fi.in c.fi quis ingenuus.29.q.2. Nã matrim.nõ põt claudicare,vt teneat pro parte vnius tñ,vt in c. tua,s̃.de spon.no.gl.in c.de illis,il j.de despon.impu. & in d.c. si qs ingenuus. sed rõne promissionis vir cõpellitur ad contrahendum;mulier aũt, quæ fuit decepta non. vnde ad text. dum dicit, quod non sunt separãdi ad petitionẽ viri, supple. s.de facto , quia non cadit hic separatio iuris , cum matrim. nunquã cõstiterit,ad iura allegata in glo.pro cõtrarijs dic,ꝙ ibi actus tenet ex nouo consensu saltẽ tacito , quæ notabis.

ADDITIONES.

a ¶Ignorante . Quia adulterium sine dolo malo contractum non cadit in delictum.l.pen.ff.de adulte. & facit, quia in istis atrocioribus dolus requiritur.l.3.ff.ad l.Cor.de fic.& l.nec exemplum. & ibi Bar. C.ad l.Cor. de fal.& l.quid si falsum.& ibi Barto.ff.de fal.Bart.in l.j.§. non autem,ff. si quis test.liber esse iuſ.fuerit.
b ¶Maxime.Alias ista dictio includit idem in casu omisso, c. ad abolendam, & ibi glo.s̃.de fil.presby.no.in c.2.in ver.nullo.supra,de sum.Trinita.& fide catho.& in l.qui se patris.C.vnde liber. ideo exponit.i.tantum,pro qua expositione addo facere glo.in d.cap.ad abolendam.& no.in c.cum contingat.supra de ſo.comp.
¶Adde de hac dictione ad saturitatem in aposti.ad istum in c.damnamus, in ver.maxime,nu.3.supra,de sum.Trin.eundem in c.auditis.nu.7.in ap. in ver.maxime.supra de ele.& in c.quoniam frequenter,§.porro.in ver. exponit istam dictionem.nu.7.supra,vt li. pen.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore ẽt non cognita, si quis cum alia scienter matrim. cõtraxerit,& cõsummauerit, prima mortua,secundã habere non põt.*
2 *Matri.metu contractum,est ipso iure nullum;nec est opus,quòd petatur rescissio actione,quod me.cau.*
3 *Adulterium solum non inhabilitat aliquem ad contrahendum matrimonium.*
4 *Existentia matrimonij sola, etiam ante carnalem copulam , causat impedimentum perpetuum contrahendi matrim. cum qua consummauit viuente prima vxore.*
5 *Metus sufficiens impedit matrimo. contrahi, etiam si interueniat iuramentum.*
Iuramentum metu præstitum non est obligatorium.
Iuramentum contra bonos mores, non valet.
Iuramentum contra substantialia matrimonij,non tenet.
Iuramentum metu extortum,non tribuit libertatem consensus.
6 *Factum legitime non retractatur,licet casus post eueniat, à quo inchoari non potuit.*

CAP. II.

1 SIgnificauit. † Si viuẽte prima vxore, & nõ cognita qs ϑxit cum secunda scienter,& eã cognouit; ẽt mortua prima, secũdã hr̃e nõ põt,secus si prima erat non legitima vxor.

In

Universidad de Deusto
Biblioteca

In prima decisa consultatio. In secunda, ibi, mãdamus distinguens commissio. Et secundum membrũ, ibi, alioquin. Casus lit. Quidam Q. per metum coactus fuit iuramento interposito A. in vxorem recipere, postmodũ aliam duxit. qua ꝓpter ab A. in causam corã suo iudice tractus, iurauit non accedere ad sponte acceptam; donec lis cum A. terminaretur qua pẽdẽte A. mortua est. quia propter iuramẽtũ ad spõte receptam redire timebat, quæsiuit corã Papa, quid sibi agendum esset? vnde mandat cuidã Abbati, quatenus, si constiterit, quod illi Q. tanta vis fuerit illata, quod coactus in illã A. ꝯsensit, nec post iuramentũ præstitũ illam cognouit, ad aliã, quam postea spõte accepit, libere reuertatur; alioquin eidẽ præcipiatur per excõmunicationem, ne ad illã reuertat; aliã
2 tamẽ accipiat; si voluerit, in vxorẽ. B. † No. i. text expressum, quem ad hoc vltra alios soleo allegare, ꝙ matrim. metu cõtractũ est ipso iure nullum, nec est opus, ꝙ petatur rescissio actione, ꝙ me. cau. nã, vt hic vides, post ȝctum cum prima tenuit matrimo. cum secũda, nulla rescissione prius facta; & iudicatur secũdum matrim. legitimum, si probatur metus in primo, ꝙ non esset, si fuisset opus petere rescissionẽ, arg. in ca. consideranimus, de ele. & vide ꝙ plene dixi in c. cum locũ. ȝ. de spon. † No. 2. quod solũ adulterium non inhabilitat quem ad contrahendũ matrimo. imo ecclesia dat sibi licen-
4 tiam contrahendi, mortua prima vxore. † Tertio no. & tenemenți, ꝙ sola existentia matrimonij, etiã ante carnalem copulã, causat impedimẽtũ perpetuũ, vt quis nõ possit habere illã in vxorem, cum qua cõtraxit, & matrimo. cõsummauit,
5 viuente prima etiã non cognita. † In glos. 2. in fin. Not. sin. gl.
a iuncto tex. quia nescio alibi, quod metus sufficiẽs, [a] impedit matrimonium cõtrahi; etiã si interuenerit iuramẽtũ; & sic habes casum, in quo iuramentũ metu præstitũ non est obligatoriũ; & forte ideo, qa est cõtra bonos mores. [b] Itẽ cõtra substãtialia matrimonij; nã iuramentũ metu extortũ, nõ tribuit libertatẽ ꝯsensus; nullus ergo est consensus coactus, intercedẽte iuramẽto; nam matrimo. ȝhitur libero cõsensũ,
6 vt in d.c.cũ locum. † In gl. fi. ibi, ar. contra. Ista, quę sequũtur, non sunt contraria, vt dicit Ioan. Andr. & bene, sed potius ponunt casum conuersum. s. quod legitime factũ, non retractatur, licet perueniat ad eum casum, à quo non potuit habere initium. & de vtroque brocardo dic, vt leg. & no. in re. non firmatur, & in reg. factum legitime, de reg. iur. libro 6.

ADDITIONES.

a ¶Metus sufficiens. Hoc dictum refert & multum extollit Ias. in l. Titia. in prin. col. 3. ver. 5. amplia. ff. de ver. obl. Seb. Sap.

b ¶Bonos mores. Facit l. fina. C. de non numera. pecun. quia iuramentum debet in plus aliquem obligare, quam simplex consensus. ratio tamen videtur esse cuta, cum alio modo intelligantur boni mores, de iure can. & alio modo de iure ciuili. Pau. de Cast. in l. pacta, quę contra, C. de pac. & per Bal. in l. non dubium, in 7. opp. C. de leg. & c. 1. §. sacramenta. de pac. iu. fir. & in rubri. C. de condictio. ob tur. cau. & Bald. in l. pactum, quod dotali. in 19. quæst. C. de colla.

SVMMARIVM.

1 *Matrim. cum illa quis contrahere non potest, quam vxore viuente cognouit, si machinata fuit in mortem coniugis.*
2 *Adulterium solum non impedit matr. contrahendum cum muliere, prio re vxore viuente, cognita, nisi machinata fuerit in mortem coniugis, vel sibi data fuerit fides de ea ducenda.*
3 *Machinatio in mortem coniugis, sufficit ad impediendũ matri. vbi adulterium intercessit, & dirimit iam contractum.*
4 *Homicidium coniugis non impedit matrim. coutrahi, nisi hoc proposito contractum fuerit.*
Machinatio vnius tantum in mortem coniugis, non sufficit ad impedien dum matrim. nisi adulterium præcesserit.

CAP. III.

1 SVper hoc. † Non potest quis cum illa contrahere, quam vxore viuente cognouit, si machinata fuit in mortem vxoris. præmittit quęstionem, cui respondet, ibi. taliter. Casus lit. Aliquis viuente vxore sua, de facto aliã sibi matrimonio copulauit, tandẽ vxor sua mortua est, quæritur, an iste possit ȝhere cum illa, quã sibi de facto matrimonio copulauit, sua vxore viuẽte? resp. Pa. ꝙ si adultera in mortẽ vxoris aliquid machinata fuit, siue fidẽ dedit illi, ꝙ eã duceret post mortẽ
2 vxoris, illã habere nõ põt, & hęc ꝓhibitio est ꝑpetua. B. † No. i. ibi si adultera, ꝙ solum adulterium cum mulere commissum nõ impedit, quominus mortua legitima cõiuge possit adultera in vxorẽ duci. nã, vt hic vides, hæc mulier præsumitur fuisse cognita ab isto viro; & tñ nõ impeditur matrimoniũ, nisi fuerit machinata in mortẽ cõiugis illius, vel nisi fuerit sibi data fides de ea ducẽda, de quo dic, vt latius dixi. ȝ. eo.
3 capit. 1. † Secundo no. quod vbi intercessit adulterium, sufficit machinatio alterius in mortẽ duntaxat, quod declara, vt dixi in d.c. 1. Vltimo no. ꝙ hęc ꝓhibitio est perpetua, qua-
4 si nedũ impediat matri. ȝhẽdũ, sed ẽt dirimat iam ȝctũ. † In gl. in vers. machinata. ibi, ita scriptũ est. Ioan. Andr. dic hoc nullibi præcise reperitur scriptũ. nam c. si quis viuẽ leg. in gl. loquitur de occisor; & sic cũ machinatio habuit ctũ. istud c. præsupponit vxorẽ illius fuisse mortuã; & sic tit Ioã. And. ꝙ machinatio sola sine effectu nõ impedit moniũ cũ adultera ꝙ satismihi placet; qa cũ sit impedi-
a iuris positiui, [a] nõ debet ita taxari, vt restringat facultas trahẽdi matrimoniũ ȝ dispositionem iuris diuini, ar. c. ex quadã. ȝ. de testi. Et inquantũ gl. in fi. dicit, ꝙ ex sola fectione mariti non impeditur matrimonium cũ vxore to glos. procedere; etiã si eo proposito interfecit quis tum alterius mulieris, vt vxorem eius habeat in coniu quia machinatio vnius tantum nõ sufficit sine adulter dixi. ȝ. eo. capitu. 1. & tene, quod ibi no. licet aliud sentiat Inno. & vide, quod dixi in capitu. laudabilem, alleg. in

ADDITIO.

2 ¶Positiui. Bene facit quod no. in c. olim. il. 3. in gl. 4. ȝ. de off. del. vbi Rex cõmisit adulterium cum Bersabea, & est machinatus diu mo Vriæ; & tamen accepit Bersabeam in vxorem.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore etiam ab eo separata quo ad thorum, cum si quis matrimonium contrahat, etiam prima mortua, separabitur secunda; sed cum alia contrahere poterit.*
2 *Separato matrimonio quoad thorũ propter adulterium, remanet nihilominus matrimoniale vinculum; ẽt si adultera intrauerit monas Matrimonium contractum, & consummatum non soluitur, nisi naturali.*
3 *Matrimonij secundi contractus cum adulterio secuto, non impedit minus mortua legitima coniuge, possit adulter cum alia contrahere*
4 *Adulterij deprehensio sola, an sufficiat ad puniendum deprehens*

CAP. IIII.

1 EX literarum. † Qui viuente vxore, ab eo separata quo ad rum, secundã consciam ducit vxorem, etiã p mortua, separabitur à secunda; sed cũ alia co here poterit. Cõmunis diuisio, secũda, ibi, fraternitati. literalis. quidã auctoritate prelati dimisit vxorẽ suam in terjo deprehensam, quæ postmodũ assumpsit habitũ m chalẽ, ille aliã superinduxit, viuente prima. qua mortua rit, an simul debeãt remanere? Respõdetur, ꝙ sunt ab in separãdi, & ille vir, pœnitentia ei de adulterio iniũcta, po
2 aliã ducere in vxorem. Bern. † Nota 1. ꝙ separato matrim nio, quoad thorũ propter adulteriũ, remanet nihilo min vinculũ matrimoniale, etiã si adultera intrauerit mona
a morte naturali. [a] 32. quæst. 7. in c. 2. Ideo iste vir ȝhendo c secunda, prima viuẽte, & eam cognoscendo cõmisit ad
b teriũ. [b] † Vltimo nota, ꝙ cõtractus secũdi matrimonij
3 terio secuto, nõ impedit, quo minus mortua legitima c
4 ge, possit adulter aliã ducere in vxorẽ. † In gl. 2. in fi. no. quę solet satis allegari ad hoc, ꝙ sola deprehẽsio in adulc nõ sufficit ad puniendũ deprehẽsum, [c] nisi aliter ꝓuinca sed in ȝriũ facit ꝙ no. gl. in c. cũ nõ ab homine, de iudi. vt ibi plene not. & vide gl. in ca. si qs diaconus. 50. dist. & dist. c. presbyter. Gof. hic dicit deprehẽsionẽ sufficere, si teriũ effectũ est notoriũ. Host. dicit, ꝙ fides semper est fa da ecclię de adulterio, sed dic, vt in c. cũ nõ ab homine.

ADDITIONES.

a ¶Morte naturali. Adde quod no. in apo. ad istum in c. in præsentia, nu in ver. sola. n. m ors. ȝ. de sponsa. & mat.

b ¶Adulterium. In tantum, quod non possunt se tueri ex ignorantia ad conseruandum secũdum matrimonium; & est ratio secundũ do & Car. Fl. quia licet multi possit ignorare ius scriptũ. l. regula illa iu. & fa. ign. & l. fi. C. de iur. & fac. igno. non tñ potest ignorare leg quia ignorãtia legis diuinæ non excusat mulierẽ, facit, quod no. in de in ius vo. vbi circa naturalia ignorãtia iuris nõ excusat, vt per D l. iuris ignorantiã. C. qui admi. & in l. si quis id quod. ff. de iurisd. om

c ¶Deprehensum. Facit c. 1. ȝ. de adul. l. quæro. §. fi. & ibi Ange. ff. de æd l. capite quinto, ff. de adul. l. palam. §. fi. ff. de ritu nu. Bar. in l. fur. ff. de Bal. in l. hæredes palam, ff. de test. Fede. de Sen. consi. 8. iuci. quæritur, modo accipitur manifestum.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore legitima, si quis cum secunda contrahit adulter etiam prima mortua, separabitur à secunda; etiam si lungo tempo habitauerit cum ea, & filios procreauerit.*
2 *Adulter compelli potest per ecclesiam ad abiurandum adulteram quod ad coniugem redeat.*
Adulterium est misti fori, & iudex ecclesiasticus ratione peccati se impedire potest; etiam si non agitur ad separationem thori.
3 *Matrimonium secundum contrahens, viuente vxore, cogi potest pe clesiam ad agendam pœnitentiam, & puniri de delicto.*
Pœna duas vxores, vel duos viros habentis.
Ecclesiasticus iudex quoque imponit pœnam, & publicam ignominia
4 *Diuturnitas in peccato non minuit, sed augmentat peccatum; & na nam minuat.*

Præscriptio

Præscriptio, siue lapsus temporis facit, quod amplius de delicto inquiri non possit.
Præscriptio siue lapsus temporis, non minuit peccatorum pœnitentiam, in foro conscientiæ.
5 *Filij naturales etiam ex illicito coitu ali debet à parentibus. 7. 9. 10.*
Filia etiam spuria ali, & dotari debet à parentibus, etiam in testamẽto.
6 *Multiplicatas prolis, siue filiorum dispensationem quandoque inducit.*
7 *Alimenta quibus debeantur.*
8 *Matres tenentur lactare filios proprijs vberibus, causa legitima cessã te; aliter earum expensis ablactentur. 9.*
9 *Filij minores triennio ali debent apud matrem, maiores vero expensis patris; & quid de legitimis, & spurijs filijs sit.*
10 *Filij in quibus casibus non debent alimentari à suis parentibus.*
11 *Filij spurij non succedunt patribus, licet eis decernantur alimenta.*
Filij sacerdotum non possint succedere patri, nec matri.
Filij naturales tantum, qui non sunt nati ex coitu ita damnato, succedunt matri cum filijs legitimis, nisi mater sit illustris, patri vero, vel alijs coniunctis per lineam paternam non succedunt.
Filij illegitimi naturales tantum, non dicuntur agnati.
12 *Filij ex concubina in domo detenta, cum qua poterat esse matrimoniũ, succedunt patri ab intestato in duabus vncijs hæreditatis, non existantibus filijs legitimis, nec coniuge.*
13 *Illegitimi etiam spurij, licet à parentibus non possint hæredes instituj, possit tamen ab extraneis; quia non sunt prohibiti, nisi parentes.*

CAP. V.

1 VM haberet. † Qui viuente vxore legitima cum secunda contrahit adultera; etiam prima mortua, separabitur à secunda, etiam si longo tempore cohabitauerit, & filios ex ea susceperit. Primo ponitur consultatio, Secundo respõsio, ibi, tale. Casus lite. Quidam Io. nomine habens vxorẽ. A. nomine, commisit adulterium cũ M. & cũ super hoc vocatus fuisset in ius, illã adulterã abiurauit. tandẽ iuramẽto cõtempto, viuẽte vxor sua cũ adultera matrimoniũ contraxit, diutius cohabitãdo cũ eadẽ: de qua, vxore mortua, decẽ filios susceperit, ꝙsitũ fuit à Papa, vtrũ tale matrimonium stare possit; Respondet, vt separentur omnino, & imposita pœnitẽtia eis. ꝑpetua continentia indicatur, qui tanto tẽpore in adulterio, & periurio ex certa scientia perdurarũt? Leo. n. statuit, vt nullus ducat in matrimoniũ. quã polluit per adulteriũ; sed hic plus fuit processum, qñ fides tantũ data fuisset adulteræ, vt defuncta vxore eã duceret in vxorem; qa legitima vxore viuente, copulauit sibi adulterã, & iuramẽtũ violauit. & si ẽt iuramentũ non interuenisset, tam Grego. quã Tribuyensis synodus tale connubiũ detestatur. & qđ tanto tẽpore permãserunt insimul, nullũ præstet adminiculũ, vel qđ de cem filios susceperũt; qa diuturnitas tẽporis peccatũ nõ mi nuit, sed augmentat. tñ solicitus sit episcopus, vt vterq; filijs
a suis, ſm facultates suas necessaria subministret. Ber. † No. 1.
a ibi, abiurauit adulterã, ꝙ iudex ecclesiasticus [a] põt cõpellere adulterũ, vt abiuret adulterã, & ad coniugẽ redeat. Et dic abiuret. i. quod eam à se remittat cũ iuramẽto de ea vlterius non admittẽda. Ex quo infertur, ꝙ iudex ecclesiasticus põt
b se impedire de adulterio, [b] non solum cũ agitur ad separationem matrimonij, sed ẽt vt integretur matrimoniũ, & desistatur à peccato adulterij, quod no. Nam Ioan. And. in cap. fi. de foro compe. lib. 6. dicit iudicẽ ecclesiasticũ nõ se impedire de adulterio, nisi cũ agitur ad separationẽ thori forte motus per ca. Rex debet. 23. quæstio. 5. vbi dicitur, qđ iudex secularis debet adulteria punire. Sed in contrarium facit iste tex. & in cap. 1. de offic. ordina. vnde videtur, quod sit misti fori, saltem vbi agitur, vt desistatur à peccato, qđ plenius prosequor in cap. cum sit generale, de foro compet. † No. secundo, qđ contrahens secundum matrimonium viuente vxore
potest cõpelli per ecclesiam ad agendũ pœnitentiam de delicto. Credo etiam, quod in foro contentioso potest ecclesia
c talem puniri. Et vide mirabilẽ pœnã. [c] 32. q. 1. capitu. de bene dicto. vbi absciduntur panni ante. & retro, ẽt si sit mulier, crinibus incisis ad maiorẽ ignominiam; vnde põt ecclesiasticus iudex istius habentem duas vxores publice dehonestare modo prædicto, vel alio. Vnde in quibusdã locis. mitrantur, vel aliam ignominiã patiuntur, & tene menti istum text. & vide tex. in simili. 26. q. 5. in cap. Episcopi. vbi ecclesia irro-
4 gat publicã ignominiã istis diuinatoribus. † Nota tertio, qđ
d diuturnitas [d] in peccato non minuit peccatum, sed augmẽtat, contra hoc facit l. si diutino. ff. de pœnis. vbi dicitur, qđ alleuiatur pœna. ad idẽ l. adulter, C. de adulter. vbi dicitur, qđ post quinquennium non põt quis accusari de adulterio. ad idẽ l. querelam, C. de fal. per quem text. communiter tenent ibi Doct. quod aduersus quodlibet crimen regulariter procedit præscr. 20. annor. vt post lapsum. 20. anno. non possit accusari. Ioan. Andr. hic instat, sed dic clarius cæteris, quod quo ad Deum, & forum animæ, diuturnitas temporis auget peccatum; etiam si non sit reiterarum; quia non pœnitẽdo videtur contempsisse diuinum iudiciũ, & præceptum ecclesiæ, vt in capitu. omnis, de pœnit. & remiss. facit cap. fin. de pœnis. & ratione peccati potest procedere iste text. aut quæritur respectu pœnæ imponendæ; & si peccatum fuit reiteratum seu successiuum, diuturnitas aggrauat; & sic alio modo põt intelligi iste text. & not. glosa in d. lisi diutino. si vero peccatũ fuit momentaneum, vt homicidiũ, tunc lapsus temporis alleuiat pœnam, vt in d. l. si diutino, & quandoque ex toto tollit, vt in d. l. adulter, & l. querelã. Sed de iure canonico nõ curit præscriptio in peccatis, quo minus saltem in foro animę imponatur pœnitentia pro delicto; & vt nota. glos. in cap. ad-
5 monere, 33. q. 2. & Docto. in cap. licet, de proba. † Vlti. tene-
perpetuo menti finẽ huius text. qui non est alibi, qđ de iure canoni. etiam filij spurij, vel nati ex damnato coitu debent ali à parẽtibus, secundum facultatem eorũ, & de hoc iuri ca
e nonico statur hodie, etiam de iure ciuili, [e] quia ecclesia hoc induxit ex quadam æquitate naturali; & ne filij alimentis priuati pereant. vt etiam sentit Barto. in authentica. complexu, C. de incest. nupt, vbi per rationem istius text. no tabiliter dicit parentes posse legare filijs spurijs ratione alimentorũ, & quod potuerunt parentes donare, vel relinquere dotes filia-
f bus: [f] cũ dos succedat loco alimẽtorũ, ꝙ singu. notabis. † In
6 glos. in versicul. multiplicitas, in fine; sed gl. non respondet ad istum text. quare hic Papa non dispensauit ꝓpter multiplicitatem prolis Host. & Ioan. Andr. sentiunt super tex. qđ vbi errore probabili diu stererunt aliqui in connubio tunc multiplicitas prolis inducit dispensationẽ, vt in iuribus allegat. in glossa. Sed circa deliquẽtes, & præsumptuosos non datur materia dispẽsandi: & ideo litera ista dicit: Multiplici-
7 tas prolis ita susceptę. vnde pondera verbũ, ita susceptæ. † In gl. fi. no. primo totã glos. & generaliter de alimẽtis filiorum, vel parentũ, & similiũ, vide in Spec. qui filij sint legiti. & in tra
8 cta. Bartol. de alimentis. † Et in hac gl. ibi. Ali dẽt apud ma-
g trẽ. Alia dicit hoc verũ? nisi dedeceat matrẽ eum lactare, vt qa magna principissa, vel forte diuortiũ est ꝓpter, & idẽ dicit Gaf. si subest alia cã legitima, vt qa mater est infirma, vel aliter impedita. In his. n. casibus lactabitur expensis patris, arg. ff. de libe. agno. l. si quis à liberis. Cessante autem cã debet mater lactare filium proprijs vberib. v. distin. cap. ad eius, quod no. vnde hoc casu si mater non velit lactare filium, & cesset causa legitima recusandi, dẽt facere expensas ablactationis.
9 † Et aduerte, quia gl. hic, & Doc. scribentes videntur velle tex. istum reducere ad distinctionẽ glos. vt minor triennio alat apud matrẽ; maior vero expensis patris. sed ego puto hoc dictũ non ꝓcedere in textu nostro, nã iura allegata in glo. loquuntur de filijs legitimis, q cum sint in potestate patris, & non matris; & sequantur familiã, & agnationẽ à patre ali, & nõ à matre, nisi tempore ablactionis; qa tunc indigent auxilio materno, vt in d. c. fi. Sed in casu nostro, vbi filij sunt spurij, credere, ꝙ parentes nõ habita distinctione ætatis tenerẽtur equaliter alere filios ſm facultates eorũ, & hoc ꝓprie voluit ista litera in fi. si bene ponderẽ. Et diuersitatis rõ põt esse, qa filij spurij nõ sunt in potestate patris, nec matris, insti. de nup. §. aliqñ. & in l. vulgo ꝓcepti. ff. de statu hom. Itẽ ista alimenta decernũtur filijs spurijs ex instinctu naturæ, ſm quẽ,

non

ADDITIONES.

a ¶Iudex ecclesiasticus. Vide Paul. de Cast. & Mod. in l. iusticia. §. iuris præcepta, ff. de iust. & iur. vbi dicunt, quod iudex potest compellere maritũ, ꝙ ab iuret concubinam, & quod iudex ecclesiasticus possit punire adulterium, vel vltra separationem thori, tradit Fel. in c. cũ sit generale, col. 7. ver. subditur Maria. de foro compe. Seb. Sap.

b De adulterio. Per Rom. sin. 157. secundi tẽporis, per Ab. in c. gaudemus, supra de conuer. coniu. Anc. in cle. dispendiosam, de iud. Bal. in l. quoties C. de iudi. Ant. in tract. malefi. in verbo, che hai adulterato. Fed. de Sen. consi. 97. in c. mulier accusata.

c ¶Et vide mirabilem pœnam. Adde, quæ sit pœna secundum. ll. capientis duas vxores, vel mulieris capientis duos viros; & dic, quod est pœna capitis, vt est text. singul. in l. enim qui duas. C. de adulter. quem pro singul. refert & sequitur Lud. Roma. singu. suo 534. incip. tu scis, quæ pœna sit vbi etiam dicit quæ pœna sit de iure cano. not, vt per istum hic. & alleg. pro singul. cap. de benedicto, per istum hic allegat. ad hoc, quod per eũ adducit. Zach.

d ¶Diuturnitas. Multa ad hoc accumulat dominus meus, do. Rochus Cur. in rep. c. fi. in 1. no. supra de consue. Seb. Sap.

e ¶Iure ciuili. An dispositio huius. c. sit seruanda in foro ciuili ponit Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, in 17. col. sup. de constitu. Seb. Sap.

f Dotes filiabus. Adde Math. Matthesi. singu. 167. quod incip. no. singulare dictum, quod pater potest. & ibi in apostil. Ceſi, & quod per eum adducit. Zach.

g ¶Matrem. Azo. in summa. §. alimenta, in fine. C. de patr. por. fallit quando est nobilis, vel secundum more patriæ, quia non teneretur. plerique canonistæ impugnant hoc in fi. supra, de conuer. coniu. Bal. in nou. in l. 1. ff. sol. matr. in 6. col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non magis obligatur filius matri, quam patri, vt no. Inn. inc. 2. de regu. Et ideo debēt mater, & pater ꝓtribuere in necessitatibus filiorū secundū eorum facultates, & hunc puto verū intellectū c. † In cad. gl. ibi, si forte cū accusauit. & ex hoc
10 habes vnū casum, in quo pater non tenetur alere filiū. Secūdus casus, si est minor triēnio, quia tunc debet alia matre, cū distinctione tū præmissa, vt ꝛ. dr in glo. Tertius casus, si pater egct, nā non tenetur vltra quā facere pōt, vt sequitur in glo. Quartus casus, si filius est spurius, & hoc de iure ciuili; secus
a de iure canonico [a] & hodie statur indistincte iuri canonico, vt subijcitur, & ꝛ. dixi. Quintus casus, si filius cōmisit ingratitudinem ꝫ patrē, vt no. glo. super verb. promereris, in leg. si patrem, in primo respon. C. de alen. liber. Sextus casus, si fi-
b lius habet artē, [b] vel aliud vnde viuat, ff. de liber. agnoscen. l. si quis à libertis. §. si filius, & §. alimēta, hoc tū vltimum limitat Barto. in tracta. alimentorū; nisi filius sit notabilis, ita quod dedeceat ipsum artē exercere, tunc enim tenetur pater filiū
c egentē alere. Et generaliter dic, quod omnes causæ sufficiētes ad exhęredandū [c] filium, sufficiunt ad priuandū eum alimentis. Et causæ legitimæ ad exhæredandū, notantur per gl. in cap. Quintaullis, de iureiur. & vide circa hoc, quod dixi
11 in cap. 2. de conuer. infi. † Et in fin. glos. nota glos. quod etiā de iure canonico filij spurij non succedunt parentibus, licet eis decernantur alimenta, & ad hoc vide tex. 32. quæst. 4. in c. dicat aliquis. Et intellige glos. dū dicit, quod de iure ciuili spu
rij priuantur alimentis, in spurijs natis ex coitu dānabili, qui nō poterant esse vxoris, tpe cōceptionis. Per quod infertur, quod filij sacerdotū non possunt succedere patribus, nec ēt matribus; pro quo vide glo. in cap. per venerabilē, qui fil. sint leg. in vers. adulterijs, & quod not. in d. authen. ex cōplexu. Fi-
lij vero naturales tm, quia non sunt nati ex coitu ita dānato, succedunt matri ēt cū legitimis filijs; nisi mater sit illustris, vt in l. si qua illustris, & ibi per gl. & Bartol. C. ad Orfi. patri vero vel coniunctis per lineam paternā non succedunt; quia nō
12 sunt agnati; de quo vide, quod habetur insti. de suc. agna. in §. vulgo. & insti. ad Orfi. in §. nouissime. † Nati vero ex cōcubina in domo detenta, cū qua poterat esse matrimoniū, succedūt patri ab intestato in duabus vncijs hērditatis, nō extātibus filijs legitimis, nec ꝓiuge, de quo dicendū, vt habetur in
13 auth. licet pri, C. de natu. lib. & vide glo. in c. tāta vis, q fil. sint
d leg. & in c. nisi, de renū. † Illud vltimo notabis, q̄ licet parētes nō possint instituere spurios; exneus [d] tū pōt, quia nō prohibentur nisi parentes, vt no. gl. in Auth. qui. mo. na. cf. sui. §. vl.

ADDITIONES.

a ¶Iure canonico. Vide Rom. in cons. 12. in fi. vers. i. quæro, &c. & d. Præpositum in c. non satis. 86. dist. & in ca. ius naturale, col. 2. 1. dist. ad hæc vide etiam Alex. cons. 48. in 3. vol. & Bal. nouellum, in tract. de dote, char. 14. in 6. parte, priuile. 9. Seb. Sap.

b ¶Artem. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de lib. agn. Ale. in l. 1. 4. col. ff. so. ma. imo q̄ si filiꝰ pōt exercere, & nō exercet, pr nō tenet. Bal. nou. in d. l. 1.
¶Adde Matth. in fin. suo. 106. inci. no. q̄ si pater, & quod ibi no. in apo. vbi remisit, vide ad saturitatem. Zac.

c ¶Ad exhæredandum. Gl. in l. si quis à liberis. §. idē iudex, ff. de libe. agnos. & ibi Bar. & gl. in l. fin. C. de alen. lib. Barto. in l. diuus, ff. ad l. Pompe. de pari. imo ex omnibus causis, ex quibus potest exhæredari, perdit priuilegium filij Et ideo, si pater interfecit ipsum, non tenetur l. Pompe. de parri. Bart. singulariter in d. l. diuus. Iac. multum commendat in l. ius autem ciuile, ff. de iu. & iure.
¶Adde Franc. de Are. singu. suo. 9. incipien. tu scis, quod ex omnibus causis, allega. glo. singu. in l. si quis à liberis. § si qs ex his, ff. de lib. agno. Zac.

d ¶Extraneus. Glo. est sing in auth. quibus mod. nat. effi. sui. §. fin. ideo non prohibetur succedere fratri. l. si is qui, ff. de vulga. & pup. illam glo. sequitur Bar. ibi, & in l. quod conditionis, ff. de donatio. cau. mor. & in l. j. ff. de iu. fis. Bar. in l. eam quam. C. de fideicom. & in c. vnico, §. naturales, si de feu. fuer. contro. inter do. & agna.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum cum ea, quam viuente vxore, sine fidei datione cognouerat, tenet dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.*
2 *Adulter excommunicari potest, & vt ad vxorem redeat, compelli. Laicus propter adulterium subijcitur foro ecclesiastico.*
3 *Excommunicatus matrimonium contrahere potest, & matrimonium tenet.*
Excommunicatus, professionem emittere potest, & character imprimitur ordinato.
4 *Contractus cum excommunicato initus tenet.*
5 *Matrimonium contrahi potest cum polluta per adulterium, alio non interueniente.*
6 *Machinatio in mortem coniugis adhibita ab adultero, vel adultera, dirimit matrimonium postea cum tali contractum.*
7 *Absolutio non datur nisi petenti.*
Excommunicatus compelli potest ad petendum absolutionem.
Excommunicatus compelli potest ad satisfaciendum de causa, pro qua fuit excommunicatus; inuocato etiam brachio seculari.
Inuitus absolui potest excommunicatus.

CAP. VI.

1 Significasti. † Si quis mortua vxore cōtrahit cum ea, quam viuente vxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium, dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus. Cōmunis diuisio. Secunda ibi. Nos igitur. Casus lit. Quidam ciuis Spoletanus. P. nomine, dimissa vxore legitima, cuidam meretrici adhæsit; & qa monitus nō dimittebat eandē, fuit excōmunicatus, tandē vxor sua mortua est; ipse vero cū meretrice matrimoniū ꝫxit, quæritur, an tale matrimoniū teneat? respond. Papa, quod nisi alter eorū in mortē defunctæ vxoris fuerit machinatus, vel ea viuente, sibi adinuicē fidem dederint de matrimonio ꝫhendo, matrimoniū illud legitimum est censendū; & ii ille absolutionē petierit, absoluatur.
2 B. † No. primo, q̄ coniugatus persistens in adulterio, pōt excōmunicari, nisi ab adulterio desistens ad vxorē redeat; nā sub illa dictione, ꝛ. de qua in text. decidit̃ secundū verū intellectum, quod ille fuit excōmunicatus, quia adhęrebat meretrici, & sic habes vnū casum, i quo iudex eccleiasticus ex-
3 ercet iurisdictionem ꝫ laicū. † Secundo ex hoc, & ex tex. no,
a quod matrimoniū [a] ꝫctum ab excōicato tenet; nā tempore ꝫctus matrimonij, iste erat excommunicatus, secundū communē intellectū. & hoc tene menti; quia ad hoc quotidie al-
b legatur iste tex. & sic professio [b] facta per excōmunicatū vtlet, ac character imprimitur ordinato, vt in cap. cū illorum, ad
4 ꝛ. de senten. excommuni. Et ex hoc pōt colligi arg. q̄ ꝫctus
c initus cum excōmunicato tenet, facit c. fi vero, ꝛ. de sentenexcommu. no. plene per Doct. in cap. veritatis, de dolo, & ꝛ-
5 tum. † No. tertiò quem posse ducere in vxorem illam, quam prius polluit adulterio, alio non interueniente, & per hoc
6 aperitur intellectus. c 1. §. co. & dic, vt ibi. † No. ibi, alter corū quod sufficit machinatio in mortem coniugis adhibita ab adultera; & ideo dicit Innoc. q̄ si quis machinatur in mortem vxoris suæ, vt adulterā ducat in vxorē, non tenet matri-
7 monium cū ea postmodū ꝫctum. † In glo. fi. no. sing. istam glo. iuncto fi. cap. 1. q̄ absolutio non est impendenda, nisi petenti. Secundo, q̄ excōmunicatus pōt cōpelli indirecte vt
d petat absolutionē. [d] nam cōpellitur satisfacere de causa, pro qua fuit excōmunicatus; & ad hoc pōt cōpelli, ēt inuocato brachio seculari, secundum Host. vt in c. 2. in §. per temporalem, ꝛ. de maledi. de hac materia dic, vt plene no. in c. absexcōmunicato, de rescrip. & per Ioan. Andr. in cap. 1. de sententent. excōmunicat. lib. 6. Et concludebreuiter secundū opi. verior ē, q̄ aut quæritur, nunquid possit absolui excommunicatus ēt inuitus, & dicendum q̄ sic, non tamen intelligas q̄ remittatur culpa, sed pœna dumtaxat: quia sicut excōmunicatio pōt ferri in inuitum, quatenus est pœna, ita pōt tol ab inuito. Aut quæritur, nunquid iudex debeat absolucr excōmunicatum inuitum, aut non petentem, & dicendum q̄ non regulariter, vt hic; si tū excōmunicatus magis indurescet, & efficeretur deterior, tunc iudex dēt excōicationem relaxare, ex quo videt medicinam nō prodesse, sed obesse. tene menti hoc dictum. facit. 24. q. 5. c. prodest. aut quæritur, nūquid excōmunicatus possit compelli ad petendam absolutionē, saltem indirectē, & dicendum quod sic, vt hic in g

ADDITIONES.

a ¶Quod matrimonium. Vide Fel. in capit. 1. colla. 2. versic. matrimonium contractum supra, vt lit. non conte. Seb. Sap.

b ¶Professio. Intellige in manibus ordinarij; secus in manibus delegati Papa à se impetrati, Cardina. Florentin. in rub. supra, de rescript. & cofilio 4. per Doct. in cap. 1. de rescript. lib. 6. Innocent. & Car. in cap. prorectum, supra de reg.

c ¶Contractus. Io. And. in c. 1. de excep. lib. 6. & gl. & Doct. in c. decernimus de sen. excom. lib. 6.

d ¶Petat absolutionem. Vide Io. de Ana. in c. 1. col. vlt. ꝛ. de maled. cum multis allegatis per Fel. in c. apostolicę. in 1. & 2. col. supra, de excep. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima vxore, si quis secundam hoc ignorantem in vxorem duxerit, mortua prima, licite remanet cum secunda, nouo interueniente consensu. 2.*
2 *Matrimonium contractum cum secunda, viuente prima; post mortem etiam primæ non tenet, nec conualescit, nisi nouo interueniente consensu 3.*
3 *Consensus tacitus facit conualescere matrimonium.*
Cohabitatio scienter facta cum secunda vxore, mortua prima, tacitum inducit consensum.
4 *Confessio mariti, & primæ vxoris, non nocet secundæ; nisi de primo matrimonio aliter constiterit.*
Lite pen. super primo matrimonio vxor secunda non debet de sua possessione amoueri; & interim licite debitum petit, & exigit.
5 *Filij secundæ vxoris, viuente prima, vel illius, cui fidem dedit, nati de fide probari non possit; an cum alijs legitimis filijs succedant.*
Cautela pro parentibus, qui filios susceperunt illicite ex secunda vxore, quoad bona.

Cautela

Cautela pro matre, quæ filios peperit cum adulterio, quoad bonorū successionem.

CAP. VII.

1 Veniens. † Si quis viuente, prima, secūdam huius rei nesciā duxerit vxorē, mortua prima, licite remanet cū secunda nouo consensu interueniente. Ponit casum, quē decidendū cōmittit, ibi, licet autem. Casus literaris. Quidam G. nomine cōtraxit matrimoniū cū quadā muliere in ciuitate Lemouicen. tandē ab ea recedens iuit Messanam, & ibi cū N. muliere matrimoniū cōtraxit, ignorante, q̄ ipse aliā haberet vxorē, post modū pœnitentia fuit sibi iniuncta, vt ad legitimam rediret vxorē, ipse redijt ad patriam suam, & inuenit eam defunctā, & sic reuersus est ad ciuitatem Messanam, & supradictæ N. cohabitauit: dubitatū fuit, vtrum possit remanere cū ea? Respondet Papa, licet vxore sua viuente, dictam N. in vxorē sibi nequiuerit copulare; tū vxore defuncta solutus fuit à lege ipsius; & de nouo potuit in dictam N. matrimonialiter cōsentire; dummodo non præstiterit fidē adulteræ, vel machinatꝰ fuerit in mortem vxoris; vnde mādat Capitulo Messan. quatenus, si est ita, concedat eidē licentiā, vt ipsi N. affectu adhę-
2 ret coniugali. Ber. † No. primo ibi de nouo potuit consenti re, q̄ consensus præstitus secūdæ viuente prima, non inducit matrimoniū, ēt quoad cōsentientē; licet prima postmodū
a moriatur; [a] & sic nō conualescit fm matrimoniū primo extinctо, nisi de nouo cōsentiatur, & optime iste tex. ꝓbat opi.
8 gl. de qua in c. 1. ꝛ. e. † Item no. q̄ secundum matrimonium potest conualescere, extincto primo ex tacito consensu; ex quo n. sciens & post mortem primæ simul cohabitauit, sa-
4 tis cōfirmatur fm matrimoniū. † Sed quęro, pone, q̄ vir cō fiteatur in iudicio se aliā hēre in vxorē, q̄ forte venire fecit, & idē cōfitetur; nūquid hæc cōfessio ꝓiudicet secūdę vxori? Doc. & bene dicūt, q̄ nō, quia nō debet credi cōfessioni in proprio facto. 14. q. 2. in prin. & in c. super eo. de eo, qui cog. consang. vxor. suæ. vnde nisi aliter plene probetur primū matrimoniū, non tenetur secūda discedere à viro; & licitè interim pendēte lite petit debitū, vt in c. laudabilē, vt li. pe. ipse tū vir, qui hēt scientiā primi matrimonij, nō debet exigere, aut reddere debitū; sed potius excōmunicationē pati, vt in c. lite
5 ras, de resti. spo. † Secūdo quæriť, pone, q̄ viuente legiti ma vxore quis ꝫxit, vel dedit fidē secūdæ, & eā cognouit, ex qua fustulit filios. nūquid succedēt cū legitimis, ex quo probari non potest, q̄ fidem dederit viuente prima? dicūt doctor. q̄
b succedunt cū legitimis; ex quo impedimentū probari non potest; deberent tamen parētes [b] eos inducere ad intrādum monasteriū mendicantiū, vt sic excludātur à successione, q̄ si fieri non potest relinquant eis modicā quantitatem; quia non possunt agere nisi ad supplementū, vt in l. omnimodo. C. de of. testa. & eandē cautelam debet semper mater seruare quando scit aliquem ex filijs se ab alio, quam à marito suo suscepisse, quod multoties contingit.

ADDITIONES.

a ¶Postmodum moriatur. Vult iste tacite innuere, q̄ matrimoniū ab initio inualidum, postea non possit confirmari, quod an sit indistincte verum, vide quod no. ꝛ. e. ij. gl. & Cy. in l. si contra. C. de nup. Bar. in l. Paulus. ff. de sta. ho. Bal. in l. ex libera, de suis, & leg. & in sua mar. in ver. matrimoniū ver. fi. & Ang. Are. in §. viripotens. & ibi Io. Fab. & Cel. in apo. ad ipsum, Insti. de nup. Zach.

b ¶Parentes. Ista fuerunt dicta Ant. & Car. in c. proxi. infra eo. Abb. in c. officij, infra de pœ. & remiſ. vbi quæritur an mater teneatur reuelare, Anc. in c. possessor, & in c. peccatum, de reg. iu. Bar. in l. filiū. ff. de his, qui sunt sui, vel ali. iur. Abb. in c. transmissæ. infra qui filij sint legi. & de alimētis præstitis huic à patre putatiuo, Bar. l. 1. §. competit. ff. si mul. ven. nomine in pos. mitta.

SVMMARIVM.

1 *Viuente prima, qui cum alia contraxit, quam tamen non cognouit, prima mortua; potest contrahere cum secunda. 2.*
2 *Fidem dare non debet quis alicui mulieri deducendo eam in vxorē post mortem vxoris, & faciendo grauiter peccat.*
Occasio captandæ mortis dari non debet tam in matrimonio, quā in pro missione beneficiorum ante vocationem.
Promissio vacaturi beneficij non debet fieri, nec etiam futuri matrimonij.
3 *Matrimonium cōtrahens cum aliqua, viuente prima vxore, peccat, & efficitur infamis.*
Infamis matrimonium contrahere potest.
4 *Contractus matrimonij seciūdi, viuēte prima vxore, nō impedit matrimonium cum eadem, mortua prima; si eā nō cognouit, viuēte prima.*
5 *Viuēte prima vxore, qui fidem dedit alteri de ea in vxorem ducēda, & eam nō cognouit, mortua prima cōtraxit cum alia, & stante secundo matrimonio cognouit illam, cui fidem dederat, an mortua secunda, possit eam ducere.*
Voluntas, siue affectus machinationis in mortem coniugis, effectu non subsequente an noceat, & quid operetur.

CAP. VIII.

1 Si quis. † Contrahens cū secunda, viuente prima quam tū non cognouit, nec ante ꝫctum, nec post, mortua prima potest ꝫhere cū secunda. & duo mēbra ponit. fm ibi, cæterū. Casus liter. Dubitatū fuit, an matrimoniū post mortē legitimæ vxoris cū illa ꝫctum, cui viuente vxore fidem de cōtrahendo aliquis dedit, vel de facto contraxit, quā tamen nec ante, nec post fidem datam cognouit. sit dirimendū. Videbatur dicendum q̄ sic, quia pluries dictum est matrimonium contractū cum illa, cui fides data est, non tenere; hoc tamen non obstante ꝫrium dicit Pa. videlicet, q̄ si nec ante, nec post fidem datam, vel matrimoniū de facto ꝫctum, legitima vxore viuente, ille eā cognouit, tale matrimoniū post
2 mortem vxoris ꝫctum non esse dirimendū, aliàs secus. B. † No. 1. q̄ viuente propria coniuge: non debet quis dare fidē alteri mulieri de ducendo eā post mortem vxoris, q̄ si fecit, grauiter peccat, vt hic; quia præstat votū captandæ mortis, vnde, sicut non valet promissio beneficij vacaturi, vt in c. 2. de conces. præb. ita nec promissio futuri matrimonij carna
3 lis. † Secundo no. q̄ ꝫhens cū secunda viuente prima, licet fecūdā nō cognoscat, grauiter peccat, & dic q̄ efficitur infamis, vt in l. 1. in fi. ff. de his, q no. infam. Et ex hoc, & ex tex. infe
4 ro, q̄ infamis potest ꝫhere mattimoniū. † Item no. q̄ ex solo ꝫctu matrimonij secundi, nō impeditur futurū matrimoniū cum eadem, mortua prima coniug; dūmodo non inter
5 cesserit copula cū secunda, viuēte prima coniuge. † Sed quæ
a ro, pone, [a] q̄ viuente legitima coniuge quis dedit fidē secundæ, & eam non cognouit, demū mortua coniuge, non illam cui fidē dedit, sed aliam duxit in vxorem, constante illo secūdo matrimonio cognouit illā, cui primo fidem dederat. nūquid mortua secunda vxore posset ꝫhere cum illa, cui dedit fidē constante primo matrimonio legitimo, & cognouit cō stante secūdo. Io. And. tenet hic, q̄ nō; quia verum est dicere, q̄ constāte matrimonio legitimo dedit illi fidē, & eam cognouit, vnde matrimonium fm non habet remouere impedimentum, facit. 9. q. 1. in scripturis, & in l. singularia. ff. si cer. pet. Gas. tenet cōtrarium, cuius opi. puto veriorem. quiā cō trahēdo primo cum secunda, videtur recessisse à fide illa data; & per consequens nunc solum reperitur adulteriū, q̄ nō habet impedire matrimonium, vt in c. significasti, ꝛ. eo. Item iura induxerunt istud impedimentum, ne propter spem ꝫhendi matrimonium inducatur machinatio in mortem alterius, quæ ratio hic cessat, ex quo mortua prima, noluit cō trahere cum illa, cui fidem dederat. † In gl. in fi. licet gl. clare
6 non respondeat ad contrarium ꝛ. formatum, tamen sentit, q̄ solus affectus non sufficit; & probatur apertè in litera, & dic, q̄ ideo nō sufficit affectus, quia copula hic requiritur, ꝓ causa finali impedimenti: requiruntur. n. duo, f. contractus, & copula; ideo nō sufficit alterum, & forte ob hoc, quia matrimonio non consummato, non inducuntur isti ad machinandum in mortem alterius.

ADDITIO.

a ¶Quæro, pone. An hic tenet opi. Io. And. q. allegat Spec. ita tenere. Car. Flor. dicit Papam in hoc esse consulendum, adhæret tamen opi. Io. An. quam sequitur Car. Alex. & Phil. Fran. hic.

De coniugio leprosorum. Rub.

Viso de quibusdam impedimentis matrimonij; quia morbus lepræ soluit sponsalia de futuro; & potest dubitari, nunquid impediat contrahendum, vel dirimat contractū, ideo competenti ordine subijcitur hæc rub.

SVMMARIVM.

1 *Lepra superueniens matrimoniū non soluit, nec eius effectū; ideo coniuges debent se ad inuicem maritali affectione tractare: aut ad perpetuā continentiam induci. 4.*
2 *Leprosi licite excluduntur à communione fidelium.*
3 *Vxor virum sequi tenetur, & vir vxorem ex causa necessaria. 8.*
Consuetudo non valet, q̄ vxor non teneatur sequi virum.
4 *Infirmitas superueniens, quātumcunque grauis, non soluit matrimoniū consummatum.*
5 *Maritus, & vxor vltra debitū carnis, tenentur sibi ad mutua obsequia & seruitia necessaria etiam infirmis. 9.*
6 *Concubinam, vel aliammulierem admittere quis non potest; etiā si vxorem habeat leprosam, & excommunicari potest.*
Laicus efficitur de foro ecclesiæ propter adulterium.
7 *Maritus potest se absentare ab vxore; dummodo diutius non stet absens.*
Diutius, quid significet.
8 *Iudex ex officio prouidere debet, quod coniuges iuuenes non stent seorsum propter periculum adulterij.*
9 *Iudex non impartitur officium, quod coniux sit cum leproso coniuge, ni si petat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. PRIMVM.

1 PEruenit. †Lepra superueniens nō dissoluit matrimonium; nec matrimonij effectū; ideo adinuicē maritali affectione coniuncti se tractare debēt, aut ad ppetuam continentiā vouendā induci. Primo narrat casum. Secundò diffiniendum committit, ibi, qm̄. Casus liter. Cant. episcopus habebat in sua diœcesi multos leprosos, & cū ibi euenisset, ꝙ quidā viri, & vxores lepra percussi, nollēt simul habitare, nec ēt sibi necessaria ministrare, dubitauit apud Papā, quid esset agendū, allegans quandā cōsuetudinē generalē, cui Papa rādet dicens, ꝙ etsi ex consuetudine generali leprosi à cōione hominū separent; ex qua nec vxores viros, nec viri vxores taliter ęgrotantes sequuntur; tū quia vir, & vxor vna caro est, & nō debet vnus sine altero esse diu-
2 tius, mandat, vt in tex. sequit. Ber. † No. primo iuncta gl. 1. ꝙ
a leprosi licite excludunt a cōione fideliū, [a] tū ex ꝓsuetudine generali, vt in tex. tū ex dispositione canonū, & veteris testa-
3 menti, vt in iurib. alleg. in gl. †Secundo no. ēt iuncta glo. 1. ꝙ non pōt introduci consuetudo, vt vxor non teneatur sequi maritū, vel eȝ: & no. ꝙ si vxor absentat se ex causa necessaria,
4 tenetur maritus eā sequi. † Itē no. ꝙ morbus lepræ nō diri-
b mit mr̄imonium ante ȝctū; & dic, ꝙ nulla infirmitas, [b] quātūq; grauissima, dissoluit matrimoniū semel consummatū,
5 vt in c. hi qui. 32. q. 7. & ea. causa, & q. c. oēs cautiones. † Item no. ꝙ maritus, & vxor vltra debitū carnis, tenentur, & obligantur sibi ad mutua obsequia; vt patet ibi, coniugali affectione ministrent. & sic tenetur maritus administrare vxori ęgrotanti; & sic nō solū tenetur sanus reddere debitū leprosæ, sed ēt seruitia necessaria impēdere. † Itē no. ꝙ habēs vxo-
6 rem leprosam, nō pōt aliquo modo cōcubinā, vel aliā mulierē admittere, quod si fecerit, pōt per ecclesiā excōicari. Itē ex hoc habes casum apertū, ꝙ iudex ecclesiasticus pōt ȝ laicū adulterū procedere: nā ex actu excōicandi deprehēditur iurisdictio in foro contentioso, vt plene dixi in c. cū sit gene-
7 rale, de fo. cōpe. †In gl. in ver. diutius. no. gl. iuncto tex. ꝙ maritus pōt se absentare ab vxore, dūmodo diuti[c] nō; stet scorsum. & dicit Host. vltra glo. ꝙ diutius dr̄, donec alter fuerit conquæstus, aliàs non dr̄ stare diutius, vel donec notoriè liqueat, ꝙ viuat incontinenter, & si alter non petit, iudex se nō
8 impedit. hoc dictū ego puto verū in casu huius c. † si leprosa non impedit virū suū, iudex tolerabit; sed cessante hac causa non debet iudex pati, vt coniuges iuuenes stent seorsum pp
9 pe riculū adulterij, vt dixi post Host. in c. veniens, de reg. & vide Inn. in c. dudū, in prin. de conuer. coniug. & dic vt ibi, & sa
c tis placet opi. gl. vt ver. diutius, referatur ad arbitrium boni
d viri. [c] In gl. in ver. sequatur, no. istā gl. & quatenus dicit mulierē non teneri ad sequendū virū vagabundū: [d] dic hoc ꝓcedere, nisi tempore ȝctus matrimonij esset vagabundus; quia tunc videtur approbasse mores suos, de quo vide glo. in c. vnaqueq; 14. q. 2. & ī c. si qui necessitate. 33. q. 2. & quod
9 no. in c. de illis, ȝ. de spon. † In gl. fi. ibi bene compellerentur. glo. verum dicit, sed non bene concordat istud. c. cum seq. ideo dic, ꝙ leproso non petente, iudex est contentus sola exhortatione; & ita loquitur iste tex. sed si instaret petendo, vt cōiunx teneatur sequi, & debitū reddere, tunc fiet cōpulsio, vt in c. seq. & hoc voluit glo. in c. si vxorem. 32. q. 5. quam no.

ADDITIONES.

2 ¶A communione fidelium. Bonus est tex. in auth. iusiuran. quod præst. ab his, in fi. coll. 5. Spe. in ti. de despon. ver. 5. & ibi Bal. in addi. ad i psum. gl. in cle. j. de vſu. & Bar. Cępol. in suo trac. de ſer. ruſt. præd. titu. de pascuis. Guil. de Cu. in l. nullus, nu. 1. C. de ſum. Tri. & fi. cath. Zach.

b ¶Infirmitas. Bene facit. l. si cum dotem. §. si maritus, ff. ſol. mat. ibi, quid enim tam humanum est, quam fortuitis casibus mulieris maritum participem esse.

c ¶Boni viri. Ex quo tempus non est determinatum, l. 1. de iu. deli.

d ¶Virum vagabundum. An, & quando vxor teneatur sequi virum, vide Pau. de Caſt. in l. qui manumittitur. C. de oper. liber. & in l. 1. C. vxo. militum. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter lepram ſeparandi non ſunt à coniugio.*
Leproſi matrimonium contrahere poſſunt, & inuicem ſibi debitum reddere tenentur. 6.
2 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
Coniuges ſeparari non poſſunt, excepta cauſa fornicationis.
3 *Infirmitas ſuperueniens, quantumcunque grauis, non ſoluit matrimonium; etiam quoad thorum, & mutuam ſeruitutem; ſiue furor ſit, vel dementia; etiam ſi clauda efficiatur mulier.*
4 *Infirmitas non impedit matrimonium contrahendum.*
Matrimonium, etiam in mortis articulo contrahi poteſt; & filij ante geniti per contractum huiuſmodi legitimantur.
5 *Sanus an poſſit compelli ad reddendum debitum coniugi leproſæ, vel aliàs infirmæ; & quid iuris ſit, ſi infirmitas illa eſt contagioſa.*
6 *Indefinita, an, & quando æquipolleat vniverſali.*

CAP. II.

1 QVoniam. †Coniuges propter lepram separādi non sunt à coniugio; & ȝhere possunt matrimonium; & inuicem sibi debitū reddere tenētur, & sunt tria dicta. Secundū ibi, leprosi. Tertiū, ibi, quod si. Casus lit. Dubitatū fuit, nūquid mulier lepra, vel graui alia infirmitate detenta à viro sit separanda, vel dimittenda: & vtrū leprosi possint ȝhere matrimoniū: & tertio si leprosus à sana possit debitū exigere maritale? Re-
2 spon. vt in tex. B. † No, primo, ibi, excepta causa fornicatio-
a nis, ꝙ exceptio [a] firmat regulā [b] in ȝriū, 32. q. 7. in c. dñs, ita ar-
b guit hic Papa: cum. n. Christus solū excęperit causam fornicationis, vī ꝙ in alijs casibus non possit maritus dimittere
3 vxorē, vel econtra. †No. secundo ibi, graui infirmitate. regulā, quod nulla infirmitas, quantumcūq; grauis, præstat facultatē dissoluendi, ēt quoad thorū, seu mutuam seruitutē: siue ergo superueniat furor, vel dementia, siue efficiatur clauda, non debet matrimoniū separari, de quo vide bonū tex. 32.
4 q. 7. c. hi qui, & in c. hi vero, & 32. q. 5. c. si vxorē. † No. tertio, ꝙ infirmitas nō impedit matrimoniū ȝhendum; imo in ar-
c ticulo [c] mortis pōt quis ȝhere matrimoniū; adeo ꝙ filij ante geniti legitimantur, vt no. in c. tanta vis, ȝ. qui fil. sint legi-
5 & ꝑ Io. And. in reg. sine culpa, de reg. iu. lib. 6. in Mercu. † No. 4. quod ex præcepto ecclesiæ, tenetur sanus coniugi, quātūcumq; leprosæ, vel alia infirmitate depressæ, reddere debitū carnale & no. quod præcepta Apostoli ligant. Sed circa hoc quæro, quid si sanus ꝓp horrorē non pōt reddere debitum? dic ꝙ si ecclesiæ ꝓstaret, non cōpelleret eū: quia nō dēt cōpelli ad impossibile, qa impossibiliū nulla est obligatio, vt in reg. impossibiliū. ff. de reg. iu. & in c. fi. de pac. & c. Odoardus, de solu. sed ex quo ecclesiæ non ꝓstat de impossibilitate, excōmunicabit sanū ad reddendū debitū; & quo ad ecclesiā militātē habebitur pro excōmunicato; nō aūt quoad Deū. ad hoc e. literas, de restit. spo. & c. inquisitioni, de senten. excommu. & per hoc sentiunt Doc. & bene, quod sanus præci se pōt cōpelli ad reddēdū debitū leprosæ. facit ad hoc quod ȝ. dixi in c. præcedenti. vbi dixi, an teneatur secū esse in eodē lecto. & vide bo. gl. in dicto c. si vxorem, quæ dicit, quod non tenetur secū assidue morari. Secundo ad idē quæritur, quid si maritus est hecticus, vel alia ęgritudine detentus, ita, vt sine personæ periculo nō possit reddere debitū, nunqd mulieri petenti sit obligatus ad reddendū debitū? Doc. tenēt cōiter, ꝙ non; quia ordinata charitas incipit à se, in c. nisi, de autho-
6 & vsu pal. & in c. non satis. 86. di. †In glo. pe. ibi in fine, de hoc,
d & qñ indefinita [d] æquipolleat vniuersali, [e] vide bo. gl. in c. vt
c circa, de elect. lib. 6. per Dy. in prœm. regularum, per Doc. in l. si pluribus. ff. de lega. 1. & vltra cōiter no. ibi, ponit hic
f Gas. vnū verbū satis notandū Old. [f] dicentis, ꝙ aut dispositio concipitur per nomina collectiua, & tunc indefinita æquipollet vniuersali, exēplum, si dr̄ capitulū aliquid fecisse, perin de est. n. ac si fuisset dictū, oēs de Capitulo. ad hoc c. capitulū sanctæ crucis, ȝ. de rescrip. Aut ꝓcipit per nomina singularia, puta canonici talis ecclesiæ hoc fecerunt, & tunc nō ęquipollet vniuersali, imo verificatur in duobus canonicis, quia pluralis locutio verificatur in duobus, vt in regu. pluralis, de reg. iur. lib. 6. & 4. q. 3. c. si testes. §. vbi numerus. & facit hoc ad instrumenta procurationum: si enim dicitur, ꝙ canonici talis ecclesiæ fecerunt talem procuratorem, certe non probatur, ꝙ capitulū fecerit rōne suprādicta, de quo vide, quod dixi in c. vnico; de synd. & quod no. in l. fi. de alb. scriben.

ADDITIONES.

2 ¶Exceptio. De hoc est tex. in l. nam quod. §. fi. de pe. leg. & ibi per Alexand. in addi.

b ¶Regulam. Hanc regulam exornat copiosè Fel. in c. quoniam frequenter, in 1. col. cum seq. supra, vt li. non conteſt. Seb. Sap.

c ¶Articulo. Vt in l. cum quis, & l. nuper. C. de nat. lib. & ibi Cy. & Io. An. in c. fine culpa, & in d. c. tanta. Bal. in c. naturales, ſi de feu. fue. contro. inter do. & agn. & in rub. C. de priuil. dot. ſed in l. eam quam, C. de fidei. tenet contrariū, de quo late per Ale. in l. ſi quis poſthumos. ff. de lib. & poſth.

d ¶Indefinita. De quo per Bar. in l. ſi plurib. de leg. 2. per Ang. in l. penul. C. de impu. nam in fauorabilib. æquipollet vniverſali: ſecus, in odioſis, per Ale. & Doc. in l. nominatim. ff. de lib. & poſth.

e ¶Vniverſali. Vide limitationem ad hanc regulam, quā ponit Dec. in c. ſi omnes, col. 1. in 2. lec. ȝ. de conſti. ſ. in materia probatoria, quod etiā ponit Fel. in c. auditis. de præſcr. Iaſ. in l. nō hoc. C. vnde legiti. aliā declarationem ponit Deci. in c. nā concupiſcentiam. col. 1. in 3. vol. in 1. lec. ȝ. de conſti. videlicet, quod indefinita affirmatiua æquipollet vniverſali impropriè; ſecus in indefinita negatiua. Seb. Sab.

f ¶Old. Adde, quod eſt eius conſi. c.
¶Adde eundem Old. conſi. 172. Ale. conſi. 25. vol. 4. eūdem col. 2. poſt Bar. in 3. q. in prin. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. eundem Bar. & Doc. in l. 1. ff. de reg. iu. Dy. in rub. eo. tit. lib. 6. gl. or. in l. ſi plurib. & in l. ſi ita, in prin. de leg. 2. pleniſ. per Bal. in c. 1. de pac. iu. fir. & Pau. de Caſ. conſ. 14.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro præciſè non compellunt ad matrimonium contrahendum cum leproſo, lepra poſt ſponſalia ſuperueniente.*

Spon-

2 *Sponsalia de futuro soluūtur lepra, & quacūq; alia infirmitate enormi.*
In obligatione generali de contrahendo matrimonio, sub intelligitur, ni si quicquam turpe superueniat.
3 *Matrimonium de præsenti non consummatum per carnalem copulam, non soluitur superueniente lepra.*
Matrimonium de præsenti, etiam non consummatum non soluitur, nisi per ingressum religionis.
Matrimonium de præsenti dicitur consummatum per consensum, quoad sui essentiam.

CAP. III.

1 ITeras. †Sponsalia de futuro ꝑcise non cōpellunt ad ȝhendum matrimonium cum leprosa: lepra post spōsalia superueniēte. Communis diuisio. Secunda, ibi, rīdemus. Casus litera. Aliq ȝhunt sponsalia de futuro, alter ante ȝctum matrimoniū et
2 ficitur leprosus. Quæritur vtrū alius sit cōpellendus ad ȝhēdum matrimonium? & Resp. ꝙ non debet compelli. † No. ꝙ sponsalia de futuro dissoluunt per superuenientiā lepræ, ad instātiā sani, & idē dic in qualibet alia infirmitate enormi supueniente; qa in obligatione generali de ȝhendo mr̄imoniū, subintelligitur, nisi quicquam turpe superueniat, vt est
3 tex. no. in c. quemadmodum, de iureiur. † Sed quæro, quid
a si matrimonium est ȝctum per verba de præsenti, [a] & ante copulā carnalem superuenit lepra? Iste tex. quoad corticem videtur innuere, ꝙ dissoluatur, per illud verbū consummatum; sed tene ȝrium per d. c. quemadmodū. Item quia matrimoniū non consummatum non dissoluitur, nisi per ingressum religionis, nec reperitur alius casus in iure, vt est tex in c. ex publico, & c. ex parte, de conuer. coniu. Et ad istum tex. dic, ꝙ ver. consummatū, capitur large. f. ratione cōsensus; nā per consensum de præsenti matrimonium dicitur consummatum, quoad sui essentiam, vt no. in d. c. ex publico.

ADDITIO.

a ¶De præsenti. Anto. de Bur. sequitur, & est communis opin. secundū Card. Alex. hic.

De coniugio seruorum. Rub.

Supra visum est de impedimento lepræ, an, & quando impediat, vel dirimat matrimoniū, sequitur nunc videre de impedimento conditionis seruilis.

SVMMARIVM.

1 *Seruus contradicente domino, matrimoniū contrahere poteſt; ſed propter hoc non liberatur à ſeruitijs domino debitis.*
2 *Seruus admittitur ad omnia ſacra eccleſiæ, etiā domino contradicente.*
Seruus infidelis poteſt petere baptiſmum; etiam domino contradicēte, & an propterea à ſeruitute liberetur.
3 *Seruitus eſt de iure canonico approbata.*
Seruitus quandoque inducitur à iure canonico.
4 *Serui etiam obligantur ad ſuſcipienda ſacramenta neceſſitatis.*
Pœnitentia qualis debeat iniungi ſeruis.
Seruus percutiens clericum, an teneatur pro abſolutione ire ad Romanam curiam.
5 *Filij ſeruorum an patrem, vel matrem ſequantur.*
6 *Seruus an teneatur prius obedire domino, aut neceſſaria vxori ſubmini ſtrare.*

CAP. PRIMVM.

1 SIgnum. †Seruus, ȝdicente domino, ȝhere poteſt matrimoniū; ſed ꝓpter hoc non liberatur à ſeruitijs domino debitis. Primo ponit dictum, & eius rationem. Secundo, quandā dubitationem ſoluit ibi, debita. Caſus lite. Quærebatur, vtrum contradicente domino poſſit ȝhere matrimonium? Reſpō. Pa. ꝙ fm Apoſtolum ſicut à ſacramentis eccleſiæ, neq; ſeruus, neque liber eſt remouendus; ita inter ſeruos matrimonium prohiberi non debet, ꝙ ſi dominis contradicentibus, contrahant, non ſunt propter hoc ſeparandi; tamen ſeruitia
2 debita non minus debent dominis ſuis exhibere. B. † No. 1.
a regulam, ꝙ ſeruus admittitur [a] ad omnia ſacramenta eccleſiæ, nec propter contradictionem domini debent ab eis abſtinere, ex quo infertur, ꝙ ſeruus paganus poteſt petere baptiſmum domino ȝdicente; non tamen per aſſumptionē ſacramenti deponit ſeruitutē, de quo dic, vt habetur in c. fin.
3 de Iudæ. † No. ſecundo, ꝙ de iure canonico etiā ſeruitus eſt approbata; imo ēt per ius canonicū inducitur ſeruitus, vt in
4 c. ita quorundā, ȝ. de Iudæ. † In gl. 2. ibi, immo tenetur ea recipere. Vult gl. & bene, ꝙ ſicut liber obligatur ad ſuſpiciēda ſacramenta neceſſitatis, ita & ſeruus. Dicit tū Hoſt. & bene,
b ꝙ ſeruo non dēt iniungi pœnitentia [b] itinerationis, vel alterius abſtinentiæ, per q̄ inutilis poſſit reddi domino, quia ex delicto ſerui non debet dominus priuari iure ſuo, hinc eſt, ꝙ ſi ſeruus percuſſit clericum, non compellitur pro abſolutione ire ad Romanam curiam, ſed dicendum, vt habetur in c.
5 relatum, de ſen. exc. † In gl. in ver. diſſoluenda, in fi. Guil. Naſo tenet ȝrium dicens, ꝙ filij nati ex legitimo matrimonio ſequuntur patrem, vt in l. cū legitimæ, ff. de ſta. ho. Quaſi velit, ꝙ partus ſequatur cōditionē ventris, vbi nullū præceſſit matrimoniū. Sed doc. cōmuniter hic ſequuntur gl. & bene, ꝓ qua facit tex. in l. partū, C. de rei ven. & vī probari ȝ. tit. ſeq.
6 in c. vnico, & vide ꝙ no. in c. fi. de ſer. non ord. † In gl. fi. ibi, ni ſi periculū fornicationis timeatur. dicit Hoſ. ꝙ aut ȝxit cū voluntate domini, & tenetur prius obedire vxori quoad neceſſaria impendenda; quia, ex quo dominus permiſit matrimoniū ȝhi, videtur aſſenſum præbuiſſe acceſſorijs ad ipſum matrimoniū, vt in c. prudentiā, de offi. de le. & in l. ad legatū, & l. ad rem mobilem, ff. de procur. Si vero dominus non cō ſenſit, debet prius obedire domino, niſi timeatur periculum fornicationis D. Ant. diſtinguit, ꝙ aut alter eſt in maiori neceſſitate; & illi prius obediendū eſt, ſi eodē tpe vtriq; ſeruire non pōt, facit. l. ſi quis in graui. §. ſed cum omnes. ff. ad Sylla. Aut cætera ſunt paria, & tunc diſtinguendū. Aut ȝxit cū voluntate domini, & tenetur prius ſatisfacere vxori. Aut ſine, & tūc tenetur prius domino, niſi immineat periculum fornicationis, & ſatis credo hoc fuiſſe de mēte gl. De hac materia, vide per gl. in c. 29. q. 2. Et diſtingue hic poſt Hoſt. ꝙ aut ſeru[c]
c ꝓtraxit cum ſerua, [c] aut cū libera. Primo caſu, aut maritus, & vxor ſunt ſerui diuerſorū, aut vnius, primo caſu debet do minus ita vendere ſeruū, vt vxori poſſit debitum reddere; & idem in effectu vult Inn. & ſic ſequuntur opi. gl. Si verò ſunt vnius compellitur dominus, aut ambos vendere, aut ita diſtrahere, vt matrimoniū non careat effectu, ar. in l. poſſeſſionum, alleg. in gl. ſi vero contraxit cum libera; aut ſcienter, & tenetur libera ſequi maritum, aut ignoranter, & non tenet matrimonium, vt in c. ſeq. & hoc not.

ADDITIONES.

a ¶Admittitur. Ex quo ſequitur, ꝙ leges in hoc ſunt correctæ. l. cū ancillis, C. de inceſt. nup. gl. Inſti. de nup. in prin. Ale. conſi. 97. in 1. vol. ex quo etiā infertur, quod iura ſunt correcta, quæ dicunt ꝙ doc. nō poſſunt eſſe inter ſeruos: l. ſi mulier. ff. de iure do. & l. Proculus eo. tit.

b ¶Pœnitentia. Poterit iniungi ſeruo pœnitentia, ne aliquid ſubtrahat domino, & erit maxima pœnitentia ſecundum Hoſt. & Io. Andr. cum ſeruorum ſemper ſit ſubtrahere, ſi deberent cineres furari, gl. in l. Iulianus, in prin. ff. de act. empti.

c ¶Cum ſerua. Vult iſte innuere, quod matrimoniū poteſt eſſe inter ſeruos, ꝙ eſt verum iure poli, ſecundum Ang. & Alex. in l. inter liberos, & C. de iu. dot. & doct. in l. cum ancillis, C. de inceſt. nup. & ideo cadit inter eos, accuſatio de adulterio, ſecundum Ange. & Alex. ibi Zach.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ignoranter contractum per liberū cum ſerua ſeparatur, niſi poſtea hoc ſciens illam cognouerit.*
2 *Error conditionis ſeruilis impedit matrimonium. 5.*
3 *Matrimonium poteſt eſſe inter liberum, & ſeruam.*
Diſpar conditio non impedit matrimonium inter ſcientes, & hoc de iure canonico; ſecus de iure ciuili.
Ius canonicum attenditur in materia ſpirituali.
4 *Iudex eccleſiaſticus poteſt inter laicos de cauſa dotis iudicare.*
5 *Error quadruplex eſt, conditionis, perſonæ fortunæ, & qualitatis; & quis eorum matrimonium impediat?*
Error extrinſecus matrimonium impedire non videtur, & in dubio iudicatur pro matrimonio.
Adſcriptitius, matrimonium poteſt contrahere, & ſi contraxerit cum ignorante, an teneat.
6 *Lite pendente ſuper matrimonio, ex cauſa ſeruilis erroris, an debitū, & alia præſtanda ſint?*
7 *Reſtitutio dotis, an facienda ſit ſeruo, vel domino.*

CAP. II.

1 PRopoſuit. †Separatur matrimoniū, qñ liber ignoranter cū ancilla ȝxit; niſi poſtea hoc ſciēs, illā cognouit. Primo ponitur factum. Secūdo diffinitionis commiſſio, ibi, mandamus, & ibi diſtingue. Secundum membrum, ibi, ſi vero. Caſus lit. Quidam vir contraxit matrimonium cum quadam, & cū ea diutius per manſit. tandem ei oppoſuit ꝙ eſſet ancilla. credens eam libe ram, quando cum ea contraxit, quæritur quid agendum? mandat Pada, ꝙ ſi conſtiterit, ꝙ idem vir præfatam mulierē poſtquam audiuit & credidit illam eſſe ancillam, carnaliter cognouit, moneat illum, & compellat, vt eam ſicut vxorem maritali affectione pertractet; ſi vero aliter fuerit, & contigerit, diuortij ſententiam ferri, mulieri pecuniam reſtituere fa-
2 ciat, quam viro præfato pro dote conceſſit. B. † No. 1. quod
a error conditionis ſeruilis impedit matrimonium, quid autē de alijs erroribus [a] dicam cum gl. 1. † No. ſecundo, ꝙ inter
3 liberum, & ſeruam poteſt eſſe matrimonium, ſicut inter ſeruos, vt ſupra capit. proximo. diſpar ergo conditio non impedit

ADDITIO.

2 De alijs erroribus. Adde gl. in l. in venditionib. & ibi Doc. ff. de contrah. empt. gl. 24. q. 1. in gl. 2. doc. in l. fi. C. de ſpon. & matri. & iſtum poſt alios in c. cum locum, & c. tua. ſupra de ſpon. Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedit matrimoniū inter ſcientes; & hoc de iure canonico. nā de iure ciuili non pōt eſſe inter eos matrimoniū, vt in l. cū ancillis, C.de ſec.nup. ſed ſtandū eſt iuri canonico in hac
4 materia ſpirituali,vt in c.pen.& vlt.ī.de ſecun.nup.† Vltimo no. q̄ ſuper dote reſtituenda pōt iudex eccleſiaſticus inter laicos iudicare, cū venit acceſſoriè ad matrimoniū, de quo eccleſiaſticus cognouit,vt in c.de prudentia,ī.de do.poſt di
5 uor.reſt.vbi de hoc. † In glo.1.in fi.Dic latius, q̄ quadruplex eſt error.Conditionis,vt hic. Perſonæ, vt ſi quis credebat ꝫ here cum Berta,& ꝫxit cum Sempronia. Fortunæ; vt ſi credebat contrahere cū diuite,& ꝫxit cum paupere.Qualitatis, vt ſi quis contraxit cum corrupta,cum crederet ꝫhere cum virgine. Duo vltimi errores non impediūt,vt 25.q.1.in prin. Secundus error impedit, quia non eſt ibi conſenſus in perſonam,vt no.in c.tua,ī. de ſpon. Primus error,ſ.cōditionis, aut eſt error in libero,vt quia liber credit cum libera ꝫhere, & contraxit cum ſerua,& in dubio non tenet matrimoniū, & hoc fauore libertatis,vt hic,& 29.q.2.per totum, aut ecōtra,ſeruus credebat contrahere cū ſerua, & contraxit cū li-
a bera; [a] & hoc caſu ſunt opi.Quidam dixerunt, q̄ non eſt matrimonium, quia eſt error in diſpari conditione; & idē eſſe dicunt,vbicunque contingit conſimilis error; ſecus dicūt, ſi eſt error in pari conditione; puta quia ſeruus credebat ꝫhere cū libera, & ꝫxit cum ſerua; nā, ex quo ambo ſunt ſerui,error non habet impedire, ita finaliter tenuit gl.29.q.2.in ſum. Sed cōis opi. Doc. habet, vt tū fauore libertatis impediat mrimoniū;& ſic vbi deteriorat cōditio ꝫhentis: ſecus,ſi melioratur,vel conſeruatur in qualitate,& hæc opi.plus mihi placet,quia ex quo conſenſus eſt in perſonam,iſti errores extrinſeci nō debent impedire tm ſcīm; & in dubio iudicā-
b dum eſt pro matrimonio, [b] vt in c.licet ex quadā,de teſtī.g.d aūt in aſcriptitio? cōiter tenetur, q̄ talis error non impedit
c matrimoniū, quia aſcriptitius [c] eſt perſona libera; & inuito domino pōt ſtare in poſſeſſione', vt in l.iubemus, & in auth. aſcriptitios.C.de epi.& cler.vide quod legi.& no.in l.nō diu-
6 tius,C.de agr.& cenſ.lib.10.† In glo.pen. ibi, Tan. dixit.hæc opin.tenetur per Innoc. & Ioan.Andr. & multos alios, licet Hoſt.ſequatur vltimā opi.gl.ſed mihi plus placet hæc opi.qa ex quo credit illā eſſe ſeruā, mouendo ſibi litē,non debet aliquo modo eā cognoſcere carnaliter; quia oportet neceſſario,q̄ aliquo affectu ipſam cognoſcat,ſ.vxorio,cū fuerit matrimoniū;ſi fornicario peccat mortaliter; nec propter præceptū eccleſiæ debet venire ꝫ cōſcientiā ſuā, iuſte informatā,vt in c.literas,de reſt.ſpol.facit,q̄ in ſimili no.in c.ſi cuius. 34.di. debet tū pendente lite ſibi alimenta præbere, vt no.in
7 c.cuius 29.q.2.† In gl.fi. Sed ꝫ hanc glo.& tex.oppo.ex quo conſtabat iſtā eſſe ſeruā, non debuit ſibi pecunia reſtitui, cū pecunia ſit domini,quia ſeruus nihil habet, in cap. illud. 13. q.2.& l.placet,ff.de acq.hær. Sol. Inn.dicit,q̄ deberet reſtitui dño ancillæ; vel dicit hoc eſſe ſpeciale, ſed non ſpecificat rōnē ſpecialitatis, ego crederem, quod ſi dñs cōcurreret cum ſerua ad petendū pecuniā, præfertur dominus, vt in l. bona fides.ff.depo.aut dominus non concurrit; & tunc intelligo iſtā literā proprie;nam pōt ſeruus detinere loco domini,vel conniuentibus oculis domini.l.4.ff.de manumiſ.quinimo ſi ancilla ſpoliaretur illapecunia, abſente domino, poſſet tagere ad recuperationē illius pecuniæ,vt in l.1. C. ſi per vim,vel alio modo,facit in ſimili.l.filius.ff.de verb.obl. & l.ſi longius. ff.de iudi.& c.cum dilecta,de reſcrip.& quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Cum libera. Tenent Io.And.& Inno.hic, quod intelligitur de errore deterioris conditionis.l.ſoluendo,ff.de neg.geſt.& l.1.& 2.ff.de lib.cau.
b ¶Pro matrimonio. Vide Fel.in c.1.colum.2 ſ. vt lite non conteſt.vbi dicit, quod opi.vnius Doctoris pro matrimonio præualet communi. Idem dicit Feli.in c.1.col.pen.de conſti.Seb.Sap.
c ¶Aſcriptitius.Hanc tenent Vinc. vt refert Ioā.Andr. & Hoſt. hic,& Ant.& Card.Flor.qui reſpondent ad l.ne diutius,quia non eſt differentia,quod ſeruus vendatur cum peculio,& aſcriptitius cum gleba.

SVMMARIVM.

1 *Filius natus ex libero, et ancilla,liber eſt; ſi conſuetudo loci extat, quòd partus ſequatur cōditionem patris, & vt liber matrimoniū cōtrahit.*
2 *Partus ſequitur de iure conditionem ventris. valet tamen ſtatutum, & conſuetudo in contrarium.*
3 *Præſcriptio currit contra ſeruitutem, & quanti temporis.* 5.
4 *Libertatis cauſa fauorabilis eſt, & in dubio pro ea iudicatur.*

CAP. III.

1 Licet. † Si conſuetudo eſt in loco, q̄ partus cōditionē patris ſequatur, natus ex libero, & ancilla,liber eſt,& vt liber matrimonium ꝫhit. Primò ponit factum. Secundo determinationē, ibi, vī. Caſus lite. Quædam mulier ꝫxit matrimonium cū quodam, qui dicebat eſſe ſeruus cuiuſdā monaſterij. volebat ab eo ſeparari pro eo, quia dicebat, q̄ tpe ꝫctus matrimonij ignorabat illū eſſe ſeruū; ꝫ rndebatur, q̄ idē vir conditionē patris debet ſeruare ſecundū legem prouinciæ, qui tempore mortis pro libero ſe gerebat;& iam elapſo decennio,nec nomine ſuo, nec nomine patris ſtatus cōtrouerſiam paſſus fuit.Quæritur,quid iuris ſit,reſpon.q̄ ratione tpis, & fauore
2 libertatis pro parte viri iudicandū eſt; & ſic remanebit cum illo tanquā cū libero.B. † No.primo,q̄ licet de iure cōi par
a tus ſequatur conditionē ventris, [a] & matre libera, vel ſerua filius ſit cenſendns liber, vel ſeruus, vt no.in c. fi.de ſer. non ord.& habetur Inſti.de iure perſo. tū valet ſtatutum, vel cō ſuetudo,vt ſequatur conditionē pſis; & hæc conſuetudo
3 multis locis viget;& ideo tene ad hoc menti illū tex.† Secundo no. q̄ fauore libertatis currit præſcriptio ꝫ ſeruitutem
4 Tertio no.ibi, vī, q̄ per hoc ver. reſpondetur de iure.† Vltimo no.ibi,fauore libertatis, q̄ in dubio iudicandum eſt pro libertate,& q̄ fauor maximus libertati debetur;concor.c.
5 de re iud.& c.ex literis, de prob.† In gl.ij.in fi. Et iſtæ leges a
b leg.in gl.hic probant, q̄ ſi pater geſſit ſe pro libero, [b] tēpore mortis;& quinquēnium poſtea elapſum ſit, intra quod ex perſona patris, nec propria, filius eſt paſſus ſtatus cōtrauerſiā;cēſendus eſt liber. Et ſic eſt caſus notabilis, in quo intra quinquennium præſcribitur contra ſeruitutem, forte, pater viueret, haberet probationes libertatis: vnde tū in uorē defuncti, tū in fauorē libertatis ſtaturū eſt, quod ī. xi.ſi aūt qs vendicaret libertatē, ex perſona ſua duntaxat, quirit tps 20.an.& bona fides,nec requiritur alius titulus, uore libertatis,vt in l.2.C.de præſcri.lon.tēp.quę pro li.& eſt caſus not. in quo currit præſcr. longi tēporis ſine titu

ADDITIONES.

a ¶Ventris.Ratio eſt ſecundum Bal.in l.fin. C.de ſer. fug. quia mater poteſt prodeſſe partui tribus temporibus, tempore conceptionis, natiuitatis & medio tempore.l.& ſeruorum.§.ingenui.ff. de ſta. homin. Are. Inſti de iure perſo.§ ſerui.
b ¶Pro libero.Vide Io.Fran.Balbum in trac.præſcriptionum,in 4.par.quæ tæ partis principalis.q.7.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium cum ſerua ignoranter contractum, ſi poſtquam liber ſcituit, non conſenſit,ſeparatur, & cum alia contrahere poterit.*
2 *Legatus apoſtolicus,matrimoniales cauſas in ſua prouincia audire poteſt,& matrimonium ſeparare in caſib. à iure permiſſis.*
3 *Matrimonialis cauſa eſt dignitatis epiſcopalis.*
4 *Legatus in ſua prouincia, concurrit cum epiſcopo in his, quæ pertinent ad dignitatem epiſcopalem.*
5 *Carnalis copula non firmat matrimonium, contra errorem ſeruitutis conditionis.*
Punitur quis ingerendo ſe actui, quem exercere non poteſt.
6 *Allegans ignorantiam ſeruilis conditionis, quomodo probet.*
Ignorantia præſumitur in facto alieno.
Scire quis præſumitur id, quod communiter alijs innotescit.
7 *Serua eo ipſo, quòd matrimonium contrahit cum domini voluntate, conſenſu cum libero, libera efficitur.*

CAP. IIII.

1 Ad noſtram. † Si liber cōtraxit cum ancilla ignoranter, ex quo ſcitum & non conſenſit, ſeparatur matrimoniū, & ea alia ꝫhere poterit. ſunt duæ partes. Secunda ideoque Caſus lite.Quidā miles ꝫxit cū quadā muliere, cui dem ei oppoſuit eorā Cardinali apoſtolicę ſedis legato, q̄ ſet ancilla,Cardinalis rationib. vtriuſq; partis intellectis, propter cōditionis errorē,ab inuicē ſeparauit. Lata ſenten tia dicebatur,q̄ poſtquā intellexit illā eſſe ancillā cōſenſerat vnde ꝫhere non poterat cū alia:ſed illā retinere debebat, obſtante ſnīa Cardinalis.Significatum fuit iſtud domino pæ.Vnde mandat quibuſdā,quatenus ſi conſtiterit, q̄ ignoranter contraxerit cū ancilla,ita q̄ poſtquam intellexit conditionē illius,nec verbo, nec facto conſenſit in illā, propter q̄ Cardinalis ſeparauit eoſdem, eidē militi dare de
2 liberā facultatē cū alia contrahendi.† No.primo,q̄ legatus ſedis apoſtolicæ,poteſt in prouincia ſibi decreta, audire cauſas matrimoniales, & etiam ſeparare matrimonium in
3 bus à iure permiſſis.† Et hoc facit ad limitationē,c.accedens bus, de exceſ. præla. vbi dicitur, q̄ audire cauſas matrimoniales eſt dignitatis epiſcopalis,& ad idem.cap. 1.de cogn
4 & affi.in fi. † Ex his duobus capitulis poteſt inferri, quod gatus in prouincia, concurrit cum epiſcopo;etiā in his, q̄ pertinent ad dignitatē epiſcopalem: pro hoc.c.1. de offic
5 & c.2.eo.tit.lib.6. † No.ſecūdo,q̄ copula carnalis nō firmat matrimonium contra errorem conditionis ſeruilis. Intrandum eſt enim mulieri, q̄ non detexerit conditionem ſtatum perſonæ ſuę. Facit, quod habetur in l.2. C. ſi ſeruli. ad decu. aſpi. lib. 10. vbi punitur quis ingerendo ſe actui quem exercere non poteſt, non detegendo qualitatem perſonæ,& vide ad hoc,quod no.in c.ſuſcitatus,ſupra,de
6 ſer.ip. No.3.ibi,ſi conſtiterit, &c.arg. † q̄ dicens ſe ignorare conditionē mulieris,debet probare. ſed certè dic, q̄ probet eo

eo ipſo;q̄ non probatur contrarium; quia in facto alieno non præſumitur ſcientia,vt in reg. præſumitur ignorantia, de reg.iu.li.6.facit.l.verius ff.de prob.qđ puto verum.niſi cō ditio mulieris eſſet cōiter nota in loco; quia quis præſumitur ſcire [a] id,q̄ communiter alijs innoteſcit, vt in c.1.de poſtu.præla.& 16.diſt.c.q̄ dicitis,facit l.latæ culpæ.ff.de ver. ſig.
7 † In gl.fi. ibi, ſi vero ab initio. nec obſtat ſi dicatur, q̄ ſi matrimonium non teneat propter conditionis errorē, nō dēt tenere datio libertatis,quæ fugit ex q̄rela matrimonij.nā ſecundū Gof.& bene,eo ipſo,q̄ dominus ancillā tradidit libero incontinēti ꝓfertur libertas;& ſic tenet matrimoniū tā cum libera contractum In fi.gl.idem no.gl.in c.ſi quis ingenuus.29.q.2.& vide quo no.eadem cauſa.q.1.in ſumma.

ADDITIO.

a ¶Præſumitur ſcire.Hoc tamen non procedit in eo,qui fuit abſens,vel fuit infirmus,declarat Bar.in l.v.ff.de acq. hær. Alex.in l.Titius teſtamento.§. 1.ff.de lib.& poſth.Seb.Sab.

De natis ex libero ventre. Rub.

Quia error cōditionis ſeruilis impedit matrimonium; & & ex hoc ſępę dubitari contingit,vtrum natus ex libero ventre ſit iudicandus ſeruus,vel liber; ideo poſt rubricam præcedentem,congruo ordine iſta ſubijcitur.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex libera, vel liberta, liber eſt.* 3.
2 *Conſideratur quandoq; id,qđ decet,& propriè refertur ad honeſtatē.*
3 *Partus ſequitur conditionem matris.*
4 *Filij libertæ,liberi ſunt.*
5 *Inſtrumentum reprobari poteſt per aliud inſtrumentum dignius.*
Teſtes reprobantur per teſtes digniores.
6 *Liber homo,quiſe vendi permiſit; an & quando ſeruus efficiatur.*

CAP. PRIMVM.

1 Ndecens. † Natus ex libera,vel liberta,li
2 ber eſt. [a] Et primo ponit generale dictum,ex quo casū diffiniri mandat, ibi,ꝑterea. Caſus lite.Quædam eccle.manumiſit quādam ſuam ancillā,quæ poſtmodum filios ſuccepit,eccleſia volebat eos reuocare in ſeruitutē, mulier iſta acceſſit ad Papā,& oſtendit ei inſtrumenta manumiſſionis ſuę conquerendo de eccleſia,quæ filios ſuos vocabat in ſeruitutē;ſuper hoc dicit Pa.q̄ indecens eſt,vt filij nati ex libera;ſeu liberta ad ſeruitium eccleſiæ reuocentur; vnde præcipit, vt ſi ex parte eccleſiæ,nulla alia documēta oſtēdantur, quæ ob uient inſtrumētis iſtius mulieris,cōpeſcat iudex eccleſiā ab eius moleſtatione,ſine aliqua retractatione;quia durum eſt, vt eccleſia libertatem debeat reuocare,quæ libertatē defen-
2 dere debet.B. † No.q̄ quandoque conſideratur id q̄ decet: & hoc verbum proprię refertur ad honeſtatem, vt in cap.
3 magnę.ſupra,de voto. † Secūdo no.regulam, q̄ natus ex libero vētre eſt liber, nec curamus de ſeruitute paterna; nam reſpectu libertatis, ſeu ſeruitutis conſideramus conditio-
4 nem matris, vt no.in d.c.fin. de ſer.non or.† Item no. q̄ filij libertę ſunt liberi,nec poſſunt p dominū reuocari in ſer-
5 uitutē.† Vlt.no. q̄ inſtrumentū pōt reprobari per aliud inſtrumētum;nam ſicut teſtes reprobantur per teſtes digniores,ita inſtrumenta digniora, facit c.cum Ioannes, de fi.inſtru.& c.licet,de proba.† In glo.1.in fin.Item ſallit in eo,qui
6 maior 20.annis permiſit ſe vendi ad pretiū participandum, idē ſi erat minor, ſi factus maior ſciens participauit de pretio.Inſti.de iu.perſo.§.pē.& vide q̄ no.Io.And.in addi.Spec. in ti.de in integ.reſt.in §.2.poſt prin.Itē libertus ꝓpter ingra
b titudinē reuocatur in ſeruitutem. [b] 12.q. 2. in capit. liberti.

ADDITIONES.

a ¶Liber eſt.Vult iſte innuere,quod libertatis contemplatione, partus ſequitur ventrem,quod eſt ſpeciale.caſus vero,quibus non ſequitur ventrem,ponit Bar.in l.ne diutius.C.de agr.& cenſi.lib.11.idem in l.fi.& ibi Bal.C.de ſeru.fugit.Zach.
b ¶Reuocatur in ſeruitutem.Adde pro hoc tex.in l.2.C.de lib. & eo. lib. Et quid in legitimato,an ex talibus cauſis poſsit reduci ad illegitimitatem vide Lud.Ro.ſin.ſuo 224.incip.vltimo quæritur,& Fran.de Cre. ſin.ſuo. 1.inc.tu ſcias q̄ ex omnibus cauſis.& Mod.in l.ex hoc iure,ff. de iuſt. & iu.& Iac.Rebu.in l.nati,C.de decu.lib.x.& in l.filios.& ibi in apo.Cel.ad eum,& C.de muni.& orig.Zach.

De cognatione ſpirituali. Rub.

Viſo de pluribus impedimentis matrimonij,ſubmittit de impedimento cognationis,tam ſpiritualis, quam legalis,& carnalis, & quia cognatio ſpiritualis inter alias eſt dignior, ideo tractaturus auctor de triplici cognatione, præmiſit de ſpirituali:& ſcias,quod ipſa cognatio ſpiritualis proprie oritur,quoad impediendum, & dirimēdum matrimoniū poſt contractū,ex duobus ſacramentis tantum, ſcilicet ex ſacramento baptiſmatis,& confirmationis,vt eſt tex.in c. fi. infra eo.ti.lib.6.Ex catechiſmo autem qui fit ante baptiſmum,oritur impedimentum,ſed non dirimit,vt in c.per catechiſmū, infra eodē.tit. lib. 6. Et proprie catechiſmus eſt illa exhortatio,ſeu inſtructio,quæ fit ante baptiſmū; nam olim inſtruebantur venientes ad fidē ante baptiſmū;hodie vero proprie appellatur catechiſmus ille actus,qui fit ante portā per ſacerdotē antequā puer admittatur ad eccleſiam ad ſuſcipiendū baptiſmū.vnde multi errant credentes ſe veros eſſe compatres ex detentione infantis ante oſtiū eccleſiæ;nā illa detentio non ſufficit ſaltē ad dirimendū matrimoniū poſt cōtractum;ſed oportet,q̄ quis leuet puerū de baptiſmo;vnde illa cognatio ſpiritualis ,pprie eſt quodā vinculū prouieniens ex eo,q̄ quis aliquē baptizauerit,vel confirmauerit, ſeu baptizatū leuauerit,ſeu tenuerit in baptiſmo, vel in confirmatione,ſeu criſmatione.Et ideo oritur hæc cognatio ex his duobus ſacramentis tantū,& nō ex alijs, qa hæc cognatio ſpiritualis imitat naturalē,ſeu carnalē cognationē,quantū pōt; vnde ſicut cognatio naturalis oritꝫ per natiuitatē,q̄ ꝓſiſtitin carne,& ita ſpiritualis p natiuitatē,q̄ conſiſtit in ſpiritu;nā in ſacrō baptiſmatis, qs dī renaſci.i.iterū naſci, quia primo fuit natus carnaliter;nūc aūt ſpiritualiter.vude in euāgelio: Niſi qs renatus fuerit ex aqua,& Spiritu ſancto,& ibidē.Oportet vos naſci denuo &c.Criſmatio vero, vel cōfirmatio confirmat ſacramētū baptiſmatis, de conſec. diſ.v. in c.1.& 2.hoc aūt nō ꝓtingit in alijs ſacramētis,Itē ſcias,q̄ iſta cognatio ſpiritualis,qnque appellatur paternitas,quandoque compaternitas,& qnque fraternitas,ſm diuerſitatem perſonarū.nā reſpectu leuati ſeu baptizati, & leuātis, ſeu baptizantis dī cōpaternitas,à con,q̄ eſt ſimul, qa iſti ſunt ſimul parentes baptizati,vnus carnaliter,& alius ſpiritualiter. Reſpectu leuati ſeu baptizati,& filiorū leuantis, ſeu baptizantis, appellatur fraternitas,qa inter ſe ſūt fratres ſpiritualiter, nec extēditur iſta cognatio ad nepotes,qa hoc reperitur iure cautū, & ad 20.perſonas,q̄ ,phibētur ad matrim.per hanc cognationē ſpiritualē,vide p Io.And.in ſua ſum.ſuper 4.lib.& in gl. c.1. e.ti. lib.6.vbi aliquot caſus vide.An aūt hæc cognatio contrahat per Iudæum,paganum, vel hæreticum baptizantem, vel leuantem,remitto ad Io.And.in reg.ex eo.de reg.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum,per quorum neutrum deuentum eſt ad cōpaternitatem.licite inter ſe contrahunt;niſi conſuetudo repugnet.*
Filius compatris,per quem ad compaternitatem deuentum fuit,nō poteſt contrahere cum filijs alterius compatris.nu.4.
2 *Conſuetudo,an & quando tollat ius commune,vel ab eo tollatur.*
3 *Conſuetudo poteſt inhabilitare perſonas habiles ad contrahendum matrimonium.*
4 *Perſona,per quam deuentum eſt ad compaternitatem, non poteſt contrahere matrim.cum filijs baptizantis.ſeu leuantis,ſiue ſint ante,ſiue poſtea geniti.*
Baptizatus, & filij baptizantis, ſeu leuantis ſunt adinuicem fratres ſpirituales.
Baptizans, ſeu leuans poteſt contrahere matrimo. cum ſorore leuati, ſeu baptizati.
Pater poteſt contrahere cum filia ſpirituali filij ſui.
Cognatio ſpiritualis deſcendit de patre in filium,ſed non aſcendit de filio in patrem;ideo filius non poteſt ducere in vxorem filiam ſpiritualem patris,ſed pater poteſt ducere filiam ſpiritualem filij.

CAP. PRIMVM.

1 Vtrum autem. † Filij duorum compatrum,per quorum neutrū deuentū eſt ad cōpaternitatē, licite contrahunt;niſi cōſuetudo repugnet.Separantur aūtē ſi per eorū alterū,vel vtrunque cōpaternitas eſt contracta.h.d.cū c.ſuper eo,infra eo.Primo dubitatio. Secūdo duorum canonum contrariorum inductio, ibi, & licet. Tertio poſterioris approbatio,ibi,vnde. Quarto exceptio, ibi,Niſi.Caſus lit. Aliqui contraxerunt adinuicē cōpaternitatē,quærebat, vtrū filij iſtorū nati ante compaternitatem, vel poſt poſſint adinuicē copulari?cōſultus Pa. rñ.qđ canones ſecundum diuerſorum locorum conſuetudines contrarij reperiunt.primus canon ſuper hoc editus prohibet natis poſt compaternitatē adinuicem copulari, alter canō poſt editus primū videtur corrigere,in quo dicitur quod ſiue ante,ſiue poſt cōpaternitatem nati ſint, ſimul coniūgi poſsūt illa perſona excepta, qua mediāte compaternitas contracta fuit; vnde ſecundum poſteriorē canonem debet obſeruari, niſi ꝓſuetudo eccleſiæ,q̄ ſcandalū generaret,aliter ſe habeat.
2 B. † No.1.ar.opt.qđ vbi ꝓſuetudo ꝓcurrit cū iure cōi,ſi ius cōe tollitur per ꝫriam cōſtitutionē,tollitur ēt per ꝓſequen-
a tiam conſuetudo [a] niſi,ſit talis ꝓſuetudo, q̄ ex omiſſione generet

ADDITIO.

a ¶Conſuetudo.Vide Fel.in c.ius generale.i.diſt.Ale.in conſi.127. incip.viſo teſtamēto.in 1.vol.taſ.in l.præſcriptio. C.ſi cōtra ius,vel vtil.publi.And. Sicu.in cōſil.66.incipi.illud in medium referam.col.4. 3.volu. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

neret ſcandalum, vt hic no. probatur, & ſingulariter multũ caute ſentit glo. in c. ſuper eo. ℣. eod. & hoc facit ad quæſtio-
a nẽ [a] diu agitatã, in c. 1. de conſti. lib. 6. † Secundo no. ex hoc, & ex tex. ℘ cõſuetudo põt inhabilitare perſonas habiles ad ℨhendũ matrimo. qñ eſt talis, ℘ ex eius præteritione generat
4 ſcandalum, de quo plenius dicetur in d. cap. ſuper eod. † Vlt. no. ℘ illa perſona, per quã deuentũ eſt ad cõpaternitatẽ, nõ põt ℨhere matrimo. cum aliquo de filijs baptizantis, ſeu leuantis; ſiue ſint geniti poſt cõpaternitatẽ, ſiue ante. & eſt rõ, quia ad inuicẽ efficiuntur iſti fratres ſpirituales. Et quod dixi de perſona, per quã deuentũ eſt ad compaternitatẽ, intellige de baptizata, ſeu leuata; ſecus in baptizante, ſeu leuante, nã baptizans, ſeu leuans bene poteſt ℨhere cũ ſorore leuati,
b ſeu baptizati. Itẽ põt ℨhere pr̃ cum filia ſpirituali filij ſui. [b] & hoc ideo, quia cognatio ſpiritualis deſcendit de patre in filiũ, ſed nõ aſcendit de filio in patrẽ. Vnde, vt vides, filius non põt ducere filiam ſpiritualẽ patris, vt hic; ſed pater bene poteſt ducere filiam ſpiritualem filij, vt no. in c. fi. 30. q. 3. & per gl. in c. 1. eo. tit. lib. 6. In gl. fi. in fi. & dic de hac materia, vt plenius dicetur, in c. ſuper eo. & in c. ſuper his, de conſan. & affi.

ADDITIONES.

a ¶Ad quæſtionem. Late per Imo. Bar. & Alex. in l. 1. ℣ in prin. ff. ad l. Fal. per Bar. & Bal. in l iſta ſtipulatio. ff. de ver. ob.

b ¶Filij ſui. Adde quid ex diuerſo, an filius poſsit contrahere cum filia ſpirituali patris ſui, vide Bar. & Bal. in l. ſi quis alumnam. C. de nup. & Arc. in c. ſuper quibus. 30. q. 3. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas ſcienter, vel ignoranter inter coniuges ſuperueniens, matrimonium non diſſoluit.*
2 *Parentes carnales, non debent filios proprios de ſacro fonte, vel confirmatione leuare.*
Pater alius debet eſſe carnalis, alius ſpiritualis.
Parentes in caſu neceſſitatis, poſſunt filios baptizare.
3 *Varij quando ſunt Doctores, ſequenda eſt opinio æquior, & rationabilior, ſi vero eſt vtraque rationabilis, ſequendum eſt plurimorum iudicium, quod non ſequitur in matrimonio ſeparando.*
4 *Compaternitas non contrahitur, niſi animo, & certa ſcientia præcedentibus.*
Leuans in baptiſmate filium vnius, quem credit alterius, an contrahat compaternitatem.
5 *Maritus, & vxor, ſi efficiuntur compatres ſpirituales, per talem compaternitatem non diſſoluitur matrim. & tenetur debitum reddere, & exigere, ſed diſtinguitur, & eſt varia opi. Doct.*
Fraus, & dolus non debent alicui patrocinari.

CAP. II.

1 SI vir, vel mulier. †Compaternitas ſcienter, vel ignoranter inter coniuges ſuperueniens, coniugiũ nõ diſſoluit. Cõmunis diuiſio. Secunda, ibi, conſultationi. Et ibi primo recitat canonũ antiquorum ℨrietatem. Secundo, alteram partẽ approbat, & rationẽ addit, ibi, ideo. Caſus lit. Aliquis, vel aliqua, filiũ ſuũ ſcienter, vel ignoranter de ſacro fonte ſuſcepit, quæritur, an propter hoc debeant ſeparari. Reſp. Papa, ℘ in q. buſdã canonibus generaliter ſtatutũ eſt, vt debeãt ſeparari; alij aliter, & melius ſtatuerunt; vnde dicit Alex. ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia hoc fecerint, non ſunt ſeparandi; quia ignorantia eos nõ excuſat; & ex malitia cõmodum habere
2 non debent. B. † No. 1. ℘ parentes carnales non debẽt filios proprios de ſacro fonte, vel cõfirmatione leuare; alius enim debet eſſe pater carnalis, & alius ſpiritualis; inſtante tñ neceſſitate, licite parẽtes baptizant filios, vt in c. ad limina. 30. q. 1. nec ex hoc oritur aliquod impedimentum inter eos, qui in-
3 ſtante neceſſitate fecerunt. † Secundo no. ibi, humanius, ℘ vbi Doc. in aliquo arti. ſunt varij, ſequẽda eſt opi. humanior id eſt rationabilior, & æquior: ſi vero vtraque opin. eſt ratio-
a nabilis, ſequendũ eſt plurimorũ [a] iudicium, ſecũdum Hoſt. & bene, ad hoc alle. bo. tex. in fi. 19. di. c. in canonicis. Et circa hoc dat Hoſt. notabilẽ reg. dicens, ℘ vbi Doct. magiſtri per ſuas gl. matrim. ſeparant, nec aſſignant caſum in iure expreſſum, ſi reperiẽ vnus Doct. vel magiſter matrimo. ſuſtinẽs, tũc
b illius opi. eſt ſequenda. [b] Ex hoc vr̃ ſingulariter velle Hoſt. ℘ vbi agitur de matrimonio ſuſtinendo, ſing. opi. eſt præferen-
c da cõmuni, [c] quod bene notabis, niſi vt dixi, cõmunis opi.
4 haberet quaſi tex. pro ſe. † No. 3. ibi, ignorãtia, ar. op. ℘ ad cõpaternitatẽ ℨhendã requiritur animus, & certa ſcientia, ex quo põt inferri, ℘ ſi quis credens tenere filiũ vnius, tenuit filiũ alterius, non efficitur ille pater ſpiritualis baptizati, ſaltẽ ad dirimendũ matrim. poſt ℨctum. circa quod tũ ſatis põt
5 dubitari, & dicam in ſimili q. in c. veniens, ℣. eo. † Vltimo habes ex tex. caſum, in quo maritus, & vxor fuerunt cõpatres ſpirituales; nec per talẽ cõpaternitatem diſſoluitur matrim. Ratio redditur in litera, quia ſi ignoranter fecerunt, puta qa inſtãte multitudine paruulorũ, credẽtes ſuſcipere filiũ alterius, ſuſceperũt propriũ, ignorantia hẽt eos excuſare, ſi fecerũt ſcienter, & doloſè, vt ſeparet matrim. dolus non dẽt eis patrocinari. In gl. in ver. debitum. in fi. vr̃ glo. recedere à præcedenti dicto, & tenere, ℘ ſiue ignoranter, ſiue ſcienter cõpaternitas inter coniuges ſit ℨcta, põt quilibet debitũ exigere. Gof. & Vinc. diſtinguunt, ℘ aut alter ſolus fuerit ſciens; & ille priuatur facultate exigendi, aut vterq; & tunc fit compẽſatio. vnde quilibet habebit facultatẽ exigendi, facit c. pe. & vlt. ℣. de adul. & l. ſi ambo. ff. de compen. hęc opi. mihi placet, quia cõpenſatio fit, vbi agitur de vtilitate, & cõmodo delinquentiũ; & ſic loquuntur iura ſuperius alleg., ſed in caſu noſtro, priuatio eligendi debitũ, non fit ad vtilitatẽ alterius, ſed ob reuerentiã cognationis ſpiritualis; & ſic vnius delictum aliũ nõ excuſat, Hoſt. finaliter tenet, ℘ data ſcientia vtriuſq; neuter poterit exigere, nec ſubtrahere; quaſi dicat, non debet quis exigere, ſi tamen exigit, tenetur alter reddere debitum. Tu de hoc vide gl. ſatis latã in c. noſſe. 30. q. 1. quæ concludit, ℘ ſcienter hoc attentans eſt priuatus facultate exigẽdi debitum, & mihi ſatis placet iſta opi. primo per tex. in cap. de eo. 30. q. 1. vbi dr̃, ℘ talis, mortua coniuge, debet remanere ſine ſpe coniugij. ecce ergo, ℘ quantum in ſe eſt, priuatur exercitio matrimoniali. Item adduc rationẽ huius tex. nã ſi ſtinetur hoc coniugium, ne fraus doloſo patrocinetur; ſed quoad priuandũ iſtũ iure ſuo, fraus iſti non patrocinat, ſed potius obeſt; vnde litera in hac ratione habuit ſolum reſpectum, vt coniugium non ſeparetur ex toto. fateor, ℘ litera pręcedens innuit contrariũ, dum dicit: nec alter alteri debet debitum ſubtrahere; ſed intelligo, ℘ ſciens non debet ignoranti debitũ ſubtrahere, vel intelligitur indiſtinctè reſpectu ignorantiũ, nec obſt. ſi dicatur Chriſtum excepiſſe ſolã cauſam fornicationis, vt in cap. 2. ℣. de coniu. lepro. quia vt dicit gl. notanter, in d. c. noſſe, illud eſt verum quoad repellẽdum vxorem à domo propria, & à cura ſua, ſed quoad debitum ſubtrahendum multi caſus inueniuntur, citra fornicationẽ.

ADDITIONES.

a ¶Plurimorũ. I. i. ver. & ſane. ibi crebrior apud veteres opi. eſt, ff. de off. q. & ibi Bal. in c. nouimus, ibi, à pluribus approbata. ℣. de verbor. ſig. & Ant. per Mod. in l. ſi idem, ff. de iuriſd. omn. iud. c. & in l. 3. ff. de iureiur.

b ¶Eſt ſequenda. Hoc dictum ſequitur Fel. in c. canonum ſtatuta, col. pen. verſi. 3. limita. ℣. de conſt. & in c. 1. col. 2. vt l. non conſent. Seb. Sap.

c ¶Præferenda communi. Sequitur hoc Io. An. Car. Flo. & limitant, quando illa opi. poteſt probari aliqua probabili ratione, bene facit tex. in l. 1. ℣ ſed neque ex multitudine C. de vete. iu. enuc.

¶Adde quod no. in apoſt. ad iſtum in c. prudentiam, nu. 4. & in apoſt. ver. in quam plures ℣. de offi. dele. vbi amplio, quod hic dicitur. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem; adinuicem matrimo. contrahere poſſunt; conſuetudo tamen contraria ſeruanda eſt.*
2 *Compaternitas poteſt dupliciter eſſe inter aliquos, vt ſi ego tenui filium tuum in baptiſmo; tu licitè potes tenere filium meum; & per vtrumq; iſtorum compaternitas contrahitur.*
3 *Filij leuantis, & baptizantis, nulla ratione poſſunt inter ſe matrimo. contrahere.*
4 *Conſuetudo loci, quoad compaternitatem, & matrim. quando ſit ſeruanda.*
5 *Conſuetudo, an valeat habilitandi, vel inhabilitandi aliquos ad matrimonium.*
6 *Conſuetudo, an poſſit tollere impedimentum publicæ honeſtatis.*

CAP. III.

1 SVper eo. †Summatum eſt. ℣. c. 1. ſed ſpecialius attingendo mentẽ. c. hoc intẽdit. Filij duorũ compatrũ, ℘ quorũ neutrũ deuentũ eſt ad cõpaternitatẽ, licitè inuicem ℨtrahunt matrim. ſi tñ ſubeſt conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſeruãda eſt loci ℘ſuetudo. h. d. ſm intellectũ magis cõem. primo poniẽ q. ſecũdo ibi, rũdemus, diſtinguens rñſio, & ſecundum mẽbrũ, ibi, ceterũ. Caſus lit. Aliqui ſunt cõpatres, quæritur, vtrũ filij iſtorum poſſunt adinuicem ℨhere matrim. Reſp. ℘ ſi tales ſunt per quorũ alterum, vel vtrumq; parentes ad cõpaternitatẽ peruenerunt, coniungi non poſſunt; & ſi cõiuncti ſunt, debent ſeparari? ſi vero per neutrũ filiorũ illorũ compaternitas ℨcta fuit, de his conſuetudo metropolitanæ eccleſiæ ſeruari debet, & aliarũ eccleſiarum circumpoſitarũ; ita videtur, licet, ℘ ſi cõſuetudo metropolitanæ eccleſiæ habet inter eos matrim. non fieri, nec factũ firmitatẽ habere, & iſte epiſcopus in ſua eccleſia idẽ obſeruet. Verumtamen ſi de conſuetudine habeatur, vt talia matrimonia permittantur, ex quo ℨcta ſunt, ipſe epiſcopus illud in ſua eccleſia diſſimulare poterit, ita, ℘ nec contradicere, nec conſentire videatur; quia ſicut graue eſt ſuper his contẽnere cõſuetudinẽ circũpoſitarũ eccleſiarum; ita grauius vr̃ ſi propter talem conſuetudinẽ huiuſmodi coniugijs præſtet aſſenſum, cum poſſet ab
2 alijs in exẽplum aſſumi. B. † No. 1. ibi, alterum vel vtrumque quòd ℘paternitas põt dupliciter eſſe inter aliquos, vt puta, quia quilibet ſuſcepit filium alterius de ſacro fonte. Ex quo no. ℘ ſi ego tenui filium tuũ in baptiſmo, tu licite potes tenere filium meũ; & tunc per vtrumque iſtorũ filiorum, cõpaternitas eſt inter eos ℨcta. pridie de facto ſuper hoc fui interrogatus, & nonnulli parũ intelligentes reſponderũt oppoſitũ. † Secundo no. ibi, nulla ratione ſuſtineas, ℘ inter filios leuantis, & baptizãtis nulla ratione poteſt cõſiſtere matrim.
a [a] Ex quo infertur ſecundũ Hoſt. & bene, ℘ etiã conſuetudo non valet in contrariũ, pro hoc facit tex, in c. ℘ ſuper
4 his. de conſan. & affi. † No. tertio. ℘ circa facultatem cõtrahẽdi matrim. multũ attendẽda eſt loci ℘ſuetudo. Oppo. cõtra tex. videtur enim implicare ℨdictionẽ, & abſurditatẽ in multis; nã primo præſupponit, ℘ propter cõſuetudinẽ poſſit ſeparari matrim. inter habiles contractũ, ℘ eſt cõtra. c. fi. de conſuet. vbi patet, ℘ conſuetudo nõ prẽiudicat legi diuinæ, qua cauetur, ℘ coniuncti matrimonialiter per hominẽ ſeparari non poſſunt. 33. q. 2. c. quos Deus coniunxit, &c. Itẽ inter filios duorum compatrũ, per quorum neutrũ deuentum eſt ad compaternitatem, licite matrimonia ℨhuntur, vt ſupra eo. c. 1. & tamẽ tex. hic in ver. verum, dicit, ℘ epiſcopus non debet approbare talia matrimonia, etiã ſi conſuetudo habeat, vt permittantur, ſi nam citra conſuetudinẽ poteſt inter eos matrimo. ℘ſiſtere; ergo fortius ℘ſuetudine cõcurrẽte. Sol. metu huius ℨrij, ex his quæ ſcribũtur hic p gl. & Doct. poſſunt elici quatuor intellectus ad tex. Primus intellectus, vt principiũ tex. loquat in filijs duorũ cõpatrũ, per quorum alterum, vel vtrũque contracta eſt compaternitas; & in ter iſtos non poteſt eſſe matrim. etiã ſi conſuetudo hoc habeat, vt ſupra dixi, & iſte caſus eſt planus. Et ſi ver. ceterũ, intelligatur, quãdo per iſtos filios, nõ eſt deuentum ad compaternitatẽ; & tunc debet attendi loci cõſuetudo: non tamen hæc conſuetudo eſt tantæ efficaciæ, vt dirimat matrim. poſt ℨctum; licet poſſit illud impedire; ſicut in ſimili dicimus in voto ſimplici, ℘ impedit; ſed non dirimit, vt in c. rurſus, qui cle. vel vo. Ver. itaque. non ℘tinuat ad ver. immediate præcedẽtẽ, ſed ad principiũ, c. vt ſic loquat de filijs, per quorũ alterũ deuẽtũ eſt ad ℘paternitatẽ, & diſpõitur, ℘ debẽt ſeparari, ſi hoc habeat cõſuetudo. ver. verũ. loquitur de eiſdẽ, & diſponit, ℘ ſi conſuetudo habet, ℘ poſſint coniũgi, debet epiſcopus diſſimulare; non autẽ prẽbere aſſenſum, ne det alijs, materia ſic cõtrahendi: & hũc intellectum quorundã recitat gl. ma. Sed certe iſte intellectus, nõ cõgruit literæ, nec iuri, quia ver. itaque, venit aduerſatiue ad ver. cæterũ. & ſic intelligi debet de filijs, per quorũ neutrum deuentũ eſt ad cõpaternitatem. Itẽ ſecundum iſtũ intellectũ ſequitur, ℘ valet conſuetudo, vt fratres ſpirituales inter ſe ℨherent matri. cõtra principiũ. c. vbi dicitur, nulla ratione ſuſtineas. Secundus intellectus eſt, vt principiũ, & ver. verũ. intelligant modo prædicto. ſed ver. itaque. intelligitur de ſeparatione, quoad tẽpus; non autem in perpetuũ, quaſi valeat conſuetudo impediens matrimo. & dirimens ad tẽpus, nõ autẽ in perpetuũ, ex quo per neutrũ iſtorum fuit deuentum ad cõpaternitatem; & ſic ceſſaret arg. ſupra formatũ. & hunc intellectum ſenſerũt Inn. & quidã alij. Tertium intellectũ ponit Hoſt. vt principiũ, & verſ. verum, intelligãtur, vt ſupra, ver. vero, itaque. referatur ad §. cæterum. & ſic loquit de filijs, per quorum neutrũ deuentũ eſt ad compaternitatẽ, vt ſi conſuetudo habet inter eos non poſſe cõſiſtere mat. ℘ debet tunc ſeruari cõſuetudo; nã talis conſuetudo approbata hic per Papam põſt inducere nouũ impedimentũ; nã ſicut ipſe Papa hoc potuiſſet per ſuam cõſtitutionẽ, & ita conſuetudo debet hoc poſſe; ex quo habet conſenſum Papæ. Et ſic miratur de his, qui volũt fateri hãc conſuetudinẽ poſſe dirimere matr. Ver. verũ. intelligitur ſecundũ eum, quando conſuetudo vicinarũ eccleſiarũ habet, vt coniugia permittant inter iſtos, per quorũ neutrũ deuentum eſt ad cõpaternitatẽ; ſed cõſuetudo propria loci habet contrariũ: tunc enim epiſcopus nõ debet expreſſe approbare, ne veniat ℨ conſuetudinẽ ℘priã; & ideo dicit tex. ℘ debet diſſimulare, & tollitur ℨrium. c. 1. nã ℘cedit vbi nulla ſubeſt conſuetudo in ℨrium. Hæc lec. eſt ſatis bona quoad ver. itaque. ſed ad ver. verum, diuinat, quia in eo nõ dicitur, ℘ locus proprius habeat ℨriam conſuetudinem. Ideo rettõ intellectu Hoſt. ad ver. itaque; Dic, & quarto ad ver. verũ, ℘ loquit, quãdo cõſuetudo habet, vt inter iſtos filios duorũ cõpatrũ, per quorũ neutrum contracta eſt cõpaternitas, impediatur matrim. ſed non quod dirimatur; & pro hoc tex. ibi coniugia permittantur. in quo caſu, ex quo cõſuetudo impedit, licet non dirimat, non debet epiſcopus etiam ex poſtfacto approbare tale matrimo: ne det alijs materiam contrahendi contra cõſuetudinem; ſed debet diſſimulare, puta vtendo verbis diſpẽſatiuis, vel tranſeundo coniuentibus oculis. & hunc intellectũ ſentit gloſ. mag. in fi. & tacite d. Ant. & mihi

ſatis placet; qa minus per hunc intellectũ violatur litera, quã per alios. Conclude ergo, quod inter filios duorũ, per quorum alterum, vel vtrumque cõtracta eſt compaternitas, nõ poteſt matrimo. cõſiſtere; & ſi de facto fuerit contractũ, debet ſeparari nulla conſuetudine cõtraria opitulãte; & ſic intellige princi. c. vſque ad §. ceterũ. ſi vero per neutrum iſtorũ deuentum eſt ad compaternitatẽ, ſi nulla ſubeſt cõſuetudo circa hoc, poſſunt libere matrimonia adinuicẽ contrahere, vt in §. cæterũ. & clarius in c. 1. ℣. eod. Si vero conſuetudo diſponit, vt permittant matrimonia, tunc fortius poſſunt contrahere, cum cõſuetudo concurrat cum iure communi. Si verò conſuetudo diſponit oppoſitum; & tunc aduerte, aut habet conſuetudo, vt matrimonium penitus inter iſtos nõ contrahatur; & ℘ de facto præſumptum ſeparetur; & tunc ſerua conſuetudinẽ, ſi eſt talis, quod ex eius præteritione generẽt ſcandalum; quia ſic loquitur. c. 1. in fi. ℣. eod. & ita intelligẽ ver. itaque. Nec obſtat contrarium ſupra formatum, quia vbi ſubeſt talis conſuetudo inhabilitans, maximè approbata per Papam, vt hic, non poteſt dici, ℘ iſti contrauenientes ſint à Deo coniũcti, & ſic ceſſat illud ar. quos Deus cõiunxit. Aut habet ℘ſuetudo, vt inter iſtos, per quorũ neutrum &c. impediatur matrim. ſed non dirimat; & tunc ſerua
5 ver. verũ. † Et ex his potes decidere aliã qõnem, [b] nunquid
b valeat conſuetudo circa facultatẽ inhabilitandi aliquos ad matrim. & dic clarius, ℘ aut ℘ſuetudo habilitãs aliàs inhabiles per ius canonicũ, puta vt in tertio gradu poſſit matrim. ℨhi, vel vt fater poſſit cõtrahere cũ ſorore ſpirituali; & non valet ℘ſuetudo; vt videt hic in tex. inducendo, vt ℣. iuncto c. ℘ ſuper his, de ℘ſan. & affi. & vtrobique hoc tenet Hoſt. quaſi conſuetudo non ſit rõnabilis, cũ ſit contra omnẽ honeſtatẽ. † Ex quo in fero conſuetudinẽ à Papa non approbatam,
6 nõ poſſe tollere impedimentũ publicę honeſtatis; quia non valet conſuetudo ℨ honeſtatem eccleſiæ, vt in c. cum decorem, de vi. & hon. cler. Aut cõſuetudo inhabilitat aliàs habiles; vt in filijs duorum compatrũ, per quorũ &c. & tunc aut habet ſolum conſuetudo, vt impediat, & non vt dirimat, & valet, argumen. hic, in verſ. itaque. & ver. ceterum. facit. c. cũ olim. de cle. cõiu. Aut hẽt, vt diſſoluat cõiugium: & ſic ad tẽpus valet, vt voluit hic Inn. nã peccauerunt cõtrahendo cõtra conſuetudinẽ patriæ, 30. queſt. 5. c. aliter. Aut habet, vt diſſoluatur in perpetuum, & ſi eſt aprobata per Papam ſaltem tacitè, valet, vt probatur hic, ſecundum lec. Hoſt. aut non apparet de approbatione Papæ, & videtur velle Hoſt. conſuetudinem nõ valere. dicit. n. caſum huius c. non extendendũ. ſed ego putarẽ oppoſitũ, vbi cũ conſuetudine ℘currit ſcãdalũ; qa ſicut Papa põt ius diuinũ interpretari, & augere, ac diminuere, vt no. Inn. in c. quæ in ecclesiarũ, de ℘ſt. ita & ℘ſuetudo, vt no. idẽ Inn. in c. fi. de conſue. Itẽ video, ℘ cõſuetudo, quæ generat ſcandalum, inhabilitat quẽ ad matrim. ſpirituale, vt no. in d. c. cum olim, de cler. cõiug. ergo pari ratione debet poſſe inhabilitare ad matrim. carnale; & per hoc habes declaratã etiã gl huius ca. & notabis ſin. gl. mag. in medio; qa neſcio alibi dictũ, quod hic ſentit. dicit. n. ℘ ſi in aliquo loco eſſet hodie ℘ſuetudo, vt in quinto gradu nõ poſſit contrahi matr. & ex cõtractu generat ſcandalũ, ℘ non valeret matri. licet c. nõ debet, de conſan. & affin. hoc permitat. & poteſt eſſe duplex ratio, quia hæc conſuetudo cõcurrit cũ iure anti quo; nec cenſet ſublata per ius nouum; ex quo nõ reprobatur per illud ius, & concurrit ſecũ ſcandalũ; & hãc rationem ſentit gl. Secunda ratio colligit ex his, quæ prædixi, qa quãdo concurrit ℘ſuetudo continens in ſe ſcandalũ, ex præteritione, põt inhabilitare alias inhabiles; ſed vbi à principio nullũ fuiſſet impedimentũ, ſolũ ſcandalũ ſuperueniẽs non poſſet diſſoluere matrim. vt dicit iſta gl. ℨ notabis, quia pp ſcandalum, non eſt recedendũ à veritate iuris diuini, vt in capitu. 2. de ope. no. nun. & in reg. qui ſcandalizauerit. infra, de reg. iu.

ADDITIONES.

a ¶Poteſt confiſtere matrim. Adde hoc eſſe verum, ſi modo per illorum alterum ad compaternitatem deuentum eſt, vt no. Bart. in l. ſi quis alumnã. C. de nup. & Doc. in c. 1. ſupra eo. imo etiam matrim. iam contractũ diri mit, vt no. Io. And. in c. conſanguinei, ſupra, de re iud. Zach.

b ¶Aliam quæſtionem. Vide ad hæc, quæ ſcribit Pet. de Rauenna in concluſionibus conſuetudinis col. 11. quem refert do. meus dom. Roch. Cur. in repe. c. fi. col. 5. verſi. infertur etiam, ſupra, de conſuet. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem baptizati, & vxorem leuantis, prius ab eo cognitam, contrahitur compaternitas efficax ad matr. dirimendum.*
2 *Verba, ſuſcepit, vel leuauit aliquem de ſacro fonte, idem operantur.*
3 *Compaternitas an poſſit per procuratorem contrahi.*
4 *Compaternitas, ſiue actus ſpiritualis, communicatur per coniugem coniugi. num. 6.*
Compaternitas cõtracta per virum, extenditur ad eius vxorẽ iam cognitam. 6.
5 *Connubium etiam dicitur matr. non conſummatum.*

Vxor

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Vxor non cognita non efficitur commater leuantis, vel baptizantis.*
Cognatio ſpiritualis, an extendatur ad filios illegitimos.
7 *Concubina, an efficiatur commater parentibus baptizati.*
8 *Compatres an efficiantur illi duo, vel plures, qui ſimul aliquem tenẽt in baptiſmo? dic quod non, & tales poſſunt contrahere.*
Marius, & vxor an poſſint ſimul aliquem de ſacro fonte leuare.
9 *Perſonæ, cum quibus oritur ſpiritualis cognatio, ſunt viginti.*

CAP. IIII.

MArtinus. † Inter patrem baptizati, & vxorẽ leuantis prius ab eo cognitam, cõtrahitur compaternitas, efficax ad matri. dirimendum; & duo facit, primò ponit quæſtio. Secundo eius ſolutionem, ibi, nos. Caſus lite. M. contraxit matr. cum Berta, & Lotharius filium Martini, & Bertæ, de ſacro fonte leuauit, tandẽ Lotharius, & Berta mortui ſunt, & M. ℨxit cũ Theberga, quæritur, vtrũ tale matrim. teneat? reſpon. ꝙ cum vir, & vxor per connubiũ vna caro efficiãtur, patet, ꝙ Theberga non põt eſſe vxor Martini, qui fuit cõpater Lotharij,
2 cum quo Theberga vna caro noſcitur extitiſſe. B. † No. 1. ibi, ſuſcepit, ꝙ patrinus dr̃ baptizatũ ſuſcepiſſe de ſacro fonte, alibi dr̃ ꝙ cũ tenet; vt ℨ. c. ſeq. alibi dr̃ eum leuare de ſacro fonte, vt ℨ. e. c. veniens. qñque dr̃ eum ſuſtinere, vel proprijs
3 manib. tenere. 30. q. 1. c. de his, & c. ad limina. † Et faciunt ad quæſtionẽ, nunquid per procuratorẽ poſſit ℨhi iſta cognatio ſpiritualis, cũ hæc verba denotẽt actũ propriũ, & perſonalẽ ipſius patrini? de quo dicam latius ℨ. e. c. veniens. † Secundo no. ꝙ cõiunx cõmunicat coniugi actus ſpirituales, nã vt hic vides, ſi maritus ℨhit cõpaternitatẽ, extẽditur hęc cognatio ad vxorẽ, quæ effecta eſt vna caro cũ marito, tẽpo
5 re cõpaternitatis. † No. ibi, connubiũ. ª ꝙ appellatione cõ-
a nubii, qñque coprehenditur matrim. carnali copula cõſum-
6 matũ. † In gl. ſi. in fi. no. hanc gl. quæ in effectu vult, ꝙ cognatio ſpiritualis ℨcta per maritũ extendatur ad vxorẽ prius cognitã; ſecus ſi nõ erat cognita; & hoc ideo, quia vt prædixi, maritus cõmunicat vxori actiones ſpirituales, non tñ paſſiones; vnde ſi filius mariti ex alia muliere, baptizatur, vxor ipſi⁹ etiam cognita, non efficitur commater leuantis, vel baptizãtis, vt no. 30. q. 4. c. ſi quis ex vno coniugio. & per gl. in c. 1. ℨ. e. lib. 6. An autem ipſa cognatio extendatur ad filium illegitimum illius leuãtis, ſeu baptizantis, Doc. ꝙ ſic, & videtur tex.
7 in c. fi. ℨ. e. & 30. q. 3. in ſum. † Sed quæritur, nunquid diſpoſi-
b tio huius tex. habeat locũ in concubina, ᵇ pone exẽplũ. habens cõcubinã leuauit puerũ de ſacro fonte, nũquid cõcubina efficiatur cõmater, parẽtib. baptizati, ſicut hic dicimus in vxorẽ gl. hoc examinat in d. c. ſi qs ex vno. & nihil concludit, ſed ibi Arch. & Io. An. ℨ. e. in c. 1. lib. 6. tenẽt ꝙ nõ; & hoc hẽt cõmunis opi. ne ipſa cognatio ſpiritualis extendat̃ ad illi
8 citũ, & fornicariũ coitũ, ꝙ no. † Vlterius quæro poſt Inn. de q. quotidiana: pone, ꝙ duo, vel plures tenent aliquẽ in baptiſmo; nunqd iſti inter ſe efficiantur cõpatres? Inn. & bene dicit. ꝙ nõ. vnde poſſunt adinuicẽ ℨhere matr. nã quẽadmodũ cõpatres carnales vt concubinarius, & concubina, nõ ꝓ hibent̃ ad ℨhendũ matrim. vt in c. tanta vis, qui fi. ſint leg. ita & iſti, qui ſunt cõpatres ſpirituales reſpectu baptizati, nõ debẽt prohiberi ad ℨhendum matrim. & pro hoc facit tex. & ibi gl. in c. fi. 30. q. 4. vbi dr̃, ꝙ maritus, & vxor nõ dẽnt aliquẽ ſimul de ſacro fonte leuare, ne infamet̃ de facto matr. nã vul
c gares exiſtimãt illos eſſe ꝓpatres? ᶜ Et vt hẽas materiã huiꝰ co
9 gnationis ſpiritualis, † ſcias, ꝙ 20. perſonæ ꝓhiberi poſſunt ex hac cognatione ſpirituali, quinq; ex perſona leuãtis in baptiſmo, & quinq; ex perſona baptizantis, qnque ex perſona cõfirmãtis, & aliæ quinq; ex perſona leuãtis, & confirmãtis, & ſi cognoueris quinq; ex prędictis, hẽbis reliquos caſus notos, quia ſunt. omnino ſimiles. primo, n. ℨhitur hic cognatio inter leuantẽ, & baptizantẽ. ſecũdo inter leuantẽ, & parẽtes baptizati. tertiò inter baptizatũ, & filios leuãtis. quartò inter baptizatũ, & vxorẽ leuãtis prius cognitam. quintò inter parẽtes baptizati, & vxorẽ leuãtis prius cognitã, vt hic. Eoſdem caſus repetas reſpectu confirmantis, & reſpectu baptizãtis, & reſpectu tenentis in confirmatione. hoc probatur in c. 1. co. tit. lib. 6. & per totum iſtum titu.

ADDITIONES.

a ¶Connubium. Connubium vocatur quando matri. eſt contractũ, ſine ſpe prolis. vt per Fel. in c. cum ſit generale, col. 9. ver. demũ ſcio. ſupra, de foro comp. Seb. Sap.

b ¶In concubina. Sequitur hic Io. And. quod intellige procedere, quando cõcubina, vel cõcubinarius leuarer: ſecus ſi cõpaternitas cõtrahatur ex eo, quia filius alicuius cõcubinæ ſit leuatus de ſacro fonte; quia tũc cõpaternitas extenderetur tã ad cõcubinã, quã ad concubinariũ. c. ſi vir, de cogna. ſpirit. & ibi gl. S. T. 4. di. ar. 22. tenet, ꝙ cõtrahatur cõpaternitas. ſequitur Bar. in ſua Piſanella. in ver. impedimentũ. communis opi. eſt in cõtrariũ. nec obſt. ꝙ affinitas cõtrahatur per fornicationẽ, ꝙa affinitas, cũ ſit vinculum corporale, poteſt acquiri per illicita opera, non ſic cõpaternitas, quæ eſt vinculum ſpirituale.

¶Adde Arch. in c. quod autem. & ibi late Gem. & Celſus in apoſt. ad ipſũ 20. q. 4. Zach.

c ¶Eſſe compatres. Vide pulchre per d. Chriſtoph. Porcum in §. fi. Inſtitu. de grad. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matr. contrahẽdũ, ſed non dirimit contractum 5.*
2 *Conſanguinei coniugum poſſunt impedire matr. ratione impedimenti.*
3 *Vix, quid ſignificat.*
4 *Pœnitentia imponitur propter ſolam affectionem delinquendi; licet affectio non habuerit effectum.*
5 *Plures debent interuenire compatres in catechiſmo, baptiſmo, & cõfirmatione, & omnes debent puerum tenere, ſed ſi fiat contrarium, nõ vitiatur actus, & cognatio ſpiritualis, quæ cum omnibus contrahitur.*

CAP. V.

1 COntracto. † Compaternitas per catechiſmũ ℨcta impedit matr. ℨhendũ, ſed ℨctum nõ dirimit. Duo facit. primò ponit caſum. Secũdo ibi, verum, diffiniendum cõmitt- & in commiſſione prius exprimit diffinitionis cãm, vſq; ibi ideoq;. Caſus lit. Quidã P. noĩe ℨxit mat. cũ A. muliere. tandẽ conſanguinei eiuſdem A. ℨ matr. obiecerunt, ꝙ illa nõ pos- rat eſſe vxor ipſius, eo ꝙ eadẽ tenuit filiũ cõcubinæ ipſius ꝓ in primo pabulo ſacrati ſalis, Iudex dubitauit, qd iuris eſſet. Cõſultus Pa. rñ ꝙ ſi ꝓſtaret vera eſſe ꝓdicta, matr. ℨctum n diſſolueret, quæ res vix præberet impedimentũ matr. contra hendo; vnde madat, quatenus præfato P. iudex iniungat, dictã A. ſicut vxorem pertractet, ſiue hoc factũ fuerit ante ctũ matri. ſiue poſt; ſed ſi fraudulẽter hoc fecit cã mrimon ſeparãdi, pnĩam inde accipiat, matrimonio in ſua firmitat
2 durante. B. † No. 1. ꝙ ẽt conſanguinei coniugũ poſſunt im- pedire matr. rõne impedimenti, ad hoc c. vr̃, qui mat. accu
3 poſſ. † Not. de dictione vix, ª nam ꝙ vix fit, tamen fit. Illud
a enim dicitur vix fieri, ꝙ fieri poteſt, licet cum difficultate,
4 clarius probatur in c. per catechiſmum. ℨ. cod. ti. lib. 6. † Vi- no. ꝙ pnĩa imponit̃ ꝓp ſolã affectionem delinquẽdi, licet affectio non habuerit effectũ, pro hoc c. ſi cui. & c. ſi ꝓpea.
5 pẽni. di. 1. † In gl. ſi. in fi. hodie ceſſat diſpoſitio huius gl. ꝓ 2. co. ti. lib. 6. vbi dr̃ ꝙ compaternitas ℨcta in catechiſmo, pedit matri. ſed non dirimit. ideo tex. hic dicit, ꝙ vix ℨhendo matrimonio, impedimentũ affert. Et ſcias, ꝙ ceſſante neceſſitate honeſtum eſt, vt in catechiſmo, & confirmatione inter ueniãt ſinguli patrini; non autem debet vnus, & idem in om nibus his puerum tenere. tamen ſi de facto fieret contrarium actus teneret. de quo vide bo. tex. in c. catechiſmo, de cõſe di. 4. & de iure vnus debet tenere vnum baptizandum,
b chriſmãdum; ſi plures ᵇ tamen interceſſerint, cũ omnib. c trahitur hæc cognatio ſpiritualis, et probatur in c. non p res. de conſe. di. 4. & melius in c. fi. eo. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Dictione, vix. Vide gl. in l. ſi hæres inſtitus. ff. ad l. Fal. & per Ange. & Fel. l. ſi iure. & ibi per Bar. & Dyn. ff. de le. 3. per gl. in procœm. cle. Corn. fil. 191. in litera A. in antiq. in 4. vol.
¶Adde Bal. in l. fi. in 5. op. ver. ſi idem debet aſſerere. C. de ed. di. Ad tollẽ l. i puberẽ. de fal. Gem. in c. 1. de co. ſpi. li. 6. & Car. ĩ de. 1. §. 1. de vſu. ℨ
b ¶Si plures. Et ꝙ valeat conſuetudo ꝙ plures ſint compatres in baptiſmo tenẽ. Fel. aliqua adducens in c. nam concupiſcentiam, col. 3. ℨ. de co

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum, oritur cognatio ſpiritualis, impediens, & dirimens matr.*
2 *Inter compatrem. & commatrem, oritur cognatio impediens, & dirimens matrimonium.*
3 *Mulier eſſici poteſt mater ſpiritualis, ſed non legalis.*
Mulier adoptare non poteſt nec arrogare.
4 *Cognatio ſpiritualis, an poſſit per procuratorem contrahi.*
Procurator, qui pro alio in baptiſmo interponit, an proſe cognatio ſpiritualem acquirat.
5 *Vniuerſitas, an poſſit compaternitatem contrahere.*

CAP. VI.

1 VEniens. † Inter patrem baptizati, & leuantẽ ſeu retinentẽ baptizatũ ℨhitur cognatio ſpiritualis, valida ad impediendũ, & dirimendum matrim. poſt ℨctum. Caſus lite. Quidam A glicus sE. nomine ℨxit mat. cũ H. muliere, dicebatur, ꝙ mulier ſuſceperat filiũ prædicti E. viri ſui de ſacro fonte; rebat, an ꝓp hoc dẽat ſeparari ab ipſo? mãdat Pa. quatenus ſi cõſtiterit dictã H. filiũ viri ſui ante ℨctum matrimo. cro fonte leuaſſe, ſeparent̃ omnino; ſecus ſi eſſet poſt mat
2 B. † No. ꝙ matrim. non põt conſiſtere inter compatrem cõmatrem, & ſi de facto fuerit ℨctum, debet ſeparari. hæc go cognatio ſpualis, non ſolum impedit, ſed etiam dirim
3 matrim. poſt contractum, ſeu contrahendum. † Secundo No. mulierem poſſe effici matrem ſpiritualem; & ex hoc bes vnam differentiam inter cognationem ſpiritualem, legalem.

legalem, nã mulier non põt adoptare, vt in §. fœminę, Inſti. de adop. tamen põt in baptiſmo puerum tenere, & acquirere filiationẽ ſpualẽ. Et rõ diuerſitatis põt eſſe, qa per iſtã cognationẽ ſpualem filius nõ tranſit in ptãtem pris ſpualis, ſed per arrogationẽ filius tranſit in ptãtem arrogatoris; ſed qa
4 fęmina non põt habere filiũ in ptãte; ideo arrogare nõ põt,
a quæ ideo ceſſat in præcedenti caſu. † Et hæc faciũt ad q. quotidianã, & ſatis vtilem, nunquid per ꝓcuratorẽ ª poſſit contrahi iſta cognatio ſpualis? & vr̃ ꝙ non, nã quemadmodum non põt contrahi legalis, vel carnalis per ꝓcuratorẽ. l. neq;. & l. poſt mortẽ. §. fi. ff. de adop. ita nec iſta ſpualis. Tres. n. ſunt cognationes, vna carnalis, alia legalis, alia ſpualis; & iſtæ duæ vltimæ imitant̃ carnalẽ, in quantum poſſunt, vt in d. §. fi. ſicut ergo duæ primæ non poſſunt contrahi per procuratorẽ, ita
b nec iſta vltima. Contrariã opi. ᵇ diſputãdo tenuit. Marſi. doc. Io. An. qa regulariter quiſq; actus põt explicari ꝓ ꝓcuratorẽ; niſi expreſsè ſit ꝓhibitus à iure, in l. 1. §. rurſus. ff. de ꝓcu. & in reg. põt qs ꝓ aliũ. de reg. iu. l. 6. ſed nullibi ſpaliter hoc ꝓhibet̃ ergo &c. Io. An. plene hanc q. diſputauit in d. reg. põt qs, vbi recitatis opi. concludit oppoſitũ. Et fundamentũ ſuũ principale eſt ſuper c. de his, &c. ad limina, 30. q. 1. vbi vr̃ requiri actus corporalis. Idem tenet Arch. in c. 1. co. tit. lib. 6. ꝓ c. 1. & c. oẽs. 30. q. 1. & vide ꝓ Federi. cõſi. 15. Præceptor meus d. Car. ſequitur opi. do. Marſi. & ad iura alle. ꝓ Io. An. & Arc. reſpondet, ꝙ loquunt̃, quãdo qs per ſe vult contrahere iſtã cognationẽ ſpualem, quo caſu nõ ſufficit ſola pnĩa, niſi pue rũ per ſe ſuſtentet, ſeu eum tangat tpe facĩ. D. Ant. hic nihil eligit, vnde ante factũ, ſeruanda eſſet opi. Io. An. vt nõ admittat̃ qs per ꝓcuratorẽ, ſed poſt factum placet mihi opi. ℨria. nam iura ſolum requirunt leuantẽ, vt reſpõdeat ꝓ puero, & obligent ſe apud Deum; vnde ꝓſtituit ſideiuſſor ꝓ eo apud Deum, de quo vide bo. tex. in c. vos ante omnia, de conſe. di. 4. hæc autem obligatio debet poſſe contrahi per ꝓcuratorẽ, cum non eligatur induſtria pſonæ; nec agitur de magno facto hic. Itẽ quia multa fieri per procuratorẽ prohibẽtur, facta tamen tenent, vt ſentit glo. no. in l. vniuerſis, C. de ꝓci. Impe. offe. in c. 1. de ãtidi. lib. 6. facit qd no. Bar. in d. l. poſt mortẽ,
c in §. fi. licet ipſe videat̃ ſequi opi. Io. And. in l. Gallus. in §. forſitã. ff. de lib. & poſth. Secũdo eſt etiam alia quæſtio ᶜ non nimis difficilis, pſuppoſito, ꝙ per procuratorem nõ poſſit cõtrahi; nunquid ſaltẽ de facto contrahat̃ per ꝓcuratorẽ, qui
d de facto tenuit baptizatũ. Io. And. in d. regu. põt. tenet ꝙ ſic, quia re ipſa ꝓcurator interuenit; & licet non intẽderet obligari; tamẽ ſæpe extra id, quod agitur, naſcit̃ obligatio, vt in i. is qui, in fi. ff. commo. Contrariam opi. tenuit Fed. in d. conſ. 15. & illam credo veriorem, quia vbi non eſt cõſenſus alterius, non naſcit̃ obligatio, vt in l. in omnibus, & in l. cõſenſu. 5 ff. de actio. & obliga. † Alia quæſtio quotidiana eſt, nunquid d vniuerſitas ª poſſit cõtrahere iſtam compaternitatem: nam ſæpe ciuitates conſtituunt ſyndicos ad hunc actũ. Feder. in d. cõſil. 15. cõſuluit, ꝙ non; quia qui non fuit baptizatus, non poteſt alium tenere in baptiſmate, vt in c. baptiſmate, de cõſec. di. 4. ſed vniuerſitas nõ habet animã; ergo non eſt capax huius cognationis ſpiritualis. ꝓ hoc c. Romana. §. in vniuerſitatem, & c. ſi ſententia. de ſen. excom. lib. 6. Sed credo poſſe attẽtari, vt iſti cõſtituẽtes ſyndicum efficiantur compatres; quia diſpoſitio concepta in vniuerſitatem reſoluitur, vt cõcernat ſingulares perſonas de vniuerſitate, ſi actus nõ cadit in vniuerſitatem, vt res non careat effectu. Iſte eſt tex. no. qui facit ad multa, in c. ſi ſententia, ꝑall. facit quod no. gl. in d. §. in vniuerſitatẽ, facit l. ſi ſtipulatio iſta. §. ſed ſi ſerui. ff. de ver. ob. &c. houerit, &c. gratę. de ſent. excommu. vbi excommunicãtur ſinguli ſtatuẽtes ℨ libertatem eccleſiaſticã; licet ſtatuãt nomine vniuerſitatis. Fed. tamen tenuit oppoſitum. Et no. has quæſtiones, quas puto quotidianas, & diſputabiles.

ADDITIONES.

a ¶Procuratorem. Bar. Imo. Ale. & communiter legiſtæ in l. Gallus. §. forſitan, ff. de lib. & poſth. tenẽt, ꝙ non poſſit contrahi. aliqui tenẽt contrarium, in ter quos eſt Bal. in l. vnica. §. ne autem. C. de cad. toll. conſuetudo tamen approbat, ꝙ poſſit contrahi in magnis dominis. Are. in d. § forſitan. per Phil. de Franc. in c. vniuer. co. ti. lib. 6.
Adde, an per nunciũ pleniſſ. per Ale. poſt Ang. & Imo. in l. Gallus. §. forſitã. col. pen. ver. in compaternitate, cum multis concor. ibi. per eum ſignatis. ff. de lib. & poſth. Ang. Are. in §. illud. Inſti. de nup. & in §. mulcis. Inſti. de hær. & an per vniuerſitatem, vide Fed. de Sen. conſ. 15. per iſtum hic al le. quod incip. quæſtio talis eſt. ſyndicus cuiuſdam vniuerſitatis. Zach.
b ¶Contrariam opi. Hanc opi. tenet Bal. in l. vnica. §. ne autem. in vlt. col. C. de cad. toll. vide Ang. Are. in §. illud. de Inſt. nup. & Bal. ponderantem ad hoc illum tex. in l. ſi quis alienam. C. de nup. Seb. Sap.
c ¶Alia quæſtio. Opi. Io. An. tenet Imo. in d. §. forſitan, contrariam opi. Fede. & Ab. tenẽt. Pau. & Ale. in d. §. forſitan. per reg. quod potui nolui, quod volui ad implere nequaui. l. multum interẽ. C. ſi quis alteri, vel ſibi. bonus eſt tex. & quod no. ibi Bal. in l. ſi abſentis. C. ſi cer. pera.
d ¶Vniuerſitas. Opi. Fed. eſt communis, ſecundum Are. in d. §. forſitan, in fi. per Imo. in c. accedens. ſupra, de præb.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum, per quorum alterum ad compaternitatem deuentum eſt, ſi matr. contrahant, ſeparantur.*
2 *Inter baptizatum, & filios leuantis, etiam ante genitos, oritur ſpiritualis cognatio impediens, & dirimens matr.*
3 *Denunciare impedimentum tenetur vnuſquiſque ſciens illud.*
4 *Denunciator admittitur in impedimento matrimonij, etiam poſt termi num præfixum.*
Denũciator in impedimẽto matrimonij, quilibet eſſe põt nõ criminoſus.

CAP. VII.

1 IVanos. † Si filij duorum cõpatrum, per quorum alterum deuentũ eſt ad compaternitatem, matrim. contrahant, ſeparãtur, & tempore contractus ſcientes impedimẽtum, illud denunciare tenentur. h. d. Et ſunt duæ partes. In prima trimem bris conſultatio. In ſecunda, cuique reſpõſio, ibi, ſuper quo. Caſus lite. Aliquis, puta Martinus, habebat filium, quo nato ſuſcepit filiã Petri de ſacro fonte, quærebat, an filius iſte natus ante compaternitatem contractã inter Martinum, & Petrũ, poſſit accipere in vxorem filiã Petri, per quã compaternitas illa contracta fuit; & ſi iã contraxerint, debeãt ſeparari? & an alij, qui conſcij ſint talis matrimonij, debeãt illud accuſare? reſpon. ꝙ huiuſmodi perſonæ, matr. nõ poſſunt contrahere; & ſi cõtraxerint, debent ſeparari; & qui contractum
2 ſciuerint, debent illud eccleſię nũciare. B. † No. 1. ꝙ inter baptizatum, & filios leuantis ẽt ante genitos, ℨhitur cognatio ſpiritualis, quæ non ſolũ impedit matri. inter eos, ſed ẽt dirimit. † No. 2. quẽlibet de populo teneri ad propalandum, & denunciãdum impedimentum exiſtens inter ℨhere volentes; nam quilibet tenetur quantũ poteſt, obuiare peccato ſi turo, ne committatur. 2. q. 1. capi. ſi peccauerit, & 33. q. 2. per
4 totum. & in c. dilecto, de ſenten. excom. lib. 6. † In gloſ. ſi. ibi, non repelluntur à denũciatione. No. bene hanc gl. ꝙ excluſus ab accuſatione, quia non cõparuit tpe debito, puta tempore edicti, admittitur per viam denũciationis. & eſt hic magna limitatio ad c. ſi. ℨ. qui ma. ace poſſ, ſed gloſ. ibi tenet cõtrariũ Hoſt. vult hic, ꝙ per denunciationẽ, per quam principaliter agitur, ad pnĩam, eſt iſte admittendus, quia ad talem denunciationẽ admittitur quilibet, qui non eſt criminoſus, iuxta plene no. in c. nouit, de ind. non tamẽ poterit ille pœnitere, niſi relicta iſta coniuge: & ſic indirectè ſequit̃ ſeparatio matrimonij, tamẽ huic intellectui multum ob. tex. in d. c. ſi. nam preſumptio eſt contra denunciantẽ; ex quo tacuit tempore, quo edicta emanarunt, ſed ſi edicta nõ emanaſſent, ſatis poſſet procedere dictũ huius glo. ad hoc, quod no. in c. ſi. de cla. deſpon. & ſic poſſent reduci ad ꝓcordiam iſtæ duæ gl. contrariæ, & iſte tex. nõ ob. non. n. dicit, ꝙ conſcij tempore ℨctus, & edicti, debeant nunc admitti poſt tẽpus contractus.

SVMMARIVM.

1 *Inter baptizatum, & filios baptizantis oritur cognatio ſpiritualis impediens, & dirimens matr. 6.*
2 *Sacerdos baptizans; licet hoc ex debito officij faciat; nihilo minus effici tur pater ſpiritualis; & propterea oritur cognatio ſpiritualis in omnibus. & per omnia, prout ex perſona leuantis. 6.*
Monachus etiam baptizans, efficitur pater ſpiritualis.
3 *Cognatio ſpiritualis etiam oritur, & extenditur ad filios illegitimos.*
4 *Matrimonialis cauſa, agitari poteſt coram vicario ep ſcopi.*
5 *Exceptio peremptoria probari poteſt, & poſt publicationẽ atteſtationũ.*
6 *Cognatio ſpiritualis ſolum oritur ex ſacramento Baptiſmatis, & Confirmationis.*
7 *Pœnitentia non cauſat cognationem ſpiritualem: licet ille dicatur filius ſpiritualis ſacerdotis.*
8 *Laicus baptizans, etiam efficitur pater ſpiritualis, & per hunc actum oritur cognatio ſpiritualis, prout in alijs dictum eſt.*

CAP. VIII.

1 EX literis. † Inter baptizatum, & filium baptizãtis oritur cognatio ſpiritualis, impediẽs, & dirimẽs matrimonium inter eos contrahendum. Diuiditur in duas partes. In prima iudicũ conſultatio. In ſecunda mandatum, ibi, mandamus. Caſus lite. Quædam mulier M. nomine, corã officiali Cantuarien. Archiepiſcopi petijt quendam A. nomine in maritũ, dicens ſe aſſidatã ab ipſo, & carnaliter cognitam, ad hoc probandũ induxit teſtes, publicatis atteſtationib. per quas mulieris intentio probata erat; dictus A. excipiendo propoſuit, ꝙ eã habere nõ poterat in vxorem, eo, ꝙ pater eiuſdẽ mulieris, q ſacerdos fuerat, ipſum baptizauit, ſed nõ obſtãte hmõi exceptione tulit diffinitiuã ſniam ꝓ matrimonio, ℨ ipſum A. q ad ſe.
2 apo. appellauit. mãdat Pa. ꝙ ſi eſt ita, eũdẽ A. iudex ab impeti tione mulieris abſoluat, eidẽ ſup hoc ſilẽtiũ ĩponẽdo. † No. 1. ꝙ ſacerdos baptizãs licet hoc faciat ex debito officij, nihilo minus effici pr̃ ſpualis baptizati, & idẽ in monacho baptizãte, vt no. gl. in c. puenit. 18. q. 2. & in c. oẽs. 30. q. 1. & per hũc

actum

Universidad de Deusto
Biblioteca

actum baptizandi;oritur hæc cognatio spiritualis in omnibus,& per oſa;ſicut oritꝫ ex perſona leuantis, ſeu tenentis in
3 baptiſmo,vt in c.1.inf.e.lib.6. † No.ex hoc tex. argu. opt.& quaſi expreſſum,qđ cognatio ſpiritualis extenditur ẽt ad illegitimos filios;nam hic iſta mulier erat filia ſacerdotis, qui baptizauerat iuuenem;& nihilo minus inter inuenẽ,& eam fuit orta cognatio ſpũalis,q̃ poterat appellari fraternitas, & ſororitas:erãt.n.ſoror,& frater ſpiritualiter, de quo vide qđ no.p gl.30.q.3.in ſum.& no.q ẽt extẽdit ad ſpurios filios, vt hic patet in filia ſacerdotis; licet tex.poſſit ẽt intelligi de filia ltĩma,vt nata ante clericatũ.Sed primũ dictũ cõiter tenetur, vt no.gl.in ſum.prædicta,& ſ.ti.px.c.1.& Doct.ſupra eod.c.
4 Martinus,& tacitè ſentiũt hic. † No.q corã vicario epi, põt agitari cã mrimonialis,qđ no.p limitatione.c.accedentibus de exceſſ.prel. & eorum, quæ no.infra,de conſan. & affi.c.1.
5 † Vlt.no.q exceptio peremptoria,põt opponi,& ꝓbari poſt
a publicationẽ atteſtationũ. [a] concor.c.finem litib.& c.prout de do.& contu.qđ intellige, vt plene dixi in c.1. de ord.cog.
6 † In gl.1.ibi,ſed hoc nõ inueniebatur ꝓhibitum. hodie vero eſt tex.ſatis clarus.in c.1.eo.ti.lib. 6. & forte(vt dicunt Doc.) dubitauit iſte vicarius,quia ſacerdos ex debito officij baptizauit,ſed non animo ɔhendi iſtam cõpaternitatẽ,ſeu cognationẽ ſpiritualẽ.Sed iſto nõ ob.contrarium hic dicit,nam ex quo eum efficit Chriſtianũ,effectus eſt pater illius ſpiritualis velit ergo,nolit,pater eſt, ſicut dicimus in patre carnali. vbi cõſideratꝫ factũ,& nõ voluntas,ſeu propoſitũ,facit c.oẽs.30.
7 q.1. † Et in gl.hodie ꝓbatꝫ concluſio gl.in c.fi.ſ.e.lib.6.vbi dicitur,q hæc cognatio ſpiritualis ſolũ ɔhit in ſacramẽto baptiſmatis,& ɔfirmationis; vnde per pnĩam bene efficitur filius ſpiritualis ſacerdotis,ſed nõ oritꝫ cognatio impediens,&
8 dirimens matr. † Et quæ prædicta ſunt de baptiſmate, ꝓcedunt ẽt in laico,q baptizaret in neceſſitate;qa iura loquunt indiſtinctè in baptiſmate,nã ſi laicus leuans ſeu tenẽs in baptiſmate,ɔhit iſtam cognationem ſpiritualem; fortius idem dicendum in laico baptizante,& idem dicit, ſi mulier baptizaret tempore neceſſitis;quia non eſt differentia inter maſculum,& feminã,quoad iſtam cognationem ſpiritualem, vt in c.fi.infra eodẽ ti.lib.6.& in c.veniens,ſupra eodem.

ADDITIO.

a ¶Poſt publicationem atteſtationum. Adde, an hoc ſit indiſtincte verum, per Lanf. de Oſi.in c.quoniam contra falſam.nu.2.ver.quædam ſunt peremptoriæ,ſupra,de prob.Zach.
Atteſtationum. Vide Fel.in c.paſtoralis,col.4.ver.reſpectu vero fallentiarum.ſu pra de excep.Seb.Sap.

a *De cognatione legali.* [a] *Rub.*

Viſo de cognatione ſpirituali,merito ſubijcitur de cognatione legali,& vide ad materiam huius ti.tex.cum gl.30.q.3.ca.1.& in c.per adoptionem.Et dic,qđ adoptio legalis,eſt q̃dam propinquitas à lege inducta,per quam efficitur quis filius,vel nepos,vel deinceps;ſeu frater,vel affinis,qui non eſt, naturã imitans.l.adoptiones.ff.de ado.Et qualiter contrahitur iſta adoptio;dic vt in gl.c.ſequen.Et no.ex rubro iuncto nigro,q lex ciuilis q̃nque inducit impedimẽtũ habile ad impediendum,& dirimendum matri. ſed puto hoc procedere non ex diſpoſitione iuris ciuilis;ſed ex ſpãli approbatione eccleſiæ;vnde ius ciuile ꝓhibet mat.inter pupillã, & tutorẽ; & inter ſenatorẽ,& ſubditã,ſeu rectorẽ ꝓuinciæ,ſeu ꝓuincialẽ
b nihilo min[b] de iure canonico tenet inter iſtos matrim. [b] qa ius canonicũ ſpecifice illas leges non approbauit, & de hoc vide bo.gl.30.q.3.in c.2.per Hoſt.in c.pen. & vlt. de ſec. nup.

ADDITIONES.

a ¶Cognatione legali. An appellatione filiorum vel parentum contineatur filius,vel pater adoptiuus,tex. eſt q ſic in l.4.§ parentes ff.de in ius voc coniuncta l.adoptiuum.e.ti.Sed in contrarium facit l.filium diffinimus ff.de his,qui ſunt ſui vel alie.in.Et ideo potes dicere q l. adoptiuum.intelligitur quoad exhibitionẽ reuerentiæ, quia alias filius adoptiuus nõ dicitur filius vere,ſed ficte,vt in l.filio,quem pater.ff.de lib.& poſth.niſi quando diſpoſitio loquens de filijs,nõ poſſet intelligi niſi de adoptiuis: quia tunc illi comprehenduntur appellatione filiorum. & no.glo. in l.ſi quis poſthumos,in prin.ff.de lib.& poſth.alias regulariter in diſpoſitione teſtatoris appellatione filiorum,non continetur adoptiuus,vt l.fidei cõmiſſum.ff.de condit.& dem.& l.ſi ita quis.§ ſi.de le.2 Similiter nec in contractibus.vnde recipiẽs in emphyteuſim pro ſe,& filijs non intelligitur de adoptiuis filijs,vt no.Spe.de locato. § nunc aliqua. ver.68.p tex. in d.l.fideicommiſſum,& per tex.in c.ita diligere.30.q.3.Sed melius probatur in c.vnico.§.adoptiuus,ſi de feu.fuer.contr.inter do. & agna.in 1. no.ibi, durante,&c.Quid ſit adoptio,& quid arrogatio, & quando, & quomodo poſſit contrahi iſta cognatio legalis,& an tales filij tranſeãt in poteſtatẽ patris legalis,vide late B.Tho.in 3.ſent.diſt.41.q.2.ar. 1.2.& 3.vbi etiam ponit an iſta cognatio legalis aliquo caſu præſtet impedimentum matri.Et concordat cum his,quæ dicit gl.hæc vſque ad mediũ. Et in iſta materia vide glo.magiſtram.30.q.3.in ſum in ver.ſecundo quæro nũqđ præbitec.Et verũ ſacerdos poſſit adoptare ſibi aliquẽ in filiũ, vide Paul.de Caſt.in l.ſi q5 poſthumos,in prin.ff.de lib.& poſt.B.de Bellẽ.
b ¶Matrimonium.Ang conſi.92.in fi.Gof.Io.And.vt refert Cy.in l.fina. C.de interd. ma.Ang.Inſti.de adop.§.& illi.Vin.Herçu.in diſputatione ſua incip.Peruſinus quidam,vbi late.

SVMMARIVM.

1 *Inter adoptatum,& filiam adoptantis adoptione durante, non poteſt matrim.ſubſiſtere.5.6.*
2 *Cognatio,ſeu propinquitas oritur per adoptionem nedum inter adoptãtem,& adoptatum;ſed etiam inter adoptatum,& filios adoptantis.*
Cognatio legalis non durat,niſi durante adoptione.
Cautela pro volente matr.contrahere adoptione non obſtante.
3 *Adoptio non iuridice facta,non excuſat legalem cognitionem.*
Forma,quando dat eſſe rei,illa non ſeruata,inualidat actum.
4 *Clerici,caſtrati,& ſpadones,an adoptare poſſint.*
Aetas 18.an.hoc eſt plena puberꝫtas,& quæ requiritur in adoptante.
Senibus indulgenda eſt poteſtas adoptandi, vt in ſolatium vitæ poſſint filios acquirere.
5 *Adoptata ſi non tranſit in poteſtatem adoptantis,an poſſit in vxorem duci per filium naturalem adoptantis.*
6 *Adoptio ſiue legalis cognatio,an impediat, & dirimat matr.*
7 *Illegitimus non poteſt matrimon.cõtrahere cũ filia ſpirituali patris ſui.*
Illegitimus non poteſt contrahere cum filia adoptata patris ſui.

CAP. PRIMVM.

1 SIqua. † Inter adoptatum,& filiã adoptantis nõ põt durante adoptione, conſiſtere matr.& non diuiditur.Caſus lite. Pater meus adoptauit ſibi aliquã in filiam,quærebat,an ego poſſim illã recipere in vxorem?Dicit Nic.q quãdiu durat adoptio inter me,& illã,matrim.cõſiſtere nõ põt.
2 B. † No.1. q per adoptionẽ legitimè factam oritur propinquitas, ſeu cognatio;nedũ inter patrẽ adoptantẽ,& adoptatum,ſed ẽt inter adoptatũ,& filiã adoptantis. hæc tñ cognatio reſpectu filiorum nõ durat,niſi durante adoptione. li q̃ ergo vult filiũ ſuum naturalẽ tradere in virum filiæ adoptiuæ,remediũ eſt,vt emancipet filiam adoptiuam,ita dicit tex.
3 in c.per adoptionẽ,30.q.4. † Sed hic quæro de duobus,primo pone, q circa ſolẽnitatẽ legalem aliquis coram vicinis, ſeu honeſtis viris recipiat aliquẽ in filiũ,nunquid ex iſta adoptione impediat matr.prout hic dicitur. & nunqđ iſte filius acquirat iura filij legitimi adoptati?Ho.tenet hic,q nõ,q̃ bene notabis,quoniã nõ ſeruata forma corruit ex toto iſte actus.Forma.n.dat eſſe rei,& cõſeruat eã in eſſe,vt in c.tua, ſupra,de ſpon.& c.quia ꝓpter.de cle.& pro hoc tex. in l.nõ nu-
a dis,& in l.non epiſtolis.C.de prob.debet enim adoptio [a] fieri
4 coram magiſtratu,prout habetur in gl.1.& dic vt in ea. † Secundo quæro nunqđ præsbyter poſſit legitimè adoptare? Hoſt.ſentit ſup rub.q ſic.nec ob.Inſt.de ado. §.illud. qa logitur in caſtratis,& ſpadonib.qui generaliter generare nõ poſſunt.vnde ſicut nõ poſſunt habere filios naturales, ita nec adoptiuos;qa iſta cognatio legalis eſt inducta ad inſtar naturalis.vnde imitatur naturã,inquãtũ põt.hinc eſt, q niſi quis
b ꝑcedat adoptatũ 18.annis,& ſic in plena pubertate,nõ valet adoptio;Inſti.de adop.in §.minorẽ.facerdos [b] vero de facto & naturaliter generare põt,q hoc allego bo.tex.in l.ſi pater ff.de ado.vbi dr, q pmaximè ſenibus eſt indulgenda hæc poteſtas adoptãdi,vt in ſolatiũ vitæ eorũ poſſint ſibi acquirere
5 filios,quos naturaliter de facili habere nõ poſſunt. † In glo. ibi,alij dicũt,primã par.tenuit Inn.ſed opi.ɔriã, q̃ ſequit, tenent cõiter Doc.& Spe.co.ti.in prin.& ſatis placet mihi.Dic ergo,q inter filios naturales adoptãtis, & adoptatã nõ poſſunt conſiſtere matr. q̃q adoptata nõ tranſiuerit in poteſtatẽ adoptantis; qa nihilominus de familia eſt durante iſta adop-
6 ptione. † Et in fi.gl.no.iſtã gl.q vr ſequi opi.Hugo. vt iſtud impedimẽtũ cognationis legalis;nõ ſolũ impediat matri.ſed & dirimat.& hãc op. tenet Io.de Lig. & ſatis mihi placet p illã tex.dũ dicit,q adoptione durãte, nuptiæ non poſſunt inter iſtos ꝓſiſtere,q̃ verba clare innuũt, q mat.de facto ɔctũ
c nullũ, [c] ad idem.c.per adoptionẽ,30.q.3.& Inſt.de nu. §. & qua licet Spe.tenuerit primã opi.& vr ibi ſequi Io.An.co. in prin.Fundamẽtum ſuum eſt,quia ſi matr.ſeparetur. ſepa-
ratio eſſet fruſtratoria,cũ facta diſſolutione per emãcipationem ſtatim poſſit contrahere matrim. Sed hæc imaginatio mihi nõ placet,quia ſatis eſt impedimẽtũ exiſtere ante emancipationem. Item ſatisfaciendum eſt iuri, vt in ſimili eſt bo. tex.cum glo in clem.1.de ſuppl.neg. præla. Item ſatis eſt hoc impedimentum poſſe eſſe perpetuum;quia idem iuris eſt de eo,quod eſt perpetuum,quod de eo,quod poteſt eſſe perpetuũ.vt l.iuriſperitos.ff.de exc.tut.& no.glo.ſi in clem.& ſi prin
7 cipalis, de reſcr. † Vlt. no ex iſta gloſ. quod filius illegitimus non poteſt coatrahere matri.cum filia ſpirituali patris ſui,dixi latius ſupra ti.præcedenti: & idem ſentiunt hic Doc,re ſpectu filiæ adoptiuæ, vt quemadmodum filius legitimus non poteſt ɔhere cum ſorore carnali legitima, vel cum alia conſanguinea,vt in c.tuas,de probat. ita nec cum filia adoptiua.

ADDITIONES.

a ¶Si quis cum. An ille qui cognouit conſanguineam,ſi poſtea eam ducat in vxorem,puniatur pœna inceſtus,prout leges puniunt.vide Pet.de Anch. conſil.262.Bar.de Bellen.
b ¶Inceſtus. Quid ſit inceſtus.gl.in Auth.de ince.nup. in §.1.& cum quibus committatur.l.ſi ff.de ri.nup.pœna inceſtus,per Bar. in l.ſi adulterium. de adul.Cor.conſi.19.incip.conſtat.in 4.vol.
c ¶De epiſcopo.Ab.in c.ac ſi clerici.§.de adult.ſupra,de iud.in 4.col.ver.ſed circa prædicta dubitatur.

De eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ. Rubrica.

Viſo de cognatione ſpirituali,& legali,de carnali videndũ reſtat. Sed quia ex copula habita cum conſanguinea vxoris, oritur affinitatis cognatio, de qua poterat dubitari, vtrum dirimeret,vel impediret matri.ideo ſubijcitur hæc rub.& vir tus totius ti.conſiſtit in hoc, q affinitas contracta ex copula cũ conſanguinea vxoris, non dirimit matr.prius ɔctum;ſed ſoluit ſpõſalia de futuro.Item priuat facultate ɔhendi matr. & exactione debiti ĩ vxore habita, vt patebit ĩ ꝓſecutione ti.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſuperueniens,non ſoluit matrimon.ſed exactionem debiti impedit,*
2 *Inceſtus inhabilitat aliquem ad matr.contrahendum*
Inceſtus proprie committitur cum conſanguineis proprijs, vel vxoris.
3 *Affinitas oritur etiam ex copula ignoranter habita; tamen non eſt punibilis; vnde non priuat facultate exigendi debitum, nec inhabilitat ad matrimonium.*
4 *Epiſcopus in aliquibus caſibus diſpenſat, quod inceſtuoſus poſſit matrim.contrahere.*

CAP. PRIMVM.

a 1 SIquis cum. [a] † Affinitas ſuperueniens poſt mat. cotractum nõ ſoluit matr. ſed exactionem debiti impedit, & crimen inceſtus inhabilitat quoad matr.contrahẽdum.Primo ponitur thema, ex quo triplex elicitur quæſtio.Secundo ſoluit,ibi nec matre.† No.1. duas pœnas committentis crimen inceſtus, prima, quia priuatur facultate exigendi debitum carnale à propria vxore; ſecunda, quia priuatur facultate contrahendi matr.Et inceſtus [b] proprie cõmittitur cum affinibus, id eſt cum conſanguineis,vt in c.lex illa.§.cum ergo. 31.q.1.& in l.inter.ff. de adul. † In gl. in ver.ſcienter. in fi. Sentiunt tamen Doct.hic, q ex copula ignoranter habita oritur affinitas, vt in capit.diſcretionem, infra,eo.non tamen talis copula eſt punibilis,reſpectu ignorantis;vnde non priuaretur facultate exigendi debitum,nec inhabilitaretur ad contrahendũ matrim. pro quo vide bo. tex.in c.in lectũ.34.q.2. & facit c.inebriauerunt, 15.q.1.in fi. gloſ.ibi.tenet matr.& hoc probatur,ſ.cod.c.tranſmiſſæ.† Et in fi. gloſ. Sed quæro quis poterit diſpenſare? Solu. de Papa non eſt dubium,cum iſtud ſit impedimentum iuris poſitiui, c ad hoc c.propoſui,de conc.præb. De epo [c] puto, quod aut commiſſum eſt verum crimen inceſtus, & non põt diſpenſare,niſi ratione iuuẽtutis,quo caſu diſpẽſare poterit,pro hoc alleg.c.ſi duo,in fi.35.q.6.Aut nõ eſt proprie crimẽ inceſtus, vt puta,qa cõmiſſum cum ꝓſanguinea ſponſę;& tũc poterit eps diſpẽſare,ẽt citra inuẽtutẽ. ſic intelligo,ſ.c.prox.in prin.

ADDITIONES.

a ¶Veniens. Vide omnino ad idem in terminis,quod de hoc ſcribit pulchre B.Thom.in 4 ſen.di.33.q.1.arc.1.B.de Bellen.
b ¶Cum affinibus,& conſanguineis. Adde ita tenere Ang.Are. in §.ſi aduerſus.Inſt.de nup.per gl.in Auth.de ince nup.in prin. & in l.ſi adulterij.C. de adul.& no.Ang.in tract.ſuo malefic.in gl.in ver.Che hai adulterata la mia donna.col.11.& an cũ moniali.vide Arch.27.q.1.c.virginibus.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſuperueniens ſoluit ſponſalia de futuro,ſed non matr.2.*
Inceſtuoſus matr.contrahere non poteſt.2.3.
2 *Affinitas ſuperueniens eſt maius vinculum, quam ſponſalia de futuro.*
3 *Epiſcopus,an poſſit diſpenſare cum inceſtuoſo, vt non contrahat.*
4 *Vxoris conſanguineam cognoſcens, grauius peccat, quam cognoſcens conſanguineam ſponſæ.*
Inceſtus proprie nõ committitur,niſi cum affinibus, vel conſanguineis.
5 *Pœnitentia,quæ ſit imponenda pro inceſtu.& violatioũ publicæ honeſtatis iuſtitiæ.*
6 *Sponſalia carnali copula ſubſecuta, non ſoluuntur per affinitatem poſt ſubſequentem.*
Matrem ſponſæ cognoſcens,nec matrem,nec aliam habere poterit.
Inceſtuoſus non poteſt petere debitum;licet reddere poſſit.

CAP. II.

a 1 VEniens. [a] † Affinitas ſuperueniens etiã per illicitum coitum diſſoluit ſponſalia de futuro,ſed non matr.& inceſtuoſus contrahere non põt.h.d. Primo deciſa conſultatio.Secũdo diſtinguens reſpõſio,ibi.inquiſitioni.ſecundũ membrũ, ibi,cæterum. Caſus lit.Quidã contraxit ſponſalia de futuro cum quadã,tandem inſtigante diabolo matrem ſponſæ ſuæ cognouit,dum moleſtaretur,vt matr.de præſenti cum ſponſa ɔſummaret,ipſe noluit, donec ſuper hoc epiſcopo factũ proponeret.Epiſcopus ɔſuluit;do.Pa.& ipſe reſpon. quod ſi matrẽ ſponſę cognouit,& ſpõſæ carnaliter non adheſit,imponenda eſt ei pnĩa paulo maior,quam pro adulterio, & ea peracta,vel parte ipſius,eps diſpenſet cũ eo,vt aliam recipiat, ſi voluerit in vxorẽ: ſi,vero ſponſam cognouit antequã matrẽ,vel poſt; nunquã eam, vel aliam poterit accipere in vxorẽ.propter inceſtũ; ſed à ſponſa propterea ſeparabitur, & in hoc non tenet,q dicit, nunquã eam.ſ.ſponſam, põt accipe-
2 re in vxorem.B.† No.1.q affinitas ſuperueniens eſt maioris potentiæ,quam ſponſalia de futuro: nã per affinitatem diſſoluunt ſponſalia, & rõ eſt, quia ſpõſalia de futuro nihil aliud ſunt,quã futurarum nuptiarũ ,pmiſſio, vt in c.noſtrates,30. q.ſed per affinitatẽ ſuperuenientẽ non põt adimpleri illa ꝓmiſſio,cũ inter affines nõ poſſit ɔſiſtere matr.vt in c.nũ debet.ſ. ti.prox. quæ rõ ceſſat in matr. iã ɔcto carnali copula nõ conſummato;ideo illud nõ diſſoluit per affinitatẽ ſuper-
3 uenientem.† No.2. q cognoſcens conſanguineã ſponſę,inhabilitatur ad matri.ɔhendum, ẽt cum alia; ſed põt ſecũ de facili diſpenſari,vt hic,& cũ ius non ſeruet Papæ diſpenſationẽ,tacitè; vr ẽpo poteſtatẽ indulgere, iuxta theoricã. Inn.in
4 c.dilect.de tẽp.or.† Itẽ no.q grauius peccat cognoſcens cõ ſanguineã vxoris,quã cõſanguineã ſpõſæ: nã in primo caſu, nõ ingulget diſpẽſatio, ſaltẽ ex facili cã, vt in §.cæterum;ſed in alio caſu ſic, vt in prin.rõ diuerſitatis eſt, quia cognoſcẽs conſanguineã vxoris ꝓprię,committit crimen inceſtus;qm̃ ex copula habita cum vxore ɔcta fuit affinitas inter eam,& conſanguineos: ſed ex ſpõſalibus non eſt ɔcta affinitas cum conſanguineis ſpõſæ, ſed quædã publica honeſtas. inceſtus autem ꝓprie non cõmittitur niſi cũ affinibus,vel conſangui
b neis, [b] vt in c.lex illa.§.cũ ergo.36.q.1.& facit quod ſ. dicam cũ gloſ.in ver.Paulo maior.ibi, quãdo nupta erat. in hoc gl.
5 diuinat.† Itẽ ſi verũ eſſet,quod ſequitur in gl. quod ille commiſiſſet inceſtũ cognoſcendo matrẽ ſponſæ, non eſſet opus ſupplere,quod mater habebat maritum, quia crimen inceſtus eſt grauius,quam adulterium,vt in capitu.adulterij.31.q.7.vnde dic melius, quod hic in primo reſpõſo,non interceſſit proprie crimen inceſtus; ex quo ſponſa non fuerat cognita, vt ſupra dixi, ſed quaſi crimen inceſtus in eo,q violauit publicæ honeſtatis iuſtitiã, ortã inter ſe, & matrem ſponſæ.& pro hoc bene facit c.duo pueri, ſ. de deſpon.impub. & quod ibi dixi, & ideo imponitur pnĩa paulo maior, quã pro adulterio; nam ſi commiſiſſet verum crimen inceſtus,puta,quia cognouiſſet conſanguineã vxoris, tunc imponeretur grauior pęnitẽtia, & multo maior,quã pro adulterio,q patet ex illo,quia adulterium nõ inhabilitat ad mat. contrahendũ,vt in c.ex literarum, de eo qui dux.in mat.quã
6 pol.per adul.ſed crimẽ inceſtus ſic,vt ſ.c.prox.† In gl.in ver. ea.vt clarius intelligas gloſ. & tex.oppono,q ſi iſte cognouit ſponſam, antequã matrẽ,ergo fuit matr.cũ ſponſa,vt in c.is qui, ſ. de ſpon. q non debet diſſolui per affinitatẽ ſuperuenientẽ,vt ſ.c.ti.c.tranſmiſſę.&c.fi. cuius ɔriũ innuit tex.in fi. Solu. metu huius ɔrij gl.legit.§. cæterũ,Dupliciter.Primò,vt exponatur verbum, eam.ſ. matrem, ſed ſponſam quã prius cognouerat,bene habebit. Sed iſta lec. eſt fugienda, qa eſſet indubitabilis, quoniam ſi nunquam cognouiſſet ſponſam, non poſſet adhuc habere matrem,obſtãte publicæ honeſtatis iuſtitia, vt in c. ſpõſam.de ſpon. fruſtra ergo Papa ponderaret hic, ſi ſpõſam cognouerit. Secũda gloſ. eſt vt exponat. eam,ſcilicet ſpõſam,& tunc dic,q hodie iſte tex.non procederet per illud, q dixi in contrario, ſed euitanda eſt iurium correctio:& maxime in hac cõpilatione, per illud, quod habetur ſupra, in prooem. Hoſt. exponit extorquẽdo aliqualiter literam. ſed dic ponẽdo veram concluſionem iuris, q ſi ſpõſam cognouiſſet antequam matrem, ſpõſam tenebit in vxorem;ſed quo ad facultatem exigendi debitum,dicitur eã non habere, tenetur tamen ſibi reddere debitum; vt infra,

eod.

ADDITIONES.

a ¶Veniens. Vide omnino ad idem in terminis,quod de hoc ſcribit pulchre B.Thom.in 4 ſen.di.33.q.1.arc.1.B.de Bellen.
b ¶Cum affinibus,& conſanguineis. Adde ita tenere Ang.Are. in §.ſi aduerſus.Inſt.de nup.per gl.in Auth.de ince nup.in prin. & in l.ſi adulterij.C. de adul.& no.Ang.in tract.ſuo malefic.in gl.in ver.Che hai adulterata la mia donna.col.11.& an cũ moniali.vide Arch.27.q.1.c.virginibus.Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cod.cap.trãsmissæ.Si vero cognouit spõsam, postquam cognouit matrem, non potest vnquam habere sponsam propter affinitatem superuenientem, vt supra in princip. & sic potest exponi illa dictio,eam.referendo ad spõsam proprie, & impoprie,& per hoc non variatur intellectus iuris.

SVMMARIVM.

1 *Matr.non separatur ad dictum vnius asserentis affinitatem inter coniuges præcessisse.*
2 *Affinitas etiam ex illicito coitu oritur,impediens, & dirimens matr.*
Maritus, & vxor efficiuntur vna caro.
Fornicarius,& fornicaria efficiuntur vna caro.
3 *Fornicatio potest esse notoria.*
4 *Iudex sententiam ferre potest sine testibus de eo,quod est sibi notum,vt notorium.*

CAP. III.

1 DE illo. † Non separatur matr. ad dictũ vnius, asserentis affinitatem inter coniuges p̃ cessisse.Primo cõsultatio.Secũdo respõsio, ibi,respõdemus.Casus liter.Quidam dicebat, ꝙ cognouerat vxorem fratris sui antequã cum illa matr.contraxisset Quæritur quid iuris sit. Respõ.propter hoc nõ sunt separãdi,nisi hoc esset notorium, aut per idoneos testes legitimè
2 probaretur.B. † No.ꝙ ex copula illicitè habita,ꝫhitur affini
a tas[a] impediẽs;& dirimẽs matr.inter affines; & sic nõ solum maritus,& vxor efficiuntur vna caro per copulam, sed etiã fornicarius,& fornicaria;vt probatur clarius in c. in eo. 32. q.4.& sic oritur affinitas ex illicita coniunctione,sicut ex cõ
3 iugio. † Secundo not. quod copula potest esse notoria, vt puta,secundum Doct.si publicè tenebat istã mulierẽ, argu. in l.si vicinis scientib.C.de nup.Et no.hoc dictũ, ꝙa facit ad materiã.c.vestra.de cohab.cle.& mu.vt fornicatio clerici dicatur notoria sine alia probatione,si publicè tenet cõcubinã,pro quo vr̃ tex.in c.tua.e.ti.iuncta gl.in ver. nõ ex euidentia.ꝙ hoc clare vult,& eam notabis. † Vlt.no.ꝙ de eo, quod
4 est notũ iudici,vt notoriũ,põt iudex ferre sententiã sine testi
b bus,[b] ẽt si sit notoriũ facti transeuntis, vt hic notabiliter ꝓbat,pro quo vide bo.tex.cum gl.in l.1.C.qui & aduer. quos.

ADDITIONES.

a ¶Contrahitur affinitas.Adde quod notaui in apost.ad istum. in c. literas, nu.5.& in apost.in ver.per illicitum coitum.supra,& desp. impub.Zach.
¶Affinitas.Vide Fel.in c,per tuas,col.1.ver.nota.2.de proba.Seb.Sap.
b ¶Sine testibus.Vide And.Sic.in c.euidentia, infra de accu. Ab. in c. ad nostram,il 3 .supra de iureiu.vbi Bal.dicit,quod in notorijs,ordo est,ordinem non seruare.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Incestuosus matrimonium contrahere non debet,sed si contrahit,tenet & tunc tenetur reddere debitum.sed non potest petere;& non minus tenetur vxori necessaria ministrare.2.& 3.*
3 *Maritus priuatur facultate exigendi debitum.*
Incestus non soluit matrimonium prius contractum.
4 *Delicta plura quandoque oriuntur ex eodem facto,& ambo punienda.*
5 *Adulterium committit etiam coniugatus cum soluta.*
6 *Episcopus,dispensare an possit,super facultate petendi debitum.*
7 *Vxor,an possit negare debitum marito incestuoso petenti.*
Vxor,an possit remittere marito penam petendi debitum.

CAP. IIII.

1 TRansmissæ. † Incestuosus,matrimonium contrahere non dẽt,sed si cõtrahit, tenet;& tunc tenẽ reddere, sed nõ potest debitum exigere, & non minus tenetur vxori necessaria administrare. Primo consultatio. Secundo respõsio,ibi,quia vero.Casus li.Quidã habebat vxorẽ, ea defuncta filiã vxoris defunctæ cognouit,postmodũ aliã accepit,& nihilo minus cũ priuigna publicè delinquebat, & quęsitũ fuit à Pa.qualiter in facto isto esset agendum,& ipse respõdet, ꝙ vxori legitimę cohabitet,& necessaria subministret,nec eam cognoscat,qnãdiu vixerit,nisi ab ea fuerit requisitus, & donec cum ea permanserit,pro incestu, & adulterio pœnitentiam agat pro imponentis arbitrio, & si superuixerit vxori,
2 sine spe coniugij perseueret B. † Not.1. ꝙ licet maritus priuet facultate exigendi debitũ, nõ tñ p hoc relcuat ab onere
3 administrãdi vxori necessaria.† Secũdo no.ꝙ incestus nõ dissoluit matr.prius ꝓctũ;licet priuet facultate exigẽdi debitũ.
4 † Vlt.no.ꝙ ex eodẽ facto oriũt̃ qñq; duæ species delicti, ambæ punibiles.nã hic ex copula cum priuigna, commisit iste incestum,& adulterium:incestum, quia cognouit affinem; adulterium,quia ipse erat coniugatus, & de quolibet potest accusari,& puniri,pro hoc l.si adulteriũ, cũ incest.ff.de adult. plene per Bar. in l.senatus. ff. de accu. & vide quod no. in c.
5 virginib.27.q.1. † Et ex hoc no.ꝙ de iure cano. coniugatus
a dr̃ cõmittere adulteriũ, [a] ẽt cognoscendo solutam, [b] ꝓ quo
b vide tex.32.q.4.in c.nemo, & c.dicat. licet aliud videatur de iure ciuili.de quo vide tex.& glos.in l.1. C. de adul. &l. inter,
6 ff.co.† Primo hic q̃ritur,nũquid possit dispensari cũ isto sup exactione debiti?Doc.dicũtꝙ sic.nam si ecclesia dispensat, vt possit contrahere de nouo,vt no.supra eo.c.1.fortius potest dispensare,vt post ꝫctum possit exigere,intellige cã sub-
7 sistẽte,puta iuuẽtutis. † Vlt.q̃rit̃,nunquid vxor possit denegare marito incestuoso petenti debitum.Hos. qđ sic, fretus authoritate domini.32.q.1.in c.dixit,dicit tamẽ, ꝙ si vxor
4 duo. 35.q.6.† Vlt.no. ꝙ mr̃imoniũ separat̃ pp ꝓpinquitatẽ
5 p̃cedentẽ ꝫctu,etiã per illicitũ coitũ.† In gl.1.in fin.no.bene istã gl. & expediendo hanc materiã cum gl.fi.distingue plene sic,cum quęrit̃,nunquid valeat confessio coniugũ in cã mr̃i moniali, aut agitur de matrimonio ꝫhendo, aut de iã contracto. primo casu sola fama de impedimẽto sufficit ad impediendũ matrimoniũ,ẽt si in sponsalib.interuenisset iur̃m, tex.est no.in c super eo.ꝫ.ti.ꝑx.Itẽ ad dictũ vnius,scilicet tertij impedit̃ mr̃imonium ꝫhendum, si non interuenit iur̃m, vt est bo.tex.in c.præterea.il 2.de spõ.& in c.super eo,de testi. Et ex illis duob.c. vr̃ inferẽdũ, ꝙ plus probet fama, quã vnus testis.qa (vt dicit) sola fama impedit, ẽt si interuenit iur̃m; secus in dicto vnius.Sed ego crederẽ, ꝙ si vnus testis oĩno inter ger ꝓfiteret impedimẽtũ,impediret mr̃imoniũ, ẽt si iuramẽtũ interuenerit, qa vnus testis nõ minus ꝑbat, quã fama, ad hoc,ꝙ no.in c.veniens de testi.& in.c.1.de app.facit ca.super eo.s.1.ꝫ.de testi.vbi videt̃ quasi casus.Et ad c.præterea,respõ deo,ꝙ ille testis non erat omnino integer; tũ quia allegabat turpitudinẽ suam; tum qa deponebat sine publicatione sui nominis, contra c.2.de testi. Aut sponsi confitẽtur impedimentum, & puto sufficere eorum confessionẽ ad impedien dum matrimonium, etiam si interneniss̃et in sponsalibus iurametum.Ratio,quia cum possint sibi remittere illam obligationem iurat̃,vt in c.2.respon.præsumptio est,ꝙ nõ cõfiteãtur falsum,& sic restringo istũ tex. vbi agitur de ꝫcto matrimonio; & sic proprie loquit̃. Aut alter ex sponsis ꝓfitetur impedimentũ;& tũc aut ꝓfitet̃ ille,qui stat ꝫ sponsalia, & non puto sufficere,quia confessio per se nõ valet. 14.q.2.in prin. Et si diceremus cõtrariũ, facile dissoluerent̃ sponsalia;cũ appetentes separationẽ cõfiterentur impedimentũ. Aut ꝓfitetur is,qui stat pro sponsalibus;& tũc sufficit eius ꝓfessio, arg. c.attestationes,& quod no.ibi Host.ꝫ.de despon.impu.Secũdo casu principali,cũ agit̃ de contractu, dic, ꝙ aut confessio tendit ad separationem;thori, & valet confessio contra confitentem;vnde, si vxor confitet̃ adulteriũ, sibi præiudicat, vt in c.ex literis, de diuor. quia per hoc nõ separatur vinculum matrimoniale. Aut confessio fuit super subst̃atia vinculi mr̃i monialis;& sic ꝓ mr̃imono valet,dũmodo nõ veniat in prę iudiciũ alterius matrimonij, de quo ꝓstat, vt le. & no. in c.2. de clan.despon Aut ꝓfessio fit ꝫ matrimonium; & tunc aut coninges ꝓfitentes,stant ꝫ mr̃imoniũ; & non valet cõfessio; eſt pro confitentibus.† Fama tamen per se non sufficit ad dirimendum matrimoniũ,vt in d.c.si duo, & hoc tenuit hic d. Ant.ꝙ satis placet,& sic limita istud c.si duo.Aut cõfessio fit à coniugibus stantib.pro mr̃imonio; puta,qa iudex inquirit ex officio, vel tertius accusat; & tũc si concurrit fama cum cõfessione,videtur tex.no.in d.c.si duo,ꝙ debet separari matrimonium, & hoc voluit ista glos.hic respondendo ad contrarium illius c. † Abb. tamen dicit dispositionem illius ca.
7 processisse de iure antiquo,quãdo prohibitio ꝓiugij extendebat̃ ad 7.gradũ; quia probatio ꝓsanguinitatis nõ poterat de facili haberi vsque ad aliũ gradũ, sufficiebat fama de impedimẽto ꝓsanguinitatis cũ ꝓfessione ꝓiugũ, sed cũ hodie ꝑhibitio sit restricta ad quartũ gradũ,vt in c.non debet,ꝫ.ti.proxi. debet aliter probari cõsanguinitas prout habetur in c. licet ex quadam,de testi.D.Ant.admitit dictum Abb. cum agitur de impedimento consanguinitatis. sed vbi ageret̃ de alio impedimento clandestino, puta de affinitate illicitè ꝫcta, putat sufficere famam cum confessione coniugũ. ſatis hoc dictũ vltimũ placet,sed puto, ꝙ etiam in primo casu, sufficeret fama cũ confessione coniugũ Nõ ob.dictũ Abbatis,rõ,qa ex quo ꝓfessio emanat ꝑ stãtibus ꝑ mr̃imonio,nec est præsumptio collusionis,stãdũ eẽt ꝓfessioni ẽt sine fama qa nõ est ꝑsumptio,ꝙ quis confiteat falsum contra se,l.fi.C.arb.tute.Et hoc voluerunt cõiter Doc. in d. c. attestationes, & Host.hic. fortius ergo valet cofessio, quando habet concomitantiam famæ,nec ob.l.licet ex quadam;quia loquitur; quando non adest confessio coniugum stantiũ pro mr̃imonio; ita quod indistinctè intelligerẽ rex.in d.c.si duo. Aut alter eorũ tantũ confitet̃,matri.& tunc aut ille, qui confitet̃, stat contra mr̃i. & nõ valet,etiam si concurrat fama per rationẽ supradictã. Aut confitetur ille,qui stat pro matr.& tunc dicit d.Ant.ꝙ si allegat turpitudinẽ suã,nõ probat, etiam cũ fama, alleg.no. per Arch. in d. c. si duo. Sed certè Archid. etiam infert contrariam opin.& illam puto veriorem, quia vbi agitur de periculo animæ, auditur allegans turpitudinem suam, vt ple-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum,qui dicunt affinitatem præcessisse,etiam si rumor vicinæ consentiat.*
2 *Matrimonium non ab homine,sed ab ipso Deo dependentiam habet.*
Confessio coniugũ quare matri.non noceat?quandoque tamen nocet.
3 *Rumor vicinię,quid sit.*
Fama quid sit.
Medietas,venit appellatione partis.
Pars aliqua,quid importat.
4 *Matr.separatur propter affinitatem præcedentem;etiã ex illicito coitu.*
5 *Matr.ex quorum dicto,seu confessione impediatur,& dirimatur.*
6 *Fama per se non sufficit ad dirimendum matrimonium;nisi cum alijs currat adminiculis.*
7 *Consanguinitas quomodo probetur hodie; quia est restricta ad quartum gradum.*

CAP. V.

a 1 SVper eo. [a] † Non separat̃ mr̃imoni.ad confessionẽ coniugũ,qui dicunt affinitatẽ ꝑcessisse:ẽt si rumor vicinię consentiat, & casus multũ allegabilis.Primo ponit quæstionẽ cundo solutionem,ibi,tuæ.Casus lit.Quidam contraxit trimonium cum quadam muliere,& tam ipse,quã vxor fitebat̃,ꝙ quandam consanguinẽã vxoris suæ,antequã ea contraxisset,carnaliter cognouit;& aliqua pars vicinæ lud acclamabat,quærit̃ an sint separandi. respon. qđ pp rũ confessionẽ tm̃,vel rumorẽ viciniæ,separari non debent quia multi quandoque colluderent adinuicẽ, & ad consionẽ incestus facilè ꝑsilirent,si ꝑ eorũ confessionẽ crederẽ separari.& rumor vicinię non est adeo validus, ꝙ bene c iuncti,debeãt separari;nisi rõnabiles,& fide dignæ ꝑbatio
2 accedant.B. † No.1.regulã, ꝙ ad confessionẽ coniugũ ꝑ mr̃imoni.non debet fieri matrimonij separatio. Et rõ hu
b dicti est,ꝙ matr.nõ hẽt depẽdẽtiã ab hoie,sed ab ipso Deo recipit indissolubilitatem.33.q.3.c.quos Deus coniunxit. 35.q.10.in c.1.iõ confessio non nocet,cũ principaliter
3 fit contra confitentẽ. † Secundo no.ibi,aliqua pars vicinæ iuncto ver.rumor,ꝙ rumor viciniæ ꝑprie dr̃,cũ aliqua ꝑs vicinię aliquid asserit;&in hoc differt rumor à fama;nam ma ꝑprie,est,quã do tota ciuitas,seu vicina, vel maior ꝑs
c reclamat,vt no.in c.inquisitionis, in fin. ꝫ. de accus.rumor aũt est,quando aliqua ps clamat,puta tertia, vel quarta ꝑs
d nã licet appellatione partis veniat medietas, [d] vt in c.2. spon.

ADDITIONES.

a Super eo.Quod talis confessio præiudicet, si concurrat cum eo fama nere videtur Arch. in c.si duo. 35. q. 6.secus dicens de rumore. Bal Bellen.
b Sed ab ipso Deo.Adde istum in c.fi.& ibi remissiue posui in apost.ad i in ver.iure diuino,in fi.c.supra de spon.duorum.
c ¶Rumor.Ale.in l.de minore.§.plurium. ff. de quæstio vide singulare Bar. in l.Pacumenius. ff.de hær.inst.gl.in l.3.§.eisdem, de testa.per di.Flor.& Host.in c.qualiter,& quando.infra de accu.
d ¶Veniat medietas.Adde videre de hoc Ant.Corſ.sing.suo 203.in ver. vbi ferme in terminis,& ibi quid veniat appellati.partis,& quid datur dictio aliqua,vt hic,quod tamen limitabis per eum. s. nisi adiuncti apparet non posse intelligi de particula aliqua,seu medietas partis,vt plene per Bar.in l.interdum.ff.de hær.institu.de quo etiam in apost.ad istum in c.pastoralis.nu.11.in ver.bona glos.in cle. vnic. of.dele.Zach.

spon.de deci.lib.6. & in l.nomẽ filiarũ.§.portiones.ff. de ver. sig.tamen vbi adijcitur verbũ, aliqua tunc verificatur in qua libet minima particula;quia dictio aliqua, restringit,de quo vide bo.gl.in cle.1.de fo.comp.quã tenebis ad hoc menti. Et sic intellige gl.hic,qui dicit aliud est fama,aliud rumor, & ꝙ in minus se hẽt rumor,quã fama, & similem gl.habes, in c.si

4 duo. 35.q.6.† Vlt.no. ꝙ mr̃imoniũ separat̃ pp ꝓpinquitatẽ

5 p̃cedentẽ ꝫctu,etiã per illicitũ coitũ.† In gl.1.in fin.no.bene istã gl. & expediendo hanc materiã cum gl.fi.distingue plene sic,cum quęrit̃,nunquid valeat confessio coniugũ in cã mr̃i moniali, aut agitur de matrimonio ꝫhendo, aut de iã contracto. primo casu sola fama de impedimẽto sufficit ad impediendũ matrimoniũ,ẽt si in sponsalib.interuenisset iur̃m, tex.est no.in c super eo.ꝫ.ti.ꝑx.Itẽ ad dictũ vnius,scilicet tertij impedit̃ mr̃imonium ꝫhendum, si non interuenit iur̃m, vt est bo.tex.in c.præterea.il 2.de spõ.& in c.super eo,de testi. Et ex illis duob.c. vr̃ inferẽdũ, ꝙ plus probet fama, quã vnus testis.qa (vt dicit) sola fama impedit, ẽt si interuenit iur̃m; secus in dicto vnius.Sed ego crederẽ, ꝙ si vnus testis oĩno inter ger ꝓfiteret impedimẽtũ,impediret mr̃imoniũ, ẽt si iuramẽtũ interuenerit, qa vnus testis nõ minus ꝑbat, quã fama, ad hoc,ꝙ no.in c.veniens de testi.& in.c.1.de app.facit ca.super eo.s.1.ꝫ.de testi.vbi videt̃ quasi casus.Et ad c.præterea,respõ deo,ꝙ ille testis non erat omnino integer; tũ quia allegabat turpitudinẽ suam; tum qa deponebat sine publicatione sui nominis, contra c.2.de testi. Aut sponsi confitẽtur impedimentum, & puto sufficere eorum confessionẽ ad impedien dum matrimonium, etiam si interneniss̃et in sponsalibus iurametum.Ratio,quia cum possint sibi remittere illam obligationem iurat̃,vt in c.2.respon.præsumptio est,ꝙ nõ cõfiteãtur falsum,& sic restringo istũ tex. vbi agitur de ꝫcto matrimonio; & sic proprie loquit̃. Aut alter ex sponsis ꝓfitetur impedimentũ;& tũc aut ꝓfitet̃ ille,qui stat ꝫ sponsalia, & non puto sufficere,quia confessio per se nõ valet. 14.q.2.in prin. Et si diceremus cõtrariũ, facile dissoluerent̃ sponsalia;cũ appetentes separationẽ cõfiterentur impedimentũ. Aut ꝓfitetur is,qui stat pro sponsalibus;& tũc sufficit eius ꝓfessio, arg. c.attestationes,& quod no.ibi Host.ꝫ.de despon.impu.Secũdo casu principali,cũ agit̃ de contractu, dic, ꝙ aut confessio tendit ad separationem;thori, & valet confessio contra confitentem;vnde, si vxor confitet̃ adulteriũ, sibi præiudicat, vt in c.ex literis, de diuor. quia per hoc nõ separatur vinculum matrimoniale. Aut confessio fuit super subst̃atia vinculi mr̃i monialis;& sic ꝓ mr̃imono valet,dũmodo nõ veniat in prę iudiciũ alterius matrimonij, de quo ꝓstat, vt le. & no. in c.2. de clan.despon Aut ꝓfessio fit ꝫ matrimonium; & tunc aut coninges ꝓfitentes,stant ꝫ mr̃imoniũ; & non valet cõfessio; eſt pro confitentibus.† Fama tamen per se non sufficit ad dirimendum matrimoniũ,vt in d.c.si duo, & hoc tenuit hic d. Ant.ꝙ satis placet,& sic limita istud c.si duo.Aut cõfessio fit à coniugibus stantib.pro mr̃imonio; puta,qa iudex inquirit ex officio, vel tertius accusat; & tũc si concurrit fama cum cõfessione,videtur tex.no.in d.c.si duo,ꝙ debet separari matrimonium, & hoc voluit ista glos.hic respondendo ad contrarium illius c. † Abb. tamen dicit dispositionem illius ca.
7 processisse de iure antiquo,quãdo prohibitio ꝓiugij extendebat̃ ad 7.gradũ; quia probatio ꝓsanguinitatis nõ poterat de facili haberi vsque ad aliũ gradũ, sufficiebat fama de impedimẽto ꝓsanguinitatis cũ ꝓfessione ꝓiugũ, sed cũ hodie ꝑhibitio sit restricta ad quartũ gradũ,vt in c.non debet,ꝫ.ti.proxi. debet aliter probari cõsanguinitas prout habetur in c. licet ex quadam,de testi.D.Ant.admitit dictum Abb. cum agitur de impedimento consanguinitatis. sed vbi ageret̃ de alio impedimento clandestino, puta de affinitate illicitè ꝫcta, putat sufficere famam cum confessione coniugũ. ſatis hoc dictũ vltimũ placet,sed puto, ꝙ etiam in primo casu, sufficeret fama cũ confessione coniugũ Nõ ob.dictũ Abbatis,rõ,qa ex quo ꝓfessio emanat ꝑ stãtibus ꝑ mr̃imonio,nec est præsumptio collusionis,stãdũ eẽt ꝓfessioni ẽt sine fama qa nõ est ꝑsumptio,ꝙ quis confiteat falsum contra se,l.fi.C.arb.tute.Et hoc voluerunt cõiter Doc. in d. c. attestationes, & Host.hic. fortius ergo valet cofessio, quando habet concomitantiam famæ,nec ob.l.licet ex quadam;quia loquitur; quando non adest confessio coniugum stantiũ pro mr̃imonio; ita quod indistinctè intelligerẽ rex.in d.c.si duo. Aut alter eorũ tantũ confitet̃,matri.& tunc aut ille, qui confitet̃, stat contra mr̃i. & nõ valet,etiam si concurrat fama per rationẽ supradictã. Aut confitetur ille,qui stat pro matr.& tunc dicit d.Ant.ꝙ si allegat turpitudinẽ suã,nõ probat, etiam cũ fama, alleg.no. per Arch. in d. c. si duo. Sed certè Archid. etiam infert contrariam opin.& illam puto veriorem, quia vbi agitur de periculo animæ, auditur allegans turpitudinem suam, vt plene dixi in capitu.cum super,de consess.præben.Item ex quo iste stat pro matr.& confitet̃ contra se,non est præsumptio, ꝙ dicat falsum, vt no.in d.c.attestationes. maximè cũ fama adiuuet suã assertionẽ.Et ex prædictis habes plene hãc materiã, an & quando valeat cõfessio coniugũ,vel alterius ex eis, contra coniugium, & nõ habes alibi materiã ita collectam.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non soluit sponsalia de præsenti.*
2 *Restitutionem petere potest alter coniugum etiam ante consummationem ad sui quasi possessionem.*
3 *Mulier potest inuita cognosci.*
Carnalis copula violenter extorta, non firmat matrimonium contra metum præcedentem,& quid sequatur.si vis fuit conditionalis.
4 *Adulterium committitur cum sponsa de præsenti, nondum cognita; & quid de sponsa de futuro.*
5 *Vxor sicut dimitti potest à viro propter fornicationem, ita & ipsa ex eadem causa virum dimittere potest.*
Maritus,& vxor ad paria iudicantur.
6 *Illicitus coitus etiam affinitatem inducit.*
Maritus, & vxor si affines sunt matrimonium exercent ad petitionem illius,qui non fuit affinitatis conscius.
7 *Papa non astringitur sequi diffinitionem suorum prædecessorum, nec debet sequi si eam non putat iuridicam.*
8 *Maritus an possit obijcere vxori adulterium, de quo ipse fuit causa,& quæ causa sit sufficiens.9.*
9 *Præsertim,quid importet.*
10 *Affinitas quid sit.* (potuit inchoari.
11 *Factum legitimæ retractari non debet, licet casus sequatur à quo non*

CAP. VI.

1 DIscretionem. † Affinitas superueniẽs nõ dissoluit spõsalia de præsenti.Communis diuisio. Secũda,ibi, nos igitur. Et in prima dicit mulierem ad continentiã inducendã. Secunda,ibi,ꝙ si forsitan: dicit quid iuris, si ad hoc non potest induci. Tertiò soluit tria obstacula. Casus literalis. Quidã contraxit matrimoniũ cum quadã per verba de præsenti;& antequam eam cognosceret, tradidit, inquantũ potuit renitentem,& inuitam cuidã suo consanguineo in vxorem; & ille accepit, licet inuitã;sed mulier,quã cito fuit reddita libertati,aufugit ab ipso,& primo viro restitui postulauit,q̃rebat̃,ant deberet illi restitui? respõ.Pa.ꝙ viro pro tã turpi facinore, grauis pœnitẽtia debet imponi, & mulier monẽda est ꝓpter publicã honestatẽ,vt nec primũ repetat,cuius ꝓsan guineus eã cognouit licet inuitã; nec redeat ad secundũ,cui propter adulterium,nõ põt se commiscere: sed in cõtinẽtia maneat, donec primus vir viã vniuersæ carnis fuerit ingressus.si aũt ad hoc induci nõ poterit,prior vir cogat̃ eã recipere,& mr̃imoniali affectione tractare;nec põt ei adulteriũ ob ijcere,ꝙ eã adulterandã tradidit, præsertim inuitã;licet dicat in euang. ꝙ ꝓpter fornicationẽ vir dimittere põt vxorẽ, nõ tamen propter eandem causam vir semper potest dimittere vxorẽ,nec vxor,virũ:cum possit per exceptionẽ, vel replicationẽ repelli.& affinitas superueniẽs mat. ei obesse nõ debet qui conscius,seu particeps huius iniquitatis nõ fuerit,cũ iure suo sine culpa nõ debeat defraudari. Ale.tamẽ in simili ca
2 su dicit distinguẽdũ,prout sequit̃. B.† No.ibi,restitui postulauit,ꝙ etiã ante consummationẽ mat. potest alter coniugũ petere restitutionẽ alterius,si habuit illius quasi possessionẽ, & hoc tene mẽti. nã bene facit ad no. per Doc. in c.ex parte,
3 de rest.spo.† Secũdo no. ibi licet inuitã cognouit, ꝙ mulier
a põt inuita cognosci. [a] Ex quo arguo,ꝙ talis copula violenter extorta,nõ firmat mat.ꝫ metũ præcedentẽ, & facit optimè ad id, ꝙ dixi in c.ꝑsultationi, ꝫ.de spõ. & hoc est iudubitatũ, vbi interuenit vis præcisa,vt puta, qa detẽta per alios,vel liga ta,fuit cognita.Quid autem,si interuenisset vis cõditionalis? dic,vt no.in c.is,quĩ fidẽ,de spõ.vbi per Io.An.vbi tenuit hoc non excusare mulierẽ,sed d.An.ibi contra,respectu mat.cõualidandi,& hoc vltimum puto verius? quia nõ reperit̃ liber cõsensus, qui requirit̃ in matr. vt in c.cũ locũ, & c.Gẽma,de
4 spõ.† Itẽ no.ibi,præter reatũ adulterij, iuncta gl.ꝙ adulteriũ
b cõmittit̃ cum spõsa [b] alterius de præsenti; licet nõdũ cognita;& idẽ videt̃ cũ spõsa de futuro, saltẽ ad hoc,vt spon. & vir possit accusari de adulterio,ꝑ tex. no.in l.si vxor.ff. de adult. vbi. dr̃,ꝙ nec matrimoniũ, nec spem mr̃imonij violare licet quatenus dicit de spe, loquit̃,ꝑprie in sponsalibus de futuro, & hoc etiã voluit gl.in c.quemadmodũ,de iureiur.licet contrarium

ADDITIONES.

a ¶Inuita cognosci. Nunquid vxor cognita per vim, inuito marito, possit ingredi monasterium,tradit Fel in c. pe.in prin.supra, de prob.Seb.Sap.
b ¶Cum sponsa.Ex quo infertur,quod dispositio c.plerunque.ꝫ.de do.inter vir.& vxor.habet locum etiam in sponsa.facit gl. cum qua communiter transeunt Doc.in d.c.plerunque.

Universidad de Deusto
Biblioteca

trarium tenuerit hic d.Car.allegando pro se gl. in ca.qdam.
5 27.q.2.sed primum puto verius. † Item not.q sicut maritus
potest dimittere vxorem propter fornicationem;ita ecõtra
mulier maritũ,no.n.in hoc iudicantur ad imparia,q clarius
6 probatur in c.apostolis.3 2.q.8.& in c. 1.vt lite nõ cont.† Itẽ
no.ibi,sed nec affinitas,tex.apertissimũ, & nescio alibi ita cla
rũ,q copula ẽt illicita,inducit affinitatẽ;& habes hic casum,
a in quo maritus,& vxor sunt affines; [a] & nihilominus exer-
cetur matrimoniũ ad petitionẽ illius,qui non fuit affinitatis
7 conscius.† Vltimo no.Papã non arctari ad sequendã diffini
tionẽ suorũ pdecessorũ,nec dẽt sequi,si eã non putat iuridi-
8 cã.†In gl.1. in fi.aduerte,quia intrat materiã,nunquid mari
b tus possit obijcere vxori [b] adulteriũ, cui ipse occasionẽ de-
dit?& alleg.pro & ℨ,& non fuit ausa firmare pedes. d.An di-
c xit,q si vir est occasio delicti [c] mulieris inuitæ, non imputa-
tur mulieri,vt hic.Si vero fuit occasio mulieris non inuitæ,
& tunc quoad Deũ non fuit excusata; ex quo non cõpelle-
batur,sed quo ad virũ est excusata,vt ℨ eũ possit replicari. &
hæc distinctio videtur de mente Io. And.& Host.qui referũt
quæstio.Bar.Brix.de quodã ægrotante,ad cuius preces vxor
concubuit cũ medico,nũquid possit vxori adulteriũ obijce
re,cõcludit q nõ,ex quo ipse fuit causa,& vide gl. 32. q.7. in
c.cõcubuisti .Sed ego adderẽ vnum membrũ ad illã distin-
ctionẽ,q aut vir fuit cã immediata adulterij mulieris; & tũc
non põt sibi obijcere adulteriũ,vt hic; aut fuit causa media-
ta,puta quia vxor deserta à viro,cõmisit adulterium,& tunc
non sufficit illa occasio:quia est nimis remota, vt videt pro-
bari in c.significasti,de diuor. & ita potest gl. intelligi in c. si
tu abstines.27.q.2. & per hanc distinctionẽ reducer ẽ istã gl.
9 ad cõcordiã,vide in simili bo.gl.in c.de cætero,de homi.† In
gl.in ver.præsertim,ibi,tñ aduerte, qa hæc expositio impro
priat tex.vnde licet vxor nõ sit excusata,quoad Deũ;ex quo
non fuit inuita; & sic loquũtur iura allegata in gl. tñ quoad
maritũ est excusata,& tex.proprie loquitur de marito est ex
cusata,& text. proprie loquitur de marito.vnde hicest casus
apertus, q maritus nõ potest vxori obijcere adulterium, si
ipse fuit auctor adulterij;licet vxor fuerit spontanea; nã di-
d ctio præsertim, [d] proprie sumpta ponit idẽ in casu ℨrio, vt
10 no.in c.auditis,de ele.& in c.quonia,vt lite nõ conte.† In gl.
in ver.nec affinitas.in fi.gl.nõ rñ.ad ℨria.Io. An. remittit ad
e arborẽ consanguinitatis. dic q quoad impediendũ [e] matri-
moniũ,oritur affinitas;& sic loquitur c.de illo,&c.super eo.
ℨ.eo.& tenet gl in §.affines,alleg.p ℨrio , quæ allegat ad hoc
istum tex. sed quoad alios effectus procedat contrarium ;&
hoc plus placet,quàm dictum dom.Anto.qui dicit q lex so-
lum dicit,q affinitas est quædã propinquitas ex nuptijs pro
ueniens;vnde non loquitur ille tex.negatiuè,sed affirmatiuè
non.n.sequitur q alio modo non possit affinitas ℨhi.sed cer
tè responsio nõ est bona quoad totũ illum tex.vt patet ibi in
tex.§.affines.nam loquitur negatiuè,s.qñ non ℨhitur,nisi ex
11 nuptijs;ideo intellige,vt ℨ.dixi.† In gl.in ver.officere,in fi.dic
vt no.in reg.factũ legitime,de reg.iu.li.6.& in l.si à me,alle.in
gl.ℨriũ factũ erat inchoatum, non autem perfectum ; ideo
irritatur,si deuenit ad eũ casum,à quo nõ potuit hẽre prin-
cipium.hic vern matrim.erat perfectum ex consensũ de præ
senti,ideo non irritatur ex affinitate superueniente.

ADDITIONES.

a ¶Affines.Nunquid autem statutum faciens mentionem de affinib. habeat locum in marito,& vxore,qui proprie nõ sunt affines,vide Pau. de Cas. in l.1.C.vnde vir,& vxor,& in l.maritus, C.de procur.Seb.Sap.

b ¶Obijcere vxori.No.hic,vtrum maritus possit obijcere vxori adulterium quando ei dedit causam adulterandi.caue tamen ne decipiaris,quia Abbas hic iudicio meo infideliter recitat dicta An. & ideo vide ipsum originaliter.Bar.de Bellen.

c ¶Occasio delicti.No.hic de expositione leuocinij, de qua vide omninogl. in c.nihil vtiq; 32.q.6.& quod no.in l.cum mulier.ff.sol.mat.& Sal.in l. quoniam Alex.C.de adul.& per to.illam legẽ.& quot modis dicatur cõmitti lenocinium,vide gl.32.q.1.c.apud misericordiam. §. crimen, per Sal.in l.crimen,circa prin.C.de adul.vbi etiam ponit aliã pulch. q.in materia lenocinij,& vide omnino quod scripsi post gl.in d. §. crimen, ver. sed ego adderem vnum membrũ,ibi, quod aut vir fuit causa, &c. Adde etiam gl.in c.de pudicitia.32.q. 5.Bar.de Bellen.

d ¶Dictio,præsertim.Adde gl.in l.illud,in ver.non ita,& ibi Ho.ff.ad l.Aqui. & in l.quod si minor.§. restitutio.ff.de min.dixi de ista dictione in apost. ad istum in c.licet ex suscepto,nu. 9.in ver.litera præsertim, supra,de foro.compe.Zach.

e ¶Impediendum.Istam solu.habuerunt,canonistæ à gl.in d. l.non facile.§. affines.ff.de gradibus.Et ex hoc credo,quod stante statuto,quod de quæstionibus inter affines fiat compromissum , quod si habeo quæstionem cum aliqua,cuius consanguineam illicito coitu cognoui,non cogar cõ promittere, quia non dicuntur affines , nisi quoad prohibitionem matrimonij.Bar.de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula cum puella.7.anno dirimit matrimonium , postea cum consanguinea contractum.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis,oritur ex attentatu copulæ cũ sponsa.7. annorum.2.*
3 *Impedimentum publicæ honestatis solum oritur ex sponsalibus,cũ puella post 7.annum completum.*
4 *Affinitas non oritur ex extraordinaria pollutione;& necesse est, quod interueniat seminis commistio intra clausura pudoris.*
5 *Semen vtriusque,an sit necessarium ad affinitatem causandam; & prolem procreandam,seu ad matrimonium consummandum.*

CAP. VII.

1 FRaternitati. † Legitur duob⁹, modis, sc. vnum intellectũ.h.d. Ex spo-
salibus ℨctis cum puella,quæ nondũ complenit ptenniũ, interueniente copulæ attentatu, oritur publica honestas, impediens matrimoniũ ℨhendum cũ consanguinea,ſm aliũ intellectũ hoc intendit. Copula carnalis habita cum puella.7.an. dirimit matrimonium post ℨctum cum consanguinea.Cõmunis diuisio.Secũda,ibi, uortij.Casus lit.Quidã ℨxit spõsalia cum quadã puella. 7. quam polluit extraordinaria libidine, postea ℨxit matrimoniũ cũ sorore ipsius,postmodũ vero archiepiscopus Bitinus,cum de hoc ad ipsum quæstio esset delata diuortij lit sentẽtiam inter eos, quam dominus Papa approbauit.
2 † Op.ℨ literam, & videtur nullo modo posse de iure prodere, aut. n. ex publica honestate fuit separatũ matrimoℨctũ cũ sorore, & vr hoc ℨ c.literas,& c.accessit,de desponimpub.nam publica honestas solum oritur ex sponsalibꝰ tractis post completũ septennium;ante.n. cum matre puellæ potest ℨhj matrimonium,vt ibi. Aut ex affinitate orta libidine extraordinaria & hoc etiam stare non potest: q affinitas non ℨhitur,nisi perfecte mulier cognoscatur;ita interueniat sanguinis,seu seminis cõmistio,vt est bonus tex in c.lex diuinæ constitutionis.17.q.2. ad idẽ bonus tex. cu
a gl.in c.extraordinaria [a] pollutio.33.q.3.vbi dr,q licet quis gnouerit puellam circa naturalia; ex quo tñ copula nõ habita intra clausurũ pudoris non oritur affinitas cũ cõguineis puellæ,vnde nõ obstãte ista pollutione extraordinaria potest ducere cõsanguineã puellæ in vxorẽ.Sol.merito ℨrij hoc c.legitur duob.modis,vt præmisi . primo,q ptrimoniũ fuit hic separatũ,non propter affinitatẽ, sed pter publicam honestatẽ, quæ insurrexit ex sponsalib. ℨcum sorore;& tunc secundum Io. And. hoc c. non facit. sed tu aduerte, aut. n. illa sponsa compleuerat septenn & tunc intellectus est in dubius per c.sponsam,& c.ad audiam, ℨ.de sponsa.nec esset tunc necesse ponderare extradinariã libidinem;quia sola publica honestas sufficeret,vt dictis iuribus , & ideo intelligo tex. q illa nondũ cõpleuerat septennium; & tunc ad contraria dic,q interuenientib. duobus, s.sponsalibus contractis cum proxima septenn & extraordinaria libidine, oritur publica honestas ; non est honestum,vt quis ducat in vxorem consanguineã p
b læ,cum qua ℨxit spõsalia, & eam extraordinaria libidine luit,& facit [b] ad tex.in eo,q spõsalia de se non sufficiẽt dirimendũ matrimoniũ , sed ponderatur ẽt extraordinaria libido,& iste intellectus extendit.c.literas, prælleg.& est formis cũ intellectu c.inuenis, ℨ. de spon. Sed ſm intellectũ ibi tenui,multũ differt à decisione istius tex. nã ibi puella fuerat ducta in vxorẽ,& conducta in domũ viri,nec cobat de attentatu , sed præsumebatur . hic vero fuerunt ℨsponsalia,& præsumebatur copula;& sic ponit casum ꝺ no diuersum. Secundo legitur iste tex. q affinitas fuit cadirimendi hoc matrimoniũ;& tunc ad ℨrium dic,q ex puella apparet cognita,præsumitur, q maturè potuerit gnosci,nisi doceatur ℨrium;& tunc oportet intelligere q fuit extraordinaria libido,i.extraordinarium.& in solitempus pubertatis,& tũc cessant ℨria, quæ procedunt,
3 libido fuit extra clausurum pudoris. † Et hinc sumpta sione dicit Innoc.q nisi detur commistio seminis vtriusintra claustra pudoris,nõ causatur affinitas, nec cõsummatur matr.vnde nõ sufficeret emissio seminis vnius.Ponig plũ in frigido qui potest prouocare mulierem ad semiemissionem;non tamen per hoc erit matrimoniũ consc matũ,vel contracta affinitas,ex quo alter nõ est potens matrimonium, & idem dicit econtra respectu mulieris. opi.Inno.non multum placet Host.quia de facili nõ probari emissio seminis vtriusque, nisi forte generatã p le;quia tunc satis constat de commistione seminis vtriusper hoc videtur sentire Host. quod ad generationem pnecessario concurrat semen vtriusque, quod quidam

ADDITIONES.

a ¶Extraordinaria.Io.And.in arbore affinitatis.

b ¶Facit.Et ista est communis lectura,secundum Car.Alex.hic in fi.

c ¶Non est potens.Vtrum ad generationem prolis necessaria sit emissio minis tam in viro,quam in muliere,adde quod no.gl.in c.hi quis Bart.de Bellen.

ci tenuerunt;sed (vt audio) cõis opi.medicorũ est in contrariũ.s.vt semen mulieris necessario nõ cõcurrat ad generationẽ,& ob hoc maximè dicit Fed.consi.240.q ad cãndã affinitatẽ,seu ad matrimoniũ consummandũ necessario non requiritur,q mulier emittat;sed satis est, q viri semen sit cõmistum naturæ vxoris. Ex contrario. n. sequeretur magna absurditas.nã pone,q per annũ mulier nõ emiserit, tñ concepit ex semine viri & peperit.absurdũ esset dicere ſm Host. q matrimonium non sit cõsummatũ,vel affinitas sit contracta,& hæc opi.satis placet,data habilitate vtriusque ad ℨctum matri.& per hæc habes præ cæteris hoc c. clare lectũ.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens etiam ex illicito coitu soluit sponsalia de futuro & priuat facultate contrahendi matrimonium. 2.*
2 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium de præsenti , sed soluit sponsalia contracta cum impubere,etiam per verba de præsenti.*
3 *Sponsalia contracta per verba de præsenti cum impubere non matrimonium,sed sponsalia de futuro iuris interpretatione dicuntur.*
Incestuosus matrimonium contrahere non potest,sed si contrahit,tenet videlicet cum extraneis,sed non cum propinquis.
Ignorantia in aliquo excusat.

CAP. VIII.

1 EX literis. † Affinitas superueniens rũpit spõsalia de futuro,vel latius sic . Affinitas causata ex copula illicita,rumpit sponsalia præcedentia;& priuat facultate cõtrahendi Matri.Cõmunis diuisio.Secũda ibi,nos aũt.Casus lit.Quidam G.noĩe cõtraxit spõsalia cũ quadam puella intra nubiles annos , & postmodũ matrẽ puellæ carnaliter sæpe cognouit: postea puellã ipsã carnaliter tractauit adultã , & hoc notoriũ erat. petijt ẽps loci,illi viro ,puideri;& vtrũ ipsa mulier posset cũ alio viro ℨhere?dominus Papa, dicto viro pœnitentiam fecit ℨniungi,mandans episcopo,vt illos dẽat abinuicẽ separare, & mulier alteri viro non nubat,si postq̃ sciuit delictũ viri,& matris,ei nõ erubuit cõmisceri.vir , & mater ipsius mulieris non debent ad alias nuptias cõuolare,sed continenter viuere debẽt,& suũ flere delictũ,si de lapsu carnis non timeatur
2 ipsorũ. B. † Op.cõtra tex.ex quo.n.filiã desponsauit in vxorẽ,vt dr in text,non potuit eã amplius dimittere,pp affinitatẽ superuenientẽ ex psona matris;qa affinitas superueniens nõ dissoluit matrimoniũ,licet nondũ cõsummatũ , vt in c.
a discretionẽ, ℨ.c.Sol.dic, q tex.põt intelligi dupliciter, [a] primo;q desponsauit puellã in vxorẽ,id est, ℨxit per verba de p̃senti;& tunc ad ℨriũ dic,q ex quo ista puella nondũ erat nubilis,non esse potuit matrimoniũ inter eos:sed iuris interp̃tatione fuerunt sponsalia de futuro,vt in c.vnico , de despõ. impube.lib.6. & antequã puella pueniret ad ætatẽ legitimã, sponsus cognouit matrẽ puellæ; & sic spõsalia fuerunt sub-
b lata [b] per affinitatẽ superuenientẽ; qa ꝓmissio matrimonij
3 nõ põt adimpleri,vt in c.2. ℨ.eo.† Secundo põt intelligi,qd iste desponsauit puellã in vxorẽ,scilicet futurã;& sic mente, & verbis fuerũt ista spõsalia de futuro, q̃ tolluntur ex affinitate superueniẽte ex persona matris,& hunc intellectũ sentit gl.& gl.in ver.separatis.Et ex his patet decisio ad totũ tex. nã mater,& vir nõ possunt amplius ℨhere propter crimẽ incestus,q cõmiserunt;si tñ cõtraherent de facto, teneret matrimonium,intellige,cũ extraneis,vt in c.transmissæ, ℨ.eo.nã inter se non teneret matrimoniũ propter affinitatẽ ex psona puellæ,& publicã honestatẽ ortã ex spõsalibus cum filia. sponsa vero potetit ℨhere cũ alio,si non fuerit particeps iniquitatis,vt quia admisit istum virũ ignorando , q prius cognouisset matrẽ;secus autem si fuerit conscia,vt in litera.

ADDITIONES.

a ¶Dupliciter.Secundum Ioan.Andr. & Tanc. non est attendendum per q̃ verba fuerit desponsata:cum puella erat innubilis;quia semper intelliguur de futuro.cap.vnico de desponsa.impube.in 6.Innocen. hic tenet contrarium.

b ¶Sublata.Adde Bar.& Dy.in l.miles.§.quæritur.ff.ad l.Iul.de adult.& in l. si vxor.§. si minor,eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Conuersatio,& cohabitatio virorum,& mulierum, est valde periculosa, & ideo vitanda.*
2 *Peccatum luxuriæ,an sit maius cum pulchra,vel turpi?*
Peccatum,an maius committatur cum sorore sponsæ,ante,vel post cõtractum matrimonium , vel cum ipsa sponsa post affinitatem subsequentem in vxorem ducta.

CAP. IX.

VEniens. Idem quo ad ti.dicit,quod decretalis supra proxi.prima pars narrat factum.Secunda respondet,ibi,cum igitur.Casus lit. Quidã E.nomine cõtraxit spõsalia cũ quadã puella iuramento interposito,q eã duceret in vxorẽ, quãcito illa ad legitimã peruenerit ætatẽ,pater puellæ eũ recepit in domũ,dictus E.sorori spõsæ ipsius carnaliter se coniũxit. postmodũ ad instantiã amicorum suorũ puellã illã in vxorẽ accepit,& postmodum,qñ facultas sẽ offerebat , cognoscebat vtranque.postea vero ad cor rediens,consiliũ suæ salutis perijt sibi impendi. Archiepiscopus suus , misit eum ad do. Papã,& ipse super hoc scribit eidẽ,dicens cum non solum à malo,sed ab oĩ specie mali præcipiat Apostolus abstinere ; mãdat,q prædicto E.pro tãto excessu pœnitentiã compet en tẽ imponat,& moneat illum,& consulat ei,vt de cætero ab-
1 stineat ab vtraq;,q inferius apertius declarabitur.B.† No.q periculosa est sexuum commistio,ideo vitanda ẽt inter affines;ad hoc c.mulieris,iuncta gl.de iud.li. 6. & alibi dicit tex. q cohabitatio intercipit adulteriũ, vt in cap. diffinimus. 18, qõ.2.Quæro,cũ qua plus iste deliquit(Vin.dicit, quod quoad Deũ,vbi magis contempsit,sed quoad ecclesiam videt magis deliquisse cũ illa; cũ qua sponsalia non contraxit, & no. primo dictum Vin.qđ in decernenda quantitate reatus quo ad Deum;attenditur principaliter cõtemptus peccatorũ,& non qualitas peccati;& idẽ voluit gl.in ca.cũ quidã, ℨ.de iure iur.vbi plene dixi,& in c.homo christian⁹.40.dist.& sic debes decidere q̃stionem tactã.14.q.vlti.c.fi.vbi formatur quæstio
2 vtrum cũ turpi,vel cũ pulchra magis peccetur? In glos.1.in fi.vel potes intelligere textũ proprie,& tunc dic,q licet à prĩcipio non tenuerint sponsalia ; tñ tractu temporis ex superuenientia tẽporis ætatis legitimæ,fuerunt ratificata , cũ iste
a puer habitaret in domo [a] sponsæ,vt in c.literas, iuncta gl. de
b desponsatione impube.& de istis ætatibus, [b] qualiter distinguantur,vide bonã gl.quã tenebis menti.in proœmio sexti.

ADDITIONES.

a ¶In domo.Adde videndum Ale.consi.cxlix.in v.vol.

b ¶Aetatibus.Vide gl.in l.hæreditatum.ff.ad l.Fal.Io.de Ana.in rub. de delictis pue.Bald.in l.si pater,de testa.in 6.colla.& in l.si infanti,C.de iure de liberan.
Adde meliorem glo.de iure,in l.inuiti.ff.de test.Cyn.Sal.& Doct.in all.l.si infanti,& Bal.in ca.1.col.1.de pace iur. fir.Zac.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens,non soluit matrimonium.*
2 *Affinitas superueniens inter maritum,& vxorem,priuat solum culpabilem,iure petendi debitum.*
3 *Impedimentum publicæ honestatis,non oritur ex illicito coitu,sed affinitas.*

CAP. X.

1 VAe fraternitatis. † Affinitas superueniẽs non dissoluit matrimonium.Cõmunis diuisio.Secunda ibi , nos igit Casus lite.Quidã matrimonio ℨcto,& consummato cũ quadã;eius sororem cognouit,q̃ritur, vtrũ possit exigere debitũ ab vxore,& soluere requisitus ? Respon. Pa. qđ vxor monẽda est,vt à cõmistione viri abstineat, & in cõtinẽ tia permaneat,donec vir eius mortuus fuerit , pp honestatẽ publicam;si aũt parere nolnerit,& talis fuerit , vt de lapsu timeat ipsius,vir poterit ei debitũ reddere,cũ affinitas post ipsum matrimoniũ inique ℨcta,illi nocere non debeat,q̃ę in
2 culpa nõ fuit.† No.q affinitas superueniens inter maritũ, & vxorem priuat solũ culpabilẽ iure exigẽdi debitũ;sed non absoluit eũ à reddẽdo debitũ,consiliũ tamen est, vt de cætero vterque abstineat,& cõtineat.& de hoc dic, vt le. & no.in
3 c.transmissæ,& in c.discretionẽ, ℨ.eo. † In gl.1.ibi,affinitate. Aduerte.& ideo gl.sic exponitur , quia ex copula illicita cũ affine,nõ oritur publica honestas,sed affinitas,vt in c.discretione,supra eod.sed publica honestas oritur ex cõtractu spõsaliorum,vel matrimonij,vt in c.vnico.de spõ.lib.6. & quod ibi no.vnde in casu huius,c.fuit orta affinitas ex copula cũ sorore vxoris,& nõ publica honestas, & ideo gl.fic exponit, & consimilẽ expositionẽ facit d.c.discretionem , sed potest dici,qđ licet non oriatur publica honestas, de qua in d.c.vnico,tamẽ honestum est,id est honestas expostulat;vt vxor nõ coniungat se viro,qui sororem suã turpiter cognouit,vnde vltra affinitatẽ hoc requirit honestas ; & sic potest stare tex. ꝓprie,qui in principio facit mentionem de honestate, & in fine de affinitate,& sic põt intelligi tex.in d.c. discretionem.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniẽs non soluit matrimonii præsumptũ,sicut nec verũ.*
2 *Pubertas potest multum præueniri.*
Puella.x.ann.quandoque potest mature cognosci.
3 *Carnali copula cum minore habita,præsumitur potentia coeundi.*
Potentia coeundi probari potest per aspectum corporis.
4 *Compelli possunt coniuges ad reddendum debitum.*
5 *Maritus exactus verbo,vel signo,tenetur reddere debitum.*
Exactus quid significat.

CAP. XI.

ORdanæ. Summatum est.ℨ.ca.proxi.In 1.parte mulieris petitio.In secũda cãe cõmissio,ibi.ea pp.Casus literalis.q̃dam puella Iordana

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto -BILBAO

Universidad de Deusto Biblioteca

nomine, quæ nondū cōpleuerat decimū annum, ℨxit cum quodā per verba de futuro, qui eā intra ſpatiū eiuſdem anni cognouit; poſtmodū matrē ipſius in vxorē accepit, & carnaliter cognouit eandē. vnde petebat dicta Iordana a d. Pa. ſibi ſuper hoc prouideri, cū ſine ſua culpa viro priuari non debeat, nec ipſa valeat ℨtinere: mandat Pa. epō dieç. q ſi res ita ſe hēt, vtruq; ipſorū moneat, & inducat ad perpetuā cōtinentiā obſeruandā. quod ſi ad hoc induci nequiuerint, iniũcta pœnitentia cōpetenti viro, eū per cēſurā ec. cōpellat, vt eidē mulieri cohabitet, & coniugale debitū reddat. Ber.

1 † No. 1. q affinitas ſuperueniens non diſſoluit mrimonium præſumptū, ſicut nec verū; nā cū iſta puella erat mrimoniū pręſumptū, ga ℨxit ſponſalia, & eā poſtmodū cognouit, vt in c. is qui, ℨ. de ſpon. & ſic iſtud c. pōt nobis ſeruire vltra capitula præcedentia, in matrimonio præſumpto. † Secundo

a no. & tene menti, q pubertas pōt multū prænueniri. [a] nā hęc puella nōdū cōpleuerat. 10. ann. & tñ potuit mature cognoſci, q patet ex eo, quia ex illa copula fuit inductū matrimoniū. † Ex hoc infero, q ex copula habita cum minore, præſumitur potentia coeundi in ipſa minore, licet aliter nō probetur, quod tenet Vin. in c. fraternitati. ℨ. eo. dicit tñ, q poſſet probari ℨriū per aſpectū corporis, quod placet ar. c. fra-

4 ternitatis, ℨ. de frigi. † Tertio no. q eccleſia pōt cōpellere cō-

5 iugē ad reddendū debitū cōiugi. † Vlt. no. quia tex. hic dicit, q vir exactus, tenetur red. debitū, quæro, qñ dicatur exactus dicit Vin. q exactus dr, ſiue verbo: ſiue ſigno exigatur debitū, nā ſæpe ſignis loquimur, vt in c. cū apud, de ſpon. nā ſæpe mulieres verent verbis petere debitū, nunqd aūt vir ille potерit exigere? dic q non, ga priuatus eſt pp delictū ſuū, vt in c. trāſmiſſę, & c. diſcretionē, ℨ. eo. vnde peccaret mortaliter exigendo, ſecundū Vin. quia ℨ preceptum canonis, ar. in c. 2. de

b maio. & obe. nec mulier debet ſibi acquieſcere, [b] ēt ſi timeat de incontinentia viri, ſed dic, q eccleſia poterit ſecum diſpēſare, ſi timetur de incōtinētia ipſius, vt dixi in d. c. tranſmiſſæ.

ADDITIONES.

a ¶Præueniri. Idem dicit Abb. in c. puberes, de deſp. impub. vbi ponit exemplum in maſculo, qui in ſeptennio reddidit nutricē prægnantē. Seb. Sap.

b ¶Acquieſcere. Mulier tamen in eo tempore, rationabiliter faceret exigere, vt inuitatus vteretur, ex quo per ſe petere non poteſt, l. pe. C. de tēp. in inte. reſti. ſecundum d. Anc. & per Car. Ale.

a *De conſanguinitate,* [a] *& affinitate.* *Rub.*

Viſo de cognatione ſpirituali, & legali, ac de proximitate quadā, quæ contrahitur ex copula cum conſanguinea vxoris; ideo reſtat videre de cognatione carnali, quæ conſiſtit in conſanguinitate, & affinitate, merito poſt rubricas præcedentes ſubijcitur iſta. Et quid proprie ſit affinitas, aut cōſan-

b guinitas, [b] dic vt habetur in gl. ſuper arbore.

ADDITIONES.

a ¶De conſanguinitate. Quid ſit gl. Bar. & Alex. in l. Ariſt. §. quod dicitur. ff. de acqui. hære. Bal. in l. fi. C. de ver. ſig. Pe. de Anc. in c. canonum ſtatuta, ℨ. de conſtitutio. Alex. conſi. 82. in vol. 1. late Corneus conſil. 21. in 1. vol.

b ¶Aut conſanguinitas. Sed quid ſit conſanguinitas, diffinias prout eleganter ſuper eius diffinitione diſputando tradit Beatus Thomas in 4. Sen. diſtin. 40. q. 1. vbi omino vide. Item circa ſecundam partem Rub. ſcilicet de affinitate, videlicet quomodo cauſetur, & quando generetur impedimentum ad matrimonium, vide omino multa, quæ ſcribit Beatus Tho. in 4. Sen. diſt. 41. q. 1. artic. 1. cum ſe. Statutum autem odioſum loquens de conſanguineis, quomodo intelligatur, vide Pet. de Anca. conſi. 72. in fin. Bar. de Bellenzi.

SVMMARIVM.

1 *Affines primi generis vſque ad quartum gradum, ſi matrimonium inter ſe contrahant, ſeparantur.*
2 *Impedimentum non probatur ſufficienter, etiam ad matrimonium impediendum per vnum teſtem de auditu, & alium ſine iuramento. 3.*
3 *Fama maiorem fidem facit, quam vnus teſtis de auditu, & alius ſine iuramento.*
4 *Teſtis vnius deponentis de veritate dictum valet.*
5 *Teſtes debent eſſe iurati etiam in cauſa matrimoniali.*
Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, & præſertim in matrimoniali cauſa.
Teſtes qui dicantur omni exceptione maiores.
6 *Denunciator, & accuſator, quando agitur ad impediendum, vel dirimendum matrimonium, poſſunt eſſe teſtes.*
7 *Iudex qualis eſſe debeat, & præcipue in matrimoniali cauſa.*
8 *Ordinarius iudex delegare poteſt.*
9 *Theologus, vel Canoniſta, quis eorum præferendus ſit in epiſcoporum electionibus.*
10 *Scientia qualis requiratur in epiſcopo, vel prælato?*
Matrimonialis cauſa delegari poteſt etiam non epiſcopo.
Abbas Caſſinenſis, habet omnimodam iuriſdi. in caſtris monaſterij.
11 *Conſuetudo Curiæ Ro. eſt non delegare cauſas matrimoniales.*
Iuriſdictio iudicandi cauſas matrimoniales, ex conſuetudine, ſeu præſcriptione, acquiri poteſt.

12 *Ad Epiſcopum ſpectat matrimoniales cauſas decidere; & idro* [a] *alius prælatus de eis ſe intromittere debet.*
Matrimonialis cauſa non tranſit in rem iudicatam.
Teſtes in matrimonialis cauſa produci poſſunt, etiam poſt publicat.
Prohibitio matrimonialis, hodie eſt reſtricta ad quartum gradum.

CAP. PRIMVM.

1 EX literis. † Separatur matrimonium ℨ iter affines primi generis, & q ti gradus, & ſunt tres partes. In prima cauſa ratio In ſecunda reſponſio, ibi, Quocirca. In tia iu diūc inſtructio, ibi, Ceterum. Caſus literalis. Qui E. ſubarrhauit quādā viduam per annuli immiſſionē, & carnaliter cognouit, tandem cum vellet in conſpectu ſiæ cum ea contrahere, duo propoſuerunt, quod eā ha non poterat in vxorem ex eo, q priorem virū attigit qu gradu conſanguinitatis; vnus illorum iurauit, quod ita diuit, alius noluit iurare, & ſic publicē cōtraxerunt. po dum venerunt alij duo, & iurauerunt, quòd primus vir iſti ſuperſtiti quinto conſanguinitatis gradu cōiunctus bitatur quid eſſet in hoc faciendum. Conſultus Papa ma cuidam Abbati. Quatenus vtramque partem ante præ tiam ſuam conuocet, & teſtes iurare faciat coram ipſo per teſtes legitimos conſtiterit, q primus vir attinet vire perſtiti in quarto gradu, illos debeat ab inuicē ſeparare (vt dicunt canones) mulier illa non poterat aliquē habe de conſanguinitate prioris viri, vſq; ad quartū gradum ne dicit, q cauſæ matrimoniales non ſunt tractanda quoslibet, ſed per viros diſcretos, qui poteſtatē habeant

2 dicandi, & qui ſciant canones. Ber. † Not. 1. text. iuncta gl

a q per vnum teſtē [a] de auditu, & per alium ſine iuramento non probatur ſufficienter impedimentū, ēt ad impedien mrimonium ℨhendū, quod bene notabis ad intellectū,

3 mitationē. c. præterea, il 2. ℨ. de ſpon. † Et ex hoc infero, q iorē fidē facit fama, vel vnus teſtis cū infō, quam duo quorū vnus deponit de auditu, & alius ſine iurō; nā ſola ma de ſe ſufficit ad impediendū, vt in c. proxi. Itē dictū vn deponētis de veritate valet, vt in d. c. ꝓterea. hęc aūt duo

4 ſufficerent, rōne ꝓdicta. † Et ex hoc & ex tex. no. q in cā

b montali teſtes debent eſſe iurati; [b] ēt ſi agat ad matri. im diendū, & p hunc tex. puto, q d. c. ꝓterea, dēt intelligi, q

5 le iuratus aſſerebat impedimentū. † Itē no. quod teſtes, p ſertim in cā mrimoniali, debent eſſe omni exceptione m

c res; [c] & tenebis mēti vnā gloſſellā hic, quæ dicit illos dici o ni exceptione maiores, q nulla exceptione legitima poſſu repelli, vide gl. no. iſti. de inutili. ſtipulatio. §. itē ver. obl. q cit illū teſtē dici idoneū, qui nulla exceptione repelli pō

6 no. pro ſtatutis ſæpe requirentibus, iſtas qualitates. † Itē q cū agitur ad impediendū, vel dirimendū mrimoniū. i denunciant vel accuſant, poſſunt eſſe teſtes, & hoc rōne cati, cū agatur de cōmodo, vel incōmodo eorū, pro ho

7 nus tex. in c. in negocio, ℨ. de teſti. † Vltimo no. duo requ in eo, qui vult diffinire cām matrimonialē, primo, vt hab indicandi poteſtatē, ſecūdo, vt ſtatuta canonica nō ignor & per hoc arguit Hoſt. ℨ theologos, qui dicunt eccleſiā p ſe regi ex ſola theologia. Sed quæro quid ſi alterum iſtor deficiat, nunquid teneat ſnia? Conclude poſt Hoſt. q aut ficit poteſtas, & indubitanter non valet ſententia, quant cunque detur peritia; quia ſnia a iudice non ſuo lata, t eſt, vt in c. at ſi clerici, & in c. 3. ℨ. de iudi. & C. ſi à non com iu. per totū. Si vero adeſt poteſtas, & deficit peritia, tūc re ſnia, ſed peccat iudex iudicādo, debet. n. iudex alteri pe ri cām delegare, aut peritos cōſulere, facit 2. q. 2. c. fi. de

8 diſt. 6. c. 1. & l. certi, C. de iudi. † Et no. ex hoc iudicē, & ord

9 riū poſſe delegare cām matrimonialē. † Hinc ſumpta o

d ſione quærit Hoſt. [d] pone, qđ duo ſunt electi ad eūdē epi

e patū, quorū vnus eſt theologus, alter canoniſta [e] gs cor præferēdus data paritate? ℨcludit, quod ſi in loco magis v ſatur

ADDITIONES.

a ¶Teſtem. Qui teſtes dicantur idonei in cauſa matrimoniali, Ale. conſ vbi etiam de fama, & quando teſtes dicantur eſſe omni exceptione iores, glo. & Ab. in c. 1. §. de teſt. gl. in c. ar ſi clerici, ſupra, de iu. Ale. 18. in 1. vol col. 4. & conſi. 1 46. in 5. vol. vbi ponit, an teſtes depon contra matri. debeant eſſe omni exceptione maiores, & conſil. 79. vol. & requiritur quod ſint rogati, Ro. in ſing. 198.

b ¶Iurati. Adde, q rogati, vt dicit Rom. ſin. ſu is, alleg. glo. in c. noſtrates q. 5. dicit tamen, quòd Bar. Brix. in q. ſuis tenet contrarium, ſecundu quod ſibi placet.

c ¶Maiores. Iſtud enumerat inter ſpecialia matrimonij. Fel. in cap. 1. col verſi. ſuper gl. 5. ſupra, vt lite non cōte. & in rub. ſupra, de ſpon. co verſi. 4. in cauſa matrimoniali. Seb. Sap.

d ¶Quærit Hoſt. Iſtud dictum Hoſt. allegat, & ſequitur Abb. in ca. licet proba. & c. tuæ, circa fi. de cleri. non reſi. Bar. de Bellentzi.

e ¶Canoniſta. Quis ſit præferendus, an canoniſta, an theologus, vide Dec in c. clerici, col. 2. ver. 3. regula fallit, ſupra, de iud. Seb. Sap.

ſatur cauſarum [a] ventilatio, præferendus eſt canoniſta. Si au tē ibi pullulāt hæreſes, vel locus eſt vicinus hæreticis; tūc p̄ferēdus eſt theologus, arg. in c. in cauſis, ℨ. de ele. facit c. ſup ſpe. de magi. miſtus tñ eſſet p̄ferendus vtrique; dicit ēt, q nō eſt neceſſarium, q epiſcopus ſit magiſter canonum ſatis. n. eſt, q habeat ſcientiā competentē, quia competens ſcientia toleratur in prælato; licet eminens deſideretur, vt in c. pe. de præb. & in c. cum nobis, ℨ. de ele. & hæc no. † In gl. 4. no. duo ſin. ex iſta gl. primū. q cauſa matrimonialis pōt delegari nō epiſcopo; nam iſta cauſa fm vnum intellectum fuit delega-

O ta iſti archipresbytero, per iſtum abbatem Caſſinen. qui ha bet iuriſdictionem plenariam in caſtris monaſterij; & eidem iſte archipresbyter eſt ſubiect[a]; & hoc voluit Gof. hic. & hoc no. pro limtatione eorū, quæ dicunt docto. in c. cauſam ma trimonij, de off. delega. vbi dicunt de cōſuetudine curię, cau ſas matrimoniales nō cōmitti, niſi epis, de iure vero poſſunt cōmitti cuicūque clerico, ſalua diſpoſitione. c. ſtatutum, de reſcri. lib. 6. † Secundo no. ex gl. q ex cōſuetu. ſeu ex præſcri-

11 ptione, pōt acquiri poteſtas diffiniendi, & cognoſcendi cau ſas matrimoniales; ſimilem gl. hēs in c. litera, de reſt. ſpo. licet Hoſ. ℨ; ſed tene primū, pro quo adduco tex. quaſi expreſſum in c. auditis, de præſc. Quis autē de iure cōi habeat poteſtatē iudicandi de cā matrimoniali, dicit Ho. q epiſcopus; quia cū cauſa ſit grauis, ad eū eſt perferenda. 25. diſt. c. perlectis, & in c. 1. de offi. archi. Ego allego tex. expreſſum, qui non eſt alibi in c. aſcendentib. de exceſ. præla. vbi dicitur, q dignitatis ep̄alis eſt cognoſcere de cauſis matrimonialib. & ſic nullus p̄latus, citra epiſcopū poteſt de iure cōmuni hoc attentare, niſi iuuet iure ſpāli. † In gl. in ver. corā te, ibi, ſpeciale in matri

12 monio. & hæc ſol. placet. nā, ſi ſnia non tranſit in rem iudi. vt in c. tenor, & c. lator, de re iud. fortius poſt publicationē ſo lam poſſunt produci teſtes, & hanc materiā plene explica ui in c. iuraūit, de prob. & no. in c. cum in tua, & in c. ſeries, de teſtib. † In gl. in ver. Quarto gradu. ibi, diſpēſatiue. † Hæc

13 ſolutio diuinat. idē dicendū, & melius, q in antiqua decreta li dicebatur de, 5. 6. 7 ſed mētio aliorū graduū, fuit deciſa pp c. nō debet, ℨ. c. vbi ꝓhibitio fuit reſtricta ad quartū gradū.

ADDITIO.

2 ¶Cauſarum. Et facit capitu. in cauſis. ad finem. de electio. Bar. de Bellentzi.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſuperueniens, de qua ſaltem conſtat per famam, ſoluit ſponſalia de futuro.*
2 *Sponſa de futuro vtrum petere poſſit, vt ſponſus matr. contrahere compellatur.*
Sponſalia ſunt futurarum nuptiarum promiſſio.
3 *Turpitudinem propriam allegans auditur, ex quo verſatur periculum animæ.*
4 *Fama probat impedimentum, & quandoque facit plenam probationē; ſed non vbi agitur de maximo præiudicio. 7.*
5 *Iuramentū non eſt de ſubſtantia matrimo. tamen addit fortius vinculū.*
6 *Manifeſtum quandoque capitur pro notorio, & quid operetur.*
7 *Teſtis, qui non vult nomen ſuum publicari, nec iurare in præſentia partis, an probet.*
Teſtis vnius dictum integri, maiorem fidem facit, quam fama.
Teſtes duo in quacumque cauſa ſufficiunt.

CAP. II.

1 SVper eo. † Affinitas ſuperueniens, de qua ſaltem cōſtat per famam, ſoluit ſponſalia de futuro. Communis diuiſio. Secūda ibi inquiſitioni. Caſus literalis. Quidā iuuenis, ℨ xit ſponſalia de futuro cū quadā puella, quæ nō erat nubilis ętatis; ſed facta nubilis petit illū; & ipſe excipit di cens, q eā in vxorē hre nō pōt, quia poſtq affidauit illā, conſanguineā illius carnaliter cognouit. Cōſultus Papa rīdet, q ſi manifeſtū eſt, q illā cognouit, vel ſi ēt nō eſt notorium, & fama loci hoc habet, debet ille ab impetitione illius abſol-

2 ui, cū fuerit ſponſa tñmō de futuro. B. † No. 1. ſponſam de futuro poſſe repetere ſponſum, vt cogatur matrimoniū ℨ here, iuxta promiſſionē ſuam. nā ſponſalia ſunt futurarū nu ptiarū promiſſio. 30. q. 5. c. noſtrates, & l. 1. ff. de ſpon. q autē ꝓmittit, neceſſe eſt adimpleri, ℨ. de pac. c. 1. 2. & 3. & idem dic

3 in ſponſo, facit c. præterea, il 1. de ſpon. † Secundo no. q alle

a gās turpitudinē [a] ꝓpriā auditur, ex quo verſatur periculum

4 aīæ, ad idē, c. ꝓterea, il 2. ℨ. de ſpon. † Tertio no. q ſola fama probat impedimētum matrimonij, & licet iſte tex. loquatur in affinitate, idem dicas in quolibet alio impedimento; quia vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe iuris diſpoſitio, in c. cū dilecta, de confir. vti. vel inut. & ſic habes hic caſum, in quo fama facit plenam probationem. & hoc ideo, quia agitur de modico præiudicio, & vt in dubio euitetur periculum ani-

b mæ. Et ex iſtis infero, q in cauſis modici præiudicij, fama [b] facit plenam probationem; maxime ſi ex hoc euitatur periculum animarum; & vide quod dico in c. veniens, il 1. ℨ. de teſt. ſecus, vbi ageretur de magno præiudicio; vnde ſi matri. hic fuiſſet ℨctum, ſola fama impedimenti non ſuffeciſſet, vt

5 in c. ſi duo, 35. q. 6. † In gl. 2. in fi. no. ex hac gl. q licet iuramē tū non ſit de ſubſtantia mattimonij, vel ſponſaliorū; tamen addit fortius vinculū, pro hoc c. fi. de ſo. cōp. li. 6. & vide q di

6 xi in c. pen. de iureiu. † In gl. in ver. manifeſtū, in fi. Aduerte, quia gl. ſentit, q manifeſtū hic capiatur pro notorio, quaſi non ſufficiat impedimentū eſſe manifeſtū: ſed certe gl. non bene loquitur, quia manifeſtū in plus ſe hēt, q̄ fama, vt no. in c. veſtra, de coha. cle. & muli. maxime p Io. An. & Io. Cal. ſed fama per ſe ſufficit, vt hic ergo & manifeſtū; & ideo non im-

7 propriando literā tex. hic probat, q in plus ſe habet manife ſtū, q̄ fama; q no. & dic, vt no in d. c. veſtra. † In gl. fi. ibi, pl[o] fa cit fama no. multū iſtā gl. & idē no. gl. 4. q. 3. in c. ſi teſtes. §. itē ſæpe, ſed certe nō puto gl. illā verū dicere, & error oritur ex intellectu illius c. ꝓterea. nā, vt dixi, in c. ſup eo, ℨ. ti. prox. in c. ꝓterea, nō fuit ille teſtis oīno integer. tū qa allegabat turpitu dinē ſuā; tū ēt qa nō deponebat in forma teſtimonij, nec vo lebat nomen ſuū publicari; & ſic nō iurauit in p̄ſentia partis ſicut fieri dēt, vt in c. 2. de teſti. ergo nō male ille tex. allegat p iſtas gl. vnde credo, q dictū vnius teſtis integri de veritate, maiorē fidē faciat, q̄ fama, q patet ex eo; qa in omni cā etiā

c duo teſtes ſufficiunt; [c] ſed nō ſic vnus teſtis cū fama. Et ſic fa ma nō ſemp hēt vim vnius teſtis, de quo vide, q no. Bart. in l. de minorē, in §. tormenta. ff. de qō. per tex. iuncta gl. in c. tā literis, de teſt. & quod dixi in d. c. veniens, & d. c. ſuper eo.

ADDITIONES.

a ¶Turpitudinem. Bartol. plene in l. iuſſus. §. procura. ff. de iureiur. & ibi per Iaſ. & per Abba. in cap. cum ſuper, ſupra de conſeſ. præb. gl. in c. ex tenore, in verbo ſtatuta, & per Bal. in c. cum mulier. ff. ſol. mar. Sal. in l. tranſactione, C. de tranſac.

b ¶Fama. Plene probat in cauſis modici præiudicij. Bart. expreſſe tenet in l. de minore. §. plurium, ff. de quæſtio. in 40. col. gl. in l. vbi adhuc, C. de iure do. Itē ſola fama plene probat in factis antiquis vt no. in ca. veniēs. ℨ. de verb. ſigni. Bal. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. ecc. Imo. in c. cum cām, ℨ. de proba. Ale. conſi. 559. inci. viſis & ponderatis. Fr. Are. conſi. 37. incip. ordine quæſito, & late Iaſ. in l. admonendi, ff. de iureiur. Item ſola fama probat iudicē eſſe conſuetū incarcerare, & violentias appellātib. inferre. Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori, in 8. q. ff. de no. ope. nū riatio. Item ſi papa teſtetur de fama, tunc plene probat. Ioan. And. in ad dit. Spe. de inquiſitio. §. nūc tractemus. Abb. in c. cū oporteat, ℨ. de accuſ. ¶Adde prædictis Matth. Mat. ſing. ſuo 2. incip. no. quod in iudiciis poſſeſſo rijs, de quo per Bart. & ſignanter per mod. in l. admonendi. ff. de iuſt. & iur. & Lud. Ro. ſing. 608. incip. dictum vnius teſtis, in fi.

c ¶Sufficiunt. Adde de veritate huius dicti, Lanf. de Ori. in c. quoniam contra falſam. §. teſtium depoſitiones, nu. 22. quæro conſequenter quot teſtes, & ibi in apo. Cel. ſupra de prob. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio facta de contrahendo matrimonium in aliquo, gradu intelligitur, quod vterque contrahentium toto gradu diſtet à ſtipite.*
2 *Graduum computatio, quomodo fiat. 6.*
3 *Conſuetudo valet in interpretatione indulgentiarum, legis, priuilegij, & ſtatuti. 7.*
4 *Conſuetudo poteſt inhabilitare habiles ad matrimonium.*
5 *Papa ſolus diſpenſat in gradibus prohibitis.*
Legatus etiam de latere, non diſpenſat contra concilium.
6 *Priuilegium ſeu principis beneficium, debet late interpretari 7.*
Gradus remotior à ſtipite attenditur, & ideo ambo in remotiori gradu eſſe dicuntur.
7 *Diſpenſatio late vel ſtricte, an ſit interpretanda?*
Mens diſponentis colligitur ex cauſæ expreſſione.
8 *Diſpoſitio huius c. hodie remanet. ſi hodie papa diſpenſaret, vt diſtantes tertio, aut quarto gradu poſſint contrahere adinuicem.*

CAP. III.

1 QVod dilectio. † Si diſpenſatur cū aliqui- b[2], vt poſſint ℨhere in cer to gradu prohibito, requiritur, q vterq; ℨhetium toto gradu diſtet à ſtipite; p̄ſertim ſi hoc hēt conſue tudo. alias ſummat[e] ſine dictione, præſertim, vt ℨ. declarabo. Primo ponit caſum. Secūdo alle. p & ℨ, ibi, q videt. Tertio rñ. ibi nos itaq;. Caſus lit. Quidā legatus authoritate dñi papæ, fecit quādā indulgentiā hoībus ſuę legationis, vt poſſent ℨhere mat. in 6. gradu, ſed vir, & mulier q volebant cōtrahere matrimoniū, vnus diſtabat à cōi ſtipite p lineā deſcendētē in vi. gradu, mulier ex altera linea diſtabat 2. vel 3. gradu. Quæritur vtrum poſſint matrimonialiter copulari propter indulgentiā p̄dictā; q videbatur fieri poſſe, ſcđm regulam illā, qua dr, quoto gradu quis diſtat à ſtipite, & à quodlibet p aliā lineā deſcēdentiū ab eodē, conſuetudo tamē illius terrę eſt, ſi aliquando talis caſus emerſerit, hoīes illi proximiores gradu coniūctos ſeparāt, & impediūt copulari volentes. Reſpon. Papa, q indulgentia illa ſic eſt intelligenda, q vte-q; ℨiungendorum diſtet à ſtipite. 6. gradu, & ita in caſu p̄miſſo coniungi nō debent. vnde in hac parte potius deferendum eſt multitudini, & obſeruātiæ conſuetudinis, q̄ aliud in ſcan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 dalum populi adhibita nouitate ſtatuere. B.†No.regulam in cõputandis gradibus inter collaterales .nã quoto gradu diſtat alter à ſtipite, tanto diſtat à quolibet deſcendentium per aliã lineã ab eodem ſtipite;& procedit iſta regula,quãdo collaterales ſunt in linea æquali, Si vero ſunt in linea inęquali, exemplũ in fratre, & filio alterius fratris ; tunc cõputatio fit
3 à remotiori,vt in c.fi.ĩ.eo. vbi plenius dicetur. † Scđo no. q̃ conſuetudo multũ valet in interpretatione indulgentiarũ, ſicut.n.cõſuetudo interpretat legẽ,vt in c.cũ dilectus,de cõſue.& l.ſi de interpretatione,ff.de legi. eodẽ modo ĩterpr̃etatur priuilegiũ,ſeu indulgentia, vt hic eſt caſus no. Itẽ eadem rõne dicit Io.An.in ĩterpr̃etatione ſtatuti.erat.n. ſtatutũ Paduæ,vt ĩ ſingulis quatuor mẽſibus, fieret cõſi.ſup male ablatis.fuit factũ cõſi.in fi.4.mẽſiũ, quęrebat,nũquid decima die ſeq.tpis 4.mẽſiũ poſſit fieri aliud cõſiliũ ? & reſpondet ipſe, q̃ nõ,ne cõtingeret differri ꝑſiliũ p octo menſes, ꝯ cõſuetudinẽ loci,q̃ habebat,vt vnũ ꝑſiliũ non diſtaret ab alio p qua
4 tuor mẽſes;facit q̃ no.in c.in ſingulis,de ſta.reg.† Tertio no. q̃ ꝑſuetudo p̃t habiles inhabilitare ad mr̃imonium, de quo dic,vt dixi in c.ſup eo.s̃.de cog. ſpi. & aliquid dicã ĵ. eo.c.qa
5 circa. † In gl.3.tene menti gl. q̃ ſolus Papa a diſpenſat in gra-
a dibus humana lege p̃hibitis. ¶ Idẽ no.ĵ.eo.c.quia circa,& te
b net Spe.in ti.dele.in ſ.nũc oſtẽdendũ,ver.75.& idẽ Io. An.in ad.& hodie vĩ ſatis clarũ p c.nõ dẽt,ĵ.eo. vbi ponit prohibitio cõcilij gn̄alis.cõſtat aũt, q̃ nullus citra Papã, ẽt ſi ſit legatus de latere,põt diſpẽſare ꝯ concilium, vt le. & no.in c.dilectus,& in c.dilecto,s̃.de ꝑb.& vide gl.in c. cũ dilecti, s̃. de cle.
6 & quod ibi dixi.† In gl.in ver.vterq; coniungendorũ. Pro intellectu gl.op.beneficiũ principis debet latiſſime interpretari,vt in iuribus al.in prin.gl. ſed de iure eſt, q̃ quoto gradu diſtat remotior à ſtipite,tãto gradu &c.vt s̃. dictum eſt ; ergo iſta indulgentia legati nõ debebat ita ſtrictẽ interpr̃etari.Gl. dat duas ſolutiones.prima , q̃ ipſe cõcedẽs põt interpretari indulgentiã,vt vult.hæc ſolutio nõ eſt rõnabilis, qa ſi hæc ĩterpretatio,nõ fuiſſet iuridica,iſte tex. nõ poneret ius , & ſic
7 non fuiſſet redacta in hac compilatione.† Alia ſolutio eſt, q̃ hoc fecit Papa propter conſuetudinem terræ,quaſi dicat, q̃
c ceſſante conſuetudine, Papa c fuiſſet interpr̃etaturus indulgentiã ꝑm ius,ſed cõſuetudo fuit cauſa,reſtringendi priuilegiũ,& hunc intellectũ no.quem ſequuntur Hoſt. & Ioã.An. Inn.ponit alium intellectũ dicens, q̃ priuilegiũ ꝯ ius cõmune,cũ ſit odioſum, debet ſtrictẽ intelligi, ſed priuilegium nõ ſic odioſum,debet latiſſimẽ interpretari, & de tali loquũtur contraria.hoc dictum In.eſt veriſſimum in ſe; & ſolet quoti die ad hoc allegari iſte tex. ſed alleg.tex. magis apertum in c. 1.& 2.de fil.presby.lib.6. vide gloſ. de offi. ordina. in c.ordinarij,& plene per Io. And.in c.olim, de verb.ſign. Barto.in l. fin.ff.de conſti.prin.Sed quoad iſtum tex.non placet mihi dictũ Inno. quia licet diſpenſatio ſit ſtricti iuris ; tamen debet recipere interpretationẽ à iure communi , ex quo loquitur in materia iuris,facit c.ad audientiã , de deci. & cap.in his,de priui. nã ſtatuta,licet ſint odioſa, capiũt nihilo minus interpretationẽ à iure,vt no.Inn.in c.cauſam, de reſcr. & Bart.in l.oẽs populi,ff.de iuſt.& iu.& quod hoc ſit verũ, induco finẽ huius.c. vbi Papa fundat ſe ſuper conſuetudine. nã ex cauſæ expreſſione colligitur mens diſponẽtis , vt in c.intelligentia, de verb.ſign.& l.cũ pater.ſ.dulciſſimis,ff. de leg. 2. per Dy.in reg.fi.de reg.iur.lib.6.& licet glo. hic dicat hodie non procedere
8 dere hanc indulgentiam,† dic q̃ licet hoc c. ſit ſublatũ quoad exẽpla;quia ſextus gradus non eſt in prohibitione;hodie tamen remanet diſpoſitio huius ca. ſi hodie Papa diſpenſaret, vt diſtantes à tertio , aut quarto gradu poſſint ad inuicẽ ꝯhere,multum tamen debent verba indulgentiæ attendi.

ADDITIONES.

a ¶Solus Papa. Legatus de latere nõ poteſt diſpenſare in tertio , vel quarto gradu conſanguinitatis. Et hoc etiam tenent omnes in c. quod translationem,de off.dele.& An.in c.vlti.de tranſact.Bar.de Bellentzi.
¶Solus Papa. vide Pe.de Anc.in conſ.41. inci.viſo, & diligenter inſpecto, vbi vult,q̃ Papa diſpenſando,põt approbare matrimoniũ nullũ ex defectu inducto à canone ; ſecus vbi eſſet impedimentũ legis diuinæ.Refert, & ſequitur Fel.in c.quæ in eccleſiarum,ver.3.amplia.s̃. de cõſti.Seb.Sap.
b ¶Prohibicis.Adde Anc.conſi.410. Roma. conſil.407. & ibi vide, an Papa diſpenſando cum eo qui contraxit inceſtas nuptias, eum videatur abſoluere ab excommunicatione.
c ¶Papa.Vtrum tolerantia Papæ habeat vim diſpenſationis, addit Arc.in c. non cõſidat 50.diſt.vbi refert Hug. dicentẽ, q̃ licet epiſcopi non debeant ordinare illiteratos,vt ibi dr̃ũt & quia Papa ſcit,& per tacitum permittit,ſunt excuſati ex generali conſuetudine eccleſiæ,quæ generaliter fere hoc facit.Sed Arc.ibi non recipit iſtud dictũ per c. fi. de tem.ord.in vi.tũ ipſa ratio s̃. dicta vtilis eſt ad propoſitum. Et vide Arc. in c. ſanctorum, 10.q.11.& c.obeuntibus .63.diſt.& Ant.poſt Io. An.in c.Ioannes,de cle. coniug.2.& in rub.de conſuet.in fi.& Ant.c.fi.de conſuetu.& c.ex parte, in primis verbis ,de priui.& Doct.in c.2.de ſupplenda negligentia prælа.& Abbas, & Ant.poſt gl.in cap.inter opera.de ſponſalib.& Abbas,& quod ibi ſcripſi in c.1.de treu. & pac. & cap.cum olim. de cle. coniu.& Ab.in c.quia circa.in fi.de conſang.& aff.& Dom.in c.incip.iſtis,§.leges,

4.diſt.& c. ſi quis viuorum 30.diſt. & Petrus de Anc.in c. canonum
tuta.de conſti.& conſilio 289.inci.iure, & conſuetudine. & Io. de An
in c.1. de torneamen.& gl.1.in §.decreuit ſancta ſynodus, 22.q.v. &
in verbo,conuincitur,in c.de libellis.20.dist. & Cy.in l.2.C. quæ ſit long
conſue.& Imo.in c.vt quiſque,de vita,& hon. cle.& gl. & quod ibi
taui,in c.cum multæ.15.q.6.& Ro.ſing.71. incip. inter fructus eccle
Sed hæc faciunt optime ad ea quæ ſcribit Bar.in crac.de tyrannis,in
quem refert Bal.in l.deceroimus.C.de ſacroſan.ecc. & Io.de Anania
c.1.de ſchiſmatic. vbi dicit q̃ Imperator ſcit, & tolerat quod Genue
ſes, & Veneti eligant ſibi Ducem ſine conſenſu ſuo. vtrum eorum re
men ſit bonum , & reſpondet q̃ ſic , quia iſta tolerantia diſpenſat
ſunt proprij domini,ex quo habent conſilia populi . Item ad iſtam
teriam adduco optime, quod ſcribit Sal.in l.nullus.C. de Iudæis. vbi
cit q̃ bannitus de aliqua ciuitate,ſi reuertitur ad eam,habitat in ciui
te,non enim eſt cancellatus de matricula bannitorum, quid ſi princ
ſcit,& dormit, vtrum videatur tacite diſpenſare ſuper ſtatutis volen
bus bannitum poſſe impune offendi.& dicit.q̃ ſic,quod dictum cõ
dat Io.de Ana.& ibi dixi in c. ſicut, de Iudæ. Item pondero nouũ ver
Angeli non põderatũ ad hæc propoſita in l. iniuriarũ actio.§. ſi quis n
prohibet. ff.de iniur.vbi dicit,q̃ expreſſa conceſsio principis,põt alic
conferre proprietatem maris,vel alterius aquæ,iuxta gl.in l.vſum aq
C.de aquæduc.li.10. Vtrum aũt tolerantia principis videatur induce
hanc tacitã conceſsionem. Rñdet q̃ ſi ſciente, & patiente principe p
tũ tpis,cuius initi j memoria non extat, nauigãtes per talẽ gulphũ n
ris,ſoluunt alicui pedagia & gabellas, q̃ tunc ille talis acquiſiuit ius
illo gulpho;quia hic corruit præſumptio tacitæ conceſsionis reſcibi
ex ſcientia,& patientia principis.Et iſta verba refert Io.de Ana.in c.
cle.vna.Itẽ pro ampliatione huius materiæ poſſunt accumulari ea, q
dicuntur ſuper illa quæſtione an, & qñ uerba, uel effectus principis p
ducunt tacitã diſpenſationem,dato q̃ non dicatur diſpenſatio. de q
p oẽs legiſtas plene,in l.quidã conſulebant,de reiu.& Io.de Ana.in c
fraternitatis,de ſchiſmaticis.& poſſunt reuolui ea,quæ dicuntur in
quæſtione,an, & qñ taciturnitas inducat conſenſum. de qua ponit
in l.quæ dotis,ſo.ma.ego ſcripſi ſuper In.c.in Geneſi.de cle. Adde in
teria q̃ no.Bal.in l.obſeruare. §.ſi.ul.q.de of.procon. Et vide q̃ no.in
de conſti.& Barb.in ru.de reb.ecc.nõ alie.in ver.9.& tex.in c.Abbas
ſi.ibi, præſertim.de reiu.lib 6.& Spe.de lega.§. iudęum, prope prin.
dicit Car.in c.à nobis,de decimis , q̃ ex quo Papa ſcit. & tolerat ſtare
Venetorũ,q̃ laici nõ ſoluũt decimas in uita,ſed in morte,tale ſtatutũ
ler,& iſta excuſant omnia ſcelera Cardinaliũ , quæ ſunt ſcelera de
poſitiuo,ut eſt uenatio,pluralitas beneficiorum,pompa ueſtiũ, & ſimi
lia,quæ de ſui natura poſſunt eſſe ſine peccato.Bar.de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica,poſt baptiſmum non ſeparantur.*
2 *Iudæi non aſtringuntur legibus canonicis, circa ſacramenta;ideo licite contrahunt matrimonia contra legem humanam.*
3 *Legis nouæ ſuperuentione, non debet mutari id, quod geſtum eſt ſecundum legem antiquam.*
Iudæorum geſta ſecundum legem antiquam, non mutantur poſt baptiſmum.
Iudæi poſſunt compelli per Papam ad obſeruantiam legis diuinæ.
4 *Matrimonium verum eſt inter Iudæos , & alios infideles nu.5.*
5 *Priuatio præſupponit habitum.*
Matrimonij in gradu prohibito contracti ſeparatio, non ſeparat quo
Deus coniunxit: quia Deus non coniunxit prohibitos lege canonica.
6 *Iudæus an poſſit matrimonium contrahere cum pacto, quod liceat dare libellum repudij.*
Pactum licite fit de eo,quod lege permittitur.

CAP. IIII.

1 DE infidelibus. †Infideles cõiuncti in gra
du prohibito à lege cano
nica,poſt baptiſmũ non ſeparantur . Cõmuniſ
uiſio.Secunda,ibi, cõſultationi. Caſus liter. Aliq
infideles ꝯxerunt matrimoniũ in gradu prohibito à cano
ne,poſtmodũ conuerſi ad fidẽ,baptizati ſunt, quęrit vtrum
poſt baptiſmũ debeant ſeparari,reſpon.Pa.quod nõ ſunt
parandi;quia dñs à Iudæis requiſitus,vtrũ liceret ipſis vxo
ex quacunq; cauſa dimittere,rñdit, quos Deus cõiunxit,ho
mo nõ ſeparet,per hoc dedit intelligere, quod matrimo
2 ſit apud eos.B. † No.1.Iudæos nõ aſtringi à legibus canon
a cis a circa ſacramentalia, & concernentia animã: vnde licite
ꝯhunt matrimonia in gradibus prohibitis humana lege tã
3 ad hoc cap.gaudemus,de diuor.vbi bonus tex.† No.2.quo
per ſuperuentionẽ nouæ legis, non debet mutari id , quod
geſtum eſt ſecundũ legẽ antiquã : ex quo adhuc nõ emana
uerat noua lex:Iudæus.n.non aſtringitur ad ſeruandã legem
canonicã,niſi baptiſmũ , id ergo qđ geſſit ante quã ſe ſubi
ceret legi Chriſtianę,debet tenere,ex quo non eſt geſtũ ꝯ
gem diuinam;aliàs ſecus ; nam lex diuina eos aſtringit,ad
quod pro trãsgreſſione poſſet Papa eos punire,vt no.Inn.
4 c.quod ſuper his,de voto. † Tertio no.quod inter Iudæos
alios

ADDITIO.

a ¶Legibus canonicis.Adde Ioan.And.in c.ſuper his,ĵ. de voto.G. in c.mu
lier.co.3.& ibi in Apoſt.Cel.15. q.1.plenißime per Fel. in c. Iudæi,
col.2.ver.de hac materia, vtrum Iudęi, ĵ. de Iudæis. vbi tenet , quod
ſpiritualibus non ligantur lege canonica in alijs autem ſic,niſi habeat
caſum deciſum in lege eorum. Zac.

a alios infideles eſt verum matrimoniũ; a & ſic habes vnũ ſa-
5 cramentũ,quo vtuntur Iudæi,& alij infideles. † Item vltimo
b nota.quod priuatio præſupponit habitũ.b ſic arguit Papa,ſi
.n.Chriſtus dixit Iudæis,quos Deus coniunxit,homo non ſe
paret : ergo præſupponit matrimoniũ inter eos ſubſiſtere.
Sed contra hoc;& econtra text.opp.nam eadem eſt ratio, ſi
Chriſtianus cõtrahat in gradu humana lege prohibito , qa
quos Deus cõiunxit,& c.cuius contrariũ innuit tex. in c.p-
xi.in fin.Solu.dicit Ioan. And. & bene , qđ cũ Papa vicarius
Dei hæc matrimonia prohibeat Chriſtianis, non dicitur cõ
iungere tales prohibitos:ſed infideles, q̃ non includuntur le
6 ge canonica,bene coniũguntur, ex quo lex diuina eos non
aſtringit. † In gl.ſi.in ſi.ſentit hæc gloſ.q̃ ſi Iudeus ꝯheret cũ
Iudæa pacto expreſſo , vt liceat dare libellũ repudij ſecundũ
ritum eorum, q̃ non teneat matrimoniũ,quia apponitur pa
ctum ꝯ ſubſtantiam matrimonij.Doct.tenẽt oppoſitũ,quia
ex quo lex eorũ hoc permittit,licite deducitur in pactũ , nõ
.n.conſequitur effectum vi pacti,ſed vi legis; ſicut in ſimili di
cimus ceſſare ſimoniã,ſi id;qđ ineſt,deducat in pactũ,vt ĩ c.ſi
gnificaſti,& q̃ ibi nota.de elect.& in c.olim,ĵ.de reſti. ſpol.

ADDITIONES.

a ¶Eſt verum matrimonium.Adde Guil.de Cun.in l.nemo, & ibi remiſsiue in apo.Cel.C.de Iudæis.An.Ro.in arbo.con.in vlt.char.Hoſt.in c.ſi. infra qui ſi.ſint leg.& An.in c.ſi ſolus.8.dist. Zach.
b ¶Habitum.De hac regula tradit Ias.in l.manumiſsiones,col.3. in 2. no.ff. de iuſt.& iu.& in l.decem,ff de ver.obl.Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licite contrahunt.*
2 *Conſuetudo quod matrimonia poſſint contrahi in gradibus prohibitis, non valet.4.*
Affinitas inter conſanguineos viri & vxoris , & inter conſanguineos vxoris,& ipſum virum contrahatur.
Affinitas quid ſit, & quare dicatur.
Affinitas nulla eſt inter virum & vxorem.
3 *Affinitas nulla oritur inter cõſanguineos vxoris,& cõſanguineos viri.*
4 *Conſuetudo non poteſt habilitare inhabiles lege canonica ad cõtrahendum matrimonium.ſed bene poteſt habiles inhabilitare.*
Conſuetudo, an valeat contra ius canonicum, vel diuinum.
Conſuetudo ,& ſtatutum contra bonos mores non valent.
Conſuetudo,quod matrimonium non poſſit contrahi in quinto gradu , tenet.

CAP. V.

1 QVod ſuper. † Conſanguinei mariti cũ conſanguineis vxoris licite contrahunt : hoc primo . in gradibus prohibitis nõ poſſunt matrimonia contrahi,etiã ſi hoc habeat conſuetudo.hoc ſecũdo, & ſunt duo dicta.Secũdum ibi,ne autẽ.Caſus lit.Pater, & filius cõtrahunt matrimonium cũ matre,& filia;duo cognati cũ duabus cognatis;auunculus, & nepos cum duabus ſororibus , q̃ritur quid ſit faciendum ? Reſpon .Pa.licet omnes conſanguinei vxoris ſint affines viri,& econuerſo;tñ inter conſanguineos viri,& conſanguineos vxoris nulla affinitas eſt ꝯcta,p quam inter eos matrimoniũ debeat impediri. In fine p̃cipit, vt ĵ. gradus prohibitos nulli debeãt matrimoniũ ꝯhere,non ob-
2 ſtante aliqua ꝑſuetudine,q̃ potius eſt corruptela.Ber. † No. primo regulã,q̃ inter ꝑſanguineos viri,& vxorẽ ꝯhitur q̃dã p̃ximitas;ita cꝯ inter cõſanguineos vxoris,& ipsũ virũ ; & hæc appellatur affinitas;qa contrahitur ex eo , qa extranea ꝑſona venit ad finẽ generationis alterius, vt dicit tex.in l.nõ facile,in §. affines,ff.de gradi.& vide gl.ſuper arbore affinitatis;ſed inter maritũ,& vxorẽ nulla ꝯhitur affinitas;aliàs non
a poſſet eſſe matrimoniũ inter eos;ſunt .n. ipſi affinitatis a cã, vt nor.in præalle.locis.& rõ huius dicti eſt, qa per connubiũ vir,& vxor efficiũtur vna caro;ideo vxor communicat ma-
3 rito ſuo conſanguineos,& cꝯ vir vxori. † Secundo nota , q̃ inter cõſanguineos viri,& conſanguineos vxoris nulla oritur proximitas,nullũ vinculũ; vnde abſque omni peccato li
4 cite inter ſe contrahunt matrimoniũ. † Vltimo no. & tene mẽti,q̃ conſuetudo, nõ põt habilitare inhabiles lege canonica ad ꝯhendũ matrimoniũ.Cõtra q̃ oppo.d.cap.1.& c.ſuper eo,de cog.ſpi.& s̃.c.c.q̃ dilecto.ſol.dicit gl.fina.q̃ cõſuetudo põt inhabilitare alias habiles,vt in cõtrarijs; ſed nõ habilitare aliàs inhabiles,vt hic Vinc.dat duas ſolutiones . Prima,q̃ cõſuetudo habens fomẽtũ iuris antiqui,põt inhabilitare contra ius nouũ;& ſic loquuntur ꝯria,vt ibi dixi: ſecus autem,vbi conſuetudo nulla lege iuuatur,vt hic. Secũda ſo. eſt,q̃ cõſuetudo põt inhabilitare;qa inhabilitatio eſt onus, nõ aũt habilitare,qa eſt honor.8.q.1.c.in ſcripturis . Idẽ voluit Gof.in effectu,dicẽs poteſtatẽ ꝯhendi poſſe reſtringi per ꝑſuetudinẽ,ſed nõ laxari.Hoſt.dãnat iſta ſol.dicẽs, qđ ſecundũ eas,plus operatur conſuetudo,vbi eſt debilior.nam quãdo inhabilitat,eſt cõtra ius diuinum,& cõtra ius canonicũ : quando habilitat,eſt contra ius canoni.ſed ſecundum ius diuinum;& ſic ſecundum illas opi.ſola cõſuetudo valet cõtra ius canonicũ,& diuinũ;ſed qñ eſt iuuata legediuina nõ põt vincere legẽ canonicã,qđ ſonat in abſurdũ.exẽplum,ſi conſuetudo habet,vt in quarto gradu poſſit matrimoniũ ꝯhi, hæc conſuetudo eſt ſecũdum legẽ diuinã,vt s̃. c. proxim. & ꝯ legẽ canonicã tantum,& nõ valet ſecundũ illã opi.ſi vero habet cõſuetudo,vt in quinto gradu nõ poſſit matrimoniũ ꝯhi,hæc cõſuetudo eſt ꝯ legem diuinã,& canonicam,q̃ permittunt tale matrimoniũ;& tñ valet hæc cõſuetudo, ꝛm illã opi.vide tu,q̃ dixi in d.cap.ſuper eo , & puto qđ hæc ratio Hoſt.parũ valeat,& ſuſtinẽdo rõnem glo.dico, qđ cõſuetudo inhabilitãs, põt eſſe rationabilis;habilitans vero nõ: quia prima eſt inducta ad charitatẽ ampliandã,vt homines potiꝰ ꝯhant cũ extraneis,quã cõſanguineis , vt amplicetur viciſſitudo charitatis;nã per hanc rationẽ matrimonia fuerũt interdicta inter cõſanguineos,vt plene hr̃,in c.1.35.q.1.ſed in ſecundo caſu cõſuetudo eſt ꝯ bonos mores, & econtra bonum charitatis in eo , qđ relaxat prohibitionẽ inter cõſanguineos:cõſuetudo aũt,vel ſtatutũ cõtra legem nutrientem bonos mores non valet,in c.fi.de cõſue. & no. Bar. in l. omnes populi.ff.de iu.& iu.Itẽ nõ eſt verũ,q̃ in primo caſu conſuetudo diſponat cõtra legẽ diuinã,& canonicã;qa licet ius canonicũ , & diuinũ permittãt matrimoniũ in quinto gradu non tñ præcipiunt,vt cõtrahãtur,vt in l.nõ quicquid, ff. de iudi.& in c.conſuluit,de offic.deleg.ſed in ſecũdo caſu cõ ſuetudo directo diſponit ꝯ præceptũ canonis,ideo aliud in primo caſu,quã in ſecundo . Item conſuetudo poteſt interpretari ius diuinũ,ſicut lex,vt no.Inno.in c. fi. de conſue.

ADDITIO.

2 Affinitatis.L.non ideo minus,C.de hære.inſti.notatur in l.affinitatis.C.cõmunia,de ſucce.& an ſtatutum faciens mentionem de affine ,comprehẽdat virum,& vxorẽ,Bal.in d.l.affinitatis.Sal.in d.l.non ideo minus, Pau. de Caſ.l.ud.& Ale.in l.r.C.vnde vir,& vxor,la.in l.quod ſeruus, ff.de cõdit.ca.da.& cau.non ſecuta.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis ex falſa cauſa obtenta,non valet , niſi poſtea confirmetur.*
2 *Diſpenſatio matrimonialis,ex quibus cauſis concedatur.*
Pacis bono,& ſcandali euitandi cauſa,receditur à diſpoſitione iuris poſitiui.
3 *Narrata in impetratione probari debent per impetrantem ; & opponens ea probare non tenetur.*
4 *Narratorum veritas,conſideratur ſecundum tempus impetrationis ; quia non ſufficit,quod eſſent vera ante, vel poſt.*
5 *Surreptio in expreſſione falſæ cauſæ,vitiat diſpenſationem ipſo facto.*
Diſpenſatio eſt nulla ipſo facto, non ſolum per ſurreptionem in exprimẽdo;ſed etiam in verum tacendo.
6 *Falſa cã expreſſa qualis eſſe dẽt ad impediendũ reſcriptũ,vel legatum.*
7 *Motus proprius papæ,an tollat ſurreptionem. & obreptionem.*
8 *Tolerantia principis ſeu patientia, an inducat diſpenſationem , & an à peccato excuſet .*

CAP. VI.

a 1 QVia circa. a † Non valet diſpenſatio obtẽta à Papa ſuper matrimonio inter conſanguineos cõtracto,ſi ibi cã falſa ſit expreſſa; niſi poſtea eam Papa cõfirmet.h.d. ſecundum verum,& communẽ intellectũ.Primo recitat diſpenſationem & eã tacite damnat.Secundo,ibi,cũ tñ,& tolerat diſpenſationem ex cauſa.Caſus literalis.Quidã nobilis,contraxit matrimonium cũ quadã muliere,q̃ ipſum contingit;quinto gradu conſanguinitatis, de qua filiã vnicã ſuſcepit. tandẽ mortua fuit,poſt mortẽ filiæ,ſupplicatũ fuit domino Papæ, vt ſi uore filiæ,quã de illa ſuſceperat,diſpenſaret,vt ſimul poſſent remanere;& ſic allegata falſa cã diſpẽſauit,vt in ſimul manerent.Epiſcopus loci,viſa indulgentia obtenta ex falſa cã dubitans,vtrũ poſſent prætextu huius indulgẽtiæ, ſic remanere, ſignificauit hoc domino papæ,addens,qđ ex ſeparatione illorũ,ſcãdalum imminebat.Reſp.Papa , qđ ipſe poterit diſſimulare,vt remanẽat in copula ſic contracta,propter graue
2 ſcandalum,q̃ imminebit;ſi ſeparentur.Ber.† No.1.duas cãs diſpenſandi ſup matrimo.ꝯhendo,ſeu contracto in gradu lege canonica prohibitio.Prima, qñ ex tali matrimo.de facto ꝛtracto,ſoboles eſt ſuperſtes . vnde fauore filiorũ in tali matrimonio diſpẽſatur,q̃ intellige ſicut dixi in c.cũ haberet de eo q̃ dux.in matrimo.quã pol. per adulte. Secunda cã p-
b pter ſcandalum b euitandum;vnde hodie quotidie Papa diſpenſat

ADDITIONES.

a ¶Quia circa.Pro intellectu huius decretalis,vide omnino Old. conſi.255. ibidem.hic eſt caſus quod diſpenſatio obtenta ex falſa cauſa,eſt ipſo iure nulla.Ad idem tex.& ibi Bar.in l.1.ff.de nata.reſti.Bar.de Bellentzi.
b ¶Scandalum.Adde Lu.conſi.ſupra proxime alle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſpenſat inter conſanguineos, propter bonum pacis futurũ, vel ſcandalũ euitandũ; & hæc cauſa ſufficiens eſt nedũ poſt matrimo. ℑctum, ſed ante; quia propter ſcandalũ recedendum eſt à diſpoſitione iuris poſitiui, vt in cap.2.de no.ope.
3 nunc. †Nota ſecundo argu. opti.ex tex.quod narrata in impetratione debent verificari per ipſum impetrantẽ. ſi ergo impetrans diſpenſationẽ,narrat plures cauſas; oportet eum primo illas verificare:vnde onus probandi nõ incumbit opponenti,de quo vide per Io.Andr. in cap. vnico, de lit.cõteſta.lib.6.& in addit.Specu.de clande.deſpon.poſt princ. † Itẽ
4 no.quod veritas narratorũ eſt conſideranda, ſecundum tps impetrationis.nõ.n.ſufficit narrata prius fuiſſe vera, vel poſt impetrationẽ verificata. hic enim ille impetrãs habuerat filiam;nõ tñ eam habuit tpe impetrationis,& intellige,qñ ve-
5 ritas cauſarũ narratur de præſenti.† In glo.fin.nota duo ſin. ex iſta gl.primo ꝙ ſurreptio in expreſſione falſæ cauſæ vitiat diſpenſationẽ ipſo facto; & licet glo. hunc articulũ diſputet allegãdo aliqua iura quæ faciunt in ar. ego tñ allego tex.aptũ in c.2.in fi.de fil.preſbyte.lib.6.vbi aperte probatur,quod diſpenſatio eſt nulla,nõ ſolũ per ſurreptionẽ in exprimẽdo; ſed ẽt in verũ tacẽdo; nã deteſtabilius eſt, falſum exprimere, quã verũ tacere.& tñ diſpenſatio corruit ex veri taciturnitate;& idẽ dicit in qualibet gratia, ſeu priuilegio, vt legi. & nota.in cap.ad audientiã, il 2. de reſcri. ſecus eſt in literis impetratis ad lites;illæ enim ex ſurreptione, nõ ſunt ipſo iure nullæ,ſed per exceptionẽ annullãdæ,vt no.in cap.ceterũ,& cap. plerũque, & cap.ſi aũt, de reſcrip. rationẽ diuerſitatis pono
6 in dicto cap.ad†audientiã. Ad cõtra.allega.in prin gloſ.dicit Hoſtien. quod ponunt caſus ſpeciales propter fauorẽ in eis contentũ. Sed tu dic ſpecialius,quod in cap.ex parte, cauſa falſa fuit impulſiua, & non finalis; nã cauſa finalis ingrediẽdi religionẽ,eſt Dei ſeruitũ;& ſic nõ fuit peccatum in cauſa finali.Item reſpectu legati dicimus, quod ſi talis cauſa exprimitur,quæ ſi eſſet falſa,teſtator nullo modo legaſſet, nõ valet legatũ,vt in l.cũ tale,in §.falſam, & quod ibi nota.ff.de ꝙdicti. & demõſt.ſed regulariter cauſa falſa nõ vitiat,quia cauſa nõ cohæret legato,vt ibi.Ad.§.ſemel,dic,ꝙ procedit fauore libertatis; quia ſemel cõceſſa non debent reuocari, ſed in diſpenſatione,vel alia gratia, ſemper preſumendũ eſt principem fuiſſe motũ ex cauſa expreſſa,vt in c.cum adeo,ſ.de re-
a ſcript.& cap.poſtulaſti, [a] eod. tit. † Sed quæro,quid ſi motu
7 proprio [b] Papa diſpenſat, vel aliã gratiã concedit, nunquid
b falſitas per eũ expreſſa habeat vitiare gratiã. [c] aliqui dubita-
c uerunt,ſed ego ſimpliciter tenerẽ,quod ſi talis eſt cauſa,quatacita,vel expreſſa, vel nõ exiſtente, Papa gratiã nõ cõceſſiſſet;tũc vitiat; quia licet motus propriius excludat ſurreptionẽ;non tũ firmat gratiã ℑ intentionẽ concedẽtis, ita notat ſentit Ioan.Andr. in cap. ſi motu proprio, de præben. lib.6. & vide per Doc.de Ro.deciſ.45. & alibi dixit nota. gl.in cle.ſi Romanus,de præb.quod motus proprius nihil operatur, vl
8 tra caſus in iure expreſſos,& hoc nota.†Secundo nota ex gl.
d & tenebis ſemper menti, quod tolerantia, [d] & diſſimulatio Principis in actu à iure prohibito,inducit diſpenſationẽ,cuius ℑrium vĩ probare tex.in cap. cũ iãdudũ, in fi.ſ. de preb. vbi dicit tex. quod multa per patientiam tolerantur. Domi. Anto.dicit hic aliqua pulchra verba. Aut.n. conſtitutio Papæ à principio cõmuniter nõ recipitur,ipſo Papa ſciente,& tolerãte;& tũc tolerantia excuſat à peccato, pro hoc, quod no.glo.4.diſt.in c.in iſtis.§.leges,& in capit.1.de treu. & pa.& in cap.cũ multi.15. q.vlt. Aut à principio à quibuſdã recipitur,& à quibuſdã non; & tunc tolerantia non excuſat à peccato,ad hæc d.c.cũ iamdudũ hoc ego intelligo,& limito,qñ maior pars populi receperit;nã tunc peccat minor pars,nõ obſeruando;ſecus econtra,qñ minor pars populi obſeruaſſet,& maior pars nõ recepiſſet; nã in conſuetudine inducẽda,attendit maior pars populi;& nõ quod facit minor pars, vt no.Ioan.Andr.in c.fi.de cõſue.in glo.fin.& idẽ in tractatu de ꝓſuetudine, in c.circa quintũ. Aut cõſtitutio Papę à principio fuit recepta cõmuniter,ſupple, vel à maiori parte; qa idẽ eſt,vt ſ.dixi;ſed ſi ex poſtfacto aliqui tranſgrediuntur; & tunc aut Papa ſpecifice ſcribit, quod vult certum actũ tolerare,ſeu diſſimulare; & tunc talis diſſimulatio habet vim diſpenſationis;& iſte eſt proprie caſus huius cap. Non eſt.n.veriſimile, quod Papa citra diſpenſationẽ, mandaſſet iſtos tolerari in peccato,propter ſcandalũ,contra.cap.2.de no.opere nun. Aut Papa nihil ſpecifice ſcribit, & non vĩ diſpenſare,& ſic loquitur.d.cap.cũ iamdudũ, quod ego intelligo verũ,niſi Papa diſpenſaſſet cũ iſtis tranſgreſſoribus circa aliquem actũ,tanquã habilibus.ad hoc l.Barbarius, & quod ibi no.ff. de offi.præto.& idem dic per omnia quoad ſtatuta epiſcopi.

ADDITIONES.

a ¶Et c.poſtulaſti.Vide ibi d. Ab. extollentem illum tex. quem ſequitur ibi Fely.col.3. verſi.per iſtum tex.& ibi ponit,quæ dicatur cauſa impulſiua, & quę finalis.Seb.Sap.

b ¶Motu proprio. Bal.in l.præſcriptione, C. ſi contra ius vel vti. pu. Alex. conſ.114.in 1.vol.ver.vnde dicit, Bald.conſi.352. Old. conſi.325.Cou. conſi.114.inci.licet,in 1.vol.in litera o.
¶Motu proprio.Hoc dictum refert, & comprobat Fely. in c.ad aures,col. 6.verſic.quartus caſus,ſupra,de reſcr.vbi plura de effectu clauſulæ motu proprio.Seb.Sap.

c ¶Graciam.Adde,quid operetur motus proprius. Lu.Ro.conſ.352.& vide per Old.conſi 325.vſque ad fi.conſil.
¶Adde eundem Ro.ſing.ſuo 371. quod inci. reg.53. & melius per Hipol. Mar.ſin.ſuo 43.inci.ad hoc vt inquiſitio,in fi.Zac.

d ¶Tolerantia.Ideo banuitus,qui toleratur in ciuitate, non poteſt impune occidi,vigore ſtatuti,quia talis tolerantia præſtat ei ſecuritatem,Bal. & Saly.in l.nullus,C.de iud.Ioan.de Ana.in cap.ſicut,col.5.de Iudæ.ſubdit. ſe vidiſſe Bono.ſeruatum,& eſt ſing.ſecundum eum, de quo per Angel. l.ſi duo,ff.de acq.hær.& hic per Ant.de But.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes,qui de conſanguinitate deponunt, debent incipere:à ſtipite,ſi licet à parentibus,vel à fratribus.3.*
2 *Nepotum appellatione veniunt filij fratris, vel ſororis.*
3 *Teſtium dicta ſuper conſanguinitate, an valeant, ſi à parentibus,vel à fratribus non incipiant.*
4 *Teſtimonium de auditu non valet.*

CAP. VII.

1 IVanos. †Teſtes,qui de conſanguinitate deponunt, cõputationẽ debent incipere à ſtipite,vel germanis. Communis diuiſio. Secũda ibi nos igitur. Caſus literalis. Quidã ℑxerunt matrimoniũ prohibitũ. accuſatũ fuit matrimonium pp conſanguinitatẽ inducti fuerunt teſtes ad mrimoniũ dirimendũ, pp cõſanguinitatẽ; qui inceperunt cõſanguinitatẽ ab auunculo, & filio fratris, vel ſororis; quæritur, an tale teſtimoniũ ſufficiat ad mrimoniũ dirimendũ? Reſpon. Pa. quod cũ matrim.ſit re fauorabilis, teſtes inducti ad probandã conſanguinitatẽ,incipere debent à ſtipite,i.à parentibus, vel fratribus; & ſic per ordinẽ diſtinguere gradus proprijs nominibus, vel equipollentibus indicijs,deſignando perſonas ab vtroq; latere;quacũ frequenter perhibeant teſtimoniũ de auditu, & illud minus validũ, nõ eſt in hoc articulo laxanda facultas; qua
2 qua rõne inciperent à ſecundo gradu, eadẽ rõne inciperẽ ab vlterioribus.Ber. †Nota primo,& tene menti,quod appo
a latione nepotis [a] venit fratris,vel ſororis filius,& non recodor de alio tex.in iure canonico,q ita clare hoc exprimat,v tex.met.exponit hic.vide multas cõcor. quas ponit Io.And in c.fundamenta,de electio.lib.6.Feder.de Se.conſ.28.& cõclude,qd ex propria ſignificatione vocabuli, nepos proprie dr filius ex filio,vel filia,vt eſt tex.in l iuriſcõſultus,ff.de grad in §.nepos,ſed filius fratris,vel ſororis, poti[b] dr nepos,ex cõ vſu loquẽdi.Et facit ad quæſtionẽ,nunqd in ſtatutis, appellatione nepotis,veniat fratris fili?:& credo, qd ſic,qa cõis vſus loquẽdi,pfert ꝓpriæ ſignificationi verborũ in quacunq; de ſpoſitione,vt not.Bartol.in l.oẽs populi,ff. de iuſti. & iure.& Inn.ĩ cap.olim,de verb.ſig.vide glo.in cap.nonnulli, ſ.de re-
3 ſcrip.†Nota ſecundo, non valere teſtimoniũ ſuper ꝓſanguinitate probanda, ad effectũ dirimẽdi mrimoniũ, niſi teſtes incipiant cõputare à cõi parente, vel germanis,i.fratribus,a qbus deſcẽderũt iſti, de quorũ ꝓſanguinitate quæritr hodie vide tex. magis expreſſum in cap. licet ex quadam,ſ. de te
4 † Vlt. nota, quod teſtimoniũ [b] de auditu, l.alieno,eſt minus
b validũ,& quod regulariter tale teſtimoniũ nõ valet;vnde ꝓprie nõ poſſũt dici teſtes,vt not.gl.in l.in ſumma,ĩ §. Labeo, ff.de aqua plu.arc. & vide quod dixi in ca. quoties,ſ. de teſti

ADDITIONES.

a ¶Nepotis.De quo late per Alex.in l.ſi auiæ, C. de ſucceſſorio edicto, Pol. gl.ibi,bo.eſt tex.de iure ciui.in c.1.§.ſimiliter, in ver.nepos, quib.modis feu.ami.& dicit ibi Bal.ꝙ aduocati Bon.multum alle. illum tex. Ioan.de Imo.in l.ſi dotali.ff.ſo.ma.per Ab.in c.ſi fine,ſ.de prob.Bar.in l.ſi inſtita.ff.de inof.teſt.per Fed.de Senis in conſ.9. inci. viſo puncto, de quo latiſſime per Ial.in d.l.ſi auiæ.in 5.col.
¶Nepotis.Huius meminit Fel.vbi multa ponit circa hoc:in c.per tuas,col. 1.ver.prima concluſio,ſ.de probatio. Vide Ang.Are.in §.quarto gradus in fi.inſti.de gradi.Dy.in conſi.16.inci.diligenter conſideraca.Ab.in cõſi. 79 inci.illud de iure,in 1.volu. Alex.in conſi. 37.col.3. ver. conſideratis his,in 3.vol.Corneum in conſi.139. inci.placet, & in conſi. ſeq.in 2.vol. Soc.in l.cum vir,ff. de cond. & dem.Seb.Sap.

b ¶Teſtimonium.Vide Bald.in l.ſi quis in hoc genus,& in l.conuenticulam, C.de epi. & cle. vbi dicit, quod in probandis finibus antiquis, ſufficit probatio de auditu auditus,& in l.1.C.ne ex delict.defunct.& dicit Ioan. Andr. quod vbi non admittitur teſtimonium de auditu, non facit aliquam præſumptionem,vt in ſumma, de teſtib. verſicul. teſtes de auditu,per Archidiac.22.quæſtio.5.per Ludoui.Roma.in l.ſi vero.§. de viro in vlti.colum ff.ſol.matrimo. In antiquis ſufficit teſtis de auditu. cap. licet,ſ.de teſtib.& ibi per Ant.de But.per Alex.conſil.11.& conſil.25.in 4. volu.per Soc.conſil.64.inci.vt ſupra,in 1.volu. & Corn.conſi. 107.inci. videtur,in litera o. in 1.volu.in antiquis.
¶Adde Lud.Roma.ſin.ſuo 746.inci. omni caſu, & ibi quid requiratur ad hoc, vt teſtes poſſint deponere de auditu auditus, de quo etiam vide Fel.plene,in c.tam literis,col.3. ver. item iuxta iſtos caſus, & ibi ampe per iſtum,ver.venio ad glo.ſupra,de teſtib.Zac.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis ſecundum, & tertium genus, hodie non prohibetur;ſecus erat de iure antiquo.6.11.*
Filij ex ſecũdis nuptijs hodie licite cõtrahũt cũ cognatione prioris viri.
Prohibitio matrimonij nunc excedit quartum gradum.8.
2 *Temporum mutatione,mutari etiam debent iura humana.*
Lex debet conuenire tempori.
Aetas noſtri temporis,non patitur rigorem antiquorum iurium, cum nobis defecerint merita, & virtutes corporales.
Clericus hodie non deponitur,ſicut olim,ex fornicatione, & ſimplici peccato mortali.
Scientia iuris,ſcientia eſt,licet mutabilis.
Finis legis eſt inuariabilis;licet conſtitutiones mutentur.
3 *Neceſſitate vrgente, vel propter euidentem vtilitatem, recedentem eſt à diſpoſitione iuris communis.*
Finis legis concernit neceſſitatem,vel vtilitatem ſubditorum.
4 *Leges ſummorum pontificum, & conciliorum appellantur ſtatuta humana;& ſic non poſſunt dici ius diuinum.*
5 *Deus mutat aliqua;& an incommutabilis ſit.*
6 *Affinitatis ſecundum & tertium genus quid ſit.*
7 *Maritus, & vxor quomodo habeant poteſtatem alter alterius corporis;& ad quid tenetur vxor marito.*
8 *Prohibitio matrimonij vſq; ad quartũ gradũ rectricta, intelligitur de collateralibus;quia talis prohibitio inter aſcendentes,& deſcendentes durat vſque ad infinitum.*
9 *Prohibitio matrimonialis ex quibus cauſis hodie ſit reſtricta ad quartum gradum tantum.*
10 *Affinitas quandoque oritur ex vna copula,quandoque ex duplici,vt in vxoribus duorum fratrum.*
11 *Impedimentum publicæ honeſtatis. quod acceſſorie procedit ex ſecundo,& tertio genere affinitatis,hodie ſublatum eſt ſecus de alijs.*
12 *In diſpenſatione,an faciendã ſit mentio de affinitate,& publica honeſtate, vbi ſimul concurrunt.*
13 *Impedimentum publicæ hone.ex ſponſalibus de futuro, & de præſenti oritur.*
14 *Conſtitutio,& ſtatutum non trahuntur ad præterita.*
Excommuninatus ante legis reuocationem,indiget abſolutione, etiam poſt legem reuocatam.

CAP. VIII.

a 1 NOn debet. [a]† In ſecundo,& tertio affinitatis genere tollitur prohibitio,q̃ olim erat in matrimonio cõtrahẽdo;ſimiliter tollitur prohibitio de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptijs;quæ olim non poterat cõtrahere cũ cognatione prioris viri;& prohibitio coniugij, vltra quartũ conſanguinitatis,& affinitatis gradũ non extenditur.& allegatur quotidie iſte tex.qui eſt ſingu.in materia ſua diuidit. nã primo excuſat correctionẽ iuris antiqui.ſecũda ibi, cũ ergo,excuſationẽ declarans, in duobus illud tollit. tertio reſtringit; reſtrictionis cãm reddens, ibi, ꝓhibitio. quarto ꝓhibitionẽ reſtrictã fortificãs,ꝓſtitutiones ℑrias tollit,& cauſas reddit, ibi cũ ergo.Caſus literalis In prima parte, huius ꝓſtitutionis præmittit conciliũ & cãm ipſius conſtitutionis,dicẽs,qd nõ debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecũdum varietatẽ temporũ ſtatuta qñque variantur humana;maxime cũ vrgens neceſſitas,vel euidens vtilitas hoc expoſcit;& hoc ꝓbat exemplo domini,qui ex his,q̃ in veteri teſtamẽto ſtatuerat, nonnulla mutauit in nouo.Quia ergo prohibitiones de matrimonio ℑhendo in ſecundo,& tertio genere affinitatis, & de ſobole ſuſcepta ex ſecũdis nup.nõ copulãda ꝓſanguineis viri prioris difficultatẽ frequẽter inducũt, & aliqñ periculũ pariunt animarũ,cũ ceſſante cã ceſſet effectus;ꝓciliũ iſtud,huiuſmodi prohibitiones reuocat,& ſtatuit,vt ſic ℑhentes de cætero libere copulentur.In ſecũda parte dicit,ꝙ prohibitio copulæ coniugalis, de cætero nõ extẽdatur vltra quartũ gradum cõſanguinitatis,& affinitatis;qa in vlterioribus, nõ põt abſque periculo huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari, oſtendens hoc quaſi naturali ratione:quaternari[a] enim numerus bene cõpetit prohibitioni corporalis cõiugij de quo dicit Apoſtolus,ꝙ vir nõ hẽt poteſtatẽ ſui corporis, ſed mulier;& ecõuerſo;& qa quatuor humores ſunt in corpore,q ꝓſtitũt ex quatuor elemẽtis,ẽt in his quatuor gradib. ita dẽt perpetuo obſeruari: nõ obſtãtibus antiquis ꝓſtitutionibus ſup hoc promulgatis;vt ſi aliquis circa huiſmodi prohibitio nẽ præſumpſerit copulari,nullo tractu tẽporis defendatur; cũ diuturnitas tẽporis nõ diminuat peccatũ,ſed augeat.Ber.
2 † No.1.qd ad varietatẽ temporũ dẽnt mutari ſtatuta humana;qa lex dẽt cõuenire tẽpori.4.di.cap.erit aũt lex.ideo alibi dicit tex.no.ꝙ ætas noſtri temporis, nõ patitur rigorẽ antiquorũ iuriũ;cum nobis defecerint merita, & virtutes corporales,vt habet in capit.fraternitatis.34. diſt. Ideo hodie ex ſimplici fornicatione,clericus nõ deponitur, ſicut olim indiſtincte deponebatur,vt in capi.à multis,de æta.& quali.im
mo quodlibet peccatũ mortale erat olim depoſitione dignũ,de quo dic,vt no.in c.at ſi clerici,de iudi.Et per hoc dicunt quidã,volentes detrahere ſciẽtiæ iuris, quod nõ eſt ꝓprie ſcientia,qa ſcientia eſt de incorruptibilibus,& de impoſſibilibus aliter ſe habere,vt habetur primo poſteriorum,ſed ſcientia iuris mutatur quotidie.Sed dicendũ eſt, quod licet mutentur conſtitutiones particulares, nõ tñ mutatur ipſũ dictamẽ,ſeu cauſa finalis iuris;nã ſemper lex prodit,vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur,&c.vt habetur ſ.in ꝓœm.finis ergo iuris eſt inuariabilis,ſed cõſtitutiones mutantur,& deſeruiunt fini,ſemp tñ lex dẽt eſſe rationabilis; & ſic fundata ſup rõne naturali,& immutabili; alias non eſt lex.i.
3 diſ.capi.conſuetudo,& 4.di.cap.erit autẽ lex. † No.2.qd per neceſſitatem vrgentem,vel vtilitatẽ euidentem,recedẽdum eſt à diſpoſitione iuris; nã finis legis concernit neceſſitatẽ,
4 vel vtilitatem ſubiectorũ. † Tertio no. qd leges ſummorum Pontificũ, & conciliorum,appellãtur ſtatuta humana,& ſic ſtricte nõ poſſunt dici ius diuinũ,qd no.pro limitatione capi.nimis,de iureiur.& in cap.1.de iu.cal & c. qualiter, de accu. † No.ꝙ Deus nõnulla mutat;& ſic vĩ cõmutabilis, ℑ capi.incõmutabilis,22.q.4.Sed tu vide bo.gl.ibi, & ꝙ hebet vi.
5 diſt.in c.nõ eſt peccatũ.§.his itaque,& ꝙ no. in capi. fina. de
6 cõſue. † Itẽ no.ꝙ hodie matrimonia licite ℑhũtur in ſecũdo,& tertio genere affinitatis.gl.laborat in declarãdo iſta genera;ſed dic breuiter,ꝙ perſona adiuncta per carnis copulã ſanguini alterius,inducit primũ genus affinitatis; ꝑſona vero addita primo generi inducit ſm genus,& perſona addita
7 ſecundo inducit tertium.ꝙ declara vt in gloſ. † Item no. ꝙ mulier dicitur habere poteſtatem corporis mariti.ſicut ecõtra;eſt ergo inter maritum,& vxorẽ quædã reciproca obligatio;& dic,ꝙ parificantur quoad debitũ reddendum; ſed non ſic in alijs:nã magis tenetur vxor ſeruire marito,quam econtra vnde alibi dicitur,qd vxor eſt pene famula viri,vt in c.hæc imago,& c.mulierẽ.35 q.5.& vide ꝙ dixi in c.literas,de
8 reſti.ſpolia. † Sed quæro,nunqd inter aſcendentes,& deſcendentes poſſit eſſe matrimoniũ,vltra quartũ gradũ;ꝙ eſt quęrere,nunquid diſpoſitio huius §.concernat omnes conſanguineos,tam collaterales;q̃ aſcẽdẽtes,& deſcẽdẽtes, vt vltra quartũ gradũ ꝓhibitio non extendat?vide Gof.in ſum.cod. ti.§.itẽ q̃ritur,qui dicit quod ſic. vnde intellexit iſtum tex.generaliter.ſed contrariũ tenuit Ioan.Andr.in gl.ſua ſuper arbore conſanguinitatis,& originaliter Hoſt.in ſum,cod.titu. § ſi cõſueuerant,ſub §.qualiter arbor,in verſ.9.quæritur . & hanc opi.credo veriſſimã,cum tex.iuris ciuilis indiſtincte ꝓhibeat matrimoniũ inter aſcendentes,& deſcendentes in in
b finitum, [b] vt in l.nuptiæ,ff.de ritu nuptia.vnde gl. ibi colligit ꝙ ſi Adam hodie viueret,nõ reperiret vxorẽ,qa omnes deſcẽdimus ab eo;& cum ius ciuile nõ reperiat expreſſe correctum,& ſit fundatũ ſuper honeſtate maxima,nõ debemus p generalẽ diſpoſitionẽ canonicam dicere cõtrarium, ar. bo. in c.2.ſ. de deſpõ. impu hæc tamen quæſtio propter breuẽ
9 hominum vitã raro practicatur. † No.ex tex.cauſas, quare matrimonium eſt hodie reſtrictum ad quatuor gradus,vide
10 alias per Ioan.Andr hic † In gl.4.ibi,quandoque ex vtraque vt in vxoribus duorũ fratrum.hæc gl.vult,ꝙ affinitas qñdoque ex vna copula,qñque ex duplici cõtrahatur, vt in vxoribus duorũ fratrum:illę enim ſunt ſibi affines in ſecundo genere,ex copula vtriuſque nam frater mariti eſt ſibi affinis in primo genere;vxor ergo ſua,cũ ſit iuncta primo generi affinitatis,inducit ſecundum genus, & idẽ eſt reperire in vxore
11 alterius. † In ea.gl.ibi,publica honeſtas, vt in vxoribus duorum fratrum.hic intendit,quod olim quis non poterat ducere ſucceſſiue vxores duorũ fratrũ; rõ, quia ibi erat tertiũ genus affi.cum ſecunda.nam(vt ſ.dixi) duorum fratrũ vxores ſunt in ſecundo genere affinitatis;ſed ſi altera poſt mortem mariti nupſit Sẽpronio,ille Sẽpronius attinet vxori alterius fratris in tertio gñe;qa eſt perſona addita ſecũdo generi iõ mortua vxore ſua,& marito alterius,non poterat olim illã ducere,obſtãte tertio gñe affinitatis; & vltra impedimẽ tũ affinitatis ſuberat impedimẽtũ publicæ honeſtatis, vt dicit tex.in c.porro,alle.in glo.ſed cum ſecundum, & tertium genus ſit ſublatũ;ergo vĩ,ꝙ publica honeſtas tanꝙ acceſſoria ſit hodie ſublata.Sed gl.no.cõcludit,qa illa publica honeſtas,quæ veniebat acceſſorie ad ſecũdũ, & tertium genus affinitatis,

ADDITIONES.

a ¶Non debet.Rationem quare per hanc decretalem facta fuerit cognatio conſanguinitatis,& quare olim erat prohibitus gradus altior quarto. quare de lege diuina fuit prohibitum ſolum matrimonium inter patrẽ & filiam,& certas alias perſonas, vide omnino elegantiſſime beatum Thomam in 4.Sent.di.49.q.1.arti.4.vbi longe melius declarat medullã huius decretalis.Bart.de Bellentzinis.

b ¶In infinitũ.Et ad hoc vide gl.35.q.1.in ſum.& idẽ dicit gl.in l. nemini liceat.C.de nupt.& gl.Inſtitu.de nupt.§.ergo non omnes. Bar.de Bellẽtzi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

finitatis,est hodie ſublata,quia ſublato principali &c.ſed publica honeſtas,quæ nō venit ſic acceſſoriè, vt in ea, quæ oritꝫ ex ℨctu ſponſalioꝝ, ſeu matrimonij cū cōſanguineo meo, non eſt hodie ſublata,cū de ea hic nulla fiat mentio,& quod ſit verū,aperte probatur in c.1. de ſpon.lib.6. Et no. vnā bo-
a nam regulā [a] ex hac gl.in materia extēſionis, [b] ꝙ vbi duo ſic
b ſe habent,ꝙ vnū venit cōſecutiuè ad reliquū, vno immutato,ſeu ſublato,ēt cōſecutiuū intelligitur immutatū,ſeu ſublatū,ad hoc textus optimus in cap.miramur, de ſeru.nō ordin.in cap.quàmuis,in fin. de electio.lib.6. & hoc dictū gloſ.
c pōt adducere ad quæſtionē. [c] Nunquid † in diſpenſatione,
12 ſit faciēda mentio ſpecifica de affinitate,& publica honeſtate,vbi ſimul coincidunt, aut ſufficiat facere mentionē de affinitate.queſtio fuit ardua in Romana curia. & credo,ꝙ adhuc pendeat,& allegabatur iſta glo.quod ſufficiat facere mētionē de affinitate, quia in cōſequentiā fit de publica honeſtate.In ℨrium facit glo.ſuper arbore conſanguinitatis, poſt principiū. ſed concordando dixi , quod ſi publica honeſtas neceſſario cōprehenditur ſub affinitate , ſatis eſt de affinitate feciſſe mentionē;& ſic procedit iſta gloſ.exemplū, ſi impetro diſpenſationē,vt liceat mihi ducere vxorē conſanguinei mei defuncti,nō obſtante affinitate in tertio gradu. nam,ex quo feci mentionē, ꝙ fuerat vxor conſanguinei mei , cōſequenter feci mentionē de publica honeſtate ; & ſic ꝑ conſequentiā vī ſublata virtute diſpenſationis. Si vero non cōprehenditur ex narratione verborū , vt puta impetraui diſpēſationē,vt liceat mihi ducere Titiam mulierē, non obſt.quod ſit mihi affinis in tertio gradu , non valet diſpenſatio, ſi vltra affinitatē erat publica honeſtas; ex quo de ea non fuit facta mentio expreſſe,vel tacite.argu. in cap. ex tua, de authorita. & vſu pal.nā affinitas pōt ℨhi ſine mrimonio , vt in c.diſcre-
13 tionē,ſ.tit.proxi.& hoc caſu procedat glo.ſuper arbore.†In gloſ.in ver.Secundis nuptijs. Ibi, In ſpōſa de futuro. idē dic, & fortius in ſponſa de præſenti; nā maior honeſtas exigit, vt nō ducā eā in vxorē, quæ fuit ſponſa de preſenti conſanguinei mei;quā quod abſtineā ab ea, quæ fuit ſponſa cōſanguinei mei de futuro,& hoc voluit glo.in fine. & ſic tenent Do-
14 ctores in cap.ſponſam,& ibi dixi,ſ. de ſponſalib. † In gloſ.in verbo,De cætero,ibi. Non trahuntur ad præterita. no.gloſſ. quia pōt ſeruire in alijs terminis. ex hac enim glo. pōt infer-
d ri,quod ſi reuocat ſtatutū,nō cēſetur reuocatus effectus [d] iā cauſatus per ſtatutū;nec vī approbatus actus geſtus contra antiquū ſtatutū ; & ideò ſi excōmunicatus ex antiqua lege indiget abſolutione,ēt poſt legē reuocatā,dic hoc procedere,niſi in reuocatione dicatur quod antiqua lex debeat haberi pro infecta ; tunc enim omnis effectus antiquæ legis eſt ſublatus,vt eſt gloſſa in clem.de ſta. regula. & in clem. vni.de immunita.eccleſiarum. & tene menti iſtas duas gloſſ. ſic intellectas.& in fin.glo.hęc vltima opin.communiter tenetur, & mihi ſatis placet fauore matrimonij,

ADDITIONES.

a ¶Regulam. No. vnam bonam regulam , vbicunque duo ſic ſe habent , ꝙ vnum venit conſecutiuè ad alterum, mutato vno, mutatur & aliud. Ec vide omnino quod notaui poſt Ant.in d.c. miramur.Bar.de Bellentzi.

b ¶Extēſionis.Bar.firmat.in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iu.in 4.q.6.q. principalis.facit l.cui iuriſdictio.ff.de iu.om. iudi. & l.ſi ita ſtipulatus fuero ff.de verb.obli.l.non diſtinguemus,ff.de officio.& ff.de arb.Cald.& Sal. l.1.C. ſi rector prouinciæ.

¶Vide,quod notaui poſt Ant.in d.c.miramur.Bar.de Bellen.

¶Extenſionis.Vide Bal.in l.non dubium,in quinto nota.C. de legi. Signo. de Homo.in conſil.56. inci. quæſtio talis eſt. in princ. cum allegatis per Decium,in c.nam concupiſcentiam.in primo no.in prima lec. vbi bonus text.ſupra,de conſti.Seb.Sap.

c ¶Ad quæſtionem. Vtrum in diſpenſatione impetrata , neceſſario debeat fieri mentio de ſponſalibus, & de publicæ honeſtatis iuſtitia, vide omnino quod in ſimili ſcribit Ant.in c.ſi.de fil.presby.& quod ibi latiſſimè notaui.Bart.de Bellen.

d ¶Renocatus effectus.Vide multa allegata per Fel.in c.ſi.ſupra,de conſtitu. ex cuius verbis in verſ.amplia quarto , limitantur dicta Abbatis hic , vt non procedant quando effectus actus præteriti expectaretur in futurum,vt ibi per eum. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Diſtans à ſtipite quarto gradu , vel citeriori , poteſt contrahere cum diſtante quinto, vel vlteriori.*
2 *Regula magiſtrorum approbata à iure, debet etiam pro iure ſeruari.*
3 *Graduum computatio, etiam in linea inæquali quomodo fiat.*
4 *Aſcendentium perſonæ quot ſunt, tot gradus faciunt, dempto ſtipite.*

CAP. XI.

a 1 VIr qui. [a] † Diſtans à ſtipite quarto gradu, vel citeriori cū diſtante quinto, vel vlteriori ℨhere poteſt,h.d.cū gl. Caſus lit. Duo volunt ℨhere matrimonium, diſtat vir à ſtipite quarto gradu, mulier vero ex alio latere,diſtat ab eodē ſtipite quinto. quæritur an poſſint ℨhere matrimonium? & reſpon. ꝙ ſic, ſecundum regulā illam, qua dī, quoto gradu remotior perſona diſtat à ſtipite; & à quolibet deſcendentiū per aliam lineā ab eodem ſtipite
2 B.†Not.1.quod regula magiſtrorum [b] approbata à iure de-
b bet pro iure ſeruari.†Secundo nota regulā infallibilē in cō-
3 putandis gradibus [c] in linea tranſuerſali , ſeu collaterali , vt
c quoto gradu diſtat remotior,&c.vt in litera,& procedit hæc regula in linea tranſuerſali,ēt inæquali. exēplū in patruo , & nepote, ſunt.n.iſti in linea inæquali, quia nepos deſcēdit per vnū gradū;vnde vbi linea nō eſt æqualis; ſemper ſit cōputatio à remotiori; ſi verò ſunt in linea æquali, exēplum in filiis duorū fratrū,non eſt,vis, vnde fiat cōputatio,ſed quoto gradu diſtat ab vtroque ſtipite,toto gradu ſibi attinet, & iſtę ſūt duæ regulæ in cōputandis gradibus,ſiue æquandis, inter collate-
4 rales.†Sed ſcda aſcēdētiū regula eſt,quod quot ſunt ꝓſonæ tot ſunt gradus,dēpto ſtipite;& ideo demit ſtipes, quia filius eſt ex ſanguine patris;vnde non fit deſcenſus ꝑ duos gradus, ſed tm̄ per vnū , de quo plenius in arbore conſanguinitatis.

ADDITIONES.

a ¶Vir qui. Materiam graduum,& qualiter ſunt computandi tam à iure ciuili,quam canonico,eleganter ſcribit Beatus Thomas in 4. Senten. dist. 40.q.1.art.2.Bar. de Bellen.

b ¶Magiſtrorum.Simile eſt quod dicitur de conſuetudine, vt ſupra, de cognatio.ſpi.c.1.quod intellige, quando approbatio fieret per Papā: quia alterius approbatio nihil operatur,c. ſuper his. & c. de infidelib. ſupra. eo.ſecundum Phi.hic.

c ¶Gradibus.Secus de iure ciuili,de quo,qualiter fiat cōputatio,ponit Bal. de gradib.per totum,per glo.in l.2.C.de ſucceſ.edic.ideo Card.Flo.dicebat hic,quod in matrimonijs ſtatur iuri cano. ſecus quantū ad hereditates,& per gl. Inſt.de gradib.§.6.facit tex. in ratione ſui, in c. ſi.ſ. de incundis nup.glo.in l.1.C.eo.Bal.in l.meminimus.C. de legi.hære. Paul. de Caſt.in l.2.C.de ſuc edi.Cora.conſi.41.& 57. & conſil.201. in 1.volu. & quid ſi ſtatutum faceret mentionē de gradibus , quomodo fiet cōputatio.Pe.de Anch.hic arguit pro,& contra,& cōcludit, quod ſecundū ius ciuile.ſequit Io.And.in addi.Spe.de ſucceſſ.ab inteſta. voluit Bal.in d.l.2.

a *De frigidis, & maleficiatis, [a] & impotentibus coeundi. Rub.*

Viſo de plurimis impedimentis matrimonij, quia frigiditas & maleficiū, & generaliter impotentia coeundi, ſunt impedimenta matrimonij;ideo poſt rubricas præcedentes, ſubditur iſta.nā aduerte, quia hæc rub. habet tres partes: tractat enim de frigidis. Itē de maleficiatis. Itē de impotentia coeundi,& ideo adiecit de impotentia,quia vltra frigiditatē, & maleficium ſunt,& alij modi impotentię,vt puta ſi vir eſt ſectus, ſeu caret virilibus. Itē potuit auctor addere iſtud tertium ad denotandū,quod ſufficit allegare impotentiā coeundi; licet non ſpecificetur cauſa impotentiæ coeundi. pro quo facit c.2.ſ.eo.quia aliter diſponitur in frigido,& aliter in impotentia coeundi,ideo auctor in rub. voluit omnia iſta ſpecialiter attingere, & de his omnibus etiam tractatur in nigro.

ADDITIO.

a Maleficiatis.Vide Bal.in l.ſi. C. de ſponſal. quod de iure ciuili non ſeparatur matrimoniū.Item de materia huius rub.vide omnino beatum Thomam in 4.Sent. diſt.34.q.1.art.2. vbi inter alia dicit, quod ille,qui frigidus eſt,omnino inhabilis eſt ad matrimonium contrahendum ; & dicit quod ſoluitur matrimonium per eum contractū; ſed ab eccleſia ad hoc cognoſcendum ſtatuitur terminus triennij, & quandoque plus. quod limitat eſſe verum quando eſt tanta frigiditas, quæ reddit inhabilē ad generandum , & ad carnalem copulam . Sed dicit quod ſi quis non haberet caliditatē ſufficientem ad generandum, ſed bene ſufficientem ad carnalem copulā;tunc tenet matrimonium;ſcilicet quia eſt ei remedium quamuis non competat ei, ſecundum quod eſt officium naturæ , vt ibi plene per eum; & dicit, quod non poteſt eſſe perpetuum naturale impedimentum;imo reſpectu vnius perſonæ, & non reſpectu alterius,ſed ſi non poſſet implere carnalem actum cum virgine,& poſſet cum corrupta, tunc mediante aliquo inſtrumento poſſent clauſtra pudoris frangi & ei coniungi,nec eſſet hoc contra matrimonium.Dicit etiam ibi Sanctus Thomas in fine,quod nulla frigiditas mulieris poteſt impedire matrimonium ; ſed in muliere poteſt eſſe impedimentum naturale ex alia cauſa, ſcilicet arctatio , & tunc idem iudicium eſt de arctatione mulieris,quod de frigiditate viri.Barth. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Maritus pōt ſeparationē matrimonij petere ēt ex impedimēto proprio.*
2 *Confeſſioni coniugum ſuper impotentia coeundi non ſtatur; ſed requiritur alia probatio quoad ſeparationem.5.*
3 *Maritus dicitur caput vxoris.*
4 *Libellus quomodo formetur propter impotentiam mariti.*
5 *Separatio propter frigiditatem, vel impotentiam coeundi , an ſtatim, vel poſt aliquod tempus; & ex quibus rationibus fiat.*
Impotentia coeundi ex quibus arguatur , & quomodo probetur , ſeparatione propter impotentiam poſt longum tempus, petita.
Iudex potius debet admittere, & audire probationes ſuperfluas, quàm defectiuas, vbi agitur de periculo animæ.
6 *Triennalis cohabitatio,an ſit incidenda propter impotentiam.*
7 *Potentia ſi appareat poſt ſeparationem , an matrimonium ſit reintergrandum, & quid iuris, ſi ad alia vota ſit deuentum.*
Separatio facta per eccleſiam deceptā falſis probationibus an teneat.
Potētia coeundi ſi ſit cum alia muliere, & nō cū vxore, quid agēdū ſit.

CAP.

CAP. PRIMVM.

ACcepiſti. Difficile eſt in ſuo intellectu, & habet tria dicta, ſecundū, ibi, Ila. tertium ibi, Si autem. & cōmuniter non ſummat propter varietatē intellectuū. Caſus lit. Aliquis accepit aliquam in vxorem ; & cum ea permanſit per mēſem,vel per tres,vel per annum. poſtmodum dicit,quod eſt frigidæ naturæ,ita quod cū illa,vel alia rem habere nō poteſt; & ſi hoc probari per verū, & rectum iudiciū poteſt, debēt ſeparari;ita tamen,ꝙ ſi poſtea aliam acceperit, reus erit periurij;& acta pœnitētia, priora cōnubia reſtaurabunt.Si vero illa prior poſt annū , aut dimidiū ad ep̄m reclamauerit,dicēs,ꝙ eam non cognouit , ipſe aūt ℨriū affirmet, ei credendum eſt , cū ſit caput mulieris ; quia ſi proclamare voluit,cur tantum tacuit, cū cito potuit ſcire,ſi eam cognoſcere potuit?ſi vero ab initio poſt mēſem,aut duos ad epiſcopum proclamauerit,dicens,volo eſſe mater;ſed vir,quem accepi,frigidæ naturæ eſt,ſi hoc probare poteſt per rectum iudicium, ſeparentur, & mulier ſi voluerit, nubat in domino.
1 B.† No.primo,quod maritus [a] poteſt reclamare,& petere ſe
a parationem etiam ex impedimento proueniente à ſe ; intereſt enim ſua,vt ſeparentur,ſi nō eſt inter eos verum matri-
2 monium, vt non teneatur ad oneramatrimonij. † Secūdo no.quod cōfeſſioni coniugum ſuper impotētia coeūdi plene non creditur;vnde requiritꝫ alia probatio , vt poſſit ſequi
3 ſeparationis ſentētia. † Tertio no. ꝙ vir dicitꝫ caput mulieris,
4 pro hoc c. cum caput. 33.q.5.† Vlt. no.formam, & practicā liberandi ex parte mulieris,cū petit ſeparationem ꝓpter impotentiā mariti,† Opp. contra tex. primo de c. laudabilē, ſ.eo.vbi dicitur,quod ſi allegatur frigiditas , debent ſimul cohabitare per trienniū, & poſtmodū iurare cum ſeptima manu propinquorū;ſed nihil dicitur de triēnio, ergo &c. Item
5 contra verba illa facit tex.in capit.fi.ſ.eo. vbi mulier fuit audita poſt octo annos, allegans impotētiam mariti, & hic videtur innui contrariū,ſed ꝓpter hoc,& multa alia cōtraria, quæ patitur iſte tex.Doc. maxime Inn. varia ſcripſerūt,ita,vt potius intricetur, quā aperiat intellectus huius c. Sed vt clarius dicā,capiendo meliora dicerē,ꝙ principiū. c.debet intelligi,qñ ambo coniuges cōfitenꝫ impedimentū, & poteſt ꝓbari impedimentū per alia ſigna frigiditatis; & cū iuramēto coningū,& ꝓpinquorū,ſ.vt ℨiuges iurēt de veritate,& ℨſanguinei de credulitate,i.ꝙ credāt illos verū iurare. his cōcurrentibus pōt mrimonium ſeparari incontinenti, non expectato lapſu triennij.Illud vero trieniū requiritꝫ, vbi prius per alia ſigna vrgentia probari nō pōt, & hoc innuit tex. in d.c. laudabilē,ibi, Si frigiditas nō prius ,ꝑbari poſſit, &c.& ſic intelligo illa verba poſita in tex.ibi,Per verum iudiciū &c.nam tria ſunt arg.ad probationem impotētiæ, primum aſpectus corporis,vt in c.fraternitatis,ſ.eo.nā ſicut mulier pōt inſpici, ita & maſculus . ſm ar. eſt cohabitatio triēnalis iuxta formam d. c. laudabilē . teritum eſt iurm proprium cū ſeptima manu ,ꝓpinquorū modo p̄dicto,vt ſ.eo.c.laudabilē.vt ergo iſte tex.cōcor.cum d.c.laudabilē, debemus appellare hic verum iudiciū,qñ vltra iurā, offertꝫ ,ꝓbatio per ſigna impotentiæ,licet gl. videtur tm̄ intelligere de iurō, ſed certe hæc non eſt ſufficiēs ,ꝓbatio,vt incontinenti debeaut ſeparari,vt aperte ,ꝓbatur in d.c.laudabilē.verba.n.illa debēt intelligi, qñ mulier confiteꝫ impedimentū, & vir negat; nec mulier, proclamauit in exordio matrimonij,tūc enim,quia ꝓcurrunt duæ præſumptiones cōtra mulierē,prima, quia trade proclamauit;ſecūda,ꝙa vir dicit ſe eā cognouiſſe,nō debet mulier audiri,intelligo, qñ veraciter non pōt probate intētionē ſuam licet aliqua ſigna inducat; tūc.n.debet excludi,ſ.vt nō audiat petens ſeparationē de præſenti.ſed poſt cohabitationē triēnalē audiet, ſi ,ꝓbat per aliqua ſigna, puta, ꝙa adhuc reperit virgo,& offert iurm ,ꝓprium cum ſeptima manu ,ꝓpinquorū,ar.in c.laudabilem,ſ.eo. poſſet ēr intelligi iſte verſi quādo mulier erat corrupta; nā tunc de facili non pōt probari impedimentū mariti.ver.ſi autem,loquitur qñ mulier in nouitate,proclamauit;& per aliqua ſigna pōt probari impotētia mariti;tūc.n.debet audiri incōtinenti, ,put dictū fuit in prin. vnde diſcretus debet eſſe iudex; & ſēper potius exigere ,ꝓbationes ſuꝑfluas,q̄ defectiuas; cū agit in ſeparatione, de periculo animarū,vt dicit Inn.& bene;vnde qñque exigit duo ex illis tribus prædictis argumētis,quandoque omnia tria. qñque ſufficit vnica probatio , vt ſi eſt neceſſario concludens.
6 † Exemplū,ſi ex toto virilia ſunt amputata marito. nam tūc
b fruſtra requireretꝫ alia probatio; [b] & iſte tex. loquit in impedimēto frigiditatis ; nā cū impedimēto maleficij , ſemper ad minus debēt cohabitare prius trienniū,quia cū illud impedimētū non ſit naturale,ſed accidētale,pōt tempore remoueri,vt ,ꝓbatur in c.ſi. ſ.eo.& ſic intelligo,iſtū tex.licet multa,& varia hic ſcribant.In gl.1. vult ergo gl.ꝙ iuſtū indiciū appelletur hoc iurm̄ cōiugū cū ſeptima manu propinquorū: ſed mihi non placet hæc expoſitio.vnde dicerem,quod aut coniuges volunt incontinēti ſeparari,non expectato triēnio, & oportet, ꝙ impedimētum probetur per iuſtū iudiciū, i.per aſpectum corporis, vt ſaltem appareāt aliqua euidētia ſigna impotentiæ;& tūc & iuramento proprio , & propinquorū pōt fieri ſeparatio,ꝙ ſentit tacite hic Abb.& ꝓ hoc adduco. c.claudabilē, ſ.e.ſcdm intellectū,quē ibi teneo,vt rectū iudicium ponat ꝓ remedio, ſeparato à iuramēto coniugū,& ꝓ-
7 pinquorū,& dic,vt dicā in d.c.laudabilē.†In gl.3.ibi, Sed nō credo,ꝙ hoc obſtet. intellige hāc gl.ꝙ primū mrimoniū debet reſtaurari quoad vinculū,ex quo nunc apparet de potētia viri,ſed reſpectu fori; ſeu mutui ſeruitij ſerua diſtinctionē præcedētē,vt ſi ſolus maritus fuit in dolo, poſſit vxor petere ſeparationē quoad thorū ꝓp adulteriū cōmiſſum cum illa alia.Si vero nō fuit in dolo,vel vterque cōmiſit dolū, tūc mrimoniū reprobat quo ad oīa, pro hoc c.fraternitatis, ſ.e.&c. pe.& vl.de adul.& ſic diſtinguo no.hic per Io. And.& ℨ hāc ſeparationē primi matrimonj venit ℨrium,ꝙ ſequitur in gl.
c de c.ſi ꝑ ſortiarias. [c] 33.q.1. vbi dī,ꝙ ſi mrimoniū fuit ſeparatū ꝓp maleficiū viri; licet vir poſtea ducat aliquā , & cognoſcat nō per hoc ſeparabit primū mrimonium, cuius ℨrium hic dicit,& in c.laudabilē.ſ.eod,Sol.gloſ. dicit aliud in ſeparatione ,ꝓpter frigiditatē, & aliud ,ꝓpter maleficium.& nō reddit rōnē diuerſitatis; vnde aliqui dicere voluerūt,ꝙ illud c.ī hoc ſit correctū, ſed tu tene gl. & dic hāc eſſe rationē diuerſitatis;nā frigiditas eſt impedimentum naturale , non reſtrictum ad certam perſonā; vnde ſi vir poſtea cognouerit aliā, apparet eccleſiā fuiſſe deceptā , cū eodem mō potuiſſet cognoſcere primā; ſed maleficiū,quod ſit, inſtigante dyabolo, reſtringitur ſæpe ad certā perſonā , vt omnes poſſit cognoſcere præter vxorē;ideo ſi poſt diuortiū ducat aliā,& cognoſcat,nō per hoc apparet eccleſiā fuiſſe deceptā;ideo non debet ſeparari,ſecundum,& reſtaurari primū; & ita proprie loquitꝫ illud.c.ſi per ſortiarias,ꝓ hoc c.ſi.ſ.c. & ſic intelligo iſtū tex.ꝙ ſolet difficilis reputari, ꝙa vī deuiare à deciſionib aljs.

ADDITIONES.

a ¶Maritus.Quod procedit etiam contra voluntatem vxoris,nec poteſt mulier renunciare tali impedimēto,ſecundum Phi.hic.quod intellige,quando frigiditas erat à pri.ſecus ſi ex poſtfacto ſuperueniret, quia non diſſoluitur matrimo.32.q.7. c.hi qui. Quis autem debeat probare prioritatem,vel poſterioritatem,gloſ.eſt no.30.q.1.c. quod autem,quæ voluit quod fauore matrimonij præſumatur poſterioritas , ſequitur Hoſt. in ſumma,de frig.contrarium tenet Panor.in c.fraternitatis,infra,eo.

b ¶Requireretur alia probatio . Non.n. debet iudex admittere aliquem ad probandum , quod probatum non reuelat, vt plene per An.Cor.ſin.ſuo 208.in ver.iudex quod inci.non debet admittere.Zac.

c ¶Per ſortiarias.Pro ſolutione huius difficilis contrarij, vide Ant.in c.fraternitatis infra,eo.De Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Impotens ad copulam , eſt impotens ad matrimonium contrahendum, ſiue impedimentum ætatis ſit ſiue naturæ.*
2 *Puer non præſumitur,qui generare poteſt.*
Puer dicitur vſque ad 14.annos,
3 *Impotentiam allegare ſufficit,etiam ſi qualitas non ſpecificetur.*
4 *Impotentia temporalis, & perpetua,an idem operentur.*
5 *Senex quomodo poſſit matrimonium contrahere .*
Spado carens vno teſticulo,cōtrahere poteſt;ſecus eſt ſi careat ambobus.
Semen qui non poteſt emittere,licet habeat virgam erectam,contrahere non poteſt.

CAP. II.

1 QVod ſedem. †Impotens ad copulam, eſt impotens ad mrimoniū cō trahendū, ſiue ſit impedimentū ætatis, ſiue naturę.
2 † No.1. ꝙ nō præſumit puer, ꝙ generare poteſt;& puer dī vſque ad 14.an. de quo dic,vt in c.puberes, &c.2.de-
3 ſpon.impuber.†Secundo not.arg. ꝙ ſufficit allegare viri impotentiam abſqe eo,quod ſpecificetur qualitas impotentię.
4 † Item no. ꝙ idē operatur impotentia temporalis quoad tēpus,ꝙ perpetua in perpetuum;vt patet in parficatione, quæ
5 hic fit inter puerum, & impotentem.† In gl.fin.ibi,Humani-
a tatis [a] ſolatiū &c. expone iſta verba, prout nota.in c.nuptiarum,

ADDITIO.

a ¶Humanitatis.Vt ſciatur veritas huius paſſus, bonū eſt ſcire, quis dicitur ſenex.Et dicēdū,ꝙ ſenex eſt qui perfecit ſeptuaginta annos. Tex.eſt in l. 3 ff.de iur.immu. & in l.2.in prin.de excu.tu.& §.maiores.Inſt. de excu. tu.gl.in c.ſi teſtes.§.idē inuiti.4.q.3.& gl.in ver.perfectus.in proœ.Sexti, & plene An. in c.quoniam frequenter,vt lit.non conteſt.Et a dde,ꝙ licet dicatur ſecundum iura , ꝙ non eſt ſenex ille, qui eſt minor.70. annis.tamen quoad bellum exercendum , vel ferendum militiam , dicitur ſenex ille,qui habet quinquaginta annos. Ita dicitur gl.no.in l.2.in princ.ff.de exc.tu.Et ita Flo.in Linuti.ff.de teſtib.quis dicatur ſenex, vide Domi.poſt Arc.in c.1.§.verum.de cleri. ægro.lib.6.& Specu.in titu.de teſte.§. nunc tractemus,& §.fina.ver.ſed quos vocat ſenes.& gl.magna in l.non aliter. §.1.ver.ſeniores,de leg.3.Barth.de Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a rum,prælleg.in gl. in verbo, In quibusdã. senex[a] enim ideo ℑhit: quia habet habitum qñque reducibilem ad exercitiũ; sed tex.debet intelligi de omnino impotente, ideo dicũt hic
b Doct.q̃ spado[b] carens vtroque testiculo, non potest ℑhere
c matrimonium, [c] secus autẽ,si careat vno testiculo tñ: & sic potest intelligi.l.si ser.§.si spadoni.ff.de iure dot. & vide glo.in
d chi qui, [d] 32.q.7.quæ tractat,quid de eo, qui habet virgã ere ctam,sed non põt emittere semẽ, propter impedimentũ naturale,vel accidentale;& tenuit ibi glo.q̃ talis põt matrimonium ℑhere,cum possit mulierem prouocare, sed cõiter tenetur ℑrium:& hoc puto verius,quia ex quo non potest generare,potest vxor dicere,ego volo esse mater, &c. vt c.proxi.in fi.& de hoc aliquid infra eod.c.consultationi.

ADDITIONES.

a ¶Senex.Quantumcunq; senex potest contrahere matrimoniũ,& hoc probatur à speciali in c.cum haberet,de eo qui dux.in matri. quam pol. per adulter.Et est casus iuncta gl.1.in l.sed est quæsitum,in prin. ff. de lib.& posth.Et est casus apertus in l.sancimus,hic allegata,in gl. & facit l.fi maior.C.de legit.hæred.Bal.in c.ex transmissa,de restit.spo.Barth.de Bellen.

b ¶Spado.Ad intellectum d §.si spadoni,aduerte quod tale nomen, est nomen generis,vt l.spadonum.ff.de verb. sig. & ideo dicit illa litera in d.§. spadoni, quod aut spado est castratus, quia fuerunt incisi testes iuxta l.si seruus seruũ.§.& si puerũ.ff.ad l.Aqui.& tunc non potest esse matrimoniũ.Ex quo infertur,quod talis non põt adoptare, vt est casus in l.2. ff.de adop.per ea quæ ponit Bar.in l.fi is qui pro emptore. ff.de vsucap. Aut spado non est castratus,& tunc est matrimonium. Soci.in l.1.ff.solu.matrim.vide Soc.in consi.123.incip.Bononiæ dum eram.
¶Adde quod mendose alleg.hoc sing.debuit enim allegare sing.num.634. & secundum veriorem nu.sing.936.Zach.

c ¶Matrimonium.Vide ad hæc quæ scribit eleganter do.Bar.Soci.in l.1.sol. matrim.Seb.Sap.

d ¶Hi qui.Adde hic quod notant Doct.in c.fraternitatem,supra de eo, qui cogno.contang.vxo.suæ.Barth.de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum naturale ad coitum, irreparabile arte medicorum matrimonium impedit.4.*
2 *Impotentia coitus nõ omnis,matrimonium impedit;nisi sit talis, quod arte medicorum reparari non possit, & intellige de reparatione, quæ sine periculo corporis fieri possit.*
3 *Impedimentum superueniens post matrimonium contractum,licet non dum consummatum,non soluit matrimonium.*
Matrimonium de præsenti,etiam non consummatum,non soluitur; nisi per ingressum religionis.
Papa an possit soluere matrimonium nondum consummatum propter superuenientem impotentiam coeundi.
4 *Impedimentum accidentale idem operatur. quod naturale.*

CAP. III.

1 EX literis. † Naturale impedimentũ ad coitũ irreparabile arte medicorum, matrimoniũ impedit.primo consultatio.secundo responsio.ibi.Respondemus.Casus literalis.Quidam ℑxit cum quadam,quę cum debitũ reddere non posset:licet vterque legitimæ fuisset ætatis, mulier ℑxit tam grauẽ infirmitatẽ,vt omnino inutilis sit facta viro, q̃ nullo modo eam cognoscere potest,quæritur,an debeant separari? Respõdet Pa.si vitium illud à natura ℑxit mulier, nec ope medicorum põt ei subueniri, vir potest aliã ducere in vxorẽ. Ber. Not. q̃
2 † ad dirimendum matrimoniũ non sufficit,quodlibet impedimentum ad coitũ,nisi sit tale: quod arte medicorũ curari non possit; & intellige, q̃ possit fieri reparatio,absq; periculo corporis,vt exponit tex.ℑ.eo.c.fraternitatis. † In gl.j. in fi. vult ergo glo.relata ad tex.q̃ impedimentum accidens post matrimonium ℑctum licet nondum consummatũ, nõ tribuit facultatẽ separandi matrimoniũ,quod no.nã matrimonium ℑctum per verba de p̃nti,quod semel tenuit, non reperitur posse separari,nisi per religionis ingressum,vt in cap.ex parte,& c.ex publico,de cõuer. coniug. credo tñ, q̃ sit sufficiens causa, vt Papa[a] possit illud separare, si multũ timetur de incontinentia sani,ad hoc, quod no.in d.cap. ex publico.
4 †In glo.in ver. A natura,aduerte,licet tex.loquat'de impedimento ãnatura ℑcto, idem dic, si impedimentum fuit acci-
b dentale, [b] dũmodo præcesserit matrimonium pro hoc cap. præce. & c.seq. in quibus solũ ponderat' impotentia coeundi, & hoc sentiunt Doct.infra cod.c.proxi.vbi dicam.

ADDITIONES.

a ¶Papa.Sequitur Ant.de But.in c.proxi.nu.11.in fi.& Phi.hic, nam talis impotentia facit mulierem adhiberi.l.quæritur. §.mulierem. ff.de ædilitio edicto.

b ¶Accidentale.Si vero mulier erit effecta arcta, propter semen viri impotens ad coeundum,non potest matrimonium amplius dissolui, 32.q.1. secundum Ant.de But.hic,& in cap.1.& 2.supra de coniugio leprof. & per Card.Alex.referentem Host.ita tenere de quadam muliere, quæ propter medicamenta erat effecta incognoscibilis.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens scienter matrimonium cum impotente ad copulam, ab ea non separatur.*
2 *Matrimonium verum esse non potest cum omnino impotente ad coitum,nam desinit causa institutionis matrimonij.*
Matrimonium institutum est propter ſpem sobolis, & vt euitetur fornicatio.
4 *Matrimonium secundo loco contractum per potentem cum impotente, tenet non obstante,quod prius scienter cum impotente contraxerit.*
Pubes,qui contraxit,si postmodum cũ impubere contrahit,tenet secundum matrimonium; licet teneatur expectare, donec peruenerit ætatem legitimam.
3 *Maritus,qui scienter contraxit cũ impotente ad coitũ, quãuis cum ea contrahat,tenetur necessaria subministrare illi impotenti mulieri.*
Mulier arcta,vel alias impotens,apta non est ad contrahendum.
Matrimonium scienter contrahens cum impotente,tenetur cum ea ste morari,tanquam cum sorore.
Apostolorum vxores castæ,vt sorores cum eis viuebant.
Coniuges ẽt sorores appellantur,vbi carnale cõmerciũ non exercetur.
4 *Iudicandum,an sit secundum Romanam ecclesiam, vel curiam.*

CAP. IIII.

a CONsultationi. [a] Contrahens † scienter
1 cũ impotenti ad copulam ab ea non separatur.h.d.primo consultatio.secundo respõsio.ibi,Taliter.Casus literalis. Aliquę mulieres ita sunt clausæ,& impotentes, q̃ viris carnaliter cõsceri non possunt. Quæritˇ,an possint ℑhere matrimonium & si ℑxerint,an debeant separari.Respon.Pa.non vr credere, q̃ aliquis cum talibus ℑhat matrimonium, tñ Rom. ecc cõsueuit in talibus iudicare,vt si non p̃t eas habere vt vx
2 res,habeant vt sorores. Ber. †No.j. q̃ cũ omnino impotens ad copulã non p̃t consistere verũ matrimoniũ; nã deficit causa institutionis mrimonij:nã nec pp ſpem sobolis, nec euitet' fornicatio,hoc matrimoniũ põt dici ℑhi, & ideo vi
b Doc.hic,& bene,q̃ si potẽs,qui prius scienter ℑxit cũ impotente,ℑxit cũ alia,tenet mrim.cũ secunda, [b] nõ obst. q̃ cũ obligatus cũ prima ad morandũ tanq̃ cũ sorore,vide infra tiã in eo,qui ℑxit cũ minore:nã licet sit obligatus ad expectandũ donec peruenerit ad maiorẽ ætatẽ,vt in c.de illis,ℑ.de spõ.impub. tñ si mrimoniũ cũ alia ℑxit,tenet mrimoniũ, no,in d.c.de illis,facit c.sicut,de spõ.dũt tñ Inn.& Host. q̃ net' iste semp alere illã impotentẽ, cũ qua sciẽter ℑxit mr q̃ bene no.Plus ẽt dũt, q̃ si timeret de fornicatione potẽs, poterit ecclesia sibi subuenire,dãdo sibi licẽtiã cũ alia ℑhi di,ex quo cũ prima nõ est verũ mrimoniũ:remanebit ra obligatus ad reddendũ necessaria primæ. Sed q̃re de qua potẽtia verificat' iste tex. q̃dã volũt intelligere, q̃ mulier multũ arcta,sed Doct. cõiter intelligunt in quacunq; impotentia, ẽt si accidentaliter proueniret impedimentũ, an ctũ mrimoniũ,pro hoc facit,q̃ dicit ℑ.c.prox. & hoc pla
3 qa eadẽ est rõ in quolibet impedimẽto. †Vltimo q̃ro. q̃ tendit litera,dũ dicit,q̃ si talis scienter ℑhit cũ impotente bebit illã,vt sororẽ.Io.An.dicit,q̃ secũ dẽt caste viuere, cũ sorore.Nã sicut veri cõiuges possunt promittere ℑ tiã simul morãdo, 50.q.5. q̃ Deo, ita & isti potuerunt morari in ptinẽtia.Et pro hoc adduco tex.in c.cõiug. vbi Paulus de vxorib.Apostolorũ dixit, nunquid nõ h ptãtem circũducendi mulieres sorores, &c. vnde ℑiug pellant' sorores in quib.nõ exercet' carnale cõmerciũ: si
4 to,q̃ capiatur ver.Sorores †In gl.fi.ibi, Sic præcepit i dũ. hoc non procedit in sñia lata ordine iudiciario seru quia tenent' alij iudicare,ſm quod Papa iudicauit: licet pcipiat sic iudicandũ,vt in c.causis,alle.in gl. & intellige nõ in cõsuetudine cur.Rom. & sic sentit in fi.nã talis ℑ necessario nõ est ab alijs seruãda,nisi Papa præcipiat, de vide gl.in c.vnico,de sum.Tri.in ver.docuit, lib.6. vnde exponit hic tex.iudicare,i.tenere,vt sit sensus, q̃ ℑsueuit ecclesia tenere,vt habeat',vt soror; non aũt eccle. Rom. ℑ vt sic fiat,& ex hoc posset inferri,q̃ vbi est ℑria ℑsuetudo seruanda est, & non dispositio huius c.quia, vt prædixi istos non est matrimonium, & ita intellige istam gl. &c.

ADDITIONES.

a ¶Consultationi. Quod sit firmum matrimonium, quod scienter contrahitur cum frigido,concludere videtur B. Thom. in 4.sent. dist.33. argum.2.post medium,Bart.de Bellen.

b ¶Cum secunda.Dic hoc esse verum duobus de causis de quibus in fi. nu.in fi.concurrentibus, l.quod talis contrahens suspectus de incontinentia dispensetur saltem ab episcopo. item, quod talem impotentem ad copulam alimenter,ita no.Fely.in c.lator, de re iud. refert, & legitur Hip.de Marsi.sing.suo 165.in c.scriptum est.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium separatur statim si constat de impotentia coeundi, cohabitabunt simul per triennium, & si probabitur, quod operati sunt carnali copulæ,& non potuerunt coniungi statim separantur.*
2 *Triennalis cohabitatio non est necessaria,vbi statim probari potest impedimentum.*
3 *Iuramentum præstatur,tactis sacrosanctis scripturis,& si non tangitur non valet.*

Tactus

Tactus si datur pro forma in antiquo actu,si non in interueniat, actus vitiatur.
Coniuges non tenentur iurare super aliquo impedimento; sufficit enim, quod generaliter dicant,non potuisse matrimonium consummare.
Confessione coniugum,an bene probetur impedimentum.

CAP. V.

1 LAudabilem. †[a] Si de impotentia coeũdi constat, statim mrimoniũ separatur;alias cohabitabunt coniuges per triennium;& si cum septima manu propinquorum iurant,quod dederunt operã carnali copulæ,& non potuerũt coniungi, statim separantur, ita cõiter ſmmatur. sed ego aliter intelligo, vt dicam ĩ.& diuiditur in duas partes, prima loquitur, qñ vnus coniugũ dicit mrimoniũ consummatũ, & alter diffitetur, sed a ibi;si autem, qñ vterque fatetur mrimoniũ non esse consummatũ. Et prima pars ſubdiuidit; nã prima loquit, qñ simul esse nõ cõsentiũt. Sed a, qñ ℑsentiunt ibi,Quod si.Casus literalis. Quidã ℑxit mrimoniũ cũ quadã, tãdẽ dr esse frigidæ naturæ. Quæritˇ hic,quãtũ tps dãdũ sit illi ad experientiã copulæ cõiugalis? Papa rñ. q̃ ab eo tpe quo celebrat' cõiugiũ& incipiũt ſimul cohabitare,cohabitẽt per triẽniũ dãdo operã carnali copulę:si ante triẽnium probari non possit frigiditas quo elapso, si postea simul cohabitare noluerint,si mulier p̃ iustũ iudiciũ ꝓbare potuerit, q̃ cũ eo coire non possit,aliũ accipiat. & si ille aliã acceperit, separentur; si vero consentiunt simul esse, habeat eam,vt sororẽ. Si autem confiteãtur,quod nunquam se inuicẽ cognouerint, cũ 7.manu propinquorum,vel vicinorũ bonæ famæ,si propinqui deficiant, iureiurãdo dicat vterque, quod nũquam vna caro effecti sunt; & tunc mulier poterit alium accipere; & si ille aliã acceperit, de periurio notent; & acta pœnitẽtia, cogant' ad priora ꝓnubia redire. Ber.† No.1.ibi,Si frigiditas prius ꝓbari nõ possit,bonũ,& no. text. q̃ vbi impedimentũ põt in princi. ꝓbari,nõ est opus,q̃ cohabitẽt per triẽniũ,vel quod inducãt consanguineos ad iurandũ; vt puta si probatur,q̃ vir habet membrũ aridum,vel quod cx toto sit sectus, vel quid simile;nam frustra expectatur euentus,cuius nullus induceretur effectus, [b] vt in c.cum contingat,ℑ. de of.deleg. quod intellige in impedimẽto propter maleficium, quia cũ sit accidẽtale,& possit remoueri ad tempus,debẽt prius sem per cohabitare per trienium,iuxta formam.c.fi.j.cod.† No. 2.casum,in quo iurat',tactis sacrosanctis scripturis,seu euangelijs.& sic requirit' actus euangeliorũ; nõ enim esset iuri satisfactum,si iuraretur sine tactu,de quo vide glos.fing.in c.vt circa,de elect.lib.6.in versi.Corporali,vbi dicit.q̃ quãdo pro forma dispositio exigit tactum,non valet actus; nisi iuramẽgl.& vide ad materiã gl.valde not.in cle.1.de hære.in ver.Tacta quam vide & no. † Ita no. q̃ cõiugens non habẽt iurare dicant, q̃ nunquam potuerunt consummare matrimoniũ. † Opp.contra tex.de contrarietate,nã in prima parte requiritur cohabitatio triennij.in secunda parte videtur innui oppositum.Sol.Inn.intelligit primã partem,quando alter cõfitetur impedimentũ,& alter negat; secundã partem intelligit,quãdo vterque cõfitetur,hoc.n. casu,potest statim separari,matrimoniũ ad iuramentum coniugũ, & ꝓpinquorũ. & licet iste intellectus videatur oĩb.cõis præter. Host. q̃ impropriat literã in suo intellectu? mihi tamẽ non placet,quia ℑiugalis,vt est q̃ frigiditas, prius vere ꝓbari non põt,vt patet in tex.sed hæc ratio fortius vẽdicat sibi locũ,qñ vterq;ℑfi pe dubitat,vtrũ frigiditas sit naturalis,& perpetua;an accidẽtalis,& tẽporalis;& ideo ex quo vere probari non potest,voluit tex. q̃ debeat expectare per triẽniũ, vt appareat ex cursu tẽporis,an sit perpetua,vel tẽporalis Itẽ text.in prin.dat indistincte trieniũ,vbi prius frigiditas ꝓbari non põt;sed per cõfessionem coniugũ non habetur vera probatio vt in c.super eo, qui cogno. cõsanguineã vxo.suæ. nec iurm ꝓpinquorũ sufficit,qa illi iurant de credulitate,vt in gl.Itẽ non sine mini sterio,litera in principio fecit mẽtionem de iusto iudicio; & in secunda parte de iuro coniugũ, & ꝓpinquorũ.& ideo intellige,quod aut põt impedimentũ veraciter probari;& tũc non est opus cohabitatione trienij, & iuramẽto propinquorum,vt in princi literæ à contrario:aut non põt probari veri matrimoniũ,nisi is, qui stat contra matrimoniũ, probet impedimentũ,per iudicium, & intelligo hoc casu iustum iudicium,quando cohabitauerunt per triennium;& postmodũ probat per aliqua signa,puta,quia probat se virginẽ, fac cit ad hoc,quod no.gl.33.q.1. capit.1. si tamẽ haberet signa magis euidentia, posset illico tunc separari mrimoniũ cum iuro proprio,& propinquorũ,vt in c.1.in vl.rñ.ℑ. eo.Si vero confitetur vterque; sed aliter non probarent debent simul cohabitare per triẽnium, & postmodũ iurare cum septima manu propinquorũ, & intelligo. §. Si autem. vnde q̃ dicit hic de triẽnio ꝑcernit totã literam sequentẽ, ſm quod ego intelligo;& iste intellect' applaudit litere, & est multũ tutus.

ADDITIONES.

a ¶Laudabilem. An ista decreta.ita habeat locum,si impotentia coeundi est propter frigiditatem,sicut si propter maleficium,vide Specu.de teste.§. nunc tractandum,vbi refricat in dubium,Bart.de Bellen.

b ¶Effectus.L.fi quis ita scripserit,ff.de hæredi.instit.quia si hodie constat,hodie agatur,vt per gl.& Doc.in l.1.ff.deno.ope.nun.

c ¶Corporaliter præstitum.Adde,quod hoc casu,etiam corporaliter præstitum super alia scriptura, quam euangeliorum,non sufficeret,nisi consuetudo, ita introduceret. scilicet quod sufficeret tangere aliã scripturam, vt multum singul.notat.Alexan.in l.ait prætor.§.fin.ff.de iureiu. Fel.in c. fraternitatis,post istum in vltim.col.ℑ. de testi.& Lanfran. in c.quoniam contra,§. statuimus; nume.1.& ibi in apo.Cel.ℑ. de proba.in versi. tactis scripturis, vbi concordat. Doctorum opi. quia iste in c.tuis. versi.quæro extra gl.ℑ.de test.videtur tenere contrarium.Zac.

SVMMARIVM.

1 *Arcta si est mulier;& non appareat,quod absque periculo corporali habilis reddi possit,separatur matrimonium.*
2 *Matrimonium separatum propter impedimentum, reintegratur si postea apparet ecclesiam fuisse deceptam. 13.*
Impedimentum etiam post multos annos allegari potest.
Matrimonium nullum tractu temporis non firmatur.
3 *Matrimonialis causa per inferiorem episcopo cognoscitur,& quandoq; iudex ex officio, allegato impedimento põt impotentes inspici facere.*
4 *Inspectio mulieris quomodo per matronas fiat.*
5 *Votum potest esse solenne ad impediendum, & dirimendum matr. postea contractum citra religionis ingressum.*
6 *Impedimẽtum viri, vel mulieris,quod facto humano sine corporali periculo remoueri non potest,reddit quem inhabilem ad contrahendum; secus,si reuocari potest.*
7 *Mulier ab vno cognita,præsumitur quod sit cognoscibilis à quocunque.*
8 *Duo vbi parificantur,data potentia exercitij in vno,præsumitur in alio.*
9 *Sponsa de præsenti nondum cognita, si fornicatur cum alio, potest vir ab ea quoad thorum separari;sed non in totum matri.separatur.*
Sponsa de futuro si fornicatur cum alio,potest ſponsus ab ea in totum separari.
10 *Error iuris,& probabilis excusat.*
Adulterium non committit mulier, probabiliter præsumens se solutam; si alteri nubat.
11 *Periti in arte illa cõsulendi sunt, de qua dubitatio,seu quæstio vertitur; & ideo iudex de peritis in arte illa prouidebit.*
Impedimentum vbi per testes probari potest,propinquorum iuramentum non est necessarium,
12 *Periti in arte per iudicem ad aliquid faciendum deputati, an iurare debeant prout testes.*
13 *Matrimonium separatum propter impotentiam ex maleficio prouenientem,non reintegratur,si postea aliam ducat,& cognoscat.*
14 *Impotentia viri,& mulieris,an idem operetur.*
15 *Triennali cohabitatione facta,si coniuges consummare non potuerunt, matri.impedimentum præsumitur perpetuum.*
Matriuonium separatur,etiam propter præcedens impedimentum.
16 *Impedimentum quomodo præsumatur præcessisse.*
In dubio non semper iudicatur pro matrimonio.
Præsumptio ex futuro fit ad præterita.
17 *Sententia reuocari potest,si error probabilis detegatur.*
18 *Sententia notorie iniusta nulla est, vel saltem reuocari potest; etiam si non sit appellatum.*
19 *Mulier impotens separata à primo viro, si postea ab alio cognoscitur, an sit restituenda primo, 20.*
21 *Sententia in causa matrimoniali, quomodo possit in rem transire iudicatam.*
Appellari,an possit tertio in causa matrimoniali.
22 *Mortuus refuscitatus,an recuperet vxorem,filios,& alia bona.*
Mortus refuscitatus,an sit bapizandus, vel iterum ordinandus; & an soluatur religio.

CAP. VI.

1 FRaternitatis. † Propter arctationẽ mulieris, si appareat quod prẽter diuinum miraculum, absque periculo corporali habilis reddi nõ potest, separatur matrimonium; reintegratur tamen si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam.h.d. primo ponitur q̃ secundo distinguens solutio,ibi quãuis. tertio inferunt' alię duæ quæstiones,ibi,per hæc. Casus lit. Quædam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro,& cum eo per plures annos permansit,nec potuit ab ipso carnaliter cognosci.Archipresbyter Altisiodorẽ. negotium istud significauit episcopo suo. Eps super hoc volẽs veritatem inquirere, quasdam matronas ad præsentiã suam vocauit, districte illis iniungens sub periculo animarum, vt illam dispicerẽt, vtrum, esset idonea ad copulã coniugalem:

quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ tandem, ea inspecta, dixerunt, ꝙ nunquam poterit esse
mater; & ideo inter eos diuortium promulgauit, mulierem
inducens, vt religionem intraret, perpetuam continentiam
seruaturam, & viro dedit licentiã contrahendi, qui cũ alia con
traxit. postmodum mulier illa carnaliter ab alio fuit cogni
ta, reiecta continentia, quã promisit, & cuidam Gu. nomine
inpsit, negotiũ istud Altissiodoren. eps significauit dño papę
quærens, quid super hoc sit agendũ? rescribit papa, vt in tex.
ibi, quamuis igitur. Et postea in fi. ibi, per hoc, dr ꝙ remanẽt
declaratæ duæ quæstiones ex narratis, ſ. in præsenti c. & dic
2 vt ibi. B. † No. i. ibi, per multos annos, quod impotentia alte
rius coniugũ, potest allegari post plurimos annos; nam tra
ctu temporis non firmatur matrimoniũ nullum, pro hoc ſ.
3 c. proxi. vbi post octo annos, mulier proclamauit. † Secũdo
no. ibi per archipresbyterum, ꝙ inferior episcopo, potest co
gnoscere de causã matrimoniali, & forte secundũ Doctor.
iste cognouit ex delegatione epi, & de hoc vide, vt plene dixi,
4 in c. 1. de consan. & affini. † Tertio no. ibi suæ parochiæ, ꝙ iu
dex ex officio suo potest, allegato impedimẽto, facere impe
dirã, & impotentem inspici; & ꝙ matronæ inspiciẽtes debeãt
esse ꝓuidę, & honestę de parochia mulieris, quam in spicere
debẽt; & hoc ideo, qa presumuntur habere pleniorẽ notitiã,
arg. c. scriptũ. & c. post q̃, ſ. de ele. & consulit Host. ꝙ prius fa
ciant lauari mulierẽ in aqua calida, & diu ibi morari; nã per
medicinas reddũt se q̃nq; arctas, quibus prædicto modo ob
5 uiãdum est. † Not. ẽt ibi, Simplici verbo, an voto solenni, &c.
ꝙ votum debet esse solenne ad impediendũ, & dirimendum
matrimoniũ postea cõtractum; citra religionis ingressum,
& clarius hoc ꝓbat litera in ver. (Nisi se voto,) & non recolo
de alia litera, quæ ita bene hoc ꝓbet; sicut ista, & facit ꝙ opi.
domini Ant. in capit. rursus, ſ. qui cler. vel vo. sed hodie sta
6 mus capi. 1. de voto, li. 6. & dic, vt dixi in d. c. rursus. † Item no.
hic regulam satis notãdam in materia matrimoniali, ꝙ omne
impedimentum viri, vel mulieris, quod facto humano, si
ne corporali periculo remoueri non põt, reddit quem inha
bilẽ ad contrahendũ matrimonium; secus ergo, si facto hu
7 mano potest impedimentũ reuocari. † Not. ibi, (cuius,) à si
mili, ꝙ si mulier est cognita ab vno viro, præsumit, quod sit
cognoscibilis à quolibet viro; puto tũ, ꝙ hæc præsumptio
recipiat probationem in cõtrarium, vt patebit ex ꝛ. dicẽdis.
8 † Et ex hoc infertur, quod vbi duo pariscantur, data potes
9 tia exercitij in vno, præsumitur potentia etia in alio † Not.
etiam ibi, (Prætextu fornicationis,) quod si sponsa de præ
senti cõmittit fornicationẽ, potest sponsus eius consortiũ
declinare; non tñ matrimoniũ separatur; secus in sponsa de
10 futuro. vt in c. quẽadmodũ, sup. de iureiu. † No. ẽt ibi, (Arti
culus iste dubitabilis, &c.) qđ licet regulariter error non ex
cuset, vt in regula ignorantia, de reg. iur. libr. 6. si tamen er
ror est probabilis excusat, ad hoc. l. regula. ff. de iur. & fact.
ignoran. Et no. ex eodem verbo, quod si probabiliter præsu
mens se solutã, alteri nubat, non cõmittit adulterium; licet
postmodũ reperiatur nupta, quia adulteriũ non cõmittitur
11 sine dolo. l. pe. ff. de adul. 34. q. 2. c. cum per bellicã. † In glosa
prima ibi, (Et peritę in arte illa.) & idem dic in aljs artibus,
vt credatur eis, cũ deponũt super peritia artis corũ. ad hoc,
c. tua, & c. significasti, 2. de homi. vnde iudex debet in talibus
a adhibere peritos, [a] vt debeant æstimare sumptus factos in a
liquo ędificio, vel medicos, ad perhibendum testimonium,
an percussio fuerit lęthalis, & idẽ in simili dicẽdũ. Et in fi. gl.
dicit Host. ꝙ ista ꝓtatio iuri ꝓpinquorũ habet locũ in om
ni casu, in quo non constat de euidentia impedimẽti, & hic
forte fuit adhibitũ, licet lra non dicat; sed quoad casum hu
ius. c. placet dictũ gl. vt iurm propinquorũ, vel coniugũ, nõ
sit necessariũ. ex quo per testes euidenter ꝓbari potest impe
dimentum, vt hic satis bene probatur, & in c. laudabilem, su
12 pra eo. in prin. à ꝛrio sensu. No. tñ dictum Ho. † In gl. in fin.
tene menti gl. iũcto tex. & idem tenet Inn. in c. proposuisti,
sup. de prob. Ex hoc enim infero ad qõnem, qua quæritur,
an periti adhibiti per iudicem ad aliqd discernendum, scđm
artis peritiã, debeant ꝓstare iurm, sicut alij testes? videt primo
ꝙ non, qa possent de facili subire piuriũ, cũ non deponant de re perceptibili sensu corporali, sed iudicio intelle
b ctus, [b] sed contrarium est verũ; & dic. ꝙ debẽt iurare de cre
dulitate, & non de veritate; & sic tollitur ꝓcedens moti ium,
& hoc firmat Bar. in proœ. forum, & facit l. edictali, C. de se.
nup. & ad istum tex. dic, ꝙ isti iurauerunt, pro hoc tex. ibi, in
fide sua, vel ꝙ illa abiuratio episcopi habet vim iuri, vt no. gl.
13 in c. constitutis, de appel. † In glo. in ver. (Diuinum miracu
lũ.) no. bene istam glo. vsq; ad fi. quia materia quotidiana, &
instat gl. super intellectu, c. si perfortiaris, vbi melius quã ali
bi probatur, ꝙ per impotentiam ex maleficio proueniẽtẽ,
potest separari matrimoniũ; nec reintegratur, si postea du
cat aliam, & cognoscat. Sed illi. c. videtur obstare iste tex. Sed
glo. prima respondet, ꝙ illud. c. est hodie correctum, & ita
tenuit Inn. in c. ſ. prox. sed doc. cõmuniter tenent oppo
tũ quia ex quo non apparet expresse correctum non de
14 per gl. magistrorũ induci correctio. † Secũdo soluit, ꝙ ad
est impotentia viri, vt ibi. aliud impotentia mulieris, vt
quæ sol. etiam reprobatur; quia vir, & vxor nõ debent
15 paria iudicari, vt in c. gaudemus, de diuor. † soluit gl. & bo
ꝙ ex quo vir, & vxor cohabitauerunt per trienniũ, nec
tuerunt matrimoniũ consummare, præsumitur impe
tũ perpetuũ. nã (vt dicit Gof.) sępe ista impedimẽta sunt
petua; vnde qñ mortuus est ille, qui fecit; vel maleficium
perditũ, vel si fuit datũ in potu, vel cibo. item cũ ipse au
solus possit tollere, non videtur possibilis reuocatio, sin
motio, cum depẽdeat ex facto vnius. vt l. apud Iulianum
fi. ff. de leg. 1. facit ꝙ no. Dy. in reg. semel Deo, de reg. iu.
& ideo tene ꝙ propter maleficiũ præcedens matrimon
potest fieri separatio, seruatis his tñ, quæ habentur, c. pro
16 põt quilibet transire ad alia vota, & hoc vltimũ no. † Se
dubiũ vtrum præsumatur ꝓcessisse matrimoniũ, an fo
c tũ fuisse? Doc. licet hic dubitent, videtur tñ magis inclin
in sententiã, vt præsumatur præcessisse; & sic expediãtur
& non maneãt impediti. Nec ob. c. licet ex quadã, in fi. ſ.
testi. vbi dicitur, ꝙ in dubio est pro matrimonio sentem
dũ: illud. n. procedit, vbi matrimoniũ potest habere fuũ
ctum. ſ. cuitationẽ fornicationis, vel bonũ prolis, ꝙ hic
est, ꝓpter impotentiã coeũdi, & no. mirabilẽ limitation
illud, c. vt nunquã præsumatur pro matrimonio in du
qñ non potest habere fuũ effectũ, & hanc opi. sequitur
in c. prox. sed ego allego gl. in contrariũ. 33. q. 1. in sum.
17 dicit, ꝙ impedimentũ præsumitur subsequutũ, fauore
monij. primum dictum plus mihi placet, ex quo nunqu
tuit cognoscere illã mulierem; nã ex futuro præsumitur
ca præteritũ, vt no. gl in c. scribã, ſ. de præsum. † In gl. in
de præsum. † In gl. in ver. per errorẽ, ibi, si ibi error pro
lis postea detegatur. no. ſin. hanc particulã gl. ꝙ sentenc
test ẽt reuocari, si error probabilis postea detegatur, ꝙ
ligo, qñ detegitur nõ per probationes admittendas; qu
nõ admittatur, põt excipi de transitu in rem iudicatã, vt
cũ inter, de re iudi. sed intellige, qñ aliãs in ipa re appare
errore, vt hic; & per iura all. in gl. patet, ꝙ hoc dictũ nõ
stringendum ad causam matrimonalem, & vide quod
dixi in c. 2. de pur. vul. si tamen probationes iniustæ de
admittantur, iudex debet retractare sententiam, non ob
te, ꝙ transiret in rem iudicatam, ita ſin. dixit Inno. in c.
18 dilecta, de rescrip. & in c. cum Bertoldus, de re iudica. † P
ponit In. hic aliud singulare dictũ, quod si notorie, app
sententiam esse iniustam, debet reuocari, nõ obstante,
non fuit appellatum, vt hic, & c. 2. de pur. vul. quia verit
dit opin. 8. dist. c. veritate, & c. consuetudo. Et no. ex hoc
ꝙ sententia notorie iniusta, est nulla, vel saltem reuoca
non obstante, quod appellatum non fuerit, & etiam
notorietas iniustitiæ postea acciderit, vt hic, quod nñ
d tradatur oblivioni. [d] Et potest esse ratio, quia sententia
sta à iure sustinetur, quia præsumitur iusta propter auc
tatem iudicis, vt in c. bonæ, de elec. & in c. in præsentia, d
nunc. quæ ratio cessat, cum notorie constat de iniustitia
ideo alibi dicit Inno. aliud singulare dictum, quod si pa
cu

ADDITIONES.

a Peritos. Ideo, an vulnus dicatur læthale, est ſtãdum peritis in arte, Sa
Alex. in l. fi ab hostib. §. vir. ff. soluto matri. Bar. in l. fi. ff. ad l. Cor. de
cit. l. ſemel, C. de re milita. li. 12. l. comparationes, C. de fide instrum.
videmus in alluuione. §. prærerea, Institu. de rer. diui. Item in doc
curritur ad magistros, vt in Auth. de alie. & emphy. §. ꝙ autẽ, per
gl. in l. 1. ff. de vẽr. inspi. per Ro. in l. 1. §. eadẽ, ff. de ver. oblig. & an
tur iurare, dic, vt d. gl. quib. adde ꝙ sententia lata secundũ consiliu
torũ, non addeo transit in rẽ iudi. quin possit ex consilio peritor
ctari, Ant. de Bur. & cõiter canonist. in c. ꝓposuisti, ſ. de prob. Bal. in
vir. Ange. in l. ꝙ voluit. §. mancipium, ff. de ædi. edi. Alex. reputant
d. §. fi vir. Ion. Bal. in l. super testib. in fi. C. de testib, dicit, ꝙ aliãs de
fecit exhumari corpus mortuum, Ro. consi. 228. Are. in d. c. propo
videtur tenere contra hanc doct. & an propie dicãtur testes, Sal. in
edictali. §. his illud, C. de secund. nup. refert. & exclamat Alexan. in
dem. Sed de hoc est text. quem ipsi allegant. in c. pen. supra de prob
Bald. & Abb. ponderant ad hoc.

b Intellectus. Ita communiter tenendo attestatur. d. Ias. in reper. l. adm
di, col. 82. ver. an autem perito in arte, ff. de iu. iu. nunquid autem
posint periti in arte de falso, licet testimoniũ suum sit de credul
tradit Bald. in l. data opera, col. 14. C. qui ac. non possunt, refert La
ff. de iu. iu. col. 3. ver. 1. quando testes deponunt, & quod periti in
debeãt iurare de credulitate, tenet etiam Feli. vbi plura allegat. in
posuitti, col. 4. versi. tertia conclusio, supra de proba.

c ¶Inclinare. No. pro limitatione. c. licet ex quadã, in fi. de test. Et huic
adde quod notaui. infra proxime in 2. notab. Bart. de Bellent.

d ¶Obliuioni. Vide Ias. & Mod. Taurinenses, in l. penult. ff. de iust. &
Seb. Sap.

cuius fauorem est lata sententia, confiteatur [a] eam iniustã,
debet eam iudex retractare, ita no. in c. quia plerique, de im
mu. eccl. † In gl. in ver. cuius simili, in fi. no. gl. & idem sentit
gl. in ver. debeat. Sed Inno & Host. tenent oppositum, dicen
tes, ꝙ ex quo facto humano, est facta apta primo viro, dẽt il
la restitui; nã satis est, quod sine periculo mortis possit co
gnosci. Ex hoc. n. patet, ꝙ impedimentum non erat perpe
tuũ, & exponit Host. tex. absque corporali periculo. i. absque
morte, quasi velit, ꝙ si cũ periculo sit reddita apta; ex quo ta
men mortem non inducit, est restituenda primo. & ita cõi
ter videntur sentire Docto. sed ego dicerẽ hoc dictum pro
cedere ex præsumptione, quando non cõstat differentia in
ter vtrumque. ſ. virum, & vxorem, nam si vir est adeo carno
sus, ꝙ nunquam posset defiorare mulierẽ sine periculo mor
tis; secũdus vero vir magis gracilis potuit eã cognoscere, tũc
puto, ꝙ non sit restituẽda primo; licet per frequẽtẽ vsum cũ
secũdo sit reddita apta primo, & hoc tacite iudicio meo sen
serũt. Pe. & Abb. in quadã dist. quã ponit Io. And. hic in fi. sed
ego hoc ꝓbo per istũ tex. qui dicit, ꝙ ista erat cognoscibilis
à primo, ex quo potuit cõmisceri secũdo, q erat similis pri
mo; secus ergo, vbi nõ erat similis. vnde tex. arguit præsum
ptiue à cõmuniter accidẽtibus; secus ergo, vbi probat aper
te dissimilitudo, modo prædicto. † In gl. in versi. fornicario,
ibi, appareat retro fuisse factã iniuriã. hæc solu. non videt bo
na, quia idẽ cõcluderet respectu matrimonij, cuius ꝛriũ in
nuit litera in ver. quam diu. ideo dic, ꝙ prius vir põt obijcere
fornicationẽ, & nõ matrimoniũ; quasi fornicãdo, dedit ope
rã rei illicitæ; ideo impuranẽ sibi omnia; licet præter intentũ
eueniãt, vt in c. cum tua, de homi. sed ꝛhendo cum secũdo,
dabat operã rei licitæ, cũ putaret se solutã à primo; ideo pri
mus nõ potest sibi opponere de adulterio. sed hodie est du
bium, nunquid ꝛhendo cum secundo, possit repelli à primo
prætextu adulterij, aliqui tenẽt ꝙ sic, per istũ text. in ver. sed
ammodo nõ debet, &c. exponentes illũ versi. sed ammodo. i.
post istã decretalẽ, vt sentit Inn. ꝙ olim hæc quæstio erat du
bia, hodie vero aperta. Alij exponũt, ammodo, i. post primũ
coitum, quia post primũ debet cognoscere, ꝙ matrimoniũ
erat cũ primo; & hæc opi. mihi placet; nam credo, ꝙ etiam
hodie, ista mulier licite ꝛheret cum secũdo, post sententiã di
uortij latã per eccleſiã: nã potest præsumi, ꝙ alteri viro erat
apta, quod est possibile, secũdum ea, quæ ſ. dixi, nec tenetur
mulier redire ad primũ; nisi verisimiliter cognoscat primũ
fuisse aptum à princ. secundum dist. supra dictã. Et in fi. glos.
Innoc. decidit opin. primã Ioan. quia quilibet etiã insipiens
videret quam sit absurdũ, quod coniunx alterius ita tractare
tur. vnde dicit Innoc. ꝙ ex quo fuit cognita à secũdo, debet
irreuocabiliter restitui primo. Hosti. dicit, & melius iudicio
meo, ꝙ debet primo restitui, & si per trieniũ non põt ab eo
cognosci debet scđo restitui irreuocabiliter. Nã ꝓsumẽdum
est ex cursu tãti tẽporis di ffe rẽtiã esse in corporibus istorũ.
† Vlti. ponderabis finem huius gl. quæ ponit vnũ dictum ſin.
quod no. & nõ est alibi, sentit. n. secundum vnũ intellectum,
quod sentẽtia in causa matrimoniali trãsit in rem iudica. cũ
est confirmata per duas sententias. ꝙ dictum non placet d.
Anto. quia nullum vinculum potest firmare sententiã quo
minus error possit detegi, per ea, quæ no. in c. lator, & in c. te
nor, de re iudi. sed ſoluẽdo aliquatenus gl. dic, ꝙ cum sentẽ
tia sit bis confirmata, non debet quis ꝛ eam audiri, nisi cum
stricta causæ cognitione. nam (vt dicit Inno. in c. tenor, de re
iudi.) etiam contra vnã sententiam non debet quis audiri de
facili, ergo fortius qñ fuit bis confirmata. Item ego do aliũ
intellectum ad gl. vt etiã in causa matrimoniali nõ possit ter
tio appellari, non tamen per hoc excluditur quin possit ꝓba
ri, siue proponi iniustitia sententiæ per viã quærelę; & iste
intellectus est verissimus in se, pro hoc quod in simili dicit
glos. nota. in capi. ad reprimendum. de offic. ordin. Et est dif
ferentia magna, vtrũ audiatur quis per viã querelæ, vt no. in
d. c. ad reprimendam. † Vltimo scias, ꝙ hæc litera inducit ad
quæstionem, an Lazarus, & alij resuſcitati [b] recuperent vxo
rẽ & filios, & alia bona. [d] Itẽ quærit de baptismo, ordine, &
professione religionis. Itẽ si reliquit aliqua eccleſijs, nũquid
possit illa repererẽ? de his vide gl. & Archi. 32. q. 7. c. 2. & p Io.
An. hic, ꝙ allegat ꝓ, & ꝛ post Bar. Brix. & alios antiquos, & vi
deꝛ ꝓcludere, ꝙ ea, quæ imprimunt animæ, nõ perdiderit; &
sic nõ est opus tractare de recuperatione. exẽplũ in ordine,
baptismo, & similibus sacramẽtis, ex qbus character impri
mit animæ. nã sicut anima ipsa nõ morit, ita nec sibi impres
sa. Idẽ sentit Io. An. in ꝓfessione. non ꝙ per ꝓfessionẽ imprimat character, sed qa obligatio inde orta acquirit Deo, q nõ
morit, vt no. in c. fin de cõdi. appo. In aljs vero, quæ inhęrẽt
corpori, tenet, ꝙ si vere fuit mortuus, & nõ erat, vt qa re
perit viuus in monumẽto. Idẽ in casu dubij, & facit hęc lite
ra in eo, ꝙ dicit impedimentũ esse perpetuũ, quod sine mi
raculo diuino, non põt recuperari, siue remoueri, sed gl. in l.
c nam ad ea, ff. de legi. [c] & in l seruus, de actio. & obligatio. sen
tit oppositũ, vt distincte bona recuperet. dicit enim ꝙ resu
scitatus rumpit testamentũ, quod antea fecerat, & aufert bo
na heredibus, & idem generaliter videtur sequi Ray. & Guil.
de Cu. & Bal. in d. l. nã ad ea. Motiuum eorũ principale est, qa
si restitutio principis refert se ad omnia l. 1. in fi. C. de sen. pas.
& 3. q. 2. in fi. fortius restitutio Dei debet operari hoc, nam re
suscitatus videtur per summũ principem restitutus. Vnde
vt plena sit restitutio, debet omnia recuperare; in vxore tñ se
cus sentiũt, qa illã non recuperat restitutus iure postliminij,
in l. non vt à patre, & in l. cum duę. ff. de capti. & postli. reuerſ.
Sed certe de iure canonico non est differentia inter filios, &
vxorẽ, quia per captiuitatẽ nõ separatur matrimoniũ, sicut
de iure ciuili, vt in capit. dominus, de secun. nup. & 34. quæst.
2. c. cum per bellicam, de rigore placet mihi opi. Archid. &
Ioan. Andr. quia actio semel extincta, amplius nõ reuiuiscit,
de consecrat. dist. 4. capi. quęris, facit c. ex trãsmissa. de renun.
sed de ęquitate procedit opin. legistarũ. Dico igit, quod per
mortẽ soluitur religio, quia nihil aliud est religio; nisi quodã
votum obligãs in humanis. ad hoc, quod nota. gl. in c. fi. de se
pul. lib. 6. & sic non obst. motiuum Io. And. qa licet obligatio
acquiratur Deo; tamen est restricta ad tempus, vnde post re
suscitationẽ est noua vita, sed de æquitate potest procedere
dictum suum; sed non est speciale in religione, quia idem
est in aljs temporalibus, vt supra dixi, nec amplius insisto,
quia raro, vel nunquam practicabitur ista quæstio, &c.

ADDITIONES.

a ¶Confiteatur. Sequitur Ro. in l. admonendi, ff. de iureiur. Et ratio potest es
se quia quando sentẽtia transiuit in rẽ iudicatam, succedit præsumptio
iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio, nisi per confes
sionẽ partis. gl. & Doc. & Bar. in ver. item quæro, in auth. sed iam necesse.
C. de dona. ante nup. Hoc dictum reputat fingu. Anto. de But. in c. is qui fi
dem, ſ. de spon. & in c. fi ſ. de suc. ab intest. & Abb. is in d. c. is qui fidem.
& in c. 2. de purg. vulg. & in c. 1. de cõſ. vti. vel inut. Anc. in reg. iuris, pos
fessor. de reg. iur. lib. 6. Bal. in l. fi quis institutur. & ibi Imo. §. sed ñ sub
conditione. ff. de hære. instit. vbi plus dicunt, quod pars quæ confiteatur,
potest cogi per eccleſiasticam censuram, vt prętet liberationem. Hoc est
verum, quando sententia esset lata in fauorem confeſſi. Sed quatenus
contineret eius damnum, debet exequi. Ro. vbi supra, facit l. si seruus plu
rium. § 1. de leg. 1. Bar. Veron. cautela 23. in fine.
¶Adde. ad hoc Lud. Ro. sing. 372. inci. sententia lata est pro te. & Ant. Cor
se. sing suis, 20. in ver. appellatio. quæ incipit, si ille, pro quo lata est sen
tentia. vbi habes remissiue ad nauseam vsque. Zac.

b ¶Resuſcitati. No. de resuscitatione, & vide Spe. de statu mona. ver. 13. quæ
ritur. Et vide Per. de Anc. in cle. vnica. de test. & Bartholo. Brixien. in quæ
stione dominicali quæ incipit, esto ꝙ resuſcitati. Et de isto articulo, an
mortuus, qui resuscitatur, debeat recuperare bona, vide Ang. & Imo. in
l. fi marito. in prin. ff. ſol. mat. Et vide gl. in l. ea q̃ raro. ff. de reg. iuris. Et vi
de ꝙ nota Bar. in l. intercidit. ff. de cõdit. & demoſt. vbi dicit ꝙ resuſcita
tus nõ recuperat legatũ conditionale, ꝙ fuit extinctũ per mortẽ, quia
æquiparatur damnato in metallũ, qui postea fuit restitutus. Et circa hoc
adde ꝙ Arc. in c. nemo per ignorantiã. de consec. dist. 1. disputat. Vtrũ in
die iudicij homines resuſcitabũtur nudi, & concludit ꝙ omnes nudi,
quia tũc esse nudum nulla erit deformitas. Itẽ infinitas pulcherimas quæ
stiones de resuſcitatione, quæ fiet in die nouiſsimo, & quomodo, & quã
do fiet, quas canoniſtæ nunquam viderunt, vide beatum Tho. in 4. Sen
ten. dist. 44. q. 1. 2. & 3. arti. 1. 2. & 3. & 4. q. 1. ar. 1. Bar. de Bellentzi.

c Recuperent vxorem. Breuiter vt paucis absoluas, die, quod vxorem non
recuperat, vt no. late Gul. de Cu. & ibi Cel. in apoſt. ad ipſum, & Bar. etiã
in l. 3. ff. de legi. & latius per Alex. in l. fi marito. ff. ſol. ma. filios vero sic, vt
per Doc. vbi ſ. & Bar. & Ale. post gl. in l. 4. ff. de legi. & Flo. in l. seruitutem,
§. fi ſublatum. ff. de seruitu. vrb. præd. Bona etiam recuperat. contra Ang.
in l. fi marito. ff. ſol. mat. Bar. & Bald. in l. ijs, quæ. ff. de legi. & in l. seruus
effectus, de actio. & ob. Imo. & Alexan. in alle. l. fi marito. Item ordines
sacros recuperat, & si fuit de gradatus ipſe iterum non debet ordinari, vt
per istum, & Docto. in c. non potest. ſ. de re iudic. gl. in c. 2. & ibi Gem. &
remiſ. Cel. in apoſ. 32. q. 7. Et vtrum patriam potestatem, vide Spec. de
sta. mo. §. 1. q. 13. Zac.

d ¶Et alia bona. Vide Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccl. Bal. in conſ. 63. in tertia par
te. And. Sic. in c. cum contingat, ſ. de off. del. Seb. Sap.

e ¶De legi. Et ibi dixit Bal. quod licet recuperet bona ab hæred. non tamen
recuperat fructus ab eis perceptos, ar. aut. idem est de Neſtorianis. C. de
hæretic. Item adde hic quod resuſcitatus dicitur nouus homo. Tex. &
ibi Bal. in c. vnico. §. ad hæc. de pace iura. fir. Bar. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Maleficiatus si triennio habitauit cum vxore, & non potuit consumma re, matrim. ipsis cum septima propinquorum manu hoc iurantibus, matrimonium separatur, & idem est de frigido. 6.*
2 *Matrimonium propter impedimentum separatur, non obstante lapsu multorum annorum.*
Impedimentũ si alter coniugũ confitetur, altero negãte, quid agendũ sit.
3 *Impedimentum præsumitur præcesisse si matrimonium non est consum matum, & illo probato separatur matrimonium.*
Confessio amborum coniugum cum septima propinquorum manu, an sufficiat allegato impedimento siue cohabitatione triennij.
Virginitatis probatio quid operetur, & quomodo probatur. 10.

Mulier

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulier petens separari propter imponentiam, non tenetur specificare causam impotentiæ.7.
In actione personali, non semper quis tenetur causam exprimere.
Impedimenti causam specificans, & succumbens, non poterit postmodũ aliud impedimentum allegare.
Sententia super impedimento lata, transit in rem iudicatam.
5 *Matrimonium fuit institutum à Deo, & in statu innocentiæ in Paradiso; & alia excellit sacramenta propter multa.8.*
Sacramenta alia fuerunt instituta à Deo, sed post peccatum.
6 *Matri. separatur propter impedimentũ, tã frigidatis, quam maleficij.*
8 *Adam, an fuerit institutor matrimonij.*
9 *Triennalis cohabitatio requiritur in maleficio; quia accidentale impedimentum est; nisi alias clare possit probari.*
10 *Virginitatis probatio necessaria non est ad separandum matrimonium.*
11 *Probatio propinquorum cum iuramento necessaria est ad separandum matrimonium propter impotentiã; & quot debeant esse numero; & quod in eorum defectum loco propinquorum assumantur vicini.*
Confessio coniugum, non est multum necessaria.
12 *Triennium quoad cohabitationem, quando incipiat currere.*

CAP. VII.

a 1 Literæ. [a] † Legitur tribus modis. Primo, ꝙ loquatur in maleficiato, & secundũ hũc intellectum summo sic. Si vir maleficiatus nunquam potuit cognoscere vxorem, cui per triennium cohabitauit, ipsis cũ septima propinquorũ manu hoc iurantibus matrimoniũ separatur. hoc dicit. Secũdo modo legitur sic, qđ non loquatur in maleficiato, sed in frigido, vt tenuit Innoc. cuius lectu. cõmuniter nõ recipitur. sed tñ in se vera est, & dicendũ, vt habuistis in ca. laudabilẽ, ℣. codem. Tertio modo legitur inhærendo verbis literæ generaliter, cum vxor dicit virum non habere potentiã secum coeundi; nec exprimit, ex qua cã; & sic facit ad tertiam partem rubricę. & hoc dicit. si vxor dicit virũ, cui cohabitauit per triẽnium, nõ habere potentiã coeũdi, eis hoc iurantibus cũ septima manu propinquorũ, matrimoniũ sepa ratur. hoc dicit. Primo consultatio. secundo respon. secũda. ibi, quo circa. Casus lit. Quædã cã matrimonialis vertebatur inter M. mulierẽ, & A. virum eius, illa fuit commissa quibusdã iudicibus per sedẽ apostoli. corã quibus ex parte mulieris fuit propositũ, ꝙ iam octo annis elapsis fuit dicto viro matrimonialiter copulata; & diu cohabitauit eidẽ, & adhuc integra permanebat; quia dictus A. non habebat potentiam cocundi, quare petebat diuortium celebrari: prædictus vir fatebatur, quod nunquam eam cognouerat; tñ dicebat se habere potentiam alias cognoscendi. Iudices timentes, ne illud cõfiteretur in fraudẽ, fecerunt illã inspici per matronas fide dignas, & expertas in opere nuptiali, q̃ perhibuere illam adhuc virginẽ permanere, & postmodũ fecerũt inquiri per parochiam illius viri, si aliquam cognouisset, nec potuerũt inuenire ꝙ aliqua cognita fuerit ab eodẽ. Mulier instanter diuortium postulabat; vir vero dicebat, quod paratus erat stare consilio ecclesiæ, iudices præceperunt eisdem, vt pœnitentiam agerent de commissis, & sic forte Deo volente matrimoniũ cõfirmarent, tãdem reuersi ad iudices dicebãt ꝙ nõ poterant carnaliter commisceri; vnde totũ negotium domino Papæ per suas literas intimarunt, petẽtes quid sup hoc esset agẽdum, mandat Papa, quatenus si est ita, & cõstiterit illis, ꝙ intra 8. annos prædictos vir, & mulier per continuum triennium insimul habitassent, si iurauerint cum septima manu propinquorũ, ꝙ nõ potuerint carnaliter cõmisceri, sententiã diuortij proferant inter eos. B. † No. ibi. 8. annis elapsis, ꝙ non ob. annorũ numerus, quominus possit allegari impotentia alterutrius coniugũ, & peti separatio matrimonij; & hoc est indubitatũ, cũ vterque impotentiã cõfitetur, vt hic, vel cũ clare probari põt, vt ℣. ca. ꝓxi. Quid aũt si cõfitetur, & alter negat, & nõ hẽt probationes euidentes: dic, vt dixi in c. 1. & 2. ℣. cod. qui tex. ad hunc casum proprie adaptari dẽt. † Secũdo colligo hic vltra alios casum apertũ, intelligẽdo tex. ꝙ loquatur in maleficiato, vt cõmuniter tenet, ꝙ ex quo matrimoniũ non est consummatũ, maleficiũ præsumit præcessisse matrimoniũ. nã (vt hic vides) nec allegatio, nec ꝓbatio facta fuit sup prioritate tẽporis, sed ꝓbato maleficio matrimoniũ separat; & nemo ad hoc põderauit istum tex. nec ego alleg. sed nũc mihi accidit legẽdo lect. & est ℥ gl. ordi. 3. q. 1. c. requisisti, & facit ꝓ opi. q̃ recitaui, & te

4 nui ℣. c. ꝓx. † Tertio no. bo. tex. ꝓ his, q̃ tenui ℥ communẽ lec. in ca, laudabilẽ, ℣. c. ꝙ confessio vtriusque coniugũ vna cũ septima manu propinquorũ, non sufficit ad separandũ matrimoniũ, sine cohabitatione triẽnij; imo plus ꝓbat hic, ꝙ nõ sufficit ꝓbatio virginitatis longo tẽpore habitæ; & licet vir diceret se alias cognouisse, hoc tñ non ꝓbatur. Nec ob. si dicatur literã loq in maleficio, ga in tex. hoc non exprimitur, sed solũ generaliter allegatur impotẽtia coeũdi. Et ex hoc, & ex tex. bene notabis, ꝙ petens separari matrimon ꝓpter impotentiã mariti, nõ tenet specificare causam potentiæ: sed satis est dicere virũ non habere potẽtiã secu coeundi, ꝙ tenet hic Hostien. & Ioan. Andr. & cõmuni sequuntur omnes, & idẽ tenui sup rubrica. Et ex hoc ha casum, ꝙ in actione personali nõ tenet quis exprimere c & hoc ideo, vt arbitror, ga dubietas ꝓuenit, ex facto adu

b sarij, quo casu admittitur libellus generalis [b] & alternati vt in c. constitutus, & ibi per Inn. de resti. in integ. facit L de tota. §. incertæ, ff. de rei ven. & in l. 2. ff. quorũ leg. sentiũ no. 33. q. 1. ca. requisisti. q̃ ẽt dicit, ꝙ ꝓponens ẽt gñaliter potentiã coeũdi, vt oẽ ius suũ in iudicium deduxisse, vt abbate sane, de re iudi. lib. 6. per ꝙ arguit Ioã. An. quod cumbens in hac gñali petitione poterit postmodum alle re frigiditatem, vel aliud impedimẽtũ; secus, vbi prius se fi dasset super cã specifica. Et no. singulariter ex hoc dicto, sñia in tali cã transit in rem iudica. ꝙ non memini alibi legisse. & pro hoc facit, ga in hoc casu cessat periculũ ann ratione cuius sñia non transit in rẽ iudi. nã si non põt re vt vxor, ſtabit vt soror: & sic nullũ peccatũ imminet, meritum, vt in c. si tu abstines. 27. q. 2. & in ca. quod Deo tri. 33. q. 5. facit c. consultationi, ℣. eo. & hoc no. & ſemper

5 nebis menti. † No. ꝙ Deus fuit auctor, & institutor mrim nij, & ex hoc habes vnam excellentiã istius sacri. alia exce tia est ratione ſtatus, quia fuit institutum in ſtatu innoc tiæ, ſin Paradiso, vt in c. 1. de vo. lib. 6. Alia vero sacra fuo instituta post peccatum. Item excellit ratione temporis, ab initio mundi fuit institutũ. Item ratione loci, quia in ſ diso. Item ratione communitatis, ga omnes gentes fere

6 tur eo, & vide de his, q̃ no. hic Host. † In gl. 2. 1 fi. ex hac g ligitur prima lect. ad tex. quã no. & dic, vt notatum fuit ꝓ ꝓxi. in gl. in ver. diuinũ miraculũ, vbi dr latius de hac m ria. Inn. hãc lec. nõ approbat, dicens, ꝙ propter maleficii non debet matrimonium separari, cum nõ sit impedim tũ perpetuũ. & intelligit istum tex. in frigido, nam de m ciato nulla mẽtio fit hic, sed allegabatur impotentia co di in genere, & ad c. si per sortiarias, dicit, ꝙ est correctus hæc lec. cõiter non approbatur, vt ℣. dixi. & ꝙ possit sepa ꝓp maleficium, satis dixi in ca. supra proxi. in gl. præal, n dicit Host. & bene) si loqueretur de impotẽtia naturali, fuisset iniuncta pœnitẽtia de commissis; quia per pniam tolluntur de facili impedimenta naturalia. Item vir all bat se potentiam habere mulieres alias cognoscendi; &

7 lect. est bona, & cõiter approbatur. † Tertia lectu. est, vt intelligatur generaliter, vbicunq; allegatur impotentia eũdi; nõ enim tenet mulier specificare cãm impotentia de facili nõ possit percipi; maxime per mulierẽ. & iste ip ctus est ẽt bonus in se, & notabilis, & ꝓ hoc facit rubr tertia parte, vbi fit mẽtio de frigiditate; & maleficio, &

8 liter de impotentia coeundi. † In gl. in ver. institutor, Adã, licet gl. reprobet primã opinionẽ; tu tñ eã tene. nec motiuũ gl. ga Adã dixit illa verba, ore prophetico, vt ex 35. q. 10. c. fraternitatis, & vide de hoc tex. cũ gl. in c. 1. de

9 to, li. 6. † In gl. in ver. cõtinuũ, in fi. no. gl. & dic. ꝙ in m cio ista cohabitatio triẽnij semper reqrit; ga illud impe

ADDITIONES.

a ¶Literæ. De istis maleficiatis vide plura, quæ scribit Beatus Tho. in 4 di. 34. q. 1. arti. 3. vbi inter cætera dicit, quod aut maleficium est te le & non dirimit. Sed ad hoc sciendum, quod modo ecclesia præ nium, sicut in frigiditate. sed dic, quod tñ in hoc est differentia in giditatem, & maleficium, quia qui est impotens propter frigidita ita est impotens quoad vnam personam, sicut quoad aliam; & ide do dirimitur matrimonium, non datur ei licentia, vt alteri iunga ex maleficio bene potest esse impotens ad vnam, & non ad aliã. E quia iudicio ecclesiæ propter maleficium dirimitur matrimoniu que datur licentia, vt alteram copulam sibi quærant. Et ideo dicit maleficij potestas permissa diabolo, in nos per actum generant nit. Et dicit, quod diabolus potest quandoque præstare impedim maleficij, quoad omnes, quandoque voluntarie ad vnam personam Et dicit quod illud dicitur maleficium perpetuum, quod non p bere remedium humana opera, quamuis Deus possit remedium re. Et dicit, quod non semper oportet quod illud, quod per mal est factũ per maleficium destruatur, vt ipsi malefici confitentur. men quod si posset per maleficium remedium dæmonis adhiberi tuum maleficium reputaretur, quia nullo modo debet aliquis p ficium auxilium dæmonis inuocare. Bar. de Bellentzi.

b Generalis. Bart. in l. 1 ff. quorum le. & l. edita, C. de eden. per omnes ff. eo. idem est, quando incertitudo nõ releuaret, quia actor non exprimere causam, Bar. in l. Gallus. §. si eius, ff. de lib. & post. & tem. §. illud, & in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de ver. obli. 1. in 4. oppo. C. de fur. lmo. in c. constitutus, supra de rest. in integ. l. & eandem. §. actiones, ff. de excep. rei iud.

¶Generalis. Vide laſ. in § sed iste, col. 16. versi. tertia ergo forma li ſti. de actioni. Ale. in l. stipulationes non diuiduntur, in 7 q. ff. de obl. Ro. in consi. 339. in secundo dubio. & Ale. in consi. 132. incip. vi j. dubio, in 1. vol. Seb. Sap.

tum est accidentale; & nonunquam tẽpore remouetur, maxime post actã pniã. In alijs vero impedimẽtis naturalibus, vbi de his veraciter cõstaret, vel per aliqua signa cuidẽtia, nõ est opus triennio, vt in c. 1. ℣. eod. Sed vbi signa essent dubia, tũc datur trienniũ, & iste est proprius casus d. c. laudabilẽ, ℣.

10 eo. & dic; vt ibi dixi, & in c. 1. ℣. eod. † In glos. fi. ibi, tamẽ alterum omitteretur. no. bene gl. & dicit Io. And. ꝙ si per alterũ intellexit probationẽ virginitatis per aspectũ. gio. verũ dicit; secus si intellexit de iuro propinquorũ, no. ſin. dictũ Io. An. licet. n. succincte loquatur; hẽt tamen dictũ suũ iũcta gl. hãc sñiã, ꝙ ad separationẽ mrimonij faciẽdã pp maleficiũ, necessario non requirit probatio virginitatis. qđ dictũ satis mihi placet, vt viduarũ nuptijsnõ desit hoc remediũ separationis, & pro hoc allego c. si per sortiarias, 33. q. 1. vbi nihil dr de ꝓbatione virginitatis. Vnde ad cautelã iudices fecerũt hic mu lierẽ inspici. non. n. est verisimile coniuges falsum iurare, ex quo propinqui, qui ꝑsumunt habere notitiã status matrimo

a nialis, iurãt, ꝙ eos credunt verũ dicere, sed iurm ꝓpinquorũ semper est necessariũ, quia ꝓbatio virginitatis [a] est argumen

11 tũ fallax. † Cũ rõne odij possent mrimoniũ non ꝓsummare, & ꝓfessio cõiugũ, non est multũ valida, vt in c. sup eo, de eo qui cogno. ꝓsan. vxo. suæ. Quid aũt, si nõ possint haberi pro

b pinqui saltẽ numero septẽ? Cõcludũt Doc. ꝙ pauciores [b] sufficiũt, maxime cũ fama, ar. c. si duo. 35. q. 6. In defectu tũ propinquorũ debẽt vicini adhiberi, & si nõ possunt hẽri pp di scordiã, vel ga isti sunt forẽses, tũc sufficiũt pauciores, vt ℣. di

12 xi. nõ est. n. de facili recedendum à forma huius c. † Vltimo hic quærit, quãdo incipit currere istud triẽniũ? dicit Host. ꝙ à tẽpore peractæ pœnitentię, & monitionis factæ per iudicẽ. Innoc. Vin. & Abb. dicũt sufficere, ꝙ per triennium cõtinuum cohabitauerint, siue ante, siue post; & hoc mihi plus placet per istũ tex. in fi. ibi, intra prædictos 8. annos. nã loquitur de illis annis, qui præcesserũt querelã nũc expositã corã iudicibus. fateor tamẽ, ꝙ post pniam iniunctã debẽt cohabitare aliquo tpe ad arbitriũ iudicis moderãdo, vt ꝓbat litera hic in ver. & si forte placeret Deo &c. & dicũt aliqui necessario non requiri quod triẽniũ sit continuũ, sed satis est, vt cõputatis tpibus cohabitationis resultet trienniũ cõtinuũ; vnde si triennio maritus fuit absens per sex mẽses in peregrinatione, poterit illud ſuppleri ab anteriori tẽpore. alias tolleret peregrinatio, & alia negotia necessaria, credo, ꝙ hoc fuit de mẽte literę, sed quoad corticẽ, litera videt innuere cõtrariũ, dum requirit trienniũ continuũm & nõ interpolatum, &c.

ADDITIONES.

a ¶Virginitatis. Quomodo autem possit probari, Abb. in c. proposuisti, ℣. de prob. gl. 33. q. 5. quę instruit patrem puellę ad probãdam virginitatem, vt in c. hæc imago, quæ dicit, quod in prima nocte reperta sunt linteamina sanguinolenta, per legistas in Lapud Labeonem. §. si quis virginem, ff. de iurei uran.

b ¶Pauciores. Facit quod voluit Bal. in l. 1. C. vnde vir & vxor, quod ſtante ſtatuto, quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, si non habet nisi vnum, sufficit consensus illius, de quo per Bart. Bal. & An. in l. Stichũ, qui meus erit, ff. de l. j. Pau. de Ca. in l. fi. cum dotem. §. si patris. ff. ſol. mat. & ibi Bal. vbi omnino vide, & in l. coniunctione, C. de nup. Ab. in c. quoties, ſupra, de restib.

De matrimonio, contracto contra interdicta ecclesiæ. Rubrica.

Quia interdictum ecclesiæ super matrimonio contrahendo, quãdoque impeditꝙ ipsum matrimonium, quandoque

a impedit, & dirimit. Ideo [a] post multa impedimenta supra tractata, auctor subijcit hanc rubricam, & videad materiã huius rubricæ, quod no. glos. supra, de spon. duo. in c. tua.

ADDITIO.

a ¶Ideo. Alio modo potest continuari secundum Gos. & Host. quia interdictum fit ex causa perpetua, & quandoque ex temporali, & aliquando separatur ad tẽpus, & aliquando in perpetuum; & in hoc est simile impedimenti, de quo in. rub. præcedenti. ideo ponitur ista rub. de materia habetur. 33. q. 4. c. non oportet, & tribus capitulis seq. & de alijs sacramẽtis ℥ interdictũ Papæ, vide in cle. vnica, de re. perm. cle. 1. de consess. preb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum contra interdictum iudicis, vel ecclesiæ, propter hoc solum non dirimitur; pœnitentia tamen contrahentibus imponitur, & separantur, donec de causa interdicti congnoscitur.*
2 *Soror, an obligetur ex sponsalibus contractis per fratrem ex sola præsentia; nisi expresse, vel tacite per aliqua signa consentiret.*
Filia obligatur ex sponsalibus contractis per parentes ipsa præsente, & non contradicente.
3 *Munerum receptio, amplexus, oscula, & nixus ad copulam; nisi plene cognoscatur, non faciunt transire sponsalia in matrimonium. 5.*
Matrimonium post sponsalia de futuro contractum tenet, non obstante receptione munerum, amplexibus, osculis, & nixu ante copulam.
4 *Interdictum iudicis, vel ecclesiæ, an, & quãdo matrimonium impediat.*
6 *Frater promittens alicui sibi sororem dare, obligatur ad inducendum illam, vt contrahat.*
7 *Cautela pro sponso, qui vult impedire sponsam, ne cum alio contrahat. Sponsalia, sine causa solui non debent.*

CAP. PRIMVM.

1 Literæ. † Matrimonium contra interdictum ecclesiæ. vel iudicis factum, seu contractum, propter hoc solũ non dirimitur; imponitur tamen pœnitentia, sic contrahentibus, vt separẽtur; donec cognoscatur de causa interdicti. h. d. in effectu totus iste titulus. Sunt duæ partes. In prima facti narratio. In secunda resp̃õsio, ibi, mandamus. Casus liter. Quidam iurauit se daturum cuidã sororẽ in vxorem ea præsente, & consentiente: quæ postmodum munera, & dona secundũ morem terræ recepit ab illo, ipsum tanquã propriũ sponsum sępius amplexando. tandẽ mortuo fratre suo, à fratre sponsi se desp̃õsari permisit, dicens, ꝙ ab eo cognita fuisset. Episcopus loci præcipit eidem ne alicui illorum nuberet, nec etiam alij: illa spreto mandato episcopi cum alio contraxit, propter ꝙ episcopus ei præcipit, vt ad domũ matris rediret, ipsa ad se. apost. appellauit. Episcopus factũ domino Papæ significauit. Mandat Pa. quatenus si est ita, præfatam mulierẽ ad donũ matris redire cõpellat, imposita pnia condigna de tanto excessu, ne mandatũ contẽptibile videatur, & post mẽ

2 sem ad tertium virũ reuertatur. B. † No. ibi, præsente, & cõsentiente, quod ex sponsalibus contractis per fratrem, sororem non obligat ex sola præsentia; sed oportet, ꝙ consentiat saltem tacite, per aliqua signa; secus in sponsalibus ℥ctis per parentes; quia tunc sola ꝑsentia habet ꝙ cõsensu, vt in c. vnico, de desp̃on. impub. lib. 6. in fi. & Ibi Io. An. firmat hanc cõclusionẽ in nouella, sic intellige istũ rex. † No. 2. ꝙ receptio munerũ, amplexus, & osculа, faciunt sponsalia transire in matri

a monium; [a] & nõ mirũ cum attentatus copulæ nõ sufficiat; sed oportet, ꝙ plene cognoscat, vt in c. adolescentes, iuncto, c. is, qui, de spon. & no. ꝙ tenet matrimoniũ cum alia ℥ctum, nõ obstãtibus sp̃õsalibus, & receptione munerũ, & osculis, & amplexibus, & in hoc tene menti istã literam, quia nescio ali

4 bi ita bo. tex. † No. bonum tex. ꝙ matrimonium sequens cũ alia muliere, rumpit sponsalia præcedentia, ẽt si præcesserit interdictũ ecclesię. Interdictũ ergo iudicis factũ sponso de futuro, ne ℥hat, non dirimit matrimonium cũ alia contractum. vincit ergo matrimoniũ sponsalia, & interdictũ, & intellige de interdicto facto ex causa temporali; secus si ꝓpter impedimẽtum perpetuũ, quia tunc tale interdictũ etiam di

5 rimit, vt no. glos. in c. tua, de spon. duo. † In gl. 2. ibi, expresse. idẽ dic, si tacite, puta recipiẽdo postmodum dona ab illo viro tanquam à sponso, vel illũ amplexando, vt sp̃õsum, no. gl. ℣. in ver. tanquã, & no. ſin. illam glos. facit c. ad id quod, ℣. de

6 spon. & tex. cum glos. in c. literas, de desp̃on. impub. † In ca. glos. ibi, sed frater ad hoc obligatur. no. ꝙ promittẽs se datu

b rum alicui sororem in vxorẽ, obligatur ad induc ẽdum [b] sororem, vt cũ illo contrahat, quod declarat, vt plenius dixi, in

7 capitu. ex lit. 2. ℣. de spon. † In glos. in ver. prohibuisset, ibi, & bene. no. ex glos. iuncto tex. vnum remediũ propium sponso, si dubitat, ne sponsa contrahat matrimoniũ cum alio, vt imploret officium iudicis, ꝙ sub pœna excommunicationis interdicatur sponsę, ne contrahat cum aliquo matrimoniũ. Et ex hac glos. iuncto. tex. no. ꝙ etiam, vbi nõ interuenit iuramentum, non licet sponso resilire à sponsa sine causa, quod etiã sentit glos. fina. nam hæc mulier non iurauit, sed frater.

ADDITIONES.

a Matrimonium. Concordat c. ex diuinæ. 27. q. 2. circa hæc vide vnum notabilissimum dictum Io. An. in c. 1. §. 1. de spon. in 6. Et adde, quod etiam si dissoluantur sponsalia, quælibet persona recuperat quod donauerat, tex. est in c. ex publico. §. cæterum, de conuer. coniug. fallit nisi vir osculatus fuisset sponsam, quia tunc non recuperat. nisi dimidium rerum datarum. gl. est notab. ver. super damno. in fi. in c. decreta. 25. quæst. 2. alle. l. fi ã sponso. C. de don. ante nup. Et adde quod sponsalia contracta inter infantes, quæ tamen nulla erãt, transeunt in sponsalia de futuro, si post cõtractum interueniat osculum. Tex. est cum gl. in ver. facto, in c. 1. in prin. de desp̃on. impu. in 6 Bar. de Bellen.

b ¶Ad inducendum. Et si per suadere non potest, non tenetur ad pœnam, sub qua id se facturum promiserat, plene no. cano. maxime. Fel. in c. ex rescripto. col. 6. ver. & no. quod promitteas factum alienum. ℣. de iureiu. iste in c. significantibus. in fi. ℣. de offic. deleg. legistæ post Bar. in l. continuus. §. illud ius faciendum, & Fran. de Are. in l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. possunt, de ver. obli. idem consi. 113. quod incip. ex facto proponitur, quod illum, &c. & Fed. de Se. con. 122. quod fuit consi. Io. Palarien sis. & in c. Martinus promisit se facturum, & ista est communis opin. secundum præal. Fran. de Are. in præd. l. si. ita. licet moder. aliqui, vt laſ. in l. stipulatio ista. hab. lice. de verb. ob. teneant. contrarium. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro, etiam accedente interdicto ecclesiæ, non dirimunt matrimonium cum alia postea contractum.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest præcipere sponso, ne contra promissionẽ suam*

ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad alia vota transeat, etiam si ſponſalia non fuerint iurata.
3 *Interdictum eccleſiæ ex impedimento non perpetuo, non dirimit matrimonium poſtea contractum.*
4 *Iudex à quo, licet appellationi deferat, poteſt tamen præcipere parti, ne attentet, id propter quod appellatur.*
Appellatio nõ tuetur appellatẽ, vt poſſit id facere, ꝓpter ꝙ appellatur.
Iudex à quo, poteſt attentare omnia tendentia ad faciliorem exitũ cauſæ appellationis; non tamen de iuribus appellationis cognoſcendo.
Præceptum ſub pœna excommunicationis factum, non inducit excõmunicationem in contrafacientem ſi ad vlteriora non fuerit proceſſum; niſi dicatur, quam ex nunc profert, vel alia ſimilia verba.

CAP. II.

1 EX literis. † Summatum eſt ꝛ.ca. proxi. vel aliàs ſic. Sponſalia de futuro cũ vna, etiã ꝛ interdictũ eccleſiæ ꝛcta, non habent dirimere matrimoniũ poſtea ꝛctum cũ alia. in prima narrat factũ. in ſecũda illud diffiniendum committit, ibi, mãdamus. Caſus lit. Quidam filiam ſuam M. nomine abſentem, deſponſauit cuidam. R. nomine, poſtmodũ orta ſuſpicione, ꝙ idem R. aliam vellet accipere in vxorem, delata fuit quæſtio ſuper hoc ad Archiepiſcopum, qui ſub interminatione Anathematis ꝓhibuit, ne antequã de cauſa cõſtaret vir aliam acciperet in vxorẽ; ſed ipſe non ob. prohibitione, quandam aliã ſibi ſolẽniter copulauit. ſed cũ archiepiſcopus vellet cognoſcere de primo matrimonio, mulier ad ſed apo. appellauit. Archiepiſcopus eius appellationi deferens præcepit eidẽ mulieri ſub pœna excõmunicationis, ne alicui nuberet, donec cauſa finẽ debitũ ſortiretur; ipſa tũ de appellatione cõfiſa, aliũ in virũ accepit. Archiepiſcopus negotiũ iſtud domino Papæ ſignificauit; vnde ipſe mandat eidẽ, quatenus, ſi nihil conſtiterit, ꝙ impediat præter conſenſum de futuro, qui inter præfatũ R. & M. dicitur interueniſſe, ſm matrimoniũ legitimum iudicet, non obſtante appellatione; quamuis citra mandatum eccleſię contrahere non debuiſſet; non tamen matrimoniũ propter hoc debet diſſolui, penitentiam tñ imponat illis pro
2 eo, ꝙ ꝛ prohibitionem eccleſiæ ꝛxerunt, Ber. † No. 1. iudicẽ eccleſiaſticũ poſſe præcipere ſponſo, ne ꝛ promiſſionẽ tranſeat ad alia vota, etiam ſi promiſſio non fuerit iurata, & ſic facit iſte tex. in ar. ꝙ ſponſalia ſine iuramento efficaciter obligant. † No. 2. ꝙ ſolũ interdictum eccleſiæ, factũ ex impedimento nõ perpetuo, non dirimit matrimoniũ poſt ꝛctum.
4 † Vlt. no. [a] iuncta gl. in ver. diſtrictius, vnũ dictũ ſatis no. ꝙ li
a cet iudex deferat appellationi; nihilo minus poteſt precipere parti, ne attẽtet id, propter ꝙ appellauit; & ſic appellatio nõ tuetur appellantẽ, vt poſſit id facere, propter ꝙ appellauit, ꝙ ſin. no. & hoc idẽ tenet Io. An. in c. cũ appellationibus, de ap. lib. 6. Et ex hoc etiam elicit d. Ant. iudicem à quo, poſſe attentare omnia tendentia in faciliorem exitũ cauſæ appellationis non tamen cognoſcendo de iuribus appellationis; pro hoc c. qua fronte, de app. & vide ꝙ ibi dixi, & latius in c. cum tenea
b mur, e. ti. † In 2. gl. ibi, conſcientia. No. bene gl. ꝙ per hæc verba, præcipio [b] ſub pœna excõmunicationis, non fertur excõmunicatio in cõtrafacientẽ, ipſo facto, ſi ad vlteriora nõ fuit proceſſum; ſed oportet, ꝙ dicatur, q̃ ex nunc profero, ſi ꝛfeceris, vel ſimilia verba, & eſt cõmunis ſententia doc. pro qua facit tex. in c. ſicut, de ſimo. & ibi gl. vide etiam gl. in c. 1. de ſagi. & ad iura alleg. in gl. pro contrarijs dic, vt in eis.

ADDITIONES.

a Vlt. no. Adde in terminis. Ant. Corſ. fing. ſuo 11. in ver. appellatio, ꝙ incipit. licet iudex deferat appellationi. vbi in proprijs terminis allegãdo illum ponit hoc fin. dictum, de quo etiam no iſte in c. ſacro. infra. de ſenten. excom. Zach.
b ¶Præcipio. Quomodo intelligantur hæc verba declarat Fel. in c. dilecta, co. 2. ver. 2. ſunt dicta verba, ſupra, de excep. Seb. Sab.

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes matrimonium contra preceptum iudicis; ex eo, quod conſanguinei dicebantur, debent ſeparari, donec de cauſa cognoſcatur.*
2 *Iudex debet interdicere matrimonium, ſi de impedimento ſuſpiciatur.*
3 *Matrimonium contractum cõtra interdictum, ſi cauſa impedimenti eſt perpetua, eſt nullum; ſecus ſi ſit temporalis.*
Matrimonium contractum contra interdictum, propter ſuſpicionẽ conſanguinitatis, ſi conſanguinitas non reperitur, tenet.
Contrahentes matrimonium in gradu prohibitio, ſunt hodie ipſo facto excommunicati.
4 *Abſolutio ab excommunicatione eſt neceſſaria, nec ſufficit ſatisfactio: ſecus in ſuſpenſione, & interdicto, ſi ad tempus proferũtur, & quid de excommunicatione ad tempus lata per Papam intelligatur.*
5 *Papa non videtur vti poteſtate abſoluta niſi expreſſe dicat.*

CAP. III.

1 DE muliere. † Si hi, qui dicebantur conſanguinei, cõtraxerunt cõtra præceptum iudicis debent ſeparari, donec de cauſa cognoſcatur. Caſus lit. Aliqui volunt contrahere matrimonium dicitur, ꝙ ſunt conſanguinei, eccleſia præcip illis, ne contrahant, donec de cõſanguinitate cõſtiterit, ſi prohibitione contẽpta, ꝛhunt, quæritur quid iuris ſit? Papa; ꝙ debent ab inuicẽ ſeparari, quouſque cognoſcatu
2 an de iure poſſint inſimul remanere. B. † No. iudicẽ debet interdicere matrimoniũ, ſi vehementer ſuſpicietur de imp
3 dimento inter ꝛhentes. Itẽ no. ꝙ ſi cauſa impedimenti eſt petua matrimoniũ eſt nullũ contra interdictum: ſecus ſi poralis, nã hic, vt vides valet matrimoniũ ꝛctum contra ceptũ iudicis, factum pp ſuſpicionẽ conſanguinitatis, ſi modum non reperiatur cõſanguinitas; & hodie cõtrahe in gradu prohibito eſt excõmunicatus ipſo facto, vt in
4 vnica, de conſang. & affi. † In gl. 3. ibi fed tutius eſt. Dicit an. An. ꝙ imo neceſſariũ, quia in abſolutione ab excomm nicatione, requiritur certa forma, nec ſufficit ſolum ſatis ctio, vt in c. cũ deſideres, &c. cum à nobis, de ſen. exc. ſecus cit in abſolutione à ſuſpenſione, vel in relaxatione interd ſi. n. iſta feruntur ad tempus, non requiritur poſt tẽpus ab lutio; & eſt ratio diuerſitatis. quia in his caſibus vltimis requiritur certa forma in abſolutione, vnde ſatis eſt, ꝙ ſtet de mẽte iudicis. Ego allego tex. quaſi expreſſum cũ gl. cle. 1. de deci. & vide per Inn. & alios. in c. cũ bonæ, de
5 & qual. † Quid autem dicendum in Papa, ſi excommuuit ad tẽpus, puta donec ſatisfaceret, nunquid requiritur ſolutio poſt ſatisfactionẽ dubiũ facit, quia Papa nõ ſubi formę; ſed ex illa ſola volũtate põt abſoluere ab excõmu catione, vt in cle. ſi fumus, de ſen. exc. D. Ant. credit, ꝙ in bio requiratur abſolutio, ꝙa alio nõ apparẽte, non vid
a Papa vti poteſtate abſoluta; ſed ordinaria, [a] & ſic debet uti diri abſolutio, ſecundum iuris ordinem.

ADDITIO.

a ¶Ordinaria. Hoc dictum reprobat Gem. in c. in primis, in 6. col. 2. ꝙ ſequitur Fel. in c. 1. col. 1. ver. ſecundus caſus. ſupra, de iud. Seb. Sap.

a *Qui filij ſint legitimi.* [a] *Rub.* b

Supra viſũ eſt de multis impedimẽtis mrimonij; ſed ꝙ pe filij naſcunt ex matrimonio ꝛcto ꝛ impedimẽta eccle & dubitari põt, an & qñ filij ſint legitimi; ideo ſubijcitur rub. De materia, vide 26. di. c. deinde. 33. diſt. c. ſi quis vidu 15. q. 1. c. non nuper. 31 q. 3. c. dicat, & 15. q. 7. c. fi.

ADDITIO.

a ¶Legitimi. An. indiſtincte filij qui naſcuntur extra verum matrimoniũ, ſint legitimi, vide diſputationem bea. Tho. in 4. ſent. diſt. 41. q. 1. art. 3. de quod cõuenit huic rub. c. tuam, de ord. co. tex. c. per tuas. de ſponſ. pub. c. cum inhibitio, de clan. deſpon. De Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſubſequens, legitimat filios naturales ex ſoluto, & ſoluta genitos; etiam quo ad hæreditatem.*
2 *Index eccleſiaſticus cognoſcit de legitimatione inter laicos.*
3 *Filij legitimantur per ſubſequens matrimonium, etiam ſine dote, & talibus inſtrumentis; & præferuntur patruo in hæreditate patern*

CAP. PRIMVM.

1 CONqueſtus. † Naturalis ex ſoluto ſoluta, & ſoluta, legitimatur ſubſequens parentũ coniugiũ, ẽt quoad hæ tatẽ. Primo, impetrãtis querela. Secundo cõ ſio, ibi, ideo q̃s. Caſus lite. Quidã H. noĩe quã mulierẽ accepit. R. patruus ipſius mulieris volebat cã p re hæreditate paterna, eo, ꝙ ipſa nata fuit antequã pater ſius matrẽ acciperet in vxorẽ, dicens eã legitimã nõ fi vnde dictus H. conqueſtus fuit dño Papæ, vnde mãdat q nus, ſi eſt ita, illã iudicet legitimã, ꝓdicto. R. ꝓhibẽdo, n occaſione ſup hæreditate paterna cã dẽat moleſtare, ꝙ ſi
2 trafecerit excõmunicetur. B. † No. ꝙ iudex eccleſiaſtic gnoſcit inter laicos de legitimatione, cũ venit acceſſor cauſam matrimonialẽ; ẽt ſi cõtẽtio ſit propter hęredit
3 tẽporalẽ. † No. 2. ꝙ filius genitus ante matrimoniũ legi tur per matrimoniũ ſubſequens ẽt vt præferatur patru hędritate paterna, Et no. ꝙ ſine aſſignatione dotis, ſeu m
a mẽtis [a] dotalib. ꝓples ante nata legitimatur; licet aliud v innuere ius ciuile, de quo dicã latius, ꝛ. e. c. tanta, vbi pon clauis huius materiæ. In gl. fi. in fi. hæc vlt. ſolutio vera e ſe, ſed diuinat. ideo tene præcedentẽ ſol. Vel ſm Inn. di hic non petebatur reſtitutio bonorũ; ſed ſolũ, vt pro retur iſta legitima, virtute matrimonij, vt poſtmodũ no quietaretur, tanquam illegitima, & hæc ſol. eſt bona. H cit, ꝙ iſta perſona erat miſerabilis. hæc ſol. diuinat, &c.

ADDITIO.

a ¶Inſtrumentis. Gl. Inſt. de hær. quæ ab inte. defe. §. 1. in ver. inſtrumentis gl. Inſti. de nup. §. fi. Ange. in conſi. 20.

SVMMARIVM.

1 *Filij geniti, vel concepti ante ſententiam ſeparationis matrimonij legitimi, ſi bona fides præceſſit.*

Bona fides coniugum, ſiue alterius eorum, facit filios legitimos; etiam ſi poſtmodum tale matrimonium propter aliquod impedimentum ſeparetur.
Filij concepti, habentur pro natis, vbi de fauore filiorum agitur; ſecus ſi de odio agatur.
Filij concepti lite pendente, ſuper impedimento matrimonij; dummodo ſint concepti ante ſententiam diuortij, ſunt legitimi. 6.
Lite pendente, exercitium matrimoniale ſuſpendi non debet.
Matrimonium quoad legitimationem filiorum, an ſit neceſſe, quod fuerit contractum, præmiſſa denunciatione.
Tempus natiuitatis, vel conceptionis, an, & quando attendatur.

CAP. II.

VM inter. [a] † Separato matrimonio, in facie eccleſiæ contracto, filij geniti, vel concepti ante ſententiam ſunt legitimi. Primo ponit cauſam definitio. Secundo diffinit, ibi, ideoque. Caſus li. Ioannes contraxit matrimonium cũ Vebergã in facie eccleſiæ, de qua filios ſuſcepit. tandem cũ grauida eſſet, accuſatum fuit matrimoniũ de conſanguinitate, lata fuit ſententia diuortij inter eos, dubitabatur, an filij nati ante ſententiam, & qui concepti ante fuerant, eſſent legitimi. Conſu. Pa. reſpõdet, ꝙ filij, nõ dẽnt inde ſuſtinere iacturã cum parentes in facie eccleſiæ publice con contraxiſſent. & ideo ſtatuit Papa, vt filij eorũ, quos habuerant ante ſententiam, & qui concepti fuerant ante latã ſententiã, legitimi habeantur; & in bonis paternis hæreditario iure ſuccedant, & parentum facultatibus nutriantur. Ber. † No. ꝙ propter bonã fidem parentũ ꝛhentium in facie eccleſiæ, filij iudicãt legitimi; licet poſtmodũ conſtet inter illos non potuiſſe cõ ſiſtere, puta pp conſanguinitatem, vel affinitatẽ. Idem dic, ſi alter cõiugũ ſolus erat in bona fide; puta quia reliquus ſciebat impedimentũ, vt in cap. ex tenore, ſ. e. & vide quod dixi, in c. 1. ſ. de eo qui dux. in matrimonium quam pol. per adul.
† Not. 2 maxime iuncta gl. ꝙ vbi agitur de fauore filiorum, concepti habent pro natis, ad hoc in l. qui in vtero. ff. de ſta. ho. ſecus, vbi agitur de odio. † Not. ꝙ concepti poſſ litẽ cõteſt. ſuper impedimento, perinde ſunt legitimi, ac ſi fuiſſent concepti ante litẽ cõteſta. ſatis eſt. n. ꝙ ante ſententia diuortij, fuerint ꝛcepti; & puto rõnẽ eſſe, qa pẽdente lite ſup impedimẽto, non dẽt ſuſpendi exercitiũ matrimoniale. vt in c. 2. ſ. vt lite penden. non dẽt ergo prodire pœna ex eo, ꝙ legitime factum eſt. † In glo. 1. in fi. Vult ergo hæc glo. & idem ſequẽs, non ſufficere, ad legitimationem filiorum matrimonium fuiſſe contractum publice, & ſine contradictione; niſi etiam fuerit præmiſſa denunciatio. de qua in c. fi. de clan. de ſpon. ſed tu dic, vt ibi plenius dixi. † In gl. pen. ĩ fi. Dic clarius qd reſpectu legitimationis inſpicimus tempus conceptionis, [b] & tempus ſententiæ, [c] & non tẽpus conteſta. lit. qa ẽt poſt li. conteſta. coniuges vtuntur legitimo matrimonio, vt ſ. dixi. Sed quoad hoc, vt filij ſequantur cõditionem matris, inſpicimus tempus poſt lit. coteſ. quia partus ſequitur ventrem: & vterque incipit eſſe in mala fide poſt lit. conteſt.

ADDITIONES.

a ¶Cum inter. Iſte tex. eſt ſing. in fi. dum dicit, mater vero cum patre, tenetur alimentare filium natum ex matrimonio, quod poſtea declaretur nullum, ita no. Rom. in l. 1. ff. ſol. mat. De Bellen.
b ¶Tempus conceptionis. Adde Bar. in l. in teſtamento. q. 9. C. de teſt. milit. vbi dicit Di. ſic conſuluiſſe, eundem Bal. & plenius, in addi. ad Spe. in ti. de procu. ver. ſecundum ſtylum. & Bar. in l. 2. de vulga. & pupilla. & Pau. de Caſ. conſi. 273. Zach.
c ¶Sententiæ. Hoſt. eſt contra tex. in l. pen. C. de natur. lib. & vide quæ ibi dixi poſt Bal. de Bellentzinis.

SVMMARIVM.

1 *Statur verbo, viri, & mulieris, qui negant aliquem filium; niſi teſtibus vel iudicijs probetur contrarium. 1. 4.*
2 *Nutritus in domo, non præſumitur filius.*
Nutritor non tenetur nutritum, vt filium inſtituere.
Filij non ſemper nutriuntur in domo.
Fama viciniæ pro filiatione non attenditur, alio non apparente, vbi dictum parentum eſt in contrarium. 8. o.
3 *Parentum negatiua præiudicat filio; niſi contrarium indicijs, & teſtib. probetur. 5. 10.*
4 *Filiationis in poſſeſſione exiſtens, non debet excludi ab hæreditate, nec à iure filiationis, ex ſola negatione parentum.*
Filius non tenetur credere verbis parentum, ex quo eſt in poſſeſſione filiationis.
6 *Filius poteſt legitimam petere, parente intrante monaſterium.*
7 *Pater poteſt in vita, hæreditatem filijs cedere, aliquo ſibi retento.*
8 *Probationes diuerſæ differentes in modo, & conuenientes quoad intentionem agentis, an coniungi debeant.*
9 *Filius ex vxore natus, præſumitur filius mariti, & de legitimo matrimonio natus. 10.*
Filatio non poteſt prohari ex parte patris, & quomodo probatur. 10.
Pater incertus eſt, & ille præſumitur pater, quem nuptiæ demonſtrant,

& hoc procedit ſi maritus erat præſens; ſecus. ſi abſens tempore conceptionis.
Mater eſt certa.
Filius concubinæ quæ in domo tenetur, præſumitur filius concubinarij.
10 *Indicia ſufficientia ad probationem filiationis.*
Fama quid operetur in probanda filiatione.

CAP. III.

1 TRanſmiſſæ. † Statur verbo viri, & mulieris, qui negãt aliquem filium; niſi indicijs, & teſtibus probetur contrarium. Primo ponitur cõſultatio. ſecundo reſpõſio, ibi conſultationi. Caſus li. Quidã nomine N. nutriuit quendam puerũ vſque ad iuuentutem, cohabitante ſibi M. vxore ſua tunc nõ deſpõſata, ſed poſtmodũ deſpõſauit; & ex ea filios ſuſcepit. prædictus iuuenis ſic nutritus gerens ſe filium, & hæredem; hæreditatem. N. prædicti poſſidebat, quamuis in vicinia credebatur eorũ ſpurius, & dicebat; ſed prædicti vir, & vxor negabant illum ſpuriũ ſuum, aut legitimum filium eſſe; ſed dicebant, ꝙ eum nutriuerant pietatis intuitu. filij iſtorũ petebant ab illo hæreditatẽ paternã, ip ſe vero ꝛdicebat. qõ ſuper hoc delata eſt corã archiepiſcopo Rothomagẽ. prædictus iuuenis, qa corã eo citatus venire noluit, fuit excõmunicatus. Papa ab archiepo ꝛſultus, qd ſup hoc eſſet agendũ. Reſpondet ꝙ in tali caſu ſtãdũ eſt verbo, viri, & mulieris, niſi certis indicijs, & teſtibus iunenẽ præ
2 dictũ, illorum conſtiterit eſſe filiũ. B. † Not. 1. ꝙ ex eo, ꝙ qs ſit nutritus in domo alicuius, non ꝓſumitur filius, nec tenet nutritor eũ, vt filiũ inſtituere; quia non ꝓbat hoc eſſe, ꝙ ab hoc contingat abeſſe, vt in c. 2. de trãſla. epi. nã filij non ſemper nutriuntur in domo, vt in l. quidam cũ filiũ. ff. de ver. ob.
3 † No. 2. ar. opt. ex tex. ꝙ vbi fama viciniæ ſtat pro filiatione, dictũ autem parentũ eſt in contrariũ, alio non apparẽte, ſtatur dicto parentum, vt ſatis innuitur hic in fi. literæ, iuncto
4 medio, ꝙ ſatis eſt no. † No. 3. ꝙ aſſertio parentũ negatiua ꝓiudicat filio; niſi poſſet ſe ꝓbare filiũ indicijs, & teſtib[b]; & ex hoc infertur, ꝙ ſi quis in poſſeſſione filiationis, non dẽt excludi ab hæreditate, nec à iure filiationis ex ſola negatione parentũ, ꝓ hoc tex. cũ glo. in l. 1. §. 2. ff. de Carb. edict. & in l. ſi poſthumus. §. fi. ff. de libe. & poſthu. Et hæc faciũt ad qõnem
a legiſtarũ [a] in l. filiũ. ff. de his, q̃ ſunt ſui, vel alie. iur. vbi dr, ꝙ regina q̃dã veniens ad mortẽ vocauit filiũ, q̃ cõmuniter reputabatur filius regis, & ſibi in ſecreto dixit, eũ non eſſe filium regis, ſed cuiuſdã militis; & ſic regnũ ad eũ non pertinere; ipſe vero parũ ſapiens, renũciauit regno. nã vt patet ex præcedentibus, non tenet filius credere verbis parentũ, ex quo eſt in poſſeſſione filiationis; maxime cum ipſi parentes prius tractauerunt cũ vt filiũ, & eũ nominauerũt, ad hoc, c. ꝓ tuas de ꝓba. In gl. 1. in ver. negabã. ibi, ſed præiudiciũ non genera bat. hoc intellige cũ effectu, eo probante ꝛrium, ſ. q̃ ſit filius, ſed eo nõ probante, negatio parentum facit plenũ præiudiciũ, vt hic aperte probatur. dic de materia, vt plenius, & lati[a]
5 dicam ſuper gl. fi. † In gl. in ver. quæſtio mota, quod illi erant
b monachi. No. glo, ſin. quãm neſcio [b] alibi, ex qua potes colligere, ꝙ parente intrante monaſteriũ, põt illico filius petere legitimam; & ſic facit pro intellectu. c. cum ſcimus, ſupra' de regul. vbi pleniſſime examinaui hoc dictũ. & adde ad ibi no. iſtam gloſ. & dictum Bar. in l. ſi quis à liberis, in §. ſi quis à liberis. ff. de lib. agno. vbi vult, quod monaſteriũ, viuente patre
c tenetur alere filium, [c] nõ autẽ tenetur ad legitimã, niſi poſt
6 mortẽ, de quo in d. c. cum ſcimus. † No. ẽt ſeq. ſol. ꝙ pater põt in vita cedere hæreditatem filijs, retentis ſibi aliquibus
7 bonis. † In cad. gloſ. ibi, & quia viciniæ fama hoc habebat.
8 † Aduerte, ꝙ hoc vſ contra tex. nam fama viciniæ habebat, ꝙ iſte erat ſpurius, & iſti dicebant eũ non eſſe filium, etiam ſpurium, niſi gl. intellexerit, ꝙ reſpectu intentionis agentium concordaret, quia filij legitimi ſolum agebant, vt excluderent iſtum ſolum ab hæreditate, & ad hunc effectum nõ refert, an ſit filius, an ſpurius. Et ex hoc poteſt colligi vnum notabile dictum, quod diuerſæ probationes differentes in modo, &

ADDITIONES.

a ¶Legiſtarum. Bart. poſt Ang. de Are in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. & gl. in l. 1. §. mulier, & §. idem per contrarium, ff. de libe. agno. Bart. & Bald. in l. Gallus. in fin. prin. ff. de lib. & poſthum. glo. in c. per tuas infra, qui fil. ſint le. per l. non nudis. C. de prob. per Ab. in c. per tuas in 3. no. ſupra, de prob. per Bar. & Doc. in l. ſi poſthumus. §. fi. de lib. & poſt.
b ¶Quam neſcio. Vtrum filius debeat incontinenti habere legitimam, ſi pater ingrediatur monaſteriũ, an vero debeat expectari mors naturalis, vide Ant. c. in præſentia, de prob. & Bar. in l. repetitio. C. de ſacroſan. ec. in auth. ingreſſi. co. ti. De Bellentz.
c ¶Alere filium. De hoc vide Bar. in l. fi. ff. de ado. vbi dicit quod monaſteriũ ſubit omnia onera ingreſſi, & hoc quod dicit Abbas, intellige ſecundũ ea, quæ ſingulariter dicit tex. in c. quicunque. 16. q. 4. Vide beatum Thõ. 2, 2. q. 189. art. 1. de Bellentz.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do, & conuenientes quoad intentionem agentis, debent ꝯiungi, ꝙ non placet.do. Ant. hic, non ẽt mihi, quia cũ resultet ꝟrietas respectu modi, non debent coniugi, ar. in l.vbi repugnantia.ff.de reg.iu.& in c.solicitudine, in fin. de appella.
9 & no. hoc dictũ, quia facit ad multa.† In glo.pe.ibi, natus de legitimo matrimonio. Vult dicere ꝙ ex quo quis natus est de vxore alicuius, præsumitur filius illius; nã filiatio ex parte patris non põt probari. Ideo dicit lex, ꝙ mater est certa, pater aũt est ille. i. præsumitur, quẽ nuptiæ demonstrant, vt in l. quia semper.ff.de in ius vocan. hoc procedit, si maritus erat præsens; secus si fuisset absens tanto tpe, ꝙ nõ potuisset istũ generare. nã tunc potuisset istum negare esse filium, & vxorem conuincere de adulterio. finge enim ꝙ absens per biẽniũ, repetit filiũ domi triũ mensium, vt in d.l.filium, ff.de his qui sunt sui, vel alien.iu. Sed si pater cohabitabat vxori, tunc præsumitur filius suus; ẽt si probaret, ꝙ eo tẽpore vxor cõmisisset adulteriũ cũ alio; nã cum posset esse filius vtriusque, debemus præsumere pro fauore filiationis, ꝙ sit potius mariti, quam adulteri, pro quo allego in simili bonum tex. in l.
a miles. §. defuncto, [a] ff.de adul. & idẽ dr̃ de eo, qui nascitur ex concubina detenta in domo, vt presumatur filius concubinarij, vt habes gl.sing.in c Michael, de fi.presby. quam tene-
10 bis menti pro filijs presbyterorũ.† In gl.fin.ibi, nisi per indicia exreriora, vt puta, quia in secreto appellabant istũ filium, & ita tractabant; sed in publico ob aliquã causam negabant. Sed vt plenius habeas hanc materiã, cum quæritur, qualiter probetur filiatio, capiendo aliqua ex dictis d. Ant. hic ꝯclude, ꝙ si probat natus ex muliere retenta in domo, satis ꝓbat filius mariti, seu cõcubinarij, vt ꝛ. dixi, nec crederetur verbo patris asserentis ꝟrium; quia non põt pater filium nõ agnoscere, vt in d l.filiũ. maxime si fama viciniæ est pro filiatione, vt in l.vicinis scientibus.C.de nupt. Aut probatur solum tractatus parentũ, quia eũ tractabant, vt filiũ, & iste illos, vt parentes; & ex hoc solo probatur filius, vt no. Bar. in l.quidã.ff. de probat. & aperte hoc voluit hic glo. pe. quæ plus dicit, ꝙ pbatio huiusmodi tractatus, præferr̃ negationi parentũ, postea subsequẽti, quod bene no. facit c. tuas, de probatio. Aut probatur sola fama; & tunc si nihil probatur in ꝟriũ, illa sufficit ad probandũ filiationẽ, quia cũ hæc res de facili probari nõ possit, sufficiunt illæ probationes coniecturales, quod tenet hic do. Anto. Istud tn̄ dictum vr̃ satis durum, ꝙ sola fama sine probatione tractatus, seu sine vocatione parentũ, debeat plene probare in præiudiciũ venientium ab intestato; cũ regulariter fama plene non probet, vt dixi in cap. veniens, ꝛ. de testib. Quandoque fama viciniæ habet vnum, & dictum parentũ habet oppositũ, & standum est dicto parentum, vt hic. Quandoq; parentes negant aliquem filiũ: & ille est in possessione filiationis; & non statur dicto parentum, vt hic. iuncta gl. in d.l. 1. C. de Carbo. edict. secus, vbi filius nõ esset in possessione filiationis, & in fi. gl. no. glo. ꝙ concurrentib. ꝟrijs præsumptionib. standum est fortiori, si autem nulla est fortior, tunc mutuo se tollunt, vt in c. literas, de presump.

ADDITIO.

a ¶Defuncto. Old. in l. filium, ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iu. Bar. in rub. C. de proba. in vlt. col. Bal. in l. si vicinis, C. de nup. & Bal. reputat illum §. defuncto, fin. in l. si à matre, C. de fu. & leg. Bal. in nouel. in l. Titia. ff. fol. matr. Imo. post Bal. in l. 3. §. 1. ff. ad Silla. dicebat. quòd hoc habet locum si confiteretur filium esse spurium.

¶Defuncto. Tex. in d. §. defuncto, dicit esse aureum. Bal. in l. fin. C. de fer. manu. & Pau. de Cast. in l. 3. in prin. ff. de lib. & posthu. And. Sic. in consi. 27. in 2. col. in 1. vol. Fran. Crem. in fin. 126. inci. mortuo marito. Pau. de Cast. in consi. 175. incip. super primo, in pe. col. secundum antequam impressionem, & quomodo probetur filiatio, vide Ale. in consi. 90. incip. in causa, & lite, in 1. col. in 2. vol. Bar. in tract. de tyrannide, col. pe. Ias. in l. neque professio. in prin. de test.

SVMMARIVM.

1 *Illegitima proles est, quam viro viuente vxor ex adulterio concepit, siue cum viro moretur, siue cum adultero.*
2 *Probari põt quem esse filium adulteri; licet mater cum viro moretur.*
3 *Illegitimi filius, licet ipse sit legitimus, excluditur tamen, tanquam illegitimus, quoad successionem aui, & aliorum ascendentium; & sic successiue eius descendentes.*

CAP. IIII.

1 CAusam quæ. †Illegitima proles est, quam viro viuente vxor ex adulterio cõcepit, siue cũ adultero, siue cum viro moretur. & pone casum, prout ponit gl. in c. causam q̃, ꝛ. eo. Casus li. Dicebatur, ꝙ Agatha, de cuius hæreditate agebatur, non erat de legitimo matrimonio, mandat Papa inquiri de hoc, si constiterit quod Agatha nata fuerit de Anelina muliere, & Rodulpho Sauarici eo tpe, quo ipsa Anelina publice morabatur cũ Alano viro suo; vel si cõstiterit, quod prædictus Rodulphus Anelinam virũ habentem publicè reneret, & eo tpe nata fuerit, pronuncietur ipsam legitimã nõ fuisse, quia non potuit esse vxor viuente viro suo. quæ copulare præsumpsit, de hoc facto plene dr̃ ꝛ. eod. c. ea
2 quæ. B. † No. 1. ꝙ põt quis probari filius adulteri; licet moretur cũ marito. ꝙ intelligo, qñ põt probari, ꝙ tempore conceptionis maritus non vtebatur cũ coniuge, aliàs
3 ꝟrium, per id, quod dixi ꝛ. c. proxi. † No. 2. ꝙ excluso dente, tanquã illegitimo, excluduntur ẽt descendentes, tumcunq; sint legitimi. In hac enim causa Agatha non gabat, sed filius ipsius, vt in c. causam quę. ꝛ. eo. sed quia petebat hæreditatẽ aui ex persona Agathę matris, disputabatur hic de legitimatione Agathæ. Ex quo infertur, ꝙ filius sit legitim⁹, ex quo pater fuit illegitimus, nõ dẽt ad ti ad hæreditatẽ ascendentiũ, vt aui, & aliorũ. pro hoc c. proxi. Nã ex sobole naturali tñ, non põt haberi sobole gitima; quia omnes descendentes ex fflio naturali tñ niunt ex radice infecta; & sic non sufficit, ꝙ ipsi sint leg ad hoc, vt admittantur ad hæreditatem illorũ quibus illegitimus non potuit succedere, ad hoc. l. fi. C. de natu

SVMMARIVM.

1 *Nativitatis quæstio opposita petenti hæreditatem coram iudice est ad ecclesiasticum iudicem transmittenda. 3. 7.*
2 *Filius illegitimi, licet sit legitimus, excluditur à successione aui, & rum ascendentium, & similiter eius descendentes.*
3 *Spiritualis incidens quæstio coram iudice seculari si sit opposita, sedendum est in principali causa per seculares iudicem, donec quæstio terminetur per iudicem ecclesiasticum.*
4 *Terminus præfigi potest per iudicem ecclesiasticum, intra quem dens quæstio spiritualis terminetur. 8.*
Cautela pro scholaribus, et alijs volẽtibus recedere, vt non detin
Terminus ad appellationem prosequendam, restringi potest ex
5 *Iudex ecclesiasticus, licet de incidenti quæstione, coram seculari opposita, cognoscere debeat; tamen de principali coram eodem lari iudice cepta se intromittere non potest.*
Iudex ecclesiasticus, si de legitimatione principaliter quæstio coram fuerit proposita, poterit accessoriè, & de principali causa cognoscere. 7.
6 *Clandestine contrahentes an præsumantur coniuges?*
Filius ex masculo, & femina simul habitantibus, natus, an presumatur legitimus.
Legitimus quis esse, quomodo probetur.
Coniuges esse, quomodo probetur.
7 *Incidentia causæ non semper ampliant iurisdictionem; & hoc rum quoad iudicem secularem; quia est incapax cognoscere de tualibus.*
Iudex ecclesiasticus cognoscit de incidenti quæstione temporali, ipso apposita.
8 *Libellus, & ordo iudiciarius, an sit seruandus super incidenti ne ad ecclesiasticum forum delata.*
Terminus duorũ mensium datur, ad finiendã incidentem quæstion

CAP. V.

a [a] † Qæstio natiuitatis opposita pe
1 IAtor. hereditatẽ corã iudice seculari, cui ecclesiasticũ iudicẽ transmittenda. Et est tex. not. & allegabilis. Sunt duæ partes in prima lantis quæstio, in secunda causæ commissio, ibi, ideoq sius lit. Quidam R. nomine accessit ad Papam corã ipso ponens, ꝙ auus ipsius duas habuit vxores, de quarũ trẽ ipsius, de altera Hug. patruũ suũ suscepit, quia hæred aui sui totã detinebat, nec ei volebat partẽ debitã exhi vnde, cũ ipse Hug. patruũ suũ super parte hæreditatis pa næ corã iudice ꝙuenisset, idẽ patruus ei obiecit, ꝙ pater de legitimo mrimonio natus nõ fuit; & ideo de hæred aui sui nihil poterat vẽdicare, successorio iure; tandẽ ctus super quæstione natiuitatis corã episcopo Norwic pp tergiuersationẽ ipsius Hug. patrui sui ad se apo. app uit; vnde Papa mãdat iudicibus, quatenus cãm sup qu ne natiuitatis ipsius. R. intra dũos mẽses, app. remota, d terminare; si verò intra duos menses dictus. H. nõ prosrit legitimè, quod obiecit; ex tunc seculari iudici, corã hæreditatis quæstio vertit, debeat intimare, vt ꝙ quæ natiuitatis nõ dimittat, quin cãm hæreditatis audiat, &
2 dat Ber. † No. 1. quod nepos [b] legitimus ex filio natura
b non succedit auo; quia cũ veniat ex persona patris, & ꝙ ex

ADDITIONES.

a ¶Lator. Vide Petrum de Anchara. in regu. ea quæ. in 22. quæstio. Ebo De Belleo.
b ¶Nepos. Ex testamento tamen potest capere, de quo arti. remitto ad & Doc. in l. Gallus. §. quod si is. ff. de lib. & posthu. plene Ale. consil 2. vol. per Doct. in l. fi. C. de natu. libe.
¶Nepos. Quod nepos legitimus, habilis ad succedendum, non suc ex persona patris, sed ex sua, tenet Ias. in l. 2. C. de lib. præte. Ale. Iam. C. de colla. & in l. in quartam, vbi late Moder. repentes. ff. ad cid. Seb. Sap.

excludatur tanq̃ illegitimus, debet excludi ipse tanq̃ veniens
5 ex radice infecta, latius dixi, ꝛ. c. prox. aliquid dicã. ꝛ. † No. 2. id, ad ꝙ allegatur quotidie ista litera; ꝙ si quæstio spũalis inci
a dit corã iudice ꝛeculari, dẽt remitti ad iudicẽ [a] ecclesiasticũ, & supersedẽdum est in qõne principali per iudicẽ ꝛecularẽ, donec quæstio incidens terminetur per iudicem ecclesiasticũ, concor. c. tuã, de or. cog. Vnde intelligẽdus est iste tex. ꝙ reus obiecit defectũ natalium prouenientẽ ex inualiditate matrimonij; ita, ꝙ quæstio incidẽs erat iuris, & non facti, vt quia dubitabatur, vtrum matrimoniũ tenuisset inter istius actoris auum, & auiam maternam, & de hac materia vide,
4 vt plenius dixi in d. c. tuam. † Tertio no. vnum dictum, ꝙ alibi non ita bene probat, iudicẽ ecclesiasticum, ad quẽ causa spũalis incidens est delata, posse terminũ peremptoriũ præfigere opponenti exceptionẽ illã, intra q̃ teneatur probare.
b & hoc debet facere iudex, [b] vbi vehementer præsumitur de calũnia excipiẽtis. Nunquid aũt hoc semper sit faciendũ, cũ causa incidens deferr̃ ad iudicẽ ecclesiasticum? dicunt doc. ꝙ non: Sed hoc poterit iudex ecclesiasticus, fm ꝙ viderit expedire, ex circunstantijs, & malitia opponẽtis. & inducit iste
c tex. ad probandum, ꝙ ex causa potest præfigi terminus [c] ad agendũ. simile, cũ scholaris intendens recedere, & dubitans, ne in puncto recessus malitiosè cõueniatur, petit, vt imponatur edictũ cum certo termino, intra quẽ volentes petere cõpareant: de quo vide per gl. & doc. in l. vnica. C. vt ne. inui. iste tn̄ tex. hoc non probat, quia loquitur in exceptione. Itẽ potest induci ista litera in argumentum satis notabile, ꝙ ex
d causa potest restringi terminus [d] præfixus ad appellationẽ
5 finiẽdam, de quo in c. cum sit Romana, de appel. † No. quod vbi quæstio principalis fuit intentata corã iudice ꝛeculari, non põt iudex ecclesiasticus, qui cognouit de incidenti, postea cognoscere de principali; sed dẽt partes remittere ad iudicẽ ꝛecularem; quia ex quo causa principalis fuit inchoata corã ꝛeculari, nõ potest postea venire accessoriè ad causam incidentẽ. secus, si nulla quæstione mota corã iudice ꝛecularis, ageretur de legitimatione corã ecclesiastico; quia tũc inciderer posset ecclesiasticus cognoscere de causa principali vt no. in c. de prudentia, ꝛ. de do. post diuor. resti. & facit tex.
6 in c. 1. ꝛ. e. † In gl. pe. ibi, ꝟ clam coniunctos. No. gl. ꝙ clandestinè contrahentes non præsumuntur coniuges. dicit Al. hoc procedere respectu viuentiũ, sed rẽspectu filiorũ præsumuntur coniuges, ꝙ est dictum satis notabile. Ex quo infertur, ꝙ
c natus [c] ex masculo, & femina simul habitãtib. præsumitur legitimus; quasi fauore legitimationis presumat inter illos ma trimoniũ, pro quo facit l. in liberæ, ff. de ri. nup. Sed respectu ipsorum viuentiũ, canon pñsumit potius stuprum, vt in c. aliter, alle. in gl. & hoc, vt inducãt ad palam contrahendũ; & satis proceret hoc dictũ, si isti vocabant se coniuges, vt voluit Inn. in c. ex parte, de resti. spo. cuius dictum no. quia habes ex his modũ facilem probandi, quem esse legitimũ. Item, vt habes, in glo. satis est probare, ꝙ mater credebatur vxor; & faciunt hæc ad limitationẽ corũ quæ no. legistæ, in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & in l. si vicinis, C. de nup. dicit, ẽt Host. ꝙ respectu ipsorũ viuentium, qui simul diu cohabitauerunt tanquam coniuges, præsumendum est coniugiũ. nam propter diuturnitatem temporis, difficile est probare, ꝟctum matrimonium, ꝙ bene no. & facit ꝙ ipse no. in ca. illud, de præsump. † In gl. fi. ibi, incidenter, [e] gl. non reddit ra-
7 f tionem huius dicti; nã si incidentia cãę ampliat iurisdictionẽ, vt in l. quoties. alle. in gl. vbi ratione incidentiæ iudex cognoscit de causa statu, de qua aliàs principaliter cognoscere non valebat, quare ergo nõ ampliat hic iurisdictionẽ iudicis ꝛecularis; maxime qa, si cã tpalis incidit corã iudice ecclesiastico, põt de ea cognoscere ratione incidẽtiæ, vt ꝛ. dixi? Sol. dic verã rõnem esse, quia iudex ꝛecularis est in capax cognoscere de eã spũali; vnde incidentia cãæ, ampliat iurisdictionẽ iudicis ecclesiastici, qui saltẽ in habitu hẽt illã iurisdictionẽ; vel qui saltẽ est capax illius iurisdõnis; ideo iudex ecclesiasticus cognoscit incidenter de causa tẽporali; quia nõ
8 est incapax iurisdictionis; immo eam habet in habitu; secus in iudice ꝛeculari. † Sed quæro, nunquid in ista qõne spũali
g incidenti corã iudice ꝛeculari, delata ad forũ ecclesiasticũ, libellus, & alius ordo iudiciarius sit seruãdus? vr̃, ꝙ non; qa ecclesiasticus succedit loco ꝛecularis iudicis, sed corã illonõ erit offerẽdus libellus sup exceptione perẽptoria, nec lis cõtestãda; quia sufficiunt libellus, & litis conte. in princ. litis, vt no. in c. prudentiã, in §. fexta, de offi. deleg. ergo nec corã iudice ecclesiastico subrogato. Inno. refert hic ꝟrias opinio. & dicit, ꝙ tutius est, ꝙ libellus offeratur; & ꝙ sit offerendus, placet ẽt Host. quia hæc qõ est præiudicialis ad principalẽ. idẽ
h dominus Antonius; quia cũ instantia iudicis [h] ꝛecularis nõ trãseat in ecclesiasticũ, reperietur ista quæstio sine fundamẽto. Et satis mihi placet respectu libelli, sed respectu lit. contesta. est magis dubium; nam videtur, ꝙ contra absentem procedi possit lit. contest. ar. hic. dum dicit, si intra duos menses iste non probauerit & c tu de hoc vide, quod latius dixi in c.
i tuã, [i] de ord. cog. duas quæstiones super hoc tactas per doc. dicam. infra prox. vbi melius cadunt, ideo omitto hic.

ADDITIONES.

a ¶Iudicem. Ista est cõmunis opi. vt late per Bar. & Ale. in l. Titia, ff. fol. matr. consuluit Fed. de Se. consi. 77. Bar. in l. omni nouatione, C. de epi. & cleri. per doc. in l. 2. ff. de offi. eius, cui man. est iurisd.
b ¶Iudex. Bar. in l. 2. ff. de re iu. tenet, quod non, & in l. præses. C. de app. Bal. renuit contrarium in l. 2. ff qui satisd. cog. plene per Ale. in l. Titia, ff. fol. matr. vbi etiam ponit, vtrum requiratur citatio partis quando iudex ecclesiasticus vult inhibere iudici ꝛeculari, communis est opi. quod fic, vt ibi per eum. Zach.
c ¶Terminus. Potest iudex ex causa statuere terminum ad finiendam causã, quando calumniosè trahit eam ad alium iudicem: credo ꝙ istud non ꝓcederet, quãdo causa traheret ad tribunal dignioris iudicis: nã tunc nõ videtur, ꝙ inferior possit ligare manus iudicis superioris. & ad hoc põdero tex. in c. ex insinuatione vbi optimus casus de app. per quem dicit Bar. in l. 2. ff. de re iud. & l. præses. C. de app. ꝙ iudex ꝛecularis, corã quo opponitur exceptio cognoscenda coram iudice ecclesiastico, non potest statuere terminum, intra quem ille debeat probare exceptionẽ, & idem dicit in l. quoties. C. de iud. ad istum tex. dico, ꝙ loquitur Papa in iudice superiore, in quo non procedit ratio c. ex insinuatione, per istum tex. tn̄ habes limitatum beliſsime dictũ Bar. singularizatum ab omnib. Nec placet mihi, ꝙ hodie dicebat mihi quidam in plateis, videlicet ꝙ iudex ꝛecularis possit statuere terminum duorũ mensium per istum tex. quia statim infurgeret ratio. c. ex insinuatione. Item vide Ale. in l. Titia. ff. fol. matri. & Abb. de fo. compe. in 2. dic. & quod scripsi in d. c. ex insinuatione. & Ale. post Ange. & Imo. in d. l. qui tribunali. & l. quoties. C. de iud. & in l. de die. §. iubemus. ff. qui satisd. cog. Bar. de Bellen.
d ¶Terminus. Ad de limitando hoc dictum, vt Lud. Rom. sing. 166. quod inc. iudex à quo, quẽ refert, & sequitur Fel. in c. cum Bertoldus. ver. dũ abbas. seq. all. supra de re iud. pro quo dicit esse tex. in c. peruenit. & ibi no. iste post Innoc. supra de appe. de quo etiam per eundem Feli. in c. cum prælatorum, ver. secundo casu, infra de acc. Zach.
e ¶Natus. Vide Bal. in l. non epistolis. & in l. non nudis. C. de prob. Ale. in cõsil. 50. incip. viso, & discusso. in 1. vol. Seb. Sap.
f ¶Incidenter. Quare iudex ꝛecularis non potest cognoscere de causa spirituali corã se incidenter nota, pro ratione hic assignata, adduco, quod notare voluit Archid. 11. q. 1. in summa, vbi dicit, ꝙ si causa incidens coram iudice ꝛeculari, spectat de natura sui ad forum ecclesiasticum, iudex ꝛecularis non potest de illo incidenti cognoscere, secus dicit si non spectat de sui natura ad forum ecclesiæ, sed ratione personæ possidentis, vt in possessione. Et procedit in casu illo d. l. quoties, C. de iud. Bart. de Bellen.
g ¶Spirituali. Vtrum in casu legitimitatis, incidenti corã iudice ꝛeculari, sit seruandus ordo iuris. & adde omnino hic Per. de Anch. in repe. reg. ea q̃ in 22. q. de reg. iur. lib. 6. Et adde hic, quod si aliqua causa incidit, vtrum consuetudo, vel statutum de iure valeat, iudex de hoc cognoscit, iuris ordine non seruato. ita dicit notanter Imo. in c. cum inter. in fine, de consuetu. quod refert, & multum commendat Bal. in repe. l. de quib. ff. de le. & vide Anto. in ca. 1. vt lite pend. & gl. prima in clemen. vt lite pend. qui dicit, quod expeditur absque libello, vel alio ordine iudiciario: secus dicitur in quæstione restitutionis spoliati per interdictum vnde vi. Ratio, quia magis est priuilegiatum remedium restitutionis attentatum, quã interdictum, Vnde vi. Et ita dicunt do. de Rota, dec. 13. secundum ordinem meum. Sed dubito valde vtrum verum, sicut illud, quod dicunt in spoliatione incidenter inter tracta requiri libellum, si vera est doctrina hic tradita per doctores, maxime Inno. c. ꝙ super causa incidenti, quæ venit tractanda coram eodem iudice, non sit necessarius libellus. Bar. de Bellen.
h ¶Instantia iudicis. Adde hic Archi. in c. bone quidem, 86. distin. vbi dicit, ꝙ quando coram iudice laico cognoscenti de hæreditate, incidit quæstio legitimationis, potest de ea cognoscere, si non sit quæstio de virib⁹ matrimonij, sed de solo facto dubitetur. Bart. de Bel.
i ¶Tuam. Et hic adde Ant. late in sexta colla. Bar. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi filij, legitimantur per subsequens matrimonium inter parentes, spero vero non. 2.*
2 *Matrimonij tanta est virtus, ꝙ filios illegitimos legitimat; licet cõtrahatur sine dotibus, instrumentis q; dotalibus, & hoc est verum de iure canonico, sed legista tenent contrarium.*
3 *Matrimonium si aliud contrahatur intermedium, an filij illegitimentur per aliud matrimonium.*
4 *Legitimati per subsequens matrimonium, an sint vere legitimi, vel habeantur tanquam legitimi, & an veniant in dispositione statuti loquẽtis de legitimis. 5.*
6 *Legitimati per sequens matrimonium, non excluduntur ab hæreditate paterna.*
7 *Legitimati per sequens matrimonium, an succedant patri in feudo, & quid de legitimatis per rescriptum principis.*
Legitimatus per sequens matrimonium, potest esse episcopus.
8 *Illegitimus de adulterio natus, nõ legitimatur per sequẽs matrimoniũ.*
Filij nati ex illo, qui ignoranter contraxit matrimonium cum coniugata sunt legitimi.
9 *Legitimi filij tantum dicuntur adoptiui, & si sunt emancipati, non succedunt patri.*
10 *Legitimi, & naturales dicuntur filij nati ex vero matrimonio, vel putatiuo, & isti exclusis alijs succedunt parentibus; & sunt quasi domini illis viuentibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Comitum filij, etiam in vita parentum, dicuntur comites.
11 *Legitimi, & spirituales filij, dicuntur suscepti in baptismate, vel confirmatione; & isti in nihilo parentibus succedunt.*
Filij spirituales Papæ dicuntur omnes Christiani.
Filij spirituales episcopi dicuntur omnes de eius ciuitate & diœcesi.
Filij spirituales sacerdotis dicuntur omnes de sua parochia.
12 *Naturales tantum filij dicuntur largo modo omnes nati ex illicito coitu; sed proprie dicuntur nati ex concubina in domo detenta, & isti in aliquo parentibus succedunt, sed diuersa est opinio.*
Imperator potest filios naturales habilitare ad hæreditatem per eius rescriptum, & per legem.
13 *Spurij proprie qui dicantur, & isti in nihilo succedunt parentibus.*
Alimenta filij s etiam spurij s per parentes debẽtur de iure canonico; secus de iure ciuili.
Filij s illegitimis, an possit aliquid legari per parentes.
Filius illegitimus quandoque succedit matri, nisi sit illustris.
Parentes non succedunt filiis in illis casibus, in quibus filij non succedunt parentibus.
14 *Filij illegitimi legitimantur per sequens matrimonium.*
Concubinatus de iure canonico est omnino damnatus, & magis prohibetur, quam simplex fornicatio.
Filij ex Christiano, & infideli an legitimentur per sequens matrimonium.

CAP. VI.

a a †Famosum est, & quotidie allegatur in
1 TAnta. vtroque foro; & inhærendo verbis literæ. h. d. in summa. Naturalis legitimatur per subsequens parentũ coniugium: spurij vero, nõ, & sunt duæ partes. Secunda, ibi, si aũt. Casus lite. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere, postmodum cõtraxit matrimonium cum eadem: quæritum fuit, vtrum filij ante matrimoniũ susceptj, legitimi sint habendi? respondet Papa, q tanta est vis matrimonij, vt qui ante matrimonium sunt geniti, post matrimonium contractũ legitimi habeantur; tamen si vir, vxore sua viuente, aliam cognouerit, & ex ea filium susceperit; nihilo minus spurius est habendus, & repellendus ab hæreditate, licet post mortem vxoris cum illa contraxerit, & præcipuè si in mortem vxoris alteruter eorum aliquid machi-
2 natus fuerit. B. † No. j. ibi, tanta est vis, i. virtus, seu potẽtia, &c. q legitimatio filiorũ antea genitorum, firmatur super virtute, & potentia matrimonij; & sic propter bonũ matrimonij, quod est fauorabile, fingitur matrimonium à principio fuisse contractum. Et ex hac litera infertur ad quæstionem, nunquid indistinctè per subsequens matrimoniũ, legitimarentur antea geniti? & vr q non, quia iura ciuilia requirunt, q matrimoniũ ℈hatur cum instrumentis dotalibus, vt Insti.
b de nup. §. aliquãdo, [b] & Insti. de hær. quæ ab intest. defe. post prin. & in Authen. quib. mo. natu. effic. sui. §. fi vnde secundũ leges, vbi non interuenit instrumentum dotale, non sufficit matrimonium ad legitimationem filiorum ante genitorũ;
c & ita expresse sentit Bal. in li. feu. [c] in ti. si de feũ. fue. cõtro. c. naturales. Sed canonistæ. Mod. cõmuniter tenet oppositũ;
d & ita consultũ [d] est per Gaspar. de Cal. & d. Ant. & ita pluries in facto respondi, sequendo hanc opi. pro qua aperte facit iste tex. qui fundat se super potentia, & virtute matrimonij; ad cuius esse non requiritur instrumentum dotale; & sic legistæ cõmuniter in practica sequuntur hoc dictum, & pro
3 hoc c. 1. ℈. co. † No. 2. ibi, post contractũ matrimoniũ, q ius istud non requirit, vt nullũ matrimonium sit intermediũ. s. inter natiuitatem filiorũ, & contractũ matrimonij cum illa muliere. Et ex hoc infertur, q si habens filios ex concubina, ℈hat cum alia muliere, & ea mortua, ℈hat cum concubina,
e q filij legitimantur, non obstãte matrimonio [e] intermedio; & ita decidit Ioan. And. in reg. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. in
4 Merc. † No. ibi, legitimi habeantur, q isti ante geniti, nõ vere
f sunt legitimi, [f] sed debẽt haberi pro legitimis; quia verbum, habeantur, est verbũ fictitium. Et ex hoc dicit d. Ant. q si statutũ fecit mentionem de legitimis, non comprehenduntur isti legitimati per sequens matrimonium; quia statutum nõ verificatur in casu ficto, vt in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. secus dicit, si hæc verba proferantur à iure communi; & sic transit hic; sed ipsemet tenet oppositum in c. per venerabilem, in repe. infra. eo. in 20. col. & istud puto verius, quia isti sunt authoritate iuris legitimi. nec ob. verbum, habeantur, quia, vbi profertur ab habente potestatem, paria sunt dicere, sint legitimi, & habeantur pro legitimis, & pro hoc ca. ex parte, supra. de spon. sicut in simili dicit Bar. paria esse, q statutum dicat, habeantur pro ciuibus, vel sint ciues, vt no. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. & in l. si maritus, ff. de adul.
g pro hoc facit quod ℈. subijciam. † No. ibi, spurius, q natus ex adulterio, dicitur spurius; & de spurijs, & aliis vocabulis filiorum non legitimorum, habes bonam glo. in c. nisi cũ pridem, de renun. in ver. manzeres. Et vide Bar. in l. si gener. ff.

de his qui, vt indi. qui dicit spurium appellari quemlibet natum ex coitu à iure reprobato. Vinc. sentit hic, q solum natus ex concubina, appellatur naturalis simpliciter. alij vero licet ex soluto, & soluta, possunt appellari spurij, & ibi vberius, quod verbum no. quia non solet allegari per car-
6 ni † No. ibi, & ab hæreditate repellendus &c. arguendo p
7 locũ à speciali, q legitimati per sequens matrimonium, non
g debẽt repelli ab hæreditate, quod probat clarius. ℈. c. ℈ai. glo. 1. ibi, quo ad omnia. Not. glo. sing. q legitimatus § q sequens

ADDITIONES.

a ¶Tanta. Adde quod no. Abb. in c. commissum. de spon. Adde hic vnum singulare, q Papa non posset statuere, q filius illegitimus non legitimetur per sequens matrimonium; quia talis legitimatio est de iure diuino, probatur in c. recurrat. 32. q. 4. vbi dr q filij Iacob, de ancilla nati, qua postea contraxit matrimonium, possederunt terram promissionis. Et est clarior gl. in c. non omnis, in ver. constituẽte. 32. q. 2. item adde nino hic Bal. in c. transmissa. de rest. spol. Et pro intellectu huius dicti talis, vide omnino Ang. consi. inci. Titius existens. & quantum sit fabilis legitimatio per subsequens matrimonium, vide Imo. post Anc. notuit, post gl. ibi, de elec. Item vide Imo. in l. quod dicitur, de verbo vbi dicit, q licet emphyteusis non transeat ad legitimatos à princ no. Bar. in consi. incip. Neratius Coradus 2. & Ang. in disput. inci. N quidam genere in 1. dubio. & Ang. in l. filium eum diffinimus. ff. de qui sunt sui vel alie. iur. cum concord. tamen legitimatus per subseq matrimonium succedit. alle. illum tex. Item vide quod no. Host. & Ioa And. in c. Iator. ℈. e. & Iac. de Belu. in §. dubitatur, in Auth. de incest. vbi concludit, q quamuis naturales legitimati non succedant in feu vt in c. vnico. §. naturales. ff. de feu. fue. controu. inter do. & agna. intelligitur secundum eos, præter quam in legitimatis per subseq matrimonium, per id, quod habetur hic. Et ita communiter tenet quamuis Ang. consi. 18. incip. Titius existens, in fi. videatur tenere trarium, & non bene. Nam tales legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad episcopatum. No. Pet. de Anc. consil. 21. & tuntur ad dignitates. c. innotuit, cum ibi notatis, de ele. ergo pari ne ad feuda dignitatis admitti debent. Bar. de Bellen.

b ¶Aliquando. Et ibi gl. in ver. dotalib. tenet, q filij non legitimentur interueniant instrumenta dotalia: & idem dicit gl. in ver. instru Insti. de hær. quæ ab intest. §. 1. Et de hoc vide gl. in Auth. de incest. super ver. confessionis. & Ang. in suo consi. 17. incip. in Dei nomine decisione quæstionis, &c. & in suo consi. 29. secundum ordinem me Item ad legitimationem per subsequens matrimonium, q non sunt cessaria instrumenta, tenet Ang. in Auth. qui mod. nat. effi. sui. §. tribus tem, circa medium, quia ius Canonicum non exigit hanc solennitatem quam opi. etiam tenet Arch. in c. 1. circa fi. 35. q. 7. reprobando gl. Acc fij. Et hanc opi. credo veram, etiam si filij essent nati ex illustribus per nis, in quorum matrimonio ius ciuile necessario exigit in c. est tex. in auth. maximus. C. de nu. Et no. glo. in c. aliter, in ver. contube nia. 30. q. 5. & late in d. donatio. quia dicit illa iura esse correcta per Canonicum, dicens indistincte in matrimonijs sufficere solum con sum, vt est tex. in c. cum locum. de spon. & in cap. sufficiat. 27 q. 2. Et hoc vide optime quod no. Bal. in c. ex parte, in fi. de consue. post Az c. Ofius. 11. di. Item q instrumenta dotalia non requiruntur de iure nonico, ad legitimationem filiorum per sequens matrimonium fieri videtur Bar. in l. cum quis. ff. de natur. lib. de quo vide Aug. in quo consi. inci. Titius existens de nobili. Bar. de Bel.

c ¶In li. feu. Tamen in l. si qua illustris. C. ad Orfi. circa medium dicit, q sequens matrimonium non legitimantur filij quoad successionem, interueniat instrumentum matrimonij, & dotis. Pro quo est tex. in Instit. de nup. Sed dicit, q absque instrumento bene legitimabuntur quoad ordines, & dignitates ecclesiasticas, vt in hoc c. quod refert in auth. maximus. C. de nup. licet de hoc Bal. mentionem non faciat, quia indistincte legitimantur per sequens matrimonium, absque alio instrumento per hanc decretalem. Bar. de Bellen.

d ¶Consultum. Gl. & tex. Instit. de nup. § fi. dicunt q licet solo consensu contrahatur, non sequitur filiorum legitimatio. & ita tenet Azo. in summa de nat. lib. §. item legitimantur. Bal. in c. vnico. §. naturales. ff. de feu. contr. in vſi. feu. Bal. in l. cum quis. C. de nat. lib. distinxit vt ibi per eum Ange. consi. 28. incip. exthemate, quod alleg. hic Francus consideat valet legitimatio quantum ad sacros ordines, & ad alia quæ confer clesia; secus quo ad ea quæ confert potestas Cæsarea.

e ¶Matrimonio. Hoc dictum ponit Pau. de Cast. in l. in his. §. vxor. ff. fol. & idem Pau. in l. Gallus. §. & quid si tantum. circa fi. ff. de li. & post. ponit, an tales recuperẽt ius primogenituræ. Et de quæstione hic po per Abb. vide Imo. in d. l. in his. §. vxor. ff. fol. ma. Gul. in l. Paulus. ff. de hom. & l. benignius. ff. de legi. Ant. in c. ad extirpandas, circa fi. de fil by. ver. item quid si aliquis est natus. & Imo. in l. ex facto. in prin. de ga. & pup. Bar. de Bellen.

f ¶Legitimi. Ex quo infertur quod stante statuto quod stantib. filijs legi mis & naturalib. filia non succedat, habet locũ in filio legitimato. Bal. in l. ea quam. C. de fideic. Pau. de Cast. in l. sed si hac. §. patronum. ff. de ius voc. consuluit idem Pau. de Cast. in consi. 222. & 224. Bar. tenet. Bo is qui pro emptore. ff. de vſuca. ver. item quæritur circa prædicta. vbi cludit, quod legitimatus vere, dicitur legitimus. ideo legitimatus dit subſtitutum datum in casu si hæres decesserit sine filijs legitimis naturalib. vt per Alex. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. in 4. col. & ibi Innoc. Et an legitimatus dicatur vere legitimus habes per Alex. 87. in 2. vol.

g ¶Legitimatus. Vide Pau. de Cast. in consil. 223. incip. super eo, quod loco quæritur, col. vlt. fm impreſs. antiquam. vbi tenet, quod statutum sponens de filijs legitimis, non habet locum in filio legitimato per sequens matrimonium, & idem tenet Ang. in consi. 75. inci. per reſo tionem, & in consi. seq. de quo late per d. tasi. in repe. l. fi is, qui pro ptore, char. 17. ff. de vſuc. Seb. Sap.

a sequens matrimonium, [a] est legitimatus quo ad oĩa. & no. quod gl. sentit, q sunt legitimi, quia facit pro his, q̃ dixi super tex. Et hanc gl. adduco ad quæstionẽ, quam ponunt Doc. ℈. c. prox. vtrum legitimatus per sequens matrimonium, succedat parentibus in feudo? videtur q non p tex. sing. in c. naturales, in li. feu. in ti. si de feu. fue. contr. vbi dicitur, q naturales etiam legitimati, non succedunt in feudo patris, sed in terminis nostris ℑrium tenet ibi Ia. de Bel. & cõmuniter Doc. & Host. ℈. c. prox. & ille tex. intelligitur de legitimato per rescriptum principis; quia cum illa legitimatio sit strictj iuris; tanquam dispensatio contra ius est restringenda, vt in c. qđ dilectio. supra, de cõsan. & affi. Sed matrimoniũ tãquã fauorabile, purgat omnia præcedentia. Item si rescriptum principis potest illũ habilitare ad feudum, si de hoc facit mentionem, vt no. vult ibi gl. vltj. quã notabis, fortius ergo matrimonium subsequens, q trahitur retro, & fingitur contractũ ante natiuitatẽ filiorũ, vel filij cẽsentur nati tunc tẽpore ℑctus matrimonij. Et p hac opi. optime facit illa gl. quæ non solet allegari ad hoc, & hoc teneo indistinctè. Sed Bal. in d. c. naturales, distinxit, vtrum in concessione feudi sit dictum, vt transferatur ad posteros ex se legitimè descendentes; & tũc fm cũ non succedunt. Aut fuit dictũ simpliciter, vt transferatur ad posteros legitimos, & ꝑcedit prima opin. Sed (vt dixi) indistincte placet prima opi. quod matrimoniũ retro fingitur fuisse contractũ; & sic sunt isti habendi, ac si legitimè descendissent fauore matrimonij. & pro hoc adduco bonũ tex. in c. cum in cunctis, de ele. vbi dicitur, q promouendus in episcopum, debet esse natus de legitimo mr̃imonio; & tñ
2 legitimatus per sequens mr̃imoniũ, põt eligi in episcopum, vt no. gl. & communiter Doc. in c. innotuit, de ele. † In gl. 2. in fi. No. sing. istã gl. quæ hoc concludere intendit, qđ filius susceptus in adulterio, nõ legitimatur ẽt per sequens matrimoniũ; licẽt alter ignoraret, q ꝑmitteret adulteriũ, & ĩ hac op. resident gl. Ioan. An dicit hoc ꝑcedere, vbi non interueniat matrimoniũ; vult dicere, q si qs ignoranter ℑxit matrimonium cũ coniugata, filij inde geniti sunt legitimi, vt in c. ex tenore, ℑ. e. secus, vbi non interuenit ꝑctus matrimonij; & hæc põt esse diuersitatis rõ; qa ℑhens matrimoniũ dat operã rei licitæ. ideo ignorantia sua excusat, sed admitẽs virũ sine matrimonio, dat operã rei illicitæ ideo ignorãtia sua nõ
3 est ꝑbabilis, nec debet inde consequi præmiũ, & hæc opinio
vr ẽt placere d. Ant. & eã puto verissimã, quia danti operam rei illicitæ, imputantur oĩa, q̃ sequuntur præter voluntatem
g suã, vt in ca. tuam, ℑ. de hom. † In l. fi. in fi. No. hanc glos. ad q̃ quotidie sit remissio. sed tu dic plenius, q̃ gl. & Doc. q hic, q qdã sunt legitimi tantũ, vt adoptiui, vel arrogati, & dicuntur legitimi tantũ, qa fm naturã non sunt filij, sed fm legẽ dũtaxat, qa lex inuenit illã cognationem, vt patet. ℈. de cog. leg. in rub. & nig. & isti si sunt legitime emãcipati à patri legitimo, in nullo succedunt. Sed si nõ sunt emãcipati, succedunt patri legitimo vna cũ alijs legitimis, & nãlibus, & de his dic, vt plenius no. in l. fi. C. de adop. & in §. adoptiui, Insti. de hær. q̃
10 ab intest. defe. & in l. si pater. ff. de adop. † Quidã sunt filij legitimi, & naturales, vt sunt nati ex legitimo matrimonio vero, vel putatiuo, & dicuntur naturales, qa fm naturam sunt geniti, & dicũtur legitimi, quia coniunctio parentum est approbata a lege. isti succedunt parentibus ab intest. vnde omnibus exclusis, ipsi præferuntur, vt in auth. de hær. ab intest. veni. & sunt quasi domini viuentibus parentibus. Solum enim deest eis administratio, vt Insti. de hær. quali. & dixe. in §. sed
b sui. & iõ ex cõsuetudine, lege inducta, filij comitum appellã-
11 tur comites, ẽt in vita parentũ [b] vt no. 24. q. 1. c. fi. & per Bar. in l. 1. de dig. lib. 12. † Quidam sunt filij spũales, & legitimi, vt
c susceperi ex baptismate, vel cõfirmatione; & isti in nihilo succedunt [c] parentibus spiritualibus; qa nõ reperitur iure cautũ. & forte ea ratione, qa cum ista cognatio consistat in spiritu, non dẽt extendi ab bona temporalia exteriora. & idem fortius dicendum in spiritualib. filijs tantũ. nã omnes Christiani possunt dici filij Papę, & omnes diœcesani filij episcopi, & omnes de parochia filij sacerdotis, vt in c. omnes. 30. q. 1. Isti enim (vt dixi) in nullo succedunt parentibus spiritua
12 lib. † Quidã sunt filij naturales tantũ, & generaliter omnes nati ex coitu possunt dici naturales; sed qa aliquis coitus est reprobatus à iure ciuili expresse, vt cum consanguinea, vel coniugata, vel simili; aliqs nõ approbatus, nec reprobatus, vt cum concubina retenta in domo, vt in l. in concubinatu. ff. de concub. ideo lex distinxit inter naturales tantũ & spurios. Naturales tantũ appellantur isti, qui sunt nati ex concubina retenta in domo loco vxoris, & isti succedunt patri ab intestato in duab. vncijs totius hæreditatis; dummodo non extent filij legitimi, vel coniux legitima, vt in auth. licet patri. C. de nat. li. Et no. qa gl. hic, & in c. ꝑcedenti, & in c. nisi cũ pridẽ, de renun. videt sentire hoc procedere de iure canonico &c. Sed Gof. in c. supra proxi. fuit in contraria opin. qđ cum de iure canonico, omnis coitus præter vxoriũ sit expresse reprobatus. 22. q. 4. c. nemo, & c. meretrices, non dẽnt isti parẽtibus in aliquo succedere. Sed Host. ibi. sentit oppositũ dicẽs
d q hodie ẽt de iure ciuili omnis coitus est reprobatus [d] per Auth. de Ienonib. & Auth. scenicas mulieres, col. 5. & in Authen. vt non luxu. ℑ natu. col. 6. & in similib. in quibus Imperator dicit, q est castitatis amator, & q in istis spiritualibus vult sequi dispositionẽ canonum, vt in Auth. de eccl. tit. col. 9. Sed Imperator sicut per rescriptũ põt filios naturales habilitare ad hæreditatẽ, vt in Auth. quib. mo. nat. effi. sui. §. illud, ita per generalem legẽ; quasi velit dicere præsupposito, quod coitus concubinarius sit hodie reprobatus; lex tñ voluit, & potuit vocare filios ab intestato ad duas vncias, & hęc opi. plus placet mihi, qa in hæreditatibus standũ est iuri ciuili; ex quo ius canonicum non disponit expresse in cõtrariũ.
13 allego tex. in c. per venerabilẽ, ℑ. eo. in fi. † Quidam sunt filij spurij, & possunt dici spurij omnes nati ex coitu à lege ciuili
e reprobato, vnde vulgo cõcepti possunt appellari spurij: [e] vel nati ex soluta; ex quo non erat cõcubina, vt sentit hic. & expressius Bar. in d. l. si gener, & isti in nihilo succedunt patri, pro hoc vide, q no. Io. And. in add. Spe. in ti. q fi. sint legi. circa prin. vbi dicit, q ꝑprie naturales tantum sunt nati ex cõcubina retenta in domo; quinimo natis ex coitu re. pbato iura ciuilia denegant alimenta, vt in auth. ex cõplexu. C. de incc nup. Sed de iure canonico alimenta ꝑstantur pp æquitatẽ naturalẽ, vt c. cũ haberet, de eo q du. in matri. quã pol. p adult. Nunqd aũt aliquid possit relinqui istis filijs? dic q sic pp alimenta. Itẽ pro dote, de quo vide per Bar. in d. auth. ex complexu, & plenius in d. l. si gener. & vide quæ dixi in d. c. cum haberet. prædicta procedunt respectu patris; sed respectu matris, dic breuiter, q aut est filius natus ex cõcubina, & succedit matri pariter cũ legitimis, vt in §. vulgo ocepti, Inst. de suc. cogn. & in l. si qua illustris. C. ad Orfi. ẽt si mater sit illustris pſona, vt ibi no. Aut est filius natus non ex ocubina, sed vulgo quæsitus; & succedit matri vna cum alijs legitimis nisi mater sit illustris, vt in d. l. si qua. Aut est natus ex damna to coitu; & tũc in nihilo succedit ẽt matri, vt in d. auth. ex cõ plexu. & idẽ dic eℑ, q parẽtes nõ succedũt filijs, eo casu, quo parẽtib. filij nõ succedũt, vt no. Bar. in d. l. si gener. In alijs filijs dic, vt ℈. dixi in patre, & vide respectu matris, q no. gl. & Bar.
14 in d. l. si qua, & q hoc habes plene materiã huj⁹ qđ. q̃ro + nũ
f qđ nati ante mr̃imoniũ [f] indistincte efficiant legitimi post ℑctũ mr̃imonij? Ioa. And. ĩ quadã apostil. vr ponere regulã, q ex quocũq; coitu sint nati, dũmodo potuerit esse vxor ei⁹, si consen-

ADDITIONES.

a ¶Matrimonium. Vtrum legitimatus per sequens matrimonium, succedat in feudo, adde hic vnum notab. & dicit Bald. in extraug. de pace Constan. in ver. libellarius. in fi. vbi dicit quod de iure, mutus. & surdus, & si miles succedunt in feudo, quod non habeat annexum seruitium personale; sed pecuniarium, vel simile, vt spatulam porcelli, nisi pactum vel consuetudo patriæ aliud disponeret. Et de q. hic posita, vide Old. consi. 247. Et adde Bal. in c. vnico. §. naturales. si de feu. fue. contro. vbi ẽt dicit, quod filij nati ex matrimonio prohibito propter publ. honestatis iustitiam, succedunt in feu. Adde Bal. in l. benignius, ff. de legib. vbi dicit post Gul. quod si filius naturalis moriatur antequam pater contraheret matrimonium cum matre sua, licet postea contrahat, legitimatur nepos ex illo filio, nec transibit in potestatem aui. & ibi etiam disputat, an quis possit legitimari per subsequens matrimonium, etiam inuitus; adeo q talis pater eo inuito incipiat quærere vsumfr. an suis bonis. Et concludit post Gul. quod non legitimetur. Et pro intellectu huius c. tota, & de materia vide Ange. consi. 27. secundum or. meum. Item si clericus in officio constitutus, retinuit concubinam: an legitimentur filij per illud subsequen. matrimo. vide omnino. Bar. in l. 1. ff. de concub. plene Bar. & Bal. in l. & si ℈. C. de nup. Bal. in d. §. naturales. circa med. in ver. q̃ro an natus ex clerico, in ti. fi de feu. fue. contro. Sal. in l. quæ contra. C. de incest. nup. & Bal. in §. fi. Inst. de nup. in recollectis. Itẽ adde qa id, quod dicitur in hoc c. tanta. filios legitimari per sequens matrimoniũ est verũ, nisi mulier illa q̃ habuit filios ex illo viro cũ quo nunc ℑhit, non esset digna matrimonio talis viri, vt qa est meretrix, vel vilissima fœmina, habito respectu ad huius viri conditionem; qa tunc filij non legitimabuntur per sequens matrimonium, Ita singulariter determinat Ang. in auth. q. mo. nat. effi. sui. §. 1. Et ita dicit, q vidit de facto seruari. & tenẽ mẽri. B. de Bel.

b ¶Vita parentum. Adde Bal. in l. fi. suis. & ibi bonus tex. ff. de li. & post. tex. 7. q. 1. c. quã periculosum. & Bal. in l. liberti. C. de ope li. & Old. cõsil. 114. quod facit ad dictum multum notabile, scilicet quod debent citari ad iudicium contra patrem mortuum, vt diffuse tractat Old. consi. 114. Zach.

c ¶In nihilo succedunt. Idem dicit Bal. in auth. nisi rogati. C. ad Trebel. Bar. de Bellen. Seb. Sap.

d Reprobatus. Quod de iure ciuili hodie sit reprobatus concubinatus, firmat. Fel. in c. cum sit generale, col. 7. ver. respectu concubinatus, supra, de foro. compe. Seb. Sap.

e ¶Spurij. Qui sint spurij, & multa de spurijs tradit Bar. in l. si. ff. de his, qui. vt ind. & no. Moder. in l. 2. in prin. ff. de ver. ob. Fran. Cur. senior in repe. l. admonendi, col. 2. & 3. ff. de iurcin. vbi tangit, an spurij sint infames. Sebastianus Sap.

f ¶Nati ante matrimonium. Adde de hac q. quod posui in prima mea apost. in ver. per subsequens matrimonium. ℈. c. Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consensus affuisset, legitimantur per sequens matrimoniũ; secus aũt, si nõ potuerit esse vxor eius, vt in casu secundo huius c. vel qa saracenus habuit filiũ ex Christiana. nã licet postea efficiatur christianus, & cũ illa ꝺhat, non tñ proles legitimatur; quia tpe natiuitatis non poterat esse matrimoniũ, vt in cap. cauc. 28. quæst. 1. Idẽ dicit Vincen. in natis ex coitu incestuoso, licet enim postmodũ ꝺhat matrimoniũ per dispensationem ecclesiç, non tamen filij antea geniti legitimãtur; [a] quia tunc non poterat esse matrimoniũ, obstante impedimento affinitatis, vel cõsanguinitatis, nisi aliud dicatur in dispensatione. Aduerte diligenter. nã ex primo dicto. Ioã. And. sequitur, ꝙ nati ex soluta, indistinctè efficiuntur legitimi, q̃q̃ inter eos non esset concubinatus. Contrariũ reperio aperte tenere Bar. in l. in cõcubinatu, in §. 1. ff. de concu. vbi dicit ꝓ sequens matrimoniũ, solũ legitimari natos ex cõcubina retenta in domo; & credo, ꝙ verũ dicit inspecto iure ciuili, vt patet Insti. de nup. §. aliqñ, & Inst. de hær. quæ ab inte. defe. post prin. & ꝙ tales filij legitimantur, & nõ alij, cõsuluit ẽt Old. sed in ꝺriũ allego gl. ord. in d. c. innotuit, de elect. q̃ tenet ibi Ioan. And. & Gof. in sum. de fi. presby. §. quid si quis, & Compostel. in d. c. innotuit, & in c. qualis. 30. q. 5. & placet mihi hęc opi. inspecta men te canonũ. nã ista litera nõ se fundat super cõcubinatu, sed indistinctè propter potentiã matrimonij, legitimat antea natos, vel genitos; nec debemus aduertere ad cõcubinatũ, quia cõcubinatus est expresse dãnatus à iure canonico, vt in c. nemo. 32. q. 4. Et ex ꝺria opi. sequeretur, quod magis faueretur peccato diuturno, & ꝓtinuo, q̃ momentaneo. Sed ius ciuile tpe suo habuit bonã cõsiderationẽ, quia cũ concubinatus non esset dãnatus, ideo ex illo genitos voluit legitimare; sed cũ ius canonicũ magis reprobat cõcubinatũ, quã fornicationem simplicem, iuxta no. in c. ex parte Adæ, de testi. fortius debent legitimari nati. sine cõcubinatu, quã in cõcubinatu, & hoc no. quia aperit multũ intellectũ huius c. nec expresse tangitur hic per Doc. Ad id, quod dixi de nato ex Saraceno, Gaspar. de Cal. tenent hic ꝺrium, dicens, ꝙ cum iste tex. non excipiat, nisi vnum casum, nõ debemus impedire legitimationẽ in casu prædicto; nam poterat esse matrimoniũ, si ille effectus esset christian⁹; vnde satis est, ꝙ non suberat impedimentum perpetuũ. Sed mihi plus placet opi. Io. And. quia matrimoniũ hoc casu nõ põt retrotrahi ad tẽpus natiuitatis. nã ad hoc, vt fictio operetur vim suã, oportet, ꝙ habeat extrema habilia, s. tẽpus ad quod, & tempus à quo, vt no. in Lfi is, qui pro emptore. ff. de vsuca. Conclude ergo, ꝙ vbi coitus nõ poterat esse vxorius, obstante aliquo impedimento non reuocabili sine dispensatione ecclesiæ, non legitimantur [b] filij per subsequens matrimoniũ; & sic intelligit istũ tex. nam ea ratio, quæ est in existentia mr̃imonij, procedit in quolibet alio impedimẽto ꝓpetuo, & ad pleniorẽ intellectũ huiꝰ c. vide, quæstiones quas format Io. And. in reg. sine culpa, de re. iu. in Mer. lib. 6. &c.

ADDITIONES.

a ¶Legitimantur. Bar. in l. eum qui. ff. de sta. ho. ver. inducitur hæc, Bal. in c. naturales, si de feu. fue. contr. in vfi. feu. & Bald. in l. si contra. C. de nup. & per eundem in l. ex li. C. de suis & legit.

b ¶Non legitimantur. Adde, quod late voluit Pet. de Anc. consil. 410. supra etiam alleg.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus, inter laicos non cognoscit de causa ciuili; cognoscit tamen, an quis sit de legitimo matrimonio natus.*
2 *Papa in temporalibus, non debet iurisdictionem suam inter laicos exercere, & nu. 6.*
Papa delegat causas clerici contra laicum.
3 *Iurisdictio temporalium causarum, spectat ad regem in regno suo.*
4 *Spolij causa inter laicos non cognoscitur per iudicem ecclesiasticum, seu Papam, nisi sint personæ miserabiles.*
5 *Papa pronunciat super hæreditate, cum venit accessoriè ad causam legitimationis; secus, si principaliter agitur.*
6 *Papa potest punire Imperatorem, si deliquerit.*
7 *Petere, an quis pronunciari possit se legitimum.*

CAP. VII.

1 Ausam quæ. †De causa ciuili inter laicos non cognoscit ecclesia; cognoscit tñ, an quis sit de legitimo matrimonio natus. Primo ponitur commissio. Secundo eius forma, & legitimatio, ibi, verũ. Casus lit. No. ordinẽ huius facti, Rod. de quo habes, s. eo. in c. causam quæ, & iste F. de quo agitur hic, fuerunt fratres. Rodul. iste suscepit Agatã de aliena muliere. Aga. ista. de legitimo mr̃imonio, suscepit istũ. R. de quo fit hic mentio, & sic Rod. fuit auus istius. R. iste Rodul. auus huius. R. iuit vltra mare, & dimisit istũ R. & Agathã matrẽ suã filiã ipsius Rod. in possessione omniũ bonorũ ipsius. audito, ꝙ Rod. frater. F. de quo hic habetur, esset mortuꝰ vltra mare. F. iste statim spoliauit istũ. R. possessione omniũ bonorũ Rod. aui sui, in quorũ possessione manſit, qũ iuit vltra mare, quia dicebat Agathã neptem matrẽ istius. R. non fuisse de legitimo matrimonio natã s. eo. c. causam quæ; & sic nec filius eius. R. debeat succedere Rod. fratri suo, sed ipse. F. vnde iste. R. sic spoliatus ab. F. a culo suo impetrauit literas super restitutione sua ad ipsos episcopos Lõdõ. & Vigo. sub hac forma, vt deberent cogere sup eo, ꝙ mater ipsius. R. dicebat de non legitimo matrimonio nata; ita tñ, vt ante ingressũ principalis causæ, haberent ei restituere hęreditatẽ aui sui; sed quia Rex turbatus fuit, & motus, ꝙ Papa iudiciũ possessoriũ cõmiserat illis, nouocauit iudiciũ istud de restitutione, quod pertinet ad gẽ, & mãdat, vt procedant super quæstione natiuitatis ipsius Agathæ. f. vtrũ nata sit de legitimo matr. licet incongruum deat, vt mr̃imoniũ, de quo nata fuit Agatha genitrix dicti impetat, quod ea viuẽte nõ fuerit impetitũ. sed quia iudex isti fortè nõ procedebãt, impetrauit eãdẽ cãm cõmitti Exonen. & Vinton. & eidẽ Lõdon. & qa F. habebat suspectos episcopũ Lõdon. fecit illũ remoueri de loco, & sibi subrogabatẽ Herforden. vt s. de offi. deleg. c. cãm quæ, & s. eod. cãm q̃, & sic hẽs totã ꝓtinentiã istarũ decre. & hoc debet

2 præcedere in ti. isto illam decre. cãm. B. †No. 1. ꝙ inter laicos nõ dẽt Papa iurisdictionẽ suã exercere in tẽporalib. ex quo clarissime infertur, Papam non hr̃e saltẽ executionẽ iurisdictionis tẽporalis, de quo hic in gl. de consuetudine rũ da-

2 teras clerico ꝺ laicum; [a] sed non laico ꝺ clericũ, vt no. in

3 clericus, & in c. ex transmissa, de fo. compe. † No. 2. ꝙ intratio causarũ tẽporaliũ, pertinet ad regẽ in toto suo regno,

4 & sic reges de iure habent iurisdictionẽ in regno. † No. ẽt in causa spoliationis non põt Papa inter laicos cognore, quod intellige, nisi sint personæ miserabiles, de quo vt in c. significatib. de off. deleg. & in c. ex parte, de foro c.

5 & in c. super quibusdã, de ver. sig. † Oppo. ꝺ tex. de c. 1. s. vbi Papa pronunciat super hæreditate, cũ venit accessorie ad cãm legitimationis, cuius ꝺrium hic innuitur. Sol. nunciauit incidenter. s. postquam cognouit de legitimatione; vnde accessorie põt bene pronunciare super tẽporali vt in c. prudentiã, de do. post diuor. retti. Secus erat si principaliter, vt hic. nã ante ingressum causæ legitimationis, non dat restitutionem fieri; & tene menti istũ tex. quia quotidie

6 ad prædicta allegatur. † In gl. 2. in fi. No. bene istã gl. ad quotidie fit remissio, & varij fuerunt Doct. circa hanc qstionẽ, & inter cæteros Host. tenet vlti. partem gl. dicit tñ in præiudiciũ aliorũ, Papa non debet vti iurisdictione temporali, vt in c. venerabilẽ, de elect. & hic; sed Imperator sic. D

b ẽt, ꝙ si Imperator [b] delinqueret ẽt in tẽporalibus posset per nirã Papa, sicut inferior per superiorẽ. quod dictũ tenet semper menti, & hodie tenendũ est, in dubio, ꝙ habetur in vlt. opin. gl. & quod hr̃ in extraua. Bonif. vnam sanctam vide, quod no. Bar. in l. 1. ff. de requi. re. & plenã, & bonã gl. in cle. aduersus, de hær. & plenissimè tetigi in c. nouit, de iu. & dic, vt ibi tãgo, an habitũ iurisdictionis in tpalib. possit papa in aliquibus causis deducere ad actũ. In gl. pe. in fi. No.

7 & vide, quod no. gl. 24. q. 2. in sum. † Extra gl. quæro post nunquid possit quis petere se pronunciari legitimũ? Instat, finaliter concludit, ꝙ non, nisi ad aliquẽ effectũ, puta si agitur de successione; & opponitur sibi, ꝙ nõ est legitimus nam tunc põt petere se pronunciari legitimũ, vt in c. 1. s. vel si diffamatur de legitimitate, ar. in l. diffamari. C. de iure manu. Quidã tñ dicunt (vt ipse refert) ꝙ in hoc casu non titur, vt pronũciet legitimus, sed vt cesset diffamatio; sed

c mũ dictũ est satis ẽquũ. An aũt hæc sniã [c] in causa legitimationis noceat, & prosit alijs, vide hic plene Innoc. qui cõdit, ꝙ nõ, ꝓ reg. res inter alios acta alijs. &c. & no. hoc dic.

ADDITIONES.

a ¶Contra laicum. c. fi clericus. §. 1. q. 1. Alex. cõsi. 69. in 1. vol. ver. si quis tur, cum seq. Spe. de comp. iud. deleg. §. 1. versi. 30. Ioan. Cald. & Ant. But. in c. ex tenore, in fi. supra, de fo. compet.

b ¶Si Imperator. Sequitur Car. in cle. vnica, de iureiur. in 18. q. fi de vita principum accusatur. & conuincatur, & tunc mouebitur. & lit satisfacere, excommunicabitur, & si non restituit, poterit à Papa poni. Est enim Papa maior eo 96. di. c. duo. de re iud. c. apostolicæ. per Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & fide catho. per Cor. tract. de regia potestate. q. 47.

c ¶Sententia. ista opin. videtur esse maxima restrictio ad l. ingenuum. ff. ista. hom. secundum Imo. in c. quamuis, supra, de sent. & re iudi. late Alex. in l. sæpe. ff. de re iud. in 12. col.

SVMMARIVM.

1 *Si mulier per iudicium ecclesiæ separata à primo, viuẽte illo coniuge cum secundo, legitima erit proles, quam ex illa suscepit, & nu. 4.*
2 *Absentia coniugis, quantumcunque diuturna, non præstat causam legitimam separandi matrimonium.*
3 *Iudex potest nuncium constituere ad citandum etiam consanguineum citandi.*

Iudex

4 *Iudex ecclesiasticus, vbi de legitimatione cognouit, põt, & debet interponere, ne is quem legitimũ pronũciauit, ab hæreditate excludantur.*
Absente coniuge; an debeat procedi ad matrimonij separationem, altero coniuge instante. nu. 6.
Sententia diuortij licet sit nulla, tamen si ad alia vota transeatur, filij exinde suscepti sunt legitimi.
Error iuris an, & quando excuset.

CAP. VIII.

1 Perlatum. †Si mulier per iudicium ecclesiæ separata à primo, viuente illo contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo suscepit. h. d. Sunt duæ partes. in prima facti narratio. in secunda commissio, ibi, ideo que. Casus lite. Quidã. H. nomine habens vxorẽ ad partes Constantinopolis se transtulit, & per decẽ annos, & amplius morã ibi faciens ad vxorem suam non redijt; vnde ipsa corã diœcesa. episcopo aduersus eum querelã deposuit, & ꝙ ipsum vlterius expectare nolebat. Episcopus mandauit parẽ tibus suis, vt pro ipso mitterent, & ipsũ ad ꝓpria reuocarẽt. Cum ergo diutius expectatus fuisset, nec rediret, episcopus auditis rationib. mulieris inter eos sniam diuortij ꝓmulgauit, & dedit mulieri licentiã cũ alio ꝺhendi; & sic authoritate ecclesiæ cũ alio ꝺxit, de quo filios suscepit, ꝺ istos filios ob ijciebatur, ꝙ non erant legitimi; & ideo ab hæreditate paterna repellẽdi. cõsultus Papa mandat quibusdã, quatenus, si constiterit; ꝙ episcopus inter eos diuortij sententiã tulerit filios quos de alio sustulit, ad cuius copulã authoritate ecclesiæ trãsiuit, legitimos iudicent, & hac occasione non patiãtur eos ab hæreditate repelli. Bern. † No. 1. ꝙ sola absentia coniugis, quantumcunque diuturna, non præstat cãm legitimã separandi matrimoniũ: & si vxor dicat se amplius non posse continere, concor. c. in præsentia, de sponsa. vnde intelige hic, ꝙ ista mulier allegabat impedimentum perpetuum.

3 puta consanguinitatis, vel forte dicebat maritũ mortuum. † No. 2. iudicẽ posse constituere nuncium ad citandum etiam con-

a sanguineum [a] facit c. cum dilecti, & quod ibi no. de do.

4 & cõtuma. † No. 3. in fi. ꝙ eccl. eũ cognouit de legitimatione, põt & dẽt se interponere, ne is, quẽ legitimũ ꝓnunciauit, ab hæreditate excludatur. & sic impedit se de tpalib. cum veniunt accessoria ad spũalia. In gl. 1. in fi. Aduerte, vt elarius in telligas istũ tex. Opp. de capitu. quoniam. §. porro, & §. sinaũt vt li. non contest. vbi dr̃, ꝙ ꝺ cõiugem absentẽ non continuacẽ non debet procedi ad instantiã alterius cõiugis, si petitur mr̃imonium separari ob aliqd impedimẽtũ; qa cum cã ista sit grauis, nõ dẽt procedi ad sniam ꝺ absentem; qa si forte ille esset ꝓsens, haberet in prõptu defensiones, cuius ꝺrium hic dicit. Sol. hoc cap. legitur multipliciter. Primo: vt sentit hic gl. ꝙ iste fuit contumax, & hanc opin. tenuit etiam Gof. sed certè hæc lect. non congruit literæ; quia non apparet, ꝙ citatio nunquã istum affecerit. Secunda lect. colligit ex secũda gl. ꝙ hic fuit processum, ne ius mulieris periret. forte. n. si potuit resistere stimulis carnis. hæc lec. non est vera, quia in hoc casu licet mulier puniatur sine culpa, non tñ sine cã, vt dicit tex. in d. §. si aũt. Tertia lectu. ꝙ hodie istud. c. non procedat, sed standum sit ꝺrio; sed ista lectu. est ꝺ id, qꝺ habẽt in pẽmio huius cõpilationis. Quarta lectu. ponit in fi. gl. ꝙ iste episcopus male ꝓcesserit, sed quia nupsit authoritate eccle. filij

5 debẽt esse legitimi. † No. sing. istã lectu. ex qua habes, ꝙ licet sniã separationis sit nulla, ex quo lata est ab ecclesia, filij geniti ex alio mr̃imonio sunt legitimi. Ego tamen aliquantulum dubito, vtrum sit vera, qa error iuris non dẽt excusare ẽt mulierẽ, nisi in casibus expressis, vt in l. pe. C. de iu. & fac. igno. ni si dicamus, ꝙ error erat probabilis, qui habet regulariter ex-

6 cusare, vt in regula. ff. de iur. & fac. igno. † Quintam lec. tacite sentiunt Doc, sed clarius loquitur Inn. in c. fi. de eo, q mit.

b in pos. cau. rei ser. dicit. n. qd ex quo maritus [b] se absentat à muliere, si non apparet de causa legitima, præsumitur se absentare in fraudem, & malitiosè. ideo sicut contra absentẽ malitiosè, potest procedi, vt in d. capi. §. si vero, ita & ꝺ istum, qui absentauit se cã legitima non apparente, qa præsumitur abesse ẽt in fraudem; nã, ꝙ operatur veritas in casu vero, operatur præsumptio ī casu ꝓsumpto, vt in l. si possessor, & qd ibi no. ff. de reli. & sump. fune. facit, c. is qui, & ꝙ ibi dixi. s. de sponsa. & tene menti istũ tex. ꝺm hãc lec. & facit ꝙ le & no. in c. 1. j. ti. ,pxi. & pro hac lec. facit iste tex. dũ dicit, ꝙ episcopus in hoc negotio fuit ꝓuidus, & discretus, ergo iuste ꝓcessit.

ADDITIONES.

a Consanguineum. Quinimo potest committere patri, gl. in l. fi, vt proponis C. quomodo, & quando iudi. Bar. in extrauagan. ad repri. in glossa per literas.

b ¶Maritus. Vide Abba. in c. quoniam frequenter. §. porro. col. pe. vt li. non contest. & in c. ex tuæ. supra, de cler. nõ resid. & Fel. in c. dilectus, il 2. co. 3. septima conclusio. supra de reser. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati ex clandestino matrimonio per ecclesiam approbato sunt legitimi, & nu. 5.*
2 *Petere potest quis pronunciari se legitimum.*
3 *Iudex ecclesiasticus, vbi pronunciat quem esse legitimum, potest etiam simul pronunciare eum hæredem.*
Filius præsumitur hæres.
Agens cõtra filium tãquã hæredẽ, an teneaꝫ ꝓbare illum esse hæredẽ.
4 *Filij nati ex coniugibus, qui post per aliud impedimentum separantur, an sint legitimi.*
5 *Filij nati ex coniugibus, inter quos aliquod impedimentũ esse dicitur, tñ postmodum pronunciatur nullum esse impedimentũ, an sint legitimi.*

CAP. IX.

1 Quod nobis. †Filij nati ex matrimonio clã destino per ecclesiã approbato, sunt legitimi. h. d. inhærẽdo literæ. sed ꝺ. clarius

2 patebit verus intellectus. † No. 1. ꝙ cũ dubitatur de legitimitate, potest quis licite petere ꝓnũciari se legitimũ

3 facit ad ea quæ no. Inn. supra eo. in c. cãm. † Secundo no. ꝙ iudex ecclesiasticus, qui pronunciat filium legitimũ, potest

a simul pronũciare eũ hæredẽ. [a] † No. ar. ex tex. ꝙ filius præsumitur hæres. vnde ad Galatus 4. filius, ergo hæres. Et faciunt hæc ad quæstionem. nũquid agens ꝺ filium tanq̃ hæredem patris debeat probare illum esse hæredem? Vr̃ ꝙ non per prędicta. Contrarium dicit Bar. in l. necessarijs. ff. de acq. hær. qa cum filius habeat hodie beneficiũ abstinendi ab hæreditate paterna; oportet, ꝙ probetur, ꝙ se immiscuerit hæreditati,

5 quod no. † Sed quæro, nunquid omnes filij nati ex clandestino mr̃imonio, sint legitimi post approbationẽ ecclesiæ, si ue sint nati post approbationẽ, siue anteaꝫ Glo. fi. concludit hic, ꝙ aut nullũ impedimentũ probatur contra matrimonium, & oẽs indistincte sint legitimi, & hoc oẽs sequuntur. & vr̃ ꝓbari in c. 2. s. de clan. desp õ. nã approbatio retrotrahitur, & pinde est, ac si à principio in conspectu ecclesiæ matrimonium fuisset ꝺctum, vt ibi. Aut impedimentũ ꝓbat postmodũ ꝺ matrimonium, & tunc secundum gl. geniti post approbationẽ sunt legitimi, sed ante approbationẽ non. Ioan. An. tenet indistincte, ꝙ oẽs legitimantur, licet matrimoniũ postea separet detecto impedimẽto, vt in c. ex tenore, ꝺ. c. ergo &c. Et hanc opi. quãdo que tenui. sed multũ me vrget nunc in oppositũ. c. fi. §. fi qs, de clan. desp. vbi dr̃, ꝙ soboles suscepta ex mr̃imonio clãdestino prorsus est illegitima detecto impedimento. & ad d. c. 2. potest responderi, quod fingitur ab initio contractũ, quando non apparet postmodum de impedimento, nam contrahendo sic in occulto, videntur affectatores ignorantiæ; & sic præsumuntur sciuisse impedimentum. & hanc opin. puto veriorem de rigore iuris.

ADDITIO.

a ¶Hæredem. Bona est enim illatio, filius ergo hæres, vt est tex. in Authen. vt hi, qui obl. §. ve autem non debemus, & ibi bona glo. in ver. parentes, & Insti. de hær. q̃ ab inte. defe. §. fui, de quo plene in l. 1. per Alb. de Ro. C. fi minor ab hær. se abst. & per Cel. in auth. de hær. & Fal. in prin. ver. itaque, in apost. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Scientes inter se impedimentum esse si matrimonium contrahant, proles exinde secuta illegitima est.*
2 *Impedimentum publicæ honestatis impedit, & dirimit matrimonium; & filij exinde nati sunt illegitimi.*
3 *Papa dispensat super impedimento publicæ honestatis, eo quia de iure positiuo est.*
4 *Dispensando super matr. dispensatur super legitimate filiorum; etiam quoad hæreditatem.*
Papa dispensat cũ laicis super legitimitatione, vbi sup matr. dispẽsauit.
5 *Filij nati ex matrimonio, non obstante impedimento contracto, duobus modis sunt legitimi. primo, si dispensatur super matr. secundo si matrimonium fuit ignoranter contractum.*
Ignorantia facti, an excuset.
Error, an tollat bonam fidem.

CAP. X.

1 Referente. †Si scientes inter se impedimẽtũ matrimoniũ ꝺhant, illegitima est ples eorũ; vel specialius sic. Nati ex matrimonio ꝺcto ꝺ publicæ honestatis iustitiã, illegitimi sunt; &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab hr̃ditate parentum excludendi. & tene mẽti hũc casum, ꝙa sæpe p ignorantiã accidit. Primo ponit ꝓsultatio. secũdo rnsio, ibi, fraternitati. Casus lit. Quidã ℨxit spõsalia de futuro cũ quadã, tandẽ illa mutata voluntate, ℨxit mr̃imoniũ de p̃senti cũ alio; & sic soluta fuerunt sponsalia, vel mortua est anteq̃ veniret ad nubilẽ ætatẽ. Ille verò postmodum ℨxit mr̃imoniũ cũ quadã consanguinea illius, cũ quo spõsalia ℨxerat, & ex certa scientia; de qua filios suscepit, quærit an filij sint legitimi? & rñdet, ꝙ nõ, ꝙa impediente publicæ honestatis iustitia, nõ fuit mr̃imoniũ inter eos: nec excusat eos ignorantia parentũ, quia scienter ℨxerunt; nec dispensatio ecclesiæ, quæ ℨctũ debuit præcedere. & ita non sunt admittẽdi ad
2 successionẽ paternorũ bonorũ. B. † No. 1. qđ impedimentũ publicæ honestatis, quod orit ex sponsalib. inter sponsum, & consanguineos sponsæ, & econtra, nedũ impedit matrimoniũ inter eos ℨhi, sed ẽt dirimit; & sic filij ex tali mr̃imonio nati sunt illegitimi, nec succedũt in bonis parentũ, & sic ex-
3 tende, c. sponsam, ℨ. de spon. † No. ibi, ecclesiæ permissionẽ; ꝙ ecclesia põt dispẽsare ℨ impedimentũ publicæ honestatis. nã illud impedimentũ non est à iure diuino, sed humano, s. quod Papa põt dispensare, vt in c. proposuit, ℨ. de concess. ꝑb.
4 † No. 3. ꝙ Papa dispensando super mr̃imonio ꝓ cõsequentiã
a dispensat super legitimitate [a] filiorũ, ẽt respectu hr̃ditatũ. & sic est casus, in quo dispẽsat Papa cũ laicis sup legitimatione,
5 de quo in c. p venerabilẽ. ℨ. eod. † No. vltimo duos casus, in qb. nõ obstante impedimento, ꝓles est ltima. Primus, si ꝑcess sit dispensatio ecclesiæ. Secundus, si parentes ignoranter ℨ-
b xerunt. Sed est dubiũ, [b] nunquid q̃libet ignorantia excusẽt? Certè ignorãtia facti probabilis excusat, vt in c ex tenore. ℨ. eo. & fortius ignorãtia iuris, & facti. Sed de ignorantia iuris tm̃ põt dubitari. ꝓ quo vide bonũ tex. in l. q. in ꝓuincia. ff. de ritu nup. vbi vr̃ ꝓbari, qđ error iuris cũ longinquitate tpis excusat ad hoc, vt filij dicant̃ legitimi. Ad hoc ẽt facit l. sed, & si lege. §. scire. ff. de pet. hær. vbi dr̃, ꝙ error iuris, non tollit bo nam fidem, quoad faciendum fructus suos, sed in contrarium facit. c. per venerabilem, ℨ. eod. & dic, vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a ¶Legitimitate. Io. An. impugnat, quia per dispensationem non legitimantur filij ante geniti, nisi de filijs fiat mentio, ar. c. quod dilectio. §. de cõsangu. & affi. Doc. in c. tanta, ſupra, eo. d. Phi. Fran. hic.
¶Adde istum in c. per venerabilem. ℨ. eo. quod procedit, nisi in terris imperij, no. Bal. in l. 1. C. de iu. aur. annu. Bar. in auth. ex complexu. C. de incest. Ale. in l. qui in prouincia, de ri. nup. Rota deci. 204. incip. inferior, in nouis. & Pau. de Cast. consil. 223. incip. visa quadam dispensatione, & consil. 217. incip. videndum est. Zach.

b ¶Sed est dubium. Vide Bal. in l. & si contra. C. de nup. glo. in clem. 1. de consang. & affin. & an iuris ignorantia excusẽt, per Bal. & alios, in l. iuris, C. qui admit.

SVMMARIVM.

1 *Probare impedimentum mat. non sufficit ad docendum prolem illegitimam, si matrimonium fuit in facie ecclesiæ contractum.*
2 *Probare se legitimum quis potest, per matrimonium inter eius parentes contractum in facie ecclesiæ.*
3 *Petere debet ab ecclesia pronunciari se legitimum, ille contra quem de illegitimitate agitur.*
4 *Mortuis coniugibus inquiritur de validitate matrimonij, quoad legitimationem filiorum, & vsque ad quod tempus possit.*
Legitimatio quomodo probetur, & similiter contra eam quomodo probetur.

CAP. XI.

1 PEruenit. † Ad docẽdum prolẽ illegitimã, non sufficit probare impedimẽtum matrimonij, si fuit in facie ecclesiæ ℨctum. Primo ponitur mulieris querela, super qua dat iudex. Secundo instruitur super modo decidendi, ibi, mãdamus. Casus lit. Quidã post mortẽ parentũ Lucię viduæ nitebantur eam remouere ab hæreditate paterna dicentes, eam non fuisse de legitimo matrimonio natã; ipsa verò dicebat, ꝙ inter G. patrẽ suum, & A. matrẽ ipsius, mr̃imoniũ fuit legitime celebratũ; & quãdiu vixerunt, quietè insimul permãserunt sine alicuius reclamatione; & ideo tanquã legitima iudicari debebat; vnde mulier illa significauit hoc dño Papæ; & ipse mandat quibusdã, quatenus, si est ita, ipsam viduã
2 legitimã debeant iudicare. B. † No. 1. modũ probandi quem esse legitimũ, s. si probatur, ꝙ parẽtes sui legitimè ℨxerunt, s. quoad solennitates extrinsecas; & ꝙ dum vixerunt, mr̃imoniũ eorũ non fuit impeditũ, nec accusatũ, de quo, ℨ. plenius.
3 † Secundo no. ꝙ qñ quis molestatur rõne illegitimitatis ꝓuenientis ex defectu mr̃imonij, dẽt petere ab ecclesia, vt legi-
4 timus ꝓnunciet. † Cõtra istũ tex. op. de c. cãm, ℨ. eo. vbi post mortẽ parentũ inquirit̃ de validitate mr̃imonij ipsorũ; hic aũt Papa nõ admittit ꝓbationes de impedimẽto; dũmodo possit cõstare, ꝙ in facie ecclesiæ ℨxerunt, vel matrimoniũ fuit ꝓtractum. Sol. gl. ista ponendo varias sol. Prima solu. ꝙ quinquenniũ erat hic lapsum à morte parentũ; & sic nõ po-
terat mr̃imoniũ accusari, p ti. C. ne de sta. defun. sed hæc so-
lu. diuinat ad tex. Itẽ p Mod. cõiter reprobatur, qa materia
lius ti. loquit̃ in casu diuerso. s. cũ vertit̃ in dubiũ de statu
uilis condõnis. de quo dixi in c. licet, ℨ. de coniu. ser. u. hic ve-
rò loquimur de legitimatione probanda. & ex hoc sentun
Mod. ꝙ ẽt lõge post qnquenniũ, põt filius impetiri de legi-
mitate, ꝙ satis placet, licet Host. videat̃ seq dictũ gl. sed in pr
ctica tenebis sp mẽti dictũ gl. corroboratũ authoritate
Secunda sol. gl. est. ꝙ hic dicebat, ꝙ mr̃imoniũ fuerat mal
impediente statuto, q̃ so. non placet glo. qa diuinat. Et no.
hac glo. contra sol. diuinantes. Itẽ dic, ꝙ ex alio hæc sol. no
procedit, quia p̃supposito, ꝙ alter fuisset seruus, aut scient
ℨxerunt: & tenet mr̃imonium, vt ℨ. de coniu. ser. per totu
Aut ignoranter: & pp ignorantiã proles est legitima, vt in
ex tenore. ℨ. eo. Tertia sol. gl. est, ꝙ hic constabat, ꝙ matrim
nium ℨxerat. Sed in ℨrio dicebatur oppositum. Et vt habe-
a gl. & dicta doct. in effectu sic distingues, ꝙ aut filius [a] agit, d
cẽs se legitimũ, aut ℨ eũ agitur. Primò casu dẽt ipse probar
se esse ltimũ, cũ sit cã suæ intentionis, vt hic: & ꝓbat se legi-
mũ multis modis. Primo mõ, si doceat parentes suos ℨxi
mr̃imoniũ publicè, vt hic. Scdo, si cõis opi. viciniæ habeba
ꝙ erant maritus, & vxor, vt dixit gl. hic in fi. q̃ no. Ex qua re-
bes, ꝙ cõis opi. viciniæ probat mr̃imoniũ, quoad effectũ le
timitatis. Tertio mõ, si ꝓbat, ꝙ parentes sui tractabant se
cut maritus, & vxor, vt no. Inno. in ca. ex parte, de rest. spo.
adde alios modos, q̃ no. ℨ. eo. in c. transmissæ, & in l. si vicin
scientib. C. de nup. & in l. filiũ. ff. de his, qui sunt sui, vel alie
An aũt aduersarius debeat admitti ad probandũ ℨriũ. gl.
sentit, quod sic, sed In. ℨ. Et dic latius, ꝙ aut aduersarius
probare, ꝙ non ℨxerunt, & dẽt admitti, ad hoc c. ex tenor
de test. Aut vult ꝓbare, ꝙ sciebat impedimẽtũ, vel quod
destinè ℨxerunt, cũ impedimento subesset, & ẽt debet adm
ti, vt in c. fi. de cland. despon. aut vult probare solum impe
mentũ, & nõ dẽt admitti; qa probatio sua non releuaret
pp ignorantiã parentũ proles est legitima, impedimẽto no
obstãte, vt in d. c. ex tenore, & in c. 2. ℨ. eo. & in hoc casu in
ligit̃ iste tex. p̃sumit̃. n. ignorãtia, nisi sit factum manifestũ
in reg. p̃sumit̃, de reg. iu. li. 6. Scdo casu principali, cũ adue
sarius agit ℨ filiũ, dic qđ aut negat mr̃imoniũ; & tunc filiꝰ
dẽt probare modis p̃scriptis: aut confitetur matrimoniũ
sed dicit, quod non fuit legitimũ pp impedimentum, & no
dẽt admitti pp rationes supradictas; sed oportet, ꝙ prob
vel malam fidem ℨhentium, vel clandestinitatem, vt sup
dixi, & prædicta no. perpetuò, quia sunt quotidiana.

ADDITIO.

a ¶Aut filius. Vide Pe. de Anch. in cons. 216. inci. videtur prima facie cla
dum in vlt. col. & Fel. in c. 1. §. de sum. Tri. & in c. per tuas. §. de prob
c. illud. col. vlt. supra, de præsum. Ale. in cons. 53. in vlt. col. in 4. vol.
consi. 74. in 2. vol. & in consi. 90. eo. vol. 2. & Capram in cons. 2. in 1.
Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Testium dictis statur, qui probant aliquem esse legitimum; licet fa-
viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium.*
2 *Probans per maiorem partem viciniæ, parentes illius fuisse legiti
coniunctos, satis legitimationem probat.*
*Probans parentes illius fuisse concubinarios, per maiorem partem
ciniæ, illegitimationem probat.*
Testium probatio, præualet famæ viciniæ.
3 *Parentum dicto etiam cum iuramento super filiatione non stat
tractatus præcedens, & fama viciniæ habebat contrarium, &
mero 5. & 8.*
4 *Filius ex sponsa de futuro legitimus est, aliquo impedimento non
rente.*
5 *Pater si nominat filium suum in testamento, vel alibi legitimum, su
gimus censeatur. nu. 6. & 8.*
*Falsa causa si est expressa in sententia, sententia est nulla, & quia fal
res causæ exprimantur. & nu. 6.*
6 *Iudex non multum doctus, quomodo mouetur.*
7 *Legitimandi, multi sunt modi.*

CAP. XII.

1 PEr tuas. † Stat̃ dicto testiũ, ꝙ probant aliquẽ
legitimũ, licet fama viciniæ, & tr
tus parentũ, habeat ℨrium. in prima ponit̃ cõtro
tio. In secunda responsio, ibi, nos igitur. Casus lit. Quidã
nomine, quãdã hẽbat in cõcubinã, secũdũ opi. maioris p
tis viciniæ, de qua filiũ suscepit. postmodũ ea dimissa acce
aliam in vxorẽ, & illa concubina, aliũ in maritũ. Proceſſi
poris ĩ psẽtia multorũ, firmauit ꝓprio iuſo, ꝙ illã, q̃ videb
hr̃e ꝓ cõcubina, affidauerat in vxorẽ; & post fidẽ datã pr
susceperat ex illa; tandẽ, dũ ageret in extremis ille, quem
ea susceperat, ltimũ filiũ appellãs, hr̃dẽ sibi instituit. Sed e
dubitarẽt, an filius sic susceptus, ltimus esset hr̃s ipsius, cõ
missum

missum fuit cuidã, vt de hoc cognosceret. Iudex ꝑter id, qđ ex quadã decr. Ale. hr̃, in qua dr̃, ꝙ standum est verbo viri, & mulieris, testes recepit à filio ꝓdictũ R. inductos, gb. ꝓbauit, ꝙ dictus R. matrẽ ipsius affidauerat; anteq̃ illũ suscepisset ex ea, & ita ꝓnunciauit illũ ltimũ hr̃dẽ ipsius R. dubitatũ fuit postea, an iudex ltime ꝓcessisset. Consul. Pa. respondet eidẽ iudici considerãs, qđ plus est, qđ in veritate agitur, quam ꝙ simulatè concipit̃ licet dictus R. videat̃ ipso facto matrimoniũ denegasse, ꝙ inter eos fuerat celebratũ, cum ad alia vota transiuit; tamẽ quia desponsatio p testes ltimos ꝓbata fuit, siue p verba de præsenti, siue per verba de futuro, carnali co pula subsecuta fuerit celebrata, non tã innitẽtes decr. Ale. quæ in casu dissimili loquit̃, quam inductis probationibus, respon. Papa iudicem legitime ꝓcessisse, eius sententiã con-
2 firmans. B. † No. ibi, maioris partis vicinę. Bonum tex. in arg. quod ad probandum legitimationẽ, satis est probara, quod opi. viciniæ habebat, parentes illius fuisse coniunctos legiti-
me; & sic econtra ad ꝓbandum illegitimitatem satis est pro-
bare, ꝙ opi. viciniæ habebat, parentes illius fuisse concubi-
narios, & no. quod sufficit maior pars viciniæ, & hoc proce-
dit, nisi per testes probaretur oppositum. Et ex hoc, & ex tex. collige, ꝙ probatio testium, præfertur communi opi. vici-
niæ, & tractatui parentũ. Ratio, quia ex dictis testium colli-
gitur vera probatio, non sic ex opinione viciniæ, & tractatu
3 parentũ. † No. 2. tex. apertum, ꝙ dicto parentũ super filiatio-
ne non statur, etiã cũ iuramento, si tractatus præcedens, &
4 fama viciniæ habebat contrariũ, quod bene no. † No. ꝙ na-
a tus [a] ex sponsa de futuro est legitimus, licet matrimoniũ ali-
ter non fuerit publicatum, ꝙ videt̃ procedere impẽdimẽto
matrimonij non probato; alias secus, ꝙ c. fi. de cland. despon.
5 † Et, vt expediam intellectum huius c. simul, formo tres opi.
contra tex. primo enim videtur, ꝙ ex quo pater asseruit illũ
b legitimũ in testamento, [b] vr̃ illũ legitimasse, [c] præsuppositio,
c quod alias nõ fuisset iste legitimus, cũ esset natus ex cõcubi-
na, vt in auth. item si quis. C. de nat. li. Item, & secundo, si sta-
tur dicto parentum, cum negant aliquem esse filium, vt in
c. transmissæ, ℨ. eod. fortius vr̃ standũ, cum profitent̃ aliquẽ
d esse filium, [d] cuius contrariũ innuit hic, cum Papa noluit se-
fundare super verbo patris. sed super probationibus. Tertio
e arguitur. vbicunque iudex exprimit falsam causam, [e] sẽa est
nulla, licet ex alia causa possit sententia tolerari, vt in c. cũ ex
literis, de testi. in integ. & melius in c. ex parte, de cõcess. præb.
Solu. gl. 3. quod primum sentit, non tamen clarè, ꝙ iste ha-
bebat alios filios legitimos; & sic cessat cõtrariũ, de auth. itẽ
si quis. hæc solutio diuinat Io. An. dicit, ꝙ forte mater iſtius
erat mortua, quasi sentiat, ꝙ ad hoc, vt inducat̃ legitimatio,
cum pr̃ appellat filium naturalẽ simpliciter, oportet, ꝙ ma-
ter viuat, quasi videat̃ tũc cum ea fiẽte cõtrahere mr̃imoniũ
ꝙ non placet hic. d. Ant. qa tex. in d. auht. loquit̃ indistinctẽ,
& instat ipse super sol. huius ꝓtrarij. Sed ego clarius dico, ꝙ il
la auth. nõ poterit hic habere locũ, quia pr̃ per illa verba, nõ
intẽdebat tunc legitimare, cũ prius dixisset, ꝙ mr̃imoniũ ℨ-
xerat cũ matre, anteq̃ suscepisset filiũ & sic illa cõfessio non
disponebat. hinc est, ꝙ testes deposuerunt postmodũ super
ℨctu mr̃imonij; secus si filiꝰ fundasset se super illa nominatio
ne duntaxat; tũc. n. habebat locũ ℨriũ, & hoc quoad primũ.
Ad secundũ vero contrariũ dic, ꝙ assertioni parentũ statur
super filiatione, vbi nõ probatur cõtrarium, vt in l. 1. §. Iulia-
nus. ff. de li. agno. & sic potest intelligi. capitu. transmissæ, ℨ.
eod. sed hic cõtra assertionem patris erat fama viciniæ. Item
tractatus suus præcedens; quia tractauerat illam vt concu-
binam, non vt vxorẽ. Item factũ ipsius patris præcedens. nã
relinquendo illam mulierem, & transeũdo ad alia vota, taci-
tè vr̃ confessus illam nõ fuisse suam vxorem; ideo non cre-
dit̃ sibi postea asseren ti contrariũ. Et forte ob hoc Papa di-
6 cit, ꝙ dixi in d. c. transmissæ. † Quoad tertium contrariũ dic,
vt sentit Host. quod procedit, quãdo vnica cã falsa est expres-
sa in sententia; secus vbi exprimunt̃ aliæ causæ. tunc. n. vir tu-
te aliarum, sustinet̃ sententia, vt hic est casus no. & ad hoc. c.
cũ I. & A. de re iud. hic. n. episcopus fundauit se super decre.
transmissæ, quæ loquit̃ in casu dissimili. Item super probatio
nibus, & sustinetur sententia, vigore probationum; & facit
f no. iste tex. pro dicto Inn. [f] in c. in pœnitẽtia, de renun. vbi di-
cit, ꝙ si duæ cãæ exprimũtur in sententia, vna ℨ ius litigato-
ris, alia cõtra ius cõmune, sustinetur sentẽtia propter illam,
quæ non est contra ius cõmune; & hæc procedunt intelligẽ
do, ꝙ illud verbum, nõ tam, positum in tex. fter priuatiuè, vt
sit sensus, ꝙ Papa fundauit se in confirmatione non super il-
la decre. transmissæ, sed super ꝓbationibus. Si autem intelli-
gitur, ꝙ stat comparatiuè, vt sit sensus, ꝙ magis fundauit se
super probationem, q̃ super illa decre. tunc illud dictũ non
colligitur. Et ex hoc colligit Io. And. aduocatum fouentem
iustam causam, debere etiam allegare iura non multum essi
cacia, quia si iudex non est multum doctus, mouetur, potius
ex quibusdam coloratis non concludentibus, quã ex dictis
7 necessario ꝓcludentibus. † In gl. in ver. filium, ibi, in publico
instrumẽto. & differt iste casus à primo, quia ibi loquitur de
testamẽto, hic de alio instrumento, & no. glos. ex qua habes
quatuor modos legitimandi filios naturales, vide alios mo-
8 dos per Host. in sum. eo. ti. §. qualiter, & à quo. † Et in fi. gl. an
autem, & quãdo nominatio parentum prosit, vel noceat fi-
lijs, dixi in c. trãsmissæ, ℨ. e. & per Bar. in l. 1. §. Iulianus. ff. de lib.
agno. Et per no. in locis præal. soluit̃ ℨrium hic formatũ. In
gl. fi. ibi, hic vero ꝓ ipso filio. hæc dissimilitudo, quã assignat
gl. parũ valet, secundũ Io. An. & bene, quia affertio parẽtũ fa-
cit fidẽ in præiudiciũ filiationis, vt ibi; fortius debet facere in
fauorem. ideo Io. Andr. allegat alias dissimilitudines: dicit. n.
quod ibi negatur filiatio, hic autẽ qualitas, quia dicebat nõ
legitimus. Item ibi assertio parentũ non habebat tractatum
in contrarium; hic autẽ secus, vt ℨ. dixi. Item ibi erat dictum
vtriusque, hic alterius tantum. Item adde id, quod ℨ. dixi. Ex
quibus clare patet, quod c. trãsmissæ, loquit̃ in casu dissimili
huius c. meritò hic nõ debebat simpliciter stari dicto patris.

ADDITIONES.

a ¶No. ꝙ natus. Adde ꝙ si filius est natus mihi ex alia q̃ ex concubina, & po-
stea contraho matrimonium cum concubina, qua mortua contraho cũ
illa ex qua filium suscepi, ille filius erit legitimus, ita dicit Pau. de Ca. in
l. in his, §. vxor. ff. sol. ma. Et ad hoc alle. Io. An. in regu. sine culpa. in Merc.
Bar. de Bel.
¶No. quod natus. Vide Ale. in cons. 25. inci. causa vertente. in 3. vol. Seb. Sap.

b ¶In testamento. Limita quãdo tales filij naturales sunt nati ex ea muliere
cum qua pater potuisset honeste contrahere, vt in §. ad hæc. in Authen.
vt lic. mat. & auiæ. ita consulnit Bar. in consi. inci. Neratius Corraducij.
Bal. in l. 3. in 9. op. C. quib. res iu. non no. Ang. in §. ad hæc. in Auth. quib.
mod. nat. eff. leg Nic. de Peru. in trac. de succes. ab intest. Bal. in c. innotuit
ℨ. de ele. vbi limitatur alio singulari modo, vt procedat quando pater
nominat filium cum adtectione, suum. secus si simpliciter nominat filiũ.
Ratio, quia dicendo suum, vult dicere in potestate, & per consequens le
gitimum, sequuntur Moder. in l. neque professio. C. de testa.

c Legitimasse. Adde Ale. cons. 90. lib. 2. Old. consi. 196.

d ¶Esse filium. Vide late per Bal. in l. non epistolis. C. de probatio. & Per. de
Anch. ele. si summus Pontifex, de sen. exc. Seb Sap.

e ¶Falsam causam. vide istum in c. inter cæteras, & quod ibi posui in apostil.
ad ipsum, nu. 9. in apo. in ver. falsam causam, ℨ. de præscip. Alexand. consi.
79. vol. 4. Zach.

f ¶Dicto Inn. Vide quæ notaui ad Bar. in l. quod ait. §. ingnorantiæ, ff. qui ex
cau. infa. irro. An. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Papa non legitimat in temporalibus alienæ iurisdictioni subiectis, nisi ex magnis causis.*
2 *Clericus potest esse procurator laici in iudicio ecclesiastico, & quoad non nulla in foro seculari.*
3 *Legitimatio est decor, & honor.*
Illegitimatio est ignominia, licet non sit peccatum.
Illegitimi quare non possint promoueri.
4 *Dispensatio cum illegitimis, non fit nisi ex causa.*
*Papa dispensat vbicunque in iure positiuo, etiam sine causa; & an pec
cet hoc faciendo. 2.*
Papa gerit vices Dei, & debet se quantum potest, ei conformare.
5 *Dispensatur etiam cum adulterinis.*
*Illegitimi ex dispensatione, non solum possunt promoueri in episcopos;
verum etiam in summos Pontifices.*
Christus descendit ex linea nata de adulterio.
6 *Argumentum potest fieri à maiori. in dispensationis materia.*
*Episcopus, licet possit de iure in aliquibus casibus dispensare, non tamen
indistincte potest.*
7 *Donatio facta ecclesiæ per Constantinum, est in pluribus locis appro-
bata.*
Papa habet omnimodam potestatem in terris ecclesiæ.
8 *Gratia eadem, non est indifferenter omnibus concedenda.*
9 *Rex Franciæ non recognoscit superiorem in temporalibus. 27.*
Rex Hispaniæ an cognoscat superiorem in temporalibus. 37.
10 *Principes non cognoscentes superiorem in temporalibus, possunt exerce
re ea, quæ sunt reseruata Imperatori. 26.*
*Italiæ ciuitates, quæ non cognoscunt superiorem in temporalibus, pos-
sunt exercere reseruata Imperatori. 26.*
Imperatori reseruata quæ sint.
11 *Legitimare est iurisdictionis.*
Subiectus alteri non potest in legitimatione filij alicui se subijcere. 23.
12 *Legitimatio est quædam dispensatio.*
13 *Princeps potest etiam filios proprios legitimare.*
*Qualitates diuersæ possunt in eodem homine concurrere, quæ faciunt, vt
vices plurimorum sustineat.*
14 *Causarum in decisionibus recurri potest ad nouum, & vetus testa-
mentum.*
15 *Papa in terris alienis, regulariter non potest exercere iurisdictionem
temporalem; sed casualiter sic.*
16 *Papa ex causa deponit Regem Francorum, & alios principes seculares.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

17 *Papa appellatur sacerdos,& Imperator à ſpiritualibus.*
18 *Roma diuinitus apoſtolica ſedes eſt collocata, & an Papa poſſit exinde ſedem transferre.*
19 *Cardinales,an ſint de iure diuino, vel poſitiuo. & an ſine eis poſſint arduа negotia explicari per Papam.20.*
20 *Papa an debeat ardua negotia explicare de conſilio Cardinalium, vel epiſcoporum.*
Mortis pœna vbi à iure canonico imponitur debet exponi pro ſententia excommunicationis
Epiſcopi ſunt loco Apoſtolorum.
Papa eſt loco Petri.
Epiſcopatuum diuiſio eſt de iure poſitiuo.
21 *Legitimatus in ſpiritualibus, videtur legitimatus ad alios honores, & dignitates ſæculares.*
Legitimatus in ſpiritualibus, an cenſeatur etiã legitimatus in temporalibus,quoad ſucceſſionem.22.
Legitimatio proprie ad quem ſpectat,& an Papa indiſtincte poſſit vbique legitimare,etiam quoad temporalia.22.25.
Papa ex cauſa diſpenſat in caſibus diuina lege prohibitis.
Papa poteſt diſpenſare cum religioſo,vt contrahat matrimonium.
22 *Papa an poſſit legitimare prolem ſuſceptam ex matrimonio per clericum in ſacris contracto.*
Papæ poteſtas quoad ius poſitiuum,maxima eſt; & tollere poteſt conſtitutiones quoad effectus præteritos;ita quod excommunicatus illarum vigore,non indigebit abſolutione.
23 *Imperator,& eius Comites palatini,an poſſint legitimare in terris eccle.26.*
24 *Legitimati per Comites palatinos,an ſuccedãt cũ præiudicio agnatorũ.*
26 *Imperator non poteſt legitimare in ſpiritualibus.*
Reges,& principes qui recognoſcunt ſuperiorem,nõ poſſunt legitimare.
27 *Solennitates quæ debeant in legitimatione adhiberi.*
28 *Exprimenda, quæ ſint in legitimatione.*
Conſenſus legitimandi requiritur, & an requiratur, quod parentes, & agnati conſentiant.16.
29 *Mortuo patre,filius,an poſſit,& debeat legitimari in præiudicium agnatorum.*
30 *Legitimatus,non extantibus filijs legitimis, ſi poſtmodũ filij legitimi naſcantur,an ſuccedere habeat,vel ſaltem legitimatio euaneſcat.*
31 *Illegitimi filij inceſtuoſi,& adulterini, & ſimiles etiam dicũtur naturales,licet proprie naturales dicãtur ex concubina nati,& quid requiratur,vt naturales omnino dicantur.*
32 *Presbyterorum filij,& aliorum clericorum in ſacris ordinibus,adulterini dicuntur,& non poſſunt matri ſuccedere.*
33 *Clericorum in minoribus conſtitutorum filij,& beneficiatorum,an adulterini dicantur,& an matri ſuccedant.*
34 *Illegitimi nobilium filij,an dicantur de domo parentum,& an eorũ arma,ſiue inſignia deferre poſſint.*
35 *Deus proles eſt in matrimonio inter Mariam & Ioſeph contracto.*
36 *Sententia ſeparationis ſi eſt nulla, an filij ex ſecundo matrimonio geniti ſint legitimi.*
Filij poſt prohibitionem eccleſiæ geniti,an ſint legitimi.
37 *Rex Fran.Rex.Hiſpa.& Rex.Ang.an potuerint præſcribere contra Imperiũ,& an peccẽt ei non obediẽdo.Rex Angliæ,an ſubſit Imperatori.*
Epiſcopalia iura,an poſſint præſcribi per prælatum inferiorem.
38 *Index eccleſiaſticus,debet eſſe talis, vt ſciat diſtinguere inter lepram, & lepram.*
Papa adeundus eſt,vbicunque aliquod dubium, ſeu ambiguum oriatur.

CAP. XIII.

1 PEr venerabilem. † Difficile, & multũ famoſum. cap. poſt Ab.Io.An.ſummat ſic. Papa nõ legitimat in tẽporalibus alienæ iuriſdictioni ſubiectos. Ego vero latius ſic ſummo, ſm intellectum, qui mihi plus placet. In terris eccleſiæ poteſt Papa libere illegitimos legitimare, in terris vero alienis nõ; niſi ex cauſis multũ arduis. vel niſi in ſpiritualib.tunc tũ indirecte,& per quandã conſequentiã intelligitur legitimare, ẽt quoad tẽporalia: hoc tñ vltimum non eſt ſine ſcrupulo.vt ꝯ.clarius patebit.Diuiditur principaliter in duas partes,in prima petitio.in ſecunda rñſio,ibi,ꝙ autẽ. Secunda ſubdiuiditur in quatuor. In prima probat quinq; rationib.ꝙ diſpenſationẽ petitã facere põt.In ſecunda,ibi,vi debatur,ponit ſimilitudinẽ, ꝙ inducebat petitor quã quinq; rationib.improbat.In tertia,ibi,rationib.probat authoritatibus veteris teſtamẽti,& nouiꝙ vbiq; terrarũ certis ex cauſis inter Chriſtianos poteſt ſe Papa de tpalibus intromittere.In quarta,ibi,licet,petitionẽ exaudire noluit,ꝙa omnis lex ꝯdicebat.Caſus li.nobilis vir.V.de mõte Peſſulano,legitima ſua vxore excluſa,aliã ſuperinduxit,de qua filios ſuſcepit, tandẽ p archiepiſcopũ Arelatẽ.petijt à do.pa. vt filios legitimaret, quatenus eis nataliũ obiectio non noceret, quo minus ſibi ſuccederẽt,ꝙ autẽ apoſtolica ſedes ſuper hoc diſpẽſare poſſit,oſtendit plurib.rationib. Primo ſic, apoſt. ſedes, diuerſis cauſis inſpectis,diſpenſauit cum quibuſdam minus legitime genitis,non ſolum naturalib. ſed ẽt adulterinis, vt poſſint Eꝑos ꝓmoueri, multo fortius vr̃, vt eos ad actus legitimos valeat ſeculares,ꝑcipuè, ſi ſuperiora alium inter hominẽs ter Romanũ Pont. nõ cognoſcant, qui legitimandi habẽptãtem ; quia ꝙ poteſt in maiori, multo magis poteſt in minori.Secundo probat idẽ per ſimile tale.Eo.n.ipſo,ꝙ aliq ad dignitatẽ epiſcopalẽ promouetur, eximitur à patria te.ꝑterea, ſi epiſcopus ſciẽter ſeruũ alterius in presbyterũ ordinaret,liber efficitur;licet ordinator ſatisfacere dom teneatur,& mõſtruoſum videretur, vt ꝙs legitimus fier actus ſpirituales,& ad actus ſæculares illegitimus remanꝫ vnde eo ipſo, quod in ſpiritualibus diſpenſatur , per co quentiã intelligitur in temporalib.diſpenſatum; Sed in p monio beati Petri, illud põt ſedes apo.libere facere ; in ꝙ ſummi principis obtinet ptãtẽ. Tertio,ẽt videbatur ex ho poſſe trahere audaciã poſtulandi;quia Rex Franciæ,Reg Francorũ vxorem ſuã dimiſit,& aliã ſuperinduxit,ex qua lios ſuſcepit,ſicut,& iſte nobilis,cũ quib. Pa. diſpẽſauit & cũ filijs iſtius nobilis poterat diſpẽſare.Poſtmodũ rñdet pa ad id,ꝙ dictũ eſt,ꝙ diſpenſauit cũ filijs Regis Francie cẽs,ꝙ res illa non ſimilis, ſed valde diſſimilis inuenitur,R n.Franciæ à Regina fuit per legatũ apoſt.ſed.per ſnĩam ſ ratus;iſte nobilis temeritate ꝓpria ſuã reiecit,& Rex Fr anteꝙ ad cũ ꝓhibitio pueniret de nõ ꝯhendo , cum alia perinduxit aliam,ex qua filios ſuſcepit;ſed iſte nobilis in remptum eccleſiæ, aliam ſuperinduxit. Præterea Rex Fr circa matrimonium impedimentum affinitatis obiecit corã legato teſtes induxit, ꝙ ſnĩam tulit, quæ reprobata ſolũmodo pp iudiciarium ordinem non ſeruatum ; alt hil obiecit,pp quod diuortium fieri deberet,& vtrum fi gis legitimi fuerint,vel illegitimi,poteſt non immerito d tari,quamdiu pendet quæſtio affinitatis oppoſitæ,quia finitas probata fuerit,apparebit , ꝙ illa non fuit vxor Re & ita per conſequens alia vr̃ ſibi ltime copulata,& ita fi mi fuerunt. Preterea, cum Rex ſuperiorẽ in tpalib⁹ nu hẽat,quæritur ſine,alicuius iuris læſione, an in eo ſe po ſedi ap. ſubijcere, in quo videri poſſet aliquib. ꝙ p ſcipu non tanꝫ pr̃ cũ filijs,ſed tanꝫ princeps cũ ſubditis poſſ ſpenſare,iſte verò nobilis alij eſt ſubiectus.Iſtis ergo ratibus conſideratis Papa diſpenſauit cum filijs Regis Franc cãm trahens tam ex veteri teſtõ, ꝙ ex nouo; quia nõ ſo in pr̃imonio beati Petri,in quo plenã hẽt in tpalibus prã verum ẽt in alijs regionib.certis cauſis inſpectis,caſualiter poralẽ iuriſdictionẽ exerceat; & hoc oſtendit per legẽ ver teſtĩ.Si difficile.& ambiguum apud te iudicium eſſe pro xeris inter ſanguinem & ſanguinem,cãm & cãm , lepra leprã,& iudicium inter portas videris variari,venies ad dotes Leuitici generis,& ad iudicem , qui fuerit illo te re,qui iudicabit ibi iudicij veritatem, & facies quæcun dixerit,&c.Tandem exponit authoritatem Deuteronꝫ quid intelligendum ſit p eam , expoſita authoritate ver teſtĩ.dicit Papa,licet cum filijs Regis,de quibus,ab initio bitatur,an ltũi fuerint,duximus diſpenſandum ; qu men lex Moſayca ſobolem ex adulterio ſuſceptã detrã dicente domino , ꝙ manzeres , & ſpurij vſque ad de generationem non intrabũt in eccleſiam,& canon ver les ad ſacros ordines promoueri,& ſecundum leges d na ſucceſſione repelli debent,& denegari etiam alime titioni illius nobilis non duximus annuendum.B. † No mò ex prin.iuncta ſupraſcriptione clericorũ , ẽt præla ꝓmouere poſſe cãm laici apud Romanum Ponti. & c

a litera colligit Abb.ꝙ clericus [a] põt eſſe ꝓcurator laici dicio eccleſiaſtico.& de hoc vide quod no.in c.in nr̃a, cũ.vbi plenius dico,& p Fed.conſi.163. quinimo plus

b ꝙ etiã in foro ſeculari [b] poteſt eſſe clericus procurator in vna cã,& iura ꝓhibentia talem procurationẽ, debe telligi de generali procuratore, ita voluit ſingulariter in c.vnico,de ob.ad ratio.ſentit ſ.in c.2.ne clc. vel mo.

c tabis iſta dicta, [c] quia communiter ignorantur , & vid Arch.in c.peruenit,86.di.& per Comp.in c.dilecti,de a per hoc aliàs dixi in q. facti, ꝙ ẽt in foro ſeculari, poteſ clericus ꝓcurator clerici,cum poſſet eſſe laici, quod fo

3 eſt, vt ſupra dixi. † No.2.ibi, decorare, ꝙ legitimatio

ADDITIONES.

a Clericus.Gl.& Bar.in l.filiuſſ.§.veterani.ff.de proc. p Ab. in c.2. ſ. ſtu.in c.cũ 1.& ſ.de re in.per Fed.de Se.qui male allegatur p Abb. conſi. 270. Ro.ſin.277.per Mari.So c.bene declarantẽ in c.conſtitu de ap.in 1.no.facit l.placet.C.de epi.& cle.& clẽ.reli. cũ ibi no.

b ¶In foro ſeculari.Vide Fel.in c.cum l.& A.col.6.ſup.de re iud. ver. clerico,vbi exornat dictum Inn.in d.c.vnico.Seb.Sap.

c ¶Iſta dicta.Vide quæ dixi in c.ſopitæ, de cenſ. vide Ab.in c. 2.de poſt tenet contrariũ,imo ꝙ poſsit eſſe in vna cã alle.Cald.in c.2.e.t

cor,& honor.Ex quo infertur,ꝙ oppoſitum eius eſt ignominia.nam licet non ſit peccatum generati, eſt tamẽ defectus, quare autẽ illegitimi non poſſint ꝓmoueri, vide bo.gloſſ.in
4 capitu.2.de fil.ꝑsb.li.6.No.ibi, diuerſis cauſis inſpectis,quod legitimatio , vel diſpenſatio cum illegitimis , non dẽt fieri ſine cã rõnabili; peccant ergo , qui indiſtincte diſpenſant ſine cauſa. nã,vt dicit Io.An. & bene, Papa eſt homo, & peccare põt, ſicut alij.11.q.3.c.aliorum. dicit tamen d. Ant.ꝙ in Papa hoc eſt de honeſtate.nã ipſe poteſt de ſola volũtate diſpẽſare in beneficialib.& in alijs ꝓhibitis lege canonica,pro hoc dicit eſſe tex.notabilẽ in capit.cũ noſtris,in ver. nos vero,de conceſ. ꝑb. ſed certè ille tex.nõ clare probat, ſed tex. eſt melior in capitu. ꝓpoſui.cod.tit.& in c.innotuit,de elect.& hoc dictũ d.Ant.dico, ꝙ originaliter eſt Inn.in c.cũ ad monaſteriũ,de ſta.re. & ibi dixi. Ego limito hoc quoad eccl. militantẽ,ꝙa nemini eſt licitũ diſputare, an licitè , & bene diſpenſauit;ſed quoad Deum dico, ꝙ peccat,ſi diſpenſat ſine cã;maxime ex affectione carnali,quia dẽt eſſe prudẽs, & diligẽs paterfa & cum gerat vices Dei,dẽt ſe conformare,quantũ põt, cum voluntate Dei, vt in c.vt noſtrũ , vt eccl.benefi. ſine dimi.conſe. in prin. vide qã dixi poſt B T.in c.de multa.de ꝑb. Itẽ vide p Io.An.in c.ſi qñ.de reſcr.& in c.ſignificauit, de of.
5 dele.† No.ibi,ſed adulterinis. ꝙ ẽt cũ adulterinis, põt diſpenſari p eccleſiã, vt ꝓmoueant etiã in eꝑos ; dic ẽt in ſummos Pontifi.poſſunt promoueri,& vide plures.qui ex clericis geniti fuerunt ꝓmoti in ſummos pont.in c. Ofius. 56. diſt. Itẽ Chriſtus deſcẽdit ex adulterino complexu media te,non dico immediate,quod intellige,vt habes in c.dominus.ea.diſt.
6 † No.ibi, (quod in maiori conceditur.) tex.valde ſin.quẽ ne
a ſcio ali bi,ꝙ in mã diſpẽſationis,[a] licitũ eſt arguere à maiori; & facit contra opi.quẽ habet,ꝙ licet epiſcopo ꝯcedatur aliquis caſus,non pp hoc ſibi vr̃ data poteſtas,vt poſſit in minori diſpẽſare.iſte tex. qui non allegatur per aliquẽ, nec vnquã ad hoc inducitur , fac. multũ in propoſitũ. de materia vide, qã no.in c.at.ſi clerici.in §.de adulterijs,de iud. Sed ſi vis tene re illam opin.contrariã, dic, ꝙ hic Papa loquitur allegando.
7 † No.ibi,id autẽ in patrimonio,&c.ꝙ donatio facta per Cõſtantinũ probat hic, & clarius, ſ. eod. in ver.rationib.adhuc. clarius in cle.Romani. de iureiur.facit c.fundamẽta.de ele.li. 6.qã eſt ꝯ illos,qui dicũt, ꝙ de illa donatione non reperiunt ſcripturam authenticã;ideo videas, tex.no.in d.capit.fundamẽta,vbi dr̃,præſertim de Roma,ꝙ miraculosè, & ex diſpoſitione diuina illa donatio fuit facta.Et no. ꝙ in patrimonio eccleſiæ,habet Papa plenam poteſtatem in tpalib.& ſpiritua lib.& tex.in d.cle.Romani.dicit,ꝙ pleniſſimã,hẽt ergo ibi Pa pa iura imperij,& iura põtificis.ſtandũ eſt ergo iſtis textib.& determinationi eccleſiæ; licet legiſtæ diſputẽt de validitate il
b lius donationis, [b] & vide per Bal.in proœ. C.† No.ibi, in ver.
8 videat,ꝙ non differẽter oĩb.eadem gratia eſt cõcedenda,fa-
9 cit c.petiſti.7.q.1. † No.in ver.ſuper,ꝙ Rex Franciæ non recognoſcit ſuperiorẽ in tpalib. idẽ dicit gl. de Rege Hiſpaniæ in c.Adrianus,64.di.an autẽ iſti peccẽt non obediẽdo Impe
o ratori,dicã ꝯ.† No.tex.ſing. quẽ tenebis ſemper mẽti, quod principes non cognoſcẽtes ſuperiorem in tẽporalib. ſaltem de facto poſſunt exercere ea,quæ ſunt reſeruata [c] Imperato
c ri in ſignũ ſpãlis priuilegij, vt legitimare, famæ reſtituere,interponere authoritatẽ in arrogatione,& ſimilia.Et ex hoc infertur,ꝙ ciuitates [d] Italiæ, quæ hodie non recognoſcunt ſuperiorem in temporalib. poſſunt exercere hæc iura , ꝓ hoc vide,quod no Bar. in l.infamem ff.de publ. iud. & in l.1.ff.de aqua plu.ar.ſed hic eſt tex. apertus , & vide aliũ tex. ſing in c. ſuper quibuſdam.de verb.ſign.probantem,ꝙ hæc iura principis poſſunt præſcribi per tm̃ tempus, de cuius initio nõ eſt
d memoria,& no.perpetuo illũ tex. & iſtum.† No. ibi, iuriſditionis noſtræ,ꝙ legitimare eſt iuriſdictionis,qđ aperte ꝓbatur hic. An autem ſit voluntariæ, aut contentioſe,aut prorogabilis,ex conſenſu partium, ꝯ.ſubijciã. Iſte tamen tex.multũ ſing.facit,ꝙ non ſit prorogabilis,eo ꝙ Pa.dicit,ꝙ Rex Franciæ potuit ſe ſubijcere iuriſdictioni Papæ, qa non recognoſcebat ſuperiorem in tẽporalib. iſte vero nobilis erat ſubiectus alteri; ergo, vt aperte hæc allegatio cõcludit,manifeſtè colligit hic,& alibi non ita bene,ꝙ pr̃ non põt in legitimatione filij ſubijcere ſe iuriſdictioni alterius ſine ꝯſenſu ſui domini,ꝙ eſt contra multos,maximè contra Bal.in proœ.C.vt ꝯ.
e ſubijciam. † No.ibi,diſpenſare,ꝙ legitimatio eſt quãdam diſpenſatio. Item no.ſin.† ꝙ princeps poteſt cum filijs proprijs
f diſpenſare [e] ſicut cum alijs ſubiectis,nõ tanquã pr̃ cum filijs, ſed taꝫ princeps cum ſubiectis. Ex quo ẽt collige,ꝙ diuerſæ qualitates poſſunt ꝯcurrere in eodẽ homine , quæ faciũt,vt ſuſtineat vices plurimorũ,facit ad materiam , quod le.& no. in l.ꝙ iuriſdictioni præſt. ff.de iu.om. iu.† No. ibi,in ver. rationibus,ꝙ ad deciſionem dubiorũ, licitè recurrit ad nouũ, & vetus teſtũ. † No. ibi , temporalem iuriſdictionem caſua-
g liter exercẽs,tex.valde notabil̃.m.ꝙ in terris alienis Papa regulariter non poteſt exercere iuriſdictionem temporalem, ſed caſualiter ſic. Et probat hic litera, ꝙ vbi factum eſt valde arduum,poteſt Papa vti iuriſdictione temporali ex authoritate Dei,& pro hoc.c.1. de homi.lib.6. & vide, qđ plene dixi
16 in capitu.innotuit,de iu.† Ex hoc poteſt adduci iſta lſa in ar. ꝙ ex magna,& ardua cã põt Papa deponere principes ſeculares ; licet ſibi non ſint ſubiecti in temporalib. nam alias de
17 poſuit etiam Regem Franciæ, vt in capi. alius. 15.q.6.† No. ibi.ſacerdotis imperia,ꝙ Papa appellat̃ ſacerdos.Itẽ,ꝙ dr̃ habere imperium.eſt.n. Imperator in ſpiritualib. ꝑ primo facit
18 c.legimus.93.d.† No.ibi,vrbẽ fugiens,&c.ꝙ ſedes apoſtolica eſt diuinitus collocata apud vrbẽ Romanã. Ex quo infero,
f ꝙ Papa ſine cauſa non poteſt inde transferre ſedem,[f] de quo
19 vide per Io.And in c.fundamenta,ꝑall.† No.ibi, fratres,intel ligẽdo de Cardinalibus,tex.valde no.probantẽ iudicio meo,
g ꝙ Cardinalatus ſit de iure diuino [g] cum Papa hic arguat ex veteri teſtõ, & ꝙ ſacerdotes leuiticos intelligit ipſos Cardinales;nec ſcio alibi tex.melius probãtẽ hoc, vide, ꝙ dixi in c.ex
20 geſtis, de cler. nõ reſi.& ibi per Hoſt.† No.ibi, iudicabũt &c. tex.no. ꝙ Papa non debet ardua explicare ſine conſilio Cardinalũ, & vr̃ ad hoc teneri de iure diui. vnde licet Io. Mo.in in c.ſuper eo,de hær.lib.6.dicat,ꝙ collegiũ Cardinalũ, eſt in iſta quaſi poſſeſſione ex ꝓſuetudine , &c.ego dico de iure diui.intelligendo iſtam authoritatẽ hic contentam,modo prę dicto;& licet aliqui intelligãt de epiſcopis,nõ tamẽ hoc multum ꝯgruit literæ, quia ipli non præſunt vrbi Romanæ, niſi dicas,ꝙ diuiſio,epiſcopatuũ ſit de iure poſitiuo; licet primò Petrus, & alij apoſtoli præerãt toti orbi. epiſcopi aũt tenent locum apoſtolorũ; & Papa locum Petri, vt in c.nono.21.di.
12 & in d.c.videntes.12.q.1.† No.vlt.ꝙ vbicunq; in iure cano.re perit̃ pœna mortis, debet exponi pro ſententia excommunicationis,quod tene menti, quia alibi non ita bene probatur,quia duplex eſt mors;quædam tpalis, quæ eſt illa ſeparatio aĩæ à corpore,alia ciuilis, vt excõicatio , ꝑ quã ſeparatur aĩa à gratia Dei.nã Deus eſt vita aĩarum;& ideo iſta eſt diffici
22 lior mors qꝫ prima;niſi quis ab illa libereꝰ.† In gloſ.2. in fi.ex hac gl.colligunt̃ explicitè tres opi.Prima, ꝙ Papa non legitimat principaliter in tpalib.in terris imperij:ſed legitimando quẽ ad ſpualia per quãdã cõſequẽtiã, legitimat quod tpalia; & hæc fuit opi.Io. Secũda opi.eſt Ber. gloſſato.aſſerẽtis,ꝙ in terris imperij Papæ ltĩatio, ſc nõ extẽdit,niſi ad actus ſpũales. Sed tertia opi.ponit in gl ꝙ qui legitimat̃ quoad ſpũalia,cẽſetur legitimatus quoad alios honores ſeculares inhærentes perſonę,puta,vt poſſit eſſe iudex, vel delegat⁹,& habere alias dignitates illegitimis interdictas : nõ aũt quoad hereditatẽ; & rõ diuerſitatis põt eſſe ſecundũ Hoſt. quia primo caſu no tractatur de præiudicio alterius,ſed ſecundo ſic; quia auferẽt hẽditas veniẽtib.ab inteſta.Extra gl.eſt quarta opi.ꝙ Hoſt.ponit, dicens, quod nedũ directè ſed indirectè, & principaliter põt Papa legitimare vbiq;& ꝙ ad eum ꝓprie pertinet legitimatio,& non ad alium , quia illegitimitas prouenit ex defectu mat.Pa.autem ſolus eſt qui poteſt ſuper matr.diſponere, non autem Imperator, vt in capit.tua, de or.cog. vnde ſicut in principali; ita & in acceſſorio ſpectat ad eum diſpenſatio, videmus.n. ꝙ Papa inducit illegitimationem per ſuas conſti tutiones,

ADDITIONES.

a ¶Materia diſpenſationis. Vide Fel.in c.poſtulaſti, col.11.ver. limita ſecundo.ſ.de reſc.Seb.Sap.

b ¶Donationis.Communiter concludit.quod valuerit,vt per Abb.in c.intelecto,ſ.de iureiu. per Bar. in prin.ff.vete.in 3.colu.ibi, & ſic quæ10.per tmo.& Ale.in rub.ff.de ver.ob.

¶Adde de hac materia Bal. & Doc.in 1. conſt. C.eundem, in add.ad Spec. in ti.de inſt.edi.ver.Papæ.& Imperatori.& ibi Spe.in ver.ſeu.Ale.in l.legatarij,vbi plene.ff.de offi.præſi. Lud.Ro in l.is qui hæres , in prin.ff.de acq.hær.Inn.in c.quod in dubijs & in c.fi.ſ.de rer.per.Gem.in c.ego Lu. 68.diſt.& Doc.in c.ex ore,de his quæ fi.à ma.par.capi.Zach.

c ¶Reſeruata.Vide Ial.in l.imperium.col 11.ff.de iur. om.iu. Alb de Roſ.in tra.legitimationis.char.14.& Lud.de Sardis.in tra.legitimati.char.12 Sign.in conſi.251.in prin.4.col.Seb Sap.

d ¶Ciuitates.Per Bar.in l.1. ff.de iu.fi.qui concludit, quod habent merum, & mixtum imperiũ,& alia regalia, vt in l.relegati.ff.de pœ.& in l.2.ff.ne quid in loco. pub.fi at.& in l.hoſtes.ff.de capt. & poſtli.reuer.an poſſint reſeruata principi præſcribi,per Abb.in c.ſuper quibuſda.ꝯ. de ſen.exc.

e ¶Diſpenſare.Bal.in l.ſi conſul,in 3.q.ff.de adop.tenet,quod comes palatinus poteſt legitimare filium ſuum naturalem coram ſeipſo,ſequitur Io. de Ana.conſi.19 inci. viſa Imperiali,& Apoſtolica. tu pondera tex.hunc in §.inſuper in glo.in ver.gratia. in contrarium Ial.qui iuriſdictioni.in 3.col.ff.de iur.om iud.& in l.eſt receptum. eo.ti.

f ¶Trauſferre ſedem.Adde iſtum in c.ego.col.3.ver.ex hoc no.ſ.de iureiur. & ibi Fel.col.fin.ver.in tex.ibi.apoſtolorum,& Innoc.in cap.expoſuiſt,ſ. de diſa.Zach.

g ¶Diuino.ideo Bal.in conſi.ſchiſmatis, appellat cœtum Cardinalium, cẽtum diuinum , de qua quæſtione late habetur per And. Sicu. in trac.de præſtantia Car.in 1.q.qui mordet Abb. ponderantem hunc tex.ad hoc, de quo per Old.conſi.63.per Rom.conſi.492.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tutiones, impediẽdo mr̃imonium; nam alij duorum fratrũ licite contrahunt, de iure diuino, ĵ. de diuor. c. gaudemus, & in c. de infidelib. s̃. de consan. & affi. sed lex Papæ impedit; & alios legitimos. facit illegitimos ex tali mr̃imonio suſceptos; ſicut ergo poteſt illegitimare, quod eſt odioſum, ſic legitima ꝓ̃, quod eſt fauorabile, hæc opi. videtur colorata, ſed nullũ bonum habet fundamentum, quia in legitimando diſponit ſuper matrimon. quod ſpectat ad iuriſdictionem ſuam. Sed legitimare, principaliter, non incipiendo à radice matrimonii, eſt diſponere de temporalibus principaliter; quorũ exercitium non pertinet ad eũ in terris Imperij, vt in ca. cauſam, s̃. e Io. An. ponit qnrã opi. & ſatis notabilẽ. dicit n. ꝙ aut Pa. vult ltimare ꝓlẽ ſuſceptã ex coitu nõ matr ſaltẽ ꝓ̃ſũ, & affectione, & nõ põt; qa ex quo inter parentes nõ fuit mr̃imonii, ſaltẽ de facto, nõ põt Pa. inducere mat. ſupplendo ꝓ̃ſenſum; & ſic cũ nõ poſſit ſupplere conſenſũ, nec diſponere in mat. non poterit ltĩmare; quia eſſet diſponere directè ſuper tpalib. hoc verũ, niſi vellet ltĩmare in terris ſuis, vel vacante. Imperio, vt in c. licet ex ſuſcepto, de fo. comp. vel quoad forum ſuũ, vel quoad ſpualia. Aut ꝓles fuit ſuſcepta ex coitu mat. licet mr̃i. de iure non tenuerit; & tunc aut mr̃i. non tenuit, impediente lege diuina; & non põt ltĩare; qa nõ põt diſponere in illo mr̃i. contra legẽ diuinã, aut nõ tenuit impediante lege canonica; & tunc aut Pa. vtĩe verbo ltĩationis, legitimando. ſ. mr̃i. & ꝓlẽ, & efficit ꝓles ltĩa, [a] quoad vtrunq; forũ, qa Pa. põt tollere impedimentũ inductum ꝑ canonẽ; & ſic remanſit mr̃i. validũ. Aut vtĩe verbo diſpenſationis; & tunc, qa diſpenſatio eſt ſtricti iuris, refert ſolum ad ea in quibus expreſſe eſt diſpenſatum, ꝓ hoc. c. 1. & 2. de fi. presb. lib. 6. Nec ob. ſi dicat Papã poſſe ex cã diſpenſare in gradibus diuina lege ꝓhibitis, vt no. ꝑ aliquos in c. lr̃as, de reſt. ſpo. quia illud eſt verum ſecundum eum diſponendo, & legitimando mat. vt ex nunc; non aũt, vt ex tũc, ita, vt filij ante geniti cenſeant ltĩati. Cõſtat aũt Papã hr̃e maiorẽ ptãtẽ in gradib. humana lege, q̃ diuina prohibitis, vt in d. c. lr̃as. & notabis hoc vltimum ꝑpetuo; qa non ꝓbat expreſſe alicubi, ꝙ Pa. poſſit ex cã in gradib. diuina lege ꝓhibitis diſpenſare. & facit quod no. in ſimili in reg. ſemel, de reg. iu. lib. 6. in Mer. vbi ↄcluditur Pa. poſſe diſpenſare eum religioſo, vt cõrahat matri. ad idẽ, ꝙ not. in reg. actus legitimi, in Mer. & aliàs memini audiuiſſe agitari in curia, nunquid Pa. poſſit diſpenſare, vt p̃ruus du
b ceret neptẽ in vxorẽ, [b] nã iſte gradus dr̃ diuina lege ꝓhibitus, vt no. in d. c. lr̃as, & in d. c. gaudemus, & ad inſtantiã magni principis audiui fuiſſe diſpenſatũ. Sed puto talẽ diſpen-
22 ſationem fieri non poſſe, niſi ex maxima cã, & ardua. † Et ex hoc dubitat hic Io. An. nunquid Pa. poſſit ltĩare ꝓlem ſuſce ptam ex matri. contracto ꝑ clericũ in ſacris, vel profeſſum? Et primo ꝑ ꝓdicta vr̃, ꝙ ſic, quia matrimoniũ eſt eis interdictũ de iure poſitiuo. ergo Papa põt diſpẽſare tollendo impe
c dimentũ canonicũ, & ꝑ conſequens ltĩare ꝓlem. [c] In cõtrariũ facit, qa votũ eſt de iure diuino, & impedit mat. cõtrahi ꝑ iſtos, licet ius can. dirimat tale mr̃i. ad hoc c. vnicũ, de voto. li 6. & ſi eſt impedimentũ diuinũ, nõ, poteſt ltĩare, vt ſaltẽ retrotrahat, & qõ eſt ſatis dubitabilis. Gaſ. de Cal. nititr̃ in multis improbare hanc opi. Io. An. ſed qa rõnes ſuæ no videtur mihi concludere, iõ omitto. ipſe aũt Gaſ. tenet opi. ꝙ Papa poſſit ltĩare ẽt in terris Imperij, qa legitimare eſt iuriſdõnis voluntariæ, q̃ põt exerceri in non ſubditum, & extra territoriũ, vt in l. emancipari. ff. de ado. & in l. 2. de of. ꝓc. Bart. in autẽ. ex cõplexu. C. de incеſt. nup. aperte tenet contra. dicẽs per iſtũ rex. Papã non poſſe ltĩmare in terris Imperij, & idẽ ſentit Io. An. ſi bene põderent ꝑ dicta. nã ſolũ Io. And. permittit, quando Papa ltĩat, incipiẽdo à radice mr̃imonij. D. Ant. multa hic dicit, ſed in effectu vr̃ cõcordare cũ opi. Io. An. ĩ duob. primo. n. vult, ꝙ impedimentũ, licet fuerit canonicũ, in mr̃i. ex quo ꝓles fuit ſuſcepta; tamẽ ltĩatio ſequens non trahitur ad ꝓlẽ iã ſuſceptã, ſed futurã; qa non põt retrotrahi, cũ immineat impedimentum canonicum ꝓ ſuſceptionẽ prolis, ſed quoad ꝓlẽ futurã bene valet ltĩatio, cum nullũ impedimentũ reperiat ꝓ legitimationẽ mr̃imonij ꝑcedentẽ. ego ꝙ cõcordia dicerẽ, ꝙ aut Pa. ſimpliciter ltĩat, vt ex nũc mat. & procedat opi. d. Ant. aut legitimat mat. vt ex tunc. i. ac ſi à prin. fuiſſet legitimè contractum; & tunc legitimat ꝓles ꝑcedens; & ſic intelligat Io. An. moueor ꝑ tex. iuncta gl. fin. in cle. 1. de immu. eccle. vbi dr̃, ꝙ tanta eſt Papæ ptãs circa ius poſitiuum, vt poſſit tollere conſtitutionẽ, ẽt quoadeffectus ꝑteritos; adeo, ꝙ excõicatus vigore illius conſtõnis non indigebit abſolutione ꝙ eſt valde notandũ. Scõo diſcrepauit, & ſequitur opi. Io. de qua in gl. cũ limitatione tamẽ. dicit. n. ꝙ legitimatus quoad ſpũalia, ſecuto tamẽ clericatu; erit legitimatus quoad tẽporalia; ſecus vbi non eſſet ſecutus clericatus; & hanc opin. ſenſit ẽt Gaſ. & certè hoc dependet ab intellectu huius tex. in prin. nã ſi intelligimus, ꝙ ponat veritatem, procedit hæc opi. Si intelligimus, ꝙ Papa loquit̃ allegand̃ procedit opinio contraria. Inn. ponit vtraq; opi. & vr̃ bi plus placere, ꝙ in princ. iſte tex. loquatur allegando. qõ mihi ſatis dubia, & de æquitate placet opi. Io. And. & d. A ſed de ſubtilitate iuris plus placet opi. Io. An. & Ber. & ille
25 video ſeruari in practica. nã legitimati quoad ordines, admittunt̃ ad ſucceſſionẽ parẽtum vna cum alijs legitim & conſuetudo eſt optima legum interpres, vt in c. cum actus, de conſue. & in l. ſi de interpretatione. ff. de legi. & hac conſuetudine facit, quia ſpũalia, & temporalia ſunt uerſi iuris, & diſpenſatio eſt odioſa; & ideo non ampliand ſed reſtringenda, vt non excedat terminos proprios, vt 1. & 2. de filijs presb. li. 6. & maxime tenerem hanc opin. do diſpenſatur, quoad ſpũalia cũ filijs adulterinis, vel in ſtuoſis; nã iſti etiã iure diuino videnť repulſi ab hr̃edita parẽtum. vide duos tex. quos tenebis menti. 32. q. 4. c. dic
23 & in c. vnico, 35. q. 7. † Et anteq̃ ſubijciam, quid mihi vid tur, attingo, aliã qõnẽ, qd in Imperatore, & in iſtis habe ab eo ptãtem, vt ſunt comites Palatini, nunquid poſſint
d timare [d] in terris eccleſiæ? omiſſis multis ar. quæ in mat fieri poſſunt, dic ꝙ variæ ſunt opi. Nã Ia. de Bel. diſputaut ponit in Auth. qui mo. nat. effi. ſui. & recitat Io. An. & cõ
26 dendo dicit, ꝙ ſic, motus principaliter, qa ltĩmare eſt dictionis voluntariæ; & ſic potuit prorogari iuriſdõ illo per non ſubiectum. Contrariã opi. tenuit Ia. Bu. in l. 3. ff. de fi. p̃ſi. qm̃ Imperator nullã habet ptãtẽ in terris eccleſiæ cenſeť priuata ꝑſona arg. in d. l. 3. Sed extra territorium non exercet ptãtem, vt in c. 2. de conſti. li. 6. Bal. in prooe
2 ſup rub. C. concordãdo dicit, ꝙ de conſenſu partis põt fieri, qa non tractať de ꝓiudicio alterius; & ſic ſentit. ꝙ iſ riſiõ lit. ꝓgabilis ꝑ partẽ, d. Ant. vr̃ hic dubitare, ſed p in hoc vr̃ inclinare, vt nõ ſit prorogabilis ꝑ partẽ. & q ſit ꝓgabilis, ego tenerẽ indiſtincte ꝑ tex. apertũ hic in Inſuper. vbi pr̃ petebat vt Papa ltĩmaret filios, ſicut ltĩm rat alios Regis Franciæ, & Papa inter cætera reſpon. ꝙ Franciæ nõ recognoſcit ſuperiorẽ in tpalib. iõ potuit iuris alterius læſione, ſe in eo ſubijcere iuriſdõni Papæ iſte nobilis erat alteri ſubiectus. ergo apertiſſimè proba
7 alteri ſubiectus non potuit ꝓgare in hoc iuriſdõne rius ẽt principis; cuius dicti põt eſſe duplex rõ. Prima, ltĩmare vr̃ reſeruatũ principi in ſignũ priuilegij ſpãlis, tanq̃ arduũ, qa vr̃ monſtruoſum, vt nõ ltĩmus, & hoc ꝓbat hic in ver. inſuper, facit l. 1. ſ. ait prætor, ver qua. ff. de poſt. videť tex. in Auth. qui. mo. na. effi. ſui, in ſ. vbi dicit tex. ꝙ reſcriptum noſtrum, &c. iſta ergo quæ ſu ſeruata Principi, nõ dẽt ſubiectus poſſe in aliũ transfer cunda ratio, qa ltĩmare ſit iuriſdõnis voluntariæ eo r ctu, qa exercet in conſentientẽ; qa pr̃ non põt obtinere timationẽ filij, niſi filius conſentiat; quia filius non co transire in ptãtẽ patris inuitus, vt in auth. præl. in ſ. ge liter. tamen alio reſpectu iſta poteſtas, ſeu iuriſdictio no pure voluntaria in quantum excludit agnatos inuitos ſuccederent ab inteſtato. vnde ſi Imperator nõ hẽt iur nem in terris eccleſiæ, non vr̃ ꝙ poſſit hoc prætudicium ferre non ſubiectis, & tollere honorem reſeruatum pr pi. Item illud indubitatum eſt, ꝙ Imperator, vel habens ſ ſtatem ab eo, non poteſt legitimare quoad ſpũalia. Et i matus ab Imperatore, nõ põt ꝓmoueri ad ordines, hoc net gl. in ca. lege. 10. di. & in c. ſi officia. 59. di. ſentit Io.
24 hic, & Bar. in d. auth. ex cõplexu. † Aliud dictũ valde no le ſi eſſet verũ, ponit hic d. Ant. dicens. ꝙ iſti Comites Ja tes ptãtẽ ltĩmãdi ab Imperatore nõ poſſũt ltĩmare in p ciũ agnatorũ. vnde oportet, ꝙ nõ ſolũ pr̃, ſed ẽt agnati tiãt, qa hæc poteſtas tanq̃ alijs ꝓiudicialis, reſtringend ar. in l. 2. in ſ. ſi quis à principe. ff. ne quid in lo. pub. Ego rem inſpicienda verba poteſtatis collatæ, nam ſi ſimp eſſet data poteſtas, crederem, quod poſſet legitimare e
e in prætudicium agnatorum [e] quemadmodum Imper quia in hac legitimatione, iura non faciunt mentionem de parte,

ADDITIONES.

a ¶Proles legitima. Vide Per. de Anch in cõſi. 401. inc. viſo, & diligẽter ibi cto in 3. col. Soc. in conſ. 226. per totum, in 2. par. Pau. de Caſt. in 422. in 2. par. ſecundum nouiſ. impreſ. Seb. Sap.

b ¶In vxorem. Adde quod Per. de Anch. eius conſi. 172. conſuluit in ſ quod ſic.

c ¶Prolem. Adde Anch. conſi. 101. vbi late, an Papa poſſit diſpenſare, trimonium prohibitum, valeret prout ex tunc.

d ¶Legitimare. Adde in hac materia videndum Anc. con. 309. do. de Ro 1. hoc ti. in nouis. d. Car. conſ. 138. Ale. conſ. 67. & 96. 1. li. Io. de Ana ſi. 29 Pau. de Caſt. conſ. 227. in 1. impreſsio. Raph. Cu. conſi. 68 Pal 23. & 52. Bal. in multis locis conſiliorum ſuorum, vbi videre poteſ Cal. conſi. 2. hoc ti.

e ¶In prætudicium agnatorum. Adde Pa. de Ca. conſ. 224. in ſi. ver. Zach

de parte, quia agnatis non præiudicatur, niſi reſpectu ſpei. hanc opi. reperio ſentire Bal. in loco præall. Sed tene menti d. Ant. opi. quia nõ eſt modicæ authoritatis. Et prædicta reaſ ſumendo ſub epilogo dicendũ, quod aut quæritur de legitimatione facienda per Papam, aut per Imperatorẽ, ſeu habẽtem poteſtatem ab eo. † Primo caſu ſi vult legitimare in patrimonio eccleſiæ, liberè poteſt, vt hic; ſi in terris alienis, aut ſubeſt maxima cauſa, & ardua; & credo, ꝙ poſſit; licet legitimandus recognoſcat alium in dominũ. moueor per iſtum tex. in ver. rationibus. nam ſi iſtę authoritates noui, & veteris teſtamenti non concluderent in actu legitimationis; fruſtra eas Papa adduxiſſet hic. Finge enim, ꝙ ex legitimatione filij alicuius principis, ſequať magna fidei dilatatio. nam tũc ob eã cauſam, vel ſimilẽ poterit Papa exercere iuriſdictionẽ tẽporalem, vt hic, & in d. c. ꝓ humana, de homi. lib. 6. aut ceſſat arduitas cauſæ, & ſi vult legitimare non cognoſcentẽ ſuperiorẽ, ſeu filios; & põt, vt hic in ver. inſuper. Aut vult legitima re cognoſcentẽ ſuperiorem, ſeu filios, & non põt, niſi ſuperior conſentiat, vt arguit iſta litera in ver. inſuper. & latius patet ex prædictis, niſi vellet legitimare in ſpiritualibus, vt s̃. de fi. presby. in c. 1. & 2. lib. 6. vel niſi vellet incipere à radice matrimonij, vt in c. tanta, s̃. eo. & in c. quocirca, s̃. de conſang. & affi. quod declara, vt s̃. dixi in di. Io. And. † In Impetratore dicendum, ꝙ incipiendo à radice matrimonij, non poteſt legitimare de iure: quia legitimatio eſt famæ reſtitutio; qa nõ poteſt ipſe diſponere ſuper matrimonio, vt in c. tuã, de ord. cog. aut per reſcriptũ vult legitimare; & tũc in ſpiritualibus non poteſt, vt s̃. dixi; maxime propter rationes, quas tãgit gl. in c. 2. de fi. presby. lib. 6. In temporalibus vero põt in terris ſibi ſubiectis [a] mediate, vel immediatè; imo de iure ipſo ſolus poteſt in toto Imperio. vnde reges, & alij principes, qui recognoſcunt Imperatorẽ in dominũ, de iure non poſſunt legitimare; quia legitimatio, ſicut & famæ reſtõ, & ſimilia, videtur reſeruata ſoli principi, vt s̃. dixi; ſecus ſi eſſent principes non recognoſcentes ſuperiorem, vel ciuitates. nã habent iſti tantam poteſtatem, quantam habet Imperator in Imperio ſuo, ad hoc iſte tex. in ver. in ſuper. & quod no. Bar. in l. inſamẽ. in fi. ff. de pub. iudi. Et vide ad ꝑdicta Innoc. in c. cũ P. de fi. inſtr. Aut vult legitimare in terris eccleſiæ, & non põt, eiſdem rationibus, de quibus. s̃. dixi in Papa. Idẽ & fortius dicẽdũ in habẽte poteſtatẽ ab eo. † His præmiſſis, q̃ro qd de ſolennitate adhibẽda in actu legitimationis? ſol. die, ꝙ primo debet qualitas illegitimationis plenè narrari principi, [b] vt puta, ꝙ eſt inceſtuoſus, vel adulterinus; vel inceſtuoſus, & adulterinus ſimul; aliàs legitimatio eſſet ſurrepritia, per ea, quę dixi in d. c. quia circa. Regulariter dicendum eſt, ꝙ omne tacitum, quo exprеſſo princeps nõ ita de facili conceſſiſſet legitimationẽ, habet ipſam vitiare, ad hoc c. poſtulaſti, de reſcr. & in l. 1. ff. de nata. reſti. per hoc notanter dicit Io. An. in addi. Spe. e. ti. ver. ſed quæro, ꝙ ſi legitimandus dixit ſe ſpurium, ſi erat ſpurius duplicatus; vt puta natus ex vxorato, & vxorata, non valet legitimatio. Idem dicendũ in ſimilib. per hoc ẽt dico, ꝙ ſi habẽs fratres legitimos, & naturales, impetrauit legitimationẽ; & non fecit mentionem, ꝙ habebat fratres legitimos, nõ valet legitimatio: quia princes non ſolet legitimare, quãdo legitimandus habet fratres legitimos, vel ſaltem non ita de facili, vt ſentit Io. An. in addi. Spe. in titu. de ſucceſſ. ab inte. ſ. 1. ver. ſed ex facto quæritur, qd̃ bene notabis, ꝑ quo facit rex. in ſ. illud, in Auth. quib. mod. nat. effic. ſui. † Secũdo requiritur, ꝙ legitimandus conſentiat, [c] itẽ ꝙ pater, vt in d. ſ. generaliter. † De agnatis dubitatur, vtrũ debeãt vocari, & ꝓſentire. Ia. de Bel. in Auth. quib. mo. na. effi. ſui. diſputat, & tãdẽ ſentit, ꝙ ſic, aliàs nõ valebit in prætudiciũ corũ. ſed cõmuniter tenet oppoſitũ, vt no. Io. An. in d. ver. ſed ex facto, & hic, ſentit, & hoc ipſemet; & Bar. in l Gallus. ſ. & qd ſi tantũ. ff. de lib. & poſthu. Vnde cõcludo, ꝙ aut pr̃ viuit, q̃ ſatis eſt, ꝙ pater cõſentiat, adeo, q̃ ẽt agnatis ab inteſtato ſuccedit iſte legitimatus; nã princeps, qui abſtulit iſtis baſtardis ius agnationis, & cognationis, põt eos reſtituere, ſine alterius iniuria, ad ius naturale primæuũ, vt in d. ſ. generaliter. Si verò pr̃ eſt mortuus, & tũc ſi pr̃ diſpoſuit, vt iſte legitimaret, non eſt neceſſe vocare agnatos, ar. in auth. item ſi quis. C. de nat. li. Aut pr̃ nihil diſpoſuit; & tunc eſt opus, qd̃ vocent agnati, quib. hr̃ditas pr̃na acquiſita eſt, ar. in l. 1. & ſi. ff. de nata. reſti. aliàs nõ valeret reſcriptũ legitimationis, ſeu ſaltem nõ haberet regreſſum ad bona pa terna veliet legitimare, agnatis nõ vocatis, vt not. dicit Bar. in d. ſ. & quid ſi tantũ. Poteſt enim princeps ex certa ſciẽtia reſtituere in integrũ cũ prætudicio alterius, ad hoc, ꝙ no. C. de ſent. paſ. l. ſi. & in l. in cauſæ, ff. de min. † Sed alia qõ notabilis ẽ, pone, ꝙ pr̃ nõ hẽns filios ltĩmos, fecit legitimari naturales; demũ habuit filiũ ltĩmũ. nũquid euaneſcat illa ltĩmatio. In qua quæſtione ſententię reperiunť variæ, vt no. per Spe. & Ioan. And. in d. ver. ſed ex facto, latius per Bar. ff. de vul. & pu. in l. ex facto, & tenet Bar. vt ſuccedant vna cũ legitimis, quia, ex quo legitimatio fuit perfecta, nõ debet irritari ex facto ſu
d peruenięti. [d] ar. in reg. factũ legitimè, de re iu. lib. 6. ꝙ mihi
31 tis placet, vide latius in loco præalle. † In glo. in ver. non naturalibus. no. iſtam glo. in eo, ꝙ dicit quod largo modo incеſtuoſi, adulterini, & ſimiles filij, poſſunt dici naturales, & vide per Io. An. in addi. Spe. eo. tit. circa prin. vbi dicit, quod licet oẽs nati ex ſoluto, & ſoluta ex cõi vſu loquendi dicantur naturales; ꝓpriè tamen naturales ſunt nati ex cõcubina retẽta in domo; quia alij, licet naturaliter proprie ſint geniti, nõ tamen merẽtur appellari naturales, ex quo ſunt nati ex dãnato
e coitu, vt habetur in Auth. quib. mo. na. effi. ſui. ſ. fi aliquis aũt defunctus; & hoc ẽt ſentit gl. in c. niſi cum pridẽ, de renũ. & vi de Spe. in ti. de ſuc. ab inte. ſ. 1. ver. nũc de naturalib. vbi dicit
c tria requiri ad hoc, ꝙ filij dicant̃ naturales. [e] Primo, qd̃ ſint nati ex ſoluto, & ſoluta, ita, ꝙ inter eos eſſe matrimoniũ potuiſſet. Secundò, ꝙ ex ↄcubina retẽta in domo. Tertiò, quod ſit vnica cõcubina. nã ſi quis habens plures cõcubinas ſuſcepit ex eis filios. iſti non merent̃ dici naturales, ꝓpter frenatã libinẽ parẽtũ. hoc vr̃ de mẽte tex. auth. præal. Et hæc bene no. ꝓpter ſtatuta, quæ faciunt mẽtionẽ de naturalibus, & vide bo. tex. 32. q. 4. c. ſi. Et iõ gl. non bene dicit dũ inquit, qđ plerũq; &c. & rõ ꝑdictorũ eſt, qa iure ciuili cõcubinatus non eſt reprobatus, cũ retineť vnica in domo loco vxoris, vt ff. de cõcub. ꝓ totum. ſed iure can. eſt reprobatus, vt in c. nemo. 2. q.
32 4. † In gl. in ver. Adulterinis, no. iſtam gl. & tene eã menti, qđ filij ꝓſbyterorũ dicuntur adulterini, ex quo inſert̃, qđ ẽt mr̃i ſuccedere nõ poſſunt; qa tales nati ex dãnato coitu repellũtur ab hr̃ditate parẽtũ, vt in auth. ex complexu. C. de inceſt. nup. idẽ dicit de natis ex alijs clericis conſtituris in ſacris, de quo vide gl. in l. 2. C. de epiſc. & cle. quod ꝑcedit, ẽt ſi ſint nati ex vnica cõcubina cle. vt no. Bar. in l. ſi gener. ff. de his, qui. vt indi. quia ↄcubinatus eſt ſpecifice damnatus in ipſis cleri. vt
33 s̃. de coha. cle & muli. per totũ. † Sed dubitari poteſt, quid de natis ex clericis non conſtitutis in ſacris, beneficiatis tamen? collige ſolutionẽ ex no. ꝙ Io. An. in regu. ſine culpa, de
34 re iu. in Mercu. & no. ꝙ Bar. in l. ↄcubinatu, ff. de ↄcu. † In gl. in ver. Non ſeruatũ, in fi. no. beneiſtam gl. & vide, ꝙ hodie hr̃ in cle. diſpẽdioſam, de iud. Et qa ſup gl. ꝑcedẽti feci mentionẽ de filijs adulterinis, ſcias ꝙ Bal. in l. cum legitime nuptię, ff. de
f ſta. ho. dicit, ꝙ filij nobiliũ baſtardi, nõ dñr de ſtirpe [f] parẽtũ,

quia

ADDITIONES.

a ¶Sibi ſubiectis. Adde, quid in terris eccleſiæ, per Bal. in l. 1. C. de iu. au. ann. eundem in l. eam qui, col. 10. C. de fidei. & in l. mancipati, & ibi Ange. ff. de adop. idem in l. 1. ſ. ius naturale. ff. de iuſt. & iu. Bar. & Ale. in l. qua in prouincia. ſ. diuus. ff. de nup. Spe. in ti. de lega. ſ. fi. ver. ſed illud quæritur. Per. de Anch. conſi. 401. & Pau. de Ca. conſi. 221. & conſ. 228. & quid in Papa, an poſſit legitimare in terris Imperij. vide Doc. vbi s̃. Pau. de Caſt. conſ. 215. in c. vila quadam diſpenſatione, & conſ. 227. in c. videndum eſt & Rot. deci 203. in c. inferior, in no. Zach.

b ¶Principi. Adde videndum Old. conſ. 247. Fulg. conſi. 23. Alexan. conſ. 87. 3. li. Ro. conſ. 194. vbi concludit contra multorum conſilia, quod legitima tio non vitiatur, licet qualitas illegitimitatis non fit expreſſa; nec ex eo, quod no fecit mentionem de carentia liberorũ, & vide Anch. conſ. 333.

¶Reſeruari principi. Vide Fel. in c. paſtoralis. col. 4. ver. ſeruit etiam ad hęc, ſupra. de reſcr. Seb. Sap.

c ¶Conſentiat. Per Anch. in conſi. 71. inc. pro parte negatiua, ratio eſt, quia non poteſt liber homo, nolens alterius ſubijci poteſtati. & an infans poſ ſit legitimari, per Bart. in l. iubemus. C. de emanci. lib. & in Liquiti. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iu. vide varia conſilia relata per Ia. in l. eam, quã. C. de fideic. & in l. poſthumo. in prin. C. de bo. poſ. contra tab. apud Cor neum. conſ. 179. in 1. col. Et an ſciens, & tacens habeatur pro conſentien te, Ro. in fin. 67. ſecundi temporis. Et vnum caſum fin. in quo pater poteſt legitimare filiam inuitam, vide per Ro. in fin. 231. primi temporis. Conſentiat. Vide Bal. in conſi. 144. in vlt. col. in prima parte. Pau. de Ca. in conſi. 27. in c. dicendum eſt in prima parte, ſecundum no. iſtum impreſsionem. Soc. in conſ. 212. col. ver. quoniam adhuc, in ſecunda parte d. Cur. in conſi. 4 per totum. Seb. Sap.

d ¶Superuenienti. Iſta eſt communis opi. quam tenent Bar. Bal. & Ale. in d. l. ex facto, Ale. conſ. 39. inc. oportune conſideratis, in primo no. Dy. & multi tenuerunt contrarium, inter quos eſt Are. & ſecundum eum cõſuluit Old. conſ. 237. inc. factum tale eſt. pro hoc facit, l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. Pau. de Ca. in d. l. ſi vnqam, ſingulariter limitat, quando eſſet legitimatus per oblationem curiæ, quia tunc per ſuperuenientiam filiorum reuocaretur legit.

Adde dum alle. fin. 67. voluit all. fin. 485. inc. inferior à principe. De veritate cuius dicti an, & quando procedat, vide Ant. Cor. fin. ſuo. 379. in ver. taciturnitas. in fidum iſte meus coapoſtillator. all. Ro. fin. ſuo 231. voluit all. fin. 229. quod inc. tu. habes. ſ. generaliter. de cuius etiam veritate, vide Bart. in l fin. ff. de his qui. vt ind. in Auth. qui mo. na. ef. ſui. ſ. generaliter, & in diſputatione, quæ inc. nob. quidam genere, & Pau. de Caſtr. conſ. 221. Zach.

e ¶Naturales. Adde Old. conſi. 196.

f ¶De ſtirpe. Vide Feli. in c. per tuas, col. 1. ver. no. 2. s̃. de probatio. vbi dicit, quod filij baſtardi ſunt de conſanguinitate patris, quoad matrimonium dirimendum, ſed quoad alia ſecus, vide etiam Feli. in capi. in præſentia, colum. 10. de proba. Alex. in l. ex facto. ſ. ſi quis rogatus, colum. 14. ff. ad Treb. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia sordes non merentur copulari inter præcipuos, ar.in l.si qua illustris,C ad Orfi.nec possunt ēt portare arma parē tum,ꝙ ēt sequitur d. An. An aūt bastardi dicant de domo nobiliū,vel aliorū parentum,maxime pp statuta, q̄ q̄nque puniunt omnes de certa domo,nunquid cōprehendantur bastardi. vide plene per Bar.in l.fi.C.de ver.sig.& in l. pronū ciatio.ff.co.ti.& in l.tutelas.ff.de cap.di.vbi plene de hac quæ
35 stio. † In glo.in ver.De tribus,i.ipse Deus,pōt gl. intelligi dupliciter.Primo,ꝙ ipse Deus sit proles ex matrimo.cōtractio inter Ioseph,& ipsam beatā Virginem, sicut no.in c.oē,alle. in glo.Secundo pōt intelligi,quod in quolibet matrimonio Deus est proles, i.quoad seruitiū Dei debent homines inten dere ad generationē ꝓlis, i.vt proles seruiat ipsi Deo,& vter que intellectus bonus est in sē, primus tñ mihi placet plus.
36 † In glo.in versi.Dubitari.in fi.vult ista gl. ꝙ isti filij regis Frā ciæ in veritate essent legitimi, ex quo Rex contraxerat mrimonium cū secunda,authoritate ecclesiæ.Sed gl.sequens in fi.aperte tenet contrarium,dicens,ꝙ ex quo sententia separationis fuit nulla,propter iudiciarium ordinē non seruatū, proles ex secunda fuit illigitima;& attende, qa hoc dictū gl. est de directo contra glo.in c.perlatū,supra eo. Doc. videntur hic velle,ꝙ nullitas sententiæ nō hēt reddere filios illegitimos ex quo parentes de sniа cōsili, contraxerunt in facie ecclesiæ,vt in c.perlatū, ꝛ.c.Ad istum tex.rndet ,ꝙ licet rex susceperit ſ secūdam coniugē post sniam,& ante ꝓhibitionē, tñ filios susceptos post prohibitionē;& vt intelligas, scias, qđ ꝺcto mrimonio cum secūda, Regina proposuit se spoliatā, & petijt se restitui,allegando nullitatē sniæ.Papa non consti to de nullitate sniæ,mandauit Reginā restitui,& regi interdi xit sm matrimonium in cuētum causæ,post hanc prohibitionē rex susceperit filios ex secūda, & sic non pōt dici, ꝙ bona fide filij fuissent suscepti;& ex hoc intellectu sentiunt Doc.di ctū valde no.ꝙ ignorantes impedimentū ēt iuris errore,excusantur,quoad ītimationem prolis, quod ēt voluit gl. in d. c.perlatum,& vide ꝙ ibi dixi.nam puto hoc ꝓcedere,vbi er-
37 ror fuit ꝓbabilis. † In gl.in ver.Recognoscat,in fi.no.sin.istā
a glossam, ex qua habes,ꝙ rex Franciæ,de iure, [a] non est exem ptus à Romano Imperio;imo dicit,ꝙ de iure subest Papæ, & nō Imperatori.Host.tenet primum,dicens, ꝙ oēs princi pes seculares debent ēt recognoscere Imperatorē in dñm, vt in c.Adrianus.62.di.Et ex hoc dicit,ꝙ reges Frāciæ, Hispa niæ,& Angliæ,tenent de iure obedire Imperatori,licet de fa cto non obediāt.Nunquid aūt peccent nō obediēdo, & nū quid potuerunt præscribere ꝺ Imperium, respectu præscri ptionis,sentit ꝙ nō,nisi ꝓscripsissent passiue, i.nomine Ro. eccle.ad hoc ꝙ le.& no.in c.cū ex officij, &c. cū non liceat, de præsc.Respectu primi dicit,ꝙ excusatur forte à peccato, dū Imperator nō exigit ab eis obediētiā;sicut insimili no.in decimis,vt in c.hoīes,de deci.cū hoc dicto trālcūt Io.An.& d.And Sed d.Car.dicit posse defendi,ꝙ isti ꝓscripserunt ꝺ Im perium:nam plures possent esse Imperatores, quemadmodū q̄n plures eliguntur in discordia,& de consuetudine vter que administrat,vt no.gl.ī ele.Romani,de iureiu.putō,ꝙ isti principes possunt præscribere iura Imperij in corū Regnis, ar.c.super quibusdā,de ver.sig.Et ex his, quæ no.Io.An.in c. si episcopus,de of.or.lib.6.vbi dicit,ꝙ prælatus inferior ēpo, pōt præscribere iura episcopalia in certa parte diœcesis,qđ plenius dico in c.cū contingat, de fo. cōp. Sed qđ princeps
b possibile de iure, [b] quia sine possessione,præscriptio non ꝓcedit.Sed quis non pōt possidere se ipsum; ideo licet Papa, vel alius potuisset præscribere ꝺ Imperatorem;tñ actiue nō procedit præscriptio,quod declara,vt dixi,in d. c. cū non liceat.In glo.in ver.Regi ibi,Vt succederet sibi. contrariū dic
38 esse verū,vt colligitur in ver. Insup. † In gl. in ver. Inter sanguinem, hæc verba, vario modo exponuntur per Doc.Sed placet intellectus,q̄ elicitur ex glo.ꝙ per illa verba,sanguinē, & sanguinē,denotetur cā criminalis fori ciuilis;& per verba leprā,& leprā;denotet,cā criminalis fori ecclesiastici; illa autem verba,causam,& causam,denotant causam ciuilē vtriusque fori:Et in summa hoc vult,illa authoritas,ꝙ qualitercunque oriat difficultas,& ambiguitas,siue in foro ſ̨eculari, siue ecclesiastico,siue in cā criminali,siue ciuili,recurrendum sit ad iudiciū Papæ.Ex quo no. Do.ꝺ legistas,qui in casibus dubijs de iure ciuili, nolunt stare determinationi factę per canones.pone exemplū in detractione duarū quartarū,de qui bus in capi.Raynutius,& capi.Raynal de testa.&c.Abb.

ADDITIONES.

a ¶Rex Franciæ de iure.Adde de hac q.Bal.in ca.1.col.1.in ti.de inuest.in matri.facta,in vsib.seu.qui tenet,quod nec etiam de iure.Idem in l.1.§.1.ff. de of.perse.præto.Specul.in titu.de actī.§.2.Card.in clemen. 1.in fi.& ibi in apost.Cel.de iureiu.no.idem Cel. in apostil.ad Deci. Grati. deci.191. incip.eos qui de cætero.in apostil.in versi.natio Franciæ, & decisi. 260. incipiente,Rex Franciæ,in apost.in versi.sit subditus Imperatori, & Oldr.consi.140.inci.consueuit dubitari.Zach.

¶Rex Frāciæ.Hanc quæstionem nouissime,late explicat Igneus Aureus in disputatione sua,an Rex Franciæ recognoscat Imperatorem. & etiam Fel.in capi.cum non liceat,col.4.supra de præscriptioni.vbi pos tres reges non recognoscentes Imperatorem,regem Franciæ,Hispa & Angliæ.Seb.Sap.

b ¶Possibile de iure.Vide Bar.& Bal.in l.1.ff.de rē diui. & ibi videbis. & tractant quod veniet in præscri.non recognoscunt superiorem. An possibile præscribere libertatem contra Imperium,de quo etiam post consi.418.in c.petita venia,& genibus flexis, ver.& ideo,col.3.Zach.

SVMMARIVM.

1 *Si coniugatus viuente prima,contrahit matrimonium in facie eccl. secunda,hoc ignorante,proles erit legitima.*
2 *Nepos legitimus filij illegitimi,non succedit auo.*
3 *Ignorantia alterius coniugum sufficit ad legitimationem prolis; etsi si extat impedimentum;& oportet, quod ipsa ignorantia non tantū in contractu matrimonij;sed tempore conceptionis fuerit.*
4 *Matrimonium quomodo dicatur esse contractum in facie eccl.*
5 *Matrimonio scienter contracto non obstante impedimento,an filij legitimi,etiam si in faciæ ecclesiæ fuerit contractum.*
6 *Penalis constitutio an debeat extendi.*
7 *Filij ex matrimonio contracto inter liberum, & seruam, quam putabat esse liberam,an sint legitimi,& ingenui.*
Filij sequuntur ventrem.
8 *Filij ex matrimo putatiuo sunt leg.etiam quoad ordines.*
9 *Ignorantia parentum,an & quando filios legitimos faciat.*

CAP. XII.

a 1 EX tenore. [a] † Si coniugatus, viuēte pri in facie eccle.contraxit cum secunda,hoc ignorante;legitima erit eorum proles;& sunt duæ partes.In prima iudicum co tatio.In 2.respon.& eius ratio, ibi,Intelligen Casus lit.Quędam vidua.G.nomine petebat hæred.R. dā mariti sui restitui sibi;& R. pupillo filio suo. pars ad sa petitionem illius repellere nitebatur,eo qđ dictū . R. ipsius de adulterio genitum asserebat, dicens qđ dictus ignorante vxore legitima,aliam.M.nomine superinduxit qua dictū.R.filium ipsius viduæ susceperit.Pars viduæ rñdet ꝙ dicta.M.nesciens, quod pater dicti.R. aliam haberet in facie eccl. cum eo contraxit; vnde dictus filius ipsius beat legitimus reputari,cum illegitimi dici non debeāt de adultera conscientia non nascunt.Iudices , qui de cognoscebant,super hoc dubitātes cōsuluerunt d. Papæ de ipse intelligens,ꝙ pater ipsius.R.matrē ipsius in facie ius ecc.ignaram,ꝙ aliā haberet vxorē, cū eo matrimo ꝺxit;& dum legitima vxor putaretur,ipsum dictū. R. pit ex ea;& in fauorem prolis dictū.R. legitimum repu
2 B. † No.i. ꝙ licet nepos sit legiti. tñ ex quo susceptus patre illegitimo,non admittitur ad susceptionē aui su ,n.filius venit ex ꝑsona patris, si pater excludit per ꝺnā
3 cludit filius. † No.2.ꝙ ad legitimationē prolis [b] sufficit
b rantia alterius coniugis,ēt si suberat impedimētum c gij;& ad hoc quotidie allegatur iste tex.No.vl. ꝙ ignor debet subesse tēpore cōceptionis filij;vnde no sufficit
4 rantia tempore contractus matrimo. † Sed quæro .q dicit,ꝙ ad legitimationē prolis requiritur , qđ in facie fuerit.contract.matri.sed quando dicatur in facie eccl tractum?Sol.dicunt Doct.quando coadiunctus amicis lo seriore excluso matrimo.contrahitur.pro hoc l.fi. scientibus;C.de nup.Inn.tñ.& Host.requirunt,vt scrutā lennitas.c.fi.de clandest.despo.& hoc dictū no.sed vide
5 dixi. † Vl.hic quæritur,qd si coniuges sciebant impedi tum,sed ꝺxerunt in facie eccle.nemine contradicente quid proles sit legitima.dic ꝙ non.ar.hic,dū ponderan rantia mulieris,vt in d.c.fi.Nā licet Goff.restringat c.fi do subest impedimentū consanguinitatis;tñ dicit.Io bene,ꝙ ea est ratio in quolibet impedimēto ; q̄q̄ enim c.fi.videat pœnale;tñ ex quo emanauit fauore animar dēt restringi,sed dilatari,cū ꝓdilationē euitent animar
6 ricula,& homines retrahant ꝺctu illiciti mrimonij sin.hāc rōnē Io.An.& nō tradas obliuioni,qa cōstitu
c nalis [c] dēt extendi,& largo mō interp̄tari,qñ emanat tent animarū pericula:vide ꝙ in simili no.gl. in c.fcā
7 de electi.li.6. † In gl.ibi.l.3.vbi patet,ꝙ si libera ꝺxit cē quē putabat liberum,sol.mat.pp errorem,filij sunt leg

ADDITIONES.

a ¶Ex tenore.Adde omnino,quod de hoc scribit Bald.in auth.contra ince.nup.Bellen.

b ¶Legitimationem prolis.Vide ad hoc quæ scribit Bald.in l.qui cum de ince.nup.Seb.Sap.

c ¶Quia cōstitutio pœnalis.Adde gl.in auth.sac.puberum, C.fi adulter istam,reg.tradit An.de But.in c.fi.supra de consue.in 1.fal.Inno. Anc.in c.quamuis,de pact.li.6.Alex.in l.qui iuraſſe,in prin. ff. de Abb.in consi.221.inci.in q.mouenda.

sed tñ spurij, ex quo sunt suscepti sine legitimo matrimo Io. An.hic tenet contrariū, dicens ꝙ de iure canonico, ex quo matrimo. tenebat inter seruā,& liberum,data ignorātia, debet proles censeri legitima secus data sciētia, arg.hic. Sed de iure ciuili secus,quia secundū illud ius, inter eos non potest esse matrimoniū; vnde in hoc dicit, quod aut libera ꝺxit cū seruo, quem putabat liberum; & filii sunt legiti. Itē sunt liberi,quia, sequuntur conditionē vētris,ꝛ. de na.ex lib.ven.c. vnico. Aut liber contraxit cū serua, quā putabat liberam; & tunc filij non sunt legitimi pp ignorantiā patris, sed serui, qa sequuntur ꝺditionē matris,nam ignorātia patris nō potuit
a 8 facere,quin filj sequant ventrē.† Et no. ex hoc dicto iūcta gl. quod suscepti ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, etiam quoad ordi. quod est bēne notādum.Posset tamen instari in cōtrarium,quia in spiritualibus attenditur veritas,& nō opi
a nio,[a] vt no.Arch.in c.vnico,de voto.lib.6.† Sed potest respō
9 deri, quod filij sunt vere legitimi propter ignorantiā parentū,nec debent filij illegitimi pro parte reputari,& legi.ꝓ parte.Vlt. circa ignorantiam ꝓclude, quod aut matrimoniū est clādestinum, & ignorantia parentum non prodest,vt in c.fi. de clan.despon.Aut fuit in facie ecclesię contractū.& ambo sciebāt impedimentū,proles est illegitima;dummodo sit tale impedimentū. cui coniuges renūciare non poterāt, puta impedimentū consanguinitatis,vel alterius ꝓiugij;aut ignorabant ambo, vel alter eorū ; & si est ignorantia facti, proles est legitima,vt hic:si vero est ignorantia iuris,tunc est magis dubium,& dic vt in c.præcedenti,& c. referentes.ꝛ.co.Abb.

ADDITIO.

b ¶Veritas,& non opinio. Contrarium videtur velle Abb.ꝛ. de spon.c.cum in a posſolica,ver.quid autem si iste.

SVMMARIVM.

1 *Infidelium filij,etiam qui matrimonium contraxerunt in casu à lege canonica prohibito,post baptismum sunt legitimi.*
2 *Fides in dilatatione,versatur publica vtilitas.*
3 *Infidelium matrimonia contracta in casibus à lege canonica prohibitis tenent.*
Infideles non astringuntur lege canonica,sed diuina sic.
4 *Verbum,volumus importat ius nouum.*
Infidelium filij ad fidem conuersi,nati post repudium ex secunda vxore prima viuente,an sint legitimi,& an secunda reputetur vxor.
5 *Dispositio huius c.loquitur, quando siderat impedimentum lege canonica tantum.*

CAP. XV.

1 GAudemus. † Proles infidelium,qui postea conuertūtur,legitima est, etiā si parentes sunt in gradu prohibitio à lege canonica.Casus lit.infideles quidam in secundo,vel tertio gradu,secundum opi.suam, matrimonium cōtraxerunt,& de tali matrimonio prolem susceperunt. tandem conuersi sunt ad fidem.quæritur,an filij istorum legitimi sint cēsendi? Respon.Papa,ꝙ vtilitate publica suadente, debēt legitimi re-
2 putari B.† No.1. ꝙ in dilatatione fidei versatur publica vtili-
3 tas.† No.secundo, ꝙ inter infideles tenet matrimoniū [a] cō-
a tractum in gradibus l.canonica prohibitis tantum. & est ra-
b tio,quia lex canonica non astringit infideles, [b] vt in c.gaude mus,ꝛ.de diuor. vñ consideratur ipsum ius diuinū, ad hoc c.
4 de infidelibus,ꝛ. de consan. & affi. † Et ex his op. contra tex. ibi,dum Pa.dixit,Volumus.nam istud verbum importat ius nouū,vel quandam gratiam, vt no.in cle. vnica.de off.vi.Sed de iure scripto,isti filij sunt cēsendi legitimi,cū inter infideles sit verū matrimoniū;ex quo nō subest impedimētū, nisi lege canonica indictū, vt d.c. de infidelibus.Sol. iste tex.intelligit dupliciter,secundū gl.& Doct.Primo, vt intelligat in matrimonio ꝺcto ī gradu ꝓsanguinitatis ꝓhibito le.canonica tñ: & secundū hunc intellectū,vt sileat ꝺrium,exponit Host.vet bū.Volumus.i.velle debemus.Secūdo , vt intelligat de prole suscepta ex scdo matri.reprobato,repudiata prima ꝓiuge,se cundū legem infideliū; & tūc verbū volumus, stat ꝓprie,qa matrimoniū non valet cū secunda,prima viuēte, vt in c.gaudemus,ꝛ.de diuor.sed de æquitate,& gra filij ēt reputant legitimi post cōuersionē, ꝓ hoc facit sm Io.An.ga si inter Christianos sufficit opi.ꝺhentiū ad legitimationē prolis;fortius dēt sufficere inter infideles, qa credebāt legitime posse ꝺhe-
5 re post repudiū datū primæ ꝓiugi.† Not. bene hoc dictū,ga certe nullibi ꝓba. nā hoc c.si bene pōderetur, loquit quādo suberat impedimentū lege canonica tantū ; sed in alio intellectu subest impedimentum de iure diuino ; cū Christus expresse prohibuerit duci secundā,viuēte prima, vt in d.c. gaudemus.Ignorantia vero iuris diui. non debet excusare, vt in c.quia ea.38.dist.Et sic de rigore iuris hæc opi. est verior, sed habito respectu , ꝙ filij fuerunt suscepti ex matrimonio putatiuo, secundum legem infidelium potest hoc dictum sustineri,sed (vt dixi) nullibi probatur,&c.

ADDITIONES.

a ¶Matrimonium. Sed an Iudæi habeāt filios in potestate,videtur qđ non, quia non contrahunt sm morem ecclesiæ, contrarium tenet Bal.in l.ité in potestate,ff.de his, qui sunt sui,vel alie.iu.& inst.de iu.perso. gl.2 7.q. 1.c.Iudæorum,& j.dī.c.ius Quiritum.Card.in cle.1.de iu.Ro.& Alex.in l.multum interest, ff.de ver.ob. & le. consi.71.in 1.vol. & istum,consi.73. quia esse Iudæum non est delictum, vt per gl.in d.l.multum interest.per Doct.in l.idem Iulianus.§. constat,de leg.j.licet Arch. teneat contrariū. 45.dist.c.qui sincera.

b ¶Infideles.Vide Decium.in c.canonum statuta,ꝛ.de constit.col.6.ver.quarta conclusio,post d.Abb.ibi.

Qui matrimonium accusare possunt, & contra illud testificari. Rub.

Viso de matrimonijs , & de impedimentis eorum, sequitur videre merito de separationibus,seu diuortijs;sed quia ad diuortia peruenitur accusationibus,& testimonijs præcedentibus;iō tractaturus auctor de diuortijs, ꝓmisit istam ru.qui mrimonium accusare pñt,& ꝺ ipsum testificari, & sic habet ista rub.duas partes.tractat.n.qui sunt accusatores idonei,& qui idonei testes ꝺ mattimonium. Inn.hic prosequitur materiam rub.huius, & circa primum dicit, ꝙ aut agitur ad separationem thori, & solum admittunt ꝓiuges ad accusationem;quia alterius non interest,& pro hoc c.quemadmodū, sup.de iureiu.aut agit ad separationem vinculi,& admittunt oēs consanguinei; & præferuntur extranei, cum agitur de impedimento consanguinitatis,vt inf.eo.cap.vī, & inter extraneos præferuntur maturiores, & antiquiores de vicinia. 35.q.6.in c.1.& 2.hoc intellige verum, nisi subsit tale impedimentum,cui ꝺhentes possint renunciare,puta impedimentum erroris,cōditionis, & status, vel frigiditatis. nā possint partes simul stare,vt in c.consultationi, sup.de frigi. & male. & de cōiugio ser.per totum; & iō non debet admitti extraneus ad accusationē. Circa secūdam partem rub.dicit Inn. ꝙ quisq; idoneus ad accusationem mrimonij est idoneus te stis ad matri. & ēt admittuntur cōsanguinei , & parentes in testimonium,dic,vt dicā.ꝛ.c.vī.Sed quęro nunquid in causa matrimoniali idem possit esse accusator, & testis? In.dicit ꝙ sic,& facit c.cum in tua,& c.præterea, sup.de spon.Io.An. in addi.Spe.eo.tit. post prin.dicit se non posse concipere, ꝙ accusator,qui tenetur saltem ad expēsas, si succubuit,sit idoneus testis.Sed possit procedere dictū Inn.qñ officialis publicus denunciauit,vt in c.ꝓterea,de test.cog.vel qñ quis ductus conscientia denunciauit impedimentū iudici, vt iudex ipse ex officio inquireret.tunc enim iste poterit esse testis de veritate,& notabis semper hanc limitationem.Ab.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialibus in causa,vbi de fœdere matrimonij agitur, reo contumaciter absente,possunt testes recipi & sententia ferri.3.6.*
2 *Citari potest subditus extra territorium existens ; & an sit necesse requirere iudicem illius territorij.*
3 *Absente reo culpa sua,proceditur ad sententiam.6.*
4 *Vxor non semper tenetur sequi virum.*
5 *Pactum apponi,an possit in contractu matrimonij,quod uxor nō teneatur sequi virum; & quod vir teneatur stare in certo loco?*
Noua causa superueniens,facit recedere à pacto,& à pœna liberat.
Societas,ex causa superueniente,dissoluitur ante tempus.
7 *Pœna apponi potest in matrimonio, dummodo non sit contra libertatem matrimonij.*

CAP. PRIMVM.

a 1 RElatum. [a] † Cum agitur de fœdere matrimonij, reo absente contumaciter,possunt super impedimento matrimonij recipi testes;dūmodo sint legitimi; & ad dicta eorū fertur snia.cōis diuisio.secūda ibi, Cæterum. Casus lit. Quidam filiam suā cuidam tradidit in vxorem, cū qua per aliquot annos permansit; tandem propter homicidium, quod commisit, de ciuitate, timore mortis, recessit, postmodum dicebatur, ꝙ pater puellæ, illum de sacro fonte leuauit. Episcopus loci per literas suas fecit illum perquiri,& fuit per quinquennium expectatus,& non potuit inueniri, & consultus Pa. respondet, ꝙ si manifestum est quod asseritur, & legitimi accusatores, & testes appareant, postquam ille inuentus fuerit cū omni diligentia requisitus;etiam si nō potuerit inueniri,testes poterūt recipi, & fine canonico ne-

ADDITIO.

a ¶Relatū.Vide omnino quod dixi in l.Fulcinius,quid sit latitare.ff.ex quibus cau.in posse.ea.circa finem,in ver.quæro,quid si est factum pactum in contractu matrimonij,valet pactum appositum in matrimonio quod maritus teneatur recedere in certo loco. & de hoc dicto exclamat Ro. in l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.obl. dicens ita confuluisse vrbanis,quamuis omnes auditores Rotæ dixerint contrarium.Et ita refert se obtinuisse,& appellat hoc dictum peregrinum. Adde Gothum in c.1.in 1.q.de coniug.lepro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

co negotiũ terminari.Ber. † No.iudicem posse citare subdi-
tũ extra territoriũ existentẽ,literis [a] suis;& sic nõ hẽt necesse
requirere iudicẽ alterius territorij,vt illũ citet, ad hoc facit.l.
oẽs,C.de epi.& cle.& vide p Io.And.in c.Romana.§.ℨhẽtes.
de.to.comp.li.6.& dixi pleni in c.fi.eo.tit.†No.2.q℘ ℨ absẽtẽ
necessario proceditur ad sententiam, qñ absentia sua culpa,
seu ex delicto proprio est ℨcta: nã debebat procuratorem di
mittere,& no.q℘ procedi põt ẽt ad ea, quæ sunt grauis præiu
dicij.quod no.ℨ istos,qui timore accusationis,faciunt fugã,
pro quo facit,quod legi.& no.in l.Papinianus exuli.ff.de mi-
no.In gl.1.in fi.dic.q℘ nõ expedit hoc inuestigare;quia quod
hic dicitur de numer.annorum,est narratio facti.† In gl.2.in
ff.de materia,an,& qñ vxor teneatur sequi virum,vel ecõtra,
dic.vt dixi in c.1.de coniu.lepro.& ad istum tex.dic quod ex
duplici capite vxor nõ tenebatur sequi virum. Primo, quia
negabat matrimonium esse inter eos fałtẽ legitimum, ob-
stante cognatione spirituali. † Secundo, quod iste vir vaga-
batur.Sed quæro nunquid in ℨcta matrimonij possit appo-
ni pactũ, vt vxor non teneatur sequi maritũ, sed vt maritus
moretur cũ vxore,& in certo loco?P. & Ab.& cõiter Doct.
sequentes tenent, q℘ sic.nã sicut in traditione rei põt apponi
pactũ,vt in c.verũ,de condi.app.& in l.1. C.de pact. connen.
ita & in traditione mulieris. & hoc verum,nisi oriatur noua
causa,propter quam,maritum oporteat se absentare, vt põt
poni exemplũ hic in tex.nostro.facit l.si conuenerit,cum se.
ff.pro so. vbi societas põt ex causa superuenienti dissolui an-
te tempus. An autẽ cõmittatur pœna, si fuit apposita,refert
do.An.se respondisse in q.facti, q℘ non existente noua causa,
cõmittitur pœna;quia nõ est ℨ libertatem matrimonij, nec
in coniungendo,nec in separando. Sed si noua causa absẽ-
tiæ oritur,tunc non cõmittitur pœna; quia esset ℨ libertatẽ
cõcernentẽ ipsum matrimoniũ.vult dicere,q℘ si ex causa su-
peruenient oporteret maritũ se absentare, pactũ videret il-
licitũ, vt vxor non teneatur sequi eum; nam sic daretur via
vtrique ad adulterandũ;nec per pactũ expressum possunt se
obligare ad hoc,ẽt cũ iuro,vt in ca.tua.de iureiu. Et no.sem
per hanc q.quia sepe hoc accidit,qñ matrimoniũ ℨhitur in-
ter ciuem,& forensem.† In gl.fi.in fi.ibi. Corrigitur. hæc so.
non est bona,per id quod hr.ẽ. in prœ. ideo dic, q℘ ex quo
maritus est absens culpa sua, & diligenter perquisitus nõ re-
peritur,põt ℨ eum procedi ad diffinitiuam sententiã ; nã fuit
in culpa non dimittendo procuratorẽ. Itẽ delictũ suum de-
dit causam absentiæ,ad c.qñ, alle.pro cõtrario dic, q℘ ibi lo-
quitur qñ ex causa probabili,& non malitiosẽ,seu culpa sua
coniunx se absentauit; Istud vero, qñ ex delicto suo.c.perla-
tũ.s.ti.pro.loquitur,qñ ignorabat cãm absentiæ; ideo in du
bio præsumẽdũ est,q℘ in fraudem vxoris se absentauerit , ex
quo tenebatur cohabitare vxori, & causa non apparente se
absentauit. de materia, & intellectu istorũ capitulorũ dic, vt
plenius no.Inn.in c.fi.de eo,qui mit.in pos.& tetigi in c.qñ,
alle.in cõtrariũ,& hodie vide, q℘ habetur in ele. dispendiosã,
de iu.& no.bene istum casum, secundum intellectum præal.

ADDITIO.

a ¶Literis. Articulus est dubius,adeo q℘ Angel. in l. fi.ff.de iu. om.iud.dicit, qđ egeret Cæsarea decisione.Cyn.in d.l.tenet,q℘ sic.p Ioẽs.§.apparitor, C.de epis.& cle.& ibi Bar.& Bald.in l. cõtrariũ est tex.in cle. pastoralis, de re iudi.cõiter tenetur opi Bar.in l.1.§.1.ff.de requi.re. & in extraua. ad reprimen.in verbo per edicta.per Oldr.cõs.27 incip.tertio quæritur.
¶Adde de hoc dubio,quod no.Cel.in apost.ad Lafran.de Ori. in cap. quoniam contra fallam,nu.6.ver.notandum est,q℘ citatus,& ibi.nu.23.vers. quæro vtrum,supra,de prob.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio, & testimonium in matrimoniali causa, fieri debent personaliter, & non per litteras.*
2 *Præsumptiones variæ coniungi possunt ad sententiam proferendam.*
3 *Testis, an possit scribere dictum suum.*

CAP. II.

1 ANobis. †Accusatio, & testimo. in causa matrimoniali personaliter, & non per literas fieri debent.in prima parte ponitur quæstio. in secunda responsio,ibi, Ad hoc.Casus li. Aliquis vult accusare matrimoniũ , vel ẽt testificari ℨ illud per chartulam, in qua cõscribit accusationẽ, siue testimonium suũ, nihil dicens voce propria,quæritur,vtrũ talis accusatio,siue testimoniũ sit admittendũ?respon.Papa q℘ in talibus nullius est momenti tale testimoniũ, quoad sniam proferendã, nisi quantũ ad ꝓscriptionẽ; nisi alia adminicula suffragentur. Et quod dr hic,melius intelligit de testibus,q̃ de accusationib?;
2 sed de vtroque verũ est.B. † Not.1. q℘ variæ præsumptiones, possunt coniungi ad sniam proferendam,pro hoc.c. cũ cau
3 sam,& quod ibi dixi.ẽ. de prob.† Item no.iuncta glo.1.q℘ te-
a stis [a] non debet deponere per scripturã, sed voce viua , & secundum hunc intellectum videtur hic tex. contra Bar. in l. Thcopompus,ff.de do.præl. vbi dicit per illam legem valere testimo.si testis scripsit dictum suum, & porrexit iudici;licet fateatur iudicem posse respuere talem depositionem, & pu tere,vt viua voce deponat;vt ex trepidatione , & titubatione facilius possit veritatem comprehendere . Sed illud dictum nunquam mihi placuit;& tex. in contrarium videtur hic, dixi. vbi dicit, q℘ tales conscriptiones non sufficiunt ad sententiam.Item alle.alium tex.3.q.9.in c.testes.vbi dicitur, q℘ istis in præsentia debet deponere , &c. facit etiam in fi. quod habetur de confitente,de pen.dist.1.c. quem pœnitet , & l. Theopompus , super qua se fundat Bar. dic , quod ibi non erat proprie testis; sed loquitur in eo cuius fidem testator elegerat, & dicendum, vt ibi plenè nota.

ADDITIO.

2 ¶Testis.Bald.in l.in bonæ fidei.C.de re.cre.ver.sequitur videre.tenet,q℘ non, videlicet,dato,q℘ prius iurasset in iudicio , & idem Bal. in l.iurandi,C.de testi.ver.ne.1 hic quæro.
¶Adde,q℘ contrarium est veritas,& no.plene Ianfran. de Ori.in c.quoniam contra fallam,& ibi in apostil.& Bened.Va.& Cel.in ver.scriptum,nisi supra,de proba.limitando tamen,vt per eosdem ibi.

SVMMARIVM.

1 *Parentes, & propinqui in matrimoniali causa possunt esse testes super consanguinitate, & contractu; siue agatur de matrimonio coniungendo, siue de separando,& nu.2.*
2 *Parentes, & propinqui præsumuntur habere plenam notitiam consanguinitatis, & contractus matrimonij.*
3 *Præsumitur quis scire genealogiam suam ; & ignorantiam allegans non auditur.*
4 *Matrimonium contractum per filium sine patris consensu, secundum leges non tenet; secus est secundum canones.*
5 *Pater licet generaliter in causa filij non testificetur, nec filius in causa patris, fallit tamen in quibusdam.*
6 *Disparitas dimidiarum,& nobilitatis,excludit parentes, & propinquos à testimonio in matrimoniali causa.*
Disparitas qualis esse debeat,remittitur arbitrio iudicis.

CAP. III.

1 VIdetur. †In causa matrimoniali super cõsanguinitate, & contractu testificari possunt consanguinei,& parentes.Et tria facit. primo ponit dictum.secũda ibi, Ideoque, ipsius rationem tertia,ibi, Quod vero,soluit contrarium quoddam. Et primo sic ponere casum.Titius petebat quandam in vxorem ad probandum contractum, inducebat parentes suos ; 3
vero mulier conuenta excipiebat de consanguinitate, quam probandam inducebat suos consanguineos, quæ batur an isti essent admittendi ? & respondetur , vt in litCasus lit. Quærebatur,vtrum parentes,& cognati vtriusq; sexus admitti debeant in testimonium suorum,ad matrnium coniungendum? Respon. Papa,q℘ bene admittun & hoc probatur tam antiqua consuetudine, quam legi & ideo maxime admittuntur parentes;& si defuerint,a tuntur propinquiores; quia vnusquisq; suã cõsanguini scire laborat testibus,& chartis, & recitatione maiorũ,q melius recipi debent,q melius sciũt, & quorũ interest,q ẽt dr , pater non recipiatur pro filio , nec filius pro pate causa;illud verũ est in criminalibus causis , & contrach sed in matrimonio coniungendo,vel disiungendo adm
2 tur fauore matrimonij.Be.† No.1.regulã ex tex. isto,q℘
a matrimoniali , [a] siue agatur de matrimonio coniung siue separando , parentes , & consanguinei vtriusque coniugũ sunt admittendi, vt idonei testes; quinimo ipq quis præferuntur , quia præsumuntur habere plenã no
3 tã consanguinitatis,quam ℨctus mattrimonij.† No.2.q℘ præsumitur scire genealogiam suã.Et ex hoc infertur,q gans ignorantiam consanguinitatis suæ, non est de fac
4 diendus.†No.3.q℘ secundũ leges nõ tenet matrimoniũ per filium, nisi pater consenserit, q℘ tñ non procedit in emãcipato,vt in l.si filius.ff.de ritu. nup. Sed fm canon distinctẽ tenet matrimonium, vt dictũ fuit in c.1.de des
5 impub.†No.aliã quartam regulam, q℘ in causa matrim
b li, [b] seu ciuili,pater nõ testificatur in causa filij, nec eco quinimo nec volentes possunt inter se, seu aduersus se testimoniũ.4.q.3.c.fi testes.§.parentes,fallit tñ in quibus
6 casibus quos vide per Spe.in ti.de teste.§.1.post princ.
1.in fi.idẽ vr firmare glo. pe. vt iste tex. admittat parentes
c testimonium, [c] qñ agitur de consanguinitate probanda, improbanda; secus si ageretur, an matrimoniũ sit cõtr
Sed certè iste tex. potest intelligi vtroque casu. patet ex qua

ADDITIONES.

a ¶In causa matrimoniali.Vide d.Mar.Soci.in consi.39.inci.circa prin in ver.cum igitur,in 1.part.
b ¶In causa matrimoniali.Vide de hoc dicto cũ suis fall.per Lanf. de O in c.quoniam contra fallam,nu.6.vbi,an,& qui parẽtes pro con tis admittantur,ver.3.fallit in matrimonio,supra,de proba.
c ¶Ad testimonium.Adde Franc.de Are.consil.14.

quia admittit parentes,qui solẽt interuenire in contractu.ergo admittuntur ad deponendũ sup ℨcto. Quare concludo post Host.q℘ aut sponsus filiæ est ditior,aut nobilior;& tunc testimoniũ ipsius filiæ est suspectũ,siue quæratur de consanguinitate,siue an matrimoniũ fuerit contractũ,ar.in. in c.super eo,ẽ.de testi.nã & super consãguinitate , possent parentes deierare,ponẽdo primũ gradum pro secundo.ar. in c.series,ẽ.de test. Si vero filia est ęqualis sponso,& tunc indistinctè admittuntur parentes,vt hic, & in d.c.super eo.de test.nisi appareat, q℘ filia affectet illud matri.vel ex circunstantijs eorum testimonium appareat suspectũ.Idem & fortius esset dicendum si filia esset superior . Et in hac materia in veritate ñ potest dari certa regula,sed relinquendum est arbitrio iudicis,vt ex circunstãtijs deprehendat , an testimoniũ sit suspectũ,pro hoc l.3.ff.de testi.vide bo.gl.in c.in literis.eo.ti. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Inuita desponsata, & postea sponte cognita,non auditur contra matrimonium.*
2 *Matrimonium nullum ex defectu ætatis, & ratione metus conualidatur ex spontanea cohabitatione;& maxime si interuenit copula carnalis.*
3 *Ætas 12.ann.in fœmina,& 14.in masculo est apta ad matr.*
4 *Mulier reclamans contra matrimoniũ post 12.ann. nõ auditur postea.*
Præscriptio in casu currit minoribus.
5 *Carnalis copula per vim extorta non facit matrimonium.*

CAP. IIII.

1 IN super. †Inuita desponsata, postea sponte cognita,contra matrimoniũ, non auditur.In prima parte ponitur consultatio. In secũda respõsio,ibi,In hoc. Casus li.Quidã contraxit cũ quadã puella intra nubilem ętatem;tandem facta maior,& ab illo pluries cognita contra matri.proclamauit , dicens q℘ sẽper ab initio dissensit;& hoc probare volebat per testes.quæritur,an sit audiẽda.Rñ.Papa, quod amplius audiri non debet aduersus matrimoniũ, quæ ante cognitionem sui legitimum annum attingens,cũ potuit,minime reclamauit.Sicut enim ante 12.ann.posset dissentire, ita postquã cognouit eãdem,non potuit reclamare, ratihabitione sequente.B. † No.1.quod matrimonium nullum ex defe-
2 ctu ætatis,& ratione metus interuenientis, conualidatur ex spontanea cohabitatione , interueniẽte post ætatem legitimam;maximè si intercessit copula carnalis, de quo satis fuit dictum in c.ad quid.& in c.cõsultationi , de spon. & vide qđ leg.& no.in ca.1.de despon.impu.lib.6. † No. 2. qđ ætas 12.
an.est legitima in fœmina ad ℨhendum matrimo. In masculo vero requiritur 14.an. c. attestationes , de despon. impu.
4 † No.casum in quo minoribus currit ꝓscr.nã vides q℘ si puella nõ ℨdicit post 14 ann.non auditur reclamãs contra matrimonium;& hoc est spãle in causamatrimoniali:quia aliãs multa matr.legitima dissoluerentur.facit c.fi annum,de iud.
5 li.6. † Quæro,quid si ista fuit cognita? [a] dicit Inn.quod tunc
a non firmaretur matri.quod no.& vide quod dixi in d.c.con sultationi,& quod no.in d.c is,qui fidem.

ADDITIO.

a ¶Cognita. Vide Bal.& Fal.in c.penu.in prin.supra de probatio. vbi ex hoc dicunt mulierem cognitam per vim a marito,posse ingredi religionem inuito marito.

SVMMARIVM.

1 *Accusans matrimonium,propter quæstum repellitur.*
2 *Mater sponsæ, siue vxoris põt accusare , seu denunciare matrimonium.*
3 *Malum plerique non faciunt,quia non possunt.*
4 *Accusatio ob turpem causam facta,non debet admitti.*
Iudex,an ex officio possit reijcere accusationẽ ob turpẽ causam factam.
5 *Probari quomodo potest, quod accusatio fiat propter quæstum.*
6 *Matrimonium est vnum de septem sacramentis;& an per illud confera tur gratia remissiue.*

CAP. V.

1 SIgnificante. †Repellitur accusans matrimoniũ propter quæstum. In prima parte ponitur facti narratio . In secunda causæ commissio ibi,cum igitur Casus lit. Quidã duxit quandam in vxorẽ, mater mulieris nititur matrimoniũ accusare,vt ab illo pecuniã extorqueret,& licet voluntati suæ prauæ non possunt opera respondere, nihilo minus vult habere pecuniã,vt ab accusatione desistat. Cũ ergo sit malitijs hominũ obuiãdũ,mãdatPa. quaten?,si est ita,ipsã ab
2 accusatione matrimonij repellant. B. † No.1.matrẽ sponsę, seu vxoris posse accusare matrimoniũ de consanguinitate , alio impedimento;potius tamen est quædam denunciatio, quã accusatio,cuius finis tendit ad vindictã ; sed finis huius cãe tendit ad separationẽ matrimonij,ne stent coniuncti simul in peccato,vt no.supra eo.c.2. † No.2.q℘ plerique malũ
4 non agunt,quia desunt eis instrã necessariæ explicandæ. † No. 3.q℘ accusatio instituta ob turpẽ causã,ñ dẽt admitti: & dñt quidã doc.hic,q℘ iudex ex officio suo in casu huius c. posset repellere istos accusatores,qa timet in hac materia periculũ animarũ.Ego credo,q℘ ẽt in alijs accusatorib. hoc idẽ posset iudex,parte nõ opponẽte,vt le.& no.in c.quærendũ, & c.
5 si qui sunt.2.q.7. † Sed quæro,qualiter probari potest, q℘ eã quæstus ista mulier instituit accusationẽ? Sol.dicũt Doct. q℘ per mediatores;Itẽ per testes,quos ipsa voluit corrumpere
6 ob istam causam. † In gl.fi.in fi.de hac materia,vtrum in matrimonio,cum sit vnum de septem sacramentis ecclesiæ,cõferatur gratia,dic vt no.per Doc.in c.1.de sacra vnctio.

SVMMARIVM.

1 *Repellitur ab accusatione matrimonij, qui denunciationis tempore tacuit,nisi denunciationem probabiliter ignorauerit , vel iuret de nouo didicisse;& quod malitiose non accusat.*
2 *Notitiam quis habere præsumitur de ijs, quæ palam fiunt in ciuitate.*
Edicta,& banniẽta,q̃ fiunt in ciuitate,officiũt existentes in diœcesi.4.
3 *Ignorãtia quoque præsumitur de his,quæ palam fiunt in ciuitate.*
Banna, & edicta,quæ homines efficiunt,& super quibus fiant.
5 *Citatio per edictum,generalis,vel specialis,quando fiat.*
6 *Minor ex defectu ætatis excusatur de ignorantia.*
7 *Minor cuius ætatis possit accusare, vel denunciare.*
Doli capax admittitur ad denunciandum.
8 *Ab accusatione repulsus,an ad denunciationem admittatur.*10.
9 *Iuramentum recipitur contra iuris præsumptionem.*
Præsumptio iuris est,quem sensisse impedimentum. quod nunc denunciare intendit;potest tamen iurare de nouo didicisse.
10 *Accusator,& testis,qui loquuntur de auditu,an sint audiendi.*
11 *Termino præfixo valentibus agere contra discedentem, an eo elapso possit quis agere,similiter de volente matrimonium contrahere, an post. terminum auditur actor.*
Termini præfixio à iure, vel iudice in iudicio, vel extra quid operetur.
Acta iudicis in iudicio facta transeunt in rem iudicatam; secus de his, quæ fiunt extra iudicium.

CAP. VI.

a 1 [a] †Repellitur ab accusatione matrimonij,qui denunciationis tempore tacuit,nisi denunciationẽ probabiliter ignorauerit,vel iuret de nouo didicisse , & q℘ non objcit illam malitiose.primo ponitur quæstio, secũdo distinguens sol.ibi,Super quo.& secundum membrũ ibi Alioquin.tertio excipit,ibi,Nisi.Casus li. Consuetudo est in aliquo loco,vt quando aliqui volunt contrahere matrimonium,publice proponatur in ecclesijs,vt q℘unque scit aliqđ impedimentũ,exhibeat,& dicat.nullus apparet ℨdictor , & sic contrahunt;postea apparet aliqs accusator,quæritur,an sit admittẽdus;Rñ.Papa, q℘ si tpe præmissæ denunciationis , extra diœcesim existebat ille, qui nunc matrimoniũ accusat vel aliàs ad eum denunciatio nõ potuit pucnire,puta ga infirmitate nimia laborabat,vel in tali erat ætate , q℘ ad cõprehẽsionẽ talium eius ætas nõ sufficiebat,vel alia cã erat legitima impeditus,accusatio eius dẽt audiri;alioquin tanq̃ suspectus dẽt repelli;qa præsumptio est ℨ ipsũ,q℘ denũciationem publice factã non ignorauerit,dũ in diœ.excitebat, nisi proprio firma.iur.q℘ postea didicit,q℘ objicit; & q℘ ad hoc malitia non ꝓcedit.& tũc,ẽt si didicisset ab illis,q denunciationis tẽpore tacuerũt,ei tñ claudi nõ dẽt aditus accusandi; qa licet ab accusatione illi repellãtur pp culpã silentij;iste tamen
2 repelli non debet;cum culpabilis nõ existat. † No. 1. q℘ exi-
b stens in diœce.præsumitur habere notitiam eorũ , quæ palam fiunt in ciuitate,& no.q℘ illa edicta & banna, quæ fiunt
3 in ciuitate,publice afficiunt oẽs existẽtes in diœcesi. [b] † No.
c 2.tres casus [c] in quibus præsumitur ignorantia eorum,quæ palam

ADDITIONES.

a ¶ Cum in tua.Tetigit hic Io.And.an delegatus possit citare per edicta, & pondera,vt hic per d.Ab.& vide Bart.in extrauag.ad reprimendum, in ver.per edictũ in prin.& pro dicto Inn.vide tex.opt.in c.fi.in fi.de elect. in vi.& vide Bal.in l.ii.C.quo.& quando iud.ver.quæro an delegati , & vers.sed nunquid,& ibi dicit, quod delegati, vel arbitri non possunt citare,per edicta,nisi specialiter fuerit data potestas;secus si dicit de consulibus mercatorum,quia illi ponunt edictum in foribus audiẽtiæ suæ , & de delegato est bona gl.in d.l.2.& in l.sancimus.C.de iudi.scias tamẽ. quod licet delegatus non possit taliter citare per edicta, tamen delegatus a principe potest citare per præconem , auth.qui semel , C.quomo. & quando iudex,vbi vide omnino gl.in ver. delegatus,quæ limitat prædicta, & de ista citatione vide d. An.in c.dilectus,in vers.quæritur hic, per Inn.de excep.& Inn.in c.i.in glo.super ver.concilio, de postl.prælat. & do.de Ro.dec.cc.viii.in fi.gl.in ver.literis in l.contentaneum, C.q℘ o, & quando iudex,de ista citatione, vide glo.mag.in l.& post edictum, ff. de iud.& de delegato,an possit taliter citare,vide per d.An.in c.fi quis contra clericum,de fo.comp.Bellen.
b ¶ In diœcesi.Adde videndum late Fede.cons.lxvi.
c ¶ Tres casus.Hos casus complectitur etiam Bart. in l.is potest , col.v.ff.de acq.hære.& quomodo intelligatur quis absens ita,ℨ per absentiã præsumatur ignorantia,vide doctrinam.Abb.in c.i.de postu.præl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

palam fiunt in ciuitate. Primus, si quis existebat tūc temporis extra diœ. & valet iste casus ad multa, maxime qñ fit statutū pœnale, aliquo existente extra diœcesim. Secundus casꝰ si qs erat tūc tēporis in tenera ætate, ita ꝙ non valebat gesta cōprehendere. Tertius casus, si ex infirmitate patiebatur mē
4 tis exiliū. Idē tñ est in alia legitima cā, vt sequitur in tex. vt puta fm Abb. quia erat excommunicatus tempore denunciationis; & sic non pōterat matrimoniū cōtrahendum denūciare, facit. c. quia diuersitatem, de concess. præb. † Sed quæro de quibus bannis intelligatur iste tex. fol. dicit Inn. ꝙ banna quandoque capiuntur, p edicto [a] facto sup pœna pecuniaria, vt 16. q. 1. ca. statuimus. sed hic sumuntur pro denunciationibus, quæ fiunt tēpore ꝫhendi matrimonij, continētib.
ꝙ quicunque scit impedimentū, debeat illud denūciare intra certū tempus. Et si nō sit præfixū certū tempus, dicit In.
ꝙ debet quis cōparere statim cum potest; cum temperamē to tñ; quia nō compellitur illico currere. adhoc. l. ꝙ dicim⁹, ff. de sol. Et no. hoc dictum Inn. ꝙ edicta possūt poni sine præ
fixione temporis certi, & vide ꝙ in simili dixi in c. cum parati, de ap. dicit etiam Inn. ꝙ ista edicta generalia admittuntur quādo plures admitti possunt ad agēdum, vel accusandum;
5 & nescitur, quæ persona sit citāda specialiter. † No. sin. istud dictum: nam potes colligere istam conclusionem, ꝙ valet ēt
b citatio generalis per edicta, quādo nescitur quis [b] specialiter sit citandus, vt in le. 1. & auth. ibi posita, C. si mi. ab hær. se absti. alia autem citatio non debet esse generalis per edicta, sed specialis, vt in cle. 1. de iud. & ꝙ ibi no. Et facit iste tex. pro cō suetudine, quæ inoleuit, ꝙ scholari volenti recedere à loco studij fiant proclamata, & edicta in scholis, vt volentes aliqd ab eo petere, cōpareant intra certum tēpus, de quo per glo.
in l. vnica. C. vt nemo inuitus, & per Bar. in l. Titia. ff. de accu.
6 In glo, in ver. inanis, in fi. vel fm lo. An. sciebat iste consanguinitatē; sed ex defectu ętatis non comprehendebat, quod illa
7 dirimeret matrimoniū. † Sed extra glo. quæro, de qua ætate debeat intelligi iste tex. dicit Inn. quod vsque ad 13. ann. vide tur quis excusari, vel fm eū, vsque ad doli capacitatem. Nā si cut doli capax potest peccare, vt in c. 1. de deli. puer. ita potest denunciare peccatum committendū omnibus enim fuit dictū, si peccauerit in te frater tuus, &c. 2. q. 1. c. si peccauerit
alias autem minores non admittuntur ad agendum, vt Insti. de curato. §. itē inuiti, & in c. si annum, de iud. li. 6. Ego hæc di mitterem iudicio iudicantis, vt habeat discernere qualitatē & discretionē pueri; nam iste tex. solum considerat, vtrū ista ętas solū sufficeret ad comprehensionē impedimenti, & denunciationem. Et no. singulariter ex isto dicto Inn. ꝙ dolica
paces admittentur ad denunciandum delictum alterius, iux
8 ta formam euangelij. † In glo in ver. Repullendes. ibi, Remo uetur à denunciatione. vult ergo glo. ꝙ repulsus ab accusa-
c tione, qa non comparauit in termino, non dēt admitti [c] ēt ad denunciandum impedimentū. Sed ꝫrium no. gl. in c. tua, de cogn. spirituali. Host. hic distinguit, ꝙ aut denunciatio fit præcisē ad peccatū corrigēdum, & debet admitti, aut ad dissolutionem matrimonij, & nō debet admitti. Certe hæc sol. videtur mihi verbalis; & qa nō possunt isti agere pœnitentiā, nisi dissolueretur matrimonium probato impedimento; & sic idem prorsus esset effectus in denunciatione, qui est in ac cusatione. Item quia denuncians etiam ad peccatum corrigēdum, debet esse sine omni suspicione, vt 3. q. 7. cap. porro.
9 vnde tenerem istam gl. indistincte. † In glo. pe. in fi. no. gl. dicit tamen Io. And. ꝙ hic iurm non recipitur super eo artic. in quo erat iuris præsumptio, psumptio iuris est istū sciisse, & denunciationes emanasse, & iuramentū recipitur, ꝙ impe dimentū sciuit, & didicit post denunciationes. Io. Cal. dicit ꝙ gl. habet bonū intellectum; nam præsumptio iuris est, qđ iste sciebat impedimentū tēpore denunciationis; & ad illam præsumptionē excludendā recipitur iuramentū. Ego dicerē, ꝙ fm qualitatē præsumptionis iudex arbitrabitur, an sit iuramentū sufficiēs: nā qñque psumptio est ita leuis, ꝙ p iuramētū excluditur. ad hoc tex. in c. nulli, de elect. li. 6. vbi electores admittuntur ad opponendū ꝫ electū, si iurant, ꝙ ea, quæ obijciunt, de nouo didicerint, ad idē tex. in c. super eo, de sen. exc. & no. glosa in c. innotuit, de elect. Quandoque præsumptio est ita stringens, & vrgens, ꝙ iuramētū propriū nō sufficit ad eam excludendam, pro hoc tex. cum gl. in c. vi
10 dua, de reg. ex quibus ꝺcludendū est, ꝙ dictū glo. nō est vniuersaliter verū. † In gl. ibi. Modicū fit præiudiciū. vel dic clarius, ꝙ accusator non causat fundamentum ex substantia ac cusationis ab ea psona, à qua audiuit impedimentū: sed à testib⁹, & ꝓbationibus. Et ideo nō obstante, ꝙ accusatur sciēs, excludatur ex culpa propria, dēt iste admitti, q nō fuit in culpa; sed testis, q deponit de auditu, totā substantiam testimonij fundat ex psona alterius, à qua audiuit; ideo si actor repel
litur tanq̄ inhabilis, dēt & iste repelli; & sic proprie loquitur
11 c. licet ex quadā, de test. alle. pro ꝫrio. † Et in fi. gl. no. sin. quæ facit ad quæstionē, quā prædixi: si scholaris volens
d recedere à loco studij, præfigit terminum volētibus agere, post terminum debet quis audiri? [d] Ista gl. facit ꝙ sic, si est integra; sed ego intelligo rē esse integrā, quando non cit præ paramentū ad ea, quæ sine dāno suo obtinere
test, ar. in c. in causis, & ꝙ ibi no. de ele. Quid enim si spo elapso termino edicti præparauit multa, quæ non pos differri sine magno dispendio? Certe absurdū esset dicere cusatorem admittendū post terminū, & die latius quā ꝙ prehendēdo mentē Inno. ꝙ aut terminus fuit ꝓfixus a
e cōi, vel municipali; & post terminum [e] nō debet quis au nisi probato iusto impedimento, ꝙ hoc l. ob commune de adul. & l. fi. ff. de dec. ab ordine facien. Aut terminus fi fixus ab homine; & tunc aut iudex tulit sententiā impe do silentium omnibus, & non dēt quis audiri etiā re integra nisi per app. vt in l. Titia, & quod ibi no. ff. de accu. & ꝙ fi l. diffamari. C. de ing. ma. & in c. conquerente. & ꝙ ibi no. de offi. ordi. aut sentētia non fuit lata, sed iudex simplicit fixit terminum; & tunc tene distinctionem glo. ꝙ aut re integra &c. cū temperamēto, ꝙ ꝫ. tetigi. An aūt valeat pa xio termini, sine causæ cognitione, Dy. in reg. indultū, & iu. li. 6. dicit, qđ sic. ꝫrium sentit glo. in l. vnica, d. C. vt nu inuitus, & Bar. in d. l. Titia. Pro concordia dicerem, ꝙ fu quo ius mandat præfigi terminum, seu edictum emā non requiritur causæ cognitio. Exēplum hic; & in c. fina clan despon. Sed vbi edictū fit ꝫ iuris regulas, puta, qa iste terminus volentibus agere; & tūc non debet fieri sine cognitione, quia est ꝫ tex. illius. l. C. vt nemo inuitus, & Bar. in d. l. Titia, ꝙ si sine causæ cognitione ꝓfigitur term pars releuabitur per remediū appellationis, quasi sentia nisi appellet, nō dēt audiri. Ego aliter dicerē, ꝙ aut iude iudicio præfigit terminū, & hēt locū dictū Bart. qa actu diciales transeunt in rē iudicatā, nisi appelletur, vt in ca inter, de re iudi. ēt si sit interlocutoria, vt in c. dilecti, de e in fi. Aut iudex extra iudiciū præfigit terminum sine cognitione; & dico, quod citra appellationē post termi volens agere, dēt admitti, qa grauamina illata extra iudi non transeunt in rē iud. vt in c. legitima, de ap. li. 6. & loq quando præfixit terminū contra iuris regulas, vt supra.

ADDITIONES.

a ¶Pro edicto. De edicto posito contra vsurarios, an audiantur oppo nes post terminum, vide Car. in c. cum tu. de vsur. Et totum hunc e nit D. Tho. in 4. sen. dist. 15. 2. q. 1. ar. 5. circa finē. Et adde quod edicta pronuntur in valuis ecclesiæ, vel alijs locis publicis, debent esse de ris grossis, & claris; & debent poni basse, vt sint legibiles, & non a cundum Pau. in l. si pupillus. §. præscribere, ff. de instito. vbi tex. aute materia. Et decitatione facta per præconem, vide Bar. post gl. in l. tem. §. non defendi. ff. ex qui. cau. in post, eatur. & in l. si seruus. ff. autho. iud. post. & in l. decem. ff. de ver. ob. Et de citatione per edicta Paulum vbi supra, & vide bonum tex. in c. si aduersarius, in verbo ce. & ibi An. de eo qui mit. in pos. & de ista citatione vide per Ang qui ante Calendas. ff. de verbo. obliga. & omnino Imo. in l. 4. §. hoc ff. de damn. infect. aliquid per Bal. in l. fi. C. de iure dotium. & in Lav toribus. C. de acc. & omnino Do. post Arch. in c. fi. de ele. in 6. & qua in ¶ prætorio, in verbo citatio, vide Do. in c. fi. post Pe. de Anc. de 6. vide omnino d. Car, consi. 76. in c. dominus Ab. sancti Bene. in 2. & do. Car. omnino consi. 154. in 4. dubio, & late Do. de Rota in dec. 425. vide omnino Ale. in l. si insulam. de ver. obli. de Bel.

b Nescitur quis. Adde d. Car. consi. 134. Old. consi. 3. Pau. de Ca. consi. consi. 80. Ro. consi. 454.
¶Adde Bal. in l. properandum. §. & si quidam, col. 3. ver. 3. oppo. C. de Cal. in cle. 1. e. ti. Spe. in ti. de cita. §. sequitur videre, versi. quando per edicta, & plenius in ver. nota. quod minores. & Pa. de Ca. consi. Item quando non est certus aduersarius, vt no. idem Spe. ti. de dolo contu. §. restat, in prin. & Bal. in l. 2. C. quomodo, & quando iudex.

c ¶Admitti. Adde quod voluit Old. consi. 167. & 215.

d ¶Audiri. Adde quod voluit Pet. de Anc. consi. 307.
¶Adde quod notaui in apost. ad istum, in c. tor. nu. 4. in apost. in ver certo termino, supra qui filij sint legi. Zach.

e ¶Post terminum. Vide ad hæc quæ scribit Fel. in c. licet, col. 11. ver. lic tur, tertio, supra de proba. Seb. Sap.

a *De diuortijs.* a *Rub.*

Cōtinuata est hæc rub. in ꝑceden. ti. vel pōt sic cōtinuari, & pra in præcedentibus visū est, qualiter matrimonia contra gantur.

ADDITIO.

a ¶De diuortijs. Adde super hac rub. quæ differentia est inter diuortium repudium, quod. l. repudium sit inter sponsos, diuortium inter con ctos. Textus est in l. inter stuprum. §. diuortium. ff. de verb. signi. Item insæparabilitas vxoris sit ex lege, vel nō, vide D. Tho. in 4. sent. dist. 33. arti. 1. & in ea. dist. 2. q. arti. 2. vltra mediū. vbi ponit vtrū sub lege fis fuerit licitum dimittere vxorem; & vtrum liceat vxorem repudi & habere alium virum. & in eadem dist. 2. q. art. 3. ponit vtrum eam pudij, &c. Item quod vir regulariter possit dimittere vxorem suam p per fornicationem tenet late D. Thomas, in 4. Sen. di. 35. in q. 1. art. casus quare olim licitum fuerit dare libellum repudij, vide pulchre in c. ab exordio. 35. di. de Bellen.

gantur, & qualiter accusentur, merito restat videre, qualiter diuidantur. Et scias, ꝙ diuortium fit dupliciter. Primo quoad substantiam vinculi matrimonialis, vt quando separatur matr. propter impedimentum perpetuum; quandoque fit quo ad thorum, & mutuam seruitutem, vt propter adulterium alterius coniugis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium necessarium non priuat spe coniugij.*
Machinatio in mortem coniugis, priuat quem spe coniugij, si aliquod sequatur homicidium. 3.
2 *Homicidium causa defensionis, nō imputatur ad culpam; etiam quoad pœnitentiam imponendam.*
4 *Machinatione mulieris in mortem viri, an vir possit eam deserere, & econtra?*
Sæuitia viri, vel mulieris separatur matr. quo ad thorum.
5 *Homicidium in vxorem, vel alias personas, in quibus casibus priuat homicidam, quod non possit contrahere matrimonium.*
6 *Conatus, seu voluntas, an, & quando pro opere, & delicto puniatur.*
7 *Delicta quædam sunt quæ impediunt matr. contrahendum, sed non diriment iam contractum.*

CAP. PRIMVM.

1 SI qua mulier. † Breue est, & ꝑ alia verba pōt sic summari. Homicidium necessarium, non priuat spe coniugij, sed machinatio in mortē coniugis sic. No. j.
2 quòd † homicidium cāusa defensionis [a] nō imputatur ad culpam: etiam quo ad pœnitentiam imponendā,
a ad hoc tex. cū gl. in Cle si furiosus, de hom. & vide gl. 23. q. 8.
3 in sum. † No. 2. ꝙ pp machinationē in mortē cōiugis, sequuto inde aliquo homicidio, priuatur machinator spe cōiugij, vnde post mortem coniugis non poterit cum alia contrahere matr. † Sed quæro, quid si in mortem mariti mulier cō
4 tinue insidiatur, nec potest quoquo modo compesci, nunquid liceat hoc casu marito eam deserere? tex. hic non aperit. sed Host. format quæstionem, & dicit, ꝙ ex quo cautionis remedio prouideri non potest, potest eam repellere; & sibi petenti restitutionē, obstabit exceptio sęuitiæ, pro hoc bo. tex. in c. literis, in fi. de rest. spol. vbi videtur probari idem fore in marito prosequente vxorem odio capitali, & per illū tex. dico, ꝙ per iudicem hoc casu poterit separari matr. quo ad mutuam cohabitationem, & notabis semper illum tex.
b in fine, quem nescio alibi, remanebunt [b] tamen maritus, &
5 vxor, licet separati, vt infra c. proxi. facit c. hi qui. 32. q. 7. † In gl. 1. ibi, Nisi in casibus. hic gl. non rectè excipit à præcedentibus nam sup. loquuta est de homicidio necessario, sed iura allegata in exceptione loquuntur de homicidio volūtario, quando quis, scilicet voluntarie interfecit vxorem, & sensus est, ꝙ propter homicidium generaliter commissum, nō priuatur quis spe coniugij, nisi in casibus exceptis, de quibus vi de bo. gl. cum tex. in c. 2. de pœ. & re. & in c. hoc ipsum. §. de
6 pœnitentib. 33. q. 2. † In gl. 2. ibi. Vbi de hoc. Et dic, quòd regulariter punitur quis, licet non perfecerit delictum, ex quo
c peruenit ad actum propinquum, [c] nec per eum stetit, quin delictum perfecisset, de pœ. dist. 1. cap. si quis cum telo & c. si quis non dicam rapere. Et vide plene de materia in cap. 1. de
7 eo, qui mit. in pos. † Et in fi. glo. no. ꝙ delicta, quæ impediunt matr. contrahendum, non dirimunt iam contractū, quod intellige, nisi in casibus expressis, & vide de hoc, quod dixi in c. 1. supra de conuersio. infide.

ADDITIONES.

a Causa defensionis. Gl. tenet contrarium, in l. vt vim. ff. de iust. & iu. gl. in c. inter hæc. 33. q. 2. quod in omnibus casibus, in quibus est cōmissum homicidium, tempore confessionis est iniungenda pœnitētia, Ro. in auth. similiter, C. ad l. Falc. in 34. speciali. præterquam inter vltimas voluntates, Abb. in c. 2. infra, de hom. Imo. in l. quid ergo. ff. de le. 1. Alexan. in l. ex plagijs, ff. de verb. ob. vbi tenet, quod interficiēs bannitum vigore statuti, non peccat, Bal. in l. recte. C. vnde vi. in 7. col. in fi.

b ¶Remanebunt. Per hoc corrigitur l. consensu. C. de repudijs. secundum quam propter insidiationem fiebat separatio, etiam quoad vinculum matrimonij, secundum Io. And. & Phil. Franc. hic.

c Ad actum propinquum. Per legistas in l. si quis non dicā rapere. C. de epi. & cle. & in l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. per Bar. in l. 1 ff. de extraor. crim. per Alex. in l. 1. in fi. ff. quod quisque iu per cano. in c. felicis, de pę. li. 6. ¶Actum propinquum. Vide late Fel. in §. 1. col. 1. versi. regula est, supra de præsump. vbi ponit regulam cum nouem limitationibus. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter alterius crimen non separantur, nisi spiritualiter fornicentur; & tunc durat coniugium eis etiam separatis. 2.*
Matr. ex alterius coniugis delicto, & hæresi, non separatur.
Matrimonij separatio fit propter adulterium, & crimen sodomiticum à marito commissum.
3 *Matrimonij separatio fieri potest, si maritus conatur vxorem ducere ad aliud delictum præter hæresim.*
4 *Separati coniuges propter fornicationem spiritualem, an absoluti videantur à redditione debiti.*

CAP. II.

a 1 QVæsiuit. [a] † Coniuges propter alterius crimen nō separantur, nisi spiritualiter fornicentur, & tunc durat coniugium eis etiā separatis, & sunt tria dicta. secundum, ibi, Verum, tertium ibi, In viris. Casus lit. Quærebatur in c. isto, vtrū mulier pro furto, vel alio crimine quolibet viri sui, ab eo debeat separari? respon. Pa. quòd mulier pro furto, vel alio crimine viri sui ab eo separari non debet; nisi velit religionem fidei suæ corrumpere; sed si vir vxorem ad infidelitatem traxerit, à viro poterit separari, quoad mutuam seruitutem; ita tamen, ꝙ alij nubere non licebit; quia licet separentur, manent tamen semper coniuges, etiam separati, & idem seruatur in viris. B. † No. 1. hic regulam, ꝙ qualecunque delictum committat alter coniugum, nō pōt alius ob hoc petere separationem coniugij; ēt quoad thorum. fallit in delicto fornicationis, siue sit fornicatio carnalis, vt ꝫ. eo. c. ex literis: siue sit fornicatio spiritualis, vt ꝫ. eo. c. quanto, vt quia incidit in hæresim, de quo vide. quod leg. & no. de coniuer. coniu. c. fi. An autem propter crimen sodomiticum cōmissum à marito, possit vxor petere separationem matrimonij, quemadmodum petit propter adulterium? vide per Inn. c. 1. de adul.
vbi plene dixi, & per gl. in c. omnes causationes. 32. q. 7. & in
3 cap. maritis. de adul. & ibi vide opi. † Secundo quæro, quid si maritus conatur vxorem ducere ad aliud delictum præter hæresim, nunquid vxor poterit ob hoc poterit separationē, quoad mutuam cohabitationem? Inn. sentit hic, ꝙ sic, & remittit ad no. infra eo. c. quanto. idem tenet in c. 1. de adul. præal. In contrarium facit quod no. gl. in c. vxor. 28. q. 1. Sed ad primum dictum facit c. 1. idolatria. 28. q. 1. & satis. pōt dici, ꝙ si non potest compesci ab ista insolentia, poterit fieri separatio; nam præsumptio est cuiusdam infidelitatis, si psistit coniūx in trahendo coniugem ad delictum, nec ab hac
4 prauitate compesci potest. † Quæritur tertio, si separet matri. propter fornicationem spiritualem, nunquid innocens sit absolutus, à redditione debiti carnalis? Quidā tenuerunt, ꝙ non, sed tm à mutua seruitute, quia Christus solum excipit delictum fornicationis, cōtrarium hic tenet Host. & melius, quia licet exceperit fornicationem, nō tamen distinxit inter spiritualem, & carnalem. vnde fauore fidei debemus intelligere de spirituali, & pro hoc. c. idolatria, præal. & no. bene hoc dictum, quod in materia pœnali, verbum generale intelligitur largo mō, si dispositio tendit in fauorem fidei.

ADDITIO.

a Quæsiuit. Ponit hic do. Abbas quod in materia pœnali, verba intelliguntur large, quando dispositio est in fauorem. Adde do. Domini. in c. pro humani. §. fi. de homic. lib. 6. Barth. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Vir non potest dimittere vxorem, etiam propter impedimentum parentelæ notorium, absque iudicio ecclesiæ. 2. 9.*
3 *Maritus compelli potest per excommunicationem ad recipiendū vxorem incaute dimissam.*
4 *Index ex officio potest inquirere de impedimento matrimonij, si fama refert illud existere.*
Index ex officio, si impedimentum est notorium, potest matrimonium separare.
5 *Consanguinitas de facili potest esse notoria, & hęc parentela ex communi tractatu dicitur notoria præsumptione iuris.*
6 *Secundum genus affinitatis, hodie non prohibetur.*
8 *Separatio matrimonij propter adulterium facta, est penalis sententia.*
Lite pendēte super impedimēto, coniuges debent sibi debitum reddere.
Restitutionem petenti, obstat exceptio defectus proprietatis notoria.
9 *Restitutionem marito petenti obstat adulterium notorium mulieris.*
Impedimentum parentelæ obstat matrimonio, quo ad carnalem copulam, non autem quoad mutua seruitia.
Notorium quale sufficiat ad statim dissoluendum matrimonium.

CAP. III.

a 1 PORro. [a] † Vir non potest dimittere vxorem sine iudicio ecclesię; etiam propter impedimentum parentelæ notoriæ. h. d. primo, & secundo. Si fama refert impedimentum coniugij, etiam nemine opponente, episcopus ex officio suo potest de eo inquirere. Si vero impedimentum est notorium, potest ex officio suo matr. separare, & secundum dictum, ibi Præterea. Casus li. Quidam comes Pontini, authoritate, sua sine iudicio ecclesiæ dimisit vxorem suam, quia eam dicebat fuisse cognatam vxoris suæ defunctæ. mulier petebat eum sibi

ADDITIO.

a ¶Porro. Sed videtur, ꝙ nisi sit suspicio adulterij, etiam notorij, propria auctoritate non possit quis vxorem dimittere, per tex. in cap. dixit dominus. 22. q. 2. Sed potest responderi, ꝙ verbum, libere, nō excludit, vt ici & probatur in c. 1. ꝫ. de of. ord. iuncto c. decimas. de rest. spol. li. 6. Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi restituí;quæritur,an potuerit eã sic dimittere? Respon.Pa. q si ẽt parentela publica,& notoria esset, sine iudicio ecclesiæ vxorem dimittere non pōt;vnde comes cēpelli debet,vt eam recipiat,quæ restitutionem ipsius petebat,quod si facere contempserit, excōicetur . Præterea quidam G. nomine quandam cognatam vxoris suæ duxit in vxorem. quæritur quid fieri debeat?Respon.Pa. q si non appareant accusatores,& parētela manifesta,seu publica existat, q credibile nō est,nisi essent consanguinei in primo, & secūdo gradu, illud
2 matr. dissoluatur, quod illicite est contractum. B. † No.j. q matr.semel contractum,non debet absque iudicio ecclesię, ẽt si impedimentum sit notorium, separari, & no hoc vltimum,quia nescio alibi. Et rō pōt esse,quia multa dñr notoria,quæ non sunt,vt in c.consuluit,de ap. ideo nō debet tñ sacramentum rescindi ex sola opi. coniugum credentiū forte iniuste impedimentum notorium , de hoc aliquid infra.
3 † No.2. coniugem posse compelli per excōicationem ad re
4 cipiendum vxorem incaute dimissam , seu temere.† No.in §.Preterea,q super impedimento matrimonij,iudex pōt ex
a officio[a] suo procedere.†Item no.non esse facile,vt consan-
5 guinitas sit notoria nisi in primo,vel secundo gradu cōsanguinitatis.nam fratres,qui sunt in primo,& filij duorum fratrum,qui sunt in secundo,de facili se exhibent cunctis p cō sanguineis ; non autem sic contingit in vlterioribus gradib. Et sic no.q licet parentela probetur ex præsumptione,puta ex cōmuni tractatu ; nihilo minus potest esse notorium, &
6 appellatur hoc notorium præsumptionis,seu iuris.† Oppo. contra primum dictum. nā videtur,q cognatam vxoris defunctæ,licite quis ducat in vxorem,aut.n.erat cognata vxoris,quia fuerat vxor fratris vxoris; & tunc cum ista sit ex secundo genere affinitatis , non videtur cum ea prohibitum matr.vt in c.non debet.de consan.& affin. Aut erat cognata vxoris,quia ambæ fuerant coniuges duorum fratrum,& etiam non debet impediri ; quia attinebāt isti in tertio gradu affinitatis,de quo hodie non est curandum, vt in d.c.nō debet.Sed si intelligimus, q erat cognata vxoris modis prædictis,dicendum, q procedit istud de iure antiquo , sed pōt intelligi, q erat cognata vxoris defunctæ.i.consanguinea.nā
7 consanguinei dicuntur cognati,vt ff.vnde cog.l.j.† In glos.j. in fi.no. bene finem gl.maxime in eo,q nullam mentionem facit de citatione, sed aliter dicit in c. ad nostram , supra de iust.& iu.sed tu dic,vt plene dixi in c.vestra, de cohabi.cle. &
8 mu.† In gl.2.ibi.Pœna[b] est.no.gl.Ioan.And. dicit,q cum fit
b separatio propter adulterium,est proprie pœnalis sentētia, & credo,q melior sit ratio,quam tetigi in notabilibus,quia homines falluntur in discernendo,an aliquid dicatur notorium;quia vt dicit Io.2.q.1. de manifesta. de notorio loquimur,& quid sit notorium,ignoramus;& ideo debet requiri iudicium ecclesiæ in separatione tanti sacramenti; non tamen interim debent sibi debitū reddere,si firmiter credunt parentelam esse inter eos,vt in c.literas,de rest.spolia. & pro
9 hoc,quod dicitur in glo.seq.† In glo.3.in fi. sed contra hanc sol.gl.& tex.opponitur. nam petenti restitutionem, obstare debet quoad omnia exceptio defectus proprietatis notoriæ,vt est tex.in c.ad decimas,de restitut.spolia.lib.6. optime facit c.prox.vbi adulterium notorium mulieris, obstat eidē petenti maritum restitui. dicit ibi Inn. hoc procedere nedū in causa matrimoniali, sed in qualibet alia.hoc contrarium difficillimū est , & vario modo per modernos soluitur hic, & infra cap.se.Primo dicunt,q iste tex.non dicit,exceptione non obstante ; sed q maritus non debet dimittere vxorem, etiam propter parentelam notoriam,sine iudicio ecclesiæ; nam si bene ponderatur tex.hic non excipiebatur de parē-
c tela notoria.Secundo soluitur, [c] q parentela soluat mrimonium quoad carnalem copulam;non autem quoad mutua seruitia,nam pōt quis habere mulierem,vt sororem, quam non potest habere,vt vxorem, vt in c.cōsultationi, supra de frigi. & male. & sic hæc exceptio non concludebat ex toto, defectu proprietatis. Tertia solu. q hic loquitur de notorio præsumptionis,quod certitudinaliter probari non pōt. Cōtrarium procedit in notorio facti , quod clare probari pōt. Hæc vltima sol.non multum mihi placet;quia hoc notoriū sufficit ad dissolutionem matrimonij , siue alia probatione, vt patet hic in c.fi. ergo debet sufficere quoad repellendam coniugem à petitione restitutionis . Et ideo tene præcedentes solutiones, & sic habes clare intellectum huius c. quod à plerisque difficile reputari solet.

ADDITIONES.

a ¶Ex officio.De quo in c.qualiter,& quando infra de accu.l. ea quidem.C. eo. & in l. fi maritus.ff. de adul.facit iste tex. pro glo.in c. presbyter fi à plebe.2.q.6.quòd per iudicem non potest procedi per inquisitionē,nisi detur terminus offenso ad accusandum,& deliberandum Bal.in l.senatusconsl.C.qui accus.non pos.

b ¶Pœna.Hanc gl.reputat fin.flor.hic, q sententia diuortij,dicitur pœna. Addo aliam in c.per venerabilem,s.qui fi.sint leg.in ver.separasti, quo intellige secundum Inn.in separatione quæ fit propter separationem naturalem,vel spiritualem, secus fi ex alia causa , & an annullatio actus pœna,vide tex.in l.senatus ff.de contrah.emp. & quod in vlt.voluntatibus no.in l.turpia.ff.de le. 1.per Inn.in c.sententia,j.de sent.exc.per Bal. in l.prætor.ff.de nou.ope.nun.per Bal.in l.nemo.la 2.C.de sac.san.eccl. per Bal nouellum.in rub.ff.de verb.ob.in fi.in sua solenni repet.

c ¶Solu itur.Vide Ant.in c.literas,de rest.spol. & Abb.post Cal.in c.ex parte eo.ti.super gl.in verbo,destitutus. Et eleganter super istis contrarietatibus,per Sal.in l.si quis aliquem,ad l.Iuliam de vi priua.De Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem mariti vxor petens repellitur,si notorie fornicata ejus maritus continuit.* 5.7.10.
2 *Maritus excommunicatur, si absque iusta causa vxorem dimittit. Marito non creditur de adulterio vxoris.*
3 *Vxor dimissa etiam temere à marito,non excusatur,si postmodum adulterium commisit. Mulier non excusatur à fornicatione, etiam propter paupertatem.*
4 *Adulterium quomodo potest esse notorium.*
5 *Restitutioni obstat exceptio notoria proprietatis, siue defectus notorius concludens ad executionem notoriæ proprietatis.*
6 *Adulterium non separat matr.sed tantum priuat eius executionem.*
7 *Ab adulterio an excusetur vxor,si à marito fuit causatum.*
8 *Mora vltima nocet.*
9 *Adulterium mariti,etiam non notorium,an vxor possit obijcere.*
10 *Restitutio mariti propter exceptionem de adulterio non retardatur nisi excipiat de adulterio notorio. Restitutionis materia est valde priuilegiata. Paria delicta siue adulteria mutua compensatione tolluntur.*

CAP. IIII.

a Ignificasti.[a] † Repellitur vxor, petēs restitu-
1 tionem mariti; si notorie fornicata est,& maritus continuit . Cōis diuisio.secun-
ibi,Consultationis.Casus li. Quidam sine iudicio ecclesiæ
misit vxorem suam,eo q suggestum fuit,ipsam cū quodā
suo consanguineo incestum commisisse,pp quod ẽt fuit
cōicatus : sed mulier illa de alio sobolem suscepit , & nihil
minus petebat viro suo restitui,dicens,quod iniuste eam
miserat,& sibi materiam adulterādi dedisset,quæritur qui
ris sit ? Rñdet Papa, q si notorium sit mulierem ipsam ad
terium commisisse,ad eam recipiendam vir compelli nō
bet,nisi cōstaret ipsum cum alia adulterium commisisse.
2 † No.1. maritum posse per ecclesiam excommunicari si
ne iusta causa dimittat vxorē, nec creditur sibi asserēti vx
3 rem fuisse adulteram. pro hoc infra c.prox. † No.2. q vx
dimissa temere à marito,non excusatur ab adulterio , q
relicta perpetrauit.Nam prætextu paupertatis nō debet
lier committere tantam ignominiam. ff. de ri.nup.l.pa
4 §.non enim † No. q adulterium mulieris potest esse no
rium, quod potest contingere multis modis. puta per co
fessionem ipsius, vel quia peperit filium ; licet maritus
5 non habitauerit per annum. No.vl. q petēti restitutionem
obstat exceptio defectus notoriæ proprietatis,siue defec
concludens ad executionē proprietatis notoriæ; nā ad
rium non priuat,seu separat mat.sed priuat duntaxat exe
tionem mrimonij,& vide quod dixi.s.in c.prox. & tenet
6 ti in hoc istum tex.† In gl.1.ibi,nisi eam inuitam.Idem fe
Io.And.si volentem eam,adulterandam tradidisset alteri
non rñ.ad ꝺrium.Sed dic,q aut maritus dat vxori imme
b tam cām adulterandi, [b] puta induxit eam ad cōmittend
adulterium, & tunc non pōt sibi adulterium obijcere, &
intellige iura alleg.in prin.gl. non tñ per hoc excusatur
lier à pœna legis , immo vterque punietur maritus, &
vt in l.2.§.si publico.ff. de adul. Aut præstat cām mediat
seu remotam, puta quia eam reliquit,vel in necessarijs
prouidit ; & tunc non potest sibi obijcere adulteriū, vt
& in c.seq.& vide quod dixi in cap.discretionem, all.in
7 † In ea.glos.ibi,Spoliata intelligitur.no.bene hanc parti
& idem tenet gl.in c.literas,de restitu.spolia. & in c.inte
mus,de adult.& Inno.in c. veniens. de reg.& Spec.in titu
8 sponſ.§.fi.ver.1.& seq.† In fi.gl.no.hanc q.& ratio decisio
est,quia vltima mora nocet,vt in l.illud.ff.de peri.& com
9 venditæ.† In gl.fi.ibi, Oporteret prius probare. vult ergo
quòd vxor possit replicare de adulterio mariti , etiam
notorio.

ADDITIONES.

a ¶Significasti.Vide D.Tho.in 4.sen.dist.35.q.1.art.3.circa medium,vbi dicit q maritus propter fornicationem, potest propriam vxorem separare thoro:sed à cohabitatione non potest sine iudicio ecclesiæ. Et fi aliàs dimissa fuerit,debet cogi ad cohabitandum,nisi offeret se maritus sinistinenti probaturum. Hic autem dimissio diuortium dicitur,& ideo concludendum est q diuortium non potest celebrari , nisi iudicio ecclesiæ. Et vide Do.in c.fi laici.in fi.33.dist.Barth,de Bellen.

b ¶Immediatam causam adulterandi.Adde Pau.de Cast.consil.126. & sic in c.fi.ver.item per Inn.supra de const. Zac.

10 notorio.† In ꝺrium facit,quod no.gl.præcedēs, sed concordando dic, q maritus non est audiendus ad impediendū restōnem coniugis;nisi excipiat de adulterio notorio . Rō,qa cā restōnis est priuilegiata, vt in c.fi.de or.co. Sed vxor bene replicat de adulterio mariti nō notorio,quia maritus nō petit restōnem , sed excipit ꝺ petentem ; & sic cessat ratio quæ est in priori casu. Et ex hoc no.q adulteria coniugū mutua
a compensatione tolluntur; [a] licet differant in qualitate,vt qa adulterium vnius est notorium, aliud vero occultū,&c.Ab.

ADDITIO.

a ¶Tolluntur.Adde,tu quod late notaui in apost.ad istum, in c.an sit defendendum. nu.4.in ver.non fit.sup.de ap.vbi habes,an, & quando in delictis habeat locum compensatio.

SVMMARIVM.

1 *Matr. separatur propter adulterium vxoris , & si vir postea fornicatur,reintegratur.* 6.
2 *Confessione solius vxoris separatur matr.quoad thorum, secus, vbi agitur de substantia matrimonij .*
3 *Maritus tenetur ad prouidendum vxori de necessarijs; etiam si dotem non habuit.* 4.
4 *Maritus potest accusare vxorem de adulterio. Vxor potest agere contra virum, & petere alimenta .*
5 *Matr.non separatur propter adulterium ; nisi quoad thorum, & mutuam cohabitationem.*
6 *Matr.reintegratur propter viri incontinentiam.* 1.
Separati coniuges,debent ex voto continentiam seruare .
7 *Pater vendit filium propter famem . Adulterium committere alicui non licet,etiam propter famem,quære re enim debet victum alio modo.* 8.
8 *Filia innupta ætate 25.an. si peccat in corpus suum, non potest a patre exhæredari, quia videtur, quod pater fuerit in culpa, differendo nuptias tanto tempore .*
9 *Iudex , an debeat supplere.*
Confessio facta calore iracundiæ,an,& quando præiudicet.
10 *Confessio propria,an possit reuocari.*
Sententia separationis matrimonij, quo ad thorum,an transeat in rem iudicatam .
Separati coniuges, an inuiti possint reintegrari .

CAP. V.

Ex literis.[a] † Mat. separatur propter adulte-
rium mulieris; & si vir postea for-
nicetur,reintegratur ; & est bonus casus,& multum allegabilis. secunda pars, ibi, Vnde fraternitati. Casus li.Guliel.duxit in vxorē quandam, tandē nata discordia inter eos, dicebat idem G. per violentiā sibi illatam, & metum etiā illam duxisse. postmodū accusauit eam super crimine fornicationis, quæ cœpit publice profiteri, q cum vir eius negaret sibi in necessarijs prouidere, crimen cōpulsa fuit incurrere supradictū . Sed eū admonita fuisset , ne ad suggestionē alicuius illud tam turpe ꝺ se cōfiteretur , ipsa id manifestius asserebat,Eps.conuocato capitulo suo,de consilio ipsius capituli vtriq; illorum priuatim continentiam indixit obseruandam,ita, q caste viuerent ab inuicem separati. Sed dictus G. statim cum alia furtim ꝺxit.Eps hoc audiēs ab ipso G.veritatē inquirens,ipse rei seriem explicauit, & ad sedem apo.appellauit.qui eps ordinem huius negocij do.Papæ significauit.vnde mandat episcopo,quatenus, si res ita se habet, virū prædictum ad vxorem legitimā redire cōpellat.
B. † No.1.& tene menti, q ꝺfessio coniugis valet ꝺ executionem matrimonij , seu ꝺ sequentia ad ipsum matrim. vel per alia verba fic. No.quod vbi agitur de adulterio ad separationem thori,valet confessio solius coniugis;nam ad solam cō fessionem mulieris,fuit hic separatum matri.quoad thorū ; secus est,vbi agitur de substantia vinculi, vt in cap.super eo, de eo qui cog.consan.vxo.suæ.& ibi plenius dixi.ratio diuersitatis est,quia primo casu,solū tractatur de præiudicio contitentis. † No. 2. maritum teneri ad prouidendum vxori in necessarijs; & si habuit dotem,tenetur prouidere fm quantitatem dotis,[b] vt in l.si cum dotem.§.sin autem.ff.sol matri. Si non habuit dotem , tenetur prouidere de suo , vt in c.per vestras,s.tit.proxi. † No.3.maritum posse accusare vxorem de adulterio, licet tempore adulterij denegauerit sibi prouidere in necessarijs : non.n. excusatur propter hoc mulier de adulterio,debet enim agere contra virum,& petere alimenta. † Item no.quòd propter delictum adulterij nō separatur matrimo. quo ad vinculum; sed tantum quoad thorum,& mutuam cohabitationē. vnde separati remanent coniuges, ad hoc cap.2.s.eo.32.q.6.cap.fi. † No. quod si vir innocens non continet, post separationem factam propter adulteriū mulieris,debet matri. reintegrari, & est casus hic singularis, qui non est alibi secundum vnum intellectum, quòd adulterium viri, & vxoris compensatur non solum ante sententiā latam,sed etiam postea; de quo plenius dicetur cum gl.pen.

Et istū tex. inducit Io. in c.quod Deo patri.33.q.5. & in cap. posse.30.q.1. q si coniuges pari ꝺsensu vouent continentiā, & alter postmodū nō ꝺtinet,matrim.debet reintegrari. Sed dicit Io.Andr. q parum facit ad hoc ista decre.& remittit ad no.in c.dudū, de conuer.coniu. & dic parum facit ex eo, q mulier hæc,quæ deliquit, nō tenetur seruare ꝺtinentiam ex voto, sed tm, quia priuata est iure suo pp suum delictū . Sed marito postmodum delinquente, ꝺpēsatur adulteriū suum cum adulterio mariti ; sed in casu præmisso semper illi obligantur ad ꝺtinentiam ex proprio voto.vñ credo,q etiam ex officio iudicis non dēt matr. reintegrari,ne veniāt ꝺ votum
7 ꝺtinentiæ, & hoc vī velle tex.in d.c.qā Deo. † In glo.1.ibi,l. vlt.vbi excusatur pī , qui propter necessitatem famis vendit
c filiū. [c] sed ꝺ dic, q illud non est delictū, maxime cū facit authoritate legis, sed adulterium in se est malum, & omni lege prohibitū, nec ex aliquo potest fieri bonū, vt cap.& si Chri-
8 stus,de iureiuran † In ea.gl.ibi, Auth.sed si post.vbi filia,quæ post 25.annum innupta peccauit in corpus suum, non pōt à patre exhērdari , quasi pī fuerit in culpa differendo nuptias tanto tempore , sed dic illud procedere, in odium patris, & quia alia necessitate vī inducta, quam famis; secus autem in vxore, quia aliis remedijs debet sibi quærere victum , & no.
9 hunc casum.† In glo.2.ibi, Ipsum factum respicere. quasi velit dicere, q eū iudex non debeat supplere de facto, vt no.in c.bonæ,de postula.præl.non debet eps per confessionē habitam instare,sed tene ꝺrium,vt etiam probat ista litera. Et hu ius dicti triplex potest esse rō . prima, pp periculum animarum,quod imminet pp separationem matrimonij.secūda pro
10 pter fauorem matrimonij.tertia,ne cā illusionis ista confiteretur , arg.in cap.audiuimus. j.de collu.deteg. † Et in fi.no. sing.vlt.dictum gl.& non tradas obliuioni,quod ꝺfessio ca-
d lore iracundiæ [d] non ꝺiudicat, nisi de perseuerātia, aliàs autem

ADDITIONES.

a ¶Ex literis . Maritus,& vxor quo ad diuortium ad paria iudicantur,sed non æquali causa,quia maior causa est in muliere,quia dī magis peccare,quia plus habet de bono rationis, & quia præualet quibuldam moribus passionū corporalium.Ita D.Tho.in 4.Sent.dist.25.q.1.art.4.Et vide eūdē D.Thomā in 4.dist.30.q.1.ar.3. Et pro hoc vltimo,q alter cōiugum post diuortium factum non debet aliam ducere , sed continenter viuere,vide late D.Tho.in 4.Sent.dist.35.q.1.ar.5.Et an maritus propria authoritate possit sibi conciliare vxorem adulteram ab eo ꝺparatam , vide tex.& quod ibi dixi in c.fi vir,inf.de adulte.Et quod maritus,post quā reconciliauit sibi vxorem, quæ commiserat adulterium , pp quod petit vxoris ꝺparationem, nō poterit excipere de hoc adulterio vxoris ab eo remisso.gl.est in c.nihil iniquius,i verbo purgatus.32.q.1. Bellen.

b ¶Secundum quantitatem dotis.ista confideratio. Abb.est dubia,quia maritus tenetur in omnibus,& non solum ipse,sed hæredes eius.Bar.Ang. & communiter doct.in l.diuortio.ff.solu.matr.ar.l.quod si nulla.ff.de re li.& sum.fune. doct.in l.quod in vxorem.C.de nego.ge.

c ¶Vendit filium.L.2.C.de pa.qui fi.di.in c.fi quis,inf.de fur. & in c.discipulos,& ibi Archi.de conse.di.5.& iste in c.non ne.co.fi.sup.de præsump. quod tamen non habet locum in fi.presbyteri,ita sing.dixit Host.in c.iu dæorum,de æta.& qualica.quem ibi sequuntur Scri. & Io.de Ana.in alleg.c.fi quis,col.2.ver.tu adde,& c.1.inf.de fur.refert etiam, & sequitur Hipp.de Mar.sin.suo 101.inci.pater potest vendere. Zac.

d ¶Iracundiæ.Adde Rom.sing.615.per Bal.& Sali.in l.fi filiam.C.de inof.testa.ideo votum factum calore iracundiæ non valet. glo.in c.dudum, & ibi Abb.sup. de conuer.coniug. fallit in delictis.l.fi non conuicij,& ibi Cy.C.de iniu.Abb.in c.1.inf.de his qui fil.occi.

¶Calore iracundiæ. Vide Dec.in c.at si clerici.ver.tertio limitatur. sup.de iud.fel.in c.Matthæus.inf.de simo.& in c.sicut ex literis,de iureiu. & in c.fi vero.eo.tit.in c.dilecti filij.sup.de exce. Seb.Sap.

¶Calore iracundiæ. Confessio facta calore iracundiæ non nocet, & hanc gl.allegat pro singulari Lu.Ro. sing.suo 518.inc.volo commentare. Io. de Imo. post d. Ant. in c.olim. de resc.& d. Abb. quem omnino vide, in cap.at si clerici,in princ.de iudi. & in cap.fi.de confes.& in cap.afferte, de præsumptio.& pro hoc videtur quòd iniuria verbalis & manans calore iracundiæ non noceret,quod esset valde pulchr.ad euitandum pœnam statuti. Sed in contrarium de hoc est tex.singularis, in l.fi non conuicij.C.de iniur.Sed tamen glo.volnit limitare illum tex.vt procedat, si quis perseueraret ; alias secus, per l.quicquid.de reg.iu.de quo dubito, quia illa lex hoc modo quasi violaretur. Item vide Inn.in c.fi.de confes. vbi facit festum de ista gl.Et vide etiam do.Abb.in c.cum venerabilis.de exce.vbi no.istam gl.& dicit q repentina confessio non præiudicat. Et circa prædicta vide omnino.Io.de Ana. post do.Abb.in c.2.de maled. Et hic adde gl.& d.An.in c.dudū.de conuer.coniu. & c.sicut.inf.de iureiu. & vide c.iunc qui opes.7.q.4.de blasphemante,vide Abb.in c.2.de maled.& quod requiritur inconsultus calor. vide in §. notandum 2.q.4.in 2.no.de his,qui fil.occi. vbi dicit, quod iracundia non excusat à peccato,nisi inducat alienationem mentis.Et vide Abb.post Doct.in c.de multa.de præb.vbi dicit,quod acceptans per iracundiam fm beneficiū iuratum,quod incurrit pœnam illam de qua ibi, & ibi dixi, Et Car.in cle.1. in 6.q.de of.de. de materia iracūdię Bal.late in l.fi nō cōuicij.C.de iniu. Quid de sententia , dic quod valet, c.fi episcopus fotte.11.q.3. Et adde quod verbum iniuriosum calore iracundiæ non excusat ab accusatione iniuriarum.d.l.fi non conuicij. de ista materia gl. meminic Abb.in c. cum olim,il 2.de priuil.& An.in c.attestationes,de desp.imp.& per hoc dicit Bal.in l.fi quidem. in fi.C.de exce. quod quando datus fuit terminus ad deliberandum,non potest renocari. Et hanc gl.sequitur Bal.l.error,in prin.C.de iu.& fa.ig.Et eū sequitur Domi.in c.1. de acc.in 6. Bel.

tem valet confessio facta in criminali, nec exigitur alia perseuerantia, vt in l.si confessus. ff.de cust. & exhi.re. & in c.2. de confess.& in c.per inquisitionem,de elect.Vel potest intelligi secundum Host. q incontinenti anteq confessio sit descripta in actis,potest fieri reuocatio,& no.fin. hoc dictum, p quo allego gl.in c.apud.32.q.1.& in c.fi.de in.iu.lib.6. Potest tertio intelligi tex. q corā epo, & socijs extra locum iudicij istam mulier fuit cōtessa.ideo eps admonuit, vt dicat ve-
11 ritatem.aliæ præcedentes solutiones sunt notabiliores.† In gl.in ver. Intuicem.no. bene istam gl. & vltimam, q si matrimonio separato propter adulterium alterius cōiugis, alius non continet,debet matri.reintegrari,non obstante, q snīa separationis lata fuerit.idem firmat gl.inf.prox. Quidam tenuerunt contrarium, q ex quo snīa fuit lata,perdidit ius seruitutis omne, q habebat in marito; & videtur non posse recuperare ex delicto viri superueniente, & vide bo. glos. quæ hoc late disputat in c.Apostolus.32.q.7.& doct.antiqui fuerunt varij in hoc. Sed opin.cōior,& fauorabilior est vt ma-
a tri.reintegretur, saltem ex officio iudicis. [a] q tenet Inno. in c.proxi. & hoc satis mihi placet, ne isti sic separati incidant in adulterium.Et quia stante vinculo matrimoniali,non potest dici,quod iniuria sit illata mulieri,seu ipsi matrimonio, ideo debet hincinde fieri compensatio.& ex hoc no. q snīa fuit lata super separationem matrimonij, quoad thorum;
12 nō tñ transit ex toto in rem iu.pro quo facit, q no.gl.se.† In gl.fi.in fi.no.cōclusionē gl.& hæc cōclusio cōior est, vt dicamus, q anteq vxor confiteat, possit etiam in vita reconciliari marito;licet fuerit separata iudicio ecclesiæ;nam illa snīa separationis fuit lata in fauorē non delinquētis;ideo nō debet retorqueri in eius læsionem; maxime cum duret vinculum matrimoniale inter eos, & pro hoc facit optime auth. sed hodie. C. de adul.& qd no. glo.in c.gaudemus, supra de conuer. coniu. & optime facit tex.ibi.& de vltimo contrario gl.dic,vt no.in reg.factum legitime.de reg.iu.lib.6.

ADDITIO.

a ¶Ex offō iudicis. Vide Fe.in c.lator.3.de re.iu.vbi ponit qd tenēdū. Se.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Separati coniuges sine iudicio ecclesiæ, etiam propter hæresim, redire compelluntur.* 2 4.
2 *Adulterium,& hæresis:seu carnalis,& spiritualis fornicatio,an idem operetur quoad separationem coniugum.* 4.
3 *Matr.separatur etiam propter spiritualem fornicationem.*
4 *Separati cōiuges ppter hæresim, an recōciliarētur.si alter sit reuersus.*

CAP. VI.

1 DE illa. † Si vxor à viro lapso in hæresim propria authoritate diuertit, ad eū reuersum redire compellit;secus si per iudiciū ecclesię ab eo fuit separata.& secunda, ibi, Si vero. Casus li. Quidam vir lapsus fuit in hæresim, vxor eius statim sine iudicio ecclesię,ipsius consortium declinauit;tandē ille reuersus est,& petebat vxorem;ipsa nolebat ad eū redire,quę ritur quid iuris sit? Rñ.Pa. q si mulier maxime ea intentione discessit à viro, vt ille in hæresim lapsus tedio pariter, & confusione affectus ab errore suo se conuerteret, ei reuerso est reddenda,& si redire noluerit, est compellenda. Si vero iudicio ecclesię ab eo recessit,ad eum recipiendū non est cōpellenda, sed hoc, quod ibi dr, corrigitur per c.sequens.
2 B.† No.i.q si maritus spūaliter fornicatur,pōt vxor propria authoritate ab eius cōsortio declinare; nec cōpellit p ecclesiam redire ad maritū pseuerantē in infidelitatis errore. & ex hoc no.vnū casum, in quo differunt fornicatio spūalis,& carnalis;nam pp spiritualem licitum est innocēti, recedere propria autho.nec cōpellitur redire; secus in carnali,scdm Host. sed aduerte, nam si fornicatio carnalis esset notoria, puto, q posset recedere alter propria autho. nec cōpellit redire,vt est gl.in c.fi. de adul.& ibi plene dixi. Sed dria pdicta posset pcedere,vbi non daret notorietas delicti; & hoc posset admitti pp periculum infectionis,quod est crimen hæ
3 sis.† No.2.q pp fornicationē spirituālē, pōt separari matr. quoad thorum,de hoc in c.fi. de conuer. cōiu. & inf.c.proxi.Opp.contra tex.de c.sup. prox. vbi maritus cōpellitur redire ad vxorem post suam separationis, cuius contrarium hic in fi.dr. Sol. ibi maritus cōmisit adulterium post snīam, sed vxor hic non deliquit post sententiam; vel ibi non fuit
4 lata sententia,sed tene primā solu. † Sed op. vr. n. q ex quo maritus incidit in hæresim, q non teneatur vxor cum eo reconciliari quantumcunque sit conuersus; sicut dicimus in mat.separato propter adulterium carnale.so.dic,vt le.& no. in c.fi.de conuer. cōiu. & vide ibi aliquas drias inter separationes factas ob adulterium carnale,& spirituale.In glo.fi.in fi.vult ergo ista gl. q siue iudicio ecclesiæ,siue non,mulier recesserit à viro lapso in hæresim; compellitur tamen redire ad eum reuersum,nisi velit intrare religionem,& fuerit separata iudicio ecclesiæ.& idem tenet gl.fi.inf. c.prox.& glo.in c.fi.de conuer. coniu. aliqui contra reducentes istam decr. ad concordiam cum d.c.fi. licet opi.gl. sit communis, facit tamen tex.iste multum in contrarium; vnde per ar.sumptū à contrario sensu.in d.c.fi.non debemus impropriare istum tex.qui apertissime loquitur; concludendo ergo dic, q aut altero coniugum lapso in hæresim, alter recessit propria autho. & non compellitur redire ante conuersionem alterius; sed post conuersionem sic,vt hic. Aut recessit iudicio ecclesiæ, & si vult intrare religionem non compellitur redire ad conuersum, vt in d.c.fi. Aut nō vult intrare religionē, & sunt opi.de quibus.sup.& dic, vt ibi. Nunquid possit propter hæresim separari mat.dicam in c.inf.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Matr.non soluitur altero coniugum fidelium in hæresim lapso.*
Si infidelis ad fidem conuersus, eius coniunx noluit sibi cohabitare,vel non potest sine peccato mortali soluitur coniugium, & conuersus contrahere poterit. 2.5 6.7.
2 *Matr.verum,& consummatum quo casu soluatur.*
Infidelis conuersus ad fidem potest cohabitare cum vxore infideli,ex quo vult secum cohabitare sine peccato.
Matr.non potest esse inter christianum, & infidelem, nisi infidelis conuertatur, & eius vxor remaneat infidelis.
3 *Matrimonium etiam est inter infideles.*
4 *Matr.consummatum inter christianos,nunquam potest dissolui.*
5 *Matr.quare inter conuersum ad fidem,& infidelem solui possit,& nō inter christianos.*
Ecclesia interpretatur ius diuinum.
6 *Infidelis,qui ad fidem non vult conuerti,eius coniuge conuersa relictus non est,sed reliquit coniugem.*
Mat.claudicare non potest quoad substātiam;secus quoad debitum reddendum.
7 *Sententiam diuortij,an sit necessaria inter infidelem,& eius coniugem ad fidem conuersam.*

CAP. VII.

a 1 QVanto. [a] † Vinculum cōiugale non dissoluit altero coniugū fideliū in hæresim lapso; sed & si vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem,& alter nolit sibi cohabitare, vel non sine blasphemia,vel sine peccato mortali, soluitur cōiugiū, & conuersus contrahere poterit. Cōis diuisio, secunda,ibi, Nos igitur.quæ distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi,Si vero.rationem diuersitatis ponens ibi,Nam & si.obstaculum soluens ibi,Nec obstat,submittens duplicem solutionis effectum,ibi,Per hanc.Casus lit,Duo erant coniugati,alter eorum transiuit ad hæresim, ille, qui remansit in fide,volebat ad secunda vota transire. Eps Ferrar. quæsiuit, vtrum posset?rñ.Pa.distinguendo inter infideles,& fideles; si duo sunt coniuges infideles; & alter ad fidem catholicam conuertatur;alter nullo modo,vel non sine blasphema diuini nominis, vel vt eum trahat ad mortale peccatum, altero cohabitare nolente;alter qui relinquitur,ad secunda vota, si voluerit poterit transire; & in hoc casu intelligitur,quod dicit apostolus,si infidelis discedit,discedat; frater.n.vel soror non est huiusmodi seruituti subiectus.Et canon eodem modo intelligitur, qui dicit, contumelia creatoris soluit ius matrimonij, circa eum, qui relinquitur. Si vero alter fidelium coniugum labatur in hæresim,vel transeat ad gentilitatis errorem,hoc casu is,qui relinquitur,viuente altero, non potest ad secunda vota transire; licet in hoc casu maior videatur contumelia creatoris.licet.n.inter infideles sit verū matrimonium, non tñ ratum existit; sed inter fideles ratum, & verum est matri. vt illis viuentibus, coniugium ipsum perduret. Nec ob.q à quibusdam forsan posset opponi, q fidelis relictus, non debeat iure suo fraudari sine culpa, cum in multis casibus hoc contingat,vt si alter coniugum incidat.Per hanc rñsionem soluitur, q.qua quæritur, vtrum ille qui remansit in fide,cogatur redire ad illum,qui ab hæresi,vel insi
2 delitate reuertitur.B. † No.casum in quo verum matr. consummatum dissoluitur:scilicet quando alter infideliū venit ad fidē, reliquo nolente secū cohabitare,vel nō sine blasphemia diuini nominis. Et ex hoc habes casum quotidianum in istis Iudæis,qui quandoq; veniunt ad fidem, vxoribus remanentibus in Iudaismo; possunt enim cum alijs mulieribus de nouo contrahere, si vxores eorum nolunt secum cohabitare,vel non sine peccato. Et ex hoc no. quod conuersus ad fidem,licite cohabitat cum vxore infideli, ex quo vult secum habitare sine peccato.Et quo no.fin.casum, in quo potest esse matri.inter Christianum,& infidelem. hoc ideo est, quia matr.fuit ab initio contractum;aliās non teneret mat.
3 si contraheretur inter Christianum,& infidelem, vt in c. caue.28.q.1. † No. q inter infideles est verum matri. licet non
4 sit ita firmum,& indissolubile,sicut inter Christianos. † No. tertio, q mat.consummatum inter Christianos, durat sem-
a per, [a] nec potest dissolui [b] aliquo casu, & est iste tex.ad hoc
b opt. & per rōnē suam posset argui, quod etiam ecclesia nō posset illud dissoluere,de quo vide disputationem Io. An. in reg. actus legitimi.de re.iu.li.6.in Mer.& vide, qd dixi in c. ex
5 publico, de conuer.coniu. † Opp. contra pdicta, & contra tex.nā cū mat.sit verum inter infideles, vt hic in tex. & in c. prox.non videtur, q possit separari,non obstantedefectu baptismi,nam Christus interrogatus à Iudeis,qui non habebāt baptismum,respondet,quos Deus coniunxit,homo non separet,vt in c.de infidelibus,de consan.& affin.sic ostendit in dissolubilitatem matrimonij,etiam inter infideles, ad idem, facit,quia matrimonium institutum fuit longe ante baptismum:scilicet in statu innocentiæ in Paradiso; & recipit in dissolubilitatem suam, cum fuit dictum,& erunt duo ic carne vna,vt le.& no.in c.1.de voto.li.6. in c. fraternitatis, 35.q. 10.Solu.Docto. non tangunt.sed puto sic dicendum, quod ideo ponderatur baptismus in indissolubilitate matrimonij quia, vbi non est fides Christiana,matr.non habet suum significatum.nam matrim.consummatum, denotat vnionē, & conformitatem,quæ est inter Deum,,& ecclesiam, per assumptionem carnis humanæ,vt in c.debitum, supra de big. vnde sicut figuratum est indissolubile, quia carnem, quam Deus assumpsit,nunquam dimisit;ita & matr.illud figurans & debet esse indissolubile,sicut figuratum,pro quo vide bō. glo. in c.quia propter.27.q.2.hoc aūt significatum non habet matri. quod est inter infideles, quia negant assumptionem carnis.& sic matr.inter eos non est ita firmum, & indis
c solubile, quia cessat inter eos ratio indissolubilitatis. Nec ob stat quod dicitur, quos Deus coniunxit, homo non separet [c] &c.quia non est homo, qui dissoluit in isto casu,sed ecclesia authoritate diuina, nā ecclesia interpretat in hoc ius diuinum,& inducit hoc etiam fauore fidei, ne infideles tepescerent redire ad fidem, videntes se arctari ad continen-
6 tiam vxoribus renuentibus secum cohabitare.† In gl.in ver. Qui relinquitur,ibi.Circa eum, id est qui conuertitur vult. gl.& melius tex. q remanens in infidelitate,dr relinquere trā seuntem ad fidem, sed potius videretur dicendum oppositum, quia infidelis fuit relictus à coniuge transeunte ad fidem.sed dic, q ideo dicitur ille relictus; quia cum ambo deberent accedere ad fidem;sed alter accedit, & alius non sequitur,dr illū relinquere.Et no.glo.in eo, quod dicit, q matri.non potest claudicare, id est, ex parte vnius tenere, & ex alia non. Et intellige hoc quoad substantiam vinculi. nam quoad debitū reddendum,quandoque claudicat,vt in c.qui
7 dam,de conuer.coniu.vel quoad obligationem expectandi alium,vt in c.de illis de desp ō.impub.† In ea.gl.ibi. Et non p ecclesiam, quasi dicat non esse opus, vt iudex ferat sententiam diuortij; sed ipso facto ex contumelia creatoris separatur matrimonium;dixit tamen Host.tutum esse, vt à iudice statuatur terminus infideli ad cohabitandum cum conuerso;quo elapso,si noluerit cohabitare, solutum erit matri.de quo dic,vt latius dicam in fi.infra eo.In gl. fi. in fi.glos. huic inhærer opinioni, quam sup. tenui in c. proxi. sed tu dic clarius,vt ibi dixi.quod iste tex.parum facit pro opi. glo. qa non loquitur qñ matr. separatur iudicio ecclesiæ propter hæresim alterius,vnde volendo tenere opi.contrariam possit iste tex.reduci ad terminos.c.præcedentis.

ADDITIONES.

a ¶Durat semper. Adde an contra illud possit Papa dispensare,Bald.in l.Deo nobis.col.3.vers.vlterius no.C.de episc.& cle.& Feli. in ca.quæ in ecclesiarum.col. 8. cæterum. limitatur ibi,& pro istis facit supra de consti. Zach.
b ¶Dissolui. Quod possit dissolui ex causa,tenet Abb.in c.1.in fi.supra de voto.& Bal.in l.si paterfa.§.in arrogationibus.ff.de ado.vbi ponit casum, quando Rex habet vxorem sterilem.Seb.Sap.
c ¶Homo non separet. Adde qualiter hoc intelligendum sit per Anc.cōs.10.

SVMMARIVM.

1 *Pagani iuncti in gradu prohibito,lege canonica tantum, conuersi ad fidem,non separantur.*
Paganus conuersus ad fidem,qui plures prius habeat vxores, adhæret primæ;& si repudiata vxore cum secunda contraxit,secundam dimittat,& adhæreat repudiatæ, etiam si repudiata cum alio contraxisset secus si esset fornicata.
2 *Infideles quoad prohibitionem matrimonij,& alia spiritualia, non includuntur lege canonica;lege autem diuina sic.* 12.
3 *Infideles delinquentes contra ius diuinum,puniri possunt;secus si delinquunt contra ius canonicum.* 12.
4 *Fratrū appellatione veniunt omnes Christiani,& vnum patrem habēt, scilicet Deum.*
5 *Matrimonium potest esse inter fidelem,& infidelem, si ante conuersionem contractum fuit:aliās secus,quia non pōt esse inter dispares fidei.*
6 *Baptismus abluit crimina,etiam quoad pœnam;& an sit verum in foro fori.* 16.
7 *Infidelis simul,& eodem tempore,de iure diuino,plures non potest habere vxores.*13.
8 *Matr.propter fornicationem,etiam inter infideles, non soluitur quoad vinculum.*
9 *Repudium factum in infidelitate non valet.*
10 *Repudiata secundum ritum paganorum contrahendo cum alio, non committit adulterium.*
11 *Secundus gradus in linea inæquali prohibitus est de iure diuino; sed in linea æquali,prohibetur tantum à iure canonico.*
12 *Infideles ex quibus per iudicem ecclesiasticum, vel secularem puniri possunt.*
13 *Plures vxores simul habere non licet; successiue autem sic.*
Pluralis numerus quandoq; ponitur ad exclusionem maioris,& quandoque minoris numeri.
14 *Maritus, & vxor quandoque iudicantur ad imparia.*
Maritus reuocat votum vxoris,sed non econtra.
Maritus accusat vxorem criminaliter,sed non econtra.
15 *Sententia diuortij,an sit necessaria inter conuersum,& infidelem.*
16 *Baptismus, an tollat irregularitatem,& alia,vt bigamiam.*
Accusatio criminis,an possit fieri post baptismum.
17 *Vxor infidelis ad fidem conuersa, an gaudeat oībus priuilegijs dotium.*
18 *Infidelis si dicat pluribus mulieribus, ego duco vos in vxores,& illæ pariter respondeant, an illæ sint eius vxores, vel saltem aliqua earū.*

CAP. VIII.

a 1 GAudemus. [a] † hoc c. principaliter hēt tria dicta; & hoc dicit in summa. Pagani iuncti in gradu prohibito lege canonica tm, conuersi ad fidē non separantur. hoc primo. Si paganus prius plures vxores habeat, post fidem susceptā, adhærebit primæ.hoc secūdo. Et si repudiata vxore cū seda contraxerit,ēt post baptismum,dimittit secundā,& adhærebit primæ repudiatæ,ēt si repudiata cum alio cōtraxisset;secus si fornicata fuisset.hoc tertio vsque ad finem,& secundū dictum,ibi, Verum.tertium ibi, Qui aūt. Casus lit.pagani accipiunt vxores in secundo,vel tertio gradu, vel vlteriori, pagani taliter coniuncti cōuertuntur ad fidem. Quæsitum fuit à do. Pa.vtrum post baptismum teneant insimul remanere, vel ab inuicem separarier?rñ. Pa.q sacrm cōiugij apud fideles, & infideles existit.vnde dicit Apost. Si quis frater infidelē habet vxorem,& hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam,& in pdictis gradibus pagani licite cōtrahent matr. qa constitutionib.canonicis non arctantur;iō fideles hmōi in fauorē fidei Christianæ matrimonialiter copulari libere possunt,& licite remanere coniuncti, cū per sacrm baptismi non soluantur coniugia,sed cria dimittantur.Quia vero pagani plures hñt simul vxores, quæ conuertuntur ad fidē, queritur,vtrum oēs,vel quam illarum hre debeant post baptismū?rñ.Pa.ostendens, q vnā tñ debent hre.Ab initio vna costa in fœminā est conuersa,& scriptura diuina testatur, q pp hoc relinquet homo patrem & matrē,& adhærebit vxori suæ,& erunt duo in carne vna.nō dixit tres, vel plures,sed duo;nec dixit,adhærebit vxoribus,sed vxori; nec alicui licet insimul plures habere vxores, nisi diuina reuelatione alicui fuerit concessum, per quam sicut Iacob à mendacio, Israelitæ à furto, & Samson ab homicidio excusati fuerunt. Sic & Patriarchæ,& alij iusti viri; qui plures habuerunt vxores, ab adulterio excusantur. & hæc sententia in euangelio comprobatur.Quicunque dimiserit vxorem suam, excepta fornica-

ADDITIO.

a ¶Gaudemus. Aduerte,quia in consideratione, quod alter coniugum trahat alium ad infidelitatis errorem potius est præsumendum, quod vir trahat vxorem,quam vxor maritum, quia non de facili persona vxoris mariti animum mutare potest,sicut econtra,vt dicit tex.in §.mater quę, in Auth.de nu.& auth.hæc quoque.C.de reuo.do.& pro hoc facit,quia maritum sequi debet mulier,non econtra.13. quæst.2. c. vnaquæque. & glo.24.quæstio.1.cap.si quis necessitate, concordat, quia sequitur domicilium mariti, vt iuribus vulgatis, & est pene famula mariti,33.quæstio.5.cap.hæc imago.Sed in contrarium vrget tex. in cap. Salomon.20. quæst.3.& illud ver.Geor.Carpit enim vires paulatim,vritque videndo, fœmina,nec memorum,patitur meminisse,nec herbæ, & illud illa subegit decus &c.Belle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fornicationis causa,& aliam acceperit,mæchatur ; ergo, si vxor dimissa,alia duci non potest;multo fortius,nec ea retenta.per quod euidenter apparet , quod nullus potest simul habere plures vxores,nec aliqua plures maritos ; ergo sequitur,q̃ post baptismum primã debet habere.Quia autẽ pagani,siue infideles dãt vxoribus suis , qũ volunt, libellum repudij,q̃ tritur,vtrũ illis viuentibus possint accipere alias ad fidem conuersi,vel ante conuersionem?Rñ. q̃ in Euang.tale repudium reprobatur;& iõ viuente vxore etiã conuersus ad fidem aliam hre non põt,nisi post conuersionẽ ipsius,illa renuat habitare cũ illo;vel si consentiat,non tñ sine contumelia creatoris,vel vt eum traheret ad mortale peccatum. In qbus casibus mulier restõnem petere non posset, etiam si de iniusta spoliatione constiterit,quia secundum apostolum,alter alteri non est huiusmodi seruituti subiectus. Quid si aliquis paganus dedit libellum repudij vxori , & illa nupsit secundum ritum suum,vir conuersus est ad fidem , & vxor sua,q̃ nupsit alij post repudiũ,similiter est cõuersa ad fidẽ, & petit illũ,q̃rit,an possit nõ obstante eo,q̃ nupsit alij? Rñ. qđ licet secundũ euangelicã veritatẽ,q̃ duxerit dimissam , mæchabit,non tñ dimissor poterit obijcere fornicationẽ dimissæ post baptismũ,eo,q̃ nupsit alij post repudiũ, & sic eã tenet recipere, nisi alias fuerit fornicata . B. † No.i. vnam reg. gñalẽ,q̃ lex canonica in ꝓhibitione matrimonij non extendit̃ ad infideles,& idem dicendum in alijs spũalibus per illam authoritatẽ apostoli,qd ad nos de his,q̃ foris [a] sunt iudicare:dic foris.i.extra ecclesiam,vel fidẽ catholicã. † Secũda regula colligit̃ ex tex.q̃ lex diuina oẽs infideles cõprehẽdit.vnde mat.eorũ contractum contra legẽ diuinã est nullũ Ex quo in fero, q̃ pagani seu ludæi delinquentes ꝯ legem diuinã,possunt puniri ; secus si delinquerent ꝯ legẽ canonicã disponentẽ sup spũalibus,de his vide quæ pulchre no.Inn.in c.quod sup his,de voto. † No.ibi,Frater,q̃ appellarione fratris,cõprehendit̃ qlibet Christianus.nam Christiani sunt ad inuicẽ fratres,qa hñt vnũ pr̃em.s.Deũ,& vide tex. cum gl.in c.ad mensuram.11.q.3. † No.q̃ inter fidelẽ, & infidelẽ põt esse mat.q̃ intellige,qñ ma.fuit ꝯctum añ cõuersionẽ ad fidẽ alias aũt inter dispares fidei nõ põt esse mat.vt in cap.caue,28.q.1. † No.q̃ p baptismũ dimittũtur cria.& dic, q̃ dimittunt̃ oia,ꝛ quo ad pẽnã,ita,q̃ si baptizatus tũc moret̃, non sentiret ẽt pẽnam purgatorij,vt dicit Aug. de pœ. di. 7. c.fi. † No.in §.Quia vero.q̃ non est licitũ cuicunq; quantũcunque infideli,ducere seu hre eodẽ tẽpore plures vxores . hoc enim est ꝯ legẽ diuinã.Et no.ex tex.plurimas rõnes, ex qbus cõcludit̃ vnicã vxorẽ esse dr̃e. † No. q̃ pp fornicationẽ cõiugis non separatur matr.quoad vinculum,ẽt inter infideles. † No.in §. Qui autem. q̃ repudiũ factũ in infidelitate,non valet post conuersionẽ ad fidem;nec ẽt primo valuit scdm veritatẽ. † No.q̃ repudiata scdm ritũ paganorũ. ꝯhẽs cũ aliquo nõ committit adulteriũ ; iõ maritus cõuersus ad fidẽ non põt illi volenti redire,obijcere adulterium,Sed cõtra hoc oppo.ignorantia iuris diuini neminem excusat. hẽt .n.locum illud dictũ apostoli,qui ignorat,&c.28.di.in c. qui ea.sed de iure diuino nemini licet mittere libellum repudij; ergo repudiata alteri nubendo,cõmittit adulteriũ.Sol.ꝯriũ prima fronte vr̃ difficile,sed põt sic solui.Repudium erat approbatũ lege antiqua. s. veteris testam. vnde vtentes lege illa antiqua vr̃ excusari ab adulterio. nã adulteriũ nõ comitit̃ sine dolo,vt in c.in lectum.34.q. 2. & in l.pe.ff. de adul. non.n.vr̃ esse in dolo infideles , ex quo non recognoscunt fidem Cristianã,nec subijciunt euangelio, à quo repudium fuit reprobatũ.Concludo ergo,q̃ repudiũ non tenuit,& qđ non cõtrahens excusat̃ ab adulterio rõne p̃dicta. † In glo.1. ibi.Sed non omnes.dic clarius,q̃ secundus gradus est ꝓhibitus lege diuina,in linea inequali.exẽplũ in patruo, & in nepte.nam isti ꝓhibent̃ lege diuina, vt in glo.sed secundus gradus linea æquali est ꝓhibitus solũ lege canonica . Et de isto gradu loquitur iste tex.exẽplũ in duorũ fratrũ filijs . & not. ex gl.psonas ꝓhibitas lege diuina,& dic latius, vt dixi in c.literas,de rest.spo. † In gl.in ver.Cõstitutionibus,ibi, Sed indirecte.sed dic melius , q̃ si Iudæi non subsint ecclesiæ, quoad tpalẽ iurisdõnẽ,canones ad eos non extendunt̃,nec directe, nec indirecte,q̃a ecclesia nõ se impedit de laicis,nisi rationis aĩæ.Sed de animabus Iudeorũ,ecclesie nõ curat,ex quo nolunt tradire ad fidẽ;tũ delinquerẽt Iudæi ꝯ legẽ diuinã , bene posset Papa,vt Vicarius Dei illos punire ẽt directe , vel si essent infesti fidei Christianæ,vt patet infra. per totũ ti. de iudæ.& illa authoritas apostoli, quid ad nos &c. ꝓcedit quoad thiã excõicationis.itẽ quoad fidẽ , & quoad spũalia sunt ẽt Iudæi subiecti R.o.Imperio ; & delinquentes põt puniri p iudicem secularẽ, [b] ẽt dum veniũt cõtra legẽ diuinã in contrahendo ma.vt l.2.q̃ in l.nemo.C.de Iudæ.Et vide ad materiam plene no,per Inn.in d.c.quod super his, de voto. † In gl.in ver.Duo,ibi, Quod si dormierit,dic, q̃ ibi permittũtur plures vxores nõ eodẽ tpe,sed successiue.Et no.gl. qđ numerus pluralis qñq; ponitur ad exclusionẽ maioris numeri, vt hic,qñq; minoris,vt in l.licet vniuersis,& q̃ ibi no.glo.de testi.dẽt ergo capi ille intellectus,secundũ quem euitar̃ absurditas. † In.gl.in ver.Non ad Imperia.in fi.no.bene glo.& procius conclusione facit.nã maritus reuocans votũ vxoris; & non ecõtra,vt in c.noluit.33.q,5.& vide bo.gl in c. manifestũ.ea.q.Itẽ maritus accusat vxorẽ de adulterio crialiter , & nõ econtra 32.q.1.c.apud.§.publico.& vide,qđ no. c.tuæ.de procur. † In gl.in ver.Compellent̃,ibi , Dixit Io.& hoc etiã tenet gl.in c.si infidelis.28.q.5.& in c.fi.ea.cã,& q.2. Hos.dicit hic,q̃ inter fideles mat.nõ dissoluit̃,vt supra c. ꝓxi.inter infideles vero, dẽt iudex ꝓfigere terminũ remanenti in infidelitate,vt cohabitet fideli ; q̃ si noluerit, dissoluitur matri. & sic sentit,q̃ ante præfixionem termini,non ess̃ ma. solutum. hoc dictum mihi non placet , licet vtile sit illud à principio seruare,vt clare appareat de voluntate infidelis ; satis est. n. q̃ alijs modis apparere possit,q̃ noluit cum fideli habitare. † In gl.si ibi,Beneficium alicui competens.Not.bene glos.& dicunt hic Doc.maxime Inn.q̃ per baptismum [c] non tollit accusatio criminis;& potest esse ratio iudicio meo, nam pena in foro iudiciali imponitur,quia delinquendo læsit rem publicam,baptismus vero operatur remissionem peccatorum respectu læsionis Dei,alias quisque ludæus de facili posset delictum posset dicere se velle effici Christianum, vt euitaret pœnam.Item per baptismum secundum Doc. tollitur omnis sequela peccati,vt infamia contracta ratione delicti, exẽplum in vsurario.Idẽ de irregularitate , quæ prouenit rõne delicti,vt si infidelis alium occidit,reuersus ad fidem possit ꝓ moueri ad ordines,quia tollitur ista irregularitas,cum sit sequela peccati,pro hoc 50.di.c.si quis viduã.Sed est dubium, qd de irregularitate contracta sine peccato?pone , q̃ paganus rõne officij publici aliquem facit mori.Et in hoc Doct. sunt varij. Host.Io.An.& d.An. sentiunt , q̃ hæc irregularitas non tollatur per baptismum,quia nõ est sequela peccati,pro hoc.dictum c.si qs viduã.Sed Hug.T. & Io. Cal. tenẽt contrariũ , q̃ indistincte omnis irregularitas ex homicidio tollitur,quod mihi placet.primo per arg. à contrario sensu generaliter sumptum ex d.c.si quis viduam & 50. di.c. 1.Item quis efficitur irregularis ex homicidio commisso si ne peccato rõne cuiusdam erroris,vr̃.n.qdã error,q̃ is promoueatur qui fecit hominẽ mori;quæ rõ cessat in infidelibus,cum p baptismum videatur nouus homo. 50. di. c.ferrum.Item ista irregularitas processit ex constõne ecclesiæ, ideo non debet extendi ad infideles,vt hic,iuncto c. is, qui de sen.exc.li.6.facit notabile dictum Inn.c.ad audientiam , de homi.vbi dicit,q̃ cum irregularitas sit de iure positiuo, debemus in dubio interpretari,quem non esse irregularem irregularitas vero contracta ex defectu sacri,non tollitur p baptismum,vt est bigamia,26.di.in c.acutius,& c.deinde. Ex prædictis infertur ad claram decisionem istius quæstionis. nam eo ipso,quod vxor commisit adulterium, fuit ius acq̃situm marito , vt possit vxorẽ adulteram à se abijcere , iõ ꝓ baptismum hoc ius marito competens non tollitur. † Extra gl.quæritur,nunquid vxor reuersa ad fidem , gaudeat priuilegio dotium concesso mulieribus ab Imperatore in dotibus repetendis,vt præferantur omnibus creditoribus, de qbus in l.assiduis.C.qui po.in pi.ha.dixi in c.ex literis , de pig. concludunt Doc.quod sic,quia si Imperator potuit concedere,fortius ipse idem Deus.hæcrõ parum concludit , quia non apparet, qđ per baptismum Deus voluerit concedere, Sed ego allego tex.in auth.itẽ priuilegium.C.de hær.vbi dicitur,quod priuilegium dotium non competit his.qui nõ participant de fide;à contrario ergo omnibus participantibus competit,satis est ergo,quod tempore quo vult vti priuilegio , est in fide.argu.eorum. quæ no. Bar. in l ex facto , ff. de vul.& pup.satis.enim est qualitatem fidei inesse tempore vs? priuilegij. † Vltimo inducitur hæc litera ad quæstionem,qd si fidelis dicat pluribus mulieribus,duco vos in vxores, & illæ pariter respõdeant,& nos te in maritum, quæ istarum sit conjunx?conclusio est, quod nulla, quia non habuit animũ obligandi se præcise vni , quod procedit , etiam si inter illas vna tantum fuisset apta ad matr.istius.deficit.enim hic consensus respectu istius viri tantum.

ADDITIONES.

a ¶Quæ foris.Adde qualiter intelligantur illa verba.Calde.consi.2.de Iudæ.
b ¶Per iudicem secularem.Vide Dec.in c.1.col.6.versic.nam quarta cõclusio in 1.lect.supra de consti.vbi dicit,quod infideles non ligantur canonibus in his,quæ animam respiciunt,vt in censuris ecclesiasticis, & pœnis spiritualibus,& ita intelligitur illud,de his,quæ foris sunt nihil ad nos,secus est in pœnis corporalibus,& pecuniarijs.
c ¶Per baptismum,Vide Fel.allegantem Ab.hic,in c.de his,col.2. ver.secunda conclusio.infra de accu.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fratris relictam in vxorem ducere non licet.*
2 *Infidelis conuersus ad fidem , potest vti matrimonio cum relicta fratris,prius per ipsum contracta.*
3 *Fratris relicta in vxorem potest duci, secundum legem Moysi,si frater sine prole decessit,& si ducatur ad suscitandum semen fratris;& tunc dicuntur filij defuncti.*
4 *Papa ex causa dispensat contra testamentum nouum.*

CAP. IX.

1 DEus. † Ponit dispensationem ecclesiæ cum nouiter conuersis ad fidem,vt vtantur matrimonio cum relictis fratrum contracto secũdum legem Mosaycam. Vel summa aliter sic. non licet relictã fratris in vxorem accipere;& de facto ducta separãda est,nisi ecclesia aliter dispẽset.Casus literalis.Quidã infideles f.Liuon. contrahebant mat. cum relictis fratrum suorũ Liuon.isti de nouo cõuersi sunt ad fidem,quærebatur, vtrum deberẽt remanere cum relictis fratrum suorum ? dominus Pa.concedit eis propter infirmitatem illorũ,vt matrimonijs contractis cum relictis fratrũ vtantur , dummodo fratribus decedentibus sine prole, cum talibus contraxerint, vt iuxta legem Mosaycam semen defuncti suscitarent,prohibendo , ne tales de cætero sibi copulent post fidem receptam .
2 † No.i. q̃ secundum legem Mosaycam licebat ducere vxorem fratris defuncti, duobus tamen interuenientibus. Primo,q̃ frater decesserit sine prole. Secundo, vt duceret causa suscitandi semen defuncti. nam soboles inde suscepta attribuebatur fratri defuncto ; vnde iste superstes erat pater carnalis, defunctus vero erat legalis ; vnde filij attribuebantur defuncto ;& illud olim fuit institutum in figura, q̃ hodie cessat,cum veritas illuxerit,de quo vide tex.in c. olim, 8.q.1.
3 & Deutero.24. † Secundo no.Papam ex maxima causa posse dispensare contra nouum testamentum. † Not.vlt.hodie
4 non licere ducere vxorem fratris relictam in vxorem,etiam secundum dispositionem legis Mosaycæ. [a]

ADDITIO.

a ¶Secundum dispositionem legis Mosaycæ. Adde, quid in dispensatione apostolica,istum,in c. per tuas.in prin.& qđ ibi no.in apost. ad ipsum. sup.de rest.spo. Io.An.in c.super.inf.de vsur. Anto.de Pra.consi.2.& Gemi.plene in c.ficut,& ibi in apostil.Cel.ad ipsum.14.di. Zac.

a *De donationibus [a] inter virum,& vxorem; & de dote post diuortium restituenda . Rub.*

Supra visum est de diuortijs. Sed quia diuortio facto , dos repeti solet ; & contenditur plerunque de donatione facta constante matrimonio ; ideo post rubricam præcedentem, subijcit istum,in qua tractatur, tã de donatione facta inter virum,& vxorem , quam de dote post diuortium restituenda.

ADDITIO.

a ¶De donationibus. Quid de promissione facta ante nuptias, dic, vt per Ro.in l.si diuortio.ff.de verbo.obli. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Dos est restituenda matrimonio licite separato;etiam si fiat quoad thorum,& illa debet integre restitui.*
2 *Dispositio huius c. habet locum , etiam si sit separatio facta quoad thorum,& mutuam seruitutem.*
3 *Maritus,propter onera matrimonialia,non potest,nisi fructus dotis lucrifacere.*
4 *Priuilegium dotis marito tributum,cessat aliquando,& non transit ad hæredes mariti extraneos.*

1 CAP. PRIMVM.

2 MVlieres. † Separato licite matrimonio, dos est restituenda. h. d † No. 1. quòd quandoque matr. ex causa licita separatur,puta propter consang.& affi. vel aliud impedimentum. & quia iste tex. loquitur indistincte, & generaliter,ibi, Fuerint separatæ , credo dispositionẽ tex. habere locum,etiam si sit separatio facta quoad thorum , & mutuam seruitutem in eo casu,in quo mulier non venit do te prmandã, vt puta si propter nimiam viri seuitiam separatur matr. vel quia vxor ad fidem est conuersa , vel in casu si-
3 mili.† Vlt.no.q̃ matrimonio separato,dos debet integre red di ; nihil ergo de iure maritus debet lucrifacere propter expensas factas ; nam ius solummodo concedit sibi fructus
a dotis ad onera matrimonij supportanda, vt in c. salubriter. de vsu.& in l.vnica.C. de rei vxo.act. [a] † tn gl.2.ibi, Inquantũ
4 facere potest.Io. An.dicit glo.loqui contra tex. cum tex.dicat totam dotem reddi debere.nec ob.iura alle.in gl.loquũtur enim quando verum matri.soluitur.tunc enim propter
b reliquias prioris matrimonij, defertur marito, vt non conueniatur, nisi inquantum facere potest. Sed iste tex. [b] debet intelligi de matrimonio putatiuo, puta cum mat.separatur de facto, propter impedimentum aliquod ; nam tunc cum appareat illum non fuisse maritum, non debet sibi consuli cum præiudicio vxoris . Item isto casu non datur actio de dote,sed agitur cõdictione ob causam,vel sine causa, vt no. gl.inf. eod.c. de prudentia. merito cessat priuilegium tribu-
c tum marito in redditione dotis. [c] Et no. bene hoc dictum , quia multum limitat iura ciuilia,alle.in glo. eo. tamen casu, quo marito competit priuilegium , dicit Io. An. & bene, q̃ non transit ad hæredes mariti extraneos. Et debet consideri inquantum facere potest [d] maritus , habito respectu ad
d tempus condemnationis, vt in l.maritum. & l. rei iudicatæ. ff.sol.matrimo.

ADDITIONES.

a ¶Vxo.act. Doctores dicunt, quod hæc lex habet locum,etiam qñ dos debet restitui extraneo,secundum Imo.in l.2.in prin.ff.sol. ma. quod dicit singulariter notandum.Aduerte,quia dispositio dicti §. exactio. non habet locum quando est matrimonium putatinum ex parte vxoris, non ex parte mariti.ad hoc bo.text.in l.eum qui duas.§.fi. ver. omni exactio nis instantia.C.de adul.Barth.de Bellen.
b ¶Sed iste tex.Est communis intellectus,vt loquatur de matrimonio putatiuo,secundum Alexan.in l.maritum.ff.sol.mat.in prin & an dos putatiua habeat priuilegia dotis veræ,per Alex.in l.fi cum dotem.§.fi. ff. so.ma.B. in l.assiduis.post glo.ibi C.qui po.in pig.hab.
c ¶Dotis.De isto articulo,vide quæ scribit Ale.in l.maritum.ff.so.ma.Seb.S.
d ¶Facere potest.Priuilegium,quod habet maritus, vt non conueniatur de dote,nisi in quantum facere potest,non habet locum in matrimonio putatiuo.Adde quod mulier in matrimonio putatiuo,bene habet priuilegia sua circa dotẽ;videlicet vt præferatur in hypotheca . casus est nota . in l.fi cum dotem,§. fi. sol. mat. sed econtra maritus putatiuus non iam habet priuilegium veri mariti.Nam licet maritus lucretur omnes fructꝰ dotis,vltra quantitatem alimentorum præstitorum vxori. l.fructus.ff. sol.ma.tamen nihil amplius lucrabitur,nisi pro qualitate alimentorum præstitorum.l.insulam.§.1.ff.sol.matri.vbi non lucratur fructus dotis. Pau.da Ca.ponit aliam differentiam inter matrimonium verum, & putatiuum.Et adde quod no. Ab.in c.de prudentia, de do. inter vi. & vxo. in ver.& an valeat.vbi dicit,quod l.vnic.§.exactio.C.de rei vxo. actio. q̃ dat annum ad restitutionem mobilium,non habet locum in matrimonio putatiuo; quia tunc debebunt ftatim omnia restitui,vt dicit Imo.in l.diuortio.§.impẽdia.ff.sol.ma.vbi dicit, quod priuilegiũ q̃ habet maritus,ne pro dote conueniatur,nisi inquantum facere potest, nõ habet locum in matrimonio putatiuo,& alleg.tex.& Io.An. hic, Et quid in spõso antequam perficeretur matrimonium, & fuerint soluta sponsalia an mulier in repetitione suæ dotis hẽt priuilegium,& hypothecã in bonis sui spõsi.vide tex.& gl.in l.q̃stũ.§.fi sponsa.ff.de priui.credito.& ibi tex. coniuncta l.seq.quę incipit,interest, ponit de illa , quæ fuit traducta in domũ,sed non cognita & ibi vr̃ casus apertus, qđ pro dote conuenitur maritus insolidum.Et adde quod similiter priuilegium quod habet maritus quod circa dotem exigendam seruetur consuetudo fori mariti , p Lexigere. ff.de iud.non habet locum in dote putatiua, ẽm Bal. singulariter in c.curauit.de pro.Item adde hic Pau. de Ca.in d.l.fi cum dotem.in fi.so.matri.Et adde quod si statutum dicat quod instrumentum dotis habeat executionem paratam,sicut sententia diffinitiua,habet locum etiã in instrumento quasi dotis,ẽm Bald.in l.1.in fi.C.de condi. ob cau. quẽ sequitur Pa.de Ca.in d.§.fi.Adde hic,q̃ legatum factum à marito vxori non tenet,si detegitur matrimonium non fuisse verum , sed putatiuum, tex.est in l.vxori maritus.ff. de vsuf.le.Item adde vxor putatiua non fortitur domicilium mariti,tex.est in l.de iur.§.fi.ff.ad mun.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Soluto matrimonio,cogitur vir dotem restituere,& bona diuidere,quę communiter obuenerunt eis.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest adiri principaliter in dotis restitutione, matrimonio prius separato.*
3 *Maritus,& vxor quomodo communiter acquirant bona.*

CAP. II.

1 SIgnificauit. † Soluto matr. cogitur uir dotem restituere,& bona diuidere , quæ communiter eis obuenerunt. h. d. Primo ponit duplicem mulieris querelam. Secundo cautæ cognitionem,ibi, Ideoq;. Casus li. Inter P.mulierem,& H.virum suum,fuit diuortium celebratum,sed dictus H.dotẽ suam illicite detinet,& reddere ꝯdicit possessiones quasdam,quas habebãt cões,& illas similiter retinere contendit,vñ mulier conquæsta fuit d.Papæ.mandat Papa quibusdã,quatenus,si est ita,nec est aliud, quod impediat , virum illum compellant ad restitutionem dotis, & ad diuisionem eorum , quæ olim communiter habuerunt, B.
2 † Not.1.opt.arg. q̃ ecclesia potest principaliter adiri super
3 restitutione dotis,matrimonio prius separato. † No. quod obuenientia communiter marito , & vxori , debent diuidi solu. matri.& intellige, vt dicitur in glo. de acquisitis ex bonis vtriusque. Vel extra glo.intellige de donatis, vel relictis vtriusque. Vel secundum consuetudinem quorundam locorum,secundum quam acquisita per alterium coniugum, constante matrimonio,efficiuntur cõia,& veniunt diuiden
a da solu.mat. [a] & scdm istum intellectũ collige tales consuetudi-

ADDITIO.

a ¶Solu.mat.Adde Pe.de Anch.consi.101.vbi multa dicit super statuto disponente,quod acquisita constante matrimonio,sint communia inter maritum,& vxorem.

Universidad de Deusto Biblioteca

a tudines, seu statuta a vendicare sibi locum, etiam in matrimonio putatiuo; & sic declarato matrimonio, illa bona per alterum acquisita, veniunt diuidēda, ac si matrim. tenuisset. cessantibus autem istis causis, vel similibus, vxori restituitur dos duntaxat; quia omnia præsumuntur acquisita ex bonis
b mariti, b vt in l.certū.C.de dona.inter vi.& vxo.& in l.Quintus.ff.eod.tit. Et ideo si mulier reperitur aliquid habere vltra dotem, illud potest per maritum vēdicari, quia præsumitur acquisitum de bonis suis, nisi ipsa contrarium doceat.non enim debet præsumi, quod illicito modo acquisierit.

ADDITIONES.

a ¶Statuta. Statuta de dote lucranda, non habent locum in dote putatiua l.1.C.de condi.ob cau.& ibi Bal.Ang.& Sali. & Bal.in l.pe.ff. quod falso tu.aucto.Ang.i Auth.de nup.§.adscriptitios. vbi bonus tex.sed melior in §.si vero ab initio.in Auth. de nup. nisi præcessisset dolus dantis dotem, secundum Ro.in l.si cum dotem.§. si mulier.ff. sol.mat. sed contrariū tenet ibi Pau. de Cast.p l.à diuo.ff.de ri.nu.de quo per Ale.in d.§. si mulier.

b ¶Bonis mariti. An quæsita per vxorem, præsumantur quæsita de bonis viri.adde quod notat gl.in c.constitutus, in verbo, communes. de in inte. restitu.& vide Ant.in c.1.de pecul.cler.vbi inter cætera dicit,quod mulier habet tanta organa ad acquirendū,quanta vir. Et de hoc vide Bald. in l.si vxorem,de condit.infert.vbi allegat Inn.in c.cum esset,de testa Et de hoc etiā vide Doct.de Ro,dec.262.quæ incipit, quod existens.gl. Bar. & Bal.in l.cum oportet,C.de bonis quæ libe. & vide omnino Sali. in d.l. etiam.& eundem in Auth.sed iam necesse.C.de dona. ante nup. & Ang. consi.56.& in terminis Ange.consi.94.vbi omnino vide. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus in matrimoniali causa, si diuortij sententiam ferat, pronunciare debet dotem restitui.*
2 *Iudex ecclesiasticus, iudicat de causa temporali laicorum, si venit accessorie ad causam ecclesiasticam; & similiter de incidenti temporali quæstione.*
Iudex secularis non iudicat de incidenti quæstione spirituali; sed eam remittit ad iudicem ecclesiasticum.
Dotium causa est accessoria matrimonij.
3 *Accessoria causa commissa videtur, si principalis est commissa.*
4 *Delegatus in causa diuortij, lata sententia super matrimonio, non est functus officio, si non pronunciauit super dote.*
5 *Dotium repetitio, qua actione, vel conditione petatur; & intra quod tempus debet restitui.*
6 *Vxor si non habet vnde viuat, an alimentari debeat ab hæredibus mariti, donec dos restituatur.*
Statutum, an valeat super dotium restitutione.
7 *Iudex ecclesiasticus est iudex competens in dotium restitutione; etiam si principaliter de ea sine matrimonio agatur, varia tamen est Doctorum opinio.*
8 *Iudex, lata sententia super principali, an possit se postmodum de accessorio intromittere.*

CAP. III.

1 DE prudentia. †Delegatus ad causam matrimonij, si ferat sententiā diuortij, pronunciare debet dotem restitui, & est casus multum allegabilis. Duo facit. primo ponit delegatorum reprehensibile factum.secundo illud emendari præcipit.ibi, Quia igitur. Casus lit. Causa matrimonij quæ vertebatur inter H. & M.commissa fuit quibusdā iudicibus. Iudices consanguinitate probata tulerunt sententiā diuortij inter eos,sed de dote,q̄ mulier repetebat à viro,nihil dixerunt;vnde mulier hoc significauit dño Papæ. Rñ Papa cīssē iudicibus, quia ipsi de matrimonio principaliter cognouerunt;& de dote, quæ est causa incidēs, accessorie cognoscere debuerunt; & diffinire;vnde mandat, quatenus prędictū H.cōpellant, vt prædictæ mulieri totā dotē,sicut iustum fue
2 rit,restituat.B. † No.1 iudicē ecclesiasticū posse cognoscere de causa tpali laicorū,cū venit accessorie ad cām ecclesiasticā;& ad hoc allegatur quotidie iste tex. secus aūt, si cā spiritualis incidit corā iudice seculari,nā de ea non valet cognoscere secularis; sed illā remittit ad ecclesiasticū, vt in c.lator, qui fi.sint le.& c.tuā. de or. co. secus est in ecclesiastico quoad tpalia, vt hic vides, & rōnē diuersitatis tetigi in d.c.lator. Et aduerte,quia plus probat iste tex.q̄ solet allegari.nam nō solū ecclesiasticus cognoscit de tpali causa incidenti,seu præiudiciali;sed ēt de causa tpali, quę venit accessorie ad cām ecclesiasticā; licet nō sit ipsius ḡiudicialis; nā sine cā dicti pōt decidi causa mrimonialis; & sic nō est præiudicialis ad cām mrimonialē; & nihilominus iudex ecclesiasticus cognoscit
a rōne accessorij, a depēdet.n. à cā mrimonij; q̄a vbi non est
3 matr.nō est dos.l.3.ff.de iu.do.quod bene notabis. † Not.q̄ cōmissa cā principali, vī cōmissa cā accessoria, facit c.pru-
4 dentiā, de of.del.† No.vl.scīm verū intellectum, iudicem delegatū non dici officio suo functū,si non pronūciauit super dote,quod declara,vt ī.latius.In glo.1.ibi. Condictione sine causa.no.bene gl. q̄ vbi constat mat.nullū fuisse, non agitur actione de dote ad restōnē dotis; sed condictione sine cā, & pro hoc tex.in l.si ff.de condi.sine cā,& dīt Do.q̄ hæc cōdictio est ita priuilegiata, quoad ipsam mulierem, sicut actio de dote.ff.de pecu.l.ex facto. & in l.2.ff. de priui. cre. vide per Spe.eod.tit.§.fi.ver.sed si matrimonium.& sic præfertur aliis creditoribus, sicut si verum fuisset mat. put hīr in l.assiduis,
5 C.qui po.in pi.ha.& in c.ex literis, cum ibi no.de pig.† In ea gl.ibi, Trina die, dic, id est primo anno restituebatur tertia pars,in secundo anno alia tertia, in tertio reliqua tertia; sed hodie procedit, quod dicitur in fi.gl. vt immobilia restituā-
6 tur ſtatim; mobilia vsque ad annum. † Quid autem si interim vxor non habet vnde viuat? dic, quod debet alimentari ab hærede mariti, vt no.in l.1. alleg.in glo. Et an valeat statu-
b tum, b vt quamdiu hæres distulerit restituere dotem, soluat certum quid mulieri pro centenario? vide per Io. de Lig.in cle.vnica.de vsur. vbi videtur concludere, quod non; & credo,quod annus iste debet dari,vbi matrimonium tenuit;secus si separatur propter impedimentum,vt dixi in c.2.ī.eo.
7 †In glo.2.ibi Coram iudice seculari, not.bene glo.quod vbi de dote agitur principaliter,vt puta, quia non fuit disputatū de viribus matrimonij, iudex ecclesiasticus non est competens inter laicos. Contrarium hic tenet Innoc.dicens,quod cum causa dotis sit multum coniuncta matrimonio,potest de ea iudex ecclesiasticus cognoscere, & sic vterque,scilicet ecclesiasticus,& secularis erit competens.D. An. tenet dicti glo.nisi repetens dotem esset vidua, & oppressa. Pro dicto Inn.allego tex.in c.1.& 2.ī.eo. & in c.per vestras, ī. eo. nam ratione connexitatis ampliatur iurisdictio, vt in c. quanto, de iudi. Itē ecclesia debet esse fauorabilis mulieribus in dotibus recuperandis,ī.eo.c.nuper, & tene menti dictum Inn.
8 †In fi.glo. vult ergo gl. q̄ iudex deputatus super causa principali,si in diffinitione ipsius nihil dixit de accessorio,nō potest amplius de illa,sine noua commissione se interponere, quod bene notabis, pro quo bene facit c.cum appellationibus,de app.li.6.& in l.terminato.C. de fru.& li.expen. D.An. dicit contrariam opi. posse sustineri, quando pro causa accessoria competit actio,vt in casu nostro:quia tunc vtraque causa videtur principaliter commissa; secus vbi expediretur officio iud.nihil allegat,sed pro hoc dicto,quod mihi placet, allego tex.no.in l.4.C.depo. vbi videtur tex.apertus in eo,qd ibi ponderatur,vnicam actionem competere pro deposito & pro vsuris restituendis,& pro dilatione restitutionis depositi;& ideo iudex, qui pronunciauit super restitutione depositi,& nihil dixit de vsuris, non potest amplius de illis cognoscere; quasi secus si pro vsuris accessorie venientibus competeret alia actio;sed in casu nostro pro restitutione dotis competit alia actio,vt in 1.glo.ergo non potest dici iudicem functum officio suo; quia dos non restituitur ex officio iudicis. Et notabis hoc dictum, & sic limita dictum glo.& ita loquuntur iura alle.in ea.

ADDITIONES.

a ¶Ratione accessorij. Hoc ponitur inter specialia matrimonij. Feli. in rub. supra de spon.col.vlt.16.Seb.Sap.

b ¶An valeat statutum.Bar.in l.fi.§. præterea.C. de iure dot.tenet, quod sic Pau.de Cast.in l.diuortio.ff.solu.mat.dicit, quod in aliquibus locis sunt statuta, q̄ mulieribus debeant solui quinque pro centenario, nomine alimētorum,donec dos restituatur.credo, quod talia statuta sint bona sed an possint cum bona conscientia retineri,concludit, q̄ si mulier non habet aliunde vnde alatur,potest; aliās secus,tamen Bal. & Pau.de Cast. in l.1.C.de sum.Tri.& fi.cat.tenent contrarium.n.Pan.in c.salubriter.de vsuris,dicit,q̄ sæpe fuit de hoc interrogatus, tandem concludit eo modo,quo Pau.in d.l. diuortio. per Bar. in l. vnica.§. exactio, C. de rei vxo. act.per Ias.in l.de quibus,in 23.co.ff.de legib.

SVMMARIVM.

1 *Vxor à viro propter adulterium separata, perdit dotem. 9.*
2 *Fornicatio generalis nomen est, & comprehendit omnē illicitum coitum.*
3 *Maritus non lucratur dotem, separato matrimonio propter adulterium vxoris per seculares iudicem.*
Iudex secularis, non est competens in causa separationis matrimonij.
4 *Vxor si recedit à marito propter adulterium, vel aliā causam; an perdat dotem, & an excusetur, si marit. eam propria autho.expellat.*
Maritus, an possit propria autho. vxorem adulteram expellere.
Vxori dotem repetenti obstat exceptio adulterij.
5 *Vxor adultera reconciliata viro non perdit dotem.*
6 *Maritus, & vxor ad paria inducantur.*
Matri.instante vxore separatur propter viri adulterium.
7 *Adulterium post viri mortem, an possit obiici per hæredes mariti, vxori dotem repetenti.*
Adulterium post mortem vxoris, an possit obiici per maritum hæredibus vxoris dotem repetentibus.
8 *Vxor propter adulterium separata, perdit donationem propter nuptias, & quid de paraphernalibus.*
Paraphernalia bona dicuntur illa, quæ mulier vltra dotem habuit.
9 *Dotem repetere an possit vxor separata propter adulterium, si postmodum constat de aliquo impedimento propter quod nullum inter eos potuit esse matrimonium.*

CAP.

CAP. IIII.

1 PLerumque. †a Mulier ꝓpter adulteriū
a à viro separata, pdit do-
b tem. b h.d.† No.ibi.fornicationis, q̄ fornicatio est nomen generale,comprehendens in se adul
2 teriū,& omnē† illicitū coitū.36.q.1. in prin.&
3 quod plene dixi in ca.cū sit generale,de fo.comp.†No.2.ibi. Iudicio eccle. q̄ maritus non lucratur dotē ob adulterium
c vxoris, c separato mrimonio à iudice seculari. nā iudex secu
d laris non est in hoc cōpetēs, d qñ agitur ciuiliter, vt in c.tuę, & quod ibi no.de proc.vide per Io.An. in c.2.de fo. cōp.li.6.
4 †No.3.ibi:Aut propria volūtate,& tene menti, q̄ si vxor recedit à viro propria volūtate, intellige propter adulterium; vt quia timuit maritum; sibi repetenti dotem, obstat exceptio adulterij.Et ex hoc no.sin. q̄ maritus pōt consequi dotem sine accusatione adulterij, excipiendo modo prædicto. Alij exponunt, vt de propria voluntate mariti possit consequi dotē,vt quia maritus eā expulit,& secundum istū intellectum, quē non approbant Doc. no. q̄ maritus pōt propria authoritate à se abijcere vxorē adulteram, quod intelligitur adulterio existente notorio,vt dico plenè in c. fin.ī.de adul. vbi gl. & hoc etiā casu, vxori repetenti dotē obstat exceptio
e adulterij; e & sic no. q̄ quoad dotē lucrandā, paria sunt matrimonium separari iudicio ecclesiæ, vel propria voluntate
5 vxoris,vel mariti,ob causam fornicationis.†No.ibi.Reconci-
6 liatum.q̄ † vxor adultera reconciliata f per maritum, non
f debet perdere dotem. Sed quæro, quid de viro committente adulterium?dico,q̄ debet perdere donationē pp nuptias, q̄ fecit vxori; & pari modo pōt mrimoniū separari, quoad thorū,instante vxore,vt est tex.in c.1.ī.vt li.non conte.Non enim quoad hoc iudicantur ad imparia maritus, & vxor, vt
7 in c.gaudemus.ī.ti.prox.& 32.q.6.c.nihil iniquius.† Secūdo
g quæro,nunquid hæres mariti, g possit vxori obijcere adulterium ad effectū impediendi restitutionē dotis.Sp.tangit eo.tit. §.fi.ver.quid si mulier agat,& in ti.de exce.in §.dicto, ver. itē quæritur,sed plenius per Bar.in l.rei iudicatę. ff. sol. mat. vbi concludit,q̄ non,per illū tex. ex quo maritus tacuit in vita. quod satis mihi placet,ar.in c.fi.de do. Sed nunquid maritus possit obijcere contra hæredes vxoris defunctæ? dicendum
8 est,vt habetur in tex.& gl.in l.fi.C.de adul.† In gl.in ver.Dotalium,no.duas vltimas expositiones gl. Prima, q̄ vxor etiam donationem propter nuptias perdit, quam debebat lucrari
h ex pacto,sol.mat.Secunda,quia perdit etiam bona parapher nalia, h & dicuntur paraphernalia bona, quæ mulier habet vltra dotem, hæc tamen vltima expositio non videtur procedere; quia app.dotis,vel dotalitij ex propria significatione non veniunt paraphernalia;& ideo cum simus in materia pēnali,verba non debent extendi,sed potius restringi,vt in c. statutum,de ele.lib.6.& in reg.odia,& in reg.in pēnis,de reg. iu.lib.6.& ideo Doct. videtur approbare expositionem prędecedentem in gl. tamen tenebis menti glo. propter ipsius au-
9 thoritatē. & pōt appellari dotalitium, dotis pretium.†In gl. fi.ibi,& istud verius credo.no.gl.fi.quia facit ad multa.Et cōmuniter Doc.vt Inn.& Host.& Gof. & Io.An. sequuntur gl. propter rationes ipsius, & maxime propter l. si vxor. ff. de adul.vbi dicitur, q̄ nec matrimonium, nec spē mat. violare licet; vnde propter prauam intentionem mulieris; & quia iam sententia transiuit in rem iudicatam, non debet mulier dotem recuperare; licet nunc appareat matrimonium fuisse nullum; & maximè hoc est tenendum, ne detur mulieri causa falsandi probationes, vt dotem recuperet. & facit pro hac parte quæstio disputata in reg.cum quis,de reg.iu.lib.6. in Merc. vbi deciditur,quòd ille,qui cognouit solutam,credens cognoscere maritatam,punitur pro crimine adulterij; & licet aliqui aliter distinguant, mihi tamen placet,vt supra, dixi opi.gi. quæ etiam videtur esse communis.

ADDITIONES.

a ¶Plerumque. Vide Ro.in l. Lucius Titius.ff. sol.mat. & limita singulariter istum tex. vt per Im.in l.2.§. 1.ff.sol.ma. Quid in dote promissa nondum data,credo q̄ sic,per l.si mulier.& ibi Bal.ff. de condi.insti. & lacius dixi in c.fi.ī.eo.in fi.Et quod hic dicitur de lucranda dote.dic idem, si fuit in balneo cum alio viro,glo.in c.non oporter.81.di.facit l.fi.C. de repu.& notat Ang.in §. minores. in Auth. de repud. Et an propter adulterium vxoris,lucretur maritus dotem,vna cum patre vxoris, cui aliās deberetur.l.dos à patre protecta.C.sol.mat. vide Pau. de Cast.in l.2.§. voluntatem.in prin.ff.sol.mat.qui in hoc reprobat gl.in l.si dotem. C.de iur.dotium,& in l.consensu.C.de repu.Adde quòd titu.C.vnde vir,& vxor.non habet locum in muliere adultera.c.ex parte,de consue.& quando sponsus lucretur dotem propter adulterium sponsæ, an teneatur restituere si ingrediatur monasterium,vide Ant.in cap.ex parte,de conuer.coniu. Bellen.

b ¶Perdit dotem. Quid autem si mulier permisit se osculari, vel tangi mammillas,an perdat dotem,vide Bal.tenentem,q̄ sic,in ca.tuæ.ī.de proc.de quo late per Dec.in rub.de iud.col.1.cum seq.in 1.lec.Seb.Sap.

c ¶Adulterium vxoris. Vide Pet.de Anc.consi.402.vbi consuluit, q̄ mulier, quæ ficte conuincitur cōmisisse adulterij, puta per præsumptiones, nō perdit dotem.Et vide gl.in cap.j.vt lite non contest. & est textus in l.cōsensus.§.si vero filio.C.de repud. quæ dicit q̄ mulier habens filios, non perdit dotem propter adulterium. Vide Bald. in simili etiam in l.cum omnia.C.de do.lucran.vbi loquitur de statuto,de lucro dotis vxore præmoriente.Et istis adde quod iste textus procedit,si vxor vidua ante repetitiones committat adulterium,ita dicit Pau.de Cast. in l.si ab hostibus. ff.sol.marr. pro quo optime facit quod notat Bal. in l.penult. per illum tex.C.de adul.Pau.de Cast.in l.sororem.C.de his quibus,& indi.vbi concordat cum Bal.in d.l.pen.scias, quod propter adulterium filiæ, non lucratur maritus dotem,in præiudicium patris,ita dicit Bal.1mo.& Rom. in l.2.§.1.ff.solu.matr.& Cy.& Bart.in d.l.si dotem,reprobant in gl.C.de iure dotium,& Bal.in l.cum dos,in reportatis antiquis,de pact.dot.notat.gl.in l.consensu.C.de repud.est tex. in §.est quoque.in Auth.de nup. Exemplum si filia non erat emancipata, sed in patris potestate constituta iuxta notata per Abba. in cap. illud. de præsum. & vide d.Ant. hic, in fi.Et vide quod dixi in c.tuæ,de proc.Item vide Bal. in c.accedens, de procu.vbi dicit,quod dispositio huius c.habet locum in sponsa.per l.nihil interest.in prin. ff.rerum amota.facit l.si vxor.§.1.ff.de adulte. Quod limita in sponsa de præsentia;alias secus; quia cum illa non dicitur committi adulterium,vt dixi super glo.in c.quidam, 27.q.2. Ita dicit Pau.de Cast.in l.an in patrem.ff.quod falso tuto.aucto. facit quod dixi in tex.c. ex publico.de conuer.coniug. Item vide gl.pen.in c.ex parte,de consue tu.& quod ibi dixi.Et ad illud de spon.vide Pau.de Castr.in l.de diuisione.ff.sol.matr.Et vide Ant.& Abb.in c.discretionem, de eo qui cogno.cōsangui.vxo.suæ. vbi quid si maritus dedit causam adulterio,cessante tamen lenocinio. Bart.de Bellen.

d ¶Competens. Vtrum hoc cap. habet locum, si mulier fecit alium actum impudicum, puta si posuit manus ad pectus causa adulterij, dic quod sic,secundū Bal.in c.tuæ,de procu.Secus si aliās ageret cōtra bonos mores,puta si esset ebria,& inquantum iste textus loquitur de dote lucranda,habet locum,nisi maritus commiserit lenocinium.textus est in l.cum mulier.ff.sol.marr.facit cap. discretionem, de eo qui cogn.consan.vxo. suæ.Et hoc est verum, si ista exceptio lenocinij opponatur ante litem contestatam;quia non potest opponi nisi emergat, vt dicit gl.in c.nihil iniquius.32.q.7.in verbo, conueniat. Adde etiam, quòd iste tex.procedit, nisi maritus vxorem adulteram interficiat, gl. est singularis in c.inter hæc.32.q.2.& in c.admonendi,in ver.prædo, eadem causa,& quæst. & est casus secundum vnam lectu. in l.si ab hostibus. §. 1. ff. solu. matrimo. Bellen.

e ¶Exceptio adulterij. Adde quod sicut propter adulterium, mulier perdit dotem,ita si mortuo viro committit stuprum,ita cōsuluit Pau.de Cast. consi.199.incip.reuocatur in dubium.facit textus,& ibi Barto, in l.pen. ff.de adul.Idem tenet Pau.de Cast.in l.sororem. C.de his quib. vt indig. & in l.fideicommissum.C.de fideicom. Alex.contrarium tenet in d.l.sororem. Ias.variauit in d.l.fideicommissum ab his quæ tenuit in d.l 2.ff. sol.mat.& adulterium filiæ non præiudicat patri. gl.in l.consensu. §.virum.C.de repud.Bar. & Doc.in d.l.2.§.quod si patris.ff.sol.matr.

f ¶Reconciliata. Adde quod si fuisset reconciliata per patrem mariti, ipso marito ignorante, nihilominus perderet dotem. Casus est singularis in l.Lucius Titius.ff.sol.mat.Vide etiam singularem limitationem ad istum tex.quam posuit gl.fi.in auth.sed hodie.C.de adult.quæ dicit,q̄ ad illud quod dicitur de lucranda dote propter adulterium, non habet locum quando maritus eam accusauit criminaliter de delicto.Idem tenet Pau. de Cast.in l.rei iudicatæ.§.1.ff.solu.matrimo. allegando pro singulari dictam gl.Adde similem in l.consensu,in verbo, sibi. C.de repud. Item inquantum alleg.l.Lucius, vide Bal.& ibi Pau. de Cast. vbi licet ex contractu sponsaliorum facto a patre filio, sufficiat taciturnitas filij sine alio consensu.c.i.in fi.de despon. impube. lib.6. tamen illo casu lucri dotis, taciturnitas non operabitur consensum. Et ad intellectum glos.in d.authen.sed hodie.vide omnino Pau.de Cast.in l.si cum mulier.ff. solu.matrimo. Bart.de Bellen.

g ¶Hæres mariti. An possit obijcere adulterium contra mulierem. Ad hoc facit glo.notabilis in l.omnimodo. in verbo licebit, C.de inoffic.testam. quæ dicit quod si vasallus commisit fœloniam in dominum, & dominus in vita nihil dixit, postea hæredes domini non poterunt obiicere fœloniam vasallo.Idem dixit Anto.in c.fi.in fi.de donatio.vbi glo. Et de quæstione hic posita vide in terminis Pau. de Cast.in l.2. §.voluntatem, circa princip.ff.solu.matrim.& late,in d.l.rei iudicatæ.§.1. Et quid si maritus ignorauit adulterium,& non opposuit, an hæredes poterunt opponere, vide Imolam post Bar. in l.si cum mulier, circa fi.ver. in auth. hæredes.ff.solu.matrim.Sed ad id quod dixi de ignorante,vide do.Ant.in d.c.fin.in fi.de don. Bellen.

h ¶Paraphernalia. De veritate huius expositionis,vide multa per Fel.in c.pastoralis,ver.mulier impudica, sup.de iud. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Cogitur mulier ex officio iudicis, donata sibi à viro propter nuptias pro conservatione illiciti matrimonij relaxare, si talis donatio præstat impedimentum dissolutioni talis matrimonij.*
2 *Maritus quandoque dotat mulierem; & hoc seruatur in Hispanijs, & an post contractum matrimonij hoc facere possit.*
3 *Pacta per dissolutionem matrimonij facta non tenent.*
4 *Dos non potest esse, vbi non est matrimonium.*
Dotis repetitio super matrimonio nullo, num fiat.
5 *Commodum quis sentire non debet, vnde pœnam sustinere debuisset.*
6 *Iudex ecclesiasticus potest se intromittere de dotis restitutione: maxime cum difficultat dissolutionem illiciti matrimonij.*
7 *Dotes, an perdere debeant, & donationes propter nuptias contrahentes matrimonium contra iuris dispositionem.*
Coniuncti in propinquo gradu, præsumuntur habere notitiam consanguinitatis.
Ignorantia iuris an excuset.
Coniuncti in propinquo gradu, quandoque excusantur à pœna, & an possint

possint ex huiusmodi matrimonio aliquid lucri facere.9.
Pœna confiscationis imponitur contrahentibus matrimonium in gradu prohibito.9.10.
8 *Papa,an vendicet sibi pœnam à lege impositam de facto,in regibus,& principibus non recognoscentibus superiorem.*
9 *In pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis.*
10 *Pœna imposita contrahentibus contra legem, an habeat locum in contrahentibus contra canones.*
11 *Canones dicuntur leges.*
Matr. contrahentes in impedimento publicæ honestatis, an pœnas incurrant impositas,contra leges,contrahentibus.

CAP. V.

a 1 IT si necesse. [a] †Propter varietatem lectu-
rarum, non solet summari, & secundum intellectum,qui plus placet, hoc intẽ dit. Cogitur mulier ex officio iudicis donata sibi à viro propter nuptias pro conuersatione illiciti matrimonij relaxare, si talis donatio præstet impedimentum dissolutioni talis matr. Diuiditur, nã ponit mandatũ præmissa triplici ipsius causa, quarum prima cõsistit in facto, reliquiæ in iure,secunda ibi: Cum castra.tertia ibi. Ne ad cõmodum.Casus lit. Rex Legion. accepit in vxorem filiam regis Castellæ, & eidem dedit in donationem propter nuptias castra quædam;ita videlicet,q̃ si aliquo casu ipsam relinqueret , castra ipsa cederent in ius eius; sed ipsi propter consanguinitatem insimul non poterant remanere; vnde Papa mãdauit,q̃ deberent abinuicem separari . sed Rex Legio. nolebat eam dimittere.nisi castra sibi restituerentur; & ita castra illa præstabant impedimentum dissoluendæ copulæ, vnde mandat Papa archiepiscopo Compostel.& vniuersis episcopis in regno Legio.constitutis, q̃ cum castra ipsa, quæ impedimentum præstant copulæ dissoluendæ, nõ tam ob turpem,quã ob nullam causam sint data , cum inter eos matrimonium esse non possit : ideo nec dos , nec donatio propter nuptias esse potest. & ne ad commodum ei cedat , q̃ debet in pœna eius potius retorqueri, castra ipsa restitui faciat, & ad id per
2 excõicationis sñiam puellam coarctari.B.† No.1.ibi.In dotem,q̃ vir quandoque dotat mulierem.gl.tñ prima exponit dotem.i.donationem pp nu. & tunc non colligitur illud notabile,sed tenendo tex.proprie dicit Vin.q̃ loquitur sm cõsuetudinem Hispanorũ,qui vxores dotant.Ex quo no.q̃ licite maritus dotat vxorẽ.i.constituit sibi dotẽ ex propria substantia:sed tu hoc limita, q̃n ista donatio dotis fit ante cõtractum mat.secus,si post contractum ; vel si effectus donationis referretur in tempus mat.quia tunc non valeret, vt in l.j. & quod ibi no.C.de do.ante nup.nisi plebeius reciperet nobilem in vxorẽ; & tũc vr donasse cã recompensandi cũ nobilitate,vt ibi no.p Bar.in l.duor.ff.sol.mat. † No.2.non valere pacta, quæ dissolutionem matr. ℨ iuris dispositionẽ difficultant.nã matr.debent esse libera in cõtrahendo,& in dis-
4 soluendo,vt in l.libera. C.de inu.stipu. † No.3.q̃ vbi non est mat.non põt dici dos; & q̃ talis dos soluta, prætextu matri. nullius põt repeti condi. sine cã, de quo in l.auunculo,ff.de condi.sine cã.erãt.n.isti consanguinei in gradu prohibito,vt
5 in gl.† No.q̃ non debet quis sentire cõmodum , vnde debet
6 pœnam sustinere. † Vltimo collige iudicem ecclesiasticum posse se intromittere de restitutione dotis;maxime cum dif
7 ficultat dissolutionem illiciti mat. † In gl.fi. in fi.no. sing.istã gl.quæ satis plene discutit,an,& q̃n contrahentes mat. cõtra
b leges,[b] debeant perdere dotẽ, & donationem pp nuptias,& collige ex ea quinq; solutiones,seu lec. Prima,q̃ ibi ignorant ℨxerunt;ideo fit restitutio hinc inde, & bona non applicantur fisco. hæc sol. vera est in se,& probatur in l.qui ℨ. & auth.incestas,C.de ince.nup. vbi pœna cõfiscationis imponitur scienter cõtrahentibus;sed hæc sol.non placet gl.quo ad istum tex. quia isti dicebantur consanguinei in secundo gradu,& sic nõ erat præsumptio ignorantiæ.No. diligenter hoc dictũ, q̃ coniuncti in gradu propinquo præsumuntur hre notitiã consanguinitatis.Secunda lect. seu so. q̃ isti sciebant factũ,sed ignorabant ius,forte.n.credebant, q̃ regibus liceret contrahere in gradu prohibito,lege canonica;& fuit hæc lec.Io.ex qua colligo,q̃ ignorantia iuris , excusat ab illa pœna confiscationis bonorũ , qđ non vr placere Io.An hic, dicit.n. q̃ ignorantia iuris nõ excusaret istos : quinimo nec fœminam,cum illa nõ excusetur,nisi in casibus à iure expres
c sis,[c] vt est tex.no. in l.nec passim.C.de iuris,& fa.ign.posset tũ procedere secundum cũ,si errassent in facto, puta qa credidissent dispensatum, & sic trãseunt cõiter doc.hic, & vr tenere legistæ in l.qui cõtra,præall.& in Lauunculo. ff.de cõd. sine cã,sed Bar.tenet ibi contrarium, sequendo istã opi.Io. licet de ea non faciat mentionem; & hoc per auth.incestas. C.de incest.nup. vbi pœna apponitur scienter contrahentibus.facit l.si adulterii.nec ob.d.l.qui contra,q̃ requirit iustũ errorem,nam loquitur ſm eum,qñ agitur de pœna amissionis lucri, non.n. ex pacto præcedenti poterit alter coniugũ ex tali mat.aliquid lucrari,nisi iusto errore tale matrimonium ℨxisset.Et ideo cõclude tria,q̃ aut agitur de pœna adulterij, seu incestus,& error iuris excusat, vt d.l.si adulteriũ, vbi tex. no aut agitur de pœna perditionis propriæ substantiæ,vt dotis,seu donationis pp nuptias,& idem, ar.in d auth.incestas.
d Aut de pœna perditionis lucri , [d] & non excusat, vt in l.qui contra.& hanc opi.teneo,maxime cum simus in penalibus, & sic assumenda est mitior opi.vt in re.in pœnis,lib.6.Et no. bene hãc opi.quia nemo ponit hic,sed doc.moderni cõiter transeunt cum opi.Io.And.hæc tñ sol.licet sit vera in se, nõ tñ puto eã cõgruere huic literæ;quia præsupponitur,quod ista puella erat digna pœna,ex tali coniunctione . ergo non errauit in iure,per d.l.si adulterium. Tertia sol.q̃ pœna confiscationis habeat locum. sed Papa pro bono pacis, ex officio suo hoc prouidit,& de hac.ℨ.in fi. Quarta sol.q̃ hic non poterat pœna confiscationis habere locũ , quia isti reges non
8 recognoscunt superiorem, vt dixi in c.per venerabilem, qui filij sint leg.† No.hanc sol.fin.ex qua ego colligo notabile dictum,q̃ in non recognoscentibus superiorem de facto, Papa non vendicat sibi pœnam à lege impositam ; & sic videtur,q̃ in istis Papa non succedit loco Imperatoris , & si esset vera, singulariter limitaret dicta Inno. in c.licet ex suscepto, de fo.compe.vbi dicit, q̃ vbi deest superior de iure,vel de facto, recurrendum est ad Papam ex generali potestate, quã à Deo recepit,& idem sentit Host. in c.nouit, de iud. posset enim dici,q̃ Papa succedit,vt faciat iustitiam;non autem,vt exigat pœnam à lege impositam . Posset tamen instari, sed pro nunc transeat, & tene semper menti illam sol.sic intellectam.Quinta sol.q̃ rex non poterat aliter induci , vt recederet ab illa coniunctione ; nisi castris restitutis . & hæc vltima
9 sol.incedit cum tertia,q̃ Papa ex officio suo prouidit. † Alij extra glos.dicunt,q̃ ista erant bona regni , quæ non poterãt alienari,vt in c.intellecto , de iureiur. Hæc sol.est bona in se, sed non congruit literæ,cuius rationes sunt vniuersales.Alij dicunt, q̃ hic fuerunt bona donata pro conseruatione illici ti matr.& sic nõ valebat pactum, cum impediret dissolutionem matr. & sentit hãc sol.d An. sed certe licet sit vera in se, ante traditionem rei; non tamen valet post traditionem, quia in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis,vt in reg. in pari , de reg.iu.in 6. Et concludendo materiã
c cum dictis do.hic , dic aut sunt contracta sponsalia [c] etiam de futuro,& non habet locum illa pœna confiscationis bonorum,etiam in scienter contrahentibus,vt est tex.secundũ communem lec.in d.l.auunculo.Idem putat hic d. An.si fuit contractum matrimonium,& nondum consummatum.de hoc dicto satis potest dubitari ; & contrarium aperte sentit Bar in l.auunculo,vbi vr sentire , q̃ contracto matrimonio per verba de præsenti, haber locũ illa pœna ; nam nullus text. expresse exigit copulam.facit.l.cum hic status , in fi.ff.de do. inter vir.& vxor.Tene tamen menti opi.d.An.quia, cum simus in pœnalibus,posset obseruari.Aut matrimonium fuit consummatum;& tunc si scienter cõtraxerunt, haber locũ pœna cũ limitatione prædictorũ; nisi superior ex officio sui velit prouidere propter bonum pacis,vel vt facilius dissoluatur tale mat. Et in hoc casu intelligerem proprie istum tex. nam non video, q̃ isti regi competisset actio, quia dedit ob turpem causam,& causa fuit sequuta de facto,licet aliter innuat ratio literæ , sed videtur tex. de hoc in d. l. auunculo , nisi

ADDITIONES.

a ¶Et si necesse . Hic est casus de conditione , quam ponit late Bal. in c.iuratt,ver.no.quòd in matrimonio, de proba.licet ibi non dicat.Et vide in simili bonum tex. in l.vxori maritus , per fideicommissum . ff. de vsufr. leg. Bellen.

b ¶Contra leges. Vide de ista quæstione gl.in l.2. ff.de cond. causa data , & omnino,quod de hoc no.Bar. in l.si adulterium cum incestu , §. 2. post medium,ff.de adult. Bellen.

¶Contra leges.In isto articulo sunt quinque opi.principales,Bal.Nouel.in tract. de dotib.in 11.par.Bar.in l.si adulterium,ff.de adul.Bar. & Alex.in rub.ff.solu.matr.

c ¶Casibus a iure expressis.Vide moder.in Liuris,C. de iur & facti ignoran. Bar.& alios,in l.1.§.nunciatio,ff.de ope.noui nunci. Bal. in l.fi. in princ. in 3.q.C.de iure delibe.

d Perditionis lucri.Adde pro hoc articulo Lud.Ro.consi.157.Pet. de Anch. consi.392.

e ¶Contracta sponsalia.Vide gl.in clem.j.de consan. & affini. quæ tenet, q̃ non, Bal.in l.pen.§.docere.ff.ne quis eum,qui in ius vo. tenet, q̃ statuti puniens contrahentem matrimonium , non verificatur in contrahente sponsalia. idem tenet in l.vnica . C. si rect. prouin. In contrarium videtur facere tex.in l.1.ff.de his,qui no.in f. vbi pœna imposita contrahẽti binas nuptias,imponitur contrahenti bina sponsalia , de quo articulo Io,an prohibito subsequenti, censeatur prohibitum omne , per quod peruenitur ad illud, per Bal. & Cy.in d.l.vnica.& Bar. & alios in l.cui iurisdictio,ff.de iurisd.om.iud.

nisi dicas , q̃ licet fisco competat ius auferendi ; non tamen delatori deest ius repetendi contra vxorem . sed contra hoc facit illa reg.in pari causa . Aut contraxerunt ignoranter , &
10 distingue qualitatem ignorantiæ,vt supra dixi.† Extra gl.hic quæro, nunquid illa pœna confiscationis habeat locum cõ tra contrahentem in gradibus prohibitis,lege canonica.Ali qui dixerunt,quòd non,quia tex.in d.l.qui contra, loquitur in contrahentibus contra leges. Contrarium consuluit dominus meus.d.Car.cuius dictum approbo, quia, ex quo lex approbat in istis spiritualibus canones , videtur contrahere contra leges,qui contrahit contra canonem, facit c.j.de no.
11 ope.nun.† Item canones dicuntur leges, vt in c. Nicęna.31. di.hoc aperte sentit ista gl.relata ad tex.& tene semper menti hoc dictum,quia facit ad consimiles quæstiones . & poteris adducere hanc materiam contra contrahentes matr.impediente iustitia publicæ honestatis.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius sine consensu domini, donans rem ipsam vxori,propter nuptias,non transfert in eam plus iuris , quam ipse habeat; idem de eo,qui sub conditione adimente , habet rem in hæreditatem , vel in feudum .*
2 *Concessionis tres sunt species,alia in hæreditatem, seu liberam dispositionem,alia in feudum,alia in vsumfructum.*
3 *Ecclesia tenetur defendere viduarum dotes.*
4 *Hæredis appellatione,quandoque veniunt filij legitimi tantum.*
5 *Vsufructuarius potest ius suum alteri concedere in vita sua.*
6 *Feudum alienari, & in dotem dari potest.*
7 *Dominus consentiens alienationi de re sua,sibi præiudicat.*
8 *Vocabulis propris vti debet consultor.*
9 *Maritus, & vxor,an possint,vel debeant post alterius mortem aliquid lucri facere.*

CAP. VI.

a 1 NVper [a] à nobis. † Vsusfructuarius sine consensu domini, donans rem ipsam vxori propter nuptias,non transfert in eam plus iuris,quàm ipse habet,Idem de eo qui sub conditione adimente, habet rem in hæreditatem, vel in feudum.h.d.primo,duplex quæstio. secundo, vtriusq; solutio,ibi,nos autem. tertio , quædam instructio, ibi, illud. prima, & secunda pars diuiditur in duas ; quia quælibet pot
nit quæstionem, & dissolutionem,vt patet in litera. Casus lite.Aliquis dedit alicui aliquam terram non in feudũ,vel hæreditarẽ;sed tñ quãdiu viueret , possidendam , ille postmodum partem illius terræ dedit vxori suæ in donationem suã propter nuptias:decessit vir, quæritur,vtrum vxor eius præfatam donationem habere debeat, dum vixerit,& tenere,cũ ecclesia dotes protegere teneatur viduarum?Secundo poni tur alia quæstio. Aliquis dedit alicui , & hæredi suo de legitimo matrimonio nato in hæreditatem, vel feudum aliquam terram, postmodum partem ipsius terræ vxori suæ dedit in dotem.Quæritur an donationem illam de iure possit habere?consultus,Papa respondet,q̃ cum regulariter nullus possit plus iuris in alium transferre,quàm habeat;vir dictus non potuit vxori relinquere, quod ei non licuit, nisi quoad vixerit possidere,nec mulier illam terram habere potest,nisi ille ad quem terra illa spectat,donationi voluerit consentire. Et idem est in secunda quæstione dicendum ; nam licet ecclesia in causis viduarum fauorabilis debeat esse;tamen con tra iustitiam,non est eis fauor eccle.concedendus.in fi.dicit,
2 q̃ vxor dicitur dotem dare viro;vir autem vxori donationẽ propter nuptias.Ber.† No.tres species concessionis,quæ de re aliqua fieri possunt.nam quandoq; datur,seu conceditur in hæreditatem.i. vt possit donatarius ad libitum disponere, & hæredem in illa instituere,sicut in re propria . Quandoq; conceditur in feudum , vt vtile dominium transeat in vasallum;directum vero remaneat penes dominum,de quo in c.
3 1.de feu.Quandoque conceditur,donec vixerit is, qui recipit;& videtur hoc casu concessus vsusfructus rei.† Item no. q̃ ecclesia tenetur defendere dotes viduarum , non tamen contra iustitiam.Ex quo no.q̃ ratione fauorabilis & pię cau sa,nõ est alicui auferenda iustitia. facit ad illud vulgare, vnũ
4 altare non esse d.scooperiendum,vt cooperiatur aliud; con cor.c.cum causam,sup.de præben. † Item no. ibi, & hæredi, quod appellatione hæredis , quandoque veniunt filij legitimi tantum ; de quo tamen dicendum , vt plene no. Bar.in l.
5 Gallus, [b] ff.de liber. & posthu. † Item no. q̃ vsufructuarius [c] potest ius suum alijs concedere in vita sua.† Item no.q̃ vasal
6 lus potest concedere feudum , seu partem feudi in dotem , [d] seu donationem propter nuptias. Et dicit Innoc.q̃ ex causa
d dotis aliter non permittitur alienatio feudi, & no. bene hoc dictum.de quo vide , quod plenius no. in c.quæ in ecclesiarum,de consti.Host.dicit, q̃ etiam ex alia causa potest aliena ri,dummodo ad tempus, vt hic , & remittit ad no. in c.fi.ne
7 præla.vic.su.† Vltimo no.q̃ dominus consentiens [e] alienatio
e ni factæ de re sua,sibi præiudicat . † Potes etiam colligere in
8 fi.literæ, quòd consulens debet vti vocabulis proprijs hic.n. Papa quodammodo reprehendit istum de ineptitudine vocabulorum in eo,q̃ in consultatione dicebat virum dedisse vxori dotem;nam debebat dicere,donationem propter nuptias.Posset tamẽ intelligi tex. proprię , prout dixi sup.c.px.
9 †Oppo.videtur.n.hæc litera sine dubio. nam sol mat. donatio deberet redire ad virum,sicut dos ad mulierem,vt inf.eo. c.fi.ergo ista vxor non posset compellere retentorem huius rei, etiam si fuisset propria mariti , ex quo vir erat mortuus. Solu.Doc.intelligunt vt decre.habeat dubium,quòd erat pactum,vel consuetudo,vt vxor superstes lucraretur donationem propter nuptias,vel saltem in vita sua teneret; sed ratio decidendi in contrarium patet in litera , quia maritus non potuit plus iuris &c.Et ex hoc no.quòd maritus non potest sibi retinere partem dotis , secundum consuetudinem loci, si res dotalis fuit concessa vxori ad vitam suam,ex quo colligo,quod resoluto iure authoris , resoluitur ius successoris; concor.tex.ff.de pig.l.lex vectig.

ADDITIONES.

a ¶Nuper.Vtrum feudum possit dari in dotem. adde Imo. post gl.in c.quæ in ecclesiarum. de const. vbi concludunt,q̃ potest dari quotque vixerit dans, sed non in perpetuum. Et allegat istum tex. & idem dicit Host. in summa.de immu.eccl.§.inquantum.ver.sed nec illa immunitas. & vide in c.1.in princ.in tit.an maritus succe. vxo. in feu.& Imo.in c.1.causa,de feu.& quid si maritus obligat bona dotis,quæ sunt feudalia. vide Bal.in 1.§.rursus.in ti. qualiter olim feu.alie.pote. & verum res emphyteutica possit dari in dotem,vide do.de Rot. decis.194. in ordine nouissimo.& Imo.in c.potuit de loc. Bart.de Bellen.

b ¶In l.Gallus. Vide Fel.in c.in præsentia,ver.in ea.gl.ibi,nomine hæredis.ℨ de prob.vbi etiam Decius. Seb.Sab.

c ¶Vsufructuarius. Adde Flo.in l.arboribus.§.vsufructuarius,de vsu. Ale.in l.si is qui.§.an vsusfructus.ff.de pign.& Spe.eo.lib.col.ii.in princ.vers.sed nunquid vsusfructus. Zach.

d ¶In dotem.Adde Lud.Ro.consi.457,Alex.consi.60.3.lib.
¶In dotem. Vide Alber.de Ros.in 1.parte statu.q.148.com.alleg.per d.Iaſ. in l.3.colum.38. versic. quid autem fit in feudo , in q.C. de iure emph. Seb.Sap.

e ¶Consentiens.De quo late per Bar.& alios,in l.quæ dotis.ff.sol.mat.& per eundem Bar.in l.si fundum.ff.de legi.1.
¶Adde bo.gl.& Bal.in c.1.col.1.ad fi.ver.quæro nunquid alienatio,de pro hi.feu.alie. per Loth. And.de Isern.in c.Imperialem. de prohi. feu.alie. per Fed.& Ale.consi.90.vol.4 & dic,q̃ præiudi. sibi quoad rem , & pretium,vt plene no.Bal.& Imo.in l.dotalem.ff.sol.mat.Cy.in l.fi.C. de iure emp.& Ale.in l.quæ dotis.ff.sol.mat. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Marito ad inopiam vergente,peti põt satisdatio pro dote.12.13.14.15.*
2 *Iudex ecclesiasticus,potest se impedire de dote.*
3 *Iudex ecclesiasticus est iudex competens,etiam inter laicos, pro miserabilibus personis.*
4 *Maritus repellere potest vxorem,si dos promissa sibi non soluitur, & il la repulsa dotem petere.9.*
Maritus non tenetur ad onera matr.dote non soluta.
Dos fuit instituta propter onera matrimonialia supportanda.
5 *Fideiussionem idoneam præstare obligatus;si illam præstare non potest, iuratoriam cautionem præstabit, & aliam cum poterit.*
6 *Pecunia deposita apud mercatorem; licite potest capi pars honesti lucri.7.8.*
Lucrum honestum prouenire potest ex pecunia.
7 *Depositio apud mercatorem pro lucro acquirendo quomodo fiat.8.*
8 *Vsuram an committat deponens pecunias apud mercatorem pro lucro acquirendo,cum pacto,quod capitale sit saluum.*
Pactũ,quod periculũ spectet ad recipientẽ pecunias, an sit feneratitiũ.
Societas inter ponentem pecuniam, & operam quomodo sit licita, & periculum ad quem debeat spectare, & lucrum quomodo diuidatur, & certa pars pecuniæ loco lucri,an possit deputari.
9 *Restitutione non facta, non auditur vir petens dotem , qui vxorem a se expulit,sed distinguendum.*
10 *Rescriptum ad lites surreptitium est,si in eo non fiat mentio de processu causæ,& sententiæ.*
11 *Mentio,an fieri debeat in rescripto ad lites de sua , & processu nullo.*
12 *Marito ad inopiam vergente,potest vxor dotem repetere;& idem est, si male incipit vti substantia sua;etiam agere potest ad donationem sibi factam propter nuptias.13.14.15.*
13 *Dos quando maritus vergit ad inopiam,non assignatur vxori,sed marito pro cautione vxoris.sed in hoc varia est opinio.*
Consuetudo loci , an valeat super dotis restitutione , quando maritus vergit ad inopiam.
14 *Alternatiuè,quando aliquid faciendum est,cui datur optio.*
15 *Vxor,quæ a principio contraxit cum paupere,vel vergente ad inopiã, vel substantia ita male vtente,an possit postea dotis restitutionem petere .*
Publicæ vtilitatis est,quod dotes saluæ mulieribus remaneant.
16 *Curator de iure canonico,nõ tenetur animam suam ponere pro pupillo.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VII.

Er vestras. [a] † Marito, vergente ad inopiam, pro dote satisdatio potest peti. Ita summat Abb. & secundum hunc intellectum, esset hic casus sin. qui non est alibi, sed inhærendo verbis literæ potest sic summari. Vir agens pro dote, non omnino excluditur ex eo, quòd vergat ad inopiã, nec præcisè cogitur satisdare, vltra facultatem propriã; sed dos sibi assignatur sub cautione, quàm præstare pōt, & si p illam cautionē non esset sufficienter prouisum cōsumptioni dotis, deponetur dos apud mercatorē, vt de honesto lucro vir sustineat onera mat. h.d. ꝑm intellectum, quē teneo, & est casus notabilis, & quotidianus. Diuiditur. nã in prima consultatio. in 2. respon. cum mãdato, ibi, cum ergo. Prima pars ponit causæ delegationē, actoris petitionem, rei exceptionem, & iudicis interlocutionem. Secunda ponit duas causas mandati alternatiui, quod inter illas interserit. Casus lit. inter. H. virum, & vxorem suam coram consulibus ciuitatis Ianuæ, super quadã summa pecuniæ ipsius mulieris quæstio vertebatur, coram quib. D.H. petebat dotem vxoris sibi assignari: mulier dicebat econtra, quòd assignari non deberet ei, cum ad inopiam vergeret; nisi cautionē præstaret de dote saluanda. Et quia eam à se expulerat, & ad inopiam vergere videbatur, iudices pronunciauerunt, quòd dos illa nō assignaretur eidem; nisi præstaret idoneam cautionem de ipsa non peritura; & sic dos illa remansit penes quendã magistrum. R. postmodum verò dictus. H. impetrauit literas ad Archiepiscopum, & archidiaconum. Ianuen. contra illũ magistrum. R. super dote prædicta; iudices dictum magistrum. R. ad suã præsentiam citauerunt, coram quib. dictus. H. petebat à dicto magistro. R. dotem vxoris suæ. Sed idem. R. exceptionem opposuit ꝺ ipsum, videlicet, ꝙ vxorem suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc literas impetrauerat, videlicet, ꝙ alia vice super eadem, dicta quæstio mota fuit coram consulib. ciuitatis, & pronunciatum, secundum, ꝙ supra præmissum est. Iudices, cum de hoc constitisset, eisdem, præceperunt eidem, vt de dote saluanda caueret, & vxorem reciperet. Sed cũ ipse cautiones præstare nō posset, ad ipsius petitionem. dño Papæ hoc rescribere curauerunt; vnde dñs Pa. his præmissis mandat eisdem. Quatenus dotem faciant assignari eidē sub ea cautione, quã pōt præstare, vel saltē alicui mercatori eã ꝓmittãt, vt de parte honesti lucri dictus vir onera possit matrimonij substentare: ne occasione dotis de tentæ vxor à viro dimissa, vel vir, qui dimisit vxorē, adulterij reatũ incurrant; satis. n. pōt ei credi modicũ dotis, cui credi
2 tur corpus vxoris. B. † No. 1. arg. optimum ex tex. ꝙ ecclesia pōt se impedire de dote, non solũ in fauorē viduarum, vt ⅋. c. proxi. sed etiã in fauorem mariti petentis dotē sibi promissam; & sic facit pro opi. Inn. quã tetigi in c. lator, ⅋. qui fil. sint le. nisi dicatur, vt dixerunt quidã, ꝙ iste actor erat pauper, & miserabilis persona; iõ potuit recurrere ad ecclesiã 88. dist.
3 in c. 1. † Et ex hoc intellectu no. ꝙ pauper, & miserabilis ꝑsona, pōt aliũ ꝓuenire corã iudice ecclesiastico, pro hoc, c. sup quibusdã, ⅋. de ver. sign. & in c. significantib. vbi p Inn. de offi. dele. & tene mẽti vtrũq; dictũ; nã reus hic erat laicus, qđ patet ex eo, ga primò fuerat ꝓuentus corã ꝑsulib. ciuitatis.
4 † No. secũdo ar. optimũ ex tex. ꝙ vir pōt repellere vxorem, [b]
b si dos sibi promissa nõ soluitur; quia cũ ex dote teneat̃ sustinere onera mr̃imonij, vt in c. salubriter, ⅋. de vsu. & in l. si cũ dotē. §. si maritus, ver. si aũt, ff. sol. ma. pōt recusare hæc onera; ex quo non hẽt, vñ sumat emolumenta. Et plus notãter probat hæc lr̃a, ꝙ ẽt vxore ex hac cã abiecta, p̃t maritus agere ad dotẽ sibi promissam; [c] ex quo paratũ se reddit, soluta dote, vxorẽ reassumere, & hoc sentit Host. hic. Ex quo ẽt infero maritũ non teneri ad traducendũ vxorẽ, dote prius sibi non soluta. Quid aũt, si quis duxit vxorẽ sine dote? dic ꝙ
d maritus tenetur eam alere de suo, �somtatũ personæ, [d] vt no tanter vult Inn. hic, & gl. in d. ver. si aũt, facit tex. in l. si nulla,
5 ff. de rel. & sum. fu. qđ bene notabis. † Itẽ no. ꝙ obligatus ex iuris dispositione ad præstandam cautionem idoneam, vt si deiussoriã, seu pignoratitiã, si illam præstare non pōt, admit
c titur, præstans eam ⅋. potest, puta iuratoriam; [e] pro hoc ira alle. in gl. antep. & ad hoc solet allegari iste tex. quod tamẽ
6 limita secundum no. in cap. fi. ⅋. de pig. † Item no. casum sin. qui non est alibi de iure canonico, ꝙ ex pecunia deposita apud mercatorem, licite potest capi pars honesti lucri; & sic ex pecunia cũ ministerio alterius, potest peruenire ad honestum lucrum; & facit optimè hęc litera in arg. vt solitus mer
f cari [f] ex pecunia possit agere contra debitorem morosum, vt soluat loco interesse id quod verisimiliter fuisset lucratus ex pecunia tradita. de quo vide, quod latius dixi in c. cõqueg stus, ⅋. de vsur. † Sed quero, qualiter fiet ista depositio apud
7 mercatorem? Io. And. dicit, quòd mercator præstabit cautionem de pecunia integraliter restituenda, & de parte lucri reddenda, ita, ꝙ compensato lucro cũ damno de eo, quod supereret de lucro, soluatur certa pars pro onerib. matrimonij sustentandis, ad hoc Inst. pro sol. in §. de illo, & in l. si non
8 fuerit. §. Aristo. ff. eo. & ad primum dictum de cautione præstanda à mercatore adduco. l. 2. ff. sol. mat. † No. sing. hoc dictum, quia nescio alibi. nam ex hoc infertur vnum mirabile, vt pecunia possit deponi apud mercatorem cum hoc, vt ca-
h pitale ꝙ sit saluũ. [h] & ꝙ de lucro soluatur certa pars. Et vide hanc qõnem plenius tactam per Host. in summa, in titu. de vsu. in §. an aliquid. vbi tenuit expresse valere pactũ, vt deponens pecuniã, non sentiat damnum in capitali. mouetur, ꝙ hoc pactum non est ⅋, sed præter naturam ⅋ctus, pactũ autem factum præter naturam ⅋ctus, valet. l. 1. ff. depositi. & in c. vnico. ⅋. de commo. Dicit tamen postea, ꝙ si capitale esset perditum, casu fortuito, deberet deponẽs dimittere in foro animæ; sed ego non credo, ꝙ talis sit honesta, & licita societas. quoniam posset contingere, ꝙ deponens operam, sentiret damnum in operis amissis, & in capitali pecuniæ, quod est contra naturam societatis, cum societas sit quædam fraternitas. l. verum. ff. pro so. hæc autẽ societas esset potius leonina. l. si non fuerit, præalle. & pro hoc allego bonam gl. in c. plerique. 14. q. 3. quę dicit, ꝙ ad hoc, vt societas sit honesta, & licita inter ponentem pecuniam, & ponentẽ operam, oportet, ꝙ ponens pecuniam sentiat de lucro, & de damno, hanc etiam sententiam videtur iudicio meo sentire, Cald. in repe. cap. nauiganti, ⅋. de vsur. Et ad §. de illa, qui multum obstat, vbi vr̃ valere pactum, vt alter non sentiat de damno, sed de lucro, respondet Cal. ꝙ debet intelligi, non de capitali, sed de damnis, & lucris contingentibus saluo capitali. Ego vero ad
9 do aliam solutionẽ clariorem, dico enim quòd ille tex. procedit quoad ponentem operam; est enim licitum, & honestum pactum ex persona ipsius, vt ipse non sentiat damnum in operis scilicet amissis in capitali; ratio, quia ipse sentit damnum in operis. Nam tantum affert opera illius, quantum pecunia alterius, quinimo, vt ibi text. dicit, opera, & industria potest esse tanta, vt valeat pactum, vt ipse lucretur duas par-
i tes, [i] & tertiam habeat ponens pecuniam. In dubio autem cum duo contrahunt societatem, & vnus ponit pecuniam, & alter operam, videtur actum, vt lucrum æqualiter diuidatur inter eos, de hoc est glo. no. qui omnes tenent in l. 1. C. pro soc. nec ista litera contradicit prædictis. cum nihil dicat,

ADDITIONES.

a ¶Per vestras. Pro intellectu huius decretalis vide Bal. post Dyn. in l. si mater tua. C. de vsur. & Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure do. & in auth. quod locum. C. de collat. Bart. de Bellen.

b ¶Repellere vxorem. Vtrum maritus possit expellere vxorem, quæ nõ soluit dotem sibi promissam, adde Bal. ꝙ sic, in l. fi. C. ad Velleia. sed Paul. de Castr. in l. si cum dotem. §. finautem in fœuissimo. ff. sol. mat. dicit, quòd si non soluit ei dotem promissam, potest ei denegare alimenta. Allegat ad hoc Cy. in l. quòd in vxorem. C. de neg. gest. vbi videas omnino Bal. & ad quod notatur in c. cum haberet. ⅋. de eo qui dux. in ma. quã pol. pr. adul. Et adde hic Bal. in l. 1. C. de sen. quæ sine cer. quan. in ver. ponens accepit. vbi dicit, ꝙ si maritus accepit vxorem diuitem nulla promissa dote, ꝙ postquam eam traduxit, potest eam compellere, vt ex suis bonis restituat, & tradat dotem competentem ad sustinenda onera matrimonij, & adde hic ꝙ si maritus expellit vxorem suam sine causa, perdit crum dotis, secundum Bal. in l. 1. C. de lati. liber. tollen. per l. fi ab hostib. §. 1. ff. sol. mat. Item tenetur ei assignare dotem sibi datam, secundũ Bar. in l. fi. C. de sen. quæ sine cer. quan. Et facit quod no. gl. in c. significasti. gl. mag. in fi. de adult. imò etiam si mulier dedisset ei dotẽ, neq; promisset; si maritus eam expelleret sine causa, teneretur ei dare quartam partem bonorum suorum. tex. & gl. in Auth. quib. mo. nat. effi. legit. §. penu. & de hoc an maritus possit expellere vxorem dotem non dantem, promissam, vide gl. in Auth. de non elig. fec. nub. in ver. onera. quam allegat Bal. in l. de diuisione. ff. solut. mat. Et vide in l. si donaturus. ff. de condic. causa da. & an ille qui semel iurauit aliquã ducere in vxorem, teneatur eã ducere sine dote, vide Bal. in c. iurauit. de probat. Itẽ an bona mariti sint tacite obligata pro alimẽtis vxoris, vide Bal. in l. si cũ dotẽ. §. sin aũt. ff. sol. mat. & Bar. in tract. de alimen. circa fin. ver. quid aũt. Bar. de Bellepatio decennio vir possit dotem petere.

c ¶Promissam. Adde eundem consi. 80. Lud. Rom. consi. 417. vbi late. Et ad

d ¶Statum personæ. vide Abb. in c. accedens, in fi. ⅋. de procu. Seb. Sap.

e ¶Iuratoriam. Quando sit standum iuratoriæ cautioni, per Ro. & Are. in l. 2. ff. sol. mat. bon. est tex. in l. omnes. §. in hac vrbe, C. de epi. & cle. & ibi Bar. & Bal. in auth. cui relictum, C. de ind. vid. tol. & ibi Paul. de Castr. videns, quòd ille est tex. melior de corpore iuris, & adde, quòd quando quis est admissus ad iuratoriam cautionem, & non seruauit fidem, ampliùs admitti non debet. Ro. in d. l. 2. tex. est sing. in auth. ei qui iurat, & ibi Bal. C. de bon. auth. iud. pos.

f ¶Solitus mercari. An solitus mercari possit petere interesse lucri cessantis, vide Paul. de Castr. & Mod. in l. 3. §. fin. ff. de eo. quod cer. lo. cum allegat. per do. Dec. in consi. 91. col. 3. ver. 2. generaliter, & in consi. 116. & Soc. in consi. 2. in vlt. col. in 1. par. Seb. Sap.

g ¶In c. conqueritus. Adde quæ ibi inuenies in apostil.

h ¶Sit saluum. Adde an hoc liceat Lud. Ro. consi. 238.

i ¶Duas partes. Adde Alex. consi. 117. 1. lib. & 187. 2. lib.

cat, vt capitale debeat esse saluum: Nec est speciale in pecunia dotali, vt quidam somniauerunt, quia etiam pro redimendis captiuis, non licet fœnerari, vt in c. super eo, de vsur. quinimo tex. iste apertè dicit, vt capiatur pars de honesto lucro. Nec etiam credas, quòd sit licitum à prin. pacisci, vt habeat deponens. x. pro centenario, vel aliam quantitatem, sicut faciunt quædam viduæ, credentes hoc licere, & solent aliqui ad earum defensionem allegare istum tex. cum illa opi. Ioan. And. Certè hoc non est licitum, quia non licet ex
9 pacto quantumcunque minimo capere ex pecunia, si non subijcit se periculo. 14. q. 3. per totum. & hoc notabis. † In glos. 2. ibi, audiri non debuit. hoc videtur contra tex. vbi fuit auditus, restitutione prius nõ facta. Host. dicit & bene, quòd ille, qui dotem promiserat, cum conueniretur ex promissione sua, non poterat obijcere de spoliatione mulieris: maxime cum ipse dedisset causam huic spoliationi, dotem non præstando. Nec obstat, si dicatur, ꝙ ex quo non sustinebat onera mat. non debebat audiri petens dotem, quia secũdũ eum iste paratus erat vxorem reassumere, soluta dote. & hoc mihi placet: licet Inno. dicat, ꝙ illa exceptio, ꝙ vxorem abiecerat, non erat in facto vera; nam dico, ꝙ præsuppositio, ꝙ esset vera, non tenebatur subire onera matrimonij; ex quo dos sibi non soluebatur, nisi velis dicere, quòd ex quo recepit promissionem ab extraneo, debebat agere contra extraneum, & non repellere mulierem, arg. in l. si extraneus. ff. de
10 iure do. & satis hoc posset admitti in marito diuite, sed iste erat pauper, vt dicitur in litera. † In glo. in ver. tacita veritate. no. gl. ꝙ literæ impetratæ ad delegatum, sunt surreptitiæ, si in eis non fiat mentio de processu negocij coram ordinario, & idem sentit glos. in c. vt debitus, de app. Sed tunc obstat iste tex. vbi hæc exceptio non fuit admissa. hoc contrarium multipliciter soluitur. primo, quòd ob hoc fuit appellatum, & Papa prouidit, vt sequitur in litera; vel quòd isti iudices nihil noui fecerunt, sed adhæserunt sententiæ illorum consulum, vel per relationem retulerunt negocium ad Papam, vel secundum Host. sententia consulum erat nulla, tanquam obligans istum pauperem ad impossibile. l. fi. ff. quæ sen. sine app. rescind. & sic non fuit opus de tali sententia
11 mentionem facere in literis. † No. bene hoc dictum, quòd de processu nullo, seu sententia nulla coram ordinario, non
a est opus facere mentionem [a] in impetratione literarum super eadem causa, quemadmodum nec in prioribus literis
12 nullis, de quo vide glo. in c. ex tenore, de rescrip. & in c. suggestum, de iure pa. & in c. cum nostris, de concess. præb. † In gl. in ver. ad inopiam, no. sol. glos. quòd licet aliqui hanc limitationem teneant ad iura ciuilia alleg. in princ. glos. tamen communiter non tenetur, maximè per legistas, in l. vbi adhuc. C. de iure do. & ibi per Cyn. & plenissime Bar. in repetitione. l. si constante. ff. sol. mat. Et conclusio communis est
b legistarum, quòd qualitercunque maritus vergat ad inopiam, etiam sine culpa sua, potest vxor agere ad dotem. [b] pro hoc facit iste tex. vbi non ponderatur culpa istius mariti, sed solum, quia videbatur vergere ad inopiam; & scias, quòd varia iura emanauerunt in hac materia, primum fuit ius ffo-
rum, vt in d. l. si constante, vbi dicitur, quòd si substantia mariti non sufficit ad satisdationem dotis, & aliorum creditorum, potest vxor repetere dotem, postea emanauit ius Codicis, vt habetur in d. l. vbi adhuc, & ibi disponitur, quòd si maritus, ita se gerit, quòd vergit ad inopiam, potest vxor repetere dotem, & sic prouidit latius, quàm ius fforum; quia non requiritur, vt substantia mariti, non sufficiat; sed satis, vt vergat ad inopiam, vt puta quia est nobilis, & vult facere sumptus vltra, quam patiantur facultates suæ. Tertium fuit ius Authen. vt videtur in Auth. de æqualitate dotis, vbi dicitur, si maritus malè incipit vti substantia sua, potest vxor repetere dotem. & prouidit adhuc latius, quam ius codicis, quia præsuppositio, quòd non vergat ad inopiam, vt puta, quia ditissimus est; ex quo tamen male vtitur substantia sua, potest vxor sibi repetere dotem; vnde in quolibet istorum casuum potest vxor ad dotem agere, & fortius excipere contra maritum petentem dotem; vt hic, ita notanter voluit Bar. in d. l. si constante; & sic non debemus habere respectũ, vtrum sit suspectus de dilapidatione, an non; sed satis est, quòd simus in aliquo dictorum casuum, ius enim timet in istis casibus consumptionem dotis. Et scias, quòd vxor non tantum potest in his casibus agere ad dotem, sed etiam ad donationem à marito sibi factam propter nup. vt est tex. no. in d. l. vbi adhuc. nam dos, & donatio propter nuptias subiciuntur hodie oneribus matrimonii, vt ibi. Et ex his habes
13 vnum nobilem effectum istius donationis propter nuptias, vide alios, inf. c. prox. † Sed nunc op. contra istum tex. de iuribus ciuilibus supra alleg. nam in eis dicitur, quòd in dictis casibus potest vxor repetere dotem, vt sibi assignetur. Hic autem non assignatur vxori, sed ipsi marito cum cautione, vel deponitur apud mercatorem; & cum isto tex. videtur ali quatenus concordare tex. in l. si cum dotem. ff. sol. matrim. vbi dos sequestratur propter suspicionem mariti. Sol. do. An. primo dicit, quòd istud c. limitat illa iura superius alle. vel loquitur iste tex. quando vxor a prin. contraxit cum pau
pere; & ideo est quod sibi imputet; vnde procedetur, vt hic dicitur, secundo hic dicit, quòd vtrunque remedium, potest obseruari, plus tamen sibi placet præcedens solutio, sed Inno. quem non alleg. d. Ant. dixit, quòd vxor erat suspecta, seu non erat idonea ad dotem accipiendam: ideo fit depositio apud mercatorem; & hanc sol. sentit Bar. in d. l. si constã-
c te, dicens, quòd si mulier [c] est idonea ac industriosa, dos sibi restituetur, vt alat se & maritum, & liberos. d. l. vbi adhuc; aliàs fiet sequestratio, prout dicitur in d. l. si cum dotem. & sic etiam potest responderi ad istum tex. Item vt dicit Inno. satis habet vxor, si deponitur apud mercatorem, loco vxoris, & hæc solutio est bona. Iste tamen tex. prouidet de vno, quod non reperitur in iure ciuili, quia reuertitur dos penes maritum vergentem ad inopiam, si præstat cautionem; & ex hoc sumitur vna singularis limitatio ad totum titulum. C. ne fideiuss. do. dentur. vbi dicitur, quòd fideiussores non possunt interuenire pro dote restituenda marito, ne oriatur perfidia inter vir. & vxor. nam procedit illud nisi maritus vergat ad inopiam: tunc enim licite possunt interueni re fideiussores pro dote soluenda, & restituenda, vt hic est tex. valde sin. & ad hoc alleg. cum Bart. in d. l. si constante. & hoc teneas; licet Ioan. An. timore illius tit. dixerit, quòd hoc debet intelligi de cautione iuratoria. quod certè non procedit; quia Papa dicit, vt præstet quam potest, nam iuratoriam quilibet præstare potest, quantumcunque sit pauper; ergo non intelligit simpliciter de iuramento. si ergo potuisset maritus præstare fideiussoriam, vel pignoratitiam, fuisset obligatus ad illam præstandam; & sic potuisset interuenire fide-
iussor pro dote restituenda. Tancr. dicit, quòd forte iste tex. procedit ex consuetudine loci. Et no. hanc solutionem in
d se, vt valeat consuetudo, [d] vt maritus præstet fideiussorem
c pro dote restituenda, quòd non puto procedere, [e] cessante causa; quia non videtur rationabilis, arg. in d. l. 1. C. ne fideiuss. do. dentur. Et ad prædicta, vide Innoc. hic, qui dicit, quòd ista cautio præstatur per maritum, vt euitet restitutionem dotis. dic etiam clarius, quòd ista satisdatio exigitur a marito in fauorem suum, vt releuet se ab onere dotis restituendæ. Nam maior perfidia, & maius scandalum oritur, cum dos ex toto eripitur è manibus viri, quam quando administratione sibi relicta, præstat̃ ab eo cautio, & sic cessat prohibitio illius ti. ne fideiuss. do. dentur, cum hoc fiat in fauorẽ
14 ipsius mariti. † Sed quæro, quia tex. hic loquitur alternatiuè, vt dos soluatur à marito sub cautione, quàm præstare potest, vel vt mercatori committatur, & c. cui dabitur optio illius alternatiuæ? Quidam dixerunt, quòd vbi per satisdationem non esset sufficienter prouisum periculo dotis, potest vxor petere, vt fiat depositio apud mercatorem. ego credo totum hoc relinquendum arbitrio iudicantis, vt si videat cautionem sufficere, sit contentus prima parte alternatiuæ, si videat non satis cautum, faciat fieri depositionem, seu tradat vxori secundum distinctionem prædictam; nam in alter natiuis iuris, optio datur iudici; nisi verba dirigantur ad partem, vt dixi in cap. a crapula, de vi. & honesta. cler. & ibi
15 glos. vbi vide. † Vlterius quæritur, [f] quid si vxor à princ. con-
f traxit cum paupere, vel vergente ad inopiam, vel cum male vtente substantia sua, nunquid posset agere ad repetitionẽ doris,

ADDITIONES.

a ¶Mentionem. Adde Cal. consi. 7. de rescrip. d. Car. consi. 27.

b ¶Ad dotem. Adde in hac materia qualiter sit formandus libellus, cum agitur de inopia mariti, Pau. de Castr. consilio 392. vbi late examinat, & dicit Roma. consilio 187. quod viro vergente ad inopiam, si ad mulierem tanquam negociorum gestricem peruenerint tot bona, quòd potuisset sibi consulere in cautione dotis, quod repellitur a repetitione dotis.

c ¶Si mulier. Vide Bald. nouel. tracta. dotis, in 6. parte, priuilegio 21. Seb. Sap.

d ¶Consuetudo. In contrarium facit. l. 1. C. ne fideiuss. do. dent. vbi princeps reprobat talem consuetudinem. vide Bal. nouel. in tract. de dotib. in 21. speciali. 6. par. in fi. vbi saluat opi. Tancr. & Io. An. & limitat 30. modis in quib. fideiussor poterit interuenire.

e ¶Non puto procedere. Adde, quod Ro. consi. 339. dicit, quòd hic est casus specialis, & an fideiussores pro dote interuenire possint, vide late Paul. de Castr. consi. 169. & 170.

f ¶Quæritur. Vide Bal. in auth. quod locum, in 7. q. C. de coll. Bened. & Plum. in l. feruum dotalem. ff. de manu. Pet. de Anch. Imo. in c. propter sterilitatem. supra, de loc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a dotis,* vt supradictum est? & vī, q non, quia semel approbauit mores illius, vt 32.q.5.c.horrendus, & in l.fi.C.de spon. contrarium tenet Bart.in d.l.fi constante, quia non potuit vxor per tacitum pactum sibi præiudicare, & pro Bart.vī hic tex.nam publicæ vtilitatis est, vt dos remaneat integra
16 mulieri.l.1.ff.sol.matr. † In glos. pen.in fi.hoc non procedit de iure canonico, quia non tenetur curator animam suam impendere commodis pupilli. 46. dist. in c.sicut non fuo, & quod ibi not.

ADDITIO.

a ¶ Ad repetitionem dotis. Hoc procedit etiam si mulier a principio sciens contrahat cum vergente ad inopiam, nihilo minus potest petere restitutionem dotis.sed contra hoc facit text.in ca.propter sterilitatem, in simili de locato.quem ad hoc no.do. Alb.in c.cum non ab homine.de iudi.Sed contrarium eius, quod prædixi, tenet Ang.in l.omnes.§. fi.ff.quæ in frau.cred. & Bal.in l.promittendo § fi.de iu.do.opi.Bar.in l.fi constante, hic allegatā, tenet ēt Bar. in l.fi is a quo.§ fi.ff.vt in poss.leg. & Bal.in l.procurator.C.de coll.de quo ēt per Bal.in l.vbi adhuc.C.de iu.dot.Itē adde, q si vxor recuperauit dotem a marito, vt quia maritus vergebat ad inopiam, licet postea marius efficiatur dives, non potest denuo repetere dotem ab vxore, gl.est notabilis, in l.vbi adhuc, in ver. dubitatur. C.de iu.dot.Pro hac op.facit, qđ no.glin vers.prīsimā, in l.adeo.in prin. ff.de acq.rer. do.& gl.in c.illud. de cle.coniug. lib.vi.Sed contrarium in hac quæstione in terminis tenet Bal.in l.ad comparandas, in fi.C.mand. vbi omnino vide, de quo vide omnino Bar.in l.plurib.§.& si placet.ver. induco ad quæstionē.ff.de ver.ob.& in l.si constante.ff.to.ma. Bar.de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges facta, an, & quando valeat.* 2.
3 *Donatio confirmatur morte donatoris, etiam facta constante mat.* n.7.
4 *Donatio facta constante matrimonio, tribus casibus reuocatur.*
5 *Maritus nihil lucratur de dote vxoris, nec vxor de donatione mariti sol.mat.sed dos restituitur vxori, & donatio marito.*
7 *Donatio inter coniuges, an indistincte annulletur.* 8.
Donatio puta quæ dicatur.
8 *Locupletior, & pauperior quando dicatur fieri donator, vel alius.*
9 *Donatio propter nuptias, an confirmetur iuramento.*
Iuramentum contra bonos mores, non est obligatorium.
10 *Dos sol.mat.non indistincte redit ad mulierem.*
Dos an sol.mat sine vxore mortua sit restituenda illi qui eam dotauit.
Filius non semper succedit matri in dote.
11 *Pactum de lucranda dote, & donatione propter nuptias sol.mat.valet, dummodo sit æquale, & quomodo fieri debeat.* 12
12 *Consuetudo de lucrando dotem, et donationē propter nuptias, valet.* 6.
Donatio propter nuptias facta a marito, quid operetur.
Vxor ēt renūciare iuri hypothecariū i bonis mariti, sed nō i sibi donatis.
Vxor vergente marito ad inopiam petit dotē, & donationē sibi factā.
Maritus propter adulterium vxoris lucratur dotem, & econtra.
13 *Donatio sine insinuatione facta aliàs nō valebat, nisi vsq; ad 300. aureos hodie uero valet usq; ad 500. sed non vltra.*
Insinuatio quid dicatur teneat.
14 *Donatio facta concubinæ, an teneat.*
Donatio facta vxori, vbi non est verū matr. vel est putatiuū matr. an
15 *Donatio facta vxori de pecunia pro reficiendis ædibus dotalibus tenet.*
16 *Donatio facta filio per patrē, an teneat, et quid si filius est emancipatus.*

CAP. VIII.

a 1 DOnatio. a† Prima pars demōstrat, qñ, & qualiter donō factam inter coniuges valeat, vel reuocara itelligat. In sēda docet, an reddēda sit dos, & donō pp nuptias so.mat. sēda ibi, sane. Et hæc diuisio sufficit p summario: qa decreta. satis seipsum sū mat. Casus li. Quæritum fuit a Papa, vtrum inter virum, & vxorem, durāte mrimonio, donō hinc, & inde facta teneat? Rñ. Pa. q donō durante mat. inter coniuges facta, ex qua alter fiat locupletior, & alter pauperior, firmitatem non hēt, nisi donatio firmetur obitu donatoris. Et donatore viuente penitus euanescit, si reuocetur ab eo tacitè, vel expressè, vel si prius moriatur, q̄ donōnem acceperit. sanè, dr in illo §. so.ma. dos redire debet ad mulierem, & donō ad virum, ni si de consuetudine cōtrarium obtineat, vel nisi ex pacto inter vir. & vxo. de lucranda dote, & donatione pp nuptias cō trarium inducatur, & pactum istud æquale debet esse ex vtra
2 que parte. B. † No. regulam, q nedum de iure ciuili, sed ēt ca
b nonico non valet donō b facta inter coniuges, constāte mat. dummō ex illa donator efficiatur pauperior, & recipiens locupletior; a contrario ergo, vbi donator nō efficeretur pauperior, nec recipiens locupletior, valeret donō, qđ q̄n̄ contingere possit, dic vt in gl.2. Et quę fuit cā huius prohibitio-
3 nis, dic, vt in gl.1.† Scdo no. q donō facta constante matr. non est oīno nulla, nā (vt vides) confirmat obitu donatoris,
4 eo existente in eadem voluntate. † Tertio no. tres casus, in quibus prorsus reuocatur donatio facta constante mat. ita, vt non cōfirmetur obitu donatoris. primus, si donatio fuit tacitè reuocata per donatorem. Secundus, si expressè, pone exemplum. vt in gl.3. Tertius casus, si prius moritur donata
5 rius. † No. §. sane. q de iure cōi sol.mat. nihil lucratur maritus de dote vxoris; nec vxor de donōne sibi facta a marito propter nuptias; sed dos integra redit ad mulierem, siue ad
6 eius hæredem; & donatio propter nuptias ad virum, seu ad
c eius hæredem.† Item no. q valet consuetudo c de lucranda dote,

ADDITIONES.

a ¶ Donatio. vtrum donatio remuneratoria sit permissa inter coniuges, vide Bar. Imo. & Do. omnes, in l. diuortio. ff. de verb. ob. & Io. de Ana. in c. cum in ecclesia. de fimo, & Io. de Ana. post Abb. hic, & in c. super eo. ēt ff. de testib. & in c. Gemma. de spon. & in c. & si necesse, sup. eo. & Lud. Ro. in l. fi vero. §. de viro, in xlviij. fallen. ff. sol. ma. & Sal. in l. ij. C. de dote cauta non nume. & Cy. Bal. Ang. & Sal. in l. si voluntate. C. de do. promis. & Bar. & alios, in l. si pater puellæ, C. de inof. test. & Bald. in c. accedens, de proc. & Ang. cons. v. facit quod no. Bal. in l. sed, & si lege, §. consuluit, ff. de per. hær. vbi dicit, q donatio remuneratoria dicitur esse permutatio. Facit c. quicunque, & c. ecclesiasticis, xij. q. ij. & c. per tuas, de donat. quæ iura probant bona ecclesiæ posse donari propter remunerationem. Facit. j. diuus, ff. de bo. damna. vbi bona prohibita alienari, donari possunt propter remunerationem. Facit gl. in l. si dotis, C. de coll. vbi licet pater non possit donare filijs, tamen propter bene merita potest, & valet donatio inter eos. Facit, l. si vero non remunerandi, §. Papinianus, ff. man. dicit, l. Aquilius Regulus, cum sua gl. ff. de dona. vbi donatio remuneratoria non reuocatur propter ingratitudinem. Facit quod voluit Bal. in l. vnquam, C. de reuo. don. vbi dicit, q illa lex non habet locum in donatione remuneratoria. Facit quod no. Gul. de Cu. in l. iij. & ibi vide, & quisque iur. Et in simili q valeat, facit tex. in c. quicunque, & seq. xij. q. vi. vbi permittitur donatio remuneratoria. Et in terminis, q valeat, vide Bar. & Ang. in l. si ita stipulatus fuero, §. fi. ff. de ver. ob. & Bal. in l. i. in C. de dona. ante nup. & do. Ab. in c. & si necesse, circa prin. ē. ci. Facit q no. Io. An. in c. fraternitatem, de dona. vbi dicit, q prælatus pro seruitio facto ecclesiæ potest remunerare. Facit gl. in l. si pater, ff. de adop. Et pro ista qōne in terminis, vide Bar. idem tenētem, in d. l. si diuortio. Itē Ang. consi. v. inci. Andreas, & Ioannes de Vbertis, circa fi. Et idem cōcludit l. 1. ff. sol. mat. & Imo. in rub. ff. sol. ma. alle. glo. fin. secundum eum, in d. l. volunt. ce, C. de dot. prom. Facit optime in simili, qđ no. Ro. cons. cxxxix. circa fi. & multa specialia in donatione remuneratoria, vide per Io. An. in l. si pater, § i. ff. de don. vbi omnino vide. Et istis adde notata in l. si vnquam, C. de reuo. dona. vbi dicit, q illa lex non procedit in donatione remuneratoria. Item cum gl. in d. l. si pater, §. i. concordat alia gl. in l. si in ver. inueniat, C. de reuo. do. n. Facit tex. notabilis, in l. metum, §. sed licet ff. q met. cau. vbi donatio facta metu, si fit remuneratoria, valet. Facit dictum Bart. in l. iuris gentium. ff. de pac. vbi dicit, q l. si quis argentum, C. de don. non habet locum in donatione remuneratoria, facit quod not. Ang. in l. sed hoc ita, ff. de re iu. vbi dicit q excepto, ne quis contendatur vltra quam facere possit, non habet locum in donatione remuneratoria. facit q not. Gul. de Cu. & Bart. in l. iiij. de iust. & in. & in l. i. de non præb. sala. li. x. & in l. illud, C. de can. largit. li. x. Facit gl. in auth. vnde si parens, C. de inof. test. l. ii. §. posset a cum Appius, ff. de or. iud. & in l. cum omnes, §. fi. ff. de re mili. & dicit Bald. in l. sed, & si lege, §. consuluit, de per. hær. quod donatio remuneratoria est quædam permutatio. Istis adde Alex. in l. in risgentium, §. quinimo, de pac. ad hoc vide tex. optimum, in l. Aquilius Regulus, ff. de don. & Per. de Anch. cons. ccxiij. inci. dubium, dicit in præsenti quæstione. Bar. de Bellenz.

b ¶ Non valet donatio. Adde An. de Peru. in repe. l. i. in ii. lec. in prin. ff. de re iur. vbi ponit multas rationes, quare talis donatio non valet. Quæ limita, nisi donans iuraret, se non reuocaturum donationem prædictā quia ita iuramento vallaretur, vt confestim valeret, vt no. Bar. in l. si quis pro eo, circa fi. vi. col. ver. idem in donatione, ff. de fideiuss. & in l. Seius & Augerius, col. fi. ver. quæro, quid in donatione, ff. ad leg. Fal. quod tamen Bal. intelligit in l. cum multæ. C. de do. ante nup. & in l. i. de do. inter vir. & vx. si expresse, per talem donatorem fuerit iuratum non reuocare huiusmodi donationem, secus si simpliciter, quia tunc posset non obstante tali iuramento reuocare, ita no. deci dit idem Bal. in repe. l. ii. col. ii. ver. fi iuxta prædicta. ff. de iureiu. Zach.

c ¶ Consuetudo. Sed an pactum de dote lucranda habeat locum, etiam in dote promissa, nondum tamen numerata, tex. est cum gl. & ibi Bal. in l. mulier, ff. de cond. inst. Item ad statutum, quod maritus præmoriente vxore lucrerur dimidiam dotis, an habeat locum in sponsa præmoriente. vide Bart. in l. nihil interest, ff. re. amo. & Bal. in l. Deo nobis, C. de epi. & cle. Item pone quod nurus dedit dotem socero, si præmoriatur, maritus lucretur dimidiam dotis, vel pater mariti lucretur, quæritur magni effectus, quia si lucrum cedit patri, mortuo patre, illud lucrum cederet marito. De qua qōne vide late Pau. de Cast. in l. si cum dotem, & transgrediamur, ff. sol. ma. Et ad illud, quod dixi de spon. vide Bal. in l. non fine, C. de bo. quæ lib. vbi concludit, quod non procedit in sponsa, quia non est vxor, l. an in patrem, ff. quod fal. tut. auth. Et scias, quod ex do, quod si sponsa faciat pactum cum sponso de lucrando dotem, si post moriatur, istud pactum non posit valere, nisi consummatum fuerit matrimonium, quia pactum de dote lucranda habet tacitam conditionē, si nuptiæ sequantur, l. item quia, ff. de pac. Sed contrarium tenet Pau. de Cast. in l. si marito, §. i. ff. sol. matr. ita dicens se consuluisse ibi etiam dicitur, quod pactum de lucranda dote habet locum in dote promissa. Et tenet Ang. consil. 156. contrarium tenuit idem Angel. consi, clxxx. quod statutum, de dote lucranda habeat locum in dote non tradita, Pau. de Cast. post Dy. in l. sed hæc ita, in prin. per illum tex. ff. de re iud. Item adde, quod statutum de lucranda dote non procedit in illa mulere quæ consensu mariti efficitur monacha. Lapus allegati. cxxviii.

¶ Item adde quod no. Bal. in c. capellanus. in fi. de fer. Et pro eo quod dicit de monach. adde tex. & Bal. in l. Deo nobis. C. de epi. & cle. & gl. in c. plaeuit. el ii. xvi. q. i. Item an quis licite in foro conscientiæ retineat, quod lucratur ex pacto dotali, vide Lan. in trac. de vsur. q. xv. Item, de prædicta quęstione, an hēat locum in dote promissa, vide omnino Pau. de Cast. in l. peculium, ff. de pecu. vbi dicit quod si promittens dotem fuit in mora, & maritus cęperat sustinere onera matrimonii, q tunc habet locum in dote promissa, aliàs secus. Vide quod de quæstione ista ponit Bal. in l. non fine. ver. quęro nunquid. C. de bo. quæ li. vbi vide D. Alex. Sed de hoc vide p Bar. in cōl. ic. statuto ciu. Eugubii, ver. verbis. Bar. de Bel.

dote, vel donatione pp nuptias solu. ma. & fortius valebit statutum. cum statutum habeat consensum expressum: cōsuetudo solum tacitum. l. de quib. ff. de legi. † Circa intellectum decr. Primo, quæro, nunquid donatio inter coniuges indistincte annulletur? dic. q regulariter prohibet donatio pura; & illa dicit pura donatio, quæ nulla rōne cogente fit, sed sola liberalitas est cā donationis. l. 1. ff. de do. & in l. donari, ff. de reg. iur. Ideo donatio remuneratiua nō prohibet inter
7 virum & vxorem, vt in l. quod autem. §. si vir, ff. de do. inter
a vir. & vx. vbi patet, q si maritus donauit vnam rem vxori, & vxor aliam marito, fit hinc inde compensatio. a Et per hoc
b nō. dicit Bar. in l. voluntate, C. de dot. promiss. q si nobilis nubat plebeio, potest sibi constituere dotem animo donādi, licet conferatur in tps matrimonij; quia ista nō est simplex donatio, quæ prohibet inter coniuges; sed est remuneratiua quia nobilis nubendo plebeio videtur sibi quoddam mun conferre; & sic maritus donādo, videtur remunerare, & nō simpliciter donare, ad hoc l. Aquilius. ff. de do. & vide quod no. gl. in d. l. donari, & Bar. in prooemio digestorum; & sic limitat istum tex. & multa alia iura annullantia hanc donatio
8 nem. & hoc no. quia non solet tangi hic. † Secundo quæritur quādo alter dicitur fieri locupletior, & alter pauperior. Solutio pauperior fit donator, quando tradit de substantia, sua, ita q diminuit patrimonium suum, vt in l. si sponsus. §. maritus. ff. eo. tit. secus ergo, si repudiat hæreditatem, vt veniat ad vxorem sibi substitutam; nam tunc non acquirēdo, non dicitur fieri pauperior; & idem in simili casu locupletior fit recipiens, quando conseruat rem sibi donatam, vel eam expendit in vtilem causam. Secus autem, si inutiliter expendit, puta vxor emit sibi vnguenta, vel comsumpsit in cōuiuio faciendo, vel aliter inutiliter; tunc enim illa talis donatio non reuocatur, quia vxor non est effecta locupletior, vt in l. quod autem. §. si vir, ff. eo. secus etiam si hæres mariti inutiliter expendisset, qnia tunc tenetur reficere, vt in l. q de bonis. ff. ad l. Fal. quia satis est, q donatarius fuerit effect
9 locupletior. † Tertio quæritur, nunquid hæc donatio con-
c firmetur iuramento, c vel saltē valeat vigore iuramenti. Qui dam voluerunt, q non, quia est prohibita propter bonos mores; nam maritus, & vxor ex nimio amore se spoliarent adinuicem. l. 1. & 2. ff. e. sed iuramentum contra bonos mores non valet, vt in reg. non est obligatorium, de reg. iur. lib. 6. & hæc est pars multum probabilis, sed opi. contraria communiter tenetur per doc. vt no. Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Io. de Lig. in cle. ne Romani, de iureiu. vide do. Ant. in c. cum contingat, eo. ti. de iureiu. optimè facit ille tex. pro ista secunda parte, Nec ob. quod dixi de bonis morib. quia debet intelligi, quando iuramentum est contra bonos mores ciuiles; quia quælibet lex est fundata super bonis morib. ciuilib. 4. di. c. erit autem lex; sed videmus, q in multis casib. tenet iuramentum contra legem, vt d. c. cum contingat, & in c. debitores, eo. ti. † Quartò quæritur in §. sane, vtrum dos
10 redeat indistincte ad mulierem sol. ma. dic, q non. sed tex. ve cificatur, quando ipsa mulier donauit de propria substātia. vnde debes scire, q aut extraneus constituit dotem mulieri aut mulier sibijpsi, aut pater pro filia; & extraneum appello quemlibet, qui nō habet mulierem in potestate, vt dicit tex. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. Primo casu, quando extraneus constituit dotem, tunc, aut stipulatus fuit dotem sibi reddi; so. ma. & reuertitur dos non ad mulierem, sed ad illum extraneum. Aut non fuit stipulatus, vt sibi redderet, & videtur tunc donare ipsi mulieri. & sic redit ad ipsam mulierem, vt est tex. in d. §. accedit. Secundo casu, quando ipsamet mulier constituit sibi dotem, tunc dos ad eam reuertitur, & fingitur stipulata dotem sibi reddi, vt d. l. vnica. Tertio casu, quando pater constituit filiæ, aut fuit stipulatus dotē sibi reddi, & redit ad patrem, aut simpliciter, & tunc si pater emancipat filiā, efficitur filiæ; si aūt prius moritur mulier, actio competit patri. l. 2. ff. sol. ma. & in d. l. vnica, & dicit hic Vinc. q dos hoc casu redit ad patrem, quādo filia prædecesetiā si extent liberi ex ipsa filia, per l. dos à patre. C. solu. ma. no. singulariter hoc dictum vir. imum, nam canonistæ communiter transeunt cum hoc dicto, & idem videtur tenere gl. in d. l. dos à patre, plenissime disputat Bar. in l. post dotē. ff. sol. ma. Et tandē sequitur ista partem. sed multi tenuerunt contrariū, vt ipse refert. Ex hoc habes casum, in quo dos matris non venit ad filios, quādo f. dos fuit profecta à patre, & moritur non emancipata viuente patre, & cessat hoc casu
11 regula illius auth. quod in successione, prima causa est filio-
rum, de qua in auth. in successione. C. de suis, & legi. † Vlt. quæritur, quid intendat ista litera in fi. dum dicit, q valet pactum de lucranda dote, & donatione propter nup. sol. mat. dum tamen sit æquale hincinde. sol. dicit Inno. q post nup. contractas debet esse equales dotis, & donationis pp nup.
& ēt lucri quærendi. Nō. n. pōt augmentari dos, quin augmentet donatio pp nup. ar. in l. fi. cum auth. siua. C. de do. ante nup. Itē si fit pactum de lucranda dote, dēt fieri pactum de lucranda donatione pp nup. per ipsa mulierē: vnde si fit pactum solum de lucranda dote, extenditur ad donationē pp nup. vt mulier lucret donationē pp nup. viro pmoriente; si aūt pactū fuit de lucrāda maiori parte doris, q donationis pp nup. tunc pactum de maiori, reducit ad minorem quātitatē. l. fi. C. de pac. conuen. tam super do. & pcdit ad hoc, vt dixi, post nup. contractas; & hoc factū extitit, ne fraudib excogitatis, veniāt coniuges contra prohibitionem factam ne fiat donatio constante mat. sed ante nup. dicit Inn. q pōt esse disparitas in dote, & donatione pp nup. & in quantitate lucri, alle. l. ex morte C. de pac. conuen. tā super do. & no. hoc dictum, sed iudicio meo, tex. vī hodie de iure auth. in auth. æqualitas. e. ti. de pac. conuen. q dos, & donatio dēt esse æquales, & pacta de lucro dotis, vel donōnis debeāt esse
12 æqualia. † Et ita seruat in hac ciuitate, vbi communiter donatio pp nup. est eiusdem quātitatis cum dote, sed in multis locis non seruat. vnde (vt ibi dicit glo.) illa auth. est sublata hodie per consuetudinem, quia constituit dos, & sæpe nulla donatio fit à viro; sed tu die consuetudinē seruandā, vbi viget, aliàs serua dispositionem huius auth. & tene eam mēti. Sed tu diceres, quid operat ista donatio pp nup. quæ fit à marito? cum maritus etiam teneat bona donata, constante matri. & facit fructus suos; soluto vero ma. redit ad eum. Primum probatur in l. vbi adhuc. C. de iure do. secundum probatur hic. Sol. dicit Io. An. post Pe. & Abb. quod operat multos effectus, primum propter pactum, quod fit de lucranda dote, nam extenditur in fauorem mulieris ad donationem propter nup. vt sicut maritus ex pacto lucratur dotem, præmortua vxore, ita vxor lucratur illam donationem præmortuo viro, vt hic. Secundo fortius ius habet mulier in rebus sibi donatis propter nup. in dote recuperanda, quam in alijs bonis mariti; nam in alijs bonis, potest vxor renunciare iuri hypothecarum, sed in istis rebus donatis non, vt sic sit vnde possit consuli mulieri in dote recuperanda, de quo in auth. siue à me. C. ad Velle. dixi plene in c. per uenit, de emp. & ven. vbi vide. Tertio operatur, quia marito vergente ad inopiam vxor potest etiam a creditoribus mariti vendicare tam dotē quam donationem propter nup. nam debent deseruire one ribus ma. vt d. l. vbi adhuc. Quarto, si vir committit adulterium, mulier potest agere, vt lucretur illam donationem p pter nup sicut agit vir, vt lucretur dotem mulieris, quando mulier adulteratur, vt in c. 1. vt li. non cont. vbi de hoc, & in c. plerunque. supra eo. & hoc no. Ex quibus sis cautus, vt sēp fiat ista donatio propter nuptias ipsi mulieri, & vide quod di
13 xi in c. peruenit. In † gl. 1. ibi, legitimum modum olim non licebat donare sine insinuatione vsque ad trecentos aureos cuicunque, hodie vero valet, donatio vsque ad quingentos, abinde vltra non valet, nisi insinuetur, vt in l. fancimus. C. de do. Et est insinuatio, descriptio ipsius donationis in actis publice coram iudice; & fuit hoc adinuentum, ne ex clandestina donatione homines multum fraudentur. de hac insinuatione vide plene per Bar. in l. Modestinus. ff. de do. & l. donationes. C. e. † In ea. gl. ibi, sed fas non est. Doct. hic concludunt, quod aut donatio est facta concubinæ, & valet, ex quo nō tenebatur, vt vxor, intellige, nisi donator fuerit miles, vel clericus, vt l. 2. & quod ibi no. C. de dona. inter vir. & vxor. dixi plenius. in c. 1. de cler. agro, sed ista glossa procedit in mat. putatiuo, ita, quod donator credebat mat. tenere. Nam tūc est eadem ratio, quæ in vero matri. sed si donator sciebat matrimoniū non tenere, vel vterque sciebat, donatio applicatur fisco. l. c u m hic status. in fin. ff. de do. inter vir. & vxor.
15 quod no. † In glossa. 2. ibi, rem alienam, intellige, quando ipsam

ADDITIONES.

a ¶ Compensatio. Adde Lu. Ro. consi. 127. Fulg. consi. 109.
b ¶ Nobilis. Idem dicit Bal in l. 2. §. fi. ff. si cer. pet. quando senex, qui acceperat vxorem iuuenculam, de quo plura tal. in l. ex hoc iure. ver. tertius effectus est. ff. de iust. & iur. & l. si non sortem. §. libertus. ver. secundu. ff. de cond. ind. Seb. Sap.
c ¶ Iuramento. Sed an confirmetur morte naturali donantis, vel etiam ciuili vt per ingressum religionis, vide l. Deo nobis. C. de epi. & cle. Vide quod ēt tenet gl. in c. pla cuit. el. 1. 16. quæstio. 1. & idem erit in pacto de lucrando dotem, vel donationem propter nuptias; sed secus si alter coniug. m pp delictā detru tatur in monasterio. tex. est notabilis cum gl. in auth. sed hodie. in ver. habitum. C. de adul. per gl. in c. gaudemus. de cōuer cōiug. Bar. de Bellenz.
Iuramento. Secundum istam opi. quod firmetur pluries, confuluit Alex. vt ipse refert in d. l. Seius, & Augerius. in consi. 7. in 2. volum. Bal. in l. 1. ff. de dona. inter vir. & vxor. Ant. de Bar. & Imolin c. cum contingat, supra, de iureiuran. Ang. in l. pen. §. muliер. ff. solu. mat. Pau. & Modern. in l. pacta quæ contra. C. de pact.

ipsam vsucapit. Item ibi, ff. eod. quod si vir. vbi dr, qđ si maritus dedit vxori pecuniam [a] pro refectione ædium dotalium valet donatio, quatenus refectio postulat, & alios casus; in quibus valet donatio inter virum, & vxorem, vide per Host. in summa, eod. ti. §. quæro quæ donationes, ver. porro. † In glo. 3. ibi, inter parentes, & liberos, & hoc probatur in l. donationes, C. de dona. & hoc procedit, quando donatio [b] fit filio existenti in patris potestate; & non tanq benemerito; [c] secus, si fieret emancipato, [c] vel filio in potestate, tanquã de benemerito, vel ratione castrensis peculij. de quo dicendum, vt plene no. per Bar. in l. frater à fratre. ff. de cond. inde. & in l. 1. in §. nec castrense. ff. de colla. bon. vbi ẽt no. q si pr donauit filio scholari libros, vel pecunias, pro sumptib. nunquid [d] debeant computari in legitimã suã, [d] vel nunquid filius moriens possit de illis testari, & dic, vt ibi. aliquid de materia ẽt no. in l. ex testamento. C. de coll. & vide, quod no. Host. in sũma huius ti. §. qualiter inutiles, ad fi.

ADDITIONES.

a ¶Pecuniam. Sed quid si maritus dedit vestes vxori, quæritur, vtrum videatur eas sibi donasse, & quid de bursis, & iocalibus, & quid si maritus moriatur & nihil dixerit, an eius hæredes possint ab ea repetere, vide Oldr. consi. 283. incip. formo quæstionem de qua contigit &c. & dixi in c. plerunque, supra eo. & vide Do. de Rota. in nouis. decis. 154. incip. existens in matrimonio. Bar. & Bal. in l. si vt certo. §. interdum. ff. commo. & in l. pe. §. 1. ff. sol. mat. vbi distinguit, aut sunt vestes festinæ, & præsumuntur commodatæ, aut quotidianæ, & præsumuntur donatæ. Item de ista q. vide Ang. consi. 132. & latissime tmo. in d. l. pe. in glo. 1. ff. sol. ma. vbi etiam ponit quid de vestib. vidualib. datis ab hæredib. mariti, & de illa quæstione vide omnino Bal. in l. id vestimentum. in lec. antiqua, de pe. & Do. de Rota in d. deci. in c. viri donatio facta vxori, de quo late per B. in l. sed si plures, in §. in arrogato. ff. de vul. & pu. Facit quod pulchre, & eleganter scribit Bal. in l. nec plures, C. de sacrosc. eccl. late Bal. in l. cum re C. de dona. ante nup. vbi etiam ponit de dictis iocalib. Et vide etiam Bal. in auth. ex testamento, de col. & in c. iurauit, in fi. de proba. & Pet. de Anchc. consil. suo ex 197. Pro qua quæstione vide Moder. in l. sed si plures §. in arrogato. ff. de vul. & pu. Bar. de Bel.

b ¶Donatio. Quæ propter benemerita vide. Bar. in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. & in auth. vnde si parens, C. de inof. test. & ibi Bal. concludens, q benemerita debeant esse æquiualentia donationi; & non statur assertioni partis, nisi quando esset assertio iurata, Bal. in l. si donatione, ver. quæritur in gl. C. de colla. Ale. ibi. reprehendit, quod donatio firmatur iuramento, Bald. in l. 3. C. de vsuc. pro don. & in l. 2. ff. de iureiu. & in consi. 430. videtur esse de mente Ab. in c. cum contingat, supra de iureiu. Ale. in d. l. si donatione, & in consilio 105. Franc. Are. in l. placet, ff. de ac. hær. Bal. Noue. in rub. ff. de verb. ob. Cor. tenet contrarium, in auth. sacramenta puberum, C. si aduer. ven. & ita consuluit Pau. consi. 103. commu nis opi. est, quod firmatur.

c ¶Emancipato. Vide Bar. in l. in quartam, ff. ad legem Falc. Alex. consilio. 142. incip. circa primum. in 2. vol. Soc. consi. 93. inc. circa primum, in prima parte, Ial. in l. si quando, §. & generaliter, C. de inof. test. Seb. Sap.

d ¶In legitimam suam. Vide Bar. in l. filiæ cuius, C. famil. erc. Bal. omnino, in l. donatione, C. de colla. & Pau. de Cast. consilio 171. Zach.

De secundis nuptijs. [a] *Rub.*

Supra in præcedentibus titulis dictum de est mrimonio in genere, nunc postremo subijcit de secundo matr. vel magis ad proxima continua sic. quia diuortio facto solent homines transire ad secundas nuptias; ideo viso de diuortijs, competenti ordine subijcitur de secundis nuptijs. & scias. quod nedum secundæ nuptiæ approbantur ab ecclesia, sed etiam tertiæ, & vlteriores; vnde non solum bigamus, & trigamus, sed etiam octogamus quis effici potest, vt dicit tex. in c. aperiam. 31 q. 1.

ADDITIO.

a Nuptijs. Quare secundæ nupcię, sint de iure permissæ, vide D. Tho. disputãtem in 4. sen. dist. 37. q. 2. ar. 2. & an secundæ nup. sint sacramentum, & concludit, quod sic. Bar. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Secundæ nuptiæ non benedicuntur, & benedicens puniendus est.* 3.
2 *Capellanus potest dici rector parochiæ, qui capellã deseruit.*
4 *Pœna benedicentes secundas nuptias, est suspensio ab officio, & beneficio & nunquid sit ordinaria.* 5.
5 *Benedicens secundas nuptias, an ab alio, quam à Papa absolui possit.*
6 *Consuetudo in pœnis seruanda est.*
Sacramentum non est iterandum.
Benedictio nup. non est sacramentum, sed rei sacræ signum.
Matrimonium est sacramentum.

CAP. PRIMVM.

1 [a] Capellanum. † Secundæ nuptiæ non benedicuntur, & benedicens puniendus est. Casus lite. Quædam mulier, mortuo viro suo, transiuit ad secunda vota, quidam Capellanus benedixit mulierem istam transeuntem ad secundum matrimonium, & quia secundæ nuptiæ benedici non debent, quæsitum fuit, qualiter capellanus iste puniri debeat, mandat Pa. episcopo suo, quatenus capellanum illum ab officio, & beneficio suspendat, & sic suspensũ ad apostolicã sedẽ transmittat. B. † No. 1. illud verbũ; capellanum, rector. n. parochiæ, ad quẽ spectat benedictio nuptiarum, potest dici capellanus; inquãtũ præest illi capellæ. idem verbũ habes in c. capellan[9], ẽ. de fer. † No. 2. q scdæ nup. nõ sunt benedicendæ, [b] rõnem videbis cũ gl. & no. j. c. vir aũt. † Sed quæro pro intellectu literæ, nunqd ista pœna suspensionis ab officio, & beneficio sit ordinaria. † Item nũ quid benedicens sit semper mittendus ad sedem apostolicã, dic, q non. Fuit. n. ista quædam prouisio apostolica; vnde pœna hoc casu est arbitraria. Et p hoc infertur, q ista suspensio, de qua in tex. non insligitur ipso facto, vt voluit Host. & bene; licet quidam contra, quinimo ex grauitate pœnæ putat Io. An. istum tex. procedere, cum viuente prima, sacerdos benedixit secundas nuptias; hoc tamen dicit ex lra non patere; & ideo satis puto, quod prædixi, vt hodie attentis circunstantijs, & loci consuetudine, imponatur pœna arbitraria. † In glo. ibi, quia sacramentum nou debet iterari. sentit per glo. quod benedictio, quæ impeditur nuptijs, sit sacramentum, quod non approbat Io. And. & bene. Non. n. reperitur inter septem sacramenta ecclesiæ, de quibus per glo. in c. veniens, de transl. & gl. in c. 1. supra de coniug. ser. & Io. An. super rub. de sacra. non iter. sed potius est quoddam sacramentale. i. sacræ rei signum, ipsum tamen matrimonium sacramentũ est, vt in c. debitum, de biga. & vide ad hanc materiam, quod no. infra eodem c. vir autem.

ADDITIONES.

a ¶Capellanum. Ista benedictio nuptiarum posset fieri parte interdicta. & quid si alter ex istis benedicendis, est interdictus, vide Cald. in ti. de eccl. interd. in 6. membro, in q. 52. 54. & 55. Item an pro ea posit aliquid recipi, vide tex. & glo. in c. cum in ecclesia, de fimo. & in c. honorentur, 32. q. 2. Bar. de Bel.

b ¶Non sunt benedicendæ. Sed quare non benedicuntur, & quare, alibi, & dic, q quicquid leges disponunt de transeunte ad secundas nuptias, habet locum in vidua luxuriose viuente, vt dixi, in c. ex parte, de app. Bar. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Dubitans de morte coniugis, nisi certificetur, contrahere non debet; & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum, & si postmodum sciat primam viuere, dimittat secundam.* 4. 5.
2 *Matrimonium non soluitur propter captiuitatem; etiam apud infideles, & hoc de iure canonico; secus est de iure ciuili.*
Matrimonium sola morte soluitur.
3 *Captiuus, & incarceratus, matrimonium contrahere potest, dummodo vis non inferatur, & quid de alijs contractibus.*
4 *Secundam vxorem dimittere non debet quis, nisi certioratus de morte primæ, & certioratus si non dimmittit, committit adulterium* 5.

CAP. II.

1 Dominus. † Dubitans de morte coniugis, ni si prius certificetur, contrahere non debet; & si contraxit, reddat, sed nõ exigat debitum; & si postmodum sciat primam viuere, dimitat secundam, & tria sunt dicta. secundum, ibi, sanè, tertiũ, ibi, quod sic. Casus lit. Quidã Christiani erãt in captiuitate Saracenorum, quidam de his coniugati nulla certitudine habita de morte vxorum, contrahebant secunda matrimonia. Quærebatur, an deberent sic remanere coniuncti? Respondet Papa, vt nullus ammodo præsumat ad secundas nuptias conuolare, donec ei constet, quod vxor sua de hac luce decessit; si vero aliquis, vel aliqua hoc seruauerit, & dubitet adhuc de morte prioris coniugis, ei, cui nupsit, debitum non deneget postulanti; sed nullatenus exigat ab eadem. Si vero postea constiterit de vita prioris coniugis, statim eam re-
a linquat, & ad priorem coniugem reuertatur. Bal. † No. primo iuncta suprascriptione, quod propter captiuitatem, etiã infidelium non dissoluitur matrimonium, de iure can. licet
a secus esset de iure ciuili. vt in l. non sicut, ff. de cap. Sola. n. [a] mors naturalis separat matri. vt in c. 2. & 3. 32. q. 7. & in c. pe.
3 & vl. infra. c. † Secundo no. quod existens in captiuitate põt contrahere mat. Et quo infertur, quod existens in carcere potest mat. contrahere; & tenet matr. ex quo vis non infertur in matrimonio contrahendo. Et ex hoc infero, qđ si mat. tenet, qđ requirit libertatem maximam, vt in c. cũ locũ, ẽ. de spon. fortius tenebunt alij cõtractus in carcere gesti, de quo vide, quod dixi in c. cum locum, præall. & qđ no. in l. in carce-
4 re. ff. quod me cau. † Tertio no. quod ẽns cũ scda, nõ habita certitudine de morte prioris cõiugis, non dẽt illico dimittere secundã, sed dẽt debitũ reddere; non aũt exigere, q
5 intellige, vbi verisimiliter dubitat de morte prioris. † Vlt. no. quòd

ADDITIO.

a ¶Sola. n. mors naturalis. Adde, quod no in apost. ad ilsum post eum, in c. in præsentia, nu. 2. in apost. ver. in sola. n. morte, supra de spon. Zach.

quòd si qs pẽdẽte ẽctu in secunda, certificat de vita prioris, si nõ illico dimittit secundã, cõmittit adulteriũ, licet à prin. nõ fuerit in dolo. Et facit iste tex. in ar. q licet à prin. litigij, quis fuerit in bona fide; si tamen in pcessu causæ instruitur de iniustitia sua, & causam non deserit; ex tunc venit con-
2 demnandus [a] in expensis, pro hoc bo. tex. in l. si quis inficiatus. ff. depo. & ibi per Bar. & ad materiam huius c. vide, q plene dixi in c. in præsentia, supra de spon.

ADDITIO.

2 Condemnandus. Adde Bar. ponentem istam practicam Inn. & Io. And. in l. qui in alterius. ff. de reg. iu. & in l. properandum. §. fin autem, C. de iud. Bald. in auth. generaliter. C. de epi. & cle. per Bartin. l. non ignorar, C. de fruct. & lit. expen.

SVMMARIVM.

1 *Benedici non debent coniuges, si alter eorum fuit benedictus.*
2 *Bigamus dicitur, non tantum vir, sed & vxor, quæ ad secundas nuptias transit.*
3 *Benedictus trahit ad se nõ benedictum; sed hoc indistinctè non sequitur quia vinum mistum sanguini domini, non efficitur sanguis.*
Benedictio iterari non debet; & iteratur, si alter coniugum fuit aliàs benedictus.
4 *Vnctio extrema, sacramentum est; & tamen iterati potest; quia per eã character non imprimitur.*
5 *Pœnitentia iteratur, sed non solennis.*

CAP. III.

1 Vir autem. † Breue est, vel sic. Si vnus ex coniugibus fuit aliàs benedictus, non debent coniuges de nouo benedici. † No. q nõ tãtum vir, sed etiam mulier, dicitur transire ad biga-
2 miam; cũ transit ad secundas nup. † No. 2. ar. optimũ ex tex. q coniunx aliàs benedictus in primo mat. communicat benedictionem suam secundæ vxori; vnde tex. hic dicit, q isti sunt benedicti, licet alter ipsorum tantum fuerit benedictus; sicut in simili dicitur, q si oleum non consecratũ admisceat oleo cõsecrato, totũ efficitur consecratũ, vt in c. q in dubijs de consec. ecc. vel al. In contrariũ tñ facit, quia maritus licet cõmunicet vxori actiones spũales, nõ tñ passiones, vt no. gl. in c. 1. de cog. spi. li. 6. facit c. cũ Marthæ, & q ibi dixi, de cel. mis. vbi patet, q si vinum addit sanguini Christi post consecrationẽ, non efficit sanguis; vnde verior ratio videtur, q cũ ista benedictio sit communis marito, & vxori, ex quo alter fuit benedictus. non dẽt benedictio iterari, quia iteraret
3 in persona aliàs benedicta. † In gl. fi. ibi, non sit sacramentũ, no. qa gl. vult, q extrema vnctio nõ sit sacrm, cuius cõtrariũ no. in c. veniẽs, ẽ. de trãs. vbi gl. met. enumerat istud inter septẽ sacra, & ponit Io. An. sup ru. de sacr. nõ ite. Sed qa in isto sacramẽto, nõ imprimit character, ideo põt iterari sine ipsi[9]
5 iniuria, frn Io. An. & bene, & tene mẽti in hoc istã gl. † Item no. gl. in eo q dicit, q solẽnis pnia non debet iterari, & intellige de pnia solẽni, & publica, de qua in c. capite. 50. d. q. non imponit nisi pro scelere adeo graui, q commouet totã vrbem, vt ibi, no. & vide ad mat eriam, q no. in c q̃is, alle. ingl. Vlt. no. ex gl. q ẽt si virgo ducit in vxorẽ à trãseunte ad secũdas nup. nõ dẽnt tales nuptiæ benedici, nisi subsit consuetudo loci, q̃ Papa scit, & tolerat. Et no. q in cõsuetudine exigitur tacitus consensus Papæ, cuius cõtrarium no. gl. 4. d. c. in istis. §. leges. Sed concordando dic, istam gl. procedere in sacramentalibus. & in hoc tenebis semper menti istam gl.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nubens intra annum lugubrem, hodie infamiam non incurrit.* 2.
2 *Mulier debet lugere virum defunctum per annum, & vestes lugubres deferre; sed hodie aliud est.*
3 *Vxor morte viri à lege ipsius soluitur.*
4 *Apostolorum dicta præferenda sunt legibus ciuilibus etiam in decisionibus causarum.*
5 *Verba ista, nubat in domino, significant, quod nubere possit secundum Deum, & leges Christianorum.*

CAP. IIII.

1 Vper illa. † Mulier nubens intra annũ lugubrẽ, infamiã non incurrit. h. d. cũ seq. Ponit questionẽ, cui respondet, ibi, respondemus. Casus lit. Secundũ leges, si mulier mortuo, marito, intra annũ nubat, an debeat dici infamis? respondet Pa. q cũ dicat Apostol[9], mulier viro suo mortuo soluta est à lege viri sui, nubat in domino, cui vult, ex lnia & authoritate Apostoli omnis infamia aboletur, nec dẽt legalis infamię
2 sustinere iacturam, cum in his sacræ leges non dedignentur sacros canones imitari. B. † No. 1. q mulier debet per annũ lugere mortem mariti; hodie tamen est sibi remissus omnis luctus, & solẽnitas vestis lugubris, vt hr l. decreto, C. ex quib.
3 cau. irro. inf. & tenetur luctum ducere in vita viduali duntaxat, vt ibi hr. † Secundo no. q illico post mortẽ mariti soluit mulier à lege ipsius; vnde in alio sæculo, nõ recognoscũt se
4 p cõiugib. vt in c. illicitè. 32. q. 7. Itẽ no. q dicta Apostoli[2] sũt
a pferẽda legib. ciuilib ẽt in diffinõnibus. cãrũ occurrẽtiũ, q
5 satis pt pcedere gñaliter in istis spũalib. † Sed qro, qd intẽdat iste tex. cũ dicit, nubat in domino. Sol. dicendũ est, q potestas est sibi indulta, vt tandẽ nubat regulariter, s. secundum Deũ, & leges Christianorũ, & materiã huius c. vide j. c. fe.

ADDITIO.

a ¶Dicta apostoli. Quod corrigantur leges ciuiles, quæ imponunt pẽnã mulierib. nubentib. intra annum luctus, firmat Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariç col. 19. ver. limita quarto regulam, sup. de const. post Abb. ibi. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Leges ciuiles, & præsertim in spiritualibus subijciuntur Apostolorum dictis, & canonum.*
2 *Prohibitum ad tempus, prohibitum dicitur.*
Concessum simpliciter, concessum videtur sine temporis præfinitione.
3 *Pœnæ variæ imponebantur per leges mulieri nubenti intra annum luctus, & an hodie per istud. c. sublatæ sint.*
Annus luctus incipit à die mortis mariti.
Imperator non habet facultatem interdicendi matr. etiam ad tempus.
4 *Communis op. doc. seruari debet, & in iudicando, vel consulendo graue est ab ea recedere.*

CAP. V.

a Vm secundum [a] Apostolum. Summãtur vt præcedens, & præmissa ratione, ponit dictum,

ADDITIO

a ¶Cum secundum. Vide oino Pe. de Anch. in c. canonum. ver. iuxta pdicta, de const. vbi ponit de materia huius c. & vide eundẽ consi. 96. Et an oẽs pœnæ sint correctæ, maxime vbi resultaret corruptio sanguinis, & incertitudo prolis. Et refert opi. Bar. & aliorũ in l. liberorum, ff. de his qui no. inf. & Bal. in l. decreto. C. ex quib. cau. inf. Et q sint correctæ oẽs pœnæ, non obstãte illa rõne, tenet hic Ant. & Ab. in c. ecclesia S. Mariæ, de cõst. in lec. & in repe. eiusdẽ. Pro quo facit ẽt rõ, quia correcta vf omnis pœna, ex quo correctũ est delictũ, vt probatur in c. de grauib. 35. q. 8. iuncto c. non dẽt. de consan. & affi. Item facit iste tex. in ver. liberã, quia vbi requiritur libertas, nõ pót stare pœna, vt probatur in c. cum locũ, iunctoc. gẽma, de spon. Item adde ad materiã, q scribit Pe. de Anc. consi. 92. Fed. consi. 36. & Bal. in c. clerici, de iud. & Ang. in Auth. de rest. & ea quæ pa. §. fi. & Bal. in Loia, C. ad Tert. & in l. 1. C. de sec. nu. & in l. liberorum, ff. de his qui no. inf. Itẽ vide Ab. in d. c. clerici, in 1. no. cuius dictum posui hic super tex. Item quid si maritus dat lniam vxori, vt nubat intra annũ vide Bal. in l. filium quẽ habentem, C. fam. erc. & in l. 1. C. de his quæ pẽnom. & in l. 1. C. de sec. nup. & late ponit Ro. fing. 248. inc. tu. scis, q si mulier nubat, &c. & ibi vide. Et credo, q eius motiua procedunt solũ de iure ciuili. Itẽ vide oẽs in l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Treb. & ibi inuenies qualis dẽat esse habitus viduæ, & multa alia. Itẽ vide quæ dixi in reper. in isto ti. in primo dicto. Et quid si vidua ducit turpẽ vitam, dixi ibi, &c. Itẽ vide Ang. in §. finaũt tutelã. in Auth. de nup. vbi dicit, q pœna mulieris trãsẽũtis ad scda vota nõ dato tutore filijs, nõ est correcta, qa illud est delictum, q non apparet correctum. Et in hoc vide Bal. in l. cum oportet, §. fi. de bo. quæ li. vbi hoc limitat, nisi mater esset simpliciter in administratione bonorum suorum orphanorum. quia tunc cuitabit dictam pœnam. Et pro conclusione, de qua s. dixi. audio disputarum fuisse Ferrariæ, & defensum fuisse, q prædixi. Et vtrum oẽs pœnæ impositæ vxori secundo nubenti sint hodie sublata p Canones, adde hic gl. 2. q. 3. §. fi. & ibi Bal. Sal. in l. fi. C. de sec. nup. Et certas pœnas mulieris transeuntis ad secũdas nuptias, vide per Bal. in l. fi qua mulier. C. ad Tert. & adde, q oẽs pœnæ statutæ contra secundo nubentes, habent locũ in mu liere ducẽte turpẽ vitam, secundum Bar. in l. his solis. C. de reu. do. Ego vero dixi post Ab. in c. vxoratus, de conuer. coniug. Facit q no. Spe. in ti. de tu. §. nunc videndũ, ver. item excipitur, &c. Et adde hic, q licet sit castitas cũ propria vxore vt in c. Nicęna, 31. di. si tñ maritus legat vxori, si honestè, & caste vixerit, nõ intelligitur, q cõtrahat secundas nuptias; sed de castitate vidualı: qa aia mariti cõtristatur de secũdis nuptijs vxoris: ita dicit Bal. in auth. cui relictũ. ver. no. q aia, C. de ind. vid. toll. Vide ẽt in l. Deo nobis, in fi. prin. C. de epi. & cler. Sed Bar. & multi alij tenẽt ẽriũ in l. mulier, §. cũ proponeretur, ad Treb. vbi vide. Ale. nisi fuisset dictũ, & vitã vidualẽ, & de hoc vide q melius no. in Auth. de nõ elig. sec. nub. §. optime, & §. pcedente. Et ad istud de pœnis istis, adde d. Abb. in c. cãm, de rapt. & in c. 1. de spon. & vide Arch. in §. fi. 2. q. 3. vbi referens hæc in fine vf transire dicẽs, q oẽs pro eo solo, q ante contrahiẽ, infamia remittitur. De quo ẽt tu vide pDom. in c. placuit, circa fi. 32. di. p Bal. in c. clerici. circa prin. de iud. Bar. in l. liberorũ, in prin. ff. de his q no. inf. Et an mulier incurrat aliã pœnã, si extaret statutũ, &c. vide pulchre d. Ab. hic, & i c. ecclesia S. Mariæ, de const. vbi firmat idẽ q hic. Vide Bar. in l. oẽs. in vlt. q. C. ad Tert. Bal. in l. edicimus. C. de murileg. li. 11. Et adde, q opi. d. Abb. hic, videlicet, q nullas pœnas incurrit mulier, & c. cõfirmatur primo ratione: quia ratio istius tex. & d. c. fundat se super libera facultate cõtrahendi matr. & nõ pót negari, qn cessaret libertas, si adesset aliqua pœna, ar. c. fœmina, de spon. & quia qñ per legẽ nouã statutũ cõiungit per pñs censetur sublata pœna, C. ex q. b. cau. irro. ifa. licet huic rõni posset rñderi q hic est sublata infamia; quia cũ de iure ciuili esset inualidũ mat. tuscæ nonicũ dẽt hoc addere. Sed huic cõi rõni posset eodẽ mõ rñderi. Et ctu vide Ang. in auth. s. de nup. §. fi aũt tutelã. vbi dicit, q ista correctio pœnæ rũ, q̃ olim imponebat mulierib. nubẽtib. itra annũ, ñ hẽt locũ in mulie re, q̃ trãit ad scda vota, nõ redditis rõnib. nec petito tutore filij, cũ dẽt puniri ijs, q̃ imponebanẽ mulierib. nubẽtib. intra annũ luctus, vt ex tex. in d. §. fi aũt tutelã. q ẽm cũ aliquo nõ reperiẽ correctus. Et dicit Ang. ibi, q idẽ tenet Host. in isto c. fi. Sed aduerte, quia dispoſi. d. §. finaũt tutelã. nõ habet locũ in matre, quæ nõ erat tutrix, sed solũ administratrix bonorũ filij, ẽm Bal. in l. cum oportet. §. fi. in fi. C. de bo. quæ li. Istis adde Lothũ i c. tãta. §. q. 1. §. q fi. fint le. & Bal. i l. decreto. C. ex q. cã irr. ifa. Bar. de B.

dictum,& soluit obstaculum. † No.quod leges ciuiles in istis
1 præsertim spiritualibus subijciuntur dictis apostoli,& cano
num. † No.2.q illud,quod prohibetur ad tempus,potest di
ci prohibitum;& illud,quod simpliciter conceditur,videtur
concessum sine temporis præfinitione.Et per istam rationē
quæ ponitur in fine literæ,dicit hic no.Io. An. quod omnes
2 leges ciuiles, [a] ex aliqua spirituali causa prohibent matrimo
nia contrahi;vt intra tempus luctus, propter turbationem
sanguinis,vt in l.liberorum,ff.de his qui no.infa. vel ne suspi
cio ex festinatione oriatur marito, vt in Auth.de restit. & ea
quæ pa.in 11.mense.§.verum. Item in matrimonio interdi
cto inter pupillam,& tutorem,seu curatorem,& liberos eo
rum,vt C.de interd.ma.inter tutorem,& pup per totum.Itē
inter rectorem prouinciæ,& prouincialem,vt C. si rec. pro
uin.l.1.recipiunt correctionem à lege canonica.Et no.bene
hoc dictum,& tenebis super menti,quod hodie licitè con
trahitur matrimoniū inter pupillam,& tutorem,seu curato
rem,seu eorum liberos,vel alias personas supra numeratas.
Item,quod lex secularium non potest prohibere matrimo
nium ad tempus,vel etiam inter certas personas,& idem per
3 omnia sequitur Fed.consi.35.† In gl.2.ibi.C.de secun. nup.
l.1.pro euidentia scias, quod multæ pœnæ inferuntur mu
lieri transeunti ad secundas nuptias intra annum luctus, i.
intra annum à die mortis mariti computandum: nam effi
ciebatur infamis ram ipsa,q̄ secundus matrius; & non pote
rat dare marito secundo in dotem vltra tertiam partem bo
norum suorum;nec sibi relinquere in testamento.Item mu
lier non poterat capere hæreditatem,legata, fideicommiss
sa,& donationes causa mortis; & perdebat omnia sibi do
nata,& relicta à marito primo.istæ pœnæ habentur in l.1. &
2.de sec.nup.Aliæ etiā pœnæ inferuntur mulieri transeun
ti ad secundas nuptias post annum, si habet liberos ex pri
mo matrimonio,de quib.in l.fœminæ,& in l.hac edictali, &
in l.fin.& in auth.ijsdem pœnis.C.eod.& in Auth.de restit. &
eā,quæ pa.in 11.mense,& in Auth.de nup.§.quia vero hacte
nus,& in l.omnem matri.C.ad Tert. Vnde nunc dubitatur,
b vtrum per hoc c.sint sublatæ omnes pœnę? [b] glossa variat,vt
hic vides Inn.& cōiter alij Doc.sic distinguunt, quod pœnę
impositæ in odium secundi matrimonij,seu pp festinatio
nem,vt quia voluit contrahere intra annū luctus, sint subla
tæ,nam ex quo mulier licite contrahit,non debet ex contra
ctu licito,& permisso sustinere iacturam; & sic hodie sunt
sublatæ pœnæ, de quibus in l.1.& 2. C. de sec.nup.sed pœ
c næ appositæ fauore filiorum,[c] vt sunt illæ,quæ apponuntur
mulieri transeunti ad secudas nup.post annum,nō sunt ho
die sublatæ:quia non sunt appositæ in odium matrimonij,
sed fauore ipsorum filiorum.& cum hac opin. videntur trā
sire Bar.& glossa,in d.l.liberorum, & in l.1. C. de sec. nup. li
cet aliud senserit gl.in l.decreto.C.ex qui.cau. irr. inf. Repe
rio Bal.in l.decreto,referentem,q̄ Rayn.de Forl.solennis le
gum Doc.Pau.de Leaza.Doc. decr. satis famosus tempore
suo consuluerunt.quod si oritur incertitudo prolis,habent
locum omnes pœnæ legales,vt quia mulier perperit in vn
decimo mense post mortem mariti, nam potest attribui pri
mo & secundo;quia in nono,& septimo potest mulier pro
ducere fœtum completum,vt in l.septimo mense, & quod
ibi no.ff.de sta. ho. & sic mulier volens euitare illas pœnas,
debet saltem differre per tes menses, & licet Bald. hanc opi.
simpliciter non approbat in d.l.decreto, sed sola recitatio-
ne sit contentus,tamen in d.l.liberorum,eam approbat, &
eam sequitur Pe.de Anch.in repe.ca.canonum statuta, de
const.Et videtur prima frōte hæc opi. multum probabilis,
nam ex causa interdicitur ad tempus vsus matrimonij con
tracti.5.di.c, ad eius vero,& no.30.q.4.in summa. fortius ex
causa potest matrimonium contrahendum ad tempus im
pediri.Sed iudicio meo ista litera multū obstat, dum dicit,
q̄ intra tempus luctus liberè potest mulier contrahere; vi
de pondera illam dictionem,intra,quæ aperte denotat li cō
tiam concessam in qualibet parte anni.Si ergo mulier licte
à principio nupsit,nō debet deludi authoritate legis; vt li
exincertitudine,quæ postmodum oritur, debeat incurrere
pœnas legales.& q̄q̄ ista litera loquatur de infamia; tamen
ratio literæ est vniuersalis quoad omnes pœnas, probatur
hoc satis in antiqua,dum Papa prohibuit, ne ad iacturam,
vel infamiam allegaretur iste transitus ad secundas nup. cō
tra istam mulierem.& si audacia concederetur,tenerē con
tra communem opi.q̄ etiam pœnas inflictas fauore filioru
mulier non deberet incurrere.primo, quia fauore filiorum
non debet esse causa puniendi mulieris, vel impediēdi ma
trimonium à Deo cōcessum.Item ex defectu potestatis stā
tuentis;nam Imperator non habet potestatem interdicen
di matrimonium ad tempus,vel apponendi pœnam, per q̄
tollitur indirectè libera facultas contrahendi, facit q̄ no
Io.An.in c.statutum,de hær lib.6. nec lex tollit hoc casū ho
rum,quod ipsamet impenderit, sed tollit relicta vxori ab
ipso marito;& sic sumus extra glo.c.cum secūdum leges, de
hær.lib.6.Non.n.negari potest, quin ex istis pœnis etiam in
flictis fauore filiorum intimidetur matrimonium, & tollit
libera contrahendi facultas; & sic posset mulier incurrere
peccatum fornicationis,abstinendo se à secundo matrimo
nio,ne incurrat pœnas iuris. Admitterē tamen illas pœnas,
quas incurrit ex facto suo,vt puta,quia obligauit se ad tui
lam filiorum,& postmodum nō reddita ratione, nec petito
tutore filijs, transiuit ad secundas nuptias,vt in d.l. omnem
matri.& in d.auth.eisdem pœnis. nam tunc non punitur,
4 quia contraxit;sed quia non licite administrauit, sicut tene
batur administrare.† In iudicando tamen, vel consulendo
graue esset recedere à communi op. Doc. quam non repe
rio in hoc per aliquem violatum; & ideo non attentarem
venire contra opi. Doc. tantorum. Et ista sufficiant quoad
finem libri.Ad laudem Dei omnipotentis, nec non sanctæ
& indiuiduæ trinitatis,patrjs,& filij,& spirituſsanctj, ac glo
riosæ Mariæ virginis, & beati Sebastiani, totiusque curiæ
triumphantis. Amen.

ADDITIONES.

a ¶Leges ciuiles.Nunquid huiusmodi pœnæ cessent,si testator dedit licen
tiam nubendi,vide Ias.in l.filium quem habentem,in 2.no. C. fam. ercis.
aliquid per eundem in l.2.col.vlt.C.de indi.vidui. Seb.Sap.

b ¶Omnes pœnæ.Adde, quod pater in suo testamento potest ordinare, q̄
vxor nubendo intra tempora luctus,non incurrat pœnas impositas ad
fauorē filiorū,B.in l.filiū quē habentē, C.fa.erc. & ibi Pa. de Ca. melius
loquitur Bal.in l.1.§.correctionem,C.de sec.nup.per Ro.in consil.219.
idem est,q̄si nubit de consensu filiorum,gl.in Auth.de non eli.sec. nup.
quā sequuntur Bal.& Ang.in l.mater,C.ad Ter.Et pœna secundo nubē
tium intra annum luctus,non habet locum in masculis; secus in pœnis
inductis in fauorem filiorum,secundum gl.& Bal.in l.fœminæ,C. de sec.
cun.nup.licet Bal.in auth.vnde si parens,teneat ɔrium ; C.de inof.test.

c ¶Fauore filiorum.Vide Pet.de Anch.in consi.xcv.& xcvij.incip.ex prædi
themate,in prin.cū multis alleg. per Fel.in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.
19.ver.prima declaratio,supra de constit.Seb.Sap.

Finis commentariorum Panormit. in Quartum Decretalium, in Ciuitate Senarum traditorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS PANORMITANI IN QVINTVM LIBRVM DECRETALIVM Commentaria.

Cum Apostillis, & Summarijs hactenus apponi solitis, Adiectis nouiter Apostillis egregij vtriusque censuræ Doctoris Sebastiani Sapiæ Genuensis, fœliciter incipiunt.

a *De accusationibus, [a] inquisitionibus, & denunciationibus. Rubrica.*

Hæc rubr. continuari potest duobus modis. primò ad p̄cedentia,secundo ad sequentia.Et primo.supra visum est de accusationibus ciuilibus; sequitur videre de criminalib. vel sic, & secundo ad sequentia. Tractaturus auctor in quinto de criminib.& pœnis eorum, quia super eis quandoque pro ceditur per accusationem,quandoq; per inquisitionē,quādoq; per denunciationem, ideo primo de his præmittit.

ADDITIO.

a ¶De accusationibus.Ista rub.de accusationibus est prima rubr. quinti libri ideo cum omnibus suis rub.vsque ad fin.debet poni ti.de sponsal.And.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio personarum,ante omnia discutitur in iudicio.*
2 *Exceptio de illegitimatione personæ est dilatoria; & idem in exceptione, tua non interest; & ideo debent proponi ante litem contestatam, aliàs secus;nisi postea venerit in notitiam.*
3 *Accusatus si quam exceptionem habet contra accusatorem, debet illā opponere ante contestationem litis;aliàs secus,nisi de nouo venerit in sui notitiam.*
4 *Accusator non debet esse criminosus,nec malæ famæ, nec inimicus.*
5 *Accusator criminosus repellitur de iure canonico ab accusando, quādo prosequitur vindictam publicam secus,si propriam,quia tunc quilibet criminosus admittitur.6.*
6 *Criminosus,an possit alium criminosum accusare.*
7 *Infamis tam infamia iuris, quam facti repellitur ab accusando secūdū canones; sed secundum leges tantum repellitur infamis infamia iuris.*
8 *An qualibet inimicitia repellat accusantem.*
9 *Mulier,pauper,& pupillus,regulariter non admittuntur ad accusandū nisi forte prosequendo iniuriam propriam.10.*
10 *Minor 20.annis non repellitur ab accusando;licet reprllatur à testificādo in criminalibus.*
11 *Pauper quando repellatur ab accusando; & quis dicatur pauper, & multa in hoc relinquuntur arbitrio iudicis.*
12 *Accusator quando repellitur tanquam indignus, absoluitur accusatus ab obseruatione iudicij.*
13 *Accusatus non tenetur comparere, ad instantiā illegitimi accusatoris. Iudex potest repellere illegitimum accusatorem ex officio suo, licet non petatur à parte;quia concernit non solum commodum priuatum, sed etiam honorem suum.*
14 *Iudicium agitatum cum illo,qui poterat exceptione repelli, & nō fuit repulsus,valet,& tenet.*
15 *Accusator si post inchoatam accusationem,efficiatur illegitimus,nō repellitur à iudicio.*
Accusatus si post inchoatam accusationem, inceperit habere aliquod priuilegium,potest illo vti,vt à tali accusatione excusetur.

a CAP. PRIMVM.

1 Illegitimus. [a] Hoc dicit in summa. De
b persona accusatoris prius est quærendū in iudicio,vel aliter; & sic.ad petitionē illegitimi accusatoris,reus non est ad iudicium trahendus.Et nō diuiditur. † No.primo [b] ex tex.q̄ ante omnia quærendum est de legitimatione perso
2 narum contendere volentium in iudicijs,ff. de test.l. si quæramus.2.q.1.c.in primis,cum concor.† No.secundo,ibi,nō fatigetur,& c.argum.q̄ exceptio de illegitimitate est dilato
c ria, [c] & ideo est proponenda ante lit.contest.facit tex. in l.si maritus.§.præscriptiones,ff.de adul.in cap.exhibita. de iudi. facit quod in simili no.gl.in ca.1.de elect.lib.6. & plene in c. exceptionem,de excep.& gl.in l.reum,C.de procur. Bar. tenet in l.1.§.accusationē,ff.ad Turpill. Idem de illa exceptio
d ne,tua non interest, [d] vt no.gl.in c.ex parte Adæ, de testi. & per Inn.in c.super his.ɔ.co. & si omittitur hæc exceptio ante
c lit.cont.postea proponi non pōt, [c] vt no. in iurib. prælleg. Ego puto hoc verū;nisi ignorauerit hanc exceptionem sibi competere;vt tunc in posterū admittatur.pro hoc gl. no.3. q.6.c.si quis episcoporū.§.exceptio,& in c.audientiā, il 2. de rescr.& q̄no.in c.2.de ord.cog.facit optime.c.nulli, de elec.
3 li.6.† Et idem per omnia q̄ ɔ.dictum est de accusatore,dicē dum est de accusato ; vt si habet beneficio personæ ,aliquā exceptionem contra accusatorem,debeat eam proponere ante lit. cont esta. seu antequam nomen receptum sit inter reos,postea vero auditur,in l.hos accusare,§.hoc beneficio, ff. eod. sed puto limitandum, vt ɔ. dixi, quando sciebat , &
4 non excepit. † In gl. prima, in fi.hæc gl. in effectu ponit tres qualitates illegitimationis accusatoris:prima,quia nō debet esse criminosus,secunda,quia dēt esse bonæ vitæ, & nō malæ famæ, tertia, qa nō inimicus. † Sed circa primā qualitatē quæro,nūquid quodlibet crimē repellat accusatorē, nec gl. nec doc.aperiūt hunc passum.Sed puto dicēdū,q̄ de iure ci
f uili non repellat [f] criminosus, [g] nisi sit de tali crimine condēnatus,q̄ merito appelletur criminosus,vel q̄ sit effectus infamis ipso iure.hoc vī velle iudicio meo tex.in l.qui accusare, ff.e.vbi palet,q̄ cōdēnatus de crimine,admittit ad accusandū de nouo,si non pdidit ciuitatē,vel libertatē, vt ibi, & in l.
g si quis reus,de pub.iu.§ † Vtrū autē criminosus admittat, ad
6 accusandū criminosum,vide tex.in c.pagani,§.in hoc.2.q.7. & ibi bo.gl.q̄ reprobat prealle.tex.& declarat in quib.casib.
h admittant criminosi ɔ criminosos. [h] Itē facit simile de teste nam de iu. ciuili non repellitur, nisi sit condemnatus, & effectus

ADDITIONES.

a ¶Si legitimus.Vide gl.& ibi Arch.in ver.poterūt,& quæ ibi habeo in apostilla,in c.quidam.5.q.1.Itē an criminosus,de iure ciuili admittatur ad accusandum,vide late per Sal.in l.si magnum,C.qui accu. non pos. Itē de iure ciuili,an infamis admittatur ad accusandum,vide tex.& ibi Sal. in l.criminis,C.qui accu.non pos.Bar.de Bel.

b ¶No.ɔ.vide Bal.in l.damni,§.si alieno.ff.de dam.inf. And. Barb.

c ¶Dilatoria.Nota,quod exceptio nō legitimi procuratoris,est dilatoria,vide quod no.Bar.in l.quæramus,ff.de testa.l.libe.de q̄dil. actio. & quæ dixi in c.exhibita, de iudi.
¶Dilatoria.Vide Fel.in c.exceptionem.ver.item excepaio non potest, sup. de excep.vbi tangit,an exceptio.Tu non potes accusare, impediat litis ingressum.Et de exceptione.Tua non interest.vide Mod.in l.ille à quo,§. si de testamento.ff.ad Trebel. Seb.Sap.

d ¶Tua non interest.Adde an talis exceptio impediat litis ingressum, Alex. post Bar.in l. posthumos, ver.si quis, vbi plene de hac exceptione, & q̄ sit dilatoria,ff.de inof.testa.Pe.de Anch.in cle. constitutionem,de elec.& Bar.in l.si pupilli,§.videamus,ff.de neg.gest.

e ¶Non potest.Adde an exceptio dilatoria omissa ante li.cont.possit postea opponi Lud.Ro.consi.179.

f ¶Criminosus.Adde de accus.ca.de criminib.in §.3.vbi dicit,quod accusatio,ordo & testimonium paribus passib.ambulant.& idem dicit Anch. consi. 416.vbi vide materiam.
¶Criminosus.Idem dicit Feli.in c.super eo.i.in gl.1.supra de test.post.Ab. ibi.Seb.Sap.

g ¶Pub.iu.Sed aduerte,Ab Sic.meo iudicio non bene intellexit prælegatā l.is qui reus.Nam condemnatus publico iudicio est infamis,vt in l.infamem,ff.de pub.iud.Sed infamis de iure repellitur ab accusatione,etiam de iure ciuili,vt in l.qui accusare,ff.e.& 2.q.1.prohibentur. Dic ergo q̄ l.is reus,ff.de pub.iud.permittit condemnatum de crimine accusare suū accusatorē,si non perdidit ciuitatem,vel libertatem,quia quodāmodo prosequitur sui iniuriam,sed nō permittitur illi alium accusare, cum per sententiam sit factus infamis infamia iuris, & hoc modo intelligit Bar.in d.l.qui accusare,ff.e.& hoc tenent.Ale.de Ne.

h ¶Criminosos.Adde etiam gl.bonam in ciuilli.infra eo.Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fectus infamis.l.3.ff.de testi.& no.in c.super eo,& c. testimoniū,3.de test.De iure aūt canonico nō ꝓcedit ita stricte; vnde satis est,ꝙ nūc possint cōueniri de crimine graui, ad hoc. c.cū dilectus,3.e.c.si qui sunt,& c.quærēdū,2. q. 7. non.n.vī velle accusare bono zelo ꝓ vindicta publica,ex quo ipse pseuerat in crimine. Idē puto de quolibet crimine, & peccato mortali;ex quo pseueret in eo, licet aliās fuerit cōdēnatus vt in iurib.ꝓalleg.Et hæc sunt vera,vt ꝓtextu criminis repellatur,quādo prosequit vindictā publicā;secus,si propriā, tunc
a n.quilibet criminosus admittitur. [a] 2.q.5.c.omnibus,& 2.q.
7 1.c.prohibent,& ita limitat istā gl.† Circa secundā qualitatē .f.infamiæ,quæro,an quælibet infamia tā iuris,q̄ facti, repellat quē ab accusatione?& de infamia iuris nō est dubiū,tam de iure canonico,q̄ ciuili,vt 6.q.1.c.infames,& c.quærendū.
b 2.q.7.& l.qui accusare,ff. e. De infamia facti est dubiū. [b] glo. hic sentit idē,ꝙ repellat,& idē Gof.in c.omnipotēs, 3.e.& in Spe.eo.ti.§.1.versi.itē quid si suspectus,sed Bar.tenet oppositū in prælle.l.qui accusare,dicens, ꝙ de infamia facti nō est iure cautū,& idē Spec.in alio ver.qui incipit,itē quid de his, eo.ti.do.Ant.dicit relinquendum arbitrio iudicis.Ego puto ꝙ de iure ciuili non repellat, cum non reperiatur à iure cautum,& omnes admittuntur ad accusandum,qui non prohibentur,vt in d.l.qui accusare.& adduco. d. l. si quis reus. vbi condemnatus de crimine,admittit ad accusandum,& ex cō demnatione criminali orit infamia facti.l.honori,ff.de obsē. facit.c.testimonium,de test.& quod no.Dy. in reg. infamib. de reg.iu.li.6.Sed de iure canonico aliam opi.puto procedere,per c.si qui sunt,prælleg.& per c.cum in tua,3. non.n.vi-
c detur integra persona. [c] † Circa tertiam,& vltimam qualita
8 tem,f.inimicitiarum,dico, sic,ꝙ de iure ciuili inimicus non
d repellitur, [d] ita sentit gl.in l.qui accusare, prælleg.& induco pro illa gl.quia hoc non reperitur iure cautum;ergo,&c. Item ex accusatione oriuntur graues inimicitiæ,facit.c.meminimus,3.e.& per Bar. in l.1.ff.ad Turp.tamen de iure ciuili,accusatus reaccusat accusatorem suum,vt d.l.si quis reus.
c sed de iure canonico secus, [e] vt in iuribus hic allegatis in gl. sed debent esse inimicitiæ,graues,non leues, facit.l.si inimicitiæ,ff.de his,qui vt indi.& in c.cum oporteat,3.eo.facit.l.3.
9 in fi.ff.de adi.le.† Extra gl.sunt aliæ qualitates, nam mulier, [f]
f pupillus propter ætatem,& pauper & c. regulariter non admittuntur ad accusandum,quod prosequere, vt habes bonum tex.2 q.1.c.prohibentur,ff. ad l. Iuliam maie. l. in quæstionibus,& ff.eo.ti.l.1.& 2.& Insti.de suspe.tu. §.consequēs.
10 † Sed dubitatur de minore, nunquid repellatur ab accusando,prætextu minoris ætatis? & dic quod pupillus regulariter non accusat;nisi prosequatur iniuriam propriam,vel parentum,vt ff.eo.ti.l.2.Si vero est maior infante, impubes tamen ; tunc potest acusare cum authoritate tutoris, de quo dic,vt in præal.l.2.& fi.& C.de auth.præstan.l.clarum.Si vero est pubes;tunc sunt opi.sed cōmuniter videntur Doc. concludere in locis prælleg.ꝙ requiritur, ꝙ sit in vicesimo an-
g no [g] nam non admittitur in rei veritate ad denunciandum, vel ad testimonium in criminali,nisi in illa ætate,4.q.3.ca. si testes.§.in testimonium,sed puto,ꝙ si excesserit. 14.annum, possit cum authoritate curatoris ; licet Bar.velit cōtrarium in prælle.l.2.moueor per l clarum, C. de auth. præstan. vbi permittit minori accusare cū authoritate curatoris. Item quisq; admittitur ad accusandum, qui non prohibetur. de pubere non inuenit prohibitum,imo concessum à contrario sensu, quia cum interdicitur, pupillo, tacite conceditur puberi.Itē ar.ꝓ locū à speciali.minor.20.an. prohibetur accusare de adulterio.l.si maritus.§.lex Iulia, ff.de adul.ergo in alijs criminibus nō reperit ista ætas prohibita, nec ob.moti uū doc.iur.ciuilis inquantum se fundāt in simili de teste, ga maior idoneitas requirit in test e,q̄ in accusatorib. quia crimina ꝓbant testib.non accusatorib.sic no.glo.in c.cū R.de offi.dele. Inn. in c.cum venerabilis, de excep. & vide de hoc
h tex.in c.licet, de simo. [h] † Vlt. scias, ꝙ inter cæteras qualita-
11 tes illegitimitatis numerat paupertas;nam pauper repellitur ab accusando vtroq; iure.v.q.1.c.,phibent,& in prælle.l.qui accusare,cum l.seq.sed aduerte,ga gl.in vtroq; loco dicunt,
i ꝙ si pauper est honesta [i] persona,& nō est suspecta, non repellit ꝓtextu.paupertatis,& dr pauper, qui non hēt in bonis quinquaginta aureos.2.q.1.c. ,phibent, & in prælleg. l. qui accusarere,sed dic illud ꝓcedere,vbi est expressum.Et cōclu de tria mēbra, ꝙ vbi exprimit in iure standū est expressioni iuris, vt i iurib. pall.nisi esset cā statuti, vt dixi, vbi aūt nō est
K expressū; sed fit de paupertate mētio, [k] tūc stat vulgari opinioni in his,q̄ sūt leuis iudicij,an sit paup.In his vero, q̄ sūt magni iudicij,hoc relinq arbitrio boni iudicis,fm qualitatē personarū,& cāæ,facit gl. 1.c.fi.de re iu.li.6. q̄ dicit, ꝙ cā ē magna,vel parua fm qualitatē psonarū ; nā magnus dns iudicaret paup,si hret 3000.florenorū in bonis,& plebei [l] iudi

l caret dipes,ar.in c.de causis,de of.dele. † In gl.2.i fi.no.duo
12 ex hac gl.primo practicā ,pcedēdi,qn accusator repellit ratiōe indign,dēt. n.re absolui ab obseruatiōe iudicij, & sic pernunt oīa gesta.Itē no.cx fine gl.ꝙ ēt ꝓtra infamatū de crimine admittit illtimus accusator, sed ipsamato idicit purgatio ex officio iudicis,ꝙ limita, ,put no.in c.cum.P.3.eo.& in
13 c. per tuas, de simo.† Extra glo.oppo.contra tex.& videtur, ꝙ sic accusatus fatigatur ad petitionem illegitimi accusatoris,quod saltem debet venire ad excipiendum contra accusatorem,vt in c.venieus,3.eo.& c.licet,& in l.si quis ex aliena. ff.de iud.Sol.duplex secundum doct.prima,quod non debet fatigari reus, etiam in veniendo,si notorium est, accusatorem esse indignum;sed debet iudex ex officio suo ipsum repellere.Et no.ex hac solutione,ꝙ iudex ex officio suo debet repellere illegitimum accusatorem,facit glo.in c.nulli. 3.c.& bona glo.in c.alieni.2.q.7.facit.l.quos prohibet, ff.de postu. Non ob.ꝙ iudex non debet procedere ad commodum priuatum,vt no Inn.in c.ad nostram,de iureiur.& in l.4. §. hoc autem iudicium,de dam.infec.quia ista exceptio non tantū concernit commodum priuatum; sed honorem iudicis, & commodum publicum,vt in c.quærendum.2.q.7. Secunda solutio est , ꝙ non debet reus fatigari in prosecutione iudicij,quasi dicat,comparere debet ; sed non compellitur pro-
14 sequi,probata exceptione.† Sed circa hanc solutionem quæro,quid si accusatus comparet in iudicio, & iudicium est incohoatum, & non excipit,& accusator est indignus, nūquid tenebit iudicium?de hoc vide in l.qui accusare, & in l. hos accusare,ff.eodem,vbi dicitur,quod sic.vide tex. in cap. pia, de excep. lib. 6. vbi valet iudicium cum excommunicato,

si contra

ADDITIONES.

2 ¶Admittitur.Adde ꝙ illi dicuntur suam,vel suorum iniuriam prosequi. ¶ prosequuntur iniuriam illorum, qui pro se testimonium ferre non pos sunt,vt per Spe.in d.§. tertio videndum.supra alleg.
b ¶est dubium. Adde Ro.consi.297.Et an adulter,vel facilis litigator repellatur ab accusandum,adde quod volnit Ro sing.324.quod inci.an adulter. quod tamen non loquitur de adulterio, sed de adulatore, & facili litigatore, vbi tenet pro parte affirmatiua. alle. casum sin. in c. similiter.3.q.5.
c ¶Persona Sed de hoc. f.an ex condemnatione criminali oriatur infamia facti,vel iuris,dic,vt in l.infamen,ff.de pub. iud.non est bonus tex. Vlpianus saluando ius ciuile,& opinionem Bar.dic,ꝙ aut criminosus, vel infamis de facto,accusat clericum,& tunc repellitur ab accusatione. hoc modo debent intelligi iura,quæ dicunt criminosos,vel infames de facto repelli ab accusatione,& hoc tenet Spe.in 3.par.sui operis e.ti. § tertio videndum,vbi dicit,ꝙ laici contra laicos admittuntur ad accusationem nec repelluntur respectu crimiuis,vel infamiæ,intellige. f.infamiæ facti secus si esset infamis infamia iuris,vt in l.qui accusare,ff.e.& 2.q.1. prohibentur Alex.de Ne.
d ¶Non repellitur.Vide Bal. in l.præscriptione.ver.tertium exemplum, C. ſi ꝓtra ius,vel vti.pub.Ro.in l.si vero,de viro,ver.quintadecima ff.sol.ma. & Aug.de Are.in tract.maleficiorū,in ver.necnō ad querelā.ver.20.S.S.
e ¶Secus.Adde Ro.consi. 314.quod in notorijs inimicus ex causa etiam repellitur,& vide in sing.suis.
f ¶Mulier.Adde Ale.consi.143.lib.Old.consi. 145.
g ¶In vicesimo anno.Adde Ale.consi.63.in 4 lib.Old.consi.122.
h ¶De simo.Sed aduerte istum art. examinat Spe in ti.de accu.ver.sed quid de pubere, & recitat opiniones, nihil approbando. Idem facit Io.And. ibi in additione,quæ incipit,Scire debes.communis tamen opi.est ꝙ minor 20.ann.non possit accusare in causa criminali, sicut etiam non potest testificari,vt l.clarum,C.de auth.præst.alle.per Abb.qui non probat opinionem suam,quia l.qui accusare,loquitur de minore 15. ann.& loquitur tam de pubere,quam de impubere.Nam dicitur ibi, ꝙ tam impubes quam pubes potest accusare cum authoritate tutoris, vel curatoris. & sic illa l.non facit differentiam inter pupillum, & adultum, quia vterq; potest accusare,vt ibi dicitur.Sed pupillus non potest accusare,vt in l.2. ff.de accu.& dixi 3.ergo illa lex nil facit.ad l.si maritus, §. lex Iulia. ff. de adul.Resp.ꝙ est speciale in adulterio,vt minor 25.ann.non admittatur ad accusationem.Nam in alijs criminib.minor 25.ann.maior tamen 20. admittitur ad accusationem, & istam opinionem tene, quia communis est.Sed mihi videtur quod l.si maritus,§.lex Iulia,ff.de adul.debeat intelligi generaliter in omni crimine,vt minor 25.an. non admittatur ad accusandum.Nam ratio , quæ ibi assignatur habet locum in accusatione cuiuslibet criminis.nec ob.4.q.4.in testimonium.& l.in testimonium.ff. de testib.nam ideo minor 25.maior tamen 20. admittitur in testimonio in causa criminali,ne veritas pereat.ad hoc l.quoniā,C.de her.& de testcog.c.vlt.& ꝙ ibi no.in gl.vlt.in fi.facilius enim repellitur accusator, q̄ testis,quia plures accusatores reperiri possunt, quam testes. Ad hoc gnot.gl.in c.cum R. de of.dele. & in c infinuante.eo.ti. & 3.q.5.consanguinea,& ista tertigie Io.An.in additione Spe.in loco prælī.Alex.de Ne.
i ¶Pauper est honesta.Adde.Ro.consi.282.Petr.de Anch.consil. 407. ¶Honesta.Vide ad hæc Fel.in c.si qui testimum,col.pe.in gl.fin. supra de testi.& ibi declarat quis dicatur pauper.de quo late per d.l.si. in l. si constante.col.24.ver.in 2.q.primæ partis principalis,ff.sol. mar. & ibi quomodo pro atur paupertas.
K ¶Mentio.Quando quis probetur pauper.vide plene Lud.Rom. in l.si constante,ff.sol.matr.And.Barb.
l ¶Of.dele.De quo vide plene ꝑ Bar.in l si constante,ff.sol.ma.vbi ēt tractat qualiter probetur aliquē esse diuitē,vel pauperē,& in l.vbi adhuc, C.de iure dot.& in l.qui vero,§.qui ꝙ rei qualitate,ff.qui satisf.cog.Ale.de Ne.

si contra eum non fuit exceptum,& vide gl. in c. 1. de reser.
15 lib.6.vbi dicitur,ꝙ sic. † Vlt.quæro, quid si accusator tēpore accusationis erat idoneus, sed in prosecutione superue-
a nit indignitas,nunquid possit repelli? [a] Bar.in l.Vranius,ff.de fideiuss.tenet ꝙ non,& in l.si quis reus,ff.de pu.iud. per illum tex.nam cōdemnatus ibi,& ēt deportatus , admittit ꝓsequi volens accusationē inchoarā;sed de nouo inchoare nō pōt Non ob. si dicatur quod reus quando deuenit ad statum, à quo non potuit habere principiū,inficitur,vt l. Vranius ꝓallega.& no.in reg.factum legitime.de reg. iur. in 6. ga illud procedit,quando est defectus in cā superuenienti, vel originali,ar.in l.quāuis,C.de adul.secus , si superuenerit in psona accusatoris;ga iudiciū sustinetur pp bonū publicum, & iudiciariam authoritatē,ff.de adul.l.si quis.secus,vbi beneficiū superuenit accusato ex persona sua; quia tūc potest illo uti: facit.l.hos accusare,§.hoc beneficio,ff.eo Intellige ergo hoc
b c.quando accusator tēpore accusationis erat illegitimus. [b]

ADDITIONES.

a ¶Possit repelli. Vide pro hoc tex.in l.is qui reus.ff.de pub. iud. & ibi hoc tenet Raph.Cu.& Ang.& Io.An.in add.Spe.de accu.And.Barb.
b ¶illegitimus.Istam conclusionem Bar.quam sequitur Ab. Sic sequitur Io. An.in add.super rub.de accu. in 1.par.Spe.& Bal. in l.1.C.qui accu.non possin ista quæstione. & Doc. prædicti ponunt exemplum in statuto disponente,quod quærimoniæ bannicorum non audiantur, & stante tali statuto,accusator fuit bannitus,pendente accusatione,& dicunt , quod talis poterit prosequi accusationem iam inchoatam antequam esset bannitus,sed Ang.in d.l.Vranius,ff.eo.quod si statutum dicit , quod querimoniæ bannitorum non audiantur,repellitur bannitus ab accusatione ante bannum inchoata,quia semper nona querela videtur intentari sicut dicimus in excommunicato,& in procuratore renocato,vt in l.nihil,C.de proc,pro quo vide no.per Doc.in c.dilectus.& c. Sarracenus,de excep.& in c.ex parte,de app.Et dicit Ang.ꝙ opi.Bart. & Doc. procederet,si statutum diceret, quod accusationes bannitorum non recipiant. Sed præceptor meus.D.Io de Prato,saluat dictum Bar.dicens, ꝙ querela pro petitione accipitur , & dicit quod aliud est querelam intentare, & aliud est intentatam prosequi;& hoc mihi placet,& ita audiui ab ipso dum legerer dictam l.Vranius.& hoc teneo,quod Doc.supra allegati loquuntur per eadem verba,per quæ loquitur Bar.extra ea,quæ tangit Abb. Sic.si vis scire qn quis dicatur prosequi suorum iniuriam,& quæ persona sub hoc numerent, ide in Spe.e.ti.§. Tertio viden dum. in 4. par.sui operis.& ibi etiā per Io.An.& Bar.in l.2.in prin.ff.e.ti.& plene per Doc. in c.de cætero,supra de testib.& tene menti vnum verbum notabile, f. quod qui potest accusare,prosequendo suam,vel suorum iniuriam,admittitur ad accusandum de crimine commisso in Magnatem.& hoc sen
tit glo.in Auth.quo.opor.epis.§.sed neque.& in hoc firmat. Aug. Alexan. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Conueniri dicitur ille,qui etiam extraiudicialiter interpellatur , sed secundum communem vsum loquendi,aliud est,qui in simili bus attenditur.*
2 *Accusari non debet quis à pluribus, vindictam publicam prosequentibus sed ipsorum vindictam sic.*
3 *Archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorum in non requirentibus depositionem, vel quando non agitur ad depositionem.*
Archiepiscopus cum suis suffraganeis potest cognoscere de crimine , qd expostit depositionem,sed non potest diffinire,quia hoc spectat ad solū Papam.
4 *Monitio an requiratur,quando agitur ciuiliter de crimine, vel quando agitur in causis,mere ciuilibus.*
Citatus si comparet, & confitetur,non condemnatur in expensis,si primo non fuit monitus, vt satisfaceret.
5 *Contumax in prima citatione,& in alijs,non debet expensas primæ citationis reficere.*
6 *In accusationibus non est necessaria monitio,de qua in textu isto.*

CAP. II.

a SI quis episcopus. [a] A denūciatione repellitur is,q non pmonuit.h.d.& non diuidit. Casus lit. dicitur in c.isto,ꝙ si aliquis,qui dignus sit,voluerit denunciare epm suum super excessib.suis,debet illum charitatiue admonere,vt se emendet;si aūt corrigere se noluerit,postmodū cām eius deferat ad primates,alioquin charitatiua,& legitima admonitione omissa, à denunciando re
1 pellitur.B. † No.1.ex tex.ibi,conuentus; de significato hui verbi.Dr.n.quis conueniri,ēt quando extra iudicium interb pellat,nam hic exponitur,conuentus.id est commonitus.Et facit si aliquis obligat sub pœna [b] non conuenire alium, qd si interpellauit extra iudicium,incidit in pœnam conuentionis,tamen cōis vsus loquendi hēt oppositum , cui standum est,vt no.in c.ex literis.supra de spō.& in materia statutorū , & de consimilib.verbis,vide per Bar. in l.amplius , ff. rem ra-
2 hia.& in l.oēs populi,ff de iust.& iu. † No.2. ꝙ licet plures nō debeant admitti ad accusandum.l.si plures,ff. eo. ad denunciandum tamen admittunt,vt hic.Ego tamen dico,qd idem sit in denunciatorib.quod in accusatoribus,vt plurib. accusare,vel denunciare volentib.eligat magis idoneus, [c] si tamē
c non excipitur,& admittuntur oēs,& valet iudicium , vt in l. si accusatorib.C.eo.& in c.1.de col.dete.& in c. quoties, de pur.ca.& no.Bar.in ꝑalle.l.si plures.& hoc intellige, quando plures agunt ad vindictam publicam ; sed pro suo interesse agentes,oēs debent admitti,vt in l.3.§.si ad plures, de sepul.
d vio.& in c.olim.infra e.ti. [d] † No.tertio,ꝙ de crimine episco
3 porum potest agi coram primatib.& dicuntur primates secundum Doc.vel concilium prouinciale, cui præsunt primates,& patriarchæ,vel archiepiscopi ; vel intelligitur proprie de archiepis,qui sunt iudices cporū.Sed tu dic clarius , & melius,ꝙ si crimen exposcit depositionem, solus archiepiscopus non audit talem cām,sed dēt consilium cporū suorum requirere,& potest audire cām,sed nō diffinire, qa solus Papa epos deponit.3.q.6.c.accusatus , &c.Quis, sed si crimen est paruum nō exposcens depositionē; vel magnū,sed nō agitur ad depositionem : tunc etiam solus archiepus pōt cognoscere,vt in c.sacro,de sen.exc.& per Io.An. in c. vt litigantes,de of.or.li.6.No.quarto,ꝙ denuncians crimen alte-
e rius,monitione [e] non præmissa,non ex toto repellit,sed pōt emandare,& monere.Et no.ꝙ monitio dēt esse charitatiua, & vt crimen emendet . & in casu huius c. requiritur triplex monitio,vt in c.nouit,supra de iu.sed si sit extra iudiciū,sufficit vnica monitio,vt in c.si epus. 18.di.& in cle.1. de sup. negl. præla.& intellige,quando fit ad conuincendam negligentiā
f superioris.tunc.n.dēt esse trina, [f] & ita vult illa cle.1. [g] Opp.
g contra tex.& videtur,ꝙ isti accusatores debent admitti, licet non ꝑmonuerint accusatum,quia nullo iure cauetur accusatorem debere præmonere accusatum,vt in c. veniens ,
h &c.licet.inf.e.& gl.in c.licet Hely, [h] in gl. 1.in ver. inscriptio. de simo. Sol. glo. metu huius contrarij intelligit istum tex. in denūciationib.& no.in accusationibus;& exponit,accusatus,id est denunciatus; quia in denunciatione regulariter requiritur admonitio,vt in c.nouit,de iu.tā in denunciatione Euangelica,q̄ iudiciali canonica,& regulari , vt in præalle.c.nouit;& ex quo accusatores largo mō possūt dici denū
4 ciatores. † Nnquid aūt in ciuilib.regrat, ꝙ debeat præmitti admonitio.dic de necessitate non requiri , vt nota. in d. c. licet Hely,in glo.quæ incipit;ex hoc patet,& illa glo. intelligit istum tex.& c.accusato,& c.sequens.2. q.2. quando ciuiliter agitur de crimine,vt l.quidam Hyberus, ff. de ser. vrb.præd. sed de vrbanitate bene requiritur . Habet tamen præmoni-
i tio in ciuilib. [i] vnum no.effectum,nā si reus comparens confiteaf,non condēnatur in expensis citationis si nō fuit ꝑmo
K nitus, [k] secundum Gul.de Cu.in l.oēs,C.de epi.& cle.& in l.
5 edita,C.de eden.& refert Ang.in l.debitores,C. de pig. † Et no.istud dictum, per quod limitatur no. glossa in c. querelam , de procu.& glo.in c.1.de dolo & contu.lib.6. & glossa in c.honoratus.74.di.& glossa in ca.quisquis.4. q. 5. quæ volunt,ꝙ licet quis non fuerit contumax in secunda,nec in tertia citatione;nihilo minus condemnetur in expēsis primæ, si non venerit;& ideo in libellis dicitur, qd reus requisitus

noluit

ADDITIONES.

a ¶Si quis episcopus.An autem ad formandam inquisitionem,necessaria sit monitio,vide late per d.Mar.post gl.in reper.c.qualiter, & quando 3.eo. circa medium 1.gl.magnæ. Bar.de Bell.
b ¶sub pœna.No.de illo,qui promisit non contrauenire sub pœna, an dicatur contrauenire per monitionem extraiudicialem.Sed contra istum tex.vide tex quem aliqui doc.ibi notant, vt in c.plerunque, de reser. Bar.de Bel.
c ¶Magis idoneus .Adde Spe.in ti.de accu.§. 1.ver.item quod sunt plures.
d ¶Bo.tit.Quod declara, vt Bar.ibi.Item dic, quod plures possunt prosequi inquisitionem,de quo vide in Spe.de inquisi.in §.1.in 4.col.in fi.versi.hoc etiam scias. Alex.de Ne.
e ¶Monitione.Adde,quod hæc monitio non solum debet præcedere in denunciatione criminum,sed etiam in denunciatione excommunicati,vt no.Abb.in c.potentia,3 de sen.exc. Seb.Sap.
f ¶Esse trina.No.quod ad corrigendum superiorem , debet esse trina monitio,sed in contrarium est casus in cle.quamuis,de appel.
g ¶Et ita vult illa cle.3.in ver.requisierit, de hær.de quo dic, vt plene habē per Butr.& doc.in c.ex literis,de consti.& in c.cum causa, de of. dele.& per do.Dominic in c.si contra vnum, de off dele.in vj. Alex.de Ne.
h ¶Licet Hely.Quæ est magna,in c.accusatio , & ibi Arch.3. q.3.gl.1.q.2.in digne. Bar.de Bellen.
i ¶in ciuilib.No. ꝙ de iure ciuili requiritur monitio in causa ciuili. Ad de Ange.in l.si manumissori, C.de obse. vbi pulchre loquitur. & in l.in fideicommissi,ff.de vsur.& pondera,quia Ang.in d.l.si manumissori, dicit ꝙ de iure ciuili est de honestate , & ideo si non præcesserit monitio , non tenetur ad expensas de æquitate canonica , sed de necessitate. alle Spe. de denun.& ita dicit videlicet de facto.Miror de Lud.& de Ab.& vide Lud. no.363.vbi alle.An.in d.l.debitores.& quærit cui incumbat onus probandi de ista monitione, quæ præcesserit,& dicit,quod reo.alle.d.l.in fideicō missi.in prin. And.Barb.
¶in ciuilib. Hunc effectum ponit l.a.in l.certi condictio. ff.si cer.pe.& in §.fin itaque discretis,in gl.in ver.denunciare,Insti.de act. Seb.Sap.
K ¶Præmonitus.Lu.Ro.in sing.363.dicit aliter,quod aut debitor citatus ad iudicium negat debitum , & tunc non fuit opus monitione extraiudiciali,aut confitetur,& tunc dicit,quod sic. And.Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a nolúit facere, [a] & hæc procedunt quoad primũ intellectum huius c. aliqui dicunt, ꝙ hoc c. ponit ſpãle in eꝑis, ꝙ non accuſentur, niſi præmoneantur, ꝙ non credo, per c. veniens, &c. licet ꝛ. ſed bene ſpãle eſt in eꝑo in caſu. c. ſi quis erga, 2. q. 7. ſ. cum ſubditus hẽt cãm ciuiliter contra eꝑm. non. n. dẽt adire iudicem, niſi primo præmonuerit eꝑm. & eſt caſus no. Et ideo intellige hoc c. in denunciationib. ſecus in accuſa. quia tunc non eſt neceſſe, vt præmoneatur; ſed bona eſt iſta monitio. Concluſio eſt, ꝙ in accuſatione non eſt neceſſaria monitio, ſed in denunciatione ſic. [b] no. benc.

ADDITIONES.

a Noluit facere. Et intelige illud quod dicit Abb. Sic. niſi promiſiſſet quis ſoluere ad certum terminum, quia tunc elapſo termino, eſſet conſtitutus in mora, & ſic non requireretur alia monitio, cum dies interpellet pro homine, vt in c. potuit, ẽ. de loo. & in l. traiectitiæ, §. de illo, ff. de ac. & ob. & in l. magná. C. de contrah. & com. ſti. & hoc tenet. Ab. Sic inſ. de ſimo. licet Hely. in gl. præal. Ale. de Ne.

b ¶Sic. D. Card. dicit, ꝙ cõmuniter. hoc cap. intelligitur de denunciationib. & hoc tene, licet But. ſentiat quod loquatur de accuſatione, & quod ſit ſpeciale in epiſcopo, vt debeat præmoneri antequam accuſetur. & hoc modo intelligit hoc c. ſed primum eſt communius. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio debet fieri ab eis, quorum intereſt, aliàs eſſet nulla.* 5.
2 *Abbas poteſt de ſuis exceſſibus, non ſolum per monachos monaſterij accuſari; ſed etiam per conuerſos.*
Conuerſi non. ſunt, nec monachi, nec pure laici.
3 *Abbas poteſt ex ſola negligentia deponi.*
Negligentia prælati eſt peccatum mortale.
4 *Subditus, ſiue ſit monachus, vel quicunque ſit accuſatus, poteſt ſuperior comparere pro ſuo intereſſe.*
Innocentia accuſati, quod interfecerit bannitum, poteſt per quẽcunque allegari, & probari.
5 *Parochiani, & patroni eccleſiæ poſſunt agere ciuiliter contra prælatũ de crimine, vt priuetur eccleſia; quia intereſt ipſorum habere bonum prælatum; alij vero non admittuntur.*
6 *Sententia lata per relationem ad aliam ſcripturam, non valet; niſi talis ſcriptura ſit in actis.*
7 *Sententia lata hoc modo, videlicet; ſententiamus ſecundum conſilium talis doctoris, non valet.*

CAP. III.

1 IJlla prepoſitorum. † Illi debẽt accuſare, quorũ intereſt aliàs accuſatio eſt nulla, vel ſic. Criminatio prælati dẽt tractari cum illis, quorum intereſt, & primo, ponitur deciſum factũ, & exordiũ. ſecundo diſpoſitio, ibi, ſi vero. Caſus lit. Quidam Abbas infamatus erat apud Papam. vnde mãdat duci Campaniæ, ꝙ ſi aliquis eſt de monaſterio ipſius abbatis, qui velit aliquid dicere contra ipſum abbatẽ, ipſum accuſando, vel denũciando, Pa. paratur eſt audire ipſum, & ẽt cũ illis, quorum intereſt cãm diſtricte perſcrutari,
2 condemnãdo ipſum, vel abſoluendo. B. † No. primo ex tex. ꝙ illi de monaſterio poſſunt abbatẽ proprium accuſare, vel de criminib. nunciare. & cũ hæc litera loquatur indiſtincte, infero, ꝙ nedũ monachi, ſed cõuerſi laici dẽnt admitti ad accuſationem abbatis, cum corũ interſit habere bonũ abbatẽ: nec ſunt puri laici, pro quo facit gl. in c. ex eo, de ele. lib. 6.
3 † No. ſecũdo, ꝙ culpa, & reatus ponũtur hic, vt diuerſa, & vt differãt, poteſt dici, ꝙ licet culpa ſit generale crimen; tñ ponitur hic, vt ſpecies, vt cõprehendat delictũ ſine dolo; ſed reatus eſt cũ dolo, quaſi tex. velit dicere, ꝙ tam de negligẽtia, ẽt non doloſa, q̃ de delicto poſſit accuſari. ꝑ quo optime facit c. ſi quis Abbas. 18. q. 2. vbi pro ſola negligẽtia põt abbas priuari. [a] vide gl. in c. ea quæ, de offi. arch. q̃ dicit, ꝙ negligentia
b ꝑlati, [b] eſt peccatũ mortale; ſic & alias ſit differentia inter peccatũ, & delictũ, de quo vide gl. in c. peccatũ, de reg. iu. lib.
c 6. & facit. 81. di. c. 1. [c] No. tertio, ꝙ accuſatio prælati tractatur cũ his, quorũ intereſt, qui autẽ ſint illi, gl. videtur intelligere de Cardinalib. quãdo Pa. cognoſcit, vel de canonicis, quãdo cognoſcit Epiſcopus. & hoc ſentit, dum allegat. c. ſi quid vero. 86. di. Inn. exponit dupliciter. primo pro ſubditis accuſantib. ſecũdo ꝑ prælatis accuſatorum, qui interſunt, vt conſulant; & ſic trãſeunt cõiter doc. Sed clarius, & melius, dic ꝙ accuſatores ſemper dẽnt eſſe præſentes, nec valet, ꝙ agitur in corũ abſentia; nõ data contumacia, vt in l. ſi accuſatorib. C. eo. & 3. q. 9. c. caueant, & c. omnia. Prælati vero, & ſuperiores accuſatorũ, de neceſſitate non ſunt vocandi, ar. c. veniẽs, & in c. licet, ꝛ. c. ſed poſſunt ad cautelã vocari. & ſic intellige In. hic. ſi tñ ſponte ſe offerunt pro intereſſe corũ, dico eos admittẽdos, & per ſe, & ꝑ procuratorẽ: ar. in l. ſeruus, ff. de pub. iud. & ſic põt intelligi iſta litera. Et facit ꝙ no. Bar. in l. pen. §.
4 ad crimen, ff. de publ. iu. vbi no. dicit, † ꝙ pro ſeruo, monacho, vel ſubdito accuſato, admittit[ur] dñs, vel ſuperior, pro intereſſe ſuo. dico ẽt, ꝙ & tertius in fauorẽ reipublicæ põt admitti ad defenſionẽ accuſati, & abſentis: vt ſing. no. Bar. in l. vbi, C. de tranſ. vbi dicit, ꝙ ſi quis occidit bannitũ, & nõ audet cõparere, tertius volens ꝑbare occiſum eſſe bannitũ, dẽt admitti, quia intereſt reipublicæ, ar. in l. 1. & 2. C. quãdo li. ne iud. ſe vin. & hæc no. quia limitãt iura generalia, ꝙ in cauſa criminali non admittitur quis pro alio: vt dicam plenè in
5 c. veniens, infra eo. † In gl. 1. no. gl. & tene eam menti, ex qua iũcto tex. collige, ꝙ patroni eccleſiæ, & parochiani, poſſunt agere ciuiliter de crimine contra prælatum, vt priuetur eccleſia; quia eorum intereſt habere bonum prælatum, arg. 8. q. 1. c. audaciter, & idem no. in c. Maximianus. 81. diſt. & 16. q. 7. c. filijs, & vide bo. gl. in c. ex parte Adæ, de teſt. & in c. venerabili, de offi. deleg. Alij vero laici non admittuntur, ẽt ciuiliter, vt hic probatur iuncta gl. quod eſt contra Fed. de Se. cõſil. 24. qui tenet quemlibet laicum admittendum ad agendũ contra prælatum ciuiliter per c. tam literis, de teſti. & c. quoniam, e. ti. quod etiam dictum videtur ſequi Ioan. An. & do. Ant. in præalleg. c. ex parte Adæ. Sed primum plus mihi placet, ar. opi. hic, & iura in contrarium alleg. loquuntur de teſtib. qui cum ſint citati, non præſumuntur doloſè venire, ſicut accuſatores, qui veniunt ſponte, & laici clericis oppoſito
d ſunt infeſti. 2. q. 7. c. laicos, & c. laici. [d] † In gl. fin. in fi. no. bene
6 finẽ gl. ꝙ non ſufficit ad validitatem ſententiæ, vt poſſit certificari per relationem ad aliam ſcripturam, niſi ſit illa ſcri-
c ptura in actis. oportet ergo, ꝙ ſententia ſit certa [c] ex ſe. vel ꝙ poſſit certificari ex aliqua parte actorum, & hoc vult ſing. l. quam alleg. glo. & idem vult Inn. in c. 2. de libel. obl. & idem tenet Ioan. Andr. in addi Spec. in ti. de ſenten. prola. §. qualiter, ver. quid ſi iudex. † [e] Ex quo infertur, ꝙ ſi iudex pronun-
7 f ciat ſecundum conſilium talis ſapientis, non valet ſententia, maxime quia conſilium non eſt in actis, & de hoc in l. 2. C. ſi
g aduer. lib. per gl. & Doct. & tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Priuari. No. quod propter negligentiam ſolam poteſt prælatus priuari ꝙ intellige, quando eſt craſſa negligentia, vt eſt gl. in c. dictum. 31. diſt.
b ¶Negligentia prælati. Vide Mod. de negligentia prælatorum, ꝑ Fel. in c. 1. de treug. & pa. Conſ. in c. grãdi vbi Card. de ſup. neg. præla. in 6. Seb. Sap.
c ¶c. 1. De qua autẽ culpa teneatur prælatus, & per quam poſſit remoueri ſeu priuari, dic, vt ꝑ gl. in d. c. ea quæ, quæ eſt multũ notabilis. Ale. de Ne.
d ¶c. laici. Sed gl. in c. Maximianus. 81. diſt. & 16. q. 6. filijs, vſ velle ꝙ laicus, cuius intereſt, admittatur ad accuſandum prælatum. Sed Arch. & Io. de Fant. in dictis locis dicunt, ꝙ admittuntur ſolum ad denunciandum; & hoc eſt verius, quia non conceditur laico accuſare clericum, niſi profequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam, vt eſt tex in c. decætero. ſ. de teſti. & non in criminalib. exceptis, de quib. ꝛ. ex cum P. vbi ẽt Abb. Sic. aliquid tangit de illo articulo. Sed gl. in caſſud. 28. diſt. & 2. q. 7. in ſumma. tenet quòd libet laicum admitti ad denunciandum. Sed pro opinione Abb. Sic. opus me facit c. conſulendum, in fi. 28. diſt. Alex. de Ne.
e ¶Sit certa. De horum veritate, vide per Alexand. in l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de iudi. Feli. in c. accedens, inſ. vt lit. non cont. Decium in c. conſuluit, ſupra, de appell.
f ¶Quid ſi iudex. Si iudex dicat in ſua ſnia, pronuncio ſecundum conſilium ſapientis, iſta ſententia non tenet. Sed de hoc vide An. in c. cum venerabilis. de excep. Seb. Sap.
g Doct. Tu dic ꝙ aut iudex refert ſe ad acta, vt puta, quia dicit, cõdẽno te ad id, ꝙ petitum eſt in libello, & tunc valet ſententia quæcunq; ſint acta, ad quæ iudex ſe referat; dummodo in illis cõtineatur certa quãtitas, aut iudex non refert ſe ad acta, ſed ſimpliciter dicit, condemno te in eo adoteneris, & tunc ſi in actis probatorijs continetur certa quãtitas, tenet ſententia. ſecus ſi tantum in aſſertorijs actis contineretur certa quãtitas, puta in libello, vel in poſitionib. & ſimilia, nã tunc non valet ſnia, & hoc dicit gl. & Bar. in l. 3. C. de ſen. quæ ſine cer. quant. in l. ait prtor, §. j. ff. de re iud. vbi plene examinat, hunc articulũ, ſ. an, & qñ per relationem ad libellud certificetur ſnia. Sed in eo ꝙ Abb. Sic. infert ad ſniam in qua iudex pronunciauit ſecundum conſilium ſapientis. Io. An. nõ dicit in d. §. quaniter. ver. quid ſi iudex, alle. per Abb. Sic. ſed in ti. de excep. §. viſo. ver. porro in Italia. in add. quæ incipit, Dat intelligere, formar quæſtionẽ in iuditio qui pronũciauit in omnib. & per omnia, vt in conſilio cõtinetur, & in cõſilio cõtinebatur reũ abſoluendum vel condemnandũ. & in hoc ea ſu Bar. in d. l. 1. C. ſi aduerſus libertatem, dicit, ꝙ nõ valet ſnia. Sed Io. An. in loco præalle. dicit ꝙ nõ, ſi eſt diffinitiua ſnia, ſecus ſi eſt interlocutoria. Sed Iac. de Are. Bal. & Pau. de Ca. in d. l. 1. C. ſi aduer. lib. dicunt, ꝙ & diffinitiua valet. & hoc vſ verius per rationes & iura, quæ allegãt, & dicit Pa de Ca. ꝙ hoc tenuit Io. Phaſol. doctor antiquus. & ꝙ etiã Bar. cõſu luit. Ex hoc infertur, ꝙ ſi iudex ex ſtatuto, ꝓhibetur extrahere aliquẽ de bãno, vltima die ſui regiminis, vel condẽnare, vel abſoluere, ꝓtuẽre poterit eſſe de bãno extrahendũ, vel condẽnandũ, vel abſoluendũ. & hoc dicit Iac. de Are. & Bal. in d. l. 1. C. ſi aduer. lib. & idem tenet Bart. in l. ſolent. ff. de eſſ. procon. & leg. & cõmuniter Doc. hoc ſequuntur. Sed d. Pau. de Caſt. in d. l. 1. dicit, ꝙ hoc videtur fieri in fraudẽ, & ſic talis ſ[en]tẽciatio nõ eſt ſeruanda, ſed ſucceſſor habet videre, an ſit cõdemnandus, vel abſoluendus. Dicit tñ ꝙ iudex non incidit in pœnam ſtatuti, cum ſua pronunciatio non ſortiatur eſſ. ctũ. & hoc mihi magis placet, licet in iudicando tenenda eſſet communis ſententia, & hæc notabilis. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de aliquo crimine, vel denunciatus, non poteſt interim promoueri, neque ad ſeculares, vel eccleſiaſticas dignitates.* 2.
3 *Accuſatus, pendente accuſatione non priuatur uribus, vel dignitatibus ſuis; licet de nouo interim non poſſit acquirere.*
4 *Inquiſitus, accuſatus, vel denunciatus, an poſſit eligi ad dignitates.*

CAP.

CAP. IIII.

a Mnipotens. [a] † Qui de aliquo crimine
1 accuſatur, vel denunciatur, interim promoueri non poteſt. h. d. Caſus liter. Quærebatur, vtrum infamatus poſſet ad honores promoueri? & reſpondetur, quod aliquis infamatus nõ dẽt ad honores promoueri, donec de hoc inquiratur, vel inde
2 ſe purgauerit. B. † No. 1. ex tex. ꝙ pendente accuſatione, [b] ſeu
b inquiſitione contra aliquẽ, non dẽt iſte promoueri ad aliqd beneficiũ, vel officium, vt in c. ſi. ſup. de teſti. vbi omnino vide. & hoc procedit etiam in dignitatib. ſecularib. vt eſt tex. in
c l. qui de libertate, [c] ff. de li. cau. & in l. reus. ff. de mu. & ho. vbi
3 clarius, & in l. qui ſtatus, de re. mi. & rõ reddit hic in gl. † No.
d ſecundo, ꝙ ex pendentia accuſationis grauat[ur] opi. accuſati, [d] vt interim nõ dicat[ur] perſona integra oĩno. licet ergo pendentia accuſationis non priuet quem iure iam acquiſito, neq; exercitio illius iuris, vt no. gl. in c. ſæpe, de app. facit tex. ff. vt nil. inn. app. interp. in l. j. §. integer, & ſup. vt li. pend. per totũ,
4 tñ inhabilitatur quoad acquirendum de nouo. † In gl. j. in fi. quæro, quia hic dr, ꝙ non dẽt honorari pendẽte accuſatione, ſeu denũciatione. nunquid ergo poſſit interim eligi? Inn. recitat duas opi. aliqui tenent electionẽ fieri poſſe; alias de facili poſſet impediri electio alicuius; ga ſi ſperaret electio de aliquo, in cõtinenti poſſet accuſari; & ſic fraudolenter impediret; ſed via ſigmentis aperienda nõ eſt, de diuo. c. quanto. Alii tenent oppoſitũ, & dicunt, ꝙ terminus dẽt præfigi accuſatori. Hoſt. ẽt dicit, ꝙ inquiſitus eligi nõ põt; ga inquiſitio, non fit niſi præcedente infamia, vt in c. qualiter, & qñ, ꝛ. eo. Si vero eſt accuſatus, diſtinguit, ꝙ aut non eſt infamatus, & põt eligi; aut eſt infamatus, & non põt eligi, ratione infamiæ. hũc articulum examinat Inno. in c. accuſatum, de ſimo. & ibi cõcludit, ꝙ inquiſitus eligi non põt ratione prædicta; ſed accuſatus, vel denunciatus, vel is, contra quẽ excipitur de crimine, põt nedũ eligi, ſed ẽt confirmari, & conſecrari, ſed certe iſta opi. in accuſato vſ cõtra l. reus, prælle. nam ſi nõ poteſt promoueri, pendente accuſatione ad dignitatem ſeculare, fortius nec ad eccleſiaſticã, vbi maior requiritur idoneitas, arg. 61. di. c. miramur, in fi. & in denunciato vſ tex. hic. & iõ ſic puto dicendũ, ꝙ inquiſitus etiam eligi non põt; quia iam præceſſit infamia; & electio de tali fieri nõ poteſt, vt in c. cũ in cunctis, ſup. de ele. & in c. tantis. Daniel. 81. diſ. Si verò eſt
e accuſatus, [e] & tunc aut præceſſit infamia; & etiã non poteſt eligi, quia ſola infamia facti impedit. l. 2. C. de dign. lib. 12. & in reg. infamibus, de reg. iur. lib. 6. vbi per Dy. Si vero non præceſſit infamia; & tunc promoueri poteſt, vt in l. reus, prælle. & in d. l. qui de libertate, & hic. & eligi poterit, ne malitioſe ſit attentata accuſatio, arg. opt. in l. 1. §. cum quis. ff. de quæſtioni. Si vero eſt denunciatus, & tunc præceſſit infamia, etiã eligi non poteſt ratione prædicta: ſi non præceſſit, aut ſuperior inquirit, & interim põt eligi, ſed non promoueri, vt hic.
f ſed ſi denunciatio fit debenti conferre, [f] vel eligere, tenetur habens conferre, vel eligere, obtemperare; & poteſt eligere, ſeu conferre: & ſi poſtea conſtiterit eum criminoſum, priuabitur, & hunc vltimum articulum proſequere, vt plene no. Inno. in c. ad diſſoluendum, de deſpon. impu. & in c. cum inter, de elect. & idem dic, ſi agitur de crimine per viam accuſationis, vt poſſit promoueri, ſi non eſt orta infamia, de quo
g in c. ſuper eo, de ele. & c. ſuper his, ꝛ. eod. tit. §

ADDITIONES.

a ¶Omnipotens. Pro intellectu huius decretalis vide quod no. Ab. poſt doc. in c. per tuas, el grande, in fi. de ſimo. & Bal. in l. reus delatus. ff. de mune. & bonus tex. eſt, & quod ibi no. in tex. in c. ſi. ſupra. de teſti. & omni no quod ſcribit dom. Mari. in c. qualiter, & quando, in 10. q. 6. q. principalis, in f. eod. Item adde ꝙ contra deciſionem huius tex. facit tex. in l. reos criminis. ff. de ſolu. Item pro intellectu huius decretalis vide quod ſcribit Io. de Imo. per Ang. l. ſi quis a latronib. §. ſi quis in capitali, circa prin. ff. de teſta. Item pro intellectu huius decretalis, vide omnino Arch. in c. tantis. 81. di. vbi multa dicit. & inter alia, ꝙ ad hoc vt accuſatus de crimine poſſit promoueri, oportet quod præceſſerit ſententia interlocutoria innocentiæ, & non ſubſequatur, quod ſequatur. Et ita dicit tenere. Vin. in c. non debet. & ibi ponit Are. Sed ſi poſt accuſationem quis fuerit electus; ſed poſtea fuit pronunciatus immunis a crimine, an reconualeſcat electio. Et dicit quod de hoc ſatis no. Inn. in c. accuſatio de ſimonia. Ponit & Arch. in d. c. tantis, nũquid accuſator ꝑcedere accuſatione, cũ inſcripſerit ſe ad pœnã talionis, poſſit promoueri, dicit quod ſic, cũ hæc decretalis, omnipotens, ſit pœnalis, & non extendenda, vt in c. pœnæ ſicut, de pœnit. diſt. 3. ponit etiam Arch. in c. tantis, vtrum accuſato collegio poſſint ſinguli de collegio promoueri. Et concludit, quod illi de collegio, qui fuerunt ſimpliciter nominati, non poſſunt promoue ri; reliqui vero ſic. Et dicit tenere Vinc. in c. per inquiſitionẽ. de ele. Cui adde, quod iſtud vltimum dictum Vinc. de collegio, refert, & ſequitur Ant. in d. c. per inquiſitionem. Bar. de Bellen.
b ¶Accuſatione. Sed quid ſi taliter accuſatus ante accuſationem eſſet electus ad dignitatem, adeo quod parum reſtabat conſequi, an poſtea accuſatus poſſit habere dignitatem ante accuſationes præparatas? eſt quæſtio no. & per aliquem non cognita, quod viderim. pro nunc putarem iſtum poſſe conſequi dignitatem. moueor per ſimile, nam appellatio de ſui natura ſuſpendit quicquid in futurum attẽtatur, per iura vulgaria; niſi illud futurum penderet a præterito. ita Abb. in c. paſtoralis. §. j. in princip. ſupra de appel. & per ea quæ ponit Alex. c. j. in fi. ſ. eod. cogita tamen, quia nunc formaui iſtam quæſtio. & alibi melius, & latius ponam Aene. Fal.
c ¶Qui de libertate. Limita iſtam l. niſi eſſet accuſatio calumnioſa; quia tũc non operaretur iſtum effectum, de quo hic. ita dicit d. Ben. de Plum. in l. qui de libertate. ff. de lib. cau. per illum tex. ꝙ eſt ſingulariter no. facit quod voluit Bar. in l. cum is. §. ſi cum lis. ff. de tranſac. quem vide omnino. & Inn. in c grauis, de reſt. ſpo. & quid ſi quis accuſator, & eligitur, & poſtea abſoluitur, an confirmabitur electio, vide ibi Benedic. Et an præſumatur, ꝙ calumnioſe aliquis accuſetur, ne eligatur. Vide Io. An. & ibi Abb. in c. fi. de teſti.
d ¶Accuſati. Limita hunc tex. duob. modis, vt per Anch. in ca. meminimus, infra eo. Seb. Sab.
e ¶Accuſatus. Infamia facti impedit quem promoueri ad dignitatẽ. De quo vide latius Ant. in c. ſuper eo, de elect. & gl. in l. quid ergo, §. quantum, in ver. ſint elocuta, ff. de ijs, qui no. infa. Bar. de Bel.
f ¶Debenti conferre. Sed quid ſi vnus fuit electus pendente accuſatione, per quam conſtat eum non criminoſum, an reconualeſcat electio. Arch. in d. c. tantis, arguit quod ſic, & dicit de hoc ſatis habere per Inno. in d. c. accuſatus, de ſimo. Bar. de Bel.
g Eo. tit. De materia huius c. vide inf. de ſimo. in c. per tuas, & c. accuſatum. & etiam in Spe. de inqui. §. pen. ver. quid ſi inquiſitio, vſque ad fi. vbi tractat, an ſi committitur inquiſitio in capite, & in membris, an iterum clerici poſſunt promouere, & an mortuo prælato, poſſint eligere, & multas alias quæſtiones facit, vbi vide. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Habens inhoneſtos familiares, vel ſocios, habet præſumptionem iuris contra ſe.*
2 *Accuſator non repellitur, tanquam inhabilis, ab accuſato, quia ipſum infamiariitate approbauit; licet paulo ante accuſationem ipſum expulerit, quia præſumitur feciſſe in fraudem.*
3 *Accuſatus eo caſu, in quo non poteſt ſuum accuſatorem repellere, poteſt ipſe accuſator per iudicem ex officio ſuo repelli.*
Index, an poſſit ſupplere illud, quod non poteſt facere pars, vigore forte alicuius ſtatuti.
4 *Procurator non poteſt interuenire in criminalibus, ſed ſi interuenerit, & appoſitum non fuerit, valet iudicium, poteſt tamen index, & debet ipſum remouere.*
5 *Procurator non cogitur poſt litem conteſt. eſtendere mandatum ad inſtantiam partis; ſi ante non fuit oppoſitum, ſed ad inſtantiam iudicis bene poterit eo ꝛad oſtendendum.*
6 *Familiaris a primæua ætate nutritus in domo alicuius, non poteſt ipſum accuſare; aliàs ſecus.*
7 *Subditus ſi accuſat ſuperiorem, an poſſit ſuperior opponere de crimine. Laicus non poteſt accuſare clericum criminaliter.*

CAP. V.

a NVlli epiſcoporum. [a] Epiſcopus per
1 exceptionem criminis, illum ab accuſatione ſua repellere non poteſt, quem ante a ſua familiaritate neglexit ſeparare. Caſus liter. Quidam familiaris epiſcopi volebat ipſum epiſcopũ accuſare. oponebatur ſibi, ꝙ erat vilis opinionis, & malæ famæ; quæritur, vtrum ſit admittendus. R[n]. papa, ꝙ nõ licet eꝑo illos a ſua accuſatione repellere, quos à ſe ſeparare
2 neglexerit antequam accuſarẽt eundem B. † No. 1. præſumẽ dũ contra prælatum detinentem inhoneſtos familiares. iudicatur. n. qs ex morib. † ſociorum. No. ſecundo, ꝙ repellens a familiaritate eum, a quo ſciebat ſe accuſandũ; ẽt excipere contra eũ non põt. dẽt ergo iſta expulſio fieri anteq̃ ſciat ſe impetẽdũ ab eo; nam ſi fecit poſtea, ꝑſumitur feciſſe in frau-
b dem, arg. in c. ſuggeſtum, & in c. meminimus, ſup. de ap. b † In
3 gl. 1. in fi. No. ſemper hanc gl. ex qua collige; ꝙ licet accuſa-
c tus in odium ſui, non poſſit excipere contra accuſatorem [c] de ſua

ADDITIONES.

a ¶Nulli epiſcoporum. Adde quod no. Io. And. in add. Spe. in ver. 4. queritur. & vide Arch. in c. nulli epiſcoporum. 3. q. 5. vbi dicit, ꝙ Vinc. intellexit iſtum rex. ꝙ epiſcopus non poteſt ita facile repellere, ſicut ſi eos a ſe remouiſſet Bar. de Bellen.
b ¶De ap. Nunquid familiaris expulſus de domo, poſsit eſſe teſtis contra dominum, qui eum expulit? dic ꝙ ſic, de quo vide Io. An. in add. Spe. in rub. de teſte. Ale. de Ne.
c ¶Accuſatorem. No. ꝙ licet accuſatus non poſsit excipere, poterit tamen iudex ex officio ſuo, vide Io. de Imo. in l. de pupillo. §. ſi procurator. ff. de ope. no. nun. vbi dicit ꝙ excommunicatus non poteſt petere reſtitutionem, gl. in c. ex inſinuatione, de proc. tamen poterit iudex ex officio ſuo. Et ibi Lud. tenet contrarium, per dictum Bar. in d. §. quanquam, vide Pet. in d. c. cum P. Manconella, inf. eo. vbi dicit, quod ſi quis iniuriatur excommunicato, poteſt iudex ex officio ſuo illum punire. alle. l. ité apud. §. ſi quis ſic fecerit, & ibi Old. ff. de iniu. vide tex. & ibi Dominic. in c. indemnitatibus. §. fine, de ele. in 6. quod licet pars non poſsit oppone re; tamen iudex poteſt ex officio illum actum dicere nullum. vide Pet. in c. dilectus filius, de rescrip. vbi vult quod iudex non poſsit in quirere cõ c. dilectus filius, de rescrip. vbi vult quod iudex non poſsit in quirere cõtra percutientem excommunicatum; & ſi quis non poteſt acculare, an poſsit implorare officium iudicis, & Pe. concludit, quod ſic, per no. per Bar. & Bal. in l. j. C. ſi tutor non geſſe. & vide Bal. in l. j. de manu. vin. vbi licet pars non poſsit ſe defendere ex forma ſtatuti; tamen poteſt iudex ex ſuo officio opponere. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a de sua indignitate, iudex tñ ex offō suo[a] hoc pōt: ꝺ̄riū tñ ī simili vī tantire Bar. in l. nō solū. §. fi. ff. de iniu. vbi tenet, ꝙ si ali cui denegat audientia vigore statuti, non pōt ex offō proce
b dere contra offensorem,[b] illius. Sed mihi placet multū hæc gl. ar. in l. licitatio. §. quod illicite. ff. de vi pub. Ex delicto. n. acquiritur ius priuato, & reipublicæ, & licet priuatus non admittatur, vel non velit agere, tñ ratione reipub. iudex poterit ex officio agere. facit quod no. Bar. in l. inter oēs. §. rectè. ff. de iureiur. nā illegitimus accusator dēt repelli nedum ad commodum accusati; sed pp dignitatē iudicis. ideo poterit eū ex officio repellere, ar. l. quos prohibet, & qđ ibi no. ff. de
4 postu. & facit, quod no. gl. in c. 1. de ele. li. 6.† Facit ēt pro ista opi. gl. no. in c. 1. de iu. lib. 6. quæ vult, ꝙ licet in cā criminali
c non possit interuenire procurator,[c] tñ si interuenerit, tenet iudicium cum eo agitatum. Sed gl. postea no. dicit, ꝙ iudex talem procuratorem potest ex officio suo repellere, & non tñ pōt, sed ēt dēt, & sic dicimus, ꝙ non absolute, quia si per statutum denegaretur audientia parti, posset iudex ex offi-
5 cio procedere, vt hic dicit no.† Dic, ꝙ licet post li. conte. nō possit reus petere cautionem a procuratore, tñ iudex ex officio suo, ne offīn sit frustratorium, pōt cōpellere procuratorem ad ostendendum mandatū, vel ad docendū de māda
d to.[d] In gl. si. ibi, de crimine excepto. hæc sol. vera est in se, de quo dicet plene in c. cum P. inf. c. sed non cōgruit huic lræ, & iō tenet secunda sol. sequentē, vt sit spāle in odiū eōrū,
6 & idē no. gl. 4. q. 7. c. pagani. §. in hoc.† Sed cōtra hoc opp. nā familiaris non audit accusando dōm, imo dēt puniri, vt 3. q. vlt. c. fi. & Liniquum, C. qui accu. non pos. Solu. duplex. contraria loquuntur de familiarib. nutritis, a primæua ætate in domo, secus in alijs. Scāa sol. vt ēt illi nutriti in domo admit tantur ad accusandum eīm, & hoc in odium ipsorum, quia debēt habere personas honestas. prima tñ sol. plus mihi placet. nam familiaris in domo nutritus, repellitur pp odium sui, & quia non vī honestum, vnde, quantumcunq; sit bonę famæ, non dēt admitti contra dōm pro vindicta publica, &
7 hoc idem puto procedere in eō, licet aliqui contra.† Vlt. quæro, quid si eīs accusat a subdito, nunquid possit contra eum opponere de crimine? & vī, ꝙ non, pari rōne, qa neglexit eum prius punire. Contrarium tenet Inn. & cōiter alij, nam licet prælatus non punierit subditum, non pp hoc approbauit eius mores, fortè. n. non hēbat probationes, ideo silebat. 2. q. 7. c. pleriq;, vel omisit rōne scandali, de præb. c. cū iamdudum, in fi. vel ēt si neglexisset, aliud est, non corrigere subditum, & aliud est approbare aliquem ad officium familiaritatis, cum debeat habere honestas, & prouidas psonas. 2. q. 7. cum pastoris, & hoc intellige, qñ sunt familiares cleri-
8 ci.† Nam si essent laici, non admitterentur, quia laicus clericum criminaliter accusare non potest, vt in c. de cętero, de
c testi. & quod ibi dixi.[c] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Ex officio suo. Facit ad hoc qđ no. Inn. in c. intimauit, de test. vbi dicit qđ licet pars non opponat, tamen iudex ex officio potest repellere testem criminosum. & vide omnino in c. alieni. ij. q. v. & facit quod no. Ant. in c. de illo, sup. de eo, qui cog. consan. vxo. suæ. & circa id quod dixi de teste. vide omnino Ant. in c. bonę, el j. de postu. præl. & c. cum dilectus. de consue. Facit ad hoc tex. in c. pia, de exce. & vide oīno quæ scribit laudatissime Lud. Ro. post Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium, de dam. infec. vbi ponit omnes casus in quib. possit iudex aliquid agere ex officio, post Ant. in c. bonæ. el j. de postu. præla. & vide quæ late scripsit Lud. Ro. in l. inter quos, §. alieno, ff. de dam. inf. vbi plene post Bar. & Imo. examinat intellectū huius c. gl. in c. j. in vers. absentia, de ele. li. vj. vbi vide omnino quæ signaui in margine, & vide quæ late notaui, allegando multas gl. post Ant. in c. 2. de resc. & vide omnino elegans dictum Inn. in c. cum olim, de cens. & omnino vide ibi An. ītē quod iudex ex officio possit repellere illegitimum accusatorem, tenet Arc. 3. q. v. in c. cum pastoris, in fi. & etiam si accusatus vellet eum admittere. vt dicit Arch. in c. eccc. 2. q. 5. item not. ꝙ cum illa gl. in d. c. 1. de iu. in 6. quæ vult quod iudex ex offic. possit repellere procuratorem inhabilem, concordat Bar. in l. filiusfamilias §. veterani, per illum tex. ff. de procu. Bar. de Bel.

b ¶Offensorem. Adde late Rom. consil. 113.

c ¶Interuenire procurator. Limitabis hoc dictum per ea, quę no. in apo, ad istum in c. ex parte, lo j. in vers. in criminali, nu. 7. S. de testa. cui adde aliam li. per Fel. in c. cum re, in prin. S. de re iud. de quo Bart. in l. furti. §. si quis, ff. de ijs qui no. inf. & Bal. in l. nihil, C. de proc. nisi accusatus esset illustris persona.

¶Procurator. Idem tenet Bal. in l. ita demum, C. de procu. vbi dicit hanc esse communem opin. vt in l. reos, C. de accu. vide Ro. in consi. 205. inc. duo sunt, Fel. in c. meminimus, in f. c. Seb. Sap.

d ¶De mandato. Theorica Bar. mihi placet, & argumenta Abb. Sic. non faciunt contra Bar. si recte considerantur, nec gl. in c. j. de iud. in 6. est vera, vt dicam inf. eo. veniens. item licet doc. cōiter sequantur istam gl. D. Car. dicit, probabilius posse dici, quod etiam ex officio iudicis talis nō possit repelli, tanquam inhabilis; quia quoad episcopum, qui eum toleravit, secum habetur pro habili, & ista opinio mihi placet; licet hęc gl. communiter teneatur. Item aduerte, licet episcopus non possit repellere familiarem prætextu criminis, vt hic, potest tamen ipsum repellere prætextu excommunicationis, vt dicit Inn. Vin. Tancre. & communiter Doctor. Item ille tex. procedit in episcopo, qui tenetur habere cubicularios, secus in alijs qui non tenentur habere cubicularios, vt sentit hic Innoc. & D. Car. Item dicit Butr. vnum notab. verbum, quod quemadmodum cubicularius est sufficiens testis vitæ episcopi, ita œconomus est sufficiens testis administrationis episcopi, de quo allegat gl. notab. 89. di. quia in quibusdam. Ale. de Ne.

e ¶Dixi. Si tamen esset casus in quo laicus admitteretur contra clericum, admitteretur familiaris epi contra episcopum, per istum tex. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus ab vno crimine, non potest de eodem vlterius accusari. 2.*
2 *Sententia criminalis, etiam corporis afflictiua, transit in rem iudicatam.*
Sententia criminalis, post decem dies nō retractatur, etiam si appareat de innocentia. nisi ex speciali gratia principis.
3 *Absolutus ab vno crimine, siue per viam sententiæ, vel conuentionis, vel quomodocunque; puta in foro pœnitentiali, an possit iterum accusari maxime per eundem accusatorem, & an absolutus ciuiliter, possit criminaliter accusari de eodem delicto. 6. & vsque ad si.*
4 *Punitus a iudice ecclesiastico de crimine, potest etiam puniri à iudice seculari de eodem crimine, quatenus versatur pœna ciuilis.*
5 *Iudæus siue alius infidelis, si commiserit aliquod maleficium, an per assumptionem baptismatis possit de illo vlterius puniri.*
7 *Absolutus ab inquisitione, non potest de eodem crimine accusari.*
8 *Accusator, & accusatus si simul conuersantur, præsumitur collusio, siue prævaricatio inter ipsos.*
Inimicitiæ capitales oriuntur ex accusatione.
9 *Ignorantia quomodo probetur.*
Animus probatur per iurantem.
Scientia quomodo præsumatur.

CAP. VI.

a 1 2 DE his.[a] † H. d. Absolutus de certo crimine, de eodē iterū accusari nō pōt. Et non diuī dit, qa cōtinet vnū dictū. † Not. 1. ꝙ sīīa in crīalibus lata, transit in rem iudicatam, etiam quoad tertium, vnde, si non fuit appellatum, non pōt accusatio instituī etiam a tertio, & hoc clare procedit, quando sententia fertur absolutoria pro reo. Quid autem si fertur contra reum, nunquid transeat in rem iudicatam? Doc. in cle. pastoralis, de re iud. videntur velle, ꝙ nō, si imminet pœna mortis, vel alia pœna corporalis, quia transitus in rem iudicatā, causatur ex quiescentia cōdemnati. c. quod ad consultationem, de re iud. sed cum nullus sit dñs membrorum suorū, vt in l. liber homo, ff. ad l. Aqu. & 23. q. 5. c. si non licet, & in c. contingit, inf. de senten. excō. ergo condemnatus in corpore, non potest acquiescere sententiæ, & hanc opi. quāndoque etiam fui sequutus. Sed inuestigata diligenter veritate, puto eam non procedere, primo, per tex. no. in l. diui, ff. de pœ. vbi patet, ꝙ sententia corporis afflictiua non potest iure communi retractari post lapsum x. dierum; licet appareant probationes innocentiæ, sed ex gratia speciali fit re-
b stitutio a principe.[b] & ī hoc est ibi tex. sing. Nec ob. motiuū contrarium, quod procedit, quando iniuste quis velit exponere corpus suum, sed quando non appellauit, tacitè cōsentire vī, arg. in l. furti, ff. de his, qui no. infam. Nam, & hoc vtdemus in confessione vera, cuius virtute ēt ad pœnam capitalem quis damnatur. l. qui sniam. C. de pœn. & quod no. Inno. in c. qualiter. il 1. j. co. & hanc sententiam non potest revocare, nisi aliter impetretur, ad hoc, quod no. in c. cum spe-
c ciali, de app. vbi tetigi.[c] † In gl. 1. in fi. no. glo. quæ quotidie
3 alle. & vide quasi consimilem gl. 2. q. 5. c. habet. Et circa hanc
d materiam aduerte latius colligendo multa dicta.[d] Nam quā doq; accusatus absolutus est ab obseruatione iudicij, & pōt iterum

ADDITIONES.

a ¶De his. De intellectu huius c. vide omnino Spe. de notorio crimine, §. scīēdum. Quid autem si nondum esset absolutus, sed penderet accusatio; an possit ab alio accusari de eodem crimine, vide Spec. de accusatore, §. 1. vers. pone quidam, & vers. seq. Et ad intellectum huius c. vide Aug. consil. 188. & Bar. in l. sepulchri violati. ff. de sepul. viol. Et adde hic Arch. in ca. non tamen, vltra medium 2. q. 1. vbi dicit ꝙ quidam dicunt ꝙ bene sæpius inquiritur de eodem, quando quis fuit condemnatus, sed non quando fuit absolutus, vt in c. de his, de accu. & dicit quod de hac materia notat Inn. in c. cum dilectus, in gl. de purg. cano. Bar. de Bel.

b ¶Restitutio a principe. Adde Ang. consi. 306.

c ¶Tertigi. Sed dic, quòd dato, quòd reus non appellauerit, inf. decem dies, non debet iudex sententiam mittere executioni, sed debet supersedere in executione; & scribere superiori si reus vellet facere fidem de sua innocentia, vt est tex. in d. l. diui, ff. de pœn. & in l. 1. §. si quis vluo. ff. de quæst. quod declara, vt ibi per Bar. & hoc tene menti, quia per hunc modum potest quis liberari a morte, etiam postquam sententia transiuit in rem iudicatam. Item dic, quòd dato, quod sententia in causa criminali transeat in rem iudicatam, tamen si reus non vult appellare, quilibet de populo admittitur ad appellationem interponendam, etiam reo contradicente, vt in l. non tamen, ff. de app. & in Laditos, C. de appel. & C. de epi. aud. aditos. Alex. de Ne.

d ¶Multa dicta. Ad hanc materiam vide Ale. in consi. 64. in 1. vol. in 5. dubio. Io. de Ana. in c. 1. inf. de collusio.

a iterum accusari[a] l. libellorū. ff. eo. canonizata. 2. q. 8. c. perscripta. §. libellorū, & facit. c. cū P. j. c. Et an hoc casu ille idē pos sit accusare, vide tex. 2. q. 1. c. phibent, & vide bo. gl. ibi in ver. publica. Qñq; qs est absolutus vigore transactionis: qa transegit cū accusatore; & tunc si trāsactio tenet, potest accusari a tertio; qa non facit præiudiciū tertio, vt no. in l. transigere. C. de tran. sed ab eodē accusari non pōt. Si vero transactio non tenet, tūc a tertio in dubio accusari potest, sed an ab ipso, qui transegit, dic vt no. Bar. in l. si maritus. §. negauerit. ff. de adult. Qñq; quis fuit absolutus per viam exceptionis; & tunc aut erat tale crimen, quod ēt per viam exceptionis dēt
b puniri pœna naturali, & non pōt iterū accusari.[b] & quę sunt ista crimina, no. in c. j. de exce. & in c. j. de ord. cog. & in l. 2. §.
c si publico. ff. de adul.[c] si vero non sunt talia crimina, & tunc potest iterum accusari, & exceptio de sui natura non tēdit ad vindictā, facit. c. j. & quod ibi no. de or. cog. & c. fi. eod. tit. Aut fuit absolutus per viā denunciationis, & dicit Inn. in c. dilecti, de pur. can. ꝙ pōt iterū accusari, qa denūciatio nō fit ad vindictā, quod putat verū, fm quosdam, nisi satisfeciſſet ex toto de delicto. quod ego puto verum, qñ per viam de-
d nunciationis soluisset pœnam naturalem delicti; alias secus. qñque quis fuit absolutus in pnia; & gl. hic concludit, ꝙ pōt iterum accusari. quod limitatur duob. modis, fm aliquos; nā si pnia fuit publica, fm aliquos, non potest iterum accusari, quod tenet hic d. Ant. alle. Host. in c. tuæ, de pœu. sed mihi nō placet, nam pro delicto[d] imponitur pnia in foro aīę, vt satisfaciat Deo, & aīæ, iō punita confessore suo tñ, vbi deliquit. 21, q. 5. c. placuit. Item puni in foro contentioso, seu iudicia
e qa læsit rempublicam,[e] vt l. licitatio. §. qđ illicitè. ff. de pub. hinc est, qđ dēt puniri, vbi deliquit, 2. q. 6. c. j. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. Cū ergo ista tendant ad diuersos actus, siue effectus, arg. in l. & an eadem. ff. de exce. rei iud. Nō ob. ꝙ est publica, qa semper est idē finis, vt satisfaciat Deo, & aīæ suæ; sed imponitur publicæ qñq; ad sedandum
4 scandalum. 26. q. 6. c. fi.† Ad hoc optimè facit. c. felicis. §. fi. de pœn. lib. 6. vbi singulariter probatur, ꝙ punitus per iudicem ecclesiasticū de crīe ecclesiastico, potest iterum puniri per iudicē ciuilem; quatenus pœna excedit legalis; sed pnia, ēt si sit publica, leuior est. ꝙ pœna naturalis delicti, vt 33. q. 2.
5 c. admonere.† Secunda limitatio est, ꝙ absolutus[f] in pnia nō
f pōt iterū accusari de crimine cōmisso ante baptismū, § qđ
g tenuit gl. 32. q. 1. c. quod aūt, & 49. di. in princ. Et sentit ēt hic
h do. Ant. sed contrarium sentit gl. in c. gaudemus,[h] de diuor. & in præall. c. admonere; & hoc mihi plus placet; quia baptismus tollit peccatum, & pœnā peccati, quoad Deū, adeo ēt, ꝙ pœnā purgatorij non sentit, vt est tex. Augustini de pœ. di. 7. c. nullus; sed non tollit ius competens tertio, ita nec ius quæsitū reipublicæ, primū rñ æquius est, si daret baptismus
6 sine simulatione.† Qñq; quis fuit absolutus, dū ageretur ciuiliter de crimine; & nunc accusatur criminaliter, nunquid possit? & circa hunc casum aduerte, si vtraq; pœna tendit ad vindictā, absolutus ciuiliter, non pōt accusari criminaliter, & hoc vult tex. in l. prætor edixit. ff. de iniur. vnde absolutus ab actione iniuriarum, non accusatur criminaliter, ꝙ illum occiderit; si vero ciuilis accusatio tenderet ad rē familiarē, criminalis verò ad vindictā, & tunc aut fuit absolutus, quia accusator nō probauit, & potest iterū accusari criminaliter, vt in l. j. C. qñ ex officio. act. præiudi. cri. no. Inn. in præalle. c. cum dilecti, de pur. can. si verò fuit pronunciatū super facto, quod non commisit, & tunc non potest accusari ēt ciuiliter, arg. in l. si quis cum totū. ff. de excep. rei iud. quod est verum ab eodem. Sed si a tertio, poterit accusari, vt voluit Bar. in l. 3. ff.
i vi. bo. rap. per l. qui de crimine. C. de accu.[i] Quandoq; fuit
K absolutio facta per dispensationem, & dic vt in gl.[k] & adde, ꝙ no. in c. ar si clerici, 5. de iud. Qñq; absolutio est facta, quia purgauit se de delicto, & dic, vt in c. 2. & in c. ex tuarū, de pur. can. vbi dicā. Quandoq; fuit absolutus, qa confugit ad eccle
7 siam, præstito iuro per iudicem ciuilē de impunitate ipsi[7] ac cusati, & nō pōt accusari, 17. q. 4. c. id constitutus.† Qñq; fuit absolutus p viā inquisitionis, & dubitat nunqd possit accusari. In ponit duas opi. in c. cū dilecti, de pur. can. vbi tenet, ꝙ nō pōt accusari, & tenet Bar. in l. si cui. ff. eo. ti. & mihi placet. Nā de iure ciuili nō vī tñ dubiū, quia eadē pœna imponitur siue agat p accusationē, siue per inquisitionē, vt dico super rub. de iud. Sed de iure canonico pōt esse dubiū, quia impo-
l nit minor pœna per modū inqsitionis, vt in c. qualiter, il 2. j. eo. Sed hoc nō obstāte, puto primū dictū procedere, qa licet minor sit pœna; vtraq; tñ tendit ad vindictā. ergo nō pōt iterum agi, ar. opt. in d. l. prætor edixit, ff. de iniur.[l] Quandoque actum

ADDITIONES.

a ¶Accusari. In hac materia, vide gl. bonam, in c. ex tuarum, de pur. cā. item ad de hic Inn. in c. cum dilectus, quod est, c. pe. in fi. magnæ gl. de pur. can. vbi dicit ꝙ denunciacus de crimine, iterū potest accusari, cum denunciatio fiat ad pœnitentiā; nisi denunciatus per viam denunciationis satisfeciſſet de crimine. Sed bene dicit, ꝙ acculatus iterum potest denunciari, vt c. quemadmodum. de iureiu. & cum eius dicto simpliciter referendo transit Arch. 2. q. 8. in summa. An autem inquisitus semel de delicto, iterū posit accusari, vide omnino late Inn. in c. cum dilectus, in gl. magna, de pur. cano. Item de hoc an inquisitus, seu conuictus per viam exceptionis posit de eodem crimine accusari. vide Bar. in l. 2. §. fi publico, circa fi. in ver. vlterius quęro, pro declaratione. ff. de adul. & Ant. in c. dilectus. §. fi. de or. cog. Itē circa id quod dixi de inquisito, an posit acculari, vide plene Bar. in l. si maritus, §. quod autem extraneus. ff. de adul. vel terius ista lex inducitur. & vide quod no. Anr. in c. ad vestram, circa princ. ver. ꝙ hoc dicit, de ꝓb. Idē adde hic Bal. in l. fi. C. de pœna iud. q. male iud. ver. extra gl. quæro, si Potestas. vbi dicit, ꝙ si de crimine facta est generalis inquisitio contra officialem, & super vno crimine fuit facta specialis inquisitio, absolutio facta in inquisitione generali, non liberat à crimine; ex quo facta fuit inquisitio specialis: Ad quod vide Bar. in l. obseruare §. proficisci, in 10. q. ff. de offi. procon. & leg. Item adde hic optime l. fi cui. §. eisdem ff. de accus. & l. hi tamen omnes, vers. ab alio delatum, eod. tit. Item an absolutio lata super denūciatione, prosit reo, ne amplius possit de illo crimine accusari, vel inquiri, vide Bar. in l. diuus, la 2. circa fi. ver. sed an absolutoria, ff. de cust. reo. & an de delicto, de quo non possit accusari, posit institui inquisitio, vide late Salt. in l. falsi. C. de falsis. item vtrum possit contra eum inquiri, vel agi, vide latissime Maria. in repe. c. qualiter, & quando. in 14. q. de accusa. Item in accusatio superueniens, faciat silere inquisitionem prius inchoatam, vide plene Ang. in repe. l. si vacantia, C. de bo. vac. lib. 10. ver. quæro igitur an accusatio. ver. an superueniens faciat eam silere ipso iure, vel ope exceptionis. Bar. de Bel.

b ¶Iterum accusari. Adde Spe. de accusatore, Lud. Ro. consi. 214.

c ¶De adul. Et vide quod no. Bar. in l. qui Roma, §. duo fratres. ff. de verb. ob. Alex. de Ne.

d ¶Nam pro delicto. Verum per pnam impositā, & perfectam per sacerdotē, tollatur facultas accusandi in foro cōtentioso. & ꝙ nō tollatur, tenet gl. hic, & gl. in c. admonere, 33. q. 2. & in c. qui crīmē, in gl. 2. 6. q. 2. & in c. 2. in fi. gl. j. de schismati. & in c. quod aūc, in gl. fi 32. q. j. & gl. in c. quāuis, quod est c. pe. in ver. quib. de pœ. di. j. & gl. in c. gaudemus, de diuor. in ver. obiectū, & gl. in ver. damnationis, in c. fi. de tempo. ord. & Arch. 4. q. j. in summa. circa prin. in c. ipsi apostoli, vltra medium. 2. q. 5. de qua etiā vide gl. in c. quicunq; 23. q. 2. & gl. in ver. pœnitear, in c. 2. de emp. & ven. & gl. in dum perculsio. 7. q. j. & plene Per. de Anch. in repe. regu. peccati venia. in 1. oppo. ii. 6. & Abb. in c. fi. in 2. & 3. notabili, de purg. can. & Maria. in repe. c. qualiter, & quando, in 14. q. 6 q. principal. de accu. vbi allegat quędam alia. & glo. in c. solicite, in ver. adhuc, in fi. tit. 10. di. sed super hoc distingue, vt elegantissime, & melius quam alibi, tradit Dominic. in c. j. circa medium 25. dist. & vide ēt, quæ ad hoc scribit Ab. post 10. An. in c. accusati, circa prin. ver. & in hoc tollitur, eo. ti. Quid ecōtra, an per pœnā fori cōtentiosi pro delicto, tollatur pnia quæ deberur in foro purgatorij vide oīno Aba. in c. super eo. circa fi. de rapto. & pulcherrimum tex. Hiero. in c. quid ergo 23. q. 5. item de prima quæstione vide Domin. in c. deinde. 26. dist. & an per pœnitentiā de delicto tollatur irregularitas prouenies ex delicto, & dic ꝙ non, vt late examinat Dominic. in c. miror, circa medium. 50. di. c. peruenit. in j. notabi. 50. dist. Bar. de Bel.

e ¶Reipublicam. Adde Lud. Ro. consi. 375. Lap. alleg. 30.

f ¶Quod absolutus. Vide Abb. in c. gaudemus, de diuor. Pe. de Anch. in reg. peccati venia, in j. oppositi. de reg. iur. in 6. Gem. in c. 1. circa medium. 20 dist. Io. de Ana. in c. 2. de maled. Seb. Sap.

g ¶Ante baptismum. Adde hanc q. late ventilatā, & decisam per me in apost. ad istum, in c. firmiter. §. vna. in apo. in ver. sacramētum. sup. de sum. Tri. & fi. cath. & aliquid. in c. quæ in ecclesiarum, nu. 1, & ibi etiam in apost. meis post alios, in ver. infidelium, sup. de const. Zach.

h ¶Gaudemus. Vide quod ibi latissime scripsi post Ant. quod nō per baptismum tollatur delictum. Bar. de Bel.

i ¶De accu. Abbas Sic. omittit tertiū casum, s. quando absoluitur simpliciter, & Bar. in præall. l. 2. ff. vi bo. rap. dicit, ꝙ præsumitur absolutus, quia actor non probauit, vt in l. Iulianus. ff. de cond. ind. Et idem tenet Bal. & Ang. in l. ex morte, C. ad l. Aquil. nisi ex actis appareret maleficium non fuisse cōmissum; quia tunc sententia præsumeretur lata super facto, nā sententia intelligitur referri ad acta probatoria, vt dicit gl. & Bar. in l 3. C. de sen. quæ sine certa quan. prof. & in l. ait prætor. § j. ff. de re iud. Idē dicit Cyn. in l. j. C. quando ciuil. ac præiud. in 4. q. licet dicat, quod nisi cā appareret ex actis, præsumatur absolutus super facto, sed in hoc tenet Bart. quia communiter tenetur, vt dicit Bal. Sed in quantum Bar. in d. l. 2. ff. vi bo. rap. & Abbas. Sic. hic dicūt, ꝙ pnia super facto, non obstat tertio accusare volenti. Ang. in præall. l. ex morte, tenet contra, & dicit, quod aut est idē factum, & vt vs titulus criminis; & tunc non potest accusari a tertio, nisi in casib. de quibus in hac gl. aut est idem factum, & plures tituli criminis, & tunc procedit secundū eum, opinio Bar. & opinionem Ang. sequitur Cy. in l. j. in 5. q. C. quando ciuil. ac. præiu. criminali, & pro hoc facit l. qui de crimine. C. de accu. Sed do. Pau. de Cast. in d. l. ex morte. dicit quod pnia lata ciuiliter super crimine, non debet obstare, volenti accusare, quia clariores probationes exiguntur in criminali causa, quā in ciuili, vt in l. sciant cuncti. C. de prob. & 2. q. 8. sciant. Vnde tutius est tenere opinionem Bar. tameu illud quod dicit Pau. de Cast. non procedit indistincte, sed restringe, vt sup. dixi. Alex. de Ne.

K ¶Vt in gl. Et vide omnino gl. optimam in c. 2. & in gl. inf. de apost. Nūquid aūt si probato crimine per accusatorem, reus ostenderit se egisse pœnitentiā, possit iudex dispensare cum reo, inuito accusatore, vide in Spe. de abolit. §. 1. prope fi. ver. sed cum, s. dixerim, qui videtur dicere quod sic, & iunge etiam versiculos sequentes, vsque ad fin. illius. § Alex. de Ne.

l ¶De iniur. Butrig. aūt hic non firmat, & videtur verius, quod quando per inquisitionem, non imponitur pœna originalis delicti, quod idem esset, ac si ageretur ciuiliter; nā inquisitio non fit ad vindictam, sed ad correctionem, vt sentit idem Abb. Sic. infra eo. inquisitionis. in prin. & hoc tenet Butrig. in d. c. cū dilectus, infra de pur. can. quia pœna, quę imponitur per inquisitionem, non est pœna naturalis, sed accidentalis, quæ imponitur propter quandam accidentiam, quia talis, vt indignus non debet gaudere dignitate, vel officio, & hoc mihi magis placet. Alex. de Ne.

actum fuit primò criminaliter, & fuit absolutus, & quærit, vtrũ iterũ poterit accusari criminaliter, & dr, q nõ, vt hic, & in præall. l. si cui, ff. e. ti. fallit in casib. hic exceptis. primus, qñ põt probari, q primus accusator fuit præuaricator. Et qualiter probabitur, dic, q per testes, qui inter fuerunt, qñ accusator, & reus cõuenerunt super collusione faciẽda, sed quia hoc difficile est probare, vide notabilem theoricam. Bart. in
8 l. 1. §. præuaricatorem, ff. ad Turp. † Vbi dicit, q si accusatus conuersabat cum accusatore, præsumitur collusio, qa ex accusatione criminali oriunt inimicitiæ capitales. l. 1. & l. si inimicitiæ, ff. de his, q. vt indig. Si ergo accusatus non curat de accusatione, & familiariter conuersabat cũ accusatore, præsumitur collusio, qd est bene notãdũ, ad hoc c. inf. proximũ adduco in arg. c. repellantur, j. c. & c. eijciẽs. 88. di. & c. filij, de hær. lib. 6. Secundus casus excetus est, qñ accusator secũdus prosequit iniuriã propriã, & probat se ignorasse accusationẽ institutã per alium. † Et no. circa hunc casum qualiter p. babit ignorantia, & vide gl. in præal. l. si cui, & in l. pe. C. de peri. tu. & Spe. in ti. de abo. §. 1. ver. sed qualiter, & dic, q animus probabit p iuramentũ, arg. in c. nulli, de cle. lib. 6. & qd no. gl. in c. innotuit, eo. ti. in antiquis. item probabit absentiam a loco, tpe accusationis, vel q erat in minori ætate cõstitutus, vt est bo. tex. in c. fi. qui matri. accu. pos. scientia. n. præsumit, si in loco erat fama de accusatione, vel iste erat vicinus, ar. in c. quosdã, & c. quãto, de præsum. & in c 1. de postu. præla. & gl. in d. l. pe. qñq; qs fuit accusatus de crimine sine certa qualitate, & absolutus; nunc alius vult eũ iterũ accusare, addẽdo certã qualitatẽ, puta primo est accusatus, q pcussit Sempronium, nunc accusatur, qd percussit eũ cũ sanguinis effusione, vel cum absscissione mẽbri, nũquid põt magna, & no. est
2 qõ. a Ideo distingue, aut fuit absolutus; aut cõdemnatus. Si fuit absolutus, & dic, vt per Bar. in l. denunciasse, ff. de adul. Si fuit condemnatus, & tunc agitat, vt grauius condemnet pp qualitatẽ adiectã, & dic, vt no. Bar. in l. senatus, ff. eo. ti. & vide ad propositum per eundem in l. sepulchra, de sepul. violæ.

ADDITIO.

a ¶Est quæstio. Adde Ang. cons. 27.

SVMMARIVM.

3 *Familiares inimicorum meorum, repelluntur ab accusatione mea, ac si essent mihi inimici.*
2 *Inimicitia, & amicitia probantur ex coniecturis.*
Inimicitia probatur ex hoc, quod aliquis multum familiariter conuersatur cum inimicis meis.
5 *Amicitia debet tantum causare honestos effectus, & non, quod pro amico geramus turpia.*
4 *Inimicitia capitalis dicitur, quando quis minatus est mortẽ, vel accusauit criminaliter, vel quando est contentio de maioriparte bonorum.*
Inimicitia capitalis tantum repelli quem ab accusatione.
5 *Inimicitia capitalis causatur, siue quis habeat instam causam litigandi, vel non.*
Quis potest excipere contra inimicum, licet inimicitia sit causata culpa ipsius excipientis, nisi in hoc commiserit dolum, vt hic dicitur.

CAP. VII.

a Repellantur. ¶ Se summat. vel põt sic summari. Cohabitantes inimicis
1 accusati ab accusatione repelluntur, primo ponit statutum. secundo rationem, ibi, quia. Casus lit. Dubitabatur, vtrũ cohabitantes inimicis, possent ab accusatione repelli? Et dr hic, q illi qui morantur cum inimicis meis, a mea debent accusatione repelli, cum mei inimici præsumãtur, quia affectio amicitiæ, solet incitare hmõi accusationẽ.
2 B. † No. 1. ex tex. v num modum probandi amicitiã, & inimicitiam, nã inimicitia probatur ex frequenti cõuersatione cũ amicis, ar. opt. in l. latæ culpæ. §. amicos. ff. de ver. sig. Inimicitiæ probantur, si conuersatur quis cum inimico meo, & intellige de conuersatione frequenti, vt sup. dixi, & facit c. ijciens 88. di. Et ex hoc no. q amicitia, & inimicitia probant ex coniecturis, cum oriantur ex affectione animi, & animus nisi per coniecturas probari non põt, vt in c. 2. de renunc. li. 6. & l. dolũ. C. de dolo, & circa hoc vide, qd no. in c. cũ Adrianus. 63. di. & ibi gl. quæ dicit, q si quis alium non salutat; præ
b sumitur esse inimicus, qd intelligo, qñ erat solitus salutare. b
3 † No. q affectio amicitiæ, quandoque inducit hominem ad male loquendum, & blasphemandum inimicum amici, qd tñ esse non dẽt. Non. n. pro amico aliquid inhonestum faciẽ dum est. nam (vt inquit Cicero.) Hæc lex in amicitia sancit, vt nec rogemus res turpes, nec vt rogati faciamus, & vt narrat Valerius, dum quidam improperaret amico, cui non faceret, qd rogabat, dicebat. Quid mihi prodest amicitia tua, si quod rogo, non facis? ille sapientissime respondit, imo. quid tua mihi, si pro te aliquid inhonestũ facturus sum? In
c gl. 1. ibi, nam socius socij mei, non est meus socius, c vt in c. legitur. 81. di. vbi dr, qd quæ sunt cum sorore mea, non sunt sorores meæ, ergo ad propositum, conuersantes cum inimi
d co meo, non debent dici mei inimici. d Sol. duplex, vt colligi tur ex dictis doc. primo, quia iura alle. innituntꝰ veritati, quæ in veritate non est meus socius, sed ipsum c. fundat, sup præsumptione, qa (vt dixi) inimicitia, p bat ex coniecturis, qa olim socius socij mei non est socius meus, p bat, qa ad ꝟhendã societatẽ, requirit cõsensus, sed ad ꝟhendã amicitiam, vel inimicitiam, sufficit affectio, quæ præsumit ex cõuersatione
4 ista. † Sed an oĩs inimicitia sufficiat ad repellendũ ab accusatio. Vin. dicit q non, sed dẽt esse capitalis, vt in Auth. de testi.
e §. si vero, q no. Et dr inimicitia capitalis, e qñ fuit sibi minatus mortẽ, seu accusauit eũ criminaliter, vel est ꝑtẽtio de maiori pte bonorũ, de quo dic, vt no. gl. in c. cũ oporteat, j. eo. &
5 l. licet, ff. de arb. & in d. Auth. de testib. † Vlr. scias, q ad contrahendum inimicitias, non inspicitur iustitia, vel iniustitia causæ, sufficit enim, q tale quid præcesserit, qd habuit provocare animum alterius ad inimicitiam, pro hoc tex. in l. 1. ff. de ijs qui, vt indi. vbi Bar. pro hoc c. cum I. & A. de re iu. vn. de etiam infero q ille qui fuit causa inimicitiæ, potest exf pere f contra inimicũ suum de inimicitia, vt vult Arc. in c. statutum, de rescrip. li. 6. ar. l. nec timorem. ff. quod me. caulicet gl. in vers. si minus rationabiliter, contrarium sentiat, g & male, in c. vt debitus. de ap in fi. g Ad vnũ tñ aduerte, q ille qui fuit cã inimicitiæ, indistincte nõ repellit inimicũ: sed dẽt cõsiderari, an hoc fecerit malitiosẽ: ideo relinquit arbitrio iudicis, vt est tex. no. in l. 1. §. cũ qs, ff. de quæst. vnde Bar. recitat ibi de quodã q cũ sciret non posse probari debitũ ꝟ eũ nisi per vnũ testẽ, dedit illi alapã, vt sic postea si produceret in testem ꝟ eum posset repelli prætextu inimicitiæ: hoc tñ iudex
h considerabit ex circunstantijs: nec malitia debet sibi prodesse, vt in cap. inquisitionis in §. & an fides. j. eo. h

ADDITIONES.

a ¶Repellantur. Adde hic, quòd sicut vasallus potest priuari feudo, si habet inimicitias cum domino suo, eodem modo priuari poterit, si fecit amicitiam cum inimicis domini. ita dicit gl. notab. in l. 1. §. cum patronus, ff. de of. præf. vrb. & pro hoc optime facit tex. in l. sciendum, §. accusatio, ff. de legatio. & omnino Bal. post Cy. in l. si quis testib. C. de testibus vbi ponit an amicus inimici mei repellatur a testimonio cõtra me, & ad prædicta, vide Bar. in d. l. sciendum, per illum tex. & Bal. in l. 1. C. de quacunque prædi. potesta. item an consanguineus consanguinei mei possit priuari in causa iusta, sicut posset consanguineus meus, vide Cardin. in c. insinuante, de of. dele. Bart. de Bell.

b ¶Salutare. Adde bonam gl. in c. si inimicus. 93. dist. & alleg. c. Adrianus. 63. dist. Zach.

¶Salutare. Vide Fel. in procem. huius lib. in ver. salutatio. & in c. cum super. ver. quarta causa est, §. de of. dele. Seb. Sap.

c ¶Meus socius. Vide omnino quod de vasallo vasalli mei scripsi in meo repertorio, in ti. de feu. Bar. de Bel.

d ¶Mei inimici. Adde Old. cons. 42.

¶Adde Spe. de app. §. 1. ver. si vero appellatur. & de cita. §. i. ver. itẽ q si, & de ac cu. ver. itẽ q cum inimico, & se. & omnino. Ale. cons. 59. vol. 1. Zac.

e ¶Capitalis. Adde quis dicatur capitalis inimicus, Alexan. cons. 118. Bald. cons. 236.

¶Capitalis. Adde quis dicatur inimicus capitalis. Bal. in c. accedens. 2. ꝟ. vlte non contest. Bar. in l. 3. ff. de testi. Ang. cons. 261. incip. ponderandum est primo. Petr. de Anch. cons. 7. incip. rationes inducẽtes. circa fi. & in consil. 63. incip. in causa, quæ vertitur. Ale. in cons. 99. inci. in causa inquisitionis in 1. vol. Seb. Sap.

f ¶Potest excipere. Vide Abb. in cap. 1. de iudic. & quæ ibi dixi. And. Bar.

¶Potest excipere. An ille, qui est causa inimicitiæ possit excipere de inimicitia, adde hic bonum tex. in c. veniens, el ij. de sponsa. & vide gl. in c. abbas, quod me. causa. & vide Ir no. quem ad hoc subtiliter ponderat in c. cum 1. & A. in fi. de re iud. cuius verba ad literam ponit Bart. in præscriptione. C. si contra ius, vel vti. pub. & vide Ant. in c. cum causam, el j. de testi. vbi refert Cy. dicere. in l. prouidendum. C. de postulan. quod ille, qui hac de causa contraxit inimicitias cum testibus aduersæ partis, vt aduersario subtrahat copiam probandi, quod ex hoc solo peccat causam. & ad istud dictum, vide Flor. in l. 3. in prin. super gl. in verbo, inimicus. de testi. & pro isto dicto Bar. vide l. 1. §. cum quis. ff. de quæst. Optime facit quod no. Ioa. And. in Spe. de arbi. §. finitur. vers. item si capitales inimicitiæ. Et ad hoc facit quod no. Bar. in l. cum tabulis. §. 1. & de ijs, quæ pœnæ nom. & tex. iuncta gl. sua. in l. athletæ. §. dat remissionem. ff. de excu. tu. Bellen.

g ¶In fi. Sed dic, licet Abbas Sic. non allegetur, quod ẽt Inn. in d. c. cum I. & A. de re iud. in fin gl. victima tenet, q ẽt ille, qui præstitit causam inimicitiæ potest excipere cõtra inimicum. dicit enim, quod dato, quod ex ea pa prælati, canonici conspirarent contra episcopum, & solum propter bonum ecclesiæ, puta, ne prælatus indebite alienet bona ecclesiæ, nihilo minus possunt repelli a testimonio, quanquam conspiratio sit licita & laudabilis, cum fiat propter bonum ecclesiæ. & hoc dictum Doct. communiter sequuntur in d. c. cum I. & A. Alex. de Ne.

h Infra eod. Idem vt tenere Bal. in auth. si dicatur. C. de testib. & ibi ponit quæstionem de eo qui accusauit testem de crimine graui, an pendente accusatione admittatur ad testimonium contra accusatorem, & dicit quòd sic, si constat de fraude ex verisimilibus coniecturis, sed si de fraude non apparet, debet expectari finis accusationis, & si apparet accusatio falsa, tunc præsumetur accusasse in fraudem, de quo etiam plene per doct. in c. fi. sup. de testi. Alex. de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Accusans criminosum; sed potius ex odio quam ex zelo, peccat, aliàs secus.*

Irre-

Irregularitatem quis incurrit, etiam quod bono zelo accuset aliquem, qui ex hoc patitur pœnam corporis afflictiuam.
Irregularitas incurritur sine peccato.
2 *Absolutio facta in foro pœnitentiali, non tollit quin possit condemnari, & accusari in foro iudiciali.*
3 *Ieiunium impositum, vt fiat tanto tempore, non intelligitur quod fiat omnibus diebus illius temporis, sed quibusdam à iure determinatis, idem in alijs pœnitentijs.*

CAP. VIII.

Accusati. Ponit pœnitentiam accusatoris calumnioſi, cum sequitur inde mors, vel membri debilitatio. No. j. q in foro pœnitentiali, imponitur minor pœna, quã in foro iudi-
1 ciali: nam in foro iudiciali imponeretur pœna acrior. & facit quod dixi, in c. de his, j. eo. † In gl. in ver. nisi pro pace, in fi. vel dic clarius colligendo dicta doct. q ista dictio, nisi, posset etiã referri ad sequentia, vt pœnitẽtia imponatur, nisi omittatur pro pace, & pro scandalo, qd inde imminet. potest ẽt referri ad peccatum, vt sit sensus, q si in veritate accusauit criminosum: sed malo zelo: tunc in foro aĩæ punitur, vt hic dr: ga
2 nõ debuit malo zelo accusare proximũ, sed si fecit pro pace, & zelo iustitiæ, vt aliqui quiete viuant: tunc non dẽt puniri, ẽt in foro aĩæ: vnde talis est immunis, ẽt quoad Deũ, sed non euitat irregularitatẽ, quia illa contrahitur, ẽt sine peccato. & de hoc dic, vt no. in cle. j. de hom. & per gl. in fum. lib. 6.
2 † Et ex hoc soluitur qõ, quidã interfecit patrem meũ, vel tutorem meũ, & pœnituit: nunquid licite possum eum accusare. nam si non accuso, perdo hæreditatẽ, vt l. j. C. de his qui. vt idig. si vero accuso, videor moueri malo zelo: ex quo egit pœnitentiã. Vin. dubitat, & plus placet, vt abstineat ab accusatione. Io. An. tenet q licite põt eum accusare, per no. in c. de
his, j. eo. & hoc verius. nam, vt dixi, absolutio facta in foro pœ
3 nitẽtiali, nõ tollit accusationem in foro iudiciali. † Item quæro quomodo intelligitur litera, dum dicit q debet pœnitere in pane, & aqua per 40. dies, cum septem sequentibus annis: nunquid quolibet die debeat ieiunare. dic q non: sed im ponetur pœnitentia secundum arbitrium sacerdotis, vt per certas ferias ieiunet sic, in qualibet septimana, & sunt tres feriæ canonicæ. & vide tex. in c. hic alleg. qui non facit mentionem nisi de quarta, & sexta feria, tex. est in c. pe. 11. q. 3. & ibi
b videas: & sic intellige omnia iura, quæ imponunt pœnitentiam certorum annorum. b In gl. fi. in fi. Ista gl. exponit ignotum per ignotius; nec dicit verum secundum proprium significatum vocabuli; & doct. hic simpliciter transeunt. ideo
c dic, quòd proprie debilitatio c contingit quando impeditur exercitium alicuius membri, vt propter percussionem non possit libere exercere officium brachij, vel pedis. ita q contingit debilitatio sine absscissione membri. vide aliquid in c. sicut vrgeri. 1. q. 1. & in c. ego, sup. de iureiu. & in c. 1. qui cleri vel vo. & no. Bar. in l. 2. ff. de pub. iud. & ibi tãgit proprie, quid sit membri mutilatio: contingit enim ex absscissione membri. vnde mutilare idem est, quod detruncare, ad hoc quod no. in cle. j. de hom. & in d. c. j. qui cler. vel vo. & hoc no. pro statutis facientibus mentionem de hoc.

ADDITIONES.

a ¶Accusare proximum. Nunquid accusare aliquem sit peccatum, vide Io. Fa. infra. de pub. iud. in fi. prin. Et nunquid quis præsumatur accusare bono zelo, vide Are. in c. qualiter, & quando. 2. §. licet. infra de accus. vbi dicit quod sic, nisi quando accusat prælatum. Seb. Sap.

b ¶Certorũ annorum. Sed Vin. dicit, quod debet intelligi de 2. 4. & 6. feria, de consec. di. 3. c. 1. & 12. q. 2. de viro. & dictum Vin. videtur Io. And. Do. Car. & Butrig. & ista opinio est verior, quia feriæ Canonicæ, quibus debent ieiunare pœnitentes, sunt 2. 3. & 6. feria. & de hoc est tex. cum glo. 82. di. præsbyter, & 12. q. 3. c. 1. & de consec. di. 3. ieiunia. & ad tex. 11. q. 3. c. pen. quod solum dicit de 4. & 6. feria, debet suppleri quod idem est in 2. feria. & sic talis debet ieiunare tribus diebus in septimana. & ita supplet Io. de Fantu. infiguratione casus, in d. c. pe. 11. q. 3. pro quo facit glo. de consec di. 3. ieiunia, quæ dicit, quod hodie addita est secunda feria. & vide quod dixi in ca. 2. desponsi. duorum. vbi hæc adde. Ale. de Ne.

c ¶Debilitatio. Quæ dicatur debilitatio membri, & quæ mutilatio, vide bene quæ notaui post do. Abb. in c. 1. qui cle. vel voue. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *In notorijs potest iudex procedere sine accusatione.*
2 *Euidens dicitur illud, quod semper apparet.*

CAP. IX.

a
1 Videntia. a † Super notorio pcedit iudex, nemine accusante. h. d. † No. primo casum in quo iudex ex officio suo procedit, vt quando delictum est euidens, & notorium. & hac ratione illud cõstitutum fuit. nam accusator requirit, vt crimen manifestetur, & in iudicio publicetur per probationẽ: sed hunc finẽ habemus per euidentiã facti: frustra ergo requiritur accusator. & aduerte: quia licet non aperiã hic intellectum huius c. ego tñ puto hoc c. procedere in notorio facti permanentis, quod indicat tex. ibi euidentiam. nã euidẽs est id quod semp apparet. de quo vide gl. in c. 2. de verb. sign. lib. 6. in ver. manifestum. & in tali notorio non requiritur accusator, vt hic: nec probatio. 2. q. j. de manifesta. vbi bona gl. secus puto in notorio facti transeũtis. licet illud fuerit notoriũ alijs, non tñ est notoriũ iudici, vt iudici: ideo debet proce
b dere ordine iudiciario, b vt ẽt sentit Io. An. in c. fi. de fo. com pe. lib. 6, in nouella, sed ad hoc vide gl. in c. ad nostram, de iureiur. & ponebant hic aliqui exemplum de eo, qui deliquit in præsentia iudicis, & aliorum. Sed tu de hoc dic melius, vt no. in c. vestra, de coh. cle. & mu. & 2. q. j. c. Deus. §. j. & §. quandoque, & persequere materiam, vt no. in d. c. vestra. & no. nõ esse intelligendũ hoc c. de notorio facti trãseuntis, quod nõ habuit permanentiã: si tñ habuit permanentiã certo tpe: ita q non potuit tergiuersari, nec iudici nec alijs: tunc iudex ex officio suo potest iudicare de hoc, licet non iudicet de eo
c quod est sibi notum, vt notorium: & sic intelligo gl. singularem. in l. 1. C. qui & aduers. quos, quam videas. c

ADDITIONES.

a ¶Euidentia. Quid dicatur euidens, vide Arch. in c. eorum. & vide notabile dictum, quod ponit Dominic. in c. fi forte, de elect. in 6. vbi dicit quod illud non dicitur euidens, licet oculis subijciatur, quando id quod oculis subijcitur, potest verificari in casu. Item adde hic De. in c. scimus. circa prin. 34. di. an in notorijs admittatur aliqua excusatio, vide omnino Domin. in c. in tantum. 21. di. Bellen.

b ¶Iudiciario. Adde Fran. de Are. cons. 164. & do. præceptorem meum Hyerony. Tortum, cons. eius edito in eo casu, in quo cõluluit prætatus. Frã.

c ¶Videas. Sed Doct. communiter intelligunt istum tex. in notorio facti trãseuntis, & exemplũ, quod refert hic Abb. Sic. se. quod iste tex. intelligatur, de eo qui deliquit in præsentia iudicis, & aliorum, fuit exemplificatio Petri, & Abb. quos Doct. communiter sequuntur. Nec obstat illud q dicit Io. An. in d. c. fi. de fo. comp. in 6. quod loquitur de notorio facti trãseuntis, de quo iudici non constabat, & hoc dicit expresse Io. And. & D. Domi. ibi. Iste autem text loquitur in notorio, quod iudici erat notum, & licet dicatur euidens, q semper apparet, tamen notorium facti transeuntis, potest dici, si penes iudicem, & alios est scientia notorij, qa satis etiam nunc dicitur notorium, & euidens, ex quo nulla tergiuersatione potest celari, sed si iudici non constaret de notorio facti transeuntis, tunc est duplex practica. Prima est, quod procedatur non seruato ordine iudiciario, tanquam non sit notorium. Alia est quòd allegans notoriũ faciet fidem iudici de notorio, nec poterit probare notoriũ per duos testes: vt dicit gl. 2. q. 1. §. quando. facta autem probatione notorij, poterit postea iudex procedere non seruato ordine iudiciario, ac si à principio iudici constitutum esset de notorio. Istas duas practicas ponit glos. notabilis in c. ad nostram, el 3. de iureiur. dic tamen, quod in probatione notorij facienda, est seruandus ordo iuris, vt dicit Io. An. in præal. cap. fi. de fo. comp. in 6. quod sequitur ibi D. Domi. & sic intellige secũdam practicam, glossa. in d. c. ad nostram. & vide quoad hoc Spe. ti. de notorio, versi. testes quoque. Item quod si testes examinati super maleficio dicunt illud notorium, an sit reus condemnandus, vide eligentia verba Io. And. in præalle. vers. testes quoque. in additione magna, quæ incipit, Nicolaus Matherel. Item an ea quæ sunt nota iudici, dicantur notoria, vide Ioan. And. in addi. Spe. in loco præallegato, in verb. penul. de sponsa. in additione, quæ incipit, ibi tractat quando Potestas de feneſtra: quæ sunt menti tenenda. Item aduerte quod Bar. in l. cives. C. de appel. dixit, quod ea quæ nunquam habuerunt actum permanentem, vt vox præconis, non possunt transire in notorium, quod non examino. Sed dic, vt in c. vestra, de coha. cle. & mul. vbi hęc materia plene traditur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Laici, siue inimici, non possunt accusare clericos criminaliter, etiam si de crimine sint infamati. 5.*
2 *Inimicus præsumitur ille, qui vult testificari contra aliquem in causa criminali.*
3 *Inimicitia contracta cum vno ex attinentibus, transit in alios propinquiores in gradu.*
4 *Accusatus ab illegitimo accusatore, potest ab alio legitimo accusari.*
6 *Laicus patronus, non potest clericum criminaliter accusare; secus ciuiliter, vide sup. c. illa, num. 5. & num. 7.*
Laicus accusat clericum criminaliter, si vult aut suam, aut suorum iniuriam prosequi.
8 *Clerici non possunt accusare laicos criminaliter siue veniat imponẽda pœna sanguinis, siue non; si vero prosequitur iniuriam suam, vel ecclesiæ suę potest, etiam si veniat imponenda pœna sanguinis; sed debet pro testari quod non intendit quod pœna sanguinis imponatur. 10.*
9 *Aduocare prohibetur clericus, ne videatur alteri nocere, cum ipse debeat omnibus prodesse.*
11 *Clerici, an, quando possint clericos accusare.*
12 *Laici, an, indistincte vnus accuset alium.*
13 *Clerici duo si dicant Titium commisisse tale delictum tali die, & duo laici asserant illum dicto die fuisse cum eis; & ideo non potuisse tale delictum committere, statur laicis.*
Testes si reperiantur contrarij super aliquo maleficio, statur illis qui de ponunt pro reo; licet alij sint magis idonei.
Testes deponentes verisimiliora, præferuntur alijs, licet sint pauciores.
Inimicitia nõ repellit testẽ inimicum, quãdo coactẽ venit; secus si spõte.
Testis sponte veniens ad ferendum testimonium in criminali, præsumitur inimicus.
14 *Testis qui prohibuit testimonium contra aliquem in causa criminali, non prohibetur perhibere contra eundem in alia causa.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. X.

3 Vm P. Manconella. †Laici, vel inimici, clericos accusare non pñt. & facit tria. Primo repellit vnũ accusatorẽ, ga laicus. Secundo repellit alium: ga inimicus. Tertio repugnationẽ includit. secunda ibi: cumq; tertia ibi, sed vtrique. Casus literalis. Petrus Manconella presbyter ex vna parte, & Bonus presbyter, & Io. laicus eius frater ex altera, erant in præsentia papæ constituti. Io. laicus cepit accusare P. Manconellã de simonia. Pa. ga Io. laicus erat non admissit eũ ad accusandũ dictũ P. Manconell. quo repulso, Bonus presbyter frater eius, cepit illũ statim accusare sup crimine simoniæ, & papa eũ ẽt repulit: ꝓ eo ꝙ eũ idẽ Io. accusasset dictum Pe. Bonũ presbyterũ fratrẽ suũ duxit in testimonium ꝺ ipsum Pe. & qa ẽt frater Pet. dictũ Bonũ presbyterum de cã consimili accusauit: & ideo neutrum illorũ admisit in accusationem dicti Pe. sed quia vterque super obiectis erat infamatus, vtrique pp infamiam purgationem indixit: vnde mandat ꝙ vterque illorum cum tribus sacerdotibus debeat se purgare. B. † No. 1. ꝙ volens testificari ꝺ aliquẽ
2 in cã criminali, præsumitur eius inimicus, & pp hoc põt postea ab eius accusatione repelli, ex quo infero, [a] ꝙ ex tali testificatione, seu conatu ipsius testificationis, oritur inimicitia capitalis: nam aliàs non repelleretur ab accusatione, vt dixi in cap. repellantur, sup. eo. & facit. l. 1. & l. si inimicitiæ. ff. de ijs
3 qui. vt indign. & hæc limita, vt inf. dicam. † No. 2. ꝙ ex accusatione criminali, nedum oriuntur graues inimicitiæ inter accusatorem & accusatum: sed ẽt inter accusatum, & fratrem accusatoris. qđ no. ex quo no. ꝙ inimicitia ꝺcta cũ vno ex attinentibus, transit ad alios propinquiores in gradu. [b] Peru
sini hoc non seruant: qa non faciunt vindictã publicam, nisi de fratre carnali. facit l. 1. C. si qua. pau. fec. dica. & opti. c. accedens. 2. vt li. non contest. † No. 3. ꝙ sublata accusatione pp
4 indignitatem accusatoris. põt accusatus iterum accusari ab alio, si alia rõnabilis causa non obstãt. de quo plenius dixi
5 in ca. de his, sup. eo. ri. † No. vl. laicum repellendum ab accusatione clerici: ẽt si clericus sit infamatus. item colligi potest singulariter ex tex. isto, ꝙ de iure canonico, adeo inimici repelluntur ab accusatione, vt ẽt contra infamatos, non admittantur, etiam in criminibus exceptis, quod tene menti, & facit. c. per tuas. inf. de simon. In glo. 1. ibi, & laici bonæ fa-
6 mæ. † No. hanc gl. & colligendo totam materiam distingue, faciendo quatuor membra: ꝙ aut quæritur, nunquid laici
c possunt accusare clericos. [c] Item nunquid clerici laicos, & nunquid clerici clericos, & laici laicos. quoad primum mẽ-
d brum distinguo, quod aut laicus vult accusare clericum [d] criminaliter, aut ciuiliter: primo casu rlr non admittitur, ẽt
e si laicus esset patronus ecclesiæ, vt no. gl. 2. q. 7. in summa. [e] & est rõ huius prohibitionis: quia laici præsumuntur ex odio accusare clericos, vt 2. q. 7. laicos. & c. laici. Itẽ, quia debẽt cle-
f ricos reuereri, tanq̃ pres. 2. q. 7. oues. & c. sacerdotes. fallit [f] hæc regula in casib. vt si laicus vellet prosequi iniuriã suã, vel suorum, vt in ca. de cætero, sup. de testi. vel si crimen est exceptum, & tunc distingue, vt in glo. oportet tñ ꝙ accusator possit accẽdere ad illũ ordinem, in quo est accusatus 2. q. 7. ipsi apostoli. vnde irregulares nõ admittuntur ad accusationem clericorũ: quia non pñt illũ ordinẽ habere, vt in præal.
g c. ipsi apostoli. & per Inn. hic. [g] † Si vero vult accusare de cri-
7 mine ciuiliter, [h] & tunc patronus admittitur, ẽt si priuet be-
h neficio, vt no. in c. ex parte Adæ. de testi. & in c. filijs, 16. q. 7. De parochianis est dubium: sed dic, vt dixi in c. illa, sup. eo. & dixi ẽt in præal. c. ex parte Adæ. Alij vero laici nõ admittuntur ꝺ clericum, ex quo nõ prosequuntur iniuriam propriã,
8 vt dixi in d. c. illa. † Secundum membrum fuit, nunquid cle-
i rici possint accusare laicum. [i] Inn. in hoc variauit, primo dixit hic in isto. c. ꝙ nunquam clericus criminaliter potest accusare laicum, ẽt si prosequatur iniuriam suam. 11. q. 1. clericum nullus. nam & testimonium ferre non põt, in cã criminali. 11. q. 1. testimoniũ, refert alios dicere ꝙ põt accusare, si nõ venit imponenda pœna sanguinis. ego latius distinguo, ꝙ ad vindictã publicam, clericus laicum accusare non põt, ẽt si non venit imponenda pœna sanguinis. & pro hoc addu co c. sicut sacerdotes. 2. q. 7. & rõ est, qa accusatio dr̃ genus il laudabilis intentionis. 2. q. 7. si quis ẽps. vnde clericus se immiscere non debet hmõi odiosis litigijs: quod no. item clerici debent esse segregati à vita laicorum, vt no. in præal. c. si-
9 cut. † Item vides in simili, ꝙ clericus non põt aduocare, [k] ne
K videatur alteri nocere: cum ipse debeat velle oĩbus prodesse: vt in c. si. de postu. fortius ergo dẽt remoueri ab accusa-
10 tione, quæ est magis odiosa, vt sup. dixi. † Aut clericus prosequitur iniuriam propriã, vel ecclesiæ suæ, & tunc si pœna sanguinis non venit imponenda, põt licite accusare laicum, vt in c. cum sit generale. de fo. comp. & in c. prælatis, de homi. li-
6. & ca. olim, de iniur. facit c. grauis, de rest. ꝑpo. Si vero venit,
l imponenda pœna sanguinis, ẽt potest accusare laicum, [l] pro sequendo iniuriam propriam: debet tñ protestari ꝙ non intendit accusare, vt pœna sanguinis emittatur, de hoc in d. c.
11 prælatis, de ho. li. 6. † Tertium membrum fuit, nunquid clerici clericos possint accusare. & dic ꝙ si sunt bonæ famæ, possunt accusare ẽt eorum superiores, vt in c. ex parte, & c. veniens, & c. licet. ĩ. eo. si vero sunt malæ famæ, non admittunt, vt in c. cũ dilectus, ĩ. c. nisi in exceptis criminibus, quia
m in illis admittunt, ẽt ꝺ nõ infamatos. [m] & in hoc differunt à
n laicis, de hoc in c. 1. de confes. & 15. q. 3. c. fi. [n] † Vltimum mẽ-
12 brum fuit: nunquid laici possint laicos indistinctẽ accusare. & dic breuiter ꝙ si crimen sit publicum strictẽ, large, vel largissime, qlibet de populo admittitur, si specialiter nõ prohibetur. l. 1. ff. de publi. iud. Institu. eo. in princ. & l. qui accusare. ff. de accusatio. si vero est crimen priuatum, & tunc ad pœnam corporalem tantum, accusat ille, cuius interest: sed ad pœnam pecuniariam, admittitur quilibet de populo. & hoc vltimum voluit gl. & Bart. post eam, in rub. ff. de popu. ac. & cui applicetur pœna pecuniaria, dic, vt no. in l. 3. ff. de sepulvio. & in l. agri. de termi. mo. & dico sup. de iu. in rub. & intelli ge qñ laici accusatores sunt bonæ famæ, si aũt sunt malæ famæ, nõ admittunt, vt dixi in c. 1. ĩ. c. nisi in criminib. exceptis, nã in illis ẽt admittuntur ꝺ non infamatum, vt in d. c. 1. de
o confes. & 15. q. 3. c. fi. & hic p Inn. [o] quæ aũt sunt crimina exceptacepta, hic habes gl. & aliam magis notabilẽ. 3. q. 7. in summa. In ca. gl. in fi. licet hæc sol. sit vera in se; non tñ congruit literæ: quia Papa repellit eum, quia laicus; non quia inimicus. Ideo Inn. soluebat aliter, ꝙ forte iste accusator erat malæ famæ: vel secundum Vin. tempore, quo fuit iste repulsus, non erat iste clericus infamatus: sed ex ijs q̃ postea surrexerunt in
13 iudicio, surrexit infamia: & hæc rõ est melior. In gl. fi. ibi suo
2 iuso, [a] no. gl. & vide qđ no. Host. in c. inter, de pur. can. Et in fi. gl. illud. c. in primis, alle. per glo. nihil, vel parum, facit ꝺ Io. An. & bene: sed melius facit. c. cum in iuuentute, de pur. can.
13 vbi gl. fi. hoc tenet. & 18. q. 2. c. in decima. † Et vide bo. gl. [b] 81.
b di. c. clerici. quæ dicit, ꝙ si duo clerici dicunt me commisisse vnũ crimen tali die: & duo laici dicunt me fuisse cum illis to ta die: & non viderunt me illud delictum cõmittere, ꝙ tunc statur dicto laicorũ, quod no. singulariter. ex quo habes ꝙ laici possunt testificari in causa criminali, pro clerico: licet non contra. facit l. quo minus. C. de procu. Item aliud singu
14 lare colligitur ex illa gl. ꝙ qñ partes, vel qñ testes vtriusq; par
d tis sunt contrarij, standũ est dicto illorum, qui deponũt pro
c reo, [c] licet alij sint magis idonei: & hoc quia illi deponunt ve risimiliora: quia de quolibet præsumẽdum est bonum: & sic limita no. ꝙ gl. in c. in nostra, de testi. † Vltimo extra gl. opp.
d & vr̃ quod iste ꝑsbyter. [d] B. non debeat repelli ab accusatione, ex eo; qa fuit productus in testem illius causæ: quia necessarium est officium testis, & compellitur prohibere testimonium. l. si quando. C. de test. & no. in cap. dilectorum, de testib. cogen. facit cap. dilecti, de testib. ergo ex hoc non debet reputari inimicus: excusatur enim ratione publici officij, ad hoc quod no. in c. inter dilectos, de fide instru. & in c. ex literis, de transa. hoc ĩrium vr̃ difficile. & dixerunt quidã ꝙ ad contrahendũ inimicitiam, non debemus respicere, an præcesserit iusta cã, vel non. sed satis est, ꝙ animus sit prouocatus ad inimicitiam, vt dixi in c. repellantur, ĩ. eod. nam ex testimonio criminali, solet accusatus prouocari ad inimicitiam: hæc ratio mihi nõ placet, ex eo: quia ille qui perhibuit testimonium, potest reum repellere, vt prouocatus ad inimicitiam: sed non econtra: quia ille qui tulit testimonium, nõ habuit causam prouocandi inimicum suum contra reum. & pro hoc gl. no. 4. q. 3. c. placuit. §. item in criminali. quæ tenet ꝙ testis qui semel perhibuit testimonium in causa criminali, potest in alia causa contra eundem perhibere testimonium. & pro hoc adduco tex. in c. præterea, ĩ. de testib. cogẽ. vbi dixi: & ideo in hac materia concludo: quod aut testis interrus, perhibuit testimonium in causa criminali: & non põt repelli, vt inimicus in illa causa, vel in alia; aut ipse sponte venit ad ferendum testimonium: & tunc præsumo eum inimicum, ar. l. quæ omnia. ff. de procur. facit c. cum in tua. de ꝑpõ. & hoc casu intelligo istum tex. quem ad hoc no. vt singulare, & maxime quando frater accusabat. [e]

ADDITIONES.

a ¶Iuramento. Adde hic gl. in c. Artaldus. 7. q. 4. de Bel.
b ¶Vide bonam gl. Vide Bal. in l. data opera. C. qui accu. non pos. An. Barb.
¶Adde eandem gl. reputasse ad hoc dictum pro sing. istum in c. ad nostrã. supra de proba. & d. And Barb. in c in præsentia, eo. tit. & in commen. rub. de plus pet. in prin. & Ant. Corset. fing. 457. in ver. testis, quod inci. duo testes clerici, quod facit ad dictum in apost. seq. Zac.
c Pro reo. Adde Cepo. consi. 1.
Pro reo. Vide tex. in l. lege Iulia. ff. de manu. quem dicit singu. Bal. in l. cum magistratus. C. quando prono. non est ne. Fel. in c. ex literis, sup. de prob. & aliquid per eundem, in c. in nostra, in prin. supra de test. Seb. Sap.
d ¶Presbyter. An solo testimonio in alia causa apud eundem, præsumatur prius inimicus, Adde quod no. Abb. post gl. fi. in c. meminimus, infra eo. Bellen.
e Accusabat. Et in hoc articulo idẽ dicit Ho. & doc. ĩ. e. c. meminimus. de qui bus Ab. Sic. non fuit recordatus. sed idem dicunt quod Abb. Sic. hic, & al legant alias rationes, & iura. Alex. de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Infero. Facit quod no. Bar. in l. post legatum. ff. de ijs qui. vt indi. §. his vero, ad statutum prohibens auxilium prębere bannito, quia videtur pro hibere testificationem, quod procedit, quando sponte, secus si coacte mandato iudicis illud faciat, secundum Pe. all. quod no. in c. ad aures, de temp. or. facit gl. in d. §. si is. Bar. ibi videtur velle, si est coactus, licet enim testis cogatur dicere testimonium, non cogitur tamen sic dicere. quod si aliquis fuit procurator vel aduocatus, vel fideiussor, vtrum prę sumatur inimicus meus? ff. dicit quod sic, sub dubio forte, per no. in d. §. his vero. tu pondera, quia tex. ibi loquitur de teste fideiussoris, & postea subdit, ei denegãda est actio qui accusationi affuerit Dy. tamen intelligit tanquam procurator. Bar. intelligit tanquam aduocatus. & inducit ad q. de prælatæ auxilium bannito, quod nemo sit aduocatus banniti, de quo Per. in c. aduersus. de hære. And. Bar.
b ¶In gradu. Vide Alex. in consi. 90. incip. in causa & lite. in 2. vol. & in consi. 18. in 1. vol. & in consi. incip. ex his in 1. vol. Seb. Sap.
c ¶Accusare clericos, ad de Fel. consi. 23. Lap. alle.
d ¶Clericum. vtrum laici possint accusare clericos, vide Arch. in d. summa. 20. q. 7. & quod no. gl. 1. q. 1. in summa. & in c. Maximianus. 81. dist. & de hoc vide omnino multum eleganter Marianum, & Fran. de Aret. post alios, in ca. ex parte Adæ, circa prin. de testib. & Spe. de accu. vers. item ꝙ est laicus. & vers. seq. Bellen.
e ¶In summa. Vide additionem, quam feci in c. illo. ĩ. eo. Alex. de Ne.
f Fallit. Fallit etiam quando laici accusant suum presbyterum parochialem, vt per Lapum. all. 11. vide Fe. late, in c. ex parte Adæ. sup. de testib. vbi ponit regulam cum quinque limita. & vide eundem in cap. de cætero, de testib. Seb. Sap.
g ¶Hic. Et dic, quod habet locum, etiam si irregularitas processerit absque culpa, vt pura si nõn potest bibere vinum, vel si casu amisit membrum, nam talis est irregularis, nec potest accusare illum qui est in superiori ordine, sed bene illum qui habet parem ordinẽ, vide gl. in d. c. ipsi apostoli. Item dic, quod infamis de facto, vt pura, ille cui probatum est crimen in modum exceptionis, repellitur ab accusatione, vt dicit gl. in d. c. ipsi apostoli vidistis sup. eo. tit. c. 1. Alex. de Ne.
h ¶De crimine ciuiliter. Dic quod sic, quod tamẽ fallit in quinque casibus per Fel. enumeratis, in c. ex parte, & ibi bonus tex. & iste, ver. secũda differentia, & ver. reliqui autem, sup. de testi. vbi reprehendit Fed. de Sen. consi. 23. inc. Titius electos. 5. in prox. apost. alleg. Zach.
i ¶Laicum. Verum clericus possit accusare laicum, vide gl. notabilem, in cap. Laicos. 21. q. 2. & omnino quod ad hoc notaui ibi. Bellen.
k ¶Aduocare. Potest tamen esse procurator laici, vt consuluit Fed. consi. 116.
l ¶Laicum. Quid de iudice, qui tulit sententiam capitalem, an consanguinei decapitati, dicantur sui inimici propter hoc, sicut si de facto occidisset, iuxta no. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. d. Pe. dicere videtur quod non, quia necessitas officij eum excusat, vt l. post legatum. §. ijs vero, & l. tutorem. ff. de ijs qui. vt indign. & in §. aduocatum, in versicul. officij. Pet. tenet contra, quia in confiderandа inimicitia, non cõsideratur an iuste, an iniuste, vt patet in teste, quia licet dicat verum, præsumitur inimicus. And. Barb.
m ¶Infamatos. Vide quod de hoc notaui in cap. tanta. in. princip. in tit. 2. Bellen.
n ¶Cap. fi. Dicit tamen ibi. hic, quod nullus ignotus, vel suspectus de fide, vel de inimicitia, admittitur ad accusationem, vt 3. q. 5. accusationib. & c. canonica, & c. accusationes. el 2. vbi ẽt habetur, ꝙ alienigena non admittitur ad accusationem, nisi prius inquiratur de vita, & fide, & intentione eius, 2. q. 7. si qui. & c. quærendum, vel nisi habeat aliquas literas authenticarum personarum, quæ pro eis testimonium ferant, vel testimonij populi 2. q. 7. criminationes. & hęc verba Inno. sequitur Io. And. Car. & Butrig. ẽt dicitur ignotus, cuius vita, libertas, & fides nescitur, vt dicit Hug. & Arch. 3. q. 5. canonica. etiã c. accusationes. Ignoti enim, vel de alia gente non admittuntur, nisi primo approbentur. debent. n. esse noti, & iudici, & alijs. ff. de iur. delib. l. 1. & in Auth. de fide instru. §. si vero ignoti, vt dicit Inno. ĩ. eo. inquisitione, & in sua gl. quæ incipit, & hoc loco. & dicit hoc procedere in ciuilibus, secus in criminalibus. Idẽ dicit Arch. & Io. de Fantu. in d. c. canonica. Alex. de Ne.
o ¶Inn. Intellige hoc quando Laicus accusat Laicum. Alex. de Ne.

CAP. XI.

a Xparte. [a] †Monachus accusare potest abbatẽ; & de bonis monasterij expẽsas [b]
1 litis necessarias habebit. h. d. secunda ibi: licet. tertia
b ibi, quibus. Casus literalis. Monachi debent abbati suo obedientiam, & reuerentiam: dubitabatur vtrum hoc non obstante, possint ipsum Abbatem accusare? Rñ. Pa. ꝙ monachi non sunt repellendi ab accusatione abbatis pro eo, ꝙ de obedientia, & subiectione ipsius esse noscuntur; nisi alia rationalis cã impediat, quibus debent de bonis monasterij expensæ necessariæ ministrari, vsq; ad finẽ causæ, cũ pro-
2 prium non habeant. Ber. † No. 1. ꝙ ratio subiectionis, & obedientiæ, qua inferior tenetur superiorẽ, non adstringit quo minus inferior possit accusare superiorẽ, si malus est: non enim in hoc venit contra obedientiã: quia in licitis tenetur
3 obedire: non aũt tolerare, si malus est. † Secundo no. ꝙ monachi dñr, pcurare vtilitatẽ monasterij accusando propriũ babatẽ: quia interest monasterij, non hñe pro pastore lupũ;
4 & ideo debẽt habere expensas à monasterio. † In gl. j. ibi, nõ tenentur obedire. & c. non intelligas gl. ꝙ pendente lite, isti accusatores non teneantur obedire abbati: imo tenentur ei interim obedire. 8. q. 4. nonne. dur̃ modo ex hoc cã non im
c pediatur, vt in c. olim, ĩ. eo. [c] sed non tenẽtur obedire, si abbas p̃ciperet eis, vt non accusarent eum: quia tunc non est
5 parendũ: quia est iniustũ præceptũ. 11. q. 3. Iulianus. † Et in fi. gl. 1. no. ꝙ totum litigium explicatur sumptibus monasterij. nam monachi dicuntur procurare vtilitatem monasterij in quantum dicunt abbatem indignum; & similiter abbas dr̃ procurare vtilitatem monasterij: quia si ipse est idoneus (vt asserit) interest monasterij non mutare superiorem. Et dicit hic Vin. & Io. An. ꝙ abbas habebit expensas, etiam si esset re motus ab administratione. ar. in l. si instituta. ff. de inoff. test. & intellige qñ est remotus ab administratione tñ: non autẽ si priuatus tit. quia tunc nullam communionem haberet
d cum monasterio. [d] † In gl. 2. ibi: sed contra videtur. Inno. hic
6 tenet quod monachi possunt denunciare quemcunque; licet non accusare, & Lau. dicebat ꝙ hoc ẽt poterant, abbate cõtradicẽte. Vin. dicit, ꝙ in forma iudicij nõ admitteret monachum denunciantem alium, quam abbatem proprium. quasi sentiat ꝙ extraiudicialiter, & ad pœnitentiam, possunt denũciare in virtute: & hoc communius, & verius. Nec obstat capitu. placuit. 16. q. j. quia ibi exiuit monasterium pro

lucro

ADDITIONES.

a ¶Ex parte. Vide Bal. in l. etiam, in fi. C. manda. & vide omnino, quod multum eleganter scribit Fran. de Aret. in c. fi qui testium, de testi. & do. de Rot. dec. 328. in fine, in ordine meo nouissimo. Bellen.
b Expensas. Canonistæ de hoc habẽt gl. in c. de his. 2. q. 7. vbi dicitur, ꝙ si clericus secularis denunciet, vel procuret inquisitionem contra suum prælatum, si agit ad vtilitatẽ ecclesiæ, debet habere expensas ab ecclesia; secus dicit si accusaret, quia accusatio est grauis, & illaudabilis intentionis. 2. q. 7. si quis episcopus. & quod de hoc notatur in Spe. de inquisitione. supra vlt. item casus, in quibus monachus potest agere contra suum Abbatem, vel contra alium, vide enumeratos per Dominic. in c. cum pastoris. circa prin. 2. q. 5. vbi dicit, ꝙ quando monachus accusat propriũ abbatem, debet prius petere veniam, & licentiam ab episcopo, quemadmodum fit, quando filius agit contra patrem. & dicitur quod de hac materia satis no. Inno. in hoc c ex parte. & Rofr. Beneuenta. in libello iuris canonici, in rub. de statu mon. §. licet, qũo hoc procedit. & §. sed quæritur an monachus, sed per hoc ego allego tex. in l. generaliter. ff. de in ius vocan. & ibi gl. iuncto c. quorundam, in prin. de elect. vbi episcopus non vocatur in ius sine venia. Cuius dictum probatur in d. l. generaliter, coniuncto c. qualis, 2. q. 6. & cle. j. §. pe. de pœnis. Sed in contrarium facit quod no. gl. in c. 1. de milite vasal. qui contu. est, quæ dicit, ꝙ vasallus potest vocare in ius dominum sine venia. & ibi Bal. in fi. quod potest agi contra ecclesiam, & contra fiscum sine venia. Sed contra istud vltimum dictum Bal. inquantum loquitur de ecclesia, videtur tex. in l. minime. ff. de reli. & sump. fune. iuncta l. 5. §. j. ff. de in ius vocan. Cõtra ipsum additur tex. in l. bene a Zenone, cum gl. C. de quad. præscr. ité pro illo dicto Archi. in d. c. fi quis super his. supra allegato, facit quod nota. Arch. in d. c. quia ea. ante medium. 3. q. 2. vbi dicit quod accusanti prælatum de dilapidatione, debentur expensæ de bonis ecclesię, vt c ex parte. & c. olim, de accus. & ita dicit tenere Vin. in c. venerabili. de off. deleg. & ibi etiam circa fi. dicit, quod pendente accusatione, accusatus põt vendere de mobilibus ecclesię pro suis moderatis expẽsis. ita dicit tenere Arch. de accu. hoc eo. ti. & adde quibus contradictum est, de prælato, quod requiritur veniæ impetratio, quando monachus agit contra abbatem, vt tenet Io. And. in addi. ad Spe. de inquisitione. §. fi. in prin. Bell.
c ¶Infra eo. Vide omnino gl. notabil. in c. ĩpe. in verbo, rata manet, de app. Alex. de Ne.
d ¶Monasterio. Tu dic, quod aut depositus appellat a sententia depositionis; & tunc pendente appellatione, debet habere expensas, & subditi debent obedire sicut tenebantur ante sententiam, quia appellatio suspendit sententiam, vt in c. venientes, de iureiur. de quo vide gl. in c. ĩpe. de appella. in verbo, rata manet. Aut non appellauit; & sic sententia transiuit in rem iudicatam. & hoc casu adhuc debet ali, ne cogatur mendicare, vt in c. cum studeat. 5. o. di. de quo vide gl. in c. pastoralis, in gl. fi. supra de appel. & Io. Alan. Vin. & Io. An. melius dixerunt quam Abbas Sic. in hoc etiam sequitur Butri. & Do. Car. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachus põt accusare abbatem, & expensas quas facit in accusando debet soluere monasterium; quia versatur vtilitas etiam monasterij. 3. dic tamen, vt infra nu. 9.*
2 *Inferior, an, & quando superiorem accusare queat.*
4 *Monachi tenentur pendente accus. abbati obedire; dummodo ex hoc accusa. non turbetur. vide infra eo. in c. cum dilectus, in fi.*
5 *Abbas remotus ab administratione, tanquam non idoneus, debet habere expensas a monasterio; secus si priuatur etiam titulo.*
6 *Monachus, an, & quando admittatur ad accusandum abbates proprios, vel alios.*
Monachus potest accusare abbatem, non petita venia.
7 *Monachi non possunt aliquam rem, etiam peculiarem obligare; sed elee mosynam competentem facere sic.*
8 *Monachian, & quando possint obligare monasterium pro eorum propria necessitate.*
10 *Vxor pauper quæ accusat matrimonium de consanguinitate, an debeat habere expensas à marito.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

lucro animarum, & non pro lucro terreno. qđ no. Et circa hoc dic latius, qđ aut quæritur: nunquid monachus pōt accusare prælatum propriū. [a] & est tex. hic q̄ sic, veruntn Arch.
b 2.q.7.c.cum pastoris, [b] post Gof. tenet q̄ nō dēt admitti, nisi petita venia, & licentia ab abbate: sicut seruat̄ in filio circa patrē, sed Inn. sup. c. prox. tenet, q̄ non exigatur hoc casu licentia: qđ mihi plus placet, per istum tex. [c] aut quæritur nunquid pōt alium accusare, quā prælatū propriū: & tunc, aut vult accusare prælatū, cuius est cubicularius, & pōt secundū Inn. sup. c. prox. pro hoc. d. c. cum pastoris. aliter officiū suū laudabiliter non exequeret̄ vel falsē denuncient crimē illius.
d & hoc magis sibi cōsulit: [d] aut vult accusare extraneū, [e] & p̄t,
e duobus concurrentib. s. q̄ interfit monasterij, & habeat licē
7 tiā abbatis: alias secus. 16. q. 1. monachi. † In ea. gl. ibi pro aliis debitis. Itē nec pōt obligare libros, seu alias res peculiares, sicut nec filius familias. l. 1. §. 1. ff. quæ res pi. ob. pos. & fortius, nec donare, vt in præal. l. 1. & l. filius fam. ff. de don. Sed an
f electionē competentē facere possint, vide gl. in cle. 1. [f] de
g vi. & hone. cler. quæ dicit qđ sic. [g] † In ea. gl. ibi, si Ab. &c. not.
8 gl. & fuit additio secundum Host. ex qua ēt dicit Host. q̄ ēt
h pro necessitate propria, [h] non pōt obligare monasterium si ne speciali concessione abbatis, hoc dictum non est verum: & ideo distingue sic: quia aut habuit licētiam à superiore, & promisit superior sibi facere expensas: & tunc sine alia concessione pōt obligare monasterium vsque ad expēsas quas promisit sibi mittere superior. optime hoc probat in filiof. vt in l. sed Iulianus. §. q̄ dr. ff. ad Maced. nā vno concesso videtur cōcessa oīa sine quibus, & c. vt in c. prudentiā, de off. del. sed si fuerit conuentū, vt aliquis ex attinentibus faceret sibi sumptus, vt vellet obligare monasteriū, vltra expensas solitas sibi mitti, tunc nō pōt intelligi hæc gl. & hoc ēt tenet Arch.
i in præal. c. cum pastoris, & i. l c 2. ne cle. vel mona. li. 6. [i] † In
9 gl. fi. in fi. ex ista gl. no. doc. q̄ istæ expensæ debuntur ēt pro lite exequenda. Sed certe pro hoc est tex. clarus j̄. eo. olim. vnde accusatores habebunt nedum expensas victus, sed ēt litis. Et circa hoc intelligendo dicta doct. distingue q̄ aut monachus prosequitur cām propriā, puta cām electionis suæ: & tunc habebit expensas à monasterio victus, ad hoc c. cupien
K tes. §. si vero in discordia, de ele. lib. 6. [k] aut prosequitur cām monasterij pura accusando abbatem. & tunc, aut hēt aliqđ peculium, & non habebit à monasterio expensas, arg. c. quātō, de off. ordi. & facit ēt iste tex. à contrario sensu. & ēt not. Spe. in ti. de inqui. §. fi. prope fi. aut non hēt peculium, & habebit expensas à monasterio. dicit tñ Inn. & bene, q̄ indistīcte nō admittitur monachus ad accusandum abbatem; sed causæ cognitione præcedente, ēt sine præsentia partium, an procedat bono, vel malo zelo, vt 2. q. 7. quærendum. & c. si q
sunt. & si admittitur ad accusandum: vel prosequendum denunciationem, habebit expensas incontinenti: licet alij aliter
l dicant, & minus bene: [l] si vero est clericus sęcularis, qui vult aliū accusare, siue denunciare: & tunc si est pauper, & denun
10 tiat, habebit expensas ab illa ecclesia: secus si accusat: quia accusatio est illaudabilis intētionis. 2. q. 7. si quis epūs. † Quid de vxore quæ accusat matrimonium de consanguinitate, vel alio impedimento, an debeat habere expēsas à marito, cum nihil habeat? dōct. q̄ sic, quod etiam tenet Host. in summa. c. ti. §. quis possit, in ver. quid si contingit. Spe. ti. de inquisi. §. fi.
m vers. si matrimonium, [m] Et hoc no.

ADDITIONES.

a ¶Prælatum proprium. Adde do. de Ro. hoc ti. in nouis, vbi an debeat habere expensas à monasterio, & per Spe. de criminibus. §. vl. loco.
¶Prælatum proprium. An, & quādo monachus possit accusare, adde hic Archi. 2. q. 1. in summa. vbi dicit quod monachus cubicularius episcopi possit ipsum accusare propria authoritate, sine licentia abbā. & ita dicit tenere Innoc. in c. cum P. sup. eo. & idem dicit Archid. in §. qui incipit, item Io. 2. q. 7. & all. Innoc. in d. c. cum P. & dicit quod etiam denunciare tenetur, saltem, crimen committendum. & in hoc magis consulitur monachis, referendo Innoc. in d. c. cum P. An autem monachus possit accusari, dic quod non, cum nō possit in ius vocari, vt l. 1. ff. de in ius vocand. ita notanter determinat Specu. de accus. §. 1. vers. 1. item omnes qui in ius. & de reo. §. 1. ver. sed an ignarus. Bel.
b ¶Cum pastoris. Tu dicas quod Abb. minus bene, & infideliter recitat verba Arch. in d. c. cum pastoris. quia Arch. loquitur quando monachus vult accusare Abbatem. vt retuli sup. in princ. quo casu impetrare debet prius veniam ab episcopo tanquam rectore, & iudice competente arg. in l. sed si hoc. §. pen. ff. de in ius vo. Sed si monachus vult accusare episcopum, cuius est cubicularius, non impetrabitur venia ab abbate, quia abbas non est competens iudex episcopi, sed impetrabitur à superiori iudice competenti episcopi, & sic Arch. nullo modo contradicit Inno. in d. c. cum P. quia loquuntur in diuersis casibus, ad quod non aduertit Abb. imo Archi. in duobus locis sequitur illud dictum Innoc. prout aliegaui in d. c. ex parte. Bellen.
c Tex. Sed to. de Fantutijs in d. c. cum pastoris, sequitur opinionem Archid. Idem videtur tenere Io. Aud post Goffr. in Spec. de inquis. §. fi. in additione quæ incipit, Tetus dicit, necessarijs. dicunt enim quod licet monachus non debeat habere Abbatis licentiam, iudex tamen non admittet illum, nisi licentiam, vel veniam ab abbate petierit, sicut dicitur de filio, & liberto quoad patrem, vel patronum. ff. de in ius voc. l. 4. §. 1. & sic debet intelligi. Inn. in c. præced. Dicit enim q̄ monachus potest accusare sine ipsius licentia. nam non requiritur quod obtineat licentiam ab Abbate, ad hoc vt possit ipsum accusare, & hoc dicit Gof. & Io. An. vt s. dixi. Sed requiritur q̄ petat veniam, vel licentiam ab Abbate, & talis licentia idem est quod venia: & perita venia, seu licentia potest monachus accusare Abbatem, etiam si nolit dare licentiā, & hoc modo etiam debet intelligi iste tex & Inno. in c. præc. & hoc intelligo quando monachus accusat Abbatem. Sed si denunciaret, non esset necessarium, quod peteret veniam, quia denunciatio est pia causa, extendat̄ ad pœnitentiam, vt dicit Archid. & Ioan. de Fantu. in d. cap. cum pastoris. 2. q. 7. Alex. de Ne.
d ¶Consulitur. Dicit tamen Inn. in c. præcedenti, quod potest accusare illum cuius est cubicularius, etiam sine licentia Abbatis. & idem dicit Archi. & Io. de Santu. in d. c. cum pastoris. Sed non habebit monachus expensas à monasterio, si accusat alium, quam Abbatem, vt dicit gl. in d. c. cum pastoris. & Butri. & d. Car. Alex. de Ne.
e ¶Extraneum. Monachus potest accusare quemcunque, dummodo interfit monasterij, & habeat licentiam abbatis. Et dicit Arch. in §. fi. 2. q. 7. & ita dicit notari in hoc cap. ex parte. quod no. pro extensione d. c. monachus. Bar. de Bellen.
f ¶In Clemen. pri. Et est in verbo, conuertendum. Cui adde glos. aliam in cap. cum dicatis. 12. q. 1. & Abbas. in cap. si quis, de furtis. Bartol. Bellen.
g ¶Quod sic. Vide etiā gl. xij. q. i. si dicatis. & Spe. in ti. de actores. §. i. ver. excipitur contra actorem q̄ est monachus, & ver. se. Ale. de Ne.
¶Quæ dicit quod sic. Hoc est verū, si habet administrationē, vt no. Card. in cle. i. de vit. & hone. cler. Et quid an alibi sit cum abbatis licentia? not. gl. xij. q. i. c. non dicatis, & xvi. q. i. c. si cupis, & Car. in præal. cle. i.
h ¶Necessitate propria. Adde eundem Ab. cons. 13 4. 2. 2. Zac.
i ¶Lib. 6. Et pōdera, dum Ab. Sic. dicit, quod ultra solitas expensas non potest monachus obligare monasterium, quia videtur sentire, quod possit monachus obligare monasterium, vsque ad quantitatem quam Abbas est solitus & suevit ei mittere singulis annis, & hoc ad literam dicit Ar. & Io. de Sig. in d. c. cum pastoris. Ale. de Ne.
K ¶Lib. 6. De quo in Spe. de actione. §. i. ver. item excipitur quod est monachus. Nunquid aūt debeat habere expensas a monasterio, ad quod est electus. Do. Car. dicit, quod sic, allegat de elect. c. ut præteritę. de quo vide vt ibi. & vide gl. magistram in c. cupientes. §. fin. in gl. fi. de elect. in vi. Domin. super ea. Ale. de Ne.
l ¶Minus bene. Dicit tamen Inn. hic, licet Abb. Sic. non referat integre papa, vel alius ordinarius, hoc per se diligenter in quirit, delegans aliquem cui causa committitur, debet recusare pro admisso, nec amplius de ea qua causa inquirere, & cum ipso tranſit Ioan. An. Butri. & Car. Ale. de Ne.
m ¶Matrimonium. Sed quid si Abbas inquirit contra monachum, & monachus petit ab Abbate, vt minister expensas pro aduocatis, & procuratoribus, & pro alijs necessarijs ad defensionem suam, an teneatur Abbas ministrare, dic ut per Spe in ti. de inquisit. §. fi. ver. fi. item pone Abbas. vide Spe. per totum illum. §. quia ponit multas quæstiones, quæ multum declarant materiam huius c. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebrius celebrans, non præmissa digestione, debet priuari officio.*
2 *Ecclesia præsumitur concessa alicui in perpetuum, non autem ad tempus, & dicenti contrarium incumbit onus probandi.*
Ecclesia non potest concedi alicui ad tempus, titulo commendæ vel quouis alio modo etiam ab inferiore a papa, in titulum vero non conceditur nisi a solo papa.
3 *Ebrietas sola non est causa sufficiens ad priuandū sacerdotē sua ecclesia.*
Ebrietas rara, est peccatum veniale, & non mortale.
4 *Eucharistiam conficit sacerdos etiam celebrans ante digestionem.*
5 *Condemnatus si appellauit remanet in statu, in quo erat ante latam sententiam.*
6 *Agenti possessorio, non potest obiici exceptio criminis. vide nu. 6.*
7 *Spoliatus iudiciliter, non potest agere possessorio.*
8 *Agenti possessorio, potest obiici defectus proprietatis notoriæ, vel delicti notorij. 9. & 11.*
10 *Presbyter notorie criminosus, potest incontinenti ecclesia spoliari, etiam sine accusatore.*
11 *Agenti possessorio adipiscendæ in beneficialibus, obstat exceptio criminis infamiæ, etiam si habeat titulum.*
12 *Ecclesia quando est data in commendam alicui ad certum tempus, non potest ante illud non potest ex causa reuocari, secus si est data simpliciter in commendam.*
13 *Dictio, per, denotat perfectionem & augmentum rei, cui additur.*
15 *Iudex in concernentibus vtilitatem publicam supplet ex officio.*

CAP. XII.

1 SI constiterit. † Potest multipliciter iteligi. & vt conueniant omnibus locutoris sic summari potest. Presbyter ebriosus missam celebrans, nō præmissa digestione, ecclesia privari debet. hoc dicit. Diuiditur. nam primo instruit iudicē, quando contra reum. ibi cæterum. Casus literalis. Quidam sacerdos D. nomine petebat ecclesiā sibi restitui, quia dicebat se spoliatū fuisse iniuste: respōdebatur ab aduersario suo G. nomine, q̄ nō erat audiēdus, ga fuerat spoliatus: cū ipse nō intitulatā, sed tm cōmendatā habuerit. itē q̄ quasi ebrius in taberna pernoctauerat, & nulla dormitione facta sequēti mane

mane missā celebrauerit. & ideo iuste per iudicē suū priuat̄ fuit, corā quo super ijs fuerat accusatus. Ipse vero omnia negauit dicēs, q̄ in ea canonice fuerat institutus, & iniuste post app. spoliatus. Mandat Papa primo inquiri de præmissis, & si cōstiterit q̄ ecclesia non fuerit ei concessa, sed ad tēpus cōmendata, vel q̄ in taberna pernoctauerit, & mane sequenti nulla dormitione præmissā celebrauerit, imponat̄ ei silentiū sup ipsa ecclesia, & desistere cōpellat̄ ab impetitione aduersarij, sed si constiterit q̄ ecclesia fuit ei canonice concessa, & postea de crimine conuictus non fuerit: vel si post app. fuerit spoliatus, restituatur sibi ecclesia. B. † No. 1. ex tex. q̄ in
2 dubio ecclesia præsumitur concessa in perpetuū, & non ad tempus: & dicenti j̄ri incumbit onus probandi, vt hic. An autē possit ad tēpus concedi. conclude quod titulo cōmendæ, seu seruiēdi sic; nā hoc ēt fieri potest ab inferiore, de quo dicendū, vt in c. nemo, de elect. li. 6. In titulum pōt concedi ad tempus à solo Papa non autem ab inferiore, vt in cap. si gratiose, de reſcri. li. 6. iuncta glo. & no. 7. q. 1. pastoralis, & ple
3 ne de hoc. no. in præal. c. nemo. † Not. 2. q̄ solum delictum ebrietatis, non est priuatione beneficij dignum, hic. n. nō solum mandatur inquiri de ebrietate: sed q̄ celebrauerit non facta digestione. Primum enim per se non sufficit: imo ebrietas, si rata est, peccatū veniale est, sed non mortale. 25. di. c. vnū. §. alias ea demū. & de hoc in c. crapula. s. de vita, & ho-
4 nest. clerici. & in c. clerici, e. ti. † Tertio no. vnū delictū priuatione beneficij dignū. s. qñ p̄sbiter celebrat, nulla p̄missa digestione: an aūt tūc cōficiat verū corpus Christi: cōiter teneret̄ q̄ sic: licet grauiter peccet, vt no. gl. de consecr. di. 2. c. liquido. & in cap. q̄ patribus. 75. di. nam & Christus hoc sacramentū instituit in cœna. facit c. fi. de cele. miss. & vide præal. c. liquido. vbi no. quare nos conficimus sacramētū cucha-
5 ristæ, ieiuno stomacho: cū hoc sacramentum fuerit institutū ī cœna. † No. vlt. q̄ præsbyter priuatus, & cōdēnatus per sententiā ecclesia sua, si appellat nō dēt interim spoliari: ga appellatione pēdēte, integer manet eius status, ga virtus sententiæ tollit̄ seu suspendit̄ per appellationē. ff. nihil inno. ap. pēd. l. vnica. §. integer. & in c. dilecti. s. de appel. vnde si est præ-
6 latus, pōt interim excōmunicare subditos: & officiū suū aliter excedere. de quo in c. sæpe. de ap. † In gl. 1. in fi. opp. cōtra tex. & vī q̄ cum iste ageret possessorio, & peteret restitutionē, nō debeat admitti exceptio criminis, vt in c. irē cū quis, de rest. spol. nec exceptio cōcernēs proprietatē, seu defectū tituli, vt in c. ī literis. e. ti. nā & prædo ante omnia restituēdus est, vt ibi. Sol. hoc capitulū multipliciter (vt præmisi) intelligi pōt, & dixi q̄ male declaratur p gl. & Doct. Dic ergo q̄ iste episcopus processit s̄ illum presbyterū iudicialiter; & post conuictionē eum priuauit, & ecclesiā suā contulit isti, vt in tex. presbyter vero dicebat se iniuste spoliatū, & petebat se restitui: ex aduerso dicebatur q̄ iste iniuste fuerat spoliatus p
7 sententiam. Hāc lectura sentit hic glo. & Io. An. super tex. qui ad literā supplet, q̄ ēt fuit cōdemnatus. † Et tunc ad contraria dic, q̄ cum iudex spoliat indiciliter, nō pōt agi possessorio quia iudex non dicitur facere violentiā, qñ iuste procedit. 7. q. 1. præsentium. & c. conquerente, de restit. spo. facit l. 3. ff. q̄ met. cau. Item iste exceptiones concernūt ēt possessoriū quia si fuit conuictus & condemnatus, ergo non spoliatus: sed licet hæc lect. sit vera in se: tamen non habet dubiū; nec congruit huic literiæ, vbi nihil dicitur de cōdemnatione, seu de sententia priuatiua: sed tantum fit mentio de spoliatione quæ sonat in vitium: ideo hoc modo pōt intelligi q̄ iste p̄s-
8 biter fuit conuictus, & condēnatus per episcopū suum: sed postea spoliatus per istum; & contra eum nunc agebat̄ possessorio. † Sed tunc obstat contrarium: [a] quia non debebat
a admitti exceptio criminis; sed respondetur defendendo hāc lect. scilicet quod cum hæc exceptio non poterat esse nō notoria, quia in iudicio fuerat cōdemnatus, ideo non ob. exceptio petenti restitutionē: ga erat exceptio defectus proprietatis notoriæ, q̄ obstat petēti restitutionē, maxime in beneficialib. vt no. Inno. in c. cōstitutus, de filijs præsby. ad idē. c. ad decimas, de rest. spo. li. 6. & de hoc dic, vt no. in ca. in literis. de rest. spo. Tertio retentis cisdē terminis, pōt intelligi q̄ agebatur petitorio. quod innuit litera, dū perpetuū silentiū mandat imponi. & in fi. dū mandat q̄ dimittat̄ possidere in pace. & s̄m hunc intellectū quem sentit hic In. litera est valde clara. nā istæ exceptiones continebant proprietatē, & nō possessionē, & inferebāt defectū tituli ipso iure: ideo admitti debuerūt iuxta theoricā Inn. in c. inter dilectos, de excess.
9 præla. † Quarto mō subtilius, & congruentius ex litera potest intelligi q̄ iste p̄sbyter fuit conuictus vel confessus de crimine; sed anteq̄ fuerit per sententiā priuatus; fuit spoliatus q̄ istū. G. s̄ quē agebat nunc possessorio. Sed opponebatur, quod dī in litera, q̄ fuit conuictus, vel cōfessus de crimine; q̄ sufficit ad priuationem. sed tunc fortissime obstant contraria; quia ex quo non erat priuatus, non debet admitti exceptio criminis, quæ nō infert priuationē ipso facto: licet cōcludat facultatem priuandi, iuxta theoricam Inno. in palleg. c. inter dilectos. sed tenēdo istā lec. q̄ est notabilis, & literæ cōsentanea, vbi nihil dr̄ de sententia, sed tantū mandatur inquiri an fuerit conuictus, vel confessus, dic, q̄ hoc delictum nō erat notorium, qa iure cōstabat de cōuictione, vel cōfessione, ad hoc c. cū olim, de verb. signi. & exceptio delicti notorij dēt obstare petēti beneficij restitutionē, ex quo cōcludit facultatē priuādi: & hoc potius supplēte iudicis officio, quā virtute excipientis. nō. n. debet superior restituere ecclesiā
10 notorio criminoso. † Quinimo dēt incontinenti ipsū priuare ecclesia, ēt sine accusatore, vt in c. de manifesta. 2. q. 1. & in c. euidentia, s̄. e. & turpius eijcitur, &c. vt in c. quemadmodū, de iureiur. & criminosis & infamibus nō dēnt patere portæ dignitatis, vt in reg. infamibus, de reg. iur. li. 6. nec dēnt per mitti ēt in Dei ecclesia ministrare, vt in præalleg. cap. inter di
11 lectos. & 2. q. 5. presbyt. † Item sicut agenti possessorio adipiscēdæ in beneficialibus, obstat exceptio criminis infamiæ, nō obstat q̄ habeat titulum, vt in cap. accedens, j̄. c. ita agenti possessorio recuperādæ, dēt obstare exceptio criminis notorij, licet nō cōcludat nullitatē ipso iure. satis. n. est q̄ det facultatē priuādi, & ita limita dictū c. cū inter, vt p̄cedat qñ de lictū nō est notoriū, sic ēt restringit theoricā In. in pal. c. inter dilectos. & licet hæc lec. videat difficilis ad sustinendū; tñ pōt p p̄dicta satis sustineri, qa vī magis cōsentanea literæ. & facit c. ad petitionē, j̄. eo. & q̄ ibi not. & per eam habetur no. casus & singularis hic, limitans infinita iura, & perpetuo
b est talis limitatio notanda, quia sæpe venit in practica. [b]
In gl.

ADDITIONES.

a ¶Cōtrarium. An exceptio notorij defectus, obsterit petenti restitutionem in beneficialibus, adde tex. cum glo. in c. quia suspecti. 2. q. 5. & quod no. Abb. Siculus, in disputatione sua, quæ incipit Titius electus. in 2. dubio principali, vbi plene hūc articulum disputat. Et vide Anto. in repe. c. vestra, de cohabi. cleri. & mulier. Et quod late scribit Anto. in c. literis, & capitulo. item cum quis, de restitu. spoliato. & ibi omnino vide Abb. & vide pulchram glo. 3. q. 1. in summa. Adde quod petenti restituriōnē obstat exceptio hæresis, glossa 54. distin. & de alijs causis propter quas denegetur restitutio, vide glo. 22. distin. c. in nomine domini. glo. & Do. in c. ex insinuatione, de proc. & adde hic omnino, quod no. Abb. post Anto. infra eo. cap. ad petitionem, super gl. in verbo restituendus. & eundē Abb. in cap. accedens, infra c. Et adde hic quod scribit Abbas post Cald. in cap. ex parte de restitu. spolia super glo. in verbo. destituta. & vide omnino. Do. de Ro. dec. 14. vbi declarat traditæ dāt vnā singularē limitationem: scilicet, quod licet in beneficialibus, agens possessorio recuperā dæ, necessario debeat iustificare possessionem ex titulo, vt dicit glo. in cle. 1. de causa pos. & proprieta. tamen hoc non erat opus, quando fuit spoliatus lite pendente. Sed scias aliud singulare verbum q̄ reg. quę dicit, quod spoliatus ante omnia est restituendus: non habet locum in spoliato beneficio, si post spoliationem superuenerit generalis, vel specialis reuerſatio Papæ. quia referuatio illa, facit beneficia illa non solū quoad proprietatem, sed etiam quoad possessionem, si fit facta. maximè cū decreto. istud singulariter dicunt Do. de Ro. decis. 16. & licet fauorabilior sit restitutio per viam attentari, lite pendente, quam per interdictū, vnde vi, vt supra dictum est, & tenet Ant. in c. 1. vt lite pen. in ver. in hoc est differentia: tamen sicut spoliatus non restituitur ante omnia, quando ius commune est contra spoliatum, vt in c. ad decimas, de restitu. spolia. lib. 6. Sed nec is contra quem facit ius commune, permitteretur in sua possessione lite pendire. Hoc colligitur ex ijs, quæ pulchre scribit Abb. in c. 1. in ver. secundo oppo. vt lite pendente, allegando ad hoc tex. quem dicit singularem in c. cum persone, de priui. lib. 6. Barth Bellen.
b ¶Practica. Pro hac opinione Abb. Sicul. facit cap. ad petitionem. infra c. secundum intellectum, quem ponit ibi Butr. & Abb. Sicul. Sed iste intellectus communiter reprobatur, & contrarium tenet Inno. & Dom. Car. in d. cap. inter dilectos, Nam Inno. ibi dicit, quod, aut agenti peritorio super beneficio, opponitur crimē, ex quo ipso iure est priuatus beneficio, verbi gratia, si est hæreticus, vel sententialiter de crimine condemnatus, & tunc agenti petitorio, obstat exceptio criminis; secus si ageret possessorio, quia tunc non obstaret exceptio, nisi notorie constaret de crimine, vt in capit. ad decimas, de restitutio. spoliato. in 6. & supra, de dinor. significasti. & pondera hæc verba Innoc. scilicet, quod vbi crimen est dignum priuatione beneficij si iudex simpliciter condemnat de crimine, quod inducit infamiam, vel etiam quando crimen ipso iure induceret infamiam absque aliqua sententia iudicis, exemplum in l. 1. & 2. ff. de his q. not. insa. & in l. 1. ff. de postula. & dicit Abbas Sic. in d. c. ter dilectos hæc esse perpetuo notanda. Aut crimen non inducit ipso facto priuatio nem beneficij, & tunc contra beneficiatum agentem peritorio super beneficio non admittitur exceptio criminis, quia etiam si probaretur crimen, non repelleretur a beneficio, vt in c. cum dilectus, de or. cog. ecce q̄ Inn. vult, q̄ si exceptio criminis sit notoria, vt quis sit probatum crimen, nihilo minus non compellit agentem peritorio, & cum hoc transit Ioan. And. & D. Car. ibi. & pro hoc est casus, secundum communem intellectum. infra eodem ad petitionem, vt ibi dicam, licet Butri. & Abb. Sic. aliter intelligant. non obstat exceptio criminis, cum infamia retardet traditionem possessionis beneficij, vt infra eodem accedens. quia loquitur in eo qui nunquam habuit possessionem beneficij: secus si habuisset, quia tunc non obstaret exceptio criminis cum infamia, vt in d. capitul. item cum quis, de restitu. spolia. Et ita dicit Doct. in d. c. accedens, & ideo tene alios intellectus, quia iste est contra communem sententiam. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 ¶In gl.2.in fi.no.gl. ex qua collige ꝙ commẽda eccleſiæ poteſt tolli ad libitum commendantis: nec commendatarius de hoc poteſt conqueri. & idem ſentit glo. in c. qui plures,
a 21.q.1.ſed gl.in præal.c.nemo,tenet oppoſitum: [a] quia titulus commendæ eſt legitimus: ergo non ad libitũ poteſt extingui.ſed concor. quia, aut cõmenda eſt facta ad tempus,
b & ex cauſa non poteſt reuocari [b] & ſic intellige illã glo. aut
13 eſt facta ſimpliciter;& tũc reuocari põt,ita ꝓcedit iſta gl.†In
c gl.ꝓnoctauerit, no.ex ea, ꝙ iſta dictio ꝓ no.perfectionẽ, [c] &
14 augmẽtũ eius cui additur.†In gl.in ver. dormitione, not.gl. nã relata ad tex.vſ ſentire, ꝙ dormitio ſit de ſubſtãtia digeſtionis;& ꝙ non debet presbyter celebrare,dormitione nõ facta.& aliqui hoc caute ſeruãt in vigilia natiuitatis Dñi; qa habentes celebrare media nocte,præmittũt dormitionem; ſed dic, ꝙ illud nõ eſt neceſſariũ:ſed ſatis eſt ꝙ ſit pfecta digeſtio ſine dormitione;nã ille dñ ieiunus,qui pfecit digeſtionẽ vt in c.ſacramenta.de conſ.diſt.2.& ideo dicit hic Hoſt.& bene,ꝙ neq; intrare tabernam,neq; celebrare dormitione nõ præmiſſa,fuit cauſa priuationis:ſed vera cauſa fuit qa ebrius celebrauit:ꝙ præſumitur, quia per totã noctem ſtetit in potatione,& mane incontinenti celebrauit, & ſic præſumitur nõ ieiunus.& dicit hic Abb. ꝙ habuit quendã ſociũ qui per 8.dies non dormiuit;neſcio tñ an ſit verũ; & tamen po-
d tuiſſet celebrare. [d] †In gl.in ver.ante epiſcopũ,ibi, & preſente
15 aduerſario.dic ꝙ aduerſarij præſentia requiritur in his,quæ tendunt ad cõmodum priuatum,ſed nõ in tendentib.ad publicum,vbi iudex ſupplet ex officio,de hoc dic,vt no.in c.di-
e lectis, de appel.& in c.dilecto filio, ſupra de ele. [e]

ADDITIONES.

a ¶Oppoſitum.Adde hunc tex.gl. & doct.in c.ex parte,de cele. miſſa.gl.notabilis,in d.c.nihil.7.q.1. Bellen.

b ¶Reuocari.Adde quod voluit Lud.Rom.conſi.303. vbi an & quando commendatarius facit fructus ſuos, & quod ius habeat in eccleſia commendata.

c ¶Notat perfectionem.Adde Bar.in l.quinquaginta, in lec. Nicol.de Neap. de excu.tu.& in l.3.§.fi.ff.de arbit.& in l.qui procurator.ff.de proc. no. in l.vrbana,§.pernoctare,& in l.ædificia.§.perfeciſſe.ff.de ver.ſign. eundem,& doct.in l.ſi cui.in prin.ff.de le.1.& in c.vni. §.ſi quis per triginta in ti.ſi de feu.fue.contro.& omnino in apo.Cel.ad Dy.in l..iuriſperitos. §.1.ff.de excu.tu.& in apo.eiuſdem ad Cel.Car. in cle. cauſam ſupra de conſti tu .Zach.

d ¶Celebrare.Cõmuniter doc.tenẽt, ꝙ dicatur ieiunus q fecit digeſtionẽ,ẽt dormitione non præmiſſa, & ꝙ talis poteſt licite miſſam celebrare , & hoc tenet gl.in d.c.ſacram,de conſe.diſt.1.Idem dicunt doct. in c. ex parte,de cel.miſſa.& dicit ibi Hoſt.ꝙ ſi cibus eſt ſumptus hora prima,debet abſtinere vſque ad ſextam, vt de tertia vſque ad veſperam; vel ſecundũ alios debet abſtinuiſſe à me dia nocte citra,cum tunc incipiat dies,de of fic.del.conſuluit.de quo etiam per Hoſt.in ſumma,de cel.miſſa. §.& qua ter,ver. debet autem dormire , vſque ad §.ſed nunquid pranſus. Sed d. Car.in d.c.ex parte, dicit quod ſufficit digeſtio ſecundum quantitatem cibi ſumpti.dicit tamen,ꝙ Phyſici dicunt,ꝙ bona digeſtio perficitur in 7 horis.Intellige prædicta, niſi ſentiret cibum : nam tunc ſi commediſſet ante medium noctis deberet abſtinere à celebratione,vt dicit gl.no.7.q. 1.nihil,dicit vlterius hic Hoſt.quod ſi quis poſt cibum, vel potum, etiã minimum,diuina celebrauerit,excommunicationi ſubiacebit,vt in d.c. nihil, 7. q.1.Sed dic quod eſt excommunicatus excommunicatione minori,& non maiori,vt in c.nullus,de conſe.di.1.& hoc tenet Hug.& Archi.in d. c.nihil. Sed quid ſi ſacerdos in mane abluendo os deglutiat aliquam ſcintillam aquæ,nunquid impediatur miſſa.Hoſt. in ſumma,de celebr.miſſ.§.& qualiter.ver.& quid ſi ſacerdos in mane,dicit, ꝙ non,niſi accideret ex propoſito,ꝙ tunc potus,etiam minimus impediret celebrationem vt in c.nihil.7.q.1.vbi habetur,quod & medicina impedit cele brationem miſſæ.de quo etiam dic in præaleg. ca. ex parte, de cel. miſ. Ale. de Ne.

c ¶De ele.De quo vide Cy.in l.vn.in 6.q.C.de confeſ.& in c. per inquiſitionẽ de el.& vide etiam Io.An.in add.Spe.in ti.de confeſ.verſ.7. de appel.§.in quibus.ver.ſed nunquid hæc tria.in add.magn. Quid autem de eo qui pro vno furto eſt poſitus ad torturam,& confeſſus eſt multa furta, dic vt per Spe.& Io.An.in ti.de accuſ.§.1.ver.quod ſi lator. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbas vel abbatiſſa poteſt appellari,etiam ſi adhuc non ſunt benedicti ſi fuerint electi,& confirmati.*
Electus & confirmatus in archiepiſcopum vel epiſcopum vel ante conſecrationem, dicitur electus,non autem epiſcopus vel archiepiſcopus.
2 *Contra petentem conſecrationem epiſcopalem,vel benedictionem,quæ abbati datur, excipi poteſt,quod non habet plenum ius.*
3 *Confirmatus à Papa non poteſt conſecrari,vel benedici per inferiorem ſine licentia Papæ.*
4 *Inimicus manifeſtus debet repelli ex iudicis officio.*
5 *Abbatiſſa debet benedici,ſi eſt in loco vbi hoc fieri ſolet;& ſi intra annum non fuerit benedicta perdit omne ius quod haberet , ſi autem in loco vbi non ſolet fieri,eſt ſecus.*
6 *Abbas poſt benedictionem poteſt conferre ordines minores , ſecus abbatiſſa.& nu.7.*
8 *Inimicitia cauſatur ſiue præceſſerit iuſta vel iniuſta cauſa.*
Teſtis teſtificans in cauſa criminali,tunc præſumitur inimicus.
Diſpoſito c.omnipotens.ſupra eo.loquitur quando pendebat accuſatio, ſeu denunciatio actualiter.

CAP. XIII.

Eminimus. Inimicus à voluntaria eccleſiæ prione repellitur; & primo ponit mandatum non executũ, & eius cãm ſecundo cãm improbat, & illud exequi mandat ibi, quo
1 vero.Caſus literalis,Quædam monacha fuit electa in abbatiſſam cuiuſdã monaſterij,cuius electionẽ Pa.confirmauit mandans diecẽ.epiſcopo, vt ei munus benedictionis cõferet. Dũ eã benedicere vellet, quidã H. nomine,propoſuit e aduerſo,ꝙ eandẽ de ſimonia accuſare vellet;appellans ne ſam benediceret,propter ꝙ eam non benedixit. Propoa ipſam, eius præſumitur inimicus.B.Not.1.ꝙ electa [a] in abbatiſſam,& confirmata, poteſt appellari abbatiſſa ante benedictionem. & idẽ videtur dicendum in abbatib. licet in ex
b maius dubiũ. [b] ad hoc c.1.ſ.de neg.præla.ſecus in electo epiſcopũ,vel archiepiſcopum,quia licet ſit confirmatus, debet appellari epiſcopus vel archiepiſcopus, ſed electus in c.tua,de his quæ fi.à præla.facit ꝙ not.in clem. vna, de ptiſ,& in c. niſi ſpecialis, de auth. & vſu pal.Et poteſt eſſe diuerſitatis ratio:quia per conſecrationẽ epiſcopi, cõferc ordo, [c] vt no.gl.in proe.Sexti. Sed nõ ſic ꝑ benedictionẽ abbatis vel abbatiſſæ. Itẽ in epõ reſtat maior dignitas. nam cõſequit nome põtificale antequã obtineat ordinẽ,ex qua
d nõ exercet põtificalia. [d] †No.2.ꝙ ſicut ℈ petentẽ cõſecrari
2 nẽ epiſcopalẽ põt excipi,ꝙ nondũ ſit cõſecutus plenũ ius, vt in c.ſuper his,ℑ.e.ita & contra petentẽ benedictionẽ,quæ ſolet cõferri abbati vel abbatiſſæ.Ex quo infero ꝙ iſta benedictio non ſit meri facti:ſed tribuit aliqd iuris;aliàs non admitteretur exceptio ꝓtra habentẽ plenũ ius,vt in c.conſi-
3 tus,de app.& ꝙ ibi no.† No.3.bonũ ar.ex tex.ꝙ cõfirmatus per Papã, non põt cõſecrari,ſeu benedici per inferiorẽ ſine licentia Papæ,vt in c.diſtribuendis,de tempo.or.& in c.a
c de electi.li.6.in gl.& hoc,niſi aliud haberet conſuetudo. No quæro ꝙ inimicus nedum repellitur ab acuſatione,vt in c cum P.ℑ.c.ſed etiam ab exceptione voluntaria:& dicitur ceptio voluntaria, quando non moleſtatus venit ad iuciũ:ſed ſponte ſe opponit, vt faciebat iſte,nec prætendebat aliquid ſpeciale: hæc.n. exceptio voluntaria in multis habet
4 vim accuſationis,vt no.Inn. in c.ſuper eo, & c.dudum.a de ele.& in c.cum inter,& d.dilecti,de excep.† Item no.ꝙ
5 niſeſtus inimicus debet repelli ex iudicis officio.† Vltra
f no.ꝙ abbatiſſa [f] benddicitur ſicut abbas,vt in c.indemnatib.de electi.li.6.an autẽ de neceſſitate ſit benedicenda,dic in monaſterio vbi abbatiſſa ſolita eſt benedici , niſi facta ſe benedici intra annũ,eſt priuata beneficio iã quæſito vbi nõ eſt cõſuetudo,bene põt omitti talis benedictio.vi tex.cũ gl.in cle.attendẽtes,de ſta.re. Et aduerte qa iſta ben
6 dictio nõ habet eundẽ effectũ,quẽ habet benedictio Abbas
† abbas , põt cõferre ordines minores,vt in c.cũ cõtingat de ẽta.& qua.Sed abbatiſſa nõ põt cõferre ordines:qa illi
7 eſt virile officiũ.& vide de hoc gl.in præal.cle. attendentes hoc ꝓſequit plene.†In gl.2.in fi.hęc gl. facit ꝓ his,q̃ dixi tex.

ADDITIONES.

a ¶Electa.Vtrum electa in abbatiſſam ante benedictionẽ ſit vocanda abbatiſſa.& videtur quod tantum debeat appellari electa,per tex. in c. cum monaſterium.de ſtatu.mona.& ibi vide per do.An.in pen.no.& de hoc vide Archi.vbi agit pro, & contra in c. alienationis. 12. q.2. Et ad hic Old.in ſuo conſi.13.vbi concludit, quod electus in abbatem appellatur Abbas ante benedictionem,& ibi etiam ponit quædam de benedictione iſta.Bar.Bellenzi.

b ¶Maius dubium.Adde de hoc late Old.conſi.14.

¶Adde quod notaui in apo.ad iſtum in c.ſuper his.§.cum vero, num ver.pe.& in c.ſ.de electi.& in c.inter monaſteriũ,nu.25.in Apoſtin benedicatur. & ibi Fed.in prin.ſupra de re iu.Zach.

c ¶Ordo.Vide glo.in cle.1.de ſo.comp.And. Barb.

d ¶Pontificalia.Vide gl.in cle.ſi.de cel.miſſ.in verbo,Pontificum,& in c. religdomi.& in cle.1.verſ. quamuis Pontificem,de pę.& iſtæ gl.volunt ꝙ appellatione epiſcopi,vel Pontificis, intelligatur de conſecrato, non autem de confirmato tantum. Sed gl.in cle.vnic.inverbo,epiſcopis,dicit ro compe.dicit ꝙ appellatione epiſcopi venit confirmatus nondũ conſecratus.Sed But.ibi,& Io.de Imo.dicunt,ꝙ vbi in materia iuris conſuetudinali,proferrur verbum,epiſcopus,intelligitur de confirmato non conſecrato,quia verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam hoc modo procedit gl.in d.cle.vn.de foro comp.Aliàs in propria, & ꝓpria ſignificatione,appellatione epiſcopi intelligitur de conſecrato,& ſic intelliguntur glo. in contrarium allegatæ , de hac materia plenius dixi in d.c.1. de reli.do.Ale.de Ne.

e ¶Conſuetudo.Et h.d.Io.And.& doctor.allegant de electi. nihil.ad fin. Alexand.de Ne.

f ¶Abbatiſſa.Nota de benedictione abbatis vel abbatiſſæ, adde omnino, ꝙ ſcribit An.in c.tua,de æta.& qua.Bellen.

tex.vt benedictio conferat aliquid iuris in abbatiſſam . vnde poteſt cõtra eam excipi,vt repellatur à benedictione obtenta.poteſt etiam accuſari,vt repellatur à iure iam obtento & acquiſito per electionem,& confirmationẽ, & ita intellige
8 iſtam gl. † In gl.fi.in fi.ibi,& ob hoc ſolum &c. No.bene gl.
a iuncto tex. [a] ꝙ ex ſola teſtificatione in cauſa criminali, teſtis præſumitur inimicus,& poteſt in alio iudicio tanquã inimi-
b cus [b] repelli;& ſic faciat , ꝙ ad contrahendum inimicitiam, non debet attendi an præceſſerit cauſa iuſta,vel iniuſta ; ſed
c an potuerit prouocare animum ad inimicitiam, [c] de quo dixi in c.repellantur,& in c.cum P.ℑ.eod.intelligit Hoſti. hoc procedere,quãdo ſe obtulit teſtimonio ſine coactione, ſeu ſponte venit.ſecus ſi requiſitus:quia tunc mandato iudicis paruit & bonum obedientię excuſat ab omni calumnia , & ſuſceptione.23.q1.quid. culpatur.ℑ. de tẽp. ord. c.ad aures. §.1.& in hoc non repellitur.& idem tenuit.in c.cum P.ℑ.eo. & tenet menti hoc dictum Hoſt. † Extra gl.op. & vſ ꝙ pẽden te accuſatione ſeu denunciatione criminis nõ debeat abbatiſſa benedici,per c.omnipotẽs;ℑ.eo.Sol.dic ꝙ illud c.omnipotens,loquitur,quando pẽdebat accuſatio , ſeu denunciatio ſeu accuſatio;imo tanquam inimicus fuit repulſus. Vnde nulla infamia fuit inde orta.facit.c.cum in iuuentute , de præſum.& glo.in c.qualiter,in verſi.maleuolis,ℑ.c. Secundo opp. & videtur quod ex quo iſte epiſcopus detulit appellationi,non debeat ſe amplius de negotio impedire, vt in cap. cum appellationibus,de app.li.6.Sol.dicunt Doct. ꝙ iſte nõ detulit:ſed videbatur deferre nõ impedendo munus benedictionis,vel ẽt poſito ꝙ detuliſſet;tñ ex quo iniuſte; potuit iudex ad quem, remittere cãm ad priorem iudicẽ, ſicut fecit hic Papa,ad hoc ꝑallegatũ.c.cũ allegationib. & qđ ibi nota.

ADDITIONES.

a ¶Iuncto tex.ad hoc iſtum tex.alle.Abb.in c.j.in 2.no.vbi late dixi,ſupra de iu.Seb.Sap.

b ¶Inimicus.Adde Ale.conſ.91.li.

c ¶Ad inimicitiam.An.ex ſolo teſtimonio contra aliquem quis præſumatur eius inimicus,ſuper quo vide Io.An.in addi.Spe.in rub.de teſti. circa fi. & An.in c.1.de iud.adde tex.& glo.in §.j.item tenendo,quod cauſa appellationis ſit diuerſa à cauſa principali, eſt bonus tex. in c. fraternitatis , de teſt. probans quod quis non poteſt repelli à ; teſtimonio; ideo quod teſtificatus eſt contra eundem in alia cauſa.Et ibi vide glo.2. Ant.ſed vide hoc latius Spec.de teſte.§. 1. ver. Item quod in alia cauſa criminali,vide Bar.in l.poſt legatum. §.is vero, circa fi.vbi alleg.iſtud.& c.cum P.ſupra eod.& vide tex.in l.produci.ff.de teſti.& Io. de Imo. in l. 2.in prin.ff.ſol.ma.vbi dicit quod ex ſola accuſatione,vel teſtimonio criminali contra aliquem,quis dicitur effici eius inimicus , ita quod per hæc ad alia accuſatione vel teſtimonio cõtra eum, repellit.& alle.c.cum P.ſupra eo.ſed ſecus dicit eſſe in eadem met.cauſa Bar.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator poteſt ante deſcriptionem ab accuſa. deſiſtere ; tamen ſuper hoc vlterius non auditur. 4.*
2 *Accuſatio non poteſt fieri per literas,ſed denunciatio ſic.*
Citatio inquiſiti,an poſſit fieri ante inſcriptionem.
3 *Inquiſitus qñ citatur, an debeat in citatione poni tenor inquiſitionis.*
5 *Accuſator ſi non proſequeretur accuſationem intra terminum ſibi, vel à iudice, vel ab accuſato datum , poſt illum terminum non audietur.*
6 *Accuſator,an,& quando poteſt deſiſtere ab accuſatione ſine metu Turpiliani.*
7 *Inquiſitio ſuper fama,poteſt formari, etiam non præcedentibus legitimis indicijs.*
8 *Citatus à iudice ſi ille moreretur, & venit alter , debet iterum citari; aliàs comparens non eſt contumax.*
9 *Citatio facta alicui ſub nomine dignitatis , illo remoto,an liget alium qui in eadem dignitate ſucceſſit.*

CAP. XIIII.

Licet [a] in beato. † Ante inſcriptionẽ,poteſt accuſator ab accuſatione deſiſtere ſine pęna:& ſi ad terminum nõ venerit,ſilẽtium imponitur.h.d.Vel aliter ; & ſic dices ſe aliquẽ accuſaturũ corã iudice,ante inſcriptionẽ, põt ſine pœna deſiſtere;& nõ accuſare,ſed ei deſiſtẽti ſilẽtiũ imponitur in perpetuũ.& ſm hoc ſummariũ iſte tex.eſt notabilis.Diuiditur;nã primo narrat factũ,ſecundo ibi,nos igitur: duo definit,& tertiũ cõmittit.ſm ibi,quia vero. tertiũ ibi: ne aũt.Caſus literalis.Quidã canonici eccleſiæ Piſuntinæ p ſuas literas ſuper crimine periurij,ſimoniæ, & inceſtus, Archiepiſcopũ ſuum denunciauerunt domino papæ Clẽ. ipſe iuris ordine ſeruato,Archiepiſcopo Biſontino mandauit,vt ad certũ terminũ ad præſentiam ſuã accederet reſponſurus obiectis.Archiepiſcopus ad terminũ ſibi præfixũ acceſſit. Inn.C.le.interim ſublato de medio , cũ nullus apparuiſſet q diceret aliqd ℑ ipſum,q̃ſiuit ab I.& O.Archidiaconis ꝑſtitutis in ꝑſentia ſua,ſi aliqd ℑ ipſum ſup præmiſſis vellent proponere.& legitimè oſtẽdere,ꝙ ſcripſerãt ℑ ipſum.Ipſi reſpõderũt,ꝙ nõ ꝓpoſito accuſandi illa ſcripſerãt, ſed qa ſup q-buſdã icorrigibilis videbat denũciauerãt illa d.Pa.& nũtius, q pro literis acceſſerat impetrandis , mandati formã exceſſit.vnde Pa.illis ſilẽtium duxit imponendũ ; ne de cætero ſuper his accuſarẽt,vel infamarẽt eundẽ.& qa citra inſcriptionẽ deſiſtere voluerũt,nõ imputatur eiſdẽ, Ne ergo Pa.min' canonice in ipſi' Archiepiſcopi abſolutione ꝓcedere videatur inquiſitionem ſuper fama ipſius cõmittit faciendam.
2 B † No.1.ꝙ licet accuſatio nõ poſſit fieri p literas [b] vt 2.q.
b 8.per ſcripta tamen denunciatio criminum poteſt fieri per literas.Item põt peti,vt reus citetur, vt veniat reſponſurus libello,nam prima citatio de facili conceditur. ideo etiã hoc per nuncium fieri poteſt , ſecundum Inn. ꝙ eſt notandum. Huic tñ dicto Inn.& literæ,obſtat.l. 2.C.de exhi. & introdu. re.vbi dicitur ꝙ qñ reus eſt citandus de longinquo,non debet fieri citatio ante inſcriptionẽ:ergo ille qui vult accuſare debet eſſe præſens,& per ſe petere citationẽ, & facere inſcriptionẽ ad pœnam talionis. Doct.non tangunt,ſed põt dici, ꝙ illa lex procedat de iure, ſed de conſuetudine nõ ſeruatur
c in aliquibus locis, ꝙ fiat citatio, inſcriptione ꝓmiſſa. [c] & ita
d vult hic tex. [d] aliàs autem Pa.non ſeruaſſet iudiciariã grauitatẽ,ſicut in principio teſtatur ſe ſeruaſſe , & poteſt allegari iſta litera ꝙ valeat talis conſuetudo.& hoc no.No.ſecũdo ꝙ canonici,& ſic inferiores,poſſunt accuſare proprium præla
3 tum,& eius crimina denunciare. † Item no.tex.& tene mẽti perpetuo,ꝙ in citatione faciẽda in cauſa criminali,nõ eſt ne
e ceſſe ꝙ inſeratur tenor libelli. [e] vnde iſte fuit citatus,vt veniret reſponſurus obiectis,libello nondũ oblato. & ad hoc alleg. [f] Bar.hanc decretalẽ in l.inter accuſatorẽ. ff.de publ.iud. Sed huic dicto vehementer ob.c.ſi primates. 5. q.2. vbi non debent citari in criminali,niſi in citatione exprimatur cauſa citationis,vt ſic paratus veniat ad reſpondendũ.& idẽ no.gl.
g in c.2.de dila.& ꝓ hoc ꝙ not.3.q.2.in ſumma,ſ.ꝙ dilatoriæ [g] non ſunt dandæ;quare puto ſic dicendum , qꝫ aut citatio fit de longinquo : & tũc non eſt opus ꝙ inſeratur tenor libelli de neceſſitate.ſic loquit iſtud c. & dictum Bar. ſed debet exprimi in citatione in effectu ꝙ opponitur reo,ꝙ paratus veniat,vt in d.c.ſi primates.& ideo dictũ Bar. non eſt ſimpliciter verum,dũ dicit ſufficere ꝙ citetur,vt veniat reſponſur' , accuſatus,vel inquiſitus. aut citatio fit de propinquo;& maxime ſi eſt in eodẽ loco;& tunc procedit dictũ Bar.quia citatus poterit ſcire, & cito ſeparare , ex quo eſt quaſi præſens. vnde iſtũ tex.intelligo,ꝙ hæc crimina fuerũt expreſſa in citatione,vt probat tex.ibi,ſuper periurio, & crimine ſimonię ,
4 iuncto verſi,ibi,reſponſurus.† No.vlterius,ꝙ deſiſtens ab accuſatione , non põt aliquis de illo crimine accuſare reũ ; & iudicio meo plus ꝑbat litera iſta ꝙ nedũ accuſans,& deſiſtẽs repeliatur:ſed etiã ille, qui dicit ſe accuſaturũ corã iudice,& poſtea deſiſtit. nã iſti non poterant accuſare per literas,nec per nunciũ;ſed dicebat nuncius ꝙ volebat accuſare; & nihilo minus iſtis nõ perſequentib.imponitur ſilentiũ in perpetuum , ꝙ eſt valde notandũ.& ad hoc nemo allegat iſtũ tex. licet Bar.faciat magnũ feſtũ,in l.miles.ff. ſocer. ff.de adul. de illo tex.ſed iſte tex.longe melius probat inducẽdo, vt ℑ. Vltimo põt colligi ꝙ ad denunciationẽ alieuius perſonæ , ꝑbe cõmittitur inquiſitio ſuper fama denunciati, non ſuper cri
5 minis veritate.& de hoc. ℑ.† In gl.1.ibi,qa accuſator monẽh dus eſt,no.gl.& vide ꝙ no.4.q.5.qſquis.& Hoſt.dicit [h] ꝙ ideo fuerunt

ADDITIONES.

a ¶Licet.Adde hic Arch.in c.Steph.circa fi.5.q.6.vbi dicit quod accuſator nõ poteſt deſiſtere,quando inſcriptio ſecularis eſt poſt libelli oblationẽ,niſi ex cauſa vt l.2.C.de abolit.& 2.q.2.c.Paulus.& dicit ꝙ etiam tunc licet petere abolitionem, dummodo non ſit paſſus aliquam iniuriã carceris ſeu membrorum,vt Iſſiciter.ff.de abo. Ita dicit tenere Guſſ.in ſumma, de lib.obl.§.ſed libellus accuſatorius.item adde hic tex.in l. qui accuſare.C.qui accu.non poſſ.Bar.Bellen.

b ¶Per literas.Vide tex.in c.cum dilectus,infra eo.And.Barb.

c ¶Inſcriptione ſmiſſa.Adde an hodie ſit neceſſaria inſcriptio , Io. de An a. conſi.11.& Old.conſi.45.

d Tex.Imo dicit Bar.in l.ſi cui.ff.de accu.ꝙ inſcriptio non eſt in vſu,præter quam in Rom.curia,de quo etiam per doct.ℑ.e.ſuper his,vbi etiam dicũt doc.Nunquid ſi eſt conſuetudo,quod non fiat inſcriptio, an habeat locum pœna talionis,de quo dic vt ibi per doct.Ale. de Ne.

e ¶Tenor libelli.Vide quæ plene dixi in c.2.de dila.& la te notaui ad Bar. in d.l.inter accuſatorem.And.Barb.
¶Tenor libelli.Verum in citatione in cauſa criminali debeat inſeri tenor accuſatoris,vide quod de hoc plene notaui in meis recollectis,in c.2.de dila.in 1.gl.& 2.Bar.de Bellen.

f ¶Alle.Bar.ad hoc etiam iſtum tex.all.Bar.in auth.offeratur.C.de li.cõte.& in extrauag.ad reprimendum.in verbo,de dicto crimine Sal.l.2.C.de exhib.reis.vbi late de hac materia.Seb.Sap.

g ¶Dilatoriæ.Adde an accuſato ſit danda dilatio ad componendum.R.o.finſuis .

h ¶Hoſt.dicit.Adde Arch.in c.quiſquis.4.q.5.quod accuſator abſens eſt citãdus ,antequam accuſatus abſoluatur.ar.l.qui crimen.C.qui accuſ.& ca. Epyphanium.5.q.6.& dicit quod non ob.textus huius.c.quia erant præſentes illi, à quorum accuſatione abſoluebatur , & ita dicit hic notare Inn.Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerunt requisiti, quia ante inscriptionē desistebant, & non per modū accusationis, sed denunciationis crimina propo fuerūt. tu dic clarius, & melius, q̄ q̄nque statuitur terminus accusatori, vt dēat accusare, seu accusationē prosequi; & tūc
a si hoc non fecit intra terminū, imponitur sibi silentium, [a] vt l. diffamari. C. deinge. ma. in præal. c. quisquis, & in l. si ea. C. qui accu. non poss. Quandoque terminus statuitur accusatori ad instantiam accusati: & tunc si accusator non cōparet in termino, non debet incōtinenti imponi silentiū accusatori; sed debet iterum citari; saltē quoad hoc, vt accusatus absoluatur ab instantia iudicij. ad hoc. l. qui crimen. C. qui accu. non pos. & vide q̄ no. in c. consuluit, de offi. dele. & si non cōparuit post istam citationē, imponitur sibi silentiū, vt hic. & ista requisitio, de qua in tex. fuit necessaria ad hoc, vt imponeretur absentib. silentiū in perpetuū: & sic potest reduci ad concordiam opi. gl. In ea. gl. ibi, sed excusantur per nunciū, Opponit fortiter, si. n. nuncius excessit fines mandati, nō debebāt isti haberi p̄ accusatorib. & p cōsequens nō dēbat eis imponi silentiū in perpetuū, tanq̄ desistentibus. Item vana vr̄ ratio literæ, dum dicit, q̄ eo q̄ desiterūt citra vinculū inscriptionis, non imputatur eis; si enim accusauerūt, nec accusare intendebant; ergo non dicuntur desistere; ga p̄suppo nitur q̄ inchoassent. Item & fortius, si nuncius iste habebat potestatē faciendi citare archiepiscopū, & p̄ponendi accusationē, quare Papa adhibuit sibi fidem, cum tñ dicatur in li tera, Papam seruasse grauitatem iudiciariam. & p̄ hæc cōtraria specifice non tacta per doct. hæc litera mihi valde est, visa intricata; maxime præsupponendo id, q̄ dr̄ hic in gl. q̄ parcitur eis, ga nuncius excessit fines. & certe tenendo glo. hæc contraria vidētur insolubilia; ideo in hac materia puto sic dicendum, q̄ ista fuit allegatio canonicorum, q̄ nuncius excessit fines mādati, cui Papa noluit stare. vnde processit ꝯ istos tanq̄ ꝯ accusatores, seu professos se velle accusare: & ideo in litera imponitur eis silentium, quia destiterunt; nec imputatur eis, ga hoc fecerunt ante inscriptionem, vt in litera. sed in expensis non fuerunt condemnati; vel quia forte hic non fuit petitū; vel quia illa citatio non fuit omnino frustratoria; nam habuit effectum respectu denunciationis. vnde in fine commissa fuit inquisitio famæ respectu illius denunciationis, posset etiam dici q̄ ideo eis imponitur silētiū, præsupposito q̄ non accusassent sed denunciassent; quia ex quo aliquis alium infamat de crimine, pōt sibi terminus p̄fi gi ad accusandū: q̄ si non vult facere, imponitur sibi silētiū. vt præal. l. diffamari. & licet hæc sol. sit vera in se; tñ hæc litera nō patitur, quia silentiū imponitur eis tanquam desistēti bus, vt in litera, ideo tene primam so. & per hoc satis declaratur ista litera. In gl. in ver. formam excessit, ibi, nec præiudicat eis, sed contra hoc militant contraria, quæ formaui. ꝫ: in præcedenti gl. ideo dic melius, vt ibi dixi. In gl. in ver. de cętero, in fi. dic, q̄ de hoc est tex. hic, nam tantū imponitur istis silentium super criminibus contentis in tex. non autem su-
6 per aliis, & facit quod no. in c. aduersario, de exce. † In glo. in
b vers. citra vinculum inscriptionis. No. ex gl. q̄ accusator [b] posrest. ante lit. contest. desistere, nec incidit in Turpilianum. & hanc opi. quidam tenent, vt refert Io. An. & nihil vltra dicit. sed tamen aduerte latius. nam legistæ & maxime Bar. prosequuntur hāc materiam in l. quæsitum. ff. ad Tur. & dicendū, q̄ quoddam est tempus post li. cont. & ſm omnes post istud
c tēpus nō licet desistere impune, vt l. senatus. ff. eo. [c] quoddā est tēpus ante li. cont. sed post datos fideiussores de lite prosequenda; & adhuc non licet desistere impune, vt in l. 1. ad Turp. quoddā est tempus ante li. con. & ante datos fideiussores, sed post datum libellū; & tunc non licet desistere, si citatio est facta, vt in l. absentē. ff. de pę. cū auth. qui semel. C. quo. & quan. iu. quoddā est tempus ante datū libellū, & tūc licet fuerit professus se velle accusare; tñ impune potest desistere, etiam si citatio sit facta, & ita loquitur proprie hoc. c. ad idē. l. miles. §. soror. ff. de adul. & per hoc restringe istum tex. sed ideo iste tex. facit meutionē de inscriptione, quia inscriptio solet fieri ad pœnam talionis cōiter in libello, vt in l. libellorū. ff. de acc. canonizata. 2. q. 8. per scripta. ff. libellorū. ideo q
d desistit post libellum oblatum, videtur desistere post inscriptionē p̄missam, & eā no. [d] † In gl. fi. ibi priuilegiū bonæ fa-
7 mæ, &c. sed opp. ꝯ gl. & tex. si em̄ Papa magis delectatur in fama bona, q̄ in fama mala, quare hic p̄misit istā inquisitionē faciēdā ꝯ Archiepiscopū, cū non appareat q̄ infamia p̄esse rit, & sic ꝯ. cum oporteat, & c. qualiter & quando, j. e. sed ſm doc. dic, q̄ quædam est inquisitio famæ; & nō sup verita te criminis. & ista cū non sit multum præiudicialis, potest
e fieri modica infamia [e] p̄cedente, vel ad denunciationē p̄bæ persone, vt hic probatur. Quędam est inquisitio super veritate criminis: & ista nō debet fieri, nisi p̄cedat infamia. & ita loquitur contrarium: hic enim non fuit commissa inquisitio super veritate, sed super infamia. Et ex hoc no. singulare modum procedendi quando denunciantur crimina nō in famati. si enim denuncians est persona idonea, non debet cōmitti, sed debet fieri inquisitio super infamia, prius quam sup veritate. Si vero persona denuncians nō est idonea, nulla fit inquisitio, nisi ad cautelā. ad hoc c. cum in iuuentute, & quod ibi no. ꝫ. de præsum. & si constiterit de infamia por
8 ditur postea super veritate, vt in c. qualiter, & q̄n. j. e. † Opp
f 2. contra tex. videtur q̄ cum citatio [f] fuerit facta per Celestinum, q̄ decessit antequā reus compareret, q̄ nō tenebatur comparere nisi de nouo citaretur, vt in l. edictum. ff. de mu. licet enim successor in dignitate succedat in causa, vt in c. q̄n abbas, de of. del. & in l. mortuo. ff. de iudi. tamen non succedit respectu edicti, sed iterum debet citari, vt inprælle. edictum, & facit l. post edictum. ff. de iudi. Solu. dicit Host. q̄ iste cōparuit sponte; non cūm tenebatur cōparere sine noua citatione per iura p̄dicta. Sed contra hoc facit cle. ne Romani, in fi. de ele. vbi dr̄ q̄ illi qui tenentur venire ad curiam debent venire, nō obstante vacantia; quia de proximo fieratur reformatio. Io. dicit, q̄ debet attēdi forma citationis, argu. c. gratiose, de reſcri. li. 6. dic plenius, vt no. in prælle. l. edictum, q̄ aut numerus citationum non fuit completus per prædecessorem; & tunc successor debet complere, aut
g fuit completus; & tunc debet saltem semel citare: maxime si mutauit tribunal. g facit l. oratione, in fi. ff. de fer. vbi si cessatio passiue facta est à prædecessore, non transit in successo
h rem, sed debet iterum citari, [h] & hoc puto indistincte procedere, qualitercunq; sit facta citatio, siue sub nomine dignitatis, siue non; ga ista citatio fit ex humanitate iuris, ne succes sor, possit prætendere ignorantiā, vt in cle. ne. Roma. prædicit etiam Ant. q̄ procedit in curia. Romana. quia cum ci
i tatio fit de longinquo, debet iterari, tene menti. [i]

ADDITIONES.

a ¶Silentium. Adde Old. consi. 3.

b ¶Accusator. An autem desistens ab accusatione per oblatum libellum reli. contesta. incidat in pœnam Senatus. Turpil. vide Ang. in ru. de in jus voc. tenentē quod non. & ita tenere Iac. de Are. in l. denunciasse, in fi. ff. de adult. de quo etiam vide Bal. in l. j. C. vt iuramen. cert. tempo. & Salpost Cy. in l. j. C. ad Turp. Bar. Bellen.

c ¶ff. eo. Hoc intellige, nisi in casibus in quibus licet desistere ex qualitate personæ accusationis, vt ff. ad Turpil. j. §. accusatorem, & in l. senatus. §. vel ex qualitate delicti, vt in l. Athletas ff. de fals. nam tunc non incipiret in Turp. dato; quod desisteret post litem contestatam, vel post inscriptionem, vt dicit Bar. in l. quæsitum. Alex. de Ne.

d ¶No. Item dic, quod si ex libello orta est infamia, libellans tenetur actione iniuriarum reo quem diffamauit, dato q̄ non fuerit reus citatus, vel item apud Labeonem. §. si quis libellos. ff. de iniur. & hoc dicunt Bal. & Sal. procedere, etiam ante inscriptionem. Spe. autem in tit. de lib. concep. an actor. dicit quod potest accusator desistere ante inscriptionem, etiam post citationem rei, sine pœna Turpiliani, licet teneatur iniuriarū, qui infamauit eum contra quem porrexit libellum. & hoc videtur probari in l. senatus. §. qui poss. ff. ad Turp. licet Bar. in d. l. quæsitum. aliud dixerit de hoc art. etiam tractatur in l. j. C. ad Turp. & per Spe. & Io. And. in addit. de accus. §. quinto tractandum, ver. l. sed leges, & vide Ioan. And. in addit. mag. & hæc procedunt in manifesto delatore, secus si occulto, quia tunc compellitur accusare, vt in l. j. C. de fam. li. 5. q. j. quidam. & q. vlt. episcopium. & no. gl. 4. q. 5. si quis. & Butr. hic in fine commenti. Secundo literata in denunciatione. nam denunciator potest recedere à denunciatione absque pœna, etiam si non impetrata solutione desistat, vt dicit Host. & doct. in c. 2. infra tit. seq.

e ¶Modica infamia. Adde etiam habente ortum à maleuolis personis, vt per Ro. in sing. suis.

f ¶Citatio. An citatus à prædecessore teneatur comparere coram successore sine noua citatione, adde Ant. in c. dudum. el 1. de ele. & vide omnino Io. de Imo. in d. cle. ne Ro. & ad hoc facit quod no. Bal. in l. fi. de interpretatione. ff. de legi. vbi dicit quod si iudex mandauit nuncio, vt daret terminum aliquorum bonorum tuorum, antequam nuncius exequeretur citationem fuit officiū illius iudicis, poterit nuncius dare tenutam absque alia noua licentia. de quo scripsi late post An. in c. fi. de of. leg. & quod iudex iudicis teneatur mittere vnam citationem, quando mandauit per preceptorium, tenet Ar. in c. de illicita. 27. q. 3. & c. caueant. 3. q. 9. semper allegando Lu. de quo vide Arch. 2. q. 2. c. fi episcopus ægrotans, circa prin. & pro hoc vide quod notanter scribit Ant. post Arc. in c. qualiter, de elec. non resi. Barth. Bellen.

g ¶Mutauit tribunal. Adde quæ in facto consuluit Arch. consi. 407.

h ¶Citari. Vnde Arch. 5. q. 3. si ægrotans, dicit quod si delegatus qui ignorauit de cā, citauit peremptorie ad sententiam audiendam, & postea alteri committat sententiæ prolationem, is cui committit, iterato citare debet, & idem no. per gl. & Bar. in l. consentaneum. C. quomo. & quando iudex. & hoc sequitur Io. de Imo. in d. cle. ne Romani, de elect. quod intellige nisi iudex citasset ad sententiam ferēdam per se, vel eum cui commisit, vt dicit Io. And. in Spec. de citat. §. edictis vers. item quæritur ecce & hoc sequitur. But. hic. Alex. de Ne.

i ¶Tene menti. Sed D. Car. in secunda oppositione dicit q̄ debet distingui forma verborum citationis, vt dicitur in c. fi gratiose, de exce. in 6. & hoc tenet opi. Io. An. quę fuit etiam opinio Host. idem dicit Butr. & Io. de Imo. in cle. ne Roma. in fi. de ele. Quid autem si nomen proprium, & appellatiuum fuit expressum. dic, vt no. in c. quoniam abbas, sup. de of. deleg. & sic quicquid dicat Butr. & Abb. Sicu. hic, etiam in citatione Papæ, debet considerari forma verborum, si an citatio fiat sub nomine proprio, aut sub nomine dignitatis. Alex. de Ne.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iurans non accusare aliquem repellitur ab accusatione, si ipsum accusauerit. vide late. infra nu. 25.*
Procurator non admittitur in criminalibus, nisi ad allegandum absentiam inquisiti, vel alias exceptiones ipsum crimen non tangentes. 15. & 21.
2 *Prælatus potest accusari ab vno canonico suæ ecclesiæ.*
3 *Præstans homagium siue tributum alicui, censetur illum in superiorem recognoscere.*
4 *Ecclesia feudataria, recognoscit vigore temporalium aliquem dominum temporalem in superiorem; alias si non sit feudataria, & possideat temporalia secus.*
5 *Citatio ad diem feriatam, an valeat.*
6 *Viæ si non sint tutæ, vigore inimicorum, est legitima causa non comparendi; secus si sunt lutosæ & huiusmodi.*
7 *Contumax reputatur ille qui cum sit personaliter citatus, mittit procuratorem.*
8 *Procurator in criminalibus potest comparere ad allegandum inhabilitatem accusatoris; & idem forte ad allegandum quod inquisitio est formata sine iudicijs.*
9 *Citatus debet comparere ad instantiam illegitimi accusatoris, ad allegandum priuilegium.*
Citatus punitur tanquam contumax. si non comparet; licet postea appareat quod non fuit legitime citatus. 26.
10 *Contumax non mulctatur incontinenti, sed debet in ipsa mulcta imponenda de nouo citari.*
11 *Procurator in actionibus popularibus non interuenit ex parte actoris, nisi post litem contestatam, ex parte vero rei quandocunque, idem in publicis iudicijs.*
Tutor vel curator ante li. contest. non constituunt procuratorem; postea vero sic.
12 *Procurator admittitur in causa suspecti tutoris, vt remoueatur, sed vt puniatur non.*
13 *In causa criminali admittitur procurator comparens pro interesse tertij non autem pro interesse inquisiti.*
Superior siue per se, siue per procuratorem, admittitur ad defendendum suum subditum, ratione iuris quod habet in eum.
Negociorum gestor, vel factor alicuius, si fuerit condemnatus, potest dominus per se, vel procuratorem comparere, vt differatur executio, donec reddat rationes.
14 *Procurator potest interuenire in criminalibus, quando inquisita est vniuersitas, quæ per se comparere non potest.*
15 *Procurator in criminalibus, admittitur pro persona, quæ impedimento iuris non potest comparere, prout est monialis.*
16 *Procurator excipiens contra crimen notoria exceptione, admittitur; alias secus.*
17 *Procurator non admittitur quando pro crimine venit imponenda pœna capitalis, vt mortis, vel amissionis libertatis, vel ciuitatis.*
18 *Procurotor in criminalibus non admittitur, quando pro eis imponitur alia pœna, quam pecuniaria.*
19 *Procurator quare non potest interuenire in casu, vbi venit imponenda alia pœna quam pecuniaria.*
Intellectus ad l. seruum quoque. §. publice. ff. de proc.
20 *Iudex potest ex officio inuestigare innocētiam ipsius rei inquisiti. nu. 2.*
Procurator admittitur in criminali, quando reus est in vinculis, vel quando est conclusum in causa.
21 *Excusator admittitur, etiam sine mandato, ad excusandum inquisitum qui non potest comparere.*
Excusator non admittitur allegando impedimentum rei, quod non possit comparere propter inimicitias, vel allegando incompetentiam iudicis.
22 *Innocentia inquisiti, potest per quemcunque.*
A sententia condemnatoria in criminalibus, appellare potest tertius etiam condemnato inuito.
23 *Procurator vbi non debet interuenire, & interuenerit, iudicium est nullum.*
24 *Frustra, ista dictio denotat quandam annihilationem, & nullitatem actus.*
25 *Impropriet ates sunt excusandæ & fugiendæ.*
26 *Contumax an puniatur habens legitimam causam non comparendi.*
27 *Infamia prouenies ex calumniosa accusatione, an sit purganda.*

CAP. XV.

a VEniens. [a] † Qui iurat aliquem non accusare, repellitur ab eius accusatione. h. d. Sed quia hoc capitulum ad aliud solet allegari, & in hoc est valde vulgatum, ideo aliter sum
1 mo & sic. ad prosequendam accusationem criminalem nō admittitur proc. licet posset allegare causam absentiæ, seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum, & qui iuratit stare mandato alicuius, non admittitur ad accusandum illum, si virtute iuramenti sibi fuit iniunctum, vt non accusaret diuiditur, nam prima pars narrat factum. Secunda pronunciationem, citationem, & purgationem. secunda ibi, cum igitur. Casus literalis. Quidam canonicus Pragensis. A. nomine, in præsentia Papæ proposuit, contra episcopum Pragensem, q̄ cum esset filius sacerdotis in Pragensem ecclesiam non fuerat canonice ingressus, & contra priuilegium ecclesiæ Pragensis, duci Boemiæ homagium præstitisset, sic subijciendo ecclesiam seruituti; vnde Papa citauit eū vt ad certum terminum compareret coram ipso. Ipse vero ad suam excusationem, per nuncios allegauit viarum discrimina, consecrationem chrismatis imminentem, & quod filius ducis baptizandus erat tunc temporis per eundem. Papa audiens huiusmodi allegationes, eas friuolas reputauit, & ipsum habuit contumacem: & licet procuratores eius in causa criminali recipi nō possent; tamen eis concessit auditores, vt si possent ipsum aliquatenus excusarent, corā quibus prædictus A. obiecit prędicta contra episcopum. Sed ex aduerso fuit responsum, quod cum olim super hoc literæ impetratæ fuissent ad Archiepiscopum Magdeburgæ. idem A. in probatione deficiēs ad pedes episcopi se prostrauit, veniam postulans ab eodem, & confessus fuit quod calumnio se processerat contra ipsum, propter quod iurauit stare mādatis ipsius, & ipse præcepit ei sub debito iuramenti, vt ꝯ ipsum de cętero proponere talia non auderet, quod totum in præsentia domini Papæ fuit confessus, vnde imposuit ei silētium super impetitione episcopi. Tamen quia contumax
2 fuit, citauit ipsum ad præsentiam suam, & propter infamiā induxit ei purgationem. † No. 1. ex tex. quod solus canonicus potest accusare proprium prælatum; & maxime si dicat eum intrusum: cum eius interfit talem in prælatum non habere. fac. cap. ex parte. & quod ibi dixi, & cap. cum P. supra e.
3 † No. 2. quod præstare homagium [b] alicui, est quasi quędam
b species seruitutis; nam recognoscit eum in dominum, & de homagio hodie vide tex. cum glo. in clemen. pastoralis, de
4 re iudi. † Et no. quia dicit litera quod contra priuilegium ecclesiæ, hoc iuramentum præstiterit, ex quo infertur secundum quosdam quod princeps sęculi habet intentionē fundatam de iure communi super temporalibus, etiam ab ecclesia concessis, & tenentur prælati præstare homagium ratione horum temporalium; nisi eximantur priuilegio. sed ego intelligo quando hæc, bona fuerunt concessa ecclesiæ in feudum: tunc enim domino feudi, licet sęculari præstatur iuramentum. ad hoc cap. verum, de foro competen. & cap. solitę, de maior. & obedien. secus si hæc bona temporalia simpliciter essent concessa ecclesijs, & non in feudū; quia tunc dominus temporalis in aliquo non recognoscitur. facit cap. nouerint. 10. quæst. 1. & l. vt inter diuinum. C. de sacrosan. eccle. quod no. Inn. in ca. solitæ, prælleg. & secundū
5 hanc distinct. intelligo istum tex. & dicta doct. † No. ibi ad
c festum resurrectionis, quod valet citatio ad diem feriatam, [c] de quo tamen dic, vt no. Inn. in cap. fin. de fer. & Hostien. exponit tex. ad festum, idest, vsq; ad festum, & credo quod fuerit mens literæ, apponere illum terminum, non vt in eo procedat, sed ad designandum quo tempore debeat procedi, quasi immediate post festum illud sit procedendū vnde
6 in festo dēat esse in curia non tamen ad procedendū. † Nota. quod discrimina viarum, non inducunt iustam excusationem non comparendi; sed intellige hoc sane quādo est allegatio generalis, puta propter frigora, vel quia viæ erant
d lutosæ, [d] ista enim non excusant, vt in cap. cum diligenti, de dolo, & contuma. secus si allegatur discrimen viarum, propter legitimum timorem hostium, seu inimicorum, vt in capitu. accedens, sup. vt lit. contest. & in clemen. pastoralis. §. nos. circa versic. pisana, de re iudic. & sic intellige istum tex.
7 † No. contumacem reputandū q̄ personaliter citatus comparet per procuratorem, etiam si alleget excusationes friuolas. † No. singu. quod licet procurator non admittatur, in causa criminali ad disputandum super crimine; tamen ad mittitur ad proponendum exceptiones contra accusatorē, de ipsius indignitate, quod nota. & nescio alibi ita bonum text. vt non solum admittatur procurator ad allegandum causam absentiæ domini sui, quæ consistit in facto, sed etiā causam absentiæ, quæ consistit in iure ad proponendum exceptiones exclusiuas indigni accusatoris; & sic concorda istum tex. qui videtur sibi contrarius; quia primo dicit, quod non poterat admitti procurator, & postea tamen
e admisit. [e] † Item no. quod citatus ad inst antiam legitimi ac-
9 cusatoris, tenetur comparere saltem ad allegandum priuilegium suum; & si non comparet potest puniri pro contumacia sua; licet postea constet, quod accusator fuerit illegitimus. nam ex quo constabat tempore citationis debebat comparere; vnde in fine propter contumaciam Papa istum denuo citat; & sic procedit. l. 2. ff. si quis in ius vocan. non ierit. & l. circa. ff. si quis ius di. non obtem. vt possit iudex punire' contemnentem præceptum suum, non

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum quando adhuc, non constat de indignitate actoris seu acculatoris; sed etiam postquam constiterit, quia iam
10 contumacia per prius erat commissa,& hoc no.† Item colligè optimum argum.ex ſi.literæ,& tex. ibi, contumacia, ꝙ non debet quis mulctari in continenti;sed debet in ipsa mulcta infligenda de nouo citari, ad hoc quod no. in d. l.2. ſi qs
11 in ius voca.non ierit,dixi plene in c.1.de iud.† In gl.1. [f] hæc
f glo.procedit in hac difficilima materia, ponendo regulam, excipiendo casus : & comprehendendo omnia contenta in glo.& alibi scripta tam per legistas,quam per canonistas, sic
g potest distingui,quod aut quæritur, nunquid in criminali[g]
16 possit interuenire procurator , aut nunquid possit intercedere excusator,qui scilicet nullum habuit mandatum ; primo casu in procuratore dic, comprehendendo etiam easũ ciuilem, quod in ciuilib. regulariter interuenit procurator, vt in l.1.§.vſus.ff.de procur.& supra de procu.per tot. Sed in accusatione popularí,licet interueniat procurator ex parte rei,non tamen ex parte actoris, vt in l. licet. ff. de proc. & in hoc casu procedit dictum huius glo.nam illa lex proprie loquitur in ciuili,vnde,puto,quod non recte iste casus excipitur à regula formata.in prin.glo.& est ratio,quia ex parte agentis non interuenit procurator, quoniam non potest dici causa ista propria, cum sit popularis: ergo non habet locum constitutio procuratoris , quia procurator constituitur à domino,vt in præalle.l.1.item non magis interest constituentis,quam cõstituti,ex quo popularis est actio;frustra ergo dicetur procurator alterius. l.neq; tutores. C. de procu.& hoc procedit ante lit.contesta. sed postea cum sit effectus dominus ex lit.contest. l.ſi cui. ff. de verbo. significa. & in d.c.2.de procur.lib. 6.poterit iste constituere procuratorem; licet actio sit popularis;quia tenet Bar.in præalleg.l.licet, simile in tutoribus & curatoribus qui ante li. contesta. non constituunt procuratorem, quia non sunt domini;sed post li.contest.sic,vt in præalleg.l.neque tutores.& ex hac ratione infertur,quod in publicis iudicijs ante li.conte.
nullo casu potest interuenire procurator, quod etiã voluit. Bar.in præall.l.licet.& sic limita,& intellige istam glo.quoad
12 istam partem. † In criminalibus vero nunquid possit interuenire procurator,dic,ꝙ aut agitur de crimine ciuiliter , & potest interuenire vt in c.tuę,de proc.& j.c.prox.in fi.&sub isto casu comprehenditur casus exceptus in gl. videlicet in crimine suspecti tutoris (nam ille casus proprie non excipitur à regula; quia aut agitur contra suspectum tutorem ad hoc,vt remoueatur,& ista est causa ciuilis; quia tendit ad cõmodum priuatum , ideo interuenit procurator) aut agitur vt suspectus tutor puniatur;& tũc quicquid dicat ista gl. non intcruenit procurator,sicut nec in actione iniuriarum cum pena sit arbitraria.ita dicit Bar.in l.pe.§.ad crimen.ff.de publ.iud. Item sub illo casu potest comprehendi alius casus exceptus in glo.ſ.cum quis accusatur de ingratitudine; illa. enim causa est ciuilis cum agatur ad commodum priuatũ , vt libertus redigatur in seruitutem, vt etiam voluit Bar.in p̃
13 alle.§.ad crimen.& ideo non recte excipitur à regula. † Quã
h doque agitur de crimine criminaliter, [h] & tunc aut quis cõparet vt tertius pro interesse suo, aut tanquam principalis ; ſi tanquam tertius, tunc potest interuenire procurator , qa quo ad eum,non potest dici causa criminalis;& sub isto potest intelligi casus exceptus in gl.dũ dicit ꝙ dominus defendit seruum in crimine; nã dominus venit pro interesse suo : & sic non recte excipitur iste casus à regula. Idem secũdum Bar.in præal.§.ad crimen,ſi abbas venit ad defendendũ monachum suum,episcopus pro clerico; omnes.n.isti, & consimiles admittũtur,& per se,& per procuratorem.l.ſi seruus. ff.de pub.iud.& ideo ſi factor alicuius esset condemnatusad mortem,potest dominus petere,vt differatur executio , do-
i nec administrationem rediderit, [i] vt no.per Cy. in l.1.C.de
14 bo.dam.† Si vero venit tanquam principalis;& tunc,aut nõ potest comparere per se , propter impossibilitatẽ facti, quia
K est vniuersitas; [k] & tunc potest interuenire procurator , vt no.in c.dilectus,de simo.& in l.aut facta.ff.de pęn.&dixi in c.
1. supra eo. vel ſi non potest impedimento iuris , vt quia est monialis, quæ pro nulla causa debet egredi monasterium, vt in c.1.de sta.mo. lib. 6. & tunc potest interuenire procur. In monialibus tamen potest distingui , quia ſi iudex potest accedere ad monasterium,debet ibi causam agitare, sed ſi esset talis iudex quem non decet ire, vt episcopus,& tunc potest interuenire procurator,vt in simili dicitur de teste.in ca
15 pi.2.de iud.lib.6. † Si vero potest per se interuenire ; & tunc
l ad exceptionem [l] proponendam , non concernentem crimen, potest procur. interuenire, vt puta ad proponendam exceptionem dilatoriam contra accusatorem,vel contra iudicem,vel similem;nam cum non dispute tur de crimine, nihil ob.quod nõ possit interuenire procu. & ita vult glo.dum dicit;quod ad excipiendum potest interuenire procurator. Inn.vult idem supra c.proxi.& clarius Bar.in præal. §.ad crimen. & probatur optime hoc in isto tex. vbi proposita fuit exceptio contra accusatorem per procuratorem & admissa.& secundum eum fuit pronunciatum ; & ideo non puto esse verum dictum Io.And. scilicet quod exuberauit iudicis officium in eo quod Papa imposuit silentium accusatori, absente contumaciter accusato,& quod in alio suppleuit ex officio, qui admisit excusationem super principali,hoc puto non bene dictum quia hic potuit proc.interuenire , cum
16 non disputaretur de crimine. † Si vero exceptio concernit crimen; & tunc ſi opponitur in vim dilatoriæ , vt quia videtur quod aliàs fuit absolutus;& tunc ſi notoria est hæc exceptio , potest interuenire procur. quia iudex debet ex officio suo absoluere accusatum,ſi notorie sibi competit exceptio. l.qui cum maior.ff.de bo.libe.secus ſi est dubium,vt no. Bar. in præalleg.§.ad crimen.ſi vero exceptio est talis, quæ separatim à crimine discuteretur;tunc communiter tenetur, ꝙ aut infertur ad decisionem criminis,& non potest interuenire.Exemplum,accusatur Lucius de homicidio, excipitur, quod occisus erat bannitus,& sic poterat impune occidi,replicater quod bannum erat cancellatum , triplicatur quod cancellatio non valuit; & de hac triplicatione seu exceptione tantum nunc discutitur; sed certe non potest interuenire procu. quia infertur ad decisionem criminis;quia si cancellatio fuit iuste facta,tenetur de homicidio;secus ſi non infertur ad decisionem criminis, vt l. præses . C. de plag. & sic fuit consultum per Bar.& multos;licet quidam contra.Si vero est exceptio peremptoria ; & tunc idem dicendum ac ſi constitueretur in tota causa criminali ; quia à quocunque remouetur genus,& eius quælibet species, vt in l. 1.ff. de suis & legi. & capi. pastoralis . §. item cum in totum. ff. de officio deleg.& etiam maxime, quia super accessorio non pronunciatur,sed super principali,vt in capi.1.infra,de ord. cog. &
17 ideo dic, vt in sequenti membro . † Si vero procur. institui-
m tur ad totam causam, [m] & tunc ſi venit imponenda pœna capitalis, vt mortis, vel amissionis libertatis, vel ciuitatis, secundum omnes,non interuenit procurator,vt in l. 1. ff. an per alium in cau.appel.& in l.absentem. ff.de pœ. & in præ-
18 alleg.§.ad crimen . † Si vero venit imponenda pœna relega-
n tionis , glo. hic tenet quod potest interuenire proc. [n] & ide dicit in qualibet pœna citrà relegationem,& fuit hęc cõmunis opi.glo.1.iuris ciuilis,in l. seruum quoque.ff. de proc. & in præalleg.§. ad crimen. quod tenuerunt Iacob. Butri. Guliel. de Cu. Franc. Accur. & communiter omnes. sed Iacob de Are. Pet.& Cyn. sentiunt contrarium,in l.reos.C.de accusa.Bartol.in præalleg.§.ad crimen. dicit,quod consuleret secundum primam opi. quæ est satis communis,sed disputatione,alia videtur verior. Vnde conclude post illos,ꝙ in nullo crimine publico,vel priuato ,pc. regulariter interuenire põt;nisi veniat imponenda pœna pecuniaria,arg.in l.2.C.de procura.vbi permittitur in pecuniaria,ad idem tex. in l.fina ſi.C.de iniur.iuncta l.fina ff.cod.nam in crimine iniuriarum non interuenit procurator,nisi persona sit illustris; & tamẽ venit imponenda pœna relegationis , non autem ictus fustium,ex quo esset illustris.ad hoc l.fina.C.de iniur.& multa alia ad hoc inducunt,sed primam opi.tenet Hostien.& Fede. de Se.consil.94.& (vt dixi) secundum eam est consulendũ: quia est communis,sed veritate suspecta,potius est tenenda ꝓtraria opi. vt nullo in crimine regulariter interueniat pro
19 curator;nisi veniat imponenda pœna pecuniaria. † Et inter alias rationes, placent mihi duæ vrgentes. prima quod procurator non potest defendere alium, nisi legitimet personã suam,per satisdationem de iudicato soluẽdo. l.qui propriofi.de procura. & Instit. de satisda.§. ſi vero.& hoc est clarissimum. Sed vbi non venit imponenda pœna pecuniaria , sed alia,non potest procurator in se suscipere iudiciũ;quia non potest soluere condemnationem, nam ſi condẽnetur quis, vt sit relegatus in certa prouincia,quomodo potest procurator hanc pœnam soluere; nam relegatio , etiam hoc modo fieri non potest.l.relegatorum.ff.de interdict. & rele. Ite ſi ictus fustium venit imponendus,vel alia similis pœna, sed quando venit imponenda pœna pecuniaria , optime potest procurator legitimare personam suam;quia potest soluere illam pœnam ; & ideo non sine misterio, iura aperte dixerunt,quod vbi imminet pœna pecuniaria , potest procurator interuenire,non sic dixerunt de alijs pœnis. Secunda ratio , licet non ita efficax,est, quia vbi venit imponenda alia pœna, quam pecuniaria , tractatur de magno præiudicio, quia quælibet pœna corporalis , maior est qualibet alia pecuniaria . l. in seruorum. ff. de pœ. sed per procuratorem quis non ita diligenter prosequitur factum suum, sicut per seipsum . &cęt. vnde interest reipubl. ne quis damne-
tur

tur innocens, vel nocens absoluatur; quare vt homines inducantur ad insistendum in iudicio per se ipsos, voluerũt iura ꝙ in istis grauibus non interueniret procu.sed tota difficultas stat in respondendo ad l. absentem , & ad l. seruum quoque,præal.in quibus cõiter dicunt gl. & est communis opi.ꝙ vbicunq; absens potest damnari,ꝙ ibi potest procurator interuenire;quia melius est ꝙ defendatur per aliquẽ, quam à nemine,vt in d.l.seruum quoque. Sed in absentem, clare probatur quod pena relegationis potest imponi, etiã absenti;ergo potest interuenire procurator,vt in d. l. seruũ quoque.sed ad hoc respondẽdo,ꝙ licet absens cõtumaciter possit relegari,tamen non potest interuenire proc. quia nõ potest legitimari personam suam,vt ẽ.dixi.& sic nõ põt iudicium,recta via,in se suscipere.Item homines consili ꝙ potest interuenire procurator,de facili eos constituerent , & quandoque per negligentiã procuratorisdamnarentur;cui fuit obuiandum.Non ob.§.publice,quia ille. §. vt notantur dicit Bar.non loquitur in procuratore,sed in excusatore, vt patet;quia dicit,à quibuscũque,&c.& vtitur similibus verbis,quæ clare dicunt quemlibet admittendum , siue sit fœmina,siue minor siue sit alia persona legitima ; vnde nõ potest intelligi in procuratore.Nec ob.ꝙ tex.ibi dicit ꝙ admitatur ad excusandum innocentiam ; quia excusator debet admitti,etiam ad excusandum super crimine, vt infra dicã; quia ex quo iudex potest procedere in illo casu contra absentem,debet ex officio suo supplere præsentiam absentis , & inuestigare etiam de eius innocentia,ad hoc.l. properandum,C.de iud.& in aut.qui semel . C. quomodo & quando iud.facit.c.2.de arb.ſi per se hoc debet facere, fortius debet admittere quemlibet volentem ostendere innocentiam accusati;quia excusator qualiscunq; fit,põt prodesse, sed non
20 obesse, cum non habeat mandatum:sed procurator etiam
o potest † obesse sed hæc omnia intelligo procedere, nisi reus
p sit in vinculis: [o] quia tũc communiter tenetur,& obseruat ꝙ admittat procu. [p] ꝙ tenet Bar.in d.§.ad crimen.quia iudicium non potest esse delusorium;cum reus sit in vinculis,& certe,licet hodie sit æquũ, tamen de subtilitate iuris potest
21 dici oppositum;quia(vt dixi)licet cesset ratio , quia iudiciũ non erit delusorium ; non tamen cessant aliæ opiniones ,p-
hibituæ,quia non potest procurator legitimare personam suam per satisdationem . Item melius quis agit causam suã per se, quam per alium ; & hoc videtur probari in lege prima ff.an per alium causæ appellatio . vbi dicitur, quod reus debet interesse in auditorio iudicis . & ideo in aliquibus locis obseruatur , quod reus ducatur vinculatus ad iudicium & per se ipsum se defendat . item hæc limita vera , vt procu.non possit interuenire ante conclusionem in causa;
q sed post sic; [q] nam tunc ex parte actoris,ſi crimen est proba
25 tum,potest interuenire procurator , quia nihil ob.vt l.quãdo , & quod ibi no. C. de adulte. & hæc procedunt quoad
22 procuratorem. † Si vero quæratur de excusatore, qui non habens mandatum,venit ad excusandum, nunquid iste debeat admitti, & quid possit proponere.Inn.hic tractat ; sed clarius,& latius Bar.qui etiam assumpsit hæc dicta Inn. dicit quod quædam sunt excusationes necessariæ, vt quia reus
r est infirmus, vel tenetur in vinculis, seu alio impedimento
s ineuitabili, [r] & secundum eum has omnes excusationes potest proponere excusator;licet non habeat mãdatum , vt in d.l.reos.C.de accusa.canonizata .§.q.3.c.ſi episcopus ægrotans .§. reos. nam velit vel nolit reus, factum sic se habet , & ideo non est mirum si quilibet admittitur etiam sine mandato . Quædam sunt exceptiones probabiles : non tamen necessariæ; vt puta quia reus non potest venire , propter inimicitias ; & tunc excusator non admittitur , quia ignorat voluntatem rei. Quædam sunt exceptiones omnino voluntariæ , puta tu non es iudex rei , & fortius non admittitur excusator ; quia reus posset prorogare iurisdi-
23 ctionem istius ; & iste excusator cum non habeat mandatũ, non debet interpretari voluntatem alterius. † Item ad allegandum causas causæ,solet dici quod non admittitur excusator,ad disputandum super crimine,sed dic quod in veritate etiam ad excusandam innocentiam super crimine debet admitti excusator:ex quo potest procedi in absentia , vt est
t casus singularis in d.§.publice,& sentit ibi Bar.nam cum iu-
t dex ad hoc teneatur ex officio suo,vt dixi supra fortius debet admittere quemcunque.item tex.ibi dicit quod admittitur ad excusandum innocentiam;& sic loquitur, quando excusat de crimine,ostendendo eum innocentem . & facit optime tex.in ar.in l.non tamen . ff. de appe. vbi in crimine
23 quis appellat pro alio,etiam inuito.de quo.2.q.6.in summa.
f † Vltimo circa prædicta quæritur, quid ſi procurator [f] in-
t terueniens vbi non debeat interuenire,nunquid tenet iudi-
t cium. [t] glo.in c.1.de iud.li.6.tenet quod sic.idem glossa in l.
u quamuis. [u] C. de adul. aliquis contra Barto. mutauit opin. in d.§.ad crimen . & tenuit ipse finaliter quod iudicium sit nullum, siue interueniat ex parte actoris , siue ex parte rei;& mouetur per tex.ibi dicentem , quod frustra interuenit procurator;ergo ſi iudicium esset aliquod,non interueniret frustra,quia saltem posset mandari executioni, quãdo cunque caperetur reus,ſi non potest haberi pro præsenti,sicut dicimus in iudicio incepto contra cedentem bonis , vt infra de solu. Odoardus . Item quia ille procurator non ita prouide promouet causam , vt principalis . fallit in casu. l. quamuis.C.de adult.vt supra dixi.Aduertendum tamen , ꝙ in multis casibus potest interuenire valide procurator, vt supra dixi.& in illis non est dubium,quod valet iudicium , sed vbi dixi,procuratorem non posse interuenire,ibi est dubiũ. D.An hic distinguit , quod aut sumus in casibus vbi potest absens condemnari;& tunc tenet iudicium,quia ibi est defectus in solennitate,quia non potuit præstare cautionem de iudicato soluendo,quæ cautio non potest peti lite contesta. imo defectus tollitur per contestationem litis , vt in l. filiusfa.§.veterani.ff.de procur.ſi vero summus in casibus, in quibus absens non potuit condemnari ; tunc non valet iudicium,quia est hic defectus in solennitate;sed cum absens nõ poterat condemnari,contestatio videtur nulla. & quanquã in veritate hæc videaturoptima consideratio , tamen tutius credo tenendum esse opi.vt indistincte iudicium sit nullum quia aut interuenit procurator ex parte actoris, & reus fuit absolutus,forte ex negligentia procuratoris,quod non fuisset præsens,quia diligenter tractasset causam suam. Aut interuenit ex parte rei: & tunc forte ex negligentia procuratoris , innocens fuit condemnatus , ita quod ſi fuisset reus præsens,euitasset condemnationem; & interest reipublicæ, ne innocens condemnetur,vel nocens absoluatur, & in fauorem publicum hoc statutum fuit,cui partes etiam expresse rennnciare non possunt.l.ius publicum. ff. de pact. item tex.in d.§.ad crimen dicit simpliciter indistincte , quod fru-
24 stra interuenit procurator . † Et de propria significatione
x huius verbi,frustra; [x] est denotare quandam annihilationẽ, & actus nullitatem; licet quandocunque improprie, aliud importet,& ita loquitur.c.quia frustra,infra de vsur.sed improprietates excusandæ,& fugiendæ , non autem in consequentiam trahendæ,vt no.in c.intelligentia, & capitulo ex parte, de ver. sig. & hoc dico , quia quidam & minus bene mouebantur in contrariam sententiam,per d. c. frustra. Et intellige quod non valet iudicium ante conclusionem in causa.sed post conclusionem serua. l. quamuis. C. de adulte.vt supra dixi.In glossa.in versi.silentium.ibi.de iureiur. quemadmodum.& dic de hoc,vt dixi plene ibi, supra in notabili. † In eadem glossa ibi,dixit se velle accusare;dic melius,qđ aut quis renunciat accusationi propositæ , aut proponendæ:si propositæ,dic , vt dixi in capitu. præcedenti ; si proponendæ,aut renunciauit in casu , quo licitum est transigere, vt super iniurijs & similibus.& non auditur amplius. & hoc casu procedit ista glossa.aut non erat licitum transigere ; & tunc , aut fuit præuentus ab alio,& non auditur;secus ſi nõ fuit præuentus , quia tunc auditur,vt in l.3. §.is qui.ff. de sepu.vio.de quo Bar.in l.ſi maritus,§.ſi negauerit.ff.de adul. & in final.glossa.sed iste non fuit absolutus à crimine ; sed propter illegitimatem accusatoris.ideo alius audiri debet , vt in c.cum P̃.supra.eodem.& no.2.q.1.prohibetur. In glossa fin. no.bene per glossã quando citatur debeat comparere , &
26 quando non,& dic, vt dixi , vt in c. 2. de fer. † In ea glossa in fin.no.glos.quia semper allegatur.& vide no.2.q.3.ca. ſi episcopus.& plene per Inn.& alios,in cap.præterea, de dilat. per Ioan.An in regula scienti , de reg.iur.li. 6. in Mercu. vbi disputat,nunquid valeat processus contumaciæ punitus contra non comparentem;habentem tamen legitimam causã
27 non comparendi . † Vltimo oppo. contra hanc literam , & videtur quod purgatio non erat indicenda huic episcopo,propter infamiam insurgentem ex calumnioso accusatore,argu.c.qualiter,& quando,el.2. infra eodem, & in c. cum iuuentute, de præsum. Sol dicit Gof. quod non propter talem accusatorem , sed propter infamiam , quæ forte prius insurrexerat,fuit indicta purgatio ; vel forte potest dici,quod infamia transiuerat ad bonos,& graues viros , vnde propter eos hæc purgatio erat indicenda . & ad hoc quod no.in c.cum dilectus,de pur.can. & per glossã in d.ca. qualiter,& quando,infra eodem,& ex his dicit glo. no. bene dicere.2.q.5.omnibus,quæ dicit quod propter infamiam ortam ex calumniosa accusatione,est indicenda purgatio sed tu vt supra dixi & forte posset attentari , quod ſi certum esset infamiam peruenisse ad graues personas ex facto tantum calũnioſi accusatoris,quod purgatio non esset indicẽ-
y da,iuxta no.per Bar.in l.de minore.§.tormenta.ff.de q̃stio. [y]

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIONES.

a ¶Veniens. Vide Bal. in l. exigendæ, de proc. vbi alleg. Inn. hic, item vide Spe. de acc. §. 1. verſ. item quod facit pactum, vt non accuſet. Bart. Bellen.

b ¶Hon agrum. Vide late Iac. de S. Georg. in tract. de homag.

c ¶Ad diem feriatam. Adde Lanf. de Oria in c. quoniam contra. §. ſtatuimus, verſ. citationes. nu. 14. ver. tandem, ſup. de prob. Zac.

d ¶Lutoſæ. Vide Deci. in l. 2. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cau. Seb. Sap.

e Admiſit. Sed videtur quod iſti allegauerint cauſas cauſæ, quia exceptio, de qua hic, eſt peremptoria. Hoſt. ſol. tit. quod exceptio peremptoria cauſę, poteſt proponi in modum excuſationis, & habere virtutē cauſæ abſentiæ, ſicut etiam peremptoria in modum dilatoriæ proponitur, vt in c. veniens, el 2. de teſtib. & de re iud. cum l. & A. Sed Ioan. And. dicit quod hic exuberauit officium iudicis. Butr. autem tenet opinionem, quam tenet Abbas Sic. & dicit, quod ſi conceſſio concernens cauſam principalē, eſt connexa excuſationi contumaciæ, & ea probata iudex poterit imponere ſilentium accuſatori, ex quo cōſtat de eius inhabilitate, & ſic intelligit iſtū rex. ſed quantū ad iſtū tex. mihi magis placet opi. Ioan. And. Nam iſti vt ſimplices accuſatores, fuerunt admiſſi per Papam, & ideo non debuiſſet attenta forma iuris ciuilis, imponere ſilentium accuſatori, ſed ſolum pronunciare quod non erat obligatus ad comparendum, quia accuſator non erat legitimus. Nam excuſatio ſolum fuit, vt ea probata iudex in cauſa non procedat, vt nota. in l. quæſitum. ff. de re iu. & in cap. 2. de procura. Vnde non debuit imponere perpetuum ſilentium accuſationi. Nam hoc debuiſſet, ſi per procuratorem fuiſſet peritum. Itē ſi Papa non proceſiſſet ex officio, nō debuiſſet iudicere purgationem canonicam. & ideo die eōcordando opiniones, quod aliquis comparet, vt ſimplex accuſator, & tunc non poteſt exceptionem peremptoriam proponere, per quam imponatur ſilentium accuſatori, niſi exuberet officium ſuperioris, licet poſsit ad excuſandum reum, quaſi in futurum nō teneatur, comparere, aut comparet, vt procurator, & tunc poteſt opponere talem exceptionem, ex quo non tangit crimen, vt dicit Bar. in l. pe. §. ad crimen. ff. de public. iud. Alex. de Ne.

f ¶In glo. 1. Hæc gl. tangit materiā, an procurator interueniat in cauſa criminali, quæ eſt difficilima. Sed comprehendendo omnia diſcurre per caſus. Primus eſt quando ſumus in cauſis mere ciuilibus, non deſcendenti bus ex delicto, & in hoc caſu regulariter procurator poteſt interuenire, vt in l. 1. §. viſus. ff. de proc. & ſup. de proc. per totum. Nunquid aūt poſsit iudex compellere principalem, vt compareat perſonaliter, vel vt per ſe iuret, vel vt reſpondeat poſitionibus per ſe, & non per procuratorem, dic, vt in c. 1. de iud. in vi. & in l. ſi. C. de procur. & in c. in perſtractandis, ſup. de iuram. calum. Et nunquid quis poſsit compelli ad comparendum per procuratorem, ſi nō poteſt comparere perſonaliter, dic, vt in c. querelam, de proc. Secundus caſus eſt in populari actione quæ deſcendit ex delicto, vel quaſi, & in hoc caſu dicit quod ex parte rei poteſt interueni re procurator, vt in l. qui popularī. ff. de po. act. Ex actoris aūt parte, aut agit ratione priuati damni, vel proſequitur ſuam, vel ſuorum iniuria, & pōt dare procuratorem, vt in l. licet, de proc. aut non agit rōne priuati damni, nec proſequitur ſuam, vel ſuorum iniuriam, & tunc non poteſt conſtituere proc. vt in d. l. licet. nam proſequitur intereſſe pupilli, cum iſtud ita pertineat ad illum quem vult dare proc. ſicut ad illum qui vult conſtituere. nam procurator conſtituitur à dño, ſed ante litem conteſt. conſtituens non eſt magis dñs, quam ille, quem conſtituit, ergo non pōt conſtituere, ſed poſt litem conteſt. cum ſit effectus dñs litis, bene poteſt dare proc. indiſtincte, licet excuſatio ſit popularis, vt in l. ſi cui. ff. de ver. ſignifica. & hoc tenet Bar. in d. l. licet, in prin. facit cap. 2. de proc. in 6. Simile in tutorib. qui ante litem conteſt. non poſſunt dare proc. ſed bene poſt, vt l. neque. C. de proc. Quid autem in prælato, dic, vt per gl. 5. q. 3. q. a epiſcopi. Tertius caſus eſt, quando ſumus in criminalibus in quibus agi tur ciuiliter de crimine, & hoc caſu poteſt proc. interuenire, vt in cap. tua, de proc. & cap. ſeq. & ſub iſto caſu comprehenditur caſus exceptus in gl. ſcilicet crimen ſuſpecti tutoris, nam ille caſus proprie non excipi tur a regula. Nam aut agitur contra ſuſpectum tutorem, vt remoueatur ab adminiſtratione, & iſta cauſa eſt ciuilis, quia tendit ad priuatum cōmodum, & ideo tunc interuenit procurator, hoc modo loquitur l. non ſolum. §. fi. ff. de proc. alleg. per gl. Aut agitur, vt tutor ſuſpectus puniat, & tunc eſt cauſa criminalis, quia agitur ad vindictam, vt in l. 1. & l. ſeq. ff. de ſuſpect. tut. vnde in hoc caſu non admitteretur procurator, ſicut nec in actione iniuriarum, ita dicit Bar. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iu. in prima oppoſitione, & ſequuntur doct. hic. ſub iſto caſu comprehendit alius caſus exceptus in gl. ſcilicet quando libertus accuſatur de ingratitudine, vt propter ingratitudine redigatur in ſeruitutem. Nam iſta cauſa eſt ciuilis, quia ad commodum partis redigitur in ſeruitutem & hoc tenet Bar. in d. §. ad crimen. in 2. oppoſitione, & ſequitur doct. hic. Quartus caſus eſt quando criminaliter agitur de crimine, & tunc, aut tertius comparet pro ſuo intereſſe, & tūc poteſt interuenire, quia quoad eum non dicitur cauſa criminalis. ſit ſub iſto caſu comprehenditur caſus exceptus in gl. dum dicit quod dñs poteſt defendere ſeruum pro crimine, quia comparet, pro ſuo intereſſe, vnde iſte caſus non recte excipitur, idē dicendum ſi comparet Abbas pro monacho, vel pater pro filio, vel ſuperior pro ſubdito, de hoc Bart in d. §. ad crimen. in 5. col. arg. l. 1. ff. de hib. ho. exhi. & dicit Bar. hoc eſſe notādum propter ſtatuta quarundam ciuitatum, quæ dicunt, quod ſi quis accuſatus, vel inquiſitus declinaue rit iuriſdictionem poteſtatis, vel capitanei, poſsit impune offendi. Nam cautela eſt quod clericus, vel monachus inquiſitus non decliner, ſed abbas, vel ſuperior. Eodem modo declinabit pater pro filio, & ſic pœnam euitabit. Et ex his ſequitur quod ſi factor, vel procurator alicuius, eſſet cōdemnatus ad mortem, poteſt dominus petere, vt differatur executio, donec adminiſtrationem reddat, & hoc tenet Cyn. in l. 1. C. de bon. dam. Not. bene hæc verba Bar. quæ ſequuntur doct. hic. Nam per ipſa habes, quod quantumcunque ſit cauſa capitalis, tamen admittitur pro ſuo intereſſe ad defenſionem rei, pater pro filio, vel abbas pro monacho, & hoc tene mente, præſertim in eo quod dicitur de patre, ideo ſis cautus, quod facias ſic ſcribi vel dici, talis pater pro ſuo intereſſe comparet ad defenſionem filij, quia ſi tanquam ſimplex procurator, poſſet repelli per iudicem, ſi cauſa eſt talis, in qua procurator non poteſt interuenire. Quintus caſus eſt quando cauſa eſt criminalis, in qua tertius non poteſt comparere pro ſuo intereſſe, ſed tamen reus contra quem proceſſitur non poteſt perſonaliter, propter impoſsibilitatē facti, quia eſt nouerſitas, & tunc poteſt interuenire procurator, vt in cap. dilectus, cum ibi no. infra de ſimo. in l. aut facta. §. fina ff. de pœn. Sextus caſus eſt quando non poteſt comparere perſonaliter propter impoſsibilitatem, vt quia eſt monialis, quæ pro nulla cauſa debet egredi monaſterium, vt in cap. 1. de ſtatu reg. lib. 6. & in hoc doctor. videntur dicere, quod poteſt interuenire procurator. Sed Abbas Sic. diſtinguit, quod, aut eſt talis iudex qui poteſt accedere ad monaſterium, vt ſi eſt epiſcopus, & tunc procurator poteſt interuenire, vt in ſimili dicitur in teſte, in cap. 2. in fi. ind. in 6. Mihi videtur quod indiſtincte poſsit dare procuratorem, cum non poſsit recedere de monaſterio, quemadmodum dicimus, quando reus eſt in carcere, de quo infra dicam. Vnde videtur, quod in quibus caſibus reus exiſtens in vinculis, poteſt dare procuratorem ad cauſam criminalem, in eiſdem caſibus poſsit monialis dare procuratorem, etiam ſi ſit ſuperior, ad quem ſpectat punire de crimine contra monialem. Septimus caſus eſt, quando reus per ſe comparere, & ſecundus in caſu in quo vult conſtituere procuratorem ad proponendum exceptionem dilatoriam contra accuſatorem, vel contra iudicem, vel ſimilem, & tunc poteſt interuenire procurator, cum non diſputetur de crimine, & hoc vult hæc gloſſ. in prin. cum dicit quod ad excipiendum, poteſt procurator interuenire. Idem tenet gloſſ. fin. 1. q. 3. reos. & Innoc. ſupra cap. proxim. & Barto. in d. §. ad crimen, in 7. colum. & hoc probatur in hoc capit. vbi propoſita fuit exceptio contra accuſatorem per procuratorem, & fuit admiſſa, & ſecundum eam fuit pronunciatum, quia Papa impoſuit perpetuum ſilentium ſuper accuſatione epiſcopi, & ſic fuit repulſus tanquam non idoneus accuſator, & ideo Butr. & Abbas Sic. dicunt Ioan. Andr. non bene dixiſſe, quod hic exuberauit officium iudicis, in eo quod Papa impoſuit ſilentium accuſationi, accuſato abſente contumaciter, & in eo quod ſuppleuit in alio, quia admiſit excuſationem ſuper principali. Nam hoc non eſt bene dictum, quia potuit procurator, interuenire, cum non diſputaretur de crimine, tamen quantum ad iſtum tex. Ioan. And. videtur dicere verius, vt xi in apoſtilla, quam feci in quarto notabili, tenet etiam Ioan. And. tenet quod admittatur procurator ad excipiendum, quando exceptio eſt dilatoria, & dicit quod aduocati ciuilis fori ſi poſſunt peremptorias adapiare declinatorijs, volunt ipſas per procuratores proponi, & per hoc dicit Ioan. Andr. quod per procuratorem poteſt opponi accuſatori, quod eſt excommunicatus, quia non tangit principale, nec poteſt dici cauſa cauſæ, nec defenſio criminis. ſed hoc intelligo niſi dilatoria eſſet talis quæ concerneret crimen, puta ſi dicitur, quod accuſator non poteſt accuſare reum, quia aliās fuit abſolutus, vel quod non poteſt accuſari, quia interfectus poterat occidi impune ex forma ſtatuti, vt refert Bartol. in d. §. ad crimen. Diſputauit Iac. Butr. & finaliter determinauit, quod aut eſt notorium illam exceptionem eſſe veram, & procurator admittitur, aliās ſecus. Idem etiam tenet Cy. in l. reos. C. de accu. & idem diſputando tenuit Iac. del Beluſio, & conſuluit Franciſcus Tigrini in ciuitate, vt refert Barto. qui idem tenet, & dicit ita ſe conſuliſſe, & addidit rationes: Nam quando eſt notorium debet iudex abſtinere reum, etiam nemine petente, vt in l. qui maior. §. ſi libertus, ff. de bon. li. & quod no. in l. vbi pactum. C. de tranſ. Sed quando eſt dubium tunc procurator non poteſt admitti, ne factum procuratoris nocet reo. hoc tamen videtur limitari Ioan. And. inquantum Bart. loquitur de illa exceptione, quod accuſator non poteſt accuſari, quia occiſus erat bannitus. Nam dicit Ioan. Andr. quod ſi ſtatutum diceret quod querelæ bannitorum, non audiantur, quod tunc talis exceptio poſſet opponi per procuratorem. & iſtud ſequitur dom. Cardi. in 4. q. Idem tenet Barto. in 12. col. Ego puto mentem Ioan. Andr. & doctor. eſſe, quod, aut exceptio banni opponitur contra accuſatorem, & tunc talis exceptio poteſt per procuratorem opponi, quia quod repellatur accuſator ab accuſando, iſta eſt mere dilatoria, & poteſt per procuratorem opponi, aut dicitur reum, non poſſe accuſari, quia rite occiſus erat bannitus, & ſtatutum diſponit quod querelæ bannitorum non audiantur, & hoc eſt ſu non putarem iſtam exceptionem poſſe opponi per procuratorem, niſi eſſet notoria, nam iſta exceptio tangit crimen, quia per illam exceptionem declaratur reum iuſte potuiſſe occidi. Vtrum autem ſi ſtatutum dicit quod querelæ bannitorum non audiantur, an hoc caſu, ſi quis occidat bannitum, poſsit accuſari, vel an ſalrem iudex poſsit ex officio procedere contra occiſores, vide notabilia verba Barto. in l. non ſolum. §. quanquam. ff. de iniur. & Bartol. ibi format quæſtionem in dubio diſponente, quod non ſoluen. collectas non audiatur, nec in ciuili, nec in criminali, & dicit quod nedum non poteſt accuſari interfectus ipſum, ſed nec etiam iudex ex officio poteſt inquirere, quia cum ipſi non poſſit conqueri, nec etiam Reſp. poterit, & dicit quod diſputando ita determinauit Iacob. Butrig. Octauus caſus eſt, quando eſt exceptio peremptoria mere, quæ in vim peremptoriæ proponitur, ſcilicet poſt litem conteſta. ad perimendum crimen, & tunc ſine dubio non poteſt ad eam proponendam, procurator interuenire, quia diſcutitur crimen, & pronunciatur ſuper crimine, & non ſuper exceptione, vt in l. 1. C. de ordin. iud. & in cap. 1. de ordine. cog. vnde videtur conſtitui procurator ad cauſam criminalem, perinde ac ſi conſtitutus eſſet ad totam cauſam, quia cum iudex procedat ſuper illa exceptione, & ſuper crimine, & ea ſententia lata ſuper crimine, videatur facta pronunciatio ſuper exceptione peremptoria ſaltem incidenter, non poteſt negari quin procurator intelligatur datus ad cauſam criminalem, & hoc tenet Bar. in d. §. ad crimen. in fi. 7. coll. ſeu in principio octauæ, & idem tenet Abba. Sic. & Butr. qui dicit, quod ſi exceptio propoſita in vim peremptoriæ ſic notoria non poteſt ſuper ea procurator interuenire, vt procurator, ſed tenetur ſimpliciter allegator, non aſſumens in ſe iudicium. Nam dato, quod peremptoria ſit notoria. ſi venit, vt procurator, non excuſatur a modo proponendi, licet excuſetur a probando, vt in c. accedeos, el 1. vt lite non cont. teſt. fi. no. gl. in cle. appellanti, de appellat. Sed ſi dubium eſt de illa exceptione propter ius, non propter factum, puta, certum eſt quod occiſus fuit bannitus, ſed dubium eſt an ſit bānitus de iure, an ſuper iſto dubio iuris, examinādo. ſ. an fuerit bānitus, de iure poſsit procurator interuenire. Bar. in d. §. ad crimeo, in 2. col. tenet qđ non, quia dubium iuris non paratur dubietati facti, vt in l. an prolatis, de re iud. & in l. non ſine. ff. de leg. & in prima conſti. Cod. §. quibus iuncta gl. & iſtud procedit qñ ex ceptio peremptoria non examinatur ſeparatim à crimine. Sed quid ſi examinatur ſeparatim puta, excipitur coram iudice, coram quo fuit perfecta accuſatio, quod occiſus fuerat bannitus, accuſator replicat quod fuerat cancellatus de banno. iterum replicat accuſatus quod cancellatio non valuit, iudex cōmiſit alteri cognitionem iſtius exceptionis, an poſsit procurator interuenire. Bar. in d. §. crimen, in pen. col. determinat quod non, quia tendit ad deciſionem criminis: aut. n. cancellatio tenuit, & occiſor venit puniendus, aut non tenuit, & venit abſoluēdus, non poteſt ergo dari procurator, cum hæc exceptio concernat crimen, ſecus ſi exceptio non concerneret deciſionem criminis, ſed ad aliū finem opponeretur. nam tunc procurator poſſet interuenire, vt in l. j. §. & ſi præſes. C. ad l. Fla. de pla. & Bar. dicit quod ita fuit obtentū, & quod pro iſta parte venerunt multa conſilia. Idem ſequuntur doc. hic. Sed intellige ſupradicta quod non poteſt interuenire procurator ſuper exceptione, quando non poteſt conſtitui ad totam cauſam, eadem ratione poſſet conſtitui ad proponendas, & probandas quaslibet exceptiones, quia ſi admittitur ad totam cauſam fortius ad actus particulares ipſius cauſæ. Nonus caſus eſt, quando conſtituitur ad totam cauſam; & tunc, aut venit imponenda pœna capitalis, vel mortis vel amiſsionis ciuitatis, vel libertatis, vel ciuitatis; & tunc non poteſt procurator interuenire, vt in l. j. ff. an per al. cau. app. & in l. abſente. ff. de pę. & in præal. §. ad crimen. poteſt tamen dari procurator ad appellationem interponendam, licet cauſa ſit capitalis, vt in l. non tantum. ff. de app. & hoc tenet Spec. in 2. par. Spe. in ti. de ac. §. j. in 6. col. ver. ſi vero crimen. Item in caſibus in quibus poteſt damnari abſens, poteſt interuenire accuſator, vt dicā ſtatim, aut venit imponenda pœna relegationis, vel minor, & tunc glo. iſta tenet, quod poteſt interuenire procurator, & idē tenuit gl. iuris ciuilis, in præal. l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. & in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procu. & hanc opi. tenuerunt Franc. Acc. Ia. Butr. & Gul. de Cu. Sed Ia. de Ar. Pe. & Cyn. in l. reos. C. de accu. tenent contrarium. ſed Bar. in d. §. ad crimen, in 3. col. dicit quod opi. glo. communiter tenetur, & quod minime ſint mutanda, quæ certam interpretationem ſemper habuerunt, & ſic dicit ſe iudicaturum, dicit tamen quod in puncto iuris, opi. Iac. de Ar. Pe. & Cy. eſt verior. Præmittit tenet, vnum videlicet, An in caſibus, in quibus poteſt abſens damnari, poſsit procurator interuenire. Nam de iure communi in tribus criminibus capitalibus poteſt abſens damnari. Primus, quando aliquis facit aliquem ſpadonem, ſeu amputauit ei teſticulos, ad hoc, vt ſit eunuchus, nam talis tenetur lege Cornelia de ſic. & tamen poteſt abſens damnari, vt in l. lex Cornelia. §. item diuus Adrianus, verſ. & qui crimen. ff. ad l. Corne. de ſic. Secundus eſt quando proceditur contra aliquem apparitorem de crimine capitali nam & hoc caſu poteſt abſens damnari, vt in l. ne diu. C. de pœn. Tertius eſt in crimine læſæ Maieſtatis, nam & hoc caſu poteſt abſens damnari, vt patet in quadam conſtitutione Henrici Imp. quam ipſe fecit in ciuitate Piſarum. Modo dubium eſt an in iſtis caſibus poſsit procurator interuenire, & videtur quod ſic, vt in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procur. Sed Bar. in d. §. ad crimen dicit quod quando poteſt quis damnari abſens, admittitur quilibet qui vult allegare pro eo cauſas innocentiæ, vt in d. §. publice. imo ſi nemo alleget, iudex deberet quærere de eius innocentia, vt in l. ſi. ff. de quæſt. & in l. ſi non defendantur. & iſta eſt regula q⁹ vbicunque ſierī poteſt ſententia diffinitiua contra abſentem, tunc poteſt iudex ſupplere de facto, & quærere defenſiones abſentis, vt in auth. qui ſemel. C. quomo. & quan. iud. & in l. ampliorem. C. de app. it cet. gl. ibi dicat, quod ibi eſt ſpeciale in cauſa appellationis. Sed male dicit, & communiter reprobatur, & iſtud etiam ſentit Ino. hic, de quo Bar. quod hoc, ſe remittit ad l. quartam. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. inf. dicit tamen Bar. quod licet quilibet admittatur ad allegandum cauſas innocentiæ, tamen iſte non eſt procurator qui hoc facit. ſicut etiam dicitur in caſu l. non tantum. ff. de appel. vnde ſi vellet facere aliquē actū in preiudiciū rei abſentis non admitteretur, quia ei non pōt prēiudicare, & mouebatur Bar. per d. l. pen. §. ad crimen, vbi ad literam ſic dicitur. Ad crimen publici iudicij proſequendūm fruſtra procurator interuenit, multoque magis ad defendendum. Sed excuſationes abſentium ex Sena tuſconſulto, iudicibus allegantur, & ſi iuſtam rationem habeant ſententia differtur, & pondera illum tex. quia vult quod non poſsit conſtitui procurator, nec per accuſatorem, nec per eum, ſed vult quod debeat ad mitti excuſator. Item pondera illum tex. dum dicit. Et ſi iuſtam rationē habere videatur, ſententia differtur. Nam per hoc innuit, quod erat cauſus in quo abſens poterat damnari, nam ſententia non poſſet differri propter excuſationes, ſi abſens damnari non poſſet, & ſic fruſtra excuſaret le excuſator, quando abſens damnari non poſſet. vnde ille tex. aperte probat, quod licet abſens damnari non poteſt interuenire procurator, nec ex parte accuſatoris, nec ex parte accuſati, ſed bene accuſator poteſt interuenire, vt ibi dicitur, & dicit Bar. de ho ceſſe caſum in l. j. ff. an per al. cau. app. Nam in cauſa appellationis, ſententia poteſt ferri, contra abſentem, vt in l. ſi. §. illud. C. de temp. app. & tamen non poteſt procurator interuenire ſi cauſa eſt capitalis, vt in d. l. j. ff. an per al. cau. app. Vnde concludit Bar. quod quando abſens poteſt damnari, non admittitur, vt procurator, quia poſſet domino prodeſſe, & obeſſe, ſed bene admittitur vt excuſator ad allegandum cauſas innocentiæ, vt in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procurato. vbi ad literam dicitur publice vtile eſt abſentes a quibuſcunque defendi. Nam in capitalibus iudicijs defenſio datur, vbicunque, ergo ita damnari poteſt, vbi, quamuis verba facientem pro eo, & innocentiam excuſantem, audiri, æquum eſt, & ordinarium admittere. Et aduerte, quis ſit verus, & communis intellectus illius tex. Nam ille tex. intelligitur, quod vbi ſententia fertur in abſentem, quæcunque ſit cā, quilibet admittitur, ēt ſine mādato, ad oſtēdendū de eius innocētia. & ad verba illa quāuis verba facientē. q̄ ſunt po ſita in d. §. publice, dēc ſubaudiri, ſiue cū mādato, ſiue ſit maſculus, ſiue fœmina, ſeruus, vel liber cōuenta pœna velnō cōuēta. Idē tenet. Io. An. in ti. de procu. §. j. verſ. ité q̄ cā eſt criminalis. & Io. Cald. & doct. hic. quod perpetuo notabis. hoc præmiſſo, dicit Bar. quod Vltramontani, verius dicunt, quam gloſ. iſta, & quam gl. iuris ciuilis, ſcilicet quod in criminibus non poſsit interuenire procurator, niſi vbi proponitur pœna pecuniaria, & dicit probari in d. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. vbi dicitur quod ad crimē publici iudicij non interuenit procurator, & hoc modo deber intelligi. l. j. ff. an per al. cau app. quia dictio, vſque ibi ponitur inclusiue, & ad literam, in illa l. dicitur in verſi. ſin autem, non ſit cauſa pecuniaria, ſed capitalis, per procuratorem agi non licet, ſed & ſi ea cauſa ſit, ex qua ſequi ſolet pœna, vſque ad religionem, non oportet per alium cauſas agi, ſed ipſum adeſſe auditorio debere. ſciendum eſt plane ſi pecuniaria cauſa eſt, ex qua ignominia ſequitur, poteſt & per procuratorem hoc agi, & ſic ille tex. diſtinguit triplicem cauſam. Nam quædā eſt capitalis, & in iſta non poteſt interuenire procurator. Quædam eſt non capitalis, in qua imponitur pœna, vſque ad relegationem, & in iſta ſimiliter non poteſt procurator interuenire, vnde dictio, vſque, ſtat inclusiue, ſecundum Bar. quia etiam vbi imponitur pœna relegationis, nō poteſt procurator interuenire. Quædam, & tertia eſt cauſa pecuniaria, & in iſta poteſt procurator interuenire, etiam ſi ex tali cauſa reus debeat effici infamis, & dicit Bar. eſſe caſum in l. ſi. ff. de iniur. coniuncta l. ſi. C. eo. tit. Nam in crimine iniuriarum imponitur pœna relegationis, vt in l. ſi. ff. de iniu. & tamen non poteſt procurator interuenire in tali cauſa, niſi in perſonis illuſtribus. Nec obſtat ſi diceretur, quod in crimine in iuriarum poteſt imponi maior pœna, ſcilicet fuſtigationis, vt d. l. ſi. ff. de iniur. vnde propter dubiū non debet admitti procurator, quia ſecundū Bar. in illuſtribus non poteſt imponi talis pœna, vt in l. mortis. §. iſte fere. ff. de pę. Et iſta eſt concluſio Bar. d. l. pe. ad crimen. ff. de pub. iud. & in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procu. Sed primam opinionem, ſcilicet quod in criminalibus poſsit interuenire procurator, quando ex eo ſequitur pœna relegationis, vel minor, tenuit Hoſt. hic, & in c. tua. de procur. q⁹ idem conſuluit Fede. de Se. ſuo conſi. 198. & ſecundum omnes doct. ſecundum iſtam opinionem eſt conſulendum, & hanc opinionē tenendo dicendum eſt, quod dictio, vſque, quę eſt in d. l. ff. an per al. cau. app. ſtet excluſiue. Nec obſtat argumentum dicentium, quod ſi ſtaret excluſiue, non eſſet dare caſum, in quo non poſſet interuenire procurator, ſi cauſa non eſt capitalis. Nam ille tex. dicit, quod triplex eſt cauſa, ſcilicet capitalis: & in iſta non poteſt interuenire procurator. Item non capitalis, ſcilicet, vſque ad relegationem: & in iſta ſimiliter non poteſt interuenire procurator, vt dicit ille tex. Item pecuniaria, & in iſta pōt procurator interuenire, etiam ſi ex cauſa ſequatur infamia. modo dicunt ipſi ſi tu intelligis, quod dictio, vſque, ſtet excluſiue, ſcilicet quod vbi cauſa eſt non capitalis vſque ad relegationem, non poſsit interueni re procurator, & ſic quod poſsit procurator interuenire in cauſa relegationis, ſequereſ quod poterit procurator interuenire in quacunq; cā non capitali, quia non eſt dare cauſam non capitalem maiorem relegatione, quod dicunt eſſe contra illam. l. Sed profecto, iſti male ſentiunt in hoc, quia eſt dare pœnam non capitalem maiorem relegatione, vt ſi eſt corporis afflictiua, pura amputationis membri. Tamen mihi videtur quod opinio Vltramontanorum, & Bar. ſit verior in puncto iuris, & ipſam etiam tenet Abb. Sic. hic. dicit enim quod licet ſit communis opinio, quod vbi imponitur pœna relegationis, vel minor, poſsit procurator interuenire, tamen in pecta veritate potius eſt tenenda opinio contraria. ſcilicet vt in nullo crimine poſsit interuenire procurator, niſi vbi imponitur pœna pecuniaria, inter alias rationes dic, quod ſibi placent duæ vrgentes. Prima quia procurator non poteſt defendere alium niſi legitimer perſonam ſuam per factiōnem, de iudicato ſoluēdo, vt in l. qui proprio. ff. de proc. & Inſt. de iatiſ. §. ſi vero. & dicit hoc eſſe clariſſimum. ſed vbi non venit imponenda pœna pecuniaria, ſed alia, non poteſt procurator ſuſcipere in ſe iudicium. Nam ſi quis eſt condemnatus, vt ſit relegatus in certa prouincia, procurator non poteſt ſoluere hanc pœnam, nam ex relegatione hoc fieri poteſt, vt in l. relegatorum. ff. de interd. & releg. Idem dicendum eſt, ſi ictus fuſtium, vel alia ſimilis pœna venit imponenda pro hoc facit l. 4. ff. de cuſt. reo. vbi eſt caſus ſingularis, ſcilicet quod fideliſſor, qui promiſit repræſentare reum, qui erat accuſatus, non punitur ſimilitudine ſupplicij, dato quod dolo non repræſentauerit ipſum, ſed punitur pœna arbitraria, vnde qñ venit imponenda corporis pœna afflictiua, non poteſt imponi procuratori pro delicto domini, ſicut non imponitur fideiuſſori, vt in l. 4. ff. de cuſt. reo. & hoc probatur etiam in l. furti. ff. de his qui no. infa. & in l. nihil. cum ibi no. C. de procur. Sed quando venit imponenda pœna pecuniaria, dicit Abb. Sic. quod tunc poteſt procurator optime legitimare perſonam ſuam, quia poteſt ſoluere illam pœnam. Et ideo non fine myſterio iura aperte dixerunt, quod vbi imminet pœna pecuniaria, poteſt procurator interuenire, & non ſic dixerunt de aliis pœnis. Secunda ratio eſt ſecundum Abb. Sic. licet non ſit ita efficax. nam vbi venit imponenda alia pœna quā pecuniaria, tractatur de magno prejudicio, quia quælibet pœna corporalis maior eſt qualibet pecuniaria, vt in l. in terrorum ff. de pœ. Sed per procuratorem quis non ita diligenter proſequitur factum ſuum, ſicut per ſe ipſum, ergo &c. vnde intereſt rei, ne quis damnetur innocens, vel nocens abſoluatur, quare vt homines inducantur ad perſiſtendum in iudicio per ſe ipſos, noluerunt quod in iſtis grauibus interueniret procurator, & dicit Abb. Sic. quod tota difficultas conſiſtit in reſpondendo ad l. abſentem. ff. de pœ. & ad l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de proc. Ex quib. communiter dixerunt gl. & eſt cōmunis opi. quod vbicunque abiens poteſt damnari, poteſt interueaire procurator, quia melius eſt quod defendatur per aliquem, quam a nemine, vt in d. §. publice. ſed in l. abſentem, clare probatur, quod pœna relegationis poteſt infligi contra abſentem: ergo debet poſſe interuenire procurator, vt in d. §. publice. Sed ad hoc reſpon. Abb. Sicu. quia licet abſens contumaciter, poſsit relegari, tamen non poteſt procurator interuenire, quia non poteſt legitimate perſonam ſuam, & ſic non poteſt iudicium recta via in ſe ſuſcipere. Item homines conſiſi quod procurator poſsit interuenire, de facili eos conſtituerent, & quandoque per negligentiam procuratorum damnarentur, cui eſt obuiandum. Ad §. publice, reſp. ſecundum quod Bar. reſpondet, quia non loquitur in procuratore. Nec ob. quod ille tex. dicat quod admittatur ad offendendum innocentiam, & ſic ſuper crimine, quia excuſator admittitur etiam ſuper crimine, vt dicitur in d. §. publice. & inferius dicam. & hoc procedit in illo caſu, quando iudex contra abſentem poteſt procedere ad ſententiā, quia ex officio ſupplere poteſt præſentiam abſentis, & inueſtigare de eius innocentia, quod dic, vt ſupra latius dixi referendo Bar. Ad idem facit l. inter acculatorem. ff. de publ. iud. vbi admittitur excuſator, quando contra abſentem poteſt ferri ſententia, & eſt caſus in l. pen. §. ad crime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.eo.ti.vbi non admittitur procurator ad crimen publici iudicij, sed si absens potest damnari,admittitur excusator,& si excusatio habet iustã rationem,sententia differtur, quia non proceditur contra absentem, vt ibi dicit.Tamen concludendo quid debetis tenere,dic quod quædam est pœna capitalis,videlicet,quæ imponit mortem,vel aufert libertatem,& ciuitatem,vel ciuitatem tantum,quod quando sit,vide Inst. de cap.diminut.in prin.§.1.& 2. & per Inn ꝛ e.c.qualiter,&quando,el 2.& hoc casu secundum omnes,non potest procurator interuenire. Quædam, & secundo, est pœna non capitalis maior relegatione, vt puta, abscisionis membri,& tunc ét,secundum omnes, non potest interuenire procurator.& hæc probatur in l.1.ff.an per al.cau.app.Quædam & tertio,est pœna non capitalis, s.relegationis, vel æqualis, & in hoc sunt opiniones, vt supra vidistis.Sed potes dicere pro concordia, quod, aut talis pœna est exequibilis in absentem,vt puta, quod relegatus non possit amplius stare in tali ciuitate,& hoc casu,quia illa pœna est exequibilis in absentem potest procurator interuenire,& hoc modo procedat cõis opi.Aut quis est relegatus,vt stet in certo loco,& quod de illo non possit recedere,& hoc casu non potest interuenire procurator,quia ista pœna non est exequibilis in absentem, nec procurator potest interuenire , quia non põt satisdare de iudicato soluendo , & ista fuit opinio Guil. de Cunio. cum qua videtur transire hic Butr.& illud videtur tenere Pau.de Cast.in d.l. seruum quoque. §.publice. ff.de proc. Et ex hoc infertur ꝙ si reus venit puniendus pœna fustigationis, quod non possit procurator interuenire,quia talis pœna nõ est exequibilis in absentem,& hoc ét tenet Guil. de Cunio.Plus dicit Pau.de Cast.in d.§.publice, quod ét si pœna non est corporis afflictiua,si tamen exigit præsentiam personæ,non potest procurator interuenire.Quædam,& quarto,est pœna minor relegatione,& hoc casu videtur quod procurator possit interuenire.hoc videtur probari in d.l.1.ff.an per al.cau.app.quod tamen intelligas,si sententia potest exequi in absentem,alias non posset procurator interuenire,vt pro xime dixi.Quædam & quinto est pœna abdicatiua alicuius honoris, puta priuatio dignitatis,vel alicuius commodi inhærentis personæ,puta si priuatur,vt non sit amplius de consi.ciuitatis,& ista pœna est exequibilis in absentem, quia trahit secum executionẽ, vnde potest procurator interuenire , vt dicit Pau.de Cast.in d.§.publice. Sed contra hoc vꝫ tex. in c.super his,j.eo.Nam ibi dꝫ quod quando agitur ad depositionẽ, per viam accusationis, non põt procurator interuenire , & tñ potest ferri ꝯ absentem ini,vt no.in c.veritas,de dolo,&contum.But.in hoc multum se inuoluit.Non curo referre,sed mihi vꝫ,quod si ageretur ad solam depositionem ab officio,vel beneficio, quod posset procurator interuenire,quia talis sententia,est exequibilis in absentem. Sed quia quando ali quis accusatur vltra depositionem,potest condemnati ad perpetuos carceres,vt in c.tuæ,de pœ.& isto respectu procurator non potest interuenire,& sic intelligo c.super his,j.e.Quædam, & sexto est pœna pecuniaria,& hoc casu ét si ex ea sequatur infamia,potest procurator interuenire,vt in l.1.ff.an per al.cau. app. Sed aduerte ꝙ in omnibus casibus in quibus dixi non posse interuenire procuratorem , eo quia sententia nõ est exequibilis contra absentem, tamen potest excusator interuenire. Et aduerte ne erres ꝙ aliud est dicere oꝺ sententia possit ferri contra absentem,aliud est quod possit mandari executioni . Nam in multis casibus põt ferri contra absentem,sed non potest executioni mãdari.vbi ergo potest ferri contra absentem,sed non põt executioni mandari, non potest procurator interuenire, sed excusator, & sic intelligo contra dicta.Ex prædictis infertur,ꝙ si reus est in vinculis,possit procurator interuenire,& Bar.in d.l.pe.§.ad crimen,dicit quod potest constitui procurator ad omnes actus,præterquam ad sententiam, & ita dicit prãcticari,quia cessant rationes prohibitiuę,quia iudicium nõ potest esse delusorium,cum reus sit in vinculis.& hoc tenet Butr.Sed Abbas Sic.dicit quod,licet obseruetur opi. Bar. & ét sit æqua,tamen ipse dicit, quod de subtilitate iuris,potest dici oppositum, quia licet cesset ratio,quod iudicium non erit delusorium,non tamen cessant rationes aliæ prohibitiuæ.nam non potest procurator legitimare personam suam per satisdationem.Item melius quis agit causam suam per se quã per alium,& dicit quod hoc vꝫ probari in l.1 ff.an per aliũ cau. app. vbi dꝫ quod reus debet interesse in auditorio iudicis. & dicit quod ideo in aliquibus locis obseruatur, oꝺ reus ducatur vinculatus ad iudiciũ , & per se ipsum se defendit.Sed Ang.& Pau.de Ca.in d.l.seruum.§ publice.ff.de proc.dicunt,quod ad respondendum inquisitioni,aut accusationi,vel positionibus, non potest reus procuratorẽ constituere, sed debet personaliter duci ab bancum,& per se ipsum respondere.Nã procurator,vel confitedo,inferret grauissimum præiudiciũ carcerato,vel negãdo inferret difficultatẽ curiæ in probando. Nã si reus esset præsens, forte non auderet negare.ideo iudex debet videre,qua trepidatione &c.vt in l.de minore. §.tormenta,ff.de quæstio.ad alios vero actus,vt ad producendos testes, ad dandum articulos,procedit dictum Bar. & istud mihi placet,qꝺ tenementi.Itẽ prædicta sunt vera ante cõclusionem in cã, sed post potest interuenire procurator in causis criminalibus , vt no. in l.quamuis. C.de adul.& hoc tenet Bar.in d.l.pe.§.ad crimen.& Abb.Sic.hic,qui dicit,qꝺ si crimen est probatum,nihil obstat,quin ex parte acculatoris procurator possit interuenire post conclusionem in cã.& sic tenit quod ex parte rei,non possit procurator interuenire,quia ex quo constat reum esse condemnandum non põt procurator satisdare de iudicato soluendo,si ista non est exequibilis in absentem,vt supra dictum est.sed de hoc articulo latius vide in d.l.quamuis.Sed vlterius pro declaratione prædictorum,quæro de aliquibus.Primo,quid si pro delicto capitali per statutũ imponatur pœna pecuniaria,an possit procurator interuenire,Guid.de Suza,vt refert Io. And.in Spec.de proc.§.1.vers.Item quod causa est ciuilis, tenet quod nõ admittatur procurator, quia subrogatum sortitur naturam principalis,vt lite penden.Ecclesia.el 2. Sed cõtra tenetur contrarium per l.2.C.de proc.vbi dꝫ, ꝙ in cã, quæ est pecuniaria, indistincte potest interuenire procurator,& hoc ét probatur.s.de procur.tuæ. Item in hoc casu cessant rationes propter quas in causa criminali non põt procurator interuenire,& cum hoc trãsit d.Car.hic in 6.q.Sed Bar. in d.§.ad crimen,in 6.col.dicit qꝺ hoc procedit ex parte rei,quia ex genere pœnæ iudicatur crimen capitale,vel non capitale, de quo plene per eum in l.2.ff.de pub. iud. Sed ex parte acculatoris dicit esse distinguendum,an crimen sit publ.cum.Nam si est publicum non potest procurator interuenire,nisi secundum distinctionem.l.licet,in prin.ff.de procurat.quod declara,vt dixi in prin.huius art. In secundo casu, quæ dicantur crimina publica,vel non,dic vt plene per Bart.in l.j ff.de pub. iud. Ex hoc sequitur hic Butr.in 8.col. & dicit, quod idem tenet Fed.de Senis. cons.199.Secundo quæro circa hoc,quid si pro delicto imponitur pœna mille lib.& si non soluitur infra mensem reo, debeat manus amputari, an possit procurator interuenire?Bar.in d.l.pen.§.ad crimen,remittit se ad l.2.eo.ti. & ibi tenet, quod procurator non põt interuenire , & fuit originaliter opinio Dyni.quam tenet Io.And.in Spe.de procur. §.1.ver. Item si est cã capitalis criminalis.Nam sufficit,quod causa possit esse capitalis,reo non soluente.Non obl.j ff.de in lit.iur.vbi dicitur quod non debet inspici,quod obligatio possit excrescere,quia ibi loquitur de augmento,quod venit extrinsecus,non ex natura obligationis , sed iudicis officio,l.centũ Capuæ.ff.de eo quod cer.lo. & hoc sequitur hic do. Car. in 8.q.Dicit tamen quod si deberet fieri cõmutatio ex officio iudicis tlic prima causa nõ esset capitalis, & sic in ea procurator admitteretur , sed cum per officium iudicis debebit fieri cõmutatio,tunc tanquam causa sit capitalis procurator non potest interuenire,sed optime declarat Bar. in d.l.2.ff.de pub.iud.de quo dic,vt ibi per eum, & in l.quicunque. C. de seruis fug.vbi per doc.Tertio quæro, quid si pro crimine imponitur pœna capitalis,& pecuniaria alternatiue?Bar.in l.2.ff.de publi.iud.videtur tenere.quod procurator non possit interuenire,dicit enim Bar.quod ralis causa videtur capitalis . Nam sicut legatum dicitur conditionale , qñ vna pars alternatiue contenta in legato,est conditionalis,vt in l.cum tra.qñ dies legat.ced.Ita hoc crimen erat totum capitale,cum vna pars sit capitalis.l.si ex toto, in fi.ff.de leg j.& licet Bar. non dicat expresse quod non possit procurator interuenire,tamen satis colligitur ex eius verbis, quia in causis capitalibus procurator non debet admitti,vt in l.j ff.an pal.cau.app.Sed do.Car.in 8.q.nullam facit mentionem. Bar dicit , quod si electio est iudicis,non admittitur procurator, quia sufficit quod põt eligere capitalem. Est autem electio iudicis,quando verba referuntur ad iudicem, vt in l.j. §.expilatores, ff.de effract.& expil.C.de seruis fugit.l. quicunq; postea dicit quod etiam si electio esset iudicis, deberet eligere minorem pœnam.mouetur per gl.fi.in c.sicut,de homic.& quando electio sit iudicis,remittit se ad no.in c.sicut , de iud. in gl.fi. Sed si electio est rei,dicit,quod procurator potest interuenire,quodtamen intelligit quando electa pœna pecuniaria,nõ sit transitus ad corporalem.mihi magis placet opi.Bar. scilicet, quod non possit interuenire procurator indistincte, quia tota censetur causa sanguinis , vnde siue sit electio iudicis,siue rei, non potest procurator interuenire . Nam quando electio spectat ad iudicem,iudex potest imponere pœnam quam vult,siue minorem,siue maiorem,ex quo datur ei electio,dicit Bar. in §.expilatores.ff. de effractor.& in l.quicunque.C.de ser.fug. Bal.in l.fi fugitiui,eo.ti.Si ergo cũ causæ cognitione potest eligere,quia pœnam vult , potest eligere maiorem,si ex circunstantijs apparet reum dignum maiori pœna . facit c.quoniam frequenter,in fi.supra, vt lite non contest. fateor tamen ꝙ vbi circunstantiæ non valerent maiorem pœnam imponere , quod tunc iudex debet eligere minorem , quia in pœnis est eligenda via mitior , vt in reg.in pœnis,de reg.iu. in 6.& hoc modo dẽt intelligi gl.in fi.in d.c.ficut dignum.de homic. Quarto quæro, quia supra dixi , procuratorem interuenire posse in criminalibus,in quibus imponitur pœna relegationis,vel minor , si talis pœna est exequibilis in absentem, an iudex teneat admittere procuratorem interuenientem;Bar.in d.l.seruum quoque,§. publice.ff.de proc. dicit cõiter iudices volunt procuratores admitteres, & dicunt volumus,quod veniat principalis, qui melius nouit veritatẽ, vt in l.fi.C.de procura.sed dicit Bar.quod quod lac.Butrig.dabat talem medium , videlicet vt fiat instrumentum procuratorium limitate , ad sic respondendum.Nam tunc procurator, secundum eum,debet admitti,ex quo apparet apud instrumentum de veritate.Bar.tenet contrarium, s.quod procurator etiam cum tali procuratorio limitato ad sic respondendum,non debeat admitti,quia veritas colligitur ex aspectu, quia iudex perpendit,quo vultu,& qua trepidatione,& qua constantia quis loquatur,vt in d.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæst. vnde in his iudex potest informari per procuratorẽ, quia alius est aspectus domini,alius procuratoris.& per hoc dicit, ꝙ est in arbitrio iudicis facere comparere per se,non per procuratorẽ.idem dicit Pau.de Cast. in d.l.seruũ quoque §.publice.ff.de procur.dicit enim, quod iudices seruant talem modum,quod nũquam admittitur procurator,etiam in casibus, in quibus de iure debet admitti.Nam citant, vt compareat formaliter ad informandum curiam de veritate,quæ sine sui præsentia non haberetur,quæ citatio permittitur iudici ex causa,vt in c.1.de iud.in 6.& in l.fi.C.de procu.& dicit,quod si hoc non fieret nunquã daretur aliqua snia in criminali.ub.quia mitteretur procurator,ꝙ cũ suis cauillationib.obuiaret. Sed Bal.in d.l.fi.de proc.distinguit, quod aut iudici sint ꝓbata indicia ꝑ reũ & tunc põt reum cõpellere personaliter,siue locus sit torturæ, siue simplici interrogationi,& quali quali districtioni,aut ꝑ reũ nõ sunt aliquæ indicia legitime probata,& tunc dic,quod nũquã põt sibi auferri beneficium legis , quod est in mittendo procuratoram legitime constitutũ, sed tu indistincte tene opinionẽ Bar. quæ communiter tenetur , & hoc bene probatur in isto c.vbi dicitur , ꝙ iudex causa legitime subsistente potest compellere reum ad comparendum personaliter coram se.sed in criminalibus sæpe datur causa legitima,quia iudex melius innemer vera tatem à reo,quam à procuratore,ergo,&c.Puto tamen, ꝙ admittitur procurator in omnibus, præterquam vbi erit responsio facienda per eum & sic restringo opinionem Bar.Nam rationes assignatæ per eum fo militant in relponsionib.faciendis,non autem in alijs actibus faciendis ita limita opinionem Bar.nisi cõpareret tertius pro suo interesse,vt pater pro filio, abbas pro monachosuam iudex tenetur talem admittere, quod declara , vt supra dixi,in princ. huius artic.in 4 casu.& hoc tenebis menti.Quinto quæro,quia supra dixi,quod excusator potest interuenire,quando sententia potest ferri contra absentem,& in causis capitalibus , quod sit officium ipsius excusatoris , & quas excusationes possit proponere Innocen. hic dicit , quod quidam est simplex accusator huic mandato,& iste non potest proponere excusationes,nisi circa tacta,puta ꝙ reus est infirmus,vel ꝙ fuit impeditus,& similia, & de tali excusatione loquitur l.inter accusatorem.ff.de pub.iud.& l.liberto. ꝙ si. in fi. de neg.gest.Excusationes vero circa ius puta,quod reus non venit,quia non tenebatur venire,quia accusator est excommunicatus,& similes excusationes circa ius,non possunt proponi,ſm Innoc. per simplicem excusatorem,sed oportet,ꝙ habeat mandatum,& hoc probatur secundũ eum in c.cum dilecti.de do.& contu.& hic,secundum Bar. in l.pe. §. ad crimen.ff.de pub.iudi. vbi dicit,quod quædam sunt excusationes necessariæ,quæ impediunt reum venire,velit, vel nolit, puta est infirmus, vel incarceratus ab alio,vel non potest transire per iter; & istę exceptiones possunt opponi per quemlibet , nec requiritur quod excusator habeat mandatum,vel quod caueat de rato; quia velit nolit, absens non potest comparere.Quædam sunt excusationes probabiles, quę excusant ream à veniendo,vt puta si in loco habet inimicitias; nam excusatur à veniendo,vt in capitu. accedens,vt lit. non contesta. & in clemen. pastoralis. de re iudic. posset tamen venire si vellet, & tunc secundum Barto. excusator non admittitur sine mandato ad allegandam talem excusationem,quia nescit quid ille absens velit. Quædam sunt excusationes mere voluntariæ,vt puta, tu non es meus index, & hoc casu dicit Barto.quod reus si vult potest prorogare iurisdictionem . Iste excusator non potest proponere sine mandato , cum hoc consistat in voluntate absentis, & istam dist.Barto.sequitur Butri.& Ab.Si.ex supra dictis infertur, quod si excusator habet mandatum,potest proponere exceptiones, seu excusationes,& probabiles,& voluntarias , & satis hoc etiam colligitur ex verbis Inno.& Bar. Sed si exceptiones , seu excusationes concernerent crimen,excusator non admitteretur, etiam cum mandato , vt supra dixi, nisi esset casus, in quo potest ferri contra absentem sententia, quia tunc admitteretur excusator ad allegandum causas causæ, vt est casus singu.in d.l.seruum quoque. §. reipublicę. ff. de procur. & hoc tenet ibi Barto in d. §.ad crimen . Nam tex.ibi dicit quod admittitur ad excusandum innocentiam; & sic loquitur , quando excusat de crimine , ostendendo reum innocentem,& fa.ad hoc secundum Abb.Sic.l. nõ tantum. ff.de appella. vbi in criminali quis appellat pro alio , de quo 2. quæst. 2. in fum. & dicit quod excusator absentiæ admittitur , quando non potest per procuratorem comparere , vel propter naturam causæ , vel quia citatus fuit , vt personaliter compareret , sed si poterat procuratorem mittere , tunc excusator absentiæ non admittitur , quia impunatur ei quare non miserit procuratorem , sicut excusatorem , vt est casus in c.cum dilecti. de do.& contuma. talis autem excusator absentiæ , non tenetur cauere de rato , nec de præsentando absentem , vt est tex.cum glos.in l.in eo.§.j. ff.de reg.iur. Sed contrarium sensit glos.in l.j. ff.in ins voca.vt erant, vel satisdent.Sed Pau.de Cast. in d.l.seruum quoque. §.publice.de procu. soluit, & dicit,quod si excusator vult probare impedimentum absentis, non compellitur promittere de rato , nec de reo præsentando.Sed si solum allegat impedimentum,& non probat,iudex non tenetur admittere,sed si vult admittere,potest,dum tamen excusator caueat de repræsentãdo.& sic loquitur l.j.& 2. ff. in ius voca.vt erant,vel satisf.Et sic intellige Io.An.in addi.Spe.in rub. de defensore,qui dicit quod excusator nõ tenet de præsentando reo , finita absentia , & alleg. Tho. de Pipe. & Gui.de Su. hoc tenuisse : nam debent intelligi secundum quod dicit Pau. de Cast. Item excusator allegans causas absentiæ,vel aliud iustũ impedimentum debet iurare,quod non animo calumniandi allegat, seu excusat reum , vel accusatorem absentem , vt dicit Gui.de Su.in d.l.seruum quoque.§.publice. & istud sequitur Io. And.in addi.Spe.in ti.de iur.cal.§ sequitur videre. ver.quid de quæstionib.incidentib. in addi. mag.in fi.Vlt.quæro circa prædicta, quid si procurator interuenit vbi non debet interuenire , an teneat iudicium, glo.in c.j.de iud.in 6.tenet quod sic.Idem tenuit gl.in l.quamuis. C. de adult.Sed Bar. in d.§.ad crimen.ad fi.commenti, tenet quod iudicium sit nullum , siue procurator interueniat ex parte accusatoris,siue ex parte rei.& mouetur per tex.ibi dicentem, quod frustra procurator interuenit,ergo iudicium est nullum , alioquin non esset frustra , quia si iudicium esset aliquid,procurator non interueniret frustra,quia sententia saltem posset mandari executioni,quandocunq; caperetur reus , si non posset haberi de præsenti, sicut dicimus in iudicio cpto contra cẽ sentem bonis , vt supra de sol.O doardus.Item vna de rationibus, quare procurator non potest interuenire, est, quia principalis diligentius ageret causam ipse, quam per procuratorem.Est enim detrimentum Reip. quod procuratore interueniente ex parte accusatoris, reus absoluatur ex facto procuratoris.Item esset indignum quod reus condemnaretur ex negligentia sui procuratoris.Io.de Lig.tenet primam opi. Scilicet quod iudicũ teneat, & ad prædictum.§.ad crimen.respondet,quod dictio, frustra , non reddit iudicium nullum,vt in c.quia frustra.de vsur. & istam etiam partem tenet d.Car. quod talis dictio inducat nullitatem ipso iure , debet ergo secundum ipsum intelligi præd.l.pen.§ ad crimen,dum dicit quod frustra procurator interuenit , scilicet opposita exceptione , vt in l.rescripta.C.de diuer.rescrip.Butr. autem dicit,quod in casibus , in quibus dictum est procuratorem posse interuenire,clarum est quod tenet processus.In casibus vero vbi dictum est procuratorem non posse interuenire, dicit distinguendum , quod ante sumus in casibus,in quib.absens potest condemnari,& tunc tenet iudicium,quoniam tantum est defectus in solennitate, videlicet quia non potuit præstare cautionem de iudicato solvendo , quæ cautio non potest peti post contest.litis , imo eius defectus per litis contest.tollitur,vt in l.Pomponius.§.rati.ff.de proc. Aut sumus in criminalib. in quibus absens non potest damnari,& tunc dicit quod procedit opi.Bar.scilicet quod processus sit nullus,Abb.Sic.dicit, quod licet consideratio Butr. videatur optima , tamen tutius est tenere opi. Bar.s.vt iudicium sit nullum, quia, aut interuenit procurator ex parte accusatoris,& forte reus fuit absolutus,quod non interuenisset,si accusator fuisset præsens,quia diligencius tractasset causam suam;aut interuenit ex parte rei , & tunc forte ex negligentia procuratoris innocens fuit condemnatus, & si fuisset præsens cuitasset condemnationem, vnde interest Reip.ne innocens condemnetur,vel nocens absoluatur,& hoc in fauorem publicum statutum fuit , vnde partes renunciare non possunt,vt in l.ius publicum.ff.de pac. Item quia tex.in d.§.ad crimẽ.dicit, frustra interuenit procurator,& de propria significatione huius est denotare quando annihilationem,& actus nullitatem,licet quãdoq; aliud importet, & ita loquitur c.quia frustra, de vsur.& improprietates sunt euitandæ,& fugiendæ, non autem ad cõsequentiam trahẽdæ,vt in c.intelligentia,& in c.ex parte.de ver.sig.Sed Io.de Imo.& d.Domi.sup ver-

bo, criminalis, aliter dicunt.sed me non extendo vlterius, & hæc sufficiant de isto art. Alex.de Ne.

g ¶In criminali. An,& quando procurator possit interuenire in criminali. Et de hoc latissime Spe.de proc.§.ratione igitur sui.vers.item quod causa est causam criminalis.Et vide Anto.in c.tuæ de proc. Et quia tex.in c. primo.in fi.dicit, quod vbi directe non agitur de crimine criminaliter, interuenire potest,hoc mihi videtur dicere contra tex.in c.tuæ. de procur.quia non agitur criminaliter. Sed Papa ponderat ibi necessitatem, & contra videtur dicere,vbi non est necessitas,Anto.ibi non dat aliam solutionem, nisi quod ibi suppletur maxime, quæ solutio in nullo mihi satisfacit,& est contra tex.j.eo.c.prox. Concor.bo.tex.in c.ex parte Adæ, Et de hoc art.an,& quando in causa criminali poterit interuenire procurator,vide plene Archid.11.q.1.in sum.vbi examinat . Et an si ex statuto pro homicidio veniat imponenda pœna corporalis,in illa causa possit interuenire procurator. Et an illis casibus, quibus absens potest de crimine damnari , possit interuenire procurator , vide Alb.in 2.par.sta.q. 125.Item an procurator simpliciter constitutus in causa criminali,possit allegare causas absentiæ, vide do.de Ro.decis.302. Adde quod in his casibus de quibus potest quis accusari , si accusatur memoria alicuius defuncti,potest tunc interuenire procurator.Ita dicit Bald.in l.reos,cir. fi.C.de ac.Ad quòd vide tex.in l.fi.ff.de bo. eo.qui sibi mor. consci.& l.fi. §.pen.ff.de adim.leg. Item adde quod quando agitur de crimine capitali,per viam inquisitionis, secundum canones admittitur procurator, secus de iure ciuili.Ita singu.dicit Bald.in d.l.reos,vbi ponit quamplurima singularia dicta in hac materia,vbi omnino vide. Itẽ adde hic Ang. in l.absentem.cir.med.C.de ac. vbi dicit,quod ét ad dicendum de nullitate sententiæ in causa criminali, non admittitur procurator. Item de isto art.an in criminali admittatur procurator, vide omnino Arch. tria genera causarum distinguentem in c.in criminalibus. 5.q.3.& vide quæ hic no.super Inn. Item materiam istam quando in causa criminali interuenire possit procurator , vide latissime examinatam per Sal. in d.l. reos.C.de ac. & vide ad propositum pulchram qõ. quam ponit Sal.in l. præfes.C.ad le.Fla.de plag.Item rationes quare in criminalib.non possit interuenire procurator, vide omnino Arch. & Do.in cap.qui generale. in prin.de proc.in 6.Item quando per statutum , pro crimine venit imponenda pœna corporalis in defectum solutionis pecuniariæ,vide omnino Spe.de pro.§.ratione igitur sui . Item an quis possit promoueri p inquisitionem,vel procuratorem,vide Maria. in repet.c.qualiter & quã do.in 12.q.6.q.prin.de acc.& vide quod ipse no. in ea repet.in 12. q.7. Item an in causa criminali, quæ agitur per viam exceptionis, possit interuenire procurator,vide Ant. post Bar. distinguentem in c.cum dilectus,de or.cogn de qua.q.est tex.in c.super his. in fi.j.e.ti.Item altum ca sum,in quo in causa criminali regulariter, & licite interuenit procurator,vide l.Lucius.ff.de ap.sed vide ibi gl.Item adde ꝙ quando in iudicio venit causa criminalis,ratione cõnexitatis,quam habet cum causa ciuili,in iudicio principali,potest tractari per procuratorem, quemadmodũ ipsa ciuilis principaliter deducta.ita nota. determinat Do.post doct. in c.ex antiquis,vers.nota primo incidenter,54.di.item adde ꝙ defensor potest interuenire in crimine,pro quo veniret imponenda pœna priua tionis beneficij. Et similiter in causa inquisitionis, põt interuenire procurator, vel defensor,dummodo non sit tale crimen, quod impediat ordinis,executionem,ét post peractam pœnitentiam. ita late examinando firmant do.de Rot.decis.402. vbi ét ponunt an talis defensor possit substituere.itẽ adde quod vbicunque possibile est ꝙ pro crimine imponatur pœna à relegatione s. forte quia lex vel statutum imponat pœnam alternatiuam,quarum vna excedit relegationem, tunc nõ potest interuenire procurator,secundum Bar.& Bal.in l.fi.C.de iureiur. Et idem est de mente Bar.ibi,quando pœna delicti crescere possit per inficiationem relegationis,vel quãdo in defectum pœnæ pecuniariæ imponeretur corporalis excedens relegationem. Barth.Bellen.

h Criminaliter.Vide Fel.hanc materiam plene discutientem, in c.meminimus,sup.eod. Seb.Sap.

i ¶Administrationem reddiderit.Et idem tenet Bar.in l.fi.in prin.ff.de pub. & idem dicit Pau.de Cast.in l.fi maritus,la 1.ff.fol.mat.Et ad hoc ét bo. glin c.cum apud.11.q 3. Item alios casus , in quibus differtur executio in criminalibus,enumerat l.ud.Rom.in rep.l.1.in fi.ff. de re iud.Vnus est casus singularis,quem ponit tex.in l.ad bestias.ff. de pœ.Alius est in casu l.diui fratres. ff.de pœ. Alius in casu l.1.§ fi quis ex pluribus. de hoc ét vide Lud.Ro.in l.interdum,in prin.ff.de pub.vbi dicit quod ille tex.consueuit allegari ad hoc, tamen non probat hoc , sed dicit quod melior tex.est de mundo in l.1.C.de bon.dam.Sed pro isto dicto adducit tex.in l.Pomponius scribit. in prin. ff.famil.er.& in l.fi vbi ex hæredibus , in prin.ff.de leg.1.& idem dicit Bar.in l.3.§.exhæredi,vltra med. ff.de cust. reo.vbi alleg.d.l.1.C.de bo.dam. Et idem dicit Ang. in d.l.interdum , in prin.ff.de pu. & Bar.in d.l.1. Bar.Bellen.

k ¶Vniuersitas.Quæ agit per procuratorem in causa criminali.Et hoc tenet Bar.in l.tam collatores,C.de re mil. li.12.Et idem Arc.11.q.1.in sum. Et idem dicit Arc.c.in criminalibus,circa prin.2.q.3. & alle.d.l.tam collatores.Et fa.quod no.Abb.post Doc.in c.fi.in 2.no.de his quæ fi.à præl.Vtrũ procurator constitutus ad causas simpliciter, videatur etiam cõstitutus ad causas criminales,in quibus de iure interuenire potest procurator, vide multũ late in meo repertorio,de proc.in 24.q.quæ incipit,quemad modum in procuratore. Barth.Bellen.

l ¶Exceptionem.Vide Bar.in l.prator.in prin.ff. de dam.infe.Ro.decis.302. inc.item quod procurator,& decis.238.incip.item no.quod vbi agitur. in antiq.Alb.in 2.par.statu. q.125.Sal.in l.reos. vers.quæro an procurator.C.de ac. Se.Sap.

m ¶Totam causam.In quibus casibus admittitur procurator constitutus ad totam causam criminalem. Et quod etiam in causa criminali criminaliter intentata potest ad certum articulum causæ constitui procurator, puta ad videndum iurare testes , vel ad videndum publicationem attestationum.Ita concludit An.post Inn.in d.c.ex parte A.de testi.§. publice.vers.venio ad secundum.Et vide An.in c.1.de iura.cal.vbi dicit,quod in causa criminali potest constitui procurator ad vnum articulum,puta ad iurandum de calumnia. Bar.Bellen.

n ¶Interuenire proc.Adde,an, & qñ in cã criminali possit interuenire procu.Cœ.cons.20.& cõs.41.& 47.Alex.cõs.16.3.li.Cald cons.3. hoc titulo.

¶In vin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

o In vinculis. Existens in vinculis constituit procuratorem in causa criminali. Et adde quod cum Barto. tenent do. de Ro.dec.160.& 214.& vide Bal.in l.eos.§ super his.C.de app.licet Abbas hic teneat contrarium. Et ad idem vide Bar.l.is qui reus.prope finem.C.de publ.iud. Bellen.

p ¶Admittatur procurator. Idem tenet Bald. in l.minime. C.de appel. Sed contrarium videtur tenere Ang. post Odofr. in d.l.minime. dicit quod carceratus per se ipso causam dicit in vinculis, si causa est talis naturæ, vt ibi procurator non admittatur. Et de hoc vide omnino late Bald. in l.reos. versic. secundo, circa hoc quæritur quod si reus etiam carceratus. & in eadem.l.versic.vltc rius quæro. procurator pro domino. Bar.Bellen.

q ¶Sed post sic. Adde de hoc esse casum sing. & vnicum. in l.quamuis indubitati. C.ad l.Iul.de adul. quam ad hoc pro singu. refert, & sequitur And. Barba.in repe.c.pastoralis, in princ. de cau. pos. & propr. & Ant. Cor.sing.233. in versic. procurator. quod incip. licet quis in causa criminali. Zac.

r ¶Impedimento ineuitabili. Adde Ant. Corf. sing.112. in vers. necessitas ineuitabilis, & quod dixi in apo.& ad istum in c.quoniam frequenter.§.porro.nu.4.in apo.in vers. ægritudo, & captiuitatis, supra de fo. comp. Zach.

f ¶Procurator. Vtrum valeat processus factus per procuratorem in casu, in quo non potest interuenire procurator, si non fuit oppositum. Et quòd valeat, facit gl.in l.vniuersi.C.de preci.Imper. off.& gl.in §. si quis, vers.si cogatur.in Auth quib.mo.natu. effi.leg.quæ dicunt, quòd quando in actu prohibecur interuenire procurator,tamen si interueniat,& non opponatur,valebit iudicium facit etiam quod no. Ant.in c.in præsentia,de procu.vers.opponitur extra. & supradictam l. vniuersi. alleg. Abb.in c.veniens, circa medium.de cogna.spiri.& alias ꝛ.alleg.in Auth. quib.mod.natu.effic.legit.commendat Bar.in l.post mortem, §. vlt.ff.de app.& facit ad hoc quod no.gl.in l.1.C.de preci.imp.of.Et de quæstione hic posita.per Abb.vide omnino Domi.de Rot.deci.196.& Bal.in l.reos, vers.quæro,quid fit ista exceptio,C. de accu. vbi videtur singulariter limitare quod hic dicitur, facit ad hoc quod no. Bart.in l.1.§ accusationem,ff.ad Turp.vbi dicit, q̃ si persone prohibitæ accusare, proponunt accusationem,& non fuerit eis oppositum,valebit iudicium.& ibi ẽt dicit,q̃ si his casib.prohibitum est in eodem libello plures accusare,& accusator plures accusauerit, nec fuit oppositum,valebit iudicium.quod vltimum dictum replicat Bar.in l.nos accusare,§.lex Iul.in fi.ff.de accu. item ad hic posita per Abb. vide omnino Per. de Anch post Io. And. in d.c.1.de iudi.in 6.vbi de hac q̃ allegat Io.mona.& Arch.in c.quod generaliter,de procu.lib6.Cyn.in l.fi.C.de adul.Bar.in l.pe.§.crimen,in vltima quæstione,de pub.iud. Bar.de B.

t ¶Tenet iudicium. Adde do.de Ro.deci.suis nouis, & antiquis. de proc. Vide Ro.in cons.255.inc.duo sunt.Gem.in c.1.de iud.li.6.& Fel.in c.fi scitatus,vers.sed contra opi.communem.sup.de rescr.& in d.c.meminimus,vers.vltima conclusio.ꝛ.eo.ti.

u ¶Quamuis. Adde quod Bal.in c.ex conquestione, de rest. spol.dicit, illam glosf. esse vnicam in iure, cum qua concordat Spec. de procu. §.1. vers. item, quòd est minor. vbi dicit, quòd valet iudicium cum procuratore minore vigintiquinque annis, si non opponatur. & facit l.ita demum, & l.non eo minus, C.de procura. sed contra illam glosf. in d.l.quamuis indubitati. est glosf.in c.1.de iu.in 6.per plura elegantia motiua tenet Sal. in d.l.quamuis. sequendo Franc.Accur.sed ex illis glosfis in terminis concordat Dominic in cap.qui generaliter, de procurat. lib. 6. Bar.de Bel.

x ¶Frustra. de his verbis, frustra aliquid fieri. vide Fel. in c.Rodulphus. in ver.frustra,ꝛ.de rescri. Seb.Sap.

y ¶ff.de quæstio. Tu dic,q̃ si constat infamiam ortam à maleuolis, quæ non transiuit apud bonos,& graues, nec oritur scandalum. sine dubio non esset indicenda purgatio,ad hoc inf.eo.tit.qualiter.el 2.Fit idem si infamia est orta à leuib.personis,& dicũtur leues,illis qui de facili credunt, de quo vide tex.& gl.2.q. 5.omnibus, & 10.q.3.in cunctis. Aut transiuit apud bonos,& graues,nec oritur scandalum,& hoc casu glo. pen.in c. pen.de pur.can.dicit,quòd purgatio est indicenda, & hoc dicit verius Ab.Sic. Nam si constat tamen esse ortam à maleuolis, vel à leuib.viris, & non est indicenda purgatio. hoc probatur in c.cum ia iuuentute. de pur.ca.vbi infamia orta à beneuolis, transiuerat ad regem, & maiores regni, & sic ad personas graues, & tamen Papa ibi dicit purgationem non esse indicendam, licet deuctius importunitate potentium illam indixerit.Aut subest scandalum, & tunc est purgatio indicenda, quia solum scandalum est causa indicendæ purgationis,vt probatur in c.inter, de purg.cano.& hoc tenet gl.infra eo.el 2 in ver.à maleuolis. Vnde Host. quem sequuntur doct. ibi dicit, quòd si omnino constaret infamiam esse ortam à maliuolis,nec scandalum immineret, nec esset multum sparsa infamia, non esset de necessitate purgatio indicenda, vt in c.cum in iuuentute.de pur.can. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Denunciator criminis,non se inscribit,prout facit accusator.*
Excipiens de crimine,& non probans,punitur extraordinarie,nu.22.
Procurator interuenit, quando de crimine discutitur per viam exceptionis.
2 *Accusatio tendit ad finem punitionis. s.vt accusatus puniatur secundũ qualitatem delicti, denunciatio vero, qualiscunque, tendit ad finem corrigendi.*
Crimen per exceptionem probatum,nõ est causa aliquem puniendi ex illa probatione .s.quod non punitur, vel priuatur beneficio,quod iam habuit,sed illo quod vult consequi,priuabitur.nu.14.
3 *Per electionem acquiritur ius ad rem, sed per collationem acquiritur ius in re.*
4 *Accusatio non dicitur criminalis, quando per eam non agitur ad pœnam,sed solum, vt accusans priuetur certa re.*
Procurator admittitur in illis criminib. in quib.non agitur ad pœnam, & potest esse,quando de crimine agitur ciuiliter.
Parochianus, vel patronus possunt agere de crimine ciuiliter contra clericum,vt priuetur illa ecclesia,nu.21.ad fi.
5 *Exceptio intentionis, vel facti,quæ sit.*
6 *Accusator debet regulariter se in accusatione inscribere, fallit, vt hic dicitur.*
7 *Inscriptio quam faciunt accusatores,nihil aliud est,nisi quod ipsi se obligent ad pœnam talionis.*
8 *Inscriptio ad pœnam talionis non est necessaria,quia licet non fuerit facta, nihilominus ad eam tenetur,si in accusatione defecerit accusator.*
Pœna talionis quæ sit,& vnde dicatur.
9 *Accusator criminosus non repellitur, quando prosequitur iniuriam propriam.*
10 *Clericus criminosus,an poterit excipere contra electum, seu confirmatum,qui est futurus suus prælatus.*
11 *Contra excipientem de crimine non admittitur replicatio criminis.*
12 *Procurator capituli, non admittitur contra electum, excipiendo cõtra ipsum de crimine,si canonici sunt conspiratores, vel criminosi.*
13 *Princeps alicuius regni, an possit se opponere contra electionẽ alicuius prælati,qui habet stare in regno suo.*
14 *Electus si fuerit repulsus ob crimen contra ipsum probatum, efficitur inhabilis ad alias dignitates consequendas, non autem priuatur consequutis,nu.2.sed si talis poterit se purgare,non repelletur à dignitate consequenda nu.15.*
16 *In commissis arbitrio iudi. potest pars appellare, si iudex inique arbitretur.*
Iudex quãdo cognoscit,vt bonus vir,ab eo nõ appellatur,idem,quando committitur conscientiæ suæ.
17 *Appellari nõ potest à pœna legis,sed an inciderit in pœnam, vel nõ,& super hoc sit pronunciatum, bene potest appellari.*
18 *Iudex in commissis arbitrio suo debet seruare æquitatem, vbi ius scriptum non est.*
19 *Archiepiscopus,an possit de criminib.obiectis cõtra electum in episcopum cognoscere.*
20 *Testes an sint compellendi ad testificandum, quando excipitur contra aliquem de crimine.*
21 *Contra electum in episcopum, vel ad aliam dignitatem,qui admittatur ad excipiendum de crimine ipsius.*

CAP. XVI.

1 SVper his. † Denunciator criminis, non se inscribit, quia ad correctionem tendit; accusator vero se inscribit, quia tendit ad pœnam, excipiens vero inscribit se ad pœnam extraord. si per exceptionem deijcitur ab obtento; alias secus,hoc primo. Secundo dicitur, quod dum discutitur de crimine per modum exceptionis, potest interuenire procurator. Diuiditur in duas par.principales. Secunda, ibi, licet. & prima subdiuiditur, quia primo ponit modos tres opponendi crimen. Secundo illos prosequitur, ibi, quando. Casus literalis. Quidam electus fuit in episcopum Lucanum, quidam canonici opponebant se illi electo, quædam impedimenta contra ipsum proponentes, scilicet, quòd erat malæ famæ & opinionis,& quod contraxerat matrim. cum vidua,vt ibi. repelleretur tanquam indignus. super his mandauit Papa inquiri.opponebatur contra illos,qui se opponebant, & impetrauerant de his inquiri,quòd debebant se obligare ad pœnam, si deficeret in probando. Vnde iudices illi super hoc consuluerunt Papam, & ipse respondet, quòd tribus modis potest crimẽ opponi,s.denunciando,excipiẽdo, & accusando, quando crimen in modum denunciationis opponitur, nõ est necessaria inscriptio; sed cum opponitur in modum accusationis,tunc debet inscribi, cum talis accusatio fiat ad depositionẽ,cum vero crimen opponitur in modum exceptionis, distinguendum est quare opponitur, & quando. Si autem obijcitur,vt aliquis repellatur ab accusatione, non est necessarium inscribi.sed cum opponitur,vt aliquis repellatur à promotione officij,vel beneficij,si ante confirmationem opponitur,secundum quod hic opponebatur,non debet quisquam inscribere, quia crimen hoc modo probatum impedit promouendum,sed non deijcit iam promotum. si vero obijcitur post confirmationem,cum electus debeat consecrari, debet obijciens se obligare ad pœnam extraord. ad arbitrium iudi.discreti, quia deijcit ab obtento, & repellit ab obtinendo; quia crimine sic probato perdit, quod per electionem,& confirmationem fuerat consequutus. sed ob hoc prius habita non admittit.& in casu isto, licet agatur de crimine,non tamen est quæstio criminalis,vnde per procu-
2 ratorem potest tractari. B. † No.1.ex tex. finem accusationis, denunciationis, & exceptionis. nam accusatio tendit ad depositionem, quia accusatus deponitur ab officio, & beneficio,si fuerit conuictus. dic etiam si crimen est enorme,debet detrudi in perpetuum carcerem,vt in c.tuæ, infra de pœ.

a de pœ.denunciatio a vero tendit ad correctionem, non autẽ ad puniendũ delictum pœna condigna, sed vt cogat desistere à peccato,& agere pœnitentiam.& hoc procedit tam in denunciatione euangelica,quam canonica,regulari,& iudiciali.Nam finis principalis,cuiuscunque est,vt denũciatus se corrigat,sed quandoq; compellitur satisfacere, si aliter, corrigere nõ põt,sed aduenit per quandã consequentiã de quo in c.nouit,de iudic.Exceptio vero proprie,& secundũ materiam suam propriam tendit ad repellendũ, vt in c. 2. de or.co.& c.à nobis,de excep.& l 1.ff.e.Sed q̃nque propter connexitatem b iuris obtenti cũ iure à quo repellitur, deijcitur à iure ẽt quæsito,& ista est ratio huius literæ,q̃ priora beneficia nõ amittit,probato crimine per viã exceptionis; q̃a,vt dixi,exceptio non tendit ad vindictam.Et no. pro eo, q̃ dicitur,q̃ crimina vbicunq; claruerint, sunt puniẽda. 24. q.3.c.ecce.debet enim intelligi, q̃ sunt punienda ſm modũ
3 propositum,& probatum. † No. q̃ ante confirmationẽ nõ
c dicitur quis adeptus beneficiũ, c sed agit,& certat de obtinẽdo beneficiũ;licet adhuc reflet cõsecratio,vel alind ius. Ex hoc infertur,q̃ per electionẽ,& confirmationẽ quæritur ius in beneficio, sicut per collationem:nam collatio habet tantum vim electionis,& confirmationis,vt no.Innoc.in c. cũ olim, de causa pos.& propr. & per collationem acquiritur ius in re,vt in c.pe.de præben.lib.6.& in c.fi.de concess. p̃ben.eo.li. Infertur ẽt ex prædictis,& ex tex.q̃ per electionem, acquiritur tãtũ ius ad rẽ,nõ in re,& de hoc.63.dist.c.quãto, vbi bo. gl.& C.de iurisd.omn.iud.l.priuatorũ,& q̃ no.in c.transmissa,ꝛ.de electionib.in gl.No.q̃ petens ordinari,seu consecrari,dr̃ petere aliquid facti consecutium ad ius obtentũ de prę
4 terito;tanc enim non potest excipi,sed debet accusari. de quo in c.constitutus,de appel.& in c.accedens,ꝛ.eo.ti. † Vlt. no.q̃ cum disputatur de crimine obiecto per viã exceptionis,quæstio non dicitur criminalis;ẽt si exceptio deijciat ab obtento ratione connexitatis cum iure futuro; criminalis ergo dr̃ quæstio,cum finis tendit ad vindictam publicam, & vt delictum puniatur pœna debita, & naturali; ex quo soluitur quæstio quotidiana.Si agitur ꝛ clericũ solũ, vt priuet beneficio propter crimen, nunquid ista q̃stio sit criminalis,vt non possit interuenire ꝓcurator? d Fed.de Sen.cõsi. 23.consuluit,q̃ nõ est criminalis,q̃a finis accusationis nõ tẽdit ad depositionẽ sed ad priuationẽ beneficij tãtũ,vt hic.Itẽ q̃n agitur vt solũ priuetur beneficio, hoc videt attentari ꝓpter inhabilitatẽ ipsius clerici,non aũt principaliter, vt delictum puniatur:hinc est,q̃d parochianus, vel patronus põt hoc modo agere ꝛ clericum,vt priuetur beneficio, vt ipse Fed.no.consi.23.aliàs 28.& vt dixi in c.illa.ꝛ.e.& in c. ex parte Adæ.ꝛ.de testi.pro hoc dicto,q̃ dicatur agi ciuiliter, ego allego tex.expressum in c.p tuas,ll 1. ꝛ. de simo. in ver. tales, vbi tex.no.dicit, q̃ nõ agebatur criminaliter, vt deponeret ab ordine;sed ciuiliter,vt ab, administratione amoueretur, immeritus,& damnosus.& ille est tex.iudicio meo valde singularis,vt licet tendatur ad bonum publicũ,& non ad commodũ priuatũ,nihilominus dicitur agi ciuiliter;ex quo non agitur,vt imponatur pœna naturalis ipsius delicti; imo vt di xi,non videtur agi,vt pœna imponatur,sed potius,vt immeritus amoueatur.dicit tamen hic.d.An.q̃ si pœna delicti esset tantũ priuatio beneficij,puta si statutum dicit, q̃ si quis luserit ad azardum,priuetur beneficio, tunc satis accusatio
5 dr̃ criminalis,q̃a agitur ad pœnã naturalẽ ipsius delicti, q̃ satis puto verũ,nec Fed.sentit oppo. † Oppono ꝛ tex. & contra prædicta,& vr̃,q̃ contra petentẽ confirmationẽ,vel consecrationem,non possit excipi de crimine; q̃a exceptio est proprie actionis excluſio,vt in c.2.de or.cog.& in l 2.ff.de excee.sed ille,qui petit consecrationem,vel confirmationẽ,nullam actionem intentat,sed tantum hoc petit à iudice. Solu.
e dicit Innoc.q̃ ista exceptio e est facti,seu intentionis; vnde non est proprie exceptio,sed est proponenda, & ea propositi
f ta,debet iudex supersedere, donec examinetur huiusmodi exceptio,& ẽt facit ad ea, q̃ no.in c.super eo,de elect. f In gl. 1.ibi,quartũ modũ habes,scilicet,per inquisitionẽ,&c. & secũdum hoc Papa fuisset diminutus. & ideo dic melius secũdum Doct.quia aliud est quærere,quot modis possit opponi de crimine,aliud quot modis possit agi de crimine.nã crimen proprie non opponitur,nisi altero istorũ trium modorum,de quibus in tex.sed agi potest de crimine multis modis,& tunc etiam congrue additur quartus modus adiectus in gl.quasi Doc.velint dicere,& bene,q̃ opponere, denotat factũ partis,sed in inquisitione hoc cessat; & ideo nõ congrue adaptatur ad tex.nostrum.habemus etiam secundum Io.And.alium modum actionis, per quem quis petitur removeri à beneficio suo,vt in c.querelam, supra, de electionib.& dic,quod verbum,accusatio,positum in tex. debet intelligi large,vt comprehendat strictam accusationem,quando agitur ad vindictam publicã;& etiam, vt comprehendat accusationẽ largam,quando solum agitur,vt priuetur beneficio suo;illa enim non est stricta accusatio,quia non intendit ad depositionẽ ab ordine.In gl.2.ibi, in crimine abigeatus,hoc crimẽ committitur,cum qs abigit.i.profugit,seu repellit gregem cũ panno rubeo,vel alio modo, quẽ postea
g furatur cum socijs. g In ea.gl.ibi, quæ apparitores referunt, expone apparitores,id est nuncij publici,& iste casus non rẽte excipitur sec undum Doct.quia lex loquitur in denuncia torib9,q̃ denunciauerunt crimina notoria,nec eis creditur nisi in notorijs,vt l.ea quidem,alleg.in gl.canonizata.4. q.4.
6 c.aliquando.& vide q̃ no.ibi. † Sunt,& alijs casus h excepti, i
h quibus non est necessaria inscriptio: vt si agatur de adulterio,

ADDITIONES.

a ¶Denũciatio. Vtrum autem denunciator necessario habeat se inscribere, vide gl.2.& ibi omnino Ab.in c.inquisitionis,in prin.infra e.& glo. 2.& ibi Ab.in c.3.infra de calumnia.& an aliquo casu crimen de quo constat per denunciationem sit depositione dignum,vide elegantissime, & melius quam alibi per Domin.in c.1.19 dist. Bar.de Bel.

b ¶Propter connexitatem.An, & quando excipi possit contra prælatum, vide plene Abb.in c.accedens, ver.fi.vbi etiam dat optimas remissiones in materia.& adde omnino quod no.Innoc.c.dudum ecclesia Rothoma gensis.in 1.glo.supra, de elect. & quod scribit Ant.post glo.in c.ex parte Adæ,de testi.& vide latius Ab. infra e.c. ver.extra gl. quæro,pro declaratione.quod multum laxe scribit Anto in c.q̃ sicut, ver. ad primam autẽ confirmatiõẽ,de ele.& plene per eundem,in c.super e.ti. & aliqd p Innin c.cum dilectus,in fi.1.gl.de cau.poss.& prop.& Domi.in c. si forte.vequid si obiectio,de elect.in 6.& Ant.in c.cum olim.de cau.pos.& prop.in c.constitutus.post gl.fi.de app.Quis autem admittatur per viam accusationis contra prælatum petens electionem cessare, late Ant. post Inn. in c.cum Bertholdus,de re iud.& gl.in c.vt circa,de elect.lib.6.Quando nomen rei dicatur receptum inter reos,vide Bar.in l.adulerij. C. de adul. & elegãtissime,& latissime in l.1.C.qui accu.non poss.& in l.aduleriũ, post glo.C.de adul.& gl & ibi late Bar.circa med. in l. is qui reus. ff. de pub.iud.& latissime Io.And.in addi.Spe.de accusatore,§. 1. in additio. quæ incipit no.quod soluit quæstionem,qualiter probat ille,qui deficit in probatione eorum,quæ obiecit per viam obiectionis, vide omnino, quod scripsi post Abb.in c.culpa,circa fi.de iniurijs.& damno dato, & text. in cap.1. de elec.in 6. dicit Barto. in l. adulerij, C. de adulterijs, quod receptio rei potest fieri,reo absente,exceptio quod accusatio procedere non debet,& quia in ea non interuenit inscriptio, non põt opponi post conclusum in causa,secundum Ba.in l.is qui reus,ff.de pub. iud. Bar.de Bel.

c ¶Beneficium.Vide de hac materia plenissime Fel.in cap.eam te.supra,de rescrip. Seb.Sap.

d ¶Interuenire procurator. Idem tenet Bal.in l.non solum. §. fi. ff. de procur.de quo per Mod.in rub.supra de iud.

e ¶Ista exceptio. Vide quæ scribit Fel.in rub.supra de excep.vbi late,an exceptio facti,seu intentionis,sit proprie exceptio.

f ¶De elect.Sed Abb.Sic.minute refert verba Inn.dicit enim Inn.super verbo excipiendo, quod ordinator debet supersedere propositæ exceptioni,si verisimile est.quod opponitur,vt in Auth.quomodo opor. epis.§. si quis autem.& 24.distin.illud.Sed si non est verisimile,procedat ad ordinationem,& consecrationem,nec debet dimittere propter aliquam appellationem,quia nunquam reuocabitur,quod fiet ab eo, nisi probetur veritas causæ,vt in c.1.de his quæ fiunt à maio.par.cap.Secus in cõfirmatione, vbi requiritur forma iuris, vt no. in c.constitutus, de ap. & plene habetur in c.fi.de elect.lib.6. & istam opinionẽ sequitur Butr. in 6.col.ibi,venio ad ver.cum autẽ.Sed Inno.recedit ab ista opi.& dicit, quod sibi non placet,quia est speciale in ordinatore, vel consecratore, quod nisi ordinator,vel consecrator audiat accusationem, irritat q̃cq̃d factum fuerit,& ipsi puniuntur, vt in Auth. quomo. opor.epi.§ si quisautem.tamen sunt intelligendæ prędictæ auth.secundum Inno.nisi excipiatur de crimine vt calumnietur,vel suspendatur,vt de calumnia,& dcit quod hoc probat d.Auth.quomodo opor.epis.§.si quis, & C. de accus.l.fi.& istam vltimam opinionem Innoc.sequitur Abb. Sic.si bene inspicis verba sua. Et illæ authenticæ multum vrgent pro vltima opinione.Sed ego sic corcodarẽ opinio.quod,aut antequam ordinetur vel cõsecretur,accusatur de crimine ordinandus,vel consecrandus;& tunc ꝓcedit secunda opinio Innoc.vt 8.e.omnipotens,& ita debet intelligi ꝓdicta.Authen.quomodo opor.epis.§ si quis autem.& de sanctiss.epis§.si quis autem.aut opponitur per viam exceptionis;& tunc est vera prima opinio Innoc.Nam ordinatio,vel consecratio est actus extraiudicialis, vnde appellatio interposita ab ipsa,non vitiat ipsam ordinationem,vel consecrationẽ, nisi probet veritas cãæ appellationis,vt in c.1.de his q̃ fi. à mai.parte cap.& per Innoc.& Doct.in c.dilecti,de maio.& obed.& in c.dilectis,de appell. vel nisi interponatur ex causa verisimili,in c. bonæ, de appellat.vbi plene examinatur natura appellationis extraiudicialis. & quæ dicit Abb.Sic.in c.omnipotens,in vltimis verbis suis, sed limita vtraque opinionem Inn.quia secundum ipsum deberet intelligi, nisi opponens longo tpe tacuisset, quousque videt ordinationem,vel consecrationem imminere.Nam tunc suspectus de calumnia remouetur, vt in dictis auth.nisi ex causis,quę habentur in c.fi.qui ma.accu.pos.& hoc sequitur Bar.& est verisimum,vt probatur in dictis auth.licet idem Inno.in ver.à promotore,in gl.fua,quę incipit,dicimus,in fi.ipsius,sentiat contrarium,sed tene primum. Alex.de Ne.

g ¶Postea furatur cum socijs. Adde,quid si sibi postea furto capiantur per alium Bald.in l.fina.C.de condict.ob turp.cau.& in l.1.§. abigei, & ibi Bart.ff.de abigeis,omnino per Alexand. in l.sane ff.de verb.ob.& in l.ebi fideiussor.ff.de sol. Zach.

h ¶Alij casus.Alios complures, vide per gl.no.2.q.8.in summ.& gl.in l.qui crimen,C.qui accu.non poss. Bar.de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio,qñ maritus accusat iure mariti.l.quam uis,C.de adul.secus si accusat,vt extraneus, vt in c.tuæ,supra, de proc.qđ sic
a debet intelligi secundum Host.Item fallit,cũ quis accusat de
b falsa moneta.[b] l.1.C.de fal.mon. Item fallit, cũ quis accusat, rõne officij, vt tutor,seu curator, qui nõ punitur, licet deficiat,nisi euidens sit calumnia, vt l.2.C.qui acc.nõ poss. Item cum quis prosequitur mortem illius,cui successit,ne priuet hæreditate,ff.de his,qui.vt indig. Item cum mulier, vel tutor
7 prosequitur iniuriam propriã,vel suorum,ff.ad Tur.l.1.§.ac cusationem.In ea.gl.in fi.aduerte,q triplex reperitur in hoc opi.vt no.in l.si cui.ff.eo.& in l.in causis.C.e.nam quidam dicunt,q inscribere est, qñ accusator profitetur, in fine libelli accusationis se perfectum libellum dedisse,per qđ statim intelligit obligatus ad talionem. Alia est opi. q inscribere sit, cum profitetur, & promittit de prosequenda accusatione vsque ad fi.Tertia opi.est illa, quæ tangit hic in gl.vt obliget se ad pœnã talionis,& hanc dicit Io. An.tenendam, quæ satis
8 probatur in c.tuæ,de procur.in fi.†Sed circa hoc quæritur,
c nunquid inscriptio ad pœnã talionis sit necessaria. [c] Io. An. 4.q.3.in c.inscriptio.dicit,q sic,& facit.l.qui crimẽ, C.qui accu.non poss.& 2.q.8.c.quisquis,sed Acc.in l.2.C.de fi.instr.& in d.l.in causis,C.de accu.cõcludit,q licet nõ fiat inscriptio,
d deficiens tñ in accusa.debet puniri pœna talionis,[d] & est hæc cõis opi.hoc ẽt fentit Bar.in d.l.fi cui,& Ioã.And.hic.Et pro hoc adduco tex.2.q.4. c.qui non probat. & dicit Spec. in tit. de acc versf.item,q non rectè,q hodie in multis locis nõ ser-
c uatur ista solennitas inscriptionis ,[c] & satis potest tolerari p l.ordo,ff.de pub.iud.& per l.hodie.ff.de pẽ. vnde aũt dicatur talio, & quid est dicere? dic, q proprie talio est idem, qđ repræsentatio , seu consimile , quia quis debet pati consimile eius, qđ infert,siue iniuriam,siue beneficium,secundum Pa-
9 pien.†In gl.in versf.accusatore, ibi, accusare non dẽt.hoc verũ est, nisi prosequeretur iniuriam propriam, quia tunc nõ repellitur prætextu criminis.4.q.6.c.oibus,& dixi in c.1.§.e.
10 item in casu.c. nulli, supra eo.in ea.gl.ibi, sed ab excipiendo non repellitur, pondera gl.quia sentit, quem posse excipere contra electum,seu confirmatum, licet sit criminosus, & licet prosequatur interesse publicũ, alias gl.aduersaretur principio.Sed Inn.circa hoc multũ laborat, nunquid criminosi possint excipere de crimine ꝺ electum, seu confirmatum.& primo dicit, q non debet admitti criminosus,nisi prosequatur interesse proprium,vt quia ille , ꝺ quem excipit, est suus futurus prælatus,vel aliud proprium interesse prætendit. Et no. singulariter hoc dictum, q subditus excipiendo de crimine, agendo ꝺ prælatum suum, dẽ prosequi proprium in-
f teresse,[f] & sic non dr reus excipiens voluntarius.facit, quod dixi in c.cum inter,de excep.& c.dilecti.e.ti.Et pro primo dicto, q criminosus prosequens interesse publicum , non admittatur ad excipiẽdum,inducit Inn.q iste excipiens voluntarius,tenet vices accusatoris,vt no.in c.super eo.de elect.vn de sicut accusator repellitur prætextu criminis,ita & iste voluntarius excipiens. & pro hoc vr text.in c.illud.23. dist. nec obst.tex.in Lapud Celsum.§.Marcellus, ff. de do. exc.& quod
11 no.in c.dilecti.de exce.†Quod ꝺ excipientẽ de crimine non obst.replicatio criminis,quia illud verum est, qñ alius agit ꝺ excipientem,sed ille,qui petit confirmationem, vel cõsecrationẽ,nihil petit ab excipiẽte.Refert secundo Inn.alios tenere ꝺrium, quos ipse sequitur,vt criminosi admittãtur ad excipiendum, quia ille qui petit confirmationem,vel consecrationem,si hẽt aduersarium,debet dare libellum,& litem cõtestari,& sic agit.ergo ꝺ excipientem de crimine non debet admitti replicatio criminis,vt iuribus præall.Non obst.secũ dum eum.c.illud,præall.vbi dr, q prius sunt examinandæ psonæ,quæ obiciunt crimina, quia secundum eum, non debent examinari,nisi habeãt probationes in promptu,ne diu differat prouisio ecclesiæ,vel debeant examinari, an veniant bono zelo,an per inuidiam, vel odium,sed Arch.bene prosequendo hanc materiam in d.c.illud, concludit, q qñ criminosus prosequitur suum interesse, admittitur ad excipiẽdũ.
12 †Et plus dicit, q ẽt procurator capituli non admittitur , si canonici sunt conspiratores,seu criminosi, & hanc opi.seqtur hic Io.An.& vr verior, vt distinguamus, an prosequatur proprium interesse,& admittatur,an publicum, & possit re-
13 pelli,quia, vt dixi,in veritate iste tenet locum accusatoris.†Et
g ex prædictis infertur ad decisionem quæstionis, [g] nunquid princeps regni admittatur ad excipiẽdum de crimine ꝺ electum,& dicit Inn.q prima fronte vr suspectus,quia presumitur facere cã extorquendi pecunias , ideo non dẽt admitti, sed si cesserat suspicio,esset præ aliis admittẽdus,ar.16.q.1.c. constituturum,ea.cã.q.7.c.filijs.& plus dicit,q ẽt si princeps esset suspectus si excipit ꝺ ẽt electum,quod cum timet de coniuratione,seu de perditione patriæ, seu reuelatione secretorum suorum,& hoc rõne patriæ,vnde electus est oriundus, vel pp parentes suos, qui sibi fuerunt infesti, & tunc satis est
h audiendus princeps,[h] quia satis prosequit interesse proprium,
i hoc dictum sing.po.quia sæpe accidit in practica.[i] † In gl.in
14 versf.impedit promouendum,in fi.no.gl.quæ vult, qđ virtute huius exceptionis probatæ,repellatur iste electus,nedum ab illa dignitate,ad quam fuit electus,sed ẽt à qualibet dignitate ꝺhenda in futurum.sed glo.sequens vr hoc limitare esse verũ, qñ ex tali probatione est grauata eius opinio, sed dic, q in veritate sp vr grauata, ar.l.Lucius. ff.de his,qui no.infa. in c.cum tu, sup.de test.& in c.super eod. de electionib. Sed tunc opp.exceptio non debet operari vltra eius naturam,& intentum excipientis , sed hæc exceptio fuit appositа ad repellendum tãtum à dignitate, ista ergo debet operari remotionem à qualibet alia. Sol. dic, q hoc non operatur virtus exceptionis,sed aggrauatio opinionis, quæ insurrexit ex pri-
15 ma repulsione,& dic, vt not.in d.c.super eod.sup.de ele.† Et aduerte, quia glos.sequens in fi.valde sing. dicit, quòd si iste potest se purgare, non repellitur ab aliqua dignitate cõtrahenda,

ADDITIONES.

a ¶Intelligi.De hoc plaue habetur in c.tuæ , de proc.& 2.q.8.in summa.& ibi bona gl.secundum Bar.in l.is cuius.§.fi.ff.de adult.distinguit, quod, aut maritus accusat post 60.dies,& tunc tenetur de calumnia, quia nõ ter.aut accusat inf. 60. dies , & tunc non tenetur de calumnia præsumpta,sed de euidenti bene tenetur,vt in d.l.is cuius.§.fi. Alex.de Ne.

b ¶Falsa moneta.Istum casum & sequentem enumerat etiam Arch.2.q.7.in summa.& allegat Host.in hoc c.super his.& dicit quod etiam in accusatione de falsa moneta non requiritur inscriptio, vt l.1.C.de falsa moneta.& dicit,quod de hac materia notat Goff.in summa,de accus.§.debet autem accusator. Bar.de Bel.

c ¶Sit necessaria.Adde Io.de Ana.cons.59.Old.cons.46.
¶Necessaria. Et adde, quod etiam his casibus excepris , quibus defunctus potest accusari , tunc accusator debet se inscribere ad pœnam talionis, quam passus fuisset defunctus si viueret. gl.est singularis in c.si forte iste liberi,in versf.de iuramento.3.8.q.2.Item adde hic,quod no.Abbas,& qđ ibi post eum notaui in c.1.j. de calumniator. Item,an episcopus accusans subditum suum,debeat se inscribere ad pœnam talionis , vide Old. cons.4.item de hoc,an hodie inscriptio sit necessaria de consuetudine, vide oino Bal in l.qui crimen, circa prin.C.qui acc.nõ poss.item adde, q illud idem qđ tenet gl.in c.si forte isti liberi,tenet Dom.in c.filij,de hæri. li.6.& illam gl.allegat pro singulari Lud.Rom.in suis sing.item adde ol no B.Thomam.in 4.q.68. art.vlt.vbi dicit, q regulariter deficiens in accusatione,debet puniri pœna stellionatus, nisi iudex cognouerit aliquẽ accusasse falsõ,non voluntate nocendi, sed propter ignorantiam ex iusto errore , & imponit ei pœnam talionis. Quando autem iudex pronunciare debeat deficientem in accusatione calumniatum esse, vide omnino B.Thomam in 2.2.q.68. art.vlt.item vide omnino late Io. And. in additio.Spe.in d.versf.item,quod non videtur,circa finem illius.§.hic allegati per Abb. Bar.de Bel.

d ¶Pœna talionis. Et idem dicit gl.in d.l.qui crimen . Et idem dicit Arch.in §.inscriptio.4.q.4.sed adde cautelam,quod accusator deficiens in accusatione,vel probatione non punietur pœna talionis, nec alia, quæ forte imponeretur per statutum , prout hodie communiter imponitur per Italiam, videlicet quod accusator deducat in libello,& de hoc est communis rumor , & fama,& tunc probata infamia excusabitur ab omni pœna, licet deficiat in probatione,quia propter illam infamiam præcedentem habuit iustam causam credendi. ita dicit Bar.notab. in l.fi.ff.de hæred.inst. & l.2.circa fin.C.si ser. vel li.ad de cur. aspira. Item adde hic Arch.2.q.1.in summa,vbi dicit,quod licet accusator se nõ inscripserit tamẽ pœnam accusationis remittit pœna calumniæ.Et alleg.l.Lucius, C.de accu.& ibi Cy.in 1.q.Et ita dicit tenere Gof. in sum.de accu.§.item queritur.Et all.l.pen.C.de acc.& dicit quod de hac materia no.C.de acc.§.qui crimen.in gl.inscribit ex.Et per Gof.Bonauẽt.in suis libellis iuris canonici,in rub.de libellis,qualiter in accusatione procedatur,&c.Sed vide de hoc omnino Sal.in d.l.qui crimen , C.qui accu. non poss.& ibi dicit,quod pœna talionis non est in vsu, & quod tollatur talis consuetudo per l.ordo, & l.hodie, hic alleg.Abb.& Ang.in d.l.qui crimen, circa prin.dicunt,quod talis inscriptio recesit ab aula,tamen ipso iure videtur facta inscriptio.Itẽ adde hic Sal.in auth.sed nouo iure.ante mod. C.de adult.vbi dicit esse tex. quod siue accusator se inscribat, siue non, est obligatus ad pœnam talionis. & ita dicit etiam tenere gl. in l.fi.C.de accus. Bar.de Bel.

e ¶Inscriptionis.Vide Ang.in l.qui crimen C.qui acc.non poss.vbi dicit, qđ talis pœna hodie recesit ab aula.& idem dicit Sal.in auth.sed nouo iure.C.de adult. Seb.Sap.

f ¶Proprium interesse.Adde Old.cons.101.& 182.& 183.

g ¶Decisionem quæstionis. An princeps possit excipere contra electum in sua ciuitate, quod sit suspectus,sibi de statu suo.Et circa istam quæstionem vide omnino Ant. in c.nobis , de iure pat. & eundem in c.quod clerici, de elect.& glos.in c.1.61.dist.& idem dicit Domin.in c.vt circa.§.1.& in d.c.1.dist.62.Et idem dicit Host.in terminis , in sum.de ele.§.qui possit eligere.versic.laicus autem , de consuetudine.& Dom.in c.in vno, in fi. 21.dist. Bar.de Bel.

h ¶Princeps.Adde Rom.sing.suis.

i ¶Practica. Pro quo all.Inn.de iureiu. peritio.& istud sequitur Io.And.& doc.hic.Idẽ ponit Inn.in c.nobis,in veri.honestus,de iure patr.& d. Do. in c.dicit eo,in gl.in veri.aliqui,de elect.in 6.pro quo optime fa.tex.cum gl.61.dist.nullus,& 53.dist.si forte.Sed Old. in 9.cons.dicit,q etiam vasallus ecclesiæ admittitur contra promouendum, cum ipse teneatur ecclesiam defendere,& à noxis præseruare, vt de fama fidelitatis,c.1.& ibi etiam sua interest habere bonum dominum,cum ipse postea sit futurus suus iudex in causa feudi,de iudi.cæterum,de foro cõp.verum.& istud dictum sequitur D.Dom.in loco præall. Alex.de Ne.

henda,nam contra hoc opponitur, quia purgatio non habet locũ, nisi qñ delictum est vere probatum,vt in c.cum dilectus,de purg.can.& in c.ad nostrã,de .pb.Sol.dicit Io.And. quod aliter põt intelligi.s.de purgatione facienda per probationem innocentiæ,& non per iuramentum tñ, simile in c. si diligenti,de fo.comp. vel cõtrarium in probatione ista indirecta,quæ est facta per viam exceptionis;& tunc admittatur purgatio vera cum iuro,& similibus, vt admittatur ad alias dignitates.quod semper tene menti,& vide quod no.in c.inter,de purg.can.in gl.2.& pro hoc dicto facit, quia vt supra dixi,aggrauatio opinionis est illa, quæ repellit à dignitate futura , quæ satis tollitur per purgationẽ.2. q.5. c.presby-
a ter.& quod ibi no.& no.istam gl.quia reputo ipsam fin.[a] †In
16 gl.in ver.arbitriũ,in fi.no.tria ex ista gl.primo, q in commis-
b sis arbitrio iud.põt appellari,[b] si inique arbitretur, & facit.c. 1.de dila.& quod ibi no.nam intelligitur cõmissum arbitrio iud.non vt faciat,ad libitum, sed vt faciat, vt quilibet bonus vir.l.fideicõmissa.§.quãquam. ff.de leg.3. & quod no.in c.
a.de cor.vitia. in gl. Sed ꝺ hoc fortiter obstat dictum Inn.in c.statutum.de rescrip.lib.6. vbi dicit, quod qñ iudex cognoscit,vt bonus vir,non põt ab eo appellari , sicut nec appellatur à dicto boni viri. & illud dictum Inn. sequitur Bar. in l.j. in fi.ff.de leg.2.licet quædam lect.non habeant illud dictum. Sol.pro concor.puto sic dicendum, q aut iudex cognoscit vt iudex; licet illud.super quo agitur,& cognoscit, sit cõmissum arbitrio suo,& tunc nihilo minus põt appellari, & ita p cedit ista gl.vt probo per tex.in l.si qua,iuncta l.aliud.§.inter. ff.de verb.sig.ibi.n.imponitur,multa arbitrio iud. & tamen põt appellari,si modũ excedit,vt ibi.hoc idẽ sentit gl.aperte in d.l.si qua.& clarius ibi Bar.in fi.vbi proprie in his terminis dicit,in vlt.q. quod si pœna debeat imponi ad arbitrium iud. põt ab eo appellari,secus dic, quando aliquid libere cõmitteretur arbitrio iud.arg.in l.nõ quicquid.ff.de iud.& in c.cõ
c suluit.de off.deleg. tunc enim ab eo non appellatur. ad hoc, quod no. Io.And.in addi.Spe.in ti.de cita.§.sequitur. ver.sed nunquid credetur. Item si committitur cosc ientiæ iudicis, [c] de quo vide gl.in c.statutum.§.assessorem. de rescrip. lib. 6. qñ tñ gl.limita per ele.1.de iure pa. vbi superior ex offi. suo põt reducere illud ad bonam æquitatem , & facit c.pastoralis.de
d ap.Qnq; iudex[d] cognoscit,non vt iudex,sed tanquam vir bonus,seu succedit loco boni viri, & tunc non potest ab eo appellari;& hoc casu procedit dictum Inno. & Bar. & ideo dr, quod à iudice rursus non appellatur . posset tamen attentari,quod possit peti reductio ad bonam æquitatem per superiorem,& ita intelligitur gl.sequens,quæ dicit, q si iudex ex-
e cedit modũ , dẽt factum suum reduci ad arb. boni viri. Vel põt intelligi illa gl.qñ iudex [e] processit extra iudiciũ in commissis arbitrio suo, puta in iniungendis pœnitentijs,vel dispẽsationibus faciendis,& in hoc no.illam gl.fin. quia non legi alibi,sed si iudex procederet iudicialiter , opus esset appellatione ẽt in commissis arbitrio suo , aliàs transiret sua in rẽ iud.quod tenet d.An.& pro hoc allego tex. in c.quod ad cõ
17 sultationem.& quod ibi no.s.de sen. & re iud.& dico plene in c.1.de consti.† Secundo no. ex ista gl. q à pœna legis non appellatur, hoc verum,qñ lex esset generalis, secus si specialis,& specialiter cõtra ipsum facta esset lex, vel statutum, ꝺm Bar.in l.si qua pœna,in prin. ff.de verb.sig. quod intellige,qñ quis cõfitetur factum , sed vult redarguere legem de iniquitate,& quod imponat magnam pœnam,& non potest,secus
f aũt,vbi allegaret se non incidisse in pœnã legis , quia tunc iudice declarante ipsum incidisse, optime potest appellare.[f] vi-
18 de gl.no.in c.cupientes.de elec.lib.6.& facit c.peruenit.de ap pel.tũc.n.potius appellar à iudice,quam à lege. † Tertio no.
g ex gl.hac,q iudex § in cõmissis arbitrio suo , debet æquitatẽ seruare,vbi ius expressum nõ est.Et hoc vltimum prosequere,vt no.Inn.in c.1. de const. & istæ duæ gl.cum materia sua
19 habent vnã lect.quæ non solet examinari per Doc.†In gl.in ver.criminalis , ibi, præsentia plurium episcoporũ.Idem Io. Phil.& dicit Host. q solus metropolitanus nõ posset cognoscere de hac cã contra electum,ad hoc. c.2. de trãsl.epis.hoc dictũ doc.intellige, qñ excipitur ꝺ consecrandũ in epm. qa tunc cũ probata exceptione veniat electus , & confirmatus rejicietur, nõ põt inferior à Papa hãc q.diffinire sine præsentia aliorũ episcoporũ. Sed vbi excipitur promouendũ ad in
20 feriorẽ dignitatẽ,ibi sufficit solus eps,cum non agatur de de positione ab ordine,ad hoc.15. q. in sum.& 18. q.2.c.si quis abbas.† In ea.gl.in fi.de hoc,an testes sint cõpellendi,cũ agi
h tur per viã exceptionis, dic vt no. in c.dilectorũ, de test.cog. per doc.† Extra gl. quæro pro declaratione literæ, [h] qui admittantur ad excipiendũ de crimine cõtra electum,siue cõtra petentẽ confirmationẽ, consecrationẽ,vel ordinẽ? Inn. vr multũ dubitare de hac q.vnde in diuersis locis , varias refert opi.Primo enim dicit,q sicut quilibet admittitur ad defendendum alium.l.seruum quoq;.§.publice.ff.de procu.ita ẽt quilibet debet admitti ad excipiendum , cum defendit ecclesiam,maxime quia ius publicum consistit in sacris,sacerdotibus,& magistratibus.50.dist.c.ius publicum.vnde cuius libet interest,ne malus præficiatur,vt dicit Bonaguida Aretinus,& de eo fecit mentionem Arch.de elec.lib. 6.c.1. In prima gl.dicit se dixisse , non determinando tamen , vt quilibet admittatur, cum cuiuslibet intersit , ecclesiã habere bonos seruitores,& in hac opi.videtur residere Inn.licet,vt dixi,plures referat opi.sed contra formã electionis dicit tñ illos admittendos , quorum interest , & videtur tantum interesse eligentium,& habentium confirmare. sed ipse Inn. in c.1.de electionib lib.6.sentit,q ẽt contra formam, admittitur quilibet , qui potest de crimine excipere , & illud dictum tenet ibi Arch.& iuuatur secundum Io.And.ex illo c.1.præal.& c. vt circa,& c.procurator,& c.is,qui, de elect.lib.6. & hãc opi. vr sequi Io.And.hic.vide tñ gl.in d.c.vt circa, quæ refert aliã opi.in c.cupientes præal.D.Ant.hic dicit,q contra electũ in epm,admittitur quilibet subditus, tam contra personam , qã cõtra formam electionis. Contra promouendũ ad ecclesiã curatam,admittitur quilibet parochianus.Contra formam promouendi ad dignitatem principaliorem post epm , admittitur quilibet de diœcesi , qa quodammodo est eis superior.Contra canonicos,& alios electos ad particularia beneficia,admittuntur omnes de ecclesia, & etiam illi quorũ spe cialiter interest,tã contra personã, quam contra formã electionis.Ego puto aliter dicendũ,q laicus nullo mõ põt excipere, & maxime de crimine cõtra electum , nisi sua interest, vt quia patronus, vel parochianus, vel aliter sua interest, arg.c.illa,& quod ibi dixi,s.eo. hẽt.n. vim hæc exceptio cuiusdã accusationis, vt dixi, à qua laicus remouendus est, nisi suũ prosequatur interesse, vt in præal.c.illa. & q ibi no.in c.
i ex parte Adæ,[i] de testi.Aut clericus excipit,& tunc credo ip sum indistincte admittẽdum, si alia cã rõnabilis nõ obsistat. nã interest cuiuslibet clerici,ne pficiat malus in ecclesia. Itẽ sicut clericus põt accusare aliũ clericũ,prosequendo ius publicũ,vt in c.cũ. P.s.eo.ita, & fortius debet admitti ad excipiendũ,vt in reg.quid agendũ,de reg.iu. li.6.Nam turpius ei citur, &c.vt in c.quemadmodũ,de iureiur. pro hoc facit,qa clericus non reperitur prohibitus , imo potius vr admissus, cũ hoc c.loquatur generaliter , & sic ẽt loquitur præal. c.1.
K & c.vt circa,& c.procurator,& c.is qui,de elect.lib.6. [k] † Sed
21 quæro, nunquid obijciens cõtra electum nõ cõfirmatũ , & succũbens,sit aliqua pœna puniendus?Host.& cõiter doct.q sic,nam punitur pœna.c.j.de electionib.lib.6.vnde dicit Ioan. And.q aut electio non est confirmata, & habet locũ illa pœna:aut est confirmata,& debet excipiens cõdemnari ad grauiorem pœnam, & hoc, qñ pœna imponitur ad arbitriũ iud.

Certe

ADDITIONES.

a ¶Ipsam fin.Sed non est singularis , quia idem dicit gl.in d.c.inter. in gl.2. de purg.can.Alex.de Ne.

b ¶Potest appellari.Vide c.2.ad fi.de iur.cal.lib.6.Io.de Imo.in l.j.ff.de leg.j. And.Barb.
¶Appellari.Vide late Fel.in c.exceptionem.sup.de excep. Mod.in l.vbi pactum,C.de transa.post Pau.de Cast.ibi. Seb.Sap.

c ¶Consc ientiæ iudicis.Adde videndum de huiusmodi commissis,Lud,Ro. in repe.rub.de arb.per me nouiter apositilata.& Alex.consi.106.lib.j.
¶Adde de hac materia duas gl.contrarias,vnam in c.statutum.§.assessorẽ, in ver.relinquatur,de rescrip.lib.6.& alteram in cle.j. in ver. oneramus, de iure pat.pro quarum concordia,vide Fel.in c.j.ver.& si dicatur,conscientiæ tuæ,supra,de const. Zach.

d ¶Iudex.Nũquid autem possit iudex,cuius conscientiæ est commissum, alteri causam delegare.D.Dom.in c.1,de testi.lib.6.dicit, quod non,quasi videatur electa industria personæ.Contrarium tenet Pet.de Anch.in clemen.1.de fo.compet.in 15.no.& alleg.dom.de Rot.quos dicit idem tenere,vbi vide, & in c.fina.de offi.deleg. Alex.de Ne.

e ¶Quando iudex.No.pro concordia istarum glossarum contiguarum,quæ videntur contrariæ.Et pro hoc,glo. in ver.attriogendus, & alia bona,in verbo iudicauerit,in c.tua.36.q.2.Et fac.quod no.Io.And.in nouel.in c. episcoporũ,in fi.de priuile.in 6.super ver.arbitrium.Et vide d.Ant.in c. 1.de consti.ver.qualiter autem concordatur, vbi facit mentionem de cõtrarietate harum glossarum. Et pro hac gl. in ver. astringendus,allegat. & alia gl.in c.quemadmodum.13.q.4. Bar.de Bel.

f ¶Appellare. Adde Lud.Rom. sing. suis 215.incip.à pœna legis non potest appellari. pro quo vide quod no. in apost. ad istum, in c.peruenit.nu.6. in ver.tenebis,s.de app.vbi etiam allegatur hoc sing. Zach.

g ¶Quod iudex.Iudex non potest arbitrari æqualem pœnam,nisi quæ statuta est à iure,de alio maiori delicto. glos.est in c.inquisitionis.in ver.alioqui,infra eod. Nam arbitratur maiorem pœnam ea, quæ consueuerit imponi,pro simili delicto.glos.est not. in l.quod ergo. §. pœna grauior. de his qui no.infa.Et vide omnino. Ant. in c.de causis,in vlt.no.de offic. deleg. Bar.de Bel.

h ¶Literæ.Vide quod no.supra eod.quia hic competentius scribere debuissem. Bar.de Bel.

i ¶Ex parte Adæ.Illic omnino videas de hoc articulo latissime,& forte melius quam alibi in iure,in verbo,tacito. Bar.de Bel.

K ¶Lib.6. Sed istũ articulum plenissimè examinat D.Domin. in d.c.vt circa, super gl.in ver.aliqui,ibi ipsum vide. Alex.de Ne.

Certe illud c.1.loquitᵉ in excipiente,vel appellante, ideo concluderem, ꝙ aut excipitur ℨ electum, & non appellatur, & tunc si succumbens nulla pœna venit puniendus, & ita vᵈ innuere ista litera,aut excipitur,& appellatur,& tunc,quia magis aggrauauit aduersarium in eundo ad iudicem appellationis, habet locum dispositio. c.1.de ele.lib.6.&c.alia, vide hic per Inn.qui multa refert hic, quem vide per te ipsum.

SVMMARIVM.

1 *Tertinax dicitur ille, qui vult persistere in suo errore, & non vult se corrigere.*
2 *De legatus ad vniuersitatem causarum, potest sententiam suam corrigere,si errauit in iudicando;secus si est delegatus ad vnam causam.*
3 *Delegatus ad vniuersitatem,censetur quasi ordinarius.*
4 *Iudex,an possit corrigere errorem suum, siue factum in processu, siue extra iudicium, siue in iudicio, aut in parte, aut in toto, aut in definitiua,aut in interlocutoria.*
Iudex potest interpretari sententiam,quam tulit,capiendo. s.interpretationem pro congrua verborum expositione.
6 *Sententia si transiuit in rem iud. potest reuocari per ipsum principem, & non per alium.*
Transitus in rem iu. est de iure positiuo, cui princeps potest derogare.
7 *Arbiter, siue iudex delegatus, an & quando possint corrigere eorum sententias,etiam quod sint nullæ.*
9 *Testis tenetur dicere id,quod aliàs iurauit non dicere.*
Sacerdos inductus in testem, non debet testificari de eo, quod habuit in confessione,intellige de confessione facta pro salute animæ,secus si scit tanquam amicus in confessione.

CAP. XVII.

QValiter,& quando. Generaliter ingsitores, si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinē, prudēter, & caute corrigere debēt,hoc primo.Secūdo ponit formam iuramenti,quā inquisitores exigunt ab inquisitis.secunda,ibi,formā vero.Prima subdiuiditur. Nā in principio, & in fi.cōmendat,& cōfirmat inquisitores,si bene processerunt. In medio vero in vers.si vero, instruit, si male processerunt.Casus lite.Inquisitores quidā leg.apo.se.cęperunt facere inquisitionem ℨ episcopū Nouarien. significatū fuit do. Papæ, ꝙ inquisitores ipsi non seruauerunt debitū ordinem inquisitionis ℨ ēpm Nouarien. Vnde Papa super hoc scribit inquisitoribus illis,dicens,ꝙ si ordinē ingsitionis debitū seruauerint,cōmendat eos, si vero non seruauerunt, vult ꝙ ipsum,tpe opportuno,debeant obseruare. ne inde nascat iniuria;vnde iura nascuntur.si aūt tanquā hoēs excesserunt,nō pudeat eos errorem suū corrigere,quia qua mensura mensi fuerint, remetietur eis, & aliquā occasionē inuenient congruentē,ne sua vilescat authoritas,qa ex his,quæ inordinate sunt acta, non potest aliquid ordinabiliter agi. si vero ordinē debitū seruauerunt, oī gratia, & timore postpositis, Deū solū habentes præoculis,via regia incedentes, sine personarū acceptione in negotio procedant.Formā vero iuramenti,quam à clericis Nouar.in hoc negotio receperūt,in similib.debeant obseruare, hoc modo, vt iurent clerici, ꝙ super his, quæ sciunt,vel credunt in sua ecclesia reformanda, tā in capite,quā in mēbris, exceptis criminibus occultis, plenā,& & merā dicant ingsitoribus veritatē. Ber.not.1.ex isto tex.ꝙ
a ingsitioᵃ hēt ordinē suū,& nō mirū, nā & notoria habēt ordinem suū,vt in c.ad nostrā,de iureiur.ꝙ de ordine inquisi-
1 tionis habetur maxime in c.qualiter,& qñ iud.§.dēt.j.c.† Secundo no.ꝙ iudex, & quælibet discreta persona,dēt errorē suum caute corrigere.nā,& si in aliquo errauit,nō dēr spōte fateri errorē suū,ne vilescat eius authoritas.nec dēt errorē suū defendere,seu in eo pseuerare, sed dēt cautius, & prudentius,quā pōt,se corrigere.& alibi dicit tex.magnæ sapientię est hominē corrigere, qđ male loquutus est.22.q.4.c.magnæ. quod not. ℨ istos, qui volentes pertinaciter defendere vnum errorē, incidunt in infinita inconuenientia, nec talis pōt dici sapiēs,sed potius pertinax. No.3.iudicem debere laborare, ne vilescat eius authoritas, & alibi dr, authoritatem dignitatis dēt iudex suo ingenio augere.l. obseruandum, in fi.ff.de offi.presi.Not.4. ℨ male principiantes aliquod negocium,nā non pōt inde aliquid ordinabiliter sequi.& alibi dicit canon, difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, & exponit ibi gl.difficile.i.impossibile. i.q.1.principatus.No.5.in §.formā vero,practicam vnā recipiendi iuramentū ab inquisitis, seu à testibus recipiēdis super inquisitione,vt iurent se dicturos plenā,& meram veritatē, exceptis occultis criminibus, aliam formā videbitis in
b c.seq.ᵇ Item no.vnam differentiam inter modum inquisitionis,& accusationis. nam in inquisitione nō discutitur de occultis criminibus;quia nō dēt fieri inquisitio de veritate criminis,nisi præcedente infamia,vt in c.qualiter.ℨ. e.sed accusatio pōt fieri de occultis criminibus, dūmodo possint pro-

2 bari.2.q.7.c.plerumque.†In gl.1.ibi,secus in casu isto. no.gl. vsque ad fi.quæ ponit duas sol.ad ℨrium.Prima,ꝙ generalis inquisitor, seu generalis delegatus.i.delegatus ad vniuersitatem causarum,pōt corrigere sniam suā diffinitiuā,si errauerit in iudicando,secus in delegato ad vnā cām tm.†Et in hoc
3 no.bene istam gl.& est diuersitatis rō,quia delegatus ad vniuersitatē causarū censetur quasi ordinarius,& ideo dicendū est, prout de ordinario,& pro hoc.l.cū prętor.ff.de iud.& vi de bo.gl.in c.cum cām, de app.sed delegatus ad vnam cām, desinit esse iudex per pronunciationē,quoad principale negociū, vt in c.literis,de of.deleg. & sentiunt ēt do.de Ro. de-
4 ci.315.aliàs 335.†Secunda sol.est,ꝙ isti errauerunt in processu, & non in snia diffinitiua, quasi velit dicere, ꝙ qualiscunque sit iudex, si errat in processu (qa adhuc remanet iudex) pōt errorē suū corrigere,secus est,si errat in snia diffinitiua. Ho.dicit aliqua verba, sed tu distingue secūdū Io. Cal.ꝙ aut quærit, nunquid extra iudiciū possit quis errorē suū corrigere,aut in iudicio.Primo casu dic,vt no.in c.nri,de ele.& in c.si qs præsbyterorum, de re.ec.non ali. & dixi in c.diuersis fallac.de ele.coniug.Si vero in iudicio,aut in parte,aut in toto,si in parte,an & qñ possit reuocare, dic,vt in c.fi.de cōsti. & in c.cū cām,de ap.vide gl.in c.cū in positionib. de iureiu.
c li.6.& aliquid in c.fe. In iudice vero, ᶜ esset materia nostra,& dic,ꝙ aut errauit in processu,& pōt corrigere errorē suum, vt in c.cum cessante,de ap.& l.qđ iussit.ff.de re iud. hoc tū limita, vt plene no.in dictis iurib. Aut errauit in diffinitiua,& tunc aut quærit,nunquid iudex possit interpretari, aut num quid possit corrigere, seu addere,vel in totū aliter pronūcia-
d re.Et si vult interpretari,ᵈ pōt,si hēt merum imperiū,capiendo interpretationē pro congrua verborum expositione,vt est tex.no.cū gl.in l.ab executore ff.de app.Si vero vult corri
e gere,vel addere circa accessoria,vt circa expensas,ᵉ potest illa die, vt in c.cū appellationib. de appel.li. 6.& l.Paulus. ff.de
f re iud.ᶠ Item pōt expedire ea,quę veniunt ex officio nobili, licet sint extrinseca,vt remittere,vel mitigare mulctā imposītā.l.illicitas.§.fi.ff.de offi.præsi.Aut vult disponere circa ipsū principale,& tunc aut corrigendo de latinitate snīæ,& pōt, vt l.actorum.ff.de re iud. Aut circa affectum snīæ, & si reser-
g uat sibi potestatem iterum pronunciandi, pōt, vt l.item Labeo.ff.fa.erc.facit,qđ no.Bar.in l.quid tū.ff.de ar.ᵍ Aut nōre seruauit sibi hanc potestatem, & tunc si est appellatum, spectat ad iudicem ad quem, mutare snīam, & confirmare, vt
5 2.q.6.c.fi. & in c.vt debitus, de app. † Si vero non est appellatum,aut snīa transiuit in rem iudicatam, & non potest reuocari ab inferiore à principe, quia iam fecit ius inter partes, vt in c.cum inter, de re iud.& l.res iudicata. ff.de re iudicata.

ADDITIONES.

2 ¶Inquisitio.Nunquid autem peruersio ordinis in inquisitione, habeat vitiare processum,& iudicium retro agitatum, vide Inn. concludentem, quòd sic,in c.nostra.supra,de coha.cler. & mulier.& Bart.in l.2.§.si publico. ff.de adult.sentit Pet.de Anch. & hic per hunc tex. plus dicens, ꝙ peruersio ordinis,vitiat,non autem omissio,de cuius quæstionis veritate late disputat. Fel.hic.S.S.

b ¶In c.seq. Vide quod ibi notaui. Bar.de Bel.

c ¶In iudice vero.An, & quando iudex qui tulit sententiam diffinitiuam, vel interlocutoriam, possit eam mutare, & quid quando tulit sententiam nullam, vide omnino Inn.in c.fi.de re iudic. Et his casibus, quibus quis potest declarare suam sententiam, dicit ꝙ ista declaratio non permittitur,nisi semel,secundum Bal.in l.2.C.de senten.ex breuicu.recitan. vers.nunquid si semel.Et adde hic gl.in §.quia ergo.35.q.3. & ibi glo.& inter alia ponit,an iudex possit interpretari suam sentētiam.De quo vide omnino Bal. Abb.& Imolam, & quod ibi notaui in c.ex parte.el 3. vers.fig.& de quæstione hic posita,vide per Bal.in l.accusatoribus.circa prin.C.de accus.& omnino,quod eleganter notat Bar.in l.1.§.si quis vltro.in vers.item no.ad hoc,quod tota die occurrit.ff.de quæstio. item vide Arch.in d.§.quia ergo, 35.q.9. vbi post gl.videtur concludere, quòd iudex possit reuocare suam sententiam iniquam. Et ita dicit tenere Goal. in summa de re iu.§.diffinitiua. Bel.

d ¶Interpretari. Adde Alex.consi.3.& 4,& quando possit corrigere per eundem. consi.90.1.lib.Ro.consi.307.

e ¶Expensas. Adde Lu.Ro.consi.362.& ibi quando eadem die possit addere, & mutare.vide quod voluit Anch. consi.182.

f ¶De re iud. Sed hoc intellige qñ accessoria venūt ex officio iudicis nec cenario,secus si possent peti iure actionis, quia quandocunque, erit ex internallo iudex potest ferre,& ideo expensæ, vel alia accessoria essent promissa,posset agi ex promissione ad talia accessoria. & idem si statutum diceret,ꝙ victus victori condemnaretur in expensis, si sunt omissi tempore sententiæ, poterunt peti quandocunque conditione ex statuto.de quo vide gl.& Bar.in l.non solum. ff.de rei vend. & in l.3.§.fi.ff.de leg.3.Plus dicit Ang.in Auth.de iu di.§.oportet. & in Auth.de exhibereis.in prin.ꝙ vbicunque quis promisit reficere expensas, vel statutum de hoc disponit,vt dixi,debet succumbens condemnari, etiam si habuerit iustam causam litigandi,& etiam si præstitisset iuramentum calumniæ.qđ dictum si esset verum,valde limitat notata,in c.finem licit.de elec. & contu.sed tene menti. Alex.de Ne.

g ¶ff.de ar.Hoc dictum etiam tenet D.Car.hic,sed non est verum, nec probatur in d.vers.sed si pure.Et cōtrarium no. Cy.& Bar. in l.terminaro.C.de fruct.& lit.expen.& Bar.in l.index.in vlt.ꝙ.ff.de re iud. Alex.de Ne.

cata.sed princeps pōt,quia trāsitus in rem iudicatā,est de iure positiuo,cui princeps non est subiectus,vt in c.proposuit,
6 de concess.præb.& in l.princeps.ff.de legib. † Aut nō trāsiuit in rē iudicatā, & tunc aut quęritur de arbitro, aut de delega
a to,aut ordinario. Primo casu aut non seruat formāᵃ cōpro
b missi, & tunc pōt iterū pronunciare, ᵇ vt est tex.no.in d.l.qd
c tū,ᶜ & idem in delegato,vt no. tenet Inn.in c.1.de offi. deleg. & idem dicit,si delegatus errauit in facto,vt iterū possit pro-
d nunciare,ᵈ qđ no. Aut seruauit formā cōpromissi, & tunc si est ad vnam cām deputatus, non pōt iterum pronunciare, siue teneat,siue non;& hoc modo intellige iura, quæ dicunt
e eū functū off. suo, siue bene, siue male, vt l.fi vt proponis.ᵉ C.qūo, & qñ iu.& c.in literis.de offi.deleg. Si verò est delegatus ad vniuersitatem causarum, puta dicendū, vt in ordinario,per sup.dicta,in quo dic,ꝙ aut snīa sua tenuit, licet sit iniqua, & non pōt aliter pronunciare.l.cum quærebatur. ff.de re iu.& l.2 C.sen.rescin.non poss. Aut snīa fuit ipso iure nulla,& tunc cōiter dr,ꝙ aut nullitas surrexit ex turpitudine iu-
f dicis;& non pōt ipsemet corrigere, & aliter pronunciare,vt in l.absentem.ᶠ C.eo.ti.aut aliunde surrexit nullitas,& pōt ipsemet corrigere,& aliter pronūciare.l.si præses.C.qūo, & qñ iud. & l.si accusatorib. C.de acc. Et de hac materia vide per Dy.in reg.qui semel,de re.iu.lib. 6.& p Bar. in l.iudex. ff.de re iud.per cano.in præal.c.in literis.de offi.dele.& hāc dist.bene
g no.& pro ea facit c.de testi.& qđ ibi no.supra, de testi.ᵍ Sed opp.extra gl.& vr,ꝙ iuramentum non debebat hic sibi præstari,imo sunt exhibēda capitula,de quibus est faciēda inquisitio,vt in c.qualiter.§.deinde, ℨ.c.Sol.dicunt doc.qđ ille §.loquitur in inquisitione speciali, istud c.in inquisitione gñali, & dic,ꝙ qñ fit inquisitio specialis ℨ aliquem, debent illa crimina,super quibus fit inquisitio,exprimi, & testes tm iurant super illis capitulis, & die plene, vt ibi not. Si vero inquisitio est gñalis,vtputa fit inquisitio contra ēpm, & canonicos, vel in vna ciuitate gñaliter, & tunc testes iurant, vt hic. s.ꝙ dicēt veritatem,quam sciunt, vel credunt in illa ecclesia reformāda,exceptis occultis criminibus, vt hic, nam de occultis nō
h fit inquisitio,vbi non præcessit infamia,quia deficit verus,& fictus accusator. ʰ Secundo quæritur,in quo isti prætermisē runt ordinē iuris? Sol.dicit Host. quia forte inquisiuerunt de veritate criminis prius quam inquirerent de infamia, quod non est faciendum,vt in c.cum oporteat, ℨ.eo. & c.qualiter. Et ideo dicit,ꝙ isti iterum debebant inquirere de infamia,& licet postea de ea constaret, non tū valebāt dicta priorum testium super veritate, qa non præcesserat infamia,vnde dicit, quod licet sit prius inquisitus,& non opponat,quod non vr per hoc renunciare iuri sibi competenti,vt prius fiat inquisitio super infamia,sed vt dicit Ioan. And.& bene,hoc dictum
i est falsum, & hodie apparet in c.2.e.ti.lib.6.quia si inquisitus non opponit,ꝙ infamia non præcessit,& patitur procedi sū per veritate,non pōt amplius opponere, ꝙ infamia nō præcessit,& ideo dēt poni aliud exemplū, forte non vocauit inquisitum,vel non tradidit illa capitula, super quibus erat fa-
7 cienda inquisitio,vel quid simile. † Vlt.quæro, nunquid sup occultis circunstātijs criminis testes sunt interrogandi? Inn. & Host.concludunt quod sic.satis est enim,ꝙ crimen nō sit occultum, sed si esset infamatus de fornicatione in genere, & mulier esset incerta, non dēt testis reuelare hanc fornicationē, quia est occulta, qđ est notandum, sed si mulier esset
j infamata,tūc testis dēt super hoc deponere,ēt si prius iurasset extra iudicium hoc non pandere:quia,aut qñ iurauit nō pandere, cogitauit testis hunc casum,& tale iuramentum est temerarium, vt in c.intimauit, de testi.& in c.1.de crim. ful. aut non cogitauit hunc casum,& non extendit iuramentū, de hoc ar.in c.1.de iureiu.lib. 6.Et hoc verū, nisi habuisset in cōfessione,qa tunc nō dēt reuelare,ēt si producat, vt testis,
K quia scit,vt Deus,ᵏ producitur testis, homo,vt in c.si sacerdos.de offi.or.& in c.dilectus,de excess. pl. Sed caue tibi, qa nō dr peccatū reuelatū in confessione ex eo,ꝙ qs dicat amico,& hoc tibi dico in cōfessione,& p similia verba,sed oportet,ꝙ dixerit in confessione ad salutē animæ suæ,vt Inn.sin.
l dicit in c.oīs vtriusq; sexus, de pę.& remiss. & hoc bene no.ˡ

ADDITIONES.

a ¶Formā. An arbitrator possit mutare,corrigere,vel emēdare, vide latissime per do.An.in repet.c.qualiter,vers.oppono, ꝙ non possit,de iureiu. Bar.de B.

b ¶Pronunciare. Adde quod per verbum, arbiter, dicatur functus officio Ang.consi.42.& an possit addere,vel mutare, per Ful.consi.144. Anch.consi.90.

c ¶Tamen. Et dic,vt plene ibi probat. Alex.de Ne.

d ¶Pronunciare. Sed Inn.in præall.c.1.de re iud.solum dicit,ꝙ delegatus potest snīam reuocare qñ errauit in facto,nec ipse ponit casum,qñ pronūciauit contra formam excep.& sic refert Io.An.in d.c.1.Tamen mihi placet illud,quod dicit Ab.Sic.qui idem dicit in c.ex literis,de off.deleg idē tenet Paul.de Cast.in l.iudex.ff.de re iud.qui etiā refert Inn.vt refert Abbas.sicu.Sed profectò iacet, sicut dico. & Io.And. in sua relatione ponit solum casum quando errauit in facto,quæ opinio satis mihi placet,vt dixi.Item gl.notab.35.q.9.§.quia vero addit. dicit enim, ꝙ vbi delegatus tulit snīam nullam propter iuris ordinem non seruatam, potest iterum pronunciare,& ita intelligit hoc c.Sed gl.ista,& doct. sentiunt contrarium,& ideo illa gl.est periculosa, præsertim quia nō reperitur in iure expressum, ꝙ iudex delegatus in hoc casu possit corrigere sententiam nullam.Item domi.de Rota,cōclusione 336.ad fi.dicunt, ꝙ delegatus potest reuocare sententiam,quę non transiuit in rē iudicatam, si error est euidens,& hoc est videre in carnali matrimonio,& in causa beneficiali, & allegant notata per Ion.in c.cum Bertholdus, de re iud. Sed But.hic, in fine commenti tenet contrarium,quia si non potest corrigere errorē sententię nullæ,multo minus iniquę,dato,ꝙ non transeat in rem iudicatam, quid in alijs actis præter sententiam factis à iudice ordinario, vel delegato,an si possit actus iterari,si actus facti non tenent, vide Inn.& doct.in c.ex literis.de offi.deleg.& ibi ponit,an si executor contulit vnū beneficium impetranti, possit illam collationem reuocare, & conferre aliud beneficium,dic,vt ibi no. Alex.de Ne.

e ¶Si vt proponis. Bal.in d.l.si vt proponis.la 1.la fine respondet ad istum tex.dicens,ꝙ loquitur de interlocutoria,super qua si delegatus nulliter pronunciavit,non impeditur postea iudicare. Bar.de Bel.

f ¶L.absentem. Istum intellectum ad d.l.absentem, dedit Iac.de Are.in l.iudex posteaquam.ff.de reg.iu.& in l.si vt proponis.1. C.quomodo & quādo iud.vbi Bar.ponit alios intellectus. Seb.Sab.

g ¶De testi. Sed an coram superiore possit peti reuocatio sententiæ nullæ,& quod iterum pronūcietur,Bar.fuit varius.nam vno modo dixit in l.si expresis.ff.de app.& in l.iudex.ff.de re iudic.& hoc sequitur Do. Carhic,in prima quæstione,secundum Abb.Sic.in c.in literis, de offi.deleg. sed aliter loquitur Bar. in l.si, vt proponis. prima opinio est cōmunior. sed secunda videtur mihi verior,vide in locis prædictis. Alex.de Ne.

h ¶Accusator. Vide omnino quod dicam in c.seq.vbi videtur, ꝙ non solum potest iuramētum deferri sub forma,de qua in tex.sed etiam, vt iurent ad inquisita respondere. Alex.de Ne.

i ¶Si prius iurasset. Vide omnino Abba.in c.1.& quod ibi late notaui, de testib.cogen. Bar.de Bel.

K ¶Quia scit vt Deus. Hoc prosequere,vt late ponit Ang.de Are. in trac.male.in gl.Che hai tradito la tua patria,in vlt.q.vbi late Aen.de Fal.

¶Adde Fel.in c.intimauit, post istum ibi, in secunda lect. 5.de testib. Car. consi.38.incip. quidam habens vnum filium, per quæ ampliabis hoc dictum procedere etiam in alio assumpto in confessoris locum,in casu necessitatis.de quo Arch.in c.sanctum,de consuet.dist.4.Cal.consi.4. quòd not.in apost.ad istum.in c.si sacerdos,per eum hic alle.no.5.in vers.non potest. Zach.

l ¶Bene not.Et ibi eū im vide, quod si quis confitetur sacerdoti peccatum committendum,puta,quod vult hominem interficere.vel quid fi confitetur delictum, de quo dicit se non posse corrigere, an sacerdos possit hanc confessionem reuelare,vel quid debeat facere,vel quid si quis confitetur se hæreticum,quid in his debet agere sacerdos, dic, vt per Arch. & Io.de Santo.de pœni.di.6.sacerdos. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachi possunt deputari legati sedis apost.*
2 *Inquisitores generales possunt procedere ad inquirendum,non receptis testibus super infamia,dummodo de ea eis constet per frequentem clamorem, secus si esset deputatus ad vnam causam tantum.*
3 *Confessio emanata,præcedente iuramento de dicendo plenam, & meram veritatem,nō recipit aliquas excusationes ex post facto,sed secus est, si præcesserit iuramentum de respondendo ad interrogata.*
4 *Confessio iurata etiam cum iuramento calumniæ recipit excusationem, & declarationem.nu.13*
5 *Confessio iurata,quæ potest retorqueri ad bonum, & ad malū, ex quo tamen prima fronte sonat in malum,interpretatur in malam partē, nisi confitens se excuset,si prima fronte non sonat in malum.nu.10.*
6 *Ex confessione alicuius, capitur illud,quod est contra eum,non autem, quod pro eo potest elici.*
7 *Iudices possunt deponere super gestis coram eis, & credetur eis,deposito officio,sed an faciant plenam probationem, vide in nu 9. & idem dicas de inquisitoribus.*
8 *Acta faciunt fidem contra partem, & deponentem.*
Dicta testium probantur per scripturam notarij.
11 *Accipiens res repertas in naufragio,an,& quando faciat suas,vel committat furtum.*
Res inuenta in naufragio,an præsumatur habita pro derelicta.
12 *Reperiens rem alterius,si ignorat dominum, & putauerit ipsum habuisse illam rem pro derelicta,potest vsucapere.si vero non putauerit, debet erogare inter pauperes.*

CAP. XVIII.

QVm dilecti. Si is,contra quem inquiritur, iurauit respondere tantum ad interrogata, post confessionem auditur volens probare excusationes, quæ confessionem non perimunt, sed exponunt; secus si iurauerit plenam, & meram veritatem dicere, hoc dicit Primo ponitur legatorum inquisitio. In secunda, ibi, quia vero, dubium, propter quod fuit facta commissio. Tertia, ibi,mandamus.Casus lit. Abb. Cistercien.P.& R.monachi apost.se.legati,cum per frequentem clamorem, multa sibi de Agathen. episcopo nunciata fuissent, accesserunt ad ecclesiam Agathen.vt super his inquirerent veritatem, recipientes iuramenta, tam episcopi, quam canonicorum,& in illa inquisitione cōfessus fuit episcopus, quòd ipse commiserat simoniam, & dilapidationē, & quod habuerat res naufragij. Confessionibus his in seri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

puis redactis, eps timens ex confessionibus illis sibi præiudicũ generari, voluit postea se excusare ꝫ illas confessiones, dicens, ꝙ iurauerat rndere tm̃ ad interrogata. legati illi dicebant, ꝙ sub alia forma iurauit, videlicet, ꝙ plenam, & merã diceret inquisitoribus veritatem, & quia tunc se non excusauit, postea audiri nõ debuit, & quia ipsi iudices non audiebant eundẽ, delatũ est ad se. apost. negocium. Corã do. Pap. proposita fuerũt prædicta ex parte eps Agathen. à quo prodicti fuerunt quidã testes ad probandũ, ꝙ iurauerat rndere tm̃ ad interrogata, sed quia nõ constabat Papę, sub qua forma iurasset, cũ depositiones illæ non fuerint publicatæ, nec ipse renunciauerit testibus producendis, mandat Papa quibusdã, quatenus ipsi super hoc veritatem inquirant ab illis inquisitoribus, sub qua forma iurauit eps: & si per illorũ rnsionẽ costiterit, ꝙ iurauit ad interrogata solũmodo rndere, vel si ipse eps hoc probauerit per depositiones testium, quas apud se. apost. produxit, aut per depositiones aliorum, quia ẽm illam formam non tenebatur ex debito iuramenti rndere, nisi solummodo ad interrogata, ꝙ admittant excusationes episcopi super confessionibus prędictis, cũ excusationes illæ, confessiones eius nõ perimant. sed exponunt, qa tales sunt, vt ad bonum, & ad malũ valeant retorqueri. & iõ iudicari debent ex eã, quas si probauerit illum absoluant, qa licet culpabilis fuerit in quibusdã, ex labore tm̃, & pudore, quos per hanc causam incurrit hmõi leuis culpa leuiter valet indulgeri. Si aũt excusationes illas non probauerit[1], vel si iurauerit plenam, & meram inquisitoribus dicere veritatẽ, cum ẽm illam formam, nec veritatem tacere, nec admiscere debuerit falsitatẽ, non obstantib. excusationibus illis, quas de nouo proposuit, remoueant ipsum ab ecclesia Agathen. licet dixerit, ꝙ plures ex illis excusationibus prædictis legatis exposuit, cũ hoc per se probare non posset, tanquam qui solus examinabatur ab illis. B. † No. 1. monachos posse deputa
a ri generales inquisitores,[a] à se. apo. hodie dic. vt in c. statutũ,
2 de rescr. lib. 6. & vide quod dixi in c. cũ causam, de iud. † No. 2. ar. ex tex. ꝙ generales inquisitores possint ꝓcedere ad inquirendum de veritate criminũ, ẽt non receptis testibus super infamia. satis. n. est, ꝙ eis constet de infamia propter frequẽtem clamorẽ, secus in delegato ad vnam causam tm̃. de
3 quo die, vt dicetur in c. sc. † No. 3. duplicem formam iuramẽti præstandi cã inquisitionis, nã possunt testes, vel inquisiti iurare merã, & plenã dicere veritatem, & de hac forma habetur. x. c. prox. in fi. Item iurare, ꝙ ad inquisita, & interrogata veraciter rndebunt, de quo aliquid infra dicam. Not. 4. ꝙ
b confessio facta præcedente illo iuramento, ꝙ plenam, & meram, &c. non recipit excusationes[b] ex postfacto, quia à prin. nihil debebat facere, quod ipsum factum attingeret, neq; ad miscere aliquid falsitatis, quod no. Sed confessio facta sub se cũda forma iuramenti, ꝙ rndebit ad interrogata, recipit excusationes, quæ tm̃ confessionem non perimunt, sed expo-
4 nunt, vt in litera. † Et ex hoc no. duo, primo, ꝙ confessio etiã iurata recipit excusationẽ, & expositionẽ. Itẽ, ꝙ respondens præmisso iuramento de calumnia põt confessionẽ excusa re, tm̃ hoc iuramentum calumniæ fit, vt rndeat veraciter ad
5 interrogata, de quo in c. 1. de iur. cal. † No. 5. ex tex. vbi confes
c sio etiam iurata potest retorqueri ad bonum, & malum, [c]ex quo tamen prima frõte sonat in malum, dẽt fieri interpretatio in malã partẽ, & ℨ confitentẽ, nisi confessionẽ excusans ꝓbet illas excusationes, & de hoc est hic tex. lin. nã dicit tex, ꝙ illæ cõfessiones poterant retorqueri ad bonũ, & malũ, & tm̃ si iste eps, vult vitare condemnationem, oportet, ꝙ excuset confessionem datam, & excusationes probet, facit quod
6 dico in c. cum venissent, de insti. † Item no. ꝙ ex confessione alicuius, capitur illud, quod contra eũ est, non autem, quod pro eo elici potest, & hoc qñ insurgit mala præsumptio contra illud, quod facit pro eo, de quo tm̃ plene no. in c. 1 de cõfes. lib. 6. per Io. And. & Cy. in l. j. C. eo. dico plene in c. 1. de
7 postula. præla. & in c. bonæ, eo. ti. † No. ꝙ inquisitores, seu iudices, possunt deponere super gestis coram se, & eis creditur depósito officio. & ad hoc solet allegari hoc c. & concor. c. inter dilectos, de excess. præla. & cap. 2. supra, de arbit. & cap. cum dilectus, de ele. & plene tetigi in c. cum à nobis. supra, de
8 test. † No. vlt. ꝙ creditur actis contra partem, seu contra deponentem, licet pars seu deponens nunc dicat se aliter dixisse, facit c. ad audientiã, de præscr. & vide quod dico in c. sicut, de testi. Et facit iste tex. in ar. in eo, ꝙ dicit, ꝙ solus iste examinabatur, & c. ꝙ in examinatione testis, seu partis, non est necesse adhibere testes forinsecus, sed põt probari dictũ ex sola scriptura notarij, de quo in c. qñ, & in c. post cessionẽ, supra, de prob. & l. in donationibus. ff. de do. facit quo no. in
9 c. vt officium, de hære. lib. 6. † In gl. in ver. rnsionem, ibi, non creditur iudici in præiudicium, & c. Hoc dictum vr contra tex. istum. nam hic creditur istis inquisitoribus, nisi iste inqui situs probet contrarium per testes. Inno. hic dicit, ꝙ istis inquisitores non recipiuntur hic, vt testes, sed quia fuerunt iudices, consuluntur in ista cã; & sic nõ ob. 2. q. 6. c. statuendã, & aliàs ille, qui non potest esse testis, interrogatur de facto suo. l. prouinciarũ, C. de fer. & creditur istis quoad præsumptionem; nõ quoad plenam probationẽ: sicut dicimus in matre, q̃ deponit sup ætate filij, vt in l. ẽt. ff. de proba. Hoc dicit, ꝙ quicquid dixerit Inn. istis qñq; creditur, ẽt ad plenam probationẽ, vt in c. inter dilectos, de excessib. prælat. sed con-
d cludit, ꝙ durante offõ non possunt esse testes super gestis corã se, quia alius debet esse iudex, & alius testis. 4. q. c. 1. & dicit statuendũ, & in c. dilecto, de testi. sed deposito offõ, vel si aliquis articulus ventilatur corã alio iudice, possunt adhiberi vt testes de gestis corã se; si laus, vel vituperiũ[d] eis ascribitur põt. de gestis per se, indistincte non creditur, de hoc dic. vt in
e c. cum à nobis. supra de testi. [e] † In gl. in ver. valent retorqueri, in fi. Ista gl. vr ℨ tex. nam hic fiebat interpretatio cõtra
10 nis in deteriorem partẽ, nisi fuisset secuta excusatio, & excusationis ꝓbatio. & iõ dic, vt dixi in notabilibus, ꝙ q̃dã sunt quæ pariter possunt retorqueri ad bonũ, & malum, & tunc facienda est interpretatio in meliorem partẽ, & sic intelligi gl. Quędã sunt, quæ licèt possint retorqueri ad vtrũq; habẽtia prima frõte aspectũ mali, & sonant vt vitiũ, & tunc fit interpretatio in deteriorẽ partẽ, & de hoc est tex. hic idẽ, & hoc tius, q̃n aliqua sunt mala in se, & licet possint excusari, recipiũt tm̃ interpretationẽ in deteriorẽ partẽ, vt in c. fi. de trã-
11 episc. † In gl. in ver. dilapidatione, ibi, nihilo minus furtũ commisit, &c. Sed contra hoc vr tex. in l. falsus. §. si iactũ. ff. de fur. sed cõclu. vt ibi no. ꝙ aut res ex naufragio erat habita, & derelicta, & eã capiẽs non cõmittit furtũ, imo efficitur occu-
f pantis: [f] quia quod in nullius bonis est, id naturali rõne occupãti cõceditur, vt inst. de re. di. §. ferę, qđ no. Si vero res habita ꝓ derelicta, sed fuit proiecta, vt euaderet maius periculũ, & tũc proijciens remanet dns, & eã occupans ad retinendi cõmittit furtũ, vt in gl. & si simplr accepit rẽ, non
g considerando, an haberetur pro derelicta,[g] vel ne, ẽt excetur à furto, vt est ibi tex. no. an aũt sit præsumendũ, ꝙ proiciẽs haberet eã pro derelicta, vel ne, recurrẽdũ est ad conecturas; si. n. proijcit librũ apertũ in mari, præsumendũ est, ꝙ
aõ dereliquẽdi proiecit, secus, si clausum, & pann is inno-
12 tũ, & sic de singulis. † Quid aũt, si reperiens rem alterius, [h]vo
h reperiat dñm, nunquid licite possit retinere? concludit Bar. in præalle. l. fallsus. §. ꝙ alienũ, ꝙ aut putauit eã rẽ pro derelicta, licet nõ esset, & tunc põt rẽ vsucapere. ff. pro derelicto totũ. Aut hoc nõ putauit, & tunc si nõ reperit dñm, facta proclamatione, dẽt eam donare pauperibus, arg. in auth. oẽs peregrini. C. commu. de succes. facit, quod leg. & no. 14. q. 4. c. si quid inueniſti, & quod no. in c. quia frustra, ℨ. de vsur. Contra gl. opp. cõtra tex. & vr, quod ex sola infamia orta contra ẽpm, non dẽat fieri inquisitio super statu totius ecclesię, nec cõtra canonicos, ex quo non erant ihfamati. Sol. Inn. hic, & in c. licet Heli, ℨ. de sim. o. dicit, quod vbi infamia est cõtra aput, potest fieri inquisitio etiam cõtra mẽbra,[i] quia est præsumptio

ADDITIONES.

a ¶Inquisitores. Vide Abb. in c. per inquisitionem. supra de elect. R. o. in l. 2. de verb. obl. Seb. Sap.

b ¶Excusationes. Et ideo dicit Bal. in c. j §. item si vasallus, in tit. de consuet. inuest. ꝙ si fuerit confessus se fecisse homicidium, potest allegare se fecisse ad iuam defensionem, & alleg. istud c. cum dilecti. Bar. de Bel.

c ¶Et malum. Vide Pet. de Anch. in consi. 175. incip. prima facie videtur, ℨ instrumentum. In contrarium tamen faciunt no. per Bar. in l. non solum §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. vbi vult, ꝙ vbi aliquid est de se malum ita quod præsumptio sit contra facientem, si tamen potest aliquo modo licito excusari, præsumitur fecisse illo modo licito. & sic interpretatio fit ad bonum, quam difficultatem mouet Are. hic, & declara, vt per eo cuius declarationem sequitur Fel. in c. 1. de re iud. sed aliter declarat Ro. c. auditis. vers. obstat tertio. supra, de præsump. vide Deci. in c. in præsentia. in 12. no. supra, de probat. Seb. Sap.

d ¶Vel vituperium. Adde, an inquisitor possit esse testis in causa inquisitionis, Old. consi. 110. & an iudex possit esse testis de gestis corã se. Franc. Are consi. 13.

e ¶De testi. De quo etiam per Bar. & doct. in l. ne in arbitris. C. de arbi. & ibi etiam tractatur, an arbiter possit esse testis de gestis coram se, & de eo est idem dicendum, quod in iudice. Alex. de Ne.

f ¶Occupantis. Adde de hoc Fed. consi. 107.

g ¶Pro derelicta. Adde, an, & quando merces de naui proiectę habeantur pro derelictis, Bar. in l. qui leuandæ. ff. ad leg. R. ho. de iactu. & in l. interdum. & ibi Bar. & Doct. & omnino Alex. §. quòd ex naufragio. ff. de acq. poss. vbi dicit inspiciendum, quid ex qualitate rei deprehendatur, vt in libro aperto proiecto in mare, per l. fallsus. §. si iactus. ff. de fur. & in l. ff. ad leg. R. ho. de iactu. Zach.

h ¶Reperiens rem alterius. No. de reperiente rem alienam quid facere debeat, & adde, ꝙ notat do. Abb. in c. vlt. de fur, & d. An. in c. dudum, et ibi de electio. Bar. de Bell.

i ¶Contra membra. Adde, quando, & qualiter possit fieri inquisitio contra caput, & membra. Old. consi. 178.

sumptio ℨ canonicos; ex quo eps est malus; nã corpore, seu capite languente, cætera mẽbra corporis inficiuntur. vel secundũ eũ hic canonici erant infamati, primũ dictũ hic non placet Host. qui dicit hic, ꝙ licet eps sit infamatus, nõ dẽt tm̃ fieri inquisitio ℨ canonicos, nisi præcedente infamia, & hoc plus mihi placet; licet. n. sit aliqua præsumptio ℨ canonicos; tm̃ ex sola leui præsumptione non põt fieri inquisitio de veritate criminum, vt in ca. qualiter, ĩ. eo. sed poterit fieri inquisitio ℨ canonicos, nam inquisitio de fama, vel de infamia fit faciliter, cũ non sit multum præiudicialis. ad hoc c. inf. prox. & c. licet, supra eo. & põt responderi secundum Host. vel, ꝙ canonici erant infamati, vel melius, ꝙ hic non dr inquisitionem fuisse factam ℨ canonicos, sed, ꝙ fiebat inquisitio super statu ecclesię, nam ex infamia eps dẽt fieri inquisitio, tam in capite, q̃ in membris, quia dẽt inquiri qualiter eps se hẽat circa canonicos, & alios clericos, & qualiter se gessit tã in ciuitate, q̃ in dicœsi. Secundo op. & vr hoc iusm̃ dre præstari se cundum formam in c. præced. posita, vbi Papa dicit, ꝙ in illa inquisitione vult illã formã obseruari. Sol. dicit Ho. secundũ aliquos, ꝙ vtraque forma põt immiscẽri, vt. fiurent dicere plenã, & merã veritatem, & qđ ad interrogata veraciter respondebunt, nam bonorum optima est mixtura. 12. dist. c. nouit, in fi. Inn. in c. licet Heli. inf. de sim. o. dicit, quod aut fit inquisitio de certis criminibus, & dẽt seruari illa forma, vt dicant plenã, & meram veritatem, aut fit inquisitio gñaliter de criminibus, & tunc periculum est iurare secundum illã formam. vnde subiret iurans anceps, periurium. Sed ℨ hoc ob.
a c. præcedens, qđ loquitur[a] in inquisitione generali, & ideo concludit, ꝙ sufficit iurare altero istorũ modorũ, qualitercunque agatur, & cõiter vr placere doct. Sed ego non puto verũ, quia Papa in c. præcedenti, dicit, ꝙ in simili b. vult obseruari illam formam, ideo dico, quod iudex ſp debet exigere iuramentum sub illa forma, & si non facit, male facit, actus tamen tenet, vt hic. Nam hic non dicitur, quòd iudex bene
fecerit, sed tantum quæritur, an admittatur excusatio, quan
b do iurauit sub illa forma.[b] † Vltimo oppo. contra literam,
13 & videtur indistincte, ꝙ sub quacunque forma fuerit iuratum, debeat admitti excusatio: nam ante sniam potest quis ex iusto errore confessionem reuocare: vt in cap. fi. de confess l. error. C. de iu. & fa. ign. & l. non fatetur. ff. de confess. Sodicit Host. & bene, ꝙ aliud est confessionem reuocare ꝓ error em, & aliud confessionem excusare. nam reuocans ꝓp er rorem, habet probare errorem, probando contrarium; vnde si iste voluisset reuocare confessionem, habuisset probare, quod nullam rẽ ecclesię alienasset, vel quod nihil recepe-
rat ex naufragio, & hoc fuisset difficile probare: sed excusans confessionem, non hẽt necesse probare contrarium, sed tm̃ excusationes suas, & hoc tene: licet alij dixerint confessionẽ iuratam non posse excusari: quia hoc est falsum: vt hic, & in c. cum in positionibus, de iureiuran. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Quod loquitur. Alia videtur mihi bona solutio ad ca. supra proximum, videlicet, quod loquatur in iuramento delato episcopis, quibus datur optio quomodo velint iurare, quia cum eis mitius agitur circa iuramẽtum. cf. si quis contra laicum. 2. q. 5. & c. fi. de iura. calum. Et hanc solutionẽ non vidi tactam. Bar. de Bel.

b ¶Forma. Sed Spec. in tit. de teste. §. nunc tractandum. in vlt. vers. dicit, quod quando super statu ecclesiæ, tam in capite, quam in membris fit inquisitio, testes iurant super omnibus quæ sciunt, vel credunt in sua ecclesia reformanda, tam in capite, quam in membris, exceptis occultis criminibus, & meram, & puram dicere veritatem, alleg. c. præcedens. & hoc, & dicit addendum, siue fuerit interrogatus, siue non. & dicit etiam, quod aliqui addunt, quod non reuelabit dictum suum alicui, donec testes sue rint publicati, de quo Spec. remittit ad §. sequitur. eo. ti. in prin. Dicit vlterius Spec. quod est alia forma, quæ non seruatur, scilicet, quod ad inq. fi ta iurabunt respõdere, de quo in hoc. c. No. bene qđ Spe. dicit, quod nõ seruatur forma, quod testes iurent ad inquisita respondere, qñ fit generalis inquisitio. item dicit Spe. quod ille tex. loquitur de iuramento præstando ab illo cõtra quem inquiritur. & sic intelligit istum tex. quod fiebat inquisitio, tam contra eps, quã contra canonicos, & sic iurauerunt non vt testes, sed vt rei, ℨ quos procedebatur. & per hoc magis cõior est intellectus, quod hic canonici erant infamati, sicut episcopus. Dicit etiam Spec. quod quidam, vt euitent omnem fraudem, vtrumque iuramentum faciunt præstari, tam ab his contra quos inquiritur, quam ẽt a testibus. & hoc vr tenere Spe. eo. ti. §. sequitur. vers. porro. vbi autem fit inquisitio de certis criminib. dicit Spe. in præal. vers. ex præmissis, quod non debent testes deponere, nec de occultis, nec manifestis, sed solum de quib. est facta copia infamato, vt j. eo. qualis. §. debet. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Connersantes cum amicis, & consanguineis inimicorum, sunt suspecti.*
2 *Inquisitus, licet absoluatur, quia contra eum nihil extitit probatum, omnino debet purgari, propter aliqualem infamiam.*
3 *Consanguinei an admittantur in testes pro consanguineis, siue in causa ciuili, siue in causa criminali, in qua agitur ciuiliter, aut criminaliter.*
4 *Inimicitiæ capitales quomodo oriantur.*
5 *Inimicitia an sit legitima causa repellendi aliquem à testimonio, relinquitur arbitrio iudicis.*
Amicus de nouo reconciliatus, non est idoneus testis.
6 *Amicitia si superueniat post accusationem, non annullat ipsam.*
7 *Inquisitio si fuit commissa alicui simpliciter a Papa, an possit, vel debeat prius inquirere de fama.*
Verba assertiua, vel narratiua Papæ quæ sint,
8 *Inquisitio super veritate criminis, non facta prius inquisitione super fama, an valeat, siue sit facta per ordinarium, vel delegatum, siue opponatur, siue non.*
9 *Litis contest. inducitur per actum, qui potest fieri post litem contest.*
10 *Inquisitus, contra quem est probata infamia per testes, an possit probare per alios testes se esse bonæ famæ, & sic repellere inquisitionem super veritate.*
Testes deponentes de infamia, & alij deponentes de bona fama, qui sint præferendi.
11 *Testes deponentes verisimiliora, præferuntur alijs.*

CAP. XIX.

Cum oporteat. De veritate criminũ, nõ inquiritur, nisi prius cõstet de infamia, & tunc nõ inimici, vel periuri, sed idonei viri, ad prosequẽdum inquisitionem, & testimonium admittuntur, & non probato crimine indr infamato purgatio. In prima denunciatio eps, & inquisitorũ datio. In secunda, ibi, verum, comparitio, & allegatio eps ℨ denunciantes, & testes. In tertia, ibi, discretioni, inquisitorum triplex instructio. secunda ibi. quod si. tertia, ibi. & si nihil. Casus liter. Quidam canonici Vicẽ. ad se. apo. accedentes, multa enormia coram Papa contra eps suum proposuerunt, vnde Papa super his, mquisitionem commisit faciendam. Eps hoc intelligens, antequam à iudicibus citaretur, ad apo sto. se. accessit, proponens, quod illi qui enormia illa proposuerunt contra ipsum, odio, & nõ bono zelo duxerant d. Papæ intimanda, cum sint eius inimici manifesti, & cum eius hostibus conuersentur, & cõsanguineos suos, & complices intendant ad testificandum producere ℨ ipsum, qui ad testificandum, seu denunciandum admitti non debent, cum sint periuri, & alijs criminibus irretiti. Quo audito mandat Papa iudicibus ipsis, quatenus ad inquisitionẽ non procedãt, nisi super prædictis criminibus eps fuerit infamatus. Si vero ad inquisitionẽ fuerit procedẽdum, & prędictos, vel alios quos ipsius epi esse constiterit inimicos, nec ad prosequendũ inquisitionem, nec ad testimonium perhibendum admittant; sed per viros idoneos veritatem inquirant, & si nihil probatum fuerit ℨ ipsum purgationem canonicam indicãt eidẽ. Ber. No. quod ad denunciationem alicuius probæ personæ, debet superior committere inquisitionẽ, seu per se inquirere, non tm̃ debet inquirere super veritate criminum denunciatorum, sed prius super infamia, an scilicet sit de criminibus prædictis infamatus. Et ex hoc no. quod ex sola denunciatione criminum facta contra aliquem, non oritur infamia sufficiẽs ad inquirendum de veritate, ꝙ no. No. 2. ꝙ sim pliciter commissa inquisitione super crimine, tacite intelligi tur commissum, vt prius fiat inquisitio super fama. Illud. n.
a est quoddam præambulum ad inquisitionem de veritate.[a] Et ex hoc no. quod commisso consequenti, intelligitur cõmissum antecedens, & sic omne id, per quod peruenitur ad consequens; sicut aliquo prohibito, intelligitur esse prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud, vt in l. oratio. ff. de spon. Et hoc facit ad extensionem materiæ. c. P. & G. supra, de offic. delega. vt sic literæ delegatoriæ extendantur vl-
1 tra expressa. † Not. quod non solum inimici repelluntur ab accusando, vt dixi in c. 1 sup. co. sed etiam à denunciando, & ab eam prosequendo. Item, quòd conuersantes cum inimi-
b cis,[b] & consanguineis inimicorum, sunt suspecti, de quo inf.
2 † No. quòd licet per inquisitionem nihil sit probatum contra infamatum, tamen simpliciter non absoluitur reus, sed indicitur sibi purgatio propter infamiam, vt not. gl. 2. q. 5. c.
3 presbyter, & in c. 2. de purg. can. † In glo. ibi, nam & socius,
4 solue hoc contrarium, vt dixi in c. repellantur, sup. eod. † In gl. 2. in fi. vult ergo ista gl. quòd in causa criminali, non admittatur consanguineus pro consanguineo,[c] & ideo isti poterant repelli. Abb as dicit, & videtur sequi Io. And. ꝙ si agitur

ADDITIONES.

a ¶De veritate. Idem no. Abb. in c. fi. in 1. no. j. eod. vide Ror. in dec. 404. incip. item fuit dubitatum, in antiq. Seb. Sap.

b ¶Cum inimicis. Adde istum late in c. repellantur, num. 3. & quod ibi notaui in apost. meis post alios, in vers. mei inimici, §. eo. de quo per Bal. Cy. & doct. in l. si quis. C. de test. Zach.

c ¶Pro consanguineo. Adde Alexand. consi. 212. lib. & 222. lib. 5. & 70. 1. libro.
¶Pro consanguineo. An, & quando admittatur cõsanguineus, adde, quod no. domi. Anto. in cap. insinuante, de offi. deleg. quod no. in c. literis, de præsumpt. Bar. de Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur de crimine criminaliter,tũc procedat ista gl.secus,si agitur de crimine ciuiliter , quia tunc ẽt potest esse frater testis
a pro fratre;[a] vt c.literas,ẽ.de præsum.Item quia hoc casu nõ reperitur prohibitum,ergo admittendum: vt l.j. ff.de testib. & in c.j.eo.ti.sed gl.3.q.5.in summa : vr velle, qđ ẽt in cã criminali admittatur consanguineus , si est adeo bone opinionis, vt non præsumatur deuiare à veritate , ratione consanguinitatis.Ant.dicit hoc arbitrariũ, sed Bar. in l.qui testõ.ff. de testa. vbi prosequitur hanc materiam; simplr dicit eum repellendũ in cã criminali. Circa hoc ego sic puto posse dici, q, aut est cã mere ciuilis,& vide bo.gl.in c.in literis, ẽ.de testi.& non est ꝓprie materia nostra, & quod no.in gl. in l.parẽtes.C.de testi.Aut agit de crimine ciuiliter,& tunc in actione iniuriarum , nullo modo dẽt admitti cõsanguineus , vel affinis pro cõsanguineo : ga iniuria illata vni de consanguineis suis, vr illata oĩbus de cõsanguinitate, aut affinitate: ad hoc bo. tex. in l.lex Cornelia. ff.de iniur. Si vero est alia cã,si sunt in ptãte einsdẽ,non debent admitti,vt no.in d.l.parẽtes.
b si vero hon sunt in ptãte einsdẽ;tunc dẽnt admitti.[b] sed cum distinctione affectionis:& minus creditur cum agitur de crimine ciuiliter,quã si ageretur mere criminaliter ad hoc, qđ in simili no. in c.in literis, supra de testi. Si vero agitur de crimine criminaliter: & tunc aut prosequitur vindictam publicã, & erit arbitrariũ quantũ credatur , & an admittatur : & sic procedit gl.3.q.5.in sum. & pro hoc vide bo.tex. in c.cũ P.ẽ.eo.vbi frater carnalis fuit adductus in testem in cã criminali:nec illo respectu apparet ibi repulsus . Aut prosequitur iniuriã propriã: & indistincte cõsanguineus repellitur: & sic procedit dictum Bar.& facit l.lex Cornelia, præalleg.& vsq;
c ad quem gradũ[c] repellantur : satis potest dici , quod vsq; ad illum gradum, infra quẽ compellitur testificari contra consanguineum:de quibus in l.lege Iul.ff.de testa.canonizata.4. q.3.c.si testes.§.Iulia.vel põt dici , & melius, quod attenditur qualitas affectionis, ſm consuetudinem patriæ : nam in aliquibus locis,dilectio stricte durat indifferenter inter cõsanguineos,vsq; ad certum gradum tm: in quibusdam locis du
d rat indifferenter inter omnes eiusdem cognationis: faciunt no.in simili in c.postremo, supra appella.per Io.And.[d] In gl. in verſ.ad denunciandũ in fi.Io. And. dicit,quod in Euangelica denunciatione, procedit opinio Ioannis, vt admittatur
e infamis si non est criminosus.sed in denũciatione iudiciali,[e] vel canonica procedit opi. Bart. sed prosequere hic arti. vt
4 plene nota.in c.nouit,de iudi.& ibi dico.† In gl.in ver.inimicos,no.gl.ad quam quotidie fit remissio.Et primo, inquan-
f tũ dicit, ꝙ inimicitiæ[f] capitales, seu graues sunt , g quæ sunt
g de statu hominis,vel bonis eius,vide gl.in l.licet. ff.de arb.&
h aut de tre.§ si vero.vbi glo.dicunt, qđ inimicitiæ[h] capitales
i sunt,cũ qs alicui minaf mortẽ, [i] vel cũ odit,vel mortẽ desiderat,vel qui accusauit eũ criminaliter. & idẽ dic , qñ est qõ
K de oĩbus bonis,vel maiori parte,[k] arg.c.frequẽs,de rest.spo. lib.6.nam bona temporalia sunt vita hominũ.l.aduocati.C. de aduo.diuer.iud.& dicit ẽt, ꝙ licet illud sit regulare,tñ qñque ex spoliatione particularis rei, oriuntur inimicitię capitales,ad hoc c.accedens,vt li.non conte.& c.item cum quis, de rest.spo.& ex facto honesto,qñq; oriuntur tales inimicitiæ,vt in l.j.& qđ ibi no.ff.de his qui.vt indi. facit 23. q.5.non est crudelis . & iõ in hoc iudicio multum versatur arbitriũ iud.an inimicitiæ sint graues, vel leues,& hoc ad primum dictũ gl. Sed inquantũ gl.posttea dicit, ꝙ hic relinquit arbitrio iudicis,q̃ inimicitiæ repellant; Tanc.dicit,& bñ, qđ capitales indistincte repellũt,vt hic.& in d.c.accedẽs.si vero nõ sint capitales,& tũc ꝓcedit gl.vt recurramus ad iudicis arbitriũ,
5 fa.l.j.ff.de quæst.† Itẽ aduerte,qđ ad repellendũ quẽ, prætextu inimicitiæ,nõ sufficit,ꝙ sit facta recõciliatio,dũmodo sit
l recẽs,q̃a inimico de recenti recõciliato nõ est credẽdũ,[l] est
m tex.bo.3.q.5.c.2.'[m] † Sed qd si tpe redditi testimonij, erat ini
6 micus,sed ante sniam erat recõciliatus? dic ꝙ nõ credit: qa cũ ꝑsumatur tũc dixisse falsum pp inimicitiã:recõciliatio supueniẽs,licet tollat inimicitiã,nõ tñ tollit falsitatẽ si quam dixit:

ficando,adde,quod no.gl.& Ant.in c.requisisti,de testa. Bar.de Bal.
d [d] Io.And.Quid si est quæstio inter duos,quis sit ille,qui producitur in ista in eo.gradu,puta si frater contra fratrẽ producit in testẽ illum,qui est frater amborum,dic, quod par affectio tollit suspicionẽ, vt in Inno solũ.§.j.ff.de rit.nup. & hoc tenet Bar. in d.l.qui testamento. ff.de testa. de quo vide Spe.qui idẽ tenet in ri. de teste.ver.sed qd si testis.Ale.de Ne.
e [e] Iudiciali.Adde Per.de Anch.consi.317.
f [f] Inimicitiæ.Quę inimicitiæ repellant ab accusando, vel testificãdo.adde omnino circa hoc tex. & ꝙ ibi plene scribit Abb. in c.inquisitionis.§.j. eo.Et quantum ad testimoniũ, vide gl. & Bal. & ibi Flor.in l.j. in prin. ff.de testi.& gl.& tex.& Bal.in auth.si testis productus, ver.si vero dicitur.C.de testi.& in l.cum tabulis.§.j.ff.de his qui.vt ind & Bar. in l.j.§. quis seruus.ff.de quæst.& gl.in c.accusatorem,el 1.3.q.3 & in c.quoniam que.11.q.3.gl.in ver.inimicus,in c.imprimis.2.q.1.& gl.in ver. capitales in c.per tuas,el 1.de fimo. hic alleg.in glo.& hoc ꝙ hic dẽ à testimonio propter inimicitias capitales,non solũ habet locũ in inimicitia apparẽte,sed ẽt in ea,quæ in animo pæsumitur,vt quia hẽt causam inimicitiæ vt no.voluit Inno.in c.cum I.& A.in fi. de iudi.quem refert,& sequitur Bal.in l.præscriptione.C.si contra ius,vel vtil.pub.& vide ad hanc materiam Bar.in l.j.§.cum quis.ff.de quæst.quem refert d.Abb. in c.repellitur,in fi.ẽ.eo.vbi oẽs,vide quæ ibi late notaui,& dixi, ꝙ ille qui repellere vult testem,vt inimicum,si fuit causa inimicitiæ, non potest eum repellere Item adde,quod non solum repellitur testis à testificando ceteros si est inimicus meus , sed etiam si habet magnas amicitias cum inimicis meis.Ad hoc adduco opt.tex.in arg.in l.debitores sciendũ.§.fi.accusatio.ff.de legatio. & in l.liberti,in fi.C.de inoff.test. & facit gl.in l.§.cum patronus. ff.de offi.præf.vrb. Et in terminis huius q.vide Bal. distinguentẽ in l.si quis testibus.C.de testi.Et quæ inimicitiæ repellãt à testificando,vide pulchre per Bal.in auth.testis productus.ver. si vero dicatur.C.de testib.Itẽ circa hoc, qñ inimicus repellatur à testificando,vel de Spe.in ti.de accu.§. viso.ver. item ꝙ est inimicus. adde hic Bal.in extrauag.de pace constan.in ver.vasalli, el 1.vbi dicit, ꝙ inimicus repellitur à testificando,ẽt si de recenti receperit corpus Christi. Et vide glos ver.leuis,in l.3.§.ff.ff.de adim.leg.quæ in term. distinguit,an inimicitiæ leuis vel capitalis sit.Et adde,quod si producitur testis inimicus contra partem præsentẽ,cui inimicatur,& pars nihil opponit, nõ poterit postea publicationẽ attestationis opponere exceptionem inimicitiæ. Et ita dicit Bal.in l.si quis testib.in ver.dubitatur hic. C.de test. de amico aũt ab repellatur à testimonio,vide Ant.in c.quoties,& quod ibi plene notatur ẽ.de testib.Et de primo,an inimicus repellatur à testimonio.vide tex.in d.l.3 in prin.ff.de testib.& in l.ob carmen. §.fi.eo.ti. Et an iudex, qui ex iudex fecit aliquẽ incarcerari posiit ex hac cã eum repellere à testimonio,vt inimicũ,qđ nõ, sed bñ ex hoc fidei testis detrahit. vt dicit Io.Andin add.Spe.in rub.de testi.in ver.tertio ꝗrebatur. Et adde,hic Bal. in cã vasallus.el 1.fi de feu.fue.cont.vbi dicit, ꝙ inimicitia ꝑsumitur durare vsq; ad quartũ gradũ exclusiue.Adde hic Bal. in l.5. circa fi.C.si quis dẽpdit.ptãte.vbi,qđ nõ solũ est inimicus q̃ faciat iniuria ,sed ẽt q̃ conatur facere iniuria,& libenter si posset. Et de hoc dicit esse gl.in l.athletæ.§. dat remissionẽ.ff.de excusſ.Et in quantũ supra dixi de iudice carcerante aliquẽ,adde, qđ oĩno vr posse eũ repellere tanqua inimicũ ,cũ ei fecerit iniuriã Nã carcerans aliquẽ ẽt iuste,vr ei facere iniuriã. Tex.est notin l.cũ & filij.C.q. bo.ced.pos.Itẽ adde oĩno,qđ no. Io.An. in add.Spe.in ti.de iudice legato.§. sequit videre,ver.itẽ si est inimicus. & ver.quod de magso in cã scholaris.Itẽ vide Arch.in c.quẽadmodũ, circa prin. 20.q. 6.vbi dicit,qđ iudex in accusando,nõ dẽt admittere illũ,q̃ libidine vindictæ accusat.Et idẽ dicit no.Inn.in c.dudũ,el 2.in ver.electionis,de elec. & ibi ẽt Host.Itẽ de inimico an admittatur ad testificandũ, vide gl.3.q.5. in sum.Et adde hic Arch.in c.2.3. q.5. vbi dicit,qđ leues inimicitiæ non expellunt testẽ,sed eius fidẽ debilitat.qđ arbitrio iudicis relinquit. Sed subiungit ibi Arch.qđ hoc dictũ Inn.in hoc inquãtũ dicit nullã fidẽ,est verũ indistincte,ut plene dicit tex. in d.c.2.& seq. 3.q.5. & sic in effectu Arch.vt cõcludere,qđ de iure can.testis inimicus,nullã faciat fidẽ,licet inimicitia nõ sit capitalis.dicit ẽt Arch.in c.2.3. q.5. q. nõ solũ inimicus repellit ab accusando,sed ẽt ab exceptione.Et alle.c.meminimus,supra. vbi ẽt dicit Inn.dicere in d.c.meminimus,idẽ esse in cõspirõne,secus de aliis.Itẽ adde,ꝙ licet inimicitia surgẽs ex spoliatiõe,purgeť,facta restitu ne,vt est tex.in c.cũ quis,ad fi.de rest.spo.tñ nõ purgať quo minus,si illa ex spoiauerit,restõne facta, detur iudex in cã spoliati,possit ꝙ eũ recitari.tex.est cũ gl.pe.in c.conquerente,circa fi.de rest.spo. quod singulariter tene men.ti.Et illũ tex. ita nõ ponderat viua voce d.meus Fran. de Aretio, secus dicens esse in accusatione,vel testimonio,quia iudex facilius repellitur à iudicado.Et ꝙ inimicitia sit sufficiẽs ad repellendũ quę à iudicando, vel testificando,vide per do.Ant. in c.accedens, el 2.vt lic. nõ cont.in ver.aduerte,&c.Ad hoc,vt inimicus nõ possit repelli,nõ sufficit,ꝙ recõciliatio fuerit facta de recenti. Et ad idẽ vide Io.And.in Spe. in ti.de iud.deleg.§.sequitur videre,ver.item, quod fuit olim. & facit quæ plene notaui post gl.44.di.in summa.Sed Arch.in d.c.2.3.q.5.dicit, ꝙ erit in arbitrio iudicis,an admittatur,vel repellatur,conſiderata qualitate inimicitiæ præcedentis. Bar.de Bel.
g [g] Graues sunt.Vide quæ dixi in c.accedens,vt li.non conte. And.Bar.
h [h] Inimicitiæ.Adde Bal.in d.c.veniẽs in fi.ẽ.de iureiu.vbi dicit,ꝙ ex verbis iuriosis,oritur inimicitia capitalis.Vide Ale.in cõsi.99.inc.in cã ingressionis.in 1.vol.& ibi ẽt ponit,quod inimicus recõciliatus,non admittit ad testificãdũ.de quo vide Ro.in fin.506.inc.fin. in c.cũ I.& A. Seb.82.p.
i [i] Mortem.Nec obstat l.metum.c.quod me.cau.vbi dr,quod minę nõ induc unt metũ nisi persona minãs sit talis , ꝙ cõueuerit verba sua mittere executioni,licet.n.non inducant iustũ metum , inducunt inimicitiam capitalem,& ita dicit Bal.in d.l.metum.& D.Car.hic,in 4.q. Ale.de Ne.
K [k] Maiori parte.Adde videndum Ale.cons.93.2.li.& Bal.consi 316.4.li. quę sequitur dicta Inn.hic.
l [l] Credendum.Adde Lud.Ro.consi.382.
m [m] C.2.Sed dic,quod etiã si sit remissa iniuria , ex quo reconciliatio est recens,non est confidendum.Nã dato,quod sit remissa iniuria,si est de recenti remissa,viget rõ illius.c.vnde eo.modo dẽt repellere à testimonio, & hoc tene,quia cõtet etiam doct.indistincte repellũt, qñ reconciliatio est recens . Reconciliatio aũt nihil aliud est quam remissio iniurię, & reintegratio amicitię,vt inst.de iureiu.§.fi.iuncta gl. Alex.de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Pro fratre.Vide Alex.in consi. 18.in 1.vol.& in consi.79.in 1.vol.& consi. 94.in 2.vol.Ee.in c.in literis,ver.fallit sexto. supra de testib. & in c.cum inter supra de excep. Seb.Sab.

b ¶Debent admitti. Intellige hoc sane,quãdo ratione societatis,spectat ad testificantem commodum,vel incõmodum, vt puta quia sunt socij omnium bonorum,vel res de qua agitur est cõis inter eos.de quo vide Spe. in tit.de teste.§.j.ver.sed nunquid frater.cum ver.seq.& ver. sed nũquid socius.& per doct.in l.quoniam.C.de testi.& in l.parentes.C.eo.ti,& in cinſuper,de testi.Spe.tamen in locis prædictis,tangit istũ art. qđ examinat hic Abb.Sic. Nunquid aũt scholaris posit esse testis pro socio cũ quo manet in ead.domo,Io.And.in Spe.de teste.§.j. ver.sed nunquid socius,tenet,quod sic, sed ad testificantem nõ spectat commodũ,vel incõmodũ,& ide tenet gl.in §.testes.seu.§.legatarius,Inst de testa.Ale.de Ne.

dixit:vide gl.in Auth. de testib.§.qñ vero.in verſ.adsit. & po-
a nit Io.An.in add. Spe.in ti.de teste.§.opponit, in prin.[a] & vi-
b de multas qõnes consimiles in addi. & no.istam gl. [b] Glo.in verſ.per viros idoneos.in fin.no.gl.quotidianã.& Innoc.hic in hoc ar.sic distinguit,qđ aut Impetrator adhibuit nudum ministeriũ,& eo repulso poterit iudex ex officio ꝓcedere,vel aliũ ꝑ mortẽ inquisitoris, instituere,aut non adhibuit nudũ ministeriũ,sed fuit author, & tunc eo repulso dẽt iudex supsedere , per rõnem positam in gl. Qñ aũt dicatur adhibuisse nudũ ministeriũ, & dic qđ si non est expressum nomẽ impetrantis,vt quia Papa dicit ad audientiã nostrã peruenit multorũ clamor, &c.tunc vr adhibuisse nudũ ministeriũ : nã dedisset Papa ẽt literas sine illo:secus aũt vbi est expressum nomen impetrantis.& hoc mihi satis placet. Quid aũt, si impetrans fuisset excõicatus.Innoc.idem cõcludit, secundum distinctionẽ prædictã.Sed vide gl.in c.1.de rescrip.lib.6.& prædicta sunt vera , secundũ Innoc. nisi Papa mandasset inquiri de fama,ga tunc si constat de fama ꝑ viros idoneos, põt ꝓcedi ad vlteriora,licet repellatur impetrãs.quasi velit Innoc.
7 ad impetrantẽ, & ideo oĩno procedẽdum est in cã. † Sed ex-
c tra gl.quæro,nunquid Papa,[c] simpliciter inquisitionẽ committẽdo,teneatur sp delegatus prius inquirere de fama? Cõclude,qđ aut Papa simpliciter commisit inquisitionẽ,& nulla mentionẽ fecit de fama, & tunc sp delegatus dẽt prius in-
d quirere de fama:[d] quia vr hoc cõmissum tanqua præambulum,vt supra dixi,& si vellet procedere super veritate, non facta prius fide de fama, poterit appellari arg. hic, & in c.2.eo.
e tit.lib.6.& hoc oẽs concedunt.[e] Aut Papa facit mentionem de fama, vt ga dicit multorũ clamor ad nos peruenit talem infamatũ de tali crimine,& ideo iniquitas &c.tunc dicit Io. And. qđ delegatus non tenet inquirere de fama, ex quo Papa asserit eũ infamatũ.Contrariũ tenet Tancr. quia poterit hoc peruenire ad Papã per inimicos,& conspiratores istius denunciati. vel falsa relatio facta est Papæ, licet per alios. Io. An. distinguit, & bene, qđ aut Papa hoc asserit per verba assertiua.& procedit opinio. Io.An. Aut per verba narratiua, & procedit opinio.Tancr.& vide in Spec.in tit.de inquisit.§. nunc tractemus. verſ. hoc aũt notandũ. & ibi dicit Io. And. qđ verba assertiua sunt, si dicit eum constet nobis talẽ infamarum , vel relatu fide dignorũ percepimus talem infamatũ,&c.vel per similia verba: tunc.n.nõ est opus inquirere de fama,& facit cle.literis. de prob.verba vero narratiua sunt si dicat , multorũ clamor ad nos puenit talẽ infamatũ, &c.nã tunc Papa nõ asserit talẽ infamatũ , vel hoc percepisse à fide
2 dignis,& idem dic si Papa diceret relatu fide dignorũ perce pimus talẽ cõmisisse hoc crimen:nam per hoc non tollitur processus faciendus super fama:nã presupposito quod à dignis fide percepit delictum commissum:non sequitur,ꝙ ille de hoc sit infamatus : vt probatur in cap.inquisitionis.§.ter-
tiæ.ẽ.eod. † Sed iuxta hoc quæritur nunquid gñaliter valeat processus super veritate criminis,non facta prius inquisitione de fama? Concludo, assumendo multa dicta doct. hic,& in c.qualiter,ẽ.eo.& aliqua addẽdo, quod aut iudex est delegatus,aut ordinarius.Si delegatus,aut est facta mentio de fama in rescripto, modo prædicto,& valet processus super veritate,vt supra dixi.Aut non est facta mentio in rescripto de fama,& tunc iudex processit inquisito præsente,& non cõtradicẽte super veritate,omisso processu infamiæ, & ẽt valet processus:quia ista exceptio, qđ non præcessit infamia,est dilatoria,inducta in fauorẽ inquisiti:& ideo sibi imputandũ,si in principio nõ excepit,vt est tex.no.in d.c.2.eo.ti.lib.6. Aut inquisitus erat prius,sed ignorabat,qđ testes deponerent super principali , & non valet processus.ad hoc. ca. inquisitionis.§.tertiæ,ẽ.eo.vbi tex. Si vero erat absens, aut non contumaciter,& idẽ,arg.dicti c.2.Aut contumaciter, & tunc non põt opponere istã exceptionẽ,qđ non præcessit infamia,ni-
9 si processus sit in eo statu , in quo si esset præsens, posset admitti.† Ideo si esset processum ad actũ,qui solet fieri post lit. contest.nõ admitteretur amplius,ad hoc gl.no.in c.1.de electio.lib.6.Et ad prædicta vide no.dictũ Inn.in cap. pręterea, de dila.non.n.dẽt esse melioris conditionis contumax in facultate opponendi,quam obediens,qui fuit præsens.& per il lud dictum Inn,ita limita prælleg.cap.2.eo.tit. vbi tex.exigit præsentiam ẽt contradicentis, sed idem intelligo, si erat absens contumaciter per illud dic:Innoc.& vide opt.tex.in authen. qua in prouincia. C.vbi de crimi. agi opor. Si vero inquisitus præsens opposuit, vt plus inquireretur de fama , &
f appellauit , & tunc non valet processus super veritate, quia est legitima causa appellandi, vt hic, & in d. capit.2. [f] Et si est delegatus debet recipere testes super infamia. nec satis est, quod dicat sibi constare de infamia,argum. hic , & in d. capit. 2. & sentit Host. hic. Si vero est ordinarius, & tunc aut

ADDITIONES.

a ¶In prin.Idem dicit Bar.in l.athletæ.§.amplius.ff.de exc.tut. Alex.de Ne.

b ¶Istã gl.In hoc articulo distingue latius, & dic,ꝙ quædã est inimicitia capitalis,quædam grauis,quædam leuis.Inimicitia capitalis dr,qñ quis occidit consanguineum illius contra quem producitur ad testimonium, vt in l.lex Cornelia.ff.de iniur.Idem si non occidit, sed de crimine capitali accusauit eum,vt in l.qui cum alio.ff.de bon.lib.Idem si est minatus mortem,vel si odit ad mortem, vt dicit gl.in l.licet. ff.de arb.& in Auth. de test.§.si vero quis.secus esset si præstitisset aduocationem , contra eũ in causa capitali,vt in l.qui cum alio.§.pe.ff.de bo.lib. & hoc tenet Bar. in l.4.§.fi.ff.de adim.leg. Quædã dr inimicitiæ grauissimæ,seu graues , & hoc quando est quæstio de omnibus bonis , vel maiori parte, vt Inst. de ex.tu.§.item propter litem,& in l.propter litem.ff.de excusſ.tut.Idem dicas si est causa mere pecuniaria magnæ quãtitatis, licet nõ sit de maiori parte bonorum,vt dicit Bar.in l.3.ff.de testib.& probatur in c.accedẽs. ẽ.vt li.non conte.el 2.& hoc tenet Abb.Sic.in d.c.accedens:Ex quo infertur,ꝙ cap.frequens,de rest.spo.in 6.vbi requiritur spoliatio omniũ bonorum,vel maioris partis,ad hoc,vt criminaliter agẽs repellatur ab accusatione,procedit contra tertiũ non spoliantem,secus ti excipitur contra spoliantem, vel eius consanguineum,vel amicum, quia tunc sufficit spoliatio particularis rei,ex qua orta est inimicitia capitalis,vt in d.c.accedens.& rõ differẽtiæ est,quia in c.frequens,requiritur spoliatio maioris partis,vt concludatur inopia accusati, sed spoliatio, vel retentio rei particularis, sufficit ad concludendũ inimicitiam capitalem, vt in dictis cc. Sed dic, ꝙ inimicitia orta ex spoliatione rei particularis, facta restitutione,cessat,& sic intelliguntur illa cc.per Ioan.And. hic,dicit tñ Abb. Sicu.quod res posset esse ita modica,& vilis,quod cessantibus alijs circũstantijs,nõ oriretur inimicitia capitalis, & sic dicit debere intelligi gl. 3.q.2.oportet.Sed in quantum Abb.Sicu.litem ortam asserat,ex re particulari inducere inimicitiã capitalẽ, idem dicit Bar.in l.3.ff.de testi.sed dẽt dici grauẽ, nõ aũt capitalis.& melius locutus fuit Bar.in d.l.4.§.fi.ff. de adim.leg.dũ ibi talẽ inimicitiã grauissimã, sed non capitalẽ asserit.& hoc probatur ibi in tex.qui facit duas species inimicitiæ. s.capitalis, & grauissimæ.& dicit ibi Bart.ꝙ inimicitiæ dñr grauissimæ in oĩb.casib.in quib.dẽ fieri atrox iniuria,vt in l.itẽ apud Labeonẽ.§.atrocem.ff.de iniu. qualiter aũt dicaẽ fieri offerẽ,dic, vt per Bar.in l.licitatio.§. qđ illicite. ff.de publ.Ex his potes colligere, quæ dicanẽ inimicitiæ leues, nã si non sunt capitales,vel grauissimæ,aut graues,erũt leues.Quæ aũt inimicitiæ repellant à testimonio, dic, qđ si ẽt capitalis,vel grauis,repellit à testimonio,secus si ẽt leuis,nã ꝑ leuẽ inimicitiã non ꝓsumitur quis deierare.ita dicit Bald.in auth.si dicatur.C.de test. & illud dicit gl.notabilis quanquã Bal.eã non allegat.3.q.6.c.2.quæ dicit,ꝙ inimicus sp repellitur ab accusatione, & testimonio,nisi sint leues , & modicæ inimicitiæ, sed Inn.hic in verbo(inimicus)dicit,ꝙ si inimicitiæ nõ sunt capitales,iudex admittet ad testimoniũ,sed minorẽ,vel nullã fidẽ adhibebit, qđ iudicis arbitrio relinquit. Tancr.aũt dicit, ꝙ oẽs capitales inimici repelluntẽ in oi cã . Aliæ vero inimicitiæ non oĩno repellunt, sed fidẽ minuunt , vt in auth.de test.§.si vero quis dicat.Opi.Inn.vr mihi verior ꝑ prælleg.ti §.si vero quis dicat.& idem tenet Spe.in ti.de teste,in prin.& dicit ꝙ nõ creditur inimico,ẽt si in articulo mortis fuerit cõfessus,& receperit corpus Christi,& postea fuerit examinatus,ga ꝑ hoc non est credendum inimico. vnde ẽt tale testimonium potest reprobari de falso si depoſuisset contra non inimicum,& hoc dicit notabiliter Bal.in vsib. feu.in tit. de pace constan.§.vasalli nostri.Sed fi est inimicitia leuis,secundum omnes nõ repellit à testimonio,sed minus creditur,vt dicit hic Io. An.post Arch.in c.2.3.q.5.& vide Ang. in Auth. de nup.§.fi.vbi dicit, ꝙ aliud est esse minus beneuolum,vel amicum,& aliud esse inimicũ,vel maleuolũ , quia inimicus & maleuolus repellit à testimonio, modicè aũt inimicus, & beneuolus non . Inquantum loquitur de inimico,& maliuolo,ꝙ repellitur,intellige, vt supra dixi, & bene nota , ꝙ licet leuitas inimicitiæ detrahat fidei testis, non tñ leuitas amicitiæ. Nunquid aũt si aliquis fuit quondam inimicus sp esse præsumatur,Bal.in d.auth.si dicatur.C.de testib.dicit ꝙ sic,nisi probetur cã recõciliationis, vt in l.in ipsius,C.fa.erc. & in l.3.in fi.ff.de adim.leg.sed si post inimicitiam,secuta est cõuersatio, præsumit facta recõciliatio , vt dicit gl.Inst.de iniur.§.fi.item quid si ẽxi inimicitiã cum illo,qđ volebas producere in testẽ,an hoc prosit mihi? dic vt ꝑ Bar.in l.1.§.cũ quis,& in §.fi.seruus.ff.de quæstio. Itẽ quid si petebas à me mille,& cũ nõ hẽs nisi duos testes, accusauit eos de grani crimine,an possim de inimicitia ꝑ accusationẽ exorta,ꝓ ipsos opponere, vide Bal.in auth.si dicaẽ, C.de testi.& Io.An.& Doctor.ch.ẽ.de testi.& ga Ab.Sic.remittit ad Io.An. in rub.de testę,vide ibi,an familiares ab eo,expulsi, vel ꝙ aliquã cũ ipso habuerunt,vel habebãt contentionẽ,vel qui sunt de genere accusantium eius;admittanẽ ad testimoniũ,& Bur.hic seq̃tur Io.An.ibi,tene metiũ ista, & cõsidera, & in hac distinctione non resumpsi omnia,quæ dicit Abb.Sicu.& de isto argumẽto tractatur etiam per doct.in c.ex parte Adę.supra de testi. Alex.de Ne.

c ¶Nunquid Papa.Si Papa committit simpliciter inquisitionẽ, nunquid delegatus posit inquirere de crimine,non præmissa inquisitione super fama.Et vide omnino quod notat domi. Anton.in cap.venerabili, de officio deleg. verſ. vltimo adde cal. Et de quæstione hic posita vide per domi.Marianum in repeti.capit.qualiter & quando.in 12.q.9.q. principali.inf.eo. Barth.Bellen.

d ¶De fama.Adde Fulg.consil.107. & ibi vide quæstio.sequentem, & latius per Ang.Are.in tract.maleficin.in gl. fama publica prędce. cum apostillis ibi per me positis .

e ¶Concedunt. Gl.ramen in c.1.in gl.1.de acc.lib.6. dicit quod si Papa proprio motu committit inquisitionem,approbat infamatum,& sic iudex non tenetur de fama inquirere.Sed Io. An.ibi in nouella, & do.Dom.intelligunt hoc quando Papa asserit infamarum,secus si simpliciter narrãdo de hoc diceret,& sic vult Io.And.& do.Dom.ibi, quod etiam si Papa committeret inquisitionem motu proprio, habeat locum distinctio facta hic. Alex.de Ne.

f ¶Cap.2.Et licet doct.videantur velle quod sic necessaria appellatio.quod etiam tenuit gl.fi.in cap.ibi.eo.ti.in 6.& in c.2.in gl.in verbo,reclamante.eo.tit.& lib.Ego tamen puto quod sufficiat condictio fine appellatione, & moueor per illud c.2.vbi sola reclamatio.i.condictio, non autem appellatio exprimitur. Alex.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut procedit alio principaliter promouente inquisitionẽ,& idẽ quod supra, Aut ex officio puro,& tunc si vult, põt recipere testes sup infamia,sed si nõ vult qa constat sibi de infamia p inuestigationẽ extraiudicialiter factã, quantumcunqs pars ɔ dicat, põt procedere super veritate,arg. in c.qualitatẽ, j.eo.ti Satis est.n.quod ad eũ peruenit insinuosa,& frequẽs reclamatio,nec hẽt alicui facere fidẽ, sed si iste appellauit,dicendo,qp imo nõ est infamatus,& tunc oportet quod apud iudicẽ appellationis, iudex ordinarius faciat fidẽ de fama,vt no.j.c.qualiter,& p Spe. in tit.de inquisitione. s. nũc tractemus.ver.hoc aũt scias.Et no. bene, qa ex ꝓdictis, habes pra-
10 ctică alibi nõ sic collectã. † Vltimo qritur, [a] nunqd probata a infamia per testes, possit inquisitus probare se esse bonæ famæ,& sic repellere inquisitionẽ sup veritate,& tollere malæ famæ probationẽ,& hæc qõ est subtil.& not,& quotidiana; & sunt variæ opiniones,& Io.hic sentit, quod nõ dẽt admitti probõ super bona fama:quia videretur frustratoria: nam si centũ dicerent, quẽ esse malæ famæ,& mille qd esset bonæ famæ probõ sup bona fama.nõ releuat quin saltẽ remaneat infamatus apud alios, & illorũ respectu facienda est inquisitio.Tancr.tenet ɔriũ, cõcludẽs ꝓbationẽ admittendã in ɔriũ,& ſãdũ dicto plurimorũ.& idẽ Sp.in d.s.nũc tractemus. ver.quid si plures.Host.dicit,qp probõ admittit, sed an præiu dicet ɔriæ pbõni dẽt attendi, qd habeat cõis vox exterior. & attendit qualitas testiũ,& personarũ, & fm hoc iudex arbitrabitur,quę pbõ valeat.Inn.tetigit in c.inquisitioni,j.eo. ti.& p vnũ verbũ in fi.positum, qd reperitur in originali,nõ apparear qd voluerit fm Io. And. ibi. Sed ipse Io. And. dicit, qd si primi, & secundi testes, deponunt super fama vicinię, tũc procedit dictũ Tancr. Aut primi testes deponũt de vicinia,& alij de alio loco aliter,& procedit opi.aliorũ,& sic erit probata infamia . hoc dictũ indicẽcte procedit,licet putet Io. habuisse bo.intellectũ, vt j.dicã in prosequendo. Ant.referendo dictũ Inn.in d.c.inquisitionis,dicit,qd si testes deponũt de infamia,& cõis vox est in oppositũ, de quo iudex ꝑpriis aurib.se poterit informare, & tunc non fiet inquisitio ad dictũ illorũ testiũ.pro hoc.c.inquisitionis, j.eo.Aut iudex predicto mõ nõ põt se informare,sed recipit testes super bona fama,& tunc aut vtriq; testes deponunt sup fama,habito respectu ad cõem opi. & hẽt locũ dictũ Tancr. Aut habito respectu ad sc;qa testes vnius partis dicũt eũ infamatũ apud se,alij dicunt oppositũ, & tũc induceretur purgatio,ex quo
b est infamatus apud viros prouidos.2.q.5.oib. [b] Ego assumẽdo aliqua dicta Bar. quæ posuit in trib. qõnib. in l.de minore.§.tormenta. ff.de q. sic distinguo:aut testes vtriusq; partis deponunt super fama ciusdẽ loci,& eiusdẽ tpis,aut deponũt super fama diuersi loci.Primo casu,ex quo probationes sũt contrariæ,oino habito respectu ad tps,& ad locũ : standũ est testib.magis idoneis.ad hoc,qd no.in l.ob carmẽ. ff.de testi. & in c.in nostra,de testi.facit l.3.ff.eo.tit.& qp no.gl. in c.cum in tua,ɔ.de spon.si testes hincinde sunt æquales; & tũc dẽt stari numero, vel data æqualitate numeri,probationi magis ve-
11 risimili.† Et puto,quod probatio magis verisimilis, præferat alteri probationi, licet illam aliqualiter excedat numero,vel qualitate testiũ,licet Bar. aliter senserit. pro hoc tex. in d.l.ob carmen.ff.de testi.& 4.q.3.testes.quod no.Inno.in c.auditis, de præscr.& gl.in c.1.eo.ti.lib.6.& maxime in infamia dẽt attendi verisimilitudo, qa (vt singulariter dixit Bar.in d.s.tormenta.) nõ sufficit testes dicere infamiã inesse apud populũ, quia vanæ voces populi nõ sunt audiendæ, vt in c. Ofius,de ele. sed dẽt reddi cã surgẽs ex aliqua sim ili præsumptione,qp no.& idẽ facit Inn. hic in hoc vltimo . Si vero testes vtriusq; partis deponũt super diuerso tpe, vt qa ꝓbatur infamia existẽs tpe cõmissi maleficij,& bona probõ p alios testes de præsenti,& tũc ꝑferend a est ista secũda probõ,qa potuerũt ocs mutare opi.ad hoc.l.2.ff.qs ord.in bo. pos. seruę. & fa.c.non dẽt,de cõf.& affi.& c.certẽ.12.q.1.Si vero probõnes concludunt sup diuersitate loci,vt qa testes vnius partis dicũt eũ in famatũ in tali loco,vel castro; alij dicũt eum bonæ famæ in ciuitate; & tũc attendi dẽt ex circũstantijs quæ probõ præualeat.Finge.n.declarã cõmissum in loco pariter distanti à ciuitate,& castro:nã tũc si infamia est in castro, & bona fama in ciuitate, dẽt iudex attendere ad rõnẽ sũper qua se fundãt testes;& si qa sint pariter verisimilia, probatio sup bona fama,cõfundit alia,vt no.in simili,in l.admonendi.ff.de iureciu. & in c.fi.eo.ti.secus esset vbi infamia esset in loco cõmissi delicti,& in alio loco esset bona fama, qa tũc ꝑcederet opi.Io.
c quã ad hunc casum restringo, & sic puto cum intellexisse. [c]

ADDITIONES.

a ¶Vltimo quæritur. Si infamatus probet contrariam famam, an tollatur prima,vide Bal.in l.diuus Traianus.ff.de milit.test.in verſi.quæritur, est argumentum,de quo vide late per Per.de Anch.in repe.c.canonum, de constit.in 6.principali quęsito illius quæstionis,in versiculo,subijcio simile quæstionem. Et quando testes inducuntur ad probandum infamiam,& alij testes inducuntur ad probandum contrarium, qui debent præferri, ponit Bal.in l.hæredes palam.prope finem prin.de testa.vbi allegat Inn. in c.veniens,de verb. sign. lib.6.de quo tu vide late per Arch. in c.omnibus.2.q.5.Trẽ vide Bal. in l.si mater, circa princ. C.ne de statu defunct. vbi dicit,quod secunda fama, dummodo sit posterior , elidit & obliterat primam famam contrariã sed si in eo. tpe concurrunt duo contrariæ famæ.dicit quod illa est potior, quæ habet originem ab honestioribus,vel credibilioribus , vel mediocribus, vel melioribus indicijs comprobatur.de hoc etiam per Bal.in c.1.§.fi.qui feu.dare poss. & in l.si tutor.in fi.C.de peri.tu.& per Bart.in l.cum quidã.§.quod autem.ff.de acq. hęr.& vide gl.in c.qualiter,& qñ,circa med.gl.mag.j.eo.& gl.d.c.cum in tua,in verbo contra famam.de ſponſali.nam Arch.in d.c.omnibus,ver. qui si testes,dicit,qp si testes sunt omnino pares, iudex attendat qualitatem testium,& an vox cõis exterior, concordet cum fama, vel in fama, & super hoc arbitrabitur. Si autem sint plures testes deponentes super bona fama,& pauciores super infamia,tunc dic,qp pluribus standum est. Ponentibus super bona fama,dũmodo æque probent bonam famam,sicut ille malam & ita dicit notare Spe.in tit.de inqui. §. tractemus, ver. sed quid si testes. Item vide omnino quod de hoc notat Inn. in c.inquisitionis,in gl.super ver.infamatum, j.eo. cuius gl.totam ad hanc refert,& cum ea transit Are. in d.c.in quibus. 3. q.5. Item de hoc omnino vide per Sali.in l.ea quidem.versi.40.quæro.C.qui a ccu.non poss. Bar.in l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstio, & qp possit tenet Lapus allegatione 82.in fi.& de hoc vide omnino Spe.in tit.de inquisitione. §. nunc tractemus,ver. quid si testis hincinde . & latissime per Marianum in repet.c. qualiter,& quando.in 61.q principali.infra eod.vbi omnino vide. Item ad prædicta vide omnino Bar.Bald. & Imo. in l.potest. ff.de acq.hær. & adde quod si duæ famæ contrariæ concurrunt.illa est preponenda,quæ fundatur ex causa,vel ex iudicio . Ita videtur sentire Bal. elegantẽr in l. 1.§.fin.in fi.cu.qui feu. dare pos.in cons. ego tumo aliqua in §.tormenta. versic. quid ego si probata est fama, & de duobus versicu. sequentibus. Bar.Bellen.

b ¶Omnibus.Sed illud c.inquisitionis,in fi. videtur probare contrariũ, dũ dicit, qp infamatio est indicenda purgatio adarbitrium iudicis,qui non debet repuari infamatus propter dicta si eius opinio non esſalęa apud bonos,& graues.Sed ille tex.loquitur, quando pauci testes deponunt illum apud se infamatum, secus si essent personæ honestæ, & graues, & sic intellige Io.And Alex.de Ne.

c ¶ Intellexisse.Vt habes istam claram, facias sex conclusiones.Prima quando testes deponentes de fama,vel infamia , non referunt se ad opinionem vicinię, sed simpliciter dicunt esse famam vel infamiam , & tunc non probant,si nihil auditur in publico,vt infra c.inquisitionis.§.quæsiuisti.& ibi Butrig. Inn. hic dicit , quod testes debent reddere causam sufficientem infamię;aliàs non probant. & ifud videtur velle gl.o. fo.l. 3. §. ciuidem quoque. ff. de testi. quæ dicit, quod testes debent dicere, quod maior pars populi hoc sentit.Bar.in d.l.de minore. §. tormenta.ff. de quæst.& alle.l.si arbiter. ff.de prob.& sic intelligit Inn.in c.veniens,de verb.sig.Sed a conclusio,si aliqui ex testibus referunt se ad opinionẽ vicinię,& aliqui nõ, solã illi probãt, qui se referũt, vt dicit Io. An. Tertia, vtriq; se referũt ad opinionẽ vicinię,sed iudex põt se informare ꝑpriis auribus de opinione vicinię,& tunc sequi dẽt informationẽ,quam pro ꝑpriis auribus põt percipere. Quarta, qñ vtrique referunt ad opinionem vicinię,& deponunt de eodem loco,& tempore, & iudex non potest se informare de opinione vicinię proprijs auribus;& hoc casu,quia probationes sunt omnino contrariæ , standum est testibus magis idoneis, vt in l.ob carmen,in fi. ff. de testi, & in hac conclusione aduerte , quod Abb.Sic.male reprehendit Bar.Nam Bar.d.§.tormenta, dicit, quod quãdo ab vna parte est probata fama affirmatiue , ab altera negatiue, primo standum est testibus dignioribus,& si sunt testes æqualis dignitatis vel authoritatis tunc creditur probationi magis verisimili: nam dignitas , & authoritas testium , præfertur probationi magis verisimili: quia non est verisimile,quod homines fide digni dicant falsum,licet testes,qui non sunt tantæ fidei,allegnent rationes verisimiliores,& hoc gl batur in l.3.§.1.ver.tu magis scire potes.ff.de testi.& c. in nostra, de testi.vbi primo ponderatur dignitas testium, quam verisimilitudo dictorum,ad hoc c.cum in tua, sup ra de spon.& sic non statur maioritati numeri,sed attenditur primo dignitas testium,secundo vero verisimilitudo testimonij.Quinta si testes deponentes contraria, deponunt de eodem loco,sed diuerso tempore, vt quia aliqui testes deponunt aliquem de præterito fuisse in famen.Alij vero testes dicunt de præsenti eum esse bonæ famæ;& tunc præfertur secunda probatio; quia potuerunt homines mutare opinionem,vt in l.2.ff.quis ordo in bon.poss. ſeru. & hoc dicit Bart.in d.§.tormenta.& idẽ tenet Ba.in c.1.§.fi.q. feu.dare poss.Sexta ,& vltima,si probationes concludunt super eodem tempore , sed diuerso loco,vt quia testes vnius partis dicunt eum diffamatum in castro vel villa. Alij vero dicunt eum bonæ famæ in ciuitate;& tunc secundum Bar.in d.§.tormenta.& Abb.Sic.debemus inspicere causas ex quib.fama procedit,vt sciamus,quibus magis credendum sit,vt puta , delictum est commissum in loco pariter distante à ciuitate,& a castro . Nam si infamia est in castro,& bona fama in ciuitate,debet iudex attendere ad rationes,in quib.fundant se testes;& si omnia paria essent,probationes inuicem sibi derogarẽt,& neutri adhiberetur fides,vt in l.ob carmen.in fi. ff.de testi.& in c.licet causam,de prob. & no.in c.in nostra,de testi. & vt potest is videre.Abb.Sic.intelligit quando infamia non reperitur esse in loco commissi delicti,sed in duob.locis diuersis reperit ɔria fama secus si in loco commissi delicti,& infamia est probata,quia tũc præferetur bonæ famæ probatæ in loco diuerso.Sed Bar.in loco prædallegato intellexit idem,si infamia est probata in loco delicti,vt attendatur verisimilitudo probationis , & in omnibus existentibus paribus præferatur probatio bonæ famæ, quia probationes inuicem se tollunt, ex quo sunt æquales, & hoc clare colligitur ex exemplo , quod ibi ponit Barto. sed mihi magis placet opinio Abb. & ipsam tenet Bald. in capit. 1. §. fina. qui feu.da.poss vbi dicit, quod si duę famę sunt contrarię in locis diuersis, prędaleat illa , quę est in loco contractus. vel delicti , vel vbi alius casus occurit puta mortis,vel in loco victoriosquia in his locis sęctia prędictus,vt in l.1.§.1.ff.de flumi.& l.1.C.vbi de crimine agi opor. Alex.de Ne.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *A denunciatione repellitur publicus concubinarius, conspirator, & excommunicatus.4.*
2 *Accusatio non potest fieri per alium, vel per scripturam, sed denunciatio sic.*
3 *Rescriptum, an fuerit impetratum per idoneam personam, attenditur tempus impetrationis,& non tempus,præsentationis.*
5 *Superior si fuerit per subditum, aut denunciatus, aut accusatus, non poterit in aliqua causa contra subditum procedere.*

CAP. XV.

1 CVm dilectus. † A denunciatione repellit publicus concubinarius,
4 excõicatus,& conspirator,is qui nõ præmonuit. [a] hoc dicit. Primo , instruit iudicẽ super declinatoriis,& eis deficientibus super principali.Secundo, inhibitionẽ fieri mandat.secundo ibi,idem.Casus literalis. Quidã clerici super quibusdam excessibus denunciauerunt epm suũ, impetrantes ɔ ipsum inquisitionem. Coram inquisitoribus proponebant ex parte epi, quod clerici illi audiendi non essent:quia erant publici cõcubinarij, & sic indigni ad denunciandum,pp quod fuerant excõicati.Item non præmonuerant epm.Item erãt cõspiratores ɔ ipsum.Iudices super hoc consuluerunt Papam, & ipse respon. quod si constiterit eos publice concubinarios,vel conspiratores fuisse ɔ cum,à denunciatiõpe repellant,alioquin audiant, quæ hincinde proposita fuerunt. & eidem epo prohibeant ne super his , super quib.ad se.apost.appellatum fuit,clericos ipsos grauare ꝓsumat, donec causa secundum mãdatum apostolicũ, fuerit
2 terminata.B. † Not.1.ibi quorum noïe &c.qp licet accusatio non possit fieri per alium , seu per scripturam , vt 2. q.8. per scripta:secus tñ est in denunciatione,quæ per aliũ fit,vt hic, & in c.licet, ɔ.c.& potest interuenire procurator, de quo in
3 c.super his,& in c.veniens.ɔ.c.† No.2.ibi, tunc fuisse, & c.qd ad considerandũ validitatẽ rescripti, respectu idoneitatis impetrantis,attenditur tps impetrationis, de quo.sup. de rescã̃ te.& gl.in c.dilectus,de præb.† No.3.ar.qd concubinarius, & sic vilis persona, põt denunciare.nam hic consideratur excõicatio lata super concubinatu,ergo solus cõcubinatus non sufficit. Sed ɔrium puto verum , vt sup.c.prox. & 2.q.1. si peccauerit.& c.nouit.de iud. Et ad istum tex.respõd. qd hic fit mentio de excõicatione ad maiorem aggrauationem.
5 † Vltimo no.ex fine literæ,qp pendente denunciatione ɔ superiorem , non dẽt superior procedere in aliqua causa contra subditum. Sed puto sic dicendum , qd aut impeditur aliquo modo denunciationis causã , per processum finiẽdum in alia cã,& debet superior ab opere cessare, vt in c.olim,j.e. non.n.tenetur inferior denuncians obedire præcepto superioris denunciantis.si inde surgat impedimentũ causæ, vt ibi. Aut tale impedimentum non surgit , & tunc tenetur subditus obedire, & causam sub eo agere.8.q.4.quæstione. & d.c. olim.sed poterit eum tanquam suspectum recusare, quia ex hac denũciatione , solent oriri inimicitiæ capitales inter denunciatum, & denunciatorem.ar.in l.1.ff.de his qui. vt ind.
b facit c.proposuit.& c.ad hæc.sup.de app. [b]

ADDITIONES.

a ¶Non pręmonuit. Hoc extende,vt non solum debeat fieri in denunciatione criminum,sed et in denunciatione excommunicati, vt per Abb.in c. in præsentia,in i.no.inf.de sent.excom. Seb.Sap.
b ¶De app.Sed contra istum tex.opponitur,qp etiam nulla facta denunciatione non potuisset episcopus procedere etiam finita denunciatione. Nam appellationem interposuerunt,vt patet in tex.Sed pendente appellatione iudex à quo,non potest procedere super articulo à quo est appellatum, quando est appellatum ab interlocutoria , nec super articulo connexo,vt est tex.notabilis in c.super eo.et 2.de appell. & si est appellatũ à diffinitiua,in tota illa cã sunt ligatæ manus iudicis à quo,& iurisdictio est suspensa,vt in c.non solum,de appell.in 6.Sed hic episcopus volebat procedere super his,super quibus fuerat legitime appellatum,ergo videtur etiam,qp denunciatione cessante,non potuisset procedere,cõtrarium est difficile.Sed dic,quod appellatio fuerat deserta,vel quod iudex volebat procedere super his, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis,quod de iure potuisset,etiam pendente appellatione, vt no. in c.cum teneamur,de appel.& in c.ex literis,de matrimonio cont.contra interd.eccles.sed propter denunciationem non poterit,& ita intelli ge illum tex.licet doc.non declarant. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitus mitius punitur, quam accusatus & nu 6.*
2 *Infamiam non incurrit inquisitus, sed accusatus sic;& quando est tale crimen, quod soleat irrogare infamiam .*
3 *Crimina digna depositione, an impediant quod clericus non administret ordines suos, peracta pœnitentia .*
4 *In pœnis arbitrarijs, iudex habet considerare qualitatem personæ, & excessus,*
5 *Exempla non arctant regulam.*
6 *Accusatus degradatur, sed inquisitus non.*
Degradatio & priuatio beneficij & officij. an sint idem.
Pœna talionis indubitanter habet locum in accusatione, sed in denunciatione non sed tunc demum quãdo ex tali denunciatione potest quis deponi etiam ab ordine.
7 *Simonia,an,& quando committatur in ordine, vel beneficio, & an per eam fiat depositio siue priuatio beneficij .*
8 *Sicut, ista dictio denotat omnimodam similitudinem,et aliquando alios effectus,secundum ea ad quæ refertur.*
9 *In pœnis arbitrarijs iudex non debet excedere pœnas ordinarias,nec secundum eas punire; sed ipsas diminuere, vel secundum consuetudinem taxare.*

CAP. XXI.

INquisitionis. Si crimẽ in modũ inquisitionis probatũ,impedit ẽt post peractã pœnitentiã, ordinis executionẽ,vel beneficij retentionẽ,punitur quis sicut in accusationis iudicio,aliàs pœna erit arbitraria.h.d.fm cõem summationẽ,vsque ad §.tertiæ,sed cõprehendendo mentẽ literæ,& veram lec.sic summo,videlicet. Crimen probatum per mo-
a dum inquisitionis, [a] rir pena ordinaria nõ punitur:sed si impedit ordinis executionẽ, fit depositio sicut in accusatione, & si impedit tñ beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec poterit iudex hãc pœnam moderari. & iste est verus intellectus huius capituli , non bene declaratus per scribentes.Diuiditur,quia in prima consultatio.In secunda responsio secunda ibi,in quo.Casus liter. Quædã relata fuerũt dño Papæ de epis, & canonicis Valentinen. quæ non debuerunt silẽtio præteriri,vnde Papa super his commisit inquisitionẽ faciendã, inquisitores super quibusdam articulis dubitãtes, consuluerunt Papã.Secunda quæstio illorum hæc fuit.Ecce per inquisitionem,tale crimen probatum est qd si criminaliter accusatus fuisset conuictus, deponeretur. quæsitũ fuit qualiter sit puniendus.sup hoc distinguit, vt si sit tale crimẽ, qd impediat executionem ordinis,aut ẽt retentionem beneficij,ẽt post peractam penitentiam,puta si homicidium cõmisisset,vel adeptus esset ordinẽ vel beneficiũ vitio simoniæ, in istis casibus,ita est procedendũ sicut in iudicio accusationis. In alijs vero criminib. discretus iudex poterit pœnã moderari,secundum meritum personæ,& qualitatem excessus.
1 Bern. † No.primo ex tex.qd mitius punitur conuictus crimine per viam inquisitionis , q̃ conuictus per viam accusationis,finis.n.accusationis,si crimen est graue, est depositio ab officio,& beneficio,vt hic.& in c.super his,ɔ.eo.& inf. de pę. c.tuæ,sed finis inquisitionis non: sed dẽt imponi mitior pœna,vt inf.dicã. & concor. c.qualiter,j. eo.& hoc indubitanter de iure can.de iure aũt ciuili,non reperio,qp fiat hæc dria in modo procedendi in impositione pœnarum , sed par imponitur pœna , & pro hoc adduco bon.tex.in l.4. C.de sepul. viol.facit.l.ordo.ff.de pub.iu.& qp no.in l.2.§.fi publico. ff.de
2 adul.† Et ex hoc infero ad vnum no.dictum,qd condẽnatus
b de crimine per viam inquisitionis, [b] de quo cõdẽnatus p viã
c accusationis efficeretur infamis,euitat [c] infamiam,& sic saltẽ de iure canonico procedant gl.iuris ciuilis , quæ hoc cõirer dicũt,vt in l.3.§.præterea.ff.de susp.tu.l.fi.C.c.& l.1.C.de mõ mulcta.licet Bar.oppositum sentiat,in l.infamẽ.ff.de pub.iu. Sed põt satis æquè distingui inter ius canonicũ,& ius ciuile, vt de iure ciuili,non euitet infamia,& procedit dictum Bart. quia ex mõ procedẽdi nõ alteratur pœna,sed de iure canonico procedat dictũ gl.scdm prædicta, & hoc bene no.Et põt esse tũc rõ diuersitatis inter ius canonicũ,& ius ciuile:quia de iu
d re ciuili,rir non proceditur [d] per viam inquisitionis,sed tñ in quibusdã casib.exceptis,vt no.in d.§.fi publico.Sed de iure cano-

ADDITIONES.

a ¶Inquisitionis.Item adde hic Arch.in fi.in cap.calumniator.2.q.2.vbi dicit post glos. quod licet quandoque procedere per viam inquisitionis , & imponitur pœna arbitrio iudicis,tamen hoc non est verum, quando proceditur per modũ inquisitionis super crimine. Sed quod de iure sit imposita certa pœna, cum proceditur per viam inquisitionis, est tex.j. eo.c.qualiter & quando, circa medium ibi, sed si super excessibus. Sed tu vide casus,in quibus de iure canonico conuicto per viam inquisitionis ordinarię pulchre enumeratos imponitur pœna. Maria. post Innoc. in c.qualiter & quando . in 5.q. 13. q. principali, de accuſ. Et quæ pœna imponatur conuicto per viam inquisitionis de iure ciuili , ponit. do. Maria.in repetitio.in 2.q.13.q.prin.vbi omnino vide. Bar.de Bel.
b ¶Per viam inquisitionis.Vtrum damnatus ex inquisitione efficiatur infamis,vide Ang.declarantem in l.2.ff.de his qui no.infa. Bal.in l.etiam.C. de fur.Sali.in l.ea quidem.C.de accu.Cal.in consil.1.incip.iudex officio. sub tit.de accuſ. & late Maria. Soc in c.qualiter , & quando.q.17. ar.5. infra eod. Seb.Sap.
c ¶euitat.Vide Bal.C.de fur.in l.etiam. And.Barb.
d ¶Non proceditur.Adde quod aliquando proceditur,vt per R.o.fi.suis.
¶Non proceditur.Adde hic,quod no. Ant.in c.1.de offic. [illegible] in 2.no.vbi dicit post Spe.in ti.de inquisitione,quod iura ciuilia tractant de inquisitione semiplena,iura autem canonico de plenissima. Et adde,quod inquisitio dicitur fauorabilis , & accusatio odiosa. Glo.est in c.fidei fauorem, de hæret.lib.6.vide etiam do. Maria.in c.qualiter & quando. in 1. q.Principali,j.eo. Bar.de Bell.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re canonico procedit indistincte, [a] ꝑcedente infamia, vt in c. qualit cr, ī. eo. In vno ergo ꝙs grauat ꝙa ꝑcedit sine accusatore; iō non est mirū si in alio releuat, vt sic mitior pena imponat. arl. eū qui, in prin. ff. de iniur. & ꝙ no. in c. cū R. de of.
b dele. [b] † No. 2. qđ non oīa crimina depositione digna, impe-
a dīt ordinis executionē, aut beneficij retentionē post pactā pœnitentiā, & pone exemplū in adulterio, vel furto. Nam si ꝙs peragat pœnitentiam, licite administrat in ordine suo, ex quo in iudicio non conuincit, vt in c. quæsitū, sup. de temp. ordi. & dic, vt ibi no. Quædā vero sunt crimina, quæ impediunt executionem ordinis, vel beneficij retentionē, ēt post peractam pœnitentiam, quantumcunq; sit crimen occultū, vt homicidium: nā homicida non pōt vnquā sine peccato ministrare in ordine suo, quantumcunq; sit crimen occultum. 50. di. c. miror, & c. fi. de temp. ord. in c. sicut. inf. de hom. & idem in simoniaco in ordine; nam cum ordo sit vitiosè receptus, nec habuisset executionem, nunq ex pœnitentia poterit hoc purgari, & ordo intus ortus, occidit, vt dixit tex. 1.
4 q. 1. c. quibusdam † No. 3. ꝙ cum proceditur per viam inquisitionis, iudex pōt moderari pœnam, & ad eam moderandā
c dēt considerare qualitatem personæ, & excessus. [c] Et no, ꝙ hæc duo sunt consideranda in impositione pœnę, vbi pœna
5 est arbitraria, facit, qđ no. in c. cum quidā, de iureiu. † In glo. 1. in fi. hoc dictum gl. cōiter damnat, ꝙa multa alia sunt, q̄ impediunt ordinis executionē, ēt post peractam pœnitentiam, de quib. plene no. in c. nisi. §. pp. sup. de renun. & c. fi. ī. de tēp. ord. & dic, vt ibi. sed hic ponunt ista duo, cā exempli, & ea q̄ cā exempli dūr, non restringunt dispositionē, vt no. in c. 1. ī. ne cle. vel mo. vnde Vlpia. fuit vno exemplo contentus, in l. ita vulneratus. ff. ad l. Aqui. & Inn. vnicum tm exemplum posuit in cap. in audientia, inf. de sent. exc. iō non bene dixit, hic gl. ꝙ hic confirmat regula in oppositum, exceptis istis duo-
6 bus casib. † In gl. in verſ. accusationis, ibi, sed non credo, &c. Inn. dicit, qđ ēt ad pœnam extraordinariā iste non obligauit se; ꝙa licet sit similitudo in accusatione, & inquisitione, vt vtro que casu priuet conuictus officio, & beneficio; tn̄ est dissimi
d litudo; ꝙa accusatus [d] degradat, sed inquisitus non, sed tm̄ remouet ab administratione. ſ. a. beneficio. inf. eo. ca. qualiter. Host. tenet, qđ debebat se obligare ad pœnam talionis, ꝙa in istis casib. fit depositio, sicut in accusatione. nec procedit dictū Inn. ar. c. qualiter, inf. eo. vbi ponit aliā, sed hic sunt casus excepti, vbi fit depositio, nec apparet dīa realis inter degradationem, & priuationem beneficij, & officij, sicut sentit Innoc. nā perpetuo priuatus beneficio, & officio, satis dī degradatus. lex. n. nō est imposita verbis, vt in c. cōmissā, de ele. lib. 6. Itē videmus, ꝙ calumnioſe denuncians punit, vt in c. 2. de calum. Itē excipiens obligat se ad pœnam extraordinariam, cum deficit ab obtento, vt in c. ſuper his. ſup. eo. ergo fortius dēt iste promotor inquisitionis puniri, ſi deficit, cum tendat ad depositionē in istis criminib. exceptis. Et ſi diceret contrarium, via aperiret fraudib. fatuus. n. esset, qui accusaret, cū p viā inqſitionis posset impune ſuā intentionē consequi, & cu hoc dicto Hoſt. cōiter transeunt mod. doc. Sed ego puto distinguendum, ꝙ aut crimen impedit ordinis executionē; & tunc ſi immineat depoſitio, ēt ab ordine, dēt fieri inſcriptio ad pœnam talionis, & procedet opi. Hoſt. ius. n. in hoc consi derat effectum pœnæ imponendæ, & non modum procedē di; vt clare colligitur in c. ſuper his, ſup. eod. ſi rectè pondere tur. ibi. n. dī, ꝙ accuſans dēt inſcribere ſe, quia tēdit ad depoſitionem; denuncians non, ꝙa tendit ad correctionem. ergo vbi denuncians, & promouens inquisitionem tendit non ſo lum ad correctionem, ſed ēt ad depoſitionem, vt est in istis criminib. exceptis, dēt fieri inſcriptio ad pœnam talionis. Et ſi diceres, finis denunciationis est correctio, ſed pp qualitatē criminis alterat pœna, dico, ꝙ idem est videre in excipiente. nam excipiens contra ipſum consecrandum, tm̄ nitit repellere a consecratione; ſed pp connexitatem cum iſto iure de futuro, perdit ēt ius quæſitū; & hoc reſpectu obligat ſe ad pę nam extraordinariā, vt ibi, ſed non ad talionem, ꝙa non priuat oībus beneficijs habitis, ut ibi dicit tex. ſi ergo priuaret ēt habitus, haberet locum pœna talionis, vt ēt ſatis innuit illa litera. Cū ergo in ijs casibus exceptis, & ſimilib. fiat depoſi tio ab ordine, & ab oī beneficio, dēt habere locum pœna talionis, & hæc rō vī inconuincibilis. Si aūt ſit tale crimen, qđ non impediat executionem ordinis, ſed tm̄ beneficij retētio nem; & tunc cum (vt inf. dicam) non debeat fieri depoſitio ab ordine, ſed tm̄ priuatio ab illo beneficio, non habebit locum pœna talionis, ꝙa non tendit ad depoſitionem; ſed ꝙa deijcitur a beneficio obtento, dēt ſe inſcribere ad pœnā extraordinariam, ſicut facit excipiens, quando deijcitur ab obtento, ut in d. c. ſuper his. In ea. gl. ibi, licet Heli. & huic cōtrario ſtat Io. And. & bene, dicens, ꝙ imo admonitio pōt habe re effectum, quia ſponte pōt dimittere beneficium, & nō ex pectare iudicium. Item poſſet deſiſtere ab executione ordinis. Concludit ergo, ꝙ oīno faciēda est iſta monitio, ut aperte probatur in d. c. licet Heli. In ca. gl. ibi, ut priuetur officio, & beneficio. glo. in hac particula vī ſine rōne; nam priuatio officij, & beneficij est depoſitio, licet forte gl. intellexerit, ut dicit Io. And. de officio administrationis, vt ſequitur in glo, quaſi velit dicere in hac prima ſolutione, ꝙ conuictus p viā inqſitionis, de crīe, qđ tm̄ impedit retentionem beneficij, nō dēt deponi, ſed dēt priuari administratione, & retentione beneficij; & forte habuit reſpectū ad officiū eccleſiaſticum, ut est officiū ſacriſtæ, & magiſtri ſcholarium. &c. Iſta tn̄ litera hoc tangit. Sol. tn̄ est vera in ſe, ſi ſimonia eſſet cōmiſſa in officio, & beneficio. Alia ſol. in qua gl. vī reſidere, eſt, ut fiat differentia inter regulares, & ſeculares, vt ſeculares depoſnātur ēt ab ordine, ſi per ſimoniā acquiſiuerunt beneficiū, ſed regulares non; ſed dēt conſiderari modus procedendi; ut in c.
7 dilectus, inf. de ſimo. † Sed contra hoc dictū facit, qđ ipſemet Bar. dicit in gl. vbi vult remoueri facilius regulares, q̄ ſeculares, & ſuper hac gl. doc. quaſi nihil dicunt, nec declarant aliter, ſed ſuper tex. dicit Hoſt. ꝙ licet beneficiū ſit ſimoniace receptū, non tn̄ dēt fieri depoſitio ab ordine, niſi in duobus caſib. vt in caſu c. 2. inf. de ſimo. ſ. q̄n acquiſiuit beneficiū vi uentis ſimoniacè. Secūdus caſus ſ. q̄n beneficiū haberet certum ordinem annexum. ſed non video rōnem efficacē, qua re hoc vltimo caſu debeat fieri depoſitio ab ordine, ex quo fuit proceſſum per viam inquiſitionis: nam licet beneficium habeat connexum ordinem; ſimonia tn̄ non eſt cōmiſſa in ordine, ſed in beneficio, niſi velis dicere, ꝙ qs dedit pecuniā vt reciperet ordinē requiſitum in beneficio, & ipſum beneficium; nam tunc ſimonia eſt commiſſa ēt in ordine: ſecus ſi habebat per prius illum ordinem; & pecuniam dedit, ut haberet beneficium; certe ſimonia nō eſt commiſſa, niſi in beneficio iō in hoc art. aperiendo intellectum. c. puto ſic dicēdum, ꝙ ſimilitudo inter accuſationē, & inquiſitionē in iſtis criminib. eſt tm̄ iſta, videlicet, vt ſi crimen impedit tm̄ executionem ordinis, fiat depoſitio ab ordine, ſicut in accuſatione, ſed nō imponet alia pœna acrior, q̄ imponeret accuſato conuicto de graui crīe, ut perpetua detruſio in monaſterio, ſiue in aliū carcerē, ut in c. tuæ, inf. de pę. & c. vt famæ, de ſen. exc. Si vero crimen impedit beneficij retentionem; & tunc tm̄ imponitur pœna priuationis beneficij; & in hoc procedi tur ſicut in accuſatione; ꝙa ſicut priuaret beneficio in accuſatione, ita dēt priuari p viā inquiſitionis; nec poterit iudex moderari iſtā, imponendo aliā, & dimittere ſibi beneficiū, ſi cut poſſet in aliis criminib. & hoc voluit iſta litera, dū dicit, ꝙ in alijs criminibus poterit moderari pœna, quaſi dicat, in
8 alijs pōt ſibi dimittere beneficiū, & imponere aliā pœnā; ſed ſi impedit beneficij retentionē, hoc non pōt, ſed dēt priuari
c beneficio, ſicut faceret in accuſatione. † Et iō dictio, ſicut, poſita in tex. nō denotat omnimodam ſimilitudinem, ſicut in ſimili no. in c. damnamus, de ſum. Trin. & fide cath. & hęc dictio relata ad diuerſa, denotat varios effectus, ſicut in ſimilibꝰ in c. ab excōicato, ī. de reſcrip. Et hūc intellectum bene probo per rōnem huius literæ; nam rō alterandi pœnam in iſtis criminib. eſt, ꝙa nō prodeſt pœnitētia, quin impediat ordinis executio, vel beneficij retentio. ſed certe, vbi ſimonia est cōmiſſa in beneficio; tm̄, dimiſſo beneficio a ſe vitioſe acquiſito, nō impedit ordinis executio; ergo nō dēt fieri priuatio ab ordine, ſupra naturā ipſius inquiſitionis: nam rō ſpecialis reſtringit diſpoſitionem generalem. l. cum pater. §. diuiſimis. ff. de le. 2. & quod no. p Cy. in l. nō dubium. C. de leg. & per Dy. in reg. vlt. de re. iur. in 6. & per hoc ceſſat ēt differentia, quam gl. ponebat inter regulares, & ſeculares, ꝙa hoc ſecun-

ADDITIONES.

a ¶Indiſtincte. Sed hanc regulam de iure canonico tradit. d. Ant. in c. 1. ne cl. benefi. Sed de hoc omnino vide per Bar. in d. §. ſi dubito, & per Salan repe. l. ea quidem, in materia inquiſitionis. C. de accu. cuius verba refert Ioan. de Imo. in d. cap. ſuper glo. in verbo accuſatione, & ve eccl. benef. Bar. de Bellen.

b ¶De offi. dele. Mihi hoc non placet, quia omnes qui ſunt infames de iure ciuili propter delictum, ſunt etiam de iure canon. 6. q. 1. omnes vero. Sed damnatus de publico crimine, eſt infamis, vt in l. 1. ff. de his qui no. infa. & damnatus per inquiſitionem dicitur de publico crimine condemnatus: ergo erit infamis. vnde intellige Bar. indiſtincte. & vide ipſum in d. l. infamem. quia declarat, an, & quando damnatus per inquiſitionem, ſit infamis. Alex. de Ne.

c ¶Exceſſus. Adde Fulg. conſi. 32.

d ¶Accuſatus. Vtrum neceſſaria ſit inſcriptio ad pœnam talionis, ſi de denūciatione alicuius prouenit via inquiſitionis ſuper exceptis criminib. Et adde hic ommino gl. 2. & quod ſuper ea ſcribit do. Abb. in c. 1. inf. de calūniatorib. Bar. de Bellen.

e ¶Dictio ſicut. Adde de iſta dictione. Sicut, an, & quando denotet ſimilitudinem, & qualiter ponatur, ꝙ no. in apo. ad iſtū, in c, quia V. nu. 6. in apo. in verſ. dictio, Sicut. ſup. de iudi. & in c. venerabilis, num. 4. inf. eo. vers. in apo. meis. ſup. de confir. vti, uel inuti. Zach.

ſecundo caſu c. dilectus, de ſimo. loquitur, quando ſimonia fuerat cōmiſſa in ipſo monachatu. ideo retento ordine, poterit pœnitere, & ob hanc cām non fit ibi depoſitio ab ordine, ſed priuatur illo iure vitioſe q̄ſito ex receptione. & detruditur in aliud mona. & per hoc clare habetur intellectus huius. c. & huius gl. Sed ꝯ ꝓdicta, & ꝯ tex. op. de c. qualiter, ī. eo. vbi dicitur, ꝙ per viā inquiſitionis, ꝑceditur ad priuationē administrationis beneficij, ergo in inquiſitione est pœna certa. male ergo dicit hęc litera in fi. dū dicit, ꝙ in alijs criminib. iudex pōt moderari pœnā. Ex dictis Gof. hic & Spe. in ti. de in quiſi. §. pe. in prin. colligūtur aliquæ ſolutiones. Prima, quod iſtud. c. loquit in ſimplicib. clericis. cōtrariū loquitur in prę latis, & habentib. administrationē. Secunda ſol. ꝙ hoc. c. pōt procedere in leuiorib. criminib. in quib. iudex moderatur pœnā. c. vero qualiter, loquitur de grauiorib. in quib. dicitur ꝙs priuari beneficio, & administratione. Tertia ſol. ꝙ illud. c. qualiter, loquitur cum iudex procedit, alio denūciante, & ꝙ mouente inquiſitionē, & tendēte ad hoc, vt denūciatus priuetur administratione; ideo imponitur illa pœna, ad quā agitur, vt in c. licet Heli. ī. de ſim. hic vero loquitur, q̄n iudex ex proprio officio proceſſit. Quarta ſol. & notabilior, ꝙ regulariter, ſi crimen est graue, probatū per viam inquiſitionis, fit priuatio ab administratione; ſed ſi delictū nō impedit exe cutionē ordinis, vel retentionē beneficij, poſt peractā pœnitentiā, poteſt iudex illā moderari, ſm qualitatem exceſſuum & perſonæ. & hāc ſol. ſentit eriā Hoſt. & do. Ant. & placet mi
9 hi plus cæteris. †[a] In gl. in ver. alioquin, ibi, non punitur plus,
a &c. No. bene glo. ex qua colligę vnū modū [b] cognoſcendi,
b quando iudex in arbitrarijs, excedit modū imponendi pœ-
c nam. nā ſi imponit ordinariā, vel maiorem, excedit modū; [c] nā ſi datur ſibi arbitrium, vt moderetur, non debet augere, vel punire tm̄, ſicut ordinariè puniret: & ideo ſi crimen nō impedit executionē, ſeu retentionē beneficij, non poteſt iudex priuare clericū officio, & beneficio; quia puniret tm̄, ac ſi ordinarie fuiſſet actū, ſed beneficio tātum poſſet priuare, vt dixi ī. in prędce. gl. & ſic intelligo hanc gl. Addit gl. vnum aliū
d modum recognoſcendi indiſcretionē iudicis in iſtis arbitra rijs. ſ. quando excedit pœnā conſuetam imponi pro tali delicto. [d] iſta est gl. no. in l. hodie, ff. de pœnis, & vide bo. gl. in l. qd ergo. §. pœna grauior, ff. de his, qui no. infa. Et no. hoc dictum perpetuo, quia arbitriū iudicis in impoſitione pœnæ, reſtrin gitur in conſuetudine. Et in fi. gl. hæc differentia inter regulares, & ſæculares, non procedit quoad iſtum articulū, vt di xi in prędce. glo. in vtriſque est pœna priuationis ab administratione, ſi delictū eſt graue, licet iudex poſſit moderari pœnam, ſed pōt ſaluari gl. vt in regularib. ſufficiat delictū nō ita graue, ſicut in ſæcularib. vt in c. per tuas, ī. de ſim. nec iudex ita de facili inducetur ad diſpenſandum cum regularibus, ſicut cum ſæcularibus; quia magis notandum eſt delictum in iſtis regularibus, quam in ſæcularibus per rationem ſupra poſitam, quod eſt bene notandum, quod tamen intellige, & reſtringe, vt no. Io. And. in c. accuſatus, de hære. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Cæteris, & dic, quod poterit moderari diſpoſitiue, etiam ſi eſſet proceſſum in modum accuſationis, de quo vide in Spe. in tit. de abolit. §. 1. ver. ſed cum ſupra dixerim. Alex. de Ne.

b ¶Modum, iſtam gl. multum commendat, & dicit non eſſe alibi An. in c. de cauſis, de offi. dele. Bar. de Bel.

c ¶Excedit modum. Adde qualiter puniatur iudex, qui ſine cauſa mutat pœnas iuris, ſiue agēdo, ſiue minuendo eas. Lu. Ro. in. ſuo. 77. inci. veni, quia tu habes ꝙ iudex. & in. 662. ꝙ incip. tu habes ſti. l. & ſi feuerior Zach.

d ¶Pro tali delicto. Multa quæ intelliguntur regulariter ſecundum conſuetudinem, accumulat Ias. in l. certi cōditio. §. ſi nummos. ff. ſi cer. pet. & in l. vt liberis. C. de collat. & Fel. in c. cum M. Ferrar. ī. de conſt. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inquiri non debet contra aliquem de veritate, niſi præcedat infamia, vt in nu. 2. & 3.*
4 *Libelli diffamatorij clam producti, an, & quando poſſint eſſe cauſa inquirendi contra illum in eis infamatum.*
5 *Licite interrogatur teſtis, ſi eſt amicus, vel inimicus parti; nec per hoc dicitur interrogari ſuper crimine.*
6 *Inimicus cenſetur ille, qui aſſerit aliquem non diligere.*
7 *Aſſerenti ſe inimicum alterius, creditur abſque eo, quod vllam inimici tię cauſam alleget, vide late de veritate, num. 10.*
8 *Non omne peccatum mortale, repellit quem à teſtimonio.*
9 *Teſtis ſi dixerit vnum extra iudicium, & aliud in iudicio, ſtatur primo dicto; niſi illud dixerit per metum, vel ad complacentiam partis.*
11 *Teſti inimico citra inimicitiam capitalem, quanta fides ſit adhibenda, relinquitur arbitrio iudicantis.*

§. Tertiæ. † Contra non infamatum, ſuper veritate criminum inquiri non debet; etiam ſi libellus famoſus contra eum oblatus fuerit in ſecreto, nec ſuper principali creditur teſti, qui iuratus dixit ſe illius, contra quē inquiritur, inimicū: idem ſi hoc dixit ante iuramētū, ni-

ſi præſumatur hoc dixiſſe in fraudē. h. d. vſq; ad §. quæſiuiſti. Primo, ponit tres quæſtiones. ſecūdo ſoluit ibi, ad hęc. Et po teſt ſubdiuidi prima pars: ſimiliter ſecūda ſm quæſtiones, & totidem rationes ad eaſdē. Caſus lite. Quæſitū fuit, ſi duo, vel plures iurati affirmant aliquē eis videtib. crimen cōmiſiſſe, de quo aliqua infamia non laborat, vtrū illi pœnā debeāt infligere? Itē ecce aliquis occultē tradit inquiſitori ſchedulā, vel chartā infamiam epiſcopi continentē, quæritur, vtrū ſit procedendū ad inquiſitionē eorū, quæ continentur ibidē? Item aliqui iurauerunt, ꝙ deponent contra illum, de quo fit inquiſitio; & in ſecreto examinantur, vel interrogātur, vtrū diligant illū, cōtra quē inquiritur, vel ſint eius inimici, & ipſi reſpondēt, ꝙ non diligunt illū, vel expreſsē dicunt ſe inimicos illius, aut ēt ante iuramentū ſi publice cōfitentur ſe inimicos eius, ſed non oſtendūt aliquas inimicitiæ probabiles cauſas. Ad hæc tria reſpondet Pa. ꝙ nullus debet puniri propter dicta paucorū pro crimine, de quo nō laborat infamia ſeu clamoſa inſinuatio nō præceſſit. nec ſup hoc teſtes ſunt recipiendi, cū inquiſitio ſolūmodo fieri debeat ſup his, ſuper quib. infamia præceſſit. Itē ad petitionē illorū, qui ſchedulas infamationis porrigunt in occulto, ad inquiſitionem eorū, quæ cōtinentur ibidē, non est procedendū. Itē nō est adhibenda fides dictis illorū, qui poſt iuramentū, vel ante ta
2 cite, vel expreſſe, aſſerunt ſe inimicos eorū, niſi forſitan ante iuramentū in fraudem hoc dicere præſumantur. B. † No. 1. ex iſto. §. ꝙ iudex nō debet procedere ad aliquē puniendū, li cet conſtet de delicto illius per depoſitionē quorundā, niſi tela iudicij ritè procedat contra illū. Et poteſt iſte tex. in ſ. q. multipliciter intelligi. Primo, ꝙ extra iudiciū, vel in iudicio, nulla tela iudicij præcedēte, aliqui cōparebant, & iuramento affirmabant Titiū cōmiſiſſe certū crimen; certè per hoc iudex moueri nō debet ad puniendū, non; ꝙa non præceſſit tela iudicij, ad puniendū. Ad puniendū, non; ꝙa non præceſſit tela iudicij, ad inquirendū contra illū; ꝙ ſic deficit accuſator verus, & fictus, & ordo iudiciarius. Ad inquirendū, etiam non, quia ſine clamoſa inſinuatione, non debet fieri
3 inquiſitio: & dicta paucorū nō infamant, vt ī. §. ſi. † Secundo
a poteſt intelligi, [a] ꝙ formata tela iudicij ſuper infamia, teſtes depoſuerunt ſuper veritate criminis. & ēt in hoc caſu iudex non debet procedere ad puniendū, tum quia teſtes depoſuerunt non iurati ſuper veritate: tū quia omiſſus eſt ordo iudiciarius: quia primò dēt fieri inquiſitio ſuper fama. hoc tn̄ vl timū limita, vt in c. 2. c. ti. li. 6. & dixi in c. cum oporteat, ī. eo.
4 & per hoc declarat prima quæſtio tex. † Secundo no. ꝙ inquiſitio non dēt fieri ad corū petitionē, qui clam ſcedulas porrigunt ad infamationē alterius. Ratio, quia tales ſchedu læ non infamant, p id, ꝙ hī. ī. c. ſi. Et hoc intellige, ꝙ nō dēt procedi, niſi is, cui ſcedulę porrectę fuerūt, inſtet, & petat ſta tui terminū porrigentib. ad probandū ea, quæ ſcripſerunt, vt 5. q. 1. per totū, & l. diffamari, C. de inge. manu. & per hoc
5 declaratur ſecūda quæſtio tex. † Tertio no. ꝙ teſtis licite interrogatur, an ſit amicus, vel inimicus partis, nec per hoc di cit interrogari ſuper crīe, cū inimicitia poſſit eſſe ſine crimi
6 ne, vt dixi in c. repellant, & c. cū P, ī. e. † No. ꝙ reſpondens ſe nō diligere partē, tacite, & indirectę vī aſſerere ſe eſſe inimicū partis. nā tenētur hoīes ſe adinuicē diligere, cū natura q̄dā cognationē inter eos cōſtituerit. l. vt vim. ff. de iuſt. & iu.
7 de pœn. diſt. 2. c. ꝓximos † Vlteri⁹ no. ꝙ teſti aſſerēti ſe eſſe inimicum alterius, creditur quoad hoc, vt repellatur à teſtimonio. licet nullā cauſam inimicitiæ alleget: cū. n. deponat de facto proprio, ſeu propria cōſcięntia, nō est neceſſe exprime
b re cauſam; ſatis. n. eſt, ꝙ eſt inimic⁹. [b] † Vlterius collige, ꝙ nō
8 omne [c] peccatum, etiam mortale, repellit à teſtimonio; ma-
c xime quando tale peccatū, fuit expreſſum, vt vitaretur on⁹ teſtimonij, hoc regulariter probat hic melius, quā alibi, & hanc literā allegaui in c. teſtimonij, ī. de teſt. nā fraudulenter dicēs ſe eſſe inimicū, vt euitet onus teſtimonij, peccat morta liter, ꝙa dicit mendaciū in cauſa proximi. 22. q. 2. ne quis, ī. de crimi. fal. c. j. & nihilo minus talis recipitur in teſtem, & ei
9 creditur, vt hic. † Vltimo ſignanter facit iſta litera ad materiā tractatam per Bar. in l. eos. ff. de fal. & dixi in c. per tuas, ſupra de proba. videlicet, ꝙ dicēs vnum extra iudicium, non valet
d dicere contrarium in iudicio: vnde ſtatur priori dicto, [d] niſi præſumatur hoc dixiſſe in fraudem. Et ex hoc poſſet ſingulari-

ADDITIONES.

a ¶Intelligi. Vide c. tua, & ibid. Abb. de cohab. cle. & mul. And. Barb.

b ¶Inimicus. Secus ſi diceret teſtis, ſe nō eſſe magnum amicū, vel multū benęuolū illius, ꝫ quē deponit. Nā p hoc nō repellitur à teſtō, nec ei⁹ teſtimoniū vitiaret, de quo vide gl. & Ang. in Auth. de nup. §. ſi. Alex. de Ne.

c ¶Non omne. Declara, vt per Abb. in c. forus, in fi. de ver. ſign. & in ca. teſtimonium, ſupra de teſt. & in c. ex parte, ſupra de celeb. miſſa.

d ¶Priori dicto. Vide quæ dixi in c. cū eccleſia, de cau. poſſ. & prop. An. Bar.

Universidad de Deusto Biblioteca

gulariter elici limitatio ad no.in locis præal.vt si testis forte vi
lis fortunæ,dixit in præsentia partis potētis aliqd , q̄ venie
bat in fauorē illius partis;si postea in iudicio,iuramento prę
stito,dicat ꝯrium,quod non debeat stari primo dicto ; quia
satis præsumi potest testem illud dixisse exrra iudiciū, vt pla
ceret parti,timēs ad potētiā ; sed iniudicio metu iuramenti
dixit veritatē;secus vbi talis præsumptio bona subesset, &
10 hoc tone bene mēti perpetuo. † Sed ꝯ hāc vltimā. q. tex.op-
po.hoc enim fuit q̄stū,an debeat adhiberi fides dictis illorū
4 testiū,q̄ post iuramentū,dicunt se esse inimicos partis,respō
detur distinguendo.q̄ non videtur,ex quo testis deponit se-
mel dictū suū, nec in principio dicit se inimicū: q̄ sicut dire-
cte non pōt testis corrigere dictū suum,vt no.in c.prætereа,
de test.cog.ita nec indirrecte,ar.in c.tuæ,de ꝓcu.& in reg.cū
quid vna via,de reg.iu.lib.6. Sol. distinque cōprehendendo
totā materiā huius vltimæ q̄stionis, q̄ aut testis dixit se ini-
micū,antequā iurare,seu ꝓducereꝫ in testē;& si præsumitur
hoc dixisse in fraudē alterius,dēt nihilo minusrecipi,vt hic ī
rex.Si vero non constat eum dixisse in fraudem,tex. videtur
hic velle eum non recipiendum.puto hoc procedere,quan-
do inimicitia erat capitalis;sed si non erat , vel de hoc dubi-
tat,nō dēt iudex propter solum dictū testis desistere,sed dēt
interrogare testē de qualitate inimicitiæ.nā non sufficit ali-
qd proponere.in genere, q̄ñ non quelibet ſpecies contenta
genere sufficit ad intentū,vt est bo.tex.cū gl.in cap.pia,de ex
cep.lib.6.Cum ergo omnis inimicitia indistincte repellat , vt
dixi in ca.cum oporteat.ꝫ.eo.non sufficit generaliter dicere
se inimicum;sed si dicat se capitalē inimicum,non debet re
cipi,vt Authen.de testi.§.si vero qs dicat,& no.in ca.ex parte
11 Adæ,&c.cū causam,ꝫ de testi. † Si vero inimicitiæ non sunt
capitales,debet testis recipi,& quanta fides sit ei adhibenda
2 relinquitur arbitrio iudicantis, [a] & cum hac temperie intel
ligo istum tex. Et no.contra iudices , qui sunt contenti sola
respōsione,cū testis dicit se esse inimicū partis : hoc.n.fieri
nō debet,vt patet ex prædictis.Si vero dicit testis se esse inimi
micū partis,postquam iurauit(sed antequā deponeret)tunc
quicquid senserit Hostien.dicit Io. And.& recte, q̄ ēt si præ
sumatur hoc dixisse in fraudē,non est adhibēda fides super
principali;qa aut dixit verum;& nō debet credi tanquā ini-
mico,aut dixit falsum;& nō credi tanquā periuro.& ideo li-
tera in fi.huius §.dū dicit de fraude,tantū fecit mentionem,
quando ante iuramentū hic fraudulenter dixit; secus si post
iuramentum respōsus ad prædicta.Si vero postquā iurauit
& deposuit,dixit se inimicū;& tunc,aut incontinenti in fine
depositionis,in generalib.interrogatorijs,prout solet com-
muniter fieri;& creditur.ratio,quia proprie non corrigit di
ctū suum,& si hoc fecit incontinenti,antequam recesserit à
conſpectu iudicis, vt pal.c.prætercа.Si vero primo deposuit,
& ex interuallo dixit se inimicū,non debet sibi credi; sed sta
tur priori dicto.ar.præalleg.c.prætercа. Puto tamen , quod
licet ex toto dictum super principali non reprobetur, debi
litatur tamē in aliquo,iuxta notata per Inn.in præal. c. præ
terea.& ex hoc remanet clare declarata tertia quæstio.

ADDITIO.

2 ¶Arbitrio iudicantis. Adde,quod statur arbitrio iudicis,quis dicatur ini-
micus,sic Bal.in auth.si testis productis,ver.si vero dicatur,C.de test.ro.
& in rub. ff.de arb.in 15.q.vbi allegat Inn.hic.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitus,si non probatur contra eum nisi per famam,vel testium cre
dulitatem,non punitur,sed requiruntur probationes clarę.nu.2.*
2 *Dictum testis non valet,si in actu perceptibili sensu corporeo, deponit
de credulitate.*
*Testis si primo dixerit se scire,postea dicit se credere,censet ur recedere
à priori dicto.*
3 *Fama probatur per duos testes,se ita audiuisse apud bonos & graues vi
ros,idem in infamia.*
Fama non potest habere originem à duobus tantum.
4 *Infamia non nascitur à turpibus, & vilibus personis , sed à granibus ,
& honestis.*
5 *Infamia siue fama,quomodo inducatur ex maiori parte vicinię , vel
vniuersitatis,siue alicuius magni viri siue non.*

1 §. Quæsiuisti. † Non punitur quis de crimine, de
quo non constat nisi p famam,& te
stiū credulitatē.& p dicta paucorū nō dēt qs apud iudicē in
famatus reputari.h.d.vsq; ad finē.Diuidit.nā primo format
duas q̄stiones.secundo soluit,ibi,ad q̄.Casus lit. Aliqui req-
tunt super excessib.aliquorū,sed dicunt se nihil scire per cer
tā scientiā,sed totū per famā,& credulitatē. quæritur qd sta-
tui dēat contra illos?Itē duo,vel tres,vel ēt plures , dicūt ali-
quē infamatū de aliquo crimine, in publico nihil sinistri re-
fertur,q̄ritur , vtrum de crimine illo dēat reputari infama-
tus.Respon.Pa.qđ propter famā, & credulitatem deponen
tium solummodo,non est deponēdus;sed infamato purga-
tio canonica potest indici;secūdum arbitrium iudicātis.Ad
secundū respondet , q̄ propter dicta paucorum infamatus
dici non debet,cuius opi.apud graues,& bonos leſa non est
2 stat. B.† No.1.ex tex.q̄ in probando crimine , nō sufficit tā-
ma,iuncta cum credulitate testium iuratorum ; quia in cri-
minib.requiruntur probationes luce clariores,l.sciāt cunc-
ti.C.de prob.canonizata.3.q.8.c.sciant cūcti . Secundo no.
a q̄ regulariter non valet dictum testis , [a] si in actu perceptibili
b sensu corporeo deponit per credulitatē , [b] de quo in c. cum
causam,& c.quoties,ꝫ.de test.Et ex tex.collige ar. posse testē
c interrogari,an credat [c] .i.deponat ex credulitate, quod dicit
Ioan.An.sustinendū;quando singulariter interrogatur, sed
in generalibus interrogatorijs,no dēt fieri ista interrogatio
an credat,quia sæpe testes simplices decipiuntur , & vbi per
d dixerant se scire,nunc dicēdo,q̄ credunt, [d] videntur recede-
re à priori dicto,& nō reddere sufficientē cām sciētiæ.Idē di
cit de illo interrogatorio,an sciat ex auditu,vel visu, tēdit.n.
ad decipiēdū testē,qa qualitercunque respondeat,nō reddit
cām sufficientē,& de hoc in Spe.de teste §.iā de interrogato
rijs,in fi.& hoc dictū Io.An.quotidie allegatur in iudicijs, &
3 q̄ plene no.in c.quoties,ꝫ.de testi.vbi dico. † Secundo colli-
ge,q̄ duo testes,vel plures,dicuntur pauci,& q̄ dicta pauco-
rū non infamāt.q̄ intellige,qñ deponunt de fama apud eos
existente.nā si deponūt de fama apud bonos , & graues ex-
e stente,duo tantū possunt probare infamiā,seu famā, [e] ita di
dicit Gof.& Io.An.Item no.glo.in l.3.ff. de testi. & 2. q. 1.ca.
Deus, §.qñ,in fi.quæstionis,& Bar.in l.de minore.§. tormen-
ta.ff.de quæstio.facit text.in cap.in literis, de testi. & melius
in c.tertio loco,de præsum.vbi dico.& facit in simili.l.2.C.de
bo.pos.secundum tab.vbi inscriptio septē testiū probatur q̄
duos;nā & notoriū pōt probari per duos;licet nō constitat
ex duobus,vt no.in præall.§.quando.& hæc procedūt secū-
4 dū vnum intellectum huius.§.Sed potest intelligi,& alio mo
do,q̄ vbi,depoſuerunt super infamia,per aliquos testes,pōt
iudex inquirere in illo loco,vbi dicitur esse infamia , & pro-
prijs auribus percipere & indagare de infamia ; & si nihil re-
f perit;nō dēt procedere [f] ex dicto illorū testiū;& hūc intelle-
ctū puto veriorem,tāquam literæ magis cōsentaneū, ex eo,
g q̄ litera dicit testes dixisse illum infamatū [g] No.ibi.secūdum
arbitrium iudicantis,& c.quod purgationes sunt arbitrariæ
vnde secundum qualitatem personę;& infamiæ iudex mo-
derabitur numerū compurgatorū. ad idē, 2.q. 5. omnibus.
5 † No.q̄ quis proprie dicitur infamat[a] qñ. ſ. eius opi. est læſa
apud bonos & graues; secus si est læsa apud maleuolos & vi-
les ; nam de tali infamia nō est curandū,quinimo turpe est
à turpibus laudari,& à vilibus;qa vī de complicibus laudan-
tiū,& facit c.magnæ,de voto.& succedit illud dictū Christi,
cū dixissent apostoli,q̄ Pharisæi scandalizabantur in eū, nō
curauit,sed rndit sinite:cœci sunt,& duces cœcorū,vt in ſ.
6 all.c.magnæ. † In gl.fi.Ex hoc dicto gl.infert fm aliquos , qđ
vbi in vicina non sunt nisi tres,non pōt quis esse infamatus.
sed dicit abbas hic non procedere . qa attenditur fama vici-
narū parochiarū,vt in c.sup eo.de co.spi. & cū hoc dicto gl.
& Abb.loquuntur recte.nā de esse famæ,nō requirit certus
locus;pōt enim quis esse infamatus apud aliquos , nō habi-
to respectu ae locū,vt apud aliquod collegiū seu vniuersita-
tē scholariū.ad hoc.l.vulgaris.ff.de fur. vbi dr q̄ vulgaris nō
est apud sapientes . & sic potest esse fama , vel infamia apud
prouidos,

ADDITIONES.

a ¶Dictum testis. Vide latissime per Ias.in rub.ff.de iureiu. cū seq. vbi ponit
plures casus in quib.statur dicto testis deponentis de credulitate.
b ¶Per credulitatem. Adde Lanf.de ori.in c. quoniam contra. §. statuimus,
ver.testium depositiones,nu.17.ver.præterea sciendum est.& ibi in app.
Cel.supra de prob.istum in c.firmiter,nu.1.& quod ibi posui in apo.ad
eum,post alios,in apo.in ver.firmiter.supra de sum.Tri.& fi.cath.Bar.co.
in suo tract.fallen.regu.429.& reg.407.eundem.consi.54.ver.verum etiā
quod sufficit.vo.2.& Phi.Cor.cons.279.in lit.f. & cons.94.in litera,c.& fi.
Zach.
c ¶An credat. Si testis postquam dixit se scire,interrogatus an hæc credat
dicit se credere,non probat.Et de teste,qui dicit sic,vt mihi videtur,qđ
probat,vide Inno.in cle.gratiæ.in 2.no.de reser. Bar.de Bel.
d ¶Quod credunt. Adde Fran.de Are.consi.74.
e ¶Seu famam. Adde Lud.Rom.consi.77.
f ¶Non procedere. Et vide Arch.in c.non sunt audiendi,11.quæstio.3. vbi di
cit quod fama non habet locum certum,quia vt plurimū mēdax est,ad
ijciens multa,& diminuens de veritate.Et in quo loco debeat esse fama,
vide per Salice.in l.ea quidem,versicu.ad quartam quæstio in quo loco.
C.de accusa. Barth.Bellen.
g ¶Infamatum. Et dic quod istum intellectum ponit Inno.& Doc. sequun-
tur.Nam Inn.dicit Inn.dicit,quod licet aliqui testes dicant eum infama-
tum,si communis vox.non habet eum infamatum , communis vox præ-
fertur dictis plurium testium,vt hic.& hoc dicit Inn. in glo. sua, super
verbo infamatum,quæ est prope finem huius c. & miror, quod Abbas
Sic.non alleget. Ale.de ne.

prouidos,non habito respectu ad certū locū, & hoc voluit .
Bar.& bene,in præall.§.tormenta.Et ex hoc infero gl.hic nō
recte dixisse dū simpliciter voluit maiorē partē vicinię requ-
a ri. [a] Vnde pro intellectu materiæ ꝓmitto post Bar.in d.§.tor-
menta. q̄ fama est nomen generale, & hēr ſe tā bonū , q̄ ad
malū;vnde pōt appellari famosus latro,vt ibi l.capitaliū.§.fa
mosos.ff.de pœ.& fama dr à fundo.i.à loquendo.quia si ho-
mines nō loquantur de aliquo;licet habeāt hoc in mēte,nō
pōt dici infamia ; sed est opi. eorum qui debent scire, vel ad
quos spectat verosimiliter scire. voce manifesta, & q̄ dicit
cōmunis opi.Idem est de maiori parte illorū,qui debent sci
re.l.q̄ maior.ff.ad muni.in c.1.de his q̄ fi.à ma. par.Cap.& in
l.illud. §.refertur.ff.de reg.iur.& qui sint isti debētes scire, vel
ad quos spectat scire, dic q̄ debet cōsiderari qualitas facti,&
personarū.Si enim factū est graue,& persona est magni pre-
tij,requiritur fama ciuitatis seu maioris partis . Item si factū
restrictum est ad certos hoīes qui debent verisimiliter scire,
sufficit maior pars illorū;exemplū eps, cum viuit cum cano
nicis,est infamatus de fornicatione, certe ad probandū infa
miā,sufficit maior pars canonicorū, quia isti sunt illi q̄ veri-
similiter debent scire.Si vero factū est parūū, & persona hu-
milis,& abiecta;tunc sufficit maior pars vicinæ,& non intel
ligas q̄ requiratur maior pars indistincte, vt mulierū & pue
rorū,& similium:sed sufficit maior pars proborū.& hoc vo
luit ista litera in fi.dū dicit illum infamen cuius opi. est læſa,
apud bonos & graues;vnde nihil dicit de loco, neq; de ma-
iori parte vicinæ,sed non sufficiūt pauci,vt patet in litera.&
per hoc remanet satis declarata hæc materia , & vide q̄ plę
ne dixi.in c.cum oporteat,ꝫ.e.vbi tetigi an probata infamia
b admittatur probatio bonæ famæ. & per ibi dicta, restringo
aliqua dicta do.hic,ibi plenius discussa. [b]

ADDITIONES.

a ¶Requiri. Vide ad declarationem,quæ scribit Fel.in c.cum dilecti. ver.ad-
de etiam,supra eo. Seb.Sap.
b ¶Requiri. Ad hoc,vt de aliquo dicatur fama,penes quot debeat esse,super
quo vide omnino Bar.& Imo.in l.quod dicitur.ff.de acqui. hæred. Et vi-
de Arch.in c.vno.1.q.3.vbi dicit quod decem possunt infamare.Vnde di
cit quod si presbyter est infamatus apud decem,vel plures de suis,dici-
tur infamatus à plebe.Item vide quod de hoc notat Arch.in c.de mani
festa,circa medium.3.q.1.Item vide Arch.in c.si duo.35.q.6.vbi dicit, q̄
rumor est particularis assertio ex incerto authore , ex sola suspicione
proueniens.Nam rumor non est,cum pauci aliquid tantum non publi-
ce dicunt,vt satis probatur extra de reg. veniens. circa prin. & ita dicit
notanter Spe.in ti.de notorijs.§.nunc de rumore.Quid sit,& qualē pro-
bationem inducat,vide quod notant doct.in c.super eo.de eo, qui cogn.
consan.vxo.quæ.Et de isto articulo,penes quot debeat esse, vt dicatur fa
ma,vide late Sal.in l.ea quidem, versi. ad secundum, per quot homines
fama.C.de accusa.& ibi in ver.seq.qui incipit pro euidentiori declaratio
ne,late ponit,an in hac minori parte sint computandæ mulieres . quas
duas quæstiones post eum reassumit d.Maria.in rep.ca.qualiter,& quan
de.in 22.& 23.q.10.q.princip.de accusatio. Bar.Bellen.
c ¶Difcutia. Vide omnino Spe.& Io.And.in tit.de notorijs: §.fama. Alexan.
de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere nō potest se impedire in specialiter cōmissis per Papā.*
2 *Inquisitio generalis si fuit facta,& fuit repertus aliquis culpabilis,an
possit puniri vigore probationum in generali inquisitione productarū.*
3 *Contra inquisitionem formatam contra aliquod collegium, vel vniuer-
sitatem,possunt omnes singulariter contradicere.*
4 *Electio Papæ,mortuo alio,pertinet ad Cardinales,sed si Papa est depo
situs ad quem spectet electio,dubitatur.*
*Electio prælati inferioris,siue alter sit mortuus, vel priuatus , semper
spectat ad eundem.*
Beneficium illius,qui deponitur in curia,an dicatur vacare in curia.
*Criminosus non auditur petens sibi restitui dignitatem ecclesiasticam,
si de eius crimine notorie constat nu.2.*
6 *Spoliatus per iudicē,ordine iudiciario non seruato, pōt petere restitōnē.*
7 *Iurisdictio alterius iudicis,an prorogetur ex tacito partium consensu,
litigando coram ipso siue in causa ciuili,siue in criminali.nu.8 9.*
*Iudex vnius loci patiendo, vel sustinendo iudicem alienum procedere,
non per hoc prorogat eius iurisdictionem.*
8 *Iurisdictio iudicis delegati potest , viriari,si partes volunt coram alio
litigare,siue causa sit ciuilis,siue criminalis,intellige coram alio. secus
secus si ad
malatiue,sed non priuatiue,scilicet quod in totum velint à iudice de-
legato recedere.nu.9.*
Processus non annullatur,si sententia reddatur nulla.
Defectus iuris notorius,non obstat petenti restitutionem.

a CAP. XXII.

1 D petitionem. [a] † Si qua inquisitio per
Papā specialiter delegē-
tur,legatus etiā de latere se de ea intromittere non
potest. ita communiter summatur , sed licet sum-
matio ista sit vera,& generaliter intellecta,non tamen vide-
tur congruere huic literæ,vt ꝫ. dicam. ideo sic summo. Si is
de cuius crimine in iudicio constat,petit restitutionē ,pter
iudiciorum ordinem non seruatum,non est audiendus, sed
eū tanquā notorium criminosum, debet superior de nouo
priuare.Et est casus valde no.fm hunc intellectū:& in dubio
procedit,intelligēdo q̄ nō ponitur hic aliqua ſpecialitas in
Papa.Diuiditur in duas partes.In prima facti narratio. In se
cunda diffinitio ibi,cū igitur. &c. Casus literalis. Ad petitio-
nem Gualterij quondā Abbatis Corbien. Papa cōmisit in-
quisitionē super statu ipsius monasterij , tā in capite, quā in
mēbris,inquisitione commissā,legatus apost.se.ad monaste
riū accedens prædictū,ipso abbate præsente,nec reclamāte
cepit inquirere diligēter super statu monasterij. Inquisitio-
ne finita,legatus dictū Abb.Parisijs euocauit,vt cōtra inqui
sitionē proponerer,si quid posset rationabiliter Abb. ad ip-
sum accedens,allegauit q̄ in correctione monasterij procede
re non valebat;cū prædictis iudicib. inquisitio esset prius
commissa,& allegans Cardinalē ipsum ex iustis causis sibi es
se suspectū ad sedē apostolicā appellauit.Cardinalis app. nō
obstante,inspectis quæ probata fuerant cōtra ipsum,à regi-
mine abbatiæ amouit eundē,dando monachis licentiā aliū
eligendi,qui cōcorditer elegerunt priorē de Argentolio in
abbatē,sup hoc delegata est quæstio ad Papā.Ipse vero audi-
tis hinc inde ,ppositis,dicit,q̄ de talib. facta fuit fides ,pter, q̄
dictus Gul.debuit amoueri à regimine abbatiæ,quamuis re
stitutus esset ,pter ordinē iudiciarū non seruatū. Papa ni
hilominus voluit ipsum manere priuatū officio abbatię , &
amouit dictū priorem à regimine abbatiæ , qui nō legitime
fuit dicto G.substitutus,pro eo, q̄ ipse G. pp ordinē iudicia
riū non seruatū, fuit iniuste remotus : sed quia dictus prior
nō fuit remotus propter vitiū personæ , sed ,pter iuris so-
lennitatē omissam,Papa ipsum restituit in abbatē.ller.† No.
2 primo ex tex.q̄ si inquisitione generali aliquis reperitur cul
pabilis,pōt contra cū procedi ad impositionē pœnæ ex illis
probationib.in inquisitione generali receptis;nec est opus,
vt de nouo illæ ꝓbationes specialiter recipiātur:sed satis est
illū nominatim citare,vt veniat ad opponendū, si qd oppo-
nere vult , & hoc intelligo quādo inquisitio erat formata ꝫ
certū collegiū,seu certū genus personarū. nā tūc in effectu
inquisitio videtur formata cōtra quēliber. & ideo repertus
culpabilis ex priori tela iudicij,venit puniēdus, pro hoc vide
tur similis tex.fm vnam lec.in c.per inquisitionē,de ele.facit
q̄ no.in c.2.ꝫ.de confes. Quid. n. si inquisitio esset generali-
b ter formata [b] nō restricta ad certū genus pſonarū , vt puta
c reperto homine mortuo , iudex generaliter ꝓcedit [c] ad in-
quirendū;& in hac generali inquisitione,p certes inculpa-
tus est Titius,qui nullo modo fuerat vocatus in generali in
quisitione, nunquid ex illis probationib. posset iste puniri,
an iterato de nouo cōtra istū debeant idem testes recipi:du
d biū est pulchrū, vide sin.Inn.in c. bonæ, de ele. [d] † Secundo
3 no.q̄ formata inquisitione generali contra certū collegiū,
potest quilibet de collegio per se , & singulariter opponere
contra inquisitionē,quia cuilibet singulariter interest, cū
agitur de interesse & pena cuiusque ; secus, secundū Inn. si
exceptio concerneret faorē collegij,quia tunc debet pro-
poni per ipsum collegiū,vel maiorē partem.ad hoc q̄ no.in
c.edoceri,de refer.Quandoque tamen dictum vnius, prę
tur dicto aliorum,vt no.in c.1.de his quæ fi.à ma. par.ca. de
hoc vide no.in c.dilecti,de ma.& ob.& in c.cū olim,de testib.
4 † Tertio no. q̄ ad collegiū [e] spectat electio nō solū vacante
c ecclesia per mortē prælati,sed eriā per priuationē prælati iu
dicialiter factā , & de electione Papæ fuit alias altercatum in
consilio Pisano,vtrū vacāte ecclesia p priuationē factā p cō
silium,electio veniret ad Cardinales,an ad ipsū cōsilium,& al
legabatur q̄ iura tribuenria potestatē eligendi Cardinalib.
loquuntur quādo Papa moritur; vnde aliter videbatur si e-
rat depositus,vt in c.licet,ꝫ.de ele.sed in istis inferioribus vi-
deas hic q̄ indistincte potestas redit ad collegiū. Quid autē
si abbas, vel alius prælatus inferior priuaretur in curia Ro-
mana, nūquid beneficiū diceretur vacare ibi. dic vt no.gl.in
5 cle.j.vt lit.pen.† No.singulariter ex isto tex.q̄ criminosus nō
audit[r] petēs restitutionē beneficij si de eius crimine notorie
cōstat nō solū notorietate facti,sed & notorietate iuris,vt p
ꝓbationē,ꝫ q̄ nihil obijci pt,& ꝓsequere , vt plene dixi ī c. li
consti-

ADDITIONES.

a ¶Ad petitionem. Per istum tex.dicit Arch.in c. si quis Abbas cautus, circa
prin.18.q.2.quod in inquisitione deber seruari ordo iudiciarius , & si
peruertatur,cassabitur processus. Barth. Bellen.
b Formata. Verum probationes receptæ in inquisitione generali, faciant fi-
dem in speciali,de hoc vide supra Bar.in l.ii.ff. de quæst.& per Abb. in c.
graue,de præb. Barth.de Bellen.
c ¶Generaliter procedit. Adde Raph.Falg. consi.108.
d ¶De ele. De quo etiam per Bal.in c.1.§.iuriuria.in prin. 6. col. de pace iur.
firm. in vlt.feud. Ale.de Ne.
e Ad collegium. Vide Abb.in disp.sua inci.episcopus quidam rector Parmē
sis.in vlt.dub. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constiterit,ſ̄.e.vbi ad hoc allegaui iſtud c. & de hoc aligd. ſ̄.

6 †Itē no.q̄ priuatus p iudicē, ordinē iudiciariū nō ſeruantē,
a poteſt petere reſtitutionē[a] tanquā ſpoliatus . ad hoc.c.conqueretē,& q̄ ibi no.de reſti.ſpo.Vltimo collige,& tene mē
ti,q̄ ſubſtituturus in loco alterius minus legitime deſtituit, nō
dicitur ſuccedere in locū viuētis,quoad pœnā;licet enim er
rauerit in iure,excuſatur tū propter ſuperiorum authoritatē,vel forte erranit in facto,credendo q̄ omnia ſolenniter
in deſtitutione fuiſſent agitata;& ideo nō venit puniēdus; ſe
cus autem videret'ſi ſcienter ſucceſſiſſet in locū minus legitime deſtituti,qa tunc nō poſſet iterū reaſſumi ad eadē prę
laturā,vt in c.1 ſ̄.de conce.præben.& ad hoc no. quia ſæpe
accidunt in practica.In glo.1. ibi, non valuit quod fecit iſte
legatus,&c.Ex hac particula glo.colligitur prima lec. ad iſtū
tex.q̄ priuatio abbatis nō valuit propter defectū poteſtatis
legati.qa non habebat iuriſdictionē in hac cā, ex quo papa
alteri ſpecialiter cām iſtā delegauerat,& in cā alteri delegata
non hēt locū prorogatio in perſona alterius.Inn. hic variauit,& vnam lecturā ſentit in principio & aliā in alia gl.primo
ſentit iſtā lectu. glo. nā ſecundum eum prorogatio non ſit
niſi aliquid facti interuenerit corā iudice,vt puta,qa pars adi
uit iudicē,& corā eo litigauit;hic aūt ille abbas non adiuit le
7 gatū:ſed tantū patiebatur illum procedere. † Et no. ex hoc
primo dicto duo pulchra in materia prorogationis. Primū
q̄ prorogatio pōt fieri tacite,ſcilicet,alienum iudicē adeundo,& corā eo litigādo; nec requiritur expreſſus conſenſus
& idē tenuit Bar.in l.1.de iud.dico in c.ſignificaſti,de for.cō.
Secundū dictum eſt,q̄ ſola patientia in ſuſtinendo iudicem
alienū procedere,non prorogat iuriſdictionē iudicis: ſed oportet q̄ interueniat ex parte ipſius aliquid facti,quod bene
no.& facit q̄ no.ipſemet Inn.in c.olim.3.de reſt. ſpo.Itē ſm
Inn.ad hoc vt fiat prorogatio,oportet,q̄ non erretur, neq;
in facto,vt in præall.l.1.ſed iſte abbas hic errauit in iure, qa
credebat ſe non poſſe declinare iuriſdictionē legati;ideo nō
fuit facta prorogatio,ſed hæc ratio non eſt bona, ſm eum,
8 qa legatus erat iudex ſuus † No.bene hic vltimū dictum, qa
colligitur ſinguiaris limi tatio in materia prorogationis, vt
error iuris vitiet prorogationē,quando vere fit prorogatio
iuriſdictionis;ſecus autem,quando procedit iudex prorius,
b qui tñ poterat ex aliqua legitima exceptione repelli,[b] nam
ſi non repellatur,ēt ex errore iuris,non pōt amplius repelli
de quo aliquid no.in l.ſi per errorem.ff.de iuriſd. om.iud. &
in l.ſi conuenerit,eo.ti.& in c.1.de iud.Itē ſecundum Inn. ex
alio capite nō valuit hoc factū legati, quia licet in cauſa ciui
li poſſint partes recedere à delegato,à conſentire in aliū:hoc
tñ facere non poſſunt in cā criminali, ſiue in cauſa inquiſitionis . quia nō poſſunt tollere iuriſdictionē inquiſitoribus
per papā commiſſam.quaſi, velit, q̄ taciturnitas huius abbatis,in non excipiendo à principio, non potuit dare iuriſdictionē legato,& tollere iuriſdictionē commiſſaris. Et hāc
opi.videtur ſequi Io.An.hic,ſed Ant.hāc rationē impugnat,
q̄ licet partes no poſſunt in alium iudicem conſentire priuatiuè,tñ accumulatiue ſic in earum præiudiciū, ſicut in cauſa
criminali habet locū ,progatio in iudicium partiū,vt no.in
ca.ſi diligēti,de fo.cōpe.vnde intelligit ipſe iſtū tex.q̄ iſte Ab
bas nullum actū poſitū fecerit etiam corā iſto delegato,nec
erat deuētū ad aliquē actum, q̄ quē fieret prorogatio; & ſic
in effectu ſequitur lect.glo.eā tamen limitādo,ſed (vt dixi) ipſemet Inn.ſentit aliā lec.in alia gl.Dicendū eſt,quod imputā
dum fuit iſti abbati,quare à principio non excepit , hæc .n.
exceptio,tanquam declinatoria,erat ipſo iure à principio q̄ ponēda, vt in cap.inter,de re iud.& in hoc vī ſentire, q̄ potuit prorogare,& conſentire in iſtum legatum per hūc modū procedendi.ſolent reddi lectu.Inno.difficilimæ,quia vnū
ſentit in vna gl.contrarium in alia,& nihil reſpondet motiuis prius factis per eundem Hoſt.q etam ſentit hāc lect: dicē
do. q̄ tarde abbas appoſuit hanc exceptionē . & q̄ hic non
valuit priuatio abbatis,non propter defectum poteſtatis,ſed
9 propter iudiciarū ordinem non ſeruatū,vt in litera. † Putarē in hoc art.ſatis dubio,ſic diſtinguendū , q̄ aut inquiſito
eſt commiſſa ad petitionem partis ; & tunc re integra litigando,ſeu patiēdo propriū iudicem procedere in illa cauſa,
videtur renunciare reſcripto per eū impetrato,vt in c.vt de
bitus,& quod ibi no.de app.& q̄ no.in c.conqueſtione , de
reſt.ſpo.& ita punctualiter fuit hic.nā iſta inquiſitio fuit cōmiſſa ad petitionē huius abbatis,re integra , & paſſus fuit legatum procedere : & ideo videtur renunciaſſe tacite impetrationi per eū factæ.& hoc videtur velle litera , ſi bene ponderet,vbi in nulla parte ſui,fit mentio de defectu poteſtatis ;
ſed ſolummodo de defectu ſolennitatis , & ordinis iudiciarij.Aut inquiſitio fuit commiſſa motu proprio ; & tunc ſi
Papa ex certa ſcientia ad ſe reuocauit negotiū,non valet p
ceſſus factus per inferiorē,quantūcūque per partē nō fue-
rit exceptū,vt no.ī c.cū M.de conſti.& c.noſtrū,de app. Aut
Papa cognouit de cauſa , aut alteri commiſit , iure ordinario ; & tunc ſi alius inferior iudex de cauſa cognouit , hoc
ſciens à parte abſente,dic vt in c.ſi duobus,de ap. Si vero parte præſente,& non excipiente,& tunc valet proceſſus factus
p inferiorē,qa licet pars non poſſit tollere iuriſdictionē tributā cōmiſſario,pōt tñ in ſui præiudiciū conſentire in alū
iudicē,exemplū in cauſa criminali,quia pōt priuatus prorogare iuriſdictionē alterius iudicis in præiudiciū iudicis proprij.vt nota.in c.ſi diligēter,de fo.cōpe. & in l.1.C. de iu.om.
10 iud. † In gl.2.in ſi.iſtæ ſol.gl.ſunt bonæ,ſequendo ipſarū lec.
quam præmiſi in præcedenti. ſed tenendo aliam lect. facilis
eſt reſponſio ad contrarium;nā probationes fuerunt factæ
coram iudice ſuo.ex quo abbas non excepit à principio,ſed
priuatio nō valuit pp defectū alicui' ordinis iudiciarij & de
fect' fuit cōmiſſus poſt ,pbationes receptas. nā licet ſnia ſi
nulla pp defectū,ſeu vitiū ipſius, ,pbationes tñ remanent va
lidæ;iuxta no.in cap.ad probandū,de re iudi.& in l. ſi expreſ
11 ſum.ff.de app. † In gl.in ver.ſi reſtituendus,in ſi.dic,q̄ hic nō
fuit facta reſtō,quia notorie cōſtabat de delictis abbatis hu
ius,per ea quæ plene dixi in c.ſi conſtiterit, ſ̄.e.Et hāc ſol. po
nit hic An.dicens q̄ defectus iuris notorius,obſtat petitō re
ſtitutionē ; nō ſolum qñ ſoluit ius ipſa facto,ſed ēt qñ refert
ſoluēdo.remittens ad no.per ſe,in c.literis,& c. itē cum quis
de reſt.ſpo.Ego plenius in ſerui hāc materiā in d.ca.ſi conſti
terit,& per ibi dicta poteſt dici,q̄ non ponit aliqd ſpecialem
Papa.licet glo.hic in ver.prouidimus,aliud ſentiat. & q̄ ſit
ſit in quolibet ſuperiore habente poteſtatē delegandi. Et ex
his reſpondetur ad c.qualiter, ſ̄.e.ibi enim fuit prætermiſſus
ordo iudiciarius.non tñ conſtabat notorie de criminib' in
c quiſitis ſicut hic. [c] In gl.in ver.non ſeruatū.in ſi. ſed hæc ſol.
nō vī bona,quia defectus poteſtatis,non eſt proprie defect
ordinis iudiciarij,ideo dic,vt ſ̄.dixi,q̄ hic fuit peccatū in mo
do procedēdi.Nec obſt.q̄ contra regulares,nō ſeruet' ordo
vſquequaque,quia licet ex toto ordo in eis non ſit ſeruatus
in aliquo ſeruari dēt,vt in c.qualiter,in ſi.ſ̄.e.vbi dicā.& in il
lo potuit eſſe peccatū.In gl.in ver.prouidimus. in ſi. hæc gl.
ſentit q̄ Papa hic proceſſit ex plenitudine poteſtatis ſuæ. &
dī ſic procedere qñ non ſeruat' ſolitū ordinē iudiciarium.&
dicit Hoſt.q̄ multa per viam prouiſionis expediuntur in cu
ria.Sed poteſt dici,vt prædixi,tenendo,q̄ probationes crimi
nū valebant,q̄ quilibet ſuperior potuiſſet hoc facere,procedendo ex illis probationibus,tanquam ex notorio . & facit
quod no.Inn.in c.qualiter,in ſi.infra eo.glo. in ver. per conſequentiam,in ſi.ſolue hic contrarium,vt ibi no.& de materia plene habetur in ca.cum ſuper,& ca.pen.de re iud.

ADDITIONES.

a ¶Reſtitutionem.Adde Old.conſ.223.

b ¶Repelli.Vide de materia prorogationis,Ang.conſi.93.
¶Adde Lud.Rom.ſingul.683.incip.tu habes.l.ſi per errorem,quod ſingulare refere ſimpliciter & ſequitur Fel.in c.P.& G.in ſi.ver.de offi.del. &
in ver.ſecundo no. Zach.
¶Repelli.Solet allegari ad hoc gl.in l.2 §.1.in ver.conſenſus. ff. de iudic. &
net Sal.in l.1.in 7.q.C.de iu.refert Iaſ.in d.l.ſi per errorem,ver.quarto li
mita,ff. de iuriſd.omn.iu. Seb.Sap.

c ¶Hic.Sed contra quod dicit Abb.Sic.tenet Inno.in ca. inter dilectos. ibi de præb.vbi dicit Inn.quod ſi aliquis agat poſſeſſorio ſuper dignitate
vel beneficio quod obtinuit recuperando,nullo modo obſtat exceptio
criminis,ſed ſi agatur petitorio ad petendum beneficium, vel dignitatem
amiſſam,tunc diſtinguit,dicens,quod ſi obijcitur crimen,vel aliquis alius
inducit ipſo facto probationem illius beneficij,vel dignitatis,verbi gratia,quod ſit hæreticus, vel ſententialiter de aliquo crimine condemnatus,admittitur talis exceptio contra petentem beneficiū? ſecus ſi obijcitur crimen,ſ̄.quod eſt adulter,periurus,vel ſimoniacus,quia per huiſmodi crimina,ipſo iure non amittit ius ſuum, quia etiam probato crimine,cum remaneat prælatus vel canonicus,adiudicandum eſt ius petitum; & ſic nihil prodeſt probatio exceptionis huius.Ergo non eſt attendenda.C.de proba.l.ad probationem,no. bene verba Inn. dū dicit quod
etiam probato crimine,remanet prælatus;& quod propter hoc nihil prodeſt probatio exceptionis. Ex quo infero, quod licet notorie conſtet q̄
ſit priuandus, tamen auditur ſuper petitorio , & fortius ſuper poſſeſſorio.& ſic ei adiudicandum eſt beneficium , ex quo probatio non infert
ipſum ipſo iure eſſe priuatum;& tamen probationes inducunt notoriū
iuxta no.in c.noſtra.de coha.cle.& mul .& 2.q.1.de manifeſta.Et ex hoc
infertur quod nec Abb.Sic nec non Butr.bene dicunt. & ſi quis recuſaſpexerit iſtum,expreſſe vult,quod reſtituendus erat de iure,propter ordiciariam ordinem non ſeruatum, licet de criminibus eſſet facta fides,
ſed Papa de plenitudine poteſtatis prouidit,vnde gl.in verbo, prouidimus,bene dicit. Vnde tene Inn.in d. c. inter dilectos, quem ſequitur Io. An.& doct. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Agenti poſſeſſorio adipiſcendæ,non obſtat exceptio criminis,niſi de eo ſit infamatus.nu.3.*
Infamatus ſi ſe non purgauerit,habetur pro conuicto,de quo vide plene in nume 4 & 5.
2 *Filius clerici legitimus,non poteſt immediate conſequi eccleſiam,ſi filius bene-*

beneficium paternum ; nepos vero poteſt.
Nepos proprie dicitur filius ex filio, vel filia;ex fratre vero vel ſorore dicitur nepos etiam,ſed improprie.
3 *Collatio beneficij facta alicui homicidæ, eſt ipſo iure nulla.*
5 *Vbi proceditur ex præſumptione,iudex debet multum temperare ſententiam ſuam,intellige de præſumptione hominis,non iuris.nu.6.*
7 *Infamatus ſi eſt in poſſeſſione beneficij, & non ſe purgauerit , non per hoc priuatur beneficio ; ſed ſi tantum petebat & non ſe purgauerit , priuatur beneficio.*
8 *Exceptio contra petentem beneficium,an,& quando admittatur.*
9 *Electus ad aliquam dignitatem , indiſtincte poteſt repelli exceptione criminis.idem eſt in electo,& confirmato,petente conſecrationem,niſi illa fuerit oppoſita & diſcuſſa tempore electionis, non tamen ſi fuerit admiſſa nu.10.*
11 *Agens poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus , non repellitur exceptione criminis,etiam cum infamia;niſi tale crimen eſſet notorium, vel infamia manifeſta.*
12 *Clericus vigore vehementis infamiæ,poteſt ſuſpendi à ſuo beneficio.*
Agens petitorio in beneficialibus non excluditur per exceptionem criminis.
13 *Clericus agens pro iuribus ſui beneficij,non poteſt aliqua exceptione repelli.*
14 *Clericus an teneatur oſtendere titulum ſui beneficij.*
15 *Clericus qui conſecutus eſt plenum ius in beneficio & petit poſſeſſionem quam nunquam habuit,an poſſit aliqua exceptione repelli.*

CAP. XXIII.

a
1 ACcedens. [c] †Exceptio criminum,poſſeſſio
nē prælati non retardat:niſi fuerit de his publice infamatus; & ſic ſummatur cō
muniter,ſed ego ſummo ſic.Agēti poſſeſſorio adi
piſcendæ in beneficialib.nō ob.exceptio criminis,niſi de eo
ſit infamatus;& infamato,accuſatore nō probāte,vel nō ap
parente,indicitur purgatio;in qua ſi defecerit punitur vt cō
uictus,& ſunt duæ partes.In prima narrat factū. ſecūdo,ſub
certa forma diffiniendū committit,ibi,mandamus. Caſus li
teralis.Quidā ſubdiaconus domini Papæ H. nomine, canonicus.Cremon.apud ſedē apoſtolicam deceſſit.Papa præbē
dam quā obtinuerat in eccleſia Cremo.H. nepoti huius H.
conceſſit,ſuper hoc executorib. ſibi datis, qui conceſſionē
prædictā executioni mandarent;& dū executores vellēt mā
datū apoſtolicū adimplere,ex parte capituli Cremo.in modū exceptionis propoſitū fuit coram eis, q̄ dictus G. de periurio,& homicidio erat publice infamatus; vnde præbēda
non erat ſibi conferenda,ſed potius auferenda.propter q̄ e
xecutores in negocio nō proceſſerunt. vnde G. ad ſe.apoſt.
accedens prædicta in præſentia domini Papæ allegauit , pe
tens,vt conceſſionem ſibi factam facerer executioni mada
ri,contradictores in expenſis puniendo.unde mandat Papa
executorib.quatenus conceſſionē factam dicto G. debeant
executioni mādare;niſi ipſe ſuper obiectis criminib in mo
dum exceptionis publice fuerit infamatus;quo facto ſi legi
timus apparuerit accuſator, audiāt quæ hinc inde fuerint ,p
poſita & ſi crimina illa, vel alterum eorū probatum fuerit,
cōtra ipſum , ſuper eadē præbenda ſilentiū imponant eidē.
ſi vero nullus cōtra ipſum apparuerit accuſator,& ipſe de p
dictis criminib.fuerit infamatus,purgationem canonicā in
dicent eidē;in qua ſi defecerit,imponant ei ſilentiū; ſi aūt ea
præſtiterit,cōtradictores ab eius moleſtia compeſcant, eos
2 qui nixi ſunt eū impedire,in expenſis legitimis condemnā
do.B.† No. 1.ex tex. q̄ licet filius clerici legitimus nō poſſit
immediate cōſequi eccleſiā,ſi eſt beneficiū paternū, vt in c.
ad extirpandas, & quaſi per totū,de fil.presb. ſecus tū eſt in
b nepote, vt hic. Et aduerte, quia aut iſte erat nepos, qa natus
ex filio vel filia [b] iſtius clerici;& tunc eſt aliud dubiū, de quo
plene in d.c.ad extirpādas,& ille proprie dicitur nepos,vt in
l.iuriſcōſultus.§.ne pos,ff.de gradi.Poteſt etia intelligi de ne
pote improprie,vt eſt filius frarris, qui ,pprie nō dicitur ne
pos,vt ſ̄.dixi;& tūc in dubio poteſt hēre immediate benefi
cij patrui,vel auunculi,ad hoc.c.ex parte,de offi. deleg.& c.
2.de arb.quia ille ti.de fil.presb. non extēditur ad trauſerſa
c les,imo nec ad deſcendentes vltra filios ſecundū quoſdā , vt
3 no.in præal.c.ad extirpandas. [c] † Secundo colligo,q̄ agenti
d poſſeſſorio adipiſcēdæ [d] in beneficialib. nō obſtat exceptio
criminis, ſine infamia; ēt ſi inferat nullitatē tituli ipſo iure;
& ſic intellige iſtū tex.nā hic opponebatur de homicidio,q̄
præcedens collationē ipſam,inficit ipſo facto, vt no.in c. cū
noſtris,de conceſ.præben.& hæc exceptio hic non admitti
tur;& verisimile videtur q̄ hic opponeretur de ipſo delicto
præcedēte collationē,quia non eſt verisimile, q̄ poſt colla
4 tionē, & ante adeptā poſſeſſionē in breui tēpore cōmiſſet
e homicidiū,& periurū. † Tertio no. q̄ deficiens [e] in purga
tione,ſ̄.e.vbi dicā.& in l.ſi conuictus,ſecundū modū agendi,qui præ
ceſſit.Et dicit Abb.alibi nō ita bene probari, & quotidie ad
hoc alleg.iſte tex.Sed cōtra hnc inſurgit do.meus,do.Card.
de Zabarel. nā purgatio inducitur ex officio iudicis ; ergo
deficiēs in purgatione , debet puniri tanq̄ conuictus per in
quiſitionē,quaſi velit,q̄ licet præceſſerit accuſatio,& ,ppter
infamiā remanentem ſit indicta purgatio, deficiens tñ in ea
non debet puniri tanquā conuictus per accuſationē, ſed tā
quā conuictus per inquiſitionē,& pro hoc q̄ no. in c.inter,
in ſi.de pur.cano.Item quia ratio,quare deficiens in purgatione punitur vt conuictus,eſt,quia probabilis præſumptio
inſurrexit ratione infamiæ contra reū, tranſit in violentam
præſumptionē, ſi poſtea deficit in purgatione:ita dicit glo.
5 no.in c.inſinuatum. ſ̄. de ſimo. †Cū ergo procedatur in hoc
f caſu ex præſumptione , debet iudex multū temperare [f] ſuā
ſententiam,vt dicit Inn.in c.quia veriſimile,& no. in c.afferte,de præſum. Sed hoc dictū non puto verū , & contra hoc
apertiſſime induco iſtū text.nam hic opponebatur crimen
homicidij,de quo condemnatus per viam inquiſitionis,debet deponi ab officio,vt in c. inquiſitionis ſ̄. e. & tñ deficiēs
hoc caſu in purgatione,non deponitur ab officio,ſed tantū
imponitur ſibi ſilentium ſuper beneficio; & ſic nō punitur
tanquā conuictus per inquiſitionē.Et ideo vltra alios in hoc
pulchro articulo ſic diſtinguo , q̄ aut nullus modus agendi
præceſſit indictionē purgationis,ſed propter infamiā iudex
à principio indixit purgationē infamato;& defieiēs in ea nō
punitur tanquā conuictus per inquiſitionē, vel accuſationē,
ſed extraordinario , & particulari modo , quis ſuſpendetur
g tantū ab officio,tex. eſt ſing.in c.ſignificaſti, de adul. § & ſic
debet intelligi,vt ibi no.Io. An. aut præceſſit aliquis modus
agendi;& tunc deficiēs in purgatione, punitur ſm illū modū agendi;vnde ſi præceſſit accuſatio,punitur vt conuictus
de accuſatione, vt hic aperte probatur ; ſi præceſſit inquiſitio,punietur vt cōuictus per inquiſitionē, vt in c.inter, & q̄
ibi no.in gl.ſi.de pur. c. & hanc arbitror rationē fore ; quia
iudiciū purgationis nō facit ex toto primū iudiciū ceſſare,
ſed propter infamiā ortā transfertur onus probandi innocentiā per purgationē,in qua ſi defecerit habetur pro cōui
cto.ſ.in primo iudicio inſtituto,ar. op.in ca.cum noſtris, de
6 conceſ.præbē.& in c.ordinarij.§.2.de offic.ordi.lib.6. & d.c.
h ſ̄ mortē. † Nec ob.q̄ dicitur, q̄ iudex dēt tēperare ſniam [h]
ſuā,qñ ,pcedit ex pſumptione hominis,nō aūt ex pſumptio
i ne iuris,qa nō ita fallitur, ſicut pſumptio hoīs . [i] Sed contra
prædi-

ADDITIONES.

a ¶Accedens.Decretalem multipliciter limitat Inn.in c.ſciant.de elect.& ibi vide Ant.verſi.hic Inn. ponit Item ad intellectum huius decr. inquantū loquitur in purgatione indicenda infamato,vide quod laciſsime ſcribit Maria.in repet.c.qualiter & quando.in 16. quæſtio principali.infra eo. tit. Barth.Bellen.

b Natus ex filio vel filia.Et iſte proprie dicitur nepos,vt no.gl.Bald. Cyn.& doct.in l.ſi.C.de ſucceſ.edicto Bal.in l.1.de cond.inſer.& in c.1.§.& omnino.Ale.in l.quæro de inof.teſt.& in l.ſi dotale.ff.ſolu.ma.& pleniſſime conſ.36.vol.4.Zach.

c ¶Extirpandas.De quo dic,vt ibi per Io.An.& doct. in c.ex tranſmiſſa , eo tit.& per gl.7.q.1.apoſtolica.& ibi per doct.Ale. de Ne.

d ¶Adipiſcendæ.Adde hic Ange.in l.certi.C.de interdi.vbi dicit q̄ agēti poſſeſſorio adipiſcendæ,obſtat exceptio domini.ſi obijciens vult incontinē
ti probare.& allegat.l.2.C.de edicto diui Adr.tollen.alias ſecus vt eſt tex.
in l.ſi. C.quorum bono. vbi hoc idem replicat vtrobique , reprobando
glo.in l.ſi de vi.ff.de iud.Sed tu ſuper hoc diſtingue omnino , vt elegan
ter tradit d.An.poſt.Hoſt.in ca. 2.de cau.poſ.& propri.ſit multo elegantius per d.And.& Inno.in cap.cum olim,de cau. poſ. & propr. Barth.
Bellenzi.

e ¶Deficiens.An deficiens in purgatione, habeatur pro conuicto , & an debeat puniri ordinaria pœna delicti,vide Arch in c.primis,in ſi. 2. q.1.vbi
dicit,q̄ ſi agatur de crimine per viam exceptionis, & infamato ſit indicta purgatio,ſi deficiat in purgatione,non debet indici aliqua pœna pro
illo crimine,niſi quæ fuiſſet impoſita probato crimine per viam exceptionis.Et ita dicit tenere Goff in d.c.accedens,de accu.in gl.ſi.& in c.in
ter ſolicitudines,de purg.cano.Et vide omnino q̄ de hoc no.Ab. in c.in
ſinuatum,circa prin.infra de ſimo.

f ¶Temperare.Hic eſt,quod ex præſumptionibus & indiciis,etiam indubitatis,non poteſt quis puniri capitaliter , vt lariſsime diſputat Tancr. in
ſuo tra.ſub rub. de præſum.& indiciis indubitatis. Idem concludit Iaſ.
multos referens,in l.vt vim.ff.de iuſt.& iu. de quo Abb. Sic. in cafferte,
in ver.inducitur præterea,ſupra de præſump.& in c.literas,nu.3.& nu.
5.eo.ti.vide quæ ſcribo ad Bartol.in l.ſi quis mihi bona.§. pater Scio. ff.
de acqui.hæredi. Aen.de Falco.

g ¶De adul.Ad hoc allego alium tex.in c.inter ſolicitudines,' de purg. cano.
Bellenzi.

h ¶Temperare ſententiam.Vide Iaſ.poſt Alex.in l.1.ſi cert.pet.& quæ dicatur
præſumptio iuris,& quæ pſumptio hominis,declarat Bal.in l. ſiue poſſideus,de proba.& fe.in c. afferte, in 4.not. §.de præſump. Seb. Sap.
¶Temperare ſententiam.No.limitationem ad doctrinam Inno. in ca.quia
veriſimile.de præſumptio.quam ſequitur Anto.in capit.afferte.eod. titu
Barth.Bellen.

i Hominis.Opinio Abb.Si,eſt verior,quam opinio do.Car.& communior, quam diſtinctio.Abb.Si eſt diſtinctio,quam facit Io.And.& Butr.& communiter doct.in d.c.ſignificati.Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædicta ob. iste tex. nam si conuincitur per accusationē, debet deponi, cū ista crimina sint grauia; ergo deficiens in purgatione, deberet etiam sic deponi. Sol. vt hic sentiunt Doc. & satis innuit litera hic q non agitur de vera accusatione, sed de quadā ciuili accusatione, seu in ciuili modo agendi; quia accusabatur tantum, vt primaret beneficio, ideo, si deficiēte probatione instituta accusatione, in dicitur purgatio accusato debet deficiens tantū beneficio priuari, quia ad hoc tē-
7 debat accusatio. † Sed contra id, q dixi in principio distinctionis, q vbi non præcessit certus modus agendi, dēt deficiēs tantū suspendi. Opp. fortiter de isto tex. in ver. Si vero, vbi dicitur, q si nullus appareat accusator, dēr indici purgatio infamato; & si deficit, imponitur sibi silentiū; & nō tantū suspenditur, sed priuat beneficio, q est contra dictū, ca. signi ficasti. Sol. ꝫrium vr difficile, & nō tactū; & ideo puto p hūc tex. dari posse no. limitationem ad d. c. significasti, & ad dictū Io. An. ibidē, q illud procedat, qñ infamatus erat in possessione beneficij, vt suspendatur tantū, si deficit in purgatione, nullo modo agendi precedente; sed si deficiens nō est in possessione beneficij, sed eā petit, & tunc ēt nō p̄cedēte aliquo modo agendi, dēt tali beneficio priuari, & super eo imponi sibi silentiū. Ratio, quia turpius eijcitur. & c. vt in c. que madmodū, de iureiu. Itē qa infamato non dēt tradi possessio beneficij, vt in c. inter dilectos, de excess. p̄la. & hic. Itē cū non habebat possessionē beneficij, frustra ab eo suspendet. Itē quando petenti possessionē purgatio indr, tacite vr agi vt repellatur, si se nō purgauerit, & hoc proprie vr velle ista
8 litera, qđ no. † In gl. in fi de hac materia, & an & quando admittatur exceptio cōtra petentē beneficiū, aliquid fuit tactū in c. super his, supra eo. & no. in c. cū olim, de elec. & in c. post cessionē, de con. p̄b. & in c. constitutus, de appel. & per Inno. in c. inter dilectos, de excess. p̄la. & per Compo. in c. qđ sicut, de el. do. An. hic colligēdo, formabat duas regulas. Sed
9 prosequere hanc materiam plenius per prosecutionem casuum. † Primus casus sit, quando quis est tantum electus; & tūc in dubio admittitur exceptio, tam cōtra personam, quā cōtra formā. siue sit infamatus de crimine obiectio, siue nō, de quo dicēdū, vt in c. 1. & c. vt circa, de elec. lib. 6. & in c. sup his, ꝫ. c. R ō huius casus est, qa electus nō habet adhuc plenū ius in beneficio; ideo exceptio indistincte admittitur, qa venit ad conflictum actionis, vel iuris petiti, vel q est in facul-
10 tate petendi, vt in præall. c. super his, vbi dixi. † Secundus casus, quādo quis est electus, & cōfirmatus, & petit cōsecrationē, vel ordinē annexum illi beneficio; & admittitur ēt exceptio, vt in præall. c. super his. & est rō, quia licet iste habeat iꝰ in beneficio, tū petit aliqd iuris consecutiuū ad ius obtentū iō exceptio operat hoc casu effectū suum, vt disserat, cū (vt dixi) exceptio veniat ad conflictū actionis, seu iuris, hoc tñ intelligo, prout dixi in d. c. super his. nam si exceptio fuit discussa tempore confirmationis, nō dēt admitti tempore cōsecrationis, vel ordinis; qa de delicto vnius, sępius querendū non est, vt in c. de his, ꝫ. eo. & l. licet possimus. ff. nau. cau. sta. sed si nō fuit exceptū, tēpore cōfirmationis, pōt excipi nūc ex quo petit aliqd iuris, vt in præalleg. ca. sup his, vbi de hoc per Inn. & sic limita c. fi. de elect. li. 6. & vide q no. Fed. consil. 23. & consil. 28. & idē est si petit aliqd, quod habeat se in ex
ecutionem alicuius iuris, exemplū in petente sigillum iuxta
a not. in ca. vt nostrum, de appellat. [a] † Tertius casus est, quā-
11 do quis ius plenū [b] consecutus est in beneficio: & tamen pe
b tit aliquid facti. Et aduertendum, quia ille petit possessionē quā alias habuit, & agit possessorio recuperandæ, & tūc nō admittitur exceptio criminis, etiā cū infamia, arg. in c. itē cū quis, de resti. ſpo. no. Inn. in præal. c. inter dilectos. & no. in p̄alle. c. quod sicut. hinc puto verū, nisi infamia esset adeo manifesta, vt reddatur notoria, vt iudex tunc sine aliqua probatione, ex officio suo possit differre restitutionē. nā cūpossit propter vehementē infamā eum suspendere. 2. q. 4. presbyter. idē & fortius pōt in differendo, restitutionē suspendere.
12 † Idem puto, si crimina essent notoria, p id quod dixi in c. præcedēti. & c. si consulterit, ꝫ. eodem. & sic limito præalleg.
c dictū Inn. [c] aut non petit restitutionē, sed agit contra occupātem dignitatē, vel beneficium suū petitorio, cuius possessionē iā habuerat, & tunc non admittitur exceptio criminis ēt cū infamia, nisi crimen sit tale, q inducat priuationē beneficij ipso facto, vt puta, exceptio hæresis, vel homicidij pre
d cedētis collationem, vel similis. [d] Ratio est, qa probata exceptione, adhuc iste remaneret p̄latus, nec finis exceptionis cū priuaret. ergo cū illa exceptio non vulneret actionē, non dēt admitti, ita sin. dicit Inno. in præalle. c. inter. sed hoc dictū
13 ēt intelligo cum limitatione præcedenti. † Aut quis est in possessione beneficij, & nihil plus petit, sed agit nomine beneficij, p iurib. ipsius; & nō dēt admitti aliqua exceptio, qa ex quo lętatur in beneficio, debet sibi respondēri de iuribus ipsius. 8. q. 4. nonne. & quod in simili no. in c. sciscitatus. de re
14 scrip. † Nunquid autem possint compelli ad ostendendum
e titulum, [e] dic vt no. Inn. & Host. in c. 1. de concess. præben. li. 6. Quandoque quis petit confirmationē collationis sibi factę vel suum titulū declarari legitimum, & tunc dicēdum, vt in
15 seq. membro. † Quandoque & vltimo quis consecutus est plenum ius in beneficio: & petit possessionē, quā nunquam habuit; & tunc distingue prout habetur in hac litera, cuius mens est hæc, secundum Hosti. Aut excipitur de crimine cū infamia, aut sine. Primo casu admittitur exceptio, & differt executio, & si crimen fuerit probatū, imponitur sibi silentiū si non fuerit probatū; & tunc si remaneat infamia, inducit isti purgatio; in qua si defecerit, ipso iure imponitur sibi silentiū; si aūt præstiterit, absoluitur. Ex hoc habes tres effectꝰ huius infamiæ, primus quia differt executionē collationis. secū
dus, qa suspensa possessione, admittitur probatio exceptionis. tertius in dictio purgationis, & si præstat purgationē, ab
f soluitur, vt hic. Si vero op. crimē sine infamia. [f] tunc fit executio, & facta executione, si apparet accusator, dēt admitti & p̄bato crimine. imponitur isti silentiū; si nō apparet, non dēt molestari. & dicit hunc intellectū nō mutandū, qa sic hactenus hæc decr. intellecta est, & minime sunt mutanda &c. ff. de legi. l. minimè. & ita Clemen. tertiū obseruasse in facto dicit, ēt contra petentem possessionē beneficij, quā nunquā habuit, ideo non admittitur exceptio criminis sine infamia, qa exceptio proportionatur iuri veniētiū ad conflictū iuris. sed ille qui petit possessionē, nō petit aliqd iuris, sed aliqd facti consecutiuuū ad ius obtentū de præterito. ideo exceptio non admittitur, nisi qñ subest infamia per rationem gl. alia aūt exceptio concernens defectū potestatis conferen
tis, vel surreptionem gratiæ, admittitur, quia est exceptio intrinseca vulnerās ipsum ius principale ratione cuius perimur possessio, vt in c. cum olim. de cau. pos. & propri. quod no.

ADDITIONES.

a ¶De appell. Idem dicas in petente benedictionem post confirmationem, vt supra eo. meminimus. Ale. de Ne.

b Ius plenum. Quid autem si obijcitur crimen cum infamia, contra iam cōsecratum, ad impediendam acquisitionem possessionis, & non probatur qua pœna puniri debeat, vide Imo. in c. super his. supra eo. Seb. Sap.

c ¶Inn. Sed Inno. quem sequitur Io. An. in c. inter dilectos, de excess. præl. tenet contrarium, quia si notorietas est super crimine, qđ ipso iure non inducat priuationem beneficij, sed vide apostillam quam feci in fi. c. prę ced. vbi latius dixi, &c. Ale. de Ne.

d ¶Similis. De exceptione homicidij, vel irregularitatis, an fundirus vitiet collationem, vide Inn. & Doct. in c. cum nostris de concess. p̄b. Ale. de Ne.

e ¶Ad ostendendum titulum. Vide Bald. plene disputātem in l. incitule. C. de fur. in 1. op. in l. cogi. C. de hære. Gemi. in c. 1. num. 7. & ibi remissiue a pos. Cels. in vers. probare titulum. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. lib. 6. Dec. de Ro. decis. 65. & decis. 679. in antiquis. Zach.

f ¶Sine infamia. Limita hæc, vt per Abb. in c. cum olim, supra de causa pos. & proprie. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio fieri non debet nisi infamia præcedat.*
2 *Authoritas Noui, & Veteris testamenti possunt allegari in decisionib. causarum.*
Authoritas alicuius sancti fulcita authoritate Noui vel Veteris testamenti præfertur constitutioni Papali, etiam in decisionib. causarum.
Papa condens constitutionem contra legem diuinam, dicitur potius errare, quam legem condere.
3 *Ius canonicum habet dependentiam à iure diuino in multis, & in multis à iure ciuili.*
4 *Administrator diffamatus de dilapidatione, potest compelli vt reddat administrationis rationem.*
5 *Fama habet se ad bonum, & malum, & differt a clamore.*
6 *Episcopi non possunt exercere iurisdictionalia sine capitulo de iure, alias secus est si ipsi præscripserint.*
7 *Duplici officio incompassibili, nemo potest fungi.*
Iudex in inquisitionibus non tenet locum partis.
8 *Iudex debet esse omnibus idem, & nemini cōp lacere contra veritatem.*
9 *Contra prælatos, & alios superiores non inquiritur, nisi præcedente infamia, quæ scandalum, & periculum potest afferre, sed contra alios sufficit simplex infamia, quod dic vt hic. 13.*
10 *Depositio verbalis ab ordine, dicitur degradatio, & in ea requiritur numerus episcoporum, non autem in actuali.*
11 *Inquisitio siue generalis, siue specialis, dummodo non fiat ad pœnam imponendam, sed tantum ex debito officij non requirit quod præcedat infamia.*
12 *Inquisitio quando fit ad denunciationem alterius, puta officialis, vel fiscalis syndici cōstrorum, non requirit quod præcedat infamia.*
14 *Infamia an, & quādo debeat precedere ad initiatiam inquisitionis fiat per ordinarium, siue per delegatum.*
15 *Appellari potest à iudice si excedat modum corrigendi.*
Iudex non recusatur, si ab eo non appellatur.
16 *Iudex ordinarius non potest repelli, vel recusari per exceptionem criminis, quid autem de delegato.*

Inquisitio

17 *Inquisitio facta ex officio, & facta ad instantiam alterius, differunt in multis*
Inquisitus ex officio, non potest producere probationes super bona famased si est inquisitus ad instantiam alterius potest.
Testis in causa criminali, admittitur post publicatas attestationes, quādo scilicet est processum ex officio, secus ad instantiam partis.
18 *Dictio, omnino, vel nullo modo, excludit omnem gratiam, & dispensationem.*
19 *Episcopus potest dispensare s. per crimine adulterij, de quo sibi constat per viam inquisitionis, & super omni crimine, quod non impediat ordinis executionem, vel beneficij retentionem, etiam post peractam pœnitentiam.*
20 *Inquisitus, mitius punitur de iure cano. quam accusatus, quia non punitur extraordinarie.*
Confessus, mitius punitur quam conuictus.
21 *Inquisitio proprie est illa quæ fit ex officio iudicis puro, & mero, nemine deferente, vel impetrante inquisitionem.*
22 *Semiplena probatio, excusat quem à calumnia, vel à pœna talionis.*
Accusator si desistat ab accusatione, potest iudex ex officio prosequi & inquirere.
23 *Parochianus potest denunciare suum prælatum.*
24 *Prælatus, presbyter, parochialis, & similes, an possint accusari, aut denunciari per alios quam parochianos, vel subditos.*
25 *Prælatus non potest assimilari tutori, curatori, aut procuratori.*
26 *Administratores quando reddunt rationē administrationis, non stat regulariter eorum iuramento, nisi in minimis.*
27 *Fama posito quod aliquibus casibus faciat aliqualem probationem, tamen quando est causa q inquiratur contra aliquem, tunc nihil probat.*
28 *Infamia à maleuolis orta, an, & quo casu debeat per taliter infamatū purgari. 30.*
29 *Inquisitio nō debet fieri cōtra aliquē ex sola infamia à maleuolis orta.*
30 *Episcopo asserenti aliquem crimiosum an credatur.*
31 *Contra iudicem non ita de facili præsumitur, sicut contra alium.*
32 *Pœna vbicunque non est in iure expressa, est arbitraria.*
33 *Denunciatio canonica quos effectus operetur.*
34 *Condemnatus ciuiliter de aliquo crimine poterit postea per inquisitionem ex officio condemnari criminaliter. & sententia lata in prima causa, pariet præiudicium in secunda.*
Acta facta in vno iudicio cum de crimine agitur ciuiliter, non faciunt fidem, si de eodem crimine post agitur criminaliter.
35 *Confessio facta in iudicio in quo de crimine agitur ciuiliter, non præiudicat, si de eodem crimine agitur postea criminaliter; potest tamen bene compelli confessus vt perseueret in confessione, & quod interpretetur illam.*

CAP. XIII.

1 QValiter & quando. †Superior ptra subditū, maxime prælatū, de his tñ inquiret sub qb. ,pcessit in famia; & tūc vocabit cū, & tradet sibi capitula & nomina testiū, dicta publicabit, & ipsius legimas exceptiones admittet; & ,pbato graui crīe, eū ab administra tione se mouebit, in regularib. vero p̄latis, ad vnguē seruād⁹ nō est hic ordo. h. d. Et quatuor sunt partes. In prima dicit qñ est faciēda inquisitio. in sęda qualiter, in tertia ptra quem. Quarta ibi, hunc tñ. & per se patet. qd intendar. Et q̄q in hac summatione cōmuni, videat modica agi differētia inter p̄latos & subditos, cōtra quos inquiritur, in veritate tñ fienda, est, vt patet in litera, & iubijciā j. Casus literalis. In c. præsenti ostendit Papa, quādo prelati debeant inquirere de subditorū excessibus, & qualiter eos debeāt punire, cum in culpa fuerint inuenti. q euidenter colligitur ex authoritatib. Noui, & Veteris testamenti, ex quib. authoritatib. processerunt
2 postea canonicæ sanctiones, prout in tex, istius c. videre poteris. B. † No. q in decisionib. causarum, & super modo procedendi possunt allegari authoritates Noui & Veteris testamenti, nam lex Dei præfertur legi positiuæ; & Papa condēs constitutionem contra legē diuinam, potius dicitur errare, quā legem condere. 25. q. 1. in c. sunt quidam. q intellige, vt
a no. Inn. [a] in c. quæ in ecclesiarū. de consti. & vt no. in c. fi. de
b consue. & vide bonā gl. [b] in c. de libellis. 20. di. quæ singu. di-
c cit [c] q dictū alicuius sancti, fulcitū authoritatib. Noui, vel Veteris testamēti, præfertur constitutioni papali, etiā in decisio nib. causarum, secus autē si cessaret lex diuina, quia tunc cōstitutio Papæ in diffinitione causarum, præfertur dicto cui-
d uslibet sancti, quia Papæ, & nō sanctis fuit data potestas legis condēdę. & vide q no. in c. ne innitaris, ꝫ. de consti. [d] † Se
3 cundo no. q ius canonicū habet dependentiā à iure diuino ideo in quibusdā locis appellatur ius diuinum, vt in c. nimis
e de iureiu. [e] non tñ intelligas q totum ius canonicum [f] pro
f cesserit ex authoritatib. Noui & Veteris testamenti, quia in
g multis habet dependentiam à iure ciuili. [g] sed intellige istū tex. q canonicæ sanctiones processerunt ex authoritatibus Noui & veteris testamenti, s. quoad modū procedendi per
4 inquisitionē, vt subijcit in litera. † Tertio no. arg. opt. quia p̄
h latus diffamatus, maxime de dilapidatione, [h] potest cōpelli vt rationē administrationis reddat; ergo ante diffamationē, non tenetur hanc administratio. rationē reddere, q limita
5 vt no. in c. cum & plantare. j. de priui. † Quarto no. ibi, cum per clamorem, & famā, &c. differentiā inter ista. & dicunt q-dam vt Host. q clamor est paucorū, & cū scitur author; fama est multorū, cum author ignoratur, vel melius secundū Inn. pro eo. hic ponitur, & expone per clamorē, & famam, i. per famā clamosam, s. bene sparsam. Et collige ex hoc, & ex tex. q fama est nomen generale, habens se, nedum ad bonū. sed etiā ad malum. pro hoc l. capitulū. §. famosos. ff. de pœ.
6 † Quinto no. superiorem non debere procedere cōtra subditum, etiam per inquisitionem, nisi habeat secum canonicos ecclesiæ cathedralis; nā iurisdictionalia, nō exerceat eps sine cōsilio capituli. 15. q. 7. eps nullius, & in c. nouit, & in c. quanto, de his quæ fiunt à præla. sed hodie (vt arbitror) per ignorantiam canonicorū, episcopi præscripserunt cōtra canonicos, vt ipsi soli iurisdictionē exerceant, & valet talis præ
7 scriptio, seu cōsuetudo, vt in c. cū nō est, de cōsue, li. 6. † No. 6. q in inquisitione iudex nō tenet locū partis, sed infamia est loco accusatoris, seu denūciatoris; & sic iudex nō est accusator, quia non fungitur duplici officio incōpassibili, qa alius debet esse accusator, alius iudex. 4. q. 4. c. 1. & 2. & in c. forus, de ver. sig. No. 7. ordinem debitæ correctionis. nā primo debet prælatus subditū arguere, i. reprehendere. secundo in crepare, i. comminari. tertio suspendere. interdū ligare, i. excommunicare, & vide q no. in tex. & in gl. in c. cū non ab ho
8 mine, ꝫ. de iudi. † No. 8. contra inquirentes ex officio: incurrunt. n. odium plurimorū, vt in litera cū non possint omni-
i bus complacere. & quanto quis est iustior, [i] tanto minus potest omnib. complacere, cū diligenter habeat suum officiū exequi sine acceptatione personarū, hinc apostolus, Si hominib. complacerē, Christi seruus non essem 47. dist. c. fi. & in Psal. Dissipat Deus ossa eorum, qui hominib. placent. & intellige quando placent contra veritatē. alias autē vnusquisque tenetur proximū, vt seipsum diligere & ei cōplacere; & ita succedit illud Phylosophi. Amicus Plato, amicus Socra-
9 tes, sed magis amica veritas. † No. 9. differentiā in inquisitione facienda inter subditū & prælatū. nā cōtra subditū, sufficit præcedēs fama, etiā non scādalosa, sed contra prælatum oportet q præcedat fa mā, quæ sine scandalo & per iculo dissimulari non pōt, & sine scandalo dic, vt quia diffamatur de delicto incōtinentie, & subditi multum scandalizantur, ita q timetur scandalū futurum nisi fiat inquisitio, & dic sine periculo, vt quia est infamatus de dilapidatione, vel de hære si. vnde si superior dissimularet, posset interim sequi rerum ecclesiasticarum distractio; & respectu hæresis, aliorum infectiō. & est speciale in prælato, propter rationem literæ, quia de facili infamatur sine iusta causa, cum incurrat propter,
10 executionem officij, odium plurimorum. Decimo † No. ibi quæ ad diminutionem capitis, & c. arg. q depositio est capitis

ADDITIONES.

a ¶Vt no. Inn. Vide Abb. in c. cum apostolica. in 5. notab. de his quæ fi. à p̄la. & quod ibi latissime scripsi in meis recollectis. Et vide Maria. in repetitione. in 1. notab. Et vide quod notat Domini. post gl. 2 o. dist. in summa, circa medium. Et vide Pau. de Ca. omnino post Iac. Bu. in l. 1. circa medū ff. si cer. pe. & omnino vide do. Abb. in c. ne innitaris, de consti. & q ibi plene scripsi post do. An. Barth. Bellen.

b ¶Bonam gl. Hanc gl. in d. c. de libellis, inducit ad quæstionem Ias. in §. quędam. Inst. de actio. & in l. 1. ff. si cer. per. Seb. Sap.

c ¶Dicit. Vide alium tex. & gl. in §. fi. 36. q. 2. Barth. Bellen.

d ¶De cōsi. Non tamen Papa potest statuere aliquid indecens, seu inhonestū & Deo impossibile, quia sicut omne indecens vel inhonestum est Deo impossibile, ita etiam Papæ, quia est Dei vicarius, vt dicit Host, quem Doct. sequuntur in c. constitutus. de reli. domi. Ale. de Ne.

e ¶De iureiu. Idē dicitur 50. dist. si quis diaconus, in prin. & c. si ille, & j. de simo. ex diligēti, iuncta gl. in ver. diuinis. & de æta. & qual. tuā. Ale. de Ne.

f ¶Ius canonicum. Circa hoc vide tex. & doct. & q ibi no. in c. 1 de iuram. calu. Quotuplex sit fama, & qui sint eius effectus, & quot modis oriatur, vide late per Arch. in c. teste. 2. q. 7. qui hoc examinat latissime latius p Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. & latissime Sal. in l. ea quidē. in vlt. parte repe. C. de accu. Barth. Bellen.

g Iure ciuili. Sed vide omnino gl. in proœ. Clem. in gl. 2. ibi, super ver. iuris sed intellige istum tex. q canonum sanctiones, processerunt ex auctoritatibus veteris & noui testamenti, i. quoad modum procedendi per inquisitionem, vt dicit hic litera. Ale. de Ne.

h ¶De dilapidatione, Adde bo. gl. Bar. & doc. in l. is, cui bonis. ff. de verb. obl. Bal. plene in l. 5. ad fi. C. de hær. vel act. vend. dixi aliquid in apost. ad istū, in c. venerabilis. nu. 40. in apost. in ver. etiam prælacū ꝫ. de of. del. Et quid de illo, qui conuertit in suos vsus, vide Bal. in c. 1. §. sancimus. in tit. quo tēpor. miles. in vsib. feud. eundem in l. fi fideiussor. §. fi. ff. qui sa. cog. Ang. in l. si seruus. §. ait prætor. ff. de acq. hære. & Arch. in c. ecclesiæ. 12. q. 1. Zac.

i ¶Est iustior. Vide ad quid allegetur tex. iste per Abb. in c. 1. in 2. no. sup. de iu. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis diminutio, sed certe improprie est ista capitis diminutio; quia nec minimā capitis diminutionē quis consequit' examissione dignitatis, ex quo persone status non mutatur vt Inst. de cap. dim. post prin. & in l. 3. ff. de sena. & ideo tex. po-
10 stea hic exponit, id est, degradationē intendit &c. † Not. xi. ibi, degradationē, ꝙ depositio verbalis ab ordine, dicitur degradatio, quia à gradu suo dicitur remotus, sed actualis de gradatio, quę fit secūdū formam c. 2. de pœn. li. 6. est huiusmodi verbalis executio, qa iam per prius degradatus est. vnde in verbali. non aūt in actuali numerus episcoporum requritur. vt in præal. c. 2. & in nouel. & tango in c. at si clerici, de iudi. No. 12. ꝙ non quodlibet delictū sufficit ad depositionē nec ēt ad remotionē à beneficio, sed debet esse graue. Et in hoc tex. no. cui concor. 16. q. 7. inuentū. & ꝙ delictū dicatur graue, reli quendū est arbitrio iudicis, qui secundū alia delicta à iure nota & comprehenda, informabit conscientiam suam, vt plene dicā in præal. c. at si clerici. Not. 13. in §. debet, ordinē ꝓcedēdi in inquisitione: & procedit iste §. secundum Doct. in inquisitione speciali; sed cū fit inquisitio generalis, nō dātur capitula; quia non est cui dētur. Nunquid aūt valuit processus in inquisitione speciali si fit inquisitio nō traditis reo capitulis dico ꝙ sic, si nō fuit oppositū, vt habet in c. 1. eod. titu. lib. 6. No. 14. quatuor modos ꝓcedendi sup crimine. Primus est in criminibus notorijs, in quibus iudex ꝓcedit puniēdo. 2. q. 1. de manifesta. & vide in glo. & qđ ibi dixi in c. ad nostrā, de iureiu. Secundus modus per accusationē. Tertius per denūciationē. Quartus per inquisitionem. Et largo modo pōt dari quintus, scilicet per exceptionē, vt in c. super his. ℨ. eo. Sextus per viā actionis, quę improprie dr ac cusatio. ad hoc c. per tuas, ℨ. de simo. Itē no. literam quæ ad hoc quotidie allegat. vt in quolibet istorū modorum, iuxta formā iudicij seq debeat forma sententiæ. & dicit lex, fatuū esse iudicē q aliter condemnat, quā fuerit petitū. l. fi. C. de fi-
a deic. lib. & concor. c. licet Heli. [a] ℨ. de simo. [b] Et declaro, nā
b si processum est per inquisitionē, debet iudex imponere pēnā ordinariam, & non pœnitentiam tantum. Si vere est actū ꝓ denunciationē euangelicā, non dēt imponere pœnā ordinariā, sed tantū ad pœnitentiā cōpellere, & sic de similib. quilibet enim modus procedēdi, habet suum separatum fi-
c nē, & effectū. [c] Vltimo in fi. literæ, no. tria specialia in regularib. prælatis, primo vt ℨ eos nō seruetur ordo vsquequaque. i. ad vnguē. deberet tū seruari aliquis ordo. & intelligo ꝙ re mouet ordo quoad subtilitatē, nō quoad veritatē. illa enim omittēda nō est, vt in cle. sæpe, de verb. sig. Et huius specialitatis duplicē arbitror rationē. Prima qa regularibus facilius permittitur iura ignorare, quā sęcularibus, iuxta no. in c. cū in cūctis, de elect. per Inn. & ꝙ no. in c. veniens, &c. quoniā, de simo. ideo cū eis nō dēt strictus ordo iuris seruari. Rō, qa non habēt titulos ita fixos, & ita firmos, sicut sæculares, cū non multū debeāt curare, ꝙ remoueant ab administratione. Secundū speciale est, qa facilius pōt remoueri. nā leuiores cāæ & ꝓbationes, ℨ eos sufficiūt, fm Io. An. Tertium speciale, qa liberius remouent, nō enim tot exceptiones admittunt, sicut qñ agitur ℨ sęcularem, nec superior tenetur formā exactā seruare. & sic quodlibet istorū verborū positū est hic cū misterio. In gl. 1. hāc glos. ꝓ faciliori intellectu diuido in octo partes. In prima ponit qñ prælatus dēt inquirere. In secunda ibi, & tūc distingue, prosegtur qualiter debeat in inquisitione ꝓcedi. In tertia ibi, crimine vero sic probato. ponit pēnā imponēdā, vel effectum inquisitionis. & in hoc gl aliquantulū inepte ꝓcedit, qa interseruit istā. q. ℨ. tractatā secundæ partis, sed ꝓlequere, vt dixi. In quarta ibi, & cū ꝓceditur, quærit nunquid admonitio debeat præcedere, quando fit inquisitio per viam denunciationis. In quinta parte ibi: item nunquid reus, quærit, nūquid inquisitus possit reconuenire suum denunciatorem, scilicet petendo, vt etiam contra eum fiat inquisitio. Sexto ibi, item testes, quærit nunquid in causa inquisitionis testes sint compellendi. In septima parte ibi, item & illud, quærit nunquid præceden te infamia possit prælatus non inquirere, sed statuere terminum accusare volentibus. In octaua, & vltima parte, ibi, qd
11 si aliqs, quærit nunqd homo alterius diœcesis, vel parochiæ possit inquisitionē ℨ aliū impetrare. † In ea gl. ibi, cum per famā & frequentē clamorē &c. glo. ista exigit indistincte famā, vt prælatus valeat procedere ad inquisitionē. Sed tu ad-
d uerte latius post Host. nā quędā inquisitio [d] generalissima est vt quando prælatus inquirit super statu totius prouinciæ, & de hac materia in c. seq. & in c. Romana. de cēsi. li. 6. & in hac non est opus infamiā ꝓcedere. imo tenet quolibet anno hāc generalē inquisitionē facere, vt in c. cū venerabilis, ℨ. de cēsi. & iuribus superius alle. Quædam est inquisitio generalis, vt quando inquiritur super statu ciuitatis, vel castri, vel alicuius loci; & tunc non exigitur ꝙ infamia præcedat, ad hoc c. 1. de offi. or. & l. congruit. ff. de offi. præsi. Quædam est inquisitio specialis, vt illa, q̄ fit ℨ certam personā; & fit non ad pœnā imponendā, sed ex debito officij, vt matrimo niū carnale nō ℨhatur pp aliquod impedimentū, vel vt non promoueatur quis ad prælaturā; seu non cōfirmetur electio, si reperiretur promouendus vitiosus. & ēt non exigitur infamia, qa (vt dixi) non agitur ad pœnā, ex quo fit ex debito officij, ad hoc c. postquā. & c. cū dilecti. & c. nihil. cū multis simi. de ele & c. fi. de clandesti. desp. & vide quod no. Inn. in c. 1. de excef. prælato. Host. in c. vnico, vt eccle. benefi. † Quandoque
12 ista specialis fit ad pœnā imponendā; & tunc si ad denunciationē publici officialis, non est ēt opus, ꝙ infamia præcedat l. ea quidē. C. de act. & c. præterea, de test. cog. sed non dentiatur nisi sit notoria, alias non creditur denunciatoribus, de quo tñ dic, vt in iuribus præal. no. 4. q. 4. c. nullus. §. aliquā-
13 do. † Quandoque fit ex speciali infamia deferēte. & tūc aut cedit ℨ regularē. Primo casu ℨ prælatum sęcularem, nō dēt fieri, nisi præcedat tanta infamia, vt sine scandalo, vel periculo dissimulari non possit, vt hic in tex. & declara, vt ℨ. dixi in no. Sed contra prælatum sęcularem non requiritur scandalum, vel periculum. sed satis est infamiam clamosam præcedisse,

ADDITIONES.

a ¶Licet Heli. Vide ibi Fel. ponentem regu. cum pluribus limitationibus, & Iesoin. in l. vnum. ff. fi cer. pe.

b ¶De simo. Sed vide omnino Inn. in c. cum Bertholdus, de re iu. vbi dicit ꝙ Papa a diudicando ecclesiam, censetur confirmare, si in libello petita est confirmatio, quia non est ius in verbis, & idem dicit D. Car. in c. causam, in 6. col. prope prin. supra qui fil. sint leg. Ex quo nota quod sufficit, sententiam, quoad effectum, esse conformem libello, licet in verbis videat deformis. & hoc perpetuo not. pro saluandis sententijs. Ale. de Ne.

c ¶Effectum. Sed Inn. infra de simo. licet Hely. in verbo, formam, dicit, quod quando agitur per accusatorem, fertur sententia depositionis. Sed si agceditur per inquisitionem, fit remotio administrationis, & hoc secundū probatur in hoc ca. versi. sed si super excessibus. Sed si proceditur per denunciationem iungitur pœnitentia, vt supra eodem super his. & ista Doctrina Inno. est verissima, & eam sequuntur Doct. in d. c. licet Hely.

d ¶Inquisitio. No. hic de multiplici genere inquisitionum, & quæ requirat præcedentem infamiam, & quæ non, & adde quod scribit Anto. in c. 1. super glo. de offi. ordina. & ibidem quando requiritur, quod infamia ꝓcedat, puta quando fit inquisitio de speciali delicto, contra specialem ꝓsonam, si adsit grauis suspicio, siue infamia. episcopus poterit indicere purgationem: aliās præcederet ad inquisitionem, vt dicit Inno. in c. cum oporteat, supra eodem titu. in fine gl. magnæ, licet in prin. in verſi. si aliquis petat &c. videatur dicere contrarium. Et idem dicit Spe. in ti. de inquisition. §. 1. ver. propter suspicionem Arch. in c. non enim, de consue. li. 6. & Do. de Rota, decis. 206. idem etiam Do. de indictione purgationis, vt propter vehementem suspicionem, siue infamia possit fieri, vt notat Inn. in c. ex parte, de off. ordi. & dicetur infra super glo. in verb. à maleuolis Item adde quod quando proceditur ad inquisitionem, præcedente infamia, prius debet præfigi terminus accusare volentibus, vt si qui sunt volentes accusare, proponant intra tale tempus, gl. est singularis in c. presbiter si à plebe. 2. q. 5. quod allegat Lud. in suis singulari. Et de multiplici genere inquisitionum plene Bald. in l. videmus. C. de prob. Et an valeat statutum episcopi, quod possit procedere ad inquisitionem, nulla præcedente infamia his casib. quib. aliàs debet procedere, Dic quod non, vt refert Io. de Imo. in cle. 1. de off. or. Item de hac materia, adde omnino quod scribit domi. Abbas in c. fi. de purg. cano. post Inn. in ver. in glo. ope. Item dum dixi posse procedi ad inquisitionem sine infamia præcedente, quando adest suspicio, adde quod idem dicit Archid. in c. omnib. 5. q. 5. de multiplici genere inquisitionum, vide Ange. in l. ea quidem, & ibi plene Sal. C. de accu. vbi ponit de inquisitione generali, quoad delicta, & speciali, quoad personas; & an in eis exigatur solennitas. Et vide quod ponit Ange. in l. fi vacantia. C. de bonis vacan. li. x. in repe. Et de multiplici genere inquisitionum, vide per Bart. in l. congruit. ff. de off. præsi. Et aliquos casus in quibus ratione scandali proceditur ad inquisitionem nō præcedente infamia, vide singulariter Innocen. in c. licet Hely. in 1. gl. de simo. Pro quo facit tex. notabilis in c. cum in tua, de spon. ibi, fama; vel scandala. vbi textus nota. probat, quod tantum operatur scandalum, quantum fama. Item adde quod licet contra iam promotum non possit procedi ad inquisitionem, non præcedente infamia, tamen contra promouendum potest inquiri, nulla præcedente infamia. Ita dicit notanter Anto. post Inn. & Io. An. in c. 10. ver. secundum contrarium. de post. præla. & sequitur ibi, & multum commendat Abb. in fi. & ratio diuersitatis potest esse, quia maior solennitas exigitur contra promotum, quā quando agitur contra promouendum, cum agitur de maiori præiudicio. c. super his, eodem ti. item de multiplici genere inquisitionum, vide Bald. in rub. supra de iureiu. item adde quod contra argentarium seu nummularium, potest procedi ad inquisitionem, nō præcedente infamia, textus est quę ita ad hoc allegabat singulariter d. meus Fran. de Aret. in l. 1. §. præterea. ff. de off. præfect. vr. Et de multiplici inquisitione, vide omnino Spe. in titu. de inquisitione. §. nunc tractemus, versi. sed neque vt præmissa. & late Maria. in repetitione huius ca. qualiter, & quando dissimiatur inquisitio, vide latissime d. Maria in isto ca. in 2. q. principa. Item vigintiquinq; casus in quibus procedit ad inquisitionem, non præcedente infamia, vide enumeratos pulcherrime per do. Maria. in repe. huius capitu. in 6. q. 9. q. principali. materia inquisitionis plene prosequitur Bar. in l. 2. §. fi publico. ff. de adulteriis, & in extraua. gad reprimen. in verbo inquisitionem. & latissime Ange. in rep. l. si vacantia. C. de bo. vaca. lib. 10. & Sal. in l. ea quidem. C. de acc. & latissime & diffusissime, præ cæteris per d. Maria in rep. huius c. Barth. Bellen.

a fisse, vt in litera. Tertio casu ℨ regularem, [a] aut agitur ad pœnitentiam, seu ad correctionem; & non est necesse seruare hunc ordinem; licet de facili & sine strepitu procedi posset, vt in c. reprehensibilis, de app. Si vero ℨ prælatum regularē, vt ℨ abbatem, priorem conuentualem, vel alium habentem curam auctoritate ep̄i, debet iste ordo seruari, sed non ad vnguem, vt sup. dixi, si ℨ alium regularem obedientiarium, & tunc non seruatur iste ordo; quia potest remoueri ad libitū abbatis ab administratione, vt in c. cum ad monasteriū, de sta. re. An autem talis sine causa remotus, possit implorare officium superioris, vide Inno. in c. insinuante, qui cle. vel vo
b uen. & per Io. And. in c. cum singula, de præb. li. 6. [b] puto tñ ꝙ si agitur ℨ regularem ēt simplicem ad depositionem ab ordine, tunc si non seruatur ad vnguem, aliquis tū ordo seruari dēt, cū agatur de grauissimo præiudicio. Et quis possit inquirere ℨ regularem, plene tetigi in repe. cap. si quis ℨ clericum, de foro. compe. hæc in dubio procedunt de iure ca-
c nonico. Ex quibus habes quod modus inquisitionis [c] regulariter, & ordinarie permissus de iure canonico & maxime cum infamia præcedit; vnde hunc ordinem procedendi per inquisitionem appellat Inn. ordinarium. c. delicto, de verbo. sig. li. 6. & in c. cum oporteat, sup. eod. appellauit extraordinarium. sed vide quod dico super rub. de iud. de iure autem ciuili regulariter non admittitur iste modus procedendi per inquisitionem, etiam præcedēte infamia; sed fallit in quibusdam casibus. vnde nos facimus regulam affirmatiuam, & le
14 gistæ faciūt negatiuam, licet excipiant aliquot casus; & de iure ciuili prosequere, vt eleganter no. Bart. in l. 2. §. si publico. ff. de adult. † Item limita istam gl. inquātum requirit infamiā præcedere, vt dixi in c. cum oporteat, sup. eo. nam si fit inquisitio per ordinarium de officio mero, non est necesse recipere testes super infamia; sed satis est sibi constare, vt hic, vbi tñ exigit ꝙ ad aures superioris perueniat à uiris prouidis, &
d honestis &c. secus in delegato, vel ordinario procedente ad instantiam alterius, ꝙ tñ prosequere, vt dixi in præall. c. cum oporteat, sup. e. & per hoc remanet expedita prima pars gl.
15 In gl. ibi, potest illum recusare. [d] †No. bene gl. ꝙ iudex pōt recusari, vt suspectus, non solum si procedat via ordinaria, sed ēt si procedit ad correctionem per viam inquisitionis. Nō obst. si dicatur, ꝙ a correctione nō appellatur, vt in c. reprehensibilis, de ap. ergo nec recusari potest; cum illa procedāt a pari, vt in c. super eo, el 2. de appel. ad hoc. n. rñdetur ꝙ iudicantur a pari, quoad hoc, vt neutra sine cā admittatur, vnde
e appellari ꝑ à iudice, ꝓcedēte ad correctionē, si excedat mo
16 dū, [e] vt in c. vt debitus, de appella. & no. in d. c. reprehēsibilis. & vide ꝙ no. gl. fi. in c. fi ℨ vnū, de of. delc. li. 6. † In ea gl. ibi ꝙ
f iudex criminosus, [f] Spe. in tit. de inqu. §. fi. ad fi. tenet, ꝙ iudex ordinarius non pōt repelli p exceptionē criminis. Idē tenet Io. And. hic, & bn. qa quamdiu prælatus toleratur, ei obediē dum est. 8. q. 4. nonne. nec modus excipiēdi sufficit ad priuationem, vt in c. super his, sup. eo. accusat ergo prælatum de
17 crimine, si vult, de delegato vero an possit repelli prætextu criminis, dic vt no. Inn. & alij in c. fcisciatus, sup. de reser. † Et pōdera gl. in hac secunda parte, dū tractat qualiter sit facien da inquisitio. nā vt tacite ponere tres dr̄ias inter processum faciendū ex mero iudicis officio, & illum, q fit, alio impetrā te, & promouēte inquisitionē. Prima dr̄ia est, qa qñ ꝓcedit ex mero officio, tūc recipit iurm ab illis ℨ quos est faciēda inquisitio. sed qñ procedit ad instantiam alterius, tūc non re cipit hic iurm, ne instruat aduersarium. Sed ipse aduersarius habet probare ea quæ denūciauit. Secūda dr̄ia est, ꝙ qñ pro cedit ex officio, non tenetur recipere probationem super fama, satis. n. est, ꝙ constet sibi, secus qñ procedit ad instātiā, quod dic, vt dixi sup. plenius, in c. cum oporteat, sup. eo. Tertia dr̄ia est quia si proceditur ad instantiam alterius, admittit probationes ℨrias super bonam famam. secus qñ procedit ex officio: ratio diuersitatis est, quia non ita præsumitur ℨ iudicem, sicut ℨ partem, arg. in ca. in nostra, de proc. & in c. ad audientiam, de præscri. Quarta dr̄ia, vltra glo. ponitur per doct. quia qñ conceditur ad instantiam, fit lit. cōte. cum promouente inquisitionem, vt in c. cum dilectus, de pur. cano. secus qñ ex officio proceditur, quia ibi non est cum quo fiat lit. contest. sed fit quædam quasi conte. inter infamiam, quæ tenet locum accusatoris, & rñsionem inquisiti. Quinta dr̄ia, quia qñ proceditur ex officio, pōt recipi testes, etiam publicatis attestationibus: tunc n. cessat ratio timoris subornationis, cum semper dicta testium sint nota iudici; secus
g qñ proceditur ad instantiam [g] partis, vt nota. in c. cum clamor sup. de testib. & has dr̄ias bene no. In ea gl. ibi, debet remoueri ab administratione. ex hoc dicto glo. colligitur con cor. inter hoc c. & c. inquisitionis, sup. eo. vt si crimen graue probetur ℨ prælatum per inquisitionem, fiat remotio ab administratione. & sic pœna in prælato non erit arbitraria: sed si non habet inquisitus administrationem, tunc pœna est arbitraria. & ita loquitur. c. inquisitionis, sup. eod. & plures alias solut. ibi tradidi. & Io. An. hic sensit sup tex. & Host. in præal. c. inquisitionis, ꝙ licet in prælato sit pœna remotionis ab administratione, tñ poterit secū misericorditer agi, vt dimittatur in administratione, & imponatur alia pœna; & sic quasi volūt intelligere illud c. inquisitionis, dum dicit, ꝙ potest moderari pœna, s. ex dispensatione, & mia. & hoc
18 dictum cōiter tenetur. † Sed ℨ hoc adduco istum tex. fortiter in eo, ꝙ dr̄, ꝙ debet remoueri omnino ab administratio-
h ne, hæc. n. dictio omnino, [h] excludit oēm gratiam, & dispensationem, sicut & illa, nullo modo, vt dicit gl. no. in cle. vt hi
i qui, de æta. & quali. [i] & ideo pro concor. sic distinguerem, ꝙ aut non potest prælatus conuictus remanere in administratione sine scandalo, vel periculo, & potest fieri dispensatio; sed omnino debet remoueri ab administratione. & ita loquitur iste tex. si bene ponderetur, & omnis ratio hoc suggerit, arg. c. venerabili, de off. dele. & in c. nisi cum pridem, de renun. & ibi Inn. in c. 2. de no. oper. nun. & in c. nihil cum scandalo, de præscr. Aut ista cessant; & tunc potest fieri dispensa-
K tio, & pœna moderari, & ita loquitur c. inquisitionis. [K] † Cir-
19 ca hoc moueo dubium vnum, quod expresse hactenus non reperi tactum per doct. nunquid cum constat de crimine p
l viam inquisitionis, possit eps dispēsare [l] cū prælato in maioribus criminib. adulterio. Et inclinādo in humaniorem partē, credo ꝙ sic; & hāc sniam arbitror ꝓbari p d. c. inquisitionis, in prin. vbi dr̄, ꝙ pōt superior pēnā moderari, nisi tale sit crimē ꝙ impediat ordinis executionē, vel beneficij retētionē, ēt post peractam pniam, ergo vbi ista cessant, quantumcunq; crimen sit graue, sp poterit superior dispensare, vt nō

remoueatur

ADDITIONES.

a ¶Contra regularem. Vbi agitur ad pniam, vel vertitur periculum animarum, iudex potest procedere ad inquisitionem, nō præcedente infamia. Hoc est dictum singulare Inno. quem sequitur ibi Host. & domi. Abb. in ca. ad nostram, de iureiur. Item adde quod vbicunque iudex vult potest procedere, non præcedente infamia, secundum dominum An. post Hostien. in c. 1. vt eccle. benefic. per illum textum. Item adde hic, quod notatur in fi. eod. cap. olim. Barth. Bellen.

b ¶Lib. 6. Et per eundem Abb. in clem. 1. de supplen. negligen. præla. Barth. Bellen.

¶Ibi vide domi. Dom. & Butri. & Io. de Imo. in clemen. 5. de supplen. negpræla.

c ¶Inquisitionis. An modus inquisitionis dicatur ordinarius vel extraordinarius, adde gl. in verbo, extraordinarium, in c. quoniam contra, sup. de prob. quæ dicit, quod remedium inquisitionis est extraordinarium. Et idem dicit Bal. sup in rub de iudi. & Bal. in c. 1. de concess. Et de hoc uide latissime, & melius quam alibi per Maria. in repeti. huius c. qualiter & quando, in 3. q. principali. Barth. Bellen.

d ¶Recusare. Vtrum iudex recusari possit, quando procedit per viam inquisitionis, & de hoc vide late, & multum eleganter Mari. in repet. c. quia plerique, de of. ord. li. 6. Barth. Bellen.

e ¶Excedat modum. Adde Lu. Ro. consi. 104.

f ¶Criminosus. An iudex ordinarius, vel delegatus, possit repelli a iudicando, adde quod plene scribit Anto post Inno. in c. cum super, de offi. deleg. & uide quod no. Spe. in tit. an possit ordinarius, rub. de off. ord. §. penul. uer. quæritur an exceptiones. Et uide quod de hoc amplissime scribit dict. Marian. in reper. huius cap. qualiter & quando. in 15. q. 5. principal. Barth. Bellen.

g ¶Ad instantiam. Caue ne ista uerba sub tanta generalitate te decipiant, qa post publicatas attestationes, sp pōt examinari testes ad defensam. Ita Bar. in l. 1. §. fi. uer. 2. no. & in Lunius. §. fi. ff. de quæstio. & in l. diui. in fi. ff. de pœn. sequitur Are. in tract. maleficiorum. in ver. compa. dist. inqui. & tonega. vers. quæro postea. quinimo iudex ex officio, etiam non reo petente, potest eius defensionem perquirere, secundum Bar. in l. fi. vers. reintro. ff. de fer. de quo uide plene Ale. in addi. ad Bart. d. l. 1. §. fi. & secundū hos terminos non loquitur Abb. hic, sed loquitur, qñ testes, post publicatum processum, petuntur examinari ad probandam inquisitionem, si primi non probauerunt. & ita credo, quod debeat intelligi istud dictū, alias theorica cōis & practica reneret. Et ad hoc dicendum moueor ex dicto Bal. in consi. 276. in 1. lib. vbi dicit, quod iudex ex suo officio potest quandocunque pro parte curiæ examinare testes; non autem ad instantiam partis, quia nullus esset torturæ finis, aut modus, nam semper pars quæreret nouos testes, ut inquisitus torqueatur. tene menti, quia est notabile dictum. Aene. Falco.

h ¶Dictio omnino. De hac dictione uide remissiue Fel. in c. Rodulphus, ver fi. omnino, sup. de rescr. Are. in l. 1. ff. de leg. 1. Seb. Sap.

¶Omnino. De dictione, omnino, adde, quod interdum importat honestatem, textus est in c. 1. de despon. impu. Barth. Bellen.

i De æta. & quali. Et est in uerbo, cōcedat, & in uerbo, nullo mō. Ale. de Ne.

K ¶Inquisitionis. Et Inn. in c. nisi cū pridem, de renun. dicit unum notabile, sc. qđ vbi subest scā dalū, pōt prælatus priuari beneficio, etiam cessante culpa, dato tamen sibi bono cambio, quod est valde notandum. Ale. de Ne.

l ¶Dispensare. Epūs pōt dispensare in maioribus criminibus adulterio, de quibus ei cōstat p uiam inquisitionis. & adde q̄ hoc nō vī procedere in plus ei cōstat p uiam inquisitionis. & adde q̄ hoc nō vī procedere in plus to, cum in administratione dispensare non possit, ut sup. proxime dixi; & contra prælatos non possit fieri inquisitio, nisi præcedat infamia scā dalosa, ut dicit hic tex. præterea alia ratio hoc mihi suadet, nam iste textus loquitur in prælato, & imponit certā pœna, & est textus cōcilij gñalis, ℨ quem inferior non dispēsat, ut dicit gl. in c. dilecti, de e. & in c. pe. de fil. presby. ergo vī quod cum prælato dispensare non poterit. Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

remoueatur ab administratione. pro hoc, quia videmus, q̄ vbi proceditur per viā inquisitionis, venit imponēda pœna mitior. nec ēt ſm vnam opi. inquisitus efficitur infamis nō mirū, ſi poteſt hoc caſu diſpenſare in maiorib. criminibus, adulterio: ſecus quando proceditur per viam accuſationis: & ita intelligo c. at ſi clerici, ℨ. de iud. Et ex hoc, videtur ſing.
a limitatio alias nō conſiderata, ad d. cap. at ſi clerici . [a] † Et in-
20 quantum dixi, q̄ mitior pœna imponitur quādo proceditur per viā inquiſitionis. Inno. dat hic duas ſing. limitationes, & ſemper cordi tenēdas. Prima eſt, q̄ ſi de crimine cōſtat per
b cōfeſſionem [b] tunc. n. attēto modo procedēdi imponitur, pœna ordinaria quantumcunq; grauis, all. l. proinde. §. notādum. ff. ad l. aqui. & c. 3, de conſet. 2. q. 1. c. 1. & 2. all. tex. meli⁹ hoc probātem in c. ſi. de cel. miſ. vbi procedebatur per viam inquiſitionis, & per cōfeſſionem cōſtitit de crimib. nō impediētibus ordinis executionem: & tamen fuit facta depoſitio ab ordine, & videt prima fronte hic mirabile, vt durius agatur cū cōfeſſo, q̄ cum cōuicto, ſed poteſt dici q̄ illa confeſſio fuit facta ex timore ꝓbationis: & ſic nō debet agi mitius, ad hoc q̄ no. gl. ℨ. de ſim. in c. de hoc. vbi gl. no. ſecus puto, vbi ſpōte, cōfiteretur tūc. n. habent locū iura dicētia mitius agēdum cū cōfeſſo. 11. q. 1. nō dicatis. Item cōtra confeſſionē nihil obijci poteſt, ideo imponitur pœna ordinaria, ſed ℨ cōuictionem multa poſſunt opponi. & q̄ dixi de confeſſione, intellige, niſi facta incidēter. ſic limitat Bar. in l. ſi cō feſſus. ff. de cuſt. reo. per l. filiū. C. de lib. cau. ego all. gl. in c. ex
c pœnitētib. 50. di. Secūda limitatio [c] Inn. eſt, q̄ licet nō cōſtet de crimine per cōfeſſionē, ſi tn̄ eſt notoriū iuris, imponitur etiā pœna ordinaria, all. l. ſi quis. C. q̄ ac. nō poſ. vt in eo, qui accuſat dominū in iudicio, ſed certe illa lex nihil probat in quęſtione noſtra, quia loquitur de iure ciuili, ſm q̄ par eſt pœna inquiſitionis & accuſationis, vt dixi in c. inquiſitionis. ℨ. e. ſed de iure cano. extēdo hūc caſum vbicunq; crimen eſſet notoriū, vt tunc nō attendatur modus procedēdi. & all. tex. no. in c. cū nō ab homine, ℨ. de iudi. vbi deprehēſus in furto, punitur tanquā cōuictus per accuſationē. & no. hoc. In ea. gl. ibi, nō credo neceſſariā admitionem. no. gl. quæ eſt vtilis valde in practica. ſed Gul. in Spe. in ti. de inquiſi. §. 1. verſi. ſed nūquid tenet ℨrium, dicit. n. q̄ aūt̄ impetratur inquiſitio per alium: & tūc proceditur per viam denūciationis. & ideo eſt neceſſaria admonitio præcedēs, ad hoc all. tex. hoc ꝓbātē in c. licet Hely. de ſimo. poſt prin. & hoc tenet Arch. 2. q. 2. indigne, in fi. vbi vide, & idē no. ℨ. de calum. c. 2. & hāc opi. Spe. dicit Io. An. tenēdam. Qñque etiā admonitio trina nō ſolum requiritur in denūciatione euāgelica, ſed ēt in canonica, vt in c. nouit, de iudi. ſed ſi inquiſitio fieret, & ex officio puro: licet aliās coadiuuaretur officio inquiſitionis, tūc
21 putat Io. An. hāc gl. procedere. † No. ergo ex prædictis, q̄ pro prie proceſſus inquiſitionis eſt q̄ iudex faciat ex officio ſuo puro, & mero nemine deferēte, & impetrāte inquiſitionē; ſed qñ fit ad denūciationē alterius, tunc eſt ꝓprie ꝓceſſus p viā denūciationis, ꝓ hoc facit, q̄ a ex quo iſte denūciat ſuperiori, & elegit viā quaſi ẽxordinariā, debuit p̄monuiſſe, q̄ a forte ingſtituſſe correxit. In ea. gl. ibi, ſed melius eſt q̄ ingrat. No. ſp iſtā gl. q̄ alimitat gl. in c. inter, de pur. ca. & c. p̄sbyter. 2. q. 4. vbi ſimp̄r dat̄ ordo ꝓcedēdi, vt p̄mittitur hic in gl. vt primo. l. ſtatuat̄ termin⁹ volēti accuſare, &c. Ex iſta. n. gl. hēs, q̄ ille ordo nō eſt neceſſarius, ſed ꝓfultu⁹. & illud ꝓfilū gl. hic nō dānat, q̄ nō poſſit obſeruari: ſed meli⁹ eſt nō obſeruare à principio, ex quo. n. cōſtat de infamia, cōſultius eſt, vt ꝓlatus ꝓcedat ad ingrēdū. aſſignat gl. hic rōnē, q̄a de facili nullus accuſaret, & idē tenet Spe. in ti. de inquiſi. §. nūc tractēm⁹ verſ. porro. & ibi aſſignat rōnē aliā; quia accuſatio eſt genus illaudabilis intērionis, vt dicit tex. 2. q. 7. ſi quis epiſcopus idē ēt ſequit Io. An. in add. Spe. aſſignās ēt aliā rationē, q̄a pōt ſubmitti accuſator amic⁹ accuſati, & colludere cū eo; & ſic abſolueret. dicit tn̄, q̄ pœna calūniæ rollit iſtā ſuſpicionē, ſed
22 in q̄buſdā locis, ſnō fernat̄ pœna talionis. & ideo poſſet fieri fraus, q̄a puto q̄ ēt poſſet timeri, vbi hēt locū pœna talionis, q̄a accuſator amicus accuſati, poſſet tm̄ ſemiplene ꝓbare; & ſic excuſaret à calūnia, & reus abſolueret, vt in c. 1. de ele. li. 6. & no. in e. fi. ℨ. ti. ꝓx. & ideo ſerua cōſilū gl. vt iudex à prīcipio inquirat. & dicūt doct. q̄ nō tenet ſupior deſiſtere ab inquiſitione, licet ingſitus petāt ſtatim terminū accuſare volētib. & offerat ſe paratū purgare in caſu, in quo nullus apparebat accuſitor: & hoc mihi placet per iſtū tex. vbi datur facultas inquirēdi vbicunque ēt infamia p̄ceſſit: & cōcor. 2. q.
23 1. Deus omnipotēs. † In ea. gl. in fi. no. gl. 1. q̄ parochianus p̄t denūciare ſuū prælatum, & inperrare inquiſitionem cōtra eum. intereſt. n. ſua, ne habeat lupū pro paſtore, ar. 8. q. 1. audacter. & idē no. gl. in c. ex parte, ℨ. de teſt. & in c. venerabili,
24 de off. del. & plene tetigi in d. c. ex parte, & tetigi in c. illa præ-
d poſitorum ℨ. eo. † Secundo no, ex gl. q̄ non parochianus [d]

etiam denunciare non poteſt crimina clerici, vnde literæ inquiſitionis impetratæ, erūt ſubreptitiæ, hoc tacito. & idem Io. An. in c. ex parte, præal. gl. ibi. & Spe. in tit. de inquiſi. §. 1. in verſi. ſed nūquid extraneus. hoc puto limitādum in denūciatione canonica, quæ fit ad pœnā: ſecus autē in denūciatione euangelica, quæ fit ad p̄nitētiā. ar. corū quæ no. in c. ſi peccauerit. 2. q. 1. & in c. nouit, de iud. Item forte poſſet hic gl. diſtingui, q̄n aliquis nō parochianus denūciaret clericū: ſecus forte ſi clericus denūciaret aliū clericū, quia ſicut admittitur ad accuſandū pro vindicta publica, ita deberet admitti ad denūciandum ratione intereſſe publici, iuxta ea quæ di-
25 xi ℨ. c. cū P. † In glo. in verſi. reddere rationem [e] &c. ibi, quia
e comparatur tutori. dic, q̄ in veritate nō poteſt proprie cō-
f parari tutori' nec curatori, nec procuratori, quia habēt ampliorem poteſtatē q̄ iſti. vnde prælatus viuit de bonis eccleſiæ; & ēt poteſt ſuſtētare cōſanguineos ſuos inopes, vt in c. j. de cohab. cle. & mulie. & in c. paſtoralis, de his quæ fi. à prælg la. [g] ſed curator, tutor, ſeu procurator, hoc nō poſſent de rebus pupilli, vel domini. l. à tutorib. ff. de admi. tut. Itē iſti ſunt tēporales, prælatus vero perpetuus. illud onus, iſta dignitas,
26 eſt, & multas differētias vide per gl. 5. q. 3. in c. fi. † Et inquan-
h tum iſta gl. dicit [h] q̄ debet ſtari iuramento prælati ſuper adminiſtratione, dicit Hoſt. ſub dubio forte non hīe locum in rectoribus hoſpitalium, qui tenentur ſingulis annis reddere rationem, vt in cle. quia contingit, de reli. do. quaſi velit, q̄ in
a eis non ſtatur iuſo eorum, [a] quia non p̄nt ſp hīe notariū, vel teſtes vocare, arg. eorum quæ no. in c. 2. de teſtib. li. 6. ſed in maioribus procedit dictum Hoſt. quia cum ſciant ſe obligatos ad reddēdum rationem, dēnt ſibi prouidiſſe; & graue
27 eſſet eis reddere rōnes, ar. in l. exēplo. C. de proba. † In gl. in ver. ad famam, in fi. An & qñ fama probet, plene no. in c. veniens, 2. de teſti. & Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. & in caſu huius c. qñ fama eſt loco accuſatoris, ſiue denuntiatoris, nihil probat, quia non dēt tenere locum teſtis,
28 & accuſatoris. 4. q. 4. cap. 1. & in cap. forus, de verbo. ſignific. † In gl. in verſ. a maleuolis. No. gl. & eam pondera, nam vī vel
b q̄ pp infamiam ortā a maleuolis, non eſt facienda inquiſitio; ſed poterit indici purgatio pp ſcandalum euitandum. [b] ſi ergo non eſſet ſcandalum, purgatio non eſſet indicenda, ſm illam gl. ſed alibi dicit gl. q̄ ſi infamia eſſet nunc apud bonos, & graues, quamuis proceſſerit a maleuolis, purgatio eſt indicenda, vt non remaneat incredibilis penes bonos, & graues; & ſic non requiritur ſcandalum, ut eſt glo. in c. cum dilecti inf. de purg. cano. Hoſt. & Goff. hic dixerunt q̄ ſi conſtaret infamiā ortam a maleuolis, non eſt inquiſitio facienda,
c daloſa. tunc. n. indiceretur purgatio, [c] & ſic in effectu ſentiūt cum iſta gl. Inn. dicit q̄ pp infamiam ortam a maleuolis, vel ēt ab vno, pōt ēt fieri inquiſitio, quia ſi ſuſpectus eſt quis, ſoſi eſpo, pōt indici purgatio. 2. q. 4. omnibus ergo & inquiſitio fieri poterit. ſed aliter dixit in c. licet Hely. inf. de ſim. ibi. n. dānat ſniam illorū, q̄ indiſtincte pp ſcandalū nolūt fieri inquiſitionē; quia poſſet inquiſitio eſſe cā maioris ſcandali; & ideo dixi ſuperiorem debere arbitrari, an poſſit ſequi maius ſcan-
d dalum; & tunc non faciat inquiſitionem: ſi vero ſperatur ſe datio ſcandali, [d] tunc fiet inquiſitio, quia ſi ſuſpectus eſſet ſuperiori, indiceretur purgatio; ergo inquiſitio fieri pōt, cū purgatio ſequatur inquiſitionem, refert tn̄ alios ſentire ℨrium. & ex his remanet materia hic inuoluta. pro cuius declaratione, duo ſunt inueſtiganda, primum, nunquid ſi in-
29 famia eſt orta a malcuolis, poſſit fieri inquiſitio, vel indici purgatio. † Quoad primum breuiter puto, q̄ ubi conſtaret q̄ infamia eſſet orta a malcuolis, q̄ tunc nec inquiſitio, nec purgatio eſſet indicenda, vt vī probari in d. ca. cum in iuuenture, ſup. de præſum, vnde poſſet illud dici, vanæ voces populi non ſunt audiendæ, in c. Oſius, de ele. & populus cum male mouetur, eſt docendus, non ſequendus. lxij. di. docendus. facit quod no. Bar. in præal. §. tormenta. vbi dicit non curandum de infamia, ſiue fama, qñ nō procedit ex probabilibus coniecturis; ſed ſi eſſet infamia ſcandaloſa, vt quia populi pp hoc abſtinerent a diuinis, vel aliud ſcandalum inde timeret, tunc ſi pōt ſedari p purgationē, indicēda eſt purgatio, ar. 2. q. 3. mandaſtis. & ita intelligo iſtam gl. ſed ſi non pōt ſedari, niſi fieret inquiſitio; & tunc ſatis puto inquiſitionē faciēdā. & procedit dictum Inn. ratio, quia pp ſcādalū euitādū, relin
quitur veritas iuris poſitiui, & quis qñq; priuatur iure ſuo,
30 vt in c. 2. de no. ope. nun. & c. cum teneamur, de præb. & in c.
e nihil cum ſcandalo, de præſcr. & hoc quo ad primum. † Sed quoad ſm, qñ ſit indicenda purgatio, [e] vtrum per ſuſpicionē ſolius cp̄i. & eſt iſte pulcher articulus, vt ſup. retuli. Inn. ſentit q̄ ſic, ſed Pe. vt refert. Ioan, An. in c. ex parte, de offi. or. tenet ℨrium, quia ſoli cp̄o non creditur aſſerenti quē criminoſum. 6. q. 2. ſi tm̄, & c. placuit. & c. oī. 2. q. 6. intelligit, vt dictio vel, ibi poſita, ponatur pro &, nā textus ibi dicit, ſi eſſet ſuſpectus cp̄o ſuo, vel aliis de plebe, vnde exponendo, uel pro, &, non ſufficit ſuſpicio ſolius cp̄i. Car. dixit ibi nunquam indicēdā purgationē pp ſuſpicionē, niſi ſit tanta, q̄ inducat ſcādalum, alle. c, tua, de coha. cle. & mulie. vbi vī bo. tex. ſed certe dictum Pe. nimis impropriat illud c. omnibus. exponēdo vel, p̄ &, nec ēt dictū do. Car. vī indiſtincte procedere, ꝓ tex. qui ſonat ℨriū, in c. inter, de purg. ca. vbi tex. no. dicit, q̄ pp tria pōt indici purgatio, videlicet pp infamiam vulgarem, graue ſcandalū, & vehementē preſumptionem; ergo non re
quiritur vt ſp ſuſpicio inducat ſcandalum, alias tertium ſuperfluereet pp ſm, cum ſup. in ſecundo fecerat mentionē de
f ſcandalo. quare cōcluderem ſic, q̄ aut quis eſt ſuſpectus ſoli cp̄o, & ſuſpicio eſt probabilis; & tunc poterit indici purgatio, & ita loquitur proprie c. omnib. & remanet clarum dictum Inn. Aut eſt ſuſpectus aliis, & ſi eſt probabilis, & tanta, vt inducat ſcandalum, indicetur purgatio: ſecus ſi non indu
31 ceret ſcandalum, & procedit c. tua, præal. & ex hoc reſtringi tur multū c. illud oīb. † Et q̄d dixi de cp̄o, idem eſt ſi eſt ſuſpectus alteri ſuperiori ſuo iudici, vt ſentit Inn. in d. ca. inter. Et eſt diuerſitatis rō inter ſuſpicionem iudicis, & aliorum; quia

ADDITIONES.

a ¶Clerici. Sed iſtud mihi nō placet, nec c. inquiſitionis, ꝓbat iſtud q̄ dicit Ab. Sic. nā dicit ibi tex q̄ vbi delictū nō impedit ordinis executionē poterit iudex moderari pœnā, ſm perſonæ merita, & qualitatē delicti, & rex. ibi dēt intelligi, q̄ quādo proceditur per inquiſitionē, pōt ſuperior eo caſu nō imponere pœnā à iure ſtatutā: ſed poterit arbitrari minorē pœnā, & iſtud cōceditur epiſcopo, nō aūt̄ vt faciat directā diſpēſationem, quam poteſt facere in adulterio, & minoribus criminibus, vt d. c. at ſi clerici.

b ¶Per confeſsionem. Quando quis confitetur in iudicio inquiſitionis, debet puniri ac ſi fuiſſet conuictus per viam accuſationis. Et hoc dicit ſequitur Io. de immo. in cle. conſtitutionem, de elect. vbi vide Inn. & in c. 1. de excep. ſuper gl. ſua, quæ eſt ſuper verſ. confeſsio. Et Vide Abb. idem dicentem quod hic, in cde hoc, de ſim. Et pro iſto dicto Inn. facit no. ſtum Spe. in ti. de teſte. §. iam de interrogatoris, ver. ſed nunquid quæritur ab eo. vbi dicit, q̄ licet teſtis per exceptionem conuictus de crimine non debeat puniri pœna ordinaria pro delicto, vt in c. 2. de or. cog. cum ſi, tamen ſi confiteatur illud delictum teſtis, poterit puniri pœna ordinaria. Et alleg. tex. in c. per inquiſitionem, de elect. ſed illud dictum Spe. ad literam mihi videtur contra caſum, in c. 1. de excep. in vlt. reſp. ibi ſiue eo ſenſi. Et adde q̄ iſtud dictum Inn. inquantum loquitur de confeſſione facta in iudicio inquiſitionis ſimplicis, ſequitur Abb. in c. per inquiſitionem, in fi. de ele. Sed vide quod de hoc nota. Abb. in c. per inquiſitionē, in fi. de ele. Sed vide quod de hoc notat Abb. in c. fi. de cel. miſ. Sed contra dictum Inn. hic, mihi videtur caſus apertus in ratione ſui, in c. 1 de excep. in vlt. reſp. dum tex. dicit ſiue confeſti pœna ordinaria iudicari nō debet cum accuſatio in ipſos, &c. Item adde hic omnino quæ not. ſuper Inn. Item pro intellectu huius dicti Inn. q̄ contuenit quotidie per legiſtas & canoniſtas allegari hoc modo, vide licet q̄ confeſsio requiris tale iudicium, vide omnino quod nota. ſcrip ſi poſt dom. Anto. in c. cauſam, cl. 1. de teſti. Et vide quod plene nota. demi. Abb. in c. at ſi clerici, in prin. de iud. Sed pro dicto Inn. hic, videlicet, quod confeſſus in cauſa inquiſitionis, puniatur pœna ordinaria debēti, eſt caſus ſecundum vnam ſect. glo. ibi in c. 1. ſupra de confeſ. Sed reſponde quod ille tex. loquitur in crimine ſimoniæ, in quo eſt ſpeciale, quod inquiſitus, ſicut & accuſatus, puniri pœna ordinaria delicti, vt eſt tex. in c. inquiſitionis, in prin. ſ. eo. ſi communiter tenetur. item de intellectu huius dicti Inn. dum loquitur de confeſsio. vide omnino do. Maria. in repe. iſtius c. qualiter, in 1. q. 13. quæ. princip. ver. de cūdo limitatur. Et vide Ant. in c. 1. de excep. vbi ſequitur hoc dictū Inn.

c ¶Secunda limitatio. Si delictum eſt notorium, imponitur pœna ordinaria, licet agatur iudicio per viā inquiſitionis, & vide q̄ de hoc no. Abb. in c. in nouarū, de ſim. vbi idē dicit. An. in c. cū dilectus, §. nos igitur. de or. co.

d ¶Non parochianus. Vtrum non parochianus poſsit denunciare inquiſitionem contra prælatum, & de hoc vide latiſsime Maria. in repe. huius c. 9. q. 6. principalis. Barth. Bellen.

e ¶Reddere rationem. Alia eſt differentia, quæ aſsignatur, q̄ prælatus tenetur reddere rationē epiſcopo ſingulo anno. tex. eſt in c. 1. 10. q. 3. & ſimiliter rector hoſpitalis, vt in cle. quia cōtingit. ſi illi autē. de religio. dom. Sed rutores non reddunt, niſi ſemel, vt in l. ſi mitta. ff. de tut. & rat. diſtr. dū tamen eas plene redderitur, per ea quæ no. Io. An. in nouel. in c. 1. circa fi. de cler. æg. lib. 6. Item adde omnino circa iſtam reddītionem rationē quod no. Lap. allegat. 30. verſi. 8. an epiſcopus. & ad primum quod dixi vide tex. cum gl. in verb. gerit. in l. ſi finita. § fi. de tu. & rat. diſtr. Bar. Bellē.

f ¶Cōparari tutori. Quomodo ꝓcedat huiuſmodi æquiparatio, vide plene Fel. in c. cum deputari, ver. quando ꝓlatus æquiparetur tutori, ℨ. de iudi.

g ¶A prælā. De quo etiam vide bonum tex. & gl. 5. 1. di. omnino. dic tamen q̄ licet poſsit ſubuenire eorum neceſsitatib. non tamen poſt licite tantum dare, vt faciat eos diuites. de quo vide bonum tex. 86. di. non ſatis. verū eſt etiam alia probanda liberalitas. alias eſt c. & 26. q. 1. ſi cupis. Nunquid poſsit de bonis eccleſiæ alere filios per coitum illicitum habitos, Abb. Sic. dicit q̄ ſic, in c. 1. de coha. cle. & mulie. vbi vide. Ale. de Ne.

h ¶Gl. dicit. No. iſtam gl. ſingularem, quæ dicit debere ſtari iuramento prælati ſuper ratione adminiſtrationis. ego intelligo verum eſſe, niſi contrarium per legitimas probationes probetur, per tex. in c. fi. infra de. & in c. licet Heli, infra de ſim, & ad hoc adduco optimum ſimile. quod no. Io. An. in c. tantutum. §. eum vero, de reſcr. li. 6. & Io. An. & d. An. in c. quia propter, de ele. & q̄ ibi notant. & cum iſta gl. in terminis q̄ ſtetur iuramento prælati, concordat Dy. in l. ſi quis pro redemptione, per illū tex. C. de don. & optime faciunt quæ de executore teſtamenti habēte diſtribuere dicta ſunt. & an ſtetur iuramento ſuo ſuper diſtributione, late ſcripſi poſt. And. in c. Ioannes, circa prin. de teſta. Bar. Bel.

non ita de facili præſumitur ℨ iudicem, ſicut ℨ alios, ut in c. ad audientiam, de præſcr. & in cap. noſtra, de procu. non tñ iſtis caſibus pp ſuſpicionem fiet inquiſitio, licet aliud ſentiat Inn. quia infamia dēt præcedere inquiſitionem, non ſola ſuſpicio, vt hic hī. & mitius agitur ℨ deficientem in purgatione, quam ℨ conuictum in inquiſitione, vt dixi in c. accedēs, ſup. eo. In gl. in ver. iudicij forma, in fi. Vel dic melius & clarius, vt dicit hic Io. An. ſuper tex. vt intellectus literæ ſit iſte iuxta formam iudicij, &c. i. iuxta formam petitionis, & modum procedendi, vt ſi agitur ciuiliter, cōſequatur quis proprium intereſſe, & aliqñ ſatisfactionem iniuriæ, vt in ca. cum olim, de iniu. Si vero agitur criminaliter, ſi pœna eſt in iure expreſſa, imponetur illa, quantumcunq; grauis. ar. in l. non
32 ignorat. C. qui accu. non poſ. & in c. 1. de ho. li. 6. † Si vero nō eſt in iure expreſſa, erit arbitraria, ar. in c. in cauſis, de off. del. Si vero agitur per viam inquiſitionis: & tūc ſi graue crimen eſt probatum ℨ prælatum, remouebitur ab adminiſtratione, niſi ſecum miſericorditer agatur. de quo dic, ut ſup. ſi vero agitur per viam denunciationis ſicut variæ ſunt denūciationes, ita varius pōt eſſe ordo. nam ſi eſt denūciatio euāgelica, imponitur pœna; ſi iudicialis, compellitur ad ſatisfactionem; ſi canonica, qñq; prohibetur peccatum, qñq; imponitur pœna, ſm modum, & concluſionem denunciationis ca
33 nonicæ. † Et no. bene hoc vltimum, q̄ denunciatio canonica poteſt habere triplicem effectum, ſm concluſionem ipſius denūciationis. Nam qñq; quis denūciat peccatum cōmittēdum: & tūc tm̄ eſt effectus, vt prohibeatur illud peccatum. Qñq; peccatum eſt commiſſum: & tūc qñq; agitur, vt priuetur beneficio ſuo, vt in c. ex partæ Adæ. de teſti. & in c. licet Hely. de ſimo. Qñque, vt certa pœna imponatur, & ſp aduertendus eſt modus procedendi in iudicio, vt hic in tex. & concor. c. ſuper iſis, ſup. eo. & c. cum dilectus, de ord. cog.
34 † Faciunt hæc ad q. no. quidam cōuictus fuit de crimine, cā agitur ciuiliter, nūquid lata ſnīa poſſit ſuus ſuperior, cū priuare beneficijs ſuis vigore illius ſnīæ. Inn. dicit hic, q̄ ſic, non ſuper priori inſtātia, quia ſic obſtaret iſtud c. & alia iura ſup. alle. ſed de nouo formabit inquiſitionem, & aſſumet illam ſnīam, tāquam inducētem notorium, & punietur iuxta modum procedēdi; & cum hoc dicto tranſeunt cōiter doc. Sed aduerte, quia hoc dictum eſt valde periculoſum. & ipſemet Inn. ſentit oppoſitum in c. per inquiſitionē, ſup. eo. vbi aperte dicit, q̄ acta facta in vno iudicio, cum agitur ciuiliter, non
f faciunt fidē in alio vbi agitur criminaliter. [f] quia forte multa obiecīſſet ℨ propria acta, ſi fuiſſet actum criminaliter, quę omiſit pp leue præiudicium. Item ad alium effectum agitur nūc, quam tūc, ſicut ergo non obſtaret exceptio rei iud. ita nec illa acta debent facere fidem, ar. l. cum quæritur, cum duabus ſeq. ff. de exce. rei iud. & hoc tenet gl. ciuilis, in l. ſi qs à ſe fundū. C. ad l. Iul. de vi pu. ſequitur Bar. in l. 2. 9. prætor. ff.
g vi bo. rap. [g] † Sed dubiū magis eſt in cōfeſſione, nūquid fa-
35 ciat fidem nūc, cum agitur criminaliter. & ſentit Inn. in c. p inquiſitionem,

ADDITIONES.

a ¶Iuramento eorum. Pro hoc optime facit gl. in l. fin. §. in computatione, C. de iure deliber. quæ dicit, quod patrue expenſæ, concernuæ, æcendererent ad magnam ſummam, ſecundum Bar. in l. 4. ff. de cōſe. Pro quo facit tex. in l. iancimus. §. ſi quis autem per diuerſa. C. de donat. Bar. Bellen.

b ¶Euitandum. Adde hic Bal. in c. 1. §. item ſi vaſallus, in tit. de controuer. in ter. do. & vaſal. vbi dicit, quod qñ fama eſt apud bonos, & graues, ſi'mitur orta ex iuſtis indicijs: ſecus ſi ſit apud leues, & a quib. debeat habere ortum fama, ponit Bar. in l. de minore. §. plurimum, ver. 3. quæro à quib. ff. de quæſtio. Salic. in l. ea quidem. de accu. Et an fama poſsit induci à mulieribus, vide hic Sal. Et de quæſtione hic poſita per glo. vide multum late Maria. in repe. huius c. qualiter, in 25. q. 9. quæſtio. principalis. Barth. Bellen.

c ¶Purgatio. Vide apoſtillam, quam feci in fine. cap. veniens, ſupra eo. & dic, vt ibi dixi. Ale. de Neu.

d ¶Scādali. Vide q̄ de hoc ſcripſi poſt Inn. in c. ex parte, de of. or. Bar. Bellen.

e ¶Purgatio. Vtrū ex ſola ſuſpicione criminis, ſiue infamię, poſsit indici purgatio. de hoc vide plene, qđ ſcripſi poſt Inn. i d. c. ex parte, de of. or. Bel.

f ¶Criminaliter. Vide Pau. de Caſt. in l. fi. C. de proba. cum multis alle. per Dec. in c. at ſi clerici, ver. ſecunda concluſio, ſup. de acc. ui & Fel. in cap. 1. ſup. de exc. & Ang. de Are. & Auguſti. Arimi. in trac. maleficiorum, in ver. nec non ad denunciationem. Seb. Sap.

g ¶Bon. rap. Sed dic quod aut probationes in cauſa ciuili ſunt factæ ad abſolutionem, & faciunt fidem in cauſa criminali, ut in l. 1. & in l. præſes. C. de plagia. Aut probationes in cauſa ciuili mota, ſunt factæ ad condēnationem, & tunc non faciunt fidem plenam in cauſa criminali, quia in ea requirūtur probationes luce meridiana clariores, 2. q. 7. ſciant cuncti. adminiculantur tamen, vt in l. quæro. in fi. ff. de æ dil. ed. & in l. capite quinto. ff. de adul. & hoc etiam eſt verum, quādo probationes in cauſa ciuili ſunt factæ ſuper crimine: ſecus ſi eſſent factæ ſuper aliquo adminiculo, puta ſuper dominio: quia tunc facerent fidem etiam in cauſa criminali, vt in l. 1. & in l. ſi præſes. C. de plagiar. Sed probationes factę in cauſa criminali indiſtincte præiudicant in ciuili inter eaſdem perſonas, & iſta ſunt verba Bar. in l. 2. §. prætor. ff. ui bon. rap. per quæ ſupple Abſi. & dic, vt plene per doct. in d. c. per inquiſitionē, de ele. Ale. de Neu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquisitionē,q̄ sic, quia contra confessionē propriā nil potest obijcere,arg. c.per tuas, de prob.& in l. generaliter C. de non nu.pecu.Sed cōtrarium sentit gl.in c.ex pœnitentib. 50. dist.facit q̄ no.Bar.in l.confessus.ff.de custo.re.vnde concluderem, q̄ sola cōfessio nō sufficit ad cōdemnationem, sed potest compelli reus, vt perseueret in cōfessione sua, vel vt det intellectū cōfessionis suæ. & sic procedit dictum Inn. in d.c.per inquisitionem. nā orta est suspicio nō leuis contra, cum,ex illa confessione,ar.l.capite quinto. ff.de adul.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus debet esse in qualibet prouincia cum decem episcopis.*
2 *Archiepiscopi præsumuntur scire vacationes beneficiorum,quæ sunt in prouincia.*
3 *Prælati visitatores prouinciæ,an, & quando debeant habere expēsas.*
4 *Archiepiscopus potest visitare totam prouinciam, etiam non appareat negligentia suffraganeorum.*
5 *Prælati plures,si cōcurrāt in eadē visitatione,an vnus impediat alium.*

CAP. XXV.

SIcut olim. Metropolitani, ad correctionē excessuum,& reformationē morū, singulis annis facere debēt ꝓuinciale cōciliū; in quo statuere debēt personas idoneas per singulas dioeceses,qui solicite inuestigēt,& in sequenti concilio referāt corrigenda;& episcopi debent facere synodos episopales singulis annis,& publicare agitata in prouinciali cōcilio & hæc negligētes ab executione officij suspenduntur.h.d.vt que ad fi.Diuiditur in tres partes.In prima prouidet de prouinciali cōcilio, & agendis in illo. In secūda de testib. synodalib.& eorū officijs.In tertia de pœna hæc non seruātium, & tacite interserit de episcopalib.synodis.Secunda ibi,vt au
a tē.Tertia ibi,quisquis.No.1.ex tex.duas species cōcilij,[a] nam quoddam est concilium prouinciale,& quoddā episcopale. Prouinciale dī illud,q̄ quilibet metropolitanus, seu Archiepiscopus facit in sua ꝓuincia cū reliquis episcopis sibi subiectis,& vocatur ꝓuinciale à prouincia.† nā quælibet prouincia dēt habere vnū Archiepiscopū, & decem episcopos.
b de quo vide 6.q.3.in c.1.& 2.[b] Cōcilium episcopale est,q̄ facit episcopus solus in sua dioecesi, vbi vocat clericos dioecesis tm̄.& alias appellatur synodus,& ista vocabula sunt synonima, idē in effectu significāt, & de istis varijs nominib. vide tex.15.dist.in c. 1.Et est aliud cōcilium q̄ appellatur generale,quia cōcernit totū orbē,in quo Papa p̄sidet.& de hoc 17. di.in c. multis, cū multis ibi politis. Et qui debeāt cōuocari
c ad ista concilia,die vt no.Inn.[c] in c.graue.de præben. Secundo no.q̄ ista cōciliū prouinciale,& episcopale,dēt necessario fieri singulis annis; & olim fiebāt bis in anno, de quo in c.quonīā.18.dist.sed hodie & male,cōiter non celebrantur.
d Tertio no,casum in quo sit inquisitio nō ꝓcedēte infamia.[d] & hoc ido quia hic nō agitur cōtra certam personā, neque fit inquisitio de certo crimine. Inquisitio ergo generalis po
2 test fieri nō præcedente infamia.ad hoc ca.1.de of.or.&l.cō gruit.ff.de of.præsi. & facit q̄ dicit ꝫ.c.prox. † Vlt.inducitur iste tex.per doc.in arg. cōtra Archiepiscopos prætendentes ignorantiā circa vacationes beneficiorum prouinciæ.nam ꝓsumuntur scire,cū debeat ibi habere personas idoneas, vt hic in tex.& si nō statuūt tales psonas,sunt in affectata ignorātia,de quo dic,vt plene no.in c.ex parte.& c.2.de cōcess.pb.
3 †In gl.2.in fi.Vin.dicit, q̄ aut isti sunt de loco in quo inquiritur,& viuūt de proprio; sunt.n. electi in partē solicitudinis. facit ꝓ hoc q̄ no.gl.in c.statutū.de resc.li.6.&l.item veniunt. ff.de pe.here.aut mittūtur vt legati;& tūa mittēs debet eis facere expēsas.& cōcludit, q̄ nisi in casib.à iure expressis,vt in cōsecratione ecclesiæ,& visitatione.nunq̄ expētæ sunt faciē dę prælatis,vt in c.cū sit, ꝫ.de simo.Host.& Io.An.videtur sequi opi.gl.& ad c.inter cætera rñdēt, q̄ loquitur in alio casu, l.cū episcopus visitat per alium, & habet locū tunc c.si episcopus,de offi.or.li.6.sed hic loquitur de visitatorib.deputatis per cōciliū.dicit tamen Host. q̄ si istis denegarētur expēsæ,nō possent aliquē cogere,cum non habeat iurisdictionē, vt in tex.sed debēt referre ep̄o qui coget eos.ar.c. 1.de emp. & ven.& in c.fi.de offi.archipresby.& hoc satis placet. cū.n. clerici teneātur alias ad hospitalitatē,fortius debent recipere istos q̄ veniūt ꝓ cōmuni vtilitate.In gl.fi.ibi,sed sufficit,q̄ sunt honesti.Host. dicit & bene nō esse improbādū, q̄ ēt isti iurent.ar.c.episcopus in synodo.35.q.6. vbi cōsimiles personæ,quæ statuuntur per episcopum in synodo sua, iurant,
4 vt in c.ꝓterea.de test.cog.†In ea. gl.ibi alias superflua, & one rosa,&c.Dic melius post doc.q̄ ista pars gl. est superflua, q̄ iste tex.loquitur de cōcilio ꝓuinciali,& nō de Archiepiscopo tm̄,vnde Archiepiscopus pōt visitare totā prouinciā, ēt sine relatione istorū,de quib.in textu. q̄ nō appareat negligētia episcoporū,vt in c.1.de censi.li.6.In ea gl.minus creditur q̄ alijs. Host. dicit q̄ aut isti nunciāt notoria, & eis creditur sicut alijs,ar.l.ea quidē.C.de accu.& 4.q.4.c.nullus.§.aliquādo.Aut nūciant nō notoria,& vni nō creditur;pluribus. autē iuratis creditur,donec cōtrarium probetur, vt in c.ꝓterea, de testi.cog.†In fi.gl.Io.format q. quid si archidiaconus vo-
5 lens visitare,cōcurrat cū istis visitatorib.cū dicit,q̄ indicib.
c certū est,q̄ apud plures[e] in diuersis indicijs quis fatigari nō debet,vt in c.ex tenore, de ref.& l. vbi cęptū, ff. de iud.sed in casu nostro,vna visitatio nō præiudicat alteri,nō debent illi visitari sine licentia archidiaconi,quia plenę visitatio præiudicant semiplenę. hoc mihi non placet,quia hic visitāt isti absque illa iurisdictione,interrogando ꝑsecutores & alias personas discretas.vnde non impediūt archidiaconum seu aliū prælatum iurisdictionaliter visitantem.tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Species concilij.No.hic de varijs generib.conciliorum,de quib. etiam vide glo.17.dist.in summa.& adde aliud concilium, de quo non fit mētio videlicet de quo in c.in singulis.& c.ea quæ.de statu monachorum.
b ¶c.1.& 2.Et tenebis menti illum tex.quia ibi est tex.quod 10.vel 11.civitates faciunt prouinciam,& Regem,& Metropolitanum,quod tene mēti.
c ¶Inn.Et vide omnino gl.quæ dicit,quot modis dicatur concilium generale,prouinciale,vel episcopale.Ale.de Ne.
d ¶Infamia.Inquisitor deputatus secūdum formam huius decretalis inquirit non præcedente infamia.Et idem firmat gl.1.& ibi Inn.Host.d. Ale.& d.Abbas in c.graue,de præb.Bart.Bellen.
e ¶Plures.Circa hoc vide Inn.& quod ibi notauit,in c1. Romana, de censib. in 6.Barth.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Subditus si accusauerit suum prælatum superiorem de crimine, non potest taliter accusatus,vel denunciatus inchoare aliquod negocium cū,iudicio,per quod impediatur principalis negotij prosecutio.6.*
2 *Appellare quis potest prosequi, & adhærentibus suis.*
3 *Monachi denunciantes abbatem,& denunciationem prosequentes,debēbere expensas à monasterio,& eas propria authoritate ꝑnt accipere.*
4 *Excommunicatio facta vel fulminata à non habente authoritatem, non requirit aliquam absolutionem.*
5 *Suspensus potest ferre testimonium,nisi sit suspensus pro graui delicto.*
6 *Excommunicatus non potest ferre testimonium,propter periculum cōmunionis.*
7 *Inimicitiæ graues oriuntur inter denunciatum, & denunciantem.*
8 *Inquisiti, accusati,vel denunciati,debent habere copiam testificatorū, & nomina testium.*
9 *Inquisitiones quæ non tendunt ad pœnam, possunt fieri nulla præcedente infamia;secus si tendunt ad pœnam.*
10 *Agens possessorio recuperandæ,debet probare possessionem, & spoliationem.*
11 *Possessorium recuperandæ,datur etiam pro iuribus;licet non habeatur dominium illorum iurium.*
Monachi,& alij regulares,licet nihil possideant, tamen possunt possessorium recuperandæ aliquo casu intentare.
12 *Monachus,vel alius regularis spoliatus per suum superiorem aliqua de causa,an possit agere possessorio recuperandæ, ad ipsam dignitatem.*

CAP. XXVI.

OLim. Sententiæ excommunicationū,suspēsionum,vel interdicti,latæ post denūciationem,per abbatem denūciatum, vel alium pro ipso,in monachos denūciantes,vel adhērētes eiusdē, relaxātur,spoliati restituūtur,& iuramēta de tacēda veritate, relaxātur,dicta testium denunciato tradūtur, & expensę de bonis monasterij monachis denūciantibus ministrātur.ꝓpter hoc tamē ab obedientia abbatis non eximuntur, sine tamen litis præiudicio.h.d.& partes patēt.Casus literalis.Inquisitio super statu cuiusdā monasterij ordinis Turon. tā in capite q̄ in mēbris,cōmissa fuit quibusdā inquisitoribus.ad petitionē V.& P.monachorum dicti monasterij.Pendēte inquisitione corā ipsis, abbas quasdam sentētias suspēsionis, & excōmunicationis tulit i quosdā de monachis ipsius monasterij, prosequētes inquisitiones & inhærētes eis: & etiā ꝑ quosdā iudices delegatos fecerat promulgari,quosdā etiam spoliauit cōtra iustitiā ipso negocio pendēte, & quosdā induxit ad iurādū q̄ veritatē nō dicerēt cōtra ipsum. Et quia propter huiusmodi impedimēta retardabatur reformatio monasterij, significata fuerūt hæc d. Papæ, petiērūt insuper dicti monachi à Papa,vt faceret eis,expētas factas & faciendas sibi ministrari de bonis monasterij: sup hoc mādat Papa inquisitorib.quatenus ne reformatio monasterij valeat retardari,dēant relaxare sentētias suspensionū, & excōmunicationū, quas abbas ꝓtulit, vel per quoscunq; iudices fecit promulgari post inceptū negotiū in eos,& adhærētes eis,ac eis restitutis, quos idē Abbas pendēte negotio ꝫ iustitiā spoliauit,& relaxatis iuramētis, si qua de tacēda veritate abbas extorserat, ꝑcedāt in negotio de plano,& absque iudiciorū strepitu,inquirētes q̄ circa psonas & obseruātias regulares, viderint inquirēda,& corrigāt quę fuerint corrigenda,tā in capite,q̄ in mēbris. prouiso, vt negotio ipso pendente, prælati monachi eidem abbati obediant,& intendant, ita tamē q̄ hæc reformatio monasterij non valeat impediri. Si vero testes ꝫ eundem abbatem producti fuerint,copiam faciant ei dictorum ipsorum,& faciant fieri prædictis monachis tribus, vel quatuor, vel alijs quos assumpserint ad dictum negotium prosequendum,expensas necessarias factas, & faciēdas ad negotium prosequendum de bonis monasterij,com
1 putatis, si quas pp hoc receperint de bonis monasterij. B. † No.1.ex tex.quod pendente negotio inter superiorem, & subditos super criminibus superioris prædicti,dēt ipse superior abstinere ab omni processu ꝫ subditum inchoando, ꝑ quem posset impediri negotij principalis prosecutio. Sed dono. monachos posse petere se restitui ꝫ abbatem illicite cos spoliantē,falte implorando officiū superioris,de quo pleni
2 us inf. ſubijciā. † Tertio no. ibi, & adhærentes eisdem pro cōi consuetudine appellantium,qui appellant pro se, & sibi
a adhærentibus. [a] & cuius appellationis virtute ēt adhærentes defenduntur nā si tenenē,& inuoluuntur adhærētes quoad pœnā,fortius dēnt gaudere priuilegio principalium, ar. ca. 1.de of.dele.facit q̄ no.in c.vna sniā,sup.de app. Quarto no. q̄ in inquisitione faciēda ꝫ prælatum regularē, seruādus est aliquis ordo;sed non vsquequaque, sicut seruari debet ꝫ sæculares. nam hic papa mandat dicta testium exhiberi abbati inquisito.secus si fit inquisitio ꝫ clausirales simplices. vnde hic de monachis nihil dī,& dic vt plene dixi,in c.qualiter,
3 & q̄ñ.2.in fi.sup.c.†Item no.si monachi denunciant abbatē, & nō pnt habere expēsas ab ipso abbate, licitum est propria authoritate capere de bonis ipsius monasterij,cū ipsius vtili tatē procurent, nec pōt ꝫ eos agētes excipi de spoliatione, ar.op.hic.In gl.1.in fi.Sentit hic gl.quod istæ snīæ poterūt le
b gitimē ferri, sed relaxatio fit solum,vt possint ferre testimoniū in cā.Sed ꝫ hoc dictū gl.pōt multipliciter instari [b]. nam cū isti denūciassent; & sic constituissent se principales in cā, non potuerunt ferre testimonium, vt in c. cum dilectus, & in c.cū I.& A.& quod ibi no.Inn.de re iu.Item ex quo negotiū inceptū est ꝫ superiorem,nō dēt superior aliquid attēta re per quod possit impedir i prosecutio ipsius negotij, vt pa
4 tet in tex. ibi, vt p hoc prosecutio negotij nō valeat impedi-
c ri,&c. † Et iō cōclude,q̄ pp hoc,[c] & iniustitiā hmōi snīarū, fuit facta hic relaxatio. [d] ad hoc optime facit litera. dum dicit,relaxatis.nam q̄ñ excōicatio est iusta,sit absolutio, & nō
d simplex relaxatio.vnde hic non præstat aliqua cautio,licut præstatur, cum fit absolutio a iusta excōicatione,de quo ple ne no.in c.sacro.sup.de sentē.exc.& in c:ex parte,inf. de ver.
5 sig. † Ex ista gl.& ex tex.collige,q̄ suspensus nō pōt ferre testimonium,q̄ intelligit Host.de suspenso ab hoīe, ar.c.fi. de cle.excommu.Io.An.remittit ad no.in Spe.in ti.de teste.§.1. ver.quid de.Sed in veritate,vera conclusio vī hæc,q̄ prætextu solius suspensionis, non pōt quis repelli a testimonio cū hoc iure non caueatur,& quisq; admittitur ad testimoniū qui expresse non prohibetur,in c.1.sup.de testi.& l.1.ff.e. facit c.decernimus,de sen.exc.li.6.vbi tm̄ fit mētio de excōica
tione,ipsi.n.repelluntur pp periculum cōionis. quæ rō cessat in suspensis;cum eis licite cōicemus.sed si suspensio esset
6 facta pp graue delictum,tunc talis suspensus est repellendus a testimonio;non virtute snīæ, sed virtute delicti in quo per seuerat,ut in c.testimonium, & quod ibi plenè dixi. sup. de testi.Et in hoc casu posset saluari dictum Host. & multas spe cies suspensionum, & effectuum earundem vide per bonā
6 gl.in cle.cupientes.de pœn.in ver.non nouum. † In gl.2. in fi.Host.hic concludit,q̄ pendente lite inter prælatū, & subditum, dēt iudex inferior abstinere ab illo negotio super quo pendet lis,& a dependentibus ab eo,ar.c.cum M.sup.de con
fti.& c.vt nostrum,de ap.Super alijs vero pōt ꝫ subditos suā exercere iurisdictionem; nisi ratione pendētis negotij inter cos recusetur.ar.c.ad hæc,de app.ita tn̄,ut per hoc prosecutio negotij principalis non impediatur. & hoc satis bene dicumlicet vbi notorium esset delictū inferioris, & pœna esset iure expressa,certe non ualeret superior accusari. arg. in
7 c.proposuit.& q̄d dixi sup.de app.& q̄d no.Inn.in c.ex parte. 1.inf.de verb.sig.aliàs posset recusari,† cum ex denūciatione soleāt oriri graues inimicitiæ inter denunciatum, & denunciantem.ar.in l.1.ff.de his quib. vt ind. & quod plene dixi,in c.repellantur,& c.meminimus,& c.cum P.sup.e.& no.quod sup. dixi. & aperte collige ex tex. q̄ monachus non tenetur superiori obedire, q̄ñ per eius mandatum impeditur negotij prosecutio,aliàs ergo secus. In gl.in verbo,de tacenda ve-
8 ritate ipso iure relaxata sunt,vt in c.pleriq;,de offi.or. li.6. nā talia iurā sunt illicita, & ꝫ bonos mores, ergo nō obligatoria,vt in reg.non est obligatorij,de re.iu.li.6. vide q̄d legitur & no.in c.iurauit,sup.de testi.†In gl.in ver.copiam.ibi,testiū noīa.Pōdera gl.sentit.n.aperte,q̄ ēt prælatis regularibus inquisitis,exhibenda sunt,nedū dicta testium, sed ipsorū noīa.

Host.sentit ꝫrium,quia in litera non fit mentio de noībus. sed tm̄ de ipsorū dictis,tū q̄a exhibere noīa consistit in subtilitate iuris,q̄ nō obseruat ꝫ regulares, sed certe hoc vltimū dictū Host.est ꝫ tex.in c.qualiter.ij.§.dēt.sup. eod. ubi dī q̄d per suppressionem noīum ipsorum, præbetur audacia infamandi, quia audacia consulit ad infamandum, cum sciunt ipsorum noīa supprimenda, ergo non consistit tm̄ in subtilitate, sed in indagatione veritatis, quia indagatio non est omittenda ēt ꝫ prælatum regularem,ut no.in præal.c.qualiter.vnde mihi placet dictum gl.ad tex.pōt rñderi, q̄ tacite includit ipsorum noīa cum in depositionib. dicatur talis iuratus,sic, & sic dixit. fateor tm̄ quod ex cā possent supprimi ēt noīa.ad hoc tex. notab. in c. fi. de hęr.li.6. & quod no. In no.in c.quoniam frequenter,in prin.ut lit. non cont. & ipse
e etiam dicit in casu huius c. hoc esse arbitrarium. [e] † Et ad-
9 uerte,quia doct.hic vīr sentire aliam specialitatem in regularibus,vt ꝫ eos possit fieri inquisitio,ēt sine infamia,all.c.in singulis.cum se. de sta. re. sed hoc dictum non puto verum, quia illa iura hoc non probant, loquuntur.n. in inquisitione gñali,in qua si reperiretur abbas culpabilis,remoueretur ab administratione,& idē est in sæcularibus,vt in c. præced. & in c.1.de offi.or.& quod plene no.Bar.in l.2. §. si publico. ff.de adult.& plene tetigi in c. qualiter & qñ. sup. eo. Sed inquisitio specialis ad pœnam non pōt fieri ꝫ prælatum regularem,sine infamia,pro hoc adduco c. qualiter, præal.vbi ꝫ oēm prælatum,& subditum exposcit infamiam præcedere, vt possit fieri inquisitio,& postea ibi fit mentio de regularibus.& facit c.licet Heli. de simo.vbi tex.facit mentionem de infamia ēt ꝫ regularem.Extra gl.opp.ꝫ tex.& vī,q̄ isti mona
chi,non potuerunt petere restitutionem:quia nihil proprie
10 tatis habent,nec possessionem noīe proprio,12.q.1.nolo.c. non dicatis.& hic in fi.literæ,† & ad petendum restitutionē,
f opus est probare possessionem,& spoliationem, [f] vt in c.cō sultationibus,de offi.dele.Sed dicit Inn. q̄ isti fuerunt auditi ex gratia,& per viam prouisionis. Host. dicit, q̄ imò per viā
11 iuris,saltem ex vi denunciationis. † Circa hoc possumus ani maduertere, de quo facta fuerit spoliatio, nam si facta fuit monasterio,vt quia fuerunt expulsi de monasterio,tunc tali casu pōt procedere opin.Host.quia per ingressum monastę rij, acquiritur ingressis ius in ipso monasterio, vt ibi deser-
g uiant & alimentētur.§ ar.in c.fi.de reg.& quod no.in c.porrectum. e. ti. vnde sicut clericus sæcularis expulsus a beneficio suo,vel a iure præstandi vocē in electione,pōt petere restitutionem,licet non hēat dñium illorum iurium,ita & religiosus pōt recte petere se restitui ad monasterium a quo iniuste fuit abiectus, saltem implorando officium superioris.
12 † Potest & secundo intelligi, q̄ isti fuerunt spoliati prioratib[2], quos possidebāt.& tūc dicit Inn. q̄ isti nō dēnt audiri petētes restitutionē,arg.c.cū ad monasteriū.§ tales,de sta. reg. quia ꝓprio noīe nō possidēt,nec monasteriū dī spoliatum, cum possideat.Host.& Goffr. hic ꝫ. Pōt dici q̄ ꝑ viā ordinariā non audiuntur, cum sint remouibiles de prioratibus ad nutū superioris;sed ꝑ viā denūciationis,& imploratonis officij superioris,deberēt audiri,qa vī abbas malitiose eos spoliasse, vt posset prosecutio negotij principalis aliquātum impediri. & facit q̄d no.Inn.in c.insinuante,sup.ne cle.uel mo.
h & Io.An.in c.cū singula,de ꝑb.li.6.in nouel. [h] idem pōt dici in spoliatione aliarū rerū necessariarū,vt vestiū, librorū, & simi.de quo vide quod le.& no.in c.cū dilecta,sup.de resci.

ADDITIONES.

a ¶Adhærētibus.Adde Bar.in l.quoties,in 5.op C.si plu.una sen.& in l.fi.C. si unus ex plu.ap.melius.in l.fi q. separatim.& ibi oino Ale.ff.de ap.Zac. ¶Adhærentibus. Qui dicantur adhærentes,declarat Ang.in Auth. de hære.& fal.in princi.& Pe.de Anch.in repe.c.canonum statuta.ver.vidi dubitari,qui dicantur uiri adhærentes.sup.de consti. Seb.Sap.
b ¶Instari.Differentiam inter absolutionem,reuocationem,siue relaxationem,vide per gl.in c.unic.quòd metus cauſa.li.vj. Barth.Bellen.
c ¶Propter hoc.Adde q̄ ibi no.gl.& ibi d.An.in c.ab excōicato.de resc.Bel.
d ¶Relaxatio.Quod non fiat simplex relaxatio,ubi excōicatio est iniusta.ui de Abb.in c.veniens.ij.in fi.de test.Fel.in c.apostolicæ,de exc. Seb.Sap.
e ¶Arbitrarium.¶Istud,quod dicit Abb.Sic.tenet etiam D.Car.hic,in xiij.notabili,per c.qualiter.el ij.§. debet. sup.e. & quia nonest iure cautum q̄ debeant nomina testium supprimi,præterquam in crimine hæresis, ut in c.fi.de hær.lib.vj.Ale.de Ne.
f ¶Spoliationem.Adde Ale.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff. de acquir. possess.Card.in cle.i.in ix.opp.de eau.poss. Spe. de teste.§.nunc dicendū, ver.sed pone.Gem.in c.uni,in fi.& ibi in app.Fel.uer.sola possessione,de eo qui mi.in pos.cauſ.rei seruan.li.vj.
g ¶Et alimententur. Quod monachus possit petere se restitui ad monasterium unde fuit eiectus,& vt præstentur alimenta,tenet Feli.in c. cum dilecta,ver.fallit tertio.sup.de res. Seb.Sap.
h ¶In nouel.Et Io.de Imo.post But.in cle.un.de sup.neg.præl. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Si contra prælatum infamatum de dilapidatione inquiratur, interea interdicitur sibi omne genus alienandi,exceptis bonis, quæ seruando seruari non possunt.6.*

Universidad de Deusto Biblioteca

2 *Princeps mandans inquiri contra aliquem, censetur mandasse, vt primo inquirat super infamia, quam de veritate.*
Infamia sufficiens ad inquirendum, non potest causari ex dictis paucorum, sed sufficiens ad denunciandum sic.
3 *Prodigus suæ famæ, & inimicus suipsius dicitur quis, quãdo non curat de infamia turpi, vel quando agit, contra propriam honestatem, & vtilitatem.*
4 *Venditio, istud verbum positum cum commemoratione pretij, non comprehendit alias species alienationis; aliàs secus.*
5 *Contra prælatum bona dilapidantem, quomodo procedatur, & an debeat ei dari coadiutor.*
6 *Alienatione interdicta, non censetur interdicta alienatio rerũ quæ seruando seruari non possunt.*
7 *Iudex cui est commissum vt se informet & referat, potest citare partes vt se præsentent coram iudice ad quem fit remissio.*
Iudex à quo, potest statuere terminũ infra quem appellans compareat ad iudicem ad quem.
Iudex qui cognoscit super surreptione, vel obreptione, potest condemnare partem in expensis, pronunciando literas subreptitias.
8 *Iudex à quo, licet non detulerit appellationi; tamen potest statuere terminum ad appellationem prosequendam.*
9 *Alienatio facta per aliquem, postquam est sibi prohibitũ, alienatio est ipso iure nulla, secus si non est prohibitum.*

CAP. XXVII.

1 PRælatorum. †Contra prælatũ infamatum de dilapidatione, inquiritur de veritate, & interim interdicitur sibi omne genus alienandi. Vel põt iuxta literã aliter summari, & sic. Contra prælatũ denunciatum, de dilapidatione, fit cõmissio super veritate inquirenda, & pendẽte negocio debet sibi interdici potestas alienandi. Diuiditur. nã in prima, ponitur episcopi denũciatio. in secũda ipsius cõmissio. ibi, discretioni; quę duo facit. primo mandat inquisitionem fieri, & remitti. secundo inquisitionis terminum assignari, & alienationẽ interdici, ibi, eidem. Casus literalis. Quidam canonici Frisingensi. denũciauerunt d. Papæ, quòd eorum Episcopus minus canonicè episcopatum adeptus, bona ipsius episcopatus adeo grauiter dilapidat, & consumit, q nisi celeriter adhibeatur remedium, ad dissolutionis opprobrium deducetur; & non solum rerum, verum etiam famæ suæ prodigus est, & salutis, vtpote qui vitam ducit nimium dissolutam. pp quod mandat papa quibusdam iudicib. quatenus personaliter accedẽtes ad locum, veritatem inquirant, & eam ad ipsum sigillis suis transmittant inclusam, eidem Epo terminum assignantes, quo conspectui dñi papæ se præsentet pro meritis recepturus: interim tamen potestate vendendi, dandi, infeudandi, seu quoquo mõ alienãdi bona epatus eidem penitus in-
2 terdicta. B. † No. 1. ex tex. q licet dicta paucorum non infament, vt in c. inquisitionis, in fi. sup. eo. tñ ad dictum paucorum denunciãtium, cõmittitur inquisitio. & tenuit Hostiẽ. ibi, q primo dẽnt inquirere de infamia. Io. An. hic cõtra per tex. qui dicit, inquiratis veritatem &c. Sed primũ dictũ plus mihi placet: quia ex quo Papa hic non expressit q istum haberet pro infamato, commissa simpliciter inquisitione veritatis, vt tanquam præambulum & antecedens commissum negotium super infamia, quia non est verisimile q in simplici cõmissione, Papa voluerit violare regulas iuris, pro hoc
3 vt tex. cum ibi no. in ca. cum oporteat, sup. e. † Secundo no. q non solũ rerũ quis est prodigus, sed ẽt qñq; famæ suæ, & dr prodigus famæ suæ, qñ quis non curat de infamia, turpiter viuendo; & talis negligẽs famam suam crudelis est, ut di-
a cit tex. 12. q. 1. nolo. [a] sic qñq; quis dr inimicus suipsius, ut qñ agit õ propriam vtilitatem, & honestatem, vt in c. & qui
4 emendat. 45. di. † No. vlr. ex fi literæ q verbum vẽndendi, nõ concernit alias species alienationis; sed tñ illam speciẽ alie-
b nationis, in qua interuenit pretium [b]. In contrarium facit
c tex. l. statu liberi. §. quintus. ff. de sta. li. [c] & facit tex. in l. illicitas, in prin. ff. de offi. præsi. vbi verbum emptio, seu venditio, comprehendit oẽm speciem alienationis. Sed conclude q ubi non fit commemoratio pretij, verbum venditio comprehendit oẽm alienationẽ, vt in iuribus præall. Sed ubi fit commemoratio pretij, vtputa, quia dr, non vendidit pro exiguo pretio, vel similia verba apponunt, tunc verbũ vẽditio, nõ cõprehẽdit alias species alienationis, ad hoc adduco tex. in l. 2. C. de prædi. decu. sine decr. nõ alie. li. 10. & vide qđ no. Bar. in l. filiusfamiliàs. §. diui. lo. 2. ver. q̃ro, prohibita. de le. j.
5 & Cy. in l. 2. C. de vsuca. pro emp. † In gl. fi. in fi. De modo pro cedẽdi contra prælatũ sup dilapidationis negocio plene not. in c. venerabili. de of. del & p. Arc. in c. Vulteranæ, 12. q. 2. & ego plenissime tango in d. c. venerabili, vbi tra. an. & qñ possit fieri interdictio alienationis, & quando debet dari coad
6 iutor. † Sed circa istũ tex, q̃ro nũquid omnis alienatio[d] erit
d ista prato interdicta. Inn. hic dicit q poterit alienare res, quę seruãdo seruari nõ possunt, facit C. de ad. tut. l. lex q̃ tutores. Host. õ per istũ tex. qui generaliter ꝓhibet omnẽ alienationẽ; ergo nõ tñ interdicit alienatio rerũ immobiliũ, sed etiã mobiliũ. Itẽ cuilibet ꝓlato est interdicta ptãs alienãdi immobilia, vt in c. nulli, de re. eccl. nõ alie. ergo vt istud c. seu istud interdictũ ponat aliquã specialitatẽ, dẽt intelligi ẽt de oĩbus mobilib. fatet tñ q poterit alienare pẽdẽte inquisitione pro expẽsis sibi faciẽdis, ex quo remanet in administratiõe dicti Inn. plus mihi placet. qa intelligẽdo indistincte, vt nõ possit alienare res, q̃ seruãdo seruari nõ pñt, istud interdictũ esset õ vtilitatẽ ecclesiæ. Itẽ videmus q in generali ꝓhibitione alienationis, q̃ fit tutori, nõ venit interdictũ bonorũ, quæ seruãdo seruari nõ possunt, vt l. tutor q repertorũ. ff. de admi. tut.
c & in ꝓal. l. lex quæ tutores. [c] Scdo † quæro hic, iudices quib.
7 facta fuit cõmissio, statuerũt terminũ parti, vt cõpareret coram iudice ad quẽ fit remissio. & hoc, quia expẽsse hic ista potestas fuit eis tributa, nũquid possint, cessante ꝑali cõmissione hãc citationẽ facere, q est quærere, nũquid iudex certi articuli, vt se informet, & referat, possit citare partes, vt compareãt coram iudice ad quẽ fit remissio? Et Inn. hic, q sic. nã in-
f dex à quo appellatur, hoc põt, [f] vt in c. personas, & in c. cum sit Romana, de appel. forti[9] ergo poterit iste iudex, ne causa
g remaneat sine termino, & hoc dictũ 8 satis placet. nã commisso principali videtur cõmissa & cõcomitãtia, & accessoria ad causam, vt in c. præterea, & in c. prudẽtiam, de offi. delc. & reg. accessoriũ de reg. iur. & melius in cle. 1. de resci. vbi tex. vult no. q iudex impetratus per literas subreptitias, põt pronũciando literas subreptitias, etiã cõdemnare impetran-
8 tem in expẽsis. † Subnectit Inn. q si ab isto iudice certi articuli, fuit appellatũ; & ipse nõ deferẽs appellationi ꝓcessit in causa nõ põt amplius hũc terminũ statuere: mouetur, quia super principali nõ potest cum appellatum sit, & prius expe-
diẽdus est articulus appellationis; vt in c. vt debitus ẽ. de ap. Super appellatione nõ potest, quia sibi nõ detulit. hoc vltimũ dictum nõ procedit, q a iudex, qui nõ detulit, bene põt, statuere terminũ ad appellationẽ prosequẽdam; vt in c. ob. latæ. & q no. in c. cũ appellationib. de app. li. 6. nisi saluetur dictum. Inno. vt illa iura procedãt, quãdo immediate statuitur terminus ad appellãdum, & prosequẽdum; secus si prius ꝓ-
cessit in tota causa, & postea vult & hũc terminum statuere.
9 † Vlt. quæritur nũquid pẽdẽte hoc negocio cõtra prælatũ, valeat alienatio facta per eũ? Dicẽdum est q si fuit facta post interdictũ, est ipso iure nulla, fm Inn. sicut. n. nõ valet alienatio facta cõtra legem mortuã. 12. q. 2. sine exceptione. & in reg. quæ cõtra ius fiũt, de re. iu. li. 6. ita nec facta cõtra legem
h animatam, i. cõtra principis præceptũ, [h] nam pro eodem videbet haberi, fm Inn. q aliquid fiat cõtra legem animatã, vel mortuam, q no. secus si per cõtractũ aliquis se obligaret de nõ alienãdo. quia tũc nõ impeditur alienatio. De hac tamen materia dic, vt plene not. in c. Raynaldus, de test. per Inn. & doct. iuris ciuilis, in l. fin. C. de re alie. non alie. & per Bart. in l. f l us.

ADDITIONES.

a ¶Nolo. Vide alium bonum tex. 11. q. 3. non sunt audiendi. Ale. de Ne.
b ¶Pretium. Adde Spe, de loc. §. iam dicendum restat, ver. ad audientiam. plenius per eundem de cel. act. § 2. ver. Item secundum Goff. Zac.
c ¶De sta. li. Vtrum appellatione venditionis cõprehendatur omnis species alienationis, vide glo. in cap. 2. Et vide omnino quod de hoc plenissime scripsi in meis recollectis in c. 1. circa princ. de his, quæ fi à præl. Barth. Bellentzi.
d ¶Alienatio. Et adde quod no. do. Ang. post Host. in c. venerabili. de offi. delc. super gl. in verbo alienationis. Et vide glo. cum tex. in c. 1. de cle. coniug. in 6. Barth. Bell.
e ¶Tutores. Quæ autem dicantur ea, quæ seruando seruari non possunt, vide quod sunt fructus, vel alia, quæ infra triennium corrumpuntur, sic dicit gl. singularis. quam doct. sequuntur, in l. 1. C. si aduersus vsucap. Pecunia etiam computatur inter res, quæ seruando seruari non possunt, vt dicit glo. & Bar. in l. 1. § fuit quæsitum. ff. ad Trebel. quod est verum, nisi esset deputata ad emptionem prædiorum, quia tunc pecunia computatur inter immobilia, vt in l. à diuo Pio. §. fin. ff. de re iud. & hoc tenet ibi Raphael per illum tex. Non tamen putarem, quod ille cui est interdicta alienatio propter suspicionem dilapidationis, possit pecuniam expendere seu aliquid aliud de ea facere; nam potest conseruari in causa sine periculo corruptionis, quod non est in alijs rebus, quæ corrũpuntur. quod tamen intelligo, nisi pecunia expenderetur pro temperatis expensis, quia hoc potest fieri non obstãte interdicto alienationis, vt dicit Hostia. Ale. de Ne.
f ¶Potest. Adde Lud. Rom. sing. inci. iudex à quo potest præfigere, de quo ff. li. hic vers. secundo casu istomet, ita. & Gemi. c. cum appellationis. & ibi vero. nume. 3. & ibi in apostil Cel. de appel. li. 6. Zac.
g ¶Et hoc dictum. Adde tex. per quem ita tenent Io. And. & Abb. in cap. cum dilectum. 1. supra de elect & Abb. idem tenet in cap. cum Bertholdus, de re iud. vbi Fel. refert etiam dictum Inn. relatum hic per Abb. quod si à iudice certi articuli, fuit appellatũ, & ipse non detulit appellationi, sed processit in causa, non potest terminum statuere. & dicit istud dictum communiter reprobari. Sed. Sap.
h ¶Præceptum. Vide Abb. in ca. dilectus, supra de præbend. circa finem.

a l. filius. §. diui. lo. 2. ff. de le. 1. [a] Si vero interdictum non est factum; & tunc valet alienatio, si est facta cum solennitate iuris, & in casu debito, ex quo remansit in administratione. q sentit hic Io. An. videtur tex. in c. veritatis. in fi. de do. & contu. vbi retractantur tantum alienationes factæ post interdictum, vel communicationem sine suspensione.

ADDITIO.

a ¶ff. de le. i. Sed Bart. in d. §. diui. principaliter tractat, quando per testatorẽ prohibetur alienatio in testamento: licet etiam tractet, quando prohibetur alienare per statutum ciuitatis. vel per contractum. Sed Barto. latius examinat. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obliga. & Doct. etiam tractat in l. ea lege. C. de condi. ob cau. Ale. de Ne.

a

De calumniatoribus. a *Rub.*

Continuari potest hæc rub. ad præcedentes hoc ordine Supra visum est de accusatoribus, & delatoribus criminũ. veruntatẽ, quia isti qñque calumniãtur, ideo competẽti ordine subnectitur hæc rub. de calum. Et aduerte diligẽter, q a accusantium temeritas detegitur tribus modis, quandoq; enim calumniãtur, quandoque prævaricãtur, qñque tergi-
b uersantur. Calũniari [b] est falsa crimina intendere, & pœna regularis calumniantium, est similitudo supplicij. Prævaricari est colludere eum eo, admittendo falsas probationes, & veras simulando, & dicuntur isti prævaricatores, q a consistũt ex vtraque parte, nam videntur esse contra reum: & tñ eius partẽ fouent tacite, & isti puniuntur arbitrio iudicis, vt l. 1. & ff. de prævari. Tergiuersari est in totũ recedere sine licentia iudicis ab accusatione, & isti tergiuersatores puniuntur in quinque libris auri. l. 3. ff. de præua. ꝓ prædictis vide bonũ tex. 2. q. 3. capi. si quẽ pœnituerit. 2. nota. & in l. 1. ff. ad Turpi.

ADDITIONES.

a ¶De calumniatoribus. Adde hic, quod calumniator vocatur græce sycophanta, tex. est in §. porro. 2. q. 7. & quod sic vocetur ponit Archidia. dicens, quod cum esset contentio inter duos seruos, quia vnus dicebatur comedisse ficus, & dominus fecit eos bibere aquam calidam, & statim ille, qui culpabat alium, & calumniabatur euomit ficus. Et an calumniator sit infamis ipso iure. vel per sententiam. vide tex. & glo. & Archid. in capitu. 1. 2. q. 3. Item ad intellectum huius vide omnino quædam pulchra, quæ scribit Barto. in l. athelas. §. calumniator, ff. de his qui no. infa. Barth. Bellen.
b ¶Calumniari. Calumniator est, qui sciens se ius non habere, litem mouet iniuste, siue agendo, siue defendẽdo, vel contradicendo etiam ciuiliter, vt l. 1. in prin. & per totum, ff. de calumnia. ita dicit Arch. 10. q. 1. in summa, & de quo vide Bart. in l. athletas, §. calumniator. in prin. ff. de his, qui no. infa. & tex. 2. q. 3. §. in omnibus. Barth. Bell.

SVMMARIVM.

1 *Accusans aliquem calumniose debet offendere iudicis puniri, & iudex ipsum non puniens est redargutione dignus.* 2.
2 *Pœna exilij, & verberum citra tamen sanguinis effusionem, reperitur de iure canonico etiam in personis clericorum.*
3 *Calumniator à quibus, & quando potest puniri, & intra quantũ tẽpus.*
4 *Calumniator si non potest puniri similitudine supplicij, puniatur alio modo.*

CAP. PRIMVM.

2 VM fortius. [a] Subdiacon[9] calũniose accusans diaconũ, suo subdiaconatu priuatur, & publice verberibus castigatur, & in exiliũ mittitur. duo facit, primo punit, & agrauat culpã iudicis, secundo ponit calumniatoris pœnã, ibi, qa. Casus literalis: Hilarius subdiaconus, accusauit Ioannẽ diaconũ, cã cuius accusationis commissa fuit Antonio subdiacono, & quibusdã alijs. Iudices in negotio ꝓcedẽtes, cũ ille Hilarius nihil ꝓbasset õ Ioannẽ diaconũ, absoluerunt eundẽ nullã pœnã imponentes Hilario subdiacono pro calumnia, peruenit hoc ad notitiam Papæ vnde ipse scribit Antonio subdiacono, dicẽs, q illa crimina fortius sunt punienda, q̃ inferuntur illis q culpabiles nõ fuerunt. & ꝓcipue facratis hominibus: vnde reprehendit iudices illos, q in cã illius Ioannis diaconi, resederunt ꝓ eo, qđ nullã pœnã dicto Hilario calumniatori imposuerunt. vnde mandat dicto Antonio, quatenus cũ tũ malũ nõ debeat trãsire impunitũ, prædictũ Hilariũ priuet officio subdiaconatus, & verberib. castigatũ publice, in exiliũ faciat deportari. B. No. 1. ex tex. q constitutus in ordine sacro, vr homo sacratus. vnde Inn. exponit tex. ibi, sacratis hominibus. id est homi-
1 nibus cõstitutis in sacris. † No. 2. iudicem debere ex officio suo punire accusatorẽ calũniosum; & si non facit, est maxima redargutione dignus. & pondera tex. ibi, ex diffinitione vestra &c. q calũniator dẽt puniri ex officio iudicis in ipsa
2 cã in gl. fi. † No. 3. q si calũniator non est punitus tempore suo, & reus fuit absolutus põt post ea puniri ex nobili officio iudicis, & vr hic tex. fm hunc intellectum, & quod no. in l. 1. ff. ad Turp. No. 4. quem posse accusare clericum maioris ordinis, qa licet nõ possit ex toto puniri similitudine suppli-
cij, qa non habet illũ ordinẽ, põt tamen pœna commutari,
3 vt hic. † Vltimo collige ex tex. duo. [b] Primo q ecclesia hẽt
b pœnã verberũ, ẽt respectu clericorũ; ita tamen q non tendat ad effusionẽ sanguinis, [c] vt in c. in archiepiscopatu, inf.
c de rap. Secundo, q habet pœnam exilij, [d] põt ergo ecclesia
d clericum delinquentẽ, publice verberare, & in exiliũ mittere. quod no. & concor. iura. alleg. in gl. & vide Inn. in c. qualiter. 2. sup. ti. prox. In gl. in ver. priuari. & ista gl. hoc intẽdit, q si calumniator non puniatur in ipsa snia, qua reus fuit absolutus, non põt postea puniri, nisi per viã accusationis, & tũc ille qui accusat, debet se inscribere ad pœnam talionis, hoc verum, nisi iudex pronunciauerit accusatorẽ fuisse calũniatũ. nã tunc põt ex interuallo pœnã calũniæ infligere, qa satis est iudicẽ ꝓnũciare sup delicto, qa statim venit imponenda pœna iuris. 2. q. 3. c. fi quẽ. §. notandũ. & l. 1. ff. ad Turp. Vin. extra gl. dicit, q forte hoc crimẽ erat notoriũ: vel fm Host. iste
4 diaconus accusatus, appellauit; & iõ in cã appellationis potuit infligi ista pœna, & cã fuit remissa ad eos iudices de cõsensu appellãtis. & sic nõ õb. c. accepta. de app. Et ex his hẽs
4 duas limitationes ad l. 1. C. de calũ. all. ꝓ õrio. † Et ꝓhẽdẽ do clarius materiã, aduerte post Bar. in l. 1. §. 1. ff. ad Turp. & adde l. athletas. §. itẽ ꝓuaricator. ff. de his qui no. infa. q de ca-
e lũnia [e] põt qs puniri multis modis. [f] Primo ex officio iudi-
f cis mercenario; & tũc pœna dẽt inferi in ipsa snia, & ita intel ligat l. 1. C. de calum. vel saltẽ ꝓ illã diẽ, qua lata est snia absolutoria, qa tãto tpe durat iudicis officiũ in accessorijs, vt in c. cũ appellationib. de ap. li. 6. & l. Paulus. ff. de re iu. postea puniri nõ ꝓt ex officio iudicis mercenario, qa expirat, ex quo lata est snia sup principali. venit. n. accessorie ad ipsum factũ principale. ꝓ hoc, l. 4. C. de po. Scdo mõ calũniator põt puniri ex officio iudicis nobili: & sic põt intelligi tex. in ꝓal. l. 1. §. 1. ad Turpil. & no. ꝓ hic, fm vnũ intellectũ: & ex tali officio põt ꝓcedere ẽt longe post snĩam absolutoriã. Ex quo. n. cõmisit delictũ in præsentia iudicis, põt iudex etiã fæcularis ex offi. suo nobili postea inquirere, & punire. arg. l. nullũ. C. de testi. & q no. Bar. in l. 2. §. fi publico. ff. de adult. Et fm hãc opi. non oportet dicere q istud processit hic ex speciali dispositione principis, vt qa idẽ est in quocunque iudicio vt õ. dixi. Tertio modo põt puniri calumniator per viã accusationis, vt si nõ fuit punitus in ipsa snia absolutoria, potest de nouo accusari, sicut de quolibet alio delicto, vt hic in glo. & in præal. l. 1. Et si qrit intra quãtũ tps põt accusari, vel ex officio nobili puniri, sunt opi. quidã dicũt, q statim absoluto reo. ar. ꝓal. §. 1. Bar. ibi dicit, q intra tñ tps potest inquiri, vel accusari, quãto tpe durat accusatio delicti in quo fuit calũniatus, quia punitur calũnia ad instar illius delicti, q videtur satis rationabile, & notãdum. Põt etiam & quarto puniri, secũdum modum hic traditum in gl. vt primo pronũcietur super calumnia, postea ex interuallo fiat executio pœnæ iuris, q̃ statim venit imponenda ex ipsa pronunciatione, vt õ.
5 dixi. pro hoc habes declarationẽ huius glo. & materiæ. † In
g glo. in ver. verberibus. [g] Opp. & videtur q iste subdiaconus accusa-

ADDITIONES.

a ¶Cum fortius. An incontinenti lata absolutoria sententia pro reo, possit accusator de calumnia accusari. vide late Sal. in l. j. in fine. C. de calũ. mo. plus dicit Bar. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui no. infa. quod etiã in eadem sententia, qua reus absoluitur, potest accusator condemnari de calumnia. Barth. Bellen.
b ¶Ex textu duo. Schola potest vti pœna fustigationis, dum tamen fiat sine sanguinis effusione. & ad idẽ est tex. in cap. 1. q. 1. Similiter ecclesia vtit pœna cauterizationis, seu bullationis, dum tamen fiat sine læsione curis. Textus est notabilis, in c. ad audientiam. infra de crimine. fal. Barth. Bellen.
c ¶Effusionem sanguinis. Adde quod etiam imo cum sanguinis effusione potest enim Papa statuendo, pœnam mortis imponere, licet nõ exequẽdo. ita no. posuit Feli. in ca. fi quando, versi. vnde dicit Bald. ff. de resci. Zac.
d ¶Exilij. Ecclesia imponit pœnam exilij. Et ad idem est textus in capi. fœlicis circa princ. de pœnis. libr. 6. & in capi. pro humani, de homi. li. 6. & in cap. quod vinum. 12. q. 1. in c. hi qui. 3. q. 3. tex. cũ glo. 63. distin. c. in synodo. Et de multiplici genere exilij, vide omnino Do. in ca. cum beatus circa medium. versicu. quæro quid fit. 45. dist. Barth. Bellen.
e ¶De calumnia. Qualiter possit consuli contra accusatorem, quando accusatus fuit tortus, ac repertus inculpabilis, vide Alexan. in consi. 2. in primo volu. Seb. Sap.
f ¶Multis modis. Et not. istam distinctionem. Nam eandem distinctionem debes facere in statuto imponenti pœnam accusatori non probanti, vt notabiliter dicit Barto. in l. atheletas. §. calumniator. ff. de his qui no. infa. Ale. de Ne.
g ¶Verberibus. Vide de hoc optimum tex. in capi. quia iusta, 5. q. 7. quẽ tex. etiam allegat hic quædam glo. parua. & quando nobilis accusat ignobilẽ de quo alias de iure mitius punitur nobilis, quã ignobilis, vtrum si nobilis deficiat in accusatione, debeat proprie puniri eadem pœna, qua punitus fuisset ignobilis. distinguitur, nam lex dicit quod deficiens in ꝓbatione punitur eadem pœna, quæ debebat imponi accusatori; secus si dicit eadem pœna puniatur. ibi est glos. notabilis, & ordinaria. in l. ad cõmentarienses. ff. de custo. reor. quam commendat multum Bald. in l. fi veteris, in fine. C. de fide instr. Barth. Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

accusator non debeat ꝓpter calumnia subiici verberibus, nec in exilium deportari, quia calumniator tantum punitur similitudine supplicij; & sic sustinere debet illam pœnã tantum, quã sustinuisset accusatus conuictus. 2.q.3. qui non probauerit. sed accusatus de crimine, fuit depositus. vt in c. tuæ, ĩ. de pœnis. non autem verberatus; ergo nec iste calumniator debebat verberari. Solu. hoc factum fuit in supplemẽ tũ, pœnæ, secundum gl.q.d. accusator non poterat puniri similitudine supplicij, quia nõ habebat ordinem diaconatus, quem habebat accusatus quapropter priuatur ordine quẽ habet, & in supplementũ imponitur alia pœna, quod no. ex quo habes modum puniẽdi laicum criminatorẽ clerici, vt si conuincetur de calumniosa accusatione cum non possit puniri similitudine supplicij; quia non habet ordinem, puniatur alia pœna ad arbitrium iudicis: sicut obseruatur, qũ pro delicto de quo quis accusatur, non reperitur certa pœna, vt no. in ꝑalle. §. item prævaricator. & in d.l. 1. ad Turpi.

SVMMARIVM.

1 *Ad denunciationem vnius potest inquiri, etiam contra prælatum.*
2 *Causa si est commissa examini alicuius, non censetur cõmissa eius diffinitioni; sed diffinitio debet reseruari. & remitti ad delegantem.*
3 *Denuncians aliquod crimen, punitur, si deficiat in probando.*
4 *Iuramentum in defectum probationis plenæ, non datur denunciatoribus. vel accusatoribus.*
5 *Calumniosus dicitur accusator, vel denunciator eo ipso quod non probat regulariter.*
6 *Quod aliquis sit calumniator, non est præsumptio iuris, & de iure.*
7 *Purgatio infamiæ, vel calumniæ quomodo fieri debeat.*
8 *Denunciator, siue agat ad pœnam siue ad denunciationem, & nõ probet, est puniendus de calumnia.*
9 *Infamare aliquem est grauissimum delictum.*

CAP. II.

Vm dilectus. Denunciator in probatio ne criminũ deficiẽs, ab officio, & beneficio suspenditur, donec innocentiã suã purget Et in prima denunciatio & causæ commissio. in secunda ꝓcessus examinatio, & absolutuio denũciantis. In tertia pena calumniose denũciantis. secunda ibi, cũ aũt, tertia ibi, vobis. Casus literalis. Magister scholę Palestinus ad apo. sc. accedens, de suo ẽpo excessus varios denũciauit. Pa. examinationẽ eorũ cõmisit quibusdã inquisitorib. faciẽdã, & vt examinationẽ factã sub sigillis suis sibi destinarẽt inclusam. quo facto Pa. examinauit, ꝓcessum negotij diligẽter, nec inuenit aliqd de ꝓdictis sufficienter esse probatũ; vnde absoluit eꝝm ab obiectis. Mandans quibusdã quatenus di ctũ magꝝm suspendãt ab officio, & beneficio, donec se purgauerit ꝙ calumniandi animo nõ processit ad huiusmodi crimina proponenda, vt cæteri simili pœna perterriti, ad infamandos prælatos suos de facili procedere non præsumant. Ber. † No. 1. ex tex. ꝙ ad denunciationem vnius tantũ, potest committi inquisitio etiam contra episcopum denũciatum, ad hoc ꝙ dixi post Io. An. in c. licet, ĩ. ti. proxi. † No. 2. ꝙ commissa examinatione alicuius causæ, nõ videtur cõmissa diffinitio, sed dẽt diffinitio reseruari, & remitti ad delegãtem. de quo in c. 1. de se. pos. & fru. † Itẽ no. ꝙ licet denunciator nõ se inscribat ad aliquã pẽnã; tñ puniri debet, si deficiat in probando. ª † Item collige denunciatũ absoluẽdũ, si sufficiẽter crimina denũciata ꝓbata nõ sunt; & sic nõ est locus delationi iuramẽti in supplementũ ꝓbationis, pro hoc vide bonũ tex. cũ gl. in c. tam literis. ĩ. de test. In gl. 1. in fi. no. gl. ꝙ licet in accusatione, vel in pura inqsitione, nõ regratur admonitio, vt no. in c. licet Heli. ĩ. de simo. secus qñ inquisitio cõmittitur ad denũciationẽ alicuius. no. gl. qa cõtrariũ sentit in c. qualiter & qñ. ĩ. ti. ꝑx. & ibi dixi. † In gl. 2. ibi calũniari præsumit, sicut in accusatione. no. bene gl. iũcto tex. ꝙ de calũnia cõuincit accusator seu denũciator, eo ipso ꝙ nõ ꝓbat. & idẽ tenet Bar. in l. 1. ff. ad Turpil. & in l. athletas. §. itẽ ꝑuaricator. ff. de his q no. infa. & ibi est gl. fin. de hac materia ponens casus exceptos, in quibus non statim præsumitur calũnia, qa deficit in ꝓbãdo. Primus casus est, qñ quis accusat ex necessitate officij, ᵇ vt est in tutore, vt in c. 2. C. qui acc. non pos. Secundus casus est, quando ex necessitate hoc facit, vt qa hæres, ꝙ tenet vindicare necẽ defuncti. l. cum fratrẽ. C. de his q. vt indi. Tertius rõne immensi doloris, vt qñ maritus accusat vxorẽ de adulterio, vt in l. quamuis. C. de adult. Quartus, quando ꝑ impunitatem delicti, vt quando accusat de moneta, nã vt facilius reperiatur accusator, ius non vult vt deficiens incontinenti præsumatur calumniari, vt l. 1. C. de fal. mo. Item fallit fm Bar. ibi, ratione infamiæ, vt si accusatus erat infamatus de delicto, ꝑ hoc bonus tex. in l. miles. §. mulier. ff. de adul. Itẽ si audiuit illũ criminosum à fide dignis pſonis; secus si à vilib. facit. c. inquisitionis. ĩ. de sent. excom. Item fallit si testes decepcrunt accusatorẽ vt quia promiserunt testificari, & defecerunt. pro hoc vide bonam gl. 2. q. 3. Paulum. Itẽ fallit si semiplene accusator ꝓbauit fm Vin. & facit ꝙ no. Io. An. in c. cũ dilecti, de elect. & Spe. in ti. de accu. ad fin. In his ergo, & similib. casib. licet qs deficiat in ꝓbãdo, nõ ꝑsumit tñ statim calũniari; sed iudex ex officio suo dẽt inquirere, vtrũ fuerit calũniatus, & si reperiet euidẽter calũniã, puniet calũniatorẽ, ẽt in istis casib. vt in ꝑal. l. 1. §. 1. ad Turp. & no. gl. in præal. §. itẽ ꝑuaricator. Regulariter ergo extra hos casus, & similes, communis est opi. ꝙ eo ipso ꝙ qs deficit in ꝓbãdo, ꝑsumitur calũniari. & sine aliis indiciis põt puniri de calũnia, ꝙ euidẽter ꝓbatur hic, vbi Papa se tñ fundat ꝙ nõ reperit aliqd delictũ, ꝓbatũ, & facit 2. q. 3. ꝙ nõ ꝓbat. & 2. q. 3. §fin. † Dicit tñ Bar. in d. §. ꝑuaricator ꝙ ista non est præsumptio iuris, & de iure imo admittitur ꝓbatio innocẽtiæ; & ideo dicit se putare ꝙ anteꝙ iudex puniat calũniatorẽ, dẽt sibi statuere terminũ ad ꝓbãdũ innocẽtiã suã. Sed hoc dictũ videt prima fr̃ õte ꝑ istũ tex. vbi Papa nõ statuit terminũ ad se excusandũ; imo incõtinẽti mãdauit eũ puniri, §. suspẽdi, donec ꝓbaret innocẽtiã suã. & vt in hoc iste tex. mirabilis, vt primo puniat calũniator de calũnia, & postea recipiat ꝓbationes sup innocẽtia; cũ deberet esse totũ oppositũ; maxime fm illã theoricã Bar. & sentit hic Host. & ideo admittitur ista ꝓbatio innocẽtiæ qa si nõ plene tñ aliqualiter ꝓbauerat, vt in te. alias. n. fm eũ, non admittitur purgatio innocẽtiæ. alle. ꝙ hẽtur in Auth. de in. §. porro. & sic sentit aperte, ꝙ ex toto deficiens in probando, venit, puniendus pœna calũniæ, nec admittitur probatio innocẽtiæ, ꝙ est cõtra Bar. in loco præal. nec doct. hic hãc cõtrarietatem tãgunt. satis putarem posse æquæ distingui, vt accusatore ex toto deficiẽte, iudex nõ debeat imponere pẽnã mẽtaneã accusatori, nisi prius admittat suas ꝓbationes super innocẽtia; nam satis esset inhumanũ, & acerbũ, non admittere ꝓbationes; cũ possit ex cã calũnia excusari. & pro hoc bonus tex. hic in fi. & in c. 1. de elect. li. 6. sed pẽnã succedẽs suã ꝑ ꝓsumptionẽ ortã ex deficiẽtia, põt imponere, cũ illa limitatione, donec se purgauerit. & ita potest intelligi iste tex. & sic nõ procederet opi. Host hic, ꝙ purgatio nõ admittitur, si ex toto defeciſſet in probãdo: potest tamen saluari, dictũ suum quãdo vellet se purgare ꝑ iuramẽtum, tñ pronunciat. & hoc no. † In ea. gl. ibi per sacramentũ suum, &c. Sed prope fi. gl. cõcludit ꝙ istud arbitratũ erit, qa purgationes hodie sunt arbitrariæ, quasi velit ꝙ isti commissarij poterãt indicere purgationem per suum sacramentum, vel adiungere duos, vel tres compurgatores fm ꝙ eis videbit. Host. dicit sufficere solũ iuramẽtũ, qa nõ hẽtur. tex. de purgatione. Sed certe opi. gl. mihi plus placet, quia tex. dicit, ꝙ canonicæ debet se purgare, & purgatio canonica est arbitraria, vt ĩ. de pur. ca. ꝑ totũ. 2. q. 4 omnibus. & c. cõsuluisti. Item poterit canonice purgare innocẽtiam suã, ꝓbãdo aliquẽ modũ delictũ prædictis, vel cõsimiles, † In ea. gl. ibi, pœna illius qui denunciat agit pœnitentiã; & ideo non tenetur se inscribere ad aliquã pẽnam, etiam extraordinariã, vt dicit tex. in c. super his, ĩ. ti. prox. Itẽ pœna calumniæ est, vt pœna puniatur similiter dine supplicij. sed iste denunciator non agebat ad aliquam pẽnam; ergo deficiẽs hic nõ debebat puniri. Inn. hic nõ respõdet ad cõtrariũ. sed dicit no. ꝙ grauiori pẽna afficit denunciator calumniosus, quã denũciatus cõuictus. qa denũciatus conuictus, fuisset cõpulsus tantum agere pniam; sed denunciator calũniosus hic suspẽditur ab officio, & beneficio, Car. dicebat ꝙ oportebat intelligere istũ tex. ꝙ agebatur ad certã pẽnã, quasi velit, ꝙ hic loquatur de denũciatione canonica, & finis erat ad certã pẽnã imponẽdã. Ista est magna restricto ad istũ tex. & ĩ opi. oĩm doct. & hoc c. hactenus ꝑ oẽs intellectũ est, vt procedat ẽt cum agitur ad pœnitentiã, & minime sunt mutanda & c. ff. de legi. l. minime. & ad hoc adduco istũ tex. in fi. dũ dr̃ istũ debere susꝑdi, ne de facili ad infamiã ꝑlatorũ prosiliatur, ponderatur ergo fama quę orit ex denũciatione, nõ pœna. Itẽ si fuisset actum ad certã pẽnã fuisset facta inscriptio ad pẽnã extraordinariã, vt in c. super his, præallc. & iõ intelligo istũ tex. vt procedat, ẽt in denũciatione q̃ sit ad pœnitentiã. Et ad contraria resp. & 1. ad c. super his, fat eor. n. ꝙ denuncians nõ hẽt se inscribere, quia nõ agit ad pẽnã. sed si deficit, tũc propter infamiã, quã conatus est inferre denunciato, dẽt puniri prout dr̃ hic. † Nã infamare aliũ, est graue delictũ. de pœn. di. 1. homicidiũ. & 6. q. j. deteriores, & c. ex merito. & 5. q. 1. c. 1. & 2. & hoc apertissime voluit litera in fi. hic. nã si aliqualiter nõ punirẽt denũciator, de facili quisq; prosiliret ad denunciandũ aliũ. Nec valet argumẽtum, non se inscribit, ergo nõ dẽt puniri. tolle instantiã. Obij tum, non se inscribit, ergo nõ dẽt puniri. tolle instantiã. Obijciens contra electũ non confirmãtũ, non se inscribit, quia non tendit ad pẽnã, vt dicit tex. in c. super iuis, ĩ. tit. proxi. deficiens tamen in probatione, punitur, vt in c. 1. de elec. lib. 6. Nec ob. secundum contrariũ, qa in odium calumniosi, indultum est, vt puniatur similitudine supplicij, sed nõ reperit cõ similis pœna, qa ad pœnã nõ agebat, debet tñ puniri alio modo, quia non dẽt calumniose prosilire ad infamiã alterius, & crimina non debẽt remanere impunita. Et per hoc habes intellectum huius capituli, & rationem ipius tene menti.

De simonia. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Simonia, respectu aliorum criminum, obtinet principatum.*
2 *Simonia quid sit, & vnde dicatur, quot modis contrahatur, & quis admittatur in eo ad accusandum vel testificandum.*

Continuari põt ista rub. ad præcedẽtes hoc ordine ĩ. visũ est de accusatoribus, & calumniatoribus. nunc restat vide de his criminib. & † qa ĩter cętera simonia obtinet primũ locũ, (nam cętera respectu huius pro nihilo ꝛputantur. 1. q. vit. c. fi.) iõ tractaturus auctor de criminibus, præmittit de simonia. & † quid sit simonia, ª vnde dicatur, quot modis cõ trahat, qs admittatur in eo ad accusandũ, vel testificandũ, & quot modis dicatur quid spirituale, vide plene. 1. q. 1. in sum. & in gl. seq. Et proprie simonia, ᵇ est voluntas studiosa, vel cupiditas emendi, vel vendendi aliqd spirituale, vel spirituali annexum, & dixi voluntas, vel cupiditas, quia spiritualia vendi non possunt, sed ex voluntate sola vendendi vel emẽdi egressa tamen ad actum committitur simonia.

ADDITIONES.

a ¶Simonia. Quid autem sit simonia, late ponit hea. Th in 2.2.q.100.art.j. vbi omnino vide, vbi quam plurima ponit ad declarationem huius rub. Itẽ vide Tho. in 4. sen. dist 25.q.3.art.j. vbi ponit quid sit simonia, & an simonia sit hęresis, & vtrũ simoniace ordinatus perdat executionem ordinis. Et in ea. dist. & q.art.2. ponit vtrum sacramenta possint emi, vel vendi sine simonia, & vtrum emptione, & venditione aliorum committatur simonia, & vtrum committatur simonia in emptione eorũ, quæ spiritualibus sunt annexa in ea. dist. & q.ar.3. vbi ponit vtrum committatur in aliis tribus modis assignatis ab Vrbano, an autem aliquando sit licitũ dare pecuniam ꝓsequendo dignitatem ꝛcularem, an vero in illo ẽr committatur simonia, vide multum eleganter per Bar. in l. Barbarius. ff. de off. prætor. Bellen.
b ¶Simonia. Vide Car. in c. nemo, iuf. eo. vbi aliter definit simoniam. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit episcopus, vel eius ministri, accipiendo aliquid tẽporale pro conferendis ordinibus. 2. & 4.*
3 *Notarius episcopi, an licite accipiat aliquid temporale, citra peccatum simoniæ.*
5 *Scriptores bullarum in curia Romana pretium recipientes, an idcirco incurrant simoniam.*
Simonia, an habeat locum in curia Romana.
Curia Romana si aliquid obseruat, debemus etiam nos obseruare: nisi apud nos sit statutum contrarium.
6 *Papa, an insoluatur crimine simoniæ.*
7 *Ordinarius, habet potestatem ligandi, & soluendi in habitu, nõ in actu.*
Presbyter non potest nec absoluere, nec ligare parochianum alterius, nec aliquem, nisi sit sub parochia sua.
8 *Dans pecuniam Papæ ex pacto pro beneficio obtinendo, non est tutus apud Deum.*
9 *Ludentes si ex constitutione episcopi sunt excommunicati, incurrunt excommunicationem.*

CAP. PRIMVM.

In ordinando. †Breue est, vel potest sic summari. Episcopus pro ordine ab eo conferendo, vel ministri, vel notarij, nihil temporale exigere debent. Et duo sunt dicta, secundum ibi, pro ordinatione. Casus liter. Propositum fuit in sinodo gñali, vtrum pro ordinatione aliquid accipi posset. Et respondetur, ꝙ pro ordinatione, nullus aliqd
2 accipiat, nec ordinatus aliquid det. B. † Not: 1. ex tex. qđ vbi principale dẽt esse gratuitum, oĩa accessoria, & circunferentia debent ẽt esse gratuita, quia accessorium sequitur suum principale: vnde non solum prohibetur eꝝ qui ordinẽ conferunt, aliquid pro ordine recipere, sed ẽt alij ministri qui sunt accessorij, & coadiuuant ipsum eꝝm in celebratione. In gl. 2. ibi, archidiaconatus. & si intelligatur de eo: loquitur textus de voce, qua vocantur promouentes, vel forte de illa voce, qua respondet in scrutinio secundum formã. c. vnici. de scrutinio. vel intelligi potest, secundum Odof. de diacono, qui cãtat euãgelium: & hoc magis consonat lecturæ antiquæ. Sed põt dici, ꝙ in vtroque ipsorum, & quibuscunque administrantibus hoc c. vendicat sibi locum: quia ordo dẽt gratis
3 conferri. † In gl. in vers. vendere, in fi. duo sunt hic examinanda. Primum, nunquid notarius possit licite pro suo labore ª aliquid capere: secundum, nunquid datio alicuius temporalitatis. sponte oblatæ, possit licite sine peccato recipi. Ad primum conclude breuiter post gl. & doct. ꝙ aut notarius ᵇ hẽt salarium de publico, puta ab epo: & nihil debet exigere: aut non hẽt salarium: & tunc, aut suum officium est adeo necessarium in ordinatione, vt nisi ipse scribat, ordo non dicatur recte collatus: & tunc cũ officium suum sit de conferentibus administrationem, nihil põt exigere. Ego tñ nõ video, ꝙ officium scriptorũ possit esse tale, vt necessario requiratur ad ordinem legitime conferendum: & ideo simpliciter põt dici, ꝙ ex quo non hẽt salarium de publico, recte põt pro labore suo pecuniam exigere. & istud c. voluit secundum Inn. tollere cõsuetudinem quorundam locorum, in quibus oẽs
4 officiales & ministri petebant pecuniam. † Quoad secundũ conclude, ꝙ pro ipsis spiritualibus, non dẽt aliquid conferri, ẽt gratis: pro hoc iste tex. in fi. vbi ordinandus prohibetur dare: sed si non pro ipsis spiritualib. principaliter, sed ex charitate quadam aliquid sponte confertur, licite recipi põt, vt
c in c. & si quęstiones, ĩ. e. ti. ᶜ † Op. extra gl. ĩ. tex. & vꝰ ꝙ notarius indistincte recipere possit: nam in curia Romana, nota rij exigũt pecunias, & Pa. scit, & tolerat: imo est facta taxatio quantum solui debeat pro qualibet bulla: ergo, & in alijs locis notarij licite recipere põt, ar. c. in causis, ĩ. de re iudi. nam ipsius curiæ actio, nostra dẽt esse instructio, sicut dicimus in actione Christi, in c. significasti, de elect. Solu. dicunt doct. qđ in curia Romana notarij nõ habent salarium, ideo licite exi
d gunt. vel in curia Romana non habet locum ᵈ ti. de simo. sicut nec in curia principis habet locum lex Iulia de ambitu. quod est verum secundum Host. in his, quæ sunt simoniaca, quia prohibita, secus in prohibitis, quia simoniaca, vt dicit gl. in c. ex parte, de offic. deleg. dicit Host. quod licet Pa. non ligetur propria constitutione in his, quæ sunt simoniaca: quia prohibita, tamen deberet ipse præ cæteris abstinere: quia & si in se hoc non sit malum, est tamen species mali, à qua præcepit apostolus abstinendum. vt in c. cum ab omni specie mali. de vi. & hone. cler. Item decoloratur status ecclesiæ, ergo debet abstinere. 1. q. 8. & si illa. ᵉ † Et hæc faciunt ad quæ-

ADDITIONES.

a Pro suo labore. Vide Dec. in c. 1. vers. restringitur hæc prima limitatio. sup. de prob. vbi ponit, quando notarius possit percipere salarium. Seb. Sap.
¶Pro suo labore. Vide omnino bonam glo. in d. c. sicut episcopum. 1. q. 2. hic allegato in gl. Bar. de Bel.
b ¶Notarius. Adde, ꝙ quando ecclesia alienat bona sua, an teneatur dare salarium tabellioni, qui fuit rogatus. gl. est in c. casellas. §. hoc ius porrectum. vers. absque dispendio. 10. q. 2. item ad quæstionem, quando sede vacante fit inuentarium per ecclesiam de bonis ecclesiæ, nihil percipi debet pro labore confectionis. Tex. est in c. charitatem. 12. q. 2. Item scias ꝙ notario debentur duo salaria. s. protocolli, & confectionis instrumenti. ita dicit Bar. in l. argentarius, in prin. ff. de eden. & ibi etiam dicit, ꝙ licet notario non competat actio pro mercede cõfectionis, tamen poterit tenere instrumentum, donec sibi satisfiat pro labore, quicquid dicat ibi gl. & pro ipso facit bona gl. quę loquitur de rescriptore, vt possit retinere quinternos, donec sibi soluatur merces. in l. si non tortem. §. si certũ. ff. de cond. ind. Dicit tamen Bar. in d. l. argentarius, qui propter communem consuetudinem notariorum hodie eis competit vilis actio ex locato. Et ad hoc vide Bar. in l. 1. §. dioi. ff. si extra. crim. Et vide hic tex. cum gl. in vers. officio. in fi. & in c. tuarum. §. notarium. de rescr. lib. 6. adde hic Bar. in l. metus. quæ est prope fin. ff. de re iud. quod no. Io. An. in c. vt offi cium. §. 1. super verbo, personam. in Nouella. de hær. lib. 6. Nam Dom ibi posit Io. An. ponit vtrum inquisitus in causa hæresis, teneatur soluere notario, qui scripsit acta in causa.
c ¶Eo. tit. idem probatur in c. dilectus, el 2. & in c. tuã, ĩ. eo. Alex. de Ne.
d ¶Locum. In curia Romana non habet locum. Adde illud dixisse, & notat Bar. in l. 1. in prin. ff. ad leg. Iul. de ambi. Zach.
e ¶Illa. Ad hoc optime quod not. Host. & doc. in c. constitutus, de reli. do. vbi dicit, quod sicut omne indecens, est Deo impossibile, ita & Papæ, qui est Dei vicarius, quia non est amplior potestas vicarij, quam constituentis vicarium. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 ad quæſtionem notabilẽ, nunquid Papa [a] inuoluatur crimi-
a ne ſimoniæ, ſi de facto recipit pecuniam pro collatione ali
cuius prælaturæ ſeu beneficij, & expreſſe non reperi hanc q̃-
ſtio. examinatam per doct. niſi quia Card. hic ſimpliciter di-
cit, q̃ non cõmittatur ſimonia, quaſi inferendo hoc ex præ-
dictis: cũ titulus beneficij videat̃ de iure poſitiuo, & Papa vti
tur eo iure, & in iſtis non ligatur, vt in c. propoſuit, de cõceſſ.
præben. Ego ſp tenui oppoſitũ, & ita repetendo. §. qui vero,
in cap. extirpandæ, de preb. poſui ſuper hoc concluſionẽ, qđ
ſi beneficium hẽt adminiſtrationẽ ordinis, vel executionem
clauium, ẽt Papa inuoluitur vitio, & peccato ſimoniæ, ſecus
ſi non hẽt adminiſtrationem ordinis, vel executionẽ clauiũ,
vt ſunt iſta hoſpitalia, vel aliæ adminiſtrationes temporales.
primũ, pbo rõne, nã licet ipſe ti. beneficij ſit de iure poſitiuo
tñ executio ordinis, ſeu poteſtatis clauiũ, eſt de iure diuino:
nam, & ordo erat in veteri teſtõ, vt vendens executionem or
dinis, videretur vendere ipſum ordinem, & gratiã Dei, & iſta
7 ſunt ſimoniaca in ſe. & ideo prohibita. 1. q. 1. qui ſtudet. † Vn
de debes ſcire, q̃ qñ aliquis ordinatur, recipit tantum pote-
ſtatem ſoluendi, & ligandi in habitu, non aũt in actu. 12. q. 1.
ecce ſufficienter, cum c. ſeq. hinc eſt, q̃ non põt quis abſol-
uere, vel ligare parochianum alterius, quantumcunque ſit ſa
cerdos: ſi tñ ſibi cõfertur beneficium, tunc datur ſibi aliqua
executio ordinis, quę quidẽ executio eſt in ſe mere ſpiritua-
lis, & de iure diuino, & pro hoc vide bo. gl. in c. licet, ℣. de pœ-
nis, & tex. cum gl. in c. ex diligenti, ℣. eo. & ſic intelligo. 1 q. 1.
presbyter, & 1. q. 3. altare. & in collatione epiſcopatus nulli
dubium eſt, q̃ Pa. committeret ſimoniã. 1. q. 1. reperiunt, qa
epiſcopatus eſt ordo, & cum iſta ſint connexa, non excuſat̃,
dicẽdo ſe recipere pecuniam pro temporalibus: quia vendi-
to vno ex connexis, neutrum inuẽditum relinquitur. 1. q. 3.
ſi quis obiecerit. Sed in alijs beneficijs non habẽtibus execu-
tionẽ ordinis Pa. non cõmitteret ſimoniam, quia prohibi-
tum eſt in illis tñ de iure poſitiuo: quo Pa. non ligatur; dẽt
8 tñ abſtinere rõnibus prædictis. † Et in oĩbus caſibus puto, q̃
b ille qui dedit ex pacto pecuniã Pa. nõ ſit tutus quoad Deũ [b]
9 nec põt ſine peccato adminiſtrare in beneficio, † ẽt in caſu
in quo Pa. non cõmitteret ſimoniã, nã ex quo extabat cõſti-
c tutio prohibitiua, ſubditus incidit in pœnam, [c] ſicut in ſimili
diſputat Io. An. quæſtionem. Cauetur ſtatuto epi, qđ ludens
ad hazardum ſit excõicatus: an ludẽs cum epo, qui fecit ex-
cõicationem incidat in excõicationẽ, & concludit, q̃ ſic: li-
cet ipſe eps non ſit excõicatus, quia nõ potuit ipſe ligari ſua
conſtitutione. ita diſputat in reg. cui licet, de reg. iu. lib. 6. in
mercu. ita ẽt ad propoſitum, vbi Pa. non committeret ſimo
niam, ex quo recipiendo pecuniam ex pacto, non ſuſpendit
conſtitutionẽ prohibitiuam, dans pecuniam committit vi-
tium ſimoniæ, & ſic non põt agere pœnitẽtiam, retentio be-
neficio, vt in c. inquiſitionis, in prin. ſupra, de accu. & pleniſſi
d me hunc articulum proſequor in d. repetitione. [d]

ADDITIONES.

a ¶Nunquid Papa. An Papa recipiens pecuniam pro collatione beneficij, inuoluatur crimine ſimoniæ. Adde, quod no. Per. de Anch. in rep. c. canonum ſtatura, de conſt. in 2. oppo. in verſ. quid ſi pro obtinenda. & vide Bar. in l. i. in prin. ff. ad leg. iul. vbi dicit, quod Papa non inuoluitur crimine ſimoniæ, ſed bene adhærẽtes. multum eſt in vſu illud vitium. & propterea dicit ipſe, q̃ Decretiſtæ in iuribus nouis non poſuerunt aliquem titulum, de ſimo. Vide tamen ad hoc gl. notabilem in ver. actionem. in c. cum pridem, de pac. vbi dicitur nunquid authoritas Papæ excuſet à ſimonia. Et adde quod contra Dy. qui hoc ponit, videtur caſus ſingularis, in c. ex multis. ibi, ſic per nũmularios eccleſiaſtici beneficij &c. & in eo. c. in fi. ibi, & ſi aliud detur tollatori diuinorum. 1. q. 3. vbi apertè probatur, & quod ſimonia committitur in beneficialibus iure diuino, ergo pa pa committit in his ſimoniam contra ea quæ hic dicuntur. Et de hoc an Papa inuoluatur crimine ſimonię, vide Io. An. in Nouella in c. pro humanis, ſuper verſ. tribuatur, de hom. lib. 6. vbi videtur concludere qđ non. Et an Papa poſſit accuſari de vitio ſimoniæ, vide tex. cum gl. in c. ſi quis pecunia. 89. diſt. & quod no. d. Abb. in c. quoties, ℣. e. Et de iſto art. vtrum Papa recipiens pecuniam pro collatione beneficij, inuoluatur crimine ſimoniæ, vide pleniſſime, & melius quam alibi, per Abb. in repe. §. qui ve ro. & in c. extirpandæ. de preb. verſ. vtrum. tertium eſt per beneficiũ ſpeciale. de hom. lib. 6. Adde hic beatum Thomã in 2. 2. q. 100. art. 1. in fi. vbi dicit, quod Papa poteſt committere vitium ſimoniæ, quia peccatum tan to eſt grauius in aliqua perſona, quanto maiorem obtinet locũ. Et ideo ſi reciperet aliquam pecuniam de reditibus alicuius eccleſiæ, incurreret vitium ſimoniæ. Et ſimiliter dicit, quod committeret ſimoniam, reci piendo pecuniam ab aliquo laico, non de bonis eccleſiæ. Item vide glo. in ver. Denarium. in cap. presbyter. 82. diſt. quæ dicit, quod lex Iulia de ambitu non habet locum in ciuitate Romana. Item de iſto articulo an Papa inuoluatur crimine ſimoniæ, vide multum elegãter, & melius quã alibi per Dom. in c. 1. 12. di. Item adde quod de hoc no. Domin. in c. in no mine domini. 13. di. Bar. de B.

b ¶Non ſit tutus quoad Deum. Adde hoc tenuiſſe iſtum, in c. extipandæ. §. q vero. in fi. in rep. §. de præben. contra gl. in c. ex parte, il 1. de offic. deleg. Arch. & Gem. in c. 1. 12. di. & Io. de Ana. hic. Opi. iſtius ſequitur Fel. in c. de cætero. verſ. de ſimonia vero commiſſa. §. de re iud. vbi dicit, q̃ licet Papa non ligetur in aliquibus: ligatur tamen qui cõtrahit cum eo. quib. adde Bal. in l. Barbarius, ff. de offi. præto. Zach.

c ¶In pœnam. Vide Fel. ponentem in ca. de cætero, in fi. ff. de re iud. Et de iſta quæſtione quam refert Abb. hic, vide omnes in c. vt animarum, de conſti. in 6. Bal. in auth. quibuſcunque. C. de ſacroſ. eccl. & in l. digna vox. C. de legib. & Ale. in l. 1. ff. quod quiſque iur. in prin. Seb. Sap.

d ¶Repetitione. Si opinio Abb. Sicu. eſſet vera, Papa cum tota curia eſſet inuolutus ſimonia, quod non eſt dicendum, quia eſſet ponere os in cęlũ. Vnde aduertendum, qđ curia non exigit medietatem fructuũ primi anni, pro ordine epiſcopatus, vel pro alio ordine, ſed exigit pro collatore eccleſiæ cathedralis, quæ eſt ſeparata ab ordine, quia poſt collationẽ eccleſiæ cathedralis, dẽt poſtea conſecrari, vt in c. cum in cunctis, de elect. cum ſimilib. Illa ergo collatio, eſt collatio beneficij, & non ordinis. Nec obſt. quod ſit connexa dignitas epiſcopalis ordini, quia non eſt connexa, quin poſſit fieri ſeparatio. Extremum, ſi is cui collata eſt dignitas epiſcopalis ex diſpenſatione, non ordinatur, ſeu conſecratur, vel ſi priuatur, vel cedit. nam habet ordinem ſine beneficio, vt in c. 1. & 2. de ord. ab epiſc. qui renunc. epiſcopa. Dicendum eſt ergo, quod in beneficio habẽte annexum ordinem, ſeu exercitium curæ animarum, cõmittatur ſimonia, de iure poſitiuo, quia datur & recipitur pro collatione beneficij, non autem pro habẽdo ordine, vel exercicio curæ. Nec obſtat, quod qñ datur pro beneficio habente ordines vel exercitium curæ annexum cẽſeatur datum pro ipſo ordine, vel exercitio curæ, quia iſtã præſumptionem facit poſitiuum, quod non habet imponere legem Papæ. Vnde ſi. Car. hic, in ſi. commenti dicit, quod Papa poteſt ex cauſa, illa quæ ſunt ſpiritualia de iure poſitiuo, ſicut ſunt rituli beneficiales, facere certo ea ſu non ſpiritualia, ſed indiſtincte, & ſine cauſa rationabili hoc non põt, ſicut nec poteſt ſtatum eccleſiæ ſubuertere, & iſta eſt cõis opinio. a qua non eſt recedendum. In eo autem, quod dicit Abb. Sic. de dante pecuniã proprie, q̃ non eſt tutus quoad Deum, & quod committit vitium ſimoniæ, &c. Contrarium tenet Hoſt. Io. And. & communiter doct. dicunt, quod in ſimoniacis, quia prohibita authoritas eſt, ſcientia Papæ excuſat vitium ſimoniæ, nec eſt bonum ſimile adductum per Abb. Sic. quia Io. And. in d. reg. cui licet. loquitur in eo, quod etiam erat delictũ in epiſcopo, ſicut in ſe cum delinquente. Nam ludere prohibitũ eſt ita epiſcopo, ſicut cæteris, vt in c. clerici, de vi. & ho. cle. & in c. inter dilectos, de exceſſ. prælato. Item ſcientia Papæ magis operatur ad delendum vinculum iuris poſitiui, quam ſcientia epiſcopi, reſpectu ſui ſtatus, vt not. in c. 1. de treuga, & pace, & in d. c. propoſuit. de conceſſ. præben. Alex. de Neu.

SVMMARIVM.

1 *Tanquam ſimoniacus deponitur ille, qui pecunia accepta, eiecit aliquem de eccleſia ſua, ſe poſtea intrudendo.*

CAP. II.

1 OVi alium. Breue eſt, ſed põt ſic ſummariniã aliquẽ eiecit de eccleſia ſua, ſe poſtea intrudendo. No. 1. ex tex. vnũ caſum in quo ſit depoſitio, licet procedatur per viam inquiſitionis. in doct. volũt intelligere hoc c. qñ fuit proceſſum p viã accuſationis, ſed primũ verius, qa tex. loquit̃ indiſtincte, & cõmittiſte duo peccata: nã ſuccedit̃ locũ viuẽtis, & cõmiſit crimẽ ſimoniæ, de quo dic, vt in c. inq̃ſitionis, in prin. ſup. de accuſ.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus poteſt per quemlibet chriſtianum acuſari, per alium vero non.* 2. 4.

3 *Teſtis exoratus per partem, vt ferat teſtimonium, non poteſt tanquam ſuſpectus accuſari.*

5 *Teſtes, an, & quando poſſint compelli teſtificari in criminibus.*

CAP. III.

1 SI dominus. † Quilibet catholicus admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ. & ſecunda pars ibi, non igitur &c. Caſus literalis. Quærebatur vtrum quilibet catholicus admittendus ſit in accuſationẽ ſimoniacorũ, reſp. Pa. qđ quilibet admittẽdus eſt ar. à minori. Si. n. dñs, qui fuit ſine peccato, licentiã accuſandi dedit vni. ſ. Iudæo ſceleratiſſimo, cũ dixit. Si male locutus ſum &c. multo fortius nullus catholicus repellẽdus eſt, imo potius exhortandus, vt veritatem aſſecueret ad repellẽdum ſimoniacam prauitatem. Ber. No. 1. ex tex. ar. ℣ ſuperior põt accuſari per inferiorem, ad hoc c. licet, & c. veniens,
2 ſupra, de accu. † No. 2. vnam regulam, q̃ non catholicus, nõ
3 admittitur ad accuſandum etiã de crimine ſimoniæ. † Nota. 3. ex tex. bonum arg. q̃ teſtis exoratus precibus per partem
a vt ferat teſtimonium, non dicitur ſuſpectus. [a] In glo. 1. ibi, inde, melius diceret Iudæo, ſecundum Ioan. And. quia iſta verba quæ

ADDITIO.

a ¶Suſpectus. Vide Bar. qui in hoc optime diſtinguit, in l. poſt legatum. §. his vero. ff. de his quib. vt ind. dic tamen, quod non licet teſti ſe offerre iudici, quia per hoc eſſet ſuſpectus, vt in l. quæ omnia. ff. de procur. quod intellige, niſi eſſet cauſa in qua nutriatur pactũ, vt matrimoniali, quia tũc poſſet teſtis ſe ſponte offerre, vt in c. iurauit, & ibi per But. ſ. de prob. & in c. præterea, el 2. ſ. de ſponſal. tamen quando teſtis exoratur, & producitur per partem. licet valeat eius teſtimonium, non dicitur inuitus deponere, vt dicit Bar. in d. §. his vero. Sed ſi aliud non apparet, præſumitur depoſuiſſe inuitus, & ideo cautela eſt, quod in actis ſcribatur, q̃ noleres depoſuerunt, vt dicit Cy. & Bar. in auth. presbyteros. C. de epi. & cle. & hoc no. quia ſunt aliqui teſtes, qui non debent teſtificari niſi volentes, de quib. in l. Iulia. & de his vide per But. in ca. de iud. vbi etiam videtur an teſtes præſumantur citati, & requiſiti. Alex. de Ne.

ba quæ ſequuntur, non fuerunt dicta de Iuda: ſed illi Iudæo miniſtro, qui dedit alapam Ieſu, dicens. ſic rñdes Pontifici? & Chriſtus reſpondit. Si male locutus ſum, &c. & ſic ẽt deberet corrigi gl. ſequens. Gof. dicit, q̃ põt intelligi textus de illa authoritate. quis ex vobis arguet me de peccato &c. Nam iſta authoritas loquitur proprie de accuſatore, ſed prima de teſte. Sed tu dic, q̃ vtraq; authoritas poteſt applicari ad literã, ſecunda põt applicari ad tex. ibi accuſandi. prima poteſt applicari ad literam, ibi, vt veritatem aſſerat, &c. Iſtæ authoritates, faciunt tñ quoad ſuperficiem: quia in veritate ſenſus illius authoritatis eſt, q̃ à nemine poterat Chriſtus accuſari,
4 ſiue redargui. † In gl. in ver. catholicus admittitur in teſtimonium, &c. hoc non eſt verũ ſimpliciter, ideo dic, q̃ aut quæritur nunquid quilibet admittatur. & dic, vt leg. & no. in c. per tuas, ℣. eo. vbi dicam, aut quæritur vtrum quilibet admittatur ad accuſandũ, & dic, vt plene dixi, in c. cum P. ſupra, de ac
5 cuſatio. † In gl. ſi. in fi. de hoc, an, & quando teſtes poſſint cõpelli in criminalibus, dic vt in c. dilectorum, alle. in gl. & iſte tex. poſſet intelligi ſm Ioan. And. q̃ primo ſit exorandus per partem ſed compellẽdus per iudicem. & no. primum, quod poteſt licite exorari per partem, vt ſupra dixi.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus, pendente accuſatione ſuper ſimonia, prohibetur ab adminiſtratione diuinorum.*

2 *Papa debet ordinem iudiciarium ſeruare, de potentia ordinaria. ſecus de abſoluta.*

3 *Lite pendente, reus non priuatur re ſua: puta beneficio, niſi pendeat lis ſuper aliquo graui crimine.*

4 *Simoniacus, licet occultus, an, & quando ſit ſuſpenſus tam quoad ſe, quam quoad alios, adeo vt alij audientes diuina ab eo, peccent.*

Simoniacus non dicitur ille, qui habet beneficium, pro quo conſequendo alter dedit pecuniam, & ipſe ignoret, quando autem ſciret, tenetur dimittere.

5 *Simoniacus, an, & quando poſſit prohiberi celebrare.*

Excommunicatus à iure, an poterit excommunicari ab homine.

Excommunicatus à iure poterit iterum ab homine ſuſpendi.

CAP. IIII.

a 1 ACcuſatum. [a] † Simoniacus, pendente ac-
2 cuſatione, ab adminiſtratione diuinorum prohibetur. h. d. cum ſe. † Not. 1. ex tex. q̃ Papa neceſſitatur ad ſeruandum ordinẽ iu-
b diciarium, [b] & intellige de ordinaria potentia, & non de ab-
3 ſoluta, vt in c. propoſuit, de conceſ. præben. † No. 2. caſum in quo lit. penden. quis priuatur quaſi poſſeſſione beneficij, & officij; & intellige hunc tex. qñ accuſatus erat infamatus de ſimonia, vt in gl. nã per attrocitatẽ peccati, concurrente infamia, ſit ſuſpenſio, donec cã finiatur, vt in c. inter, de purg. can. & idẽ in alijs magnis criminibus, concurrente infamia. & vide quod no. Io. And. in c. inter, ℣. de purg. can. & in d. c. 1.
4 de accu. lib. 6. † In gl. 1. ibi, quantumcunq; ſit occultus, pondera: quia gl. vr ſibi cõtraria: quia hic dicit, q̃ ſimoniacus in ordine quantumcunque ſit occultus, eſt ſuſpenſus: infra in ver. ſi vero, dicit, q̃ ſi ẽ occultus, nõ eſt ſuſpẽſus, quoad alios. Et (vt clare habeas hunc articulum) aduerte ad duo. Primũ, nunquid ſimoniacus ſit ſuſpenſus. Secundũ, nunquid poſſit
c prohiberi ne miſſam celebret. Ad primum dic, quod aut eſt ſimoniacus in ordine, [c] & quantumcunq; ſit occultus, eſt ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios: quia & alij peccant, audiendo diuina ab eo. 32. di. præter. §. verum. & no. Inn. in c. tanta, ℣. eo. & ita intellige hanc particulã gl. Si vero eſt ſimoniacus, quoad beneficiũ, ſi eſt manifeſtus, & notorius, ſuſpenſus eſt quoad ſe, & quoad alios, arg. præal. §. verum. & no. Innoc. in præalle. c. tãta. niſi delictum ſimoniæ fuiſſet commiſſum, eo ignorante: vt quia pater, vel alius dediſſet pecuniam eo ignorante, arg. 1. q. 7. præſentium: ſed cum hoc ſciuerit debet dimittere beneficiũ, ſi vero eſt occultus: & tunc eſt ſuſpenſus quoad ſe, nõ quo ad alios, ſicut quilibet peccator. i. ipſe peccat celebrando: ſed alij non peccant eũ audiendo. & ſic lo-
5 quitur gl. in fi. & ſentiũt hic doc. † Quoad ſm dic, q̃ aut notoriũ eſt, eũ eſſe ſimoniacũ, & nedũ dẽt prohiberi, imo depoſitio gl. in fi. & ſentiũt hic doc. † Quoad ſm dic, q̃ aut notoriũ eſt, eũ eſſe ſimoniacũ, & nedũ dẽt prohiberi, imo deponi, ſm ea, quæ le. & no. in c. inquiſitionis. ſ. de accu. Aut hoc non eſt notorium, nec infamatus eſt; & non debet prohiberi, vt ſupra dixi, aut infamatus, & dẽt prohiberi, vt hic. nec ob. oppoſitio gl. quod iã iſte eſt ſuſpẽſus ipſo iure: qa in tex. nõ dr̃, q̃ dẽat ſuſpẽdi: ſed q̃ dẽat ꝓhiberi. nã, & ſuſpẽſus nõ poſſet de facto celebrare, iõ dẽt ꝓhiberi, quaſi ꝓhibitio ꝓferat̃ ad factũ, ſuſpẽſio ad ius. Itẽ (vt dicit Io. An.) põt ꝓprie ſuſpẽdi, licet ſit ſuſpenſus. nã ſicut excõicatus à canone, poſſet excõicari ab hoĩe, vt in c. ita quorũdã, ℣. de Iudæ. & quod ibi
d no. gl. ita ſuſpenſus à iure, poteſt etiam ſuſpẽdi ab homine. [d]

ADDITIONES.

a ¶Accuſatum. Qualiter puniri debeat ſimoniacus, eſt tex. in c. 2. de conſ. & latiſſime ponit Bea. Tho. in 2. 2. q. 100. arti. vlt. Bar. de Bel.

b ¶Ordinem iudiciarium. Adde Bal. in c. 1. in verſi. obſeruetur, ſi inter do. & vaſ. lis oriat. in vſib. feu. Inn. & Io. And. in c. in cauſis. ſupra de re iud. Läf. in cle. ſæpe. nu. 16. & ibi in apoſt. Celſi. in ver. ſine figura, de ver. ſig. & dixi aliquid in apoſt. ad iſtum in c. cum olim. nu. 25. in apo. in ver. non tamen citationem, de re iud. Zach.

c ¶In ordine. Verum ſimoniacus ſit ipſo iure ſuſpenſus, adde, q̃ Abb. non vidit extraua. Boniſacij, quæ incipit, excommunicamus. quæ dicit, q̃ dantes, vel promittentes aliquid magnum vel paruum, aut recipientes promiſſionem pro gratia, vel iuſtitia pro ſe, vel alijs, à ſede apoſtolica obtinenda, ſunt excõicati. Sed illam extraua. limitat Car. in c. tuã, de æta. & quali. vt non habeat locũ in pretio, quod dat impetrans procuratori exiſtẽti in curia, vt ſolicitet gratiam ſuam. Itẽ de quæſtione hic poſita per Abb. vide in terminis hic gl. in c. nullus. 33. di. Item vide ſanctum Tho. in 4. Sen. diſt. 25. q. 4. nu. 1. circa fi. vbi dicit, q̃ ſimoniacus occultus eſt ipſo iure ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios. Et ſi cõſequitur beneficium per ſimoniam, debet fructus perceptos reſtituere, & beneficio renunciare. Et vide omnino, quod ſcribit de hoc in c. tanta, circa fi. infra eo. & elegantiſſime per Dominic. in c. ad hæc no. verſ. ad primum dictum. 32. di. Et aliquid per Arch. in c. his, el 2. 50. diſt. Bar. de Bel.

d ¶Homine. De hoc art. vide Inno. & doct. in c. tanta. & c. per tuas, el 2. infra eo. & infra de ſchiſmat. c. 1 & de hær. c. 3. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia, propter immanitatem criminis dicitur hæreſis, quid autem ſit hæreſis, vide infra prox. c.*

2 *Papa de hæreſi accuſatur, nõ aũt de ſimonia, niſi cõcurrentibus tribus.*

CAP. V.

QVoties. Idem dicit, q̃ præcedens: niſi q̃ illud c. loquitur in accuſatione. & c. iſtud loquitur de ſimoniaco in genere, iſtud declarat de ordine. Et ex his colliguntur oppoſitiones, quæ
1 põt formari de ſuperfluitate. † No. primo ex tex. q̃ ſimonia
a dr̃ hæreſis. [a] Nunquid aũt quilibet ſimoniacus ſit hęreticus, dic ſm Inno. q̃ non, ſed ille eſſet hæreticus, qui crederet gratiã ſancti ſpiritus poſſe pretio acquiri. Alij vero hoc nõ credentes, ſed dantes pecuniam pro auiditate habendi beneficium, vel conſequẽdi ordinẽ nõ ſunt hęretici, ſed ſimoniaci: ſed pp immanitatẽ criminis appellatur hæreſis: & ex his in-
2 fero ad id, qđ no. glo. in c. ſi quis pecunia. 79. diſt. † Nunquid
b Papa poſſit accuſari de ſimonia, [b] cũ poſſit accuſari de hæſi.
40. diſt. ſi Papa. & dicendũ, q̃ non põt accuſari, niſi concur-
c rant tria, quæ no. gl. in illo c. ſi Papa præalleg. & tene menti. [c]

ADDITIONES.

a ¶Simonia dicitur hæreſis. Adde Fel. in rub. ſupra iſto ti. quem omnino vide, quia multa ponit ibi circa hoc. Zach.

b ¶De Simonia. Vide de hoc etiam gl. in c. 1. 79. Bar. de Bel.

c ¶Tene menti. Et de hoc vide gl. in d. c. ſi quis pecuniam. 79 diſt. vbi tractatur, an Cardinales, qui Papam eligerent, poſſint de ſimonia accuſari, & ſi fuerit probata ſimonia, nunquid Papa poſsit deponi, & concludit, quod non, vide ipſam. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus deponitur, ſi eſt ſacerdos.*

2 *Simonia eſt peſtis inficiens hominem.*

3 *Simonia & hæreſis puniũtur per ſola ſigna, & præſumptiones, propter atrocitatẽ tanti criminis, & idem eſſet in aliis grauibus criminibus.*

4 *Homicidium, an ſit horribilius crimen, quam ſimonia.*

CAP. VI.

1 SIcut ſimoniacus. † Simoniacus eſt de
ponẽdus. h. d. Caſus literalis. Quærebat̃ de pœna iniungẽda ſimoniaco. Et rñ. Pa. q̃ ſicut ſimoniaca peſtis, ſua magnitudine alios morbos vincit: ita ſine aliqua dilatione cũ de ipſa cõ
2 ſtiterit, de eccleſia dẽt eliminari, atque expelli. Ber. † No. 1. ex tex. q̃ ſimonia appellat̃ hic peſtis: ſicut n. peſtis inficit hominẽ, & multos: ita ſimonia inficit: quia reddit ipſum inhabilẽ
a ad executionẽ officij; tanta eſt cupiditas conſequendi bene
3 ficia, vt multos inficiat, ſicut peſtis. [a] † No. 2. caſum ſpecialẽ vbi

ADDITIO

a ¶Peſtis. Sed Goff. & Hoſt. ſentiunt, quod exigatur plena probatio ad probandam ſimoniam, nam in verbo, ſigna, ſubaudiunt. ſ. euidentia, & reũ conuincentia. 11. q. 3. eorum. & C. de prob. l. ſi. & iſtud eſt verius ſecundum D. Card. & videtur etiam tranſire But. & probatur infra eo. licet Hoſt. vt propter ſimoniam non procedatur ad condemnationem, ſed ad inquiſitionem tantum. ad idem de præſump. literas. vbi propter vehemẽtem præſumptionem, quis non condemnatur de hæreſi. Nõ ob. l. 2. C. de hæret. nam ibi dicitur, q̃ ſi quis deuiat a fide, leui argumento cenſetur hæreticus, tamen illud debet plene probari. Non ob. c. cum contumacia, de hæret. in 6. quia ibi erat violenta præſumptio de hæreſi, quod declara, vt per gl. ibi. & in d. c literas, de præſump. ſic ẽt dici debet in crimine ſimoniæ, quod non ſufficiat infamia, niſi deficiat in purgatione. & de hoc eſt caſus infra eo. in ſinuatum. Vnde dic, quod aut crimen ſimoniæ eſt publicum, & notorium, vel poteſt plene probari, & tunc debet deponi, vt infra eo. in ſinuatum. i. reſp. Aut non poteſt probari, ſed laboſat publica infamia, & tunc poteſt prohiberi à celebratione miſſarum, & ſic ſuſpendi ab officio, vt in duob. cc. præced. Sed non poterit imponi pœna ordinaria, niſi deficiat in purgatione, vt in c. in ſinuatum, in cuncta gl. ſi. infra eo. & iſte tex. ideo vitur verbo, ſigna. quia de mente alterius non poteſt conſtare, niſi per ſigna, vt dicit D. Car. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 vbi in crimine graui, & grauissimo proceditur p̄ sola signa. i. per verisimiles probationes: nam rīr in criminibus, debēt esse probationes luce clariores, vt in l. sciant cūcti. C. de ꝓb. canonizata. 2. q. 8. c. sciant cūcti. & 5. q. 6. Epiphanium. Sed in isto crimine simoniæ, in odium sui, admittunt̄ præsumptiones: & ita in crimine hæresis, de quo in ca. cū contumacia, de hær. li. 6. & in l. 2. de hær. † In gl. 1. in fi. vel dic secundū Host. ꝙ homicidiū est horribilius: sed crimē simoniæ est grauius. vel simonia est grauius delictū, quoad inficiendū characterē: vn de puto sic dicendū, ꝙ aut qs credit, ꝙ possit acqrere mediā tē pecunia gratiā Dei: & tūc cū iste sit hæreticus, grauius peccat, vt dixi in cap. præcedēti: sed vbi cuitat̄ hæresis, tūc homicidium est grauius delictū, respectu committentis, & illius, in quem commissum est; sed quoad inficiendum characterem, simonia in ordine est grauius delictum. quod bene no.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus potest accusari per quantumcunque criminosos, et aliàs inhabiles. puta per meretricem, vel seruum proprium. 2.*
3 *Criminosi, si ad aliquem actum vocentur, contra regulas iuris communis, non venit meretrix.*
4 *Simoniacus in ordine, etiam occultus, est vitandus, & sine peccato non audiuntur diuina ab eo.*
Excommunicatus toleratus, non est vitandus in diuinis, sed in occulto sic, vt erubescat.
5 *Simoniacus in ordine est suspensus, & quo ad se, & quo ad alios, & non dispensatur nisi per solum Papam.*
Simoniacus in beneficio, an, & quando sit suspensus.

CAP. VII.

a 1 Tanta. [a] †Simoniacum accusare pōt seruus, meretrix, & criminosus. h.d. & duas habet partes, sicut duas reddit rōnes. secunda ibi, itē oīs. Casus literalis, dubitabatur circa crimen simoniæ, quæ personę in ipsius probatione essent recipiendæ. Et resp. Pa. ꝙ pp magnitudinem criminis simoniæ serui aduersus dn̄m, & quilibet criminosi admittuntur ad accusationem ꝫ simoniacos. Item oīs peccator potest cantare missam præter simoniacū, quem quilibet accusare potest, ēt meretrix,
2 vt ab ordine male accepto remoueatur. Ber. † Not. 1. ex tex. casum in quo seruus pōt esse in iudicio, ēt accusando dn̄m, & est speciale in crimine simoniæ. rīr aūt serui non stant in iudicio. de quo. ff. de iudi. l. vix certis. 3. q. 11. c. pen. § fi. in fi. &
3 c. fi. in prin. † Secundo collige, ꝙ sub dispositione gn̄ali, qua criminosi admittuntur ad aliquos actus, non cōprehendit
b meretrix. [b] nisi specialiter de ea cauetur; ꝙ clare innuit hæc litera. nam primo dixerat quoslibet admitti ēt criminosos, & postea subiungit meretrices. licet enim & ipsa criminosa sit: tn̄ propter eius vilitatem, repellitur gn̄aliter à legitimis actibus. & specialis prouisio requiritur circa ipsius habilitat em. ar. l. qm̄ Alexandrum. C. de adul. & l. quæ adulterium. & facit hoc c. ad statuta loquētia de criminosis. In gl. 1. ibi, si accusatus fuerit infamatus. hoc limita qn̄ clericus accusat̄ à laico criminoso, tūc enim requiritur, vt accusatus clericus sit malæ famę. secus vbi laicus à laico, vel clericus à clerico. de quo
4 plene dixi. c. cum p. all. in gl. & in c. per tuas, ꝯ. eo. ti. † In gl. 2. in prin. hęc solu. licet prima fronte videatur vera: tn̄ in veritate non procedit. nam & simoniacus in ordine, est præcisus ab ecclesia. ergo nullum speciale poneret iste tex. in simoniaco & ēt sequens sol. gl. posset impugnari. ideo conclude breuiter post Inn. ꝙ alios peccatores, ēt præcisos ab ecclesia, tolerатos non tenemur vitare, ēt in diuinis. nā licite audimus diuina, ēt ab excōicato tolerato. & facit c. cum nō ab hoīe. ꝯ. de senten excomm. licet possimus in occulto eos vitare, vt erubescentes agant pœnitentiā, arg. c. vestra, de cohab. cler. & mulie. Sed simoniacū in ordine, quantumcunque occult̄ū
c tenemur vitare in diuinis, ꝙvt in c. pter. §. verū. 32. di. sic intelligе tex. quod peccator ēt si præcisus, toleratus tn̄ in ecclesia, pōt quo ad alios celebrare, licet peccet celebrādo. Sed simoniacus in ordine, quantumcunque toleratus, nec quo ad se,
d nec quo ad alios, potest missam cantare. [d] † In ea gl. ibi, nisi
5 renunciet beneficio, &c. Conclude latius, assumendo aliqua dicta Inn. ꝙ aut quis est simoniacus in ordine, aut in beneficio. Primo casu, suspensus est quoad se, & quoad alios, nec ꝓ dest renunciare beneficio, nec dispensatur cum eo, nisi per solum Papam. 1. q. 1. in c. gratiam. Si vero est simoniacus in beneficio. & tunc si est occultus, non est suspensus quoad alios: sed quoad se tn̄; & si renunciat beneficio; pōt ordinē suum exequi post peractam pœnitentiā. sed illo beneficio retento, in quo fuit simonia commissa, non potest agere pœnitentiam, vt in c. inquisitionis, in prin. supra de accu. Si vero est manifestus, & tunc est suspensus ēt quoad alios, & licet renunciet beneficio, eget tn̄ dispensatione, sicut quilibet notorius criminosus, vt in c. fi. de tempo. ord. Sed potest cum isto dispensari per eūm, dummodo non sit ille eūs, qui commisit simoniam, vt not. 3. q. 5. præsentium. Itē, quod dixi notorius simoniacus in beneficio est suspensus quoad alios, est verū: qn̄ simonia fuit commissa, eo sciente: secus si eo ignorante, puta per patrem, vel amicum: tunc enim non est suspensus quoad alios, sed non potest illud beneficium licite retinere, sine dispensatione, vt præalleg. c. præsentium, & quod no. in
c c. sicut. & c. nobis, ꝯ. eo. [c]

ADDITIONES.

a ¶Tanta. Ad materiam huius decretalis, vide no. per doct. in c. veniens, il. 1. supra, de testi. Seb. Sap.
¶Tanta. An sit indistincte verum, ꝙ quilibet criminosus, vel alius admitta tur ad accusandum, vel testificādum in crimine simoniæ, vide tex. & gl. in c. sane. 12. q. 3. in c. quæro. §. porro. 6. q. 1. & gl. 6. q. 1. in summa; & 2. q. 4. in sum. Et vide quod late habetur de hoc in c. licet Heli, & in c. per tuas, el 1. ꝯ. eo. & elegantissime per d. meum Fran. de Are. in c. veniens, el 1. de test. in suis recollectis. Bar. de Bel.
b ¶Meretrix. Ex hoc videtur posse inferri, ꝙ meretrices nō admittuntur ad testificandum in crimine simoniæ, quia nulla iura specialiter dicunt meretrices admittendas, sed criminosos tantum. Et licet tex. iste velit, ꝙ meretrices admittantur ad accusandum, non tamen sequitur, ergo ēt ad testificandū, quia maior idoneitas requiritur in testificādo, propter maius periculum. c. licet Heli, in fi. ꝯ. eo. Contrarium tamen tenet gl. hic, in fi. & Alex. in cons. 11. inc. circa primum dubium, quo quæritur. in 1. vol.
¶Meretrix. Quando in dispositione generali fit mentio de criminosis, ex aliquid permittendo, non comprehenditur meretrix. Et no. quia est vtile in practica, & adde, ꝙ meretrix non est infamis. Gl. est in l. Pantonius. ff. si quis à paren. manu. fue. & Domina lupanarij est infamis. Gl. est in c. 1. 32. q. 5. Quæ autem proprie dicatur meretrix, vide tex. & gl. in c. meretrices. 32. q. 4. & in c. viduæ. 34. dist. Et vide qd̄ de istis meretricibus scribit d. Ab. in c. inter opera, & quod ibi notaut. de spon. & vide opti. tenen. in l. palam. in prin. ff. de rit. nup. Item vide, quod singulariter scripsit post Dom. in c. mulieres. §. 1. in prin. de iud. lib. 6. Item vide pulchrum tex. in l. per adulterium, C. de adul. Et adde, ꝙ illud, quod dicitur de meretrice, habet etiam locum in illa, quæ fuit meretrix. Tex. est notabilis in l. palam. § non solum. ff. de ri. nup. Et bene facit tex. in l. prætor. §. his etiam. ff. de eden. & quod scribit d. Ant. in procemio Gregoria. in 1. char. Sed forte illud est verum, solum quoad pœnam infamiæ. Tex. tamen ibi reddit rationem generalem. Et pro hoc facit, quod no. Bar. in l. 1. in prin. ff. de ædil. edic. Et dic, ꝙ vsurarius dicitur etiam ille, qui desiit ſenerari. De quo vide Bar. in d. l. palam. §. nō solum. Item adde, ꝙ priuilegio, quo gaudent mulieres, vt non possint capi pro debito ciuili, iuxta l. 1. C. de oth. di. iud. & auth. nouo iure. C. de cust. reo. non gaudet mulier meretrix, secundum Bal. in l. constantinum. vers. in gl. ad cogendum. C. quomo. & ibi iu. argum. tex. in auth. resti. & ea quæ par. §. fi. quod limitat Lud. Rom. in l. si vero, §. de viro, in 2. fallen. ff. sol. mat. nisi mulier esset nupta, & Iuniores viueret. Et alleg. in simili, no. per Ioan. And. in rub. de iniur. arg. l. si vxor. §. 1. ff. de adul. Sed dictum Bal. in d. l. consentaneum amplio esse verum, etiam in muliere, quæ desijt esse meretrix per tex. in d. l. palā. §. non solum. ff. de ritu nup. Et ista tene menti, ad ea, quę habētur per gl. & doc. in l. plerique, cum l. seq. de in ius voc. Bar. de Bel.
c ¶Tenetur vitare in diuinis. Adde Fel. pulchre in c. accusatum, in fin. ſ. eod. titu. Zach.
d ¶Cantare. Et ideo gl. in prędicto §. verum, dicit, ꝙ si quis scit aliquem simoniacum, licet sit omnino occultus, nō debet audire eius officium, & ita dicit hic Inn. pro hoc ergo, quod no. gl. 1. q. 1. si qui à simoniacis, quæ ibi cit, qd̄ si aliquis scit eūm suum simoniacum, licet sit occultus, potius debet pati excommunicationem, quā ab eo ordinem recipere. & inquantū Ab. Sic. dicit, quod alij criminosi tolerati, non sunt vitandi, & ab eis sunt recipienda diuina, intellige, nisi sint per sententiam suspensi, vel depositi, quia tunc toleratio non prodesset, vt dicit Inn. Alex. de Ne.
e ¶Infra eo. Et adde remissiones, quas dedi in fin. c. accusatum, supra eod. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia, in quibus rebus committatur.*
2 *Quicquid datur, vt quis recipiatur in aliquam religionem, simoniacum est.*
3 *Simonia committitur, siue detur aliquid, quando beneficium confertur, siue detur postea in progressu temporis.*
4 *Simoniam incurrunt recipientes, dantes, & mediatores.*
5 *Consuetudo tolerans simoniam, vel inducens, est nulla.*
6 *Moniales quando recipiunt aliquam in sororem, non debent ab ea, vel eius consanguineis aliquid petere, sed ipsi consanguinei aliquid spontè offerant monasterio, vel dicant volenti intrare, vt aliquid portet pro victu, non autem pacisc antur, quia esset simonia.*
7 *Simonia non committitur eo, quod beneficiati recipiunt beneficia, regulata eis annua pensione, dantes residuum fructuum alteri.*
8 *Cardinales locātes beneficia eis cōmēdata sub certa pensione, nō cōmittūt simoniā, secus si renunciat titulo cōmendæ, accepta certa pecunia.*
Simonia non committitur, si institutus in beneficio, soluit certam pensionem alicui Cardinali, quæ pensio fuit imposita beneficio vacanti soluenda per instituendum.

CAP. VIII.

a 1 Non satis. [a] †Simoniacum est, pretium recipere pro ingressu religionis, & ꝓ prioratibus, vel in capellis ꝓcedēdis, ꝓ p̄latis instituēdis, pro ꝓcedēda sepultura, ꝓ chrismate, ꝓ oleo sancto, pro

ADDITIO.

a ¶Non satis. Extende hunc tex. vt per Abb. in c. ad nostram, ꝯ. eo. & in c. ea quæ, ꝯ. eod. Seb. Sap.

pro benedictionibus nubentium, vel alij sacramentis, nec valet consuetudo in contrariū. h. d. cum seq. Diuiditur, nā primo ponit consiliū tripliciter prohibituum diuisim, cuius transgressores, & confessores dicit simoniacos, secundo cōiunctim ponit aliā tripliciē prohibitionē, damnans contraria consuetudinē, & causam reddit, secunda, ibi, pro sepultura. Casus liter. In casu isto prohibetur, ne ab his, qui transeūt ad religionē, aliqua pecunia recipiatur, nec prioratus, vel capellania pro aliquo pretio alicui concedatur, & qui cōtra fecerit, tā ille, qui dedit, quā qui recipit, vel consensit, simoniam committit. nec pro aliquo spirituali vlla exactio attenetur, non ob. aliqua consuetudine, quia diuturnitas tempo
2 Ber. † No. 1. ex tex. ꝙ ingressus [a] religionis est quid spirituale;
a vnde pro eo non dēt aliquid temporale exigi, alias commit titur simonia, vt hic, de quo plene dicetur in c. qm̄, ꝯ. eo. vbi
3 habetur de istis monialibus. † No. 2. ꝙ pariter simonia committitur, siue à prin. tpe institutionis aliquid temporale ex pacto detur, siue annua pars reditуum constituatur, nam vt conferre beneficium ꝓp illum annuum reditum, qui est
4 quid tēporale, de quo aliquid ꝯ. tangā † No. 3. ꝙ tam recipiēs tpale pro spirituali, quā dans; & cōscientes, siue mediatores,
5 inuoluuntur vitio simoniæ, ad hoc, c. per inquisitionem, ſ. de elec. & c. 2. de consef. † Vlt. no. ꝙ consuetudo non excusat in illis; imo aggrauat peccatum. quod intellige qn̄ diu perseuerauit in peccato, prætextu consuetudinis, de quo. 6. q. 1. c.
6 imitare. c. fi. de consuc. & ꝯ. c. prox. † In glo. 1. in fi. no. ex glo. duas bonas theoricas, & practicas cōficiendi instrumentū,
b qn̄ aliqua puella recipitur in monialem, [b] vt nō detur aliqd ex pacto, sed pure pro deuotione sua, ipsa puella, vel eius pater offerat monasterio aliquid. Secunda practica est, vt si hoc contingat ex defectu facultatis reditуum monasterij, ꝙ ꝓ via ctiuisdam protestationis, siue intimationis dicatur volē ti intrare, vt secū aliquid apportet, vnde possit viuere, nō aūt dēt deduci in pactum. & ita intelligo Inn. in c. tua, ꝯ. eo. vbi vt sentire contra istā gl. de quo ēt per Io. And. in c. qm̄, ꝯ. eo.
7 † Sed quæro extra gl. dr̄ hic, ꝙ non debent concedi ecclesiæ, seu capellaniæ sub annuo reditu, nunquid religiosi, quibus sunt cōcessæ aliquæ ecclesiæ ad vsum proprium, possint licite concedendo oēs fructus, retinere sibi annuam pensionē? & concludunt hic do. ꝙ sic. nec ob. c. prohibemus, nec c. significauit, ſ. de censi. quia verum est, ꝙ census nō dēt imponi ecclesijs, sed fructus, qui debentur alicui, bene pōt vendi,
2 vel locari, vt in c. vestra, de lo. & facit, quod no. in c. de monachis, & in c. auaritiæ, de præb. & in cle. 1. de iu. pa. † Et hæc faciunt ad q. quotidianam. nunquid Card. possint concedere beneficia eis commendata sub annua pensione? Et circa hoc sic concludę, ꝙ aut volunt locare commendam existēti apud eos, & possunt, sicut quilibet beneficiatus vēdere, & locare fructus sui beneficij, vt in præall. c. vestra spiritualia tamen non debent locari, de quo dic, vt dicam in c. quoniā, & c. fi. ne præal. vic. sū. aut volunt renunciare tit. commendæ, vt beneficium conferatur alij per Papam; & tunc si prædedit pactū, vt habeāt certam pecuniā, non est dubium, ꝙ
c cōmittitur simonia, & magis committerēt ipsi Car. quam ille, qui confert, quia ipsi nihil conferūt, sed tātum renunciāt commēdæ, & recipiūt pecuniam ex pacto; est. n. illa renūciatio simoniaca. ad hoc, quod no. gl. in c. ex parte, ſ. de offi. delег. Sed cautela posset fic adhiberi, dumtamen [c] non præcedat prius priuata pactio, vt Pa. ex offi. suo induceret Cardinalem ad renunciandū, & postea apponeret certam pensionem beneficio vacanti soluendam Cardinali annuatim per instituendum, & hoc transiret sine vitio simoniæ. ar. op. in c. nisi, de præb. nā, & si pro vita religiosorum qn̄q; apponuntur istæ pensiones ecclesiæ, fortius pro sustentatione Cardinalium, quorum consilio regitur orbis. & absq; dubio cō sultius prouideretur vniuersali ecclesiæ, apponendo hmōi pētiones potius, quam cōcedēdo eis ecclesias in cōmēdas, quia destituuntur sic ecclesiæ proprio rectore, & male defer
a uitur ipsis ecclesijs in spiritualibus, & temporalibus. [a]

ADDITIONES.

a ¶Ingressus. Vide Abb. in capit. 2. in primo not. supra, de statu monacho. Seb. Sap.
b ¶Monialem. Quando puella recipitur in monialem. Adde ad dilucidationem huius dubij Bar. in l. 2. C. de iustit. & iubū. & ibi omnino Alex. in fi. eundem Bar. & melius, in l. Titio centum. § j. ff. de cōd. & dem. & in auth. res, quæ. C. comm. de leg. & fideicom. ver. quæro. an pro filia. Zach.
c ¶Dum tamen. Vide mirabilem decisionem ad verba Abb. hic, quam ponit Fel. in c. ad audientiam. supra, de reser. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo licet prava, & inhonesta, excusat à pœna temporali.*
2 *Simonia, an possit committi, circa sacramentum matrimonij.*
3 *Maritus ignobilis, si aliquid dat vxori nobili in recompensationem parentelæ, licite dat, & huiusmodi donatio valet.*
4 *Donatio remuneratoria inter virum, & vxorem, valet etiam non expectata morte alterius coniugum.*
5 *Presbyter si non vult baptizare aliquem sine pecunia, an debeat illi dare dictam pecuniam, an vero baptismum relinquere.*
Pro baptizato habetur, qui habet voluntatem baptizandi se.
Baptismus, etiam collatus à laico, tenet.
Simoniā nō cōmittit ille, q̄ ē necessitatus dare pecuniā pro spūalitate.
6 *Vsuram non cōmittit ille, qui necessitatur accipere pecunias sub vsuris.*
7 *Simonia non committitur si quis dat, vel pollicetur pecunias alicui pagano, vt faciat se christianum, nisi ille paganus efficeretur christianus ob illas pecunias.*
8 *Simonia committitur ex parte recipientis si accipit pecuniam ne conferat spiritualia simoniace.*

CAP. IX.

Vm in ecclesiæ. Summatum est supra, in c. præcedenti, & diuiditur, quia primo ponit factū horribile, & excusationem consuetudinis improbat. secundo illam
1 reprobat, quia simoniaca, ibi, ne igitur. † No. 1. ex tex. ꝙ prauа cōsuetudo pōt appellari lex mortis, appellatur enim lex, quia ab impijs, vt lex, & priuilegium obseruatur. ideo radicitus, & velociter est extirpanda, vt 8. dist. c. mala consuetudo. appellatur lex mortis, quia infert mortē æternam: sed quo
a ad pœnā temporalem multum excusat, [a] vt no. 4. dist. c. denique. & in c. cum venerabilis, de cōsue. Secūdo, ex eodem verbo colligo; ꝙ peccatū successiuum est granius, & grauiori pœna afficiendū, quā sit momentaneum. & ꝙ peccatum detinet temporaliter, & inuisibiliter animam vinculatā, seu alligatā, sicut vincula tenent corpus visibiliter. Vltimo not. qd̄ oīa spiritualia, largo modo, pōt appellari sacramenta, vt colligitur, ibi, seu alijs sacramentis, &c. proprie tn̄ sunt septē sacramenta, de quibus in c. veniēs, de trāsactionib. per gl. in gl. 2. in fi. vel dic fm Vincen. quod hoc procedit de iure ciuili, de iure vero canonico non valet cōsuetudo aliqua, vt pro spirituali aliquid detur temporale, & an, & quando possit aliqua consuetudo in hmōi introduci, dicam in c. ad sedem
b apostolicam, ꝯ. eo. [b] † In gl. in ver. benedictionib. nubētium, [c]
2 & c. ibi, gra non confertur. Io. And. hic, & in c. vnico, de sac.
c vnct. determinat contrariū, dicens, ꝙ ēt in matrimonio, gra confertur, & ad c. connubia, alleg. pro contrario, respond. quod in benedictionibus nubētium, & in alijs sacramētis, adest præsentia sancti spiritus, & gra, sed im matrimonio, in in actu, s. copulæ carnalis, licet non adsit præsentia sancti spiritus, propter horrorem, & quia hō efficitur totus carneus, pōt tamen ibi adesse gratia, puta si facit cā reddendi debitū, nam tūc coniunx meretur. 23. q. 5. c. j. 27. q. 2. c. si tu abstines. Nec ēt valet ar. gl. dum dicit, quod pro benedictionibus nubentiū, nō dēt aliquid exigi, quia confertur gratia spiritus sancti, & tunc prohibetur exactio pecuniæ, exemplum in
d electis. [d] Et an sit indistincte verum, ꝙ in matrimonio possit licite

ADDITIONES.

a ¶Quo ad pœnam temporalem multum excusat. Adde Lud. Ro. fin. 29. inci. an consuetudo. & Fran. de Cre. sing. 150 quod inci. nos puerorum alleget vterq; ad hoc gl. fi in c. cum venerabi. is. per istum hic alle. supra de consuet. quam diligenter vide, & quod ibi notaui in apost. ad istū. nu. 5. in apost. in ver. quod pœnam, dixi insuper in apo. ad eundē post alios, in c. quoniam, nu. 13 in apost. in ver. tex. cum gl. ſ. de const. Fel. in c. 1. ſ. de re iud. Alex. cons. 22. vol. j. & cons. 107. vol. 2. Bal. cons. 39 vol. 1. Ro. consil. 466. Car. cons. 132. & Per. de Anch. cons. 46. inci. consuetudo. & cons. 271. inci. ture scripto, & consuetudine. Zach.
b ¶Infra eo. Habetur etiam in c. suam, & in c. sicut pro certo, & in c. Iacob. infra eo. Alex. de Ne.
c ¶Nubentium. Adde hic bonam gl. 32. q. 2. in gl. 1. gl. in c. ad apostolicam, in verbo desponsata, infra eo. & gl. in c. licite. 32. q. 2. quæ manifeste sentit, ꝙ per sacramentum matrimonij non confertur gratia. Et vide omnino, d. Ant. in c. 1. de sacra vnctio. & vide omnino, quod ibi notaui. vt ibi late examinando concludit etiam ipse, ꝙ per sacramentum matrimonij cōfertur gratia. Item in quantum gl. dicit hic licere dare pecuniam pro matrimonio, intellige hoc prout eleganter dicit Bea. Tho 2 2. in fi. vbi dicit ꝙ matrimonium non solum est sacramentum ecclesiæ, sed etiam est officium naturæ, & ideo dicit, pro eo inquantum est naturæ officium, licite datur pecunia. Et de isto articulo, an liceat dare pecuniam pro sacramento matrimonij, vide gl. fi. in c. significante, qui matri. accu. post. & omnino per Dominic. in c. his ergo, circa fi. 23. di. post gl. & Bar. in l. fi. ad fi. C. de transl. Bar. de Bel.
d ¶Electis. Dominus Card. hic, in 2. oppositione dicit, quod quando copula est meritoria, non videtur sibi ratio, quare spiritus de dignetur adesse in opere diuinitus instituto, Mihi tamen magis placet illud quod dicit Abb. Sic. scilicet, quod præsentia spiritus sancti non adsit operi carnali, etiam si sit meritoria, quia de hoc est tex. apertus in præalleg. c. connubia, 32. q. 2. & quando copula sit meritoria, & quando incurratur peccatum mortale, vel veniale, ex ipsa, vide gl. in c. quicquid. 32. q. 2. & 5. di. ad eius vero concubitum, plene dixi post Bar. in rub. de spons. Nunquid autem gratia spiritus sancti maneat semper in sacramentis, donec sunt in corpore mortali, dic, quod sic, quo ad virtutes, sed quo ad miracula, & virtutem propherandi manet ad tempus, & recedit ad tempus, vt de pœ. di. 2. quærendum. & c. potest. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit licite interuenire pecunia, conclude, q̃ pro dote, & ꝑ donatione pp nuptias, licite pōt interuenire, quia proprie non datur pro matrimonio. i. vt ꝺhatur ipsum mat. sed pro onere matrimonij, vt in c. per vestras, sup. de do. post di. rest. Item ante matr. ꝺctū pōt interuenire donatio inter sponsos, dummodo conferatur in tps matrimonij. vt in l. 1. C. de do. ante nup. sed in matrimonio ꝺhendo, si inducatur alter ad matr.
a non valet donatio, seu promissio facta ab altero cōiugum, [a] quia vī fieri ob turp. cau. s. libidinis extorquēdæ, ita vult tex.
3 no. in l. si ita stipul. §. si tibi, & in l. si diuor. ff. de ver. obl. † Dicit
b tñ sing. Bar. in vtroque loco, qđ si puella [b] erat nobilis, & vir esset plebeius, tunc licite pōt aliquid donari, vt ꝺhatur matr. quia vī donatio remuneratiua, & in compensatione parentelæ, & non cā libidinis, qđ est valde notandum. † Et per hæc dicta Bar. audio Bar. de Sal. consuluisse, qđ valet donatio facta inter coniuges, qñ est remuneratiua seruitij recepti, vt si contra affectum coniugalem, maximum beneficium collatum est vxori per virum, & cō, ita, q̃ alter alteri sit obligatus ad antidora, tunc enim tenet donatio, & obligatio facta ēt non expectata morte alterius coniugum, quia simplex donatio prohibetur inter coniuges, vt in c. fi. de do. inter vir. & vxor. nō aūt donatio remuneratiua, illa enim proprie, & stricte non est donatio, cum nō procedat ex mera liberalitate, vt l. 1. ff. de do. sed procedit, vt satisfiat obligationi ad antidora. l. sed & §. §. cōsuluit. ff. de peti. hær. & in c. cum creatura, de
5 celeb. miss. & in c. cū in officijs, de testa. & hæc not. † Extra gl.
c quæro, nunquid possit licite dari pecunia [c] facerdoti, qui nō vult aliter baptizare, an potius sit sacramentū baptismatis reliquendū? de hoc vide bo. gl. in c. baptizandis. 1. q. 1. vbi vī cō cludere, q̃ aut iste baptizandus est adultus, & non dēt aliqd cōtribuere, sed potius baptisma relinquere; quia ex quo credit, & nō deficit per eū, quo minus baptizetur, habet pro baptizato, arg. in c. debitum, & qđ ibi no. sup. de bapt. & in c. 2. de presb. nō bap. & qđ ibi no. in gl. alias baptizet se ipsum, se cūdum illam gl. hoc tū vltimum parum prodesset, quia dīa dēt esse inter baptizātem, & baptizatum. in præall. c. debitū. Item dic, q̃ pōt se facere baptizari à laico, quia à quocūque coliatum fit, tenet, vt in c. 1. in vet. sacrm, sup. de sum. Tri. Si vero est infans, tunc sunt opi. Quidam enim dicunt, nihil esse tribuendum, sed potius infantem dimittendū sine baptismo, quia non dēt quis peccare, vt infans acquirat vitā æternā. 14. dist. c. quod ait Loth. & ibi glo. & 46. dist. c. sicut, alij dicunt, q̃ licet nō deberet dari, tñ potius, quā dimittere infantem sine baptismo, pecunia esset danda, & hoc intellige, qñ non reperitur alius, qui sciat baptizare, & putarem, q̃ licite posset hoc casu dari pecunia, licet illicite recipiatur, qa iste, qui donat, ductus necessitate donat, non vt emat spirituale, sed potius, vt tollat impedimētū illicite præstitū huic sacro.
6 † Sicut in fi. dicimus de recipiente pecuniam ad vsuram, vt si voluntarie hoc faciat, inducendo aliū ad vsurā committendam, peccet, secus si hoc faciat ex necessitate, vt not. in c. sup
7 eod. inf. de vsur. & facit quod no. sup. c. prox. † Scdo quæritˇ, nunquid licite detur pecunia pagano, vt se baptizet? de quo vide gl. in c. quā pio. 1. q. 2. & recitantur opi. & quidā dicunt, q̃ licite pōt dari, exemplo B. Syluestri, qui bona temporalia pollicebatur paganis, vt facerent se Christianos, alij ꝺ, mihi placet hæc opin. q̃ aut faciunt ꝑp paupertatem, qua pagani nolunt venire ad fidem Christianam, & tunc licite eis posset pecunia promitti, nam multi Iudæi, multas diuitias congesserunt ex vsuraria prauitate, & timent venire ad fidem, quia oportet eos oīa male ablata restituere: hoc. n. casu licite puto pecuniā eis posse promitti, vt veniant ad fidē, sed si nō habent propositum veniendi ad fidem, nisi ex cupiditate pecuniæ promissæ, tūc puto ꝺrium, quia in talibus parū prodest baptismus. 15. q. 1. c. non est. imo peccant, quia abutunt̃ bono, & dantes non euaderent peccatum. ar. 33. q. 5. c. ad fidē,
8 sed secundū primū membrū arbitror fecisse B. Syuest. † Vltimo quæritur, quid si pecunia datur episcopo, vt simoniace non conferat spiritualia? dicunt doct. quod simonia est ex parte recipientis, non autem ex parte dantis.

ADDITIONES.

a ¶Ab altero coniugum. In contrarium ponderat Abb. tex. in c. de illis, sup. de cond. app. vbi respondet duob. modis, vt ibi per eum. Seb. Sap.
¶Ab altero coniugum. Valet donatio, per quam alter coniugum inducitur ad cōtrahendum matrimonium, nisi sit remuneratoria. Et adde omnino, quod no. dom. Abb. in c. gemma. sup. de spon. & in c. fi. de dona. inter vir. & vxo. & quod ibi late notaui. Bar. de Bel.
b ¶Quod si puella. Vide tas. in l. si non fortem. vers. secundus effectus. ff. de cond. ind. & late in l. ex hoc iure, vers. tertius effectus. ff. de iu. & iu. vbi ad hoc plura alle.
c ¶Pecunia. Nunquid liceat dare pecuniam ei, qualitas non vult baptizare infantē moriētem determinat in terminis beatus Thomas. 2. 2. q. 100. ar. 2. circa med. vbi omnino vide. Sed tu de hoc omnino vide eleganter in terminis per sanctum Thomam. in 4. Sent. dist. 5. q. 2. art. 2. in fi. quantum ad adultum volentem baptizari, concludit illud idem, quod dicitur, sed quantum ad petentem infantem baptizari, dic, q̃ si sacerdos non vult illum baptizare, poterit ipse baptizare, & si nō habet aquam, poterit emere ob hoc, & etiam poterit emere aquam consecratam, quia emit eam, vt puram aquam, non vt cōsecratam, quia ipse non baptizat aquā illā, & nullam dicitur committere simoniam. Item vide sanctum Thomam. in 4. Sent. dist. 2. q. 2. art. 1. ante fi. vbi dicit, q̃ si baptizans intendit baptizare, vt lucrum ipse consequatur, baptisma verum est, quia cōformatur intentioni ecclesiæ. Et de hoc an possit pecunia dari pro baptismo, vide gl. & ibi omnino Dom. super ea, in cap. qui syncera. 45. di. Quare autem non est danda procuratio pro baptismo, sicut pro consecratione, declarat gl. in c. relatum. 4 q. 4. Bar. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem non debet petere prælatus, nisi in casibus à iure expressis, vel his similibus.*
2 *Procuratio debetur episcopo, non solum si visitat, vel consecrat loca remota, sed etiam vicina.*

CAP. X.

1 GVm sit. Breue est, nec pōt summari. † No. primo casum, in quo præter visitationem debetur procuratio, qñ. ſ. epˢ, siue prælatus vadit ad
a consecrādū ecclesiā, & dicit hic Vin. & doc. cōiter
b post cū, q̃ in nullo casu prestabit, procuratio [b] prælato pro officio suo impendendo, nisi in casibus à iure expressis. & no. hoc dictum, tanquā singulare: quia quotidie allegatur. Exigens ergo procurationem, dēt allegare casum expressum secundum doct. Sed ego putarem, quod in similibus expressis, possit procuratio exigi ad hoc q̃ no. gl. & doct. in c. sicut, supra, de accusatio. & tex. iuncta gl. in simili, in l. 1. C. de cond. ind. & in c. statutum, post prin. de rescri. lib. 6. non enim ob iuris articuli, pñt lege complecti, sed est de similibus ad similia procedendum, vt l. non pñt. ff. de legib. & in c. cū dilecta,
c de confir. vti. vel inutili. [c] † In glo. prima, ibi, potius pro labore &c. hanc opi. tenuerunt quidam: sed non placet Host. q̃
2 sequeretur, q̃ data vicinitate locorū, nō deberetur ista procuratio. No. bene hoc dictum Host. ex hoc. n. sentit, q̃ quantumcunque ecclesia consecranda sit vicinia episcopatui, nihilominus pōt à consecratore exigi procuratio. qđ placet, tum, quia ista litera loquitur indistincte: tum quia idem videmus in procuratione debita rōne visitationis: quia debetur etiam ab ecclesijs, quæ sunt in propria ciuitate, vt in generabili, de censi. Est ego hæc procuratio annexa visitationi & consecrationi. & datur non pro labore sacramenti, quia daretur pro ipso sacramento: cum sit connexa. 1. q. 3. ibi. obiecerit. sed præstatur in signum cuiusdam superioritatis, & vt facilius prælati inducantur ad visitandum, & consecrandum, facit pro hoc no. Inn. in c. Romana. de censsib. li. 6. Quā
d re autem in consecratione, [d] & visitatione exigi pōt procuratio, & non sic à baptizandis. vide gl. 10. q. 3. relatum. quæ dicit hoc fieri, ne propter auaritiam, seu paupertatem homines subtraherentur, seu submouerentur à sacramento baptismatis. Et not. hanc gl. in quantum dicit, propter defectū facultatum ecclesiæ, debet episcopus proprijs sumptibus ecclesiam consecrare. tenementi.

ADDITIONES.

a ¶Consecrandum. Idem esset si episcopus iret ad reconciliandum ecclesiam solutam, vt dicit Ant. in c. proposuisti, de consecra. eccl. vel alta. Sed contrarium dicit Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de salario. § 1. in fi. Bar. de Bel.
b ¶Procuratio. Episcopus, vel alius prælatus non debet habere procurationem à subditis, nisi in casibus à iure expressis. Et idem dicit Vinc. in c. querente. de of. ord. prout refert Ant. in d. c. proposuisti. Et idem dicit Vin. in c. cum ab omni. de vi. & ho. cle. prout late referē do dicit Arch. c. quærendum. 4 q. 3. Et ideo dicit, q̃ epi vocati ad depositionem clericorum debent venire sumptib. proprijs. Et idē dicit de epis, qui vocantur ad consecrationem eorum, de quib. dicit Arch. in c. si forte. 12. di. Et dicit notare Arch. in 5. c. cauendum, quod quando aliquis tenetur aliquid præstare, dēt illud præstare sumptib. proprijs, nisi iure reperiatur expressum. Sed in contrarium vī gl. & ibi Arch. in c. nos aūt. 16. q. 1. & gl. in l. liberi. C. de testi. Attamen illam gl. approbat ibi Bal. Et cum eo, quod dicti epos comprouinciales vocatos ad depositionem clericorum dicenire proprijs sumptib. vide qđ no. do. Abb. in c. quibusdam. circa prin. de pēn. & do. Ant. in c. cum veteri, de ele. Et vide c. cū pro causa. de prob. & quod no. gl. in c. cupientes. in fi. de elec. lib. 6. & omnino quæ plenius me notaui posī gl. in c. nos autem. 16. q. 1. Bar. de Bel.
c ¶Inutili. Sed ego tenerem indistincte dictum Vincentij, ex quo Doct. ipsum sequuntur simpliciter. nec est bonum argum. à similia, quia in crebitantibus, non procedit argumētum de similibus ad similia, vt in aliquas actiones. C. de sacrōl. eccl. & in l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. cum simi. & ideo cum sit contra regulas iuris, quòd episcopo debetur procuratio, non est facienda extensio. Nam est dicendum, quòd non debent habere, nisi vbi reperitur expressum. & ideo tene opinionem Vinc. quæ est communis. Alex. de Ne.
d ¶Consecratione. Et pro ista glo. facit tex. in c. statutum. §. insuper, de rescript. lib. 6. & ibi etiam glo. dicit, quòd ordinarius, à pauperib. diuinatibus non exigit sportulas, vt in Authen. de mand. prin. §. si tibi. Pro ista glo. etiam facit. l. vna. C. de sala. hospi. non præstan. lib. 12. Sed contra istam glo. facit tex. in c. procuratores, de censib. & pro ista glo. vide Ant. in. Bar. de Bel.

§ V Ad-

SVMMARIVM.

1 *Conuictus de simonia, vel infamatus, si se non purgauerit, est deponendus. 5.*
2 *Electus simoniace in prælatum, est deponendus.*
3 *Notorie simoniacus, punitur tanquam si foret, vel confessus, vel conuictus.*
4 *Simonia non punitur per solam famam.*
6 *Principes etiam laici, qui accepta pecunia consentiunt electioni alicuius in prælatum, committit simoniam, & tenentur illas pecunias restituere illi ecclesiæ, de cuius prælatura agebatur.*
7 *Confessio extraiudicialis, facit indicium ad torturam, & aliquando ad pœnam, & est sufficiens ad priuandum quem beneficijs suis.*
Glorians se commisisse tale crimen, punitur pro delicto gloriationis.
8 *Confessus in iudicio timore futuræ probationis, non dicitur sponte confessus.*
Confessio spontanea, quæ dicatur.
Confessus per viam inquisitionis, acrius punitur, quam conuictus.
9 *Simoniacus in ordine, debet deponi ab ordine male accepto.*
10 *Patronus laicus alicuius ecclesiæ collegiatæ, an habeat cōsentire in electionem prælati.*
Collatio beneficiorum, nō potest fieri per laicum, nec per ipsum acquiri: etiam ex consuetudine, de cuius initio non sit memoria.
11 *Pecunia simoniace accepta per regētes ecclesias, quomodo distribuatur, & qualiter accipientes puniantur.*

CAP. XI.

a
2 DE hoc. [a] † Conuictus de simonia, deponēdus est. Idem est in infamato, qui se purgare non pōt. 2. pars principalis ibi, regē. Casus liter. Epˢ Exon. ante suā electionē promisit Arch. quod dam beneficiū, & cuidam clerico quēdā prioratū, vt vterq; electioni suæ cōsentiret. Itē rex, & alij principes pecuniā receperunt, vt electioni consentirent: quæsiuit archiepˢ, qd esset ibi agendum super prædictis. Resp. Papa, q̃ si notorium est, dictum Archi. & clericū recepisse promissa ob cām illā, vel exinde confessi fuerint in iure, vel legitime conuicti, ab altaris ministerio perpetuo sunt deponendi. Si vero non est notorium, nec conuicti sunt, vel confessi, sed publica laborāt infamia indicēda est illis purgatio, in qua si defecerint, sunt puniendi. Rex aūt, & principes sunt inducendi, vt si quæ receperunt à dicto epo, vt electioni pñtarent assensum, ecclesiæ Exon. restituant, cū illa sine periculo aīæ retinere non possint. B. † No. 1. ex tex. q̃ pp vitiū simoniæ, ēt cōmissum in ele
3 ctione prælati, debet quis deponi ab officio, & beneficio. q̃ intellige, vt dixi in c. inquisitionis, ſ. de accu. † No. 2. q̃ pariter
4 punitur de simonia is, de cuius crimine notorie constat, vel confessus, seu conuictus. † No. 3. q̃ licet crimen simoniæ sit exceptū, & multa in ea sint spālia: sola tñ infamia non suffi
b cit ad puniendū de hoc crimine. [b] † Itē no. q̃ infamato ēt
5 de graui crimine pōt à principio indici purgatio, & deficiēs in ea pōt puniri, vt author sceleris. qđ limita fm ea, quæ dixi
6 in c. accedēs, ſ. de accu. † Vlt. No. q̃ reges, & principes, & alij laici recipientes pecuniam, vt consentiant electioni, seu promotioni ad aliquam prælaturā, tenentur illā pecuniam restituere ecclesiæ, de cuius prælatura agebatur, licet nō prouenerit ex bonis ecclesiæ. & hoc iō, qa in ignominiā illius ecc lesiæ fuit data pecunia, iō in recompensationē iniuriæ est
c illi ecclesiæ restituenda. [c] qđ bene no. in pract. nā cōfessores principū, vel ignorantia ducti, vel vt applaudant principib. negligūt eos ad pœnam inducere, & multi tales sunt hodie in orbe, de quorū salute diffidendum est. cū decedāt in tali pec-
7 cato. nā peccatum nō dimittitur, nisi restituatur ablatum, vt in reg. peccatum, de re. iu. li. 6. & in c. cū tu, ſ. de vsu. † In gl. in ver. confessi, ibi, extra iudicium nō præiudicat &c. intellige gl. q̃ confessio facta extra iudiciū super crīe nō præiudicat.
d ad plenū, producit tñ indiciū validū ad supponendū con fessum torturæ, [d] vt no. glos. & doct. in l. capite quinto. ff. de adul. Et quando transit in nomen specificum delicti, ēt plenē præiudicat: vt si quis extra iudicium gloriatur se cōmisisse tale crimen, nam tunc punitur pro delicto gloriationis, vt est tex. in c. quā sit, ſ. de excef. præla. & sentit Inno. in c. per inquisitionem, de ele. q̃ cōfessio extra iudicium de crimine, non est sufficiens ad priuandū quē beneficijs suis: cuius con
e trarium ipsemet sensit in præal. c. quā sit. De hac materia pleniſſime dico, in c. at si clerici, de iud. † In ea. gl. ibi, thesaurarius, [e] no. fin. gl. quia quotidie solet allegari, & idem no. gl. 15. q. vlt. in sum. & dicitur confiteri timore probationis, quando iam accersitus erat ad iudicium, secus aūt, quando non præcedente aliquo stimulo, sponte iuit ad iudicium, &
f confessus est crimen, quia tunc hæc confessio dicitur omnino spontanea, & per hanc gl. dico limitandum dictum Inn. [f] no. qualiter, & quando. 2. de accu. vbi dicit, q̃ si quis confitetur crimen, quantumcunq; graue, non præcedente directo ordine contra eū, poterit imponi pœna, quantumcunq; gra

uis statuta pro delicto cōfessato. intelligo. n. qñ iam vocatus erat ad iudicium, licet non per accusationē, secus si spōte accessisset. Host. tamen dicit hic, q̃ etiam si timore probationis quis cōfitetur, etiam in aliquo parcendum est sibi, licet non in totū, & erit arbitrarium, quanta pars pene indulgeatur, arg. in c. fi. de transſ. sed hoc dictum Host. nullo iure probatur, quinimo omnia iura parem pœnam infligunt cōuictis, & confessis, in iudicio, vt hic, & in l. si confessus. ff. de custo. reo. & c. 2. de confes. cum multis si. & facit illud notabile dictum Inn. in præalleg. c. qualiter, vbi vult acrius puniri cō
g fessum per viam inquisitionis, quam conuictum, vt ibi dixi. §
9 † In gl. in ver. deponēdi, ibi, si agatur in modum inquisitionis. & c. hoc procedit, vbi agitur contra simoniacum in ordine, & tunc etiam indistincte fit depositio, etiam ab ordine, quia retento ordine male accepto, non potest agere pœnitentiam. & ita intelligo. c. inquisitionis, al. in gl. & ibi dixi. sed si esset simoniacus in beneficio, tunc nō videtur, quòd per viam inquisitionis debeat fieri depositio. arg. ſ. eo. c. infinua
10 tum, & plene tetigi in præal. c. inquisitionis, & dic, vt ibi. † In glo. in ver. regem, ibi, non confirmatur electio, & c. pondera gl. quia aperte sentit, q̃ patronus, ēt laicus ecclesiæ collegiatæ, habet consentire in electione prælati; adeo q̃, nolente cō sentire, non firmatur electio. sed in veritate hoc est falsum de iure, si patronus non prætendit aliquam causam legitimam contradicendi, nisi hoc haberet de iure speciali, & à solo Pa. de quo vide bo. rex. cum glo. supra, de iu. pa. c. in nobis. facit tex. in c. cum in terra, sup. de elect. & forte iste Rex habebat in hoc priuilegium, sicut audio Regem Franc. & aliquos principes orbis, habere ex priuilegio potestatem
h conferendi certa beneficia: [h] de consuetudine tamen hoc non posset acquiri per laicum, etiam si esset tanti temporis, cuius initij memoria non esset, vt no. dicit Ioan. And. in c. 2. de præb.

ADDITIONES.

a ¶De hoc. Quando prælatus donat suo promotori, an hæc donatio censeatur simoniaca, vide Bal. in l. ab Anastasio, circa fi. C. manda. Bar. de Bel.
b ¶Crimine. Quod dic, vt plene dixi in apo. quam feci, in c. ficut, supra eod. Alex. de Ne.
c ¶Restituenda. Pro hoc facit, q̃ illi cui est facta restitutio, debet applicari pœna, vt dicit gl. magna, in fi. in c. sacrilegium. 17. q. 4. & in cap. si quis in actio. in tex. & glos. ea. causa. & q. & tex. in cap. presbyteri. infra de pœn. Bar. de Bel.
d ¶Ad supponendum confessum torturæ. Adde Bar. in l. quoniā. ff. de ijs, qui no. infa. Bal. in l. actus fustium. co. ti. An. in l. 1. ff. de confes. ifium, & Io. de Ana. in c. 2. §. e. & istū, in c. at si clerici. ver. sed quia supra facta est mentio. ff. de iud. Ro. deci. 180. inci. licet confessio extraiudicialis. & Ro. consi. 7. incip. visis necessarijs in facto proposito. Quod tamen dictum limita, vt notaui in apo. ad istum, in c. olim, nu. 6. in ver. subijci torturæ. vbi etiam Fel. ver. secundo, nisi reuocet. supra de resc. Zach.
¶Torturæ. Adde, q̃ huiusmodi confessio facit plenam probationem, quādo est verisimilis, vt concludit Tindarus in tract. de proba. vbi tractat de confessione. ver. nunc de criminalium, in prin. Et cuius sit effectus talis confessio, tradit Paris de Puteo in tract. syndicatus. col. 3. vbi dicit, quòd licet talis confessio non probet. Facit tamen, q̃ confessus possit extraordinarie puniri, quod gloriatus fuerit de delicto. Et de tali confessione, vide multa per Ang. de Are. in trac. malefi. in ver. fama publica. ver. quæro, an vnum iudicium, & in ver. necnon ad denunciationem. ver. quæro an confessio. Seb. Sap.
c ¶Probationis. Cum ista etiam concordat gl. in c. 1. 15. q. 8. & gl. in c. noua. 24. di. gl. in c. ex literarum, de temp. or. & gl. in c. presbyteri, 5. o. dist. Item an ille, qui semel negauit, si postea confitetur, gaudere beneficio debeat statuti, vel iuris canonici, vel canonis prementis confitentem, vide multum late Bal. in l. contra negantem. ver. quæritur circa hoc, nunquid. C. ad leg. Aqui. Et vide Bal. in l. 1. circa fi. C. de fur. Et an ille, qui confitetur factum, si negat qualitatem facti, gaudere debeat beneficio statuti, vide. per Bal. in c. 1. §. porro, in ti. quæ fue. pri. cau. benefi. amit. & plenissime Bar. in disp. tua, quæ incipit, per Italiam communiter sunt statuta. Item de prædicta quæstione, videlicet, an ille, qui primo negauit, & modo cōfitetur, gaudere debeat beneficio confitentis, concesso à iure cōi, vel statuto, vide omnino Bar. & Pau. de Cast. in l. eum qui, in prin. ff. de iureiu. Et de isto beneficio confessionis, vide omnino Bar. in d. disput. per Italiā. & per Bal. in l. ea quæ. C. de cond. ind. Et alias qōnes tangit Bar. in d. l. eum qui. in prin. Item si statutum pro certo maleficio imponit pœnam centū aureorum: & si confiteatur, dimittit quartam pœnæ, an fideiuſſ. in plici ter interecedens sit obligatus ad integra centū, die, q̃ sic. Ita elegāter. r. o. Pau. de Ca. in l. ſ. ff. de ei ius voc. Itē no. istā limi. & eius cōcor. & intellige, vt Pau. & elegāter tradit Domi. in d. c. fi. vltra medū, 24 dist. Bar. de Bel.
f ¶Dictum Inn. Vide ibi cum, in glo. magna. ver. sic. sed non magnus, & ibi d. Abbasem post eum. Et per illud dictū Inn. videtur probari q̃ mitius agitur cum confesso, quam cum conuicto. Quod etiam aliter probatur, nā condemnato in actione personali per sententiam diffinitiuam, dantur quatuor menses, vt in c. quod à consultationem. de re iud. Sed confesso non dantur nisi decem dies, vt no. gl. in l. si debitori. in fi. ff. de re iu. quod videtur esse contra doctrinam hic traditam. Bar. de Bel.
g ¶Dixi. Istud posset procedere, quando proceditur, vt infligatur pœna, secundum quod debet imponi inspecto iure cōmuni, vbi autem deberet procedi di penfatiue, potius esset dispensandum cum confesso, quam cum conuicto, ad hoc, quod no. Bar. in l. eum qui. in prin. ff. de iureiu. & hoc casu potest procedere opi. Host. Alex. de Ne.
h ¶Beneficia. Et hoc etiam priuilegium habet Rex Apuliæ, vt dicit gl. 16. q. 7. in summa. Alex. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de præb. lib. 6. in nou. † In gl. fi. in fi. Vel distingue clarius [a] secundum Host. & d. Ant. q aut quæritur de ecclesia sęculari, aut regulari. Primo casu, aut ille qui dedit pecuniã, non hẽt vnde viuat, & tunc restituetur isti, qui dedit, arg. in c. veniẽs, ỹ. eo. & arg. eorum, quæ no. in c. q te, de cler. coniug. Aut ha bẽt vnde viuat, & tunc, aut oẽs de ecclesia deliquerunt, aut particulares de ecclesia, primo casu oẽs de ecclesia debent deiici, & pecunia dẽt applicari illi ecclesiæ, quia non applicatur ipsis criminosis, cũ inde ejiciantur, secus si non ejicerentur, quia tunc dẽt applicari fisco principis. ſ. Papæ, secundũ Host. qui distribuat in pias causas, turpia. n. lucra à fisco extorquẽtur. l. fiscus. ff. de iur. fil. Si vero solus prælatus, seu particularis de ecclesia deliquit, tunc ipse solus punietur, & pecunia applicabitur ecclesiæ, in cuius ignominiam data fuit, vt hic. Secundo mẽbro principali, cum quæritur in ecclesia regulari, aut oẽs in ecclesia deliquerunt, & tunc datur pecunia ei, qui dedit, vt intret secundum monasterium, vt in c. veniens, ỹ. eo. Si vero particularis de ecclesia deliquit; tunc ne delictum suum noceat ecclesiæ, tenętur dare pecuniam secundo monast. quoad vsumfructum tantum; & mortuo ingresso redibit ad primum monast. & sic potest intelligi finis glo. vt limitet illud c. veniens.

ADDITIO.

[a] ¶Clarius. Tu de hoc articulo vide per B. Th. in 2.2. q. 62. ar. 5. circa mediũ, vbi concludit, quod ei, qui dedit per simoniam, non est facienda restitutio, licet is, qui accipit illam, non possit eam retinere, sed debet eam cõuertere in aliquos pios vsus. Sed vide de hoc latius p B. Th. 2.2. q. 100. ar. 1. in fi. vbi dicit, quod licet ille, qui recipit pecuniam, eam retinere non possit, tamen ille, qui dat, cum turpiter faciat, eam repetere non potest, Et si pro ecclesia consequenda datum est, debẽt pecunia, vel possessio, vel fructus simoniace percepti, restitui ecclesiæ, in cuius iniuriam data sunt, non obstante, quod prælatus, vel aliquis de collegio illius ecclesiæ fuerit in culpa, quia eorum pactum non debet nocere alijs, ita tamen, quod quantum fieri potest ipse, qui peccauerit inde commodum non consequatur. Si vero prælatus, & totum collegium fuit in culpa, debet tunc authoritate superioris, vel pauperibus, vel alteri ecclesiæ erogari. Item pro illo dicto D. Thomæ in q. 62. ar. 5. ad idem vide D. Tho. in 4. Sen. dist. 16. q. 2. art. 4. vltra medium. Bar. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Simonia est, quando pro aliquo obsequio, promittitur beneficium ecclesiasticum.*
2 *Clericus, in curia Papæ, vel in foro ecclesiastico, potest esse procurator laici, in curia vero sęculari non.*
3 *Excommunicati sunt ipso iure illi, qui recipiunt aliquid, ex eo, quod proponunt aliquod negocium pro alijs apud sedem apostolicam.*
4 *Familiaris alicuius prælati si inseruit ei pro beneficio obtinendo, committit simoniam.*
Beneficium collatum in aliquem ob seruitia temporalia recepta, est simoniacum.
5 *Prælatus habens aliquem ad sua seruitia sub certo salario, donec de beneficio prouideat sibi, an committat simoniam dando tale beneficium, retinendo maxime sibi salarium præteritum quod promiserat.*
Electus promittens dantibus vocem suæ electioni ad beneficium, committit simoniam.

CAP. XII.

VM essent. †Simoniacum est, pro temporali obsequio, beneficiũ ecclesiasticum promittere. primo ponit decisam controuersiã, & procuratoris dationẽ. sc̃do diffinitionem, & eius cãm, ibi, cumq;. Casus lit. R. clericus, & nobilis vir Guil. erant in præsentia dñi Papæ pro controuersia, quã inter se habebant, & qa nobilis ille in curia do. Papæ moram diutius trahere non poterat, pro se in cã illa constituit procuratorẽ, partibus in presentia Papæ constitutis, clericus ille confessus est, q miles ille promiserat ei dare ecclesiã, sup qua litigabat, si quoddã negociũ ipsius militis posset in presentia Papæ promouere, & qa promissio illa cõtinebat simoniacã prauitatẽ eidẽ R. Papa imposuit silentiũ sup ecclesia ipsa. B.

2 †No. ex tex. ar. clericũ posse esse procuratorẽ, siue solicitatorem in causa laici. qã dicit verum Abbas in curia Ro. siue in foro eccleſiastico, & pro hoc c. per venerabilem, iuncta su prascriptione, sup. qui fil. sint legi. secus sentit in foro sęculari. Sed dic, q ẽt in foro sęculari, nõ prohibetur clericus promouere vnum negocium laici. & iura, quæ prohibent clericum exercere negocium laici, debẽt intelligi gnaliter, qñ indistincte exercent procurationem, secus in vno negocio, &

a ita intellige in officio aduocationis, [a] & hoc est sin. dictũ Inn. & menti comẽdandum, in c. vnico, de obl. ad ratioc. & idem

b tacite sentit in cap. sed nec, ne cle. vel mona. [b] † Secundo no.

3 ex tex. q pro promouendo negocio apud sc. apost. non dẽt quis recipere promissionem, maxime alicuius spiritualitatis consequendæ; & hodie curialis, vel alius recipiens, vel faciẽs promissionem de aliqua vtilitate, vel re cõsequenda, vel obtinenda, de gratia, apud sc. apost. est ipso iure excõicatus de

c quo plene dic, vt in extrauag. Bonifacij, [c] quæ incipit excõicatus, & hodie multi incidunt in hanc excõicationem. † In

d gl. 1. in fi. no. duo sing. [d] in ista gl. primũ, q põt quis licite seruire alicui prælato, & sperare ab eo beneficiũ spirituale, nec ex hoc committit simoniam; licet sequatur collatio: nã hic gl. dicit, q non dẽt seruire principaliter, hac intentione: quasi dicat, q potest ab eo in genere sperare bonum temporale, & secundario ẽt beneficium spirituale. secus si nõ esset honestum. Ant. pro concordia dicit, q aut seruiens, & recipiens seruitium, ha bent respectum ad certum beneficium, & procedat ista gl. vt non liceat hac intentione principaliter ducere, aut tendunt ad beneficium incertũ, & procedit illa glo. Io. Andr. non video bonam rõnem diuersitatis, inter beneficium certum, & incertum; nec puto, q in aliquo casu licitum sit principaliter seruire pro spirituali beneficio consequendo: nec prælatus licite confert, si principaliter ducatur ad conferendum pro seruitio temporali recepto: quia id qđ in se debitum est, & honestum, non dẽt exerceri fauore humanæ gratiæ, sed recto iudicio, vt in c. nemo, ỹ. eo. & 11. q. 3. ca. episcopus. §. si ergo, & in c. graue, de præb. sed secundario bene potest haberi talis spes, & ita voluit gl. in c. quid proderit. 61. dist. & Innoc. in c. venerabilem, de elect. in fi. in vers. fiducia: & intelligo gl. in illo c. sunt nonnulli. 1. q. 1. secundum istam gl. & in

e lud c. quid proderit. [e] † Et faciunt hęc ad quæstionem, quam ponit hic Host. Episcopus recipit quendam clericum ad seruitium spirituale præstandum, promittens sibi certum salarium annuatim, donec sibi prouideret de beneficio competenti, n unquid hoc sit licitum, & cõcludit, q sic, dummodo specialiter ex pacto se non obligauerit ad seruitium temporale præstãdum: nec committitur simonia, si remittatur postea salarium, cum cõfertur beneficium: quia salarium, erat sub conditione, & facta conditione, expirat obligatio. Inde verb. ob. in §. omnis. secus si promissio fuisset pura, & perpetua, quia tunc bene committitur simonia, si remittatur temporale, pro spirituali consequẽdo. arg. in c. veniens, sup. de testi. ego putarem primum dictum Host. procedere, quando non inducitur ad conferendum principaliter propter seruitium temporale, vel spirituale recipiendum: sed quia fele mcretur in causa impulsiua, & non finali, fit præstatio seruitij, argu. in c. graue, de præb. nam video, quòd non est licitum recipere promissionem beneficij conferendi pro vo-

f luntate præstanda in electione, vt in c. de hoc, [f] sup. eo. Eodem modo non videtur licitum, etiam pro spiritualib. seruitijs recipere

SVMMARIVM.

1 *Notorie simoniacus, vel de simonia infamatus, si se non purgauerit, deponitur.*
2 *Simoniacus in beneficio, non deponitur ab ordine, sed priuatur beneficio*
3 *Infamatus de crimine simoniæ, si non se purgauerit, deponitur.*
Simonia punitur ex sola præsumptione, præcedentibus aliquibus signis notabilibus.
4 *Infamatus de aliquo crimine, si de eo non purgatur, punitur tanquam conuictus.*
Præsumptio probabilis orta ex infamia, transit in violentam; cum reus deficit in se purgando.
Præsumptio, nõ est sufficiens ad aliquem condẽnandum, nisi sit violẽta.
5 *Infamia, licet teneat locum accusatoris; tamen facit aliqualem gradũ præsumptionis.*
6 *Statuta facientia mentionem de conuictis, non verificantur in deficiẽtib, se purgare; licet illi reputentur vt conuicti.*
Statuta, an & quando, & qualem recipiant interpretationem.
7 *Depositus à beneficio, quia deficit in purgatione simoniæ, an possit per dispensationem episcopi ad illud, vel aliud admitti.*

CAP. XIII.

INsinuatum. †Notorius simoniacus in beneficio, ab illo deponit, Idẽ in infamato, q se purgare nõ potest. Primo ponit Pa. narrationem sibi factam, ỹ quã secundo, p-uideri mandat. secunda ibi, vnde. Casus lit. In ecclesiis Cisterciensis episcopatus, q plures clerici, per simoniam dicuntur habere ingressum, de quo sunt infamia notati. vnde mandat Pa. diocesano epo, quatenus si publicum, & notorium fuerit, aliquos in ecclesijs illis per simoniam intrasse, eos inde remoueat, illis aũt quorum crime publicum & notorium nõ esset, tamen labor ant infamia publica, indicat cum v. vel vi. manu sui ordinis purgationẽ, in qua si defecerint, beneficijs illis perpetuo priuet eosdem, Ber. † No. ex tex. q simonia eius in beneficio, non deponitur ab ordine quando non cõmittitur per viam accusationis; sed priuatur beneficio simoniacè acquisito de quo dic, vt dixi in c. inquisitionis, ỹ. de ac-

a cus. posset etiam alia pœna mulctari cum ista non sit propria pœna. pro hoc bo. tex. in c. cum clerici, ỹ. de pœn. [a] † Secundo no. q infamato põt à principio indici purgatio: alia inquisitione sup veritate criminis nõ pcedente; sed in ea deficiẽs punit, ac si fuisset ꝓuicti s per inquisitionẽ. Cõtra hoc tortiter ob. c. significasti, ỹ. de adult. & q dixi in c. accedẽs, ỹ. de accusa. nã vbi indictionem purgationis non præcessit certus modus agẽdi, dẽt deficiens in ea tãtũ suspendi a beneficio: sed hic nõ apparet, quod certus modus præcessit: ergo nõ dent isti priuari beneficijs suis, in casu quo defecerint in purgatione. Sol. ỹriũ videt difficile, & nõ tactũ hic. Sed oportet respõdere altero de duobus modis; q aut præcessit inquisitio formata ad priuationẽ beneficiorum; & deficientibus, probationib. fuit indicta purgatio. vel iecũdo põt intelligi, q fit speciale in crimine simoniæ, vbi nõ requirũtur probationes ita claræ, & manifestæ: sed dẽnt instanti repelli de ecclesia, cũ p aliqua signa notabilia ꝓstat de crimine ỹ simoniacũ, vt in c. sicut simoniaca, ỹ. eo. Et ẽt circa vnũ aliud vr̃ c. deuiare à not. in c. qualiter, el 2. ỹ. de ac. vbi dictũ fuit, q data notorietate cris, qualitercũque ꝓcedatur, ẽt si p vã inquisitionis, dẽt fieri depositio, ẽt ab ordine: ex quo crimẽ est graue, & facit c. cũ nõ ab homine, ỹ. de ind. vbi deprehensus in crimine, deponitur; fortius quando crimen est notosiũ, depoui dẽt. hoc ẽt contrarium non tangitur hic; sed potest dici, q ẽt ab ordine, isti potuissent deponi, vt factũ fuit in

¶ c. de hoc, ỹ. eo. sed hic episcopus iste, tantum quæsiuit de priuatione beneficiorum, & Papa respondet vt in litera. † In gl. fin. ibi, transit in violentã, &c. no. istã gl. quã foleo quotidie allegare ad reddendã rationẽ verã, quare deficiens in purgatione punit vt conuictus, nõ. n punitur ex præsumptione probabili tantũ, q a illa nõ sufficit ad condẽnandum quẽ de crimine vt in c. literas, de ꝓsumptio. sed præsumptio ꝓbabilis orta ex infamia, transit in violentam; eũ reus deficit in se purgando, & violenta sufficit ad condemnationem: vt in cap. afferte, sup. de præsumptio. & l. inducia. C. de rei vendic. quæ sic debet intelligi, vt dico in capit. 3. de probatio. Simile no. glo. notabilis, in cap. cum contumacia, de hære. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Officio aduocationis. Vide Fel. multa allegantem ad hoc in c. cum ſ. §. sup. de re iud. Seb. Sap.

b ¶Mona. Idem tenet Arch. in c. peruenit. 86. di. & Feder. de Senis, in consil. 262. Sed Collect. in c. 1. de postu. & in c. dilecti. de arb. tenet contrarium, quia iura in hoc loquuntur indistincte. Sed Abb. Sic. in c. facerdotes. de cle. vel mon. dicit, quod aut clericus est procurator laici in iudicio tantum, vel extra iudicium, ex cupiditate lucrandi, & non potest, vt hic peruenit, & hoc modo procedit opinio Collect. Aut ex charitate, vel amicitia, vel ex necessitate, quia aliter non habet vnde se alat, & tunc vnum negocium indifferenter admittitur, vt d. c. peruenit. à contrario sensu. Secus si velit esse generalis procurator, vt patet ex prædicto hoc dictum Inn. in c. cum I. & A. de re iud. vbi dicit, quod etiam ex iussu de licentia Abbatis, potest assumere vnam procurationem laicorum amicorum monasterij, si Abbas fuerit arbitratus hoc in consequentiam tendere ad commodum monasterij. Alex. de Ne.

c ¶Bonifacij. Vide ad illam extrauagantem, pulchram limitationem, quam tradit Felin c. de cætero, sup. de re iud. Seb. Sap.

d ¶Duo singularia. Vide gl. in c. sunt in ecclesia. 8. q. 1. gl. in c. consuetudo. 2. cap. ordinationes, in hac gl. alle. & vide Arch. in c. habeat, 15. q. vbi dicit, quòd nõ est licitum seruire Deo principaliter propter temporalia, secundario sic. Et alleg. c. quia proderit. 11. di. Sed tu de hoc vide quæ no per Arch. in ca. per laicos. 16. q. 12. vbi videtur concludere, quod progrediens monasterium, non potest sperare, quod promoueatur ad sabbatiam. Item de hoc etiã, quod hic dicitur per gl. vide D. Thomam, in 2. q. 100. art. 5. circa med. vbi cõcludit, quod nõ est simonia. Et circa hoc, quod no. d. Lauren. de Rod. in tract. suo de iureiu. in 1. oppositum principali. Et vide hoc in terminis, elegant issime, & melius quam alibi in hæc ad nos. 51. di. Bar. de Bel.

e ¶Proderit. Sed communiter tenetur opinio gl. ỹ. alle. c. sunt nonnulli, & ita videtur tenere Io. An. & d. Car. hic in 3. q. & idem etiam tenet Host. hic, qui dicit, quod hic interuenit pactum, vel nõ fuit licitum seruire clerici ad laicum, quia non debuit esse procurator laici, & opinio hic videtur esse satis rationabilis, quia vbi seruit respectu beneficij in genere, non potest dici emptio, cum non cõstet de corpore, nec etiam fit certum seruienti, quod respectu illius seruitij conferat beneficium, & proprie hoc intendat. posset. n. episcopus sibi non conferre beneficium, sed vbi beneficium est certum, tunc ipes, & seruitium concernit quid certum, & sic super illo facilius potest cadere contractus, & hoc magis debet intelligi gl. in d. c. quid proderit. Tamen quicquid sit, dic, quòd si committatur simonia, non est simonia, nisi mentalis, quæ deletur per pœnitentiam, vt ỹ. eo. c. fi. Alex. de Ne.

f ¶Hoc. Illud loquitur, quando beneficium est incertum, & quando datum est in pactum. Nam pactum non est licitum, sed bene est licitum parare beneficium, dum tamen sperans sit dignus, per no. in c. tuam. & qual. & sic intellige, quod dixi in gl. præced. Alex. de Ne.

2 pere promissionem beneficij cõferendi; [a] secus vt dixi si ista esset causa impulsiua. Ex ex his habes decisũ, q secundo põt colligi ex gl. nũquid sit licitum clerico seruire plato pro beneficio ꝓsequendo; & nũqd prælatus hoc casu licite ꝓferat.

ADDITIO.

[a] ¶Conferendi. Vide ad hoc Car. Flo. in cle. 1. in pri. q. 17. de reb. eccl. nõ alie. vbi dicit, quod si cõstituatur pensio, in pecunia, vel in possessionibus alicui pro aliquo seruitio temporali, hoc pacto, quod adepto beneficio sufficienti, debeat eam dimittere, istud est illicitum. secus si talis pensio concederetur loco beneficij, vt ibi per eum. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Notorie simoniacus, vel de simonia infamatus, si se non purgauerit, deponitur.*
2 *Simoniacus in beneficio, non deponitur ab ordine, sed priuatur beneficio*
3 *Infamatus de crimine simoniæ, si non se purgauerit, deponitur.*
Simonia punitur ex sola præsumptione, præcedentibus aliquibus signis notabilibus.
4 *Infamatus de aliquo crimine, si de eo non purgatur, punitur tanquam conuictus.*
Præsumptio probabilis orta ex infamia, transit in violentam; cum reus deficit in se purgando.
Præsumptio, nõ est sufficiens ad aliquem condẽnandum, nisi sit violẽta.
5 *Infamia, licet teneat locum accusatoris; tamen facit aliqualem gradũ præsumptionis.*
6 *Statuta facientia mentionem de conuictis, non verificantur in deficiẽtib, se purgare; licet illi reputentur vt conuicti.*
Statuta, an & quando, & qualem recipiant interpretationem.
7 *Depositus à beneficio, quia deficit in purgatione simoniæ, an possit per dispensationem episcopi ad illud, vel aliud admitti.*

CAP. XIII.

1 INsinuatum. †Notorius simoniacus in beneficio, ab illo deponit, Idẽ in infamato, q se purgare nõ potest. Primo ponit Pa. narrationem sibi factam, ỹ quã secundo, p-uideri mandat. secunda ibi, vnde. Casus lit. In ecclesiis Cisterciensis episcopatus, q plures clerici, per simoniam dicuntur habere ingressum, de quo sunt infamia notati. vnde mandat Pa. diocesano epo, quatenus si publicum, & notorium fuerit, aliquos in ecclesijs illis per simoniam intrasse, eos inde remoueat, illis aũt quorum crime publicum & notorium nõ esset, tamen labor ant infamia publica, indicat cum v. vel vi. manu sui ordinis purgationẽ, in qua si defecerint, beneficijs illis perpetuo priuet eosdem, Ber. † No. ex tex. q simonia eius in beneficio, non deponitur ab ordine quando non cõmittitur per viam accusationis; sed priuatur beneficio simoniacè acquisito de quo dic, vt dixi in c. inquisitionis, ỹ. de ac-

a cus. posset etiam alia pœna mulctari cum ista non sit propria pœna. pro hoc bo. tex. in c. cum clerici, ỹ. de pœn. [a] † Secundo no. q infamato põt à principio indici purgatio: alia inquisitione sup veritate criminis nõ pcedente; sed in ea deficiẽs punit, ac si fuisset ꝓuicti s per inquisitionẽ. Cõtra hoc tortiter ob. c. significasti, ỹ. de adult. & q dixi in c. accedẽs, ỹ. de accusa. nã vbi indictionem purgationis non præcessit certus modus agẽdi, dẽt deficiens in ea tãtũ suspendi a beneficio: sed hic nõ apparet, quod certus modus præcessit: ergo nõ dent isti priuari beneficijs suis, in casu quo defecerint in purgatione. Sol. ỹriũ videt difficile, & nõ tactũ hic. Sed oportet respõdere altero de duobus modis; q aut præcessit inquisitio formata ad priuationẽ beneficiorum; & deficientibus, probationib. fuit indicta purgatio. vel iecũdo põt intelligi, q fit speciale in crimine simoniæ, vbi nõ requirũtur probationes ita claræ, & manifestæ: sed dẽnt instanti repelli de ecclesia, cũ p aliqua signa notabilia ꝓstat de crimine ỹ simoniacũ, vt in c. sicut simoniaca, ỹ. eo. Et ẽt circa vnũ aliud vr̃ c. deuiare à not. in c. qualiter, el 2. ỹ. de ac. vbi dictũ fuit, q data notorietate cris, qualitercũque ꝓcedatur, ẽt si p vã inquisitionis, dẽt fieri depositio, ẽt ab ordine: ex quo crimẽ est graue, & facit c. cũ nõ ab homine, ỹ. de ind. vbi deprehensus in crimine, deponitur; fortius quando crimen est notosiũ, depoui dẽt. hoc ẽt contrarium non tangitur hic; sed potest dici, q ẽt ab ordine, isti potuissent deponi, vt factũ fuit in

¶ c. de hoc, ỹ. eo. sed hic episcopus iste, tantum quæsiuit de priuatione beneficiorum, & Papa respondet vt in litera. † In gl. fin. ibi, transit in violentã, &c. no. istã gl. quã foleo quotidie allegare ad reddendã rationẽ verã, quare deficiens in purgatione punit vt conuictus, nõ. n punitur ex præsumptione probabili tantũ, q a illa nõ sufficit ad condẽnandum quẽ de crimine vt in c. literas, de ꝓsumptio. sed præsumptio ꝓbabilis orta ex infamia, transit in violentam; eũ reus deficit in se purgando, & violenta sufficit ad condemnationem: vt in cap. afferte, sup. de præsumptio. & l. inducia. C. de rei vendic. quæ sic debet intelligi, vt dico in capit. 3. de probatio. Simile no. glo. notabilis, in cap. cum contumacia, de hære. lib. 6.

vbi præsumptio orta contra suspectum de hæresi, transit
b in violentã, [c] si stat in excommunicatione per annũ: simile
5 etiam in c. ruſsus, &c. quicunque. 11. q. 3. † Collige ẽt ex hac gl. q ex infamia orta ỹ aliquem, oritur probabilis præsumptio. licet teneat locũ accusatoris, & facit aliquẽ gradũ probationes; licet ỹrium sentiant Doc. in præal. c. qualiter. Et an & qñ infamia, seu fama, inducat certũ gradũ ꝓbationis no. per canonistas, in c veniens. i. ỹ. de testi. & per Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstioni. † Et prædicta possunt
6 c induci ad statutũ, [c] quo cauetur, q conuictus de certo crimine, debeat puniri certa pœna: nũqd deficiẽs in purgatione, habeat q conuicto, vt possit puniri pœna statutaria. & vr̃ q sic: qa deficiẽs in purgatione, punitur tanquam actor sceleris, vt hic. & in c. de hoc, ỹ. c. & in c. accedẽs, ỹ. de acc. Itẽ statuta recipiunt interpretationẽ à iure cõi, vt in c. cũ dilectus, ỹ. de cõsue. no. Inn. in c. cãm, ỹ. de reſcr. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. Contrarium puto verum, qñ deficiens
d in purgatione, est interpretatiue, & nõ vere conuictus: [d] vt dicit gl. no. in fi. in c. inter, ỹ. de purga. cano. Sed in statutis nõ hẽt locum intellectus interpretatiuus: debent. n. verba proprie, & stricte capi: nõ aũt ficte. quia fictio in eis locũ nõ habet. l. 4. §. hæc in verba. ff. de neg. gest. & no. in c. nostra, ỹ. de iureiu. Non obst. quod dixi statuta debere interpretari, secundũ ius cõe: qa dẽt intelligi quando ius procedit, non per fi-
c tionẽ, [e] & impropriatẽ, sicut procedit in hac materia, & facit quod no. Io. An. in reg. pro possessore, de reg. iur. lib. 6. in merc. vbi eleganter ponit, an, & quando, & qualem interpretationẽ recipiant statuta: hæc puto vera; nisi statuta disponerent in materia iuris, non deuiando à dispositione iuris; sed potius alterando pœnã. nã tunc statutum recipit omnes limitationes, & interpretationes iuris, & impropias, & stricțas, vt in c. cum dilectus, & c. ad audiẽtiam, de cleri. non
f resi. facit, quod no. Cyn. in l. quicunque. C. de ser. fug. [f] † Vlti-
7 mo hic quæritur de vna quæstione tacta per Host. nũqd iste deficiens in purgatione; post priuationem factam, possit dispensatiue per episcopum restitui ad beneficiũ. Et concludit, q non: qa cum infamia duret, nõ posset sine scandalo dispensari. 2. q. 5. presbyter. Sed hoc dictũ non puto indistincte verũ; qa nõ dẽt plus operari fictio, seu præsumptio violenta, q̃ veritas, vt no. in gl. in l. 3. ff. pro socio. Sed si iste fuisset vere conuictus de simonia, posset certo casu dispensari: ergo fortius qñ. nõ fuit conuictus vere, sed interpretatiue. & an. & qñ possit. dispensari cũ simoniaco ad illud beneficium, vel ad aliud, plene no. in c. post translationem, de renun. vbi Ioan.
g Cal. ponit vnam distinctionem. no. etiam in c. pe. de elect. [g]

ADDITIONES.

a ¶De pact. Et ibi vide, quæ pœna imponatur, & est pœna depositionis, vt dicit gl. fi. & Doct. hic. Alex. de Ne.

b ¶Violentam. Illa tamen gl. videtur requirere tres gradus, sc. quod fit præsumptio probabilis; & deinde illa probabilis transit in vehementem; & postea vehemens in violentam. Hic autem sufficiunt duo gradus. s. probabilis, & violenta. Sed dic, quod aut post præsumptionem probabilem quis deficit in purgatione, & tunc illa præsumptio probabilis transit in violentam, vt hic. Aut surgit alia præsumptio post probabilem præsumptionem, & tunc via probabilis non transit in violentam, sed in vehementem, sed si post vehementem ad sit alia præsumptio, tunc demum transit in violentam, & ita loquitur in d. c. cum contumacia. Ale. de Ne.

c ¶Ad statutum. Statutum, quod loquitur de conuicto, qui defecit in purgatione. Et de hoc vide etiam per d. Ab. in cinter solicitudines infra de pu. ca. Bar. de Bart.

d ¶Non vere conuictus. Idem tenet Abbas in c. ar si clerici. ỹ. de iud. Seb. Sap.

e ¶Per fictionem. An, & quando statuta loquentia in casu vero, trahantur ad casum fictum, tradit Alex. in l. 1. §. ler. Falcidia. ff. ad leg. Fal. & remissiue in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & post. & vide Bald. declarantẽ, in l. vnica. C. de nundi. ver. si vero intra nundinas. Seb. Sap.

f ¶De ser. fug. Sed Io. de Imo. & D. Domi. in c. fi. de consue. in vi. dicunt, quod vbi statutum est præter ius commune, vel secundum ius commune, extẽ dunt ad casum fictum, sed it est contra, non extenditur. Ale. de Ne.

g ¶De elect. Et plene tractatur infra eo. c. de simoniace, vbi etiam plene per Abb. Sic. Sed Host. non inertur reprehendi, quia loquitur de eo, qui erat infamatus, quod scienter commisisset simoniam pro ecclesia, seu beneficio obtinendo. Nam cum tali, episcopus non potest dispensare, vt obtineat illud beneficium, vt c. pen. de elect. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ille, qui pretio, vel fauore, celat peccatorem, vel ante pœnitentiam reconciliat.*
2 *Simonia committitur, quotiescunque impeditur, vel omittitur aliquid spirituale pro temporali.*
3 *Sacerdos potest facere testimonium de reconciliatione, & pœnitentia peccatoris.*
Doctor potest ferre testimonium de vita, & perita scholaris.
Doctores promouentes scholarem, sunt idonei testes vna cum alijs, qui debent scholarem examinare.
4 *Iustitia non debet præuariare respectu consanguinitatis, vel amicitiæ.*
5 *Dictio vniuersalis si impossibile sit stare in sua vniuersalitate, restringitur in particularem in interpretatione dispositionum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Simonia, est studiosa cupiditas emendi, vel vendendi spirituale.
Simonia non committitur ex sola voluntate.
Simonia quotuplex sit.

CAP. XIIII.

1 NEmo. † Simoniacum est, pretio, vel fauore, celare peccatorem, vel reconciliare, ante pœnitentiã, vel digne pœnitentẽ à reconciliatione remouere. h. d. Et sedã pars principalis ibi, nec quinquã. Casus literalis. Statuit Ale. ꝙ nullus presbyter, aliquod emolumentũ recipiat à quocunq; publice peccante, vt episcopo, vel eius ministris celet peccatũ illius; nec pro respectu cuiuscunq; consanguinitatis, aut familiaritatis dimittat quin peccatũ innotescat. Secundo dicit, ꝙ nullum digne pœnitentem, vel ẽt minus pœnitentem propter gratiam vel fauorem ad reconciliationẽ adducat, & testimoniũ reconciliationis ferat eidẽ; vel propter aliquẽ liuorem, siue odiũ, remoueat à reconciliatione: quia vtrunq; simoniacum est.

2 B. † No. ex tex. ꝙ simonia cõmittitur, non solũ impedendo aliquid spirituale pro tẽporali: sed etiam omittendo spirituale, ꝙ tenebatur impendere, propter cõmodum alicuius tẽporalitatis; & sic cõmittitur simonia, quãdocunq; spirituale
a cõmittatur vel omittatur; pro cõmodo temporali. [a] † Secõ
3 no. ar. ꝙ sacerdos potest ferre testimoniũ de reconciliatione, & pœnitentia peccatoris, idem no. in c. testimõniũ, de testib. Sic etiã dõct. potest ferre testimoniũ de vita, & peritia schola
b ris, [b] vide bo. tex. cũ gl. 12. q. 1. in c. †. & in l. nemini. C. de aduo. diu. iud. & per hæc iura semper putaui, ꝙ in numero septẽ doctorum, debentiũ approbare scholarem doctorandũ possint cõputari doctores præsentantes; quia cũ semper ipsi assumãtur, tanquã proprij magistri scholaris examinandi, melius, & verius ipsi possũt ferre testimoniũ de peritia scholaris, ꝙ alij dõct. forenses, qui per alia tẽpora non habent notitiã de peritia scholaris, nec tanquã suspecti sunt repellẽdi, quia eo ipso, ꝙ præsentant eum tanquam idoneum, videntur cum approbare. † Vlti. not. ꝙ id, ꝙ est iustum, & honestum, non debet exerceri fauore consanguinitatis, vel priuatæ amicitiæ; alias quod in se est honestum; & iustum efficitur inhonestum, & iniustum. Simile in sententia, quæ potest esse iusta ex causa, & ex ordine, tamen ex alio efficitur, iniusta, vt cum condemnat subditũ potius odij causa, quam delicti. 11. q. 3. c. episcopus. §. si ergo. & facit ad ea quæ dixi in
5 c. cũ essent, ℨ. e. † In gl. 1. in fi. no. hanc gl. quia facit ad interpretationẽ statutorum, & contractuum, & alterius dispositionis, vt dictio vniuersalis, resoluatur in particulare, vt euitetur absurditas: nam impossibile esset, vt sacerdos posset habere quodlibet tẽporale pro celando peccato: ideo exponi tur quodlibet. i. aliquod de quibusdam. In gl. 2. in fi. Item ex alio contrariũ est multũ à remotis: nam loquitur, quando quis recipit mercedem. vt indicet furem, seu seruum fugitiuum, nec posset recipere pecuniã, vt nõ indicet: quia esset, contra bonos mores, vt dicit præl. l. 4. de condi. ob tur. cau. & an ex officio iudicis possit cõpelli ad indicandũ, no. ibi, &
6 dicã in l. qui cũ fure, ℨ. de fur. † Sed opp. cõtra gl. & cõtra tex. & videtur, ꝙ hic non sit commissa simonia: quia simonia est studiosa voluntas, vel cupiditas emendi, vel vendendi spiritualia, vt no. 1. q. 1. in sum. sed hic non venditur aliquid spirituale, ergo, &c. So. quidam dicunt, ꝙ illa diffinitio, nõ est authentica. Host. contra dicit, ꝙ illa est simoniæ mentalis diffinitio, & debet addi cũ opere subsecuto, quia sola voluntas, non facit quem simoniacũ, nisi sequatur effectus. Triplex est ergo simonia: ꝺdã mentalis, quando nullo præcedẽte pacto expresso, sed tacite agitur vt detur spũale pro tpali, & diffinitur, vt ℨ. dixi, ꝙ est studiosa voluntas, seu cupiditas, opere subsecuto vendendi, vel emendi aliquid spirituale, vel spirituali annexũ. Est & simonia cõuẽtionalis, quãdo partes expresse conueniũt inter se. vt detur spirituale pro tẽporali. & ita diffinitur sic fm Host. ꝙ est spũalium, vel spiritualibus annexo rum, præcedente pacto promissionis, conditionis, modi, seruitij, vel alicuius tẽporalitatis receptio; vel donatio; & puto, ꝙ comprehendendo vtrunque, possit sic breuiter diffiniri, ꝙ est rei spiritualis, vel spiritualibus annexæ, cum aliquo tẽporali, facta commutatio: de qua simonia cõuentionali no. in c. & si quæstiones, ℨ. c. & sic videtur intelligere Host. istum tex. de simonia cõuẽtionali. alij dicunt, vt Tanc. ꝙ large hic cõmittitur simonia, & non stricte. Inn. ita dicit hic, ꝙ isti puniũtur ad instar simoniæ, quasi nõ sit vera simonia; sed hoc est contra finẽ c. non. n hic loquitur de pœna, sed tantũ declarat vtrũque esse simoniacũ. nam paria sunt exercere, seu impendere spiritualia pro temporali, & cõmittere spirituale seu exercitiũ spiritualitatis pro tẽporalitate: vtroque. n. casu fit quædã commutatio. In gl, fi. in fi. & iste vltimus intellect⁹ est melior. quia non apparet ratio diuersitatis inter duos vltimos casus, & priores: sed propter similitudinem, quæ est in ter priores duos casus, illi habentur pro vno; & idem dicendum de duobus vltimis casib. Sed extra glo. opp. tex. in quo indicat tantum simoniacum qñ pretiũ recipitur à publice peccãte: nã idẽ videtur, si ab occulte, vt 2. q. 1. si peccauerit, &c. Satis est ergo, ꝙ tu scias, vt tenearis denũciare. Idem fatẽtur ℨrium qñ esset occultus, & nollet se corrigere: dicit aũt si esset paratus se corrigere, vt ibi, & in c. nouit, ℨ. de cle

ADDITIONES.

a ¶Temporali. Et iste tex. facit, ꝙ corrumpens propter commodum temporale in causa spirituali, committat simoniam. & hoc tenent Dõct. infra. Alias secus si causa esset corporalis, vt dicunt ibi dõct. Ale. de Ne.

b ¶De vita, & peritia scholaris. Adde Bar. in l. non aliter. & in l. nemini. & etiam Bal. C. de adu. diu. iud. in 1. consti. Digest. §. omnem. & Gemma in le. c. 1. 12. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus solus, nõ põt remittere aliquid, per ꝙ sit quæstiũ ius ecclesiæ.*
2 *Alienatio illegitime facta per prælatum, potest per illos de collegio tractari.*
3 *Missio in possessionẽ, causa rei seruandæ, habet locũ etiã inter religiosos.*
4 *Iuspatronatus trãsit cum vniuersitate venditarius vero mere personale, non transit cum vniuersitate.*
5 *Copulatiua &, copulat rem copulatam principaliter, & nõ accessorie secus dictio, cum.*
6 *Iuspatronatus non potest vendi hoc modo, vendo tibi villam, & ius patronatus, quod habeo in ea: sed isto alio modo sic, vt vẽdo villam cum iure patronatus.*
7 *Venditio plurium rerum, quarum aliquæ non poterant vendi, remittitur respectu illarum, non autem omnium.*

CAP. XV.

QVerelam. Ecclesia emi, vel redimi non potest. h. d. quoad literam. Et ponit querelã monachorũ. secũdo cõmittit cognitionem instruendo iudicem in principali, ibi, vnde ꝙ. Casus lit. Monachi de Acra, quoddã monasterium cum pertinentijs suis, & ecclesiam quandã adepti fuerunt à monachis de Cardonio sub annuo censu 15. li. & super hoc charta ipsis monachis habuerunt, postmodũ vero prior monachorũ de Acra, capitulo sito incõsulto, chartã prædictam accepta inde pecunia, d. monachis de Cardonio resignauit, vnde monachi isti de Acra conquerebantur se iniuste grauari. Quare mandat Pa. quibusdã, quatenus partibus cõuocatis, causam prædictã cõcordia, vel iudicio terminare procurent. Sciẽtes, ꝙ sicut ecclesia prædicta emi non potuit, ita nec redimi. Si vero monachi de Cardon. legitime citati, fuerint contumaces, iudices monachos de Acra inducant in possessionẽ, de quib. controuersia vertitur inter eos, nec permittant
1 eos exinde absque iuris ordine molestari. B. † No. 1. ex
solum prælatum non posse rescindere contractum, per quẽ
2 aliquod ius ecclesiæ quæsitum est. † Secũdo no. illos de collegio posse agere ad recuperationem eorum, quæ prælatus
3 illicite alienauit, de quo in c. si quis ꝓbyterorũ, de reb. eccle
nõ ali. & c. cum olim, de testi. † Vlt. no. ꝙ etiã inter religiosos habet locum missio in possessionẽ causã rei seruandæ propter cõtumaciã, ꝙ no. pro limitatione c. ex lris, de do. & cõtu. vbi intuitu religionis fit sequestratio, & nõ missio in pos
4 sessionẽ, põt ẽt fieri missio, vt hic. † In glo. in ver. emi. in fine plura ex hac gl. & primo, ꝙ spirituale transit vniuersitate vendita, licet per se vendi non possit. Sed hoc non est verũ simpliciter, & iura alle. in gl. loquuntur in iure non spirituali ad
a in annexo, vt in iure patronatus [a] ꝙ cum habeat participium non solũ cum spũalitate, sed cũ tpalitate, transit cũ vniuersitate; sed mere spirituale nõ transit, qa non põt accedere de
nullum hẽat participiũ cum tẽporalitate, nec posset venire
accessorie, de quo tamen dic, vt plene no. Inn. & alij in c. cum
5 literis de iurepat. † Secundo no. ex gl. ꝙ copulatiua, [b] facit
b pulatũ venire principaliter, & accessorie: & sic copulata re quæ principaliter venire non potest; sed accessorie sic impedit actum, quia (vt dixi) copulat principaliter, quod principaliter venire non potest, & sic not. de hac copulatiua.

ADDITIONES.

a ¶Vt in iure patronatus. Adde Bar. in l. hanc legem. ff. de contrah emp. Pau. de Cast. & dõct. in l. 1. in fi. de of. eius cui man. est iurisd. Bal. cons. 4. vol. 5. So. cons. 368. & istum in c. quanto. nu. 7. vbi plene dixi in apost. ad istum in ver. est falsum. supra de iu. Zac.

b ¶Copulatiua. Vide Ias. in l. 1. in prin ff. de iust. & iu. & Soc. pulchre, in l. 3 is qui ducenta. §. 1. ff. de reb. dub. vbi Pau. de Cast. & alij. Seb. Sap.
¶Copulatiua. No. differentiam inter copulata per dictionem, &, & copulata per dictionem, cum, vide latissime, & melius quam alibi per Ange. in c. literis. de rest. spo. Sed ꝙ æquè, & pariter copulent, dictio, Cum, & dictio, Et, est tex. in l. Titiæ textores. §. pe. de leg. 1. & in l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. e. ti. Et de differentia inter dictionẽ Si, & Cum, vide Pau. Bar. in l. quocunque, §. non solum. ff. de ver. ob. Et de quæstione hic posita, in terminis vide tex. in l. ille, cũ illo. ff. de vsuf. leg. Sed pro concordia horum iurium, vide magistraliter Bar. post gl. in l. 1. ff. de manum. testa.

a tiua in l. regula, ff. de iu. & fac. ign. [a] † Et induco hanc glo. ad
6 quæstionẽ, certũ est ius patronatus trãsire cũ vniuersitate sẽ cular, vt in iur. alleg. in glo. quid fi facta est venditio hoc modo, vendo tibi talẽ villam, & ius patronatus quod habeo in ea nũqd teneat venditio, respectu iuris patronatus, & credo ꝙ nõ, vt aperte colligitur ex ista gl. quia ex quo copulatur p hanc copulam, &, vt venire, & venditum esse principaliter, licut villa, ꝙ esse non põt, vt in c. 1. de iure patro. & per hoc puto limitandum dictũ Ioan. And. in c. 1. de iure patro. lib. 6.
7 vt procedat, quãdo punitur dictio, cum, quæ denotat accessionem quandam, & non, quando ponitur dictio, &. † Vltimo collige ex hac glo. quod vbi plura venduntur principali ter; & est aliquod, ꝙ vendi non potest, non retractatur vẽditio in omnibus rebus, sed tantũ in re prohibita vendi, arg. in l. 1. ff. de euictio. & facit. l. domum. ff. de contrahen. emptio. & reg. vtile, & quod ibi no. de reg. iu. li 6. Extra glos. vltimo no. opp. ℨ tex. & videtur ꝙ illa ecclesia nõ poterat concedi sub annuo censu, vt in ca. satis, supra eod. ergo, ex quo de hoc ꝓstabat per confessionem istorũ monachorũ, debebat eis Papa imponere silentium, vt fecit in c. cũ essent, ℨ. c. Solu. dicũt Dõct. hic, ꝙ ecclesia non fuit vendita, sed ipsi fructus fuerũt venditi, seu locati, & quandoque locatur ecclesia, id est fructus ecclesiæ, vt in capit. querelam, ne prælat. vic. su. Vel secũdo potest intelligi, ꝙ fuit concessa istis religiosis, retento cõsu, simile in c. constitutus, de reli. do. & ãn & quando eccle
b sia sic posit concedi, dic, vt ibi no. [b] In glo. fin. in fi. no. ex gl. iuncto tex. iudicẽ delegatum posse defendere possessionẽ p eum traditam, cã rei seruandæ, vsque ad sententiam diffinitiuam; & hoc mihi plus placet, habito respectu ad tex. quam ꝙ ponit hic Innoc. dicens, ꝙ per ista verba posita in fi. litere, isti fuerunt constituti conseruatores; & sic tanquã conseruatores possunt defendere inductum in possessionẽ. Et no. hoc dictum Innoc. quod dictum est satis notabile, quoniam
c alibi non vidi scriptum per ista verba. [c]

ADDITIONES.

a ¶Fac. ign. Vide omnino Bar. in l. 1. ff. de pecu. lega. vbi dicit, quod dictio, Et, copulat æque principaliter. Sed dictio, Cum, etiam est copulatiua, sicut dictio, Et, sed in modo coniungendi differentia, quia si ponitur inter res, quarum vna potest alteri accedere, copulat accessorie. sed si ponitur inter res, quarum vna non potest alteri accedere, vt est homo, qui non potest venire accessorie, quia natura nihil æque dignum creauit, vt in l. iustissime. ff. de ædil. edi. & hoc casu dictio, Cum, copulat æque principaliter, ex quo non potest copulatum accessorie venire, & de hoc etiã per Cy. in l. intelligere. ff. de pig. Ale. de Ne.

b ¶Vt ibi no. Sed Abb. intelligit istum tex. quod dantes prius recipiebant pius temporalis commodi, quam sibi reciperent in annuum censum, & hoc modo concessio fuit licita, & probatur in d. c. constitutus. & cum ipso transeunt Doc. hic. Alex. de Ne.

c ¶Verba. Ex quo infertur, quod si Papa scribat alicui, quod talẽ inducat in possessionem, & quod non permittet ei fieri aliquam molestiam, quod tanquam conseruator poterit eum perpetuo defendere. Et per hoc etiã sequetur, quod si Papa dat delegatum cum clausula, vt post diffinitiuam sententiam, inducat illum in possessionem, quem constiterit ius habere, & quod non diuicter ei interferri molestiam, quod perpetuo poterit, tanquam conseruator, ipsum defendere. quod no. pro limitatione eorum, quæ habentur in c. quærenti, de offi. deleg. de quo tamen dic vt ibi, & vide nota. in ca. pro illorum, de præb. Sed quantum ad istum tex. mihi etiam placet intellectus huius gl. per tex. qui dicit, quod non permittat molestari absque ordine iudiciario. Nam conseruator non habet iudicialem indaginem, sed solum de manifestis cognoscit, in quibus ordo iudiciarius non est seruandus. Vnde conseruator non potest procedere, seruando ordinem iudiciarium, vt in c. 1. de of. dele. li. 6. Et istud etiã tenet D. Car. hic, licet non alleget has rationes. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pro chrismate, non debent exigi pecuniæ ab ecclesiis, etiam si de hoc sit consuetudo.*

CAP. XVI.

1 AQuæ. † Pro chrismate. ab ecclesiis pecunia exigi non dẽt, ẽt si hoc hẽt consuetudo, & primo factum reprehensibile narratur, qđ secundo fieri prohibet, ibi; quia vero. tertio pœnã cõminatur ibi: ꝙ certo. Casus lit. Quidã epi extorquebãt nũmos à clericis, ꝙ chrismate, & illos denarios aliquando appellant cathedraticũ: aliqñ paschalẽ ꝓstationẽ, aliqñ appellãt illos, cõsuetudinẽ episcopalẽ: sed qa hoc simoniacũ est, mãdat Pa. quatenus prætextu alicuius consuetudinis, vel prælationis, denarios prædictos nullatenus exigant, ꝙ si fecerint, periculũ sui ordinis, & dignitatis nõ immerito poterunt formidare. B. No. 1. ex tex. qđ nedũ prohibetur pecunia exigi ꝙ chrismate, inquantum est sacramentum, vt ꝙ chrismando aliquem, sed ẽt pro ipso liquore chrismatis: nam hic non exigebatur pecunia à chrismato, seu confirmato: sed ab inferiorib. ecclesiis, forte baptismalib. & ẽt clarius probatur. 1.
a q. 1. placuit. 2. est ergo chrisma [a] quid spirituale, non solum cũ est sacramentũ, sed inquantũ est liquor: ergo nec à con
b firmato, nec ab ecclesijs, quib. confertur, aliqd tẽporalitatis exigẽdũ est. [b] Secũdo no. ꝙ variatio, seu mutatio nominis, nõ excusat id, ꝙ sui natura est malũ; maxime cũ nomina appellatiua ꝛmutabilia sint. l. si qs in fundi vocabulo. ff. de le. 1. nomina tñ propria possunt mutari ad libitũ, nisi fiat in frau
c dẽ. l. vna, C. de mut. no. [c] ꝙ spiritualib. ergo, nihil tẽporalitatis exigi dẽt, ꝙcunque nomen tali præstationi imponatur.

ADDITIONES.

a ¶Chrisma. Vide Abb. omnino in c. ad nostram, infra hoc tit. Seb. Sap.

b ¶Exigendum est. Nunquid autem sacerdos possit inungere veteri chrisma te, & quo tempore chrisma sit conficiendum, & quæ sit pœna sic sacerdotis iniungentis veteri chrismate, vide tex. cum gl. in c. quoniam, de sẽ. exc. lib. 6. Ale. de Ne.

c ¶No. Vide etiam in prooe. 6. vbi gl. tangit. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homagium, & fidelitas, quomodo differant.*
2 *Allegans turpitudinem suam, est audiendus, quando vult desistere à peccato.*
3 *Gratia concessa per sedem apostolicã, non potest probari nisi per literas & non per testes, excepto quando scriptura sit deperdita.*
4 *Homagium, vel fidelitas, an licite præstentur, citra periculum simoniæ, pro beneficio consequendo.*
5 *Pœnitentia alicuius criminis si fuit apposita illicita, & minor, per sacerdotem minus discretum, an peccator sit tutus in conscientia.*
6 *Simoniacus efficitur infamis, infamia iuris, non ipso facto, sed per sententiam.*
Crimen simoniæ, æquiparatur crimini læsæ maiestatis.
Infamia facti tollitur per contrarium factum.
Infamia canonica, quæ irrogatur pro peccato mortali, tollitur per pœnitentiam.
Infamia iuris, tollitur per solum principem.
Constitutio odiosa, debet in dubio intelligi, vt sit potius ferendæ sẽtentiæ quam latæ.
7 *Simoniacus, an dispensetur ad beneficia ecclesiastica per alium, quam per principem.*
Potest esse, quod quis non sit simoniacus; tamen eius electio, vel collatio sit simoniaca.
Filius sacerdotis, non potest succedere in ecclesia paterna; etiam cum dispensatione episcopi, ne notetur quadam successio in ecclesia Dei.
Episcopus, an possit restituere quem famæ.

CAP. XVII.

TX diligenti. Pro habendis spiritualib. homagiũ facere, simoniacum est. In prima supplicantis narratio, petitio, & obligatio. In secunda petitionis exauditio cũ determinatione. & literarum datione ibi: quocirca. Casus literalis. Archidi. Cantuarien. induxit quendam clericum, vt faceret ei homagium, & fidelitatẽ, ita ꝙ ipsi ille clerico annis singulis, beneficiũ exhiberet, clericus ille videns, ꝙ huiusmodi obligatio illicita erat, petijt instanter à d. Pa. absolui, dicens, ꝙ de prædicto beneficio, nil amplius acciperet. Pa. videns huiusmodi petitionẽ honestã, & fauorabilem, ipsum ab illa fidelitate absoluit; cum illud contrarium fuisset diuinis legibus & humanis, ita ꝙ ab episcopo, vel sacerdote discreto pœnitẽtiam accipiat. & ne aliqua no. infamię possit respergi, concessit sibi has literas, quas possit ostendere in testimonium
1 suæ indulgentiæ cõtra infamãtes eundem. B. † No. 1. ex tex.
a ꝙ homagium, [a] & fidelitas sunt diuersa. [b] Et ꝓprie homa
b gium est, quando quis facit promissionem alteri, genibus flexis, & manibus intra manus illius positis, ita qđ efficitur homo illius: & talis appellatur homo ligius, & solet homagium præstari Imperatori, seu Regi, ita ꝙ non recognoscat alterum superiorem, & de hoc homagio vide gl. in cle. pastoralis. de re iudi. & plene per Spe. in ti. de feu. §. 2. Fidelitas vero est cũ quis promittit alteri seruare fidelitatẽ, & continet in se hoc iuramentum fidelitatis multa capitula, de quibus vide bo. tex. 22. q. 5. de forma. & ꝙ no. in c. ego N. de iure
c iur. & hoc iuramentum põt pluribus præstari. [c] Secũdo no. ꝙ ex reditib. alicuius dignitatis, seu ecclesiæ, potest certa pensio annua pro beneficio spirituali constitui. & pro hoc bo. tex. in c. conquerente, de cler. non resi. & sic vno modo potest intelligi iste tex. potest etiam intelligi, qđ de beneficio constituto recipiebat certam pensionem annuam: sed primus intellectus videtur magis congruere literæ, & placet Host. † Tertio no. ꝙ allegans turpitudinem, & peccatũ
2 suum,

ADDITIONES.

a ¶Homagium. Quid sit homagium, declarat Ia. de sancto Georgio, in tract. de homagio, vbi plura in materia homagij. Seb. Sap.

b ¶Sunt diuersa. Adde Spe. titu. de feu. §. quoniam, ver. & no. in ver. secundo quæritur. & ver. primo autem, & ibi Bal. in apost. in ver. homagium. vbi etiam vide dicatur, & quare, & quotuplex sit, de quo etiam per Inno. in regula indignum, de reg. iu. in antiquis. Zach.

c ¶Præstari. Vide omnino gl. in d. cle. pastoralis, in ver. homo ligius, qui ponit differentiam inter hominem ligium, & feudatarium, seu vasallum, & inter homagium, & vasallagium. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ſuum, audiendus eſt cũ intẽdit deſiſtere à peccato .ª † Vltimo colligę, ꝙ de gratia à ſe. apoſt. facta, debet cõſtare per literas, vide de ſtylo curiæ eſt, vt non poſſit probari ẽt per teſtes, de quo Archi. in proœ. 6. niſi litera ſemel habita, fuiſſet, perdit. vt in c. cum olim, el 1. de priui. ᵇ † In gl. 1. in fi. ſed per hoc nõ habetur vera ratio decidendi; & maxime, quia videtur obſtare c. cum clerici, ℣. de verb. ſign. & 24. diſt. quanquã & c. ego N. de iureiu. cum ſim. vbi patet, ꝙ clerici recipiẽtes beneficia à ſuperiorib. cis præſtãt iuramẽtum fidelitatis, & etiã iuramẽtum homagij, & de hoc vltimo videtur tex. in c. quã ſit graue, de exceſſ. prælat. Sol. dicũt doct. ꝙ iuramẽtũ fidelitatis poteſt bene præſtari ſuperiori, habito beneficio eccleſiaſtico: ſed iuramẽtum homagij non. & c. quam ſit graue, debet intelligi de homagio, largo modo ſumpto, vt cõprehẽdat tantum fidelitatem, vt ibi no. & poteſt eſſe vera diuerſitatis ratio, quare homagium non debet præſtari pro ſpiritualib. ſed iuramentũ fidelitatis ſic: quia homagiũ continet temporale cõmodum illius, cui præſtatur: nã efficitur eius ſubditus & vaſallus, & obligatur ſibi ad certa ſeruitia, quæ ꝓ ſpiritualib. cõſequendis præſtari non debẽt, & hoc forte voluit hic gl. cum dicit, ꝙ iſtud erat munus ab eo obſequio. i. munus obſequiale: quia plura ſeruitia inde ſequũtur, ꝙ nõ ſic eſt in iuramẽto fidelitatis, cũ præſtatur prælato, qui tantũ ſe obligat, ꝙ erit ſibi fidelis: & præſtatur potius dignitati, quã perſonæ. Ad hoc c. venerabilẽ, in fi. ℣. de elect. Sed dices quare iſte abſoluitur nedũ ab homagio, ſed etiam fidelitate? puto duplicẽ ſol. poſſe dari. Prima, ꝙ iſte Arch. intendit iſtũ omnino ligare, vt eſſet ſibi vaſallus, & ſubiectus: ideo in totũ vitiatur obligatio, ar. in c. cum ſuper abbatia, de offi. deleg. Secundo poteſt dici, ꝙ propter indignitatẽ, & peccatum ſuũ (quia voluit recipere homagiũ, & ſic cõmiſit ſimoniam) vitiatur obligatio in totũ, vt nullũ cõmodum inde ſequatur. Tertio etiam poſſet dici, ꝙ iuramentum fidelitatis, præſtandum eſt epiſcopo, vel alteri habẽti iura epiſcopalia ꝓp̃ præeminentiam dignitatis. ſecus vt in aliis prælatis inferioribus habentib. collationẽ certi beneficij. hoc. n. iure nõ probatur habeãt ergo tãtum de iure epiſcopali, quãtum eſt cõceſſum vel præſcriptum, ar. c. auditis, & c. cum olim, de præſcr. & ꝙ le. & no. in c. cum ex iniuncto, in fi. de hær. & per hoc declaratur intellectus huius c. In gl. ſuper ver. diuinis, in fi. Hoſt. dicit ꝙ ideo dixi, diuinis, in plurali, vt cõprehẽderet regulas theologicas, & canonicas ſimul, vt in c. j. de iur. cal. quaſi velit Ho. dicere, ꝙ per verbum, diuinis, cõprehẽdatur ius diuinum, & canonicum, per verbũ humanis legib. cõprehendatur ius ciuile. & vbi ſit iſtud ius ciuile, allegatur, in gl. ſeq. Ab. dicit, ꝙ non meminit ſe legiſſe, vbi ſit iſtud ius humanum: ſed poteſt dici, ꝙ iſte tex. habuit reſpectũ ad ius diuinum, & humanũ generaliter diſponẽtia nihil tẽporalitatis exigendum pro re ſpirituali, & ſpecifice, ꝙ homagium non dẽt præſtari pro re
5 ſpirituali hȝ in reg. indignũ, ℣. de reg. iu. † In gl. in ver. diſcreto, in fi. nunquid aũt peccator, ſit tutus, ſi ſacerdos indiſcretus imponit pnãm minorẽ debito, vel aliter minus debite,
6 exerceat officiũ ſuum, vide bo. gl. in c. menſuram, de pœ. diſt. 1. †In gl. in ver. infamia, ibi: infames, ſunt, no. bene gl. & ꝙ ſimoniaci ſint infames, probatur in c. vltimo, alleg. in glo. hic ſed allego tex. meliorem 15. q. 3. in c. ſane. ſed doct. noſtri hic non declarant de qua infamia intelligatur iſta gl. & iura præal. nunquid de infamia iuris, an canonica, an facti: ſed puto, ꝙ debet intelligi de infamia iuris: nam de infamia canonica non dẽt intelligi: quia illa contrahitur ex quolibet peccato mortali: & ſublato peccato, tollitur talis infamia, vt no. 6 q. 1 c. 2. & 3. & in c. teſtimonium, de teſtib. & iura loquentia de hac infamia, reſpectu ſimoniacorũ, diſponunt valde ſpecifice, & in pœna ſpecifica: & maxime hoc vȝ velle tex. in d. c. ſane, vbi æquiparat hoc crimen ſimoniæ, crimini leſæ maieſtatis. hoc ẽt puto voluiſſe hanc gl. dum dicit ꝓ ſolũ principem cũ tali diſpẽſatur: nã infamia facti tollitur per ℣riũ factũ, vt no. 2. q. 3. c. Euphemiũ. §. hinc colligitur, & infamia canonica tollitur, vt dixi per penitentiam; ſed infamia iuris eſt illa, quæ tollit ꝓ ſolũ principẽ, vt no. in c. cũ te, ℣. de iud. & in l. 1. §. de qua. ff. de poſtul. Puto tũ, ꝙ ſimoniaci, nõ incurrũt hãc
c infamiã iuris, ipſo facto: ſed cum ſniam ᶜ de hoc crie fuerũt dãnati, & hoc videtur ſonare iura ſuperius allega. cũ loquãtur ꝓ verba de futuro, & cõſtitutio odioſa dẽt in dubio intel
d ligi, vt ſi potius ferẽdæ, ſniæ q̃ latæ, ᵈ vt no. gl. in reg. in pœnis, de reg. iu. li. 6. Itẽ, quia hoc eſt regulare in aliis criminib. publicis, vt demũ qs efficiatur infamis, ſequuta ſnia. l. 1. ff. de his qui no. infa. facit ꝙ no. Dy. in reg. infamib. de reg. in. lib. 6. & hoc no. Ante aũt p ſniam condẽnatoriã, poſſet ſimoniacus notari infamia facti, quæ de facili irrogatur ex publico; & ſic intelligo iſtũ tex. in eo ꝙ Papa dicit, ꝙ ne iſte notaretur infamia, tradidit ſibi literas indulgentiæ, & vt contra latran tiũ morſus, &c. quæ verba clare indicãt, ꝙ loquãtur de infamia facti, ſimile in c. cũ dilectus, in fi. de ord. cog. & in c. cum
7 tu, de teſti. † Et inquantũ gl. hic ſubijcit, ꝙ cum ſimoniaco non diſpenſatur ad aliquod beneficium eccleſiaſticum, niſi per principẽ, dicit Hoſti. ꝙ eriã per epiſcopũ poterit diſpenſari ad beneficium ſimplex, alleg. c. pe. ℣. de ele. Io. An. dicit, ꝙ illud c. non loquitur in ſimoniaco, ſed vult dicere, ꝙ ſimonia fuit commiſſa illo ignorante; & ſic nõ erat ſimoniacus licet electio, ſeu collatio fuiſſet ſimoniaca. Et per hoc videtur Io. And. tacite ſentire, ꝙ cum ſimoniaco ſic põt diſpenſare per epiſcopũ, ẽt ad ſimplex beneficiũ, & certe nec dicta Hoſt. nec Io. An. ꝓcedunt; quia ꝓ epiſcopũ diſpenſari poteſt cũ ſimoniaco in beneficio: nedũ ad ſimplex beneficium
ſed etiam ad curatũ, vt probatur 1. q. 1. c. 1. & c. pe. de ele. Io
quitur de diſpẽſatione faciẽda ad illud beneficiũ, pro quo
fuit commiſſa ſimonia: nã vt habeat aliud idem, nõ ita de fa-
c dotis, ᶜ qui eccleſiã paternã ex diſpenſatione epi hȝe nõ põt
ne notetur q̃da ſucceſſio in eccleſia Dei; ſed aliud beneficiũ
ẽt ſine diſpenſatione bene põt hȝe. Et an, & quando põt diſpenſari cũ ſimoniaco in ordine, vel in beneficio. dic, vt no.
f Cal. poſt. gl. in c. poſt translationẽ, de renun. ᶠ Sed dices, quo poterit inferior à Papa diſpenſare cũ ſimoniaco, cũ ſit effectus infamis, infamia iuris, vt ℣. dictũ eſt, & eps nõ poſſit reſtituere famæ, vt no. in præal. c. cũ tu. reſpon. ꝙ directe nõ põt eps infamẽ reſtituere: ſed diſpẽſando in caſib. à iure ſibi commiſſis, tollitur infamia, tanq̃ ſequela per quandã conſequentiã, & pro hoc adduco bo. tex. in ſimili in præall. l. 1. §. de qua ff. de poſtul. & probatur in ſimili in c. at ſi clerici. §. ſi de iudi.

ſecundum intellectum quem ibi ponunt doct. tenementi.

ADDITIONES.

a ¶Peccato. De quo art. dic, vt per gl. & Doc. in c. inter dilectos, de dona. & in c. ex tenore, de conceſſ. præb. & per Bar. in l. iuſturandum, quod ex cõtentione. §. ſi. cum l. ſeq. ff. de iureiu. Ale. de Ne.

b ¶De priui. Gl. tamen in clem. dudum, in fi. in ver. & 25. q. 2. inſtitutionis, tener ꝙ valeat gratia apoſtolica, licet ſcriptura non ſit confecta de ipſis, & die vt per Domini. in proœm. ſexti. Alex. de Ne.

c ¶Per ſententiam. Adde Fel. hic tenentẽ contrariũ. Sed iſte forte melius g ea, quæ no. Gemin. poſt gl. in c. 1. de teſti li 6. & ꝙ no. in apoſt. ad iſtud, in c. ſiſcratus. nu. 8. in apo. in ver. ipſo facto. ℣. de reſcr. Ro. ſing. ſuo 456. inci. fuit à me quæſitũ. Ant. Corſe. ſing. 347. in ver. ſententia inci. clericus homicida. & iſtum in c. niſi nu. 4. & ibi dixi in apoſt. in ver. ipſo iure ℣. de renun. de quo vide remiſi. Cel in apo. ad Gul. de Cun. in l. cunctos populos. nu. 5. in ver. & dignitate. C. de ſum. Trin.

d ¶Quam larę. Vide Fel. in c. dilecte, ver. 2. ſunt dicta verba. ℣. de excep. vbi dicit ꝙ ſi iudex dicat, mandamus ſub pœna excõmunicationis, intelligit in dubio ferendæ, & non latæ. Seb. Sap.

e ¶In filio legitimo ſacerdotis. Infero ex hoc dicto, dũ dicit filium legitimũ non poſſe habere eccleſiam, in qua pater præfuit, filium natum ſacerdoti, ante ſacerdotiũ, dici filium ſacerdotis, de quo Fel. in c. inter cæteras in prin. ℣. de reſcr. & bonus tex. in cap. ad exirpandas, ℣. de fil. presb.

f De renun. Et videl is infra eo. de ſimoniaco. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Munera, an inducant ſimoniam, conſiderari debent perſonæ dantis & recipientis, qualitas; & quantitas muneris.*
Ordinatio, vel conſecratio, non cenſetur ſimoniaca, ſi ordinanti aliquid fuerit donatum; non tamen ex pacto. 4.
2 *Conſcientia, debet eſſe conſona lucio rationis; & ex tenui, & ſcrupuloſa conſcientia, quis non eſt laudandus ſed vituperandus potius.*
3 *Donatio, an præſumatur per illa verba, tolle hanc pecuniam.*
Mutuum probatur, ſi teſtis dixerit, vidi pecuniam ſibi numerari: licet non dicat nomine mutui.
5 *Verba formalia non curantur, dummodo ſubſtantia non mutetur.*
6 *In ſimonia conſideranda, attenditur multum, an talis conſuenerit committere ſimoniam; adeo, quod in his, qui ſoliti ſunt committere, omne parvum munus præſumitur ſimoniacum.*
7 *Elecmoſina debet dari concernens non minus recipientem quam dantem, adeo quod potius eſt peccatum, dando pauperi cibos delicatos.*
8 *Officialis, an licite poſſit aliquod munus accipere.*

CAP. XVIII.

a 1 LT ſi quæſtiones. ª † Summatur ſic, fm Abb. Cardinalis ꝓ p. lafreno à nobili viro recepto, nõ ꝓſumitur cõmittere ſimoniam. h. d. Vel ſic. In arbitrandis muneribus an inducãt ſimonia, dẽnt cõſiderari ꝓſonæ dãtis, & recipientis: qualitas, & ẽtitas muneris, & donationis. h. d. vel aſſr & melius. Ordinatio, vel cõſecratio, nõ cẽſetur ſimoniaca: licet ordinatori aliqd donatũ fuerit, nõ ex pacto. h. d. Diuiditur. In prima quærentis conſcientiã, à puritate commendat; ſcrupuloſamque curioſitatẽ reprehendit. In ſecunda ibi, in hoc itaque, factum narrat, diſtinguendo; ſoluit, & concludit ſolu-

tiendo,

ADDITIO

a ¶Et ſi quæſtiones. Adde hic Bal. in l. furti. §. pactus. ff. de his qui no. infa. vbi per illũ tex. in ver. quæcunque dicit, ꝙ ſimonia, vel barataria, committitur in vno nummo. Et vide gl. ſi. in c. ſi. 13. q. 4. Bar. de Bel.

tiendo, fm ibi, cũ in accipientis. tertium ibi, ſi ergo. In tertia principali ibi, ꝙ aũt, reſpondet authoritati, ex qua dubitatio inſurgebat. Caſus lit. Quidam electus fuit in Archiepiſco pũ Strigon. & cõfirmatus, Papa per quendã Cardinalẽ euntẽ per mare, tranſmiſit ei palliũ; frater illius electi occurit ob uiã Cardinali: & cum Cardinalis paucas equitaturas haberet: obtulit ei palafrenũ, epiſcopo electo ignorante, & recipiente poſtmodũ pallium ab eodẽ: poſtea Archiepiſcopus hoc intelligens dubitauit, an eſſet ſibi in aliquo imputandũ, conſuluit Papã ſuper hoc & ipſe reſponder, ꝙ in his vltra q̃ oporteat dubitaret non dẽt, cũ dicunt humanæ leges, ꝙ qui dã contẽnũt ſacramenta ẽt neceſſaria exhibere, quadam tenui religione, dicentes tenuẽ religionẽ, quæ dubitat vbi dubitandũ nõ eſt, & ideo frater eius ſi Cardinali equũ vnũ, illo ignorante tranſmiſit, nullo modo ipſum dubitare oportet, cũ paucas equitaturas venientes per mare ſecum haberet: qa in accipiendis muneribus, vel dandis, tria ſunt maxime cõſideranda, ſcilicet qualitas dantis, & accipientis, & quantitas muneris, & tempus donationis: qualitas perſonarũ: vt à quo & cui, videlicet an à paupere, diuiti, vel econuerſo: quantitas muneris, ſcilicet, an magnum, vel paruum ſit donũ: tempus, an inſtante neceſſitate, vel alio tẽpore donetur. Si prædicta conſiderentur, nõ fuit magnũ, ſi frater ille equũ vnũ Cardinali donauit, quẽ hiſtrioni, & nõ petenti donaret, & potius hoc fecit neceſſitate inſpecta, q̃ alia intentione. Quod autẽ dicit beatus, qui excutit manus ſuas ab omni munere, de donis illis dictũ eſt, q̃ ſolent accipientis animũ allicere, vel peruertere. In alijs, q̃ accipientis animũ non mutarẽt Romana
2 eccleſia interpretari conſueuit accipientẽ non delinquere, vel donantẽ. † No. 1. ex tex. ꝙ puritati conſcientiæ non dẽt
deceſſe iudiciũ rationis, vnde ex tenui conſcientia, & ſcrupu
loſa, nõ eſt qs cõmendandus, ſed potius reprehendẽdus: dẽt
enim cõſcientiã ex iudicio rõnis informare. ad idẽ vȝ tex. in
c. nõ ſolũ, de reg. iu. lib. 6. & in pſal. Trepidauerũt timore vbi
nõ erat timor, &c. Et an dẽat qs venire ℣ ſcientiã ſcrupulo
ſam, an tequã eã deponat no. in c. per tuas, el 2. ℣. c. Et no. ex
hoc, & ex tex. ℣ iſtos fraticellos abſtinentes à iuramentis lici
tis tanquã à peccatis. Item ℣ dubitantes in minimis, ꝙ eſt re
darguendũ in iuriſperito, vt in c. cum in iure peritus, de elec.
3 & in c. cum in iure peritus, de of. dele. facit. l. quod Labeo. ff.
ad Carb. in l. 1. ff. ad municip. ª Secundo no. ꝙ q̃nque Cardinalis mittitur ad tradendũ pallium Archiepiſcopo; & in eſſe
dẽ tunc dr̃ nuncius, vt in c. ſignificaſti, de ele. licet pro hono
3 re Cardinalis detur ſibi legatio. † Tertio no. ſing. iſtum tex.
quando in dubio debeat præſumi donũ gratuitum, vel ne.
nã debent cõſiderari circunſtantiæ qualitatis fm perſonam
dantis, & recipientis. nã à diuite locupleti, facilius præſumitur
libera donatio, q̃ à paupere diuiti. Itẽ debet conſiderari quã
tas muneris, nam de facili quis nõ præſumitur conferre li
bere ea, quæ ſunt maximi pretij: qa nemo præſumitur iacta
reſuũ, in c. ſuper hoc, de renunc. & l. cũ de indebito. ff. de ꝓb.
Itẽ cõſideratur, & donationis tps: nam facilius quis præſu
b mi dẽt donare, inſtante neceſſitate alterius, quam vbi nulla
ſubeſt neceſſitas. ᵇ Et per iſtum tex. & ſupradicta, defendit,
& ampliatur gl. valde no. in l. cũ quid. ff. ſi cer. pe. in illa q. ſi qs
dixerit alteri in vulgari, tolle hanc pecuniam; nũquid præſumatur donatio, an depoſitum, ſeu mutuũ; & certe ex præcedentib. coniecturis dẽt præſumi, q̃q; mutuum, vel depoſitum, ſeu donatio. & ceſſantibus iſtis coniecturis, debet preſu
mi mutuum, vel depoſitum propter illã præſumptionẽ, qđ
c nemo præſumitur iactare ſuũ. Et ex his no. Bar. in d. l. cũ qd.
teſtem probare mutuum ſi ſimpliciter dicat, vidi pecuniã ſi
4 numerari, ᶜ ſed neſcio, an donauerit, ſeu mutuauerit. de
quo dic, vt per eũ plenius ibi no. † Vlt. collige, ꝙ in traditio
ne ſpiritualium, poſſunt interuenire aliqua xenia modici ꝓ
tij, peccat omnino ceſſante, & intellige, vt dixi c. 1. ℣. et. vt ex
quadam charitate, & non pro ipſa re ſpirituali conferantur.
5 † In gl. 1. ibi in l. dr̃, &c. No. ꝙ aliter, ſeu ſub alia conceptione
verborũ loquũtur leges, q̃ Papa hic referat in tex. & per hoc
arguit Hoſt. prehendẽdũ, ſi docentes, vel legentes, aliquando
verba mutuẽt: nã de verbis nõ eſt curandũ, dummodo ſubſtantia nõ mutet, de verb. ſig. intelligentia, & in c. nihil obſtat
narrandi diuerſitas &c. In gl. in ver. dandis munerib. ibi, mu
d neris ſpecies. Itẽ donũ ſine cã, munus ex cauſa. & iſtas duas dif
ferentias inter munus, & donũ ponit tex. in l. inter donũ, ᵈ
ff. de ver. ſig. vel fm Hoſt. põt dici donũ exile, & tenue, mun⁹,
vero pretioſum: ſed hoc non placet per iſtũ tex. vbi appellat
munus, rẽ modici ꝓtij. Itẽ & donatio conſiſtit in re pretioſa,
vt ff. de do. inter vi. & vxo. ꝓ totũ, & in fi. ſupra eo. In ea. gl. ibi
attendas, quatuor iſta, aduerte quia ſecundum hoc vȝ hic
Papa diminutus, cum dicat hæc tria, præſertim attendẽda.
2 Itẽ quoad tex. noſtrum gl. iſta nõ procedit, quia ſi interueni
ret petitio, nõ euitaretur ſimonia, vt in c. ex tuæ, ℣. c. & iõ ſer
ua gl. in alijs munerib. ſeu in alio caſu, q̃ in iſto de quo in tex.
6 † Item põdera tex. in eo, ꝙ ponit dictionem maxime ᵉ vt iſta
e tria hic expreſſa maxime attendi debeant: ergo & quædam
alia attendenda ſunt puta conſuetudo capientis: quid. n. ſi à
clerico ordinando datur res modici pretij ordinatori ſuo,
qui ſine pretio non cõſueuit ordinare? certe iudicabit ſimo
f niacũ: ᶠ quia attendenda eſt conſuetudo patriſfam. c. illo vos,
in fi. de pig. & in l. qui ſemiſſes. ff. de vſur. & idẽ dic in alijs circunſtantijs: itẽ attendi debent verba præcedentia. ar. l. ſi ſer-
7 uus plurium. §. fi. de leg. 1. † In ea. ibi cynicus, quaſi ribaldus
reprehenſor: & dicit à cynos, quod eſt canis, quaſi reprehen
ſor mordax, ſiue mordens, ſiue latrator, facit c. ex diligenti,
ſupra. eo. in fi. & in glo. Vel dic melius, qđ in conferendis muneribus, ſeu in faciendo eleemoſinam, virtus ſemper tenere
dẽt mediũ, vt non ſolum habeatur reſpectus ad dantem: ſed
etiam ad recipientem. vnde Seneca reprehendebat Ale. qui
cũ c'aret ciuitatẽ cuidã pauperi, illi aſſerenti non conuenire
humili fortunæ ſuæ, reſpondit Rex, non quæro qd te oporteat accipere, ſed quid me oporteat dare. appellat Sene. Ale.
hoc caſu tumidiſſimũ: quia ex ſuperbia, & elatione quadam
illa verba ꝓtulit. ad idẽ vide bo. tex. in c. nõ cogantur. 40. di.
& in c. vnũ. §. aliàs ea demũ. 25. diſt. vbi no. ꝙ potius quis pec
cat, q̃ mereatur præſtando pauperib. epulas delicatas, & pretioſas. vide ẽt bo. tex. 86. di. non ſatis. In glo. in ver. equũ vnũ,
in fi. hic gl. tacite opponit, & non ſoluit. nã ſi ſex ſolidi inducunt ſimoniã. ergo fortius donatio vnius pretioſi equi. Sed
ſolue ſecundum Hoſt. ꝙ ibi interuenit pactum; hic donatio
fuit facta pure, & ex liberalitate quadam. & dic plenius, vt dicã in d. c. ex tuæ. † In gl. fi. in fi. ſed ℣ gl. & tex. op. & vȝ ꝙ nihil
debebat capi ab adminiſtratore, ſeu iudice, vel ſuperiore, q̃
8 tumcunque modicũ, vt in l. 1. C. ad leg. Iul. rep. & l. 3. C. de aſſeſſ. & in Auth. vt iudi. ſine quoquo ſuſſ. in §. ſi qs facit. c. exigit. de cenſi. li. 6. imo dẽt reddi quadruplum. 1. q. 1. iubemus.
& c. concuſſionis. ſo. duplex ſecundum Docto. vt contraria
ꝓcedant in exigente. hoc c. & ſimilia, qñ ſponte aliqd donat,
g ꝓria, ꝓcedant in habente ſalariũ de publico; ⁸ alia vero iura
in non habente, fm Hoſt. de iure canonico põt dici arbitra
riũ, an, & quantũ poſſit recipi, dũmodo non excedat, ꝙ habẽt in c. ſtatutum. §. inſuper, de reſcr. lib. 6. Et certe illud c. loqꝫ in iudice delegato, q nõ põt recipere, niſi ſit culenta, & poculenta, q̃ in paucis diebus poſſiunt conſumi, & idẽ põt dici
in ordinario, in legato, & etiam in alijs prælatis, forte licite
h poſſunt fieri alia dona, ſi oĩno ceſſat fraus, ar. in iſto tex. h

ADDITIONES.

a ¶ff. ad municip. Dic tamen, quod conſcientiæ ſcrupuloſitas, eſt ſignum bonæ conſcientiæ, quia bonorum mentium eſt ibi culpam cognoſcere, vbi non eſt. 5. di. ad eius concubitum, & in c. 2. de obſer. ieiu. Ale. de Ne.

b ¶Neceſſitas. Sed iſte tex. omittit, quando pauper donat pauperi. Solue ſecundum Hoſ. quia ideo hoc non tetigit iſte tex. quia raro accidit, quod ex hoc oriatur ſuſpicio, cum quia qui nihil habet, nihil dare poteſt, ff. de fur. l. ita quod fullo. & 1. q. 7. Dayberti. cum quia multi iudices parum curant de pauperiate, aliàs de paupere. 11. q. 3. pauper. Ale. de Ne.

c ¶Numerari. Adde an teſtis tunc mutuum probet Lud. Ro. conſil. 20.

d ¶L. inter donum. Vide tex. in l. munus. ff. de ver. ſig. & q̃ hic dixit. And. Bar.

e ¶Maxime. De hac dictione, vide Fran. de Are. conſi. l. Ale. conſi. 67.

f ¶Simoniacum. Bene facit, quod no. Abb. in c. cum dilectus, de cle. non. reſi.

g ¶De publico. An ordinarius poſsit accipere eſculenta, vide glo. in c. plebiſcito, ff. de of. præſi. quæ dicit, quod non licet aliter dicat d. Abb. hic. Iac. But. ibi ſequitur illam gl. & Per. de Anc. in d. §. inſuper. & Io. de Imo. in ca. cum ab omni, de vi. & ho. cle. licet Bart. & Gul. contradicant. And. Bab.

¶De publico. An ſalarium debeat habere ordinarius. vide Abb. in ca. cum ab omni. ſupra de vi. & ho. cle. Fel. in c. licet in prin. ſupra de offi. ordin. Iaſon l. nec. quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. procon. & le. & ia Lius ciuile. ff. de iu. & iu. Seb. Sap.

h Tex. Sed de hoc art. dic, vt plene habetur in c. cum non ab homine. de vi & hon. cler. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſi pro aliquo accipiendo in monaſterio, acceperit pecuniam, cõmittit ſimoniam.*
2 *Simonia committitur ex ſola conuentione, dummodo vna partiũ adimpleuerit; licet altera non adhuc.*
3 *Simonia committitur, non ſolum ſi datur prælato, ſed etiam ſi datur ſuis familiaribus. vide infra c. proxi. 1. no.*
4 *Simonia non vitiat monachatum.*
Excommunicatio, non impedit monachatum.

CAP. XIX.

1 VEniens. † Abbas & maiores de ꝓuẽtu, ſi ꝓ receptione monachi receperũt pecuniã ex pacto, ab officio, & beneficio ſuſpẽdun
tur, & taliter recepta pecunia, reſtituit, & i aliud
monaſteriũ trãſferẽ. prima ps ponit q̃relã ꝓsbyteri. ſcda dat
iu dicẽ, cui tria mãdat, ibi, qm. Caſus lite. Quidam ꝓsbyter F.
noĩe, voluit fieri monachus ſ quodã monaſterio. Ab. & fres
noluerũt eũ recipere ĩ monachũ, quouſque cõueniret eis da

Universidad de Deusto
Biblioteca

te 30. facta cõuẽtione, sequenti die recept⁹ fuit ī monachũ: monachi postulauerũt ab ipso 30. sol. Ab. x. familia. 12. ꝑ pastu, dicẽtes hãc eẽ cõsuetudinẽ monasterij, monach⁹ ille accedit ad Papã, ꝓponẽs corã Papa ꝓdicta. Vnde mãdat Papa cuidã, quatenus si est ita cõpellat abbatẽ, & monachos ad restituendã pecuniã ꝓdicto ꝓsbytero, ydigne acceptã, & eidem F. ꝓcipiat, vt in alio monasterio, ī habitu monachali, studeat dño ꝺseruire, abbatẽ, & maiores ꝑsonas monasterij ab exe-
2 cutiõe officij sui suspẽdẽs ꝓ tante prauitatis excessu. B. † No. 1. extra tex. q ex sola cõuẽtione dãdi tpale ꝓ spũali, cõmittit simonia, spũali recepto; licet non tradat temporale promissum: nã hic ante ingressũ religionis, interuenit duntaxat
a conuentio. [a] † Secundo collige, q simonia cõmittitur, ne-
3 dũ quando tpale confertur conferenti, sed ẽt quando cõfertur ministris, & familiarib. conferentis, sicut dicimus in Gie
b zi, qui fuit seruus Helisei. 1. q. 1. in sum. & c. cito turpẽ. [b] Tertio no. q ex malitia abbatis, & monachorũ, puniunt Abbates, & maiores de conuentu sed hoc intellige qñ ipsi tñ fuerunt culpabiles: secus si cõicato cõsilio omniũ delictũ extitit explicatũ. nã tunc oẽs dẽnt puniri. ar. c. Romana. §. in vniuersitatẽ, de sen. exc. lib. 6. Puniuntur ẽt illi qui fuerunt in c. licet tacuerint: q̃a debeant cõtradicere, vt no. sing. Inn. c. 1. de his quæ fi. à ma. par. cap. Vlt. no. q receptus in monachũ per simoniã, nõ dẽt in eodẽ monasterio remanere, nec ẽt in
4 seculo viuere, sed dẽt intrare monasterium. An aũt sit vere monachus, ꝯ. subijiciã. † In gl. fi. ibi, apparet q monachus fuit no. bñ hoc prin. gl. ex quo apparet, q simonia commissa in monachatu, nõ vitiat monachatum. Nec ob. quod subijcitur in glo. q̃a hic nõ fuit pactũ factũ, vt iste existens monac
c hus, [c] hꝫ pecuniã: sed vt monasterio traderet pecuniã. & hoc non est ꝯ substantiam monachatus. Item pecunia resti
d tuitur sibi vt intret aliud monasterium, ne sit onerosus [d] secundo monasterio: nõ aũt vt eam sibi retineat ille ingrediẽs & hoc ẽt videntur hic sentire Doct. Quidã vero dicunt, qđ hic nõ ꝓbatur istum remanere monachũ: nã in principio appellatur presbyter, & monachus. Nec ob. finis c. vbi mãdatur vt intret aliud monasteriũ: q̃a hoc potuit esse, vt ibi age-
e ret pnĩam. & hanc considerationẽ facit hic Ant. [e] sed ego sequor primũ dictũ. primo ꝓ finẽ huius c. vbi dicit, q dẽt de seruire in habitu monastico: ergo nõ vt agat pnĩam tñ. Itẽ nõ mandatur vt fiat monachus, sed vt in alio monasterio de seruiat in habitu: ergo remansit monachus. Ad idẽ induco tex. q iudicio meo hãc fnĩam ꝓbat in c. qñ, ꝯ. c, vbi dr, q deberet sic receptus intrare monasteriũ, ne damnabiliter in seculo vagetur: quæ verba clare indicant, sic trãsẽũtẽ, remane re monachũ. nec precipitur vt agat pnĩam, sed ne in peccato stet in seculo. ar. c. fi. de reg. Itẽ ꝓprie simonia cõmittitur nõ respectu monachatus, sed vt habea tlocũ in illo monasterio: vnde ingressus respectu illius monasterij vitiant, sed monachatus tenet. Est. n. quædã obligatio Deo q̃sita, q̃ non impeditur ꝑ factũ recipientis pecunia. nã cũ iste intẽdat se obligare Deo, prauũ factũ alteri⁹ nõ impedit hãc obligationẽ. facit q no. Io. An. in c. fi. de ꝺ. ap. sicut videm⁹ in simili, q excõmunicatio monachatũ nõ ꝑedit, vt in cũ illorũ, ꝯ. d sẽt. exc. & ex hoc habes casũ in quo simonia nõ vitiat actũ.

ADDITIONES.

a ¶Conuentio. Idem dicit hic Host. nam dic. c, quod sola conuentione committitur simonia, dato quod non seruetur promissum, & hoc sequitur Io. And. But. & D. Card, & satis probatur hic, quia non fuerunt solutæ 30. libræ, de quibus conuenit, in prin. huius dec, sed tantum 30. solidi, ꝑ consuetudine monasterij. Ale. de Ne.

b ¶Turpẽ. Idẽ, ꝓbatur in c. seq. vbi idem dicit in secundo notabili. Al. de Ne.

c ¶Monachus. An sit simonia, si fiat promissio abbati dando aliquid si receperit talem in monachum, vide Bar. tenentem, quod sic, in l. Titia centũ. §. 1. ff. de cond. & dem. vide Ia. f. in l. Titia. ver. 3. limita. ff. de ver. ob, & l. 3. C. de inffi. & sub.

d ¶Onerosus. Adde pro hoc, quod consuluit Ant. de But. consi. 33.

e ¶Ant. Imo But. idem dicit, quod Abb. Sic. hic. Seu fuit consideratio D. Car. qui tamen non firmat, & vltimo adhæret opi. glo. quod monachatus tenet. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus si receperit pecuniam ex pacto pro ordine conferendo, committit simoniam.*
2 *Sacerdos si aliquid scit tanquam Deus, puta ex confessione, etiam si sit Papa, & reuelauerit, sibi non creditur.*
3 *Per ista verba, moneas, & inducas; non datur potestas præcise compellendi.*
4 *Simoniacus in ordine, si ingrediatur monasteriam, non habilitatur ad exercendum talem ordinem simoniace receptum.*
Ingressus religionem non tollit defectus contractos cum peccato ingredientis; secus sine peccato.
5 *Simonia, an, & quando inducatur, siue ante, siue post aliquid dando, & quando debeat restitui.*
6 *Religiosi, an impediantur promoueri ad sacros ordines, ex sola prohibitione superioris, alia causa non apparente.*
7 *Religiosi non impediuntur exequi sacros ordines susceptos, ex sola prohibitione, alia causa non apparente.*
8 *Simoniacus in ordine ipso iure est suspensus ab ordine.*
Suspensus, & excommunicatus à iure, poterit iterum suspendi, & excommunicari ab homine.

CAP. XX.

1 EXtuæ. † Si ordinatus presentatori suo aliquid dedit ex pacto, simoniacum est; non tamen deponitur si est occultũ. Primo ponitur cõsultatio, secundo responsio. ibi, vnde. Casus lit. qui dam dum vellet ad sacerdotis ordinem ascẽdere, accessit ad Arch. vt eũ præsentaret ad ordinem sacerdotis: qui noluit eũ ad ordinem præsentare; nisi prius 6. soli. soluisset eidẽ. & sic ordinẽ ipsum per eum præsentatus accepit. Episcopus dicœcesanus cui sacerdos hic in secreto fuerat cõfessus, ꝺrat qd de ipso est agẽdũ. Resp. Papa si hoc est secretũ, eũdem sacerdotẽ moneat, & inducat, vt ordinẽ alicuius religionis assumat, & perpetuo abstineat ab officio sacerdotis, q illicite
2 acquisiuit alioquin nõ dẽt ipsum ab officio sacerdotis arcere, cũ sit secretus eius excessus: pnĩam tñ secretam sibi imi-
gat. B. † No. 1. ex tex. q ex cõfessione facta in foro pnĩali, nõ põt quis deponi, nec aliter ab officio coerceri inuitus, ẽt si cõfessio fuit facta eꝑo, vel ẽt Papæ: quia corũ vterq; scit, vt Deus, nõ vt homo, cõcor. c. si sacerdos, de of. or. q no. in c. dilectus, de excef. præla. hic. n. ista cõfessio fuit facta Papæ & eꝑo in foro pnĩali; ideo dicit Papa q si excessus sit secret⁹, &c. Posset ẽt intelligi, qñ cõfessio esset facta in præsentia solius iudicis, sibi. n. nõ creditur confitẽte negãte, 6. q. 2. si rũ, & c. placuit, & ꝯ. de test. c. cũ à nobis. Secũdo no. q simonia committit in ordine, nõ solũ, qñ pecunia datur cõfitẽti ordinã, sed ẽt cum datur ministro, seu ministrãti ad ordinẽ, vt hic,
3 & c. 1. ꝯ. c. † No. q per ista verba, moneas, & inducas, [a] nõ ad
a tur potestas præcise compellẽdi. [b] De quo tamen dic, vt no.
b in c. 2. de spon. † Vlt. colligitur, q per ingressum religionis, si-
4 moniacus nõ habilitatur ad exercẽdum ordinem simoniace receptũ, q̃q̃ per ingressum religionis, tollatur defectus, ꝺne peccato ingrediẽtis, cõtractus, vt in c. 1. de fil. presby. non tamen tollitur cõtractus per propriũ delictum, vt le. & no.
5 in c. 1. de apostat. † In gl. 1. ibi, intentio cõsideranda est. Hoc dicit q sola intẽtio, nõ inducit simoniã cõuentionalem, sed tñ mẽtalem, quæ per solã penitentiam aboletur absque restitutione, vt in c. pe. eo. tit. & dic, q gl. habuit bonũ intellectum; & eius mens est ista, q sine intẽtione nõ committitur simonia, vt quãdo ex liberalitate cõfertur aliquid, & recipitur; & sic loquitur ca. & si quæstiones: secus aũt vbi adest affectus cõmittendi simoniã. Et dic latius prosequẽdo quatuor mẽbra. Aut. n. ex pacto aliquid temporale cõfertur nec illud quantumcũque modicũ sit, inducit simoniã, sicut dicimus in furto, & vsura: & ita loquitur iste tex. & dr tunc simonia cõuentionalis; nec dimittitur peccatũ, nisi restituatur male receptũ, vt in c. de hoc, ꝯ. c. & c. veniens. Aut non intercedit peccatum, sed mens deprauata; vt quia non præsumebat, seu ordinasset, nisi primò habuisset aliquid temporale, & tunc inducitur simonia mẽtalis, quæ aboletur per solam pœnitentiam, vt in c. pe. ꝯ. c. secus in vsuris: quia vbi opus est restitutione, vt in c. cõsulit, & qđ ibi no. ꝯ. de vsur. Aut mens nõ fuit deprauata, sed ex liberalitate aliquid donatum fuit, & receptũ; & tunc simonia non inducitur, vt in c. tua. ꝯ. c. Aut sumus in dubio, an præcesserit prava mens, & hẽc loquit propriè c. & si qõnes, ꝯ. c. vt ad cõiecturandũ animum, non derẽtur ea, q̃ ibi habentur in tex. & per hãc distinctionẽ re-
6 ducũtur ad cõcordiã multa iura. † In glo. in ver. secretum fi. Ex hac gl. collige duas bonas limitationes ad c. aures. Gagar. in gl. 1. vt procedat dũtaxat in regularib⁹, secus in clericis, allegat. in gl. ex sola inhibitione superioris cã nõ apparente, nõ posũt impediri quo minus ꝓ moucãtur ad ordines & fac. ca, ex renore, eo tit. Inn. tamẽ disputat, & nõ firmat in ꝑall. c. ad aures. sed mihi hoc placet, & vt nõ habeat locum secularib. ar. in c. si tñ, & c. placuit, 6. q. 2. & q illud cad aut res, loquatur proprie in regularib. q̃a magis sũt subiecti rũ ꝓlato. q̃ clerici seculares, ꝓprio cẽo. ar. c. si religiosus, de ele. lib. 6. & in c. fi. de sepul. eo. li. 12. q. 1. nolo & c. non dicatis. † Secũda limitatio est, vt licet regulares possint ex sola
7 inhibitione ꝑlati impediri, ne ꝓmoueantur ad certũ ordinẽ tñ ab executione ordinis iã suscepti nõ possunt coerceri ex sola inhibitione ꝑlati, alia cã nõ apparẽte. nã turp. elicit &c. de iureiu. quẽadmodũ, & multa impediũt ꝓmouẽdum quæ

ADDITIONES.

a ¶Et inducas. Adde Fed. de Scn. consi. cl.

b ¶Præcise compellẽdi. Vide Car. in cle. 1. in xi. q. sup. de of. dele. Gemi in c. pauper, de præb. in 6. vbi reprobat Arch. tenentem contrarium.
¶Adde istũ in c. i. & ibi Fel. late, in princ. ꝯ. de test. co, & in c. 2. de spon. ꝯ.

quæ nõ deijciunt iã promotum, qui cle. vel vo. ca. rursus, de
8 cle. ægro. c. cum se. & hoc no. † In glo. in ver. coercere, in fi. dic, vt dixi in c. accusatum, & c. tanta, alle. in glo. & veritas est. q simoniacus in ordine ipso, iure est suspẽsus ab ordine. 3 2 di. c. præter. §. verum, sed hoc ca. intelligunt de coertione facti, vt de facto coerceatur à celebratione, & executione ordinis. potest ẽt intelligi de suspẽsione ab homine, qa sicut excommunicatus à iure, potest excommunicari ab homine, vt in c. quorundam, de Iudæ. ita dicendũ est in simoniaco de suspensione. In gl. fi. in fi. hæc pœnitentia, ſm Host. potius est monitoria, & consolatoria, quã salutifera, quoad vitam æternam. Et quid operetur, & quot effectus habeat huius pœnitentiæ peractio, vide gl. in c. qđ qdã, de pœ. & rẽ. & de pœ. distin. 3. si qs. §. & ibi etiam no. nunquid hoc peccatum teneat ur iterum cõfiteri, cum ab eo omnino resipuerit.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur, si accipitur, aliquid temporale pro conferendis vestibus, calice, & similibus.*
2 *Sacerdos, locando operas in aliqua ecclesia, an committat simoniam.*
Simoniam committit etiam ille, qui dat pecunias, vel recipiat, ad hoc, vt aliquis deseruiat, tanquam vicarius.
3 *Simonia non committitur ex hoc, quod aliquid donatur sponte, nulla ex actione subsequente.*

CAP. XXI.

1 DNostram. Breue est, &c. Casus, &c. No. 1. ex tex. vnam regulam generalẽ, q pro ministerio ecclesiastico exercendo, nõ debet tradi, vel exigi pecunia; & idẽ dic pro mysterio, & fortius. Est enim differentia inter ministerium, & mysterium. nam ministeriũ proprie dr officiũ ministrandi; mysterium est idẽ, quod sacramentum, quasi sacræ rei signum 1. q. 1. c. multi non enim dẽt pecunia exigi pro sacramento, vt in c. cũ satis cũ seq. ſ. nec pro officio ecclesiastico exercẽdo. † Ex his infertur ad q. nunquid pro calice, & vestibus be-
2 nedicendis committatur simonia, si aliquid temporale exigatur? de quo per Gof. in sum. eo. ti. ver. sed nunqd simonia. quidam dicunt, q non, quia nõ reperitur ꝓhibitum; ipse vero concludit contrarium; & melius per istũ tex. vbi generaliter dicitur, q pro ministerio ecclesiastico exercẽdo, &c. ibi enim versatur officium ecclesiasticũ, & est quid spirituale. † Secundo, no. ibi, pro vicarijs, q non solum cõmittitur
2 le. simonia in institutione beneficij, sed ẽt vt quis deseruiat tanq̃ vicarius in ecc. Dei, & vide bo. tex. cum gl. in cap. licet, ꝯ. de pœni. an autem sacerdos cõmittat simoniã, locando operas suas spirituales in aliqua ecclesia, dicam in c. quoniam, ꝯ. ne præla. vic. suas. [a] Tertio no. ibi, ꝓ chrismate, q indistincte nihil dẽt exigi ꝓ chrismate. & cũ tex. loquatur generaliter, ꝓhibitio procedit, siue cõferatur vt sacramentũ; siue cõcedatur, vt ecclesia inferior vtatur, seu quocũq; alio modo. nã
3 ꝓpter benedictionẽ, est quid spirituale. † Vlt. no. ibi, exigatis, quod in spiritualibus tantum, prohiberur exactio; si ergo spõte aliquid offertur, hoc non est prohibitum, secundum Host. quod intellige, vt dixi in cap. 1. supra eodem.

ADDITIO

a ¶Ias. Inno. tractat in d. c. quoniam, & Doct. plenius examinant in c. significarum. de præb. Abb. vero Sic. non tractat in d. c. quoniam, sed tractat in c. suam, infra eo. & in d. c. significatum. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniace ordinatus, qui non sit simoniacus, recte petit dispensationẽ, 2. 3. & ante dispensationem non recte promouetur ad vlteriores ordines.*
4 *Simoniacus à quo dispensatur; siue sit simoniacus in ordine, siue beneficio; siue sciat, siue ignoret; & an dispensetur ad illud beneficium, aut aliud, siue ipse renunciet, siue non.*
5 *Simoniace ordinatus scienter, suspenditur ab omnibus ordinibus; secus, si eo ignorante fuit commissa simonia & nu. 6.*
7 *Episcopus non potest dispensare, nisi in casibus à iure expressis.*

CAP. XXII.

1 ESimoniace. † Cum simoniace ordinatus, q simoniacus nõ est, dispẽsari potest. Et non subdiuiditur. Casus lit. Quidã ordinati fuerunt simoniace. Quæritur fuit de his, quid esset agendum: respondet Papa, super hoc certum non possumus dare responsum; nisi primò sciamus, qualiter fuerint ordinati; quia secundum quandã speciem simoniæ, qui dam; licet simoniace sint ordinati, vtpote ipsis ignorantib.
2 ordinib. remanere. B. † No. ex tex. q q̃dam sunt simoniace ordinati; non tamen sunt simoniaci, vt qñ eis ignorantib. pecunia ordinatori, forte ꝓ amicũ data fuit. Quidã vero sunt simoniaci, & simoniace ordinati, vt quando ipsi dederũt pecuniã, vt ordinarentur, vel data fuit eis consentientib. tacite, vel expresse. quidã vero sunt simoniaci, non simoniace ordinati, vt qñ simonia fuit commissa, non in ordine; sed quãdo
3 ipsi dederunt pecuniã, vt alij ordinarentur. † Secundo colligе, q cum simoniace ordinatis, qui simoniaci nõ sunt, põt dispensari, vt remaneant in suis ordinib. & cum hic no dicat per quẽ, infertur q episcopus potest dispensare, iuxta theoricã Inn. in c. dilectus, de temp. ord. & de hoc plenius ã die sta
4 tim cum gl. 1. in fi. Circa hanc materiã vtrum quis possit dispẽsare cũ simoniaco, aliqd ponunt hic Doctores, & pleniùs no. per gl. in c. pen. de ele. & in c. post translationem, de renũ. & ibi Ioan. Cald. colligendo opi. aliorum formauit distinctionem, quam retulit hic d. Anto. nihil addendo. Sed in veritate in multis, iudicio meo, eget reformatione. Distingue ergo, q aut quis adipiscitur per simoniam ordinem, aut beneficium. Primo casu, aut simonia fuit commissa eo sciente, & consentiente tacite, vel expresse, vel ipsomet pecuniam dante; & tunc secundum omnes solus Papa dispensat; nec etiã
5 Papa solet dispensare. 1. q. 1. c. erga, & in c. pe. ꝯ. eo. ti. † Et iste sic simoniace scienter ordinatus, nõ solum est suspensus ab ordine simoniace recepto, sed ẽt ab omnib. ordinib. vt 3 2. d. c. ꝑter. §. verũ, & 1. q. 1. c. reperiũtur. Aut simonia fuit cõmissa eo ignorãte, nec postea ratũ hẽnte; & tũc Lau. Tancre. & Host. hic, quos sequit Io. Cald. loco ꝑall. distinguũt, q aut deli ctũ est manifestũ, & sol⁹ Papa dispẽsat, ar. in c. ex tua, ꝯ. c. aut nõ ẽ manifestũ, & dispẽsat epus. Sed certe licet Doc. trãseũt communiter cum hoc dicto, nõ tñ puto hoc verũ. sed indistincte dicerẽ, q cum tali dispẽsat episcopus, primo ꝑ istum tex. vbi indistincte pmittit dispẽsatio; ergo episcop⁹ dispẽsare poterit, vt ꝯ. dixi. Itẽ adduco c. ꝑsẽtiũ, 1. q. vbi spõte ille fuit ꝓfessus ordinẽ recepisse, eo ignorãte; & tñ dispensat epus, nec poterat esse nõ manifestum, ex quo illemet cõfitebatur. Itẽ cũ hic iste graueretur odio alterius, nec posset dici simoniacus, dẽt fieri benigna interpretatio, vt episcopus possit dispẽ
a sare, ar. in reg. odia, sine culpa, & in reg. sine culpa, & in reg. non debet, de reg. iur. lib. 6. [a] † Et aduerte, quia isto casu. quã
6 do simonia fuit commissa eo ignorante, non est iste suspensus ab omnib. ordinib. sed (vt dicit hic Inn. & bene) tñ est suspensus ab ordine simoniace collato; vnde alios ordines licite receptos exequi potest, & beneficia retinere, & recipere de nouo: quia (vt dixi) iste non est simoniacus. sed non põt ꝓmoueri ad maiorem ordinem, nisi dispensetur in ordine simoniace recepto; quia alias videret ꝑ saltum promot⁹. 52. di. in c. 1. de cle. per sal. promo. per totũ. Nec ob. ꝑdictũ. c. ex tua, ꝯ. c. per q moueri videntur Docto. ad distinguendum inter manifestũ, & occultũ; quia ad aliũ effectũ sit illa distinctio; videlicet, vt possit coerceri ab executione ordinis; qaoc cultus, & cõfessus pnĩa non coercetur; qm̃ forus pœnitentialis non hẽt præcisã coertionẽ, vt ibi, & in ca. si sacerdos, de
b offic. ord. [b] Itẽ ibi loquit⁹ de simoniace ordinato, & simonia eo, cũ quo solus Papa dispensat, vt supra dixi; ergo illud c. nihil facit ad propositum. Et q indistincte possit episcopus di spensari, quando non est simonacus, facit etiam tex. in ca. de regularibus, infra eo. vbi permittitur dispensatio, tam cum monachis, quã cũ canonicis regularibus, qñ interuenit simonia, cis ignorantib. & hoc qnoad primũ mẽbrum princi
c pale. [c] Sed quoad ſm, de adepto beneficio per simoniam, distingue, q aut est beneficiũ curatũ, seu dignitatis, q̃ in hoc æquiparãtur. ar. c. de multa, de ꝓben. & in c. cum illis, c. ti. li. 6. Aut est beneficiũ simplex. Primo casu dicit Io. Cal. in lo ꝑall. q aut fuit sciens, aut ignorãs. Si sciens, & spõte renuntiat beneficio, põt dispensari secũ ad aliã ecclesiã; sed vt habeat illam vbi fuit cõmissa simonia, dispensari non potest; nisi vt habeat ibi aliquod beneficium. sed tunc non dispensat, nisi vt mini-

ADDITIONES.

a ¶Lib. 6. Sed tu dic melius, quam Abb. Sic. in hoc, q quando simonia in ordine committitur, ignorante illo, qui fuit ordinatus, quod sibi confretur spõte, non debet deponi ab ordine suscepto, remanet tamen suspẽsus. sed si adest penuria sacerdotum, vel est ecclesiæ vtilitas, ad quam est ordinatus, quod assumatur ad curam animarum, potest episcopus dispensare, aliàs non. vt tex. est in d. c. præsentium. Ex quo infertur, quod si vltro non adiret iudicem, confitendo se per simoniam ordinatum, episcopus dispensare non posset, etiam si crimen esset detectum per confessionem factam non vltro, sed ad instantiam iudicis, vt probatur in prin. d. c. præsentium. Item si non adest ecclesiæ vtilitas, sed solum meritæ isti⁹ ordinati, episcopus non poterit dispensare, vt d. c. præsentium. & in hoc Doct. bene dicunt, facit c. nobis. in fi. infra eodem, secundum intellectum communem. Ale. de Ne.

b De offi. ord. Sed But. r. etiam perpendit, quod ille tex. non facit, & dicit q q̃ quidam, inter quos fuit Host. idem dixerunt in ordinato scienter, per ꝑdictum c. ex tua. Sed But. se remittit ad illud c. vbi idem intelligit, sicut Abb. Sic. hic. Ale. de Ne.

c ¶Principale. Salua reuerentia Abb. Sic. ca. de regularibus, loquitur de simonia commissa in beneficio, quia receptio ad monachatum, vel ad aliã religionem, non est ordo, sed beneficium, vt nota. glo. in clemen. dispendiolam, de iudicijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt ministret in minorib.ordinib.& probatur,1.q.5.ca.1.durius ergo agitur, vt habeat beneficiū ecclesia empta, quā vt habeat alibi.quia(ut dixi)aliā potest habere dispensatiue, cū executione oīum ordinū.sed istā vbi cōmissa est simonia,habere non pōt,licet ibi possit habere simplex beneficiū,& cū executione minorum ordinū tantū. Sed non attingit specifice Io.Cal.quid in non renunciāte, sed expectāte sententiā condemnatoriā, & in eo puto ꝙ nullo modo dispenset ēps, nec vt hēat beneficiū alibi,nec in ista ecclesia.Pro hoc addu co tex.in c.nobis,in fi.ī.e. vbi dicitur talem nō posse aliquā dispensationem obtinere.item facit tex.1.q.5.c.1.vbi pmitti tur dispensatio cum tali:& si omnino dimiserit beneficium: & si sponte renūciauerit;secus si expectauerit sentētiā.Et potest esse ratio duplex,prima,quia mitius agitur cū confesso, quā cū convicto,12. q. 1.nolo. Itē quia qui damnatus est de simonia per sententiā,efficitur infamis infamia iuris.15.q.3. c.sane.& 1.q.3.c.fi. & cū infami nō dispēsāt ēps, nisi in casib. à iure exp̄ssis, vt no.in c.cū te,de re iu.& hoc casu potest optime saluari gl.in c.ex diligenti,ī.eo. in gl. pe.Item episcop⁹ dispensat regulariter in adulterijs,& minorib.vt in c.at si clerici.5.fi.de iud.sed crimen simoniæ est grauius, vt in c.sicut, ī.e.& in c.licet,ī.eo.ergo nō dispensat: ex quo nō reperitur expressum.Si vero ignorauit,vt quia alius pro alio ignorāte dedit pecuniam: & tūc,aut fuit data à suis æmulis, & sibi nō nocet,vt in c.nobis.1.respon.ī.e. & c.licut: quia videtur fecisse in fraudem;aut ab amicis:& tūc si sponte renūciat,potest secum dispensari, magna misericordia. & idem secūdū Host.& Cal.si expectetur sententia ex eiusdem ti.vtilitate,vel necessitate ecclesiæ.hæc differentia simpliciter mihi nō placet nam primo videtur cōtra c.pe.de elect. maxime in versi. fi.& in ver.quamuis.nam ille ver.venit aduersatiue ad præcedētia,& permittit dispēsationē in simplici beneficio,& quādo sponte renūciat: secus ergo vbi beneficium nō est simplex,vel vbi sponte nō renūciat.& pro hoc tex.in præal. c.1. in fi.1. q. 5. vbi non permittitur dispensatio ēpo, vt quis habeat dignitatem illā vbi fuit cōmissa simonia.† Item dispēsa
7 a tio nō permittitur ēpo,nisi in casib.à iure expressis, [a] vt no. in c.dilectus,de tempor.ord. & per Archi.in c.licet cano.de ele.li.6.sed iste casus nullibi est expressus,ergo,&c.Et ideo in hoc mēbro sic distinguerē,ꝙ vbi beneficiū curatum vel dignitas,est acquisita simoniace,isto clerico ignorāte,ꝙ nullo casu dispensatur in ea vacāte, vt habeat tale beneficium curatum,seu dignitatem,sed in alia vacante sic.Alia vero beneficia potest habere,etiam sine dispensatione: ex quo ipse nō commisit simoniam,vt ī.dixi,& voluit hæc Inn.nec iura allega.per Host. & Cal. hoc probant, quia dispensatio hoc casu prohibetur:ergo indistincte fieri non potest, ēt ex vtilitate,vel necessitate ecclesiæ.& pro hoc.1.q.5. c.præsentiū. vbi permittitur dispensatio cum ignorante, tantum in benefi-
b cio simplici,de quo dicendum,vt statim subijciam. [b] Si vero beneficium fuit simplex:& si sponte renūciat,& eo ignorante fuit commissa simonia,pōt ēps dispēsare,etiam vt habeat illud beneficium ea vice,vt probatur in d.ver.quamuis.si vero sponte non renunciat,vel eo sciente fuit commissa simonia,nō admittitur dispensatio secum per ēpm per ver. quāuis.nisi secundum Host.& Cal.ex euidenti vtilitate, & necessitate ecclesiæ,sed certe hoc vltimum sic intellectū non probatur,nā ver.quamuis,permittit dispēsationem in simplici, duob. cōcurrentib.s.vt ꝙ sponte renunciauerit. & eo ignorante,simonia fuerit commissa. Secus ergo si sciente,vel expectāte snīam,& pro hoc tex.j.q.1.presentiū.& no.gl.in c.ex insinuatione,ī.e. Vnde hoc casu cōcludo,ꝙ si sciēter acqui siuit quis beneficium simplex per simoniā, non dispensatur secūvt hēat beneficiū illud,ea vice;maxime si expectauit sentētiā:nam tūc est effectus infamis: & cū tali nō dispēsat ēps, ex quo nō reperitur permissum,vt ī.dixi.Sed si fuit ignorās, & expectauit sentētiam;tūc si distulit renūciationem donec fuerit certioratus de simonia,non iudico eum culpabilem: nec impeditur,sed dispēsatur,secus si certior factus,voluerit expectare sententiā,ar.in c.si beneficia,de prēb.li.6.& in omnibus casib.in quib.dixi episcopū dispēsare posse,intellige si pecunia sibi non fuerit data, sed prædecessori vel alteri:aliās secus,vt no.in gl.d.c.præsentium.Et per predicta cōcludo dictum Inn.hic non procedere in eo quod dicit in dignitate nunquam dispēsat episcopus cum simoniaco, etiam si pro illa non fuit data pecunia,& videtur tex.in contrarium. 1.q. 3.c.1. in fi. vbi dispensatio prohibetur in dignitate seu in ecclesia empta,secus ergo in alia,&c.

ADDITIONES.

a ¶Iure expressis.An episcopus dispensare possit cum simoniaco, vide late Gemi.in c.præter.§ verum 32.dist.Abb.in cap.si clerici. §. de adulte. iupra de iud.d.Anto.in c.post translationem,supra de renun. Seb.6ap.

b ¶Subijcium.Sed cum reuerentia,c.præsentium.permittit dispensationem vt assumatur ad curam regiminis,vt probatur in fine illius c.clarissime. ergo potest dispensari,vt assumatur ad beneficium curatum.Vnde consideratur,quod aut quæritur,an possit episcopus dispensare,vt retineat dignitatem in qua fuit commissa simonia eo ignorante, & hoc casu. glo. in c.post translationē,de renun.in verbo,nequeat,videtur tenere, quod si sponte renunciat,quod episcopus potest dispensare,vt retineat illam dignitatem,& in eadem vacatione;secus si expectat sententiam,vt dicit illa glo.Sed illa glo.non est vera, quia loquitur contra tex.in cap.pen.de ele.vbi probatur,quod etiam si sponte renunciat,episcopus non potest dispensare illa vice.i.illa vacatione,& istam partem tenet glo.in c.nobis in gl. pen.infra e.Vnde Bernardus fuit sibi contrarius, & hoc videtur intelligere Host.Io. Butr. & Io.Cal.& communiter Doctō.nisi necessitas, vel euidens vtilitas aliud suadeat.Sed vt videtis Abb.Sic.tenet, quod etiā si subsit necessitas,vel euidens vtilitas,non possit episcopus dispensare: & hoc probatur in c.pe.de elect.in quo casu non reperitur permissa dispensatio.& hoc mihi placet.Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Electus.si pecuniam dedit suæ electioni dissentien tib.vt consentirent,simoniacus est.*
2 *Sacerdos confessor,potest reuelare dictum sibi confessatum de voluntate consentientis,alias non.*
3 *Simonia committitur dando pecuniam pro aliqua re spirituali, quam habere nil prodest. 4. vide in simili.infra c.nobis in fi.*
4 *Simonia non committitur si quis dat pecuniam,ne vexetur in iure quæsito,sed inquirendo sic.vide infra c.prox.nu. 4. & 6.*

CAP. XXIII.

1 MAttheus. †Si contradicens electo, pro pecunia de volūtate electi tradita à cōtradictione cessāt,electus postea confirmatus,est simoniac⁹,& beneficio renūciare tenetur. h.d. Cōis diuisio.secūda ibi quia agitur. Casus lit. Quidam electus fuit ad regimen cuiusdam ecclesiæ, de voluntate maioris partis paucis contradicentibus quidam amicus illius de volūtate electi turbata,quandam pecuniam exoluit ei qui discordē faciebat;& sic contradictio cōquieuit postea dubitans ꝙ simoniā commisisset,per Car. istud factum secrete dño Papæ intimauit , petens super hoc consiliū salutare, & Papa rñ. ei dicens,ꝙ multum consulit ei, vt administrationē sponte dimittat,memor existens istius verbi. Nihil prodest homini, si vniuersum mundum lucretur: animæ vero suæ detrimentū
2 patiatur.B.¶No.1.ex tex. ꝙ peccatū detectum in pēnitentia potest per confessorem alteri detegi,consentiente tamen ip-
a so peccatore pēnitente . [a] Et ita intellige istum tex. secundū Do.nā iste Car. habuit hoc in pēnitētia, & postea in secreto reuelauit Papæ,certe debet intelligi,ꝙ fuit de volūtate illius;
3 aliās non posset,per c.omnis,de pœ.& remiſ.† Secundo colligo ex litera ꝙ pro habēda voce electionis alicuius,etiā non
b necessaria ad validitatem electionis,committitur simonia, hæc enim electio erat facta à maiori parte;& tamen fuit commissa simonia,vt minor pars desisteret à cōtradictione.Fortius ergo committeretur si daretur pecunia pro voce habē-
4 da:quia est quid spirituale.Tertio collige ꝙ voluntas turbata in peccato,peccatum non excusat.† In glo.2. ibi,& ita habebat,& c.pondera glo.quia multum restringit tex. vt habeat io cum in cōtradictione iuris,& non facti.Si ergo detur pecunia contradicētibus de facto,nō committitur simonia secundum glo. pro hoc facit, quia videretur electus posse redimere vexationem suam,quam emere aliquid spirituale. Inn.hic tenet contrarium,dicens,ꝙ ante confirmationē nō debet dari pecunia,siue contradicatur de iure,sine de facto. arg.in c.significasti, ī.de elect.Et hoc dictum placet mihi.a pro iure quærendo,non est licitum dare pecuniam, etiā ad redimendum vexationem:secus pro iure quęsito, ad hoc ꝙ no.in c.dilectus, ī.eo.nam videtur pecuniam dare, vt liberē possit consequi istud ius spirituale. Sed quando est iam ius consecutum,& vexatur in eo, tunc pecunia propriè data, pro vexatione.Et no.hoc dictum Inn.

ADDITIONES.

a ¶Pœnitente,Vide Lap.allegat.94.
Pœnitente.Vide Feli.in c.1.versicu.inquantum tenet Abbas,supra,de excessibus. Seb.Sap.

b ¶Simonia.Adde Lud.Roma.consi.417.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus est qui petit pecuniam, vt absoluat excommunicatum.*
2 *Debitor potest excommunicari ad petitionem creditoris , si non soluat debitum.*
3 *Excommunicatus debet absolui etiam si satisfecerit de re, pro qua excommunicatus.*
4 *Præscriptio currit contra excommunicatum,quia non potest interpere,cum non agat.*
5 *Statutum quo cauetur, vt excommunicatus soluat certum quid singulis mensibus quibus steterit excommunicatus, valet.*
6 *Simonia an committatur,si quis dat pecuniam alicui ne molestet , vel vexet ipsum.*

CAP.

CAP. XXIIII.

2 1 MAdaures. [a] †Pro absoluendo excommunicatum,pretium aliquod exigi nō debet.Primo ponitur querela . secūdo iudicis datio, ibi quoniam.Casus literalis.Quidam. G. nomine, propter pecuniā quā debebat,excōicatus fuit,quia eā requisitus ad terminum nō persoluit. tandē creditoribus satisfecit,sed absolutionis beneficium habere non potuit,excōicatoribus petentibus 10. libras pro absolutione. conquestus fuit ille Papę;vñ mandat quibusdā,quatenus si prędictus G. debitum soluit,ipsū gratis absoluāt,si excōicatores inquisiti
2 ipsum non duxerint absoluendū.Ber.† No.1. ex tex.debitorem posse excommunicari ad petitionem creditorum, pro nō satisfactione debiti.de quo dic vt legi.& not.in c. Odoar
3 dus,de solutio.† Secundo collige arg.ꝙ excōicatus [b] donec
b satisfecerit, eget absolutione, etiam post satisfactionem: secus in suspensione,si sit promulgata,de quo per Inn.in c.cū
c bonæ,de æta.& quali.& melius per glo.sing.in cle.1. de dec.[c]
4 † In gl.ibi, cum vexationem suam redimat.Inn.hic tenet cōtrarium:non enim pro absolutione,debet aliquid temporale impendere,sed debet habere recursum ad superiorem,ar. c.nullus.de iure patro.Io.An.concor.dicit,quod aut isti imminet aliquod preiudicium , dilata absolutione, puta quia speratur eligi,vel debet eligere,vel præscriptio currit contra eum,nisi agat,& tunc procedat opi.gl.vt dicatur potius redi mere vexationem suam.Aut non subest tale periculum , & procedat opi. Innoc. & videtur distinctio satis probabilis.&
d æqua.[d] In eadē glo.ibi, debet reficere antequam absoluatur &c.pro hoc dicto gl.est tex.in c.venerabilibus , in §.secus,de
5 sen.ex.li.6.† In fi.gl.Sed quæritur,quid si statuto cauetur, vt excōicatus soluat decē libras,pro quolibet mense, quo ste-
e terit excōicatus,nūquid valeat.Host.hic dicit ꝙ sic,[e] quia nō exigitur hoc,casu pro absolutione, sed pro contumacia, nā pro pecuniaria pœna qnq; exigitur de iure canonico, vt in c.dilectus,de offic. ordi. & sic potest intelligi tex. in c.1.ī.de iud.cum loquatur de satisfactione , dicit tñ secundum quosdam,vt prius absoluatur, & postea cogatur satisfacere secun
f dum formā statuti.[f] † Vltimo ponit hic Inn.qō. an liceat vexato,impune dare aliquid rēporale, vt redimat vexationē
6 suā.Et concludit,quod si vexatio sit in temporali,potest, qa
g ibi nullum subest peccatum ex parte dantis. Si vero vexatur in re spirituali, aut est in possessione , & tunc non peccat,si dat pecuniā , vt nō vexetur . Sed si non habet possessionem: quia fuit spoliatus,tunc nō est licitum pro ea dare pecuniā; quia non solum redimit vexationem , sed etam possessionē & hoc no.licet enim possessio,non proprie,sit quid spirituale;tamen est connexa,& coniuncta spiritualibus,quia per eā consequitur exercitium spiritualium.Et de hac materia, dicetur in c.dilectus,ī.eo.&c.

ADDITIONES.

a ¶Ad aures.Allegatur iste tex.in fi.ibi. si fuerint requisiti , quod non debet excommunicatus absolui,nisi petat,de quo per Abb.in c.significasti,supra,de eo,qui duxit in mat.quam polluit per adulterium. cum alle.per Fel.in c.apostolicæ.supra de exceptio. Seb.Sap.

¶Ad aures.Vide Bald. in l.athletas. ff.de his qui notant.infa.Item adde hic Beatum Thomam,in 2.2.q.100.art.2.circa medium,vbi dicit,quod licet non possit exigi pecunia ab eo qui absolvitur,quasi pretium absolutionis, potest tamen exigi,quasi pœna culpæ præcedentis,pro qua fuit excōmunicatus.Itē vide gl.notabilem,in c.nullus episcopus, in verbo restituat.j.q.1.quæ vult ꝙ pro pretio non sit danda absolutio , nisi hoc dictet
b consuetudo.Et ad hoc alleg.tex.in c.nemo,supra eo.tit. Barth.Bellen. ¶excommunicatus. Quid autem si excommunicatus absolvitur propter aliquid,an eo cessante reincidat in excommunicationem, vide Fel.post
c Abb.in c.ad ad reprimendum.sup.de off.ord. Seb.Sap.
¶De dec.Quæ dicit quod in excommunicatione,indistincte exigitur absolutio,sed in suspensione distinguitur , aut suspensus est ad certum tempus,puta vsque ad mensem , & elapso tempore non requiritur absolutio, nec declaratio.Sed in suspensione ad tempus incertum, puta donec satisfecerit,requiritur declaratio,non absolutio,& illa gl.est in verbo,
d donec,sed dic vt ibi per Io.de 1mo.super ipsa. Alex.de Ne.
¶Æqua.Sed dominus Car.tenet indistincte opinionem Inn.quia non tan tum datur pro redimenda vexatione,sed etiam pro consequenda absolutione,& dicit ꝙ ratio Io.non procedit,quia nunquam quis debet peccare,vt à maiori malo cesset, vt in c.quod ait.14.dist.de quo vide glos.& quod ibi scribo,in c.non magno,ne cler.vel mona. & ad interesse quod considerauit,Io. respondet, denegans absolutionem sine causa; tenetur excommunicato ad interesse,vt in c.sacro, de sent.excomm.& ista opinio videtur mihi verior,quam opinio.Io.licet etiam But. cum ipsa tran
e seat,postea D.Car.distinguit,quam distinctionem non refero,sed dicā, infra eod.dilectus. Alex.de Ne.
¶Quod sic.Adde Lud.Ro.fin.345.incip.statutum episcopi. qui dicit,quod quilibet excommunicatus,vbi allegat Io.And.idem tenentem cum Host. in illo c.vbi etiam idem tenet Fel.pro quo dicit facere in fe.c.quòd quidam,infra de pœniten.& remiſ.& Ro.dec.307.quæ incipan iste qui in ec
f clesijs. And.Bar.
¶Quod sic.Vtrum valeat statutum , quod excommunicatus soluat decem libras quolibet mense,quo steterit in excommunicatione.Et vide quod not.Anto.in cap.ab excommunicato,versic. vcnio ad fecun dum,de re-
g scrip. Bellen.
¶Statuti.Do.Car.& bene iudicio meo dicit,quòd si consuetudo, vel statutum,habet quod excommunicatus soluat,antequam absoluatur, cogitur soluere ante absolutionem , nec dicitur exigi pro absolutione, sed pro contumacia, dicit tamen quod esset honestum prius absoluere , & deinde cogere ad solutionem. Alex.de Ne.
h ¶Vexationem.Adde Old.consi.180.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus non solum deponitur,sed debet agere pœnitentiam de peccato commisso.*
2 *Beneficium simoniace acquisitum , in manibus cuius debeat resignari, vel cedi.*
3 *Simoniacus in beneficio scienter non dispensatur per episcopum.*

CAP. XXV.

DE regularibus. Monachi per simoniam recepti,sūt simoniaci,& ad arctiora monasteria trāsferūtur,aliās post renūciationē,vel in eisdē,vel in alijs monasterijs eiusdē ordinis,porerūt collocari. h.d. Primo consultatio.secundo responsio.Casus literalis . Quidam regulares canonici , ipsis scientibus,per simoniam ingressum in monasterijs,& ecclesijs regularibus habuerunt quæritur quid de ipsis agendum: respondet Papa,ꝙ cum multæ super hoc reperiantur authoritates expressæ,nihil aliud est statuendum,nisi,vt locum quē taliter adepti sunt,omnino dimittāt , & alia monasteria strictora adeant,in quibus pœnitentiam agāt.Si autem ignorantibus ipsis,pœna data fuit , compellendi sunt vt eidem loco renūcient;& postmodū reducātur in eundem,si absq; scādalo ibi potuerint remanere,vel ī alio eiusdē ordinis col-
1 locētur.Ber.† No.1.ex tex.ꝙ simoniace receptus,& simonia cus,nō solū eijcitur à loco sic quæsito,sed debet agere pœnitentiam de delicto cōmisso. Itē no. ꝙ simoniaci simoniace recepti, debēt collocari in monasterio arctiori in solitudine sito, & de istis hodie dicendum est. vt habetur in c. quoniā, ī.eo.No.ꝙ cum simoniace recepto, qui simoniacus nō est, potest per episcopum dispensari , præcedente prius renunciatione . Et no. ꝙ hic non fit differentia inter manifestum, & occultum,indistincte ergo dispensat episcopus,ex quo isti nō sunt simoniaci,licet simoniace recepti,& facit ad ea quę
2 dixi in c.de simoniace,ī.eo.† In gl.in ver.dimittā ibi,in manibus prælatorū,dic ēt fm Host.ꝙ si isti prelati inferiores sunt exempti, nō renunciāt nisi in manibus Papæ vel legati, vt in c.cū venerabilis,de cōsue.& in c.si Abbatem,de ele.li.6.Et in eo ꝙ gi.subijcit,ꝙ si superiores nolūt recipere resignationē, nihilo minus debent isti cedere , dic melius secundū Inn. ꝙ debent recurrere ad superiorem superioris , & facere illum compelli ad resignationem recipiendam,arg.in c.nullus,de iure pat.Et no.gl.quæ extendit , & ampliat c.admonet , &c. quod in dubijs , de renun. vt cessio fiat in manibus prælati, non solum de beneficio licite acquisito, sed ētiam de quęsito illicite,& per simoniam,facit c.nisi cum pridem,de renū.
3 †In gl.in ver.ignorantibus,in fi. No.ergo ex gl. iuncto tex.ꝙ etiam in beneficio simplici acquisito simoniace,non dispēsatur per episcopum cum sciente, facit ad ea quæ dixi in c. de simoniace, ī.eo ti no.bene,&c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter ad beneficium receptus, si eo renunciato iterū ad illud canonice admittatur , nihil ex prima receptione vendicabit.*
2 *Beneficium quod quis habet,alio committente simoniam,eo ignorante, non potest cum conscientia teneri.*
3 *Renunciatio beneficij,in cuius manibus debeat fieri.4.*
5 *Episcopus dispensat cum simoniaco ignoranter,ad aliud beneficium consequendum,non autem ad illud quod simoniace habebat.*
6 *Simonia ignoranter commissa.quare puniatur.*

CAP. XXVI.

1 EX insinuatione. †Si quis canonicatui renuncians , ad quem fuerat per simoniam ignorāter assumptus,postea de nouo assumatur,ad illum non potest ex prima receptione sibi aliquid vēdicare.vel aliter,& sic. Renuncians beneficio simplici,ad quod per simoniam eo ignorāte, fuerat assumptus,potest ex dispēsatione in ea vacatione denuo ad illud assumi, nihil tamen ex prima receptione sibi vendicabit.Communis diuisio.secunda ibi,respondemus. Casus literalis. Quidā paterna cupiditate, ipso tñ ignorāte,in canonicum cuiusdā ecclesiæ fuit receptus , postmodū ad annos discretionis veniens, signū Crucis assumpsit, & præbendā, quā taliter adeptus fuerat,in manus præpositi fratrum spōte resignauit.Sed idē præpositus,& fratres,sibi compatiētes, ipsum de nouo in canonicum elegerunt ita, videlicet quod post istam electionem,postremū locum in choro, & in alijs obtineret . Iste quæsiuit à Papa , vtrum primum locum in quē habuerat,secundū primam electionē valeat recuperare. rñ. ei Papa,vt indulgētia, quā illi fratres misericorditer sibi fecerūt cōrētus existat, & ꝙ idem rōne primæ receptionis nihil

audeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 audeat in ipsa ecclesia vēdicare.† No. 1. ex tex. q̄ adeptus [a] be
a neficium, alio committēte simoniā, ipso ignorāte nō potest
salua cōscientia retinere, sed debet illud resignare in manibus
superioris, concor. c. prox. Secundo no. canonicū posse
renūciare canonicatui in manibus capituli, ēt nō interueniē
te aut horitate superioris, quod dicit Inn. forte procedere in
odium simoniæ, vel forte spectabat ad capitulū electio, & cō
firmatio. Si aūt electio spectaret ad capitulū, & confirmatio
3 ad episcopum, † tunc renunciatio debet fieri in manibus cō
firmatoris, & eligentiū alleg. 19. q. 3. statuimus. de hac mate
ria, in cuius manibus debeat fieri renūciatio beneficij, dic vt
plene no. in c. admonet, & c. quod in dubijs, de renun. & per
Pau. in cle. 1. eo. ti. & plene dixi, in repe. c. si quis contra cleri
b cum, de foro compe. [b] Et si intelligatur hic q̄ institutio ca
nonicorum, & destitutio spectabat ad ca. tūc in dubio potest
4 fieri renunciatio in manibus capituli, vt no. in iuribus. † No.
c tū vltimum dictum Inn. vt renunciatio nō possit fieri in ma
nibus solius cōfirmatoris: sed etiam requiritur assensus eli
gentium; nā eorū interest, & quasi quidā cōtractus geritur
d inter eligētes, & electum, [d] arg. in c. cum inter canonicos, de
ele. & in c. nisi cū pridē, de renun. vnde sicut in cōtrahēdo re
quiritur consensus eligentiū, ita & in destituendo. arg. reg. j.
e de reg. iur. in anti. & in l. nihil tam naturale. ff. eo. [e] Itē no. q̄ si
monia ignoranter commissa, in adeptione beneficij nō im
pedit dispēsationē superioris, ēt in illa vacatione, interueniē
te tū renunciatione, & q̄ beneficium sit simplex, de quo di
5 xi in c. de simoniace, ꝫ. eo. † In gl. in ver. elegerūt, intellige gl.
q̄ episcopus non potest dispensare cum simoniaco, scilicet
circa illud beneficium, ad quod obtinēdum cōmittit simo
niam, sed si habebat, bene potest dispensare. 1. q. 5. c. 1. plene
6 dixi, in c. de simoniace. † In gl. in ver. ratione primæ, in fi. Itē
secundum Hostiē. fuit hoc statutum, ad hoc, vt obuiaretur
fraudibus personarū interponendarū, ne de facili quisquam
interponeret alium, qui daret pecuniā, & simularet se igno
rare. Item de facili nō potest probari scientia, vel potest sol
ui contrarium iudicio meo, & melius, quod hic ille qui ade
ptus est beneficium, non proprie punitur ex facto alterius;
nā collatio fuit illegitime, & simoniace facta, & pecunia tū
dantis, ergo nullum ius, saltem legitimum fuit sibi acquisitū,
licet. n. persona cui facta est collatio, nō sit in culpa, ipsa ta
men collatio simoniaca est: & sic tanquam simoniaca debet
retractari, est tex. pro hoc, ꝫ. c. proxi. 1. respon. in fi. & quod
f ibi no. in versic. reprobanda. [f] In gl. fi. in fi. Io. And. remittit
ad ibi no. Et dic q̄ istud contrarium non multum restringit,
vt ibi dicit Io. And. & bene. ibi ius iam creatum extinguitur,
causa cessante, quia tollitur appellatio, renocato grauami
ne, & hoc ius extinctum per renunciationem non reuiuiscit
ex noua causa, se nō referente ad antiquam. Item ibi per ap
pellationem iurisdictio non est extincta, sed in pendenti, sed
hic per renunciationem totale ius primo acquisitum extin
guitur, & omnino ius de nouo acquiritur.

ADDITIONES.

a ¶Quod adeptus. Quid autem si commisit simoniam cum Papa, an sit secu
rus quoad Deum, vide Fel. in cap. de cætero, versic. commissa, sup. de re
iudica. Seb. Sap.

b ¶De foro compe. Sed dic quod melius examinatur in cap. cum cōtingat,
in antep. & præced. col. tene menti gl. in cle. 1. in verbo, manibus. de re.
nunc. quæ dicit quod renunciatio est faciendæ in manibus illius, qui po
test inuitum destituere. Alex. de Ne.

c ¶Renunciatio. Vtrum valeat renūciatio beneficij, & an sufficiat quod fiat
in manibus eligentium, & vide gl. in cle. 1. circa fin. de renuncia. & quod
ibi notaui super Abbatem, vbi vide. Barth. Bellen.

d ¶Et electum. Adde q̄ ideo Old. cons. 200. dicit, q̄ electus non potest præiu
dicare electoribus per aliquod factum suum.

e ff. eo. Requiritur etiam consensus patroni, qui habet ius præsentandi, vt
no. Doc. in præl. cle. vn. & idem dicēdum est in permutatione, vt sensit
gl. 1. in cle. vn. de renun. vbi Doc. hoc tenent. Alex. de Ne.

f ¶Reprobanda. Ista ratio fuit de mente D. Car. si eius verba rectè inspi
ciantur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus ignoranter, debet beneficio priuari.*
2 *Simonia commissa per vnum, aliis ignorantibus, vitiat actum respectu omnium: ratio est forte de qua infra, c. prox. nu. 6.*
Excommunicatus si interueniat in actibus vniuersitatis, non vitiantur gesta respectu aliorum, nisi fuerit scienter admissus.
3 *Simonia, inducitur ex sola promissione dandi temporale pro spirituali.*
4 *Fraus, & dolus probantur per coniecturas.*
5 *Simonia, an, & quando committatur ob donationem pecuniæ electoribus, vel donatoribus, vel eorum amicis per ipsum eligendum, vel per alium, etiam si absque pecunia debeat eligi.*

CAP. XXVII.

1 NObis fuit. † Electio simoniaca, est cassanda,
si propter hoc, electoribus promissa fuit pecunia; quamuis electus ignoret, nisi
hoc factum fuerit in fraudem electi. h. d. primo.
Cum electore probato per vitium simoniæ nō dispēsat eps,
hoc secūdo. Et duæ sunt partes principales. secūda ibi, adul
terium. Casus literalis. Vacante quodam plebanatu, capitu
lum eiusdē plebis, dedit potestatem eligendi quatuor, qui ele
gerunt plebanum. Amici illius, de cuius electione sperabat
ur, promiserant vni de prædictis quatuor, vel omnibus pe
cuniam se soluturos, eo tū ignorāte, & sic interuenientе hu
iusmodi promissione, electus fuit. Quæritur, an talis electio,
si de hoc cōstiterit, sit reprobāda? R. fi. Papa, nisi constiterit il
los qui talē promissionē fecerunt, fraudulenter in dispēdit
illius qui fuerat eligendus id malitiosē fecisse, quāuis ipse ep
promissionis conscius nō fuit, eius tū electio tāquam simo
2 niaca prauitate præsumpta, est pēnitus reprobanda. secūdo
de alia quæstione quæritur. Ecce aliquis est electus in præla
tum alicuius ecclesiæ, illa electio reprobata est propter
prauitatem simoniacam, vt dictum, est, quæritur, vtrum
episcopus in talibus valeat dispēsare? & respondet quod nō.
B. † No. 1. ex tex. quod electio dicitur simoniaca, non solum
cum pecunia promissa est, seu data est omnibus electori
bus, sed etiam si data est seu promissa, vni ex eis, & sic praui
tas, vnius inficit totum actum: quod videtur mirabile, cum
interueniat excommunicatus in vniuersitate: & tamen non
a vitiat totum actum [a] nisi scienter fuerit admissus, vt in c. fin.
3 de proc. & no. in c. illa, de elect. † Secundo no. q̄ sola promis
sio dandi tēporale pro spirituali, inducit simoniam, concor.
4 c. veniens, ꝫ. eo. & in c. 2. de cōsec. † Itē no. casum sing. in quo
electio facta per simoniam nō vitiatur, quando. [b] simonia,
b cōmissa est in fraudē illius, qui sperabatur eligi. [b] Qualiter
aūt poterit apparere de fraude? dic q̄ per cōiecturas, vt puta
illi qui opponebant electioni, dederunt pecuniam, vt eligere
tur. fraus enim, & dolus per coniecturas probantur, in c. c.
de renū. li. 6. & in l. dolum. C. de dolo. Et pondera tex. quia pro
mo dicit q̄ amici dederunt pecuniam, & postea fabricit q̄si
in fraudē hoc fecerunt, nō nocet. nam si erāt amici, quo fe
cerūt in fraudem? fol. fm Io. And. videbantur amici, sed non
erāt, ex quo collige q̄ fraus probari pōt per coniecturas, &
5 cōtra cum qui videbatur amicus. † In gl. 2. ibi. § . vlt. vbi quali
vī expressum &c. nō enim debet nocere prauitas, & factū al
terius, ex quo alias iste erat electurus, sicut dicimus q̄ preces
nō inducūt simoniā, ex quo alias eligendus est idoneus, de
quo in c. tuam, de æta. & qualita. & hanc opi. tenuit hic Gol.
sed Vin. & Host. tenēt opi. cōtrariam, quę sequitur in gl. dice
bat tū Host. ꝫ. eo. tanta. q̄ aut pecunia data fuit alteri, quam
ordinatori, vel cōsecratori, vel electoribus, & procedat pri
ma opi. Aut fuit data istis electoribus, seu ordinatori; & tūc
procedat secunda opi. Io. And. videtur sequi secundam opi.
gl. nam nō videtur quo pacto possit probari illa intētio ēi
gentis, nisi p ipsum, cui vt solo criminoso, & deponenti in fa
cto suo, non creditur, & facile esset cuique, qui pro pecunia
elegisset, dicere, quod aliàs erat electurus. q̄ si diceres hoc
posse probari per alios, quibus dicit ipse prius se istum elec
turū. R fi. q̄ forte falsum dixerat, vel mutasset opi. si pecunia
non fuisset data, iuxta no. in simili, in c. tua, ꝫ. de spon. Sed ad
uerte, quia Io. And. clare nō exprimit, quando pecunia fuit
set data alteri, quam eligētibus. nā tūc rationes suæ cōclude
rēt; vnde cōcordando opi. potest sic æquæ distingui, q̄ aut
pecunia fuit data electoribus, & procedat secunda opi. gl. si
electio nō fuit libera. Item forte mutassent opi. nec posset p
bari intentio eorum, cū sint criminosi; & hoc casu conclu
dunt omnes rationes Io. And. Aut pecunia fuit data tertio,
forte cōsanguineo, vel amico debentiū eligere, & tūc si pe
cunia fuit data per ipsum, qui sperabatur eligi, omnino vitia
tur electio, etiam si fuissent alias electuri ipsum; quia pro iure
spirituali quærendo, non debet aliqui dari, vt no. in c. ad au
res, ꝫ. eo. & dicā, in c. prox. Itē quia locus religionis quæritur
bus, & ambiētibus, denegādus est, & tāquam ambitiosus in
esset reprobandus. 8. q. 1. c. in scripturis. aut fuit per alium da
ta; & tunc satis potest procedere prima opi. nam intentio ēi
gentium q̄ alias erant eū electuri, satis potest probari p eo
dem cum nō sint in crimine; & forte habendo tractatū ad
inuicem, decreuerunt vnanimiter eligere. Et hoc casu recte
procedat tex. in §. vlt. præalle. & cessant omnes considerationes

ADDITIONES.

a ¶Non vitiat totum actum. Amplio istud dictum, quod dicit, quod si aliqui
inhabiles admittātur, in aliquo actu vniuersitatis cum habilibus, quod
actus non vitiatur. Amplio ergo etiam si tales inhabiles admissi, fuit præ
sidentes, ex tex. meliori de corpore iuris, secundum istum in cap. fi. sup.
de procu. Pro quo facit, quod no. Bal. in cap. 1. §. si autem, ſ. de feu. Fac
contro. & Ang. cons. 1. R. refert, & sequitur Ant. Corse. fin. ſno in verſ. vni
uersitas. lo 2. quod incipit regula est, no. aliquid in fine. in verſ. vniuersi
tas. lo 1. & ibi limita hoc dictum. Zac.

b ¶Eligi. Alium casum habes infra eo. ſ. sicut tuis. Ale. de Ne.

a nes Io. An. [a] In gl. fi. in fi. no. ſ. secūdum intellectum gl. quia fa
cit pro opi. quam tetigi in c. de simoniace, ꝫ. c. expedias hanc
materiam prout ibi plene dixi, & ibi vide, &c.

ADDITIO.

a ¶Io. An. Istud est dictum Inn. & Host. in c. tanta, ꝫ. e. vbi dicit Inn. & q̄ obti
nuit beneficium, vel ordinem alio dante pecuniam, non tamen ordi
tori; quod non committitur simonia, si ille sine pecunia erat obtēturus
vt 1. q. vi. §. fi. secus si ipse dedit pecuniam, quia etiam si sine pecunia ha
bitурus erat ordinem, simonia committitur 1. q. 2. quam pio. & q. 3. §.
si quis obiecerit. & ca. vult. & q. 6. c. 1. & 3. q. 2. quæsitum. & dicit Host. idē
quando alius dedit pecuniam, si ille obtinuerit beneficium, vel ordinem
aliàs non erat obtenturus. Et cum Inn. & Host. transit ibi Io. & idē tenet
Butri. ibi, & Do. Card. ibi: & hic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia si fuerit data alicui, ne dantem de facto molestaret si promissis stetur, pecunia de iure repeti potest, nisi turpitudo ex vtraque parte persetur. & nu. 2.*
3 *Simonia non committitur per dationem pecuniæ pro iure quæsito conseruando. ſ. eius pro quærendo.*
4 *Simonia, an, & quando committatur pro iuribus temporalibus, vel spiritualibus acquirendis, vel quæsitis conseruandis.*

CAP. XXVIII.

1 DIlectus filius. † Qui dat prælato pecuniā
ne ipsum in iure suo de fa
cto molestet, illā repetit si prælatus promissa non
seruat, h. d. fm vnum intellectum inhærēdo literę
vel generalius fm alium intellectum. dans pecuniam alicui
a ne in iure suo de facto molestetur [a] potest illam repetere Di
uiditur. in prima querela. in secunda dat iudicem, ibi, ideo
que. Casus literalis. Archidiaconus Eboracen. R. Præpositū
multis grauaminibus, & iniurijs affligebat, vt Archidiacon [a]
ab iniurijs desisteret Præpositus promisit ei certam quanti
tatē pecuniæ se daturū, & persoluit, sed post receptionē pe
cuniæ, Arch. super dignitatib. & beneficijs ab eius molestia
non quieuit. vnde Præpositus dño Papę fuit cōquestus, mā
dat Papa quibusdā, quatenus, si est ita, compellat Arch. resti
2 tuere q̄ accepit si ipsum cōtra promissionem suam veniſſe
cōstiterit. B. † No. 1. ex tex. casum no. & sing. q̄ sine aliquo vi
tio potest dari pecunia prælato ab eo, qui iniuste vexatur in
iure suo, vt sic redimat vexationē facti, ex quo infertur illud
generale, q̄ datio pecuniæ pro iure quæsito cōseruando cō
tra molestationē indebitā, non inducit simoniā nec turpitu
dinem; alias nō potuisset iste repetere, quia qñ turpitudo ver
b fatur ex vtraque parte, nō est locus repetitioni. [b] vt l. 3. ff. de
cond. ob turpē cau. & in reg. in pari delicto, de reg. iur. li. 6.
3 † In gl. in fi. Host. hic dicit q̄ pro iure spirituali quærendo,
non est licitum aliquid dare nec accipere, vt in c. Matthæus.
ꝫ. eo. Sed pro q̄sito cōseruādo sic, vt hic, sed dic melius, vt ibi
dixi. Et aduerte quia gl. prope fi. sequitur opi. fm, quā posui
in c. ad aures, ꝫ. e. vt p absolutione iniuste denegata, possit li
4 cite aliquid dari, sed tu dic melius, vt ibi dixi. † Et comprehē
dendo totam materiā, sic distingue, q̄ aut quærimus in tem
poralib. aut in spiritualib. primo casu, licite redimitur vexa
tio, tā pro iure quæsito, quā pro iure querēdo. Sed recipiēs
pecuniā indebite, tenetur ad restitutionē, vt l. 1. & l. generali
ter. ff. de calum. & l. 4. §. quoties, de cond. ob turp. caus. in spi
ritualib. vero pro iure querendo, non est licitum aliquid da
re, ēt vt cesset impedimētū facti, quia videtur iste ambitiosus
dādo pecuniā, vt facilius illud inquirat, & sic proprie loqui
tur c. Matthęus, ꝫ. e. nec proprie redimitur vexatio, sed datur
vt facilius acquiratur ius speciale. Pro iure aūt acquisito aut
est in possessione illius iuris & si molestetur de facto, licitum
c est aliquid dare, vt probatur hic, licet recipiens teneatur ad
restitutionē. Si vero iste vexatur, [c] vt quia episcopus vult eū
iuste deponere, vel alius iuste accusare, vel forte prætēdit ius
in beneficio; & tūc vexato non licet aliquid dare, quia nō re
dimitur tūc vexatio facti, vt no. ꝫ. c. nemo. facit c. nisi, cū ibi
not. de preb. & c. cū pridem, de renun. Aut nō est in possessio
ne illius iuris iam quæsiti, & tunc aut habet possessionē, etiā
illicite detentam, & nō licet aliquid dare, vt no. Inn. in ca. ad
aures, ꝫ. eo. & tenet gl. 16. q. 7. decimas. nā possessio est quid
spirituale, hinc est, q̄ non cadit in laicū, de prę sert. c. cautam.
vel saltē est connexa cum spiritualib. propter administratio
nem quæ inde sequitur. 1. q. 3. si quis obiecerit. Puto tamen
quod si propter potentiam aduersarij, vel impotentiam suā
non posset de facili ita consequi apud superiorē, quod tunc
vt euiter magnum præiudicium, licet dare, & accipere pe
cuniam, sicut in simili de absolutione ab excommunicatio
ne obtinenda, dicit Ioan. And. in cap. ad aures, supra eo. &
d secundum hoc, & ibi no. intellige materiam huius gl. quam
singulariter notabis. [d] In glo. fin. ibi supple maxime, hęc glo.
communiter tenetur, argu. l. 1. §. hoc autem iudicium. ff. de
calum. nam si dedi pecuniam, vt negotium calumnioſe mi
hi non faceres, possum repetere, etiam cum pęna quadru-

pli, quantumcunq; pacto recipiēs paruerit. Vel potest intel
ligi ista litera fm alium intellectū, quem sequitur Host. & Io.
And. q̄ hic interuenit compositio inter archidiaconum, &
præpositum illum, interueniēte authoritate superioris, quo
casu licite reperitur pecunia; nec recipiens tenetur ad resti
tutionem, si compositionē seruat, vt in c. nisi essent, de preb.
& c. 2. & c. de cætero, de transactio. & vterque intellectus est
bonus in se, & in fi. gl. solue hoc contrarium, vt no. in c. per
uenit alleg. in glo.

ADDITIONES.

a ¶De facto molestetur. Adde, ad quid teneatur qui promisit aliquem de fa
cto non molestare, vide Bart. in l. illa, la 2. ff. de verb. obli. vbi dicit mole
stiam de facto dici extraiudicialem. De quo Ale. in Lamplius. ff. rem rat.
hab. Et quid si non subdit de facto, sed promisit ei non inferre molestiā,
de qua intelligatur, an de molestia facti, vide late An. Corſ. hanc quæstio.
ponentem in suo sign. in ver. molestia, & ibi in apostil. ad ipsum & Alex.
plene consil. 52. volu. 2. Zac.

b ¶Repetitioni. Quid igitur si aliquis dedit pecuniam sponte pro iure con
seruando, an detur repetitio, vide Fed. de Sen. in consi. 23. vbi concludit
quod sic. Seb. Sap.

c ¶Vexatur. De hac materia, vide etiam Inn. in c. super eo, de transa. & gl. in
c. nullus episcopus, in ver. restituat. 1. q. 1. & Domi. in c. qui syncera, in gl.
45. di. Barth. Bellen.

d ¶Notabis. Sed Do. Card. non tenet opinionem Io. quoad illud, quod dicit
ibi Io. de absolutione ab excommunicatione, & Do. Card. ibi, in apostil
la secutus, fui. tamen quoad istud, quod dicitur, Do. Card. in præall. c. ad
aures, dicit, quod si quis de facto tantum vexetur, & hoc constat, tunc li
citum est redimere vexationem, etiam si redimens consequatur possessi
onem beneficij. Nam hoc casu, non potest dici, quod possessio sit quid
annexum spirituali, cum sit omnino nuda facti, & per hoc etiam dicit,
quod si vexans non contendit se habere ius, vel etiā si contendit, tamen
constat eum non habere, si ex donatione pecuniæ consequitur possessio
nem beneficij, non dicitur committere simoniam; secus si est dubium. &
sic debet intelligi Inn. in d. c. ad aures. & istud mihi placet, & hoc tenet
commmunis opinio, vt dicit Do. Card. in præal. c. ad aures. Sed hoc in
telligerem, quando iste, quem constat habere ius, non posset de facili re
cuperare possessionem beneficij corā superiore, aliàs si de facili posset
non diceretur redimere vexationem, sed cōsequi possessionem ex datio
ne temporalis. Vbi autem dubium esset de iure dantis pecuniam, puta
rem, q̄ ex datione pecuniæ, committatur simonia, etiam si coram supe
riore non posset de facili ipsam consequi; quia ex quo ius redimētis est
dubium, posset ex illa donatione consequi titulum beneficij, quem nō
habet. Vnde cautela est q̄ quando non potest consequi possessionē be
neficij propter potentiam aduersarij, quod prius faciat fidē de iure suo.
Nam post quam constiterit eum habere ius, tunc poterit dare pro redi
menda vexatione, & sic consequi possessionem. & ita intellige Inn. in ca
ad aures, supra eo. cit. & Abb. Sic. hic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pro benedicendis nubentib. & pro mortuis ad sepulturam deferēdis, nihil exigi potest.*
2 *Presbyter parochialis, debet gratis spiritualia parochianis suis administrare.*
3 *Simonia mentalis committitur, quando aliquis sacerdos vadit ad officium animo lucrandi aliquid, quæ remittitur sola pœnitentia, citra ali quam restitutionem, & an idem sit in simonia conuentionali.*
4 *Simonia an committatur si aliquid recipitur pro mortuorum exequijs, vel benedictionibus nubentium. Tante de hoc consuetudine.*
Consuetudo, quæ non habet vitium, nec fundamentum vitiosum, sed potius quæ ex mera liberalitate, & deuotione populi introducta est. sem per & vbique seruanda est.
5 *Consuetudo non inducitur per actus qui sunt meræ facultatis, nisi fauore ecclesiæ.*
6 *Consuetudo inducitur, si omnes de vniuersitate vliquid faciebant, & vnus postea à tali obseruatione desistens, fuit ab aliis redargutus, ne faceret qui postea obseruauit aliorum mores.*
7 *Continuata præstatio per aliquod tempus, de quo infra prox. relata ad certam obligationem, inducit consuetudinem.*
8 *Modus probandi consuetudinem in spiritualibus.*
9 *Consuetudo qua quis adstringitur ad aliquid dandum in casu licito, inducitur ſpatio 10 anno. & tribuit actionem volenti vigore dictæ cō suetudinis aliquid petere.*
Clericus habens tenue beneficium, debet sibi ipsi imputare, qui tale acce prauit. vnde debet ex aliqua laudabili industria victum sibi quærere.
11 *Sacerdos si non habet vnde viuat, nec potest aliunde honeste victū quæ rere, episcopus debet sibi prouidere, vel populus poterit cōpelli ad præ standum sibi necessaria; & nisi præstiterit, poterit de iure sibi subtra here spiritualia, aliàs secus.*
12 *Sacerdos siue pauper, siue non, potest suas operas spirituales extraneo locare, & quomodo hoc intelligatur.*

CAP. XXIX.

1 SVam nobis. † Pro benedictionibus nu
bentium, & exequijs mor
tuorum, nihil exigi debet. h. d. Primo ponitur que
rela. Secundo iudicis datio. secunda ibi, discre
tioni, &c. Casus literalis Capellanus de Villafranca pro exe
quijs mortuorum, & benedictionibus nubētium, exigebat
pecuniam à parochianis suis, & iniuste extorquebat, paro-

chiani

Universidad de Deusto
Biblioteca

chiani illi conquesti sunt Papæ. Vñ mandat quibusdam, quatenus Capellanum illum moneant, vt à tanta præsumptione desistat, & pro excessu satisfaciat cõpetenter, si aũt obedire noluerit, ipsum puniãt pœna canonica. B. † No. 1. ex tex. ꝙ
2 proprius sacerdos, dẽt sacramenta, & alia spiritualia suis parochianis gratis impendere. † Secundo colligẽ, ꝙ presbyter,
3 qui tenetur gratis spiritualia impendere, si aliquid recipit ex pacto, tenetur illud restituere, ꝙ intellige in simonia cõuentionali, secus in mentali, vbi nõ præcessit pactũ, sed intentio deprauata. tũc. n. per solam pniam aboletur peccatum, vt in c. vlt. ℣. eo. vbi de hoc. & vide gl. in c. vnico, de cle. nõ resi. li. 6. quæ ponit qnem in canonico, qui vadit ad diuina, sola intentione, vt percipiat distributiones quotidianas: est. n. illa simonia mẽtalis, nõ cõuentionalis. vñ per solã pœnitentiã, absque restitutione, aboletur peccatum. de quo dic, vt plene ibi
4 notatur. † In gl. ibi licet sacerdoti nõ detur actio, &c. Host. dicit ẽt ꝙ actio cõpetit, vbi est talis consuetudo. Sed cõtra hęc ob. tex. in c. cum in ecclesia, ℣. eod. vbi tex. specifice loquitur de exequijs mortuorũ, & de benedictionibus nubentium, & damnat cõsuetudinẽ cõtrariam. Ant. breuiter, & succincte dicit, ꝙ forte pro ipsis spiritualibus imponendis, non põt induci cõsuetudo, vt aliquid detur, secus pro labore, & sic põt intelligi ista gl. sed certe hæc sol. non vt posse procedere, qa vt dicut doct. cõiter, in c. cum sit Romana. ℣. eo. ẽt pro labore, nõ pot aliquid peti, quia pro ipsis spiritualibus vt exactũ, vnum namq; sine reliquo nõ procedit. & sic pro vtroq;, scilicet ꝓ labore, & spiritualibus vt exactum 1. q. 2. ſi quis obiecerit. vnde pro intellectu huius, facit c. ad apostolicã, ℣. eo. ex quo mouetur ista gl. ad cõsuetudinẽ approbandã, varij notãtur ibi intellectus, vt ibi plene dicã. Sed hãc opi. semper tenui, vt possit induci consuetudo, qñ non præcessit exactio, vt sic ex mera liberalitate, & deuotione populi & consuetudo talis sit introducta, tunc. n. non habet vitium, nec fundamentũ vitiosum, sed laudabile, quia non est magnũ, nec mirum si ab eo metuntur tpalia, qũi seminat spiritualia, vt in c. ii eps, de offi. ord. lib. & ℣. de offi. ord. c. quoniam, & hoc videtur velle litera illius c. ad apostolicam, dum dicit laicos cõpellendos ad obseruandũ laudabilem consuetudinem erga suam ecclesiam, pia deuotione fidelium introductã &c. Sed vbi exactio præcedens, dedit causam cõsuetudini, tunc talis cõsuetudo nõ valet, qa habuit initium vitiosum, & ita loquitur tex. si recte inspiciatur, & põderetur in præalleg. c.
5 cum in ecclesiæ. † Sed cõtra primũ huius distinctionis membrum fortissime opponitur: nam ex his quæ sunt meræ fa-
a cultatis,[a] non introducitur consuetudo, nec ex datione annua gratis facta, vt legitur, & no. in l. j. C. de seruis. & aqua. per Bar. in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. per Cy. in l. 1. & 2. C. quæ sit lon. consue. & per Io. And. in c. Ioannes, de cle. coniug. & Inn. in c. bonæ. 2. de postu. præla. vbi dicit ꝙ licet recipiamus in domum nostram amicum à longe venientem, non tamen per hoc acquiritur illi quasi possessio, licet pluries receptus fuerit, nec aliqua consuetudo inducitur, vt dicit Bar. in præal. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. & licet rusticus per decennium detulerit alicui annuatim vnum par caponum ſpõnte ex liberalitate, non tamen ex hoc inducitur aliqua consuetudo, vt in posterũ inuitus astringatur. Item vt dicit Cy. in locis præalleg. quod licet quis per decennium continuauerit ire ad molendinũ, vel furnũ alicuius, & sic lucrũ attulerit illi: nõ rũ p hoc introducitur ꝓ ductudo aliqua, vt in futurũ iste astringatur ire & continuare, quia isti sunt actus meræ facultatis. Ad propositũ ergo, si populus aliquid gratis offerebat ecclesiæ, quando recipiebat sacramentũ, nõ vt introducta consuetudo, vt in futurũ ad idẽ astringatur in
b uitus, puto contrariũ hoc posse tribus modis solui.[b] † Pri
6 mo modo intelligendo, ꝙ aliquis ex populo, desistens ab obseruatione aliorum, redargutus à reliquis, obseruauit aliorũ morem; ex hoc enim actu, satis apparet de consensu populi volentis introducere illam laudabilem cõsuetudinem, sicut
7 in simili no. in iuribus superius alleg. in contrarium. † Secũdo potest solui, ꝙ contraria procedunt, vbi donatio est pura, non relata ad certũ qd. Sed in hoc casu, cũ tpe sacramenti, seu adhibitæ rei spiritualis aliquid cõferebatur, videbatur populus longo tpe obseruando, se ad hoc velle obligare, & constituere illam spontaneã obligationẽ in recompensatio nem spiritualem, recognoscendo Deum in muneribus suis, & redimendo peccatum elecmosynis. de pẽi. dist. 1. medicinã. sicut in simili no. Bar. in præalle. loco, de rustico qui per
c longum tempus[c] soluit par caponum, aliqua causa prætens
8 la, quia tenebat aliqd à domino. † Tertio potest solui, ꝙ sit speciale fauore ecclesiæ, vt lõgo tpe populus, sic impendendo tpalia, videat velle inducere consuetudinẽ in futurũ. & facit c. ex parte, de censi. & quod ibi no. ℣. de concess. præb. c. ex
d parte Astensis.[d] & hæc bene no. per quæ elicitur modus pro bãdi cõsuetudinẽ laudabilẽ in istis spiritualibus, & in simili
9 aliquid tangã in c. Iacobus, ℣. eo. † Quantũ vero tps exigatur ad introducendũ hanc consuetudinẽ, puto sufficere tps 10. anno. tñ qa ista cõsuetudo, laicos astringit & nõ clericos, in ter quos indistincte procedit cõsuetudo ex cursu decennij, vt cõiter no. in l. de quibus. ff. de legi. tñ quia ista cõsuetudo non est cõtra ius, imo pia, & fauorabilis, vt in præal. c. ad apostolicã, vt ẽt de iure canonico ꝙ sufficiat tps. 10. anno. vt est gl. no. in c. fi. de cõsue. lib. 6. & puto ẽt ꝙ data hac cõsuetudine laudabili, cõpetat actio ipsi actori ad faciendũ obseruare hanc laudabilẽ consuetudinẽ, vt dicit Host. & hoc procedat
10 quoad primã partẽ gl. † Sed quoad primam partem, in eo ꝙ vt velle, ꝙ tã proprius sacerdos, quã alienus, nõ possit aliqd exigere, cessante ꝓsuetudine, nisi ei sumptus desint, distinguendum est. Aut proprius sacerdos hẽt vnde viuat, & tunc cessante cõsuetudine, nõ possit aliquid exigere, vt hic, & in c. cum in ecclesiæ, ℣. eo. sed gratis oblatum licite recipere põt, vt ℣. c. proxi. in fi. & c. tua. ℣. eo. & c. etsi quæstiones. ℣. eod. Si vero desunt ei sumptus necessarij, & tunc si põt honeste sibi aliunde acquirere victum, puta scribendo, pueros docẽdo, vel quid simile exercendo, & non potest aliquid exigere, imputetur, sibi si tale tenue beneficium acceptauit, quærat ergo sibi victum manibus, vel industria. 91. di. clericus victum, & ibi bona gl. nã & Paulus quærebat sibi victum manibus, tpe ꝓdicationis, vt in c. cũ Apostolus, de censi. sic ẽt videmus simile in patre, vt nõ teneatur alimenta præstare filio, si honeste filius potest seipsum regere, & nutrire, vt dicit tex. in li
11 à liberis. ff. de lib. ag. † Si vero non põt proprius sacerdos honeste sibi victũ aliter quærere, tunc vel cps sibi prouidebit, vel populus poterit cõpelli ad præstandũ sibi necessaria victui. pro hoc vide bo. gl. de consc. di. 1. in c. omnis Christianus. qui dicit sacerdotẽ indigẽtẽ posse subtrahere spiritualia populo, nisi faciant oblationẽ, vnde possit viuere, & vide qd no. in c. de his, ℣. de ecc. ædifi. † Si vero est sacerdos alienus ꝙ forte est inuitatus ad exequias faciẽdas, vel ad alia spiritualia impendenda, & tunc potest licite suas operas spirituales locare, non vt directe pro spiritualibus recipiat temporale, sed in compensatione damnorũ, quæ sustinet exhibẽdo præsentiam suam, & trahendo moram in spiritualibus impendendis, vt no. Inn. in c. qm, ℣. ne præla. vices suas, & sic restringe, gl. 1. q. 2. ꝑcipimus, q̃ simplr dicit, sacerdotẽ posse suas operas spirituales locare. Et amplia hanc gl. quæ vt hæc permittere, ẽt in extraneo sacerdotẽ, duntaxat qñ sumptus sibi desunt. nam etiam si abundat, põt exigere in recompensationẽ damnorũ, cũ ad hæc ex officio nõ teneatur, & per hoc re
c maneat declarata tota materia gl. [c] In gl. in ver. benedictionibus, in fi. dic ꝙ proprie, & stricte illa benedictio nuptialis nõ est sacramentũ, sed largo modo sic. vt nota. in rubr. de sacramen. non iteran. & quæ sunt sacramenta stricte sumpta, tam necessaria, quã volũtaria, vide bonam gl. in c. veniens, de tra. sa. Itẽ vt innuere ista gl. ꝙ si benedictio non esset sacramentum, posset aliquid peti, & die, vt in c. ad nostram, supra eod.

ADDITIONES.

a ¶Meræ facultatis. Vide ad hoc multa per Fel. in c. cum accessissent, supra, de consti. & 1 a. in l. ff. de constit. princip. Seb. Sap.

b ¶Solui. Ista solutio non placet mihi, quia potest esse, quod fuerit redargutus, non quod ex hoc voluerit populus inducere obligationem, sed quia ille non erat dominus, sicut alij, nisi intelligatur, quod communaliter rint illum compellere ad solutionem. nam tunc procederet ratio, Abb. Sic. Alex. de Ne.

c ¶Per lõgum tempus. Adde Bal. in apost. ad Spe. de resti. spo. ver. spoliatus, & ibi Spec. in §. nunc dicamus, ver. sed pone rusticus. Pau. de Cast. cons. 33. quod incip. in causa spectabilium. Alex. consi. 113. vol. j. & consi. 104. vol. 4. & quod dixi in apost. ad illum in c. querelam, num. 14. in apost. in ver. in futurũ. ℣. de elect. quod tamen limita, vt per Hipp. de Marsi. fing. 195. incip. præsatio diuturna. Zac.

d ¶Astensis. De ista materia, quando ex tempore aliquod ius quæratur, & quantum tempus exigatur in quacunque præscriptione, & an exigatur titulus, dic, vt plene per Butr. in c. peruenit, de censi. vbi istam materiam repetij. Alex. de Ne.

e ¶Gl. Sed dic, vt per Innoc. in d. c. quoniam, ne præl. vices suas. & plene per Doct. in c. significatum, de præben. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniace aliquem recipiens, & simoniace receptus deponuntur.*
2 *Conuictus per viam inquisitionis de simonia, non in ordine commissa, non deponitur ab officio, sed tantum priuatur beneficio, vel loco simoniace acquisito.*
3 *Archiepiscopus potest deponere subditos sui suffraganei.*
4 *Monachus simoniace receptus, est priuandus illo monasterio, & est in arctus detrudendus: sed in idem non, nisi dispensatiue.*
5 *Simonia nõ committitur in his quæ gratis dãtur, nisi præcesserit exactio.*
6 *Simonia non committitur, si receptus in canonicum aliquid soluit, vigore statuti hoc disponentis.*
7 *Simonia an committatur dando pecuniam infidelibus, vt conuertantur ad fidem.*

Exigen-

Exigendum nihil est ab illo, qui gratis inuitare debet.
Pecuniæ datio in quibus toleretur.
Priuatio præsupponit habitum.
3 *In simonia an mitius procedatur contra clericos seculares, quam contra regulares.*
9 *Ex delicto commisso per totum capitulum, an puniantur singuli.*
In delictis non præsumitur præsumpta scientia, sed vera.
Delictum si fuit commissum, non tamen capitulariter, puniuntur tantum maiores de capitulo.
Tacens in maleficio habetur pro consentiente.
Pœna debet sequi suum authorem.
10 *Vniuersitas, collegium, siue capitulum, an possit delinquere siue omittendo, siue committendo, siue mandando, siue ratum habendo, item an possint puniri.*
Innocens, in quibus casibus puniatur pro nocente.
11 *Vniuersitas est quædam persona ficta, & representata.*
12 *Vniuersitas non excommunicatur.*
13 *Vniuersitas quando dicatur tota delinquere.*
14 *Vniuersitas si fuit punita, an postea poterunt puniri illi de vniuersitate.*

CAP. XXX.

a 1 **Dilectus filius.** [a] † Si per accusationẽ cõstat monachũ simoniace fuisse receptum, receptus & recipiẽs deponẽtur. Si vero
b per inquisitionem, receptus[b] in arctius monasterium detruditur; recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur, & interim ab executione ordinũ sacrorũ suspẽdũtur. Diuiditur. nã in prima ponitur cõsultatio. in secũda distinguẽs respõsio, ibi, nos, in tertia mãdat ibi, iniũgẽs, in quarta instruit, ibi, illud tñ. Casus literalis, Archiepiscopus Cantuarien. dum ipse diœcesim suã visitaret in monasterijs, & alijs locis religiosis, inuenit pullulasse simoniacam prauitatẽ, ita ꝙ in eis multi pretio sunt recepti, qui gratis recipi debuerũt, sed qa multitudo erat in causa, quęsiuit à Papa, an seueritati sit aliquid detrahendum, & ipse respõdet, ꝙ si prędicti coram ipso fuerũt accusati postquam crimẽ ordine iudiciario fuerit comprobatum, tam dantes, q̃ recipiẽtes canonica pœnã puniat. Si autem per solam inquisitionẽ de hoc sibi cõstiterit, illos qui per simoniam in locis talibus sunt recepti inde remoueat, & ad monasteria dirigat arctiora, ad
2 poꝛ utentiã peragẽdam & abbatib. & prioribus, prælatis qui
3 bus libet, & officialibus eorum, iniungat pœnitentiã competentẽ, & donec illam peregerint, ab executione sacrorũ ordinũ suspendat eosdem, iniungẽs cpis suis, vt hãc formã per suas diœceses faciant obseruari, tñ, si gratis sine aliqua exac
4 tione fuerit aliquid eis oblatum, gratis illud recipi poterit.
2 ¶No. 1. ex text. ꝙ cõuictus per viam inquisitionis de simonia, non in ordine cõmissa, nõ deponitur, ab officio; sed tantũ remouet à beneficio, vel à loco simoniace acquisito. nã
3 potest talis post peractã pœnitẽtiã in suo ordine licite ministrare: ex quo trãsfertur ad aliud monasterium, seu ad aliud
c beneficiũ. c † No. 2. ꝙ Archiepiscopus potest deponere subditos suffraganei, ꝓpter crimẽ, quod videt cõtra. c. pastoralis. ℣. de offi. or. Sed doct. intelligunt speciale hic in Archiepiscopo Cantuariensi, qui non solum vtit iure metropolitico, sed ẽt legationis, vt in c. 1. sup. de offi. lega. Vel possumus dicere ꝙ crimina notoria erãt, q̃ archiepiscopus visitãdo, puin
4 cis punire põt, vt ℣. c. Ro. §. notoria. de cẽli. li. 6. † Tertio colligo, ꝙ receptus in monasteriũ ꝑ simoniã. seu simoniacã prauitatẽ, inde remotus, debet collocari in arctiori monasterio
d ad hoc, vt agat pœnitẽtiã de delicto commisso. Si vero non reperiuntur arctiora monasteria, tunc secundum doct. possint collocari in quolibet eiusdẽ ordinis; vel dispẽsatiue po
5 test remanere in eo, vt in ca. de regulari,[d] sup. eo. & ꝙ hæc remanet declarata tota materia glo. † Vlt. collige, ꝙ gratis ob
6 latũ, tẽpore receptionis alicuius spiritualitatis põt recipi, si nulla pcessit exactio. † Et ex hoc infero ad q̃stio.[e] ẽ statutũ in
e ecclesia, vt nouiter receptus in canonicũ vel in monachũ, teneat certũ qd soluere, qdã receptus, sine aliqua exactione
f soluit, nũqd licite hic recipiat, & dico ꝙ sic, p istũ text. qa ex quo pcessit exactio, illa oblatio videtur facta virtute illius ex
7 actionis, facit. 1. q. 3. ex multis.[f] † In gl. 1. ibi, bene põt dari pecunia &c. sed pondera, qa hoc dictũ, & sequẽtia prima frõte videtur cõtra tex. nec glo. soluit. sed in veritate ponũt diuersos casus; nã ab eo, q̃ inuitare dẽt gratis, nõ dẽt aliqd exigi, a loquitur iste tex. Sed in casib. positis in gl. pecunia dãt ab inuitatore, nõ ab inuitato. & dicit hic Host. ꝙ vt qs recipiat sacramẽta necessaria, possumus dare pecunia, qa sine eis saluari nõ põt. ideo toleratur pecuniæ datio, ut aliciatur quis ad fidẽ, & ad salutẽ. sed ꝓ alijs sacramẽtis volũtarijs recipiendis, nõ debet aliquid dari, vnde nõ debeo dare pecuniã vni, vt in
ter religionẽ, quia sine religione saluari põt, vt in c. 1. in fi. de sum. trí. & fi. ca. Item dicit Phi. ꝙ ẽt ꝓ sacramentis volun-
tarijs non debet aliquid dari ex pacto, & est verbum satis notabile, & limita secũdum eum, q̃ dixi in c. cum in ecclesię, ℣. e. nõ tñ dẽt infideli dari pecunia ex pacto, vt cõuertatur ad fi
g dẽ, sed gratia liberalitatis sic, vt ipsum ad fidem alliciãt. [g] In gl. in ver. dãtes ibi, de hoc accusantur. & hæc so. verior est, vt satis probatur in l. denunciasse, alleg. in glo. nã potuisset dans cõuinci per falsas probationes, vel iniuste cõdemnari per iudicis ẽt iniuriã; ideo non debet præiudicari alteri, q̃ dicitur recepisse. & ꝓ intellectu gl. facit tex. ibi ꝙ si aduersus eos &c. q̃ litera potest cõprehendere tam dantes, q̃ recipiẽtes. In gl. in ver. scieritas, sed tunc quæritur quid operabitur ista
h depositio à monasterio, dicunt Inn. & Host.[h] ꝙ non vocabitur ad capitulũ, nec alios tractatus, nec recipiet pbẽdã suã, nec victualia cũ alijs, sed erit in ergastulo. i. in loco stricto, seu carcere. hæc dicta doct. puto ꝓcere in monacho, q non est clericus, in talẽ enim non põt cadere depositio ab ordine, cũ priuatio psupponat habitũ, de desp. ō. impub. ad dissolutẽdũ, & xxxij. q. 2. ꝙ uero non formatũ. Sed in monacho clerico operatur depositio sicut in clerico sęculari, quia deponetur
8 ad ordinib. & nõ habebit amplius eorũ executionẽ. † In gl. in ver. amotos, in fi hæc glo. videtur innuere, ꝙ seculares clerici conuicti de simonia commissa, etiã in beneficijs debent deponi, ẽt si fuerit actũ p viã inquisitionis. & Doc. ad cõfirmationẽ huius dicti ducũt aliquas rões specialitatis, inter regulares, & seculares. Prima, quia inter regulares nõ seruatur ordo iudicij vsquequaque, vt in c. qualiter. el 2. sup. de accu. ideo cũ grauentur in isto, relcuẽtur in quãtitate pęne. l. eũ qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. & in c. 1. de parochijs. Secunda ratio, regulares uidẽtur hoc fecisse intuitu eleemosynæ, & ꝓ aĩa saluãda, nã dederũt pecuniam, vt possent in monasterio Deo seruire. Tertia ratio, qa fauore religionis mi-
tius

ADDITIONES.

a ¶Dilectus filius. Ex isto tex. in fi. notandum est, quod multi, & multitudo capitur pro eodem. Cuius contrarium tenent Ang. & Imo. in l. licet Imperator. ff. de leg. j. vbi Ale. reprobat. Seb. Sap.

¶Dilectus filius. Nota istum tex. tam in dantes, quam in recipientes, cum quo etiam concordat tex. in c. 2. §. qui vero, in fi. de statu mona. & quod no. Bald. in l. 1. ff. de calum. ubi dicit, qd si siactutum puniat iudicem accipientem pecuniã pro barataria, vbi decidit. tur etiam ex eo quod no. Bar. in l. fi. C. de indi. uidui. tollen. ubi dicit ꝙ pœna imposita uendenti frumentum in platea, intelligitur imposita illud emẽti propter naturã correlatiuorũ. Et pro eo, ꝙ dixi, de barataria optime facit text. & ꝙ ibi notat Bar. in l. libellorum. §. notatur. ff. de his qui notan. infa. Et vide ꝙ plene scripsi post Abba. in c. nonnulli. in fi. de Iudæ. Bart. Bellen.

b ¶Receptus. An valeat relictũ factũ monasterio, si receperit talẽ in monachũ, vide Barto. in l. 2. C. de institu. & substitutio. Dic ꝙ reijcitur talis cõditio, ranq̃ simoniaca, Per. de Anchara. in reg. nemo potest. li. 6. Post Bar. uidetur tenere cõtrariũ, ubi omnino de hoc disputatur. Sed omnino de hoc vide Bar. in l. Titio cẽtũ, de cõdit. & demonstra. Bart. Bellen.

c ¶Beneficiũ. Sed Abb. Sic. decipitur, quia receptio ad monachatũ, uel ad professionem non est ordo; & hoc est clarum, quia omnes numerantur xxj. di. clericos. & xxv. dist. perlectis. inter quas, non numeratur professio, & ꝙ sit beneficium, & non ordo, uide glo. in Cle. dispendiosam, in verbo, beneficijs. de iud. Ale. de Ne.

d ¶Regulari. Vbi gl. dicit idem quod Abb. Sic. Ale. de Ne.

e ¶Ad quæstionem. De hac quæstione, multa tradit in cap. cum M. Ferrar sup. de constitu. Seb. Sap.

f ¶Ex multis. Et de istis statutis plene tractatur per Abb. hic, & inf. eo. ad apostolicam. & plenius in c. Iacobus, inf. eo. Ale. de Ne.

g ¶Alliciant. De q uo dic, ut in c. cum in ecclesia. supra eo. ubi per Abb. Sic. Ale. de Ne.

h ¶Et Host. De hoc dicto, faciunt mentionem Doct. in c. quanto, de of. ord. Sed adde quod interdum, quando clerico pro delicto uenit imponenda pœna priuationis beneficij, si beneficium nõ habens delinquat, inhabilitatur ad futurum beneficium, tex. est in cle. quoniam, de uita & honestate. & fcl. ne in agr. §. si uero. de statu mon. & bene facit tex. in c. qa iuxta. v. q. vj. interdum vero qñ habẽti beneficiũ, imponitur pœna priuationis, monachus non habẽs beneficium, detruditur in monasterium ad pœnitentiam peragendam. Textus est in c. postulasti, in fi. de clerico excommunicato. & adde ꝙ istud dictum Inn. allegat, & dicit esse notandum Arc. ī c. abbatib. xii. q. ij. & quid operetur suspẽsio à beneficio, & officio in mãdato, tradit Arch. in cap. qa sæpe, de ele. li. vi. Itẽ adde Do. de Ro. de ci. eccl. v. Itẽ adde hic in simili de pœna clerici, & laici pro eodẽ delicto ꝙ scripsi post Abb. in c. prætereа, in prin. inf. de usu. Et adde quod illud dictum Innoc. allegat & sequitur Ioan. de Imo. in c. nouit, de his quæ fi. a ma. par. Ca. An autẽ syndicus alicuius uniuersitatis possit aliquem syndicario nomine accusare, uide late Salic. in l. ij. C. q. accu. nõ pos. Et Io. An. in addi. Spe. de accusatore. §. fi. in addi. quæ incipit, ad intellectum huius uer. an uniuersitas possit poni in bãno. Et qualiter debeat citari, & qualiter debeat litigare, vide Nellum de Florentia, in tractatu suo de bannitis. in ij. parte. in 2 q. adde quod uniuersitas poni potest in bãno, & dãnari de crimine, pro quo alius damnatus deportaretur, & efficitur seruus pœnæ secundum l. ij. in extraua. de pace Constan. in uerbo damna. Statutum exorbitans loquens per uerbum, si quis fecerit tale quid, &c. non comprehendit uniuersitatem tale quid facientem, cum uniuersitas non dicatur habere personam, nisi ficte, ut in c. fi uero. §. in uniuersitatẽ de sen. ex. li. vj. Secus si statutum non sit exorbitans à iure communi. sed sit præter ius, notanter decidit Ioan. de Imo. & Abbas post Per. de Anch. in c. nouit circa princi. de his, quæ fi. à præl. Bart. Bellen zi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tius dicitur agi cum eis. Ant. coniungendo has rōnes, intricar hanc materiā. Vnde dic, vt dixi in c. inquisitionis, alleg. in gl. & dico q in hoc nulla est dria inter secularem, & regularem. nā secularis cōuictus de simonia cōmissa in beneficio, non dēt deponi, ex quo fuit actū per inquisitionem; secus si fuisset commissa in ordine, vt ibi plene dixi, & optime probat hoc. c. non inducendo specialitatē aliquā in regularibus. Sed vnum contrarium sorte elicitur ex tex. quia ex quo hic fuit actum per viam inquisitionis, abbas & abbatissa non remouētur ab administratione, cum pro graui peccato secularis remoueatur ab administratione, vt in c. qualiter, præal. & regulares facilius deponuntur ab administratione, vt ibi, dic q hodie seruari debet c qm, ī. eo. Sed ad istud. c. suo tpe, pōt dici q mitius agebatur cū istis, quia ipsi nō exigebāt pecuniam, vt ipsi eam lucrifacerēt, sed vt monasterium ipsum lucrifaceret: & sic non videntur tm peccasse, sicut alius prælatus secularis, qui ex propria cupiditate cōmittit simoniā.

9 †In gl. in ver. officialib. & ibi, oēs. de capitulo intelliguntur scire. Host. dicit, quod licet alij de capitulo præsumantur scire facta capituli, vel prælati, tñ non puniuntur nisi probentur consensisse, delictum enim requirit verum dolum, vnde non sufficit illa præsumptio scientiæ, & sic cū hoc dicto cōiter trāseunt Doc. sed p hoc articulus non vr dilucidatus, iō plenius in hoc distinguo, q aut delictū fuit cōmissum. prius cōicato toto capitulo; & tunc oēs puniendi sunt, qui cōsen

a serunt expresse, ēt qui tacuerunt, [a] quia debebāt expresse resistere maleficio cōmittendo, & dare vocem in cōtrarium, vt no. Inn. in c. j. de his quę fi. à ma. par. cap. Si vero aliqui expresse contradixerunt, ēt in capitulo, tunc isti non sunt puniendi, vt in l. j. ff. de magi. conue. vbi bo. tex. & in c. Romana. §. in vniuersitate. de sen. exc. lib. 6. in ver. culpabiles, nā pœna dēt tenere suos auctores, in c. quæsiuit, de his quæ fi. à ma. par. cap. & in l. sancimus. C. de pœnis. Si aūt non capitulariter delictū fuit commissum, tunc officiales & maiores de vniuersitate, puniri debent vna cū prælato, quia præsumptio est q prælatus cum consilio, & authoritate istorum facinus cōmisit, vel saltem præsumitur in eis scientia, & ideo debebant resistere, & sic potest intelligi, & restringi ista glo. quā sic intellectam no. diligenter, sed inferiores de vniuersitate, non debēt puniri, tū quia non ita præsumuntur scire: tum quia non habent tantā audaciam in resistendo. Vñ & ipsis maioribus & officialibus, dicendū puto, q si constiterit eos ignorasse, nō sunt puniendi, sed tm ipse prelatus, qui deliquit. ar. c. 1. de cō

10 stituti. & præalleg. c. quæsiuit. 16. q. 6. si episcopum. †In ea. gl. ibi, sed nunquid collegium, no. hanc gl. vsque ad fi. nam quo tidie ad eam fit remissio, cum quæritur, nunquid collegium

b vel vniuersitas possit accusari, vel puniri, [b] & est quasi similis gl. 12. q. 2. episcopus qui mancipium. Ista tamen gl. nihil boni concludit hic. In hoc c. & in c. graue. ī. de sen. excom. concludit, q criminaliter vniuersitas non possit accusari, quia in ea sunt infantes, furiosi, & similes personæ, q̄ non possunt delinquere. vnde si vniuersitas tota puniretur criminaliter, cōtingeret hoc absurdū, q puniērtur innocentes. Item eadem est vniuersitas tpe delicti, quæ erit istis mortuis, & alijs surrogatis. l. proponebatur. ff. de iu. vnde sequeretur inconueniēs, q̄ futuri, q non deliquerunt, punirentur. sed has rationes confutat Bar. in l. aut facta. §. nonnunquā. ver. hoc præmisso quæro. ff. de pę. nam in multis delictis innocens punitur pp nocentem, vt est videre in crimine læsæ maie. vbi filius punitur propter patrē, l. quisque. C. ad leg. Iul. ma. & 6. q. 1. si quis, cū fi. ità in sacrilegio, de quo in c. felicis, de pę. lib. 6. & ad idē tex. in l. vsusfructus. ff. quēad. vsufr. ami. vbi ciuitas q̄nq; subij-

c citur aratro. [c] Doctores nostri, parum boni hic dicunt, vnde cōcludo hanc materiā post Bar. hunc articulum elegāter examinantē in præall. l. aut facta. Et duo principaliter examinanda sunt. Primū nunquid vniuersitas, seu collegium, vel capitulū, quæ nomina idē significant, possint delinquere. Se-

11 cundo nunquid possint puniri. † Ad primum dicēdū, quod fm veritatē collegiū non est aliud à singulis de collegio, sed fm iuris fictionē, aliud est collegiū, aliud singuli, vt 12. q. 2. q manumittitur. & c. nouit. de his quæ fi. à præla. vñ collegiū,

d seu vniuersitas, est quædā persona ficta, [d] & representata l.

e mortuo. ff. de fideiuss. & præal. c. nouit, vbi dr, quod cēps. [e] & canonici faciunt vnum corpus. & certe hoc corpus nō est verum, sed fictum. ī fictione iuris representatum. proprie ergo vniuersitas non pōt delinquere, quia non hēt verū corpus,

f sed proprie delinquūt singuli, & singulares de vniuersitate [f] sed istud corpus habetur pro vero, quoad multos iuris effectus. vnde aduertendū quod quoddam delictum constitit in omittendo, & illud bene cadit in vniuersitatē, loquendo tm fm illam fictionē iuris, ad hoc l. iubemus. C. de sacrosc. eccl. & contra vniuersitatē præscribitur pp delictū negligentiæ, fa. quod not. in e. de illis, 3. de cond. ap. Quoddā vero delictum consistit in faciendo, & in tali delicto, est considerādū, quod proprie concernit ipsam vniuersitatē, ita q non singulos, vt facere statuta iniqua, & imponere collectas, seu datia illicita & similia. Ista enim non possunt adaptari ad singulos, licet ad ipsam vniuersitatē. vnde in istis ipsa vniuersitas delinquere pōt, vt in auth. nulla cōitas, & in auth. cassa. C. de sacrosc. ecl. & in c. grauē. & in c. nouerit, ī. de sent. excom. Quædam vero sunt delicta, quę proprie non cadunt in ipsam vniuersitatem, vt dolus, homicidium, & similia. & talia delicta possit vniuersitas alijs demandare, vel ex post facto rata hre, & illa intelligātur. l. metū. §. 2. & l. si ex dolo. alle. in gl. Et per hoc pōtet sol. primi dubij, an, & qñ vniuersitas propric, & improprie delinquere possit. Quoad fm, nunquid vniuersitas possit puniri, aduertendū, q quædā sunt delicta, in quibus innocens pōt puniri ob culpā alterius, vt in exemplis superius allegatis tunc vniuersitas, vbi tale delictū cōmisit, pōt puniri ēt realiter, & ciuiliter, & poterit decapitari destruēdo ipsā im-

g uersitatem, vt præal. l. vsusfructus. vnde & olim Imp. dedit sñam contra ciuitatem Brixiæ, quæ fuit sibi rebellis, subijceret aratro, & sic puniebat ciuitatē criminaliter; ex misericordia talem sñam postea reuocauerit. legit de ciuitate Bononiæ quod propter eius delictū ex

peratoris fuit prius destructa, & passa aratrum, sed post dulgentia reædificata, vt no. in procē Digest. Sic videm ipse Deus deleuit funditus Sodomam, & Gomorram, finitimas ciuitates, & tñ ibi erant multi infantes, & fu nō poterant delinquere. Ex atrocitate ergo delicti, saē poraliter vnus punitur pro alio, & vide pro hoc bo. g 3. in sum. & 1. q. 4. in summa & d. l. vsusfructus. ff. quēad amit. facit c. non est, 5. de spon. Et in huiusmodi delict sant rōnes Inn. vt patet ex prædictis. Et cōcluditur, gl. male dicere in c. cēps, qui mancipium. 12. q. 2. vbi Bar. B cit, q illa vniuersitas poterit criminaliter accusari, vb sunt infantes, & similes personæ. In alijs aūt delictis, vb non punitur pro alio, tunc in casibus in quibus dixi vt sitatem proprie delinquere, & non singulos, & tunc aut legium est paruum, vt est collegium priorū, seu Docto capitulū ecclesiasticum, aut est collegiū diffusum. vt ci primo casu qñ pœna à iure pro delicto statuta concer ipsam vniuersitatem, & non singulos: & tunc punitur vniuersitas. Exemplū, publicatur res ex certo delicto. si la res est vniuersitatis, & vniuersitas deliquit, ipsa punitur hoc tex. in l. iubemus, præal. ad idem tex. in simili, in c. cu lectus, de or. cognitio. si vero pœna pōt æque cadere in gulos, vt quia est pœna pecuniaria: & tunc debent puniri consentientes, vt præall. l. 1. ff. de magi. conue. & sic potc

h telligi præal. §. in vniuersitate, in vers. culpabiles. [h] Si vero legiū est diffusum, vt castrū vel ciuitas, tunc qa de facili pōt discerni delinquentes à non delinquentibus, punitur vniuersi

ADDITIONES.

a ¶Etiam qui tacuerunt. Vult isti inferre, quod tacens in maleficio, habet pro consentiente, quod an sit verū, necne, examinari, §. sed nunc nō mini loci. sed pro hac materia recurre ad An. Corf. fin. suo 14. in ver turnitas, in c. in onerosis. Ro. fin. 485. inci. inferior à Principe. Pe. de consi. 225. & Ge. c. fi. post no. 1. & ibi rem. in apost. Cel. etiam rem in ver. taciturnitas. de confes. lib. 6.

b ¶Vel puniri. Adde Ang. late conf. 167. & Fran. de Are. consi. 164. Anch fil. 157. Old. cons. 65.

¶Vel puniri. An vniuersitas possit puniri, & conueniri criminaliter Felyn. in cap. dilecto in Christo, vers. quod autem, de excommunic ne, supra de excep. lat. in l. si quis maior. C. de transac. vbi late Mod rinee. Sed. Sap.

c ¶Aratro. Sed aduerte licet Deus puniat sæpe innocentem pro nocente in c. in secunda, de consecra. dist. j. de quo vide gl. magist. j. q. 4. in sum tamen homo per suam constitutionem facere non potest, vt vnus p tur pœnam corporalem pro alio, vt notabiliter dicit Inn. de sent. exc in c. graue Nam licet humana constitutio possit in reb. & quoad da & quoad honores punire vnum pro alio. & sic restringe Bar. in d. facta, §. fi. gl. præal. quod no. & ibi Inn. assignat rationem differentiæ ter constitutionem humanam, & diuinam. Alex. de Ne.

d ¶Ficta. Vide, quod ideo dixit Ludo. Roma. cons. 670. quod stante statu inter personas fiat compromissum, non habet locum, cum lis est vniuersitate.

e ¶Quod episcopus. Vide multa ad hoc per Fel. in c. eam te. ver. secunda declaratio. supra de iudic.

f ¶Vniuersitate. Istud ēt no. in c. delicta. j. de excess. præla. vnde D Car. hic cit, q vniuersitas seu collegiū, est corpus prætentatum, ī. ad similitudi veri corporis, sicut n. ad vnum corpus verum, concurrunt eius pars sic simul collectæ, ita ad constituendum hominem fictum, concurr singuli homines, non tāquā singuli, sed cōiuncti, & collecti per mod de quib. in præal. c. dilecta. Et ex hoc infers quod sicut vniuersitas est pus representatum, ita representatiue delinquere potest. Alex. de Ne.

g Bononiæ. Adde hic Inno. in cap. graue. de senten. excom. & quod ibi not ui. Barth. Bellen.

h ¶Culpabiles. Et ad hoc Bar. in d. l. aut facta. §. fi. ff. de pœn. alleg. l. j. in Prin. ff. de magistra. conue. vbi hoc bene probatur in eo, quod ibi dicitur, qui præsentes fuerunt. Ale. de Ne.

vniuersitas, & idem dicendum prout supra dixi quando delictū non cadit proprie in vniuersitatem, quia ex quo hic mā dauit alijs, vel habuit ratū, ipsa renetur, vt in præalle. l. metū. §. 2. facit tex. in c. fælicis, de pœnis. lib. vi. & in c. ita nos, xxv. q. 2. ubi ciuitas priuatur dignitate episcopali propter delictum homicidij. & tūc delictū ,pprie nō cadit in vniuersitatē, sed tenetur ex eo qa mādauit vel ratū habuit. Sed in modo puniēdi est aduertēdū, q aut pœna est talis, q pōt cadere in ipsam vniuersitatē, & punitur ipsa vniuersitas. Aut non est talis. vt quia pro homicidio, imminet pœna capitalis & tunc

a commutabitur in aliam pœnam, [a] ad hoc quod nota. in l.

12 quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. †Et est ista

b ratio vera, quare vniuersitas nō excommunicatur, [b] quia ex cōmunicatio nō cadit in vniuersitatē, sed requirit verū corpus, & animā baptizatā, & verū, & propriū delictum ex cōmunicādi. xi. q. iii. omnis Christianus. & c. audi denique. & cap. si quis præsbyter orum. de rebus ecclesiæ, non alie. & vi-

c de ēt no. xxiii. q. iii. in summa. [c] Nec debet hoc casu vniuersitas decapitari, totaliter destruēdo. ī. totū collegium, vt sup. dixi ne sequeretur illud absurdum, de quo dixerat Inn. videlicet innocētes pro nocētibus puniri si delictū non est tale. & ob hanc rationem per Bartolū in loco præalle. quod qñ vniuersitas condemnatur pecuniariter, executio fit solum contra delinquentem; sed si non potest apparere, quis deliquit; vt quia positum fuit partitum per lupinos albos & nigros; & tunc puniuntur omnes ne delictum remaneat im-

d punitū, arg. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aqui. [d] & per hoc habes

13 fecīdū dubiū declaratū. †Sed iuxta pdicta q̄ro qñ vniuersi-

e tas dicatur delinquere, [e] hoc tetigit glo. in l. licut. ff. q cuiusque vniuer. & nō benefirmauit pedes, sed melius firmauit, & tetigit glo. in l. aliud ver. refertur. ff. de reg. iu. Bar. in præal. l. aut facta. ff. de pœn. Io. An. in sal. c. fælicis, communis & vera solu. est, vt tūc attribuatur vniuersitati, quādo fuit prius deliberatū in ipsa vniuersitate, pulsata cāpana, & alijs requisitis ad congregationē vniuersitatis, vnde si oēs homines huius ciuitatis insurgerēt, & certū delictū cōmitterēt, nō dicerētur factū per vniuersitatē: sed per singulos, de vniuersitate, ēt q plus ē, fi facerēt cōpulsari cāpanā, & eleuarēt vexillū vniuersitatis; nā isti potius sunt incitatores singulorum; oportet ergo vt prius fiat deliberatio in vniuersitate, facit, q no.

f in c. cum omnes, de constit. [f] †Vltimo quærēdū est, vtrū pu-

14 nita vniuersitate p eo delicto possint puniri singulares de vniuersitate, qui delicta cōmiserūt, de quo per Io. de Imo. in præal. §. in vniuersitatē. c. Romana. & p Bal. clarius in præl. l. aut facta, vbi subtiliter cōcludit q in illis delictis q̄ dixi ſ. q̄ possunt ,pprie cadere in vniuersitatem, puniretur vniuersitas tanquā ,pprie faciens; sed singuli puniuntur ſ tanq̄ incitatores. & fieri facientes. In alijs vero q̄ nō proprie cadūt in vniuersitatem, est totū econtra, quia singuli puniūtur tūquā faciētes, & vniuersitas tanquā fieri faciēs, vel ratum habēs. & p hoc facit iste tex. in cap. veniens, sup. e. & q no. in præal. c.

h felicis, & hoc bene no. quia vtilia, & quotidiana sunt. [h]

ADDITIONES.

a ¶Pœnam. Istud dictum Inn. in c. graue, de sen. exc. quem sequitur Ang. in l. si familia. ff. de iur. omnium iu. Barth. Bellen.

b ¶Non excommunicatur. Quomodo vniuersitas possit excommunicari, tradit Fe. in c. dilectæ, in prin. sup. de exceptionib. post abbatē ibi in primo notabili. Seb. Sap.

c ¶Summa. Sed gl. fi in c. Romana. §. in vniuersitatē, de sen. excom. in vi. tenet, quod licet vniuersitas nō debeat excōmunicari, tm si excōmunicatur, ne net excommucatio, secundum Host. Arch. tenet ibi cōtrarium, vt refert ibi Domi. qui dicit postea, quod aut excōmunicans profert excōmunicationem in vniuersitatem eo animo, & intentione, vtligentur singulares, sed vniuersitas, vt vniuersitas. & planū est q sententia est nulla. Nam excommunicatio, quæ ordinatur ad ligandum animam, vt in c. cum medicinalis, de sen. excom. in vi. nō pōt adaptari vniuersitati, cū careat anima, & sit persona ficta, vt sup. dictum est, & hoc probatur in c. si sentē tia, §. fi. ec. ti. & li. Aut intēdit ligare singulos de vniuersitate, qđ in dubio est presumendum, & ne sententia careat effectu, vt in d. c. si sententia, & in d. §. fi. & hoc aperte innuit tex. in d. §. in vniuersitatē. Nā ibi dicitur q vult prouidere periculis animarum, ne innocentes excōmunicentur. sed hoc non posset contingere, nisi singuli intelligerentur excommunicati: & tamen ille tex. dicit, penitus prohibemus. sed dictio, penitus, est exclusiua potestatis, & sic importat defectum potentiæ, vt no. dicit Io. An. in c. vn. de postu. præla. in vi. ergo talis sententia no debet valere tanquam lata à non suo iudice. cap. at si clerici, de iud. & hoc etiam tenent Doct. hic. & ideo illa gl. non est tenenda, cum sit contra communem sententiam. Ale. de Ne.

d ¶Aqui. Istud etiam est de mente Inn. in d. c. grauem. Ale. de Ne.

e ¶Delinquere. Vtrū collegium, vel vniuersitas possit delinquere, nisi faciat illud cōmunicato consilio, vt dixit Io. de Imo. post Pau. in clesi quis sua dente. de pœnis. de quo est bona glo. in l. licut. §. 1. uer. detur. ff. q cuiusq; vniuersi. no. & glo. in l. possunt. & l. sed ex dolo, §. 1. ff. de dolo, & cōt. ē l. aliud. ver. refertur. ff. de re. iur. Et vide q no. glo. in verb. collegium, cum suo tex. in l. metum. §. animaduertēdū. ff. quod met. cau. & ibi Barto. Item adde Brixien. in extraua. ad reprimēdū, in ver. ad hoc si qua com munitas. vbi dicit ibi esse casum expressum, quod vniuersitas possit delinquere, sed contra eā potest procedi, licet quidam, contra. De quo vide latissime. Sal in l. 1. C. de sedit. vbi vniuersitas pōt puniri pro delicto.

Et adde quod videtur quod sic, per ea quæ no. Abb. sup. de accu. veniēs, vbi dicit q vniuersitas potest exercere causam criminalē per procuratorem. & uide omnino quod de hoc scribit Auge. consilio clx. ij. Et Adde quando vniuersitas est condemnata, & non habet bursam communem, nec reditus, in quib. fieri possit executio. dēt imponi collecta inter illos de vniuersitate per æs, & libram. Et de hoc est gl. in l. j. §. quibus autem, vers. pro consultatione. ff. quod cuiusque vniuer. nom. & idem dicit Bar. in l. 3. §. actor. ff. de re iudi. de quo uide Spe. de sent. §. sequitur. ver. sed quid fi. & Bal. plene in l. etiam. C. de exec. rei. iu. & l. omnium. C. de vectig. & inno. in cap. grauem, ver. item dicunt quidam quod fiat collecta, de sen. exco. Et facit quod no. glo. in c. dilecta, de rescri. Item qualiter puniri debeat vniuersitas delinquens, vide latissime Sali. in l. 1. C. de seditio. & omnino Spec. de accu. §. i. ver. sed nunquid potest accusari. ubi dicit, quod vniuersitas potest de crimine accusari, & omnes criminaliter punientur, per l. tam collectatores. C. de re milita. lib. 12. Bart. Belen.

f ¶De cōstit. Et per hæc Paulus, ut refert Io. de Imo. in cle. j. 2. col. de pœnis, dicit se consuluisse, quod ciuitas Bononiæ, nō fuit legitime interdicta propter rebellionem factam, quia non fuit facta communicato consilio. & dicit sic defendisse in cura Do. Papæ, & postea in præsentia Cardinalium q dicit procedere, nedum si maior pars fecit rebellionem, sed etiā si omnes fecissent, dummodo fecissent, vt singuli nullo premisso tractatu, vel consilio. & hoc ibi sequitur Io. de Imo. quod no. & aduerte, quia supra dictum est, quod ciuitas propter delictum, aliquando subijcitur aratro. dic quod hoc non potest fieri nisi per imperatorem, ut dicit Bar to. in d. l. aut facta. & Per. de Anc. in cle. pastoralis, de re iud. ad fi. comenri, vbi tractat istam mate.

g ¶Singuli punientur. Adde quod no. in apost. ad istum in capit. bonæ. Io j. in apost. in uer. non potest. nume. 2o. sup. de elect. & in ca. tuæ fraternitis, nu. 5. & ibi iterum posui in apo. in ver. non excōicetur, vt li. non conce. Zac.

h ¶Sunt. Sed aduerte, quia omnia, quæ dicit Abb. Sic. sunt dicta per Bar. in l. aut facta. §. fi. ff. de pœ. vbi etiam aliqua alia dicit, ibi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Testes inducti ad probandum quem esse simoniacum, possunt reprobari, ex hoc solo quod sint inimici, vel conspiratores.*
2 *Prælatus, licet in se sit bonus & sanctus, tñ nō solum æternaliter in alio seculo, sed aliquādo in isto temporaliter punitur; & hoc quod excessus suorum subditorum non punit, & idem in patre non puniente malos filios.*
Prælatus in offensas subditorum suorum non animaduertens, homicida non immerito dici potest.
3 *In notorijs, non requiritur ordo iuris.*
4 *Simonia, an requirat charitatiuam mentionem.*
5 *inquisitio nō requirit vnam solam clamosam insinuationem, sed plures.*
6 *Faciliter credere, quādo tendit in præiudicium alterius, est vituperandū.*
Iudex procedens per inquisitionem, non tenet locum iudicis, sed accusatoris, seu denunciatoris.
7 *Iudex potest procedere ex officio suo per inquisitionem, si accusator vel denunciator desistat.*
8 *Prælatus suspectus contra quem inquiritur, non remouetur ab administratione pendente inquisitione, secus est in tutore.*
9 *Dilapidatio quæ fit in bonis, ex quibus coniecturis appareat.*
Expendi, non debet id totum quid ex reditib. percipitur; sed dēt annuatim aliquid superesse.
10 *Testes quantumque criminosi, admittuntur in crimine læsæ maiestatis, & hæresis*
11 *Simonia, non semper æquiparatur crimini læsæ maiestatis.*
12 *Notorium facti permanentis, non requirit aliquam probationem; sed notorium iuris, vel facti transeuntis secus.*
13 *Interpellatio extraiudi. requiritur, quando debitor tenetur sine adiectione.*
14 *A filio quanto minoris, si fuerit intentata, poterit iudex condemnare reuhibitoria.*
15 *Inimicitia causatur, non inspecta causa vnde processerit, iusta, an iniusta fuerit delatio.*
16 *Proxeneta non est idoneus testis.*
Procurator, vel aduocatus in prima instantia, non sunt idonei testes in causa appellationis.
17 *Testes criminosi, vel suspecti, an admittātur reseruata exceptione, post publicationem processus.*
18 *Quomodo procedatur contra prælatum suspectum de dilapidatione.*
Suspectus de dilapidatione, an deponatur, tam ab administratione temporaliū, quam spiritualium.
Coadiutor, an sit dandus prælato suspecto de dilapidatione.
19 *Infamia tollit exercitium cuiusque dignitatis, & quæritur, & quærēdum; & operatur quod non habet amplius exercitium ordinum.*
20 *Suspectus de dilapidatione debet remoueri, licet velit dare fideiussores de conseruando ecclesiam indemnem.*
21 *Crimen hæresis, est maius crimine simoniæ.*
Hæresis probatur non solum per criminosos, sed per excommunicatos; simonia vero non probatur per excommunicatos, hic.
22 *Clericus an, & quando possit cogi ad ostendendum titulum sui beneficii episcopo, qui asserit eius collationem ad se pertinere.*
23 *Clericus, qui longo tempore tenuit aliquod beneficiū, vel plura incōpatibilia, non potest tamē ostendere titulum, vel dispensationem, an possit probare per iuramentum.*

Præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

24 *Prælatus tolerans beneficiatum in beneficio commorari, & seruire, nã potest postea eum cogere ad titulum ostendendum.*
Beneficiatus licet toleretur in beneficio de recenti, non per hoc est inductus consensus superioris, quando scit se habet præsumptionum iuris contra se.
Clericus tenetur facere plenam fidem de titulo sui beneficij de recenti habiti, quando non potest considerari consensus prælati tacitus, vel etiam patroni.

CAP. XXXI.

1 Licet Hely. †Abbas cõtra testes, qui depo suerũt cõtra eũ de simonia in iudicio inquisitionis, excipere põt, q̃ sunt inimici & cõspiratores; alias vero exceptiones criminum opponere nõ põt. h.d. Et clarius declarat hoc c.p.c. sequẽs, qđ venit ad declarationẽ huius. Et diuidit in tres partes. In prima ponit exordiũ. In secũda narrationẽ, & factũ, & ordinẽ pcessus, & allegatur pro, & contra. In tertia. interloquitur. Secũda, ibi, cũ igitur. Tertia ibi, ne vero. Casus literalis. Ostendit Pa. in decretali præsenti, quod prælati tanto diligentius granari & deprimi debẽt, quãto dãnabilius suditorũ suorũ offensas deserũt incorrectas qđ ostẽdit exẽplo Hely. q licet in se bon⁹ existeret, qa tñ filiorũ excessus efficaciter nõ corripuit, & in se pariter, & in ipsis animaduersionis diuinæ vindictã accepit, dũ filijs eius in bello peremptis, ipse de sella corruẽs, fractis ceruicibus expirauit. prælatus. n. cõtra subditos tribus modis exceptis notorijs, pcedere põt, quæ oĩa clarẽ
2 videre poteris in tex. præsentis. c.B. †No. 1. ex tex, qđ prælatus q̃tũcunq; bonus & sanctus in se, põt grauari, & deprimi ex subditorũ excessibus, quos negligẽter omittit incorrectos. ipse. n. vt eos occidere, non corripiendo, cõcor. c. ephesis. 43. di. & c. irrefragabilis, ℨ. de offi. ord. & iõ prælatura non est modicũ onus, cũ nedum sibi, sed ẽt alijs oportet quod sit bonus. 7 q. 1. c. q epatũ. & iõ alibi dr, quod oẽ quod hic eminet, plus mẽrorib. afficitur, q̃ honoribus gaudet. 13. di. nerui. Et pondera q̃ platus ex hoc q̃nq; punitur, non solum æternaliter in alio sẽculo, sed ẽt in isto, morte violẽta, & tpali. Ex quo infertur, q̃ pp peccatũ citius q̃nq; quis moriẽ, nec cõplet dies suos, iuxta illud Psal. Viri sanguinũ, nõ dimidiabunt dies suos. & vide gl. 11. q. 3. c. Epi. & idẽ quod dixi in plato, dic in patre negligente corripere excessus filiorũ suorũ, tenet. n. ad hoc, 23. q. 4. c. duo issa nota. vide bo. tex. 47. dist. sicut. ℨ. necesse.
a esse. facit e. non putes. 22. q. 5. No. q̃ in notorijs⁹ nõ seruatur ordo iuris, vnde non requirit inscriptio, nec monitio pcedens. nec clamosa insinuatio & ideo tex. hic dicit, vt de notorijs excessib. taceatur &c. de quo tñ dicendũ, vt no. in c. ad
c nostrã. ℨ. de iureiu.⁶ † Itẽ no. q̃ denunciatione ẽt canonicã, dẽt pcedere charitatiua monitio, & nota, q̃ dẽt monitio esse charitatiua. i. ex sola charitate procedens, non aũt ex odij fomite, aut pp lucrũ tpale. Et colligitur ẽt ex tex. q̃ in crimine simonię, requiritur ista monitio, sicut in alijs criminibus, & sic videret hic tex. cõtra decisionẽ gl. in c. inquisitionis, in prin. ℨ. de accu. hoc tñ ex toto colligit ex tex. qa vt dicit hic Io. And. forte hæc simonia nõ fuit comissa in receptione or
5 dinũ, vel in adeptione abbatiæ. Itẽ potuit hic requiri monitio pp alia delicta. † No. vlterius q̃ inquisitionẽ dẽt pcedere frequẽs insinuatio, ergo nõ sufficit q̃ semel tm crimina fuerunt nunciata plato, sed ẽt fm quosdã, requiritur trina insinuatio, ar. in c. cũ ecclesia, ℨ. de cau. pos. & proprie. alij dicũt, q̃ sufficit vna. ar. l. 3. C. de epis. audi. & in c. ita nos, 35. q. 2. & ita dici põt hoc fm, arbitrarium, cũ nõ sit iure expressum, & habebitur respectus ad numerũ, & ad qualitatem denunciãtium, & ad qualitatẽ denunciati, ar. c. qualiter, el 2. de accu.
6 † No. ibi non facile credere, &c. q̃ prælatus seu iudex, nõ debet facile credere referenti in præiudiciũ alterius. hæc ergo facilitas in credẽre in præiudicium alterius, reprobatur, sed vbi credere, non tendit in piudiciũ proximi, non est tunc vituperanda bonitas in signum innocentiæ, vt in c. innocens
d credit oĩ verbo. 22. q. 4. ⁷ Item collige, q̃ qñ iudex procedit per inquisitionẽ, non tenet locum iudicis, & partis, sed habe-
7 tur loco accusatoris, seu denũciatoris. † In ver. cũ igitur, primo no. q̃ si in denunciatione, ingreditur aliqua difficultas, põt superior, ea post habita, ex suo officio procedere per inquisitionem, nec punitur denuncians hoc modo desistẽdo, vel nõ producendo denũciationem ad finem, fm Inn. Host. senrit contrariũ, & dicit hoc esse speciale in Papa. Sed primũ dictum mihi plus placet, quia cũ agatur ad commodum publicum, altercatio denunciantiũ, & denunciãti, nõ debet esse causa impedimenti, nam hoc solũ bene agitur, vt vita hominum corrigatur. 23. q. 5. pdest. Et no. hic expressum, q̃ fit inquisitio virtute denunciationis præcedẽtis, qñ requiritur præcedens monitio; secus quãdo est ex puro, seu mero iudicis officio, & facit contra gl. in c. qualiter. 2. de accu. & ibi di-
8 xi. † No. hic expressum, & tene menti, q̃ pendente inquisitione contra prælatum suspectum, non sit incõtinẽti remotio ab administratione: secus est in tutore, quia si accusatur, vt suspectus, debet incõtinenti desistere ab administratione, pẽdente iudicio, l. cũ quem, C. de susp. tu. & Inst. eo. ℨ. si qs. & est
9 ratio fm Doct. quia pinguius ius habet prælatus in prælatura, quã tutor in rebus pupilli, & circa hoc vide bo. gl. 5. q. 3. in c. quia episcopi. † Item no. q̃ suspicio dilapidationis, probatur ex solis coniecturis, ẽt ad effectum suspendendi prælatũ ab admnistratione, quod bene no. Et est speciale in hoc crimine propter præiudicium imminens, aliàs coniectura nõ
e sufficit ad probandum crimen, vt 2. q. 8. c. sciant cuncti. ⁸ Et no. bene, quod cõincitur prælatus de suspicione dilapidationis, si constat ecclesiam esse diuitem in se; & nunc apparet eam debitis esse oneratam. nec debet excusari prælatus prætextu nobilitatis, quia (vt dicunt Doct. & bene) quanticunq; nobilis, facere debet sumptus, fm quantitatẽ reditus
f ecclesiæ,⁹ quinimo dic, quod nunquam dẽt quis expendere quicquid percepit ex reditibus, imo consilium est, vt semper annuatim aliquid supersit, pp necessitates superuenientes, sic cõsulitur in administratione, rerum pupilli, vt est tex. no. in latis alimentorum. ff. vbi pup. edu. de. & si quis faceret cõtrariũ, de facili deuenire et ad inopiam. No. ibi, quasi ex dilapidatione suspectus, q̃ in cõsumptione rerum mobilium, dr esse quasi dilapidatio, sed circa immobilia proprie consistit dilapidatio; ideo hic apposuit dictionem quasi. hæc. n. dicitur quasi, diminuit, ad hoc quod no. in c. prout, de do. & cõ-
10 † No. quod in crimine læsæ maiestatis, admittuntur oẽs testes indifferenter, quamquam criminosi, sicut dicimus in crimine hæresis. de quo in c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. &
11 vide quod no. gl in c. 1. de consel. & 15. q. 3. nemini. † Itẽ no. quod crimen læsæ maiestatis, & simoniæ, non æquiparantur per omnia & no. ex tex. bonum modum euacuandi, ar. à si-
g mili, probando dissimilitudinem in eo, à quo confertur. ¹⁰ Vltimo collige q̃ facilius admittitur accusator, quam testis, qa nõ est tm præiudiciũ in accusatoribus, sicut in testibus; qa crimina probantur per testes, & non per accusatores; vnde iure ciuili nõ reperitur cautũ, quod inimicus non possit accusare, vt dixi in c. 1. ℨ. de acc. sed dic quod à testimonio repellatur, vt in auth. si testis productus. §. si vero dicatur. C. de
12 testi. † In gl. in ver. notorij. vel dic hoc procedere in notorio
h tio,¹¹ vt si negatur sñia data, vt in c. sicut, de re iu. & idẽ in notorio facti trãseũtis, &c. de quo dic, vt no. in c. vestra, de cohi cle. & mu. & vide bo. gl 2. q. 1. de manifesta. ¹² In gl. in ver. inscriptio, no. gl. qa quotidie solet allegari. & vide gl. 12. q. 2. ℨ diligere. Et in-

ADDITIONES.

a ¶Necesse. Et de isto articulo, s. quis teneatur alium corrigere, seu eius peccatũ denũciare, vt in c. si peccauerit. 2. q. 1. & in c. nouit, de iu. Ale. de Ne.
b ¶In notorijs. In notorijs, ordo est ordinem nõ seruare, inquit Bal. in c. nostram. 3. ℨ. de iureiu. vide An. Sic. in c. euidentia, ℨ. de accu. Seb. Sap.
c ¶De iureiu. Vbi gl. notabilis dicit, quod in notorijs, non requiritur nisi citatio ad summum. Et dicunt ibi Doct. quod non requiritur citatio peremptoria, sed sufficit vnica, & non peremptoria, quia in summarijs, in quibus aliquis ordo exigitur, & maior quam in notorijs. vt pater, in elec. pe. de ver. sig. sufficit vnica citatio nõ peremptoria, vt in d. cle. fæpe. in fi. Alex. de Ne.
d ¶Q. 4. Vide pulchrum tex. 11. q. 3. non solum, vbi dr, quod non solum reus est, qui falsum de aliquo profert, sed etiam qui aurem circo exercitibus præbet, & vide bonũ tex. & gl. 85. di. si quid vero. & 2. q. 4. quã magnum. Et conclusio est, quod bona sunt de facili credenda, mala vero nõ, & in d. c. quam magnum, dr quod homines innocentes, de facili non debent credere mala nocentium, nec ẽt si fuunt debent demõstrare, quod intellige, quando occulta sunt, nam tunc non debent publicare, vt in c. si sacerdos, de offi. or. & 2. q. 3. si peccauerit, & q. 7. plerique. Secus si essent manifesti, vel possent probari, nam rũe, saltem vt crimino sus reducatur ad pœnitentiam, tenentur denũciare, vt in c. si peccauerit, cum sibi no. 2. q. 1. & plene per Doct. in c. nouit, de iudi. Ale. de Ne.
e ¶Cum sit. Sed Abb. Sic. meo iudicio nõ bene aduertit, quia hic non agitur vt priuetur in perpetuum, sed vt suspendatur, vel remoueatur ab administratione ad tempus, donec cognoscatur de veritate criminis, & ideo sufficiunt coniecturæ, quia non paratur perpetuum præiudiciũ prælato. In secunda autem inquisitione, scilicet quando inquiritur de veritate criminis, si crimen probatur in perpetuum, deponitur, & ita debet intelligi iste tex. & per hoc concluditur, quod non est verum, vide, quod dicit Abb. Sic. quia licet coniecturæ sufficiant ad suspendendũ prælatum, vel ad ipsum remouendum ab administratione ad tempus, ℨ. donec de causa cognoscatur, tamen non sufficerent ad probandum crimen. Ad finem, vt perpetuo remoueatur, primo probationes debẽt esse liquidæ, vt in d. c. sciant, sufficeret tamen violentę præsumptiones, vt c. literalis, de præsump. & in c. infinuatum. supra eo. Alex. de Ne.
f ¶Ecclesiæ. Istud totum originaliter fuit dictum Host. quem Doct. sequuntur. Ale. de Ne.
g ¶Confertur. De quo vide tex. cum gl. 1. q. 1. sicut vrgeri. Alex. de Ne.
h ¶Requiritur probatio. Ad de salua ista distinctione, quod notauit in apostillis ad istum, in cap. quoniam, num. 1. in apost. in ver. constat iudici, ℨ. de sil. presby. Zac.
i ¶Manifesta. Vide etiam per Abb. Sic. in c. euidentia ℨ. de accu. & apost. quã ibi feci. Alex. de Ne.

Et in quantum hic glo. dicit q̃ vbi agitur de crimine ciuiliter requirit admonitio, intelligo & restringo, quando agitur ad commodum publicũ per viam quasi denũciationis cuiusdã quia agitur ciuiliter, vt prælatus solum remoueatur ab administratione, vt hic, iuncto c. proximo, in fi. secus si ageret
13 ad commodũ priuatum; tunc enim non requiritur admonitio, ar. in c. tuæ. ℨ. de procurat. † Item in quantum glo. dicit, quod in pecuniarijs causis non est necessaria admoni-
a tio,¹ nisi de honestate. dicit Io. And. q̃ requiritur de necessitate, vt si dies non fuit adiecta obligationi. nã tunc requiritur interpellatio, ad constituẽdum quẽ in mora, vt in l. debitores, alle. in gl. Concludo latius, q̃ aut obligatio est sine die, & tunc non constituitur aduersarius in mora, nisi moneat,
b vt in l. si ex legati causa. ff. de verb. obl. & no. in præl. l. debitores. ² & si facit recitari ante interpellationẽ, puto, q̃ teneat ad omne interesse, qa temere facit eũ citari, cũ adhuc nõ esset in mora; sed illa interpellatio iudicialis dẽt sufficere ad constituendũ reũ in mora, vt si fatetur debitũ, fiat sibi præce
c ptũ de soluendo, ar. in eo. q̃ no. in l. nuda. C. de ℨhẽ. & cõmit. ship. ³ Si vero dies apposita est obligationi; & tunc si actor & reus sunt eiusdem fori, tenetur reus sine aliqua interpellatione pecuniã offerre creditori; quia dies interpellat pro ho
mine, vt in. c. potuit, de loca. & in l. magnam. C. de cõtrahen. & commit. stip. & hoc casu puto, quod reus vocatus ad iudi-
d cũ sine aliqua interpellatione extra iudiciũ, teneat ad expẽ-
fas⁴ citari. & ad omne interesse actoris. Sed si non sunt eiusdẽ fori, tunc non tenet sponte ire reus ad forũ alterius, licet
e debeat interpellari, iuxta no. in l. item illa. ff. de consti. pe. ⁵ In gl. in ver. & iudex, ibi, nisi in causa denunciationis. hoc vr verũ in denunciatione euãgelica, vbi solũ agitur ad pœnitentiã; & sic debet intelligi. c. in omni negocio, de testi. Itẽ dicit Doctor, q̃ vbi solum litigat cũ iudice, ibi est iudex & pars, vt
in c. cum speciali, de appe. sed certe respectu illius articuli, vbi est iudex, nõ est pars: nã respectu recusationis, cum eligunt arbitros, nõ est iudex, vnde proprie circa eundẽ articu-
f lũ nõ potest quis fungi duplici officio incompatibili.⁶ In gl. in ver. iudicij formã, ibi soluit, dic, vt ibi dixi. In ca. glosibi ex parte, dic quod ibi Papa suppleuit ex officio, volens facere
14 gratiam, vt ibi patet. † In fi. gl. & vt intelligas hoc ℨriũ, scias, q̃ re vitiosẽ empta, vbi vitiũ est latens, cõpetit duplex actio, vna quæ appellatur redhibitoria, quia ad petitionẽ emptoris facit in totũ rerractari venditionẽ. Alia, q̃ appellatur quã-
g to maioris, in qua agit emptor, vt restituatur sibi totũ illud q̃ cedit vltra iustum pretiũ. si vitiũ fuisset pate factũ. ⁷ vnde dicitur in l. donum, allega. in gl. q̃ si emptor agit quanto mi-
h noris, poterit iudex cõdemnare in redhibitoria. i. vt retractetur venditio in totũ. Sed aduerte, qa ille tex. loquitur cum iudex reperit vitiũ esse tantũ, vt pro nullo pretio iste fuisset emturus. vnde si bene inspiciatur, non ita pronunciatur ℨ naturam actionis. qa q̃ nihil valet, minus valet, & totũ pretiũ videtur superfluũ. arg. in l. minus. ff. de verb. sig. ⁸ & sic nõ ob-
i stat contrarium. In gl. in ver. ex officio nostro, in fi. sed contra hoc facit, quia in c. cum P. ille fuit repulsus, qui venerat ad ferendum testimonium. Item quia aliàs accusauit dominum. Antonius dicit sub dubio, forte, quod aliud in accusa-
15 tione, aliud in denunciatione, quæ fit ad correctionẽ. † Sed certe hæc solu. nõ est bona, quia licet denũciãt tẽdat ad correctionem, tamen denunciatio solet ad inimicitiam prouocare, & ad cõtrahẽdum inimicitiam non inspicitur iustitia
16 causæ præcedentis, sed sufficit, q̃ potuerit prouocari animo alterius, vt l. 1. ff. de his qui vt indi. dixi in c. cum P. & c. repel-
i luntur, ⁹ de accu. † Item si proxeneta repellit à testimonio propter affectionem, quam habet, vt cõtractus perficiatur
k inxta no. in c. 1. de test. li. 6. & ille qui fuit aduocatus & procurator in instantia principali, repellitur à testimonio in instantia appellationis propter affectionem, quã habuit ad causam, vt in c. fi. c. ti. li. 6. fortius debent repelli isti denunciantes
17 qui præsumuntur appetere, vt crimina q̃ se denunciata probent, ne videãtur iniuste denũciasse. Itẽ timere possent prælatum, si remaneret in administratione. arg. 16. q. 2. capit. visis. Ad hoc no. dictum Inno. in c. cũ I. & A. de re iudi. vbi dicit, q̃ conspiratores, etiam ad bonum, admittãtur ad testimoniũ contra eum in quẽ conspirauerunt. † Et ideo dici potest ad istum tex. quod hic in fi. Pa. referũs has exceptiones, admittit exceptiones inimicitiarum: sed à principio recipit omnes testes, & reseruauit disputationem post publicationem, vt in c. præsentium, de testibus. & succinctẽ hoc sensit Ioan. An-
k super glo. ¹⁰ In glo. in ver. dilapidationem, ibi, iterum dum cognoscitur, &c. pondera verba glo. quia in veritate hæc gl. videtur ex toto contra istum tex. Primo in eo, quod dicit, quod cum denunciatur suspectus, interciditur denunciato potestas alienandi. quod tamen hic non interuenit. Item dicit glos. quod si postea probaretur suspectus, debet isti dari coadiutor, & tamen hic non fuit datus, sed simpliciter suspensus ab administratione. vnde glo. hic considerauit alia iura quæ allegat, quæ videntur esse contra istum tex. nec gl.
18 aliter respondet ad istum tex. † Sed Docto. super tex. multum instant: & finaliter videntur concludere, quod super dilapidatione, fiunt duæ inquisitiones, vna expeditur summarie, & tantum discutitur an sit suspectus de dilapidatione, quo cognito, suspenditur ab administratione, & fit inquisitio secunda super veritate: & fit primo illa summaria, quia timetur, si ille remanet in administratione, ne corrumperet

ADDITIONES.

a ¶Admonitio. Vide gl. & ibi scribentes in §. sic itaque discretis, in verbo, denunciare. Inst. de actioni. & cuius effectus sit interpellatio extraiudicialis, tradit Ias. in l. certi condictio. ff. si cer. pet. Dec. in c. nouit, supra, de iudi. circa fi. Seb. Sap.
b ¶Debitores. Et dic quod sufficit monitio extraiudicialis ad constituendũ in mora, vt not. in d. l. si ex legati causa. & in c. fi. de empt. & vendi. quod intellige, quando reus est obligatus iure actionis, secus si officio iudicis, quia tunc non cõstituitur in mora, nisi per interpellationem iudicialẽ, vt est casus singularis, in l. cum postulassem. ff. de dam. infe. Alexand. de Ne.
c ¶Stip. Et est bonus tex. in l. si debitori. ff. de iud. vbi etiam gl. & Bar. Alex. de Ne.
d ¶Ad expensas. Adde istum c. 2. supra, de accu. Fel. late in c. nouit, ℨ. de iud. & Pau. de Cast. in l. quidam Hyberus. ff. de ser. vrb. præd. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. melius per eundem Bal. in l. non ignoret. C. de fruc. & litiũ expen. Vide Ro. fin. suo. 396. inc. alio ſero, do. Emanuel. Et quis teneatur probare illam monitionem, seu extraiudicialem interpellationem præcessisse, vide eundem Ro. fin. seq. quod est fin. 397. incip. quis debet probare, & Fel. vbi supra, qui melius Romano sentit. Zac.
¶Ad expensas. Adde hic quod notat. D. An. in c. 1. 19. col. de libel. obl. Et vide quæ plene notaui in lectu. dom. An. in c. querelam, de procurat. Et adde hic Arch. in c. indigne. in fi. 12. q. 2. Bart. Bellen.
e ¶ff. de const. pe. Sed dic, quod etiam si sunt diuersi fori, non tenetur actor interpellare reũ, ex quo dies est appositа solutioni, licet teneatur mittere ad domum debitoris pro solutione recipienda. nam in d. l. item illa. tractatur materia, videlicet, an debitor teneatur portare debitum ad domum creditoris, an vero ipse creditor teneatur ire vel mittere ad domũ debitoris pro solutione recipienda, quod declara, vt ibi per Bar. Itẽ Ab. Sic. omittit casum, quando reus non est obligatus aliqua obligatione, sed facit aliquid contra ius circa rem actoris: & hoc casu dic, quod de honestate debet reum monere, vt desistat, antequam eum faciat vocare ad ius. sed de necessitate non compellitur, vt in l. quidam Hyberius. ff. de serui. vrb. præd. & de isto ar. tractat etiam Abb. Sic. in c. 1. supra, de accu. ibi vide.
f ¶Incompatibili. Vide gl. in c. statutum, in verbo, copia, de excep. in 6. quæ dicit, quod quando iudex constituit se aduersarium, non põt cognoscere an sit sua iurisdictio. Sed gl. videtur tenere contrarium in c. cum personæ, de priuil. in 6. in verbo, ordinarius. Sed d. Domi. in d. c. personæ. §. fin autem, in fi. dicit, q̃ quando partes altercantur inter se, an sit iudex, & si iudex adhæret alteri parti, tunc est suspectus, vt in c. accedens, vt li. non contesta. & sic non potest cognoscere an sit iudex, & hoc modo loquitur gl. in d. c. statutum. Quandoque iudex procedit ex officio, volendo exequi id quod sibi est iniunctum, & tunc potest cognoscere, an sit iudex. hoc modo procedit gl. in d. c. cum personæ. & per hoc infertur, q̃ quando iudex procedit ex officio, & reuocatur in dubium de iurisdictione, quod possit pronunciare, an sit iudex. de quo per Butri. in c. inper literis, de exceptio. & de hoc videtur casus in cap. fi iudex laicus, de senten. excommuni. in 6. Dic tamen quod iudex procedẽs ex officio quo ad vnum effectum, censetur pars, quia si appellatur ab eius sententia, vel petitur retractari, tanquam nulla, est citandus per iudicem ad quem, secus si processisset non ex officio, sed ad instantiam partis, de quo vide in c. cum spirituali, de appella. Ale. de Ne.
g ¶Patefactum. De quo dic, vt in l. Iulianus, in prin. ff. de act. emp. vbi ẽt dicitur, quod duplex est actio, quanto minoris, vna ciuilis, alia pratoria. Ale. de Ne.
h ¶De verb. signif. Est etiam bonus tex. in l. illud. §. minus. ff. de tributo. vbi dicitur minus tribuere, qui nihil tribuit. Alex. de Ne.
i Contractus perficiatur. An proxeneta possit esse testis in causa, in qua fuit mediator, vide Fel. in c. cum à nobis, ver. de proxeneta, ℨ. de testib. & in c. pen. supra, de test. cog. Seb. Sap.
k ¶Gl. Sed opinio Butr. potest sustentari, nec obstant rationes Abb. Sic. Et primo dum dicit, quod denunciatio solet contrahere inimicitiam, & quod ad contrahendam inimicitiam, non inspicitur instantia causæ precedentis. Resp. quod illud est verũ, respectu illius, qui recipit iniuriam. Nam & si cum instantia offendatur, dicitur effici inimicus; licet ille, qui facit actum instum, non dicatur effici inimicus, sed ille in quem fit. & hoc fuit dictum Host. quem sequuntur Doc. in c. men inimus, supra, de accu. Secundo non obstat illud quod allegat de proxeneta, aduocato, & procuratore, quia non videtur eadem affectio in denunciante, quia nõ denunciat, nisi ad correctionem. nec est verisimile quod affectet q̃ crimina per se denunciata probentur, nisi sint vera, quia affectat correctionem. Sed vbi crimina non sunt commissa, nõ potest habere locum correctio, ex quo delictum non est commissum. Item non est præiudicium, quod corrigatur, quia correctio prodest, & non est præiudicialis correctio. Præterea testes qui repelluntur ratione affectionis, in subsidium ad mittuntur alijs deficientibus, etiam in causis præiudicialib. vt dicit glo. notabilis, in c. cum dilecti, in verbo, & si in tres, de elect. facilius ergo debebunt admitti in causa non præiudiciali, & hoc videtur probari, in cap. in omni, supra, de testi. & 2. q. 1 cap. si peccauerit. neque debet timere quod prælatus remaneat in administratione, quia finis denunciationis, quæ fit ad correctionem, est, vt corrigatur, & remaneat in administratione. Alex. de Ne.

peret officiales, & impediret inqſitiones ſup veritate. Vnde ſuſpēdit tm ab adminiſtratione tēporaliu, nō autē ſpūaliū, vt in c.venerabilis, de of.dele. niſi timeretur, q nō induceret canonicos, vel alios clericos, ad proponēdū ↄ cū; quia tunc
a fieret ſuſpēſio ēt à ſpiritualib. ¶ Et ſi in ſecūda inquiſitione, de veritate cōſtiterit, illū eſſe dilapidatorē, tunc ex toto remouebitur ab adminiſtratione, ga priuabitur prælatura, vt c.qualiter & qn. ſ. de accu. nō aūt deponetur ab ordine, ex quo agebatur ciuiliter. Sed dicit Hoſt. q in effectu deponat ab ordine, quia nō hēbit executionē ordinū: tum quia per ſententiā remanſit infamis, vt ſequitur hic in gl. tū quia notoriū eſt crimen ſuū, & notorie criminoſus, nō celebrat ſine diſpēſatione, vt in c.ſi. de tēp.ord Sed p hoc nō eſt reſponſū ad iſtū tex. Arc. tractat hāc materiā in c. Vulteranæ. 12.q.2. & ibi cōcludit q cū initiatur inqſitio ſup dilapidatione interdicitur omnis ptās alienādi, per c.ſi. ſ. de accu. Et poſtmodū ꝓceditur ſup inquiſitione, & ſi de ea cōſtiterit, deputabitur coadiutor, iuxta c.venerabilis, ꝓal. vt ſiat inquiſitio ſup veritate, de qua cū ꝓſiterit, remouebit in totū ab adminiſtrōne Sed (vt dixi) iſtud c.facit in ꝑiū, ga nō fuit datus hic coadiutor, nec à principio fuit interdicta ptās alenādi: & in veritate ſup mō ꝓcedēdi cōtra dilapidatorē, vario modo loquūtur iura, & princip aliter hēmus hoc c.& illud ca. venerabilis, & d.c.ſi. & c.quia ea.3.q.2. & c.vobis. & c. Vulteranæ. 12.q.2. cū ſimilib. Nec videtur q rectē poſſint ad cōcordiā reduci, niſi vnū ſuppleatur p aliud, & ideo vario mō hic alibi dicūt ſcribētes. Vnde putarē varios modos ,ꝓcedēdi eſſe à iure traditos, & per hāc varietatē putarē iudicis arbitrio cōmittēdū, quā viā dēat accipere, iuxta illa quæ habētur in ſimili, in ca. quoniā frequētēr, in fi. vt li. nō con. ideo cōſiderata qualitate denūciātiū, & denunciati, & fama, ſi qua habetur, vt hic, q̄ñq; iudex à principio interdicit poteſtatē alienādi, ꝑut factū fuit in c.ſi. de accu. q̄ñque ea interdictione nō procedit ſuper ſuſpicione, vt hic. Itē, probata ſuſpicione. ſm eius qua litatē, & quantitatē, poterit in partē, vel in totū ſuſpēdere vt hic fecit Papa vel dare ſibi coadiutorē, vt fecit in d. c. venerabilis. Et ſic poſſūt reduci ad cōcordiā iura, & opi. plurimæ,
b q̄ verſant circa hoc. b †In ea. gl. ibi infamis efficitur. no. gl. &
19 tene mēti, q iura loquētia in tutore, qui efficitur infamis, ſi remouetur pp dolū, hēnt ēt locū in ꝑlato, & iſta eſt infamia iuris, ꝑpter quā nō habebit amplius executionē ordinū, vt ſ. dixi poſt Hoſt. q no. nā infamia tollit exercitiū cuiuſcūq; dignitatis, & adimit quæſitū honorē, nedū querēdū, vt dicit tex. no. in l. infamiā. C. de decu. li. 10. Et ideo bona cautela eſt vt ſi ꝑlatus vehemēter ſuſpicetur de ſua depoſitione pp doloſam adminiſtrationē, nō expectet ſniam, ne efficiatur infamis; ſed ſpōte à principio ſoluat ante ſententiā, ſicut fecit iſte abbas, vt dicit, j.c. ꝓx. in fi. & eſt cōſiliū Bar. in l. ſi reus. ff. de proc. in quocūq; caſu qs efficeretur infamis p cōdēnationē
c vt antea ſoluat, & nō expectet ſententiā. †Et in fi. gl. ibi, in d.c.
20 q ſicut, cōmuniter tenet, nō ſufficere reddere eccleſiā indē nem. Et tenent hoc cōmuniter doct. licet Vin. & minus bene aliud dixerit. nā ſatiſdatio nō mutat malecuolū animum. Inſt. de ſuſpe. tut. in fi. & maximē ſi eſt eps, qui eſt periurus,
21 cū iurauerit nō alienare. & in c.2. de feu. †In gl. in ver. differēter, in fi. hæc gl. videtur ↄ tex. huius c. & ſequentis. vbi patēt iſta duo crimina, nō cquiparari, quoad accuſationem, & teſtimoniū in omnib. Nec etiam verū dicit gl in alio, q oēs, teſtes qui admittūtur in crimine hæreſis, debeāt admitti, in crimine ſimoniæ: & q in crimine hæreſis admittūtur teſtes q̄rumcunq; criminoſi, & excōicati, nō habita differētia an agatur ↄ ſecularē, an ↄ regularē: & an ſint alia adminicula, &c. vt in c in fidei fauorē, de hær. li. 6. Sed in hoc crimine ſimoniæ, criminoſi nō admittunt indiſtinctē, nec ēt admittē rē excōicatū: qa hoc c.& ſequēs, tm loquunt de criminoſis, nō autem de excōicatis, qui indiſtinctē repellūtur, niſi in caſibus

ADDITIONES.

a ¶Spiritualib. Abb. Sic. nō refert Hoſt. cuius eſt illud q dicit, ita clare ſicut ipſe logtur. Nā Hoſt. dicit q ꝑlatus ſuſpectus de dilapidatione, ſuſpēdit nē de dū à tpalib. remouet q̄ñ de ipſius malitia veriſimiliter præſumit, puta ſi aſtringit ſibi illos, qui veritatē ſciunt, vel alio modo corrūpit, vel eis minatur, ne veritatē dicant, de teſti. tam literis. & c. conſtitutus. Nā adhuc ſubditi illum iuſte timere poſſunt, cū ipſius iudicio nūc poſſunt opprimi, nunc exigi pro libito volūtatis 16.q.1.c.j. poſt medium. de acc. olim. §. prouiſo. Ale. de Ne.

b ¶Circa hoc. Io. de Lig. in c. venerabili. de off. de. cū quo trāſit Io. de Fan. in c.ga ea.3.q.2. dicit q q̄libet ſolū eſt correctus libellus cōtra prælatum de dilapidatione, & tūc interdicitur omne genus alienationis, vt in c.ſi. de accu. Sed profectō ille tex. loquitur in infamato de dilapidatione; & ideo ſi poſt egerit ur libellus accuſationis, quæ poteſt fieri, etiā nō præcedente infamia, vt hic. & in ē. ſuper his, de accuſ. nō deberet interdici alienatio niſi infamia probetur. Idē videtur probari in c. venerabili. de offi. dele. vbi ſuſpecto de dilapidatione, datur coadiutor, & interdicitur omne genus alienationis. Vnde videtur ibi inferre à contrario ſenſu, q niſi fuiſſet ſuſpectus de dilapidatione, nō debuiſſet interdici alienatio Archi. & Io. de Fan. idē videtur tenere in c. vobis. & in c. Vulteranæ. 12.q. 1. vbi dicūt, q quādo initiatur inquiſitio ſuper dilapidatione, interdicitur omnis ptās alienādi. Sed Abb. Sic. in d.c. venerabili. ſaluat hoc dicēs, ſi vt intelligatur q̄ñ prælatus præſumitur ſuſpectus de dilapidatione, hoc mihi placet. Vnde concludo, quod per ſolum libellum accuſationis non debet interdici facultas alienandi, niſi prælatus ſit infamatus, vel ſi ſit præſumptio quod ſit ſuſpectus de dilapidatione. quandoque poſſet creditur vlterius in cauſa dilapidationis, & tunc ſi ſurgit ſuſpicio que non eſt vehemens, datur coadiutor, ſm Io. de Lig. vbi ſ. & ſic intelligit c.venerabili. aut ſuſpicio eſt tūc vehemēs de dilapidatione. & tūc remouebitur ab adminiſtratione, ſiue ab ea ſuſpendetur, vt in c. quia ea. 3.q.2. Sed certe in c.venerabili, dicitur, quod prælatus erat ſuſpectus de dilapidatione, & tamen ibi non remouetur, ſed datur coadiutor, & c. quia loquitur quando aliter nō poterat cōſuli eccleſiæ, niſi prælato remoto, ab adminiſtratione. Sed pro ſaluādo Io. de Lig. cū quo trāſiuit Io. de Fan. in d.c. quia ea. ego ſic dicerem, quod quandoq; ſuſpicio eſt vehemens, & tamen non eſt ita vehemens, vt præſumatur eccleſiæ non poſſe conſuli, ſi prælato remoto, vel ſuſpenſo ab adminiſtratione, & tūc dēt duci vicarius, vt in d.c. venerabili. Aut ſuſpicio eſt ita vehemens, quod præſumitur non bene poſſe conſuli eccleſiæ, niſi prælato ſuſpenſo, vel remoto ab adminiſtrōne, & tūc debet ſuſpēdi, vel remoueri, vt in d.c. quia ea. & ſic intellige hunc tex. Et differentia eſt an prælatus remouetur vel ſuſpendatur ab adminiſtratione, an vero dēt coadiutor, quia primo caſu dat ſimpliciter adminiſtrator, qui per ſe adminiſtrat. ſed ſecundo caſu adminiſtrat prælatus cū conſilio coadiutoris, vt in d.c. venerabili. & h.d. to. de Lig. & Io. de Fan. in d.c. quia ea. & dic quod poſtquam prælatus eſt remotus ab adminiſtratione tēporalium, adhuc remanet prælatus, & ei eſt obediendum ſubditis. 9.q.4. nonne. & adminiſtrabit in ſpiritualib. & h.d. glo. in d.c. quia ea. & clarius Arch. & Ioan. de Fantu. in c. nobis, & in ca. Vulteranæ 12.q.2. q intellige niſi etiam ſit remotus ab adminiſtratione ſpiritualium, quia tunc nullam iuriſdictionem exercere poſſet in ſubditos, vt ſi dicit Abb. Sic. & clarius dixi in addi. præced, item gl. 2. in d. ca. nobis, tenet q vbi prælatus eſt remotus ab adminiſtratione tēporali, auctoritate qua fit dandus adminiſtrator. Sed Hug. & Arch. & Io. de Fant. ibi tenet contrarium. Nec obſtat prælligatum c. nobis, quia ibi fuit conceſſum per Papam, vt prælatus remotus ab adminiſtratione hēret tertiū adminiſtratorem ad ſolatiū ſuæ verecundiæ, & affictionis. Item dic, quod q̄ñ ſit ſecunda inquiſitio, prelatus qui fuit in prima inquiſitione remotus ab adminiſtratione, poterit purgare coniecturas ſuſpicionis, vt in c. dilectus, de accu. & ſi hoc faciet, recuperabit primū ſtatum, quia ex tūc tuetur adminiſtratio temporalium, & h.d. Arch. & Io. de Fan. in d.c. vobis. & d.c. Vulteranæ. 12.q.2. Ex his patet, quod non eſt verum quod dicit Abb. Sic. quod relinquatur arbitrio iudicis, imo iudex debet ſeruare ſtinctionē ſupradictam. Nec obſt. quod nō interdixerit poteſtatē alienādi, quia hic non apparet an interdixerit, vel ne. & debemus intelligere ſic, per allegatū. c. fide accu. & l. venerabili, de offi. deleg Nam iura inter ſunt concordanda, vt in c. ſi cū expediat. de elect. in 6. & in l. vni. C. de inoffic. do. vel forte Papa non interdixit poteſtatē alienādi, quia erat religiaris, qui nō habet ſeparatam adminiſtrationem à conuentu, cum non poſſit habere proprium, ſed omnia ſunt communia ſibi, & conuentui de nihil poteſt adminiſtrare abſque conuentu, vt in c. edocti. cum nō. de reſcri. & iſta fuit cauſa quare Papa non interdixit poteſtatē alienādi. Itē ideo Papa hic nō dedit coadiutorem, ſed ſuſpendit ab adminiſtratione, quia ſuſpicio dilapidationis erat adeo vehemens, q non præſumebat aliter poſſe conſuli eccleſiæ, vt d. c. quia ea. & hoc tenet. Et no q dicit hic Inn. notabiliter ad finem, in verbo, dilapidationem, vbi notaliter dicit, quod ad inquiſitionē ſufficit ſola infamia de dilapidatione, etiam ſi non ſit ſuſpectus. Sed ad remotionem, ſeu ſuſpenſionem ab adminiſtratione non, niſi ſit ſuſpectus de dilapidatione. Ex quo infert quod maior ſuſpicio requiritur ad remouendum, ſeu ad ſuſpendendum ab adminiſtratione quam, ad procedendum ad inquiſitionem. Et hoc ſequitur Arch. & Io. de Fantu. in c. vobis. 12.q.2. Ale. de Ne.

c ¶Sententiā. Sed Bar. dicit. hoc clarius in l. ictus fuſtiū. ff. de his qui no. infa. Sed Butri. in c. ſeq. videt hoc limitare, niſi timore ꝓbationis ſoluat, tunc nō dēt hēre aliquod priuilegium, & mouetur per gl. ſi. ibi. Sed hoc videtur eſſe cōtra tex. in d. l. ſi reus, ff. de procurator. vbi dicitur, q reus euitat infam iam. & ſic ēt ſi eſſet probatum cōtra eum, & ſenſic liatur. d. l. ſi reus. & d. l. ictus fuſtium. Et clarius Pau. de Caſt. in d. l. ſi reus, vbi dicit, quod quando prouinciales in ſyndicatu veniunt condemnandi pro al. qua barataria, vel furto, vel debito, vt cuitent infamiam iuris, vel ſi dēti, offerunt ſolutionem, & poſſea faciunt ſe abſolui, quæ oblatio debet admitti per ſyndicos, alias facerēt ei iniuſtitiā, & tenerētur ipſi ſyndicus ſi nihilominus cōdēnarent. & mouetur per illū textū notabilem, vbi dicitur, ne probatur. ad idē Inſt. de perpetuis, & tēp. actio. §. fi. vbi dicitur, q omnia iudicia ſunt abſolutoria, ſi offeratur ſolutio ante ſententiam. nō obſtat gl. ſi. in c. ſeq. quia fateor quod ille qui cedit timore probationis, non debet habere aliquod priuilegiū, & debet intelligi quādo venit imponere de alia pēna quam priuationis beneficij. Nam tunc iudex nō dēt admittere ceſſionē, ex quo vult cedere timore probationis, vel faciendæ, vel ētæ, vel aliter & dato q non debeat habere aliquod priuilegium, non tamen incurrit infamiam iuris, quia regulariter non infligitur ex crimine niſi ex ſententia, vt in l. t. & in l. athletas. §. fi. de his qui notan. infa. & in l. infamem. ff. de pub. iud. Ex prædictis infertur, q confeſſus crimen, non efficitur infamis, ſi confiteatur, & ſoluat condemnationē. Secus ſi cōfiteatur & non offert ſolutionem condemnationis. nā tunc efficitur infamis, & habetur pro condemnato, ex quo eſt confeſſus, vt per Bar. in d. ſi reus. ſtiū. qui dicit hoc procedere, vbi quis confiteatur ſine oblatione ſolutionis in actione famoſa; ſecus ſi cauſa eſt criminalis, quia in criminalib. confeſſus nō hēpro condēnato, ſed requiritur ſnia, vt in l. ſi cōfeſſus. ff. de reg. iur. reo. Sed quid ſi non reperitur ille, an dēat fieri ſolutio, dic, q reus euitandā infamiā debet pecuniā offerre corā iudice, & auctoritate ipſius iudicis deponet, vel apud ædem ſacram, vel apud camplorem, vel aliquam aliam perſonam, vt d. l. ſi reus. & hoc declarat Bar. & Pau. de Caſtr. Nunquid autem ſi bannitus cancellatur de Banno, cancellatio tollat infamiam, vt per Bar. in l. non ſolum. §. fin. ff. de procur. & in l. ſi. C. de ſentpatis is. Alexan. de Ne.

2 ſibus expreſſis, de ſen. exc. c. decernimus. li. 6. ² Sed forte gl. fuit decepta p illud c. eos, alle. in gl. vbi dr q crimen ſimoniæ, eſt maius quā ſit crimē hæſis. Sed tu intellige illud c. in eo ſimoniaco, q credit gr̄am Spiritusſanctī, poſſe emi, & vēdi. iſte. n. ē deterior hæretico. Et dic, vt dixi, in c. quoties, ſ. eo. & accipiē do ſimoniā ita ſtricte, tūc gl. verū diceret, ſed tūc admitteren tur tales p̄dicti, potius pp hæreſim, quā pp ſimoniā. In glo. ſi. & declara ſi. huius c. prout hr̄, ſ. c. ſeq. vbi clarius hr̄, q excep-
22 tiones ſuerūt admiſſæ, vel repulſæ, ſed vide hic Cal. & domi. Ant. & Fed. cōſ. 98. & 59. †Extra gl. q̄ro de qōne quotidiana. Eps inſtat cōtra clericū ſubditū beneficiatū, vt oſtendat titu lū ſui beneficij, ille rīdet petendo libellū ſibi offerri, cū ſit in pacifica poſſeſſione beneficij. Eps replicat q intēdit procedere per viā inquiſitionis, ga beneficiū eſt deuolutū ad eius collationē. iſte replicat q ex hoc hēt cū magis ſuſpectū, quaſi velit procedere ad cōmodū propriū, quæritur quid iuris. Hoſt. cōcludit iſtū clericū teneri ad oſtēdum titulū, ſine alia libelli oblatione. nec admittitur appellatio in cōtrariū. ſicut. n. nō appellatur à correctione, in c. ad noſtrā. & c. reprehenſib ilis, de app. ita nec ab iſto actu, qui explicatur occaſio ne correctionis; nā ſi nō hēt titulū, tenet beneficium cū pec-
24 cato, & decipit aſas parochianorū, vt in c. dudū, el 2. de elect. Itē quia iſta inquiſitio tituli, pōt fieri ēt generaliter ex offō iudicis, ar. in c. graue, de præb. & in c. 1. de inſti. hoc tñ reſtringit ad factū recens: ſecus ſi eſt antiquū, tū quia imputandū ēpo qui diu tacuit. ar. c. 1. de frigid. tum qa vī tacendo cōſen ſiſſe. ar. in c. ex ore. de his q̄ fi. à maio. par. ca. tum ēt qa probationes non poſſunt de facili haberi, cū ſæpe pereāt ex lon giquintate tēporis. Et ideo dicit, q hoc caſu ſatis poterit recuri ad iuramētalē, ꝓbationē. q. d. q vbi factū eſt antiquū, vt ga diu ſteterit in pacifica poſſeſſione beneficij, ſufficit, ꝓbare titulū p iuramētū. Sed aduerte, qa hæc videreńt ↄ no. per glo. & Io. An. poſt eā, in c. 1. de reg. iur. li. 6. & per Arch. in c. ordinarij, de offi. ord. li. 6. & c. ↄ morē. 100. diſ. nā cōmunis con
23 cluſio videtur, q vbi epiſcopus tacite conſentit, non poſſit ēt ex officio cōpellere ſubditū ad oſtendendū titulum. † Et ideo in hoc articulo pōt latius diſtingui, cōcordando opiniones, & ſupplendo q aut factū eſt antiquū, ſed ſuperior ex quitens titulū, nunq̄ conſenſit tacite vel expreſſe, vt quia de nouo adeptus eſt epiſcopatū, vel diu ſtetit in captiuitate, & tunc habebit locū illa opi. Hoſ. & pp antiquitatē factī admittitur probatio per iurm, arg. l. ſi arbiter. ff. de prob. & corū q no. in c. illud, de præſump. Itē quia aliqua præſumptio eſt ꝓ titulo, ex quo fuit toleratus per p̄deceſſorē, & hāc opi. Hoſt. ſic reſtrictā, no: ſingulariter, qa quotidie venit in practica. nā ſtatim cū quis promouetur in cp̄m, ſolet hodie ponere generale decretū, vt quilibet debeat facere fidē de titulo beneficij. Sed dubitari poſſet, nunqd ſufficiat talis ꝓbō iuramēta lis cū cōcurrēte antiquitatē factī ſi ius cōe eſſet ↄ cū qui tenet beneficiū, vt qa poſſiderer duo beneficia incōpatibilia: vel eſt minor & incapax ad illud beneficiū, & allegat ſe habuiſſe diſpenſationē, & eā per. didiſſe, & quod non ſuffic eret, optime facit, in ar. c. ordinarij, præall. & c. contra morē. 100. diſt. Satis puto quod deciderētur hæc q̄ō, conſiderata lōgin quitate tpis, & qualitate beneficiati ſuperioris prædeceſſoris huius, qui eū tolerauit, ſicut aliàs dicimus in ſimili, an, & q̄ñ præbeatur in ſupplementū probōnis, vt no. in c. ſi. de iure.
24 † Aut factū eſt antiquū ſeu nō multū recens, & iſte ſuperior ipſum tolerauit tanquā beneficiatū, & tunc vrgetur ad illum titulū probandū, ēt per iurm, quia viſus eſt conſenſiſſe. ar. præall. c. ex ore. tenēt gl. & Doc. in præall. locis. Sed ip ſe ſuperior bene poterit in ſe aſſumere onus probandi titulū defectū, ar. in c. dilecto, de præb. hoc dictū Doc. puto limitandū, niſi ius cōe eſſet in contrariū contra poſſidentem, vt tunc nō ſufficiat ille tacitus conſenſus, cū conſentire non poſſit. & pro hoc præall. c. ordinarij, quod loquit indiſtincte, q̄ñ factū eſt recens, aut ſuperior non cōſenſit tacite, vel expreſſe, & tunc pōt eū cōpellere ad faciendū plenam fidē de tit. ar. præl. c. 3. de inſt. & no. in præall. gl. & facit 2. q. 1. legū. & quod no. Inn. in c. ſuper his, de accu. Et idē dicit in parochia no, vel patrono, vel alio cuius ſp̄aliter intereſt, vt ſi nō ſit vi-
b ſus cōcurrere in iſtū, poſſit inſtare, vt ille cōpellat oſtendere titulū beneficij, quod voluit Fed. conſi. 98. Et dicas plenius, vt ibi p eū, & hæc nota, quia quotidiana ſunt, & tene menti. b

ADDITIONES.

a ¶ l. 6. Illud Vltimum eſt dictum Aegidij quod Doct. cōmunitur ſequūtur. tene menti. Sed Inn. in c. illud, de præſum. tenet, q ēt ſi factū ſit antiquū, quod ex hoc nō probetur titulus beneficij. Dicit. n. quod licet quis poſſideat multo tpe ſtetiſſe in eccleſia, vel cū vxore, & famam vicinæ ſic ſe habere quod eccleſiam tenebat pro ſua, & mulierem pro vxore, non tñ valeret ei obijci in iūdicio quod ſententia feratur pro actore, quia cū vtroq; caſu puter eccleſiā, vel mulierē, vt ſuā, niſi probet de iure ſuo, reus ab oluerur, vt C. de prob. l. actor. Sed Hoſt. Io. And. & But. videntur dicere, quod ſ. cis probat de iure iuo, ſi eſt factū antiquū. Sed mihi plus placet Inn. & pu-
to quod dicat veriſimū. Nā Inn. loquitur qñ agitur petitorio, & actor dicit beneficiū ſuum, vel aliquā eſſe vxorem ſuam. Nam tenetur pro ba re, ex quo agit, vt d. l. actor. Sed D. Domi. iſta materia diſtinguit poſt Pau. poſt Gaſp. Cal. in c. ordinarijs. §. q ſi forte, de off. ord. in 6. ſuppl ēdo ipſum in aliquibus cōſiderat tres caſus. Primus eſt, quando poſſeſſor beneficij, vel qui dicit ad ſe ſpectare beneficiū, agit. Secundus, qñ cōuenitur ab ordinario, electoribus, vel præſentatore, vel à parochiano, vel ab alio cuius intereſt, vt inſtituras habeat titulū canonicum. Tertius, quando conuenitur à tertio, & extraneo. In primo caſu principali conſidera tres caſus. Primus eſt qñ agit ſuper titulo beneficij, puta, quia petit declarari ſe hāe titulū, & tunc dēt probare titulū, vt in l. actor. C. de prob. & c. q. vlt. actor, & iſtud fuit dictū Inn. in c. ex inſinuatione, de procurat. in verbo. inſtitutione, vbi Inn. dicit quod obligatus fuit probare titulū ſuæ poſſeſſionis, quia petebat ſuā poſſeſſionē ratam decerni. & hoc intellige, ēt ſi actor longo tempore tenuiſſet beneficiū illud, vt dicit Inn. ind. c. illud, de præſump. licet Hoſt. & Io. And. & But. aliud dicāt ibi. Sed non conſiderauerunt caſum in quo loquitur Inn. Nam loquitur quādo agitur petitorio, & actor petit beneficiū pronunciari ſuum. Secundus caſus eſt quando non agit ſuper titulo beneficij, ſed ſuper re ſpectante ad beneficium, & opponitur quod nō hēt titulū canonicum, & tunc nō cōpellitur titulū probare per nouā in c. nihil, de elec. per Compoſtell. q debet intelligi, dum tamen conſtet de colorata poſſeſſione, vt ibi notatur. Tertius caſus eſt, quando agitur poſſeſſorio recuperandæ ſuper beneficio, dicendo ſe ſpoliatum, & tunc an habeat probare titulum, dic vt in c. literis, de reſt. ſpo. & per gl. fi. in cle. vni. de cauſa poſſ. & propr. vbi plene, per Io. de Imo. & Io. And. in rub. de reſt. ſpo. in addi. Spe. & cōis cōcluſio eſt, quod agens poſſeſſorio recuperandæ, licet nō teneatur probare tit. tamen tenetur iuſtificare ſuam poſſeſſionem, probando ſe habuiſſe poſſeſſionem authoritatis ſuperioris. vel quod poſſederit patiente ſuperiore. Sed Abb. Sic. in c. in literis, de reſt. ſpol. & in c. ex inſinuatione, de procur. dicit, q̄ non tenetur etiam iuſtificare poſſeſſionem, per præalle. c. in literis. vbi dr quod ēt prædo, eſt reſtituendus. & dicit eſſe caſum de hoc in c. ex inſinuatione, de procur. vbi fit reſtiturio ex ſola probatione, quod reuocauit procuratorem ante ſniam, nec ibi fit mentio de aliqua iuſtificatione poſſeſſionis. Sed But. ibi reſpondet, quod conſtabat illum poſſediſſe ſcienter, & patiente ſuperiore. Sed Abb. Sic. dicit, quod hoc eſt deſtruere illum tex. vbi dicitur, ſi eius reſtitutioni, aliud canonicum nō obſiſtat. diceretur. n. aliquid canonicū obſiſtere, contradicente, vel ignorante ſuperiore. In ſecundo vero caſu principali. ſ. qñ conuenitur ab ordinario, electoribus, cōfirmatore, vel præſentore, vel parochiano, fac ēt tres caſus. Primus eſt quando ius cōe reſiſtit poſſeſſori. vt quia poſsidet plura beneficia incompatibilia de iure: & tunc compellitur oſtendere titulū canonicum, & ſi infra terminum non oſtenderit poterunt illa conferri, & iſte eſt caſus in c. ordinarij, de off. ord. in 6. Sed Abb. Sic. limitat hoc, vt vidiſtis. ſ. Sed aduerte. Abb. Sic. vī ſibi ipſi contrarius, quia primo dicit, quod vbi factum eſt antiquum, licet non ſit ille, qui tolerauit, ſed ſuus prædeceſſor, erit arbitrio iudicis relinquendū, an debeat ſtare iuſto beneficiati, conſiderata lōginquitate temporis & qualitate beneficiati, & prædeceſſoris, qui eum tolerauit. ſed poſtea dicit, quod non obſtāre, quod idem ſuperior qui petit vt oſtendat titulum, tacite eū toleratinihilo minus iſte tacitus conſenſus, nō ſufficit vbi poſsidet cōtra ius cōe, quia ēt conſentire non ꝑōt, vt in d. c. ordinarij. quod loquitur indiſtincte, & ſic tenebitur oſtendere titulū, ex quo poſsidet contra ius cōe. Sed ſaltua ipſum, & dic, quod in primo caſu loquitur qñ poſſeſsio eſt valde antiqua. In ſecundo qñ non eſt multū antiqua, licet nō ſit multū recens, & ſic loquitur Abb. Sic. in ſecundo caſu. Secūdus caſus eſt, qñ non poſsidet contra ius cōe, ſed ſuperior cōſtituit ſe eius aduerſarium, & tūc nō poteſt compellere vt oſtendat titulū, nec cognoſcere an habeat titulum canonicum, vt dicit gl. pen. in c. conquerente. de reſt. ſpol. quam tene mēti. Sed Hoſt. intelligit hic illum tex. quod conſtituit ſe aduerſarium, quia nullus ordo fuit ſibi ſeruatus ſed eps, clericum non citatum, non conuictum, non confeſſum, nec aliqua præmiſſa inquiſitione, voluntate capitanea ſpoliauit. Sed hoc melius declarā, vt dixi in apoſtillis. quam feci ſuper gl. in verbo, & iudex. Tertius caſus eſt, qñ ſuperior non conſtituit ſe aduerſarium, & tunc ſi non eſt viſus conſenſiſſe tacite, vel expreſſe, tenetur oſtendere titulum. Sed ſi eſt viſus conſentire, tunc Gaſp. Cald. & D. Dom. vī ſ. diſtinguūt, an conſenſerit expreſſe, & tunc non tenetur oſtēdere titulū, pone exemplum, ſi cum inueſtiuit de beneficio, tamen licet non teneatur ad petitionem eius oſtendere titulum, non tollitur, quin via directa poſsit contra ipſum procedere, & oſtēdere, vt nō habeat titulum canonicum, vt in c. diuerſis fallacijs, de cleri. coniug. & iſtud fuit dictum Arch. in d. c. ordinarij, & ponit Io. And. in reg. j. Aut tacite cōſen ſit, vt quia in eius aduentu recepit ad oſculum ipſum cum alijs clericis, & tunc hoc non obſt. nec poterit eum compellere, vt oſtendat, vt in c. dilecto, de præb. & quod ita no. Sed certe iſta opinio Gaſp. Cal. & d. Domi. non videtur vera, & Inno. tenet directe contrarium, vt c. ex inſinuatione, de procur. in ver. inſtitutione, vbi dicit, quod ſi quis probat collationem beneficij ad ſe pertinere, poſſeſſor beneficij debet probare ſe ea nonice inſtitutum per eum, ad quem pertinet, niſi tacite, vel expreſſe in eum conſenſerit. Sed hoc non obſtante, poterit collator oſtendere collationem contra ius factam, & ſic intelligit. c. dilecto, de præb. Idem etiā intelligit Abb. Sic. in d. c. dilecto. vbi tenet opi. Ion. & hoc cōiter tenent Doct. vt dicit Abb. Sic. & ſupra vidiſtis. vnde non inſtio circa hoc. Sed eſt dubium, quid ſi ſucceſſor illius qui tacite vel expreſſe conſenſit, petit vt oſtendat titulū, Abb. Sic. hic ſentit, quod teneatur oſtendere titulum, niſi factum ſit antiquum, quia tunc admittitur probatio per iuramētū. & ſic intelligit opi. Hoſt. quod no. & indiſtincte vbi factum eſt antiquū, ēt ſi non conſtet de conſenſu ſuperioris tacito, vel expreſſo, quia nō tenetur oſtendere titulum, ſi dicit ſe inſtrumenta ſua perdidiſſe, & debet ſtari eius iuramento, vt dicit hic Hoſt. & ſequitur Doc. & idē dicit Pau. Gaſp. Cal. & D. Domi. in d. c. ordinarij. Sed Io. Cald. & Lapus de Caſtellio no, hic dicunt hoc procedere quando iudex ex officio compellit oſtendere titulū. Sed ſi procederetur via ordinaria, vt quia daretur libellus, & agens vult probare non canonicam inſtitutionem, tunc debet adhuc tis, quantumcunq; poſſeſsio ſit antiqua, alle. c. dilecto. de præb. Sed melius facit reg. j. de reg. in. 6. Sed ad vnū aduerte, quod licet quis non poſsit conſequi beneficium ſine canonica inſtitutione, quantūcunq. poſſeſsio

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic longa, tamen illa possessio sufficit ad præscribendum contra illū qui eius habebat, vt dicit gl.fing.inc.contingit, circa med. ver. si vero petit ec clesiam, de dolo & contuma. Quando autem dicatur possessio longa, fine factum antiquum, dic, vt per Inn. & Doct. in c. 2. de resti. in integ. & in c. illud. de præscr. & per D. Dom. post Io. And. in c. 1. de præscr. in 6. Tertius casus principalis est, quando conuenitur ab extraneo, & tunc secun dum Paul. non tenetur probare tit. quod intelligit verum Gasp. Cal. etiã si agatur contra pluralem. Sed Io. & Lau. tenent contrarium in c. contra morē 100. di & idē videtur tenere ibi Io. de Fant. Sed ego teneo opi. Gas. Cald. quam etiam tenet D. Domi. in d. c. ordinarij. quia tenet gl. in reg. 1. de regul. iur. in 6. & idem sentit Inno. in c. ex infinuatione, de procur. in ver. institutione, & est communis sententi. Vnde no. dixit Inn. in c. capitulum de rescr. quod si quis impetrat beneficium ab alio concessum tan quam vacans, debet ipse probare quod vacet, nec tenetur possessor ostē dere titulum, & Abb. Si. refert, & sequitur hoc dictum in c. ex infinuatione. de procurat. vbi Inn. idem tenet in ver. institutione, & dicit ibi Abb. Sic. hoc notandum contra practicam quorundam executorium qui ru diter, & iniuste citant possessorem beneficij, vt veniat ad docendū quare non debeat prouideri impetranti de beneficio per eum possesso, & di cit Abb. Sic. quod hoc casu possessor dēat compare, & dicere, quod iu ste possidet. & si aduersarius dicit oppositum, debet hoc probare. & hęc tenebis menti. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Criminaliter aliquando non dicitur agi, licet non agatur ad commodū priuatum.*
2 *Testes criminosi, & etiam infames, an admittantur in crimine simoniæ sicut in hæresi. 3. 6. 11. 12. 13.*
4 *Testes aliàs inhabiles, si in aliquo casu admittantur, non faciunt plenā probationem, nisi addantur alia adminicula. 9.*
5 *Præsertim, ista dictio si sit comparatiue, stat proprie, si stat taxatiue, stat improprie, no. pro statutis. 13.*
7 *Abbatia non dicitur dignitas excellens, sed potius numeratur inter dignitates inferiores.*
8 *Æqualitas est seruanda in iudicā do, data personarum æqualitate, aliàs secus.*
10 *Simonia quæ habet communionem cum hæresi, videlicet quia credit gra tiam Spiritussancti posse emi, est forte maius crimen, quod reperiatur; aliàs simonia, quæ in communi solet committi, habet alia crimina maiora.*
12 *Testes criminosi, si admittuntur ad aliquam probationem, non compre hendentur periuri, nisi de eis fiat specialis mentio. Improprietates sunt fugiendæ.*
14 *Inquisitus si pendente inquisitione efficiatur episcopus, an ab inquisitione sit desistendum.*

CAP. XXXII.

a ¶ Ertuas. [a] Hoc. c, est gl. præcedentis. c. nā tēdit ad declarationē illius, an, & quando testes criminosi admittantur in crimine simoniæ, & in effectu idē dicit ꝙ præcedēs Diuiditur in duas partes principales, in prima cōsultatio, in secda responsio ibi, noueritis. Et hæc secūda pars diuiditur in quatuor: nā primo distinguitur circa quinq; secūdo coaptat illa quinq; proposita, repetēs factū, & declarans interlocutoriā præcedētis decretalis. tertio transumendo concludit, quarto recitat cessionem. secunda ibi, hæc omnia. tertia ibi, talis. quarta ibi, vnde. Casus literalis. In decretali præcedēti dicitur, ꝙ abbas Pomposianus plures exceptiones opposuit cōtra testes inductos cōtra ipsum in crimine simoniæ. & Papa quasdam exceptiones admisit, quasdā repulit. vnde videbatur ꝙ testes criminosi, admitti debeant in crimine simoniæ, quæstium fuit à Pa. qualiter esset intelligēda. & ipse rndet, vt in tex. ibi, noueritis igitur. B. No. 1. ex tex. ꝙ cū agitur cōtra beneficiatū, vt remoueatur solū ab administratione, dicitur agi ciuili
1 ter, & nō criminaliter; nec proprie tūc dicitur accusari. † Et ex hoc bene no. & singulariter, ꝙ licet nō agatur de crimine
b ad commodū priuatū, nō dicitur agi criminaliter, [b] licet agatur de crimine; agitur ergo criminaliter, quando tēdit ad vindictam, vt crimen puniatur pena condigna. sed quando agitur solū ad remotionem beneficij, tunc principaliter nō agitur ad puniēdū delictū: sed ad bonum publicū, vt immu
c ritus, & damnosus nō præsit ecclesiæ. [c] † No. 2. ꝙ cū agit de
2 simoniæ crimine criminaliter, ēt ꝺ regulariē, nō admittūtur testes criminosi. & ex hoc patet differētia inter hoc crimē & crimē læsæ maiestatis, quia ibi admittuntur ēt infames, licet agat criminaliter, vt ſ. c., px. super gl. in ver. differēter. & dic
3 vt ibi dr. † No. 3. ꝙ cōtra simoniacū, habilitātur testes criminosi cōcurrentib. istis qualitatib. de quib. in tex. Vnde secus vī in excōmunicatis, quia illi nō videtur hic habilitari, ar. c. decernimus, de sen. ex. li. 6. nā regritur specialis dispositio, nec veniūt habilitati criminosi. ar. c. in fidei fauorē, de hære.
4 li. 6. † Itē no. fm cōmunē intellectū, ꝙ in istis criminib. exceptis, admittūtur testes criminosi, cōcurrentib. qualitatib. de quib. in tex. non tñ, vt faciāt plenā probationē; sed oportet ꝙ adsint alia adminicula. hoc notāter, pbat tex. in ver. quātū Itē vltimo colligo ꝙ contra regulares platos, non solum re
mittitur in parte ordo iuris, sed etiā sit remissio iustitiæ, cen sa, ga ex facilib. causis, ēt nō seruato vsquequaque ad vnguē ordine iuris, possunt remoueri. In gl. 1. ibi qui emēdati sunt de crimine, &c. Gl. hic succincte tangit duas lect. ad istū tex. Prima vt criminosi admittantur in testes si sint emendati. & tunc dictio, præsertim, posita in ver. quoniam sit ꝙ tūc. Secūda lect. est ꝙ criminosi ēt perseuerātes in criminibus, admit
5 tūtur in testes cum alijs adminiculis: † & tunc dictio præsertim, potest exponi dupliciter secūdum veritatem lecturarū. & q istarū sit vera, plenius discutitur, inf. in gl. in ver. præsertim. si exponitur ꝙ tñ, est expositio impropria. Nota tñ ex singu. in eo ꝙ vult, ꝙ quando hęc dictio præsertim, exponitur pro tātū, est expositio impropria. propria ergo expositio est. vt stet comparatiue, vt etiam voluit gl. præal. sup ver. taliter, prope fi. & dī stare cōparatiue, ga idē presupponit in suo positiuo seu in casu cōtrario, vt sit sēsus, ꝙ tertium cū fuerint de crimine emendati. q. d. ꝙ ēt si non sunt emendati admittuntur; sed maxime admittūtur quādo sunt emendati. Et ex his infertur, ꝙ cū in statutis, verba debeāt stare ꝓprie, vt no. in c. in nostra, de iniur. & in l. 3. §. hęc verba. ff. de negge. hęc dictio ꝓsertim, in eis proprie stabit cōparatiue. Et ad dic de dictione maxime, vt stet cōparatiue, vt no. gl. in ca. inditis, de elect. & in c. quoniā frequēter, in §. porro, vt lit. non
d cōtest. 4 † in gl. in verli. de simoniace, in fi. Gl. simpliciter vult
6 ꝙ idē sit in aliis trib. exceptis. & licet Doct. simpliciter teneant, tñ hoc nō videretur verū, q̄ nō fateor ꝙ illi qui admittūtur in simonia, admittātur in alijs criminib. exceptis, sed nō omnes qui repellūtur hic, repellūtur in alijs crimini bus exceptis, instātia patet in crimine hæresis, & in crimine læsæ maiestatis, vbi indistincte admittuntur infames, & criminosi, vt ſ. cap. proxi. & in c. fidei fauorem, de hære. li. 6. & tamen hic in simoniæ crimine, indistincte non admittuntur imo debent haberi cōsiderationes de quibus in tex. licet. n. hæc, & quædā alia dicantur crimina excepta, quia non per omnia sequūtur regulam aliorū, vnum tamen est magis pri uilegiatū quam aliud, propter magnitudinē criminis, vel ꝓpter priuilegiū principis, vel ecclesiæ, vel ex alia consideratio
7 ne. † In gl. in ver. excellentioris, no. istā gl. iūcto isto tex. quod
a abbas nō dī hīe excellentē dignitatē, [a] sed potius iudicatur
b abbatia in numero dignitatum inferiorū. [b] † Et in gl. aduer
8 re, quia finis huius gl. non soluit contrarium: imo fortificat, quia in iudicio seruanda est æqualitas, ergo non debent ali ter puniri maiores, & aliter minores, & iō rectius soluēdo pōt dici ꝙ æqualitas seruanda est est in iudicio, data æqualitate personarū. nā vbi est dīa, tūc seruare æqualitatem, esset potius illa dicenda inęqualitas, arg. c. de multa, in fi. de ꝓb. & de hoc vide ꝙ no. in c. nouit, de iud. In gl. in ver. vel minora, ibi, ga socius nō admittitur &c. hodie dic melius, vt habetur
9 in c. 1. de test. lib. 6. † In gl. in ver. paria, ibi, quanto maiora crimina &c. No. gl. ꝙ in istis criminibus exceptis admittuntur testes, etiam inuoluti maioribus criminibus, quam sint illa super quibus deponūt, sed tunc non adhibetur tanta fides.
10 vñ fm qualitatem, & quantitatē criminis obiecti, iudex metietur fidem eis adhibendā. † Sed contra hoc opponitur, nā crimen simoniæ, est maius crimē alijs. nā cętera crimina ad comparationē huius, pro nihilo reputātur, vt hic dicit tex. ergo nō pñt obijci maiora crimina. So. dicunt Doct. super tex. ꝙ ēt in ipso crimine simoniæ, est dare maius, & minus, vt ga agitur ad simoniacū, quia prohibitū, & excipitur de pro
c hibito, quia simoniaco, iuxta ea quæ habentur per glosā in c. ex parte, de offi. dele. & dixit in c. 1. ſ. eo. & hic videtur sentire simplr, ꝙ crimē simonię, sit maius aliis criminibus, ꝙ ego putarē verū, vbi simonia haberet in se hæresim, vt ga credit gratiā Spūssancti posse ꝓcio acquiri. Sed secus puto in simonia, q̄ cōmittitur hodiernis tpibus: dāres. n. pecuniā, dant potius vt inducāt superiorē ad ordinandū, vel ad cōferendum beneficium, quā ꝙ æstiment illam gratiā posse emi, vel vendi; vel q̄ ipsi in veritate intendant emere, vel vēdere; & iō puto quod multa alia sunt grauiora isto genere simoniæ sic acceptę, ꝙ
11 patet ex facilitate dispensandi, iuxta no. in c. de simoniace, ſ. eo. † In gl. in ver. distinguenda ibi, tunc cōtra secularem prę latum nō admittuntur testes criminosi, ēt in crimine simoniæ, nisi sint emendati. & declara hanc gl. vt dicam. ſ. in gl. in ver. taliter. vbi declarabitur intellectus huius c. In glo. in ver. capitales, &c. no. gl. & loquitur melius, & clarius. quā gl. in c.
12 dic, vt ibi dixi. & no. hanc gl. prope fi. † In gl. in ver. vt furti, & adulterij, in fi. no. bene glos. quod sub generali dispositione,
d qua habilitantur testes criminosi, non videtur habilitatus periurus: nunquam ergo debet admitti periurus [d] in
e testem, nisi de eo admittento specialiter caueatur. & facit c. testimoniū, ſ. de testi. [e] In gl. in ver. debilitarent. Aduerte, ga hæc gl. vī sentire illā lec. Lan. vt emendati tm, non admittantur, nisi cū alijs adminiculis, & in hoc vī ista gl. dicere contra
13 tex. expressum in c. testimonium, de testib. vbi patet ꝙ nedū in crimine excepto, sed ēt in alijs criminibus, admittūtur testes emendati, cum agitur ciuiliter, ēt sine alijs adminiculis:
f & iō dic melius, vt ſ. in versi. taliter. † In gl. in ver. taliter. [f] in fi. Ex hac gl. colliguntur duæ lec. ad istū tex. Prima, vt intelligat
g in testib. criminosis emēdatis tm, vt sic dictio præsertim ponsita in tex. ponatur pro tñ, [g] & fuit ista opi. Lan. Sed hæc de modico, vel nihilo seruiret hodie, per c. testimonium, ſ. de testi. vbi tex. generaliter in quocunq; crimine, & cōtra quemcunq; agatur, admittit testes criminosos emendatos, ex quo agit ciuiliter. & iō hęc lec. non est sequenda, arg. l. qd Labeo, ff. ad Carb. vt cuitetur iurīū correctio, vt in c. cum expediat, de ele. li. 6. Itē quia fm hāc lec. impropriatur tex. in illa dictione præsertim; nā de eius vero significato est, vt stet comparatiue, & vt imponat idē in casu cōtrario, vt ſ. dixi. Et istæ improprietates fugiendæ sunt, vt no. in c. intelligētia, & in c. præterea, ſ. de ver. sig. & in l. nō aliter. ff. de leg. 3. Secunda lec. fuit Io. Vin. & Tan. fm q̄ dīt admitti testes criminosi, ēt in crīb.
perseuerātes, in hoc crīe simoniæ, cū sit exceptū, cōcurrentibus tñ cōsiderationibus, de quibus in litera, quas specifice ſ. subijciā. & tūc d. c. testimoniū, nō corrigitur, nec restringi tur sed procedit regulariter. & hoc c. procedit in hoc crīe simoniæ, cū sit exceptū, & hæc lec. est amica literæ. probatur in c. qm, intelligendo præsertim pro maxime, fm ꝙ dēt exponi Host. tñ dicit ꝙ licet in hoc multa sint sparsa, & in multis instruatur indices, ꝓ hoc c. tñ tenendū est, ꝙ hæc materia sit arbitraria, cū Papa hic specifice nō loquatur, quasi posse rit istas considerationes generaliter ad instructionem iudi cis, vñ dicebat ipse & Inn. iudicem debere cōsiderare an agatur per viam denūciationis, & tunc admittentur omnes testes criminosi, & etiam mulieres, & infames; dummodo sint emendati tam ad denunciandū, quā ad testificandū, ad hoc no. 2. q. 1. si peccauerit. & in c. nouit de iud. si vero agitur per viā inquisitionis, & crimen est exceptū, & tunc admittentur criminosi, & mulieres, non fm rigorem iuris, sed fm tempe rātiam æquitatis, q̄ debebit iudicis arbitrio moderari, det enim iudex multas ꝓsiderationes hīc. Prima est circa modū ꝓcedēdi, vt magis ꝓcedat, æquitate pēsata p viā inquisitionis. Secda cōsideratio circa personā ꝺ quā agitur, vt facilius admittat testes criminosos cōtra regulariē. Et facilius si regularis est inferioris gradus q̄ excellētioris dignitatis. Itē facilius, si est infamatus, & possit remoueri sine scandalo, q̄ si sit bonæ opinionis, & imminēat scādalum in eius remotione. Tertia ꝓsideratio circa pśonas testiū, vt admittat facilius honestos, q̄ criminosos, & facilius criminosos emēdatos, q̄ perseuerātes. Itē facilius si testificātur zelo iustitiæ, quā odii fomite. Quarta cōsideratio circa crimina quæ obijciuntur, an sint crimina minora, vel paria, q̄ maiora. Quinta consideratio, an subsint adminicula, vt facilius admittātur testes alij, adminiculis existētibus, quā cessantibus. Alij aliter dicūt: sed ipsemet Inn. postea recessit ab hac opi. & tenuit, quod ista tē perantia æquitatis, nō sit relinquēda arbitrio iudicis, cū sit iure expressa generaliter, ar. c. si. de trāſ. q̄d tñ nō placet Hos. ga fm eū, licet sit iure expśsa: tñ exprimit generaliter, vt non appareat, an. & q̄n sit ea præcise vtēdū. & cū hac opi. trāsēūt Doc. cōiter. satis putarē opi. Inn. posse saluari, vt vbicūq; agatur de crimine simoniæ ciuiliter, & fm æquitatē; & persona cōtra quā agit sit irregularis, inferioris gradus, malæ famæ, & sine scādalo possit remoueri, & subsint adminicula, tūc testes criminosi debēt admitti ēt nō emēdati, velit nolit iudex scilicet quāta fides sit eis adhibēda iudex ꝓsiderabit, fm qualitatem, & quātitatem criminū obiectorū: minor enim fides adhibetur vbi obijciuntur crimina maiora, quā paria, vel minora, & minor quādo paria, q̄ quādo minora, & maior fides saltem quando sunt aliquatenus emēdati, q̄ quando ex toto perseuerāt, & ad hanc fidē admittēdā fiunt istæ cōsiderationes circa crimina obiecta. & ēt sensit glo. hic, in ver. an pia. Si vero deficeret aliquod ex prædictis, non putarem testes criminosos admittendos, vt ſ. pśona cōtra quā agitur, esset secularis, vel si esset regularis, ageretur criminaliter, vel esset ex cellentioris dignitatis, vel nō subessent alia adminicula, &c. nā cū ꝓ dispositionē huius c. recedatur à cōibus regulis iuris, fm quas, criminosi pśeuerantes, non debent admitti, debet hoc c. restringi, intelligendo maxime, vt ſ. dixi, quando est crimen simoniæ, non habens annexam hæresim. nam sequendo opi Host. nimis esset larga iudicis potestas in hoc iure relaxando, & restringendo. Clare ergo concludendo, dic, quòd hoc. c. debet intelligi in criminib. exceptis, & specifice simonia, vt admittātur testes criminosi, licet non emendati concurrentib. qualitatib. ſuperius expressis: secus si aliqua il larum deficeret. arg. l. si vnus. C. de testib. & c. quia propter, de elect.

ADDITIONES.

a ¶Per tuas. Vide. Bar. in l. in quæstionibus. ff. ad le. Iul. ma. Bart. Bellen.
b ¶Agi criminaliter. Quando dicatur agi criminaliter, vide Mod. in rub. de iu. vbi late, & vtiliter insistit Arerinus. Seb. Sap.
c ¶Ecclesiæ. Et per istum textum. Abb. Sic. in rub. de iud. reprobat opinionē gl. & Bar. in l. 3. ff. de sepul. vio. vbi gl. & Bar. dixerūt, quod si agitur ad ꝙ nam applicandam parti dicitur agi de crimine ciuiliter; sed si agatur ad pœnam applicandam fisco, dicitur agi criminaliter, siue pœna applicanda fisco, sit pecuniaria, siue corporalis. Nā Abb. Sic. ibi dicit hic esse tex. in contrarium, quia quando agitur ad priuationem beneficij, pœna ad applicatur agenti, & tamen dicitur agi ciuiliter: & ideo ipse dicit ꝙ no. proprie dicitur agi criminaliter, quando directa via crimen deducitur in iudicium, vt puniatur acrius quam potest: & sic vt imponatur pœna ordinaria, siue applicetur fisco, siue parti, quia debemus considerare, ꝙ venit principaliter, & per consequentiam, vt in l. 1. ff. de aucto. iur. & ibi de cætero, de homi. cum ibi no. Aut crimen non sic deducitur via dicta, vt supra dictum est, & dicitur agi ciuiliter, quanquam pœna non ad niat applicanda parti, & hæc optime probantur secundū ipsum in hoc c & c. super his, de accusat. Sed D. meus, Ant. de Rosel. à quo didici hunc tex. vt singularem, dicit ꝙ quando agitur ad remotionē beneficij, concernit commodum illius ecclesiæ particularis à quo debet privari, & ideo dicitur agi ciuiliter. sed quando agitur, vt deponatur ab ordine agitur prointeressē ecclesiæ vniuersalis, & ideo dicitur agi criminaliter, & hæc opinio hucusque mihi placuit, & sæpe ita allegaui hīc. Sed modo non placet, quia etiam quod quis remoueatur à beneficio, ꝓspicit commodum publicum, scilicet quod indignus non habeat beneficium. Item ius publicum consistit in sacris, sacerdotibus, & magistratibus, vt 50. di. ius publicū quomodocunque ergo agatur ad correctionē sacerdotis, vel ad eius commodum, dicitur agi ad publicam vtilitatem. Sed mihi videtur quod Abb. Sic. uon bene considerauit istam materiam. Nam istud c. & c. super his, & c. qualiter & quando. de acc. loquuntur de materia pœnitus diuersa. Nam aliquando agitur ad pœnam, & tamen cedit diffinctio gl. & Bar. in d. l. 3. ff. de sepul. vio. aliquando non agitur ad pœnam, sed vt quis remoueatur propter defectū inhabilitatis, & de quo dicitur, agi ciuiliter: licet pœna non applicetur agenti. sed remouetur ad publicam vtilitatem; & hoc vult iste tex. dum dicit tanquam immunitus, & damnosus. Idem dicit tex. in c. qualiter, & quando, el 2. ver. vnde accu. Bur. in c. super his, in fi. commen. eod. tit. Host. & Compos. in querelam, de elect. Arch. 2. q. 1. c. si quis. Nam illi Doct. dicunt quod vbi agitur ad priuationem beneficij, videtur agi ciuiliter quia, non remittitur ad vindictam delicti, sed agitur propter inhabilitatem, excludatur aliquis habilis, sicut si ageretur, vt remoueatur ab ecclesia, tanquam non habens titulum, ratione præcedentis criminis, quod quando sit, not. de elect. quod sicut, & c dudum. el 2. Sed Bur. in d. c. super his, dicit hoc procedere, ubi remotio à beneficio, imponatur specifice in pœnam & vindictam delicti, & hoc sequitur Abb. Si. in d. c. super his. Illud tamen caput videtur sentire in contrarium, dum dicit quod excipiens contra ordinandum, vel consecrandum, debet se subscribere ad pœnam extraordinariam, quia exceptio illa nedum repellit ab obtinendo, sed etiam deijcit ab obtento, & sic videtur ille tex. quod priuatio beneficij, sit pœna. sed dic quod hoc agendi non est pœna, sed defectus inhabilitatis, vt hic, & d. c. qualiter, & quando, ver. verum, in fi. licet ex priuatione reus sentiat pœnam extraordinariam: sicut in simili dicitur interesse respectu agentis, & pœna respectu rei, si actor est passus damnum, & reo nullum lucrum adest, l. si pro alium, ff. ne qui per eum, & l. 1. §. si plurea. ff. de eo per quem factū est. Alexan. de Ne.
d ¶Contest. De hoc plene dixi in c. sponsam, de sponsi. Ale. de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Excellentem dignitatem. Adde, quod imo dicitur habere excellentem, & primam post episcopalem, ita no. Bal. in c. pastoralis. in gl. in ver. superiores. ſ. de offi. dele. quē ibi sequitur Fel. & gl. in ver. superiores. & ver. vtrū ergo abbatia. & ibi. eum etiam sequuntur moder. pro quo alle. tex. in auth. habita. C. ne fi. pro pa. & in c. decernimus, ſ. de iudi. & bonum tex. in c. fi. de offi. dele. li. 6. vbi primo nominat abbates, quam qui habent personatus. Quibus adde, quod notaui in apost. ad istum in c. expositi, in apost. in ver. dicitur officium, supra, de corpo. vitia. & in alle. c. decernimus. nu. 2. in ver. dignitatem. supra, de iud. Zac.
b ¶Inferiorum. Quidam tamen dicunt quod Abbas dicitur habere dignitatem superiorem alijs qui sunt in diœcesi citra episcopum, & sic debet habere locum immediate post ipsum ante alios prælatos, vt in c. ex ore, de priui. de quo dic, vt ibi tangitur, & per Abb. Sic. ibi. Alex. de Ne.
c ¶Supra eo. Vult dicere, quod si agatur de eo, quod de iure positiuo est simoniacum, & excipitur contra testem, qui commisit simoniam in his q̄ de iure diuino sunt prohibita, & simoniaca, & sic crimē simoniæ, ꝙ obijcitur testi. est maius quam simonia, super qua agitur contra reum.
d ¶Periurus. Quod semel periurus non debeat admitti amplius ad testimoniū, tradit Fel. in c. ex parte. ver. no. quinto. supra de testi. & in d. c. testimoniū, ver. tertia cōclusio. eo. ti. ꝙ nō potsit admitti ad iurandū generaliter tradit Ias. in repe. l. admonēdi. ver. trigesimo octauo. ff. de iureiu. Seb. Sa.
e ¶De testi. Sed ille tex. multum facit in contrarium, quia prætextu criminis, neminem repellit, dum tamen non sit præsumptio odij. ad hoc c. in fidei, de hære. in 6. vbi comprehendit periuros sub vocabulo criminosorum, sed non excommunicatos. Non obstat c. testimoniū: quia loquitur in alio crimine, quam simoniæ, & iste tex. loquitur specialiter in crimine simoniæ, tamen Butr. & communiter Doct. sequuntur gl. vnde in practica deberet seruari. Ale. de Ne.
f ¶Taliter. No. hic plenissime, vtrum criminosi, & non emendati de crimine inditi ncte admittantur ad testificandum in crimine simoniæ, & vide quod de hoc scripsi post Abb. in c. tanta. in prin. supra eod. Et de hoc late scribit subtiliter Fran. de Are. in c. veniens, el 1. in suis recollectis. de test. Bar. Bellen.
g ¶Ponatur pro tantum. Adde Car. in cle. j. de re. permu. no. in c. j. supra de exce. in c. continebatur, de depon. impu. Zac.

Universidad de Deusto Biblioteca

a de elect.& p hæc remanent fere declaratæ oēs gl.huius c.ª In fi.gl.Host.dicit gl. procedere si iste paratus est agere pœnitētiā,aliàs secus.2.q.1.si peccauerit. Itē cessat iudex ab inquisitione,vbi potest prætēdi aliquod interesse,ratione expēsarū vel fructuum,vel vt sciatur à quo, & de quo sit ecclesiæ pro
b uidēdum,ar.c.ex parte.de arb. ᵇ Satis putarem attendēdum finem agēdi,vt si agebatur solum ad remotionē,tunc iudex nō procedat,facta cessione, nisi subsit aliquod aliud interesse,ar.in l.post finitam.alle.in gl. nam & sentētia formāda est ſm conclusionem libelli,vt ſ.c.prox.Sed si agebatur simpliciter ad correctionem,tūc quia facta cessione,crimen non
c est punitum,poterit procedere opi.Host. ᶜ † Et quærunt hic
14 Doct.de alia quæstione,cōsimili, quid si pendēte inquisitionē cōtra abbatem, abbas promoueatur in episcopum, nūquid iudex desistet ab inquisitione, & concludūt, q procedit inquisitio,vt imponatur pœnitentia,non vt remoueatur ab episcopatu.promotio tamen facta, pendente inquisitione,non valet.73.di.tantis. Quoad primam partem ſatis posset distingui,vt ſ.distinxi post gl. vt consideretur finis agēdi. Quoad secundam partem, an teneat promotio,dic vt plene
d dixi in c.omnipotens,supra de accu. ᵈ

ADDITIONES.

a ¶Huius c.Idem dicit D.Car.hic,in ver.tales.in fi.primæ quæstio.Ale.de Ne.
b ¶De arb.Host.exigit ista duo copulatiue,ſ.quod sit paratus agere pœnitentiā,& q̄ non prætendatur interesse,quod refert Abb.Sic.Ale. de Ne.
c ¶Host.ista distinctio,est de mente Host.& doc.Ale.Ne.
d ¶De accu.Et vide hanc quæstionem,& similes in Spe.de inquisi. §.pe.versi. quid si inquisitio.& ver.seq. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniace electus non dicitur ille,si eo prohibente pecunia fuit data,vide late in num.7.an teneatur beneficium dimittere;in fine.*
2 *Monachus potest promoueri ad rectoriam ecclesiæ secularis,vel episcopatum & an ad inferiores ecclesias.*
3 *Electus in abbatem, debet confirmari per episcopum cui, subest ipsum monasterium.*
4 *Simoniam committit,etiam ille qui pro alio promouēdo pecuniā soluit.*
5 *Capitulum habet potestatem,sede vacante,electum confirmare,non autem conferre beneficia.*
6 *Prælatus,si præcepit alicui sub pœna excommunicationis,vt aliquid faciat;si non fuerit paritum,non per hoc quis incurrit excommunicationem.*
8 *Ratum habere an possim illud quod nomine meo gestum non est.*

CAP. XXXIII.

1 Sicut tuis. †Non imputatur electo confirmato, si eo prohibēte per ipsius cōfirmationē pecunia data fuit.h.d.In primapo nitur cōsultatio.in secūda rnsio,ibi, quāuis.in tertia parte ponitur quædā determinatio.ibi, illos. Casus literalis.Vacāte monasterio Iamblacen.quendā monachū suū prouidū & discretum elegerūt in abbatē; & quia Leodien.ecclesia cathedralis,pastore carebat,ad Colinoēsē ecclesiā metropolitanā ipsius accessit,& de liēctia ipsius interim ministrauit in monasterio Iamblacen.postmodum in Leodiēsi ecclesia fuit institutus episcopus,qui requisitus ab ipso, electionē ipsius noluit cōfirmare , sed cōperto q̄ hoc fiebat p extorquēda pecunia,protulit excōicationē,ne pro facto huius aliqua pecunia psolueretur, & qui ꝯ faceret esset excōicatus.sed quidā de fratrib.eius eo ignorāte, ꝓmiserūt pecuniam,& ēt exoluerunt;& sic ab eꝯ inuitatus, confirmationē & institutionem accepit libere, quēadmodū postulauit.Modo peruenit hoc ad notitiā ipsius abbatis, & dubitās an possit licite ministrare in officio abbatiæ , q̄siuit a do. Papa quid facere deberet, rn̄.Papa licet ſm canones, ēt paruuli,qui cupiditate parētū ecclesias p pecuniā sunt adepti,eas dimittere teneātur,tamen quia illud est longe diuersum,non prebere consensum,& aliud est expresse ꝓhibere, nihil debet sibi ad pœnam,vel culpam imputari,ex eo q̄ contre prohibitionē & voluntatē suā,a qua postmodū non recessit,alius pecuniam promisit & exoluit,eo ignorāte; præsertim cum ille non sit ei aliqua cōsanguinitate cōiunctus, nisi postea consenserit,soluendo pecuniam promissam, aut reddēdo solutā;alioquin cōtingeret q̄ factū alicuius paran tis insidias inimico suo, ei damnosum existeret,cui oīno di spliceret;& sic aliquis de dolo suo cōmodū reportaret. Illi vero qui pecuniam dederunt,aut etiam receperūt,in tantū culpabiles sunt,q̄ si eorū excessus manifestus esset ecclesiæ,
2 pœna essent canonica feriēdi.Ber.†No.1.ex tex.ibi,aut regimen ecclesiæ floren. ar. q̄ monachus promoueri potest ad rectoriā ecclesiæ secularis,de episcopatu nō est dubiū, vt in cle.1.de cle.Sed an ad ecclesiam inferiorē secularem possit promoueri,vide tex.cū gl.in præal.cle.1.& plene tango in c.
3 quod Dei timorem, de statu. reg.†No.2.q̄ confirmatio electi in abbatē,spectat ad episcopū loci cui subest ipsum monasteriū,vide tex.cū gl.18.q.2.c.1.& bonā gl.,psequentē gña liter circa ,puisinnes electorū,in c.quaq̄, de ele.li.6. No.3.q̄ monachᵇ habetur loco filij: abbas vero loco patris. facit ad materiam no.in ca.præsentia,de prob.Item no.q̄ licet taciturnitas quandoque habeatur ,p cōdictione, tñ veritate inspecta,maxima est differētia inter expressam ,phibitionē ,&
4 taciturnitatē. † Vltimo no.q̄ cōmittentes simoniā,ēt in fa
a uorem aliorum ª sunt deponēdi.facit.c.2.de cōsel.† In gl.2.
5 in fi.vel ſm Inn.forte ista ecclesia Metropolitana erat patrona monasterij,vnde vacāte monasterio, sic habet potestatē custodiēdi,vt in c.cū vos,de off.ordi.ita potuit huic electo dare potestatē administrādi.Sed hodie ista opi.Inno.nō procedit,per c.auaritiæ,de ele.li.6. quia electus ante cōfirmationē,nō pōtde aliquo quęsito colore administrare;aliàs in pœnā incidit,vt ibi,ideo tene opi.gl.Et quare capitulū pōt vacāte sede electum cōfirmare, nō aūt pōt cōferre beneficia ad
b eꝑm spectātia,dic,vt no.in c. cū olim, alleg.in gl. ᵇ † In gl.in
6 ver.sub interminatione,in fi. No. gl. quia quotiē solet allegari , & quotidie venit in practicā inter istos regulares ,pcipiētes simpliciter aliqd fieri sub pœna excōicationis, nam in
c dubio nō fert excōicatio: ᶜ sed potius est quædā cōminatio de excōicādo,si nō fuerit paritū ꝑcipiēti, & facit, q̄ no.in ti. C.cōi.vel epi.quasi p totū.Et facit.ad illā quæstionem,quādo iudex præcipit alicui vt aliquid faciat , sub pœna mille. librarū,vt nō parens nō incidat incōtinenti in pœnā, cum illa fuerit quædā cōminatio de pœna infligenda , vide tamen q̄ no.Spe.in tit.de sen.exc.in §. 1. post prin.Et habes plures glo. cōsimiles in c.2.de matri.contracto contra interdic.eccl.& in c.salonitanæ.63.di.& in c.vnico, ī. de sagitta.& ibi plenius
d dicam post Ant.an aliquo casu habeatur loco excommunicationis. ᵈ In gl.in ver.non præbere, in fi. de hoc an,& quādo tacens habeat ,p consentiente,dic vt no.in reg.qui tacet.de re.iu.li.6.plenius dixi in c.nōne,de ꝑsum. Sed aduerte, q̄ hoc.c.nō loquitur de præsente,& tacente, sed de absente,& ignorante;vnde longe diuersum est,expresse cōtradicere,& e ignorare; quia ille qui ignorat, in veritate non cōtradicit.
7 † In gl.in ver.imputari,in fi.aduerte,quia licet gl. ponat differentiam quoad casum huius c inter confirmatum,& electū, tamen aperte non aperit, nunquid cōfirmatio fuerit inutilida ratione simoniæ.& Inn. loquitur hic generaliter secundum gl.Sed Io.Phi.& Host. tenent,q̄ licet non valeat electio taliter facta,cōfirmatio bene valet.sed Goff. tenet oppositū dicēs,q̄ illa cōfirmatio tanq̄ empritia,& simoniaca non valet. Et ad istū tex.dū dicit, q̄ non debet ei imputari , rndet,q̄ debet intelligi,quoad hoc,vt non reprobet electio prius facta de eo.Pro opi.Gof.facit ſm Io.An.quia petens cōfirmari,tractat de iure quærendo.vnde vī acquisiuisse ius, meditte simonia,licet per aliū cōmissa.Sed pro opi.Host.& alios facit iste tex. qui facere vī dīam inter ignorārē , & expresse cōtradicētem,tenēs aliquē ꝺdictionis esse effectū . Vnde ipse Io.An.sic distinguit, vt in ignorāte, & nō ꝺdicente procedat op.Gof.vt nō teneat cōfirmatio: sed in expresse ꝺdicente,procedat alia opi.Ant. vī sequi opi. Gof. quia quantūcunque ꝺdixerit , non poterit negari qu talis confirmatio sit simoniaca.Vnde adhuc qdā alij, magis restringentes hāc materiā,dicūt,idem esse,etiā quādo pecunia fuit data in fraudē ipsius qui dēbat eligi, vel cōfirmari, vt talis electio, siue ꝓfirmatio dicat simoniaca.Nec ob.iste tex.q̄ dēt intelligi,q̄ dēt imputari ad pœnā,vel quoad facultatē dispēsādi,sed certe hæc

ADDITIONES.

a ¶In fauorem aliorum.Videtur iste innuere,q̄ soluens pecuniam,vt aliqui conferatur beneficium, committit simoniam , quod est verum , vt per vulgaria iura.Sed vtrum ille qui pro alio taliter pecuniam soluit,possit ab eo pro quo soluit illam repetere,dic quod non, vt per istum,in c.hinæ memoriæ.el 2.& ibi Barb.in apost. ad ipsum. supra de post. præb. & An. Cor.sin.suo in ver.simonia.
b ¶In gl.Item dic,quod capitulum,sede vacante potest instituere q̄ præsentatum per patronum,licet institutio spectet solum ad episcopum,vt est tus in c.1. de insti.lib.6.
c ¶Non fertur excōicatio.Adde istum in c.relatum. in vlt. no. vbi idem tenet q̄ hic ſ.de iure patr.Inn.tamen in c.1.gl. in versū.sub anathemate infra de sagitta.paululum videtur ab eo declinare.& Gemi. in c. salonitanæ.63.dist.Seb.Sap.
d ¶Excommunicationis.Vide Feli.in c.dilecte. ver.secūdo dicta sunt vera supra de exceptio.vbi dicit q̄talia verba,intelligūtur ferendę sententię, non latæ.Seb.Sap.
e ¶Non contradicit.Sed gl.in c.relatum,de iure patr.dicit,quod aut aliquis præcipitur sub pœna excommunicationis,vel sub pœna anathematis,& tunc est quædam comminatio,non autem excommunicatio,aut precipitur sub interminatione excommunicationis,vel anathematis, & tūc est canon latæ sententiæ,seu per illa verba quis incidit in excōmunicationē, sed illa gl.est falsa,& loquitur contra illum,& contra c.clericis,ne clerici vel mona.vnde ista gl.melius dicit.Item gl.pe in c.1. de loca. dicit,quod per illa verba profertur excommunicatio.Sed illa gl. non dicit verum , & ad illum tex.resp.vt ibi per Doct. & vide quod dixi post Abb.Si cau.c. clericis ne cleri.vel mona.Ale.de Ne.

te hæc rigiditas nō placet.vñ sequor aliā opi. & siue pecunia sit data cōfirmatori sine fraude , vel cū fraude contradicēte electo,vel ēt eo nō ꝺdicente,vbi interuenit fraus, nō dēat talis cōfirmatio annullari.& vī hæc opi. probari p istū tex. sic inducendo.nā ver.quamuis,venit aduersatiue ad sequētia & dicit,q̄ ꝗuis ēt paruuli teneātur dimittere beneficia acquisita per simoniā,eis ignorātibus, tñ qa lōge diuersum est,&c. nō dēt imputari contradicenti ad culpā , vel ad pœnā.dēt ergo intelligi ad pœnā,vt annulletur cōfirmatio,& teneatur dimittere beneficiū:alias aūt iste ver.ꝗuis,nō aduersaret in aliquo.nā certū est,q̄ ignorās,nō ꝺdicēs,nō inuoluitur culpa, nec pœna,nec ēt erit aliqua dubitatio de ignorāte,vel ꝺdicēte,qd ēet extra oēm noxā,& iura dēnt reduci ad vnū dubiū. l.qd Labeo.ff.ad Carb. Nec ob. si dicat, q̄ ista cōfirmatio sit simoniaca:qa & si interuenit simonia ex pte dantis,ne factū dānabile ipsius ꝑiudicet expresse ꝺdicēti,tolerat tñ talis confirmatio:nā ex quo alias erat idoneus,forte fuisset cōfirmatus ēt sine pecunia . Itē cōtradicēs expresse, æquiparat ei,in cuius fraudē data fuit pecunia.sed factū illius nō dēt retracta ri vt clare ꝑbat,nō cauillādo lr̄am,in c.nobis.ī.co.q̄eqd alij dicāt. ergo nec factū ipsius expsse ꝺdicētis erat retractandū. Et posset ēt dici ꝑdictis rōnib.cōiūcto. d.c.nobis, vt ita sit in electione.f.vt nō annulleť pp interuentū pecuniæ datæ ꝺdicēte,vel eo ignorāte in eius fraudē, qa nō apparet rō diuersitatis inter electionē,& cōfirmationē, na vtroq; casu agit de iure q̄rendo,& fortius,& pinguius ius acqrit̄ p cōfirmationē q̄ p electionē.nā vtroq; casu agit de iure q̄rendo , vt patet in
a c.sup̄ his,ī.de accu.ª In gl.in ver.cōsenseris ibi,q̄ nō sit simoniacus.pro hoc facit ſm Io.And.c.cū qs,de sen.exc.li.6. pōt tñ illud.c.ſm eū adduci in contrariū,& nihil aliud plus dicit,
3 nec ipse,nec alii.†Iō aduerte,q̄ aut q̄rit̄ nūqd de iure canonico possum hr̄e ratū, q̄ meo nōie gestū nō est:& dicendū q̄ nō,intelligēdo de vera ratihabitione. vt trahat retro, tex. est in reg.ratū,de re.iur.lib.6.& dic,vt no.in c.cū qs,de sen.ex cō.lib.6.& no.in ꝑal.iur.vbi rndi all.hic à gl.Et ex hoc infero,
b q̄ iste soluēs pecuniā,ᵇ post cōtradictionē , & ius acquisitū, nō ꝓprie cōmittit simoniā,qa aliud est vēdere,seu emere, & aliud vēditioni , seu emptioni iā factæ postea consentire, vt in l.aliud.ff.de re iu. Nec hēt hic locū ratihabitio , ex quo venditio, seu emptio, seu pecuniæ datio nō fuit facta nomine suo;sed fateor,q̄ inuoluitur peccato , approbando factū damnabile,& ita intelligo dictū.c.cum qs.qđ Io.An.dicit facere pro,& contra . An aūt teneat iste ex hoc dimittere beneficium,vel possit primari.Et dico,quòd sic,cōiungendo simoniam à principio commissam cum eius facto , & pacto consecuto postea.& hoc vult tex.hic,in ver. nisi postea consenserit,&c.alias non esset bona exceptio.

ADDITIONES.

a ¶De accu. Hoc probatur hic,& in c.nobis ſ. eod. vbi simonia commissa, ignorante electo , vitiat electionem , & etiam collationem ordinis vel dignitatis,& 1.q.1.præsentiū,& c.1.& hic,& etiam collationem beneficij,vt in c.pen.de elect.ergo plus est contradicere , quam ignorare , vel quem scire. Ale.de Ne.
b ¶Pecuniam.Butr.nititur resp.ad c.nobis. ſ.eo. & dicit , q̄ vbi pecunia est data ab æmulis,non præiudicat quantum ad culpam,vel pœnam promo ti,nec quo ad difficultatē dispensandi,quia episcopus poterit illa vice ēt dispensare cum electo,sed ſnō esset data ab æmulis,no n posset illa vice dispensare,prout dictum est supra eo.de simo.præiudicat tamen secundum eum quo ad validitatem electionis, & cōfirmationis.& idem dicit quando pecunia est data contradicente electo, vel confirmato. Sed Bu. loquitur contra tex.illius c.nobis.vbi tex. dicit quod si pecunia est data ignorante electo,electio est reprobanda,nisi in fraudem,& dispendium ipsius electi fit data pecunia,ergo si in fraudem electi esset data, non esset reprobanda, & sic nulla exigitur dispensatio,aliàs non esset bona exceptio . Item Bur. loquitur contra hunc tex. circa quod non instio,quia hoc satis declaratur per Abb.Sic.hic,quæ est optimo Io.And. quam etiā D.Car.sequitur,in §.oppositione. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur,si aliquis dat bona sua sub conditione alicui ecclesiæ, vt in ea recipiatur in canonicum, & ipsa bona pro sua præbenda retineat,secus si non præcessit pactum 4.*
2 *Simonia non committitur,si quis emit preces,vel dat aliqua bona temporalia,ex mera liberalitate,pro aliquo beneficio consequendo.*
3 *Præbenda quæ cōstitit in bonis temporalibus, potest esse penes laicum, secus si est annexa canonicę.*
5 *Simonia an inducatur per solam simoniacam intentionem.*
Simonia conuentionalis,non remittitur nisi per restitutionem rei datæ, & acceptæ: simonia vero mentalis per solam pœnitentiam aboletur.
6 *Simonia committitur,si quis corrumpit iudicem,vel testem in causa spirituali.*

CAP. XXXIIII.

2 Vanos. †Si clericus cū pacto confert ecclesiæ bona sua, vt in ipsa recipiatur in canonicū,& illa sibi retineat pro præbenda,simonia committitur : secus si hoc fiat sine pacto. h. d Et sunt duæ partes in prima consultatio. in secunda respōsio,ibi : deuotioni tuæ : qui distinguendo prosequitur duo mēbra.ſm ibi:si vero,cuius determinationē submittit ibi:licet. Casus literalis. Aliquis clericus , aliqua de bonis suis obtulit alicui ecclesiæ, petens , vt idem clericus in canonicum admittatur, & eadem bona sibi retinere liceat pro præbenda in vita sua.quæritur,vtrū illa bona recipere liceat , & idē clericus in canonicū assumi absq; vitio simoniæ,rn̄. Pa. q̄ si qs clericus cū cōdōne,vel pacto offerat bona sua,vt ea postmodū retineat pro præbenda,& in canonicum admittatur, hmōi oblatio , vel receptio fieri nō poterit sine vitio simonię, cum in talib.oīs pactio,aut cōuentio cessare debeat, iuxta canonicas sanctiones.Si vero pure ac sine pacto, & cōditione qualibet offerat , rogans humiliter vt in canonicū admittatur,& bona sua retinere sibi liceat pro prębenda,& clerici pure cōsentiant talis receptio, bene pōt fieri absq; simonia.in fi.dicit.Pa.quāuis taliter duxerimus rndendum: si tñ ille qui talē facit donationē,ea intentione ducatur,vt per tpa lia bona,quę offert,spūalia valeat adipisci,clerici eū aliter nō recipient;aliter sine dubio tā isti,q̄ illi apud Deū,cui nullū la
2 tet secretū culpabiles iudicant.B. †No.1.ex.q̄ humiles ꝑces emissæ à digno pro beneficio spirituali cōsequendo,non in
a ducūt simoniā,ª nec aliquod aliud pactū est ambitiosum.q̄ procedit ēt si ꝑcesserit donatio rei tpalis,ex liberalitate tñ facta.& optime hic colligitur ex tex.q̄ semper tenę menti pro istis cardinalib.seu altis ꝑlatis,quibus aliqua munuscula,seu xenia cōferunt rogātes pro aliquo beneficio consequēdo; si.n.nō ducūtur principali intentione , vt spūalia adipiscant, q̄q̄ secūdario habeant talē spē, extra oēm noxā iudicantur. nā vix ista pōt fieri sine spe secundaria, vt dicūt Inn. & Host. ad hoc facit,q̄ le.& no.in c.qd proderit.61.di.j.q.i.sunt nonnulli.& in c.tu,de æta.& qua.ᵇ †Secundo collige,q̄ prębenb da pōt consistere in reb.tpalib.tūs, & talis prębenda pōt cadere ēt in laicū.& de hac intellige glo.in c.cum M.de consti. q̄nq; tñ prębenda appellatur ius spūale.& procedit illud, qñ est annexa canonicæ,& ita intelligit.c.dilecto filio, ī.de præb. & vide.qđ no.Inn.in c.maiorib.co.tit. Itē no.q̄ ius canonicæ est qd spūale.hinc est,q̄ non cadit in laicū, vt in c.2.de instit. & q̄ ibi no.Inn.& iō pro eo habēdo , non licet promittere,
4 vel donare tpalia,vt hic,& in c.Iacobus,ī.co.†in gl.in ver.pu re,ibi,tpe ingressus,no.gl. q̄ ēt tpe receptionis spiritualium, pōt fieri donatio alicuius tpalitatis, dummō liberaliter fiat. & facit c.in præsentia,de prob. & in c.ad apostolicam, ī.co. & vide gl.q̄ hoc disputat in c.emendari. 1.q.1.& c.quā pio.1.
5 q.2.† In gl.fi.in fi.Inn.dicit,q̄ in prohibitis:qa sola simoniaca intentio inducit simoniam , & illa dicuntur prohibita, quia simoniaca,quia sunt spūalia, & de iure diuino.vt vendere sacramenta,& similia.sed in simoniacis,quia prohibita sola intentio,non inducit simoniā,vt si qs renūciat beneficio suo, cū intentione habendi aliquid tpale.de quo vide,q̄ no.gl.in c.ex parte,de off.dele.Io.And.tenet indistinctē, q̄ nunq̄ sola intentio inducit simoniā,nisi mentalem. & bene loquit, qa dīa maxima est inter simoniam mentalē, & cōuentionalē. Nam in cōuentionali, tenet quis restituere talia spūalia, vel tpalia illicite recepta,nec pōt aliter pœnitere, vt in c.inquisitionis,in prin. ſ. de acc. sed in mētali pōt aboleri peccatū p solā pnīam,vt probat in c.ſi.co.tit.vbi tex. loquit indistinctē de oībus spūalib.procedit ergo, siue sint spūalia de iure diuino,siue ex cōstōne ecclesiæ ex quo aliter non distinguit 19. dist.si Romanorū. & 3 1.q.1.qđ si dormierit. & optime illud
c c.sic inductum,probat opi.Io.And.ᶜ† Extra gl.quæro, quid
6 si aliquis corruperit iudicem,vel testē in cā spūali,nunqd cōmittatur simonia.Host.cōcludit,q̄ sic,pp quādam connexitatē,q̄ hēt cū rebus spūalibus,vel erit quasi simonia,ar.c.nemo.ſ.cod.secus si datur pecunia in causa mere tpali. q̄ no.

ADDITIONES.

a ¶Simoniam.Vide ad hoc,quæ scribit Car.in c.tuam. ſ. de æta. & quasi.vbi ponit.an qui dat pecuniam familiari alicuius prælati, vt soliciter causā beneficij , committat simoniam . Et concludit, q̄ non,nisi ille familiaris sit talis,q̄ eius intuitu daretur beneficium. Seb.Sap.
b ¶De æta.& qua.Hoc dicit Inn.hic. in verbo,intentione. dicit enim, q̄ tex. debet intelligi, quando principaliter quis dat temporalia,vt per temporalia cōsequatur spiritualia . Nam vix est, quod quis hanc intentionem secundario non habeat,& hoc sequitur Host. & Io.And.& D.Car.hic,in 2.oppositione dicit esse signandum,quod secundaria intentio non inducat peccatum,& quia hic fit mentio de precibus,fi vis scire quando preces sunt licitæ,vel non.f.pro beneficio obtinēdo, dic vt per gl.magistrā, in c.tuam.de æta.& qua.& ibi Doct. Ale.de Ne.
c ¶Io.And.Cum ista opinione transit hic D.Car.& But. ambo in fi.sui commenti.Sed aliter dicit Butr.in c.fi. o.vbi dicam,quid sit tenendum.Nam ibi Abb.Sic non firmat pedem. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri,non debent recipi à prælato simoniaco.*
2 *Prælatus simoniacus,non potest conferre ordines.*
3 *Contra suam conscientiam ei roneam,non debet quis venire, antequā ip-*

Universidad de Deusto Biblioteca

sam deponat; & aliter veniens præparat sedem ad ignem æternũ, 4.
5 *Simoniacus an sit ipso facto suspensus, siue sit simoniacus in beneficio, siue in ordine conferendo, siue in ordine recipiendo.*
Suspensus ab officio, an sit etiam suspensus à beneficio.
6 *Simoniacus ignoranter tantum, deponitur à simoniace receptis, & ab alijs non legitime receptis, vel recipiendis.*
7 *Simoniace conferens ordines, est perpetuo, & ipso facto ab ordinibus suspensus; nec ab eo licite recipiũtur sacramenta, nisi in casu necessitatis.*
8 *Simoniacus in beneficio, notorius, est suspensus ipso iure, si vero occultus, est suspendendus.*
Episcopus qui simoniace emit episcopatum, non potest valide clericos, ordinare, & ab eo ordinati non habent executionem.
9 *Intelligere legem, vel canonem male, non est peccatum, nisi ex hoc male intellecto committatur aliquod peccatum.*
10 *Ordines sacri, non sunt recipiendi à simoniaco prælato, vel excommunicato, aut deposito, & suspenso.*
11 *Clerici an possint licite propria authoritate recedere à prælato notorie criminoso.*

CAP. XXXV.

1 PEr tuas. †Non debet quis ordinem recipere ab eo quẽ credit simoniacũ, sed ministrare põt in illis, quos prius ab isto recepit. Communis diuisio. secũda, ibi, nos igitur. Casus literalis Quidã B. nomine monachus ordinis Chartusiensis, à diece. episcopo susscepit ordinẽ subdiaconatus: postmodũ intellexit q episcopus ille multoties cõmiserat vitiũ simoniæ; propter q idẽ monachus timebat in susceptо ordine ministrare: nolens etiã ab eo. episcopo promoueri ad maiores. super quæ consultus Papa respon. vt secure in ordine susceptо ministret, sed cõtra conscientiam ad superiores ordines nõ ascẽdat: ne forte ædificet ad geennam. & licet in hmõi difficultatem sit collapsus ex eo, q cõscientiam habuit nimis scrupulosam: eam tamen nõ etiadet, nisi deponat errorem. B. †No.
2 1. ex tex. ar. simoniacũ non posse ordinis executionem conferre: cũ. n. ipse nõ habeat tanquã suspensus, non potest, alij conferre: quia nemo dat, q non habet. 1. q. 7. Daibertum. &
3 dicã j. latius. †No. 2. q vbi non subest peccatum in credẽdo, vel nõ potest quis informare conscientiam suam, vt libet, nõ tamen debet venire contra cõscientiam, ẽt erroneã, nisi prius
4 eã deponat, & ad hoc quotidie alleg. iste tex. † Vlt. collige, q veniẽs cõtra cõscientiam scrupulosam ædificat ad gehẽnã. i. committit peccatum mortale, propter q punietur pena gehene. i. ignis, ẽterni. Et dicit ędificare ad gehenã. qavſ cõsti tuere sibi ædificũ ad mortẽ ætернã. & no. cõtra habẽtes cõ
a scientiam nimis scrupulosam, & erroneã. [a] In gl. 1. in fi. die, vt dixi in c. licet Heli. ſ. e. videtur, q in ꝑiudiciũ alterius, & infamiã, nõ debet quis alij facile credere, & ita loquitur hic. Sed vbi cessat alterius præiudiciũ, nõ vituperatur facilitas in credẽdo. 20. q. 4. c. innocẽs. Iste ergo monachus, non debuit de facili credere litis relatorib. in ꝑiudiciũ, & infamiã episcopi;
b & ideo inducitur in errorẽde quo ſ. [b] †In gl. 2. in fi. q intelle
5 ctu huius gl. &c. prius quærẽdũ est, nũquid simoniacus sit ipso facto suspensus. & hic multa inuoluunt per Doc. Sed breuiter, & clare expedio per tria mẽbra. Aut eñ est simoniac⁹ in ordine recipiẽdo: aut simoniacus in ordine cõferẽdo, aut in beneficio. Primo mẽbro, cũ est simoniacus in ordine recipiẽdo, dic: q iste est suspẽsus nedũ ab isto ordine simoniace recepto: sed etiã ab omnib. alijs ordinib. ẽt licite receptis, & per cõsequẽs, est etiã remotus ab administratione tpaliũ beneficiorũ suorum, quãquã. n. multi sint ordines; vnũ tamẽ est sacramẽtum ordinis. ideo si cõmittit simoniã in vno vulnerat totum sacrm ordinis. ideo est suspẽsus ab executio ne oĩum: & per consequẽs ab administratione bonorum. hoc voluit Inn. hic, & in c. tãta, ſ. e. facit tex. in c. ꝑter. §. verũ. 32. dist. & 1. q. 1. reperiũtur. & in c. eos etiam, 81. dist. vide gl. in' cle. cupiẽtes. in ver. non nouam, de pœnis, & ibi generaliter tractat, an suspẽsus ab officio, sit suspẽsus ẽt à beneficio, & fa
6 ciũt no. in simili 32. di. c. nullus, & c. ꝑter. †Et hæc intelligo vera in eo qui cõmisit simoniã: secus in eo qui recepit ordinẽ alio simoniam committẽte, eo ignorãte; tũc. n. iste est tm̃ suspẽsus ab ordine simoniace recepto, nõ autem ab alijs quos prius licite recepit, nec à beneficijs prius licite adeptis, vel adipiscẽdis. ad hoc c. de simoniace, ſ. e. & ibi hoc voluit. Inn. idẽ puto in eo, qui recepit ordinẽ ignorãter à simoniaco su
c spẽso, vt 1. q. 1. si quis à simoniacis. [c] † Sedo mẽbro princi-
7 pali, qſ quis est simoniacus in ordine conferendo, Doc. vñr varij, vñ tenuit Gof. talem nõ esse suspensum quoad alios, & sentit ẽt hic Inn. nisi per triennium tm̃, vt in c. pe. inf. e. & sic puniat recipiens ordinẽ simoniace, q̃ sic conferens, qa recipiens hẽt ordine vitiosum. nõ sic cõferens, licet peccet indigne cõferendo. Sed ipsemet Inn. sentit oppositũ, in ꝑal. c. pe. & illud credit verũ, cõcludo ergo, qđ cõferẽs ordinẽ p simoniã, ipse est ipso facto suspensus ꝑpetuo ab ordinibus, p hoc tex. iũcta gl. in ꝑal. c. si qui à simoniacis, facit ẽt iste tex. & melius, 31. di. c. ꝑter. §. verũ. & ibi bo. gl. vnde à tali simoniaco q. tũcunq; occulto, nõ dẽmus recipere aliqua sacra, nisi baptismum, & corpus Christi tpe necessitatis tm̃, vt in præal. §. ve-
d rum. [d] † Tertio membro principali, quando qs est simonia
8 cus in beneficio, aut est notorius simoniacus, & est suspẽsus ipso iure, vt no. in ꝑal. §. verũ. & no. Inn. hic. & in ca. tãta, ſ. e. aut occultus, & non suspẽsus sed suspendẽdus, ar. 1. q. 3. in c. 1. & 2. dicit tamen notabiliter Inn. hic, q respectu illius beneficij, q simoniace acquisiuit, est suspensus ab oĩb. ordinibus. vnde si quis emit epatũ, licet non ordinẽ, nõ põt valide clericos ordinare quia illa collatio ꝑcedit ex illa emptione beneficij. & ideo ordinati ab eo, nõ habẽt executionẽ, q est valde no. alle. 1. q. 3. eã q̃. Et ex his nũc infertur ad intellectũ illius. c. & ad declarationẽ primæ partis huius gl. Nã põt primo hoc c. intelligi, q iste monach⁹ errabat in iure, vt qa credebat simoniacũ occultũ in beneficio cõferẽdo esse suspẽ-
9 sum: & ideo dicit Papa hũc esse in errore. † Sed non placet hoc Inn. dicẽti, q licet prius non sit peccatũ, male intelligere canonẽ, cũ sit de iure positiuo; tñ postq̃ est doct⁹, & instructus per ſuperiorem, grauiter peccat, nõ recedere ab errore, ar. 29. di. nulli. & no. hoc dictũ, qa solet allegari, q male intelligere legẽ, vel canonẽ, nõ est peccatũ, q intellige, nisi ex hoc

ADDITIONES.

a ¶Erroneam. De quo dic, vt ipse Abb. Sic. in c. & si quæstione. ſ. eo. in 2. no. & quod ibi addidi. Sed Io. Cal. hic tractat, an erronea conscientia obliget, ita quod faciens contra ipsam, peccet, & arguit pro, & contra & finaliter concludit, q sic, quia causatur à ratione, quia credit illud honẽ & ideo faciendo contra, manente tali ratione cõtemnit, ad hoc c. de homine, de cel. mſſ. & c. fignificauerit, de corp. vit. cũ ſi. dicit tamen, q iudicũ rationis errantis bene est contra legem diuinam, sed non secundũ credulitatem habentis illam, qui credit secundum illam legem facere, ideo ligatur, & ita debet intelligi c. nemo. 32. q. 4. & c. ſi. de conſue. Nam illud q est contra conscientiam erroneam, non est in se malum, sed fit, sub ratione malitiquia ille, qui eam habet, & contra facit, credit se facere contra Deum. Et ex hoc Infert Io. Cal. an faciens secundũ conſcientiã erroneã peccet, & arguit pro, & contra, & determinat, q talis conſcientia nõ excusat, quia iste incidit in eã, vel voluntarie, vel ex negligẽtia, qui iure diuino, vel canonib. vel doctorib. & magistris nõ credit, cũ ad hoc teneatur, vt hic, & de fen. excom. inquiſitioni, cũ ergo hoc ex voluntaria ignorantia pr ocedat, ſequitur q nõ excuſat. 15. q. 1. in prin. & 32. diſt. ſ. vt ra qne. vnde tali imputatur ex eo, q non deponit erroneã conſcientiam nec potest dici perplexus, niſi quia non deponit erroneã conſcientiam ponere debet, & hæc dicta refert, & ſequitur do. Card. in pen. & ſic. Ex præmiſsis facias duas concluſiones. Prima est. q faciens ſecundũ conſcientiam erroneã, non excuſatur à peccato, etiam ſi ipſam deponere, non poteſt, quia ex eſt imputandum, q non credit iuri diuino, vel canonib. vel doctorib. & magiſtris. hoc intelligo, niſi ſibi deeſſent magiſtri, à quibus poſſet informari, quia tũc ex quo non poteſt inuenire à quo, inſtruatur, excuſatur à peccato 37. diſt. §. vt itaq; vnde q ait Auguſtinus & Cal. debet intelligi, quando erronea conſcientia eſt contra ius naturale, vel contra ius diuinum; ſecus ſi eſſet contra ius poſitiuũ. Nam non inuoluitur peccato mortali, qui male intelligit ius poſitiuũ, vt dicit notabiliter hic Inn. nã debet intelligi, niſi poſtquã eſſet inſtructus, vt ſ. dicetur. eſt tn differentia inter ius diuinum, & naturale, quia eius ignorantia nõ excuſat à peccato, niſi vbi nõ põt inuenire qui eũ informet. vtſ. dixi. Sed ignorãtia iuris poſitiui excuſat à peccato mortali, ẽt ſi poſſet inuenire qui eũ inſtruat, dũ tñ poſtquã inſtructus eſt, non ſit pertinax, & ita intelligo Cal. & Inn. facit q dicã ſupplendo Abb. Sic. Secunda cõcluſio, vbi nõ põt cõſcientiã erronea deponere, debet omnino eam ſequi quia licet nõ excuſet à peccato, tamen minus peccatũ eſt ſequi erroneã cõſcientiã, qua facere cõtra ipſam, vnde debet eligere minus malũ. 13. d. merui. Alc. de Ne-
b ¶De quo inf. Hoſt. dicit plenius quam Abb. Sic. dicit enim, quod iſte non debuit credere in infamiam, vel præiudicium alterius. ff. de pact. emp. l. Iulianus. §. quod autem diximus, aliàs autem dicimur ſcire, quod ab alij audimus 22. q. 5. hoc videtur. vbi de hoc. Item quantum ad literam, ita relatione quorundam, dicit quod alij habent, relatione multorum. & ſic videtur habuiſſe Hoſt. in hoc tamen ſecundum Do. Car. non eſt facienda differentia, an dicat, quorundam, an dicat, multorum, facit quod dicit hic Inn. qui dicit, quod hæc dec. deber intelligi, quod iſte credebat ex relatione multorum, quod ordinator ſuus eſſet ſimoniacus, & quod ex hoc non haberet ordinis executionem, & quod vlterius non deberet ab eo ordinari. Sed ſi in tex. eſt verbum quorundam, ſubaudit Hoſt. puta vicinorum, ſeu ẽt collateralium, quantumcunque ſecretorum, dummodo tales ſint, quorum ſuperior denunciaret ipſum eſſe talem, & enitandum mandaret. tunc enim ſecundum Hoſt. prima facie eſſet ei credendum, & parendũ, de pba. poſt ceſſionẽ, de treu. & pace. c. 1. 11. q. 3. curæ. nõ est ne hæc verba Hoſt. q licet multi dicant aliquod delictũ, de aliquo, nõ eſt credendũ, imo plus ẽt ſi familiares, vel collaterale, ſeu ſecretarij alicuius referãt malũ de ipſo, non eſt ipſis credendũ. Sed ſi ſuperior denũciet prima facie eſt credendũ, & parendum ei, hoc etiam tenet Io. An. & D. Car. in prima oppoſitione, & Butr. ſuper hac gl. & hæc notabilis. Al. de Ne-
c ¶Simoniacis. Idem dicendum eſt in eo qui coactus recepit ordinem, ſimonia interueniẽte. Nã, & cũ tali eſt diſpẽſandũ, vt miniſtret in ordine, quẽ recepit, coactus, vt in c. coſſat. q j. & hoc dicit Inn. & Doct. Alex. de Ne-
d ¶§. Verum. Vide omnino gl. ibi quæ incipit, ab hoc loco, quæ ponit tres differentias inter ſimoniacum, & notorium fornicatorem ex vna parte, & hæreticum, & ſciſmaticum ex alia parte, & quod quis non debet audire miſſam ſimoniaci quantumcunque, occulti, nec recipere aliqua ſacramenta, præter baptiſmum, & corpus Chriſti, ſed tempore neceſsitatis tantum, tenet gl. in eo. §. quæ incipit. Hugo. iſtud intelligit. Alex. de Ne-

hoc committatur aliquod delictũ: quia ignorantia nõ excu
a sat in delictis, de pœ. di. 2. ſciendũ. & in c. per tuas, j. eo. [a] Secũ do, põt intelligi, q ille errabat in facto, qa credebat ex aliqua ſtumptione illũ eſſe ſimoniacũ in ordine, ſed eũ de hoc ñ eſſet certus, nõ debat abſtinere ab ordine recipiendo, vnde habebat conſcientiam nimis ſcrupuloſam. Sed contra prædicta, nã ſicut non dẽt venire cõtra conſcietiã quo ad ordines ſuſcipiẽdos, ita nec ad ordines ſuſceptos, cuius contrarium innuit iſta litera. Sol. dicit Inn. q ordines ſuſcipere est liberum, ſed in ſuſceptis miniſtrare, eſt neceſſariũ, vt in c. quæris, de æta. & quali. vnde ille debuit conſcientiam ſuam informare ſecũdum ius quoad ordines ſuſceptos: ſed in ſuſcipiẽdis, non debuit cõpelli ratione ꝑdicta. Itẽ ſecundum Hoſt. facilius frangitur conſcientia in ſuſceptis, quã in ſuſcipiendis, qa multa impediuntur facienda, & c. vt in capit. 1. & capi
b tur. rurſus, qui cleri. vo. & in ca. quemadmodum, de iureiur [b] vel (vt ſentit hic Inno.) Papa diſpenſauit hic in ſuſceptis: qa
c tunc ignorabat, argumen. in præallega. c. qui à ſimoniacis. [c]
10 † Ex prædictis declaratur vltim. q. gl. an poſſem recipere ord
d dinẽ ab eo, quẽ ſcio ſimoniacũ, [d] nam in caſibus in quibus dixi eũ eſſe ſuſpenſum, procedit deciſio gl. ſecus in alijs: quia
e tunc ceſſat eius ratio, [e] q dixi de ſimoniaco ſuſpenſo, idem dicit Inno. & bene de excõmunicato. idẽ de depoſito, vel ſuſpenſo, vt iſti quantumcunque ſint occulti, non cõſerãt exe
f cutionem ordinum. [f] † Ex his deciditur alia quæſtio, nunqd
11 ꝑpria authoritate ſit licitũ recedere à prælato notorie criminoſo, & dicunt quidã, quod non, niſi in duobus caſibus, vt ſi ſit notorius fornicator, vel ſimoniacus in ordine. vt præalle. §. verum. ſed Inn. concludit hic, idem eſſe in quolibet peccato q impedit executionẽ ordinis, etiam poſt peractam pœnitentiã, qa eadẽ eſt rõ in iſtis. & q̃ ſint illa delicta, no. in præalle. c. niſi, in §. propter conſcientiam, de renun. & hunc articũlum examinaui latius in c. cum non liceat, de præſcri.

ADDITIONES.

a ¶Infra eo. Butr. aurem dicit, quod error iuris excuſat à peccato, ſed non à pœna temporali, de quo videbimus in c. per tuas, infra eo. Alex. de Ne.
b ¶De iureiu. Do. Car. in tertia oppoſitione dicit, quod ſi iſte non habuiſſet conſcientiam contrariam, potuiſſet etiam ad ſuperiores ordines aſcendere, & mouetur per literam, ibi, contra conſcientiam ad ſuperiores nõ aſcendat, & iſtud etiam eſt de mente Docto Dic tamen, quod magis tenerunt conſcientiam erroneam deponere, reſpectu ordinis ſuſcepti, quã recipiendi, per rationes Inn. & Hoſtien. Alex. de Ne.
c ¶Simoniacis. Cum literalia Papæ non diſpenſauit, nunc apparet de aliqua diſpenſatione: ſed ideo debet miniſtrare in ordine ſuſcepto, quia non conſtabat ſibi ordinatorẽ eſſe ſimoniacũ, & hoc eſt de mente Doct.
d ¶Quem ſcio ſimoniacum. Adde quod ſi à tali receperim an ſim ſolum ab illis ab eo receptis ſuſpenſus, an vero ab omnibus, etiam quos à non ſimoniaco ſuſcepi, & quis mecum diſpenſabit. adde iſtum in c. de ſimoniace, ver. circa hanc. ſupra eo. & ibi Fel. ver. in glo. fi. gl. Archi. & Ge. 32. diſt. c. præter. §. verum. vbi tenent talem eſſe ſuſpenſum etiam ab ordinibus bene ſuſceptis, & cum quo Papa ſolus diſpenſat. Zach.
e ¶Ratio. Imo etiam ſi ſimonia eſſet omnino occulta, ille qui ſcit ſimoniacum, potius debet pati excommunicationem, quam ad ordinem recipere, vt dicit hic glo. 1. q. 1. ſi qui à ſimoniacis, facit quod dicit glo. 32. d. §. verum. quæ dicit, quod quis non debet audire miſſam nec recipere ſacramenta ab eo, quem ſcit ſimoniacum, licet ſit occultus. Alex. de Ne-
f ¶Ordinum. Eridem dicendum eſt ſecundum Hoſt. in quocunque peccato, quod poſt pœnitentiam impedit executionem ordinis, de quib. in c. niſi cum pridem. §. propter conſcientiam, de renun. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus licet non habeat iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum, poteſt tamen tollere prauam conſuetudinem totius prouincie.*

CAP. XXXVI.

1 NTantum. Pro chriſmate, vel inueſtitura eccleſiarum, nil exigi dẽt, nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio. h. d. Et prouidet circa duo. ſecunda ibi: prauam. Et 2. ſubdiuidit. nã primo narrat factum, ſecũdo corrigi mãdat, & puniri, ibi: cum vero. Caſus literalis. Quidã ſuffraganei Cãtuarien. Archiepi recipere conſueuerũt certã quantitatẽ pecuniæ pro chriſmate. Iſti timẽtes pœnã canonicã, & correctionẽ eludere cupientes, tps faciendæ ſolutionis anticipabant, recipientes in media quadrageſima, qđ recipere conſueuerant in paſchate, & nomen denariorum variabant. Denarios quos primo dicebant chriſmales, ſecũdo appellabant paſchales, ꝑ ſuetudinẽ medię quadrageſimæ nuncupantes; peruenit hoc ad notitiam do. Pa. qui reſpõ. q gratia ſit gratis conferenda, & qui primo recipit præ-
1 tium quàm rem conferat pretioſam, & expreſſius ſpeciem exprimat vẽditionis, Mandat Papa Archiepiſcopo, quatenꝰ hmõi exceſſus corrigat, & ſuffraganeos ſuos, & corũ officiales taliter puniat, q aliorũ culpa ſibi pp ſuã negligentiã non imputetur ad pœnã. In fi. dicit, q illã prauã cõſuetudinẽ de ſua ꝓuincia ſtudeat extirpare, cm quã inueſtiturã eccleſiarũ Archi. marcã argenti exigebãt. alij vero prælati vaccã albam vel certam quantitatem pro vacca. Ber. Not. 1. ex tex. ex prin
cipio, quod ex vno peccato quandoque generatur aliud,
a & peccata inducunt peccatorẽ ad peccandũ. [a] Not. 2. q va-
b riatio tẽporis in ſoluendo, vel mutatio nominis [b] non excuſat contractum aliàs illicitũ. Et ex hoc collige. q ab cõſiderãdum ſpeciem contractus, non ſolũ ſunt attendenda verba, ſed ẽt natura contractus, facit l. ſi vno. ff. loca. No. 3. q ſorti⁹ declarat vẽditio, qñ pretiũ ꝓcedit traditionẽ rei, q̃ qñ ſequtur: qa traditio rei, põt ſehre ad multos ℈ctus, nõ ſic traditio ꝑ-
c tij. [c] Itẽ no. ſolũ Archiepiſcopum poſſe punire ſuffraganeos ſuos. de quo 1 c. vt litigãtes, de off. or. li. 6. & in c. ſacro, de ſen. excom. & ẽt officiales ſuffraganeorum, quando delinquunt vt officiales. de quo dic, vt no. in c. 1. de offi. vic. li. 6. & in c. Ro
1 mana, de of. ord. eo lib. † Vltimo no. & tene mẽti Archiepiſcopũ poſſe tollere prauã cõſuetudinẽ totius prouinciæ ſuę. con. c. c. ex frequentibus, de inſt. licet. n. non habeat iuriſdictionẽ in ſubditos ſuffraganeorũ. vt in c. paſtoralis, de of. or. tamen prauã conſuetudinẽ tollere poteſt, cũ cõcernat totã prouinciã, & peccatũ ſit notoriũ. facit c. Romana. §. noto-
d ria, de cenſi. lib. 6. In gl. in verbo, qui prius, [d] in fi. vel fm Ho. caueatur de re tradenda, ſi pretiũ fuerit intra certũ tempus ſolutum. ff. de ædil. edi. l. ediles. §. fi. cũ l. ſeq. & idẽ no. in l. ſi traditio. C. de act. emp. In gl. fi. no. ergo. ex glo. iuncto tex. q eriã pro inueſtitura facta. i. pro inductione in corporalem poſſeſſionem, non poteſt aliquid exigi. Archi. enim habet inueſtituram facti, & non iuris, vt in c. ad hæc, de of. Archi. & ſic pro poſſeſſione habenda, non debet aliquid tradi, vbi etiam ſubeſt conſuetudo, vt hic. quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Peccandum. Ad hoc de pœ. diſt. 5. conſideres. & infra de reg. iur. deſeat. in quibus dic. quod qui in vno delinquit, factus eſt omnium reus, & inter alias rationes amore huius peccati deſe. ic peccator omnes virtutes, & conuertit ipſas ad vitia, vt d. c. conſideres. Alex. de Ne.
b ¶Mutatio nominis. De illa mutatione nominis, vide exemplum in l. nemini. C. de aduoc. diuer. iu. vbi dicit Bar. quod ſi ſtatuto cauetur, quod qui fuit aſſeſſor, non poſsit ad ſ. ſedere hic ad quinque dies, non poterit Poteſtas illum, quem retinebat ſub nomine aſſeſſoris, retinere ſub nomine conſiliarij. nam fm Bald. ibi eſt fraus de noie ad nomen. Seb Sap.
c ¶Precij. Vnde dicit Butr. quod clarius arguitur contractus venditionis, qñ principaliter à principio proprię ſuę naturæ tantum proportionatur, quam quando proportionatur à principio alterius ſpeciei contractus communicabilis. Alex. de Ne.
d ¶Qui prius. de quæſtione huius gl. vide Antonium. in c. 2. in fi. de ſequeſtra. poſ. & fruct. Bart. de Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum eccleſiæ alterius clerici, cum conſenſu tamen ſuo debet viuere de reditibus ipſius eccleſiæ 2. dummodo ibi in diuinis ſeruiat, aliàs ſecus, vel facultates eccleſiæ non ſufficerent. 4.*
3 *Ignorantia iuris non excuſat quem à delicto, licet mitius puniatur quã ſi ex propoſito peccaret.*
5 *Epiſcopus ſi ordinauerit aliquem qui non habet vnde poſſit viuere tenetur ad prouidendum ſibi.*
6 *Epiſcopus poteſt facere omnia quæ ſibi Papa ſpecialiter nõ reſeruauit,*
7 *Simonia cõmittitur ſi quis fuit ideo in ordine receptus, & aſſumptus, qui à taliter aſſumptus promiſit, nihil ab ordinatore vlterius petere.*

CAP. XXXVII.

1 PEr tuas. Ordinatus in ſubdiaconũ, q primo ſẽtarori ſuo ꝓmiſit, qđ nil ab eo peteret, in ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiores ordines aſcẽdere, ſine diſpẽſatione nõ poteſt, ẽt ſi peccare nõ crediderit. h. d. Secũda ibi: nos. Caſus literalis. Quidã clericus cũ vellet in ſubdiaconũ ordinari, & titulũ nõ haberet, rogauit quendã presbyterũ vt ipſũ ad titulũ eccleſiæ ſuæ ꝑſentaret; ſed cũ presbyter hoc facere nollet, ꝑ miſſit eidẽ, q nunq portionem aliquam peteret in eccleſia illa, ſi ꝑſentaret eũdẽ; & ſic ad eius ꝑſentationẽ fuit ordinat⁹: q̃rebat qd iuris eſſet de clerico, reſp. Papa. q niſi cũ eo fuerit miſericorditer diſpenſatũ, nec in eo ordine dẽt miniſtrare, nec ad ſuperiores poterit ꝓmoueri. B. No. 1. ex tex. q nõ ſolũ abbates, ſed ẽt inferiores ꝑlati, & rectores eccleſiarũ poſſunt ordinare alios, & in titulũ ſuarũ eccleſiarũ eos conſtituere, ſine ꝑiudicio tñ patronorũ ipſarũ eccleſiarũ: vt patet
1 in c. pẽ. ſ. de in. pat. † Et ex hoc ampliatur. c. epiſcopus ſi. & cõ licet, de prẽb. vt nõ poſſit qs ordinari ſine beneficio. ſ. ꝓprio, vel alterius: nã ſufficit, q ordinet ad titulũ eccleſiæ alterius. ex hoc. n. cõſequitur vt debeat habere ſuſtentationẽ ex fructib. illius eccleſiæ, quaſi cenſeatur ſibi conſtitutũ be-
2 neficiũ in reditibus illius eccleſiæ. † Secundo no. ibi: aliquã petere portionẽ. &c. q ordinatus ad titulũ eccleſiæ alterius, petit licite ibi portionẽ. Et intellige, q dixi, q dẽt ibi habere portionem, & ſuſtentationem vitæ: tamen non debet habere tantam partem: vt videatur facta ſectio beneficij, per c.
3 maioribus. ſup. de præb. ſed debet ſuſtentari tanquam clericus, arg. c. propoſuiſti, ſup. de temp. ord. † No. ibi: egiſſe illicitum, &c. quod ignorantia iuris, non excuſat à delicto: minus tamen peccat, quam ille qui peccat ex ſtudio, vel ſcienter.

de pę-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 de pe. dist. 2. sciendum.[a] †Sed contra tex. opp. de c. conquerente. de cle. non resi. Sol. quando quis ordinatur ad titulū alterius ecclesiæ, & ecclesia sufficit ad prouidendū vtrique: potest iste ordinatus directe petere hāc portionem, & tenetur ibi residere, & deseruire in diuinis: si autem non faceret residentiam, tūc posset priuari hac portione, siue hoc titulo, secundum Ioan. And. in d. c. conquerente. idem si facultates ecclesiæ non sufficerent, sed posset dici secūdū eū, q illud c. nō loquitur in præsbytero presentāte: quia est qd sibi imputetur, quare presentauit: sed potest loqui in successore, qui nō fuit in culpa, & hoc no. pro intellectu illius c. cō
2 querente. †Sed caueat episcopus ordinator: quia si nullo modo p̄sentator posset illi subuenire, cōpellitur episcopus ordinator ad p̄uidendum, vt in c. episcopus. de preb. & in c. cū
b secūdū, eod. tit.[b] In gl. 2. in fi. dicit hic Innoc. q̄ per solū Pa. poterit cū isto dispēsari: & cū hoc dicto similiter transeunt alij Doc. sed ego puto, q̄ ēt per episcopū poterit dispēsari in
6 casu huius c. †. Primo, per theoricā Inn. in c. dilectus, de tēp. or. vbi sing. dicit q̄ quando in iure permissa est dispēsatio, ex quo eam sibi Papa non reseruauit, videtur episcopis indulsisse potestatē: & facit in simili. ca. nuper, inf. de sen. excom. nobis, in fi. sup. eo. Nec ob. si dicatur, q̄ per alia iura cauteatur, vt in ordine solus Papa dispensет: vt dixi in c. de simoniace. sup. e. quia dico, q̄ hic proprie, & strictē non committitur simonia: vel si est simonia, non tamen est peccatū, sicut q̄n̄ propriè interuenit donatio alicuius tēporalitatis. nā, & ille præsentatus in effectu nullum lucrum ex hoc consequebatur, & iste ordinatus nihil donat: quia si non fuisset ordinatus in effectu, nullam obligationem habuisset aduersus illū
c præsētat orē. vnde isti mitius puniūtur. vt patet in c. pen. inf. e. vbi dicam. & fatetur etiam Inn. ibi.[c] Ex prædictis, & ex tex. colligitur alia limitatio: vt licet in aliis casibus, simoniacus in ordine, nō solum sit suspensus ab illo ordine simoniace
d recepto: sed etiā ab alijs.[d] 1. q. 1. reperiuntur. & dixi in c. per tuas, sup. eo. tñ in casu huius c. tantum est suspēsus ad ordine illicite recepto, sed nō ab alijs: vt patet in tex. & hoc cōtingit ratione prædicta, sic, & tali pacto ordinans vel præsentās mi
e tius punitur, vt in c. pe. inf. vbi tangā.[e] † In gl. fi. in fi. Sed contrà gl. & tex. sic opponi potest, q̄ nulla interuenit hic simonia: nam non interuenit hic munus ab obsequio: quia nullū obsequium indebite impensum fuit. nec interuenit munus a lingua. j. fauor humanus, seu sordidę preces: imo humiles, & iustas emisit; nec interuenit munus a manu; quia nullum qd tēporale tradidit, nec remisit aliquā obligationē de præsenti. Sol. licet de presenti non esset orta aliqua obligatio; tamen post ordinationem, non obligatur præsentator ad dā dum isti certam portionem, quæ quidē portio consideratis fructibus, est quid temporale. remisit ergo istā obligationē rei temporalis, vt adipisceretur ius spirituale. & remittere in
f istis, idem est, quod dare, vt c. veniens,[f] el. 1. de testi. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Sciendū. Est etiam bonus tex. in c. ii. ij. iarum. 32. q. 2 vbi dicitur, quantum pertinet ad hominis voluntatē, semper minus peccatū est falli quā mentiri, licet non excusет omnino ignorantia in his sine quibus non potest haberi notitia fidei: vel Deus coli non posset. Nam in his multū distat a vitio decipere, vel decipi, 22. q. 2. & fi. cupis. In hiswero quę nō sunt necessaria ad capiēdum regnum Dei, error, vel ignorantia eorum, nullū vel leuissimum peccatum est, vt in. c. in quibus. 22. q. 2. Vnde Inn. super c. per tuas. dixit q̄ ignorantia iuris positiui, non ligat peccato mortali. Sed Butr. & Abb. Sic. inducūt, q̄ excusat a peccato, sed non a pęna tēporali, si illa ignorantia cadat in delictū, quod intellige si potuit consulere peritiores, alii ās excusatur etiam a pęna temporali, vt in l. regula. ff. de iu. & fact. igno. & 37. dist. §. fi. Item debēt intelligi nisi essent personæ priuilegiatę, quæ excusantur ab ignorantia iuris, vt in c. 1. q. 4. & de hoc vide gl. magistram. ea. q. § notandum. Alex. de Ne.

b ¶Bod. tit. Ista sunt verba Host. hic, cum quibus transeunt Doct. qui dicit, quod si facultates ecclesiæ non sufficiunt imputet sibi præsentator, qui contenſit. Vnde si habet de patrimonio, vel altunde, coget eum episcopus ad assignandum titulum: aliās ille qui ordinauit, tenetur prouidere de præbenda. c. 2. & 4. & c. cum iecundum. de quo Do. Car. ie remittit ad c. accepimus. de æta. & qual. in. 7. q. Et hæc sunt vera in eo qui præsentauit, successor autem qui non fuit in culpa non tenetur, si facultates ecclesiasticæ non sufficiunt. secundum Io. And. qui ita intelligit c. cō querente, de cle. non resid. Alex. de Ne.

c ¶Ibi. Sed In. non fatetur ibi q̄ alius q̄ Papa possit dispensare, & cū opinione q̄ tenet hic Inn. trāsic Io. An. & Bar. & cōmuniter Do. & est casus in c. pe. in fi. j. e. q̄ alius q̄ Papa nō possit dispensare, & ideo non obstat theorica Inn. in c. dilectus, de tem. or. quia illa theorica habet locum, nisi in canone caueatur, quod alius quam Papa non possit dispēsare, prout caueatur in d. c. pe. in fi. & licet ille tex. nō exprimat, q̄ remittēs ius pertę dæ portionis, crederet illā remissionem licitam, tamen ille tex. debet in distinctē intelligi, cū loquat indistincte, præsertim cū ignorātia iuris cōparetur dolo, vt in l. q̄ Neruа. ff. de. & hic fateor tñ. q̄ p̄ sedē Apostolicā, facilius dēat dispēsari cū tali ignorante, quā cū ciente, sed tamen alius q̄ Papa nō poterit dispēsare, vt in c. apostolicę, de cle. excom. mini.

d ¶Sed etiam ab alijs. Adde quod potui in apostil. ad illum, in ca. per tuas. lo. 2. in fi. in apost. in verſi. quem ſcio ſimoniacum. S. eo titu. vbi tango materiam huius verſi. Zach.

e Tangam. Et hoc quod dicit Abb. Sic. tenet ibi Inn. & Doct. Ale. de Ne.
f Veniens. Sed an idem sit remittere, q̄ dare in debitis vide. in c. pen. 3. eod.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit si quis det vel recipit pecuniam pro administratione rerum spiritualium. 2.*
3 *Spiritualia quibus modis capiantur in iure.*
4 *Ius patronatus, non potest vendi nisi cum vniuersitate, nec potest alienari in iudicio seculari.*
5 *Simonia conuentionalis, est detestabilior mentali.*

CAP. XXXVIII.

1 Onsulere. †Nō eger summario quia breuiter. Sed p alia verba potest sic sūmari. Simonia est dare pecuniā, p vicariatu, vel alia administratione rerū spiritualium, vel ecclesiasticarum habenda, & dantes, & recipientes, ab illa ecclesia sunt ejiciendi. h. d. casus literalis. Quærebatur a domino Papa, qui proprie dicerētur simoniaci. Papa respondet, quod quicunque per pecuniam, aliquam administrationem obtinerent, tam dantes, quam accipiētes cum Simone percelluntur & ab illa ecclesia repelluntur, in cuius ignominiam, dare, & accipere pecuniā voluerūt. Ber. No. 1. ex tex. q̄ contumelia q̄dā, & iniuria irrogatur illi ecclesiæ, q̄ acquiritur pecunia interueniente, & idem si administratio conceditur per pecuniā in illa ecclesia. & hoc quia cōstituit illā ecclesiā, seu eius
2 administrationes venales. cōcor. c. de hoc. sup. e. & c. audimus inf. e. †Secundo no. q̄ simonia. nō solum cōmittitur in beneficio spirituali obtinēdo, sed etiam in qualibet administratione rerum ecclesiasticarū. & tunc est hoc simoniacū, quia. phibitū. & de istis administrationibus late habetur. a q. saluator.[a] †Vnde aduerte,[b] post Io. An. q̄ q̄dam sunt spi-
3 ritualia, secundum essentiam suam; horum quædam incorporalia, quædam corporalia. prima. f. incorporalia, nō possunt, vendi, etiam de facto; quia non cadunt in cōuētiones, nec æstimātur, vt sūt virtutes, & dona Dei. & de his. 1. q. i. c. i. & ibi gl. 1. sed corporalia, de iure vendi non possunt, sed de facto venduntur; nō tamē sine vitio simoniæ. exēplū in reli-
b quijs Sanctorū, vt in c. 1. & 2. sup. de reli. & ve. san. Quędā sūt spiritualia per causam, vt sunt sacramenta stricte, & large sumpta; sacramēta enim sunt spiritualia, ratione causæ: quia per ea cōsequimur gratiā. ista 9a corporalia, cadunt in puo, sed nō sine vitio simoniæ, vt in c. nō satis, & in. c. cum ecclesiæ. sup. e. Quædam sunt spiritualia propter statū, vt est religio. & de istis dicēdū est, vt in c. dilectus. & in ca. veniēs. ī. e. Quędam sunt spiritualia quæ dependent a potestate spirituali, vt in c. ad aures. ī. e. Et quædā ratione officij. vt in c. ad nostrā. supra eo. & in istis nō potest interuenire aliqua vēditio. vt de quicquid competit clerico ratione ordinis, vt pulsare cāpanā, claudere ostia ecclesię & similia, vel si est administrator rerū ecclesiasticarū, vendi nō possunt, habēt enim dependentiā quandam a rebus spiritualib. vt prehenda, & beneficia, vt declarauimus. Quædā sunt annexa spiritualibus: quia
c sunt deputata ad vsum spiritualium, vt vasa sacra, vestes sacerdotales.[c] & fi. † Et de iure patronatus certum est, quod cū
4 sit annexum spiritualibus, vendi non potest, vt in c. 1. de iure
d patro. sed trasit cum vniuersitate[d] tēporali, vt in c. ex literis. e. tit. de iure pa. nec causam iuris patronatus per laicū illicite
5 cio diffiniri potest. e. quanto. de iudi. † In gl. fi. ibi sunt procedūm ad actum; & tunc aduertēdum, quia aut interuenit pactū, & committitur simonia cōuentionalis. quæ est valde detestabilis. Aut nullum pactum interuenit, sed prava intētio, & tunc est simonia mentalis, quæ non est tam execrabilis. quia per solam pœnitentiam, absque restitutione aboletur, vt dixi in cap. tua, supra. eo. & habetur in c. fin. infra eod.

ADDITIONES.

a ¶Saluator. Intellige de administratione ecclesiastica, habēre aliq̄d spirituale annexū. nō cōmitteretur simonia, vt dicit hic Inn. & Doct. Ale. de Ne.
b ¶ Vnde aduerte. Vide. Ab. an c. quanto. vbi mod. ī. de iud. vbi quot modis & quid dicatur spirituale. Seb. Sap.

Sacerdotales. Et ratio est, quia ea quæ sunt deputata ad diuinum cultū non debent conuerti ad humanos vsus, vt in dictus iuribus, & in regle. mel Deo dedicatum. Hinc est, quod de vestibus personatum sęcularium non est facienda vestis sacerdotalis, seu casula, nec aliquis ornatus ecclesiasticus, vt dicit gl. notabilis. de con. dist. 3. ad nuptiarum. Ale. de Ne.
d ¶Transic cum vniuersitate. Adde istum in c. quanto, num. 7. & quod ibi posui in apostil. ad ipsum in versi. est falsum ī. de iudic. & in cap. quæritā. nume. 4. & ibi item notaui in apostil. ad eundem post eum in apostilla ver. vt in iure patronatus. supra isto, & eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur, si aliquid accipitur ex confectione episcoporum vel ex benedictione abbatis, vel ordinatione clericorum, non obstante aliqua consuetudine.*
2 *Simonia non est, si ad ordines assumpti compelluntur aliquid pro fabrica dare, stante de hoc aliqua consuetudine.*
3 *Simonia non est, si tempore chrismatis, datur episcopo census alias sibi debitus, stante de hoc consuetudine.*

CAP.

CAP. XXXIX.

1 Sicut pro certo. †Simoniacum est, aliqd exigere, p̄ cōsecratione episcoporū, & benedictionibus abbatum, & ordinationibus clericorū; nec excusat consuetudo. h. d. Primo narrat excessum, & ipsius execusationē. Secūdo, excusationē reprobat, & excessum, phibet, & pœnā adijcit, ibi tantum. Cāsus literalis. In plerisque locis, à multis prælatis fiunt turpes exactiones pro consecrationibus episcoporū, benedictionibus nubentium, & consimilibus. & est taxatū, quantū debeat dari illi, vel illi & quantū, alteri, vel alij huiusmodi. prauitatē per cōsuetudinē defendentes. Concilium huiusmodi cōsuetudinē quæ dicenda est potius corruptela penitus reprobat, prohibendo expresse, ne pro talibus quocunque p̄textu, aliqs extorquere p̄sumat aliqd, vel exigere, alioquin, & qui dederit, & qui acceperit, cū Giezi, & Simone condemnetur. Ber. No. 1. ex tex. q̄ Episcopus dicitur consecrari. Abbas benedici, clericus ordinari, sed satis potest dici, qd etiam episcopus ordinatur, quia episcopatus est ordo,
2 vt no. in proœ. sexti. † No. ibi exactiones, & extorsiones, qd nec pro conferendo ordine, nec pro iam collato, potest introduci consuetudo, vta liquid detur, & vult tollere palliationem quorundam, qui exigebant ex postfacto, dicit tamē Hostien. consuetudine posse induci, vt ordinandus aliquid daret ad fabricam ecclesiæ, vel ad cultum diuinū, ita tamen vt ordo libere cōferatur, sed postea cōpellatur ordinatus ad obseruandam laudabilem consuetudinem, vt in c. ad Apostolicam, infra eo. & no. bene hoc dictū Hostien. vt non solū à laicis, sed etiam à clericis possit prætextu consuetudinis aliquid haberi ad cultum diuinum commertendum; non tamē
3 valeret pactum, vel statutum, etiam in fauorem ecclesiæ, vt
4 1. q. 1. ex multis, in fi. vbi bon. tex. in c. Iacob. ī. eo. vbi dicam
5 Valet etiam consuetudo secundum Doct. vt census aliās debitus episcopo, deferatur tempore chrismatis: quia non datur principaliter pro chrisma te. quod no. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa vel priorissa, vel aliter prælata, non venit appellatione monialium.*
2 *Monialium appellatione, non veniunt monachi.*
3 *Constitutio antiqui iuris declaratoria addens pœnam, dicitur noua respectu pœnæ.*
4 *Iuris ignorantia excusat moniales, & etiam monachos, qui claustra nō exeunt.*
5 *Iuris ignorantia, an excuset clericos.*
Necessitas excusat quam à furto, tam respectu pœnæ, quam culpæ.
Committens peccatum propter paupertatem, quando excusetur.
Necessitatis tempore, omnia sunt communia.
Moniales etiam prætextu paupertatis, non debent recipere aliquid ab intrare volentibus monasteria.
6 *Simonia non impedit monachum adeo quod non possit sine damnatione redire ad seculum: sed bene impedit, quod non habet locum in illo monasterio.*

CAP. XL.

Voniam. Religiosi pretio recepti. vna cū recipientibus de monasterio repelluntur, & in arctioribus monasterijs ad agendum pœnitentiam detruduntur. Sed recepti ante istud concilium, ponebantur sic recepti in aliis locis eiusdē ordinis, nisi multitudo sit in cā; & ita tamē, q̄ renunciant primæ receptioni, & de nouo recipiuntur. hoc dicit. Et sunt quatuor partes. Primo, prouidet circa futura. Secūdo, circa præterita ibi: de his Tertio, progat, ibi, hoc ēt. Quarto publicationē fieri mandat ibi: verum. Casus literalis. Simoniaca prauitas apud multas moniales in tantū inualuit, q̄ vix recipere voluerūt aliquas in sorores sine p̄tio paupertatis prætextu. Præcipit cōcilium, ne de cætero istud fiat. statuens, vt quæcūque de cætero talē cōmiserit prauitatē, tā recipiens, quam recepta; siue subdita fuerit, siue p̄lata si ne spe restitutionis de monasterio expellatur in arctius monasteriū ad agendū perpetuā pœnitentiā detrudenda; de his vero, q̄ ante istud cōcilij taliter sunt reptę, statuit, vt de illis monasterijs q̄ perperā sunt ingressę, remoueātur, & cū alijs eiusdē ordinis collocentur, si forte pp multitudinē hoc fieri nō poterit, ne damnabiliter in sęculo euagentur, de nouo dispēsatiue in eisdē monasterijs recipiantur; mutatis locis priorib. & inferioribus assignatis. & hoc q̄ dictū est de monialibus, obseruandū est de monachis, & alijs regularib. ne p̄ simplicitatę vel ignorātiā aliq̄ se valeāt excusare, præcipit vt episcopi p̄ suas diœceses singulis annis hoc faciāt publicari.
1 Ber. † No. 1. ex tex. q̄ appellatione monialiū nō venit abbatissa, vel priorissa, vel aliter p̄lata. nā primo fecit mētionē de monialibus in genere, & postea subdit p̄lata. vt in c. fi. j. e. Secūdo no. q̄ receptio monialiū, spectat simul ad prælatū, &

a ad alias moniales. & vide q̄ no. in c. fin. de reg. li. 6.[a] † Tertio
2 no. in ver. hoc ēt, q̄ appellatione monialiū,[b] nō veniūt mo
b nachi: quia licet masculinū cōprehēdat femininū, nō tamen
3 eō, vt ff. de le. 2. l. si ita.† Vlti. not. q̄ cōstitutio iuris antiqui dēclaratoria, addens nouā pœnā, non extenditur respectu pœnæ ad p̄terita, & sic respectu illius pœnæ, censetur noua p̄stitutio, q̄ optime p̄batur hic, nā, licet ante cōciliū hoc, simonia cōmitteretur in huiusmodi receptione, tñ ista pœna nō erat sic statuta, Vnde aliter puniūtur receptāte hanc cōstitutionē, aliter recipiendi. & p cor. c. cū tu. j. de vsu. & no. Pau. de
c Lea. in proœ. cle. & no. in c. fi. de consti.[c] † Potest ēt colligi
4 ex fi. literæ, q̄ monachi, moniales, & alij regulares, excusant ab ignorantia iuris: de monialibus non est dubiū, qa, & alijs mulieribus permissum est ignorare iura. l. cū de indebito. ff. prob. l. si emancipati, C. de iu. & fac. ign. vide bo. gl. quæ generaliter hoc prosequitur. 1. q. 4. c. turbatur. §. notandū. & 38. di. in summ. & fortius dēnt excusari moniales, q̄ non exeunt claustra monasterij, vt in c. j de sta. re. li. 6. sed in monachis est est bene notanda hæc litera. Sed dicit Host. q̄ potest procedere in monachis, qui nūquam exeunt claustrū. Sed cū hodie vadūt ad audiendū iura, nō de facili eis permittitur hæc
d ignorātia.[d] posset ēt dubitari in clericis sęculatib. qa & militibus permissum est ignorare iura. l. 1. C. de iur. & fac. ign. & clericus gaudet priuilegio militis, vt no. glo. in l. miles. ff. de reg. iu. nam sicut miles armatæ militiæ debet intendere armis, ita, & miles cœlestis militiæ debet intendere diuinis. Sed tamen forte aliud posset in eis dici: quia & ipsi, si possunt debent mitti ad studia literarum, & eis suadetur, & præcipitur. vt in c. cum ex eo. de ele. lib. 6. & 38. di. c. ignorantia, & cū mulitis c. illius di. sed milites armatæ militiæ, nō debēt
5 studere. sed intendere circa salutē reipublicæ. † In glo. 1. ibi non dēt peccatū operari mortale, &c. Sed ī hoc op. de c. discipulos, de cōse. di. 5. & de ca. 3. j. de fur. vbi prætextu pauperis quis excusatur à furto. dicit hic Io. An. q̄ necessitas nō excusat à culpa, sed alleuiat pœnā. hæc so. mihi non placet quoad furtū, p c. discipulos. vbi ēt a culpa excusantur discipuli. secundo soluit, q̄ paupertas habēs in se necessitatē excusat. ista so. nō est generalis. & ob. c. sicut. 32. q. 4. vbi dī, potius qs dēt fame mori, quā idolothitis vesci. & vide ibi tex. cū gl. Et ideo concludo sic, qd quædā sunt in se mala, vt adulterari, occidere & peierare, & similia. & illa prætextu pauperis non sunt committenda: & habet locum istud dictum, potius omnia mala pati, quam malo consentire, vt in c. ita, & in c. faceris, alleg. in glo. Quædam sunt quæ licet in se sint mala, tamen tempore necessitatis desinunt esse mala, vt furtum, nam tempore necessitatis omnia debent esse cōia.[e] 47.
di. sicut. & ideo non committitur furtum illo tpe, quia non contra-

ADDITIONES.

a ¶Lib. 6. De hoc plene dixi, in c. ad apostolicam, de reg. Alex. de Ne.
b ¶Monialium. Vide Andr. Sic. moniter ponderantem hunc tex. in c. si quis. supra de rebus eccl. non alienan. Seb. Sap.
c ¶De constit. De hoc vide glo. notabilem, quæ hoc tenet in clem. 1. in verbo, de cætero, de vsur. Alia limitatio est, quando constitutio antiqui iuris declaratoria, habet in contrarium communem opinionem Doc. vel consuetudinem contrariam nō trahitur ad præterita, vt dicit glo. nota. in c. vn. in verbo, de cætero, de postu. prælat. in 6. quod intellige, nisi constitutio damnaret consuetudinem, quia tunc trahitur ad præterita, non obstante consuetudine contraria, vt dicit gl. pen. in cle. fi vna. de reb. eccle. non alie. quam tenebis menti. Sed de hac materia, quando constitutio trahat ad præterita, dic vt plene per Doct. in c. fi. de constitu. Al. de Ne.
d ¶Ignorantia. Ego puto quod hæc non sint indistincte vera. Nam licet præsumatur ignorantia iuris in muliere, tamen non excusatur ab ignorantia iuris, nisi in casibus in iure expressis, vt in l. fi. C. de in. & fact. igno. Et qui sint illi casus, dic vt ibi per gl. Hoc etiam tenuit gl. in d. §. notandum. & tenebis menti illam gl. quia ponit differentiam inter mulierem 25. an. militem, & rusticum, quoad executionem ab ignorantia iuris. Verum est tamen, quod mulier excusatur indistincte ab ignorantia iuris quando non habuit peritiores, quos posset consulere, imo etiam masculus hoc casu excusatur ab ignorantia iuris, vt in l. in bonorum. ff. de bō. possī. & in l. 2. §. fi. quis ordo in bon. poss. ſerue. & in l. regula. §. sed iuris ff. de iu. & fact. igno. & 27. dist. §. h. & per hoc ego infero, quod si moniales potuerunt consulere peritiores, licet claustrum non exeant, non excusantur ab ignorantia iuris, nisi in casibus, in quibus excusatur mulier, quia non est dare rationem diuersitatis, & iura loquuntur de muliere indistincte. Vnde debet intelligi indistincte de muliere, siue laica, siue religiosa, & idem puto dicendum in monachis eadem ratione, & dic, quod licet clericus teneatur esse literatus non tamen monachus, vt est tex. cū gl. 16. q. 1. legi. sed tamen non excusatur ab ignorantia iuris si potuit peritiores consulere. non obstat iste tex. in fi. quia non dicit, quod excusatio sit de iure admittenda, sed ad tollendam excusationem ignorantiæ, puta si diceret, quod non potuerunt consulere peritiores, vel quod in delictis requiritur dolus, & simplicitas excusat a dolo, vt in l. si quis id quod. de iurisd. om. iud. Vnde ad tollendas tales excusationes, Papa mā dat publicationem fieri, & sic intellige istum tex. Ale. de Ne.
e ¶Cōmunia. A qb. necessitas excusет, tradit Fel. in c. querelā, in fi. §. de iure iurā. And. Sic. in rub. ī. de fer. Ias. in l. principalibus. ff. si cert. petat. & nunqd excusет simonia, tradit Fel. in. post. Abba. in c. cū in ecclesia. ī. eod. §. §.

Universidad de Deusto Biblioteca

contractat rẽ alienã, Sed intellige q̃ qñ est tãta necessitas, q̃ fame periret, si nõ caperet, ex quo sibi ab alijs nõ daf, & tũc
a excusat ab omni culpa.[a] & ita intellige c. discipulos. licet qñ est necessitas, sed nõ tanta, tunc alleuiatur pena: culpa nõ tamẽ ex toto excusatur. & ita intellige c. 3. de fur. secũdũ vnã lec. Ad propositum dic, q̃ istæ moniales non possit excusari a vitio simoniæ prętextu paupertatis, quia debet receptiones abstinere; & tot debent recipi quot pñt viuere de reditibus monasterij; vt in c. vnico, de sta. re. li. 6. Et fi. gl. no. cõsimi ẽm gl. habes in c. non satis. ℣. e. & hãc gl. sequit Host. Inn. cõtra in c. tua. ℣. e. nã est remittere debitum a iure, vt sit monachus, & nõ habeat victũ a monasterio, contra. c. per tuas. 3.
b sup. e. Item paupertas nõ excusat [b] vt hic: sed dic, vt dixi in c. nõ satis. q̃ p viam pacti & cõditionis hõc nõ est licitũ, sed p viã cuiusdã protestationis simplicis, põt gl. satis sustineri q̃ ẽt voluit hic Ant. cautius tñ est, vt nullo modo hoc fiat. arg.
c illius. c. vnici, de sta. re. lib. 6. [c] In gl. 3. ibi, Credo, quod hodie standum sit, &c. vult ergo gl. q̃ hodie, regulares recepti per simoniam nunquã deponantur, siue agatur per viã inquisitionis, siue acc. & secundum hanc lec. erit sublata dispo. c. di lectus, sup. eo. sed Inno. & Host tenent primã lec. gl. vt distinguatur modus agendi, quòd mihi satis placet, in monialibus tñ, quæ nõ habent ordinem, vt in c. noua. de pę. & re. in distincte seruabit hoc. c. Nec ob. q̃ dicit gl. q̃ in effectu depo nũtur, ex quo detrudũtur sine executione ordinis; quia hoc esset verũ in monacho, nõ clerico, sed in monacho clerico fortius operatur depositio, q̃ simplex suspensio, saltem respectu dispensationis, ad hoc, quod nõ. in c. tuę, de cle. nõ re. Et in gl. vel secũdũ Host. detrudẽtur in ergastulo intra septa monasterij, & ibi agẽt duriorẽ vitã quã alij, arg. 50. dist. c. stu-
6 deat. † Et ad vltimũ pondera gl. cũ tex. maxime, ibi, Ne damnabiliter in sęculo euagẽtur, &c. vbi elegãter ꝓbatur, q̃ simonia nõ impedit monachatũ, licet impediat locũ habere in illo monasterio, nã si nõ essent moniales, impediẽte simonia, possent redire ad sæculũ sine damnatione, q̃ tenẽ mẽti.

ADDITIONES.

a ¶Ab omni culpa. Adde bonum tex. c. 2. de obserua, ieiu. & ibi Docto. Bart. in l. diuus. ff. de peti. hæred. & Feli. in c. querelam. in glo. in versi. ¶necessitate. sup. de. iureiur. & ibi habes, à quibus delictis excnset necessitas. Itẽ quod propter eam toleratur lex, & statutum. quod tamen intellige de necessitate ineuitabili, vt per Fel. vbi. supra. Zach.

b ¶Item paupertas non excusat. Aude quod licet paupertas non excuset à simonia, vt hic, necessitas tamẽ excusat etiam in spiritualibus, vt no. iste in c. cum in ecclesiæ. sup. eo. pro quo alle. gl. in c. baptizandis. 1. q. 1. quod tamen restringe, vt per Fel. in alleg. c. cum in ecclesiæ. in gl. fi. de bapt. & per sanctum Tho. in 4. dist. q. 2. art. 1. Zach.

c ¶Lib. 6. Butr. hic dicit, q̃ aut interuerit conuentio, seu pactũ, & tunc etiã si non fiat ad fraudem, sed ad releuamen paupertatis allegarę, committi tur simonia, aut fit protestatio sine pacto conditionaliter tamẽ, puta recipimus te si tecum apportaueris, cum simus pauperes, nec possimus te alere, & idem ℣. eo tua. Aut receptio fit simpliciter interueniente protestatione, q̃ debeat aliquid apportare pro te alendo, & tunc est licitũ, ar gu. d. c. tua. & hoc est, quod vult dicere Abb. Sic. hic. & dum dicit, quod cautius est, vt nullo modo fiat talis protestatio, arg. d. c. vn. de statu reg. in 6. vult dicere, q̃ in monasterijs monialium protestatio est superflua, quia in ipsis non tenet receptio vltra facultates monasterij: secus ẽt in monasterijs masculorum, quia licet non debeant recipere aliquid vltra facultates, cñ fi recipiãt. receptio tenet, & ẽt professio, vt dicit gl. in d. c. vn. in verbo. irritũ. & dic q̃ tot sunt recipiẽdæ in monasterijs monialiũ, quot possũt viuere absque penuria, & q. d importet vtrũque, victegl. i d. capitu. vnã verbo, absque penuria, q̃ singulariter allegatur. Al. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simoniace receptum per extorsionem, restituitur duplicatum, si vero recipiatur ex communi concordia. secus.*
Pœne in foro animæ non sunt soluendæ.
2 *Simonia committitur, non solum in spiritualibus meris. sed etiam in annexis spiritualitati.*

CAP. XXXVI.

AVdiuimus. Episcopi nil exigere debent vt permittant in ecclesijs sibi subiectis, clericos instituj; monachos profiteri, vel mortuos sepeliri, aliogn exacta restituent duplicata. h. d. Et sunt tres partes principales. In prima narrat factũ. In secunda inhibitionem facit, ibi, Cum igitur. In tertia puniri mãdat, ibi, Quod si quis. Casus littera. Quidã episcopi decedentibus ecclesiarum rectoribus, ecclesias ipsas subijciũt interdicto, nec permittũt aliquos in eisdẽ istiui, donec pecunia psoluatur. Itẽ cũ miles aliquis, vel clericus domum religionis ingreditur, vel apud religiosos eligit sepulturã, si nihil reliquerit, loco religioso difficultates ingerũt, donec aliquid muneris recipiat, puenit hoc ad notitiã Papę, q̃ respondet. Cum ergo nõ solum a malo, sed etiam ab omnispecie mali ꝑcipiat apostolus abstinere, cõciliũ huiusmodi exactiones. duxit inhibẽdas, qui cõtrafecerit exacta duplicata restituat in vtilitatẽ locorũ, in quorũ fuerãt soluta dispẽdia fideliter conuertenda B. No. 1. ex tex. q̃ pro institutione rectoris, seu pro consensu præstando ipsi instituto nihil exigi debet. Secũdo no. quod iniuria fit illi ecclesiæ, de cuius
1 rectoris institutione tractatur, si pro institutione pecunia exigitur. † Vlt. no. casum, in quo simoniace exactũ debet restitui duplicatum. Sed contra hoc ob. tex. in c. de hoc. supra eo. vbi tantum illicite exactum, nec in aliquo alio iure huius tit. cauetur de ista duplicatione. Sol. potest dici, q̃ cõtrariũ procedit, qñ aliquid simoniace exigitur ex cõmuni cõcordia dantis, & recipiẽtis, iste vero tex. ꝓcedit in exacto per superiorem quasi per extorsionem, & quãdam concussionẽ, nã ratione superioritatis isti episcopi ingerebãt difficultates, & sic potius violẽtes, & p impressionem consequebãtur hanc pecuniã, quã ex spontanea voluntate dantis, & p hoc, q̃ no. 1. q. 1. c. iubemus, & in c. procurator, de cẽsi. & in c. exigit, co. tit. lib. 6. An autem in foro pœnitẽtiæ teneãtur illi ecclesiarum rectores sic exacta restituere publicata, credo quod non, quia in foro animæ, necessario non est soluendũ, q̃ ratione pœnę
a imponitur, pro hoc vide gl. [a] sin. 12. q. 2. in c. fraterni. ℣. in gl.
b ibi. Quia redimit ius suum, &c. Aduerte, quia gl. male dicit, quocũque se vertat, aut n. capitur hæc institutio pro libera collatione beneficij seu pro confirmatione electionis, & sic pro institutione iuris; & sic indubitãter simonia cõmittit, quãtũcũq; denegetur ĩ debite talis institutio; qa nõ debuit iste emere institutionem, sed ad superiorẽ superioris erat recurrendum, & de hoc est tex. apertus. in c. sicut. sup. eo. facit. c. nullus. de iu. pat. nec dicitur talis redimere vexationẽ sua, imo intendit ius suum de nouo quærere; nam hoc casu tractatur de iure spirituali q̃rẽdo, nõ aũr de iure quæsito defendẽdo, & p hoc, q̃ dixi in c. dilect. 2. ℣. eo. aut capitur hæc institutio, prout est facti, vt est introductio in possẽ. q̃ fit post plenã ius trãslatũ, de quo in c. ad hæc. & c. vt nostrum. de offi. Arch. & tũc ẽt pro tali possessione adipiscẽda, nõ est aliquid temporale ex pacto dãdũ, cũ possessio sit iuris, hinc est, q̃ laicus
2 rem spiritualem ẽt possidere nõ potest, vt in c. causam. de p. scr. vel saltẽ est coniũcta cũ exercitio iuris spiritualis. † Et, p annexo spiritualibus, nihil ẽt soluẽdũ. 1. q. 3. c. si quis obiecerit. & in c. de iure. ℣. de iu. pa. & hoc voluit Inn. in c. ad aures. sup. e. est gl. no. in c. maiores. 16. q. 7. vide tamen, quod dixi in præalle. c. dilectus. vbi tetigit, an, & quando sit licitum redi-
c mere vexationem suam. [c]

ADDITIONES.

a Gl. Illã gl. copiose exornat Fel. i c. 1. ver. tertius casus. ℣. de cõsti. Seb. Sup.
b C. Fraterni. Et illã gl. sequit Doct. i. c. quia pleriq. de imu. eccle. Ale. de Ne.
c ¶Sua. Et adde q̃ dicit. Abb. Sic. in c. in tãtũ. in fi. ℣. e. vbi dicit, quod pro corporali possessione habenda non debet aliquid tradi, etiã vbi subest consuetudo, & mouetur per illum tex. & gl. fi. ibi, sed quia iste tex. dicit. Sed prælati ingerebant difficultates. sed dicit Host. quas difficultates ingerebant & respon. difficultates, inter dicendo, excommunicando, pignorando, vel aliàs vexando, in episcopis conquerentibus iustitiam denegando, supra eo. dilectus. & de pę. cap. 3. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Simonia nõ committitur, si post ordines receptos aliquid datur ordinatori, stante de hoc consuetudine; non tamen debet procedere aliqua taxatio, vel cautio de dando. sed libere debent ista conferri, 2. an autem post ordinationem possit cogi dare, vide infra, nu. 4. vsque. ad fi.*
3 *Episcopus habet iurisdictionẽ in laicos ad cogendum ipsos observare laudabilem consuetudinem ecclesiæ.*
4 *Consuetudo in fauorem ecclesiæ inducitur per actus qui sunt mere voluntatis, etiam per laicos.*
5 *Veneti in vita non soluunt aliquid de decimis, sed in morte decimantur omnia bona mobilia.*

CAP. XXXV.

a APostolicã. [a] Sacramẽta sunt libere cõferenda, cogit tñ ordinarius, laicos obseruare laudabiles consuetudines. h. d. Et primo ponit clericorum excessum. Secundo cõtra vtrunque prouidet, ibi. Quapropter. Casus lite. Quidam clerici pro benedictionibus nubẽtiũ, & exequijs mortuorũ, & similibus pecuniã exigũt, & extorquẽt, & nisi eis fuerit satisfactum

ADDITIO.

a ¶Ad apostolicam. Adde, quod licet non sit licitũ accipere pecuniã ꝓ pretio ministrationis sacramentorũ, tamen si ipsi ministrãtes recipiũt aliqua pro sua sustentatione quasi stipendia, secundũ ordinem ecclesiæ, & consuetudinem approbatam, præcipue, quando aliquis voluntarie soluit, non est simonia, neque peccatum. Ita notanter determinat beatus Thomas, 2. 2. q. 5. arti. 2. in duabus lienis in illo articulo, & idem conclu dit in q. 100. artic. 3. ante mediũ. addẽs quod hoc nõ debet exigi ab imitatis per subtractionem sacramẽtorũ, q̃ sunt exhibẽda, quia hoc esset quãdam species venditionis. Item adde hic, q̃ singulariter scribit Anto. in re pe. c. cũ M. Ferrarien. ℣. de consti. & Abb. in c. Iacobus. ℣. eo. & Bar. singulariter, in l. priuilegia, in fi. p illũ tex. C. de sacrof. eccl. Lud. Ro. in rep. anth. similiter adde Fel. in 9. priuilegio pię causæ circa contractus, vbi etiam allegat Io. And. in addi. Spe. de instru. edit. §. nunc vero aliqua, in fi. Bar. de Bellen.

factũ, fraudulenter impedimẽta fictitia opponũt. Ecõuerso qdã laudabilem consuetudinem erga sanctã Ecclesiã, deuotione fidelium introductã infringere nituntur sub prætextu pietatis. Vnde concilium super his prauas exactiones prohibet fieri, & pias consuetudines præcipit obseruari, statues vt libere cõferantur ecclesiastica sacramenta, & per episcopũ loci veritate cognita compescantur, qui malitiose laudabilẽ consuetudinẽ cõmutare nituntur. No. 1. † ex tex. q̃ licet tẽpore sacramentorũ collatorũ, nihil tẽporalitatis præcedente exactione sit tribuendũ, tamen sponte, & libere potest ecclesijs aliquid conferri; nec ex hoc dicuntur sacramẽta vendi, ad hoc. c. dilect. 2. ℣. e. Et potest introduci consuetudo, vt laici aliquid cõferant ecclesijs, de quo dic, vt latius ℣. di
2 cã cum gl. † No. 2. ibi. Libere, q̃ ẽt vbi subest consuetudo, ali qd dandi, sacramẽta ipsa libere sint cõferenda; ex quo infer, q̃ aliqua cautio prius exigi nõ põt. Itẽ no. ibi, Per episcopũ loci, q̃ rector ecclesiæ nõ põt aliqd circa consuetudinẽ decernere, vel populũ ad obseruandũ hanc consue. cõpellere, sed & rationabilitas consuetudinis per episcopũ est seruãn-
a da, & declarãda, & p eũdẽ compulsio facienda, [a] † Et ex hoc
3 tex. no. vnũ casũ fin. in quo episcopus hẽt iurisdictionẽ in laicos, vt f. compellat ad obseruandum laudabilem consue. erga ecclesiã introductã. & tene mẽti hunc tex. vt nõ solum episcopus sibi vendicet iurisdictionẽ, vbi de rationabilitate consuetudinis apparet. Sed in cognoscendo, an ipsa consuetudo sit laudabilis; pro hoc tex. ibi, Veritate cognita. sicut. n. iudex cognoscit, an sua sit iurisdictio. in c. sup literis, de rescri. & in l. si qs aliena. ff. de iu. ita ipse põt cognoscere de hoc suæ iurisdictionis fundamẽto, an consuetudo sit laudabilis; nã data rationabilitate cõsuetudinis, laici committunt sacrilegiũ, seu excedũt ipsã ecclesiã; quo casu episcopus ẽt in laicos vendicat sibi iurisdictionẽ, vt in c. cũ sit generale, ℣. de
4 so. compe. In gl. fi. ex hac gl. colligitur duplex lec. ad tex. vna ponitur in fi. vt intelligatur de consuetudine, qua aburũtur laici in volendo instituere clericos in ecclesijs patronatis, vel in volendo eligere, vbi ecclesia est collegiata. Sed certe ista lex nõ est applicabilis ad tex. q̃ loquit de cõsuetudine introducta p laicos in fauorẽ ecclesiæ, sed q̃ laicus ꝑsentet, vel cõsentiat electioni, nõ fuit introductũ ex cõsuetudine laicorũ, nec principaliter in fauorẽ ecclesiæ, siue clericorũ; imo in fauorẽ ipsorũ patronorũ; & fuit introductũ ex tolerantia, & & permissione ecclesiæ, & gratiose, vt laici inducerent ad cõstructionẽ ecclesiarũ, vt in c. quoniã, de iu. pa. sed ẽt põt colligi, quod hic dicunt aliqui, vt intelligatur de consuetudine per quam laici volũt punire clericos ante degradationem, dicẽtes, quod propterea hoc faciunt, vt prouinciam purgẽt malis hominibus; nam hæc, & similia exempla nõ sunt huic
4 literæ consentanea, quæ, vt dixi, loquitur de cõsuetudine laudabili introducta per laicos in fauorem ecclesiæ, qua nũc q dam laici volebant infringere. Et ideo † datur 2. le. quæ ponitur in prin. gl. quæ est no. & singularis, q̃ nõ ꝓbatur alibi, nisi hic, vt intelligatur de consuetudine; qñ laici consuerunt liberaliter offerre ecclesijs aliqua tẽporalia, qñ percipiebant
b sacramenta, & idẽ voluit gl. p istum tex. in c. suam. ℣. eo [b] Sed Inno. videtur multũ restringere hãc lec. dicendo eam intelligendam, quando laici nituntur immutare hanc cõsuetudinem, solicitando, vel contrarium statuendo, non dẽt autẽ in telligi, vt si aliquid consueuit conferri tempore collationis sacramenti, q̃ ad illud soluendum possit nunc compelli. Vn de cõcludunt, q̃ si pro pœnitentia, cõsueuit dari munus, nõ põt quisquam compelli ad illud persoluendum. Reddit rationẽ, quia aut inuitus quis soluit, & tunc illud fuit simoniacũ, & cõtra ius diuinum inductũ; ergo & impræscriptibile, vt in c. fi. de cõsue. aut sponte quisque soluit; & tunc non potest cõpelli ad soluendũ, sed si aliquid cõsueuit dare, nõ tempore collationis sacramentorũ, sed ex post facto, vt est Venetis, vbi homines in vita, non soluunt aliquid de decimis, sed
5 in morte decimantur omnia bona mobilia, & ẽt in morte datur tertia pars omniũ bonorũ conuertenda ad cultum diuinũ, & eleemosinã pauperũ; tunc bene secundum eũ nõ seruantes talem cõsuetudinẽ possunt compelli; ga tanto tẽpore soluendo videntur voluntarie se ad hoc obligasse. Cõclusio ergo Inno. in breuibus sit ista, vt si est consuetudo, q̃ aliqd liberaliter detur tẽpore sacramenti, laici q̃ volunt cõtrarium statuere, vt nil det, seu solicitant, possunt cõpelli, vt desistant, vt hic. Sed ille, qui non vult soluere, nõ est cõpellẽdus ad solutionẽ. Sed si cõuenit aliquid dari tẽpore sacramẽti, est præsumptio simoniæ; quasi nõ habuerit principium voluntariũ; & ideo non debet quis cogi; secus vbi consuenit aliquid dari post liberam collationem. Host. videtur in omnibus tenere contrarium, vt etiam si consueuit aliquid dari tempore sacramenti, ex quo libere nulla exactione prę cedente soluitur, qui tunc potest compelli ad obseruãtiam cõsuetudinis, tamen compulsio fiet post collationem sacramentorũ, ad hoc alleg. c. ex parte, de censi. Et ad illã rationẽ Inn. in eo, quod dicit, q̃ vbi consueuerũt dare post, viderent voluntarie se ad illud obligasse, dicit idẽ si tẽpore collationis, ex quo nulla præcessit exactio. Et idẽ sentit hic Gosf. po-
c nens exemplũ, q̃ forte in exequijs [c] mortuorũ erat solitum, prout est, dari cereum, in benedictionibus nubentium solet dari panis; in ordinatione clericorũ solet dari manutergiũ; & sic expresse sensit de eo, quod debeatur tempore collationis sacramẽtorũ. Itẽ non placet Host. illa opi. Inno. vt valeat cõsuetudo, per quam bona decimãtur post mortẽ, nisi esset approbata per Papã. Mouetur, qa hæc cõsuetudo potest esse damnosa ipsis ecclesijs, licet quandoque possit esse lucrosa. Nam si paterfamilias viueret centum annis, bona illa decimarentur tantum semel in centum annis, & sic ecclesia perderet, Eꝫ potest contingere, q̃ in tribus dieb. succedentes morerent pater, filius, & nepos, & sic decimarẽtur illa bona tribus vicibus in tribus diebus. Circa hoc, an, & quando valeat consuetudo super decimis, dic vt no. in c. 1. de dec lib. 6. &
d c. ad apostolicæ. & c. à nobis. & c. tua. ℣. de deci. [d] d. Anto. licet distinguat, tñ nihil boni in eo video. Dicit. n. q̃ aut illud, quod est præstandum de consuetudine, habet aliquã legitimã cãm, vt ratione cathedratici; & tunc illud est præstãdũ. Idẽ si non hẽt cãm specificã, sed est illud conuerterdũ ad cultũ diuinũ. Sed ista sunt dicta Host. in c. sicut, ℣. eo. & dẽt vltimũ intelligi, q̃ valeat pro cultu diuino, ita, q̃ sacramenta pri[e] libere cõferant, vt ibi dicit Host. Si vero aliqd est præstandũ tẽpore sacramenti, q̃ tendit in vtilitatẽ ipsorũ clericorũ, tũc dẽt fieri cõpulsio; secus si soluitur ex postfacto sine fraude,
e & in hoc vr sequi opi. Innocen. hic. [e] Pro intellectu huius c. vide q̃ plene dixi in d. c. suam. ℣. e. concludę, q̃ iste text. dẽt intelligi de eo, quod cõsueuit libere dari, vel tempore collationis, vel ex postfacto, ita tamen, vt nunquam fiat, ẽt præsupposita consuetudine, compulsio, vel aliqua exactio tempore sacramenti, & q̃ cõsuetudo fuerit inducta non ex præcedenti exactione, sed ex pia deuotione fidelium, vt dẽ in litera & ita videtur aperte probare ista litera; nã in prin. fecit mẽtionẽ de clericis exigentibus ꝓ sacramento, vt statim obiecit de laicis volentibus immutare cõsuetudinẽ laudabilẽ; vt ergo cauda non separatur à capite, iuxta nota. in c. maiores, de bap. oportet, qđ intelligatur de consuetudine laudabili aliqd dandi ꝑcedentib. sacramẽtis, & certe ista litera satis innuit in donatione, tẽpore sacramentorũ: nã si fuisset consuetudo, vt daret post, nõ fuisset dubium ne clerici exegissent à principio. vnde Pa. hic prouidit capiẽdo mediũ, vt sacramẽta libere cõferãtur. & laici postea cõpellant, ad obseruandũ cõsuetudinẽ, nec ꝓcedit restrictio Inn. dũ intelligit literã de volẽtib. ℣riũ statuere, nõ aũt q̃ aliqs possit cõpelli; nã vehementer

ADDITIONES.

a ¶Facienda. Quare autem sacerdotes non cõpellant ad obseruationem laudabilis consuetudinis. Host. reddit reddit rationem, quod sacerdos non potest esse iudex in re propria, & vt procedat dictũ Host. necesse est intelligere, quod isti sacerdotes habeant iurisdictionem in subditos, quod quando sit, dic vt in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ordin. & plene per Ab Sic. in c. cum contingat, de foro. comp. Alex. de Ne.
b ¶Supra eo. Et idem dicit gl. 63. dist. qui sanctа. Alex. de Ne.
c ¶Exequijs. An valeat consuetudo quod aliquid detur pro sepulturis, vide Pau. de C. alt. in cons. 401. inci viso præcessu, in fi. & cons. 363. in c. circa primum. Bellame. in cons. 31. incip. quod mulier. & ibi quæ requirantur ad hoc, quod valeat talis consuetudo. Seb. Sup.
d ¶De deci. Gl. no. in d. c. nobis, dicit, quod Papa potest aliquos eximere à decimis, vel concedere aliquibus laicis ius exigendi decimas de nouo, sed non posset facere constitutionem generalem, vt non soluantur decimæ, quia non potest ius diuinum in totum tollere, licet possit in parte remittere, & illam gl. tenebis perpetuo menti, quod qualiter intelligatur, dic vt ibi per Doct. Alex. de Ne.
e Hic. Sed Ab. Sic non refert. But. vt iacent eius verba But. n. distinguit dicẽs, quod aut illud quod dictat consuetudo, esset præstandum ob iustam causam, puta si est præstandum loco decimarum, vel census, vel loco cathedratici, vel alterius iuris, & tunc licite potest exigi vt no. i. c. sicut, in pra eodem. Aut secundo consuetudo est, vt illud quod est præstandum applicetur ad cultum diuinum, vel religioni vt cereus, vel candelæ accẽdendæ, quando celebratur officium mortuorum, & hoc est licitum, & possunt adhuc cogi ad cõsuetudinem seruandam, vt no. hic & infra eo. Iacobus. Aut, tertio habet consuetudo quo detur aliquid tempore collationis sacramentorum applicãdum burſæ priuatæ, & tunc dicit But. qđ non potest esse licitum, si non appareat aliqua iusta causa præstandi, nisi forte esset quid leue, quod non debet verisimiliter monere animum ad conferendum spiritualia propter hoc: dicit tamen But. r. quod licet non valeat consuetudo vt laici compellantur soluere, tamen si aliqui vellent destruere consuetudinem liberalis oblationis, non possunt destruere, & possunt compelli, vt desistant à tali destructione, quia liberalis oblatio non est illicita. Aut, 3. quarto, ista dantur ex consuetudine alio tempore, & si in fraudem, planum est, quod non valet consuetudo: si non in fraudem, & habet causam iustam, & tunc consuetudo valet, idem si summus in dubio, an subsit causa iusta, quia ex longitudine temporis, causa præsumitur, & ista sunt verba But. q̃ sunt vera, & dicam ℣. e. Iacobus. Al. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

menter obstat sibi hæc ſra ibi, & pias consuetudines præcipi mus obseruari; ergo fiet cõpulsio cũ effectu. nã licet alibi cõ pellãtur desistere à molestia: per hoc tamen necessario obseruaretur cõsuetudo, cuius cõtrarium hic præcipit Pa. Cõ cludo ergo tria, q nõ valet cõsuetudo, vt tẽpore sacri aliqd cõferatur ab initio. Secundo, q nõ potest cõsuetudo intro duci, vt aliquid detur, p sacris vbi pcessit exactio, quia initiũ
a fuit simoniacũ, & vitiosum, [a] & in istis duob. casib. intelligo modos, qui annullãt cõsuetudinẽ. Tertio, q valet cõsuetu do, vt aliquid detur, tpe collationis, siue ex post facto, vbi ex mera liberalitate populi fuit introducta. ita tñ vt sacra prius liberaliter cõferãtur. Aut ergo volut libere dare tpe sacri, & põt recipi, aut r volut, & tunc ne videantur sacra vendi. de bẽt libere cõferri, sed postea fiet cõpulso ad obseruãdũ cõ
b suetudinẽ. & hoc vi sentire ista litera. [b] Quomodo autẽ po test induci cõsuetudo ex libera donatione, & ex his, quę sũt meræ facultatis contra no. per Bar. in l. cum de in rem ver so. ff. de vsũr. & per Cy. in l. 1. de ser. & aqu. & in l. 2. C. quæ sit lon. consue. dixi in præl. c. suam. & dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ¶Vitiosum. Et de hoc est tex. in c. cum eccleſia supra eo. Ale. de Ne.
b ¶Litera. Sed d. Car. hic in sua quæstio. videtur intelligere istum tex. quãdo consuetudo laudabilis concernebat priuatam vtilitatem, secus illud quod est soluendum deberet applicari ad cultum diuinum, vel ad fabri cam eccleſiæ, quia tunc posset peti ante præstationem sacramentorum, i vel in ipsa traditione ipsorum, & etiam exigi cautio ante sacramento rum collationem, & istud fuit dictum Host. infra e. Iacobus. vbi dicam: quia ibi etiam examinatur ista materia, & ideo in hoc ca. me. amplius non extendo. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbates tria debent episcopis locorum, & quæ.*
2 *Monachi, an teneantur obedire pontifici contra eorum regulam, & an Papa possit dispensare cum religioso, vt ducat vxorem.*

CAP. XLIII.

NE Dei ecclesiam. Prohibet abbates. Cisterciẽ. solenniter installari. Et ponit formam obedientiæ, quam præstãt suis epis. h. d. & sẽda ps ibi, adiicimus. Casus lit. Abbates Cistercienses consueuerunt dare Archiepiscopo palafredum, in sua installatione, vel aliud æquipollens, præcipit Papa hic, ne de cętero talis cõsuetudo debeat obserua ri, quę de cupiditatis radice processit, prohibendo installationis solennitates abbatib. electis ordinis Cister. adiiciendo, vt archiepiscopi & episcopi ea sint forma professionis cõsẽti, quę ab origine huius ordinis fuit instituta, quæ talis est. Ego frater abbas, &c. vt in ipsa litera continetur. B. No. 1. q monachi & abbates, etiã ordinis Cister. sunt subiecti Archiepiscopis locorum, licet ergo habeant isti multa priuilegia, vt le. & no. in c. cum ordinem, sup. de reseri. non tamen sunt exempti a iurisdictione eporum. hẽnt ergo ipsi probare priuilegium, si allegant exemptionem, de iure. n. cõi est, vt oẽs clerici, & prælati citra epum, cuiuscunq; sint dignitatis, & status, sint subiecti epis, locorum: fundant. n. epi intentionẽ suã de iure cõi super tota diœcesi, vt in c. cũ venerabi lis. de rei. do. & in c. 1. de off. or. & in c. cum eps. e ti. li. 6. & 18. q. 2. c. 1. & quasi per to. No. 2. q etiã abbates ordinis Cister. capiunt possessionẽ p installationẽ, vt electus & confirmatus introducatur in stallũ positũ in choro deputatũ, p loco abbatis. Et an ex sola installatione, nanciscatur installatus possessionẽ beneficii, & rerum ipsius, vide pulchre per Inn.
1 in c. in literis, de resti. spol. † No. 3. tria quæ debent abbates epis locorũ, videlicet subiectionem, reuerẽtiam, & obedientiam. non solum ergo subijciuntur epis, sed ẽt debẽt eis exhi bere reuerentia, & ẽt obedire eorum licitis præceptis, dum
a tamen non sint contra cõem regulã eorũ. In gl. 1. ibi pala fredum in sua installatione, &c. & in hoc facit hęc decr. ad titulũ; nã dabat quid tpale, p sua installatione, siue installatio ne, vnde Pa. hoc probuit, & voluit. q epi essent cõtenti pro mi sione obiectię, cuius forma hic exprimit in tex. in gl. 2. in fi. no. q a gl. non dicit, q isti abbates. Cister. non debeant in stallari: sed prohibentur tñ solennitas installationis. & per hoc Gof. reprehendit Vin. q dixerat, q licet sæculares plati installẽtur, non tamen religiosi, & dicit Host. q potuerũt isti installari de plano per monachos eligentes. Io. An. dicit stan dum interpretationi cõsuetudinis inter eos per tpa seruatæ. Sed puto, q vbi non apparet de consuetudine, quod in stallatio debeat fieri per archidiaconum, quia ad eum spectat regulariter de iure communi, vt in c. vt nostrum, de of fi. aren. & hic tñ tollitur sollennitas, non aũt mutatur perso
2 na, quæ habet installare. † In glo. in fi. nunquid aũt Papæ te
b neãtur obedire cõtra regulam; [b] dic, vt plene. no. in c. cũ ad monasterium, de sta. reg. & qđ no. in reg. semel Deo, de reg. iu. lib. 6. p Io. An. in mer. vbi plene disputauit nunquid Papa
c põt dispẽsare cũ religioso, vt ducat vxorẽ, & vide ibi. [c] &c.

ADDITIONES.

a ¶Eorum. Dicit Host. quod differentia est inter hæc tria verba, quia per pri mum, s. subiectionem, recognoscit episcopum dominum, per secundũ s. per reuerentiã, recognoscit eum patrẽ, per tertium. s. per obedientiam, recognoscit eum iudicem. Sed tu dic, quod episcopi scire debent se esse sacerdotes, & non dominos clericorum, vt dicit tex. notab. 95. di. esto fu biectus. & clerici debent amare episcopos, tanquam parentes animæ suæ, vt ibi dicitur, & episcopus debet tractare sacerdotes, & alios clericos, vt socios, vel vt fratres, non vt subditos, vt d. c. esto subiectus. Ad idem 10. q. 3. cauendum. vbi clerici dicuntur. socij episcoporum. Si militer 8. q. 1. quid autem. vbi dicuntur fratres. vnde gl. in d. c. esto fu biectus. reprehẽdit episcopos, q cũ scribũt clericis, vocãt eos filios. Nã debẽt eos appellare, vel fratres, vel socios, vt in dictis iurib. Tamẽ qñ cle rici scribunt episcopo non nominãt eũ fratrẽ, vel socium, sed debẽt eũ honorare in salutatione, cũ ipsi sint inferiores episcopo, vt dicit gl. in d. c. esto subiectus. Hinc est q episcopus in quolibet loco sedens, nõ debet permittere presbyterum stare. vt 95. di. eps quolibet loco. Nam licet in ecclesia episcopus debeat sedere in loco sublimiori, tñ intra domũ de ber scire se esse collegã presbyterorũ, vt dicit tex. ea di. epis in ecclesia, & hęc no. q sunt allegabilia, & multoties possunt facere honorẽ. Ale. de Ne.
b ¶Contra regulam. Adde late Fel. hunc passum examinantem in c. ad abo lendam. infra de hær. in prin. Item. in c. si quando. ver. præterea dicit Host. supra de rescrip. vbi plenissime habes hanc materiam, & vtrũ Pa pa possit monacho facere, non monachũ, & dispensare cũ eo, sit ducat vxorem, & multa alia id genus. Zach.
c ¶Ibi. Inn. hic dicit vnum notabile verbum. s. quod proprie non est obien dum, si aliquid mandat, quod est contra substantiam ordinis, vel quod continet in se peccatum, & hoc etiam tenent Doc. quod intellige nisi mandatum, proprie faceret illud definere peccatum, per notata in c. cũ ad monasterium. de sta. mona. & istud sẽsit Host. in c. significauit, de off. ordi. vbi dicit, quod vbi superior non potest dispensare super mandato iniusto non est ei parendum ergo si posset dispensare, esset. ei parẽdum. Ad idem notabile dictum. to. An. in c. cũ adeo, de reser. vbi dicit, quod si Papa scribit pro indigno tanta indignitate, quod salua conscientia et prouideri non possit, nõ est Papę parendũ. Vnde Inn. in c. inquisitionis de sen. exc. dicit, quod non est parendum Papę, si ex eius mandato inius ste facto, multa mala, seu scãdala, verisimiliter sint futura, quod est dictũ valde singulare, & fuit in practica seruatum tempore Gregorij, Ioannis & Benedicti, qui contendebant de Papatu: dicam ibi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus plures' qs põt habere in diuersis ecclesiis de iure speciali.*
2 *Receptus in canonicum, non debet aliquid inuitus dare, etiam minimum aliis canonicis.*
3 *Receptus in canonicum, an, & quando possit compelli aliquid dare, vel conuertendum in vtilitatem aliorum canonicorum, vel in fauorẽ cultus diuini, ante vel post receptionẽ, stante vel nõ de hoc cõsuetudine.*

CAP. XLIIII.

IAcobus. Prætextu consuetudinis, nõ dẽt exi gi prandium a canonico de nouo recepto. Vel aliter & sic. Recepto in canonicũ de betur prębenda & reditus, consuetudine non ob stante, quod non seruauerit prauam consuetudinem de ali quo tẽporali dando ipsis canonicis. hoc dicit. Diuiditur. nã prima pars ponit querelã. secũda dat iudicẽ, ibi, quocirca. Casus literalis. Iacobus iste canonicus Esculanus receptus erat in fratrem, & canonicum in ecclesia Aprutinensi: cano nici illius ecclesiæ partem prouẽtuum, ac prębẽdam sibi as signare recusant: nisi primo reciperent prandium ab eodẽ, consuetudinem prætendentes, vt a canonico de nouo rece pto prandium recipiant. Mandat Pa. cuidam priori quate nus si est ita, consuetudine illa nequaquam obstante, com pellat canonicos illos, appellatione remota, vt sibi prębẽ
1 dam illam, sicut vni ex alijs assignent. Bernard. † No. 1. quem posse institui in canonicum in pluribus ecclesiis, & hoc pro cedit de iure speciali. de hoc tamen dicendum, vt bene no, in c. literas, de concess. præb. &c. sanctorum. lxx. di. & p Inn.
a in c. cum iamdudum, de præb. [a] & colligitur hoc nota bile, si hĩ litera, Aprutin. sed aliqui habent a pueritia. & tũc hoc notabile non colligeretur. Secundo no. q vltra præben dam debẽtur canonico alij fructus, seu reditus, & forte lo quitur tex. de reditib. communib. qui in quibusdã ecclesiis appellantur mẽsa grossa, vel forte loquitur in distributione,
b quotidiana, quæ datur vltra prębendam. & de vtrisque vi
2 de quod leg. & no. in c. vnic. de cle. non resi. lib. 6. [b] † Vltimo.

ADDITIONES.

a ¶De præb. Vide gl. notab. in cle. fi. in gl. fi. de preb. quę dicit, q quis nõ põt in eadem ecclesia habere duo beneficia vniformia, puta duos canonicatus, vel duas canonias. absque dispẽsatione Papæ. Sed bene põt hẽ duo difformia, puta vnum canonicatum, & vnam capellam, ex dispensa tione epi. sed nõ põt esse triplex. 1. hẽ tria beneficia, absque dispensa tione Papæ, vt dicit illa gl. notab. Ale. de Ne.
b ¶Lib. 6. Scribeat, an debeatur priuilegiato, vt habeatur pro pñte, seu pro residente. & de vltimo. s. de distribution. ib. quotidianis, vide gl. in d. c. vni in uer. fuerint q incipit, no. q si quis de primo. s. de mensa grossa vide gl. pe. ibi quæ ei dicit, quid sit tenẽdũ in ecclesia in qua non sunt distri ctæ prębẽdæ. Sed cuilibet canonico datur certũ quid quolibet die, & vt cta, puta, 20. solidi. & sic de similib. vide etiam ibi Dominicum, si in ec clesia non sunt distributiones sed omnia soluuntur, & percipiuntur, de communib. redditibus. Alex. de Ne.

no. hic tex. quod nec recipiendus, nec receptus in canoni cum tenet aliqd tpale prætextu consuetudinis dare alijs ca
a nonicis. Sed nunqd hoc sit verum indistincte, [a] vt non vale at illa consuetudo donandi aliquid tẽporale. Host. hic dicit, quod non valet illa consuetudo, vt detur aliquid canonis, q tendat ad repletionem ventris, vel bursæ eorum. Sed si petat aliquod paramẽtum, vel aliquid aliud tendens ad cultũ diuinũ, tunc illud licite exigitur, & potest à principio ẽt cautio recipi, de præben. c. significatum. de elect. ca. significasti. qua si hoc casu Deus cum canonico permutet spirituale cũ spi rituali. Sed q detur aliquid ad vtilitatẽ canonicorũ, nõ valet cõsuetudo, a laicis tamẽ prætextu cõsuetudinis possunt cle rici aliquid exigere, iuxta c. ad apostolicã, s. c. Et plures red dit diuersitatis rationes, quare valeat consuetudo, vt laici de beant clericis, non clerici, clericis. Et prima est secundũ eũ, quia quod iudicatur priuatæ vtilitatis, quando clerici dant clericis, est publicę, quando laici clericis. l. 1. ff. de iust. & iur. 1. d. c. ius publicũ. Item quia laici sunt clericis infesti. 2. q. 1. ca. laicos. & non curandum quæ ecclesia habeat; sed non sic cũ remaneat apud laicos. in c. cũ apostolica. de his quæ si. à præ la. alleg. ẽt consimiles rationes. cũ his dictis Host. transeunt hic communiter Doct. Et ex his dictis Host. possunt colligi aliquæ conclusiones. Prima, quod non valet consuetudo, vt clerici pro spiritualibus receptis, vel recipiendis, dent aliqd tpale alijs. Secunda conclusio, q valet cõsuetudo, vt laici dẽt aliquod temporale clericis receptis spiritualib. Tertia con
3 clusio, quod tpale tendes ad augumentum cultus diuini, potest dari prætextu consuetudinis, sin recompensationem spiritualium collatorum. † Sed contra prædicta adduco tex. ling. in materia. 1. q. 3. ex multis. prope. fi. vbi dicitur, quod à clerico instituendo, seu instituto in beneficio, non debet in recompensationẽ institutionis peti aliquod temporale, etiã conuertendum in pauperes, vel in fabricam ecclesiæ: quia qui male accipit, & bene dispensat, potius grauatur, q iuuat, vt ibi dicit tex. ergo in fauorẽ cultus diuini non debet aliqd
b exigi, p ipsis spiritualib. [b] ad idem. c. veniẽs &c. quanto, s. c. vbi ab eo qui vult ingredi religionem, etiam prætextu cõsue tudinis, non debet aliquid exigi, & tamen istud applicatur ec clesiæ, nec licitum est dare bona tẽporalia ecclesiæ, vt ex illis
c fiat prębenda, quæ postea assignetur canonico recepto, vt in præl. c. quanto. [c] vnde in hac materia sic distinguerem, q aut nullum subest statutum, vel cõsuetudo, & tunc nihil de bet exigi, etiam conuertendum in diuinum cultum, vt in in rib. præal. licet possit imponi onus cuilibet canonico, vt cõ tribuat aliquid in fauorem pię cãæ, vt in c. fi. de his q fi. à ma
d io, par. cap. Sed à recipiendo tantum, nõ debet aliqd exigi, ne videatur fieri in recompensationem spiritualium. [d] Si vero subest statutum ecclesiæ, & tunc aut statutũ imponit hoc o nus prębendæ, & valet in fauorẽ cultus diuini. ar. in c. signi ficatum, de præb. &c. vnico, vt eccl. benef. & ar. c. si pp tua de bita, de reser. lib. 6. Aut imponit hoc onus ipsi recepto, vel re cipiendo. vt recipiendus vel receptus de nouo teneatur da
e re paramentum [e] ecclesiæ, & forte tale statutum non va
f let, p illud c. notabile, & ex multis superius alle. [f] aut subest cõ suetudo, & tunc si à laicis clericis aliqd debetur: dic, vt dixi in cad apostolicam, & in c. suam, s. c. Si à clericis, tũc ad priua tam vtilitatẽ clericorũ non valet. sed in fauorem diuini cul tus valet, vbi tñ non præcessit exactio, põt esse vera rõ diuer sitatis inter clericos, & laicos, quia laici in dubio, ex qui li bere soluerunt, videntur se ad hoc obligasse sub nomine cu iusdam obligationis; quam obligationem laici solent facere clericis tempore spiritualium, vt de cõse. di. 1. omnis christia nus, sed secus videtur in clericis, qui recipiuntur in canoni cos: quia tunc non cadit ista præsumptio oblationum, fa
g cit quod no. in c. nouum genus, supra de deci. [g]

ADDITIONES.

a ¶Indistincte. Nunqd hoc sit verũ indistincte. Adde Io. de Ana. in rub. s. e ti. Scribentes in c quoniam. e. ti. & ibi dicam in c. non satis. & ibi late Fel. ibi dem, sanctum Theo. 2. 2. q. art. 2. in fi. & Bar. in l. 3. ff. de ver. ob. Zach. Indistincte. Adde hic, quod no. Bal. in l. qui hæredi. §. Plautius. ff. de cond. & de Bar. de Bal.
b ¶Spiritualib. Dominus Car. alleg. ẽt illud c. ex multis p Trio, & resp. quod illud c. loquitur, quando hoc fit ex pacto, cessante cõsuetudine, quia tũc videtur conferens vendere spiritualia, quod est simoniacum, quando autem fieret ex consuetudine, dicitur esse bonus. & sic non videtur con
c ferens vendere spiritualia. Ale. de Ne.
d ¶Quanto. est melior tex. in c. tua. supra eo. Ale. de Ne.
e ¶Spiritualium. Vinc. cum quo transit Io. An. Do. Car. & Bu. t. dicit, quod si onus prandij, est annexum prębendæ, tunc bene debetur. Car. de don. quæ fiãt modo. l. 1. & de præb. nisi. & in c. significatum. & dicit Io. An. q etiam tota prębenda posset deberi, de resc. si propter. li. 6. salua moderatione extrauagantis, suscepturis, Ioannis 22. & intellige, quod vacante præ benda ex causa fuit ei adiectum onus. Nam si postea confertur intelligi tur conferri cum illo onere, vt in c. significatum. de præb. Al. de Ne.
f ¶Paramentum. Vide Fel. in c. cum M. Ferta. supra de const. Ab. in c. sicut pro certo. supra eod. Seb. Sap.

f ¶Alle. Istud mihi placet, nec contradicit sibi Abb. Sic in sequenti casu, quia loquitur in consuetudine. Nam inferior à Papa non potest facere statutum contra ius. vt in c. quod super his, de ma. & obe. & cle. ne. Roma. ni in prin. de. ele. Sed bene valet consuetudo contra ius. vt in c. fin. de consue. Et quæ ratio differentiæ, dic, vt ibi per Bar. & per Abb. Sic. & ideo non valebit statutum, q receptus, vel recipiendus de nouo, teneatur aliquid dare ad cultum ecclesiæ, vel piam causam, quia hoc est contra illud c. ex multis. & sic ius. quod intelligo nisi statutum sit confirmatum per Papã, sed bene valet consuetudo, quia consuetudo rationabilis, & præscripta tollit ius, vt in c. fi. de consue. Alex. de Ne.
g ¶De deci. Cum opinione Host. transit etiam hic But. sed Do. Car. dicit, qđ pmissa dicta inter laicos, sibi non placet. Nam ẽt si exigatur à laicis, tamẽ ex quo exigitur pro spũalib. censetur esse simoniacum, s. e. non satis. & c. cum in ecclesiæ. & c. sicut. el. 3. cum simi. Vnde ipse dicit, quod spũalia nõ sunt differenda, vel deneganda laicis, ex quo non dicitur illud, quod est ex consuetudine. sed post collationẽ populus compellitur ad illa præstãda, & dicit, q iste monachus est sine scrupulo. sed si illud q debetur concer nit diuinum cultũ, vel fabricã ecclesiæ, adhuc dicit tutũ esse, q fiat prædi cto mõ. s. q peraf post factũ, tñ ẽt ante traditionẽ spiritualiũ, vel in ipsa traditione potest peti. & istud sensit Host. hic, cum quo transit Io. An. But. Do. Car. & Abb. Sic. hic. Dicit. n. Hoq si aliquid est præstandum ex consue tudine ad cultum diuinum, quod omnino seruanda est consuetudo, & q ante receptionẽ spũaliũ pôt exigi cautio. ar. de præb. significatũ. & de ele. significasti. & qđ no. de censi. quanto. periuden. est, ac si Deus pmuta uerit spũale cũ spũali, de re. perm. ad qônes, & idẽ tenuit D. Car. i. cad a postolicã. 1. q. 3. e. sed dictũ c. ad apostolicã. multũ facit ad contrarium. ibi . n. dẽ, q illa erat cõsuetudo laudabilis introducta pia deuotione fideliũ, & ita ẽt vẽ intelligere gl. 63. dist. quia facta, q intelligit, q cõsuetudo, de qua in d. c. ad apostolicã. cõcernebat pietatẽ, & tñ ille tex. vult, quod sa cra prius libere cõferanť, & postea fiat cõclusio, vr seruẽt laudabilis cõ suetudo, & hoc renuit Ho. & Doc. in c. ficut. s. e. & Ab. Sic. in d. c. ad apostolicã. Vnde nõ vẽ pcedere dictũ D. Car. q vult, q possit fieri petitio ante traditionẽ sacrorũ, & q intelligit, q cõsuetudo, de qua in d. c. ad apostolicã, cõcernebat priuatã vtilitatẽ, q ẽt vñr Doc. sẽcur. Sed vt salues opi. D. Car. & Doc. dic, q cõsuetudo erat laudabilis, & cõcernebat pietatẽ, il lud tñ q soluebat debebat cõuerti in priuatã vtilitatẽ clericorũ, puta, si erat cõsuetudo, q anniuersario, vel p exequijs deť certũ q dẽ clericis pro aĩa defuncti, vel p elemosina, nam ista cõsuetudo est laudabilis, & cõcer nit pietatẽ, tñ illud qđ soluit vadit in bursã priuatã clericorũ, & sic dẽt intelligi c. ad apostolicã. & q ibi dicunt Doc. & iõ cõclude, q aut cõsue tudo cõcernit cultũ diuinũ, vel fabricã ecclesiæ, & illud q soluit dẽt cõuerti in bursã clericorũ, & tunc pcedat opi. Ho. D. Car. & Doc. s. q post sit peti solutio, vel cautio ante collationẽ sacrorũ, licet tutũ sit, q prius spũalia cõferanť, & deinde peraf solutio iuxta consuetudinẽ, & ita dẽt in telligi Ho. & Doc. in c. ficut. s. e. s. q loquantur de consilio, ne cõtradicãt, quia hic dicit, q põt peti cautio ante collationẽ spũalium, qñ illud q est soluendũ rõne consuetudinis, dẽt cõuerti ad cultũ diuinũ, & q istud sit verũ, patet per rõnẽ. nã cũ illud, q est soluẽdũ nõ remaneat penes cõ ferentẽ, sed cõuertať ad fabricã ecclesiæ, vel cultũ diuinũ, non põt dici, quod censeať vendere spũalia, cum nihil remansurum sit apud eum. Aut illud q dẽt solui tendit ad repletionẽ ventris, vel debet conuerti in bur sam priuatã clericorum, & tunc non faciendo dictam inter clericos, & laicos, prius sunt cõferẽda facta, & deinde põt agi, vt soluať illud, q est de cõsuetudine, siue illi, q dẽnt soluere sint clerici, siue laici, vt dicit D. Car. & hoc ẽt tenuit Vin. & Gof. q dixerũt, q exactio hic inducebat simo niã, & q si prębẽdã libere cõtulissent, datio prædij postea superuenies nõ induceret simoniã. hoc tñ intelligo, nisi cõsuetudo cõcernes bursam priuatã, deponerer illud esse dãdũ tpe collationis spũaliũ, q tũc cõsue tudo nõ valet, nisi fic qđ leue, ita q fit verisimile, q pp illud nõ cõferanť spũalia, vel nisi subsit aliqua iusta cã peręđi, & dicẽ iusta cã peręđi, si illud q periť rõne cõsuetudinis, cõsueuit solui tpe collationis, vel loco decimarũ, vel loco census, vel cathedratici, vel alterius iuris, vt dicit Ho. & Doc. s. e. ficut. & ista sunt verba But. in c. ad apostolicã. quæ mihi pla cent. Extra hos casus cõsuetudo cõferendi aliquid ad bursam priuatam tẽpore collationis non tenet, quia præsumitur simoniaca, vt in c. emendari. 1. q. 1. qui est bonus tex. ad hoc. & hoc voluit Inn. in pd. c. ad apostolicã. Nec ob. c. ficut. s. e. vbi re, pbat cõsuetudo, q daret aliqd tpe facti vel postea. Nã ille tex. logť qñ erat psuetudo, q daret p ipsis spũalib. & hoc aperte dicit ille tex. ideẽ si appareret de fraude. Sin aũt sumus in dubio, vt ga nõ appareat de fraude, si cõstat q illud, q est pitãdum rõne cõsue tudinis sit soluẽdũ pro ipsis sacris, valebit cõsuetudo, ex quo nõ est sol uendũ tẽpore collationis, & ex longinquitate tẽporis præsumitur iusta causa soluẽdi. vt in c. peruenit. de cẽs. & hoc tenet Bu. in d. c. ad apostoli cam, & cum isto tẽpere amẽto intellige Ab. Sic. ibi, & I. s. fua. s. e. Al. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus si fuerit aliquis sub promissione de nõ petendo ab ordinatore prouisionem per aliquod tempus, vterque punitur ad tempus, vt infra nu. 5. & præter quam à Papa, non restituitur.*
2 *Simoniacus in conferendo, est ipso facto suspensus à collatione ordinũ.*
3 *Somniace sciẽter ordinatus, à solo Papa dispensatur: secus si ignoranter.*
4 *Clericus ordinatus si promiserit ordinatori, quod per tot annos non quę ret ab eo prouideri, an valeat talis promissio, etiam iurata, tam respectu ipsius, quam ordinatoris.*
5 *Simoniace in ordine ordinatus, deponitur non solum ab ordine simoniace habito, sed ab alijs.*
Simoniacus in consecutione ad ipsum ordinem non dispensatur, nisi à Papa.
6 *Pœna debet esse commensurabilis delicto.*

CAP. XLV.

1 QUi sis. † Qui ordinauit aliquem sub promis sione de non petendo ab ipso prouisio nem per triennium, ordinator à collatione, præsẽ tator vero ab executione ordinum, ẽt per trien nium

nium suspēsi sunt, ordinatus vero ab ordine, perpetuo sit suspensus, & solum per sedē apostol cū eis dispensatur. hoc dicit. Casus literalis. Quia frequenter ordinatur aliquis sine certo titulo pp quod fiunt promissiones, vel accipiuntur iuramenta, quod super prouisione sua, non inquietent eundem: Statuit Greg. q si aliquis ordinauerit, seu ad ordiuem prædē tauerit aliquē, recipiens ab eodē promissionē, vel iuramētū q super sua prouisione non inquietabit eundem, ordinator a collatione, & præsentator ab ab executione ordinum per triennium nouerint se suspensos, & ordinatus ab ordine sic suscepto nouerit se suspensum, donec dispensationem per
2 sed. apost. meruerit obtinere. Ber. † No. 1. ex tex. q conferens ordinē simoniace, est ipso facto suspensus à collatione ordinum, & ordinatus est suspensus ab illo ordine, sic simo-
3 niace recepto. † Secundo no. q cū simoniace ordinato solus Pa. dispēsat, q intellige, qū & ipse fuit simoniacus, vt qa ipse dedit pecuniā, vel aliqd tēporale; secus si eo ignorante, pecunia per aliū data fuerit, vt s. eo. cap. de simoniace, & qd
4 ibi no. † In glo. 1. ibi, nullam induceit obligationē. Aduerte, qa gl. tangit vnū, de quo in tex. nulla fit mentio, scilicet, an ista promissio valeat? Et conclusio est, quod sic, etiam si non interuenit iuramentum, sed gl. in c. si episcopus, de prēben. lib. 6. dicit, quod ex postfacto valet illa ꝓmissio, seu renuncia tio, q nihil petet ab episcopo, vel præsentatore; nā sicut potest quis renūciare benefico, ita & huic obligationi canonice, cū succedat in locū beneficij. 7. q. 1. c. quā periculosū. Sed renūciatio facta ante ordinationē nō valet, qa simoniaca, vt hic, hoc dictū puto verū, vbi non interuenit iuramētū, quia hoc pactū tanquam de re turpi, non valet. Sed interuenit iuramentū, tunc nō puto, q iste ordinatus possit aliquid petere contra iuramentū, quia quoad eum, hoc iuramētum potest seruari sine interitu salutis æternæ, argum. in cap. debitores, de iureiur. vbi hac ratione tenet iuramentum, & nō simplex promissio. Sed ordinator vel præsentator non possunt sine peccato, virtute illius obligationis desistere, quominus illi ordinato prouideant, quia quoad eum, non potest seruari promissio sine interitu salutis æternæ; nam hāc renunciationem acquisiuit simoniace, ergo nō potest pœnitere, nisi renunciet, & resignet omnem vtilitatem inde consecutā, vt in cap. de his, supra eod. & in c. inquisitionis, de accu. in
a prin. [a] In gl. in ver. præsentator, in fi. ex hac glo. colliguntur duæ lect. ad istum tex. prima est, q hic non proprie fuit commissa simonia, ideo sit hic suspensio tantum per triennium: nā hic nō interuenit aliquod pretiū, vel remissio obligationis iam natæ; & hanc lect. fir. tenet hic Innoc. dicens, q hæc simonia nō fuit cōmissa in ordine, sed in cōsecutione ad ipsum ordinē; nā & ordinator volebat ordinare, & ordinatus
5 ordinari, nullo dato. † Si autem proprie cōmitteretur simonia in ordine, ordinator esset perpetuo suspensus à collatione ordinum; & ordinatus esset suspensus, nedū ab ordine simoniace recepto, sed etiam ab aliis. 1. q. 1. reperiūtur. & dixi in c. per tuas, 2. sup. e. Ex hac lec. infertur, q vbi etiam directe simonia nō cōmittitur in ordine, ex quo est cōmissa in cō secutione ad ipsum ordinem, nō dispēsat alius citra Papam, vt hic ꝓbatur in tex. q est cōtra id, q dixi. in c. per tuas. 3. s. eod. nisi dicatur, q illud ꝓcedit, qn ignoranter quis excessit; hic qñ sciēter. nā minus peccat ille, qui peccat p ignorātiā,
b de pœ. dist. 2. c. sciendum. [b] Secunda lec. colligitur, ibi, & hoc intellige. & fuit additio, quæ restringit hoc. c. vt habeat locū, qñ crimen est occultū; secus si esset manifestum, & hanc tenet Hos. & tenuit primo etiam Inn. licet postea mutauerit sententiā & Arch. 32. di. c. ꝑter. s. verū. Sed prima lec. plus mihi placet, quia in veritate ordinator, nō habebat liberā faculta tē nō ordinādi, nō ductus aliqua turpitudine; sed tantū voluit euitare damnum, quod inde posset cōsequi, sicut ordinatus nō intēdebat emere ordinem, sed voluit seruare indemnem suū ordinatorem; & ideo nō debēt isti puniri sicut il
6 li, qui directe committūt simoniam. † Nam pœna debet esse comēsurabilis delicto. 23. q. 1. c. nō afferamus. in c. qñiuit, de his, quæ fi. a ma. par. Cap. Nec ob. c. veniēs, 1. s. de test. licet. n. obligatio ibi iā nō ēt orta, vt dicit hic Io. An. tñ hoc ē verū respectu ꝑsentandi, sed respectu ecclesiæ obligatio erat orta, & illi parochiani nō solū volebāt seruari indemnes, imo q
c debitum ecclesiæ eis remitteretur ex illa præsentatione. [c]

ADDITIONES.

a ¶In prin. Ego dicerē, q aut ordinatus deponitur, & tūc planū est, q nō habet ius petendi aliq; rōne ordinis, ex quo ab ordine est depositus. Itē si nō ē depositus, vt quia nō fit cōtra ipsū facta aliqua inquisitio. Nā ipso iure est suspēsus ab executione illius ordinis, vt hic. Cū ergo nō habeat executionē ordinis, p cōsequēs nō debetur sibi ꝓuisio ratione ordinis. Aut Papa secū dispēlauit sup executione ordinis, & tunc puto, q possit potere vitæ necessaria ab ordinatore, nō obstāte iuramēto. Nā remissio fuit illiceita ex parte vtriusque, quia cōtinet simoniā, & sic turpitudi nē. Vnde iuramentū non est obligatorium, vt in reg. nō est obligatorium, & c. vlt. de pact. & sentit gl. hic, Nō obstat c. debitores. quia ibi turpitudo nō erat ex parte iuratis. & ideo iuramētū valet: vnde ego teneo indistincte gl. si. in c. si episcopus. de præben. vbi appellatione remota. q dicit, q remissio nō valet. propter simoniam vtriusque, si interuenit in ipsa ordinatione, & istud etiā sentit. gl. hic. Dicit tamen hic Inn. q non potest ordinatus agere contra ordinatorem, vel præsentatorem, vt remittat sibi promissionem, vel iuramentum, quia obstaret sibi sua turpitudo. sed dic, q licet non possit agere, non tamen tenebit promissio, vel iuramentum propter turpitudinem, quæ ex parte vtriusque est. Alex. de Ne.

b ¶Sciendum. Dic, vt dixi in c. per tuas. in apost. Ale. de Ne.

c ¶Præsentatione. Prima lectura communiter tenetur. sed illud quod dicit Abb. Sic. de c. veniēs: fuit opi. D. Car. qui dicit, q Io. An. reprehendit glo. quia in c. veniens, remittitur illud, quod nodum debebatur; & tamen ibi dicitur, q remittere, idem est quod dare. Do. autem Car. dicit, q imo in casu c. veniens, obligatio erat iam nata, licet adhuc non posset peti, & sic remittitur ibi ius de pūti. s. ipsa obligatio, sed dubiū est, quia iste tex. dicit, q præsentator tenetur prouidere in vitæ necessarijs præsentato, nunquid habeat locum in quolibet præsentante. Hosti. dicit, q non, sed sed tātum in clerico, puta archidiacono presentāte ad ordines, de præbenda cum secundum apostolum. Secus dicit de laico, vel de clerico præsentante ad ecclesiam vel beneficium, de quib. hic non loquitur. Nam ipū non tenentur prouidere sicut ille, qui præsentat ad ordines. & cum hoc tā sit Io. An. & tenet. Do. Car. in fi. commenti. Ale de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbas, venit appellatione monachorum, quia per abbatiam non desinit esse monachus; & hoc procedit in fauorabilibus; secus in odiosis, de quo late, infra nu. 2.*
2 *Scholarium appellatione, venit rector.*
Beneficiorum appellatione, non veniunt dignitates, vel rectoria.
3 *Dispensatio respectu illorum quibus conceditur, intelligitur stricte; sed respectu illius, a quo emanat interpretatur large. 5.*
4 *Appellatione ecclesiæ parochialis in materia odiosa, non venit ecclesia parochialis collegiata.*
5 *Habens potestatem legitimandi spurios, item incestuosos, an possit legitimare spurium, & incestuosum simul.*
6 *Simoniacus non tenetur restituere quicquid consecutus est ex re simoniace acquisita.*
Vsurarius tenetur restituere quicqd vltra sortem principalem habuit.
Super simonia Papa potest dispensare, quia est prohibita iure tantum positiuo. 7.

CAP. XLVI.

a MAndato. [a] Habet duo dicta. secundum, ibi, & ad resignationem. Et propter breuitatem, & varietatem lecturarum, aliter non summatur. Casus literalis. Quidam recepit in mandatis a Papa, vt secundum constitutionem generalis concilij, supra eod. capit. quoniam, dispensaret cum monachis, qui per simoniam aliquo dato in monasterijs sunt recepti, nulla de abbatibus in mandato Papæ habita mentione, consuluit Papam iste, vtrum authoritate illius mandati possit dispensare cum abbatib. Item aliqui sunt adepti spiritualia nullo dato pretio, nullo pacto dandi, vel recipiendi præcedente, sed solo affectu animi intercedente hinc inde, quæritur vtrū propter istū affectū, teneātur ad resignationē huiusmodi spiritualiū: Ad primū rñ. Pa. q mādatū apostolicū ad abbatē ēt extēditur, & sic cōstitutio illa, qñ simoniaca, continet dispensationē per Pa. exhibendā. Ad secundū respon. q isti p huiusmodi simoniam, non tenentur ad resignationem spiritualium, vel temporalium: quæ nullo pacto, sed affectu animi precedente, ex vtraque parte taliter acquiruntur; sed sufficiat delinquētibus per solam pœnitentiā
1 in hoc casu satisfacere creatori. Ber. † No. 1. ex tex. q appel-
b latione monachorum, venit abbas, [b] & ad hoc solet allegari quotidie istud c. q propter abbatiam non desinit esse monachus, & per hoc dicit Ioan. And. sup. in prooe. in princ. q appella-

ADDITIONES.

a ¶Mādato. Ad materiam huius decretalis, vide R. o. in cons. 259. per totum

¶Mandato. Vtrum Abb. depositus remaneat monachus, & habeat vocem Vide Bal. in l. si quis. C. de adno. diuer. iud. Bart. de Bell.

b ¶Venit abbas. In contrariū vide tex. quem ibi not. Do. in 1. no. in c. abbatii. 54. diff. Et vtrum appellatione monachorū contineatur abbas, vltra Abb. hic vide, quod no. Spec. de leg. §. diximus. in fi. vbi dicit, q si mandatur alicui, vt dispenset cum monachis talis monasterij, dispensare poterit cum abbate. Item de materia mistura, quæ melius hic cadit, quam alibi in iure nostro. vide, q pleniſsime scribit Lud. Ro. in l. 2. prin. de verbor. obligat. & q multum late notaui post Ant. in c. cum nuper. de censib. Item iste tex. facit, q si qs relinquit fratrib. cappam pro quolibet, debeatur etiam priori, vel abbati eorum vna cappa. Sed si testator reliquit fratribus cappam & priori, vel abbati pallium, magis dubium esset, an hoc casu deberetur etiam abbati, vel priori. Vide Cy in l. cum quan. C. de leg. & hoc notatur in l. alimenta, §. basilicæ. ff. de alim. & cib. leg. & pleniſsime Io. de Imo. post Ang. in l. cohæredes. §. qui patrem. ff. de vul. & pup. & Abbas. in c. cum olim. de re ind. Bar. Bel.

¶Venit Abbas. Adde plene Bar. in l. 4. ff. de ſlip. ſer. vbi dicit, quòd quando relinquitur fratribus cappa, & priori Biblia, ipse prior hēbit, & cappā.

¶Venit abbas. facit tex. in c. ad petitionem. sup. de accu. vbi commissa correctione monasterij, videtur commissa correctio abbatis. vbi no. Ioan. de Ana, vide Bertach. de Firmi. in. reper. in ver. abbas. ver. 1. Seb. Sap.

appellatione scholarium, venit eorū rector. quia per rectoa ratum, non desinit esse scholaris. [a] quod no. [b] † Sed ꝺ primb mum opponitur de c. si. de præben. vbi appellatione beneficij, non veniunt rectoriæ. vel dignitates; [c] & tñ non desinūt
c esse beneficia, ad idem c. sedes, sup. de reseri. vbi expressis inferioribus, adiecta clausula gñali, nō veniūt superiores. Sol. dicit Inn. huic multum succincte, q hoc ca. procedit, vbi agit de salute ipsorum monachorum, sed in ꝺrijs versatur odiū; ideo erat facienda stricta interpretatio. Et ex hoc sentit Inno.
d hic in dispositione odiosa, q appellatione monachorū, non venit Abbas. [d] Host. dicit, q vtroq; casu, cōsideranda est intentio scribentis, ſ. de ver. sig. intelligentia. Et intentio Papæ fuit, vt isti saluarētur; vſ ergo idem intellexisse de abbatibus
3 eadem ratione. † Vel ſm Io. An. potest dici, q dispēsatio est stricti iuris & odiosa, quo ad illas, cum quibus dispensatur; sed quoad illum, cui conceditur facultas dispensandi, personis non expressis, est large interpretanda, quia quoad eum vſ beneficium, & est dictum notabile; sed non persistit; sed simpliciter dicit, q plus sibi placet præcedens fol. D. Ant. tenet, q in dispensatione, cum sit stricti iuris, non venit abbas appellatione monachorum, sed hic ideo comprehendi tur, quia Papa hic se retulit ad constitutionem generalis cō cilij, vbi tex loquitur tam de prælatis, quam de subditis; ergo & hoc mandatum iuris executiuum, dēt intelligi, prout loquitur ius interpretatum, ad hoc quod hī in Auth. de fi.
e ante do. instr. na. §. 1. [e] Sed certe hoc dictum, licet sit verum in se, tñ non cōgruit huic literæ, quia Papa hic se retulit ad constitutionē gñalis concilij, non vt dispensaret cum omnibus ibidē cōtentis, sed vt dispensaret ſm illam constitutio
f nē ſ. mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. [f] Itē Io. An. ſ. in prooe. ſentit, q ēt in dispositione odiosa, appellatione monachorum venit Abbas, sed ꝺriū postea sentit post Archid. in c. vnico, de sta. re. lib. 6. Breuiter concor-
g dando sic distinguerem, [g] in materia odiosa, nunquam appellationem monachorum venit abbas, pro hoc alleg. text. in fi. in c. statutum. de electionib. lib. 6. iuncto c. licet canon, eo.
4 ti. & lib. † Vbi hī, q appellatione ecclesiæ parochialis in materia odiosa, non venit ecclesia parochialis collegiata? quia hēt qualitatem collegij vltra parochiam; vñ licet sit ecclesia parochialis, nō tñ hēt illam qualitatem collegij super paroh chiā, ita in ſ. licēt ab. ſit ēt monachus, tñ hēt qualitatē superioritatis super alios monac. & iō in materia odiosa nō dēt
i cōprehendi; & idem in rectore scholariū. & facit hoc dictū gñaliter ad statutū, [h] quod punit scholarē deferētē arma, vel aliud faciētē, vt non comprehendat eorū rectorē, licet sit scholaris. [i] Si vero materia non sit odiosa; & si prouisio est facienda per ipsum abbatem, vt quia mandatur abbati, vt possit absoluere monachos suos, & tūc ipse nō cōprehēditur, vt no. Io. de Lig. in cle. attendentes. de sta. re. facit. c. fi. de inst. Ant. prouisio est facienda per aliū, & tunc comprehendit abbas, arg. opt. ex no. in ꝑalleg. c. statutum. & optimè ꝓbat hic
5 in tex. hic. n. agebatur de salute eorum. † Et no. quod dixi, qd dispensatio nō est stricti iuris, qñ cōceditur in fauorē illius, & cui datur ptās, [k] qđ optime probat hic, ſm istum intellectū; secus si hr respectus ad personas, cū quibus est facienda dispēsatio, quia tunc dēt fieri strictissima interpretatio; quia ois
k cessio a iure cōi est odiosus, vt est tex. in ca. fi. de fi. presb. lib. 6. & in c. qđ dilectio, de ꝺ sang. & affinit. Et ista notabiliter
l declarant dictum Bar. [l] in l. 1. ff. de verb. obli. vbi dicit, quod si datur ptās legitimandi filium adulterinum, item incestuosum, poterit ille legitimare adulterinum, & incestuosum simul; quia in materia larga, sub simplici veniunt mixta, vt in l. si ita, ff. de lib. & posth. Cōtra hoc dictum vltimum Bar. tenet cōiter canonistæ, in c. per venerabilem, qui fil. sint legi. quia dispēsario est stricti iuris. Sed pōt dici, vt s. dixi, saluādo vtrumq; dictum, q vbi datur ptās alicui in eius fauorem dispensandi cum aliquibus non expressis, tunc tanquam prin cipis beneficium, est latissimè interpretandum, & ita sentit hæc gl. 1. quam no. & hoc casu procedit dictum Bart. secus, m vbi exprimūtur psonæ, cum quibus debet fieri dispensatio, arg. in c. sicut, de præb. lib. 6. † In gl. fin. ibi, sed secus vſ in vsura. no. ergo ex gl. q vsurarius tenetur restituere quicquid ex mutuo consequutus est; licet nullum pactum expresse præcesserit; sed duntaxat sola affectio mutuantis, vt qa non erat alias mutuaturus, nisi habuisset illam spē cōsequendi aliquā
n utilitatē; secus in simoniaco, vt ex sola affectione non tenea tur restituere quicquid inde cōsecutus est, sed satis est agere ꝑnitam de mēte deprauata. Sed hæc gl. nō dat rōnē diuersita tis. Host. dicit diuersitatis rōnem fore, qa vsura est prohibita o ex toq; testō, nec Pa. in ea dispēsare pōt, [m] sed simonia in beneficio est prohibita ex sola cōstitutione [n] ecclesiæ, & in ea Papa dispēsat, qđ no. ex hoc dicto Host. qđ in beneficio non cōmittitur simonia de iure diuino, sed dic, vt plene dixi in c. 1. ſ. eo. Sed hæc Sol. Host. restringit multum istā literā, vt nō ꝓcedat in simonia de iure diuino, qa tūc Papa dispēsare nō posset, & vtroq; testō est ꝓhibita. 1. q. 2. c. ex multis. Alij dīt, o qđ hic nō fit restō, qa simonia ° ꝓpriè ꝺcernit actū exterio rem,

ADDITIONES.

a ¶Scholaris. Vide Bald. in l. nec patronis. C. de operis noui nuncia. & in l. quisquis. C. de episc. & cleric. Fel. in prooem. Greg. ver. cæterum, in proposito. Seb. Sap.

b ¶No. Nunquid aūt appellatione scholarium veniant Doctores legentes, & quid de Doctoribus, qui desierunt legere, & quid de scholarious qui desierunt studere, vel qui non intrant, vel parum studeūt, an isti veniant appellatione scholarium, & an gaudeant priuilegio scholarium? dic vt per Doc. in prooe. Greg. & in salutatione Clementinarum? & quid de licentiato, an iste magis sit cōprehendendus appellatione doctoris, an appellatione scholaris, dic, vt per Io. de Imo. & D. Dom. in prooe. lib. 6. Et plene ista examinantur in salutatione clementinarum. Alex. de Ne.

c ¶Rectoriæ, vel dignitates. Adde Car. in cle. auditor, nume 9. & ibi remi. in apo. Cel. in ver. comprehendit dignitates, de resc. Gemi. in c. 1. in prin. & ibi ēt in apo. eiusdem Cel. vbi examinat de veritate huius dicti in apo. in ver. non est dignitas. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. li. 6. & istū in c. in nostra. & quod ibi dixi in apost. ad eum. nu. 1. in ver. sine prębenda. sup. de rescript. Zach.

d ¶Abbas Et idem sentit gl. 1. hic. Ale. de Ne.

e ¶§. 1. Sic etiam vbi constitutio supplet aliam, debet intelligi in oibus casibus in quibus loquitur cōstitutio, quæ suppletur, vt dicit gl. no. in c. vt circa, in ver. aappellare. de elect. in 6. Item vbi constitutio, vel statutum declarat aliud, dēt intelligi in oibus casibus, in quibus loquitur constitutio vel statutum declararum, licet statutum, vel constitutio declarans strictius loquatur, & hoc dicit gl. 2. & D. Dom. no. super ea. in c. is qui. de elect in 6. gl. in c. qui contra. eo. ti. & lib. Ale. de Ne.

f ¶Alsignatis. Sed profecto opinio Bar. potest saluari, vt ēt congruat literę, in c. qñ. sup. eo. Primo dī de his qui sunt recepti per simoniam, post illā constitutionem, & hoc casu tam subditus, quam prælatus debet expelli de suo monasterio, & detrudi in monasterio arctiori. Secūdo ibi dī de receptis ante illam constitutionem, & isti non tñ puniuntur, q licet nō pñt remanere in monasterio in quo sunt ingressi per simoniam, debēt collocari in alijs monasterijs eiusdem ordinis, & sic non tenētur ingredi monasteria arctiora, verum si ꝓp multitudinem nō pñt collocari in alijs monasterijs, recipiuntur in ijsdem mutatis locis prioribus, & posterioribus alsignatis. modo iste tex. dēt intelligi, q Papa mandauit dispensari cum monachis receptis per simoniam post illam constitutionem, ſm tñ tenorem constitutionis, ſ. vt mutatis locis prioribus, & posterioribus alsignatis, recipiantur in ijsdem monasterijs. Nam ſm illā formam Papa consuevit dispensare cum monachis receptis post illam constitutionem per simoniam. modo cum illa constitutio in sui principio loquatur tam de subditis, quam de prælatis. Ita si Papa mandat dispensari cum monachis, dēt intelligi tam de monachis, quam de abbate, quia istud mandatum est executiuum dispensationis concessæ, secundum tenorem illius constitutionis, & per hæc cenſetur mandatum iuris executiuum, & hoc modo saluatur opi. Bar. Ale. de Ne.

g ¶Distinguerem. Cum in quodam articulo publicata fuisset ista cōclusio, q appellatione clericorum in materia stricta venīt canonici, quæ principaliter per c. per exemplum, de priui. lib. 6. & per plura alia iura, & moriua contra eam adducta fuerunt ista duo iura hic allegata p Abbatem, videlicet c. licet canon. coniuncto c. ttantum. de ele. vbi appellatione simplicis non venit mixtum, quibus neq; rñsum fuit, neq; aliquis alius sciebat rñdere. Tunc facto silentio dom. meus subtilissimus incepit rñdere distinguendo, q aliqñ simplici additur certa qualitas, quæ non alterat naturam rei: & tunc appellatione simplicis venit mixtum. Et ita dicebat esse in terminis ꝺrijs, quia cum canonicatus non sit dignitas, sed officium, vt c. statutum. §. 1. de rescript. lib. 6. ista non est qualitas talis quæ alteret naturam clericatus. Sed in terminis. cap. licet canō. coniuncto c. statutum. abijcitur qualitas talis per quam alteratur, & mutatur natura simplicis, quia eo ipso, q efficitur collegiata, efficitur dignitas, ſm notata in c. 1. de consuet. in 6. & sic mutat naturam sui simplicis, non mirum si tunc appellatione simplicis non contineatur mixtū. Et istam solutionem dicebat colligi ex eleganti doctrina Bar. in l. denunciasse. §. quid tamen. ff. de adul. Ecisti solutioni omnes, tam doctores, quam scholares vno ore acquieuerunt. Bar. de Bellentz.

h ¶Ad statutum. An appellatione scholarium, comprehendatur rector, adde, quod notat. Ant. in prooe. Greg. Et adde, quod maxime in materia pgnali appellatione scholaris non comprehenditur. Et hoc optime probatur per tex. in c. licet canon. coniuncto. c. statutum. de elect. lib. 6. vbi dispositio gñaliter loquens de presbytero parochiali, non extenditur ad illum, qui præest collegio. Et ita respondet Host. Et de ista quæstio. vide Abb. in prooemio. Greg. Bar. de Bellent.

i ¶Scholaris. Hæc puto vera nisi appareret de intentione scribentis, quia tunc etiam in constitutione pœnali, appellatione monachorum comprehenditur Abbas, vt dicit hic Host. quem sequitur Io. An. & Do. Car. & idem eadem ratione dicendum est, quod appellatione scholarium comprehendatur rector. Ale. de Ne.

k ¶Potestas. Vide Fel. in capit. postulasti, verſicu. limita quarto, supra, de rescript. vbi alleg. Ioannes Andreas. comprobat ex pluribus hoc dictum.

l ¶Dictum Barto. Si datur alicui potestas legitimandi adulterinum, vel incestuosum, & de ista qōne vide Ant. in c. at si clerici. de iud. Bar. de Bel.

m ¶Potest. De quo est bonus tex. in c. super eo. de vsur. Ale. de Ne.

n ¶Constitutione. Pro ista doctrina, vide gl. in c. ex parte. el 1. de offi. dele. & vide omnino, quod no. Abb. in c. ex tuæ. sup. eo. Bar. de Bel.

o ¶Simonia. De dīa inter vsuram mentalem, & simoniam mentalem, vide Arch. in c. si fœneraberis. 23. q. 3. vbi concludit, quod quis tenetur perceptа restituere ex vsura mentali, sed non ex simonia mentali. Et est ratio diuersitatis secundum eum, quia in simonia est turpitudo, tam ex parte dantis, quam recipientis, sed in vsura non est turpitudo, nisi ex parte recipientis tantum. Bar. de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem,& venditi onẽ:sed vsura concernit animam, iuxta illud
euangelicũ,mutuum dantes nil inde sperantes, & hæc solu.
a fuit Abbatis in c.consuluit,de vsu. [a] sed p hoc, vt dicit Ioan.
And,non redditur rõ,quare vsura magis cõcernit animã, q̃
simonia Alij dicunt aliter,& vario modo.Ioan.And.dicit,q̃
magis vulneratur bonũ charitatis, sperare lucrũ ex mutuo,
quam ex beneficio,quia in mutuo teneris mihi reddere tan
tundem;sed in beneficio tu consequeris vtilitatem sine alia
restitutione.Item magis quis obligatur ad mutuum, quam
ad beneficiũ concedendũ.quia ex mutuo minus lædit mu
tuans,sed in donatione secus.Item in simonia mens vtriusq;
que,scilicet dantis, & recipientis põt esse deprauata, & ideo
melior est conditio possidentis,sed in mutuo tantum est de
prauata mens mutuantis, & ideo tenet restituere.Sed aduer
te,q̃ istæ rationes non concludunt, si bene ponderentur.
Ista.n.vltima rõ non est generalis,q̃a possibile est, vt in simo
nia tantum sit deprauata mens vnius, exemplũ, episcopus
contulit beneficiũ clerico cum intentione principali conse
quendi aliquod temporale,ille clericus liberaliter ignorans
intentionẽ episcopi in remuneretionem, fecit aliqua dona
episcopo,certe hoc casu solum est deprauata mens vnius,si-
cut in vsura,& tamen tex.loquitur indistincte, ergo ratio nõ
est bona,cũ debeat esse generalis:præcedentes rationes etiã
nõ procedunt,nã militarent,vbi quis conferret beneficium
de suo,q̃a tunc plus grauatur donando,quã mutuando; se-
cus autem,vbi conferret spiritualia,ad quæ tenetur ratione
officij sui,nec in aliquo grauatur,sed ille,qui mutuat, cessat
b à lucro,q̃ inde posset consequi, [b] si nũ mutuasset, vel ex mu-
7 tuo forte consequeretur aliquod dãnum. † D.And.adducit
vnã rationẽ valde generalẽ,& quasi p alia verba inducit cũ
opi.Hostien.q̃d in vsur. quis tenet contraius diuinũ, & hu-
manũ,ideo tenetur restituere;sed in simonia tenet ꝫ ius hu
c manũ,q̃ quidẽ ius ,phibet actũ exteriorẽ, [c] sed certe hoc nõ
procedit indistincte.nã Giezi,qui primo cõmisit simoniã in
veteri testamẽto,nullũ pactũ expresse fecit,sed ob solã animi
prauitatẽ fuit à Deo lepra percussus.1.q.1.c.cito turpẽ.Itẽ si
cut dicit Euang.Mutuũ dantes,&c.ita dicit alibi in istis spiri-
tualibus,gratis accepistis,gratis date.Item facit c.tua, in fin.
supra e.& ideo male potest reddi ratio diuersitatis, nisi dica-
mus illud inductũ in odium vsurarum,quia si hoc esset per-
missum,daretur sæpe materia figmentis,vt sine pacto solue
rent vsuras,vel vt restringatur hoc.cap.ad simoniam prohi-
bitã ea constõne ecclesiæ,vel vt intelligatur in effectu, & spe
secundaria,& non primaria,& hoc esse turius tenendum;vt
d ibi intentio fuit principalis,immineat restitutio. [d]

ADDITIONES.

a ¶De vsu.Sed Abbas magistralius loquitur,quam ipsum referat Abb.Sic. di
cit enim,quod proprium est vsuræ,q̃ committatur ex animo,quod pate
ex verbis prohibitionis,s.date mutuum nihil inde sperantes. Sed simo-
nia proprie respicit factum,ne scilicet spirituale vendatur,vel ematur.
b ¶Consequi. Vnde in collatione beneficij dẽ esse liberalitas,non in conferẽ
do,aliàs per eius negligentiam deuoluitur collatio ad superiorem,vt in
c.2.de concess.præb.sed si est liberalitas in alicui conferendo,põt cõferre
cui vult,dummodo conferat idoneo. Vnde respectu illius cui confer, dẽ
esse liberalitas,siue donatio,vt dicit gl.notabilis.in c.relatũ.in gl.fi. de pb.
c ¶Exteriorẽ. Nunquid aut cõstitutio canonica liget peccata omnia occulta
quo ad pœnas censuræ ecclesiasticæ,scilicet excommunicationis,& su-
spensionis,dic,quod sic,licet de ipsis non iudicet ecclesia,ex quo non sũt
occulta,vide gl.1.in ver.eo ipso incurrant, de hær. Alex.de Ne.
d ¶Restitutio.Vides quod Abb.Sic.hic non firmat pedes,sed in c. tua. supra
eo.tenet opinionem Io.An.& ibi se firmat cum opinione Ioan. An. & ẽt
transit ibi But.D. Car.hic tenet opinionem Io.And.Sed contraria opinio
scilicet quod in his, quæ sunt simoniaca.i. quæ de iure positiuo tantum
sunt simoniaca,procedit istud.s. q̃ simonia mentalis nõ inducat suspẽsio
nem,nec obligetad restitutionẽ. In his vero quæ sunt prohibita,quia si-
moniaca.i.quæ de iure diuino sunt simoniaca licet non est,vt in vsura,&
istam opinionem tenuit gl.in c.ex parte.de of.deleg.& tnu.in c. tua.sup.
eo.& Host.hic.& idem tenuit hic Io.Cal.& But.qui dicit hoc tenere Do.
& hoc intellige de ipe principali,spes autem secundaria est permissa.& ta
lis habens spem secundariam non peccat aliquo modo,vt in c. tua.su-
eo.vbi dictum est & idem est in vsura,quia mutuans principaliter pro-
pter amicitiam,vel charitatem,licet secundario speret aliquod lucrũ ex
mutuo,tñ fuisset mutuatus sine illo lucro,licet libentius propter spem
lucri,non teneatur restituere lucrũ, vt not.in capitu. consuluit.ꝫ. de vsur.

a *Ne prælati vices suas, vel ecclesias [a] sub annuo censu concedant. Rub.*

Supra visum est de simonia in genere, nunc subditur de quadam ipsius specie,scilicet,ne prælа.vices suas.

ADDITIO.

a ¶Ecclesias.Qualiter ecclesia possit committi sub annuo censu,& non iurisdictio,dic,quod primum est onus rei,secundum est onus personæ. Ita di cit Archid.in c. præcipimus.2 1.q.2.& ita dicit tenere Vincen.in c.querelam.ne prælа.vi.suas.Bar.de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest vendere suam iurisdictionem episcopalem. 5. vide infra c prox.*

Simonia non committitur si episcopus vendit suam iurisdictionem temporalem quam habet in diœcesi.

2 *Constitutio antiqui iuris declaratoria apponendo nouam pœnã respectu pœnæ non extenditur ad præterita,sed ad futura tantum.*

3 *Verba futuri temporis important actum fieri per sententiam, non ipso iure.*

4 *Salarium licite capiunt assessores,vel aduocati, & similes locantes operas suas.*

Iurisdictio non debet vendi, vide infra c.prox.in primo no.

CAP. PRIMVM.

Præterea. Qui dat pecuniam,vt episcopa-
lẽ,vel spũalẽ iurisdictionẽ exer-
ceat,off.suo priuatur;& sic conferens illud,am-
plius cõferre nõ poterit,& canonicè,punitur li.
d.cũ c.se.& primo ponit excessum,quẽ scẽo pu-
nit,ibi,psenti.Casus lit.Quidam epi,p certa quãtitate pecu-
niæ vendebãt epalẽ iurisdictionẽ gbusdã,q̃ decani vocaban-
tur,statuit conci.L.at.qđ qui de cætero iurisdictionẽ epalẽ li-
1 liter receperint off.suo priuẽtur, & epi conferendi hoc of-
ficiũ potestatẽ amittant. Bern. † No. 1.ex tex. q̃ iurisdictio
episcopalis,nõ potest pro pretio vendi.Est.n.quid spirituale,
pro hoc,q̃ no.in c.decernimus, ꝫ.de iud.& idẽ dicendum
de alia iurisdictione temporali.non.n.debet vendi, ne subsi-
ti grauentur,in Auth.vt iud.sine quo.fin.& Authen.de mã.
princ.§.illud tñ,secundum Innocen.& Hostien.vbi venditur
iurisdictio spiritualis,simonia cõmittitur; secus si venditur
temporalis iurisdictio,licet tale lucrũ sit turpe,& ꝫ legẽ, vt
supra dixi,dans ergo pecuniam, vt habeat iurisdictionẽ te-
poralem,non committit simoniam,licet aliàs grauiter pec
cet,ad hoc,quod no.in cap.nemo,de sim.& 1.q. 2.in fin.& li
cet ꝫ rium videatur notare glo.infra cap.proxi.Sed limita.vt
2 ibi dicã. † Secundo collige,ibi de cætero præsumerit, &c.
q̃ cõstitutio antiqui iuris declaratoria apponendo nouã pe
nã,tantũ respectu pœnæ extenditur ad futura,& non ad præ
terita,& concor.cap.cum tu.ꝫ.de vsur.& c. quoniã. ꝫ. de. pa.
& ibi remissiue,nã antequã emaneret hoc c.iurisdictio epi
copalis vẽdi nõ poterat,vt ꝫ.titu .pxi.in cap.ad nostram. Sed
hic apponitur noua pœna.Se ꝑtrahoc, & contra tex. opp.
de c.inf. proxi.vbi imponitur grauior pœna.Gof. soluit pri
mo,quod hic loquatur de obuẽrionibus iurisdictioninum,
ibi,cum venditur ipsa iurisdictio.Sed certe hæc sol. non est
bona.quia tex. dicit, execebant iurisdictionem data pecu-
nia,ergo non dabatur duntaxat pro obuentionibus. Item
quia ipsæ obuentiones licite venduntur,vt infra cap. fina.&
cũdo soluit, q̃ hæc pena apponitur ipso iure. ibi tex. loquẽs
instituta accusãti one.hęc etiam solu.non est bona, quia ꝑ
est pœna apponenda,& non ipso iure imposita, vt proxi
3 tex.ibi,priuetur,& ibi,amittat. † Nam, vbi pœna apponi-
a per verba futuri tẽporis,requiritur sententia, [a] vt dicit glo
& bene,in reg.in penis,de regu.iu.lib.6.& in c.quisquis,de ec
tionibus.& in l.in criminali. C. de iurisdict. omni. iudic.&
b plene dico in capit.si diligenti.de foro compe. [b] dic ergo
cundũ Hostiẽ.q̃ istud capitulũ limitatur,& suppletur p ea
quens.expone ergo tex.priuetur offic.suo, id est renouẽ-
tur à clero,scilicet per depositionem;& sic perdet omne of
ficium ecclesiasticum.& dum dicit in fi. potestatem amitta
supple,& canonice puniatur,vt ꝫ.cap.prox.& pena canoni
ca est,vt deponatur,& notetur infamia.1.q.3.in ca.fi. & pec
dit potestatem hoc officium conferendi,vt hic,prima tñ pe
4 na includit in fi.stam. † In glo. 2. ibi, constituere salariũ de
camera,& c.rõ diuersitatis inter hũc casũ,& præcedentem
est,q̃a vicarius,recipiẽdo salariũ,vẽ locare operas suas;nõ.
dẽt q̃s stipendijs suis militare,vt in cap.cũ ex officij, de præ-
scrip.sic,& assessori statuitur salariũ,in cap.statutũ.§. adscri-
rem.de rescrip. lib. 6. & sic aduocatus licite vendit patro-
nium suum.12.quæst.4.ca.non sane. Sed in casu præceden-
ti, quando episcopus capit pecuniam ab officiali, tunc vi-
detur vendere ipsam iurisdictionem,& rendit in grauamen
subditorum,quia officialis, vt aliquid lucretur vltra pecu-
niam datã superiori,per fas, & nefas inducetur ad exer-
quendum

ADDITIONES.

a ¶Requiritur sententia.Limitabis hoc dictum, nisi esset insertum aliquod istorum verborum omnino,vel ipso iure,mox,illico,& alia id genus,de quibus per Fran.de Gre.fing.7.incip.tu scis,quod verbum.Matthæ.Mar. fin.92. incip.no.quod vbicunque,& fing.cl.inci.no. quod vbi lex. & re plene in c.Rodulphus.supra,de rescrip.de quo plene per Bal.in l.1. C. de his quæ.pœ.nom. Zach.
Sententia.Vide Ias.in l.cum postea quam.in 3.no. C. de pac.& in l. 2. in 9. no.C.de iur.ephyt.vbi limitat hanc regulam.vt ibi per eum post Salic.& vide Fran.Cre.in fin. 7.incip.tu scis. Seb.Sap.
b ¶Compe.Et est etiam bona glo.in cap.2.in verbo,innodetur, de hæreti.in vj. Ale.de Ne.

quendum pœnam, & modicam culpam faciet grauiorem,
& sæpe puniet bursam, vbi punienda esset persona. Ex hoc
ergo multa mala proueniunt,ad hoc rex.inf.ca.proxi. In ea.
glibi,at ꝫ,dic,q̃ illud arg.pcedẽs nõ colligit ex tex.nam pos
sent hre iurisdictionem,non tñ epalem,pro qua nũc statue-
a bant pretium. [a] Et an isti inferiores plati, citra epm, habeãt
iurisdictionem in foro cõtentioso,dic.vt plene no. in ca. cũ
ab ecclesiarum.de offic.ordin.& 11.q.1.c.experientiæ, & in
b c.cum in cunctis.§.inferiora.de electio. [b] † In gl.fin. in fi.sen
5 tit hic gl.quod obuentiones iurisdictionis, tãquam fructus
possunt vendi.Sed dicit Inno.q̃ non debent vendi exercen-
tiillam iurisdictionem;& bene loquitur, nam propter con-
nexitatem videntur ipsam iurisdictionem vendere.1.q.2.ca.
si quis obiecerit, sed alij fructus ecclesiæ bene possunt ven-
c di vnicuique,secundum Hostien.tene menti. [c]

ADDITIONES.

a ¶Pretium. Io.And. dicit,quod habebant suam iurisdictionem,quam non emebant,sed emebant iurisdictionem epalem, quam non habebant. D. Car.dicit istum tex.posse intelligi de decanis ruralibus, qui nõ sunt præ lati,nec iurisdictionem habent iure proprio,de quibus, de offi. archid. ad hæc.Quæ autem dicatur iurisdictio epalis. dic q̃ iurisdictio epalis di catur illa quam de iure communi deber habere episcopus, & non infe rior,vt dicit gl.in c.abbates.in ver. episcopalem, de priuil. in vi. Et hoc no. quia sæpe tractatur, an iurisdictio episcopalis possit præscribi, de quo vide in cle.in agro ordinarios.de sta.mona. Ale.de Ne.
b ¶De electẽ.Et plene per Abb.Sic.in c.cũ contingat.de fo.comp.Alex.de Ne.
c ¶Tenemenți. Male refert Hostien.nam dicit, q̃ obuentiones iurisdictionis,spũ vendi exercenti iurisdictionem, dummodo non vendatur iurisdictio,sed si committatur simpliciter, & ex altera parte vendantur fructus,ita qđ ꝫctus non misceantur, argu. de rer. permut. ad quæstiones. quia tunc esset simoniacum, vt inf.c.proxi.in gl.1.dicit tñ Hostien.quod vendi non possunt fructus,nam qui illos ement, iurisdictionem ineptã relinquẽt,arg.1.q.3.si qs obiecerit. Sed hoc vltimũ improbat D.Car.Nã quis potest per se exercere iurisdictionem,& vendere emolumentum il lius.Ergo aliud est iurisdictio,aliud fructus ex iurisdictione prouenies. ex quo sequitur,quod qui emit fructus prouenientes ex iurisdictione, non vẽ emere iurisdictionem.Sed But.intelligit Hostien.de fructu imme diato iurisdictionis,s.de exercitio iurisdictionis.Nam non potest vendi, quia per consequens cemeretur empta iurisdictio, cum exercitium iu risdictionis cohæreat ipsi iurisdictioni,& de hoc est tex.hic,& in c.seq. & hoc modo saluatur opin.Host. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Dissimulatio inducit consensum.*

2 *Simonia non committitur in venditione temporalium, puta officiorum & c.nisi habeant aliquam connexitatem spiritualium.*

3 *Vicarius generalis episcopi habet iurisdictionem ordinariam,sive sit ad tempus,sive in perpetuum.*

4 *Episcopus quibus casibus possit dare ordinariam iurisdictionem.*

Consuetudo dat ordinariam iurisdictionem.

CAP. II.

Quoniam. Diuiditur, quia primo ponit ex-
cessum,quem expressa causa finaliter prohibet. Se
cundo pœnam addit,ibi,quod si quis.Casus litera
lis.Epi,& Archid.ad agendas vices suas, & causas ecclesiasti-
cas terminandas,quibusdam de causis,archipresbyteris sub
annuo pretio committebant, quod in subuentionem iudi-
ciorum,& grauamen facerdotum redundabat. statuit con-
ci.Turo.q̃ istud de cætero non fiat.Et si quis ꝫfecerit, remo
ueatur a clero,& epus,qui hoc sustinuerit,& iudicia ecclesia-
stica dissimulat puerti,canonice puniatur.Ber.No.1. ex tex.
q̃ venditio iurisdictionis spiritualis, tendit in grauamen sa-
cerdotum,& subuentionem iudiciorum;nam sæpe,vt dixi in
præcedenti cap. isti emptores iurisdictionis grauant subdi-
tos per fas,& nefas,vt extorqueant pecuniam.Itẽ subuentiõ
ne iudicia,q̃a sæpe puniẽres,vbi deberent puniri psonæ, &
a sæpe ꝑcurantur sniæ ꝫ isstitiam, eis corruptis datione pecu-
niæ. † Vlt.colligitur epm puniri ex sola dissimulatione. nã,
b cum teneatur ex offi.suo obuiare,dissimulando vẽ consenti
c re.[a] 44.dist.c.Ephesijs. [c] † In gl.1. ibi, maxime cũ iurisdictio
1 sit spiritualis.no.gl.nam pp hanc dictionem,maxime,vẽ vel-
2 le q̃ simonia committatur,cum venditur ẽt iurisdictio tpa-
lis,quod est ꝫ id,quod dixi post Inn.& Hostien.sup.cap.præ-
ceden.Sed concordando potest dici hanc gl. procedere, qñ
iurisdictio tpalis,habet dependentiam ab officio ecclesiasti-
co.nam pp illam connexitatem,& dependentiam committ-
itur simonia,ad hoc,quod dixi in c.consulere.sup. tit.prox.
d Contraria opin.procedit,vbi iurisdictio est mere tpalis,nul-
3 lã habens dependentiam ab officio ecclesiastico. [d] † In gl.2.
in fi.Hostiẽ. dicit quod in duobus casibus epus dat iurisdictio
nem ordinariam. Primus qñ constituit officialem gñalem
in perpetuũ,vel ad tps,prout sibi placet, qui appellatur vica
e rius,vel vicedominus. nam vicarius gñalis epi habet iurisdi-
ctionem [e] ordinariam,vt no.in cap.fua.de offic.vica. & in c.
4 quod.tit.lib.6.& in cap.perlectis.25.dist. [f] Secundus casus
qñ cõfirmat,vel instituit prælatum habentem iurisdictionẽ.

Potest addi, & tertius,de quo in gl. qñ hoc habet consuetu-
4 do. † Sicut.n.consuetudo dat iurisdictionem ordinariam,vt
in c.cum contingat,de foro compe.ita potest dare,& pote-
g statem dandi hanc iurisdictionem ordinariam, vt in cap. cũ
contingat,de foro compe. [g] Posset ẽt dici, quod in duobus
præcedentibus casibus,non est proprie ipse epus, qui dat or-
dinariam,sed lex ipsa interueniente missterio, & facto epi.
Et an gñaliter quis possit dare ordinariam iurisdictionem,
dic,vt elegantissime no.Innoc.in c.cum ab ecclesiarum, de
h offi.ordi.q̃ etiam notatur in l.& quia.ff.de iur.om. iudi. [h] In
gl.fi.vel dic,secundũ Io.And.q̃ pœna canonica, est pœna
depositionis cum nota infamiæ.& dic,vt dixi sup.c.proxi.

ADDITIONES.

a ¶Pecuniæ.Et fuerunt originaliter verba Hostien.qui allegat ad hoc Auth. de manda.prin.§.oportet.colla 2.& de offi.ordina.c.irrefragabili. Dicit ẽt,q̃ isti,vt exigant pecuniam, minimam culpam,faciũt magnam, argu. hic.& 23.q.1.militare. Dicit etiam, quod vbi episcopus gratis faceret, isti vendunt,de quo per eundem Hostien. in sum. eo.tit. ante fin. ver. in summa notandum.& seq. Alex. de Ne.
b ¶Consentire.Vide quod no.Bar.per illum tex.in l.desertores.C.de deserto. lib.2. Seb.Sap.
c ¶Ephesijs.Et dicit Hostien.quod episcopus dissimulabat, ut posset cẽsum recipere,licet audiret querelas subditorum grauatorum, imo quod peius est quandoque episcopus fouet,& excusat vicarium cõtra id,quod dicitur 86.di.c.1.& 2.& 83.dist.error,& c. seq. & præced. Ale.de Ne.
d ¶Ecclesiastico.Istud est dictum But.hic,qui dicit,q̃ opinio gl. procedit in iurisdictione,quam quis habet in ecclesia,quæ iudicatur quid spirituale,argu.eorum quæ no.1.q.3.c.fi.Vnde respectu eius a quo iurisdictio tẽporalis habet dependentiam,potest iudicari spiritualis,vel annexa iuri spirituali.sed ego hoc intelligo qñ iurisdictio ista habet aliquid spiritualitati annexum;aliàs iudicaretur esse tpalis,& non spiritualis;licet talis iurisdictio recipiatur ab ecclesiastica persona. & hoc tenuit Inno. cum quo Doct.transeunt supra tit.proxi.præced. consulere. Opinio vero Innoc.& Hostien.in cap. præceden. procedit in iurisdictione, quam quis hẽt a persona sæculari,quia talis iurisdictio,nec respectu essentiæ princi palis.nec accessorij,nec dependentiæ potest iudicari spiritualis, & per hoc dicit, quod si prælatus haberet iurisdictionem in feudum a principe,seu a domino temporali, iuxta notata in c. Romana. §. debet. de appellat.in vi. q̃ ipsam vendens non committeret simoniam,quãquam esset valde illicitum. Et ex his potest inferri ad quæstionem, de qua sæpe fui interrogatus. An si quis dat aliquid temporale,vt eligatur in rectorẽ scholarium, committatur simonia ex parte dantis, & recipientis, & dubium facit,quia necesse est vt rector sit clericus. Item habent iurisdictionem in clericis sæcularibus,& scholaribus. Ego puto cõtrarium, s. quod non committat simonia, tum quia ista iurisdictio incipi ab ipsa vniuersitate, in qua pro maiori parte sunt laici, & ad iudicandam vniuersitatem,an sit ecclesiastica, vel sæcularis inspicitur maior pars, quia si pro maiori parte sunt clerici,iudicabitur ecclesiastica non sæcularis,si laici sæcularis, & subiecta laico iudicabitur; si sunt in numero æquali, tunc propter dignitatem clericorum,qui laicis sunt digniores, censebitur ecclesiastica,vt in cap.quod in dubijs.de consecra.eccle.& hoc tenet Bar.in l.fi.de colle.illic.& idem sentit gl.in cap.1.de locato, vbi ẽt Docto. Item dato,quod rector habeat iurisdictionem in clericos scholares, illã tamen iurisdictionem non exercet,nec in causis criminalibus,nec in spiritualibus,sed solum cognoscit de causis mere pecuniarijs,& temporalibus. Vnde hoc respectu non potest iudicari spiritualis, cum talis causa existens inter clericos,possit laico delegari,vt no.gl.& Docin c.decernimus.de iud.& tamen laicus non potest de causis spiritualib.cognoscere, vt ibi dicitur.de isto tamẽ satis dubito, & ideo debent scholares ab hoc crimine cauere. Ale. de Ne.
c ¶Iurisdictionem.Multa ad hæc allegat Ias.in rub.ff.de officio eius,cui mãdat.est iurisdict.quæ limita.vt per gl.in clemen.2.in gl.antepen. de rescri. Seb.Sap.
f ¶25.dist.Et dicit Hostien.quod non est vis,an nominetur vicarius, vel offi cialis,de prurat.petitio. & quod potest eum facere ad vnum, duos, vel plures annos,de quo vide textum, & gl. in clem. & si principalis, de rescriptis. Alex.de Ne.
g ¶Compe. Et dicit Host. q̃ licet hoc secundo casu non debeat concedi sub nouo censu,vel veteri,augmentatio; potest tamen concedere sub antiquo non diminuto.de censi.prohibemus. Ale.de Ne.
h ¶Iudi.Abb.Sic.non nominat præceptorem suum,s.D. Card. & est de eius more,quia raro ipsum nominat,nisi qñ ipsum reprehendere vult.D.n. Card.dicit,quod potest dici,q̃ in his duobus casibus,episcopus non facit de nouo ordinarium. Nam primo casu Vicarius non habet nouam iurisdictionem,sed facit idem consistorium cum episcopo, vt in capit. Romana.primo resp.de app.in 6. Hinc est, quod non valet consuetudo, q̃ appelletur a vicario ad episcopum,vt in cap.non putamus. de cõsuet. in 6. & hoc intellige de vicario episcopi generali secus de dato ad certas causas,vel in certa parte diœcesis.nam tunc censetur delegatus, nec habet idem consistorium cum episcopo,& ab eo potest appellari ad episcopum,vt dicit gl.in clemen.etsi principalis. in ver. foraneo, de rescr. Dicit enim D.Card. quod secundo casu episcopus non dat iurisdictionem,sed vel ius commune,vel consuetudo,secundum quam hęc iurisdictio competit beneficio. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rector alicuius ecclesiæ si fuerit impeditus, aut temporaliter,aut perpetuo,debet sibi adiungi vicarius ex prouisione,& consensu episcopi, aliquando ipse rector propria authoritate facit.*

2 *Clericus, an licite possit operas suas spirituales locare,sive sit diues, vel non.*

Laicus,an possit relinquere aliquid ecclesiæ cum onere, vt dicantur singulis mensibus tot missæ,vel huiusmodi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. III.

Voniam. Regimẽ ecclesiæ sub annuo censu committi non dẽt. h d. Et primo narrat consuetudinẽ, quã secundo prohibet, ibi ne id. Tertio causam reddit, ibi, quia. Casus literalis. Consuetudo erat in quibusdã locis ꝫ institutionẽ sanctorũ patrũ introducta, vt sacerdotes sub annuo pretio ad regimẽ ecclesiã constituerentur, præcepit concil. Turonen. ne id de cætero fiat; quia dum sacerdotiũ taliter venale disponitur, ad præmium retributionis ætermæ, consideratio non habetur. Ber. No. primo ex tex. ex fi. literæ, ꝙ sacerdos in regimine ecclesiæ, debet habere considerationem ad præmium æternę retributionis; non aũt ad lucra temporalia; ideo temporalis ꝓmotio semper quærit tẽporalia; spiritualis vero semper q̃rit ætherna: quia qđ natum est ex spiritu sancto, spiritus est, quod natum est ex carne, caro est: ideo impossibile est, vt bonũ sit regimẽ illius, qui per pecuniã illud acquirit, vt 1. q.
a 1. principatus, [a] quẽ aut seditio extorsit, &c. † In glos. 1. in fi.
1 videtur hæc glos. sentire, ꝙ propter impedimentũ rectoris, episcopus debeat sibi statuere vicariũ in ecclesia, de hoc vide quod no. Ioan. And. in cap. cum ex eo. de electio. lib. 6. in nouella. & vide bon. glos. 21. q. 2. præcipimus. & tex. in cap. ex tirpanda. 5. qui vero, de præben. & glo. in clemen. 1. de excess. prælat. Et concludit, ꝙ aut impedimentum est perpetuum, vt qa habet ecclesiam curatã annexã præbendæ ecclesiæ cathedralis: & tunc dẽt ibi institui vicarius perpetuus cum cõ
b sensu episcopi. de quo dic, vt in prællegat. 5. qui vero. [b] aut impedimentũ est temporale, & si est ad tempus modicũ, puta ad vnam, vel duas septimanas; & tunc ipse per se, potest sibi instituere vicariũ temporalẽ. ad hoc, ꝙ no. in cap. præcipimus, præalle. Aut impedimentũ est magis longum; & tũc debet hoc facere cũ cõsensu episcopi, vt in præalleg. capit. cũ
2 ex eo, & quod ibi no. & facit capi. peruenit, de appell. † An autem clericus possit licite operas suas spirituales locare, siue sit diues, vel pauper, & an laicus dando rem tẽporalem ecclesiæ, possit apponere conditionem spiritualem: puta, vt fiat anniuersarium, vel dicantur tot missæ: tractat hic Innocen. sed Docto. communiter tractant in cap. significatum. de præbend. vbi cadit melius, & aliqd dixi in e. suam, supra titu. prox. & vide glo. in præallega. cap. præcipimus. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Principatus, ibi dicitur, quod principatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, perniciosus est, quia difficile est, vt bono peragãtur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, & vide Hostien. hic, cuius sunt verba, quæ dicit Abb. Sicu. hic. & dicit: Hostien. quod caueant illi, qui curant ad diuitem vsurarium mortuum, & iustum pauperem vilipendũt; nã hoc modo faciendo, ostendunt se quærere temporalia, & nõ spiritualia contra illud, quod debet facere sacerdos. huius consideratio debet esse pura, & spiritualis, & sic eius oratio, vt solus Deus sit eius retributio non spes pecuniæ, vel alicuius temporalis præmij præoculis habeatur.
b ¶Vero. Et ipse habeat curam animarum, an rector, seu præbendarius, an vicarius perpetuus habeat etiam ipse curam animarum. Et nunquid rector possit exercere iurisdictionem spiritualem, nedum in parochianos sed etiam in vicarium perpetuum, dic, vt per gl. notab. in c. super eo. in gl. 2. de præben. lib. 6. & adde gl. in cle. dudum. in ver. sacerdotibus, de sepul. & vide D. Dom. in præall. c. super eo. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Reditus siue fructus ecclesiæ, possunt concedi alteri sub annua pensione; & etiam obuentiones ecclesiæ cum moderamine, de quo infra numero 9.*
2 *Alienatio rerum ecclesiarum vsque ad 7. ann potest fieri sine consensu episcopi, & sine solitis solennitatibus.*
3 *Fidem suam frangens, potest sua ecclesia priuari.*
4 *Rector ecclesiæ, potest locare fructus ecclesiæ suæ; toto tempore vitæ suæ.*
5 *Successor in beneficio, vel alia re temporali, an teneatur stare colono, durante tempore quo habuit à prædecessore.*
6 *Tempus longum dicitur vltra decennium, modicum vero intra decennium.*
7 *Fructus beneficij prouenientes post mortem, & ante collationem, reseruantur successori.*
8 *Pupillus tenetur stare contractui inito per tutorem.*

CAP. IIII.

Querelam. [a] † Fructus ecclesiarum sub annuo censu cõcedi possunt. Et primo ponit conductoris querelam. Secundo dat ei iudicẽ, ibi, ideoq;. Casus literalis. G. rector ecclesiæ de capella, prouentus illius ecclesiæ locauit, seu cõcessit magistro G. vsque ad septennium, certũ censum eidẽ rectori annuatim reddendo, præstita fide ab ipso rectore dicto magistro, ꝙ vsq; ad dictũ tempus, nullã iniuriã, vel grauamẽ inferret sup ipsa ecclesia eidẽ, sed ipse ꝫ fidẽ ꝑstitã veniẽs ante vnius anni spatiũ, ecclesiã ipsi G. auferre præsumpsit; vn de idẽ magister conquestus est domino Papæ. Ideoque mãdat Papa episcopo Exon. quatenus, si est ita, rectorem illum compellat, vt præfatã ecclesiã dicto G. restituat, & vsque ad tẽpus constitutũ, secundũ quod, inter eos conuenerit ipsi
2 eandẽ ecclesiã permittat pacifice possidere. Ber. †, No. primo ex tex. rectorẽ ecclesiæ posse fructus ecclesiæ suæ, & omnes obuentiones locare vsque ad 7. annos, etiam non interueniente authoritate superioris alicuius. quod no. Ex quo infertur, quod concessio vsque ad septenniũ non exigit solennitatem quæ solet, & dẽt interuenire in perpetuis alienationib. Secundo nota, locatorẽ posse cõpelli ad standũ præcise ꝫctui locationis: nã contractus à principio sunt voluntarij: ex ꝓstfacto necessitatis. l. sicut ab initio. C. de actio. & o-
b blig. [b] † In glo. prima in fi. no. bene glo. quod nedum transgressor iuramenti, sed ẽt fractor fidei, potest priuari ecclesia
3 sua, [c] & idẽ no. in capit. peruenit, de fideiuss. Sed an hoc sit verum, plenius dico in capitu. ad aures, qđ metus cã. & in c. 1.
d de sponsa. & vide Archidiac. 22. quæsti. 5. iuramenti. [d] † In
4 glos. secunda. in fi. no. glo. quæ quotidie solet allegari. Et primo not. ex ea, quod rector ecclesiæ põt locare fructus ꝓ toto tẽpore vitæ suæ qđ ẽt sensit Feder. cõsi. 50. Hostiẽ. in summa de his quæ fi. à præla. §. fina. † Sed an successor teneatur
5 stare ꝫctui inito ꝙ prædecessor ẽt, decedẽtẽ ante finitum tempus locationis, multa hic, & alibi scribuntur; & vario modo dicitur, sed clare prosequendo, & capiendo opiniones efficaciores, tã canonistarũ, quã legistarum, duo principaliter videda sunt. Primũ, nunqd successor in beneficio teneatur stare cõtractui modo prædicto. Secũdum, quid de alio successore. Quo ad primũ, distingue, ꝙ aut locatio fuit facta ad non modicũ tempus, aut ad modicũ. Primo casu non tenet locatio. vnde ipsemet locator non tenetur stare, nisi facta fuerit in casu licito, vt in aliquo illorum casuum, qui no. 12. q. 2. in summa. & seruata sit solẽnitas q̃ dẽt interuenire in perpetuis
6 alienationib. ad hoc Clement. 1. de rebus eccle. nõ aliena. & 10. q. 2. hoc ius porrectũ. §. perpetuo. iuncta glo. & si ifta interueniunt, tunc successor tenet stare. & si ecclesia esset læsa, non
c esset petere restitutionẽ in integrũ aduersus ꝫctũ, vt in capit. de in integr. restitut. & in capit. ad nostrã, de rebus eccle. non alienan. [c] † Quod aut dicatur tẽpus longum, cõmuniter dicitur
6 si excedit decenniũ: nã ex tali contractu, videtur alienari vsque dominum: ideo debet interuenire solennitas consueta in perpetuis alienationibus, vt in iuribus prælallegatis. & facit
f c. nulli, supra de rebus eccle. non alienan. [f] Si vero locatio facta est ad modicum tempus, & quod dicatur modicum, est arbitrarium, sed communiter dicitur vsque ad decennium. argum. hic, & not. in clement. prima, de rebus ecclesiæ non alienan. & tunc si erat clericus non habens administrationem, vt simplex canonicus, non tenetur successor
g stare contractui, quia non potest [g] canonicus, seu alius non habens administrationem, obligare beneficium vltra tempus vitæ

ADDITIONES.

a ¶Querelam. Adde notabilissimum consilium Ange. l. 240. Item adde hic, qđ notat Bald & Imola, in l. diuortio. §. quod in anno. ff. solu. matrimonio vbi dicit, quod si arc. hidiaconus vendit omnes fructus archidiaconatus, non videtur vendidisse ea, quæ debentur in eius iucundo aduentu. & l. scio, §. medico. ff. de annuis lega. item quã plurimas quæstiones de his qui succedunt in locũ aliorum, an teneantur stare colono, vide in meo repertorio, in titu. de loca. in 3. Item vide omnino, quod de materia hac decretalis ponit Baild. in kemptorem. C. locati. & in capitu. 1. in villa. dado. qui succeff. teneat. Et vide quæ pleniss. scripsi super rex. & quæ ibi te scripsi post Anto. in cap. 1. de solu. Item in fructuario vide optime rex. in l. si quis domum. §. 1. ff. locati. Bart. de Bel.
b ¶Oblig. Burr. hic dicit, quod hoc est propter iuramentum. & ratio est, qa vbi non est iuramentum, nemo compellitur præcise ad factum, sed cedit obligatio ad interesse, vt in l. si quis ab alio. ff. de re iud. & in l. stipulationes non diuidũtur. ff. de ver. ob. & ibi Bar. plene examinat, an & quo posit compelli præcise ad factum. Ale. de Ne.
c ¶Ecclesia sua. Vide late per do. Abb. in c. querelam. supra, de iureiu. Seb. Sap.
d ¶Iuramenti. Plene dixi in c. 2. de spon. Ale. de Ne.
e ¶Alienan. Dum Abb. Sic allegat §. perpetua, videtur velle ꝙ locatio ad longum tempus, comparetur contractui emphyteutico, & idem dicit Burri. Sed vide Ioan. And. in Spec. de loca. §. nunc aliqua. vers. quarto principaliter, vbi singulariter dicit, quod non est arguendum de contractu emphyteutico ad locationem ad longum tempus, nisi quantum ad id quod comparatur locatio ad longum tempus contractui emphyteutico, quãum ad hoc, vt in vtroque requiratur cã & solennitas, quæ requiritur in perpetuis alienationibus, quia hoc in iure reperitur expressum, vt patet in cle. 1. de reb. ecc. non alie.
f ¶Alienan. Idẽ tenet But. & d. Car. q dicit hoc cõiter teneri. idẽ dicit Bart. in l. §. q aut ẽ. ff. de superfi. qui dicit Canonistas hoc communiter tenere.
g ¶Non potest. Quod successor in canonicatu non teneatur stare colono, tenet Ange. in consil. 215. incip. quia omne datum optimum. & Abb. in consil. putat. inci. Sempronius clericus, & Imol. & Ro. in l. si filio. §. si vir in septennium. ff. solu. matrimon. Bal. & Sal. in l. emptorem. C. locat. Alex. in iubemus nullã in apost. C. de sacrosan. eccl. Bal. in consi. 38. in Christi nomine. Papa. in 1. parte. & consil. 222. in 3. parte. & in consil. 136. incip. quærendus pater. in 3. parte. & Bal. in c. 1. qui suc. ten. & in l. 2. ver. 4. opinio. C. de lib. præt. Abb. Aret. & Mod. in c. ex literis. supra de proba. Peregrin. ch. in consi. 115. inci. secundum ordinem dubiorum. Seb. Sap.

pus vitæ suæ: nã datur sibi prebenda, vt inde viuat, & sic equi paratur vsuario, vel vsufructuario, fm varias opiniones: vnde non habet obligare successorẽ, sicut dicimus in locatione facta ꝑ vsuariũ, vt l. si quis domũ. ff. loca. hoc verũ fm Do
a nẽ. [a] Si vero sit clericus habẽs administrationẽ, vt plebanus,
b seu alius rector, curatus, & tunc aut locauit nomine ꝓprio [b] & nõ tenetur successor stare, & si quid perceptũ fuerit post mortem prædecessoris ante beneficium collatũ, potest iste successor petere ab hærede, clerici, vel etiam à conductore.
7 † Quia fructus prouenientes post mortem, & ante collationẽ, reseruantur successori, vt in cap. relatum, de test. & in ca. præsenti, de offic. ordina. lib. 6. Si vero locauit nomine ecclesiæ, tunc cõmuniter distinguitur, ꝙ aut in vtilitatẽ ecclesiæ, & successor tenetur stare: Aut inutiliter, & aut fuit seruata solẽnitas, quæ solet interuenire in alienatione, & successor
8 tenetur stare; aliàs secus. arg. in c. 2. de preca. & ca. 2. de rerũ permut. † Sed Anto. tenuit, quod ex quo habuit administrationem: licet solus locauerit teneatur successor stare. Sed si
c solvit vltra tempus [c] vitæ illius, sibi est imputandũ, pro hoc. l. si tutelæ. ff. de administrat. tuto. vbi tenetur pupillus stare cõ tractui initio per tutorem; quasi velit dicere, ꝙ solutio facta vltra tẽpus vitæ illius nõ præiudicat successori, si contractus tenet mero iure, & certe iste articulus videtur satis dubitabilis, & Doct. cõmuniter tenẽt primum, vt si inutiliter fecit, nõ tenetur successor ẽt stare contractui. Sed posset dici, ꝙ aut apparenter contractus fuit initus in damnum ecclesiæ, & non teneatur successor stare; & sic ꝓcedet prima opinio. quia non habet potestatẽ deteriorandi conditionem ecclesiæ, vt in cap. 2. de don. Aut apparenter contractus videbatur initus in vtilitatem ecclesiæ, & tunc tenet contractus, sed ꝓtextu læsionis poterit peti restitũ in inte. ar. in c. 1. de in
d integ. rest. [d] Sed cõtra prædicta ob. tex. in l. emptorẽ. C. lo. vbi

emptor

ADDITIONES.

a ¶Administrationem. Nunquid autem Canonicus dicatur habere successorem, vide gl. in c. quod sicut, in verbo, conscientiæ. de elect. & in ca. relatum. el. 2. de testamen. ibi per Doct. Ale. de Ne.
b ¶Nomine proprio. Vide Per. de Anch. idem tenentem consil. 290. aliàs 295.
c ¶Incip. vtio diligenter tenore instrumenti.
¶Vltra tempus. Inuper hic concludẽ, quod si locatio facta fuerit legitime, & colonus soluit pro futuro tempore, est tutus quo ad prælatum successorem, dummodo contractus non fuerit factus in fraudem, & prælatus locauerit, non nomine suo, sed ecclesiæ, sed prælatus habebit regressum aduersus hæredem prælati, si est soluendo, alias si non est soluendo, pote rit habere regressum aduersus ipsum colonum. ita firmat Goffre. cuius dicta disputando istum passum firmat Abb. in disputatione sua, quæ incipit Sempronius in 5. dubio principali. & Ange consil. 242. ver. nunc est videndum. & Bald. in Iubemus. la seconda. in princip. de sacrosanct. eccles. de quo eram vide Petrum de Anchar. consi. 90. & consi. 210. & Petrum de Anch. in c. 1. de reb. eccle. non alien. Bar. de Bel.
¶Est. Do. Car. dicit, qꝫ si rector ecclesiæ locat reditus nomine ecclesiæ, & ad vtilitatem ecclesiæ, ꝙ tenetur successor stare contractui locationis, si ad longũ tempus non fit facta locatio, quia tunc cederetur alienatio, & dicit de hoc esse casum, in c. 10. de loca. Vnde ipse dicit ꝙ aut de consensu capituli, fuit facta locatio, & tũc tenetur successor stare contractui; si autem pecunia fuerit soluta pro toto tẽpore quo durat locatio, quia etiã fuit contrahi mutuum, tenetur ecclesia, dato quod creditor non ꝓmittat verbum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
d netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
e netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
f netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
g netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
h netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
i netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
j netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
k netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
l netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
m netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
n netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
o netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
p netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
q netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
r netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
s netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
t netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
u netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
x netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
y netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
z netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
aa netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
bb netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
cc netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
dd netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
ee netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
ff netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
gg netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ tenet contractus quo ad hoc, vt conductor non possit expelli ante tẽpus. sed an te
hh netur iterum soluere, dic ꝙ aut pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesiæ & nõ tenetur iterũ soluere, aut nõ fuit versa, & tunc nõ est liberatus, conductor nisi pro tẽpore quo vixit locator, est. n. quid sibi imputetur q soluere pro tempore quo fructus non debebãtur locatori. sed succedenti. ff. loca. si quis domũ. §. sed an ex locato. & le. Debuit. n. cogitare hoc ꝓnes. verum in vtilitatem eccle. de quo tamen dic, vt ibi, & in c. 1. de ẽpo. Aut locauit sine consensu capituli, & de facto dicit, ꝙ ten

Universidad de Deusto
Biblioteca

emptor rei locatæ,& sic successor,non tenetur stare contra
ctui locationis factæ p prædecessorē.So.illa lex loqtur in suc
cessore singulari,& in eo qui non habuit administrationē re
spectu successoris;nos vero loquimur in successore vniuer-
sali,& in eo qui habuit administrationē respectu successo-
ris:ītē locatio est facta nomine ecclesiæ, & ecclesia nunquā
moritur,vt in c.si gratiose,de rescri.li.6.& hoc quoad primū
membrū.Quoad secundū, videlicet q d iuris in alio successo
re,quā in beneficio,distingue,q aut est successor vniuersalis,
a vel hæres;& tenet stare locationi [a] iā factæ p defunctū,vt in
b l.via veritatis.C.loca.Aut est successor singularis, [b] & tunc
nō hēt plenū ius in re,vt quia missus fuit in possessionē illius
rei cā seruandæ;& tenet stare Ꝛctui locationis iam factæ, vt
in l.in venditione.§.1.ff.de bo.autho.iud. possi.Aut successor
hēt plenū ius;& si colonus hēt ius in re,tenet successor stare
illi contractui.l.1.& ibi no.ff.de superfici.& no.in l. 1. & 2.ff.si
ager vec.vel emptyteutica.pet.& no.in d.l.viam veritatis. Et
c per hoc datur bona cautela [c] cōducēti rē aliquā, vt per ob-
seruantiā Ꝛctus, recipiat obligationē omniū bonorū ipsius
locatoris,nam tunc, cum habeat ius in re locata,pro obser-
uantia Ꝛctus, non pōt expelli per successorem, ēt singularē,
quod no. Si vero clericus non hēt ius in re, & tunc aut præ-
decessor,qui locauit non hēbat plenā administrationē respe
ctu illius rei, vt est vsufructuarius, qui licet hēat administra-
tionem plenā respectu vsufructus:non tñ hēt respectu rei, &
successor non tenetur stare illi Ꝛctui, vt in præall.l.si quis do
mum. ff.loca. Aut habebat plenā administrationē respectu
rei, & ēt respectu successoris, & tunc tenetur successor stare
Ꝛctui.exemplum in prædio dotali locato per maritum,con
stante matrimonio, si.n.soluitur matrimoniū ante locatio-
nē,vxor tenetur stare Ꝛctui locationis, quia,vt dixi, maritus
habebat administrationem,rei illius, & etiam respectu vxo-
ris,vt est tex.no. in l.si filio.§.si vir.ff.solu.matrimon. & idem
dicendū est in pupillo,vt teneatur stare Ꝛctui locationis fa-
d ctæ per tutorē,vt in præall.l.si tutelæ.ff.de admi. tut. [d] Aut p
decessor habebat administrationē respectu rei, & nō succes
soris;& tunc successor in dubio non tenet stare illi Ꝛctui, vt
e l.emptorem.C. locati. [e] Successor vero in administratione
tenet stare Ꝛctui,si rite factus est.& de hoc vltimo plenius te-
tigi in primo membro,& de hoc per Bar.in præall.l. si filio.&
9 p alios in præall.l.emptorē.& in l.viā veritatis. † In gl. fi. ibi,
Ipsæ obuentiones ecclesiasticæ,&c.no.bene gl.iūcto tex.ibi,
q nō solū possunt locari prædia omnia ipsius ecclesiæ, sed
ēt ipsæ obuentiones ecclesiæ,vt sic quicquid obuenit eccle-
f siæ,cedat conductori.Et dicit hic Host.quod laico [f] non pōt
talis p cessio fieri,ar.in c.1.& 2.ne cle.vel mona.& remittit ad
g sum.huius ti:& ibi & tenet quod laico [g] pōt fieri dūmodo ip
se ponat clericū loco sui, pro recollectis obuētionū ecclesia
sticarū,ne contingat laicū aliquid spiritualitatis attingere, q
no.Nam posset præsumptuose accedere ad altare, qñ fiunt
h oblationes,vel decimæ defunctorum,vel quid simile [h] In ea
glo.ibi.Sed ideo ponitur,ne videretur prohibita, &c. vnde
prima,& secunda decretalis faciunt ad primam partē rub.
tertia vero facit ad secundam & ista vltima excipitur à mate
ria,& prohibitione aliarum,& ideo fuit hic posita, &c.

ADDITIONES.

a ¶Locationi.Limitat Io.de Ana.hoc non ꝓcedere in colono partiario, qđ etiam tenet Bar.in l.merces.§.vis.maior.ff.loca.dicens,quod ad hoc pauci aduertunt,& idem tenet Ro.in l.si filio.§.si vir.ff.sol.mat.Contrarium tenet Bal.in l.certiuris.3.q.C.loca,& in l.1.de fruct. & li. expen. Ale.in d.§.si vir.vbi multa ad hanc materiam diligenter examinat. Seb Sap.

b ¶Singularis.Adde Lu.Ro.consi.1.de hoc.

c ¶Cautela.Vide hoc quod eleganter quod scripsi in meo repertorio,in tit. de loca.in 1.q.vbi plene. Bar.Bell.

d ¶Tut.Istam cautelam ponit Bar.in d.l.filio.§.si.ff.sol.ma.& clarius, & melius in l.qui fundū.ff.loc.vbi dicit,quod si in instrumento locationis continetur,quod locator obligauit omnia bona conductori pro observatione dicti contractus,colonus potest dicere,ego ito in fundo isto iure pignoris,& sic transit ad quemcunque successorem. Dicit tamen quod oportet,quod antequam conductor compellatur,incipiat possidere iure pignoris.Nam ex eo quod tenet iure conductoris,potest expelli, vt in l. emptorem.C.loca.& ideo dicit Bar.esse consilium,quod in instrumento apponatur,quod ex nunc colonus,vel inquilinus detineat dictam rem iure pignoris,vel hypothecæ pro obligatione prædicta,& hoc nota. Al.

e ¶Locati.Hoc intelligo,si locatio est facta cum causa iusta, aliàs non tenet pupillus stare contractui vt ibi probatur. Ale.de Ne.

f ¶Laico.Melius dixisset,& clarius Abb. Sicu.si in duobus præcedentibus casibus dixisset,Aut succedit ex necessitate, quia ꝓprietarius finito vsufructu succedit vsufructuario in vsufructu,ex necessitate. Et similiter vxor soluto matrimonio succedit viro in fundo dotali ex necessitate, quia soluto matrimonio reuertitur ad vxorem.Sed qñ aliqs vendit rē suā alteri,emptor est successor voluntarius,& similiter venditor vendit volūtate.& ideo successor nō tenet stare colono.vt l.emptorē.C.lo.Hoc tñ fallit in fisco,cuius successor tenet stare colono,in l.si.§.si. ff. de iur. fisc. & notat.Bar.in d.l.filio.§.si.solu.ma.Secūdo fallit qñ locatio est facta ad longum tempus,quia tunc non potest conductor expelli à successore. Nam habet ius vtilis dominij,vt in l.1.ff. de sup.Idē si haberet bona obligata, quod declara,vt supra dixi,in præcedenti apostilla,& ista sunt de mēte Bar.in l.si filio.§.si.ff.sol.ma.Et omnia,quæ dicit Abb. Sic. sunt dicta Bar. in d.l.si filio.§.si. Ale.de Ne.

g ¶Laico.Adde quod laicus spiritualium obuētionum collector esse potest, vt consuluit.Ro.consi. 267.

h ¶Simile.Vide quod dixi post Abb.Sic.in c.secundum,ne cle.vel mo. & nō error ꝙ Abb.Sic.non ponderat istam gl.ad quam quotidie remittimur,ꝙ quæritur de significatione huius verbi ecclesia, & ideo tu ipsam signa. Et vltra gl.Docto.addunt aliquos casus. Dicunt enim quod ecclesia quādoque significat viros ecclesiasticos tantum 123.di. c. vt i de hoc. 7.q.1. scire.de verb.signi.cum clerici.Item ecclesia quandoq; mater, quandoque filia,quandoque vxor vocatur,quod dic,vt no.63.di.vices.Sed quero pro intellectu text.Quid si conductor non soluit pensionem,an locator,qui iutauit eum non expellere ante locationem finitam, possit eum trauenire iuramento. Vinc. dicit quod sic, quia iuramentum habet in it tacitam conditionem,si conductor soluerit pensionem ar.l.quero.§.ulter locatorem.ff.loca. Sed ille tex.dicit, quod si locator fecit pactum de non expellendo conductorem,sub intelligitur, si soluerit pēsionem. Sed die idem,si est appositum iuramentum,quia clausula,vel conditio, quæ subintelligitur in contractu,subintelligitur etiam in iuramento,vt in l. fi.D.de non nume.pecu.& in c.peruenit,el 2. de iurciu. & in c. quemadmodum.eo.ti.vide gl.magistram,quæ ponit omnes conditiones,quæ recite subintelliguntur in iuramento.Dicit etiam Vinc. ꝙ si conductor ante tempus fine iusta causa deserit rem locatam, tenetur ad pensionem totius temporis,vt ff.loca.l.dominus horreorum. §. fi. & cum vtroque dicto transeunt Docto.Ale.de Ne.

De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Rub.

Supra in præcedentibus visum est qualiter spirituasia pecio concedi aut quoquo modo alienari non debent, nunc submittit de quibusdam habentib.instar spiritualium, vt de magistris,& licentia docendi,vt in nigro videbitis.

SVMMARIVM.

1 *Filius dicitur dines.si eius pater est dines, & tantum habere in bonis, quantum habet eius pater.*
Pater tenetur alere filios,& alia necessaria præbere,etiam si sint spurij,& hoc de iure Canonico.
Dines.vt aliquis dicatur non refert an possit per se, vel per alium.
2 *Habilitatus ad studendum in aliqua facultate, an censeatur habilitatus vt possit in ea doctorari, vel legere.*
Causa in omni re semper attendenda est.
3 *Beneficia pinguiora sunt danda literaris potius,quam ignaris.*
Clericus debet viuere de fructibus sui beneficij; licet habeat vnde possit viuere.
4 *Doctor conductus ad legendum, quas qualitates debeat habere.*
5 *Scholaris conducitur aliquando ad lecturam, potius vt discat, quam vt alios doceat.*
Doctor post promotionē factus inutilis, debet degradari à doctoratu.

CAP. PRIMVM.

QVoniam. Io.An.summat totū ti.simul.Et primo quoad primā partē rub. Secūdo quoad secūdam,& h.d.totus tit. fm ei. Ecclesia cathedralis,& quælibet collegiata,quæ ad hoc sufficit, debet assignare competēs beneficium, seu reditum vnius prædendę vni magistro in grammatica, qui clericos illius ecclesiæ, & alios scholares pauperes gratis doceat: & eligitur à prælato cum capitulo, vel maiori parte ipsius, quorum negligentia supplebit ordinarius loci Metropolitana ecclesia habebit etiam theologum, cui fructus vnius prædendæ, quamdiu docuerit, ministrabitur; non tamen erit canonicus : & si ipsa vtrique magistro prouidere non sufficit, prouideat grammatico in aliqua ecclesia suæ ciuitatis, & diœcesis, & vt possit habere copiam Doctorū in Theologia, prælati, & capitulum mittere de eis psonas dociles ad studiū, quib.si propij reditus non sufficiant, eis expēsas per quinquennio ministrabunt.Doct. vero qui diu docuerit, & studētes per quinquennio, recipiunt in ea prædendarū suarū, & hoc quoad primā partē rub. Pro licentia docēdi etiā prætextu cōsuetudinis nil dēt exigi,vel promitti, & ob hoc promissum remittitur,& solutū restituitur. Idē nei ad legēdum non debent impediri in facultate, & licentia obtinēda.contrafacientes officijs,& dignitatib.priuabitur, & hoc quoad secundā partē. Potest ēt quælibet dect. per summari pro clariori intellectu,& ista prima.h.d.in fine. Ecclesia cathedralis ꝓuidere debet magistro de beneficio, vt clericos eiusdem ecclesiæ,& alios pauperes gratis doceat, & denegās licentiam docēdi, aut interdicens idoneū ad docendum beneficio priuatur.Et diuiditur in tres partes.In primo prouideri mandat de magistro. In secunda factū reprehensibile inhibet.Tertio pœnam imponit,reddens causam,dicendo,ibi,pro licentia,tertia,ibi,Qui autem. Casus li, Volens ecclesia tanquā pia mater, pauperib. scholarib. qui parentum opib.sustentari nō possunt,prouidere, ne legēdi opportunitas subtrahatur eisdē, statuit cōci. Later. ꝙ per quālibet cathedralem eccl. vni magistro competēs beneficiū assignet, qui clericos, & scholares eiusdem,gratis doceat. Secūdo dicit,quod pro docēdi licentia,nullus pretium exigat, vel sub obtentu alicuius cōsuetudinis ab eis, qui docēt, aliquid petat,nec docere aliquem qui sit idoneus, petita licētia impediat;qui autem cōtra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico beneficio fiat alienus,quia dignum videtur, vt in eccle
1 sia fructū sui laboris nō habeat, qui ecclesiasticū profectū ministur impedire.B.†No.1.ex tex.ꝙ non dicūtur pauperes,
a qui parētum opibus possunt adiuuari, [b] nam pater tenetur
b alere filiū,& alia necessaria ꝑbere,vt in l.si quis à liberis.ff.de li.agno.etiā si sint spurij,& hoc de iure canonico, vt ꝛ. de eo qui du.in ma.in c.cū haberet,in fi.nō ergo refert,an quis possit per se,vel alium,sed si nō potest nec per se,nec per parētes, tūc dicitur pauper,de quo dic,vt no. Bar. in l.si cōstante. ff.
c fol.mat.& dixi in c.1.ꝛ.de accu.c †No.ibi,Legendis:& profi-
2 ciēdi.ꝙ verbum legēdi, potest adaptari etiā ad scholares, dicūtur.n.legere,dum studēt.concordat.c.nō magnopere,iūcto.c.fi.ꝛ.ne cle. vel mo. Et facit ad istā quæstionē, nunquid habilitatus ad studēdum in aliqua facultate,possit in ea legere,& doctorari,de quo vide per Io.An.in reg. cum quid, de reg.iur.li.6.in Merc.No.3.neminē debere legere, nō petita, & obtēta licētia. Et dicit Abbas hoc esse cōtra scholares faciētes publicari repetitiones per scholas,nō petita,& obtēta licētia ab corū magistro. Item no. ꝙ cuicūque idoneo non est denegāda licētia docendi, ꝙ est verum fm Inno. & alios doct.nisi existētē causa,vt quia adest magna copia magistrorū,& vnus impeditur per aliū, nam semper in omni re, cau-
3 sa attendēda est,vt ꝛ.de accu.c.cum dilecti. † No. 4.ibi, Fructum sui laboris.&c. ꝙ beneficiū dicitur fructus laboris, ex eo.n.prouenit fructus, beneficiū ergo cū defertur clerico, est fructus laboris,ex quo.n.seruit ecclesiæ, debet viuere de reditib. ecclesiæ, vt in c.cum fm apostolum de præb. etiā si sit dines in patrimonio, dummodo auare non thesaurizet, vt no.dicit Inn.in c.episcopus, ꝛ.de præben. vnde ad scientiā habetur respectus in collatione beneficiorū,vt pinguius ꝓ-
d uideatur literaris,quā ignaris,vt in c.de multa,de præben. &
d in c.fi.j.eo.d In gl. in ver.magistro, in fi. vel potest dici magister,quasi maior ibidē,vt dicit glo. in cle.2.de magi. & apud Italicos in iure canonico,& ciuili appellantur Doctores, in artibus vero appellātur magistri,sed in quibusdā locis, vltra
e montani omnes appellantur magistri.e In gl.in ver. Cōsuetudinis,ibi.Quasi simoniacū reputatur.no.bene gl. maxime in dictione,quasi.nā per istam dictionē,quæ habet diminuere,inferrur,ꝙ strictō modo nō committitur simonia,ꝙ placet,sed largo modo sic.†In gl.in ver.qui sit idoneus, in fine.
f dic,ꝙ multæ qualitates requirūtur ad hoc, vt iudicetur idoneus in docendo.primo,vt habeat peritiā docendi.secundo vt habeat facundiā dicēdi.tertio, vt habeat subtilitatē interpretādi.quarto copiā differēdi, quinto ꝙ sit approbatus ab habēte potestatem,& hæc omnia probātur,in l.vna. C.de ꝓfess.qui in vr. Cōstan.li.12 iuncta l.magistros.C. de profess. & medi.li.10.& debet nedum in scientia,sed etiam in moribus
8 excelleree,& se aptare ingenio addiscētium.8.q.1.c.oporter.g
Et ex his inferēdum videretur,ꝙ scholaris legere nō posset, & dic,ꝙ in veritate legere non potest,vt alios doceat, nec ꝓ-
h esse cathedræ doctorali.& si diceret se doctorē, & nō esset, h
5 pœna falsi tenetur.l.eos,ff.de falsis.& ꝙ ibi no.† Sed scholaris potest legere, vt addiscat.Et ideo in aliquib.locis, lecturę statuuntur scholaribus,vt addiscant potius, quam vt doceant, & vt se affectent.nā multū proficit quis in docēdo alios, iuxta illos versus,Discere si cupis,doceas,sic ipse docēris.Nā studio tali,tibi proficis,atq; sodali,& no.per gl.in l. vnica.C. exc.arti.li.10.& vide aligd per Io.And.in præal.reg.cū quid. Et si primo tpe ap ꝓbationis,habuit Doctor has qualitates, si postea effectus est inutilis,dēt degradari a doctoratu,vt in l.grāmaticos,C.de ꝓfess.& medi.li. 10.facit l.vt gradatim, in §.re ꝑbari.ff.de mun.& ho.& in l.sed & re ꝑbari.ff. de exc. tu.

ADDITIONES.

a ¶Pauperes.Quis dicatur pauper,late explicat tal.in l.si constante,ver.in 2. q.ꝓpartis.ff.sol.ma. Et ꝙ filius non dicatur pauper, quando pater est dines,tenet Bal.in l.2.C.de le. hæ.& in l.etiam.C.de exe.rei in. & in l.scien-
b dum.ff. qui iurisd. cog. Seb.Sap.
¶Adiuuari.Adde quod idem tenet Ale. conf. 92. ꝙ statute statuto ꝙ nullus administretur ad officium,qui non habeat centum in bonis, quod attmū
Adde prædictis quod no.Bal.in l.in suis,ff.de lib.& postu.Old.cōl.113.& facit quod no.in c.tanta.nu.10.in apo.in ver. in vita parentum,supra qui fi.finale.Zach.
c ¶De accu.Vide 30.di.omnino.& in c.1.de coha.cle. in quibus habetur qui tenentur clericos alere.Et dicit Abb.Sic. quod sacerdotes tenētur alere etiam filios spurios,licet.n.peccauerint ex fornicatione,tamen filios debent alere,quia quo ad naturā sunt ipsorū filij. Sed intelligo ꝙ debent alere ipsos,& alios sanguine coniunctos, non tamen debent eos facere diuites,nec vltra necessaria præbere,sed in necessarijs, debent clerici illos præferre extraneis.de quo vide pulchrum tex.16.di.non satis.ver.est etiam alia.aliàs est c.& 16.q.1. si cupis. Ale. de Ne.

d ¶Eod.Et in cap.5.supra ti.proxi.vbi etiam per eundem Inn.Vnde ad scien tiam habetur respectus in collatione beneficiorum, vt pinguius prouideatur literatis,quam ignorantibus,vt in cap.de multa,de præben. & in cap.fi.infra eo.

e ¶Magistri.Et est gl.in verbo,Doctorarum.Sed vide gl.sequentem in verbo honorem in d.cle.quæ dicit,quod quis sine peccato potest postulare doctoratum in quacunque scientia,si est dignus,quia petit opportunitatē communicandi quod habet laudabile,& ad charitatem pertinens. In digno vero est peccatum præsumptionis,quam gl.perpetuo notabis. Ale. de Neuo.

f ¶Idoneus.Quæ requirantur,vt aliquis iuste possit effici miles, ponit glo. magna,in l.pe ff.ex quib.cau.maio.& Io.And.in c.cum desideres, de sententi.excommu.Et priuilegia omnia militum ponit Bar.in l. neque enim. ff.de milita.test.Et circa hoc,quod hic dicitur, adde ꝙ quando doctor ꝑ sentat scholarem pro doctoratu,& iurat de peritia, debet iurare de credulitate,secundum Bar.in j. consti.Digesto.quem refert,& sequitur,vide Ant.& Abba.in c.proposuisti.de proba.Sed circa Doctorata iocosa,vide Abba.in lectu.d.cap.proposuisti.Et vide etiam quod notat Ioan.de Imo. in cle.cum sit.de magi. vbi ponit quæ requiruntur ad hoc, vt aliquis sit Doct.& quæ sint eorum priuilegia, & requirantur ad hoc, vt aliquis sit verus miles,scias tamen quod omnia priuilegia, quæ competunt militibus,competunt etiam militibus celestis militiæ, vbi subest eadem ratio. Ita notanter concludit Abb.in c.1. de cle.ægro. & est bona gl. & ibi Bar. Ange.& Doctores in l.miles.in prin.ff de re indi.Sed cōtrarium videtur, determinare Bal.in l.in fi.C.de iuris,& facti ignor. Item adde hic,quod priuilegia concessa doctoribus, extenduntur ad eorum vxores,& filios. tex.est cum glo.& ibi Bar.in l.medico.C.de profes. & medic. li. 10.Item quis inter Doctores præferri debeat, vide omnino quæ late scripsi post Anto.in c.per tuas,de maior.& obed.Item adde,quod filius Doctoris,seu aduocati,debet gratis Doctorari.tex.est notabilis in l.iubemus. §. & filios.C.de aduo. diuer. iudi. Item an episcopo de iure communi competat facultas doctorandi,vide glo.in cle.cum sit,de magist.& vide omnino quod ibi late notaui super Abb. Item an capitulum sede vacante succedat episcopo in potestate doctorandi.vide An.in cap.1.& Abb.in cap. verum,de fo.compe.& quod ibi notaui post Abba. Item pro eo quod dicit Barro.in d.l.medicos,de filio doctoris,allegando textū in l. iubemus. ver.& filij militis.C.de aduo. diuer.iudi. Item an insignia doctoralia sint de substantia doctoratus,& quid significent illa insignia, vide late Bald. in pro œ.Grego. Bart.Bellen.

g ¶Oporter.Et dic quod etiam propter defectum morum,debet quis repelli à doctoratu,vt in d.l.magistros.C.de professi.& medicis.li.10.Et ibi h.d. Bart.Item dic quod si scholaris est examinatus,& opponitur quod est in dignus,idem defectus scientiæ debet iterum examinari, & si reperitur insufficiens,debet reprobari,vt dicit Bar.in l.sed & reprobari. ff.de excu satio.tutorum.Ale.de Ne.

h ¶Et non esset.Ad hoc vide gl.in c.vt apostolicæ,de priui.li.6. Bar.Bellen

SVMMARIVM.

1 *Scholaris si se obligauerit ad intrandum sub certo doctore,talis obligatio non valet.*
2 *Simoniam committit superior, si exigit pecuniam à clerico pro danda sibi licentia eundi ad studium.*
3 *Negligentia alicuius ontequam accusetur,debet præcedere monitio.*

CAP. II.

PRohibeas. Pro licentia docēdi, nihil exigi debet vel promitti, & exactū restitui,& ꝓmissum remitti dēt,& negligēte inferiore ꝑlato ad magistrū cōstituēdū, supplebit hoc superior.Et sunt duo dicta,fm ibi.Sane.Casus literalis.Quia q dā pro licētia docēdi pecuniā exigebāt,ꝑcipit Pa.Vint. ēpo, vt aliter ꝓuideat, ne ꝑ licētia docēdi in parochia sua aliqd exigatur,aut ēt ꝓmittat, & si postea solutū aliquid fuerit, illud faciat restitui,& si aliqd ꝓmissum fuerit,faciat remitti ꝑ missū,appel.cessante, qa scriptū est. Gratis accepistis,gratis date.secūdo dicit, ꝙ si aliquis distulerit instituere magistros in locis cōgruis, liceat huic ēpo ap. postpo. ad instructionē aliorū ibi præficere viros ad hoc idoneos.B. No.j. ex tex. ꝙ ēps loci supplet negligētiā aliorū ꝓlatorū,nedū in cōferēdis beneficijs;sed ēt in instituēdo magistros in corū ecclesijs. Secūdo no.in fi.ꝙ magister dēt esse ꝓuidus,& discret*; sed dic,
1 vt dixi in c.ꝑcedēti. &c. † Sed qro nūquid possit scholaris se obligare ad intrādū sub certo doctore? Doct. cōiter dicūt, ꝙ nō nam videt turpis ꝓmissio,cū multū valeat affectio doctorū,& modus tradēdi,vnde facilius data ēt equalitate,scīētiæ,quis ꝓficiet sub vno,quā sub alio.facit l.2.§.proinde,ff.de var.& extraordina.cogni.Nūquid autē Doctor cōmittat vsurā mutuādo pecuniam scholari, vt intret sub eo, qui aliās
2 nō erat intraturus,dicā in c.in ciuitate,j.de vsu. †Secūdo qritur, nunquid exigēs pecuniā à clerico volente ire ad studiū,pro licentia tradenda,committat simoniā?Inn. dicit, ꝙ non;licet male faciat,sed nihil allegat.sed Host. videtur sentire contrarium,per no.in c.pe.j. e. & facit c.ad nostram, de simo. Et satis potest dici hoc esse simoniacum,& non strictē, vt no. fuit in mili. ꝛ.c.proxi.a In gl.1.in fi.idem Inn.dum tamen

ADDITIO.

a ¶c.proxi. Et hoc communiter tenetur, licet aliqui aliter dicant, & tenet etiam D.Car. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen ille, qui soluit, sit idoneus. Tacre. dicit, q ex parte recipientis fuit cōmissum crimē concussionis, cū pp superioritatē exigit hanc pecuniā, quasi ab initio, facit. i. q. 1. c. mbemus, &c. concussionē, non tñ secundum eū committitur simonia, cū non sit illud officiū spirituale, sed contrarium tenet Viti. j. c. proxi. sed potest dici, vt ibi dixi. In glo. fi. ibi, de concess. præb. c. nulla. videt sentire per hanc allegationē, q ipsi p̄lato datur tempus semestre ad instituendum magistrum, quo elapso, deuoluitur potestas ad superiorem, si est in bene
3 ficialibus. † Sed Io. And. & alij, cōiter tenent hoc esse arbi-
a trarium, & debet præcedere monitio, ad hoc, quod no. gl. fi. in c. ad apostolicæ, de re iudi. li. 6. & no. in c. ex parte, de concessio. præb. & no. bene hoc dictum, quod vbi non præfixo tempore deuoluitur ad alium potestas aliquid agendi pro-
b pter negligentiam, debet ad conuincendum negligentiam,
c præcedere monitio, b tenemenți. c

ADDITIONES.

a ¶Arbitrarium. Et hoc tenet, quia vbi ad instituendum, vel aliud faciendū, etiā in spiritualibus non reperitur tempus in iure limitatum, relinquit, arbitrio iudicis, vt dicunt Domini de Ruta decisione 250. & per hoc dicunt, quod quia ad instituendum p̄sentatum per habentem ius patronatus, non habetur p̄fixum tempus episcopo habenti instituere, est arbitrarium, infra quātum tempus debeat instituere. & adde vnam gl. singularem, quod si patronus differt p̄sentare infra tempus statutum, deuoluitur potestas ad illum, ad quem spectat ius instituendi, etiam si non fit tempus, de quo vide glo. in cle. vnic. in princ. in verbo, depositionē, de supp. neg. p̄cla. & vide de his pulchre per Abb. Sic. in c. 2. ad finem, de concess. præb. Ale. de Ne.

b ¶Monitio. Vide quæ scribit Card. in cons. 56. inci. dum reuerendus. vbi firmat hanc doctrinam, & infert, quod stante statuto, quod massarius capi tuli possit locare possessiones, in quibus conductores sunt negligentes ad culturam, non poterit locare, nisi conductores moneantur, & postea negligentia probetur, supra de reseri. Seb. Sap.

c ¶Tenemenți. Tu autem pondera verba glo. in d. c. apostolicæ. Nam dicit, q Papa non potest eligere imperatorem, nisi prius admoneantur principes ad quos spectat electio talis, vt illum eligant infra certum tempus, quia tunc tempore elapso, deuoluitur potestas eligendi ad Papam. & de illa glo. colligit D. Do. ibi, quod vbi conceditur potestas exercendi actum simpliciter, non potest dici quod exercere debentes sint negligentes, dato quod non exerceant. Sed modus est, vt per superiorem terminus præfigatur, nam per lapsum illius termini constituitur in negligentia, vide qd̄ no. in simili, in c. ex parte, de concess. præben. Sed illa eadem glo. hoc limitat, nam dicit quod hoc procedit vbi tempus non est à iure præfixum, quia tunc non requiritur monitio, quia dies interpellat pro homine, vt in c. potuit, de loc. & sic intellige Abb. Sic. hic. Ex hoc infertur ad quæstionem, scilicet an vbi ex facto negatiuo, puta si propter non residentiam, vel aliud simile, imponitur pœna. nā vbi quis non facit affirmatiuum quod tenetur, dicitur pœna committi ex facto negatiuo, vt in exemplo præmisso, quis tenetur residere, nā non residere est desistum, siue factū negatiuum, quia non faciendo factum ad quod tenetur, dicitur negatiue delinquere, seu propter non faciendo. modo quæritur, an pœna committat ex tali facto negatiuo & requiratur monitio. Dicendū est, quod aut certum tempus est præfixum, & non requiritur monitio; aut non, & tūc monitio requiritur, per gl. fi. in præalleg. ca. apostolicæ, de re iud. in §. is etiam, eod. c. de quo etiam per Inno. & Doct. in c. exeirpandæ, de præb. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus est dignitas.*
Iudæus non potest Doctorari.
2 *Doctor præfertur militi.*
3 *Studia libera, an possint constitui in omni ciuitate.*

CAP. III.

Vanto. Pro licentia docendi, pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat cōsuetudo. Primo ponit factum damnabile. Secūdo pœnā apponit. ibi, si qui vero. Casus literalis. Cōsuetudo erat in ecclesia Gallicana, quod magistri scholarū sine certo pretio, alicui docendi licentiam non concedebant. Papa volens illam pravam consuetudinē extirpare, quæ de radice cupiditatis procedit, p̄hibet sub anathematis interminatione, vt quicunque idonei fuerint regere scholas, sine molestia, & exactione aliqua permittant. & si qui huiusmodi prohibitionis fuerint transgressores, officijs, & dignitatibus ipso
1 facto priuentur. B. j No. 1. ex tex. ibi. & dignitatem assumunt, &c. arg.
a quod Doctoratus est dignitas, & cōcor. q habetur in pœ. C. ibi, magisteria dignitate, &c. tñ iste tex. posset intelligi, q nō loquat de Doctoribus. sed de his, q in quibusdā ecclesijs cōsequūt certū officiū docendi, & appellantur magistri scholariū, & in q̄busdā ecclesijs reputatur dignitas, & p hoc facit tex. ibi de vestris ecclesijs extirpata. &c. Bar. tū in l. ex eo. ff. de mili. testa. vī cōcludere q nec miles, nec Doctor, dicātur habere dignitatē, sed aliud dixit in l. fi. C. de Iudæis, vbi concludit Iudæū non posse effici Doctorē, b cū Doctoratus sit dignitas, de quo ēt p eum in prima consti. Digestorū. & in l. 1. C. de nouo Cod. faciēn. & satis dici pōt q Doctor saltē legēs incōmenti cū incipiet, dicat habere dignitatē, maximē ex eo p̄batur, quia habet a lege iurisdictionē ordinariam sup scholares, vt in authen. habita, C. ne filius pro pat. Et si continuat lecturam per viginti annos acquirit maiorē honorē scilicet dignitatem comitatus, vt in l. vna. C. de professi. qui in
2 vrbe Cōstan. li. 12. † Ex his infero q Doctor, c maxime q dia-
c legit est præferendus militi, qui in veritate nullā dicitur habere dignitatē, vt no. Bar. in præal. l. ex eo. & maxime loquendo de militibus nostri temporis, qui nō sunt veri milites, vt
d no. in l. 1. C. de iu. & fac. ignor. d Sed turba Doctorum, & in quibusdam locis, ingens inopia, facit contemptibiles, vt in
3 mili dicit tex. c 3. di. legitimus. † Vltimo pōt adduci iste tex. in arg. pro illa opi. q p in quolibet loco, vel in qualibet ciuitate possunt constitui studia literarum; & nō tātum in ciuitatibus regalibus, de quo tñ in prooemio Digestorū. & plenius dico in c. tuæ. de cle. non resid. In gl. pe. in fi. & idē tenent cōmuniter Doctor. nam (vt dixi s. proxi.) talis cum alio profi-
e ciceret, qui cum eo, forte propter inepitudinē legendi, non proficeret, quia isti p̄fectus impediri non debent. e

ADDITIONES.

a ¶Doctoratus. An doctoratus sit dignitas, glo. dicit, quod habet aliquid dignitatis, vt in l. Iulianus, §. j. C. ad Lluliam peculatus. Sed de hoc vide Bar. in l. 1. & l. iudices. C. de dig. li. x. Sed. Abb. in c. super eo. el 2. de restitut. q Doctoratus est honor, & dicit. quod Doctor dicitur habere, nobilitas nobile. Sed de hoc an Doctoratus sit dignitas, vide Card. in repe. c. peruenit dimus de sent. excom. circa fi. in vers. an excommunicatus possit Doctorari, si non possit habere dignitatem, vt dicit Abb. in cle. cū de multa gil. & Bal. tenet quod nō in l. vnica. §. ideoq; de nouo C. compo. sed dicit quod est dignitas. Ad hoc tex singularis in Auth. vt licet matri & auæ, & quia circa, in ver. cuiusliber dignitatis, maiuæ, aut iudi, & per tradit gl. fi. C. de aduo. diuer. iud. Bar. de Bellen.

b ¶Edifici Doctorem. Quod doctoratus sit dignitas, firmat Ale. in cons. 91. circa. videretur. in 1. volum. Dece. in cap. proposuisti, in fi. supra de prob. Sebastia. Sap.

c ¶Doctor. An doctor præferendus sit militi, adde quod omnino videtur q miles sit præferendus, quia Imperator vocat se commilitonem. Vide Bar. in l. 1. ff. de milita. testa. Et de hoc vide Bald. in prooemio Digestorum, in fin. vers. vltimo potest quæri. vbi dicit, quod insignes doctores debent præferri militibus, sed non Doctorculi. secundum Bal. in l. 1. circa prin. per illum tex. C. de insti. vbi dicit, quod milites sunt præferendi doctoribus. Bart. Bellen.

d ¶Ignor. Cynus ibi, & Bar. dicunt quod milites nostri temporis non gaudent priuilegio militum. Idem dixit Bar. in l. fi. in familias. §. veteranis. de procu. & in l. fi. §. subiiciuntur. ff. de appella. Ale. de Ne.

e ¶Debent. Et dicit Host. cū quo doctrinaeunt, quod aut cupiditas mouet q sum, & non est audiendus, vt hic, aut inuidia, & idem. 8. dist. qui correcta. aut odium vel alia corruptela, & idem, arg. 12. q. 3. quarto. Nam & si iple sit valde idoneus, tamen expedit, vt collegam habeat, vt in c. fi. de ost. archipres. & potissima est ratio, quia talis cum alio proficiet qui cō cum ipso & c. pro hoc dicit vsile fore, vt ad cādem lecturam plures ha-
Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachus an possit assumi in magistrum.*
2 *Monachus promotus ad ecclesiam secularem, non tenetur observare asperitatem regulæ suæ religionis.*
4 *Doctores siue magistri conducti ad legendum, an, & quando possint petere salarium sine à pauperibus, sine diuitibus, sine de publico salarium sine non.*
4 *Magistri qui conducuntur ad docendum in aliqua ecclesia collegiata an debeant percipere de præbendis singulorum, si non vacat alia quæ sit ibi assignanda.*
Spirituale potest commutari cum spirituali.

CAP. IIII.

Via nonnulli. In qualiber cathedrali ecclesia, vel alia in facultatib. sufficienti, debet à p̄lato, vel capitulo vnus magister eligi, cui reditus vnius præbendæ debet assignari. In metropolitana vero ecclesia, & ei digi dēt theologus, & si ad grammaticū, & theologū nō sufficit prouideat ipse theologo, ex reditib. suæ ecclesiæ, & grāmatico faciat p̄uideri in aliqua ecclesiarū suæ ciuitatis: vel dioceseos. h. d. Et primo ponit antiquū cōciliū, q̄ secundo innouat, & supplet, ibi, verū. Casus literalis. Statutū fuit in Latera. cōcilio, q̄ in vnaquaque cathedrali ecclesia institueretur magister, qui pauperes gratis docere: sed q̄a illud male observabāt, cōciliū q̄ale illud p̄cipit obseruari, adijciēs, vt nō solū in cathedrali ecclesia, sed ēt in qualibet alia, vbi facultates sufficiunt, cōstituatur magister idoneus à prælato cū capitulo, seu maiori, & saniori parte capituli, & in metropolitana ecclesia, theologus cōstituat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in alijs q̄ ad curā pertinēt animarū, & & cuilibet magistrorū, à capitulo assignetur prouentus vnæ præbendæ, & p hoc theologo à metropolitano tantūdē: nō tñ q propter hoc efficiat canonicus, sed tamdiu reditus ipsos percipiat, quādiu perstiterit in docendo. q si forte metropolitana ecclesia de duob. grauet, q de theologo & grāmatico faciat in alia ītę ciuitatis ecclesia p̄uideri. Bar. Not. 1. ex tex q nō solū in cathedrali ecclesia, sed etiam in qualibet collegiata, debet institui magister; dum tamen illa ecclesia

ecclesia ad hoc sit sufficiens. Duo ergo requiruntur, vt in ecclesia inferiori instituat magister, & quod ad hoc sufficiat, & quod sit collegiata. nam ex quo tex. dicit illum eligendū, & per p̄latū, & per capitulū ecclesiæ, satis innuit hoc debere fieri in ecclesia collegiata, & hodie prouisum est, vt ēt in monasterio instituatur talis magister, qui doceat monachos in primitiuis scientijs, vt sic non desit eis oportunitas in alijs proficere, vt in cle. in agro. de sta. re. Nō solū ergo monachi debēt in grammaticalibus insistere, sed etiam in alijs principalioribus scientijs, eis tamen non interdictis, vt satis innuit tex. in d. cle. ne in agro. & idem probatur in c. sic viue, & c. si
t longo. epe studeant, q̄ possint postmodum docere. † Et ex
a his infertur ad quæstionem, nunquid monachus, a seu alius religiosus, possit assumi in magistrū. & primo arguit Host. q nō. per capit. monachos. 16. q. j. vbi dicitur, q nō hēt officiū docendi. Itē homines disparis professionis, nō sint cōiungē
di. 16. q. 7. noua. & in cle. j. de elect. Itē ob. tex. 16. q. j. nemo potest, vbi dicitur, q nō potest insistere pariter in diuinis obsequijs & in monastica regula ordinate p̄sistere. Sed his nō obstantibus, cōcludit Host. & Io. An. post cum, q aut se ingerit, & repellitur, aut assumitur per habentē potestatē cum licentia sui superioris, & admittēdus est, per c. doctos. & in c. moderamine. & c. sunt nonnulli. 16. q. j. patet igitur, q si, p̄mouetur ad ecclesiam secularē, licite prædicat, & oīa sacramenta ministrat. Item promouetur ad hoc officiū docēdi, q redūdat in vtilitatem totius ecclesiæ vniuersalis. vt inf. e. c. fi. vbi pulcher tex. Nec obstant iura in cōtrariū allegata nā c. monachos, loquitur quando nō est assumptus ad officium docendi p habētē potestatē, c. noua, loquitur de cōtraria professione, & hi omnes magistri tendunt ad vnum. sad docendū. vade eorum studia nō sunt diuersa nā videmus q p in eadē vniuersitate sunt diuersorum hominum corpora, diuersa genera, & homines etiam diuersarum scientiarū, faciunt vnum corpus, vt videmus in Canonistis, & Legistis. Item in clericis, & laicis, q constituunt vnā vniuersitatē respectu studij. Nec ob. c. nemo potest. 116. q. j. quia in eodem tempore
2 nō potest insistere diuersis, sed diuersis temporibus sic. † Itē vide gl. in d. c. nemo pōt, quæ per illum tex. dicit, q cum religiosus p̄mouetur ad ecclesiā secularem, nō tenetur observare asperitates regulæ, & certe magis p̄ficit ecclesiæ vniuersali doctor in legendo, quā simplex curatus in sacramentis ministrādo. q satis euidenter colligit in c. cū ex eo. de ele. li. 6. vbi propter sciētiam capescendam, dispensatur cū curato, vt per septennīū possit se absentare. ad idē inf. c. proxi. Si
b ergo religiosus potest p̄moueri ad curā, ergo fortius ad of-
c ficii docendi, & maxime scientiā q̄ habet in se pietatē. † In
3 gl. in fi. de hac materia c vide bonam gl. in c. de quibusdam.
38. di. & Goff. hic tenet q doctores imuenes nouiter incipiētes legere, non debēt facere collectam, qui potius docent, vt doceantur, & inuitant anteq̄ inuitentur, sed Doctores antiqui licite collectā petunt. Host. dicit q si Doctor nō eget,
d non debet collectam facere; sed si eget d est a diuitibus sua necessitas releuanda, dicit tñ se nunquam fecisse collectam propter sui sustentationem. Ant. cōcludit, q nouitij nō exigūt collectā, antiqui vero quibus salariū cōstitutū est à scholaribus illius loci, a pauperibus nihil exigere debent, ne cēt a diuitibus, nisi egeant. Sed si non est eis constitutum salarium, tunc possunt & a diuitibus petere. Ego concluderem aliter hanc materiam, videlicet q aut in loco est consuetudo, vt fiat collecta, aut nō. Primo casu quicunque sit salariatus, potest collectam facere secundū cōsuetudinē loci, vt in l. quod si nolit. §. qui mācipia. ff. de ædil. edi. facit l. fi. fin. ff. de cui. & quod no. Barto. in l. nemo est qui nesciat. ff. de diuobus reis. a pauperibus tamen non puto aliq d exigendū. ar. 47. di. in c. sicut. Secundo casu q̄ nō apparet de cōsuetudine, & tūc subdistingue, q aut magistro p̄uidetur de beneficio, vt hic dicitur. & iste potest a diuitibus, nō tñ a clericis illius ecclesiæ præmium laboris exigere; quia beneficia tātū cōstituitur pro clericis illius ecclesiæ, & alijs pauperibus, ergo alios docere gratis nō tenet. & in hoc casu salua tur dicti huius gl. Aut doctori cōstituitur salariū de publico, put hodie cōmuniter fit in Italia in studijs generalibus, & tūc puto q nihil petere potest a quibuscunque ēt diuitibus, q̄a salariū eis statuitur, vt nō solū doceāt indigenas, sed & forēses vndecūque p̄fiscentes, imo hodie solēt eligi potius vt cōsluant pp forenses, quam propter indigenas. non ergo salarium quod hodie p̄figitur est ita restrictū ad certas personas, sicut prouisio huius capituli, ex quo enim simpliciter conducitur ad legendum, debet legere, & quoscūq; docere, alio præmio non exacto. Non obstat si diceretur, q hoc salariū succedit hodie loco prouisionis huius c. ergo debet eodem iure censeri. arg. eorum quæ no. Inn. in ca. ex
ratione, de app. & per gl. nota. in l. fori. C. de aduo. diuer. iu. quæ singulariter dicit, q salarium receptum per aduocatū a partibus, succedit loco salarij q percipiebant olim a publico. ideo debet censeri eodē iure, vt sit quasi castrēse. quia dico q in ueritate istud salarium non procedit loco prouisionis huius c. imo diuersa est ratio in vtrisque; nā hic ecclesia prouidet. sicut tenetur pauperibus, & clericis illius ecclesiæ, de diuitibus se impedit. 12. q. j. videntes. sed hodie salarium statuitur Doctoribus, vt forenses cōfluant ad ciuitatē bonificandā & ampliandam, & famosum reddendam, quæ ratio plus vendicat sibi locum in diuitibus, quam in pauperibus † In glo. fi. ibi, expectetur quousque vacet, &c. Doctores hic concludunt aliter, q donec vacauerit præbenda, debent canonici cōtribuere de suis p̄bendis, ar. c. fi. de his que fi. a ma. par. Cap. & credere q hoc possent, & dērent facere si eis reditus superfunt, non tamē vigore huius cōstitutionis, quia ista cōstitutio intēdit vt p̄uideant de p̄benda ecclesiæ, & nō de singulis, q̄d innuit iste tex. dū dicit q p̄pter adeptionem istius præbendæ non efficitur canonicus. p̄cedit ergo decisio glo. quo ad terminos huius c. sed dictum doct. p̄ce-
e dit de honestate, secundum q habetur in c. fi. e In ea. glo. ibi modicum potest expectare, &c. & pro hoc vltimo est tex. in cap. si tibi cōcesso. de præben. li. 6. Et in fin. glo. dicit Host. q licite pōt interuenire hæc pactio, quia scientia est quid spirituale, & spirituale commutatur cum spirituali, vt in c. ad quæstiones, de re. permu. quod satis placet, & facit supra, de
f simo. c. ex insinuatione. f &c.

ADDITIONES.

a ¶Monachus. Adde Cal. cons. 1. hoc ti.
¶Monachus. Vide ad hæc, quæ scribit Abb. in cap. de multa. supra de præben. Seb. Sap.
¶Monachus. An monachus possit promoueri ad dignitatem doctoratus. Et de ista quæstione, vide etiam Abb. in c. de multa. in vers. nō posse promoueri ad Doctoratū per officium legēdi. Sed Arch. in d. c. monachus. 15. q. j. concludit idem in hac quæstio. quod Host. & Io. An. hic. Sed forte posset teneri quod monachus non possit promoueri ad doctoratum, nā cum monachus æquiparetur seruo, vt in ca. multos, 5. 4. di. quia seruus est incapax dignitatis, vt l. quod attinet. de re iudi. & doctoratus est dignitas, vt dicit Bar. in l. fi. C. de Iudæ. & no. in cap. quanto, sup. eo. ergo non videtur monachū, posse promoueri ad dignitatem, maxime cū illa sit dignitas secularis. Quod patet, quia illa cadit in laicum, quod non esset, si esset ecclesiastica. ar. c. cum cā, de præscri. Et ideo hoc dico, quia ad dignitates ecclesiasticas, bene potest monachus promoueri, vt probatur per tex. in c. fi religiosus. de elect. & in c. nullus religiosus. eod. titu. commento capitu. vt apostolicæ. de priuileg. libro 6. Barth. Bellen.
b ¶Pietatem. Hoc etiam tenet D. Car. hic, ego hoc intelligo de monacho seu alio religioso idoneo ad docendū, & quando subest necessitas, vel vtilitas, quod assumatur ad officium legendi. alias non debet religiosus defere claustrum, & imenire materiam vagandi, quæ est sibi prohibita, vt in c. fi. de regul. facit quod no. in simili in c. quod Dei timorem. de statu mona. & in c. non est, de voto. Ale. de Ne.
c ¶Materia. Sed de hoc vide in terminis beatum Th. in 2. 2. q. 100. ar. 3. vltra medium, qui concordat cum distinctione istius glo. Et vide Do. eleganti. sime, in d. c. de quibusdam. 37. di. Bart. Bellen.
d ¶Eget. Quod qñ doctor eget, fit a suis scholaribus sustentandus, probatur tex in l. 2. §. h. ff. de reg. iu. quem ad hoc allegat Ro. in fr. g. 138. inci. uolo vnum dicere. Seb. Sap.
e ¶Est. Vin. & Abb. dicunt q magistro prouidebitur de communi, donec p̄benda vacet. Sed illud quod dicit Abb. Sic. est opinio Host. originaliter. sed vtraque est probabilis opinio. Vide debebant prouidere magistro, vel de communibus reditibus vel de reditibus iuxtim præbendarum. debebunt singuli canonici contribuere. Et hoc vltimo casu postea vacante præbenda recuperet quisque quod dedit, & reuertitur res ad naturā suam, vt ff. de pact. l. si vnus, §. pactus. Als. gnāta enim p̄benda, ipso magistro, cessat causa defalcationis, ergo & ipsa defalcatio. vt in c. cū celebrāte, de appella. & de voto. magnæ. secūdū Host. Buter. & Do. Ca. Ale. de Ne.
f Innuatione. Io. And. & Bure. etiam transeunt cū opinione Host. Sed Do. Car. in hoc c. in §. assignetur, in 3. q. hoc reprehēdit. Nā non est verum, quod receptio in canoni cum, secundū formam huius c. sit quid spirituale, imo est mere tēporale, quia magister, cui assignatur præbenda, non efficitur canonicus. Sed si fieret canonicus, dicit, quod tunc procederet opinio glo. scilicet quod cessare debet conditio. nec procedit quod dicit Host. scilicet quod doctrina est spiritualis. Nam non est spiritualis, vt dictum est, in c. j. & 2. supra eod. Sed dicit Do. Car. q opinio Host. potest saluari alia ratione, quia præbenda non conceditur in titulum spiritualem, sed tanquam salarium, & est quid temporale. Vnde potest interuenire conditio, & ista opinio mihi placet. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Scholares eunte ad studium, debēt ex reditibus sui beneficij gubernari; & si non sufficiunt, debet eis prælatus cum capitulo prouidere.*
2 *Scholares quibus natura resistit, non sunt mittendi ad studium, ne inanibus sumptibus, & laboribus vexentur.*
3 *Scientia tribuit habentibus eam perpetuitatem, & æternitatem.*
Scholaris debet, inquantum potest, defendere opinionem magistri sui.
4 *Clericus doctor, qui alios absens docet semper in eius absentia percipit fructus beneficiorum suorum; si autem est scholaris, percipit fructus per quinquennium tantum postea oboriet, quod seruiat.*
5 *Ingenium supplet tempus in bene studentibus.*

Scholares

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scholares absentes non debent percipere fructus in absentia, nisi studeant in studijs generalibus.

CAP. V.

1 EVper specula. †Prelati & capitula ad studia theologiæ scholares dociles transmittere tenentur, qui in absentia reditus præbẽdarum suarum & beneficiorum per quinquennium integraliter percipient, & si proprij reditus ad substantiã studij eis nõ sufficiũt, dẽt prælatus cum capitulo eis prouidere. magistri vero donec docuerint, integre pcipiunt fructus beneficiorum suorũ.h.d. Primo ponit statutũ antiquũ quod secundo addendo corroborat. ibi statuentes, &c. Casus literalis. Quod statutũ fuit per concilium generale in c.præced. de magistris theologis, pcipit Hono. inuiolabiliter obseruari, ne propter raritatem magistrorũ se forsan possint aliqui excusare, vt ab ecclesiarum prælatis, & capitulis ad theologiæ studium aliqui dociles destinentur, q cũ docti fuerint, alios postmodũ, instruãt & informẽt, quibus si proprij ecclesiastici prouentus non sufficiũt, prælati, & capitula necessaria subministrẽt. In fi. dicit, quod docẽtes in thologica facultate, & studentes in ipsa, integre per annos 5. de licentia sed. Apostо. percipiãt beneficiorum, & præbendarũ suarum prouentus, non obst. contraria consuetudine vel statuto, cum denario fraudari non debeant in vinea domini operantes. B. †Not. 1. ex tex. quod deputandis ad studia literarũ, nõ dẽt obstare natura, nihil n. decet in hac vita contra naturam; vnde nõ est contendendũ aduersus naturam, sed quisq; ad studium mancipandus est prout patitur ingeniũ, & natura sua expostulat, a ad quod multũ debent attendere parẽtes scholarium, ne se, & filios inanibus simptib. & laboribus vexẽt. Secundo no. q per scientiam quis æternitatẽ, & perpetuitatẽ acquirit in hoc sęculo. vnde dr Doctor b fulgere. nã sicut splendor firmamẽti suis radijs illuminat totã terrã. ita vir literarus scĩa illuminat mundũ. vt in auth. habita. C. ne fil. pro pa. & dr splendor firmamenti, quia sicut firmamentũ semper manet, ita vir literatus præstans scientiã, semper manet pp memoriam præstitæ scientiæ, & quia instruit multos discipulos, qui merebuntur ascendere ad cathedram, & conseruare famã sui doctoris, tenet. n. scholaris c quantũ põt defendere opi. sui magistri, c sicut fecit iurisconsultus, in l. dicere. §. vnde vidẽdũ. ff. de arbi. † No. quod magis amplũ priuilegiũ habent docentes quã addiscentes, qa docentes. q diu docuerint, percipiunt in absentia fructus suorũ beneficiorũ, sed addiscentes per quinquẽnium tm̃. & est ratio quia intra quinquennĩũ. bene studendo, præsumitur quod quis debeat esse prouectus, vtra ergo illud tps non vr excusandus propter studium. sed doctor in docendo semp d promouet vtilitatẽ ecclesiæ vniuersalis. d Vitimo no. q insistentes in scientia capescenda, dicuntur corroboratores ad profectum ecclesiæ vniuersalis. facit c. cum ex eo, de elect. li. 6. In gl. in ver. docibiles, id est habiles ad docendũ, dicit Ioan. And. super tex. q melius diceret dociles, quia scientia est docibilis, homo docilis. Et aduerte quia gl. intelligit quod debent istũ esse apti ad docẽdum alios, sed potest intelligi tex. de aptis ad discendum, quia de scholaribus loquitur, & non de Doctoribus: vel potest dici, q debent esse apti ad addiscẽdũ qui mittuntur, vt alios possint docere. Et in fi. glo. hoc põt ꝓcedere in his, qui iã fuerunt electi, sed nõ electis nõ vr data facultas aliquid petendi: sed iudex ex officio debet compellere prælatos ad mittendum dociles. e In gl. in ver. pro quinque annis. in fi. no. primo ex glo. quod maiori tempore debent esse in studio illi qui postea volunt docere alios: quia debent esse magis prouecti, sed quo ad tex. nostrum glos. potest impugnari, quia cum mittuntur hic dociles, citius proficient ipsi in quinquennio, quam alij in duplicato tempo- 5 re †Quia ingenium supplet tẽpus in bene studẽtibus; vt dicit glo. in c. cum ex literis, de in integ. restitu. & mẽs literæ vi detur ista, vt docentes percipiant fructus, quãdiu docuerint, f nisi ex causa secundum Doctores reuocẽtur ad ecclesiam, sed scholares siue sint missi, siue non, habent hoc priuilegiũ per quinquennium, nã ista determinatio per quinq; annos &c. debet determinare oĩa præcedentia, non ea, quæ habent specialem determinationẽ, docentes. n. habent hic suam determinationem, quia quamdiu docuerint, &c. iõ non determinatur per clausulam generalem in fine positam, vt in cap. cum dilecti, de don. & quod ibi no. & sic non ob. c. inquisitio. alle. hic, in gl. pro contrario. g In gl. in ver. de licentia, in fi. potest dici secundum Doctores, q si est contentio inter prelatum & capitulum, an transmittendi sint dociles, quod tũc h expectãda est licentia superioris. h †Et in fi. gl. quæro qui gau- 6 deant hoc priuilegio. i fol. dicit hic Host. & communiter alij i Doct. q studentes in theologia in studijs generalibus, non autem in villis, seu castris, vt in c. ruæ, 5. de cle. non residen.

Item non sufficit morari in studio, sed quod dent operã, vt addiscant. 16. q. j. generaliter. Et licet qñq; diuertant ad curiã Romanam, vel alium locũ, gaudent tñ priuilegio, ex quo habent animum redeundi, de pe. di. j. diuortium. k Item oportet q nedũ in scholis, sed ẽt in domo studeant in theologia, vt dicit Host. q si quis in scholis audiret theologiam, & postea ditum scholarum, haberet bacchalaureum in domo, quibi legeret ius canonicũ, vel ciuile, non gauderet hoc priuilegio. l Et per hoc sentiunt hic Doct. quod studentes m in iure ciuili, vel canonico, nõ gaudent hoc priuilegio, vt percipiãt fructus in absentia. Sed contrarium tenet Arc. in c. 2. de prui. in 6. & in c. de quibusdã. 37. di. quia in præal. c. 2. loquitur indistincte. Hunc articulũ latius prosequor, in c. tuæ, præal. & ibi sequor opi. quod saltem in iure canonico studentes debẽt habere hoc priuilegium. nam promouent vtilitatem nedum

ADDITIONES.

a ¶Expostulat. Vide Host. in c. j. de offi. primice. Barr. in l. Macedoniani. Cod Maced. And. Barb.

b ¶Doctor. Vide quod dicit An. de Iser. in prooe. seu. q Doctores legentes non minus merentur quam facerdotes, vnde Doctorib. attribuit filius Danielis. Fulgebũt sicut stellæ in regno Dei, de quo etiam per And. Sicul. in c. propo susti. 5. de prob. Seb. Sap.

c ¶Sui magistri. Et in tantum est verum, quod si iudex in iudicãdo sequitur singularem opi. magistri sui, non tenetur in syndicatu, & debet excusari à condemnatione expensarum. Fuit originale dictum Old. in l. quæstum. §. j. ff. de fun. inst. quod sequitur Abb. Sic. in c. 1. ver. sed vide, supra de postu. præla. & sequitur Isa. in l. generaliter, ad fi. ff. de in ius vo. quod dictum solet intelligi, dummodo talis magister sit Doctor infignis, prout sunt præceptores mei, Vin. de Herculanis, de Perusio, & d. Camillus de Balionibus Docto. celeberrimi, pro ut eorum fama per totum orbem vagatur. Aene. de Falco.

d ¶Vniuersalis. Idem est in iure ciuili, quia quinq; anni dantur ad profectum in legibus, vt in prooemio Digestorũ. §. pro respõsis. Vnde Hyeronimus super Ezechielem Pythagoricorum Doctrina est tacere per quinquennium, & postea eruditos loqui. Idem dicit Seneca epist. 52. Sed in iure canonico dantur septem anni, vt in c. cum ex eo. de elect. in 6. D. Car. hic, in d. §. docentes, in 2. notabili dicit, quod non potest tradi certum tempus, cum vnus propter ingeniũ, & diligentiam citius profitetur quam alter, vt dicit gl. in c. cum ex literis, de rest. in integ. Dicit tñ, quod si quis vult attente studere, potest in vna prædictarum facultarum infra quinquennium adeo proficere, q amplius Doctore non inueniatur. Dicit tamen Io. de Imo. in prælegato. c. cum ex eo. quod hodie propter multa scripta Doctorum, exigitur adhuc maius tempus. Dicit tamen quod infra quinquennium quis potest adeo proficere, quod per se possit omnia intelligere, vt dicit D. Car. Ale. de Ne.

e ¶Dociles. Iacobus, & Philippus, cũ quib. Doctores trãseunt, dicunt quod dria est inter missos, & non missos, quia electi, & missi per prælatos, & capitula põt peterе, vt supplentur illud quod deest, ad sustentationẽ studij, si reditus proprij non sufficiunt: illis aũt, qui non sunt missi, licet assignentur propria beneficia, nil cũ suppleturi. Sed in quantum quod dicit, quod hæc constitutio membranas occupat inutiliter. Host. dicit quod non est culpa statuti quod in se fuit rationabile, & vtile, sed illorum inobediẽtiũ excessus, & prælatorum negligentia. Vnde causabit sibi de eo quod legitur, de simo. licet Hely. 1. resp. Item dicit quod adhuc possent superiores exequi, & adhuc compellere. de accus. sicut olim. & sic etiam hodie possunt prælati facere hanc constitutionem seruare.

f ¶Ecclesiam. Pone exemplum, si à prælato, vel capitulo reuocetur magister, vt id quod errogauit extraneis in remotis partibus, communicet illis quibus est beneficiatus. de testa. cum in officijs. Ale. de Ne.

g ¶Contrario. Quid si tempus quinquennij est prorogatum, nunquid studentes gaudeant priuilegio huius c. But. dicit quod sic, quia prorogatio intelligitur facta cum eisdem qualitatibus, ff. de preca. sed & si maneant.

h ¶Superioris. Ista sunt verba Host. quæ truncate refert. Nam vltrius dicit Host. quod si secus diceremus, sequeretur absurdum, quod omnino inhabilis posset ire ad discendum. quod non est dicendum per notata in c. 1. & 2. supra eo. item secundum Hostien. obstaret nimis multi tudo. de cle. non resid. c. pen. hoc etiam voluit Inn. in c. 1. sup. eod. Ale. de Ne.

i ¶Qui gaudeant hoc priuilegio. Adde quod nota. in apost. ad istum, post glo. in capitu. si diligenti. n. 30. in versicu. in scholares clericos. supra de foro. compe. de quo Bal. ad plenum in auth. habita. verfic. sed hic quæritur. iuncto ver. prox. C. ne fil. pro pa. Zac.

K ¶Duorum. Nam intelligitur præsentes in loco studij, ex quo habent animum redeundi. & idem est dicendum de eo, qui debet esse continuus ad mensalis, vel cõtinue cum aliquo manere. Nam censetur continue manere, licet quandoque se absentauerit animo redeundi. de quo vide optime tex. in fi. de verbo. significa. in 6. Quantum aut me tempus requiratur, vt scholaris per absentiam perdat priuilegium, vel desinat esse in matricula, dic vt per Barto. in l. aut facta, §. tempus. ff. de pœn. & ibi Barto. videt dicere quod ex eo quod scholaris assumat aliquod exercitium, puta si efactus assessor, vel aduocatus, desinat esse in matricula, seu pdat priuilegium scholaris. Aut non assumat aliquod exercitium, & tunc dicit quod per iapsum quinquennij non desinat esse in matricula. Ale. de Ne.

l ¶Priuilegio. Hoc intellig. But. qũ principaliter vacaret erga studium aliud, quam Theologiæ, secus si teneret socium in domo, qui ipsum doceret in iure ciuili, vel canonico necessario ad eius eruditionem. Nam hoc casu gaudet priuilegio cũ veniet accessorie ad declarationem ipsius Theologiæ. Alex. de Ne.

m ¶Studentes. Non solum studens theologiæ, sed etiam studens iuri canonico priuilegio gaudet perceptionis fructuum beneficij in absentia. Et idem concludit Abb. in cap. licet. ver. an autem studens in iure. de præben. Et de hoc vide elegantissime Do. in d. c. de quibusdam. 37. di. Barto. Bellen. 2.

nedum propriæ ecclesiæ, sed etiam ecclesiæ vniuersalis, quæ ad sui regimẽ indiget viris literatis, nedum in theologia, sed etiam in iure canonico, vt in c. cum ex eo. de elect. li. 6. & in c. 1. de cõsan. & affi. tex. est sup. c. proxim. vbi dicitur q sacerdotes debẽt addiscere ea maxime quæ concernunt curam animarum. & promouentes nedũ vtilitatem ecclesiæ particularis, sed ẽt vniuersalis habentur pro residentibus, vt pos- a sint percipere fructus a beneficiorũ suorũ in absentia. pro hoc bon. tex. in c. cum dilectus. & c. ad audientiam, de cle. nõ resi. facit c. cum expediat. de elect. li. 6. unde ad tex. istum sup plerem maxime. An autem isti studentes possint vẽdere fructus beneficiorum per quinquennium & in principio percipere pensionem totius temporis, doct. hic quod non, quia tex. iste permittit quod per quinquennium percipiant fructus in absentia, debẽt aũt capere annuatim. Quid autem si hoc faciunt, nunquid successor teneatur stare cõtractui? dictum fuit in c. fi. sup. ti. proxi. vide ibi &c.

ADDITIO.

a ¶percipere fructus. Quid autem si essent plures studentes in theologia de vna ecclesia, an omnes gaudeant hoc priuilegio; an vero solum usque ad certum numerum, vide doct. in c. ad audientiam. supra de cle. non resi. Seb. Sap.

a

De Iudæis, a *& Saracenis, & eorum seruis. Rub.*

Supra visum est de his qui spiritũ sanctum per simoniam vendendo blasphemant, consequenter submittit de his qui Deum dehonorant, male colendo, vt iudęi, & saraceni; & de his author tractaturus submisit etiam de eorum seruis. Et aduerte quia serui dicuntur stricto modo carentes libertate, sed largo modo etiam seruientes pro mercede, vt famuli. dicuntur etiam serui seruiendo. & de vtrisque tractatur in b hoc ti. Et dicuntur Iudæi b a tribu Iuda, quia illa tribus erat pstantior cæteris. Saraceni vero dicũtur a Sara uxore Abrahæ, sed potius deberent dici Agareni ab Agar. quæ fuit ancilla Abrahæ, ex qua descenderunt Saraceni. &c.

ADDITIONES.

a ¶De iudæis. Quare puniatur Iudæus transiens ad sectam Saracenorum, vide Old. consi. ii. Et de eo Iudæo, qui improperabat christiano, quod sua secta est Deo magis accepta, quam nostra, vide quod scribit. Arc. & ibi Do. in fi. in c. vsque adeo. 33. di. Adde quod dispositio faciens mentionem de Iudæo, non habet locum in pagano, nec econtra, secundũ Do. in ca. qui vero odij 33. di. Bar. Bellen.

b ¶Iudæi. Vide omnino Do. post Arch. in c. dominus circa medium. 56. di. de secundo quare appellantur Saraceni, vide omnino Do. post. Raymũ. & Archi. in c. Ismael circa fin. 56. Bar. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Christiani prohibentur habitare cum Iudæis in loco aliquo.*
2 *Iudæi scholares, non prohibentur intrare scholas cum christianis.*
2 *Iudæus non potest doctorari.*

CAP. PRIMVM.

a PRæsenti. a Si seruus ad Iudęo emptus causa mercimonij, factus est, vel fieri desiderat Christianus pro 12. sol. redimitur. Et primo ponit constitutionẽ de baptizato, vel baptizari volẽte. Secũdo eius causam ibi, quia. casus literalis. Iudæi retinebant seruos christianos statuit cõ ciliũ istud quod de cætero Iudæi seruos christianos non retineant; sed liceat Christiano datis 12. solidis pro quolibet mancipio, ipsum redimere, siue ad libertatẽ, siue ad seruiendum sibi, & si seruus Iudæi christianus fieri desiderat, & non permittitur, idem fiat. quia nefas est Iudæum in seruitutis vinculis retinere illum, quem Christus sanguine suo redemit. B. No. 1. ex tex. ibi, pro quolibet bono mancipio, &c. q istud pretium 12. soli. statuuntur pro mancipio bono. est ergo istud pretium. si ergo mancipiũ non est ita bonũ, nõ debetur tantum pretium. No. 2. christianũ posse emere seruũ Christianum, tamen ad ingenuitatem, id est, vt producat eũ ad ingenuitatem, s. vt nõ sit astrictus vinculis alicuius seruitutis, & non potest emere ad seruiendũ sibi. Tertio no. quod Iudæus nõ potest habere seruũ christianum, siue erat Christianus tpe emptionis, siue post emptionem fuerat factus christianus, vel desiderat fieri christianus. Sed cõtra textum, & prædicta opp. c. j. de na. ex li. ven. & Inst. de inge. in princ. & in c. j. de pur. ca. nam ingenuus dicitur ille, qui statim cum nascitur liber est. ergo iste qui fuit seruus non potest produci ad ingenuitatem. Sol. ingenuitas capitur hic largo modo, & ille sit ingenuus quoad cõmoditatem. & omnem effectũ, vt ẽt insuspectionatus in eo non retineatur. † In glos. j. in princ. no. ex gl. & in iuribus alle. in ea, quod non solum prohibetur christianus seruire Iudęo, sed etiam prohibetur cohabitare. vnde non debent simul commorari in eadem domo; imo euitanda sunt consortia Iudæorum, vt in c. fæpe, alle. in gl. ga malorum consortia, fæpe bonos corrumpũt, vt ibi dicit tex. nec debet a iudeis recipi medicina, nec debemus cũ eis esse b in balneo, vel lauari, vt in c. nullus, alle. in glo. b Ex his infero ad quæst. de qua aliàs fui interrogatus, nũquid sit permittendum iudeo intrare scholas christianorũ causa addiscendi, & per iura superius allegata videtur saltem de rigore, q non quia ibi contrahitur consortium & quędam cohabitatio: nam si prohibetur sola balneatio, vbi est cohabitio tẽporalis & quasi momentanea, fortius debet prohiberi ingressus scholarum, vbi inter scholares contrahitur nedũ cõsortiũ, sed ẽt intrinseca amicitia, & quia iuuenes habẽt annos ętatis molles, de facili possent subuerti ex astutia, & perfidia 2 iudęorum: consuetudo tamen hnbet contrariũ. † Tamen il c lud est verũ quod iudęi nõ debent doctorari c, quia cũ doctoratus sit dignitas, vt dixi in c. quãto. sup. ti. prox. nõ cadit in Iudęũ, vt j. eo. c. cũ sit. no. Bar. in l. fi. C. de Iude. In glos. 2. in fi. sed distingue latius: aut iste est seruus vernaculus. i. na- d ex ancilla iudęi, d aut seruus emptitius. Primo casu si est, vel desiderat fieri christianus, statim eripitur in libertatẽ nullo dato pretio. l. Deo nobis. C. epis. & cle. Aut est seruus emptitius, & tũc aut erat christianus tpe emptionis, & statim est liber, qa Iudęus nõ potest habere cõmerciũ christiani. 54. distì. mãcipia. Aut nõ erat christianus tẽpore emptionis, licet postea effectus sit christianus; & tunc aut fuit emptus a iudæo, vt sibi seruiret, statim eripitur in libertatẽ cũ efficitur christianus nullo dato pẽtio, vt 54. di. fraternitatẽ. Aut seruus fuit emptus causa mercimonij, & si non fuit expositus venalis intra tres mẽses, statim eripitur in libertatem nullo dato pretio, ex quo vult effici christianus, vt in c. fi. inf. eo. Aut fuit expositus venalis intra tres mẽses, & hẽt locũ iste tex. vt redimatur. 12. solidis. p pdictis vide bo. glo. 54. dist. c. generalis. §. hoc tñ obseruãdum. de hoc no. in fi. inf. eod. Sed qritur de qbus solidis intelligatur ista litera. Et concludo q debent intelligi secũdum cõsuetudinẽ loci, & olim 72. solidi constituebant vnã librã Venetorum seu Florẽtinorum, vt l. quoties. C. de susce. & præpos. arca. li. 10. hodie vero isti aurei Venetorũ seu Florentinorũ nõ sunt tanti ponderis, sed solidi. 96. faciunt vnã librã auri; vnde nunc esset inuestigandum nunquid debeãt dari duodecim aurei currẽtes, & vsuales, an vero habito respectu ad illã antiq monetã, q erat maioris ponc deris e quam nunc. In glo. 3. ibi. §. dominus. no. gl. quia tantũ probatur a simili, sicut. n. seruus datus p noxa, i. p delicto, eripitur in libertatẽ auxilio prætoris, si nouo domine prætũ attulerit, vt in §. dominus, alle. in gl. ita & iste debet eripi in libertatem, dato pretio. cum hic etiam concurrat fauor Christianitatis, & facit l. fi. C. de cap. In ea. glo. ibi, locus erit gratificationi, & dicit Io. And quod episcopus debet eligere magis idoneum, vt in c. cum autem, de iure patro. & in l. si plures. ff. de accu. fa. c. si duobus, de refer. li. 6. & est semper eligẽdus, qui meliorem offert conditionem. & ideo si vnus vult emere, vt pducat in libertatẽ, alius vt sibi seruiat per ali quod tempus, primus præferendus est, qua potior est eius causa, arg. præal. c. si duobus.

ADDITIONES.

a ¶Præsenti. Pro intellectu huius c. & c. fi. e. ti. vide gl. nostrã in c. ob seruãdũ 54. di. & vide omo Do. post Arc. in c. mãcipia. vbi bonus tex. & gl. Bel.

b Glo. Nec etiam debet mãducare eorum azima, vel comedere cum iudęo, nec recipere ipsum ad prandium. & pœna contrafacientis in aliquo de istis, de clerico est depositionis, in laico vero excommunicationis, in d. cap. nullus cum seq. Ale. de Ne.

c ¶Doctorari. Iudeus non potest doctorari. Et idem dicit Bar. in l. curiales. C. de decu. li. 10. vbi dicit fe habuisse id, cu esset duo Iudęi valẽtes scholares, qui volebant doctorari in medicina. Quid aũt de excõmunicato, an possit doctorari, dic q sic, ẽm Car. in repe. c. perpendimus, de seu. excirca fi. ver. an excõmunicatus possit doctorari, tenet Bar. in l. generaliter. §. fi. ff. de decu. & Abb. in c. cum sit nimis, circa prin. inf. e. ti. Bar. Bell.

d ¶Iudæi. Et ita se respondisse duobus Iudæis dicit Bar. in l. omnes. C. de decuri. 10. & in l. generaliter. §. fi. ff. de decu. Pet. de Anch. in cle. 2. de magi. Seb. Sap.

e ¶Maioris põderis. Istud est notabile dubium, in quo reperio veritatẽ, quã nullus considerauit, quem viderim, videlicet quod tẽpus attendatur super valore monetę, an tempus, quo facta fuit depositio, an tempus in quo non est. Inf. in l. cum quid. in lectu. ff. si cert. pet. a. refert quoldam, quos ipse sequitur. q debet attẽdi tempus factæ dispositionis, per tex. no. hoc probantem. in l. uxorem. §. testamento, el. i. ff. de le. 3. Contrariũ tenet Bar. in l. §. cum certum. ff. de aur. & arg. leg. per illum tex. qui secundum Ro. in fin. 514. inci. modo quæro. vbi idem di. ir. Ego vero pro Primo dicto allego fin. deci. Pau. de Ca. in l. fi. in prin. C. commu. de leg. refert Inf. non tamen ad illud propositum, in l. puniri. C. fi cõtra ius vel vti. publi. quo voluit, quod quoad donationem quingentorum solidorũ infinuandam, attendantur solidi, non valor. Iohannes. C. de dona. Cõfirmat pro decisione in materia, faciunt dicta in c. peru. sup. de ceosi. & vigita pro decisione in materia, faciunt dicta in c. peru. sup. de ceosi. & vigita pro decisione in materia, tractatu de male. in gl. dictum Sempro. in de vnam quæstio. per Ang. in tractatu de male. in gl. dictum Sempro. in 300. & c. uer. quęro. vide Inf. q opi. Pau. de Cast. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. obli. No. quia sunt vulta. Primam opi sequitur Cor. in pulchro casu in consi. 279 inci. in hac, in primo volu. vbi uoluit. quod dos sit restituenda secundum æstimationem monetæ tempore quo fuit data, vide eum dem in consi. 279. inci. consul. co. li. & in consi. 109. inci. viso, in princi. in 3. vol. Aene de Falco.

SVM-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Iudæi quamuis Christianum seruum habere non possint, possunt tamen habere originarium, seu ascriptitium.*
2 *Originarius & ascriptitius qui dicantur, & ad quæ teneantur.*

CAP. II.

MVltorum. Iudæus Christianum in seruum hñre nõ potest, in ascriptitium ve ro hñre potest, & sunt duo dicta. secundum, ibi Hi vero. Casus litera. Quærebatur à do. Pa. vtrũ liceret Iudæo christianũ mancipiũ in suo dominio retinere? Et respondetur, ꝙ nulli Iudæo licet Christianum mancipium in suo dominio retinere, sed si apud eos inueniuntur, libertati donentur. Sed dicit, ꝙ originarij, qui in possessionibus Iudæorũ sunt, q̃ in colendis terris eorũ diutius adhæserint, q̃uis liberi sint, ad colenda rura illorũ remaneat, iura sua eis exhibeant, & nihil amplius ab eis exigatur. Tertio dicit, ꝙ si aliqs Iudæorũ aliquẽ de originarijs suis, vel colonis ad alium locũ tranferre voluerit, vel in seruitio suo secũ retinere, ius
1 colonariũ, qđ hẽ in eo amittat. B. †No. 1. quod licet Iudæus nõ possit hñre christianũ in seruum, põt tñ hñre originarium,
a seu adscriptiti ũ. [a] Et dr originarius, [b] qui est natus ex obliga
b tis, & ascriptitijs ad colendum certas possessiones, ita, ꝙ non possint inde recedere, deferendo possessiones, de his vide gl.
2 54. di. 100. generalis, C. de agri. & cen. si. per totum lib. 11. †Irẽ
c no. ꝙ isti ascriptitij sunt liberi, [c] licet teneantur ad certa seruitia. Item quia nõ tenẽtur dominis vltra ea quæ in iure expressa sunt, vel q̃ consueuerunt exhibere. In glo. secunda ibi. non repelluntur à legitimis actibus. Et ex hoc infertur, quod possunt condere testamentum, & vide no. in Spe. in tit. de instr. edit. §. compendiose, circa prin. In gl. in ver. Diutius, in fi. dic, quod illa. 1. vltima loquitur de libertate, contra quam ex tpe non præscribitur, sed iste tex. & alia iura alleg. in glos. loquuntur in iure colonario, quod ex tempore præscribi põt, quia (vt supra dixi) isti coloni retinent libertatem, licet ad ali-
d qua seruitia teneant. ꝑstanda dominis, prædiorum incolæ. [d]

ADDITIONES.

a ¶Adscripitium. De his differentijs inter originariũ, adscripitium, & cẽsitum. Vide plene An. in c. diaconum, de immu. eccle. Adde hic Arch. 4. q. 2. hoc tus. super ver. immobile. vbi dicit, quod adscriptitius vel originarius dicitur esse res immobilis. Et de differentijs inter prædicta nomina, vide Host. in sum. de nat. ex lib. vent. §. in quibus. Bar. Bellen.

b ¶Originarius. Iste originarius non habet filios suos in potestate, secundũ gl. in c. j. in ver. neptis 32. q. 2. Bar. Bellen.

c ¶Liberi. Vide de hoc bo. gl. Inst. de iure perso. & adde hic gl. mirabilẽ. 29. q. 2. in sum. Et vtrum adscriptitius possit ordinari sine aliqua licentia domini, vide Ant. c. fi. de ser. non or. Et adde quod ascriptitius potest esse ex tis Gl. est in auth. si testis productus. in ver. impleatur. C. de testi. Et idẽ dicit Spe. & ibi Io. And. in addi. de testa. §. 3. ver. quid de adscriptitijs. Et adde quod adscriptitij, sciente, & tacente domino, contrahere possunt matrimonium, per hoc tamen non liberantur ꝛerui, qui cõtrahunt sciẽte, & tacente domino. Ita dicit Host. in sum. de na. ex lib. vent. §. quibus. ver. item adscriptitij. Bar. Bellen.

d ¶Incolę. Adde quod Host. inducit illum tex. in argum. in verbo, transferre, quòd si quis habens ius pedagij, transfert illud de loco ad locum, debet amittere ius pedagij, & de his pedagijs vide per Host. in sum. de cens. §. ex quibus causis, & de pedagijs, vide quod plene dixi, in c. innouamus, supra, de censib. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Acquisitione prohibita, non prohibetur acquisita retineri.*

CAP. III.

a IVdæi. Iudæi antiquas synagogas [a] retinere possunt, nouas erigere non possunt. & synagoga apud Iudęos, idem est quod ecclesia apud nos. & synagoga græce, latine interpretatur cõgregatio, quia ibi se congregant, sed nos appellamus ecclesiam græce, latine idẽ est quod cõuocatio, & nostrum vocabulum est præstantius illo. nam conuenit ẽt pecoribus illud, quia congregantur, & inde dicitur grex, quia congregãtur. de his per Arch. de conse. di. 1. ecclesia. Saraceni vero appellant mesquitam. vi
1 de gl. cum tex. in cle. 1. eo. ti. †No. ꝙ dispositio vetans aliquid
b de nouo acquirere, non vetat iam acquisitum [b] retinere, de quo vide tex. latiorem in c. consuluit, infra cod.

ADDITIONES.

a ¶Synagogas. Vide Ale. in l. j § si quis ædificium. ff. de oper. no. nun. & lac. in l. ius autem ciuile. ff. de iust. & iu. vbi allegat hunc tex. ad hoc ꝙ prohibitus de nouo facere, non prohibetur reficere. Seb. Sap.

b ¶Acquisitum. Per istum tex. dicit hic An. quod si vigore statuti, de quolibet instrumento debeat soluigabella, non soluetur de renouatione instrumenti. Bar. Bellen.

CAP. IIII.

Via super. Breue est, vel potest sic summari. in die veneris sancta, nõ licet Iudæis tenere ostia, vel fenestras apertas, & vocatur illa dies Parasceue, quia iudæi in die veneris, solent parare escas pro die sabbati, & dicitur Parasceue ad apparatu ciborum, vel escarum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ad fidem conuersi, non tenentur dimittere bona iuste acquisita, sed ex vsuraria prauitate,*
2 *Iudæi conuersi ad fidem non perdunt ius succedendi inter se.*

CAP. V.

a IVdæi. [a] Excommunicari debent Christiani, qui in domo seruiunt Iudæis, vel saracenis, siue paganis. & principes seculares excõicari debent, qui Iudæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt, hd. Secunda pars ibi, si qui. Casus literalis. Primo dr quod iudæi siue saraceni Christianas mulieres nulla de causa secum debent hñre. & quicunq; Christianus cum his habitare præsumpserit excõicetur. Secundo dr, ꝙ si aliqui Iudæi, vel saraceni Deo inspirante, ad fidem Christianam se conuerterint, à possessionibus suis nullatenus expellantur, cũ ꝓp hoc melioris debeant esse conditionis quã ante fidẽ receptã. Si aũt secus factum fuerit, præcepit Pa. potestatibus locorum, vt portionem hæreditatis suæ, & omniũ bonorum suorũ ex integro faciant eis exhiberi. B. No. 1. ꝙ indistincte prohibetur hic eo
habitatio cum Iudæis, pro hoc bo. tex. j. co. ad hæc. & ibi di
1 cam. †No. 2. ꝙ Iudæi conuersi ad fidem, non perdunt eorũ
b bona, [b] nec tenentur illa distribuere in pauperes, contra cõmunem opinionem vulgarium, sic inualuit illa opi. quia Iudæi habent, vt plurimum bona ex vsuraria prauitate acquisita, & talia tenentur dimittere, quia nõ dimittitur peccatũ,
c nisi restituatur male ablatum. j. de vsur. c. cum tu. [c] sed iste intelligitur de bonis iuste acqsitis, pro hoc de conse. di. 4. iudæi. nam ẽt existentes iudæi, licite habent rerum dominia,
2 dũmodo iuste acquisita, vt no. Inn. de voto. quod super his.
d †Vlt. no. quod Iudæi non perdunt agnationẽ post conuersionem ad fidem. vnde debent succedere [d] suis attinentibus, & parentibus sicut primo. non. n. debent esse dererioris con
e ditionis conuersi ad fidẽ, qnã qñ erant in iudaismo. [e] In glo.
f in ver. permittantur. [f] in fi. die idẽ in similibus casibus. nã illi casus positi sunt hic causa exempli, vide quod no. Inn. in pr. all. e. quod sup. de voto. & ibi ponit q̃ iurisdictionẽ habeat eccle sia in infideles. In gl. in ver. excõicationis, ibi vbi iudex secu
g laris est negligens, hoc intelligе, vt no. de fo. comp. c. licet. [g]

ADDITIONES.

a ¶Iudæi. An, & quando licitum sit auferre Iudæo bona sua, vide omnino eleganter Do. post Arch. in c. fraternitatem. vltra medium. ver. oppono secundo. 54. di. Bar. Bellen.

b ¶Bona. An Iudæi qui conuertuntur ad fidem cogantur relinquere bona, vide cons. Andreæ, quod habeo in collectis super tertio. Et audio quod in vltimo concilio Basiliensi fuit statutum, vt Iudæi qui conuertuntur nequaquam teneantur restituere acquisita ex vsuris. Et motum fuit concilium ex hoc, ꝙ propter hoc multi trahuntur à conuersione. Dicit tamẽ An. in c. debitum, circa prin. de bap. quod vsurarius non potest baptizari, nisi restituat vsuras. Bar. Bellen

c ¶c. cum tu. Imo non debet baptizari, nisi prius restituat vsuras, vt dicit gl. de conse. dist. 4. Iudæi, in gl. fi. Ale. de Ne.

d ¶Succedere. Vide bo. glo. in c. Iudæi. j. q. 4. & c. Iudæorum. 24. q. j. vbi etiam dicit, quod filius Iudæi, si conuertatur ad fidem, liberatur à patria potestate. Item ex isto tex. probatur, quod Iudæi possunt acquirere bona immobilia. quod etiam probatur per tex. in c. multorum, § eo. ita consuluit Bal. cons. j. Et de hoc fuit quæstio Ferrariæ. Sed nõ credo hoc verum, vbi vellent acquirere immobilia ad exercẽdas vsuras, vt puta domum, quia cum domus prohibeatur locari, vt in simili, no. in cle. j. de reb. eccl. non al. Et ꝙ Iudæi possint acquirere immobilia, probatur per tex. in c. quanto. i. in fi. de vsu. & in c. de terris, de deci.

e ¶Iudaismo. Sic etiam melior est cõditio illius qui religionem ingreditur, vnde non debet tanquam ingratus, a paterna, vel ab alia hæreditate excludi, vt in auth. de sanctiss. epis. § pen. in fi. & §. nullam. & C. de episc. cler. l. Deo nobis. § 1. excepta causa feudali, de quo, in c. 1. de eo qui arma belli. dep. Et an etiã mutus, vel aliter imperfectus, vide c. mutus, si de seu sue. contro. & c. si clericus. de benef. c. semel. ex hoc, vide plene in c. in præsentia. de prob. Ale. de Ne.

f ¶permittantur. Huic gladio adiun actum ad quem inhabiles sunt iudei, videlicet ad præscribendum contra ecclesiam, secundum vnam opi. quæ recipit, gl. 16. q. 3. in c. porro. Bar. Bellen.

g ¶Licet. Imo. no. quod ideo ecclesia se intromittit de laicis nouiter ad fidẽ conuersis, quia in personæ miserabiles fingũtur, de verb. sig. super quibusdã. & ex hoc trahit Io. An. & Bu. Sed D. Car. dicit, quod hoc non procedit, si illi conuersi ad fidem alias sint pauperes, & remittit se ad notata per eum significantibus, de off. dele. & credo hanc fuisse mentem Imo. & hoc modo loquitur c. super quibusdam, de verb. sig. alle. per Imo.

SVMMARIVM.

1 *Victualia portantes ad Saracenos, qua pœna puniantur.*
2 *Papa habet iurisdictionem in laicos, in concernentibus decorem fidei.*
3 *Excommunicatio quos effectus pariat.*
4 *Excommunicatio quoad ecclesiã triumphantẽ, parũ aut nihil operatur. Excommunicatio euidenter nulla, non est timenda.*

CAP. VI.

Ta quorundam. Christiani deferentes Saracenis merces prohibitas, vel in ipsorum nauibus nauigantes, excommunicandi sunt, & rebus ipsorum priuandi,

uandi, & efficiuntur capientium serui. Primo ponit duplicẽ christianorũ excessum. Sed o tripliciter punit, ibi, tales. Casus literalis. Quidam christiani nimia ducti cupiditate deferunt, Saracenis arma, ferrum, & lignamina galearũ, & dũ ad impugnationem christianorum prædicta eis ministrant, pares aut ẽt superiores fiunt illis in malitia. Item sunt alij qui cupiditate sua in galeis & in nauibus saracenorum curã gubernationis assumunt, omnes prædictos Latera. concilium excõmunicauit, & præcipit illos per potestates locorũ bonis suis priuari, & capientium seruos fieri. & ꝑcipit, vt per ecclesias maritimarũ vrbium crebra & solennis excõmunicatio
proferatur. B. No. i. ꝙ præstantes auxiliũ ad delinquendũ, pa
ri delicto se astringunt de quibus dicendum, ut no. in c. j. de
a offi. dele. [a] † No. 2. triplicem pœnã illorũ qui deferũt arma, fer
1 rum, & lignamina saracenis. primo sunt excõmunicati ipso facto, secundo priuari debent omnibus suis bonis. tertio efficiuntur serui capientiũ, & de iure ciuili capite puniũtur
2 cũ confiscatione bonorum. l. 2. C. q̃ res expor. non. de. † Ter
tio nota, ꝙ vbi delictum concernit totam christianitatẽ, seu decorẽ fidei, Papa iurisdictionem etiam in laicos exercet, ad
b idem tex. in c. pro humani. de homi. l. 6. [b] No. vlti. quod ẽt ec clesia potest imponere pœnã seruitutis, & sic ingenuus christianus propter delictum suum potest redigi in seruitutẽ de iure canonico. In gl. in ver. ferrum. ibi. enim nõ habet ferrũ. ista glo. videtur velle, quod pœna huius. c. locum habeat, ẽt si christiani deferant huiusmodi res prohibitas absque intẽtione, vt impugnẽtur christiani: qa satis est ꝙ christiani possint impugnari. & idem Io. An. licet quidã cõtra exigẽtes in tentionem, vt christiani impugnentur, sed primũ verius. inf. eo. in c. significauit. Expone ergo tex. ibi, ad expugnãdũ christianos. id est ex quibus possunt expugnari christiani. In ea. glo. ibi fustes, & lapides. vide tex. qui loqtur magis specifice,
c in d. l. 2. vbi fit mentio de loricis, ensibus, & similibus armis. c
d vide bo. gl. in cle. ne in agro. de sta. reg. in ver. arma. [d] In gl. in ver. subministrãt. in fi no. gl. & dicã plenius de hoc, in c. ad au
3 dientiam. † In glo. fi. in fi. no. bene [e] gl. quæ quotidie solet alle
e gari, & tenetur cõmuniter per doct. oẽs. & dicit no. Host. ꝙ excõmunicationis iustę triplex est effectus quo ad primam pronũciationẽ. primus, ga excõmunicator declarat istud leparamentũ, nã nõ excõmunicatio, sed peccatum est illud ꝙ separat a Deo, nec põt qs separari a Deo nisi velit. 11. q. 3.
f illud facit, c. cũ æterni. de re iu. li. 6. [f] Secũdus effectus est. qa. separatã cõione fidelium, & quo ad istos duos effectus secundã excõmunicatio nil operatur. Tertius effectus est retinendi eũ extra cõionẽ donec fuerit absolut⁹, & quo ad istũ operatur. sed a excõicatio, nã declarat eũ proiectum a Deo ex
g nouo delicto, & ꝙ non debet cõicari secum, nisi prius absolutionem obtineat ẽt a secunda, & idem dicendum de tertia, & quarta, & infra & vlteriori. [g] & illud firmiter tenendũ est, secundũ Host. quod excommunicatus nõ ita faciliter re
surgit, nec recipit gratiam Dei, sicut alius peccator nõ excõ
municatus, & quia orationes, & alia bona opera, sunt in eo debiliora, quam in alio. & ꝙ angelus deputatus ad custodiẽ eum, non ita operatur in eo, sicut in alio. & ꝙ angelus malus, id est diabolus habet maiorem potestatem in eo, quã in alio peccatore. vnde sicut rusticus vtitur asino vel iumen
4 to, ita diabolus excõmunicato. † Ex quibus patet, ꝙ ẽt quoad ecclesiam triumphãtem, aliquid operabitur excommu-
h nicatio lata per prælatum, [h] sic limita glo. 24. q. 1. quodcunque quæ dicit, ꝙ nulla vim potestatis quoad ecclesiã triumphantem, exercet prælatus, excõmicando. hoc ꝓcedit intelligẽdo de iniusta excõmunicatione, vt dixi. Iniustæ vero excõmunicationis, vnicus est effectus, quia non debet illi cõmunicari, donec fuerit absolutus, & idẽ dicendũ de secũda, & tertia. Si vero excommunicatio euidenter est nulla, nullũ habet effectũ in c. cum cõtingat, de offi. dele. & in c. per tuas, de sen. exc. Vl. quæritur nunquid isti qui incidunt in seruitu
i tem propter delictũ, possint manumitti. Io. An. dicit ꝙ non, ad hoc l. 1. C. qui ad libe. procla. non li. [i] tenc menti.

ADDITIONES.

1 Dele. Et vide omnino glo. in cl. 1. in verbo, destinauit, de pœn. & plene per Bart. in l. nosh solum. § fi mandato ff. de iniur. & in l. sed si vnus, eod. titul. Alexa.

b ¶Lib. 6. Gof. dicit quod papa hic ostendit quicquid principi facere incumbat, & D. Car. in 2. oppositione, dicit quod hæc solutio est cum præcedenti iungenda, vult dicere, quod ratione huius criminis papa potuit per constitutionem suam declarare quæ pœna sit imponenda, debebit tamen imponi per dominum temporalem, & hoc tenet Innocen. inf. eo. ad liberandam, quem doct. sequuntur. Ale. de Ne.

c ¶Arma. Quæ dicantur arma, vide Car. in cle. ne in agro. §. ne potestate, in 5. q. de sta. mona. refert Fel. in glo. 1. in procc. huius li. versi. sic etiam, & d ibi de quo Alb. in 2. par. sta. q. 127. Seb. Sap.

d ¶Arma. Sed aduerte, illa lex. 2. exprimit loricas, scuta, arcus, sagittas, spata, gladios, ferrum factum, vel in fectum, & generaliter cuiuscunque generis arma secũdum l. cotẽ. ff. de publica. quæ ex allegatur in gl. q̃ loquit de lapidibus necessarijs ad ferrũ accuendum, qui appellantur cotes. Et de ferro frumẽto, & sale. Nam omnia ista sunt prohibita deferri hostibus, & deferentes sunt de capitandi, vt in dictis iuribus. Et idem dicendũ est de illis, qui docẽt eos facere naues cum prius illius rei peritiam nõ haberent, vt in l. fi. C. de pœn. Inquantum autem Abb. Sic. allegat glo. in cle. in agro. § quia vero, in ver. arma. de stat. monach. dic quod illa glo. dicit quid veniat appellatione armorum, & dic quod hoc verbum, arma, accipitur in communi significatione non autem in latissima, vt patet ex hoc c. & inf. e. ad liberandum. Ale. de Ne.

e ¶No. bene. Vtrum excommunicatus possit excommunicare, vide glo. no 3. q. 4. in c. Engeltrudam, & tex. in c. 3. quod me. cau. li. 6. glin cle. 1. de sepul. Bar. in l. de pupillo. § si in pluribus, de ope. no. nun. gl. Cy. & alios in l. 2. C. vt intra certum temp. causa cri. termi. Bal. in l. nihil. de manda. prin. & aliquid per glo. & doct. in c. capitulum, de referi. & vide gl. in c. cum pro causa, de sen. exc. & c. cum ex parte, de off. or. Item an suspensus pendente suspensione possit iterum suspendi, vide tex. & gl. or. in cle. 2. de magis. & Io. An. in c. cum in cunctis, de elect. Item de illo ar. an requirantur plures absolutiones, quando quis fuit plures excommunicatus, vide omnino Arch. in d. c. Engeltrudam. 3. q. 4. An autem infamis possit iterum infamari, vide gl. & ibi Sal. late in d. l. 2. C. vt intra certũ tem. Item quod bannitus ex vna causa, possit iterum banniri ex alia, tenet Sal. in l. fi servus. C. de sepul. viola. Et ita dicit practicari. Item de q. hic posita vide tex. optimum in cle. 1. circa fi. princip. de vsur. Et quod excommunicatus possit iterum excommunicari, tenet aperte sanctus Tho. 4 sen. di. 18. q. 2. ar. 3. circa fi. Bar. Bellen.

f Lib. 6. Sed dic ꝙ excommunicatio non est ferenda ab homine, & contra criminosum, nisi sit contumax in se non emendando: & sic excommunicatio ab homine non est ferenda nisi ꝓ contumacia, de quo vide gl. no. 11. q. 3. nemo. Al. de Ne.

g Vlteriori. Idem dicendum in bannito, vt possit iterum banniri, vt dicit Bar. in l. de pupillo. § si pluribus, de noui ope. nun. vbi declarat hanc materiam. & vide de hac materia in c. cum pro causa, de sen. exc. & de of. or. ex parte. & 3. q. 4. Engeltrudam. Ale. de Ne.

h ¶Prælatum. Hinc est quod constitutio militatis ecclesiæ, ligat delicta omnino occulta, quoad censuras ecclesiasticas, licet de ipsis non iudicet. vide gl. no. in cle. 1. in ver. eo ipso incurrant, de hære. Ale. de Ne.

i Non li. Hoc est verũ nisi alia lege publica, liberras competit eciam inhabili, & incapaci, vt est tex. in l. 3. §. hi quoque. ff. ad Syllani. Lex enim facta ob publicam vtilitatẽ, nõ excipit de personarum habilitate, facit quod no. Bald. in l. j. in fi. C. de prec. Imp. of. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Prohibita noua constructione alicuius ædificij, an videatur prohibita reformatio.*
2 *Licet comedere sagimen, illis diebus quibus licitum est comedere ova. Mutata forma rei substantia mutata videtur.*
3 *Synagoga antiqua funditus diruta, nõ licet de nouo in eodem loco synagogam ædificare.*

CAP. VII.

a Onsuluit. [a] Iudæi, veteres synagogas in prio
rẽ statum reformare possunt, de nouo erigere non possunt. Et quæ sunt patres. secũda ibi, versũ. Casus literalis. Quærebatur a domino Pa. vtrum Iudæi nouas synagogas erigere possint. Et respondet. quod Iudæi, nouas synagogas erigere non debent, sed antiquas, si corruerint possunt ædificare in pristinã formam, siue statum, & nõ amplius exaltare, aut ampliores, & pretiosiores faciant, quã antea fuisse noscuntur, & hoc pro
1 magno beneficio habere debent. Ber. † No. primo quod cui phibetur nouã cõstructio alicuius ædificij, nõ videtur ꝓhibita antiqui ædificij reformatio, & facit ꝓ cõstitutione quorundã locorũ, qua cauetur, vt non liceat alicui priuata castra de nouo erigere, nũquid eis licet antiqua castella ruinã
b minantia, vel corrupta reformare? [b] & dicendũ ꝙ sic, vt hic ꝓbatur, ad hoc ꝙ habetur in l. 1. §. si quis ædificium. ff. de no.
c ope. nun. [c] ita tamẽ, vt noua reparatio nõ cõmutet antiquã formam, vt fiat ædificium preciosius vel amplius: nam vbicũ
* q; mutatur pristina forma, videtur nouum ædificium, & ca dit sub ꝓtectione noui ędificij vt singulariter ꝓbatur in isto tex.

ADDITIONES.

a ¶Consuluit. Vide Fel. in c. cum accessissent, versũ glo. fi. de consti. Ale. in l. j. §. si quis ædificium ff. de ope. no. nun. Seb. Sap.

¶Consuluit. Adde tamen hic, quod ciuitas non potest reficere muros ciuitatis sine licentia principis. rect. est in l. sacra loca. §. penulti. ff. de rerum diuis. & notat Arch. in c. de monachis 18. q. 2. Item qualiter est magis priuilegiata refectio, quam noua constructio ædificij, vide pulchre Pau. de Cast. in l. creditorum. la i. ff. si certum pera. Item de ciuitate, quæ fuit condemnata ad destructionẽ, & de facto destructa fuit, an propria authoritate possit refici, & reædificari, vide Batto in l. fi quis adulterio, ff. de adulte. Item adde hic quæ scripsi post An. in c. 3. de quæst. de ciuitate damnata ad destructionem murorum, quòd non possit ab alijs reficì, tenet Bart. & Sali. post Cy. in l. seruus in fi. C. de pœnis. Ad quod optime facit quod scripsi in meo repertorio de arbi. in 4. q. Et adde quod si ciuitas damnata ad aratrum, reædificatur, recuperat propriã priuilegia, secundum Bar. in extraua. de pace constan. in ver. nos Romanorum. Bar. Bellentz.

b ¶Reformare. Adde, quæ late scribũt nouissimi in ru. ff. fol mat. & vide Ale. consi. 109. 3. li. vbi quærit an statutum habeat locum in reficiente.

c ¶Ope. nunc. Et vide meliorem tex. in l. 3. §. reficere ff. de itin. actuque priu vbi tex. declarat quid sit reficere. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 tex.†Et facit quod in simili no.gl.33.q.4.admonere, &c. propositi. 82. di. quæ singulariter dicunt licitū esse comedere
a sagimen illis diebus, quibus licitū est comedere oua, [a] licet tunc non sit licitum vti carnib. quasi mutando formā videatur rei substantia mutata, facit quod no. ℟. de test.c. cum causam. in ver. tpe. & in gl. magna, & ff. ad exhi. l. Iulianus. §. sed si
3 quis. †Sed circa hūc tex. & declarationē prædictorū, posset dubitari, quid si antiqua synagoga funditus corruit, nūquid
b licitū sit de nouo ædificari in loco, vbi fuit antiqua, [b] & pōt dici quod non, quia vī oīno nouū ædificiū, ex quo funditus destructū est. ad hoc ℣ leg. & no. in l. licet stipulatī. §. sacrā. ff. de ver ob. vide bo. gl. in simili, in c. 3. de iure pat. & ℣ ibi no. intelligat ergo iste tex. qñ antiqua synagoga minatur ruinā, seu corruit, nō tñ ex toto, vel funditus. Sed quæro, quare Iudæi tolerātur in antiquis synagogis. Sol. dicit Io. And. quod spes est de eorū conuersione, & vt facilius trahantur ad fidē.
c ar. 45. di. qui syncera. & quia ipsi semp sunt parati seruire. [c] In gl. ibi Constātinus Imperator. dic melius qđ ipse Christus morte sua, subiecit Iudæos in seruitutē, & ecclesiā erexit. ℣. eo. c. Iudæos, in prin. sed Cōstātinus Imp. fuit executor, &c.

ADDITIONES.

a ¶Oua. Vide tamen Gem. in c. fi. 30 di. vbi dicit quod prohibitus comedere carnes, non potest comedere olera cocta cum carnibus. Seb. Sap.

b ¶Antiqua. Adde hic, gl. in c. de monachis. 18. q. 2. & quod notaui post gl. & An. in c. 3. de iure patro & gl. in l. pen. ff. de mortuo infe. quæ alleg. l. fi. hic alleg. in gl. Bar. Bellen.

Ita videtur etiam illum tex. intelligere, gl. in c. 3. de iurepat. quæ multum facit pro opinione Abb. Sic. & bene facit prælegata. Liuter stipulantē. §. sacram. vbi dicitur quod si domus est funditus destructa, etiam si ex eisdem cementis, & lignis sit reædificata, censetur noua domus. & idem dicendum est in ecclesia, vt dicit Goff. in summa de ecclæditiis fi. & Bar. in d. §. sacram. & idem dicit Host. eo. tit. §. fi. ver. in summa. vbi dicit ℣ ecclesia diruta non debet, reædificari absq; authoritate episcopi, etiam si eisdem lapidibus, & cementis velit reædificari, quia censetur noua ecclesia, & ita intelligit hoc c. vnde ab hac sententia non est recedendum. In contrarium tamen facit gl. in cle. fi. de re. in gl. pe. quæ dicit quod beneficium extinctum, & postea renouatum, non censetur nouum, sed illud est, quia suppressio non extinguit ipsius iure beneficium, sed solum facit cessare eius effectum, vt dicit But. & Io. de Imo. Sed requiritur tu, quid si antiqua synagoga Iudæorum, est iuxta nostram ecclesiam, ita quod Iudæi videt inde q̃ quid faciūt clerici, & clerici audiunt Iudæos sua sacrificia facientes, an hoc sit tolerandū, puto quod non, quia secreta fidei non sunt infidelibus reuelanda 43. di. in mandatis. Item pagani non debent exercere sua sacrificia in loco, vbi audiantur à christianis, vt in cle. j. eod. tit. Et per hoc puto illam synagogam, licet veterem destruendam, non tamen poterit concedi licentia, vt alibi ædificetur ab alio quam à Papa, quia ista secunda, esset noua synagoga. ergo nullus inferior à Papa poterit hanc licentiam concedere, quia contra ius dispensare non potest, vt c. dilectus, de temp. or. & hoc tenet D. Card. supra eod. tit. Iudæi. Alex. de Ne.

c ¶Seruire. Nunquid autem posset ecclesia concedere Iudæis licentiam faciēdi sua sacrificia, & suas cęremonias gl. multū notab. in d.c. qui syncera. dicit quod non, quia non potest consentire peccato, sed tolum ecclesia eos tolerat, & liberat a pœna, & aufert impedimenta, quod tene mēti. Ad idem vide gl. 4. di. denique. in ver. venia. plene dixi, in c. nam magno, ne cle. vel mon. & in c. inter opera. de ſpouſ. Alē. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Soci us malus, corrumpit mores alterius socij.*
2 *Iudæi, an possint habere nutrices christianas extra domum.*
Argumentum à contrario sensu validum est in iure.
3 *Episcopus, an, possit dispensare quod iudæus habeat nutrices christianas.*

CAP. VIII.

a AD hæc. [a] In similiari seruitio Iudæorū, Christiani esse non debent. prohibet, & ℣ prohibitionis causam reddit, ibi, qñ. Casus, literalis. Præcipit hic Papa prælatis ecclesiarum quod ipsi prohibeant vībus christianis, & compellant, si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam, ne in seruitio Iudæorum assiduè morentur, nec infantes iudæorū, nutrices mulieres in domibus eorū nutrire pſumant, ga iudæorū mores morib. christianorum nō cōcordant. & ipsi de facili per assiduam conuersationem, simplices ad suam superstitionem inclinarent. B. No. 1. christianum non debere se exponere seruitio Iudæi, ℣ quod ℨ hat familiaritatē intrinsecā cū ipso Iudęo, & iō prohibetur hic assidua mora, & seruitiū in domo. Nō. 2. qđ nō debēt illi cohabitare, & coniungi, quorū studia sunt
1 diuersa. †Itē no. ex fi. tex. ℨ malā societatē. scpe. n. ex malo comite socio, corrūpuntur mores alterius. ad hoc. 23. q. 1. sæpe malorū. & collige ex mente literæ, in fi. quod magis prohibetur simplicibus ꝑuersatio cum Iudæo, quā viris literatis, ga simplices de facili subuertunt, sed literati possent potius eos ad christianitatē adducere, facit quod no. de diuor. quanto. & c. gaudemus. In gl. ℨ. eo. multorū. dicit Host. quod ibi assiduitas nō reprobatur, imo approbatur ibi, indissolubis astrictio. ideo concludit quod extra domū potest christianus seruire indæo, sed in domo ipsius iudæi non, sic vī intelligere istū tex. qñ in domibus iudæorū christiani se exponebant
b seruitio. [b] Sed puto quod alia sit mens. c. f. quod extra domū non debet christianus assidue seruire Iudęo; nec etiam in domo licet nutrire infantes eorū. vnde iste tex. voluit egpe rare assidue seruitium extra domū, & seruitium ℣ fit in domo, & certe ista videntur paria, habito r ſpectu ad cām prohibitionis. Nam si bene omnia iura huius materię ponderētur, duæ sunt principales causæ ꝓhibitionis, vna est ne propter cōtinuā conuersationē & assiduā familiaritatē, subuertātur animi simpliciū, vt hic in fi. literæ. Secunda ratione Indæi videātur superiores, si christiani eis famularētur, cū potius Iudæi debeāt recognoscere se seruos christianorū, vt dicit tex. in ca. & si Iudæos. inf. e. & certe quælibet istarū rationū militat in seruitio cōtinuo extra domū. cum ibi contrahatur familiaritas, & denotetur quædā superioritas. Itē ille text. facit mētionē de domibus qñ loquitur de nutricibus, sed cū in ꝑcedēti casu nulla faciat mētionē de domo, intelligo prædicta, & tex. qñ christianus voluit seruire ꝑsonę indę,
2 secus si ędificium vel aliquod aliud fabricet ad vtilitatē corū mercede cōstituta. †In gl. 2. ibi, eadē prohibitio est, no in gl. quia quotidie venit in practica, & loquitur ninis succinctę, pōt habere duos intellectus. primus ℣ eadē ꝓhibito etiam extra domū, & hunc intellectū videtur etiam sentire Io. An. hic q̃ super. hac particula gl. dicit supple, extra domū, & nihil vltra dicit. & idem videtur hic sentire Anto. Et breuiter se expediēdo. Card. sentit opp. & sic secūdū intellectū, vt extra domum liceat habere, & credo ℣ iste vltimus fuit intellectus gl. vt referatur ista cauda glo. ad tex. & non ad id qđ prox. dixerat, quasi voluerit dicere, qđ similis prohibitio huius de qua in tex. habetur ĵn c. fi. infra. c. Et pro hoc intellectu facit d. c. & si Iudæos, in fi. vbi indirecte excommunicantur Iudæi si non dimiserint nutrices christianas, & licet detur innuere, ℣ nō habeāt eas in domo, ex quo cōpellūtur ad dimittendū, & iste intellectus est humanior: nā possent Iudeorum creaturę perire si nō reperirēt nutrices christianas extra domū. Itē ille tex. expresse facit mētionē de domibus
3 a cōtrario ergo permittit extra domū. ar. a contrario sensu est fortissimū, si nō reperirur oppositum, de his quæ fi. ꝓp
c la. cū apostolica. [c] †Sed quæro nūquid ex dispensatione q̃
3 possit Iudęus habere nutricē christianā [d] in domo? & videtur
d cōcludēdū, ℣ nō, quia episcopus nō dispensat ℨ iure, nisi expresse, vel tacite permittatur, vt no. Inn. de ſēp. ord. dilectus. & arch. in c. licet canon. de cleſt. li. 6. plene dico in c. at si clerici. in §. de adulterijs, de iudi. maxime ga ista ꝓhibitio iuris, tendit ad fauorē, & decorem fidei christianę, & dispensatio tēdit in dedecus fidei, & ad cōmodum priuatū ipsius Iudęi. & pro hac parte consuluit Card. quod satis mihi placet.

ADDITIONES.

a ¶Ad hæc. Ad materiam huius decretalis. vide Abb. in c. post miserabilem. infra de vſur. Seb. Sap.

b ¶Seruitio. Ista sunt verba Host. in domib. autem Iudæorum, & si quandoque quis intret & non astringat se ad moram perpetuam, non est peccatum, nec Host. contradicit Abb. Sic. nam Host. debet intelligi vbi non seruit personæ, sed colit possessionem iudæi; nam hoc est licitum, & a quandōq; intret in domum iudei. & si quis bene consideret verba Host. loquitur de his qui stant in possessionib. iudæorum. Alē. de Ne.

c ¶Apostolica. Sed profectō But. tenet opinionem glo. scilicet, ℣ etiam extra domum non liceat nutrire pueros iudæorum. D. autem Car. dicit quod cessante effectu de quo infra, & si iudæos. videretur permitti quod extra domum retineantur per hunc text. a contrario sensu. Dicit tamen, quod melius est indistincte ab hoc abstinere. Ego autem puto opinionem annis, & But. esse veriorem, scilicet, quod etiam extra domū non liceat nutrire infantes iudæorum, & de hoc est tex. in d. c. & si iudæos. ibi enim dicitur quod iudæi inhibentur habere nutrices, vel seruientes christianas, vt filij liberæ dominentur filijs ancillæ. Nec ob. quod dicit ille tex. in fi. quia ibi ponitur casus separatus, vt patet per diuersionem, vero, & per verbū & infra. Vnde illud quod dicit in fi. illius capituli, non debet referri ad superiora, quia vbi diuisio est facta per §. vel ver. clauſula in vno posita, non refertur ad aliud, vt dicit gl. no. in c. vni. de poſtu. prælat. in 6. & hoc tene. Alē. de Ne.

d Nutricem christianam. Adde de hac plene Fel. in c. at si clerici. §. de adulterijs. ver. episcopus non potest, ℨ. de iu. Zac.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuiti nec baptizandi, nec sine iudicio puniendi sunt, nec rebus suis spoliandi, nec in festiuitatibus molestandi, nec eorum cęmiteria violanda sunt, aut eorum corpora exhumanda.*
2 *Iudæus fugiens ad christianos, & petens baptismum, non debet incontinenti baptizari.*
3 *Iudæi non compelluntur suscipere, fidem christianam.*
4 *Pœnæ alternatiuæ impositæ iudicis est electio.*

CAP. IX.

a SIcut Iudæi. [a] †Iudæi nolentes, non sunt
1 uiti baptizandi; nec ad hoc cogendi sunt; nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel in suis festiuitatibus molestandi.

ADDITIO.

a ¶Sicut Iudæi. Vide tex. in l. Christianum. C. de sacri. paga. & vide quod plene scripsi per illum tex. in meis recollectis, in cap. fin. circa med. de fer

standi, nec ipsorum cœmiteria violāda, aut eorum corpora exhumanda. partes patent. Casus literalis. Statuit Clemēs pa. ℣ nullus Iudæus compellatur ad fidem venire inuitus, & si aliquis ad fidē confugerit christianā, postquā voluntas eius patefacta fuerit, absque impedimēto christianus efficiatur. Fidem christi habere non creditur, qui non ſpontaneus ad fidem accedit. Secundo dicit ℣ nullus christianus sine iudicio ſcularis potestatis, iudæum occidere, vel mutilare, vel pecunias suas auferre præsumat, vel bonas consuetudines Iudæorū immutet, nec in festiuitatib[9] suis perturbet, vel coacta seruitia exigat. Tertio statuit, vt nullus cœmiteriū iudeorum mutilare, aut inuadere, aut obrētu pecunię humana corpora effodere preſumat. Si quis ℨ hoc fecerit, honoris, & officij sui periculum patiatur, aut excōicetur nisi satis-
2 fecerit. B. †No. ibi, postq̃ volūtas eius fuerit patefacta. ℣ Iudęus fugiens ad christianos, & postulans baptiſmum, nō debet incōtinenti baptizari, sed expectari debet, donec voluntas eius fuerit patefacta, ſcilicet ℣ nō rācore animi, vel ex alia cā venerit ad baptiſmū, sed recta deuotione; vnde debet stare inter christianos 40. dies antequā baptizetur, vt in c. ne abſit. de cōſe. di. 4. quod tñ in multis locis nō seruatur, & males; nā quādoque iudęus propter discordiam, q̃ habet cum patre dicit se velle fieri christianum, & sedata discordia pro
a ficitur ad aliam regionem, & redit ad infidelitatem pristi-
a nam, debet ergo stare modo prędicto. [a] †No secundo ℣ iu-
b dęi non sunt compellendi ad fidem christianā suſcipiēdam, ℣ est verum in adultis, sed de paruis, sunt opi. [b] gl. in c. Iudæorum. 28. q. j. tenet ꝑidem, vt non posſit eripi à parētibus eorum, & baptizari: Sed alij tenent opp. quia cum sint serui, nō habent filios in potestate, vnde principes ſculares corū domini possunt pueros, inuitis parentibus eorum, facere baptizari, & hanc opinionem sentit Ioan. And. licet aperte nō
c firmet, sed cōtrariū [c] expresse tenet Arch. 45. d. qui syncere. ego multū dubitarem, cum ſtricte & ꝓprie non sint serui, imo ab eis non possunt coacta seruitia exigi, vt hic, & in prę
d alleg. cap. qui sincera. [d] †In glo. in ver. effodere, ibi hæc actio infamat. videtur tex. in l. j. alle. in glo. de materia in l. infa-
4 mem. ff. de pu. iu. † In glo. fi. ibi, optionē iudi. no. bene gloſſ. quod vbi pœna imponitur alternatiue, optio datur iudici, quam pœnam illarū imponat. Idē no. gl. de vi. & ho. cle. in c. a crapula. In contrarium videtur tex. cum ibi no. in l. quicū que. C. de ſer. fugi. fed dic quod aut verba referuntur ad reum, & tunc eius est electio, vt in præall. l. quicunque. aut ad iudicē, vel impersonaliter ꝓferuntur verba, & tūc procedit ista gl. sed pōt iſte tex. intelligi aliter, & cessabit decisio huius gl. ℣ habeat locū priuatio honoris, & officij, qñ quis est in honore, & officio cōſtitutus, sed si nō est talis, habet locum secunda pars alternatiue, vt excommunicetur, & hunc intel
c lectum sentit Host. intellectus tamen gl. plus mihi placet, vt consideratis circunſtantijs, iudicis sit eligere pœnam. [c]

ADDITIONES.

a ¶Prædicto. Secūdum antiqua tempora non debebant baptizari ante octo mēses, vt in c. Iudæi. ea. dist. sed postea fuit reuocatū per illud c. ne quid abſit, & sic hodie debent teneri inter christianos per 40. dies, anteq̃ baptizentur. Alij vero infideles per 20. dies, vt in c. ante. eod. di. Ale. de Ne.

b ¶Iuniores. Opi. An filij iudęorum possint eripi per principes ſculares, & baptizari, parentibus eorum inuitis. de hoc Io. de Imo. in cle. j. de iudæ. ver. tertio quæritur hic. & adde hic Bal. in l. nam ciuium. ff. de his, qui sūt sui vel alie. iu. vbi dicit ℣ ex quo Iudæi viuunt legibus Romanis, habent filios suos in potestate, licut cæteri ciues Romani. Et vide Lud. Ro. in l. multum interest. ff. de ver. ob. vbi late, qui etiam allegat glo. in d. c. qui syncera. Et de quæstione hic posita, per Abb. vide in terminis late, & eleganter beatum Th in 2. 2. q. 10. art. 11. de quo vide omnino in reperto rio auditō, in verbo Iudæus & Domini. late. in d. c. qui syncera, circa principi. & Dom. in c. fraternitatem, vltra medium. ver. oppono tertio li. 2. di. vbi etiam ponit, an liceat propria authoritate auferre Iudæis seruos suos, & bona sua, & possessiones eorum.

c ¶Contrarium. Adde, quod idem tenet Cal. conſ. 6. hoc ti.
¶Adde quod voluit allegare Cal. conſ. 3. quod inci. an filij Iudęorum. Idē tenet sanctus Tho. 2. 2. q. 10. ar. vl. Car. in cle. j. in fi. e. ti. & Fel. hic in princ. & dum ille dixit. supra prox. quod Iudæi non habent filios in potestate. vide Bal. & Petrum de Anc. in l. item in potestate. ff. de his qui sunt
d sui, vel alie. iur. & Fel. in c. Iudæi. el 3. & ista inducuntur. sup. e. Zac.
¶Sincera. Idem tenet But. hic, & dicit quod hanc opinionem firmat Arc. in d. c. qui syncera. sed gl. tenet contrarium in c. Iudæorum. 28. q. j. & idem ibi Io. de Fa. & Beatus Tho. 2. 2. q. 10. art. vl. & D. Car. hic. Nec est verum quod Iudæi sint serui vt probatur hic in ver. neque aliquis. Vnde non possunt vendi. & ita seruatur de consuetudine, & ideo tenenda est opinio quam tenet hic Abb. Sic. quia est verior & communior. Sed dubium est quid si filius Iudæi excesit 7. annum, an possit inuitis parentibus baptizari, dic quod sic, quia post 7. annum quoad baptiſmum censetur doli. capax, vt dicit gl. referens Augustinum in quadam epist. ad Renatum episcopum, de conse. di. 4. paruuli, & idem tenet gl. in c. j. de delict. puer. & plene examinaui in c. s. de conuer. in fi. Alex. de Ne.

e ¶Pœnam. Hic nihil addo. Sed dicam in c. sicut dignum. vbi glo. fi. tangit infra de homicidio. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Socij priuilegiati, gaudent eodem priuilegio, quo priuilegiatus.*
2 *Cibis infidelium non licet vesci regulariter.*
3 *Religiosis, non licet ire ad prædicandum infidelibus, sine licentia.*
4 *Volenti intrare strictiorem regulam, sufficit petere licentiam à superiore, licet non obtineat.*

CAP. X.

QVam sit. Ponit duas indulgētias illorum qui paganis prædicant. secunda ibi, insuper. Casus literalis. Quidā episcopus, qui volebat fidem catholicam prædicare paganis, quæsiuit a pap. vtrum deberet vti cibis illorum, cōcedit ei d. Pa. & socijs eius, vt cū exhiberet se ad prædicandam fidem paganis liceat eis vti his cibis, cum gratiarum actione, quę sibi ab ipsis infidelibus apponentur; dummodo abstineant ab esu carnium, quibus vti nō liceat iuxta canonicas sanctiones. Insup cōcedit eidē, vt quicunque religiosi aut clerici idonei ad annunciandam prædictam fidem sibi adhærere voluerint liberam habeant facultatem, petita & obtenta prælatorū suorum licentia. B.
1 †Not. j. ℣ socij priuilegiati [a] gaudent eodem priuilegio, quo
a priuilegiatus, quod intelligo, quando priuilegium esset inutile priuilegiato; nisi socij hoc eodem priuilegio gauderent,
2 de quo dic, vt plene no. de priui. licet. li. 6. †Not. 2. ℣ regulariter non licet vesci cibis infidelium; nam hic hoc permittitur ex causa. Itē no. quod etiam infidelibus, quis non potest ꝑdicare, nisi habeat licentiam a superiore. Sed quæro, nūqd hodie sit necesse petere licētiā de nouo. Lau. videtur hic sentire, quod non. vnde exponit tex. concedimus. i. concessimus esse ostēdimus. Host. sentit opp. & dicit ℣ ista priuilegia, fuerunt concessa de iure speciali. Idem videtur sentire Inno. dicēs ℣ licet olim fuerit licitū cōmunicare cū paganis, hodie
3 secus ꝓ id ℣ no. in glo. †Vltimo no. ℣ religiosi nō possūt ire ad prædicādū fidelibus, nisi habeāt licētiā suorū superiorū,
b & habeant authoritatē sedis apostolicæ, vt hic. [b] In gl. 2. in fi. Io. An. in c. omnes 28. q. j. reddit aliā rationē, quod maior fa
c miliaritas [c] contrahitur in cibo sumēdo, ℨ in colloquio; & facilius decipitur aliqs inter epulas. 22. q. 4. vnusquisq;. In gl. fin. ibi, nisi ex officio ibi commisso, & est ratio, quia ꝑdicare est officium curæ; & ideo nō cōpetit illis qui non habēt curā animarū, vt dicit glo. no. in cle. j. de regu. vnde isti fratres mendicantes, de iure communi prædicare nō possunt quia no habent curā animarū; sed eis competit ex priuilegio, &
4 audiunt confessiones, vt in cle. dudū, de sepul. † In ea glo. ibi de regularibus, licet. vbi volēti intrare strictiorē religionem sufficit petere licētiam a superiore, licet nō obtineat, & hic est opus, vt etiam obtineatur. & sic facit contrarium Inn. & Gosi. & dicūt quod religio, & ꝑdicare, habēt se tanq̃ excedē tia, & excessa. nā ꝓ religione sufficit petere licentiā, sed pro prædicatione est necesse, ga obtineatur. sed in alijs ꝑdicatio excedit religionē, ga pro hoc officio prædicandi, religiosus assumi potest ad ecclesiam ſcularē, & exire monasterium, vt in ca. quod Dei timorē. de ſta. regulariū. Sed vera ratio diuersitatis inter hunc casum. & c. licet. est, quia hic subest periculū in prædicādo, quia posset corrumpere proximū. Item est extra iugum obedientiæ. Vnde superior secundum quali tatē personæ cōcedet, vel negabit licentiā. sed in c. licet, non est hoc periculum, cū intret religionem strictiorē, & erit ibi
d sub obedientia; & ideo sufficit petere licentiā, a primo superiore, [d] nec ob. c. cum olim, alleg. in gl. quia ibi ex forma arbitrij tantum obligabatur ad consilium petendum, & non consensum, sed hic debet habere consensum superioris.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegiati. Vide Abb. in c. quanto. in 3. no. ℨ. de cenſi. & Bal. in l. 1. C. de vxo. mil. Oldr. in consi. 11. inci. thema tale. Ale. in l. lecta, in gl. in verb. in domo. ff. si cer. pe. Seb. Sap.

b ¶Hic. Et sic non habet quis prædicare infidelibus sine licentia Papæ, & hoc communiter tenetur. Ale de Ne.

c ¶Familiaritas. An, & quando liceat christiano communicare cum infidelibus, vide omnino per beatū Tho. 2. q. 10. ar. vbi distinguit, an christianus sit firmus, & bene fundatus in fide, an non. Bar. Bellen.

d ¶Superiore. Istam rationem ponit Io. An. hic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio concernens tps guerræ, videtur etiā cōcernere tēpus tregue. Tempus guerræ in penalibus comprehendit tempus tregnæ.*
2 *Dispositio loquens personaliter, concernens actum personæ, cōprehendit nedum facientem, sed etiam mandantem.*
3 *Iurans non ire nisi facta pace, si audit facta tantum tregua, an incidat in pœnam excommunicationis, seu periurij.*

CAP. XI.

SIgnificauit. Hēt tria dicta, & h. d. in summa. Pro redimēdis captiuis licet ire Alexandriam, iurantibus quod nihil de ferent auxilij seu subsidij extra redemptionis articulum. portans, vel mittens etiam post treguas merces prohibitas, excommunicatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nicatus est, & pacis appellatione non veniunt treguæ. secundum dictum ibi, illi. tertium ibi, ad vltimum. Casus literalis. Quidam erant in captiuitate Saracenorum, amici siue consanguinei illorum, volebant ire illuc pro ipsis recuperandis, quæritur qualiter valeāt illuc proficisci. Resp. Pa. q̄ bene p̄nt ire, dummodo nihil in mercib. suis portent, vel alio modo secum illuc deferant, vnde possit Saracenis aliqđ subsidium prouenire, excepto redemptionis articulo, ita tñ quod hoc prius firmēt proprio iuro. Secundo dicit, q̄ illi, q̄ post treguā factā inter Christianos, & Saracenos, portant illuc merces prohibitas, ab ex cōicatione nullatenus excusān tur, sicut nec illi excusantur, qui per alos, merces prohibitas, illuc transmittunt. Tertio, aliqui iurauerunt in terrā saracenorū cū mercibus prohibitis se amplius nō ituros, nisi pax esset inter Christianos, & Saracenos reformata: & post factā treguā iuerunt illuc cū mercib. prohibitis, quęritur, an excusentur ab excōica. Rñ. Pa. q̄ cōdō illa de pace, vel tregua eos ab excōi. vinculo non absoluit, nec ēt à periurio. B. N. 1. q̄ durāte guerra inter Christianos, & infideles, non debet per aliquē Christianū subsidium aliquod infidelib. afferri. & sic non tñ illo tpe prohibetur delatio prohibitarum merciū, de quibus in c. ita quorundā, ℨ. eo. sed ēt aliorū non prohibitarū, vt probat euidenter litera ibi, aliqđ cōmodū, vel subsidiū, & pro hoc dicto facit dictū Inno. in c. seq. No. 2. qđ licitū est redimere captiuos Christianos, ēt durante guerra; licet ex redēptione cōmodū, vel subsidium proueniat infide

1 lib. † No. 3. in §. illi. qđ dispō concernens tempus guerræ, vī ēt concernere rps treguæ, quia per treguā guerra non est extincta, vt probatur in §. seq. & fm vnū intellectum, vī iste tex. no. ēt quod in pœnalib. tps guerræ comprehendat tps tre

b guæ, quoad hoc, vt inimicis nullū subsidiū veniat. [a] † Itē no.
2 4. q̄ dispō [b] loquens personaliter, & concernens actū perso
b næ, cōpræhendit nedū facientē, sed ēt mandantē seu fieri facientē, quantūcūq; constō sit pœnalis, nā c. ita quorūdā, ℨ. e. punit ducētes merces prohibitas ad infideles. & hic dī q̄ nō solū illi incidūt in pœnā, qui tales merces personaliter deferūt, sed ēt probatur, quod illi qui per nūcium destinauerūt. & probatur ex c. mulieres, de sent. excom. iuncto c. si quis suadente. 17. q. 4. de quo per Bar. ff. de adult. l. hæc verba. & l. aut qa aliter. ff. qđ vi aut clam. & in prēal. c. mulieres, vbi hoc dico. Si tū cōstō puniret facientē personaliter, & tū e faciēs per aliū peccat, tñ nō incidit in pœnā, vt dicit gl. in cle. j. de vi, & ho. cle. in ver. personaliter. secus si nō apponeretur personaliter, quia tunc facientes per aliū, incidit in culpā, & in pœ

c nā, vt hic, & in iurib. superius all. [c] In gl. j. ibi, fm qđ dī. ℨ. eod. ista gl. hic. vī velle restringere istū tex. ad merces prohibitas, vt sit sensus, qđ portās alias merces ēt tpe guerræ, nō incidit in pœnā excōi. sed certe ex hoc resultat q̄dā ☞rietas in gl. nā si in tex. intelligi dēt de mercibus prohibitis tm̄, ergo pro redē ptionis articulo, licitū est eas deferre, cū tex. excipiat hūc casum cuius ☞riū cōcludit gl. & iō pōt dici, vt supra dixi, q̄ tpe guerræ nō est licitū deferre aliquas merces, ēt nō ꝓhibitas, ꝓ c. ita, ℨ. eo. & hoc vī velle tex. iste, & hoc no. ꝓ dictū c. ita. & ꝓ c. seq. Aduerte tñ, q̄ Inn. & Host. hic tenēt cōtrariū, contra decisionem huius gl. dicentes, q̄ ꝓ redēptione captiuorū, licitū est deferre merces ꝓhibitas. ar. l. Iancimus. C. de sacrosanct. eccl. & in c. 2. de pig. nā vasa q̄ prohibēt ur alio tpe vēdi, distrahi possunt pro redimendis captiuis. 12. q. 2. aurū. Io. An. concludit q̄, ante factū, sequenda est opi. gl. nam si infideles perpenderēt qđ pro redēptione possent consequi istas merces prohibitas, nō vellēt aliud ꝓ redēptione, ītē volēti fraudē cōmittere paratū esset velamē, qa semp diceret fecisse ꝓ redimēdis captiuis, sed post factū, consulēdū est fm opi. Inn. & Host. & sic necessitas redimendi captiuos, eos excusat. ar. de sen. excom. c. inter. & facit de iureiu. verū. Tenerē tñ indistincte, quod tales merces prohibitas nō sit licitū deferre, ēt ꝓ redē ptione, nec excusatur deferēs ēt ex post facto, qa cū ex illis armis veniāt impugnādi postea christiani, non dēt impendi subsidiū ad malū cōmittendū pp̄ bonū, quod inde sequit, talis. n. cōpēsatio à iure reprobat, de vsuris. c. super eo. & in c. non magnopere. iuncta gl. j. ne cle. vel mo. pro hoc tex. ℨ. c. ita. vbi deferentes dicunt pares, aut superiores in malitia cū illis qui postea impugnāt. & facit gl. in ver. subministrāt. & hoc puto ꝓcedere, durāte guerra. sed tpe pacis procedat

d opi. Io. An. [d] † In gl. in verbo, excōicatis, in fine, pōdera gl. qa
3 facit pro notabili superius collecto, & sentit clare q̄ tpe pacis licitū est deferre merces, ēt prohibitas ad infideles, & idē sentit gl. in fi. Sed ☞riū sentit Inn. in c. seq. & illud puto verius, vt ibi dicā. In gl. fi. in fi. ex gl. colligit vnus intellectus ad tex. q̄

e iurās nō ire, nisi facta pace [e] q̄ si facta tm̄ tregua iuerit merito incidat in pœnā excōicationis, & periurij, facit pro illis q̄ dixi, ℨ. in tertio no. q̄ clarius ꝓbatur. in c. seq. vbi excōicatio promulgatur, durante guerra, & tamen post treguam inciдunt in pœnam. Alius intellectus ponitur per Doc. videlicet q̄ isti apposuerunt conditiones de pace, aut tregua q̄ colligitur ex verbis Pa. dū dicitur quod illa conditio de pace, & tregua habenda, &c. vnde si vadunt post treguam, non incidunt in periuria, quia purificata est altera pars alternatiuę, sed incidunt in excommunicationem, quia adhuc non est pax. ideo litera, in fi. facit mentionem de excommunī. & post dici, quod sensus literæ sit, quod siue sit facta pax siue sit guerra incidunt in excommunicationem, portādo merces prohibitas, pro hoc quod dicam, in c. seq. &c.

ADDITIONES.

a ¶Veniar. D. autem Car. dicit quod tregua est tempus medium inter guerram, & pacē, quod dicit facere ad multa. & verum dicit. Tamen hic est casus quod potius comprehenditur sub appellatione belli, quam pacis.

b ¶Quod dispositio. Quando mandans teneatur sicut faciens, vide latissime Ang. de Are. in tract. maleficiorum. in ver. Sempronium mandatorem Fel. in c. mulieres, infra, de sen. excom. Seb. Sap.

a ¶All. Hinc est quod vbi quis debet intrare personaliter, vel proprijs manibus non potest iurare per procuratorem, etiam cum speciali mandato ad iurandum, secus si debet præstare proprium iuramentum, de quo vide D. Do. post Io. And. in c. vt circa, super gl. in verbo, per proprium, de elect. in 6. Ale. de Ne.

d ¶Io. An. Bur. transit cum opinione Ian. & Host. & Io. An. Sed Inn. & Host. se limitant, & dicunt hoc procedere nisi portarent, & venderent arma in articulo, quando pugna actualiter exercetur inter Christianos, & infideles, nam tunc tales non euaderent sententiam excommunicationis, & hoc clarius dicit But. quam ipse. D. Car. indistincte tenet oppositum gl. quia, in c. ita quorundam, indistincte prohibetur, tales merces deferri ad infideles. & hoc expresse non permittitur quod possint pro redemptionis articulo deferri merces prohibitæ, & hoc mihi placet. & credo q̄ etiam tempore pacis non liceat pro redimendis captiuis deferri merces prohibitas, quia hoc non reperitur permissum, ad istum tex. respondeo aliter quam respondeat Do. Car. quia eius responsio mihi non placet, quod iste tex. permittit tempore guerræ deferri merces ad infideles pro redimendis captiuis, quas tamen esset licitum deferre tempore pacis, sed propter guerram est prohibitio. Vnde hoc casu licebit pro redimendis captiuis deferre merces prohibitas tēpore guerræ, quo omnes merces iunt prohibitæ, vt in capitulo, sequen. permissas tamen tempore pacis. & sic intelligē istum text. qui hoc vult, si rectē inspiciatur. Alex de Ne.

e ¶Nisi facta pace. Adde quod quamuis tregua aliquando dicatur pax, vt remissi. no. in apost. ad istum. in c. nouit. de iudi. num. 10. in vers. pōt appellari pax. vnde tregua non sufficit vbi pax requiritur puta ad diminuendam pœnæ ex forma statuti. Ita no. Ang. & Pau. de Cast. in l. conuentionum. & ibi ad plenum d. Ale. qui ipsos refert ibi. item facit iste tex. cum concor. ibi per eum signatis. ff. de pacti. Et ratio potest esse ista, quia tregua magis accedit guerrę, quam pacī. vt no. Bal. in ti. de pace Constan. in vnico. §. vasalli qui tempore, in prin. Zac.

SVMMARIVM.

1 *Existente guerra inter Christianos, & infideles, non solum est excōmunicatus deferens arma, & alias merces prohibitas, sed etiam deferēs quascunque merces.*
2 *Pœnæ quæ pro eodem delicto imponuntur à diuersis constitutionibus, ambæ incurrent facientibus, ita quod ipso facto legantur.*
3 *Excommunicatus propter delationem mercium prohibitarum ad infideles, à quo possit absolui.*

CAP. XII.

QVod olim. Excommunicati sunt, qui cū racenis, tēpore guerræ, aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidiū. primo excōicat. secundo hortatur illos, quibus scribit ibi, vestræ igitur. Casus literalis. In Lateranen. Conci. prohibitum fuit, q̄ nullus merces prohibitas saracenis portaret per se, vel per aliū. & Clemens Pa. illos excōicationi supponit, qui amplius cum saracenis commercium habuerint per se, vel per alios, vel nauibus, seu quocunq; alio ingenio eis aliquā rerum subsidia, dū guerra durauerit, duxerint inducenda, vel mandat quibusdam, quatenus nullo modo, aut quocūque ingenio eis mercimonia, consilia, vel alia subsidia transmittant, & si aliqui contra fecerint, non solum sunt ipso iure ex-

1 cōicati, verum ēt iram Dei viuentis incurrunt. B. † No. 1. ibi. commerciū, & ibi, seu quocūq; alio ingenio, & ibi subsidia seu consilia, &c. quod tempore guerræ existentis inter Christianos, & infideles, non solū imminet excōicatio deferentibus merces prohibitas, vt in c. ita, ℨ. eo. sed etiā deferentibus quascunq; merces, etiā habentibus cōmercium cum eis, & impendētibus subsidia seu consilia, non solum realiter sed cū ingenio. & licet Host. dicat hoc periculosum, & qđ exp. declaratione, tñ Inn. & Goff. & multi alij tenēt simpr. quod dixi. dicentes, quod existente guerra, durat prohibitio generaliter, sed guerra cessante, durat canon latæ sententiæ, nisi in illis mercibus prohibitis. & ideo intellige hoc ar. a contrario sensu, vbi guerra durauerit, &c. vt procedat in alijs mercibus, & in alijs non contentis sub dispositione. c. ita. sed in illis de quibus, in capitu. ita. semper stat probatio, etiam tempore pacis. licet aliud senserit, gl. supra c. prox. Sed istud plus mihi placet. nam possunt facere infideles pacem fraudulenter, vt sic valerent fulciri huiusmodi armis, & ista opi.

benignior

benignior est ante factū, sed post factū, possent forte excusa-
a ri à pœna, quia istud. c. ita, dicit quod deferebant ad impugnā-
dos Christianos. [a] † In gl. in ver. supponimus, ibi, duplici excō-
2 municatione sunt ligati. no gl. singulariter, ex qua colligitur
b quod sicut [b] pro eodem delicto à diuersis constitutionibus imponitur pœna ipso facto, quod vtraq; simul imminet contra facientibus, ita q̄ vtraq;, ipso facto, ligantur, licet cōstō-nes nō concernant interesse priuatū. de quo dicto dubito, p no. per Io. And. in c. felicis, de pe. li. 6. & per Bar. in l. 1. ff. vi bo. rap. in l. quoties, de act. & obl. volens tenere contrarium, posset dicere, quod hic Pa. excōicauit de nouo, prorogando cō stitutionē, c. ita, etiam ad merces nō prohibitas. Sed contra faciens, in vnā excō. incidit. pro hoc text. in fi. ibi excōicatio nē illam. non. n. dicit in excōicationes. nec in istā sed in illam q. d. prorogatam in istam, & fm hunc intellectum, nulla seq tur absurditas. Et an, & qn̄ per secundam constitutionem di sponentem super eodē facto, intelligatur reuocata prima, dic, vt nota. in iuribus prealleg. facit ad prædicta quod no. in
g cle. 2. de ma. & in c. cum in cunctis, de ele. per Inn. † In fi. glo. hoc dictum procedit, vt eps possit absoluere, nisi excommunicatio ēt esset lata ab homine, iuxta formam c. ita, in fi. ℨ. c. nam à tali non absoluit, nisi qui excōicat, vel superior, vt in c. pastoralis. §. præterea. de offi. deleg. & in c. nuper, de sentēn. excom. & hodie Pa. ter in anno, cum facit processū generales, excommunicat istos solenniter; & ideo nemo posset eos absoluere ab illa, nisi Pa. qui etiam cum magna difficultate hoc casu facit, secundum Ioan. And.

ADDITIONES.

a ¶Christianos. Sed tu dic quod ante, & post factum tenenda est opinio Inn. & Goff. quia communiter per Doct. tenetur, & probatur, in hoc c. & in c. ita. Alex. de Ne.

b ¶Quod sicut. Vide Pet. de Anch. in reg. ex quæ. vers. nono quæro de reg. iu. remissiue. lasin. l. 1. vers. vlt. no. in 2. lect. C. de sum. Trin. vbi late Fulg. Bal. & Pau. de Cast. examinant quando ex eodem delicto quis possit duplici pœna puniri. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, nutrices christianas in domo habere prohibentur, & quare.*

CAP. XIII.

TSi Iudæos. †Iudei, nutrices, vel seruientes christianas habere non debent: contrafacientibus aūt interdicitur christianorū cōmerciū. h. d. Primo ponit exordiū. secundo facti narrationē, tertio prohibet, quarto pœnam imponit mandat. secunda ibi, accepimus. tertia ibi, prohibemus. quarta, si vero. Casus literalis. Quūis christiani, pro sola humanitate recipiāt iudæos, & sustineāt cohabitationē illorū: tñ ingrati christianis esse nō debēt, vt reddāt christianis prō gra contumeliam, & de familiaritate contemptum: & illam retributionem impendant, de qua dī, iuxta vulgare prouerbium, mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu, hospites suos male remunerare consueuerunt. ipsi. n. faciebant christianas mulieres nutrire filios suos, & cum in die resurrectionis illas recipere corpus & sanguinem dñi cōtingit, per tridui um antequā lactent filos, lac effundere faciunt in latrinā: quod horrendum est dicere, & alia turpia contra fidē catholicam cōmittunt. pp quod timendū est, ne fideles diuinā indignationē incurrant, cū eos patiantur talia perpetrare. vñ prohibet Pa. districte, ne de cætero nutrices, vel seruientes habeāt christianas, ne filij liberæ, filijs famulent ancillæ. si vero nutrices, & seruientes nō dimiserint christianas, præcipitur eis christianis sub pœna excōm. ne cū eis cōmerciū audeāt exercere. B. No. 1. Iudæos posse esse seruos christianorū, pp eorū delictū: sed ex pietate, sustinentur in libertate, & in eorum ceremonijs, ad hoc, vt alliciantur ad fidē christianorū, & hoc iō quia aliqua est spes de eorū conuersione. 45. di. qui syncera. No. 2. ibi, & de familiaritate contemptum, q̄ familiaritas qnq; parit contemptū, vt l. obseruādum. ff. de offi. præsi. & c. qñ. 86. di. quod procedit, vt ibi dicit glo. inter rusticos & parū prudentes, nā inter prudentes, familiaritas nō parit contemptū, imo beneuolentiā, affectionē, & amicitiā, confabulatio, & cōiunctio inducit, & conseruat amicitiā. 8. Et iuicorū, consuetudo auget affectionem, in l. 3. de pecu. No. 3. tex. contra familiarem inimicū; nam familiaris inimicus proprie reddit illā retributionē de qua hic, & nulla pe
4 tis efficacior est ad nocendū, quā familiaris inimicus, quia homo non sibi præcauet ab eo, minus. n. iacula feriūt, quæ prāuidentur. [2] No. 4. ibi. cū in die resurrectionis dominicæ, &c. quod corpus Christi licite recipitur in ipso die resurrectionis. & satisfit constitutioni, in c. oīs vtriusq; sexus, de pe. & re. & facit iste tex. pro illa opi. vt in die resurrectionis dēat
b recipi, & non in die Iouis sancta, de quo dicā, in præal. c. omnis. [3] Vt. no. ibi, non dimiserit. ar. pro his, quæ dixi supra eo. in c. ad hoc, quod ista constitutio non prohibet distincte iu

dæos non habere nutrices Christianas; sed duntaxat in domo, nam per hoc verbum innuitur, quod habebant eas in domo, vt quia forte erant iudæi potentes, & nolebant eas dimittere, quod ēt innuitur ex alio, quod faciebant emittere lac in latrinā, quod non cōtingeret, si nutrices eos haberēt
c in domibus proprijs, quia non essent sub eorum imperio. [c]

ADDITIONES.

a ¶Prævidentur. Vide omnino circa hoc tex. & glo. fi. 93. distin. si inimicus. Alex. de Ne.

b ¶Omnis. Sed iste tex. non probat quod in die resurrectionis tantū debeat recipi, quia tex. vtitur verbo, contingit, & sic narrat accidentiam, non autem præcipit quod illo die debeat recipi, & non in die Iouis sancta. Alex. de Ne.

c ¶Imperio. Dic vt dixi, in c. ad hæc, supra e. & ad primam restitutionem ibi respondi. Ad secundam dic, quod illa fuit occasio condendi istam decr. Vnde illa cessante, non cessat legis dispositio, vt in l. j. §. fexum. ff. de postu. & in cap. post translationem. de renun. & ibi per glos. in verbo, cessante, quæ incipit, Argumentum est hic. Vnde inspicienda est dispositio huius decr. cum ratione sua, quæ ponitur, in versi. inhibemus ergo. Alex. de ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus percutiens clericum, temporaliter punitur; & si de facto puniri non potest, interdicitur ei christianorum commercium.*
2 *Iudæus de iure communi temporaliter non est subiectus iurisdictioni ecclesiæ.*
3 *Inferens iniuriam clerico tenetur satisfacere, nedum clerico, sed etiam ecclesiæ.*
4 *Cognoscens de iniuria criminaliter, potest ex officio compellere iniuriātem ad satisfaciendum læso.*
5 *Excommunicatio est maior pœna ecclesiastica, cuius iudæus non est capax.*
6 *Iudex ecclesiasticus, quando potius debeat imponere pœnam pecuniariam, quam spiritualem.*

CAP. XIIII.

1 POstulasti. † Iudæus qui percussit clericū, tēporaliter punitur, & si de facto puniri nō potest, interdicitur sibi christianorum commercium, donec satisfecerit iniuriam passo. Communis diuisio. secunda ibi, ad quod. Casus literalis. Quidam iudæus, violentas manus iniecit in quendā clericū, quæritur qualiter cōtra iudæū sit procedendū. Respondet Pa. q̄ is, cuius iurisdictionis existit, pœna pecuniaria ipsum puniat, vel alia temporali, secundum quod sibi visum fuerit: & faciat læso & ecclesiæ congrue satisfieri, alioquin si dominus eius hoc neglexerit, prælatus loci præcipiat christianis per censū. ecclesia. ne cum ipso iudæo commercium habeant, donec satisfa-
2 ciat. B. † Not. 1. ex tex. iudæum non esse de iure communi temporaliter subiectum iurisdictioni eccles. est ergo subiectus domino temporali: sicut & laicus, nisi aliud sit de iure speciali. & vide aliquos casus in quibus iudex ecclesiasticus exercet iurisdictionem in iudæos, & alios paganos per Innocen. in c. quod super his, de vo. & in capitu. ita, supra eod.
3 † No. 2. quòd inferentes iniuriam clerico, tenentur satisfacere, nedum ipsi clerico læso, sed etiam ecclesiæ, cui videtur
4 facta iniuria ex persona clerici. † No. 3. quòd cognoscens de iniuria criminaliter, potest ex officio compellere iniuriam inferentem ad satisfaciendum læso. & facit. opt. quod no. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & licet simul non possit agi criminaliter, & ciuiliter, vt l. 1. C. quādo. ciuil. actio cri. præiu. tamē si principaliter agitur criminaliter, iudex accessorie ex officio suo potest compellere reum ad satisfaciendum læso ciuiliter, vt in præalleg. §. qui furem. hic enim iudex primo punit criminaliter, & postea compellit reum ad satisfaciendum læso; & sic ciuiliter. Item no. modum & practicam excommunicandi infidelē indirecte, vt interdicatur sibi Christianorum commercium. est enim vnus ex effectibus excommunicationis, priuatio hominum, & est pœna non modica inter homines esse, & hominum carere commercio. l. hi qui sanctam. C. de hæ. & in c. solet. infra, de sentēn. excom. li. 6. Item no. hic per locum à speciali, licitum esse christianis habere cum iudeis commercia. hic enim in pœnam interdicitur christianorum commercium, donec iste satisfecerit, facta ergo satisfactione, licitum est cum eo exercere commercia; debet tamen euitari magna familiaritas. 27. q. 1. c. sæpe. & c. omnes. & c. nullus. Sed contra hunc textum in eo, quod distinguit, an iste subsit iurisdictioni ecclesiæ, vel non. opp. de cap. cum sit. de fo. compe. vbi patet, quod contra lędentem clericum, vel ecclesiam, tanquam contra sacri legum, exercet ecclesia iurisdictionem, licet temporaliter sibi nō sit subiectus. Sol. puto standū contrario, & ad istū tex. puto resp. quod propter faciliorē executionem, facit istam distinctionem; nam quando iudæus est subiectus tēporaliter sæculari domino, nō potest compelli de facili per iudicē
5 ecclesiasticum. † Quia maior pœna quam habet ecclesia, est excommunicatio. 24. q. 3. corripiantur. & huius pœnę iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a deus nō est capax,[a] vnde aditur dominus tēporalis,& eo ne gligente,ecclesia facit postea quicquid pōt,interdicendo cō municationem,vnde intelligo ꝙ etiam a principio, potest
b ecclesia[b] suam iurisdictionē exercere in huiusmodi iudęū sacrilegum,& etiam inuocare brachium sęculare, vt in præal. cap.cum sit.iuncto.capitu.j.de of.or.simile est in c.significasti,de of.del.nam delegatus Pa.suam sentētiam potest executioni mandare,vt in c.literis,& in c.querēti,de of.deleg. & tñ pro faciliori executione interpellatur ordinarius loci,& faci
c lius sibi obtemperatur,vt in ca.significasti,c.ti.[c] † In gl. j.ibi.
6 quia spirituali pœna , ipsum punire non potest , sentit ergo glo.quod ibi iudex ecclesiasticus potest punire aliquē ecclesiastica,vel spirituali pœna, nō debet imponere pœnā pecuniariam,seu aliā temporalem , quod tamen non est indistincte verū;maxime in crimine sacrilegij, vnde cessante cupiditate,si magis timetur pœna pecuniaria,q̄ spiritualis,pōt ecclesiasticus illam imponere.arg.de offi.ord. c. dilectus . & no.Ioā.An.in c.j,de homi.facit.c.quoniam frequenter,in fi. vt lit.non cont.& an,& qñ iudex ecclesiasticus potest punire peculiariter,& ad quem vsum deputāda sit talis pecunia, di cam.inf.de pœnis.in c.licet.

ADDITIONES.

a ¶Non est capax.Adde Arch.2.q.j.c.multi.& ibi bonum tex.Car. in cle.j.§. fi.q.19.de vsur.& quare cum iudæis communicamus , & non cum excō municatis,vide eundem Car.in cle.j.de const. Zac.

b ¶Ecclesia.Hanc considerationem Abb.reprobat Fran.Are.in cons.158. incipiens.copiose,& subtiliter. Seb.Sap.

c ¶Et.tit.Sed certe hic est casus,si recte cōsideratur,quod ecclesiasticus iudex non potest exercere iurisdictionem temporalem in infidelem pro delicto ecclesiastico:nisi sit de temporali iurisdictione ecclesię.immo plus vult tex.quod ēr domino temporali ipsius iudæi negligente, ecclesia nō exerceat temporalē iurisdictionem in iudæum,sed spiritualem, quia solum denegat communionem Christianorum.Idem probatur in ca.post miserabilem,de vsur.vbi principibus negligentibus in compellēdis iudæis ad restitutionem vsurarum,ecclesia solum denegat eis communionem Christianorum.Et ex hoc videtur quod vbicunque infidelis cōmittit crimen ecclesiasticum,ecclesia non possit eum punire pœna temporali,sed solum pœna ecclesiastica,scilicet interdicere cōmunionē Christianorum,quando iudex laicus est negligens,& pro hoc facit quia leges in talibus criminibus, imponunt pœnam infidelibus , vt patet in l. ne quis.cum l.seq.& in l.iudęi.C.de iudęis.de quo tamē dic,vt plene no. per Do.in c.quod iuper nis,de voto.Et ex his infertur ad quæstionem, nunquid iudex ecclesiasticus possit laicum pro crimine ecclesiastico punire pœna temporali,vel ipsum incarcerare , & videtur dicendum quod non,sed solum,ipsum punire pœna ecclesiastica, de quo vide. Io. An.in add.Spe.in rub.de maior.& obe.vbi dicit cōmuniter teneri,quod prłati inferiores a Papa,non habent iurisdictionem incarcerandi laicos, vel puniendi pœna temporali,præter crimen hæresis,vt in cle.1. de hære.ad hoc ca.foeticis.de pœn.in 6.vbi in i lo tam graui sacrilegio , reseruatur pœnarum ciuilium impositio.iudicibus sęcularibus.& hoc vide tur etiam probari in cap.cum laicus.de foro compe.vbi ratione periurij,quod est crimen ecclesiasticū,aditur iudex ecclesiasticus cōtra laicū tamen solam pœnam ecclesiasticā imponit,& hoc dicit Io.An. esse tenēdum,non tamen detracta illi superiori,& supremæ potestati , quā Papa habet supra imperium.de qua no.in ca.nouit,de iud.& pro illa opinione optime facit dictum Inno.in c.ad deliberandam,inf.e. vbi Inno.quod pœna spiritualis,imponitur per ecclesiam,pœnæ sæculares, per principem sæcularem,& tamen illud erat cr mē,quod tendit ad prædictum Christianiratis,& sic est delictum ecclesiasticum,& illud etiā tenuit Io. de imo.vt refert D.Do.in c.cū ecclesiopus.de of.ord.in 6. Sed ipse D. Do. tenet contrarium.per c.contra Idolorum.26.q.5. Sed resp.ad illū tex.ꝙ ibi statuit,quæ pœna sit infligēda cōtra Idololatras.ita illa pœna erit imponenda per iudicem sęcularem,sicut in c.ita,iuf.e.Et in c.ad liberandā. infra eod.Papa statuit quod pœna debet imponi,& tamen imponitur per iudicem sæcularē,vt dicit Inn.& doct.in d.c.ad deliberādam.allegat etiam c.attendendum,iuncta glo.2.q 4 sed debet intelligi de clericis sacrilegis,per præal.e.foeticis.§.per hoc D.Do.adducit alia iura, & rationes contra opinionem Io.And.de quibus vide per eum.sed mihi placet opinio Io.An. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi debent discerni à christianis in qualitate habitus,nedū de nocte, sed etiam de die.*
2 *Vestibus fucatis,non debent homines vti diebus dominicæ passionis.*
3 *Christianus commiscens se cum iudæa ignoranter,an excusetur.*

CAP. II.

a IN nonnullis.[a] Iudęi & saraceni vtriusque sexus, debēt ī terris Christianorum vti habitu,per quem a Christianis discernātur,& in die parasceue,& passionis Domini nō debent in publicum progredi , nec in cōtumeliam Creatoris prosilire.Tria sunt dicta.secundum,ibi,in diebus. tertiū ibi, illud.Casus literalis.In quibusdam prouincijs saraceni p habitum distinguuntur a Christianis,in quibusdam vero nō.vn de cōtingit aliquādo quod Christianis iudæi, & iudæis Christiani mulieribus p errorē carnaliter commiscētur.ne ergo tam damnatus excessus per talem errorem vlterius commit tatur,statuit conci.generale,vt iudæi siue saraceni vtriusque sexus,in qualibet prouincia Christianorum p habitū publicę distinguātur a Christianis,secūdo dicitur ꝙ in diebus lamētationū,iudęi siue saraceni,nō exeāt in publicū;ga ut dicitur,tūc ornatius incedere nō erubescūt & Christianis memoriā passionis sacratissimę exhibētib.illudere non formidāt.tertio ,phibet ne in cōtumeliā creatoris ,pstilire pśumat, & ga cōtumelia creatoris dissimulari nō dēt , pcipit cōciliū huiusmodi pśumptores p Potestates locorū cōdigna coercione compesci,ne Crucifixū p nobis aliquatenus blasphe-
1 mare pśumant.B.† No.j.ibi,omni tēpore,& ibi publice,q̄ nu dęi debent discerni a christianis in qualitate habitus, nedū de nocte,sed etiam de die,& omni tpe,nec debēt portare ligną distinctionis occulte,sed publice.nō est ergo satisfacti
b huic constitutioni,[b] si portāt aliquod signū sub mātello, vel in duplicatura mantelli,sicut à multis fieri vidi, sed palam,&
c publice,vt ab omnib.discernantur.[c] †No.2.ibi, ornatius nō
2 erubescunt,&c.quod in diebus passionis Dominicę, nō debent homines,fucatis seu fulgidis vestibus vti,vt sic per qualitatē habitus, ostēdat interiorem mētis dispositionē, quod enim exterius agitur,interius inducit mētis dispositionē, & habitū representat,vt dicit tex.in cle.exiui,de ver.sig. obligatas ergo, & vilitas habitus,est signū meroris:sicut pretiositas est signum lætitiæ.No.vl.ibi ,p principes sęculares, &c.p de iure cōmuni iudæi,& alij infideles existētes in terris christianorum,subsint temporaliter iudici sęculari,vide Inno.de
3 vo.quod super his.† In gl.in vers. errorē. ibi excusatur in eo quod iudæa,&c.quasi forte velit dicere gl.quod nō excusatur in totum,quia saltem agebat,vt commiteret fornicationem simplicem,sed pōt dici,quod aut Christianus cōtrahit matrimonium ignoranter cum iudæa:& tunc ex toto excusatur,ga agebat rem licitam , & ignorantia facti excusat, vt in reg.ignorantia.de reg.iu.li.6. & in c.lectum. all. in gl. aut intēdebat fornicari cū Christiana,& in veritate iudæa erat, & tunc est in culpa,& tenetur ad minus de simplici fornicatione,an aūt possit aliqua pœna puniri cognoscēdo iudæa, ga dedit operam rei illicitę,vide quod no,Io. An. in reg. ea qs.de reg.iu.lib.6.in Mercu.dum ponit q.de cognoscēte maritatā,quæ cōmuniter habebatur p soluta,& de cognoscente solutā quæ cōmuniter habebatur pro maritata.vide plus in præal.ca.in lectū.& ꝙ no.in c.inebriauerunt.15.q.6. in gl. in ver. animaduersionis.in fi.secūdum leges, est pœna capi-
d talis,[d] vt in Auth.vt non luxu.contra na.§.j.& ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶In nonnullis.Fui sæpe interrogatus,qua pœna puniri debeat iudęus,siter Christianam cognoscens,cum qua licitum est Christianis contrahere,vt puta meretrix,quidam dicunt ꝙ de iure canonico est pœna excommunicationis,per tex in c.fi quis iudaice. 28. q. 1. sed de iure ciuili puniendus tanquā adulter,per tex.in l.ne quis.C.de iu. Sed ego respondeo,ꝙ illa iura,loquuntur quando iudæus cognoscit Christianam, & econtra,inuicem contrahendo matrimonium , quo casu dicitur non delinquens,quam si simpliciter eam cognosceret,quia duplex delictum cōmittit.Nam primo deliquit contrahēdo matrimoniū cū christiana contra legem,q̄ non vult matrimoniū posse cōtrahi inter iudæū,& christianam,vel econtra,vt ex textus in c.caue.27.q.j.secundo quia cognoscit eam carnaliter contra prohibitionē huius.c. in nonnullis. Et quod grauius sic puniendus talicer sciēter contra inhibitionem iuris cognoscens Christianam in figura matrimonij , quam si simpliciter cognoscat & in c.fi.de biga.coniunctio.cap.quia circa,eo.ti.Et bene facit tex. vbi in liquid ergo.§.cum autem feceris.ff.de his q. no.infa.Item pro opinione,quod sit puniendus pœna capitali,allegatur tex. cum gl.in c.ad abbatiā,de raptu.Sed respondeo ꝙ ille tex. loquitur in rapientibus mulieres,in qbus clarum est ꝙ puniri debent pœna l.j.C.de rap. virg. & c.cum ēm leges.de hære.li.6.Sed non loquitur in iudæo mererrizem cognoscente.Et ideo dico,quod si statuta terrarum aliter nō puniant, pœna arbitraria,ex quo textus hic prohibet pœnā nō imponi.ar.l.j. iure desiderio.& in c.de causis,de of.del.Sed si statutū ciuitatis imponit talem pœnam iudæo cognoscenti Christianam,dato quod nihil dicat de pœna,puniatur pœna eiusdem statuti.ad hoc optime facit qđ no.dat.ꝙ illum tex.in l.fi.C.de indi.viduita.tollēda.& in l.fi. ff. de accep.& l.ff. pluribus.de le.2.pro hoc ēt allex.in l.j.§.fi.de his qui no.infa.& in l. bellorū.§.notantur.e.ti.& §.porro.in fi.3.q.3.& c. 2. in prin. per illum tex.supra.de fimo. Bar.Bellen.

b ¶Constitutioni.Ad hoc uide gl.in cle.2.de vita & hone. cle.& quod ibi plene notant pott do.Abb. Bar.Bellen.

c ¶Discernātur.Et istum tex.inducit D.Car.ad quæstionē de fabro.q. in his operibus facit signum, propter quod si est bonus magister melius accōmodantur ferramenta.Vnde si alius occupet potest prohiberi , de quo per Bar.in tractatu,de insignijs,& armis.post prin.

d ¶Capitalis.Alia pœna imponitur de iure canonico, vt patet in c.inf.de mole.Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi vel aliter infideles,nullum officiū possunt habere inter Christianos,vel dignitatem,sed inter ipsos bene possunt.*
2 *Iudeus non potest assumi ad doctoratum.*
Acquisita ex negotiatione illicita fine alicuius calūnia,nō subiacent restitutioni regulariter,licet aliquando distribuātur inter pauperes.
3 *Officia assumētes cōtra iuris, vel statutorū dispōnē, qua pœna puniant.*
Officialis depositus propter baratariam, debet tantum habere salarium pro tempore præterito,& tenetur conducenti ad interesse.

Restitu-

4 *Restitutionem male ablatorum,an episcopus, vel is qui confitetur, aut confessor possit facere.*
5 *Histriones tenentur ad restitutionem illorum, quæ lucrati sunt vigore talis exercitij.*
6 *Legatū relictū pro male ablatis incertis , distribuēdum inter pauperes Christi per executores testamēti,an debeat dispensari per episcopum.*
7 *Legatum factum pro restitutione male ablatorum,conuertitur ad pias causas,si male ablata non reperiuntur.*
8 *Lucrum iniuste extortum,an sit restituendū pauperibus,an vero alijs.*

CAP. XVI.

a VM sit.[a] Proponens Iudæum, vel Paganū publicis officijs per concilium prouinciale corripitur,& præposito denegat Christia norū cōmerciū,donec deposuerit officium, & in vsus Christianorum pauperum restituet inde quæsita ſm epi prouidētiā.Prima pars ponit constitōnē innouās,olim in hibitā,prohibet,& oēs causas reddit.secūda punit ꝑponētē. tertia præpositū. quarta prorogat.secunda ibi,si quis. tertia ibi,officiali. quarta ibi,hoc idē.Casus lit.Statuit concil.Toletanū,quod nullus iudæus super Christianos vllum officium exerceat:sed quia illud nō seruabat, conci. gñale innouauit conci. Tole.prohibēs ne iudæi publicis præficiātur officijs, quia sub tali prætextu Christianos infestant plurimū,& molestant,& si qs eis officiū tale cōmiserit,per prouinciale concilū annuatim celebrandum,monitione p̄missa , districtione qua cōuenit cōpescatur,& tali officiali,cōio Christianorū in cōmercijs,& alijs denegetur, donec restituat quicquid ex tali offō habuerit,conuertendū in vsus pauperum, & epi diœcesani de hoc prouideāt , & officiū cū pudore dimittat, quod irreuerenter assumpsit,& hoc idē ad paganos extende
1 tur.B.† No.1.Iudeū,vel paganū,non posse præfici officio pu
b blico[b] inter Christianos,& latius contra eos circa istum passum prouidet ius ciuile,in l.fi.C.eo.vbi inhibetur,vt nullam dignitatē, nullū honorē, nullam præeminentiā habeāt inter
2 Christianos,& per illū tex.retulit ibi Bar. Iudæum † non de-
c bere Doctor ari:cū Doctoratus sit quædā dignitas,[c] & præeminentia,vt latius dixi,in c.quanto.s. de magistr. Et ex hoc infertur,quod inter ipsos possunt Iudæi habere officia,& dignitates. & ſm hūc intellectū pōt intelligi tex. l.generaliter. §.fi.ff.de decu r.vbi permittitur iudæos promoueri ad dignitates,sed dēt intelligi,vt dixi, ꝙ procedebat de iure antiquo , hodie est correctū per l.fi.C.co. No.2. ꝙ prouinciale conci. eporum hēt iurisdictōnē in totā prouinciā.vnde olim oēs cāe agitabantur in hoc concilio.6.q.3.c.de iudæis. & c.1. & c.fi-
cut.s.de acc. No. ar. ꝙ acquisitum ex negociatione illicita, est inter pauperes distribuēdū, ex quo inferebat Host. quod acquisita p excōicatū negociando , debent destribui inter pauperes, qa negociatio erat interdicta sibi tpe excōicationis,de cle.exc. mi. c.illud. sed vtrumq; dictum non puto verum.pro hoc facit qđ no.Inn.de immu.eccle. qa pleriq; vbi no.dicit ꝙ acquisitū ex negociatione illicita,sine alicuius calumnia,necessario non subiacet restitutioni.hoc.n.non pro batur iure:imo potius contrariū probatur,vt sit consilij,nō necessitatis,vt in c.qui habetis. & c.vlt.14.q.5. & de excōicato,facit,ꝙ no.in c.veritatis,de dol.& contu. licet tamen non peccauerit scienter communioni, non tamen tenetur ad restitutionē,ex quo ab aliquo non extor. vide si.in c. fi.s. de simo. vbi illicite acquisitum sine alterius calumnia, non subiacet restōni,sed sufficit agere pœnitentia.[d] Ad istum tex.dic, ꝙ assumpsit officiū ꝑ iuris dispositionem, & sic sine
d cā habuit pecuniam.item hoc statuit hic in pœnam. no.be-
1 ne.† Vlterius ex p̄dictis, & ex tex.collige quod assumptus ad aliquod officium;contra iuris dispositionē, tenetur officiū
e cum pudore deponere,[e] & acquisita restituere. Et facit ad il lam q̄.nunquid officialis depositus pp barataria , debeat habere salarium totius tpis,& hanc q.tetigit gl.in l.diem fun
f do.ff.de off.assef.plenius per Bar.in l.Mœuia.ff. de an. leg. vbi conclusit quod pro tpe[f] anteq̄ fuerit depositus , debet habere salarium,sed nō pro sequenti tpe , qa fuit depositus ꝑpter defectum suū:imo tenetur conducenti ad interesse,ꝙ l. fundus.ff.lo.quod no.Itē collige ꝙ statutū loquēs de iudęis, non extendit ur ad paganos,nisi ex speciali legis prouisione
g fiat extensio,vt no.probat hęc litera,dum dicit extendimus, ꝙ bene no. vide bo.gl.de reg.c.constitutionem,lib.6.[g] †Vlti
1 mo no.vnum casum reseruatū[h] episcopo,est restō male ablatorū.ad hoc quotidie alle. iste tex.& inter casus reseruatos episcopo,numerat hunc casum gl.in c.2.de pe.& re.li.6. Sed circa prædicta queritur,nunquid simplex facerdos,qui audiit confessionem alicuius,qui tenetur aliqua restituere,possit facere hanc restitutionem.Host.quod non,quia est casus reseruatus episcopo. & tres rationes huius reseruationis reddit. prima quia si inferiores clerici possent dispensare, sæpe sibi imbursarent , & appropriarent, secunda ratio quia in maioribus adhibenda est prouidentia episcopi . in c.ad hæc. de offic. Archi. tertia ratio , quia episcopus habet curam omnium ecclesiarum suę diœcesis , & cuncta spiritualia regit. 10.q.1.regenda.vnde tota diœcesis dr eius paro-
i chia,[i] in cap.1.de rapto.Sed Arch.in c.2.de testa.li.6.tenet ꝺ-
K rium , dicēs hāc restitutionē[k] posse fieri p eū qui tenet restituere,vel p eū de quo ipse ꝓtudit,alle.c.cū tu,de vsu,& c.tua, de test.& 14.q.5.c.pe.& vlt.24.q.3.si qs Romipetas.q̄ iura cō muniter dicunt,ꝙ obligatus ad restitutionē, dēt restituere. Ad istū tex.respō.ꝙ loquitur de iudæo,qui erat suspectus de restitutione; maxime,q̄ erat faciēda inter pauperes Christianos.Io.An.ibi dicit,ꝙ ante factū,tenēda est opi.Host. qa ſm Arch.esset facile vnicuique euitare restitututionē dicēdo se retulisse.Nec.ob.si diceretur ꝙ dēt probare,qa nō pōt semper dando denariū pauperib. adhibere notariū , & vt experiētia docet,pauper q recipit.10.solidos , fateret se recepisse 10.lib.Sed ex postfacto vbi in veritate qs tenebat restituere. nō apparet rō,quare nō dēat esse liberatus.vnde solēt episcopi locorū ꝑ sua statuta,reseruare sibi dispēsationem male ablatorū,non solū illo modo peccati,sed ēt restitutiones facere.vnde Fe.consi.27.secut[i] est opi.Host.simpliciter,nihil ta
5 mē boni alleg. † Car.hic sequit opi.Arch.& dicit posse distīgui, ꝙ in his in qbus trāsiuit dñiū,vt in histrionib. & similib. ꝓcedat opi.Hosti.vt sic sciatur qd.& quantū sit restituendū. Sed in casib.in qbus nō trāsiuit dominiū, vt in vsurario fure,& similibns. procedat opin. Are. Sed circa hanc varietatem,

ADDITIONES.

a ¶Cum sit.Per illum tex.dicit Bal.in c.iniuria.de pace iura. firman. quod latrones,& raptores tenentur satisfacere de furtis,& rapinis . & eodem mode,alle.c.si diligenti.de præsc. Adde hic Host. in summa , de iureiu. sup ra,quomodo intelligatur,ver & quamuis.vbi dicit quando ille qui soluit,iurat non repetere eas vlterius,si ille,qui eas recepit,non absolutur a pœna,debet fieri restitutio earum inter pauperes,sicut fit , quando nescitur vbi sit ille,a quo extorta fuit. Barth.Bellen.

b ¶Officio publico. Adde Bar.& Alex.in l.generaliter.§.fi.ff.de decur.eundē Bar.in l.fi.C.de iudæis.& in 1.consti.C.§.hæc quæ necessario.Ang.in aut iusiur.quod præst.ab his.§.1.Card.in cle.1.in 3.no.de test.& no.iste,in c.Iudæi.supra eo. Zach.

c ¶Dignitas.Alias allegat Bel.in c.1.circa fin.ver.item dum dicunt.s.e.Se.Sa.

d ¶Pœnitentiam.Idem dicit D.Car.in d.c.ad liberandum,in 3.notabili, infra eo. Ale.de Ne.

e ¶Deponere.Adde quæ sit pœna acceptantis officium contra dispositionē statuti Lud.sing.388.quod inci.si statutum prohibet. Zach.

f ¶Pro tempore.Vide etiam Bald.in l.ædem.C.loca.& Bar.in l.iudices. C. de anno.& tri.li.10.& Bal.in l.vnica.ad fi.C.de suffra. Seb.Sap.

g ¶Lib.6.Sed quando esset omnino eadem ratio,Constitutio loquens de Iudeis,extenditur ad paganos,vt dicit gl.quam sequuntur Do. in c.quam fit, supra eodem & 11.q.3.ad mensam.vbi gl.idem dicit, & idem etiam dicit glo.38.q.1.omnes. Ale.de Ne.

h ¶Reseruatum.Adde omnino quod pulchre scribit Lapus allegatione 7.& Lauren.de Rodulph.in tract.de vsur.q.9.cum tribus quæstionib. seq. & omnino quod scribit circa hoc Domin.in c.2.§.1.de test.li.6. & vide gl. in verbo aliorum,in cle.1.de priui.Et adde quod si ille , qui reliquit male ablata,moriuus est,episcopus ad quem spectat destribuere ista ablata incerta,si videt hæredes defuncti pauperes,potest ex misericordia eis relaxare partem eius,quod destribuendum erat,& etiam totum.ita singulariter ad literam dicit Bald.in c.1.§.iniuriam.in ti.de pace iura. firman. in vsi.feudo.qui dicit qa ita tenet frater Raymun.in opere suo lib.6.Sed in contrarium facit quod nota.do.An.in c.nobis. circa finem , de deci. Sed pro opinione Bal.in d.§.iniuria.vide omnino eleganter, & in termi nis,ꝙ scribit do.Lau.de Rodulphis in tract.suo de vsur.q̄stio.115.Bar.Bel.

i ¶Eius parochia.Vide Io.de Ana.firmantem hanc opi.in cap.sicut dignum, infra de homi.& Cald.cons.vi.incipien.an valeat statutum.sub ti.de constitutio.Car.in clemen.dudum,§.fi vero 11.q.de sepul.& in clementi. 1. §.quibus,de priui.Ange.in disputatione sua incipiente. Astensis miles. Seb.Sap.

K ¶Restitutionem.Et vide omnino Arc.in c.sane.14.q.5.vbi dicit,quod quādo testator deputauit vnum, qui habeat distribuere inter pauperes, episcopus non potest se impedire.Et eodem modo,respondet ad istum tex. dicendo quod loquitur in iudæo.Et vide omnino quæ scribit Domi. in c.2.§.fane,circa prin.de testa.in vi.Adde quod illud,quod dicit de distributione relictorum in piam causam,spectat ad episcopum , non procedit,quando relictum pium est factum certæ personæ,quia tunc illa persona deberet agere coram iudice sęculari,non autem coram iudice ecclesiastico contra hęredem.Ita dicit Bal.in l.si quis ad declinandum.C.de epi.& cle.quem refert & sequit Paul.de Cast.in l.consulta diualia, circa prin.C.de testa.Item vide sanctum Thom.in 4.sen.dist.15.q.1.ar.5. circa fi.vbi dicit,quod illius qui est incertus rerum ablatarum,pauperes sūt hæredes.& ideo non absoluitur à debito restitutionis,nisi det pauperibus pro anima illius cui restitutio debebatur, adhibita tamen prius diligentia debita si non est in loco in quo accepit, det pauperibus illius villæ,in qua accepit & restituere,vel in alios vsus illius ciuitatis conuertere.sed quantum ad hoc vltimum vide Petrum de Anca.in repe.reg.peccati.venit.19.q.in vi.Item adde omnino hic Bal.in l.1. de sacrosan. eccl. vbi dicit,quod valet relictum incertum,in quo testator, mandat omnia per se indebite,& illicite extorta restituui,dicens quod episcopus ad inuestigationem quid, & à quo,summatim procedat.Et dicit quod interdum quod episcopus poterit stare iuramento petentis cum aliquibus indicijs,& ita dicit renere Io.An in nouella.in c.quanquam.de vsur.in 6.ꝙ dicit perpetuo notandum. Bar.Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fem,nõ modicũ animaduerto:quia nullus tex. facit mẽtionẽ de episcopo,nisi iste.Et si iste tex.bene ponderetur, nõ dicit,q̃ episcopus debet restituere,sed secundũ ꝓuidentiã suã &c.& ideo dicerem,q̃ dispẽsatio male ablatorum, debet fieri per eum,qui tenetur restituere,vel per eum de quo sibi ꝓ uidit,seu secundũ cõsiliũ,& prouidentiã episcopi ; & sic saluant ẽ omnes opi.& vitãtur absurditates. nã interest obligati, vt si at restitutio realiter,& ẽt interest episcopi, qui est pater pauperũ:nam obligatus restituere,nõ dat propria;& si nõ potest disponere ad libitum suum:sed reddit, quod reddere tenetur:ergo debet fieri restitutio in pauperes, & debet habere consiliũ,& ꝓuidentiã illius, q est pater pauperũ. [a] †Et
6 circa prędicta, vltra alios,moueo no.q. pone, q̃ stante opi. Hostien.seu statuto episcopi,testator in suo testamento relinquit mille ꝓ male ablatis incertis conuertenda in pauperes ꝓ executores sui testamenti.eps per statutum suum, & p istum tex.sic intellectum,vult dispensare, quæritur quid iuris:& pro nunc potest intentionẽ suã fundare super illis,tanquã ablatis male,qa hæc dispositio seu cõfessio testatoris,ex quo nõ fuit recepta aperte , nec iurata, hẽt vim cuiusdam legati ad pias cãs, vt no. & ꝓbatur in simili, in l.4. C. de falsa cau.adiec.l.no.in legaro.cũ gs.s.codicillis.ff.de leg.3. vide q̃
b dico in simili.in c.fi.de succẽss.ab intest.[b] †Itẽ posset dari ad
7 primã q.alia satis æqua distinctio, p q̃ saluetur mens oĩum opin.vbi de male ablatis nõ cõstat,nisi p cõfessionẽ factã in foro pœnitentiali;tunc.n.credit sibi,si dicat se restituisse,qa in pœnitẽtia de oĩbus creditur confitenti, vt in c.significasti,de ho.& sic cuitantur absurda loan.An. Aut cõstat in iudicio,seu publice,de mãle ablatis;& tũc restitutio fiat fm cõsilium episcopi,quia nõ debet credi asserenti se restituisse.argum. in cap.quanquã.de vsur.lib. 6. & sicut publice constat de ablatione & extorsione, publice cõstare dẽt de rest.ar.c.j.
c de pç.& rem. [c] †In gl.fi. ibi , si vellet,posset dare pauperibus
8 & sic videtur sentire gl.quo dofficialis,necessario nõ astringitur ad dãdũ pauperibus,quod iniuste extorsit. alleg. 14. q. 5.non sane.& no.glo.pro intellectu illius ca. loquitur enim obscure,sed Innocen.in cap.quia plerique.de immu. eccles. sentit cõtrarium, q̃ ex quo habeat officiũ cũ iurisdictione, tenetur restituere,quod illicite acquisiuit,quia videtur acquisisse per præsumptionem,& violentiam,secus dicit in eo,q̃ nõ habet iurisdictionem, vt in aduocato.si enim aliq̃d,vltra quod debebat lucratus est,licet bene faciat restituẽdo,nõ tñ
9 tenetur;& sic loquitur cap.non sane,quod mihi placet.†In ea.glo.ibi,quia nescitur a quo sit extortũ. Ioan.Andr. aliter intelligit hoc c. loquitur enim secundũ eũ quando iudæus non grauauit eum,vltra debitum extorquendo:nã tunc esset illi facienda restitutio,vt dicit glo.sed loquitur cum recipit salarium,quod ille proponẽs cuilibet soluere tenebatur. vnde huic proponenti,non debet restitui:quia quoad eum nõ potest dici debitum,& fuit in culpa,proponẽdo istũ . Itẽ pœnes propositum non debet remanere; ergo pauperibus erogandum,vt dicitur in litera,sed tu pondera literam ibi, quicquid fuerit à Christianis adeptus , quæ logtur nedũ de salario,quod conduxisset a præponẽte &c. sed saluãdo hũc intellectũ Ant.potest dici, q̃ aliqua adeptus fuit a christianis nõ tamen per extorsionem,vt quia dederunt sibi quod dedisset alijs officialibus;& sic eis non est faciẽda restitutio,cũ non prætendant interesse;fiet ergo restitutio pauperibus,& ex his concludo generaliter,quod vbi ex parte dantis , nullũ interesse versatur in petitione , sed ex parte recipientis sic ; & tũc restitutio debet fieri pauperibus.& de iure ciuili hoc
d casũ fiscus recipit, aufert.n.omnia lucra illicita.l. Lucius ff. de iure fisci.[d]

ADDITIONES.

a ¶Pauperũ.Ista solutio mihi non placet,quia verbum , prouidentia , non importat,quod solum eius cõsilium requiratur, immo ille,ad quem spectat prouisio,facit actũ, vt est tex.in c.cũ cõcertationi. de ap. in 6. in cle. fi.de el.cuncta gl.3. Ale.de Ne.

b ¶Fuerit.D.Dom.in c.2.§.sane,de rest.in 6.plenissimè examinat hũc articulum.referendo multas opiniones. finaliter refert opinionem Lapi. qui reducit opiniones ad concordiam.pro cuius euidentia,præmitte,q̃ quędam sint illicite acquisita,& in eis non transfertur dominium in acquirentem;vel si transfertur,competit repetitio.quædã vero sunt illicite acquisita, quorum dominium transfertur, nec competit repetitio, & hoc declara,vt per gl.magistrã in c.ex transmissa,de deci. & 5.q.q.5.in summa.& p Doct.in c.quia plerique.de imm.ecc.Hoc præmisso facies duos casus. Primus est,qñ sumus in male ablatis.quorũ dñium transit in acquirẽtẽ,nec cõpetit repetitio.Exemplum in meretrice, & in hystrione, & sic ista sic illicite acquisita,possent erogari pauperibus propria authoritate.nec requiritur,q̃ interueniat authoritas episcopi, & hoc modo procedit opinio Arch.Secundus casus,quando sumus in male ablatis,quorum dominium non transit,competit repetitio , & tũc habet locum opinio Host.l.vt nõ possit erogare pauperib.absq; authoritate episcopi.Ratio diuersitatis inter vnũ casum,& alium est , quia primo casu ille,qui habet male ablata,potest facere inde eleemosinam, & habet ius dominij irrequocabile,licet illicite,& ideo de suo potest per se, vel per

aliũ disponere,sicut placet,præsertim in pauperes , & hoc probatur in c.non sane. 14.q.5.& hoc tenent gl.supra alle.in euidentiali. In secundo vero casu,non potest exinde eleemosinam facere, nec habet ius dominij,vel si habet,nõ habet pfectę, quia cõpetit repetitio eis, quib. fuerãt male ablata,vel eorũ hæredib.& si nõ sunt hæredes,volũt iura in fauorem animæ illorum,quib.facienda erat restitutio,talẽ restitutionẽ fieri perib.tanquã in hoc suis hæredibus , & talis restitutio, non est facienda p eum,qui ad restitutionẽ tenetur;quia in hoc est suspectus,qua extraneus ab eo cui faciẽda,erat restitutio,& a pauperib.quib.restituta est facienda,& ab ipsis male ablatis,in quib.nullũ ius haber. Sed tacitẽda est restitutio per episcopũ,qui est pater pauperũ suæ diœcesis, & ordinarius iudex,de excep.cum venerabilis, cum fi . Sed limita istũ fm cast duobus modis.Primo,fm Abb,Sic.q̃ dicit,q̃ si de male ablatis nõ constitit per confessionem factam in foro pœnitentiali,tũc creditur sibi si facat se restituisse,quia in pœnitentia de omni creditur confitenti,vt in.c. significasti,de homic.& hoc casu nõ exigitur authoritas episcopi.Secundo limita,fm D.Domi.in d.§.sane,nã dato,q̃ constet quem illicite acquisiuisse.tamẽ si in veritate appareret illũ dispensasse pauperib. fine transe,talis dispensatio debet approbari,etiam in rebus, quarũ dominium nõ trãsfertur , & cõperit repetitio,& hoc ꝓbatur in c. sicut dignũ.§. constat de homic.vbi tex.loquitur de rapina,& sic in casu,in quo competit repetitio.Et tamẽ dicitur,q̃ distributio facta pauperibus p eos qui extorserunt,eis nõ prodest,cũ extarent illi,quibus debebat fieri restitutio.ergo si non extarent,valeret talis distributio.Et hoc etiam tenet D. Car. Ale. in fi.commenti.Dict.n.q̃ etiam si extaret statutum episcopi , in quo dispensationale ablatorum incertorum referuaret episcopo,tamẽ si oblideretur episcopo dispensationem debite factam , deberet episcopus eã approbare,allegat notata per Pau.in cle.dudum.§.statutimus,ver.ñ post de sepul.& hoc mihi placet.Et per hoc ego dico,q̃ si habẽs male ablata, dispensat ea pauperib.corã testib.tenetur episcopus approbare talẽ dispensationem.Nunquid autem valeat statutum episcopi relaxantis ibi dispensationẽ male ablatorum.to.Ap.dicit,q̃ sic.sed Pau.in cle.de sepul.& in cle.religiosi,de priuil.tenet episcopum posse sibi reseruare confessionem,& absolutionem peccati,nõ aũt male ablatorum dispensationẽ, & istã opinionẽ tenet Ioan.Cal.Do.Recuperus,de sancto Miniato, sic concludendo scripserunt,& cũ ista opinione trãsit D.Dom. in d.c.2.§. sane.de testa.in 6.& mihi placet,quando sumus in casu in quo dispensatio potest fieri absque authoritate episcopi,quia episcopus non potest statuere contra ius,vt in c.quod super his.de ma.& obe.& in cle. ne Romani.de elect.cũ sim.Sed nunq̃d sup hæc male ablata potest episcopus disponere ad reparationem ecclesiæ parochialis,Io.An. & D.Dom.in §.sane,referunt dispẽsationem factam per quendã fratrẽ Boetii Ordinis sancti Marcini de Senis,& post multa concludunt,q̃ sic, trib.cõditionibus,quorũ si alterũ deficit,nõ potest dispensare ad reparationẽ ecclesiæ Primum est,q̃ ecclesia indigeat reparatione,vel augmento:secundo q̃ facultates ecclesiæ,non sufficiant ad reparationẽ:tertiũ,q̃ hoc possit fieri sine graui pauperum damno, vt quia nimia fames tũc non immineat pauperib.alias secus.86.di.palce,& dicit Ioan.And.d. Recuperum,de sancto Miniato,disputando idem tenuisse.& idẽ dicit Bald.de legato.de hb. j.& idem determinat,quod Abb.Sic.hic. Ale.de Ne.

c Rem.Sed Ab.Sic.non fuit recordatus, q̃ istam opinionem ponit Io. And. add.Spe.in ti.de instr.edi.in §.nunc vero aliqua.in 6.aut 7.charta, annotatis suis additionib.in 2.aut.3.col.ver.& licies.in addi.quę incipit.de hb. j.& idem determinat,quod Abb.Sic.hic. Ale.de Ne.

d ¶Fisci.ibi tex.in fi.dicit, q̃ omnia, quæ scelere acquisita sunt, fisco competunt. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum quæsitum ex commercio damnato subiacet restitutioni,similiter acquisitum per excommunicatum.*
2 *Pœna corporalis in subsidium pœnæ pecuniariæ non soluto,habet locum etiam de iure can.*
3 *Quid est dictum illud,quod dici solet, quod sit remissio pœne, & culpæ.*
4 *Bona alicuius si fuerint confiscata simpliciter,non censentur confiscata bona acquirenda.*

CAP. XVII.

a AD liberandam.[a] Concilium generale Lateran. 5. co. ita. & addit pœnam satisfactionis, tempore absolutionis impendendam.secunda ibi
1 etiam talib.† No.1.ibi,ex commercio damnato , quod acquisitum ex commercio damnato , subiacet restitutioni:& sic facit in ar. quod acquisitũ per excommunicatum subia-
2 cet restitutioni;sed dic, vt dixi 5. c. prox. † No. 2.vbi quis est impotens ad soluendum pœnam , debet castigari alia pœna
b corporali,[b] &ad hoc fa.ca. fin. de do. & cont.& in l.fin.ff.de
c in ius voc. [c] † No.vlt.ex fi. q̃ pœna quandoque imponitur non

ADDITIONES.

a ¶Ad liberandam.Istam dec.all.gl.11.q.j.clericum, q̃ familia gaudet eccles priuilegio,quo hic.Sed credo,q̃ velit allegare in parte decisa.in ver. ita vlt.ibi,fiat plenaria remissio,&c.Nota de remissione a pœna, & a culpa,digna,late per Pe.An.in reg.peccatũ.in 3.op.Et adde,quod no.& allegat post Doc.in c.inter opera 5.de spon.Sed pro fundamento huius materiæ,vide Ioan.de Imo.late scribentẽ,in cle.j.de iudæ.in vlt.char. Ba.&c.

b ¶Corporali.Adde,an non habens in ære,debeat semper pati in corpore & quid si venerit ad pinguiorem fortunam.Lud.Ro.sing.suis

c ¶Voc.Sed dic,q̃ aut quis tenetur.ex contractu,& tunc fi non soluere,non debet pati aliquam iniuriam,sed sufficit,q̃ cedat bonis: aut tenetur ex delicto,seu ex dolo;& tũc si nõ põt soluere dẽt castigari pœna corporali,& hoc modo debet intelligi illud,q̃ vulgariter dicitur,qui non habet in ære,luat in corpore,de quo vide gl.14.q.6.si rer. & 86. di non glatis.Alex.de Ne.

non tantum ad castigationem delinquẽtis, sed vt cæteri metum hẽant,seu arceantur a similibus committendis. fa.l.aut facta.ff.de pœ. in fi.Sed quia decisę hic continebantur multa priuilegia eorum, qui vadunt in subsidium terræ sanctæ, & inter alia conferrur priuilegium plenę remissionis, q̃d vulgariter dr remissio pœnæ,& culpæ , q̃ro vnde procedit hoc, vt pro modico fiat plenaria remissio pœnæ, cum scriptũ sit nullum malum impunitum , &c. & quod pœna conformis dẽt esse delicto.24.q.1.non afferamus. & in c.quæsiuit.de his quæ fi.a maio.par.c.Sol.multa possent dici circa hoc, & cõclusiue,sciendum quod vna est ecclesia vniuersalis.1. q.7. cõuenientibus.& hmõi ecclesiæ, seu corporis, est sponsus ipse Christus in ca.debitũ. de biga. & Pa. est vicarius , & summus administrator,iuxta illad, quodcunq; ligaueris &c. 24. q. 1. quodcunq;. Item præmittendum, q̃ in hoc corpore vñs ecclesię multa sunt bona irremunerata,vt mors Christi , cuius vna sola gutta sanguinis fuisset sufficiens ad redimẽdũ totũ humanũ genus:item passiones innocẽtiũ, & martirũ;ex quibus,& alijs meritis constat thesaurus ecclesiæ, cuius plenam dispensationem habet Pa.vnde cum remittit alicui pœnã, vt hunc thesaurum cõicare.vt sit sensus, q̃ in recompensationem illorum bonorum,remittit hanc pœnam : nã sicut malum non dẽt impunitum esse: ita bonum non dẽt esse irremuneratum:fit ergo quædam recompensatio hinc inde, & hanc remissionem eum certa limitatione pũt facere inferiores prælati in c. cum ex eo , de pœn. & rem. quia & ipsi electi sunt in partem solicitudinis,vt in c.ad honorem , de auth. & vsu.pa.& valet talis indulgẽtia,seu remissio , ẽt quoad pnãm iam impositam,seu imponendam, vt in c.cum ex eo. præall. & q̃ nõ.in c.q̃ aũt,co.ti.vbi dicam.In gl.in ver.totum, ibi, simile crimini vsurarũ, sed melius põt æquiparari pecuniæ simoniacæ,quæ restituitur ecclesiæ, in cuius contumeliam data fuit, & aliq̃n cum duplicatione,in c.audiuimus. sup. de simo.& per id, q̃d sequit hic in glo.potest solui istud ꝛriũ,de c.preceed. vbi nulla pecunia illicite habita,tũ restituitur & di spensat in pauperes Christi, sed hic restituitur duplicata ? nã diuersitatis rõ est, quia hic plus deliquerunt, iõ plus puniuntur. Sed ꝛ tex.opp. & vr , q̃ ista pœna non põt hic locum ẽta,sup.eo.tit.vbi bona confiscantur ; ergo hanc restitutionem facere non pũt.Sol.est multiplex , fm doct. põt.n. hoc. intelligi ante confiscationem, vel quod imponetur tpe cõfiscationis, vel intelligetur de bonis acquisitis post confiscationem.† Nam simpliciter confiscatis bonis alicuius, nõ intelliguntur confiscata bona postmodum acquirẽda, vt colligitur in ca.fœlicis, de pen.lib.6.& in l.si mandauero.§.is cui.ff.man.vel dici potest , q̃ ecclesia imponit hanc pœnam, sed princeps sæcularis aliam imponit.[a]

ADDITIO.

a ¶Imponit.Vult referre in hoc vltimo verba Ioan. & non bene refert. Nam Ioan.dicit,quod pœ ia confiscationis,& quod fiunt serui capientiũ,imponitur per principes sæculares,sed pœna de qua in ver.& talib.f.quod non absoluantur ab excõicatione,imponitur per ecclesiam,& cum hoc dicto Ioan.transeunt oẽs Doc.ideo ipsum no.quia ex ipso sequitur,quod quanquam delictum sit ecclesiasticum', ecclesia nõ possit laico infligere pœnã temporalẽ,nec ẽt iudex ecclesiasticus,de quo dixi,supra eo.postu.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi possunt emere iura & immunitas alicuius prouinciæ , tamen pro eis exigendis eligitur aliquis.*
2 *Christianus non suspectus,per quem ipsi iudæi consequantur dicta iura, est eligendus,quitamen non est per ipsos iudæos eligendus.*

CAP. XVIII.

1 EX speciali. †Iudæi vel pagani, publicis officijs
2 eijs [a] præficiendi non sunt;& si eis regalia iura vendantur , ad ea colligenda præficiendus est Christianus nõ suspectus. In prima parte ponitur culpa regis,& excusatio In secũda ꝛ vtrunq; ꝓut dicetur. ibi mandamus. Casus lit. Rex Portugalliæ in officijs publicis, Christianis ꝓficiebat Iudæos ꝛ ꝓcilium gñale. suppo.c.cum sit.vnde mandat Papa duobus epis , quatenus regem ipsum moneant,& inducant, ne in publicis officijs Iudæos præficiat christianis,contra concil.generale,q̃ si forte reditus suos Iudęis vẽdere voluerit vel paganis,aliquẽ christianũ deputet nõ suspectũ de grauaminibus clericis inferẽdis, & per illum Iudæi & Saraceni sine Christianorũ iniuria iura regalia consequantur.Ber.No.1.ex tex.q̃ officium publicũ,b nedũ est Iudæis inter Christianos prohibitũ,& interdictum,b sed etiã quodlibet officiũ,seu commerciũ,per quod christianis aliquod potest ingeri grauamen. Not. 2. q̃ licite ꝛ reditus regales vẽdũtur Iudæis, & alijs paganis. non ergo
3 Ginne cõmercium[c] interdictum est inter Christianos,& Iudæos.† Item no.ibi,deputet,q̃ ad colligendũ istos reditus vẽ ditos Iudæo vel pagano,electio debet fieri per principem sęcularem,& nõ per iudæum emptorem:nam si ipse eligeret, posset committi fraus.Gl.sunt faciles hic videas.

ADDITIONES.

a ¶Officijs.Et ideo dicit Bar.in l.fi. C. de iud.per illũ tex.quod Iudæi studentes,non possunt doctorari,quia doctoratus est dignitas, vt in c.quanto. de mag. Et adde,quod hoc non solum est verum in Iudæo, vt in c.nulla officia.54.di.sed in christiano nouiter conuerso ad fidem,tex.est singularis,fm intellectum gl.j.ibi,in c.constituit. 17. q.4. & etiam ipsam ad hoc alleg.Lud.Ro.in suis sing.pro quo facit.tex.in c.1.& 2.18.di.Et quod dixi de doctoratu,tenet.Abb.in c.1.5.e.Et sicut Iudæus, vel hæreticus non admittitur ad accusandũ,vt in c.alienti.& in c.si hæreticus.2. q.7.in c.1. & 2.3.q.5.ita nec admittet hæreticus ad fidem nouiter reuersus.Tex.est. iudicio meo singularis,in c.non põt.2. q.7.pro quo facit c.accusatoris.3. q.5.Et adde hic gl.& quod ibi no.44.di.in summa. Iudæus autem si tutor potest esse,textus est in l.spadonẽ.§ iam aũt.ff.de excu.tut. Sed an id sit verum,vide per Bar in rub.ff.de iust.& iu.& per Lud.Ro.l.pactum dotali.C.de colla.nam vt dicendũ,quod non possit esse,quia cum tutela sit ius,& ptãs in capite libero,& cvt dixit tex.in Institut.in prin.& Iudęus sit subditus christianis,vt dicit tex.in c.Iudæi.5.de testi.& in c.si Iudęos. 5.eo.ergo tutor esse non potest.Sed pro parte,quod possit esse tutor,est tex.in c.infames.ver.item si contra patrem tutelam, j.q.7.in l.j.§.his igitur,ver.sed est æquissimum.ff.de postul.Itẽ scias, quod Iudæus põt esse procurator.h.d.rex.in d.l spadonem.§.iam autem.ff.de excu. tu.vbi etiã dicit,quod immunitas concessa incolis certi loci,extenditur ad iudæos. Et dicit,quod super hoc habuit consulere.Et super hoc vide to.An.in c. pro humani.super ver. quempiam Christianorum.de hom.lib.6.vbi dicit,quod si constitutio facit mẽtionem de hominibus,comprehenditur dæos.secus si diceret christianos , prout loquitur ille tex. Item Iudæus non põt esse aduocatus.rex.est in l.nemo.C.de postul.item iudæus põt esse arbiter,tex.est,in l.iudæi Romano.in fi C.de iudæ.Nec est mirum,q̃ infamis possit esse arbiter, vt l.Pedius.ff.de arbi. & 3.q.7.in c.tria.ver.si contra patrem.Iudæus tamen vel hæreticus non debet esse iudex, vt dicit Spe.in ti.de leg.§.excipe.ver.id,quod est Iudæus.si tamen fuerit compromissum in Iudæum,licet valeat cõpromissum, non tamen, est arbiter.Et ideo illud,quod loquitur in arbitro, nõ habet locum in iudæo in quem fuit compromissum. Tex.est optimus ad hoc, in d.l.iudæi Romano.ver.ad similitudinem arbitrorum, & in ver. tanquam ex sententijs, ex quo optime probatur,quod proprie non dicitur arbiter. Bar.Belen.

b ¶Interdictum.Adde quod voluit Anch.consi.281.

c ¶Commercium.Adde Lud.Ro.consi.459.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à coniunctione duarum legum, validum est in iure.*

CAP. XIX.

a NVlli.[a] Se summat,& tria facit.dictũ ponit, mercatori prouidet. prouisionẽ determinat. secunda ibi,quod si,tertia ibi,si aũt.Casus lit.Iudęi emebant seruos christianos, & eos in suo seruitio retinebant:quod fieri nõ debet. vnde statuit cõci. generale, q̃ non liceat Iudæo,baptizatum, vel baptizari volentẽ emere,vel in suo seruitio retinere.Secundo dicit, q̃ si aliquis Iudæus,cã mercimonij emeret aliquẽ nondũ ad fidem cõuersum,& postmodũ factus fuerit,vel desiderat christianus fieri,dent ab aliquo 12.solidi:& ille ab illius seruitio subtrahat. si vero intra tres menses ipsum venalẽ nõ exposuerit , vel ad sibi seruiendũ emerit eũdẽ,nec ipse vẽdere, nec alius audeat cõparare,sed nullo dato pretio ad libertatem perducat.Ber. No.1.ex tex. regulam, q̃ baptizatũ , vel baptizari volentem, non põt Iudæus in suo seruitio retinere . Ex quo infertur, q̃ si Iudæus emit baptizatũ, seu baptizari volentẽ, nõ tenet vẽditio.& ita sic emptus eripitur in libertatẽ, nullo refuso pretio.quod probatur.54.di.c.mancipia. & in l.1. C. ne manci. Christi.de materia vide bo. gl. 54.di. c.generalis.§. hoc tunc obseruandũ.dixi plene, in c.1.5.eo.Et ex hoc,& ex tex.no.q̃
b pari priuilegio gaudet id,qđ est ad esse productũ,sicut q̃ est in fieri,na quæ incontinenti fiunt , vñr in esse, in c.officij. de
c cle.[c] & l.lecta.5.dicebã.ff.si cer.pet. & l.q̃ ait. ff.de adulteriis. No.2.ibi,nec ipse vẽdere,nec alius audeat cõparare, q̃ si vn' prohibetur aliquid vendere,prohibetur alius emere,& sic di ipositũ in vno correlatiorũ, extenditur ad aliud.no.in l.fi. C.ne fide.do.& dixi,in c.1.de loc.Sed quæro,quia hinc danẽ tres menses ad exponendũ seruũ emptũ cã mercimonij,qñ incipiunt isti tres menses currere, dicit Host. q̃ à tpe venditionis,& traditionis.i. post venditionem, & traditionem serui factam Iudæo:quia ex tunc acquisiuit dominium seruj,& habuit facultatẽ exponendi.Insti.de rerum diui.5. per traditionem.& C.de pac.l.traditionibus.Io.An.dicit,q̃ à tpe quo ille seruus petijt christianitatem.hoc dictum Ioan. And. habet æquitatem,vt emens seruos omnino paganos cã mercimonij, non teneatur eos intra illud tempus exponere venales, quia forte non videt tempus congruum : sed satis est, q̃ exponat

ADDITIONES.

a ¶Nulli.Pro intellectu huius decretalis, vide omnino,quod scripsi post Abbarem,in c.1.supra eo. Bar. de Bel.

b ¶Quod pari. Ad hanc regulam vide cumulata per tas. in l.ad monendi. in lectu,ver.tu ex isto intellectu secundo.ff.de in ius.& ibi inter alia refert, q̃ priuilegium concessum ecclesiæ cõsecratæ. habeat locum in basilica nondum consecrata,sed de proximo consecranda,vt tenet Abb.in c.ecclesia,in 3.no.supra,de imm.eccl. Seb.Sap.

c ¶De cle.Vnde alibi dicitur,quod de proximo vngendus,habetur pro vncto,vt l.pen.ff.de testa.mil. Alex.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exponat seruum venalē intra tres mēses a tempore, quo petit christianitatem. Sed dictū Host. videtur verius: nā ex quo nō exposuit seruum venalem intra tres mēses p̄sumptio est, q̄ non causa mercimonij, sed ad sibi seruiendū: alias semper fraus posset fieri, quia diceret se emisse causa mercimonij, & postquam seruus diceret se velle effici christianum, exponeret eum intra tres menses; & sic nūquam haberet locum fi-
a finis huius ca. & c. fraternitatem 54. distin.[a] † In gl. in ver. 12.
b solidis [b] in fi. sed glo. nō declarat de qualitate monetę, cum
1 in loco sit moneta aurea, & argētea. Vin. intelligit de aurea, q̄ probatur ex coniunctione duarum legum. nam in l. cum ex fallis. ff. de ma. test. dicit, q̄ seruitus p̄stita ex fallis codicil. nō dēt revocari, datis 20. solidis. & in l. Papinianus. §. fi. ff. de inof. testā. fit mētio in simili casu de 20. aureis. & sic debet intelligi de solidis aureis, quorū. 72. faciunt vnam libram auri. C. de suscē. & ar. l. quoties. li. 10. & idē sentit gl. in simili, & in l.
c quicūq;. C. de fer. flug. & dixi in c. 1. ī. co.[c] Et satis ē verosimile, q̄ ius intellexerit de aureis: nā ridiculū esset, vt p̄ bono seruo, darētur 12. solidi argētei. nam modicum esset. quod no.

ADDITIONES.

a ¶Distinct. But. transit cum Io. An. sed D. Car. dicit, q̄ tres menses incipiunt currere a tēpore quo seruus potuit exponi venalitati; quia non valenti agere, non currit præscriptio, vt in l. 1. in fi. C. de anna. excep. & in c. quia diuersitatem. de conces. præb. Ale. de Ne.

b ¶Solidis. Verum quando fit mentio de solidis, debeat intelligi de aureis, quorū septuaginta duo faciunt vnam libram auri. est dicendū, q̄ sic idē dicit gl. in §. nos autem, in ver. solidis. Inst. de auth. tutor. & gl. in §. fi. In fi. de pœna teme. lit. Et ad idem vide gl. in ver. solidis. in c. 1. 12. q. 3. Et adde, q̄ si statutum imponit pœnam solutionis aureorum intelligitur de aureis, qui currebāt tempore quo fuit cōditum statutum. Ita dicit Speri. de obli. & solu. §. nunc aliqua. & Bal. in l. illud. C. de sacro. eccl. circa fi. Et idem dicit Io. de Imo. in cle. fi. beneficiorum, de dec. Et ideo si tempore condiri statuti septuaginta duo ex aureis, qui tunc debebant solui, cō sueuerant libram auri, nunc delinquens nō soluet secundum illam mensuram, sed secundum mensuram aureorum, nunc currentium. Et rationem reddit Io. de Imo. quia ex mutatione monetæ, videtur alterata, seu minuta pœna statuti. Et vide omnino, q̄ elegāter scripsit Pau. de Ca. post gl. & Bar. in l. fin. fi. prin. vbi dicit, q̄ q̄ñ in iure fit mentio de solidis intelligitur, de illis quorum septuaginta duo faciebāt libram auri. Et ideo dicit, q̄ cū hodie ad cōputationē quingentorū de illis solidis, forte veniēt octingēta de nostris quib. hodie vtuntur ad rationē florenorū nostrorū potent fieri donatio sine insinuatione forte vsque ad octingentos aureos: quod est summe notandū pro intellectu. l. sancimus. C. de dona. Secus dicit esse in statuto, q̄ si in statuto fit mentio de solidis, intelligitur de his, qui sunt in vsu quia statura debent intelligi secundum communem vsum loquendi, vt. l. librorum §. q̄ tamen Caisius. de lega. 3. frē vide Ani. v. l. sancimus. in princ. de dona. vbi dicit, q̄ illa lex Joqueus de solidis intelligitur de aureis quorum sept uaginta duo faciebant vnam libram. Et allegat. l. 1. C. de ponde. auri. lib. 10 adde hic gl. in l. fi. ff. de in ius vocan. per Bar. post gl. in l. quicunque. C. de ser. fugit. to. And. in addi. Spe. in tit. de instru. editio. §. porro. in fi. & Pe. de Anch. in cle. fi beneficiorum de dec. post gl. ibi. Bar. de Bel.

c ¶Sup. eo. Do. Car. hic dicit, q̄ aurei, quorum nūc communis est vsus. 86. faciunt vnam libram auri. Sed dic, q̄ si promittuntur solidi aurei, intelligunt de his, qui currunt secundum consuetudinem regionis, de quo vide optimū text. cum gl. in l. super stipulationibus. ff. de reg. iur. & hoc tenet Abb. Sic. in ca. 1. supra eod. Ale. de Ne.

a *De hæreticis.* a *Rub.*

Supra visum est de his, qui non baptizati, Deum blasphemant, male colendo; competenti ordine videndum est de illis qui iam baptizati, incidunt in hæresim; & ideo merito, & competenti ordine hæc rubr. hic ponitur.

ADDITIO.

a ¶De hæreticis. Adde quis dicatur hæreticus Old. consil. 110. & vide multa per Cal. ad materiam in consiliis suis hoc tit.

¶De hereticis. Super ista rub. vide Bar. in l. 1. C. qui accu. non poss. Item videas quæstionem de infidelitate per beatum Tho. 2. 2. q. 4. & vtrum hæresis sit infidelitas per beatum Tho. 2. 2. q. 11. art. 1. & quæ dicatur proprie hæresis, vide per sanctum Thomam in 4. senten. dist. 3. q. 2. art. 1. vbi etiam ponit quæ differentia sit inter schisma & hæresim. de quo scripsi. potest etiam videri Abb. in rubr. de schism. Bar. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis, vel hæreticus dicinon potest ille, qui aliquando super fide dubitans non perseuerat in illa cogitatione.*
2 *Hæreticus non est ille, qui errat in fide, tamen credit illum errorem esse fidem, & paratus est se corrigere, si aliud tenet ecclesia.*
3 *Infideles non possunt esse testes contra christianos.*

CAP. PRIMVM.

DVbius. Breue est, vel per alia verba potest sic summari: infidelis est, qui nō habet certitudinem fidei; & infideli non est credēdū in præiudicium alterius. Not. 1. ex text. q̄ fidelis debet habere certitudinem, & nullam secum admittere dubitationem. concor. c. firmiter. 3. de sum.
1 Trinit. † Sed cōtra hoc, & cōtra rex. oppo.[a] & videtur, quòd
a omnis homo sit infidelis nam nullus homo reperitur, qui aliquando ex scrupulo conscientiæ non dubitet in fide, & de resurrectione mortuorum, & de creatione mundi, & similibus. Solu. dicit Ioan. And. & bene, q̄ in tex. debet intelligi de dubitatione, quę habet in se firmitatem animi, & quādam pertinaciam, vt quia perseuerat in illa dubitatione; secus si incidat in cogitationem, vel dubitationem, exprimis motibus quibus non assistit, sed resistit conformando se fidei ecclesiæ: qa tūc potius patitur ex illa cogitatione; & mentē potius, q̄ demereatur desistēdo; nā q̄nque ēt inuitus quis polluitur prauis cogitationibus, & ,pprie dicūtur primi motus, q̄ nō sunt in potestate hominum: ideo nō imputātur ad culpam, de hoc quod habetur in palea, sed pensandū. 6. dist. & de istis primis motibus intellige dictū Apostoli, tentato vos non apprehendat, nisi humana. vide tex. de pœn. dist. 2. c. inter. & sic etiam intellige illud Psal. Beatus qui tenebit, & elidet paruulos suos ad petram. Psal. 146. vide quod no. in rub.
b de sum. Trin. & sa. 34. q̄st. 2. hęc est fides.[b] Sed quero, q̄d intēdit litera in fi. ibi, qui fidem veritatis ignorāt. sol. exponendo q̄
2 veritatē fidei ignorabāt, siue baptizati sint, siue nō. † Et intel-
c lige q̄ñ se nō conformauit fidei ecclesiæ. nā si quis erraret in fide, & crederet illam esse fidem ecclesiæ, & paratus est de corrigere, si aliud tenet ecclesia, iste nō est hæreticus, quia fides ecclesiæ, est fides sua, ex quo se refert ad fidē ecclesiæ, vt in c. 2. de sum. Trin. & q̄ ibi no. & in d. c. hęc est fides, cū ibi
3 no † Vlti. argue ex hac litera ibi, nec eis omnino credendū,
d quod infidelib.[d] & hæreticis, nō est aliquid credēdum in re-
e iudiciū aliorū:[e] nā ex quo sunt infideles Deo, nō p̄sumūtur fideles hominibus; & ideo in testes nō admittuntur con-
f tra christianos. 2. q. 7. c. non potest. & c. pagani.[f]

ADDITIONES.

a ¶Oppo. Vide quod no. Bal. in c. fi. de consue. ver. scias tamen, q̄ dubita. & quod no. d. An. & Do. post gl. in c. fi. de præscr. Bar. de Bellen.

b ¶Fides. Vide tex. de pœn. di. 1. super trib. dicit. quod primum peccatum est cogitasse, quæ mala sunt. quod intellige per delectationem. secundum cogitationibus acquieuisse peruersis. i. per consensum. & primus est remiale. secundum morale tertium est peccatum opere complerum. quartum est non agere pœnitentiam, & suo sibi complacere delicto, & in eo perseuerando. & vide omnino text. de pœn. dist. 2. sicut tribus. Ale. de Ne.

c ¶Terra rer. Vide Alb. de Ros. in 3. par. ſtar. q. 32. vbi dicit se defendille ex hoc quo sibi Mediolanoēses impetitos de hæresi in curia Romana. refert. Bar. Veron. in caut. 205. & caut. 227. & Iaſi. rub. C. de sū. Tri. & fi. cath. Seb. Sa.

d Infidelibus. Adde de hoc Hip. de Marſ. sing. 1uo 41. incip. iudæus nō potest. Quod ego amplio procedere. etiam in conuerso ad fidem. ita no. idem Hip. de Marſ. sing. 107. incip. priuilegium ciuitatis. post med. ibi, sed dicit. quod iudæus, quod tamen Fel. restringit, vt intelligatur in nouiter cōuerso, & baptizato, ita no. in c. iudæi. lo 2. in prin. & ibi ponit ex quadam fall. ad hoc dictum supra de iudæ. Zach.

e ¶Aliorum. D. Card. hic dicit, q̄ verbum, omnino propter negationem precedentem, idē importat quod, nullo modo, simile de iura. cal. in generandis, vbi propter duplicem negationem sequentem, verbum, omnino, importat plenam affirmationem. Ale. de Ne.

f ¶Pagani. Vide etiam bonum tex. in c. 1. de testi. vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Errare præsumitur aliquis, quando non resistit aliorū errori cum possit.*
2 *Non caret scrupulo societatis occultę; qui manifesto facinori desinit obuiare.*

CAP. II.

a QVi alios.[a] Breue est, vel potest sic summari. Errare in fide cōuincitur, qui
1 alios errātes, cum potest, ab errore nō reuocat. † No. 1. ex tex. malum præsumendum contra patientes, & tacentes aliorum errores; nam error, cui non resistitur, approbatur. 83. di. error. in c. quid enim. p̄dest. Sed quero de quo errore intelligitur iste tex. Solu. debet intelligi de errore fidei, vt faciat ad tit. pōt ēt intelligi in quolibet errore; nā errare p̄sumitur, q̄ errantibus, cū potest, nō resistit.
2 cut alibi dicitur † non carere [b] scrupulo societatis occultę,
b qui manifesto facinori desinit obuiare, vt in præall. c. qui potest. & in cap. dilecto, de senten. excō. lib. 6. sed hæc præterea habent locū fauore fidei, & quandoque magis peccat aliquam ille qui errat, vt quando defendit illius errorē; quā q̄ se non solum errat, sed alijs offendiculū erroris præstat. ita
c q. 3. qui defendit.[c] In gl. ibi, a peccato commitēdo, vel potest dici secundū Ioan. Andr. quod fauore fidei tex. iste intelligitur indistinctè, siue peccatum commissum fuerit, siue committendum, vel propter perseuerantiam in peccato, potest dici peccatum committendum. & certe etiā glo. habuit hoc intellectum. nam debet gl. intelligi de peccato commisso, & nō perdurante: tunc enim ad solum prælatum spectat correctio licet si habeat ite rationem, vt qa est peccatū sui eccliæ, tunc q̄libet debet aliū corrigere, iuxta denunciationē Euan-

ADDITIONES.

a ¶Qui alios. Vtrum hæretici sint tolerandi, vide per Beatū Tho. in 2. 2. q. 11. art. 3. Bar. de Bel.

b ¶Non carere. Ad hæc faciunt quæ scribit Decius post alios. in c. 1. in gl. 3. de of. dele. vbi tradit, an quis teneatur periclitantem iuuare. Seb. Sap.

c ¶Defendit. Vide bo. tex. 11. q. 3. qui aliorum errorem defendit. Ale. de Ne.

Euangelicam. vnde dicebat Host. q̄ iudicialis correctio, spectat ad solum prelatum, vt in iure alleg. in gl. sed Euangelica, spectat ad quemlibet. Et vt aliquid offerat specialitatis, hoc possumus dicere, q̄ qui potest alium reuocare ab errore fi-
a dei, & non reuocat, indistinctè peccat.[a] Sed de alijs errorib. an, & quando quis teneatur reuocare, sed denunciare. dic vt plene, no. in c. nouit. de iudi. & 2. q. 1. si peccauerit.

ADDITIO.

a ¶Peccat. Sed ista specialitas non colligitur ex tex. Imo tex. probat potius contrarium, quia loquitur de existente in errore, non autem de illo qui correctus, amplius non est in errore, vt patet ex litera. Vnde si egisset pœnitentiam, & cognoscet viam veritatis, non posset ab errore reuocari. hoc etiam probatur, quia fundat se in reg. quæ est statuta in quocunque errore, siue sit in fide, siue in alia re, vt in c. error. cum duobus seq. 83. dist. & in c. facientes, 86. dist. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus si suum errorem non extirpauerit, impossibile est, quod vitam æternam possit consequi, etiam si fecerit omnia bona opera in hoc mundo pro nomine Christi.*
2 *Hæresis, & schisma fraternizant, licet in aliquo discrepent.*
Hæreticus est, credens posse fieri duos Papas veros.
Excommunicati, largo modo, appellantur hæretici.
3 *Hæretici vnde dicantur.*

CAP. III.

LIrmissime. Hæreticus perseuerans, æterna liter damnatur, cui nec ,pdest baptismus, nec eleemosyna, vel martirium, vel aliud quodcunq; bonū quoad hoc, vt cōsequatur vitā æternam. secunda pars ibi. oī homini. Casus literalis. Quæsitum fuit ab Augustino, vtrū hæreticus, vel schismaticus saltem posset. rñ. Aug. teneas, & nullatenus dubites, q̄ oīs hæreticus cū Diabolo, & Angelis eius, æterni ignis incendio punietur: nisi ante finem vitæ catholicæ ecclesiæ fuerit reconciliatus: qā nulli homini de mundo, qui ecclesiæ catholicæ nō tenet vnitatem, neq; baptismus, neq; eleemosynæ quamcunq; copioseq, aut mors pro nomine Christi suscepta ,pficere poterunt ad salutem Ber. No. 1. ex tex. q̄ fides debet habere quandā firmitatem, & nullam prorsus dubitationem.
1 † No. 2. q̄ hæreticus, quantumcūq; in alijs bonus, & qualiacunq; bona opera exercēs, non potest saluari, si in illo errore decedit. illa tū bona opera nō sunt ex toto deperdita: sed valent ad minus supplicium subeundū: nā nō cruciabit ita acriter, qui licet sit hæreticus, aliqua bona opera exercebat; sicut is, qui cum hæresi semper incebat in peccato, & hoc voluit hic tex. in fi. dum dicit, proficere poterit ad salutem. Aut habeat vitam æternā: ad alia ergo proficiunt, quæ habēnt hic, in gl. in fi. vide, quod leg. & no. de pœn. di. 3. c. fi. §. fi. &
2 in c. quod quidā, de pœn. & remiſ.[a] † Vltimo collige ibi hæreti
cū vel schismaticū, q̄ hæreticus, vel schismaticus æquiparātur. nam schisma non est sine hæresi: quia schisma tonat in diuisione: qa schismaticus se diuidit ab ecclesiæ sanctæ vnitate, vide bon. tex. 24. q. 3. q. ponit drīā iter hæresim, & schisma. & hoc est regulare, fallit tñ in dicēte se esse Papā, & aliū antipapā. nā isti non sunt hæretici. vñ est schisma sine hæresi: qa
b quilibet credit vnitatē ecclesiæ, & ecclesiam esse apud se: ita dicit gl. sing. 24. q. 1. c. 1. idem dicde credentibus,[b] vt credentes vti non dicantur hæretici; ex quo credunt vnam esse ec-
c clesiam quā dāt consilere debere apud istum; secus si crede
ront quemlibet contendentium esse Papam,[c] quia tūc propie hæretici essent. diuiderent. n. ecclesiam, & venirēt cōtra articulū simboli, & vnā sanctā ecclesiā, sic intellige, gl. no. 7. q. 1. dist. non aūt. Vlt. colligе ibi, fuerit incorporatus & reintegratus ecclesiæ, q̄ hæreticus est extra ecclesiā, & dr reintegrari,
3 & incorporari p pnām. † In gl. i. in fi. & dic f̄m Host. q̄ istis duobus vitiosis modis positis, in gl. propriè, & strictè dr quis hæreticus. Nā in alijs præcedentibus casibus, dr quis hæreticus large. nā excōicatus dicitur hæreticus: quia se diuidit ab vnitate ecclesiæ: nā per excōicationem ejicitur extra ecclesiam. i. 1. q. 3. audi. & largo sic modo Iudæi, & omnes infideles possunt dici hæretici, quia sunt extra vnitatē ecclesiæ. vide de prædictis bonam, gl. 3. 4. q. 3. quia vero. Et dr hæresis ab electione erroris, vel ab errore erras, vel ab adhæreo: quia adhæret opinioni eorū, vel ab ercisco. quod idem est, quod diuido: quia ab vnitate ecclesiæ sunt diuisi. in glo. fi. in fi. Idem valent bona opera, quoad instruendā mentem. nam facilius merebitur gratiam conuersionis, qui bona opera exercet, quam qui est semper in peccato. Itē mortificatis peccatis, interdum illa bona opera surgunt. de pœn. dist. 3. firmiter, & generaliter vide in iuribus ad quæ. supra remiſi.
4 ¶Remiſ. Et ibi habetur ad quid prosint bona opera facta in peccato mortali, de quo vide gl. in c. nihil prodest. de pœ. di. 3. Et nunquid talia bona opera reuiuiscat, si talis redit ad gremiū ecclesiæ, & viuit absq; peccato mortali, vide gl. de pœ. dist. 3. in c. & si fides. §. quod autem, in gl. in ver. non præcipitur. quæ incipit. Ecce plane. & de his omnibus vide omnino, in d. c. quod quidam. & Host. in summa, de pœn. & remiſ. §. & an ficte. in 1. & 2. resp. Item quis magis torqueatur in inferno, an catholicus malus, an vero hæreticus, qui in alijs est bonus, vide 6. q. 1. in c. quæro. §. item vtrum. Item nūquid apud infideles sint verę virtutes, si aliās sunt, vide tex. no. 23. q. 1. §. ex his. Alex. de Ne.

b ¶Credentibus. Vide Bar. in l. cum statuis. C. de or. cog. vbi dicit, q̄ tempore schismatis, quis potest esse neutralis. And. Bar.

c ¶Esse Papam. Adde Fel. in cap. ecclesiarum. circa princ. in fi. supra, de constitu. Zachar.

SVMMARIVM.

1 *Libris, & scripturis hæreticorum, non datur fides aliqua.*
2 *Si duo contendunt de papatu, debet concilium generale fieri, cuius erit de hoc decisio, vel diffinitio, quod congregabunt Cardinales.*
3 *Scripturæ notariorum, qui fuerunt de falso condemnati, an faciant fidem.*
4 *Instrumentum si in vno capitulo, vel parte probetur, vel reddatur falsum, an censebitur totum falsum.*
5 *Notarius damnatus de falso, an, & quando possit rogari de instrumentis conficiendis.*
6 *Authoritates authorum damnatorum, possunt allegari quando rationabiles, sed non tanquam authorizabiles.*
7 *Sacramenta recepta ignoranter ab hæretico tenent, secus si scienter.*

CAP. IIII.

1 PRaternitatis. Breue est, vel potest sic summari. Scripta † per hæreticos, non habent fidem authenticam. vel sic. Damnato authore, damnantur eius scripturæ, libri, & opera. C. ois diuisio. secunda ibi: cum Cęlestinus. Casus literalis. Cœlestinus, & Pelagius condemnati fuerunt de hæresi in Synodo Ephesina. Antiochenus Patriarcha dubitauit, an scripta ip sorum recipi debeant. Rñ dit Papa, q̄ non, quia ex quo authores damnati sunt, qño scripta illorum admitti pñt. q. d. non pñt. Ber. No. 1. ex tex. q̄ Papa potest in concilio, seu synodo damnari
a de hæresi.[a] nam in causa hæresis, synodus est maior Papa, vt no. gl. 19. dist. Anastasius. quam no. & vide bon. gl. in c. si Papa. 40. dist. & per Archid. in cap. in fidei, de hæret. lib. 6.[b] † Idē
2 dic, vbi duo contendunt de papatu, & pro certo nescitur qs eorum sit verus Papa. nam tunc concilium debet congrega-
c ri,[c] & quæstionem decidere, vide tex. in cta gl. in ca. si duo. 79. dist. & non. est alibi ita bo. tex. quoad hunc articulum. Et ponit ibi Hugo vnum sing. dictum, q̄ poterit concilium cōgregari per Cardinales, quando neuter contendentium, vel
3 let congregare suam obedientiam in eodem loco. † Not. 2. arg. ex fi. literæ, q̄ scriptura per notariū cōfecta, postquam
d fuerit condemnatus de falso,[d] in suo officio cōmisso, non
e dēt recipi [e] tanquam authētica: qa ex quo damnatus est author, opera sua nō faciūt fidem. pro hoc in notario. est tex. opt. in l. si quis. C. de suscep. & arca. lib. 10. facit tex. cū gl. in l. si qs ex argētariis. §. 1. ff. de cdē. & ad hoc quotidie solet allegari ista lra. & circa hāc materiā. Inn. hic posuit bon. gl. q̄ quoti die solet allegari p can. & legist. Et vt hēat eius gl. clara, & cō clusiua, q̄ro nunquid indistincte, scriptura p̄fecta p notariū falsum, sit nulla. Solu. capiendo mentem Innocen. q̄ aut loquitur de instrumentis confectis post falsitatem commis-

sam,

ADDITIONES.

a ¶De hæresi. Adde latissime, per Lud. Ro. consi. vlt.

b ¶Lib. 6. Vide gl. no. in §. hinc etiam. 16. di. quæ dicit, q̄ Papa habet authoritatem principaliter a Deo, secundario a concilijs. Sed ioquantum gl. in præal. c. Anastasius dicit, quod Papa non tenetur cōgregare concilium, nisi in causa fidei, & illa gl. multū consueuit allegari cōcernens, q̄ Papa teneatur congregare concilium de decennio in decennium. Nam hoc nō est verū. f. q̄ nō teneatur congregare concilium, nisi in causa fidei. Item facit contra eos, qui dicunt, q̄ Papa non potest exercere arduā absque consilio Cardinalium, pro qua opi. facit rex. in c. per venerabilem. §. rationibus, qui fil. sint leg. Sed communiter tenetur contrarium, & ille. §. rationib. loquitur de honestate, de quo dic, vt in c. super eo, de hær. in 6. & in c. gestis, de cle. non resid. Sed tex. in c. maiores. de baptil. in prin. probat, q̄ cā fidei spectat ad solum Papam, & sic nō tenebitur cōuocare cōciliū, quod est contra gl. in c. Anastasius. sed dic, q̄ aut Papa vult determinare dubium spectans ad fidem non determinatum per sacram scripturā, vel per canones, & tunc non tenebitur cōgregare concilium. sed solus potest determinare. Aut vult determinare in ca fidei, contra determinationem factam per ecclesiam, & non potest nisi conuocet concilium: hoc modo loquitur gl. in d. c. Anastasius. & ita cōcordat Abb. Sic. in præall. c. maiores. & plene dixi, de potestate Papæ, & an sic supra concilia, & an possit solus reuocare constitutiones factas in concilijs, & an, & quando concilium possit resistere Papæ, vel ei non obedire, in c. ad monasterium. §. fi. de sta. monach. Ale. de Ne.

c ¶Debet congregari. Adde, q̄ consuluit Per. de Anch. cum Bened. & Cęlest. de Papatu contendebant, in consi. 70. Et quis debeat congregare concilium, vide Car. consi. 154.

d ¶De fallo. An propter falsitatem commissam à notario in vno instrumento, alia instrumenta reddantur suspecta, vide Bal. in l. 2. §. miles. ff. de his qui no. infa. & in l. ubemus. §. fane. C. de sacro. eccl. & in c. 1. in prin. de leg. Contra. cum alle. per Ale. in l. militib. C. de testa. mil. Seb. Sap.

e ¶Non debet recipi. Adde Pau. de Cast. consi. 162.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum, per notarium, vel ante. Si ante, tunc ex quo notarius tolleratur in officio, valent; licet postea sequatur damnatio, seu depositio: quia gesta rõne publici officij non retractan tur, ppter publicã vtilitatẽ: licet postea sequatur depositio: ad hoc l. Barbarius ff. de offi. præto. & 3. q. 7. c. infamis. §. triaver. verum. sed instrumenta confecta post dãnationẽ nõ va-
a lerent: vt hic in præallega. l. si quis.[a] †Sed dubium est, qñ ante
4 damnationẽ notarij reperitur vnũ instrumentũ habens plura capitula, & in vno capite admixta falsitas, nunquid propter falsitatẽ in vno capite admixtam reprobetur totũ[b] instrumentũ. Quidam distinguunt, aut capitula sunt cõnexa, & re, pbatur in totũ; aut sunt separata, & tunc nõ re, pbatur, nisi illud capitulum, quod est falsum. ita refert Innocen. aliquos tenere, & est opi. Io. glo. in c. si ad sacras. 9. distinct. Sed Bar. Brix ibi in addi. & in suis quæstionibus tenuit totum in strumentum reprobari. Idem videtur tenere in hoc Bar. in
c l. si ex falsis,[c] C. de trãsact. qui distinguit, aut falsitas procedit ex vitio notarij; & tunc instrumentũ corruit in totũ, & hoc etiam voluit Innocen. hic, q̃ satis placet. sicut dicimus in teste, vt si aliquam falsitatem adijciat testimonio suo, dictum eius in totũ reprobatur, quia reperitur periurus. 3. q. 9. pura sic est in notario, qui est quidam testis. l. Domitius Labeo. ff. de testa. & hoc verũ, si est falsitas circa substãtialia negotii, vel circa circũstãtias eius, vt quia dẽt scribere, q̃ Titius, pmi fit. 10. & notarius scripsit. 20 Sed si falsitas est orta circa alia extrinseca, vt qa scripsit, cõtrahẽtes esse consanguineos, vel aliqd aliud, quod nõ facit ad negotium; licet hoc sit falsum, non reprobatur instrumẽtũ propter hoc quia illud nõ spectat ad officiũ notarij, & idem in teste. & ita voluit Innocen. hic, & ita tẽpera dictum Bart. Aut defectus non prouenit ex vitio notarij; & tunc aut concernit substãtialia instrumẽti, vt quia fuit omissa indictio, & dies, & tunc instrumentũ corruit in totũ, vt in Auth. vt ppo. no. impera. post princ. & no. in cap. inter dilectos. de fide instrum. Aut defectus nõ concernit substãtialia negotij, & tũc dẽt fieri illa distinctio. Aut negotia sunt cõnexa, aut non: primo casu nõ corruit in totũ, sed o casu sic, vt præallega. l. si ex falsis. C. de transac. & de
5 materia vide p Bar. in repe. palleg. l. Barbarius. † Sed circa p̃dicta B. arto. posuit vnã notabilẽ q̃stio. & limitationẽ ad prędicta in extranea loco. videlicet in l. eadem lege. ſi ad l. Iuliã repet. vbi dicit, quod instrumenta cõfecta per notarium, dãnatum sunt nulla, quando fuit condemnatus propter falsitatẽ commissam in officio tabellionatus: secus dicit si alias
d fuisset dãnatus de falso, cõm isso tñ extra officiũ,[d] vel sit effectus infamis. ex alia cã: tunc. n. notãter cõcludit, q̃ si illud of ficiũ nõ habet in se dignitatẽ, vt qa non est notarius principis. l. j. C. de mand. princip. vel non hẽt officiũ de publico, vt quia non est notarius in banca, q̃ tunc valerent instrumenta confecta per istum quantumcũque sit infamis. mouetur: quia l. si quis superius allega. facit tñ mentionem de fallsitate cõmissa in officio. Item qa notariatus nõ est dignitas, sed quoddã munus l. fi. in prin. c. & ibi gl. C. qui mil. non po. lib. 12. Item infamis potest esse procurator. Instit. de excep. in fi. vnde potuit iste rogari a partibus, vt conficeret instrumẽtũ. ita cõsuluit Bart. & incipit consiliũ, ser. Ioãnes de Castro in causa cuiusdam notarij, qui fuerat damnatus de falso: qa extraxerat duas chartas de libro cõmunis Calij &c. Et no. hæc dicta, & maxime procedunt, quando notarius to
c lerat in officio, ad hoc, q̃ no. in capit. sciscitatus, de rescrip.[e] Et an valeant instrumenta confecta per notarium excõmunicatum: vide bonam glosſ de senten. excõmu. decernimus.
f lib. 6.[f] †In glo. 1. in fi. vel dic secundũ Hostien. quod dicta authoris damnati, possunt recipi tanquam rationabilia, sed nõ tanquam authorizabilia, & sic possunt reduci ad cõcordiã,
g iuxta alle. in gl.[g] † Extra glo. quæritur quid de sacramentis receptis ab hæretico, dicit Innocen. quod si ignoranter ab eo fuerunt recepta, q̃ nõ solũ confertur essentia sacramenti, sed etiãm gratia: nam & Iudas fuit hæreticus. 1. q. 1. eos. tamẽ baptizauit, & tenuit eius baptismus. j. q. 1. dedit. sed si sciẽter, tunc non confertur gratia, vt 1. q. 1. etiam. & de hoc vide latius hic per Innocen. & per eundem in cap. 1. de schisma. vbi de ista materia late tangitur per ipsum,

ADDITIONES.

a ¶L. Si quis. Tu autem plenius distingue, & facies quatuor casus, Primus est, qñ falsiras procesit à vitio notarij, vt quia scripsit aliquid falsum in instrumento circa substantialia, puta si vẽdo rem p centum, ipse scripsit de quinquaginta. Nã res, & pretium sunt de substantia cõtractus, vt in §. pretium Instit. de empt. & vend. Aut circa circũstantias negotij, verbi gratia, promisi soluere de pecunia argẽtea, ipse scripsit de aurea. Nã licet hoc mendaciũ sit pium, & vtile vtrique, instrumentũ in totum vitiabitur, vt dicit hic Innocẽ. & Doc. & idem dicit Spe. in ti. de instr. edit. §. instrumẽtũ. ver. quid si aliquod instrumentum. & de testi. §. j. ver. item q̃ aliquid de suo. Sed to. An. ibi dicit, q̃ mendaciũ non est pium, nec vtile vtrique, quia licet sit vtile recipienti, q̃ soluatur de pecunia aurea, non tamen est vtile soluenti, & vbi mendacium alteri est damnosum, & alteri vtile. est pernitiosum mẽdacium, & est peccatum mortale, vt in c. primum. 22. q. 2. Tamen dictũ Inn. & Doc. est verum in se, & hocnõ debuit ponere in instrumẽto nisi q̃ in veritate vidit, nec potest prætẽdere ignorantiam. 3. q. 9. testes. & c. hortamur. & e. pura. Idem dicit Inn. & Doc. de teste. idem tenet Spe. in ti. de teste, §. 1. ver. item q̃ aliquid de suo. Sed Bal. in l. pe. C. de trãf. dicit, q̃ si in dicto testis reperiat 2 inixta falsitas p errorẽ, nõ vitiatur dictũ testis q̃ falsitas nõ cõmittitur sine dolo. licet falsũ. C. de falsis. l. errore. C. de testa. Sed dic, q̃ aut notarius vel testis adhibẽbatur se scire illud, q̃ viderũt, nec alio corporeo sensu cõprehẽdebant & tũc cõmittitur falsum ẽt si credit illud esse verũ: quia non dẽt attestari se vidisse i llud, q̃ non vidit, ita debet intelligi Inn. & Doct. Aut credidit vidisse aliquid, vel audiuisse, vno modo, quod erat, vel dictum fuit, alio modo, & tunc notarius vel testis nõ cõmittit falsum: & sic nõ vitiatur totum dictum, vel totum instrumentum, sed solum illud capitulum, quod est connexũ. In dubio tamen debet præsumi falsum esse dictum, vel imputũ scienter, nisi fides & bonitas notarij, & negotij intricatio notarium excuset a dolo. Item limitãt. Doct. nam quando falsitas, a vitio notarij cedit, totũ instrumẽtũ vitiatur, nisi alia copula aliquib. præsumptionibus iuuetur, vt in l. iubemus. C. de prob. secundũ Bal. l. pe. C. de transac. Secundus casus est, quando falsitas est circa extrinseca, puta, scripsit contractes esse cõsanguineos, cum non sint, & tunc siue scienter, siue ignoranter sit mixta talis falsitas, & instrumentũ, & dictũ testis tenet, quia non pertinet ad officiũ testis, nec notarij attestari circa extrinseca, nec conuenit ad officiũ testis, nec notarij attestari circa extrinseca, nec conuenit ad officiũ testis, nec notarij attestari circa extrinseca, nec conuenit ramentũ pertinet ad extrinseca, l. si quis libertatẽ. §. fi. ff. de pœnis. & in c. de testib. ff. de testi. & illud tenet Inn. & Doc. hic. & Spe. in ti. de instr. edi. §. 1. ver. item quod aliquid de suo. & Bal. in l. pe. C. de transi. Vnde si notarius in instrmẽto posuisset falsos confines, non vitiatur instrumentum, vt dicit Inn. in c. cũ in. iure. in fi. de of. dele. ver. ite si falsos. vbi dicit, q̃ omnia, q̃ dicuntur incidenter in instrmẽto, licet reperiantur falsa, non vitiatur instrumẽtũ, nisi fiat talia, in quib. notarius affert testimoniũ de visu, sicut quando dicit, actũ talr loco, & tali die, & præsentib. talib. cum & illis reperiatur falsitas instrumentũ vitiatur, quod perpetuo no. Et infertur, quid si in instrumento appareat falsitas in pignore, vel fideiussore, vel in pœna ibi apposita, an probet in principali. Bal. dicit. q̃ sic. l. Iatis aperte. C. de falsis. Sed hoc non est verum, & ꝑbatur ibi contrario. si bene ponderetur illa l. & cõtrariũ sentit ibi gl. Cyn. & Bart. Nam dicit talc in quo notarius attestari debet de sensu corporeo. f. vidi, vel ditu. Vnde. si reperitur falsitas. totum instrumẽtum debet vitiari, vt dicit Inn. præalle. cap. cum in iure. de of. dele. Tertius casus est, quando falsitas non prouenit a vitio notarij, quia non commisit dolum nec culpam nit totũ instrumentũ, vt si errauit in indictione, vel in anno dominicæ incarnationis, vel in nomine cõtrahentiũ, & tunc vitiatur totũ instrumẽtũ, fm Bar. & alios hic. Quartus casus, quando falsitas, vel suspicio nõ procedit a dolo notarij, nec concernit totum instrumẽtum, puta si in vno capitulo reperitur rasura vel cancellatio, & tunc illud capitulum tantũ, & ei annexum vitiatur, non aũt capitula separata, & dicit Bar. in l. si quis ex argentariis. ff. de eden. quod instrumẽtũ abrasum. vel cancellatũ, vel habens terlineaturas, redditur suspectũ, vt l. fi. C. de edic. diui Adr. toll. quod intelligo quando hoc est in parte substantiali instrumenti, alias secus, vt in c. ex literis, de fide instrum. tamen dicit Bar. quod tale instrumentum testi corroborari ex subscriptione scribentis, si illis rasuris, & interlineaturis fidem imponat, vt in l. 1. §. & ideo. ff. de his, quæ in testa. delẽdo. Et dicit Bar. q̃ si notarius dicit in fine instrumenti, ea quæ sunt abrasa, interlineata propria manu feci, tollitur suspicio instrumẽti. Et addit omnia, quę dicta sunt de instrumento, habent locũ in dicto testis idoneo. Inn. & Doct. hic. & Spe. in ti. de teste. §. 1. ver. fi. & itẽ quod aliquid de suo. Sed an notarius possit corrigere errorem instrumenti, dic, q̃ sic. in l. si Barbarius. ff. de regu. iu. & per Bald. in tit. de pace Constan. §. fin. & per Spec. & Ioan. Anu. in titu. de instrument. eden. §. instrumentum. verſũ. Sed nunquid confecto. & seq. & per D. Domi. in capit. abbate in vi. colum. de re iud. in vi. Ale. de Ne.

b ¶Totum. Adde Oldr. cõsil. 36. & Pau. de cast. consil. 309. incip. ad bene examinandum dubia. vbi dicit, q̃ scriptura, quæ in parte reperitur vera, debet & in toto reputari vera, vt contrariorum eadem sit disciplina.

c ¶In l. si ex falsis. Vide ibi Pau. de Cast. & Ias. vbi ponit conclusionem, vt limitationibus, vt etiam hic per Fel. & vide Rot. decis. 241. incip. nota in antiquis. Seb. Sap.

d ¶Extra officium. Adde pro hoc, quod dicit Lud. Rom. consi. 115. q̃ officialis potest conueniri de delictis commissis in officio, durante officio, non de commissis extra officium.

e ¶Rescrip. Sed Bal. in c. 1. si inter pares, prope fin. de l. Conradi. dicit, quod si notarius est infamis infamia iuris per sniam irrogata, non potest conficere instrumenta, sed antequam sit cõdemnatus, potest. Allegat adhuc vltimum notab. per Spe. in ti. de instr. edi. §. instrumentum. ver. item q̃ ponitur, q̃ tabellio. & Inn. in c. qualiter, & quando, ad fide. eccle. & dicit Bal. q̃ non curat vtrũ sit condemnatus de crimine falsi, vel de alio crimine famoso. In hoc tamen dicit esse differentiam: qua si notarius est remotus ab officio in quo erat, non tamen criminaliter condemnatus, non deponit officium tabellionatus: secus si fuisset remotus propter falsitatẽ: nam tunc amodo nõ valent sua instrũa, vt in l. si aliquid. C. de iure. scep. & arc. & sic Bal. vult, q̃ aut notarius condemnatur de falso, & tunc siue ciuiliter, siue criminaliter, non põt amplius conficere instrũa, aut alio crimine, & tunc aut criminaliter, & idem, aut ciuiliter, & tunc pot conficere instrũa, ẽt si ex tali condemnatione sit factus infamis. Secundo vt facienda differentia, an sit condẽnatus criminaliter an ciuiliter, quia in hoc ponderanda est infamia, quæ est irrogata per sniam, non modus agendi, vt in l. ordo. ff. de pub. iud. & quod no. in l infamem. eo. titulo intelligas Bal. quando notarius esset condemnatus criminaliter, & de crimine capitali, nam tunc forte non valent instrũa, vt sentit Inn. in cãlone in fi. de ele. vbi dicit quotidã dicere, q̃ si prælatus est cõdẽnatus de crimine capitali, nõ est de cætero ei obediendum, vt prælato; nec valent ea quæ facit, sed ipse idẽ Inn. tenet cõtrariũ in c. qualiter 2. de accu. & in fi. c. ver. item no. q̃ Inia, vbi Inn. dicit, q̃ si tertur Inia, quæ auferabilitatẽ, nihilominus gesta rõne publici officij tenẽt quãdiu toleratur, nisi Iata Inia depositionis, vel sit spoliatus infignis. & cũ Inn. in d. c. qualiter & qũ. tranſcũt Doc. ibi. Sed pro primo dicto fortiter facit gl. in Auth. de instr.

instr. caut. & fi. §. quod si tabello. in ver. defunctus, quæ dicit, quod notarius condemnatus de crimine capitali, vel factus infamis, nõ potest testificari super suo instrumento. Sed dic, quod aut condemnatio de crimine capitali, est occulta, & tunc potest conficere instrumenta, quandiu tolleratur, per dictum Inn. in d. c. qualiter. Aut est publica, seu notoria, & tunc non valent instrumenta, per gl. in d. §. quod si tabellio, pro hoc facit etiam quod no. Innoc. in cap. nihil, prope fi. ver. fin autem non sit in trusus, de ele. vbi dicit, quod gesta per suspensum ratione publici officij tenent, nisi prohibitio, vel Inia lata sit, vel nisi sit notorium eũ suspẽsũ. Dãto ergo q̃ notarius sit de crimine capitali condemnatus, tñ ex quo sententia depositionis de eo officio tabellionatus non est lata, valebunt gesta donec toleratur, nisi esse notorium eum fuisse cõdemnatũ. Sic. Bal. in l. cũctos populos. C. de sum. Tri. in 8. col. ver. sed in infamia tabellionis consuluit. Bar. dicit, quod si tabellio est factus infamis, q̃ si infamia est notoria, non valebunt instrumenta, qa abest fides, & authoritas. sed si est occulta, valent instrumenta propter ignorantiam. Sed Bal. in l. & militibus C. de test. mil. vbi dicit, q̃ si notarius est factus infamis ex condemnatione iniuriarum, vel homicidij, vel ex sua confessione, ex hoc nõ est ipso iure priuatus officio tabellionatus, licet per sententiam possit priuari. vnde interim conficit instrumenta, & quodlibet aliud maius puta ofũcium prælaturæ, vel iudicandi. qa sola exceptio infamiæ, non admittitur contra ordinarium publicum gerentem officiũ, vt dicit Inn. in c. scisciatus. de rescr. & Pa. de Ca. ibi sequitur opi. Bar. q̃ ẽt sequitur Abb. Sic. hic, q̃ possit conficere instrumenta, nisi fit offim habẽs in se dignitatem, vel nisi velle scribere ad bancũ publicũ. Sed ego puto quod indistincte instia facta á notorio infami teneant, etiam si essent scripta ratione officij habentis in se dignitatẽ, & qđ acta scripta ad bancũ publicũ valeant, & hoc vt tenere Inn. & Doc. in præal. c. qualiter, & qñ. de accu. ver. Itẽ nota, q̃ sententia, vbi dicit qđ gesta per infamẽ infamia iuris irrogata per sniam ẽt rõne officij habentis in se dignitatem tenent, donec tolleratur, nisi esset lata sententia depositionis, vel nisi sit spoliatus insignis, & idem dicit Inn. in c. nihil, de ele. pro hoc optime facit dictum Inn. in c. scisciatus. de rescr. vbi dici t, quod non admittitur infamiæ exceptio contra habentem officium, vel iurisdictionem ordinariam. sed certũ est, q̃ iurisdictio, & prælatura, ordinaria est dignitas, vt no. in c. cum ab ecclesiarum de off. ord. & in c. a. de iud. & in c. de multa de præb. & in c. 1. de conſuetu. in 6. Nec ob. quod infamis non admittatur ad dignitatẽ, vel ad officiũ, q̃ dẽt geri ad bancũ publicũ: quia hoc est verum a principio, d. l. a. C. de dign. lib. 12. Sed si a principio erat bonæ famæ, non priuat ipso iure ꝑp infamiam ꝓuenientem, vt dicit Inn. vbi supra & Bal. in d. l. militib. C. de testa mil. Sed dic, vt salues Bar. quod, aut illud officium habens in se dignitatem exercendum ad bancum publicum, est deferendũ post infamiam, & tunc non potest admitti, licet esset notarius antequã fit factus infamis, per iura alle. per Bar. Sed si esset adeptus tale officium antequam esset factus infamis ipso iure, non perderet. vnde tenerent gesta donec toleratur, nisi superior propter talem infamiam ipsum removeret. sed intellige prædicta. f. quod valet instrumentum scriprum a notario infame, qñ ambæ partes confitentur instrumentum esse falsum: quia tunc propter infamiã notarius repelleretur à testificando. Verum illud instrumentum sit scriptum manu sua, vt dicit Auth. de instr. cau. & fide. §. quod si tabellio. in verb. defunctus. Et Ange. in l. 1. C. de testa. & Raph. in ad tellium. §. 7. c. ti. Alex. de Ne.

f ¶Lib. 6. Et vide in Spe. de instr. eo §. restat. ver. quid si confectum sit ab hæretico, &c. per Bal. in c. 1. b interpres. de lege Conradi. Ale. de Ne.

g ¶In gl. Dicit tamen Host. quod propter periculum, quod est in talibus scripturis legendis, melius est indistincte abstinere, nisi in aliqua parte ecclesia probaffer: quia tunc illi parti statur. & sic tenet Host. resident cum gl. 24. q. 2. Ianc. & ista est ratio quare scripta Origenis legi possunt, quia sunt per ecclesiam approbata, pro hoc vide tex. 25. dist. c. fi. ver. Iẽ Origenes. vbi dicitur, quod ecclesia iussepit scripta Origenis legenda, vbi Bar. Hyeronim. non improbat, cætera autem cum authore damnata sunt. Et quare Origenes post mortem est damnatus, dic, vt per glo. in d. §. Ianc. Nunquid autem scripta gentilium legi possunt, & vtrũ eorum scriptis credendum sit, dic, vt in c. qui de mensa. & in c. fi quid velit. 37. di. Item quare prohibeant legi, vide ex di. c. ideo prohibent. Ale. de Ne.

c quo post mortem[c] quis excõicatur, alios casus vide 24. q. 2. in sum. Item no. 3. quod pro decedente in peccato mortali, non est orandum. 13. q. 3. pro obeuntibus & 18. q. 5. placuit. vñ intellige si. huius c. secundũ consuetudinem quorũdam locorũ, vbi nomina episcoporũ scribuntur in aliquo libro & recitãtur in die obitus eorũ, & p eis fit aliqua oratio. vnde isti tales de qbus hic, nõ dẽnt recitari inter Dei sãcerdotes, idest inter illos sic scriptos modo ꝺdicto. In glo. prima. ibi, & sic repe. illã dictionẽ hæreticos. Ex hac particula glos. colligitur vnus intellectus ad istũ tex. vt intelligatur de episcopo instituẽte extrancũ hæreticũ; secus ergo si instituat extraneũ catholicũ. ex hoc n. non debet dãnari. & hãc lec. tenẽt cõmuniter Doct. Quidã tñ dicunt ponendo aliũ intellectũ, q̃ litera dẽt intelligi indistincte, q̃ instituẽdo extraneũ, est ꝓsumptio q̃ non dilexerit ecclesiã: sed iste intellectus mihi non placet, qa potuit instituere extraneũ amicum. Item ecclesia forte non erat indigens. Item sacerdos po test disponere de patrimonio suo prout vult. dummodo non in personas prohibitas. 12. quæst. 1. sint manifeste. in ver. obtentu. facit tex. in cap. sequen. qui loquitur de eadem materia, & fa
d cit mentionem duntaxat de hæreticis, seu paganis.[d]

ADDITIONES.

a ¶Si quis. Hic est tex. nota. quod instituens heredem hæreticum, dicitur ꝓstare auxilium, vel fauorem, licet ipse hæreticus sit capax successionis, vt in c. excommunicamus. §. credentes. e. ti. Et per vim tex. decido, notabilem quæstionem. quod si statutum punit prætantem consilium vel fauentem bannito, ille qui instituit hæredem bannitum incurrit pœnam tuti. quod tene menti. Quid autẽ de mutuante pecuniam hæreti, an debeat puniri, vt fautor hæreticorum, die quod sic. quod no. Bar. in l. eum qui de dolo ff. ad le. iul. maie. quid autem de docente hæreticum viam fugiendi, an dicatur ei præstitisse auxilium, vel fauorem, vide tex. in l. furtũ committis, ff. de fur. Quid autem si dicator receptator hæreticorum, vel bannitorum, vide Bar. in l. j. q. quod autem. ff. de seruo corrup. Bar. de Bel.

b ¶In testamento. Quid autem in Iudæis, an possit ex relinqui aliquid in testamento, vide Feli. in capit. iudæ. 152. ver. in glosſ. hic non obstat, supra, de Iudæ. Seb. Sap.

c ¶Post mortem. De hoc tamen crimine, quo procedit vt ad damnationem memoriæ, non poterit quis accusari. nisi intra quinquennium. Tex. est in l. si quis defunctus. De aposta. Et illum tex. extendit ibi Bar. ad omnem casum in quo quis potest accusari post mortem. de quo est optima glo. idem dicens in crimine læsæ maiest. in l. manichæos. C. de hær. Sed contra hoc fortiter vrge tex. in c. 2. in fi. de præscrip. in 9. ibi, nũc delegatur &c. Et vide quod notaui post gl. 24. q. 2. in summa. Bar. de Bel.

d ¶Paganis. Nunquid autem valeat consuetudo, quod possit rector ecclesiæ testari de bonis ecclesiæ, dic, vt per Doc. & omnine vide Abb. Sic. in c. cũ in officio, de testam. Bar. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio loquens de episcopis, non extenditur ad alios clericos, nisi, per extensionem legislatoris.*
2 *Clerici possunt, & debent subuenire catholicis consanguineis suis pauperibus, etiam de bonis ecclesiæ; non tamen ipsos ditando.*

CAP. VI.

1 NEos. Loquitur, eadem materia cum præcedenti, & extẽditur, quod ibi dictũ fuit de episcopis ad præsbyteros, & alios clericos. † Et ex hoc no. quod dispositio loquens de episcopis, non vendicat sibi locum in præsbyteris, & alijs clericis, nisi
a fiat extensio per legislatorem.[a] Itẽ no. q̃ hæc prohibitio, tãtum fit respectu catholicorũ, non respectu extraneorum. ergo catholicum potest clericus instituere, prout dixi in præcedenti. si tamen moritur intestatus, non extantibus consanguineis, succedit ecclesia. 12. quæst. vlt. c. fi. no. in capit. 1. de successi. ab intesta. In gl. in ver. nihil conferant. ibi, ne perirẽt famæ. no. glo. in capit. 130. indistinct. & est ibi bonus tex. ꝓ hac glosſ. & sic intelligo, quod dixi supra, in præcedente cap. quod subueniendum est patri, vel fratri hæretico, quando in eoviget magna necessitas; alias nihil conferendum est, vt
2 probat ista litera, vbi dicit nihil conferant. † Catholicis verò parentibus, potest clericus etiam de bonis ecclesiæ licite subuenire, dummodo non faciat eos diuites; sed eis subueniat in necessitatibus sicut & alijs indigentibus & fortius tenetur subuenire istis, quam extraneis, vt in c. nõ satis, 87. dist. & 12. b q. 2. monemus. & in c. 1. de cohab. cler. & mul.[b]

ADDITIONES.

a ¶Legislatorem. Quid autem econtra. an sub appellatione clericorum, cõpreheadantur episcopi, vel existentes in dignitate, vel canonica ecclesiarum Cardinalium, dic, vt dicam infra eo. ad abolendam. Alex. de Ne.

b ¶Et mul. Vide etiam bonum tex. cum gl. 21. 1. di. omnino. Nunquid autem sacerdotes possit alere de bonis ecclesiæ filium spurium genitum post sacerdotium, Ab. Sic dicit, quod sic, in d. c. 1. de cohab. cler. & mul. quod intellige, dum tamen non faciat ipsum diuitem, vt d. c. non satis. ver. est etiã alia. & 17. q. 1. fi turpis. in fi. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Christus sicut verus Deus est, ita & verus homo, ex anima rationabili & humana carne subsistens.*
2 *Papa potest inducere nouum articulum fidei.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VII.

Vm Christus. Christus fuit verus Deus, & verus homo, sentiens oppositum hæreticus est, & excōmunicatus. h.d. Casus literalis. Quidam theologi, vltra quā oportet subtiliter intelligentes, dicebant, Christum non esse aliquid, fm q homo, cum ergo Christus perfectus Deus, & p̄fectus sit hō, mādat Papa Rhemēsi Archiepo, q̄ sub anathemate interdicat, ne quis de cætero audeat dicere Christum non esse aliquid, fm quod hō: quia sicut est verus Deus, ita est verus homo ex aīa rōnabili, & humana carne subsistens. Ber. No. 1. q̄ verus homo existit ex anima rationabili, & humana carne. altero istorum deficiente, non est homo con-
a cor. de celebr. miss. capit. in quadam. [a] † No. 2. quod Christus
1 non solum habuit Dei, sed veram hoīs essentiam, & existentiam. fuit ergo compositus ex duabus naturis, f. ex diuina, & humana, vt in c. 1. & 2. de sum. Trin. In gl. fin. de hac materia qualiter laici, & clerici debeant credere, & an in eis sit excusabilis ignorantia, si nesciunt explicare articulos fidei. no. in
2 rub. de sum. Trinit. & per Inn. eo. tit. dic, vt ibi no. † Et no. ex hoc, & ex tex. quod Papa pōt inducere nouum articulum fi
b dei [b] declarando istud ius diuinum. & ex hoc infertur, quod
c ista constitutio [c] respicit etiam præterita, cum disponat su-
d per iure diuino. ad hoc de vsur. c. cum tu, [d] & quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Quadam. Subaudi per se, & essentialiter informante, vt in cle 1. in prin. de sum. Trin. & fide cath. Alex. de Ne.

b ¶fidei. Et hoc intellige, nisi in articulis, qui continentur in symbolo apostolorum. Nam in hoc Papa non facit nouum articulum, quia quod modo est articulus, semper fuit articulus fidei, & semper erit, vt dicūt Alanus, & Vincentius, cum quibus Doct. transeunt, & dicunt, q̄ articulus sumitur stricte, large, & largissime, & de hoc vide hic per Doc. & plenius in rub. de sum. Trin. & fide cathol. Alex. de Ne.

c ¶Ista constitutio. Quod constitutio iuris diuini declaratoria, comprehendat præterita, tenet Abb. in c. fi. de rescr. cum alleg. per Fel. in c. fi. ver. fal lic secundo, supra de consti. Seb. Sap.

d ¶Cum tu. Ista solutio ponitur per Doct. Sed D. Car. dicit, quod ante hoc c. dubitatur, an Christus fuisset verus homo, & ideo ante hoc c. nō erat locus pœnæ anathematis. no. bene istud. q̄ constitutio veteris iuris declaratoria, non trahatur ad præterita, quando illud ius erat dubiū, quia tunc ignorantia erat probabilis. & istud dictum extendit illud, quod dicit gl. notabilis in c. vn. in verbo, de cætero, de postu. præla. in 6. quæ dicit, q̄ constitutio antiqui iuris declaratoria non trahitur ad præterita, si constitutio noua declarat ius antiquum ꝫ cōem opinionem. Nam idē esset dicendum, si esset probabile dubium super intellectu iuris antiqui, quod no. Sed tamen quoad casum nostrum, istud dictum non est verū: quia non erat probabile dubium, an Christus sit verus homo, quia hoc dicitur in symbolo Apostolorum, ibi, Ex Maria Virgine, & Homo factus est, & patet etiam in passione. Vnde dicit, q̄ non trahitur ad præterita, quo ad pœnā excommunicationis, sed bene respectu declarationis. Nam quando constitutio noua veteris iuris declaratoria, imponit nouam pœnam, trahitur ad præterita respectu declarationis, sed non respectu pœnæ, vt dicit glo. in clemen. 1. in verbo, de cætero, de vsur. & ita intelligitur tex. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia, quantumcunque specialia, possunt tolli per generalem constitutionem.*

CAP. VIII.

Sicut ait. Hæretici, & receptatores, & fautores ipsorum excōicati sunt & decedentes in hoc peccato, in cœmiterio ecclesiæ sepeliri non dēnt, nec pro eis orari. Casus literalis. In c. isto Later. conc. excōicat omnes hæreticos, quibuscūq; no minibus censeantur, & oēs defensores, & receptatores eorum, & præcepit sub interminatione anathematis, ne quis eos in domo, vel in terra tenere, vel fouere præsumat; aut cū eis negociationem habere, si quis aūt in hoc peccato decesserit, oblatio pro eo non fiat, nec inter christianos recipiat sepulturam. nō ob. aliquo priuilegio alicui indulto. Ber. No. primo, quod cum hæretico non dēt quis negociationem aliquam exercere, nec eum in domo sua recipere, vel aliter
a fauere. idem de subuentionibus, de quibus in l. 1. ff. de recep-
1 ta. † No. 2. quod per generalem constitutionem p̄t tolli priuilegia quantumcunq; specialia; attendi tñ dēt tenor ipsorū. de quo tñ vide, quod no. de cen. cum instantia. Sed quæro, quia litera facit mentionē de partibus Tholosanis, quid de hæreticis aliorum locorum? Doc. qd̄ idem, & bene, pro hoc facit c. excommunicamus, inf. eod. & c. prox. Vltimo no. q̄ hæreticus, vel fauens hæretico, decedens in hoc peccato, se-
b peliri nō dēt in cœmiterio inter christianos, nec p̄ eis orat. [b]

ADDITIONES.

a ¶Fauere. Secus est de paganis, vel Iudæis, quia licitum est cum eis negociari, vt in c. significauit. & in c. quod olim. & in c. postulasti. 3. de Iudæis. & in c. post miserabilem. de vsur. Quid autem de excommunicatis, dic, vt in c. licet, cum c. seq. 11. q. 3. & in c. fi vere. de sent. excom. Quid autem si aliquis est debitor alicuius, qui postea excōmunicatur, an si debitor non soluit creditori excommunicato, durante excommunicatione incurrat periurium, vel pœnam, vide glo. 15. q. 6. nos sanctorum. & habetur in d. cap. si vere. de sentent. excomm. Alex. de Ne.

b ¶Oratur. Imo sepeliens hæreticum, vel fautores, vel defensores, vel recceptatores in cœmiterio, si scienter sepelit, est excommunicatus, a qua excommunicatione non debet absolui, nisi propriis manibus extumulet publice, & proijciat extra cœmiterium. & locus ille perpetuo carebit sepultura, vt in c. 2. eo. tit. in 6. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clerici hæretici degradantur, & curiæ seculari traduntur puniendi.*
2 *Hæretici dicuntur, non solum illi, qui male sentiunt de articulis fidei, sed etiam de sacramentis ecclesiæ.*
3 *Hæresis dubia remittitur cognoscenda ad solum Papam, sed quando est clara ipsam punit episcopus loci.*
4 *Capitulum sede vacante, cognoscit super hæresi.*
Pœna non tollitur regulariter per pœnitentiam.
Principes possunt per iudicem ecclesiasticum priuari honoribus, dignitatibus, & officijs, ratione delicti ecclesiastici.
Vniuersitas committens delictum, an possit puniri criminaliter.
In his quæ spectant ad fidem catholicam, sequi debemus, & tenere quod seruat ecclesia Romana.
5 *Hæretici, vt euitent pœnam, quæ forma seruata, debeāt reuerti ad fidē.*
6 *Sponte, quando dicatur aliquid fieri.*
7 *Hæresis est crimen mere ecclesiasticum, super quo non cognoscit iudex secularis, nisi in exēquendo sententiā ab ecclesiastico latam, num. 12.*
8 *Contra suspectum de hæresi, quomodo procedatur.*
9 *Canonici veniunt appellatione clericorum, & an hoc sit verum in materia odiosa.*
10 *Sede vacante, vel per mortem, vel per absentiam, vel per negligentiam, in quibus succedat capitulum.*
Ius accrescendi, habet locum in iurisdictionibus.
11 *Clerici in quibus criminibus sint tradendi curiæ seculari, etiam non expectata incorrigibilitate, & in quibus non. 12.*
13 *Hæretici puniuntur pœna ignis.*
14 *Priuilegium non restrictum ad certum locum, non perditur propter delictum commissum.*
15 *Iurisdictio ordinaria, non extinguitur per mortem illius qui dat.*
Lex est imposita rebus, & non verbis.
16 *A delegato appellatur ad delegantem.*
17 *Capitulum non succedit sede vacante, in his quæ habebat episcopus in re speciali.*

CAP. IX.

Adabolendam. Hæreticus male sētiēs, vel male docens delic-
1 cramentis ecclesiæ, excōicatus est; & cōuictus, fm si se correxerit, & errorem abiurauerit, si clericus est, degradetur, & curiæ seculari tradatur per quam ē punietur. eadem etiam est pœna suspecti de hæresi, si se nō correxerit; & relapsis omnino audientia denegatur. seculares principes. qui iurare nolunt, de ecclesia cōtra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terræ eorum supponūtur interdicto, ciuitates verò ipsorum resistentes, aliarum commercio, & episcopali dignitate priuentur: exempti vero subsunt ordinarijs, super his, quæ contra hæreticos instituunt. Casus literalis. Lucius Pa. in c. isto excommunicat omnes illos, qui de sacramento corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi, & de alijs ecclesiasticis sacramētis aliter sentiūt, vel docēt, quam sacrosan. Rom. eccl. prædicet, & obseruet; & omnes illos quos Rom. ecc. vel singuli episcopi clerici, vt cante ecclesia cum consilio vicinorum episcoporum hæreticos iudicauerint. Secundo statuit, vt quicunq; deprehensi fuerint, eis prius degradatis, sæculari potestati relinquantur, animaduersione debita puniendi: nisi statim post deprehensionem erroris, sponte ad catholicam vnionem redierint, & ad arbitrium episcopi satisfecerint: si vero laici fuerint; si, vt dictum est, abiurata hæresi ad arbitrium episcopi satisfecerint, sæcularis iudicis arbitrio relinquantur. Tertio dī, q̄ si post abiuratam hæresim, vel postquam ad arbitriū episcopi se purgauerint, deprehensi fuerint in abiuratam hæresim incidisse, sine vlla audientia sæculari iudici relinquant. Quarto statuit, vt barones, comites, & rectores cuiuslibet loci, iuxta commonitionem episcoporum, iuramēto præstito promittant, q̄ cum ab eis fuerint requisiti, ecclesiam contra hæreticos adiuuabunt bona fide. si vero id obseruare noluerint, honore quem obtinent priuentur, & ad alias dignitates nullatenus assumantur, & ipsi excommunicentur, & rerum illorum interdicantur, & ciuitates quæ his institutis duxerint resistendum, vel ꝫ commonitionem epi puniri neglexerint, resistentes, epali dignitate priuētur, & aliarum carēat commercio ciuitatum. Quinto dicit, q̄ si aliqui fuerint exceptī a iurisdictione episcoporum, & soli ecc. Rom. subiecti, nihilo minus in his, quæ contra hæreticos sunt instituta, sunt iudicio eporū subiecti, & eis super hoc tāquam a sede apo-
2 delegatis obsequant: nō obstantib. aliquibus priuilegijs suæ libertatis. B. † No. primo, quod non solum est hæreticus male sentiens de articulis fidei, q̄ cōtinentur in symbolo; sed et mal c

a male sentētijs de sacramentis ecclesiæ, [a] quorū quatuor exprimuntur hic reliqua tria vide per gl. in cap. veniens. de trā-
b sact. & per Ioan. Andr. super rubr. de sacra. non ite. [b] † No. se-
3 cundo, quod episcopi, cognoscunt de crimine hæresis, tam contra clericos, quā contra laicos, ēt exemptos, vt in fi literæ, & hoc intellige, q̄n factū est clarū, & determinatū: sinautem dubium esset, tunc quæstio debet remitti ad solū Papa.
c 24. q. 1. ca. quoties, & supra, de baptism. cap. maiores. [c] † No.
4 tertio, quod capitulum, sede vacante, succedit in potestatē
5 etiam cognoscendi de hæresi. † Item nota. & quarto, quod clericus conuictus de hæresi, non debet incontinenti tradi seculari potestati; sed prius debet deponi, & degradari, & formam degradationis vide cap. degradatio, de pœnis libr. 6. Et in hac degradatione defectu episcoporum possūt assumi alij prælati, de quibus in cap. 1. eod. tit. lib. 6. Item not. casum, in quo parcitur pœnitenti; nā si hæreticus vult incontinenti redire ad fidem, euadit pœnam mortis, regulariter tamen per pœnitentiam non tollitur pœna. l. qui ea mente. ff.
d de furtis. [d] † Item not. singulariter text. quod duo requirūtur
6 ad hoc, vt redeuntibus ad fidem, dimitttatur pœna mortis scilicet, quod incontinenti, & sponte reuertantur ad fidem, si ergo interuallo, non spōte, sed metu pœnæ vel probatio-
e nem dicunt se ad fidē redire, non est eis parcendū, [e] q̄d bene nota. Et q̄n dicantur sponte redire, [f] dic, vt nota. Archidia. in cap. vt commissi, de hæret. lib. 6. & Ioann. de Ligna. in clemen. ad nostrum eod. titu. Item tertio requiritur. vt errorem suū publice abiuret, ad arbitrium episcopi, & cōsuetudinē regionis. Item potest addi, & quartum, vt satisfactionē
congruā exhibeat de peccato. nā potest sibi indici pœnitentia, vel alia pœna pecuniaria, de quo dicendum, vt in capit. vt cōmissi. præall. & quod nota. in præalleg. clemen. ad nostrū,
7 & hoc nota. † Viterius collige, quod in hoc crimine hæresis etiam laicus est subiectus episcopo, & dic, quod hoc crimē est mere ecclesiasticū; vnde iudex secularis etiā contra laicū cognoscere non potest, vt no. in c. vt officiū, §. prohibemus. eod. tit. lib. 6. sed sola execu. relinquitur iudici seculari, post sententiā episcopi, & ad eius requisitionē, vt hic, & in ca
pit. cum fin leges eo. titulo. lib. 6. & in præalle. capi. vt officiū.
8 No. vltimodū procedendi contra suspensum de hæresi, qui non potest veraciter conuinci, vt indicatur sibi purgatio ad arbitrium episcopi; & si defecerit, puniatur vt conuictus, vt hic, & in capitu. inter de purgat. canon. vbi magis clare. No. in ver. statuimus. quod ratione delicti ecclesiastici, possunt etiam laici principes priuari ipsorum dignitatibus, honoribus, & officijs per ecclesiasticum iudicem, & inhabilitari ad aliqua officia assumenda. Not. in ver. ciuitas, tex. q̄d
ciuitas vniuersitas amplissima, pōt cōmittere delictū in faciendo, & cōmittendo, & ēt puniri criminaliter, dic de hoc, vt di
xi de simo. in cap. dilectus, il 2. No. vlti. vnū casum, in quo exē
ptus est sub iurisdictione episcopi; cognoscit rñ episcopus, vt delegatus, & infra latius. dicā. In glo. prima. ibi. & mandat ab alijs obseruari. aduerte, quia tex. nihil dicit de mādato, sed q̄ seruat & prædicat Romana ecclesia, &c. Et ideo concludemus in spectātibus ad fidē catholicā sequi debemus, & tenere, q̄ seruat eccles. Roma. Sed in alijs à fide, non tenemur sequi cōsuetudinē Roma. eccle. vel curiæ, nisi doceat, & mā
det eā seruandam, quia nihil officit in ecclesia Dei diuersitas cōsuetudinis. de consecrat. distin. 4. cap. de trina, & ita distin-
9 guit glo. in procem. libr. 6. † In glo. 2. ibi, remaneat pœnes capitulū. no. bene ex hac glo. iuncto tex. q̄ appellatione clericorum veniunt canonici. nam rex facit' tantum mentionem de clericis. sed glo. & bene; intelligit de canonicis, quia capitulū succedit in iurisdictione episcopi, & non reliqui clerici, vt in cap. cū olim, & in cap. his qui, de maio. & obedien.
An aūt in materia odiosa, appellatione clericorū veniāt ca-
s nonici, dico, sup. rubr. de vita & honest. clericor. [s] † Et in fi.
10 gl. Innocē. hic generaliter quærit, ad quē deuoluatur iurisdictio defuncti, antequa succedat instituat; & in effectu hic ꝓcludit, q̄ aut defunctus exercebat iurisdictionē, seu aliū actū solus, aut cū alijs. Primo casu, ea, q̄ hēt iste ab alio, deuoluuntur ad illum, & ille potest exercere, si hoc exercere est vtile. Ex hoc infert, quod mortuo archidiacono, potestas exercendi archidiaconatum deuoluitur ad episcopum, quia archidiaconus habet iurisdictionem ab episcopo, & eius vices gerit tanquam vicarius eius, vt in capitulo primo de officio archidiaconi. Si vero defunctus habet aliqua à se ipso, & non ab alio, vt quia ædificauerat ecclesiam de bonis archidiaconatus, tunc illa potestas non deuoluitur ad aliquem, sed referuatur successori. Secundo casu, quando exercitium spectabat ad defunctum, & ad alium, concludit Innocen. quod potestas deuoluitur ad collegam, & non ad superiorem. argumento. in lege secunda. C. quando non po. par. accrescat. facit infra, ne sede vacante, capitulo primo, libro

ADDITIONES.

a ¶De sacramentis ecclesiæ. Adde istum in c. damnamus, nu. 1. & quod ibi no. in apost. ad eum post alios in ver. si quis supra de sum. Trin. & fide cath. & Fel. plene in rub. eo. ti. & in c. 1. in prin. supra isto tit. Zach.

b ¶Non ite. Dic. q̄ non solū est hæreticus, qui male sentit de articulis fidei, vel de sacramentis ecclesiæ, sed ēt dī hæreticus vbicunque quis transgreditur Canones: quia credit Papam non habere potestatem condendi, vt ca. generali. & in c. violatores. 25. q. 1. & in c. fi quis dogmata. 25. q. 2. & de hoc vide tex. cum glo. 19. dist. nulli fas. & ca. generali. in verbo, inhibemus. de electio in 6. & hoc tenent Doct. in c. 1. de treu. & pa. & de hoc est bonus tex. 20 dist. de libellis. vbi dī q̄ nō recipiens canones, nec dicta Hyeronimi, Aug. & Isyrori, & cunctorū Doctorū ecclesiæ, censet hæreticē ac si negaret fidem catholicam, & sancta quatuor euangelia. Sed quo ad Doctores ecclesiæ, dic esse verum, nisi inter se diuersas sententias haberēt, vel nisi eorū dicta essent p canones reprobata, vt dicit Inno. in cap. ne innitaris pruden. de constit, & iaris q̄batur in d. cap. de libellis. Vnde gl. in c. 1 in verbo, docuit, de sum. Tri. 1 6. & 11. dist. nolite. dicūt, q̄ ēt extra articulos debemus tenere, & sequi illud, q̄ docet Romana ecclesia. Ad hoc optime facit tex. cum gl. in cle. vni. §. sane. de vsur. quæ dicit, q̄ nō solum censetur hæreticus qui male sentit de articulis fidei, vel de sacramētis ecclesiæ, sed ēt qui peruersum hēt dogma, vel fallas, aut nouas opiniones gignit, & segrur. Hinc ēt, q̄ dicēs vluram nō esse peccatū, est hæreticus, vt d. §. sane. & probatur in c. inter schisma. & c. hæreticus. 24. q̄st. 3. & p prælle. D. Petrus de Anch. in d. §. sane. in 3. notab. dicit, q̄ asserēs laicos non teneri soluere decimas clericis, vel oblationes eis dare, vel cō fiteri eis peccata, eo quia præsentes clerici sunt mali, est hæreticus. & dicit omnes theologos, & canonistas ita determinasse. Idē ēt sentit Paulus ibi, dicit. n. q̄ nedū est hæreticus ille, q̄ male sentit de articulis fidei, ac de sacramentis ecclesiæ, sed ēt q̄ falsa vel exorta dispositionē i diuinis scripturis ponit, ꝫ illud, q̄ tenet ecclesia: nāq; scripturā aliter intelligit, quā spūs sanctus effligitet, à quo scriptura est inspirata. 50. di. si q̄s dixerit. & c. si ille. in fi. & qualiter q̄s debeat sacrā scriptura discere, & à quo. vide pulchrū tex. 38. di. relatū. Ad prædicta facit, quod no. Bar. in l. 1. in fi. prin. ff. de aq. reis. vt. i dicit Tanc. in quodā suo libro, qui appellatur Monarchia, disputando, determinasse, q̄ imperiū non dependat ab ecclesia, & p hoc dicit Bar. q̄ post mortē Fri. quasi de hæresi damnatus, q̄ a ecclesia tenet, q̄ Imperiū ab ipsa dependet, vt plene no. in c. nouit. de iud. ergo sequitur, q̄ nō tenēs illud q̄ tenet ecclesia censetur hæreticus. Et pp hoc beatus Ambrosius profitetur se in omnibus sequi Romanam ecclesiā tanquā magistram, vt dicit text. 22. di. c. 1. in fi. quasi hoc ad fidem per tineat. Nā hoc nō fuisset ꝓfessus nisi fuisset necessariū ad fidē, & hęc no.

c ¶Maiores. Sed ista sunt verba Innocen. & Doc. qui dicunt, quod solum Romana ecclesia determinat dubium fidei. Sed nunquid solus Papa possit determinare dubium fidei, vel an teneatur conuocare concilū, dixi supra eod. c. fraternitatis, in prima apostil. ītē quid si congregato concilio Romana ecclesia habet opinionē vnam, & omnes aliæ ecclesiæ habēt opinionem contrariam. glo. notab. in d. cap. quodcunque. dicit, quod potius est standū ecclesiæ Romanæ, nisi constaret ipsam errare, q̄ dicit non posse fieri, quia Deus non permitteret. dic quod posset contingere, licet non sit credendum, vt dicit glo. in cap. vnic. de reliq. & venera. sanct. in 6. quæ dicit, quod ecclesia in canonizatione sanctī potest errare, licet nō sit verisimile. Vnde glo. in cap. arrepta. 32. q. 1. dicit, quod Papa errare potest in fide, sed non ipsa congregatio fidelium, quæ dicitur ecclesia, nam talis ecclesia non pōt no esse. nam Deus orat pro ecclesia, vnde voluntate laborum non fraudabitur, & dic, quod vbicunque sunt boni, ibi est Romana ecclesia, vt dicit glo. singu. 15. dist. quamuis. in glo. fin. quam glo. sequitur Abb. sic. in c. maiores. de baptis. dicens, quod post mortem Christi, fides remansit apud solam virginem, & quod posset contingere, q̄d apud vnum fidelem tantum etiam fœminam, remaneret recta fides, ꝫ no. Alexan. de Ne.

d ¶ff. de furt. Hinc est, quod post pœniteatiam potest quis accusari de delicto, vt dicit glo. 33. q. 2. admonere. & in c. gaudemus. in in gl. fi. de diuor. & in c. de his, de accu. Ale. de Ne.

e ¶Parcendum. Dicit Do. Cardin. quod obseruatur, quod si non est relapsus potest corrigi, vsque quo sit traditus igni, de quo per Docto. infra eod. excommunicamus. el 1. & 2. Ale. de Ne.

f ¶Sponte redire. Vide de hoc pulchre Abb. in c. excommunicamus, in ver. extra glo. infra eod. Seb. Sap.

g ¶Clericor. Et Abb. Sicu. ibi dicit, quod in materia odiosa, appellatione clericorum, non comprehenditur episcopus, nec habeus dignitatē, nec canonicus. Idem ibi dicit de materia pœnali, mouetur per c. statutum. de electio. in 6. vbi dicunt, quod in materia pœnali appellatione ecclesiæ parochialis, non comprehenditur ecclesia parochialis collegiata. Sed cōtrarium videtur tenere Specu. in titu. de relcrip. præsen. §. Romanæ. aurē causæ. ver quod si in relcript. vbi dicit, quod appellatione clericorū simpliciter tacta, non includuntur episcopi, nisi forte sit constitutio, vel mādatum generale, vel edictum 17. q. 4. si quis suadente. & 21. distinct. cleros, & illud tenet Lapus, & Do. Dominicus. in c. anaritiæ. de election. in 6. & idem videtur sentire Ioan. Andr. ibi. Vult. ergo Specul. quod vbi est constitutio generalis, vel mandatum, vel edictum generale, tunc appellatione clericorū cōprehēdunt episcopi, & sentit, q̄ ēt in materia pœnali, dū allegat cap. si quis suadente. 17. q. 4. vbi textus loquitur de pœna ex cōmunicationis, & hoc tenet glo. in c. 9. a periculosum, de sentent. excōmu. in 6. in verbo. suspensionis, q̄ dicit, q̄d quo ad incurrendā pœnā excommunicationis sub generali vocabulo clericorū cōprehendit episcopus, licet nō cōprehendat in sententia suspensionis, vel interdicti, nisi specialiter exprimatur, vt dicit tex. i dicto c. 9. a periculosū. nō est. q̄ specialiter hoc exprimūtur in dicto c. 9. a periculosū. vbi ergo nil reperiret exprīsum de episcopo, sub appellatione generali clericorū cōprehēderetur. non obstat cap. statutū. iuncto cap. licet. canō. de electio. in 6. Nā est exorbitans, q̄a deuiat à regulis iuris antiq, vt patet. in cap. cū in cunctis. §. inferioris. de electi. ītē c. pœnale, ideo sub appellatione ecclesiæ parochialis nō cōprehendit ecclesia collegiata; secus si non esset exorbitās. ex quo cōcludo q̄ constitutio generalis, vel mandatū, vel edictum generale loquēs de clericis cōprehendit episcopos, & alios exilitetes in dignitate, vel canonicos, nisi sit constitutio exorbitās, & pœnalis. secus si esset pœnalis, nō aūt exorbitās, quia cōprehenderet. 11. q. 1. de piona.

bro sexto . & si defunctus habebat iurisdictionem à pluribus, deuoluitur tunc ad illos, prout ab illis tenebat, arg. c. relatum, il 2. de rest. Ex his ẽt infert Inn. quod cum epūs, & capitulum faciant vnum corpus, & inter eos ℨhatur cõiugium spirituale, mortuo epo, iurisdictio & ptās confirmandi præfatos, deuoluitur ad capitulum; sed si epūs exercebat aliqua cum alijs, tunc ptās deuoluitur ad alios, & non ad capitulũ, & quod supra dictum est de defuncto, idem intelligo in absente, vel negligente. Host. dicit, quod hæc gl Inn. nõ probatur p iura allegata, & de materia remittit ad no. 1 c. cũ olim, & cap. his qui, de maior. & obedien. Sed tu no. gl. Inn. quæ licet expresse non probetur iure, non tñ reprobatur, & multum valet in dubijs eius authoritas, & ghaliter, cum quæritur, in quibus capitulum succedat epo, vide in c. cum olim.

a sup. all. [a] In gl. in ver. ꝓgatiua. in fi. distingue melius, q aut quis deponitur verbaliter, aut actualiter. Primo casu, deposi tus tenet priuilegiũ clericale, respũ fori, & respectu canonis si qs fuadente, 17. q. 4. ut in c dictum, alle. in gl. & in c. cũ non ab hoīe. sup. de iud. nisi post depositionem sequatur incorrigibilitas; nam tunc fm verum intellectum. c. cum non ab hoīe, perdit oẽ priuilegium clericale, & absq; altera traditione comprimi pōt p iudicem sæcularem, & ibi plenius dicã. Secõ casu cum depositus est actualiter, incõtinẽti perdit oẽ priuilegium clericale, vt probatur de pœnis. c. degradatio, li. 6. & ibi plene, & an talis cõficiat corpus Christi, vide ibi, per

11 gl. melius per Io. An ibi in nouel. † In gl. in ver. relinquatur, in fi. no. istã gl. quia quotidie allegatur, q pro nullo crimine, quãtũcunq; grani, dẽt clericus tradi curiæ sæculari statim,

b sed dẽt deponi, & remanere sub ptāte ecclesiastica. [b] Sed fallit primo fm gl. in crimine hæresis, sed certe ista nõ est bona exceptio, qa si conuictus de hæresi, vult redire ad fidem, nõ traditur curiæ sæculari, vt hic traditur, ergo cum est incorri

c gibilis, & sic non rect. excipitur. [c] Seds casus est in crimine falsi, & intellige de falsificante literas apostolicas, sed hũc casum restringe p no. in c. nouimus, inf. de ver. sign. Tertius est in consitrante, seu cõiurãte sẽ epm proprių; & sic sentit gl. qđ in isto nõ expectat incorrigibilitas, sed statim deponi pt, & tradi curiæ sæculari. Sed gl. aliter sentit in præalle. c. nouimus, vbi dicit, q benignius est intelligere, vt ꝓcedat, si est incorrigibilis. Idẽ tenet Bart. Brix. 2. q. 7. in. c. si qui sunt, & gl. in c. si quis sacerdotã. alle. Gl. variauit, sed q requiratʳ incorrigibilitas, sentit gl. in c. fin. de testi. cog. & in c. cũ nõ ab hoīe, de

d iud. & ista tã quã benignior tenetʳ. [d] Remanet tñ ergo vnus casus

ADDITIONES.

a ¶All. Sed tu melius refers dicta hic per Doct. & facies quatuor casus. Primus est, qñ iurisdictionẽ recipit ab alio, vt est archidiaconus, qui est vicarius epi, vt in c. 1. & hoc casu dicit Inno. q epūs mortuo archidiacono iurisdictionem exercebit, arg. huius c. & c. his quæ, de ma. & obe. & h. d. procedere Inn. qñ est necesse, vel vtile expediri, antequam successor detur, alioquin successor dẽt expectari, vt ff. de iud. l. mortuo. & C. e. l. ppe rãdum. §. fin aũt. maxime si in proximo sit futurus successor, vt ff. de vac. mun. l. 2. §. fi. & dicit Host. qđ qñ est necesse, vel vtile expediri sede vacante, nedum successit epūs in iurisdictione, sed ẽt in alijs, arg 12. q. 2. hæc huius placiti. & c. si qua, dicit tñ, q p in iudicio non procedit, sede vacante, vt s. ne sede va c. fi. nisi instante necessitate deputetur actor authoritate superiorũ ad repetẽda alienata. 15. q. 2. vobis. & c. Vulterranæ. & argu. Inst. de auth. cui. § fi. Sed D. Card. dicit, qđ per hoc non tollitur, quo minus possit agere pro dignitate vacate, vt in c. si. de succeß ab intest. & sic dato, qđ capitulum ecclesiæ vacatis non possit agere nisi eps poterit, vt d. c. si. de succeß. ab intest. Sed D. Card. dicit, quoad dictũ Inn. q defuncto prælato, succedit ille in iurisdictione, a quo defunctus habet qñ defunctus habet tñ, vt vicarius, sicus Archidiaconus, qui est vicarius epi, vt in d. c. 1. de of. archi. secus si plene esset translata iurisdictio, vel ptās in aliquẽ rõne dignitatis, puta in archidiaconũ, rõne archidiaconatus, quia tunc ille qui dedit, non succederet defuncto, sed successor, vt in c. cum venissent, de inst. Sed aduerte, aut eps transtulit ptãem in aliquem recipientem nõe ecclesiæ suæ, vel dignitatis, & contulit ordinariã ptātẽ in his, in quib. pōt transferre, & tunc puto, qđ ꝓdat opinio D. Car. & q hoc bñ facit tex. in d. c. cum venisset. in fi. vbi si illa cõcessio fuit realis, archiepo nil iuris vel vtilitatis accedat. aut contulit potestatẽ, vt faciat vice, & nomine ipius epi scopi, & tunc est vera opinio Inn. Host. & Doct. & dic, quod episcopus pōt conferre alicui recipienti nomine suæ ecclesiæ, vel dignitatis in perpetuum, totam suam iurisdictionem in certa ecclesia, dum tñ recipiat tanqua vicarius, licet nõ possit a se abdicare totam suam iurisdictionem epalem, vt dñt Io. An. & doc. in c. cum venerabilis. de censi. & per Inn. & Doc. in c. 1. de capel. mon. & in c. pastoralis, de don. & per Arch. & Io. de Fã. 16. q. 1. in summa. & in c. 1. & 2. Sed q̃ro circa hunc casum, quid si epūs cõcesit epo electionem Archidiaconi. Inn. dicit, quod epūs vt capiculo concessisse, vt iura archidiaconalia cõferat archidiacono. Vñ ipso mortuo, deuoluitur ad capiculum prædicta ptās, s. exercendi iura archidiaconalia, & idem dicit Host. si electio canonicorum spectat ad capiculum vna cum archidiacono. Nam mortuo archidiacono, remanebit ptās capitulo, arg. in c. postulatis, de concess. præb. & h. d. Host. & est verum, fm D. Car. & doc. per c. vn. ne sed. vac. in 6. & per c. fi. de voto. eod. lib. Doc. cõiter tranſeunt cum Inn. Sed D. Car. dicit, quod per concessionem ptātis eligendi archidiaconum, vt concessa capiculo ptās transferendi iura archidiaconalia viciliter, non formaliter, videlicet, quod per se possit exercere, sicut qñ capiculum eligit epm. transmittit in electos ius epale, qđ tñ formaliter nõ erat penes capitulum sed virtualiter. & per hoc dicit, quod mortuo archidiacono non deuoluetur prædicta ptās in capitulum, sed expectabitur successor. Mihi vẽ verior opinio D. Car. quia ista sunt valde diuersa eligere archidiaconum, & exercere iura archidiaconalia. & iõ per dationem vnius, non vẽ datum aliud, cum separatorum, separata debeat esse rõ, vt in Lí maritus. C. de donatio. inter vir. & vxor. Secundus casus est, qñ prælatus hẽbat aliqua facere suo iure, quæ non sunt alijs collata, vt si archidiaconus fundauit ecclesiã de bonis archidiaconatus, non capituli, & tunc dicit Inn. quod hęc potestas non deuoluitur ad capitulum, sed ad successorem, vt in c. illa. ne sede vac. & quod no. in c. 2. de exceß. prælat. & in c. qñ Abbas. de off. deleg. sed vide bonum tex. in c. relatũ. el 2. §. noie, de testa. & ibi est bona gl. in quibus succedat capiculum archidiacono, & in quibus successor. Et idem dicas in canonico defuncto, & vide gl. in c. qđ sicut, in verbo, consentire. de elect. quæ sunt notanda. Tertius casus qñ prælatus, puta archidiaconus tenet aliqua, partim ab vno, partim ab alio, & tunc dicit Inn. quod ptās deuoluetur ad vtrumq; in his, q ab eo tenet. Sicut dẽ in simili de clerico habente partim bona hereditaria, partim ecclesiastica, quia in primis dẽt succedere hæres legitimus, in secundis ecclesia, vt in c. relatum, el 2. de testa. & 12. q. 3 & 4. Per totum, & præmiliter vbi quis est beneficiatus in pluribus ecclesijs, quia quælibet ecclesia succedat pro rata bonorum ac quisitorum ab ipsa, vt in d. c. relatũ. el 2. de testa. Et ex hoc pōt inferri, an mortuo epo succedat capitulũ in ptāte epi. Inn. dicit, qđ ea, quæ pertinent ad epm suo iure, sicut est in iurisdictio, & cõfirmatio prælatorum, quam habet eo ipso, q̃ est epūs, ad capitulum deuoluitur ipso iure, de maior. & obed. cum olim. Sed fit ex alijs aliqua exercebat, non deuoluitur ad capitulũ, nec ad superiorem, sed ad socios eius dem collegij, vt c. fin. 66. dist. & C. qñ nõ peccn. parte. Inn. & Doc. transeunt cum Inn. sed D. Car. dicit, qđ hoc procedit, qñ ptās competit epo cum alijs, tali mõ, quod inter eos est ius accrescendi, vt in Lyna prælleg. alias stat regula, quod qñ ptās competit pluribus, nõ in solidum, expectatur successor, si ptās erat collata dignitati, deduc. deleg. qñ Abbas. sed si personæ, extinguitur, de offi. deleg. c. pen. in hoc ego considero, quod aut eps facit aliquid cum capitulo iure ordinario, & tunc deuoluitur ad capitulum, vt in iuribus allega. per Inn. & in c. vn. ne sede vac. in 6. Item si faceret cum alio, puta epūs, & alius prælatus sunt iudices ordinarij in certa cã, vel ex consuetudine, vel ex priuilegio. Nam ambo sunt iudices in solidum, vt in c. prudentiam. & ibi per Doc. de offi. dele. secus si ambo essent delegati a sede apostolica, quia nõ habent iurisdictionem in solidum, vt dicit gl. in d. c. prudentiam. secus si essent delegati ad uniuersitatẽ cãrum, qui habent iurisdictionem in solidum, & cur plures ordinarij, & quilibet posset separatim audire, sicut quilibet de pluribus ordinarijs, vt dicit gl. & Bar. in l. Pomponius. §. si tut. ff. de re iud. ad hoc, qđ no. gl. pen. in c. cum cãm. in fi. de app. & pōdera ratiõnes Inn. dum dicit, qđ capitulum succedit in his, quæ spectant ad epm iure suo, sed alieno nõe, & hoc tenent Io. An. D. Car. But. & Abb. Sic. & dicit, qđ si epūs habet iurisdictionem delegatam a iure, ut est in aliquibus casibus expressis in c. irrefragabili. §. excessus. de off. ord. & in c. un. de fer. reg. in 6. & in cle. attendentes. eo. ti. qđ in tali ptāte non succedat capitulum, sede vacante. & hoc vẽ probari in c. pastoralis. §. præterea. de off. ordi. & idẽ consuluit Lapus & Abbas, dicens se audiuisse ab ore. Io. An. Idem sentit Feder. de Senis cõi. 19. ubi dicit, quod capitulum non succedit sede vacante, si epūs cognoscit iure deleg. uel alio iure speciali, & hoc tenet Abb. Sic. hic, & in ca. cũ olim. de maior. & obed. Nunquid ait epo mortuo, succedat capitulum in ptāte conferendi beneficia, vide per. q optime distinguit, in c. vn. ne se. vac. in 6. Item nũquid, si ad epm spectat solum institutio ex præsentatione patroni, poterit capitulum instituere, & dic, quod sic, & est text. in c. 1. de instit. in 6. Itẽ nũquid succedat capitulum in ptāte excõicandi, vel absoluendi ab excõicatione, text. & ibi c. un. de maior. & obed. in 6. Item nunquid succedat in ptāte visitandi. dic ut per gl. & Doct. in clem. j. in verbo, capituli, de hęr. & per Abb. Sic. in c. cum olim. de maior. & obedien. & dic, q vbi de iure non succedit capitulum vacante sede, non pōt hoc ius acquirere ex præscriptione, quia præscriptio non currit, vt in c. de quarta. de præscrip. & sic vbi non succedit de iure cõi, non pōt hoc ius ex consuetudine acquirere, & hoc tenent Dñi de Rota. & Abb. Sic. in d. c. cum olim. Et si uis scire oēs casus in quibus succedit, & non succedit capitulum sede vacante, vide per Doct. in c. his quæ. & in c. cũ olim. de maior. & obe. ubi per Abb. Sic. & Io. An. & Do. Dom. in c. un. de maior. & obed. Quartus casus est, qñ prælatus est absens ex iusta, uel iniusta cã, & Inn. dicit, quod idem dicendum est, quod in prælato mortuo, & cum ipso tranſit Io. And. But. & Abb. Sic. hic. Sed D. Card. hic tenet ℨrium, p c. 3. de iupp. neg. præl. in 6. vbi si epūs capitur a paganis, tunc est speciale, quod capitulum succedit, sicut si epūs esset mortuus, & illo casu mors ciuilis æquiparatur naturali. secus ergo esset in alio casu. & ille tex. probat, q si epūs liberaretʳ de captiuitate, dicto, quod remanere t absens, capitulum perderet iurisdictionẽ, & reuerteret ad epm. nam mors ciuilis nõ cõparatur naturali, nisi in casibus in re expressis, vt dicit gl. 16. q. 1. placuit, & in c. suscepturn. de reser. in 6. & hoc mihi placet. Quid aũt si epūs esset præsens, & negligens, an ad capitulum deuoluat ptās, facit tex. qđ sic, si c. nulla, de cõcel. pb. & in c. si clerici. §. fi. de ele. sed Inn. remittit ad c. cũ olim. de testi. ubi videas. Ale. de Ne.

b ¶Potestate ecclesiastica. Hoc est optimum ar. quod clericus ecta degradatus non prius est fori laici, quam sit post degradationem curiæ sæculari traditus, quod in terminis no. Spe. in ti. de comp. iud. adi. §. in ver. in quibusdam. de quo postea aliquid in apol. ad iitum, in cac si clerici. in in ver. retinet. supra de iudi. Zach.

c ¶Excipitur. Sed gl. habuit rectum sensum; nam non est necesse, quod postquam est damnatus de hæresi, moneatur, prout dẽt in c. cum nõ ab hoīe. de iudi. imo si est reprehensus & non reuertitur cõtinuo ad gremium ecclesiæ, punitur a iudice sæculari, vt hic dicitur. Ale. de Ne.

d ¶Tenetur. But. transit cum hac gl. r. sed tu tene opinionem Barth. Brixie. quia vbi sumus in materia pœnali, si opiniones Doctorum sint diuerſæ sequenda est opinio, quæ est mitior, vt dicit notabiliter Host. in cap. a. de cognat. spirit. & profecto ẽt in puncto iuris hæc opinio est verior. Nã durum esset; quod pp hoc crimen, clericus statim perderet priuilegium, quia reperiuntur multe alia crimina grauiora, & tamen clericus non perdit priuilegium, nisi postquam est incorrigibilis. Ale. de Ne.

casus exceptus in gl. qui ẽt recipit interpretationẽ, & restrictionẽ. Sed hãc materiã plenissime prosequor in c. at si clerici, de iud. vbi generaliter dico, quæ crimina sint digna depositione, & degradatione. & inter cætera alleg. capit. nouimus, de verb. significatio. ad probandũ, q omne crimẽ grauc, & dãnosum, est depositione dignũ, & incontinenti absq; alia incorrigibilitate dẽt tradi sęculari curiæ, & vide latissime in loco prælleg. to. In glo. in versi. sponte, ibi, postquam est condemnatus, dic larius, q ante cõdẽnationẽ, cõpellitur abiurare hæresim causatiue. scilicet per districtionẽ personę cõminationẽ pene personalis. & spoliationis bonorũ. Sed ex quo iste expectat condẽnationẽ, nõ pōt amplius cõpelli, a afficere: nec animũ potest mutare. 47. dist. c. sicut, §. necesse. [a]

12 In gl. in ver. laicus, in fi. dic clarius, vt supra dixi, q crimẽ hæresis est crimen ecclesiasticum mere. vnde de eo sęcularis iudex nõ pōt aliquo modo cognoscere, etiam ℨ laicũ, vt c. officium, §. prohibemus. eo. ti. li. 6. sed ad requisitionẽ ecclesiæ imponit pœnã. nã ecclesia declarat illũ hæreticũ, & priuat eũ omni priuilegio, & relinquit eũ iudici sęculari puniẽdũ. facit ẽt c. cũ secundum leges. eo. ti. lib. 6. In glo. in ver. audiẽtia, in fine, dic, vt hodie habetur in c. sup eo. ti. lib. 6. vbi conciditur, q relapsus in hæresim, auditur quoad sacramenta,

b sed non quo ad cuitationẽ pœnæ. Intellige ergo, q ecclesia nõ claudit gremiũ redeuntibus, scilicet quoad spiritualia. [b]

13 † Sed quæro circa prædicta, qua pœna debeãt puniri hæreticiʳ. [c] dicit Hostiens. & Ioan. And. q pœna ignis, debent ergo cremari, vt colligitur ex euangelio Ioan. 15. cap. vbi dicitur si qs in me non manet, mittent foras, sicut palmes, & arescet, & colligent eũ, & in ignẽ mittent. Sed ius ciuile punit hæreticũ capitali pena, seu pena mortis, vt in l. Arriani. C. de hæreticis. coniuncta l. vltimũ supplicium. ff. de pœn. & hanc pœnam esse debitã interpretatur cõsuetudo. conuenit ergo

14 in hoc lex diuina, canonica, ciuilis, & consuetudinaria, vt eõ muniter puniãtur pœna ignis. † In gl. fi. ibi. q nõ est verũ: circa hoc vide bõ. tex. de priuile. c. 1. lib. 6. nã si exemptus delinquit in loco nõ exẽpto, pdit quoad delictũ priuilegii, vt ibi. Sed aduerte, qa illud c. loquitur ibi in priuilegiato, respectu certi loci, sed vbi priuilegiũ esset personale, & nõ restrictum ad certũ locũ, vt est priuilegiũ officialium Papæ, tunc pro-

15 pter delictũ non perdit priuilegiũ, & de hoc latius dico in c. fi. de fo. cõp. † In cad glo. ibi, non cognoscũt [d] episcopi iure

d ordinario. no. gl. & de simili materia habetur in c. irrefragabili. §. excessus, ℨ de offi. ordi. & Host. sentiebat hic, q in veritate isti sunt ordinarij, & nõ delegati: quia habent generalẽ iurisdictionẽ, nec extinguitur ista iurisdictio morte delegantis, vel delegati, sicut extinguitur iurisdictio delegata, vt in c. gratũ, ℨ. de offi. deleg. Nec obst. q litera dicit delegati, quia non est potestas, seu vis in verbo, lex. n. est imposita rebus, & non verbis, vt in c. cõmissa, de cle. lib. 6. Io. An. cõcludit, tenendo oppositum, q episcopi sunt in hoc casu delegati, vt in litera. Nec obst. q nõ extinguatur hæc iurisdictio p mortẽ qa delegatio non fit hic à Papa, sed à sed. apost. quæ nunquã moritʳ, vt in c. gratioſe, de rescrip. lib. 6. item non fit personæ, sed dignitati, q non moritur, vt in c. quoniã Abbas, de offic. deleg. ideo transit in successorẽ. Nec ob. q in effectu hẽt ordinariã; quia ẽt quoad effectũ iuris est differentia, an habeat dele

16 gata, vel ordinariã, videlicet respectu appellationis interpoſtãe. nã si habet ordinariã, appellabitur ad Archiepiscopũ, vt in cap. Romana, de app. lib. 6. † sed si hẽt delegatã; appella

c bit ad solũ Papã [e] delegantẽ, vt in ca. super quæstionũ, de offi. deleg. Et pro hoc infert Io. An. licet aliqui contra, q si cõtingit appellari ab istis episcopis; appellabitur ad Papã: nam episcopus tãquã delegatus est maior archiepiscopo quoad istum articulũ, vt in c. sane, de offi. dele. ergo non debet appellari ad minorẽ. Itẽ si appellaretur ad Archiepiscopum, detra

f heret priuilegio vltra quã sit expressum: quia vbi exẽpti [f] habent vnum iudicem. s. delegatũ, haberent tres, qa appellaret ad Archiepiscopũ, & ab ab Archiepiscopo ad Patriarchã, &

17 sic cognoscerent ille, qui nõ hãt iurisdictionẽ. [g] † Vlti. quærit Ioan. And. nũqd in hac potestate delegata, succedat capitulũ sede vacante. Et concludit q nõ: quia non succedit capitulum in his, quæ competunt episcopo iure speciali, vt not. de fo. comp. c. verũ. Io. Mo. tenuit contrarium, in cap. 1. de ma. & obe. in vi. dicens, q in casu huius c. & vbicunque episcopus habet iurisdictionem generalem, succedit capitulũ. Sed tamen tene primum, per no. in c. verum.

a ¶Necesse. Et dic, quod abiuratio debet fieri per scripturam, formam vide

b ¶spiritualia. Vnde no. bene illum tex. quod sacramenta ecclesiastica, hoc corpus Christi, & sepultura ecclesiastica, non denegatur illis, qui pa

ADDITIONES.

ℨ. fi. 8. quoties cordis oculos. & de conse. dist. 2. ergo Berengarius.

tentur vltimum supplicium propter delictum. de quo etiam vide bonum tex. in c. fi, 1 4. q. vlt. & in cle. vni. de pœn. & remiſ. sed dubium est, an si quis abiurauerit hæresim in vno articuio, & incidit postea in aliũ articulum, an dicatur relapsus, rex. in c. accusatus. §. cũ vero. eo. ti. in 6. dicit, q abiurans hæresim generaliter, vel simpliciter, si incidit in alium articulũ, vel speciẽ hæresis. dẽ relapsus. gl. ibi dicit, secus si abiurasset hæresim in vno articulo specifice, qa tunc si incideret in aliũ articulũ non dicere tur relapsus, & hoc videtur probari illo tex. a contrario. & hoc tenet ẽt Io. An. in nouella, in d. §. cũ vero. Sed Io. mona. Arch. & Do. Dom. tenẽt cõtrarium ibi, dicentes, q ibi non dẽt assumi argumentum à contrario sẽsu illius §. quia specialiter abiurans propter connexitatem, vt abiurasse omnes hæreses, cum omnes hæreses sint connexæ, & habeãt caudas in uicem colligaras; & sic talis dicitur in effectu generaliter abiurasse, licet quoad hæc verba specialiter abiurauerit quia quandoque inducitur effectus præter sonum verborum, & ad aliud, quam verba sonant, vt in c. 2. de despon. impub. in 6. Sed opinio Io. An. magis consonat literæ illius. §. & putarem illam seruandã in iudicando, cum propter authoritatem Io. And. tum ẽt, quia in pœnalibus, vbi est diuersitas opinionũ, debemus illam opinionem seqni, quæ est benignor, vt dicit Hostien. & Doct. in c. 2. de cogn. spiri. facit reg. in pœnis, & l. absentem, & l. fi de interpretatione. ff. de pœnis. Præterea non habemus alium tex. quam illũ. & ideo est intelligendus in terminis. s. qñ abiurat hæresim generaliter, seu simpliciter, præsertim cum sit pœnalis, & restringendus, vt in c. statutum, de elect. in 6. Item in odiosis non fit extensio, ẽt ad connexa, vt no. in reg. odia. & per Io. And. in addi. Spe. in rub. de his, quæ fiunt à maio. par. cap. & per Host. in c. cum ex officij, de præscr. fup verbo, visitationẽ, & per Doct. ℨ. cũ ex iniuncto, in gl. fi. facit, quod no. Inn. in c. tua. ℨ. de decim. Interdum dicit ille tex. q præstans purgationem canonicam, si postea reincidit in hæresim, dicitur relapsus, intellige quando erat præsumptio vehemens, secus si erat modica, vel leuis, de quo vide tex. in c. accusatus. in prin. et ti. in 6.

c ¶Heretici. Pœna hæreticorum est, quod comburi debeant. Et vide tex. & gl. in cap. fi auditur. 23. q. 5. & quod no. Io. An. post Arch. in c. prædentes. in ver. iustitiam, de hæret. in 6. & ibi Dominic. Si tamen iudex ecclesiasticus qui non potest imponere pœnam mortis velit ipse in totum punire hæreticum, potest ei imponere pœnam incarcerationis perpetuæ. Tex. est singularis in c. 1. de hæreticis. in 6. Et adde hic gl. in c. excommunicamus. el 3. §. 1. infra eod. Aduerte tamen, quia procedit in inferioribus. Sed pœna hæresis in principe hæretico, est arbitraria, secundum Bal. in l. cũctos populos. in lec. C. de sum. Trin. Bar. de Bel.

d ¶Cognoscunt. Not. de isto delegato à lege, an eius iurisdictio sapiat potius naturam ordinarij, vel delegati. Et vide aliqua pulchra, quæ in istis delegatis scripsi in tex. in d. c. irrefragabili. §. cæterum. Et per istum tex. dicit Bal. in l. & quia ff. de iurisdicti. omn. iudic. quod lex potest dare delegato iurisdictionem. Bar. de Bel.

e ¶Ad solum Papam. Vide quæ scribit Ale. in l. 1. ff. de dam. infec. & in l. 1. in 3. no. ff. de offi. eius, cui mandata est iurisdictio. & in l. more. ff. de iur. omn. iudic. Seb. Sap.

f ¶Exempti. Dic, quod ista ratio non militat in casu huius decr. quæ loquitur de causa hæresis, in qua non appellabitur, vt est tex. in c. vt inquisitionis, de hære. li. 6. nisi forte appellaretur in casu, de quo ibi per Arch. & Io. An. ibi narrat, quæ comperunt episcopo. In casibus, in quibus episcopus habet iurisdictionem delegatum à lege, non succedit ei capitulum, vacante sede. Et ad idem vide plenius in c. 1. de ma. & obe. li. 6.

g ¶Iurisdictionem. Et dicit Io. Andr. quod in his casibus in quibus episcopus procedit authoritate delegata, poterit coercere Archiepiscopum eum impedientem, quia quoad iurisdictionem delegatam, est maior Archiepiscopo. de offi deleg sane. Nunquid autem Archiepiscopus delinquens in diœcesi suffraganei, ligetur statuto facto per suffraganeum authoritate ordinaria, dic, vt per glo. 3. q. 6. c. 1. & per Innoc. & Doctor. in c. cum interior, de ma. & obed. & in c. 2. de constitut. in 6. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum confiscantur, & applicantur fisco, domini ciuitatis, vbi morantur.*

2 *Papa habet iurisdictionem in terris imperij, ratione delicti ecclesiastici, & eius vigore imponere potest pœnam confiscationis bonorum. 5. vide c prox. 3. no.*
V bi reperitur maius delictum, ibi maior vltio est exercenda.

3 *Bona hæreticorum publicantur post eorum mortem si tunc apparet ipsos in vita fuisse hæreticos.*
Filij aliquando puniuntur propter delicta parentum, scilicet temporaliter, non autem eternaliter.

4 *Filij hæreticorum si sint beneficiati, an propter delictum parentum priuentur beneficio.*
In confiscatione bonorum, an veniant feuda, vel ius patronatus.

CAP. VI.

1 VErgentis. † Bona hæreticorũ confiscantur & in terris ecclesiæ, applicantur fisco ecclesiæ, in terris imperij, iudicis sęcularis fisco. & p ꝓcedit ẽt si catholicos habet filios. Et sic diuidit. Primo præmittit decisum exordiũ. Scdo ponit statutũ de publicatione. q probatur per arg. à maiori. Tertio solluit obstaculũ. secunda ibi, in terris. tertia ibi, nec huiusmodi. Casus literalis; statuit Pa. q in terris suæ temporali iurisdictioni subiectis, bona hæreticorum publicentur, & in alijs idẽ præcipitur obseruari per rectores locorũ. & si ad hoc negligentes extiterint, p cẽsurã ecclesiasticã cõpellantur, nec ad eos vlterius bona illa reuertãtur, nisi redierint, & abnegauerint hereticã prauitatẽ, & ex sola misericordia aliqs ei voluerit misereri, vt tẽporalis saltẽ pœna corripiat, quẽ spiritualis nõ corrigit disciplina; nã ẽt p leges cũ reis læsæ maiestatis capite punitis, bona publicentur: eorum filijs, vita solum ex misericordia reseruatur; multo fortius illi, qui aberrãt à fide

Universidad de Deusto
Biblioteca

fide fidelium & Iesum Christũ offendunt,a capite nostro,ꝙ est Christus,ecclesiastica dẽnt restrictione præscindi, & bonis tpalibus spoliari,quia grauius est æternam, quam tpalẽ lædere maiestatem.nec exhæredatio filiorum catholicorũ, dẽt impedire censuram huius feueritatis,prætextu alicuius mĩæ;cum in multis casibus,filij pro patribus tpaliter puniãtur,& ſm canones qñq; non solum puniãtur authores scelerum,sed ẽt progenies damnatorum.B. † Not.1.ꝙ in terris subiectis ecclesię quoad tpalem iurisdictionem,ecclesia per oĩa vendicat sibi iura principum; vnde camera Papæ,tenet locum fisci.facit cle.2.eo.ti.ibi,in fiscum,& qđ no.gl.Io. An.
2 super c.quia diuersitatem.de concess.præben.† Not.secũdo, ꝙ in terris Imperij potest Papa ratione delicti ecclesiastici infligere pœnam publicationis bonorum: apprehensio bonorum tñ non fit per iudicem ecclesiasticum, sed per sæcularem,vt hic,& in c.cum ſm,co.ti.lib.6.Et aduerte,ꝙ tpe huius c.bona veniebant publicanda, sed hodie ipso facto sunt publicata,vt in d.c.cum ſm, vnde si dictus hæreticus in vita nõ fuit damnatus,ex quo post mortem põt probari, ꝙ fuit
a hæreticus,bona eius pñt capi,vt in c.2.de præscr.lib.6.[a] quia tunc fit executio : quia publicatio fuit inita ipso iure, & iõ transit in hæredes.facit,ꝙ no.Bart. in l. eius qui delatorẽ. ff. de iure fis.& prout etiam dixi,in d.c.2. Not.3.ꝙ licet hæreticus velit sponte redire ad fidem , non tamẽ recuperat bona
b suа,[b] nisi ex mĩa quadã.[c] No.4.ꝙ de iure procedit,arg. a ma
c iori.ꝙ vbi reperitur maius delictum, ibi maior vltio est exer
d cenda.24.q.1.non afferamus.[d] facit in arg. c. cum in cũctis, in prin.de elect.& ca.cum sit ars artium, de æta. & qual. vbi in simili dr,ꝙ vbi maior imminet cura,ibi maior requiritur
3 idoneitas.† Vltimo no.ꝙ pp acerbitatem delicti,filius[e] põt
e tpaliter puniri pp delictum parentum tñ; quia ipsi parentes puniuntur in personis filiorum.Ilisti quidem. ff.qđ met. cau.quia exempla paterni criminis,metiuntur in filiis.Nam
f sæpè filius sequitur vestigia parentum,[f] vt l.quisquis.C.ad l. Iul.maiest.& ideo dicit tex.hic tpaliter,quia spiritualiter, & æternaliter,filius nunquam punitur pro parte, & ita dẽt intelligi scriptura.Filius non portabit iniquitatem patris, nec
g econuerso,vide de hoc 23.q.3.& 1.q.4. in sum.[g] † Sed circa
4 prædicta dubitatur, nunquid filius hæretici perdat beneficium ecclesiasticum, quod habet,glo. in c.satis peruersum. 56.dist.concludit,ꝙ non,sed circa ista beneficia filiorum, vi
h de gl.in c.quicunq;.c.ti.lib.6.[h] Et nunquid feuda[i] hæretico-
i rum confiscentur,vide in Spec.de feu.§.1.ver.40.[k] Nunquid K in publicatione bonorum ẽt in alijs delictis ab isto , veniat
l ius patronatus , vbi publicatio fit per iudicem sæcularem,
5 vide glo 16.q.7.c.filijs.† In gl.in ver.exhæredatio,in fi.no. gl. & hanc opin.tenet gl.23.q.7.in sum.& ibidẽ Arch. vide Cy. in l.quisquis.C.ad l.Iul.maiest.& vr tenere Host. in sum.cod. tit.§. qua pœna.licet posset dici,secũdũ eum,ꝙ de mĩa procedit lex ciuilis, sed de æquitate procedit hoc c. vel distinguatur,an hereticus fuit damnatus in vita , & procedat hoc ca. an post mortem, & procedat ius ciuile.Io.An.dicit,ꝙ in terris imperij potest seruari ius ciuile,cuius dispositio est benignior:sed in terris ecclesiæ prævalebit hoc c.& mirandũ de hac opi.Io.And.nam raro habet opi.ſaltem non probabilẽ. nam hæc opin.nullam habet in se probabilitatem.cum hoc c.expressius fecerit mentionem de terris imperii.& mandat principes sæculares ad hoc compelli.nec hoc casu curandũ est de lege,quia cum hoc casu crimẽ sit mere ecclesiasticũ, vt in c.vt officiũ.§.prohibemus.eo.ti.lib.6. pœnæ impositio spectat ad ecclesiasticum iudicem,& non ad sæcularem.33. q.2.c.siue.§.in hoc.Item litera hoc probat per arg.a maiori. & hãc opi.gl.sequitur hic Ant.& non video, ꝙ in aliquo sit hæsitandum,per rationem supradictam.maxime hodie per
m auth.gazaros.C.eo.tit.quæ vr ꝯcord. huic iuri canonico.[m]

ADDITIONES.

a ¶Lib.6. Vide etiã tex in c.accusatus.§.in eo vero casu.e.ti.nu.6.Ale.de Ne.
b ¶Non recuperat bona sua. Adde ꝙ gl.in sum.23.q.7.tenet indistincte, ꝙ recuperet.& Car.in cle.1.q. 1. de hære.cuius vr tenere 3tium gl.1.q.7. in c.qui maximum.quam tenet.per dictum istius Fel.hic.Sed aduerte,ꝙ nõ recuperat ius patronatus.Idem tenet Io.And. & Ant.de But. in c. quia. ubi etiam per istum, supra,de elect.de quo vide Feli.vbi supra,versi. no. casum in quo. Seb.Sap.
c ¶Quadam . Nunquid autem relapso possit fieri misericordia , vel pœna commutati,dicam in c excommunicamus.el 2. Ale.de Ne.
d ¶Afferamus. Istud est singulare,sed non est semper verum. Nam interdũ plus punitur minus delictum,quam delictum maius,vt patet 303. dist. 2.latorem.iuncto c.admonere,ead.q.Et ideo vide gl.circa hoc,in d.c.ad monere.in ver.existens.quæ incipit,videtur ergo. Alex.de Ne.
e ¶Filius.Regulariter tamen filius non tenetur pro patre, sed nunquid valeat consuetudo,vel statutum contrarium,vide Ias. latè,in l.de quibus, ver.iuxta prædictam regulam,ff. de leg.Dec.in consi. 38. Et quando filius puniri possit ex delicto patris,tradit Bal.in l.filiusfamilias.ff.de his qui sunt sui,vel alie.iuris. Seb.Sap.
f ¶Parentum. Vtrum quandoque vnus possit puniri pro delicto alterius, vide Innocen.in capit.grauem.in fi.de sen.excomm. glo. & Dyn. in reg. non debet,de regu.iur.lib.6. Bart.de Bellentr.
g ¶In sum.Et dic,ꝙ licet Deus,qui habet nota præterita, præsentia, & futura,interdum puniat vnum pro alio,cum scriptura dicat,ꝙ iustus periit ſæpissime pro impio; vt dicit tex.de consec.dist.1.in sancta. constitutio tñ hoĩs non hẽt ptãtem puniendi corporaliter aliquem pro delicto alterius,vt dicit singulariter Inu.in c.grauem.ĩ.de sen.exc.quod dictum tenebis perpetuo menti pro limitatione illarum gl. Vnde ex hoc sequitur,quod licet constitutio hois pp delictum parris possit filios priuare hæreditate paterna,& facultate succedendi alteri, & imponere eis pœnam infamiæ,& repellere eos ab officijs , & honoribus , & beneficijs non possit punire eos corporaliter,quod no. Alex. de Ne.
h ¶Lib.6.Sed aduerte,ꝙ gl.in d.c.satis peruersum,non loquitur de filio hæretici,sed de filio illius, qui commisit crimen læsæ maiestatis . nam talis non est inhabilis ad beneficium ecclesiasticum, nec lex ciuilis loquitur de beneficio ecclesiastico,& si loqueretur, non teneret: quia lex ciuilis non hẽt ptãtem circa hoc,vt in c.ecclesia sanctæ Mariæ,de constit.& ibidist bene quidem,& illa gl.est tenenda,vt dicit hic D.Car. licet Io. Cadistinguat,cuius distinctionem non refero: quia non est vera , & illam gl.ẽ sequitur hic But.Sed dubium est,quid de filio hæretici, an ſt priuandus benefico pp delictum patris . Nam filij,& nepotes hæreticorũ vsq; ad secundam gñationem sunt inhabiles ad beneficia , & ad officia publica,& si fuerunt sibi collata,collatio ipso iure est nulla,vt in c.s. 2.& c.statutum.el 2.eo.ti.in 6.Ego in hoc dicerem,ꝙ aut filius est adhuc ptus ad beneficium,vel publicum officium;antequam pater ſt hæreticus: & tunc tenet collatio,seu assumptio , nec dẽt filius priuari ex delicto patris superueniente.Aut consecutus est beneficium, vel publicum officium,postquam pater est factus hæreticus, & tunc non tenet collatio,vel electio,vt in iuribus sup.alleg.ratio dĩæ est , quia facilius impediuntur facienda, quam facta tollantur ex impedimento superueniẽti,vt in c.quemadmodum,de iureiu. & in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui,vel alien.iur.& in ca. discretionem , de eo qui cognouit consanguĩneam vxor suæ.& ideo cum delictum hæresis, reddat filios inhabiles ad beneficia,vel officia acquirenda,non dẽt extendi,vt priuetur beneficijs,vel officijs ante hæresim habitis,maxime cum hoc sit ius pœnale, & restringendum,vt in c.statutum.de elect.in 6 ad hoc,quod no. Io.An. & Dod. in c.excõicamus.§.credẽtes.ĩ.e.vbi tenet,ꝙ filius,vel nepos hæretici possit eligere aliũ ad publicũ officiũ,vel beneficiũ,licet nõ possit eligi,ꝙ ex illud ius sit pœnale,nõ dẽt extendi vltra q̃ loquatur, & hoc mõ fallit illud,quod hic dicit Abb.Sicu.Sed Host.hic quærit,an suia, qua damnatur hic posteri hæreticorum,extendatur ad filios filiarum,& late prosequitur.sed est determinatum hodie in c. vbicunq;.de pœn.in 6. & in a ſtatutum.el 2.de hæret.eod.lib.vbi vide gl.& Dominicum. Ale.de Ne.
i ¶Feuda.Vide ad hoc bonum tex.in c.felicis.§.1.de pp.in 6.& per.Io.And. in c.in quibusdam,infra de pp. Alex.de Ne.
K ¶Ver.40.Sed vide Bar.de hoc in l.si finita.§.fi de vectigalib.ff.de dã. infec.
l ¶Ius patronatus.de hoc est gl.in cle.pastoralis.de re iud. Bar.de Bel.
m ¶Canonico.Sed tenet hic D.Car.& gl. & Arch.23.q.7.in sum. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Spãlis dispositio,nõ dicitur superflua ex hoc,ꝙ cõtineatur subgenere alĩ.*
2 *Auxiliari, & consulere, & fauere, sunt diuersa.*
Statutum loquens in vno,non verificatur in alijs.
3 *Instrumenta confecta a notarijs suspensis non tenent.*

CAP. XI.

SI aduersus. Aduocati, vel notarij, hæreticorum fautores, vel eorum defensoribus fauentes, aut sub eis litigantibus patrocinantes,& pro eis instrumenta scribentes,infames sunt, & ab illo officio suspensi.primo ponit decisum exordium, secũdo prohibitionem. tertio pœnam.secunda ibi,quia.tertia ibi , ꝙ si. Casus literalis.Quamuis gñaliter prohibitum sit,vt nullus,contra illum vel fauorem præster hæreticis; quia tñ plus solet nocere,quod specialiter iniungitur,quam quod gñaliter præcipitur:prohibet Pa.aduocatis,& notarijs, ne hæreticis consultibus fautoribus,& defensoribus eorundem, in aliquo præstent auxilium,consilium,vel fauorem:nec eis, in casibus, vel in factis aliquibus , litigantibus sub eis præbeant patrocinium,nec pro eis publica instrũa, vel scripturam facere multenus attentent,ꝙ si ꝛ fecerint,ab officio suo nouerint se
1 spensos,& perpetuæ infamiæ subiacere.Bern.† Not.1.literam in prin.quia solet iste tex.quotidie allegari,& valet ad excusa
a tionem superfluitatis,[a] vt specialis dispositio non dicatur superflua,licet contineat sub gñali, quia q̃nq; fit,vt plus timeatur, & hoc vult iste tex. dicere. nam gñaliter est prohibitum ne hæreticis,fautoribus, &c.aliquod subsidium præbeatur : sed nunc specialiter prohibentur isti,vt magis timeatur: qz
b solet plus timeri,[b] &c. † No.2.quod aliud est auxiliari, aliud
2 est consulere,aliud fauere.hic.n.ponuntur, vt diuersa ; & ꝯ vnum non comprehendit aliud. l. si idem . C. de codicil. & hoc facit ad statuta odiosa,vt si loquantur de auxiliantibus non

ADDITIONES.

a ¶Superfluitatis.Alios casus,in quib.superfluitas excusatur,tradit Fel.in c solitæ.supra de ma.& obe.& in proc.huius lib.circa fin. Seb.Sap.
b ¶Timeri.Sed nũquid isti sint excõicati,sicut alij fautores , Bur. dicit ,ꝙ aliqui sunt fauentes hæreticis in ipso crimine hæresis, & isti sunt excõicati.ſ.eo.ficut.& ĩ.eo.excõicamus. §.credentes. Aliqui sunt,qui fauent hæreticis,non in crimine hæresis,sed in alijs negotiis . & de istis loquitur iste tex.& tales non sunt excommunicati,sed patiũtur pœnas de quibus in tex.& non alias.Ex quo de ipsis est specialiter prouisum.ar.in ſtuduisti.de of.deleg.& in c.1.cum ibi no.de rescr. Ale.de Ne.

a non incidant cõsultẽtes,vel ecõtra. [a] No.3.qđ ratione delicti ecclesiastici,põt ecclesia punire laicos pena infamiæ , & sus
3 spendere eos ab eorũ officijs.Sed circa hoc q̃ritur nũqd instrumenta cõfecta ab istis post suspẽsionẽ, teneant. & con
b cludit Hostien,ꝙ nõ,facit,quod no.in clem.2.de magi.[b] Sed quid in casu,vbi isti fuerunt patrocinati:dicut quidã,sententiã latã ad eorum patrocinium irritandum.hoc tamen iure non probatur . Vnde esset necessaria declaratio, secundum Ioan. Andrę . Sed hæc constitutio poterit habere effectũ in hoc:quia à principio poterunt remoueri à patrocinio . Itẽ lucrum acquisitum,poterit erogari in pauperes.argum. ca.
c cum sit,supra titulo proximo.& transgressor poterit aliter puniri, [c] In glo in ver.auxilium.Vbi, hoc poterit habere locum intra annum.Aduerte, quia quod dicit glos. de anno, procedit in suspectis de hæresi.ita loquitur cap. excommunicamus,allega.in glo.sed si constat de hæresi non expectatur aliquod tempus.Hostien.dicit,quod si isti cõueniuntur super aliquo crimine de hæresi,tunc audientia non est denegãda,nec iusta sententia.Et si diceres , qualiter isti possunt conueniri,cum debeant puniri pœna mortis , vt dixi in cap. ad abolendam,supra eodem respondet ipse,quod potest ꝓcedere in eo qui redit ad fidẽ: nã talis dẽt detrudi ad agendã pœnitentiam,vt in cap.penul.infra eod. & sic procedi potest in causa contra eum.Ioan.Andr.dicit se non credere,qđ hoc capit.habeat locũ in redeuntibus ad fidem,argumen.in capit.statutum.eodem titu.lib.6.Potest dici,quod istud cap. procedit quando hæreticus propter ipsius potentiam,vel ꝓpter fautorem domini temporalis , de facto puniri non potest:tunc nullum patrocinium,nullumque auxilium sit impendendum,& omnis audientia est ei deneganda . Si autem potest hæreticus de facto puniri,tunc aut perseuerat in hæresi,& damnatur pœna mortis,vt dixi. Aut redit ad fidem,& non habet locum hoc cap.quia non dicitur amplius hæreticus,vel fautor hæretici;& ideo licite pro eis exercetur aduocatio,& instrumentum scribitur.

ADDITIONES.

a ¶Econtra.Vide glo.in glo.1.in verbo,defensaueritde pœnis. & Doct. in c. 1.de off.deleg.& Bart.in l.is qui opem.& in l. qui seruo.§. primo. & in l. vbi furti.ff.de fur. Ale.de Ne.
b ¶De magi.Et in gloss.penul.dicit, quod si est notorium eum suspensum, non tenent gesta,secus si est occultum,& idem tenet Innocen.in cap.nihil.de electio.& in cap.qualiter,& quando,el 2.prope fin.de accusat.Al. de Ne.
c ¶Puniri.Hoc mihi placet, quod aduocatus non est de substantia iudicij, vt in ca.forus.de verb.sig.hinc est,quod prætextu absentiæ aduocati,iudex non debet litem retardare expediendam,vt in Lvelamento.C.de postul.Nec obstat si diceretur,nonne aduocatus instituit causam, & fecit, qđ iudex sulit sententiam in fauorem clientuli ? Ad hoc resp. quod ista institutio est facti,& non potest haberi pro non facta , & vide glo.notab.in clemen.1.in verbo,irritum,de regula.vt quæ dependent ab officio curæ,vt est baptizare,eucharistiam præbere,& similia , & quæ in facto consistunt,vt prædicare,non possunt esse irrita,licet sit apposita clausula decreti.Ad idem glo.notab.in cap.prouida.in verbo , firmitatis, de electio.in 6.etiam in cleme.in plerisque.in ver.aliquid.de ele.Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes habentes curam animarum,debent esse literati.*
Scientia est valde necessaria sacerdotibus.
Ignorantia dicitur mater omnium errorum.
2 *Episcopus fundat intentionem suam de iure communi super institutione & destitutione beneficiorum in sua diœcesi , & vendicans hoc debet probare,ista de aliquo iure speciali sibi competere.*
3 *Institutio beneficiorum ad quem pertinet,consequenter ad eundem pertinet & destitutio,nisi habuerit ius instituendi ex consuetudine , vel præscriptione.*
4 *Præscribens ius conferendi,non censetur præscripsisse ius destituendi, vel remouendi institutum per ipsum.*
5 *Priuilegium concedens potestatem instituendi aliquem in beneficio,an, & quo casu extendatur , quod habeat etiam potestatem destituendi , vel remouendi.*
6 *Priuilegium concessum ab eo, cuius iuri detrahitur,est latissime interpretandum secus si detrahitur iuri alterius.*
7 *Potestas recipiendi significationem beneficij , non pertinet ad habentẽ institutionem de iure speciali,sed ad eum,qui potest inuitos destituere.*

CAP. XII.

VM ex iniuncto. Laici nõ prædicẽt, nec occulta cõuenticula faciant,nec sacerdotes reprehendant. hoc dicit in summa.Diuiditur.nã primo ponit triplicem reprehensionem laicorũ : quã secundo prosequitur. primo primam,ibi,Deus.secundo secundam ibi,sicut enim. tertio tertiã,ibi,licet.Casus literalis.Quidã laici , in vrbe Meten. si,præcipue delinquebant. In qbusdã articulis facientes sibi exponi diuinas scripturas,vt secũdũ eas assumerent sibi officiũ prædicandi. sacerdotũ ẽt simplicitatẽ vsurpãtes sibi officiũ prædicandi. sacerdotũ ẽt simplicitatẽ cludebãt;& aspernabant eorũ cõsortium,qui sibi in talibus non inhærẽt.Primo ponit occulta cõuenticula ibi:Deus. n. Secundo impugnat eorũ officium prædicandi, ibi , sicut.n. Tertio dicit,ꝙ eludere debet simplicitatem sacerdotũ,ibi,licet aũt. quæ omnia clare videbis in tex.Bern.No.1. ꝙ instantes circa intellectũ diuinæ scripturę,sunt cõmendandi, & etiam commendandum est studiũ adhortandi , secundum diuinam scripturam;licet ergo possit quis publice,vel occulte prædicare,nisi sit destinatus,potest tamen adhortari proximum ad viã veritatis,secũdum diuinã scripturã.No. 2.ibi, super tecta prędicare,ꝙ prædicator,vel docens , debet stare in altiori loco.Not.3.ibi.præcipuus,ꝙ Doct. in ecclesia sunt valde honorandi:vnde ipsorum ordo dr præcipuus,& multa priuilegia consequuntur Doct.ab imperio.de quibus in l. 1.C.de profess.qui in vrbe Constanti.lib.12.& l. medicos. & l.seq.ĩ.de profess.& med.lib.x.aliquid tetigi in capit.quanto. ĩ.de magist.No.4.ꝙ non est credẽdum alicui asserenti se missum à Deo,vel ab eo inspiratum,nisi hoc ostendat per operationem miraculi,vel scripturæ, seu per testimonium spe-
a ciale.[a] † Item no.in ver.licet,ꝙ scientia est valde necessaria sa
1 cerdotibus.peccant ergo sacerdotes, & maxime habentes curam animarum,si non insistunt studio literarũ : nã ignorantia errorũ dr esse mater.38.di.ignorantia. & quã scientiã debent habere clerici,vide ꝙ no.de ele.c.cũ in cunctis. No. ibi Dijs non detrahes,ꝙ sacerdotes appellantur Dij , & hoc pp ordinis excellentiam,& officij dignitatẽ. Et nota ex eodẽ ver.ꝙ quisque sacerdos respectu ordinis, dicitur habere di-
b gnitatem;& hoc,capiendo dignitatẽ large. [b] Ex hoc not.laicos reprehendendos,parũ deferentes sacerdotib. Itẽ nota, ꝙ quisque põt etiam superiorem occulte corripere,non tamẽ manifeste.Ex quo infertur,quod etiam denunciatio cuã gelica,respectu superioris procedit.vide ẽr bonã glo.21.dist. nolite.quæ dicit triplicẽ esse reprehẽsionem.quædam est imperiosa;& ista tãtum competit superiori: quædã est socialis, & charitatiua;& ista competit cuilibet,etiam subdito; dum tamẽ eam occulte exerceat,vt hic.quædam est temeraria;&
2 ista omnibus prohibetur. † Vltimo no.ꝙ episcopus fundat intentionem de iure communi super institutione,& destitutione sacerdotum , ad episcopum ergo spectat institutio in quolibet beneficio suæ diœcesis , & destitutio.16.q.7.c. nullos vide bonam gl.in c.quanquam,de elect.lib.6. Prælat[a] ergo inferior vendicans sibi potestate instituendi, vel destituendi,debet hoc probare:ga de iure communi ista pertinent ad episcopũ,vt hic,& generaliter, an solus episcopus, an vero cũ consilio,& consensu capituli, vel alius inferior, possit conferre beneficiũ,dixi plenissimè in cap. cũ ecclesia Vulterrana. de elect.In gl.in ver.miraculi.& de hac materia, vide bonã gl.in cap.vnico.de reliq.& vene.sanct.lib.6.vbi nar
c rant ea,quæ sunt de essentia miraculi. [c] In gl.in ver.ꝙ quisq; tenet,in fi.de materia denunciationis quotuplex sit,& an sit in præcepto,& q admittantur ad denunciandum, & de multis alijs plene tractatur in c.nouit,ĩ.de iud.dic,vt ibi ,& 2.q.
d 1.si peccauerit.[d] † In glo.fina.no.ex glo.ꝙ ista duo sunt cõ
3 nexa,vt destitutio spectet ad eũ,ad quẽ spectat institutio, & hoc ꝓcedit ſm Hostien.de iure communi.nã de iure cõmuni ad quẽ spectat vnũ,spectat,& aliud, sed si ex iure speciali, puta præscriptione , vel ex consuetudine ad aliquẽ pertinet institutio,nõ spectat ad eum destitutio , nec denũciationis amissio;aliàs sequeret,ꝙ plus esset præscriptũ, quã possessũ: contra regulam,sine possessione,de reg.iur. lib. 6.& cũ hoc
4 dicto transeunt communiter Doc. † Ex his collige plura , q̃ veniunt

ADDITIONES.

a ¶Speciale Et facit iste tex.contra quasdam vetulas asserentes se habuisse,revelationem à beata Maria virgine , nam non est eis credendum , vt dicit iste tex.Hinc est,quod si quis dicat se habuisse revelationem,vel sõnium,vt in certo loco construatur ecclesia,vel capella, non est ei credendum,nec propter hoc est ædificanda ecclesia,vel altare,vt dicit tex.notabilis,de confes.di.1.placuit. Ale.de Ne.
b ¶Large.Quia sacerdotes aliquando appellantur Dij,aliquando angeli,vide tex.11.q.1.sacerdotib.& 36.di.§.nece.quod sũt quilibet ordo ecclesiasticus dicatur dignitas,vide tex.& gl 4.di.denique.quod est verum large sumendo.Quid autem proprie dicatur dignitas,& quæ ad eius essentiã requirantur dic,vt per Ioan.And.Doc.in c.de multa.de preb.& per Arch.Io.And.& D.Dom.in cap.1.de consuet.in 6. Alex.de Ne.
c ¶Miraculi.Et dic,quod sicut miracula possunt fieri per malos , vt in c. teneamus.1.q. 1. allegato in gl.ita etiam mali possunt habere spiritum ꝓpheticum,sine merito . Vnde in die iudicij nonnulli dicent, in nomine tuo prophetauimus,& Deus respondebit,nescio vos,non autem dicet mentimini,vide pulchrum tex.1.q.1.propheram,& de miraculis Apostolorum dicit Beatus Hyeronimus super Isaiam.c.18.quod non potuisset gentes in tam breui tempore credere,nisi signorum miraculis fides eorum quoadmmodo fuit extorta,clamantibus Apostolis,& Apostolicis viris,Dominus signorum magnitudine respondebat. Alex.de Ne.
d ¶Peccauerit.Et Vide hic Cal.& D.Car.qui late examinant.item pononcta ius,in quib.quis excusatur à tali denunciatione. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 veniunt quotidie in practica. Primo, q̃ præscribens[a] potestatem conferendi aliquod beneficiũ, nõ videtur præscribere potestatẽ remouendi, vel destituendi illũ quem ipse instituit, quia ista sunt diuersa, vnde præscriptio in vno nõ extẽditur ad reliquũ, ẽt si detur inter ea quædã cõmunio. sicut est inter restitutionẽ, & destitutionẽ. concor. de dec.c. cum cõtingat. vbi præscribẽs decimas in aliquo loco, nõ videtur
3 præscripsisse decimas noualiũ. † Secundo no. q̃ priuilegiũ cõcedens potestatẽ instituendi, nõ extenditur ad potestatẽ destituendi. q̃ ego fateor, vbi priuilegiũ non est concessum ab eo, in cuius præiudiciũ venit, vt quia à Papa conceditur alicui plato inferiori potestas cõferendi certa beneficia; tũc .n. non cõprehenditur potestas destituendi: quia hoc priuilegiũ, tanquã tendens in præiudiciũ ordinariorũ, debet strictẽ intelligi, vt no. Inn. de don. c. cũ dilecti. † Sed si priuilegiũ
6 esset cõcessum ab eo cuius iuri detrahitur, tũc est magis dubiũ, quia hoc casu priuilegiũ recipit latissimã interpretationẽ contra concedentẽ, vt in c. cum dilectus, de consue. & c. olim, de verb. sign. & l. pe. ff. de consti. prin. vnde hoc casu videtur, q̃ propter istã connexitatẽ, & cõmunionẽ, quæ est inter institutionẽ, & destitutionẽ, videatur concessa etiã destitutio. pro hoc facit c. ex parte, de deci. vbi priuilegiũ concessum super decimis non soluendis, extẽditur ad noualia, q̃ secus est in præscriptione, vt in c. cũ contingat. præall. facit, q̃ not. Pau. de Leaz. in cle. vni. de renun. Sed tu vide circa hoc, q̃ dixi in quadã disputatione, quæ incipit, duo clericali ordi
b ne, &c. aliquid dixi, de so. comp. si quis cõtra. [b] † Vltimo colligitur ex gl. q̃ potestas recipiendi resignationem beneficij,
7 non pertinet ad habentem institutionẽ de iure speciali, sed ad eum qui potest inuitos destituere, de quo tamen dicitur no. per Inn. de renun. q̃ in dubijs. & per gl. & Pau. de Cast. in cle. 1. de renun. & dixi in disputatione prædicta.

ADDITIONES.

a ¶Præscribens. Vide Fel. in c. audiciis. 5. de præscri. vbi ponit regulã, q̃ præscriptio nõ extẽditur de vno casu ad aliũ. Et ad hoc multa cumulat, de quo latissime per Io. Fran. Bal. in trac. præscriptionum. in 2. parte principali. q. 2. ver. tertius principalis resultat effectus. Seb. Sap.
¶Præscribens. Præscribens potestatem conferendi, non intelligitur pscripsisse ptãtem ab eo ex causa amouendi. Et ad hoc optima gl. not. in reg. odia. li. 6. quæ dicit, q̃ licet procuratio sit annexa visitationi, vt in c. cum venerabilis, de cens. tamen prælatus, qui præscripsit visitationẽ, sed nunquã fuit procuratus, nõ intelligitur præscripsisse procurationẽ. Pro qua gl. optime facit q̃ notat to. de Imo. post Pau. in dem. artẽdentes. sup glo. in verbo. alia. de statu. mo. Sed cõtra istud dictũ facit elegãs, & singulare dictũ Pet. de Anch. in repe. c. canonũ. de consti. in principali quæsito, in ver. vnũ tamen. vbi dicit, q̃ in his, in quib. præscripsit episcopus, vt possit iurisdictionẽ exercere sine capitulo, videtur ẽt præscripsisse, vt sup his sine capitulo possit statuta condere. Et idẽ dicit Pet. de Anch. in c. ex parte. de cõsue. Quare in isto articulo, vtrũ præscriptio extẽdatur ad cõsecutiua, distinguerẽ, prout in dicta disputatione distinguit do. Ant. in c. at si clerici. de iud. & in c. quia in tantum. de præben. & do. Abbas. in c. vt hi, qui. super gl. in verbo, certi ordinis. de ætate, & qualit. quia cũ sunt cõsecutiua inseparabilia, ad ea extẽditur. si vero sunt separabilia adeo cõnexa, nõ extenditur. Et de ista extẽsione præscriptionis, vide q̃ no. Ant. in c. fi. circa fin. de offi. Arch. & vide Bal. in repe. l. de quibus. ff. de legibus, vbi dicit, quod consuetudo super vno iure extenditur ad aliud, tamen præscriptio super vno iure, non extenditur ad aliud. Et alleg. Innoc. in cap. fin. de offic. Archid. Et circa istam extensionem adde omnino, quod no. do. Abb. in terminis, an. s. præscribens potestatem instituendi, vel confirmandi, intelligatur præscripsisse potestatem recipiendi cessionem, vel renunciationem, vide plene examinatum per Ant. post. do. de Ro. in capit. quod in dubijs. de renun. & Domini. in cap. nemo. de inceps. in fi. de ele. lib. 6. per do. de Ro. dec. 381. in ordine meo nouissimo. Item ad prædicta facit dictum dd. de R o. in nouis decif. 255. Et etiã, quod in dubijs fiat ratione connexitatis. tenet Pet. de Anch. in repe. cap. canonum. ver. quæro etiam an correctio. vbi omnino vide de cõstit. Item ad prædicta omnino vide c. fi episcopus. de supp. negl. præla. in 6. ite omnino vide, quod not. Bar. in l. 1. §. fi quis hoc interdicto. ff. de iti. actuque priua. vbi dicit, quod præscriptio super vno actu, vel vna re, non extenditur ad aliam rem, vel alium actum, pro quo est ter. singularis, secundum do. Card. ibi in capi. cum contingat. de foro comper. Sed tu contra prædicta vide quod no. d. Ant. post Goff. in c. ecclesia. §. non igitur. de causa poss. & propr. vbi dicit, quod ex vsu prouidendi ecclesiæ per viam postulationis, quis acquirit quasi possessionem iuris eligendi. Item ad prædicta vide quod no. do. Abb. in c. cum olim. de præscrip. vbi per illum tex. dicit, quod præscribens potestatem excommunicandi, non intelligitur præscripsisse potestatem absoluendi ab excommunicatione. Item vide omnino, quod scripsi post do. Ant. in c. fi. de offi. Arch. de hoc etiam vide gl. in ver. interpretationem, quæ ad hoc optime facit. Bar. de Bel.

b ¶Contra. Sed Abbas Sic. hoc examinat in c. cũ contingat. in vlt. char. de foro compe. & ibi tenet, q̃ si in priuilegio non ponitur dictio taxatiua, puta, solum, vel tantum, vel duntaxat tibi concedo institutionem, cõprehẽditur destitutio ꝓpter connexitatem. Sed cum reuerentia melius dicit hic, quam ibi, & ideo facit quatuor casus. Primus, quãdo sumus in pscriptione, & in hac fine dubio tenendũ est, q̃ pscripta potestate instituendi, non intelligitur pscripta destitutio, vt dicũt hic doct. & optime probat in c. cũ contingat, de decim. & optime facit illud, q̃ dicit Inn. in c. tua. eo. ti. & reg. odia. de reg. iur. & q̃ no. Io. And. in add. Spec. in rub. de his quæ fiunt à maio. par. ca. & Host. & doct. in c. cũ ex officij. de ꝓcr. & ille qui ꝓ scripsit institutionẽ, non poterit re cipere renũciationẽ, si institutus vult renunciare beneficio, vt dicit Paul. in d. cle. vn. de renunc. & glo. ibidem in verbo, manibus, quæ dicit, quod ille potest recipere renunciationem beneficij, qui potest inuitũ destituere, & hoc tenet But. hic, & Abb. Sic. & idem intelligas in sequentib. vbi cunque dixero, quod sola institutio intelligitur concessa. nam talis renunciationem nõ poterit recipere, cui quo non potest inuitũ destituere. Secundus casus est, quãdo alicui est tacta delegatio. seu demandatio, vt cõferat certum beneficium. nã non videtur concessum, vt possit destituere, quia attẽdendi sunt fines mandati, vt dicunt hic doct. & tenet etiam D. Car. & But. & facit, q̃ no. glo. in timili. 27. q. 1. si homo esses. & in c. cum inferior. de maio. & obe. quæ dicunt, q̃ iudex delegatus ad aliquem excommunicandum, non potest eũ absoluere, quia lata excommunicatione, est functus officio suo. Tertius casus est, quando sumus in priuilegio proprie. & in hoc debetis tenere indistincte, quod etiam si dictio taxatiua non sit apposita, si priuilegium derogat iuri alterius, puta episcopi, ad quem spectat institutio, & destitutio de iure communi, q̃ tunc debet fieri stricta, vt sic solum veniat collatio, seu institutio, non autẽ destitutio. Nam priuilegium tangens præiudicium alterius est restringendũ, ita q̃ etiam ad eonnexa non extenditur, vt in c. ex tuarum. de autho. & vsu pal. & in c. pastoralis, de priuil. & c. super eo, de offi. dele. & est doctrina Inn. in c. cum dilecti. de don. quã omnes doc. communiter sequuntur. Quartus, & vltimus casus est, quando priuilegium tangit solum præiudicium concedentis, puta si Papa concedit priuilegium conferendi beneficium exemptũ, vel episcopus concedit in perpetuum potestatem conferendi beneficium ad suam collationem spectans, & tunc si additur dictio taxatiua, non extenditur ad destitutionem, quia dictio taxatiua restringit, vt in c. cum ecclesia, de causa poss. & prop. sed si non additur dictio taxatiua, tunc priuilegiũ, vel concessio intelligitur latissime, vt etiam comprehendat destitutionem, vt in c. cum dilecti. de don. & in c. quia circa. de priuil. & est doctrina Inn. in d. c. cum dilecti. & tenet etiam glo. in cle. si de beneficio. in ver. sine ad vos. de præben. & hoc teneas. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clerici si decesserint ab intestato sine hæredibus, vel ecclesia, eius bona applicabuntur episcopo loci.*
2 *Papa ratione delicti ecclesiastici, habet iurisdictionem in laicos, etiam temporalis iurisdictionis alterius, & in eorum bona.*
3 *Delictum vel ſlli, non debet præiudicare domino.*
4 *Indulgentiæ concessæ pro recuperatione terræ sanctæ, cessentur concessæ inquisitoribus hæreticæ priuatis.*
5 *Officium si quis non potest habere, potest tamen ad illud eligi.*
6 *Ex violentissima præsumptione, potest quis condemnari, etiam ex grauissimo crimine.*
7 *Suspectus de hæresi, habetur pro conuicto, si post annum adhuc est in sua contumacia. 11.*
8 *Papa quibus casibus potest indicere iuste bellum principi b. secularib.*
9 *Rescriptum impetratum ab excommunicato, excommunicatione suppressa, an, & quo casu sit ipso iure nullum.*
10 *Hæretici, an sint statim tradendi curiæ seculari, an vero sit eorum conuersio expectanda.*
12 *Leges ciuiles in fauorem fidei, sunt approbatæ per Papam.*
13 *Episcopus etiam hæreticus, non potest deponi ab alio, quam à Papa.*
Inquisitor hæreticæ prauitatis, an habeat ordinariam, vel delegatã potestatem, & ab ipso, ad quem appellatur.

CAP. XIII.

EXcommunicamus. Habet multa, dicta, & potest sic summari, fm varietatẽ lectu. Excommunicati sunt omnes hæretici, quibuscunq; nominib. nominentur. h. d. vsq; ad §. dãnati, &c. Damnati de hæresi, & secularem iudicem, puniuntur, & bona laicorum hæreticorum confiscantur; & clericorũ bona ad ecclesiã, vbi beneficiati erant. h. d. vsq; ad §. qui autẽ. Suspectus de hæresi, si non purgans, ad arbitriũ superioris excõmunicatur. Et extẽs per annũ in excommuniicatione, vt hæreticus damnatur. h. d. vsque ad §. moneantur. Potestates sæculares ꝓtẽdũt vel tpales iurare tenentur, vniuersos hæreticos ab ecclesia dãnatos pro virib. exterminare. & tẽporalis dominus non purgans terram suam hæreticis, excõmunicatur, & si pertinerit in excõmunicatione per annũ, nunciatur Papæ, qui deles eius à iuramento absoluat, & eius terrã fidelib. exponat, saluo iure principalis domini, nisi & ipse sit in culpa. h. d. vsq; ad §. catholicæ. Cruce signati, ad exterminationẽ hæreticorũ gaudent priuilegio concesso cruce signatis in subsidiũ terræ sanctæ. h. d. vsq; ad §. credẽtes. &c. ibi ponitur pœna credentiũ, receptatorũ, & defendentiũ hæreticos. primo laicorũ, scdo clericorũ. vsq; ad §. quia vero. Nullus debet sibi officiũ ꝑdicandi assumere, nisi de hoc sibi à iure, vel à sede apostolica, vel à diœcesano episcopo licẽtia cõcedatur; alias excõmunicatur, & nõ resipiscenti alia pœna imponitur. h. d. vsque ad §. adijcimus. Archiepiscopi & episcopi, inferiorũ suorũ prouincias, & diœceses susspectas habentes de hæresi, saltẽ semel in anno per sẽ, vel per alios idoneos visitent, qui etiam deberẽt, si hoc expediret, exigere iuramẽtũ ab illis, vt vicissim ad reuelãdos hæreticos, & occulta conuẽticula celebrantes quos reuelatos relapsos canonice puniet, & renitẽtes iurare vt hæretici condẽnentur. h. d. vsq; ad §. volumus. Episcopus negligẽs in hæresi ꝓsequẽda, à dignitate epli est remouendus & alius idoneus est surrogãdus. h. d. vsq; ad fi. partes patẽt ꝑ. §.

Casus

Casus literalis. Casus expositione nõ indiget, quoniam clare ponit pœnam hæreticis infligendã, & non solum hæreticis, sed etiã eorum receptatoribꝫ. defensoribꝫ. ac fautoribꝫ. & de alijs ad hoc regẽtis, vt clare ex tex. videre poteris. B. No. 1. dictũ generale, q̃ omnes hæretici, sunt excommunicati, & anathematizati. Anathema tamen in effectu non differt ab excõmunicatione, nisi respectu solẽnitatis, quia anathema fertur cũ solẽnitate, de qua 11. q. 3. debent. & certa solennitas requiritur, etiã in absolutione, de qua ibi, & in c. seq. No. in §. damnati, triplicẽ pœnã hæreticorum. prima est spiritualis, vt excõmunicatio. secunda corporalis, vt crematio. tertia bonorũ pœna: quia omnia bona debent confiscari; & hoc ipso facto sunt cõfiscata, vt in c. cum fm, e. ti. li. 6. No. q̃ a bona clericorũ hæreticorum [a] non confiscantur fisco ecclesiæ, vel indicis sęcularis; sed applicantur ecclesijs, in quib. habuerunt stipendia, i. ecclesijs, quas habuerunt. Et aduerte, quia tex. hic non explicat, quid de bonis clericorũ, qui ecclesias non habebãt; & satis puto, q̃ debeãt applicari episcopo loci, qui illa in pios vsus distribuat. ad hoc, q̃ in simil. no. Inno. in ca. fi. qui cler. vel vo. & Fed. de Senis. consi. 20. & q̃ no.
1 in c. quia diuersitatem, de cõcess. præb. † Idẽ puto de bonis
b clericorũ decedetium sine hærede, [b] vt si non habuerũt ecc clesias, applicentur episcopo, per no. in locis præall. [c] q̃ no. Itẽ no. in §. moneantur, q̃ quidam sunt Potestates perpetui: quidam tẽporales. Itẽ, q̃ quilibet habens officium publicũ cũ iurisdictione, potest appellari Potestas, à potestate, quam habet. sicut in simili no. de magistra. in Leum qui. ff. de iurisd. di. om. iud. [d] † Item no. vnum casum reseruatum Papæ, vide
2 licet, soluere vasallos à fidelitate alicuius domini, seu exponere terram alicuius alijs occupandam. & ex hoc, & ex tex. no. q̃ ratione delicti ecclesiastici, potest Papa absoluere oẽs vasallos, & subditos à potestate alicuius domini temporalis, & totum suum territorium exponere alijs occupandũ. Et per hoc arguitur, q̃ solus Pa. potest prædicare crucẽ contra aliquem dominum. i. exponere illum dominũ criminosum, vt impune possit inuadi. facit, q̃ in simili habetur in ca. pro
e humani. de homi. li. 6. [e] † Item no. q̃ delictum vasalli non de-
3 bet redundare in præiudicium domini, [f] licet immineat pu
f blicatio bonorum: vide q̃ no. Specu. in ti. de feu. §. 1. ver. 40.
4 † No. in ver. catholici vero, q̃ cruce signati in hæreticorum exterminationẽ, & cruce signati in subsidiũ terræ sanctæ. s. ciuitatis Hierosolimitanæ, æquiparantur in priuilegiis gaudendis: nã cruce signati in subsidiũ terræ sanctæ, habẽt multa priuilegia, quæ fuerũt decisa in c. ad liberandã, de iud. & in ter cętera habẽt remissionẽ pœnæ, & culpæ, & hoc habet cõ suetudo inducta per inquisitores religiosos, vt assumentes ẽt hãc crucem tẽpore pacis, gaudeãt hoc priuilegio, & alijs. No. in §. credentes, 12. vel 13. pœnas credentiũ, seu receptato
5 rum, & defensorũ, hæreticorum. † Et no. q̃ habere officium publicũ, & habere potestatẽ eligendi ad illud, sunt diuersa. ex quo infertur, q̃ prouisio inhabilitãs quem ad publicũ officiũ habendum, non debet extendi ad potestatem eligendi ad illud officium, q̃ no. In gl. in ver. condẽnentur ibi; hęc vio
6 lentissima est præsumptio. no. gl. & similẽ gl. habes in c. inter, de purg. ca. & in c. de hoc. de simon. † Et no. q̃ ex violentissi-
g ma præsumptione, quis potest condẽnari, [g] etiã de grauissimo crimine. & ita dẽt intelligi. l. indicia. alle. in glo. super ver.
h indicijs, ĩ. c. c. dixi in ca. 3. de præsum. [h] In ea. glo. ibi, secus in alijs criminib. dic, q̃ secus est in casu, in quo glo. alle. qui est valde separatus à nostro. i. quãdo bona distribuuntur ꝓpter contumaciã alicuius, nec proceditur ad excõmunicationẽ, sed fi est processum ad excommunicationem, nõ est aliud
7 imo est idẽ in alijs criminib. † Nã sicut excõmunicatus ꝓpter cõtumaciã cõmissam in causa hæresis, habetur pro cõuicto post annũ, vt in c. cũ contumacia. c. tit li. 6. ita persistẽs in excõmunicatione in alijs criminib. habetur pro cõuicto quoad illa, vt in c. rursus, & in c. quicunq; 11. q. 3. non autem habetur pro conuicto de hæresi, vt hic in fi. gl. dicitur. & no. in gl. pe. d. c. cũ contumacia. & de intellectu illorũ c. rursus, c. quicunque plene dico in c. j. de iu. In ead. glos. ibi, vt impugnet nos. de hoc dic, vt no. 24. q. 1. dicit apostolus. In glo. in ver. saluo iure, in fi. dic, q̃ illud c. loquitur in filijs hæreticorũ, qui in veritate viuẽte patre non sunt domini, licet sperẽt fieri. Item est speciale in filijs; quia in ipsorum personis puniuntur parentes. l. ifti quidẽ. ff. q̃ met. cau. Item in eis timetur delictũ paternũ; quia fæpe filius sequitur paternã vestigia. l. quis, ad l. Iul. maiest. Sed iste text. loquitur in extraneo, qui habet directum dominium in feudo, in quo cessant omnes rationes prædictæ: ideo propter delictum alterius puniri non debet. In glo. in ver. accinxerint. in fi. & idem puto ratione delicti concernentis ipsam christianitatem licet direcẽ non impugnetur Christiana fides. argum. optimum in
8 c. pro humani. de homi. li. 6. † Et ex hoc no. tres casus, in quibus ecclesia potest indicere bellũ etiã contra sæculares. Dicẽt, q̃ si impugnat Imperator, seu aliqui qui sunt sibi rebelles, inuabit Papa Imperatorẽ in bello indicendo. 97. dist. duo. & te
i net Inn. de foro comp. licet, q̃ no. [i] † In gl. ver. cum authore
9 dãnato damnetur, in fi. hodie vero rescriptũ impetratũ ab excõmunicato, excommunicatione suppressa, est ipso iure nullũ: nisi in quibusdam casib. prout legi. & no. in c. 1. de rescrip. li. 6. dic, vt ibi, & co. li. c. pia. de exceptio. † Extra glo. pro
10 declaratione tex. op. contra. §. damnati. vbi dicitur, q̃ cõdẽnati de hæresi, relinquendi sunt Potestatib. sæcularibus per eos puniendi, cuius contrarium innuit tex. in ca. ad abolendam, ẽ. eo. ti. vbi dicitur, q̃ si volunt venire ad fidem, non fit ista traditio. Sol. Ioan. And. in quadã apostil. hic sentit, quod isti sunt tradendi, nisi velint redire ad fidẽ. & sic sentit, q̃ nedũ ante damnationem de hæresi: sed etiã post sententiã post sunt redire ad fidem, & euadere hanc pœnam. Idem tenet gl. no. in c. pe. ẽ. eo. tit. Sed tex. in præall. c. ad abolendam, facit in contrariũ, vbi requiritur, q̃ incontinenti redeant, & spõte: nã post damnationẽ, videntur hoc facere timore probationum, seu pœnæ imponendæ. facit, q̃ no. Arch. in c. vt cõmissi. co. titu. lib. 6. vbi relapsis duntaxat non parcitur, semel ergo lapsis, licet condemnatis, parcendum est: ex quo volunt ad fidem redire. & no. Ioan. de Lign. in ca. ad nostram, cod. ti. sed prima opin. est mitior. & ideo tenenda, & pro ea adduco in argum. cap. accusatus, eo. ti. lib. 6. Et hoc no. quia expresso iure non probatur, imo potius posset defendi cõtrarium: quia istud cap. in damnatis nullam dat indulgentiam, & cap. ad abolendam loquitur de redeuntibus statim, & cap. pen. ẽ. eo. loquitur de deprehensis in hæresi, & non de con-

ADDITIONES.

a ¶Clericorũ hæreticorũ. Vide Fed. de Sen. in consi. 137. inci. viso, & examinato. & Ant in consi. 38. Cal. consi. 1. in ti. de hæret.

b ¶Sine hærede. Si clericus non habens consanguineum, neque ecclesiã, decedat ab intestato, eius bona applicantur fisco episcopi, cui erat subiectꝰ. Et idem dicit Abb. in c. quia diuersitatem. de concess. præb. in fi. & ad hoc facit, q̃ no. Arch. in c. cũ multæ. 15. q. vbi dicit, q̃ si sacerdos, qui habuit filium ex muliere, dum esset in sacerdotio, non habet propriam ecclesiã iste filius debebat effici seruus ecclesiæ illius, cui subest pater sacerdos vel ratione ordinis suscepti, vel ratione talis criminis commissi in paro chia illius ecclesiæ. Item de quæstione hic posita per Abb. vide in terminis eundem Abb. in c. presbyteri. ĩ. de pœn. & facit, q̃ scripsi post Ant. in rub. de paro. allegando Lapum alleg. 88. in vlt. col. Bar. de Bel.

c ¶Præalleg. Sed pondera istum tex. & tene ipsum menti perpetuo, pro limitatione in d. c. quia diuersitatem. Nam illa gl. dicit, q̃ bona clerici damnati de crimine, pro quo bona sunt confiscanda sunt applicanda fisco ecclesiæ. Nam hoc debet intelligi, q̃ illa bona sunt applicanda fisco illius, ecclesiæ, de cuius redditib. illa bona sunt acquisita, vt dicit iste tex. & si habuisset plura beneficia, essent applicanda omnib. pro rata, vt in c. relatum. el 2. de testa. & per gl. hic. vbi autem bona sunt ex industria acquisita, vel aliter habita, quam ex reditib. ecclesiæ, tunc applicantur fisco ecclesiæ cathedralis, vt dicit gl. in d. c. quia diuersitatem. Ale. de Ne.

d ¶Iud. Et dicit hic Host. & But. & D. Car. q̃ dignitates, in quib. succedunt filij, sunt perpetuæ. sed vero quib. non succedunt, sunt tpales, sed hoc dictũ vt falsum. Nã Imperator est perpetuus, & tamen non succedũt filij, vt in c. venerabilẽ, de ele. imo ẽt in regno nõ succedunt filij, sed dẽt aliqui mortuo Rege, in c. Moyses. 8. q. 1. & 93. di. legimus. Dic, q̃ in Imperio filij nõ succedunt, vt in d. c. venerabilem. ad quos aũt spectat electio Imperatoris, vide gl. in c. apostolicæ. de re iud. in 6. in regnis die, q̃ de iure non debent succedere filij, nisi ex consuetudine, vel ex priuilegio aliter reperiatur, prout est in multis regnis, vt patet in c. licet. de voto. & in c. grandi. de suppl. negl. præl. in 6. ita dicit Arch. in præalle. c. Moyses. & D. Dom. post Io. And. in d. c. grandi. Nunquid autẽ si succedunt filij ma sculi in regnis, & fęminæ succedant, saltẽ masculis deficiẽtib. Io. de Imo. & D. Dom. dicunt, q̃ non, in d. c. grandi. nisi de consuetudine, vel priuilegio aliter appareat, quia dominari est officium virile, q̃ non cõpetit mulieribꝫ. de iure cessante cõsuetudine, vel priuilegio, vt in c. dilecti. de arbi.

e ¶Lib. 6. Sed aduerte, quia auth. fi vero dominus. C. e. ti. dicit, q̃ dominus tẽporalis monitus per ecclesiã elapso anno à die monitionis, incurrit has pœnas, de quib. hic. & potest dici, q̃ illi authenticæ sit standũ, vt ipso iure incurrat has pœnas, quia illa auth. fuit procurata per ecclesiam, & est approbata per ecclesiã, vt in c. inquisitionis. e. ti. in 6. & ibi in gl. 2. ad hoc facit. c. fi. ĩ. e. vbi patet, q̃ vasalli ipso iure sunt absoluti. & ibi etiam tenet gl. 1. & Doctor. ibi, & hoc no. quod doct. non ponderant.

f ¶In præiudicium domini. Adde gl. & Bal. in c. decedente. in ti. qui feu. da. post. & in c. 1. §. rursus. q̃ b. mo. feu. amit. in vsi. feu. & in l. 2. C. de li. & eo. li.

g ¶Potest condemnari. Adde, quod in hoc casu non potest ex vrgentib. suspicionib. condemnari, sed requiruntur duo testes, vt no. Ol. consi. 209. potest tamen ex vi vnius testis, torqueri, vt no. Car. in cle. 1. §. pe. e. ti. & plenius in cle. 1. §. fi. q. vlt. de vsur.

h ¶De præsump. Vide gl. fi. in fi. in c. iuuenem. ẽ. de simonia. & q̃ ibi dixi.

i ¶No. Dic, q̃ pro defensione dis reb. ecclesiæ, vel recuperãdis, vel pro subditis defendẽdis, vel vindicandis, ecclesia potest bellũ indicere, & põt prælatus interesse principaliter in bello, vide duos optimos tex. li. 16. q. 6. authori tate. 23. q. 8. scire. nõ tamen debet in persona propria pugnare, quia hoc est interdictũ clericis. 23. q. 8. quicunq; & in c. ex multa. in fi. de voto. Nũquid autem prælatus teneatur pro reb. ecclesiæ, temporalib. vel spiritualib. exponere se morti, vide tex. & gl. Arch. 23. q. 8. conuenior. & 11. q. 1. si tributum. Et de materia belli, videlicet, quando licite possit indici, & à quib. & quid de rebus captis in bello, an sint restituendæ, dic, vt per inn. & doc. in c. olim el 1. de rest. spo. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de condemnatis; licet, vt dixi alia opin. tanquam mitior sequenda sit argumen. reg. odia: & reg. in pœnis, de regu. iur. lib. 6. Et ad cap. ad abolendam, coloratè responderi potest, q̃ satis in continenti dicitur redire, si nullam dilationẽ expectat, nec impositionẽ pœnæ. ar. 50. dist. ponderet. Vel pōt dici q̃ aut sunt condemnandi de hæresi. sed adhuc nō sunt tradi
a ti curiæ sęculari, & habet locum istud c. ex quo, ad istum esse ẽtum dicuntur in continenti redire. Aut sunt traditi curiæ sęculari, & priuati omni priuilegio per degradationẽ actuã lem; & tunc non sit locus pœnitentiæ, videtur ista satis bona consideratio: nam tunc propriè non videntur venire sponte, nec in continenti. [2] Oppo. contra. §. qui autem inuenti, de cap. ad abolendam, ⁊. c. vbi dicitur, q̃ si suspectus de hæresi se non purgauerit ad arbitrium episcopi, incontinenti damnatur, vt hæreticus. & in isto §. dicitur, q̃ primo debet excōmunicari, & postea debet expectari per annum. Solu. secun. Doct. istud contrarium loquitur de his, qui suscepерunt purgationem, & defecerunt in ea, quia noluerunt iurare, vel nō inuenerunt purgatiores propter vehementem suspicionẽ corũ, & iste §. intelligatur in eo, qui fuit contumax in purgatione suscipienda, non autem defecit in ea. & ideo tanquam contumax, dēt cōdemnari, & si persęuerauit per annũ, iudicabit hæreticus: nã deficiens in purgatione, punitur, vt cōuictus, vt in cap. accedens, de accuſ. Sed secus est in eo, qui est cōtumax in suscipienda purgatione. Sed ⁊ hoc videtur tex.
b sin. [b] in cap. decernimus. 3. q. 9. secundum vnum intellectũ, sed dic de intellectu huius capit. vt dico, de do. & cōtum. ca.
11 cũ dilecti. † Itē quærit hic Hostien. quid si qs fuit citatus, vt veniret ad suscipiendã purgationẽ: & q̃ non comparuit, fuit excommunicatus: nunquid habeat locum iste §. circa hoc multũ instat: & videtur concludere, q̃ nō: quia non est contumax in se purgando, in quo casu intelligitur iste text. sed in suscipiendo purgationẽ. sed hoc hodie nō vī procede re, per cap. contumacia, c. titu. lib. 6. vbi dicitur, q̃ si contumax in causa hæresis excōmunicatur, & stat in excōmunic. per annũ, habetur pro cōuicto; & ideo si in citatione fuit expressum, vt veniret ad se purgandum: q̃ cia erat suspectus de hæresi, satis habebit locũ illud cap. & per tex. illius. cap. & p auth. gaz. aros. C. co. tit. esset dicendum, q̃ post annum nō est necesse, q̃ contumacitur per sententiam: nam via tur condemnatus de hæresi post annũ, licet ista litera videat vt requirere sententiam, dum dicit: velut hæretici condemnãtur.
12 † Nec ob. si dicatur, lex ciuilis non potuit cōdemnare de hæresi: quia leges conditæ contra hæreticos in fauorẽ fidei, sũt approbatę per Papam, vt in cap. inquisitionis, eo. ti. li. 6. hoc tenuit Hostien. & bene. Opp. contra. §. moneantur, in ver. si vero, vbi dicitur, q̃ dominus temporalis negligens, debet per Metropolitanũ, & cęteros prouinciales episcopos excōmunicari. nã vī, q̃ solus episcopus hoc possit, vt in cap. ad abolendã. §. statuimus, ⁊. c. Sol. duplex est: prima, q̃ illud c. loqtur de paruo domino: sed iste §. loqtur in domino habẽte prouinciam sub se, vel etiam meliùs ista pluralitas debet concernere pluralitatẽ dominorũ, & locorũ, vt sit sensus, q̃ Archiepiscopus excommunicabit in sua diœcesi constitutos, sic & cęteri Metropolitani in suis diœcesibus, & ista melior: eũ casus graues reseruentur hic, & in sequentibus ipsi Pa. Oppo. contra §. credentes: & vī, q̃ credentes debeant incōtinenti iudicari, vt hæretici, vt in §. penult. ⁊. eo. & hic dicit oppositum: q̃a prius excommunicantur, postea expectantur per annũ. Solu. ⁊riũ procedit in credentibus erroribus hæreticorũ. vnde cũ ipsi diuidant à fide, hæretici sunt: sed §. iste pōt intelligi in credentibus hæreticos esse bonos homines, & eis fauentes: non tamen credebant eorum erroribus. [c] In §. quia vero nonnulli. q̃ro, qui sunt illi, q̃ prædicã
d re [d] possunt Sol. episcopi prædicare possunt per totũ orbẽ, ẽt in alienis diœcesibus, nisi prohibeantur à diœcesanis, qui sine cã prohiberi nō dēt, cũ sint missi à Deo ad prædicãdũ, iuxta illud euangelij. Itẽ, & prædicate Euãgelium omni creaturæ. nã episcopi in locum apostolorũ succedunt. 12. q. 1. vidētes. 21. di. in nouo. tenet Hosti. hic habes bonã glo. in cle.
e Archiepiscopo, de priu. [e] Item dic q̃ oēs hẽtes curã animarũ, possunt prædicare in eorũ locis, q̃a tenentur instruere populũ sibi subiectũ; pertinet n. prædicare, ad officiũ curæ, vt no. in cle. vna. de regula. Item hodie mẽdicãtes hẽnt priui legiũ per vniuersum orbẽ, limitatũ tñ, vt habetur in cle. dũ, de sep.
f dũ, de sep. [f] Sed an isti inferiores [g] possint alijs potestatẽ prę
g dicandi concedere, ista litera vī innuere q̃ nō, q̃a tantũ facit mentionẽ de Papa, & episcopo loci; ergo abbates, & alij ẽlati inferiores, nō possunt hoc concedere. Cōclusio tñ est q̃ in eorũ locis, possunt hanc potestatẽ concedere, quando persona esset approbata ad officium prædicandi. pro hoc adduco bonum tex. in d. l. dudum. vbi frater mīnor potest p̃ dicare in ecclesia curata, de licẽtia curati; sed generalem sic licẽtiã prædicandi per totam diœcesim, non dat alter, nisi so
h lus episcopus. [h] In ver. si qui vero, quæro nunquid oēs nolētes iurare, possunt puniri de hæresi. Host. q̃ nō. sed illi, qui abstinatione damnabili respuunt iuramentũ, quasi ex quadã perfidia, & superstitione, asserentes iuramentũ in se malũ, secus si nollent iurare ex deuotione quadã, credentes peccatũ esse, prout quandoque faciunt aliqui religiosi, seu religione tenti. licet enim vbi causa suggerit hoc facere debeant, non tamen sunt hæretici. cap. & si Christus, dein
i reiu. [i] † Vlt. in §. quæritur, nunquid episcopus negligẽs, pos
13 rit deponi ab alio citra Papã. & cōmuniter cōcludit q̃ non, q̃a nullus citra Papã, pōt deponere episcopũ. 3. q. 6. accusat. & c. quãuis. & c. 2. de trãsla. epis. adeo q̃ ẽt inquisitor hęreticę prauitatis, non pōt ꝓcedere ⁊ episcopũ, vt in c. inquisitionis, eo. tit. lib. 6. sed dēt hoc denunciare papę, & hodie si in loco est inquisitor deputatus à Papa, dēt simul procedere cum episcopo. vnde ad actũ prætudicialẽ nō dēt ꝓcedere vnus sine alio, de quo in cle. 1. e. ti. & in c. p hoc. e. ti. li. 6. ibi no. an talis inqsitor hēat ordininariã, an delegatã; & ad quẽ dēat ap
K pellari, si appellet ab vtroque, ſ. ab inquisitore, & episcopo.

ADDITIONES.

a ¶Incontinenti. Prima opinio de iure est verior. tamen in practica seruatur, vt admittatur pœnitentia, donec sit traditus igni, vt dicit Do. Card. in cap. ad abolendam. supra eod. Alex. de Ne.

b ¶Textus singularis. Item adde hic tex. fin. secundum Abb. in ca. tua circa finem. de coha. cle. & mulier, quod renuens recipere purgationem sibi dictam pro crimine, habetur pro confesso, quemadmodum si recognosser, & defecisset in purgatione. Bart. de Bel.

c ¶Eorum erroribus. Pondera textum, & comperies. quod debet intelligi de credentibus etiam eorum erroribus, & per consequens sola. istius rei habet locum. Sed dic, quod intelligatur de discente hæresim, & credente doctrinam illam, quæ tamen est hæretica, esse catholicam, nam tales non sunt incontinenti iudicandi hæretici, nec tam grauiter, vt postea dicentes, & docentes, puniuntur, vt no. glo. in cap. penul. infra eo. & Bar. ad cunctos populos. col. 6. C. de sum. Trin. Zach.

d ¶Prædicare. De potestate prædicandi cui competat, multa ponit Card. in cle. dudum. post med. in 6. de sepul. Seb. Sap.

¶Prædicare. Et de hoc vide tex. & gl. in c. adijcimus. 16. q. 1. Bar. de Bol.

e ¶De priu. Non tamen potest dare indulgentias, nisi faciat auctoritate apostolica, vel episcopi loci, vt in c. quod autẽ, de pę. & re. Rationem adde, ut ibi per Host. & Doct.

f ¶De sep. Dic quod prædicare adeo pertinet ad officium curæ, quod dispensus ab officio, vel ille cui cura est prohibita, censetur esse prohibitus ne prædicet, & si contra facit, est puniendus, vide glo. & Doct. in cle. 1. in ver. officia, de regu. quam gl. tene menti. Ale. de Ne.

g ¶Inferiores. Vtrum quilibet curatus possit dare licentiam alij prædicandi in sua ecclesia, tu vide Arch. in c. adijcimus. 16. q. 1. vbi dicit, quod habens personam volens prædicare, vt prædicator, quilibet sacerdos curatus ordinarius, & intrinsece potest dare licentiam prædicandi in sua ecclesia. Et ita dicit tenere Inno. in c. ab ecclesiarum. de de of. or. Sed generaliter licentiam prædicandi in tota diœcesi, dicit solum posse concedere Episcopus vel episcopum loci. alle. tex. huius. §. quia vero. Et quod præsbyteri curati possint alijs dare licentiam præsbyteris prædicandi in propria ecclesia, probat glo. in c. cunctis fidelibus. in ver. proprijs. 16. q. 1. Antho. tex. in c. episcopi. 4. q. 1. Bar. Bellen.

h ¶Episcopus. Intellige autem personam esse approbatam ad prædicandum si sunt Doctores Theologiæ approbati per eum, ad quem pertinet, vt prælati ecclesiarum, vel etiam alij quibus hoc conceditur vel generaliter, vel specialiter. Nam quilibet sacerdos pōt talibus concedere licentiam prædicãdi ꝓ suis hominibus, vt dicit Inn. pro hoc ẽm Host. de of. or. ab ecclesiarũ. quod intelligit caſualiter per totam suam diœcesim, ar. of. ord. inter cætera. & cum hoc transeunt omnes. Dicit tamen Host. quod quilibet sacerdos potest concedere alteri licentiam celebrandi Missam, vel alia officia dummodo sibi constet illum, cui concedit, esse sacerdotem. vt no. ck. peregr. c. 3. in his enim non est tantum periculum, cut in præcedentibus. Ale. de Ne.

i ¶De iurem. Et die quod religiosi iurant, per, crede mihi, & habetur illud loco iramenti, vt dicit gl. h. singularis, in l. non erit. ff. de iureiu. Ale. de N.

K ¶Episcopo. Vide gl. plene dispurantem, quæ tamen concludit, quod prælatus habet iurisdictionem delegatam, in c. 2. e. ti. & tene menti illud. Et qui non attigit quadragesimum annum non potest esse inquisitor hereticæ pranitatis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vitia sæpe se ingerunt, & mentiuntur esse virtutes.*
2 *Dona Dei varia sunt, & diuersimode dispertiuntur.*
3 *Excommunicatio non fertur, nisi pro grauibus culpis.*

CAP. XIIII.

1 Sicut. Laici, cuiuscunque professionis sint, prædicare non debent. † No. 1. quod sub specie boni quandoque committitur malum. vnde alibi dicit canon. Sæpe vitia se ingerũt, & mentiuntur se esse virtutes: nam quandoque sub specie parsimoniæ quæ est virtus, committitur auaritia, & quandoque sub specie largitatis, committitur prodigalitas; & quandoque sub zelo iustitiæ, exercet crudelitas, & sub specie misericordiæ fit quandoque indigna remissio, vt in c. sæpe. 41. di. ita alij sunt laici, qui sub specie fidei ampliandæ, errores seminãt no
2 mẽtibus simplicium. † No. ibi alios vero Doctores, q̃ vasa sunt Dona Dei. nam alij tribuit donum scientiæ, alij spiritum prophetię, alij virtutem miraculorũ; & sic non omnes sunt apti

a apti ad idem officium. [a] † Vlt. colligę, quod laici prædicãtes,
3 mortaliter peccant, quia veniunt contra præceptum ecclesiæ. Vnde præcipitur, q̃ debeant excommunicari, vt in c. supra prox. §. quia vero. & in c. 2. e. ti. li. 6. ergo grauiter peccãt:
b quia excommunicatio nō fertur, nisi pro grauib. culpis, 11. q. 3. nemo. de sen. exc. solet. [b] li. 6.

ADDITIONES.

a ¶Officiũ. Nã non omnes in omnib. sed certa, q̃ certa, vt in l. 1. ver. quia non omnes. C. de ver. iur. enucl. Vnde gl. no. 6. di. veterum, dicit, quod Hieronimo magis est credendum in translationibus, & hystorijs, in disputationibus Augustino, in moralibus Gregorio. Ale. de Ne.

b ¶Soler. Quando veniens contra constitutionem præcepti peccet mortaliter vel non, tangit Abb. Sic. in c. nam cõcupiscentiam. de quæsti. Ego plenissime examinaui post Ioan. And. & doctores in cap. relatum. ne cle. vel mona. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæresis est mere ecclesiasticum.*
2 *Clericus deprehensus in hæresi, volens redire ad fidem, an sit deponendus, & in carcerem detrudendus.*

CAP. XV.

a Xcommunicamus. [a] Hoc c. vsq; ad §. si quid autẽ, habetur in c. excommunicamus, ⁊. c. ti. in prin. vnde summa, & declara, prout ibi fuit dictum, sed §.
b si qui autẽ, sic summari potest, vsque ad fi. Si in hæresi deprehensi [b] nolunt redire ad fidẽ, detrudendi sunt in perpetuũ, carcerem ad pœnitentiam peragendã; & credentes errorib. hæreticorũ, hæretici sunt, & habet quatuor dicta. f. m ibi, dãnati. tertium ibi, si qui. quartũ ibi, credentes. Not. primo ex prima parte, q̃ non est facienda vis in nomine, vbi patet de
1 defectu, & rei substantia, concor. de simo. ea quæ. † No. 2. in §. damnari. ibi per ecclesiam. q̃ crimen hæresis, ecclesia dun taxat dānare potest, & nomine ecclesiæ, intelligitur ipse Papa, vel diœcesanus loci, vt in c. ad abolendam, ⁊. c. vel inquisitor deputatus per Papam, vt in c. 1. cũ multis similib. c. ti. li. 6. Sæculares ergo iudices respectu cognitionis, & damnationis, de hoc crimine se non impedi nt, quia est crimen mere ecclesiasticũ, vt in c. inquisitionis. §. prohibemus. c. ti. li. 6. sed sola executio pœnæ ei dimãdabitur, vt hic. In §. ii quid autẽ. no. q̃ hæreticus volens redire ad fidem, nō euadit nisi pœ
c nã mortis, nam ad agendam pœnitentiam de delicto cõmisso debet detrudi in perpetuũ carcerem; [c] sed hodie ista pœna potest commutari in aliã, si visum fuerit superiori, vt est
2 tex. no. in c. vt commissi. c. ti. li. 6. [d] † Sed circa hoc dubito de
d quæstione hic non tacta, nunquid clericus deprehensus, in hæresi, volens redire ad fidem sit deponendus, [e] & postea in
e carcerem detrudendus, an vero sufficiat sola detrusio. [f] glo. videtur dubitasse, in c. nunc autem. 22. di. & nihil firmat, nec
f recolo pro nunc alibi legisse, sed credo talem prius verbaliter deponendum, per c. 1. ⁊. c. ti. lib. 6. vbi dicitur, q̃ in causa hæresis, solus episcopus potest degradere, quando degradatio fit, vt tradatur curiæ sęculari, vel vt mittatur, id est in arctum carcerem detrudatur, & sic facit mentionem de depositione, etiã quando fit detrusio, vt sic prima pars illius, seu primum dictum illius c. concernat persęuerantes in hæresi, qui sunt tradendi curiæ sęculari. secundum dictum concernit redeuntes ad fidem, qui sunt immutandi. i. in arctum carcerem detrudendi. ad hoc facit tex. in c. tuæ, ⁊. de pœnis, vbi dicitur, q̃ pro magnis sceleribus debet quis degradari, & detrudi. licet ergo hic parcatur redeuntibus quoad pœnam ignis, imponentur tamen aliæ pœnæ condignæ, satis enim est eis, vt euitent mortem. cum regulariter ex sola pœnitentia quis non euadit pœnam. l. qui ea mente. ff. de fur. & in ea. cum non ab homine, de iud. Ad idem quæritur, nunquid ſicut parcitur hæretico redeunti ad fidem, ita parcendum sit accusatori ipsius hæretici volenti desistere ab accusatione, & pœnitere. Ia. de Are. in l. fi. C. de accu. quem sequitur Ioā. An. hic concludit, q̃ non, quia speciale est in crimine hæresis, sed accusator deficiens, non venit puniendus de hæresi,
g sed de calumnia. [g] In glo. in ver. puniendi. ibi vltimo supplicio, die, vt plene dixi ⁊. e. ab abolendam. nam isti hodie igne cremantur. In gl. vl. ibi, vel etiam condemnati. no. gl. sing. q̃ parcitur hæreticis volentib. redire ad fidem quoad pœnam mortis, etiam post damnationem, sed distingue, vt dixi in c. excommunicamus. §. damnati, supra eo. ti.

ADDITIONES.

a ¶Excommunicamus. Adde quod si ille, qui est detrusus in carcerem, abiurata hæresi, secundum formã huius decretalis, fugit de carcerib. adhuc censetur relapsus in hæresim, & debebit puniri, vt hæreticus. ita singulariter dicit Dom. in c. vt commissi. §. pe. eo. ti. in vli. feu.

b ¶Deprehẽsi. Ad quantum autem tempus possunt redire, ponit Io. de Imo. in c. ad nostram. in pen. col. de hæ. in ver. fel iuxta hoc.

c ¶Perpetuũ carcerem. Aduerte tamen, q̃ indistincte ecclesia non potest imponere pœnam perpetui carceris, maxime in laicos, vt no Ro. fin. 706. in ci. q̃ de iure ciuili. vbi dicit quod iudex ecclesiasticus non potest condẽnare laicos ad perpetuos carceres. Seb. Sap.

d ¶Lib. 6. Sed dubium est, quid de relapso, an eius pœna possit mutari. inferior à Papa non potest dispensare, nisi in casibus vbi reperitur expressum, permissum, vt est tex. in c. dilectus. de tempo. or. & per Inn. & doct. in c. at si clerici. de iud. Præterea iura dicunt quod relapso denegatur omnis audiẽtia, vt patet supra c. ad abolendam. §. illos quoque. præsertim qui crimen hæresis, est maius adulterio, sed episcopus non potest dispensare super criminibus maioribus adulterio, vt in c. at si clerici. §. de adulterijs. de iu. cum ergo sola reperiatur permissa dispensatio, seu pœnæ cõmutatio in lapso, vt in c. vrgentis, supra e. ti. & in d. c. vt commissi. §. & il lorum. e. ti. in 6. non debet extendi ad relapsum in quo est diuersa ratio, quia debet ei omnis audientia denegari. Item c. ad abolendam, ver. illos quoque supra e. dicit, sine vlla penitus audientia relinquatur. & sic talia verba important vniuersalẽ negationem, sed vbi in canone ponitur vniuersalis negatio, intelligitur omnis dispensatio prohibita inferiori à Papa, vt dicit glo. in cle. vt hi qui. in ver. concedatur, & in ver. nullo modo, de æta. & quali. Ale. de Ne.

e ¶Deponendus. Vtrum ille, qui detruditur in perpetuum carcerem, prius debeat deponi, & pro opinione, q̃ sic, allego tex. in c. inter solicitudines. in fi. de pur. cano. & ad istam quæstionem, pondera subtiliter quod no. Arch. in c. si quis sacerdotem. circa fi. 11. q. 1. Bar. Bellen.

f ¶Sola detrusio. Adde Cardina. in clem. 1. §. fina. quæstione vltima, de vsuris. Zac.

g ¶Calumnia. Idem tenet Bur. & D. Car. qui tamen dicit æquum esse, vt mitius agatur, si pœnitet. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Debitores hæreticorum. sunt ipso iure liberati.*
2 *Pœna quando imponitur ipso iure, afficit delinquentem quantumcunq; occultum.*
3 *Filij hæreticorum, sunt liberati à patria potestate.*
4 *Hæredes non tenentur de delicto defuncti, nisi in vita ipse defunctus, inciderit in pœnam delicti.*

CAP. XVI.

1 Absolutos. † Breue est, vel pōt sic per alia verba summari. Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur addicti. Casus literalis. Quærebatur à domino Pa. an debitores istorum, qui lapsi sunt in hæresim, teneantur soluere eisdem. Papa respondendo dicit, q̃ quicunq; obligati sunt lapsis manifeste in hęresim, nouerint se absolutos, & de omni debito fidelitatis, & totius obsequij, & omni pacto quacũq; firmitate vallato. B. No. 1. Papam ratione delicti ecclesiastici, posse absoluere vasallos locorum ab omni obligatione, & alios eisdẽ obnoxios, quocunq; pacto, & quacunq; obligatione, & hodie clarũ est, cũ bona hæreticorum sint ipso iure confiscata. [a] vt in c. cum fm leges. eo ti. li. 6. & sic nihil remanet apud eos. No. 2. ibi manifeste, quid autem si occulte? Phili. dicit, q̃ idem est, si probari potest Io. And. videtur velle hoc esse verũ, si processum est ad ꝓbationes. quia probatio tũc facit delictũ manifestũ, vt in c. cum olim, de ver. sign. secus si non est processum ad ꝓbationes, ecclesia non iudicat de occultis, vt in c. si cut tuis, in fi. de simo. & ita pertrãsit. Sed hoc dictũ non puto hodie indistincte verum, quia cum bona hæreticorũ ipso iure sint hodie confiscata, quantumcunq; delictũ sit occultum, vt in c. 2. de præscri. li. 6. & præall.
2 c. cum fm. † Nam pœna ipso iure imposita, afficit ipsum de linquentẽ quantumcunq; occultum, vt dicit gl. no. in cle. 1. eo. ti. ver. eo ipso. ergo eo ipso, q̃ quis incidit in hæresim, in continenti perdit omnia bona; & sic sequitur absolutio ab obligatione. sed non potest hæc absolutio, seu publicatio allegari, nisi manifesta causa ꝓbetur, seu re ipsa, suppposito delicto, sequatur absolutio & sic possunt reduci ad concordiã omnia dicta. Sed quæro quid de famulis, & libertis hæretico
b rum. Doct. tenet q̃ idẽ. [b] Nec ob. c. quoniã. 12. q. 3. & ea. inter, de sen. exc. quia procedunt in nō hæreticos; secus in hęretico. † Quæro secundo, quid de filijs hęreticorum dic q̃ exi
3 muntur à patria potestate, & efficiũtur sui iuris; ideo q̃ emãcipatio facta post quam inciderunt in hæresim, est ipso iure nulla, tanquam facta de hominibus sui iuris, vt in c. quicun
4 que. e. ti. li. 6. † In gl. 1. ibi, ipso iure. per hoc dicit Host. q̃ licet reconcilientur, non per hoc recuperãt pristinam obligationem, quia obligatio extincta non reuiuiscit, de conse. dist. 4. quæris. & 7. q. 1. quam periculosum, sic etiam de alijs bonis, vt de necessitate non sint eis restituenda, vt ca. vergentis, & quod ibi not. ⁊. eod. imo ista bona possunt capi etiam post mortem, licet in vita occultam hæresim fouerent, vt in c. 2. de præscri. li. 6. quia cõfiscatio fuit facta in vita, eo ipso, q̃ in ciderunt in hæresim. & per hoc euitatur. ar. q̃ de delicto defuncti

ADDITIONES.

a ¶Confiscata. Adde, q̃ ipso etiam iure, & de iure canonico, perdit dominium suorum bonorum hæreticus. c. cum secundum. & ibi Ge. co. li. 6. & Bar. in l. imperator. in fi. ff. de iure fisci. li. 10. Zac.

b ¶Idem. Goff. & doct. dicunt quod familiares, servi, liberti, & mercenarij, sunt absoluti. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a functi non tenentur hæredes. [a] In glo.fi.no.glo. sed quæro, quid de ,pmittente in terminis gl.ei q postea incidit in excõmunicationem,nunquid differentia est solutio,sicut in hæretico,& iste est casus diuersus à quæstione gl, quia hæreticus perdit omnia bona:sed excommunicatus non. imo remanet apud eum obligatio.sed ratio glo.vī eadẽ , qa nõ est licitũ communicare excõmunicato.ergo reus non permã
b sit in ca.stat.de hac q.dic vt no.de dolo.& cõtu.c.veritatis.[b]

ADDITIONES.

a ¶Hæredes.Sed ex ista glo.colligit Host.& D.Car.quod hodie ipso iure vasalli sunt absoluti.& dicunt quod olim non erat sic expressum , sed sic ſ ſolũ quod debent absolui,vt in c.excommunicamus.§.ſi vero dominus. sup. eo.Et colligit D.Car ex hac gl.iuncto tex.quod participium præteri tem poris,importat aliqd fieri ipso iure,sine ministerio hominis. Sed vide gl. in c.2.in verb.innodentur.eo.tit.in vi.& in reg.in pœnis.eo.lib.& per Do. in c.ſi diligenti.de fo.comp.Conclude post Inn.& Host.& Doc. & facies tres casus. Primus est,quando vasalli sunt absoluti a fidelitate propter aliud crimen,quam hæresis,quod potest Papa facere.vt patet 15. q.6.alius cum seq.& hoc casu absoluto Domino reuertuntur ad fidelitatem, nisi esset lata sententia,per quam vasalli essent absoluti à fidelitate Domini.nam tunc etiam post satisfactionem, non reuertuntur ad fidelitatem,argu.de diuor.de illa.Secundus casus est,quando vasalli sunt absoluti propter hæresim domini,& tunc non reuertuntur ad eius fidelitatem etiam post reconciliationem domini,vt in c.vergentis.supra eo.ti. quod intelligo,nisi hæreticus post reconciliationem restituatur in integrum, ad statum in quo erat antequam esset lapsus , quia tunc recuperaret ius in vasallos, vt in d.ſi.C.de sent.pœnis.& 2.q.3.in fi.ver.indulgentia.& sic intelligo etiam primum casum.Tertius casus,quando vasalli sunt absoluti ad tempus, puta propter excommunicationem domini , & tunc post absolutionem,dominus recuperat ius in vasallos,vt in c.nos sanctorum.& in c.iuratos.16.q.6.vnde glo. 11.o.3.Iulianus.dicit quod excommunicatio non tollit obligationem,qua vasallus est obligatus domino, sed tantum,effectum obligationis. Ale.de Ne.

b ¶Veritatis.Vide glo.15.q.5.nos sanctorum. Ale.de Ne.

a *De schismaticis.* a *Rubr.*

ADDITIO.

a ¶De schismaticis.Adde quod schismatici debent furca suspendi, secundũ Bal.in c.1.§.iniuria.de pace iura.fir.item Adde Bal.in l.3.de his,qui sunt sui,vel alie.iu.Item ad materiam huius rubricæ,vide omnino B. Tho.2. 2.q.20. vbi ponit plures ſtiones ad materiã,nã primo ponit verũ schismam speciale peccatum.secundo vtrum schisma ſit graue peccatum in fidelitatis.Tertio vtrum schismatici habeant aliquam potestatem.quarto quæ ſit pœna conueniens schismaticis.Item vide omnino Beatũ Tho. in 3.Sen.dist.12.q.2.ar.1.vbi dicit quod differentia est inter hæreticos , & schismaticos, nam hæretici sunt,qui primo discordant in aliquo concernente fidem ab opinione alioꝝ fideium schismatici vero,qui in primo non habent peruersum dogma,sed volentes ecclesiam singularem per se constringere,per uersum aliquod dogma confingunt . Et quod sit grauius crimen schisma,vel hæresis,vide gl.magistram in cap. non aſſeramus.in verbo.sceleratus 24.q.1. Bart.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Schismaticis quibus modis capiantur, & an sint hæretici, & quo casu.*
2 *Schismatici an sint excommunicati.*

Quia schismatici incidunt in hæresim,diuidendo se ab vnitate ecclesiæ,constituendo sibi sacerdotes,& reliquos clericos.24.q.1.loquitur,ideo post præcedẽtem rubricã, subijcit
1 istam. † Sed rubricę & materiæ declarationem quæro , qui dicantur schismatici. Sol.colligitur hic ex no. infra c. proximo , largissime dicuntur omnes cõstituti in peccato,mortali.sunt enim extra charitatem.11.q.3.audi denique . & 24. q.3.dixi.Large vero dicuntur schismatici, excommunicati, quia sunt extra ecclesiam, & communionem fidelium. 10. q. 3.cũ excõmunicato.& c.seq.Stricte vero dicuntur schismatici,qui propriũ episcopũ eijciũt de sede episcopali , sibi occupantes,& presbyteros sibi facientes,& secundum quosdã isti sunt excommunicati.Alij vero cõmuniter tenent oppositũ,ex quo enim non sunt diuisi à Romana ecclesia , licet eiecerint propriũ episcopũ,& alium receperint:non tamen dicũtur per hoc strictissime scismatici, sed isti strictissime dicuntur secundũ materiam nostrã,qui diuidunt se ab vnitate Romanæ ecclesiæ,constituendo sibi ecclesiã, & ordinando clericos,& sacerdotes vt in prælegat.c.loquitur. 24. q.3.
a inter hæresim , & schisma. [a] Sed circa prædicta quæritur, nũquid si schismatici capiantur,vt ꝯ.dixi,sint hæretici.& dic q si capiantur largissime,large,& stricte prout ꝯ.dixi.nõ sũt hæretici, sed si capiantur strictissime ,put prædixi , & tũc aut cõstituũt aliã ecclesiam omnino diuidendo se ab ecclesia Romana,prout faciunt græci;& tunc sunt hæretici , qa veniũt cõtra illũ articulũ fidei,& vnã sanctam ecclesiam. hic dẽt intelligi q dr, schisma non est sine hæresi , vt in illo cap. inter
b schisma. [b] Si vero non cõstituant aliã ecclesiã , imo credunt ecclesiã Romanã apud se,vt contingit quando duo vel plures cõtendunt de papatu. nã quisque eorũ credit vnitatẽ ecclesiæ,& illã esse apud se,nec impugnant Romanã ecclesiã : & tũc isti sunt schismatici nõ hæretici. vt no.in c.1.ꝯ.e. & vi
c de bo.gl.24. q.1.c.q aũt,§.1. [c] † Tertio quæritur,nũqd schis
2 matici sunt excõmunicati.& aduertendũ, q vbi est schisma cũ hæresi,vt patet ex prædictis,tunc nõ est dubiũ,q sunt excommunicati,quia omnes hæretici sunt excõmunicati , vt in c.excõmunicamus,§.ti.prox.Si vero est schisma sine hæresi:& tunc si schismatici capiuntur largissime,vel large, nõ sunt excommunicati.2.q.1.multi.nisi ab homine, vel à iure excommunicentur alio respectu.sed capiendo strissime , vt capitur hic,Doct.variant, ꝯ.c.proxi.sed magis videntur incidere ad illam partem,q non sunt excommunicati . Sed dic hoc verũ respectu illius c.1. Sed hodie puto omnes excommunicatos esse per c.licet,ꝯ.de elect.vbi dicitur tam ipse,qui se gerit pro papa;quam sibi adhærentes excommunicationi subiaceat.per quæ verba,fertur excommunicatio ipso iure & vbi dico.facit quod no.glo.fin.in c.1.de iniur.lib.6.[d] & puto hoc verum vbi non cadit probabilis error. Si aũt quæstio esset dubia;& maxime si consistit in facto intricato. & longquo,prout contingit in schismate præterito,tunc putarem omnes euitare excommunicationem,& peccatum.ar. l.regula.& in l.2.ff.de iur.& fact.ig.& in ca.apostolicæ. de elec. excommuni.min.& in c.vt animarum,de const.li.6.

d

ADDITIONES.

a ¶Schisma.Et istud dicit Host.& sequitur Io.An.& Bu. Sed quid ſi nullum caput cognoscit supra se non tamen episcopatum teneat, vel episcopalia exerceat.Host.dicit quod talis non dicitur schismaticus,sed acephalus, & indubitanter reus, & improbus est . 94.di. nulla . Sed D. Car. in hac rub.in 2.quæstio.tenet contrarium,quia ex quo nullam supra se cognoscit,& per consequens nec Romanam ecclesiam, dicitur diuisus ab vnitate,& per consequens schismaticus.Sed Bu.infra in c.1.dicit , quod hoc non est longe ab hæresi,ſi nõ recognoscit superiorem,saltem papam,de hoc vide tex.22.dist.c.1.imo plus dicit But.quod ſi quis nõ recognoscit proprium episcopum,vel sacerdotem in recipiendo sacramenta , non differt longe ab hæresi,vt in cap.omnis vtriusque sexus.de pœn. & remiſſi.Nam talis videtur non credere canonib.ergo hæreticus. 19. dist. Ii fas.Sed inn. addit quartum modum,per quem quis dicitur schismaticus,scilicet quando quis facit coniurationes contra episcopos,vel prælatos,& secũdum Iu.tales non sunt ipso iure suspensi,sed suspendendi, & eorum ordinationes,non sunt irritæ,sed ipsi deponendi sunt.11. q.3. coniurationum.& 4.seq.quod intelligit Inn.quando coniuratio est incita:Si enim aliqui de se licita iurant,puta non obediendo alicui,nec cõ vt sint magis securi.quod inuicem non se probent,vel de facienda accusatione hæretici,vel aliter criminoſi prælati,non esset malum.21.q.3. sane.Dicit enim quod ſi contra potentem,& diffamatum coniurant aliqui non mali,sed boni viri sũt iudicandi,dicit tamen Inn. quod semper præsumit cõtra coniurantes.16.q.1.sint clerici.præsertim si coniuratio perpetuum,vel generaliter.dicit tamen quod tales , qui ex causa licita coniurant ꝯ prælatum,non possunt esse testes cõtra ipsum, licet ex hoc q coniurãt sint laudandi,nã inimicitia repellit:eos licet surrexerit à vespa p'lati.Inn.in c.cũ 1.& A. in fi.de re iud.vide notata per Doct.in c.sequitur.& in c.meminimus. de accu. & qã in eis scripsit Abb.Sic.Ale.de Ne.

b ¶Schisma.Ista sunt verba Inn.ꝯ.c.1.Sed Host.dicit,quod illi sunt schismatici tantũ,qui extollunt se cõtra Romanam ecclesiam,& ab illa se separãt & eis adhærentes excõmunicati sunt,& tales sunt hæretici,& hi qui papales sunt,hæresiarchæ.dicit tñ quod talis sententia fertur,seu potius innouatur à quolibet episcopo de nouo consecrato, quem consecrator interrogat Anathematizas omnem hæresim,& subiungit,subaudi,hominem errantem in fide,sed etiam extollentem se aduersus Romanam ecclesiã, & is qui consecratur respondet.Anathematizo , vt in libro Pontificali habetur.Et idem dicit Io.An.& D.Car.in 2.q. Ale.de Ne.

c ¶§.1.Sed hoc intellige nisi vterque,vel alter eorum contenderet se Papã, eo q crederent Romanam ecclesiam posse habere duos ſpontes,s.tam. n.essent ambo,vel alter eorum hæreticus , quia venirent contra illum articulum fidei,vnam sanctam catholicam &c.credendo duas ecclesias posse esse apud duos,vt dicit gl. 7.q.1.non autem,& sequitur Bu.&c. Et aduerte,q ea q dicit Abb.Sic.sunt dicta Inn.& Do,ꝯ.c.1. Ale.de Ne.

d ¶Lib.6.Quod verbum,subiaceat,importet canonem latæ sententiæ,non etiam glin c.clericis.in gl fi.ne cle.vel mo.& in c.ſi quis suadente , 17. q.3.in glo.fi.& tenet Host.infra c.1.versi.aliæ nationes.in verbo,subiacere.sed contrarium dicit Inn.in c.cum & plantere.in fua glo. fi.de prim. Quid tenendum,dic vt dixi in d.c.clericis.ne cle.vel mona . Sed quoad terminos c.licet,de ele.But.infra c.1.dicit idem quod hic Abb. Sic.& ad de quæ dixi in 2.apotilla,super hac Rubr. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Schismaticus nõ potest conferre beneficia, vel ordines, et dignitates de re, & ſi dederit, non tenent. 2. de quo vide late infra,nu.3. & ordinati, vel beneficiati ab eo,sunt ipso iure excommunicati.*
4 *Schismaticus, & excommunicatus, & existens in peccato mortali,an, & quando possint conferre temporalia,vel spiritualia , & in qualibus conferatur ordo,vel non.*

CAP. PRIMVM.

1 QVod à prædecessore. †Irritę sũt ordinationes, & beneficiorũ collationes,& ecclesiasticarum rerũ alienationes p schismaticos factæ, & à dignitate,& ordine suspenduntur,qui schisma tenere iurant.partes patent per §.Casus literalis . Tempore Alex.fuit schisma in Romana ecclesia & tunc iste Octauianus ordinatus est per schisma in Papã.& post illum Guisti schismatici,plures ordinauerunt in episcopos , qui adhæserant,eis , quidam etiam sponte iurauerant de schismate renendo.Per istos schismaticos,alienationes de bonis ecclesia-

clesiarum factæ fuerũt.Isti etiam dignitates,& beneficia cõtulerunt.De his omnib.statuit Lateranense concilium, primo.ſ.ordinationes ab istis duob.factas & ab ordinatis ab eis irritas esse.Itẽ qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt, carent impetratis.Et alienationes,quæ per dictos schismaticos,seu p laicos factæ sũt de reb.ecclesiasticis,omni careãt firmitate,& ad ecclesias sine omni onere reuertãtur. Si quis autẽ contraire pſumpserit,excommunicatũ se nouerit, & illi , qui sponte iurauerãt de tenẽdo schismate,sacris ordinib.& dignitatib.nouerint se
2 suspensos.B.† No.1.ex tex.q gesta per schismaticos erga spiritualia,& tẽporalia sunt nulla,saltem quoad effectũ,de quo tñ dicẽdũ,vt ꝯ.subijciã. Item no.casum in quo emens rẽ ecclesiasticã,est ipso iure excõmunicatus,videlicet q emit,vel aliter acquisiuit à schismatico,aliàs aũt regulariter occupãs rẽ ecclesiasticã est ipso facto nõ excõicatus,sed excõicãdus,
a vt in c.cõquestus,de fo.com.[a] † Itẽ tertio no. q tenẽs bene-
3 ficiũ ecclesiasticũ à schismatico, vel cõsentiẽs ordinationi facæ p eũ,est ipso facto excõicat[b].Et ex hoc,& ex §.vl.colligit ar.q schismaticus regulariter,nõ est excõitatus,qa si excõicatio fertur in trib.calib.hic expressis; ergo extra ipsos non
b est schismaticus excõmunicatus,per ar.à speciali.[b] Itẽ in fi. literæ fertur suspẽsio cõtra iurãtes tenere schisma.& sic imponitur pena spãlis;ergo non sunt aliàs excommunicati, & fortiùs illi qui nõ iurauerũt,licet adhæreãt intruſo.Sed vt dixi ꝯ.super rub.verũ est,q authoritate huius cõstitutionis nõ sunt excõmunicati;& sic procedũt dicta doct.hic. sed vigore c.licet,de electio.& dic,vt ibi no. & limita prædicta ſm ea
4 quæ dixi super rub.an sit probabilis error,vel nõ.† In glo.in ver.irritas,in fi.ad materiã,vide q no.9.q.1.in summa. & cõiungendo istã gl.cum ſi.generaliter examinandũ est,nunquid teneãt gesta per schismaticos,circa quæ multa prosequitur hic Inn.& Host.& in multis sibi cõtradicunt. Sed cõclusiue prosequẽdo dic,aut sunt gesta erga spiritualia , aut circa tẽporalia,primo casu,aut circa spiritualia,quæ vltra gratiã,habẽt executionẽ sacramẽti, vt est ordo. aut sunt spiritualia in quibus tantum confertur gratia,& vltra eam non est aliqua executio faciẽda, vt in sacramẽto corporis Christi, & similibus. primo casu quando schismatici conferunt ea spiritualia,quę habent executionem extra gratiam . Aut sunt schismatici largissimi,vt quia sunt in peccato mortali;& tunc ea gesta tenent,& quo ad characterẽ, & quo ad executionẽ sacramenti; quia licet existẽs in peccato mortali sit suspensus quoad se,nõ tamen quoad alios,vt in c.ſi.de coha. cle.& mu.vnde gratia diuina per quã confertur sacramentũ,transit per istum tanquã per canalem lapideum.vnde peccatũ sacerdotis,non potest ista inficere,vt in c.vestra.de cohab.cle. & mul.& idẽ de ordinatis ab excõicato, minori excõmunicatione, quia tales excõmunicati, remoti sunt à participatione,nõ tamen à collatione, c.ſi celebrat, de cle. excõmu. ni.Si vero sunt schismatici large,vt quia sunt excõmunicati,& idẽ q de alijs præcisis ab ecclesia,vt quia sunt suspensi vel depositi.Vel etiã sunt schismatici strictissime,& tunc aut sciẽter quis recipit hæc sacramẽta ab eis , & aut citra formã ecclesiæ,& nihil recipit vnde ẽt character nõ imprimitur. 1. q.1.detrahe.& ꝯ. c.prox. & c.1. cũ ibi no. de bapt. & sic põt intelligi iste tex.capiẽdo verbum irritas,proprie. Si vero fuit seruata forma ecclesiæ,& tũc character imprimitur,sed exercitio non cõfertur,& hoc casu procedit tex. ſm lect. gl. nã ordo bene confertur à talib.quia ipsi ordinẽ habent, & character imprimitur à Deo , cũ sit quædam qualitas impressa in anima,per quã quis disponitur ad facilius recipiendũ gratiam Dei,sed executio nõ cõfertur,quia omnes isti sunt suc ipsi ab ecclesia, ideo cõferendo nõ possunt dare q non habent. Si vero ignoranter à talib.hæc sacramẽta recepta sunt, d ſi ignorãtia erat probabilis,vt sentire Inn.q cõfertur[d] ordo & citã executio, si isti erãt occulti , quia ordo imprimitur à Deo.vt 22.di.in sum.& in §.porro.Vnde indignitas ministri nõ debet impedire,cũ ordinatus nõ reperiatur in aliqua cui pa.Alij tenẽt oppositum,& videtur Host cõcludere,q quãdiu est occultũ cõferentes conferunt ordinũ executionẽ & fic credit opi.veritati.sed postquã hoc fuerit patefactũ,requi ritdispẽsatio , ẽt si totus orbis esset inuolutus ; quia ex quo ordinates nõ habebãt executionẽ,non poterãt ea conferre & ista opi.est tutior, dum tñ propter ignorantiã sit facta ordinatio.vt in c.1.de ord.ab epiſ.sed quãdiu hoc est occultũ, e ꝯ.hẽtur pro veritate,& perinde est,ac ſi isti non sint suspẽ & tũc aut ignorãter fuerũt ista recepta ab istis,& tũc cõferũt gratia:nec est necessaria aliqua dispensatio,aut sciẽter,& f tũc sacramẽta receperũt;sed à talib recipiẽdo, peccauerũt, nisi in casib.permissis,vt leg.& no.3 2.di.in c.præter. §. verũ.[f] Si vero quæritur de gestis erga temporalia, aut erant schismatici

ADDITIONES.

a ¶De foro comp.Sed iste tex.in ver.alienationes. in verbo per schismaticos videtur innuere quod etiam laici vendentes , sint excommunicati . Sed Host.intelligit de laicis vendentibus authoritate schismaticorum , aliàs non essent excommunicati,sed excommunicandi,vt d.c. conquestus. de fo.comp. Ale.de Ne.

b ¶A speciali.Sed hoc pendet ab intellectu ver. ſi quis autem. Nam Host. intelligit illum ver.duobus modis.Primo modo intelligitur,ſi quis autem contraire præsumpserit. ſ.exequendo ordines receptos à schismatico , vel retinendo beneficia collata per eum , vel retinendo bona per ipsum alienata.Et ex hoc no.quod verbum,excommunicationi subiaceat, importat canonem latæ sententiæ, & secundum istum intellectum colligitur hoc notabile , quod dicit Abb. Si. Sed Host. etiam intelligit alio modo, videlicet,vt ver.ſi quis autem intelligatur de illis,qui adhærebant,& illos fouebant,tales enim sunt excommunicati,sicut & hæretici, & fautores eorum,vt supra ti.proxi.excommunicamus.§.credentes.& tunc dictum notabile non colligitur. Sed prior intellectus mihi plus placet. Nã iste ver.ſi quis aũt,debet referri ad omnia superiora, vt in c.secũdo requiris.& in c.inquisitioni.de appella. & pro hoc facit, quia versũ. alienationes,venit continuatiue ad præcedentia, vt innuit verbum,quoque,positum in litera.& sic ver. ſi quis autem.debet referri ad principium, & ad vers.alienationes quoque.& hoc probant iura prællegata. Item fautores schismaticorum,puniuntur aliena pœna,vt infra versũ. fina. eo. cap. ideo tene priorem, quem Abb. Sic. sequitur dum colligit hoc notabile. Ale.de Ne.

c ¶Habent.Sed D.Car. in vl.col.hoc intelligit,nisi constitutio Papalis decreuisset ordinationem talium esse nullam,nam tũc non imprimeretur character,vt no.de consec.di.5.manus.in vl.gl.quæ tamen dicit contrarium & per Inn.& Host.in c.quanto,de cõsue. vbi D.Car.se remittit. Sed dic quod hoc fallit in sacramento eucharistiæ , nam sacerdos etiam contra præceptum Papæ,etiam cum clausula decreti sactum,si celebrat,cõficit etiam si fit degradatus.de quo se remittit ad c.2. infra ne cle. exc. mini. & habetur in c.degradatio.de pœn. in 6. Sed aduerte, inquantum dicit quod constitutio Papæ potest impedire impressionem characteris,posito quod hoc sit verum,de quo tamen dic,vt in c.quanto. de consue. dic quod illud procedit quando constitutio Papæ hoc expresse dicit scilicet quod non imprimat characterem , sed ſi diceret quod ordinatio aliter facta sit ipso iure nulla,tunc imprimeretur character, sed executionem ordinis non haberet , hoc vult iste tex.iuncta gl. in verbo, firmitatis, in c.prouida, de elect.in 6. Item limita secundo talem theoricam. nã debet intelligi quod impediatur impressio characteris in scienter recipiẽtib. ordines à talib.secus in ignorantib.vt dicit hic Inn. cum quo transit Io. An.D.Car.But.dicit enim Inn.q super characterẽ , vel gratiã Dei conferenda nil potest Papa statuere super non peccantes , quia hæc non sunt in potestate Papæ. Ale.de Ne.

d ¶Confertur.De isto articulo,an ordinati ab occulto excõmunicato , cõsequantur executionem ordinum, vide relata per Feli. in c.ad probandũ . supra de re iud.vbi multa adducit pro & contra. Seb.Sap.

e ¶Suspensi.Sed aduerte.Nam Host. & Doct. loquuntur de ordinatis ab his qui fuerunt ordinati a suspensis, vel præcisis ab ecclesia, nam ita infinitũ sunt ſi ſpensi,quia ille qui recipit ordinem a talibus , non habet executionem ordinis.ergo ſi alium ordinat, non potest dare executionem ordinis,quam ipse non habet,& sic etiam ſi ordinatus ab eo , qui non habet executionem ordinis ordinat alium, ille etiam non recipit executionem ratione supradicta,& sic vsque ad infinitum.Sed quantum ad opinionẽ Host.D.Car.hic dicit,quod aut ignorantia fuit crassa.i. non probabilis , & idem est dicendum quod in sciente, quia ignorantia crassa & supina non excusat,vt in c.1.de ordi.ab epiſ. qui renuoc. epiſ. Aut ignorantia , fuit probabilis,& tunc aut ordinauit ipsum, & tunc non requiritur dispensatio,imo ſi posset sciat de inhabilitate ordinatis licite,& sine peccato,exequi potest ordines ab ipso receptos , vt in c. per tuas.el a. de simo.Aut non tolerabatur,quia renunciauerat loco,& ordini, de ord. ab epiſ.qui renun.epiſ.c.1. vel erit excommunicatus non occultus, eo. ti. ſi de or. & c.& tunc requiritur dispensatio,vt in eisdem capitulis . & dicit quod oportet q dictum c.1. loquatur de excommunicato non occulto, quia gesta ratione publici officij ab excommunicato occulto tenent, vt in c.ad probandum.de re iud.& ratio est, secundum eum, quare his duobus casibus quando quis ordinatur a non tolerato , vel ab excommunicato non occulto exigitur dispensatio,quia in eis non est probabilis dubitatio.Nam ſi diligenter inuestigasset,hoc comperisset.& dicit sic intelligendum c.ſi qui a simoniacis.1.q.1.& dicit hæc notanda, tanquã ab alijs non plene discussa.Sed Inn.idem videtur sentire in præal. c.1.de ordin.ab epi.&c.Sed hic,& c.per tuas,el a.de simo. tenet quod recipiẽs ordines a suspenso,vel excommunicato quantumcumque occulto, tamẽ recipit excommunicationem,vt dixi in d.c. per tuas,post Abb. Sic.idem tenet glin prællc.c.1.vbi dicit quod quantumcunque ignorantia sit probabilis ordinati a talibus egent dispensatione,& hoc sequitur Butr. in prælle.ca. 1. nisi forte ignorantia esset communis, ita quod communiter reputatur pro non suspenso. de quo tamen se remittit ad plene notata in repetitione c.consultationib.de iure patr. vbi plene tractat 20,& quando operatur tolerantia in spiritualib.Quis autem possit cum talib. dispensare,videbitis in c.sequen.

f §.Verum.Dicunt tamen doct. quod licet quis ignoranter recipiat sacramenta a talibus , non confertur ei gratia ex merito conferentis, quia non potest plenitudine gratiæ transferre , quam ipse non habet , & sic non habet meritum sacramenti, quod prouenit a sacerdote , quia non potest prouenire ab inferiori 1.q.1.ecce,& ea,qui perfectionem, & cap. qui per filiam.& 32.di. §.verum,& sic intellige docto. dum dicit quod confertur , gratia quando quis recipit sacramenta ignoranter a talibus . Nam debet intelligi de gratia prouenience a merito recipientis , non autem a merito conferentis . Dic tamen quod licet sacerdos malus non transferat plenitudinem gratiæ ex merito ipsius sacerdotis, tamen orationes dictæ per ipsum , prosunt illis pro quibus orat acſi est bonus , dum tamen non fuerit in culpa , scilicet quod malus sacerdos , inſtituatur in beneficio , vt dixit glo.singu.19.distinct. in principio,& idem ibi tenet Vgolinus & Laurentius, & Archidia. quod no. Alexan. de Neuo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

matici largissimo modo,& tenent gesta,quia peccatores nō sunt remoti ab administratione temporalium. Idem si erāt suspensi à temporalibus,& spiritualibus. Vel excommunicati,vel schismatici strictissimo modo,& tunc gesta in damnum ecclesiæ non tenent,q̄ intelligo, nisi fuissent tolerati, quia ratione publici officii debent tenere,si fuit forma seruata,& casus erat permissus,sed ecclesia læsa poterit petere resti.in inte.ad hoc quod no.de elect.nihil.&in c.veritatis,de dolo,& contu.gesta.vero ad commodum ecclesiæ tenent, vt hic in gl.fi.Circa hoc tamen distingue, secundum Host. aut contractus fuerunt gesti cum eadem persona,& permixtim; & tunc commodum cum incommodo compēsatur, vt dicitur in glo.sed si contractus fuerunt separati,vel cū diuersis personis agitati,& tunc procedat ista glo. & gesta adcommodū teneant,ad incōmodū non.An autē reuocatis rebus male alienatis,aliquod remediū competat emptori. dicit Vin.q̄ sic,q.a poterit habere regressum contra alienantem. ar.l.falsus.ff.quod fal.tuto.auth.de quo dic, vt melius nota.de rebus eccles.nō alienan.ca.si quis presbyterorum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à schismatico,est ab officio repellendus,nisi probauerit fuisse cum ipso postea dispensatum.*
2 *Dispensatio non præsumitur,nisi probetur.*
Dispensatus,vel legitimatus ab aliquo dicente se habere authoritatē, debet non solum ostendere ipsam dispensationem,sed etiam copiā authenticam potestatis sibi concessæ ad ita dispensandum,vel legitimandum.
3 *Dispensare censetur princeps cum inhabili, illum promouendo ad dignitatem.*
4 *Dispensatio quid sit.*
Dispensatio non potest fieri, sine causæ cognitione,licet aliquando sic.
5 *Princeps si asseueret se cum aliquo dispensasse,nō creditur ei, nisi aliud ostendat.*
6 *Dispensatus, & an quando possit de crimine, super quo fuit dispensatum,accusari.*
7 *Dispensatio circa schismaticos,quibus casibus sit reseruata Papæ.*

CAP. XI.

1 FRaternitati. †Ordinatus à schismatico, ab officio est repellēdus nisi probet secum dispensatum per habētem potestatē.In prima ponitur decisa cōsultatio. In secunda responsio ibi, priorē. Casus literalis. Quidā prior ordinatus fuit à schismatico.quæsitū fuit à Papa, quid agendum sit de ipso.Respondet Pa.quod poterit ab officio repelli, nisi probauerit secum misericorditer dispensatū fuisse,& ab illa persona quæ dispensandi habuerit potestatē. No. 1. q̄ appellatione schismatici, intelligimus de schismatico strictissimo modo sumpto,vt dixi super rub.nam ordinatus à schismatico largissimo modo dicto,repellendus nō est ab ordine, vt dixi 3.c.proxi.No.2.quod dispensatio procedit ex quadam
a misericordia. * No.3.q̄ schismaticus confert verū ordinē, sed nō executionē ordinis.q̄ cōferat ordinē patet ,qa post dispensationē pōt ordinatus illum exequi q̄ non conferat executionē patet.qa ordinatus repellitur ab officio , id est
2 ab executione,vt hic,de quo dicendū,vt dixi in pce.c.† Vlt. no.non credendū alicui asserenti secū dispensatū , oportet ergo,vt dispēsatio ,pbetur legitime, & q̄ fuerit facta ab habēte potestatē,& ad hoc sis cautus,vt qn dispēsatio fit ab eo cui est concessa potestas de iure speciali , non solū recipias literas super dispēsatione tātum,sed & copiā authēticā potestatis sibi concessæ super dispēsatione faciēda, nā nō crederet dispēsanti, si diceret se habuisse potestatē dispensandi. ad hoc,quod no.in c.i.de offi.delc.in vi.per Io.An.in nouella.& q̄ no.in simili in c.cū in iure de offi.del. vide q̄ dixi in c.sper his,de fid.instru.In gl.1. ibi q̄ expressa eā præsumitur.No.gl.quia quotidie allegatur. idē no.in c.literas,de cō.
b præb.Idem Host.& Gof. b hic.& Inn.de fil.præsb. c. veniens.
3 † Sed aliud,idē sensit in c.diuersis fallacijs.de cler.coniu.vbi sensit q̄ ordinādo,seu ,pmouēdo ad officiū interdictū vī superior dispēsare cū ,pmoto Io.An.hic distinguit,q̄ aut sup dispensatione faciēda,vel non, ,pmisit superior causæ cognitionē,& tūc promouendo vī dispensare:aut nō ,pmisit causæ cognitionē,& tunc videtur dispensare, imo punitur promouendo indignum,vt in c.qui in aliquo,& in c.quicūque. alle.in glo.& pro hac distinctione adducit in simili no. in Je. fin.de coniu.seruo.vide etiam glo.in c.vnico,de æta. & qua li.li.6.&cum hac distinctione Io.An.quę videtur satis aqua , transeunt communiter Doct.& solet quotidie allegari . Sed contra hanc distinct. facit tex.in c.præterea, de testi.cum ibi no.vbi cum infame promoto ad officium publicum, ex sola promitione videtur dispensatum ratione infamię præteritæ,& hoc quando infamia erat publica,vt ibi no.Hostiē.& hoc videtur velle gl.in c.qui in aliquo.51.di. vt faciamus differentiam inter occultum,& publicum;vt sic cum occulto videatur facta dispensatio.sed in publico non sic . pro hoc adduco rex.in l.Barbarius.ff. de offi. prato in versi. potuit.
4 †Sed gl.in c.si qui sine.81.di indistincte tenuit; quod etiam circa votum,non videtur facta dispensatio.& pro hoc facit, quia in dispensatione requiritur causæ cognitio . est enim dispensatio,iuris communis relaxatio, facta cum causæ cognitione ab eo,qui habeat potestatem dispensandi , vt dicit glossa in ca. requiritis.§. nisi rigor.1.q.7.si ergo non præcesserit causæ cognitio,non potest dici dispensatio.& arguendo à diffinitione vocabuli,videtur optime ,pbari distinctio Inn. An vt satis sit præcessisse causæ cognitionē,& postea permissse,licet non fuerit expressum verbum,dispenso, c equidem facto dispensauit, relaxando ius commune.Sed pro concordia aliarum opinionum sic puto distinguendum, q̄ autem
d torius d indignus,fuit promotus per principem, & videtur secum dispensatum,quia princeps non adstringitur ad causæ cognitionem præmittendam;sed sufficit sola voluntas, iuxta no.per Inn.de testa.mona. c.cū ad monasteriū.& hoc casu procedit l.Barbarius,cū materia sua.Aut loquitur in inferiore. & procedit opi.& distinctio.Io.An.quia inferior non
c tatur ad causæ cognitionem præmittendam; alias non esset dispensatio, vt dicit Inn.c.cum ad monasterium, de fratre
c gu. c † In ea.glo.ibi,per testes.no.bene glo. ex qua infertur,
5 q̄ non est credendum simplici verbo superioris, aliter teneret
6 dispēsasse. quod clarius tenuit gl.in c.si qui sine.præal. † Et
fi.gl.aduerte quia inquantum gl. dicit q̄ post dispensationem in occulto factam potest dispensatus de crimine accusari, non procedit in dispensatione facta ex penitētia; nam ibi potest probari dispensatio; licet sit occulta,nō potest amplius accusari de crimine illo,iuxta no.in c.de his. de accu.nam secundum Doct.accusator prosequeretur iniuriā propriam, 4.q.6.in c.omnib.& quod no.in præal.c.de his. Sed glo. potest saluari in dispensatione facta per sacerdotē in foro animæ,nam illa non impedit accusationem in foro contentioso,quia tendit ad alium finem.& idem dicitur in c. admonere.alle.in gl.Item potest saluari gl. quando dispensatio erat occulta,q̄ non posset probari.tunc enim frustra allegaret. Deficit enim tunc sibi probatio,& nō ius.ar.simile in l.hoc

ADDITIONES.

a ¶Misericordia.Quæ differentia sit inter rigorem iuris,& dispensationem & ius,dic vt per gl.50.dist.vt cōstituereturque.& et dicit,an sit propositum remedium illi,qui petit dispensationem ad compellendum superiorem vt secum dispenset.Sed quoad vltimum vide gl.meliorem. 1.q.7.circa
b ¶Goff.Vide gl.in cle.si summus.de sen.ex c. Bar.Bellen.
c ¶Verbum dispenso.Adde tex.in glo.& Doct.in l.imperiali.§.si militem. ff. nu.vbi dispositur quod si Imperator concesserit dignitatem alicui,cum dispensare cum omni macula,& impedimento,etiam si non apponatur clausula,non obstante.Ex quo infert Bal.ibi quod si Papa sciens aliquem esse spurium,facit illum episcopum,intelligitur eum legitimare vt succedat,& succedatur ei tanquā legitimo,q̄ā dubium videtur esse,an legitimatus ad spiritualia,dicatur esse legitimatus quantum ad temporalia de quo in c.per venerabilem.supra,qui fil.sint legi.
d ¶Aut notorius.Vide Doct.in l.quidam confulebat.ff.de re iu.cum aliis citatis per Fel.in c. nonulli.& in c. præter.in 4. fallentia.versi. confirmatur quarta fallentia.supra de rescr.vbi concludit quod si Papa aliquid concedat sit inhabili ex certa scientia videtur secum dispensasse. Seb.Sap.
e ¶De sta.regu.Et ista distinctio colligitur ex verbis Inn.in d.c. cum ad monasterium,in gl.sua,quæ inci.nisi ex causa.in fi.vbi dicit, quod constitutionis,licet dispensare ex certa scientia contra suam constitutionem,non sic in aliis,quibus concessum est dispensare , quia non habet dispensare,nisi præmissa causæ cognitione,aliàs peccat,& dispensatio non valet,sed saltem est renouanda.51.di.qui in aliquo,pro hoc cit glo.in simili in clem.si summus Pontifex. de sen.exc.in verbo,vel dicit,q̄ sola voluntas Papæ,absolvit excōmunicatum , secus in inferioribus,quia requiritur,quod fiat absolutio,nec sufficeret sola voluntas sine absolutione,vt in c.cum desideres.de sen.exc.& ideo Inn.in d.c. ad monasterium.in præal.glo.nisi causa,dicit quod in his quæ fiunt de iure posito,sola voluntas papæ habet pro dispensatione,& pro causa dispensationis.Sed aduerte pro intellectu c.qui in aliquo.51.dist. & rum allegatorum in gl.nā punitur episcopus,qui promouet indignum etiam si super illa dignitate posit dispensare.Nam illud videtur gl.notab.in c.cum dilecti.in glo.3.supra de elect.quæ dicit, quod vbi non ponitur pœna episcopo,intelligitur sibi inhibita dispēsatio.Sed aduertenam aliquando imponitur pœna, si ordinat aliquem patiente defectum, super quo defectu non reperitur permissa dispensatio ejus po,& tunc censetur dispensatio ei inhibita,& hoc modo procedit d.c.cū dilecti.Aliquando reperitur expressum quod episcopus promoueat spectare super illo defectu , & postea in alio canone punitur episcopus promouens aliquē patientē illum defectū,& tunc non censetur inhibita dispensatio,sed pœna intelligitur esse imposita eo quod inadvertenter mouet non præmissa dispensatione.ex legitima cā procedente, & hoc debet intelligi c.qui in aliquo in fi.51.di. & alia iura similia.& ad hoc, agens aliquem actum cum inhabili,vel cum excommunicato,vel similibus fo,censeatur dispēsare vel absoluere,dic vt per Inn. & Doct.in c.vnico de fil.presby.& in cle.si summus Pontifex.de sen.excom. Ale.de Ne.

a sunt Titij.ff.de test.tu.a † In gl.vl.in fi.no.fm Host.latius pro
7 sequēdo,q̄ dicit q̄ in episcopatu,solus Papa dispensat,b vt in
b c.quia dilgētia,5.de elect.Idem in dignitate exempta, vt in c. cū venerabilis 5.de consu . In alijs vero aut recipit ordinem sciēter,vel ignoranter,si ignorātia fuit crassa, & supina;& so lus Papa dispensat,aut recipit ignorāter,& ignorātia fuit ,pbabilis.& dispēsat episcopus.sicut in simili distinguitur in c. 1.de or.ab epis.ille tamen qui fuit in culpa,schismaticū ordinando,dispensare non potest,vt in prin. gl.& hæc distinctio
c satis placet.c Extra gl.op. contra tex.in eo, q̄ dicit q̄ iste archiepiscopus poterit illū ordinatū ab officio repellere;nam videtur q̄ non solum possit,imo debeat.quia ordinatio fuit irrita quoad executionē,5.c.proxi.& innitens tali ordinatio ni,excommunicatus est,vt ibi.Sol. duplex.primo vt supplea tur ad literam.ibi poteris,i.debes, vel refertur ad facultatem
d dispensandi.nam poterit hunc repellere, si non vult secum dispensare,& tunc ista litera stat in aliqua suppletione. d

ADDITIONES.

a ¶De test. rur. Sed licet Host. dicat, Doct. videantur transire quod si dispensatur cū aliquo admittitur ad accusandum,qui prosequitur suā,vel suorum iniuriam.hoc mihi non placet. Nam licet post absolutionem à crimine admittatur,vt dicit gl.in c.de his.de accu. & in c.cum dilecti.in gl. pe.5.de elect.tamen secus est in dispensatione , quia sententia absolutoria non tollit crimen,sed declarat crimen nō fuisse commissum: secus in dispensatione , quia dispensatio extinguit crimen . & non dicit crimen non fuisse commissum,imo asserit fuisse commissum. sed ex causa dispēsat super illo crimine.Vnde gl.in d.c.de his.5.de accu.dicit simpliciter,q̄ post dispensationem non potest amplius accusari. Sed potes saluare opinionem Host.& doct.& dicere,quod si ille,qui prosequitur suā vel suorum iniuriam vult probare crimen, & ostendere quod crimen erat qualificatum taliter , quod non dispensasset superior nec causa dispensationis fuisset legitima,& tunc admittitur,sicut,admitteretur post simplicem absolutionem,vt no.in d.c.de his aliàs non debet admitti , & non est facienda vis,an dispensatio sit occulta, vel manifesta dummodo dispensatio probari possit , & ille qui vult accusare de novo prosequetur suam vel suorum iniuriam, & ostendet se inquietasse & q̄ superior noluit se cum dispensare,vel si ante dispensationem fuit accusatus ab alio, ostendet se ignorasse accusationem,vt d. c.de his.& in l.si cui. §.eidem crimi nabus.ff.de accu. Nunquid autem iudex possit dispensare cum accusato si probat se egisse pœnitentiam, dic vt in Spe.de obe.§.1.ver.sed cum supra dixerim,& in ti.de leg §.nunc de episcoporum, ver.sed nunquid cū accusatore,in quib.locis Spe.dicit,quod cū accusatore nō potest dispēsare,quia non potest ostendere se egisse pœnitentiam,cum in illa lite cō mittere calumniam,cum accusato & non potest dispensare , accusatore iuuito postquā crimen est probatum per accusatorem, si probat se egisse pœnitentiam. Item nunquid si cum aliquo dispensetur super crimen restituatur ad bonam famam, ita quod ad testimonium,honores,dignitates,& ordines,possit assumi,dic vt in Spe. titu. de leg. §. postremo. ver. hoc etiam nota. Ale.de Ne.
b ¶Dispensat.Vtrum episcopus possit dispensare cum schismatico, & quod possit,tenet gl.in verbo.Pœna.in c.presbyteros.50.dist.c.requisitis. §. nisi rigor.1.q.7.
c ¶Placet.Sed successor poterit,vt no.doct.in c.2. de ordi, ab episco. qui renunciauit episcopat.Idem dicit But.de eo , qui fuit in culpa in ordinādo postea absolutum. Nam cū eo poterit dispensare post quam fuerit absolutus.Et idem tenuit Vin. in d.c. 2. vbi dicit,quod excommunicatus ordinans,durante excommunicatione post absolutionem,potest dispensare cum eo quem ordinauit ignoranter, sicut sacerdos potest iniungere pœnitentiam de peccato eius mandato commisso,& Laurētius dixit,quod sacerdos potest absolvere concubinam propriam de peccato fornicationis secum commisso. Et idem dicit Hug. Dicit tamen q̄ honestius esset quod alteri committeret, propter maiorem erubescentiam , quæ est magna pars pœnitentiæ,de pœ.di.1.quem pœnitet.Sed gl. videtur tenere contrarium dum dicit q̄ schismaticus reuersus ad unitatem ecclesiæ, & receptus in ordine suo non potest dispensare cum ordinato a se. Sed dic,q̄ aut ordinator,in totū remanet absolutus, & tunc procedit q̄ notatur in d.c.2.de ord.ab epis.&c.Aut in totum non absolvit,sed dispensat,vt possit in ordine suo remanere,& tūc procedit hæc gl.& hæc nota. Ale.de Ne.
d ¶Suppletione.Nunquid autem possit compelli,subsistente causa iusta dispensationis,vide gl.1.q. 7 exigunt.

a

De apostatis, a *& reiterantibus baptismum. Rub.*

Quia hæretici, & schismatici incidūt in apostasiam, ideo post titulos præcedētes cōgruo ordine subijcit istū. Et quo niā reiterātes baptismū,vident apostatare,dū recedūt à prio
a ri baptismate,ideo subijcitur, hic de reiterātib. baptismum.

ADDITIO.

a ¶De apostatis.Quis dicatur apostata, vide gl. & omnino ibi Dominicum post Arch.in §.apostatare.l.dist. Bar.Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deprehensus per officialem laicum sine habitu,& tonsura, non liberatur per censuram ecclesiasticam.*
Clericus qui sine habitu,& tonsura, immiscet se enormitatibus, perdit priuilegium c.si quis suadente diabolo 6.
2 *Apostata quibus modis quis dicatur.*
3 *Apostata qua pœna puniatur.*
Hæreticus est ille qui credit Papam non habere potestatem legis condendæ.
† *Clericus occultus non incedens,nec in habitu,nec in tonsura, deprehensus in malefitio,si allegat se clericum, potest petere se remitti ad iudicem ecclesiasticum,& est audiendus 6.*
5 *Clericus sine habitu,& tonsura,etiam in enormi crimine deprehensus, non perdit priuilegium fori.*
7 *Clericus in minoribus constitutus,postea effectus laicus,an, & quādo perdat priuilegium clericale. 8.*

CAP. PRIMVM.

a 1 PRæterea. a † Non summatur per Io. An. & forte ,pter breuitatē, & varietatē lecturarum.Sed Ant. sic summat. Clericus sine habitu,& tonsura , deprehensus in crimine,non gaudet priuilegio clericali. sed certe hæc summatio,est nimis generalis . & contra multos canones,& maxime contra c.si iudex laicus.de senten. excom. li. 6.& contra.c.contingit.& c.ad audientiam, 5. de senten. excommu.Vnde aliter summo,& primo secundum vnum intellectum sic. Per censuram ecclesiasticam , non liberantur clerici à manibus laicorum,si sine habitu,& tonsura sunt deprehensi,si prius se habebant per omnia,vt laici, vel sic secūdum alium intellectum.Clericus qui dimisso habitu,& tonsura , immiscet se enormitatibus perdit priuilegium can. si quis suadente , vnde eum deprehēdētes non incidunt in canonem.i.excommunicationē. h. d. Et non recipit congruā diuisionem.Et aduerte, quia secūda decretalis facit tantum ad secundā partem rub. aliæ vero faciūt ad primam partē. Casus literalis . Quærebatur vtrū clericus deprehēsus in crimine sine habitu,& tonsura gaudeat priuilegio clericali.Ad hoc Papa respondet, q̄ clerici qui habitū clericalem & tonsurā dimittunt,& in apostasia tanquam laici conuersantur, si in criminib.cōprehensi teneantur,præcipit Papa per cen. eccl.illos nō liberari.B.No.1. q̄ clericus dicitur apostata relicto habitu,& tonsura. No. 2.casum in quo clericus statim perdit vnū priuilegium clericale.Item no. q̄ clerici dicūtur habere certū habitum,& de hoc vide tex.in c.clerici.de vita. & ho.cleri.& vide opti.gl.in cle.1.de ele. Sed certe clerici sæculares nō habent certū habitum determinatum,sed quidā habitus sunt eis interdicti,vt præal.c.clerici. & c. quoniā. de vita,& hon.cle.vnde vestes eorū debent esse honestæ, & vsq; ad pedes,vt in præal.c.clerici.quidam colores sunt eis interdicti , non tamen iure exprimitur de certa forma. de quo p
2 gl.in præal.cle.1.quam vide. † In gl. 1.ibi est autē triplex. no. gl. & idē dicit Inn. Et inquantū gl. de tertia specie apostasiæ ponit vnū exemplum,videlicet quando quis recedit ab ordine,& religione iam sumpta.Inn.ponit multos alios modos, vt puta,quia dimisit habitū, & tonsuram. & duxit vxorē , & rediit ad sęculum.& sic dicendū est in similib. & adde hic q̄ no.Inn.in c.fi.de renun.&in c.intelleximus. de æta. & quali. vbi no.dicit q̄ religiosus recedens inconsulto superiore suo & non subijciens se alicuius obedientiæ, vt quia non intrat aliud monasteriū dicitur apostata , quantūcunque retineat habitum, & tonsurā. quia recedit à regula superioris , & sic venit contra vnum ex trib.substantialib.5.contra bonū obe
3 diētiæ,contra. c.1. de sta.reg.† Qua pœna plectantur isti, dic
b secūdū Host.q̄ apostata b perfidiæ punitur,vt hæreticus;qa vere hæreticus est;ex quo recessit à fide,& habent locū iura superius posita de hæreticis. Apostata inobediētiæ punitur diuersimode.Vnde aduerte, quia aut quis non vult obedire superiori, puta Papæ seu ipsius canonib. credendō eum nō habere potestatem condendi canones. & punitur vt hæreti
c cus, c vt 19.di. nūlli fas.aut non negat hanc potestatē,sed nō vult obedire ex cōtemptu,& grauiter puniri debet.vnde debet intelligi c.denique.§.hæc,si legibus.4.di.& c.generale. de cle.li.6.& si est incorrigibilis, tradetur curiæ sæculari.itē poterit excōmunicari,vt de iud.in c.cum non ab homine.si autē nollent obedire ex quadam concupiscētia, qua tenentur adstricti,tunc mitius puniūtur,de quo aliquid no. in c.nam
d concupiscentiam, & in c.1.de consti. d Apostata vero circa irregularitatem potest diuersimode puniri, vt habetur in c. pe.j.co.tamen si est clericus sæcularis,non est ipso facto excommunicatus,sed excommunicandus est,& grauiori pœna plectendus,vt in c.tuæ.& ca.pe.j.eo. Sed religiosus sic.de quo vide bonum tex.in c.vt periculosa.ne cle.vel mo. lib. 6. Et prædicta intellige, nisi habitus relinquatur ex rationabili causa, puta, quia transit per loca periculosa , vel alia iusta causa,ad hoc quod legi.& no.de vi.& ho.cle. Deus qui. & c. cleri-

ADDITIONES.

a ¶Præterea.Vide Bal.in l.Deo nobis.§.fi.C.de epi.& cle. Bar.Bellen.
b ¶Quod apostata.Nunquid autem apostata reddatur incapax ad contrahēdum,vide Practi.Papi.in forma libelli in actione reali.
c ¶Hæreticus.Adde Old. fin. 271. vbi ponit an dicens quod peccata remittat solus Deus,sit hæreticus.
d ¶De consti. Quid autem si præceptum sit iniustum, vide gl.in c.ad aures de tem.ord. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a clerici.el 1.e.ti.& vide ibi per glo. [a] & faciunt verba illius c. vt periculosa.quæ tantū notant causam, & materiā, vagādi.
4 † In gl.1.in fi.Ex hac glo.hic colligūtur tres lecturæ [b] ad tex.
b Prima est,vt si clericus dimisso habitu, & tonsura,omnino
c viuit sęculariter, perdit priuilegiū clericale; [c] sed ista lectura cōmuniter nō tenet,quia primo restringit c.si vero. alle in glo.pro contrario.Item vī contra c.si iudex laicus. de sen. ex.li.6.vbi tex.multū no.innuit, ꝙ ꝗcunque clericus vixerit sęculariter, neq; sit fama ipsum esse clericū,si tamen deprehensus in maleficio,allegat se clericū,& petit se remitti ad iudicē ecclesiasticū est audiendus.ad idem de sen.ex. in audiē-
d tia. [d] † Secunda lec.glo.est,ꝙ tales clerici,sic sęculariter viuē-
5 tes,non perdunt ipso facto [e] priuilegiū clericale.sed ecclesia
e non vult eos liberare per censurā ecclesiasticā à detentoribus. quia ex quo ipsi contempserunt ecclesiā,merito ab ecclesia cōtemni debēt.simile in c.2.ne clc.vel mo.& ista lectura latis est probabilis,& vera in se, & ſ̄m̄ eam secundo loco
f summaui. [f] Tertia lect.glo.est,quod loquatur tex.de clericis qui perdunt omne priuilegiū clericale.ista lectura est verisſima in se.licet contineat diuinationē. † Potest,& extra glo. dari quarta lect.vt intelligatur tex. non de priuilegio fori. sed de priuilegio canonis.si quis suadente.nā clericus habet multa priuilegia,& inter cætera hēt priuilegiū fori,vt tantū cōueniatur sub iudice ecclesiastico.Aliud priuilegiū, vt per cutiēs,seu injiciens manus violentas in clericū, sit excōmunicatus,vt in c.si quis suadente. 17. q. 3. Primum cū maiori difficultate perditur,quā secūdum. vnde ex sola dimissione habitus,& tonsuræ,& deprehēsione in crimine cū immissio
g ne enormitatis [g] nō perdit hoc priuilegiū,vt in ꝑal.e.si iudex laicus.sed priuilegiū cano.si qs suadente.ex quo relicto habitu,& tōsura immiscet se enormitatib.vt est tex.in d.c.cū nō ab omnine.& c.perpendimus.de sen. ex. & in hoc casu pōt intelligi ista litera,quā isti immiscebāt se enormitatibus,vnde percutientes eos,non incidūt in excommunicationem. & tunc tex.hic in fi.facit mentionem de censura ecclesiastica, non enim negat quin debeat iudicari per iudicē ecclesiasti-
h cū. [h] An autem,& qñ perdat clericus priuilegiū primum,vel
7 secundum dicam,plenissime,in c.ꝑpendimus.prælleg.† Sed quæro,nunquid clericus constitutus in minoribus,sine alia monitione perdat priuilegiū,clericale,si cōuersatur,vt laic⁹. Sol.dicit Inn.hic,ꝙ si exercet actum omnino cōtrariū cleri catiui,vt qa duxit corruptam in vxorē,vel effectus est miles, & exercet armas;tūc ipso facto perdit priuilegiū clericale. pro hoc.c.1.de biga.li.6.c. quisquis.34.di. secus si non exerceat,actum omnino contrariū,quia duxerat vxorē virginē, & de hoc dic.vt in c.diuersis.de cle.coniu.vel effectus est mi
8 les,sed nō exerceat sæua,32.di.ſ̄iatim.† Et ex hoc no.quod licet clericus in minorib. efficiatur miles, non per hoc perdit priuilegiū clericale,pro hoc allego tex.cū ibi no. in cap.
i fi.de cle.coniuga. [i] si vero sęculariter viuit, exercendo aliquā negotiationē,tūc non pdit priuilegiū clericale,nisi præcedat trina monitio.ad hoc c.in audientia.& c.cōtingit, ꝑ-
K al. [k] Sed limito,prout habetur in c.1.de vita,& ho.cle.lib. 6.
l & in cle.quoniā,eo.ti.& no.prædictā cōsiderationem Inn. [l]

ADDITIONES.

a ¶Glo.Vide etiam glo.in c.si quis ex clericis,eo.ti. Ale.de Ne.
b ¶Lecturæ.Aliam notabilem lecturam ad istum tex.dat An.in c.fi.de vita.& ho.cle. Bar.de Bellen.
c ¶Clericale.Ad hæc vide glo.in l.si ignorans.ff.loca.& quod no. Bald. in c. quæ in ecclesiarum,supra,de consti.
d ¶Audientia.Sed aduerte,hanc lecturam tenet Inn. hic, & ponam duos modos quibus potest saluari,licet sint dubitabiles.Primus est,vt intelligatur quando clericus incedebat sine habitu & tonsura , & consueuerat se immiscere enormitatib.Nam tunc potest puniri à iudice sęculari vt voluit Ioā.And.Butr.& Petr.de Anch.in c.perpendimus,de sen. excō. licet Do.Car.& Abb.Sic.ibi contra:Et pro hoc facit quia si clericus exercens artes prohibitas,de quibus in c.vnico,de vi.& ho. cle. in vi. elapso anno est priuatus officio clericali,vt ibi dicitur,multo fortius si exerceat enormia.Secundo modo potest saluari quando clericus est in minoribus.Nam tunc potest puniri à iudice sęculari , vt in c.ex parte.el 3.de priui.& hoc tenet ibi Goff.Io.An.& But.qui dicūt quod sic debet restringi.c.si iudex laicus.§.fi.de sen.ex.in vi.videlicet vt intelligatur de existente in sacris,sed illa est magna restrictio ad illum tex.tene tamē menti ꝑ pter authoritatem Goff.Io.An.& But.Sed Inn.intelligit istum tex.de existentibus in sacris,vel de professis,quia existentes in minoribus dimittēs habitum & tonsuram,non dicuntur apostatæ,vt no. infra eo. tuæ. Sed potest dici quod non dicuntur apostatæ,nisi dimisso habitu, delinquant,quia delictum facit eos apostatare.si delictum est enorme,vel potest intelligi de habētibus beneficia,nā tales dicuntur apostatæ si dimittunt habitum & tonsoram,& licet sint in minoribus,vt in c.si.50.di. & no.infra eo.tuæ.& sic potest intelligi iste tex. Ale.de Ne.
e ¶Ipso facto.Nisi monitione ꝓmissa.gl.est in c.transmissā,in ver.postposito 8.de elect.per c.si.de vita,& hone.cle.Ange.in Auth. de monach. §. si qs aūt.Spe.tit.de cle.coniug.& Io.An.in suo cons.inci.qa sæpius dubitari.
f ¶Sūmaui.Do.Car.impugnat istam lecturā,q; si capientes essent excōmunicati,deberent pro talibus per ecclesiam declarari,& euitari . 11.q.3. cū excōmunicato.de sent.excō.cum desideres.& ad c.ne clerici, vel mona.respondet,ꝙ non loquitur de dilrictione personali , & mihi placet opinio.D.Car.quia si capientes incurrent excōmunicationē,ecclesia deberet de hoc peccato se impedire,nec deberet dimittere, quod peccatū incurratur,vt in c. nouit.de iud.& in c.1.de emp.& ven. Ale.de Ne.
g ¶Enormitatis.Adde Cœpo.cons.11.Ale.cons.8.Fulgo.cons.80.
h ¶Ecclesiasticum. Istam lecturam ponit etiam D.Car.hic.licet Abb. Sic.de eo nō faciat mentionem.sed meo iudicio non congruit licere,licet in se sit vera,quia tex.loquitur de clericis pro delictis tractis coram iudice sęculari,ꝙ non debent liberari à iudicio sęculari per censuram ecclesiasticam,& hoc patet ibi,si in criminib.comprehensi teneantur. Ale.de Ne.
i ¶De cle.coniuga.Sed Abb.Sic.in d.c.fi.de cl.coniug.dicit,quod si miles obtinuisset se ad illa sex, quæ no.per glo.in l.pe.ff.ex quib.can.maio, tunc videtur facere actum contrarium clericali ordini,quia inter alia obligetur se ad non vitandum mortem suam,vel alterius,vbi Reip.expedit,sed ꝙ alium interficiat vel interficiatur ab alio,est contrarium ordini clericali.& no.pro limitatione illius quod hic dicit Ion.Nunquid autem ex eo quod clericus est factus miles,censeatur renunciasse beneficio.D.Car.in ꝓæal.c.fi.de cle.coniu.dicit,quod non.Sed Io.An.& But.ibi videntur tenere contrarium.Sed Io.de Imo.concordat dicens , quod aut posquam est factus miles,viuit clericaliter,nec immiscet se sęcularibus,& tunc retinet beneficium,& hoc modo non procedit opinio Do.Car.Aut immiscet se negotijs militaribus,vel sęcularibus,nec viuit clericaliter,& tunc intelligitur renūciasse beneficio,& hoc modo procedit illud quod videtur sentire Io.An.& Bu. Ale.de Ne.
K ¶Præall.Vide circa hoc quod habetur in c.fi.de vi.& ho.cle. Ale.de Ne.
l ¶Inn.Nunquid autem valeat consuetudo disponens,quod clerici, qui debent gaudere priuilegio clericali sint sub iudice sęculari , vel econuerso.dic secundum Host.& Doc.quod si consuetudo est in fauorem ecclesiæ,puta quod ille,qui deberet iudicari per laicum,debeat iudicari per forum eclesiasticum,valet sed non valeret consuetudo prætiudicans foro ecclesiastico,non tamen valet consuetudo disponens,quod bigamus gaudeat priuilegio ecclesiastico.vt in c.1.de big.in vi.licet videatur sentire pro foro ecclesiastico. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegijs non debet quis vti,etiam sub spe consequendi salutem.*
2 *Promotionem ad ordines,qua crimina impediant.*
3 *Baptismum reiterans quæ pœna puniatur.*
4 *Baptisma reiteratum non imprimit in baptizatum nouum characterem.*
5 *Ignorantia iuris positiui admittitur in his,qui sunt minores; secus ignorantia iuris diuini,vel naturalis.*
6 *Delictum ex quadam pietate commissum facilius expiatur, quam vbi impietas præsiterit causam.*
7 *Irregularitas non tollatur per ingressum religionis.*

CAP. II.

EX literarum. Si crimen acolyti qui reb
ptizanti præbuit ministeriū
est occultū,promoueri potest,si publicū non,nisi
cū eo religionē intranti dispēsetur.h. d. Cōmunis
diuisio.secunda ibi,quia ergo.Casus literalis. Quidā ægrotā-
dine longa confectus, de consilio quarūdā mulierū,vt filia
ri posset,se fecit iterum baptizari.quidam acolytus frater ei-
lius infirmi , ministeriū ꝑstitit scienter presbytero bapti-
zanti,quæsitum fuit qualiter puniri debeat acolytus iste,qui
minoris erat ætatis,& hoc fecit,vt frater senari posset, vnde
excusandus videbat.Respon.Pa.ꝙ ad superiores ordines
1 posset ꝓmoueri,si publicū est factum eius , nisi ad religionem
transire voluerit,vt fauore religionis dispensetur cū ipso. si
vero occultum est,poterit ꝓmoueri.& de cōmisso pœnitet
a tiam agat,B. † No.1.quod etiam sub spe consequendi falli-
tem,nō est credendum istis sortilegijs [a] de istis dicitur in c.
1.& 2.ī.de sortileg. No.2. quod crimen publicum impedit
promotionem ad ordines;secus autem si est occultū ; tunc
.n.regulariter non requiritur dispensatio,sed sufficit sola pœ-
b nitentiæ peractio.de quo in c.fi.de tempo.or.[b] † No.3.ꝙ ꝙ
2 teris paribus,facilius dispensatur cum intrante religionem,
ꝙ cū remanente in sęculo;& hoc ꝓp pœnitentiam diuturnā,
quā ibi est acturus.pro hoc 33.q.2.admonere.Sed quæritur
c qua pœna [c] venit puniendus,q facit se rebaptizare.Sol.fm le
d ges punitur vltimo supplicio , vt l.1.& 2.C. ne sanct. bapt.
sed secundū canones,clericus deponit,laicus excōmunica-
tur,& nō ꝓmouet ad ordines.de quib. dicendū: vt in iuribus
all.in gl.& hoc verū,quando facit scienter;secus in casu dubij,quia pōt se rebaptizari facere,secundum formam quæ habe-

ADDITIONES.

a ¶Istis sortilegijs.Adde quæ sit pœna sortilegorum & diuinatorum. & dic quod tam de iure ciuili,quam canonico fustigantur , nisi sint hæretici. & hoc in vili persona,in nobili autem est pœna perpetui carceris . tex. est sing.& qui non est alibi.16.q.5.c.contra idolorum.quem ad hoc pro fin.refert,& sequitur Lud.Ro.sing.suo.660. quod inci.tu ieis quod isti diuinatores. Zach.
b ¶De temp.or.Vbi bonus tex.& est alius bonus tex.in c.fi.de cohab.cle.& mul.sed dic,vt in ꝓæal.c.fi.de tem.or.& in c.ex tenore.eo.ti.& in c. nihil cum pridem.§.propter conscientiam.de renun. Ale.de Ne.
c ¶Pœna.Qua pœna puniatur faciens se rebaptizare. vide Dom. in c.qui in aliquo. ver.opp.quod baptizatus.li.6. Bar.Bellen.
d ¶Bapti.Et ibi glo.sentit quod etiam prædens ministerium baptizanti,incidit in eādem pœnam.Idem videtur sentire Io.An.& Doct. Alexander de Ne.

3 habetur in c.2.de baptis.† In gl.1.in ſi. dic tamen secundum Goffr. ꝙ in veritate non offuscatur sacramentū primū, seu character iam impressus in anima,nec in reiteratione imprimitur nouus character,de quo vide bo.gl.in c. presbyteri.§. quod ergo.68.di. sed offuscatio,seu iniuria fit quoad animā facientis.vnde punitur iste quoad malum propositum:quia inquantum in se est,intulit iniuriam, vel credendo aliter nō
2 sufficere:vel aliter existimando.[a] in gl.3.in fi.& dic secūdum Host.ꝙ iste acolytus ꝓbuit ministerium, respondendo rebaptizanti:vt patet in antiqua quæ fuit hic decisa , & minus bene:quia errant in intellectu istius c.qui credunt istū acolytum fuisse rebaptizatum,vel rebaptizātē;sed nō est verū,qa tūn ꝓbuit ministerium rebaptizāti,& auxilium in respondē-
4 do.† in gl.in ver.minor ætas.in fi.Item licet in minoribus sit licitum ignorare iura positiua , non tamen iura diuina,seu naturalia.ad hoc.l.2.C.de in ius voc.facit c. qui ea , quæ Dei
b iunr.38.dist.nec etiam venire contra sacramenta,vt hic, [b] In gl.in ver.intentio , in fine,no.gl. quod facilius expiatur delictum ex quadam pietate commissum,quam vbi impietas ꝓpriat cām.facit tex.in simili,in l.si adulteriū. §. si imperatores. ff.de adulter.vbi mitius punitur qui iusto dolore motus ali-
5 quod facinus commisit.† In gl. in ver. religionis fauore.[c] in
c fi.no.gl.quia quotidie allegatur,& puto ꝙ non pōt dari certa doctrina,qa in quibusdā tollitur,& in quibusdā nō; sed illud est verū ꝙ fauore religionis mitius agitur cum irregulari.& crederē,ꝙ tūn in casibus in iure expressis tollit irregularitas ꝓ religionis ingressū,cū nō habemus canones loquētes contraria.nam cap.1.de fil.presby. loquitur in casu suo: nec tollitur irregularitas in totū.imo nec beneficiū pōt qñ
d quehabere,vt in cap.in quibusdam.ī.de pœnis.tene menti.[d]

ADDITIONES.

a ¶Existimādo.Et dicit Vin.& Doct.hic,ꝙ tribus modis dicit fieri iniuria sacramēto primo ꝓ iterationē hic.Secundo qñ in alia forma, quam cōstitutum est cōfertur.Tertio quando extra ecclesiā confertur.Alex.de Ne.
b ¶Vt hic.Idem dicas de ignorantia iuris quasi naturalis,vt si errat in præfiando debitā reuerentiā patri,vel patrono.Nam talis error non est excusabilis,vt in ꝓæal.l.2.C.de in ius voc.Sed intellige de his qui contemnunt scire,vel his,qui de facili potuissent , si habuissent tractatum cum peritis;aliās ignorātes ius naturale,vel diuinū excusantur à peccato, vt dicit gl.in d.c.qui ea. & est tex.de hoc.32.di.in fi.& omnino vide glo.1. q.4.§.notandū.qnæ plene examinat quando ignorātia excusetur, & qñ non,& quas personas excuset,& quas nōn,& in quibus facilius præsumatur ignorantia,quam in alijs;& an ignorantia iuris positiui obliget ad peccatum mortale,vide in c.per tuas.el.2.supra de simo.Ale. de Ne.
c ¶Fauore.Adde hic gl.in verbo maculam.in auth. de monach. in prin. & gl.magistrā.in l.Deo nobis.C.de epis.& cle.& tunc aboletur crimen ꝓ pter ingressum religionis,vt dicit gl.notabilis,in c. hæc nequaquam.7.q. 1.& quod ille,qui est ingressus religionem propter crimen, possit pro moueri ad abbatē,vide ꝙ late scripsit in c.1.de fil. presb. & vide Io. Cal. in tract.de ecc.interd.in 2.mēbro principali.in 16.q.& oino ꝙ no.Domi. in c.feriatim.in fi.32.dist.& vide gl.fi.in c. quātūlibet , & ibi Domi. in fi. 47.dist.& ꝙ irregularitas aboleatur ꝓ ingressū religionis , vide omnino eleganter Domi.post.gl.6.dist.in sūma.c.1.in 2.notabili ead. dist. de Balle menti.Doct.communiter sequitur gl.& d.Car.dicit eam singulare. vnde tene gl.& dic, ꝙ c.quibusdam. de pœ. non obstat , si rectē attendatur.Dic tamen ꝙ illegitimus nō potest habere exercitium curæ, etiā ad tempus in monasterio , vt dicunt Doc. in c. fin.de fil. presby. & per hoc cōsiluī,ꝙ religiosus illegitimus,non possit esse prior , licet per Papam tales prioratus sint facti annales,quia finito anno tenētur renūcia re,& hoc potest Papa facere,qui solus potest beneficia ad tēpus dare,vt dicit gl.in c.veniens.de fil.presb.nam dato ꝙ tales censeantur procuratores,non autem prælati,tamē exercitium curæ habere nō possunt. Ité potest probabiliter dici quod cēleantur prælati ; nam licet a principio fuerint institutionis,prælatura debeat esse perpetua, & perpetuo conferri, nō ad tempus,iuxta notata in c.de multa.de præb.& in c. 1. de cōsuet. in 6.tñ ex quo a principio prioratus sunt instituti vt sint dignitates,si Papa vnum de substantialibus mutat,nō perdit nomen dignitatis. Præterea Papa in his religionibus nō percipe statuit,quod sint temporales, sed determinauit per sua priuilegia,quod priores singulo anno teneantur renunciare,sunt ergo perpetui aptitudine seu habitu , exercitio tēporales,si incurrerit renunciatio. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamis apostasiæ, vel aliorum criminum,debet se purgare.*
2 *Contra infamatos de apostasia,quomodo procedatur.*
3 *Religiosus professus,vel constitutus in sacris,relinquens habitum,dicitur apostatare.*
4 *Clericus in minoribus constitutus,habens beneficium,si dimiserit habitum & tonsuram,dicitur apostatare;secus si non habeat beneficium.*
5 *Clerici inhonestis vestibus vestiti,licet habeant tonsuram,perdunt omne priuilegium clericale:si tertio moniti non desistunt.*
6 *Religiosi professi, vel constituti in sacris,qui dimiserunt habitū , possunt præcise compelli ad reassumendum habitum.*
7 *Clerici constituti in sacris,non possunt renunciare priuilegio clericali: alij vero possunt,per contrarium actum.*

CAP. III.

IVæ. Infammatus de apostasia, cōpellitur se purgare.primo ponitur decisa cōsultatio.secūdo respōsio,ibi,super secundo.Casus literalis. Quidam clerici,infamati erant de apostasia, id est quia abiecerunt habitum clericalem:quæsitum fuit,vtrum debent tales tolerari, vel compelli,vt habitum reassumant. Resp.Pap.ꝙ clerici qui taliter sunt infamati, tolerandi nō sunt in habitu sęculari,sed per cen.eccle.coercendi,vt habitū re-
1 assumant,donec se purgauerint,deficiēte ,pbatione.B.†No. 1.ꝙ infamia de apostasia,inducit purgationē, sicut infamia natalium.de purg.cano.c.accedens.sic infamia aliorum criminum.2. q.4.presbyter.& de hoc ēt c.insinuatum. ī. de si-
a mo. [a] No.2.modum procedendi cōtra infamatos de apostasia.nam debēt coerceri,donec se purgauerint:& licet quidā intelligant,ꝙ debēt coerceri,vt assumant habitum,donec se purgauerint:tamen iste intellectus mihi non placet.nā sapit absurditatem.nam notarentur quadā infamia , ex reassumptionē,& postea ex desertione;secuta purgatione. Sed intelige ꝙ dēt compelli ad reassumendum habitū, vel ad se purgandū.& practica erit,quod deficiēte purgatione,statuatur eis terminus ad se purgandum. & si illam præstiterint , bene quidē:aliās habentur pro conuictis.& cōpellētur reassume-
2 re habitū.† In gl.fi.no.bene gl.& duo tangūtur in ea.Primo ꝙ clericus in minoribus ordinibus cōstitutus,nō pōt compelli ad reassumēdū habitū,& tōsuram. secundo ꝙ talis pōt renūciare in totū ordini clericali. Sed cōprehēdēdo omnia quæ hic scribuntur.dic tria hic examinanda. primo an cleri
b cus dicatur apostatare,relinquendo habitum. [b] secūdo nūquid pōt cōpelli ad reassumptionē habitus, tertio nunquid potest renunciare ordini clericali.Ad primum dico, ꝙ si est
c religiosus professus,vel cōstitutis in sacris, dicit apostatare. [c] vt hic & ī.e.c.1.& 20.q.3.c.1.2.& 3.& c.eos.ꝙ c.sic intelligit per In.& Host.ī.c.1.nā loquitur ibi de clericis adstrictis. Ité ibi ꝙ equiparat clericos,religiosis quoad reassumptionem habitus.& illa æquiparatio procedit in clerico cōstituto in sā-
3 cris.ar.c.1.de voto,li.6.† Aut clericus est in minoribus : & si tenet beneficium ecclesiasticū, dicitur apostatare , dimissis habitu,& tōsura,quia ratione beneficij tenetur habitum.& tonsurā portare.50.dist. c.fi.& quod ibi no. Aut nō possidet beneficiū.& tunc licet dimittat habitum, nō dicitur apostatare. ita tenet Inn.hic,ꝙ placet:licet quidā ꝑ.ꝙ hoc facit cle. quoniā,de vita & hone.cleri.vbi clerici in minoribus, nō puniūtur ex desertione habitus,seu portādo vestes inhonestas, nisi etiam dimittant tonsuram.nam si deferunt tonsurā,nō perdunt:licet deferant vestes sęculares,secus si per omnia in
d cedunt vt laici. [d] sed puto valde cautum,& est optima cautela,vt episcopus admoneat oēs tales,primo,secūdo,& tertio, vt assūmāt habitū:& si nō assūpserint pdūt oē priuilegiū clericale.vt in c.in audiētia,de sen.excō.nā aliās sequūtur multæ absurditates:quia multi recipiūt primā tōsurā, seu alios ordines minores,nō vt velint viuere clericaliter ; sed vt deprehensi in criminibus, possint effugere pœnā sęcularē. & ideo bonū est illā monitionē ꝓmittere ; vel vt incedant vt clerici,
e vel vt nullo gaudeant priuilegio clericali. [e] In secūdo membro,

ADDITIONES.

a ¶De simo.Idem de infamia excommunicationis,vt in c.cum desideres.secundo resp.de sen.excomm.de test.tam literis. Ale.de Ne.
b ¶Relinquendo habitum.Adde Oldr.cōsi.223.& sequitur Ro. consi. 355. Abb.cons.76.Cal. cons.6.
c ¶Apostatare.Tu circa hoc pondera gl.no.in c.ex parte. supra,de temp.or. quæ dicit,quod non dicitur apostatare,nisi qui ad sęculum rediit.
d ¶Laici.Sed aduerte,puto ꝙ aliter velit dicere. ſ.ꝙ clerici in minoribus,nec beneficiati,si non portant habitum clericalē,non paniuntur,nisi admisceāt tonsuram. non enim dicuntur apostatare,fed si portāt tonsuram sine habitu,tunc punirentur,& hoc vult cle.præal.in ver. si vero. & gl. ibi,in verbo,& tonsuram.& Doct.hic,post Io.An.Vnde puto, ꝙ in hoc loco Abb.Sic.sit corruptus vitio scriptoris,tamen nolui defendere,ꝙ cū contineat voam clausulā integrā,forte ita ipse dixit.sed si fic dixit, male dicit.Quid aūt significet tonsura clericorum,vide text.12.q.1.duo. & omnino gl.magistram in præal. cle.2. de vita & ho.cle.in verbo,& tonsurā. Item quantum ad illud quod dicit Abb.Sic.ꝙ clerici omnino incedentes vt laici, dicūtur apostatare,intellige vt dictum est supra.eo.c.1.& dicit hic But.ꝙ constituti in sacris & professi,dicuntur per delationem habitus laicalis facere actū omnino cōtrariū ordini,vel ꝓfessioni , & quā tū in ipsis est,velle renunciare ordini.Sed nō est ita in clericis constitutis in minoribus,quia ipsi portando habitum laicalem, nō faciunt actū ita contrarium ordini,sicut existentes in sacris,vel profesi. & ideo non videntur velle renunciare priuilegio ordinis clericalis,ar.d.cl.2.de vi.& ho.cle.istud etiam dicit Inn.in c.1.3.eo.vbi vidistis. Ale.de Ne.
e ¶Clericali.Sed aduerte,ne hæc verba te decipiant.Nam debes intelligere, quod monitio fiat particulariter,& specialiter expressis nominib.& cognominibus ipsorum clericorū;non autem valeret monitio generalis, vt omnes clerici diœcesis,vel parochiæ taliter reassumant habitum clericalem. Item monitio debet esse trina , cum moderatione dierū cōpetenti, nō autem sufficeret vnicum peremptorium,vt in tex.cum glo. in cle.1. de vita,& hone.cle.iuncta gl.in verbo,nominatim,& gl.seq.quod est verum,nisi monitio fieret in finodo,sub pœna prtuationis priuilegij clerialis,quam tunc talis haberetur pro trina monitione , vt dicit Host. & Doct.in c.2.ne cle.vel mona.Sed Ab.Sic.ibi tenet contrarium,per præal. cle.1.iuncta glo.in verbo,nominatim,& glo.sequen.de vita,& honesta. cleric.Sed dixi in d.c.2.& tene hæc menti.Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 bro,nũquid possint cõpelli ad reassumptionem habitus, cõ
clude, q religiosi professi , & seculares in sacris, pñt cõpelli,
vt hic, & in c.pe.j.eo.& c.eos. preal.idẽ de cõtitutis in mino
ribus,qui habent beneficiũ,vt in c.Io.de cle.coniu.& præal.
c.fi.50.dist.Si vero nõ possideãt beneficia, tunc præcise non
compelluntur,sed dico, q poterũt cõpelli causatiue , modo
prædicto,vt moueantur ad reassumptionẽ habitus , & ton-
a suræ;& nõ reassumẽtes carent oĩ priuilegio clericali.[a] †Ter-
5 tio casu principali, nũquid possit renunciare priuilegio cle-
ricali; & si est religiosus, vel in sacris, clarum est, q non põt,
vt in c.si diligẽti,de fo.cõp.si vero est in minoribus, tũc ver-
bo,renunciare non põt,vt in præalle.c si diligenti.sed facto,
renunciare põt, vt puta exercendo actum omnino contra-
riũ clericaui,vt dixi,in c.1.§.c. vel qñ tertio monitus,nõ vult
b resipiscere,vt ẽ.dixi.& idem in aliis casibus iure expressis.[b]

ADDITIONES.

a ¶Clerica i.But.dicit quod si clericus in minoribus,non vult retinere bene
ficium,vel priuilegium ecclesiasticum,non potest compelli,aliàs sic de
beret intelligi opinio dicentium quod clericus in minoribus potest com
pelli ad deferendum habitum & tonsuram,nisi tale quid fecerit per qđ
perderit priuilegium,vel nisi contraxerit matrimonium, de quo vlti-
mo est tex.in c.1.de cle.coniug. in 6. Et fuit opinio Goff.in summa.eod.
tit.in §.circa. & Raymundus in summa huius tituli,ver. quid si aliquis,
& Host.in summa,eod.titu.§.qualiter.ver. quid si clericus. dicunt etiam
prædicti quod si clericus, tantum primam tonsuram accepit,debet cõ-
pelli ad eam deferendam,& hoc placuit Hug.per c.eos.20.q.3. Sed Do-
cto. sunt intelligendi , quod possit compelli si vult gaudere priui-
legio ecclesiastico,vel retinere beneficium , & erit practica , quod mo
neantur,vt dictum est in præcedenti apostilla,& reassumant habitum,
& tonsuram,& non reassumentes priuabuntur beneficijs,& priuilegio
clericali , & hoc est quod vult dicere Abb. Sic. quod possunt compelli
causatiuæ,&c. Ale.de Ne.

b ¶Expresiis.Boetinus, in c.fraternitati. de cle. non resi.dicit, quod clericus
primæ tonsuræ,verbo renunciare non potest priuilegio clericali,sed fa-
cto sic,inquantum dicit factum, intelligẽ,quando exercet actum omnino
contrarium clericatui.In quantum dicit q verbo non potest renuncia-
re priuilegio,sine licentia episcopi,nota & tenemendi,q clericus in mi-
noribus,potest renunciare priuilegio clericali cum licentia episcopi.& hoc
videtur etiam tenere D.Car.Io.An.& Bur.in fine commenti,& hoc,
quia est magna limitatio ad d.c.si diligenti.& ad c.figmisti.de fo.com
pe.An autrem tales,non portantes habitum,nec tonsuram,nec deferuiẽ
tes ecclesiæ,nec interessentes diuinis,sint in statu saluatis,& an teneantur
ad restitutionem fructuum,D.Car.remittit ad Raymundum, in summa
huius tit.vers.item nunquid.& seq.& vide notata in c.1. & c.dolentes,
de celeb.mis.Quid autem de eo,qui recepit beneficium non habens in-
tentionem clericandi,an teneatur restituere fructus, vide tex.& gl.in c.
commissæ.§.cæterum.de cle.in 6. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis,non compellitur baptizari;sed si fuerit baptizatus,potest com
pelli in baptismate rem anere.*
2 *Infidelis,an & quando minus peccet quam christianus.*

CAP. IIII.

QVidam. Iudei baptizati,ritus iudaicos dimit
tere cõpelluntur. vel generaliter sic,
baptizati,alterius sectæ,vel fidei ritus,dimittere cõ
pelluntur.Et primo ponitur iudeorum baptizato
rũ excessus , cõtra quẽ secundo prouidens, duas authorita-
tes præmittit,& duas rationes subiungit.secunda ibi, cũ an-
te.Casus literalis.Quidã iudæi,seu infideles voluntarij baptiz-
ati fuerunt,veruntamen reliquias prioris ritus nõ reiciũt.
vnde christianę religionis decorẽ confundũt,quęsitum fuit
in concilio quid de talibus sit agendum, cum maledictus sit
hõ qui duabus vijs terrã ingreditur,& indui non debet veste
de lana,& lino cõtexta.Statuit concilium,vt per prælatos ec
clesiarũ,rales obseruãtiæ veteris ritus cõpescãtur, vt sicut li-
bero arbitrio ad baptismũ accesserũt, ita necessitas coactio-
nis,eos in eius obseruatione cõseruet,cũ minus malum exi-
stat,viã dñi non agnoscere,quam post agnitã, ab illa recede-
re . Not. 1.q in baptismo quis efficitur hõ christianus,dr.n.
renasci ex spiritu,iuxta illud euangelicum. Nisi quis renatus
fuerit ex aqua,& spiritu sancto,&c iõ baptizatus,dẽt remitte
re omnes ritus alterius fidei,nec dẽt seruare Euangelium cũ
lege Mosayca. quia translato sacerdotio necesse est, vt legis
a translatio fiat. de const. c.translato. [a] No.2.homines dupli-
ces,maledictos esse , & fugiendos. vnum.n.gerunt in corde ,
1 aliud in ore.facit 88.dist. eijciens. † Irem no. q licet à princi-
pio paganus non debeat cõpelli ad susipiendũ fidem Chri
sti,vt in c.sicut,de iudæ.23.q.5.ad fidẽ, post susceptionem ta
mẽ fidei debet quis cõpelli ad ipsam seruãdã,ẽt si fuerit ba
ptizatus via conditionali,vt in c.contra christianos, de hær.
b lib.6.& 45.dist.de iudæis.[b] † Vltimo no. ex fine literæ,q cæte
2 ris paribus in minori peccato est infidelis non agnoscendo
c fidem,[c] quam christianus qui post agnitam retrocessit, iux-
illud,Turpius ejicitur,quam non admittitur hospes.de iure
iu.quemadmodum . certo enim respectu , secundum Goff.
minus malum est cognoscere,& retrouenire,quam non co
gnoscere,quia si retrocedẽs reuertatur ad fidem, bona ope
ra prius gesta reuiuiscunt,vt de pœn.di.4.si impius. sed non
sic gesta p paganũ , cum fuerit sine fundamento ; quod est
Christus.j.q.j.cum Paulus,gl. faciles sunt omnes, tene men-
d ti,quia ista sunt pulchra.[d]

ADDITIONES.

a ¶c.translato. Et contra facientes,vt hæretici puniuntur, vt in cap.contra
Christianos.de hæret.in 6.
b ¶Iudæis. Vide bonum tex.in c.maiores. §.item quæritur. supra, de baptis.
Alex.de Ne.
c ¶Infidelis nõ agnoscendo fidem.Adde pro hoc Car.in cle.j.§ fi.q.19. Poti
gl.de vsur.vbi dicit hæresim non cadere in iudæum, licet erret in articu
lis fidei christianæ,licet posset compesci,si hoc dogmatizaret inter chri
stianos,vt no.ibidem, & no.Gemi.2.q.j.c.multi. Zac.
d ¶Pulchra.Adde quæ dixi in apostil.in cap.firmissime.supra, de hæret.Sed
quantum ad dictum Goff. D. Car.hic dicit quod simpliciter verum est,
quod hic dicitur , quia magis delinquunt Christiani recedentes à fi-
quam qui nunquam fuerunt,licet interdum bona opera facta ante aqui
sitionem fidei , minus prosint quam bona opera facta in statu gratiæ fi-
cet postea ceciderit, si postea resurgat , nam hoc non facit quod pecca
tum relapsi non sit maius,licet bona opera facta in statu gratiæ prosint
si resurgat. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem incurrunt prælati . si permittunt mori carceratos in
carceribus,scilicet,attenuando cibum & victum.*
2 *Carcer etiam arctus est,pœna ecclesiastica,inductus tamen magis ad cu
stodiam,quam ad pœnam.*
3 *Carceratus frangens carceres de iure ciuili punitur pœna capitis,etiam
si fuerit innocens.*

CAP. V.

NObis . Apostatæ carcerari,& affligi possit
vt habitum reassumant secunda illa,
Ad quod.Casus li. Quidam clerici apostatæ in ca-
stodia detinentur,nec induci possunt minis,vel ver
roribus,aut blanditijs,vt habitũ reassumant, quæritur , quid
de his sit agendum?Rñ. Pa.quod tales sub graui possunt ca-
stodia detineri , & incarcerari, ita quod solũmõ misera sibi
sibi reseruet, donec à sua malitia resipiscant.B. Not.1.quod
dimittentes habitum ordinis,vel religionis,apostatæ dicunt.
No.2. officium boni pastoris esse,vt ad viã veritatis induca
peccatorem,nõ timore pœnæ,nunc præmio virtutis, vt hic
prius minis,vel blanditijs,induceat peccatorem ad pœnitẽ-
tiã,& si ista nõ sufficiant,exerceat coertionem,facit.23.q.1.
1 cum beatus.& c.disciplina.†No.3.quod ecclesiasticus iudex
habet pœnam carceris, & potest clericum deputare sub gra-
ui carcere,attenuando sibi vitam , vt mors sit sibi solamen.
a vita vero tormentũ,vt dicit tex.in c.nouimus,[a] de ver.sig.vt
b dicit hic tex.q reseruatur istis vita misera,vt qa ẽm Io. And.
b minis trabitur eis panis,& aqua.[b] dicit tñ quod non dẽt tam
c rior in tñ attenuare vitam carcerati,[c] q pp attenuationem
vitæ,vel asperitatẽ carceris,verisimiliter moriatur, aliàs non
cuadit pœnã irregularitatis:& ad hoc multũ prælati aduertẽ-
nã vt hic dr,dẽt vita seruari,licet cũ miseria,& rex.in c.nou
mus,dicit,q pane doloris, & aqua angustiæ sustentãdus cũ
nõ ergo vita ei extenuanda est, vt potius extinguatur , qua
d sustentetur.facit q no.Ioan.de Lig.in cle.j.de pœn.& remi.
2 †Sed contra prædicta facit tex.in l.aut damnum.§.soler.ff.de
pœnis.nã carcer deputatus est ad custodiam, & non ad
pœnã,vt ibi dr.Sol.de iure canonico possumus vti carcere,ex
ad custodiã,& ad pœnã,vt hic.& in c.quamuis, de pœ.lib.6.
3 & in perpetuum,& ad tempus,vt in ver.donec.† Quid aute
e si carceratus[c] frangit carcerem,de iure ciuili est puniendus
pœna

ADDITIONES.

a ¶Nouimus.Prælati multum extenuantes vitam carceratorum,sunt irregu
lares.Et adde quod not.Abbas post alios,in capitu.ad audeatiam,de cri-
mine fi. Bar.Bellen.
b ¶Aqua.Goff.dicit,quod ecclesia habet publicũ carcerem, vt hic, & dena-
graius,& tormenta 3.q.5.illi qui.& 4.q.3. si ea. Et an clerici possint tor-
queri,dic,vt in c.cum in contemplatione.de reg.iu. Item ecclesia habet
mutilationem.3.q.6.delatori. & de hoc an ecclesiasticus possit impone-
re pœnam mutilationis,dic,vt in c.inter,de purg.can. Item ecclesia ha-
bet mucronem per quem decapitat.16.q.2.vifis.ad finem, quod intelli-
gitur de separatione à Christo qui est caput.2.q.2.quia ergo. quæ mors
est,qui filij.sunt legit.c.per venerabilem.in fi.& de his habetur,in cle.2.
de hæretic. Ale.de Ne.
c ¶Carcerati.Adde quod pœna carceris quando quis patitur famem,& si-
tim,æquiparatur morti,vt no.Bal.in c.1.§.denique.quæ fuit prima car-
cerata benefi.amic.facit quod no.Barto.in l.1.§.diuus Seuerus. ff.de quæsti.
Qui autem dicantur in carcere detineri,declarat Ang.in l.qui carcerem.
quod metus cau. Seb.Sap.
d ¶Remif.Vide bonum tex.in c.ad audientiam, infra ,de crimi.sal.vbi idem
dicunt Doc.& idem tenent Doct.in d.cle.1.de pœn.& remi. Ale.de Ne.
e ¶Carceratus . Qua pœna puniatur qui frangit carcerem. vide Pe.de Ar-
ch.in c.vt commissi,de hære.in 6 & ibi vide omnino Do. in §.nec mouet
ponit singulare.Et vide quod de hoc notat Bar.in l.reos.& in l.ff.de cu
sto.reo. Bar.Bellen.

pœna capitali,etiã si innocẽs sit:& mitius punitur si sine fra-
ctione p incuriã custodis cepit fugã, de quo dicẽdũ,vt in l.j.
a & 2.ff.de effra.[a] sed de iure canonico põt ad depositionẽ pce-
di,& data incorrigibilitate,ad traditionẽ curiæ sęcularis.
de quo dicẽdũ,vt no.in c.cũ non ab homine.supra de iu.

ADDITIO.

2 ¶ff.de effra.Sed dic,quod aut quis exiuit carcerem absque fractione per
negligentiam custodum,& tunc mitius debet puniri.vt in l.1.in prin.ff.
de effr.& exp.& in l.milites.§.eius.ff.de re mil.& uidetur esse pœna ar-
bitrii,vt d.l.1.§.1.& in fi.eiusdem l. Aut fregit carceres vel cum cæteris,
qui erant in carcere fecit conspirationẽ,& sic exiuit. & hoc casu præal.
Lin prin.ff.de effra.& expi.& l.millites.§.eius.ff.de re mili. videtur dice-
re quod imponatur pœna capitis,& idem videtur probari in l. si quis
aliquid.§ miles.ff. de pœn. Sed gl.in l.eos.ff.de custod.reo.hoc intelligit
quando pro delicto,pro quo fuit incarceratus debeat imponi pœna ca
pitis.Nam debet puniri tãquam conuictus de crimine,& illam gl. sequi-
tur.Bar.in d.l.in eos.Do.Card.hic dicit illam gl.tenendã, quia hæc opi-
nio tanquam mitior debet teneri, vt in reg.in pœnis . Sed Host. hic , de
hoc le remittit ad summam,de accu.§. qualiter procedatur. sub.§. reo
exhibito. vbi tractat de pœna custodientium carceres negligenter, si ali
quis euaserit. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Apostata dicitur,etiam ille irregularis,qui deposito habitu suæ religio
nis,efficitur clericus secularis.*
*Ordo collatus in apostasia,non habet executionem sine dispensatione su
perioris,quantuncunque resipiscat,& agat pœnitentiam.*
2 *Regularis dimittens habitum,incidit in excommunicationem.*
*Ministrare non valens in ordine suscepto,durante excommunicatione,
nunquid possit ad maiores ordines promoueri.*
3 *Papa solus dispensat contra canones , nisi in casibus in quibus tacite,
vel expresse dispensatio permittitur inferiori.*
4 *Regularis intrans aliud monasterium licet sit magis largum , non dici-
tur apostatare.*

CAP. XVI.

a
QOnsultationi. [a] Monachus in apostasia or
dinatus,nõ põt sine dispen
satione Papæ in suscepto ordine ministrare . Casus
literalis.Quidã monachus sacrũ ordinẽ in apostasia recepit,
tandem pœnitentiam agens abbati suo reconciliatus fuit.
quæritur vtrum ministrare possit in ordine sic suscepto.Re
spondet papa quautũcunque reconciliatus fuerit;& pœni-
1 tentiam egerit,absque dispensatione sedis apostolicæ in or-
ne sic suscepto ministrare non potest.B.†Nota primo q reli
giosus dicit apostata,dimittendo habitũ religionis,ẽt si cõ-
ciatur clericus secularis.Itẽ no.q ordo collatus in apostasia
nõ habet executionẽ sine dispensatione superioris, quantũ
cumque resipiscat,& agat pœnitentiã.Sed quæro,qa ista lite
ra facit mẽtionẽ de sacro ordine tñ:qd si receperit ordinẽ
minorẽ tñ,dicunt docto . q ẽt habebit executionẽ,sed hoc
casu poterit dispẽsare eps,cũ papa nõ reseruet sibi dispensa-
2 tionẽ,nisi respectu facti ordinis.†Sed hodie in religioso hoc
simpliciter nõ ,pcedit,qa p dimissionẽ habitus; incidit in ex
communicationẽ,vt in c.2.ne cle.vel mona.li.6.vnde ordo re
peritur collatus in excõmunicatione.Vnde dicẽdũ est & di-
b stinguendũ,hoc casu,prout habetur in c.cũ illorũ , in fi.de
de sen.exc.[b] Sed quæro quia tex.dicit q nõ poterit ministra
re in ordine sic susceptо,nunquid poterit ad maiores ordi-
nes ,p mouerì. dicẽdũ quod multo minus,qa videt ordina-
tus per saltũ;quia ex quo est irregularis , non debet ordina-
c ri,vt in capi.1.de regula.li.6.†In gl.ibi, solus papa dispẽsare
3 põt &c.Itẽ solus Papa dispẽsat,cũ qs sciẽter fecit se ordinari
ab excõmunicato.vel suspẽso,vt in c.2.de or.ab epo.Itẽ qũ
d qs est simoniac[c],& simoniace ordinatus,vt in c.de simonia
ce.5.de simo.Hos casus excipit Host.[d] Sed dic melius facien
do regulã 3.canones solus Papa dispẽsat,nisi in casibus in q
nus tacite,vel expresse dispẽsatio p mittitur inferiori, vt not.
Inn.de tẽpo.or.c.dilectus,arg.c.licet canon.de elect. li.6. ple-
4 nissime dico in c.at si clerici.§.de adulterijs.de iudi.† Et in fi-
ne gl.no.gl.q religiosus intrãs aliud munasteriũ in casu non
cõcesso,nõ dicitur apostatare,ẽt si ẽm monasterium sit ma
gis largum; quia non reperitur venire contra substantialia
regulæ,de quibus in c.cum ad monasterium.in fi.de sta.reg.
Itẽ no.in c.ex parte.de rem.or.Et vide Inn.in c. fi. de remun.
& in c.intelleximus,de ætate & quali.dixi 3.c.c.1.

ADDITIONES.

a ¶Consultationi. Concordat c.fi.50.dist.Et adde hic Oldr.cõs.202.& Domi
ni in cap.vt periculosa.§.fi.ne cle.vel mona.Sed vide de intellectu huius
decretalis omnino elegantissime,& melius,quam alibi, per Domi. in c.
b si quis ex clericis.33.di. Bar.de Bel.
c ¶Excom.Sed posset procedere illa opinio quæ fuit Vinc. & Host. quando
religiosus esset apostata,non tamen excõmunicatus,verbi gratia,porta-
bat habitum,& tonsurã,non tamen erat in aliquo claustro,nec sub obe
dientia alicuius.nam talis religiosus est apostata vt dicit Inn. in c.fi. de
renun.& in c.intelleximus.de ætat.& qua.Vnde si durante tali apostasia,
ordinatur ad sacros ordines,solus papa dispensabit,vt hic. Sed si ad mi
nores,episcopus poterit dispensare,& hoc modo procedit opinio Vin.
& Host.Quid autem si religiosus dimitteret apostasiam,& postea recõ-
ciliatus reciperet ordinem.Dicit.Inn.hic.& doct.quod sine aliqua di-
spensatione in eo remanebit.Alex.de Ne.
c Lib.6.Sed quidam dixerunt contrarium,vt refert Boetinus. Sed But. dicit
quod illi debent intelligi voluisse dicere quod si secum dispensatur su-
per executione ordinum receptorum,poterunt ascẽdere ad superiores
sine dispensatione.quod tamen finaliter non placet Butr.cũ dispẽsatio
sit stricti iuris,& restringenda.& pro hoc vide bonum rex.in c.1.& 2.de
fil.presby.in 6.& in c.non potest,de præb.e.li. & ideo dicit quod tutũ
est,q in dispensatione exprimatur q possit in susceptis ordinibus mi-
nistrare,& ascendere ad superiores.Quid autem dispensatur super cri-
mine,an efficiatur habilis ad susipiendos ordines,vide in Spe.de reg.§.
post remo.ver.hoc etiam.nota.Et nunquid dispensatio extendatur à pa-
ritate,vel maioritate rationis,dic,vt p Io.An.in d.§.post remo ver. quid
si dispensatum.& Doct.in c.postulasti de rẽse. Alex.de Ne.
d ¶Host.Vide gl.9.q.1.in summa.& in c.2.ordinationes.supra ea q.& 1.q.1.
omnis cuiusli et. Ale.de Ne.

De his , qui filios occiderunt. Rub.

Supra,in quatuor proximis titulis visum est de his,qui pec-
cant principaliter in Dcũ,consequenter restat videre de his
qui peccãt in homines,& in Deum ẽt, vt de committẽtibus
homicidium,sed quia inter homicidiorum genera,homici-
a dium filiorum est grauius,ideo primo de his præmittitur.[a]

ADDITIO.

a ¶Præmittitur.Sed dubium,an si quis occiderit filium filij,an habeat locũ
pœna huius tit.Dic secundum do. Car. super hac rubr. quod verbum fi-
lios positum in rubro,includit omnes descendentes,si cut nomine parẽt
tum,omnes ascendentes,& ita no.in l.un.C.de his qui pareo.vel fil.occi.
Et an generaliter appellatione filiorum,comprehendantur nepotes ; vel
an appellatione parentũ comprehendantur alij ascendentes , dic p glo.
& doct.in c.1.§.de uer.sig.& vide gl.in verbo,liberi,in cle.vn. de baptis.
vbi plene per docto.maxime per Petrum de Anc.illa etiam glo. tractat,
an appellatione filiorũ veniãt bastardi,vel alias allegitimi,de quo etiam
ibi per Doct.& Bar.in l.fin.C.de verb.sig.& in l.2.ff. de his qui sunt sui,
vel alie.iur.& per gl.in c.statutum in verbo, volumus.de hær. in 6.vbi
late per D.Dom. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Contritio consitentis possee esse adeo magna,vt ille qui confitetur pos-
set mereri absolutionem citra aliam pœnitentiam sacerdotis.*
*Rubor,quem quis patitur in confitendo,est maxima pars pœnæ,& mul-
tum proficit in remissionem.*
2 *Delictum commissum calore iracundiæ non excusat.*
Delictum commissum tempore furoris , non est punibile. & quare.
3 *Occidens parentem,vel filium,punitur secundum leges, etiam in terris
ecclesiæ.*

CAP. PRIMVM.

VEniens. Mulier occidẽs sponte filiũ,debet
perpetuo in monasterium detru-
di,& in ipso sempiternã pniam agere, si tũ time-
tur de incontinentia,datur vel saltem non dene-
gatur sibi licentia nubendi , & loquitur hæc de-
cret. in foro animæ. secunda pars ibi mandamus . Casus li-
teralis . Quædam mulier filium de quodam susceperit,ille ve-
ro improperabat eidem, q eius filius non esset, vnde ipsã dia
bolico furore accensã,filiũ interfecit,vnde ipsã lachimabili
rer ad Papã accedẽs,petijt sibi impẽdi cõsilia salutare, man-
dat Papa epo loci,vt laboret eã inducere, vt ad aliquod mo-
nasterium transeat,in quo pœnitẽtiã agat de cõmisso, si au-
tem ad hoc induci non poterit, det ei licentiã, vt in domino
nubat,quia tutius videtur,vt nubat vni, q̃ inhoneste multos
1 admittat.Ber. † No. 1.ibi lachrimabili cõfessione &c.qualis
debeat esse pœnitẽtia in foro pœnitentiali.nã lachrimæ,sũt
signũ cõtritionis interioris.& tanta posset esse cõfitentis cõ
tritio,vt sine aliqua pœnitẽtia imponẽda p sacerdotem,me-
reretur integram absolutionem peccatorum,vt no.in c.ba-
ptismi.Vicen.de conse.di.4.& de pœn.di.1.mensuram. nam
maxima contritio est maxima pœna interior;sic etiã rubor
quem quis patitur cõfitendo est maxima pars pœnæ,,& mul
tũ ,pficit in remissionẽ peccatorũ. vnde multũ ,pficit sæpe
iterata confessio,sic de pœn.di. 1.quẽ pœnitet,vide bo.gl.in
2 c.pfecta pœni.ea.dist.† Secundo no.q calor iracũdiæ nõ ex
a cusat a peccato,[a] ex quo nõ tollit sẽsus hominis;secus si in-
duceret furorẽ,qa delictũ cõmisũ tẽpore furoris nõ impu
tatur ad pœnam,vel ad culpã. satis.n.punitur suo furore, vt
in cle.vnic de homi.& 3.q.9.indicas.& 15.q. 1. in prin. Nota
3.q nõ est suadẽ da omnino religio ei de cuius incontinen-
tia timetur;imo melius cõsulitur,vt matrimoniũ cõtrahat.
3 13.dist.nerui.† In gl.1.in fi.dic,q secũdm leges occidens pa-
rentẽ,vel filium,acerrima pœna punitur,nã insuitur culeo,
id est

ADDITIO.

a ¶Non excusat à peccato.Adde,quod quamuis iracundiæ calor,non excu-
set a delicto,vt in l.fi non comicj. C.de iniur.facit tamen ita delinquen
tem mitius puniri.ita no.in l.1.C.si quis impe.male. & in l.famosi.ff.ad
leg.Iul.maiest.Bar.in l.fi. & ibi bonus tex.& Alex ff.ad Huliam rep.Ar-
chi.2.q 3.c.Euphemium.§.nondum.& 16.q.1. c. inter Hebraicum. Ad-
uerte tamen quod Spe.in ti.de accu.ver.quid si vocauit te,videtur tene
re,quod omnino excuset. Zac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

id est in sacco de corio, cũ cane, simia, gallo gallinaceo, & vipera. & proijcit in mari, vel in flumine. & si ibi nõ est mare, vel flumen, tunc portatur ad syluas à feris animalibus lacerã dus, & imponitur ista pena, vt sic viuus careat vsu oĩum elementorũ, & superstiti, desit cælum, & mortuo, terra, & fit ista mixtura istorum animaliũ ad maiorẽ penam; qa canis natu raliter fugat simiam, & simia gallum, gallus viperam, & cũ vipera non inueniat refugiũ intrat corpus illius. De iure autẽ canonico, nõ imponimus hanc pœnã mortis, vt c. sententiam. ne cle. vel mo. sed licet ista gl. dicat q punitur, vt hic dicitur. & in c. fi, ẽ. eo. dic hoc non simplr verũ, sed ista iura loquũtur in foro aiæ, vbi non imponit pnia, vt satisfaciat Deo quẽ læsit; licet in foro cõtentioso, ẽt fm canones imponatur grauis pena. nã videmus, q pro simplici homicidio etiã nõ qualificato clericus deponitur, vt in c. cum non ab hoĩe. de iudi. quod ibi dixi. item in homicidio qualificato, vt in eo qui fecit aliquem interfici per assassinum, ecclesia imponit magnã, & grauissimã pœnam; vnde diffidit eum cum bonis suis, & sic impune põt occidi, de quo dic, vt in c. 1. de hom. lib. 6. vnde concluderẽ, q aut laicus cõmisit hoc crimen, & supponitur est temporali iurisdictioni ecclesiæ. & tunc mandabit ecclesiasticus iustitiã facere, vt in c. fi. ne cle. vel mo. lib. 6. & puto q talis punitur pena legali, quia de iure canonico, nõ reperitur pena talibus appolita, ergo recurrendũ est ad ius ciuile, vt in c. 1. de noui ope. nun. Aut est clericus, & tunc etiam existimo q deponi dẽat, & sine alia incorrigibilitate tradi curiæ sæculari. nam si pro simplici homicidio fit depositio & detrusio in monasteriũ, vt in c. cum non ab hoĩe. de iud. iuncto c. tuæ. de pœnis, debet pro isto homicidio qualificato imponi grauior pena, sed grauior pœna nõ inueniẽ. ergo cũ nõ habeat ecclesia qd vltra faciat, delinquit eũ indici sęculari. arg. præall. c. cũ nõ ab hoĩe. & hoc qa dolose, vbi nõ esset tanta culpa, & circa hanc pœnam vide quod dixi, in c. at si clerici. & c. cum non ab homine, supra, de iud. licet do
a cto hic tangentes hanc materiam, videantur aliud sentire.[a]

ADDITIO.

a Sentire. Sed communis opinio est in contrarium, vt dixi, in c. ad abolendã. ẽ. de hære. vbi etiam gl. tenet, quod nisi in certis criminibus clericus tradatur curiæ sæculari. Idem tenent gl. & Doct. in c. cum non ab homine. supra, de in. Sed Abb. Sic. in c. at si clerici, io prio. in 1. charta. ibi ad tertiũ quę, sunt crimina actuali degradatione digna vsque, ad fi illius, prin. post Pet. de Anch. per multa, arg. nixus est probare quod pro quocunq; crimine graui qualificato, clericus debet. & tradi curiæ sæculari, & mouetur inter alia per illud. c. & per c. nouimus, de verb. fig. & istam opinionem in pluribus locis firmauit, sc. in c. cum non ab homine, de iud. & in c. ad abolendam, supra, de hæret. & hic, in c. tuæ. infra, de pœnis, & in c. nouimus. de verb. fig. Sed à communi opinione non est recedendum, præsertim, quia in materia penali, debemus sequi opinionem mitiorẽ, quando Doct. sunt discordes, vt dicit Host. & Doct. in c. de cogna. spiri. & videtur probari communis opinio, in d. c. cum non ab homine. Vbi dicitur quod pro delicto quantumcunque graui non debet tradi curiæ sæculari, nisi sit incorrigibilis, & tex. ille dicit, quod hoc procedit in furto, periurio, homicidio, & quocunq; illo crimine, ecce tex. ille non facit differentiam inter crimen maius, & minus. Nam certum est quod homicidium, est maius periurio, & adulterio, & tamen ibi non fit differentia inter vnum, & reliquum, ergo non debet fieri eadem ratione, differentia inter crimen qualificatum, & non qualificatum. Item ille text. dicit quod idem seruandum est in aliis criminibus, ergo, &c. Stemus ergo regulæ, nisi quatenus reperiamus excepti, ad idem, in c. tuæ, infra, de pœn. Vbi clerici pro magnis criminibus debent degradari, & detrudi in arctã monasteria ad agendã perpetuã pœnitentiã. Ille ergo tex. facit regulam in magnis sceleribus, debet ergo intelligi indistincte, siue illa scelera sint qualificata, vel non. ad idem, c. ad abolendam. supra, de hære. vbi in crimine hæresis quod est maius cęteris aliis, non traditur clericus curiæ sæculari, nisi quando non vult pœnitere, & tamen certum est quod crimen hæresis, est maius quolibet alio crimine qualificato. ad idem 17. dist. nec licuit. Vbi pro crimine grauissimo, quis non traditur curiæ sæculari, nisi sit contumax. Ad istud c. resp. quod hic non dicitur, quod clericus occidens filium proprium, sit tradendus curiæ sęculari. ad c. 1. de homi. in 6. resp. quod ille tex. loquitur in casu specialissimo, vt patet ibi. Præterea ibi non dr quod clericus diffidatus, sit tradendus curiæ sæculari, illa. n. stant simul quod clericus possit impune occidi, & tamen si capitur gaudet priuilegio fori, nec ipse priuandus est nisi sit cõtumax. Nam facilius perditur priuilegium canonis, si quis suadente, quam priuilegium fori, vt vidistis, in c. 1. supra de apostа. Ad c. nouimus de verb. fig. resp. quod ille tex dicit quod quis est tradendus curiæ sæculari, quando est degradatus propter crimen damnabile. & pondera bene illum tex. qui dicit quod tunc est tradendus quando est degradatus, i. actualiter, quod patet, quia ille tex. loquitur de degradatione, per quam clericus exuitur priuilegio clericali. sed ad illam degradationem nunquam est perueniendum, nisi contra incorrigibilem, vt in d. c. cum nõ ab homine. & 18. di. nec licuit. alias, in c. nouit licet. dicitur ergo delictum damnabile, & dãnosum, quando clericus est incorrigibilis. Vnde tene communem opinionem. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Committens detestandum crimen, videtur diabolico furore accensus.*
2 *Diuortium non est concessum inter virũ & vxorem, etiam quod vnus ipsorum communem filium interfecerit.*

CAP. II.

Intelleximus. Mulier occidens filiũ proper hoc à viro separari non dẽt, sed alia penitentia sibi imponitur, & loquitur de foro aiæ, vt dixi in præced. capi. Casus litera lis. Quædam mulier diabolo instigante, filiam suam occidit, propter quod dominus terræ, maritũ ipsius ipsam compulit abiurare, significatum fuit hoc D. Pa. vñ mandat dicere eius copo, quatenus super hoc ita ꝓuideat, q de cõmisso excessu pnam agat, & saluti suæ & filiorũ consulatur; & non obstante iuro prædicto, eã viro suo restituat, ita q filios suos
1 possit libere gubernare. B. †No. 1. ibi furore diaboli, q committens detestandũ facinus, vt diabolico furore accensus. dist. c. testñ. §. sed pensandũ. nã dæmon suggerit peccatũ. mortib. nolum. 16. q. 2. visis. No. 2. q ꝓpter crimẽ ẽt grauissimũ, ex quo criminosus venit puniẽdus vltimo supplicio, nõ dẽt separari matrimoniũ coniugibus remanentibus in sęculo.
2 †Vltimo no. specialius, q vxor non põt à marito dimitti pg homicidium, ẽt in cõem filiam cõmissum. nam Deus tantũ excipit causam fornicationis, de hoc 32. q. 7. in c. h. qui. & c. 1. de diuo. Sed opp. & vt quod ista mulier debet puniri vltimo supplicio, vt dixi, in c. præcedenti. Sol. hic non aperitur, qualiter sibi præceptum fuerit; sed ecclesia de hoc se non intromittit, cum laica sit, sed tantum cognouit de matrimonio, q spectat ad ecclesiam, ideſt respectu pœnitentiæ imponendæ in foro aiæ quæ imponitur secundum circunstantias peccati, vt in c. Deus qui ecclesiam. de pę. & remi.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia aliqua imponi dẽt, vbi probabiliter dubitatur de peccato. In pœnis mitior interpretatio est facienda, & in quibus hæc regula, habeat locum.*

CAP. III.

De infantibus. Se summat, imponẽs, pœnitentiã parentũ circa quos pueri repiũtur oppressi. Casus literalis infantes ad quando reperiuntur mortui cum patre, & matre in lecto. nec apparet vtrum à patre, vel matre oppressus fuit, vel propria morte defunctus. Quæritur quid sit in hoc casu agendum patri vel matri? Respon. Papa parentes non debere esse inde securi, nec sine pœna. veruntamen diſcretio pœnitentis debet adhiberi. vbi non fuit voluntas, sed euentus mortis causa. Si vero eos interfecerunt, scire debent se grauiter deliquisse. Quidam dicunt quòd pœnitentia trium annorũ debent agere, quorũ vnũ peragant in pane, & aqua. B. Nõ
1 contra collocãtes paruos filios prope se in eodẽ lecto. nam hoc fieri non debet. nam dicit canon. q parentes horum simt ne hoc faciant. 2. q. 4. c. consuluisti. vbi bo. tex. & si aliter
1 faciãt, sunt in graui culpa. adueniente casu diuerso. † No. q vbi probabiliter dubitatur de peccato, debet imponi aqua penitentia. in contrarium tamẽ facit quia in pœnis, mitior interpretatio est faciẽda, in reg. in pœnis. de re. iu. li. 6. dicit quod in foro contentioso procedit cõtrarium, sed in foro
a animæ [a] vbi tantũ agitur de salute animæ, habet locũ quod ibi dicitur, vt fiat durior interpretatio, qa illa tutior, vide bo. glo. in c. 1. de fœru. & per Inn. de testib. ca. cum tu. Vltimo no. pœnitentiã imponendam in casu dubio, quando. f. dubitab tur an parentes fuerint in culpa an ne, [b] & facit iste textus in fi. contra consuetudinẽ quorundã locorũ, in quibus hoc casu publica imponitur pœnitentia, & sollennis de qua in c. in capite. 50. di. quod fieri non debet. Nã illa pœnitẽtia imponi non debet, nisi crimẽ adeo graue sit, q commoueat orbẽ, vt in præalle. c. in capite. In glo. 1. ibi cum culpa grauis præcedente. Exemplum secundũ doct. q parẽtes collocãtes apud se paruos filios, quod facere non debent, vt in præall. consuluisti. Leuis vero culpa est, quando non apud se collocauerunt. sed in loco remoto nulla põt culpa assignari quando reperitur mortuus in cunabilis. nã tũc aliqua pœnitẽtia propter dubium poterit adiũgi; quia forte per prius minorẽ diligentiam adhibuerunt parentes, forte nimis restringendo membra, vel in pœnitentia imponenda valet multum ars birium discreti sacerdotis. vnde secundum circumstantias potest augere, vel minuere pœnitentiam etiam iure expectam, & taxatã: vt in c. Deus qui, de pœ. & remiſ.

ADDITIONES.

a ¶In foro animæ. Adde quod si contrarium fiat, faciens incurrit peccatũ mortale, vt notat Bal. in c. fi. de præscr. Et ad hoc multa accumulat Felin. c. auditis, ver. limita secundo, supra, de præscr. Seb. Sap.
b An ne. Vide omnino tex. cum gl. 23. q. 5. excommunicatorum. Vbi dicitur quod si quis interficitur ob feruorem catholicæ fidei sic est meritorium, tamen quia aliquid dubietatis potest interuenire ex humana fragilitate disciplina matris ecclesiæ non est deferenda, & sic debet imponi pœnitentia tali, qui meritorie interficit hæreticum, vel excõmunicatum, & hoc quia in dubijs tutior est eligenda. Ale. de Ne.

De infantibus, & languidis expositis. Rub.

Quia exponentes infantes, & languidos, eos quasi occidũt, ideo post rubricam præcedentem, subijcit istam.

SVMMARIVM.

1 *Patet priuatur patria potestate, & dominus dominica, si filios, vel seruos exposuerunt, vel hoc fieri ratum habuerunt, vel alimenta eis denegauerunt. si fuerint languidi, alias secus. nu. 2. Alimẽta ꝓlita alicui, siue sit affinis, siue nõ, an, & quando repetãtur.*

CAP. II.

1 Ià patre. †Potest sic summari. Infans expositus a patre. vel alio, eo consentiente, vel annuẽte hoc ipso, a patria potestate liberatur. Idem in seruo, & liberto, qui ob prę dictam causam, liberãtur à dominica potestate. & idem, iuris est in prædictis lãguidis cuiuscũq; ætatis, si expositis, vel cũ eis alimẽta denegantur. hi tñ qui prædictis alimenta præstiterint, nullum ius in eis acquirunt. Casus litera lis. Si à patre, vel ab alio, patre sciente, infans expositus fuerit contra officium pietatis, hoc ipso filius a ptãte pris est liberatus. cum hoc casu libertus efficiatur ingenuus, & seruus in libertatẽ eripitur, & hoc idẽ intellige de languidis ꝑdictis expositis cuiuscũq; ætatis fuerint. vel si alimẽta alicui de ꝑdictis exposito, idẽ eadem rõne in filio, & fortius, sed opi. gl. fortius exposito, idẽ eadem rõne in filio, & fortius, sed opi. gl. cũ publica imponitur pœnitentia, & sollennis de qua in c. in capite. 50. di. quod fieri non debet. Nã illa pœnitẽtia impo ni non debet, nisi crimẽ adeo graue sit, q commoueat orbẽ, vt in præalle. c. in capite. In glo. 1. ibi cum culpa grauis præcedente. Exemplum secundũ doct. q parẽtes collocãtes apud se paruos filios, quod facere non debent, vt in præall. consuluisti. Leuis vero culpa est, quando non apud se collocauerunt. sed in loco remoto nulla põt culpa assignari quando reperitur mortuus in cunabilis. nã tũc aliqua pœnitẽtia propter dubium poterit adiũgi; quia forte per prius minorẽ diligentiam adhibuerunt parentes, forte nimis restringendo membra, vel in pœnitentia imponenda valet multum ars birium discreti sacerdotis. vnde secundum circumstantias potest augere, vel minuere pœnitentiam etiam iure expectam, & taxatã: vt in c. Deus qui, de pœ. & remiſ.

ADDITIONES.

a ¶In foro animæ. Adde quod si contrarium fiat, faciens incurrit peccatũ mortale, vt notat Bal. in c. fi. de præscr. Et ad hoc multa accumulat Felin. c. auditis, ver. limita secundo, supra, de præscr. Seb. Sap.
b An ne. Vide omnino tex. cum gl. 23. q. 5. excommunicatorum. Vbi dicitur quod si quis interficitur ob feruorem catholicæ fidei sic est meritorium, tamen quia aliquid dubietatis potest interuenire ex humana fragilitate disciplina matris ecclesiæ non est deferenda, & sic debet imponi pœnitentia tali, qui meritorie interficit hæreticum, vel excõmunicatum, & hoc quia in dubijs tutior est eligenda. Ale. de Ne.

1 Ià patre. †Potest sic summari. Infans expositus a patre. vel alio, eo consentiente, vel annuẽte hoc ipso, a patria potestate liberatur. Idem in seruo, & liberto, qui ob prę dictam causam, liberãtur à dominica potestate. & idem, iuris est in prædictis lãguidis cuiuscũq; ætatis, si expositis, vel cũ eis alimẽta denegantur. hi tñ qui prædictis alimenta præstiterint, nullum ius in eis acquirunt. Casus litera lis. Si à patre, vel ab alio, patre sciente, infans expositus fuerit contra officium pietatis, hoc ipso filius a ptãte pris est liberatus. cum hoc casu libertus efficiatur ingenuus, & seruus in libertatẽ eripitur, & hoc idẽ intellige de languidis ꝑdictis expositis cuiuscũq; ætatis fuerint. vel si alimẽta alicui de ꝑdictis exposito, idẽ eadem rõne in filio, & fortius, sed opi. gl. fortius exposito, idẽ eadem rõne in filio, & fortius, sed opi. gl. cũ publica imponitur pœnitentia, & sollennis de qua in c. in capite. 50. di. quod fieri non debet. Nã illa pœnitẽtia impo ni non debet, nisi crimẽ adeo graue sit, q commoueat orbẽ, vt in præalle. c. in capite. In glo. 1. ibi cum culpa grauis præcedente. Exemplum secundũ doct. q parẽtes collocãtes apud se paruos filios, quod facere non debent, vt in præall. consuluisti. Leuis vero culpa est, quando non apud se collocauerunt. sed in loco remoto nulla põt culpa assignari quando reperitur mortuus in cunabilis. nã tũc aliqua pœnitẽtia propter dubium poterit adiũgi; quia forte per prius minorẽ diligentiam adhibuerunt parentes, forte nimis restringendo membra, vel in pœnitentia imponenda valet multum ars birium discreti sacerdotis. vnde secundum circumstantias potest augere, vel minuere pœnitentiam etiam iure expectam, & taxatã: vt in c. Deus qui, de pœ. & remiſ.

ADDITIONES.

a ¶In foro animæ. Adde quod si contrarium fiat, faciens incurrit peccatũ mortale, vt notat Bal. in c. fi. de præscr. Et ad hoc multa accumulat Felin. c. auditis, ver. limita secundo, supra, de præscr. Seb. Sap.
b An ne. Vide omnino tex. cum gl. 23. q. 5. excommunicatorum. Vbi dicitur quod si quis interficitur ob feruorem catholicæ fidei sic est meritorium, tamen quia aliquid dubietatis potest interuenire ex humana fragilitate disciplina matris ecclesiæ non est deferenda, & sic debet imponi pœnitentia tali, qui meritorie interficit hæreticum, vel excõmunicatum, & hoc quia in dubijs tutior est eligenda. Ale. de Ne.

plius habere communionem cum illo monasterio, ar. c. ne
h pro cuiuslibet. 17. q. 1. ergo est sub potestate episcopi.[h]

ADDITIONES.

a ¶Ratum. Sed contra istum tex. fortiter facit c. cũ quis. de sen. exc. in vi. vbi dicitur, quod si quis uerberauit clericum, & ego gaudeã, ex hoc gaudio non sum excommunicatus eriam si ratam haberem percussionem clericis quia ex quo ille verberauit nomine suo proprio, non possum ratum habere quod nomine meo proprio non est gestum, & idem dicitur in l. si seruus. ff. de precar. Sed dic quod ex quo filius exponitur patre sciente, licet non exponatur nomine patris, pater censetur exponere, ex quo nõ cõtradicit, & scit q ex sua contradictione hoc posset impedire, sicut dicitur de eo, qui verberauit clericum me sciente, sed nolente hoc impedire, quia mihi placet quod verbereturnam sum excõmunicatus, vt no. doct. in cap. quantæ. inf. de sen. excom. sic etiam dicendum est, quòd si filius exponitur patre sciente, videtur per dolum hoc permittere, & officium pietatis relegare. ex hoc ergo punietur. Ale. de Ne.
b ¶Potestate. Verum est quod regulariter procedit ar. de filio ad seruum, & econtra, adeo q si fieret lex noua, loquens de vno, extenderetur ad aliũ, etiam si esset lex exorbitans. cum filius & seruus de iure antiquo æquiparentur, probatur hoc in l. si quis seruo. C. de fur. tamen aliquando filius & seruus non cõparantur, nec de vno ad alium procedit argumentum, de quo dic, vt Instituo. quod cum eo. §. si seruus aũt, & libertus, uel filius, & libertus, nõ cõparantur. nec procedit argumẽtũ de vno ad aliũ, nisi vbi reperiur expressum, & sic intellige istum tex. Ale. de Ne.
c In mat. An appellatione filiorum comprehendatur illegitimi, do remissiones in Rub. ẽ. tit. prox. in apost. Ale. de Ne.
d ¶Pater. Vide de hoc gl. in ver. abijcit. in l. necare. ff. de lib. agn. Bar. Bellen.
e ¶Lib. 6. Idem dicit D. Car. & hoc tene, licet But. videatur aliter dicere. Et dic, quod verſi. vel alicui eorum, venit cõtinuatine ad ver. quod de præ dictis. quod iudge de filijs seruis, & libertis cuiuscũque ætatis, langui dis. Vnde etiam ver. vel alicui eorum, debet intelligi quando alimenta de negantur languidis, tamen ille ver. secundum doc. comprehendit etiam infantem, dato quod non sit languidus. nam comparatur languido, cum nesciat inuenire alimenta. ex hoc sequitur quod si quis denegat alimenta infanti perditus patriæ, & dominicæ potestatis. Item si denegat alimenta eis maioribus infante, si sunt infirmi, vt hic in ver. vel alicui eorũ, sed si sunt sani, pater non perdit ius patriæ potestatis, ex quo est maior infante, & sanus, in simili dicitur de libertis, & seruis maioribus infante, nam & si denegateis alimenta, non propterea eripiuntur in libertatẽ vel ingenuitatem. Inn. Hol. & communiter doct. Ale. de Ne.
f Neg. ge. Hoc procedit, nisi in libris suarum rationum scripserit expensas, & in eis nominauerit pro debitore illum, cui attribuit expẽsas, vt in l. Nennius. de nego. gest. vel nisi ille qui alitur, aliqua bona haberet, quia tunc in dubio videtur expendere de bonis illius, qui recepit expensas, vt dicit Bar. in d. l. Nessennius. idem in l. fin. ff. de per. hær. Ale. de Ne.
g ¶c. fi. Istam distinctionem facit etiam Bu. & quis teneatur alere filium, an filius, vel mater, & apud quem fit alendus, vide gl. in c. 2. supra de conuer. infi. vbi etiam per doct. & ibi habetur, an faciens expenias, vel alimẽta, possit repetere. de quo etiam plenius per doct. in l. 1. & in l. alimenta. C. de nego. gest. Nunquid si expositus decedit ab intestato, an ille qui nutriuit eum, succedat illi, dic quod non, vt in l. nutritoribus. C. commu. de succ. & idem de hospitibus dicendum est, nam si existeus in hospitio decedit ab intestato, hospes non succedit, vt in auth. omnes peregrini. C. com. de succes. Ale. de Ne.
h ¶Episcopi. Tu fac tres casus. Primus, quando monachus est fugitiuus, non tamen est expulsus de monasterio, & tũc acquirit monasterio, hoc tenet gl. in cabbates. 18. q. 2. & Inn. in c. cum olim, el. 2. in glo. sua, quæ incipit, & male de præsti. Secundus casus, quado est expulsus, & tunc, si à solo Abbate est expulsus, planum est, quod adhuc monasterio quærit. q. 2 factum prælati, non nocet ecclesiæ. Sed si a prælato, & capitulo expellitur, tunc si quærimus postquam est ingressus aliud monasterium. & tũc clarum est quod acquisita post ingressum, intelligatur esse secũdi monasterij, & in hoc cõcordant omnes. Sed de acquisitis ante ingressum secundi monasterij, dubium est, qa doc. hoc videntur uelle quod quærat primo, donec fit ingressus secũdum. Sed Barcholomeus Brixi. in domini cali, esto quod monachum, indistincte tenet quod nõ quærat primo. ex quo Abbas cum capitulo illum expulerunt, vel reuertentem ad monasterium saltu ordinis disciplina recipere noluerunt, & hoc tenet Abb. Si. ut vidistis. Sed ego allego Inno. qui hoc tenet ad literam in c. cum olim. el. 2. de priui. in gl. sua, quæ incipit, & male. ver. Sed si fit expulsus vbi tenet, quod ex quo est separatus a primo monasterio, per expulsionẽ nil habet agere cum primo monasterio. Vnde est sub episcopo, & ei acquiret. & Doc. ibi videtur tranſire cum Inn. & idem uidecur sentire Arc. 16. q. 1. abbates. & Spec. de stat. mona. verſi. 41. & hæc opinio mihi placet. Tertius casus est quando licenciatus, vt transeat ad secũdũ monaste rium, hoc casu dicẽdum est, q nõ est absolutus, à primo, & ideo si post quam est licentiatus vagatur, acquirit primo monasterio, cum ab ipso non fit absolutus postquam ingrediatur secundum, hoc tenet Spec. in ti. de sta. mona. ver. 42. & de hoc est glo. 16. q. 1. ne pro cuiusliber. & de hac materia plene dixi in c. fi. de regu. Nunquid autem si monachus, vel alter professus est factus prælatus sęcularis, & succedit patri vel alicui cognato, ita q acquirit mitiuitu personæ, an acquirat monasterio vel ecclesiæ, ad quã est promotus, dic vt in c. 18. q. 1. vbi est casus de ista opinione, vt in c. 1. de test. & c. cum olim. el. 2. de priui, Ale. de Ne.

a *De homicidio [a] voluntario, vel casuali. Rub.*

ADDITIO.

a ¶De homicidio. An aliquo casu liceat seipsum occidere, vide q̃ scribit Anto. in c. ex parte. io ultimo. de sepul. Item an sit maius peccatum occidere bonum hominem, quam malum, vide gl. & quod ibi no. in c. rebaptizare, de confec. dist. 4. item occidere animalia bruta, uel plantas sit peccatum vide Beatum Tho. in 2. 2. q. 64. ar. 1. & in ea. q. articu. 2. ponit an sit licitum occidere peccatorem. Et in ea. quæst. ar. 2. ponit vtrum id liceat priuatæ personæ, an solum publicæ. Item an membra ab occiso competant solum publicæ personæ, vide beatum Tho. 2. 2. q. 65. ar. 1.

Viso

Universidad de Deusto
Biblioteca

Viso de homicidio in specie, competenter subijcit rub. generalem de homicidio, & quia homicidium quoddam est necessarium, quoddam voluntarium, vt infra eo. c. sicut dignum. ideo subijcit de vtroque.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate ecclesiastica non gaudent illi, qui in ecclesia propria commiserunt delictum pretextu habendæ immunitatis.*
2 *Mors vbicunque in canonibus nominatur intelligitur de ciuili.*

CAP. PRIMVM.

a SIquis. [a]Non potest congrue summari propter breuitatem, & lecturarum varietate: sed fi intellectũ, glo. h. d. Homicida ex proposito non gaudet immunitatibus ecclesiasticis, sed iste intellectus non procedit de iure, vt in c. fi. de immu. eccle. vt infra dicam. imo potius debebat in illo titulo collocari, ideo ad aliũ intellectum sic summari põt. Homicida ex ꝓpositio, dẽt deponi ab altaris ministerio, vel sic. Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ sæculari, vt moriatur. Posset & aliter summari, vt infra patebit. Nota fm vnum intellectũ, qđ de iure diuino procedit irregularitas, [b] quæ causatur ex proposito, non aũt illa. quæ causa
b fu contrahitur, vnde illa vī inducta de iure positiuo. [c] No. ꝙ
c industria quandoq; sumitur in malam partem, vt hic. Nam hic dī interficere per industriam, qñ parauit insidias; vnde verbũ. per insidias, declarat illud verbum, per industriam, &
1 dic industriam, i. ex proposito. †In gl. 2. in fi. ex hac gl. colligi tur primus intellectus, secundũ quem summaui, vt intelligat tex. de laico fugiente ab ecclesiã post homicidiũ ꝓ insidias ꝓ petra tũ, vt ꝓp atrocitatẽ delicti, nõ gaudeat immunitate ecclesiastica, simile in publico latrone, & cõmittẽte maleficiũ in ecclesia. hãc lect. sentit ẽt hic Abb. sed certe hæc lect. non est vera, & licet potuisset procedere olim in veteri testõ, quo tpe nõ emanarunt leges humanæ cõseruẽtes immunitatẽ ecclesijs, h odie aũt secus est dicendũ, & quod in terris ecclesiæ dẽat gaudere immunitate, allego tex. apertũ ꝑ locũ à speciali, in c. fi. de immu. eccl. vbi dī, ꝙ cõmittẽtes homicidiũ in ecclesia, vel cemiterio ex propõ, vt eõsequantur immunitatẽ, nõ debẽt gaudere ea, vt puniant, in quo deliquer unt. Nã, qa violauerũt sacrũ, cõmittendo ibi delictum nõ debẽt à sacro defendi, & sic logt de homicidio ex ꝓpõ cõmisso, & sic priuantur immunitate, qa homicidiũ cõmiserũt in ecclesia, secus, si extra, licet ex ꝓpõ, allego ad idẽ c. inter, eo. ti. vbi dī, ꝙ fugiẽs ad ecclesiã, quantũ cunq; graue delictũ cõmiserit, nõ dẽt inuitus inde extrahi, cũ ergo casus huius c. fm hũc intellectũ nullibi sit exceptus, & est lex Exodi, non debemus stare regulæ generali; forte tñ, vt dicit Inn. procedebat iste tex. in altaribus veteribus testamẽti, quæ nõ erãt tãtæ authoritatis, quãtæ sunt nostra. Dantur ergo, & alij intellectus per Doct. vt intelligatur de mortuo per pniam, vel vt moriat fi. in pec-
d catis suis, vel vt deponatur, qa depositio est mors ciuilis, [d] vt 2. q. 7. c. quia ergo. vel fm Host. posset intelligi de incorrigibili, qui dẽt post depositionẽ tradi curiæ sæculari, vt in c. cum non ab hoie, 3. de iud. Alij, vt Goff. intelligũt literam, prout iacet, sed dicit, ꝙ non est hæc lex obseruãda, sed fuit hic posita, vt sciretur, sed contra hoc facit l. 1. C. de ve. iu. enu. & c. si apostolicæ, de præb. lib. 6. nam omnia nostra facimus, quib. authoritatẽ nostrã impartimur. ex quo ergo Papa interfuit in hoc volumine hãc antiquã legẽ, & in prin. mãdauit, ꝙ dẽremus hoc volumine vti ī iudicijs & ī scholis, vnde vī hãc l. cõprobasse. Cõcludẽdo ergo possumus dicere, ꝙ hoc e. po-
2 test intelligi tã in laico, q̃ in clerico. † Primo potest intelligi in laico, vt euellatur ab altari, i. ab ecclesia, & à cõione fideliũ per excõicationẽ, nã vbicunq; in canonibus fit mentio de mortẽ, intelligimus de morte ciuili, & potest intelligi de morte, i. de sen. excom. vt optime probatur, in c. per venerabilẽ, qui fi. fint legi. vbi lex antiqua incorporata in corpore canonũ faciẽs mẽtionẽ de morte, exponitur, moriatur, i. ꝑ excõicationis tnĩam velut mortuus à cõione hominũ sepa retur, & ille est ad hoc tex. no. Fatendũ ergo est ꝙ tpe istius l. & quoad literã, intelligat de morte natrali. ad hoc ꝙ leg. & no. 16. q. j. placuit. sed post q̃ incorporata est in canonibus, tũc debet intelligi ciuiliter, quia canon non imponit mortẽ naturalẽ. imo prohibet clericũ interesse, vt in c. sententiam,
e ne cler. vel mona. [e] Secundo principaliter potest intelligi in clerico, qui pro prie euellitur ab altari, cum ipse non sit affixus, & obligatus altari, & potest intelligi hodie dupliciter. Primo de depositione, quæ est quædam mors ciuilis. Secundo posset intelligi de morte naturali, vt qñ homicidium ita est qualificatum, vt non videatur sufficere ipsa depositio. tunc enim debet deponi, & tradi curiæ sæculari, vt moriatur, vt dixi, in cap. j. de his qui fil. occi. & plene, in cap. at si clerici. de iud. vbi allego istum tex. pro concord. & capit. nouimus, de verbo. significat,

ADDITIONES.

a ¶Si quis. Vide Ba. in l. data opera. C. qui acc. & Pe. de Anch. in reg. ex quæ, in Mercu. in 6. Bar. Bell.
b ¶Irregularitas. An, & quando irregularitas sit de iure diuino. vide Fel. in c. fi. extra materiã ſ. de ma. & obe. in c. ad audiẽtiã. ver. sed aduerte, inf. eo. exc. cele. vbi inn. & Doct. Ale. de Ne.
c ¶Positiuo. Simile notabile colligit But. sed dicam, in c. si celebrat. de cle.
d ¶Ciuilis. Item de renunciatione, quia etiam ipsa est mors ciuilis, vt 7. q. 1. §. ecce. & no. gl. in c. fusceptum. de renũc. in 6. Quando autem mors ciuilis æquiparetur naturali, dic, vt per gl. in c. placuit. 16. q. 1. & in d. c. fusceptum, vbi vide Domi. Ale. de Ne.
e ¶Mona. Sed iste intellectus, Abb. Sic. mihi non placet, quia pro homicidio non debet laicus excommunicari, quia pro delicto non debet quis ab homine excommunicari, nisi fit contumax, vt dicit gl. 11. q. 3. nemo ep̃i scoporum. Non ob. tex. in c. per venerabilem. in fi. qui fil. fint legi. iuncta ver. rationibus. eo. ti. nã loquitur de contumace, vt patet in fine huius c. ibi, qui superbiens obseruare contempserit, mori præcipitur. & per excõmunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Nã dicitur per superbiam contemnere obseruare, quando deinquens est contumax. & mihi placet intellectus Inn. iunctis verbis Goff. & so. An. videlicet, vt iste tex. loquatur de altari veteris testamenti, quod non erat tantæ auctoritatis, quantæ sunt nostra altaria. Vnde bene dixit Io. An. quod fuit hic inserta, vt sciatur, non vt in foro canonico obseruetur. Nec ob. ar. Abb. Sic. quia nonnunquam in hoc volumine inseruntur constitutiones, vt ciantur, non vt in foro canonico obseruentur, vt patet de iudi. nouit. versi. nec illud humiliter omittamus. Potest etiam dici, quod ideo hic est inserta hæc litera, ad ostendendum quod ꝓ crimine homicidij est pœna mortis de iure diuino, ad ostendendum quod clericus homicidę, debẽt puniri pœna mortis ciuilis. i. debent deponi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fures possunt impune occidi, si non possint aliter capi, intelligo de talis, quibus sit furtum.*
2 *Occidens aliquem, vt liberet se, & sua, non punitur, vel etiam, vt liberet res tantum & hoc vltimo casu non punitur, scilicet in foro conscientioso. secus in foro animæ.*
Potius debet quis sustinere iacturam rerum suarum, quam aliquem interficere.
3 *Occidens illum, qui de iure positiuo veniebat occidẽdus, tenetur in foro animæ; secus, si de iure naturali, vel diuino, quia in nullo foro punitur.*
4 *Irregularitatem. nec peccatum incurrit. presbyter interficiendo aliquẽ ad necessariam defensionem sui corporis; secus rerum suarum.*

CAP. II.

INterfecisti. Imponit pœnitentiam occidẽti latronẽ, cum se posset aliter liberare. Si vero aliter liberare se non poterat, nõ tenetur agere pœnitentiam, nisi ad cautelã. secunda ibi. si autem. Casus literalis. Dubitatur circa furum occisores, qua pœna essent puniendi. & respon. ꝙ si ꝙs interficerit furem, vel latronẽ quem capere poterat absq; occisione, 40. dies in pane, & aqua pœniteat, & alia facere dẽt quæ in litera sequuntur. Si vero sine odio, liberando se & sua, hominẽ interfecit, cõsequetur indulgẽtiã, qa ad imaginem Dei factus erat. & si aliqs ieiunare voluerit bonũ erit, & eleemosynã faciat. Si aũt pres byter hæc eadẽ fecerit, non dispensatur: tñ quamdiu viuit pœnitentiam agat. B. No. 1. dñam latter fur. & latr. nam potest dici fm Host. ꝙ nocturnus sit fur à furuo. i. nigro. qa incedit in tenebris, & de nocte, latro vero de die & datur versus. Tẽpore nocturno fur capit, latro dicit
a no. In iure tñ capiuntur synonyme, seu æquiuocę. † No. 2
1 ꝙ vbi latro, vel fur potest comprehendi, non potest impune occidi, & ex hoc debet limitari tex. iuris ciuilis, in l. itaque ad leg. Aqui. & c. si perfodiens, infra eod. vt nocturnus fur non possit occidi, qñ. fi. nõ põt cõprehendi sine occisione, & mutum pondero literam ibi, cõprehendi poterat; quia non reperitur ad illum, cui damnũ fur conabatur inferre, sed loquitur generaliter. Et quo infero, ꝙ licet non possit comprehendi de nocte, ex quo tamen fuit cognitus, & per iudicem pro bona rehaberi, ꝙ tũc nõ dẽt occidi, etiam de iure ciuili. & licit pro eo quod no. Bar. in l. furẽ. ff. de sica. quod bene no. ad eadẽ est rõ in fure nocturno qui cognoscitur, & est foluen-
b do, sicut in fure diurno, qui nõ põt occidi, [b] qa cognoscitur. No. 3. ibi, paruis piscículis, quod tpe pœnitentiæ non debet quis

ADDITIONES.

a Aequiuoce. Et quod capiantur synonyme, est tex. in c. seq. & in c. si quis mus. & in c. tua §. adulterium, infra eo. Ale. de Ne.
b ¶Occidi. Sed Bar. in d. l. furem, dicit, quod non est facienda differentia inter furẽ nocturnum, & diurnum, nisi secundum ea, quæ cõiter accidũt. quia cõiter non possunt res esse saluæ, nisi fur nocturnus occidatur. & cõiter accidit quod possunt res esse saluæ absq; occisione furis diurni quia potest furtum probari, & cogi ad restituendũ. vbi autem contingeret, quod res non possent esse saluæ nisi fur diurnus occidatur, posset occidi quemadmodũ fur nocturnus eodem mõ dicendum est quod non possit fur nocturnus occidi, si res possunt esse saluæ, verbi gratia & possunt ei auferri, vel sunt testes præsentes, per quos poterit probari furtum, nec fur est persona fugitiua, pro hoc facit præall. furem. quę sequit quod fur nocturnus non potest impune occidi, nisi quando cognitus non potest absque periculo, quod communiter intelligitur. Verum adhuc licet de iure canonico, Abb. Sic. examinat in hoc c. Ale. de Ne.

quis vti cibis exquisitis, & voluptuosis, pro hoc vide bonũ rex. 4. di. denique. nam cibi quadragesimales, inducti sunt ad macerãdũ carnẽ, & cohibendum libidinem, & cõcupiscentiam, ideo nõ debent esse multum delicati; alias parum prodessent. †No. 4. singulariter [a] tex. ibi, te, tua; q; liberãdo, quod
a tunc quis excusatur ab occisione furis, etiã nocturni, quando fecit, vt liberaret se, & sua. ergo pro rebus tantum liberãdis non licet occidere furem, etiam nocturnum, nam ista
b ponuntur hic copulatiue; non sufficit ergo altera pars, & ita tenet gl. 23. q. 3. in prin. Et aduerte [b] ꝙ nemo ponderat illum rex. ꝙ sit cõtra opi. legistarũ, vt in præall. furem. & maxime ꝑ. Bart. in l. 1. C. vnde vi. dicũt tamẽ cõmuniter, ꝙ si bona aliter saluari nõ possunt, licitũ est occidere furẽ, & ꝙ illa
re, vel mutuare, sed post aliter verberare, vel percutere. Et ibi etiam ponit an pro defensione ꝓximi, liceat clerico occidere. Et dicit, quod aut clericus habet iurisdictionẽ, & potest. Aut non habet, & tunc aut ille potest alias euadere, & tunc non potest, per c. dilecto. de sen. exc. in vi. Et de
c hoc posita, vide Abb. post gl. in c. significatti. el. 1. inf. eo. & in c. sicut dignum, in prin. e. Et an percutiens clericum pro defensione personæ sibi cõuenit ex, vel aliorum, sit excommunicatus, vide omnino Inn. in c. si vero, el. 1. de sen. ex. Et de hoc an pro defensione rerũ liceat ponere manus ad arma, vide omnino Ang. in l. quoniam multa. C. ad l. Iu. nia. Et quantũ ad id, quod dixi de defensione cõiunctorum, vide gl. in verb. iudicauit date, in l. furtus non in omnibus, de act. & obl. Et vide tex. in c. dilecto, de sen. exc. in vi. Et inquantum dixi de defensione aliorum, vide gl. in c. in summa. §. 1. in verb. hactenus 23. q. 8. & glo. in c. cum à iudicis. eadem cautela §. q. Et quod religiosi, & clerici non possunt pro defensione rerum assumere arma, sed tamen fugere, tenet Host. in sum. de homi. §. qua pœna. ver. si vero quis facto homicidio. Et ad primum quod dixi de defensione rerum, vide Ab. in c. præsentium, vltra me. de cle. percus. Et circa id de defensione rerum, vide gl. 23. q. 3. §. 1. in ver. fugiens. Et quod liceat in-
b ferre pro defensione rerum, tenet Bart. in l. furem ff. ad l. Cor. de fic. Bart. Bellentz.
c ¶Aduerte. Ad hoc fundamentum Abb. respon. Iaf. in l. vt vim. ver. sed contra illam conclusionem. ff. de iust. & iur. Seb. Sap.
d ¶Sententia. Vide Fel. in c. 1. de præscr. in c. quæ in ecclesiarum. de cõs. Au. Ale. in tract. male. in ver. *che me hai adulterato la mia donna.* Se. Sap.
e ¶A peccato homicidij. Alias multum dubitaui super veritate illius q. an occidẽs illum, qui de iure veniebat occidendus, teneat in foro conscientiæ, & hoc ideo, quia inuenio doc. contrarios. nam, Iaf. in l. ubi pactum. C. de transa. tenet quod non, referens quoddã idem tenere. Sed contrarium ipsemet voluit in l. vt vim. de iust. & iur. Veritas est ista, quã elicio ex dictis. Abb. hic, videlicet, quod si occido illum, qui de iure naturali, vel diuino poterat occidi, puta ad meam necessariã defensionẽ, ꝙ tunc euito peccatum, vt ẽt vult Abb. in c. olim, el. j. in. 17. supra de ref. ſpo. Aut il le poterat occidi de iure positiuo, vt banniti, & similes, & tunc teneo in foro animæ istã contrarietatem, de qua supra posui latiusi, n. d. c. olim. sed non consideraui prædictã dn, quã no. quia nullus ponit, est vera, sicut Deus est in cælis. Ae. Fal.
f ¶Cõcordia. Sed eleemosyna melior est, q̃ ieiunij, qa sicut ad delendas infirmitates corporis reperiuntur mulæ medicinæ, sed vna est excellentior aliis oibus, vt dicit tex. in c. medicinæ. de pœ. di. 1. Et duo sunt genera eleemosinarum una spiritualis, alia temporalis, sed spiritualis dignior, vide tex. 45. di. duæ. & de ieiunio beatus Hieronimus super Ioan. c. 2 dicit, saccus, & ieiunium arma sunt pœnitentium, & auxilia peccatorum. & si ex duobus necessarijs vnum est subtrahendum, magis eligam ieiunium absque sacco, quam saccum absque ieiunio. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicida qui interfecit aliquem ob necessariam defensionem sui, vel suarum rerũ, non compr chenditur sub statuto loquente de homicidio.*
2 *Nox quando dicatur esse, ad hoc, vt sciatur quando delictum sit cõmissum de nocte, vel de die.*

CAP. III.

a SIperfodiens. [a]Non occiditur fur diurnus sine culpa; sed nocturnus sic. Et primo ponuntur verba Exodi, secundo verba Aug. exponentis. secunda ibi, intelligitur. Not. 1. quod potest fur appellari nedum quando furatur de nocte, sed etiã de die, vt clare probatur hic, & facit pro eo ꝙ dixi ſ. c. prox. vt fur, & latro sumãtur æquiuoce, & sunt synonyma. No. 2. ꝙ occisio hois licita, nõ pertinet ad homicidiũ, qa homicidium, secundum cõmunẽ vsum loquendi, sonat in delictũ; licet aliud si secundum vocabuli etymologiam, & optime facit ista litera ad statutũ inhabilitãs homicidam ad certum actũ, vt cõmittens homicidiũ licitũ, nõ includatur sub statu-
b to. [b] ꝙ bene no. †Vltimo allegat ista litera ad ꝓbandũ quod
1 dies, [c] dicatur post ortũ solis vsq; ad occasum. Et adducitur
c litera ad quæstionem statutorum Italiæ, quæ cõmuniter duplicant pœnam cõmitentiũ maleficiũ de nocte, qđ intersecit alquem in crepusculo, uel in aurora, qñ erat aliqua claritas diei, licet adhuc nõ esset sol super terrã, nũqd dicatur maleficiũ cõmissum de die vel nocte, facit iste tex. inquãtũ attribuit actũ diei dumtaxat post ortũ solis, an vero dicatur fur nocturnus, & nõ diurnus ad idẽ c. 1. de treuga, & pace. de offi. dele. cõsuluit. In cõtrariũ facit iste tex. ibi ꝙ poterat discernere, & c. tunc ergo dicitur dies cũ qs potest alium discernere, sed immediate post occasum solis, vel parũ ante occasũ, ergo debet attribui diei. Item nox dicitur a tenebris, dies à lu-
d ce, [d] sed de fero saltem aliquantulum post occasum solis est claritas, nõ tenebræ, ergo non potest dici nox. Posset etiam argui,

ADDITIONES.

a ¶Perfodiens. Vide non. in l. non minorem. C. de transl. Et circa istum furẽ nocturnum. vide omnino quod no. Bar. in l. furem. ff. ad legẽ. Cor. de fic.
b ¶Sub statuto. Idem sentit hic Bur. & ad hoc facit quod notat D. Car. infra. eo. lator, vbi sentit. quod homicida casualis, cessante culpa, non dicatur homicida. Alexan. de Ne.
¶Statuto. No. quod committens homicidium licitum, non dicitur cõmittere homicidium, quod no. propter statutum. vide c. ille gladium. 23. q. 3. vbi dicitur capere gladium ille, qui iuste capit gladium, & vide Bal. C. ex quib. can. infirro. in 1. decu. An Bar.
c ¶Quod dies. Vide Bal. in l. uni. C. de emend. Iust. Co. & Ang. in l. 1. de cust. reo. Bal. & Sal. in l. fi. C. de fiis quib. ut indig. Bal. Inn. & Ale. in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & post. Alb. de Ros. in 2. parte statut. q. 7. Pau de Ca. Asc. & Ias. in l. more Romano. ff. de fer. Seb. Sap.
¶Quod dies. No. quod statuta magis puniunt maleficia de nocte commissa, quam de die. Et vide quod plene, no. in c. 2. de fer. & gl. in c. 1. de consuet. dist. 3. Et quid si quis sit in loco, vnde non auditur campana, vtrum in nocte ibi repertus puniatur. vide Pe. de Anch. in repe. c. canonum, de cõsti. in 6. prin. quæsito. ver. & in ista materia. Et quæst. hic ponitur, in terminis ponit Bal. post Bar. & Pau. de Cass. in l. Titius. §. Lucius. ff. de fi. & post hu. vbi concludunt hoc casu in dubio semper faciendam esse interpretationem, vt potius sit dies, quam nox. arg. regu. in pœnis. in 6. Et vide etiam de hac quæstio. Bar. in l. qui duos. §. hæc condicio. ff. de manu. testa. & l. 1. §. hoc autem senatus. ff. ad Syll. & per Bal. in l. fin. C. de his, quibus, vt indig. Et quid si statutum dicat nullus vadat de nocte sine lumine, post sonum talis campanæ, an habeat locum in illo, qui iuit sine lumine non credens pulsaram campanam, vide Alb. in 2. parte statu. circa prin. q. 7. in cip. Item statuto cauetur quod nullus vadat sine lumine, &c. Et ibi, in q. proxime sequenti ponit, vtrum illa pœna habeat locum in illo qui vadit in nocte Veneris sancti, quo tempore non pulsantur campanæ. Et adde hic Bal. in l. 2. circa fin. ver. Item nemo late dubium. C. quibus res iudica. non nocet. vbi dicit, quod delictum factum in tempore indifferenti, debet interdum puniri tanquam de die, non tanquam de nocte, licet diceret vnus, quod fuit de nocte, & alius quod fuit inter noctem, & diem, isti testes non probant, quia sunt singulares. Et dicit menti tenendum. Et si statutum magis punit furtum factum de nocte, quam de die, an tanquã de nocte, vide Alb. in 2. parte statutorum. q. 21. de quo vide Anto. elegantissime post Ioan. And. in c. cum dilecti. versi. dubitari solet. de dolo, & cõtuma. & Bar. in l. 1. §. eo autem. ff. ad Sill. vbi omnino vide. Adde hic quod no. Bald. in c. porro. quæ fuerit prima cau. benef. amit. & Ang. in l. 1. C. de cust. reo. Item quando dicatur aliquid factum de nocte, vel de die, & an illa pulsatio campanæ excendatur ad locum cantum, vnde potest audiri, vide omnino Sali. post Iac. Bur. in l. non minorem. C. de transact. & vide Sal. in l. fi. C. ad Syll. & melius Bal. d. c. cum dilecti, de dolo, & contum. Bar. Bellen.
d ¶A luce. Vide dicatur dies, ponit Io. And. in c. alma. § fi. super gl. in verbo, Assumptio. de sen. excomm. in 6. vbi dicit, quod dies dicitur a diaphano, quod est claritas. Bar. Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

argui, quod iste casus sit omissus à statuto: quia propriè illa hora non est dies, neq; nox; quia non sunt tenebræ sicut in nocte, neq; claritas, sicut qñ sol est sup terrã; ergo relinquit sub terminis iuris cõis, vt in c. suscepti de resc. lib. 6. l cõmodissime. ff. de lib. & posthu. Io. An. refert hanc qõnẽ fuisse disputatã, & determinatã pro prima parte, & illã sequitur Bar. in l. aut facta. §. tps. ff. de pe. non tamen alle. Io. An. hic tenere oppositum, nam Io. An. dicit primo aduertendũ, an in loco sit aliquod signũ cãpanæ distinguens noctem à die, prout cõiter est in istis ciuitatibus popularibus; & tunc istud seruandũ, aut cessat tale signũ, & erit arbitrarium. vnde iudex considerabit an esset tanta claritas, vt attribuatur diei, an tãta obscuritas, vt attribuatur nocti. In dubio dicit mitiorem partẽ eligendã, & cõiter cũ hoc dicto trãseunt canonistæ, licet An. nõ faciat mẽtionẽ Bar. & hoc dictũ mihi nõ placet, & p eo facit, in ar. quod dicimus de Hermaphrodito, vt attribuat illi sexui, in quo magis caleſcit, vt l. qrit. ff. de stat. ho. & c. si testis Hermaphroditus. 4. q. 3. Itẽ rõ legis est cõsiderãda, vt patet hic, ibi, quia poterat discerni, &c. vbi optime probat, qd dies dr post ortũ solis. qa poterat discerni. vbi ergo est tã ta claritas qd possit discerni, dẽt illud tps attribui diei. & idẽ
a dicẽdũ in obscuritate. [a] In gl. in ver. legibus, in fi. & de hac materia dicet, ꝯ. eo. significasti. aliqd no. Bar. in l. 1. C. vnde vi. aliqd in c. olim. §. de resti. spo. & est bo. tex. pro vltima opinio.
b gl. in l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad leg. Aquil. [b] Quæro qd intendit litera ibi, qũo. Sol. dicit Io. An. exponẽdo siue se defendat, siue nõ. ad hoc c. tua, ꝯ. eo. quasi velit ista litera, qd fur nocturnus possit impune occidi, siueſe defendat, siue nõ, sed qd dẽat intelligi ſm ea quæ dixi, in c. prox. vt no. Bar. in l. furẽ. ff. de sica. qñ. ſfur nocturnus, non potest comprehendi sine occisione, & intellige prout dixi, in c. præcedenti. nam quoad pœnitentiam videtur dicendum, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a ¶Obscuritate. Sed Abb. Si non refert rectè Bar. Nam Bar. in loco præalle. dicit quod inter diem, & noctem non est dare medium, ut in l. hæc verba. ff. de verb. sig. Item dicit Bar. quod potest esse fero, quando ad huc sol est super terram, sed est in actu recedendi de proximo, & tunc dicitur esse dies, quando sol est sup terram. quandoque sol recelsit, & non est super terram, tamen quia de proximo recelsit, ad huc remanet aliquod lumẽ propter claritatem cœli, & tunc est nox, quia sol non est super terram, sed de proximo est venturus, qa cœlum iam albescit, & tñ est nox, vt in l. Titius. §. ff. de lib. & posth. sed cum primum sol. incipit esse super terram, tunc est dies. & consulit Bar. ꝙ assessor, seu iudex, faciat declarari in accusatione. sed quod vel testes declarant cum dicunt de fero, an fuerit ante, vel post occasum solis: & cum dicunt mane, an fuerit ante, vel post ortum solis. quod si nihil esset declaratum, in dubio deberet fieri interpretatio in benigniorem partem, in l. si præses. ff. de pœn. Dautem Car. hic dicit, quod sol dicitur esse super terram, quando absque lumine nocti. vt sunt luna, & stellæ, vel absq; lumine artificiali, possunt res discernere, vt sunt luna, & stellæ, vel absq; lumine artificiali, possunt res discer ni per visum, nã licet dicamus solem occidisse, qñ eius radij nobis videntur occidisse, tñ non dicitur ex toto occidisse, nisi quando penitus desinit illuminare terram. Constat aũt, quod ẽt post occasum aliquãdiu remanet terra illuminata, & similiter ante ortum aliquantulum ilumi natur. nã licet non videamus radios, tñ iã suũ operantur effectum, & dicit hoc esse quod vult Io. And. dum dicit hoc esse arbitrarium. Pro opinione Bar. multũ facit præal. l. hæc verba. ff. de verb. sig. quæ vult quod inter diem, & noctem, non sit dare mediũ. Itẽ l. 1. C. de custo. reo. quæ dicit ꝙ reuertitur dies à primo solis ortu, & c. 1. de treuga, & pac. vbi dicitur, ꝙ dies incipit in ortu, & finitur in occasu. Ego tamen pro cõcordia opinionum dicerem, quod dies dicitur vsque ad tenebras noctis, vt in c. cõsuluit, in fi. de offi. dele. si ergo sint tenebræ, licet sic aliqualis lux, dicitur nox, nec tunc res possunt discerni, & hoc est quod considerauit statutũ, imponens maiorem pœnam quando maleficia de nocte committuntur, & hoc vult iste tex. quia tunc res possunt discerni quando ortus est sol. ergo ante ortum solis, licet sit aliqualis lux, non possunt res discerni, ꝙ si res bene discernitur, non dicitur esse nox, licet nobis videatur solem non esse adhuc ortum, vel occidisse. & ita intellige istum tex hoc tamen intelligo nisi in loco esset signum distinguens diem à nocte, vel econtra, vt dicit Io. An. In dubio autem tene mitiorem viam. nam dicit lex, non puto illum errare qui in dubijs causis contra fiscum respondit, vt in l. non puto. ff. de iur. fis. i. Sed quid si dicit statutum, ꝙ pœnæ duplicentur si maleficium fiat de nocte. Item ꝙ similiter duplicentur in platea. Item si maleficium fiat in festo sancti Hier. Item si maleficium fiat à nobili. modo quæritur, si nobilis cõmisit maleficium de nocte, & in platea, & in festo sancti Hercu. an debet pœna quatuor vicibus duplicari. De hac qõ. vide Bar. in l. fideicommissa. §. fi quis decem. ff. de leg 3. & in l. sanctio legum ff. de pœ. Ale. de Ne.

b ¶Aquiliam. Vide etiam But. in l. 1. §. cum autem. ff. si quadr. paup. fe. dic. & in l. quoniam multa. C. ad leg. Iul. de vi. Nam hæc iura probant, quod semper est imputandum illi, qui primo aggressus est, vel voluerit aggredi. & qui repercussit præsumitur fecisse causa defensionis, vt in dictis iuribus. de quo videbitis, in d. c. significasti. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum quantumcunque generale, non comprehendit illicita. 2. Promittere propriè quid sit.*

CAP. IIII.

a 1 [a] Vm iuramento. ‡Iuramentum generale, non extẽditur, vt quis teneat ad homicidiũ. vel sic. Sub generali pollicitatione seu promissione, etiam iurata, non venit illicitum. Casus literalis. Herodes cum iuramento promisit puellæ saltanti dare quicquid peteret illa, ẽt si dimidiã partẽ regni postulasset. Puella illa consilio ac iussu matris petit caput Io. & accepit. dicit Hieron. si propter iuramentum hoc feciſſe dicatur, nunquid si patris, vel matris, postulasset inreti tum, facturus esset hoc, vel non. quasi dicat nõ feciſſet. ergo quod non feciſſet in suis, contemnere debuit in prophera. Ber. No. 1. de significatione huius verbi pollicitus. nam dicimur polliceri quan do non præcedente rogamine, aliqua ꝙ mittimus. proprie. n. ꝙmittere est præcedente rogamine. & sic etiam differt pollicitatio à pacto nudo, quia pollicitatio est vnius, pactum duorum. l. pactum. ff. de pollic. no. gl. in cle.
2 ne Romani. de iureiu. † No. 2. quod sub generali iuramento, non venit illicitum, concor. c. 1. de iureiu. lib. 6. & c. Quintauallis. & c. veniens, supra, eodem ti. de iureiu.

ADDITIO.

a ¶Cum iuramento. Ad exornationem huius tex. vide multa per Iaſ. in Lita stipulatus. §. magna. vers. tertio, principaliter aduerte. ff. de verb. ob. post Alex. ibi. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Homicida dicitur etiam ille qui dat sortilegia, siue malias, vel venena ad bibendum, ad hoc ne soboles nascatur.*
2 *Homicida est ille, qui dat ad bibendum pocula amatoria, si illa quæ sumpsit mortua est, licet præter intentionem dantis.*
3 *Irregularitatem non incurrit homicida mentalis.*
Animam sumunt masculi in vtero matris post 40 dies, fœmina vero post octuaginta.

CAP. V.

1 [S] I aliquis. † Homicidia est, qui facit, vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis. Casus literalis. Postulabatur, ꝙ pœna esset infligenda facienti vel danti sortilegia, vel sterilitatis venena. Et respõdetur, qñ qs causa libidinis explendæ vel odio, homini, aut mulieri fecerit vel dederit ad potandũ, vt nõ possit generare, vel concipere, vel ꝙ soboles non nascantur, vt homicidia tenetur. B. No. 1. ar. ꝙ ex fortilegio põt qs reddi impotẽs ad generandum, vel concipiendum. pro hoc facit litera ibi. aliqd fecerit, &c. nam cum postea submittit, vel ad portandũ &c. infertur ꝙ primum dictũ intelligatur quando hoc facit principaliter. No. 2. ꝙ dispositio huius tex. procedit sine qd fecerit hoc, causa explendæ libidinis, siue odij meditatione exempli in primo. secundum Io. And. mulier foret talis, quã non decet apparere prægnantem. vnde procurat hoc fieri, vt possit vacare libidini. dic quod aliqui faciunt pp paupertatẽ, vt euitent sobolem, licet matrimonium sit institutum pp procreandã prolẽ. exẽplũ secundi, qñ facit ex odio, vt succedat forte ab intestato, vt institutus illo decedente sine filijs, vel forsan, vt vxor sterilis sit mul-
2 marito, vel ecõtra. † Sed ꝙritur qd si non ex odio, sed aliquare. dicit Vin. ꝙ idẽ. & dic, ꝙ isti qui dant poculũ amatorium
a grauiter puniuntur. [a] & si inde sequitur mors, licet ꝫ intendat nẽ, tenẽtur de homicidio. vt in l. si qs aliqd. §. qui abortionis.
b ff. ad l. Cor. de sicar. [b] In glo. prima in fine, ibi. quãtum ad pœnam legalem. tamen grauius puniuntur si habeat animam de quo, dic, vt in iuribus allegatis in prin. gl. In ea. glo. ibi, licet non est

ADDITIONES.

a ¶Puniuntur. Adde Ioãn. de Ana. consi. 1. And. Sicu. consi. 17.
b ¶De sicar. Et ideo tex. istum intellige, quando non sequitur homicidium. Si enim ille, qui recipit poculum, vel aliud simile moreretur, dans deberet vltimo supplicio puniri, etiam si nõ necis, sed causa amoris dedisset, vt dicit tex. in d. §. qui abortionis. & eliam talis esset irregularis, vt notatis per gl. magnam, in c. seq. Sed aduerte, quia non videtur ille procedere dum dicit, quod talis dans, vt homicida, teneatur quantum ad pœnam legalem. Nam secundum leges, talis non debet punire pœna mortis, nisi sequatur homicidiũ. Nam, in d. §. qui abortionis in vltimo dicitur, quod humiliores damnantur in metalla, honestiores in insulam relegantur, amissa parte bonorum. In 2. resp. autem dicitur, quod ex hoc homo, vel mulier perit, dans debet puniri vltimo supplicio, secundo ergo non sequitur homicidium, dans non punitur pœna capitis. & idem l. si mulierem. ff. de sica. vbi mulier sibi vim faciens, vt partus non perdum formatus obirer, debet in exilium mitti. ad idem l. j. ff. de pœn. Ergo male dicit iste tex. dum dicit, quod censetur homicida quantum ad pœnam legalem. sed dic, ꝙ licet talis non puniatur pœna capitis, tamen censetur homicida, quantum ad pœnam legalẽ, quia punitur lege Cornelia, de sica. nam pro homicidio voluntario, non imponitur semper pena mortis secundum leges, & si est de sublimibus, deportatur, omnibus bonis adeptis, sed si est de humiliorib. capite punietur. Intelligas. & l. 1. ff. de sica. Et ex hoc no. ꝙ plus punit dans poculum abortionis, vel aborsorium, quam directo occidens; quia hic nõ indistincte afficitur vltimo supplicio, si mors ex eo sequitur, siue sit nobilis, siue non. Item quando quis directe facit homicidium non tenetur pœna mortis, nisi fecerit, vt dicit lex in lege ff. de sica. Ille vero tenetur, etiam si dolo malo non fecerit, vt dicit tex. in d. §. qui abortionis. & ideo differentia est, quia in dante pocula augetur pœna propter malum exemplum tollendum, pro hoc facit. pen. in fin. de sica. & adde quæ habentur inf. eod. sicut. Ale. de Ne.

a non est irregularis. †Nota ex hoc, & ex eo quod sequitur in gl. ꝙ non contrahitur irregularitas, nisi actu homo interficiatur. ex sola enim voluntate. nõ est quis irregularis. quod tenet Goff. licet aliud senserit Io. gl. decretorum, de pœn. dist.
a 1. c. periculose. [a] sed potest saluari opi. Io. in irregularitate in dispensabili. quando dicatur partus animatus, vel non, vide
b 5. dist. in prin. & gl. in ver. 40. quę dicit, ꝙ post 40. dies partus [b] est animatus in masculo, in fœmina vero post 80.

ADDITIONES.

a ¶periculose. D. Car. dicit quod etiam si quis habeat propositum occidẽdi, etiam si perueniat ad actum propinquum, si tamen non occidit, non est irregularis. Idem tenet Arch. de pœn. dist. 1. periculose. idem Goff. & doctio. hic, communiter sequuntur, & remittit se D. Car. d. cle. si furiosus. de homi. Ale. de Ne.

b ¶Dies partus. Et hoc non fuit in Christo, qui statim ꝙ fuit in ventre matri Mariæ, fuit animatus. Ita dicit gl. notabilis in verbo Vnitas. in cle. 1. de sum. Tri. vbi etiam gl. dicit quod hic dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando non reperitur limitata, est imponenda secundum circumstantias delicti, ex quibus pœna, vel augetur, vel minuitur. 2.*
Socians homicidam animo occidendi, licet manũ non apponat, si tamen ex ipsius causa mors secuta est, tenetur fere pari pœna sicut homicida.
Incitãs aliquẽ ad homicidiũ, homicidio inde secuto, punitur vt homicida.
3 *Delictum mentale, etiã in foro conscientiæ, mitius punitur quã actuale.*
4 *Consentiens in foro animæ, mitius punitur quam agens.*
5 *Socius criminis præsumitur, qui, cum posset, non obuiat delicto.*
6 *Consentire delicto, & auxilium præstare, censetur etiam ille qui custodit vestes delinquentium.*
7 *Peccatum non remittitur ex eo solo, quod quis restituit rem furatam.*
8 *Restitutio male ablatorum in certis personis, sufficit quod fiat pauperibus, etiam per illum, qui abstulit, & occupauit.*
9 *Delictum si fuerit pluries ab vno perpetratum cũ eodem, an teneatur pro vno, vel pluribus delictis.*
10 *Irregularitatem incurrit clericus ex solo consensu, & auxilio præstito ad homicidium, licet ipse manum non iniecerit.*
11 *Mandans, an teneatur de delicto.*
12 *Homicida potest per Papam dispensari, vt postea promoueatur ad sacros ordines; licet hoc cum difficultate concedatur. in minoribus autem episcopum dispensatur, infra eo. c. prox. & vlt. not.*
13 *Papa non dispensat contra legem diuinam.*
14 *Irregularitatem non incurrit clericus, si aliquem interfecit, ne interficiatur, cum si ad defensionem alterius, vel rerum suarum, vel vbi ne cessitas fuit cuitabilis.*
15 *Consulentes vel auxilium præstantes, an, & quando teneantur etiam pœnis pro omnibus in foro tam pœnitentiali, quam contentioso, ad omnimodam restitutionem totius damni.*

Interdictum, vnde vi, & actio de dolo, non dantur contra consilium dantem, nisi principali non existente soluendo, vel si contra eum non potest agi.

CAP. VI.

2 [S] Icut dignum. [a] Præmitte pro intellectu istius c. ꝙ Papa mandauit epo Exonen. quatenus absolueret oẽs occisores Beati Th. & alios qui fuerant in eius morte culpabiles, ẽps vero cõmissarius, reperit varios, varijs culpis adstrictos. vnde dubitauit de pœnitentia in iungenda tempore absolutionis; & ob hoc consuluit Papam, qui sibi resp. vt habetur in litera, & aliter nõ summat Io. An. propter prolixitatẽ
2 literæ. †Sed põt sic summari. de §. in §. in pñia imponenda, in dex debet attendere circũstantias, ex quibus augetur vel minuitur delictum. hoc dicit. ſvsque ad §. illi autem qui animo. Socians homicidam animo occidendi, licet manum nõ apponat, si tamen ex causa mors secuta est, tenetur fere pari pœna cũ homicida. h. d. vſq; ad §. illi ẽt qui nõ vt ferirent, &c. qui sociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impedatur, tenetur paulo minori pœna, h. d. vſq; ad §. qui vero se afferunt, &c. Incitans alium ad homicidia, minus punitur, ꝙ homicida; secus autem si incitauit ad certum homicidium: nã, eo secuto, tenetur vt homicida. h. d. vſq; ad §. hi quoque Custodiẽtes sarcinas occidentiũ, sciẽtes eos esse sicarios, nõ sunt immunes à pœna homicidij. h. d. vſq; ad §. eos insuper. Occupãs bona occisi, non per hoc tenetur de homicidio, & nõ sufficit occupanti ꝙ eroget illa pauperib. cũ potuerit illa restituere e eis quorũ constat esse. h. d. vſq; ad §. illius prętexta. &c. Participãtes interfectorib. in excommunicatione, di ad §. clericus. & in isto §. vsque ad fi. ponitur pœnitentia cleri corũ præstantium prædictæ morti consilium, auxiliũ, vel favorem. Casus literalis. Rex Angliæ ad suggestionẽ quorundã fecit occidi Archiepiscopũ Cantuarien. quorũ quidam venerunt ad confessionem ad episcopũ. Exon. quæsiuit episcopus Exon. qualiter cũ illis, esset agendum. Respon. ei Padeterminando pœnam de illis quod omnibus suis adhærentibus, vt clare ex text. capere potes, quem per te vide. B.

ADDITIONES.

a ¶Sicut dignum. Vide Bal. in l. non ideo minus. C. de accus. Bar. Bellen.
b ¶Addit. Vide omnino tex. in c. super trib. scelerib. de pœn. dist. 2. Ale. de Ne.
c ¶Quod præstans. Vide quando teneatur opem præstans, per Bar. in l. in rixa. ff. de sicar. Ale. in l. is qui opem. in apost. ff. de fur. late Ang. de Are. & Ang. Ariminen. in tract. maleficio in ver. dicto maleficio semper astitit. & late Bar. Veron. in consil. 1. incip. scio magnifice. & in consil. 2. incipien. super casu homicidij. Seb. Sap.
d ¶Pœnitentiam. Sed in foro contentioso tenetur eadem pœna regulariter, vt dicit Bart. in l. is qui opem. ff. de fur. fallit tamen in aliquib. casibus vbi minus puniuntur præstantes opem quam principales. de quo dic, vt per Bar. in præall. l. is qui opem, & in l. in furti. & l. is. qui. eo. ti. Ale. de Ne.
e ¶Socius. Adde, an non obuians delicto, teneatur vt faciens, Ludouic. Roman. consi. 317.
f ¶Potest. Nunquid aliter tali imputetur quoad irregularitatẽ, vel quoad excommunicationem. testi. notab. 23. q. vlt. in fi. videtur probare, quod nõ sed dic, vt per doc. in c. quantæ. de sent. excom. ver. qui vero.
g ¶Delinquentium. Bart. in præalle. l. furti. ff. de fur. dicit, ꝙ astitens malefactori, vt habilius maleficium committat, tenetur tanquam præstãs opẽ. Sed non est dubium, quod ille qui tenet vestimenta malefactoris in ipso actu, quo facit maleficium, censetur hoc facere, vt habilius perficiat, ergo debet teneri tanquam præstans opem, in ver. eos. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stituere,& in foro animę liberatur.de quo plene dixi in c.cũ lit.ſ.de iudæ.†In §.illis. no. ꝙ participans excommunicato, eſt puniẽdus plus,vel minus,ſm tempus participationis.Ex quo infertur,ꝙ quanto quis magis perſeuerat in peccato, tanto eſt maior pœnitentia imponẽda. Debet ergo ſacerdos conſiderare tempus perſeuerantiæ in delicto,& facit ꝓ quæ ſtione,quam ponit glo.in ca.imitare.6.quæſt. 1. nũquid pluries delinquens cũ cadẽ muliere,teneatur ex vna, vel multiplici fornicatione:nam perſeuerãtia aggrauat, vt hic patet. & dicit alibi tex,ꝙ tãto sũt grauiora peccata, quãto diutius infelicẽ animã detinent alligatam,vt in cap.cũ in eccleſię,& in cap.non ſatis de ſimo.& in c.ſi.de cõſuet.Itẽ cõſideratur alia,de quibus hic in tex.†In §.clericos.no.clericũ deponendum,non ſolum ex homicidio,facto commiſſo, ſed ẽt ex ſolo cõſilio ad homicidiũ cõmittẽdũ impenſo. Itẽ ſi clericus exhibet præſentiam ſuam ad homicidiũ cõmittẽdũ, nõ efficitur irregularis.ſi ergo clericus vna cũ aliis vadit ad impugnandũ aliquem,efficitur ipſe irregularis,licet homicidiũ ꝓ alios fuerit perpetratum:licet ipſe nõ appoſuerit manũ. de quo vide bonũ dictũ Innocen.in c.penul.ſ. eod. vbi dicam.

Itẽ no.ꝙ depoſitus,non poteſt in eccleſia ſeparatim cãtare. vide quod no.Innocen.in cap. ſi. de excell.prælato. †In glo. in verſi. cõſilium.[b] not.glo.quæ magiſtra eſt in ſua materia, & ad hanc materiam, adde gl.no. Innoc.infra eo.in c. ad audientiam,& in c.pen.infra eod.& dicit hic Ioan.Andr.quod aſſeſſores fori ciuilis,in multis vtuntur hac gloſ.inducentes eam ad intellectũ ſtatutorum punitiũ homicidas, vt veriſicentur etiam in præcipitentibus fieri homicidium. ꝓ hoc l. ſi quis id quod.ff.de iuriſd.om.iudi.[c] & c.ſi quis ſuadente.17. q.4.iuncto.c.mulieres.de ſent.excom.vide not. per. Bar.in l. aut qui aliter.§.hæc verba.ff.ꝙ vi aut clam,& in l. hæc verba. ff.de adul.& in l.non ſolum.ff.de iniur. & dicit Ioan.An.hoc ꝓcedere,niſi ſtatutũ aliquid exprimat,per ꝙ videatur requirere homicidiũ reale,vt ſi dicit,ſi quis homicidiũ manu cõmiſerit, vel enſe, vel quid ſimile tunc.n.ſtatutũ non cõprehendit mãdantem.alleg.c.in noſtra,de iniur,quaſi velit dicere,quod ſtatuta ſint ſtricti iuris.vnde debent intelligi in proprio caſu,& eſt notabile dictum ſi eſt verũ,ſed ad præſens dubito p c.ſi quid,præal.vbi dicitur ſi quis manus iniecerit,&c. & ſic exigit iniectionem realẽ,& tñ in illa pœna, comprehenditur mandans,vt in c.mulieres.de ſenten.excom.ſed de materia vide latius in locis præall.& aliquid in d. ca.mulieres.te ne tamen menti[d] dictum Ioan.Andr.[e] † In ead.glo.ibi, cum tali nunquam diſpẽſatur[f] iſta gloſ.ſentit, ꝙ cum homicida voluntario non poteſt diſpenſari,etiam per Papã. & pro ea facit:quia irregularitas cauſata ex homicio, videtur de iure diuino,iuxta illud dominicũ. Non ædificabis mihi rẽplum, quia vir ſanguinis es tu, vt in gl. iſta habetur. & de conſec. diſt. 1.in prin. ſed Papa nõ diſpenſat cõtra legẽ diuinam. 25. q.1.ſunt quidã.Sed Hoſt.hic, & cõmuniter doct. tenent oppoſitũ,[g] dicentes,ꝙ iura dicentia, ꝙ cum homicida non diſpenſatur,debent referri ad difficultatẽ,quia de facili non diſpenſatur cũ talib.imo cum magna difficultate,tamen Papa diſpenſare põt,ſi vult, quia videtur ſibi permiſſum à lege diuina,vt in c.propoſuit,de conceſſ.preben.Itẽ in veteri teſtamento reperitur diſpenſatum cum Phinees nepote Aaron, qui commiſit duplex homicidium:& tamen poſtea ſibi permiſſum fuit adminiſtrare diuina.Item Paulus Apoſtolus homicida fuit, & tamen poſtea miniſtrauit, & aſſumptus fuit in Apoſtolũ.vnde preſumendũ eſt Deum voluiſſe, vt etiam vicarius ſuus poſſit ex cauſa diſpenſare.facit,quod no.Inno. de voto.ꝙ ſuper his.& hoc no †In ead.gl.de miſericordia to leratur.die de miſericordia.i.de diſpẽſatione: ga requiritur diſpẽſatio.& placet hoc dictum glo.Hoſtien. tñ refert quoſdam tenere, quod poſt peractam pœnitẽtiam poterit iſte in ſuſcepti miniſtrare,ſed ad maiores ordines non ꝓmouetur ſine diſpenſatione,vt in c.ſtatutum.alleg.in gl. varietas ergo opi.ſurgit ex intellectu illius c.opinio tñ gl.eſt tutior, vt exigatur diſpenſatio.†In ea gl.in ſi.licet.n. inter antiquos olim eſſent diſceptationes,quãdo homicidium eſſet commiſſum ex neceſſitate inculpabili, vt quia non valebat clericus alitereuitare mortem, hodie determinatum eſt in cle. vnica. co.titu.vbi dicitur,quod talis nullam irregularitatem incurrit.

ADDITIONES.

a ¶Prælato. Dicit tamẽ Hoſt.ſ.eo.ad audientiam.& ibi refert D.Card.in textualib.ſuper verbo minoribus,ꝙ ſi diſpenſaretur cum irregulari,poſſit miniſtrare in minoribus,poteſt lectionem legere, & per ſe reſponſoria cantare,niſi propter enormitatem delicti,hoc interdicatur a Papa.Sed ille tex.loquitur,quando cum eo diſpenſatur,vt poſſit in minoribus miniſtrare.Vnde puto,quod ſi in caſu huius cap.diſpenſaretur cum irregulari,vt poſſit miniſtrare in maioribus,poſſit lectiones legere,& reſpõſoria ſeparatim cantare.& dicit Hoſt.hic,quod hæc litera hoc vult dicere ꝙ nõ põt verſus reſponſorij per ſe,ſed nec ipſũ reſpõſorij cũ verſu dicere in tertia,vel aliàs horis canonicis, ꝙ aliàs poſſet,ex diſpẽſatione epiſcopi.ſ.eo. ad audientiam.in ſi.quaſi dicat,quod iſto caſu eſſe nõ poſſet diſpẽſare in minoribus ordinibus.dicit tñ Hoſt. quod quicquid ſit de hoc,præter pſalmodiã tacitè,non videtur iſtis aliquid aliud tolerare.Sed d.Card.dicit,quod primum eſt verius, vt verbũ ſeparatim adhibẽtur cãtare ſeparatim,ꝓ ſpecialem honorẽ, qui videtur hoc ſibi dari cũ datur eis locus cãtãdi ſeparatim lectionẽ, & reſponſoria. Alle. ut ſupra.

b ¶Conſilium.Quando quis ex conſilio teneatur.vide Aug.Are. & Ange. mi.in trac.maleſi.in ver.Sempronium mandatorem.Bar. Veron. in vol. 27.incip.requiſitus.Ale.196.incip.circa primũ.in 2.vol.late Fel.& Dec. c.1.ſupra de offi.dele.poſt Abb. ibi. Seb.Sap.

¶Cõſilium. An ſtatutum loquens de homicidio manu commiſſo,habeat locum in mandante:adde quod plene ſcribit Abb.in c. mulieres, de iniur. exc.vbi latiſsime ſcripſi.Et vide,quod notatur de hac quæſtione per Dec. de Anch.in repe.c.canonum,de cõſt.in 6. principali quæſtro.ver. Nec obſtat iungi poteſt.An autem tale ſtatutum habeat locum in præſtante conſilio. Abb.dicit,quod non,in c.ſi culpa.infra.de iniur Et vide quod ibi notat. Et ſi ſtatutum loqueretur de committente homicidium, non haberet locum in illo, qui habuit ratum homicidium ſuo nomine commiſſum per id,quod notanter voluit Bal.in l.ſi vxorem.C.de coudicio. in fine. Vbi dicit,quod ſi ſtatutum dicit procuratorem non admitti ſiue mandatum non valebit proceſſus,licit dominus poſtea rarum habuerit. Et ad quæſtionem hic poſitam per Abb.adde quod no.Alb.in 3 parte ſtatu. Bal. De qua etiam vide Lud.Rom.in l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſuc. Bal. ver.perſonaliter.in cle.1.de vi.& hon.cle. Bar.de Bel.

c ¶Omnium iudicum. Et pro hoc etiam facit tex.in l.3.ff.quod quiſque iuris. Et adde,quod ſtatutum loquens de mãdatario dante conſilium, habet locum in illo,qui ſcit negotiũ agi nomine ſuo,& tacet quia ex propria ſignificatione vocabuli,dicitur talis accõmodare conſilium. Iudicio meo probat tex in l.ab eo, conſuncto ſi cum prin. ibi dicam quendam tuliſti.C.quõ & qñ iudex.Item de quæſtione hic poſita p.glo. vide in terminis Bar.in l.nõ ſolũ,in prin.ff.de iniur.& Io. de Im.& Bar. in l.ſi ſeruus.§.prætor ait.ff.de acq.hær.Item ad hoc optime facientes ſtiones quas ponit Abb. in c. inter ſollicitudines.ſ. de purg. can. & ibi ommno,quod ibi notaui.item adde,quod illud dictum Io.An.de Ima. te,quod ponit in hoc c.licut dignũ,refert,& ſequitur Bal.in c.ex. ſi. Ineque riam.de pa.iur.fi.pro quo optime facit,quod no Bar.in l.neque.ff.de deic.lib.vbi per illum text.ſingulariter dicit,ꝙ ſi ſtatutum dicit,ꝙ ſpecialis non reſpondens poſitionib.habeatur pro confeſſo, vel procuratis conrumax nõ audiatur appellans, non habet locum in procuratore non reſpondẽte,vel procuratore contumace. Et ad hoc optime facit no.Io.de Imo. poſt Ant.in cle.1.ſuper gl.in ver.publice. & per ibi de vi.& ho.cle.Et adde,quod pro dicto Io. And.hic facit tex.Io.Andr. in l.Gallus.§.& qd ſi tantũ.ff.de libe.& poſt hu.Item vide etiam,quod verba cõſtitutionis ſpecialis loquentia de iacẽte, ſunt ſcripta in perſona vt habeant locum in mandante.l.ſi quis id quod,ff.de iurid.omn.iudi. adde illud,quod tenent communiter Bar.& legiſtæ,videlicet,quod ſi dicto verba diſpoſitionis ſunt ſcripta in perſonam,diſpoſitio ꝓcedit. habet locum in mandante,licet in faciente perſonaliter, eſt verum,quando id,quod fit,eſt propriis delictum.Sed ſi id quod fit, non eſt proprium delictum,ſed fortitur effectũ de iure,licet ex eo ſequatur ꝓfectus,non bit locum etiam in mandante.licet diſpoſitio,vel ſtatutum,ſit ſcripta in perſonã.Ad hoc eſt tex.notab.in l.3.§.ſi procurator, ff. ꝙ quiſque ex coniuncta ei.l.1 §.ſi quis,eo.ti.Et ita clare tenet Barto.d.§.ſi procurator per hoc plures quæſtiones decidens.Et de quæſtione hic poſita per Bal. vide in terminis Pau.de Caſt.in l.ſi neceſſarias.§.de vẽde do.ff. de pig. vbi diſtinguit,an ſtatutum loquatur in rem,vel in perſonã. Allegat tex.in l.ſi per aliũ in prin.ff. ne quis eum,qui in ius noc.eſt.& in l.ff.de eo,per quem factum erit.& vide Bar.in l.hæc verba.ff.de adul. adde,quod vbicũque ſtatutum vtitur hoc verbo,per ſe, intelligitur perſonaliter,non per ſubſtitutum,ſecundum Dom.per illum tex.in l. minalib.5 q.3.Et idem ſi eſſet ibi verbum ipſe,per tex.in l.ſi pr.C. de ſtat. præſid.& adde pro diſt.Io.An.& Doct.quod ſcrib.it Ant.in c.licet tra dam,& quod ibi notaui,de teſtib. Bar.de Bel.

d ¶Tenementi.Forte dictum Io.An.eſt verum,quando ſtatutum dicit,ꝙ quis fecerit proprijs manib.per tex.cum gl.in c.quicunque,in princ. here.in 6. Bar.de Bell.

e ¶Io.An.Sed Abb.ſic.non aduertit ad verba Io.An.quia Ioan.An.dicit,ꝙ ſi ſtatutum requirit,ꝙ quis homicidium comiſerit per ſeipſum,tunc non comprehendit mandante & hoc ꝓbat tex.in d.c.mulieres.in fi.vbi tex. facit differentiam,an quis committat maleficium per ſe ipſum, an non faciat eius nomine,vel mandato.Nec obſt.ille tex.in fi. dũ dicit,ꝙ conſilium vere committitur,cuius authoritate,vel mandato committitur, quia hoc eſt verũ ꝙ delictum vere committitur, ꝓ mandantem, tamen nõ cenſetur vere ipſe percutere,vel interfecereſed ille vere dicitur percutere,qui per ſeipſum facit. Verumautem ſi lex,vel ſtatutũ exigit ꝓprium iuramẽtũ,vel ꝙ iuramentum præſtetur ꝓprijs manibus,non ꝓpria perſona,an poſſit præſtari per procurato rẽ,vel ioã.And.& Do. min. n.c.vt circa.in gloſ.in verbo,per ꝓpriũ,de elect.in 6. Alex.de Nu

f ¶Diſpenſatur.Verum Papa poſſit diſpenſare cum homicida voluntario vt ꝓmoueatur ad ordines.Et quod hic eſt gl.in c.ex his.5 o.di. gl. in ſi. & in 12. q. 5. 7.6.& tex.in c.tuas.ſ.e.Dicit tamen ſpecialiter Specu. de hac nunc breuiter,ver.cum homicidia,quod licet Papa poſſit diſpenſare cum homicida, tamen non poteſt diſpenſare cum homicida voluntario ꝓmoueatur ad altare.Et ibi etiam enumerat oẽs caſus,in quibus Papa non poteſt diſpenſare.Vide tamen Abb.in c.ad audiẽtiam.ſ.eo.ſimpl. gl.1.Et an epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida, vide omnino no.Abb.in c.1.circa fi.de cleri.pugnan.in duel.item vide dominicum miror.circa med. ver. ſ̃ro an Papa,5 o.diſt,vbi ponit,an Papa poſſit diſpenſare cum homicida.Quid autem de epiſcopo,vide gl.& Dom.ibi miror.Et vide de hoc,quod omnino not.&Dom.in d.c. ſi quis.Pulch notabili,per illum tex. Bar.de Bel.

g ¶Tenent oppoſitum.Tu tene iſtam opi.pro conſtanti, quam iſte tenuit c.clerici,el 1. ver.ſed circa hoc,ſ.de vi.& ho.cle.Fel.in c.ſi.extra maiore de ma,& obe.& plenius in c.ad audientiã,ver.ſed aduerte.ſ.eo. Ubal.

tit. Poſſet ergo talis clericus immediate poſt occiſionẽ miniſtrare.& licet gl.ponat exemplũ nimis ſtricte de clerico tenente gladiũ in manu ad defendẽdum ſe à pagano irruente in eum,tũ dic magis late,ꝙ ſiue Chriſtianus, ſiue ſaracenus aggrediatur clericũ,& clericus nõ valet aliter euitare mortẽ,niſi ſuum aggreſſorẽ interficiat,occidẽdo nullam irregularitatẽ incurrit. vt in d.cle.vnica.[a] facit l.vt vim. ff. de iuſt.& iu.& ibi plene per Doct. ſecus vbi clericus aliũ interficit pro defenſione proximi.nam tunc irregularitatẽ incurrit,[b] ga hoc permittitur clerico pro euitanda morte propria. non aũt pro ſalute alterius.[c] Idẽ dicendũ vbi pro rebus ſaluandis cõmiſit,efficitur.n.irregularis,vt in c.ſuſcepimus, ſ.eo. idẽ vbi neceſſitas nõ fuit inculpabilis, vt quia poterat ſe aliter liberare,quam occidẽdo. & idẽ puto ſi poterat fugere, ſed ſi nõ poterat fugere, adeo ꝙ ſi interfecit aggreſſorem, non tenetur,vt no.Bar.in l.1.C.vnde vi.& in l.furẽ.ff.de ſica.tñ ſecus vbi in clerico,quia potius debet pati iniuriã,quæ irrogatur ex fuga,[d] quã ita exacrdeſcat in proximũ. vt in præalle.c. ſuſcepimus.& facit illud conſiliũ dominicũ. Si quis percuſſit te in vna maxilla,præbe ei alterã.illud tñ non eſt de neceſſitate,ſed de cõſilio.de quo 23.q.1. c.paratus. & ibi no. gl.in ſumma. Extra gl.pro intellectu.ſ.illa aũt. quæro qui dicunt veniſſe animo occidendi,citra manuũ iniectionem. nam vt hoc continere quandã repugnantiam. Sol. poteſt litera intelligi dupliciter.primo,ꝙvenerãt ad occidẽdũ vna cũ aliis, nõ tñ habebant iſti animum apponendi manũ ad occiſionẽ,ſed circumeundi locũ,vt illi non effugerẽt. Sẽdo modo põt intelligi,ꝙ habuerint animũ occidẽdi,ſed poſtea nõ apoſuerunt manũ ad occiſionem, quia dum ipſi obſeruarẽt illum ad capiendũ,fuit occiſus ab aliis.[e] Secundo quæro,in §.hi quoque,cũ illi erant ignari huius machinationis, ex quo ſciebãt illos eſſe ſicarios,& homicidas.Sol.duplex,ꝙ vi deruntillos armatos,& venire aũ occidendi, ſed neſciebãt quem.vnde erant ignari illius machinationis,ſciebãt tñ eos ſicarios modo prædicto;& hoc non obſtante cuſtodierunt furcinas illorũ,& veſtes,& alia non neceſſaria ad homicidiũ cõmittendũ,quæ ſecum deferebãt iſti occiſores. & placet Ioan.Andr.Secundo põt intelligi,ꝙ erãt ignari illius machinationis:qa nõ præſtiterunt eis conſiliũ in morte; ſciebant tñ eos ire ad interficiẽdum ſanctum virum.& hoc placet Hoſtien.ſed nõ eſt vis quis intellectus teneatur. nam ſm primũ intellectũ,imponitur minor pœnitentia, ſm vero ſecundũ, maior.† Vltimo quæro in §.eos.nũquid occupans bona alicuius teneatur ante reſtitutionem de occupatione ſimul ſa ctaf per alios. Circa quod vltimum inſtat hic Inn. ponendo magnam gl.quæ multũ ſolet allegari,& verſatur vt plurimũ in foro pœnitentiali.& pone exemplũ magis clarũ,& quotidianum:aliqui ſimul concurrunt ad ſpoliandũ aliquem,vel ad ſupponendum caſtrum,vel ciuitatem ſpolijs,vel ad faciẽdum vaſtũ,vt fit. qñq; tpe guerræ nũquid vnus teneatur de facto alterius ? & concludit Inn. ꝙ ſi vnus non fuit in culpa in ſubtractione facta per aliũ, non teneatur niſi de propria ſpoliatione. quilibet ergo tenet de facto ſuo. Si vero fuit in culpa;nam ſi dedit conſilium vt ſpolium faceret, & tunc tenetur actione de dolo. g vnde licet interdictum vnde vi,aut vi bo.rap.non cõpetat contra conſilium dantem,vt in c.cũ ad ſedem.de reſti.ſpo.tamen in defectum principalis,vt quia non reperitur, vel quia non eſt ſoluendo, vel ex aliqua iuſta cã,non vult paſſus damnum,agere cõtra eum.puta quia eſt terribilis perſona:tunc põt agere in iudicio, actione de dolo contra eũ, qui conſilium dedit.arg.l.ij. ff. de dolo. In foro aũt animæ tenetur oĩno iſte ad reſtitutionem,& ſatisfaciẽdum integre damnũ paſſo, quia & ipſe fuit in culpa dando conſiliũ,[h] & procedit ſm Inn.ſiue reperia tur principalis,ſiue non.Item ſiue iuſta cã,ſiue iniuſta, noluit agere contra principalẽ.Item ex his habes differentiam inter forum contenioſum,& forum pœnitentiale:nam in contentioſo,tunc agitur contra conſilium dantẽ,quando non poteſt agi contra principalem.facit.ff.de eo,per quem fact.erit.l.ex hoc edicto in foro pœnitentiæ tenetur indiſtincte.quod bene no.Et põt eſſe diuerſitatis rõ,quia in foro animæ nõ curramus de ſtricto modo intentandi actionem, ſed attendit ur ipſum factũ purũ,vnde ex quo ipſe dedit cauſam damni tenetur ad emẽdam damni.quod no.quia quotidianũ, & practicabile. Caueant ergo iſti conſiliarij dominorum: nam tenentur ad reſtitutionem male ablatorum per ipſos Dominos. & hoc verum ſecundum Innoc.niſi aliquid ad eum peruenifſet: quia tunc tenetur illico reſtituere, ſecus dicendũ eſt econuerſo. nam ſi liberatur præſtans conſilium, nõ intelligitur liberatus principalis per reg.generalem, acceſſorium ſequi cõuenit naturam ſui principalis.de reg.iu.lib.6. Si vero non dedit cõſilium ad rapinã cõmittendã, imo ẽt diſſenſit ſed aſſocia uit raptorẽ ne læderetur ab alio;tunc aut principalis fuit captus in rapina, & ſic nihil ablatum eſt, & non tenetur iſte q aſſociauit,aut aliqua inde aſportauit. & tunc ſi alius iuiſſet, & aſportaſſet ſine ſocietate iſtius,nõ tenetur iſte ad reſtõnẽ. Et ſic no. differentiam inter præſtantẽ conſilium,& auxiliũ, præſtans conſilium tenetur,ẽr in totum.præſtãs auxilium tenetur tantum ad id, ſuper quo auxilium præſtitit, & quatenus auxiliũ profuit.Ratio diuerſitatis eſt,qa cõſiliũ vagatur ad totam rapinã, & iõ cõſulens tenetur in totũ, ſed auxiliũ reſtringitur ad id,ſuper quo præſtitum fuit. quod bene no.

i & quædam alia quæ proſequitur Inn.hic vide per teipſum.[i]

ADDITIONES.

a ¶Vnica.Et hoc etiam dicit,gl.ſi.in prælleg.cle.quæ dicit, ꝙ ſi clericus,aliter mortem euitare non valens,occidit ſuum inuaſorem,etiam vibrando gladium,non eſt irregularis, & dicit quod illa cle.non eſt reſtringenda ad exemplum,quod ponit gl. Ale.de Ne.

b ¶Irregularitatẽ incurrit.Vide gl.elegantiſsimam 24.q.vlt.in ſumma A.B.

c ¶Alterius.Idẽ dicit gl.pe.in d.cle.quã omnino vide, quia latius declarat.

d ¶Ex fuga.No.quod clericus teneatur fugere, ſed vide Abb. in c.2.de vi.& ho.cler.vbi diſtinguit,quod debet fugere, vt non occidat, ſed bene poteſt verberare. And.Barb.

e ¶Ab aliis.Iſte intellectus eſt melior,& magis conſonat literæ,quæ expreſſe loquitur,de his qui habuerunt animum occidendi. Alex.de Ne.

f ¶Simul facta.Adde Alex.conſi.102.1.lib.

g ¶De dolo.Ion.in c.querelam.de ele.dicit ſingulariter,ꝙ interdictum vnde vi,non competit contra dantem conſilium.quod dictum dicit ſingulare Lu.Rom.ſuis ſing. Bar.de de Bel.

h ¶Dando conſilium. An,& quãdo conſulens homicidæ incurrat irregularitatem vide plene Inn.in c.ad audientiam,infra eo. Et adde quod ſcribit Abb.poſt gl.in c.nuper.de ſen.exc. Bar.de Bel.

i ¶Teipſum.Sed Abb.ſic.non comprehendit in totum mentem Inn.& ideo tu plene dic, & diſcurre per caſus. Primus eſt quando nullus eſt cauſa damni alterius, verbi gratia.Plures concurrunt ad deprædandam vnam domum,& nullus eſt ſocius alterius,quia quilibet per ſe vadit,& quilibet per ſe,& pro ſe cõdenatur. & hoc caſu dicit,ꝙ licet plures eodẽ tẽpore ſimul concurrant,nullus tenetur de damno dato per alium,& idẽ in ſimilib.exemplis. Secundus caſus, qñ vnus eſt culpabilis in maleficio dato per alium,& culpa eſt cõmiſſa in conſulendo, & hoc caſu dicit Inno.ꝙ licet conſiliarius non poſsit conueniri, vi bo. rap. vel interdicto, vnde vi: quæ actiones competunt tantũ contra ſpoliantẽ, mandantem, vel ratũ habentẽ, non autem contra conſulentẽ, vt in c.cum ad ſedem. de reſt.ſpo.ſi tamen,non contra eum intentantur iſtæ actiones,vel propter defectum probationum,vel propter timorem, vel alia iuſta cã. Nã his caſibus in ſubſidium competit actio de dolo contra iſtum conſiliariũ ar.ff.de dolo,l.1.& 2.§.fi.& l.eleganter. & toto ti. & hoc eſt quoad forũ contentioſum,ſed ſm conſilium animæ Inno. dicit, ꝙ etiam ſi ſpoliatus habeat actiones contra alios, ſed eas nolit exercere ſiue ex iuſta cã, ſiue ex iniuſta,debet conſiliarius ſatisfacere, niſi paſſus rapinã liberaliter eã remittat raptori,tunc.n.ſm Inn.conſiliarius eſſet liberatus,ex quo liberatus eſt ille,qui primo,& principaliter tenebatur,& qui res habuerat, non ſic econuerſo.Limitat tñ hoc Inn. quia hoc eſt verum, niſi aliquid de rapina peruenifſet ad conſiliarium, quia tunc tenetur reſtituere,niſi alius pro eo ſatisfeciſſet non offento, cui iam ſatisfactum eſt. Sed dicit Inn.quod ſecus eſt in iudicio.Sed D.Car.in ſi.q. 1.dicit, quod idem eſt in iudicio ex quo ille qui ſatisfecit vtiiirer egec negocium ipſius conſiliarij.Sed cõiter tranſeunt cum Inn.& D.Car.non bene ponderauit mentẽ Inn.Nam Inn.vult dicere, ꝙ ſecus eſt in iudicio, quia ſi vnus ex plurib. delinquentib.ſoluat ſolidũ,non põt repetere à ſocijs, ex quo tenebatur inſolidum,licet per illam ſolutionẽ oẽs ſint liberati.nam vt pro le ſoluiſſe tantum,& alij liberentur,non ex facto ſoluentis, ſed propter naturã ſolutionis,quæ liberauit oẽs.& hoc tenet Pe.& Cy.in l.1.C.de cond.fur. gl.& Bar.in l.ex maleficijs.§.pe.ff.de oc.l.& ſol.& ideo inn.non bene cõſiderauit,dum facit differentiam inter forum animæ,& forum iudiciale.Sed tu limita Inn.in quantum dicit conſiliarium teneri in ſolidum. Nam hoc eſt verum vbi ille,cui perhibuit conſilium,non fuiſſet alias factурus,ſi vero contra, tunc conſiliarius non tenetur, niſi de his, quæ ad ipſum peruenerũt,hoc tenent B.Th.& Raym.2.2.q.62. & refert in ſumma Fy.in ver.reſtitutio,el 3.in prin.tene mẽti pro limitatione Dy.in reg. nullus ex conſilio.de reg.iu.li.6 & Bar.in l.non ſolũ.§.ſi mandati, prope fi.ff.de iniu.qui dixerunt,ꝙ conſiliarius tenetur ex delicto commiſſo,ẽt ſi cui conſuluit,fuiſſet alias facturus:nam illud procedit in foro contentioſo tãtum.Tertius caſus eſt,qñ aliquis eſt culpabilis aliter quam ex cõſilio.v.g.aliquis diſſuaſit alicui rapinam,& dũ noller acquieſcere cõſilio, diſſuaſor iuit cũ raptore, non vt adiuuaret ad rapinam, ſed vt adiuuaret ne lædi poſſet ab aliquo,& hoc caſu Inn.diſtinguit ꝙ aut fuit inuẽtus,& nullum damnum dedit,& tunc ille,qui iuit ſecum,vt perſonam liberaret,in nihilũ tenetur,ex quo nulla res eſt ablata,nec damnum datũ. Aut damnum datũ eſt,non tamẽ res ablata,& hoc caſu dicit Inn.ꝙ non tenetur ille,qui iuit ſecum, niſi forte raptor nullatenus iuiſſet,niſi alterius comitatũ habuiſſet.Nã tunc tenetur comes,quia ſi diſſuaſit,tñ opẽ præſtitit facto, & ꝓ hoc allegat Hoſt. ff.ad l.Aqui.l.itẽ Mela.9.1 2.& 3. Aut raptor aliqua apportauit,& tunc dicit Inn.quod comes tenetur, ſi ſine eo non potuiſſet apportare,alias non tenetur.Sed D. Car.in ſi.q.dicit,ꝙ tenetur,licet non in tñ,quia dr dediſſe opem.Sed tu dic,ꝙ Innocentius dicit verius, & ipſum Doc.cõiter ſequuntur.& hoc tenet Ray.& B.Th. 2.2.q.62. Et vide in ſumma Fy.in ver.reſtitutio,el 3.i 1.reſp.& adde quæ dicam in ſexto caſu.Quartus caſus,quando plures ſunt comitati aliquẽ ad faciendum rapinam aliquarum rerum, volentes ei præſtare opem in rapina,vel ad defenſionem ſuam, ne lædi poſſet. & hoc caſu dicit Inn.ꝙ ſi iuerunt vt iuuarent ad rapinam,non tenentur in conſilio animæ, niſi de rapina,quã ipſi fecerunt,vel quæ eorũ auxilio facta eſt,& ió ſi raptor principalis multa rapuit,& deuaſtauit ſine cõſilio alterius,& rapuiſſet ẽt ſi alius eũ comitatus non fuiſſet,nõ tenetur comes,ga nec facto eius, nec cõſilio rapinã fecerit licet ad hoc iuerit,vt faceret.ſed de factis,quę nec cõſilio rapinã fecerit licet ad hoc iuerit,vt faceret.ſed de factis,quę nõ eſſent facta ſi ipſe ibi cũ alijs non fuiſſet, tenetur in viriłe portionẽ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cetus, & aliorum timore, alij damnum dederunt. & dicit Inn. rationem diuersitatis inter consilium, & auxilium quia auxilium restringitur tm ad illa in quibus est præstitum: consilium aut extenditur ad omnia damna, quod dictum D.Car. & Ab.Sic. dicunt esse notandum. Sed tu ponderа verba Inno. q consiliarius tenetur ad omnia damna, & in solidū. Sed ille, qui vadit cum alio ad faciendū rapinā, vel aliud delictū, nō tenetur in cōsilio aiæ nisi de damnis, q ipsius auxilio facta sunt, vel nisi de damnis, quæ non fuissent facta si ipse cum alijs ibi non fuisset. Item ponderа verba Inn. quia vult, q consiliarius teneatur in solidum. Sed pstās auxilium, teneatur tm ad virilē portionē, q an sit verū, dicam in sequē. casu. Quintus casus est qū plures simul vadunt ad faciendū rapinā, vel deuastationē: & permissa est rapina, vel deuastatio timore oium simul, nō aūt timore alicuius particularis, & hoc casu Inn. dicit, quod oēs tenentur in solidum, quia quilibet, in quolibet damno opem dedit. Sed Inn. dicit alios dicere, & melius quod quilibet tenetur tantum pro sua portione, vel pro virili parte ita tamen quod habeatur æstimatio rerum, vt quia est magis strenuus, & qui maiorem timorem incussit aduersarijs in plus teneatur. Host. concordat opi. & dicit, quod prima opin. procedit in foro contentioso, vt in Litem Mela. §. sed si plures, ff. ad l. Aq. Secūda aūt opinio ꝓcedit in iudicio animæ. sed hoc mihi non placet, & ꝓriū tenet Ray. & B. Tho. 2.2.q.62. qui dicunt, q si plures vadunt simul, quilibet tenetur in solidum: quia quilibet iuuat alū, & facit eos fortores, & hoc est verū, qñ vnus sine alio non fecisset, alias quilibet tenetur tm pro damno, quod dedit. secus si non iuissent simul, sed quilibet per se facit damnum, & quoad hoc vltimum idem dixit Inn. vt dixi in primo casu. Dicunt etiam præfati doct. quod multo fortius tenentur insolidum, defensiores, & receptatores, raptorum, & similium, & similiter mandatores, vel si eorum nomine facta est rapina, & ipsi ratū habuerunt. 11. q. 3. qui consentit. & c. seq. & de rest. spo. cum ad sedem. in fi. & vide hæc in summa Py. in ver. restitutio, el 1. ver. quid si plures. & in eo. verbo restitutio, ver. 1. dicam etiam inferius. Sextus casus est, prosequendo uiam Inn. quādo aliquis vadit cum raptore, vt defendat eum. & hoc casu dicit Inno. quod ad nihilum tenetur, dummodo hoc certum sit aduersarijs, q a si aduersarij crederēt, quod in auxilium raptoris veniret, & pp hoc nō audent defendere, probabilis est eorum præsumptio, ideo ille qui ioit te netur sicut si iuisset, vt auxiliū rapinæ præberet, & dic, quod tenetur in solidum, vt dixi in casu præcedenti. Et hoc modo declara, quod dictum est in tertio casu. Idem dicit Inn. de his qui vadunt causa pacificandi, nā debēt hoc signaīcare aduersarijs, alias videtur culpabiles, si aduersarij ꝓbabiliter dimittūt eā ipsorum ꝙ res suas nō defendant. Quot autem modis dicantur aliqui fautores raptorum, ita quod teneātur ad restitutionē. Beatus Thomas. 2.2.q.62. dicit ꝙ sunt illi, q his verbīb' cōtinētur.

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Qui versus sic exponuntur, secundum B. Tho. & alios iussio. i. ille q iussit, qui principaliter tenetur ad restitutionem, quod est intelligendum, quando ex sua iussione secuta est ablatio rei, vel suo nomine factā, ratā habet, alias non. Consilium, hoc etiam intelligitur, ex quo consecutū est damnum, vel probabiliter creditur, tunc enim consiliarius tenetur insolidum, alias non, vt dixi supra in 2. casu. Consensus. f. cooperationis, si enim tantum cooperetur, q̄d sine eo non poterat damnum fieri tenetur in solidum: si autem sine eo fuisset factum, restituat quātum nocuit per se, vel per suos, & de hoc plene dictum est in casu præced. Palpo. 1. adulator, laudans raprorem quasi strenuum, & quidem si ex hoc secutū est damnum, insolidum tenetur, & iste magis peccat, q̄ faciens. 11. q. 3. Recursus, qui receptat latronē, & tuetur eum, vel rem raptā dolose celat, ita ꝙ impeditur restitutio, tenetur insolidū. Participās. f. in crimine furti, vel rapinæ. sociando eos, vt S. dictū est sed participās in re accepta, id solum tenetur restituere, quod sciēter emit, vel recepit, si aūt ignoranter, dic, vt in c. q. cū fure. de fur. De his autem qui sciēter comedūt de raptis rebus, vel illicite acquisitis dic, ꝙ tenentur ad restitutionē eorū, quæ comederunt, nisi comedissent tempore, quo inītabāt, vt fieret restitutio, & eode modo dicendū est de vxore, & familia raptoris, an viuere pōt de reb. raptis, de quo vide in summa Py. in ver. restitutio, ꝙ totū. Mutus. i. ille, qui vidit furtum fieri, & dolose tacet, cum posit impedire. & hoc casu dicit B. Tho. ꝙ talis nō tenetur ad restitutionem, nisi ex officio ad hoc teneatur non obstans. i. qui pōt obsistere, & non facit, & de hoc dicēdū est sicut de muto. Non manifestans. i. qui scit raptam rem esse alicubi, & non indicat, etiam cum de hoc interroga-ur, & de hoc dic, vt in cap. qui cū fure. ī. de fur. tamen diuus Thomas dicit, quod nō tenetur ad restitutionē, nisi ex officio ad hoc teneatur. Sed auctor summæ Pysa. dicit, ꝙ vi detur sibi, quod teneatur ad restitutionem. per d. c. qui cum fure. sed ibi videbis, & etiam prælleg. 5. cum expositione B. Thomę. vide in summa Py. in ver. restitutio, el 3. ver. fic. 2. & ista sunt vera in foro conscientię. nunquid autem in foro contentioso teneatur in solidū de mādato, dic vt in l. si quis id ꝙ. § fi. cū l. seq. ff. de iurisd. om. iu. Bar. in l. is q. opem. & l. qui seruo. §. 1. & in l. in furti ff. de fur. De mandante, vel cōsulente, dic, vt per Bar. in l. non solum, §. si mandato. & in l. sed si vnus, ff. de iniur. Sed an quando plures tenentur insolidum, si est plene satisfactū fact̄o, an omnes liberentur. Inn. distinguit, ꝙ aut sumus in foro animæ, aut in foro iudiciali, seu contentioso. Primo casu. f. in foro pœnali generaliter tenendū est, quod quicunque satisfecerit, alij vlterius nō tenētur satisfacere dam num passo, sed debent compensare ei, qui pro omnibus satisfecit, & cū hoc trāseūt hic doct. Sed in summa Py. in ver. restitutio, d. ver. 3. plenius in hoc casu dicit, & refert Ray. Host. & B. Tho. qui dicunt, ꝙ si vnus satisfecerit integraliter, oēs alij liberātur: quia nō renētur de damnificato, quia bona fides non patitur, vt bis idem exigatur, vt ff. de reg. iu. bona fides. dicit ēt Ray. quod ille, cui est satisfactum, potest & debet quantū ad iudicium animæ cedere actionem illi, qui totum solvit, nō quidē, vt ab vno totum exigat nisi, forte a principali, sed a partib-perat, & singulis: pondera ista verba Ray. quia vult, ꝙ in iudicio animæ, si principalis totum soluit, non potest repetere. item vult, quod si posit peti solum a principali, alij in nihilum tenētur contribuere, quod intelligendum, nisi ad ipsos res peruenissent, quia tūc illi primo tenentur satisfacere. & istud ēt videtur sentire hic tm. vt dixi 3. in 2. casu. Est tamen intelligēdum, quod si tales non restituant, cæteri tenentur pro suis partibus, ut dicit auctor Pysa. Et sic conclude, quod aut soluit principalis, & illi ad quos res peruenerunt, & tunc omnes alij sunt liberati. Aut satisfecit tantum ille, ad quem res peruenerunt, & tunc si solum restituit res, vel earum æstimationem, tunc potest agere contra principalem, & si principalis sibi satisfaciat, non potest agere contra alios, & si ibi non satisfecit de illo, tunc crederem sicut in alio, qui non fuit principalis, cui omnes tenentur ꝙ suis partib. satisfacere, licet si vellet posset totum petere a principali, vt superius dictum est. Quantū autem ad forum contentiosum, dicit Ray. & prædicti doc. quod læsus, cui est satisfactum non tenetur cedere. nam qua fronte pōt petere cessionē, qui ex culpa sua damnatur. ff. de adm. tu. l. si plures. la 2. & ff. de tut. & rat. distr. l. 1. §. nūc tractamus. ad hoc facit, q nemo ex sua improbitate debet actionem cōsequi. ff. de fur. l. iraque filo. Dicit etiam Hosti. quantum ad forum conscientiæ, siue facta sit cessio siue non, non tenetur ex conscientia ad renelandū illum, quilibet pro suis partib. Nam soluens vtiliter gesit eorum negotiū, vnde tenētur habere ratum, & ei satisfacere arg. ff. de neg. ge. l. cum pecunia. & l. soluēdo. & l. Pomponius. in fi. In secundo vero casu principali. scan quando plures delinquūt, teneātur in solidū in foro conscientiæ. Inno. dicit, quod aut potest discerni damnū, vel factum vnius a damno, vel facto alterius & tunc quis non tenetur de suo damno, vel facto, vt in Litem Mela. §. sed si plures. & trib. seq. & in Lita vulneratus. in fi. ff. ad l. Aq. & hoc procedit quando quis conuenitur vt principalis delinquens; secus si tanquā prestans opem, vel consilium, quia tunc potest vnus conueniri, vt principalis, alius vt præstans opem, & consilium, tunc enim quilibet tenetur in solidum dato, quod damna possint discerni, secundum Inn. cui quo trāsit Io. An. Bar. idē tenet in l. si in rixa. ff. ad l. Corn. de sic aut damna nō possunt discerni, & tunc quilibet tenetur in solidum, & quilibet vt principalis poterit conueniri, vt ff. arb. furt. cæ. l. si plures. & 26. q. vl. cap. fi. Sed contra hoc Inn. allegat. ff. depo. l. si duo. & non bene declarat. Sed tu dic, vt ibi per Bar. quia illa Inn obstat declarādo, vt ibi per Bar. Sed dubiū est, an qñ plures tenētur in solidum in foro contentioso, vnius solutio liberet alios, & dic quod quandoque agitur ad meram pœnā, qñque ad non meram. Mera pœna dicitur quando actori nihil abest, & reo nihil adest exemplum in furto, nā vltra rei restitutionē, fur tenetur in duplū, si furtum nō est manifestum, & in quadruplum, si est manifestū, quod pœnam dupli, vel quadrupli nihil abest actori, quia in pœna non computatur res ablata, quia vltra pœnā potest petere rem, & reo nihil abest quoad pœnam, quia rem tenetur restituere, quæ si abest, vltra rem tenetur ad pœnam, & sic in similib. Sed quando abest actori, tamen reo nihil adest dicitur agi ad non meram pœnā, puta si est interesse ex parte agentis, ex quo reus nullā habet vtilitatē. v. g. tu cōbusisti domū meā, ex hoc consequor damnū, tu aūt nullū lucrū: & sic mihi abest, tibi autem nihil adest. qñque ēt dicitur actio rei persecutoria, ex parte actoris, & rei, vt ago ad rem meā, quæ est penes te: eam illa res mihi abest, & tibi adest cum sit penes, te hoc præmisso facies duo membra. Primū est quādo agitur ad meram pœnā, ēm quando non agitur ad meram pœnam. Circa primum facies duos casus. Primus, quando deliquit vna familia, vel vnum collegiū, vel vna vniuersitas: & tūc vnius solutio, liberat alios, & partes de est ac si vnus deliquisset, vt ff. si fam. fur. fec. dic. per totū. Secundus casus diuersis nominib. distinguītur, nec sunt de eadem domo, vel familia, & hoc casu dicit Bar. in l. semper. §. si in sepulchro. ff. ꝙ vi, aut clam. ꝙ duo plures deliquerint cōmunicato cōsilio, siue ꝓprio motu, q libet teneatur in solidum, nec vnius solutio liberat alium, vt in le. si quis id quod §. fi. cū l. seq. ff. de iurisd. om. iud. hoc fallit in habētib. publicū officiū, q nes habentur pro vno & vna pœna puniētur, vt est casus notabilis in l. fi. multi. ff. de publi. & in l. tres tutores. ff. ad l. Aqui. Secundū membrum est, quando agitur ad meram pœnam, vt quia est pœna ex parte rei, immerse ex parte agentis, & in hoc fac tres casus. Primus est qñ delictum fuit factum cōmunicato consilio, & hoc casu Dy. dicit, ꝙ vnius consentio liberat alios. Sed Iac. de Are. & Bart. dicunt hoc verū de rigore, & ita tenet ligunt l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi, aut clam, sed de æquitate non liberantur per solam consentionem vnius, sed ita demum per perceptionem, vt in l. si ex delictis. §. 1. ff. de pet. hær. & in l. perceptione. & de his qui deiec. vel effud. & æquitas præferenda est rigori, cum sit scripta l. placuit. C. de iudi. Secundus casus est quando quilibet deliquit propriō animo, & concurrit delictū in idem tempus, & tunc per consentionem vnius alij liberantur, solutione secuta, vt in l. 1. §. pe. ff. de his qui effu. vel effu. Tertius casus est quando plures delinquūt, ꝓprio aīo, sed delictū nō cōcurrit in iué tēpus exēplū, abstulit mihi equū, quē alius potest interfecit, & tunc vno soluente, alij non liberantur, vt in leg. qui res. §. 1. ff. de fi. multo minus vbi actio ex altera parte est pœnalis, facit lata vel neratus. in princ. ff. ad l. Aqui. & ita distinguit Dyn. in d. l. semper. §. qui in sepulchro, quam distinctionem dicit Bar. menti tenendam. Nunquid autem, quando vnius solutio liberat alios, possit ille qui soluit compellere alios, vt contribuant pro rata sua in foro cōtentioso, & dic, quod aut plures tenentur ex maleficio, & tunc soluens non potest ab aliis petere, quia soluit pro delicto suo, & quod alij sint liberati, non contingit ex facto soluētis, sed ex virtute solutionis, & obligationis, aut plures tenētur ex quasi maleficio, exemplū Instit. de obl. quæ ex quasi. ꝓ totū. & tūc soluēs pōt repetere ab alijs, & ita distinxit gl. in l. ex maleficijs. & hoc quoque. ff. de act & ob. quam gl. sequitur ibi Bar. in l. 1. §. si plures. ff. de eo per quem fac. eli. sic intellige Cyn. in l. 1. C. de cond. fur. Et ex his sum expeditus de hoc difficili articulo. sed scias quod Inn. hic singulariter examinat, nunquid dans damnum alteri ex culpa, teneatur ad restitutionē in foro conscientiæ. Sed quia Abb. Sic. hoc examinat. ſ.e. presbyteri. ibi dicam. Sed memento recurrere ad superiora quotiescunque cupis intelligere, An quis in foro conteantioso, vel conscientiæ obligetur ad restitutionem, & an si plures, delinquant, omnes teneātur in solidum, & an solutio vnius liberet alios, & an soluens posit agere contra alios, vt satisfaciant pro rata sua, tam quo ad forum contentiosum, quam quo ad forū conscietiæ. Sed vlterius videndū est, an si pœna imponit alternative ēt electio rei, vel iudicis, gl. fi. hic, ꝙ benignior ſomi dēar, & minor pœna intelligitur imposita, sed gl fi. in c. licut. de Iudæis dicit, quod electio est in dicis. Sed d. Car. in § fi. huius c. in pe. quæst. dicit, quod quādo dubium est quæ ꝓ pœna sit maior, tunc electio est iudicis, vt in glo. d. c. licut. Aut constat ꝙ pœna sit minor, & tunc debet eligi minor pœna, vt in hac gl. ꝙ Dy. Car.

Car. dicit esse singulare. Sed tu in hac materia plenius distingue, & dicas per casus. Primus est, qñ plures pœnæ reperiuntur impositæ pro vno delicto, non tm alternatiue, sed in vna constitutione, vel statuto reperitur vna pœna imposita, & in alia constitutione alia pro eodem delicto, & tunc electio est iudicis, ex quo dictæ pœnæ non sunt appositæ alternatiue, & ita intellige. gl. in c. fraternitatis. 34. di. quæ loquuntur hoc casu. Secundus casus est, qñ plures pœnæ sunt impositæ alternative, & expressum, quod electio fit iudicis, hoc modo loquitur tex. in c. quoniam frequenter. §. fi. supra, vt lit. non contest. Tertius est, qñ non est expressum cuius sit electio, sed vna ex pœnis alteroatiuis non est determinata, & tunc electio est iudicis. & hoc tenet Bal. & clarius Pau. de Cast. in fi. fugitiui. C. de ser. fug. Quartus casus, quando vtraq; pœna alternatiue cōprehensa est certa, sed vna inest alteri, & tunc debet eligi minor, & hoc modo loquitur hæc gl. Quintus casus, qñ vtraq; pœna alternatiue comprehensa est incerta, nec vna inest alteri, nec ēt ita expresse dicit, q̄d detur electio iudici, vel reo, & in hoc dic, quod verba, aut dirigūtur ad iudicem, puta si dē, condemnetur, vel puniatur, & tunc electio est iudicis, & hoc modo loquitur, gl. in c. fi. iur. in gl. fi. de Iudæis aut verba referuntur ad reum, puta si dicitur, talem, vel talem pœnā incurrat, aut tenēda, vt dicit Host. & Doc. in c. a. de cognat. spir. Tertio quæro quam pœnā det eligere iudex, qñ index est ille, qui debet eligere. D. Car. in c. ve nies. in 7. q. dicit, ꝙ iudicis est electio, pro hoc facit gl. in reg. in pœnis. in fi. magnæ gl. & idem sentit Cy. in l. quicūque. in 4. q. in fi. C. de seru. fug. Sed ego puto, ꝙ posit eligere pœnā minorē vel maiorē, consideratis q̄ habentur in §. nono notandum. 2. q. 3. & per Bar. in l. quid ergo. § pœna grauior. ff. de his qui not. infa. In dubio tñ arbitror, quod debeat mitiorem pœnā eligere. sed dic, quod qñ index habet eligere, cū causæ cognitione in figura iudicij, & parte vocata, sedē do, & nō ītādo hoc facere de ber, sed si pars hēt eligere nō requiritur cāx cognitio, vt dicit no. Bal. in l. si fugitiui. in fi. C. de ser. fug. & sēsit ide Bar. in l. 1. ff. de estract & expi.

SVMMARIVM.

1 *Homicida est ille, qui dum vult percutere causa disciplinæ, adeo modū excessit, quod ex verberibus ille mortuus est.*
2 *Clericus deponitur non solum propter homicidium voluntarium, sed casuale.*
3 *Vulneratus si moriatur post aliquot dies, an præsumatur mortuus ex præcedenti vulnere.*
4 *Homicidium, & aliud delictum, vel damnum datum, si fuerint commissa sine dolo non sunt punibilia in foro pœnitentiæ.*
5 *Medicus si promisit aliquem sanare ab infirmitate sua, qui sanatus post aliquot dies reincidit in infirmitatem, an dicatur sanasse, vel non, ad hoc, vt possit petere pretium sibi promissum.*
Credendum est peritis in arte sua.

CAP. VII.

PResbyterum. † A sacerdotio deponitur percutiens cā disciplinæ, si modum excedat, & mors inde sequatur. Vel generalius, & sic. Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operā rei licitæ, si non adhibuit diligentiā quam debuit. Casus literalis. Quidā presbyter cā disciplinæ percussit quendā puerū in capite, qui post paucos dies mortuus est, quæritur quid est agendū de ipso. R fi. Papa, ꝙ ab oī ministerio altaris debet perpetuo remoueri, & ab oīō sacerdotali deponi, si percussione ipsius interijt, vel aliā infirmita tē incurrit, vnde mortuus est. Ber. No. 1. arg. quod magister, vel doctor licite instat circa correctionē scholariū, dummō modū non excedat, ad hoc. c. 1. & c. cum voluntate, de sent. excommunic. † No. 2. clericum deponēdum, nō solum pp homicidium voluntarium, sed ēt casuale si culpa præcesserit homicidium. Vtimo nota irregularem coercendū ab oī altaris ministerio; non solū ergo deponitur à sacerdotali officio, sed ab oī offō cuiuscunq; ordinis, pōt tñ per episcopū dispensari in minoribus, vt in c. ad audientiam, in fi. infra eo. sed in sacris solus Papa dispensat, vt infra c. prox. Sed quæro, an hoc sit verum indistincte. Sol. dicunt quidam, quod si homicidium fuit cōmissum post baptismum, tunc causatur irregularitas, vt hic. secus si ante baptismum: quia in baptismo tollitur nedū peccatum, sed ēt sequela peccati. 26. dist. deinde. vbi de hoc. & dic, vt no. in c. gaudemus, de diuor. † Sed cir ea text. quæritur in eo. quod ponderat, quod post paucos dies expirauit, quid si post plurimos dies. Gof. quod idem; sed cum post paucos dies, tūc est magis præsumendum, q̄d ex præcedenti percussione quod no. & pro hoc facit text. in c. seq. vbi decessit post dies octo, & attribuitur vulneri præcedenti. & idē dicendū est de longiori tpe, dummodo constaret, vel ex ipsa, vel medicorum iudicio mortem contigisse ex præcedenti vulnere, sed in dubio, vbi vī conualuisse quo ad pœnam imponendā, potius iudicandū, ꝙ non decessit ex illo vulnere, secus si post paucos dies de quo est tex. cū glo. in c. 1. de cler. percuſ. & 50. dist. si qua femina. per gl. & Bar. in l. si in rixa. ff. ad leg. Cor. de sica. aliquid tangā, in d. c. 2. † In gl. 1. ibi, quia iste quantū ad gratiā, no. gl. quod in foro animæ non punitur quis de homicidio, licet culpa præcesserit homicidium; ex quo defuit voluntas in cōmittendo homicidium. pro hoc facit notabile dictum Inn in c. præced. vbi dicit, quod si damnum est datū alicui ex negligentia alicuius, puta quia non bene cooperuit ignem; quia tunc licet in foro contentioso propter culpā præcedentem teneatur ad refectionē dāni, vt in l. si seruus seruū. §. ītē si arbustū. ff. ad leg. Aq. tñ in foro aīæ non inīngetur sibi damni satisfactio, sed tm punietur de negligentia: quia non habuit animū damni faciendi. facit. 1 5. q. 1. ca. inebriauerunt. 34. q. 1 in c. in lectum. & hoc verum secundum eum: nisi lata fuit culpa, vel habuit fer à principio animum nocendi, tunc. n. tenetur, licet non habuisset ita animum damnificandi: propter postea contigit, & sic pōt limitari ista gl. & illud c. si quis non iratus in ea al legatum. In gl. fi. ibi qui causam causæ præstiterit. No. glo. & vide quod no. in c. licut. de testib. & in reg. imputati. de reg. iur. lib. 6. & in c. 1. de cust. eccha. In ea. glo. ibi, in l. vlt. facit illa lex in contrarium: quia equus cuiusdā mulionis offecit mulā, mula autem mota percussit mulionem, dicitur ibi, quod mulio potest agere ad damnum contra dominum mulæ, licet

ADDITIONES.

a ¶Excom. Verum autem magister habeat maiorem potestatem in verberando scholares clericos, quam pater in filios clericos, vide gl. 23. q. 5. c. 1. in pen. gl. & in c. cū voluntate. de sent. excom. vbi etiam habetur, quid de prælato. Ale. de Nc.

b ¶Sed etiam casuale. figo non puto istud indistincte verum, nisi forte intelligamus hoc dictum de depositione verbali, per ea, quæ no. in c. clerico. 50. dist. in c. seq. & per Gemi. dist. 90. c. 1. & c. studeat. 50. dist. & per Bald. in l. cum fratrem, C. ad tylla. Zach.

c ¶Percussione Quomodo hoc procedat vide late Sal. in l. 1. C. de emenda. seru. & Bal. in c. a. ver. sexto quæro. quibus mo. seu. amit. & in l. fi. ab hostib. § fi vir. ff. fol. mat. Seb. Sap.

d ¶Paucos dies. Adde Pet. de Anch. consi 285. Compost. consi. 28.

e ¶Non inīngetur. Adde Lud. Ro. in fin. suis.

f ¶Animū nocēdi. An ille, qui est in lata culpa, teneatur in foro cōscientiæ, vide And. Sic. in c. Raynaldus. de testa. ver. item in quantum. d. Abb. Dec. in c. 1. in secunda lect. ver. quinto adde. de consti. Cor. in fin. suis, in ver. forum conscientiæ. Fel. in c. præcedenti. in fi. Sep. Sap.

g ¶Iratus. Illud dictum tenent omnes Doc. in d. c. sicut dignum. & rationē differentiæ inter legem civilem, & legem seu forum animæ, assignat ibi Inn. quia lex civilis cum intendat ad conservationem priuatorum cōstituit, ꝙ ad restitutionem teneatur, sed l. conscientiæ cōsiderat voluntatē, vt in c. si quis non iratus. 15. q. 1. & dic, ꝙ dans damnum in re alterius, vel alteri, tenetur actione legis Aquiliæ, de dolo, lata, & leuissima culpa, vt in l. in lege Aqui. ff. ad leg. Aq. & est bona cautela, ꝙ quando in contra ctu non venit culpa leuissima, si datur damnum, quod agatur actione l. Aquiliæ. quia poterat ipsa agi nō obitante contractu, vt dicit gl. no. in l. si mora ff. fol. mat. Bar. in l. quod Neru. ff. depos. Quis autem dicatur dolus, lata, leuis, vel leuissima culpa, & quæ culpa in quolibet contractu veniat, dic, vt per Doc. in c. vn. de com mod. & Bar. in d. l. quod Neruа. ff. depo. Sed inquantum dicit Inn. quod debet imponi pœnitentia illi, qui dedit damnum ex culpa leui, vel leuissima, hoc videtur contra tex. in c. si quis non iratus. 15. q. 1. ubi dicitur, quod quantum ad gratiam, innocens est, & tñ ista gl. & gl. ibi intelligunt, ꝙ ibi fuit culpa. ideo dic, saluando Inn. & Doct. ꝙ debet imponi pœnitentia, tanquam pro peccato veniali, quia est innocens quantum ad gratiam Dei, sed de illo peccato veniali debet agere pœnitentiā, & pro hoc vide bo. tex. in c. qualis. 15. di. Verum autē quis posit accusari criminaliter pro culpa leui, vel leuissima, dic, vt per Bal. in l. 8. ff. de priua. del. & per Doc. in c. 1. de const. maxime per Butr. & Abb. Sic. Sed vide oino Pau. de Cast. in l. 3. ff. de legi. m. Alex. de Nec.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cet equus suus prestaret causam causæ: nō tñ attribuitur equo, sed causæ proximæ. sipsi mulæ. Sed glos. respōdet, q ibi mula fuit mota cōtra naturam: vult dicere gl. quod equus nō præstitit causam, q mula deberet moueri ad pcutiēdū; vnde ex se, & contra naturam mota fuit: quia naturaliter aliquid procedit ex causa præcedente: quicquid postea proueniat, attribuitur primæ causæ. de quo dic, vt in iuribus superius alleg. ad quæ remissi. Et in fine gl. no. bene caudam gl. quia recidiuatio attribuitur primo morbo. vnde non videtur liberatus. q visus est cōualescere, si postea reincidat. † Et
a facit ad illam quæstionē, medicus a promisit liberare aliquē ab aliqua ægritudine. ægrotans visus est cōualescere, sed postea recidiuauit, nūq dicit eū liberasse, vt pcipiat mercedē promissam: Iste tex. facit q nō, facit ēt ca. ad audiētiā. s. eod. sed in cōtrariū facit, quia non potest quis sanus longo tēpore existere. satis enim est eum semel liberasse. satis in hoc puto artēdendum iudicium medicorum. nam credēdū est peritis in arte sua. de consan. & affi. c. 1. de prescrip. capit. quia indicante. & quod no. Bar. in prœmio digestorum. & in d. l. si in rixa. vnde quoad gl. dicit Io. And. q si cōstat aliunde venisse recidiuationem, seu processisse ex corruptione humorū; tunc non tenetur iste sacerdos: pcedit ergo quando recidiuatio processit immediatè, & potest dici in solutione quæstionis proposite: nō enim dicitur recessisse, qui nō stetit. 11. q. 3. certum. de pœnit. di. 1. diuortium. & cap. 1. de iudi.

ADDITIO.

a ¶Medicus. Vtrum medicus, qui promisit curare infirmum pro certo salario teneatur eundem reincidētem curare. vide de ista quæstione. Io. An. in reg. q contra ius. de reg. iur. in Mercur. & gl. & Bar. in l. martius. ff. locar. & plenissime Spe. de salar. §. 1. circa prin. De hoc ēt vide Io. de Im. in l. & ideo hęsitatur. ff. de verb. ob. vbi in hac quæstione sequitur dicta per Bar. in d. l. martius. Bar. de Bel.

¶Sed aduerte, quia addo non solum ad illud quod dicit Abb. in fin. sed ad illud etiam quod dicit Abb. Sic. de infirmo qui sanatus recidiuauit, an possit repetere salarium a medico, vel petere, q iterum sanet, & illam quæstionem posuit gl. & Bar. in l. martius. ff. loc. & Bar. distinguit, de qua distinctione facias tres casus. Primus est quando constat, q infirmitas, & eius causa cessauit, sed postea ex noua causa superuenit, & tunc medicus debet habere salarium, quia de presenti infirmitate cogitasse videtur, non aūt de futura. Secundus est quando infirmitas, seu eius causa non fuit curata, sed visa est aliqualiter cessare, & tūc medicus nō dicitur curasse, & ideo nec debet habere salarium. Tertius est, qñ dubitatur, & tūc aut infirmitas fuit reuenia de proximo, & videtur ex prima causa infirmari, & nō dēt habere salariū aut ex interuallo, & tunc econtra, vt in l. plerique. ff. de ritu nup. & in l. diuortium nō est. ff. de diuor. Crederē tū, quod ēt vbi longo tempore steterit sanus, & postea superuenit infirmitas, recurrendum sit ad iudicium medicorum, & illis standū si iudicāt. Sed si medici dubitant, nec sciuerint determinare, tūc pcedit distinctio Bar. s. an j. modicū tēpus: an vero ex interuallo recidat, & hoc vult Ab. Sic. circa prin. huius c. & idē sensit Bar. in l. si rixa. in fi. ff. ad l. Cor. de sic. pro quo facit iste tex. & c. sequens, iuncto c. a. de cl. percuss. ītē inquātū Host. Io. An. & doc. dicunt, q si constaret infirmitatem processisse non ex vulnere, sed ex corrupto humorib. quod vulnerans nō tenetur de homicidio, nec est irregularis. hoc intelligo nisi infirmitas, ex qua mors est secuta, esset accelerata propter vulnus, v. g. medici dicunt, quod illi humores cauitassent infirmitatem talem, sed nō ita cito nisi fuisset vulneratus. Credo hoc casu, q propter accelerationē mortis, vulnerans teneatur de homicidio, ēt quoad pœnā legalem, & de hoc videtur tex. in l. ita vulneratus. ver. igitur si quis. ff. ad l. Aqu. vbi dī, q si quis seruum mortifere vulnerauit ita percusserit, vt ex illo ictu do vulnere citius mortuus sit, quā ex primo fuisset mortuus, vtique tenetur de homicidio. & hoc tenuit Bar. in l. si quis rixa. ff. ad le. Cor. de sicar. vbi dicit, quod si aliquis est vulneratus mortaliter cui alius inflixit vulnus de se non mortale, tū ppter præcedens vulnus mortale, præstat causam celeriorem morti, vtique tenetur de homicidio. & sic intelligit præalleg. l. Ita vulneratus. ver. igitur & l. qua actione. §. si quis seruum ęgrotū. eo. ti. vbi est casus: q si quis vulneraſ seruum ęgrotū, ex quo vulnere moriatur, tenetur de homicidio: quia aliud alij moriferum esse solet, & Bar. vt intelligere illū tex. ēt qñ: infirmitas erat mortalis. & hic no. quia istū casum de facto vidi, in quo diuersi diuersa sentiebant, dū essem scholaris, non tamē alicuius cōsiliū vidi. Nunquā autem quando vulnus est mortale debet vulneratus accusari de vulnere, vel de homicidio, siue accusetur post mortē, siue ante mortē vulnerari, & quis dies debeat poni in accusatione, an dies vulneris, an dies mortis, dic, vt per Bar. in l. libellorum. ff. de accusa. & plenius in l. damni infecti. §. Sabin. ff. de damno infecto. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale, imputatur ei, qui dedit causam rei illicitæ, vel licitæ, si non adhibuit ommem diligentiam quam debuit.*
2 *Homicida casualis non dispensatur, nisi per Papam; si culpa præcesserit casum. intellige in sacris ordinibus. secus in minoribus. 4.*
3 *Ludus, an sit prohibitus clericis cum laicis.*

CAP. VIII.

1 COntinebatur. † Homicidium casuale imputatur ei, q dedit operam rei illicitæ, vel etiam licite secundum aliū intellectum, si non adhibuit omnē diligentiam, quam debuit. Communis diuisio. Secunda ibi, ideoque. Casus literalis. Cum quidam diaconus, & alij quidam clerici à vineis suis opere completo redirent, causa leuiandi laboris scrutati sunt quendam ludum viatorum, pjiciendo baculos suos in directū, vt alter alterius, fustem feriret, cuius ludi cōditio talis est, vt ille qui percutit baculū alterius, quasi victor, pro equo vtitur alio, sed clerici equitandi licentia non vtentes, sola iactatione cōtenti erāt. Quidā laicus superuenit, & percussit baculū diaconi prędicti: ipse statim indiscrete dorsum ipsius diaconi insiliit; & à sale ipsius diaconi, quam ad cingulum habebat, mortale vulnus accepit: de quo intra octo dies expirauit: post hoc diaconus cum literis archiepiscopi sui negotium continentibus ad Papam accessit. vnde Papa eidem archiepiscopo: quatenus si res ita se habuit, eundem diaconū sine licentia Romani Pontificis, ad superiorem ordinem non ascendere; nec in officio diaconatus ministrare permittat, in subdiaconatus vero officio ministrare dispensatiue patiatur. Ber. No. primo. arg. pro & contra an ludus sit clericis permissus ad alleuiādos labores. de quo infra cum glo. No. 2 quod ludus est alleuiatio laboris, iuxta
2 illud. Interpone tuis, &c. † Not. 3. quod cum homicida est casuali solus Papa dispensat in sacris ordinibus. si culpa præ-
3 cessit casum. † In glos. 1. in fin. ex hac glos. colligitur intellectus ad text. quod ideo istud homicidium casuale imputatur diacono, quia dabat operam rei illicitę, quia ludus nō congruebat clericis. Host. dicit, quod talis ludus bene ex clericis permissus: sed non ludi conditio, vt haberent licentiam equitādi. Ex hoc colligitur alius intellectus. Tertio potest dici, vt in glo. seq. quod ludus erat illicitus propter com-
a mixtionem laici. quia clerici non debent ludere cum laicis. Et no. bene hunc intellectum, cauendum ergo est clericis à tali commixtione. nam casus inde prouenientes imputatur eis. Alius intellectus est, quod ludus est permissus, & erant ludi conditio. Sed clericus ille erat in culpa in non reddendo se aptum in conditione ludi, debuit enim deponere falcem. Sed quæro, quid si subdiaconus expresse prohibuisset equitandi licentiam: videtur quòd non incidat in irregularitatem. Contrarium sentit Hostien. quod propter ludum debeat cogitare hoc euenire posse, sed de hoc dubitarem ex post facto: sed potius videtur consulendum in fauorem
b clerici. b in glos. fin. in fin. ibi. tene primam solutionem. nam cap. sequens, procedit de iure communi, vt ibi dicam. super glos. fina. Et no glos. quia quod pluries repetit ludum, alias clericis licitum, efficitur illicitum propter commixtionem laicorum. † Sed quæro extra glos. quia Papa hic dicit, quod dispensatiuè poterit iste archiepiscopus pati hunc archidiaconum ministrare in archidiaconatus officio, nūquid hoc casu archiepiscopus dispēset iure suo, communiter tenetur quod non, sed dispensat, vt cōmissarius Papę; quia in sacris ordinibus solus Papa dispensat, etiam cū homicida casuali, sed in minoribus dispensat episcopus iure suo, vt in capit. ad audientiam, infra cod. Et no. ex hoc, & ex illo c. quod licet cum homicida voluntario non dispensetur, vel saltem non denegatur. vt in ca. miror. 50. dist. tamen cum homicida casuali solet dispensari, vt hic. & in cap. ad audientiam.

ADITIONES.

a ¶Laicis. Nota, & tene menti perpetuo, quod omnis ludus, quantumcunque licitus inter clericos, vt ludus schacorum, non est licitus inter clericum. & laicum, quod conuersatio clericorum debet esse separata à conuersationib. laicorū, vt in c. his igitur. 23. di. & 2. q. 7. laicos, &c. Ale. de Ne.

b ¶Clerici. Sed aduerte, Inno. loquitur alternatiue. Primo enim dicit, quod iste fuit culpabilis, quia in publico non patebat, quod esset accipitrum fuga, & sic instituens illum non vidit iuste potuit excusari, secundum Host. si patuisset falx in publico, non fuisset imputandum clerico. & sic non fuisset irregularis. & pro hoc intellectu facit tex. ibi, incautus instituit. Secundo modo intelligit, quod iste diaconus fuit in culpa: quia quo reddidit se habilem, vt sine periculo posset equitare. Non obst. si dicatur, quod clericus non vtebatur licentia equitandi, vt in litera dicitur. Nam nihilo minus debet imputari, quia licet potuerit iuri suo renunciare, non tamen alterius potuit auferre. Ego credo, quod sit irregularis in casu huius c. tum quia ludus cum conditione equitandi non erat licitus clericis, tum quia erat illicitus propter commixionem laicorum. Vide casus veniēs etiam præter culpam imputatur ad irregularitatem, vt ett tex. in c. tua. infra eo. & ibi dicam. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*
2 *Ludus solatiosus non est clerico interdictus.*
3 *Clericus licite potest portare cultellum aptum ad incidendum panem, & non aliter.*
4 *Irregularitatem non incurrit clericus si commisit homicidium casuale sine sua culpa.*
Libere dicimur aliquid posse facere, quando non indigemus alterius auxilio.

CAP. IX.

1 EAtor. † Homicidium casuale, non imputatur ei qui non fuit in culpa. hoc dicit. secunda ibi, ideoque. Casus literalis. Quidam clericus P. nomine, cum quadam die cum quodam, clerico luderet, contigit, quod clericus proijceret istum P. ad terram, cuius cultellus, quem ad latus habebat incidit in illum clericum proijcientem, & occubuit vulneratus. vnde ille P. accessit ad Papam exponens sibi casum. mandat Papa diocese. quatenus si est ita, & alia iusta causa non impediat, permittat P. ad sacros ordines libere promoueri. Bern.
2 † Nota primo, ibi cum quodam clerico luderet, quòd ludus solatiosus a non est clerico interdictus. nam si esset pro-
a hibitus, imputaretur sibi clerico homicidium, cum dedisset operam rei illicitæ. vt d. cap. proxi. & intelligit Innocen. de ludo schacorum, qui non est clericis prohibitus, vel alio ludo. Idem not. glos. iuris ciuilis, in authen. interdicimus. C. de episco. & cleri. licet. Cyn. aliud sensit. sed primum verius. argum. hic, & in cap. clerici. 2. de vita, & honestate clericorum. iste tamen intellectus, licet sit verus in se, non tamen videtur congruere literæ, quæ dicit, quòd ex ludo contingit, quòd ille proiecit eum ad terram. nam prostratio non contingit ex ludo schacorum. vnde potest intelligi, quòd sic solatiose ludebat ad brachia, sed tunc potest intelligi, quòd ille ludus non fuit deliberatus; aliàs fuisset imputandum clerico non remouenti à se cultellum, sed forte alius insiluit in eum ludendo, & proiecit eum ad terram. & sic in nulla culpa repe-
b ritur prostratus. b † Nota secundo, quòd licite clericus de-
3 fert cultellum. aliàs enim fuisset ei imputandum hoc homi-
c cidium: quia fuisset in culpa deferendo cultellum, c sed debet intelligi de cultello apto ad incidendum panem, & not. hoc: quia potest quotidie accidere. secus dic de alio gladio. vt in c. clerici. de vita, & honestate clericorum. Vltimo no. quod dixi in summario, quòd etiam clerico non imputatur homicidium casuale, quando non reperitur in aliqua
4 culpa. † In glos. fina. in fi. tene primum intellectum, quòd de iure communi iste promouetur: quia nullam irregularitatem incurrit: ex quo non fuit in aliqua culpa, vt no. fuit, supra capit. proxi. in glos. fina. per hoc quod hic non exigitur dispensatio, facit litera ibi libere permittas, &c. nam non libere promoueret, si egeret dispensatione. ad hoc, quod de
d verbo libere, d nota. in cap. licet episcopus, de præbend. li-
e bro 6. e item Papa, hic se refert ad factum ibi, si res ita se ha-
f bet, &c. & sic de iure promouetur, & non ex dispensatione. quod no.

ADDITIONES.

a ¶Iudus solatiosus. Ego limitarem hoc dictum tam in clericis, quam in laicis, procedere. si non ludatur vltra vnum solidum, vt no. in auth. alearū visos. C. de reli. & sump. fu. & Bar. in l. inficiando. § infans. de fur. & quis dicitur esse permissus ludus, & quis prohibitus, ide Bar. in l. si gratuitam. § fi. & ibi gl. ff. de præscr. verb. & in l. 1. C. de spect. lib. 11. Zach.
b ¶Prostratus. Et istud probatur, in c. a l audientiam, infra eo. vbi imputatur presbytero, qui cum corrigia cauda correctionis verberauit quendam de familia. quia non extraxit cultellum de vagina appensum dictæ corrigiæ, & tamen credit operam rei licitæ, vnde eadem ratione imputari isti deberet, si ad ludum brachiorum se præparasset, vel si eius socium fuisset aggressus. Pro hoc facit, qui ad inducendam irregularitatem, sufficit culpa leuissima, vt dicit gl. fing. in c. figuificasti, el 1. in fi. 2. gl. infra e. Ale. de Ne.
c Cultellum. No. ibi, q licite clericus portat cultellum, & sic videtur hic casus pro gl. in Auth. de armis. §. pe. iuncto c. 2. de vi. & ho. cle. And. Barb.
d ¶Libere. Facit gl. in cle. fi. de æta. & qualì. And. Barb.
e ¶Lib. 6. Et de hoc vide gl. in clement. dudum. in verbo, libere. de sepultur. Ale. de Ne.
f ¶Dispensatione. Do. autem Car. inducit hunc tex. cum hic notatis ad quæstionem. Duo piscantur in quadam nau, alter cum ligno, in quo erat ferrum ad detra hendum ramos arborum obstantes, dum instaret de ejectationi casu interfecit socium, D. Car. dicit, q non tenetur, dummodo adhibuerit diligentiam, quam debuit, pro hoc allego 50 dist. ſæpe, cum duobus cc. seq. & dicit D. Car. q fuit in facto consultum, q non tenebatur pœna statuti dicentis, q homicida occideretur, nisi fecisset causa defensionis necessariæ. Et ad hoc no. bene, q licet statuto excipiat vnum casum tantum; tamen intelliguntur excepti, etiam alij casus, qui in iure communi præiudicent, aut contradicant, pro hoc tex. notab. in ca. iuri communi præiudicent, aut contradicant, pro hoc tex. notab. in ca. cum dilectus, de consue. vbi verba statuti improprianter cōtra propria significationem verborum, vt minus, quam fieri possit, lædāt ius commune. de quo etiam de iniur. in nostra. Ale. de Ne.

verum. Casus literalis. Duo monachi erant in custodia cuiusdam domus de mandato abbatis: & dum in custodia essent, quidam latrones de nocte ingredientes ad eos cœperunt eos in personis affligere, & vestimentis etiam denudare, monachi isti, resumptis viribus ligauerunt illos, & retinere voluerunt, quousque capitulo nūciarent. dum vnus illorum ad notitiam abbatis rem perferret, dimittens illos in custodia fratris sui, & latrones illi se soluere niterentur frater ille timens ne occideretur ab illis, illos occidit. Iste qui rem ad notitiam abbatis deferebat, dubitans, an factum illud sibi imputaretur, ad dominum Papam cum literis abbatis sui accessit. vnde scribit Papa ipsi abbati dicens, quòd potius expediebat relinquere tunicam, & pallium, & rerum
a sustinere iacturam, quam pro rebus a conseruandis vilibus, & transitorijs, tam acriter in alios exardescere. vnde iste abstineat à ministerio altaris, &: vterque illorum ad arbitrium abbatis, studeat peccatum suum expiare, quia constat eos ex studio vtriusque esse interemptos. Ber. No. primo, quòd fur, & latro capiuntur æquiuoce, & sunt synonyma. nam isti qui accesserunt ad furandum de nocte, in principio nuncupantur latrones, & postea ipsi iidem appellantur fures. nam illa differentia, quam assignant Docto. supra, eodem, in cap. secundo, non est perpetuo vera. vt hic patet concor. supra,
b eodem, si persodiens. vt ibi dixi. b Secundo not. ibi, vestimentis proprijs, q p largo modo potest frater appellare vestes, pprias eas quibus induitur: appellantur propriæ, ad differentiam aliarum rerum monasterij, quibus non ita vtitur sicut istis vestibus, de quo vide quod no. glos. in cap. nolo. & cap.
1 non dicatis. 12. quæstio. 1. † No. tertio, casum apertissimum, & notabilem, quod pro rebus conseruandis, non licet clerico occidere latronem, licet aliter res conseruari non possunt; imo potius debet sustinere omnem iacturam rerum, & nullibi ita bene probatur vt hic. ipsas res non prohibetur defendere, in ca. olim. 1. de restitu. spoliato. & dic, vt ibi dico
2 super glos. † Item 4. no. quòd ita tenetur de homicidio ille, qui interfecit, sicut ille qui ligauit. pro hoc tex. in l. item Mela. §. si alius. ff. ad legem Aquil. vbi tenerur de damno ille qui tenuit, sicut ille qui percussit quod probat hæc litera, in fi. iuncta glos. vbi dicit, quòd vtriusque opera illi fuerunt interc empti. & tamen tantum vnus præstitit operam in ligando. c
3 † In glos. 1. in fi. ex hac glos. collige duplicem intellectum ad literam. primum, quòd ideo imputatur homicidium sequens, licet defensionis causa factum sit: quia præcessit culpa in ligando. nam ex quo isti habebant res suas saluas, non debebant ligare, sed eos extra monasterium mittere. Secundus intellectus est, quòd isti interfecerunt pro rebus saluandis, quod non est licitum clerico. Nec obst. cap. 2. supra, eodem, quia defendendo se & sua, secutum est homicidium: se cus si pro defensione rerum tantum. Nec obst. huic intellectui, cap. dilecto, de senten. excommunicatio. libro 6. quia secundum Hostien. licet clerico pro rebus saluandis inuocare brachium sęculare, & eius auxilium. ita loquitur ille tex. sed nō debet in propria persona arma mouere. vt hic, & ita transeunt communiter docto. sed certe iste intellectus nimis restringit illam literam: contrarium sensit ibi gl. fina. & gl. quæ est in ver. bonis. ideo conclude, q pro defensione rerum, licitum est clericis manus injicere, & defendere cum baculo, & gladio, non debent tamen procedere ad fœua, & occisionem. & hoc voluit ista litera, ibi, tam acriter in illos exardescet, &c. non ergo prohibetur licita, & moderata defensio. & sic videtur intelligere Inno. in c. si vero. el 1. de sententen. excom. quod no. An autem laico licitum sit indifferēte occidere pro saluandis rebus, dixi in ca. 2. supra eodem, dic.
4 vt ibi. † Tertia lectura, colligitur ex glos. quæ est in verbo interimeretur, quod iste poterat fugere, dū se soluere niteba-
d tur. & no. singulariter istam gl. iuncto tex. q non excusatur clericus ab homicidio, si fugiendo poterat illud cuitare. d Item no. gl. in clem. si furiosus. de homic. & notabiliter vult gl. ista probare iuncto tex. in fi. q non solum causatur irregularitas,

ADDITIONES.

a ¶Pro reb. Vide Ias. in l. vt vim. ver. tertio limita. ff. de iust. & iu. vt hoc probat, vt per eum. Seb. Sap.
b ¶Dixi Est similis tex. in c. tua. §. 1. infra eo. Ale. de Ne.
c ¶Ligando. Sed aduerte, in quo differat hoc caput à l. item Mela. §. item si alius. ff. ad leg. Aquil. Nam ibi vnus tener aliquem ad hoc, vt alius ipsum percuteret, & hoc est indubitabile. quod tenetur, vt supra eo. sicut di gnum. Sed iste tex. loquitur de illo, qui ligauit furem, non vt interficeretur, sed vt præsentaretur iudici, & tamen tex. iste vult, quod si potest isti imputari culpa, vt quia non bene ligauit, vel quod dimiserit in custodia vnius tantum, erit irregularis. Ale. de Ne.
d ¶Uitare. Vide Car. in cle 1. in 15. q. de homi. Ang. de Are. in tract. maleficiis. ver. defendendum. vbi Aug. Arimi. Ale. consi. 111. incip. visis, & vt oportet, consideratis. 3. vol. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gularitas, sed etiam peccatum: quia excessit ecclesiasticam mansuetudinem, volēdo potius occidere proximum quam fugam capere. in laico vero Bar. tenet contrarium in l. 1. C. vnde vi. quia cum fugari sit opprobriosum, & iniuriosum, potest licitè resistere, vt se liberet ab iniuria, vide quod
a dixi in d. cap. 2. supra eodem, [a] Alius intellectus assignatur, quod iste fuit in culpa dimittendo ibi duos licet ligatos in custodia vnius. In glos. in versi. detinere. in fi. no. quasi velit glos. dicere, quod in l. furem, probatur quod non licet indistincte laicis interficere latronem, sed quando non
b possunt aliter euitare morris periculum. [b] Sed tex. intelligitur multipliciter, & communiter intelligitur de rerum periculo; & tunc solue contrarium, quod licet hoc liceat laicis; non tamen clericis. dic, vt dixi in cap. 2. supra eodem, †In
5 glos. penult. in fin. & ex hac glo. no, ar. abbatem posse inquirere, & punire monachum suum de homicidio. nam ipse ab bas retulit hic Papæ, non autem se impediuit episcopus. & facit pro opin. Ioann de Lign. in clem. ne in agro. de sta. reg. quod abbas potest inquirere contra monachum suum iudicialiter, & punire. vt plenius dixi in repe. cap. si quis contra clericum, de foro compet.

ADDITIONES.

a Supra eod. Sed Bar. idem tenet in l. furem. C. ad l. Cor. de sica. sed in l. vt vim. ff. de iust. & iur. distinguit, quod aut est verecundia fugere, & tunc fit licitum occidere, aut non, & tunc potius debet fugere, quam occidere proximum, & istam opinionem tenuit Bal. in l. 1. C. vnde vi. & communiter tenetur per doc. Sed scias q̄ infelicius in cle. vn. eo. ti. dixit, q̄ si fuga est vituperosa, & ad dedecus, non tenetur fugere, & excusatur ab homicidio: nam secundum eum paria sunt, nō occidere, vel nō posse fine dedecore. ff. ex quib. cau. maior. l. in eadem. nam conseruatio personæ, & famæ æquiparantur. ff. de manum. vind. l. iusta. & honor culiber commodo pecuniario præferendus est. ff. si quis om. cau. test. l. Iulianus. Sed d. Pe. de Anch. in d. cle. si furiosus. dicit, q̄ opinio Inselini, procedit, quoad hoc, vt clerico occidenti, vel percutienti, non infligatur aliqua pœna, sed quantum ad irregularitatem contrahendam sufficis, quod mortem euitare potuerit dicit illa clem. & ibi gl. Sed D. Card. in fi. 26. q. dicit, q̄ opinio d. Petri sibi placet: dicit tn, q̄ opinio Inselini est æquior. Sed profectò nō est æquior, quia nō potest dedecori esse clerico, vel saltem tanto dedecori, vt propter hoc vitandum liceat homine occidere; præsertim cū arma clericorum sint psalterium, & lachrimæ, vt in conuenior. 23. q. 8. Sed Abb. in c. olim. de rest. spol. el 1. in 9. col. dicit, quod talis, qui nō vult fugere cum possit, excusatur a peccato, dato q̄ procedat ad mutilationem, vel occisionem, sed non ab irregularitate, nam ad eam vitādum solus vnus casus excipitur. f. quando aliter mortem euitare non pōt, vt in d. cle. Sed in quantum Ab. Sic. dicit, quod non incurrit peccatū occidendo, vel mutilando, potest p̄cedere in laico, nō in clerico, quia potius dēt fugere si potest, quam arma sumere, tex in c. conuenior. 13. q. 8. Sed non ita distincte clericus debet fugere. Nam secundum Inselinum, clericus inuasus potest fugere secure, & ita vitare inuasorem, & periculū, & tūc tenetur fugere, aliàs probabiliter potest dici contrarium, quia fugienti potest imminere periculum, propter insequentis velocioré cursum, qui audacior pp fugā eff. ctus, posset de facili a tergo fugiēté verberare. Seu prostratū interficere. Nam qualitas loci, & tēporis nō patitur plenius deliberandi consiliū. l. 1. ff. de exerci. ff. depo. l. 1. §. merito, & hæc opinio Inselini mihi placet & no. quod in dubio debet p̄sumere iudex p̄ illo qui percussit, vel interfecit durante rixa, ex quo alius ipsum aggressus est. Bal. in l. 1. C. vnde vi. & hæc perpetuo tene menti. Ale. de Ne.

b ¶Mortis periculum. Sed an teneatur fugere, & non occidere, pro recuperatione bonorum, vide d. Ab. in c. 1. de vi. & hone. cle. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est ille, qui dat causam homicidio.*
2 *Verbum, non videtur mihi, importat quantum verbum, non est.*
3 *Causa intelligitur de propinqua, non autem de remota.*
Causa remota an, & quando puniatur.

CAP. XI.

a 1 DE cætero. [a]† Dans causam homicidio, irre-
2 gularis est. h. d. † No. primo ibi, nō videtur. quod per hæc verba respondetur, de iure, & tantum est dicere, non videtur, quantum non
b est, & facit pro dicto testis. [b] Sed quæro, quia litera loquitur de diacono, quid de alio clerico? dicendum, quod idem. & idem in laico, sed hic narratur factum. Secundo quæritur, quia dicitur, quod non est promouendus ad sacerdotium, nunquid possit ministrare in alijs prius receptis? & dicendum, quod non, quia ex quo incurrit irregularitatem, remouendus est ab omni ministerio ecclesiastico, vt in ca.
3 presbyterum, supra eodem. † In glos. 1. in fin. nor. glos. iuncto text. quod appellatione causæ, intelligimus de propinqua, & imputatur; non remota. pone exemplum in causa remota, feci fenestram in domo, aliquis sponte præcipitauit se de ea; tunc enim ego sum causa remota, nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit fatuitas illius se præcipitantis. sed in quantum glossa. lle. cap. presbyterum. supra eodem ad probandum, quod causa remota imputatur, vbi fuit animus nocendi. dicit Inn. quod ibi fuit causa propinqua. Et an, & quando imputetur causa remota. vide quod no. in cap. sicut. de testibus, & in regula, imputari, de re-
c gulis iuris lib. 6.[c]

ADDITIONES.

a ¶De cærero. Vide Bal. in c. vnico. §. iniuria. de pac. iura. fir. vbi dicit, quod quando vnus mandat. Scio, vt occidat Titium, & seius dicit occidisse nomine suo, non creditur sibi. Et allegat hic notata, vide etiam Bal. in Imadatum. & in l. 1. C. de ser. fug. Bar. de Bel.

b ¶Testis. Bar. in l. quod tamen. §. 1. ff. de arb. dicit, quod in testib. deponentibus de peritia, vt medicus, an vulnus sit mortale, vel obstetrix deponens, an mulier sit virgo, uel prægnans & similes, licite possunt reddere causā testimonij per verbum, videtur, vt in c. quoties. & quod ibi no. supra de testib. Aut deponunt de eo, q̄d perceperunt sensu corporeo, quod est regulare in test ib. & tunc distingue secundum Bar. quod aut testis habet sensum corporeum, vt quia dicit, mihi videtur, quod Titius possidet iam sunt decem anni & vltra, & tunc non valet, quia verbum, videtur, refertur ad iudicium intellectus. sed testis habet deponere, quod cōprehendit per sensum corporeum, iudicare aūt per iudiciū intellectus. præstat ad iudicem non ad testē, aut sensus corporeus est vnicus cum iudicio intellectus, puta si testis dicit, ego uidi Titiū possidere, interrogatus quāto tēpore, respondet 10. ann. vt mihi videtur, & tunc p̄bat q̄ fuit sensum corporeū, & sic sensus corporeus est vnicus cū iudicio intellectus, & sic valet testimonium. & dic q̄ verbū videtur, cum referatur ad iudiciū intellectus, potest referri ad quēlibet sensum corporeū, puta si testis dicat gustum de tali vino, quod vt mihi videtur erat valde dulcem dulcedo non videtur, sed percipitur gustu, & sic hoc ipsu referatur ad gustum, vt dicit Bar. in l. si Titio. ff. de leg. 2. Ale. de Ne.

c ¶Lib. 6. Ego quātum ad irregularitatem, quę sequitur ex homicidio dicam infra eo. c. tua. & in c. exhibita.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale, imputatur ei qui licet dederit operam rei illicitæ, tamen non adhibuit diligentiam.*
2 *Clericus licite instat circa correctionem familiæ suæ, moderate verberando; nec casus inde contingens sibi imputatur, si in corrigendo modum non excessit.*
3 *Peccatum, vel delictum, vel irregularitas, vbi in dubio possunt esse, & non esse, semper ad cautelam in foro animæ, debemus cōsiderare quod sint; secus in foro contentioso. vide infra in c. significasti. el 2. in 4. no. vide inf. eo. sicut num. 7.*
4 *Homicidia dispensantur in sacris per solum Papam; in minoribus, vero per episcopum. 5.*
6 *Irregularitatem incurrit aliquis ex solo cōsilio propter quod secutum est homicidium, siue directe, siue indirecte, nisi forte consuluerit quod licitum, puta mori pro fide, & similia.*
7 *Mandatarius, vt committeret maleficium, si fuerit in illo interfectus, an mandans in aliquo teneatur, maxime quo ad irregularitatem mandatis.*
8 *Mandatarius si post longum tempus vltra determinatum, interfecerit aliquem, mandans tenetur si mandatum non reuocauit.*

CAP. XII.

a 1 AD audientiam. [a]† Homicidium casuale
imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, si non adhibuit diligētiam quam debuit. Communis diuisio. secunda ibi: quia vero. Casus literalis. Quidam presbyter, volens corrigere quendam de familia sua, cingulo quo cingi solebat ipsum verberare tentauit: contigit quod cultellus de vagina qui cingulo adhærebat elapsus in dorso aliquantulum vulneravit, postmodum cum ille vulneratus aliquamdiu vixisset, & convaluisset à vulnere, grauiore vt dicit, infirmitate percussus decessit. quæsitum fuit à Papa quid de ipso sit agendum? Respon. Papa quia dubitabatur vtrum occasione vulneris decesserit, & in dubijs tutior via sit eligenda, præ dictus sacerdos in sacris ordinibus non ministret, tamen iniuncta sibi pœnitentia competenti, concedi potest eidem vt minoribus ordinibus sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate decessit, vt prius, suum officium exequatur. &
2 †No. quod clericus licite instat circa correctionem familiæ suæ, moderate verberando, nec casus inde contingens sibi imputatur, si modum in corrigendo non excessit, secus autem si modum in corrigendo excederet, & sic intelligitur iste text. pro hoc cap. cum voluntate. de sententia
3 excommunicatio. † No. secundo quod in casu dubio [b] debet quis potius reputari irregularis, & videtur iste tex. contra Innocen. qui dicit hic. quod cum irregularitas sit de iure positiuo, non debet iudex aliquem in dubio reputare irregularem: quia pœnæ molliendæ sunt, de pœni. di. 1. c. pœnas. & in l. interpretatione. ff. de pœ. & in regula, in pœnis, de regulis iuris. lib. 6. Sed certe nec primum, nec secundum videtur indistincte verum: nam irregularitas quæ causa-
tur

ADDITIONES.

a ¶Audientiam. Vide Bal. in l. non ideo, C. de accus. in fi. Bar. Bellen.

b ¶Casu dubio. An in dubio sit facienda interpretatio, vt quis censeatur irregularis, facit quod no. Ant. post Bal. gl. & Host. in c. latores. de cler. exco. minist. & in dubio se reputare debēt irregularem, vt tenet spec. de leg. §. iuxta. ver. item quilibet. Bar. de Bel.

a tur ex homicidio voluntario, est etiam de iure diuino [a] cū
b Deus dixerit ad Dauid, [b] post homicidiū non ædificabis mihi templum, quia vir sanguinis es tu. de concess. dist. 1. in pri. vide bo. gl. 21. distinct. in sum. facit tex. secundum vnum intellectū in cap. 1. §. eo. & quod no. in glo. in cap. sicut dignū,
c eod. ti. [c] Itē secundum dictum non est verum, vt patet hic, & in cap. significasti, j. c. dictum tamen Innocen. solet communiter allegari pro notabili, [d] & male: quia non procedit
d indistincte. vnde sic distinguerē, quod in foro contentioso, vbi agitur de pœna imponenda pro irregularitate contracta, nō dēt quis in dubio reputari irregularis: q̄a pure tunc agitur ad pœnā, & hoc casu procedat dictū Innoce. & ita loquuntur iura alleg. per eum, aut agitur in foro pœnitentiali ad imponendam pœnitentiā, & in dubio debet potius reputari irregularis, quia in foro pœnitentiæ semper tutior pars est eligenda: licet videatur durior. quia in illa parte nullum subest periculū, ad hoc præallega. cap. significasti. & idē die, vbi cunque dubitatur de aliquo delicto ad hoc vide gl. no. in ca. vnico. de scruti. nam bonarum mentium est, timere culpam, vbi culpa minime reperitur, 5. dist. ad eius vero. no. in c. 2. de obser. iciu. Idem est vbi agit in foro, quasi pœnitentiali, vt puta quia non agitur ad pœnam proprie; sed vt ab altaris ministerio abstineat, vel abstineat à contractu matrimonij, vel ab alio actu exercendo, in quo exercēdo subesset peccatū: tunc enim debemus interpretari in partem seueriorem; licet illa sit durior, de hoc optimus tex. hic, in præ
e alle. cap. significasti. & in c. iuuenis, de spon. cum similib. & ad prædicta facit, quod no. Innocen. in cap. cum tu. de testi. & hoc no. [e] In glosa prima. in fin. no. glos. pro intellectu illius c. lator. debet enim ille tex restringi, quando ille non fecit insultum; secus autem si irruisset in aliū ēt ludendo, quia tunc fuisset in culpa. ideo postea casus contingens, sibi im-
4 putaretur. † In glo. 2. in fi. Restringe hic generalia glo. secūdum ea, quæ dixi in secundo notabili. In gl. fi. dicit Hostien. quod solus Papa in sacris dispensat, vt cap. continebatur, supra eod. sed in minoribus pōt episcopus suo iure dispensa-
f re; pro hoc facit iste tex. ibi poterit concedere, vt minoribus. † &c. † No. ergo hoc dictū, & conclude latius, quod cū
5 homicida voluntario, nunquā dispensatur in aliquo ordine, Papa tamen dispensat, licet de facili non faciat, vt dixi in cap. sicut dignum, §. eo. cum homicida vero casuali, potest
g episcopus dispensare, in minoribus duntaxat, vt hic. [f] In fa-
6 cris aūt secus, q̄a solus Papa dispensat, & solet dispensare, vt in c. cōtinebatur, ℣. eod. & quod no. in cap. sicut dignum, p̄allega. † Extra gl. q̄ritur hic, quidā cōsuluit iactū balistæ, vel machinæ, vel insultū alicuius castri, ex tali consilio secutum est homicidium. nūqd cōsules sit irregularis, ex quo directe nō cōsuluit in mortē alicuius. Innocen. concludit, q̄ sic: q̄a fuit causa propinqua homicidij, debuit enim cogitare, q̄ ve
d similiter ex talibus sequeretur homicidiū. Idem cōcludit in consulente, vt furtiue aliquid capiatur, vel aliquod castrum
7 cum; licet enim de facili nō sequatur homicidium, sicut in prædictis casibus; tamen sæpe ex hoc homicidium, puenit; & ideo secuto homicidio cōsulens est irregularis. & hæc
no. q̄a extendunt iura dicentia quem effici irregularem ex solo consilio. 50. di. si quis viduam. & c. sicut dignum. ℣. eo. vt procedāt nedum q̄n directe cōsuluit in mortē alicuius, sed
h ēt q̄n præstatur causa propinqua ad mortem. Et hoc intelli ge, vbi consuluit rem illicitam; secus si licitam, secundum Inn. puta consuluit quis vt maleficus capiatur, vel vt exponat se morti pro patria, vel pro fide. nam si tunc sequeretur inde homicidium, non imputatur cōsulenti. 23. q. 8. omni timore. & ca. hortatur. idem si consuluit alicui, vt exponat
7 se morti, pro fide christiana, & idem dic in similib. casibus. [h] † Secundo quæritur, quidam consuluit amico suo. vt interficeret alium. de illo consilio intertremptus fuit iste, qui debebat alium occidere, nunqd consulens sit irregularis. & primo videtur, quod non, quia consuluit in mortem illius, sed non in mortem alterius: ergo non commisit homicidium, nec facto, nec consilio, nec præcepto. Inn. & Host. concludāt, q̄ si verisimiliter iste poterat occidi ab inuaso, tunc est irregularis, quia debebat cogitare hoc posse euenire; secus vbi cessat illa p̄sumptio, seu verisimilitudo, vt quia ille cui data erat consilium, erat illo longe fortior, & potentior. sed Io. An. in c. si. supra e. ti. lib. 6. cōtrarium tenet per tex. illū. & illud verius: nam omni casu iste incurrit irregularitatem, tā quam dans operam rei illicitæ, quia cogitare debuit hoc euenire posse. nam si mando, vel consulo vt Titius verberetur, & iste mandatarius excedendo fines mandati, illum interficiat, ego tencor, quia præstiti causam propinquam mortis. vt est tex. in d. c. fin. ergo fortius quando dedit consilium ad mortem, per illum tex. idem dicendum in casu nostro, si cōsuleret vt occideret, & inuadens fuisset occisus, & tunc con-
8 sulens sit irregularis, tanquam dans operam rei illicitæ. † Verius ēst q̄d si cōsului amico, vt occideret aliquē inimicū
i suū. ille incōtinēti nō fecit, sed lōgo tpe interposito. [i] Inno. conclu-

ADDITIONES.

a ¶De iure diuino. Idem dicit glan ver. homicidij. in c. fi. de tempo. ord. & glo. in ver. Dauid. in c. ponderet. 50. dist. Sed ego credo hoc esse verum in irregularitate, quæ incurritur ex homicidio licito, prout sentit gl. in c. 1. de consecr. distin. 1. ibi dum dicit, quod Dauid vulneravit. Secus credo in illicito homicidio, quod non credo istam irregularitatem esse de iure diuino, maxime cum Papa dederit nunc generalem indulgentiam sacerdotib. euntib. contra Turcam maledictum. & addo quod homicidij crimen, sumpsit exordium à pastoribus. f. à Cain, & Abel. ita dicit gl. in l. si quis. crimen. C. de accu. Sed vide Archi. in d. §. 1. 16. dist. vbi videtur aperte dicere, quod irregularitas prouieniens ex homicidio, sit inducta à iure canonico. Et pro illa opinione, quam supra retuli, distinguentem inter homicidium licitum & illicitum, aperte tenet Abb. in c. clerici. de vita & honest. clerico. vbi dicit, quod Papa potest dispensare cum clericis. vt pugnent in bello licito, & ex tali homicidio non incurrant irregularitatem. Secus si esset illicitum. Et quod irregularitas prouieniens ex homicidio per viam iustitiæ sit de iure positiuo, videtur aperte tenere Ant. in ca. quæ in ecclesiarum. ver. ad primum. de consti. vbi dicit, quod cum Papa non sit ligatus iure positiuo, potest statuere per viam iustitiæ, ne p homicidio imponatur pœna mortis. quod talis irregularitas sit de iure diuino, tenet ēt Abb. in c. sicut dignum. supra eodem. Et quod Papa possit dispensare, quod homicidium licet fiat sine irregularitate terminare videtur Do. in ca. clericum. prope fin. 50. distin. Bar. de Bel.

b ¶Ad Dauid. Vide Fel. in c. fi. ver. extra materiam. supra de ma. & obe.

c ¶Eo. ti De hoc, an irregularitas, quæ causatur ex homicidio, sit de iure diuino, dicam in c. fi. de cle. exc. mini. & Doct. tractat. Ale. de Ne.

d ¶Notabi. Ipse idem Abb. all. ipsum pro notabili in c. gaudemus, super gl. de diuor. Bart. de Bel.

e ¶No. Sed Abb. Sic. non vidit Host. hic, cum quo transeunt Io. And. & Doct. hic. qui facit duas regulas, sed ego dicidam in tres: prima, quod in dubio nec magister, nec iudex, debent aliquem iudicare irregularem, argum. de pœn. distinct. 1. §. pœnæ. & ff. de pœn. l. fi. de interpretatione, & l. si præses. Intellige Host. dum dicit de magistro, de doctore, qui per similia non debet dicere in aliquo casu aliquem esse irregularem, nisi in illo casu reperiatur expressum, vt in c. is qui, de senten. excom. Secunda regula, quando in dubio vnusquisque debet se ipsum reputare irregularem, ad hoc quod notatur in c. 1. de postulan. Tertia est, quæ est Host. q̄d quamuis non debeam aliquem iudicare irregularem, tamen si petit à me consilium animæ, si est diffamatus, ei consulam, vt irregularem se reputet, de simon. Mattheus. vel si non est in fama, suæ conscientiæ est relinquendus, vt infra eo. petitio. Intellige Host. quod quando delictum est commissum, esset irregularis. Nam si est infamatus, consulam quod abstineat à ministerio ecclesiastico, vt infra eod. ex literis, sin minus, cōsulam quod si credit, vel habet probabile dubium, quod illud commisserit, reputet se irregularem, vt in c. petitio. infra. eodem. Ex hoc infert D. Card. quod in foro pœnitentiali, debet fieri interpretatio, quod sit irregularis, quia fit interpretatio in partem duriorem, vt dicit gl. fi. in c. vn. de scruti. Sed Hostien. contra hoc opponit de hoc cap. & de capi. signifi casti, el 2. ver. quod si discerni. infra eodem, vbi etiam probatur, quod iudex debet in dubio iudicare quem irregularem. Nam Hostien. & Doct. respondent, quod in illis iuribus constabat, quod percusserat, & percussus mortuus erat: & sic constabat quod dederent operam rei illicitæ. Nā etiam de iure ciuili tenētur de homicidio, vt in Litem Mela. §. sed si plures. ff. ad l. Aquil. Vnde Abb. Sic. non aduertit quod Doct. intelligūt istud c. 1. & ca. significasti. quando obstabat, quod dederat operam rei illicitæ. Vnde & Ioan. And. in d. c. significasti. dicit, quod si reperitur quod aliquis sit interfectus ab vno de quatuor, & nescitur à quo, si constat omnes esse in culpa: quia omnes erant in rixa, omnes erunt irregulares. sed si non constat omnes esse, puta quia de vna domo fuit proiectus vnus lapis, ex quo aliquis est mortuus, nullus erit irregularis. & Ioan. And. & ibi Doct. sequuntur, & hoc tenet gl. in c. cupientes. §. cæterum. in ver. cubabilis. de ele. in 6. & istam dictinctionem tene, quicquid dicat Ab. Sicu.

f ¶Vt minoribus. Pro quo facit c. 1. de fil. præsb. in 6. vbi cum illegitimo, qui est irregularis, dispensat episcopus, quoad ordines minores, & simplicia beneficia. Ale. de Ne.

g ¶Vt hic. Doct. in ca. 1. infra de cler. pug. in duel. vbi tenent, quod etiam cū homicida voluntario, quoad minores ordines, possit episcopus dispēsare, licet Abb. Sicu. ibi contrarium teneat. sed ibi dicam. Ale. de Ne.

h ¶Casibus. Seb. Ab. Sic. in hoc non refert Inn. vt loquitur. Nam Inn. dicit, q̄ si aliquis consuluit alicui, quod exponat se periculo pro patria, vel pro iure suo, quod nō est irregularis, ecia si is cui consulitur moriatur, 23. q. 3. pro membris. & c. seq. & idem secundum Host. si cōsulat quod exponat se periculo pro proximo. dicit tn Inn. quod si cōsulens prius sciret eum cui consulitur moriturum, quod fieret irregularis, quia ordinata charitas est, quod quis diligat plus corpus suum, quam alterius. vnde non debet alteri consulere, quod non est licitum exponere se morti indubitatę pro patria, & multo minus proximo, & hoc no. Dicit etiam Inn. quod bene liceret consulere alicui, quod exponat se morti indubitate pro honore Christi, vel pro statu ecclesiæ, & consulēs nō est irregularis. Sed in quantū Inn. dicit de maleficio, dic, quod cōsulens quod maleficus capiat nō est irregularis, nisi debuisset credere, quod ex illa captione verisimiliter posset contingere mors, & hoc voluit etiam Host. in c. significasti. el 2. infra eo. vbi dicit, q̄ si quis clamat ȝ latrones, puta, capitatis latrones, quod si potuit percipere, quod ex suo clamore, vel alio actu posset sequi homicidiū, q̄ est irregularis, nisi hoc fecisset pp timorē cor poris, tūc. n. pōt clamore inuocare auxiliū, q̄a nō crēdit aliorū mortē. & idē ēt tenēt ibi Doc. vnde idē puto dicendū in cōsulente, eadem rōne.

i ¶Interposito. Vide Bal. in l. 1. ver. sed postea. C. de ser. fug. imo iml. post dotē, in prin. ff. sol. mat. Sal. in l. non ideo minus. C. de accus. fac. in l. 1. C. de ser. fugi. Ang. Are. in tract. maleficio. in ver. Sempronium mandatorem. vbi late Ange. Arimi. Seb. Sap.

concludit,quod cõsulens est irregularis: quia debebat cõsilium reuocare. & si putabat amicum suum non obtemperaturum in reuocatione, debebat hoc intimare illi cõtra quem consuluit, vt sibi caueret, alias non euadit irregularitatem.& simile per Innocen.& maxime de tenente vrsum
a velleonem, ex quibus aliquibus peremptus est, [a] si non te-
b nebat ipsos ligatos, [b] per glos. l.2.ff. si qua. pau. fe.dica.

ADDITIONES.

a ¶est.Quoad hæc duo vltima,quæ dicit Ab.Sic.Et primo quoad primũ,scias q; Inn.facit differentiam inter reuocationem consilij, & reuocationem mandati,Nam non sufficit reuocare consilium nisi firmiter, & probabiliter credat, q; post reuocationem consilij ille, cui consultum est, à proposito occidendi reuocetur,aliàs tenetur denunciare ei qui debet occidi,q; sibi caueat.debet tamen caute procedere ne quaquam prodat, secũdum doct. Et ex hoc infert Inno.q; si antequam consulẽs reuocet consilium,ille cui consultum est procedat ad homicidium, post quam consulens iam pœnituerat,consulens est irregularis. In mandato autem Inno. aliter dicit, q; si quis mandauit homicidium fieri pro se,q; sufficit si tantum contrarium mandet,vel pacem faciat cum occidendo , vel parentelam,vel amicitiam contrahat scientе illo cui mandatũ est,arg.ff.de adim. leg.l.3.§.1.cum seq.Ratio diuersitatis est,quia quãdo mandato alterius, & pro alio debet fieri homicidiũ,præsumendum est,q; per ꝓxũ consiliũ mãdato,ille dẽat ab homicidio cessare,& q; ille cui consulitur homicidiũ,non facit homicidium pro consulente,sed pro se.vnde consulens debet contrarium suadere,& etiam plus facere,si hoc dictet conscientia,s. vt denũciet illi,qui erat occidendus,vt supra dictum est. Hoſt.non facit differentiã inter reuocationẽ consilij & mandati sed dicit esse attendendum,an ille cui consultum est, vel cui mandatum est, vt faciat homicidium,sit motus ad occidendum ex illo mandato vel consilio , quamuis reuocato,& tunc mandans,& consulens est irregularis,arg.ꝯ.e.sicut dignum.§ qui vero.§.fi. & ꝯ.c.prox.an vero ex illo consilio,vel mandato nõ sit motus,sed aliunde, & tunc nec mandans, nec consulens erit irregularis.arg.eius q; no.in c.cum I.& A.de re iudi.ver.si vero. & §.quia vero. Sed D.Car.in ñ.6.q.dicit hoc procedere quando constaret,q; ille nõ fuisset secutus consilium,vel mandatum,sed quod aliunde motus fuerit, secus si est dubium,argu.huius c.Sed Bar.de quo nullus scribentium facit mentionem in l.non solum.§.si mandato,ad ff.de iniur. sequitur differentiam,quam facit Inn.inter reuocationem consilij,& mandati, & mihi videtur verior.tamen pro concordia posses dicere q; , aut mandatum fuit reuocatum tacite,aut expresse,vt in exemplis Inn.& hoc casu si cõstaret,q; mandatarius fuisset motus ad occidẽdum ex illo mandato quãvis reuocato,tunc mandans esset irregularis. In dubio tamen, q; aliũde motus sit,præsumendum est. Nam si mandaui tibi, vt aliquid mei causa facias, non est verisimile,q; illud facias mei causa,post quam mandatum reuocaui. In consilio autem reuocato præsumendum est,q; ille fuit motus propter consilij licet fuerit reuocatũ, ex quo consilij non datur ꝓ vtilitate cõsulentis,imo pro vtilitate illius,qui recipit cõsiliũ. Sed aduer te q; licet iura vtantur diuersis verbis , puta verbo persuasionis,inſtigationis,cõsilij,& plurib.alijs,dicẽdo q; omnia,quæ fiunt verbis tãtũ, si fiũt gratia faciẽtis,nõ aũt gratia cõsuleꝛis,seu instituẽtis,dicũtur cõsiliũ,sin aũt gratia instituentis, alias instruentis, dicuntur mandatũ, quia ꝓprie mandatũ est,q; fit gratia mandantis, vt Insti. de iud.in prin.& §. 1. Nã si fit gratia mandatarij, potius dicitur cõsiliũ,qua mandatũ,vt ibi dicitur & ita fuit doctrina Bar.in l.non solum.§.si mandato ff.de iniur.in fi. cõmen.Sed insurgit dubiũ.Pone.homicida iuratus, & interrogatus dicit, q; in nullo fuit motus propter consiliũ,vel mãdatũ,nũquid sit sibi credẽdũ,Hoſt.dicit,q; si hoc sit famosum,vel aliàs scandalũ suscitatũ , non est ei soli credendũ.ꝯ.e.c.s.secus si est occultũ, quia tunc cõsulẽs sequatur, conscientiam suam,arg.ꝯ.e.exhibita.& c. petitio. In dubio tamen abstineat,vt hic.& ita pertransit Io.And.But.& D.Card.in 8.q.Sed Bal. in c.1. §.iniuria.de pace iur.firm.dicit,q; recurrendũ est ad coniecturas,& quia dubio præsumi debet contra mandantẽ, quia nõ est bonum testimoniũ delinquentis,vt in l.fi.C.de accus.& in c.1.de conf.Dicit tñ Bal. q; glo.in simili casu in l.pe.C.de fideiu.dixisse vꝝ ꝯiũ,na dicit q; si iuuenis inuentus est cũ puella,& ambo sunt soluti,vt qa iuuenis caret vxore, & puella viro si fit inquisitio de carnali conuũctione, & vterq; cõfiteꝛur matrimoniũ esse inter ipsos ꝯũ, q; credendũ est tali confessioni. Sed Bal. in præall. § iniuria. dicit, quod recurrendum est ad coniecturas , quia ficti matrimonij prætextu non excusat,arg.ff.de don.l.donationes in cõcubinam.& hoc mihi plus placet, quam quod dicit Bal.in l.pe. C. de fideiuss.vbi dicit standum esse confessioni, nisi signa appareant in oppositum,vt quia puella fuit rapta,vel fuit inuenta ploranꝫ,per l.1. C.de ra. virg.Sed tene primum.l.quod debeat recurri ad coniecturas,vt in d.l.donationes in concubinam.Pro hoc faciunt optime notata per Bar.in l.inter omnes.§. recte.ff.de fur.vbi dicit,q; aliquo accusato de furto, ille,cui res fuerunt subtractæ,dicit,quod fuit cõtentus,quod acciperet, & cõtra eius volũtatẽ nõ fuerũt sublatę,quod est ad cõiecturas recurrẽdũ.Tũ ad ea quæ dicit hic Hoſt.& doct.puto dicẽdũ,quod aut est occultũ, q; mãdauerit,aut cõsulueꝛit aliquẽ occidi, & tũc relinquitur cõsciẽtiæ mandantis siue cõsulentis,an aliũde fuerit motus ad occidendũ,aut est manifestum,& tunc sit recurrẽdũ ad coniecturas,s.an iniuria fuerit occisus, vel contraxerit inimicitiam cum eo,cui fuit datum consilium, vel mandatum.Sed quantum ad illud,quod dixi , quod si mulier inuenta cũ aliquo confiteꝛur matrimoniũ fuisse contractum cum illo, an illa cõfessio faciat fidem in iudicio ecclesiastico,vt ille petat illam in vxorem, aut illa illum in maritum,vide in Spec.de confessis.§. sequitur. ver. sed pone accusator,& per Io.An.& Doc.in c.Ioannes.de cler.coniug. & in c. mulieri.de iureiu.Quoad vltimum,quod tangit Abb. Sic. cõclude post Inn. & doct.quod aut quis tenet animal mansuetum , quod contra naturam suam aliquem interfecit,& tunc non imputatur tenenti, vt in l. fin. ff.si quad.pau.fe.c. dic. tenetur tamen dare animal pro æstimatione damni , vt ibi dicitur. Aut animal est ferox & tunc imputatur tenenti , nisi teneat talia animalia ligata,vt in l.2.§.1.& in l.3.eo. ti. & si sequeretur homicidium erit irregularis,& de hoc etiam in c.fi.ꝯ.de iniur. & hæc sufficiant,licet do.alias quæstiones faciant. Ale.de Ne.

b ¶Ligatos. Adde quæ sit pœna eorum,qui ducũt animalia fera, si illa aliquẽ occidunt.Lu.Ro.sing.suo.764.incip.quæro à te, isti locatores. vbi ponit quæ pœna puniatur,non autem,quod irregularitatem contrahant.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale,non imputatur ei,qui dat operã rei licitæ, nec fuit in aliqua culpa.*
2 *Equus alicuius, vel aliud animal,si præter voluntatem domini aliquod damnum fecerit, non tenetur eius dominus ad aliquid.*
3 *Iudex qui aliquem,licet iuste,ad mortem condemnauit,non potest promoueri ad sacros ordines sine dispensatione.*
Homicidium casuale, & sine culpa,non facit quem irregularem.

CAP. XIII.

1 DIlectus. † Homicidium casuale,non imputatur ei qui dat operam rei licitæ, nec fuit in culpa.Communis diuisio. secũda ibi. ideoque.Casus literalis. Quidam capellanus. A. nomine cum infirmitate corporis grauaretur, vt comedendi appetitum excitaret,equum quem nutriebat ascendit:qui cum bene non pareret,sed præter voluntatem sedentis cępisset saltib.lasciuire ; capellanus vt eum refrenaret,vim intulit freno,& equum calcaribus stimulauit,& freno fracto equus currebat festinanter , arbitrio proprio relictus,quædam mulier infantem portans,veniens ex obliquo obuiauit:equus in eam ruens puerum interfecit,procul abiecto sessore. Capellanus ad dominum Papã accedens eidẽ prædicta exposuit.vade mandat diẽce.episcopo quatenus si est ita, ipsum nõ impediat quo minus suum officiũ exequatur;cũ ipse, nec voluntate, nec actu homicidium perpetrauerit,nec dederit operã illicitæ rei. B.No.1.tex.q; clericus licite ascẽdit equum,etiã pro salute corporali , vt hic patet in fine literæ,vbi dicit,q; iste dedit operam rei licitæ.nam si fuisset in culpa ex tali causa equitando , casus inde sequens sibi
2 fuisset imputatus.† No.secũdo, q; actus contingens ex feroci-
a tate equi præter voluntatem , & culpã sessoris, sessori non imputatur,quo ad irregularitatẽ.vt l.idẽ puto.ff.ad l.Aquili. vel ad refectionẽ damni,de quo tamen dicendum, vt in l.1. a si quadru.paupe.fec.dic.& in l.Aquilia.ff.ad l.Aquil. [a] † In gl. in ver. nec actu. pondera bene gl.nã si esset vera , haberetur maxima limitatio ad multa iura,vt solus actus in homicidio cõmissõ,etiã præter culpã & voluntatẽ,redderet quem inhabilẽ ad ordines suscipiendos,licet nõ impediat iam promotũ.Et forte gl.fuit mota imponendo hãc specialitatem, præmouendo;ex eo q; dicimus de iudice,vt impediatur ad ordines,si aliquẽ licet iuste fecit occidi,vt 50.d.c.1.Sed hæc differentia inter promotũ, & promouendũ non bene probatur iure,vt dicit.Io.And.nec ob.dictũ de iudice, quia in eo fuit, voluntas faciẽdi,qui occidit.secus autẽ vbi ueniunt solus actus sine volũtate,& sine culpa,exemplũ in scindente arborẽ,& clamãte vt quis sibi caueret.nã tũc si exincisione arboris,vel rami,aliquis cõprimatur, ille nõ efficitur irregularis, nec inhabilis ad ordines.ad hoc l.d.c.si duo.& c.hi q; arbor.

ADDITIONES.

a ¶ff.Ad l. Aquil.Sed aduerte.Nam Hoſt.videtur intelligere istum tex. prout dere,etiam si iste sacerdos minus bene sciuisset equitare , vel etiã si fuisset minus debilis.Sed D.Car.& But.dicunt contrarium, nam dicunt ibi se in culpa,& sic esset irregularis. Sed ego puto Hoſt. habuisse bonã sum.Nam intellexit,quod iste clericus,freno non fracto, tantum sciebat equitare,& tantam potentiam habebat,quod equum retinuisset , tamẽ quia frenum fuit fractum,non habuit peritiam retinendi, vel erat nimis debilis.non tamen imputatur sacerdoti,cum contigerit principaliter ꝓpter factũram freni.sic intellige Hoſt. intellige tamen, quod intulit vim freno ,sicut debuit,& stimulauit equum calcaribus, ita,quod non excesserit modum, nec impetum freno inferendo, nec stimulando equum calcaribus, secundum Hostien. & Doctor.& per hæc supple glossam istam hic. Alexan.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter parochialis, si non potest esse sine scandalo in parochia sua, episcopus debet ipsum mutare ad aliam parochiam, etiam inuitum.*

AP. XIIII.

EX literis. Summa vt ꝯ.e.c.proxi.primo pontur cõsultatio. secundo Papæ indignatio.secunda ibi:nos,tertia ibi ad te, ponit decisionẽ.Casus literalis.Quidã presbyter dũ vellet frenũ de curru deponere,pertica qua frenũ ligatur proiecit in terrã:& dum frenum in terrã proiecit,quendã puerum iuxta currũ quidam inuenit seminiuum, qui modicũ liuoris in fronte habebat,& nihil aliud læsionis.dubitauit sacerdos,an hoc esset sibi imputandũ . & ideo accessit, ad dominũ Papã cum literis episcopi sui.Papa quæsiuit ab eo, vtrũ circa curcũ solicite circunspexerit antequã pertica proijceret in terrã an esset aliquis circa currũ:cui respon.q; diligenter circũspexit,sed neminem vidit. vnde Papa ipsum remisit mãdans quatenus si est ita ipsum libere permittat officium exequi, sacerdotis:nisi contra eum graue scandalum sit obortum, vel tanta laboret infamia,qđ inde debeat se purgare . Bern. No.1.præsbyterũ licite insistere circa curã rerũ suarum,seu operis ruralis;vnde casus inde cõtingẽs,nõ imputatur sibi, tanquã insistenti rei licitæ.pro hoc c.1.de celeb.missi. No. 2. quod vbi non reperitur accusator, creditur petenti cõsiliũ circa circunstantias actus.In gl.1.ibi,reddit hominẽ irregularẽ.& sic vꝝ gl.intelligere tex.q; vbi subesset scandalũ, puta: quia puer interremptus,erat de magno genere,& scãdalũ facerent parentes,si celebraret,tunc pp scandalum debet iste cessare à diuinis;secus si supereresset infamia tantũ: ga tũc sufficit,q; se purget.q; vꝝ velle gl.sequẽs in prin.fed in fi. videtur ab hoc recedere, cõcludens purgationem iudicandam, tã pp scandalũ,quã pp infamiã sed Hoſt.tenet primũ:quia pp purgationẽ non cessat scandalũ,licet cesset infamia. Ioã.Ãn de.dicit,q; si purgatio facit scandalũ cessare, procedit secundo opi.alias procedat prima.& bene loquitur nam cessante scãdalo,dẽt iste posse administrare.sed imminente scãdalo, dẽt desistere;qa nihil agendũ est cum scandalo,de præscrip.
1 nihil. † Ideo si sacerdos non posset esse sine scãdalo in paro-
chia sua,debet episcopus eum permutare ad aliam ecclesiã suam,etiam inuitum.de quo vide per per Inno.in c. veniẽs, de renun. & facit in c.tum teneamur.alleg.in glo.1.ergo indicatur purgatio,& ea præstita , cessat scandalum & procedit secunda opinio,alias seruabitur prima.

SVMMARIVM.

1 *Clamare non tenetur ille qui proiecit aliquam rem in locum solitum, per quem personæ non solent transire.*

CAP. XV.

EX literis. Summatur,& diuiditur,vt ꝯ.c. dilectus.Casus lite. Quidam clericus dũ equitaret: equus tam se, quã ipsum proiecit in aquã;pp quod clericus equũ grauiter calcarib. stimulauit.equus vero cũ esset bucca durus, pter voluntatem sessoris raptus est in cursũ , & quãdam mulierem quam obuiam habuit,interfecit. Clericus ad Pa. accessit,& ipse fecit inquiri ab ipso clerico:vtrũ equi vitiũ priꝰ sciret,& ille asseruit se ignorasse. mandat Pa. episcopo suo, quatenus,si est ita,ad cautelã iniungat ei pœnitentiã cõpetẽte;qua peracta,nõ impediat ipsũ,quominus,& in suscepto ordine ministret,& ad maiores valeat ꝓmoueri.B. No. 1. q; homicidiũ actu cõmissũ,pter voluntatẽ, & culpã occidentis non imputatur , ẽt quoad susceptionẽ maiorũ ordinũ ; & facit pro his q; dixi in ca. dilectus.ꝯ.e. vt ẽt in promouendo non impediat solus actus sine voluntate & culpa. No. 2. ibi,illud asserit se ignorasse:q; nõ imputatur equitãti,si ignorat vitiũ equi. b & ,pcedit secundum Io.An.tã in equo proprio,quam in alieno:nã si erat proprius, ex quo ignorauit inesse vitiũ,excusandus est; si erat alienus nõ debebat illũ præsumere esse vitiosum;& hoc in dubio procedit quoad irregularitatem cõtrahendam. c Sed nunquid põt agi ad refectionẽ damni.dic vt l.1.ff.si qua.pau.fe.di.nã si equus motus fuit contra naturam aliorum equorũ, potest agi contra dominum equi ad damnum,vel vt det equum, vel vt reficiat dam
d num.de quo dicendũ,vt in præal.l.1.[d] In gl. in ver.si est ita in
e fi.No.gl.qa ex quo cõstat aperte de casu sup circunstãtijs [e] casus,alia probatione deficiente,statur iuramẽto perpetratis actum.Et inquantum gl. dicit de purgationib. addendis. Hoſtien.hic limitat,quando subesset infamia:alias soli iura-
f mento staretur, [f] quod no.

ADDITIONES.

a ¶Significasti.Vide Bar.in l.interdum.§.si propter necessitatem. ff. de pub. vbi q; illũ tex.dicit quod si statutum dictat,quod equus non moueatur per plateam violenter ille qui est super equum,non tenetur, nisi præcesserit culpa. Bar.de Bel.

b ¶Vitium equi.Vtrum existens super equũ,teneatur, si equus currens ruat in aliquem.De quo vide Lu.Ro.in l.fi.§.fi propter ff. de publ. & Ho.in l. qui foueas.§.si nauis.ff.ad l.Aqui.& Sali.in l.non ideo minus. ver. & ex his colligebat.C.de accu.& vide tex.in c.tantum.50.dist. Bar.de Bel.

c ¶Contrahendum.Sed ego non crederem eum excusari ab irregularitate si equus fuisset suus,& solitus fuisset habere illud vitium; nam esset in culpa,vt in c.fi.iufde iniu. vnde esset irregularis.& sic intelligas Inn.Et Gof.hic dicit,quod si ab instructo,& perito in equitãdo potuisset in hoc prouideri,imputaretur ei,vt infra e.c.fin.& hoc sequuntur Doc. & tenemenți gl.2.hic,in fi.quæ singulariter dicit,quod ad faciendum homi nem irregularem,sufficit leuissima culpa,& istam gl. sequitur hic Bur. & Doc.transeunt.Vnde tene ipsam menti,pro hoc facit, quia in actione l.Aquiliæ quælibet culpa venit,etiam leuissima,vt in l.lege Aquilia.ff.ad l.Aqui.& in quantum gl.fi.dicit,quod debet imponi læuis pœnitentia si non fuit in culpa.Vinc.dicit,quod videtur venialiter peccasse, ex quo vitiũ equi ignorabat.Sed hoc mihi non placet : quia non fuit in culpa in nullo peccauit,imo si fuisset in culpa,peccasset tantum venialiter , vt in c.si quis non iuratus. 15.q.1.iuncta gl.ibi.& in c.presbyterum.supra eo. vbi dixi.Dic ergo,quod non peccauit aliquo modo si non fuit in culpa. sed imponitur ei ad cautelam pœnitentia , sicut si peccasset venialiter. & ita intellige Vin.& Doc.& dic,quod propter dubium ambiguitatis, etiam ad cautelam iniungit pœnitentiam illi,qui fecit actum meritoriũ de quo vide bon.tex. cum gl.13.q.5.in c.excommunicatorum.

d ¶L.j.Et vide c.fi.infra de iniur. Alex.de Ne.

e ¶Super circũstantijs.Vide Isa.in §.sed istæ.circa glo.magnam.Insti.de actiones.vbi est gl.similis huic:quod in his,quæ dependent ex animo nostro,stabitur iuramento nostro.& ad hoc etiam allegat hanc gl. Isa. in repe.l.admonendi.ff.de iureiur.quod qualiter procedat, declarat Are. in c. præsentium.de testi.& Felu.hic,& in c.fi diligenti.supra de præscr. & Dec.in c.pastoralis.de except. Seb.Sap.

f ¶Staretur.Et hoc tenet gl.in c.seq. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem an,& quo casu incurrat clericus, qui cum ineptaret aliquam rixam,superuenerunt eius affines, & interfecerunt unum.*
2 *Irregularitatẽ an incurrat clericus si scit aliquẽ tractatũ, et nõ reuelat.*

CAP. XVII.

a PEtrus. [a] Non censetur homicidia,is quo ,phibẽte,& cãm non dante,à cõsanguineis homicidium cõmittitur . primo facti narratio secundo prouisio.secunda ibi:quocirca . Casus literalis.Petrus diaconus,& monachus sancti.Io.de Puna, olim dũ in habitu sęculari quoddã beneficiũ obtinebat in ecclesia de Rigelo , abbas illius ecclesiæ ipsum eodem beneficio spoliauit,pp quod amici illius commoti,nocte quadã in domo diaconi conuenerunt,& cœna facta,dicebant , q; volebãt vindictã sumere de abbate: sed diaconus illis expresse inhibuit,ne abbatẽ occideret,& aliquid facerent, vnde postea periculũ sui ordinis incurrere : ipsi nihilominus irruerũt in cũ;& plagis impositis,semiuiuo relicto abierunt : qui post aliquot dies expirauit.monachus iste Domino Papæ rem p ordinẽ explicauit.vnde mãdat Pa.episcopo , quatenus sit ꝑmissa vera sint prædictus diaconus non solum poterit in diaconatus officio ministrare:sed ẽt ad superiores ordines promoueri: nisi aliud canonicum impediat præsertim si super hoc non fuerit infamatus cũ sibi obesse non dẽat, q; cõtra prohibitionẽ ipsius expressam,eo cãm non dante,fuit à suis consanguineis attentatũ.Bern.No.1.bonã cautelã, cũ clericus vehementer susspiciatur, q; cõsanguinei faciant homicidiũ,vel mutilationẽ,vt expresse ,phibeat consanguineis, ne hãc rẽ illicitam attentent. No. 2. q; homicidiũ cõmissum p consanguineos fauore clerici , non imputatur ipsi clerico
1 ignoranti:secus si sciret,& nõ ꝺiceret . † Vltimo no.ibi:eo cãm,vel occasionẽ nõ dante, q; homicidiũ ꝓmissum p alios clericos,ante consiliũ,vel fauorem, imputatur sibi clerico. Et inducitur ad q.clericus fecit rixam , & exercebat illicita cum alijs,ab amicis, seu cõsanguineis superuenientib. fuit aliquis interfectus,nunquid clericus sit irregularis. concludunt Doct.q; sic.pro hoc facit iste tex.nam iste non excusatur : quia dedit causam , vel occasionem : secus videtur vbi clericus

ADDITIO.

a ¶Petrus. Adde hic gl.pe.in c.cũ ad sedẽ.de rest.spo.quæ ponit quando vis fuit illata ab illis de familia,vtrum præsumat de consensu dñi.item vide omnino quod no.Spe.de leg.§. iuxta proponis.ver. quid amici mei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clericus non fuisset in culpa,exercendo rixam; quia tunc factum aliorū sibi non est imputandum.arg.ꝫ.c. proxi. Item hoc procedit vbi amici,vel consanguinei illius clerici,interfecissent inimicum illius clerici: secus si superuenissent inimici illius,cū quo clericus disceptabat; quia tūc homicidiū per illos cō missum non imputatur clerico,vt no.doct.ꝫ. ca. proxi.Ratio diuersitatis est,quia primo casu, homicidiū cō missum fuit intuitu clerici, sed secūdo casu cōmissum fuit propter inimicitiā.quæ erat inter illos.& no.ꝙ factum amicorū sibi imputaretur,seu consanguineorū ad irregularitatē:& propter hoc caueat sibi clericus à rixa.In gl.in ver.prohibitionis.in fi.No. bene gl. & pro ea facit ꝙ no.2 q.4.audi-
2 tum,& ꝫ.de testi.in c.constitutus. † Sed circa hoc dubitatur nunquid clericus sit in culpa non reuelando tractatū, ei de
a cuius præiu dicio [a] agebatur Inn.refert opin.& videtur concludere,ꝙ si verisimiliter præsumebat eos non obtemperaturos suæ prohibitioni,non tenetur ad reuelationem.argu. opti.hic,vbi nihil dicitur de reuelatione tractatus, sed tantū ponderatur prohibitio.secus si crederet oppositum.Alij dicunt,ꝙ indistincte non tenetur reuelare.satis.n.est eum pro hibuisse. nā non potest sibi homicidiū imputari.nec quoad voluntatē,nec quoad factum.Io.And. dicit posse distingui, an dolo se tacuerit,an non:vt primo casu imputetur sibi. secundo,non, arg.c. quanto,de sent.excom.ꝙ placet:Sed consilium est,vt reuelet.nam propter opi.de quib.ꝫ.saltem in fo
b ro animæ reputaretur culpabilis. [b]

ADDITIONES.

a ¶Præiudicio. Vide quæ scribit An.Arimi.in tract.maleficiorū. Ange. Are.in verbo, *che hai tradito la tua patria*: vbi Ang.tradit de sacerdote, qui audiuit in confessione,ꝙ conbreus non poterat resistere tentationi, quin occideret aliquem,aū teneatur revelare.

b ¶Culpabilis. Sed 8pec.in ti.de leg. in tractatu de disp. scilicet in §. iusta,in 14. colum. versicu. quid si amici, tenet secundam opinionem. Innocen. & ipsam tenet D. Car. hic in 2. quæst. cu min.odo non fuerit in dolo, & videtur idem sentire Ioan. Andr. & Butrig. sed me non extendo, quia pendet ex notat. in capitu. quanto. de sentent. excommunni. vbi videbitis. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis est ille, qui vulneravit aliquem, qui mortuus est, licet ignoretur an ex illo vulnere, vel si habuerit animum ipsum occidendi. 6. vel an lethaliter vulneravit.Idem si non lethaliter, tamen propter illud vulnus non potuit fugere,& ideo ab alijs occisus. 10.11.*
2 *Clericus non potest alium interficere,etiam pro saluandis rebus sacris, sed aliter defendere potest,etiam vulnerando.*
3 *Periti in aliqua arte,an sint habendi plures, vel vnus, vt iudicent aliquid spectans ad artem ipsorum, & quid si non reperitur,nisi vnus. Testes deponentes de iudicio intellectus,an debeant iurare. Sententia lata de consilio peritorum, quæ transiuit in rem iudicatam, an reuocetur si apparent peritiores asserentes contrarium.*
4 *Peccatum vbi potuit esse,& non esse si agitur ad pœnam imponendam debemus potius considerare non esse,si vero ad pœnitentiam secus.*
5 *Defensio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quid est dictum, cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
7 *In foro animæ creditur confitenti de omnibus quæ dicit.*
9 *Defensio rerum suarum, vel personæ, an,& quando,& quomodo sit permissa,tam clericis,quam laicis.*
12 *Irregularitatem incurrit clericus vel alius, si clamauit cum viderit furem, vnde alij venerunt,& furem occiderunt.*
15 *Homicidæ omnes censentur, quando non apparet ex quo vulnere ille mortuus fuerit.*

CAP. XVIII.

1 Significasti. † Est multum allegabile, & ita communiter fuit summari, quoad legem promotionis, vt quis censeatur irregularis, habetur pro homicida, qui vulnerauit: licet non posset sciri,an vulnus fuerit lethale, ex quo vulneratus ab alijs, obijt: sed ego summo aliter, enacuando mentem totius literæ.& sic.Irregularis censetur, qui alium lethaliter percussit, licet ab alijs fuerit extinctus. Idem si non apparet, an lethaliter percusserit,licet ab alijs fuerit extinctus. Idem si non apparet, an lethaliter esset percussus ab alijs, & obijt, & non apparet ex quo,vulnere decesserit.Idem si percusserit non lethaliter,si animū occidendi habuit:ac ex alio rum vulnerib.percussus expirauit.h.d.notabiliter. In prima ponitur consultatio.In secū.da responsio distinguēs,ibi:nos. primum membrū prosequitur ibi,& quidem. ꝫm ibi, ꝙ sic, &c.Casus literalis.Quidam [1] maleficus intrauit ecclesiam, vt ornamenta altaris, & libros ecclesiasticos, & eucharistiam asportaret.Lau.pres byter ciusdē ecclesiæ canonicus regularis,accepto ligone, maleficū illum percussit:fed si ad mortē fuerit ictus huiusmodi, penitus ignorauit, parochiani illius ecclesiæ videtes illorū ornamēta ecclesiæ asportatē,arreptis fustib.& gladijs,interfecerūt eundē: presbyter iste de sua salute cogitās confessus est abbati suo ꝑdicta,vnde abbas.d.P. supplicauit,vt cū eo misericorditer agere dignaretur.Do.P. in casu præmisso dicit distinguendū,vtrum constare posset ꝙ præfatus sacerdos non inflixit mortalē percussionem,de qua mortuus fuisset,si aliorū vulnera nō fuissent subsecuta, & si ille percussor non habuit voluntatē occidendi:nec studio ipsius, consilio vel mandato processerunt alij contra illū.& si hoc ita est,post pœnitentiā,ad cautelā iniunctā,in officio suo poterit ministrare,religionis fauore, & sine scandalo, facerdotale officiū potest exercere, cum regularis existat cū de his sit ei credendū,qui non accusatur,vel denunciatur sed per seipsum cōtilliū appetit salutare.Quōd si discerni nō possit,ex cuius ictu mortuus fuerit,in hoc dubio.tanquā homicida dēr haberi sacerdos, quamuis homicida forte nō sit & à sacerdotali officio debet abstinere potius, quā celebrare,pro eo ꝙ in abstinendo, nullū periculū in celebrando timebatur. Si vero sacerdos prius percussus ab illo maleficio, vt dicebatur cū ligone, ipsum percussit in capite, quamuis vim vi repellere liceat, quia tñ id debuit fieri cū moderamine inculpatæ tutelæ,nō ad sumendā vindictam, sed repellendā iniuriam,non videtur sacerdos ab homicidio esse excusari ratione instrumenti,quo ipse percussit,ꝙ non solet leue plagā inferre,cū graue sit,quā ratione partis in qua fuit ipse percussus,in qua de modico ictu mortaliter quis solet lædi.Bar.
2 † No.primo.arg.opt.pro saluandis reb,' maxime ecclesiasticis licitū esse ēt clerico defensionē capere,arma mouere, & percutere,non tū ad occisionē:nā si ponderetur litera rejctu solius percussionis nō lethalis, nulla penitentia indicitur,propter hoc tñ,ꝙ not.pro quo optime facit c. olim. l. de restitut.spoliat. vbi etiā episcopus pro recuperanda possessione iniecit manus violētas in expulsores ecclesiasticos, nec fuit notatus ex occisione,si modū nō excessit,vt ibi,no. probatur.hæc faciunt ad intellectū, quem dedi,ꝫ.co.c.fideles.
a cū, [a] & latronē simul, non licet clerico occidere pro rebus ecclesiasticis saluādis,& eucharistia;ex cuius deportatione verisimiliter timebatur scādalū. No. 2. ꝙ vbi insurgit dubium ꝓbabile,ꝙ iure non potest decidi, sed stetur iudicio peritorū in illa arte,debet iudex sumere peritos in illa arte, & sm illorum depositionē sententiare . & not. ꝙ debet assumere
3 peritos in rei veritate . † Itē no. ꝙ debet assūmere plures, vt patet ex dictione peritorū.ergo vni soli nō est credendum. Circa hoc tamen cadunt multæ opinio. siue dubitationes, quæ alibi decidūtur.Quid si nō potest reperiri, nisi vnus, nunquid isti habēt iurare,cū non possunt deponere de
b su corporeo , sed de iudicio intellectus. [b] Itē quid si adpositionē peritorū lata sit sententia,& postquā transiuit in iudi.apparēt peritiores asserentes contrariū,nunquid debet talis sententia retractari.de qui b. in c.proposuisti. de prob. per Bar.in proc ssorum.& in l.creditores.versi.iuxta praem
4 sa quæro.C.de pign.† Itē no.ꝙ in dubio vbi nō agitur ad pœnā imponendā,sed tantū,vt quis cesset à diuinis, dēt quā dicari irregularis.secus si ageretur ad pœnā imponēdā: vnde tunc potius non debet iudicari irregularis, vt dixi ꝫ. in c. audientiā.& pro vtroq; adduco istā literam, nā dicitur hic ꝙ in dubio debet censeri irregularis,quia in cessatione mā lū subest periculū,sed si ageret ad pœnā , ibi subest periculū, quia innocens nō debet puniri, vt alius nocens relinquatur
c impunitus,vt no.dicit tex.in l.absentem,ff.de pēn.[c] † Itē no.
5 ꝙ defensio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & ad hoc quotidie.alleg.istū tex.& est sensus ꝙ quis defendo se,debet adhibere moderamē cuiusdā inculpatæ tutelæ, vt illa defensio nō excedat fines meræ defensionis,nec accedat ad vindictam:vnde no.gl.quam tene menti , dicit hic, seruatur moderamen,cū istud duntaxat fit,quo omisso,vel lentia repelli nō posset.Idem Bar.in l.1.C.vnde vi. si ergo potuit violentiā repellere cū minori , vel leuiori percussione nō adhibuit moderamē;& sic est in culpa.& hoc verū. vnde
d in proposito casu excessit [d] modū.secussi indeliberate,& accessus furore iracundiæ; nā de facili tunc quis discernere non pōt verū à falso.11.q.3.ita.tunc non imputatur,vt in ball.c.
6 olim.& no.hic gl.† in gl.1.in fi.Inn.clarius dicit, ꝙ si habuit animū occidendi,& processit ad actū, licet nō lethaliter percusserit,sed ex aliorum percussionibus percussus interiit,homicidia est censendus . Hostien. dicit hoc verum,vt volun-

ADDITIONES.

a ¶Maleficium. Contrarium tamen tenet Ang.in l.quoniam multa. C.ad legem de vi.Sed reprobat Ias.in l.vt vim.ver.tertio limita.ff.de iust.& iur.
b ¶Intellectus. Adde quæ posui in procm.ff.arum. in apost.ad Bart. sic an testis deponēs de peritia,dēat esse magister in illa arte, vide Are. cons.
c ¶ff.de pœn. Die vt dixi in d.ad audientiam.in 1.magna. adde.
d ¶Excesit. Adde Are. consi.80. Ale.consi.8. n.8. lib.1.

tas imputetur,qñ potuit istum liberare,nec liberauit.ista restrictio mihi non placet.nec vī cōgruere literæ vbi nō pōderatur an potuisset liberare vulneratum,vel ne, & verisimi
a lis tamen irregularis est censendus. [a] nam præstitit operam & vna cū alijs percussit, licet percussio sua non fuerit letha homicidio.& pro hoc est tex.apertus,23.q.vlt.c.fin. & addu co tex.in cap.sicut dignū.§.vlt.ꝫ.c.vbi clerici fuerunt deposi ti,ꝙ homicidio:qa præstiterunt opē dando consiliū, vel ve-
b miendo cū armis. [b] vnde plus dico,ꝙ si bellū est iniustū,& cle ricus adhibet presentiam suā auxiliando,licet non interfece rit.ex quo tamen ab alijs cōsocijs homicidia perpetrata sūt ipse est irregularis.vt in cap.petitio,ꝫ. c. & facit c.præsentiū, c & c.seq.ꝫ.de cle. percu. [c] † In gl.in ver.credendū. in fi. Not.
7 diligenter gl.iuncto tex.nā quotidie ad hoc allegat, ꝙ in foro animæ,de omnibus creditur confitēti.& rō est:qa ibi tā tū tractatur de fauore,vel præiudicio suo,nō alterius : vnde Mascar. Opinio Inn.& Abb.Sicu.mihi placet,& ipsam tenet gl.133.q.fin. & c.fi.& probatur aperte ibi.vnde aduerte,ꝙ ille tex. ponit tres casus. Primus casus est quando plures in rixa vulnerant,vel ēt interficiūt vnū; & tunc quicunque,ei plagam imposuit,iudicatur homicida . Secūdus est quando plures vulnerant vnum qui ex vulneribus est mortuus , sed nō constat quis ex eis interfecerit.& tunc omnes censentur homicidæ illi qui non vulnerauerunt , sed impugnauerunt animo interficiendi, & in hoc casu loquitur Innocen. Tertius est qñ non constat quis ex eis interfecerit,nec fuerunt in auxilio,aut consilio cooperatores,sed tā tū,quasi de se factū erat publicū.vt pater in tex.Et ideo plus hic colligit,ꝙ nō solū vbi agitur præcise in foro animæ,sed ēt vbi quasi in foro animæ,credendū est cōfitenti,& dī qua si forus animæ,qñ non accusatur,nec inquiritur,nec denūciat,sed sponte à superiore petijt consiliū salutare:nā cū nul la extrinseca ratione cogente hoc faciat, sed ꝓ salute animę sibi credendū est,vt hic probatur not.Fateor.tñ, ꝙ sua confessio non habebit nocere accusatori,vel superiori volēti in
8 quire,sed tātū erit sibi nociuū mēdacium,vel proficua veritas.& sic in aliorum præiudicium pōt procedere illa glosa.
9 In glosin ver.quod si discerni. Hæc glo.no.diuersitatem inter ius canonicū,& ciuile,vt qñ pōt apparere quis extinxit, ille solus teneatur de homicidio,&primus,licet lethaliter pcesserit,tenetur tantum de vulnerato. secus ſm canones,vt hic,ga lethaliter percutiens tenetur de occiso,sicut, & alij q postea occiderunt.Sed pōt esse diuersitatis ratio: qa ius canonicū,quantū ad irregularitatē ꝯhendā,concernit animū & actū subsecutū.sed ius ciuile,& iura allega. hic in glos.loquūtur qñ agitur ad pœnā pecuniariā:nā ille tenetur de occiso,vnde posset dubitari:quid si ageretur ꝯ vulnerantē lethaliter lege Cornelia de sicar.scilicet de pœna legali , lethali, vel pecuniaria : nunquid omnes teneantur de occiso, quia tunc non agitur de emendatione damni , sicut quando agitur lege Aquilia , satis probabiliter posset dubitari. & de hoc plene Bartol.in l.finali ff.ad legem Cornel. de si-
9 ca. [d] † † In gl.vlt.No.bene hanc gl.maxime in vltimo dicto,& quotidie

ADDITIONES.

a ¶Censendus. Et si dubitatur ex cuius vulnere sit mortuus,an omnes teneātur de occiso,vide gl.in c.cupiētes.§.cæterum.in verbo,quia culpabiles. de elect.in 6.glo.in c.nolite. 11.q.3. & gl.in c.quiescamus.22.dist.
b ¶Cum armis. Adde quando ex homicidio secuto,quis sit irregularis,Fed. Consi.168.Cæpo.consi.9. Zach.
c ¶Percu. Opinio Inn.& Abb.Sicu.mihi placet,& ipsam tenet gl.133.q.fin. & c.fi.& probatur aperte ibi.vnde aduerte,ꝙ ille tex. ponit tres casus. Primus casus est quando plures in rixa vulnerant,vel ēt interficiūt vnū; & tunc quicunque,ei plagam imposuit,iudicatur homicida . Secūdus est quando plures vulnerant vnum qui ex vulneribus est mortuus , sed nō constat quis ex eis interfecerit.Et similiter in homicidæ illi qui non vulnerauerunt , sed impugnauerunt animo interficiendi, & in hoc casu loquitur Innocen. Tertius est qñ non constat quis ex eis interfecerit,nec fuerunt in auxilio,aut consilio cooperatores,sed tā tū,quasi de se factū erat publicū.vt pater in tex.Et ideo plus hic colligit,ꝙ nō solū vbi agitur præcise in foro animæ,sed ēt vbi quasi in foro animæ,credendū est cōfitenti,& dī qua si forus animæ,qñ non accusatur,nec inquiritur,nec denūciat,sed sponte à superiore petijt consiliū salutare:nā cū nul la extrinseca ratione cogente hoc faciat, sed ꝓ salute animę sibi credendū est,vt hic probatur not.Fateor.tñ, ꝙ sua confessio non habebit nocere accusatori,vel superiori volēti in quire,sed tātū erit sibi nociuū mēdacium,vel proficua veritas.& sic in aliorum præiudicium pōt procedere illa glosa.
d ¶In glosin ver.quod si discerni. Hæc glo.no.diuersitatem inter ius canonicū,& ciuile,vt qñ pōt apparere quis extinxit, ille solus teneatur de homicidio,&primus,licet lethaliter pcesserit,tenetur tantum de vulnerato. secus ſm canones,vt hic,ga lethaliter percutiens tenetur de occiso,sicut, & alij q postea occiderunt.Sed pōt esse diuersitatis ratio: qa ius canonicū,quantū ad irregularitatē ꝯhendā,concernit animū & actū subsecutū.sed ius ciuile,& iura allega. hic in glos.loquūtur qñ agitur ad pœnā pecuniariā:nā ille tenetur de occiso,vnde posset dubitari:quid si ageretur ꝯ vulnerantē lethaliter lege Cornelia de sicar.scilicet de pœna legali , lethali, vel pecuniaria : nunquid omnes teneantur de occiso, quia tunc non agitur de emendatione damni , sicut quando agitur lege Aquilia , satis probabiliter posset dubitari. & de hoc plene Bartol.in l.finali ff.ad legem Cornel. de sica. ¶In gl.vlt.No.bene hanc gl.maxime in vltimo dicto,& quotidie
e ¶Occisus. Nā ista vulnera secundo illata licet in homine sano non essent mortalia,tū in homine debilitato pp primū vulnus est mortale,l.qua actione.§. si quis seruum agrotū.ff.ad l.Aquil. Secūdus casus est qñ aliqui prius intulerunt vulnera , non mortalia, & alij in eodem conflictu postea percusserunt mortaliter, & tunc soli illi qui intulerūt vulnera mortalia tenenē de homicidio,vt in l.ité Mela.§.sed si plures.ff.ad l.Aquil.Dicit tamen Barto.in hoc esse aduertendum,quia il li qui prius percusserunt vulnere non mortali,tenentur tanquam præstantes auxiliū in assistendo,vt in l.is qui opē.ff.de fur. Dicit etiam Bal. idem,quod poterit puniri talis assistens tanquam coadiuuatus ad hoc. ſad homicidium committendum,vt in l.3.ff.ad l.Iul.de vi priu.& dicit Barto.in dicta l.si in rixa.quod sufficit,quod vnus solus sit coadunatus vt in l.2.§ sed si vnus.ff.vi bo.rap. Idem dicit Io.An.in d.c.sicut dignum. & ibi dixi. Tertius casus est qñ nō pōt apparere,cuius ictu quis decesit. & hoc pōt dupliciter contingere,vel qa nullum vulnus per se est mortale,sed vulnera vtriusque, vel omniū simul iuncta, sunt mortalia , vel quia non apparet cuius ictu quis decesserit,vel qs primus intulerit vulnus mortale. In primo casu , scilicet quando nullum vulnus de se est mortale , sed omnia simul iuncta sunt mortalia, dic, quod omnes puniuntur de homicidio.vt in l.item Mela.§. sed si plures. ff. ad legem Aql. in secundo casu quando non pōt apparere cuius ictu perierit, vt quia non constat qs intulerit illā percussionem quæ est mortalis,vt quia nō constat de prioritate vel posteriori tate percussionis. & eo modo dicit Bar.quod omnes tenentur de homicidio,quia præsumuntur omnes simul vulnerasse,sicut alibi cum de ordine non appareret præsumuntur simul decessisse,vt in l.sed de illo.ff.de reb.dub,vnde omnes teneantur,vt in ltē Mela. §.sed si plures.& in l.ita vulneratus.in fi.fix his pōt inferri ad quæstionē. Tres interfecerunt vnū,sed non apparuit nisi vnū vulnus nūquid oēs teneantur de homicidio. D.Pet.de Anch. Io.de Imo.& Dom. Dominic.mouet istam quæstionē in c.cupientes.§. cæterū.in gl. in verbo culpabiles.de ele.in 6.& dicit,ꝙ si omnes sunt principales in rixa ,ppositio,itaq; nō pōt ꝫ aliquē iquiri de auxilio,oēs dēnt absolui,maxime stā te statuto, ꝙ pro vno homicidio non possit nisi vnus decapitari. Sed tu dic,ꝙ oēs erunt irregulares ex quo constat omnes fuisse in rixa , & sic in culpa,vt hic dicit Io.An.& eius mentē retuli in ca. ad audientiā. in 1. add.magna.ſ.e.& Doct.ēt sequūtur.hic Sed quo ad pœnā delicti pōt ꝓcedere opinio ipsorū,quia ex quo reperitur vnicū vulnus,necesse est cōcludere ꝙ vnus tantū percusserit,& sic vnū tantū nocentē . Vnde potius debemus oēs absoluere,quā innocentes cōdemnare,vt in l.absentē ff.de pœn.Sed no.verba prædictorū Doct.qa volunt,ꝙ vbi plures sunt æquæ principales in rixa,non pōt vnus accusari de homicidio, alij tāquam pstantes auxiliū,secus si non essent æque principales,quia tunc vnus posset accusari, vt principalis,alius,vt præstans opem,consiliū, vel auxiliū, vt dici Bal.in d.l.si in rixa.Ex hoc potes colligere practicā,an debeāt plures accusari,vt principales,an vero aliqui,vt principales, alij vero vt auxiliantes.Circa ſm principale.ſ.qñ aliquis fuit vulneratus ab vno,deinde ex interuallo ab alio occisus,quis teneatur de homicidio, dic,ꝙ aut constat ꝓ iudicū medicorū,ꝙ primum vulnus non fuit mortale,& tūc vulnerās tenetur de vulnere,& occidēs de homicidio,vt in l. ité Mela.§. sed si plures.Et idē vī dicendum de iure canonico.sed iste tex. vī hoc limitare,dūmodo vulnerās nō habuerit animū occidendi,alias est irregularis. hoc putarē qñ paulo post vulnus fuisset vulneratus ab alio & occisus, secus si ex interuallo occiditur,non vī imputandū vulneranti ; ex quo deposuit animum occidendi,nec cām præstitit homicidio,& sic intellige istum tex. & Doc.hic,aut non pōt discerni,an vulnus fuerit mortale,vel nō,& tūc de iure ciuili vulnerans tenetur de vulnere , occidens de homicidio,vt in l ité Mela.§.Celsus.& in l.huic scripturæ . §.ff.ad l. Aquil.quod intellige nisi vulnus esset adeo mortale,quod nulla spes esset de liberatione,quia tenetur vterque tunc de homicidio , vt in l.ita vulneratus.§.igit,si quis iuncta gl.ff.ad l.Aqui.de iure aūt canonico est tenendum,quod etiam si non constat vulnus esse mortale,imo si solū dubitetur an sit mortale, quod vulneratus censeatur homicida, vt hic in ver.quod si discerni & hoc tenet gl.hic,& cōmuniter omnes Doc. excepto D.Car.Sed tene menti vnum tex.mirabilem in c.quib.mo. feu.amit. vbi dicitur, quod si vasallus dimisit dominū in bello mortifere vulneratū,nō perdit feudū. & sic ille tex.vult quod censeatur mortuus eo tēpore,quo est pestifere vulneratus,ita vt nō sit in consideratione si postea occidatur. Bal.hic dicit,quod aliud est loqui de pœna intrinseci delicti,quia in eo casu loquuntur iura pal.& aliud est in amissione feudi qa in feudis non hēt locū fictio illarū legū,quia vulnus talis dñi rēdit ad punitionē pcussoris,cuius delictū velatur ꝓ superuenientē casū veræ mortis celerius inflictę.Sed iquātū Bal.dicit, ꝙ leges illæ inducūt fictionē nō bene dicit, qa imo occidēs vere occidit,dato ꝙ ante esset mortifere vulnerat[e], vt ꝓbat in dictis iurib.& ꝓ Bar.in l.dānī.§. Sabini.ff.de dā.inſe.vī dicit ꝙ illud c.log ff feudis,q i multis deuiat à iure cōi,vt i c.de feu.cog.

quotidie solet all. hoc c. cū ista gl. & quoniā gl. est aliquātulū intricata, & male ordinata: potest sic breuiter distingui, quia
a aut violētia infertur personæ, aut reb. primo casu, [a] aut pōt cuitare sine occisione, puta fugiendo, & clericus dēt potius
b fugere, [b] quā occidere suum aggressorem, vt no. ꝛ. co. fusce
c pimus. & in cle. 1. co. ti. [c] si vero est laicus, multi distinguunt attendētes qualitatē personarū: vt si miles aggrediatur rusti cū, dēt rusticus fugere, si pōt, quia non est verecūdia militē fugere rusticū. Alij, vt Bar. videtur tenere, q nō teneatur fugere: quia semper fugiēda est verecundia, & pro verecundia seu iniuria cuitanda licitū est resistere. vt no. in l. 1. C. vnde vi. & fortē ista pars est verior de rigore iuris: sed in foro animę alia pars est tutior. ar. c. fuscepimus, ꝛ. eo. si vero nō pōt cuitare iniuriā fugiendo, vt quia est ita adstrictus, seu ad angulū positus, vt sine percussione nō possit recedere, & tūc licite
d se defendit, sed vt defensio [d] dicatur inculpata, multa sunt at tēdēda. primo tps, vt faci at incōtinēti, & non ex interuallo, nisi timeretur sēda percussio, quia tūc esset defensio sēcūdę percussionis. Itē dēt facere ex causa defensionis, & non animo vlciscēdi. vnde si pōt impedire ictū alterius, & nō impediuit, imo percussit lethaliter, tūc tenetur: qa excessit mēra defensionis fines, & cōsiderandū animū ipsius debent attēdi circūstantiæ, vt qualitas armorū, habitus vtriusq; nā si vnus fortis aggreditur fortior ē cū pugno, nō dēt fortior re sistere cū gladio: ex quo pōt sine eo repellere iniuriā. Itē si veniebat cū baculo, & iste potēs erat ad resistendū cū baculo, nō debebat capere ensem: bonus ergo iudex arbitrabitur, quia nō pōt dari certa regula, vnde seruetur q dixi ꝛ. vt illa dicatur mera defensio, qñ id fit, sine quo nō pōt repelli, violētia, nisi aggrediēs occidatur, qui impune pōt occidi, ēt
e per ferrū. vt in cle. 1. e. ti. [e] Si aūt modus excedatur, nō ex ꝓpposito, & tūc non tenebitur, & iudex ex circūstantijs arbitra
f bitur, an fecerit ex ꝓpposito. vt hic in gl. & bene. [f] Secundo aūt membro principali, quando vis infertur reb. & tūc aut quæritur, nūquid sit licitū occidere pro eis saluādis, in clerico; dicendū q non, & fortius pro eis recuperādis, vt hic, & ꝛ. c. fuscepimus. in laico posset ꝓbabiliter dubitari, licet Legistæ teneant posse occidere si res alias saluæ, esse non possunt. [g] vt no. in l. furē. ff. de sic. & l. itaq; ad l. Aquil. sed dic, vt di xi in c. 2. ꝛ. c. Aut quæritur, nūquid liceat aliter resistere præ ter occisionē, vel mutilationē, & pariter dico in clerico, & in laico, q siue ꝓ eis saluādis, siue ꝓ eis recuperādis incontinēdi. vt hic, & c. olim. 1. ꝛ. de rest ipo. & possunt recuperari ab inuasore incōtinēti, quā citius fieri pōt, recollectis armis
h & amicis. Et dicit hic Host. q fieri dī incōtinenti [h] antequā ad alia negotia deueniatur, alias esset guerra quæ inferri nō debet, ideo tūc debet ad iudicē recurri. in l. 1. C. vnde vi. Bar. vī sentire de triduo, vt videlicet intra triduū dēat res recuperari. sed idē Bar. no. alibi, videlicet in l. 3. §. cū igitur. ff. de vi, & vi arma. tenet attēdēdas circūstantias, & qualitates personarū, & rei vnde facta est deiectio. nā si nobilis expelleretur de castro, daretur maius tēpus; quam si rusticus vnus, de parua
i re. vnde posset differri ēt quoad sex mēses. [i] Cōclude ergo, q circa hoc certa regula dari nō potest. & coniuge has opi. simul dicēdo, q debet hoc fieri quā citius pōt: dūmodo non diuertatur ad alia negotia, quia tūc nō esset fieri q citius posset. non tn intelligitur, q dicatur diuerti ad alia negotia, qñ comedit, vel bibit, vel dormit, sed qñ, relicto primo, tēdit ad alia. Et ratio diuersitatis inter propulsandā iniuriā illatā personæ, & illatā reb. est, quia qñ infertur iniuria perditur naturalis possessio, non ciuilis: & hoc si habeat animū continuādi possessionem suā, & restituendi. l. qui possessionem. ff. de vi, & vi arma. & l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. poss. vnde redeūdo incontinenti, dicitur potius suā possessionē defendere. f. ciuilem; quia non potest liberaliter vti, nisi deiciatur detinens. vnde potius dicitur defendere, quā vim inferre, circa naturalem possessionem occupatam per aliū; sed quando iniuria infertur personæ, cessat ratio: nā se ipsum nō possidet, nec dicitur spoliatus, nec se defendit, cū armis amplius persequatur; & ideo nō dicitur ex interuallo
10 repercutere. † Extra gl. pro declaratione literæ quæro, quid si iste percusserit non lethaliter: apparet tn, q ex percussione sua nō potuit iste fugere: vnde fuit iste occisus à parochianis: nūquid iste teneatur. Host, q sic, quia præstitit cām homicidio. ad hoc c. de cætero, ꝛ. c. & ita cōmuniter transeunt
11 doc. † Sed circa hoc posset dubitari. nā si tenemus q supra dixi, q liceat clerico ꝓ defensione rerū percutere, licet non lethaliter, tūc cū iste insisteret rei licitæ, non debet euentus mortalitatis sibi imputari, cū ipse in homicidio nō reperiat culpabilis ad hoc c. ex literis, ꝛ. c. cū similib. vnde posset dici, q quoad pœnā, nō dēat iste teneri, sed quo ad cessationē à di
K uinis pōt seruari opi. Host. tanquā tutior. [k] † Et sic ēt posset
12 dubitari de alia q. quā ponit hic Inn. & Host. videlicet viso la

trone iste clamauit vt caperetur, vel simplr clamauit, q ibi erat latro, vnde venerūt alij, & illū occiderunt: dubitatur nū quid ille clamās sit irregularis: videtur q sic, etiā si non habuit animū ad mortem, quia lex promotionis, cōsiderata ēctū, non voluntatē. 15. q 1. c. fi. sed sibi ex eo maxime est imputandū: quia verisimiliter cogitare potuit, q ex hoc sequeretur homicidiū. sed (vt dixi) nō est sine dubio, vbi autdisnō
1 fuerit ad mortē. [l] † Vltimo quæro quid si percussio vnius-
13 cuiusq; per se cōsiderata, non sufficiebat ad mortē; sed omnes simul iunctæ, mortem inflixerunt: tenet hic Inn. q quilibet tenetur de occiso. 23. q. vlt. cap. fi. & idem sequitur Bar. in præall. l. fi. ff. de sica. quod no. vide tamen gl. in præall. l. item
m Mela. §. si plures. [m] & hæc tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Primo casu. Vtrū aggressus ab alio, teneat fugere anteq̄ percutiat. De hoc vide Ant. in c. olim. el 1. de rest. ſpo. & q̄ ibi late notaui. ītē adde hic, quod qui est in periculo mortis cōstitutus, pro sua defensione non solū potest interficere, sed ēt aliū aggressoris non suū, qui venerat pro secunda parte, si pp eius impedimentū nequit euitare scandalū. Et idē si multi venirent ad sedandū rumores, & pp eorū tum ultū impedirē fugere, & euitare periculū ita singulariter dicis Ang. in l. is, qui aggressoū. cū l. seq. in fi. p gl. ibi positā. C. ad leg. Cor. de fic. & facit ad hoc q no. Au. in c. clericis. arma. de vi. & ho. cle. vbi refereodo Io. An. in trac. de libello, ponit quæstionē de sacerdote aggresso qui receditde altari, & occidit aggressorē, & dicit quod incontinenti poterit redire ad perficiendam missam absque
meru irregularitatis. Itē an iosultatus dicatur ſpr facere defensam, videtur Bal. in l. 1. C. ad leg. Cor. de fic. Ité hic adde Bal. in l. 1. C. vnde vi. vbi plene.

b ¶Fugere. Adde. Ale. conſ. ſupra alle. 77 & in q. 1. lib.

c ¶Eod. tit. Ego plene dixi. in d. c. fuscepimus. Sed adde vnum notabile dictum Ab. Sic. in c. clerici. el 1. de vi. & ho. cle. vbi dicit, q licet ad occisionē clerico nō liceat ꝓcedere. si ꝓ fugere: tamen pōt licite resistere, & vereberare. ar. in c. clericus. de rest. ſpo. q. adde ad ea, quæ dixi in d. c. fuscepimus.

d ¶Defensio. Ité qualiter debeant deponere testes deponentes super homicidio facto ad sui defensionē, & qualiter super hoc dēat articulari, videtur late notaui post Imo. in cle. 1. de homic. An cōsanguineus possit licite ꝓ fendere cōsanguineum in rixa, & amicus amicum, dic quod sic, ꝛ. ꝓ in l. seruus in omnib. in ver. indecisum dare. ff. de act. & ob.

e ¶Bo. ci. Sed quid si plus valet cum pugno, quā ego cū ense, an si me pos tit pugno potero me cū ense defendere. & fm Doc. in l. j. C. vnde vi. dicit Ab. Sic. & ex hoc sequitur, q si quis aliquē occidit, nō est cre dū ei si dicit, q aliter se defendere nō poterat, sed recurrendū est ad cōiecturas, & hoc tenuit Bar. in l. 1. C. vnde vi. sed vide gl. in cle. vn. in verb. nō valens, e. ti. Sed dic, q cessantib. coniecturis contrarij præsumendū est, quia est præsumendū contra eū qui prouocauit, vt in l. 1. §. cū autem. ff. si quad. pau. fe. dī. & l. si ex plagis. §. rabernarius. ff. ad l. Aqui. Vnde facile est probare duo. primo, q insultatus est ipsum secundo, q eum ex eo interfecerit. & hoc tenuit Bal. in l. 1. C. vnde vi. & D. Pe. de Anch. de homicidio. in cle. vn. & Bar. in d. §. rabernarias. quod no. Ale. de Ne.

f ¶Bene. Sed pone, percussus insequitur percutientem, & ipsum interficit, an talis debet puniri, vt dolosus, an vt culpabilis. Iac. de Are. dicit, quod humanius est tenere, q debeat puniri vt culpabilis, & cū eo transigi. Sed in l. 1. C. vnde vi. & istam opi. firmat Bur. & Ab. Sic. in c. olim. el 1. de rest. ſpo. & sic non debebit mori, quod no. Sed quid si aliquis, puta dominus mandat subdito, vel famulo, quod aliquem interficiat, alias ipsum interficiet, an liceat illi occidere, vt non interficiatur Pe. & Cy. in l. 1. C. vnde vi. dixerunt, quod sic, ego dicam in c. 3. infra. de fur.

g ¶Non possunt. Adde Cœp. consi. 40. & consi. 66.

h ¶Incontinenti. Adde Ale. consi. supra alleg. 108. Cœp. consi. 29.

¶Adde Gemi. in c. cordi. §. his quoque in 1. & ibi in apost. Cel. in ver. indulge illico. de apo. lib. 6. & Ale. consi 32. vol 4.

¶Incontinenti. Quomodo intelligatur verbum incontinenti. vide tamen l. 1. §. 1 ff. de verb. obl. Ang. in disp. in ci. revocata guerra. in 1. dubitatur. in l. 2. C. de seru. & Fel. in c. præterea, ver. in gl. fi. supra de testi. Sed
i ¶Menses. Intellige, quando possessionē non pōt recuperare sine armis, cus si amici se interponunt, & volunt q ingressus libere relaxet possessionē sine armorū impressione. Nam si tunc expulsus vteretur armis, videtur modū excedere, & puniretur, vt dicit Bal. in l. 1. C. vnde vi. & fabulatur. ligitur ex notatis hic, & ibi per gl. & doct. & opin. Bar. in d. §. cum igitur sequitur D. Card. Io. Cal. & communiter doc. Ale. de Ne.

K ¶Tutior. Pro opinione Ab. Sic. multū facit iste tex. qui distinctē dicit, quod si percussio presbyteri non fuit talis, nec habuit animum occidendi, q potest licite celebrare. Vnde in puncto iuris puto etiam quod à diuino non debeat cessare. & hoc vult iste tex. Ale. de Ne.

l ¶Mortem. De ista q. dixi in c. ad audientiam, in 2. add. magna. Ale. de Ne.

m ¶§. Si plures. Sed vide q dixi i add. magna hic. Vterius scias, q io. An. metuet quæst. de plurib. exist ētib. in vna domo, ex qua proiectus fuit lapis & vnus est interfectus, an oēs sint irregulares si nesciatur, quis illorū interfecerit, dic vt hic ꝓ Io. An. ego dixi in c. ad audiētiam, in prima add. magna. & aliquid ēt dixi ꝛ. in hoc c. in magna add. Sed aduerte, quod Host. Cald. & Do. Card. in §. fi vero, in pen. quæst. referūt verba sancti Thomæ 2. 2. q. 3. art. 7. vbi sanctus Thomas quit, nūquid idē actus diuersā ētu possit esse licitus. & illicitus, & dicit sanctus Thomas, q nihil prohibet, vnū actū habere diuersos effectus quorū alter ſr tantū in intentione alius præter intentionē. Morales aūt actus recipiunt speciem, secundum quod intēditur nō aūt ab eo, q est prēter intentionem; tamen sic fit per accidens ex actu. Vnde cum quis se defendit, duplex effectus sequi potest. Vnus conseruatio propriæ personæ, alius occasio inuadendi. Primus magis habet nomen illiciti, cū sit naturale cuilibet se conseruare in quātū potest. Tamen aliquis actus ex bona intētione ꝓueniēs, pōt reddi illicitus, si non sit proportionatus fini. ideo si quis ad defendēdam propriā vitā vtitur maiori violentia quā oporteat illicitū est. Si enim nō moderate se defendit, illicita est defensio. & sic procedit q hic dicitur. Quod vim repellere licet, cum moderamine, inculpatæ tutelę. Dicit tn Beatus Thomas. q sit necessariū ad salutē, quod quis prętermittat actū moderatę, ad vitandum

tandum occisionem alterius, plus enim tenetur prouideri vitæ suæ, quā alienæ. sed quia illicitū est hominem occidere, nisi publica authoritate propter bonum commune, ideo illicitum est, quod homo intendat hominem occidere, vt se defendat, nisi habeat publicam authoritatem. tūc enim intendēs occidere hominem ad sui defensionem, refert hoc ad publicum bonum, vt in milite pugnante contra hostes, qui tunc peccat, si priuata libidine moueatur. Sed aduerte, vbi dictum est supra quod defensio est licita, intellige vbi impugnatio fit illicitē nā fi aliqs licite offendit, offensus non potest licite se defendere, vt dicit gl. Bar. & Pau. de Ca. in l. vt vim. ff. de iust. & iure. exemplū in patre verberante filium, vel in domino verberante seruum, vel in propinquo verberante propinquū, vt pateat C. de patr. por. & C. de emendat. propinq. Idem si iudex offenderet, quia non liceret ei resistere, de qua tamen dic, vt in regul. quod quis mandato. de regul. iur. in 6. & per Cyn. in l. 1. in fine primæ quæstionis. C. vnde vi. Et his infertur ad statutum, si dicit statutum, quod bannitus possit impune occidi. an si aliquis vult interficere bannitum, & se defendit, an si defendendo se, illum interficit, bannitus tenetur de homicidio. Barto. simpliciter dicit quod sic, in d. l. vt vim. quia ex quo offensio fuit licita, defensio erat illicita. Sed Pau. de Cast. in d. l. vt vim, distinguit. An statutū dicat, quod bannitus possit licite offendi, & tunc vera est opinio Bar. quia statutum facit offensam licitam, & sic offensio nō continet delictum, sed est executio iuris. Aut statutum non reddit offensam licitam, sed impunitam, puta, quia statutum dicit, quod si bannitus offendatur, non puniatur offendens, & tūc quia offensa non est permissa, sed impunita, aduersus eum posset bannitus se defendere, & si defendendo se occidit, non debet puniri bannitus. & alleg. Io. de Ligna. in tractu. de bello particulari. q dicit esse menti tenendum. Item Doct. hic tractant, an si prælatus habeas iurisdictionē tēporalē in uocar auxiliū brachij sęcularis extranei, & contingat aliquē violentorū occidi, imputet inuocanti, & dicit Host, & Doct. quod nō. ꝓ c. postulasti. j. e. & in c. dilecto. de sen. excō. in 6. & c. 1. eo. ti. videbitis. in d. c. postulasti.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus chyrurgicus, si pietatis causa chyrurgiam, exercuerit, ex qua mors secuta est, irregularitatem non euadit.*
2 *Officium chyrurgiæ, est interdictum omnib. clericis, & peccant exercendo etiam intuitu pietatis. & nu. 5.*
3 *Doctor si dederit consilium per imperitiam, ex quo secuta est sententia tenetur parti, contra quam lata est sententia ad interesse.*
4 *Homicidium licet non processerit ex culpa, tamen quia ille qui fuit causa operam rei illicitæ dabat, non excusatur.*

CAP. XIX.

1 Vanos. [a] † Religiosus, chyrurgiam exercens,
2 si ex ea mors sequatur, irregularis est, [a] etiam si sit peritus, & diligens, & hoc fecerit cā pietatis; sed cū eo post satisfactionē, misericorditer dispensari pōt. h. d. vsque ad §. vltimū. & ille §. vsque ad fi. hoc intendit. Qui iudici sęculari dedit interfignia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis nō est; licet ille postmodum occidatur. Et duæ sunt partes, vt per §. paret. & quelibet pars diuiditur in cōsultationē, & relpōsionē. Casus literalis. Quidā monachus, credens se quandā mulierē à gutturis tumore liberare, vt chyrurgicus, cū ferro tumorē illum aperuit & cū tumor aliquantulum recessisset, præcepit illi mulieri nē vēto se exponeret vllo modo; ne forte si ventus subintrare cām mortis inferret: sed mulier cōtēpto eius mandato, dū messes colligeret, vento expositi se incaute; & sic per aperionē gutturis sanguis multus effluxit, & mulier diē clausit extremū; quæsitum fuit quid de illo monacho sit agendū? respondit Papa, q licet ille monachus multū deliquerit alienū officiū vsurpando, q sibi nō conueniebat: si tn cā pie fecit, & peritus erat in exercitio chyrurgiæ, & adhibuit diligentiam quā debuit ex eo, q per culpā mulieris, cōtra illius mandatū, hoc ei contigit, nō est adeo re, pbandus, quin post satisfactionē condignā cū eo misericorditer agi possit, vt valeat celebrare diuina: alioquin interdicenda est
2 ei facere totalis ordinis executio de rigore. B. † No. 1. q mul
ta dēnt cōcurrere, vt mors infirmi nō imputet medico. Primo q istud officiū sibi cōueniat, vt q sit laicus; nō aūt clericus: qa clerico interdictū est istud officiū chyrurgiæ. vt in
3 c. sententia, & c. nō magnopere, ne cle. vel mo. & in c. fi. e. ti. vn de hæc litera licet loquatur in monacho: qa fuit in facto, tn intelligitur in quolibet clerico, sęculari eadē rōne. [b] † Secūdo requiritur, q sit peritus. [c] vnde nō sufficit, q appellet se peritum; sed dēt esse re ipsa: vnde si doctor dedit consiliū per errorē, & imperitiā suā, & secuta sit sententia: per illud cōsilij, tenet ad satisfactionē illius, cōtra quē est lata sententia, vt hic, & in Lillicitas. §. sicuti. ff. de offic. præsi. & l. idē iuris. §. 1. ad leg. Aqui. & in reg. nō est sine culpa. lib. 6. facit, q no. gl. in c. 1. de confess. lib. 6. de aduocato qui docet clientulū mēti. [d] † Tertio requiritur, q adhibeat oēm diligentiā, [e] secūdū artē suā. [e] Quarto, q informet ægrū de his quæ sunt cōtraria ægritudini. his ergo seruatis, euentus mortis nō imputat medico: alias secus. ad idē de æta. & quali. c. ad aures. † Item
4 mortis, quantumque processerit sine culpa eius. [f] † No. q
5 clericus quantumcūq; peritus in arte chyrurgiæ, peccat exercendo illam artem, etiam intuitu pietatis. Ex hoc infertur, q propter pietatē nō est impietas exercenda: nec licet alicui officiū alterius excercere. facit 1. q. 1. nō est imputāda. Vltimo no. q cum homicida casuali, qui non fuit in culpa, de facili dispensatur post satisfactionem: tene menti.

ADITIONES.

a ¶Irregularis est. Adde quod licet infirmus mortuus fuerit chyrurgi incuria, potest ipse his non obstantibus ad sacros ordines, & ad episcopatum promoueri, si tamen in medendo habuit conscientiam saluam. Ita no. Gof. in sum. eod. ti. & c. ad aures. supra de æta. & qual. Zach.

b ¶Ratione. Bur. dicit, quod officium Phisicæ non est clericis inhibitum de quo dubito, cū sit officiū periculosum, vt in c. ad aures, de æt. & qual. Sed pro eius opinione facit c. sententiam. supra ne clerici. vel mona. vbi solum prohibueri videtur chyrurgia, quæ exercet incisionem vel adustionem, de quo dic, vt ibi per Doct. Ale. de Ne.

c ¶Peritus. De qua culpa medicus teneatur, vide Car. Alex. in c. 1. 83. dist. Et de illis qui suscipiunt aliquid, in se, tanquam periti, vide Fel. in ca. quia iudicante. supra de præsc. & Abb. de ap. in fi. Mod. in l. a. ff. quod quisque iur. Geor. Natram. in repe. cle. sæpe. §. quæ omnia, de ver. sig.

d ¶Mentiri. Plus dicit Bur. quod etiam si adhibuerit omnem diligentiam q̄ potuit, & contra conscientiam non fecerit, tenetur ad restitutionē dūmodo propter impericiam errauerit. Sed ista opi. Bur. & Abb. Sic. vī esse contra doctrinam Innocen. in c. sicut dignum. de qua dixi post Abb. Sic. in c. præsbyteri. supra eo. Nam Inn. & Doct. dicunt, quod si quis damnum alteri dat per culpam leuem, vel leuissimam, in foro conscientiæ, non obligatur ad restitutionem. Sed dic, quod Doctor, qui scit se imperitum, est in culpa lata, vel quasi. l. si immiscendo rei, de qua scit se nō habere peritiam. Item illud officium assumendo, videtur affirmare se peritum. & ideo debet teneri in foro conscientiæ. Secus in eo qui daret dānum re alterius, nō assumendo aliquod officium, quia tunc procedit in dictum Inn. in c. sicut. ad hoc facit l. Iubianus. §. quod autem. ff. de act. em. vide glo. in clemen. 2. in ver. honorem, de magist. quæ dicit, quod indigenus petens Doctoratum, incurrit peccatum præsumptionis. Vnde etiā incurret præsumptionem, qui sumit officium, ad quod non est peritus.

e ¶Suam. Ex hoc infert Bur. contra consulentem, quia ex sua pigritia non debet studere ad consilium, obligatus est in foro conscientiæ ad restitutionem, & hæc est ratio, quia acceptando cōditionem, videtur obligasse ad studendum, & ad debitam diligentiam, vt dixi in præced. addit.

f ¶Eius. Istud apud me est magnum dubium: nam iste text. videtur contra l. qui occidit. §. fi. ff. ad l. Aqui. vbi dicitur, quod si vulneratus non seruat debitum regimen, & moritur, vulnerans non tenetur nisi de vulnere, non de homicidio. Nec ob. si diceres, quod ideo hic est statutum; quia assumpsit officium sibi interdictum. Nam maius est delictum vulnerantis, qui intendit nocere, quam assumentis officium sibi interdictū, q intendit prodesse. Istud contrarium nō soluo, sed dicā in c. exhibita. j. e.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non est ille, qui ad nutum Potestatis dedit signa alicuius latronis, qui ab ipso Potestate, & eius curia occisus est.*
2 *Vulnerare, & prostrare sunt diuersa; & stat unum loquens in vno, non verificatur in alio.*
Clericus licite potest defendere res suas contra latrones.
3 *Chyrurgico nō imputatur mors si obseruauerit ea de quib su. in prī. 2.*
Clericus medicus si intuitu pietatis exercuerit artem suam, ex qua secuta est mors, non imputatur ei, quoad peccatum, & dispensationem; sed quo ad irregularitatem sic.
4 *Medicus quando est peritus, & in nulla culpa reperitur, non imputatur ei mors infirmi: secus si non est peritus, vel dedit medicinas malas.*
5 *Infirmi non obedientes medicis, non incurrunt crimen inobedientiæ.*
Infirmitas, quæ prouenit ex defectu infirmi, causat peccatum.
6 *Seruientes infirmis, non debent eis exhibere aliquid nocium, nec obedire appetitui corrupto ipsius infirmi, vel extra præceptum medicorū aliquid facere, alias peccant.*
7 *Irregularitatem quis incurrit ex sola membri debilitatione, vel abscissione.*
8 *Furtum ascendens summam quinque solidorum punitur furca, intellige quando etiam ex tali furto rumpitur pax, alias secus.*

§. Ad vltimum. No. ibi furem, & ibi latronē, q accedens ad furandum de nocte, potest appellari fur, vel latro. capiuntur ergo ista vocabula promiscue, & sic nō est semper vera ista distinctio Do. inter furem, & latronē, quā ponūt ꝛ. e. c. 2. & in eadē scriptura pōt appellari fur, & latro. Casus lite. Alia quæstio facta fuit
1 domino Papæ. † Ecce quidā scholaris, timens ne latrones essent in domo, surrexit de lecto, & inuenit ibi furē, qui schola rem vulnerauit, & recessit: mane facto, scholares cœperunt cundē; & inuentus est vulneratus, & traditus Potestati, corā asserunt, quod prædicta nullatenus perpetrauit: Potestas ad scholarē illū nuncios misit, vt diceret quicquid scīret de fure illo, vel traderet interfignia: qui cultrū quem ipsi latroni abstulit, & sotulares, quos in domo dimiserat, nūcijs tradidit memoratis: nil amplius de ipso facto se intromittens: Potestas his receptis interfignijs, latronē illū apparitoribus suis tradidit puniendū, qui sibi amputauerunt virilia, & oculos eruerunt. Latro ira, & dolore cōmotus, nec cibū sumere voluit, nec potum, & sic mortuus est. quæritur vtrum scholaris iste ad sacros ordines possit promoueri, & respondet Papa, q̄ præfatus scholaris, si alias dignus est propter prædictū
2 euentum, non est à sacris ordinib. prohibendus. B. † No. 1. ibi, qui solum prostrauit, quod aliud est prosternere, aliud vulnera-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vulnerare.facit pro statuto dicẽte si quis vulnerauit aliquẽ,
a q̃ non sufficit,si prostrauit, & non vulnerauit [a] No. q̃ licet
clerico defendere res suas cõtra latronẽ:nã iste sch olarisvul
nerauit latronẽ:nec sibi imputatur:potest tñ dici, q̃ hæc lite
ra,hoc non probat; sed posset facere ad defensionẽ.Vltimo
nõ.cõtra no.per gl.in c.dilectus.ẽ.eo. q̃ etiã contra promo
uendũ,nõ imputatur aliquid,si mors casualis inde subsequa
5 tur.† In gl.1.op.& videtur q̃ cuẽtus mortis non debet impu
tari medico,ex quo accidit propter incuriã,& imperitiã in
firmi,vt in Lilliciras.§.sicuti.ff.de offi.præsi.Sol. coniũge oẽs
tres priores gl.quæ videntur cõtrariari,& dic,q̃ in medico,
cui cõuenit hoc officiũ chyrurgiæ,non imputatur mors , si
seruat ea,quæ dixi in primo notabili, sed religioso, vel cleri
co bene imputatur,quantumcunq; perito, si deliquit ; quia
fuit in culpa,immiscẽdo se illi delicto.vt in re.nõ est sine cul
b pa,lib.6. [b] & ideo.inquantũ gl. 3.dicit,q̃ culpa mulieris non
dẽt imputari ei : dic quoad peccatũ, vel quoad dispensatio
nem; imputatur tamen quoad irregularitatẽ ẽhendam, vt
c hic aperte df,& hoc rationib.prædictis. [c] In gl. in vers. alio
quin.in fi.intellige q̃ ista requirũtur,& ponderantur quoad
inducendã dispensationẽ.nam istis deficientib.vel aliquo isto
rũ,non debet secũ misericorditer dispensari; quia reperitur
in maiori culpa:omni tũ casu est irregularis, vt hic in litera,
d ideo indiget dispensatione.[d] † Aduerte,quia Inn.& Host.tra
4 ctant hic aliquid circa personas medicorũ,& tam infirmo
rũ quã custodientiũ ipsos infirmos,& cõcludit sic, q̃ si me
dicus est peritus,& in nulla reperitur culpa, q̃ tunc ẽt in fo
ro animæ nõ imputatur ei infirmi mors, quia hoc officiũ
nõ est interdictũ laico.imo laudabile & institutũ per Deum,
seu etiã per ipsum approbatũ . iuxta illud prouer. Honora.
medicũ propter necessitatẽ : nã & illũ creauit altissimus. Si
vero medicus reperitur in aliqua culpa,vt quia nõ erat peri
tus, vel qa nõ adhibuit diligentiã quã debuit,adhuc grauius
peccat,si ex certa sciẽtia dat infirmo medicinã nociuã , vel
differt liberationẽ,vt pecuniã cõsequatur , vel ponit species
antiquas,vel malas in medicina,q̃ no. cõtra istos aromatarios,qui ex cupiditate quadã,cõficiunt medicinã ex specieb.
antiquis quæ potius obesse habent,quã prodesse, qui grauiter peccãt,& si medicus dubitat an medicinã sit proficua vel
ne,potius debet abstinere, quã dare medicinã,fm. Inn.& sic
potius remittat infirmũ in manib. Dei, quã cũ exponat du
biæ medicinæ.† Quoad fm,de infirmo,concludit Inn.q̃ nõ
incurrit crimẽ inobediẽtiæ,non obediẽdo medico,quia nõ
est prælatus suus.Itẽ si est sanus,nõ debet quid sumere,q̃ si
bi sit nociũ,aliãs peccat , quia per infirmitatẽ futuram subtrahit se à seruitio Dei,& grauius peccãt infirmi,vel sani,ca
piẽdo venenũ,vel aliud mortiferũ,quia non licet cõtra se se
uire,sicut nec in aliũ.23.q.5.c.si nõ liceat. & in c.significauit.
de cor.vitia.nã nemo est dominus membrorũ suorũ, vt ibi.
& l.liber homo.ff.ad l.Aqui.& illi,qui interficiũt seipsos mo
riũtur in peccato mortali,nec dẽnt sepeliri in sacro,nec pro
eis orari debet. c.placuit.23.q.5. & c.nõ æstimemus.12.q.2.
6 Circa vltimũ cõclude, q̃ custodiẽtes siue seruientes infirmo
graviter peccãt exhibẽtes aliquid nociuũ, & cõtrariũ infirmati,ẽt si faciant ex cõpassione quadã,quia nõ debent obe
dire,seu indulgere appetitui corrupto ipsius infirmi,infirmi
etiã peccant nõ obediendo medico, nã cuilibet in arte sua
experto credendũ est,vt in c.significasti,el 2.ẽ.c. in quo mul
tũ peccant mulieres infirmis seruiẽtes.In gl.in ver.nũcijs.Ex
hac gl.colligũtur duę sol.& duo intellectus ad istũ §.Primus
q̃ isti scholari nõ fuit imputãda mors furis, quia non commisit homicidiũ aliquo ex modisquib.cõmittitur,vnde nec
facto,nec præcepto,nec testimonio,quia in causa criminali
c testis dẽt esse in iudicio , & deponere iuratus . [e] Secunda sol.
est,q̃ iste fur.seipsum occidit, f. non sumendo cibũ, nec potũ.sed ista solut.nõ valet, quia isti apparitores per prius amputarũt sibi virilia, & eruerũt oculos. & sibi sic abscíderunt
mẽbra.Et ad incurrendã irregularitatẽ, sufficit mẽbri debilitatio,vel abscissio,vt in c.2.ẽ.ti.proxi.& in c.is,qui. e. ti.li.6.
& in cle.1.e.ti.Tertia potest colligi ex gl.seq.q̃ propter inter
signia nõ fuit connictus de furto,sed potest illa ratio impugnari,quia saltẽ dedit causam morti , & quia ista materia est
satis dubitabilis,& disputabilis,dant & aliæ sol.extra gl.Quidã dixerũt q̃ de iure antiquo , & sic huius c.huic scholari ,q̃
furto nõ imminebat pœna mortis, [f] nec abscissionis alicui[g]
mẽbri,vt in auth.sed nouo iure C.de fur.vnde si iste Ptãs excessit,nõ erit mors imputanda scholari. Sed hãc lect. impugnat Host.quia intrauerat cũ armis, & sic dẽbat decapitari,
8 seu furca suspẽdi,vt in d.auth.sed nouo iure.† Itẽ per consti
g tutionẽ Fede.2.furãs quinq; solidos, [g] & vltra suspẽditur,vt
in li.seu.de pa.tenen.c.1.in §. si quis quinque solidos, & no.
qualiter Host.intelligit illũ tex.nã legis intelligũt,& credo
q̃ verius,qñ ex tali furto sequitur pacis fractio ; aliãs pro tã

h modico furto,nõ debet sequi mors [h] Alij dicũt q̃ iste scholaris dedit interssignia,vt recuperaret res male ablatas. & sic
ciuili modo.& sic iste intellectus nõ habet dubiũ.Alij dicũt,
q̃ dedit interssignia , vt fieret iustitia de vulnere sibi inflicto,
& tũc dẽt intelligi q̃ non faciebat, vt iste moreretur. Host.
tenet q̃ verus intellectus est, q̃ non reperitur in aliqua cul
pa in morte istius.& sic Papa interpretatur; sed nõ descẽdit
ad specialitatẽ.Scd potest dici,q̃ nõ fuit in culpa,quia nõ ac
cusauit,nec perhibuit testimoniũ,nec aliquo mõ mãdauit ,
nec subiecit illũ mortis;sed tãtũ requisitus à Potestate reddidit illa signa.fuit ergo ista causa multũ remota, vnde nõ sequitur irregularitas,pro hoc bona gl.in c.exhibita.infra eo.
i in ver.currens.facit quod no.in c.accedens. supra eo. [i]

ADDITIONES.

a ¶Vulnerauit.Idem dicit hic But. Ale.de Ne.
b Lib.6 Dicit Host.hic,cum quo doc.trãseunt,q̃ ad hoc,vt mors infirmi nõ imputetur medico,requiritur, q̃ non sit in culpa, nec ante factũ,nec in facto,nec post factum,alioquin si ante factum, vel in facto,vel post factũ reperitur de morte culpabilis,irregularis est. Dicitur autem medicũ nõ esse in culpa ante factum,quando tale officiũ sibi congruit, & si usurpauit officium sibi inconueniens,dicitur esse in culpa ante factum , vt hic.
& in hoc casu quando est in culpa ante factũ,si est peritus in arte,& adhibet omnem diligentiam,ita quod quantum ad mortem in nullo culpabilis reperitur,cũ eo dispensatur.& puto, licet Doc.non declarent,q̃ concurrentib.si quod id egerit causa pieratis,& nõ cupiditatis,& q̃ fuerit peritus in arte chyrurgiæ, & quod adhibuerit omnem diligentiam quam debuit,q̃ episcopus possit cũ eo dispensare moueor per istũ rationem dicit,cũ eo misericorditer agi possit,&c. Nam vbi reperitur in culpa ex post facto,quando adhibet congruam diligentiam & congruum custodiam infirmo.Dicit tamen Host.q̃ ad hoc vt medicus , vel chirurgus dicatur ex postfacto adhibere congruam diligentiam , sufficit q̃ ipse
mũ visitet personaliter,& dicram suã,& regimen ei dicter. Dicit etiam,
q̃ si ante factum,vel in facto, vel post factum reperiatur medicus in culpa, est irregularis,vt hic, & in c.ad aures.de æta. & qualit.
c ¶Prædictis.Docto dicunt, q̃ iste non dicitur voluntarius homicida, nec de illo homicidio tenetur quoad Deũ,imputatur tamen quoad irregularitatem quã incurrit,vt hic.fed non imputatur quantũ ad effectũ, quia
cum eo dispensatur concurrentibus illis , quæ dicuntur in tex. Alex.
de Neuo.
d ¶Dispensatione . Sed no.ex ista gl.q̃ dictio, alioquin, est dictio resolutiua
dispensationis,in qua profertur,nisi concurrant omnes qualitates precedentes,in actu,in quo profertur.Quod no.pro statutis, & priuilegijs,
vbi hæc dictio poneretur.idem dixit gl.in c.vt circa.in verbo, alioquin,
de electio. in 6.& ita ibi no.d. Domi.
e ¶Iuratus.Inn.dicit,quod clerico licet tradere interssigna latronis,non autem testimonium ferre.vnde in hoc concordat cum gl. Dicit.n. Inn.q̃
ageretur ciuiliter, clericus agere, & testificari posset ad pœnam pecuniariam,& ad perpetuum carcerem.23.q.5.c.1.& de ludæis.ita Et alia volba dicit Inn.quæ ponit gl.in c.postulasti.infra eo.
f ¶Pœna mortis.Adde Ale.cons.135.1.li.C.cœpian auth.sed nouo iure.& cons.25.& 42.Fulg.cons.156.2.lio.
g ¶Solidos.Verum verum sit quod hodie de iure cõmuni quilibet pro furto quinq; solidorum debeat suspendi,vide per d.Abb.in c.fi. circa fin. de furtis. Bar.Bellen.
h ¶Mors.Materiam furum,quando debeant furca suspendi,& quis dicatur famosus vel publicus latro,dic vt per Bar. in l.capitalium. §. famosos.ff. de pœ.& latius per Bald.& Pau.de Cast.in auth.sed hodie nouo iure.C. de seruis fugi. Ale.de Ne.
i Supra eo.Istum vltimum intellectum, sc. quod non sit irregularis,q̃ quia præstitit causam multum remotam,sequitur etiam D.Car.hic.& ex hoc
quod non omne adminiculum datum homicidio, facit quem irregularem.Sed aduerte,ad hoc, si tenemus quod clericos licet tradere interssigna iudici laicali,vt dicit hic Inn.iste intellectus procedit,quia ex quo
actus est in se licitus , non debet imputari homicidium , cum præsertim
cãm remotã homicidio, secus si illicite tradidisset talia interssigna,quia
tunc causa remota,non excusaret eum , vt est casus in prin. huius c. sed
non video quod licite potuerit tradere interssigna , nisi fecerit pro illo
rel.recuperãdis,vel vt sibi de iniuria,vel vulnere satisfieret. Vnde tamen
est tenere, quod licuerit isti clerico tradere interssigna, vt res suas recuperaret,vel vt de iniuria sibi satisfieret. de hoc tamen dicam plenius infra c.exhibita. vbi declarabo,an causa remota faciat quem irregularem.
Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidia est qui dat causam abortioni: quando scilicet conceptũ erat viuum, aliãs secus.1.& de iure ciuili capite punitur. & nu.8.*
2 *Homo ex anima,& corpore componitur, ideo ante infusionem animæ homo quis dici non potest .*
Homicidium vnde dicatur.
2 *Pœna causam dantis abortioni,post infusionem animæ.*
4 *Mulier asserens se concepisse ex aliquo , & ille dicat contrariũ, cui est credendum,& nu.5.*
6 *Maritus,vel alia coniuncta persona ludens cum muliere ludo honesto, si dederit causam abortioni , non imputatur sibi mors,secus si aliqua persona , cum qua non liceat ludere , etiam quod mulier concepisset ex ea.*
7 *Abortiuum præsumitur in dubio fuisse cum anima,potius quam sine.*

CAP.

CAP. XX.

1 Sicut. † Qui dat causam abortioni , homicida est,si conceptum erat viuificatum anima rationali,aliãs secus.h.d.Secunda ibi,nos vero.Casus literalis. Quidam monachus Cartusiensis ordinis,quandã mulierẽ asserentem se cõcepisse ex eo,traxit per
zonã,quasi ludens cum ea,ipsa per hoc se asseruit sic esse læsam,q̃ huiusmodi occasione fecit abortũ,propter q̃ dictus
fecerdos de cõsilio quorundã ab altaris ministerio se suspẽdit,quæsitũ fuit quid esset agendũ,respondet Papa q̃ si non-
dũ erat viuificatus cõceptus poterit ministrare,alioquin de
2 ber ab altaris ministerio abstinere.B.† No. 1.q̃ ante infusionẽ animæ rõnalis nõ potest quis dici homicida,in dãdo causam abortioni,quia q̃ nõ vixit,mori non põt,de despon.impu.ad diffsoluendũ.22.q.2.c.q̃ vero.& c.Moyses.Itẽ non est ,
homo ante infusionẽ animæ,cum homo ex corpore,& anima componatur,vt c.in quandã,de celebr.mis.& ẽ.de hære.
cũ Christus.& ideo nõ potest dici homicidiũ, cum homici-
3 diũ dicatur à cęde hominis.† No.2.q̃ irregularitas causatur
nedũ ex cæde hominis cum ductus est in lucem, sed etiã cũ
est in ventre materno;vnde fm ius ciuile capite puniturdãs
a causam abortioni post infusionẽ animæ, [a] vt in l. si quis ali-
4 quid,§.qui abortionis.ff.de pœnis.† Sed quæro, quia mulier
dicebat se cõcepisse ex illo monacho,nunquid sit credendũ
eo asserẽte cõtrariũ.Host.dicit q̃ nõ.& remittit ad no. in c.
transmissæ.qui fil.sint legi.& in c.per tuas,de proba.& in ca.
Michael.de fil.presby. † Sed quæro, quia mulier ista dicebat
5 ex illo monacho,nũquid sit sibi credẽdũ. Io.An.dicit q̃ nõ.
6 † Scias tamen q̃ si ludus fuisset iustus ex parte cõditionis lu
di,quia fuisset gracilis,& fuisset licitus rõne personæ,vt quia
finisset maritus mulieris,vel frater,vel alia coniũcta persona;
tunc mors nõ imputaretur,quia nõ reperitur in aliqua cul
pa,q̃ nota.Ex quo no.q̃ ludus leuis, nõ est prohibitus cum
7 prægnãte muliere;vnde si persona nõ est inhonesta, nõ im-
putatur abortio inde contingẽs.q̃ tene mẽti.† Vlt.quæritur
quid si probabiliter dubitatur , vtrũ anima esset infusa , vel
nõ.Dicit Io.An.q̃ in dubio dẽt iste abstinere,per c.ad audiẽ
b tiam.ẽ.eo.& q̃ ibi dixi.[b] † In gl.ibi similiter, distinguit lex,di
a cens,q̃ si aliquis interfecit conceptũ animatum, debet capi
c te puniri,[c] si non erat animatũ distinguitur, quia si nobilis,
d fit publicatio in parte bonorũ ; si vero ignobilis [d] dãnatur
in metallũ,& hoc verũ nisi feciscet pp pecuniã,quia tunc puniretur pœna capitali,vt in l.Cicero.ff.de pę. & vide q̃ no. in
c.Moyses.alle.in gl.In ea.glo.ibi, nõ teneatur lege canonica,
&c.intellige nõ teneri quoad irregularitatẽ;sed quoad peccatũ & pœnam peccati,bene tenetur lege canonica;licet ani
e ma adhuc non fuisset infusa,vt probatur supra e. si aliquis. [e]

ADDITIONES.

a ¶Animæ.Hoc est verum antequã sic natus,sed post,tenetur de parricidio. Idibus.& ibi glo.& Bar.ff. de uar.& extraor. cog. & l.Cicero. ff. de pœ. Bal.in l.quod dicitur.& ibi per Ale.ff.de lib.& posth.& Ang. Are.in suo tra.male.ner.mortuus. Zac.
b ¶Dixi.Et hoc sequũtur doc.& tenet etiam Spe.ti.2.in tractatu dispensa.in §.iuſta.in princi.vlt.col.Et dicit dom. Car. quod ideo hoc est tenendum in dubio,quia constat quod dabat operam rei illicitæ.dixi in d. c.ad audiendam,in 1.magna additione. Alex.de Ne
c ¶Capite puniri.Hic habet locum pœna iuris communis. Sed dixit notanter Bal.& post eum Pau.de Ca.in l.quod dicitur.ff.de liber.& posth.q̃ ex statuto per quod imponatur pro homicidio certa pœna,non habet locum in interficiente partum in vtero,sed debet puniri pœna iuris communis, quæ autem sit vide ibi per Paul.qui dat multas remissiones.& allegat hoc c.de qua quæstione vide Albe.in 3.parte statu.q.13. An autem interficiẽs hominẽ monstruosum,debeat decapitari tanquã homicida, vide Bal.Ar.& Io.de Imo.in d.l.quia aliter.Itẽ adde o:no hic quæ de hac materia notat.Sal.post gl.in l.pe.C.ad legẽ Corn.de sica.Item vide beatũ Tho.2.2.q.54.ar.vl.in fi.vbi dicit,quod qui percutit mulierem prægnantem,dat operam rei illicitæ,& ideo si sequatur mors mulieris,vel fœtus animati,non effugit homicidij crimen , præcipue si ex tali percussione fit mortuus. Bart.Bellen.
d ¶Ignobilis.Adde quis dicatur nobilis,& quis ignobilis , quod tradit Cęp. cons.40.
e ¶Aliquis.Sed tu dic,q̃ licet teneatur quoad peccatum, propter malam voluntatem cum opere subsecuto,quantũ in se est , tamen non est ita grauis,sicut si vero occidisset,pro hoc vide bonum tex.de pę.di.2.sicut trib. & gl.de pœni.dist.1.si cui,& repetẽ quæ dicta sunt per Abb.Sic.& per me in c.si aliquis supra e.Sed aduerte,dubium est,nunquid ille,qui interfecit parum,postquam est viuificatus,dicatur verus homicida, & istud dicit Alb.de Rosate in tract.sup statu.in 3.parte charta 100.& ibi de ẽ.parum,quæritur qualiter de iure communi puniatur, & dicit quod nõ punitur vt verus homicida,& pro hoc optime facit l.cum inter veteres. C. de fideli.ber.& ibi dicitur quod ille,qui adhuc est in ventre, homo fieri speratur;& sic vi ferri inferre quod antequam nascatur, non censeatur verus homo esse,ad idem l.qui in vtero.ff.de stat.homi. vbi ille qui in vtero est,pene intelligitur in rerũ natura esse de iure ciuili. ergo non vere , vnde etiam Bar.ibi dicit, quod ita demum ille , qui est in vtero habetur pro nato,quando de eius commodo tractatur. In contrarium facit tex. in c.quod vero.& in c.Moyses.32.q.2. quæ iura probant, quod post animam infusam,ille,qui in vtero est,dicatur vere homo, & ita vere homicidium committi dicatur,ad idem 2.q.6.consuluisti. in fi. vbi dicit tex. si ille qui conceptum in vtero per abortum deleuerit,homicida est, quanto magis qui vnius dici puellulum peremerit se homicidam esse excusare nequierit.in quo tex.vtroq; casu committitur homicidiũ, sed minor excusatio cadit in ea qui occidit iam natũ.Sed dic pro concordia,q̃ aut attendimus dispositionẽ iuris ciuilis,& tunc talis,qui est in vtero nõ cẽsetur esse verus homo:quia multa possunt impedire ne nascatur, vt in l.
1.§.sed si interitũ.ff.de ventre in pol.mitt. & ideo nõ habebit locũ pœna statuti dicentis,quod homicida occidatur,vel cõburatur,quia verba statutorũ sunt intelligenda,secũdum quod intelligũtur ius ciuile, iunctis no.
per.Bar. in l.omnes populi. ff.de iust. & iur. aut inspicimus dispositionẽ vere,& tunc dicitur verus homo,ex quo est formatus , & anima infusa.
& dicitur committi verum homicidium,sicut si occidisset hominẽ natum.Idem quoad ius diuinum, & canonicum,quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit quis ex eo quod agit contra aliquem ciuiliter,ille vero punitur postea in sanguine.*
2 *Iudicium debet finiri, vbi est inchoatum,nisi per impotẽtiam facti hoc fieri non possit.*
3 *Clericus potest agere contra laicum sine metu irregularitatis ciuiliter, licet possit præsumere quod poterat puniri in sanguine.*
4 *Excommunicatio videtur contemni,si intra terminum assignatum vel intra annum non fuit facta restitutio.*
Excommunicatus,si steterit in excommunicatione vltra annum , præsumitur hæreticus.

CAP. XXI.

1 Postulasti. † Non imputatur clerico, ciuiliter iustitiam petenti de laico ; si iudex in laicum exercet vindictam sanguinis. h. d. secunda ibi,ad quod.Casus literalis. Quidã q̃ decimas debitas ecclesiæ nõ soluebãt excõicati fuerũt,ipsi excõmunicatione conceptа,decimas soluere nõ curabant,quæsiuit episcopus vtrũ licitũ esset illi , potestatẽ regiam implorare.cũ ad solutionẽ decimarũ absq; sanguinis effusione vix possint cõpelliẽrũdet Papa,q̃ si de huiusmodi querimonia,
simpliciter deponatur apud regem, & ipse in eosdẽ rebelles traditã sibi exercuerit potestatem,eorũ erit duritiei aut ma
2 litiæ imputãdũ.B.† No.1.q̃ si remedium ecclesiasticũ non sufficit cõtra laicũ,põt clericus adire iudicẽ sæcularẽ,vt sic suã
potestatẽ in ipsum exerceat,quod no.propter nota. in l. vbi
ceptum.ff.de iud.& per gl.de rescr.c. ex tenore.habent ergo locum illa iura,vt vbi causa est cœpta,ibi etiam finem capiat quando totaliter potest ibi effectum consequi ; secus si non potest ibi habere executionẽ, etiã propter impotentiã facti.
No.2.q̃ p solutione decimarũ,laicus potest excõmunicari,
itẽ arceri personaliter,& sic est necessarium personaliter affici,vt hic.Itẽ no.q̃ vindicta malefactorũ,est laus bonorum.
Item alibi dicit tex.no. quod parum obedientia prodesse videretur humilibus,si contemptus contumacibus non obes
set,vt in c. 1.de post.præla.vnde in Pfal.ẽtabitur iustus cum
viderit vindictam. Sed pro declaratione literæ, quæritur,
3 † quid si clericus pro certo sciat , q̃ sine sanguinis effusione non potest debitũ consequi,nunquid possit cum bona con scientia iudicis officium implorare.Vin. quod non,imo debet potius post decimas dimittere primitias. argu.ẽ.eo.cap.
& c.fusçepimus.Sed hodie tene quod habetur c.ti.c.2.lib.6.
secundum Io.And.quasi velit dicere, quod præmissa protestatione,q̃ non intendit ad vindictam sanguinis,potest petere iustitiã:nec imputatur clerico si postea iudex sæcularisim ponit pœnã mortis,non tñ tenetur à petitione iustitiæ desiste
re dũmõ præmittatur protestatio,q̃ no.pro intellectu illius
a cap.& vt satis rõnabile,aliãs aũt daret materia crudãdi cleri
4 cos,& bonis suis spoliãdi,[a] vt dicit ibi tex.† Sed o qrit qñ isti dicuntur

ADDITIO.

a ¶Spoliandi.Et pro hoc damnatur illud quod dicit hic Inn.& nõ refero qa nõ expedit.Sed quid si agenti ciuiliter cõtra furẽ ad res suas postea placet q̃ fur est suspẽsus,Spe.in ti.2.in tracta.dispensa.1. §.11. col. ver. sed quid si agẽti,dicit q̃ nõ est irregularis,quia non dicitur commisisse homicidiũ aliquo ex modis,de quib.per gl.in c. sicut dignum, ẽ.eo. & hoc
sequuntur doct.hic . Ego autem sic dicerẽ, quod aut clericus ante factũ intendit in mortẽ furis,& tunc puto quod sit irregularis, & dicitur præstitisse opem morti furis,ex quo per suam petitionẽ intendebat in hoc, ad hoc ẽ.e.fusçepimus,vbi non licet intẽdere in mortẽ furis etiam pro reb.saluandis,aut non intendebat esse causa mortis furis,sed solũ conse
qui res suas,licet in consequentiam effet bene cõtentus de morte,tamen non fuisset motus ad agendũ contra ipsum,nisi propter res suas recupe
randas,& hoc casu,licet de sua voluntate peccet mortaliter,non est irregularis,ex quo hęc voluntas non fuit cã mortis.Nam ex sola volũtate occidendi aliquem,non efficitur quis irregularis,vt dixi ẽ.e.fi.aliquis. Aut
ex post facto,postquam fur est suspensus gaudet de eius morte , & etiã hoc casu,dato q̃ grauiter peccet,non est irregularis , vt in c. cũ quis,de sen.exc.in 6.plus dico,q̃ etiã si expresse ratam haberet mortem furis,q̃ non esset irregularis,quia nõ potest habere ratum,quod suo nomine nõ est gestum,vt in c.cũ quis de sen.exc.in 6.Nam iudex, qui suspendi facit furem, non facit hoc fieri nomine alicuius,sed vt exerceat iustitiã iuris, potestatis,seu iurisdictiones,quam habet. Ale.de Ne.

dicuntur contemnere executionem.dicit Host. quod intra terminum præfixum per iudicem ecclesiasticum, non satis faciunt, satis dicuntur contemnere.& si animo indurato ex
a cõmunicati fuerunt per annũ, [a] tunc sunt suspecti de hęre. quod no.& vide tex. in capitu. fina. de pœn. vbi narratur de biennio ad inducendum hanc suspicionem hæresis ; sed ibi narratur factum, idem ergo videtur de anno. & no. hoc dictum, quod non solum excommunicatus in causa hæresis, sed, in alia causa, incidit in suspicionem hæresis post lapsum anni, nã tanto tempore, ferendo excommunicationẽ, non videtur bene sentire de sacramentis : cum non faciat, nec facere possit, quod alij fideles faciunt, & facere tenentur, glos. fina. ibi, vt puniatur pecuniariter. Item potest agere, vt laicus capiatur. supra de depos. capi. 1. Item vt flagellis afficiatur. 13. quæst. 6. si res, dummodo ad effusionem sanguinis non procedatur, in capitu. inarchiepiscopatu, de ra. Item ad seruitutem, quam imponit ecclesia, vt in capitu. ita
b quorundam. de iud. [b] Et in fin. glossa hodie dicendum, vt habetur in capitu. si eodem titu. libr. 6. vt præmittatur protestatio, vt prædixi.

ADDITIONES.

a ¶Per annum. Adde de hoc Roma. sing. 307. incip. de hoc heri fui interrogatus, & ibi quid, an per talem occasionem quis priuetur ipso facto beneficio Zach.

b ¶De iud. ista sunt verba Goff. supra c. tua. quæ Doct. hic referunt & sequũtur in fi. gl. Hodie dicendum, vt habetur in c. 2. eo. ti. in vi. vt præmittatur protestatio, vt supra dixi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale, non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa.*
2 *Homicidium casuale, non impedit quin quis possit promoueri & nu. 4.*
Aetas infantilis, quicquid videt ignorat.
Aetas pueritis vsque ad quantum tempus duret.
3 *Ludus noxius, est in culpa & nu. 5.*
6 *Absolutio; vel venia si fuit petita ab aliquo, non per hoc fatetur delictum.*
Veniæ petitio præsupponit culpam & an hoc sit semper verum.

CAP. XXII.

1 EXhibita. †Homicidium casuale, non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiam si ad cautelam veniam postulauerit. In prima parte ponitur petitio . In secunda, exauditio. ibi quod. Casus literalis . Quidã clericus I. nomine, dum esset in puerili ætate constitutus , & cum quibusdam alijs pueris luderet, & sequeretur vnum ex illis, lapidem post illum proiecit, non animo percutiendi , sed timorem incutiendi. qui lapide proiecto non fuit tactus ; sed cadens ad alium lapidem caput læsit, & mortuus est tamẽ ; tum propter imperitiam medici, tum propter patris incuriam , qui laboribus ipsum exposuit. dictus I. veniã postulauit à patre illius, vt mitigaretur dolor ipsius, propter quod episcopus, illiũ à sacris ordinibus repellebat , quamuis pater defuncti laborans in extremis confessus fuerit episcopo quod dictus clericus nihil in morte filij commisisset ; vnde petebat clericus ille à Papa, vt cum læsam conscientiam de morte illius non haberet, cum eo misericorditer agere dignaretur ; vnde mandat quatenus si constiterit ita esse, à sacris ordinibus propter hoc nullatenus repellatur. B. Not. primo, quod ludus inter clericos, & pueros non videtur prohibitus ; alià s enim homicidium inde contingens , fuisset imputatum isti clerico, vt in c. continebatur, supra eodem. No. 2. quod per petitionem veniæ extraiudicialiter factam, non videtur quis
2 recognoscere culpam. † Vltimo no. arg. quod homicidiũ casuale non imputatur etiam promouendo. quod facit cõtra glo. supra eodem, c. dilectus. In glo. 1. ibi, illa ætas ignorat quicquid videt. Aduerte quia glossator hic multum contrarius sibi videtur. nam videtur intelligere tex. de infante, quia de illa ætate infantili loquuntur iura, quæ dicũt quod ignorat quicquid videt. sed in seq. glossa & in tertia videtur sentire de puero. prout tex. loquitur. item in quarta glos. videtur velle quod iste clericus fuit in culpa, quia ludus erat noxius ; sed dic concludendo veritatem, q̃ tex. debet intelligi de puero, prout loquitur, & puerilis ætas in septennio incipit, & du
3 rat vsque ad 13. ann. de quo vide glossam proœ. Sexti. vbi de oĩbus ætatibus habes. † Et quod iste ludus erat licitus istis pueris, & hoc beneficio ætatis, sed inter maiores nõ esset licitus, quia ludus noxius in culpa est, sicut ludus lapidum. ita debet intelligi contrarium, quod gl. facit ad l. nã ludus. ff. ad leg Aqui. Et ex hoc no. q̃ casus contingens inter minores
a ex ludo lapidum, imputatur ipsis proijcientibus, [a] secus inter
b pueros. [b] Et in quantum gl. 3. opp. de c. fi quis nõ iratus. 15.
4 q. 1 vbi † quoad legẽ promotionis, imputatur solum factũ, intellige illud c. quando præcessit aliqua culpa ; secus si nulla culpa præcessit, vt in c. lator, 3. co. In glo. in ver. corruens, ibi, fugiebant propter timorẽ illius. Inn. dicit quod si iactus lapidis fuisset causa læsionis illius, quod iste proijciens teneretur, arg. sup. e. c. de cætero. Idem Abb. & Vin. & sic videtur multum restringere istam literam, & videntur sentire, q̃ si iste cecidisset in alium lapidem, fugiendo percussionẽ lapidis proiecti, imputaretur proijcienti . & potest adaptari tex. ad hunc intellectum, in eo, quod dicit, quod ille fugiebat , & ipse insequendo proiecit lapidem. Sed certe non ponderatur hic iactus lapidis si non incidisset in alium, vt fugeret illi Item sicut in sequenti non imputatur, qui fuit causa læsionis, ita non debet iactus lapidis imputari ; vnde intellige q̃d
c iste corruit in alium lapidem, [c] vt fugeret etiam percussionem, dummodo percussio non fuerit grauis vel forte remote proiecit lapidem, & ille paufactus corruit in alium lapi-
d dem. [d] † Secus autẽ si lapis proiectus, fuisset magnus, & intensisset percussionẽ magnã, seu grauem, si ille non cœpisset fu-
5 gam. quia tunc posset dictum Inn. procedere ; nam talis lu-
e dus noxius esset, etiam inter pueros. [e] † In gl. in ver. veniam.
6 in fi. Sed contra hoc, facit c. venerabilem, de elect. vbi tex. innuit, quod petens absolutionem ab excommunicatione, vt
f detur fateri se ligatum. [f] nam absolutio præsupponit vinculum, arg. in c. ad dissoluendum, de desp. impu. & in l. decem. de ver. obl. sic etiam venia præsupponit culpam. 12. dist. c. nerui. Sol. dicit Host. quod c. venerabilem, procedit vbi in iudicio, & solenniter petit absolutionem ; secus si extra iudicium, & non solenniter. Item hic fuit petita venia ad cautelam, vt mitigaretur dolor patris. & idem quando petitur absolutio ad cautelam, in capitulo solet, de senten. excomm. libr. 6. dicit etiam quod cap. venerabilem , non probat illud ad quod cõmuniter inducitur, debet enim intelligi, q̃ recognouit se ligatum tunc, quando ille petijt absolutionem vt, quia expresse se dixerit excommunicatum . de quo dic, vt ibi plene no. Hic , tamen tex. est apertus quod simpliciter petens

ADDITIONES.

a ¶Proijcientibus. Adde limitandum, vt per Pet. de Anc. cons. 385. Ca. consi. 30. & 31.

b ¶Inter pueros. Adde ad hoc Fran. de Cre. sing. 149. incip. mos puerorum est Bononiæ. vbi refert Pe. de Anc. in c. cum venerabilis. supra de cohab. vbi idẽ tenet, & dicit se liberasse Bononiæ vnum puerũ a pœna mortis. ¶Istud fuit dictum Host. cum quo Doct. transeunt. & dicunt maiores, quod tum ad irregularitatem contrahendam illi , qui iam nati sunt 7. annos vt est tex. & gl. in c. vn. e. ti· Ale. de Ne.

c ¶Alium lapidem. Adde Cep. cons. 13. vbi de fugato, qui cecidit super lapidem, & mortuus est.

d ¶Lapidem. Mihi placet opinio huius glo. s. quod iste puer qui iecit lapidem fuerit in culpa, tamen sibi non imputatur mors, quia præsumitur eam nimis remotam, vt dicit hæc glo. & istud etiam tenet D. Card. in oppo. probatur, quia tex. ponderat, quia puer percussus, fuerit mortuus propter imperitiam medicantis, & patris negligentiam. Nam si dicitur operam rei licitæ, & nullam culpam commisisset non esset irregularis etiam si non interuenisset imperitia medicantis , & patris negligentia, sed propter percussionem mortuus fuisset, vt in c. dilectus, supra eodem. intelligo istum tex. quod iste puer dedit operam rei licitæ, quia ludendo cum lapidem licitus inter pueros, tamen modum excessit in tractando eum, iorem lapidem, vel granius iactando quam deberet. tamen ista culpa non fuit commissa in opera licita non imputatur ei , si decesset ex impetu medicorum, vel propter incuriam patris, & nõ ex vulnere. Vt autem beas quid tenere debeas, dic, quod aut quis dat operã rei illicitæ, & ex aut quæris quantum ad pœnam legalem. & dic quod si aliquis percutiat aliquem vulnere non letali, sed quia vulneratus non bene se regit, vel medicus erat imperitus mortuus est, vulnerans tenetur de homicidio tantum, vt ait tex. in l. qui occidit. §. fi. ff. ad l. Aqui. Et dicit D. Florianus quod nesciunt discernere, an vulnus sit mortale , vel non præsumitur mortuus ex culpa, & non ex vulnere, ex quo regimen non seruauit , de no. pro limitatione c. significasti. el 2. supra e. Aut quæris quoad pœnam irregularitatis, & tunc distingue, qđ aut dabat operam rei illicitæ, puta vulnerando proximum, & tunc est irregularis, quanquam non propter vulnus, sed propter malum regimen sic mortuus , & hoc tenet Host. & Anc. in cle. vn. ad fi. e. ti. nam si ille qui habet intentionem curandi, est irregularis, eo quod assumit officium sibi interdictum, quanto magis ille qui habuit animum nocendi. nam ille qui vulnerat exercet officium sibi interdictum, quam monachus qui causa curandi exercet chyrurgiam & tamen monachus est irregularis, & dato quod ille quem curauit sanguisuit mortuus, propter suam inobedientiam , & non propter culpam ipsius monachi, quanto magis debet esse irregularis , qui habet animum nocendi, dato quod vulneratus propter malam custodiam fuerit mortuus. & hoc intelligo, quando vulneratus fuit mortuus ex infirmitate causata ex vulnere, tamen propter negligentiam vulnerati, vt in casu terea. de cleri. percuss. & in c. ad audientiam. supra eodem. Aut dabat operam rei licitæ, & tunc dic, quod dato quod modum excesserit, non est irregularis, si propter imperitiam medicorum decesserit. & sic intellige hanc materiam. Ex prædictis decidi potest illud quod dicit hic Vinc. & Docto. qui dicunt, quod si auditis iubitis vocibus aliquis perterritus est, & offenderit se ad lapidem, non tenentur vociferantes, si non essent in dolo , dum tamen voces sint temperatæ, ff. loca. Item quæritur,

e ¶Inter pueros. De consuetudine puerorum proijciendi lapides, in qui occidit aliquem, excusetur, vide Pet. de Anc. in consi. 283. incip. iure stricto. Bar. Vero. in consi. 30. incip. rogati scholarium. Seb. Sap.

f ¶Ligatum. Adde an hoc sit verum. Old. 223.

a petens veniam [a] ab aliquo, non per hoc fatetur se culpabilẽ sed potius videtur hoc fecisse ex humilitate quadã & vt euitentur opi. cautum est vt fiat petitio conditionalis, & dicat, non puto hoc fecisse, sed si in aliquo læsi, peto veniam ; tũc.
b n. cessat omne contrarium. [b]

ADDITIONES.

a ¶Petens veniam. Vide Ale. in l. 1. in prin. ff. de ope. no. nun. vbi dicit de hoc esse gl. sing. hic. & ad hæc vide mod. in l. decem. ff. de ver. ob.

b ¶Cõtrarium. Tria sunt videnda. Primo an petens absolutionem videatur fateri se excõicatum. Secundo an submittens se gratiæ alterius, videatur per hoc iuri suo renunciare. Tertio an petens veniam, videatur fateri se culpabilem ad primum dicit Host. q̃ aut petitur absolutio in iudicio, vel quasi, solenniter, & publice, & tunc videtur fateri se excõmunicatum, vt dicitur in c. venerabilẽ. de elect. nisi peteretur ad cautelam, quia tunc secus, vt dicit Inn. in c. 2. de ord. cogn. Sed in quantum Abb. Sic. dicit, quod c. venerabilem, non probat illud ad quod allegatur, aduerte, nam in illo c. post mediũ, in versi. sunt autem notoria. sic dicitur. fuit quoque à prædecessore nostro excõmunicationis vinculo innodatus, quod ipse postmodum recognouit, dum per nuncium suum absolutionis beneficium postulauit. vnde pater, quod fuit excommunicatus electus. Aut petit quis se absolui ab excommunicatione extra iudicium. & in hoc casu doct. di cunt, q̃ non videtur fateri se excõmunicatum, quia etiã obseruatio sententiæ excommunicationis nõ obest, vt in c. olim, el 3. de sen. excom. Ego dubito de hoc in puncto iuris, nam ille, qui petit se simpliciter absolui, videtur fateri se ligatum ea ratione, quia si non esset ligatus, non posset absolui, vt in c. ad dissoluendum, de spon. impub. Non obstat c. olim. prędicte. quia fateor quod seruans sententiam excommunicationis non perdit possessionem, vel ius suum, tamen obseruando videtur se fateri ligatum, vel saltem se esse in quasi possessione excommunicationis, vt dicit Bar. in l. decem. ff. de verbo. obli. vbi etiam tangit, an si contra obijciente de excommunicatione replicetur, ego sum absolutus, videatur replicãs fateri se fuisse ligatum. de quo vide etiam in d. c. venerabilem. de elec. & in c. cum venerabilis, de exce. Quoad secundum dic, quod committens se alteri gratiæ, vel committens se alteri , non videtur renunciare iuri suo, vt in c. veniens. de renun. & in c. Quintauallis, de iureiu. & h. d. Vin. & docto. Quoad tertium. Vin. dicit, quod pure petens veniam, videtur recognoscere culpam, allegat c. veniens, de accu. Sed profecto c. veniens, potius facit in contrarium, ibi enim dicitur quod genibus flexis postulauit veniam, & q̃ confessus fuit quod calumniose accusauerat. Vnde ille tex. videtur innuere, q̃ nisi omnia interuenissent, sola petitio venię nõ probasset calũniam. Vnde tex. ille in fi. fundat se super confessione, & nõ super petitione veniæ, & sic sola confessio ibi probauit calumniam , nõ autem petitio veniæ. Vnde do. Car. in 6. opp. dicit, q̃ petitio veniæ, non probat impedimentum, licet præsumatur contra petentem, si petit non ad cautelam, & hoc etiam tenet Abb. Sic. vt videtur. ramen propter vitandas opiniones, tutum est petere ad cautelam , puta non puto fecisse. sed si in aliquo læsi, peto veniam, tunc enim cessat omne contrarium, & hoc tene menti. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium casuale, non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*
2 *Casus fortuitus imputatur danti operam rei illicitæ.*
3 *Officium quod non spectat ad aliquem, si ille exercet; an sibi imputetur, si ex hoc aliquod scandalum oriatur. & nu. 4.*
Per susceptionem maioris, non perdit quis executionem minoris.

CAP. XX.

1 IOannes. †Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. Prima pars narrat factũ. Secũda diffinit, ibi. nos igitur. Casus literalis. Sacerdos, iste Io. dũ pulsaret campanã, vt populus fidelis ad diuina officia conueniret, de campana tintinabulũ cecidit, & occidit quẽdam puerũ coram ipso ; vnde ipse hæc dño Papæ intima uit humiliter. Papa cõsiderans q̃ dictus sacerdos dabat operã rei licitę determinat q̃ nihil dẽt ei imputari, si casus oẽs, fortuitos nõ præuidit ; vnde mãdat quatenus, si cõstiterit ita esse, dictus sacerdos libere suũ officiũ exequatur. Ber. No. ibi cãpanas, q̃ licite in vna ecclesia tenẽtur plures cãpanæ ; sed in oratorijs priuatis nõ est licitũ tenere etiã vnã, nec habere
2 campanile, vt in c. patentib. ĩ. de priui. † No. 2. q̃ casus fortuitus nõ imputatur dãti operã rei licite, secus si rei illicitæ, vt
3 ẽ. dilectus. † Sed cõtra hoc op. & cõtra tex. nã pulsare campanas, nõ spectat ad sacerdotis officiũ, sed ad clericũ inferiorẽ. 25. dist. perlectis. vnde quisq; presbyter, debet habere cleri cum, vt in c. vt quisq; de vit. & ho. cle. ergo sacerdos exercebat officium non conueniẽs, ergo sibi imputari dẽt, vt in c. tua. 5. e. Sol. dicit Io. An. q̃ quædam sunt officia nõ spectantia ad aliquẽ, quia prohibita, & in istis habet locum contrarium, & sic loquitur c. tua. Quædã sunt officia nõ spectãtia ad aliquẽ, quia ad illa non tenetur, nec cogi dẽt, tũ ex quo sunt officia licita ; nec imputatur casus inde contingẽs. Nunc ad propositũ, pulsare cãpanas non spectat ad officiũ sacerdotis quia non tenetur illud officium exequi, si tñ vult, põt, quia per susceptionẽ maioris , nõ perdit quis executionem minoris, 74 dist. gest. & c. honoratus. nam & laicus potest habere hoc officium pulsãdi campanas, vt no. de cle. coniug. c.
4 Ioannes. † Sed contra hoc iterũ op. pulsare cãpanas, spectat ad officium custodis, vt in c. 1. de of. custo. ergo iste sacerdos non sine culpa fuit, attentãdo officiũ non sibi commissum. Sol. ibi non erat custos , quia erat parochialis presbyter. & pulsabat, aliàs imputaretur ipsi sacerdoti, nisi fecisset ex officio custodis, vel ex permissione consuetudinis, vel clericus
a primo occurrens pulsaret campanam. [a] tenementi.

ADDITIO.

a ¶Campanam. Sed Io. An. vtitur clariorib. verbis, dicit. n. quod si iste presbyter non erat custos , nec spectabat ad eum sonare , sed ad alium, videtur adhuc quod non sit irregularis, ex quo bono zelo, & iusta causa hoc faciebat. absit. n. & c. vt dicit vl. gl. hic. Sed Io. An. determinat quod imo sit irregularis, per reg. ea, quæ. li. 6. Ad contrariũ resp. Io. An. quod non sufficit bonum facere, nisi etiam bene fiat, de coll. c. 1. vbi de hoc, de depos. c. 2. & ff. de re milit. l. 3. & dicit Io. An. hoc procedere, nisi hoc faciret ex pmissione illius custodis, ad quẽ spectat, vel superioris illius, puta episcopi, vel archidiaconi, nisi ex consuetudine hoc licuisset. Et dicit D. Car. in prima q. ad fi. quod sufficit q̃ non erat cõsuetudo, q̃ solus deputatus, puta custos pulsaret, sufficit. n. quod iste presbyter non dedit operam rei illicitæ, & sibi impertinenti, & sic in effectu est mens eius, quod non aliter imputetur sibi casus contingens, nisi exercuerit officium sibi interdictum, & ista est mens Io. And. Sed quæro quid si pulsasset campanã ad captionem furum, vel alterius maleficij. vel quid si pulsasset ad auxilium suum, quia occideb atur in domib. ecclesiæ, & imminebat periculum. Io. An. se remittit pro solutione ad c. significasti. el 2. supra e. & ad c. sententiam. ne cle. vel monac. Butrig. dicit, quod si fecit ad defensionem personæ inuitabilem, vel ad defensionem rerum & personæ simul, hoc est licitum, vt nota. in c. significasti. & sic non est irregularis. secus si res possent esse saluæ. supra e. suscepimus. & quod ibi nota. Dicit etiam But. q̃ pro recuperatione rerum, licite est indicere bellum per superiorem ad quem spectat, & mouetur per nota. supra e. significasti. vbi Host. & doc. dicunt, q̃ prælatus habens temporalem iurisdictionem, inuocet auxilium extranei bracchij sęcularis ad recuperationem rerũ ecclesiæ, quod licet, vt supra e. postulasti. & de sen. exc. in c. dilecto. & si contingat violenter aliquem occidi, non imputatur clerico, vt in d. c. postulasti. & quando, & cui liceat indicere bellum, & quid de his quæ capiuntur in bello, an licite teneantur, & de alijs circa materiam belli, dic vt plene per Inn. in c. olim, el 1. de sen. exc. Secundo quæro, quid si aliquis pulsat campanã ad arengã, vbi publice iudicatur malefactor ad mortẽ, vel mutilationẽ. Io. An. d. Car. & But. dicũt eum irregularem, per nota. in c. sententiam ne cle. vel mo. & hoc intellige, quando secuta est occisio vel mutilatio, verbi gratia. In die in qua debet fieri mutilatio vel occisio pulsatur campana ad arengam, nam pulsans efficitur irregularis si sequitur occisio, vel mutilatio. Postremo quæro quid de sonante ad horas, campanas communes, si aliquis malefactor deprehenditur propter hoc, vt quia illo pulsante, Aue Maria, homines ad plateã currũt, & inuenitur ibi furẽ quẽ capiunt, & postea iudex facit eũ suspẽdi. Io. An. nõ decidit. But. dicit q̃ aut hoc officiũ erat sibi licitũ , vt quia talis erat laicus, & tũc nõ est irregularis. 23, q. 5. de occidẽdis. & c. homo. aut officiũ tale erat sibi interdictum, & tunc erit irregularis, ar. ś. e. tua. & hæc sufficiant in hoc. cætera, quæ dicit hic Io. An. & doct. videbis. infra c. fi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam pugnãdo contra Saracenos, si aliquem ex ipsis interfecerit non euitat irregularitatem. 2.*
3 *Clericus percutiens aliquem, vel dans auxilium in bello iusto, non incurrit irregularitatem, excepto quod non occiderit, secus in bello iniusto, in quo qualitercunque præstet opem, incurrit irregularitatem.*

CAP. XXI.

a 1 PEtitio. [a] † Clericus pugnando, etiam contra inimicos fidei catholicæ , si quemquã percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio altaris abstinere debet. Communis diuisio. Secunda ibi, mandamus. Casus literalis. Saraceni inuaserunt quoddam castrum, in quo Pelagius presbyter morabatur, tandem christiani tam laici, quam clerici exierunt contra illos, & adinuicẽ confligentes, hinc inde multi occisi fuerunt. vnde cum sacerdos ille aliquos percussisset timebat ne irregularitatem incurrisset, propter q̃ exposuit, hoc domino Papæ, & ipse mandat eidem, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu ipsum conscientia sua remordet , à ministerio altaris abstineat reuerenter , cũ
2 in hoc tutius sit abstinere , quam temere celebrare. B. † No. primo q̃ clericus prohibetur pugnare etiam cum infidelibus, non solum cum inuadunt infideles, sed etiam quando, ab infidelibus terra inuaditur ad hoc, de voto, c. ex multa. licet ergo clericus possit interficere ad defensionem suam , quando non potest aliter euitare mortem, vt in cle. 1. e. ti. secus quando inuaditur tota terra, quia per alios potest repel
3 li iniuria ; vnde tunc necessitas non est ineuitabilis. † No. se-
b cundo, q̃ clericus percutiens [b] in aliquo conflictu , vbi plures fuerunt occisi ab alijs, ex sola percussione non est irregu-
c laris. [c] & iste est casus no. & probatur ex eo, quia iste quærebat de percussione, & fatebatur se percussisse, & plures ab alijs ibi occisos fuisse, & Papa respondet tantum de interfectione,

ADDITIONES.

a ¶Petitio. Quid autem in ministrantibus arma, an sint irregulares, vide per d. Ant. hic, & omnino per gl. in verbo. subministrat. in c. ita quorundam, de Iudæis. Bar. Bellen.

b ¶Percutiens. Vide ad hanc materiã pulchrũ cõsi. 99. inci. quidã presbyter.
¶Percutiens. Vtrum clericus ex sola percussione efficiatur irregularis, vide clarius per d. Abb. in c. 1. qui cle. vel mona.

c ¶Irregularis. Dixi in c. ficut dignum, supra eo. An. Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctione, fola ergo percuſſio non nocet quoad irregularitatem. [a] Sed cõtra fortiter op.de c.ſicut dignum. §.fin.ſ.eod. vbi ex ſolo conſilio,vel ex præſentia armata cõtrahitur irregularitas,ſecuto homicidio per alios. Sol.dicit Inn.hoc c.precedere,vbi bellũ eſt iuſtum,vbi aũt bellum eſt iniuſtum,tunc qualitercũque clericus præſtiterit opẽ,vel cõſiliũ, efficitur irregularis,ſecuto homicidio,licet p alios: & ideo infert qđ ſi clerici vadunt [b] cũ pugnantibus:vt eos audaciores faciãt, vel vt inimicis timorẽ incutiant, vt nõ audeant ſe defendere,ꝙ ſecuto per p alios homicidio,ipſi efficiuntur irregulares. ꝙ no. ſecus ſi vadunt ob aliam bonã cãm,puta cauſa pacificandi.tunc enim non imputetur eis, ſi inimici putantes [c] Ɔrium ſe non defendat,dũmodo ab ſit dolus. [c] quando audem bellum eſt iuſtum, [d] tunc clerici poſſunt hortari alios [e] ad pugnandum,& intereſſe,ſed non pugnare [c] 23.q.7.igitur. & c.vt pridem.facit gl.7.q.1.c.ſciſcitatus. & licet male faciãt percutiendo,in præal.c.ex multa,de voto.tamen non incurrunt irregularitatem,ex quo non occiderunt, vel aliàs mẽbrum mutilauerunt.& no.perpetuo.hunc tex. quia non habetur alibi ita clare,ſicut hic. [f]

ADDITIONES.

a ¶Irregularitatem.Sed hoc intellige,niſi habuiſſet animum occidendi,& ſi percuſsi ab eo,ab alijs poſtea fuiſſent occiſi,eſſet irregularis, dato etiam quod percuſsio non fuerit mortalis,vt in c.ſignificaſti.el 2. ſupra e.circa prin.& hoc tenet hic Io.Cal.& D.Car.in ſi.commenti.quod nota pro limitatione iſtius tex. Ale.de Ne.

b ¶Vadunt.Vide ꝙ ſcripſi in c.ſicut dignum.§.illi etiam.ſupra e.Bar.Bellen.

c Dolus.Iſta verba Inno.ſequuntur Doct. ſed fortiter in contrarium facit quod dicit Inn.in c.ſicut dignum.ſ.e.vbi Inn.dicit,quod ſi aliqui vadunt cauſa pacificandi aliquos,ſi aduerſarij credentes robur addicum ſe non defendunt,tenentur ad reſtitutionẽ,niſi eis intimauerũt quod cauſa pacificandi venerint.ergo fortius debent eſſe irregulares, quia, quælibet culpa,etiam leuiſsima facit quem irregularem,vt dicit glo. nota.ſupra e.ſignificaſti.el 1.ſed quælibet culpa non obligat aliquem ad reſtitutionem,quia ſi quis dat alteri damnum,culpa leui,vel leuiſsima non obligatur ad reſtitutionem,vt dicit Inn.& Doct.in d.c.ſicut dignum. & Abb. Sic.in c.presbyterum.ſupra eo.Vnde non video quomodo procedat dictum Inn.hic,licet Doc.tranſeant.ſed tene mẽti qđ Abb.Sic. in c.ſi egreſſus.& in c.ſi.infra de iniur.tenet,quod dans damnum alteri per culpam leuem,vel leuiſsimam,tenetur ad reſtitutionem,etiam in foro conſcientiæ,de quo ibi dicam.ſed communis opinio,tenet illud ꝙ primo dixi.

d ¶Bellum eſt iuſtum. An,& quando liceat clericis pugnare in bello iuſto, aut pugnantibus præeſſe,adde hic quod de hoc notat Spe.in ti.de leg.§. iuxta propoſitionis.ver.ſed nunquid clerici poſſint. & ver. ſeq. & vide tex.in c.ego.N.in verbo.ordinem.de iureiu. & vide tex.& gl.in c. ex multa.§.fin.de voto. & Domi.in c.dilecto,ver.quæro quando clerici. & ſeq. de ſen.exc.in vi.& de hoc vide Ant.in c.expoſuit.vlti.de dilatio.& latiſsime Hoſt.in ſumma.ver.ſed ratione perſonæ. & late Ant. poſt Inn.in c. olim.el 1.verſic.ad ſextum,de reſt.ſpo. Item vide glo.in §.ſuſcepimus.ſ. e.glo. 23.q.7.in ſumma.& per beatum Thomam.2.2.q.40.ar.1.& 2.& d. An.poſt Inno.in c.ſententiam,ne cle.vel mona.Et vide etiam omnino p An.hic. Et vide quod de hoc ſcribit Abb.in c. præſentium, vltra mediũ, 7. de cle. percuſ. & de hoc vide late per Arch.in c.ſi quis. circa finem.& ibi latiſsime per Domini.vbi melius,quam alij locutus eſt. 32. diſt. vbi reaſſumit dicta Inno.& Hoſt.in hoc c.petitio.vide etiam per Arc. in ſi.p pe finem.27.q.vlti.& per beatum Tho.2.2.q.40.ar.2.& ad hæc vide etiã omnino per Beatum Thomam,in 2.2.q.188 ar.3.vbi ponit an religioſis liceat militare propter obſequiũ, & an ſuper hoc poſsit creari religio. & vide Ho.in ſumma.de homici.§.qua pœna.ver.idem no. cum ſe.& aliquid per An.in c.peruenit.circa prin. per illum tex. de immu. eccl. præterea videas Do.in c.ſi quis vult,36.diſt.qui ordinatiſsime tradit iſtam materiam,& late per eundem in c.clericum.50.di. Bar.Bellen.

e ¶Non pugnare.Adde Car.conſ.1.de treu.& pa.

f ¶Hic.Sed aduerte q1 glo.in §.is ita. 23.q.8.dicit, quod non licet clericis horcari laicos ad pugnam,niſi quando patria vel eccleſia impugnatur. ſed glo.hic dicit quod poſſunt hortari quandocunque bellum iuſtum eſt,& hoc etiam tenuit glo.36.di.c.ſi.& 23.q.in ſumma.& 7.q.1.ſciſcitaris.in verbo,prodijt.& hoc videcur verius,quia prælatus pro defenſione ſubditorum,poteſt indicere bellum,& perſonaliter intereſſe, vt eſt tex.in c.ſcientiæ.23.q.8.Item pro recuperandis rebus eccleſiæ, licet prælato indicere bellũ,vt in c.authoritate.15. q.7.& in c.dilecto.de ſen.exc. in vi.ſi licet clericis indicere bellum,ergo poſſunt alios hortari ad pugnam.facit c.ex multa.§.fi.ſupra de voto,& dic, quod clerico non licet pugnare in propria perſona,etiam pro defendendis altaribus, vt eſt te. in c.conuenior.23.q.7.ibi aduerſus arma,milites Gothos quoq; lachrimæ meæ mea ſunt arma.talia enim monumenta ſunt ſacerdotis, aliter nec debeo,nec poſſum reſiſtere.Nunquid autem pro eccleſia debeat prælatus exponere ſe morti,vide glo.& Arch.11.q.1.ſi tributum. Sed quæro. Quidam ſacerdos, de mandato ſui epiſcopi conducebat milites ad quoddam caſtrum,in quo epiſcopus habebat temporalem iuriſdictionem,vt cuſtodirent caſtrum.accidit quod inimici epiſcopi innaderent caſtrum,& exinde ſurgeret pugna, ſacerdos tradit ſe ad partem, multi tamen in pugna fuerunt interfecti,an ſacerdos ſit irregularis. Et iſta quæſtio fuit in facto,in qua conſuluit D.Car.hic,in 4.quod non eſſet irregularis,quia iuſte fecerat obediendo epiſcopo,cum bellum eſſet iuſtum,ex parte epiſcopi,& adducit nota.per Arch.26.di.c.ſi. & in Spe.ti. 2.in tract.diſpenſatio.§.iuſte.ver.ſed nunquid clerici. & ver.quod ſi clericus.dicit etiam ꝙ etiam ſi bellum fuiſſet illicitum, adhuc non eſſet irregularis,ex quo traxit ſe ad partem.Nam ducere homines armatos,nõ fuit cã immediata prædicti belli,ſed remota,ideo non cauſat irregularitatẽ,vt ſ.eo.exhibita.Ego dicerẽ,qđ ſi bellum fuiſſet licitum, non imputaretur ſacerdoti ſi duxiſſet alios milites,p defenſione caſtri. Nã defenſio eſt licita,licet bellum ſit illicitum,ſecus ſi duxiſſet non ad defenſionem caſtri,ſed ad bellũ,quia tunc eſſet irregularis,licet cauſam remotã præſtitiſſet,vt dixi ſupra e.exhibita.in 1.add.mag.& hoc ſi ſibi conſtitiſſet bellum fuiſſe illicitum,nam in dubio debet putare,quod ſit iuſtum, & obedire,de quo vide bonum tex.in c.quid culpatur,in ſi.23.q.1.adde tex.cum gl.13.q.3.Maximianus.de his etiam vide in Spe.tract.de diſpen, in §.iuſta,prope ſi.ver.item clericis pugnantib.cum ſeq.vbi declarat materiam huius ca.Item an,& quando liceat clericis mouere arma, & an Papa poſsit dare licentiam clericis pugnãdi in propria perſona ſine metu irregularitatis, vide hic late per Io.Cal.& D.Car.in 7.q.vſque in fi.cõmenti.tangitur etiam per Abb.Sic.in c.ne clericis.ne cle.vel mona. Sed latius tangit in c.clerici.el 1.de vita,& ho.cle.vbi dicam Deo dante.Poſtremo pro declaratione tex.quæro,quid ſi conſcientia nõ remordiſſet biſpresbyterum.Hoſ.dicit quod poſt pœnitentiam poterit celebrare,niſi ſcandalum,vel infamia publica aliud doceat,ſupra c.ex literis.el 1.ſed quære non dixit Papa ei quod depoueret talem conſcientiam, infra de ſen. excom.inquiſitioni.Hoſt.ſoluit dicens,quod iſte tex. eſt intelligendus, quando dubium erat probabile,quamuis occultum, ſupra e.ad audientiam.& de ſimo.Matthæus.ſecus ſi eſt erroneũ, quia tũc debet deponi, vt in contrario.Sed ſi deponi non poſſet,deberet ſequi conſcientiam ſuã, quamuis erroneam,de ſimo.per tuas.el 2.Ex quo infertur quod remorſus conſcientiæ operatur quod quis in dubio iudicatur irregularis,de quo dixi in d.c.audientiam. Ale.de Ne.

CAP. XXV.

QVidam. Idem dicit quod c.Ioannes,ſ.e. tam tum ponit diuerſitatem in facto.Cuſus literalis.Quidã presbyter,vocauit quendam in adiutorium ad ædificationẽ eccleſiæ.& cum prẽbyter quoddã lignum diſſolueret, ille homo cũ ligno ruit in terrã,& mortuus eſt,dubitabatur an illi presbytero ciber hoc imputandũ,ſignificatum fuit hoc domino Papæ, ipſe vero conſiderans,ꝙ ſacerdos ipſe dabat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam,quã debuit, circunſtantibus præmonitis,ita alta voce,ꝙ intelligere potuerant,reſpondit Papa ꝙ ꝓpter hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos nõ præuidit,qui præuideri nõ poſſunt,nõ debet ei, quo ad officium,vel beneficium imputari.B.No.1.clericum licite inſiſtere ad ædificationẽ eccleſiæ;nemo enim reprehendi poteſt,ꝙ eccleſiã ædificat.12.q.2.aurum.& pondera quilibet clericus iuuabat in propria pſona; & licita iudicatur talis operatio,alias aũt caſus fuiſſet ſibi imputatus,vt in litera.No.2.ar.contra iſtos clamantes ſubmiſſa voce,vel poſt caſum contingẽtem,non enim excuſantur per hanc protectionem.& in hoc peccant plurimum ruſtici, ducentes multos.nam poſt percuſſionem dicunt cauete,nam debent prius ponere ita tempeſtiue,& ita fortiter clamare, vt illi quibus imminet periculum, poſſunt præcauere, & fugere. No.Vbi quod quis de caſu fortuito, [a] non tenetur;& intellige de fortuito,quem etiam diligentiſſimus præuidere non poſſet.nã quidam ſunt caſus in quibus diligentiſſimus præuidere non poſſet,vt l.ſi quis domum ff.loc.& arg.eorum,quæ dixi in c. fi.ne præla.vices ſuas.

ADDITIO.

a ¶Caſu fortuito.Quid ſi dediſſet operam rei illicitæ,vide Bart. in l.ſi ſeruo.§.ſi quis ſeruum.ff.de iniu.& ibi Ang.Bar. in l.aut facta.§. deinquunt.ff.de pœn. An.Barb.

¶Iſta ſunt verba Io.An.in c.Ioannes ſupra e.vbi dicit quod quidam ſunt caſus inopinati,& fortuiti,quos diligentiſsimi hominis conſilium non videre non poteſt,vt in l.quæ fortuitis.C.de pig.act. & illos non tenetur quis præuidere,quia eſſet diuinare,quod eſt homini impoſsibile,nec ad talia quis non obligatur,2.q.2.beatus.& in reg.nemo poteſt. de reg. iur.lib.6.quidam ſunt caſus,quorum euentus diligens poteſt, & debet præuidere,ſicut conducens à fructuario,& ſoluens à principio poteſt futuri quinquennij,poterit præuidere vſumfructum prius per illius tempus poſſe finiri,vt in l.ſi quis domum.ff.loc. Idem in eo, qui conducebat à clerico,vt in c.ſi.ne præla.vic.ſuas. Idem in eo, qui mandat verberari,quia præuidere poteſt mortem,vel mutilationem poſſe cõingere,vt in c.ſi.e.ti.in vj.Sed dic,quod ibi etiam dabat operã rei illicitæ. & tales caſus imputantur,ex quo poterant à diligenti præuideri,vt dixit Io. An.& Do.in d.c.Ioannes. Ale.de Ne.

De torneamentis. Rubr.

Viſo de homicidio in genere,& in ſpecie, videndum reſtat de quibuſdam actibus,per quos licet,non ſemper, quandoque tamen deuenitur ad homicidium, ideo ſubijcit hanc Rubricam, & duas rubricas ſequentes.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta quid ſint,& vnde dicantur.*
2 *Conſtitutiones principum debent intelligi ſecundum vulgarem modum loquendi.*
3 *Cauſa in quo pœnitenti denegatur eccleſiaſtica ſepultura.*

CAP. PRIMVM.

DEolicis. Hoc dicit cum ſeq. torneamenta fieri nõ debent.& cũ vulnerato in eis conceditur pœnitẽtia.ſed ſi moritur denegatur eis ſepultura eccleſiaſtica, ſi acceſſit animo pugnãdi;ſecus ſi acceſſit ex alia cauſa, vt pura, vt debita ſibi exigeret.h. d. primo prohibet. ſecundo pœnã imponit.ſecunda ibi,ꝙ ſi.Caſus literalis. Latera.concilij inhærendo veſtigijs Inn.& Euge.prohibet deteſtabiles illas nũdinas,vel ferias,quæ vulgo torneamẽta vocantur, in quib.militares,ad oſtentationẽ virtũ conueniunt, ꝙ ſi quis eorum ibi mortuus fuerit careat eccleſiaſtica ſepultura,pœnitentia tñ [1] ei poſcenti non denegetur.B.† No.1.ꝙ torneamenta appellãtur feriæ,ſeu nundinæ, & forte à feriẽdo, quia vulgariter, ſunt dicta torneamenta,quia vadunt circumeũdo,ſeu per- [2] curiũt ſe circumeũdo.† No.2.ꝙ attendẽdũ eſt vulgare loci, vnde Papa hic ponit nomen vulgare,ex quo patet,ꝙ cõſtitones etiã principũ debent intelligi ſm vulgarẽ modũ loquen [a] di.[a] ꝙ no.pro hoc l. librorũ.§.ꝙ tamen Caſſius, ff.de leg.3.& ꝙ no.de ſpon.c.ex literis.& per Bar.in l.omnes populi.ff. de iuſt.& iu.No.3.& tene mẽti, ꝙ non licet exercere ludũ, etiã ad oſtentationẽ virtũ,& cauſa virtutis demonſtrãdæ, ſi im- [3] mineat ex eo periculũ mortis,& animarum.ꝙ no.ꝙ videtur cõtra l.1.§.beſtias.ff.de poſtu.& de hoc aliquid.† Item no.ꝙ eccleſia poteſt prohibere laicis ludũ periculoſum, & appo- [b] nere pœnã cõtrafacientib.† No.caſum in quo pœnitẽti denegatur eccleſiaſtica ſepultura,& ad terrorẽ aliorum.[b] In gl.1. in prin.ibi,ſm leges,videtur ergo gl.velle, ꝙ aliud ſit de iure ciuili.ſed Hoſt.dicit ꝙ leges nõ corriguntur,quia debent intelligi in alio ludo,& oſtẽtatione virtũ.extra torneamẽta. pro hoc ꝙ habetur in Auth.vt omnes obediãt iudi. prouin. colla.5.vbi dicitur,ꝙ fortitudo nõ eſt laudabilis ſine iuſtitia & loquitur de fortitudine,quæ exercetur cũ armis.ſed illud exercitiũ eſt illicitũ,propter rationẽ hic poſitam, & idẽ de iure ciuili,per auth.prædictam.gl.ramen in l.qua actione.§.ſi quis in collu&tatione ff.ad leg.Aqui.contrariũ videtur tenere.ſed primũ dctum tutiuseſt.& ex hoc dicto Hoſt.& ex.tex. no.ꝙ alius ludus ad oſtendendum vires,non prohibetur de iure canonico,& ſic ad damnum inde contingens non tene- [c] tur quis,vt in d.§.ſi quis in collu&tatione.[c] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Modum loquendi. Adde qualiter probetur iſte modus vulgaris loquẽdi Lanfr.de Oria.in c.quoniam contra falſam.§.ſtatuimus.ver.teſtes depoſitiones.nu.103.ver.quæritur vltra.& ibi in apoſt. ſupra de præb. Zac. ¶Modum loquendi.Multa de cõmuni vſu tradit Felin.gl.1.in proc.huius lib.laſin rub ff.de ope.no.nun.ver.ſecunda concluſio. Bar. poſt Alex.& alios ibi.& Ale.conſi.81.in 4.vol. Seb Sap.

b ¶Aliorum.Denegatur etiam ſepultura in alijs caſib. de quib.dic.vt per gl. & doc.in c.ex parte.el 2.de ſepul.Et dicunt doct. hic,ꝙ interdum quis in curris hanc pœnam ex facto alterius, ſine ſua culpa poſt mortem eius obueniente,vt ſi corpus eius fuerit cõctum,ꝙ fit in odium facientium,vt in extraganti Bonifacij 8.dereſtandz.in ſi. Ale.de Ne.

c ¶Collu&tatione.Opinion. Hoſt.ſequitur d.Flo in d.§.ſi quis in collu&tatione.per l.1.& l.nemo.cum ibi no.per gl. C.de ſpect.li.11.non inſiſto circa hoc.Sed aduerte,Hoſt.dicit ꝙ ludus non periculoſus non prohibetur de iure ciuili,ad oſtendendas vires,ſicut eſt luctari,ſaltare,lapidem,vel haſtam proijcere,& ſimilia, & hoc modo loquitur l.ſolent,ff.de aleator.& l.ſed.dicit ꝙ pro talib.ludis licitum eſt facere promiſsionem, videlicet, vt vincens tantum lucretur.quod non eſt in alijs ludis,qui non fiũt cauſa virtutis oſtendendæ,vt ibi dicitur,niſi illud quod vincitur debeat poni ad ſimul comedendum,vt dicit l.Paulus.e.ti.Ex quo no. quod eſt licitum ludere ad pecuniam,vt ex ea aliquid ematur,vt ſimul comedatur. Secundo no.ꝙ non valet obligatio facta in ludo, qui non fit cauſa virtutis,puta ſi debent facere mutuas diſputationes, & vincens debet tantũ habere,nam tunc valet obligatio.Sed inquantum Abb. Sic. dicit,ꝙ Hoſt. tenuit ꝙ alius ludus ad oſtendendum vires extra torneamenta, & ſine pugna non prohibetur de iure canonico, certe hoc non colligitur ex verbis Hoſt.quia loquitur de prohiſsione iuris ciuilis.Sed fateor quod per hoc c.non prohibetur,quia cum ſit pœnale,non eſt extendendum, vltra caſum expreſſum,ſed quoad alios ludos diſtinguẽdum eſt,an fiant cum peccato,an ſine, de quo dic,vt in cap. clerici.el 2. de vita, & hone. cle. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura an debeat denegari ei,qui deceſſit in peccato mortali,*

CAP. II.

ADaudientiam. Summatum eſt in ſupe riori c. Caſus literalis. Quidam cauſa requirendi quendam pro debitis, acceſſit ad locũ torneamentorũ. contigit ꝙ caſu decquo cadens mortuus fuit in torneamento, ſed quia ibi mortuus fuerit denegabatur ei ſepultura. quæſitũ fuit à Papa quid iuris eſſet. Papa vero cõſiderãs ꝙ illis tantũ, qui ad torneamẽta animo ludẽdi accedentes,decedunt ibidẽ,eccleſiaſtica ſepultura debeat interdici, mandat Papa, quatenus ſi cõſiterit, ꝙ ad prædictum torneamenrũ non animo ludẽdi,ſed percipiẽdi credita acceſſiſſet, licet ibi caſu fortuito obierit,non dẽt carere eccleſiaſtica ſepultura;maxime cum Dominicũ corpus acceperit,& fuerit oleo ſacro punctus.B. No.1.ibi animo faciẽdi, & ibi,non animo ludendi. ꝙ ſepultura eccleſiaſtica denegatur moriẽti in torneamẽtis,quãdo decedẽtes veniũt cauſa ludendi;ſecus ſi cauſa videndi dũtaxat.licet tex.nõ aperiat:ſed loquatur de eo,ꝙ venit cauſa exercitandi debitum. & idem puto, vt dixi ſi venit cauſa videndi, torneamentum,quia cum iſta ſit pœna, debet reſtringi in ꝓ- [a] prijs terminis,de pœ.di.1.§.pœnæ.[a] † No.ibi maxime,ꝙ ſepul- [1] tura conceditur ẽt ei,qui non recipit corpus Chriſti, & extremã vnctionem,& intellige quando prætermiſit ſine contemptu.Quid aũtẽ ſi non recepit pœnitentiã, ſubita morte ꝓ uentus? gl. noſtra ſentit ꝙ tunc nõ debet ſepeliri in cemiterio,& doct.ſimplr trãſeunt. Sed ego intelligo qñ conſtat eũ deceſſiſſe in peccato mortali,rã ſi fuerat ſemel confeſſus in anno,& habuit propoſitũ cõfrendi, nõ denegatur ei ſepultura.licet in vltimo nõ recipiat pœnitentiã, ſi hoc non fecit, ex cõtemptu.ar.in c.omnis vtriuſq;de pœni.& remiſſ.Item ſi non fuiſſet ſemel cõfeſſus in anno,ſed in vltimo apparuiſſẽt [b] ſigna cõtritionis.ar.c.à nobis.de ſen.exc. [b] In gl.1. in ver.diſpenſatione.in ſi.& quare eccleſia ordinauit,vt corpora ſepe- [c] liantur in loco ſacro.vide gl.in c.cum grauia.13.q.2.[c]

ADDITIONES.

a ¶§.Pœnæ.Hoc ſatis probat tex.ibi,qui ad torneamenta, animo id faciendi tantum accedens, &c.Sed tu pondera iſtum tex.& c.præcedens,ꝙ quis cenſetur mortuus eo die,& in eo loco,in quo fuit mortifere vulneratꝰ. vnde iſte tex. & c.præcedens,facit ad quæſtionem, ſcilicet quod ſi quis eſt vulneratus ad mortem,poſsit vulnerans accuſari de homicidio.Item quod in accuſatione debeat imponi dies vulneris, non autem in quo eſt vere mortuus,de quo dic,vt per Bar.in l.damni infecti.§.Sabini.ff.de dãn. infect.Butr.autem colligit ex hoc tex.ꝙ vbi aliquid prohibetur reſpectu certi finis,non ſufficit ꝙ fiat per alium finem ſeparatum;& ſic non ſufficit aliquid fieri,niſi factum ordinetur in finem propter quem prohibetur.Ex quo infert,quod ceſſante fine facti, ceſſat effectus facti, & ſic non ſufficit factum ruditer impleri prout ſonat l.in facto. niſi ſubſit cauſa facti,& ſic paria ſunt,quid non fieri,& fieri,ſed non propter finem, quem lex ponderat,ad hoc allegat l.1.C.de ficar.& Lin l.Corn.ff.ei.ti.quod not. Ale.de Ne.

b ¶Exc.Quoad primum ꝙ dicit Abb.Sic.vide gl.de pœ.di.4.in ſumma.quę dicit,aut peccatum eſt manifeſtum,& tunc incontinenti eſt facienda cõfeſsio. Aut eſt occultum,& tunc ſi contritur,dicit gl. ꝙ non peccat, ſi differt confeſsionem vſque ad tempus pœnitentiæ,& ratio quia ca.omnes vtriuſque ſexus.arctat,vt quis confiteatur, & recipiat corpus Chriſti ſemel in anno,ſaltem in paſchate.Item no.illud quod dicit Abb.Sic.in 2.ei ẽcto,quod dato ꝙ quis non fuerit confeſſus ſemel in anno, ſi tamen in vltimo vitę ſpiritu apparent ſigna contritionis,debet abſolui.vtrum autem ſit ſepeliendus in cœmiterio,tex.in c.omnis vtriuſque ſexus,videtur innuere ꝙ non.ad hanc materiam,vide bonum tex.26.q.6.c.qui recedũt. cum c.ſeq.quod no. Alex.de Ne.

c ¶3.q.2.Tu dic tres eſſe cauſas propter quas corpora ſepeliuntur in loco ſacro.prima,vt proximi,& amici venientes ad eccleſias videntes illa ſepulchra,orent pro ipſis,dicit tex.in d.c.cum grauia. hinc etiam eſt quod quis debet eligere potius ſepulturam in eccleſia,in qua eſt maior cõcurſus,populi vt in c.quicunque.13.q.2.& hoc etiam dicit gl.in d.c.cũ grauia.Secunda ratio eſt,quam gl.præall.ponit, quia propter hoc ſepulci, commendantur à ſpiritibus immundis. vnde in cœmiteris dicitur eſſe requies defunctorum. 11.q.2. aurum. Tertia ratio ponitur in capi. non æſtimemus. in fin. 13. quæſt. 2. videtur, vt anima defuncti commendetur patrocinio ſancti cui eccleſia eſt dedicata, vt eius auxilio liberetur à purgatorio, vel ſaltem pœnas purgatorij mitigetur. Alexan. de Ne.

De clericis pugnantibus in duello. Rub.

Viſum eſt ſ.de torneamentis,vbi plures pugnant,nunc ſubiungit de duello,vbi duntaxat duo pugnant,vel poſſes dicere quod ſupra prox.rub.continuata eſt hæc rub.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis efficitur quis ob membri detruncationem,ſiue mutilationẽ & an ex ſola membri debilitatione.*
2 *Irregularis ob homicidium,vel membri truncationem,non diſpenſatur per epiſcopum.*
3 *Si quis in duello perdit,non habet præſumptionem contra ſe,vide infra c.prox.in fi.*

CAP. PRIMVM.

PORro. [a] H.d.Clericus iniens duellum ſiue ob tulerit,ſiue ſuſceperit, deponẽdus eſt, poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors,vel mutilatio membri non ſit inde ſecuta. Secunda pars ibi.ſed quantumcunque. Caſus literalis. Quæſitum fuit à domino Papa, qualiter puniri debeat clericus,qui alicui duellum ſponte obtulerit, vel ſuſceperit oblatum? reſpondet Papa quod ſiue victor fuerit, ſiue victus clericus duellum obtulerit, vel ſuſceperit, de rigore iuris eſt deponendus; veruntamen quantumcunque, ꝛe exceſſe-

ADDITIONES.

a ¶Porro.Quæro quid ſi probatio in cauſa capirali committitur pugnę duelli,vtrum deficiens in pugna duelli debeat mori.ponit Bal.hanc quæſtionem.in l.ſciãt cuncti.circa ſi.C.de probatio.& dic quod Nico.Mattare.tenet quod ſi conuicto per teſtes debet imponi pœna mortis,conuicto per pugnam duelli æquiparabitur manus, ſed Bal. dicit in hoc ſtandum conſuetudini.& an valeat conſuetudo quod qui vicerit in campo, ſit potior in iure,vide Old.conſi.190.item adde hic Spe.in ti.de legato.§.iuxta propoſitionis ver.ſacerdos quoque. & qualiter pugna duelli ſit prohibita, vide omnino Specu.in tit.de accu.§.fina.ver.ſed quid ſi aufugitur. Item adde hic omnino Bald.in capitu. 1. de pace tenen. in vſib. feudo. Bar. Bellentzi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex̃cesserit,episco pus suus poterit cum eo dispensare; dūmodo ex ipso duello homicidium , vel membrorū diminutio non sit subsecuta.B.No.1.crimen depositione dignū.scilicet cū clericu s iniit duellum,siue alium interpellauerit,siue fuerit interp ellatus,siue vicerit,siue victus fuerit. [a] No.2.ibi,spō te,q̄ cleri cus sponte nō pugnans,nō est deponendus. & intelligo q̄n fuit necessitas inculpabilis,hoc enim casu licitum est clerico ēt suū aggro ssorē occidere, vt in cle.si furiosus, de homi. secus videtur vbi necessitatem poterat euitare, vt puta , quia pro recuperatione bonorum iniuit duellum, vel pp metū conditionalē.nā potius debet omnia mala pati,quā huic duello ꝓhibito consentire,vt in c. sacris , q̄ me. caus.Posset tū dici q̄ pœna huius decr.,ꝓcedat q̄n spōte iniuit duellum;secus vī si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit ineuitabilis,quia in hoc casu peccat,tñ necessitas alleuiat culpam .& per consequens pœnā,vt 2.q.1. in primis & in d.c.sacris.puniatur ergo pœna mitiori,cū tex. hic req rat spontaneum actū ad depositionē faciendā;ergo nō sufficit factū,nisi adsit qualitas facti requisita,& pro hoc l. Fulcinius.ff.ex qui.cau.in pos.no.33.q.5.significasti.& c.fi.de rest. spo.No.3.ar.q̄ episcopus non dispensat , nisi in casibus sibi permissis.nā si posset dispensare,vbicunque sibi non prohibetur,vt quidā tenuerunt,frustra hic exprimeretur q̄ episcopus posslit dispensare. [b] † No.vlti.q̄ irregularitas causatur
1 nō solū ex homicidio, sed ex alicuius mēbri detrūcatione,
c seu mutilatione. [c] conecor.c.fi.de homi.li.6. Quid aūt si mēbrū nō esset detrūcatū,sed tantū debilitatū,vt quia propter incisionē neruorum,non possunt libere vti hoc mēbro,dic vt plene no.in d.cle.1.& in c.1.q. cle.vel vo.& q̄ plene legitur
2 & no.1.q.1.sicut vrgeri. † Itē potest colligi,q̄ episcopus nō
d dispēsat cū irregulari, [d] siue irregularitas ex homicidio sit cō tracta,vel ob detruncationē mēbri,vt hic.& ī.c. ꝓx. & adde quod ibi dicam siue sit contracta post excōmunicationem vel suspensionem, vt in c.1. §.fin.de sen.& re iud. li.6. & in c. 1.de sen.exc.e.li.In gl.1.in fi,Hoc intellige,vt s. dixi in nota. nisi necessitas fuit ineuitabilis, vt ga clericus ita erat adstrictus, & ināgulatus,vt oporteret eū pugnare,vel pati occidi [e]
3 † Sed extra gl.quæritur,quia duellū fit q̄ndoq; p̄p crimē,q̄d alicui impingitur,vt sic propter cuentum duelli , docetur innocentia,nunquid conuictus in tali duello habeatur pro
f conuicto de tali crimine.Doct.quod non,quia hoc duellū [f] est reprobatum,vt infra cap.prox. & infra de purg. vulga. p totum.Item iste non confitetur sponte,& vt plurimum,magis fortis conculcat minus fortem. Vnde non est vera probatio,& fuit hoc duellum inuentum ex diabolica imaginatione,vt 2.q.3.monomachiam,vt sic homines se trucidarēt & insurgeret animarum perditio.

ADDITIONES.

a ¶Fuerit.Et dicit Host.quod post pœnitentiam habet executionem sui ordinis,ex quo non est irregularis,quod non posset si esset irregularis, vt in ca.rua,in prin.supra ti.2.hoc intellige nisi fit notorium,vt in c.fi.de tēp. or.& in c.fi.de coha.cle & muli. Ale.de Ne.

b Dispensare.Sed hoc intelligeverum, nisi subsit maxima,& vrgens causa, vt sentiunt Domi. de Ro.dec.255.& hoc sequitur Ab.Sic.in c.at si clerici §.de adul.supra de iu.vel antiqua causa verisimiliter non cogitata p Papam.mouetur per l.fi hominem.ff.man.cum ibi no. & in l. omnes populi.ff.de iust.& iur.& hoc perpetuo nota. Ale.de Ne.

c ¶Mutilatione.Adde Car.in cle.1.q.9.de homi.& in cle.fi.de cor.viti. quod nota.in apost ad illum.in c.de diacono,nu.g.in apost.ver.vel membri de truncatio,supra qui cle. vel vou. Zach.

d ¶Cū irregulari. Imo solus Papa est qui talē absoluit vt no.Gemi.in c.r.in fi.de re iu.li.6.& de sen.exc.c.1.in fi.eo li.quod est verū ab irregularitate,sed à peccato,q̄ et inest,absoluitur ēt ab inferiore,vt no. Car. in cle. dudum.§.ac deinde.q.7.de sepul.& no.in c.3.de cle.excommu. mi. licet idem Car.in cle.1.q.pen.de consan.& ath.videatur tenere contrarium.

e ¶Occidi.Istam opi.tenet Host.Vin.& D.Car.& Bu.& est verior , licet alij contradicant,vt dicunt hic Doct Sed hoc intelligo quando alius pugil est paratus pugnare.Quid autem si contradiceret, nec vellet pugnare, an liceat illum inuadere causa vitandi mortem propriam,quod no. & hoc modo posset procedere opinio Alari,& aliorum,quos refert Inn. Sed scias quod Ab. inducit hanc literam ad quæst. de pluribus insultantibus aliquem,quorum vnus est interfectus ab insultato,an socij ipsius interfecti sint irrgulares.& inducit istum tex.quod fic,ibi,seu victus fuerit.Sed dic,vt per Io.An.in c.is qui.e.ti.in vi.& dixi in c.ad audientiā, in 1.mag.ad. Ale.de Ne.

f ¶Duellum.Quod duellum sit reprobatum,tradit late Imo.in l.is qui reus. ff.de pub.iu.vbi dicit, q̄d licite potest recusari.Et subijcit ex hoc Ang. se lucratū fuisse centum florenos. refert Sal.in l. ex hoc iure. de iust. & iure.de quo late tradit Abb.Sic.in consi.antepe.in c.illud in medium refe ram.ver.capio nunc aliam dubitationem. in 1.vol. & infinitas quæstiones ponit de duello Paris de Puteo in longo tract.de duello. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo non valet, vt quando res non potest aliter apparere,accusans & accusatus pugnent.*
2 *Mandans non censetur vere facere veritate inspecta , nisi quoad peccatum.*
3 *Cum homicida potest dispensari, circa habendum beneficium curatum per Papam,non curatum,vero per episcopum.4 & 5.*
Dispensatio si non concedatur per illum,qui habet facultatem dispensandi,an ipse peccet.
Dispensatio concessa episcopis circa beneficia intelligitur de simplicib.
6 *Dispensatio quando reperitur simpliciter concessa sine permissa,intelligitur concessa episcopo.*
7 *Cum homicidia voluntario. an episcopus possit dispensare in minoris.*

CAP. II.

a [a] Irregularis est clericus,nō solum si ipse interfecit per se , sed etiam si pugil ab eo datus aduersariū occidat , nec eū excusat cōsuetudo,poterit tamē cū eo circa beneficiū habendū dispensari.Secunda ibi,quia igitur. Casus literalis: Quidā presbyter nomine Henricus conuenit quendā super furto corā sęculari iudice.& ga intentionē suam non potuit probare per testes , secundū prauam consuetudinē terræ,pugilē introduxit,qui aduersarium adeo vulneratum, q̄ exinde mortuus fuit.Sacerdos ille hoc significauit domino papæ,& dictus episcopus consuluit dominū papam q̄d de eo sit agendū.respondet papa,quod tales pugiles,veri homicidiæ sunt.& prædictus sacerdos nō dēt in sacris ordinib. ministrare,quāuis nō pugnauerit in duello , sed aliꝰ pro ipso,quia homicidium committitur tā facto, quā præcepto siue consilio,aut defensione;tamen circa beneficium habēdū cū dicto ꝓsbytero poterit misericorditer dispensari. Item
1 † No.i.prauā esse,& dānandam [b] consuetudinē, secundum
b quam accusatus,& accusator tenentur pugnare , vt sic eventu belli appareat de innocentia,vel cōuincatur de en-
2 mine illato. †No.2.q̄ ille ē verus homicida,q̄ per se interfecit;secus ergo si per alium,licet enim tunc mandans teneatur,vt homicida, nō tamen vere ipse commisit homicidiū, & in hoc no.bene tex.propter statuta,& vide quo no.in c. cut dignum.sup glo.magna.de homi.& vide eleganter Bart. in l.sed si vnius.& in l.non solum ff.de iniur. tex. tamē in c. mulieris.de sen.exc.dicit quod is vere facit , cuius mandato fit.sed potest procedere ille tex.quo ad peccatum, sed vera
c te inspecta,ipse non facit,sed intelligitur,vt ibi plene dicā. No.3.q̄ homicidiū cōmittitur quatuor modis,facto , cum quis per se interfecit;consilio,aut defensione. & q̄ dicit defensione, potest intelligi indistincte,quoad hoc , vt propter dicatur homicida, sed quoad culpā,vel pœnā intellige de defensione non necessitatiua, prout dixi in c. sicut dignum.
d ī.c. [d] † Vlt.no.q̄ cū homicidia ēt voluntario pōt dispensari
2 circa habēdū beneficiū.2cor.50.di.studeat. Sed nūqd ista dispēsatio sit debita,vt sic peccet superior,nō dispensando. Host.dicit q̄ si est corrigibilis,est debita;alias secus . nūquid dēt pati superior istū mendicare in opprobrium clerici, cū quo corrigibilis est 93.di.diaconus.facit q̄ no.50.di. vt eccl. tueretur.& c.domino sācto.hoc tñ dictū mihi nō placet, nō indistincte.nā pro homicidio,& ꝓ alio grauissimo crimine dēt clericus deponi,& detrudi in ppetuū monasterium ad agēdū pœnitentiā,vt in c.tuæ,ī.de pœ ergo cessat , ista ratio ne cogatur mendicare cū in monasterio sit sibi prouisum de victualibus,vt in c.nouimus,de verb.sig. & iō cōcludit corditer,generaliter hāc materiā dispensationis plene explo
c cauī,in c.at si clerici.§.de adulterijs,de iudi. [c] † Vlterius eo
4 quis poterit dispēsare circa beneficiū.dicit Host.q̄ circa simplex beneficiū,dispensat episcopus,circa curatū solus Papa.ar.in c.fi.de fi.presby.& sentit Goff.q̄ poterit fieri ista dispensatio,etiam vt beneficiū in titulō. † No. ex dicto Host. dicto primō , q̄ vbi cōceditur episcopo dispensatio circa beneficiū,dēt intelligi de simplici,q̄ tene mēti,q̄ satis mihi placet per hanc rationem,quia in materia dispēsationis,verba debent strictē intelligi.in c.1.& 2.de filijs presby. li. b. vbi opti-

me vi-

ADDITIONES.

a ¶Henricus . Vide Bal.in c.1.in ti.de pace tenen.in vsib.feu.& eundem Imperator Adrianus ff.de homi.in ver.item inducitur ad quæstiones. & vide tex.in l.qua actione.§.si quis,in computatione.ff.ad l.Aqui.

b ¶Damnandam.Adde Old.consl.191.vbi tenet quod non valet consuetudo vt qui vicerit in campo,potior sit in iure.

c ¶Dicam.ista fuit solutio Bar.in d.l.sed si vnus. Ale.de Ne.

d ¶Supra eo.Imo si sacerdos commisisset homicidium necessitate immediate posset celebrare,& hoc tenuit Io.de Lig.in tractatu,de bello.& Ab. Sic.in clerici.el 1.de vita,& hone.cle.quod no. Ale.de Ne.

e ¶De iudi.Ego sic dicerem,quod aut deponitur,& detrudit in monasterio seu in carcerē ad agendā perpetuā pœnitentiā,secūdum quod dicitur ad c.tuæ ī.de pœn.& tunc dēt ali de redditib.beneficij,vt est tex. in c.de lapsis.16.q.7.Aut non detrudit eum in monasterium,& tūc dispensandum est cū eo,vt habeat beneficiū & hoc probat tex.in c.studeat.in fi. in verum.50.di.& licet dispēsatio non possit peti iure actionis,cū fi iusta cā dispēsationis,& superior denegat dispensare,potest implorari officium superioris,vt cōpellat ipsum dispensare,vt dicit gl.no.in c.ea. gunt.1.q.7.& in hoc casu satis est expressum quod episcopus teneatur dispensare,vt est lex.in d.c.studeat.Verum autem hoc sit indistincte verū dic,vt plene per Ab.Sic.in d.c.at si clerici.§.de adulte.de iud.

SVMMARIVM.

1 *In bello iusto,licitum est parare insidias inimicis.*
2 *Specialis prouisio solet plus timeri,quam generalis.*
3 *Excommunicatio an inferatur ipso iure per ista verba ,præcipio sub pœna excommunicationis, & illi præcepto fuerit contrauentum.*
Index præcipiendo alicui sub pœna,si ille contrafecerit,nō incidit in pœnam ipso iure,sed venit puniendus.

CAP. PRIMVM.

a [a] ARtem. [a] Excommunicandus est sagittarius & balistarius contra Christianos.h. d Casus literalis.Præcipit Papa sub interminatione anathematis, q̄ nullus debet exercere aduersus Christianos, & catholicos artem illam mortiferam,& odibilem balistariorum.B.No.1.ꝓ factum reprobatum potest appellari ars.Nota.2.q̄ hæc ars balistariorum dicitur mortifera,& est odibilis ,& horribilis propter pericula corporū , & animarum. & dicit Io.An.de exhortari, q̄ in bellis campestribus homines non vterentur balistis,cum sæpe accidat q̄ homo vilis,& vilissimi cordis perimat hominē magni pretij,ad defensionem tamen murorū,vel nauiū hęc
1 arma sunt multum necessaria.† In gl.fi.No.glo.quia restringit tex.& bene,quando bellum est iniustū, nam data iustitia belli , licitum est pugnare quibuscunq; armis: imo licitū est
b decipere inimicū per seditionē parando insidias , [b] vt in c. dominus.23.q.2.& de materia belli vide Inn.de iureiu. ca.fi-
c cut.& c.olim.el 1.de rest.spol.[c] No.2.ex gl.q̄ aduersus sarace
d nos licite arma sumantur. [d] idem dicunt doc. de schismaticis,& hæreticis;nam ecclesia indulget primilegiū pugnantibus ī istos,vt in c.excōicamus.§.catholici,ī. de hære.Sed ī hoc facit,quia aut bellum est iustum , & tunc nulla specialitas est,vt paret hic aut bellū est iniustū, & tunc non licet pugnare ēt contra infideles,vt dicit Inn. de voto. q̄ super his, & facit ca.sicut,ī.de iudæ.& per h.d. Host. q̄ nihil dicit,
e de infidelib.nec probando,nec reprobando. [e] sed secundū , prædicta de nihilo seruit hoc ca.posset tamen sic dici,quod vbi bellum est iniustum,aut aduersus christianos, q̄ non debet exerceri hæc ars, & exercentes debent excommunicari. si autem bellum est iustum contra infideles, tunc cessat remedium huius c.& habgbunt locum alia remedia & si dicis si bellum est iniustū, peccant mortaliter homines pugnando,& ꝓpter peccatū mortale,& graue, sicut est illud,potest quis excommunicari.ar.c.nouit,de iud.Sol. facilius ecclesia
2 se impedit contra istos balistarios, quam contra alios. † Itē solet plus timeri q̄ specialiter impingitur,quam quod generaliter imputatur,vt in c.si aduersus, ī. de hære.& in c. quāq. 33.di.vnde,vt homines sibi magis pœuerent , voluit hic Papa specialiter prouidere aduersus istos balistarios.† In gl. vl.
f in fi. [f] ex hac gl.colliguntur duæ opi.Prima q̄ vbi hæc verba præcipio sub excōmunicatione,vel anathemate,vel similia, proferuntur à lege, non denotāt excōicationem ipso facto sed contrafaciens excōicandus est,secus si ꝓferuntur ab homine. Secunda opi. q̄ indistincte nunquā inducant excommunicationē,sed contrafaciens est excōicandus,quasi sit q̄dā superioris cōminatio inferendi excōicationē contra facienti,sicut in simili dr, q̄n iudex p̄cipit sub pœna mille librarū,nā cōminatio nō est ſnia. optime facit C. commina. vel episto.&c.per totū,hanc opi.approbat gl.idem tenet in c. 2. de matri. contra interdi.eccl.& c.sicut de simo.vide glo. 63. di.Salonitanę.Hæc opi.placet Hosin dubio,quādo nō apparet de

ADDITIONES.

a ¶Artem.Per istum tex.deciditur,quod statutum loquens de artificibus,habet locum in balistarijs,quod est notabile. & forte alibi non reperitur, iure,& vide ad hoc Do.in c.1 de vita,& hone. cle. & quod ibi notaui. Bart.Bellen.

b ¶Insidias.Vide Bar.in l.1.§.præterea.de quæst. vbi all.tex.in d. c. dominus noster.facit dictum Maronis.Dolus an virtus quis in hoste requirat.& ex hoc voluit Car.Ale.in c.in mandatis.44.di.quod licitum est aduocato vti subdolis exceptionib. contra eum,qui iniuste litigat.

c ¶Spol.Sed profectō iste tex.indistincte prohibet artem istam balistarū , & sagittarum.vnde indistincte est intelligendum, & dato q̄ bellum sit licitum,non debent,vti ista arte mortifera,& odibili. sed alio modo debēt Abb.Sic.quod fouenti iustum bellum,licitum est vti insidijs,quid de aduocato fouenti iustam litem,an liceat illi contra aduersarium vti cautelis.in d.c.dominus.23.q.2.& in c.cupientes.in verbo,malignantium.de electio.in 6.& ibi per Domi.Item quid de vendentib.sagittas,venenum,gladios.& similia,quibus homines occiduntur,vel fortalitias dictas,& similia,quæ solum sunt ad vanam gloriā,an peccent. Doct. remittunt ad Ray.in 2.parte suæ summæ,in ti.de nigro.fecu.verf. sed q.d de illis. Ale.de Ne.

d ¶Sumantur.Adde quod Oldr.consil. 72.dicit, quod licite potest Papa imponere collectam pro inducendo bello Saracenis.& ibi vide quare dicat tur saraceni,& an apud eos fit iuriditio.

c ¶Reprobando.Sed Host.in hoc non persistit.sed tenet opi. gl. & d. Car. in 2.q.dicit hoc esse verius.Sed But.videtur transire cum hac opi.I.quod ni hil disponat de infidelibus,nec approbando, nec reprobando . & mihi placet. Alex.de Ne.

f ¶in fine. Vide gl.in c.cum ecclesia,de immuni.ecclesię,& vide gl.in verb.su per pœna in c.non solum de reg.in 6.& gl. in c. relatum. de iure patro-
na. B.Bellen.

De sagittarijs . Rub.

Continuata est rub.ī.de torneamentis.& no. ex hac rubri. iuncto nigro,q̄ nigrum q̄nque latius disponit,quam rubrū nam rubrum dicit tm de sagittarijs,& in nigro additur de balistarijs,facit simile q̄ no.C.etiam ob chyrographa. pec.pig. & facit rubrica.de of.dele.li.6.iuncto c.1.& c. fi.

SVMMARIVM.

1 *In bello iusto,licitum est parare insidias inimicis.*
2 *Specialis prouisio solet plus timeri,quam generalis.*
3 *Excommunicatio an inferatur ipso iure per ista verba ,præcipio sub pœ*

ret de mente proferentis; [a] secus vbi appareret de mente, q̃
b ex circunstantijs colligit,[b] puta quia dicit excõicationẽ vel-
le pferre, vel protulit hęc verba cum solennitate, & dicit stã-
dum esse declarationi ipsius. arg. c. curæ, 11. q. 3. & in ca. post
cessionem. de ꝓba. sed añ declarationẽ, excusatus est subdi-
tus ꝫ faciens, non gerens se pro excõicato, ꝙ nota, quia sæ-
pe accidit. Anto. addit vnum verbum, & vt satis fuisse de mẽ
te Host. dicit. n. ꝙ vbi superior præmisit causæ cognitionem,
vel cum solennitate protulit illa verba, puta accẽsis, & extin-
ctis candelis. vt tunc proferri excõicato ipso facto, ꝙ a a lege
non potuit proferri talis solennitas; & iõ inualuit forte talis
opi. ga aliud q̃n a lege proferuntur ista verba, & aliud q̃n ab
c hoie, [c] dubito tñ de dicto Host. vbi simpliciter standũ esset
dicto superiorum ipso facto. nam illud dictum admitterem,
ubi non immineret graue periculum ꝫfacienti. & ita intelli
go hæc iura alle. per eum. secus si graue pericꝰ ulum immine-
ret. finge. n. ꝙ ꝫfacienti ante declarationem fuit collatũ be-
neficium, nam si erat excõicatus, collatio non tenuit, & sic
superior posset per suam declarationem graue præiudiciũ
d inferre, ꝙ non tolerandum est. arg. 6. q. 2. per totum. [d] Circa
hoc tamen durius esset dubitandum in quibusdam actibus,
ex quibus prouenit quandoque homicidium.

ADDITIONES.

a ¶Proferentis. Sed aliter dixit gl. in c. 1. de lo ca. & in c. relatum, de iure pa-
tro. Sed communiter reprobatur, quia loquitur contra illud c. relatum.
& contra c. clerici, ne cle. vel mo. Ale. de Ne.

b ¶Colligitur. Vt si dicat. præcipio omnino, vt excommunicationi subia-
ceat, vt voluit Ro. fin. suis.

c ¶Homine. Sed Landi. in cle. i. de excess. præla. posuit aliam limitationẽ. Nam
dicit, quod si primo lata est excõicatio, & postea interuenit comminа-
tio, quod tunc comminatio infert solam excõicationis, ita quod erit du-
pli ci excõicatione ligatus, vt in c. a nobis, el 1. de senten. excom. & hoc
sequitur Io. de Imo. ibi in gl. in verbo, interminare. Sed D. Car. ibi in 3.
q. tenet contra, & mihi videtur verius. Nam ex quo verba talia non im-
portant excommunicationem ex sua natura, sed comminationem, &
istam interpretationem recipiunt a iure, non debent intelligi, vt im-
portent canonem latæ sententiæ, quando proferuntur cõtra excommu-
nicatum, satis enim est punitus vna excommunicatione. tene menti di-
ctum Laudini, & Io. de Imo. Ale. de Ne.

d ¶Per totum. Sed fic intelligitur Host. quod ista declaratio extendatur ad
præterita. i. quod declaretur illum retro excõicatum, licet non inciderit
in pœnam ille qui non reputauit se excõicatum, Nam ante declaratio-
nem iudicis habuit probabilem causam, quod illa verba importarẽt excõi
cationem, quæ probabilis ignorantia excusat, de cler. excom. mi. inist. c.
apostolicæ. posset procedere opinio Abb. quod licet talis pp probabi-
lem ignorantia excusetur a pœna, tamen non teneret collatio beneficij
ei facti, ut dicunt. doct. in d. c. apostolicæ. Sed D. Car. in fi. commenti, di
cit, quod in effectu non creditur iudicis declarationi, nisi respectu futu
ri temporis. Vnde etiam gesta, & collata tali, ante declarationem, vale-
bunt. Tutius tamen est tenere distinctionem Ab. Sic. quia doct. simpliciter
referunt verba Host. si quod ibi non posset declarare, sed excusetur
non seruãs ante declarationem, propter probabilem opinionem, quod
esset comminatio, non autem sententia excommunicationis. Vnde vide
tur æqua distinctio Abb. Sic. videlicet quod credatur iudici, etiam quoad
præterita in his quæ sunt modici præiudicij tantum.

a *De adulteriys* a, *& stupro. Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Omnis coitus est prohibitus præter vxorium.*

Supra visum est de homicidio, & de quibusdam actibus a
quibus prouenit qñq; homicidium; sed quia ẽm ordinem
decalogi, i. legis antiquæ, cõtinentis decẽ pcepta, post homi-
cidium sequitur adulteriums, seu mœchia, vt patet ibi, nõ oc
cides, non mœchaberis, iõ post homicidium submittit hic
de adulterio, & ga sub noie mœchiæ, oĩs illicitus coitus con
tinetur, iõ subijcit de stupro. 32. q. 4. meretrices. Et ex hac cõ
1 tinuatione, & ex illo tex. colligit, † quod oĩs illicitus coitus,
seu quælibet fornicatio, præter vxoriam, est prohibita de iu
re diuino. fallem interpretatiue, adeo ꝙ ẽt concubinatus re
probatus est, de quo uide tex. cum gl. no. 22. in c. nemo sibi
blandiatur. uide Io. An. in reg. sine culpa. lib. 6. in mercu. post
b Host. [b] nam, vt euitaretur hæc simplex fornicatio, quæ com
mittitur inter solutum, & solutam, inductum est matrimo-
nium, seu secũda causa matrimonij, iuxta illud, habeat unus
quisq; suã vxorẽ cã euitandi fornicationem. 13. di. nerui. sed
prima cã fuit susceptio sobolis. de quo uide gl. 32. q. 2. in sũ.

ADDITIONES.

a ¶De adulteriys. Vtrum adulterium sit species luxuriæ, ponit B. Thomas in
2. 2. q. 154. ar. 8. & in eadem q. art. 11. ponit vtrum incestus sit species lu-
xuriæ. & in eadem. q. artic. 12. ponit late utrum stuprum sit species lu-
xuriæ, & addequod grauius delictum est lenocinium, quam adulteriũ,
ẽm Bar. post gl. in l. athletas. §. ait prætor, ff. de ijs qui not. infa. sed vide
multa de lenocinio quæ scripsi post do. Abb. in ca. diferetionem. de eo
qui cog. consa. uxo. suæ.

b ¶Host. Secus de iure ciuili, vt dicit illa gl. & est tex. in l. in concubinatu. ff.
de concu. in fi. ubi dicitur, quod quia concubinatus per leges nomen as-
sumpsit, extra legis pœnam est. Secus est de iure poli, & iure canonico,
quia per ius diuinum, & canonicum concubinatus est fornicatio, pro-
batur, in d. c. meretrices. & c. non solum. 32. q. 7. Sed illud quod supra di
ctum est, ita demum procedit de iure ciuili, quando quis retinet mulie-
rem in schemate concubinæ, cum qua licet contrahere matrimonium,
ita quod cohabitet secum in domo, aliàs concubinatus non esset perni-
sus, etiam de iure ciuili, ut in auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. reliquum.
tur, & hoc tenet gl. Dy. & Bar. in l. 2. ff. de concu. super qua scribit Bar. in
illo tit. Ex quo infert, quod filij naturales ex concubina non retenta in
domo, non legitimantur per subsequens matrimonium. Sed hoc non
b est verum, quia sufficit quod concubina posuit esse vxor, etiam si non
sit in domo retenta, ut in c. tanta, qui fil. sint leg. & ibi plene dixi. Alexan.
de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans virginem, tenetur eam dotare, & in vxorem ducere, vel si non vult in vxorem ducere, debet dotare, siue sponte, siue non hoc per petrarcrit. & num. 2.*
Peccans mortaliter & dormire, peccãs vero venialiter, & dormitare.
3 *Dos data a marito ipsi vxori ex eo, quia ipsam ante cuirginem stu-
pro matrimonio, reuertitur ad vxorem.*
4 *Dos quando constituitur ex eo, quia aliquis cuirginauit puellam, consti-
tuitur maior quam exposcat qualitas sua.*
5 *Virginitas præsumitur, nisi aliud probetur.*
6 *Pater non tenetur dotare filiam iam maritatam, nisi ipsa dum marito
batur, promisisset dotem m arito, quo casu pater debet ipsam dotare.*
*Puella eligens sibi sponsum suo genere seu moribus indignum, dote alias
sibi a patre debita gaudere non debet.*
7 *Donatio facta mulieri sponte ante contractum matrimonium, valet.*
Confessio mariti de dote recepta, an, & quo casu valeat.
8 *Maritus potest constituere dotem vxori suæ, quando illa est de nobili-
ri genere, quam sit ipse, & talis constitutio valet.*
Donatio remuneratoria, non est prohibita inter virum, & vxorem.

CAP. PRIMVM.

a SI seduxerit. [a] Hoc c. & sequens ponunt
pœnam stuprantis virginem, &
1 tenetur. n. eam dotare, & ducere in vxorem, & si
non vult cum ea ẽhere, vltra dotem, cor pora-
liter castigabitur. hoc d. Casus literalis. Quæritur
tur de pœna seducentis virginem nondum desponsatam, &
rũdetur, vt legitur in Exodo. f. ꝙ si quis virginem seduxerit
nondum desponsatam, & dormierit cum illa, dotabit eam,
& habebit in vxorem; si vero pater puellæ eam sibi dare no-
luerit, dabit ei pecuniam ſm modum dotis, quã virgines
2 cipere consueuerũt. B. † No. i. ibi, si seduxerit, ꝙ dispositio
b ius c. habet locũ cũ vir seduxerit, & decepit virginẽ, [b] sed
si nõ seduxerit, sed illa spõte acquieuit? dic ꝙ adhuc
cũ istud c. ga virgo sp ꝓsumit seducta, & decepta. nã
essent insidiæ hoĩs, tm facinus non perpetrarẽt, vt dicitur
c in l. vnica. C. de rap. vir. vide gl. in reg. scien ti. lib. 6. [c] Not.
peccans mortaliter cum muliere, dr cum ea dormire
tractus de Dei contemplatione, & eius præceptis, vnde
scriptura, peccans mortaliter dicit dormire, venialiter
dormi-

ADDITIONES.

a ¶Si seduxerit. Pro intellectu huius decretalis, vide omnino quod singula-
riter scripsi post Ant. in c. tua. 1. in prin. de sponsa. & vide tex. in c. tua. 32.
c. deniq; 39. q. 2. & quæ hodie sit pœna adulterij. vide late per Bal. in
quamuis. la 2. C. de adul. & quæ hodie sit pœna stupri, & de iure ciuili
& de iure canonico. vide late per Sal. in l. eum, qui duas. C. de adul. vbi
legat illum tex. & adde An. in c. tuæ. & quod de hoc scripsi de prouisio
de vtraq; quæstionum prædictarum, & quæ etiam pœna sit imposita
in incestu. vide gl. magistram. in l. si adulterium cum incestu. §. 1. in fi.
ho puniatur. ff. de adul. quæ autem sit pœna prostituentis mulierem, &
subiectam, uide tex. in l. si delisime. C. de captiuis. & post. reuer. & in l.
lenones. C. de epis. aud. & in l. tutor. §. fi. & ibi optima gl. ff. de pign. act.
in l. si quis sub hoc pacto. ff. de contra. empt. & l. sed & si hac §. si pro-
tuta. ff. de in ius vo. de nefandissimo autem uitio sodomitico, nihil ha
scribo: qa satis late scripsi post Abb. in c. clerici. sup. de exce. pl.

b ¶Decepit virginem. Verbis blandis, potione, promissionibus, vel simila-
nio, ita no. in l. 1. §. fi. de extraor. crimi. Bal. in l. raptores. ad fi. ver. vbi
no. C. de episco. & cle. & Ang. Are. in suo tract. maleficiorum. in ver.
adulterium. Ang. in Auth. de Lenoci. § fancimus.

c ¶Lib. 6. Sed de hoc intellige ubi a principio non adest voluntas puellæ,
dolosa persuasione inducitur. nam mulier decepta, pro non volente. &
quia dolosa persuasio est plus quam coactio, ut ff. de li. ho. exhi. l. 2.
quis nolentem. & ff. de seruo corr. l. 1. §. persuadere. & hoc modo pro-
dic reg. in d. l. scienti. & in l. 1. C. de rap. virg. secus vbi dolosa persuasio
non probatur, uel non præsumitur, quia tunc consensus puellæ annon
injuriam, vel dolum, ita dicit Dyn. in d. reg. scienti. & Cy. in d. l. vna. in f.
oppo. C. de rap. virgi. & sic hoc casu non habebit locum depositio, nec
pœna illius l. nec horum capitulorum, s. illius c. & seq. licet posset pœna
pœna stupri, vt in l. inter liberas. & l. stuprum. ff. de adul. & adde Ang. in
auth. de lenoni. §. fancimus. ubi dicit, ꝙ si stat statutum, quod si quis se-
duxerit fœminam inuitam, puniatur pœna capitis, si vero volentem, pe-
na centum ducatorum. si quis pecuniam dederit mulieri. dicitur dedi-
xisse inuitam. & sic debet puniri pœna capitis, pro hoc facit tex. in
l. vn. prope fi. C. de rap. vir. Sed tamen ego non puto, quod prædicta in-
terpretatio habeat locum in statutis, quæ proprie sunt intelligenda, de
vera, & propria coactione, facit quod no. Bar. in l. 1. §. 1. ff. ad l. Cor. de fal.
ca. tene menti dictum Ang. propter eius auctoritatem. Ale. de Ne.

dormitare. iuxta illud dormierunt, & dormitauerunt. nã ad
dispositionẽ huius c. non exigitur dormitio, sed ipsa defloa ratio virginitatis. [a] † No. 3. casum in quo vir tenetur dotare
3 vxorẽ, nõ solũ ergo tenetur eã ducere sine dote, [b] & ex bo
b nis proprijs alere, iuxta no. 1. c. p tuas, de do. post diuor. resti.
ẽt tenetur sibi constituere certã dotẽ, vt soluto matrimo-
nio aliquo casu, dos illa sic constituta redeat ad mulierem,
c vt lucrifaciat eam propter delictũ viri. [c] † Nota vlti. ꝙ ad do
4 tẽ constituendã, inspicitur consuetudo regionis, q̃ variatur
d secũdum dignitatẽ puellæ. & facultates ipsius. [d] Itẽ si nõ cõ
trahit iste cũ illa, debet tanto plus dare, quantũ oporteret
dare, pp defloratiõnẽ, vt dicunt hic Doct. & bene. nã maior
dos requritur, post defloratiõnẽ; cum virginitas sit secunda
5 dos. † Sed quæro, ga tex. dicit virginẽ. qd si vir negat eã vir-
ginẽ fuisse, an mulieri seu patri hoc asserenti incumbat pro
batio? Doct. hic cõiter ꝙ nõ, quia ꝓsumitur virgo, ex quo
habebatur pro virgine, & imputetur isti, qui abusus est. nam
ratione huius delicti, probatio transfertur in eundũ. p hoc
6 bonus tex. in c. vni. vt ecc. benefi. & de despon. imp. contine-
batur. † Sed vltra alios quæro de notabili, & quotidiana q.
e pone ꝙ quis ꝫxit cũ virgine clã, non consentiente patre, nũ
q̃d pater teneatur eã dotare, [e] vel iste qui ꝫxit cũ ea, an vero
stabit sine dote? Gl. no. 32. q. 2. c. fi. dicit, ꝙ pater tenet eã dota
re, ga mulier sine cõsensu patris potest ꝫhere matrimoniũ
de iure diuino, & canonico. 27. q. 2. sufficiat. sed pater tenet
dotare filias. l. qui liberos. ff. de ri. nup. & l. fi. C. de dona. pro-
mis. ergo. &c. ꝙ tenet gl. 36. q. 1. de raptoribus. Addit tamen
vnũ verbũ. ꝙ si puella eligit sibi spõsum suo genere, seu mo
ribus indignum, ꝙ tunc pater non tenetur illam dotare. Ba.
in l. obligamur. ff. de actio. & obl. dicit, ꝙ si puella non consti
f tuta aliqua dote nupsit, ꝙ pater nõ tenetur eã dotare. quia
cessat ratio, quare pater teneatur eã dota, ex quo reperit vi-
rum. & sic sentit, ꝙ maritus tenetur eã dotare, ex quo repe-
rit virum. & sic sentit, ꝙ maritus tenetur de suo subire one-
ra matrimonij. quod placet, nam impurandũ est viro cõtra-
henti matrimonium sine dote; tacite enim videtur se obli-
gare ad subeundũ onera matrimonij. ad hoc quod no in d. c.
per tuas. & l. si cum dotem. ff. solu. ma. Sed vbi cõstituit puel
la, certam dotem, quia aliter vir cum ea cõtrahere nolebat,
tunc pater tenetur eam dotare. Et no. bene hoc dictum, vt
7 fertur caurela in istis nuptijs clandestinis, & coniugijs, vt
puella cõstituat certã dotẽ viro. & no. hanc limitationẽ ad
illã glo. iuris canonici. ga cõiter non solet allegari. Intellige
igitur istũ tex. proprie, sicut loquitur, qñ defloratus virginẽ
g nullo ꝓcedẽte matrimonio inter eos. [f] † In glo. 1. in fi. hæc gl.
vult hic dicere, ꝙ si donatur ante ꝫctũ matrimoniũ aliqd
mulieri, seu sponsæ, tũc valet donatio; & res donata põt po-
stea capi in dotẽ a marito. sed si donatio nõ fortitur effectũ
de præsenti, sed cõsertur in tempus matrimonij, vt puta si
vir cõfitetur animo donãdi, recepisse in dotẽ mille; cũ tñ in
veritate nihil perceperit; tũc nõ valet ista donatio, ga dos
non põt sine matrimonio constitui, vt in c. & si necesse. de
dona. inter vi. & vxo. vnde videt collata ista donatio in tps
matrimonij, quo tpe donatio est phibita inter vi. & vxo. vt
h ad. de do. inter vi. & vxo. c. fi. p hoc sentit gl. ꝙ in casu huius c.
deberet fieri donatio prius q̃ ꝫhatur matrimoniũ. sed certe
gl. vt erraſſe, ga non esset pura donatio, cũ teneatur ad hoc
ex debito; & in necessitatibus nullus est liberalis. ff. de ali. &
cib. leg. l. 1. Itẽ facit tex tus dũ dicit, dotapit eã. & sic satis est
i ꝙ cõiteat se habere dotẽ noĩe mulieris, puta mille, [g] sed in
alijs casib. poterit procedere dictũ glo. vt in l. 1. & l. ꝙ sponsæ.
2 C. de dona. inter vi. & vxo. & ꝙ ibi no ꝙ limita, vt no. † Bar.
9 in l. si diuortio. ff. de verb. obl. † Et de hoc est gl. ord. q̃ est fin.
in l. si voluntate. C. de do. promis. nã si vxor esset de nobiliori
genere, tunc posset aliqd dari, & dos augeri, quia illa nõ est
h pura donatio, sed remuneratiua, [h] vt acquirat sibi amicos
potẽtioris generis, & inter virũ & vxo. nuda donatio est, phi
bita. & nõ remuneratiua, ꝙ no. ga facit ad multa ꝙ maritus
i posset donare vxori, & eꝫ præcedẽtibus alijs meritis. [i] In gl.
2. in fi. si vir ꝫhit cũ puella, & sic cõstituit sibi dotẽ, euadit pę
nam; aliàs autem punitur, vt in c. seq. & hoc intellige de iure
cano. de iure aũt ciuili aliter punit, & acrius, vt in seq. ꝙ no.

ADDITIONES.

a ¶Virginitatis. Ista sunt verba Goff. & Doc. in c. fignificasti. supra e. Sed D.
Card. ibi dicit quod hæc differentia non est omnino propria. & sæpe
hæc verba accipiuntur promiscue. Sed tu dic, quod non fuit intentio, hu
ius c. sed debet intelligi proprie, scilicet quod dormierit cum puella in
nocte, & eam defloraverit. Nam qui simul dormiunt in eodem lecto, nec
semper dormiunt, nec semper vigilant. sed maiori parte noctis dormi-
unt, ideo dicitur hic quod dormitat. Ale. de Ne.

b ¶Dote dare. Vide Sal. in §. fuerat. Inst. de act. Ang. de Arimi. in tra. maleficiorum. Ang. de Are. in ver. *che me hai adulterato la mia donna.* Seb. Sap.

c ¶Virginitatem si dotem exigeret propter inopiam viri, vt plene dixi in c. per
vestras, de do. inter vi. & vxo. Ale. de Ne.

d ¶Ipsius. Bu. addit, quod etiam consideranda est qualitas puellæ, l. an vt vi-
dua, vel virgo, alle. l. pe. cum ibi no. C. de epi. aud. Ale. de Ne.

e ¶Iam dotare. Adde eundem cons. 11, & 65. vbi in facto consulit.
¶Iam dotare. An pater teneatur dotare filiam quæ nubit sine ipsius con-
sensu. adde hic quod no. do Nico. in c. accedẽs. de procu. & per do. Abb.
in ca. cum causa. de rap. Bar. Bellen.

f ¶Dos. Istam opinionem Barto. etiam secutus est Abb. Sicu. in c. accedens. de
procu. & in cap. j. de despon. impub. Sed in c. cum causa. j. de raptu. vir.
adducit aliquas rationes cõtra hanc opin. quas ibi videbis. & dicit quod
de rigore non procedit opinio Barto. tamen est æqua. tu dic, vt plene di
xi, de desponsa. impu. c. 1. Ale. de Ne.

g ¶Misse. Istud etiam sensit Goff. cum quo transit Io. An. & d. Car. qui dicit ꝙ
gl. impropriè loquitur de donatione, cum seductor ad illam compella-
tur, & in necessitatibus non sit liberalitas. ff. de adim. leg. l. rem lega-
tam. Alex. de Ne.

h ¶Remuneratiua. Vide multa alle. per Ias. in l. ex hoc iure. col. 7. versi. ter-
tius effectus. ff. de iust. & iur. & in l. si non sortem. §. libertus. col. 3. in ver.
secundus effectus. ff. de condi. indeb. Seb. Sap.
¶Remuneratiua. An valeat pactum cum vxore, si maritus constituat se
habere mille nomine dotis, quæ tamen sibi data non fuerunt, & de hoc
vide per Flo. in l. qui testamentum. ff. de proba. & per dominum Bar. de
Sali. in auth. sed si necesse. C. de dona. ante nup. & vide omnino per Imo
in l. si constãte, in princ. in antepe. col. ff. sol matri. & vide Ang. cõsi. suo.
5. & consi. io. 143. & adde hic quæ plenissime scribit Ioa. de Imol. in l. si
socer. in §. Lucius. ff. solu. matri. & vide Io. de Imo. post Bar. in leg. pe. §. si
vir. ff. sol. mat. Cy. in l. 1. col. fin. C. de priui. dot. Et vide tex. in l. si ego. §. do
tis, versi. plane. ff. de iur. dotium. Vide gl. singularem in l. ponfus. §. circa,
super verbo, Animum, ff. de do. inter ui. & vxo. Bal. in l. Papinianus. eo. ti.
Et vide omnino Angelum in Auth. de non elig. secundo nuben. §. fin. col
latio. 1. Item vide omnino circa hoc elegantem quæstionem, quam po-
nit Io. de Imo. late post Bar. & Ang. in l. 1. in prin. ff. de his, quæ in testa.
dele. Et quod non valeat talis confessio de receptione inter cõiuges, ga
præsumitur facta animo donandi, quod est prohibitum, tenet Bar. in l.
diuortio. ff. de ver. ob. Et allegat l. 1. C. de dona. ante nup. i ibi tenet Bar.
in d. l. Papinianus. ff. de dona. inter virum, & vxo. & Bar. in l. 2. §. 10 edicti
ff. si cer. pet. a. & Bar. in l. Titia, §. cum quis. de le. 3. & Bal. late in d. l. 1. C. de
dona. ante nup. & in l. 1. C. de inof. dona. pro quibus facit quod notat Bar.
in l. si forte, circa fi. ff. de cast. pecu. & qd notat Io. An. in addi. Spe. in ti. de
reb. eccle. non alien. alia in hoc passu fuit opinio, quam tenuit Io. An. in
addi. Spe. in ti. de dona. inter uir. & vxor sequendo opi. Alberti Galerti,
cum qua opinione tranſeunt Bal. & Ange. in l. penul. §. mulieres, ff. solu.
mat. pro qua opi. facit quod notat Cy. in auth. sed nouo iure. in 4. q. C. de
dona. ante nuptias. tertia fuit opinio in hoc passu, q̃ ponit Io. de Imo. in
d. l. si diuortio. ff. de ver. ob quam tenet Dy. in consilio suo incip. quæri-
tur vtrum instrumẽtum dotis, & Ang. in consi. suo. 5. incip. An tabulis de
Vultera. & Bar. in d. auth. tam necessẽ. C. de don. ante nuptias. Et de hoc
etiam vide per d. An. in c. si cautio. in 5. col. in ver. fallit secũdo, de fide in-
strum. vide ad hoc Spe. in ti. de confess. §. nunc videndum uer. sed quæ dif-
ferentia, & quod valeat talis confessio facta a marito de receptione do-
tis, ad hoc, vt uxor possit agere hypothecaria contra tertium possesso-
rẽ, tenet Bar. in l. assiduis. C. qui pot. in pigno. habe. quid autem si ista cõ
fessio fiat a marito in extremis legãte vxori, & sit iurata, an præiudicet,
vide omnino per Imo. in repe. c. cum cõtingat. in c charta. in 3. col. illius
chartæ, & copiose in repertorio Auditoris, in verbo iuramentum. in
17. q. Bar. Bellen.

i ¶Meritis. De hoc dixi ibi in nonnullis locis, præsertim in c. gẽma. de spon.
vbi et Abb. Sic. h. d. Sed nunquid istud c habeat locum in desponsata, dic
quod non, vt in c. statutum. & in c. fi quis desponsatam. 27. q. 2. quod in-
telligit Bar. de desponsata alteri, quam rapienti, & per verba de præsen
ti, secus si per verba de futuro. Sed scias quod inn. dicit in hoc c. esse ca-
sum specialem, in quo quis compellitur ad matrimoniũ contrahendũ,
& hoc propter delictũ suum. simile in c. seq. Sed Host. dicit quod si Inn.
intelligit de coactione causatiua, bene dicit. sed si de præcisa, tũc male. &
contra ipsum est ca. seq. Sed dic ꝙ Inn. est intelligendus, vt primo dixi. &
maxime quia allegat c. 1. e. ga quisq; est intelligendus, secũdũ iura quę al-
legat, vt dicit Bar. in l. non solũ, §. fi liberationis. ff. de lib. le. quomodo au-
tem cognoscatur coactio causatiua a præcisa, vide meliorem tex. qui fit
in iure in ca. maiores. §. item quæritur. de bap.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans virginem, si non vult ipsam in vxorem, corporaliter punitur vltra dotem.*
2 *Ius canonicum in omnibus, in quibus contrariatur iuri ciuili, obserua-
tur in terris ecclesiæ.*
3 *Ius ciuile seruatur in terris imperij distincte, vbi eius obseruantia non
inducit peccatum.*
4 *Clericus deflorans uirginem, debet cogi ad dotandam ipsam.*
5 *Stuprum per vim commissum, quomodo puniatur, tam secũdum leges,
quam secundum canones.*

CAP. XVIII.

1 PEruenit. †Summatum est s. in c. proxi. Ca-
sus literalis. Quidam Felix nomine, decepit quandam virginem stupro, qualiter sit
puniendus. respondet Papa, si hoc verum est, secũ-
dum legem debet puniri, tamen aliquantulum temperat pę
nam legalem, statuens, vt aut illam in vxorem accipiat, aut
si noluerit corporaliter castigetur, & à communione sacra
mentorum priuatus in monasterium detrudatur ad pęnitẽ
tiam peragendã, nec inde recedat sine licentia, B. No. i. quod
2 ca; sed si non vult contrahere punitur, vt hic habetur. † Se-
cundo collige Papam posse mollire, & moderari duritiem
& rigorem iuris ciuilis, quod videtur procedere in suo
foro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a tantum foro.[a] nam in foro ciuili seruabitur sua lex, ex quo nullum ex eius obseruatia imminet peccatum, vt no. gl. fi. in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. & sic videtur quod hoc, & sequiens habeat tm locum in terris temporaliter subiectis ecclesiæ: sed in terris imperij seruabitur ius ciuile, de quo gl.[b]
b
3 †Quæro ad declarationem litere, nunquid indistincte iste in monasterium detrudi debeat, si nō vuult cū ea contrahere. Inn. tenet q̄ fit detrusio, si non vult dare dotē, arg. 3. c. prox. sed non declarat an sufficiat dare dotē, ad euadendū oēs penas: nec Doct. aliter declarant. sed puto, q̄ sola dotis constitutio, non sufficiat, cum teneatur eam dotare, & ducere in
c uxorem; sed si non vult contrahere, debet eam dotare, & ēt
4 corporaliter castigari. sed detrusio poterit vitari fm illā opi. Inn. non. n. delictū sufficienter vī punitum, ex constōne dotis, quia persona puniri dēt quæ deliquit, & non bursa.[c] †Ex prædictis poteſt colligi pœna clerici destorantis virginem. & dicit Io. An. magistrum suū dixisse q̄ cū ipse non posset eā ducere in vxorē, deberet corporaliter fustigari, vt hic. arg. in c. 3. de calum. ego puto q̄ poterit compelli ad constituendā dotem, quia cōtractus matrimonij non cadit in eum; tñ dotis constitutio sic. cū quasi pro interesse mulieris ista pœna sit statuta, & clericus bene poteſt puniri pecuniariter, maxime pro interesse alterius, vt in c. finē, de do. & contu. de offi. ordi. dilectus. & de pe. licet. Item hoc delictū est sufficiens ad
5 depositionem, iuxta ea quæ plene dico. de iu. at si clerici. †In gl. ibi, vt relegetur, Dic ēt q̄ publicatur dimidia pars bonorū suorū vt habetur in loco. alle. per gl. & hoc q̄n persona est honesta, si vilis subijcitur verberibus, vt in gl. quilibet tñ punitur capite, si violentiam intulit, & hoc de iure ciuili. de iure autem canonico procedunt ista capitula. In glo. 2. in fi. hoc procedit quoad terminos huius c. quia ista capitula loquuntur tñ de virgine, sed quoad dispositionem, stuprum committitur nedum in virgine, sed etiam in vidua honesta,
d & cum paupere, vt l. inter liberas. §. 1. & l. stuprum. ff. eo.[d]

ADDITIONES.

a ¶Tantum foro. Adde istum in c. ſi duobus, in prio. supra, de app. eūdem, & ibi Ant. de But. & Mod. in c. clericus, supra, de iudi. Pau. de Cast. consi. 278. & Alex. consi. 191 vol. 2. & consi. 6. vol. 2. Zac.

b ¶Gl. Idem dicit D. Car. & dicit se in facto ita respondisse. Ale. de Ne.

c ¶Bursa. Sed ego puto quod mens huius c. sit, quod nisi contrahatur matrimonium, quod patietur pœnam temporalem, & detrusionem in monasteriū. moueor, quia vt patet in c. præce. obligatur ad duo, s. ad contrahendum matrimonium, & ad dotandū. si ergo non contrahit matrimonium, imponetur huius c. pœna. aut si noluerit debet pati pœnam corporalem, & detrusionem in monasterium. Vnde si non contrahit matrimonium, quicquid aliud faciat, non euitat pœnas. Doc. tamen communiter transeunt cum Inn. s. vt dotando nullam aliam patiatur pœnā. vnde etiam pœnam corporalem non patitur, secundum Doct. Ale. de Ne.

d ¶ff. eo. Sed aduerte, pro declaratione tex. sine perceptione, &c. in fi. Nam secundū Host. intelligi poteit duobus modis, & primo sine perceptione, i. sine reuocatione, quia ad tempus agit hāc pœnitentiā, & hunc intelle ctum sentit hic gl. fi. Secundo mō intelligitur quod perpetuo remanebit in monasterio ad pniam agendam, nec exibit sine licentia superioris. Sed primus intellectus magis placet Host. & cum ipso tranſit Io. An. sed D. Car. dicit, quod secundus intellectus magis sibi placet, s. vt non exeat donec renuit contrahere cū stuprata. Sed pro cōcordia ego sic dicerē, quod aut nulla est spes quod possit induci ad contrahendum matrimonium, & procedat prior intellectus. aut subest spes, & tunc procedit secundus intellectus, qui magis congruit literæ.

SVMMARIVM.

1 *Maritus non debet vxori fornicanti necessaria ministrare, nec cum ea habitare, aliàs erit particeps criminis.*
2 *Miserendum non est illius, qui impunitatem delicti magis consuetudini, quam emendationi imputauit.*
3 *Debet, istud verbum, de sui natura importat necessitatem, sed aliquando importat honestatem.*

CAP. III.

a SI vir.[a] Maritus retinens adulterā cōiugē, non peracta pēnitētia, participes est delicti, secus si egit pēnitētiā, nō tñ dēt eam sæpe recipere. Distinguitur. Secūdū mēbrū ibi. q̄ si. Casus lit. In consilio Arelaten. q̄rebatur de pena mariti retinentis adulterā coniugē, peracta pēnitētia, & rndet. q̄ si vir scit vxorem deliquisse, quæ non egit pēnitentiā, sed permanet in fornicatione, & sterit cum illa, reus erit pecati illius. si vero mulier pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum reuerti, qui eam propter peccatum suum dimiserat, debet eam recipere, sed
1 non sæpe. B. †No. 1. q̄ maritus retinens vxorem perseuerantem in adulterio peccat. nam videtur quasi leno vxoris. & fa
2 cere causa quæstus. †Itē no. nō esse parcendū ei qui deliquit
b pluries.[b] nam delicta impunita transeunt in exempla, facit opt. l. 2. C. de episc. audien. non enim est miserendum illius, q̄ impunitatem delicti, magis consuetudini, quam emendationi imputauit. Sed quia tex. hic loquitur in viro sciente, dubitatur quid in ignorante. communiter tenetur, quod tunc non habet locum hoc c. quia peccatum non committitur, sine voluntate, & ignorans non consentit. 15. q. 1. in prin. & hoc verum quoad culpam, sed bigamiam contrahit. 34. dist. si cuius. & no. in c. 2. de biga. vbi de hoc. Item dubitatur, nunquid maritus possit vxori manenti in fornicatione, necessaria pietatis causa tribuere, dicunt Doct. quòd sic. sed debet secum maritali affectione adhærere. Ego dicerem oppositū, quia forte ad ministratio necessariorum, dat sibi causam permanendi in peccato. nā vtilius esurienti panis tollitur, quod si de cibo securus iustitiam negligat. 5. q. 5. nō c. in omnis. & male meriti, egestate debent laborare, vt l. bona fides. ff. de
c po.[c] †In gl. in ver. debet. in fi. No. q̄ verbum debet importat
d honestatem, & non necessitatem[d] concor. c. 1.[e] de despon.
e impub. sed regulariter vbi materia est indifferens, importat necessitatem. ita dicit glo. no. in cle. attendentes, de statu reg.
f quam no. bene pro statutis.[f]

ADDITIONES.

a ¶Si vir. Vide sanctum Thomam in 3. sen. dist. 33. q. 2. in fine, vbi ponitur ceat marito vxorem repudiatam sibi reconciliare: De quo vide tex. & glā. c. j. cum multis c. seq. 32. q. 1. Item quod vir possit licite adultere vxorem adulteram, dummodo sit correcta de peccato, qui alias vederetur fauere eidem peccato prout disputando concludit D. Thomas in quarto sen. dist. 35. q. 1. art. 2. vbi omnino vide. Idem quod vir propria authoritate possit sibi reconciliare vxorem ab eo separatam propter adulterium, determinat sanctus Th. in quarto sen. dist. 35. q. 1 ar. 6. Item vide Dom. in c. si vnus, in 1. col. ver. porro, & videtur. 33. dist. Tu declara hic tex. per tex. in l. fine metu. & in l. castitati. C. de adul. Bar. de Bel.

b ¶Pluries. Vide Bal. in l. 3. C. de epis. aud. vbi per illum rex. in fi. dicit post Guil. de Cun. q̄ qui geminat delictum, non debet sperare de venia. & dicit Bal. in c. appellationibus. supra, de appel. q̄ non est parcendum alteris delinquere. Seb. Sap.

c ¶ff. depo. Vnde Pau. de Cast. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. dicit quod stante statuto quod ter committens furtum debeat suspendi, si quis de primo, & secundo furto fuerit cōuictus, nihilo minus est suspendendus pro tertio, quia propter consuetudinem, debet magis puniri, pro hoc facit rex. in l. capitalium. §. solent. ff. de pœn. Ale. de Ne.

d ¶Necessitatem. Opinio Host. & Doct. procedit, quando ex hoc vxor non magis committit adulterium: imo præsumitur quod debeat se cerrigere, cum videat maritum sibi non adhærere affectione maritali, hoc amittere alimenta. Opinio autem Abb. procederet, quando ex hoc efficacitur audacior ad committendū adulterium, & hoc modo loquuntur contra per eum allegata. pro hoc facit 32. q. 7. apostolus. in fi. Ale. de Ne.

e ¶Concor. c. j. Adde quod ibi no. in apo. ad istum, in fi. in apo. in ver. impotat honestatem.

f ¶Statutis. Et idem dicit gl. in c. proposuit. de appella. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio violenta sufficit ad probandum adulterium, & huiusmodi directè probari non possunt.*
2 *Maritus accusans vxorem de adulterio, an subscribere se ad pœnam talionis, & an sit necessarius libellus.*
3 *Separatio thori permittitur propter crimen sodomiticum, vel matrimonium pollutionem.*

CAP. IIII.

a MAritis.[a] Breue est, vel pōt sic summari. Maritus propter suspicionem[b] potest accusare vxorem de adulterio. & in accusando præsumitur cęteris. h. d. Non diuiditur, nec aliquid nocet. Casus literalis. In concilio Parisien. quærebatur si sola suspicio sufficit ad accusandum mulierem de adulterio? Et respondetur quòd maritus ex sola suspicione accusare potest vxorem suam de adulterio, & ipsi plus cęteris permissum videtur
1 †In gl. 1. ibi, violentas: nam violenta præsumptio[c] sufficit ad
c condemnandum, vt in c. in literis, & in c. afferte, de præsumptionibus. maxime in adulterio, & fornicatione, cum directe probari non

ADDITIONES.

a ¶Maritis. Aliud priuilegiū, quod habet maritus accusans vxorem de adulterio, ponit Spe. in ti. de accu. i. circa prin. ver. f. fallit hoc autem in casu to. Item vide quod haberur, in rex. & glo. in §. alij. Item quanto tempore duret facultas accusandi de adulterio, vide per d. Abb. post Doctores. & haberent in 3. notabi. i. de eo, qui duxit in matri. & quod ibi notanda, quāto tempore duret facultas accusandi de adulterio, iure mariti, vide tex. & glo. in 1. iure mariti. C. de adult. & tex. in l. mariti. §. lex mentem, & in §. quin quēnium. ff. de adul. Item illud, quod dicitur iure mariti posse accusare vxorem de adulterio limitat multipliciter. & declarat tex. in l. si vxor per totam illam l. ff. de adul. & tex. in l. miles. §. quæ rebatur. & tex. cum gl. in verbo, eius, in l. propter violentiam. C. de adul. & adde quod maritus non solum potest accusare vxorem de adulterio iure mariti, sed etiam adulterum, casus est, in d. l. propter violentiam, & glo. ibi late scripsi post eam, in c. discretionem. de eo, qui cognouit consanguineam vxo. suæ. Bar. de Bel.

b ¶Suspicionem. Ad idem tex. in l. quamuis adulterij. C. de adul. Bar. Bal.

c ¶Violenta præsumptio. Adde Ale. post Bar. in l. 2. §. fi. ff. e. & in l. capite quarto. ver. f. circa hanc legem. co. ti. & in l. ait lex. in fi. prin. co. ti. & plene per istum in c. præterea in 1. col. de test. & in c. ex literis, in fi. de præsumptionibus. in c. tertio loco, & ibi dixi, in apot. ad eum. col. 3. in prin. §. de probatis. & per testes videntes fuccesiue per foramen, vide gl. 3. q. 9. nihilo minus. in ver. quod sic. Zac.

non possint, quia non cadunt in casum testis, de test. præte-
a rea.[a] In glo. 2. in fi. de hac, an hodie maritus se subscribere de-
b beat[b] ad pœnam talionis cum accusat vxorem de adulterio, & an libellus sit offerendus. dic, vt in l. miles. §. fexaginta. ff. de
c adul. & c tuæ. alle. in gl.[c] & potest intelligi iste tex. secundum doct. q̄ admittuntur mariti plus cęteris, quia possunt accusare ad separationem thori. & ad hunc effectū nō admittūtur alij, cum eorum non interfit, sed ad pœnam legalem infligendam, admittitur q̄libet idoneus, vt in l. si maritus. la 1. ff. e. &
d sic potest intelligi iste tex.[d] † Inno. quæsiuit ꝛ. c. 1. & Io. An.
e hic, nūquid sicut propter adulterium[e] separatur cōiugium quoad thorum, ita & propter crimē sodomiticū. Inn. dicit q̄ non. nam propter nullum crimen separari debet matrimonium quoad thorum, excepto crimine adulterij, nisi maritus ad illud peccatum trahere vellet. 28. q. 1. idolatria. & sic intelligunt ca. omnes causationes. 32. q. 7. ibi etiam ponit q̄d de pollutione manuali. & fuit hæc opi. ipsius glo. in d. c. oēs causationes. vbi gl. transit allegando aliqua iura pro, & contra. sed Hug. & Lau. tenuerūt oppositum. & idem Io. Cal. hic. & Arch. in illo. c. omnes. & d. Ant. hic, quia nomine adulteris, seu fornicationis, comprehēditur omnis illicitus coitus. 32. q. 7. cap. non solum. ea causa, & quęst. 4. meretrices. & hāc
f veriorem puto. nam maior iniuria infertur matrimonio, ex ręsando crimine contra naturam, quam ex crimine naturaliter commisso. cum autem Christus dixit q̄ ex causa fornicationis licitum est vxorem dimittere. videtur intelligere de qualibet fornicatione. nam satis videtur fornicari iste in corpus suum. & ista videtur opi. communior.[f]

ADDITIONES.

a ¶Præterea. Sed aduerte, Docto in d. c. afferte, dicunt quod ex præsumptione violenta quis non potest condemnari ad pœnam mortis. & hoc voluit gl. in c. inter. in gl. fi. de purg. cano. Sed vtrum sit verum, dicam ibi. Sed quantum ad nostrum propositum, dic quod si quis in camera reperiatur osculans, vel amplectēs mulierē, qđ exsurgat violēta præsumptio ad probandum adulterium, etiam si ageretur de pœna capitis, vt voluit Bar. in l. capite quinto. ff. de adul. sufficit enim quod sit in rebus venereis. & quę sint res venereæ, dic, vt per gl. in l. quod ait. ff. de adulte.

b ¶An maritus subscribere debeat. Adde de hoc dicto, & an adultera perdat dotem, si vir se non subscripſerit. Pau. de Ca. consi. 116. & Spe. in tit. de exce. §. dicto pro dilatorijs. ver. Item quęritur eccl. i bi concludunt quod non perdat dotem hoc casu.

c ¶In gl. Et communis conclusio scribentium est, quod sic. & pobatur in d. 9. 60. & dicit, quod libellus vel in causa appellationis, vel in causa principali potest off. iudi ci, dum tamen pars non citetur. etiam die feriata
d in honorē Dei, de quo p doct. in c. ſi. de iudi. & in c. ſi. de ſerrijs. Ale. de Ne.
e ¶Iste tex. in quibus autem consistat ius mariti in accusando vxorē de adulterio, sic, vt per gl 3. q. 3. §. aliquando, & plene habetur in c. tuæ. de pe. ¶Adulterium. Vtrum propter vitium sodomiticū mariti, vxor peterepossit separationem thori. vide quod de hoc late notati post Inn. in c. 1. supra eod. Bar. de Bellen.

f ¶Communior. Istam opi. tenet etiam Ray. in summa, in 4. parte, in ti. de testi. & numero testium, tam in matrimonijs, quam in alijs. §. item credo. qui dicit q̄ propter vitium prædictum, vxor virum, & vir vxorē potest dimittere. cum non inducentur ad imparia. Sed D. Car. hic dicit, qđ opinio Inn. cōiter tenetur, & ipse cum ea residet, dicens, qđ licet de vitio sodomitico non inuenitur expressum, qđ ob hoc vxor possit virum dimittere. dicitur tamen quod aliter punitur, s. vltimo supplicio, secūdū leges, vt no. in c. clerici, de excess. præla. & sic in effectu, vxor eum dimittet. Sed ego puto, qđ opinio quā tenet Ab. Sic. fit cōmunior, quia à pluribus doctor. tenetur, vt vidistis. Itē qđ sit uerior, dicitur quādiu uiuit vir, licet sodomita, & licet flagitijs omnibus copertus, & ab vxore propter hæc scelera derelictus, maritus tamen est reputandus cui alterum accipere non licet, & no. ille tex. quando maritus est inuolutus omnibus criminibus, & quando aliquo particulari, vt quia fit adulter, vel sodomita, & tamen ille tex. dicit qđ in omnibus casibus ibi expressis potest thorus separari. Aduerte tamen quod si maritus hoc vellet exercere cum vxore secundum omnes posset peti separatio thori, quia diceretur eam trahere ad mortale peccatum.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos de adulterio infamatus, dēt purgare, alias ab offi. suspēdetur.*
2 *Ecclesia debet reconciliari, si in ea fuit semen emissum, & coitus perpetratus. & hoc verum quando est publicum hoc; si vero occultum, nō requiritur reconciliatio, quæ potius fit ad terrorē, quia ecclesia cum sit sancta, non polluitur.*
3 *Deficiens in purgatione, an puniatur semper, vt conuictus.*
4 *Mulieri asserenti se commisisse adulterium cum aliquo, non creditur. Vni soli, non creditur quantumcunque idoneus sit.*
Mulier an, & quando possit testificari.
Allegans turpitudinem suam auditur ad vitandum peccatum.
5 *Sacerdos potest pandere delictū sibi confessum, ex consensu confitentis.*
6 *Probatio contra vnum, ex pluribus inculpatis de eodem crimine, non facit fidem contra alios.*
7 *Confessio socij criminis, non est sufficiēs causa ad causandum infamiam.*

CAP. II.

a SIgnificasti. † Sacerdoti de adulterio infamato indicitur purgatio[a] quā si præstiterit in officio dimittitur; alias ab ipso suspenditur. sic communiter summatur. sed ista sum

ADDITIONES.

a ¶Indicitur purgatio. Vide do. Abb. in c. accedēs de accu. vbi alleg. pro sing. istum tex. And. Barb. Zac.

b ¶Lib. 6. Et nota istum tex. quia hic est casus specialis, in quo infamia facit plenam probationem, imo in proprio crimine, nunquam autem in alijs criminibus. sed tamen in alijs casibus fama potest facere plenam probationem, dic vt in cap. illud, de præsum. Alex. de Ne.

c ¶De voto. Vnde criminis indulti crescit audacia, & facilitas veniæ vicem tm̄ tribuit de linquēti. i. dist. de lapsis. & 23. q. 3. & iustum in fi. Ale. de Ne.

d ¶Peccati. De quo omnino vide gl. in c. inter dilectos. de dona. & in c. ex tenore. de concess. præben. & vrobique per doct. & Barto. in l. alias. ff. de iureiur. Ale. de Ne.

e ¶Vt patet. Sed iste tex. pōt duobus modis intelligi. Primo, quod iste sacerdos fuit inductus pro teste a muliere, quia sacerdos potest testificari, q̄ quis est peccatum confessus, & quod de eo egit pœnitentiam, si a confitente in testē producitur, vt in c. nemo, de fimo. & in c. testimonium, de test. Secundo modo potest intelligi, quod fuerit euocatus ad instantiam epiſcopi ex officio, sed confessionem mulieris reuelauit ipsa confitentiales non debuisset facere, vt in c. omnis, de pę. & remiſ. & pōdera istū tex. quod si duo de certo crimine confirentur sacerdoti sacerdos ad instantiam alterius, potest hoc reuelare, dicendo quod etiam alius fuit cōfessus commisisse crimen cum eo, tacendo tamen omnino nomen, quod nota. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuictus ex falsis probationibus, vt l denũciasse.ff.de adul. vbi plus probatur, q etiam si mulier fuisset conuicta in iudicio per testes, talis probõ non sufficeret cõtra sacerdotem, quia res inter alios acta, &c. vide tñ ad materiam, quod no.
7 in c.pen.de re iudi.& in l.sæpe.ff.eo.tit.† In gl.pe.in fi.no.q so
2 a confessio participis criminis, [a] non est sufficiens causa ad causandũ infamiã, & indicendum purgationem ei, quem dicit esse participẽ. vide q no.in c.1.de cõfess.in l.fi.C.de accus. posset tñ tex.intelligi qñ ex confessione mulieris infamia trãsiuit apud bonos, & graues viros, & imminebat scandalum euitãdũ, ẽt sine alia infamia indicitur purgatio, vt in c.inter,
b de pur.can. dixi plene.in c.qualiter, & quando, j.de accu. [b]

ADDITIONES.

a ¶Participis criminis. Quando dictum socij criminis probet contra socium, vide Bar. Vero.in consi.32.incip.quidam rustici.col.3. Ang.Are.in tractat. malefi.in ver.fama publica.in 4.charta, ver.quæro, an particeps. Alex.in consi.69.in fi.in 2.col. Seb.Sap.

b Infra de accu.D.Car.hic dicit, quod si constaret infamiam esse ortam à dicto mulieris, & eam esse maleuolam, non deberet indici purgatio. de quo se remittit ad cle.1.de off.or. Sed tu omnino hic adde quæ dixi, in c. veniens, in vlt.addi.5.de accu.vbi dico qui sint leues, & an infamia orta à leuibus, inducat purgationem. & sic declaro illud quod hæc gl.dicit, & etiam illud quod D.Car.& Abb.Sic. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Propter adulterium, potest episcopus loci ex suo mero officio excommunicare adulterum, & adulteram.*
2 *Adultera quando absoluitur ab excommunicatione, debet abiurare adulterium, id est ad eum non velle vlterius redire.*
3 *Agenti possessorio recuperandæ, obstat exceptio defectus proprietatis notoriæ, siue surgat notorietas ex facti euidentia siue confessione partis, etiam quod talis notorietas sit tantum super parte rei de qua agitur.*
Vxori agenti ad restitutionem coniugis, obstat exceptio adulterij notorij, vel per euidentiam rei.6. vel per confessionem partis, non autem per testes probari.4.
5 *Paria delicta mutua compensatione tolluntur, quando agitur ad priuatam vtilitatem secus si ad publicam, vt ad infligendam pœnam legalem, vide distinctionem, infra.nu.8.& 9.*
6 *Adulterium manifestum, dicitur duobus modis, primo, si mulier adhæsit publice alicui concubinario. secundo si habet filium cum alieno marito, vel si palam admittebat viros causa adulterandi.*
7 *Filius præsumitur ille, qui est natus in domo in qua vxor, & maritus simul cohabitabant, etiam si probetur quod tempore conceptionis, adulterabatur.*

CAP. VI.

INtelleximus. Mulier petens restitutionem mariti, repellitur per exceptionem adulterij manifesti; nisi ipse vir adulteratus fuerit, & probetur. vel summa sic, & generalius. Coniux, coniũgem de adulterio impetere nõ potest: si & ipse adulterium commisisset conuincatur. Diuidit primo facti narratio. secundo iudicis datio. ibi, quocirca. Casus literalis. Quidam G. nomine, vxorem suam à se remouebat, illa cum alio adulterium commisit, dicẽ eẽ sanus episcopus hoc audiens, eam, & adulterum excommunicauit, quæ tãdem adultero abiurato, absolutione recepta, coram episcopo memorato, virum suum sibi restitui postulauit, ille obiecit sibi adulterium, & quod ab eo sponte recesserat; & ideo non debebat restitutionem petere, quia nõ valebat, q mulier negãs replicauit, & q & ipse fuerat fornicatus. ad hęc probanda testes fuerũt inducti, & vir testes induxit ad reprobãdũ testes mulieris, p quos adulteriũ viri probare volebat. quæsitũ fuit à Papa, quid in hoc negocio sit agendũ. Mandat Papa diœce. quatenus ipsum recipere compeliat eandẽ, nisi constiterit mulierẽ prædictã adulteratã esse vel per euidentiã rei, vel vel per confessionem mulieris, cessante etiam probatione adulterij, quod vir dicitur cõmisisse si aũt constiterit de fornicatione mulieris, cum constet virum adulterium commisisse, & paria delicta mutua compensatione tollantur, nihilo minus compellat eundem, vt recipiat, & maritali affectu pertractet, nisi testes mulieris per quos viri adulterium est probatum fuerint reprobati; alioquin, id est, si cõstiterit de adulterio mulieris, & non viri, mulieri silentium
1 imponatur. B.† No.1. episcopum loci posse excommunicare laicum propter adulteriũ. nam vt hæc litera innuit, non ad petitionem mariti, sed ex officio suo episcopus adulterũ,
a & adulteram [a] excõicatione astrinxit. & sic habes vnum casum. in quo iudex ecclesiasticus hẽt iurisdõnem super laicis scilicet rõne adulterij. & istum tex. induco contra Io. And. in c.fi.de fo.comp.li.6. vbi dicit ecclesiasticũ iudicem se non debere impedire de adulterio, nisi qua tenus agitur ad separationem thori. hic.n.non agebatur ad thori separationem, & nihilo minus lata fuit excõicatio in istos adulteros; & nõ solum in mulierem quæ recesserat à viro, sed etiam in adul-
b terante secũ, quod est sing.no.facit c.1.de offi.ord. [b] Et ratio
c quare se impedit in istis casibus cõtra laicũ, & nõ in alijs? cui minibus, potest esse, quia per istud matrimoniũ violatur, qd est vnũ de septẽ sacramentis ecclesiæ, vt in c.debitum, de bi-
2 ga. vnde quasi ipsum sacramentũ violatur, pro hoc de foro compe. cum sit. † Nor. q adultera petens absolutionem ab excommunicatione, debet prius abiurare adulterium, id est cum iuramento renunciare, promittendo de non redeundo amplius ad eundẽ, & fit ista abiuratio, qñ timetur de reiterata ad eundem, [d] de quo in c.clericos. de cohab. cle. & mu-
d tu ad eundem, [d] de quo in c.clericos. de cohab. cle. & mu.
3 † No.3. q contra petentẽ restõnem cõiugis, obstat exceptio adulterij manifesti: & sic petenti restõnem, obstat exceptio defectus proprietatis notoriæ, siue surgat notorietas ex euidẽtia facti, siue p partis confessionẽ, contra quã agitur. cor.c.significasti.3. de diuor. & quod no. Inno. de fil. presbi. constitutus. Et no. hoc ẽt procedere qñ notorietas non est super totali defectu ipsius iuris. nam propter adulteriũ, non dissoluitur matrimoniũ in totũ, sed tm quoad thorum. 32.
e q.7.in c.1. & tamen exceptio adulterij manifesti, obstat petenti restitutionẽ, facit c.ad decimas, de rest. spo. lib.6. [e] † Ire no.
4 q contra petentẽ restitutionem coniugis, potest obijci adulterio, vel per euidentiam rei, vel per confessionem partis; vnde per testes non potest probari, ad impediendam restitutionem spoliati, & hoc iõ, qa spoliatio priuilegiata est
f in c.fi.de ord.cog. [f] † Vltimo no. casum in quo dolus cũ dolo compẽsatur, & delictũ cum delicto. & aduerte, quia hoc
5 indistincte non procedit. nam si ageretur ad pœnam legalem infligendam, delictum vnius, nõ tollitur per peccatum alterius. imo cuiuslibet delictum, pœna condigna punitur debet. in l.2.§.si publico.ff.eo. facit c.multi.2.q.1. sed iste tex. procedit cum agitur ciuiliter ad separationem thori, & si agatur ad priuatam vtilitatẽ: tunc paria delicta mutua cõpensatione tolluntur, vt infra, subijciam. [g] In glos. 1. in fi. no. g
6 & vide quod no. per gl.in c.significasti, de diuor. & c.literas, de rest.spo. & no. Inn. de reg.c.veniens. Ratio huius glos. est, quia vxor recedẽs spontaneè à viro, nõ perdit quasi possessionem quã hẽbat à viro; q a solo aĩo retinetur talis quasi possessio. vnde si rediens non admittitur, tunc spoliari vr, & quod dixit in vxore, idem intelligas in marito, nã maritus, & vxor hoc iudicantur ad paria, vt hic, in tex. & in c.gaudemus. 2.
6 diuor. † In glan ve r. euidentiam. in fi. no. duos modos quod adulterium manifestum. Primus si mulier publice fuit adulterata, non tamen capias stricte verbum publice. conuenientibus videntibus sit prostituta, sed intelligitur q recedens a marito suo, adhæsit publice cuidam concubinario. nam secundum vincitur publice de adulterio, ex quo in domo habet
h num virum in mensa, [h] & lecto, &c. vt in c.tua, de coha. & mulie. Item posset conuinci de publicitate, si palam mitte-

ADDITIONES.

a ¶Adulteram. Ade quod eodem libello, non possunt adulter, & adulte acculari. & tante staturo quod adulter possit torqueri, non adulterа torqueri, vt voluit. Bald. consi.280.4.lib. & vide Roma. in suis fol 7.

b ¶De off.ord. Sed cum reuerentia, iste tex. non facit contra Io. And. nã se loquitur, quando proceditur via ordinaria: nam vt quis non teneat in peccato, potest iudex ecclesiasticus excommunicare iacentem in peccato, nedum in crimine adulterij. sed etiam in quocunque crimine vt ab isto remoueatur, vt in c.nouit. de iud.& in c1.de empt.& vend. men, de quæst. Ioan. And. dic, vt plene habetur, in c.cum sit. de foro compet. Ale. de Ne.

c ¶Non in alijs. Ade videndum Lu.Ro.sing.suis.fol.20.

d ¶Eundem. Sed pro huius declaratione, vide tex. & ibi no.in c.clericos. de coha.cle.& muli. Ale. de Ne.

e ¶Lib.6. Idem dicit Bar.hic. Ale de Ne.

f ¶Cog. Sed Goff.hic, in verbo, legitimam, subaudit, vel per restium legalium probationem. Sed D.Car.in 3 oppositione dicit, quod contra petentem restitutionem, non obstat exceptio, nisi sit notoria, vt in c.significasti. de adult. quasi velit dicere, quod quando non est exceptio notoria, non expedit restitutio, nec differtur, etiam si objiciens per testes, si paratus incontinenti probare exceptionem. de quo se remittit ad cap. significasti. de diuor. vbi dixi. vide in c.literas. de rest.t. spolia. vbi est bona tex. Ale. de Ne.

g ¶Subijciam. De accusatione. §.1.ver.quid si te vocaui latronẽ. dicit quod siue agatur criminaliter siue ciuiliter, paria delicta circa idẽ commissa. Iuntur mutua compensatione. Sed tu cõcorda, & dic, quod quando agitur crimin aliter, si opponitur ante litem contestatam, siue ante nouum receptum inter reos, tolluntur mutua compensatione, quia accusans repellitur ab accusatione, rex. est, in l. mulier. ff. fol. mar. & hoc modo procedit opinio Spe. Aut non opponitur ante nomen receptum inter reos, vel ante litem contest. & tunc non tolluntur delicta mutua compensatione, sed vterque est puniẽdus, & hoc modo procedit opinio Abb. & hoc casu loquitur. l.2.§.si publico. ff. de adult. vbi Bar. Sed quando agitur ciuiliter, tolluntur mutua compensatione siue opponatur ante litem contest. siue post, vt hic. & hoc etiam tenet Bar. in d.§.si publico. de quo vide per Dy. in reg. in pari. lib.6. Alex de Ne.

h ¶Mensa. Et ibi gl. dicit idem in clerico tenente in domo mulierem suspectam, quod tamen declara, vt ibi dicit Abb. Sic. Ale. de Ne.

mittebat viros ad eam causa adulterij, facit l.palam. ff. de ri-
2 tu nup. & quod no. in c.cũ in diœcesi, de vsu. [a] Secundus modus probandi, si habet filiũ cũ alieno marito, intelligo hunc casum quando tanto tẽpore stetit separata a viro, q non posset concipere a marito, vt quia nunc peperit: & est annus q a marito recessit. vel maritus ab ea, tunc apertissime pba-
b tur adulterium, [b] vt l.filiũ. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur.
7 & ita intelligo istam gl. †. Nam si in domo mariti secũ cohabitãs perperit filiũ, tunc psumitur filius mariti, vt in l.quia semper. ff. de in ius vocan. & in l.si vicinis sciẽtibus. C. de nu. etiam si probaretur quod tẽpore conceptionis adulteraba
c tur pariter cum quodam alio, vt est text. valde no. in l.miles. §.defuncto. [c] ff. e.ti quod no. & est ratio, quia ex quo eodem tempore pariter cognoscebatur a viro, & ab adultero, debe
d mus fauore filiorum præsumere eum filiũ mariti, [d] & quia in dubio debemus facere benignam interpretationẽ, vt in
e reg.odia.de reg.iur.li.6.cum si. [e] † In gl.in ver.mutua compẽ
8 satione, [f] ibi dicitur. supra.de exc.dilecti. & ibi gl. clarius lo-
f quitur, quam faciat hic Inn. tamen non tradidit perfectã, & clarã theoricam. Sed tu dic clarius, vt colligitur ex dictis le gis tarum. in l.cum mulier. ff. solu. matri. & fuit de mente Inn. hic & glo. prælega. capi. dilecti. licet non clare loquatur, q vbi excipiẽs de dolo, certat de damno vitando, tunc non ad mittitur replicatio doli. & ita loquitur tex in §. Marcellus. allegat. pro contrario. & ratio est, quia si admitteretur replica tio doli, elideretur exceptio, & actor cõsequeretur præmiũ ex dolo suo; sed ubi excipiens de dolo, certat de lucro captã dum, videlicet, vt lucrum cõsequeretur lucrando totẽ pro
9 prio adulterium, & vt cõsequeretur matrimonij separatio nem quoad thorum; ideo admittitur replicatio mulieris de adulterio viri. nã si non admitteretur replicatio mulieris de adulterio suo; & adulterium viri remaneret impunitum. & lucraretur maritus de adulterio mulieris, & non econtra, quod esse non debet. Conclude ergo eandem esse rationem in admittendo replicationem, & non admittendo; quia semper animaduerti debet, vt non consequatur vnus lucrum, & alter damnum. Sed dices tu, contra hanc theoricam facit, quia vxor debet excipere de adulterio, ad lucrũ captandum, videlicet vt euadat pœnam delicti; sed dic quod illud proprie est lucrum captandum, videlicet vt euadat pœ
8 nam delicti, sed euitatio damni. † Sed opp. contra prædicta & tex. videlicet quod paria delicta non tolluntur mutua cõpensatione; imo quodlibet per se puniri debeat, ar. in l.quẽ admodum. §.si nauis. ff. ad l.Aqu.Sol. aut agitur criminaliter,
h & non tolluntur mutua compẽsatione, vt §. dixi, aut agitur ciuiliter; & tũc, aut delicta sunt commissa [h] circa idẽ, vt hic. aut circa vnũ, & tunc habet locũ iste rext. aut sunt cõmissa circa diuersa, vt puta, tu dixisti mihi conuitium, & ego tibi, vel quia ru fuisti mihi furatus vnam rem, & ego tibi aliam, & tunc non fit compensatio, vt in contrario; imo quilibet age
i re potest pro iniuria sua, & pro suo damno, nec repellitur ab agendo propter exceptionem furti, vel iniurię, secũdũ Inn. [i] quod no. & ex hoc habes duas limitationes ad istum tex. vi-
k de per Spe.de iniu.§.1. [k]

ADDITIONES.

a ¶De vsu. Vnde Ia.Bu.& Bal.in l.1.§.neq; natales. C.de proba. dicunt quod in materia probationum, locus a communiter accidentibus põderatur multum a iure. Vnde probatur aliqua meretrix non probato actu, sed Probatis circunstantijs, vt plurimum verisimilibus, vt cum scholaris loquitur cum puella, quia non præsumitur dicere, pater noster. Idẽ in illo qui visus est cum gladio euaginato, nam est manifestum signum quod percussit illum, qui reperitur percussus. Vnde dicit Bald. tenendum men si quod in materia probationum habeat locum probatio, quæ fit à communiter accidentibus Et in isto vltimo scilicet de gladio euaginato, &c. idem dicit Bar.in l.2.ff.de fur. Sed Io.An.in Spe.de proba.§. videndũ, ver. 33. dicit, quod potius est ponẽdus ad torturam, vt ex ore suo iudicetur. non me extendo quoad hoc, sed dicam, Deo dante, in c.cum contemplatione. de reg.iur. & adde quæ dixi. supra.eo.maritis. Ale.de Ne.

b ¶Adulteriũ. Adde qualiter, pbetur adulteriũ Ro.consi.166.& melius.451.

c ¶§.defuncto. Idem dicit Abb.per illum tex.in c. per tuas. de proba. & in c.significasti. supra. qui fil.sint legi. & Bal.in rub.C.de proba.col.6. Pau.de Ca.in l.3.in prin.ff.de li.& posth.An.Sicu.in consi.17. inci. super primo. coll.2.in 1.vol.Aret. Ia.& Soci.in l.Gallus, in prin.ff.de lib.& posth.Frã. Cre.in fin.126.inci.mortuo marito, vbi ampliat hoc dictum Abb. proce dere, quando vxor post mortem mariti incontinenti est facta concubina scholaris, & peperit filium in nouem mensibus. Seb.Sap.

d ¶filium mariti. Adde istum in c.per tuas. supra.de prob. Lanf. de Oria.in cap. quoniam cõtra falsam.§.testium depositiones.nu.104.& ibi ad plenum in apos. Cel.in uer.filiatio, supra de prob.& Fel.in alle.c. per tuas. col.2.in 1.no. latissime per istum in cap. Michael. nu. 1. & ibi posui in apost. ad eum.in uer.filius. supra de fil. presby.& Ale. consi.51. uol.1.& consi.23.vol.4. Zac.

e ¶Cum fi. Idem dicit in c.transmissæ. qui fil.sint leg. vbi dixi.& adde gl.in c. Michael. de fil.presby. quæ dicit quod natus ex concubina, præsumit ur natus ex concubinario, quam gl.tene pro filijs sacerdotum. Alex. de Ne.

f ¶Compensatione. Vide ad materiam, quod notant doctores maxime Pa. de Cast.in l.viro atque vxore, ff. solu.matr. & vide omnino d.An. in cap. dilecti, de exce. in fi. vbi dicit de statuto annullante contractũ, si non fuit solura gabella, si de hoc excipio contra te, vtrum tu possis contra me replicare quod etiam ego non solui. Et vide omnino quod notaui super Abb. in d.cap. dilecti, in antep.col.& quod notat do. Ant. in cap. fi. in vlt. col. ver. quid si vterque. de iur. calum. Bar. Bellen.

g ¶Damni. Limita inquantum dicit, quod vbi actor tractat de damno euitãdo, quod p exceptionẽ doli, datur replicatio, quando actor non fundat suam intentionem in turpitudine. Nam si fundaret, tunc contra excipiẽtem non posset repellere, sed haberet locum regu. in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis, vt in l.pen. C. de condi. ob tur. causam. & istam limitationem posuit Bar. in l.cũ mulier. ff. solu. matri. Vnde secus esset, si posset agere alia actione, quæ non fundaret se in turpitudine, nam cõtra excipientẽ in turpitudine, daretur replicatio, vt actor euitaret damnum. Et hoc voluit glo. Bar to. & Paul. de Cast. in l.1. ff. de cond. ob tur. causam. sic limita re. in pari. in vi. & l.pe. ff. de cõd. ob tur. causam. Secundo limita quando opponitur contra personam. quia tunc contra exceptionem non datur replicatio, etiam si actor certet de damno vitando, vt dicit Bar in l.cum mulier, ff. sol. ma. fallit in casu c. nulli. de accu. ratio, quia actor faciendo reum citari, videtur probasse eius personam pro idonea ad defendendum. sed cum reus veniat inuitus, nõ cẽsetur approbare personam actoris, vt dicit Inn. in c.cum inter, de excep. & ideo non consideratur, an actor certet de lucro captando, vel damno euitando, sed indistincte repellitur ab agendo. Ista materia est ampla, & late examinatur hic per Inn. & docto. & per eundem Inno. in ca. dilecti. de except. per Barto. in d.l.cum mulier. ff. solu. mari. sed hæc pro nũc sufficiant hic, tene menti tamen vnum dictum Inno. hic, scilicet, quod ordinator tenetur ad prouidendum ordinato, etiam cum titulo, etiam si post de pauperetur sine sua culpa. 7.q.1. pastoralis. & cap. remota, licet facilius compellatur ordinans sine titulo. Item quod ordinatus, sine titulo nullo modo peccatised potius meretur, & pœna imponitur 50.di.c.1. Alexan. de Ne.

h ¶Commissa. adde omnino hic quod notat do. Abb. in ca.1.inf. de iniur. & dam. dato. & Spe. in ti. de accusatore. §.1.in 7.col. ver. quid si uocaui te latronem. Cuius Spe. dictum in d.uers. quid si te vocaui, refert & sequitur Arc. in c. neganda. el 2. in fi. 2.q.11. & facit quod notat Barto. in l.1. §. usque adeo. ff. de iniur. & ad hoc vide Ang. in l.vc vim. ff. de iust. & iu. & Bal. in repe. l.1. C. unde vi. Ang. in d.l. vt vim. videtur tenere dictum Spe. in d. uersi. quid si te vocaui, quem refert, & sequitur Io. de Ana. in repe. c. signi ficasti. el 2. de homi. Bar. de Bell.

i ¶Inn. Sed aduerte, hic non sunt diuersa delicta, licet diuersa adulteria sint hincinde commissa, eo quia concernunt idem membrum. Idem si concernerent eandem societatem, de quo in Spe. de accu. §.1. ver. quid si te vocaui latronẽ. Ale. de Ne.

K ¶§.1. Sed Spec. ibi non dicit, sed in ti. de accu. §.1. ver. quid si te vocaui latronem. Sed quæro nunquid sicut dolus compensatur cum dolo, ita culpa cum culpa, & dic, quod sic, per l.si ambo. ff. de compen. Dicit tamẽ Inn. q si ex vna parte sit lata culpa, quæ dolo comparatur, præponderat leui, & sic non compensatur, ff. si mensor fal. mo. dix. l.1. §. lata, & multo fortius dolus præponderat culpæ, & sic nõ fit cõpensatio, l. itẽ si obstetrix. §. fi. & l.si procurator. ff. ad l. Aqui. imo plus dicit Inn. quod si vnus fuit in leui culpa, alius in leuissima, potior est qui minus deliquit, & sic nõ fiet hinc inde compensatio, ff. de verb. ob. l. si seruum. §. sequitur. Idem dicit Inn. in c. seq. Sed aduerte, doctrina Inno. procedit, quando dolus, & culpa, vel diuersæ culpæ sunt circa eandẽ rẽ, secus si circa diuersam, puta si ego re læsi in vno per dolũ, tu me in alio per culpam. nam tunc doli & culpæ fieri debet cõpensatio, vt probatur in l. si ambo. in prin. ff. de compen. & hoc tenet Dyn. in reg. in pari. in vi. & hoc modo intellige hanc materiam. Sed vlterius no. glo. pen. quæ est magistra, quia ponit casus plures, in quibus maritus non potest petere separationem thori propter adulterium vxoris, & vide etiam gl. de hoc 32. q.7. in summa. & in quantum gl. loquitur de muliere passa vim, vt ei nõ obest exceptio adulterij, But. dicit hoc procedere, ẽt si oppressio venerit, quia manserit in domo, cum vir dixisset, vt fugeret. & Bart. alleg. Brixi. & Domini. 33. Sed docto. vltra glo. addunt duos casus. Primus etiam si iurauerit non accusare, vel non repellere vxorem propter adulterium, in c. quemadmodum. in fin. de iureiu. in fi. Secundus est, si sciẽter cognoscit post adulterium, not. infra. c. proxi. & de hoc in Spe. de accu. §. 1. versic. item contra agentem. Sed no. ex hoc, in quantum vir prætexit crimins repellitur ab accusatione, adulterij vnũ speciale in crimine adulterij, scilicet quod propter crimen repellitur quis a prosecutione propriæ iniuriæ, regulariter cõtra, vt 13.q.6. omnibus. & 2.q.1. prohibentur. plura alia specialia ponit hic Io. And. in crimine adulterij, de quibus vide hic per eum, & d.Car. in 6.q. vsque in finem commenti. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Separatio thori ob adulterium commissum, non debet fieri, quando, & vxor, & maritus fuerunt pariter adulterati.*
2 *Adulterium probatur ex sola deprehensione, absque eo quod fuerint visi coire.*
3 *Matrimonium quando separatur, quoad thorum; si ex delicto mulieris, vir lucratur dotem; si ex delicto viri, vxor lucratur donationem propter nuptias; & isto casu vterque debet seruare continentiam aliàs vnus restituetur alteri.*
4 *Vxor adultera excipiens quod ẽt maritus adulterauit, an audiatur si maritus adulterauit post sententiam latam super separatione thori.*
5 *Spoliatus per viam iuris, non potest agere remedio possessorio.*
6 *Maritus potest propria authoritate negare debitum coniugale; & vxorem expellere, quando scit ipsam adulterantem; dotem uero non lucratur nisi secuta sententia.*
Pœna non potest imponi nisi per iudicem.
7 *Maritus si adulteram vxorem cognouit, censetur reconciliatus cum ea; adeo quod non potest vlterius ex præterito adulterio uti.*

Vxor

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 *Vxor accusata de adulterio, an replicabit adulterium mariti si de eo egit pœnitentiam.*
9 *Exceptio adulterij, an sit peremptoria, vel dilatoria.*

CAP. VII.

1 VA fraternitas. † Adulteria coniugum, mutua compensatione tolluntur. vel sic. Non potest maritus cõsortium, vel cohabitationem vxoris declinare propter adulterium, si ipse fuit adulteratus, vel tertio sic. Non debet separari matrimonium quoad thorum, propter adulterium, qñ ambo coniuges fuerunt adulterati. Secunda pars ibi. super quo. Casus literalis. Aliquis deprehendit vxorem suam in adulterio, propter quod negauit ei debitũ cõiugale. postmodum cum alia commisit adulterium manifestum, quæritur vtrum vir cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet? Respon. Papa quod cum paria crimina mutua compẽsatione deleantur, vir prætextu fornicationis, nequit vxoris
2 suæ consortium declinare. B. †No. 1. ar. ꝙ ex sola deprehen-
a sione[a] in adulterio, conuincitur mulier, seu vir de adulterio. vnde non est opus, vt testes probent adulterium, sed deprehensionem duntaxat, ſm Host. Sed tu intellige hoc dictũ qñ deprehensio fuit facta in ipso facinore; secus si ad deprehensionẽ fuerunt admissi extranei. de quo dic, vt plene, no. in c.
b cum non ab hoẽ. de iu.[b] No. illud generale, paria delicta, &c.
c limita. vt dixi, supra c. prox.[c] †Item nota, quod licet propter
3 adulterium mulieris possit separari matrimonium quoad thorum, non potest tamen maritus cum alia cohabitare, sed tenetur cõtinere; aliàs ad vxorem redire; quia licet propter adulterium separetur matrimonium, quoad thorum, nõ tñ quoad vinculum, quia remanent coniuges, sed non tenetur maritus eam alimentare, & lucratur dotem, vt in c. plerunque, de dote post diuor. restit. Idem dic econtra, si maritus fuit adulteratus, vt possit vxor petere separationem matrimonij quoad thorum, & lucrari donationem propter nuptias, vt ſ. vt li. non contest. c. 1. & c. dixi. & c. si quis vxori. 22.
4 q. 1. †In gl. j. ex hac gl. valde intricata colligi possunt quatuor vtiles, & quotidianæ quæstiones. Prima nunquid depositio huius c. procedat, quando maritus commisit adulterij post sententiam separationis latam propter adulterium mulieris; vt sic ex adulterio secuto post sententiam, vxor recuperet dotem suam, & seruitutem amissam à marito. nam tex. iste non dicit quod sententia fuisset lata, nec in veritate est aliquis tex. in iure hoc clare probans. nam c. ex literis. de diuor. quod videtur vrgere, expresse non loquitur in sententia, vt patet in eo, inquantũ dicit quod priuatim fuit iniuncta cõtinẽtia. nam si fuisset ibi lata sententia, non priuatim, sed publice fuisset lata. Secunda quæstio principalis est, nunquid ꝓp adulterium coniugis, possit cõiunx qui deliquit, propria authoritate denegare debitum coniugale. Tertia quæstio nunquid retentis eisdem terminis, possit propria authoritate ex domo repellere. Quarta quæstio, nũquid coniunx non peccans, faciat sibi præiudicium reddendo debitum coniugi qui peccauit ante sententiam latam per ecclesiam. Quoad primam quæstionem, concludit glo. ꝙ non obstante sententia, potest vxor petere suum; & sic per consequens repetere dotẽ, quia vir adulterando, videtur renunciare iuri suo. & sic communiter Doct. transeunt. Sed glo. renuit contrarium, in c. Apostolus. alle. in glo. dicens, ꝙ licet iudex ex officio suo posset reintegrare matrimoniũ, non tamẽ coniugi cõpetit actio. & hãc opi. tenuit ibi Arch. & Inn. in c. illa. de
5 diuor. † Et hæc opi. tanquam verior mihi placet. non enim potest vxor prætendere spoliationẽ, ex quo fuit separata p iudicẽ ecclesiæ: nec ius agendi de nouo, sibi competit, cũ semel amiserit seruitutem, quam habuit in maritum. sed iudex ex officio suo debet reintegrare matrimonium, ratione
d delicti, ne ꝓpter separationem iaceant in peccato. [d] † Quo
6 ad secundam, & tertiam quæstionem, concludit glo. quod si adulterium est manifestum, propria authoritate potest de
e negare debitum coniugale, & eam de domo expellere; [e] secus si occultum. & idem Host. hic, & Io. Cald. qui tamen dicit, quod dotem non lucratur, nisi secuta sententia, quia cũ illa sit mera pœna. non debet imponi nisi per iudicem. 32. q. 3. §. nihil. Sed denegare debitum, & eam dimittere potest authoritate diuina, vt in prælegia. capitulo. Apostolus. ecclesia tamen compellet ad restitutionem, nisi sibi fiat fides de adulterio. D. An. dicit, quod debitum propria authorita-
f te potest denegare. sed expellere de domo [f] non potest; quia hic requiritur factum quod sine iudice fieri non potest; nec debet, argu. in capitulo porro, de diuor. & ista fuit opi. glos. 32. q. 1. capitulo. 1. & vide etiam glo. in contrarium, in cap. ex parte, de spon. sed primum dictum sequitur indistincte, & sequor. pro hoc adduco tex. in capit. Agathosa. 27. q. 2. vbi quidam propter adulterium mulieris, intrauit monasterium,

& ibi

ADITIONES.

a ¶Ex sola deprehensione. Adde quod no. in apost. ad istum, in cap. maritus nu. 1. scilicet, in ver. violẽta præsumptio. in remiſ. in finalibus verbis, positis supra eod. tit. Zac.

b ¶De iu. De hoc etiam per gl. & Bar. in l. capite quinto. ff. de adul. Ale. de Ne.

c ¶c. proxi. Sed tu limita, nã si maritus propter publicam fornicationem dimittat vxorem, & sacrum ordinem postea recipiat, & in sacro ordine postea fornicetur, non fiet compensatio mutua, nec reintegratio matrimonij, secundum Guilinaſo. & Arch. 3 3. di. si cuius, ratio, quia talis mutatat statũ. ad hoc est opti. arg. ff. de mino. l. si ex causa, §. Papinianus. & videtur quasi nouus homo. ff. de adim. leg. l. si seruus legatus. §. vlt. in fi. Sed aduerte, quia iste tex. dicit, quod ita demum potest fieri compensatio, quando manifeste cõstat de adulterio mariti. nam Host. exponit manifeste, notorie, nam de adulterio notorio, ad notorium admittitur compensatio, vt hic. & dicitur notorium, ſm eum, vt infra octo. dies de filio presbyteri. sic fieri plena fides, de excep. pia. in 6. de seu. exc. li. 6. simile in debito, quo, de liquido ad liquidum fit cõpensatio, vt l. fi. C. de compen. Et hoc Doc. hic pertranseant, meo tñ, iudicio hic non dꝫ quod adulterij licentia missum per mulierem esset notorium. sed solum quod esset deprehensa in adulterio. Stant enim ista simul, quod sit deprehensa, & quod adulteriũ nõ sit notoriũ, siue deprehẽsio. Verũ quia deprehensio, probat manifeste adulteriũ, non admittitur compensatio, nisi de adulterio constet manifeste, vnde non est necesse apponere notorie. i. manifeste, sed intelligi proprie. & sic iste tex. loquitur de manifesto, quod de veritate requirit probationem, 11. q. 1. eorum, debebat autem infra idem tempus fieri probatio de adulterio viri, infra quod debet fieri sententia separationis propter adulterium. Ad hoc facit quod notatur, in l. auctorum. qui cõpensationem. ff. de iure fi sci. Vbi dicitur quod si opponitur compensatio contra debitum liquidum, debet probari de quo opponitur compensatio, ſ. tempus quod dabatur ad soluendũ debitum, quod sit liquidum. Vnde quia in hoc casu lata sententia separationis, à qua non fit appellatum, statim est facienda executio, debet fieri probatio adulterij, viri, de quo compensatio opponitur, infra tempus ferendæ sententiæ per adulterium mulieris. Ale. de Ne.

d ¶Peccato. Ego in c. ex literis. in glo. pe. & fi. & in ca. de illa. de diuor. Gofr. fui communem opinionem, quam tribus rationibus confirmo. Prima rõ est, nam quando separatur thorus per adulterium vxoris subsequitur conditio, si vir seruauerit continentiam. Secunda, quia cum poena tentiam peccauerit in legem coniugij, non potest vti beneficio sententiæ fundatæ in violatione coniugij, vt in cap. fin. de immuni. eccle. Tertio est fortior, vbi causa sententiæ reducitur ad non causam, vel defecit causa sententiæ, nõ obstat exceptio rei iudicatæ, vt dicit Barto. in l. 2. ff. de condict. sine cau. Non obstant rationes allegatæ per Abb. & Host. primam, dum dicit, quod non potest mulier prætendere se spoliatam, cum teor quod non poterit petere se restitui tanquam spoliatam, cum dicem ordine iuris seruato spoliata fuerit, argu. in cap. conquestus. restitu. ſpo. & in capitu. ad petitionem. de accusatio. sed peccatum peritorio. Ad secundam, respon. secundum Butri. Nam illud quod tinctum, non reuiuiscit nisi superueniat noua causa habilis ad dum, vt hic, de quo in reg. non firmatur. lib. 6. Secundo modo dicitur quod illud contrarium procedit, quando habitus iuris est extinctus si solum exercitium remanente habitu, & ideo non dicitur re seruitus amissa, sed solum tollitur obiectum impediẽs exercitium, vinculum a quo surgit exercitium, nunquam fuit sublatum, & dẽ resurge. Dicit etiam Butr. quod doct. dicunt quod si post separationis, vir vult reconciliare, non potest, vt dixi in cap. de diuor. & quod mulier non potest opponere de adulterio commisso te sententiam ad impediendam reconciliationem; loquitur tamen tatiue, per verbum, forte. Sed But. dicit contrarium, quia nunc agitur quam primo fuerit actum. pro hoc vide bonum tex. & de per doct. in captu. veniens. el 2. de testi. & hoc adde ad ea quæ dixi ex literis. in glos. pe supra de diuor. nam hic plenius dico quam adde quę supra. dixi hic in prin. 1. addi. huius cap. vbi collige alia tationem. Ale. de Ne.

e ¶Domo expellere. Pondera bene quod si est notorium crimen adulpotest propria authoritate vir expellere vxorem. ad hoc alle. ex parte. de spon. quem text. istæ partes non allegant, ibi enim manrecesit ab vxore, seu repulit authoritate propria, tex. ibi dicit, quirit sententia, & tex. ibi dicit non posse nisi pro manifesta fornine. Ex quo sequitur quod si fornicatio est notoria, potest propria ritate vir expellere vxorem, est ibi casus contra glos. in capit. tronus. 32. q. 1. deinde dico contra communem opi. quod procedas dictum, etiam si adulterium est occultum, & probatur quod ipse maritus potest expellere vxorem, nec requiritur sententia ecclehoc adduco tex. ad quem nemo aduertit. Sic mihi Deus suprem quod cum essem scholaris, ponderaui ad hoc illum tex. sed Deo fi ria in capitu. dixit dominus. 22. q. 2. vbi dicit quod propter fornicnem, vel suspicionem fornicationis libere dimittit vxor, nam verbum libere, excludit sententiam, quia est canon lacæ sententiæ. tu. pro humani, in verbo libere. de homi. lib. 6. c. imperialem. §. de prohi. alie. feu. per Fed. Item excludit licẽtiam alicuius, cap. de spon. c. 1. de re. lib. 6. c. fin. de test. lib. 6. c. 2. de proc. lib. 6. cum si. casum ibi, ad quem non animaduertit antiqua & moderna iuris tia. Item adduco quod habetur in iuribus de materia loquentibus dicitur quod licite dimittit vxor, vbi nerba sunt canon latæ quia præsentis temporis. And. Barb.

f ¶De domo. vide glo. in c. cuius. 29. q. 2. & in c. proposuit. de conuers. iu. & in c. cuius. 32. di. Bar. Bellen.

& ibi Papa dicit, quod si potest constare de adulterio, licite intrauit. Si enim requireretur sententia ad perdẽdam istam seruitutem coniugalem, non valuisset iste ingressus ante sententiam. argu. in cap. quidam, de coniuga. ad idem facit cap. significasti, de diuor. Et hoc puto verum indistincte, siue manifestum sit adulterium, siue occultum; nam ipse Deus dedit hanc potestatem coniugi, vt possit dimittere propter fornicationem, nec d. capitu. Agathosa. distinguit. fateor tamẽ ꝙ
a terio. [a] † Quoad vltimam quæstio. nunquid facit sibi præiu-
7 dicium, debitum reddendo ante sententiam. Glo. concludit quod sic, si sponte faciat; secus si ad mandatũ ecclesiæ. idem Host. & idẽ Inno. in c. inquisitionis, de sen. excom. licet aliud videatur sentire in cap. supra. prox. sed primũ dictũ plus placet. & vide glo. 32. q. 1. in cap. 1. Nam si ipso facto perdit ius quod habeat in maritum, videtur maritus in reddendo debitum sibi parcere, & mores suos approbare. argu. in capit.
b portuit, de locato. & in cap. quẽadmodũ, de iureiurãdo. [b] †Ex-
a tra gl. quæritur, quid si maritus, qui commisit adulterium, egit pœnitentiam, nunc accusat mulierem de adulterio ad separationem thori, nunquid possit per exceptionem adulterij repelli, licet de eo egerit pœnitentiam? Inn. supra prox. tenet ꝙ sic. nam pœnitentia nõ præiudicat iuri quęsito mulieri ex adulterio mariti, arg. in c. gaudemus, de diuor. Secus, si agit per viam denunciationis ad pœnitentiam: quia tunc non repelleretur, ex quo non fuit amplius in peccato, arg. in
ꝙ quemadmodum, de iureiur. & quod ibi no. † Vltimo quę-
c ritur, an exceptio adulterij [c] sit peremptoria, vel dilatoria, dic secundum Innoc. in capit. præcedenti, ꝙ potest opponi in vim peremptoriæ, vt colligitur hic in ca præced. & sic sufficit opponere post lit. contest. Item potest opponi in vim dilatoriæ, vt puta, tu non es audiendus, petẽdo separationem propter adulterium, quia etiam tu es adulteratus, arg. 32. q. 6. c. 1. & 2. & quod ibi no. & hoc quando agitur criminaliter ad separationem matrimonij. Si vero ageretur criminaliter ad pœnam affligendam, tunc non admittitur aliqua exceptio
d dilatoria post lit. contest. vt in l. si maritus, §. præscriptionis. ff. eo. de quo per Inn. in cap. præced. [d] Tene menti.

ADITIONES.

c ¶Adulterio. Sed aduerte, ꝙ Io. Cal. dicit, & communitur Doct. ꝙ licet vir propter adulterium possit vxorem de domo expellere, non tamen tenetur, imo si vult, potest eam retinere in domo, vt in c. Apostolus, in fi. 32. q. 7. Sed gl. 32. q. 1. c. 1. quam Abb. Sic. dicit retinere opi. But. loquitur cũ distinctione. Dicit enim quod vir nõ potest de domo expellere vxorem, etiam si crimen eius sit notorium, per cap. porro. de diuor. nisi publice moraretur cum adultero, vel nisi mulier sit conuicta de adulterio per confessionem, vel confessa crimen, vt in c. de benedicto. ea. q. Sed Butri. hic dicit, quod aut quæritur nunquid propter adulterium possit vir propria authoritate denegare debitum, & dicendum est, quod sic, quia hoc consistit in quid nõ fieri, & sic propria authoritate potest denegari. Aut quæritur, nunquid possit de domo expellere, & dicit quod non, quia hoc non consistit in quid non fieri, seu in quid nõ dari, seu in quid dene gari, sed consistit in fieri, quia consistit in priuando vxorem iure applicato ad personam suam. Vnde & is pro quo lata est sententia, non potest propria authoritate priuare, allegat But. dictum Inno. in c. cum nostris. de concess. præb. & dicit esse casum, in d. c. porro. & crederem posse dici pro concordia, quod aut quæris, an maritus debeat expellere propria authoritate vxorem de domo propter adulterium, & dicendum videtur, non, per d. c. porro. secundũ vnum intellectum quẽ ibi ponit. pro hoc facit, quia nemo debet propria authoritate dicere sibi ius, sed dẽt iudicẽ adire. facit. c. olim. de rest. ſpo. & in l. 3. §. cũ igitur. ff. de vi, & vi ar. vbi licet me iniuste spolianeris re mea, non licet eadem re te. Inn. tamen & Doct. in c. inquisitioni, de sen. excom. videntur dicere, ꝙ ẽt de domo potest vxor expelli, si adulterij est notorium. sed intelligit quantũ ad effectum, vt non audiatur si petat restitutionem. Distinctio But. videtur mihi æqua concordando, vt s. dixi. tu aũt cogita. Et in quantum, Abb. dicit, ꝙ si adulterij sit occultũ, maritus licite põt vxorẽ expellere. & si constet de adulterio, ẽt non compellet ad restitutionem faciendam. hoc est falsum iudicio meo, quia contra petentem restitutionem, non obstat exceptio adulterij, nisi sit notoriũ, vt est casus in c. significasti. de diuor. Vnde & si offerret se incontinenti probare adulterium, non esset deferenda restitutio, si adulterium non est notorium, quia hoc est priuilegium spoliati, vt contra eum non admittatur, nisi notoria, etiam si opponens vellet incontinenti probare. fallit in casibus no. in c. literas. de re
b ſi. ſpol. & hæc tene menti. Ale. de Ne.
De iureiurando. Sed tu dic plenius, & dic ꝙ tria sunt videnda. Primum, an vir possit debitum ab vxore adultera exigere sine peccato, vel ei debitum reddere. Secundum, an possit denegare debitum. Tertium, an reddendo debitum faciat sibi præiudicium. Ad primum dic, quod mulier pœnitente, vir potest debitũ, sine peccato exigere, 33. q. 2. de benedicto. & exigere, nec reddere debitũ, quia esset patronus turpitudinis, 32. q. 1. c. 1. & 2. & c. si quis vxorem. de iureiu. Quoad secundũ, an possit propria authoritate denegare debitũ. gl. 32. q. 1. c. 1. ꝙ hic, sentit, quod sic. Dicit tñ Io. Cal. & D. Car. post Io. An. ꝙ si ecclesia, cui de adulterio non constet, velit quod reddat debitum, debet ei parere ex quo nõ facit fidem de adulterio, si mulier est pœnitens, aliàs videretur contemnere mandatum ecclesiæ, & sic peccare 6. q. 1. sciendum. Nunquid autem si delictum est occultum, possit debitum vxori denegare, Butr. post multa resident, videtur sentire gl. 32. q. 1. c. 1. dum dicit, quod non debet reddere debitum, nisi ad mandatum ecclesiæ: nam si esset notorium vel manifestũ, de facili fieret fides ecclesiæ, & sic nõ debitũ reddi. deberet sĩ ego puto hoc esse verũ vbi adulterium potest probari, aliàs vir debet reddere debitũ vxori petenti, dato quod ei non constet de adulterio, vt in c. plerique. 2. q. 7. Quoad tertium Inn. non est sibi contrarius, licet doct. sic hic referat nam c. præced. dicit in fin. quod maritus reddendo debitum non præiudicat sibi quo minus possit vxorem accusare de adulterio, cum teneatur reddere debitum, antequam sententia fit lata; secus sit redderet post sententiã separationis latam: quia tunc sibi præiudicaret, debitum reddẽdo sed in c. inquisitioni. loquitur quando adulterium est notorium, & sic il lud quod dicit Inn. ꝙ requiratur sententia, debet intelligi, nisi sit notorium: quia notorium, & sententia æquiparantur, vt in cap. fraternitatis. de fri gi. & in l. emptorem. ff. de act. empt. nisi fortius est notoriũ, ꝙ sententia, vt in d. c. fraternitatis. gl. etiam hic videtur sentire, quod ita demnũ sibi præiudicet si adulteriũ est notoriũ, & Host. in d. c. inquisitioni, tenet quod etiam si adulterium sit occultum, præiudicet sibi, si reddit debitũ sine mãdato ecclesiæ, & istud etiam videtur tenere gl. 32. q. 1. ca. 1. & Ab. Sic. hic. Sed Io. An. dicit, ꝙ quidam Altegradus episcopus Vincẽtianus tenuit, ꝙ licet reddere debitũ non præiudicet sibi, nec agenti, nec excipiẽti, tñ exigere bene sibi præiudicat. & hoc modo vult cõcordare Inno. & hoc teneas. & dic, ꝙ licet non præiudicet sibi, qñ reddit debitũ ad mandatũ ecclesiæ, quoad hoc, vt non possit agere, vel excipere de adulterio: quia imo potest: tamen bene præiudicet sibi ad irregularitatẽ, de quo vi de gl. in c. fi. de cõuers. coniug. & in c. 1. de biga. licet aliud dixerit Inn. in c. inquisitioni, de senten. excom. sed non dicit verum, nec etiam se firmat, quia dicit, ꝙ alij contrarium tenent. de quo dic, vt in d. c. & per Arch. in c. fi cuius. 34. di. & d. Card. in c. inquisitioni. de sen. exc. & Host. in summa de biga. § quare bigamus, sub. § fi. ver. excõmunicatio, & doct. s. c. fi vir.

c ¶Exceptio addulterij. Verum coniunx cõuentus a coniuge ad separationẽ thori propter adulteriũ, debeat opponere exceptionẽ adulterij, in vim perẽptorij, an in vim declinatorij. de hoc vide Dom. in c. 1. ver. qd si agitur. de lit. contest. lib. 6. vbi dicit, ꝙ hæc exceptio, tanquam peremptoria potest opponi ad processum, & ad merita causæ. Bar. de Bellen.

d ¶Præced. Sed aduerte, Doct. hic simpliciter referunt verba Inn. nullã penitus mentionẽ facientes de Bar. in l. 2. §. fi publico, in prin. ff. de adult. vbi Bart. simpliciter dicit ꝙ qñ agit ciuiliter, exceptio lenocinij vel adulterij, ẽ perẽptoria, & post litẽ cõtestatã est opponẽda; sed si agit crimi naliter, est dilatoria, & ante nomẽ receptũ inter reos, debet opponi: quo aũt dicatur nomen accusati recipi inter reos, dic, vt p. Bar. in l. is qui reus, ff. de publi. iud. & põdera ia quo discrepat Bar. à doct. hic, nã Bart. vult ꝙ qñ agitur criminaliter sit dilatoria, & debeat opponi ante litẽ cõtestatã, & in hoc concordat cũ doc. sed qñ agitur ciuiliter, dicit ꝙ exceptio lenocinij, & adulterij est perẽptoria, & post litẽ cõtestatã venit exa minãda, vt in l. viro, atque vxori, ff. sol. ma. Doct. aũt volũt, ꝙ possit opponi ante litẽ contestatã. Sed ego puto Inn. & doct. verius dicere, ratio: q. cõpẽsatio, præsertim in delictis, fit ipso iure, vt in l. fi ambo. ff. de cõpen. in l. fi cõstat. C. e. ti. & ibi p Pe. Cy. & doct. si fit cõpẽsatio hincinde quo ad ipsos coniuges, est sublata actio, & obligatio. sed vbi aliquis agit sine actione, eo q. actio fit ipso iure sublata, põt opponi exceptio perẽptoria in vim dilatoriæ ante litẽ cõtest. vel in vim perẽptoriæ post litẽ contestatã, vt dicit Bar. in l. nã & postea, ff. de iniur. & in l. cũ ꝙrebatur. ff. de iudi. Preterea si bene inspiciatur verba & mẽs c. 1. & si. 32. q. 6. cõiunx nõ põt velle abijcere vxorem, si ipse nõ seruat cõtinentiã & ecõtra, sic illa iura videntur illi denegare actionẽ si nõ seruauit continentiã. sed vbi iura de negant actionẽ, licet nõ collatur ipso iure actio, sed tãtũ per exceptionẽ elidatur, cũ ista exceptio licet sit peremptoria, potest opponi ante litem contestatã, ad impediendũ processum, & post litem contestatã ad merita causæ, vt dicit Bar. in ll. præal. & sic dẽt suppleri Bar. in d. l. 2. §. fi publico. ff. de adult. & si vis scire quando exceptio peremptoria ante litẽ cõtestatã possit opponi, & quo cognoscatur an apponatur ad ꝓcessum, an ad merita causæ, dic, vt per Bar. in locis præall. & in l. fi. pro suo. & ꝙ Io. An. & D. Dom. vbi circa. §. alioquin. de ele. in 6. vbi ponit sex conclusiones quoad hoc. Sed scias, ꝙ D. Car. hic refert duas pulchras qõnes. Prima est, ꝙ maritus propter adulteriũ non notoriũ expulit vxorẽ de domo, & ipsa aliquãdiu sic stando, recepit mutuo pecunias, vt se aleret, & pẽnã vi ro alimẽta præterita, & futura: maritus excipit de adulterio replicatur ꝙ adulteriũ nõ notoriũ, non priuat vxorẽ alimẽtis, vel alijs iurib. quæ hẽt in marito, nisi demũ lata fuia super adulterio. Sed Fed. de Sen. cons. 121. dicit, ꝙ debentur præterita, & futura, donec pender accusatio. pro hoc quod no. in c. ex parte. de accus. sed lata fuia contra ipsam, denegabũtur in futuro. Sed istã quæst. latius examino in c. pleriq; in 3. q. ante gl. de don. inter vir. & vxo. Secunda quæstio est. Accusatur mulier de adulterio ad pœnã legalem. de coniug. contu. gaudemus. cum ibi no. mulier excipit, ꝙ tempore commissi delicti cõmunis fama erat, maritum esse mortuum, videtur enim excusari ab adulterio, quia non committitur sine dolo, ff. de adult. l. pe. quod tenet Fed. de Sen. cons. 162. & probatur 34. q. 2. in trib. vlt. ca. vel si mulier est cognita ab eo qui cognouit eius sororem vel matrem, si hoc ignorauit, licet non excusetur à fornicatione, excusatur tamen ab incestu. Circa hoc vide, ꝙ no. in l. eum qui. § fi. ff. de iniur. & c. si vero. de sen. exc. & Io. An. in reg. cũ quis, in suis mercurialib. Vnde in proposito potius est fornicatio simplex, quam adulterium, quæ differunt. 26. q. 1. §. cum ergo. & ex hoc infertur, ꝙ non per iudicem seculare sed per ecclesiasticũ puniri potest. quia crimen fornicationis inductum est à iure canonico, non à iure ciuili, allegat gl. fing. 22. q. 4. uemo. in gl. fi. & cum ea resident. d. Car. Sed tu hoc intellige quando esset concubinatus approbatus à iure ciuili, aliàs etiã per fæcularem posset puniri. & ideo hic adde additionẽ quam feci in rub. huius ti. & puniretur pœna stupri quia committitur cum virgine, vel vidua, vel cum puero, vt l. inter liberas. & l. stuprum. Nam ista putat fornicari vt vidua. ergo, &c. Ale. de Ne.

De raptoribus, incendiarijs, & violatoribus ecclesiarum. Rub.

Quia inter cætera præcepta decalogi scribitur, non occides, non mœchaberis: non furtum facies, &c. & sic post mechiam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

chiam, sequitur prohibitio furti. ideo post rubricas præcedentes, restat videre de furto. Sed quia rapina partim se hēt ad męchiam: cum scilicet rapitur mulier. partim se hēt ad furtum, cū cōmittitur in alijs rebus: ideo interserit hanc rubricam de raptoribus. & quia frequenter cōmittuntur in hoc delicto incendia, & violationes ecclesiarum, ideo in rubro subijcit de Incendiarijs, & violatoribus ecclesiarum.

SVMMARIVM.

1 *Forum non sui iudicis sortitur quis ratione delicti, quando imponitur pœna temporalis. 6. secus quando pœna pœnitentialis. 4.*
2 *Excommunicatio non fertur ab homine, nisi pro contumacia; à iure autem fertur aliquando ob delictum, non præmissa monitione.*
3 *Excommunicatus in vno loco, est vbique vitandus.*
4 *Delinquens, vel peccans in aliena parochia, non tenetur in loco, vbi de liquit illud peccatum confiteri.*
5 *Confessio pœnitentialis multum perficitur, ex eo quod confitens verecundatur.*
6 *Sententia condemnatoria lata per iudicem loci, vbi est commissum delictum, mandabitur executioni per ipsum, si est corporalis, si vero est exequenda in rebus, mandabitur executioni per iudicem originis.*
7 *Iudex delicti puniet delinquentem, secundum statuta loci, vbi est ipse iudex.*
8 *Iudex originis, an puniet subditum alibi delinquentem, secundum statuta sua.*
9 *Iudex originis, vel domicilij cognoscit de crimine alibi commisso, vel de contractu alibi gesto per suum subditum.*
10 *Iudex, qui non potest cognoscere de aliquo delicto, debet delinquentem ad suum iudicem remittere.*
11 *Furtum vnum, an puniatur pro pluribus, ex multiplici contrectatione.*
12 *Statuens non potest ligari, nec puniri per suum inferiorem, nec per sui imparem.*

CAP. PRIMVM.

1 DE illis. Raptor ab illo episcopo punitur in cuius diœcesi rapinam commisit, & iudex domicilij sufFragat, vel plenius, & sic. † Ratione rapinæ fortitur quis forū non sui iudicis, & ab eo poterit puniri proprio iudice sufFragante. primo excessus. secundo pœna, ibi, placuit. Casus liter. Contingit aliquando, ꝙ aliqui de vno loco ad alium iter faciunt, & ibi rapinas, & depredationes cōmittunt, quæritum fuit in concilio à quo puniri debeāt. Placuit cōcilio, vt à prælato illius loci, in quo delinquunt, excōicentur; ne antea de parochia exeāt, quā satisfaciant, quorū excōicatio proprio eps intimanda est, ne illos recipiat, antequā redeāt illuc, vbi
a rapinā cōmiserunt, & oia emendent. B. No. 1. differentiam [a] inter rapinā, & depredationem. ponuntur. n. hic vt diuersa. Et rapina, ſm Io. And. committitur in rebus immobilibus; depredatio in mobilibus, vt in animalibus, in tm, ꝙ vt pluri mum sumuntur equiuoce, de quo Insti. vi bo. rap. post prin.
2 †Secundo no. ꝙ excōicatio ferri potest pro delicto, quod vi detur contra c. sacro. j. de sent. excom. Ideo intellige tex. ꝙ debet fieri excōicatio pro delicto. i. pro contumacia surgente ex delicto. Nam primo debet admoneri, ꝙ satisfaciat; & si non intendit satisfacere, excōicabitur, vt in c. sacro. Concludo ergo, ꝙ ab hoīe non fertur excōicatio, nili pro cōtumacia, sed à iure infertur qñque pro delicto, vt 17. q. 4. c. si quis suadente, ita dicit, gl. 11. q. 3. c. cēi. posset ēt dici, ꝙ ēt à iure fertur pro contumacia, quia constitutio tacite admonet, ne quis cōmittat illico delictum. Et ideo ēt in statuto sinodali pōt ferri excōicatio pro delicto, absq; alia admonitione, vt
b c. 2. de const. [b] lib. 6. No. 3. ibi loci prælato, &c. ꝙ nedum epūs, sed quilibet prælatus habens iurisdōnem, potest excommunicare, quod etiam probatur, in c. cū ab ecclesia, de off. ord. & in c. 1. de sent. excomm. lib. 6. dico plene in repetitione. c. si
3 quis contra clericū, de foro comp. † Quarto no. ꝙ excōicatus in vno loco; excōicatus est in quolibet alio loco, & tan-
c quā excommunicatus est vitandus. [c] † No. ꝙ ratione delicti
4 cōmissi in alieno territorio, potest ligari nedum corpus à
d iudice delicti, sed ēt ipsa anima, [d] nam excommunicatur, vt hic patet; fortius ergo poterit affici corpus, ad hoc c. populasti, de foro comp. & auth. qua in prouincia. C. vbi de crimagi opor. Et faciunt hæc ad q. nunquid delinquens in aliena parochia, subijciatur quoad forum animæ iudicio illius sacerdotis, vbi deliquit; & sic teneatur illud peccatum sibi cōfiteri, & ab eo recipere pœnitētiam, gl. est sin. 16. q. j. c. placuit, licet obscure loquatur, videtur tamen concludere, ꝙ non,
e & ita communiter tenetur. [e] Et sic no. vnam differentiam in
f ter forum contentiosum, & pœnitentiale. [f] Et diuersitatis rō esse potest, nam in foro contentioso, imponitur pœna, vt satisfaciat reipublicæ læsæ quam scandalizauit delinquens, & ideo pœna imponenda est, vbi delictum fuit perpetratū. Et ob hoc delinquens, quoad istam pœnā fortitur forum alieni iudicis. Sed in foro pœnitētiali imponitur pœna, vt satisfaciat Deo, quē læsit, & cū in hoc foro habeat sacerdotē proprū loco Dei, vt in c. oīs vtriusq; sexus, j. de pœnit. & remiss. ideo a proprio sacerdote, nō ab alio, dēt iudicari in foro aīæ. Item interest proprij sacerdotis cognoscere vultus parochianorū suorū, vt sic melius possit redarguere parochianos suos, quorū notitiā hēt. Et ista rō multū facit, vt quis potius debeat cōfiteri suo sacerdoti dūmō sit intelligēs, ꝙ illis fratribus mendicantibus, quia ipse hēt curā aīarū, & melius cognoscit qualitatem personarum. † Et plus credo eos mereri, confitēdo sibi, ꝙ extraneo, quia magis verecundatur, & verecundia est maxima pars pniæ, vt dicit Aug. in c. quē pœnitet, de pœn. di. 1. Nā multi vadunt ad fratres ignotos, vt cuitent verecundiā in confitendo proprio sacerdoti. † In gl. i. ibi, sed hoc non est verum. Et hæc opi. cōiter tenetur. Concludo ergo, ꝙ nedū rōne rapinæ, sed ēt cuiuslibet alterius delicti, quis fortitur illius iudicis forum, vbi deliquit, vt si ibi reperiatur, possit excōicari, si non vult satisfacere. Item poterit capi, & alia quantūcunq; graui pœna affici, prout delictū meretur. Vt pōt ēt ab ordine deponi, & ab oī beneficio p iudicē delicti, vt in c. postulasti, de foro comp. & licet glo. hic dicat, ꝙ ista mandabitur executioni per epm proprium, tñ intelligo quā sīa est exequēda in rebus positis in alienis territorijs, & ita loquitur, c. postulasti, alleg. in gl. Si aūt sententia esset corporis afflictiua, tunc mandatur executioni ēr per episcopum delicti, quia ratione delicti habet plenam iurisdictionem vbi
7 ca personam. ad hoc cle. pastoralis, de re iud. Et de hac mate-
g ria, dic, vt plene no. in c. fi. de foro cōp. † Sed circa hoc dubitatur de q. quotidiana, nunquid iudex [g] delicti possit punire delinquentē ſm statuta sua, an ſm ius cōe tm, & post multa concludit hic. Io. Cal. & bene, ꝙ sic; quia ratione delicti efficitur subditus quoad illud delictum; pro hoc. s. di. c. quia ibi tra mores. & c. à nobis. j. de sent. excom. facit. c. vt animarum. & quod ibi no. de const. lib. 6. Idē tenuit Io. de Lign. in cle. pa-
8 storalis, vbi format aliam q. magis no. & dubiā. † Nunquid
h iudex domicilij possit punire subditum alibi delinquentem
i secundum statuta sua? [h] Et cōclusio sit ista, ꝙ aut statutum loci domicilij pœnam imponit ipso facto, & tunc non tenet subditum alibi delinquentem, vt not. in d. c. vt animarum. Aut

ADDITIONES.

a ¶Differentiam. No. differentiam inter rapinam & depredationem. & adde quod idem dicit Arch. in c. fi. 6. q. 3. Bar. Bellen.
b ¶De const. Tamen in eis non interuenit trina monitio ad probationem excommunicationis, sicut quando quis excommunicatur ab homine in d. c. sacro. & ideo ratio Abb. Sic. non procedit, imo illam pœnam quæ rans posset incurrere, quando excommunicatio fertur à iure, vt ab apostolicæ. de cle. excom. min. ergo. &c. Ale. de Ne.
c ¶Vitandus. Vide alle. per Fed. in c. 1. in prin. supra, de treu. & pa. Sed
¶Sed in contrarium facit c. quorundam. 24. dist. & 2. q. 2. si quis quib. pater, ꝙ interdum quis excōicatur à certo loco, vel à certa sonarum communione. Sed dic, ꝙ illa proprie nō est excommunicatio sed interdictum, vel suspensio, secundum Doc. pro hoc vide tex. 28. dist. placuit. Ale. de Ne
d ¶Ipsa anima. Adde de hoc late Fed. consi. 16.
e ¶Tenetur. Sed Arch. in d. c. placuit. temperat illam gl. quando in loco delicti moram traxisset per 10. annos: quia tunc deberet absolui à loco, vbi deliquit. item secundum Bur. si in loco delicti contrahit domicilij, vel subesset necessitas, ita, quod non posset recurrere ad proprium sacerdotem, ar. c. pastoralis. cum ibi no. de off. ord. Ale. de Ne.
f ¶Pœnitentiale. No. Differentiā inter forum cōtentiosum, & pœnitentiale. Vult iste tex. innuere ex hac differentia, quod quis fortitur forum alieni delicti, quando imponitur pro eo delicto pœna temporalis, secus si pœna pœnitentialis. de quo vide quod no. Ge. in c. Romana. §. consentes. & ibi, in apost. Cel. ad eum, in fi. de fo. comp. li. 6. & Car. in cle. 2. sus. in 1. op. de re iud. pro quo all. gl. 16. q. 1. in prin. Zac.
g ¶Nunquid iudex. Vnde Pe. de Anch. in c. canonum statuta. in 12. q. de cōsu. & in c. 2. vbi Ge. de cōit. in 6. Abb. & Fel. in c. à nobis, 1. j. de fen. excō. Sed
¶Nunquid iudex. Vide ad hoc An. in c. fi. de fo. comp. vbi etiam pone de quæstione immediate seq. Bar. Bellen.
h ¶Secundum statuta sua. Adde de hac q. Bar. in l. 1. q. 9. & ibi etiam Bal. C. sum. Tri. quem vide in l. 2. C. de renun. gl. & Car. in cle. 1. §. 1. q. 1. de compet. & Fed. de Sen. consi. 2. Zach.
i ¶Statutum. Vtrum iudex domicilij possit punire subditum alibi delinquentem, secundum statuta sua. & adde quod Abb. videtur mihi tenere contrarium in c. fi. de fo. comp. dum tractat de effectu fortiendi forum ratione domicilij, vers. secundo, quæro de effectu, circa fin. & vide quæ no. Ab. in c. nobis, el 1. j. de senten. excom. ver. quo ad tertium. & vide limitationem hic positam plene per Pe. de Anch. in repe. c. canonum. de const. in 10. principali. quæ. ver. subsequenter quæro. vbi remittit ad plene tata ꝑ se, in c. postulasti. de fo. cop. in 3. opp. & ibi plenissime. & videnino gl. in ver. omnimodam. in fi. in cle. 1. de fo. comp. quam subscribit dera. & vide Bal. & Ang. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & de ista quæde late per Bal. in repet. l. cunctos populos. circa fi. ver. nūc de tecto. sum. Tri. & fi. cat. & ꝑ Ba r, & Ang. in l. cū vnus. § fi qui. ff. de bo. am. & possf. & Ang. in disputatione sua inci. bannitus. & aligd. ꝑ Dom. in animarum. ver. quæro vlterius subtilius, de constit. in 6. & facit quod Domin. in c. volentes. §. nunquid, ver. ꝙ si bannitus deliquit, vide plene in 6. & vide cino, ꝙ de hoc latissime scripsi post d. Ab. in cle. 1. de foro. exc. & Bal. in l. cūctos populos, 1 lec. ant. de sū. Tri. & fi. cat. vbi cino. vide

ADDITIONES.

a ¶Delictum. Sed Bur. in 1 c. a nobis. de sen. exc. contradicit huic distinctioni, quantum, dicit: ꝙ statum ligat delinquentem extra territorium. qđ statutum disponit circa prohibitionem a iure factam, & idem tenet D. Do mi. in c. 2. de cōstitu. in 6. & puto esse verius per illum tex. in ratione sui. b ¶Posset. Sed gl. vol ui dicere, ꝙ iudex domicilii pōt cognoscere de crimine leui alibi commisso, ita ꝙ nō tenetur remittere ad requisitionem iudicis loci delicti. & hoc modo loquitur l. desertorē all. in gl. Nā gl. est intelligēda ſm iura quæ allegat, vt dicit Bar. in l. nō solū. §. fi bilarationis ff. de li. leg. & ita intelligūt ēt doc. istā glo. Et idē dicit gl. in c. fi. de fo. cōp. q ēt determinat, an iudex delicti posit cōpellere iudicē domicilij ad remittendum. & an antequā remittat debet præmittere aliquā cāę cognitionem, ne sine cā infametur, vide illam gl. quia est notabilis. Itē. Io. Cal. hic dicit, quod quando agitur de crimine ciuiliter non hēt locū remissio, & hoc etiam tenet But. & Abb. Sic. in c. fi. de fo. comp. Alex. de Ne.
c ¶Remissio. Et dicit But. quod reo sufficienter punito, vel à iudice delicti, vel domicilij, non poterit ab alio postea puniri de eodem delicto, quia non debet quis de eodē delicto sæpius puniri, vt in c. ar si clerici, de iud. & per hoc est cautela, vt reus portet secum cartam, vel instrumentum condemnationis factæ ab altero eorum, ne ab alio possit iterum puniri quod no. Nunquid autem vagabundus sit remittendus ad locum delicti Innoc. hic sentit quod sic, quia intelligit istum tex. in vagabundo. & idē post multa tenet Io. Cald. & D. Car. in 3. q. & per rationem Auth. vt nulli iud. §. fi quis vero comprehensorum. alleg. in glo. quæ loquitur de remissione indistincte, dicit delinquentem remittendum esse ad locum delicti ergo indistincte debet intelligi, siue pr vagabundus, siue non. But. & Abb. Sic in c. fi. de fo. comp. Vagabundus autem dicitur, qui licet habeat domicilium, firmam tamen non habet habitationem. Bar. in l. hæres absens. ff. de iud. & in l. 1. in fi. C. vbi de cri. agi opor. & in l. 3. §. prætor ait. ff. de dam. infe. Vnde ad cognoscendum vagabundum ponderatur, an teneat habitationem firmam vel non, siue habet domicilium, siue non. Sed quæro quæ sit causa remissionis. D. Card. in 4. q. dicit, quod ratio est vt respectu eius alij terreatur, vt in lacipitalium. §. famolos. ff. de pœn. & dicit alicubi obseruari quia latrones furca suspensi non deponūtur vt sepeliantur. dic tamen, quod iudex debet de facili concedere vt latro de furca deponatur vt sepeliatur, licet non debeat deponi sine licētia iudicis, de quo vide gl. in cle. 1. de pœn. & rem. Alia ratio remissionis ponitur in d. §. famosus, s. ad consolationem agnatorum, & affinium illorum, qui fuerunt interempti per latrones. sed quoad alia delicta pro quibus non imponitur pœna mortis, vel detruncationis, & quod iudicem ecclesiasticum, videtur esse ratio, ad satisfaciendum iudici illi territorij, vbi delictum est perpetratum, arg. huius c. & istud etiam sensit Abb. Sic. hic post vltimum notabile. Item dicit Do. Card. quod potissima ratio remissionis videtur esse quæ habetur in d. §. famosos. Dicit etiam quod in foro ecclesiastico non obseruatur vt fiat remissio, quia in eo non habet locum pœna corporalis. ad istum tex. respondet quod non loquitur de remissione, quæ fit vt cognoscatur de crimine, sed fit ad finē vt reus satisfaciat, vt pater in fi. literæ. Dicunt tamen, quod si imponenda esset pœna corporalis, quæ de iure canonico debet imponi, sicut j. e. in Archiepiscopatu, tunc etiam haberet locum remissio. Ego puto, qđ de iure canonico, & in foro ecclesiastico habeat locum remissio vbicū que crimen est graue, dato quod debeat imponi pœna: sed alia pœna gra uis, puta depositionis ab officio, vel beneficio per duas rationes vltimo allegatas, & quia si sententia ferretur publicè, alij terrebuntur similia committere. & hoc communiter tenent Doct. Sed tene verba D. Card. qui attestatur de cōmuni obseruantia. s. quod non fit consuetudo, vt fiat remissio in foro ecclesiastico, nisi vbi imponitur pœna corporalis. Dicit, tamen quod licet non fiat remissio, tamen delinquens poterit conueniri in loco delicti, vt in c. fi. de foro compet. Item si à iudice delicti esset aliqua pœna ligatus, debet ad ipsum remitti, vt satisfaciat, vt hic. Sed qđ si conuentus coram iudice delicti, negat se ibi deliquisse, an potent cognoscere, an ibi deliquerit, lo. Calde. hic examinat, de qua quæst. vide in Spe. de cōd. iud. adi. § j. ver. sed pone aliquis. & per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. & per Doc. in c. super literis. de rescrip. & in c. si clericus, & in c. fi. de fo. comp. & D. Dom. in c. Romana. §. contrahentes. de fo. compe. lib. 6. Ale. de Ne.
d ¶In nō remittēdo. Vide Pau. de Ca. & Mod. in l. hęres absens, in fi. ff. de iud. Bart. Vero. in consi. 59 inci. Pau. & Ful. consi. 142. inci. super inquisitione, Bellame. in consi. 11 inci. primo quidem videtur. Sap. Sap.
e ¶Aliquis commisit. Vtrum ex noua correctione in alio territorio oriatur noua actio furti. & licet Bar. in d. l. dominium, teneat quod sic: tamen in l. si familia, vltra medium ff. de iurisd. om. iud. videtur sentire contrariū, dum dicit quod si plures suspicianț, dicitur vnum furtum, licet plures sint contrectationes. & si esset vera opinio Bar. in d. l. si dominium, seque retur, quod si statutum vult aliquem suspendi pro tribus furtis, si committeret vnum furtum, & illud contrectaret in tribus territorijs, quod deberet suspendi. Cuius opi. tenet Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. & ad prædicta vide Bal. in l. si abducta. C. de fur. & opi. Bar. in l. si dominium limitatur esse verum in contrectatione rei furtiuæ, secus in contrectatione pretij ipsius rei, vt est tex. in l. qui vas. § fi. ff. de furt. & Bal. in l. 1. C. de confes. Bar. in l. inficiando. §. intans. ff. de furtis. Item adde, quod contra opinionem Bar. in d. l. si dominium. consuluit. Ioan. de Lignano, in quodam suo consilio, quod incipit, quidam scholaris. Bar. de Bel.
f ¶Non procedit. Adde Fulg. consi. 150.
g Periculosa est. Sed ille tex. meo iudicio parum facit. Nam ibi dicitur, qđ si quis surripuit infantem, qui apud eū est factus adolescens, licet tenetur vna actione furti: tenetur tñ quanti plurimi valuit, & dicit ille tex. non esse ponderandū an fit vnum furtum, vel plura, quia non debet esse melioris conditionis ille, q continue habuit apud se rem ꝺctam, quam ille, qui rem illa perdidit, & deinde tero furto eam subtraxit. Et sic ille tex. loquitur quoad ponderandū æstimationē rei subtractæ. Sed quæstio loquitur quoad ponderandū æstimationē rei subtractæ. Sed quæstio Bar. loquitur, an iste in quolibet loco committat furtum. & dicendum est, quod non. sed dē furtum continuare, vt dicit ille tex. & alia iura, pro ter dicit quā Bar. in c. 1. de pa. iura. fi. in 3. col. & in l. cunctos populos. C. de sū. Tri. vbi vide. de isto ar. nō determino, qa nō est nostra materia.
h ¶Suam. Ligatur tamen committens actum prohibitum per statutum, cū epiſcopo, qui fecit statutum, licet ipse episcopus non ligetur, vt dicit Io. An. in d. reg. licet. exempium, dicit statutum factum per episcopum, qđ quicunque fuserit per azardum sit excommunicatus: nam si episcopus ludit, non ligatur suo statuto, sed ille qui ludit cum episcopo bene ligatur. Et istud sequitur Abb. Sic. in c. 1. in fi. § de simo. Sed vide additionem, quam ibi feci. & etiam D. Card. dicit ꝙ opinio Io. An. communiter tenet.

Aut pœna est imponēda per sentētiā; & tunc poterit punire secundum istud statutum, quomodo statutū nō cauſet delictum de nouo, sed disponat circa illam prohibitionē à iure. Ratio diuersitatis est, quia non pōt quis inducere delictū de nouo in alieno territorio. Exemplum de nocte passionis dominicę. Consuetudo est, vt christiani vadant de nocte ad ecclesiā, episcopus vnius loci sub certa pœna prohibuit, & stante prohibitione, subditus episcopi q prohibuit, in diœcesi alterius epi, iuit tali nocte ad ecclesiam; certè tunc nō pōt puniri per istum episcopū propriū, quia in loco, vbi commisit,
a non erat delictū, [a] & hoc no. † In ea. gl. ibi, si. crimē facile fue
9 rit & c. hæc gl. cōcludit, ꝙ de crimine leui alibi cōmisso pōt
b index domicilij cognoscere; qa de graui non posset. [b] Sed cō clude melius pōt Cal. hic, ꝙ de quocunque crimine alibi cō misso pōt iudex domicilij cognoscere, & punire. Nā sicut ratione cōtractus alibi gesti, & ratione rei alibi sitæ pōt iudex domicilij cognoscere, vt in c. delicti, de foro compe. & no gl. in l. fi. C. vbi in rē act. ita, & ratione dilecti; aliàs forus domicilij superflueret, & hoc specifice videtur ꝓbari in c. cū cōmgat, de foro cōpet. Nō ob. iura, q̄ loquuntur de remissione; qa remissio dēt fieri ad requisitionē iudicis delicti. Vnde, si il
le nō curat requirere, pōt iste punire, vel forte pūenit requisitionē; & maxime hoc procedit hodie vbi de cōsuetudine
c non fit remissio. [c] † Et ponit hic Cal. illā q. no. nūquid valeat
10 consuetudo in non remittendo. [d] & concludit, quod in iudi
d ce domicilij, seu dilecti valeat consuetudo, sed in alieno iudice nō valet. Ratio diuersitatis est, qa primo casu delictum nō remanet impunitū: quia iudex domicilij vel delicti poterit punire: sed in secūdo casu, delictū remanet impunitū, qa ille forte qui transtulit se ad alium locum, nūquā iret ad domicilium, vel locū delicti; & sic si nō fieret remissio, delictū remaneret impunitum: ergo consuetudo est irrationabilis, &
per consequens nō præscriptibilis, vt in c. fi. de cōsue. & no.
bene hāc q. & de hac remissione, an sit necessaria, & qualiter debeat fieri, vide bo. glo. in d. cle. pastoralis. & plene examino in c. fi. de foro compet. & inquantū gl. in prima parte allega. l. de militibus, dic ꝙ ponit casum specialem in milite. de eo
11 tamen dicendū, vt no. gl. in l. magisteria. C. de iurisd. om. iud.
e [e] Et facit hoc ad q. aliquis commisit [e] hic furtū, & cum ipsa re furtiua transtulit se postea in alienum territoriū: nūquid possit puniri per illum iudicem, vbi reperitur cū re furtiua. Vsq; ad tempus Bart. cōmunis opi. erat, ꝙ nō, qa ex assidua cōtrectatione, nō oritur noua actio furti. Sed Bart. in l. si dominiū. ff. de fur. tenuit cōtrarium sicut enim ex interuentio ne personæ, oritur noua actio furti, vt in d. l. si dominiū. ita ex cōtrectatione facta in nouo territorio. & pillā opi. Bar. plurimi hois sūt suspēsi: sed moderniores adhuc dicūt, ꝙ de
f stricto iure illa opi. Bart. nō ꝓcedit. [f] Fran. tñ de Arc. illā opi. Bar. fuit secutus, & dicit illam probari, in l. inficiando. in §. infans. ff. de fur. bene tamen facit in ar. sed nō probat necessa-
g rio. nec vltra procedo, quia opi. periculosa est. [g] † Et in fi. gl.
12 vt clare intelligas hanc vltimam partem, possunt plures elici quæstiones: prima quæstio, nūquid archiepiscopus, seu alius superior delinquentis in territorio sui inferioris, possit ab eo puniri. Secunda quæstio: positis eisdem terminis: nūquid statuens incidat in pœnam sui statuti, si contrafaciat. Quarta q̄stio: nūquid par, vel superior in dignitate, possit punire, per iudicem delicti. multæ olim fuerūt opi. vt no. in c. vt animarū. de const. lib. 6. per Arch. & hic per Cal. Ioan. And. postea dispu tauit, v t habetur in reg. eui licet, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & comm unis opin. seu conclusio est, ꝙ superior non potest ligari a suo inferiori nec etiam incidit in statutū alius, quia regulari ter inferior non iudicat superiorem, vt in c. cum inferior, de maio. & obed. & licet statutū habeat vim canonis: tamen lex inferioris est. vnde sicut inferior non potest superiorem su um oretenus ligare: ita nec per legem suā.
h Concludo ergo, ꝙ constituens nō incidit in pœnam sui sta tui: quia non potest qs seipsum ligare, nec per legē suam. [h] Circa vltimum, di cendum est quod par, vel maior in dignitate; ex quo nō est suus superior, potest puniri ab inferiore: quia ratione delicti efficitur minor, & ibi cēsetur priuata ꝑsona. l. 3. ff. de offic. præsi. & per Inn. in c. cum inferior, de maior. & obed. vbi possuit ad prædicta vnum no. dictum, quod archiepiscopus delinquens in episcopatu, quem habet suus suffraganeus, ex dispensatione, nō potest puniri a suo suffraganeo: quia semper suus inferior est.

ADDITIONES.

a ¶Delictum. Sed Bur. in 1 c. a nobis. de sen. exc. contradicit huic distinctioni, quantum, dicit: ꝙ statum ligat delinquentem extra territorium. qđ statutum disponit circa prohibitionem a iure factam, & idem tenet D. Do mi. in c. 2. de cōstitu. in 6. & puto esse verius per illum tex. in ratione sui.
b ¶Posset. Sed gl. volui dicere, ꝙ iudex domicilii pōt cognoscere de crimine leui alibi commisso, ita ꝙ nō tenetur remittere ad requisitionem iudicis loci delicti. & hoc modo loquitur l. desertorē all. in gl. Nā gl. est intelligēda ſm iura quæ allegat, vt dicit Bar. in l. nō solū. §. fi bilarationis ff. de li. leg. & ita intelligūt ēt doc. istā glo. Et idē dicit gl. in c. fi. de fo. cōp. q ēt determinat, an iudex delicti posit cōpellere iudicē domicilij ad remittendum. & an antequā remittat debet præmittere aliquā cāę cognitionem, ne sine cā infametur, vide illam gl. quia est notabilis. Itē. Io. Cal. hic dicit, quod quando agitur de crimine ciuiliter non hēt locū remissio, & hoc etiam tenet But. & Abb. Sic. in c. fi. de fo. comp. Alex. de Ne.
c ¶Remissio. Et dicit But. quod reo sufficienter punito, vel à iudice delicti, vel domicilij, non poterit ab alio postea puniri de eodem delicto, quia non debet quis de eodē delicto sæpius puniri, vt in c. ar si clerici, de iud. & per hoc est cautela, vt reus portet secum cartam, vel instrumentum condemnationis factæ ab altero eorum, ne ab alio possit iterum puniri quod no. Nunquid autem vagabundus sit remittendus ad locum delicti Innoc. hic sentit quod sic, quia intelligit istum tex. in vagabundo. & idē post multa tenet Io. Cald. & D. Car. in 3. q. & per rationem Auth. vt nulli iud. §. fi quis vero comprehensorum. alleg. in glo. quæ loquitur de remissione indistincte, dicit delinquentem remittendum esse ad locum delicti ergo indistincte debet intelligi, siue pr vagabundus, siue non. But. & Abb. Sic in c. fi. de fo. comp. Vagabundus autem dicitur, qui licet habeat domicilium, firmam tamen non habet habitationem. Bar. in l. hæres absens. ff. de iud. & in l. 1. in fi. C. vbi de cri. agi opor. & in l. 3. §. prætor ait. ff. de dam. infe. Vnde ad cognoscendum vagabundum ponderatur, an teneat habitationem firmam vel non, siue habet domicilium, siue non. Sed quæro quæ sit causa remissionis. D. Card. in 4. q. dicit, quod ratio est vt respectu eius alij terreatur, vt in lacipitalium. §. famolos. ff. de pœn. & dicit alicubi obseruari quia latrones furca suspensi non deponūtur vt sepeliantur. dic tamen, quod iudex debet de facili concedere vt latro de furca deponatur vt sepeliatur, licet non debeat deponi sine licētia iudicis, de quo vide gl. in cle. 1. de pœn. & rem. Alia ratio remissionis ponitur in d. §. famosus, s. ad consolationem agnatorum, & affinium illorum, qui fuerunt interempti per latrones. sed quoad alia delicta pro quibus non imponitur pœna mortis, vel detruncationis, & quod iudicem ecclesiasticum, videtur esse ratio, ad satisfaciendum iudici illi territorij, vbi delictum est perpetratum, arg. huius c. & istud etiam sensit Abb. Sic. hic post vltimum notabile. Item dicit Do. Card. quod potissima ratio remissionis videtur esse quæ habetur in d. §. famosos. Dicit etiam quod in foro ecclesiastico non obseruatur vt fiat remissio, quia in eo non habet locum pœna corporalis. ad istum tex. respondet quod non loquitur de remissione, quæ fit vt cognoscatur de crimine, sed fit ad finē vt reus satisfaciat, vt pater in fi. literæ. Dicunt tamen, quod si imponenda esset pœna corporalis, quæ de iure canonico debet imponi, sicut j. e. in Archiepiscopatu, tunc etiam haberet locum remissio. Ego puto, qđ de iure canonico, & in foro ecclesiastico habeat locum remissio vbicū que crimen est graue, dato quod debeat imponi pœna: sed alia pœna gra uis, puta depositionis ab officio, vel beneficio per duas rationes vltimo allegatas, & quia si sententia ferretur publicè, alij terrebuntur similia committere. & hoc communiter tenent Doct. Sed tene verba D. Card. qui attestatur de cōmuni obseruantia. s. quod non fit consuetudo, vt fiat remissio in foro ecclesiastico, nisi vbi imponitur pœna corporalis. Dicit, tamen quod licet non fiat remissio, tamen delinquens poterit conueniri in loco delicti, vt in c. fi. de foro compet. Item si à iudice delicti esset aliqua pœna ligatus, debet ad ipsum remitti, vt satisfaciat, vt hic. Sed qđ si conuentus coram iudice delicti, negat se ibi deliquisse, an potent cognoscere, an ibi deliquerit, lo. Calde. hic examinat, de qua quæst. vide in Spe. de cōd. iud. adi. § j. ver. sed pone aliquis. & per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. & per Doc. in c. super literis. de rescrip. & in c. si clericus, & in c. fi. de fo. comp. & D. Dom. in c. Romana. §. contrahentes. de fo. compe. lib. 6. Ale. de Ne.
d ¶In nō remittēdo. Vide Pau. de Ca. & Mod. in l. hęres absens, in fi. ff. de iud. Bart. Vero. in consi. 59 inci. Pau. & Ful. consi. 142. inci. super inquisitione, Bellame. in consi. 11 inci. primo quidem videtur. Sap. Sap.
e ¶Aliquis commisit. Vtrum ex noua correctione in alio territorio oriatur noua actio furti. & licet Bar. in d. l. dominium, teneat quod sic: tamen in l. si familia, vltra medium ff. de iurisd. om. iud. videtur sentire contrariū, dum dicit quod si plures suspicianț, dicitur vnum furtum, licet plures sint contrectationes. & si esset vera opinio Bar. in d. l. si dominium, seque retur, quod si statutum vult aliquem suspendi pro tribus furtis, si committeret vnum furtum, & illud contrectaret in tribus territorijs, quod deberet suspendi. Cuius opi. tenet Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. & ad prædicta vide Bal. in l. si abducta. C. de fur. & opi. Bar. in l. si dominium limitatur esse verum in contrectatione rei furtiuæ, secus in contrectatione pretij ipsius rei, vt est tex. in l. qui vas. § fi. ff. de furt. & Bal. in l. 1. C. de confes. Bar. in l. inficiando. §. intans. ff. de furtis. Item adde, quod contra opinionem Bar. in d. l. si dominium. consuluit. Ioan. de Lignano, in quodam suo consilio, quod incipit, quidam scholaris. Bar. de Bel.
f ¶Non procedit. Adde Fulg. consi. 150.
g Periculosa est. Sed ille tex. meo iudicio parum facit. Nam ibi dicitur, qđ si quis surripuit infantem, qui apud eū est factus adolescens, licet tenetur vna actione furti: tenetur tñ quanti plurimi valuit, & dicit ille tex. non esse ponderandū an fit vnum furtum, vel plura, quia non debet esse melioris conditionis ille, q continue habuit apud se rem ꝺctam, quam ille, qui rem illa perdidit, & deinde tero furto eam subtraxit. Et sic ille tex. loquitur quoad ponderandū æstimationē rei subtractæ. Sed quæstio Bar. loquitur, an iste in quolibet loco committat furtum. & dicendum est, quod non. sed dē furtum continuare, vt dicit ille tex. & alia iura, pro ter dicit quā Bar. in c. 1. de pa. iura. fi. in 3. col. & in l. cunctos populos. C. de sū. Tri. vbi vide. de isto ar. nō determino, qa nō est nostra materia.
h ¶Suam. Ligatur tamen committens actum prohibitum per statutum, cū epiſcopo, qui fecit statutum, licet ipse episcopus non ligetur, vt dicit Io. An. in d. reg. licet. exempium, dicit statutum factum per episcopum, qđ quicunque fuserit per azardum sit excommunicatus: nam si episcopus ludit, non ligatur suo statuto, sed ille qui ludit cum episcopo bene ligatur. Et istud sequitur Abb. Sic. in c. 1. in fi. § de simo. Sed vide additionem, quam ibi feci. & etiam D. Card. dicit ꝙ opinio Io. An. communiter tenet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Eleemosynam non debet sacerdos recipere a publico peccatore, ne recipiens videatur ipsum fouere in peccato.*
2 *Clericus raptor, vel particeps in rapina, irrecuperabiliter deponitur, & beneficio priuatur.*
3 *Depositus etiam propter homicidium, dispensatur per episcopum, quoad beneficia; sed quoad alia requiritur dispensatio Papæ.*
4 *Peccator si ipsum pœnituerit, an careat ecclesiastica sepultura. vide in fra in 1. no.*
5 *Peccatum si fuerit condigne punitũ in hoc seculo, & fuerit pœna patienter recepta, non punietur amplius in alia vita. vide infra in 2. no.*
6 *Decedens, & non satisfaciens de re subtracta, siue quia non potest, siue quia non vult, an careat ecclesiastica sepultura.*

CAP. II.

a SVper eo. [a] Manifestus raptor, vel ecclesiæ violator, si restituit, vel de restituendo cauet in vita, & in morte, ad pœnitentiam & sepulturam admittitur; si vero noluit cauere cum posset, & in morte nõ potest: clerici eius sepulturæ interesse non debent, & clerici interessentes, vel iniungentes pœnitẽtiam contra hanc dispositionem, deponantur ab officio, & beneficio. hoc dicit. Et quatuor sunt partes, secunda ibi: si vero. tertia, ibi: qui autem. quarta ibi, quod si. Prima tractat de satisfactione in vita, vel in morte. Secunda de satisfactione in morte. Tertia de volente satisfacere in morte, sed non
b valente quarta, de pœna imponenda transgressoribus. [b] Casus literalis. Quærebatur hic de pœna manifesta raptoris, seu ecclesiæ violatoris. Et respondetur quod quicunque rapinam fecerit violenter; seu in ecclesiarum violatione, manifeste fuerit deprehensus, pœnitentia ei penitus denegetur, nisi prius ablata restituit si poterit: vel saltem emandandi securitatem præstitit. Si vero in contumacia sua vsq; ad obitum duraverit, & in extremis positus pœnitentiam postulauerit, si satisfecerit, vel emendandi securitatem præstiterit, ei pœnitentia, & sepultura ecclesiastica concedatur. Tertio dicit quod qui in sanitate, obstinata mente, non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatem emendandi præstare nequiuerit, pœnitentia sibi parum prodesse videtur, sicut creditur: sed si de peccato contritus fuerit, si satisfacere non potest, viaticum non negetur: ita tamen quod nullus clericorum sæpulturæ suæ intersit, nec eius eleemosynam quisquam accipiat. Quarto se refert ad primum casum, vt si aliquis clericorum contra hoc in vita, vel in morte pœnitentiam dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum elemosynas accipere præsumpserit, vel particeps huius rapinæ fuerit, periculum sui ordinis patiatur, & careat ecclesiastico beneficio. B. No. 1. ex tex. quod decedens in peccato rapinæ alicuius rei ecclesiasticæ, non debet admitti ad pœnitentiam, nec debet sepeliri in cœmiterio sacro. Et idem est in quocunque decedente in peccato mortali. 13. q. 2. cap. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. sed specialitas in raptore manifesto est: quia licet in morte ipsum pœniteat, ex quo tamen non satisfacit, licet non possit: tamen clerici non debent interesse sepulturæ istius. quod secus arbitror in alijs delictis: quia ista est pœna, quæ non debet extendi ad alios casus. de pœn. di. 1. cap. pe. nam regulariter ex quo quem pœnitet; licet non possit satisfacere: tamen absolutus est a peccato, vt in c. cum tu, de vsu. sed in odium rapinæ specialiter statuit hoc. Idem no. quod licet dimittatur peccatum, data cõtritione, si ablatum restitui non potest. vt in c. cum tu. præalle. tamen pœna peccati non remittitur. vnde in pœnam hic clerici non debent interesse sepulturæ, quando voluit in morte satisfacere, sed non potuit: non tamen hæc est sufficiens pœna: sed punietur in purgatorio, nisi hic egisset pœnitentiam cõ dignam. nam qui agit in hoc sęculo pœnitentiam sufficientem, nõ punietur in purgatorio, quia non vult Deus quem
c hic iudicari. 23. q. 5. in cap. quid ergo. [c] & hoc est contra vulgares dicentes, quod omnino debet quis transire per purgatorium, quod est falsum vt prædixi. vnde debet quis conari, vt agat pœnitentiam hic. & facit contra illos quibus pœnitentia imponitur per sacerdotem, qui dicunt se non posse facere; debent enim scire q̃ si non puniũtur hic sufficiẽter, puniuntur in purgatorio, de quo per Hos. in sum. de pœ. &
1 re. ca. 1. §. & an ficte. ver. quid ergo si aliquis. † Itẽ no. q̃ à publico peccatore, non debet sacerdos recipere eleemosynã; ne videatur ipsum fouere in delicto suo. potest tamen hoc esse speciale in raptore: sed generaliter de alijs peccatoribus vide bon. glos. supra de deci. ex transmissa. & 13. q. 1. in summa. [d] † Vlt. no. pœnam clerici committentis rapinam, seu
d 2 participis in rapina: debet enim deponi irrecuperabiliter ab
3 ordine, & etiam priuari beneficio. † Sed quæro quare text. dicit irrecuperabiliter, cum depositus nunquam recuperet ordinem amissum. nam depositio, est perpetua, suspensio ad tempus, vt in capitu. at si clerici, de iudiciis. Solut. dicit
e Io. And. [e] quod hoc verbum positum est ad denotãdum, q̃ episcopus proprius, non potest hunc restituere. requiritur ergo Papæ dispensatio in beneficio tamẽ puto quod episcopus possit dispensare. vt in c. Salonitanæ. 63. di. vide bo. text. in cap. 2. de cle. pug. in duel. vbi episcopus dispensat cum homicida in beneficio. & vide quod ibi dixi. [f] † Sed contra præ-
4 dicta. & contra tex. opp. de ca. in literis, ĩ. c. vbi non denega-
g tur sepultura, [g] ex quo in morte pœnit. cõmuniter soluunt doc.

ADDITIONES.

a ¶Super eo. Adde hic, q̃ ille, qui tenetur ad eleemosynas faciẽdas ex aliqua causa, si vltrà victum suum, non habet vnde possit facere eleemosynam, tenetur manib. laborare, & quærere inde vnde possit facere eleemosynas, ad quas est obligatus, aliàs non excusatur propter impossibilitatem. ita singulariter determinat beatus Thomas. 2. 2. q. 187. art. 5. vltra medium. quod perpetuo tene menti, quia quotidianũ. sed in cõtrariũ facit quod notabiliter dicit Host. in lect. §. licet in fin. ff. sol. ma. & vide omnino quod scribit beatus Tho. in quarto sent. di. 12. q. 1. art. 5. circa medium. vbi dicit, quod si aliqua sunt ablata, quæ omnino restitui non possunt, volũtas restituẽdi sufficit cum tanta contritione, quãta est possibilis, secundum cõditionem vtriusque ad arbitrium bonorum virorum. item vide eundem Thomam in quarto. Sen. di. 28. q. 1. ar. 3. ante medium, vbi dicit q̃ impossibilitas superueniens aufert obligationem voti, quod prius erat possibile, vt si dines qui vouerat ædificare ecclesiam possmodũ hoc facere nõ possit paupertate superueniente. & dicit q̃ in hoc est distinguẽdũ quia aut efficitur impotens, sed in parte potes, & tũc tenetur implere votũ pro illa parte. Aut efficitur impotens quoad totũ, & quoad partem, & tũc in totum liberatur. Sed posset poni aliam distinctionem, cum qua, quam vltimam recitatam, tranfire videtur, q̃ aut impossibilitas contigit ex culpa sua, & tunc debet recompensare per pœnitentiam. quæ forte non si æquiualeas, tamen admittitur, quia Deus non exigit ab homine vltra posse. aut impotentia contingit sine culpa sua, & tunc nõ tenetur ad aliquam recompensationem, & pro hoc optime facit q̃ scribit Imo. in c. licet vniuersis, de voto. & quando ille, qui distulit satisfacere postea in morte grauat hæredes de satisfaciendo, si hæredes non satisfaciũt, an hoc noceat animę defuncti, vide quod similiter scribit. 5. Host. in 4. sen di. 45. q. 2. art. 2. cuius verba expresse scripsi in meo repertorio in tit. de test. in 2. & 4. q. item pro intellectu huius decretalis, quæritur id de pœnitente seu corrigente, dum est in extremis, qui prius hoc negauit, vide multos tex. de pœ. di. 7. per totum, & ibi notaui in text. & vide tex. in cap. si quis ægritudine. 58. di. de Bellene.

b ¶Transgressoribus. Sed tu aduerte, quia iste tex. est obscurus, & dic, q̃ ponit quinque casus. Primus est in eo qui nec in morte voluit satisfacere, & isti denegatur pœnitentia, quia constat eum decessisse in peccato mortali. Secũdus est in eo qui in vita satisfacere noluit cum potuerit, sed positus in extremis satisfecit. & huic concedenda est pœnitentia, & sepultura, & hoc vult tex. in ver. si vero. Tertius casus est quãdo in vita voluit satisfacere, sed fuit obstinatus in non satisfacẽdo in morte, aut ipsum pœnitet, & vellet satisfacere, sed nõ pot, nec potentiã præstare ferentẽ de satisfaciendo, & hoc casu pœna occulta, & occulta absolutio nõ est neganda. sed denegabitur solennis reconciliatio in opprobriũ hæredum, vt studeat satisfacere, & propter illã rationẽ nullus clericorũ debet interesse suę sepulturę. & hoc dicit tex. in ver. q. aũt. & iungere do vers. Mali dicitur obstinatus qui multoties habuit opportunitatem & facultatem restituẽdi, & admonitus, & excommunicatus, vt s. c. præced. satisfacere nõ tẽpsit. Quartus casus colligitur in d. ver. qui autẽ, à contrario sensu, q̃ etiam quando raptor non fuit obstinatus immo ante mortẽ voluit habẽter satisfacere, sed non potuit, quia deuenit ad paupertatẽ, & tali nõ negatur solennis absolutio, & debet sepeliri in cœmiterio, & clerici possunt interesse eius sepulturę, & eius eleemosynas recipere. hoc etiam dicit principium c. in 1. dicto, ibi, si peteret. Alex. cle Ne.

c ¶Ergo. concordat 13. q. vlt. c. fin. sed aduerte q̃ illud c. quid ergo. in fi. dicit, quod peccatum leue purgatur per mortem corporalem, non autem peccatum graue. Alex. de Ne.

d ¶In summa. Illæ gl. sunt magistræ, si tamen quæris an à peccatore liceat sit petere eleemosinam, vel an quis de illicite acquisito facere possit eleemosynam, de hoc etiam per Inn. & Docto. in c. quia plerique. de immunit. eccl. Sed tu quæris an à peccatore sit recipienda oblatio quæ fit sacerdoti, vel super altari, vide, glo. magistram 90. di. oblationes. Alex. de Ne.

e ¶Io. And. No. illud pulchrum dictum Ioan. An. q̃ vbicũque in iure dicitur, q̃ delinquens irrecuperabiliter tali pœna punitur, episcopus cum ipso dispensare non potest, similiter tu dicas, si ius dicit aliquem propter delictum esse perpetuo beneficio priuatum, propter illud verbum perpetuo intelligitur prohibita episcopo dispensatio. gl. est singularis. in c. pientes. §. cæterum. in verbo perpetuo de ele. in 6. & idem si ius dicens, nullatenus auditur, vel admittatur, quia per verbum illud nullatenus, intelligitur episcopo prohibita dispensatio. & ad hoc est gl. notabilis in cle. ut hi q. in verbo nullo mõ, & in verbo conceditur. de ætate & qualit. & idem si ius dicat, priuet omnino, quia per hoc verbum omnino intelligitur episcopo prohibita dispensatio. ita determinat Abb. in c. qualiter el 2. de accus. Itẽ pro prædictis vide omnino quæ late scripsi post Abbat. ca. si clerici. §. de adulteriis. in apostilla magna, & de iud. de Bellene.

f ¶Dixi. Et hoc mihi placet, quia verbum irrecuperabiliter, qualificat depositionem ab officio, & non refertur ad depositionem à beneficio. dicit enim tex. in fi. ordinis sui damnũ irrecuperabiliter patiatur, & ecclesiastico beneficio careat. nec hic additur verbũ, irrecuperabiliter debeat priuari, sed intelligitur cuilibet inferiori interdicti, dispensatio. idem vbi expressum verbum, aliud, negatiuum, vt est verbum, nullo modo. vt in clemen. vt hi. de ætat. & qualit. Alex. de Ne.

g ¶Non denegatur sepultura. Adde Arc. in c. si quis autẽ. 2. q. 9. vbi ponit alios casus quibus ecclesiastica sepultura denegatur. 1. glo. ord. in cap. ex parte, el 2. de sepul. & Bal. in 1. qui sepulchrum. §. hoc edictum. ff. de relig. & sumpt. funer. Zach.

doc. quòd contrarium procedit in rapina non manifesta. pro hoc c. manifesta. & hoc videtur velle tex. ibi, manifeste fuerit deprehensus, &c. nam delicta notoria, saltem propter exemplum magis puniuntur, ne multis grassantibus locus sit exemplo. l. aut facta. ff. de pę. & in l. capitalium. §. famosos. eod. tit. cap. quamquam. de vsu. lib. 6. & cap quia. infra, de vsur. In gl. 2. in fi. Abb. dicit, quòd si delictum est manifestum denegatur pœnitentia in totum. & ita loquitur hic. si est occultum, procedit contrarium, tutius est tamen secundum eum, vt in omni casu admittatur pœnitentia de alijs delictis, sed dic secundum Hostien. quòd solennis pœnitentia denegatur isti. & introductum est hoc ad terrorem istorum raptorum. & ista opin. est mitior. vtraque tamen opin. posset sustineri, & hoc ad terrorem istorum raptorum; vt videntes se sperni, & respui à pœnitentia, inducantur ad restitutionem, & de solenni pœnitentia, vide quod no. in d. l. in capite. per Hostien. in sum. de pœn. &
5 remiss. in §. vtrum. verific. his præmissis. † In glos. in verſic. parum prodesse, in fine, not. bene glos. quia solet allegari. & facit pro his qui moriuntur post confessionem, nec valent agere pœnitentiam. certè ex quo non fuit hic peracta, per agetur in purgatorio. 25. distinct. qualis. & 23. quæst. 5. quid ergo. & idem dicendum vbi pœnitentia imposita per sacerdotem, non fuit condigna. fac. quod not. de pœn. distinct. 1. in c. mensuram. & inquantum glos. dicit, quòd pro quolibet peccato, debetur duplex pœna, scilicet, temporalis, & æterna: credo quòd melius dixisset, quòd pro peccato mortali debetur pœna æterna, 25. distinct. c. vnum orarium, & in c. desleat peccator. infra, de regu. iur. sed illa pœna æterna in pœnitentia commutatur in pœnam temporalem, & si non peragit hic pœnitentiam temporaliter, peraget in purgatorio. & aduerte, quia isti, qui quotidie puniuntur pro eorum
a delictis [a] a iudice in foro contentioso, non punientur iterũ à Deo si ipsos pœnitet hic, & recipiunt pœnam patienter: dummodo pœna sit condigna peccato; quia ex quo puniti sunt per iudicem terrenum sufficienter, non debent punirí
b per iudicem cęlestem, [b] ad hoc vide, quod no. in præallega.
6 capitu. quid ergo. † In glos. in verſic. sepulturæ. sed cœmiterium eis non denegatur, licet quidam contra. Concludatius, & clarius, quòd aut decessit quis in peccato rapinę, nec pœnituit; & tunc etiam cœmiterium sibi denegatur: quia decessit in peccato mortali, vt in præallega. capit. placuit. & cap. pro obeuntibus, præalleg. Aut pœnituit ipsum in morte, & satisfecit: & tunc ex toto conceditur sepultura, & clerici debent interesse. Aut pœnituit in morte, sed non potuit, satisfacere, & tunc terra cœmiterij non denegatur sibi, sed clerici non debent interesse sæpulturæ. & ita proprie loquitur tertius casus huius capituli, & ista interpretatio, tanquã benignior tenenda est, vt no. in c. odia. de reg. iur. li. 6. & l. pe. ff. de pœnis.

ADDITIONES.

a ¶Pro eorũ delictis. Qui punitur de delicto condigna pœna per iudicem sæculare, si pœnituit, non debet puniri postea à Deo. quid autem sit in casu conuerso. vide glo. in c. de ijs. de accu. & quod ibi latissime scripsi post Abb. Bar. de Bellen.

b ¶Celestẽ. Ad hoc vide quod notatur in præalleg. c. quid ergo. sed hoc non est verum. etiam contrarium dicit dictum c. quid ergo, vt supra dixi, in 2 addit. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio fertur ipso iure per hæc verba, noscant se excommunicationi subiacere.*
2 *Pœna, siue pœnalis dispositio, quo casu liget aliquem ipso iure, vel oporteat quod præcedat monitio.*
3 *Deum nihil latet.*
4 *Laici publice delinquentes, possunt puniri à iudice ecclesiastico, vel per excommunicationem, vel per aliam pœnam.*

CAP. III.

EXcommunicationi. Excommunicari debent, qui capiunt vel spoliant fideles, ex iusta causa nauigantes. hoc dicit. primo. Excommunicati sunt, spoliantes naufragium patientes, nisi ablata restituant, hoc secundo. Et duæ sunt partes, prout duo sunt dicta secunda ibi, illi etiã. Casus literalis. Dubitabatur de pœna spoliantiũ fideles nauigantes, aut naufragium patientes. & consultus Papa, respondet, quod illi qui spoliare præsumunt Romanos vel alios nauigio vectos, pro negotiatione, vel alijs iustis causis excommunicentur. Secundo dicit quod illi, qui spoliant christianos naufragium patientes quibus potius auxiliũ præstare debent, nisi oblata restituerint, excommunicationi ipso facto se nouerint subiacere. Bern. No. 1. ex tex. quod capientes, seu spoliantes mercatores, vel alios ex iusta causa itinerantes, seu nauigantes, non sunt ipso facto excommunicati: sed debent excommunicari. corcor. 2. quæst. si quis Romipetas. hodie tamen isti piratæ excommunican
a tur solenniter ab ore Papæ ter in anno. [a] No. secundo quod negotiatio, est iusta causa, & honesta nauigandi, seu itineranda. & quæ propriè dicatur iusta negotiatio, dic, vt habetur no tabiler. 83. dist. eijciens, & capitu. quoniam. & 14. quæst. 4. quicunque. aliquid per Innocen. in capitu. primo, ne cler. vel monac. Item no. tertio ex secundo dicto, quod spoliantes, naufragium patientis, magis puniuntur, quam spoliantes nauigantes: nam contra istos non fertur excommunicatio, ipso facto. hic dicit Ioan. And. & bene. Prima pars huius capituli non promulgat excommunicatos, ipso facto, sed dicit excommunicationem ferendam. In secunda excommunicatio fertur ipso facto: dum tamen præcedat admonitio quod debeant ablata restituere. Sed an sit monitio necessaria
b dicam infra, cum glossa. fin. † In glossa pen. ibi sunt ipso
1 iure excommunicati. hæc referas ad secundam partem capitu. vt supra dixi. Et not. ex hac glossa, iuncto tex. quod per hęc
c verba, noscant se excommunicationi subiacere, [c] quod fertur excommunicatio ipso facto. & vide quod not. in cap.
d primo, de iureiur. lib. 6. [d] In ea glossa ibi, quadruplum. & hodie de iure authentica aucta est ista pœna; quia contra istos, inducitur publicatio bonorum, vt in authen. nauigia. C. de fur. An tamen aliquo casu sit licitum capere res naufragij, seu res proiectas causa nauis alleuiandæ, dic, vt dixi in capitu. cum dilecti, de accusatio. Et in fin. glos. hæc lex alleg. in gl o. non probat id ad quod alleg. sed melius facit l. nauis onustæ.
2 ff. ad l. Rho. de ia. † In glossa. fin. in fin. no. si ng. gl. iuncto tex. quod vbi pœna ponitur negatiue, ipso iure, pœna intelligitur inflicta, nisi præcedat prima admonitio, vel saltem mo ra in non faciendo. & glos. hic non firmat pedes, vtrum prius requiratur admonitio necessaria. sed Ioan. An. super tex. tenet admonitionem necessariam: & pro hac opin. facit theorica Innocen. in capitu. extirpandæ. in §. qui vero. de præbend.
c quæ solet multum allegari. dicit enim ibi, quod v bi pœna [c] ap ponitur negatiue sine determinatione temporis, ad hoc vt incurratur pœna, requiritur admonitio præcedens. Exemplum, lex dicit, quicunque non fecerit residentiam, sit excommunicatus, requiritur hoc casu admonitio, secundum eum: quia nobis est occultum, an fecerit residentiam, an habuit iustam causam non residendi; sed per admonitionem conuincitur: secus quando pœna ponitu r affirmatiue, vt puta quicunque tali hora intrauerit ecclesiam, sit excommunicatus: non enim tunc requiritur admo nitio, secundum eum. ratio: quia secundum leges non f acta latent, sed facta se manifestant. & valet multum illa t heorica pro intellectu statutorum. Sed ego in repetitione illius §. qui vero. non fui secutus simpliciter illam theoricam. sed concluſi, quod quoad Deum pœna est commissa ipso facto, quod est in mora. nam quoad Deum cessat ratio Innocen. quia apud Deum nihil latet. & id quod est ce rtum naturæ, est certum legi. sed quo ad ecclesiam mi litantem, posset illa theorica procedere & in hoc casu requi ritur admonitio, & sic posset ista glo. reduci ad concor. vt admonitio sit necessaria quoad omnes, sed sola mora sufficit quoad Deum. & tene menti hanc glos. sic intellectam iuncto tex.

ADDITIONES.

a ¶Anno. Sed d. Car. dicit, q̃ hodie excommunicantur semel tantum, in die cœnæ domini. Ale. de Ne.

b ¶Necessaria. Sed aduerte, Host. dicit, quod iste tex. est intelligendus in nauigantibus in mari, secus dicit in nauigantibus in flumine. Io. And. & Doc. dicunt, q̃ prima pars debet intelligi ĉe quolibet nauigio, siue in mari, siue in flumine, cum generaliter loquatur. Ego idem puto de secunda parte huius, c. quia etiam secunda pars generaliter loquitur, & est eadem ratio, in parte 2. quæ in 1. Item idem vniformiter debet intelligi de eodem facto. arg. l. iam hoc iure. de vulg. & pup. Ale. de Ne.

c ¶Subiacere. Vide Felyn. in c. Rodulphus, verſic. sciat se excommunicatum, & verſic. alioquin excommunicatum te esse cognoueris; supra, de reſcr. Seb. Sap.

d ¶Lib. 6. Et ibi hoc tenet gl. fi. de hoc est tex. cum gl. 17. q. 4 si quis suadente. & in c. clericis, ne cler. vel mona. & hoc tenet Tanc. Goffr. & communiter omnes, licet Inno. hic, & in c. cum & plantare. & in gl. teneat contra, de priuile. Sed primum est verius. Sed de hoc dic, vt dixi, in c. clericis. & nota bene gl. fin. & Doct. q̃ interdũ requiritur monitio ad excommunicationem, vel aliam pœnam incurrendam, & tamen non requiritur sententia, quia excommunicationem, vel aliam pœnam ipso iure incurrit. de hoc vide bonum tex. cum gl. in c. diœcesanis, de vita, & hone. cle. & in cle. accedens. de ĩta. reg. Ale. de Ne.

e ¶Vbi pœna. Hanc doctrinam Innoc. sequitur Card. in consi. 56. incipiendum reuerendus. Pet. de Anch. in consilio 61. incip. pro clariori, & Fel. in c. 2. ver. extra gl. supra, de mag. vbi limitat pluribus modis, vt ibi per eũ. Seb. Sap.

¶Vbi pœna. No. pro doctrina Innocen. in c. extirpandæ, §. qui vero. de præben. & vide latissime ibi quæ scripsi super hac doctrina, & latius in meis recollectis. Bar. de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 tex.[a] †Et no. ex prædictis, & ex tex. ecclesiam habere iurisdi-
3 ctionem in laicos publice delinquentes. maxime contra na-
uigantes, & itinerantes, & naufragium patientes, cum sint
quasi miserabiles personæ. facit quod no. Inn. in c. significa-
tibus, de offi. deleg. & no. ꝙ vbicunque ecclesia excommuni
cat, habet in eo casu iurisdictionem. Sic etiam posset impo-
nere aliam pœnam. & est valde no. dictum Lapi in allegatio-
nib. suis. & dico in c. cum sit generale. de fo. comp.

ADDITIO.

a ¶Tex. Sed communiter Doct. sequuntur Inno. nisi esset præfixum tempus
infra quod deberet fieri affirmatum: quia tunc ad incurrendā pœnā ex
facto negatiuo, non requiritur aliqua monitio, vt dicit Inn. in d. c. extir
pandæ. Sed Doc. iuris ciuilis dicunt contrarium. l. q̃ non est adiectū
certū tempus, intelligitur ꝙ faciāe affirmarum, quamprimū potest, alias
incurrit pœnam ex facto negatiuo, & non interueniente aliqua monitione, seu interpellatione, vt in l. 2. §. confestim. ff. ad Trebell. & hoc tenet
Bal. in l. 1. C. de his, qb. vt indigneis. Sed Bar. in l. in faciēdo. §. infans. de fur.
distinxit, volens saluare dictum Inn. non curo referre. Vnde concorda ali
ter, & dic, quod aut quis obligatus est ad factum affirmatiuum ratione
officij, vt est hæres, qui tenetur vindicare necem defunctis & mater, q̃ te-
netur petere tutorem filijs, & tunc iutelligitur quam primum pōt, & sic committitur mora sine aliqua monitione, aut est obligatus ratione
officij, sed illa ratione, vt est præbendatus, qui tenetur reddere ratione
præbendæ, & ad commodum proprium, & ratione obligationis ꝓpriæ,
& tunc, pcedit dictū Innoc. in d. c. extirpandæ. & hoc modo concordat
Bal. in l. post tres. ff. si quis cau. & Pau. de Cast. in l. 1. C. de his, quib. vt in-
di. Et pro hoc faciunt omnia iura, quæ dicunt, ꝙ debitor principalis nō
constituitur in mora, si non præcedit interpellatio, q̃n certum tempus
non est præfixum, vt in c. potuit, de loca. & in l. mora. ff. de vsu. Sed limita
tio, quam ponit Ab. Sic. videlicet, quod talis quoad Deum incidit in pœ
nam, non credo esse veram, quia non est verisimile, ꝙ Deus voluerit talē
esse ligatum pœna iuris positiui, cum ius positiuū hoc nō intendat, sed
velit monitionem præcedere. Nam Deus est mitior quam ius positiuum
cū pœna iuris positiui quādoque nō debeatur quoad Deum, et dicit gl.
fing. in c. fraternitatis. 12. q. 2. Nec ob. ratio Inn. nā ista nō fuit sola ratio:
quia maius est delictū in faciendo commissum, quā commissum in non
faciendo, vt probatur in l. Iulianus, in prin. & in §. 1. ff. de act. emp. fateor
tñ. ꝙ talis obligatur quoad peccatum quoad Deum, sed nō ad pœnam
iuris positiui. & hoc modo potest saluari opinio. Ab. Sic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sodomita punitur pariter abutendo masculis, vel fœminis.*
2 *Causæ criminales possunt delegari clericis, de iure canonico.*
3 *Clerici possunt esse indices delegati laicorum.*
4 *Pœna corporalis potest imponi per iudicem ecclesiasticum.*
5 *Pœna corporalis etiam vltimi supplicij, an, & quando possit commutari in pœnam pecuniariam.*
6 *Clerici habentes iurisdictionem, vt sunt prælati, an possint committere causam criminalem, sine metu irregularitatis.*
7 *Iudex ecclesiasticus potest iure proprio exercere suam iurisdictionem, etiam in laicos exercentes detestabile vitium maledictæ sodomiæ.*

CAP. IIII.

a HN Archiepiscopatu. [a]Ex principis delegatione, possunt prælati de raptu, & alijs criminibus iudicare, pœnam tamen sanguinis infligere non possunt h. d. Communis diuisio. secunda ibi, consultationi. quæ distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi, si vero. Casus literalis. Rex Siciliæ commiserat Archiepiscopo Panormitano, & alijs episcopis excessus Saracenorum punien
dos, contingebat aliquādo, ꝙ Saraceni mulieres Christianas & pueros rapiebant, & eis abutebātur, & quosdā ēt occidere nō verebātur, quæliuit Archiepiscopur, quatenus huiusmodi excessus punire dēret: respōdet Papa, q̃ tales existētes in iurisdictione illius, pecuniaria pena poterit punire, & ēt flagellis afficere, ita tamen ꝙ flagella in vindictam sanguinis nō trāseant, si vero fuerit ita grauis, & enormis excessus ꝙ mortē, vel truncationē mēbrorū debeāt sustinere, vindictā
1 illam regi reseruet. Ber. † No. 1. ex tex. secundum vnū intelectū, ꝙ abuti fœminis, & masculis iudicatur a pari. & ꝙ hoc vide bon. glo. quæ hoc sentit in c. omnes causationes. 32. q.
b 7. & facit ꝙ habetur in Auth. vt non luxu. cōtra natu.[b] †Se-
2 cundo no. ꝙ de iure canonico possunt delegari cāe crimina-
c les clericis,[c] & ad hoc solet allegari iste tex. sed nō multū facit: quia loquitur in rege. & hodie isti reges cōmuniter præscripserunt sibi iura principis. facit quod no. Inno. in c. cum te, de re iud. & in c. per venerabilem, qui fil. sint leg. de hac ma
d teria dicā in ca. ꝙ sedem. de offi. ordi.[d] † Tertio no. clericos
3 posse cōstitui delegatos laicorum, quod videtur contra c. te quidem. 11. q. 1. Sed potest dici, ꝙ istud poterat admitti, quia concernebat fauorē animæ. Sed regulariter licet clerici sint capaces iurisdictionis, seu delegationis; non tamen deberēt
e acceptare, quod plenius dico in c. 2. supra de iudi.[e] †Vlti. no.
4 iudicem ecclesiasticum, non debere imponere pœnam cor-
f poris afflictiuam, ita, ꝙ non transeat in vindictā sanguinis.[f] si ne ergo sanguinis effusione, potest licite imponi per ecclesiā pœna corporalis, vt hic. & in c. 1. supra, de cal. & vide no.
g in ca. ad audientiam, j̃. de crim. fal.[g] †In glo. in versi. pecunia
5 ria, in fi. no. bene gl. iuncto tex. ꝙ etiā iudex delegatus potest commutare pœnam vltimi supplicij in pœnā pecuniariam, vel aliam temporalē, de quo dic. vt no. in c. licet, j̃. de pę. Dicit hic. Hostien. ꝙ vbi subesset scandalū, vel nō subesset causa cōmutandi, vel vbi ageretur ad pœnam legalem per accusationem, tunc non deberet fieri ista commutatio. facit l. 3. in fin. C. ne sacrum bap. & no. bene hæc dicta, ꝙ vbi agitur per accusationem ad pœnā legalē, non potest fieri commutatio pęne, & optime facit illa l. 3. Item vbi subest scandalū in cōmutatione, vel nō subest causa cōmutandi, & sic debet intel
6 ligi. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infam. & Hos
die. ff. de pę. cum sim. † In gl. fi. ibi, ꝙ licet fm canones, &c. Pōt hæc gl. intelligi dupliciter. primo, quia secundū canones, licitum est prælato habenti iurisdictionem temporalem, committere causam criminalem, licet veniat imponenda pœna mortis. & hoc hodie clarius probatur in c. fi. ne cler. vel mo. Secundo modo potest intelligi, ꝙ secundū canones possunt committi causæ criminales. Sed de hoc dic, vt plenius dicit in d. ca. ꝙ sedem, de offi. ord. Et in fi. aduerte; quia licet hæc gl. generaliter intelligat illam auth. quidam tamen, vt Iacob. Belu. ibi dicunt eam nō procedere indistincte, fm ius ciuile, sed debet intelligi quando proficiscitur iudex de necessita-
h te, vel etiam ante, quā intret prouinciam, & sic nō corrigun
7 tur leges antiquę.[h] †Extra glos. oppo. cōtra tex. quia videtur sibi contrarius. nam primo dicit, ꝙ illi prælati recipiebant iurisdictionē ex delegatione, & postea dicit, ꝙ ista crimina committebantur infra iurisdictionē eorum. Solu. dicunt Doc. ꝙ committebantur infra iurisdictionem eorum, scilicet spiritualem. Vnde tēporaliter non poterāt iure suo cognoscere, sed ex delegatione; & sic sentiūt communiter Doct. ꝙ prælati non vendicant sibi iurisdictionem iure proprio, etiam in casibus expressis. Sed aduerte, ꝙ Innocen. sentit cōtrarium in c. quod super his, de vo. vbi dicit, ꝙ ecclesia habet iurisdictionem in infideles peccantes contra naturā. Nam sicut Deus tales puniuit, vt Gen. 19. ca. ita videtur ꝙ vicarius suus possit & per consequens etiam prælati, qui sunt assumpti in partem solicitudinis. vnde placet mihi illud dictū. & potest dici, q̃ locus præoccupationi. vt de hoc possit cognoscere, tam secularis, quam ecclesiasticus. & pro hoc tex. in cap. clerici. de excess. prælat. in fi. vbi ecclesia mandat laicos ob hoc excō
ctum excōicari. ergo vendicat sibi iurisdictionē isto casu, pea q̃ dixi, §. in c. prox. Sed de facto non exercent prælati hāc iurisdictionem. & ideo forte recipiebant hic delegationem,
2 poterant tñ iure proprio. vt supra dixi.[a] Vlt. quæritur: quia tex. dicit, ꝙ si excessus fuerit ita grauis, ꝙ debeant sustinere pœnā mortis, &c. q̃n aūr dicatur excessus grauis. Sol. pōt dici grauis secundum Doct. q̃n isti procedebant ad homicidiū, vel quando imminebat scandalum in commutatione pœ-
b næ, vel quia agebatur per accusationem ad pœnam legis.[b]

ADDITIONES.

a ¶Dixi. Ego aliter dixi in c. postulasti. de Iudæ. & hic est tex. pro eo quod ibi dixi. Sed Butr. ponit vnum intellectum ad istum text. non refero: quia non est verus. Alex. de Ne.
b ¶Legis. Et dicit Io. An. ꝙ hoc dicitur: quia crimina de quibus hic regulariter, habent pœnam capitalem. sed præter casus prædictos potest fieri tēperatio, de qua hic. quare autem hic in casu, in quo fit temperatio pœnæ, puniatur duplici pœna, dic ꝙ hoc fit ad supplementum pœnæ capitalis, arg. eius quod leg. & not. in c. 1. de calum. & sic non obstat ca. ad si clerici, in fi. §. de iudi. quia illud habet locum, vbi vna pœna est sufficiēs, alias secus, vt hic, & in cap. 1. de calumn. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus, habet iurisdictionem in laicum, vt satisfaciat quæ debebat eius author defunctus.*
2 *Hæres contumax non satisfaciendo, facit præiudicium defuncto, qui in vita fuit negligens restituendo.*
3 *Hæres, an, & quando teneatur ex delicto defuncti, etiam vltra vires hæreditarias.*
4 *Hæres censetur tacite grauatus per defunctum, vt restituat male ablata, si defunctum in vita pœnituit, & secundum formam ecclesiæ absolutus fuerit.*
5 *Excommunicatus pro manifesta offensa, non absolvitur ante satisfactionem, nisi in articulo mortis, quo casu sufficit promissio de satisfaciendo.*
Pœnitentia non datur pœnitenti in morte, sed bene sibi notificatur.

CAP. V.

IN literis. Incendiarius ecclesiæ, in morte pœnitens, & absolutus, in cœmiterio sepelietur, & hæredes compelluntur ad satisfaciendum. Cōis diuisio. secūda ibi. Qua propter. Casus literalis. Quidam H. nomine multis criminibus fuit irretitus, qui ecclesiarum incendiū, diabolo instigante commiserat. vnde fuerat excōicatus, tandē in ægritudine constitutus, acceptata pœnitentia de cōmissis per capellanū suū, fuit ab excōicatione absolutus, sed eo mortuo, sepulturam ecclesiasticā hīre non potuit, quæritur quid iuris sit. Mā. Pa. quatenus, si ita est, corpus in cœmiterio sepeliri faciat, & hæredes eius monendi sunt, & compellendi, vt illis, quibus ille damnū dedit contra iustitiam per incendiū, vel alio modo, fm facultates defuncti satisfaciant. vt sic à peccato valeat liberari. Bern. No. 1. ex tex. ibi diabolo instigante. ꝙ peccatum dicitur cōmitti diabolo instigante, & facit pro consuetudine istorum iudicum condemnantiū de aliquo delicto. peca-
tū. n. cōmittitur tribus modis, per suggestionem, quæ fit
a per diabolū, per delectationem, quæ fit per carnē, & per cō-
sensum. qui fit per seipsum. & de his, 6. dist. c. sed pensandū.[a] Secundo no. ꝙ quantūcunque peccatori in vita, non dēt in fine mortis pœnitentia denegari. & sic vī, ꝙ etiam in fine mortis, pœnitentia potest esse fructifera. Augustinus tñ dicit dubitare, vtrum in fine quis possit saluari: quia quasi impossibile est, vt in fine possit recte pœnitere, & potius ipse re linquitur à peccatis, quā ipse relinquat peccata; vnde multos decepit serotina pœnitentia, & vide, de ijs, de pœn. dist. 7. per totum: maxime, in c. si quis potius. & in c. nullus. §. fi. si tamē recte pœniteat sperandū est de eo bonum. 50. dist. ponderet. maledictus tñ homo, qui peccat in spe. Tertio no. ꝙ defuncto absoluto à presbytero, & nō valente satisfacere propter casum mortis, hæredes eius possunt compelli ad satisfaciendum. & quotidie allegatur ista litera, ꝙ de iure canonico hæredes tenētur ex delicto defuncti, licet nihil ex illo delicto pervenerit ad hæredes, & sic solet notari diuersitas inter ius canonicum, & ciuile. nam aliud est de iure ciuili, vt in l. vni. C. ex deli. defun. ista tamen diuersitas mihi non placet, vt plene
1 dico, in c. fi. de sepul. & j̃. aliquid dicā. † No. 4. casum, in quo
2 iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum hæredē, vt compellat eum ad satisfaciēdum pro defuncto, † Vltimo no. ex fine literæ, ꝙ contumacia hæredum, in non satisfaciē do, nocet defuncto: nā fuit defunctus in culpa in nō satisfaciēdo in vita, de quo aliqd infra. In gl 2. ibi, & effractores ecclesiarum, &c. de hoc dic melius, vt no. in c. conquesti. alle. in gl. 2. nā illud c loquitur de effractoribus spoliantibus. de quo ibi dicam. In glo. in vers. sepeliri, in fi. vel fm Docto. ibi delictum fuit manifestum, hic non. vel ibi obstinata mente non restituerunt; hic secus. Item hic non dicitur, ꝙ clerici debeant interesse sepulturæ, sed quòd tamen debeant sepeli
3 ri in cœmiterio, & ita distingue, vt ibi dixi. † In gl. in ver. iuxta facultatē, in fi. no. gl. quæ apertissime sentit, hæredē teneri
b de iure canonico pro delicto defuncti,[b] ēt vltra vires hæreditarias, si non confecit inuentariū. & sic multum extēdit l. fi. C. de iur. delibe. & Doct. cōiter transierunt cum ista glo.[c] Sed aduerte subtilius. quia Io. And. in c. quamquam, de vsu. lib. 6. in nouella. & Fed. de Sen. consi. 11. tenent oppositum, concludentes. ꝙ siue hæres fecerit inuentarium, siue non, nō tenetur ex delicto defuncti, vltra facultates hæreditarias: nam ius canonicum inducens hanc æquitatem cōtra rigorē iuris ciuilis, vt hæres teneatur ex delicto defuncti, noluit obligare hæredem vltra vires hæreditarias. concurreret. n. duplex rigor: quia obligaretur vltra vires hæreditarias, & teneretur ex delicto defuncti: contrā no. in l. j. C. de do. promis. pro hoc intellectu facit iste tex. in eo, ꝙ nullam mentionem facit de inuentario. mandat. n. hæredē cōpelli iuxta vires hæreditarias, & hæc lect. satis no. est, & tenenda. intelligendo ꝙ speciale est de iure canonico, vt hæres teneatur ex delicto de functi, secundum quod tenent Canonistæ. sed (vt dixi) non puto aliquam specialitatē in hoc, inter ista duo iura, vt plene dico in c. fi. de sepultu. nam hic iste, in fi. accepit pœnitentiā, & fuit absolutus ab excōmunicatione secundū formam ecclesiæ: ergo promisit sacerdoti de satisfaciendo. & ex eo ꝙ non expresse promisisset, ex quo tamen ipsum pœnituit, vide tur mandasse hæredib. restitutionem, quia qui vult vnum, vult oīa, sine quibus illud esse non potest, vt in c. prudentiā. & c. præterea. de offi. deleg. & l. ad rem mobilē, & l. ad legatū. ff. de procur. cum sim. & hic hæredes hic non tenentur ex pu ro delicto ipsius defuncti, sed ex dispōne ipsius defuncti. & ita intelligit gl. fi. in c. à nobis, de sen. excom. istū tex. vnde Pa pa hic mandat, si res ita se haberet, i. si fuerit absolutus, & in hoc casu loquuntur oīa iura canonica, quæ mādant hæredē cōpelli ad satisfaciēdū pro defuncto. vt in c. à nobis, j̃. de sen. excom. & prælleg. c. fi. de sepul. & sic isto casu etiam de iure ciuili, debet teneri hæres: secus ergo est, vbi delinquens non recepisset pœnitentiam, nam tunc hæres non compel leretur: nam cessaret ratio posita, in fi. c. & ratio superius allег. & hoc forte casu posset procedere ista gl. vt si hæres non conficeret inentariū, teneatur in solidum, cum obligetur ad satisfaciendū ex dispositione defuncti. & sic non proce-
d deret dictū Io. An. & Fed.[d] In gl. fi. in fi. no. bene gl. iūcto tex. ꝙ bona hic promissa pro defuncto, licet nō valeant quoad
e cū liberandū pœna ætena: q a ibi nulla est redēptio,[e] 13. q. 2. tps. & no. in c. cū Marthæ. de celebr. missi. tamen prosunt bona quoad tēporalē satisfactionē, vt 33. q. 2. c. aīæ defuncto-
4 rū. vbi bon. tex. † Et no. ꝙ hæres non satisfaciēdo pro defuncto, præstat causam, vt maiori tpe defunctus stet in purgato
rio.

ADDITIONES.

a ¶Pensandum. Vide pulchrum tex. 16. q. 2. c. 1. vbi ponitur causa quare diabolus est hostis humani generis, & quare insidias parat. Alex. de Ne.
b ¶Delicto defuncti. Adde Pe. de Anch. consi. 414.
Tene opinio. Ioan. And. quam iste subdit, & quam tenet iste, & Doct. in c. parochiano. supra, de sepul. glo. in c. tua nos. infra de vsur. Bar. in l. furt. C. furt. Ale. in l. prima delic. idem Bal. in l. 1. §. ex defun. & Flor. in l. inde Neratius. ff. ad leg. Aquil. Zach.
¶Delicto defuncti Hæres non conficiens inuentarium, de iure canonico, non tenetur vltra vires hæreditarias. & vide gl. & quod ibi plenissime notaui, posit d. An. in c. 1. de sol. Bar. de Bel.
c ¶Glo. Sed non est verum, imo But. hic dicit, quod ll. alleg. in gl. non procedunt de iure canonico. de quo remittit ad cap. plerique. de immu. eccl. vbi plene per doct. Alex. de Ne.
d ¶Fed. Quoad non conficientem inuentarium, dic vt plene habetur in ca. quia plerique. de immu. eccl. & tangitur etiam per Doct. in c. fi. de sepul. Sed quantum ad illud quod dicit vtrum hæres teneatur ex delicto defuncti. Do. Indistincte tenent ꝙ etiā si decessit impœnitens, hæres tenea-
tur iuxta vires hæreditarias. & pro hoc facit iste tex. fm vnā lect. Nā fm aliam lectura aliqui habent, vt se a peccato valeant liberare, f hæredes. fa
cit etiam c. tua, j̃. de vsur. vbi hæredes obligantur ex delicto defuncti, quemadmodū defunctus. & illū tex. ita intellexit gl. in c. fi. de sepult. Sed Ab. Sic. conatur respōdere ad illum tex. sed ibi dicam. Sed Bar. in l. fi. ff. de priua. del. dicit, quod quędā sunt actiones pœnales ex vtraque parte, & tunc tā de iure ciuili, quā de iure canonico, non transeunt contra hæredes, nisi fit lis cōtestata, vel nisi in casibus in quib. de iure ciuili transeūt: quędā actiones sunt pœnales ex parte rei tm, sed ex parte actoris sunt rei persecutoriæ, & tunc differt ius ciuile a iure canonico. Nam de iure ciui li lite non contestata cum defuncto, non tenentur hæredes regulariter, nisi quatenus ad ipsos ex delicto defuncti peruenerit. De iure aūt canonico, tenētur in solidū si vires hęreditatis sufficiūt, ēt si ex delicto defun cti nihil ad eos peruenerit. Et puto, ꝙ distinctio Bart, si vera: quia mera pœna nō debetur in foro conscientiæ, vt dicit gl. 12. q. 2. fraternitas. Vtpœna nō debetur in foro conscientiæ, vt dicit gl. 12. q. 2. fraternitas. Vtde ius canonicū non debet ligare hęredē ad istā meram pœnā, ex quo ius ciuile nō obligat, vt no. ibidē. Quomodo aūt dicatur actio pœnalis ex vtraque parte, vel ex altera parte tantū, declara vt dixi in c. sicut dignū. de hom. in mag. add. ver. sed dubium est quando plures tenentur in soli dum in foro contentioso, an vnius solutio liberet alios. Alexan. de Ne.
e ¶Redemptio. Pro hoc est bonus, tex. c. vnū oratiū. In §. aliàs ea demū. ibi æterna, cū flamma absque vllo remedio cruciabitur. 26. di. Bar. de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio. nam fuit ipse defunctus in culpa in non satisfacendo in vita. vt hic colligitur. si in litera haberis valeat: quia refertur tunc ad defunctū, sed aliqui habent verbum, valeant, & tunc refertur ad hæredes: nam hæredes peccant in non satisfaciē dō ideo debent compelli vt valeāt liberari a peccato, & primā litera communior est. †Extra gl. opp. contra rex. de c. ex parte. ī. de verb. signifi. vbi excommunicatus pro offensa manifesta, non debet absolui ante satisfactionem: ergo presbyter iste nō debebat absolui satisfactione non præmissa. Sol.

a Gof. hic,[a] quem communiter videntur sequi Doct. ponit solennem limitationem ad illud cap. vt procedat: quādo quis absolvitur in vita, sed quādo in morte sufficit promissio de satisfaciendo, quia timetur, ne cito moriatur in peccato, sicut in simili dicimus, cp̄ pœnitenti in morte, non est imponē da pœnitētia, sed innotescenda, vt in c. 1. 26. q. 7. Vltimo quæritur quid si iste morte præventus, non fuisset absolutus, apparuissent tamē signa contritionis. Docto. dicunt, quod idē

b dicendum, & bene, per c. à nobis. ī. de sen. exc.[b]

ADDITIONES.

a ¶Gof. hic. Excommunicatus pro manifesta offensa in art. mortis absolvitur etiam cum simplici cautione. & licet Ab. hic dicat, cp̄ est solennis limitatio, ad d. ca. ex parte. tamen ego de hoc parū dubito, quia in casu mortis, causa absolutionis semper est priuilegiata. & in c. excommunicatione, eius absolutio est referuata Papę, vt est tex. in c. si quis. suadēte. 17. q. 4. & in c. non dubium, de sentēn. excomm. & in e. clericis laicos, in fi. de immun. eccl. & in c. fundamenta, §. contemptores. de ele. in 6. Imo ēt laicus potest absoluere, vt dicit gl. in c. a. nobis. el 2. de sentēn. excōm. & late habetur per gl. & Doct. in c. pastoralis. § pterea, de off. ord. cogita tū: quia hoc videtur mirandum dictum, cum cesset ratio, q̄ est in iuribus per me allegatis superius, quia licet iste esset in articulo mortis constitutus, tū potuisset tractare, cū esset locuples, vt apparet in tex. sed in alio casu existens in art. mortis, non iam posset ire Romā pro absolutione, & solutio satis potest fieri in vltimo vitæ spiritu, vt dicit text. in l. si fi. de hæred. instit. tu. sed istud dictū Goffr. ego intelligo esse verum, vbi esset excommunicatus pro manifesta offensa tali excōmunicatione cuius absolutio reseruatur Papæ, quia tunc in articulo mortis, nō posset absolui ab inferiore, nisi præcedēte satisfactione, si potest satisfacere: ad hoc est bonus tex. in cle. 1. in fi. iuncta ibi gl. pen. de hæret. vel posset dici, quod doctrina G. hic, sit generaliter vera. nisi specialiter reperiatur, quod quis præcipiat ante omnia satisfieri, & ita intelligatur illa cle. interim bene cogita.

b ¶De sent. exc. Sed vide omnino c. qui recedunt. & c. seq. 24. q. 6. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rapiens sponsam suam de eius consensu, non incurrit aliquam pœnam, secus si non esset sponsa. & eam cum eius voluntate raperet.*
2 *Matrimonium post copulam carnalem, ex nulla causa potest dissolui.*
3 *Maritus vel vxor non potest etiam de consensu alterius intrare religionē, q̄n̄ remanens in seculo sit iuuenis, & de incontinentia suspectus.*
4 *Rapiens, an puniatur hodie ex eo, quod inter raptorem, & raptam est contractum matrimonium.*
5 *Pater nō tenetur dotare filiam maritatam, si nullam ab initio promisit dotem, sed si filia quando se maritauit promisit dotem, tenetur pater illam soluere.*
6 *Cōfessio coniugū, an, & q̄n̄ iudicet matrimonio carnali, siue spirituali. Episcopus si dicatur, vel petatur maritus alicuius, fauebitur in dubio matrimonio spirituali.*
7 *Professio an facta fuerit, vel non, per regularem, statur suo iuramento, etiam si habeat contra eum semiplenam probationem, quando non apparet contrarium plene.*
Iuramentum in supplementum semiplenę probationis, non defertur in causis præiudicialibus, vel grauissimi præiudicij.

CAP. VI.

a VM causa.[a] Raptus non dicitur vbi vocatus pro matrimonio abducitur. Raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere potest, & post cōsummationem matrimonij alter sine consensu alterius, religionem ingredi nō potest. h. d. cum sequ. Diuiditur. nam in prima ponitur decisa consultatio, secunda responsio, ibi respondemus: quæ responsio tria facit. nam primo respondet de raptu, cum redditione causæ. secunda ibi præterea, de ingressu, & causam

b reddit. terria, de vtroque concludit ibi non ergo.[b] Casus litteralis. Quidam miles volebat cōtrahere matrimonium cum quadam muliere, parentes eius eam sibi dare nolebant: tandem consensu mulieris eam rapuit, & cum ea contraxit, & carnaliter eam cognouit. demum illa monasterium intrauit, miles eam repetabat, tanquam suam vxorem: quia sine licentia post carnalem copulam monasterium intrare non potuit: mulier allegabat econtra dicens, cp̄ eam habere non poterat in vxorem, cum eam rapuerat, & raptor non potest contrahere cum rapta puella. Quæritur fuit a Papa, quid iuris sit, & respondetur, cp̄ in hoc ille miles, raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum; sed raptus dicitur, vbi nihil ante de nuptijs agitur; & miles iste prius eam desponsauit, quā cognouerit, quamuis parentes reclamarent, præterea, quia post matrimonium carnali copula consummatum vxor non habet potestatem sui corporis, sed maritus, & econuerso. Vnde si constiterit matrimonium præcessisse ex probationibus viri, vel ex mulieris confessione, postmodum mulier sine licentia viri non potuit monasterium ingredi, aut aliter cōtinentiam profiteri: ergo pro eo, quod post matrimonium consummatum rapta monasterium intrauit, non poterat viri consortium declinare: maxime si p̄sumi

1 profiteretur. B. †No. 1. cp̄ raptus[c] proprie dicitur committi,

c vbi mulier rapitur causa libidinis exercendæ: secus vbi contracta matrimonij contrahendi; & hoc vbi prius præcellit tractatus de matrimonio, & in hoc multum iste tex. est not. & multum iudicio meo iste tex. deuiat a l. vnica. C. de rap. vir. nam ibi raptus dicitur committi, etiam cum sponsa de futuro. & hic text. aperte innuit oppositum, & valet hodie ad multa. maxime in pœna, quæ imponitur raptori, & applicatur raptæ, vt præsupposito hodie, quod illa pœna locum habeat. vt no. gl. in cap. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. tamen vbi præcessit tractatus matrimonij, raptus subsecutus

d non dicitur pœnalis,[d] vt innuit hęc litera. & in hoc stadium est potius iuri canonico, quam ciuili. arg. in cap. pen. & vi.

e de secun. nup. & cp̄ no. in reg. poss. de regu. iur. lib. 6. [e] †No. 2.

2 quod matrimonium dicitur perfectum post commixtionem carnalem, ergo a cōtrario sensu antea non dicitur perfectum. quod videtur contra no. in c. ex publico. de conu. cōiug. & contra c. 2. de spon. duo. Sed ibi sum. tex. intellige, cp̄ dicitur perfectū, s. quoad significatū, vt in c. debitum. de biga. & vt amplius nō possit dissolui ex quacūque cā, vt in præal. c. exp

3 blico. & vide cp̄ no. gl. 27. q. 2. in e. quapropter. † No. 3. cp̄ post consummatū matrimoniū, non potest alter coniugū intrare religionē; etiam cum consensu alterius coniugis, & hoc probat hæc dictio, maxime. Sed intellido hoc, q̄n̄ remanens in seculo est iuuenis, & suspectus de incōtinentia: quia non sufficit eius cōsensus: aliàs secus, vt s. de conuer. cōiug.

f c. cum sit: & quasi per totū.[f] †In gl. 2. in fi. no glo. & inquit

4 in fi. dicit, cp̄ non dicitur raptus, vbi cōsensit puella, loquitur nimis generaliter. vnde intelligo glos. vt procedat q̄n̄ de nuptijs habitus fuit prius aliquis tractatus, ita cp̄ fuit rapta post matrimonio contrahendo. & ita loquitur iste tex. si aliter fuisset præcessisset tractatus de nuptijs, quantūcūque puella consentiret raptui, si violētia inferatur parentibus, raptus committitur, vt in c. de raptorib. 36. q. 1. & idem videtur vbi parentes ignorabāt, vel forte nō erant superstites. nam mulier nō potest exponere se raptui, sicut alia delicta committere, nec potest, nec mēbra sua exponere. vt l. liber homo. ff. ad le. Aq. c. significauit. de corp. vit. Itē puella s. mp præsumitur rapta, & de cepta. Vnde ille consensus videtur extortus. Quia de ergo, cp̄ vbi tractatus de nuptijs nō precessit, raptus dicitur committi, siue puella consenserit, siue nō: vt expe

g vult tex. in d. l. vnica, & vide gl. in reg. scicti, de reg. iu. li. 6. & vbi præcessit tractatus, & pro matrimonio contrahēdo abducta, tūc de iure canonico nō cōmittitur raptus, q̄a matrimoniū debet esse liberū; & puella non poterat libere contrahere in domo parētū eis renitētibus; vnde ius canonicum cōsiderauit libertatē matrimonijsius vero ciuile consideruit delictū raptoris, & deceptionē mulierū; vnde habuerunt diuersos respectus, & sic potius iura sunt diuersa, q̄ contraria. sed in matrimonio, & in accessorijs, stamus iuri canonico. vt

ADDITIONES.

a ¶Cum causa. Vtrū raptus mulieris sit species luxuriæ, & vide omnino beatum Tho. 2. 2. q. art. 7. circa medium. vers. respondeo dicendū. Et videtur quod raptor sponsam propriam per vim, incidat in pœnam aliquam, gl. in ca. illa. 36. q. 1. & quod ibi late notaui. item adde, quod si filiamfamilias punit vno modo rapientem mulierem per vim, & alio cum quo rumpendo cum pecunia, dicitur rapuisse eam per vim, ita singulariter Ang. in auth. de lenoni. in fi. Item de illis rapientibus mulieres, vide omnino sanctum Tho. 2. 2. art. 7. circa fi. vbi inter alia dicit, quod licet ipsius peccet inferendo violentiam sponsæ, excusatur tamen a crimine raptus. Bar. de Bellentz.

b ¶Ergo. Sed pro intelligentia litere, aduerte quia ista puella fuit bis rapta primo de domo parentum puella consentiente, vt pater in principio dicit, ibi iste raptus dici non debet cum habuerit mulieris assensum. Secundario vero fuit rapta de monasterio ipsa contradicente per violentiam a patre ibi in tex. rapta per vim in monasterio fuerit sed postea fuit reposita iterum ad monasterium, vbi non erat inuita. Ale. de Ne.

c ¶Raptus. Hęc verba. refert And. Sic. in consi. vlt. in 2. vol. Seb. Sap.

d ¶Pœnalis. Adde vt consuluit Pe. Phi. Cor. in consi. 80. in 2. volum. quod ipsis raptor non incurrit pœnam l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cle. Aneas de Falco.

e ¶Lib. 6. De hoc plene dixi in c. 1. de sponsa. Ale. de Ne.

f Totum. Idem dicas de vxore illius, qui vult ad sacros ordines promoueri, vt in c. coniugatus. eod. titu. Fallit vxore illius qui debet promoueri ad episcoparum. Nam vxor eius, quantumcunque fit vetula, debet ingredi religionem, nec sufficit, quod vxor promittere continentiam, seu castitatem, vt in c. sane, de conuer. coniug. quod communiter ita intelligitur.

g ¶Lib. 6. Sed tu dic, vt dixi in c. 1. de adult. in 1. mag add. Ale. de Ne.

co. vt in c. pe. & vlt. de secun. nup. vnde hodie multum dubi-

a tari potest,[a] nunquid procedat ius ciuile, dum aufert bona delata raptæ, quia contraxit matrimonium cum raptore, & gl. no. in d. c. cum secundum leges. de hære. lib. 6. tenet cp̄ sic. Sed potest multum dubitari, vtrum illa gl. sit vera: quia licet ius ciuile tollat lucrū, quod aliàs contulerat mulieri, tamen interdicitur matrimonium, & rollitur libera facultas contrahendi cū raptore. vnde videtur, cp̄ hodie de iure canonico non procedat illa dispositio. de quo Fed. de Sen. consil.

b 35. circa quod tamen considerandum est.[b] In gl. in ver. reclamarent, in fi. Idem no. in c. sufficiat, alle. in gl. Nā in istis spiritualib. nō curatur patria potestas, vt in c. si animum. de iud.

5 lib. 6. †Sed dubiū notabile formari potest: nunquid hoc casu pater teneatur dotare filiam, quæ contraxit matrimoniū

c eo inuito.[c] gl. in c. de raptoribus. 36. q. 1. tenuit cp̄ sic, si elegit sibi idoneum, & idem voluit gl. 32. q. 2. c. fi. sed Bar. in l. obligamur. ff. de act. & obl. post Gul. de Cun. generaliter tenet, cp̄ non compelletur dotare, vbicunque filia contraxit matri-

d monium sine eius consensu. Mouetur hac ratione,[d] pater teneatur dotare filiam ad hoc, vt possit eā maritare. l. qui libe ros. ff. de ritu nup. sed ex quo puella maritum est consecuta sine dote, cessat ratio compellendi patrem. Sed si puella pro misit dotem, tunc pater compellitur, & satis placet hæc opi. & ideo cauta puella debet promittere dotem, posset tamē instari circa dictum Bar. nam melius alimentabitur puella, si fuerit constituta dos. arg. in l. si cum dotem. §. sin aūt. & præced. ff. sol. mat. Item dicitur dos, quasi patrimonium mulieris. l. deniq;. 5. ergo etiā. ff. de minor. & deberet dotari, vt sic, soluto matrimonio cū primo, haberet dotem paratam ad contrahendū cū alio. nam per hanc rationem, dos profecta

e a patre, ab eo solo repeti non potest. l. 2. ff. sol. matr. videtur

6 procedere de rigore, sed dictū Bar. est æquū. [e] † In gl. ibi, mulieris confessione, in fi. hæc gl. vī simpliciter innuere, vt valeat confessio intrandi religionē in præiudiciū religionis. Innoc. dicit hoc: licet confessio valeat quoad præiudiciū professionis; non tamē valet quoad bona tradita monasterio. Host. latius attingit hanc materiam, cum quæritur an, & q̄n̄ cōfessio coniugum præiudicet matrimonio carnali, vel spirituali: dicens cp̄ aut confessio tendit ad separationē matrimoniū, ad quā etiam tendit iste confitens. & tunc confessio non valet in fauorem confitentis. 14. q. 2. in princ. Aut confitens stat pro matrimonio carnali, vel spirituali. & hoc certū est, & tūc confessio cōtra matrimoniū tenet: quia nō est præsumptio, cp̄ confiteatur falsum contra se; & sic procedit iste tex. nā ista mulier stabat pro monasterio, & contra matrimoniū carnale; & ideo si confiteatur in præiudicium monasterij, valet cōfessio. & de matrimonio carnali est bō. tex. de præsump. c. tertio loco. Aut dubitatur vtrum in veritate steterit pro matrimonio: ga timetur de collusione; & nunc si fame, vel alia adminicula adiuuant confessionē: valet confessio contra matrimoniū. 35. q. 6. fi duo. & sic intelligo no. in ca. super co. de eo qui cog. consan. vxor. Si aūt non adsunt adminicula; & tūc nō valet confessio ꝺ matrimoniū spirituale, si tendit in fauorē matrimonij carnalis. & sic pōt secundo modo intelligi iste tex. nā ista confessio licet esset ꝺ professionē, pro qua mulier instabat, tendebat tñ in fauo

f rē matrimonij carnalis; & ideo iudicatur potius pro carnali quā pro spirituali:[f] quia carnale est fortius, respectu solutionis, vt in c. 2. de transla. Episcopi. Itē in carnali vertitur vtilitas publica, in qua est etiam priuata. l. 1. ff. fo. ma. Sed in spirituali vertitur tantum vtilitas priuata. secus ergo videtur dicendum, vbi verteretur ēt vtilitas publica, vt quia promotus in episcopū petitur in maritū: tunc in dubio faueretur matrimonio spirituali.[g] †Et ex prædictis in ferro ad illā q. nun-

7 quid in causa monachatus[h] possit deferri iuramentum voluntarium, vel necessarium ex quo sola confessio non iura-

i ta valet, vnde fortius debet esse locus delationi iuramenti.[i] ideo cōcludo, cp̄ vbi quis stat p religione, & abbas negat, profitionem, tunc bene potest sibi deferri iuramentum volun tarium, vel necessarium, vt optime probatur hic. Item causa non est grauis respectu monasterij. Idem puto, vbi quis negat se fecisse professionem, & abbas instat pro professione. & probat semiplene, nam tunc debet deferri iuramentum reo, vt iuret se non professum, vt sic purget illam præsumptionem, quæ insurrexit cōtra eum, ex semiplena probatione, vel ex alia præsumptione, & sic intelligo tex. no. in c. attestationes, de despon. impu. sed abbati non debet deferri iuramentum, quia respectu alterius, causa est præiudicialis, & grauissima: quia agitur quasi de statu hominis. & sic intelli

k go in cap. mulieri, de iureiu. & no. in ca. fi. eod. ti. & hæc no.[k]

ADDITIONES.

a ¶Dubitari potest. Adde quod scribit Abb. in c. 1. de sponsa. & vide quod no. Ioan. in Nouella. in c. statutum, el. 1. de hær. in 6. & do. Abb. in c. sanctę

Mariæ, de const. & facit optime, quod no. Bar. in l. dicimus, in fi. C. de mulier. lib. 10. Bar. de Bellen.

b ¶Considerandū est. Sed tu vide, quod dixi, in c. 1. & in c. gemma. de spon. Ale. de Ne.

c ¶Eo inuito. Vide Bal. in l. fi. C. de sen. quæ fi. cer. quan. & Alex. in consi. 139. inc. viso themate. in 2. vol. Ale. de Ros. in l. Paulus. de sta. ho.
¶Eo inuito. Vtrum pater teneatur dotare filiam, quæ nubit sine eius consensu. Et de hoc vide Io. And. & Mod. in c. accedens. de procu. & Abb. in c. 1. de desp. impu. & in c. accedens. supra de adult.

d ¶Ratione. Vide eundem, in c. 1. de desp. imp. And. Barb.
¶Adde istum late de hoc cum dist. tractantem. in d. c. 1. & quod ibi dixi. in apost. ad eū, nu. 6. in apost. in ver. patris. & Arch. in c. de raptoribus, post gl. 26. q. 2. Zach.

e ¶Æquum. Vide ipsum, in c. accedens. de proc. & in c. 1. de desp. impu. in quib. simpliciter sequitur opinionem Bar. Sed tu dic, vt dixi, in d. c. 1. de despon. imp. Ale. de Ne.

f ¶Spirituali. Tu bene hoc nota, & tenebis menti, quia quotidie allegatur iste tex. cum gl. quia fauorabilius est matrimonium carnale, quam spirituale, & quod in dubio iudicandum est potius pro carnali. Sed intellige Host. dum dicit, cp̄ deficientibus admiticulis, statur contra matrimonium spirituale, delato tamen iuramento, s. quando hæc confessio contra matrimoniū spirituale venit in fauorem matrimonij carnalis, aliàs non valeret confessio contra matrimonium spirituale, sicut nec valet contra carnale. & hoc modo loquitur tex. cum gl. & Doctor. Dic tamen quod dato, quod concurrat matrimonium spirituale cum carnali, admittūtur probationes post publicatas attestationes in spirituali, quemadmodum in carnali, vt in c. pen. de proba. Ale. de Ne.

g ¶Spirituali. Non posset tamen vir inuita vxore promoueri in episcopum, etiam ante consummatum matrimonium licet possit religionem intrare, de quo vide gl. in c. 1. de voto, in 6. Ale. de Ne.

h ¶Monachatus. Vide Ale. in l. 3. in prin. de iure. cum alle. per Ias. in repe. l. ad monendi. ver. secundo principaliter. ff. eo. ti. Seb. Sap.
¶Monachatus. Vtrum in causa monachatus, possit deferri iuramentum, in supplementum probationis, vide Ant. & Abb. in c. fi. de iure. & p gl. in c. vidua, de regularib. Bar. de Bel.

i ¶Iuramenti. Sed Hostien. sentit, quod etiam in casu huius c. confessio debeat esse iurata. Ale de Ne.

k ¶No. Ista distinctio egeret suppletione. sed tu supple ex notatis per dictū c. fi. de iureiur. vbi iste, art. plene tangitur, & per Bar. in l. 3. ff. de iureiur. facit quod ipse no. in l. si maritus in fi. ff. de quæst. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Metus siue promissio facta metu, tollitur per spontaneam solutionem subsequentem.*
2 *In matrimonijs contrahendis statur iuri canonico.*

CAP. VII.

a ACcedens. Summa vt supra c. proxi. vel sic, rapta potest matrimonium contrahere cum raptore[a] vbi datur libera facultas in contrahendo. h. d. Casus lit. Quærebatur vtrū possit contrahere raptor cum rapta. & respondet Papa, quod rapta puella, legitime contrahat cum raptore sic: si prior dissensus transeat postmodum in consensum, & quod prius dis

1 plicuit postea incipiat complacere; dummodo ad contrahendum legitimæ sint personæ. Ber. †No. 1. ex tex. quod per subsequentem consensum, tollitur vitium præcedens, simile in l. 2. C. quod met. cau. vbi si promisi decem per metum, & postea sponte soluo, tollitur vitium metus præcedentis,

2 ad idem c. ad quod, ī. de spon. †No. vlt. cp̄ in matrimonio cō trah endo, non statur dispositioni iuris ciuilis, sed attendendum est ipsum ius canonicum. de iure autem ciuili, rapta non potest contrahere matrimonium cum raptore, vt in l.

b vnica. C. de raptu virg.[b] sed de iure canonico, secus, vt hic, & c. præced. Sed quęro nunquid sufficiat tacitus consensus, ad inducēdum matrimonium inter istos? Doctores, quod

c sic. & bene, facit c. literas. de despon. imp.[c] & d. c. ad id, quod. Secundo quæritur, quia tex. hic dicit, cp̄ si personæ sint legitimæ, &c. quæ legitimitas requiritur. Sol. oportet, cp̄ sint legitimæ ætatis, & cp̄ non impediantur alio impedimento, vt puta, cp̄ non sint consanguinei, vel aliter impediti.

ADDITIONES.

a ¶Cum raptore. Adde Alex. consi. 23. 2. lib. And. Sic. latissime eius. consi. 16.

b ¶Virg. Non obstat c. statutum. 27. q. 2. quia ibi loquitur de rapta alterius desponsata, secundum Doc. & idem ibi notatur, ibi videas. Ale. de Ne.

c ¶Imp. Imo si habuit opportunitatem fugiendi, & non fugit quamprimū potuit, purgatur vitiū metus, vt in c. ad id quod, vbi per Doc. ī. de spōs. non sufficeret tamen, quod puella visa fuisset ridere, si non habuit opportunitatem fugiendi, vt dicunt Doc. in c. super hoc. de renun. & vide quæ dixi, in d. c. ad id quod. de spon. Alex. de Ne.

De furtis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Furti diffinitio.*
2 *Furtum non est punibile quando quis credit tollere rem suam, vel quod dominus verisimiliter erat permissurus.*
3 *Furtum non solum committitur in re, sed etiam in vsu, & eius sola possessione.*
4 *Furtum vnde dicatur.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Continuata est hęc rubrica supra in proxi. rubr. & dic vt ibi. Quæro primo pro declaratione materię quid sit furtū. [a]

1 †Dic q̄ est cōtrectatio rei alienę fraudulosa, inuito domino ad lucrādi, siue ipsius rei, siue vsus rei, siue possessionis, eius,
2 vt dixit tex. in l. 1. ff. eo. & vide gl. in c. dudū. 2. de elect. †Et ideo dicitur fraudulosa: quia si quis cōtrectaret rē alterius, putās p̄babiliter esse suā, vel dominū rei permissurū, non committit furtum, vt l. inter omnes, §. recte. ff. e. & Instit. de obl. quę ex
b delicto nas. in §. placuit. [b] nō tñ creditur sibi simpliciter asse-
c renti: quia credebat rē suam, [c] vel dominū permissurū: quia sic quilibet de facili vitaret pœnā furti: sed ex coniecturis iu
d dex debebit hoc iudicare, vt no. in iuribus præalleg. [d] imo ēt indistincte non creditur domino. si dicat ex eius cōsensu factum: quia hoc posset dicere in fraudem, vt reus absolueretur ab inquisitione p̄ iudicem formata contra eum. de quo
c Bar. in d. §. recte. [c] Item ideo dicitur in diffinitione, siue ipsius
3 rei, siue vsus. &c. †Quia semper cōmittitur furtū; siuegs furetur, vt habeat ipsam rē, siue vsum ipsius rei, siue vt habeat solā possessionē, vt quia proprietarius subtraxit rē vsufructua
f rii. [f] †Vnde autē dicatur furtum, dic a furuo. i. a nigro, vel dicitur furtū à fraude, vel à ferendo, vt in l. 1. præalle. quod no.

ADDITIONES.

a ¶Furtum. Adde Lu. Rom. consi. 104. & ibi vide, an agens de re immobili, actione furti, recte agat.

¶Adde Car. in cle. 1. §. Item, de hære. & Aulum Gel. in noctibus Atticis. li. 10. c. fi. Bal. in l. fi abducta, & in l. de his. C. e. Bar. in l. falsus. §. fi. ff. eo. & in l. fed nec legatarius, ff. de cond. furt. Zac.

¶Furtum. Quid est furtum, & verū furtum sit occulta acceptio rei alienæ, vide per B. Tho. 2. 2. q. 66. art. 3. & in eadem q. art. 5. ponit vtrum furtū sit peccatum mortale. Item adde hic quæ notaui post d. Ant. in c. dudum. el 2. de elec. item vide rex. & gl. in cap. pœnale & quod ibi notaui. 14. quæst. 5. & vide omnino, quod scripsi in rex. in d. capitu. placuit. ibi singulariter limito istum text. Bar. de Bel.

b ¶Placuit. Imo ēt si haberet intentionem furandi, sed dominus fuisset permissurus, non committit furtum, vt d. §. placuit. Quid autem de eo qui inuenit rem in via, & ipsam accepit animo lucrandi, dic q̄ committit furtum. Instit. de rerum diui. §. fi. & in l. falsus. §. qui alienum. ff. de fur. ni si fuisset habita pro derelicto, quia tunc nō committeret furtum, etiā si habuisset animū furandi quia furtū nō cōmittitur, nisi fit cui fiat. & circa hoc distingue, vt dicit in d. §. q. alienū. de quo latius dicam. j. e. c. fi.

c ¶Rem suam. An fiat vtetur indistincte dicto asserentis, q̄ credebat dominū permissurum. de hoc vide per d. Ant. in c. dudū. el 2. & ibi latissime scripsi post eum, de elec.

d ¶Præall. Puta si res fuit cōcessa sibi per dominū, & ipse excelsit, p̄sumitur quod crediderit dominum hoc permissurum, si ipse hoc allegat, ex quo à principio habuit voluntatem domini. Idem si non apparet de voluntate domini, sed erat eius cōsanguineus, vel amicus, vel res erat parua, vel dominus rei erat consuetus talia concedere. Non obst. quod in his, quæ dependent ab animo fiat vtetur iuramento. n. c. fi vero. de sponsa. excom. & no. gl. in §. aliæ. inst. de act. quia illud p̄cedit, nisi in casibus in quibus est præsumptio cōtra asserentē, quia tunc nō est standū eius iuramēto, sed recurredū ad coniecturas, ita dicit Bar. in l. inter oēs. §. directe ff. de fur.

e ¶§. recte. Et quoad dominū cōiectūræ sunt, de quibus in fiedem. additio.

f ¶Vsufructuarij. Respectu vsus commiteretur furtū, puta si cōcederē equū, vt ires Paduam, tu iuisti Romam, credens dominum non permissurū. & idem si cōmodaui aliam rem ad certum vsum, fuisti vsus vel excessisti illum vsum, vt est tex. in fi. de ob. quę ex del. nasc. § Furtum aūt. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod quicunque duxerit hominem ligatum, lucretur tantum, non valet, nisi ille sit hostis ciuitatis statuentis.*
2 *Vendilio cōprehēdit omnes contractus per quos dominia trāsferūtur.*
3 *Irregularis non efficitur ille, qui interrogatus, respondit, quod pro tali delicto est pœna mortis, nisi tūc immineret casus, & ob hoc consilium ille mortuus est.*
4 *Mortis pœna quando reperitur in canonibus, intelligitur de excommunicatione.*

CAP. PRIMVM.

QVi furatur. Breue est, & non summatur. No. 1. ex tex. q̄ furtum committitur in homine libero. Sed circa hoc potest quæri, quid dicendum de istis magnis dominis, qui pro ēncenio tradunt homines vanos, seu ioculatores, vel peritos in aliqua arte: nunquid inuoluantur hac pœna. Bar. in l. lege Flauia. ff. ad l. Flauiam. de plagia. dicit quod non, quia non præsentant hos homines, vt auferant eis libertatem, sed vt seruiant illis ad placitum eorum.

1 †Circa hoc potest etiam formari quæstio. [a] Ciuitas fecit sta-
a tutum, vt quicunque duxerit talem hominem ligatum in fortiam communis, habeat tantum, nunquid valeat tale statutum. Bart. in l. j ff. ad l. Flauiā. de plagi. tenuit quod non, quia non potest statui pretium pro homine libero nisi esset hos-
2 tis ciuitatis, quod no. † Sed quæro tex. hic loquitur in ven-
b dente, [b] quid in emente quid in donante, donatario, & similib. Dic quod omnes tenentur eadem pœna, ex quo scienter faciunt, vt in l. 1. & in lege præal. nā venditio dicitur qualitercunq; dominium transfertur, vt in l. statu lib. 9. quintus. ff. de sta. li. In gl. fin. in fi. sed tunc ob. iste tex. nā si ecclesia non imponit istā pœnā: hæc decretalis est hic superflua, cōtra proę-

mium huius cōpilationis. So. ista nō esset institutio canonea, sed lex antiqua, vt patet in suprascriptione; sed cōpilator eam posuit hic, potuit interferere primo, vt sciretur quomodo acriter, furātes hoīes liberos, sunt puniēdi: quasi innuat, quod ſm legem antiquam sunt puniēdi morte, & debent p
3 iudicē ecclesiasticū citra mortē acriter puniri. † Ex quo intelligitur, q̄ nō efficitur quis irregularis si interrogatus de pena delicti, respondet, q̄ est pœna mortis, qđ intellige q̄n casus nō imminet de præsenti; aliās aūt si ex resp̄ōsione, & cōsilio suo sequeretur mors, efficeret irregularis, vt 50. di. si qs vidua & c. sicut dignū, 3. de hom. in fi. de quo p̄ Host. in c. ex literis. j de excess. præla. & p̄ Arch. in c. omnes. 3. di. † Secūdo p̄ dici, q̄ ideo hic interfertur hāc decretalē, quia p̄ mortē hoīis de iure canonico, interpretatur excōicatio. iste est tex. no. in
4 c. per venerabilē, q filij sunt legi. vbi Papa per legem antiquā inferrētem mortē temporalē, intelligit quoad iudicem ecclesiasticum de sententia excōicationis; & sic iudex ecclesiasti-
c cus pōt istos fures, furantes homines excommunicare. Et ex hoc collige casum, in quo iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos. i. furantes homines liberos, & vendentes, seu aliter exponentes, & hoc ideo, quia per hoc deroga-
d tur religioni christianæ. ar. opt. cap. 1. de homic. lib. 6. [d]

ADDITIONES.

a ¶Quæstio. Non valet statutum, quod ciuitas obliget se ad dandum certum pretium, si talis delinquens, datus fuerit in fortias suas. adde quod in simili not. d. Ant. post Host. in c. 2. de delictis puerorum. Bar. de Bel.

b ¶In vendente. Quod tex. ille loquens in vendente habeat locum in emente, probatur in simili, per tex. in l. j. C. de cupresis. li. 11. vbi pœna imposita vendenti, habet locum in emente, de quo ponit aliqua Fe. in prece. Greg. in l. fin. C. de indi. vidui tollen. Sed. Sap.

c ¶Excommunicare. Dic vt dixi in c. 1. de homi. in vlt. add. Ale. de Ne.

d ¶Lib. 6. Sed aduerte pro declaratione gl. inquantum dicit, q̄ pœna huius c. non habet locum in seruo, procedit generaliter quo ad alia loca, licet in seruo Romano, quem abstrahens ab vrbe punitur, ac si esset liber. vt in l. quoniam seruos. C. ad l. Haui de plagi. In alio autem seruo, quam romano, dic quod aut habet animum celandi dominū, & tunc dicitur plagiarius. aut non habet animum celandi, sed ēm sibi vult habere, & tunc non est plagiarius, sed fur. vt dicit Bar. in l. fi abducta. C. de fur. & dicit hic. Dic tamen quod licet in seruo committatur plagium, non tamen punietur tanta pœna, quanta si commisset hoc crimen in homine libero nisi sit seruus ciuitatis Romæ. & sic declara gl. hic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Mortuus in aliquo facinore, præsumitur mortuus in peccato mortali si appareant aliqua signa contritionis.*
Ad hoc, vt aliquis videatur pœnituisse in morte, oportet quod pro aliqua signa exteriora constet de contritione.
Orandum non est pro eo qui in peccato mortali decedit.
Fur, & latro quomodo differant.
2 *Sacramenta ecclesiastica non sunt neganda homini quantumcunque facinoroso, vt sunt isti qui suspenduntur, vel decapitantur, si in morte apparent contriti, & confessi.*
3 *Confiteri potest quis in casu necessitatis illi qui non sit sacerdos, tamen non potest ab isto absolui, sed Deus dimittet sibi peccatum propter contritionem.*
Papa non potest dare potestatem absoluendi non sacerdoti.

CAP. II.

VRes. Breue est, sed potest per alia verba summari, & sic. Furib. & latronib. in peccato cō-
untib. sacramēta ecclesiastica denegāda sunt; scilicet
1 si in morte eos pœnituit. † No. 1. ex tex. quod inter cetera
aliquo facinore, præsumitur decessisse in illo peccato. Et ex
hoc, & ex tex. no. quod in extremo vitæ, non præsumitur con-
tritio, ex quo manifeste patet de peccato præcedenti. Opor-
tet ergo, quod per aliqua signa exteriora constet de contri-
tione. Secundo no. q̄ pro decedentibus in peccato mortali
non est aliquo modo in ecclesia orandum. pro hoc tex. c.
pro obcuntib. & 23. q. 5. placuit. Tertio no. quòd fures, &
trones puniuntur hic, vt diuersi: si. n. non essent diuersi, non
haberent diuersa vocabula. l. si idem. C. de codicil. de quo di-
xi supra de homi. in cap. 2. & sentiunt ibi, & hic. Doc. quod
fur dicitur de nocte, latro de die, vel die, vt sentit Bar. in auth.
sed nouo iure. C. e. ti. furem dici, qui furatur clam, sine ag-
gressura, latronē q̄ cū aggressura, siue cū armis, siue sine. &
ēt satis hoc videtur alle. tex. in d. auth. maxime in corpore vti.
de sumitur. Et hæc videtur mens huius literæ: nam verbum
deprehendo, hic refertur ad latrones: capiuntur tamen in
2 diuersis locis æquiuoce, vt in cap. tua, supra de homi. & di-
xi in præal. cap. 2. † Vlti. no. quod quantumcunque facino-
roso in vita, & in morte contrito, non sunt deneganda sa-
cramenta, ad hoc de pœn. di. 7. in cap. si quis. nisi in casib. a
iure expressis: nam ecclesia non claudit gremium redeun-
3 de hæret. in cap. super eo, lib. 6. † Et hæc faciunt ad quæstio-
nunquid isti qui propter facinora sua suspenduntur in pa-
bulo, vel aliter morte violentia afficiuntur, sint in cæmete-
rio ecclesiastico sepeliendi, & alia sacramenta sint eis con-
cedenda. Doc. quod sic, si eos pœnitet de peccato, vt est tex.

13. q. 2. in c. fi. nec valet consuetudo in contrarium, in cle. fi.
4 de pœn. & rem. † In gl. in ver. diacono. sed dic, q̄ licet in ca-
2 su necessitatis, nō presbytero, [a] possit, & debeat quis cōfiteri nō tñ ab illo potest absolui: ga nō habet potestatē clauiū,
sed propter contritionem Deus dimittit sibi peccatū, ita dicit tex. in c. quem pœniter. alle. in gl. & vide quod no. in c. pa-
storalis, de offi. or. in ver. præterquam in mortis arti. imo, &
Papa non posset hanc potestatem dare non sacerdoti, de
quo vide quod no. gl. in cap. peruenit. 95. dist. quia hæc pote-
b stas data fuit à Deo tantum sacerdotibus. [b] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Non presbytero. Adde Fel. in c. pastoralis. §. præterea. ver. licitum est cōfiteri laico. supra, de of. ord. & ibi no. in apost. ad istum, nu. 2. in apost. in ver. tempore necessitatis. Zach.

b ¶Sacerdotibus. Sed de hoc dic, vt plene habetur in c. 4. de consuet.

SVMMARIVM.

1 *Furans ex maxima necessitate, nullum incurrit peccatum; sed si necessitas non fuit multum vrgens, leuem pœnam incurrit; quia tempore necessitatis omnia sunt communia. 2.*
3 *Religiosi regulares, an, & quo casu possint facere eleemosynam.*
4 *Vxor an, & quando possit facere eleemosynam, sine consensu mariti.*
Eleemosyna de rebus alienis non licite fit.
5 *Furans tempore necessitatis, debet illud restituere, si quando habuerit modum.*
Humana creatura non venit in fructu.
6 *Furans ob necessitatem vrgentem, non punitur, nec in foro contentioso, nec in foro animæ.*
7 *Tamen constitutus in maxima necessitate, potest implorare officium iudicis contra dominum, vt sibi subueniat; & ille non subueniendo peccat mortaliter; secus si non sit magna necessitas.*

CAP. II.

a b
1 SI quis. [a] †Breue est, nec recipit congruam summationē, maxime propter varietatem intellectuum: summari tamē potest sic, secundum communē intellectum. Committens furtū ex necessitate multū vrgente, peccat; sed
2 non grauiter; vnde imponenda est leuis pœnitentia. Pro declaratione literæ quæro, nunquid teneatur iste confiteri de peccato, vel non, & sufficiat ieiunare: vt hic dr. Hosti. dicit, q̄ tenetur confiteri. ar. c. omnis. de pœn. & remiss. hoc intellige verū, vbi necessitas nō fuit maxima. aliās autē non tenetur confiteri, nec a liquam agere pœnitentiā ga tunc temporis, omnia sunt communicanda. vt in c. discipulos. de consecr. dist. 5. & in c. sicut, 77. dist. Et ex hoc infertur ad aliam quę
b stionem; quid si iste vult restituere rē subtractam, nūquid sit cogendus agere pœnitētiam? Host. dicit q̄ sic, per c. sicut dignum. 3. de hom. [b] Sed vt dixi hoc intelligo vbi peccatū fuit
3 cōmissum, vt q̄n non fuberat maxima necessitas; aliās secus
c ea quæ p̄xime dixi. † In gl. ibi, quia in necessitate omnia
c sunt cōia, [c] &c. Et hæc faciunt ad quæstionē, nūquid tēpore necessitatis possit religiosus [d] facere eleemosynā de bo-
d nis monasterij, sine cōsensu superioris, & cōclusio est q̄ sic, ex quo tāta est necessitas, q̄ non pōt interim haberi recursus ad superiorē. vt no. gl. in c. nō dicatis. 12. q. 1. [e] Idem est
e si no nō est necessitas tāta, & religiosus sit absens: puta in stu-
dio tūc. n. pōt facere cōpetentē eleemosynam, vt no. ibi gl.
f & vide gl. in cle. 2. de vi. & hon. cle. [f] vnde p̄ hoc dico, q̄ clerici religiosi, ex quo ab alijs percipiunt diuina, possunt, & dēnt
facere oblationes sicut & laici. p̄ tex. expressū iuncta gl. ī c. alia.
4 16. q. 1. & facit gl. in cle. 2. p̄al. † Et ponit hic Io. An. & Host.
g in sūma, [g] nūqd vxor possit facere eleemosynā, [h] & cōclu-
h dit Host. in sum. de pœ. & rē. in §. quia. & qualiter. in ver. qd de facientib. eleemosynā, q̄ aut vxor vltra dotē hēr alia bona, & tūc de eis pōt facere eleemosynā, qa de illis maritus non pōt se intromittere ꝺ dicēte vxore. l. hac lege. C. de pac. ꝙ. inter vir. & vxo. l. marit[9]. C. de ꝙ. Aut nō hēt alia bona vltra dotē, & tūc ꝺ dicente marito nō pōt facere eleemosynā, ga dominū rei dotalis ptinet ad maritū, constante mrimonio. l. doce ancillā. C. de rei vē. Sed si maritus nō cōtradicat, pōt facere eleemosynā, conformando conscientiā ad volūtatē mariti. q. d. qđ faciat illā quā præsumit maritū velle, nō aliā
5 ī. q. 1. non est putanda, & pro p̄dictis all. tex. expressum cum gl. in c. quod Deo. 33. q. 5. † Ex p̄dictis hr vnus intellectus ad illud c. vt intelligat q̄n necessitas fuit modica. Pōt secundo intelligi, vt sentiunt hic Doc. quando necessitas fuit maxima, fed postea veniens ad pinguiorē fortunā no restituit. ar. in l. Nessennius. ff. de neg. ge. No. bene hāc lec. ex qua habes, q̄ subtrahens aliquid tpe necessitatis, ēt tenetur illud restituere cum pōt: nā talis subtractio p̄mittitur pp necessitatē, sed cessante eā, cessare dēt effectus, sicut dicimus in eo, q̄ præbet alimenta tpe necessitatis, & protestatur de repetendo, vt no. in d. l. Nessennius. & d. l. alimenta. de neg. ge. 12. q. 2. c. fa-

ADDITIONES.

a ¶Si quis. Vide Ang. in l. 2. ff. ad le. Rho. de iac. vbi quærit, an stipendiarij possint impē deprædari ad victum quærendum. Et vide Ray. in summa de fur. in fi. vbi dicit, quod propter necessitatem, furans excusatur quando quę à toto, quandoque à parte, secundum quod maior, vel minor est fames. item vide d. Abb. in c. quoniam. supra de simo. & Bal. in ł pactum. in fi. C. de colla. & quod licet furari tempore necessitas late concluditur beatus Tho. 2. 2. art. 5. circa fin. vbi dicit, quod non licet furari ad faciendam eleemosynam, nisi in casu necessitatis. quo casu omnia sunt communia. Sed quod liceat furari, vt fiat eleemosyna. allego tex. in c. forte. 14. q. 5.

b ¶De hom. Sed tamen non tenetur ieiunare, ex quo restituit illud, quod abstulit, sed tenetur confiteri, & aliter pœnitere, secundum Host. in sū. de pœ. §. fi. & sic debet intelligi gl. in cle. 1. de vsur. in ver. non esse peccatum. & hoc sequitur hic D. Car. in 3 oppositi. & hoc probat iste tex. dum dicit si reddiderint, non cogantur ieiunare. Alexan. de Ne.

c ¶Communia. Vide tex. in l. 2. §. cum in ea. in fi. ff. ad l. Rho. de iact. per quē dicit ibi Ang. quod armigeris danubius operam bello licito permittitur deprædari victualia tempore necessitatis. & multa circa necessitatem vi de last. in l. principalibus. ff. si cer. pet. & per Firmi. in tract. de gabellis, in 2. par. 8. principal. q. 1. & q. 7.

d ¶Religiosus. Et de hac q̄stione vide in terminis per Beatum Th. 2. 2. q. 32. ar. 9. vbi concludit, quod monachus, si non habet dispensationem à prælatis, non potest facere eleemosynam, sine licentia abbatis expresse habita, vel rationabiliter præsumpta, nisi forte in articulo necessitatis, quia tunc poterat furari, vt faciat eleemosynam. Sed si haberet dispensationē à prælato, tunc dicit, quod libere posset. de ista quæstione, an monachus possit facere eleemosynam, vide etiam aliam gl. in c. cā. 16. q. 1. & Arch. in c. si cupis. 13. q. 1. vbi dicit quod nō cuilibet monacho licēt facere eleemosynam sine authoritate prælati, sed illi tantum qui habet administrationem. Et adde omnino Host. in sum. de pœn. & remiss. §. qb. & qualiter. ver. sed nunquid monachus, vel alias. sub ver. quid de faciētibus eleemosynam, vbi concludit, quod si monachus habet administrationem, tunc eam facere pōt sine inia abbatis, nisi immineat maxima necessitas, vt quia videt hominem mori famę: nam tunc facit de licentia sui abbatis. i. Dei, etiam contradicente proprio abbate. & ibi etiam immediate in ver. sed quid si religiosus accedit in scholas: cōclude quod religiosus existens in studio de licentia superioris, licite potest facere eleemosynam, non petita licentia ab abbate. itē vide S. Tho. in quarto Sent. di. 15. q. 2. ar. 5. vbi dicit, quod monachus habens dispensationem in monasterio existens, non debet facere eleemosynam, nisi in extrema necessitate, vel abbate absente aliquid modicum sub spe ratihabitionis. sed existens extra monasterium, puta in studio, potest facere eleemosynam. quia qđ datur ei pro expensis, committitur ipsius dispensationi. Bart. de Bellen.

e ¶12. q. 1. Hoc procedit secundum Bur. nisi Abbas esset præsens, tunc requireretur ipsius inia, vt dicit Arch. 12. q. 1. non dicatis. Sed si Abbas contradiceret prohibendo, ne faceret eleemosynam, tunc si esset summa necessitas, deē potius Deo q̄ Abbati obedire, vt dicit Arch. ibidē. & dicit hoc procedere in religioso nō hāte administrationem, aliās posset, & tenetur facere eleemosynam. Sed tu vide Host. in sum. in ti. de pœ. & remiss. §. quib. & qualiter, alias §. q̄ pœ. ver. q̄d de facientibus eleemosynā. & seq.

f ¶Cle. Vide omnia o Host. in loco quem in præced. add. allegaui.

g ¶Summa. Nūquid vxor possit facere eleemosynam, & concludit Host. de pœ. in §. quibus & qualiter. ver. quid de facientib. eleemosynam, q̄ aut vxor vltra dotē hēt alia bona. & tūc de his pōt facere eleemosynam: qa de illis non pōt maritus se intromittere, ꝺ dicente vxore. l. hac lege. C. de pac. cō. inter vir. & vx. l. maritus. C. de ꝙ. aut nō hēt alia bona vltra dotē & tunc ꝺ dicēte marito, nō pōt facere eleemosynā, qa dominium rei dotalis ptinet ad maritū, cōstante matrimonio. l. doce ancillā. C. de rei vēd. Dē aūt maritus ꝺ dicere, qñ nullo mō vult, q̄ vxor faciat eleemosynā, ita q̄ modis oib. credat ipsū nolle cōsentire, vt dicit Host. in p̄. loco. Dic tñ q̄ si videret paupere morientē famē, posset ei facere eleemosynā, ēt ꝺ dicente marito. sicut ēt monachus pōt facere ꝺ dicente abbate, vt ꝺ dictū est, in præced. add. & hoc tetigit gl. 33. q. 5. q̄ Deo. vbi vide Arch. & Io. de Fan. de hac materia. ſan vxor possit eleemosynam facere. Alex. de Ne.

h ¶Eleemosynam. An vxor possit facere eleemosynam de reb dotali[11]. vel mariti, dic vt satis late per Barto. in l. 1. ff. rer. amo. & an monachus existens in studio, possit facere eleemosynam, de reb. monasterij, vide gl. in c. non dicatis. 12. q. 1. & gl. in c. qñ. de vi. & ho. cle. & ista qō hr, in princ. illius c. quā non video. & de qōne hic tacit. per d. Abb. nunquid vxor possit facere eleemosynam, vide plene, per Alb. in rub. C. rer. amo. & ali quid per Paul. de Cast. in l. fi cōstante. § pe. ff. sol. mat. & de hoc vide elegāter per B. Th. 2. 2. q. 32. art. 8 vbi concludit, q̄ si vxor hēt alia bona, quam dotalia, tunc pōt ex his sine inia mariti dare eleemosynam, dum tñ moderatē, ne ex eius nimia liberalitate vir de pauperet. Alias aūt dicit, q̄ nō pōt illa facere eleemosynam sine inia mariti expressa, vel præsumpta, nisi in articulo mortis. Sed tu vide de hoc late, & eleganter Host. in sum. de pę & rem. §. quib. & qualiter. ver. quid de vxore, nūquid sine inia, vbi, dicit, q̄ de bonis paraphernalib. pōt facere eleemosynā, ēt inuito marito, sed de alijs bonis dotalib. vel mariti in pane, vino, & similib. q̄ cōsueuerūt ad dispōnē vxoris pertinere, pōt moderate dare, informado sua conscientiā, & q̄ maritus dēr hoc hēre ratū, licet aliqn prohibuerit. Si aūt oib. modis credat hoc marito displicere, tūc eleemosynā facere non dēt. Sed vide Host. in sum. de voto. §. quis vouere possit. ver. quid ergo si vouit. vbi dicit, q̄ vxor pōt facere modicā eleemosynam, attenta qualitate personæ mariti, & quantitate eleemosynæ. Et ita dicit, q̄ ita se hēr cōsuetudo non improbanda. Et idē dicit in mercenario, & filio familias. Itē vide S. Tho. in 4. ten. dist. 15. q. 2. ar. 5. circa mediū, vbi dicit, q̄ vxor de bonis mariti pōt dare eleemosynā in sūma necessitate existēti, ēt ꝺ licente marito, quia tunc oia sunt cōia. Alias aūt dicit, q̄ de vxore est distinguendū, qa si hēt res alias, vel bonam dotē, vel est lucrosa. & tunc pōt facere eleemosynam, quæ virū non depauperet, ēt irrequisito cōsensu viri, dūmodo ipse nō prohibeat. Et si prohiberet verbo, posset p̄babiliter credere, q̄ non intendat eā simpliciter coercere, sed tñ à suppluitate eleemosynarū, nisi aperte pateret ei cōtrariū. Si aūt prædicta duo defuerint, nō debet dare eleemosynas cōes, & modicas. de quib. tatis ei constare pōt, quod viro placeret, si necessitatem pauperum resp̄iceret. Ad prædicta adde etiam Rayn. in summa, de illicite acquisitis an fiat eleemosyna

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.c.sacrorum.& c.sicut.In ea gl.ibi, sed in fornicatione non
a est ita, [a] & rō est secundum Io. And. quia humana creatura
non venit in fructu.Institu.de rer.diu.§.in pecudū.nam in
ea attenditur reuerentia diuinæ pulchritudinis.l.si qs.C. de
b pe.& in c.ad audientiam.j. de cri.fal. [b] † Et in si. glo. ex hac
6 gl.infertur hoc procedere [c] etiam in foro contētioso: quia
c puto verum,vt non possit puniri per iudicē, qui per necessi
tatē maximā,aliqd subtraxerit.& facit d.c. discipulos. & l. 2.
7 ff.ad le.Rho.de iac.† Vlt.quæritᵉ ex quo tpe [d] necessitatis oīa
d sunt cōia,nunquid pauper possit agere cōtra diuitē, vt sibi
e subueniat. [e] vide gl.no.in c.sicut 47.di.q̄ cōcludit,& bene,q̄
actio non cōpetit pauperi, sed bene pōt implorare officiū
superioris cōtra diuitē,qa ille peccat nō subueniēdo in tan
f ta necessitate. [f] Sed si necessitas nō est tāta,nō tenetur qs ad
eleem osynā,nisi sicut ad alia opa, vt no.s.de spō. inter opa.

ADDITIONES.

a ¶Non est ita.Vide hoc not. per Host.in summa de furtis.§.1.in vlt.col. ver
si.sed quæritur quare excusetur quis à furto. Bar.de Bel.

b ¶Cri.fal.hoc melius declarat in c.quoniā.5.de simo. Vide ēt doc. hic.quia
latius declarant rōnem differentiæ inter furtū & fornicationē. Sed tu
pondera illam gl. in si. dum dicit,q̄ excusatur interficiens ad suam de
fensionē,quia imputatur aggredienti aliū,qui censetur se interficere.nā
hoc facit ad quæstionē quam ponit Cy.in l.1.C.vnde vi. in pe. quæst. vi-
delicet maritus hēt suspectam vxorem de adulterio,mandauit seruo,vt
illam interficeret,alias minatus fuit interficere seruum,ita q̄ verisimili-
ter poterat timere mortem,nisi domino paruisset, an per hoc excusetur
de homicidio,si interficit dñam suā ad mandatum mariti, la. de Rauen.
distinxit,q̄ aut mulier aliās erat peritura,& tunc excusāt, aut non erat
peritura,nisi ipse eam interfecisset,& tunc nō excusatur.Sed Pet.dicit,q̄
indistinctē excusatur,quia hoc homicidiū est necessarium,nō voluntariū.
sed contrarium sentit hic gl.si ponderas ipsam.Item occidere hominem
est peccatū mortale,vt in c.sacris.& istud debet esse de mente diui Tho
mæ.2.2.q.64.art.7.Nam inter cæterā diuus Thomas dicit, q̄ non est lici
tum, q̄ quis intendat hominem occidere, ēt ad suā defensionē, nisi ha-
beat publicā authoritatē. Tū pro concordantia potes dicere,q̄ quantū
ad hoc,vt excusetur à pœna homicidij procedit op.Pet.& Cy.quia quod
quis ob tutelā sui corporis fecerit iure fecisse dicatur l.vt vim.ff. de iust.
& iu.sed per hoc non excusatur à peccato,nec à pœna irregularitatis, vt
in d.c.sacris.& in c.ita ne, alleg. Sed quæro quid si mulier præcise inuita
cognoscitur,dicit Host. q̄ non solum excusatur à peccato,imo corona,
si virgo,fuit duplicatur 32.q.5.c.1. & 3. de quo remittit se ad summam.
suā.e.ti.§.1.sed quæritur.& seq.vide gl.32.d.c.in prin.in ver.duplicatur.

c ¶Procedere.Vide gl.in c.fraternitatis 12.q.2.alle.in gl.& vide quod not.d.
Ab.in c.quoniam.de simo.& gl.in c.sicut sanctum.32.q.4.& vide ad hoc
per Alb.in 1.parte statu.q. 1.

d ¶Ex quo tempore.An pauper possit agere contra diuitem, vt det ei elee-
molynam.Et vide hoc d.Ant.in c. 1.de emp.& ven.& vide omnino gl. in
c.exiguunt.1.q.7.Adde hic B.Tho.in 2.2.q.32.art.8.in si.vbi dicit, quod fi-
liusfamil.non potest facere eleemolynam, nisi forte aliquam modicam.
de qua possit præsumere,quod patri placeat,nisi forte alienæ rei effet si
bi à patre dispensatio commissa.Et idem dicit de seruis. Sed Host.in sum
ma de pœ.& rem.§.quib.& qualiter.ver.quid de filiofam. concludit, q̄
filiusfam. potest facere eleemosynam de bonis castrensib. vel quasi; sed
de bonis aduentitijs,vel profecticijs,vel de bonis paternis non pōt face-
re modicā eleemosynā,attenta qualitate personæ patris,& filij,& quan
titate eleemosynæ.licet Host.in fum.de voto.§.quib. in ver. quid ergo si
vouerit.dicat,q̄ ita se habet consuetudo nō improbanda.Et vide tu om
nino.S.Th.in 4 sen.di.15.q.2.art.5.vbi dicit q̄ filiusf. non pōt facere elee
molynam,sine consensu parentum.nisi de pane,& hmōi,quæ non infe-
runt sensibile damnum,de quib.satis cōstare potest,q̄ parentib.placeat.
Idem ibi dicit de seruis,& ancillis esse, & etiam famulis. Et dicit, quod
famulus de pretio seruitij sui bene potest facere eleemosynam. Bar.Bel.

e ¶Vt sibi subueniat.Adde glo.in fi.in c.sicut.& ibi Gem.47.di.& istum in c.
cum causam.nu.8.& quod ibi no.in apo.ad ipsum in ver. eleemosynam
supra de ele.Zach.

¶Subueniat. Vide Fel.in c.1.supra de of.iud.posī.Abb. ibi, vbi dicit, quod
aduocati possunt cogi ad patrocinium gratuitum pro pauperib.& do-
ctores ad consulendum,& medici ad medendum pauperibus gratis.

f ¶Necessitate.Idem dicit gl.1.q.7.exiguunt. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *In furtis tantum punitur, qui non indicat furem, tanquam particeps, quantum ille qui actualiter furatur.* 3.
2 *Furem tenetur quis indicare de necessitate, aliàs potest excōmunicari.*
3 *Non est licitum aliquid caperè à fure,vt non indicetur, vel occultetur.*
4 *Possessio aliquādo capitur pro ipsa proprietate, & possessor pro domino.*
5 *Furē indicare nemo tenetur, nisi ad instantiam iudicis hoc præcipiētis sub pœna excommunicationis.*
Principis partes sunt, prouinciam suam malis hominibus purgare.
6 *Pro inuenienda re furata,an possim perquirere domum alterius.*

CAP. IIII.

a Qvi cum fure. [a] Breue est, & vario modo intelligitur,&pōt sum
mari fm vnum intellectum. Non indicans furē
propter lucrum q̄ ab eo cōsequitur,reus peccā-
ti est,& posset aliter summari.vt j. patebit ex va-
rietate intellectuum.Casus lit.Quærebatur de pœna nō indi
cātis furē pp lucrū.Et cōsultus Papa rndet, q̄ qui cum fure
partitur,occidit animā suā.Itē non solum fur tenetur furti,
sed ille ēt,qui cōscius furti non indicat domino ipsius quæ
1 renti.B.†No.1.ex tex.fm vnum intellectū, q̄ agentes,& con
sentientes in furto in pari pœna afficiuntur.de quo in c.j. de
2 of.delega.†No.2.fm alium intellectū, q̄ conscius furti tene-
b tur indicare furem quærenti domino; [b] aliàs peccat.& per
istū tex. iustificari pōt suīa episcoporū, qui quotidie subdi-
tos suos cōscios furti admonēt,vt debeant reuelare, & non
reuelātes excōicant.Si.n.nō esset peccatū in non reuelādo,
nō deberent posse excōicari:tenetur ergo quis de necessita-
te indicare furē. Hoc ēt voluit Bar.in l.in ciuile. C.e.ti.q̄ no.
3 † In gl.1.in fi.ex hac gl.colligi pōt vnus intellectus ad istud c.
vt intelligatur,q̄ ille peccat in nō reuelādo,qui lucrū ex hoc
cōsequitur āture,vel ipse occultat.Nō.n.est licitū aliquid ca
pere à fure,vt nō indicetur,vel vt occultetᵉ,vt l.q vas.§.qui fu
c rē.ff. c.l.4.& l.si à seruo.ff.de cōd.ob tur.cau.& iste intellectus
non habet dubium.Alium intellectum [c] tangā.j.cum gl. fi.
4 † In gl.in ver.possessore. [d] i.domino.no.ex tex.iuncta gl. q̄
d possessor quandoq; sumitur pro domino, sic & verbū pos
sessionis,quandoque denotat proprietatem rei,sicut quan-
do testator legat possessionē.quā hēt in tali loco:vī.legare
non nudam possessionē, sed proprietatem rei, vt dicit text.
in l.interdum.alleg.in gl.& facit ad materiam c. quoniā in-
e quenter.[e] §.quod si super.vt lit.non cont.† In gl.fin.in fi.vbi
5 ergo gl. notare diuersitatē [f] inter ius canonicum, & ciuile,
f vt de iure ciuili non teneatur qs ad indicandū furem, cum
licite recipiatur pecunia pro eo indicando, vt in l. 4. hic.
sed secus secundum canones.Host.dicit, q̄ nullo iure tene
qs indicare furem,maxime quando timet de more furem
indicato; sed iudex ex officio suo pōt quem compellere ad
indicandum furem.ar.l.3. & l.congruit.ff.de offi. præsi. Cla
rius adhuc hunc articulum attingit Bar.in dd.in ciuile con-
cludens,q̄ furem quis indicare debet; & sic vī propriè illo
text.velle,si rectè ponderetur:nihil.n.dicit de fure,sed de fu
tō:sed iudex qui ex officio implorato,vel dum procedit per
inquisitionem generalem,potest compellere ad indicandū
furem, vt in iuri. prælleg. quod no. Rectè ergo possunt ep
piscopi admonere, & excommunicare non indicantes fu-
rem vel furtum, quia superiores tenentur omnibus modis
purgare,puinciam malis hominib. vnde ex hac cā possunt
cōpellere ad manifestandum. Non ob. prædictis, si dicatur
quod

ADDITIONES.

a ¶Qui cum fure.Adde hic,q̄ no.Spec.in ti. de leg. §. iuxta propositum in
ver.quid si iudex, quid si dominus fecit pactum cum aliquo,q̄ furē non
caret furem,eum non molestaret in aliquo, an si postea reperiret eum
cantem fuisse vnum de furib.sic tutus pp pactum,vide per Io. An. in ad
Spe.in ti.de fur.pro parte.q̄ ille non est tutus,est tex. opti. & singula
in l.4.in fi.de cond.ob tur.cau.per quem vide omnino, quod ibi no.
& Pau.de Ca. Bar. de Bel.

b ¶Quærenti domino.Hoc declaratur, & limitatur quatuor modis, vt per
Ias.in l.1.§.fi.ibi iudicium.in primo no.ff. de cond.ob turp.cau. & ibi
te de materia huius decretalis. Seb.Sap.

c ¶Intellectum.Tu dic clarius,q̄ iste tex. potest intelligi 4.modis.Primo
intelligatur de eo,qui recepit aliquid à fure, vt ipsum non reuelaret,
tunc peccat,& ēt de iure ciuili hoc est reprobatum,vt est tex.in l.4.
ff. de cond.ob tur.cau.Sc̄o modo intelligitur de eo, qui occultat furē
& hoc etiā est illicitum in l.qui vas.§.qui furem. ff. de fur. vbi dicitur
longe interest inter celantem furē,& non indicantē, quia celās tenetur
furti,sed ille qui non indicat furē,licet sciat vbi sit,non tenetur furti
ibi dicitur.Vtrum aūt procedat hoc indistincte.f.q̄ celans furē teneatur
furti,statim dicā.Tertio modo intelligitur q̄ teneat furti, quia recepit
partē de reb.furto subtractis,& sic tenetur furti. s. non manifesti,q̄ ta-
celat rem furtiuā,vt in §. præterea.Inst. de oblig.quæ ex del.nasc. Vide
tē celans furē teneatur furti,Bar.in l.qui vas.§.qui furē.ff. de fur. vbi
aur celat furē.feruum fugitiuum,& tūc tenetur furti, tamen fm dis-
ctionem quæ haberur in §. fi ego.ea.l. Aut celat aliū furem, & tunc
lat ei cum re furtiua,tenetur furti,tanquā præstans opem furto. vide
eos.C.de fur.secus si simpliciter celat furem absq; re furtiua,tunc non
tum punitur,tanquā receptator furis.de quo in l.1.& 2.ff. de receptat.
hoc mō intellige Vinc.& doc.qui dicunt,q̄ celans furē est fur non ma
festus.Quarto modo intelligitur tex.non de indicatione furis, sed de
dicatione furti,& hoc modo intelligunt doc.in l.in ciuile.C.de fur.Non
insto,quia Ab.Sic.declarat.sed præcedens intellectus satis communis
ræ,quæ loquitur de eo qui partitus est cum fure.

d ¶Possessore.Quando testator legat possessionem,quā hēt in tali villa, de
vī legare nudam possessionem,sed ēt proprietatē. Et ad idem vide Anto
nium in c.cum ad sedem,circa prin.& quod ibi no.de rest.spo.

e ¶Frequenter.Et dicit q̄ datur actio furti ei cuius interest ex honesta,vel
babili causa rōne dominij,vel possessionis, vel custodiæ,quam debet do
mino,cuius voluntate rem detinebat,de quo dic per Azo. in summa,C.
e.ti.& per Host.in summa,e.ti.§.cui datur.& hoc adde ad ea,quæ dixi ru-
rub.& cum hoc etiam transeunt doct. Ale.de Ne.

f ¶Diuersitatē.An,& quando quis teneatur indicare furē,vide gl.magistra
in d.l.3.§.fi.ver.recepti.ff.de cond.ob tur. cau. Et ibi Bar. & Pau. de Ca.
concludunt,q̄ parti non tenetur indicare,sed iudici ex officio hoc requi
renti sic.Quod vltimū intelligo verū, quando iudex haberet aliqua indi
cia contra eum à quo hoc quæreret,& ipse sciret furem. Et ad hoc allego,
q̄ optime in simili de teste torquendo scribit Bar.in l.1.§.quid ergo.
ff. de quæstionib.Et vide de ista materia q̄ notaui super tex.hic, post gl.
& tex.in d.l.4.§.1.ff.de cond.ob tur.cau.& etiam in §.fi.Et adde,q̄ tan
tum dans pręmium indicanti furem,vel malefactorem, non habet locū
in indicante furem consocium criminis,fm Bar.in d.l.4.§.fi. ff. de cond.
ob turp.cau.& vide omnino,quod ibi scripsi. Bar.de Bel.

quod ad instantiā patris qs tenetur perhibere testimonium
contra furem,ar.l.nullum.C.de test. ergo tenetur indicare;
nā aliud est perhibere testimonium, aliud est indicare sine
testimonio:nam cum quis testificatur iam fur erat detectus
p accusationē;secus aūt quando fur est omnino occultus:
a qa tunc ad instantiam partis non tenetur indicare furem. [a]
6 † Et hæc faciunt ad q. Quidam perdidit librum, vel vestem,
vel aliam rem,suspiciatur,q̄ sit in domo Titij,petijt per iudi
cem,vt quæratur domus illius,& vt aperiantur scrinia, & lo
b ca secreta Titij.nunquid iudex debet hoc facere. [b] Et videt
quod sic,per l.requirere.C.de seru.fug.vbi dicitur, q̄ officij
prædis est inquirere seruos fugitiuos. Communiter per
Doctor.hic concluditur,q̄ speciale sit in seruo, & in alia re,
seu persona,quæ potest committere dolum in se occultan-
do,tunc possit inspici domus alterius,& sic loquitur l.requi
rend.vnde si quis suspiciatur,q̄ vxor sua sit in domo alicu-
ius;tunc potest petere à iudice,vt quæratur domus illius.fe-
cus in aliis rebus,quæ nō possunt committere fraudem.tūc
enim iudex non debet facere quæri domum alterius: quia
periculosum est,vt paterfamil.habeat pādere suum patrimo
nium aliis. argumen.l. secunda. C. quando & quibus quar.
pars debe.& in l.secunda.C.de ali.pupil.præstan.nisi esset ve-
hemens suspicio,quod esset in domo illius.argu.l. 1. de quę
c thonibus. [c] Vltimo potest iste text.intelligi,& tertio modo,
quando quis non indicat furem: quia diuisit rem furtiuam
secum,quod etiam sensit tacitè glossa.

ADDITIONES.

a ¶furem.Tu dic plenius,aut quæritur an quis teneatur ad indicandum,
aut quæritᵉ,an liceat aliquid accipere vt indicet; & si recipit,an teneatur
restituere.quoad primum facies casus.Primus,an teneatur quis indica-
re furtum.i.rem furtiuā, & dicendum est quod sic, secundum omnes
Host.in l.in ciuile.C.de fur.ideo episcopi possunt licite promulgare cen
suras ecclesiasticas contra non reuelātes,pro ecclesia,vt dicit hic Ab.Sic
secundus casus,an quis teneatur reuelare furem ad instantiam iudicis,
& in hoc dic,quod aut iudex vult compellere ad instāriam partis, & nō
teneretur indicare,nisi ficut teneretur ad instantiam partis, vt infra di-
cam.aut iudex procedit ex officio,faciendo inquisitionem generalem,
vt pariget prouinciam malis hominib.vt l.congruit. ff. de offi. præsidi &
pōt, t tenet Bar.in l.4.§.fi.ff.de cond.ob tur.cau.Vnde Bal. in d.l. inciui
le.dicit,q̄ vbicunque est tale factum,quod pertinet ad iudicis inquisitio
nē,ē pōt ēt in criminalib.vt in d.l.congruit.q̄ tunc pōt cōpellere ad
indicationē furis.& dicit interdum idem esse in ciuilib. vt si quis tenet
officium ecclesiasti cū:nam cogitur authoritate superioris,ritu si ossē-
dere,vt no.in c.3.de regu.iur.in 6.quod declara, vt plene dixi in c. licet
Vely.de simo.Idē dicit Bal.si qs tenet aliquā rem, cuius proprietas est
ecclesiæ,cum de iurib.ecclesiarū possit ex officio inquiri, vt dicit Inno.
in c.ad nostram.de iureiur.Si vero non est tale ius de quo possit inquiri
tunc per officium iudicis,& de plano nemo cogitur dicere authorem,
nec ritualiter,nisi interdum cautatiuē,vt ea.dat suspicionem furti, vel
vt ex hoc iustificet sibi possessionem,secundum ea, quæ habentur in
Glue possessoris. C.de prob.& in c.1.de præscri.in 6.& sic intelligo Host.
in summa,de fur.§.fin.ad fin.vbi simpliciter dicit, quod ad instantiam
quis compellitur indicare furem.nam debet intelligi in casib.in quib.in
dex licite ex eo officio procedere potest. Item intellige nisi periculum
mortis,vel membri detruncatio imminet, quia tunc secundum canō-
nes melius est tacere,quam indicare 12.q.2. ne quis. & hoc sequuntur
Doc.secus aūt de iure ciuili,vnde laicus in foro seculari posset compel
li.Tertius casus,an teneatur indicare ad instantiam partis.& in hoc dic
quod aut non vult indicare pp lucrum,quod ipse sentit,vt quia partici
pauit cum fure,vel à fure pecuniam recepit,& tūc tenetur indicare, vt
hic,secundum vnum intellectum. Aut non vult indicare propter amici
tiam,aut familiaritatem quam cum eo habet,& tunc non est cogendus
vt in præal.l.4.§.fi.ff.de cond.ob tur.cau. & ista sūt de mente Host. in su
e.ti.ver.illud tene dum.cum seq.in §.Dicit tamē But.q̄ si aliter ille, qui
rem perdidit,non est ipsam consecuturus,nisi fure indicato, teneatur
eum indicare de æquitate canonica.Quoad secundum dicas,q̄ aūt pre
tium est oblatum sponte sine aliqua exactione & tūc potest licite recipi
re.var.& extrator.cogd.1.§.ett equidem,quod tamen limita,vt j.dicā.
Aut exigitur pretium,vel merces pro indicatione,& tunc distingue,q̄
ante furtum.in casib.in quib.quis tenetur indicare furem ; & tunc illicite
recepit,& potest repeti,vt in l.2.& fi.ff.de cond.ob tur.cau.Aut non te-
netur indicare furem,& tunc dicendū est,quod licite recipiat mercedē
etiam petendo ipsā,vt in l.solent.ff. de præscr.verb.& in l. 4 §. fin. ff.de
cond.ob tur.cau.Sed Host.in sum.eo.ti.§.fi.ad fi.dicit,quod licet tales nō
assistant turpiter,inhoneste rē petunt. sed tu tene quod dixi . & hoc
intellige quando quis recepit pretium pro indicando malefactorem
locus si reciperet vt non indicet,quia tunc turpiter acciperet , quia est
contra publicam vtilitatem,& posset repeti,vt in d.l.4 §.fi. & hoc intel
lige de eo,qui non socius est criminis.quia si esset socius,turpiter accipe
ret,etiam si sponte offerretur,vt d.§.fi.ita ad prædicta vide Host.in sum
e.ti.§.fi.in fi.vbi dicit,quod si dedi aliquid furi,vt reddat rem meā, vel
faciet vbi sit,potero repetere, tanquam turpiter datum, de hoc est
etiā in d.l.4.§.fi.cum l.seq.ff.de cond.ob tur.cau. Vide ēt omnino Io.
Andin rub.eo.ti.§.item sciendum,vbi refert Rob.de Bob.l. si pro fure.ff.
de condic.fur.vbi dicit,quod si passus damnum de furto,fecit pactū Ti
tio,quod si indicaret facientes.nonpeteret ab ipso, si sibi in aliquo ex il
la ēt teneretur.& Titius indicauit,& apparuit ipsum fuisse de furib.qā
non obstante pacto,pōt contra Titium agere furti,per l.si ob iniuriam
§.fi.ff.de cond.ob tur.cau.& l.1.§.fi.ff.de calum.& l.seq.& cum hoc trā
sit Io.An.Nam pactum primatorum non tollit hic vim statuti. Item
dic,quod quando datur præmium indicanti,ad hoc vt consequatur præ
mium,debet indicare ante certificationem,vt in l.quisque. in fi. C. ad l.
Iul.mate.& hoc tene menti,& vide Bar.ad id,quod dixi vltimo,in l. fal-

sus.§.qui alienum.ff.de fur.vbi ēt dicit,quod si quis expendit aliquid,p
re alterius inuemenda,pōt illud petere per actionem negot. gestorum.

b ¶Facere.Nunquid iudex debeat hoc facere.Adde Bald. plene in l. 2. C. de
seru.fugitiu.vbi ampliat hoc,quod hic dicitur,procedere etiam in alie-
no territorio,& domino non citato,dum tamen extent indicia, quan-
tumcunque leuia. Zach.

¶Nunquid iudex debet hoc facere.Si quis suspicatur rem sibi subtractam
esse in domo alicuius,an iudex debeat ei permittere,vt quærat in domo
illius,adde omnino quod de hoc scribit Bal.in l.2. C.de ser. fug. & tex.
opti.in l.qui leuandæ.ver.& si suspiciati,fuerunt.ff.ad leg.Rho. de iactu.
& quod de hoc not.Bar.in l.1.ff.de ser.fug.Item adde quod si dominus
vult vendere domum datam pignori in qua habitat creditor cum
familia,tenetur ei creditor ostendere cameram,secundum Gul. de Cu.
& Bar.in l.quamuis.in prin.ff.de pign.act.Et idem credo in conductore
quando locator vult vendere domum locatā. Quod autem hic dicitur
non posset perquirere in domo alterius pro re inanimata eo inuito,in-
telligitur quando perquisitio fit ad vtilitatem priuatam, secus si fuerit
ad vtilitatem publicam,secundum Bar.in l.2. de fer fug. & ex dictis do-
ctrinis in quantum loquuntur de re animata,derideo quæstionem, quā
vidi defacto in maledicta,& iniquissima ciuitate Ferrariæ,videlicet qđ
iuratus potest petere,q̄ pandatur sibi domus alicuius ad perquirendā
vxorē.Quæ autem sit ratio diuersitatis inter rem animatam,& inanima
tam, traditur per gl.in c comperimus.14.q.6.& in c.frequens.50 di.& in
reg.iemel.in ver.& per hoc.quod dicitur hic non posse fieri inquisitio-
nem de re furata,est optimus tex.in §.sed hæ actiones. & Institu. de de
obligat.quæ ex delicto. Bar.de Bel.

c ¶De quæst.Illam q.mouet hic Bar.& idem dicit.& idem tenent Doc. in d.
l.requirendi & dicit ibi Bal.q̄ sufficiant indicia,etiam leuia:quia agitur
de modico,vel de nullo præiudicio,sicut dicitur in descriptione, vt in l.
facultas.C.de iure fisci,& ista sunt vera, quando perquisitio fit ad pri-
uatam vtilitatem;nā si fieret ad publicā vtilitatem, indistinctē permitti
tē quisitio, vt in l.fi quos. C.de metallib.11.& in l.omnes.C.de agricul.
eo.lib.& hoc tenet Bar.& Bald.in d.l. requirendi.Item scias, quod Inn.
hic examinar,an si fur alienauit rem furtiuā,vtrum liceat sibi furari,vel
aliàs dolose redimere,vt restituat vero domino. Et quid si subtraxit illi
in quem alienauerat,cui debet restituere. vide de hoc late per Inn. &
dic,vt hic per Doct. Vide consimilem quæst.in c.olim.el 1.de restitutio.
spoliator.& in ca.2.de ordin.cogn.& vtrobique per Inno. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus,potest promoueri ad sacros ordines post penitentiam & rei furatæ restitutionem.sine aliqua dispensatione.* 5 6.
2 *Furans simpliciter res ecclesiæ,non est excommunicatus ipso iure;secus si fregit ostia, & rapuit.*
3 *Fur conuictus non potest promoueri ad sacros ordines, sine dispensatione.*
4 *Inueniens nummos, vel alias res, quæ verisimiliter non erant habitæ pro derelicto,non committit furtum;si habuit animum restituendi si patronus appareat,quod si non reperitur, debet erogari in pauperes.*
7 *Custos alicuius rei,qui ipsam minus caute reliquit,adeo quod fuit furto subtracta,an teneatur de mala custodia* 8.
9 *Famulo consuetо alicuius creditur, & aliquid sibi restituitur, vt patrono suo reddat,qui si commiserit fraudem,talis tradens nō tenetur. Signum alicuius si quis portauit alteri,ad hoc,vt sibi credatur, licite illi,cui tale signum defertur credit,& ei restituit licite rem.*
10 *Fur qua pœna puniatur secundum vtrumque ius,& quibus modis agatur contra furem.*
Furtum quinque solidorum punitur morte, si ex hoc sequatur fractio pacis.

CAP. V.

1 Ex literis. † Fur occultus,potest post restitu
tionem,& pœnitentiam, ad sacros
ordines promoueri,hoc dicit.Communis diuisio.
secunda ibi,mandamus. Casus literalis. Quidā cle
ricus B.nomine,quendā calicē furripuit de ecclesia, ibi mi
nus caute dimissum.& longo tpe ipsum tenuit; sed postmo
dū restituit ipsum,& volebat ad sacros ordines promoueri:
q̄rebatur quid iuris sit, Respo. Papa si ponte confessus fue
rit,& exinde ecclesiæ cui? erat calix satisfecerit,nec est sup hoc
infamatus,post peractā pœnitentiā,aut partē ipsius. dūmo-
do alias idoneus sit,ad sacros ordines potest promoueri.Ber.

2 † No.primo ex tex.argu.optimum,quod rapiens rem eccle
siæ,etiam sacram,non est ipso facto excommunicatus . Nā
Papa hic non mandat ipsum absolui ab excommunicatio-
ne.quod fecisset si fuisset excommunicatus : peccat ergo
grauiter,& est excōmunicandus. p hoc ca.conquestus ,de
foro compet.& q̄ legitur,& notatur in c.conquesti, de sen-
ten.excommunica.q̄ procedit solū qn rapuit rem ecclesiæ.
secus si fregit ostia ecclesiæ,& rapuit,vt in d.cap. conquesti.

3 † No.2.q̄ fur manifestus,seu conuictus in iudicio de furto,
nō pōt amplius promoueri ad ordines sine dispensatione. &
idē est in quolibet peccato notorio.vt in cap.fina. de temp.

4 ordin. † Not.tertio,q̄ furtum committitur, etiam capiēdo
rem alterius,minus caute dimissam. Et hoc facit ad quæst.

a quidam reperit in via [a] fiorenum, vel aliquam aliam rem :
nunquid

ADDITIO.

a ¶Reperit in via.Adde quod no.d.Abb.in c.cum dilecti.de acc.& D.Ant.in
c.dudum.el.2.de elec. Bar.de Bel.

Universidad de Deusto Biblioteca

nunquid committit furtum,eam capiendo,dicit hic Io.An. quod si vult euitare furtum,debet facere præconizari, vt is cuius est cõpareat.pro hoc tex.in l.falsus.§.qui alienũ. vers. pleriq; ff.e.& idem soluit gl.in ca.quia frustra. ℨ. de vsur. Tu dicere potes latius,q̃ aut ex qualitate rei, verisimiliter ille p̃sumpsit rem habitam pro derelicta;& tunc non committit furtum,quia hic non est intẽtio fraudulosa,vt in dicto §.qui alienum. Aut præsumpsit rem non habitã pro derelicta, vel præsumere debuit ex qualitate rei, vt quia reperit florenũ; & tunc committit furtũ.vnde non est verisimile,q̃ quis proiecisset florenum, & tunc si vult euitare omnem suspicionem furti, debet facere præconizari. Sed si in veritate non habuit intentionem furandi,sed capiendi, & restituendi vero domino,si apparuerit,non tenetur de furto,licet non faciat præconizari,& maxime hoc procedit hodie,quia ex cõsuetudine ille qui perdit rem,facit præconizari; vnde potuit iste expectare,vt præconizetur,& ad ver.plerique.potest dici quod illa est cautela, & consilium ad euitandũ omnem suspicionem,sed ex qualitate personæ reperientis,& ex verbis
a prolatis per eum,satis potest purgari illa suspicio. [a] Quid autem si non reperitur dominus. dic, quod si præsumit rẽ habitam pro derelicta,potest sibi retinere, aliàs autẽ debet dare pauperibus arg.c.cum tu ℨ.de vsur. & in auth. omnes pe-
b regrini.C.communia.de succ. [b] & no.in d.§.qui alienũ. † Vl
5 terius no.quinque requisita,vt semel fur possit promoueri. primo requiritur,q̃ sponte fuerit confessus, secundo q̃ satisfaciat læso.tertio,q̃ infamia non surrexerit contra eum. quarto,q̃ peregerit pœnitentiam,vel partẽ ipsius.quinto, q̃
6 aliàs sit idoneus.† In gl.prima opi. communiter tenetur, & verius.Conclude ergo,q̃ regulariter ex quo peccatũ est occultum,& nulla infamia inde est orta. quis potest promouere,peracta pœnitentia,vel parte ipsius,in ca.fi. de temp.ord.&
7 q̃ ibi no.† Extra gl quæritur,hic dicitur, q̃ calix ille erat minus caute dimissus: nunquid custos ecclesiæ teneatur ad emendam;si non potest recuperare.Doc.q̃ sic;ex quo reperitur in culpa,de quo vide gl.& Inn.in c.ea quæ,de offi. Arc.
8 †Et hæc faciunt ad quæstionem quotidianã.Scholaris dimittit librum in scholis,qui subtractus fuit,nunquid bidellus teneatur ad emendam.videtur q̃ sic,quia tenetur ad custodiã sicut custos. Bar. hanc quæstionem ponit in l. si quis vxori. in §.apud Labeonẽ.ff.e.& ibi concludit,q̃ aut scholaris specialiter assignauit librũ bidello, aut simpliciter dimisit librũ
9 in scholis.† Primo casu si bidellus restituit socio scholari cõsueto,vel familiari,si ille postmodũ asportauit, non tenetur. ar.l.eum qui.& in l.argentũ.C.comm.facit c.significante,de pign.idem dicit si consignauit eũ alicui deferenti aliquod signum scholaris.Et bene no.hoc dictũ, q̃ licite quis restituit rẽ alterius deferenti signũ illius: nihil tamen allegat ibi Bar. Ego allego tibi bonũ tex.cũ ibi no.in c. significauit, de app. quod puto verum,nisi res esset valde pretiosa: quia tunc nõ est credendum de facili simplici signo.argum.opt.ex not.in ca.post cessionem,de probat.& in cap. 1.& 3. de fide instru. Aut scholaris specifice non assignauit librũ bidello, & tunc videtur adhuc etiam bidellus teneri, si non restituit modis prædictis,prout si fuit deperditus in nauta, & caupone, qui teneatur de reb.perditis in naui,vel hospicio.Sed hoc nõ placet Bar. quia illa lex est contra ius, & loquitur in certis casibus,vt ibi,& in l. 3. & ideo dicit, q̃ hoc casu posset distingui secundũ l.dominus horreorum. ff. loc. vt scilicet distinguamus: an bidellus obtulit se ad custodiam. vel non, vt primo casu teneatur,secundo non.Sed potest aliter dici, q̃ aut loquitur in bidello speciali,vel generali, vt specialis teneatur; quia ad hoc collectas, & alia commoda consequitur,vt custodiat libros.Si ergo reperitur in culpa tenetur ex mala custodia, sicut ℨ.dixi de custode. Sed in generali bidello posset procedere opin. Bar. quia officiũ suum non versatur circa
c custodiã librorum. Sed posset dubitari, quid in ista ciuitate Senensi,vbi non sunt bidelli speciales,sed generales tantũ.Et puto aduertendũ esse ad formam constitutionis, vt si tenetur custodire libros,,pcedat illa opinio;aliàs secus.[c] †Vltimo
10 vt intelligatur materia huius tituli,quę minus perfecte habe
d tur in hoc titulo.quæro qualiter puniatur. [d] dic q̃ de furto potest agi ciuiliter,& criminaliter.Ciuiliter potest agi condictione furtiua,ad ipsam rẽ duntaxat recuperandã, & de hac condictione habetur ℨ.de condict. fur.per totũ.Item potest
e agi ad pœnã furti,ad commodũ eius, cui res subtracta fuit. [e] Et si furtũ est manifestum , tenetur pœna quadrupli. si vero non est manifestũ,tenetur pœna dupli. Et dicitur fur manifestus,qñ deprehenditur in ipso furto, vel cũ re furtiua, antequã illam ducat in locũ destinatum. Inst. de obliga. quæ ex delict. nasc.in prin.& in §.pœna furti. Potest agi, & criminaliter ad vindictam,& tunc vario modo potest agi,vt no.in authen.sed nouo iure.C.de ser.fug.& in c.2.dẽ homi.nam si est fur sine aggressura:tunc de iure auth. non debet imponi pœna mortis, vel abscissio, aut debilitatio membri alicuius, sed fustib.potest castigari ; secus si est latro cum aggressura, de quo ibi,& in l.capitalium.§.famosos.ff.de pœ. Alii vero dicunt, q̃ etiam hodie rapiens rem vltra quinq; solidos valen-
f tem,debet puniri [f] pœna mortis, vt in li. feu.de pace ten. §. si quis quinq; Sed mihi placet illa opi.q̃ illa iura intelligantur quando ex tam modico furto sequitur pacis fractio,sed hodie cõmuniter statuta prouident de pœna in quolibet loco, & hoc de iure ciuili.Sed de iure canonico, clericus committens furtum debet deponi & detrudi in carceres ad agendã pœnitentiam,vt in c.cum non ab homine.de iud.& in c.tuę
g infra,de pœnis § tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Suspicio. Idem sentit gl.in d.§.qui alienum. & mihi placet.Aduerte tamen q̃ in d.§.qui alienũ,ponuntur tres casus.Primus,quando inuenit rem alterius.habuit animum retinẽdi pro se,& tunc committit furtũ,vt ibi dicitur,& Inst.de rer.diu.in fi. q̃ no. fallit vbi dominus habuisset illã rem pro derelicta,quia non cõmittitur furtum,nisi sit persona cui fiat,vt dicitur in d.§.quia alienũ.Secundus casus quando putauit inuentor rẽ sibi se habitam pro derelicta,& tunc non cõmittit furtum, dato q̃ nõ fuerit habita pro derelicta,vt ibi dicitur,q̃ intelligit ibi Bar.quando dicit se putasse ex aliqua ratione probabili, aliàs non crederetur sibi cũ præsumptione contra eum,vt in l.conquerebatur.C.vnde vi.& idem dicit Bar.in l.ter omnes.§.recte.æ.ri. Tertius casus quando non putauit rem habitam pro derelicto,nec etiam erat habita pro derelicto. & tunc si non habuit animum retinendi,sed restituendi domino si apparuerit, non cõmittit furtum,& cautela est q̃ fiat præconizatio,vt ibi dicitur.Si tamen nõ fit non per hoc incurrit præsumptionẽ furti, vt ibi sentit gl. & tenet Abb. Sic.hic.imo dato,q̃ improbe pro re iam inuenta. i.manifesta pecuniarium inuentionis,nec aliter velit rem restituere,non tamen incurrit crimen furti,vt ibi dicitur,quod no. Ale. de Ne.

b ¶De succ.Istud tenet Bar.in d.§.qui alienum.& dic de ista materia,& per Abb.Sic.in c.cum dilecti.de accu.vbi etiam quædam alia refert . quę dicit Bar.in l.falsus.§.si iactu.ff.de fur.& videHost.in summa.de pœnitentia.ver.quis inuenerit,vbi idem dicit. Dic tamen , q̃ si pauper est pauper,& egens,cum consilio,& authoritate episcopi potest retinere rem,& orare debet pro illo cuius est res inuenta, ibi tamen Host. dicit, q̃ exigitur præconizatio,licet Abb.Sic.hic dicat contrarium,& secundum ipsum est opinio Ab.Sic.& mihi magis placet,tene menti dictum Host. & aduerte quæ dixi in addit.præced.

c ¶Secus.Vide,intentio Bar.est, q̃ aut bidellus assumpsit custodiam libri, & tunc tenetur,etiam si liber perditus non fuerit assignatus illi.& sic But.quod tenebitur de leuissima culpa , quia qui obligat se ad custodiã debet præstare omnem diligentiam,ita quod tenetur de culpa leuissima vt in l.dominus horreorum.& l.qui mercedem.ff.loca.& idem tenet Bar.& per hoc dicit But.q̃ cum hodie sint constitutæ collectæ bidello, ad custodiant libros,ipsi tenentur de quacunque culpa committa, etiam leuissima.Vnde si scholaris probat, quod illa die portauit librum,tenetur bidellus soluere æstimationem libri,quod no. Ale.de Ne.

d ¶Qualiter puniatur.Qualiter imponat pœna pro furto tã de iure canonico.& quot modis pro furto agi põt ciuiliter, & criminaliter, & tex.cum glo.in l.interdum. ff.de pub.iud,Sed in contrarium videtur primo quod non potest agi ciuiliter , quando pœna applicatur parti,vt no.in l.agraria.ff.de ter.mo.& d.Ant.in rub.de iud. Sed pœna dupli vel dupli applicatur parti,ergo,&c.sol.potest intelligi,q̃ agitur pro illo criminaliter,per dictum §.si quis quinque solidos.in ti.de pace, sed hæc solutio non est bona,quia tempore.d.l.interdum,quæ permittit agi pro furto criminaliter,nondum emanuerat dispositio d.§.si quis quinque solidos.de qua dispositione nõ potuit cogitare,nec diuinare glo.interdũ.dico aliter,quod tunc demum pro furto potest agi ciuiliter,& de iure digestorũ,quando est lata furtum,q̃ transit in speciẽ latrocinii.vt tex.in l.capitalium.§.famosos.ff.de pœ.& in c.tuæ. ℨ.de pœn. potest etiam agi pro furto criminaliter,quando fur est notorius, & etiã de iure digestorũ est puniendus pœna capitali,vt est tex.in l. i.ff.de fur. unde tex.in accu.& facit c.cũ persodiens.de homi.potest etiã agi plagij, per tex. si quis seruum.C.ad leg.Flauiam de plagiar.& iltis casib. potest agi criminaliter,vt dicit tex.in d.l. interdum.ff.de pub. iud. aliàs autẽ non potest de iure cõmuni agi criminaliter pro furto,vbi hodie, etiam de iure communi,quis vellet agere criminaliter pro furto facto, rumpendo pace contra textum d.§.si quis quinque.in ti.de pace tenenda & istud tenet multi,quia non est d.declaratum per d.Abbatem,nec per alios Doct.

e ¶Subtracta fuit.Et dic q̃ ad ipsam repetendã potest agi rei vendicatione, & condictione furtiua.Sed rei vendicatio,datur contra quẽcunque possidentẽ,siue sit fur,siue alius.Sed condictio furtiua datur tm̃ contra furem. Ite vltra rei restitutionem , potest agi ad pœnam furti, nec restituendo computatur in duplo,vel quadruplo,imo vltra rem potest integram petere,& de his vide tex.Inst.de oblig.quæ ex delicto §.fi. Secus de actione,q̃ mer. causa.quia in quadruplo computatur simplum, vt no. cum exceptione.§.1.& §. quadruplatur.ff. quod met.cau. Vide Bar.in hoc edicto.ff.de publ.dicit,quod quando statutum dicit,quod soluat duplum,vnum simplum erit rei perfectuio,aliud pœnale, & sic dicit intelligendũ in materijs mere pœnalib.Nam duplabitur illud quod erat duplandum,& dicit quod in duplo computatur simplũ,nisi lex, vel statutum aliud expresse dicat.idem sentit gl.in l.pen.ff.ad l.iul. pecul. Sed Io. An.in Spe.de loca.§.nunc aliqua.ver. 11.dicit,quod in pœna legali vtrum potest peti,& interesse,siue æstimatio rei,non computatur in pœnam secundum ipsum,sed in pœna conuentionali res, siue æstimat io, siue interesse computatur in pœnam.alleg.l.prædia.ff.de act.etnp.& vide omnino Bal in c.1.§.fi duo.in ti.de pace tenen.in vlib.feud.

f ¶Debet puniri.Hanc opi.sequitur Bar.in l.capitalium. ff. de pœ. & vide & hoc per do.Abb.post Host.in c.tua nos.§.1.circa fi. de homi. de quo etiã per Bar.in d.auth.sed nouo iure.C.de ser.fug. Bar.de Bel.

g ¶De pœnis.Ille tex.in c.tuæ,nõ facit ad ꝓpositũ, quia loquit de latrocinio.

a *De vsuris.* [a] *Rubrica.*

ADDITIO.

a ¶De vsurис.Ad totum istum tutulum,vide Bal.in rub. de vsur. & si vsura permittitur ratione mutui,& alterius pacti,an sit licita,Bal. ponit, sed non decidit in l.petens.C.de pact.item pro intellectu istius tit. & rationem,quare potest recipere pro pecunia numerata,hoc est pro vsura,& an sit vsura vide omnino late per B.Thom.2.2.q.77.art.1.& dicit gl.in l. 1.in prin.in ver.quoties.in fin.ff. de sol. quod debitores sunt tenaces in soluendo vsuras,quas non receperunt.& videtur eis, quod soluant lumina oculorum.item an per vnum contractum vsurarium dicatur q̃s vsurarius.Dic quod sic.ita optime deciditur ex his,quæ no.Bar. in l.matris.§.qui quæstũ.ff.de adul.ad quod optime faciunt quæ scripsi in meo reper.in ver.Mercator.& per Dom. referentem dicta Bar.in c.1.in 2.co. de vi.& hon.cle. Bar.de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Duplex definitio vsuræ.*
2 *Vsura in quibus rebus committatur.*
3 *Vsura non committitur quando quis ponit pecuniam ad banchum alicuius,exinde recipit aliquod lucrum.*
4 *Vsura committitur, licet forti non accedant res consistentes in pondere,numero, vel mensura;sed reddatur vltra sortem aliqua species, puta equus,vel quid simile.*
Vsuram committunt doctores,qui alliciunt scholares ad intrandum se eum,propter pecuniam,qui aliàs non essent intraturi.
5 *Vsura quare prohibita in vtroque testamento.*
6 *Circa vsurariam prauitatem ecclesia habet iurisdictionem in laicos.*

Continuari põt hæc rub.ad præcedentes hoc ordine, q̃a vsuram exercens rapinã quodammodo [a] & furtũ committit.14.q.3.si quis vsuram.& subiacet restitutioni , sicut furtũ committens,siue rapinã,vt in c.cũ tu, ℨ.eo.iõ postquam vsurarius est de raptoribus.& de furtis,cõpetenti ordine subijcitur
b rub.de vsuris. [b] † Sed quæro pro declaratione materiæ,qd sit vsura. [c] Solet dari duplex diffinitio.prima est, q̃ vsura est
c quicquid forti accedit , hæc diffinitio põt elici ex ca. vsura. 14.q.3.sed nõ est perfecta diffinitio.qa posset accedere aliqd forti gratis,& tñ nõ esset vsura.ar.1.q.2.sicut.& ℨ.de simo.c. duo.& c.si quæstiones.ideo ad saluandũ hãc diffinitionẽ oporet addere,vt dicatur,q̃ est quicqd forti accedit ex pacto,vel intẽtione præcedẽte,vt in c.consuluit.ℨ.eo.põt ẽt aliter diffiniri,& sic: Vsura est lucrũ mutui,ex pacto debitũ,vel
2 exactũ. † Secũdo quæri põt in quibus rebus committitur vsura;dic qd in his,in quibus consistit mutuum. [d] & mutuũ quidem consistit in his quæ sunt triplicis generis . Nã quædam consistunt in numero,vt pecunia quædam in pondere,vt argentum & aurum.Quædam in mensura , vt triticũ, & vinum.In aliis vero rebus non potest consistere mutuũ. Ratio est, quia in mutuo transfertur dominiũ rei mutuatæ.vnde dr̃ mutuũ,qa de meo sit tuum, vt in l.2.si cer.pet.re recipiens vero mutuũ, non tenetur restituere ad identitatẽ
3 cite capere lucrum,& nõ ex re mutuata. † Et ex his infert, q̃ si ego locarẽ tibi pecuniã,nõ vt expendas,sed vt ad põpã
4 reineas in bancho,licite tunc posset aliquod lucrum capere:quia tunc vsus rei est separatus à dominio , vt no.in c. conquestus.ℨ.eo. † Et quod supra dixi,vsuram consistere in his tantum,in quib.consistit mutuum: intellige de reb.procedentib.ab vsurario.nam ex parte capientis ad vsuram pecuniam non est vis,q̃ detur rõne lucri: nã siue detur equs, siue domus,vel fundus,seu quicquid aliud æstimabile,vsura
5 committitur adeo,q̃ certo casu doctor committit vsurã

h mutuãdo scholari pecuniã,vt intret secũ. [h] aliàs non intraturus,vt plenius dicã,post Cal.in c.nauiganti, ℨ.e.& de his vide q̃ no.Io.An.in reg.peccatũ,de regu.iur.li.6.& per Cal.in
5 c.nauiganti,præal. † Sed quæro,quare vsura est sic vtroque testamento prohibita, & ita detestata à iure humano. Inn.
i hic sup rub.ponit aliquas rationes. [i] Prima est,quia si licitũ esset lucrum vsuræ,omnes fere homines relicta agricultura & alijs mercimonis,intenderẽt vsure.cũ sit lucrũ valde tutũ & ex hoc de facili contingeret caristia, seu rerũ penuria.nã pauperes ex defectu pecuniæ, nõ possiunt intendere agricul turæ,nec reperirent pecuniã sine vsuris.& sic sequeretur excidiũ pauperũ.Secũda rõ est,quia vix cuitaretur idololatria in hoc peccato.nã videntur vsurarij,nummũ,vt Deũ, venerari.47.di.sicut hic.Tertia rõ est,qa est ℨ pietatẽ, & charitatẽ:nã dẽt quis subuenire proximo in necessitatib. constituto:vnde ℨ charitatẽ peccat, nolens mutuare sine lucro,vnde non diligit proximũ,sicut seipsum, quemadmodũ tenet
K ex præcepto diuino.vt in c.prouide.de pẽ.di.2. [k] Sunt & alię rõnes coadiuuẽtes,sed vr̃ q̃ illa.s.q̃ tacite s. sensi sit melior. qa vsura est vitiũ quoddã ℨ naturã rerũ,qñ pecunia germinat pecuniam:quæ tamen naturaliter non est apta germinare,cum sit tm̃ in mensura rerum.ff.de contrah.empt.l. 1.& 1 in c.ejiciens.88.di.& venditur vsus rerum, vbi non est. [l] † Et
6 per hãc rationem dixit Io.Mo.in c.1.c.tit.li.6.q̃ ecclesia hoc casu vendicat sibi iurisdictionẽ in laicos: quia vsurarij committunt principaliter in Deũ,abutẽdo rerũ vsu;ideo ad eius vicariũ spectat punitio.Itẽ vsura est peccatũ,inductũ ex vetustate, &

ADDITIONES.

a ¶Quodammodo.Ex hoc quod Abb. vtitur verbo quodammodo, videtur velle,quod vsura sit improprie rapina , ita quod dispositio loquens de raptoribus non habeat locum in vsurarijs,& ita voluit Arch.in c.si quis vsuram.14.q.4. Sch.Sap.

b ¶Vsuris.Vnde vsurarius dicitur legalis latro,vt dicit Io.An.in reg.peccatum.in ar.1.Sed Host.in summa,c.ti.in concinuar.Rubr.dicit,quod nullus est improbior raptor,vel fur,quam maledictus vsurarius . Sed mihi non videtur,quod sit improbior quam raptor,vel fur: quia fur,vel raptor tenetur in duplum,vel quadruplum,sed vsurarius tenetur tantũ ad restitutionem illius,quod extorsit.ergo si minus punitur,sequitur q̃ peccat minus.34.q.1.non afferamus,in fine. Ale.de Ne.

c ¶Vsura.Adde Fed.consi.303.Ro.consi.423.& consi.infra alleg.
¶Vsura.Quid est vsura,& hanc diffinitionem vide per Inno. in cle. 1. de vsu.in 19.col.ver.quærit hic Gul.& Pe.de Anch.in repet.reg.peccati venia.in 1.p.principali.& de hoc vide latissime,& melius,quam alibi, per d.Lau.de Rodul.in suo tract.de vsu. Bar.de Bel.

d ¶Mutuum.Nunquid autem sit vsura,si quis accipit aurum ad mercantiã faciendam,& reddit argentum,quia creuit:vide Fel.in ca. excommunicamus.supra de hæreti. Seb.Sap.
¶Mutuum.In quibus rebus potest committi vsura. de hoc vide per Ia. de Rodul.in suo tract. de vsuris.in 2.charta.ver.ad tertium,& gl.14.q.3. in summa.& quod ibi no.Pe.de Anch.in rep.reg. peccati.venia.in 16.q. principali.in 6. Bar.de Bel.

e ¶Substantiæ.Hoc etiam declarat Io.An.in reg. peccatum.in 1. art. vbi idẽ dicit. Ale.de Ne.

f ¶Pompam.Adde Lud.Ro.consi.400.& ibi vide multa ad materiam.
¶Pompam.Vtrum pecunia possit vendi,vel locari. de hoc vide per Pe. de Anc.in d.reg.peccati.in 3 q.prin.gl.in c.1.14.q.3.& quod ibi notaui.

g ¶Vsura committitur.Vide Abb.in c.consuluit.in 3.no.& in c.fi.ver.vlt.hic quæro.infra eo. Seb.Sap.
¶Ista sunt verba. Io.An.in reg.peccatum.in 1.arti.& probatur.14.q. 3. putant.& c.plerique.vbi etiam dicitur,quod si quis ex mutuo exigeret poculum,vel cibarium,vel aliud munusculum,vsuram committit.

h ¶Vt intret secũ.Aliàs nõ intraturus Distingue de hoc dicto,vt ꝓ An.Cor. sing.suo.in ver.doc.lo.1.& Mo.in l.rogasti.§.fi tibi dedero.i fi.ff.si cer.pe.

i ¶Aliquas rationes.Vide vnam rationem principalem,quare vsura fit prohibita per Bar.Veron.in cau.127.& per Mod.in repe.l.cũctos populos, C.de summ.Tri.& fi.cath. Seb.Sap.
¶Aliquas rationes.Quæ est ratio quod prohibitæ sunt vsuræ, de hoc vide per Imo.in d.cle.1.& per Pe.de Anch.in d.reg peccati.in 3.q.prin.& per Io.de Lign.in c.nauiganti.infra.eo.& latissime per d. Lau. de Rodul. in tract.de vsur.in ver.ad septimum,& per Bal.in rub.de vsur.vbi plene,& in l.cunctos populos.in lec.ver.quæro primo.C.de sum.Tri. Bar.de B.

k ¶Dist.2.Vtrum autem teneatur quis ex præcepto mutuare proximo constituto in necessitate Doc.& Gof.infra eo,consuluit.dicunt,quod sic,qa si tempore necessitatis omnia sunt communia.47.dif.sicut hi.& 12.q.3.di lectissim⁹.& sic hoc casu mutuũ est in ꝓcepto.facit optime 86.di.si satis. volentes fœnerari,vide quod dixi in c.inter opera.de ꝓnit. Ale.de Ne.

l ¶Non est.Quod contractus vsurarius sit ex natura rei vitiosus & malitia conuolutus,patet.Nam philosopus nulla lege scripta arctatus, vel edoctus,sed sola ratione naturali ductus,lucrum vsurarium est detestatus, vt patet primo,Politic.quod non fecisset,nisi contractus vsurarius fuisset ex natura rei vitiosus,& malitia conuolutus.Secundo patet, quod vsura est rapina 24.q.4.si quis vsuram. sed certum est , quod rapina est natura rei vitiosa, & malitia conuoluta.pro hoc facit tex. 47.dist. sicut hi.ibi,interdum etiam vsuræ arte nequissima,ex ipso auro,aurũ nascit, & est tex.Ambrosij.Ad idem est optimus tex.88. dist. cirjciens . & circa hoc vide no.per Io.An.in reg.peccatũ in 2.art.vbi per multas rones cõcludit contractum vsurarum esse,ex natura rei vitiosum.Et hæc not.qa ex hoc sequit, quod ecclesia possit , & debebat se impedire de peccato Iudæorum fœnerantiũ,qa vbi infidelis delinquit cõtra ius naturale,potest puniri per ecclesiam,iuxta doctrinã Inn. & Doc. in ca. quod super his.de voto,& ita concluſi in quodam consilio quod feci contra Iudæos

Universidad de Deusto
Biblioteca

xi,& nouo testamẽto,& ex lege canonica,& ideo punitio spectat ad conditorem canonum , & ad vicarium Christi. [a]

ADDITIO

a ¶Ad vicarium Christi. Nunquid autẽ materia vsurarum spectet potius ad Canonistas,& Theologos,vide Pe.de Anch.in dispu.inc.antiquis,& modernis temporibus refert Ana.in c.in ciuitate,infra e.Ale.cõsi.1.in 2.vol.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ,deductis expensis, debent computari in sortem: aliàs est vsura.*
2 *Fructus rei pignorata,computantur in sortem, quando sunt consumpti si autem non sunt consumpti, debent restitui vna cum pignore.*
4 *Clericus a usurarius deponitur ab officio ecclesiastico.*
5 *Fructus percipiẽdi, vel q percipi poterũt,an, & quãdo cõputẽtur in sortẽ.*
Vsura est, quicquid accedit sorti loco interesse.
6 *Vsura non est si mutuaui certum, quæ non potuisti restituere,& ideo necessitatus accepi centum sub vsuris,possum. n. exigere à te non solum sortem,sed vsuram,quam alteri solui.*
Fideiussor potest repetere à principali,si ipse, cum non haberet de suo, accepit pecunias sub vsuris.

CAP. PRIMVM.

1 PLures. † Si creditor pcipit sortẽ ex fructib.pignoris,deductis expẽsis,tenet' pignus restituere debitori & vnũ casũ excipit. Vel sũma aliter,& sic.Vsura est lucrificacere fructus rei pignoratæ,fallit in casu hic excep.h.d. Et diuidit in tres partes.nã primo ,phib et clericis vsurã gñaľr, nõ noiatim certã speciẽ.secũda ibi,q̃ si,penã addit.In tertia à p̃dicta specie vnũ casum excipit,ibi,nisi,&c.Casus literalis.Quia plures clerici,datapecunia,possessiones recipiebãt in pignus,dicẽtes nõ esse vsurã.Statuit cõciliũ Turonẽse, vt nullus constitutus in clero , hoc,vel aliud genus vsuræ exercere p̃sumat. Sed si qs possessiones alicuius,data pecunia recepit in pignus,si sortẽ suã recepit,deductis expẽsis, possessionẽ libere restituat debitori. Si ãt aliqs minus hẽt,eo recepto, possessio ad dñm libere reuertat.si vero post istud statutũ in clero qsq; vsurarũ crimẽ cõmisit,officij piculũ patiat,nisi fuerit beneficiũ ecclæ q̃ re
2 dimẽdũ sibi hoc mõ de manu laici videat.No. 1. † ex tex. q̃ vsura cõmittit,nõ solũ qñ expresse aliqd dat' annuatim,sed ẽt si ex pacto creditor lucrat fructus rei pignoratæ , nã cũ fructus recipiãt æstimationẽ,accedũt nũc sorti ex pacto p̃cedẽti.& licet tex.hic loquat' in gñre de possessionib.& fructiferis idẽ dicendũ in omnib.alijs reb.dẽnt. n. soluta pẽsione extenuare sortẽ , vel pinde est,ac si p̃ vsurã solitã pciperet pẽsionẽ.Quicquid eñ æstimabile pcipit vltra sortẽ, vsura est. 14. q.3.quasi p totũ.Et sic no.q̃ creditor p̃t vti fructib.rei pigno
3 ratę,dẽt tñ illos p̃putare sibi in sortẽ.†No.2 q̃ fruct[a] p̃cepti
a ex re pignorata ipso iure attenuãt sortẽ, vt hic, vbi mãdat q̃ solute.i;sine aliqua difficultate res pignorata dẽat restitui debitori , q̃ intellige, qñ creditor cõsuplit fructus, nã tũc hẽt
b locũ q̃ hic dr, [b] aliàs secus, qa nõ dẽt fieri cõpẽsatio de spẽ ad q̃uitatẽ,& fructus sũt tacite obligati,& in ea cã, in qua est ipsũ pignus principale,vt in l.2.C.in qb.cau.pig.ta.ꝟhi.& in l.1.& 3.C.de pac.pig.& hoc ꝓbat' in c.ad nostrã. i.fm vnũ in
c tellectũ.[c] ꝟ.de iureiu.†No.vl.pẽnã clerici exercẽtis vsurã. de
4 bet.n.deponi[d] ab officio ecclastico,de quo in c.ĩter dilectos.
d J.de excel.pla.[e] † In gl.1.in fi.& de hac materia vide tex.cum
e ibi no.in c.cũ ꝟ.s.de pig.& p Host.in sum.e.ti. §.qñ efficaci-
5 ter,ver.sed nũqd creditor.& ibi Host.q̃rit,& ponit Io.An.hic post eũ, nũqd creditor teneat' sibi ꝓputare in sortẽ , fructus pcipiẽdos,nã de fructib.pceptis nõ est dubiũ,vt hic,& cõcludit Host. q̃ nõ, nisi fuisset in fraude . Idẽ si nõ locauit domũ solitã locari,vel si nõ erat solita locari,repiebat tñ cõductorẽ,sed noluit locare,istis casib.teneret,ac si locasset.ar. in l. 1. & 2.C.de pact.pign.Io.An.dicit, q̃ vna lex in hac materia dicit creditorẽ sibi dẽre cõputare in sortẽ fructus , quos pcipere potuit,vt in p̃al.l.1.& 2.C.de pact.pig.Alia lex dicit , qã dẽr sibi cõputare fructus,quos pcipere debuit,vt in l.2.C.de pig.act.Io.Cal.dicit, q̃ sorti nõdũ satisfacto, tenet' sibi cõputare fructus pceptos tm̃ , sed post q̃ satisfactũ est sorti, tenet' cõputare ẽt pcipiẽdos.Ratio diuersitatis,qa hoc vltimo casu est malę fidei possessor in nõ restituẽdo rẽ, ex quo sibi satisfactũ est de fructib.vt hic, nã malę fidei possessor tenet' restituere ẽt fructus pcipiẽdos,vt no.in c.grauis, ꝟ. de rest.spo. D. An.cõcludit q̃ si creditor fuerit in dolo,vel lata culpa,tenet' de pcipiẽdis;aliàs secus,& satis p̃t hoc dictũ ,pcedere,qñ ꝟctus pignoratitius fit gratia debitoris tm̃,qa hoc casu nõte net' creditor , nisi de dolo, & lata culpa, secus puto, vbi talis ꝟctus fuisset gestus gratia vtriusq; vt qa tu inhabitares domũmeã,pignoraui tibi eã,vel ꝟstitui tibi aliqd lucrũ, eo casu dẽt teneri creditor,nõ solũ de dolo,& lata culpa,sed ẽt de
f lcui.l.si vt certo.ff.cõmo.l.ꝟct[a].ff.de re.iu .& iõ dẽt sibi cõputare ẽt illos fruct[a],quos diligẽs p̃fam. p̃cepisset, & hãc sniã satis puto verã,& ad hãc distinctionẽ reducẽrẽ leges supi[a] all.[f]

In gl.

ADDITIONES.

a ¶Fructus. Sed tu,quomodo intelligatur illud q̃ dr̃ q̃ fructus pignoris cõputantur in sortem,declara elegantissime , & melius quam alibi, vt per do. An. post.gl.& doctores,in c.ad nostram.el 1.in 3.& 4.col.de iureiu.
b ¶Dicit. Ad idem vide do. An.in d.c.ad nostram.el 1.in pen.col. de iureiu.
c ¶Intellectum. Istud etiã dixit hic d.Pe.de An.& dicit q̃ ratio q̃ fructus cõputantur,est,quia fructus breu tempore corrũpuntur,& creditor non tenetur debitori rem reddere.nisi sibi soluar. ergo necessario illos vendere debet,& pretiũ conuertere in suum creditũ,seu in suã sortẽ, & sic q̃ si essent fructus tẽpore duraturi,puta frumentũ,& vinũ,& oleũ,& similia,nõ cogetur vendere,nec ẽt volens posset in sortẽ cõputare.sed bona fructus,soluto debito,tenetur restituere debitori, ar.l.is cui. §. qui põt. ff.vt in poss.le.& sic omnia iura dicẽtia q̃ creditor teneatur computare fructus in sortẽ,dẽnt intelligi qñ sunt consumpti,vel venditi, redacti ad pecuniã.secus si extant,quia tunc non computantur in sortẽ,& sic restituẽdi debitori soluto debito,& hoc tenet Bal.& Sal.in l.2.C. de pignact & Bar.in l.diuortio.§.ob donationes.ff.sol.ma.Quid aũt si sylua data est in pignore,an liceat creditori illã incidere.Sal.in l.2.C. de pign.act.dicit,q̃ sic,si sylua erat cædua,hoc est si ligna incisa renascuntur,quia dicitur fructus percipere,nõ deteriorẽ facere,l.ex sylua cædua. ff.de vsufru mẽ incisa ligna sunt pignori,vt in l.quis.C.in quib.cau.pig.tac. cõmissa sint trãslata ad aliã spẽm nõ reducibilẽ ad primã materiã,vt in fi.ff.de pignerit.§.pe.ff.de pig.act. vbi dicitur q̃ si ex lignis fit nauis,tunc hẽtur q̃ cõsumptis,& eorũ æstimatio extenuat debitũ, & ista ,plus iuris recitat Io. D.Io.de An.hic possem tractare,an, & quando fructus cõputãr in sortẽ.sed ñ ẽ materia nr̃a.vñ remitto ad no.p Docã c.ad sniam. el.j.de iureiu.
d ¶Dep oni. Adde Ale.conf.17.2.li.
e ¶De excef. præla. Et tangitur infra eo. præterea. Ale.de Ne.
f ¶Superius all.Sed tu referas verba Host.quia doc.non referũt integre.Nã Host.in loco p̃al.dicit,q̃ aut apparet de pacto,& ipsi in omnib. est standũ,vt ff.de verb.ob.l.eũ qui.aut non cõstat de aliquo pacto,& dicit tunc q̃ nõ imputatur creditori,si non coluit feudũ,nisi hoc fuerit in fraudẽ, q̃ præsumitur vbi possessiones proprias colebat,non ita fertiles. Sed dic q̃ imputatur creditori si non locauit,& locare potuit,vt in l.3. C.de extract.pig.Idem dicit de qualibet re, quam debitor locare consueuit,& siue mobili,vel se mouenti,ar.ff.de vsu f.l.sed & si quid.§. & si vestimentorum.Idem si non consueuit locare,& aliquis conducere voluit,prata cautione. Sed creditor in locando prælucrit res proprias , cum aliàs potuerit obligaras: alias non tenetur creditor de percipiendis ,nã cũ computare in sortem fructus , quos percipere potuit . sed glos. in tex. cũ contra.de pig.act.indistincte dicit,q̃ non solũ tenetur fructus percipros cõputare in sortẽ,sed ẽt percipiẽdos,& illã gl.sequitur ibi Bart. Car.Io.de Imo.& Abb.Sic. Sed But.ibidem dicit , q̃ licet cõputentur in sortem,non tñ ratione vsuræ potest peti, vt cõputentur fructus percipiendi,non.n.accedunt ad sortẽ,cum creditor eos non percepisset,& de non est vsura,dato,q̃ creditor nolit eos cõputare in sortẽ. Sed hoc reprobat suppo.s.q̃ creditor teneatur de fructib. percipiendis, quæ culpa,quia vt creditor teneatur de percipiendis. & But. hic tenet quod exigitur dolus aut lata culpa,sed si propter leuem culpã , aut leuissimã creditor non percepit fructus,nõ tenebitur de percipiẽdis. Sed Abb. Sic.hoc limitat nisi cõtractus pignoratitius,factus fuisset gratia vtriusq; quia tenetur tũc de leui culpa, & sic teneretur cõputare in sortẽ fructus, quos diligẽter parersa. percepisset.Sed videtur q̃ indistincte teneat culpa, quia p̃ dicitur constitui vtriusq; & de hoc est tex.Inst. quib. mod. re cõtra. §.fi.Ego in hoc puto aduertendũ,q̃ contractus dicitur fieri gratia cuius gratia principaliter fit,vt in l.si quis nec causam.& in l.rogasti si cer.pet.& per Bar.in l.si vt certũ.§.nunc videndũ,ff.cõmo.Vnde nota inspiciendum tantũ, an vterq; cõtrahens sentiat commodũ,quantũcunq; spiciendũ,cuius gratia principaliter fit. de hoc est casus notabilis vt certum.§.interdũ.ff.commo.sic etiam indepositio,vt videre est in l. fępe.ff depos.vbi licet regulariter depositarius, regulariter teneat de dolo,& lata culpa duntaxat;tñ si offert se rem recepturũ,si ille cuius de posuerit,propter talẽ oblationem tenebitur de culpa leuissima. depositũ censeatur factũ gratia depositarij , licet deponens commodũ,ex eo q̃ res sua custoditur,quæ tene menti perpetuo, de pe de facto possunt contingere,modo ad propositũ, cum mutuo dotetur ex charitate,& gratia recipiẽtis , licet in consequentiã creditor mutuat pro sua securitate recipiat pignus,vt sit securus, dicitur contractus fieri gratia debitoris,quia debet inspici cuius gratia principaliter celebretur contractus.Vnde non tenebitur de fructib.percipiendis, aliud sit conuentũ inter eos,nisi fuerit in dolo,vel lata culpa, & sic placet opi.Bar.Non obst.§.fi.Insti.quib.mod.re. cotrah. obli. quia dicit intelligi quando mutuũ,& pignus fiebat gratia vtriusque,vt qua tor mutuauit sub vsuris, secus si gratis mutuasset, quia tunc no teneretur nisi de dolo.& lata culpa,vt in l.si qs nec cãm,& in d.l.rogasti.ff.de pig. ta.Concludo itaque distinguẽdo sic,q̃ aut creditori est de sorte sua cũ,siue quia fuit solutũ sibi debitũ , vel quia percepit tot fructus de pignorara,q̃ ascendunt ad debitũ;& tũc haberur rõ percipiendi,& non distincte,qa tunc creditor,nedũ est malę fidei possessor,imo ẽ quasi lentus,vt innuit hoc c.vnde tenetur de fructibus percipiendis,vt dicit c.grauis.de rest.spo.& hoc tenuit Io.Cal.& D.Car. Aut adhuc de sorte ẽt satisfactũ,& tũc tenetur tm̃ de fructibus p̃ceptis,nõ aũt de percipiendis,nisi fuisset in dolo,vel lata culpa,qñ mutuũ fuit celebratũ gratia debitoris principaliter.& hoc mõ ,p̃cedit opi.Bu. secus si fuisset celebratum gratia vtriusque. & hoc mõ ,p̃cedit Ab.Si.opi.& dic, qđ ,p̃bare fructus pcipiẽdos est facile,qa põt dici qđ cõi æstimatione potuisset tm̃ fieri singulo anno.sed ꝑbare qđ fructus sint p̃cepti est difficile , vt dicit hic in l.2.C.de pig.ac.Sđ qđ si obligaui,vel tradidi in pignus vnã domũ creditor inhabitat,q̃rit̃,an tenebitur cõputare in sortẽ illã pẽsionẽ qua creditor daturus esset,si aliã domum conduxisset,Spe.in ti.de pig. & fi.ver.qđ si obligasti mihi.tenet qđ dẽt cõputari illa pẽsio qua creditor solusset si aliã domũ cõduxisset.Sed Ab.Sic.in c.cũ cõtra.de pig.tenet q̃ illa pẽsio dẽt in sortem computari,qua domus data in pignus meretur cundũ cõem æstimationẽ, & hoc mihi magis placet,qa ꝑtia rerũ,cũ si.ad l.Fal. & fdicta tempẽti,quia sunt notabilia,& sæpe concurrere p̃t in practica.Ale.de Ne.

In gl.si.in si.no.gl.sing.in eo quod dicit,idem in laico.Potest ergo generaliter concludi , q̃ licite quis percipit aliquid ex mutuo,vbi illud erat suum,vel alias sibi debitum, nec poterat aliter illud consequi,sicut dicimus in simili , q̃ licitũ est parare hosti in casibus,quocunque modo expugnetur.23. q. 6 2.in c.dominus.vbi bon.tex.cum glo. † Et ex his habes vnũ casum in quo aliquid percipietur vltra sortem,& nõ est vsu
a ra. [a] Sunt & alij casus quos vide per bo.gl.14.q.4.in summa.
b Et generaliter vbicunque percipitur aliqd loco interesse, [b]
c nõ cõmittitur vsura.Et pone exemplũ [c] in terminis quotidianis,mutuaui tibi centũ,& cũ indigerẽ hac pecunia, & tu nõ valeres restituere,recepi tantã pecuniã sub vsuris,tũc potero exigere à te non solũ debitũ,sed ẽt vsurã,quã solui , qa nõ vt vsuram,sed vt interesse,nã mihi nullũ lucrũ accedit,c. dilectis.de for.comp.& quod ibi no.& c.peruenit.de fideiuss.
d Idem si fideiussore,qui necesse habuit soluere creditori [d] & recepit sub vsuris.& de hoc vltimo per Io. An.in reg. dam-
e num.de reg.iur.li.6.in Mercu.de hoc ẽt per gl.in c. conquesus.j.eo.& idẽ gl.iuris ciuilis,in l.curabit.C.de act.emp. [e]

ADDITIONES.

a ¶Vsura. Vide circa hoc notata per Inn.& Doct.in c.olim.el 1.de resti.spo. in.& in ca.de or.cog. Ale.de Ne.
b ¶Loco interesse. Adde Lud Ro.conf.93.& 101.
c ¶Exemplum. Vide Ro.conf.101.hoc.propositæ cõsultationis, vbi ponit de eoquit accepit pecuniam sub cambio. Seb.Sap.
¶Exemplum. Si debes mihi pecunias certo tempore,& quia non poteras mihi soluere,accepi à te vsuram,postea à te exigere vsuras , quas soluni.& idem tenet Bal.in l.1.in prin.C.de vsu.& allegat Inn.hic.Bart.de Belle.
d ¶Fideiussori. Fideiussor,qui soluit vsuras,eas potest repetere,& vide quod dehoc notat post gl.in d.c.peruenit.de fideiu.Idem dicit Inno.hic, de quo vide plene Bal.in c.constitutus.de vsu. Bar.de Bellen.
e ¶De act.emp. Sed videtur quod creditor non possit quin non teneatur fructus computare in sortem,quia non potest referre quæstionem dominij vt in tuum credit.res. Cde pig. act.& sic nec glo.videtur procedere.Sol un. Goff. quod refertur quæstio de dominio,i.quod non velit rem restituere,tanquam ipse creditor sit dominus,sed dicit sibi non esse solutũ per fructus,quia non tenetur eos in sortem computare:& dicit esse spetiale hic,& in c.conquestus,infra eo.sicut & quandoque per iuramentum necesse est debitori,qui dedit rem in pignus,pecuniam integraliter soluere,nec est locus compensationi, vt in c.ad nostram. el 1. supra de iureiu.Sed But.hic examinat,an contra debitore repetentem pignus soluto debito,admittatur creditor excipiens , quod res pignorata non erat ipsius debitoris.de quo arti : die vt plenius per Bar.in l.si quis conductionis.Cloca.& in l.si alienam.ff.sol.mat.& in l. commodare. cum l. seq.ff.commo.in quibus locis examinat,an alius creditor vel possidens nomine alieno,possit contra illum,qui rem tradit opponere exceptionem de dominio proprio,vel alterius tertij. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsura quomodocunque committatur, cognoscitur per iudicem ecclesiacum.*
2 *Pignus debet restitui sub pœna excommunicationis, computatis fructibus in sortem*
3 *Fructus quatumcunque modici, & ex vilibus arboribus nati, computantur in sortem.*

CAP. II.

1 VOniam. † Idem in effectu dicit cum præcedenti c.sed addit tacite idẽ esse in laicis:nã in præcedenti c.tantũ fuit facta mentio de clericis.Nota primo ex tex.laicos esse cõpellendos ad restitutionẽ vsurarum per ecclesiã: nam hoc deliquit,sed eius coercitio, spectat ad ecclesiã,vt dixi supra super tribus. † No. ,q̃ excommunicari potest,qui nõ restituit possessionẽ pignoratã,si sibi ex fructibus satisfactum est, vel si
2 tetat aliquid,eo oblato,nõ vult restituere vt.ꝟ.c.prox. † Tertio no.quod fructus etiam ex arboribus contingens , debet computari in sortẽ;& forte erant arbores fructiferæ, puta viridarium,vel erat nemus,ex quo educuntur ligna , & venduntur,& generaliter omnes,quantũcunque modici,computantur in sortẽ.Et dic vt plenius dixi in c.p̃cedenti. & vide.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti repelluntur ab ecclesiastica sepultura, & altaris cõmunione. 1.*
2 *Sepelientes manifestum vsurarium in sacro, sunt excommunicati ipso facto.*
4 *Vsurarius manifestus non sepelietur in ecclesiastica sepultura ; etiam quod eius hæres velit satisfacere.*
3 *Vsurarij, & cæteri manifesti peccatores, non admittuntur ad oblationẽ bene ab eis recipiuntur eleemosynæ,eleemosyna vero solet fieri in secreto. 6.*
7 *Vsura est prohibita in vtroque testamento, de iure canonico, & secundum leges.*
8 *Restitutio ablatorum, an debeat fieri per episcopum loci, an vero per illum, qui ex tor sit.*
9 *Vsurarij incurrunt pœnas, quibus subiacent ipso iure.*
Excommunicatio inducitur ipso iure per ista verba , talis subiaceat excommunicationi.
10 *Testamentum quod fecit vsurarius manifestus præstita cautione de restituendo, an valeat si prædictas vsurarius post testamentum exercuerit vsuras licet non manifestè.*
11 *Vsurarius quomodo, & quibus præsumptionibus dicatur manifestus.*

CAP. III.

a 1 QVia in omnibus. [a] † Manifesti vsu-
1 rarij ad communionẽ altaris,ecclesiasticã sepulturã,& oblationem offerendã admitti non possunt. & clerici ꝟ hoc facientes puniuntur, vt hic dr̃. & est tex. valde allegabilis,& multa iura faciunt mentionẽ de isto concilio Latera.& tria facit,primo ponit factũ dãnabile per eũ statutionis cãm.secundo tripliciter punit vsurarios manifestos,tertio punit dupliciter clericos trãsgressores.secũda ibi, ideo tertia ibi,q̃ autem.Casus literalis.In multis locis tãtum inualuit vsurarũ cõsuetudo,vt in multis alij negotijs prætermissis,vsuras exerceant,tanquã licitas;nõ cõsiderantes qualiter crimen istud ab vtriusque testamenti pagina cõdemnetur.& ideo statuit conci.Latera.vt vsurarij manifesti ad communionẽ non admittantur altaris,nec oblationes eorũ qsquã accipiat q̃ aũt acceperit,aut christianæ tradiderit sepulturæ,q̃ acceperit restituat,& ab officio suo suspẽs[a] maneat, donec ad arbitriũ episcopi satisfaciat.B.No.1.ex tex. vnã ex causis,qbus ,phibet vsura;nã alijs negotijs seu licitis mercimonijs postpositis,diuites intenderent vsuræ.& dic latius, vt dixi ꝟ.sup rubrica.No.vsurã ,phibitã ex veteri, & nouo testa
b mento,& lege canonica. [b] † No.tertio tres pœnas vsurarij
2 manifesti.Prima,vt non admittat' ad communionẽ altaris.i. ad susciendũ corpus Christi,fm Inn.hoc Ab. aliter exponit,in c.cũ tu.ꝟ.e.vt nõ admittat' ad ecclesiã, qñ celebrantur diuina,nã assistẽtes in ecclesia,dẽnt admitti ad cõmunionẽ altaris,& forte hæc expositio ẽ melior, vt vsurari[a] rubore pfusus , facilius resipiscat.sicut dicimus de excõmunicato, vt c.pia,de excce.li.6.& multũ placet mihi hæc expositio,& esset
c obseruanda. [c] † Secũda pœna , vt manifestus vsurarius decedẽs in hoc peccato,careat ecclesiastica sepultura;& sic non sepeliat' in cœmiterio ecclesiastico,nec clerici dẽnt interesse
d suæ sepulturæ, [d] & hodie ista pœna est aucta;nã sepeliẽtes hodie manifestũ vsurariũ sunt excõmunicati ipso facto , vt in cle.eos.de sepul.& vide ibi bo.gl.q dicãtur sepelire,an clerici
e tãrũ,an laici associãtes,an foueã faciẽtes, seu ,pprijs manib.
4 in foueã tradẽtes. [e] † Et ex prædictis,& tex.infertur , q̃ clericus hæres

ADDITIONES.

a ¶Quia in omnibus. Pro intellectu huius decretalis,vide omnino Arch. in cap.miror,circa fi.17.q.4. Bar.Bellen.
b ¶Lege canonica. Adde Ang.conf.219 Ale.conf.58.2.li.
c ¶Obseruanda. Sed Host.sequitur expositionem Inn.& etiam D.Car. dicit eam veriorem propter verbum,altaris. Sed expositio Abb. placet Io. de Ana.hic,& mouetur per authoritatem theologorum,dicentium, quod si quis perfecta cõtritione,stat ante altare, quando presbyter celebrat, & in eo concurrunt illa tria necessaria,videlicet. Ablutio peccatorum, Dilectio inimicorũ,& Restitutio alienarũ rerũ,licet materialiter corpus Christi non capiat, effectualiter tamen dicetur capere effectum sacrificij Vnde expone tex.dum dicit,quod debet eis interdici cõmunio altarius, id est , ingressus ecclesiæ tempore , quo celebrantur diuina , quo tempore digne audientes percipiunt communionem altaris, id est, sacrificij, quod fit super altare. Sed si intelligemus de priuatione , præluimat corpus Christi , quoad hoc , nihil de nouo induceret , quippe isse tex. nouas pœnas voluit imponere manifestis vsurarijs. nihil de nouo indiceret , vt dixi , quia cuicunque existenti in peccato mortali manifesto,dedit denegari corpus Christi , vt ergo isse tex. inducat quoad hoc nouam pœnam prout tex.videtur innuere: quia aliàs esset modi effectus, debem? intelligere q̃ debeat interdici manifesto vsurario cõio altaris,id est ingressus ecclesiæ,tempore quo diuina celebrantur.Nunqd autem criminosus possit regulariter manere in ecclesia tempore quo missa,vel diuina celebrantur,dic,vt per gl.i qui studet.17.q.4.in c.vir cũ propria. Ale.de Ne.
d ¶Sepulturæ. Ego intelligo etiam si decesit penitus non facta restitutione nec præstita cautione per se,vel per hæredes,secus esset de alijs delinquentibus,quia si decedunt pœnitentes,sunt sepeliendi in cœmiterio,& postea hæredes cõpellũtur satisfacere,vt in c.in hieris,de rap. & ratio quæ me mouet ad intelligendũ q̃ tex.intelligat ẽt si decesserit pœnitens, est, quia aliter ista Decre in hoc nihil induceret de nouo contra manifestos vsurarios:Nam quicunque decedens in peccato mortali,non est sepeliendus in cœmiterio,vt in c.2.3.de fur.& 13.q.2. pro obeunti.Vnde vt aliqui ,ista Decr. in hoc operatur, debet intelligi etiam si decederet pœnitens,nulla facta restitutione vel præstita cautione per se,vel hæredẽ suum,& hoc est declaratum hodie in c.quanquam,de vsur.in vi.
e ¶Tradentes. Et no.illam glo.quia est singularis,quæ vult,quod vbi constitutio pœnalis intellecta in significatione propria paruum, aut nullum operatur effectũ,debet intelligi impropriæ, & sic in larga significatione. ad hoc vt effectum operetur,quem constitutio intendit ad hoc bonus tex. in l.2.§.3.de his,qui no.in fa.& Bar.ibi dicit,quod quando delictum de quo constat maneret impunitum,si verba legis ad illud non extenderẽtur,debet fieri extensio etiam contra propriam significationem,quia interest reip.vt delicta puniantur,vt in c.vt facit.de sen.excom. & in l. ita vulneratus.ff.ad l.Aquil.secus si tractaretur de diuersis pœnis imponendis,tunc deberet intelligi vt in regin pœnis,cum sim.in vi.Et de hoc etiã vide Dy.& Io.An.in re.odia.& in rean obscuris,in vi. Ale.de Ne.

hæres velit satisfacere,non tñ debet vsurarius admitti ad sepulturã ecclesiasticã,quia ex quo decessit in peccato mortali restitutio hæredũ non liberat animam suam. oportet ergo,q̃ ipsemet restituat vel caueat de restituendo,ita q̃ appareat nõ decessisse in illo peccato, de quo vide q̃ legitur, & no. in c.q̃q̃.e.ti.li.6.& in d.cle.eos.[a] † Tertia pœna [b] est,vt non admittantur ad oblationẽ faciendã:vnde debet clericus respuere oblationem vsurarij manifesti.Circa hanc vltimã pœnã,imminent duo dubia.Primũ, nũquid idem sit in alijs peccatoribus manifestis,vt non admittantur ad oblationem,& circa hoc vide tex.cum gl.no.in c.oblationes. 90. di.quæ videtur concludere q̃ non, nisi in casibus expressis. Hugo tamen c ontra.Sed primum dictũ est æquius.arg.c.multi. 2.q. 1. [c] † Secundũ dubium, nunquid saltem eleemosynam quis possit recipere ab vsurario, [d] nã hic prohibetur facere oblationẽ,non eleemosynam.Io.An.in c.cũ volũtate,de sen.exc. generaliter cõcludit, q̃ prohibitus facere oblationem, non prohibetur facere eleemosynã de illicite acquisitis, quæ subiacent restitutioni.pro hoc bo.gl.in c.ex transmissa, de deci.& 14.q.5.in summa. Et ratio diuersitatis est, quia oblatio fit in publico, eleemosyna in occulto, & licet eleemosyna possit fieri in publico, tñ de sui natura non exigit publicitatẽ,sicut oblatio. Vltimo no.clericũ teneri ad restituendũ ea quæ habuit ab vsurario offerente. Itẽ vltra hoc tenetur satisfacere de delicto.† In gl. 1.ibi etiã iure ciuili. [e] Et idem tenet gl.in aut.ad hæc.C.e.& in auth.de eccl.ti.in prin.plene tractatur in reg.peccatũ.de reg.iu.li. 6. in Mercu. & plenissime attingo in c.cũ sit generale.de fo.comp.arg.tñ huius gl.potest tolli,quia Nicen.synodus,de qua gl.fecit mentionẽ,non loquitur de laicis,sed de clericis, & sic Imperator approbãdo illam synodũ,non videtur per hoc laicis,prohibuisse vsuras, maxime cũ ibi,& in aut.seq. certis casib.permittat vsurã,sed potest dici in concernentib.animam, profitetur se velle sequi canones,vt in Auth.de eccl.tit. & in auth. vt determi. sit nu.cle.sed de iure canoni.vsurę sunt prohibitę,ergo & de iure ciuili.Itẽ lex ciuilis contra legem Dei,non potest dici lex. 25.q.1.in c.sunt quidam. inferior. n. non potest tollere legẽ superioris ĩ cle.ne.Romani.de ele.ergo,&c.& dic,vt dico ple ne.in d.c. cũ sit generale. [f] † In gl. fi. primã opinio.vt restitutio fiat episcopo,sequunt hic Goff.Inn.& Host.dicẽtes.q̃ suspicio est in restituẽdo ipsi vsurario, ga forte ipse non restitueret.Io. An. distinguit q̃ aut vsurarius inchoauit restituere,vel paratus est ad restituendũ;& tũc procedit secũda opi. gl.alias procedat prima opi.Et ex gl. pot colligi q̃ restitutio male ablatorũ,debet fieri per illũ,qui extorsit.de quo tñ dic, vt dixi in c.cũ sit.ſ.de iu.† Extra gl.quæro quia hic continẽtur tres pœnæ ꝯ vsurarior manifestor nũquid istæ pœnę ipso iure sint inflictæ,an vero requiratur sñia hominis.Inn.tenet q̃ ipso facto.Goff.cõtra.& pro eo facit c.cum tu.ĩ.e. & hæc opi.Goff.vr̃ placere Host.etiã quoad alias duas pœnas impositas clericis transgredientib, vt sicut ipsi vsurarij non incurrunt has pœnas ipso iure,ita nec clerici cõtra faciẽtes,& hoc idẽ videt tenere gl. in c.cũ tu.præal.Sed ego tenerẽ, tã in clericis,quam in laicis,vt nõ requiratur sñia hominis, quia nõ est hic positũ aliquod verbũ,per q̃ sententia hominis exigatur,nã in vsurarijs,videtur,vt non admittantur ad sepulturã &c.& nõ dicit,vt priuetur.Itẽ in clericis dicit, maneãt suspẽsi,donec satisfecerint,&c.non.n.possent manere suspensi, ni si suspensio esset inflicta per canonem ipso iure, nam video q̃ hoc verbum subiaceat,inducit sententiam ipso facto, vt no.in c:vnico.de iniu.li.6.facit c.si quis suadẽte.17.q. 4.ergo fortius istud verbũ, maneat suspensus & c. hodie non est in hoc magna vis,quia de iure nouo habetur,q̃ sepelientes vsurarios manifestos,sunt ipso facto excommunicati,vt in cle. eos.de sepul.Itẽ respectu sepulturæ,est tex.in c.q̃q̃.e.ti. lib.6. vbi dr̃,q̃ nisi vsurarij præstent cautionẽ, non admittũtur ad sepulturã,& sic ipso iure hodie addita est alia pœna ; vt testũ vsurariorũ manifestorũ non valeat ipso iure, nisi præstent cautionẽ,vt d.c.q̃q̃.[g] † Circa hoc tñ occurrit quæstio , quid si vsurarius manifestus præstitit cautionẽ, & fecit postmodũ testamentũ,deinde continuauit vitiũ vsuræ,sed non manifeste,nũquid valeat testũ.Fed.in cons.suis plene examinat. & tandem consuluit q̃ non , quia ex quo non cõtinuauit, non videtur postmodũ destitisse.ar.c.1.de pę.[k] † Circa hanc distinctionem posset instari , quia ex quo annullatur testamentum manifesti vsurarij , & in veritate iste postea nõ fuit manifestus,non videtur testamentum annullari debere.arg. eorum,quæ no.per glos. in cle. 1.de vi.& hon.cleric.& 33.q. 5.notifi-

ADDITIONES.

a ¶Eos.Vide gl.fi.in d.c.quanquam.& in ver.manifestos.in d.cle.eos.

b ¶Tertia pœna.An istæ pœnæ habeant locũ contra fictum vsurarium manifestum.vide Abb.in c.ad nostram supra de emp.& vend. vbi refert se cõ

suluisse.Quid autem si est publica vox,& fama,q̃ quis mutuet sub vsuris an ex hoc probet manifestus vsurarius,quoad pœnas.de quib. hic,vide Bal.in l.1.ver.quæro quid in testõ vsurarij.C.de sacrosan.eccl. vbi tenet q̃ sic,& idẽ Bal.in l. 1.8.q.ad fi.C.de te.cõtrariũ tenet Pe.de An. in cons. 180.Fe.de Senis cons.62.Lau.de Rodul.in repe.c.consul.q.84.Seb. Sap.

c ¶2.q.1.Et communiter doct.tenet primum dictum.sed vide illam gl. quia enumerat casus,in quib.quis repellitur in faciendis oblationibus.

d ¶Ab vsurario.Adde Pe.de Anc.cons.420.

e ¶Iure ciuili.Quod vsuræ.Prohibitæ sint,etiam de iure ciuili vide per gl.in c.quid dicam. 13.q.4.& aliquid Pe.de Anc.in repeti. reg. peccati. in 2.q. principali.& vnum verbum de hoc ponit Bal.in §.alteri, Inst.de inutil. & vide de hoc per d.An.in c.cũ sit generale.de fo.comp.& de hoc plene videas de 1mo.in cle. 1.de vsur.& per Io.in c.nauiganti.ĩ e.ti.ver. reprobatur.& per Cyn.& Bal.in auth.ad hoc.C.de vsu.& per Bal. in §. omnes autem actiones.Inst.de act.& per Bal.in l.cunctos populos,in verſ. apostolicæ.per Do.in c.1.circa fi.10.di. Bar.Bellen.

f ¶Generale.Sed aduerte,quia opinio,gl.iuris ciuilis secuta fuit gl. in c.q. dicam.14.q.4.fed in c.1.10.di. dicit,quod Imperator permisit vsuras,vt euitaret rapinas,& alia maiora mala.Sed Cyn.in auth.ad hæc.C.e.tiſ. refert aliquas opiniones,quas etiam refert.Bu.in rub.huius ti. & inter cæteras istam videlicet, quod Imperatores concesserint vsuras quodam respectu,vnde resultat æquum. Nam iura quandoque vna consideratione sunt iniqua,quæ alia consideratione sunt æqua,vt C.de procu. Lex.penul. di.Cum enim ius diuinum prohibuit vsuras, æquum fuit iure illo , sed Imperator qui habet populum,& gubernationem mundi , vidit quod homines nõ sunt ita charitatiui,vt deberent,Vnde pauperes perirent si me,ideo reputauit æquũ vsuras permittere.Non ob.lex diuina,quia potest distingui , & interpretari per legem positiuam, vt dicit Inn.& dic. in c.quæ in ecclesiarum. de constit. imo consuetudo potest interpretari ius diuinum, vt dicit Inn.in c.fi.de consue.Nam conceditur iniquum,vt magis iniquum euitet,vt in l.ita vulneratus.ff.ad l. Aqui.Vnde non ob.q Insti.approbauerit quatuor concilia,quę vsuras prohibent,quia approbauit quantũ ad fidem,non quantum ad vsuram,q̃ patet,quia ipse concedit,in d.auth.ad hæc.Sed Bar.in l.cunctos populos.C.de sum.Trin.& col.dicit,q̃ impe.non potuit per leges suas permittere vsuras , quia est inferior,non potuit legi diuinæ derogare. Dicit etiam quod excusatur ab hæresi,quia permisit eas,vt euitaret maiora mala,& illud fuit 2. 10.di.c.1. & dicit Bar.q̃ hæc talis permissio non excusauit à peccato , & per hoc dicit esse tenendum quod vsuræ nullo modo possunt exigi , vt vsuræ , sed vt interesse , vt in l. curabit . C. de act. emp. & videbis infra eo. conquestus . & dicit hoc esse tenendum quicquid dicat Cyn. in auth. adhæc, de vsur. Sed Bald. in d. l. cunctos populos. in 3. columna verſicu. sed iuxta hoc quæro. dicit quod Imperator non potuit permittere vsuras propter bonum publicum, quia hoc est contra salutem animæ , & dicit quod cum hoc non possit Imperator , multo minus statutum communitatum , vel mancipiorum . quia quod non potest per magna causa , quæ habet influere in secundam , multominus potest causa in qua influo sit, & istud etiam est de mente Bar.si consideres eius verba. Sed D. Car. & Bu. hic dicunt quod doct. legistæ communiter tenentur vsuras esse illicitas, sed non prohibitas iure ciuili. & circa hoc nomino vide Ioan. Andr. in Mercu. in regu. peccatum 5. argumen. in fi. vbi dicit,quod cum quæritur an ius ciuile, possit obuiare , vtrum habeant tantam discordiam , vt quicquid est contra vnum , necessario contra aliud quod hoc duobus modis potest intelligi , Primo modo per contradictionem , & dicendum est quod non , quia vbi lex ciuilis contradicit iuri canonico , nullius est momenti in 10. di. constitutiones . Secundo modo, potest intelligi vtrum ius ciuile possit obuiare iuri diuino , vel canonico , non per contradictionem , sed per obuiationem,vel derelictionem,vt quia omittat aliquid prohibere, cuius prohibitionem,& punitionem relinquit iuri canonico,& diuino,quibus magis congruit,& hoc modo potest secundũ 10.And.obuiare iuri canonico,& diuino.Et per hoc concludit quod contractus vsurarius est secundum ius ciuile permissibilis permissione indulgentis pœnam, non autẽ permissione tollentis impedimentum,& præstantis iuuamen.& si vis scire,quę sit permissio indulgens pœnam,& quæ tollens impedimenta,& quę sit permissio præstans,declara,vt per Io.And.in d.re.peccatum.in 3.ar.& bene verba illius.Ex quibus notabis doctrinam ad cognoscendum an ius ciuile possit obuiare iuri canonico,vel diuino.credo tamẽ quod in nulla re positiuis,in non concernentib.animam,ius ciuile possit obuiare iuri canonico,per nota.in c.de operis,de op.no.nun.& per Bar. in l. primogia.C.de sacrof.eccle.quæ no. Ale.de Ne.

g ¶C.quãquam.De verbo,lubiacet,dic vt dixi in c.excommuni. de rap. Item inquantum iste tex.dicit,q̃ clerici debent manere suspensi.q̃ debet intelligi ipso iure.tenet etiam D.Car.in fi.commenti. quia verbum suspendi habet sensum de præsenti non trahibilem ad futurum & remittit se ad no.in capitu. si diligenti. in 7.quæstio. de foro competen. vbi hæc omnia terta , scilicet quæ verba importent , vel non importent canonem latæ sententię, plene examinantur , & vide bonam glo. in capitu. 2. in verbo,innodetur , de hære. in 6. Ad rationem Host. scilicet quod ille qui fit canon ferendæ sententiæ in vsurario , vnde idem debet dici de excom. Resp. quod pœnæ sunt diuersæ , vnde de vna ad aliam non est inferendum . Item dicit quod clericus potest plus puniri , tanquam quod peccato debet magis abstinere, de iureiur. cum quidam. sed quoad pœnas quæ imponuntur vsurario sit canon sententiæ ferendæ. & hoc communiter tenetur . & idem tenet glos. 1. infra eo. cum tu. qui tenemultum facit pro communi opinione. facit etiam tex. infra eod. cum indicere, in verbo , exercere. iuncta expositione Host. qui exponit,id est , infligere, cum ipso iure non sit inflicta Butrig. autem idem tenet. Sed dicit quod hodie opinio Innocen. videtur approbata quoad manifestos vsurarios , per capitu. 2.eo. titu. in 6. vbi mandatur eos non admitti ad sepulturam ecclesiasticam, vel ad confessionem , nisi præstita cautione secundum formam ibi datam, vel facta satisfactione . Alexan. de Ne.

h ¶De pœ. Sed Butrig. hic refert plene consilium Federi. & cum eo transit Sed dic,vt per Docto.in clemen. 1.eod.tit. & in c.quanquam,eo.ti. lib.6 Als.de Ne.

a 5.notificasti. & maxime cũ ista sit pœna, dẽt restringi. [a] Sed pro declaratione prædictorum,& tex.quæro , qui dicantur b vsurarij manifesti. [b] Io.An.hic & gl.in c.1.c.ti.li.6. dicunt q̃ ille dr̃ manifestus, qui est notorius,vel de iure , quia conuictus,& condẽnatus de vsuris,vel notorius notorietate facti, vt quia publice tenet altare paratum, & mutuat omnibus volentib.capere,vt experiẽtia docet.Itẽ si põt conuinci per argumenta,& adminicula,tunc debet ferri sẽtentia ꝯ cũ. & deinde dicetur manifestus arg.in c.cũ in diœcesi. ſ. c. Itẽ gl. in c.2.eo.ti.li.6.addit alium casum,seu modũ ꝓbandi publicitatẽ,qñ .ſ.corã sacerdote,& testibus confessus est se vsurariũ,& mãdauit restitui vsuras,& resignauit libros.Sed Fed.in consiliis suis dicit q̃ sola cõfessio extraiudicialis, non facit quẽ vsurariũ manifestũ, ꝓ hoc facit c.venerabilib. in 5. sec[9] desent.exc.li.6.imo plus dicit ipse,quod si vsurarius mãdauit in genere vsuras restitui,vel illis personis quæ ꝓbauerit vsuras dedisse,ꝓ hoc non dr̃ vsurarius manifestus. qa simpliciter nõ cõfitetur se vsurariũ manifestũ,sed mandat restitui si apparuerit,quod no.fatetur tamẽ illam gl. ꝓcedere,si oĩa ibi posita concurrerent,videlicet , quod vltra confessionẽ c restituerit libros [c] in quib.apparet qualiter vsuras extorsit.

ADDITIONES.

a ¶Restringi.Sed quoad diffinitionem manifesti vsurarij,Bar.in l.2.ff.de fur. dicit quod quandoque quæritur,an quis dicatur manifestus delinquẽs, respectu certi,& limitati delicti,& tunc requiritur apprehensio, seu ac clamatio contra eũ in ipso actu delinquendi,vel in his quæ sunt proxima delicto.declarauit in c.maritus.in 1.add.fup.de adul.Quãdoque quæritur,quando quis dicatur peccator manifestus respectu alicuius delicti in genere & tunc dicit Bar.q̃ nõ sufficit vt faciat semel,aut bis illud delictum,sed requiritur quod stet publice paratus ad illud delictum faciendum,vt facit meretrix in prostibulo , vel vsurarius ad bancum , vt inl.palam. ff. de ritu nup. Dicit etiam Bar.quod idẽ si non facit palam, sed quasi,puta,si mutuat cuilibet volenti in camera sua,arg.in d.l.palã, & l.3.circa prin.ff.ad Mace.Sed D.Car.in cle. 1.q.19.de sepul. tenet contrarium.& communis conclusio videtur quod ad faciendũ quem manifestum,sufficit fama cum alijs,arg.vt infra eo. cum indicere. Item Abb. Sic.non refert Fed.de Senis,prout iacent verba sua.Nã in consi.64.quærit,quid si testator dixit in testamento,volo quod vsuræ per me extortæ restituantur his qui probabunt se mihi dedisse vsuras, an ex hoc ꝓbetur vsurarius,præsupposita constitutione synodali , qua cauetur quod confessus in testamento se vsurarium,habeatur pro vsurario , & quod sit plena probatio,respondet prout refert Abb.Si.hic. Ale.de Ne.

b ¶Manifesti.Adde Cal.consi.suis, hoc ti.Abb.consi.76. & 81. & Car. cons. 47.Lap.all.e.125.An.de Bu.cons.25.& 28.

c ¶Libros.Nunquid autem libri rationum probent quem manifestum vsurarium,vide Fe.de Sen.in cons.8.inci.q.quomodo accipiatur,refert,Imo in cle.1.in glo.2.verbo,eos.de sepul.vbi tenet quod fic. sed contrarium tenet Bald.in l.1.C. de sacrosanct. eccles.sentit Abb.in capitu.cum in diœcesi.infra eod. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Vsura est prohibita,etiam si quis eam exercuerit pro aliquo, pro opere faciendo.*

2 *Papa quando dispenset cõtra dispositionem veteris,& noui testamẽti.*

3 *Peccare non licet,etiam venialiter,ad hoc vt alius vitet mortem, vel peccatum mortale.*

4 *Ille,qui recipit pecunias sub vsuris an,& quo casu peccet , & dicatur committere vsuras.*

CAP. IIII.

1 Vper eo. † Potest intelligi dupliciter . primo in mutuante.Secũdo in recipiẽte vsuras.ſm primũ intellectũ hoc dicit .Etiã pro opere pio [a] non licet vsuras cõmittere. ſm alium intellectũ hoc dicit,ẽt ꝓ pio opere non licet vsuras recipere quando ꝓceptionẽ datur cã vsuræ committendæ.Vel clarius & sic. Non licet inducere quem ad exercendũ vsuras,ẽt pro pio opere: & ista lect. colligitur b ex decisa. [b] Diuiditur,nam in prima,ponitur,decisa consultatio,in secunda,respõsio,ibi,respondemus . & respõsionẽ ꝓbat per arg.à maiori.Casus literalis.Quidã exercebant vsuras,vt inde captiui redimerẽtur, q̃ritur an liceat. Respõ. Papa q̃ cũ vsurariũ crimẽ vtroque testamẽto cõdẽnetur, super hoc nõ est aliqua dispensatio adhibẽda;qa ẽt , vt scripsi est,pro alterius vita mentiri nõ licet;multo magis ꝓhibendus est qs ne vsurariũ crimen exerceat ꝓ redimẽda vita 2 captiui.B. † Not.1.ex tex.q̃ ꝯ dispensationẽ noui , & veteris testamenti, Papa nõ dispensat.Sed ꝯ hoc facit c.licet, de fer. vbi vr̃ tex.apertus in ꝯriũ.nã Papa indulget ibi in diebus dominicis piscari pp necessitatẽ;& tũ ibi sunt feriæ tã de iure diuino,quã humano , Sed ꝑt dici hoc ꝓcedere in eo q̃ in se malũ est,q̃ aliqua ratione non põt fieri bonũ, vt in c. quemadmodũ,de iureiu.Contrarium procedit in eo quod in se 3 malũ non est. [c] † Secundo no. quẽ non debere mentiri pro aliena vita,concor.22.q.2 ne quis.quod est contra Doct. dãtes consiliũ contra conscientiã,vt liberent quẽ à morte . Et ex hoc text.not.q̃ non tenetur quis committere crimẽ ẽt modicũ,vt euitet mortẽ temporalẽ,item vt euitet mortem æternam.Nam etiã,& venialiter nõ debet quis peccare , vt euitet mortem,vt plenius no.14.di.in summa.& capi. quod d ait. [d] † Sed quæro nunquid iste tex.intelligatur in mutuante [e] tantũ,vel etiam in recipiente.Inn.hic ponit magnã glo. c & videtur velle, q̃ debeat intelligi in vtroque , nam si non reperiretur q̃ recideret sub vsuris,hoc peccatũ non cõmitteretur;ergo recipientes dant cãm huic crimini,& per consequens videntur teneri;quia q̃ causam damni dat,&c.vt in c. fi.de iniur.& hoc videtur ꝓbare ista litera. prout colligitur ex decisa.In cõtrarium facit ca.debitores . de iureiu. vbi iurans soluere vsuras,tenetur adimplere iuramentum ergo recipere vsuras non est peccatũ;alias illud iuramẽtum esset illicitum,& sic non seruandum de iureiu. si vero. Sed conclu de post Host. q̃ in mutuante sẽper est pctũ,in recipiẽte vero aut capit pro opere illicito,& idẽ;aut pro opere pio , aut ꝓ opere indifferẽti,& tunc aut ille erat paratus alias mutuare & recipiens nõ peccat;quia nõ inducit illum ad peccandũ; sed potius obsecrat,vt præeligatur,vt succurrat cum illis,nã libenter vellet habere mutuũ sine vsuris.Si aũt ille non erat alias paratus mutuare sub vsuris.tunc non est licitum eũ inducere,qa daret causã delicto.Et ita potest intelligi iste tex. secundum secundam lect.Si tamen non mutuando incurret iste maius peccatum,quam sit peccatũ vsuræ, tunc posset sibi persuadere , vt potius mutuet sibi sub vsuris , quam incurrat maius peccatum in non mutuando . Quidam tamẽ contra.secundum Io.An.in reg. peccatum . Sed primũ dictum mihi plus placet per c.si quod verius. 33. quæ. 2.vbi f Augu.consuluit minus peccatum, vt euitetur maius. [f]

ADDITIONES.

a ¶Opere pio.adde Lud.Ro.consi.400.

b ¶Decisa.Nam in antiqua sunt hæc verba,quod a nobis tua fraternitas postulauit.Verum posset ad vsuram recipiendam dispensario fieri, vt pauperes,qui in Saracenorum capituitate tenentur possint per eandem pecuniam liberari. Ale.de.Ne.

c ¶Non est.Tu autem vide no.per gl.& Doct.in c.ne magno.ne cle.vel mo.& ibi plene scripsi.& quod papa nõ possit dispensare,vt exerceatur vsura propter maius malum vitandum,tenet Io.An.in reg.peccatum. in 3.ar. vbi dicit quod neque ius canonicum,neque papa potest hoc concedere propter maius malum vitandum,vel propter aliquod bonum,quod exinde sequi possit. Alex.de Ne.

d ¶Ait.Hoc tenet gl.in c.quod aic,& satis ꝓbatur in c.1.& in ca.ne quis.17. q.2.in quibus dicitur,quod non licet dicere mendacium, vt aliquis liberetur a morte temporali, vel æterna , vel vt cum mendacio perducatur ad vitam æternam;& tamen tale mendaciũ est peccatum veniale tantũ, quia est mendacium officiosum,nam licet tunc dictum. c. 1. faciat octo genera mendacij reducuntur ad tria quia aliqã est periculosum, quod alicui est nociuũ,etiã si alteri prosit, & istud est peccatũ mortale.Aliud est officiosum,videlicet quod alicui prodest,& nemini nocet . Aliud est officiosum quod dicitur causa loci,& ista duo sunt peccatũ veniale , vt no.in d.c.ne quis:de quo dic plene,vt per Beatum Tho.2.2.q.110.Si ergo mendaciũ non est dicendũ pro redimendo aliquẽ à morte tẽporali, vel æterna,sequitur quod quis non debet facere peccatum ueniale,vt alius euitet mortale,& de hoc dixi in c.ne magno.ne cle.uel mo. Ale. de Ne.

e ¶Mutuante.Vtrum sit licitum recipere pecuniam ad vsuram,vide Imo.in c. quanto.e.ti. Et q̃ recipiens ad vsuram,non peccet,videtur sentire Arc. in c.si fœneraueris.14.q.4.ubi dicit q̃d turpitudo solũ vertitur ex parte recipientis vsuras,non ex parte præstãtis.Sed tu de hoc melius vide per Arch.in c.si quis vsuram, 14.q.4.distinguit an recipiens præstat causam, vt quia ille erat alias mutuaturus,& tunc peccat. aut præstat occasionẽ tantũ,vt q̃a alias non erat mutuaturus,& tunc non peccat.Sed q̃d nõ sit peccatum recipere pecuniam ad vsuram,& vsuram soluere, tenet gl.in c.debitores.de iureiu.& si super hoc defertur iuramentum,vt dicit glo. in c.2.de iureiu.Sed Arch.in c.in eum.& in c.imperium.22.q. 1.dicit q̃d ille,qui accepit pecunia ad vsuram ab illo qui exercet vsuras,& paratus est facere,si hoc facit propter vtilitatem,alias peccat mortaliter.Et de q̃stione hic posita in terminis vide omnino per Beatum Tho. 2.2. q 78. art.vl.vbi concludit quod non peccat capiens ad vsuram,nisi induxerit mutuantem ad pactum mutui sub vsuris,de quo etiam per d. Abb.in ca. cum ecclesiæ, circa fi.de simo. & latissime per d. Lau. de Ro. in tract.de vsur.ver.ad nouum. Bar.Bellen.

f ¶Maius.Vide B.Tho.2.2.q.78.art.vlt.&Arch.&Io.de San.14.q.4.si quis vsuram & 22.q.1.monet.& ista est conclusio, quod non licet inducere aliquem ad mutuandum sub vsura,quod in telligę,nisi in non mutuando incurret maius peccatum,quam mutuando sub vsuris , puta si aliquis pascere velit fame morientes, vellet facere aliquod opus virtutis quo omisso,aliquod magnum periculum timeretur,vel corporum , vel animarum: nam si tunc inuenitur qui habeat pecuniam,vel speciẽlis operari necessariã,debet rogare illum,donec mutuet,& si noluerit facere potest ei suadere quod mutuet sub vsuris,quia minus peccabit;q̃ si teneat pecuniã,vel aliud id tãta necessitate,vel vtilitate,qa inter duo peccata, suadendum est,vr maius euitet 11.di.nerui. & 33.q.2. si quid verius.& istud tenẽt Hosti.Inn.& D.Car.Buc.& Abb.Sic.in fi. locus si esset paratus ad mutuandum sub vsuris,quia tunc à tali licet recipere mutuum sub vsuris,propter aliquod bonum,vt est obuentio suæ necessitatis. Idem est dicendum de causa vtilitatis , puta vt negotia sua vtiliter exerceat. Idem Archidia.& Ioan. de Fantu.videntur hoc sequi 22. quæstione. 1. mouet,qui dicunt quod est licitum vti peccato alicuius,ad bonum licitum,nam & Deus vtitur omnibus peccatis ad aliquod bonum,ex quolibet enim malo elicitur aliquod bonum,vt dicit Aug.in Enchiridio ; & idem dicit tex.in d.c.monet,in fi.& pro hoc etiam 23. q. 5. non solum. sed in quantũ Abb.Sic.dicit q̃ licet recipere ad vsuras à parato fœnerari pro causa indifferenti,tenet etiam Butr.in fi.sui commenti. & Io.Cal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic in q. de promittentibus, qui iurauerunt, in solutione q. ad fi. & fuit opi. Inn. hic originaliter. Sed Innocen. postea recedit ab ista opinione, & dicit sibi videri quod semper sic peccatum accipere pecuniã mutuo ad vsuras, nisi quando rogat, vt usurarius eum præligat pro causa licita, & hoc est tutius tenere. Intelligo autem causam licitam, quando subest necessitas, vel vtilitas, prout dicit Sanctus Thomas, prout retuli. Dicit et Inno. quod si pro opere peccati quis accipit ad vsuram, non solum peccat in eo quod pro illicita causa accipit, sed etiam in eo quod consulit vsurario quod pro illa causa mutuet. Ale. de. Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij quib. cogãtur restituere pecunias propter vsuram extortas. 2.*
3 *Statutũ etiam pœnale concernens executionẽ actus, porrigit vires suas. etiam ad actus præteritos. 7.*
4 *Raptores, qui rapuerunt incertis personis, puta quando aliqua ciuitas fuit spoliis submissa, debent restituere pauperib. quicunque, & vbicunque sint. & nu. 14.*
5 *Vsurarij incurrunt pœnas quib subijciuntur ipso iure.*
6 *Absolutio ab excommunicatione, quo casu requiratur, si ille satisfecerit id, pro quo fuerat excommunicatus.*
8 *Pœnæ vbi sunt positæ plures pro aliquo delicto, electio est iudicis.*
9 *Vsurarius an debeat restituere pecunias extortas expensis suis.*
10 *Vsurarius si cesserit bonis, non habetur ratio, omni ære alieno deducto, ne egeat, in foro pœnitentiali, secus in foro contentioso.*
11 *Vsurarius debet restituere pecunias extoraas etiam si remaneat pauper, adeo quod non possit viuere.*
12 *Bona vsuariorum, non sunt tacite hypotheeata illis à quibus fuerunt pecuniæ extortæ.*
Bona vsurariorum in alium translata titulo oneroso, non sunt debita illis quib. fuit pecunia extorta, secus si sint translata titulo lucrativo.
13 *Dos constituta ex pecunia feneratiua, an debeat restitui creditoribus vsurarijs.*
15 *Vsurarius liberatur à restitutione, si illi, quibus extorserat, pure, simpliciter, & sine dolo remiserint.*

CAP. V.

1
Vm tu. † Vsurarij, q̃ sunt soluẽdo, cogunt̃ p̃ pœnas Latera. cõcilij vsuras restituere ẽt quas ante cõciliũ receperũt: & facultatib. nõ ex tãtib. dẽnt possessiones emptæ pecuuia fœnebri vẽ di, & dẽntib. recipere satisfieri. h. d. Diuiditur. nã in prima po nit̃ consultatio tres articulos cõtinens, quorũ duo sunt de-
a cisi, secũdo ordinate ad illos rũder, ibi, super his. [a] † Casus literalis. Archiepiscopus Salernitanus iuxta decretũ p̃ dictũ
2 ꝫ. c. quoniã præcepit vsurarios manifestos cõione altaris, & ecclesiastica sepultura priuãdos, donec restituãt vsuras, quidã ad excusãndas excusationes in peccatis, dicebãt illas vsuras tm restituẽdas, quę post p̃dictũ cõciliũ sunt receptæ. Alij dicebãt q̃ nõ habebãt vnde restituere possent vsuras; & alij dicebãt q̃ de pecunia vsuraria possessiones fuerãt cõparatæ, vnde pecuniã illã restituere nõ possent. quæsuit archiepiscopus quid super his sit agẽdũ, Respon. Papa ad primũ, q̃ siue ante, siue post eõ cilij p̃dictũ, vsuræ sint extort̃, cogẽdi sunt per pœnã illius cõcilij ad eas restituendas his, à quib. extortæ fuerũt, vel eorũ hæredib. vel si nõ extant aliqui hæredes, pauperib. debent̃, dummõ habeãt in facultatib. vnde post sint reddere, quia, vt dicit Aug. nõ dimittitur peccatum, nisi restituat̃ ablatũ. Illi vero, qui hẽnt vnde reddere possint non dẽnt illa pœna puniri, quia paupertas eos excusat. Possessiones vero de vsuris cõparatæ, dẽnt vendi, & ipsarũ pretia inde recepta restitui his, à quibus sunt vsuræ receptæ, vt nõ solũ
3 à peccato, sed ẽt à pœna p̃dicta possint liberari. B. † No. 1. ex tex. q̃ vbicunq; cõstitutio ẽt pœnalis dat modũ executioni obligõnis, concernit nedũ obligationẽ postea cõtrahendã, sed ẽt iam ꝫctam, ante cõstitõnẽ; nam in c. quia in omnib. ꝫ. e. cõcernebat executionẽ, videlicet qualiter dẽant cõpelli vsurarij ad restõnem ideo cõcernit vsuras, ẽt iam extortas, & in hoc est iste tex. multũ allegabilis, & limitat iura dicẽtia constõnem nõ concernere p̃terita, & de hoc aliquid ꝫ. cum gl.
4 † Secundo no. modũ, & ordinem adhibendũ in restõne vsurarũ; nã primo debent restitui illis, à quib. fuerũt extortæ, si vero non exãt, restituuntur eorũ hæredib; si ẽt illi nõ super sunt, restituunturpauperib. Et idem ſm Host. vbi non appareat cui damnum illatũ sit, vt puta, quia ciuitas fuit submissa spoliis, vnde quisquis accepit aliquid, & nescit à quo, dẽt saltem pauperib. illud restituere. ad idem c. ficut dignũ, ꝫ. de ho
b mi. No. q̃ non valẽs restituere illicite extortũ [b] ex quo pœni tet, liberatur à pœna æterna. Et sic no. intellectũ ad illud dictũ Aug. q̃ peccatũ non dimittitur, nisi restituatur ablatum, vt hic. & facit in simili c. super eo. de rap. debet. n. intelligi si restituat põt. † In gl. 2. in fi. vult ergo ista gl. q̃ vsurarius manifestus nõ incurrat pœnas c. quia in omnib. ꝫ. e. ipso iure, sed requiratur sñia; sed tu dic, vt ibi dixi. Et ad istum tex. potest rñderi, hic archiepiscopus dixit istos puniẽdos de facto, q̃a mãdauit, vt vsurarij nõ admitterent, &c. Sed idẽ puto simplicẽ
c sacerdotẽ potuisse facere in ecclesia sua, per ea quæ ibi dixi, [c]
6 † In gl. in ver. donec. in fi. cõclude. & est de mẽte doct. q̃ iudex in sñia appositũ istud verbũ, donec satisfecerit, &c. & tũc facta satisfactione, sunt isti liberati à suspẽsione de quo dic, vt est gl. no. in cle. 1. de deci. Aut iudex simplr satisfacere, sed dẽt obtineri absolu-
d tio; [d] & hoc, tenẽdo, q̃ hic requiratur, seu interuenit sñia hominis. Si aũt loquimur de sñia iuris, tenẽdo illam opi. vt sit canon late sñæ, tũc eo ipso q̃ vsurarius satisfaciat, dẽt admitti ad cõionẽ, q̃a definit esse manifestus, & sic cessat illud
7 c. q̃a in omnib. † In gl. in ver. siue post. in fi. hæc gl. hoc intẽ-
e dit q̃ vbi constõ [e] est antiqui iuris declaratoria, tũc concernat ẽt præteritã, nã vsuræ erãt prohibitæ ante illud c. quia in omnib. & ideo illud c. nõ inducit ius nouũ, sed declarat ant quũ. Sed hoc dictũ non vr posse, p̃cedere, quia inqñ cõstitutio de nouo addit pœnã, est noui iuris inductoria, quia falte pœnã inducit de nouo. & ideo pœna non dẽt cõcernere p̃q-
f terita, vt no. Pau. de Lea. in proe. cle. & in c. fi. de cõstitut. [f] Et ideo dic ar, vt fuit de mẽte. Inn. hic, q̃ p̃dictũ c. quia, nõ apponit pœnã exercẽtib. vsurã: sed apponit modũ cõpellẽdi vsurarios ad restõnẽ vsurarũ. restitutio vero est quid de futuro, iõ cõcernit vsurarios iam præteritos, ex quo nõdũ restituerunt, & sic illud c. nõ respicit præterita, sed potius futura. p
g hoc bo. tex. iũcta gl. in cle. vt hi, q̃, de æta. & qual. [g] In gl. i ver. per

ADDITIONES.

a ¶His. Et ad vltimum infra supple, prout in antiqua dicebatur, facultates suas ad restitutionem non sufficere. Alij promittebant partem, quam habebant præ manibus, & de alijs dicebant, episcopatus possessiones. Alij vel neporibus assignatas. & ideo litera dicit super his. Ale. de Ne.

b ¶Et tortum. Aliàs ego dicebam quod ille tex. videtur cõtra illam doctrinã, qui soluere nõ potest in ære &c. quia hoc videtur teneri ex delicto, quia vsura est crimen, vt in §. porro. 3. q. 7. Sed reperio gl. in c. fi episcopatus, di. quæ dicit vsurarium teneri ex quasi contractu propter debitum illatum, quod si est uerum, nõ possunt habere locum illa verba, & idem dicit glo. magna, circa medium, in c. Michael. infra eo. Bar. Bellen.

c ¶Dixi. Sed communiter tenetur quod c. quia in omnibus, non fit canon in tæ sententiæ. & respõso Ab. Sic. destruit istum tex. Vnde die, vt ibi dixi in addi. quæ in capit. de uerbo subiaceat, & fic est finis. Ale. de Ne.

d ¶Absolutio. Et Host. intelligit, quod illa verba, donec reddant, non sint de verbis sñæ, quia si fic esset lata, quã cito reddidisset, ipso iure restituta essent primo restituti, per c. fi qui. alle. in gl. de quo die, vt in d. cle. in fi. in verbo, donec &c. per doct. in c. cum bonæ. de æta. & quali. Ale. de Ne.

e ¶Constitutio. Vide multa relata per Fel. in c. fi. uerf. fallit secundo, de cõsti. Seb. Sap.

f ¶Constitut. Sed tu vide de hoc gl. in c. 1. in ver. recepit, de cle. non residẽ. & in cle. vn. in ver. de cœtero, de vsur. Nam dicit idem, & communiter tenetur per doc.

g ¶Et qual. Sed D. Car. hic in 1. oppo. dicit, q̃ gl. in d. cle. vt hi, qui. in verbo posterũ. de æra. & quali. procedit, q̃n est aliquid q̃ habet partes successuas, sicut sunt distributiones quotidianæ. & dicit nõ esse sic in eo qui retinet vsuras, quas recepit ante cõciliũ, si. n. non illicite recepisset, posset ẽt post hanc constitutionẽ retinere. vn de dicit ambas solutiones iũgẽdas, ſ. gl. & Inn. vt dicatur q̃a hæc constitutio emanauit super eo q̃ erat aliàs prohibitũ, concernit ẽt quoad pœnam in futurum exercendã cum dec modum executioni. Istud etiam videtur sentire Bu. dicit enim quod concilij intencio, quia omnino non fuit imponere pœnã intuentibus sub vsuris, sed nõ restituenti vsuras, ideo si restitutio est facienda de contractu de p̃terito, cõprehenditur sub constitutione concilij. Sed de quantũ D. Car. dicit, q̃ gio. in præal. cle. vt hi qui. procedit quando aliquid quod habet partes successiuas, videtur cõtra rex. in l. testiũ. C. de fideiiussoribus. vbi dicitur, q̃ si fit cõstitutio q̃ solutio nõ possit probari, nisi per scripturam. extenditur ad cõtractus p̃teritos respectu solutionis fiendæ in futurum. Vnde Bar. colligit q̃ si debitũ fuerit contractũ de p̃terito, & ipsa solutio est facienda, in futurũ lex noua, promulgata sup̃ solutione, trahitur ad solutionẽ p̃teriti debiti, videtur enim dare formã futuris negotijs remittit ad notata per se in Loës. populi. ff. de iust. & iure. Sed solutio debiti non hẽt partes successiuas, ergo non procedit dictũ D. Car. quod hoc. Sed adde omnino gl. 2. in cle. vn. de testa. quæ dicit q̃ si executio in parte, præcedit constitutionẽ, & alia pars restat, adhuc trahit ad præterita, respectu illius partis, quæ restat, si est ſparabilis à parte quæ præcessit constõnem, sed si nõ potest ſparari, cõstitutio nõ trahitur ad partẽ quæ restat de executione. Sed q̃n hic tex. allegatur, quod constitutio declaratoria trahitur ad præterita, But. hoc limitat, nisi consuetudo, vel opinio doctorum sit in contrarium, vt voluit gl. notab. in c. vn. in verbo, de cætero. de postul. præla. in 6. sed hoc intellige, nisi consuetudo, nouam ipsam reprobaret, tanquam irrationabilem, quia tunc ea nõ obstante res hereẽt ad præterita, & si esset tanti tẽporis, cuius initij non est memoria, vt in cle. si vna. in gl. pe. & fi. de reb. ecc. non alie. & hoc procedit etiã si ponatur in ea verbum importans editionẽ noui iuris, vt est verbũ, decernimus, dicit gl. pe. in d. cle. si vna. Secũdo limita si cõstitutio declaratoria iuris vetẽris, statuit pœnam de nouo, vt dixi in præcẽdẽti additione. & dicit etiam hic Abb. Sic. & Doct. Tertio limita si talis cõstitutio habeat verbũ. q̃ importaret nouum ius, vt est verbum, statuimus, vt dicit gl. no. in c. 1. in verbo, receperit. de cler. nõ resideñ. in § 1. q̃ intellige quando illud verbum, non potest importare declarationẽ, sed solũ nouã additionem, aliàs secus, vt dicit gl. no. in cle. 1. in verbo cenlemus. de cõcell. præben. Sed de ista materia me amplius nõ extẽdo. sed dic, vt plene habet in c. 2. & in c. fi. de cõstitu. & in c. cũ in cũctis. de elect. & vnde D. Do. in de liberatione §. volentes. de offi. leg. in 6. & in c. fi. in 2. col. de ele. eo. lib. & in c. 2. ad fi. in gl. in verbo, commiserint. de consti. e. li. & in c. 1. in gl. in verbo, receperit. pe cle. non resi. eod. lib. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & in l. cum lege. ff. de leg. & per Cyn. in l. leges. eod. titu. Ale. de Ne.

per pœnam. in fi. dic post Doc. quod aut quærimus de ordinario, aut de delega. primo casu potest excommunicare, si illa pœna magis timetur. Item potest apponere pœnam cap.
g quia, supra, eodem. † Nam ex quo variæ pœnæ contra vsura
a rios statutæ sunt; optio [a] datur iudici, vt in c. quoniam fre-
b quenter, in fine, vt lite non contest. [b] delegatus vero non potest excommunicare, si sibi mandatur, vt compellat per pœnam concilij Lateranensis. quia excederet formam mandati; posset tamen delegatus in processu excommunicare; non tamen resp ectu restitutionẽ faciendæ, argumen. cap.
c ex literis. & in capitulo 1. de off. dele. [c] † In glos. in ver. nõ su-
9 persitibus. in fin. concludemelius post Doc. aut vsurarius recessit de dolo, vbi extorsit vsuras; & tunc cum sit malæ fi-
d dei [d] tenetur expensis suis remittere ad locũ [e] vbi extorsit.
e Aut illi à quibus vsuræ fuerunt extortæ recesserunt, & tunc procedit ista glos. vt expensis illorum mittantur. Similis distinctio fit in re legata. vt l. cum res legata. ff. de lega. 1. & hoc verum, nisi reperiatur aliquis fidelis, qui velit gratis deferre vsuras ad personas, à quibus fuerint extortæ. argumen. cap.
f significante [f] de pig. † Ia glo. in ver. facultatibus, [g] in fin. no.
10 glos. in eo quod dicit, etiam si aduersarius cessit bonis [h] te-
g netur ad restitu. in integr. nec habebitur ratio, ne egeat,
h quod intelligitur in foro pœnitentiali, quod valde no. vnde licet in foro contentioso debeat haberi ratio ne egeat post
11 cessionẽ bonorum, vt no. in capitu. secundo, de pign. tamen secus in foro pœnitentiæ. † Item aliud no. ex glos. quod vsurarius tenetur restituere vsuras, etiam si post restitutionem integram, remaneat pauper, quia non debet viuere
i de alieno. [i] † In glos. fin. hic Doctores aliqua scribunt [k] ex
12 quibus non habetur clare materia huius glos. & capituli.
k ideo pro clara [l] decisione, primo, tanquam pro fundamen-
l to quæro, nunquid bona vsuariorum sint tacite obliga-
m ta [m] pro vsuris restituendis. & gl. videtur quod sic, in c. tua,
n infra eodem. [n] & sentit tacite ista glo. Sed Io. An. in c. 2. infra eodem titu. lib. vi. dicit, hoc nullo iure probari. & idem Fe. consi. 22. nec in aliquo facit iste tex. nam hic non dicitur quod agatur hypothecaria, seu reali actione super istis possessionibus, sed tantum dicitur quod possessiones debẽt vendi. Et ideo conclude quod vbi bona vsuariorum perue nerunt ad aliquem ex titulo honesto, non possunt vendi per debentes recipere vsuras; sed si possessiones emptæ ex pecunia fœnebri peruenerunt ad tertium, ex causa lucrativa, tunc per officium iudicis poterunt vendi, non autem eo respectu quod possessiones sint obligatæ; sed quadã æquate. quia ex quo res mea, vel mihi debit i peruenit ad te, ex causa lucratiua, tu teneris restituere. l. si & me, & l. Titium. ff. si cer. pet. & sic potest saluari ista glo. inquantum distinguit inter cãm lucratiuam, & onerosam. Et pro prædictis facit quod no. gl. in c. si quis vsuram. 14. q. 4. quæ dicit, quod
o dominium pecuniæ vsurariæ, [o] transit in vsurarium, ergo fortius res empta ex illa pecunia, & de hoc aliquid in præal.
c. tua.

ADDITIONES.

a ¶Optio. An, & quando detur optio iudici in pœnis, vide late Feli. in c. in ter cæteras. supra de reſcrip. & ibi, an iudex teneatur imponere illam pœnam, quæ magis tenetur. Seb. Sap.

b ¶Contest. Vide omnino Ab. Sic. ꝫ. eo. præterea. in glo. fi. quæ concordat cũ illa. & vide etiam quæ scripsi in cap. ficut dignum. in fi. magnæ addi. super de homi. vbi declaratur cui detur optio in pœnis, an reo, an vero accusãti. Sed D. Car. & Butr. & communiter Doct. sequuntur istam glo. in
c causa, in quo loquitur.

c Nisi. Sed dicit Host. quod in commissionib. contra vsurarios, apponitur illa clausula, ſ. per pœnam concilij Late. & c. & annectitur alia clausula, at
d eorum prouisurus, &c. de qua infra e. Michael.

d ¶Male fidei. Ad hoc vide omnino beatum Tho. 2. 2. quæst. 62. ar. 5. circa med. et vide quæ de hac quæstione no. Lau. de Rodulphis, in tract. de vsur. quæst. 90. & seq. Et ad hoc omnino vide sanctum Tho. 2. 2. sen. di. 15. quæstio. 1. ar. 5. circa fin. vbi dicit, quod ille, qui iniuste abstulit res, si res magni est valoris, debet ei, à quo abstulit transmittere, si potest cõmode. Si vero obstat si damnum de remissione patitur, quia ipse sibi causa fuit iniuste auferendi. Si autem transmittere non potest, & res non sit magni valoris, potest eam dare propinquis cum protestatione tali, quod ei reddere teneantur, si requisierit, vel si comparuerit. Bar. Bell.

e ¶Locum. Pro hoc optime facit tex. cum glo. 1. in cap. reintegranda. el 1. quæstione 2. iuncto capitu. si quis vsuram. 7. quæstione 4. Et adde quod no. de Imo. in Clemen. dudum. §. hoc de vsuris. ver. quærit hic Pau. de Lacu. vbi ponit similem quæstionem in terminis. Et adde quod sicut fit distributio vsurarum inter pauperes, quando nescitur à quibus sunt extortæ, ita etiam quando soluens vsuras iurauit eas vlterius non repetere, nisi ille qui accepit, absolueretur à pœna. Ita notanter dicit Host. in Summa, de iureiuran. §. quomodo censeatur. ver. sed quamuis. Bar. Bellen.

f ¶Significãte. Sed Bal. in l. prima C. de sacrosan. eccle. hoc limitat. scilicet nisi testator in testamento mandasset vsuras restitui, legando illis, qui solverunt vsuras, quas recepit, quia tunc vt legatum aliquid operetur, tenebuntur hæres mittere vsuras illis, qui solverunt proprijs expensis, vt in l. de leg. §. sed si vxori, &c. in l. 1. & 2. ff. de dote præl. Quid autem de debitore ex contractu, vel alia causa, an teneatur portare debitum ad domum creditoris, dic, vt per Docto. in c. significãte, de pig. & per Bar. in l. item illa. ff. de consti. pec. Dicunt etiam hic Docto. quod spoliator sẽper suis sumptibus, tenetur rem restituere in loco, vnde spoliauit vt 3. q. 1. §. sed notandum. Alex. de Ne.

g ¶Facultatibus. Vide de hac quæstione per Petr. de Anchara. in regula peccatum, in vi. oppositione principali. Et vide de ista quæstione per Archidia. in capitu. si res, 13. quæstio. 6. vbi recitatis omnium opinionibus, dubie loquendo videtur inhærere illi sententiæ, vt non debeat illi relinqui tantum, quod non negat. Et de vsurario, qui in fraudem, vt non teneretur ad restituendum, consummauit omnia bona, quomodo contra eũ probabitur, vide omnino per Innocen. in l. etiam. §. primo, ff. sol. mat. Bar. Bel.

h ¶Cessit bonis. Sed contra hoc optime facit quod scripsi post Anc. in cap: Odoard us. de solu. Bar. Bel.

i ¶Alieno. Vnde Host. in summa. de pœn. §. fin. in xta fin. sub §. quæ forma. ver. vbi. & vers. finautem. & ver. quod si nullo modo potest, dicit, quod tales, qui habent talia restituere paulatim singulis annis, vel mensibus emendent, secundum quod poterunt, vel componant cum læsis, vel spoliatis de suis redditibus, ita quod sibi vita remaneat quousque fuerit plenarie satisfactum. dicit tamen q̃ si tales non possunt aliquam misericordiam inuenire apud illos, quibus restituere tenentur, tunc absque dilatione tenentur satisfacere, vel bonis cedere, quia talis peccator semper est in mora, argumen. ff. de condictio. fur. l. in re furt. & de simo. cum in ecclesiæ. Sed Arch. 13. quæst. 6. si res. dicit, quod multi tenẽt dictum præcedens, tanquam æquum, scilicet quod non tenentur soluere quantum possunt, retenta eis vita, sine his sine quibus commode viuere nõ possunt, de cõsecra. di. 5. dicipulos. & de fur. si quis per necessitatem. Sed Arch. in d. ca. si res. in verbo, reddere. videtur tenere opinionem Host. & remittit ad summam Ray. in titu. de rap. §. forma restitutionis. & de vsur. §. compelluntur. in quibus locis dicit, omnino esse videndum Do. Car. hic. in §. illi dicit. n. communiter tenendum, q̃ in foro iudiciali, postquam cessit bonis, non teneatur, nisi quatenus facere potest, sicut dicitur de alio, qui cessit bonis, vt in l. 3. ff. de cess. bon. & Inst. de actio. §. fin. nec subest rario quare aliud secundum canones. sufficit enim q̃ canon non contradicit, imo potius debet hoc confirmare propter pietatem, ne fame pereat. in foro pœnitentiali procedit glo. quia non remittitur peccatum, &c. vt hic, & idem tenuit Goff. in summa huius titu. §. in iudicio. Sed aduerte, quod nec Abb. Sic. nec cæteri Docto. aliquid colligunt ex glo. penul. hic, quæ est super verbo, et identer. Sed ego in loco meo habeo vnam apostillam, quæ dicit, quod Petrus de Perusio frater Bal. dicit hanc glos. in vtraque sui parte signandam, Sed non determinat in quo. Tu autem dic, quod ista glos. notabiliter dicit, quod quando aliquis dicit se non esse soluendo, si est præsumptio quod dicat falsum, dẽt verberib. vel tormẽtis, erui veritas, vel iuret se non hre vnde reddat, q̃a non debet vlla pœna puniri, quia inanis est actio, &c. & istam glo. intellige quando facta bonorum, non reperitur tantum in bonis, vnde possit satisfacere, nam præcedere debet discussio, nisi notorium esset, illum non esse soluendo, vt dicit Bar. in l. si eodem. ff. si cer. peta. & in l. decem. ff. de verb. oblig. Sed inquantum glos. dicit, quod non debet vlla pœna puniri, si non est soluendo, facit in contrarium quod no. glos. 13. quæstione 6. si res, & 96. di non satis. quæ dicunt, quod quando quis tenetur ex maleficio, si non est soluendo, debet verberari. Sed si ex contractu, tunc sufficit quod cedat bonis, nec debet verberari. Sed vsura est crimen, cum sit rapina, vt vidistis in rub. sed dic, quod quis conueniatur ex maleficio ad pœnam, vel ad pœnam, & interesse, & tunc debet verberari, si non est soluendo, vt dicunt gl. prælegatæ. Aut agitur ad interesse tantum, & tunc sufficit quod cedat bonis, nec debet aliqua pœna puniri, & hoc modo procedit ista gl. & hoc tenet Inn. in c. Odo. de sol. & Arch. 14. q. 6. si res. & dic, quod quando actor fecit reum qui est soluendo verberari, nihil potest postea ab eo petere, si peruenerit ad pinguiorem fortunam, vt dicit glo. in c. sicut dignum. in verbo, si habeat, de homi. & in reg. peccatum. li. 6. Ale. de Ne.

K ¶Scribunt. An autem vsurarius teneatur restituere, quod lucratus fuit ex vsuris perceptis, puta quia de vsuraria pecunia emit prædium. & percepit fructus, an teneatur eos restituere, vide omnino per Arc. in c. si qs. vsura. 18. quæstio. 4. qui recitat diuersas opiniones, & tandem dicit, q̃d tutius est, quod vsurarius concordet cum eo, cui restituit, super interesse. Sed de hoc vide late Pe. de Anc. in rep. regulæ, peccatum. in 5. q. principali. ver vltcrius quæro. Si autem res empta de pecunia fœnebri fit illius qui soluit vsuras. vide Lapum allegatio. 78. in 1. col. Item de illa quæstione, an vsurarius teneatur restituere quæsita ex vsuris, vide hea tum Tho. 1. 2. quæstio. 50. ar. 3. vbi concludit quod si fuerit data pecunia. non teneatur restituere fructus. Bar. Bel.

l ¶Clara. Adde Lapum. alleg. 84.

m ¶Tacite obligata. Vtrum bona vsurariorum sint tacitè hypotheca pro restitutione vsurarum. De hoc vide in terminis per Lapum alle. 78. in 2. ver. sed huius occasione. & latius per Ab. in capitu. tua, & quod ibi notani. Item adde hic. Tho. in 2. 2. quæstio. 78. articu. 3. vbi dicit, quod res emptæ ex pecunia vsuraria, sunt ementis, non autem eorum, qui fibi soluunt vsuras, licet sint eis obligatæ pro restitutione vsurarum. vide in isto articulo, vtrum vsurarius teneatur nedũ restituere vsuras, sed etiam quicquid lucratus est ex vsuris. Lau. de Rodulp. in tract. vsurarum. q. 44. & Ab. in c. nauiganti. infra eo. ti. Item de quæstione, vtrum empta ex pecunia vsuraria, sint ipsius vsurarij, & quomodo possit agi contra vsurariũ super tali re, vide Lau. de Rodul. in tracta. de vsu. q. 67. cũ duab. seq. Ità de eo, quod dixi de lucroproueniente ex re vsuraria, an debeat restitui. vide Anch. in reg. peccati venia. in 17. q. principali. de re. iu. in 6. Bar. Bellentzi.

n ¶Infra eo. Et ibi plene videbis. Ale. de Ne.

o ¶Vsurariæ. An vsurarius acquirat dominium vsurarum. Sed quod in eum non transferatur dominium, tenet glos. in capitu. ex transmissa. eum non transferatur dominium, ut quidam dicunt, in usurarium trãsfertur. Bar. Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a c.tua.[a] †Et faciunt hæc ad quæstionẽ,quidam vsurarius[b] nõ
13 habens, nisi pecuniã vsurariam,sine fraude, maritauit filiã,[b]
b &dedit dotẽ genero restituendam filiæ in casu soluti matri
monij.quæritur nũquid filia post solutum matrimonium,
c & dotẽ sibi redditam, teneatur satisfacere creditorib. [c] ex
quo assumit aliàs facultates.Fed.tractauit cõl. 16. & consuluit,q si non in fraudẽ cõstituta fuerit dos,nõ tenetur filia re
stituere,licet habeat ex causa lucratiua ; quia illa non ex pe
cunia vsuraria,transiuit in dominiũ mariti, & ista est alia pe
cunia,quæ proficiscitur ex bonis mariti,& sic non obstabit
iste tex. qa loquit in possessione empta.ex pecunia vsuraria.
& sic multũ restringit istũ tex.Et circa hãc decisionẽ dubita
uit An.cũ dos sit qd vniuersale,vt no.Bar.in l.j.ff.fol.ma.& in
vniuersali,vna res succedit loco alterius, vt in l. Impator. in
fi.ff.de leg.2.Itẽ si filia in ptãte erat,ergo hæres, & prius restitui dẽt omnia debita.l. fi.§.in cõputatione. C. de iure deli.
Sed aduerte,quia Fed.loquitur qñ filia nõ est hæres, sed põ
dici,q licet nõ sit hæres,non dẽt habere quartã suã, nisi primo deductis onerib.& debitis, & hæc decisio vr satis dubia,
& forte de rigore procederet opi. Fed. sed de æquitate pce-
d deret alia opinio.[d] † Extra gl. quęro,in quib. pauperib.[e] fit
14 restituẽda pecunia vsuraria,nõ extantib.illis,qb.faciẽda erat
e restitutio.dicit Hos.cã restituendã pauperib.illius loci,vbi pe
cunia fuit extorta,vel illis pauperib.illius loci, cuius fuit habitator ille,à quo fuit pecunia extorta. Ratio,quia inter illos
facilius potest reperiri hæredes illorũ:vel is,cui damnũ datũ est.Fed.cons.32.tenet,q licet sit hoc consiliũ,n on tamen
ex necessitate.vnde satis est quod restituatur pauperibus. q
f no.vt ibi latius per eum. [f] Et ista restitutio debet fieri per e-
pisc̃opum.Hostien.etiam circa hoc instat.Sed tu dic melius,
g vt plenius dixi in c.cum sit.ẽ.de Iudæis.[g] † Vltimo potest hic
h subijci.q.quotidiana, [h] & notabilis tex. hic dicit peccatũ nõ
remitti,nisi restituatur ablatũ, nũquid sufficiat remissio il-
i lius , [i] qui soluit vsurã [k] vt sic euitetur peccatũ absq; restitu-
K tutione reali,& gl.hic tetigit in reg.peccatũ.li. 6. & cõcluit,
q sic. Dy. hoc limitat verum esse , qñ vsurarius erat paratus
restituere vsuras;aliàs secus. Fed. in consi.fuis latius tractat,
& post multa concludit,q cũ ille, qui exercuerit vsuras læsit
Deum,& proximum,tenetur vtriq; satisfacere;sed satis vide
tur satisfeciſſe proximo,si proximus,à quo extorsit, pure, &
simpliciter sine dolo remisit vsuras,nam satisfactum intelligitur qualitercunq; volũtati creditoris satisfiat,l.si rẽ.§.omnis.ff.de pig act.& idem Arch.in c.2.eo.ti li.6.& hæc opi. pro
cedit ẽm Fede. etiam si vsurarius continuaret vitium vsuræ.sed Deo tenetur satisfacere per pœnitentiã . Sed nõ video
quo modo possit nunc rectè pœnitere , nisi pœniteat saltem
se exercuisse vsuras,& habeat propositũ tunc restituendi ,si
aliàs remissio nõ fuisset ita facta,q saltẽ nunc habeat illud ,p
l positũ , licet non habuerit tempore remissionis factæ, [l] &c.

c ¶Teneatur satisfacere creditorib.Adde Bar.in l. etiam.§. fi. & ibi omnino Alex. ver.vl.inquantum Bar.ff.fol.ma.vbi se remittit ad theologos.& Fed. de Anch.in reg.peccatum.li.6. Zac.

d ¶Opinio.Sed aduerte,quia opinio,quam tener.But.fuit opinio. D. Pet.de Anch.hic,& mouetur per eaſdẽ leges,& rationes,quas Abb.Sic.integre non refert.Sed vide hic per ipsos.Sed Bal.in l.rem quam.C.de iur. dot.re fert consilium Fed. & concludit,q nec à marito , nec ab vxore talis dos
potest repeti per illos,qui soluerunt vsuras.subdit tamen,Bal. q Fel.lo-
quitur quando dos fuit data in quantitate, secus dicit si effet data
dus in dotẽ per patrem vsurarium,quia talis fundus non potuisset de-
ri in dotem,nisi cum sua causa,vel cum suo onere. & ideo posset conc
niri maritus,& vxor tanquã quilibet possessor.pro quo alle.l. fi.in prin.
ff.quæ in frau.cre.Se inquantũ loquitur de marito, non bene dicit,quia
maritus non tenet,cum habeat causam onerosam,vt in l.fi.§.fi à socero.
ff.quæ in fraud.credi.nisi intelligas Bal. quod maritus scienter socerum
fœneratorem,& hoc modo loquitur præalle. l. fina. in prin. Sed do lo.
de Ana.hic reprehendit Abb.Sicu.inquantum dicit,quod opin.Fed.pro-
cedit de rigore iuris,vt filia teneatur restituere,sed secus de æquitate re
fame pereat,& quia dos dicitur proprium patrimonium filiæ , ex qua
dote debet viuere,cum succedat in locum alimentorum.l. 3.§.fed vrsi.
cum ibi notatis.ff.de ſmo.Sed dic,quod intentio Abb.Sicu. est q de iub-
tilitate iuris procedat opinio Fed.quasi de subtilitate rei alia res. & non
illa,quæ fuit in dotem data,sed attenta æquitate procedat opinio But.
Sed ego credo quod opi.d.Petr.Butrig. fit verior tam de iubilitate quã
de æquitate.Nam hoc videtur probari in l.fi.§.fi à socero,ff.quæ in frau-
credi. vbi dicitur,quod si pater dat filiæ in fraudem creditorum, vere-
tenetur ad restitutionẽ,si vero vterque ignoravit,scilicet gener,& filia,
tunc gener non tenetur ad restõnem.sed filia bene tenetur restituere do
tem creditoribus dati,soluto matrimonio.Et ratio differentiæ est,quia
gener censetur dotem habere ex causa onerosa,filia vero ex causa lucra
tiua,vt ibi dicit.nec ibi distinguitur an pecunia data in dotẽ exter, vel
fit consumpta.Ego aũt sic dicerem , q aut fœnerator dans dotem filiæ in-
pore traditionis dotis,habet tantũ de bonis licite acquisitis, quantum
ficit ad restõnem vsurarum,vel propter dationem dotis,non debuit de
soluendo illis,qui soluerunt vsuras,& tunc tam gener, quam filia rece-
piunt dotem cuiam scientes ipsum esse vsurariũ . & si postea efficiuntur
soluendo,non tenetur gener ad restitutionem cum habeat dotẽ ex causa
onerosa,vt §. dictum est. Vnde de ea dicendum est quod de alio succes-
re ex causa onerosa,vt dicit hic gl.& doct.& Spec.& Io.An. in eo. n. no-
pone vsurarius,vt dixi in addit. præced. Aut si quæris de filia , ad quam
des est reuersa soluto matrimonio,& tunc quia filia cessetur habere ut-
tem ex tit.donationis,& sic ex causa lucratiua, vt supra dictum est,dicas
dum videtur q si res empta ex pecunia,est data in dotẽ, teneatur ad re-
stitutionem,sed si non est empta ex pecunia,non teneat, nõ per ea quæ
dixi in præced.ad.Sed si esset data pecunia fœnebris in dotem , & postea
solut.matrimo.restituitur mulieri alia pecunia,in hoc pendet dubium
ex opinionibus supra dictis.tamen mihi verius videtur quod teneatur
ad restitutionem,quasi illa pecunia quæ restituitur soluto matrimonio
subrogetur de loco pecuniæ datæ in dotem. argu.§. si à socero.& per ra-
tiones quas allegat Butrig. & D. Pe. aut socer non erat soluendo,vt
quibus vsuram recepit tempore quo dedit dotem genero , vel secus
tionem dotis efficitur non soluendo, & tunc si gener scit, tenetur
stituere dotem illis,qui soluerunt vsuras,vt in l.fin. §. si à socero.
in fraud.cred.sed si ignoravit,non tenetur, sed filia ad quam est dotis
uersa,indistincte tenetur etiam si ignoravit,vt d.§.si à socero. & lar-
ta. Ale.de Ne.

e ¶Quibus pauperibus.Adde Io.And.in sua Nouella.c.2.eo.ti.li.6.Io. Cal.
c.fi.eo.ti.Per.de Vbal.4.parte principali,in suo tractatu,de vsu.& Fac.de
Ca. consi.146.

¶Quibus pauperib.Quibus pauperib.fieri debeat restitutio,quando non
reperiũtur hi,à quib.extortæ sunt vsuræ.adde quod plene no. Fe.ad ca-
cha.in reg.peccatum in 20.q.principali.lib. 6.Et adde omnino hic Pa-
chram q.quam ponit Lapus allegatione 106. Et vtrum vsuræ extortæ
alia patria,possint erogari pauperib.in patria propria,& quis ad hoc
ordinarius competens,& vtrum alius ab ordinario distribuendo pos-
cere possit,vide per Lau.de Rodolph.in tract.de vsur.q.113. & per Io.
de Anch.in repeti.reg.peccati.in 19 q.principali li. 6.

f ¶Eum.Sed Bu.simpliciter sequitur opinion. Host. domi. etiam Carden.
opinionem Fed.& postea dicit,quod opinio Host. est tutior, & æquior.
Ale.de Ne.

g ¶Iudæis.Tu dic,vt dixi supra,in addi.ad secundum no. in addi. quæ hoc
pit,sed non refert integraliter verba Host. Ale.de Ne.

h ¶Quotidiana.An sufficiat remissio,cui debet fieri restitutio,ad hoc vt
teneatur vsurarius vsuras restituere,de hoc vide elegantissime per Lau.
de Rodulp.in tract.de vsu.infra 6.q.Et vide glo.in verbo.Suas.in c. vsu-
de cle.non residen.in 6 Et an sufficiat generalis refutatio.per quam
fiteatur sibi fuisse solutum , & le contentum ex certa scientia , vide Lau.
domi.Lau.de Rodulp.in d.tract.de vsur.in 73.q.& q.80. Et dico quod
missio sic libera,& valuerit,an si postea vsurarius mandat restitui,pos-
sit iterum repetere remittens.vide Lau.de Rodul.in dicto tract. q. 81.
de q.posita hic, in terminis,vide etiam per Dominic.in c. consuluit.
ca principium,infra eodem.& Dominic.in c.si quis præsbiterum,
clo fine,50.distin.& per Bal.in Lab Anaffasio.ver.item est ar.C.mandati
& vide quod no.Bald.in l.fi.C.de vsur.Bell.

i ¶Remissio illius.Adde Anc.consi 430.& sup.positum fuit.

K ¶Vsuram.Vide Lau.de Rodul.in tract.de vsur.in 2 parte.q 9.vbi hęc opi-
nio d.c.per tuas,infra eo.& soluit,vt per eum. Seb. Sap.

l ¶Factæ.Sed Io.And.Rubr.eo.ti.dicit quod coniecturandum est in dubio
quod remissio vsurarum non fit liberaliter facta,si vsurarius postea nõ
ras exercuerit.& dicit se cum suo adoptiuo,s.Cald. ita consuluisse. &
ista materia vide Hostien.in summa,eod.ti.§.quæ pœnæ.ver.quod filius
nerator.vbi dicit,quod bonus iudex ex certis coniecturis animi iuri mo-
informabit.Nam si debitor est inops,& vsurarius diues,& potens,pos-
sumendum est quod debitor non liberet ex corde vsurarium. sed quo
hoc facit,q quia vltra ab ipso non potest recuperare, & vt recuperet id
lud quod offertur,ne totum amittat.Si vero debitor sit diues,& potest
qui consueuit minis,vel ioculatoribus de suo tantũdẽ, vel plus donare
præsti-

præsumi potest quod ex corde fiat.Sed Io.Cal.in consi.19.huius tit.sequi
tur opinionem,s.quod valeat remissio liberalis,nisi possit fraus præsu-
mi quæ probatur per coniecturas,vt in c.1.de renun. in vi. & numerat
aliquas coniecturas,de quibus etiam per Io.An.in rub.huius ti.Sed tene
menti verba Io.An in reg.peccatum.in merc.post verba Dy.vbi sic dicit,
multum puto in his animum ponderandum,neque tutum illũ vsurariũ
qui ageret in mente,non facta remissione sibi.Vnde D.Lan.in 2.parte sui
operis.q.7.concludit,vt tollatur omnis dubitatio.Vtrum animus remit
tentis sit,vel non sit liber,& per consequens an sit clara conscientia vsu
rarij, & vt inducatur facilius ad contritionem, & vt de cætero à talib.
abstineat,cum de salute,& periculo animæ disceptetur,quod cautius ẽ
prædicare quod remissio non prosit fœneratori,nisi disponat se ad re-
stituendum.Est ergo secundum eum cautela,quod pecunia sit parata re
stitutioni, & magis caucum quod offeratur,& cautissimum quod resti
tuatur,& ponatur in manibus illius à quo fuerunt extortæ vsuræ . Ibi
etiam interponit istud,videlicet dicat vsurarius,teneor tibi ex causa vsu
raria,rogote,ve possim recipere communionem in illo pascha,qui ve
lis quod cum bona conscientia retinere possim,ego me obligo tibi per
instrumentum ex causa mutui,vel depositi,quod infra certum terminũ
tibi restituam,& ille,qui soluit vsuras est contentus,in hoc concludit D.
Lau.quod vsurarius est tutus,& potest communionem capere, quia in
effectu dicitur satis factum illi,qui soluit vsuras.Quid autem si vsurarij
cant sunt remissæ vsuræ,mandauit in testamento restitui vsuras per se ex
torras,nunquid non obstante remissione,possit petere vsuras, vde Io.
An.in Spe.e. ti.in rub.vbi concludit esse recurrendum ad coniecturas.&
hoc no. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem plus quam valeat ex eo,quia differt solutionem,peccat.*
2 *Vendens rem maiori pretio,ex eo quod differt solutionem , quando sit vsurarius,vel non.*
3 *Valor rei an attendatur tempore emptionis,& venditionis,an tempore solutionis pretij.*
4 *Peccatum quando dubitatur an sit,vel non sit debemus potius interpretari pro salute animæ quod sit peccatum,& abstinendum.*
5 *Vendens vsque ad dimidium,plusquam sit iustum pretium,etiam si incontinenti res,& pretium dentur,non est tutus in foro conscientiæ.*
6 *Vsura non est,si quis dederit alicui etiam pecuniæ quantitatem , cum pacto,vt ipse, & sui hæredes reddant certam quantitatem singulis annis.*
7 *Vsura non est.si quis occurrat suæ reipu.quæ dat sibi tantum omni anno & non potest ille talis sortem principalem repetere.*

CAP. VI.

a IN ciuitate. [a] †Vendens rem plus quã va-
b leat,quia solutionem differt [b]
peccat:nisi dubium sit an tẽpore solutionis erit va
lor rei variatus , & venditor non erat venditurus
tempore quo vendidit.Hoc dicit secundum communẽ intellectũ,communis diuisio.secunda,ibi licet autẽ.Casus lite
ralis.Quidã mercatores emunt piper,cinamomũ, seu alias
merces,quæ tempore venditionis nõ valent vltra quinque
libras , & promittunt se soluturos in termino præstituto sex
libras.quærebatur vtrũ talis ℨctus esset vsurarius.Resp.Papa,
q licet talis ℨctus ex forma tali,vsurarius non possit indica-
ristũ venditores nihilo minus peccatũ incurrunt,nisi dubiũ
esset merces illas plus,vel minus valituras,tempore solutio-
nis faciendæ:ideo qui sic ℨhunt melius,facerent, & bene si-
bi cõsulerent , si à tali contractu abstinerent , cũ hominũ
2 cogitationes Deo occultari non possint.B. † No. 1. q ex ℨ
cogitationes Deo occultari non possint.B. † No. 1. q ex ℨ
cũ emptionis,licet maius pretiũ debito interueniat soluen-
dũ certo tempore,post venditionẽ nõ resultat formalis cõ-
tractus vsurarius.vnde ex forma sui,nõ põt dici vsurarius ,
& hoc ideo,quia vsura committitur regulariter ex mutuo.
Sed vbi fraudẽ ℨhentes habent in mente,tunc vsura cõmit-
titur,si pp hoc statuitur maius pretiũ , qa solutio differtur,
fingitur.n.solutio facta ab ipso tempore,& pretiũ sibi resti-
tutum.quasi ℨhatur de nouo mutuũ, cũ lucro illius excess
sis,qui erat in pretio.nã plus valet q agitur,quã quod simu
late concipitur.C.plus vale.quod agi. quam quod simulate
concipi.in rubro,& nigro,& in c.p tuas,q filij sint leg. Et an
3 teneatur restituere isti tales in foro animæ illum excessum
pretij,dicã in c.consuluit,ℨ.e. † Secundo no. q verus valor
rei,attenditur secundum tempus emptionis,& vẽditionis,vt
in c.dũ dilecti.de empti.& venditi.& l.2.C.de rescin.ven. hoc
c verũ,nisi dubiũ sit tempore solutionis pretij,q res sit minus
vel plus valitura. [c] vt in text.& venditor non erat aliàs vendi
turus tempore contractus pro valore nunc currente, istis
enim duobus concurentibus,vt habetur hic, & c.fin.ℨ.eod.
non attenditur valor existens tempore ℨctus;q est singula-
riter notandum pro limitatione illius c.cũ dilecti, & illius l.
d 2. [d] † Tertio no.q vbi ℨctus est dubius,an scilicet contineat
e in se peccatũ,vel nõ,debemus potius abstinere à tali ℨctu.[e]
quia in dubio debemus capere partem magis tutã animę,
etiam si illa pars videatur durior,respectu corporis. & not.
5 gl.in c.vnico,de scru.facit c.significasti.& c.ad audientiam,
de homi. † No. ex.fi.literæ,arg.q in foro contentioso , non
posset venditor conuinci ex forma huius ꝓtractus,de vsura.

quod intelligo,nisi confiteatur,q aliàs erat venditurus tem
pore contractus pro iusto pretio,vel certum sit q plus nõ
6 valebit res tempore solutionis pretij. † In gl.1.in fi.no. gl.vi-
f detur enim permittere de iure canonico deceptionẽ [f] vsq;
ad dimidium iusti pretij,quando res,& pretiũ sunt de ꝑsenti
secus qñ differtur solutio pretij,quia tunc id, quod est vltra
verũ pretium,vr constitutum propter illã dilationẽ pretij.&
non quod res valeat tantũ.Sed glo.10.q.2.c.cancellas.& hoc
ius porrectũ,dicit,q ecclesia non debet alium decipere in
contractu.vnde si offeratur aliqd plus debito, non debet il-
lud capere.Idem putat hic Anto.in personis ecclesiasticis,
& ẽt in laicis,quoad forum animæ.Sed Io.Cal.in c.nauigan
ti,ℨ.e.in repeti.dicit, q iura permitentia deceptionẽ , vsque
ad dimidiam iusti pretij,habẽt intelligi.quando deceptio ve
nit in re ipsa;secus aũt vbi dolus dedit cãm contractui,vel in
cidit in ℨctũ;quia tunc debet illud quis restituere.nõ ẽm est
verisimile, q ius canonicum conditum instinctu spiritus-
sancti ,vt in c.si quis diaconus.50.dist. approbet hanc de-
ceptionẽ dolosã, & hoc bene nota.Ex hoc ergo dicendum, q
vbi ex coniecturis potest apparere de dolo ex proposito,po
test cõpelli clericus, ẽt in foro contentioso , ad restituendũ
id q habuit vltra verum pretiũ,& idẽ puto in laicis saltẽ in
g foro ecclesiastico. [g] In glo.in ver.ex forma,ibi,quod omne
esse,ex forma nor. glo.iuncto text. & vult id quod dicitur ,
h quotidie , forma dat esse rei. Sed glo.hic non respondet ,
quia in isto casu,non iudicatur ille cõtractus ex forma, [h] sed
ratio

ADIDTIONES.

a ¶In ciuitate.Pro intellectu huius Decretalis,vide Pe.de Anc. consi.269. & Bal.in 50.rub.C.de vsu.ver.2.pone.vbi ponit quæstionem an fit vsurarius ille,qui vendit plus propter dilationem solutionis pretij , & ibi in ver. seq.qui incipit,tertio quærit,ponit,quid econtra, an sit vsurarius , qui minoris emat propter participationem pretij,vt quia emit frumẽtum in verbis,vide etiam Bald.in l.hac edictali.§.his illud de secun. nup. Ite vide omnino beatum Tho. 2.2.q. 77.2.in fi.vbi dicit quod vendens pluris,rem,quam fit iustum pretium,vt pecunia soluenda expectet emptorem , manifeste vsuram committit . Similiter dicit quod si aliquis emptor velit res emere minoris,quam sit iustum pretium, eo quod pecuniam soluit,antequam possit ei tradi,est vsura . Et dicit quod si aliquis emptor velit res emere minoris,quam sit iustum pretium,eo quod pecuniam soluit,antequam possit ei tradi,est vsura . Et dicit quod si aliquis diminueret aliquid de iusto pretio,vt pecuniam prius habeat non peccat peccato vsuræ.Et de hoc vide quod nota.do. Abb. in c. ad nostram. de empti.& vendi.vbi tenet quod testamenta eorum , qui manifeste vendunt res plus iusto pretio propter dilationem,& minori pretio,pecunia statim soluta,ipso iure non valent,tanquam testamenta manifestorum vsurariorum,iuxta capi.quanquam.de vsur.in vi.& ita dicit se consuluisse.Item vide quod notat Lau.de Rodul.in trac.de vsuris. q.130. Item vide quod notat idem Laur.ver.opponо quarto. & omnino quod scribit Abbas in cap. nauigantiinfra eo. Bar.Bel.

b ¶Solutionem differt.Vide Pe.de Anc.in reg.peccati venia,in 11. q. principali. Bar.Bel.

c ¶Vel plus valitura.Adde Ale.consi.72.2.li.Lud.Ro.consi.406.

d ¶1.2.Idem sentit hic.Bu. Ale. de Ne.

e ¶Contractu . Vide Feli.in capitu. auditis.versi.limita 2. supra de præscri-

f ¶Deceptionem.Vtrum liceat contrahentibus inuicem se decipere in foro conscientiæ,de quo per An.in c.quia plerique,de immu.eccles. Bar.Bel.

g ¶Ecclesiastico.Sed illa verba Cal.licet Abb.Sic.faciat de ipsis tantum festũ, nedum procedunt de iure canonico,sed etiam ne de iure ciuili,vt patet in l.eleganter,cum ibi notatis.ff.de dolo.& vide gl.in c.cum dilecti , supra,de emp.& vendi.Sed tu distingue quoad forum conscientiæ , prout distinguit B. Tho. 2.2.q.87.vbi dicit quod charius vendere, aut vilius emere rem quam valeat,est iniustum,& illicitum, nisi res quę venditur cedat in detrimentum,vt quia multum re illa indiget. Nam in tali casu iustum pretium erit,vt non solum respiciatur ad rem,quæ venditur,sed etiam ad damnum quod venditor incurrit ex venditione,& sic licite poterit vendere rem plus quam valeat ipsi venditori, secus autem dicit in emptore.Nam si emptor multum iuuatur ex re quam emit,sed venditor non damnificatur,carendo illa re,non debet eam superuendere . nam vtilitas,q ei accrescit,non est ex vendente , sed ex conditione ementis, nullus autem alteri debet vendere illud quod non est suum . lex autem humana multa permittit impunita.vnde in hoc casu punit solum, quãdo est magnus excessus,pura si aliquis sit deceptus vltra dimidiam iusti pretij,tunc enim cogit ad restituendum,lex autem diuina nihil impuni tum relinquit.vnde secundum legem diuinam,illicitum reputatur si in emptione,& venditione non fit obseruata æqualitas iustitiæ, & tenetur quis plus recompesare illi,qui damnificatus est,si sit notabile damnũ. Sed inquantum dixi,quod lex humana permittit contra hentib. inuicẽ se decipere,vt in l.in causæ.§.idem Pomponius.ff.de mino. & in l.item si pretio.§.fi.ff.loca.hoc intelligere,quãdo dolus contingit in re ipsa,ita q dolus non dat cãm contractui,nec incidit in contractum,sed re ipsa de cipitur,vt dicit hic Abb.Sicu.referendo Io.Cald.quod etiam est de iure ciuili,vt dixi in princip.huius additionis. Item intellige quod contrahentibus permittitur se decipere intellige in pretio,non tamen hoc permittit in vitio vel qualitate rei, vt in l.Iulianus.& in hoc no.glo.magnã ff.de action.empti.Item licet contrahentibus inuicem se decipere in rei quantitate,seu in mensura rei venditæ,vt si venderet quis 10.agros,pro vndecim,vt in l.si seruum.§.1.ff.de actio.empt.& in c.per tuas. de dona. facit capi.ad nostram.cum ibi nota.de reb.eccl.non alie. Ale.de Ne.

h ¶Forma.De hoc ẽt vide gl.de consc.di.1.fi motum.& de conse.eccl.vel alta.in fi.gl.& de hoc est tex.qui quotidie allegatur,in l. 1.ul. §. sed fi quis. ff.ad exhi.vbi df quod mutata forma,quasi rei substantia extinguitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatio colligitur ex glo. in versi.venditores . & est illa propter intentionem depraua tam istius venditoris.& sic nota, q̃ nõ semper attenditur forma quoad iudicandum qualitatem contractus, quia plus valet quod agitur, &c.vt dixi supra & facit quot not.Bar.in l.cotem ferro,ff.de publica. & l.si vno, ff.loca. & supra dixi rationem quare iste contractus ex forma sui nõ erat vsurarius.† Extra gl.quæritur de notabili, & 7 a quotidiana quæstione, nũquid sit licitũ [a] dare alicui centũ, vt ipse singulis annis in perpetuũ,seu ad vitam suã,seu hæredũ,det sibi certum annuum reditũ,puta quinq; Host.&Inn. & cõmuniter omnes doct.sequentes,dicunt q̃ sic, siue iste, annuus reditus constituatur ex reditib. alicuius fundi, vel domus,siue ex laborib.liberæ personæ,vel serui, quia nõ potest dici q̃ hoc sit vsura,cum in veritate nõ interueniat mutuum.vnde licitum est ibi,emptori petere pretiũ ad libitum. Sicut ergo potest quis emere libere totã possessionem, vel capere possessionẽ in emphyteusim,vel emere annuum reditũ,iam constitutum ab antiquo,ita licitũ est de nouo constituto emere. Nec obstat si dicatur,q̃ tractu temporis poterat iste percipere plus quam sit pretiũ,quia hoc etiã contingit in contractu emptionis,& contractu emphyteutico. Ité iste emptor,exponit se periculo,quia forte ille venditor essicitur inops.& per hoc nõ ob.illud c.nam hæc res erat in p̃senti: sed pretium dilatum,sed in quæstione proposita res,& pretiũ sunt in præsenti.Ité hic nulla fraus . & per hoc idẽ dicunt docto.in actione empti,nã si habes actionẽ contra Titiũ ad mille,non est peccatum q̃ ego emam pro octingentis,quia hæc est vera venditio,& expono me periculo;cũ dubius sit euentus litis.nã posset ille debitor essicl pauper, vel fugere.Sed si aliquis reciperet tantũ, & constitueret se datum omni anno plus quã reciperet, tunc hoc esset illicitum
b quia non posset proprie dici emptio annui reditus . [b] † Ex
8 his infertur ad quæstionẽ.Venetijs, [c] & Florentiæ,tempore
c necessitatis ciues cõpelluntur subuenire cõmuni,& cõmune posiea statuit libere eis lucrum,videlicet quinq; pro centenario,& q̃nque minus,& non possunt ciues illud capitale repetere,sed bene possunt vendere alteri,nũquid committa tur hoc casu vsura.Communiter moder.hic,& in c.fi.j.e.dicunt,q̃ non,pro hoc facit dictum Inn.nam ciuitas habet reditus , vnde videtur constituere annuum reditum ex redititibus suis . Item hic non est mutuum,quia ciues cõpelluntur subuenire communitati,& non possunt repetere quãdo volunt,licet commune possit se exonerare ab illo debito, soluendo capitale.Item commune libere constituit lucrũ. facit c.si quæstiones,de simo.& 1.q.2.sicut; & de similib. quæ-
d stionib.tractabo in c.fi.in fi.infra eo. [d]

ADDITIONES.

a ¶Licitum.De hac quæstione si aliquis emat pro certa pecunia annuum reditum,quo ad vixerit.Item si aliquis daret ecclesiæ fundum, vel possessionẽ , quã haber,cum hoc,vt ecclesia teneatur eum alere toto tempore vitæ suæ.& pro alimentis detur tantum in anno, & post mortem fundus sit ecclesiæ;an tales contractus sint liciti propter incertitudinem, quis posset mori intra annum. Item posset alimentarius viuere.70. annis.& quid si iste qui dedit pecuniam tali modo,vixit tanto tempore q̃ reditus percepti sunt maiores,quã pecunia,quam dedit, an in foro conscientiæ teneatur reddere illud plus, vltra id q̃ dedit,de istis quæstio.vide Io.An.hic,in addi.Spe.in e.ti.super rub. & d.Lau.de Rodul. in sua repe. c.consuluit.supra eodem. & in 2.parte.in q.15.Cyn,& Bald. in l.si pater puellæ.per illum tex.C.de in officiotestam.Cy.Barto,Ang,& Sali, in l.e.pactione. C. de vsu. Pau. & Alexan.in l.de fideicommisso, C. de translatio. Ludoui. Roma.in consil. 423. incip. pro pleniori discussione. in 3. dub. ad finem.

¶Adde quoad q.hic tactam per Abb.Lud.Ro.cons.302.& Fed.cons.302.& quoad q.tactam per addentem,vide originaliter Old.cons.208.& An.de Bu.cons.17.

¶Licitum.Vide multa per Ale.& Iaſ.in l.si pater puellæ. C. de inof.te, post Bald.ibi, qui refert opi.Theologorum.& Roma.in consi. 223. in 3. dub. ad fi. Ale.de Ne.

¶Nunquid sit licitum,Vide omnino Abbatem in disputatione,quæ incipit Augerio. in tertio dubio principali . & latissime Petr. de Anchara. in repeti.regula.peccari venia. in 11. & 14. quæstio. principali. & Bald. in l. 2. ff. de his quæ pœnæ nom. in versicu. hoc quæritur , & Ioan. de Imo. in clemeo.1. de vsur.in versicu. quid si aliquis . Et de illo , qui emit possessiones ab ecclesia,ita quod post mortem ementis , reuertantur ad ecclesiam,an hoc sit vsura. Archi. dicit quod non,in capitu. quanquam. 14.quæstio.3. quricta dicit tenere Hostien. in summa de vsur. §. an aliquo versicu.quid de his . Et de hoc vide Bald. in l.si ea pactione . C. de vsur. & per Bald. post Cyn. in l. pater puellæ. C. de inofficio.testamen. Bar.Bellen.

b ¶Reditus.Sed Ab.Sic.nõ refert inn.vt dẽret,& ideo refero,quia gl.sua est multum singularis,& sæpe de facto contingit , & facies tres casus . Primus est , quando quis emit reditum ante contractum , vel venditionem sibi venditam,si ue talis reditus fuerit constitutus in re , puta in domo , sine in possessione, vel alijs huiusmodi,puta si reditus percipitur de persona ferui,vel liberi,vt rustici,siue sit actio,vel nomen. Item siue fic certus reditus , quia scilicet reddit decem , siue incertus , Puta quia reddit quartam partem fructuum ,qui percipiuntur de aliqua domo,vel operibus alicuius personæ.Item siue reditus sit perpetuus,vt quia extenditur ad hæredes vtriusque contrahentium,siue sit ad vitam hominis , siue sit ad certum tempus,puta ad decem annos . Item siue reditus sit in pecunia , siue in alijs personis , siue in facto , in his omnibus casibus putat Innocen.contractus licitos , quia ibi est purus contractus venditionis . Nam pretium est incertum , scilicet certæ pecuniæ quantitatis . Item merx est ibi,scilicet certus reditus, vel causa vel annona, C.de Leo crosan.eccle.l.iubemus.& in Authen.de non alie.§.ab Anastasio , & C. & ff.de hæred.vel ac vend.per totum.Sed dicit Innocen. quod contra prædicta,est hæc decret.quia non est dubium,quod vsque ad illud , tempus saltem longum,percipiet de reditu plus quam sit pretium datum, vnde videtur esse vsura.Respon.Innocen.quod licet sit certum quod vsque ad 20.vel 30.ann.vel vltriores plus accipiat de reditu quam sit pretiũ tamen hæc certit udo non facit cõtractum venditionis illicitum , cum hoc etiam sit in ve nditione alicuius possessionis. nam hic tantum reprehenditur,quando charius vendit mercem propter prolixum terminum quem dat emptori ad soluendam pecuniam,vel quando emptor pro minori pretio emit mercem propter hoc,quia statim dat pecuniam,& pro maiori si per prolixius tempus expectet mercem, quæ penitus sunt illicita quia tempus vendit,vt hic,& infra eo.nauiganti, sed in casu nostro omnia sunt præsentia, nec venditur tempus,quia res ipsę, de quibus dictum est scilicet redditus,vel actio tantum valebat, vel ad minus creditur tantum valere subsequentibus tempor.quantum modo valet, vel ad minus est dubium, & hoc sufficit ad hoc vt contractus sit licitus. Secundus casus est quando reditus non est constitutus , sed de nouo constituitur in rebus, vel in personis reditus, vel nomen , vt quia emptor dicit, tu constituas tales reditus in tali possessione , vel domo, vel seruo, vel facies quod talis confiteatur tibi debere mille , vsque ad annum , & ego de illis mille id est pro actione pro illis mille competente , dabo tibi quingenta. Et innocen.dicit quoddam dicere tales contractus licitos , quia hic non est mutuum , sed emptio. Item multi casus inueniri possunt quod iste emptor amitteret in isto contractu , puta si inops reciret nomen debitoris. Sed inquantum Innocen. videtur dicere , contractum esse licitum,vt actio,seu nomen debitoris in mille ducatis, possit emi pro quingentis , hoc puto quoad legem diuinam , quæ tollerat deceptionem vsque ad dimidiam iusti pretij,vt in capit. cum dilectus, & in capitu. cum causam. de emptio. & venditio. sed secus est in foro animæ,vt dixi supra in præceden.addi.Vnde debet actio seu nomen debitoris tantum vendi quantum communiter æstimatur , habito respectu ad laborem,& difficultate exigendi,vt dicit Bar.in l.2. C. de rescinden. venditio.& in l.Lucius. §. fina. ff. ad Trebell. & si respectu talis æstimationis reperitur venditor enormiter deceptus, contractus non est licitus in foro conscientiæ, licet sit deceptus infra dimidiam iusti pretij ; vt dixi. Tertius casus est quando venditor,pro pretio certo , constituit in loco reditum,vel actionem , qua se obligauit ad dandum aliquid singulis annis,in pecunia,vel in specie,& certum est quod plus est emptor recepturus habito respectu ad illud quod est soluendum singulis annis , quam sit illud quod dedit. Innocen. dicit hoc esse penitus illicitum, & sic non est licitum quod ematur reditus annuus,qui constituatur in persona, & hæc sequuntur doc.quæ notabis. Ale.de Ne.

c ¶Venetijs. No. de imprælitis Venetorum , an eorum merces de monte sit vsura.Et adde omnino quod scribit Petr. de Anchara. in regula, peccati.in 11. & 13. quæstio. principali. libr. 6. Et de hoc vide per Bald. hac edictali.§.his illud.C. secund.nup. & per Ioan. de Imo. in l. 8. matus. ff. solu. matrimo.& de hoc plenissime vide Petr. de Anchara. in disputatione sua, quæ incipit, antiquis & modernis temporibus, & per Bald. in capitu. 1. de iureiuran. Et quod tale lucrum sit licitum. Dinet Barto. in repetitio. l. cunctos populos. C. de summa Trinitate. De quo vide Laurem. de Rodulphis , in tractatu suo de vsur. verficu. Vltimo superest.vbi latissime prosequitur per viam tractatus examinando octo quæstiones principales in materia lucri montis , vbi vide omnino. Et vide quod expresse firmat Pau.de Catt. in l. si quis nec causam.infra princi ff.si cer.peta. Bar.Bellen.

d ¶Infra eod.Tu autem distingue , secundum Dom. Card. qui latius distinguit quam Butr. & Abb.Sicu. & facias tres casus . Primus est quando census habet causam necessariam,verbi gratia.Ciuitas imponit censum quod mutuent certam pecuniam , & ipsa ciuitas pro hoc constituit certum reditum trium , vel quatuor , vel plurimum in anno pro centenario , quousque reditus est licitus,nec proprie ciues dicuntur mutuare ciuitati: ex quo eis non competit actio ad cogendum ciuitatem ad redendum capitale, quia non est consuetum . & ex hoc videtur inferri , quod vbi ciues compelluntur mutuare ciuitati,si ex tali mutuo percipitur redditus , vel aliquod commodum non dicitur vsura , sed mutuum fuerit necessarium . Sed de hoc vide in summa Pisanellæ, eodem titulo in verbo vsura . 3. in versicu. fin. vbi dicit quod si ciuitas digeat pecunia , & imponit ciuibus præstantiam , scilicet mutuum dimittens , & obligans mutuantibus certa pignora , & certum lucrum quod mutuantes non incurrunt vsuram,ex quo coacte faciunt . & hoc propter hoc multã incommoditatem incurrunt , ita quod libentius ab hoc cessarent si possent. nam non est vsura . Secundus casus est quando census habet causam voluntariam , vt si quis sponte dat certam pecuniam ciuitati puta mille,& ciuitas pro hoc sibi constituit certum censum perpetuum , puta quinquaginta pro anno , vel si quis habens talem censum alteri vendit.& hoc casu dicit Do.Card.quod est magius dubium,tamen hoc casu dicit idẽ dicendũ,quia ẽt hoc casu non potest proprie mutuum dici,sed potius cõtractus uenditionis. Tertius casus est quando est verum mutuum, & tunc dicit dominus Car.quod quod percipitur vltra sortem illicitum est , si soluitur ex conuentione expressa , vel tacita, vt quia statutum disponit quod qui vult, mutuare ciuitati , habeat tantum pro centenario singulis annis , & quod vltra annũ possit repetere creditor capitale. sed si ciuitas liberaliter dat quid daret vltra sortẽ,non esset vsura,ex quo non soluitur ex pacto, & quo videbis infra eodem consuluit. Et ex hoc infert D. Card, quod de prælitis Venetorum,vel Florentiæ,vel similium locorum, non sunt illita,quia communiter habent causam necessariam,modo prædicto, & dato quod sit voluntaria non est in eis proprie mutuum , sed contractus emptionis,& dicit hæc signanda,quia omni die accidunt & per istos non bene discutiuntur. Ale. de Ne.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius monitus non desistens,si fuerit clericus,ab officio, & beneficio suspenditur;si laicus excommunicatur.*
2 *Vsura est crimen,de quo cognoscit iudex ecclesiasticus, etiam inter laicos.*
3 *Vsurarius non tenetur ad aliquam satisfactionem,si creditores libere remiserunt.*
4 *Pœna quando sunt plures in vno delicto iudex potest eligere quã vult.*
5 *Pœna illa est primo infligenda,quæ verisimiliter plus timetur.*

CAP. VII.

a Præterea. [a] † Vsurarius monitus,non desistens,si clericus est,ab officio, & beneficio suspenditur,& si laicus , excõmunicatur.hoc dicit,secunda pars,ibi,si laici.Casus litera lis.Dubitabatur de pœna vsurarij moniti,& non desistentis. Consultus Papa respondet,mandando ciuidã episcopo,quatenus omnibus parochianis vsuras recipere interdicat,qđ si facere cõtempserint,si clerici fuerint,illos ab officio,& beneficio suspendat;si laici,eos excommunicet vsq; ad debitã satisfactionẽ.Ber.Not.1.ex tex.ibi,vsuras recipere.q̃ nedũ p hibetur quis vsuras exigere,sed ẽt recipere . & hoc quando propter lucrum inducitur ad mutuum.secus autem quando sponte aliquid offertur,& iste erat alias mutuaturus. ar.
b c.dilectus,de simo.& 1.q.2.sicut. [b] Not.2.quod clericus vsurarius non est ipso facto priuatus,nec suspensus ab officio, & beneficio,sed debet suspedi,vt hic,part. & potest etiã priuari,& deponi,vt in c.1.in fi.ti.c. [c] † Tertio nota q̃ laici [d] subsunt ecclesiæ, quoad istud crimẽ vsurarũ : & possunt excõ-
2 municari in vita,vt desistant,& satisfaciãt de preritis & maleficiunt episcopi hoc non exercentes,expectantes tantũ tẽ pus mortis.nã ipsi peccant,patiẽdo alios peccare.vt 18. dist. ephesijs.nã melius esset ante tempus occurrere, quam post cãm vulneratã medicinã quærere.l.fi.C.in quib.cau. in inte-
3 restitu.non est necesse. † Vltimo nota,ibi,vsque ad condignã satisfactionẽ.quod iste text.loquitur magis large , quã text. in cap.cum tu.ti.eo.nã ibi dicitur,q̃ dẽt restitui ablatum ; & hic sufficit satisfactio;nã verbum satisfaccre,est magis latũ, quã verbum restituere,quia qualitercunque voluntari credi torum satisfiat,dicitur esse satisfactũ.l.fi rem.§.omnis . ff. de pignora.action.sed non sic contingit in restitutis, quia restitutio est in pristinum statum repositio.sed illud verbum,nõ dẽt ita stricte capi,sed large,modo prædicto . & ideo sufficit
4 libera remissio creditorũ absque reali restitutione,vt dixi in dic.capi.cum tu. † In glo.fin.ibi primo inflicta pœna,&c.vult ergo glosl.quod iudex debet primo incipere à pœnis illius capit.quia,ti.eod.& si non proficiunt,debet tunc recurrere ad istam.puto hoc esse æquum,vt incipiatur à mitiori pœna vt dicit glosl.in cap.cum tu supra eodem & ea.quoniam frequenter,vt lit.non contest.Sed tamẽ puto quod sit in optione iudicis,à qua pœna potius incipiat,quia ex quo variæ pœnæ in iure statutæ sunt, potest iudex imponere illam quæ sibi videtur in capitu.quoniam frequenter,in fin.supra vt lite non cõtest.maxime suaderem hodie,vt inciperetur ab ista , quia illæ pœnæ parum timentur, & carentia sepulturæ contingit post mortem;vnde melius est in vita hanc pœnã exercere,& ante tempus occurrere,&c.vt supra dixi.

ADDITIONES.

a ¶Præterea.Nota ex isto text.doctrinam quod pro delicto, pro quo laicus est excommunicandus,clericus committens tale delictum est suspendẽdus ab officio,& beneficio.& ad idem text.in capi.quia,supra . eo. Sed tu dicas,quod ista doctrina non est generalis, vt patet ex text.in cap.clerici.de exce. prælato.& in cap.1. in fin. de vsur.in 6.& pro eodẽ met delicto maior pœna imponitur clerico,quam laico,vt est in hoc genere suspensionis.Dicit tamen Domi.in cap.si quis homicidium,in fin. per illum text.in 50.distinctio.quod clerici in minoribus.ordinibus;constituti,equali pœna puniendi sunt,sicut laici in eodem delicto deprehensi.
b Bar.Bellen.
c ¶Licitum.De quo infra eo.consuluit. Ale.de Ne.
d ¶Vsuræ.Sed de hoc vide bonum textum 47.di.quoniam.& 14.q.4.si quis obligatus.& c.quoniam multi. Ale.de Ne.
e ¶Quod laici.Vide Alexand.in l.si non sortem.in princip.ff.de condi.indebiti.Felin.in cap.cum sit generale.versi.respectu vsuræ.supra.de foro competere. Seb.Sap.
f ¶Variæ sunt pœnæ in iure statutæ contra feneratores , vt patet supra. eod. quia in omnibus.& capitu.cum tu.& capi.2. eod. titulo in 6. & in clem. 1.de sepultu.& dic quod feneratores sunt infames,vt dicit Petr.& Cy.in l.improbum.C.ex quib.cauſ.infa.irrog.Vnde repelli debent à testimonio à dignitatibus & ab honoribus,à quibus repelluntur infames, cum fœneratores sint ipso iure infames,vt dicit Petr.& Cy. in l. improbum. quod nota. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratæ,computantur in sortem,nisi creditor habeat in re pignorata directum dominium.nu.4 & 5.*
2 *Vsuræ non debent nec possunt exerceri,non solum per singularem personam,sed nec per vniuersitatem.*
3 *Dignus potest consistere in re propria, respectu iuris, quod alius habeat in ea.*
6 *Vsura non committitur,si aliquis ponit pecunias in bancho, & inde accipit aliquod lucrum honestum; vel si mutuarius non restituit in termino,& aliquid recipit ab eo ratione interesse.*
7 *Pactum de reuendendo.facit præsumi cõtractum vsurarium coniuncta cum modicitate pretij,& emptor consueuit vsuras exercere.*
8 *Casus in quibus non committitur vsura vltra sortem accipiendo.*
9 *Prælatus tenetur,si potest acquirere ecclesiæ,& non acquirit.*

CAP. VIII.

a Conquestus. [a] † Fructus rei pignoratæ,
1 computari debent in sortẽ, & excipit vnũ casum.i.ponit decisam quæstionẽ 2. quisionẽ ibi, discretioni.3 exceptionẽ.ibi,nisi Casus literalis.Quærebat quid esset faciẽdũ de pignorũ fructibus.Consultus Papa,respondet quod fructus pignoris,sẽ per computandi sunt in sortem,nisi terra ipsa fuerit de feu-
2 do monasterij.B. † No.1.ex tex.iuncta suprascriptione , qđ nedũ singularis persona prohibetur exercere vsuras , sed ẽt vniuersitas.& sic ciuitas non põt impune exercere hoc crimẽ,licet nõ habeat animã,nam vniuersitas peccare põt,de
b quo die,vt plene dixi in c.dilectus. [b] de simo. † Secũdo.no.q̃
3 habẽs proprietarem rei,potest capere in pignus rem, cuius vsusfructus pertinet ad alium.quod ergo dicitur quod in re propria non consistit pignus.l.rem alienã. ff.de pig.ac. pro-
c cedit tantũ,q̃n res est omnino sua;secus [c] si alius hẽt aliqđ ius in illa re, tũc.n.respectu illius iuris,põt constitui pignus.
4 Item nota, q̃ creditor habes proprietat cm rei pignoratæ, non tenetur compurare fructus in sortem,quasi consolidetur tunc vsusfructus cũ proprietate,& est casus valde nota-
5 bilis. † In gl.2.ibi,& hoc fauore ecclesiæ.Idẽ puto & fortius in laicis,nã magis debet ecclesia abstinere à 3ctu vsurario, quã laici,argu.in c.per tuas,de donatio.simile in c.super e.ti. e.Potest ergo quilibet etiam laicus hoc casu licite non cõ-
d putare fructus in sortẽ, [d] ex quo proprietas est sua.quasi cõsolidetur vsusfructus cũ proprietate,de quo ẽt no. in c.1.de
6 feud.& facit quod nota.glo.in cap.ti.c. † In eadem glosl.ibi non quasi vsuræ,sed quasi interesse.Not. glosl. singulariter. Sed potest dubitari,in quo consistat istud interesse. Petr. de Anch.consuluit quod non solum consistit in damno habito,sed etiam in lucro cessante , si iste venditor erat solitus mercari .vndeli habuisset pretium in termino constituto.
forte

ADDITIONES.

a ¶Conquestus.Per istum tex.dicit Roma.in l.diuortio.§.ob donationes. ff. solu.matri.quod quando creditori daretur res pignori,quo creditor haberet directum dominium,& debitor haberet tantum vtile,fructus per cepti ex re pignorata per creditorem non computantur in sortem, nec eam extenuarent. Seb.Sap.
¶Conquestus.Vtrum quod disponit hæc decretalis in feudatario,habeat locum in emphyteuta,vel vsufructuario,vide p Lau.de Rodulp.in tract. de vsur.in q.50. Bar.Bellen.
b ¶dilectus.Vide in summa Pisanellæ.in verbo vsuram.primo, ver. pe.qui in cap.quid de communicantib.vbi refert Ray.dicẽtem quod omnes illi ciues, quorum authoritate,& consilio fit vsura,censentur vsurarij , & eodem modo,si ciuitas reciperet aliquod pignus,vt fructus eius non cõputarẽtur in sortẽ.Idem dicit de his qui possunt prohibere,& non prohibent,vt in c.quantæ.de sent.excommuni.Dic tamen quod licet omnes consentientes committãt vsuram,tamen secundum Guliel.non tenẽtur ad restitutionem,nisi inquantum ad eos peruenerit,vel inquantum sunt ab expensis.quas de suo fecissent illi autem qui præstiterunt authoritatẽ,vel præceptum ad huiusmodi vsuram, ita quod ciues alias eam non fecissent,tenẽtur in solidum. sed vide de hoc Host.in summa, de pœnite.§.quæ pœnitentia.in vi.charta.verficu.quid de ciuitatibus, vel collegijs.vbi dicit singulos obligari ad restitutionẽ,non tanquam vniuersitas,quæ animam non habet,sed tanquam siguli,vt in d.cap. quantæ. de sentent.excommunica.& sic non videtur tenere opi.Raymun. & est tutior opinio.Sed pro concordia puto sic dicendum quod si omnes sunt soluendo,tunc procedat opinio Vgolini quod illi , quorum authoritate,& consilio facta fuit,ita quod alias facta non fuisset, tenentur in solidum.Alij vero consentiẽtes,qui non fuerunt principales ad huiusmodi delictum,& cum prohibere possent non prohibuerunt,non tenentur, nisi quatenus ad eos peruenerit sed principalib. existentibus non soluẽdo,tunc tales consentientes,vel non prohibentes,tenentur satisfacere, hoc tamen intellige vt dixi,in c.sicut dignum.in magna. addi. de homi. in fi. Ale.de Ne.
c ¶Secus.Idem dicit But.hic. Ale.de Ne.
d ¶Fructus in sortem.Et ideo dixit fio.Ludo.Roma.per istum tex.& per tex. in d. capitulo primo infra de feu.quod quotiescunque creditori daretur res pignori,in qua creditor haberet directum dominium , & debitor haberet tantum vtile,puta quia emphyteuta daret rem emphyteuti cam pignori domino directo , vel quia vasallus daret feudum pignori domino,quod isto casu fructus percepit ex re pignorata per creditorem,quod istos casu fructus percepit ex re pignorata per creditodomino,quod isto casu fructus percepit ex re pignorata per creditorem,nec eam extenuant.Nota.fuit per Luredoui.Roma.in l.diuortio.in §.ob donationes,ff.solu.matrimo. Vide Abrem,non computantur in sortem,nec eam extenuant.Nota.fuit per Lu- in capitulo.at si clerici.versicu.item ibi.supra de iudi.& in capitulo. liet ex susceptio,ad fin.supra de fo.compet.Adduco alium casum singucet ex susceptio,ad fin.supra de fo.compet.Adduco alium casum singularem,in quo fructus non computantur in sortem,videlicet quando debitor iurauit non molestare,donec sortem soluerit.Abb.in capit.ad nostram.supra,de iureiu.Aene.de Falco.

Universidad de Deusto
Biblioteca

forte lucratus fuisset in mercimonio . [a] item passus est dānū in alio, [a] quia ille emptor per cepit fructus, quos iste percepisset, si habuisset rem. Idē puto in istis viduis, quæ solēt ponere pecuniā in banchis, & aliquod lucrū consequi [c] ex honesto mercimonio, vt in c. per vestras, de dote post diuor. restit. Et istæ rationes concludūt, idē esse in mutuātē, vt si debitor nō soluit in termino. nō possit haberi post terminū respectus ad lucrū cessans, dummodo non sit talis persona, quæ verisimiliter iuste fuisset lucratus, & habebit æstimare hoc iudex. pro hoc adduco tex. in fi. de eo q̄ cer. lo. l. 2. vbi dicit q̄ in hoc interesse, habebit ratio lucri cessantis. [d] Idē Inn. in c. sacro. de sen. excom. Idē gl. in l. curabit. C. de act. emp. facit, q̄ no. in l. Iulianus. §. offerri. ff. e. & hoc tene perpetuo menti, vt sic ēt de iure canonico possit peti aliquid vltra sortē rationē interesse non solū damni cōtingentis, sed etiam lucri cessantis. [e] † In eadē gl. ibi si modicum esset pretiū, præsumitur cō tractus in fraudem vsurarū m. no. hanc gl. singularem. expresse. n. sentit q̄ pactum de retrouendendo coniūctū cū modicitate pretij, facit contractū præsumi vsurariū, præsertim si iste emptor consueuit vsuras exercere. de hac materia vide plene in c. ad nostram. de empt. & vend. & c. illo vos. de pign. † Et in fi. gl. hic gl. excipit sex casus, [f] in quib. aliquid licite recipitur vltra sortem. sunt & alij casus . Et septimus casus fm ordinē materiæ est in fideiussore, qui soluit vsuras creditori, de quo tamen dic, vt plene nota. Ioan. And. r. in reg. damnū, de regulis iuris, lib. 6. in Mercur. Octauus casus est quando emitur annuus reditus, de quo dic, vt dixi in c. in ciuitate. §. eo. Nonus est ratione dubij, vt in d. c. in ciuitate. de quo dic, vt ibi dixi. Decimus, q̄n aliquid gratis datur, cessante prava intentione, vt in c. dilectus, de simo. & 1. q. 2. sicut. Vndecim[o], quando ratione mutui, creditor subijt laborē, tunc in compensationē laboris, potest fructus non computare in sortē, fm Host q̄ bene no. & remittit ad summam. e. ti. 6. in aliquo. Duodecimus casus, quando ratione administrationis tenebatur quis collocare pecuniā in emptione prediorum, vt tutor. si. n. non collocet pecuniam pupilli in prædijs emendis, tenetur soluere vsuras, & poterunt peti de iure canonico ratione lucri cessantis. l. tutor. §. si post depositiones. ff. de admi 9 nist. tuto. † Et nota hoc contra prælatos. nam ipsi tenentur, si possunt acquirere ecclesiæ, & non acquirūt. 12. q. 4. c. quicunq; & vide ad prædicta q̄ nota. 13. in summa, & alium casum vide per not. per me, in c. post miserabilem infra eo.

ADDITIONES.

a ¶In mercimonio. Adde videndum Lo. Ro. consi. 101. & sin. Iuris. Ale. cons. 220. & 221. 2. lib. Abbas. consi. 7. & 60. 2. & lib.

¶In mercimonio. Vide multa allegata per Alexan. in l. diuor. in prin. ff. solmat. vide Modern. in l. 3. §. fi. ff. de eo, quod cer. loco. Aret. in consi. 158. incip. visis diligēter, vbi vult, quod etiam interesse lucri cessantis, possit peti ab eo qui venit contra pactum. Seb. Sap.

b ¶In alio. Ex hoc credo contractum, quem quotidie faciunt Ferrarienses, esse licitum quem vocant dationem ad vsum, cum facultate appropriandi, quia vendunt, & pro certo pretio, data modica quantitate pecuniæ, pro reliqua parte pretij soluitur tamen singulo anno, donec fuerit solutum pretium. Et ad hoc allego quod not Bald. in l. vsuras. circa princip. C. de vsur. & quod notat Petr. de Ancha. in repeti. reg. peccati. in 3. quæstio. princi. vltra med. in 6. & Ioan. de Imol. in l. infulam. §. vsuras, circa. fin. ff. solu. matri. Et vide quod nota. domi. Lauren. de Rodulp. in tracta. de vsur. in 5. char. verficu. oppono quod propter amorem, quod ex tali contractu, non transfertur dominium, nec comparatur res, nisi cum solutum fuerit pretium eorum, quando contractus fuerit celebratus sub illa conditione. Idem sonant illa verba, cum pacto appropriandi, merito pecunia, quæ soluitur, non soluitur pro interesse, partis pretij sic non soluti, sed præstatur tanquam à colono propter, commodum percepti fructum ex re tradita. Et ita respondi cuidam fratri sancti Dominici de obseruantia, me super hoc consuluenti. Bar. Bellen.

c ¶Lucrum consequi Adde videndum Anch. cons. 92. & 149. Lud. Ro. consi. 502. & 385. & vide quod voluit Abb. consi. 39.

d ¶Lucri cessantis. Adde late Ludoui. Roma. consi. 139. & consil. 188. & ibi an pecuniæ depositæ pro emendis prædijs, computentur inter immobilia.

e ¶Cessantis. Idem puto si venditor statim tradit fundum dato termino ad soluendum pretium, cum hoc, quod soluat tantum pro centenario, dolo nec pretium soluerit. nam iste contractus est licitus, nam venditor non tenetur tradere fundum, nisi pretium soluisset prius, vt in l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. & sic soluitur ratione fructuum, & sic fructus censentur venditi emptori. videtur enim venditor vendidisse fructus, quos percepisset ipse, si non tradidisset fundum ante solutionem pretij. Au q̄ notat Barto. in l. cotem ferro. ff. de publica. Sed in quantum Do. Petr. & Abba. Sicu. dicunt, quod potest peti vltra sortem, non solum interesse q̄ consistit in lucro quod ex hoc perditur, intelliga sane, Nam non sufficit ostendere quod consueuerit negociari, nisi ostendat quod fuisset lucratus, vt quia mercantiam habuit præmanibus, quam non potuit emere quia pecuniam non habuit. multa enim potuissent accidere quod nō fuisset lucratus, l. naturalem. §. fin. de acquir. rer. domi. & sic non esset lucrum certum, vt dicit Fan. de Cast. in l. 2. §. fina. ff. de eo quod certo loco. Intelligo tamen quod ille qui mutuat pecuniam potest repetere interesse tot one damni & lucri cessantis post moram debitoris, secus quando creditor qui mutuat paciscitur cum debitore, vt soluat aliquid vltra sortem ratione damni, quod patitur ex mutuo vel ratione lucri quod perdit, vt dicit Innocen. & Ioan. And. & communiter Doct. in capi. fina. infra eo. & hæc opinio est tutior, licet Abb. Sicu. ibi dicat, quod vbi inuenitur bona intentione, scilicet vt seruiat amico, quod posset etiā à principio, scilicet in ipso contractu reseruare sibi hoc interesse de quo dic videbitur. & intellige secundum prædicta Bur. in c. salubriter, infra. vbi dicit quod ante moram non potest conuenirri de soluendo aliquid vltra sortem, sed post moram habetur ratio interesse, tam ratione damni, quam ratione lucri cessantis, quod no. Ale. de Ne.

f ¶Sex casus. Nota casus, in quib. fructus non computantur in sortem. Et de hoc vide latissime Lauren. de Rodulphis, in tracta. de vsur. in vertic. ad octauum. & Ioannem And. de his omnibus versus. damnem in capi. cum contra. de pignoribus. Et quomodo intelligatur, id, quod dicitur quod fructus computantur in sortem, elegantissime declarat. Au. in capitulo nostram. el 1. de iurein. Et an aliquo casu sit permissa vsura, ponit Bald. in l. cunctos populos, in lectura. in 1. col. versic. quæro primo. C. de sum. Tri. Bar. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Hæres vsurarij, siue filius siue extraneus, tenetur vsuras restituere, cō ad hoc potest compelli, quasi ex contractu inito cum defuncto. 2.*
3 *Bona vsurariorum non sunt tacite obligata creditoribus vsurarij. 7. & ideo si deuenerunt in alios quocunque titulo singulari, non subiacent restitutioni, nisi sint empta ex pecunia vsuraria, & tunc distinguitur, vt infra. nu 8.*
4 *Hæres vsurarij potest compelli ad restituendas vsuras, per eosdem penas per quas poterat ipse vsurarius compelli.*
5 *Rescriptum impetratum contra aliquem qui tempore datæ erat in humanis, habet vires contra eius hæredem, etiam re integra.*
6 *Hæredes vsurarij tenentur ad restituendas vsuras pro portionibus hæreditarijs. sed si vnus effectus est non solūdo, alter tenetur in solidū. 10.*
7 *Opinio communis doctorum si est falsa, non est admittenda, & contra ipsam legitime pronunciatur.*
10 *Hæres non tenetur vltra vires hæreditarias, etiam non confecto inuentario, ad restituendas vsuras defuncti.*
11 *Hæres, non confecto inuentario, non tenetur in foro pœnitentiali.*
12 *Pœnæ in foro animæ non debentur.*
Constitutio non continens iniquitatem, & facta ab habente potestatem est obseruanda in foro animæ,

CAP. IX.

a 1 [a] † Hæres vsurarij filius, vel extraneus

VAnos. vsuras extortas per defunctū restituere compellitur. h. d. Communis diuisio. Secunda tuæ, Casus literalis. Quæritū fuit à Papa, quid fit seruandū de filijs vsurariorum, qui eis succedunt in crimine vsurarū, aut etiā de extraneis hæredib. ad quos bona illorum deuenerunt, Respon. Pa. q̄ filij eadē districtione cogēdi sunt vsuras restituere, quia parentes eorū cogerentur, si viuerent, & idē est faciendū de hæredib. extraneis. Bern. † Not. 1. ex hoc q̄ licet defunctus decesserit in peccato vsurarum, vt quia non restituit, nec mandauit restitui vsuras tacite, vel expresse, nihilominus hæres eius cōpelli debet ad ipsas vsuras restituendas, & sic punitur hæres ex delicto defuncti, licet non agreat defunctum non pœnituisse. & hoc ideo potest intelligi, quia ipsa bona peruenerunt ad hæredem, vel quia iste hæres non conuenitur præcise ex delicto defuncti, sed ex contractu, vel quasi, gesto cum defuncto: in debite enim recipit vsuras, de quo dicendum, vt in c. Michael, l. e. & sic respondet

b contrarium quod formari posset ad notata per me in cap.

3 in literis, §. de rap. [b] † Nota secundo, argu. optimum ex hoc

ADDITIONES.

a ¶Tua nos. Pro intellectu huius decretalis, vide Lauren. de Rodulp. in tractatu, de vsur. q. 72. & nota. in simili quæstione Bald. in capi. ad nostram el 2. de iureiu. Et quod non teneatur, firmat Petr. de Ancha. consi. 92. vide quod de hoc notat idem Lauren. de Rodulphis. in dicto tractatu. de vsur. quæstio. 74. domi. Anto. in capitu. debitores. in fin. de iureiur. Bar. Bellentzi.

b ¶Supra de rap. Sed ista responsio mihi non placet, nam licet vsuræ possint repeti, per condictionem indebiti, vt dicit gloss. infra eod. Michael. tamen ista condictio indebiti descendit ex delicto, vt probatur, hic, in qui eas in crimine vsurarum defuncti is, &c. & 24. quæst. 4. in cap. Si vsuram. vbi dicitur, q̄ vsura est rapina. Cum ergo descendat ex crimine non tenet hæres de iure ciuili. nec obst. si diceres, q̄ condictio furtiua descendit ex delicto, & tñ datur contra hæredem, quia est rei persecutoria, sed dic q̄ est speciale in ipsa, propter frequentia furtorum, vt dicit. Inst. in l. 1. ff. de priua del. Item contractus vsurarum ipso iure non tenet, nec repetuntur per actionem ex eodē contractu, qui inter partes est celebratus, sed repetuntur per condictionē indebiti, quæ oritur extra id q̄ agitur, vt dicit tex. in l. si is qui. in fi. ff. commo. Sed habeo regulam, q̄ si aliquis est commissus circa contractū, qui non purgatur per actionem ex contractu, q̄ contractus non tenet, sed agitur alia actione, vt restitutio dolosus illud q̄ cum dolo est consecutus & non potest agi contra hæredē de iure ciuili, si defunctus ante litem contestatā est mortuus, vt in aliquando. Inst. de perpe. & temp. act. & in l. 3. §. pe. ff. si mensor. fals. modū dixerit. & in l. illud. §. fi. ff. de tribu. & l. fi. de eden. & hoc tenet Bar. in l. hominem. ff. de priua. del. ergo de iure ciuili non tenetur hæres. si vero de iure ciuili esset crimen, vnde concludendū, q̄ iste tex. fundetur in re iuris canonici, quæ in hoc discrepant à iure ciuili. Vnde hic est tex. communi opinione, de qua dixi in d. c. ex literis. de rap. Ale. de Ne.

q̄ bona vsurariorum non sunt obligata creditoribus, q̄ vsuras restituendis, tex. n. se hic non refert ad bona, seu ad illos, ad quos peruenerūt bona: sed tm ad hæredem ipsius defuncti, cum. n. consultatio fuisset facta in genere, videlicet, quid de extraneis ad quos bona vsurariorum peruenerunt, Papa in responsione se adstrinxit ad hæredes, & sic illi, quib. vel ad quos peruenerunt bona vsurariorum titulo singulari, non possunt conueniri, & compelli ad dimittendū ipsa bona, q̄ 4 est cōtra glo. hic, & cū ea latius infra subijcia. † Tertio nota ibi, ea sunt districtione cogendi, &c. quod hæres vsurarij pōt compelli ad vsuras restituendas per pœnas positas in concilio Lateranen. & per alias, per quas poterit compelli defunctus. si ergo non restituit, potest excommunicari, nec admittetur ad cōionem altaris, nec ad sepulturam ecclesiasticam. 5 † Et facit iste tex. in arg. q̄ per rescriptum impetratū contra vsurarium, possit conueniri hæres, ēt re integra, quod quidā non admittunt: dictum tamen in se est verum; & idem in quocunq; alio, vt hæres possit cōueniri ex rescripto impetrato cōtra defunctum, si tpe datæ viuebat defunctus, quia censetur cadē psona cū defuncto, in Auth. de iurtu. à mori. præsti. 35. q. 3. in c. cōtradicimus hac authoritate. de hac tñ materia plene no. in c. significasti, de resci. & in reg. his qui. 6 dereg. iur. lib. 6. in Mercu. † In gl. fi. ex hac gl. colliguntur duę conclusiones. Prima est, quod hæredes vsurarij, tenentur ad restituendas vsuras, non in solidum, sed pro hæreditarijs portionib. vt si vnus habuit duas partes hæreditatis, tenetur ad duas partes vsurarum, & alius teuetur ad partem tertiam. & hoc non est speciale in hæredi. vsurarij, sed idē est regulariter in quibuscunq; hæredib. quia actiones competentes cō tra defunctum, diuiserunt per legem inter hæredes ex hæreditatis portionib. [c] l. 1. & 2. C. de hære. act. l. pacto successorū. C. de pac. Secunda cōclusio gl. est, quod altero hæredum effecto non soluendo, [a] alius pōt conueniri in totū, quia bona 2 vsurarij sunt obligata pro vsuris restituendis. Et ex hoc vltimo posset colligi tertia conclusio. sed si hoc vltimum dictū esset verū, videretur etiā, quod si alter hæredum esset soluendo, posset vnus cōueniri in solidū inquantū sufficiunt bona 7 ad cum deuoluta, si ageretur hypothecaria. † Et incipiendo ab hoc vltimo, scias, q̄ communis opi. antiquorum fuit il la, de qua in ista gl. videlicet, q̄ oīa bona vsurariorum sunt ta b cite obligata, [b] de quo vide gl. in c. quanquā. e. ti. lib. 6. in ver. facultas. in fi. Sed Moderniores communiter tenuerunt op positum, vt Host. hic, & Ioan. And. in d. c. quanquam, dicendo hanc hypothecam nullo iure probari, & Fed. consi. 22. dicens. quod ex quo ista hypotheca non est iure expressa, non debet per Doct. interpretatiue induci. & c. cum tu. §. eo. non loquitur generaliter de omnib. fed de bonis emptis ex pecunia vsuraria: nec etiam ibi probatur, vt ibi, dixi, quod illa bona sunt obligata. licet empta de pecunia fenoris, sed quod possunt vendi; & ideo hic nota. dicit Host. quod ille ad quē bona vsurariorum peruenerunt titulo singulari, siue ex cā lucratiua, siue ex causa onerosa, non potest molestari su 8 per illis bonis, etiam pro vsuris restituendis. arg. l. æris alieni. C. de donatio. alias multi illaquearentur. † Sed in bonis emptis ex pecunia vsuraria, potest procedere illa distinctio, c an ex causa lucratiua, vel ne, vt ibi no. [c] Et hæc opi. vt Ant. refert, fuit aliàs in facto seruata; nec curandum de communi 9 opi. antiquorum, ex quo iure non probatur. † No. bene hoc dictum, quod licite iudicatur contra communem opi. Doc. d & etiam gl. quando illa opin. iure non probatur [d] & ita dicit singulariter Ioan. And. in d. c. 1. de consti. quod vbi communis opinio est euidenter falsa, non tenetur illam iudex sequi; & quod iudex acutissimi ingenij debet hoc existimare. pro e hoc facit l. 1. C. de vete. iur. enucl. Et hodie potest dici, quod illa fit communis opinio, cū omnes scribētes eam teneāt [e] Et ex prædictis potest inferri, q̄ prima conclusio gloss. sit ve ra, vt teneantur pro hæreditarijs portionibus, & secūda cōclusio sit falsa, tanquam fundata super opinione dānata. [f] Si enim bona non sunt obligata, ergo alius hæres non tenetur 10 in solidum, altero effecto non soluendo. † Docto. tamen cōmuniter tenent illam conclusionem, quæ (vt dicit domin. 5 Anto. & bene,) posset practicari fauore animę, [f] vt sic libere tur facilius anima defuncti ex integra satisfactione. vnde de iuris rigore non videtur cōclusio vera. vnde, & Io. Cal. dicit, q̄ si diuisio fuisset facta inter hæredes, tunc alter non conueniretur in solidum, puta quia creditores receperunt portionem illius, extra iudicium, vel conuenerunt eum super par- 11 tem sua tantum. [g] † Extra gl. quæro quid si bona defuncti nō sufficiunt ad vsuras restituendas, nūquid hæres teneatur de h suo. [h] Host. hic, q̄ sic. si non confecit inuentarium. [i] l. scimus. i C. de iure delibe. Sed ipsemet Host. in summa, hanc suam opi. in pluribus locis positam modificat, & restringit ad forum contentiosum, notabiliter cōcludens, quod in foro aīæ, nō K tenetur [k] hæres, licet inuentarium non confecerit, vltra vires hæreditarias. hoc in summa, in title testa. in 5. pe. versic. quid si nō sufficit, & sequitur Io. An. in c. 2. eo. ti. li. 6. in nouel. Fed. tñ, vt ego dixi, in c. in literis, §. de rap. tenuit quod etiam in foro iudiciali, hæredes vsurarij nō tenētur vltra vires hæreditarias; ēt si non cōfecerint inuentarium, quia tenētur ex delicto defuncti; & hoc casu ius canonicum nō astringit vltra vires hæreditarias: vt dixi, in d. c. in literis. & dic vt ibi. Sed aduerte q̄ si nos tenemus hæredem conueniri præcise ex delicto defuncti, nō posset procedere opi. Fed. quam ponit Io. An. sequitur, in c. 2. sed si tenemus hæredē conueniri ex cōdictione indebiti, & sic potius ex quasi contractu, vt no. gl. in c. Michael. §. eod. non video quod opi. Fed. possit procedere. tamen illud teneo, & dico valde notandum, quod nul- l lo casu in foro animæ [l] tenetur hæres vltra vires hæreditarias, ratio, quia lex inducens oppositū est fundata super præsumptione, quia præsumitur plus fuisse in hæreditate, sed in foro aīæ, de oībus creditur confitenti. & ex quo cessat ratio legis,

ADDITIONES.

a ¶Non soluendo. De hoc vide Lau. de Rodul. in trac. de vsur. q. 74. & per Pe. de Anc. in repe. in reg. peccati, in 18. q. principali. lib. 6. & vide tex. in l. solent. in fi. ff. de alimen. & cibaria. leg. Bar. de Bellen.

b ¶Obligata. Adde Lap. al. 79. vbi vide de alia q. hic non tacta.

¶Obligata. Verum omnia bona vsurariorum sunt tacite obligata pro restitutione vsurarum. de hoc etiam vide per Abb. in c. cum tu. §. eo. & quod ibi notaui. De quo etiam vide per Per. de Anch. in repe. reg. peccati, in 18. q. principali, lib. 6 & multum late, per Dom. in c. quanquam. in princ. de vsur. in 6. Bar. Bellen.

c ¶Not. istud communiter sequuntur, Doc. & Bur. etiam sequitur. quod no ta. q̄ limitatione, gl. in d. c. cū tu. & ibi dixi, in addi. quę incipit. sed aduerte, quia Host. quem sequuntur Doct. infra co. rua. Ale. de Ne.

d ¶Non probatur. Vide Dec. in cons. 73. ver. non obstat si dicatur. Iaf. in l. vtim. ff. de iust. & iu. Fed. in c. 1. supra, de constitu.

e ¶Teneant. Sed verba Io. An. formalia sunt ista, scilicet quod communis opinio est tenenda, nisi notorie male dicat, vel probabiliter posset conuinci, quod bonus iudex accuratissimi ingenij æstimabit, pro hoc vide optimum tex. in l. 1. in 2. col. um. versi. cumque hæc materia. C. de veteri iure enucl. vbi dicit tex. omnibus auctoribus iuris, æqua authoritate coleutibus, & nemini quædā prærogatiua seruanda, quia non omnes in omnia, sed certi, per certa, vel meliores, vel deteriores inueniuntur. sed neque ex multitudine auctorum, quod melius est, & æquius iudicare, cum possit vnus fortican, & deterioris, & multos, & melliores in aliqua parte superare, quæ sunt verba illius tex. ad literam quæ perpetuo tenebis menti. Sed in quantum dicit Abb. Sicu. quod hodie potest dici quod ista sit communis opinio, cum omnes scribentes eam teneant. mihi hoc placet quod illa est censenda communis opinio, quam tenent Docto. Moderni authentici. ita dicit Io. And. in c. cum debitus. de appella. quod no. Ale. de Ne.

f ¶Fauore animæ. Intelligo istud dictum, quando vsurarius mandauit vsuras restitui in morte, quo casu hæres non satisfaciendo, facit præiudicium defuncto, qui in vita fuit negligens, in restituendo, vt §. de rapto. in c. literis, per Abbatem, in nu. 2. & nu. 3. si vero non mandauit restitui, cūc cum decesserit in peccato mortali, non est amplius sperandum de salute sua, vt supra eod. c. quia ex omnibus, per Abb. ibi. in ver. ex prædictis. Et eo casu, quo tenetur hæres, licet defunctus non mandauerit, id est, vt exoneret conscientiam defuncti, seu quia censetur obligatus ex contractu, vt supra nu. 1. no. eo casu non tenetur, nisi pro rata sua, vt in l. 1. & 2. C. de hære. act. Et ista distinctio est vera, sicut Deus est in cœlis, tene menti. Aene. de Falco.

g ¶Tantum. Ista sunt verba Bul. formalia, quod cum esset hypotheca in bonis defuncti, non videtur ex inopia vnius superueniente, alium debere grauari, licet in fauorem animæ vsurarij, qui pœnitens decessit, aliud videatur dicendum. sed Domi. Card. hic in fine pen. quæst. dicit, quod alter hæres non tenetur pro altero existente non soluendo, nisi eo respectu, de quo supra eod. cum tu. vt si possessiones emptæ ex vsuris ad ipsum peruenissent, nam tunc ad quemcunque teanscant, transeunt cum onere, scilicet, vt possint vendi, & de pecunia cum vsuris satisfieri, vt dicitur in d. capit. cum tu. nam videtur hæc quasi quædam hypotheca, & secundum hoc procedit quod dicit glos. quod quilibet hæres teneatur in solidum ad restitutionem. & ita opinio mihi placet. Vnde opinio Modernorum, scilicet quod vno facto non soluendo, alter non teneatur, debet intelligi, nisi bona empta ex vsuris, ad ipsum peruenissent, nam tunc licet directe conuenire non posset, posset tamen peti quod bona empta ex pecunia vsuraria vendantur, vt de ipsis satisfiat pro vsuris, vt d. capitu. cum tu. Sed tenendo opinionem glo. quam communiter tenent Docto. ipsam intellige facta prius excussione bonorum hæredis, quia dicitur non soluendo, & ipso hærede inuento non soluendo, vt dicit Goffr. & idem dicit Hostien. in summa. eod. titu. §. fina. verfic. quid si possessio. & communiter sequuntur Docto. Item Ioan. Cald. ipsam limitat, quia debet intelligi, nisi etiam facta sit diuisio, quod prætumitur quando à quo libet petijt partem suam, vt si extra iudicium ab una parte tantum recipit. Alex. de Ne.

h ¶De suo. De isto articulo vide latissime Aretinum, & Moder. in rub. ff. de acqui. hære.

i ¶Inuentarium. Vtrum hæres non conficiens inuentarium, teneatur vltra vires hæreditarias, & in foro contentioso, & in foro conscientiæ, vide quod de hoc late scripsi post domi. Ant. in c. 1. de solutio. & vide quod notaui supra, in prox. col. Bar. Bellen.

K ¶Non tenetur. Adde Anch. consi. 430.

l ¶In foro animæ. Vide Fel. in c. canonum statuta. verfic. tertius casus, supra de consti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

legis,debet cessare ipsa lex.& pro hoc capitu significasti. 2. de homi.& quod nota.Innocen.in capitu.quia plerique, in fin. de immuni.eccles.†Item quia in foro animæ, non habet locum solutio pœnæ & satis est satisfacere,vt dicit glo.sing.12, q.2.fraternitas,& sequitur Fed.& Io.An.vbi supra, quod lex condita ab habente potestatem,non cõtinens manifestam iniquitatem debet seruari,etiam in foro animæ, debet intelligi,quando non cessat ratio legis in foro animę, seu eadem est ratio in vtroque foro;aliàs secus,ut in cap.tua,de spon.& hoc bene notabis.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem pro maiori pretio,eo quia solutionẽ differt,vsurarius est. Vsurarius,est qui mutuat ea mente,vt inde aliquod lucrum habeat.3. Vsurarius est ille,cui debitor libere aliquid vltra sortẽ dedit.si ipse haberet mentem deprauatam, vel non fuisset aliàs mutuaturus, nisi sperasset aliquid consequi;& tenetur restituere.5.in vtroque foro.6.*
2 *Vsurarius debet restituere usuras,licet creditores remiserint,quando ip se habeat mentem corruptam.& omnino nollet ipsas restituere.*
3 *Vsura committitur,etiam si quid modicum vltra sortem recipiatur. Vsurarius est ille,qui prorogat terminum debitori,aliquo accepto. Obligatio antidoralis si committitur in pactum, non inducitur vsura, verbigratia,mutuo tibi decem,cum pacto,quod alia vice tu mutues mihi decem.*

CAP. XII.

a 1 ¶Onsuluit. †Mutuans ea mente, vt vltra sortẽ aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendum, si ex hoc aliquid consecutus est.Idem in non dante parabolam iuramenti, nisi aliquid inde recip iebat,& idẽ in vendente rem plus quã valeat, quia differt solutionẽ,h.d.in prima ponitur consultatio;tria continens,in secũda simul ad omnia respondet,ibi,verũ.Casus literalis.Tres quæstiones hic formantur. Prima est talis. Aliquis mutuat pecuniam,sine aliquo pacto,vel conuentione,eo tamẽ animo,vt aliquid vltra sortẽ accipiat, quæritur an talis,faltẽ in dicto animæ vsurarius sit censendus. Secũda quæstio est,aliquis mutuauit pecuniam ad certum terminũ, termino aduenierẽte,creditor non vult dare parabolã,donec aliqđ emolumentũ percipiat;nõ tamen aliquid petit, vel exigit à debitore,quæritur vtrum iste codẽ crimine cũ primo inuoluatur.Tertia q̃stio est,Aliquis negotiator vendit merces suas longe maiori pretio,vt alio tempore pretiũ persoluatur,quam si incontinenti pretiũ persolueretur, q̃ritur de isto,an pœna simili debeat cõdemnari.Ad hoc respõdet papa q̃ ex euangelio Lucæ colligitur,quid in his casibus sit tenendũ in quo dicitur.Mutuũ dantes nihil inde sperãtes;homines isti pro intentione lucri quam habẽt,cũ eis vsura, & superabundantia ,phibeatur lege,indicãdi sunt male agere; & ideo in animarum iudicio efficaciter sunt inducendi, vt
2 aliter accepta restituant.Ber.† No.1.sing.ex tex.q̃ libera donatio creditoris occasione mutui,nõ prodest ipsi creditori habenti intentionẽ deprauatã,vt quia aliàs nõ fuisset mutuaturus,nisi sperasset inde aliquid consequi. b Et sing.facit iste tex.q̃ remissio vsurarũ,ẽt liberaliter facta ab eo, qui soluit, nõ prodest ipsi vsurario,habẽti mentẽ corruptã,& propositũ non restituẽdi,remissione non facta,q̃ est contra glos.in reg.peccatum.ii.6.& contra Fed.vt saltem tẽpore pœnitẽtię
3 habeat hoc propositũ,de quo dic,vt dixi in c.cũ tu.3.e.†. Secundo no.q̃ omnis spes cõsequẽdi aliquod lucrum ex mutuo est damnata;intellige tamen prout no.gloss.in ver. sperã
4 tes.†Item no.q̃ omnis superabundantia est prohibita;ergo. quantumcunque sit,quod datur occasione mutui, semper inducitur vsura; & tenetur ad restitutionem. pro hoc 14.q.
c 3.in ca.1.2.& 3. etiam si sint munuscula,c vt ibi dicitur. † Vl-
5 timo no.q̃ in foro animæ omnes isti de quib.in tex.sunt in ducẽdi efficaciter ad restitutionẽ.& no.ver. efficaciter. quia cum effectu debet esse illa inductio,debẽt ergo effectualiter, & realiter restituere,si volunt consulere animabus eorũ. Et per hunc tex.in fi.q refertur ad omnia prędcentia,dico hic esse casum apertũ pro opi.Inn.& Host.quã sequũtur cõmuniter doct.q̃ adeptus lucrũ ex mutuo intrẽtione tñ depraua ta,tenetur restituere in foro animę,nec sufficit agere solã pęnitẽtiã,licet aliud si in simonia mẽtali,vt in c.fi.de simo.& rã
6 tionẽ diuersitatis ibi dixi.† An autem in foro cõtentioso talis teneatur,ista litera videtur velle,quod non .Pro hoc vide glosf.vltimã,quæ dicit quod tãquã vsurarij isti tales nõ sunt puniẽdi,& hoc ideo,quia ex forma nõ apparet ℨctus vsurarius,nec interuenit aliqua pactio,vel exactio.& de hoc dubitatur,q̃a iste creditor negat habuisse intẽtionẽ corruptã,sed si cõfiteretur,tunc dicit Host.q̃ si petitio emanauit,vt coge
d retur tãquã verus vsurarius,esset absoluẽdus d ,ꝓpter ineptã petitionẽ,nisi aliud diceremus fauore aĩę;sed vbi habetur ꝓfessio factum est notorium,& tex.damnauit non solũ pactũ
e sed spem,vt in litera,e sed si iste negaret,tũc clarũ est q̃ sequi

debeat absolutio;si tamen fuisset petitũ,vt condemnaretur, quasi vsurarius;tunc in dubio est cõdemnãdus ex quo apparet de intrẽtione,& idẽ dicẽdũ in alijs duob.articulis de gb,
7 in text.†Quæro quid intendat litera,dũ dicit q̃ creditor nolebat dare parabolam iuramento,& c.Sol.quãdoque cõtingit quod debitor iurat restituere mutuũ intra mẽsem, & adueniente termino,& non valens cõmode soluere, rogat creditorẽ,vt differat terminũ,ille malitiose nõ vult ꝓgare,vt prius inde aliquod lucrum percipiat,& lucro percepto ꝓgat terminũ,iste talis tenetur,videtur enim percipere lucrũ
f ꝓ termino ꝓgato,f In gl.in versic.sperãtes.in fi.no.sing.gl. nam

ADDITIONES.

a ¶Consuluit.Pro intellectu huius decretalis,vide omnino quod scribit beatus Tho.in 2.2.q.77.arti.2.vbi inter alia dicit,quod non licet mutuanti adducere in pactum tacitum,vel expressum,& aliud dicit,quod nec etiã licet expectare compensationem muneris, siue sit munus a manu, siue munus a lingua,& subdit singulare verbum,quod mutuans, potest bene deducere in pactum, vt accipiens mutuum, faciat recompensationem damni,pro quo subtrahitur sibi aliquid,forte propter pecuniam non solutam,quam soluisset,si non mutuasset pecuniam. Poterat enim esse,secundum eum,quod accipiens mutuum, maius dampnum euitet quam dans recompensationem damni quod de pecunia non lucraretur & non potest in pactum deducere,quia non debet uendere id quod habet,& multum potest impediri in habendo.Item pro intellectu huius cap.vide omnino do.Lauren.de Rodulp.in tracta.de vsur.in 1.ꝑ posi.in 3.quæstio.principali.cum tribus seq. & 10.& 11. quæstio.Item vide eundem in eodem tractatu,in vers.4.versicu. oppono. 14.& vide de Ancha.in repeti.reg.peccati.in 1.q. principa.lib. 6. Item vide monaldo quod not.do.Abb.in c.nauiganti,in versicu.vlti.hic quæro, & quod ibi notaui infra,eodem. Et quando aliquid datur vltra sortem, quod non erat promissum,an præsumatur datum,loco vsurarum . Dicunt eleganter distinguit Paul. de Cast. in l. rogatã. §. si tibi. in fi.ff.de cert. pet. Item vide textum , & quod ibi notaui, in capitu. Plerique. 4.quæst.3.& quod nota.Barto.in l.furti.§. pactus.ff.de his,qui notantur fam.Bart.Bellentz.

b ¶Consequi.Sed quidam voluerunt intelligere istum textum , quando intentio creditoris mutuantis est nota ipsi debitori, quia tunc quicquid donat debitor,gratis & libere donat,& per consequens , nihil est debito vsurpatum , & ideo ipse recipiens , quamuis fuerit intentione deprauatus, non tamen videtur teneri ad restitutionem , & istam opinionem tenuit Paul.in clemen.prima,eodem titulo,& frater Gerardus de Senis , vt refert Ioannes.Andreas in regula,peccatum.3.artic.Sed Ioan. Andr.ibidem tenet contrarium,scilicet quod iste text.indistincte procedat etiam si intentio deprauata,non sit nota debitori.nam spes oritur ex signis,quę de significatione verbi nõ requirit vlteritus notitiã ex quo patet ℨ ponum ciuitatis mutuaturus non fuisset,quod per debitorem donatur , alias donaturus,donari videtur . ergo quod donatur accedendo spei vitiosæ, & sic accedit vitio,& restitutionem mouetur etiam Ioannes Andre.per decreta. istam in omni cessante conuentione , & sic videtur excludere omnem conuentionem,scilicet expliciam,& implicitam. Vide de textus intelligit quod tenetur creditor ad restitutionem ex mente corrupta , etiam cessante omni conuentione , scilicet tam explicita quam implicita.Sed implicita dicitur quando debitor habet notam talem intentionem creditoris , sed textus iste vult,quod etiam si nulla omnis conuentio. scilicet tam implicita quam explicita, sola prava intentio obliget ad restitutionem , ergo iste tex.est intelligendus , etiam si prava intentio non sit debitori.i no.ita est conclusio Io.in d. reg. peccatum in Mercu.in 1.arti. Alex.de Ne.

c ¶Munuscula.Sed vide de hoc Beatum Thomam.22.quæstio.8.ar.2.vbi dicit,quod si quis pro pecunia mutuata,vel pro quacũque alia re,quæ consumitur,accipit,vel quodcunque aliud,cuius pretium pecuniæ æstimari potest,vsuram committit.si tamen aliquid non quasi exigendum quasi ex obligatione tacita,vel expressa,sed sicut gratuitum donum,non peccat , quia etiam si aliquam pecuniam mutuasset , licite poterat.Nec quod donum gratis recipere Ioan.Calde.infra eodem nauiganti.hoc limitat,nisi principaliter mutuasset hac ſpe,vt in hoc cap. secus dicit de his quæ pecunia mensurari non possunt,vt puta beneuolentiam,& amorem eius,cui mutuauit,uel aliud huiusmodi , nam licet talia exigere ex mutuo in recompensationem,etiam ex pacto.Idem tenet D. Card. de princi.huius.c.in 6.q.& communiter doct.de quo etiam vide in summa Pisanellæ,in verbo,vsus.el 1. uersi.3.& hæc nota. Alex.de Ne.

d ¶Absoluendus.Vide omnino per Bal. de hoc,in rub.C. de vsu.in ver. non quæritur utrum. Bar.Bellen.

e Litera.Hoc mihi placet,qua talis dicitur vsurarius,vt probatur, infra eo cap.fin.item posito quod non esset vsurarius,sed quasi vsurarius, adhuc procederet libellus,quia uerba libelli sunt improprianda,vt deferuntur intentioni libellantis,vt in l.si olei.C.loca.& in l.sed si possessioni.§.sed si rerum.ff.de iureiuran.& in l.si uno.ff.loc.& nota.in l.si quis intentione.ff.de iudi. Alex.de Ne.

f Prorogato.Sed iste tex.videtur procedere,vbi creditor vendit solum tempus,nam tunc est licitum,& hoc modo loquitur textus:secus si debitor incurreret aliquam pœnã , verbi gratia uendidit tibi aliquam possessionem , pro qua ratione fructuum promisisti mihi soluere decem florenos annis , donec solueres pretium , hoc tamen addito , quod debeas pretium rei emptæ soluisse vsque ad decem annos , aliàs remaneas perpetuus emphyteuta . Adueniente autem fine termini , iste emptor petit dilationem,ne incurrat pœnam appositam in contractu emptionis . Nam hoc casu puto , quod venditor per prorogationem,poterit aliquid recipere , quia non vendit tempus , sed remittit pœnam quam emptor deberet incurrere . & hoc nota. quia hoc est extra terminos huius capitu. & hoc cogita , quod tantum credo verum.Alexan.de Ne.

a nam tenendo contrarium,multi illaquearentur.a † An autẽ
3 debitum naturale possit licite deduci in obligationẽ, b ciui-
b lem,vt puta mutuo tibi centum, volo deducere in pactũ,vt tenearis alia vice mihi mutuare alia decem Doct.tenent, q
c non, c quia non sequor lucrum,nam ex illa obligatione naturali,non poterã te compellere.secus vbi intercedit obligatio ciuilis; & de hoc,14.q.3.c.1.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Illaquearentur.Sed quid si creditor gratis cui debet mutuasset,sed tamẽ inducitur ad mutuandũ,quia habet ipem recipere ex forte , non tamen ex dilectatione,sed ex mutuo.de hoc vide in summa Pisa.vers.quid si creditor , vbi refert Gul. tenere,quod talis ad restitutionem teneatur,per illud c.& hoc tene.licet do.Car.dicat contra , si debitor liberaliter istud donauit,si creditor propter lucrum principaliter mutuauerit. Sed communiter Doct.tenent contrarium, per istud c. Ale.de Ne.

b ¶Obligationem . Si in mutuo,naturalis obligatio ad antidora deducere-
tur in pactum, committeretur vsura . Et de hoc idem dicit gl.in verbo, Onera.in clemen.1. de vsur. quam sequitur ibi Steph. & Io. de Imo. Et idem dicit Hostien.in summa,de vsu.§.quæ pœna. versic. quid si vbi. & idem do.Anto.in capitulo.ad audientiam.el 2.versicu.& hæc,de rescrip. Et ad hoc facit quod optime in simili, videlicet,an sit simonia deducere in pactum quod debetur de iure communi , plene scribit do. Anto. post glo.in repe.c.cum M.Ferrarienſis.ver.no.hanc glo.vbi allegat quinque vel sex glo.iuris super illo passu. de consti. Item quod sit vsura deducere in pactum naturalem obligationem ad antidora, videlicet,quod in futurum fiat sibi renuntiatio,tenet expresse beatus Thomas. in 2.2. q.77.argum.2.vltra medium.Et de hac quæstione posita per dominum Abb.vide in terminis per dom.Lauren.de Rodulphis, versic.oppono 2. c in tract.de vsur. Bar.Bellen.

c ¶Tenent quod non.Nota vnum effectum obligationis antidoralis.quia ꝛ antidora deducãtur in pactum,non committitur vsura.De cuius veritate vide late hic per Lau.Rodulp.de Flo.in sua no.repe.ad hoc vide quod nota.gl.in versi.onera.in c.salubriter. de vsu. quod est no. ad materiam Lex hoc iure.ff.de iust.& iu.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti,à quibus repetuntur vsuræ , non possunt appellare quando appellatio est friuola,vel contra ius. Appellare non possunt manifesti criminosi, quando scilicet appellatio est friuola.*

CAP. XI.

1 ¶Vam perniciosum. †Manifestus vsurarius appellãs, ad subterfugiendũ restitutionem,audiendus non est.h.d.Communis,diuisio.secunda ibi,mãdamus. Casus literalis.Aliqui sunt manifesti vsurarij:quorum quidã publice renunciauerunt vsuris.& cum isti vsurarij manifesti conuenirentur super vsuris, appellabant quæritur , an appellationibus ipsorum sit deferendũ. Mandat Papa prælatis: quatenus manifestos vsurarios , & præcipue illos, quos constiterit publice renunciasse vsuris, cum quis eos conueniret,non permittant appellationis beneficio se tueri.B.No. primo,ex tex.casum in quo denegatur appellatio. & dicunt quidam hoc esse speciale in odium vsuræ . nam & raptori non est interdicendum appellationis remedium, arg.c.in literis,de resti. spol.sed communiter tenetur , vt in hoc nulla sit differentia;nam tex. non ponit aliquam specialitatem in vsurario, loquitur enim in manifesto,sed quilibet criminosus manifestus non auditur appellans, vt in c.cum sit Roma na,de appellati.& idem in raptore manifesto,vt ibi,& intelligetextum,quando appellatio est manifeste friuola , vt quia dicit se non vsurarium, vbi manifeste constat de contrario; vel appellat, ne cogatur ad restitutionem , quod est contra iuris præceptum.secus dic,quando appellatio possit esse iusta,vt quia conuenitur sub vno,& condemnatur ab alio.nã hoc casu non sequitur erat vsurarius manifestus,ergo extorsit vsuras ab isto. Itẽ vbi voluit reprobare testes , & non fuit admissus.& idem est vbicunq; grauetur,nam grauato quantuncunque criminoso non denegatur appellatio,sicut nec alia defensio,vt in c.inter,de excess.prela.& in c.vt debitus,de appella.quod etiam sensit gl.hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi coguntur restituere vsuras,coactione causatiua.*
2 *Vsuræ possunt repeti coram iudice seculari , vel ecclesiastico ad libitum.*
3 *Vsura tunc cognoscitur in foro ecclesiastico , quando dubitatur , an sit vsura.vel non.*
4 *Iudæi,& Christiani,an licite conuersentur in mercimonijs, dummodo non sit nimia familiaritas inter eos.*
5 *Iudei excommunicantur indirecte,inquantum priuantur communione Christianorum.*
6 *Vsuram exercere cum hostibus,est prohibitum.*
7 *Iudæi possunt compelli in vtroque foro restituere vsuras. Iudæi committentes contra eorum legem in moralibus,subiacent iudici ecclesiastico.*

CAP. XII.

a 1 ¶Ost miserabilem. a †Per subtractionem communionis christianorum, per Principes sæculares cogendi sunt Iudæi ad vsuras restituendas. h.d.ponit duduplicem prouisionem cõtra Iudæos vsurarios . secũda ibi, donec.Casus literalis.Quærebatur qualiter iudæi compellẽdi sint ad vsuras restituendas,vel remittendas.Præcipit Papa Iudæos cõpelli ad remittẽdas vsuras christianis per Principes,& potestates sæculares.& donec eis remiserint; vel restituerint,ab vniuersis fidelib.& mercimonijs,& alijs,iubet Papa per ecclesiasticam cõminationẽ, omnem eõionẽ eis denegari. B. †No.
2 1.tex.sing.& apertum,in argu.quod coram iudice sæculari,
b pñt repeti vsuræ, b seu agi ad remissionem vsurarum promissarũ;nã sicut iudæi pñsunt cõpelli per Potestatẽ, seu Principẽ sæcularẽ,ita & christiani . Est ergo istud crimen mixtum, seu mixti fori,vt possit fieri restitutio,seu repetitio tam in foro sæculari,quã ecclesiastico.& hoc vbi non dubitatur,con tractũ vsurariũ esse ; si aũt dubitaretur cognitio pertineret ad forũ ecclesiasticum, vt pleneno.in c.cũ sit generale.de fo. cõp.& c.si iudex laicus.de sen.exc.li.6.& in l.Titia.ff. solu.matri.& tene menti in hoc ultimum tex.quia multi tenuerũt quod
c iudex sęcularis nullo modo põt c se intromittere de vsuris, vt plene dixi in d.c.cum sit generale.& vide gl.in cle.dispẽdio
3 sam,de iud.†Secũdo not.ar.a contrario q̃ christiani nõ pec
d cant cõmunicantes iudæis in mercimonijs,d nã in pœnã interdicitur eis cõmunio,vt hic.ergo regulariter nõ est interdicta,sed nimia familiaritas,& cõuersatio bene interdi. 28.
4 q.1.c.sæpe.& c.nullus.& ℨ.de Iudæ.in c.ad hęc cũ si.† Itẽ no. q̃ in crimine vsurarum,ecclesia potest indirecte excommunicare Iudæos,interdicẽdo eis cõmunionem christianorũ.
5 †Vltimo potest intelligi quod Iudæi peccãt, e exercẽdo vsu
e ras;ẽt ℨ Christianos.ipsi tamẽ putant oppositũ,per id quod habetur Deute.18.c.fratri tuo non feneraberis.&c.quia dicunt q̃ contra homines alterius fidei liceat eis fenerari. Ad idem tex.opt.c.ab illo,14.q.4.vbi dicitur q̃ ℨ hostem possumus licite exercere vsurã nã cũ licite possumus aduersus eos gladio militare,& bona eorũ occupare;fortius licet exercere vsurã ℨ eos,& est casus,in quo vsura nõ est peccatũ,& est addẽdus iste casus ad alios,quos dixi in c.cõquestus. ℨ.e.Sed certe Iudæi ex hoc non excusantur a peccato, exercẽdo vsuras ℨ christianos.primo per id,q̃ habetur Deutero.28.c.alie
f nigena fenerabitur tibi, tu autem nulli. f Item in Psal. gene-
g raliter dicitur,quod ille habitabit in regno Dei, g qui pecuniam suã non dederit ad vsurã,& sic lex antiqua indistincte ꝓhibet vsurã.Nõ obstat prima authoritas,q̃a illa non facit, nisi per ℨriũ sensum,& arg.a ℨrio nõ valet. vbi cõtrariũ est alibi expressum,vt in c.à nobis.2.de sẽn. exc. Nec obstat ꝛm
h q̃ dicitur de hoste,quia Christiani non sunt hostes Iudæis, h imo

ADDITIONES.

a ¶Post miserabilem.An Principes sæculares possint priuilegiare iudęos in terris suis super receptione vsurarum,vide Ioan.de Imo in clem.1.in 6. col.de vsur.Et an Papa hoc possit,vide Ioan.de Imo.in ea.clem.in ver.3. quæritur. Bar.Bellen.

b ¶Repeti vsuræ.Vide Card. Flo.in cle.1.q.18.de vsur.Pau.de Cast.& Alex. in l.si non fortem.in princ.ff.de condi.indeb.& Alexan.remissiue.in con fil.9.in 4.volum. & consi. 91. in 2.volum. & Ias. in l.quoties.C. de iudi. Lanfran.de Oria.in cle.dispendiosam,in versi. punctus quæstionis. de iudi. Seb.Sap.

c ¶Modo potest.Adde quod cum vsura petitur tanquam interesse,quod illa potest peti coram iudice sæculari,vt voluit Lapus alleg.55.

d ¶In mercimonijs.Sed vtrum iudęi possint exercere vsuras,& facere societatem inter se de faciendis vsuris,vide Io.de Imo.in 6.consi. Et verum si accidat casus aduersus,excusetur socius,vide ibi. Aud.Bar.

e ¶Iudæi peccant. An iudæi possint licite exercere vsuras contra Christianos,vide omnino quod scripsi in tex.& in d.c.ab illo.14.q.4.& per Dom. in c.quoniam,in 3.notabili,per illum tex. 46.dist. Et vide Bald.in procę. Gregoriano. vbi dicit quod iudæi possunt cogi ad restitutionem vsurarum per conditionem indebiti. Bar.Bellen.

f Nulli.Sic iacent verba,feneraberis multis gentibus, & ipse à nullo fęnus accipies,& aduena fenerabitur tibi,tu autem non feneraberis illi,& ita referunt Doct.supra.cod.conquestus. Alex. de Ne.

g In regno Dei.De istis vide late etiam copiose per Ioan. Baptis. de sancto Seuerino,in repe.l.cunctos populos.C.de sum.Trin.& fide Catho.& ibi nunquid liceat retinere Iudæos mutuantes sub vsuris,de quo etiam Iason.ibi. Seb.Sap.

h ¶Hostes iudæis.Et ad hoc est tex.in c.dispar.50.q.8. Et dicit glos.in verbo, Cœmiterium.in c.sicut.de iudæis , quod licet iudæi sint hostes fidei nostræ,& Crucis Christi, vt in c.nonnullis,de iudæis . non tamen sunt hostes nostri.Tex.in auth.in d.c.ab illo,potest intelligi de Saracenis,quibus licite mouere possumus , vt plene notatur per An.post Host. in c.super his.de voto.& per Pet.de Anch.in reg.peccatum.& per Imo.in c.sicut,el 2.de iureiur.& per Ant.in c.olim. el 1.de restit.spol. Sed de isto articulo in terminis,an liceat mutuare iudæis,vide per Pet.de Anch.in repe.reg. peccati venia.15.q.principali.& per Archi.in d.c.ab illo,vbi videtur concludere,quod non liceat mutuare,neque iudæis,neque Saracenis,& aliter conatur respondere ad illum tex. Bar.Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

imo eos tolerant ex humanitate, vt in c. si iudæos. de iudæ, item iudæi potestatem indicendi bellum non habent. ergo
a concluditur iudæos peccare exercendo vsuras contra chri-
b stianos,[a] & quod possunt ab hoc crimine compesci.[b] † In
6 glo. 1. in fi. & licet Iudæi in temporalibus subsint principi sæ-
culari, nõ tamen intelligas, quod ecclesia non possit eos cõpellere ad vsuras restituendas. nam cum hoc crimẽ sit eccle-
siasticum, & Iudæi peccent contra legem eorum, & contra naturam, exercendo vsuras, licite possunt compelli per iu dicem ecclesiasticum, vt no. Innocen. in ca. quod super his, de voto. pro hoc facit iste tex. in fi. vbi ecclesia interdicit eis cõ-
munionem christianorum. Nec ob. si dicatur, quare Papa mandat eos cõpelli per iudicẽ sæcularem, si ipse potest? Re-
spondeo, q̃ facilius possunt compelli per sæcularem habẽtẽ
hoĩes armatos; nã ecclesia non habet arma? & de iurisdictio ne spirituali parum curant Iudæi; ideo vt facilius cogantur, habetur recursus ad principem sæcularem. simile in c. postu-
c lasti, dixi supra de Iudæis. & quod dicam. in glos. fin.[c] In glos.
d fin. ibi, pœna corporali[d] puniantur. sed hoc facit contra id quod dixi in præceden. glos. nam si possunt corporaliter pu niri per ecclesiam, quare Papa mandat eos compelli per sæ-
cularẽ potestatem: Sed potest responderi, quod ecclesia hoc facit vbi habet iurisdictionem temporalem, licet vbi habet spiritualem possit idem facere in spectãtibus ad forũ suum, inuocato auxilio brachij sæcularis, sicut facit contra cleri-
cos nõ tamen ita de facili potest, sicut iudex sæcularis. Itẽ hic nõ negatur quin ecclesiasticus possit. nã hoc crimẽ, est mix
7 ti fori, vt ẽ. dixi. † Et in fin. glo. no. bene glo. q̃ Iudeus ration e delicti sortitur forum ecclesiasticum delinquunt contra le-
gem eorum in moralibus, vt sicut christiani sortiuntur forũ ecclesiasticum, si delinquunt contra legem diuinam, vt con tra iuramentum, vel quid simile: ita & Iudæi. nam non de-
bent ipsi gaudere maiori prærogatiua, nam (vt dicitur incuã gelio) vnũ debet esse ouile, & vnus pastor. Itẽ quando Iudæi, & alij infideles peccant contra naturam: nã sicut Deus tales
e puniuit Genes. 7. ita & eius vicarius põt eos punire,[e] vt no. Inn. in ca. quod super his, de voto. in quantum gl. dicit, quod ratione delicti, sortiuntur forum, idem dic secundum Ho-
stien. ratione rei, vel contractus, vel domicilij, cum ista æqui-
f parentur, vt supra de fo. compe. ca. si. quod tene menti.[f]

ADDITIONES.

a ¶Christianos. Adde quod idem tenet Io. de Imo. consi. 6. Ale. consi. 90. 3. lib.
b ¶Compesci. Dic tamen ut latius habetur per Archi. & Io. Fan. in c. ab illo 14. q. 4. Ale. de. Ne.
c ¶In gl. fi. Tu dic vt dixi in cap. postulasti.
d ¶Corporali. Vtrum Iudæi subiaciantur constitutionib. ciuilib. adde do. An to. & quod ibi notaui. in c. 1. de consti. in 3. col.
e ¶Punire. Adde Pet. de Anch. consi. 44. Oldr. consi. 5.
f ¶Tene menti. Sed quid si Iudæus fuit conuentus a iudæa super matrimo-
niali causa coram episcopo. Quæ quæstio fuit in facto & dicit Do. Card. se respõdisse quod episcopus cognoscere poterat, quoad ea, in quib. sua lex non deniat a fide nostra, quia tunc non tenentur ad obseruantiã ca-
nonum. de diuor. gaudemus, quod no. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non repetendis vsuris, non efficit, quin vsurarius possit compelli ipsas restituere.*
2 *Iuramentum de non repetendis vsuris, nõ inducit liberam remissionem vsurarum.*
3 *Vsurarius potest compelli, non solum usuras exactas restituere, sed & exigendas exigere.*
4 *Iudex potest suum officium nobile impartiri ad vtilitatem priuatam, vbi vertitur periculum animarum.*
5 *Iurans non repetere vsuras, potest absolui a iuramẽto; & ipsas postea repetere.*
6 *Denunciatio euangelica non potest per iuramentum remitti.*

CAP. XIII.

a [E]Vas.[a] † Vsurarius qui fecit debitorem iurare
1 de soluendis, vel de non reperẽdis † vsuris ecclesiastica censura compellitur ab exactione de-
sistere, & exactas restituere, hoc dicit, vel aliter, & sic. Non obstante iuramento de non repetendis usuris per debitorem præstito potest iudex ex officio suo vsurariũ ad restituendas vsuras cõpellere. hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi, nos, Casus literalis. Quidam vsurarij faciunt iura re illos quibus mutuant pecuniam, qã vsuras non repetent ab eis, & solutis nullam mouebũt q̃stionem. Quæstum fuit à Papa, quid super hoc sit agendũ Respõdet Papa episcopo
diœcesano, vt vsurarios ipsos monitione p̃missa p censuram ecclesiasticam appellatione nõ obstante, compellat ante so-
b lutionem [b] vsurarum, desistere ab earum exactione, vel re-
stituere ipsas postquam fuerint persolutæ, ne de dolo suo, &
2 fraude videantur commodum reportare. B. † No. primo ex text. quod iuramentum præstitum de vsuris non repeten-
dis, non inducit liberam remissionem vsurarum. imo vsu-
ræ videntur magis extortæ, cum iuramentum non præsu-
matur interuenire ex libero consensu iurantis, vt in capi-
3 per hoc, de reuun. † Nota, secundo iudicem posse ex suo offi
cio supplere, nedũ post vsuras solutas, vt earũ fiat restitutio sed etiam ante solutionem, vt earum nulla fiat exactio, põt enim iudex præuenire ante consumationem peccati, cum
4 glos. in capit. ex literis, ẽ. de spon. † Item no. casum, in quo iu dex suppleat ad commodum priuatarum personarũ, cũ man dat vsuras restitui, sed hoc fecit potius propter vtilitatem pu blicam, & vt animarũ obuiet periculis, & peccaris, aliàs non faceret, vt no. in cap. ad nostram. ẽ. de iureran. & in l. quarta. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infe. In gl. 1. ibi, relaxato prius iuramento. ista suppletio ad literam, est potius quasi extorsio; nam si hoc esset necessarium, Papa dixisset in rescr. argu. cap. ad audientiã. de deci. & ideo dic melius, quod aut iudex procedit ex officio non implorato per istum iuram-
tem, & tunc non est opus hanc absolutionem facere; quia in nullo venit iste contra iuramentum; quia iurauit non re-
petere; non autem iurauit vsuras non recipere, si redderen-
tur, in hoc casu proprie loquitur iste text. Aut istemet, qui iurauit intendit repetere; & tunc procedit quod dicit glo. vt
prius petatur relaxatio iuramenti, vt in cap. 1. de iureiuran.
5 & not. glo. quod † iurans non repetere, potest petere absolu tionem, licet absolutio ordinetur ad finem repetẽdi. & hoc ideo, quia primum factum est damnatum. & ideo restringi-
6 dum ad terminos tantum. † Et in fi. glo. sed quæro, quid si iurauit non denunciare. dic quod non valet iuramẽtum, quia non potuit se obligare contra bonum charitatis, & dispositionem euangelicam, si peccauerit &c. fundat enim fe dentes super peccato creditoris. & salute illius, & non super proprio commodo, de quo vide quod no. in ca. ad nostrã. 2. & ca. quemadmodum. de iureiu. teneas bene menti, & de materia petendi hanc absolutionem, dixi plene c. 1. & ca. de
c bitores. de iureiu.[c]

ADDITIONES.

a ¶Tuas. Vide per Lauren. de Rodulphis in tracta. de vsur. in 8. principali. in fi. versi. vlti. quæritur quando hæc exceptio, not. mirabile dictum vbi licet quod exceptio, Tu es vsurarius, debet probari intra octo dies. & idem tenet Lapus allegatione, 55. in fin. Sed Ludo. Roma. in ista regula ribus, in litera Et notabili, quod incipit exceptio, dicit quod cum esse auditor Rotæ in curia, quod fuit determinatum in facto, quod talis ceptio debet probari intra 15. dies, hac ratione, quia vsura dicitur esse rapina, capitu. si quis vsuram. 14. Sed illa exceptio, spoliationis, seu ræ næ, debet probari intra quindecim dies, capitu. frequens. de restitu lia. libro 6. Ergo ista exceptio. Tu es, vsurarius. Sed tu de hac quæstione vltra superius allegata. vide per Lapum allegatione. 112. Baz. Bellon.
b ¶Ante solutionem. Adde quod ante receptionem vsurarum, non possunt de ci vsurarius, vt dicit Iud. R. o, consi. 238.
c ¶De iureiu. Ex hoc dicit Hostien. quod quicquid possint vsurarij excoi tare in fraudem, vsura possunt ab eis repeti, nec, eis prodest, ex quo non stat de fraude, & cõstare potest ex cõiecturis, probabilibus, allegatis in capitu. ad nostram. de emptio. & vendi. & in capitu. illa nos. de fi & remittit ad summam, eodem titulo. §. qualiter contractus. ideo est de libris eorum edendis, vt in clemen. vna, eodem titulo & dicit Hostien. in dicto capitu. ad nostram. quod de facili contra vsurarios sumendum est, quia sunt pessimum genus hominum, qui etiam ue uerunt suos contractus palliare. & quod sic præsumatur, expedit bus ipsorum. quod nota. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius nõ potest repetere vsuras, quas alius sibi extorsit, nisi ipse restituat quas alijs extorsit.*
2 *Auxilium legis nõ debet innocare, qui in legem committit, vide plura infra. nu. 5.*
3 *Vsurarius non repellitur a limine iudicij, exercendo actiones quas ipse petunt.*
4 *Vsurarius potest ab alio vsurario excipere, nedum de vsuris extortis de se, sed a quibuscunque alijs.*
6 *Fruſtra, ista dictio quid importet.*
7 *Exceptio criminis an habeat obstare prosequenti ius proprium.*
8 *Contra vsurarium non possunt excipere conuenti ab eo, quod non ipse fuerit vsuras.*
9 *Exceptio quam vnus vsurarius opponit contra alium, est dilatoria, & ante litem contestatam opponenda, & intra octo dies probanda.*

CAP. XIIII.

1 [Q]Via fruſtra. † Non auditur vsurarius petens vsuras, nisi prius restituat extortas per se, hoc dicit. Casus literalis. Quia fruſta legis auxilium implorat, qui committit in legem, statuit Papa, vt si aliquis usurarius literas impe trauerit super restituendis sibi vsuris, vel fructibus compu tandis in sortem, authoritate illarum literarum, nullus nus audiatur, nisi prius restituerit usuras, quas ab alijs noc
2 citur extorsisse, Ber: † Nota primo principium text. quod solet quotidie allegari, quod nõ est dignus auxilio[a] legis, qui committit in legem. facit quod nota. in c. 2. de constit. & c.
3 cum oẽs. eo. ti. patere legẽ, quam tu ipse tuleris. † Secũdo no. q̃ nec repetens vsuras, nec petens computari fructus in sor
b tẽ, audiri debet, nisi prius restituat[b] ipse vsuras, quas ab alijs extorsit. & ex hoc põt colligi, arg. q̃ ab alijs ciuilib. actionib. vsurarius nõ repellitur, antequam restituat vsuras, argu. per locum à speciali, nam speciale est cum repetit vsuras, vt non audiatur, nisi restituat per se extortas. ergo in alijs actionib.
4 audiri debet, hac exceptione non obst. † Vlti. no. ibi, alijs, &c. q̃ vsurarius ab alio vsurario, potest excipere nedum de vsu ris extortis à se. se sed à quibuscunq; alijs, & sic auditur alle gans de iure tertij. & hoc fit in odium vsurarij, vt prius sit purgatum crimen, quam alium de ipso arguat. Sed du bium est, quid fiet cum vsurario excipiente contra vsurariũ, dum proceditur in causa, remanebit ne peccatũ primi vsu rarij unum unitum. nam ex hoc iste vsurarius prius cõuentus reportabit commodum, & sic vterque retinebit vsuras, quod videtur absurdum. Sol. Doc. intelligũt mirabiliter hũc tex. q̃ iudex ex officio suo repulso actore, compellet conuẽ
e tum ad restituendas vsuras non isti actori, sed illis qui debent recipere vsuras ab illo actore; & iste actor tenebitur postea hoc habere ratum, cum negocium suum vtiliter gestum sit,
5 si pupilli. ff. de neg. gest. facit quod no. in c. intelleximus, de adult. & facta in integrũ restitutione, audiet actor. in istis. n.
e multũ exuberat officium iudicis. arg. ẽ. c. prox.[c] † In gl. 2. in
5 fi. hac materia vide qã no. Inn. in c. intelleximus, de adul. & Cy. in l. 2. C. quę sit lon. conſ. vltra medium. Host. hic sequi tur. gl. dummodo iste non peccauerit erga fidem, ad hoc, ſ. de reg. iu. desleat peccator & 2. q. 7. c. non põt. Vin. in c. fi. de immu. eccl. dicit, q̃ aut quis deliquit contra legem generalem. & generaliter perdit auxilium legis, aut contra legem specialem, & non perdit beneficium aliarum legum, nisi vbi iure cauetur. arg. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi
d opor. & in veritate hæc via brocardica est. vnde non potest dari inuariabilis doctrina, sed secundum casus contingen tiam, & qualitatem iudicandum est, satis tamen potest tene ri pro quadam regula generali cõclusio gl. cum dictis Doc. præcedentium. Et ad Lauxilium. alleg. pro contrario, dic, q̃ non est proprie delictum, quod facit perdere illud benefi cium, sed quia in delicto cessat ratio beneficij concessi. nam conceditur beneficiũ restitutionis minori læso ad suam faci litatem; quæ rõ cessat in delicto, cum delictum non sit sine
6 dolo. Non ob. c. dilectis filijs, de app. quia ideo auditur appel lans, qui non derulit appellationi aduersarij, quia sua appel lationi fuit delatum per iudicem. vnde posito q̃ sit fruſtra toria, tñ propter delationem deuoluitur cã ad superiorem, vt c. cum appellationib. de app. li. 6. & non ob. l. filio patroni. 5. 1. de ri. nup. vbi dr, q̃ si patronus ducit libertam ignomi niosam, in vxorem, perdit beneficium alterius legis, quia ea uetur, vt patrono viuo, non possit liberta diuertere ab eo. lo quitur. n. in odium patroni contrahentis cum ignominio
7 fa, vel illud est pp coniunctionem, & connexitatem, quã hẽt cum facto principali. In gl. in ver. restituere. ibi: restituere fal tem pauperib. si nullus appareat. hoc intellige verum, q̃n ne scitur vbi sit, cui facienda est restitutio, si autem esset absens, & de proximo venturus, tũc pecunia illa dẽt consignari, & deponi. ar. l. acceptã. C. de vsu. In ea. gl. ibi, si vsurarius impe rator appellat: secus ergo secus gl. si aduersarius app. & põt esse rõ diuersitatis, quia cõtra impetrantem est p̃sumptio, q̃ vsuras extorserit. iõ non audit interim volens vsuras ab alio repetere, sed quando alius appellauit, est p̃sumptio, pro eo, q̃ habeat iustam causam. Nec ob. si dicatur appellatione
8 pendente nihil innouandũ: qa illud verum in præiudicium partium, sed ista est cã separata, & hoc dictũ gl. est satis æquũ; licet nõ iure probetur. † Et in fi. gl. iuncto tex. no. q̃ ver. fru
d fra. qnq; referi ad id quod tenet, sed eliditur per exceptio nẽ,[d] & solet ad materiã facere l. pe. §. ad crimẽ. ff. de pub. iud. vbi dr, q̃ in criminali cã fruſtra interuenit procurator: qua si per hoc verbum necessario, non concludatur processum esse nullum; & sic per hoc verbum, non inducitur nullitas li terarum: sed in effectu respondeo, vt dixi, in c. veniens. de accu.
7 † Extra gl. opp. contra tex. vñ. q̃ exceptio criminis non hẽt obstare prosequentib. proprium. 4. q. 6. omnib. nã quantum cunq; criminosus, audiri dẽt petẽs iustitiam, vt ibi. So. dicit quidã hoc speciale in odium vsurarij, vel q̃ repetens vsuras, fundat se super peccato. ideo excipitur de peccato consimi li. sed prima sol. verior, qa ista sunt diuersa facta, vnde non re
8 cipiunt cõpensationem, vt dixi, in c. intelleximus, de adult. † Sed quæro vtrũ alij à reo quenti, possint proponere hanc exceptionẽ cõtra impetrantem, Doc. cõiter concludunt q̃ non, quia ad eos non extenditur virtus literarũ, sed ipse reus põt bene excipere de vsuris: etiam ab alijs extortis, vt hic in
9 tex. † Vlt. quæritur quando hæc exceptio est proponenda. cõiter concluditur, q̃ ante lit. cont. quia est exceptio dilato ria, vt patet, in fi. ibi, nullatenus audiatur, si ergo fuit auditus nõ põt amplius excipi, & dẽt probari hæc excep. intra 8. dies
e secundum Host. ar. c. pia, de excep. lib. 6.[e] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Dignus auxilio. Vide quod per istam regulam dicit Fed. de Senis in consi. 89. refert Ab. in c. 2. sup. de iureiu. vbi multum extollit. Seb. Sap.
b ¶Restituat. Adde Lapum alleg. 93. Ro. in consi...
c ¶c. prox. Dic tñ vt latius habetur per Arch. & Io. Fran. in cabillo. 14. q. 4. Alex. de Ne.
d ¶Per exceptionem. De hoc latè videas per Fel. in c. Rodulphus. versi. frustra aliquid fieri. sup. de rescr. Seb. Sap.
e ¶lib. 6 D. Car. hic, in 4. q. dicit, singulariter esse notandum ex hoc d. Innoc. cuius fuit originaliter hoc dictum, q̃ quãdo lex vtitur verbo, audiatur, vel simili, competit reo exceptio dilatoria, non autem peremptoria. Sed in quantum Host. dicit, q̃ hæc exceptio est probanda infra octo dies, per c. pia. de excep. in 6. & per c. solet. de sentẽ. excom. eo. lib. do. Card. dicit, quod illa iura specialiter loquuntur de excommunicatione. vnde non debet extendi ad alium casum, & per hoc dicit, quod terminus probandi erit arbitrarius, per c. 1. de dila. & per c. de causis. de off. deleg. & hoc mihi magis placet, tene menti dictum Host. quia doct. communiter tra
scunt, & etiam But. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarij manifesti dicuntur etiam illi, qui licet non possint conuinci testibus, conuincuntur tamen alijs præsumptionibus, & subiacent pœnis prout vere manifesti.*
2 *Vsurarij dicuntur manifesti ex fama, iunctis certis alijs presumptionibus. 5 & 6.*
3 *Contra vsurarios potest iudex ex officio suo procedere.*
4 *Vsurarius notorius, etiam non rictate facti permanentis, dicitur, quando hõt mensam paratam ad mutuandum omnibus.*
5 *Notorium facti permanentis, & facti interpellati procedunt à pari.*
6 *Vsurarium quem fuisse quomodo probabitur, quando tractatur, maxime de validitate testamenti ab eo conditi sine aliqua cautione.*
7 *Statutum episcopi per quod conuincatur vsurarius per vnum testem, vel per plures de auditu, vel per eius confessionem extraiudicialem, non valet.*

CAP. XV.

1 [V]Vm in diœcesi. † Manifesti vsurarij ẽt nullo accusante, possunt compesci per pœnam Lateran. concilij. h. d. vel aliter, & sic. Coniectus de vsuraria prauitate per famam, & alia argumenta, potest manifestari vsurarius, & tanquam manifestus vsurarius compesci secundũ dispositionem Lateran. concilij. h. d. notabiliter, secundum verum intellectum. c. nam primum summarij Io. And. parũ habet dubij. 2. pars ibi, fraternitati. Casus lit. In Alisiodorensi diœcesi plures erant vsurarij, de quib. non dubitabat quin essent vsurarij manifesti; sed pp timorem potentum, qui defendebant eosdem, nullus accusator contra eos apparebat, nec ẽt per ſniam condemnati fuerunt, quæritum fuit quid de illis sit agendum? respondet Papa diœcesano cp̃o quamuis cõtra eos apparebat accusator: tñ si alijs argumentis constiterit illos esse vsuratios manifestos, pœnã Lateran. concilij poterit
2 contra illos exercere. Bern. † No. 1. ex tex. secũdum vnum in tellectum qui satis est verus in se, q̃ sola fama, nõ facit vsura
a rium manifestum,[a] ẽt quoad pœnas Lateran. concilij; sed vltra famam requiruntur alia argumenta, & in hoc iste tex. est sing. & alibi nõ probatur, q̃ per solã famã, & argumẽta possit quis conuinci, & cõdẽnari de vsuria prauitate, & sic conuictus, & condẽnatus dicatur manifestus, quod intelli
3 go, vt infra dicã. † No. q̃ nemine instante contra vsurarium, nihilo minus debet ordinarius cõtra eũ suũ officium exer
4 cere. † In gl. 2. in fi. hæc gl. tendit ac declarationẽ, c. & obscure aliquantulũ loquitur, & prõ intellectu põt sic opponi: vñ. n. iste tex. sibi contrarius: nã, in prin. dicit, q̃ minime dubitatur, quin isti essent vsurarij manifesti; & tñ postea dicit, in ver. fraternitati. q̃ si alijs argumentis illos constiterit esse manifestos. si ergo erant manifesti, & notorij non debebat requiri

ADDITIO.

a ¶Manifestũ. Quis dicatur vsurarius manifestus. Et quomodo cõuincatur, vide Ang. de Are. in §. ex malefic. ijs. Inſt. de actio. & Bal. in l. 1. C. de falsa causa adiec. leg. & in 8. q. in C. de testa. vbi inquit quod ad probandum in specie illum contractum esse vsurarium, testes singulares non admittuntur, sed ad probandum quem esse vsurarium, testes de vnoquoque actu singulariter deponentes iungentur, vt faciant plenam probationẽ, quia videmus quod in probatione alterius facti, habentis tractum successiuum, non momentaneum, testes singulares de per se deponentes, facium plenam probationem. Inn. in c. qualiter, & quando de accu. Io. And. in c. 1. de arbi. in 6. Bal. in l. de quib. prope fi. ff. de legib. Inn. in l. 1. §. si ille puler. ff. de ver. ob. Et an in cã vsurarum, existente solum fama, sit deferẽdũ iusiurandum in supplementum probationis, vide tex. reputatum fi. gu. secundum vnam lec. in c. ex literis. de iureiu. & ibi per Doc.
¶Adde quis dicatur manifestus vsurarius, quæ posui supra e. ti. c. quia in omnib. Quo vero ad dicta huius addentis, vide Ale. consi. 72. 1. lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quiri alia argumenta, vt in c.euidẽtia, de accu. si aũt capitur manifestũ, prout differt a notorio, vt dicatur illud quod probari potest, tunc non debent sufficere argumenta, sed requiritur euidẽs probatio; nam probatio dẽt esse nõ præsumptiua, sed necessario cõcludens, vt in c.in præsentia, de prob. gl. soluit duob. modis, primo, q̃ principiũ tex. debet intelligi de manifesto. 1. notorio. sed qa hoc notoriũ, non est permanẽs in vsurario, sed est facti transeuntis, cũ non semper mutuet sub vsuris, ideo requirũtur alia argumẽta vltra illã notorietatẽ. & si gl. esset vera, multũ foret notãda, & pro hoc vide q̃ no. gl. 2. q. 1. de manifesta, sed Io. An. nõ vr̃ eam sequi. nam ex quo vsurarius hẽt mẽsam paratã, & exhibuit se paratum ad mutuandũ omnib. satis dr̃ notorius, & vsurarius. & hæc opi. mihi placet nã istud non est notoriũ facti transeuntis, sed facti permanẽtis, quia habet mensam paratã, vel est notoriũ facti interpolati. vide de eodẽ iudicãdum, vt de notorio facti permanentis, & sic vbi adesset hęc notorietas, alia nõ requireretur argumẽta. p̃ hoc c. quamquã. & c 1. e. ti. li. 6. & in cle.
a cos, de sepul. [a] †Secunda sol. gl. est, q̃ prima pars c. intelligitur
5 de manifesto, per famam, & cõmunẽ opi. quæ nõ sufficit ad conuincendũ quẽ de hoc crimine. & iõ requiruntur alia argumẽta, quib. insertis, poterit iste dici manifestus. q̃ intelligit Host. post manifestationem factam per iudicem. vnde exponit tex. manifestos. 1. manifestandos. q. d. q̃ postquã iudex receptis hic argumentis iſtũ declarauerit vsurariũ, potest dici
b tunc manifestus, [b] & est dictũ satis no. non. n. est officiũ priuatarũ personarũ, iudicare per argumenta quẽ manifestũ. [c]
6 †Et faciũt hæc ad q̃st. quotidianã, & notab. quidã vsurarius cõdito testamẽto decessit, nulla cautione de restituẽdo pstita: opponitur post mortem [d] de nullitate testamẽti: q̃a erat
d manifestus, & non præstitit cautionẽ, ad probandã hanc publicitatem; articulatur de fama, & alijs argumentis. nunquid post mortem sufficiat, pbare ad nullitatẽ testamẽti. reperio quosdã summos viros cõsuluisse, q̃ sic, p̃ istũ tex. sed nõ fecerunt mentionẽ de consi. Fede. consi. 62. vbi aperte consuluit cõtrariũ. Ad istũ tex. respõdẽ restringẽdo dupliciter. primo q̃ loquitur vt pœna Lateran. cõciij. possit exerceri in istos. nã hoc casu agitur de modico p̃iudicio. & expedit ad salutẽ animarũ vsurariorũ. ideo sufficit ista modica p̃batio per famã, & argumẽta. secus si ageretur ad nullitatẽ testamẽti, qa cũ testamẽtũ si res fauorabilis, vt in c. fi. de re iud. non debet dici nullum, nisi aperte constet, testatorem tunc fuisse vsurarium manifestũ. Item istud ca. dicit ista argumenta cũ fama sufficere, vt manifestetur per iudicẽ, fm lect. Host. ante ergo quã iudex manifestet, nõ potest dici, q̃ testm fuerit conditũ à manifesto vsurario, & certè istæ duæ sunt maximę restitutiones ad istũ tex. & sunt valde no. in practica. Sed dubito nũ quid de iure procedant, & vtrum admitterẽtur in iudicio, & sic, ẽt dubito de lec. Ho. nã iste tex. dicit, si cõstiterit istos esse vsurarios manifestos per alia argumenta, &c. ergo ante istã
c fama. ar. cle. 1. eod. tit. [e] quæ possint esse ista argumẽta Doc. ponunt multa exempla: pone q̃ vltra famã apparet, q̃ iste vẽ debat chariori pretio, qa differebat solutionẽ, vt in c. in ciuitate, s̃. e. vel emebat cũ pacto de retrouẽdẽdo cũ maiori pretio, & reperiũtur instrumẽta vsuraria. Item puto reperiũtur sũi libri, in quibus sũt nõnes vsurariç. ar. d. cle. vnicę, licet gl.
7 sentiat oppositũ, in c. sane. 24. q. 2. †Sed quæro, qa s̃. dixi sufficere argumẽta cum fama: nũquid valeat statutũ [f] episcopi, vt per vnũ testẽ, vel per tres de auditu, vel per quatuor testes singulares, vel per confessionẽ factã extra iudicium coram quocunq; possit conuinci de vsura. Fed. consi. 17. consuluit q̃ non, vt cõmuniter tenetur, quia eps nõ põt tollere dispẽsationes iuris cõmunis, cum sit inferior: pro hoc no. Io. An. in simili. in c. fi. de app. li. 6. & cap. vlt. de offi. archipresb.

ADDITIONES.

a ¶De sepul. Io. An. dicit, quod imo interdum habet facti perseuerãtiam, vt quando vsurarius habet mensam paratã, & offert omnib. mutuare, Bur. autem dicit hãc gl. singulariter notandam, quod notorium facti transeũtis, requirit argumenta, & in eo seruari debet ordo iuris, licet non sit in notorio facti permanentis. sed declara, vt dixi post Abb. Sic. in cap. euidentia, de accu. Alex. de Ne.

b ¶Manifestus. Ex quib. cõuincatur manifestus vsurarius, vide Ange. de Are. in §. ex malefici 5. in ti. de act. Ale. in cõsi. 172. per totu in 2. par. Lanf. de Oria. in cle. dispendiosam. ver. tertia cõclusio. de iud. An. Sic. in repe. rub. de fi. instr. Fulg. in consi. 138. inc. visis præcepto, vbi dicit, quod fama cũ aliquib. adminiculis, probat vsurarium manifestum. & alleg. no. p̃ Host. hic, & idem dicit Ab. in consi. 81. inci. ex themate. in 2. vol. Seb. Sap.

c ¶Manifestum. Idem videtur tenere Bur. sed do. Car. in fi. secundæ oppositionis dicit quod melius est q̃ exponatur prout iacet. & idem videtur dicere ſ. Ab. Sic. & istud vr̃ verius. sed But. in hac materia distinguit, q̃ quoddam est manifestum large, quod proprie est notoriũ, & tale nõ requirit argumẽta. & dic quod potest esse tali modo notorius vsurarius, vt q̃a est condemnatus, vel confessus; vel est notorium facti permanentis, vt quia tenet altare paratũ ad pecunias mutuãdas sub vsuris, & omnib. se exhibet, vt dicit gl. in eo. ti. li. 6. quoddã & secundo dicitur manifestum, i. notorium facti transeuntis, vt quia mutuauit aliquib. sub vsuris in locis publicis, multis præsentibus, nõ tamen tenet altare paratum, & in hoc requiruntur alia argumenta, hoc modo procedit gl. ista. Et tertio est manifestũ stricte, prout est species separata à notorio, & istud requirit argumenta, & ordinem iuris 2. q. 3. eorum. quoddam, & quarto dicitur manifestum large, pro famoso, & in hoc sola fama non plene probat, vt in c. fi duo. 35. q. 6. Ale. de Ne.

d ¶Post mortem. Adde eũdem Abb. consi. 2. 2. lib. vbi eadem verba ponit, vide de eundem consi. 1. 81. 113. & 114. eo. lib.

e ¶Eod. tit. Idem tenet d. Car. hic, in pe. q. & alle. Fed. de Sen. consi. 8. Sed in vti. q. format idem d. Car. aliam quæst. videlicet, quid si non potest probari quod fuerit manifestus vsurarius tempore eius vitę, an sufficiat quod post mortem probetur, & dicit primo quod vr̃ quod nõ, per gl. 24. q. 2. sane. in gl. sed qui, quæ dicit nõ sufficere, quod ratio vsurarum immittitur in scrinio alicuius, ad hoc vt excõicari possit. & pro hoc. q̃ no. Bur. in l. 2. ff. de fur. & dicit se vidisse per aliquos consuli contrarium. f. quod dicatur manifestus vsurarius fuisse. & ita dicit Gaspar. Cal. Bal. & se consuluisse. Nam isti possunt dici manifesti, etiam in vita, ex quo probatum erat in euidenti, & allegat no. per Arch. ſ. e. quanquam. li. 6. & no. per ti in cle. eos, in q. 19. de sepult. Alex. de Ne.

f ¶Valeat statutum. Vide Pet. de Anch. in c. canonum statuta. in 3. p. q. in vers. accedat quæstio. de consti. vbi ponit an valeat statutũ episcopi, quod per vnum testem deponentẽ de veritate, possit plene conuinci vsurarius. Et late disputat Ang. in q. per eum disputata, q̃ inci. Astensis miles, post Fed. de Sen. in loco ibi per eum allega. cum alijs multis ibi per eũ ad ducẽs.

¶Valeat statutum. Vide Pet. de Anc. in c. canonum statuta. 103. q. prin. ver. accedat quæstio, supra, de consti, cum multis allegatis per Ang. in dicta inci. Astensis miles. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

2 *Maritus non tenetur fructus pro dote promissa, in sortem computare. 2. secus est in suo hærede. 6.*

3 *Si pro dote promissa numeranda certo tempore, dentur tot solidi pro singulis mensibus, an sit vsura.*

4 *Pro dote sol. ma. restituenda, si detur vxori aliquod pignus, tenetur fructus pignoris in sortem computare.*

5 *Statutum q̃ donec restituatur dos mulieri solu. ma. teneatur hæres mariti certũ quid dare, vt possit inde se alere, valet eo casu, quo teneatur hæres ipsam alere, donec restituerit dotem, aliàs secus.*

7 *Hæres mariti tenetur alere vxorem mariti defuncti, donec restituatur dotem, si non habet vnde aliunde se alat; aliàs secus.*

CAP. XVI.

a Salubriter. [a] †Maritus, fructus rei dotalis
1 vel obligatæ pro dote, non tenetur in sortem computare, vel aliter, & melius. Maritus recipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in sortem computare. & est casus sing. & alibi non probatur. hoc dicit. primo ponit dictum, & eius causam assignat, ibi cum frequenter. Casus. Aliquis accipit aliquam in vxorem, certa dote sibi à socero constituta, sed quia socer ille pecuniam tunc temporis non dedit, sed cum genero spõsam tradidit, quasdam possessiones pro dote dedit sibi in pignus, quousq; dos fuerit ei persoluta: quæritur vtrũ fructus percepti de istis possessionib. pignori obligatis debeant cõputari in sortẽ. & rñdet Papa q̃ non: cũ frequenter fructus dotis nõ sufficiant ad onera mr̃imonij supportãda. B. No. 1. ex tex. qualiter maritus lucretur fructus dotis. hoc n. induxit fuit pp onera mr̃imonij supportãda: nã tenetur maritus alimentare vx. orẽ: & ideo recipit dotẽ: fructus debent cedi ad alimenta, & nõ consumi ipsum capitale. & iõ dicimus fm quantitatẽ dotis, vxor est alimentanda. l. fi cũ dotẽ. §. fin aũt. ff. fol. mat. & in c. per vestras, de do. posdi. resti. Et ex hoc infertur, q̃ cõmodius, & honorabilius alimẽtari dẽt mulier, quæ portauit amplã dotẽ, quã si portasset tenuẽ. †Secũdo no. casum sing. in quo fructus rei pigneratæ nõ extenuãt sortẽ, sed cedunt ipsi creditori, & hoc qa
b succedunt loco interesse: quia maritus patitur in non re-
3 piẽdo dotẽ promissam. [b] †Sed circa intellectum c. quæritur
c de notabili, & satis dubia quæstione: [c] pr̃ puellæ p̃milit centam quantitatem pecuniæ [a] pro dote suo genero, & præstitit cautionẽ de numeranda certo tpe, & promisit dare interim, certos denarios pro lib. quolibet mẽse; nunquid liceat? & vr̃ primo q̃ sic. nã sicut pro dilata dote, lucrifacit maritus fructus rei pignoratæ, ita licite dẽt posse aliquid recipere, donec sibi dos fuerit soluta. Io. An. sentit hic oppositũ dicẽs, q̃ qui dicit hũc casum licitũ, dẽt allegare casum expressum; nã in iure non habemus nisi istum tex. qui loquitur in fructib. possessionis, qui subijciuntur diuino iudicio. q. d. istud nõ est lucrũ certũ, quia poterit esse, quod nihil percipiet ex possessione. secus qñ ex pacto facto, quid certũ recipit. Nec obst. fi diceres hoc permittendũ, vt maritus possit sustinere onera matrimonij, quia posset rñderi per id, quod hr̃, in d. c. per vestras, in fi. q. d. q̃ ipsa dos debet deponi apud mercatorẽ, vt ex honesto lucro possit supportare onera matrimonij. Ant. vr̃ adhuc magis restringere intellectũ huius c. dicẽs, q̃ aut nulla mora commissa est in dote numeranda, vt quia in principio conuentum extitit de ea soluenda in certo termino; & tunc nihil potest gener licite consequi, nec ẽt fructus rei pignoratæ; quia ex quo nulla mora præcessit, nullũ dẽt esse interesse; aut præcessit mora, vt quia dos debebat sol
ui incontinenti, & tunc pro interesse, põt percipere fructus.
hẽ posset petere quantũ verisimiliter fuisset lucratus cum alia pecunia, vt sic habeatur rõ interesse lucri cessantis, sicut latius dixi, in c. conquestus, s̃. eo. Sed non vr̃ Ant. vidisse Cal. qui dicit, q̃ licet opi. Io. An. sit tutior: contraria tñ vr̃ esse verior, vt à principio possit conueniri cũ socero, prout s̃. dixi. Nec ob. dictum Io. And. quia iste tex. loquitur indistincte, vt lucretur fructus possessionis. & quãdoq; tales fructus sunt certi, vt quia est domus solita locari, vel possessio ad affictũ cõcessa. Vnde circa hanc q. satis dubiam putarẽ sic dicẽdũ, q̃ aut à principio simpliciter datus fuit terminus ad dotem persoluendã, non interueniente pacto interuẽtionis pigno
ris, licet ex post facto pignus fuerit redditum; & tũc nihil po
test gener consequi. Nam sicut potest vxorem sine dote ducere, & de proprio tenetur alere, vt no. in d. c. per vestras, ita potuit vxorem trãsducere, dato termino ad dotem persoluẽ
dam: sed si à principio interuenit datio pignoris, tunc credo opin. Ant. procedere, quia gener recipiẽdo pignus, videt cõsilius authoritate huius c. & recipere pignus, vt lucretur fructus in cõpensatione dotis dilatæ, & puto ẽt q̃ à principio, possit conueniri cũ socero de percipiendo aliquid annuatim, vsq; ad solutionẽ dotis: dũmodo sit solitus mercari, vel ponere pecuniã apud mercatorem: cũ iste non capiat pro mutuo, nec pro dilatione data, sed vt sustineat onera matrimonij, & sic potius capit vt interesse. Nec vr̃ hoc cõtra bonũ charitatis. [b] †Secũdo principaliter quæritur quid in hærede mariti possidente, seu detinẽte pignus post mortẽ mariti, nũquid lucretur istos fructus, sicut maritus. Inn. tenet q̃ nõ, quia in optione hæredis, est qñcunque restituere pignus, & liberare se ab obligatione, q̃ non est in marito, cũ ipse teneatur ad onera matrimonij, licut ẽt põt queri de vxore cui soluto matrimonio datum est pignus pro restitutione dotis, nunquid lucretur fructus, & cõiter tenetur, q̃ non: licet an vxor alimentetur ex dote sua: tñ cum ipsa nõ sustineat sarcina matrimonij, soluto matrimonio, dẽt cõputare fructus in sortẽ, & ideo sit cauta, vt faciat sibi dotem solui, vel possessionem dari in solutum. † Et faciunt [c] hæc ad q. in multis locis statutum est, vt soluto matrimonio, quãdiu hæres mariti
c fuerit in dote persoluenda, teneatur dare certũ quid vxori relictæ, vt possit inde se alere: nunquid valeat statutũ, vt possit mulier cum bona conscientia recipere istud, & sæpe vidi in facto dubitari. Io. de Lig. in cle. 1. eo. tit. concludit, q̃ statutũ non valet per ea quæ, s̃. dixi, qa vxor nõ sustinet onera matrimonij, iõ non dẽt aliquid lucrari, sed dẽt agere, vt dos sit restituat, seu psoluat. [d] †Ego aũt aliter dicerẽ, & p̃ decisionẽ huius qõnis est examinãda alia qõ, nũquid hr̃s mariti te
d neatur alere vxorẽ relictã, donec persoluerit sibi dotẽ, licet plures sint opi. tñ mihi plus placet illa opi. q̃ si non hẽt vxor alia bona, dẽt ali ab hr̃de mariti, ẽt ſ. annum datum hæredi
e ad dotẽ restituendã. & hanc opi. tenuere gl. & Bar. [e] in l. vnic. §. 5. exactio. C. de rei vxor. act. & Spe. in ti. qui filij sint legitimi. 5. 1. ver. nũquid vxor. [f] Hoc suppolito, ad præmissam q. dico, q̃ aut sumus in casu quo vxor debet ali ab hærede mariti, & tunc valeat statutũ loco alimentorũ decernens certã
f quantitatẽ, cũ honestius sit recipere quantitatẽ, q̃ alimenta annuatim, aut nõ dẽt ab hærede mariti ali, & tũc secus, &c. [g]
g in gl. fi. ibi, cretifodino fundo, expone. i. in quo foditur cretа pro faciendo tegulas, siue lateres. In ea. glo. ibi, secus est in ea ancillarum dotalium, &c. Rõ aũt quare partus ancillæ dotalis non cedit lucro mariti, est, quia humana creatura non computatur in fructu, imo rerum natura gratia hominis induxit omnes fructus, vt dicit tex. in l. pecudum. ff. de vsuris.

ADDITIONES.

a ¶Pecuniæ. Vide Bal. & Host. in tract. de do. in 7. par. primi temporis in 3. principio, Per. de Anch. consi. 150. incip. in q. quæ vertitur. Alex. in consi. 4. incip. viso Themate. in 5. vol. Pau. de Cast. in Lin insulam. §. vsuras. ff. solu. matrim. Seb. Sap.

b ¶Charitatis. Sed do. Car. hic in 4 q. dicit, istam originaliter fuisse opi. Pau. de Lea. licet Io. Cal. sibi attribuat, quia ponit opinionem contrariam dictis Io. An. Nam secundum eum est magna differentia inter opinionem quam ponit Io. An. & casum huius c. nam in casu huius c. non est mirũ si maritus lucretur fructus rei pignoratæ pro dote: quia succedunt loco fructuum dotalium. Aliud autem est, quando dantur certi denarij pro libra, sicut. n. si fuissent numerata dos, non liceret marito ſgenerari doralem pecuniã pro sustinendis oneribus matrimonij, & ita etiam non potest recipere certos denarios pro libra, ex eo, q̃ datus est terminus ad soluendã dotem. esset. n. perinde ac si dos esset numerata, & gener eam mutuasset socero cum pacto, q̃ vltra sortẽ soluere tantum pro libra, quod cõtat non licere. Sed D. Lau. in q. 53. refert dominum suum dicentẽ quod pro opi. Pau. contra Io. An. est casus, in isto c. iuncto c. quia frustra, s. eo. Dicit tñ, q̃ opi. Io. An. est securior: quia possessiones sunt notabiliter aptæ producere fructus, & per consequens ista pignora succedunt loco dotis, q̃ non est in pecunia, quæ naturaliter non producit fructum. Ex quo ergo habemus regulam, & casum exceptum solum in pignore, tutius est tenere hanc partem, vt in c. iuuenis. de spon. opi. Cal. & Pau. tenet Barro. hic, in Lin sulam. §. vsuras. ff. fol. ma. vbi dicit, q̃ marito passo moram in dando sibi dotem, de iure canonico, debentur vsuræ: quia magis perit vt interesse, quam vt vsuram; quia sustinet onera matrimonij. Sed Io. de Imo. ibi refert opi. But. & dicit, quod nõ est bona, quia nimis restringit hunc tex. refert ẽt opi. Io. An. & dicit, q̃ non vr̃ bona, qa licet fructus subijciant diuino iudicio, tñ cõiter percipiuntur, & ideo fm rationem Io. An. non viderentur esse permissi, & si dicta ratio esset vera, ẽt creditori mutanti esset licitum perc pere fructus ex rẽ pignorata. Vnde ipse distinguit, q̃ aut vir fecit pactum de aliquo percipiendo nomine vsurarum, & istud nullo modo est licitũ, quia vsuræ nullo modo sunt licitæ, vt supra eo. q. a in omnib. aut fecit pactum, q̃ aliquid detur pro alimentis, & tunc videt licitũ, quia ex quo non dat dotem, debet filiam alimentare, l. pater pro filia. ff. de do. excep. vide tex. in l. fi is qui Sti. hũ. ff. de in. dot. vbi dr̃, q̃ penes illũ dr̃ esse onus alimentorum, penes quem est dos. Et cum hac distinct. Io. de Imo. iunge verba Abb. Sic. hic, & si aliquid superesset vltra alimenta fm quosdã, tenetur gener socero restituere, & hoc tenuit Bal. in l. fi. §. præterea. C. de in. dot. vbi dicit, q̃ licet per istud c. fim permissæ vsuræ in dote, istud est verum de vsuris reducibilib. ad interesse, non de immẽsis. & per hoc dicunt quidam inferri posse, q̃ si illi fructus de quib. in isto c. essent vltra alimenta eum decentis, considerata quantitate dotis, deberent computari in sortem, hoc posset procedere si vsuræ, vel fructus rei pignoratæ, nõ deberẽt excedere alimenta. sed puto, q̃ vsuræ possint ascendere ad quantitatẽ dotis: quia tñ vicì interest. & istud fuit de mente Bal. in d. §. præterea. Nã dicit quod vsuræ nõ debent excedere interesse. & dicit quod gener rõne interesse potsit petere 10. pro centenario, si secundũ statuta loci ad vsum bonæ mercantiæ tantũ lucrũ afferr, pro hoc alle. q. p vestras. de do. inter vir. & vx. quod ibi deliberaui. & vr̃ hoc per no. gl. & Doc. in c. conquestus. supra eo. & quod ibi dixi. Al. de N.

c ¶Et faciunt. Vide Pau. de Cast. in l. 1. C. de tum. Tri. & fi. cath. Bal. in l. fi. § fi terea. C. de iu. do. Ias. in d. l. 1. in vtraq; lec. & l. quib. ff. de legi. & in §. fuerat. inst. de act. Are. in l. diuortio. in prin. ff. sol. mat. Pau. de Cast. in l. Titia. ff. de sol. & Fel. in c. consuluationib. de off. dele. Prae. Pap. in forma libelli quo agitur ad dotis restitutionem. & Ale. consi. 63. in 4. vol. Seb. Sap.

d ¶Persoluatur. Ad hanc materiam vide Ale. in consi. 190. in 1. vol. & in 65. 48. in 3. vol. & in consi. 27. in 4. vol. & in consi. 56. & consi. 153. in 4. & consi. 141. & consi. 157. in 5. vol. gl. & Bar. Seb. Sap.

¶Et adde Bar. & alios, in Lin insulam. §. vsuras. ff. fol. mat. in l. at qui natura. §. non tantum. ff. de neg. gest. & in consi. inci. Fran. vxorem quandã nomine Thomasiam. & multum late, & diffuse Lud. Ro. consi. 507. inci. in casu propositæ consultationis circa celebertimorum D. consilia, &c. Petr. de Anch. in consi. 138 inci in q. quæ vertitur inter nobilem B. & B. Ale. in cõsi. 203. toc. vilo processu caulæ vertentis inter Ioannem.

e ¶Bar. Adde eundem Abb. consi. 84.

f ¶Vxor. Dic, quod hoc procedit, ẽt si mulier haberet patrem, vel frãtrem vel alium coniunctum, qui possunt, & debent sibi præstare alimẽta, quia isti oẽs possunt dicere mulieri, cu habes vnde te aliunde potes alere, l. dotem. & hoc tenet Iac. But. An. & Sal. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxo. act. Sed Bal. ibi dicit, quod fi est filius, a quo soluto matrimonio per mortem viri mulier petit dotẽ, quia filius tenetur eam alere, non potest aliquid vltra dotem petere. Idem dicit si maritus reliquisset sibi alimenta. Ale. de N.

g ¶Secus, &c. Istam opi. cõiter tenẽt Doc. in l. diuortio. ff. fol. ma. Dicunt tñ Doc. ibi, q̃ mulier interim debet operari in vtilitatẽ hæredũ, vt dixi. Gl. notab. in l. fi vt patronus. ff. de op. lib. Sed Bar. in d. l. diuortio. hoc intelligit, qñ est talis conditionis, quod debeat operari. nam tunc deducitur de alimentis quantum interest hæredam illam operatam fuisse, ar. in l. fi constante. §. quoties, ff. fol. matr. Quid aũt si hæredes expendant in alimentis plus quam fuit fructus dotis. Bar in d. l. diuortio. dicit, quod cum hæredes viri teneant vices ipsius defuncti, si fructus dotis non sufficiũt, debent hæredes supplere de suo, sicut ipsos lucrarentur, si superabũdarent. Sed aduerte, licet Doc. in d. l. diuortio, & in cle. 1. e. ti. teneant, quod non valet statutũ, de quo Abb. Sic facit mentionẽ. Sed D. Car. in d. cle. in prin. in 5. q. dicit, q̃ tale statutũ põt tolerari, vt debeantur tanquã interesse põt mora comissam in non soluendo, pro quo alle. in reg. damnũ. de regiu. in 6. & c. 2. de fidiuſ. & hoc vr̃ tenere, gl. quã Doct. sequuntur, in c. cõquestus. supra eod. vbi glo. dicit, q̃ rõne moræ põt peti vsuræ tanquã interesse. Sed opiniones possunt hoc modo concordari, quod aut quam interesse. Sed opiniones possunt hoc modo concordari, quod aut mulier põt de facili dotem recuperare, sed nõ curat, quia potius vult lucrum ex pecunia. & isto casu non posset mulier aliquid petere, ita intelligatur Abb. Sic. hic, & Doc. qui tenent hanc partem. Aut de facili non põt recuperare, & tũc procedat opi. D. Car. in gl. in d. c. cõquestus. Quid aũt si testator legat vxori decem singulis annis, donec dotem hæredes soluerint, D. Pe. de Anch. consi. 88. quod incipit, verba testamenti ita se habent, cõcludit quod nõ, quia ista est potius vsura, qua pœna, propter dilationem numerationem annorum. tu aũt dic, vt supra dixi, in statuto. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vſuris. Et Cicero lib. 1. de officijs. vnde cum maritus debeat lucrari fructus, & partus non eſt in fructu: ergo &c. In ea. gl. ibi, & in arborib. non cedendis. ſecus ergo in arborib. cedendis, vel ceduis, vt quia intra tempus renaſcuntur. nam tunc
2 poteſt dici fructus; ſecus vbi non renaſcuntur.[a]

ADDITIO.

a ¶Renaſcuntur. Sed D. Car. plenius diſtingnit hic, in fine commenti, an, & quado maritus lucretur fructus dotales, vel rei pignoratæ pro dote, vel aliquid licite recipiat vltra ſortem. ex cuius diſtinctione facies tres caſus. Primus eſt, quando non ſuſtineret onera matrimonij, & cunc non lucretur fructus, vt in l. inſulã, §. vſuras, ff. ſol. ma. & in l. pẽ. in prin. ff. de doli excep. Secundus eſt quando ſuſtinet, ſed ſunt fructus impropriæ, vt ſunt partus ancillarum, & tales fructus non lucratur vt dicũt iura alle. in gl. Tertius eſt quando maritus ſuſtinet onera matrimonij, & ſunt fructus proprie, & tunc, aut dantur in dotem vt capitale, vt ſunt fructus, qui nõ renaſcuntur vt in ſylua cẽdua, & non lucratur tales fructus, vt dicit gl. Aut renaſcuntur, & tunc lucratur tales fructus, vt in tex. & in iurib. alle. in c. & hoc procedit ẽt ſi fit fructus iuriſdictionis, putã. ſi caſtrum cum iuriſdictione ſit datum in dotẽ, & contingit q̃ durante matrimonio ſue runt per ſubditos commiſſa delicta, ex quib. bona ſunt pnbicata, & alię condẽnationes impoſitæ. Nã iſta omnia dẽnt ad maritum pertinere, tanquã fructus iuriſdictionis, & hoc tenet Bar. in l. ſi. ff. ſol. mat. & 10. coll. q̃ fiũt regalia. c. 1. & C. de modo mulcta. l. mulctarum, & hoc ſequitur do. Car. in ſi. commenti. in ea. gl. in fi. cuius ſit periculum, vel deterioration is, vel perẽptionis i totũ rei dotalis, vel viri, vel mulieris. Et an ſi mulier dat in dotẽ rem alienam, teneatur de euictione, dic, vt in l. plerunq; ff. de iure dot. & in l. 1. C. e. ti. vbi eſt gl. magiſtra, & ibi per doc. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius non repetit vſuras ſibi ab alio extortas, niſi ipſe reſtituat quas alius, vel ipſe, vel ſuus extorſit.* 2.
3 *Procurator ſi repetat vſuras, quæ à ſuo principali fuerint extortæ, non poteſt ſibi obijci, vt ipſe reſtituat quas extorſit, quia venit ex alterius perſona.*
4 *Hæres tenetur reſtituere vſuras, quas ſuus defunctus extorſit, ad ipſum licet nihil peruenerit.*
5 *Reſcripta non extenduntur ad perſonas non expreſſas, niſi ex diſpoſitione iuris, perſonæ non expreſſę comprehendantur.*
6 *Vſurarius, qui extorſit vſuras, nomine alterius, an, & quo caſu teneatur reſtituere.*

CAP. XVII.

1 MIchael. †Repetens vſuras, non auditur, niſi reſtituat extortas per ſe, vel per alium, à quocunque cauſam habeat. h. d. Primo ponit partis querelam. Secundo clauſulam, quam ſtylus curiæ apponit in literis quæ impetrantur ad recuperandas vſuras. Caſus lit. Michael laicus, conqueſtus fuit domi. Papæ q̃ M. & quidam alij ciues Bonon. multa extorſerunt ab ipſo, & a patre ſuo, cuius hæres exiſtit, per vſurariam prauitatem. vnde mandat eꝑ Bono. vt in cauſa procedat, ſecundum q̃ de iure fuerit procedendum, prouideatq; tamen attentius, ne in negotio procedat eodem, authoritate literarum, niſi dictus Michael reſtituerit, ſi quas ipſe aliquando, vel pater extorſit vſuras. Ber. No. 1. ex tex. laicũ poſſe adire Papã ꝯ laicũ pro vſuris reſtituẽdis, & reſcriptũ impetrare. nã hoc caſu iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionem inter laicos. vt in ca. quia. ꝫ. e. & dixi ſuper rub. & no. in c. cum ſit generale. de fo. comp. No. 2. filium poſſe exigere vſuras extortas a parte. & intellige de filio hęrede, & idem eſt in quolibet hęrede extra
2 neo. †Itẽ no. q̃ nõ auditur repetẽs vſuras, niſi reſtituat extortas p ſe, & per patrem ſuũ. idem puto cõſimili rõne de extortis per defunctũ, cuius hæres iſte extitit. & hic cadit iſte tex. ad c. quia fruſtra. ꝫ. e. quia ibi ſit mentio tm̃ de extortis, p̃ im
3 petrantẽ, ſeu repetentẽ, hic aũt ẽt de extortis per patrẽ. †Sed dubiũ eſt aliquod, in clerico reperente vſuras nomine eccleſiæ, nũqd poſſit excipi, q̃ ab alijs ipſe extorſit vſuras. & doct. cõiter tenẽt q̃ non, quia agit noie eccleſiæ, ideo delictũ ſuũ nõ dẽt obeſſe eccleſię, vt i reg. delictũ, li. 6. & facit c. frequẽs, in fi. de reſti. ſpol. eo. li. Idẽ dicendũ in procuratore conſimili rõne, vt non poſſit excipi de extortis per ſe. Et declara huius
4 capituli materiã, prout habuiſti in c. quia fruſtra. ꝫ. e. † Ingl. fi. ibi ſed potius ex quaſi cõtractu, rõne indebiti. No gl. ſing. quia facit ad deciſionẽ multarũ quæſtionũ. primo põt inferri, q̃ ẽt de iure ciuili, hæres teneatur reſtituere vſuras extortas per defunctũ, licet de vſuris nihil peruenerit ad hæredẽ; quia non conuenitur ex delicto hæredis, ſed ex quaſi cõtractu. & ſic ceſſat l. vnica. C. ex deli. defun. Secũdo põt inferri ꝫ opinionẽ Fed. vt hæres teneatur, ſi nõ cõfecit inuentariũ, p̃ reſtitutione vſurarũ vltra vires hęreditarias, ſicut dicimus in alijs obligationib. ꝫ defunctũ. vt in l. ſcimus. C. de iu. de libe. de quo dixi in c. tua. ꝫ. e. o. & in c. literis. de rapto. Sed tũc forti ter oppo. contra gl. ſi nõ agitur ex delicto, ſed ex quaſi ꝫctu, quid ad eccleſiã ꝫ laicũ. Sol. licet agatur ex quaſi ꝫctu: tñ verſatur delictũ, q̃ eſt mixti fori, vt dicit gl. in c. ſi epiſcopũ. 16.
5 q. 6. & ad prædicta vide q̃ no. Bar. in l. 1. de priu. del. † In ea. gl. ibi, quod potius credo. cõcluditur in hac gl. quod ſiue in reſcripto ſit facta mentio de vſuris extortis à patre, vel defuncto cuius hęres iſte fuit, ſiue non ſit facta mẽtio, ſemper poſ excipi contra impetrãtẽ, vel agentẽ, vt prius reſtituat vſuras extortas per ſe, vel p aliũ, cuius hæres fuit. & hæc concluſio cõmuniter approbatur. Nec ob. ſi dicatur q̃ eũ in literis mi la fiat mentio de patre, nõ põt de facto excipi: q̃a non extenduntur ad perſonas non expreſſas, vt in c. P. & G. de offi. deleg. Sol. iſta obligatio, ſeu prouiſio, nõ oritur ex virtute literarũ, ſed ex iuris diſpoſitione; ex quo. n. iſte impetrator, ſiue exꝑſona ſui, ſiue alterius, tenetur vſuras reſtituere, non dẽt aut
6 aliũ impetrare, q̃ ipſi reſtituat extortas p ſe. †Et in fi. gl. no. d. tene menti in eo, q̃ cõcludit, q̃ is, qui vſuras extorſit nomine alterius[a] nõ teneretur ad reſtitutionem: nec põt ꝫ cum excipi. Sed cõtrariũ ſenſit gl. in c. ſicut. 45. di. Hoſt. & Goſſ. eorũ ſummis huius tit. (vt refert hic Io. An. q̃ vñr corũ ſequ opi.) cõcludũt, q̃d aut principalis eſt ſoluendo, & non tenb tur[b] iſte ad reſtitutionẽ, aliàs ſecus. & hæc opi. mihi placet vt ex quo dedit cauſam delicto, tenetur alio non volentic iſ tisfacere,[c] quod no.

ADDITIONES.

a ¶Nomine alterius. Adde Lapum alle. 93. ubi an valeat teſtamẽtum taliter ad miniſtratorum.
¶Nomine alterius. Vide quod de hoc no. Lapus alle. 91. Lau. de Rodulfis de vſur. q. 57. & Io. de Lig. c. ſuper eo. ver. opponо de mandato. Et de hoc vide elegantiſsime, & melius quam alibi Dom. in c. ſicut. 45. di. & quod procurator exercens vſuras nomine alieno, indiſtincte teneatur ad reſtitutionem, firmare videtur Bal. in repe. antiqua, in l. 3. §. ſi procurator. & quod quiſque in. & Frau. Tigri. in l. ordinem, ff. ad munici. Sed Paul. de Ca hoc ſequitur in d. §. ſi procurator. in tutore, vel curatore recipiens ras nomine pupilli. Sed in procuratore dicit contrarium. per tex. ibi ligit gl. in d. c. ſicut non ſuo, quid autẽ de proxeneta ſuper contractu rario, an ipſe teneatur ad reſtitutionẽ vſurarũ. dic q̃ ſic, ſecũdum gl. tabilem in l. ſciente. quã ſequitur ibi Bar. & Ang. ff. de partici. & eam quitur Bar. in l. 1. §. incidit. in fi. ff. ad Turp. & idem dicit Ang. in. illum tex. optimũ, C. nemo ad ſuum patrimo. lib. 11. licet Bal. in ca. mulier. circ. fi. de cõtrouerſia inueſt. reprobet gl. in d. l. ſi ſciente. Idem dicit Ang. poſt Raynu. in di. le. ſi ſciente. q̃ notarius de contractu ſimitio rogatus tenetur ad reſtitutionẽ vſurarum. eadem ratione qua proxeneta. Hoc tamen dicit ſub dubio forte.
b ¶Non tenetur. Et ita proprie determinat Anch. in d. c. ſicut non ſine. & Bal. in auth. quas ob res. §. ſi tollat. & vide hic Ant. & Car. tex. & gl. regula, non licet, li. 6. & Bal. poſt Dy. in l. ſi mater tua, C. de vſu. Et q̃ tenetur ad reſtitutionem vſurarum, tenet expreſſe Bar. in hac quet. circa med. prin. C. de bon. quæ lib. Bar. de Bel.
c ¶Satisfacere. Sed D. Car. hic in 3. q. dicit quod in puncto iuris videtur indiſtincte teneat ad reſtitutionem, etiam ſi ille cuius nomine exercuit ſoluendo quia mandatum fuit iniuſtum, & ſic nõ erat ei obediendum. de ſen. exc. relatum. & alleg. no. in c. mulieres. in gl. vl. de ſen. exc. & no puto verius, licet alia opinio ſit communis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi compelluntur ſoluere decimas de poſſeſſionib ſuis, & oblationes eccleſiæ dare, de qua infra, nu. 5. vbi plene.*
Iudæi compelluntur reſtituere vſuras, quas extorſerunt.
2 *Vſura qua ratione prohibeatur.*
Teſtis pauper, non ſolet admitti ad teſtimonium ferendum.
3 *Iudæi ratione vſurariæ prauitatis, ſortiuntur forum eccleſiaſticum.*
4 *Iudæi poſſunt acquirere rerum dominia.*

CAP. XVIII.

1 QVanto. †Iudæi qui extorquent grauesꝫ vũ ras a chriſtianis, vel de poſſeſſionibus decimas, vel oblationes ſolitas percipere ec cleſias, eis non ſoluunt, priuantur chriſtianorum cõmunione. vel ſic, & breuius, etiam Iudæi cõpelluntur ad reſtituendas vſuras extortas a chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, & oblationes de corũ poſſeſſionibus. h. d. ſunt dicta. ſecundum ibi, hac eadem. primũ dictũ facit tra. p ponit cauſam ſtatuti. ſecũdo ſtatutũ, ibi, ſynodali, tertio, p uidet contra grauamen ſuſpicatum, ibi, principib. Cauſa Quanto amplius chriſtiani cõpeſcuntur ab exactione vſu rũ, tanto grauius Iudæi ſup his infeſtant, grauiores, & inmoderatas extorquendo ab eis vſuras. vnde ſtatuit concilium generale, vt ſi de cætero iudei quacunque occaſione grauen immoderatas à chriſtianis vſuras extorſerint, chriſtianor eis participium ſubtrahatur, donec de tanto grauamine ſatisfecerint; & ſi opus fuerit chriſtiani per cenſũ. eccl. appo mota, cõpellantur ab eorum cõmercijs abſtinere. præcip inſuper conciliũ principib. vt pp hoc nõ ſint chriſtianis ſtuſed potius iudæos compeſcant à tãto grauamine. In dicit, q̃ eadem pœna compellantur Iudæi ad ſatisfaciendum eccleſijs, pro decimis, & oblationib. debitis, quas à chriſtianis omnib. & poſſeſſionibus, & alijs percipere conſueverunt, tanquam ad iudæos quocunque titulo peruenientes.
2 ſic eccleſiæ conſeruẽtur indemnes. B. †No. 1. vnam cauſam quare vſura prohibetur, nã diminuũtur facultates hominũ, & ſic breui tempore reducuntur ad paupertatem, & paupertas eſt res periculoſa, ẽt animab. iuxta illud Salomonis, Duas petij tias, & paupertates ne dederis mihi, &c. hinc eſt quod p̃ſuſpicionem, pauper non admittitur ad teſtimonium ferendum. c. ſi

a c. ſi teſtes. §. teſtium. & hanc rõnem[a] ẽt ponit Inn. ſuper rub. & vide bo. tex. in c. 1. eo. ti. lib. 6. ibi vſurarũ voraginem, quæ
3 animas deuorat, & facultates exhaurit. † Secũdo no. q̃ ratione vſurariæ prauitatis, ẽt iudæi ſortiuntur forũ eccleſiaſticũ. vnde indirecte hic compellũtur per eccleſiã ad reſtitutionẽ. de quo dixi in ca. poſt miſerabilem. ꝫ. e. No. tertium modũ compellendi iudæum per eccleſiam, vt ſubtrahatur ei commertium chriſtianorum, & ad hoc poſſunt excõmunicari chriſtiani contrafacientes, & iſta eſt maxima pœna, ſcilicet inter homines eſſe, & hominum carere commercio. l. hi q̃ ſanctã. C. de apoſta. excõmunicantur enim indirecte. Quarto no. arg. optimum, q̃ oblationes ſunt in præcepto, & de iu
4 re parochiali eccleſiæ, iudæi tenentur ipſas ſoluere, ſi ſtãt in domibus ſolitis habitare p chriſtianos, de quo inf. † Vltimo no. q̃ iudęi poſſunt acquirere rerum dominia, de quo latius per Inno. in c. q̃ ſuper his. de voto. In gl. 1. ibi. a contrario ſen
b ſu not. gl. iuncto tex. quia ſolet allegari, q̃ argu. à contrario[b] ſenſu non procedit, vbi inſurgit abſonus intellectus, vel alibi
c reperitur,[c] & de hoc plene dico in ca. cũ apoſtolica. de his, q̃ ſi a præla. no. Io. An. & Cal. in c. publicato. de elec. vel dic, & aliter, ſecundũ Hoſti. q̃ omnis vſura ſolet grauis. vnde nõ pmittitur aliquo modo. In ea. gl. ibi, legitimum modum, &c. nã de iure ciuili non poterant vſuræ ad libitum exigi, ſed vſque ad certam menſuram, vel ſummam tantũ, vt habetur in Leos. C. de vſur. & dic, vt ibi, de quo non eſt hodie inſtandũ, quia omnino vſurę hodie prohibentur, vt ſupra. e. per totũ: & infra. c. fi. In glo. fi. ibi, tranſit cum onere ſuo pondera glo. ſentit. n. tunc iudæos cõpellendos ad oblationes, & decimas perſonales, & prædiales, quando illa poſſeſſio peructa ad iudeum habet onus annexum. & hanc opi. antiquitus tenuit Hoſt. & ſecutus eſt Goſ. & poſtmodũ ab ea receſſit, & tenuit
d indiſtincte, iure debere compelli ad decimas[d] perſonales, & ẽt ad oblationes, quas eccleſia conſueuit recipere a chriſtia
e nis habitantib.[e] in illa domo, ne per defectum inde eccleſia patiatur detrimentum: nam poſſet ſequi, q̃ iudæi emerẽt ſe totam parochiam, & ſic diminueretur iura parochialia, Ego in hac diuerſitate vbi onus non eſſet annexum rei, ſatis putarem ſtandum cõſuetudini; ſecus vbi eſſet annexum rei, vt in decimis prędialib. nam in dubio etiam omnes infideles tenentur ſoluere decimas prædiales, etiam ſi chriſtiani nunquam illa prædia poſſident, ut in capi. de terris, & in cap. in aliquib. de deci. & tenet Oldr. conſil. 25. nec valeat hic arg. à contrario ſenſu. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Hanc rationem. Adde Io. Pet. de Ferra. Papien. in practica ſua ſuper forma libelli, in actione hypothecaria. in gl. in ver. ſine aliqua vbi enumerat ſeptem cauſas, quare vſuræ de iure diuino, & canonico ſint prohibitæ, ponit etiam rationem quare ius ciuile eas permiſerit.
b ¶A cõtrario. Quando valeat arg. a contrario. Adde gl. in c. 1. de ẽta. & qua l. 10. de Imo. qui illam gl. alle. in l. ſi ita. ff. de fideiuſ. adde an valeat argu. a contrario ſenſu. Lud. Rom. conſi. 389.
c ¶Reperitur. Adde vltra alleg. per iſtos. An. Corſe. ſing. ſuo, in ver. argumẽtũ q̃ eſt ſin. 1. vbi habes, an, & qñ, & in quib. procedat ar. a contrario ſenſu, de quo per Ale. conſi. 78. inci. circa præmiſſa. vol. 4. & cõſi. 6. vol. 5. Zach. ¶Vide gl. idem dicentem in c. vnico. de ẽta. & qua. in 6. Ale. de Ne.
d ¶Decimas. Adde Old. conſi. 91.
e ¶Habitantibus. Sed aduerte, quia Butr. hic dicit, q̃ vbi præſtitus eſt certus ſenſus, intelligitur ſenſus ſcientiæ non ignorantiæ, & præſumitur præſti tus ex certa, & diſcreta cã, alle. 18. q. 1. c. ſi. & ff. de vſur. l. cũ de in rẽ verſo. & J. de cẽſib. peruenit. de quo dic, vt ibi, & in alijs iurib. alleg. Al. de N.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius eſt etiam ille, qui recipit aliquid vltra ſortem, licet ſuſcipiat in ſe periculum.* 3.
2 *Emens vel vendens rem plus, vel minus iuſto pretio, an & quando ſit vſurarius.* 6 7.
Vſura committitur, etiam in modo, quod vltra ſortem recipiatur.
4 *Diues debet gratis ſuccurrere proximo pauperi in ſuis neceſſitatibus.*
5 *Recipiens ex pacto aliquid vltra ſortem, dicitur vſurarius ab vſura, & vnde dicatur vſura.*
8 *Vſura quoad formam contractus, non committitur, niſi in contractu mutui ſed quoad intentionem deprauatam, committitur in alijs contractibus.*
9 *Peccatum vbi poteſt eſſe, & non eſſe quoad conſcientiam, debemus potius attendere quod ſit peccat; quoad forum vero contentioſum ſecus.*
10 *Res, an poſſit eſſe plus vel minus valitura, ſtatur cõſuetudini, & etiam attenditur quod frequentius accidere poteſt.*
11 *Societas coita, vt ad vnum tantum ſpectet periculum, ſapit naturã vſurarum, ideo non valet.*
12 *Deponens pecuniam apud vnum banchum, vt capitale ſit ſemper ſalvum, & vt lucrum communiter diuidatur, non eſt vſurarius.*
13 *Vſurarius an ſit cenſendus ille, qui relicta quadam mercantia, in qua erat veriſimiliter lucraturus decem, mutuauit ad preces alicuius illã pecuniã ad mercantiam præparatam, cum hoc quod in ea poterat lucrari talis mutuarius ſolnat ratione intereſſe, & lucri ceſſantis.*
14 *Mutuarius ſi fuit in mora reſtituendi mutuatam pecuniam, poterit conuenire ad intereſſe ſine metu vſuræ.*
15 *Mercator volens tranſportare ſuas merces ad alium locũ, vbi clarius venduntur, & alius antequam mercator portet illas ad locum, offert id quod poterat ibi carius vendere, non incurrit crimen vſuræ ſi talis mercator ſibi vendat.*
16 *Vſura committitur ſi recipitur aliquid vltra ſortem, etiam quod conſtitit in facto.*
17 *Doctor mutuans pecuniam ſcholari, vt iret ſecum, committit vſuras, ſi de hoc doctor ẽperat aliquid lucrari.*
Molendinarij, vel furnarij mutuantes ad hoc vt quis veniat ad molẽdinum, vel furnum ſuum, committunt vſuram, quæ eſt reſtituenda pauperibus.
18 *Vtrum & quomodo liceat rem emere, vt carius vendatur.*
19 *Emens rem minus, quam valeat ſciente venditore, non caret peccato. Mercimonia prohibitum eſt clericis exercere ſi tamen indigẽt, poſſunt aliquam honeſtam negotiationem facere, vt emere chartas, & ſcribere libros &c.*
20 *Vſurarius frumentum quod valebat tunc decem, ſi tempore receptionis valet viginti; an poſſit cum conſcientia recipere plus quam valet.*
21 *Vſurarius an teneatur reſtituere quicquid ex vſuris lucratus eſt.*

CAP. XIX.

a a 1 NAuiganti.[a] †Vſurarius eſt, qui à debitore recepit aliquid vltra ſortem, etiã ſi ſuſcipiat in ſe periculum. h. d. primo. Non eſt vſurarius, emptor rei minus iuſto pretio, ſi tũc veriſimiliter dubitetur an tpe ſolutionis plus, vel minus ſit res valitura. hoc ſecundo, propter dubiũ excuſatur is, qui ex eo. q̃ differt ſolutionem pretij, vẽdit rem plus quam valeat, ſi non erat eam alias venditurus, hoc tertio, & ſic tria dicta eſſe patet. ſecundum ibi, ille quoque. tertium ibi, ratione huius dubij. Caſus lit. Aliquis mutauit certam pecuniæ quãtitatem alicui nauiganti vltra mare, vel eunti ad nundinas, & pro eo q̃ creditor recipit in ſe periculum pecunię, recipit aliquid vltra ſortem, quæritur vtrũ vſurarius ſit cenſendus? Et reſpondet Papa, q̃ ſic. Secundo ponit aliam quæſtionem. Ecce aliquis dedit decẽ ſolidos, vt alio tpe recipiat totidem mẽſuras vini, olei, vel frumenti, q̃ tunc plus valent quæritur vtrũ iſte ſit vſurarius cenſendus? Reſpondet Pa. ſi dubiũ ſit vtrũ plus, vel minus fuerint valituræ tpe ſolutionis, nõ debet propter hoc vſurarius reputari, & ideo propter dubium excuſatur. Tertio ponitur alia quæſtio. Ecce aliquis vendit pannos, vinum, granũ, vel res alias, vt amplius recipiat, termino conſtituto, q̃ valeant tpe vẽditionis, quæritur vtrum iſte vſurarius ſit cẽſendus? Reſpon. Papa, q̃ iſte ẽt rõne dubij excuſatur ab vſura; dummodo merces ſuas tpe cõtractus nõ fuerit alias
2 venditurus. Ber. † No. 1. ex tex. N. recipiens ex mutuo aliquid vltra ſortem, pacto interueniẽte, eſt vſurarius, & no. bene q̃ tex. dicit, nã, aliud ex hoc inferꝫ, q̃ quicquid ſit illud, q̃ recipitur ex quo poteſt pecunia ęſtimari, & quãtũcunque modicum ſit, inducit vſurã. 13. q. 3. in c. 1. & 2. & 3. & voluit beatus Tho. 2. 2. quæſt. 78. artic. 2.[b] † No. 2. q̃ occaſione mutui,
3 non põt recipi aliquid ex pacto, etiam ſi mutuans ſuſcipiat in ſe periculũ pecuniæ mutuatæ, ẽt ſi mutuet nauiganti, vel eunti ad nundinas, qui exponunt ſe varijs periculis, & vadũt cauſa lucri, & ſic nota bene, q̃ non eſt licitũ recipere etiam à mercatore ex quo tu cõtrahis ſecum mutuum; licet ipſe recipiat, vt lucretur, quia poſſet euenire contrarium, vt ipſe pderet ex mercimonio, & vſurarius eſſet in toto, & ſemper
4 lucraretur. † Fortius ergo cõmittitur vſura, quando mutua tur non volenti exercere mercimonia, ſed pro neceſſitate ſua, quia

ADDITIONES.

a ¶Nauiganti. Nouum intellectum ad hunc tex. ponit Archi. Flor. in 2. parte ſuæ ſummæ. ti. 1. c. 7. ver. 22. videlicet q̃ intelligatur, quãdo illud, quod recipitur vltra ſortem, recipitur ratione mutui tãtum: nam tunc eſt vſuræ, non obſtante, q̃ mutuans ſuſcipiat in ſe periculum, ſecus ſi mutuũs præ c

Universidad de Deusto
Biblioteca

sua, quia debet quis subuenire proximo gratis in necessitate, & peccat quis nõ subueniẽdo proximo in necessitate cõ stituto, vt no.in c.consuluit, ẽ.eo.facit c.sicut.47.di. & quod
5 ibi no.† No.q recipiens ex pacto aliquid vltra sortẽ, dr vsura rius, ab vsura, & vsura potest deriuari, & dici ab vsu æris crediti, vel forte, quia ibi rapitur vsus, quia venditur vsus pecuniæ, qui non est in rerũ natura; cum ex vsu pecuniæ consu-
6 ma tur dominiũ, vt dixi super rub.† Not.ex ver.ille quoq;, q vsurarius est censendus ille, qui emit rẽ de præsenti minus, q̃ valeat, ex eo, quia differt traditionem rei emptæ, & soluit pretium de præsenti; nisi dubiũ sit q plus, vel minus sit valitura res tpe traditionis, & si diceres vsura non cõmittitur, nisi in cõtractu mutui, vt in c.consuluit, ẽ.eo. & dixi super rub. ergo non debet hic cõmitti, cũ sit contractus emptitius. Rñde q quo ad formã contractus non est vsura: sed quoad intentionem prauam est vsura: quia perinde ius fingit, ac si illã pecuniam mutuaret illi vẽditori, vt recipiat illud lucrũ, quod est vltra verã æstimationẽ rei. Item no. q ratione dubij, quis excusatur in foro iudiciali, sed in foro pœnitentiæ stabitur
7 conscientiæ.† No.vlt.ex vers.fi. q q̃ venditur res plus quam
a valeat, & differtur pretiũ rei ad certũ terminũ, [a] duo debent concurrere ad hoc, vt contractus non censeatur vsurarius. Primo, q dubium sit, an t pe solutionis pretij, res sit valitura plus, vel minus. Scõ, q iste venditor non erat aliàs venditurus tpe contractus; si ergo certũ sit, q tpe solutionis, non valebit plus, vel minus, quam iste erat vẽditurus nunc pro minori pretio, si habuisset pecuniã in præsenti: tunc cõtractus censendus est vsurarius; & hoc ratione dicta in q.præced. nã fingimus emptorẽ solusse pretium de præsenti, si venditor sibi illud mutuasset, vsq; ad terminũ præfixũ pro illo lucro,
8 quod est vltra verũ pretiũ rei.† In glo.2. ibi vsurarius est censendus.no.bo.gl. q licet inter partes descriptus sit cõtractus emptionis, & venditionis, & in veritate non possit repeti pretium; tñ propter deprauatam mentem emptor potest dici
b vsurarius, [b] licet ex forma sui cõtractus non appareat vsurarius. Et hac gl. posset defendi libellus, vbi talis dr vsurarius, licet Host. dubitauerit, in c.in ciuitate. & c.cõsuluit. ẽ.eo. & facit iste tex. in §. ille, qui venit aduersatiue ad præcedentia.† In ea. gl. ibi sunt in talibus conscientiæ suæ, &c. gl. formaliter nõ
9 soluit cõtrariũ; & ideo dic, q in dubijs quis debet abstinere à tali contractu; quia quo ad conscientiam suã, & in foro aïę, dẽt fieri interpretatio potius cõtra eũ: quia illa pars est benignior, quę est tutior, vt hẽt gl.no.in c.vnico, de seruit. & facit tex.in c.significasti, el 2.de homi. sed in foro contentioso interpretatio fit in benigniorẽ partẽ. & ita loquitur tex. iste. &
c facit c.cum tu, & quod ibi no.Inn. ẽ. de testi. c† Sed quæro q̃
10 potest dici certũ quod res valebit plus tpe solutionis. [d] So.
d dicit Host. q dẽt attendi cõis opi. & cursus regionis: nam cõmuniter, minus valet frumentum tempore messium, quam tempore Paschæ. & licet quandoque accidat contrarium: tamen propter hoc non est recedendum à dicta præsumptione: quia dẽt considerari, quod frequenter accidit. l. nam ad ea. de legi. & in c.literas. de despon.impu. In gl.fi. in fi. declara
e hunc vltimum. §. prout no. fuit, in c.in ciuitate, [e] supra eod.
11 †Sed extra gl. quæro pro declaratione primæ partis, cap. hic non est licitum mutuare, & aliquid recipere vltra sortem, ẽt si creditor susciperet in se periculum, quid in istis, qui quotidie contrahunt societatẽ, & vnus apponit operam, & alius pecuniam? Gof. dicit realem contractum societatis licitum, ex quo cõicant sibi dãna, & lucra, & ad hoc vide bo. gl. quæ solet allegari. 14. q.3. plerique. quæ dicit hunc contractum societatis non esse licitum, si vnus vellet sentire lucrum, & nõ damnũ. Host. in sum. huius ti. §. in aliquo, vers. sed quid si periculũ. tenet oppo. dicens, q sicut in aliis contractibus, ex quorũ natura periculũ spectat ad alterũ, p̃õt apponi pactũ, vt periculũ ad reliquũ spectet, vt in c.vnico. de cõmo. & l.1. depo. ita dicẽdũ est, & in hoc ẽctu societatis, vt licet ex eius natura, periculum spectet ad vtrunque, tamen ex pacto põt ad alterum dunt axat pertinere. nam contractus ex conuentione legem accipiunt, vt in reg. contractus, de reg. iur. libro sexto. & pro hac sua opi. adducit bo. tex. Institit pro so. in §. de
f illa, [f] cum vers. seq. sed Acc. & Azo, tenuerunt oppositum, & sic concordant cum gl. alle. in l. si non fuerit. ff. pro socio, & idem Io. Cal. hic. Non ob dictum Host. quia in aliis contractibus est, non contra, sed præter naturã contractus. Sed in cõtractu societatis, cũ habeat instar cuiusdã fraternitatis. l. verum. ff. pro socio. est proprie contra naturam contractus, vt vnus solus sentiat damnum. nec ob. § de illa. quia non debet intelligi secundum eũ in capitali: sed debet intelligi in aliis lucris, & damnis, vt in illis valeat pactum, vt sentiat de lucro, sed non de damno. Darem alium intellectum ad illum text. vt loquatur in recipiente pecuniam, & ponente operam tãtum, vt ex pacto possit damnum non sentire. s. pecuniæ. satis est. n. si sentit damnum operarũ amissarum. nã sicut in lucro pecunia, & opera, æquiparantur, ita & in dãno sentiẽdo, sed ex parte pecuniã dantis, non p̃õt hoc pactũ inteuenire: quia proprie est cõtra ipsam societatẽ, quia recipiens pecuniam, posset sentire duplex damnũ, videlicet operarũ amissarũ, & pecuniæ receptæ: & aliius nullũ damnũ sentiret, cum haberet suam pecuniam integram, & scias, q hęc opi. est tutior.
g & iõ est amplectẽda. [g] † Sed aduerte ad vnum dictum Io. An.
12 de quo Io.Cal. non facit mentionem, in c. per vestras, de dol. post di. rest. vbi sensit, q pecunia dotalis potest deponi apud mercatorẽ, qui dẽt cauere de pecunia integraliter restituenda, sed lucra debẽt cõpensari cũ damno, & quicquid supererit de lucro poterit diuidi. & sic apertissime sentit, q̃ possit
h apponi pactũ, vt capitale semper sit saluum, [h] sed vt sentiat q̃ sit speciale in dote, & alleg. l.1. ff. sol. ma. vbi dr prouidẽtia, vt salua sit dos mulieris. Et semper dubitaui de illo dicto. nã non probatur iure, imo in contrarium facit tex. in c. sup eo. ẽ.eo. nã si contractus in se esset vsurarius, & illicitus, talis cõtractus non posset recipere aliquam compensationem, propter bonũ, q̃ inde sequitur; maxime propter bonũ charitatis, & corporale, vt no. in c. super eo. & no. Io. An. in reg. peccatum.

ADDITIONES.

a ¶Ad certum terminum. Adde Alex. consi. 72. 1. lib. & 172. 2. lib.
¶Ad certum terminum. Adde hic Abbatem, in c. ad nostram. de emp. & vbi dicit, quod testamenta eorum, qui vendunt res maiori pretio, quam dilatam solutionẽ, & minori, si incontinenti soluatur, non valent. Et ibi dicit se consuluisse. Quod dicit esse verum si hoc faciebant propter hoc, quia quis vendit nunc rem pro eo pretio, quo nunc valet, hoc pacto, quod si plus valebit in posterum, illud plus teneatur tradere venditori, & minus valebit, nõ diminuatur de pretio, quia ista dicitur etiam vsura, quia contractus claudicat. Ita dicit Arch. in c. fi. 14. q. 3. Bar. Bellen.

b ¶Vsurarius. Facit quod habetur, in c. illo vos. de pign. vbi per Io. de Imo. & quæ dixi pridie, in consi. quodam.

c ¶Supra de test. Sed But. hic dicit, in fi. commenti, quod vbi ecclesia non est certa, debet in dubio interpretari in benigniorem partem. Sed ipse contrahens, qui est certus de conscientia sua vbi dubitat, debet potius abstinere, & est sibi consulendum ab ecclesia, vt supra eo. in ciuitate, & hoc modo debet intelligi, glos. in c. vni. de scrutinio. Ale. de Ne.

d ¶Tempore solutionis. Vide latè Ale. in l. pretia rerum. ff. ad leg. Fal. Bart. & alios in l. 2. in fi. C. de rescin. vend. And. Barb.

e ¶In ciuitate. No. pro dantib. pecuniam ad mercantiam, vel facientib. fieri tates in mercantijs. & vide omnino quod notaui post Abb. in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. Bar. de Bel.

f ¶De illa. Scribi vide plene Ang. de Are. de hac q.

g ¶Amplectenda. Sed ille tex. loquit in distincte si recte inspiciatur. Vnde ille §. de illo, est intelligendus, siue apponens tale pactum posuerit de lucro pecuniæ, siue non, & hoc vult ille tex. q̃ non. Melior est solutio Bonifacii. lectus Io. Cal. quem communiter sequuntur Doct, videlicet, q ibi non intelligatur nõ de capitali, sed de dãno, & lucro mercimonij, q̃ præpter lucrũ dr, omni damno deducto, damnum lucro, oi deducto. & ideo coiri societas. vt eius lucri quod reliquum in societate, sic omni damno deducto, altera pars feratur, sic ab vtraque parte, & eius damnũ quod relinquitur, pars alia capiatur, scilicet ab vtraque parte, vt ff. pro socio. Mutius, & ita dicit D. Card. in 4. q. Sed iuxta hoc quæro, numquid valeat pactum, vt vnus ex socijs habeat duas partes lucri. Alius autem tertian, vel quartam. Dicẽdum est, q̃ sic, si is qui plus debet habere plus contulit societati vel pecuniæ, vel operis, vel cuiuslibet alterius rei dotalis, alias pactum non valet, vt est tex. in l. si non fuerit. ff. pro socio, & hoc verum quando exprimuntur partes damni, & lucri. sed si de damno tantum sit expressum, de lucro etiam intelligitur repetitum, & econtra, vt Inst. pro socio. §. illi. Secundo dubitatur, an valeat susceptio periculi in casus fortuiti in aliis contractib. & videtur, q̃ sic, vt in c. j. de cõmo. & in c. bona fides. de deposito. Sed circa hoc vide Io. And. in add. Specu. in tit. loc. §. iam dicendo. in addi. quæ incipit. de hoc satis scripsi. Sed quod in contractib. qui fiunt Venetijs, Florentiæ, Ianuæ, & similib. locis, vbi quis aliquis mittit aliquid vltra mare, contrahit cum aliquo super periculo, quia alius suscipit in se periculum rerum missarum vltra mare, & pactabunt, & obligant se ad dandum, quantum mittens æstimat ipsas res centum, & i pie qui misit tales res pro illa susceptione periculi, habet decem, vel 20. prout continet conuentio. D. Card. in 4. opposi. prope finem dicit, q non est vsura, sed contractus emptionis, quia de eius substantia est, q̃ interueniat res, & pretium, vt in l. 1. & 2. ff. de contrab. empt. hic autem nulla res interuenit. Vnde videtur dicendum, q̃ talis sit contractus innominatus. l. facio, vt des, vt in l. naturalis, ff. de præscr. verbis pro to tamen contractum licitum. Vlterius quæro circa illud, q̃ dicunt Doc. de contractu societatis. Pone dedi vni centum, vt illa centum ponat ad mercantiam, siue ad negociandum. ipse. n. ponit solam suam industriam, sed sola centum per casum fortuitum fuerunt deperdita: quæritur, quid ille, qui ponit tantum operas, teneatur aliquid reficere ei, qui perfuit pecuniam. gl. in l. 1. C. pro socio. dicit, q̃ non tenetur ad aliquid quia qui posuit solum operas, non censetur se obligasse ad damnum istius. Sed Per. ibi distinguit, quod aut pecunia est statim perdita. & tunc damnum est commune. Aut pecunia est perdita post operas perditas, & tunc damnum totum pertinet ad illum, qui posuit pecuniam: quia sufficiebat recipiens pecuniam perdiderit operas, & illam opinionem dicit Cyn. æquiorem. Sed Bar. in d. l. 1. C. pro socio. videtur sequi opinio. gl. & ibi dicit, q̃ tota illa gl. est tenenda menti, quia communiter tenetur, & ille tenet Bal. ibi, in 3. q. per rationem, quia quantitas est commune lucrum, eatenus damnum debet esse commune. Sed recipiens pecuniam, & ponens operas, nihil debet lucrari de capitali. ergo si deperditur, in nullo debet damnificari, & hoc tene. Ale. de Ne.

h ¶Sit saluum. Adde Lud. Ro. consi. 238.

13 catum, de reg. iur. lib. 6 † Secũdo quæro de alia qõne notabili, quidam mercator paratus erat ꝓficisci in aliam regionẽ, empturus merces, in quib. verisimiliter fuisset lucratus centũ, accessit amicus, & rogauit eum, vt mutuaret sibi illã pecuniã, quã ꝓmittebat sibi restituere in termino cum lucro spe
n rato, nunquid contractus sit censendus vsurarius. Inn. q̃ sic. licet aliqui oppositum teneãt quia daretur materia cõmittẽdi hãc prauitatẽ vsurariã. Host. in c salubriter, ẽ.e. dicit, q̃ iste
14 obligatus creditori ad id, q̃ verisimiliter fuisset lucratus, quasi hoc pcipiat, rõne interesse, & nõ rõne vsurę. Io. An. dicit hoc dictũ Host. ꝑcedere post morã cõmissã. sed ante mo
ram nõ, quia ibi nullũ est interesse; aliàs vsurarius posset fingere se velle ire ad emendum merces, vt mutuaret pecuniã,
15 sub isto colore, ad vsuras. † No.1. & non tradas obliuioni id, q̃ sentit Io. An. ex his verbis, vt ẽt in contractu mutui, possit peti post morã interesse lucri verisimiliter cessantis, de quo dixi in c. cõquestus, ẽ.eo. Sed an a principio possit haberi ista ratio, posset forte dici, q̃ vbi mutuans ducitur bona intẽtione, & potius mutuat vt seruiat amico, q̃ in fraudẽ, q tũc excusatur à peccato licet, alia opinio si tutior. † Circa hoc dubitatur ẽt, de alia q̃stione, aliquis hẽt merces quas intẽdit deferre ad aliã regionẽ, & vendere ꝑ cariori ꝑtio, alius apparet hic, & offert idẽ pretiũ hic q̃ posset habere in loco destinato nũq liceat facere hunc ẽctũ. Inn. q̃ sic. nam sicut rõne tpis excusatur q vẽdit merces pluſquam valeãt, vt hic in fi. ita, rõne loci. Host. inclinat in contrariã sñiam, & mouetur qa nõ sine magna necessitate mouetur ad emẽdũ, cũ & ille subijsit labores in itinere, & forte perdidisset aliquo casu. Io. An. dicit, q̃ aut pretiũ soluitur de ꝑsenti: & contractus est licitus, qa vult forte deferre ad aliũ locũ. Aut differt̃ solutio ꝑtij, & procedit opi. Host. põt dici, q̃ ẽt hoc vltimo casu vbi cessaret fraus, adhuc procedat opi. Inn. qa forte vult deferre ad locũ, vbi sperat maius lucrũ. Itẽ ex quo iste nõ erat hoc vẽditurus
a pro isto pretio [a] satis cõpensatur. † Vlt. hic quæro dicitur hic
16 q̃ non est licitũ [b] aliquid recipere vltra sortẽ ex pacto, qd si
b recipiat aliqđ seruitiũ verbale vel facti, puta mutuo tibi decẽ, vt instruas me, vel filiũ meũ, vel intercedas pro me apud Deũ, vel vt vadas ꝓ me Romã. Ray. & Gof. in eorũ summis huius ti. & sequit Cal. cõcludũt, q̃ nõ est licitũ. sed hoc intelligendũ est qñ illud, q̃ recipitur est pecunia æstimabile. vt ẽ. dixi fm Tho. nã nulla in crementa recipi debent ex mutuo,
c quocũque sint, & qualicunque. 14. q. 3. c. 1. 2. & 3. † Et ex hoc
17 infertur ad q. Doctor mutuat pecuniã scholari, [d] vt intret fẽ
d cũ, & aliàs non erat mutuaturus, nec scholaris intraturus; vel aliqs mutuauit vni, vt veniat ad molẽdinũ, vel ad furnũ. sũi. Io. Cal. dicit, q̃ si iste mutuans, recipiet aliqđ cõmodũ pecuniæ æstimabile, q̃ cõmittitur vsura. exemplũ in Doctore, qui ex cõcursu scholariũ efficitur magis famosus, & habet
e maiores eãs prę manib. vel ex hoc ampliatur sibi salariũ, [e] & ita in domino molendini, qa plurimi ꝓp hoc concurrũt. nã vere ex mutuo isti recipiunt aliquid vltra sortẽ, ideo tenetur
f ad restitutionẽ, sed eã facere debent pauperib. qa ab illis, qb. mutuauerunt, non extorserant istã pecuniã, [f] & ad hanc cõclusionẽ debẽt reduci gl. iuris ciuilis. vna est in l. fi. ff. de offi. ꝓfect. vrb. Alia in l. 2. ff. de calum. & sẽserunt, q̃ committere
g tur simonia, [g] q̃ non est verum, quia scholaris nõ vendit doctrinã Doctori; imo Doctor instruit scholarẽ; & ad hoc mutuat pecuniam, sed cõmittit vsuram fm distinctionẽ prędictam. † Vlterius quæritur nũquid sit licitũ ẽt emere [h] vt ca-
h ẽ. eius vendatur, & cõcludit post Cal. hic, & Inn. in c. 1. ne cler. vel mo. q̃ aut quis emit rem hic, vt eã integrã vendat. & principaliter inducitur sub spe lucri, & nõ licet, pro hoc bo. tex. in c. ciiciens. 53. di. & in c. qñ. 14. q. 4. Aut habet intẽtionem mutãdi in aliã forma, vt quia emerit lanã, vt inde faciat panꝑ num, vel vult deferre rem integram ad alium locũ; & tũc est licitũ, licet inducatur spe lucri, quia hic ponit labores, & industriam suã: iuxta illud dominicum. In sudore vultus tui, ve
i ẽ. pane tuo, & probatur d. c. ciiciens, & d. c. qñ. Sed tẽpore pœnitentiæ debet quis abstinere a mercimonijs. de pę. dif. 5, qualitas. Aut nõ inducitur principaliter spe lucri, sed emit frumentũ, vt abundaret cũ familia sua, vel ne ciuitas tractu temporis pateretur penuriã, qa alij extrahebant frumẽtum, & tunc licet alio tẽpore vẽdat carius, q̃ emerit, non peccat. ar. opt. hic vbi quis potest vẽdere mercẽs plus, q̃ valeant, quã
19 do dubitatur an tempore solutionis sint valituręplus, vel mi
i nus. † Dicit tamen Cal. hic vnũ notabile verbum, q̃ mihi placet, istum non euitare peccatum; qui scienter emit rem minus, [i] q̃ valeat, saltem ignorãte venditore; quia videtur decipere proximum; & sic limita illud, q̃ licitum sit cõtrahẽtib.
K de decipere vsque ad dimidiã iusti pretij, vt procedat quãdo recipia interuenit deceptio, non ex propósito [k] clericis aũt
l nõ est licitũ aliquo casu exercere huiusmodi mercimonia, [l] ad hoc c. negotiatorem clericum. 87. di. vide q̃ no. in c. 1. ne cler. vel mo. Si tamẽ indigeret, licite posset exercere aliquod opus, vt puta emere chartas, scribere libros, & vide q̃ no. gl.
m 14. q. c. canonicũ, & c. 1. de celeb mis. [m] † Vlterius q̃rit̃ mutua
20 tiⁿ tibi certã speciẽ, puta frumentũ q̃ tpe ẽctus valebat tres
n florenos, nũc tpe satisfactionis valet sex: nũqd salua cõscientia posim hoc frumẽtũ ꝓtio sius recipere, & cõclude q̃ aut ductus bona intentione tibi mutuaui, & tũc licet varietur ꝓtiũ posũ salua cõscięntia recipere, & tu teneris reddere: nã sic
o mutuaui frumẽtũ, ideo debeo recipere ẽt frumẽtũ° einsdẽ bonitatis intrinsecę. l. cũ qd. ff. si cer. pe. nã sic potuisset vilescere eius pretiũ: secus si habuissem intẽtionẽ deprauatã, qa mutuaui frumẽtũ antiquũ, vt sic postea haberẽ nouũ, & sic in meliori pretio, & de hoc per Hug. & Archid. 14. q. 4. c. fi. qs
p clericus. [p] † Vltimo posset quæri. nũquid quis teneatur restiti
21 tuere vsuras, & quicquid lucratus est ex illis, an vsuras tñ dũ taxat. de hac q. vide q̃ no. Io. An. in c q̃q. eo. ti. li. 6. & cõclusio videtur, q̃ aut lucratus est per vsurariã prauitatẽ rem germinãtem, & producẽtẽ fructũ, puta vineam; & tenetur totum restituere: qa hoc immediate ꝑcedit ex vsuraria prauitate, aut recipit pecuniã, & non tenetur restituere, nisi pecuniã: quia reliquum processit ex operib. suis, & industria nam pecunia lucrata ex vsura, nõ est apta ad producendũ aliquem fructũ. Vnde lucrum attribuitur potius personę quam pecunię, & dic vt plenius no. in prędalleg. loco per doctores.

ADDITIONES.

a ¶Pretio. D. Car. in §. ratione. in 1. q. sequitur distinct. Io. An. Sed dñ dicit q̃ si certum esset, quod venderet plus, non propter tarditatem solutionis pretij, sed qa plus recepturus erat portando ad alium locũ, contractus est licitus, licet retardetur solutio pretij. Nec obstat fm eum, si dicatur, q̃ non est licitum recipere aliquid pro interesse nisi post morã, quia cõtractus venditionis, & contractus mutui, nõ procedunt a pari, quia in mutuo omnis spes lucri est prohibita secus in alijs contractib. & ideo licet in mutuo hoc sic prohibitũ tñ secus est in casu nostro: quia licitũ est sperare lucrũ ex eo, quod plus esset consecutus, portando extra locum, & sic But. concordat cum opinione Abb. Sic. & mihi placet. Ale. de Ne.

b ¶Licitũ. An ꝓ mutuo liceat recipere aliquod seruitiũ verbale, vel facti. Et de hoc vide oio Lau. de Rodul. in tract. de vsur. in 35. q. cũ septẽ sequentib. & Per. de Anch. in repe. reg. peccati, in 8. q. princip. lib. 6. Bar. de Bel.

c ¶4. q. 3. Hoc declara, vt dixi supra eod. consuluit. in addi. quæ incipit. Vide de hoc B. Thomam. Ale. de Ne.

d ¶Doctor mutuat pecuniã scholari. Adde de ista q. Ant. Cor. fin. suis in ver. Doctor. quod incipit pro solutione. quod sing. retuli, & secutus sum in apo. ad istũ ẽ. in rub. eo. ti. nu. 4. vt intret secũ, aliàs non intraturus. Zach.

e ¶Salarium. Vtrum doctor mutuans scholari, vt intret secũ committat vsuram, dixit se dicturum in c. nauiganti. & postea non dixit. Sed de ista q̃stione vide Per. de Anch. in repe. reg. peccati venia. in 8. q. & Abb. sup. eo. ti. in rubr. vltra med. Sed vide gl. in ver. occupasse. ff. de offi. præs. vbi s. q dicit, quod qui inueniunt scholares, data pecunia, dicuntur committere simoniam. Et vide Bal. in proœ. Greg. Bar. de Bel.

f ¶Pecuniam. Ex hoc infertur, quod si doctor non speraret aliquod lucrum pecuniarium ex maiori cõcursu scholarium, sed solum hoc faceret propter honorem, hoc casu non diceretur committere vsuram, ex quo talis honor non est pecunia æstimabilis.

g ¶Simonia. Istam quæstionem format Io. An. in reg. peccatum. in vlt. art. s. in solutione argumentorum, facit ad contraria, & in fi. illius articuli hoc ponit, limitat tamen nisi ille, qui iuit ad molendinum fuisset passus damnum, quod non fuisset consecutus eundo ad molendinum alterius nam tũc debet fieri restitutio, vsque ad quantitatem illius damni, & idẽ tenet d. Car. hic, in prin. huius cap. in 7. questio. Ale. de Ne.

h ¶Emere. Et adde quod dicit inn. in c. tuam. de æta & qual. quod si donatarius, vel qui alia seruitia repetit procurat in Romana curia, beneficia ꝓ donante, vt se liberet ab illa obligatione antidorali, committit simoniã, & est simoniacus, & ibi exclamat præsertim cõtra Cardinales procurantes beneficia pro seruitorib. & familiarib. suis, quia committũt simoniã. Et refert, & sequitur Ang. in l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de pet. hæret.

i ¶Rem minus. Vt non liceat emere rem vilius, & vendere carius, vide quod late notaui post Ant. in c. 1. ne cle. vel mo. Bar. de Bel.
¶Rẽ minus. Vtrũ liceat emere rẽ minus q̃ valeat in foro cõsciẽtiæ, de hoc vide ꝓ latissime notaui post gl. in hoc capitul. 2. quæst. 2. Bar. de Bellen.

K ¶Non ex proposito. Et ideo dicit gl. in l. semper in conuentionalib. ff. de regul. iur. quod quamuis licitum si contrahentib. se decipere, tamen non conuenit bono viro.

l ¶Mercimonia. Vtrum clericus liceat mercantiam exercere, vide quod de hoc notaui post Ant. in c. 1. circa prin. ne cle. vel. mo. Bar. de Bel.

m Celebr. mis. Cui iũge gl. 24. q. 3. in h. sũmę, & de isto ar. an liceat emere rẽ, vt charius vendatur, & an mercantia sit licita in clericis, vel in laicis. Vide de hic D. Car. in §. ratione. in 3. q. & ẽctha. 2. 2. q. 77. art. 4. Ego vero plene dixi in c. 1. ne cler. vel mo. vbi alij doct. tangunt. Ale. de Ne.

n ¶Mutuaui. Vide ad hãc materiã Ale. cõsi. 75. inci. diligẽter ispecto. in 2. vol. vbi tãgit, an sit licitus ẽctus, vẽdere frumẽtũ hoc pacto, q̃ detur ꝓ cium quãti valebit in mẽse Maij, & nũquid si do pecuniã, vt reddas quinque pro centenario sit vsura, vide Soc. tenentẽ, q̃ non, in l. 2. in princ. ff. si cer. pet. Sed contrariũ concludit Abb. in con. 114. incip. in q. mouẽda 2. vol. & in consi. 74. inci. videtur in 1. vol. Are. in consi. 151. inci. viso themate.

o ¶Mutuaui. Vtrum contractus sit licitus quando datur frumentũ ad reno uandũ. de hoc vide latissime Laur. de Rodul. in trac. de vsur. Bar. de Bell.

p ¶Frumẽtũ. Vide Io. de Im. consi. 25. vbi quęrit q̃dã mutuauit frumẽtũ cũ pacto, q̃ debitor teneatur illud reddere, quando creditori placuerit, cõsuluit q̃ est vsura. assegat, q̃ voluit Io. Cal. Vbi vide omnino. And. Barb.

p ¶Clericus. Ibi Hugo dicit, quod non est vsura. nam tenetur recipere etiã si esset maioris æstimationis tpe solutionis. Ratio est secundum Io. Cal. si esset maioris æstimationis tpe solutionis. Ratio est secundum Io. Cal. qa in mutuo debet res restitui eiusdẽ bonitatis in qualitate intrinseca,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.si cer.per.l.eum quid.sed non est necesse, quod sit eiusdem æstimationis:imo si actum fuit quo tempore redderetur, illius temporis habetur ratio,quoad æstimationem; aliàs habetur ratio temporis quo fuit petita res in iudicio,vel extra iudicium,vt in l.vinum. ff.si cer.per. Sed Ioan. Cal.refert quosdam distinguere,de qua distinctione facies tres casus.Primus est qñ non est verisimile ,quod res sit futura pretiosior tpe solutionis,vel probabiliter dubitatur,& tũc bonũ est,q̃ inspiciaſ æstimatio tpe solutionis , vel tempore moræ ipsius debitoris , vt in d.l.vinum , & pro hoc bene facit iste tex. Secundus casus est quando non est verisimile,quod res erit pretiosior tempore solutionis,& creditor non erat rẽ, puta vinum,aut frumentũ seruaturus,sed cõsumpturus,& tunc est vsura. Tertius quando erat seruaturus , & tunc creditor aufert libertatem debitori se liberandi,& tunc est vsura . Nam hic,& in casu præcedenti, creditor voluit se exonerare,& debitorem onerare, aut talem libertatẽ non aufert debitori,& tunc non est vsura,imo posset creditor mereri,si bona intentione ante terminum requirit debitorem, vt soluat ne oneretur,secus si haberet intentionem corruptam, vt quia dicit, quod potest vsque ad terminum retinere,vt se à dominio releuet,licet non auferat libertatem se liberandi ante terminũ.Nã tunc licet nõ sit vsura,tamen peccat,& hæc distinctio secundum Cal.utitur magna æquitate , laltem in foro pœnitentiali.Sed D.Card.in §.ille.dicit,quod tunc tantum excusatur mutuans,qñ verisimiliter dubitatur,an tẽpore solutionis res sit plus vel minus valitura,aliàs secus,ne detur via fraudib.& mouetur per istũ. Sed ego credo,quod distinctio supradicta sit tenenda,nec obstat iste tex. quia loquitur in contractu emptionis,in quo propter terminum vendi tur res plus,quam valeat. vel emitur minus quam valeat, sic etiam loqui tur in c.in ciuitate.supra eod.secus quando mutuo frumentum,vel vinũ, vel aliud simile,& do terminum debitori ad soluendum, nam ipse debitor obligatur ad tantũdem eiusdem bonitatis,& potest ante terminum se liberare.Sed pro concordia potest sic dici,quod aut apponitur certus terminus,ita q̃ ante terminum debitor non potest soluere, & ita demũ excusatur mutuans, quando est dubium vtrum res , quam mutuauit sit plus vel minus valitura per istum tex. & in c.in ciuitate. Aut debitor põt quandocunq; se liberare.& hoc casu puto conrractum licitum,cum debitor possit se liberare, soluendo ante terminum . hoc tamen intelligo, nisi mutuans, priuatam habeat intentionem , vt quia mutuaret sub spe recipiendi rem,quam mutuauit,qñ erit maioris valoris . Vnde tene distinctionem prædictam.Sed quid de eo qui mutuat pecuniam eo tempore quo frumentorum,vel vinum est charissimum,& facit pactum,q̃ certo tempore reddatur ei tantum frumentum,quantum tempore solutionis haberi poterit pro illa pecunia, sed tempore solutionis frumentum minus valet.Hugo,& Arch.14.q.3.si quis clericus.dicunt, quod licet creditori recipere plus frumenti in quantitate: ex quo est minoris æstimatio nis,quam tempore mutui.Et est ratio, quia censetur vendidisse frumentum,& pecuniam mutuasse gratis cum hoc, vt tempore solutionis reddatur in frumento. dicunt tamen quod in hoc actu ; posset interuenire peccatum,secundum pravam intentionem mutuantis, Ale.de Ne.

De crimine falsi. Rubrica.

Quia inter cętera præcepta legis diuinæ continetur,non furtum facies,nõ falsum testimonium dices , & supra visum est de furto, item de vsura, quæ est quædam species furti , & ideo competenti ordine annectitur de crimine falsi. De materia habetur in decretis,in c.in memoriam.19.dist. & 11.q. 3.quisquis.4.q.3.c.si testes.§.qui falso.

SVMMARIVM.

1 *Falsum committit testis,non solum si dicit mendacium,sed etiam si veritatem occultat,si super eo fuit interrogatus, vel iurauit dicere veritatem,in tota causa.3.4.*
Testis falsus lædit Deum,iudicem,& partem.
2 *Delinquens si ex eodem delicto læsit plures personas,debet omnibus satisfacere.*
4 *Veritatem tacere regulariter non est peccatum,nisi adducatur in testẽ, vel ex officio teneatur ipsam dicere.*
5 *Testis committens falsum , potest puniri extraordinarie per iudicem, durante causa super qua commisit falsum, causa vero finita , non põt ordinarie , formando contra eius processum , & ista pœna ordinaria non tollitur ex eo,quod fuit extraordinarie punitus.*
6 *Testis qui deposuit falsum,potest & ciuiliter, & criminaliter condemnari,nec vna tollit aliam.*
7 *Testis, qui deposuit falsum , punitur pœna falsi ; licet eius testimonium non habuerit effectum.*
8 *Sententia lata per falsas probationes,an teneat,& vsque ad quantum tempus possit retractari.*
9 *Testis falsum deponẽs,põt puniri per ordinarium, & an per delegatum.*
10 *Clericus deponens falsum,deponitur,& detruditur in monasterium..*
11 *Testis si recipit pecuniam, vt non dicat testimonium,punitur pœna falsi,idem si capit pecuniam, vt dicat verum.*

CAP. PRIMVM.

a 1 Alsidicus. a †Testis falsidicus tres lædit, Deum,Iudicẽ,& partẽ, & falsus est non solũ,qui mẽdacium dicit , sed etiam, qui veritatẽ occultat.h.d. secũda pars,ibi,vterq;. Casus literalis.Testis qui falsum testimonium dicit,trib. personis est obnoxius . Primum Deo cuius præsentiã contemnit:Secũo iudici, ęqu mentiendo fallit .Postremo innocenti,quem falso testimonio lædit.Item ille, qui veritatẽ occultat,reus est; & qui mendaciũ dicit : primus nõ vult
2 prodesse,secundus nocere desiderat.Ber.†No.1.ex tex.codẽ delicto potest quis lædere plures personas,& omnibus tenetur ad satisfactionem b facit quod legi.& no.in l.nunquam.
3 ff.de priua.delic.& in c.parochianos,de sen.excõ. † No.2.q̃
c testis dicitur falsus , & tenetur de falso , non solum c qñ dicit mendacium;sed ẽt qñ occultauit veritatem, d & hoc intelligo qñ interrogatus super tertio articulo dicit se nihil scire, vel qñ iurauit dicere puram,vel meram veritatem,& multa subticiuit,vt in c.cum dilecti, ẽ.de accus. secus autem vbi non iurasset,vel non fuisset interrogatus,vt in præal.l.nunquam.ff. de priua.delic.tunc.n.non tenetur,si non dixit veritatẽ,quia testis non debet esse verbosus,satis.n.est;q̃ respõdeat ad in-
4 terrogata.† Tertio no.q̃ quis peccat, & tenetur celando veritatem,quod intellige, secundũ Inn. qñ assumpsit officium testificandi , vel aliàs tenetur ex officio dicere veritatem, vel cum aliàs veritas haberi non põt; tacere aũt veritatem non est peccatum.22.q.2. in c.ne quis arbitretur . Vltimo potest colligi ita præsumendũ contra eum: qui nocuit, sicut cõtra
5 eũ,qui potuit prodesse,& noluit.† In gl.2.hæc gl.tria intellige & primo,q̃ testis falsus,puniri põt dupliciter.primo extraor-
c dinarie,cã durãte.secũdo ordinarie pœna falsi, cã præfinita, & declara hunc articulum latius, q̃ aut causa non est finita, aut est finita.primo casu , potest puniri per ipsum iudicem non inchoando contra ipsum processum de nouo extraordinarie,secundũ q̃ sibi videbitur. Sed ista punitio non tollit punitionẽ ordinariã, quæ poteri fieri per legẽ Cor. de fal.vt no.Cy.in l.nullũ.C.de testi.Spe.in ti.de teste.§.1.ver.sed numquidper pœnam,& vide gl.in c.presbyteri.5.q.fi.& præalle.c. ne quis arbitretur.finita vero causa, non põt amplius puniri,q̃ ordinarie:qa cũ ista pœna veniat accessorie ad causam principalẽ,& p sententiã finitũ sit officiũ indicis , tollitur hęc potestas,quæ veniebat accessorie.l.4.C.depoſi. & c. cum appellationib.de appel.lib.6.sed nec poterit puniri, nec accusari duntaxat.l.Cor.de fal.† Et si quæratur quæ pœna sit imponenda falso testi.Concludo,q̃ aut agitur ciuiliter,aut criminaliter.primo casu tenetur ad satisfactionem , inquantum
f sit.l.qui nomine.ff.de fal.& ar.hic, poterit ẽt postea accusari criminaliter,& est differentia inter liberum,& seruum. nam liber deportatur,& eius bona publicantur.[f] Seruus vero punitur vltimo supplicio,de quo,in l.1.§.fi.ff.co.Sed si executa facta in causa criminali,nõ põt retractari , tũc punitur tota
g pœna talionis.[g] l.1.§.1.ff.ad l.Cor.de fal.& fin prædicta intelligo,no.2.q.3.in fum.& 33.q.5. hæc imago.& in c.ad falsitatẽ
7 rũ,j.co.†In ea.gl.ibi,& si conatus non habuit effectũ,nõ obne gl.q̃ testis põt puniri de falso,licet testimoniũ suũ non habuerit effectũ,puta quia ex aliquo alio facto non valuit, vel quia aduersarius melius probauit ; & sic iudex nõ fuit secutus dictũ huius falsi:rõ est quia per hoc non releuatur, quin commiserit falsum,& intellige hoc dictum,qñ dixit falsum in forma testimonij:licet ex aliquo actu,vel facto extrinseco,non valuerit dictũ eius,secus aũt vbi nõ dixisset in forma testimonij,vt qa solũ corã notario,nõ præcedente mãdato iudicis, nã tũc põt dici falsus testis,& de hoc articulo dic,vt plenius.

ADDITIONES.

a ¶Falsidicus.Vide Fel.declarantem.& limitantem,in c.sicut,ver.non obstat supra,de re iud. Seb.Sap.
b ¶Satisfactionem. Tamen quoad Deum committit vnicũ delictum,de quo vide gl.in c.virginib.27.q. Ale.de Ne.
c ¶Non solum.Non solum est falsus testis,qui falsum deponit,sed & ille qui verum supprimit.Et est valde no.secundum Bal.in l.presbyteri,C.de epi. & cle.idem Bal.in l.vbi exigitur.§.dol.ff.de eden.quod omittendo, non mittatur falsum à teste,& tabellione,sicut falsum exprimendo. Item dicit Bar.in Auth. de test. p gl.de quo dicit haberi,in l.2.in auth.presbyteri,C.de epis.& cler. Vnum no.pro defensione istorum rusticorum delinquentiũ falsum,quod rusticus deponens falsum testimonium,non debet puniri de falso,nisi appareat , quod ex malignitate falsum deposuerit, quia præsumitur potius ex simplicitate dixisse, & propterea debet magistratus index aduertere ita no Ang.in §.& licet.in Auth.de test.habetur.Io.An.in c.cũ Io. heremita,de fi.instr.Et hoc procedit in istis rusticis vulgaribus, & simplicib.secus autem in rusticis sagacib.nam quidam sunt magaces, secundum gl.in Lathletæ.§.de rusticis.ff.de excusa.turo.
d ¶Veritatem.Vide multum congesta per Iaſ.in l.prælectiones,in 2.no.C. contra ius,vel vtili.publi.per Fel.in c.2.supra,de testib.cogen.ver.veritatem autem testis. Seb.Sap.
e ¶Præfinita.Vide Iaſ.in l.1.§.qui mandatũ.ff.de oſt.eius,cui man.est iurisdictio Deci.in c.præterea.supra de oſſ.deleg. Seb.Sap.
f ¶Publicantur.Hoc verũ est in hoie nobili,vel posito in dignitate, plebeus .n.dãnatur in metallũ,vt in l.fi quis aliquid,§.qui.ff.de cri.fal. Ale.de Ne.
g ¶Pœna talionis. Adde Bal.in l.presbyteri,C.de epi.& cle.vbi subiungit etiam quod eadem pœna punitur potestas compellens testem ad dicendum falsum,quod est no.secundum eum.allegat Bar.ita tenere.in l.1.§.1.ff.ad leg.Cor.de fic.Subiungit etiam quod potestas non admittens defensionem veritatis iuris,perinde punitur,ac si non admitteret defensionem veritatis occultatæ.Et est no.secundum eum.Quid autem in eo,qui vt veritas occultetur,non vult comparere,qualiter punietur? vide Bal.in l.presbyteri,C. de epi.& cle.vbi dicit, quod punietur criminaliter pœna criminis læsionatus,& ciuiliter parti tenetur,vel R.cip.per actionem de dolo.

no.per Ioan.An.in reg.non est sine culpa.de reg.iur. lib.6.in
3 mer.& per Bar.in l.si quis legatum.ff.de fal.& in fin. glo.†De hac materia,& quando teneat sententia lata per falsas probationes,& vsque ad quantum tempus retractari possit,die vt plene no.in c.licet,de proba.& per Io.An.in c. cũ venerabili de excep.& per Bar.in l.diuus. ff. de re iudi. & l.qui agnitis.ff. de excep.In glo.in ver.lædit,in fi.intellige glosſ.prout dixi in
9 gl.præced.†Sed hic quæritur quis est competẽs iudex habẽs merũ,& mixtum imperium,& nõ est dubiũ talem posse punire testem ordinarie,& extraordinarie,vt ẽ. dixi. aut est iudex habens iurisdictionem in ciuili tantum ; & tũc quidam dicunt,vt nor.in l.diuinis.ff.de fal.q̃ debet remittere eum puniendũ ad iudicem propriũ.Sed opi.verior videtur vt possit
a eũ punire extraordinarie.pro hoc tex.in l.nullum. præalleg. & sentit Spe.in tit.de teste.§.1.ver.sed nunquid iudex. & hæc procedũt in ordinario.[a] delegatus vero nõ ponit,sed remittit eum puniẽdum ad ordinariũ.Sed Inn.in c.pe.j.de pę.aliter sentit.Spe.in tit.de teste. §. 1. ver. sed quid de legato. & ibi Io.An.distinguit inter delegatum a principe,& inferioris, vt
b ti,[b] †Item quæro qualiter punictur testis clericus , q̃ falsum testimoniũ dixit.Sol.vide bo.rex.in cap.si episcopus.50.di.nã
10 debet deponi,& detrudi in monasteriũ ad agendũ pœnitentiam,pro hoc facit c.cum nõ ab homine,de iudi.& c. tuæ.j.
11 de pœnis.† Vltimo quæro quid si testis recepit pecuniam, vt non diceret testimoniũ,vel vt dicat verum testimonium, c dic quod tenetur pœna falsi,vt in l.1.ff eod.vbi per Bart.[c]

ADDITIONES.

a ¶Ordinario.Sed Bar.in l.diuus.ff.de fal.dic ita,quod ille potest de falsitate puniri,qui a iure per potestatem puniendi , aliàs debet remitti ad maiorem iudicem,vt dicit tex.in d.l.diuus.Sed But.hoc intelligit quãrum ad pœnam ordinarie imponendã.Nã pœnam extraordinariã potest imponere etiam iudex habens iurisdictionem in ciuilib.tantum,vt d.l.nullum,C.de testi. & allegat no.per Spec.in tit.de teste,§.1.ver.sed nunquid iudex ex officio,& sic dicit intelligendum Inno. Ale.de Ne.
b ¶Ignoti.quid si testis deponit falsum coram arbitro, dic quod non punier eum,sed remittet eum puniendum ad iudicem competẽtem , hoc tenet Spe.ti.de teste.§.1.ver.quid de arbitro , & sic etiam extraordinarie non poterit punire,& hoc tenet hic But. Ale.de Ne.
c ¶Bart.Et pro hoc Bar.dat ibi cautelam,quod si aliquis facit qđ testes non veniant ad deponẽdum testimonium,quod accusator faciat processum contra testes,quod acceperunt pecuniam ob testimonium non dicendũ quia tunc poterit eos condemnare l. Cornelia,de falsis, & huius timore dicti,venient ad testificandum. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falsas literas,non debet executioni mandari.*
2 *Merus executor sententiarum, potest admittere exceptionem nullitatis oppositam contra sententiam,ne mandetur executioni.*
3 *Suffectus de falso.potest detineri & capi,donec constet de veritate.*
4 *Sententia lata per falsas literas,nunquam poterit mandari executioni sine temporis præfinitione.*
Sententia lata cum falso , procuratore , nunquã mandatur executioni.
Sententia ex falsis probationib. potest intra certum tempus retractari.

CAP. II.

a 2 1 Vper eo. a † Sententia lata per falsas literas,nõ debet executio ni mãdari.h.d.Primo cõmendat eũ,cui scribit de præterito.secundo instituit eũ de futuro,ibi,mandãtes.Casus liter . Quædam sententia fuit lata authoritate falsarũ literarũ , ille, p̃ quo lata fuit, ipetrauit executionẽ faciẽdã p eũm Vigorien.ille citatis partib.vt sniã executioni mãderet,oppositũ fuit corã illo,q̃ sententia illa lata esset per falsas literas.episcopus literis vitis,noluit eam executioni mandare,cũ essent falsæ.cõsuluit Papa, & ipse commendat ipsum,q̃ noluerit sententiam illam latã per falsas literas mandare executioni, præcipiens vt quoties aliqua scripta sub nomine Papæ redarguẽda viderit nullam eis fidem adhibeat,nec obseruet q̃ per ipsas mandatur , sed
2 cum,qui præsentauerit illas,detineri faciat diligenter . Ber. †No.1.q̃ merus executor potest admittere exceptionẽ nullitatis , ad effectum differendi executionem, eamque referẽ-
3 di ipsi superiori.de qua materia plene no.in c. olim, de reiu. & ſ.pastoralis,in §.præterea,& ſe.de offi.delega.†Item no.q̃
b suspectus de falsitate,potest capi.[b] & detineri,donec reperta
c fuerit veritas.de quo in c.memoriam.19.di.[c] †In gl. ibi tẽpo
4 ris præfinitione.tene perpetuo menti gl.& multũ allegatur, q̃ sententia lata per falsas literas delegatoria,potest retractari sine præfinitione temporis.Idem est in sniã lata cum falso
d procuratore,[d] vt in c.nostra.de procura.secus vbi iudex habebat aliàs iurisdictionem , sed probationes fuerunt falsæ , quia tunc ad agendum de falsitate tempora sunt limitata. de quib.per Io.An.in cap.cum venerabilis.de excep.In gl.2. ibi,de cætero.& plene de materia per Bar.in l.a diuo pio. de re iud.& in d.cap.pastoralis.

ADDITIONES.

a ¶Super eo.Pro intellectu huius decre.vide omnino Arch.in c.in memoriã 39.di. Bar.Bellen.
b ¶Potest capi.Adde hic,q̃ licet lex.loquatur de præsentatione facta ordinario:dicas q̃ idem debet facere ordinarius ad mandatum delegati.Ita dicit Arch.in c.in memoriam.10.di.ar.c.1.& c.præterea.de of.dele. Bar.Be.
c ¶19.dist.Et dicit hic But.q̃ licet ex rescripto falso nõ nascatur iurisdictio, tamen nascitur potestas capiendi,& sic iudex nominatus in falsis literis, poterit capere impetrantẽ,alle.no.in cle.1.de rescr.sed illa cle. loquitur quando rescriptum,q̃ ipso iure nullũ est,emanauit vere a sede apostolica.sed iste loquitur in rescripto falso,q̃ nõ emanauit a sede apostolica, tñ Inn.& Host.idem tenent,dicentes,q̃ delegatus põt istos facere capi, & q̃ ad mandatum delegati,ordinarius hos capit,etiam si fiat clerici,vt in c.si clericos.de sen.excõ.li.6.Sed Io.Cal.cũ quo trãsit D.Car.dicit.q̃ aut delegatus est impetratus per literas subreptitias, & tunc potest mandare ordinario, sicut etiã in expẽsis potest cõdemnare,vt in c.fi.de rescr.& in cle.1.eo.ti.Aut litera est falsa,i.nullo modo fabricata,i.non emanauit a cancellaria;& tunc ille vi debatur dari delegatus , & non potest hoc mãdare ordinario,sed bene significare,p̃ ea q̃ no.in c.super literis.de rescri.vbi D.Card.remittit sed ad illud,q̃ ibi dixit in 10. q. Ego puto opi. Inn.& Host.q̃ videt sequi Io.An.& But.esse veriorẽ per istũ tex.q̃ dat authoritatẽ capiẽdi ei qui videtur in literis falsis dari delegatus. Vnde sic dicerẽ.Aut quæris nunquid is qui videtur dari delegatus in falsis literis posit in expensis condemnare talẽ.qui tales literas fabricauit,& aduersariũ in iudiciũ traxit,vel aliã iurisdictionem, & dicendũ est q̃ nõ , quia nulla fuit attributa sibi iurisdictio,sed censetur persona priuata , secus si literę essent surreptitiæ,& quia tunc haberet iurisdictionẽ in accessoria,licet non in principali causa,& poterit condemnare impetrantẽ in expensis,vt in c.fi.de rescri.etiam si tales literæ essent iure nullæ,vt in cl. 1.eo.ti.Aut quæritur nũquid possit facere capitalem falsarium, & puto q̃ sic,per istum tex.Dato ergo.q̃ nõ habeat iurisdictionẽ ex vi literarũ, habet tamẽ potestatẽ capiendi ex iurisdictione a iure tributa,vt hic probatur.vnde etiã potest mandare ordinario,quod ipsum capiat.In quantum autem supra dixi,quod etiã clericus potest capi , dicit quod is,qui videbatur dari delegatus,potest ipsum facere capi per iudicem ecclesiasticum,nõ autem per iudicem laicum,vt in c.3.§.1.de sen.excom.de quo videbis eo.ti.vt famæ.& c.fi clericis.eo.tit.in 6. Ale.de Ne.
d ¶Cum falso procuratore.Adde,quod etiam post talis sententiæ executionem,potest sententia declarari nulla,& retractari executio ita multum notabiliter voluit Inn.in c.ex insinuatione.in fua gl.in ver. sententia,supra de procur.Et quod hic dicitur de procuratore,intellige de procuratore actoris,non rei,vt no.Ang.in l.fi tutor.in quib.cau.in integ.rest.

SVMMARIVM.

1 *Clericus falsificans sigillum principis deponitur, & aliquo signo in facie eius posito mittitur in exilium.*
2 *Degradatio actualis eximit clericum a potestate iudicis ecclesiastici;degradatio autem verbalis quæ est depositio,secus.*
Degradationis appellatione,venit aliquando depositio.
3 *Episcopus põt mittere suos clericos in exiliũ,ne veniãt in eius diœcesim.*
4 *Pœna corporalis,ex qua possit verisimiliter expectari pœna mortis,est pœnitus prohibita,ne per iudices ecclesiasticos imponatur.*
Faciens carcerari clericum,& ei minuere cibum,& potum , non euadit pœnam irregularitatis si talis clericus moriatur.

CAP. III.

1 2 A Daudientiam . † a Clericus falsificans sigillũ , charactere imprimitur,& in exilium mittitur.h.d.Communis diuisio,secunda ibi,fraternitati.Casus lite . Quidam clerici falsificauerant sigillum Regis Franciæ , episcopus quidam posuit eos in carcerem,significauit hoc domino papæ , postulans qualiter essent puniendi.Respondet papa,quod nec mẽbrum eis abscindi faciat,nec pœnam infligi corporalem,per quam mortis periculum incurrere possent,sed eis a suis ordinibus degradatis,in signum maleficij,aliquem characterẽ imprimi faciat,p quẽ inter alios cognoscãtur , & prouinciã eos abiurare cõpellat.Ber.†No.1.ex tex.tres pœnas infligendas clerico falsificanti sigillum principis.Prima est degradatio,& intellige de depositione verbali:nã : & illa degradatio, est:nã si caperetur ,p actuali degradatione,relinqueretur iudici ſeculari,& afficeretur pœna mortis,vt in c.degradatio, de pœn.li.6.sed hic post degradationẽ,remaneret sub ecclesia,vt patet ex impositione alienarũ pœnarũ.Et ex hoc infertur,q̃ appellatione degradationis,qñque intelligimus de depositione verbali.Secũda pœna est alicuius characteris impressio , vt sic possint isti clerici inter alios cognosci , vt alij magis terreãtur,& dicũt doctores hic,& bene , q̃ ista pœna nõ est regulariter infligenda per ecclesiã , qa periculosa,sed
b est specialis in odiũ maleficij:idẽ sentit gl.hic.[b] Tertia pœna est exi-

ADDITIONES.

a ¶Ad audientiam.Vide quod plenissime scripsi in tex.in c.olim.de rescrip. Bar.de Bellentzi.
b ¶Hic.Ego tamẽ putarem,quod si ex tali charactẽris impressione,nõ esset aliquod periculum,quod etiam pro aliis criminibus posset infligi, quia illa pœna corporalis est interdicta ecclesię,ex qua periculum mortis,vel mutilationis põt sequi , vt hic,& ſ. de raptu,in archiepiscopatu. & dic,q̃ talis impressio caracteris potest fieri in facie , propter odium criminis,fm Io.An.& But. & probatur in hoc tex.ibi , vt ab aliis cognoscãtur,& hoc tenet,licet Inno.titubet,quod D.Car.teneat,quod non descãtur,& hoc tenet,licet Inno.titubet,quod D.Car.teneat,quod non debeat imprimi in facie,ne cõtradicat iuri ciuili.sed tene opi.Io.An.& Bubeat imprimi in facie,ne cõtradicat iuri ciuili.sed tene opi.Io.An.& Bu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

est exiliũ,& sic not;quod ecclesia habet pœnam exilij.con-
3 concor.cap.fin.supra. de calum.† Et ex hoc not. quod eps
poteſt clericum compellere ad abiurandam diœcesim suã,
vt nunquam amplius illam intret ; sed debet exulare. Et de
multiplici specie pœnarum,vide Inn.in c.qualiter , & quan-
4 do.2.de accu.† Secundo no. q iudex ecclesiasticus non dẽt
a imponere pœnam corporalem,[a] ex qua possit verisimiliter
b sequi pœna mortis,& est iste tex.no.cõtra aliquos prælatos[b]
qui clericos mancipiant in durissimo carcere, diminuentes
adeo cibum,& potum , vt in breui tempore cogantur expi-
rare: nam certe tales prælati non euadunt pœnam,irregula
ritatis:nam vi pene extinguuntur,& emittunt animam.licet
enim prælatus possit moderate diminuere cibum , & potũ,
sicut agentes pœnitentiam faciunt,vt in c.nouimus. de ver.
sig.non tamen adeo , q inde possit sequi pœna mortis , pro
hoc bo.tex.in d.c.nouimus, & vide quod no. Io. de Lign.in
cle.1.de pœn.& remiſ.vbi idem ad literam tenet.

ADDITIONES.

a ¶Pœnam corporalem. Vide Bal.in l.de pecoribus.& quæ ibi no. C. ad l. Aquil. Aod.Barb.

b ¶Aliquos prælatos. Nota contra prælatos ita extenuantes vitam clericis carceratis.vt faciant eos expirare,&c.Adde quod no.idem Abb.in c.cũ non ab homine.de iud.& vide quod no.ibi Ant.& vide eundem Abb.in cã nobis, de apost.& adde Ant.in c.qualiter,& quando,el 2. de accu.& plus dicit sing.Io.de Imo.in cle.1.de pœ.& rem.in fi.quod officiales de putantes clericos tali carceri, sunt irregulares, si inde sequatur mors. Et idem quod Abb.hic,tenet etiam Bal.in l.de pecorib.in fi.C.ad l.Aqui. & Bal.& Sal. in l.transigere.C.de transac. pro quo faciunt quæ in simili scribuntur per Mod. post Abb.in c.nuper,circa prin. de sent.excõicatio.

SVMMARIVM.

2 *Excommunicatio non fulminatur per ista verba,statuo sub pœna excõmunicationis,etiam si proferatur per Papam.*

2 *Literas Apostolicas non potest quis recipere in curia ab alio , quam à Papa, vel eius officialibus ad hoc deputatis , sub excommunicationis pœna,quæ incurritur ipso facto.& si vero extra curiam,tunc secus, vt infra.num.7.*

3 *Commodatarius si remiserit rem commodatam per non idoneum , qui rem illam asportauit,tenetur:secus si elegerit nuncium fidum.*

4 *Excommunicatio potest pro eodem facto frequenter innouari.*

5 *Rescriptum ab excommunicato impetratum , est ipso iure nullum , nisi fuerit impetratum in causa absolutionis ,vel defensionis .*

6 *Literas ad lites non potest quis pro alio impetrare,nisi habeat speciale mandatum,idem ad beneficia.*

8 *Amicus potest impetrare literas ad beneficia pro amico , sine speciali mandato .*

Excommunicatio incurritur ipso facto per ista verba , excommunicationi subiaceat .

9 *Omnis excommunicatus est suspensus; vnde absolutus ab excommunicatione,censetur absolutus à suspensione, nisi fuerit citra excommunicationem etiam suspensus.*

10 *Literas falsas habens , si ipsas intra viginti dies non destruat, vel resignet , incurrit excommunicationem , cuius absolutio reseruatur soli Papæ.*

CAP. IIII.

a DVra sæpe. [a]Existens in curia,literas Aposto
licas non recipiat , nisi de manibus Papæ,vel officialium ab ipso deputatorũ.per-
sonæ tñ solẽnes per nuncios recipere poterunt,
de manibus tñ prædictorũ.contrafaciens,si laicus est,excõi
cationi subiaceat,si clericus est,ab officio,& beneficio depo
natur.h.d.vsq; ad §.adijcientes.& ille §.hoc dicit.Per excõica
tionis pœnam,prouidet contra non resignãtes,nec destruẽ
ter literas falsas intra 20.dies. & absolutio Papæ reseruatur,
& contrafactum non tenet.vel sic & breuius.prima pars pu
rit non recipientes literas de manibus Papæ , vel officialiũ.
secunda punit nõ destruentes literas falsas, & per hoc patet
diuisio,& secunda ibi,adijciẽtes.Casus lit.Quia clerici,& alij
recipiebant literas Apostolicas in curia à quibuscunq;,pro
pter quod falsitatis periculum imminebat,statuit Inno. sub
pœna excõicationis,& suspensionis ordinis , & beneficij, di-
strictius inhibendo,ne aliquis apud se.Apost.literas Papæ re
cipiat,nisi de manib.illorum qui ad hoc officiũ , de manda-
to do.Pa.sunt deputati. Si vero persona tantæ fuerit authori
tatis , vt debeat per nuncium literas recipere , nuncium ad
cancellariam mittat idoneum,per quem literas recipiat,iux
ta modum prædictum.Si vero aliquis huius mandati trans-
gressor extiterit,si laicus fuerit,excõicationi subiaceat.Si cle
ricus beneficij sui,& officij suspensione damnetur.Statuit ẽt
vt prælati ecclesiarũ,generalem ferant sniam,quã per singu
las parochias frequentius faciãt innouari. q si quis falsas li-
teras se habere cognsceit.intra 20.dies illas,aut destruat, aut
resignet,si pnã illam voluerit euadere, quam sniam nullus
relaxare præsumat sine speciali mandato Papæ, nisi in mor-
tis articulo,& si absolutio cõtra hoc præsumpta fuerit, nul-
1 lã obtineat firmitatẽ.Ber.† No.primo ex tex. q per hæc ver-
ba,statuo sub pœna communicationis,& suspensionis,& c.
non fertur excõicatio,vel suspensio, ipso facto , etiam si ipsa
verba fuissent apposita in principio;tñ Papa postea pœnam
2 ingerit,& respectu suspensionis,dicit eam imponendam, q
facit ad ea,q̃ dixi,in c.vnico,de sagit.† Secundo no.ibi, apud
sedem Apostolicam,&c.quod recipientes literas per alium,
non existentem apud sedẽ Apostolicã, non incurrunt ista
3 pnã.Ista ergo pœna afficit existentes in curia,recipientes li-
teras ab alio, quam à manibus Papæ , vel officialium suorũ.
& sedes Apostolica dicitur ibi esse,vbi est Pa. & curia sua.ad
b hoc c.ego N.& quod ibi no.de iureiu.[b] † No.3. ibi idoneũ,
3 q is qui tenetur per se aliquid facere, si facit per nuncium,[c]
c debet eligere idoneũ; aliàs factum nuncij sibi imputatur, &
ideo si remisisti librũ tibi cõmodatũ per nuncium non ido
neum,illo librum asportante,tibi imputatur mittenti, & nõ
domino;secus si elegisti nuncium verisimiliter idoneum,vt
d l.eũ qui,cũ l.seq.ff.de cõmo.& in c.significante.de pigno.&
quod ibi no.facit,quod no.gl.in c.presbyteri.95.dist.[d] † Vlt.
4 no.q excõicatio,potest pro eodem facto frequenter inno-
5 uari.† In gl.2.in fi.die melius,vt habetur in ca. 1. de rescript.
lib.6. vbi ponitur regula. q rescriptum ab excommunicato
impetratum,est ipso iure nullum, nisi in causa absolutionis,
e vel defensionis,[e] de quo ibi.† In glo.in ver. excõicato , in fi.
6 no.q finis videtur contrariũ principio.& Inn.dicit, q requi
ritur sententia.contrariũ tenet Gof.& Hos.Sed circa hoc fic
conclude,q aut requiritur nũquid quis possit impetrare lite-
teras per aliũ,& tunc aut ad lites,aut ad beneficia, si ad lites,
oportet q impetrans habeat speciale mandatũ , vt in c.nõ-
f nulli.de rescr.[f] & in hoc casu non loquitur hoc c.vnde quã-
libet cuiuscunq; qualitatis sit,põt per alium impetrare lite-
ras ad lites,dando sibi speciale mandatũ,vt in d. c.nonnulli.
Idẽ in literis ad beneficia,imo illas potest impetrare amicus
pro amico,sine aliquo mãdato,vt no.gl.in d. c.nõnulli,& in
d.c.ad aures.c.ti.& ad hoc sumus extra terminos huius cap.
7 † Aut queritur nũ quis possit recipere literas ab alio,q̃ à ma
nib.Papæ,vel officialiũ suorum ad hoc deputatorũ.Et distin
gue,q aut iste est in curia,& nõ debet, & iste est proprie ca-
sus huius cap. vt patet ibi,ne quis apud sedem apostolicam
&c.Si vero est extra curiam, tunc potest recipere literas de
manibus alterius quam Papæ,puta amici;sed ille, qui existit
in curia,non debuit recipere literas de manibus alterius , vt
hic in tex.in ver. quis,&c.Siue ergo impetret pro se,siue pro
alio,dẽt literas recipere de manib.Papæ,vel officialiũ,& hoc
sit,quia antiquitus multũ falsabãtur literæ apostolicæ in cu
ria;& falsantes dicebant se à Papa eas impetrasse, & sic non
8 loquitur tex.in terminis huius gl. † An autẽ contrafaciens
sit excõicatus ipso facto.gl.& doct.variant.sed dic,q per hæc
verba,excõicationi subiaceat,fertur sententia,ipso facto.nã
ex proprio significatu verborũ,non requiritur actus iudicij &
pro hoc c.si quis suadente.17.q.4.& no.in c.vnico. de immu-
g lib.6. [g] † In glo.in ver.euadere.ibi, tamen aliam sententiam
9 domini Papæ,&c.dic melius,quod ea. ad falsariorum, intra
eodem excommunicat falsantes literas per se, vel per alium
scienter ; sed si quis habet literas falsatas per alium, & eas
non vtitur,non haber locum illud capitulum , & in hoc ca-
su habet locum iste tex. dum dicitur, per hominem debet
fieri excommunicatio. vnde punitur hic ille , qui habet, &
non resignat,vel destruit, & ideo si iudex specifice non fert
excommunicationem contra talem,nulla pœna talis affici-
tur,ex quo non falsauit.In glo.si. in si. & no. hoc , quia facit
10 ad statuta,& ad alia iura. † Sed contra prædicta, & tex. opo-
nam ex toto si fertur hæc excommunicatio, supernacua est
suspen-

ADDITIONES.

a ¶Dura sæpe. Vide Domin. 19.di.c.in memoriam. Bar.de Bel.

b ¶De iure eius. Et in cle.ne Romani.de ele.& in c.præsenti.§.fin.de præbẽd. & Ale.de Ne.

c ¶Per nuncium. Vide Pau.de Cast.in l.videamus,in prin.ff.loca.& ibi gl.ale. plura,quando quis teneatur ex mala electione. Seb.Sap.

d ¶95.dist. Hoc intellige vbi nuncius cõmuniter reputatur fidelis,quia tunc si asportauit rem,excusatur ille,qui misit nũcium,& periculum spectat ad dominum rei,& de hoc est casus in l.argentum, ff.commo.

e ¶In causa absolutionis,vel defensionis. Vt super appellatione,quia etiam tunc tenetur facere mentionem de excommunicatione,vt no. ille in c.significauerunt.supra de excep.& Phi.Fran. in ca.bonæ, ver.11. de app.& Spe.in ti.de actore.verſi.item quod est excommunicatus. supra de præsent.§.5.ver.ad primum. Zachar.

f ¶De rescrip.Sed postquam literæ sunt expeditæ,& datæ impetrantis,præsumitur,quod habuerit mandatum.vnde non audietur excipiens de defectu,& si appellaret,eius appellatio debet reijci,vt dicit gl.& Doct.in d. c.nonnulli. Ale. de Ne.

g ¶Lib.6.No.hic,q valde no.scribit Bal.in l.contractus.in vers. deinde quæro.si apparet.C.de fi.instru.Item adde hic Arch. in c. in memoriam.19. dist.vbi dicit,q rescriptorum,quædam sunt vitia visibilia , & quædam inuisibilia, seu intelligibilia,priora visibilia sunt ea,de quib. in hoc ca. sicer,& ista vitiantur ipso iure.Item adde omnino,q no.Arch. 15.q.2.in summa,& Domin.in c.in memoriam.19. distin.

suspensio;quia quilibet excommunicatus est suspensus , de quo dic,vt plene no.in cle.cupientes,de pœn.in glo.quę incipit,nota noui.Solu.duplex primo,q̃ suspensio,quãdo est sequela ad excommunicationem , sublata excõmunicatione tollitur suspensio,vt in reg.accessorium.lib.6.secus quando suspensio est per se,secundum Host.& sic licet absoluitur ab excommunicatione,remanet tamen obligatus ex suspensione;vel fm eum pœna excõmunicationis cõcernit laicos suspensionis vero clericos.Et licet prima solutio videatur sibi plus placere,secũda tamen pœnis debet fieri mitior interpretatio;nec debet quis duplici pœna coerceri,vt in c.qñ.in fi. vt lite non contest.nam consequeretur ex primo intellectu,
a quod clericus excommunicaretur,& suspenderetur.[a]

ADDITIO.

a ¶Suspenderetur. Dixi in c.excommunicationi,de raptor.in addi.quæ incipit.& ibi hoc tenet glo.fin. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas literarum apostolicarum, ex quot, & quibus signis apparere potest, vide infra.cap.1.*

CAP. V.

2 1 LIcet. [a]†Ponit nouem modos falsandi literas papales,Casus lit.Licet in decretali præsenti di
stinguat Papa septem species falsitatis p sint falsæ;
quas quilibet diligens , qui per literas apostolicas conueni-
tur:debet aduertere diligenter; quas p singulos §§ videre po
teris p teipsum.In illo §.Eos etiam,dicit Papa,q illi non sunt
immunes a peccato falsitatis,qui literas apostolicas recipiũt
contra tenorem constitutionis proximę prædictæ . Itẽ qui-
dam sunt,qui accedunt ad bullam,& falsas literas caute pro
jiciunt,vt de vera bulla cũ alijs sigillẽtur, sed istæ species falsi
tatis non possunt facile cõprehẽdi,nisi vel in modo dictami
nis,vel in forma scripturæ,vel in qualitate chartæ.In alijs au
tem,diligens indagator consideret falsitatem , vel in adiun-
ctione filiorum,vel collatione bullæ,vel motione, vel obtu-
sione,præsertim si bulla non sit æqualis,sed alicubi magis tu
mida,& alibi magis depressa,omnia prædicta no. Ber. No.1.
ex tex.multos modos conferendi scripturã ad scripturã, nõ
solũ ergo fit cõparatio literæ,sed ẽt dictaminis,& charte:nã
habent curiales certum modũ dictãdi,quem de facili,alij ab
eis,nõ possunt imitari.Item in forma scripturæ, quia faciũt
aliquos tractus,& certa signa eis tantum manifesta , adeo vt
de facili nõ posset litera illa ita falsari,quin per scriptorẽ apo
stolicum falsitas deprehenderetur.Item in qualitate chartę,
dicitur litęræ apostolicæ scribuntur in chartis rasis,& in pul
chra forma.Item no.q̃ suspicio oritur contra bullam,seu si
gillum,qñ per oĩa,non est signũ simile vero sigillo.nã aliqñ
propter falsitatem,bulla est in vna parte depressa,pp mallea
tionem,& in alia parte timida,,ppter impressionem filorũ ,
solent isti falsarij imponere bullã in loco calido,vt sic effecta
tenera,possit filũ extrahi. In gl.fi.no.bene gl.dicit tamen Io.
An.& Hosti.q vbi litera esset deleta cum herba,seu cũ aqua
distillata non posset perpendi ex remedio huius glossæ.

ADDITIO.

a ¶Licet. Istud communiter tenent Doctor.& etiam Hostien.vltimate tenet. Alex.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Falsę presumuntur literę papales,si in eis episcopus vocatur filius,vel inferior frater,vel si vni scribitur in plurali.2.3.4.*

2 *Falsæ presumuntur literę apostolicę, quando emanant pręter vel contra solitum stylum curiæ.*

3 *Papa quare appellat episcopos fratres,alios vero filios.*

4 *Papa scribens Cardinalibus episcopis appellat ipsos fratres; alios vero filios,intellige de illis episcopis,prout est Sabinensis,Portuensis, & similes.*

Papa rescribens infidelib.an appellet eos filios.

5 *Prælati inferiores a papa dum scribunt subditis,debent appellare ipsos socios,aut fratres ; dum autem ipsis a subditis rescribitur debent appellari patres.*

CAP. VI.

2 1 VAm grauis. [a]† Falsæ sunt literæ papales , quibus episcopus vocatur filius, vel inferior frater , aut vni scribitur
in plurali.h.d.Primo ponit admirationem, secũ-
do ibi,cũ scire,in tribus,q̃ sunt in stylo curiæ format. & pri-
mo reducit ad ppositũ.tertio ibi,propter q, generaliter cõ
cludit.Casus liter . Quidã episcopus corã legato apostolicę
sedis de quibusdã criminib.accusatus renunciauit episcopa
tui,postmodũ ad apostolicam sedẽ accedens, quasdã literas
reportauit sub nomine apostolicæ sedis ad Archiepiscopũ
suũ Attinaten. in quibus continebatur q ipsum restitueret
ad ecclesiã suã altero substituto inde remoto.q & fecit.R.ex
illius loci,nõ credens literas a sede apostolica emanasse,pę
cepit literas illas per ipsum impetrantẽ ad sedem apostoli-
cam præsentari.dominus Papa visis literis quæ ipsi archiepi
scopo fuerunt præsentatæ, rescribit eidem dicens , quod in
eis,tam in continentia,quam in dictamine, fallitatem inue-
nit ; & in hoc fuit admiratus , quod literas illas credit a sede
apostolica emanasse,cum ipse scire debeat, consuetudinem
apostolicæ sedis esse talem,vt patriarchas,archiepiscopos,&
episcopos fratres appellet,nominando cæteros omnes dile
ctos filios in suis literis,& quando vni personæ scribit , nun-
quam ipsi loquitur in plurali vos, vel vester appellando ; sed
in literis præsentatis huic,dilectus filius vocabatur; cum in
alijs literis sibi aliquando trãsmissis videre potest se fratrem
venerabilem appellatum;vnde mãdat quatenus literas apo-
stolicas,& studeat intueri,tam in bulla,filio,& charta,quam
stylo,& quod veras pro falsis,vel falsas pro veris, nullo mo-
2 do admittat.B.† No.1.ex tex.attendendum stylum [b] Roma-
b næ ecclesiæ,quod literæ emanantes contra, seu præter sty-
c lum,præsumuntur [c] falsæ;& hoc procedit non solum respe
ctu dictaminis , sed etiam respectu continentiæ literarum,
vnde alibi dicit gl.in c.causam,quæ.de testi.q si aliquid con
ceditur in priuilegio;quod deuiat ab omni æquitate, & cõi
cursu priuilegiorum,præsumitur non emanasse a sede apo-
stolica.& ad pdicta facit c.ex literis,supra de consti. & supra,
3 de voto.c.quod super his.&c.si quãdo.supra de rescri.† Item
no.q de consuetudine Romanę ecclesię , cum Papa scribit
d episcopo superiori [d] appellat eos fratres,quali Papa non sit
eis maior, sed equalis,& intellige,quod est equalis in ordine,
sed in administratione est maior,21.dist.in nouo.vbi bonus
tex.cum gl.facit,quod no. in proœ. sexti . Alios vero appel-
lat filios,quasi eis sit maior,& in ordine,& in administratio-
4 ne.† Aduertendum tamen,quod cum scribit,seu facit men-
tionem de Cardinalib.permixtim appellat eos fratres, vt in
fra.cap.proxi.Cum autem sigillatim de eis facit mentionẽ,
episcopos Cardinales appellat fratres, reliquos filios , vt in
e cap.licet.el 2.de test.[e] Item reges appellat clarissimos filios,
reliquos vero principes appellat dilectos filios,quasi se infe
riores.ar.eorum quę not.in c.solitę.de ma.& obed. Iudęum
tamen infidelem, vel paganum non appellat filium.Vlt.no.
quod in deprehendẽda falsitate,debet quis multum intueri
bullam,filum, chartam,& continentiam literarum, & mo-
5 dum dictandi,& multos alios modos habes in c.præced.† In
glo.2.ibi,fratres vel socios.no.ex glo.q quando prælati infe
riores citra papam scribunt subditis suis, debent eos appel-
lare fratres vel socios :nam episcopus facerdos est , & olim
regebatur ecclesia per sacerdotes tantum:nec erant episco
pi;sed propter schismata,& disceptationes,ordinatum fuit,
vt vnus eligeretur , qui præesset omnibus , & appellaretur
f episcopus.25.dist.in c.olim.Subditus vero scribens prælato [f]
suo

ADDITIONES.

a ¶Quam grauis. Io de Imo.in cle.1.de sup.negl.prælal.alle.istum tex.quod stylus curiæ facit ius.Et quæ differentia sit inter stylum, & consuetudinem vide late An. in repet.c.fi.de consue.

b ¶Stylum. Vide multa cumulata per Fel.in c.a. ver. stylus curiæ, §.de rescr. Ro.in consi.366.incip.quæstio.est.adde etiam q clausulæ arguunt præsumptionem falsi.vt per Ale.in consi.46.in fi.3.vo.in c.causam. 2.de test. Bar.Vero.in tractu.simula.in 7.& 9.præsumptione. Seb.Sap.

c ¶Præter stylum præsumuntur.Pro hoc opti.tex.in c.porrecta.de cõfir. vti. vel inuti.& adde hic Ang.in l.fi.C.de cano.lar.li.10.vbi dicit,quod literę manantes de cancellaria Papę, contra stylum curiæ non sunt exequẽdæ, & dicit quod secũdum stylum curiæ est,quod iudex citet, vt compareat sub pœna æris,tantum,& si citetur sub pœna æris,& personæ,& citatus non pareat,non punitur vt contumax,quia citatio fuit contra stylum curiæ.Et de ista obseruantia styli curiæ,vide tex.in c.ex literis,quem no.ibi. Do.An.supra de consti.Scias tamen quando de stylo curiæ cancellariæ aliquid consueuit exprimi in literis,si non exprimitur, habetur pro expresso.tex.est no.in c.cũ M.Ferr.de consti.& c.q translationẽ. de of. le.q de cuius tñ intellectu , vide omnino q no. post Ant.in d.c.cũ M.de cõst.

¶Et adde,quod licet consuetudo dicatur ius commune, tamen stylus dicitur esse ius prætorum.Ita dicit Bal.in l.certum,C.vnde cogn. Item adde hic Bal.in extrauag.de pace constan.circa prin.Item vide de isto stylo,q no.Domi.in c.nouit.circa med.vers.no.bene glo.12. Bar.de Bel.

d ¶Episcopo superiori.Vtrum appellentur Cardinales fratres vel filij,vide gl.in c.fundamenta.§.decret.in ver.fratres.de ele.lib.6. quæ dicit, quod licet Papa appellet episcopos fratres , tamen si permixtim cum alijs sũt aliqui episcopi,non vitiatur rescriptum,licet omnes appellet filios.Itẽ vide sanctum Tho.in 4.Sen.di.20.q.1.art.4.circa fi.vbi dicit, quod Papa in suis literis,solos episcopos vocat fratres,reliquos vero filios.

c ¶De test.Et vide gl.quæ quotidie allegatur in c.1.de offi.leg.in 6.in ver.no

¶stris,quæ incipit,nota quod. Ale.de Ne.

f ¶Scribens prælato. Vide Abb.in c.nouit,2.notab.de his,quæ fiunt à præla. Papa interdum scribit de se in singulari.in c.1.de prob.& c.nihil.de præ scr.& in c.esto subiectus.95.di. Bar.de Bel.

¶Adde quod in tantum attenditur stylus in rescriptis,& alijs literis , q si citatio sit præter,& contra formam styli,quod tunc citatus compare re non tenetur.Ita multum nota.dicit Inn.in c.præterea,in gl. mag. supra de dila.& Bal.in sua Margin ver.citatio.ver.18. Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suo debet eum appellare patrem. de quo vide bonam glo.in
a c.esto subiectus.95.dist.esto.[a]

ADDITIO.

2 ¶Esto. De hoc vide opt.tex.cũ gl 95.di.esto,vbi dr. Esto subiectus Pontifici tuo,& quasi animæ parenti ama. tũ episcopus nõ dẽt se reputare dñm clericorũ,qa nõ est,vt d.c.esto.vũ dicit ibi gl.qđ si episcopus scribit subditis,nõ dẽt vocare eos filios,sed fratres,vt 8.q.1. quid aũt.vel socios, vt 10.q.3.cauendũ. cauere tũ debẽt clerici,vt in literis,non vocẽt episcopũ fratrẽ,cũ rõne dignitatis sit ei deferẽdũ,vt dicit gl.in d.c.esto. Ex his infertur,qp epi sedens,non dẽt presbyterum permittere stare, vt in c.epi, in quolibet.95.di.epi,in ecclesia dẽt sedere in loco sublimiori, quã sunt loca sacerdotum,sed non in domo, quia tunc debet scire se esse collegam presbyterorum,vt in c.episcopus,in ecclesia.ea.di. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Falsantes literas Papales per se,vel per alium,sunt excommunicati;si vero sunt clerici degradantur, & curiæ sæculari tradantur, etiam nõ expectata incorrigibilitate.3.*
Falsis literis vtentes laici,excommunicantur, clerici deponuntur, & beneficijs priuantur.6.intellige,vt infra,num.10.
2 *Statutum potest fieri quod non liceat ignorantiam statutorum allegare, & intellige,vt infra,num.7.*
4 *Falsans literas,ejiciatur de foro ecclesiastico.*
5 *Expendens scienter falsam monetam, non punitur pœna falsi regulariter.*
8 *Falsarius,an incurrat pœnas de quibus hic siue cum agitur ciuiliter siue criminaliter.*
9 *Falsantes literas,& rescripta Principum, puniuntur vltimo supplicio.*

CAP. VII.

a 1 AD falsariorum.[a]† Qui per se, vel per alios,literas Papæ falsant,excõicati sunt cũ suis fautoribus; & clerici officijs,& beneficijs priuandi sunt,& degradãdi & tradendi curiæ sæculari,per quã laicus legitime punitur. Qui vero falsis literis vtuntur,si clericus est,officio, & beneficio priuatur;si laicus excõicatus est.h.d.vel aliter,& breuius.primo ponit falsantes literas Papæ per se,vel p alium.secundo punit vtentes literis falsis.secunda ibi,quæro. Casus lit. Ad falsariorum confundendam malitiã,statuit Papa,vt qui literis Apostolicis vti voluerit,eos,prius diligenter examinent,quia si falsis literis vsos dixerint ignoranter,pœnas euitare nõ potuerũt inferius annotatas. Ipse.n.excõicationi supponit oẽs falsarios literarũ Apostolicæ sedis, q per se,vel per alios vitium falsitatis exercent cũ oĩbus fautoribus. & defensoribus suis,statuens, vt clerici, qui falsarij deprehẽsi fuerint,omnibus officijs,& beneficijs perpetuo sint priuati, ita qp qui per se vitium falsitatis exercuerint,à suis officijs de gradati,sæculari potestati tradãtur, ẽm leges puniendi, & si laici fuerint, per easdẽ leges legitime puniantur. Illi vero,qui sub nomine Papæ, falsis literis per alios impetratis vtuntur, si clerici fuerint,officijs spoliẽtur; si laici fuerint tandiu maneant excõicati,donec satisfaciant cõpetenter,ita videlicet, qp & in clericis,& in laicis malitia grauius puniatur, q̃ negligentia; & idẽ obseruandũ est de his, qui falsas literas impe-
2 trant. Ber.† No.1.ex tex.arg.qp valet statutũ,vt respectu statutorũ.non potlit ignorantia allegari. quod tenet Bart.in l.di-
3 uus.ff.eo.& aliquid subijciã, infra. † No.2. multiplices pœnas
b contra falsantes literas Apostolicas. [b] nam si est clericus, est excommunicatus.Item priuatur officio,& beneficio. Item tradi debet curiæ sæculari, vt per iudicem sæcularem punia tur pœna legali, & est ille casus valde specialis, in quo statim de crimine conuictus,quis traditur curiæ sæculari. regulari ter vero nõ traditur curiæ sæculari, nisi sit incorrigibilis.de hac materia plene tetigi,in c.at si clerici.& in c.cũ nõ ab homine.de iud.& dic vt ibi, & aliquid tangã,in c.nouimus.ĩ.de verb.sig.Si vero est laicus,subijcitur excõicationi,& est excõ
4 municatus ipso facto.†Et ex hoc nota,qp falsans literas Apostolicas, subijcitur iudici ecclesiastico, dẽt iste casus addi ad
5 alios no.in c.cum sit generale.de foro compe. † Item no.qp acrius puniũtur falsantes literas per se,vel per alios,quã simc pliciter vtentes, [c] & facit iste tex. eleganter ad quæstionem,
d nunquid expendentes scienter monetam falsam[d] debeãt puniri,vt falsantes,& dicendum,qp non,regulariter, nisi in casibus expressis.de quib. in l.lege Cornelia. ff.eod. & dico,in c.
6 quanto.de iureiur.quod no.† Item no. qp vtentes [e] literis fale sis,fi sint clerici,debent priuari officijs, & beneficijs,sed si laici,sunt excõicati ipso facto,& vĩ hæc litera limitare,qp clerici vtentes non sunt excommunicati ipso facto, sed Host.tenet oppositum,& intelligit,qp clerici sunt excõicati, & etiam priuandi officijs,& beneficijs,sed certe ista opinio mihi nõ placet,cum iste tex.aperte distinguat inter clericos, & laicos,& in pœnis est facienda mitis interpretatio, vt reg. in pœnis.lib.
f 6.nec dẽt duplici pœna coerceri, vt in c.at si clerici. de iud. [f]
7 †In gl.in ver.dixerint,no. bene gl.iuncto tex. qp quãquam in dispositione aliqua cauetur, vt nõ admittat allegatio igno-

rantiæ;non tamen excluditur;qui allegat, & afferr ignorantiæ probationes; alias autem quis puniretur sine culpa; vt in c.ijs,de consti.& hoc in dubio procedit, vbi statutũ punit factum dolosum,vt hic, secus vbi punit factum sine dolo, de quo tũ aliqd p Bar.in præalleg.l.lege. ff.eo. [g] † In gl.in ver. g 8
deprehensi.in fi.no.gl.intelligit enim.qp illæ pœnæ contentæ in tex.infliguntur falsario,qũ conuictus est criminaliter;secus si agebat ciuiliter.Hos.vero sentit,qp qualitercunque cõstet de hoc crimine,semper hẽt locũ dispositio huius capitu li,quasi sit speciale in hoc delicto.Circa hoc aliter distinguẽ, aut loquitur de pœnis,quæ infliguntur ipso facto,& tunc vbi statim delictum fuerit commissum, intelligũtur inflictæ, nec est vis qualiter fuerit actum, quia constitutio ligat delictum omnino occultum,v t dicit.gl.notab. in cle.1. de hær. sed respectu pœnarum infligendarum per iudicem satis nunrem,cum opi.gl.arg.c.super literis,de reser.& in c.super his, supra,de ac:& eorum quæ no. Innoc. in c.per inquisitionẽ. de cle nam diligentius forte defendisset suam causam,si fuisset actum criminaliter.In gl.in verf. cõstitutiones.ibi,falsant. rescriptum Principis; vult ergo glo. qp falsantes rescriptum Principis;puniantur vltimo supplicio,id est pœna mortis,& sic falsans literas Papæ traditur iudici sæculari post degradationem,vt puniatur pœna mortis, & est speciale in illa specie falsitatis;nã regulariter crimen falsi non punitur ita acer
9 rime,vt in princ. glos. facit c.ad audientiam, supra eod.Extra gl.quæro quæ est differentia in modo puniendi falsantes literas Papæ,& vtentes qui non falsarunt.Sol.secundum Hostien.illi qui falsant sunt excommunicati, & priuati officijs, & beneficijs,& degradati traduntˉ curię sęculari.illi vero qui vsi sunt falsitate per alios, non sunt priuati officijs, & beneficijs, nec traduntur curiæ sæculari, sed debent priuari officijs, & beneficijs, & laici sunt excommunicati ipso facto,vt in princ.c.& hoc si viuentes non desistunt intra 20.dies,vt in cap. dura. supra, eod. & sentit Hostien. quod s. qui vere,debet intelligi,& restringi,secundum,d.capit.dura.quod in veritate non puto procedere, quia in alijs terminis loquitur iste text.procedit enim, quando vtitur scienter quis literis falsis, tunc enim est excommunicatus ipso facto, nec expectatur lapsus, 20. dierum . sed capitu. dura. loquitur in habente literas falsas, & non lacerante, seu destruente, vel resti-

ADDITIONES.

a ¶Falsariorum. Adde Fed.de Sen.cons.219 Hodie præceptũ est, qđ nemo Papę,nec in magno,nec in modico audeat quis manũ apponere,nec ra,aut punctũ vncum iungendo,exceptis officialib.quib. hoc est concessum ,alio quin manum apponens ex canone latæ sniæ ipso facto excommunicationis sniam incurrit,à qua non põt per aliquem, citra sedem Apostolicam relaxari.Ita dicit Host.in sum.eo.tit.de crim.fal.§. quæritur. vel hodie præceptũ est,quę refert,& sequitur Arch.in c.in memoriã.19.dist. Addens ẽt,qp Cardinalis legatus , non potest absolutionẽ istã impertiri ex officio legationis,quia Papa eã sibi reseruat,prout leg. & notat.Abra.de cri.fal.Et adde,qp occultus falsarius literarũ Papæ ,posit petere & absolutionẽ factã ordinatus , nõ compellitur petere cessionem,quia non est infamis ipso facto,cũ nullo iure reperiatur esse infamis.Ita tenet,dicit Inn.in c.cũ pridẽ.in 1.gl.quæ incipit,quale est,de renunc. refert,& sequitur idem Arch.in d.c.memoriam. 19. dist. Bar. de testi.

b ¶Literas Apostolicas. De pœna falsantium literas Papæ, vide remissiue Fel.in c.1.ver.& qui apponit.supra,de reser.Nunquid ea, de quibus tex. habeant locum in falsante literas delegatorum Papæ , vide Alcolim.supra,de reser.& ad hæc vide Fel.in rub.ŝ.de reser.in fi. Sed

c ¶Vtentes.Sed tu pondera tex.qui dicit quod falsans literas Apostolicas traditur curiæ sæculari , nisi per seipsum falset , & sic non sufficit quod per alium falset quantum ad hanc pœnam incurrendam, licet teneat quoad alias pœnas. Ale.de Ne.

d ¶Monetam falsam.Vtrum expendens scienter falsam monetam puniri debeat,sicut puniretur fabricans.De hac q.vide in terminis Bar. ibidem concludentem,in l.faccularij sunt.de extraord.criminib. Bar.de Bel.

e ¶Vtentes.An vtens falso instrumento puniri debeat,ac si ipse falsasset, vide de quæ pulchre notaui post Ant.in c.prætium.de testis. Item,an ille, qui vtitur literis Papæ falsatis,excusetur propter ignorantiam, vel si non habet falsantem,vide Arch.c.in memoriam. 19.di.de testi. Bar.de Bel.

f ¶De iud.Idẽ tenet D.Car.in c.dura ŝ.e.in 1.oppo.& in fi.illius.c.Ale.de Ne.

g ¶ff.eo.Et vide Bar.in l.iusti.ff.de acq.poss.& vide in l.Nerua.ff.dep.Sed vide singulariter no.gl.hanc dicens,quod in literis,in quib.dẽt præcedere inquisitio,seu diligentia alicuius,præsumitur scia,& dolus,& dicit quod iura dicentia,quod in dubio debet præsumi ignorantia , procedunt in rõne officij , vel ex natura actus requiratur præcedens indagatio ad finis actus,seu vitij , vel ex natura actus requiratur præcedens indagatio ad ipsius actus,seu vitij certificationem.Et ponit duplicem practicam ad tollendum ignorantiam,ad tollendum talem præsumptionem scientiæ,puta est,vt probet se adhibuisse diligentiã,quam potuit,vt dicit hæc gl.& de mũdo gl.est,in c.nouit.de ele.& sic hoc probato,præsumetur ignorantia,& dicit Bur.hoc esse notãdũ propter istos denũciatores, qui ex odio tenentur scire malefica,& ea denunciare.Nã si probẽt diligentẽ inquisitionẽ præsumentur ignorasse.Secundã practicam ponit Bur.aliter procedendo ignorantiã iuris.Nã si probat se habuisse consiliũ à peritis,non potuisse de hoc habere scientiã.alle.no. per Bar.in l.non facit.de cõfessis.& vide bo.tex.37.di.in fi. & in c.fi.qui ma.accu. post,vbi tenet ponit aliquas practicas ad probandum ignorantiam. Ale.de Ne.

stituente, tunc enim si eis non vtitur, nullam excommunicationẽ incurrit,nisi sit lata à iudice,prout ibi dicit cũ ter
a mino 20.dierũ. [a] Sed quæro quid intendit litera hæc in fi.Solu.duplex est intellectus,primus qp intendit extendere prouisionem huius c.ad eos,qui per suggestionẽ falsitatis impetrant à Papa.Et hoc intelligendo,qp verbũ, statuimus,est præteriti tẽporis,& tunc est sensus, qp sicut fit differentia in terminis c.super literis de reser.an per malitiam,an per ignorãtiam quis suggerit falsita tem,ita hic debet in modo puniendis
b distingui inter malitiam,& negligentiam [b] &c.

ADDITIONES.

a 20.dierum.Idem dicit Bur.dicit tamen , qp si ignoranter vtitur , & postea comperta veritate desistit parcitur ei,quia præsumitur ignorans & dicit bo.& hoc c.loquitur tantum in literis Papæ,secus in literis aliorum inferiorum à Papa Dicit etiam,qp examinatio est habenda diuersimode.Nam in literis de gratia,vel contra ius,vel vtilitatem publicam,maior indagatio est necessaria,quam in literis de simplici iustitia,vt ĵ. c. prox. Sed quæro nunquid quilibet possit priuari officijs,& beneficijs propter istud crimen.Host.dicit,qp quicunque fit,& quęcunque beneficia sint,possunt priuari,exceptis episcopis & prælatis exemptis , qui priuandi non sunt,sine speciali mandato Papæ 3.q.6.c.dudum.Et quoad degradationẽ dicit bo.An.qp debet interuenire numerus episcoporum,de quo 15.q.7. si autem.& c.felix.Nec obstat si dicatur, quod satis sunt degradati,cum officijs,& beneficijs.sint priuati.Nam secundum Host.degradatio addit quia facilius dispensatur cum priuato,quam cum degradato,de cler.nõ resi.ex tuæ. Ale.de Ne.

b ¶Negligentiam.Alius intellectus,qp intelligatur, quod pœna supra posita extendatur ad subrepticiè literas impetrantes.sed primus intellectus est verior. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Literæ de simplici iustitia præsumuntur falsari,nec quis punitur,si illis non vtatur.*
2 *Fraus,& dolus non præsumuntur committi pro reb.modicis.*
3 *Quando aliquid constitit in conscientia alicuius , admittitur probatio per iuramentum.*
4 *Præsumptio vna tollit aliam,quando illa est magis fortis,ita, vt relinquatur iudicis arbitrio;si vero sunt æquales,vna non lædit aliam.*
5 *Literæ Papales gratiosæ si reperiantur falsæ , habet locum dispositio c. ad falsariorum infra eo.si vero sint literæ de iustitia,procedit hoc c.*

CAP. VIII.

1 ACcedens. † Non præsumitur quis falsare literas de simplici iustitia,nec punitur,si hoc comperto desistit illis vti hoc dicit.In primo ponit decisam conquestionem.In secunda prouisionẽ. ibi,fraternitati.Casus literalis.Quidam impetrauit literas cõtra suum aduersarium de simplici iustitia , in quibus literis, falsitas fuit deprehensa.Impetrator hoc intelligens amplius noluit vti eis,propter quod dicecesanus ipsum ab officio, & beneficio suspẽdit. vnde accessit ad dominum Papam, rem sibi exponens. Mandat Papa episcopo , si literæ apostolicæ in quibus falsitas fuerit deprehensa , formam habeant , de simplici iustitia, officium & beneficium illi restituat , & ipsum super hoc vlterius non molestet ; quia non est præsumendum , quod pro talibus literis , quæ de facili habentur quis committat vitium falsitatis ; si ille non fuerit vsus eis,
2 postquam eas falsas esse cognouit.B. † No. 1 ex tex.quod p
a modico non præsumitur quis scienter deliquisse, [a] & optime facit iste tex. ad probandum animum cuiusque , vt circa modica non præsumatur dolus. facit quod no. in capit. 1.de præsump.Secundo colligę, qp propter fallitatem literarum , quis debet primari officijs , & beneficijs ; distingue tamen latius prout habetur in c.supra proximo. † In gl. 1.ibi,
3 dico,qp per iurantentum.no.gl.qp vbi venit aliquid probandum consistens in mera conscientia,[b] tunc fit probatio per iuramentum,& facit quod no.in c.innotuit, de ele. vide bo.
c tex.c.nulli.eo.ti.lib.6.& per gl.in c.proposuisti. 72. dist. [c] Itẽ quoad casum nostrum poterit probari, qp adiuit peritiores,& non potuit ab eis informari. ad hoc quod no. glos. 2.
d ŝ.cap.proxi. [d] † Et in fi.gl. dic,qp secundum diuersitatem fa-
4 ctorum,ex quibus oriuntur præsumptiones,vna præsumptio,tanquam fortior, elidit aliam, si ergo præsumptiones, sint æquales , tunc confunduntur ; alia vero minus fortis confunditur ab alia; & ex circunstantijs iudex habebit arbitrari,quæ dicatur fortior,ad hoc,quod no.in cap.literas, de
3 præsump.& in c.tuæ.qui si.sint legi. †In gl.si.in fi.no.gl.quia multum militat c.præcedens, vt restringatur ad literas gratiosas.Host.ponit solutiones.Prima est , vt illud intelligatur quando scienter,istud qđ ignoranter vsus est. Sed hæc solu. non vr bona,quia hic statur simplici allegationi ignorantię vt ibi dicitur,qp talis allegatio nõ admittitur.Alia solu.est qp intra 20.dies.põt desistere ab vsu , & sic fuit hic , quia statim desistit.hæc ẽt sol.non placet;quia terminus 20.dierũ datur ad refignandũ & destruendũ,sed vtens illis falsis sciẽter,statim est excõicatus,& ideo tene sol.gl. vt in literis iustitię nõ
c præsumatur sciẽtia,seu ignorãtia propter rationem literę. [c]

ADDITIONES.

a ¶Deliquisse.Vide Dec.in c.finautem.supra de reser.& facit quod no. Alex. in consil.204.incip.statutum loquens in fi.in 1.vol.vbi vult quod pœna posita fallanti monetam,non habeat locum in falsante bagarinos.Vide Bar.Veron.in consil.78.incip.visa inquisitione.& Corse. in trac.de minimis.& Ias.in l.sciendum,qui fatiri.ce ga. Seb.Sap.

b ¶Conscientia.Tene menti quod ea,quæ consistunt in conscientia nostra, probantur per simplicem assertionem nostram,cum iuramento.Et adde gl.in c.qui humanis.12.q.2.quam ad hoc alleg.idem Panormita. in c.cognoscentes.de constitu.vbi pro istis duabus gl.alleg. optimum tex. Ego ad hoc multa iura.Item adde glos.in ver.dicit.post medium ibi, reliqua cõsistit in intellectu &c. in § sed iste.Inst.de act.bene facit quod voluit gl.no.in ver.animo,C.ad leg.Corn.de fica.quam valde sing. reputat Lud.Rom.in l.illa.ff.de verb.obl.

c ¶72.dist.Idem dicit gl.in ŝ.aliæ.Insti.de act.Sed Bar.in l.inter omnes, ff.de fur.hoc notabiliter limitat,dicens quod aut non sunt aliqua indicia cõtra asserentem,& tunc animus probatur per iuramentum . & hoc modo loquuntur iura,& gl.hic allegatæ.Aut præsumptio iuris , est contra asserentem,& tunc non statur iuramento illius,qui vult aliquid de suo animo,vel conscientia probare,nisi offendat aliqua verisimilia indicia,p quæ præsumatur ipsum verum iurare.Probatur ẽt animus per ea , quæ quis dicit extra iudicũ,etiam non præsente parte ita vt non credatur iuramento si vellet iurare,quod habuisset alium animum,quam verba significent,vt dicit notabiliter Bar.in l.Fulcinius,ŝ.quidam.quib.ex cau. in poss.ea. Ale. de Ne.

d ¶c.proxi.Vide optimum tex.27.di.in fi. Ale.de Ne.

e ¶Literæ.Inn.autem dicit, quod litera de simplici iustitia non præsumitur falsa,etiam si impetrans subiecerit falsum,& est secundum eũ,quia non præsumitur dolo fecisse,secus si esset litera de magna gratia.Dicit etiam Host.quod attendenda est qualitas.& quantitas gratiæ,& persona impetrantis,& secundũ hoc,contra ipsum præsumendum est plus,vel minus. & vide gl.in c.super literis.in ver.priori modo,quæ incipit, ſ. per fraudem.& quod dicunt doct.super ea,supra de reser. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Rasura paucarum literarum in loco non suspecto, non reddit literas falsas.2.4.*
2 *Obligare potest se aliquis ad perdendum causam,vel beneficium , si aliquid non facit,*
4 *Falsitas an præsumatur commissa per officialem Papæ, an per impetrantem.*
5 *Beneficium si litigatur inter duos & vnus propter suum delictum fuerit illo priuatus,an per hoc alter litigans possit illud beneficiũ absque alia licentia tenere.*
6 *Appellans an possit renunciare appellationi suæ, & redire ad superiorem à quo appellauit.*

CAP. IX.

1 EX conscientia. † Propter paucarum literarum rasũram in loco non suspecto,rescriptũ non probatur falsum. h.d.Primo diffinit obiectũ dubium. Secundo objicientẽ puniri mandat,ibi,verum.Casus literalis.Quidam impetrauit literas contra aduersariũ suum,super quadã ecclesia.aduersarius ille in iudiciũ vocatus, postulauit sibi fieri copiã rescripti,quo viso cepit illas literas arguere falsitatis,obligando se sub periculo causæ, ad probandũ qp literæ falsæ essent.Iudex literas illas misit ad dominũ Papam , vt per eum sciret veritatẽ huius falsitatis.Papa diligenter inspiciens,nullum signũ fallitatis,vel suspicionis inuenit in eis, nisi rasuras paucarum literarum , quæ sapientis animum in dubitationem adducere non debuerunt,vnde mandat quatenus si cõstiterit prædictum R.se obligasse sub periculo causæ, qp literas illas falsas esse probaret. sibi super dicta ecclesia silentiũ imponatur,cũ quilibet habeat potestatem renunciandi iuri
2 suo.Ber.†No.1.regulam qp rasura paucarum literarum non inducit probationẽ facultatis hoc intellige,& restringe, nisi ex ista rasura sequeretur æquiuocatio nominis,de quo dubitatur & qp est in loco suspecto,vt est tex.opt.in ea. inter dilectos. ŝ.de fide instru.& c.ex literis.e. ti. & pro hoc facit litera quæ sequitur ibi,quæ nequaquã sapientis animum,&c.nã si rasura esset in loco valde suspecto , & induceret æquiuocationẽ nominis,seu dictionis, tunc haberet vertere animum sapientis in dubitationẽ.No. 2.aliam regulam ex text. qp illa rasura inducit probationẽ , seu suspicionem falsitatis, quæ habet vertere sapientis animũ in dubitationẽ; non ergo suf
ficit,qp cuiuslibet animus in dubitationem inducatur,sed sa
a pientis animus duntaxat. [a] † No.3. qp quis potest se obligare
3 ad pœnam perdendi beneficium suum,simile in c.cum dilc ĉti.supra, de ele. & valebit ista obligatio in præiudicium sui, licet superior possit illam non acceptare,per ea quæ habentur in

ADDITIO.

a ¶Duntaxat.Et dicit Bar.hunc tex.esse notabilem ad cognoscendum quando præsumptio est probabilis,& non temeraria,ſ.quando est talis, quæ concludit,& impellit animum sapientis ad sic credendum, non aute insipientis,& ignari,sicut dicitur in simili quod metus dicitur iustus,quãdo cadit in personam sapiẽtem,& non temerariã, supra quod met.cau. cum dilectus. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 tur in c.q̃ in dubijs,& in c.admonet,ꝛ̃.de renun. † In gl.1.in
a fi.dic,q̃ ꝛ̃ria loquntur,vbi vsura sit in loco suspecto, [a] & in-
tellige qñ fuit facta per officialem Papæ.nã si ipse impetrans
falsifset;tũc falsarius iudicaretur,quantumcunque rasura es-
b set modica, [b] vt in c.licet, ꝛ̃. c. sed qñ est in loco non suspe-
cto,præsumitur facta per officialẽ.Si vero est in loco suspe-
cto,præsumitur facta per impetrantẽ,seu vtentẽ, ideo non
c datur talib.literis fides. [c] † In gl.fi.Host.tenet oppositũ,cũ.n.
5 iste,ꝛ̃ quẽ agebatur possideret beneficiũ, satis est q̃d actori
imponitur silentiũ, vnde sibi non incũbit aliquod onus p̃-
bandi.ar.l.fi.C.de rei vẽd.& 2.q.6.in c.ei qui.§.1.Idẽ est secũ-
dum eum,si iste nõ possidebat,ex quo conuentio facta fuit
cum aduersario,authoritate ordinarij,& non probante fal-
sitatem beneficium assignaretur illi.Io.And.dicit, q̃ si hæc
verba sunt in facto, procedat opi.Host.aliàs procedat ista gl.
bene loquitur,nam si aduersarius peteret beneficium, opor
teret probare titulum;nec sufficit q̃ aduersarius fuerit pri-
d uatus pp delictũ suũ,vt in c.o lim,all.in gl. [d] † Extra gl.Host.
6 hic ponit quæstionẽ latã,q̃ nõ examino, quia non facit ad
materiam rub.quærit.n.nunqd appellãs possit renunciare
appellationi suæ,& redire ad superiorẽ à quo appellauit, &
assumpsit materiã ex verbis tex.cũ dicit quẽlibet posse renũ
tiare iuri,sed de hac materia dic plene,vt no. in c. interposi-
ta,de ap.& c.cũ appellationib.e.ti.li.6.& in c.1.de ele, eod.ti.

ADDITIONES.

a ¶Loco suspecto.Adde Ro.consi.346.
b ¶Modica.Vide Mod.in l.fi vnus,C.de testa.Fel.in c.ex literis,supra de fi.in
strũ.in c.fraternitatis,supra de hær.& Mod.in l.fi.C.de edi.di.Adr.tol.
c ¶Fides.Host.in c. cum olim el 2.de priui.dicit,quod rasura multarum lite-
rarum, inducit suspicionem falsitatis.& pro hoc facit illud cap. Rasura
tamen vnius lineæ non diceretur rasura multarum literarum,& sic non
induceret suspicionem,nisi esset facta in loco suspecto,vt in c.cum vene
rabilis.de relig.domi.& hoc quando est de eadem manu. sed si esset de
diuersa manu,tunc etiam rasura vnius literæ, induceret probationem
falsitatis in literis Papæ,cum non fuerit facta per eum, cui commissum
est.& hoc etiam tenuit gl.pen.in c.licet,supra e.de quo Host.remittit ad
c.ex literis.de fide instr.& cum ipso transit But.& Car.hic. Ale.de Ne.
d ¶In glo.Sed quid si dominus feudi facit præceptum vasallo,vt aliquid fa-
ciat sub pœna perdendi feudum,an perdat feudum,si faciat contra præ
ceptum,Spec.dicit q̃ non.Aliud.n.est cum sponte se obligat, & aliud cũ
quis præcepit,etiam si sit iudex,vel dominus, quia tunc contrafaciens
non incidit in pœnam,de iure pat.relatum.Sed Io.An dicit, quod neu-
tro casu incidit in pœnam,sed est locus pœnæ inferendæ,& ita fertur hic
sententia,q̃ procedit,nisi alia verba essent expressa in dictis præceptis,
propter quæ esset locus pœnitentiæ,alias pœnæ ipso iure.Tamen quantũ
ad dominium feudi,oportet intelligere quod secundum leges feudales
ipse dominus poterit imponere,& hoc tenet d.Car.in 2.q.& etiã But.

a *De sortilegijs.* [a] *Rubrica.*

Continuatur ad præcedẽtia hoc ordine.ꝛ̃.visum fuit de
crimine fal.verum,quia sortilegia continent in se falsitatẽ,
merito subijcitur hæc rubrica,& vide pro hac materia glo.
opti.26.q.2.in summa.

ADDITIO.

a ¶Sortilegijs.Adde Fed.de Sen.consil.284.
¶Sortilegijs. An sit licita diuinatio quæ fit per sortes, vide late beatum
Tho.in 2.2.q.95.art.vlt.in qua quæstione ponit pulchras quęstiones de
diuinatione quæ sit licita. Bar.de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium est crimen ecclesiasticum.non tamen mere; adeo quod est locus præuentioni inter ecclesiasticum. & secularem.* 3.
2 *Sortilegium quomodo puniatur,tam secundum Canones,quam secundũ leges.*
4 *Sortilegium,nisi contineat hæresim manifestam,non punitur per inquisitorem hæreseos.*
Sortilegium quando sapiat hæresim,vel non.
Inquisitor hæreticæ prauitatis an,& quando possit cognoscere vtrum aliquod crimen sapiat hæresim.
5 *Sortilegi sunt infames.*

CAP. PRIMVM.

IN tabulis. Sortilegia pro furtis inuenię dis,vel diuinationib.faciẽdis, prohibentur,& ꝛ̃facientib.pena imponitur. h.
d.Primo ponit prohibitionẽ, secundo pœnam
ponit transgressoribus.ibi,qui autem. Casus li-
ter.Quærebatur de pœna per sortilegia,vel diuinationes fur
ta inuenientiũ.Et respondetur,q̃ furta non sũt inquirenda
sorte in tabulis,vel codicibus,aut alijs:nec diuinationes ali-
quas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat. & qui cõ
tra fecerit 40.dies pœniteat.Ber.No.1.ex tex. q̃ sortigilia om
nia prohibentur, siue fiant per inuocationẽ dęmonũ, siue
fiant in codicibus,sicut faciunt plerique,dicentes versus ali
quos psalterij.& faciunt illud voluere,siue fiant in tabulis,&
dicuntur fieri in tabulis,quia faciunt ibi puncta,sicut faciũt
a nigromantici.omnia ergo ista,& similia prohibentur. [a] † Se
1 cũdo no.ex hoc,& ex tex.quod crimen sortilegij est crimẽ
ecclesiasticũ,vide tex.cum gl.in c.contra idolorum.26.q.1.
No.3.quod omnis diuinatio in quacunque re prohibita est
b & scientia astrologiæ. [b] per quã quodammodo præindica-
tur futura,& occulta.quid de scientia Alchimiæ, dicam in
c ca.seq. [c] Vltimo no.pœnitẽtiã imponendã sortilegijs, & in-
tellige fi.tex.de pœnitentia imponẽda in foro pœnitentiæ.nã
in foro contentioso,imponitur alia pœna magis grauis,vt ali
cetur cum gl.fi.In gl.1.ibi sors in suu natura nõ sit mala.hoc
intellige,quando quis submittit se fortunæ, puta habentes
rem communem indiuisibilem,volunt ponere sortem su-
per illam, cuius debeat esse,certe ista de sui natura non est
mala,nec de ista sorte loquitur iste tex. sed de sortilegijs,quæ
fiunt per incantationẽ.vel per puncta, vel quid simile om-
nia prohibentur,qua in se mala sunt & de ista loquitur iste
tex.& vide bon.glo.ad quam remisi in rub. & quod dicam
d in c.fi. [d] † In gl.fi.ibi officio,& beneficio potest priuari,vide
2 tur hæc gl.contraria tex.cum in tex.imponatur pœnitentia
tantũ 40.dierum,vt dixi notandũ,q̃ in tex.imponitur pœni-
tentia iniungenda per sacerdotẽ.sed glo.& iura allegata in ea
loquuntur in pœna imponenda per iudicem in foro conten-
tioso.Sed aduerte,quia vltras pœnas positas in text. põt quis-
copus istos tales sortilegos dehonestare, vt puta mitran-
c do, [c] vt fiat in quibusdã locis,vel ponendo ad schalam cũ vi
tupero,& eijcere eos extra diœcesim,vide bo.tex.26.q.5.in
c.episcopi.q̃ no.32.q.1.de benedicto,& vt ꝛ̃.dixi. coercẽo
ergo huius delicti,tanq̃ concernentis maiestatẽ diuinæ cle-
mẽtiæ,quia attribuitur creaturæ,id q̃ est solius creatoris,vt
scire omnia occulta,vel prædicere futura,spectat ad episco-
3 pum loci,vt præal.c.contra idolorum. † Credo etiam p̃ iu-
dex seculares potest se impedire.quia licet sit crimen eccle-
siasticum, non tamen est mere ecclesiasticum; & ideo locus
est præuentioni inter eos.nam vtroque iure hoc crimen est
damnatum,& accerime punitur per ius ciuile, vt C. de ma-
4 lefi.& ma.per totum. † Sed inquisitor hæreticę prauitatis
non potest se impedire de hoc crimine,nisi saperet hæresim
manifestam,vt est tex.in c.accusatus.de hær.lib.6.& facium
hæresim manifestam huiusmodi sortilegia, quando consu-
luntur dęmones,& expectantur eorum responsa.& fiũt ea
præces,& sacrificia.nam committitur hic idolatria.Item vbi
fiunt cum hostia consecrata.seu rebaptizando aliquem,sic
cus autem vbi ista,vel similia non accidunt,licet inuocetur
tur dęmones, vt promouerunt, puta animum mulieris ad
impudicitiam,nam istud licet sit grauissimum peccatum in
se,non tamen sapit hæresim,quia proprium dęmonis est ra-
tare creaturam,vt habetur in euangelio,& accedens renta-
tor &c.vt patet. 16.q.2.c.visis.vide prædictam glo. in practi-
cto c.accusatus.Old.in consiliis suis.& beatum Tho. 2.2.q.
92.c.de superstitionib.Et aduerte, quia inquisitor non pot
se impedire etiam si sapuerit hæresim,dummodo non ma-
nifestum sit,nec potest cognoscere an sapiat hæresim,quia
iurisdictio est sibi tributa,existente illa qualitate notoriꝛ-
tis,vt dicit ibi glo.& bene, secus dico vbi ipse vellet cogno-
a scere,an sapiat manifeste, [a] & ita intellige ca. fi. de offi.deleg.
b lib.6.quæ iura sunt contraria illi glo.in c.accusatus. [b] † Et in
5 fi.gl.dic soluendo,q̃ illud c.fi.loquitur de exercentibus non
fortilegia,& diuinationes,sed de subijcientib.se fortunæ per
bręuia,vel ludendo cum taxillis,illi.n.non sunt infames, nec
puniuntur istis pœnis, sed primi sunt infames, nec repellun-
tur à testimonio,& ab accusatione.3.q.5.constituimus.& 2.
q.8.quisquis.& afficiuntur pœnis supradictis.

ADDITIONES.

a ¶Manifeste.Vide Abb.in c.si clericus laicum.de foro comp.1mo.in c.super
literis,supra de resc.vbi videas Fel. Seb.Sap.
b ¶Accusatus.Sed tu vide D.Domi.in c.1.de offi.dele.& d.c.accusatus.§.fa
ne,de hær.in 6.& But.in c.super literis.de rescr. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium si commiserit presbyter suspenditur ad tempus ab administratione altaris,aliquando tamen priuatur officio,& beneficio.* 4.
2 *Sortilegium committitur,etiam quando quis vult inuenire furtum, & furtum alicui ecclesiæ.*
3 *Suspensus ad tempus,lapso tempore, potest citra aliquam absolutionẽ sicum officium exercere.*
4 *Excommunicatus,etiam quod satisfecerit debet absolui.*
5 *Episcopus potest cum sortilegis dispensare.*
6 *Astrologia non est scientia prohibita à iure.*
7 *Astrologi non peccant quando aliquid prædicunt, prout indicant motus superiores.*
8 *Alchimia non est prohibita.*
Species vna quod in aliam transmutetur,solus,Deus potest facere.

CAP. II.

1 [a] X tuarum tenore. † Presbyter, qui p inspectionẽ astro-
labij,furta requirit,ad tempus suspenditur ab alta
ris ministerio.ita communiter summatur,& in ve
ritate hæc summatio nõ est indistincte vera;quia actius p̃o-
test puniri,vt infra dicetur,cum gl.hoc dicit.Primo ponitur
consultatio, secundo responsio,ibi, verum. Casus literalis.
Quidam presbyter V. nomine,accessit cum quodam infa-
mi ad locum priuatum, non illa intentione, vt dœmonem
inuocaret: sed vt posset inuenire furtum cuiusdam ecclesiæ
per inspectionem astrolabij,Patriarcha Graden. significauit
hoc domino Papæ,vnde ipse scribit eidem,dicens,quia licet
ex bono zelo,& simplicitate ille presbyter hoc se fecisse pro
ponat,non modicam maculam peccati inde contraxit.qua
re mandat,quatenus per annũ,& amplius,si ei visum fuerit
2 eũ ab altaris ministerio præcipiat abstinere, & ex tunc libe-
re officiũ poterit exercere sacerdotis.Ber.† No.1.q̃ etiã pro
furto facto ecclesiæ,nõ licet consulere istos diuinatores seu
fortilegos:ẽt si hoc fiat sine inuocatione dæmonũ.ratio,qa
omnia occulta nosci solus Deus.31.dist.erubescant. Secũ-
do no.q̃ vbi grauius delictũ committitur, sic grauior pœna
inde imponi dẽt,vbi in sortilegio inuocantur dęmones. Itẽ
fortius delinquit is qui ex proposito,q̃ ex simplicitate,& bo-
no zelo facit:grauissimum tamen peccatum omni casu cõ
3 mittitur,vt hic in tex.† Vlt.no.q̃ suspensus ad tps.potest post
lapsum tẽporis sine alia absolutione exercere officium suũ:
secus dic de excõicato,quia semper ibi requiritur absolutio.
a vide gl.no.in cle.1.de deci. [a] † In gl.1.pondera hanc gl. & gl.
4 fi.ex quib.collige,q̃ sacerdos consulens istos sortilegos,gra
uissime puniri potest ꝛm qualitatẽ delicti,& eius intentionẽ
vide potuisse iste priuari officio, & beneficio; sed dignus
fuit misericordia,quia ex simplicitate,& bono zelo fecit, &
intuitu ecclesiæ.pœna ergo cõtenta in hoc c. nõ est ordina-
ria,& iõ illa summatio cõis,non est vniuersalis.Ex hoc text.
iuncta gl.collige vnũ valde notandũ,q̃ in pœna imponenda
istis sortilegis,vel eos cõsulentib.,debet animaduerti ad qua
litatem,& quantitatẽ delicti, & ad animum delinquentis,&
5 ꝛm hoc pœnam imponere,quando quæ acerrimam,quando
que grauem,quandoq; leuem,facit,q̃ no.in l. hodie. & in l.
aut facta,ff.de pœ.& l.quid ergo.§.pœna grauior, ff.de his, qui
b no.in fa. facit 24.q.1.in c.non afferamus.† Et no.etiam ex gl.
6 fi.episcopum [b] posse cũ sortilego dispensare.f.vt non depo-
natur,sed vt imponatur sibi alia pœna. † Vltimo hic quæri
pot.nunquid per ius canonicũ seu ciuile, sit prohibita scien
tia astrologiæ,& nunquid eã exercentes peccent.Io.An.late
prosequitur hic, & ad primũ concludit, quod hæc scientia
non est in se mala,nec prohibita, cum sit vna de septem ar-
tibus liberalibus,& iura præmiant,has scientias exercentes.
l.fi.ff.de va.& extraor.cog.& facit tex.in l.eorum.C. de male.
c & ma.sed abijt hæc scientia in desuetudinem, quia ex eiusoc
casione,homines quandoque incidebant in idololatriam, [c]
d quia credebant homines necessitatos esse à corporib. super
cęlestib.vt dicit Greg.26.q.2.in c.fors non est,§.his ita. [d] † Ad
7 secundum nunquid exercentes peccent; respondeo, quod
si volunt prædicere ea, quæ causantur ex corporibus super
cœlestib, vel ecclypsim Lunæ, seu Solis; siccitatem,vel abũ
dantiam frumenti, non peccant,dũmodo non credant ne-
cessitatẽ inesse,quia Deus potest aliter facere, quam astra in
dicent.& ideo dicit gl.notab.in c.non licet.26.q.5.q̃ medici
in dando medicinã,& rustici in seminando, &c.nõ peccant
inspiciendo cursum Lunæ,vel stellarũ,dummodo non cre-
dant necessitatẽ inesse: quia ista corpora super cęlestia sunt
signa rerũ,& non causæ.Itẽ beatus Tho.2 2.q.90. art. 5.Aut
volunt isti astrologi prædicere casus fortuitos hominũ, cer
titudinaliter hoc asserẽtes,& peccant, quia licet corpora sũ
per cęlestia habeant inclinationẽ, non tamen necessitatem,
quia homo licet inclinetur, secũdum dispositionem corpo
ris ad aliquod vitium,tamen per rationẽ liberi arbitrii, põt
aliud facere.anima.n.non subijcitur istis corporibus super-
cœlestibus,sed quia plerique homines sequuntur vires sen-
sitiuas, & appetitus naturales, & captiuant liberum arbi-
trium,& rationem intellectus, & ideo quandoque astrolo-
gi dicunt verum, dicendo quod talis dispositus est ad tale
vitium. Sed si astrologi dicunt quem inclinatum ad tale vi-
tium, vel quia astra inclinant ad tale quid, non tamen im-
c ponunt necessitatem, non peccant. [c] † Sed iuxta prædicta
8 potest quæri de alia quæstione, quam facit & ponit Oldra,
f consi. 69. nunquid Alchimia sit prohibita, [f] & sic nunquid
exercentes eam peccent, videbatur q̃ sic, quia vna species,
conuertitur,seu transmutatur in aliam,cum plumbum effi-
ciatur argentum, vel æs aurum, &c. Sed citra Deum nemo
potest vnam speciem in aliam transmutare, vt 26. quæst. in
Christi.§.quisquis ergo.Oldr.tamen concludit oppositum;
quia in hoc vna species,non mutatur in aliam diuersam, cũ
omnia metalla procedant ex eodem fonte, videlicet ex sul-
phure,& argento viuo. sed vbi est melior influentia astro-
rum,ibi producitur metallum pretiosus, vnde per influen-
tiam astrorum, & cum herbis, & lapidibus quibus insunt
multæ

ADDITIONES.

a ¶De deci.Et dic,vt ibi per Do.in c.cum bonæ.de æta. & qual. Ale.de Ne.
b ¶Episcopum.Notandum est,quod pœnitentiam impositam à Papa, episco
pus minuere non potest.de quo est gl.in c.tempora plenitudinis. 26.q.7.
& in c.latorem.23.q.2.& in c.cum P.in gl.fi.5.de acc.Adde etiam q̃ pœni-
tentiam iniunctam ab episcopo,inferior sacerdos minuere non potest,
vt no.Arc.& prout refert ibi Io.An.in c.fi.de pœ.& re.li.6. & vide omni
no no.in d.c.accedẽs.50.di.Et vide q̃ no.Domi.in d.c.accedens.& Cal.in
repet.c.omnis vtriusque sexus,de pœ. & remiss.
c ¶In idololatriã.Vide Dec.in c nouit.in 1.not.supra de iud.vbi ponit qua-
re prohibitæ sint sortes,& diuinationes,& astrologia. Seb. Sap.
d ¶5.his ita.Sed Gra.assignat aliam rationem, in d.§. his ita. quare astrono-
mia,seu astrologia abijt in desuetudinẽ , quia dũ curiositati nimiũ erãt
intenti,minus vacabant his,quæ pro salute animarum erant accommo-
data.Inn.etiam hic dicit,quod astronomia,siue astrologia non sunt scię
tiæ,quæ ad pietatem ducant,imo facile inducerent idolatriam,diffusa
det vsum,& studium,ar.22.di.si quis grammaticam. sed q̃ studium non
sit prohibitum,videtur sentire B Hyero.in proꝛ.Bibliæ 7.c. sue epistolæ,
vbi sic dicit.Taceo de Grammaticis,Rhetoricis,Philosophis, Geometri-
cis,Dialecticis,Musicis,Astronomicis,Astrologis,medicis,quorum scien
tia mortalib.vtilissima est. Ale.de Ne.
e ¶Non peccãt.Sed meo iudicio Sanctus Thomas non ita laxat habenas, Di
cit enim,quod aut quis vitiur consideratione astrorum ad cognoscendũ
futura casualia,siue fortuita,aut etiam ad cognoscendum per certitudi
nem futura hominum opera,tunc ex falsa,& vana opinione, & ex ope-
ratione Dęmonis procedit.vnde erit diuinatio illicita. Aut vult vti con-
sideratione astrorum ad cognoscendum futura,quæ ex celestib, corpori
bus creantur,puta siccitates,& pluuias,& huiusmodi ; & tunc non erit
illicitum,quod tamen vltimum restringe.fm tex.& gl.26.q.5.non licet.
Vnde puto dicendum quod Astrologia sit licita quoad cognoscendas fu
turas pluuias, seu siccitates, & similia. Item quoad cognoscendum ad
quid homo sit inclinatus,dum tamen non per certitudinem,sed cogno-
scere futura casualia,vel fortuita,puto penitus illicitum, tanquam per-
tinens ad determinationem.& de hoc videtur esse tex.26.q.7.illos plane
tarios.idem probatur in ca.seq.& pondera quod reprobatum est, vt per
cursus stellarum quis rimetur futura. sed quis potest rimari futura. ẽt
non ponendo certitudinem: Actum primo capi. vbi dicitur, non est
vestrum noscere tempora,vel momenta,quæ pater posuit in sua pote-
state.& pondera, quia ibi prohibetur indistincte cognitio temporũ, &
momentorum,& sic etiam si quis non ponat certitudinem, sed quis po
test rimari, etiam nõ ponendo certitudinem,optime facit 26.q.2.§.his
ita.vbi dicitur quod Astrologia,seu Astronomia apud Catholicos in de
suetudinem abijt,quia dum propria curiositate his vijs erant intenti,mi
nus vacabant his,quę pro salute animarum erant accommodata. & hoc
mihi videtur de iure verius.
f ¶Prohibita.Nunquid Alchimia sit prohibita. vtrum & exercentes Alchi-
miam peccent.de hoc vide Io.An.in addi.Spe.in ti.de cri.fal.vbi arguen
do ad partes,videtur concludere quod non.vtrum licitum sit vendere
aurum Alchimiarum,pro vero auro,vide eleganter per beatum Thom.
distinguentem in 2.2.q.77.arti.2.circa fi.& de hoc per Bald.in l. pri.quæ
sint rega.in vsibus feudorum.
¶Adde quod dicta Ioan.Andr.in loco supra,alleg.sunt Oldr. const.hic al-
le.per Abba.
¶Alchimia sit prohibita.Vide Hyeronimum de Zanetinis in repe.c.1.supra
de ac.vbi tractat materiam peccatorum in materia auaritiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

multæ virtutes, potest naturaliter vna species metalli conuerti in aliam speciem magis pretiosam[a] quod est notabile.

ADDITIO.

2 ¶Pretiosam. Tu autem vide Ioan. And. in addi. Spe. in rub. de cri. fal. prope finem, vbi plenius istum articulum disputat, & idem concludit per plures rationes, & inter cætera allegat tex. 26. q. 5. nec mutuum. circa medium, vbi sic dicitur. in sunt enim rebus corporeis per omnia clemẽta, quædam occulta seminaria rationis, quibus cum data fuerit opportunitas tẽporalis, atque casualis pro rumpunt in species debitas suis modis, & finib. Et nota, quod non licet vendere aurum Alchimiatum pro bono, si sit sophisticum, secus si sit verum aurũ, aliàs contrariũ facientes puniuntur de falso, vt l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. De hoc Bal. quem sequitur Andreas de Isernia in ca. quæ sint regal. in vsib. feu. Alchimia autem est ars perspicaci ingenio inuenta tanquam à Philosopho. & de hoc vide B. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 2. vbi dicit, quod illicitum est vẽdere aurum, vel argentum Alchimiatum pro vero, quia non est adeo pura sicut verum, nec habet omnino eadem proprietates sicut ꝓprietatem lætificandi, nec ita valet contra cæteras infirmitates, & huiusmodi. Si vero per Alchimiam fieret verum aurum, tunc non esset illicitum ipsum vendere pro vero, quia nihil prohibet arte vti aliquibus naturalibus causis ad producendum veros & naturales effectus, allegat Aug. li. 4. de Trinita. quod est capi. non mirum. 26. q. 1. circa medium, quod supra allegaui circa prin. huius add. Sed de aurifice, qui facit aurum vel argentum de minori liga, quam ciuitas requirat, & de expedente pecuniam falsam, an teneatur de crimine falsi, vide omnino Bar. in l. lege Cornelia. ff. de fal. & hæc nota. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Electio prælatorum vel aliorum similium iudicum, est prohibita fieri per sortem, & hoc per rationes de quibus infra. nu. 3. inter laicos tamen huiusmodi electio non prohibetur.*
2 *Actus explicandus collegialiter, debet fieri omnibus in vnum conuenientibus; adeo quod non valeret, si omnes per se dicerent votum omnibus.*
4 *Electores possint vnum ex eis eligere.*
5 *Electio facta per sortem est nulla.*
6 *Sorte aliquid dirimi, quando sit prohibitum, etiam inter laicos.*

CAP. III.

1 Ecclesia. †Non solum electio per sortes fieri non debet, sed etiam electiones cõpromissariorum, per sortes assumi non debẽt. h. d. In prima ponitur electio. In secunda electionis prosecutio, examinatio, & reprehẽsio. In tertia gratiosa cõfirmatio, & sortis ꝓhibitio. Secũda ibi, procuratoribus tertia ibi, electionem. Casus literalis. Vacante Lucana ecclesia, canonici cõueniẽtes in vnũ, de futura pastoris electione tractãtes, elegerũt vnũ ex se, per sortẽ, q vice capituli tres elegerũt electores, p quos vice oium, prouideretur ecclesiæ de pastore. quorũ duo, ex illis; tertiũ ex se magistrum. R. f. elegerunt, ꝙ expresse licebat eisdem, quia sub hac forma, eis data fuerat eligendi potestas, vt ex se, vel ex aliis eligere possent. Electionem istam per nuncios suos præsentauerũt domino Papæ, petentes eam confirmari. Dominus papa examinato tali processũ digno multa reprehẽsione, pro eo ꝙ sors in talibus interuenit, electioẽ celebratã de prædicto magistro, ad
2 gratiã cõfirmationis admisit, sortis vsum in electionibus ꝑpetua prohibitione condemnãs. B. †No. 1. ex tex. ibi conueniẽtes in vnum, &c. argumẽtum, ꝙ actus per tinẽtes ad collegiũ, debent expediri collegialiter, & per cõgregatos in vnũ, de quo vide quod no. per gl. in c. 1. de reb. eccl. non alienan.
3 li. 6. & latius dico in cap. cum omnes, de const. †Secũdo no.
a ꝙ sors[a] nullo casu potest interuenire in tractatu electionis, & ratio est, quia potest assimi indignus, cũ sors possit super eum cadere. Itẽ per sortẽ tẽtatur Deus. quia volunt faciẽtes sortẽ, quod Deus inuisibiliter reueleat meliorem, nam dẽnt ipsi, ex quo possiunt; eligere meliorẽ; & non tentare Deum
b eligendo, & promouẽdo. [b] & intelligo hoc secũdum Do. in electione ad officia ecclesiastica; secus autem inter laicos, vel inter clericos, quoad temporalia, quia hic vsus sortis nõ reperitur in illis prohibitus; ex quo tantũ subijciunt se fortunæ, & ita in multis locis faciunt laici eligẽtes officiales ꝑ ballotas, seu breuia, ꝙ no. melius tñ puto abstinendum, quia
4 militant rationes superius all. † In glo. 1. in fi. cõmuniter tenetur opi. ɔ̃ria, quod etiã data potestate, simpliciter possunt eligere vnũ ex se, de quo dic, vt plene no. in c. cum in iure, de ele. & in reg. in toto. de reg. iur. li. 6. in merc. vbi ponitur q̃stio notabilis, nunquid si in vniuersitate sint tantum duo, possit
5 vn⁹ eligere aliũ. † In glo. in ver. ad gratiam. in fi. no glo. ꝙ electio debet cassari. vel potius est nulla, quando sors in ea interuenit, nã est facta contra dispositionem iuris, & cõtra formam c. quia propter, ɔ̃. de electioni. vbi datur forma electioni faciendæ. † In gl. fi. in fi. & quare ꝓhibetur sors in electionibus ɔ̃. retigi. In alijs autem dicit Ioan. An. secundum legistas, quod aut factum est incertum, aut ius. Primo casu, in iudicio non admittitur sors, sed dicenti incumbit onus probandi, vt l. ei qui. ff. de proba. & 6. q. vl. c. actor. Si vero ius est incertum, sed factum certum, & tunc aut tractatur de præiudicio alterius quam contendentium, & tunc ad petitionem illius, iudex facere poterit fieri sortem. arg. l. huiusmodi. §. fi. ff. de le. 1. vt quia duo successerunt in locum legatarij, & vult intentare vnam actionem, & alius aliam, pro eadem re aut tractatur de præiudicio contendentium, & si volunt sortem iudicem discordiæ eligere nõ compellũtur, sed mutuam iudicem discordiæ eligere nõ compellũtur, sed mutuo se impediunt, vt l. 2. ff. quibus modis vsufructus amittitur. sed ad petitionem alterius, iudex compellit ad sortem, vt l. cum ambo. ff. de iud. & l. si duobus. C. communia. delege. & de hac materia vide glos. l. 1. C. vti possidetis. & capitu. licet, supra, de prob. & ista procedunt de iudicialibus: sed in extraiudicialibus, sors non est prohibita. Consulerem tamen abstinendum, per ea quæ notan. in capitulo 1. supra eo
c dem, in gl. nisi necessitas aliud inducat. [c]

ADDITIONES.

a ¶Quod sors. Vide Felinum, in capitulo 1. de rescriptis. vbi etiam tangit ar in Papatu posit interuenire sors. Nunquid sors regulariter sit prohibita vide Bald. tenentem quod sic. C. quando & quib. pars deb. l. meminimus. Sed contrarium sentit glos. hic, cuius opin. dicit veriorem Alexand. in l. huiusmodi, §. fin. ff. de legatis primo. Ad cuius declarationem vide Angelum, in l. si ambo. ff. de compen. Barto. in l. si duo. ff. vti possi. Bartol. in l. itaque. in proœ. Dige. & Moder. in d. §. fi. Seb. Sap.

b ¶Promouendo. Vide August. 1. q. gen. transitiue. 22. q. 2. quæritur, vbi dicit ꝙ nemo debet tentare Deum, dum habet quod rationabili cõsilio facere sed debet facere quod potest, & quod non potest Deo committere. ꝙ nota. Alexan. de Ne.

c ¶Inducat. Sed vide de hoc Bar. in l. fi. in prin. C. commu. de leg. & in l. huiusmodi. §. fi. ff. de leg. 1. D. autem Car. hic, in fine sui commenti, quærit quæ differentia est inter sortem, & sortilegium, & diuinationem, & allegat Fe. de Se. 225. qui dicit quod differunt sicut genus, & species, quia sors, seu sortilegium est quædam species diuinandi. Diuinatio autem genus 26. q. 6. capitu. 1. in fin. & quod nota. 25. 1. c. 1, & proprie dicitur sortilegium, quod fit siue incantatione Dæmonum. Diuinatio fit sepe cũ incantatione, ideo sonat malum. 1. q. 1. nunquid. & hoc seq. do. Cas.

De collusione detegenda. Rubrica.

Quia in collusione inest falsitas, ideo subijcitur hæc rubrica de collusione, &c. de materia rubricæ, respectu quo colludens præuaricatur, habetur 2. q. 3. capi. si quem. §. fin. ibi. tex. in c. 2. in fi. de procu. lib. 6. & in cle. constitutionẽ §. fin. de elc. & collusio est inter actorẽ & reum, latens & fraudulenta conuentio, vt voluit glos. in capitu. 2. ɔ̃. eo. in ver. collusione. & vide gl. 2. q. 3. c. si quem. §. notandum. & dicitur colludens falsum committere, quia aliud agit, & aliud simulat.

SVMMARIVM.

1 *Accusator si desistat ab accusatione, debet iudex per quirere an fecerit per collusionem.*
Accusator si ab accusatione desistat, potest, & debet iudex ex officio suo super crimine inquirere.
2 *Accusatores criminaliter, efficiuntur inimici accusati.*
3 *Accusatores plures super eodem crimine, an, & quando debeant admitti.*
4 *Eleemosyna data ad pompam, potius demeretur, quam mereatur.*
Missa si audiatur vt facilius quis possit fœminas videre, potius est peccatum quam meritum.
5 *Liti quibus modis quis possit renunciare, & quando non.*
Agere quibus casibus quis compellatur.
6 *Transactio non potest interuenire in causis spiritualibus, vel populabus, intellige, vt infra c. audiuimus. in 1. nota.*
7 *Transactio potest interuenire in causis, vbi venit imponenda pœna sanguinis, præter quam in adulterio.*
Transactio in quibus causis criminalibus admittatur.
8 *Pœna sanguinis an imponatur de iure canonico.*
Transactio quid operetur in causis criminalibus.
Dans pecuniam ne accuſetur, non censetur fateri crimen.

CAP. PRIMVM.

1 Scripta. †Si accusator ab accusatione desistat, debet iudex inquirere, an per collusionem hoc faciat. ita summatur communiter. sed ego sic summarem, videlicet, accusatore desistente ab accusatione, potest iudex ex officio suo inquirere super crimine illato. ꝙ intellige, vt infra subijciam. Primo ponit factum. Secundo decidit quæstionem circa factum. ibi. quia. Casus literalis. Quidam accusauerunt Aprianum episcopum; tandem accusatores cum eodem in amicitia conuenerunt, desistendo ab accusatione, signum fuit domino Papæ, ꝙ per collusionem desisterũt ab accusatione, vnde Papa scribit episcopis de Corint. super hoc dicens, ꝙ qualitas facinoris nunciati ipsum inducit, vt tale dissimulare non debeat. præsertim cum gratiam inter se fecisse dicantur. vnde mandat hoc diligenter inquiri, ne forte huiusmodi concordia, non ex charitate, sed ex præmio fuerit comparata.

2 cõparata. B. † No. 1. ex tex. ꝙ plures accusatores[a] seu denun
a ciatores, possunt admitti cõtra aliquẽ, & die melius vt ɔ̃. dicam. in gl. 1. Secundo no. ꝙ per sortes, seu pretiũ non est licitũ desistere ab accusatione, ꝙ intellige, vt ɔ̃. subijciam. Item no. ꝙ accusatores criminaliter, in dubio efficiũtur inimici accusati. facit tex. in c. cũ P. ɔ̃. de accu. & statim cũ desistunt, reuertuntur in amicitiã, vt hic dicit tex. & dicitur accusatio, illaudabilis intentio, vt in c. si quis episcopus. 2. q. 6. & iudex ex officio suo dẽt inquirere de modo desistendi, l. an sit licitum, vel non. † In gl. 1. in fi. no. gl. & dic latius, ꝙ aut interest
3 omniũ accusatorum, æque principaliter, & tunc omnes admittuntur ad accusandũ, vt l. 3. §. si plures. ff. de sepul. vio. qsque. n. debet admitti ad prosequendũ ius suum propriũ. aut
b prosequuntur vindictam publicã; [b] & tunc iudex debet eligere idoneiorẽ, vt in l. si plures. ff. de acc. sed si non excipitur nec iudex eligit; & tunc valeat iudiciũ cum omnib. agitatũ, vt voluit ista gl. & bene, no. in d. l. si plures. & hoc colligitur, intelligendo tex. in accusatorib. sed potest intelligi in denun ciatorib. & pro hoc tex. ibi, nunciauit facinoris, & tunc arg. gl. nõ colligitur, sed potest colligi ꝙ plures admitturtur ad
c denunciandũ, [c] licet non ad accusandũ. æquum tamen esset etiã in prosequenda denunciatione, eligere vnũ propter facilioreẽ expeditionẽ causæ. arg. in c. olim. de accuſ. & de pluribus procuratorib. vide tex. in c. si duo. de procu. li. 6. & c. pen.
d de ele. c. li. 6. [d] † In glo. 2. in fi. not. bene glo. quia quotidie al-
4 legatur, & pro hac glosſ. optime facit tex. iuncta glo. in c. vide quantum. 1. q. 1. vbi dicitur quod dans eleemosynam, vel sustinens martirium ad pompam, peccat; ita non meretur, sed demeretur, quod bene no. ad idem facit tex. cum glos. in c. odi, & proieci. 24. quæst. 1. vbi glo. arguit contra scholares, qui vadunt ad ecclesias, non vt audiant missas, & diuina; sed vt videant dominas, & facit ca. relegantes. 23. q. 5. In glo. in versi. feciſſe gratiam, no. gl. & maxime not. eam, inquantum dicit ꝙ secundũ ius canonicum, omne crimẽ censetur quasi publicum. & idem no. 2. q. 3. in c. si quem. §. vl. vbi est etiam bona glo. de hac materia, & forte ideo censetur qua si publicum, quia ius publicum non solum intendit prouidere hominibus, vt sit concordia inter eos, sed etiam vt eos dirigat
5 ad Deũ, vt in puniendo delictum habeat principaliter respectum ad Deũ, vt in c. nouit, de iudi. † Et pro intellectu materiæ huius gl. cõcludendo aliqua breuiter, quia materia esset satis longa, præmitte, ꝙ multis modis potest quis à lite recedere. Primo, ꝑria authoritate, siue proprio motu, quia sic sibi placet. Secundo per gratiam, vt quia ad preces rei, vult recedere à lite. Tertio per transactionẽ, vt quia recedit à lite aliquo sibi dato, vel retento; nam ista est proprie trãsactio, vt in c. super eo. de transſ. Quarto per abolitionẽ, videlicet impertrando à iudice facultatẽ recedendi, & vt accusatio abolearur, & deleatur, & cancelletur ex aliqua causa, quæ per errorẽ, vel calore iracundiæ eũ accusauit, vel ex aliqua causa legitima, vt l. 2. C. de aboli. vide tex. cũ gl. 2. q. 3. in c. si quem pe-
6 nituerit. Et ex his præmissis dic, ꝙ aut quæritur, nunquid liceat recedere à lite in causa ciuili, aut criminali. Primo casu ante oblatũ libellum licitũ est regulariter recedere, etiam
7 motu proprio. Item per gratiã, & transactionẽ, quia nemo inuitus cõpellitur agere. C. vt nemo inuitus, in rubro, & nigro. & no. in c. causam. de dolo & contuma. quandoq; tamẽ
c ratione infamiæ, quia vel reus vult recedere de ciuitate, & actor cõpellitur agere; vt in l. diffamari. C. de ingen. manu. &c. vt nemo inui. [e] Post oblatũ vero libellũ, & fortius post con-
8 testationẽ litis, nõ licet recedere ab ea, propria authoritate, imo cõpellitur agere, vt in d. c. causam. & in auth. qui semel. C. quomodo, & qñ iud. nisi vellet renunciare liti, & causæ in
9 toto, vt l. post quã liti. C. de pact. sed per gratiã, & transactionẽ licitus est recessus; & nisi sit famosa actio furti, vt in l. furti. all. in gl. nisi sit talis causa, quæ non depẽdeat à libera volũ
10 tate litigantiũ, & sub hoc mẽbro potest cõprehendi eã matrimonialis. † Itẽ alia causa spiritualis, in qua non põt interuenire transactio stricte sumpta, vt in c. super eo. præall. Itẽ
f ea est popularis[f] non. n. licet transigere nisi deferẽdo iura
11 mentum, vt in l. cum qui. in §. popularis. ff. de iureiu. Secun-
g do mẽbro principali, quando causa est criminalis, [g] & tunc aut agitur de crimine ciuiliter, & dicendum, vt supra dixi. in causa mere ciuili, aut agitur de crimine criminaliter, & tũc aut vult desistere ante inchoatam litem, vt puta, antequam se inscri-

ADDITIONES.

a ¶Accusatores. Vtrum admittantur plures simul ad accusandum aliquẽ, de hoc vide gl. in ver. accusatores. in c. in primis. 2. q. 1. Quid autem econtra, vtrum vnus possit accusare plures in eodem libello, vide glo. in ca. prohibentur. in versi. quæritur. 2. q. 1. quid econtra. & per gl. in ver. libel lijan c. Maximianus. 81. di. Et adde quod his, & similibus cuilibet est licitum accusare plures. Vide Barto. in l. 1. §. accusatorem. ff. ad Turp. & in l. hos accusare. ff. de accuſ. Item vide Bar. in l. nihil intereſt. ff. de adul. Item de q. hic posita per glo. vide Inn. in c. olim. in glo. in ver. idoneos, de accu. & quod plures admittantur ad accusandum. est tex. in c. Euphemium 2. q. 3. quem ad hoc ibi ponderat Archid. qui etiam dicit, quod Goff. hic, & in capitul. cum dilecti, circa prin. & de do. & contuma. intelligit tex. illius cap. Euphemium. quo dibi vnus tantum erat accusator. sed alij erãt infligentes, qui inciderent in Turpillianum, sicut accusator si in calumnia deprehendatur. Et quod possit simul de pluribus criminibus accusari, tenet Archid. in cap. lator. circa prin. 2. quæstionis. 16. q. 5. alle. cap. placuit 3. q. 10. & ca. si quis ex pluribus. 1. quæst. 6. & idem tenet glosſ. 3. q. 10. in ſum. quod Archidia. in d. cap. placuit, circa prin. Item vide Archid. in cap. Euphemium. 5. q. 5. vbi dicit, quod si plures vellent accusare, tamen non debent admitti, nisi ſe inscribant, & plenissime scripti in meis recollectis in cap. literæ. in 1. no. de dila. Et an possint simul promouere inquisitionem contra vnum, vide late Mari. in repe. cap. qualiter & quando in 11. quæſt. 3. quæstio prin. de accu. Et an possit quis contra plures in eodem libello agere, vide tex. in cap. literæ. de dila. & vltra ibi no. vide Ange. in l. si idem cum eodem, in princ. ff. de iur. omn. iudi. Vide tex. in l. si quis cum procuratorio. §. 1. & ibi pondera Bar. ff. de procu. in aut. hoc ita. & in corpore, vnde sumitur. C. de duob. re. & per Bar. in l. 3. §. pen. de duob. re. & in l. si pluribus. in princip. ff. de leg. 2. vbi concludit, quod sic, si agatur ex ea causa: sed secus, si ex diuersis, vt l. ad officium, quam ibi ponderat Bald. C. communi. di. & l. hos accusare, § 1. & ibi no. ff. de ac. de quo vide pulchre Spe. in ti. de libel. concep. §. fin. verſicu. sed pone cum duobus seq. & Bar. in l. inter liberas. §. fi. ff. de adult. per Cyn. in l. 2. C. si reus, vel accuſat. mor. fue, & per alios in l. supra iter. §. Cæsius. ff. de aqua. plu. arcen. per Cyn. & Bald. in l. eo, quod à multis. C. si cer. peta. per Bald. in l. edita. in repe. perusina. de eodem. & in l. ab eo. C. quomodo, & quando iud. & per Ange. in l. 1. §. fina. ff. si pars hæ. pe. & per do. in cap. 1. versi. 2. de libell. obla. Et de illo articulo, an in vna accusatione de crimine alius admittatur ad accusandũ de eodẽ crimine, vide per Spe. in ti. de accu. §. 1. ver. item quod nõ potest quis. & ver. seq. & in ver. sed an in eo libello potest quis. De illo autẽ articulo an quis possit plures in eodem libello accusare, vide per Spec. in d. ti. de accu. §. 1. circa princ. & ibi omnino late lo. An. in addi. Et an liceat in eodẽ libello simul accusare masculũ, & fœminam, qui simul deliquerunt tex. est in l. reos. C. de adul. licet secus in crimine incestus. tex. est in l. qui pupillam. §. 1. ff. de adul. & in l. vim passam. §. incesti. et i. In crimine tamen adulterij, cum accusatore adulterij, licet simul accusare illũ, qui præbuit domum. tex. in l. nihil. §. fi. ff. de adul.

b ¶Publicam. Quod multa admittantur, parte non opponente, quæ aliàs non admitterentur, vide cumulata in c. inter monasterium, ſupra de re iudi. & in c. pastoralis, supra de excc.

c ¶Ad denunciandum. Hanc differentiam inter accusantes & denunciantes ponit gl. c. quoties infra, de pur. cano. contrariam tenet Abb. & alij, in c. 2. supra. de accu.

d ¶Lib. 6. Vide no. in c. si quis episcopus. de accu. quid in denunciatorib. pro sequentibus inquisitionem, an plures admittantur. Laur. dicit quod hic forte vnus accusabat, & alter submittebat, nam vt erque incidit in Turpillianum, vt in l. 1. §. 1. C. ad Tur. & in l. in senatus. ff. e. vbi dicitur, quod submittens accusatorem, vel mandans aliquem accusari, vel instruens, seu instigans accusatorem, incidit in Turpillianum, principali accusatore desistente, & istud est in se verum, sed non conuenit literæ, quæ loquitur de accusatore, vt patet ibi, accusatores, & acculatus, Goff. tamen, & Do. transeunt cum hoc dicto, & dicunt quod sic potest intelligi 2. q. 3. Eleutherius. & de dolo, & contu. dilecti. Sed dic quod procedit quantũ ad veritatem dicti, non autem quantum ad tex. Ale. de Ne.

e ¶Inui. Idem si aliquis diffamaret aliquem de crimine, vel quod teneret aliquam rem ſuam, & quod intendit ipsum accusare vel illam rem petere. Ista esset iusta causa statuendi terminum diffamatori, infra quem agat, vel accuſet, vt dicit Innoc. in cap. conquerente. de offi. ordi. & hoc bene probatur in d. l. diffamari. C. de inge. manum. & in l. Titia. ff. de accuſat. & talis terminus statui debet cum causæ cognitione, & tunc posset appellari, & per appellationem rescinderetur. Idem senſit Cyn. in l. si ex. C. qui accu. non possiunt. quod tamen declara, vt dico in cap. fina. qui ma. accuſ. pol. Ange. in Authenti. de hære. & Falc. §. si quis autem. dicit, quod iudex, qui statuit terminum, debet bis monere actorem, vel accusatorem, vel reum, vt agat, vel accuſet, vel excipiat infra terminum sibi assignatum, aliàs non impeditur agere, vel accusare, vel excipere post terminum. sed mihi, hoc non placet, nec iura allegata per ipsum hoc probant, quia loquuntur in alio casu, & contra opinionem Ang. est casus, in cap. fina. qui ma. accu. pol. Sed Innocen. in cap. conquerente. de of. ordinario. dicit, quod post terminum auditur, re integra, si non est lata sententia, quod declara, vt dixi in d. cap. fin. qui ma. accuſ. pol. Alex. de Neuo.

f ¶Est popularis. Vide Barto. in disputatione incipiente, iudex maleficiorum, vbi allegat istum tex. sed Petr. de Anchara. ponit in cap. sequen. And. Barb.

g ¶Criminalis. An in criminali causa liceat transire, adde glo. in c. præuaricator. 2. q. 3. in glo. mag in cap. 1. de iuramento calum. Item adde hic, ꝙ no. Ancha. & Io. An. in cap. 1. de accu. in 6. vbi dicunt de episcopo, qui dicit pecuniam, ne accusaretur de crimine, quod licite hoc potuit facere ante litem motam, item in illo articulo, vtrum liceat transigere in criminali. vide Lud. Rom. in suis ſin. inci. quæro an liceat transigere. & vide gl. in l. 1. C. de pœn. in qui. ma. in. Et an si ex statuto pro pœna corporali, imponitur pœna pecuniaria, possit interuenire transactio, vide Alber. in 2. parte. sta. q. 226. Item vide Archid. in cap. si quem pœnituerit. §. in omni. 110. di. quia illud idem idem quod dicit Arch. in d. §. in omnib. reperit te scribit Inn. in c. primates. 5. q. 2. Item vide omnino quæ de hoc multum late ipse Arch. in c. primates. 5. q. 2. Item vide omnino quæ de hoc multum late scribit Inn. in c. prox. & beatus Tho. in 2. 2. q. 69. ar. 2. & tex. gl. & Bar. & Bal. & ibi omnes legistæ latissime in l. transigere. C. de transa. & Spec. in ti. de accu. §. 1. ver. item repellitur accusator. si iam transegerit. tex. in l. crimen adulterij, C. de adult.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſe inſcripſerit ad pœnam talionis,& poteſt,vt in ca.licet, de accuſatio.& in l.quæſitũ.& quod ibi plene nota. ff. ad Turpillianũ. Aut vult deſiſtere poſt inchoatã litẽ,& aut motu ꝓ
a prio & non põt,& deſiſtens incidit in Turpillianũ[a] & pena Turpilliani,eſt,quia punitur in quinque libris auri, & efficitur infamis, & põt proprio motu,& arbitrio iudicis coerceri,vt in l.3. de præuarica.& in l.2. ad Turpi. Si vero crimen eſt priuatum,& tunc non punitur pena Turpilliani,ſed arbitrio iudicis,vt in l.ſi quis repetere.ff.ad Turpil. & ſentit hæc glo.ꝙ nõ efficiatur infamis.Sed aliud ſentit gloſſ. in d. ca. ſi quẽ pœnituerit.& facit tex.in l.2.C.ad Turpil. quæ loquitur indiſtincte.& quæ dicãtur priuata delicta , & q̃ publica , vide
7 in Spec.de accu. §.2.in principio. † Aut vult deſiſtere p trãſactionem.Et tunc aduerte ad duas regulas , q̃ in hac materia traduntur in l.tranſigere.C.de tranſact. Prima regula affirmatiua eſt,ꝙ vbicũque venit imponẽda pena ſanguinis licitũ eſt tranſigere.Fallit in crimine adulterij.Ratio regulæ , ꝙ licitũ eſt quocunque modo redimere ſanguinẽ ſuũ , & rõ exceptionis eſt frequentia delicti,& in odium eius.vnde , vt adulteriũ prohibeatur , & ne ita frequenter fiat , ſancitũ eſt vt non liceat ſup eo trãſigere.Secũda regula eſt quod in om
b ni cauſa,vbi non venit imponenda pœna[b] ſanguinis nõ eſt licitũ trãſigere.Fallit in crie falſi,rõ reg. eſt,ne crimina remaneant impunita. nã publicæ vtilitatis eſt, vt crimina puniãtur,vt in c.famæ.de ſenten.excom.Rõ exceptionis eſt,ꝙa cõdẽnatus de falſo eſt quaſi mortuus,cũ multi homines detentur hoc crimẽ.& nulla fides iſti amplius adhibetur,vnde tenent multi quos ſequitur Bar.in d.l.tranſigere. q̃d in crimine falſi poteſt indiſtincte trãſigi quæcunque pœna venit
8 imponenda,prædicta rõne. † Et per hoc infertur ad q.de iure canonico,nunqd imponatur pœna ſanguinis.licet habemus aliquas pœnas quaſi ſimiles,qũ videlicet põt tradi curiæ ſęculari,& tũc ſatis crederẽ ꝙ admittatur tranſactio. ꝙ videtur ſentire Goſſ.in ſum.de tranſ.Idẽ putarẽ,vbi venit imponẽda pena perpetuæ detruſionis , licet ꝺriũ ſenſerit hic Io.An.& An. ſed primũ tenet Car.in d.c.ſi.de trãſact. & hoc dictũ ſatis mihi placet per no.per In.in c.qualiter,& q̃ el. 2. de accu.vbi dicit,quod iſta pœna æquiparatur mortuo. Itẽ ſi cut in crimine falſi licitũ eſt tranſigere hac ratione , vt dixi.
c ergo & in iſta pœna q̃ vĩ grauior. [c] Et circa hoc põt q̃ri q̃d in criminibus priuatis,nũqd admittatur tranſactio indiſtincte,& credo glo.hic ſenſiſſe quod ſic.dũ dicitur quod de iure canonico omne crimẽ ſenſerur quaſi publicũ. item nõ licet per tranſactionem recedere &c. quaſi innuat ꝙ in priuatis licet tranſigere.& fuit iſta quorundã opi.no.in d.l.trãſigere.ſed glo.ibi & Bar.& communiter alij tenent oppoſitũ, vt etiam in priuatis delictis non liceat tranſigere, niſi ſecũdũ
9 regulas prædictas. † Quid aũt operatur tranſactio , vbi licita eſt?breuiter dic,quod reſpectu Dei operat vt ab iſto actore non poſſit amplius moleſtari.Itẽ finitur inſtantia, ſed nõ præcluditur alijs facultas accuſandi eundẽ de eodẽ delicto, nec ẽt iudici quominus poſſit ex officio ſuo inquirere, ſup noua tñ inſtantia.& hoc in caſibus,in quibus iudex põt ex officio ſuo inquirere de illo crimine, niſi præcedat infamia. Ex parte ita concludit Bar.in d.l.trãſigere.ex quo infero q̃d de iure canonico poſt tranſactionem in caſu licito factam, non põt iudex inquirere accuſatores.operatur tranſactio , quia non punitur pena talionis,nec afficitur iurãs fm quoſdã,ſed bene incidit in Turpillianũ.vnde debet in 5. libris auri puniri ſi publicũ eſt delictũ,ex extraordinarie, ſi priuatũ, vt no.Bar.in d.l.trãſigere.Itẽ reus non habetur pro cõfeſſo, ſed vbi aliãs tranſactio non eſſet permiſſa,habetur pro confeſſo,vt in l.quoniam.& l.furti.§.pactus.ff.de his , qui no. infa.Item hoc caſu poſſet iudex procedere ſuper inſtantia inchoata.& punire reum, l.2.C.de aboli. Sunt & alij defectus, de quibus nota.in d.l.tranſigere.Aut vult diſcedere à lite per pactum ſeu gratiam,& non licet tranſigere,& tamẽ hoc caſu reus non habetur pro confeſſo,vt in d. §. pactus.aut vult recedere,impetrata abolitione; & poteſt,vt in l. 2. de aboli
d tio.& per hoc patet clare,& ſuccincte materia huius glo. [d]

ADDITIONES.

a ¶Turpillianũ.Vide per Abb.Sic.de hoc in c.licet ſuper glo.in verbo,de cætero,cum addi.quas ibi feci.de accuſ. Ale.de Ne.
¶Adde,An valeat tranſactio in criminali,dicunt per Pau.de Caſt.cõſ.119.
¶Pro hoc facit in ſi.gl.in l.2.C.qui teſtamenta facere poſſunt.
b ¶Pœna. Tu dicas quod imo ibi In.non æquiparat hanc pœnam morti : ſed bene damnationi in metallum,quæ non eſt pœna mortis, ſed bene genꝰ pœnæ capitalis.
c ¶Grauior.Vnde pro ſoluendo dicto,& opin.Car. & Do. Abb. hic,dicas ꝙ Do.ſupra relati dum dicunt quod pœnam ſanguinis , rectius dicerent pœnam capitalem.Et pro hoc pondero tex.in d.l. tranſigere.C.de tranſac.dum dicit,crimen capitale,& ſic dicendo ſoluatur opi. prædicta Ca. relata ad theoricam in d.c.qualiter.el 2.de accu.
¶Adde pro æquiparatione pœnarum Pet.de Anch.conſ.47.

¶Tu tene opinionem Ioannes And.& Butri.Nam iſta non eſt pœna ſanguinis in rei veritate,& ideo debemus dicere quod non liceat tranſigere,quia lex tranſigere,in cauſis,quæ non ſunt ſanguinis ponit regulam negatiuam,quod non liceat tranſigere excepto crimine falſi . Vnde in alijs remanet regula firma,& ideo tene opinio. Ioannis Andr. & Butri. Ale. de Ne.
d ¶Gloſſ.Ex prædictis infertur , an ſi vulneratus ad mortem facit pacem cũ eo,qui eum vulneravit, vel ipſo mortuo,hæredes faciunt pacem,an poſſit accuſari.Dubium fecit,quia tranſactio videtur licita,cum illa ſit cauſa ſangui nis.Sed dic quod poterit accuſari,quia licet tranſactio ſit licita, non præcludit tamen viam alijs accuſare volentibus , vt in l. iuriſgentium.§.ſi paciſcar.& in l.ſi vnus.§.pacta.& in l.ius publicum. ff. de pact. & hoc tenet hic Butrig. qui lariſſime examinat materiam l. tranſigere, C.de tranſact.ſed dic vt ibi per Barto. & Doctor.& in lege ſi martius. §. ſi negauerit.ff.de adul.vbi Barto. dicit aliqua pulchra verba . Alexander de Neuo.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator ſi deſiſtat ab accuſatione,an poſſit iudex ex officio inquirere ſiue delicta ſint probata,ſiue non.ſiue ſit finita inſtantia,ſiue non.*

CAP. II.

a Crimina.[a] Deſiſtente accuſatore, & accuſato,iudex proſequitur[b] h. d. nõ
b patitur congruam diuiſionem. † No.1 ex tex.ꝙ
1 regulariter de iure canonico , receſſus à lite per gratiam,ſeu tranſactionẽ , non impedit inquiſitionem per iudicem faciẽdã.Sed tu intellige hoc cap. ſecundum materiam,quam tetigi in ca.p.præcedenti.vnde Hoſt.ponebat duplicem intellectum ad hoc ca.Primum,vt intelligatur literal, quando crimina erant probata,& tunc debet tex.exponi de mel audita.1.probata, & ibi indiſcuſſa.i impunita, vt ſit ſenſus,ꝙ poſtquam crimina ſunt probata, iudex poteſt procedere ad punitionẽ,licet accuſator deſiſtat, quod no. ꝙ hoc facit tex.in l. quamuis C.de adul. Secundus intellectus, vt litera intelligatur proprie,quando accuſator deſiſtit ante probata delicta;& tunc poteſt iudex inquirere ex officio, quod
c intelligo ſi fama ſubeſt. [c] Sed tu dic melius & latius, vt dixi in c.præcedenti.nam ibi non eſt licita tranſactio , ſi accuſator recedit à lite,põt iudex procedere ad vlteriora , etiam ſup illa iſtantia,quantumcũque non præcedat infamia,quia aut interuenit trãſactio,& reus habetur pro confeſſo. vt in l. iuriſti.§.pactus.ff.de his,qui notan.infa.Aut non interuenit tranſactio,ſed gratuita pactio , vel propria authoritate accuſator recedit à lite inchoata,& tunc ſuper eadẽ inſtãtia iudex ꝓcedere põt,vt l.2.C.de aboli.& dic vt dixi in c.præcedẽte.

ADDITIONES.

a ¶Crimina.Vide Bal.in l.athletas.§.ſi.ff.de his,qui not an.infa.& Bar.in l.ſi. qui reus.in ſi.ff.de pub.iud.
b ¶Iudex proſequitur.Tu dic idem eſſe,ſi in totum non deſiſtat, ſed diſſerat tantum.Ita notat Inn.in c.cum oporteat,ſupra de accuſ. Bal. in l.ſi Marga.in ver.iudex.ver.15.& in l.ſi accuſator.C.de accu. & in Auth. de ſan.epi.§.ſi Quod limita,vt per Alexan.in l.ſi.de accu.vt procedat in causibus,in quibus iudex poteſt inquirere,vt quando adcuſatus eſt in curre re,vt l.5.de cuſtodia.reorum. Zac.
c ¶Subeſt.Ita etiam intelligit D.Car.& Butr.ſed debent intelligi in caſu, in quo tranſactio valet,vt vidiſtis in c.præce. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſi efficiatur cenſuale,per colluſionem fraudulenter facta, clericus priuatur ipſo beneficio.*

CAP. III.

1 Aduiumus. † Beneficio ſuo priuatur ꝙ per colluſionem illud conſtituit cẽſuale.hoc dicit,vel generalius,& tic. Colludens in cauſa beneficiali , priuari beneficio dẽt h.d.primo refert colluſionẽ . Secũdo colligitur priuari mandat,ibi,vnde.Caſus literalis . Quidã clericus ſuper beneficijs quæ poſſident,permittunt, & patiuntur ab alijs moleſtari:& poſtmodum,vt quæſtioni cedant, & quiete poſſideant, quaſi nomine tranſactionis ſoluunt alijs de ipſis beneficijs annuam pẽſionem,vt poſt mortẽ eorum in beneficijs illis,ſuper quibus facta eſt colluſio , ius ſibi reſleant vendicare.Peruenit hoc ad notitiam domini papæ, vt de mandat diœceſano epiſcopo,quatenus ſi cõſtiterit ei, clericos ſuæ iuriſdictionis per colluſionem, fraudem huiuſmodi commiſiſſe,eos beneficijs illis ſuper quibus colluſum eſt, nõ differat ſpoliare;cum ſatis eſſet indignum,ſi fraus, & dolus,quæ in præiudicium ſui iuris & aliorum nituntur committere,in eorum incommodum,& iacturam non reduceret.Ber.Not.2.ex tex.arg.à contrario,quod ſuper beneficijs licita eſt trãſactio,vbi ceſſat colluſio.Sed dic,quod illud argumẽtum à cõtrario non eſt verum,quia habemus ius expreſſum in c.ſuper eo.de trãſac.vnde cõclude ꝙ iſta tranſactio nõ valebat etiam ſi colluſio ceſſaſſet, niſi ab dex ex officio ſuo feciſſet iſtam trãſactionem,ſeu compoſitionem,vt eſt bo.textus in ca niſi eſſent.de præbẽ . Secundo no.pœnam colludentiũ ſuper beneficijs, quando per colliſionem voluit transferre beneficia in alium, modo illicito, a debent enim priuari huiuſmodi. [a]

ADDITIO.

a ¶Huiuſmodi.Poterit tamen epiſcopus contra iſtos procedere ex officio , etiam nullo proſequente,vt in c.accepimus.de paci,& dicit Butri.hoc tenere doct.Item poterit rates ad rationẽ ponere,debebit tamen eos vocare,& ipſos legitime conuincere.de accuſatio.ſi conſtiterit. & in cap. nos in quenquam. 12.q.1. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator per colluſionem ſi deſiſtat ab accuſatione,non impedit facultatem iterum accuſandi.3.4.*
2 *Inquiſitio contra prælatum non debet fieri,niſi præcedente infamia ſcãdaloſa,aut periculoſa.6.*
3 *Abſolutus legitime per viam inquiſitionis , non debet amplius ſuper dictis criminibus imperi,licet remaneat aliqualis infamia;ſecus ſi fuerit abſolutus per colluſionem.1.4.*
6 *Teſtium examinatio,vel inquiſitio,an poſsit alteri committi.*
7 *Actiones plures,ſiue perſecutoriæ ſi competunt , an ſi vna intentatur, cenſeatur alteri renunciatum.*
Cumulatio diuerſarum actionum vna prius intentata, an fieri poſſit.

CAP. IIII.

2 En tantum. [a] † Iterum contra illum inqui-
3 ritur de crimine,qui per colluſionẽ,fuit abſolutus,vel ſic.Abſolutio de criminibus illaris,per colluſionẽ facta,nõ impedit facultatem iterũ accuſandi,& inquirẽdi de illis criminib.h.d. Diuidit nã primo ponit cõmiſſam inquiſitionem, relatã colluſionẽ,& ipſius exitũ. Secũdo ponit bimembrem cõmiſſionem,ſecũda ibi diſcretioni.Caſus literalis. Archiepiſcopus, Acherontinus ſuper ſimonia, & alijs criminib. in tũ fuerat infamatus,ꝙ ſine ſcãdalo,& periculo,nõ poterat ipſum vlte rius diſſimulare.Vnde Papa multorũ clamorib. excitatus, horũ inquiſitionẽ commiſit, ſed propter tergiuerſationes, ipſius,& calliditates,cũ ipſis inquiſitorib. & examinatorib. vt dicebat colluſionẽ fecerat,& teſtes duxerat corrũpẽdos, ita ꝙ nõ ſolum prædicti exceſſus remanſerunt hactenus incorrecti,verũ etiã peiora priorib.cõmittere non expauit.vn de mãdauit Papa quibuſdã,quatenus, ſi de huiuſmodi colluſione,ac corruptione cõſtiterit, ex integro ſuper primis exceſſib.& alijs,alioquin ſuper nouis dũtaxat inquiratis,quę vi
2 deritis inquirẽda.Ber.† No.1.ex tex. qualis dẽt eſſe infamia, ad hoc,vt fiat inquiſitio cõtra prælatũ.debet.n.eſſe ſcãdaloſa,vel periculoſa,& idẽ vult tex.in c.qualiter.el 2. de accu. &
3 declara vt ibi dixi.† Secũdo no.ꝙ abſolutus legitime per viã inquiſitionis,nõ debet amplius ſuper eiſdẽ criminib. impeti.ꝙ no.pro extenſione c.de his.ſ. de accu.& videtur optime probare iſta litera,ꝙlicet per abſolutionẽ,infamia nõ ſileat, nõ eſt tñ licitũ de nouo inquirere,ꝙ no.& intellige,niſi per
4 colluſionẽ fuerit abſolutus.† No.3.ꝙ ſententia lata per colluſionem,i.per frauduloſam conuentionem , non tollit facultatem iterũ accuſandi,& inquirendi de illis criminibus[b]
b perimit tamen inſtantiã, nam Papa hoc caſu mandat intergre procedi.† Vltimo poteſt colligi ibi,corruptis examinatoribꝰ.ꝙ inquiſitio,& examinatio teſtiũ,poteſt committi, de
6 quo tñ dicendũ,vt no.in auth.apud eloquentiſſimum.C.de fid.inſtr.& dic vt dixi in c.cũ cauſam,de teſti.† In glo. in ver. ſcãdalum.ibi,quæ ſcandalũ generat,hoc eſt verũ in inquiſitione faciẽda cõtra prælatũ tm̃ ; ſed contra ſubditum nõ
7 requiritꝛalis infamia ſcãdaloſa,ſufficit. n. ſola infamia. & rõ deriſitatis ponitur in c.qualiter.alleg.in gl. & dic,vt ibi dicit per me.In gl.ſi.in ſi.hanc materiam plene expediui in ca.
7 de his,de accu.& dic vt ibi dixi.† Extra gl.Inn. poſuit hic illã
c materiã,quando alicui cõpetunt plures actiones , [c] nũquid vna intentata, tollatur reliqua . ſolet multũ allegari , & vere extracta fuit hæc gl.Inn.ex dictis Accurſij.inſt. ſi quadrupes pauper.feci.dica.& clarius,& ordinatius loquitur ibi Accur. quã hic Inn.Io. An.remittit ad no.per ſe in c.cũ dilectus , de relig.dom.ſed ibi nihil dicit de ſuo, ſed refert tantũ iſtam gl. Inn.hic.Vnde dic clarius poſt gl.alleg.ꝙ aut cõpetunt alicui plures actiones pœnales,aut rei perſecutoriæ, aut vna eſt pœnalis,aut rei perſecutoria.Primo caſu cum omnes ſint pœnales,aut omnes oriuntur ex eodem delicto;& tunc illa tollit aliam, per exceptionem,non per concurſum, niſi in id ꝙ aliam excedit non tollitur, pone exemplum aliquis per violentiã ſubtraxit mihi librũ . Ex hoc delicto competũt mihi, duæ actiones pœnales contra iſtũ.Primo actio furti,quia cõ tractauit rem meam,me inuito,& ſi furtum eſt occultũ, cõpetit actio in duplum.Item quia violentiam intulit,competit actio vi bono. rap. & iſta datur in quadruplum , & ſic ex eodem facto cõpetunt mihi contra illum duæ actiones pœnales;ſi ergo prius intentaui actionẽ furti, & cõſecutus ſum dupli,poſſum poſtea agere actione vi bono.rapto.vt conſequar vſque ad quadruplum,& ſic in quantum excedit aliam, ſecus autem ſi prius intentaſſem actionẽ vi bon.rap. & fuiſſem conſecutus quadruplũ,quia tũc non agam actione furti,quia illa exedit iſtã.de hoc eſt tex in l. 1. ff. vi bono.
d rap. [d] Si vero omnes actiones pœnales inſurgũt ex delictis diuerſis,tũc vna nõ tollitur per aliam etiã perceptã, vt in l.nũquã.ff.de priua.del.exemplũ,furripuiſti mihi ſeruum,& occidiſti,quia furripuiſti cõperit mihi actio furti,ga occidiſti,mihi cõpetit alia actio.vnde licet intẽtauerim vnã actionẽ, & p ceperim duplũ,vel quadruplũ, nõ tollitur alia actio , & hoc
e quoad primũ. [e] Secũdo caſu,qñ ſunt rei perſecutorię,aut cõtra eundẽ,& tũc vna tollitur per aliã perceptione & nõ per concurſum,vt in l.ſi merces.§.culpæ.ff. loca. exemplũ,locaui Titio poſſeſſionẽ meã , ipſe vero incidit multas arbores. & ſic dedit mihi damnũ,multæ actiones ad cõſequendum, eſtimationem damni cõpetunt mihi cõtra eum,nã poſſum agere actione locati , quia male verſatus eſt in re locata . Itẽ actione leg.Aquiliæ.quæ datur pro damno dato cõtra quẽlibet extrancum,vt ꝺ.ad l.Aqui.per totũ.& ẽt aliæ conſimiles competunt,vt in d. §. culpæ. Si vero prius intẽtaui actionẽ locati,& cõſecutus ſum æſtimationẽ damni, nõ poſſum poſtea intentare actionẽ legis Aquiliæ,qa iam percepi æſtimationẽ damni p vnam actionẽ . Si vero competũt contra diuerſos,& tũc vna nõ tollit̃ p aliã,ẽt perceptione, vt in l. locũ.§.cõdẽnatio.ff.de tabu.exhib.vt ſi ꝺ ſubtrahẽtẽ tabulas teſtĩ egi ad dãnũ,& cõſecutus ſum æſtimationẽ, poſſum nihilo miuus poſtea agere ,p legato mihi facto. In tertio mẽbro qñ vna eſt pœnalis,& alia rei pſecutoria;aut eſt pœnalis originaliter,& tũc vna nõ tollitur p aliã,ẽt pceptione,exẽplũ ſub traxiſti mihi librũ furtiue,& egi contra te rei vendicatione, proſequẽdo ipſam rẽ,licet eam ſim cõſecutus,nihilo minus poſſum poſtea agere actione furti,& ſic ad pœnã;& idẽ ecõ uerſo,vt tex.in l.ſi pignore.§.cũ furti.ff.de fur.Fallit quando vna actio eſſet ex iure ciuili,alia ex beneficio prætoris.exemplũ,contra naurã comperũt mihi plures actiones pro rebmeis ibi ſubtractis. primo actio furti , quæ eſt de iure ciuili. alia actio nau. cau. quæ fuit inducta ex beneficio prætoris ,
f hoc caſu vna tollitur per aliã,vt l.3.§.licet,ff.nau.cau. ſtabu. [f] nec obſt.c.cõſtitutus,de in integ.reſt.vbi nedũ ſi ceeſſiue,imo mul fuit intẽtata reſtõ in integ.ſi eſt de iure ſpãli ex iudicis officio.Nã fm Inn.ibi nõ cõpetebãt ſimul ille actiones,imo ,p
g pter dubiũ intẽtauit illas alternatiue. [g] Si vero pœnalis eſt accidẽtaliter,nõ originaliter,& tũc vna tollitur per aliã, exemplũ,cõtra auferẽtẽ mihi rem per metũ,cõpetit mihi actio ꝙ met. cauſa,accidẽtaliter quę eſt pœnalis,& etiã cõpetit rei vẽdicatio:tũc ſi ego intẽtaui vnam & cõſecutus ſum rẽ,nõ poſſum intentare aliam.l.metum.la 3.§.licet ff.quod met. cau.

ADDITIONES.

a ¶In tantum.Pro intellectu huius decretalis. Vide omnino quæ ſcribit dominus Ant.& d.Arch.in c.ſi quem pœnituerit.2.q.3.& quod notat. etiam Arc.in c.ſi quem pœnituerit § in omnib.cauſis.2.q.3.
b ¶Criminibus.Sed Butr.hic dicit quod de colluſione non poteſt quis accuſari,niſi ſemel.per l.ſi.ff.de colluſ.dereg.Sed illa l.loquitur quando quis dicit ſententiam latam pro ingenuitate per colluſionem, quo caſu fauore libertatis non poteſt niſi ſemel de colluſione accuſari.Sed ſecus videtur dicendum in illo caſu.Tene tamen dictum Butr.quia gl.in d.l.ſi.ff. de collu.dete.idem videtur ſentire. Ale.de Ne.
c ¶Plures actiones. Vide no.in l.quod in hæredem.§.1 ff.de tributo.late Do. in l.edita.in materia cumulationis.C.de eden.vbi Alex.ver.2.fallit. Bal. & alios,in l.1.C.de furtis. Seb. Sap.
d ¶Rap.Iſtud procedit quando eſt vnũ factum,plures rituli criminis,& plures agendi formæ.& hoc modo loquuntur iura alleg. per Abb. Sic.ſecus ſi eſſet vnum factum,& vnus titulus criminis, & plures agendi formæ , quia tunc vna electa,altera tolleretur,& ſi non expectaretur perceptio , nec verum in vna eſſet plus quã in alia,ſed vna electa , tolleretur alia, vt in l.idem ait,in ſi.ff.nau.caup.ſtab.& in l.plura. ff.de act. & oblig.& hoc procedit quando de crimine agitur ciuiliter.& hoc modo etiam hic loquitur Inn.& Do.quando autem agitur criminaliter, dic,vt in l.nunquã plures.ff.de priua.del. Item iſta doctrina Inn. & Doct. procedit quando agitur plurib.actionib.contra enndem . Quid autem quando contra diuerſos agitur,dic,vt dixi in c.ſicut dignum.in magna addi.ſupra de homi. Ale. de Ne.
e ¶Primum.Dic,vt per Bar.in loco prælleg. Ale.de Ne.
f ¶Cau.ſtabu.Sed Dy.& Bar.ibi,& in l.1.§.vnde quæritur. ff.de pub. dicunt quod ideo vna tollitur per aliam electione , quia vna actio competit de iure communi,alia de iure ſpeciali contra ius commune . Nam eſt contra ius commune quod caupo teneatur ex delicto famulorum, cum delicta debeant tenere ſuos auctores,vt in c.quæſiuit.de his quæ fi. a maio. par.ca. Ale.de Ne.
g ¶Alternatiue.Et hoc eſt regulare , quia vbi quis habet probabile dubium quæ actio ſibi competat poteſt duas actiones alternatiue proponere,in c.abbate ſane,de re iudi.in 6.& ibi vide gl. 3. Ale.de Ne.

De delictis puerorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Pueri dicuntur vſque ad annum 14.in maſculo,in fœmina vſque ad annum 13.aliquando tamen ſumitur vſque ad annos 17. & 18.*

Supra

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supra visum est de quibusdam delictis: verum quia dubitatur an talibus, puerilis ætas implicetur; merito annectitur hæc rubr. De materia habetur 15. quæstio. 1. per totū. & 4. q. 3. cap. 1. & 22. q. 5. cap. paruuli. cum duob. cap. sequen. † Sed quæro pro declaratione rubricæ, qui dicantur pueri. Solu. secundum Io. An. regulariter puericia incipit in septennio, finitur in masculo, in 14. & in fœmina in 12. anno. nã in hac ætate homines pubescere solent. l. fin. C. quando tutor, vel curator. esse desie. & q nota. in cap. puberes. de desponsatio impu. quandoque tamen puericia extenditur vsque ad 18. annum. in masculo, fauore alimentorum, vt quando alimẽta legantur vsque ad pubertatem, vt plene not. in l. mala. ff. de ali. & cib. leg. qfique vsque ad 17. vt respectu exercendi officium aduocati, vt in l. 1. ff. de postu. quandoque, & seruiẽtes dicũtur pueri, vt 2. quæ. 7. c. cũ pastoris. & quod ibi no. [a]

ADDITIO.

a ¶Ibi no. Tu dic latius post Soã. Andr. & Doc. quod sex modis dicitur puer. Primo modo dicitur puer ætate, de tempo. ord. vel non est compos, de sponsal. quæ. & hæc puericia incipit in septennio, & finitur in masculo in 14. ann. & in fœmina in 12. vt dixit glo. in proœmio sexti. quæ incipit, de numero. fallic in casu l. 1. §. prouinciam. ff. de postulando. & ille text. est notabilis. scilicet quod post 17. ann. quis potest esse Doctor, & exercere officium aduocationis. In quo aũt quis possit esse procurator ad iudicia, dic, quod post 25. ann. completum. ad negocia vero, post completũ 17. ann. vt in capit. qui generaliter. de procura. in 6. & in l. exigere debet. C. de procu. Secundo fallit respectu legati alimentorum. Nam si relinquũtur alicui alimenta vsque ad pubertatem, si legatum fit masculo, cẽsetur durare puericia, vsque ad 18. ann. si fœmina vsque ad 14. & iste est text. notab. in d. l. Mela. ff. de alimen. & cib. leg. & est speciale in legato alimẽtorũ. quando fit simpliciter mencio de puberiate, secus si adiũgeretur verbum plena, puta plena pubertas, quia tunc indistincte deberet intelligi de 18 anno. tex. est not. Insti. de act. §. minorem natu. Secundo modo principalis dicitur puer à filiatione. Tertio dicitur à seruitio, & hoc p batur. 23. quæstio. 1. §. Abraham. & Genesis 22. vbi Abraham dixit ad pueros, & seruos, vel seruientes. Expectate hic, donec ego, & puer, &c. Quarto modo dicitur puer à natiuitate, Hyeremiæ 20. c. in fin. qui nunciauit patri, puer natus est vbi. Quinto modo dicitur puer senio, vnde Paul. ad Chorintios 14. ca. nolite pueri effici censib. Sexto modo dicitur puer morum prauitate. Vnde dicitur maledictus puer centum annorũ, de quo vide text. 2. q. 7. Paulus. appellatione autem pueri, comprehenditur etiam puella, ff. de verbo, significa. l. pueri. & Lilla verba, la 2. §. pueri. & de legat. 2. l. seruis vrbanis, versi. sed pueris. nam masculinum comprehendit fœmininum, vt in cap. generali. & ibi plene. 2. gl. de ele. in 6. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pueri puniuntur ex omni delicto, præterquam in vitio carnis. 2.*
2 *Puer non potest accusare de adulterio.*
3 *Pueri ex eorum delictis, non puniuntur ita grauiter, sicut maiores. vide infra, c. prox. nu. 4.*
4 *Puer potest esse doli capax regulariter supra septennium, sed etiam intra aliquando 5.*
5 *Irregularitatem potest incurrere infans doli capax. 6.*
6 *Irregularitatem incurrit index. si faciat aliquem decapitari, etiã iuste.*

CAP. PRIMVM.

a 1 PVeris. [a]† Impuberes; præter vitiũ carnis, delinquere possunt; puniuntur tamen mitius, quam adulti. primo ponit dictũ, q secundo reprobat ibi, q merito. Casus literalis. Quidam nolebant pueris etiam grandiusculis, peccatum atribuere, nisi post 14. an. cum incipiant pubescere. dicit Grego. istud merito crederemus, si non essent alia peccata, nisi quæ de genitalib. committuntur: sed furta, mẽdacia, periuria, sunt peccata, & puerilis ætas plena est his, verum tamen non ita punienda sunt in his, vt in maioribus puniuntur. B. Not. 1. ex tex. q in 14. anno, quis efficitur pubes, quod procedit in masculo. nã fœmina pubescit in 12. anno, vt in iuribus alle. supra in rubr. & quandoque ista ætas
2 præuenitur, vt infra dicam cum gl. † No. 3 regulam quod
b puero atribuitur omne peccatũ præter delictũ carnis: [b] nã pumitur inhabilis ad coitũ; & ideo dicit lex, q minor 14. annis, nõ põt accusari de adulterio, tex. in l. si minor. ff. ad legẽ
3 Iul. de adulte. † Tertio no. aliam regulam q pueri [c] ex eorũ
c delictis non ñ debẽt ita grauiter puniri, sicut maiores. cõcor.
4 in c. 1. prox. & cap. fi. j. de sen. excõ. l. auxilio. ff. de mi. † In gl. 1.
d in fi. & dic cõmune esse, vt in septennio quis sit doli capax. [d] nã, & accidẽtaliter põt ante illã ętatẽ esse doli capax. narrat
e n. hoc Io. And. Greg. in dialogo [e] dixisse, quẽdã puerũ quinque annorũ solitũ iurare, blasphemare, & detestari, fuisse à diabolo raptũ, vnde sicut pubertas præueniri põt, vt j. dicã, ita, & doli capacitas; nã infantes ideo non tenentur, ex delicto, quia nesciunt quid agunt, vt l. prima, C. de fal. mo. quæ ratio cessat in doli capacibus. Et ex prædictis posset multũ singulariter limitari tex. in cle. vni. de homi. quæ dicit infantes non incurrere irregularitatem, si committunt homicidium; vt intelligatur, nisi sint doli capaces. de quo dic, vt ibi
5 no. † In glo. 2. ibi præsumitur, bene dicit, præsumitur. nam vt le. in dialogo. & no. gl. 20. q. 1. in sum. quidam puer nouem annorum, nutricem propriam reddidit prægnãtem, potest
f ergo præueniri ista pubertas. sed regulare est vt, supra. dixi. ergo
6 †In glo. in versi. peccata. [g] in fi. dicit tamen Hostien. q hic
g infantes nõ puniant de delectio, tñ si aliquos occidũt, incidunt in irregularitatem, quia irregularitas causatur fine delicto, vt in iudice; sed hoc dictum hodie reprobatum est a

ADDITIONES.

a ¶Pueris. Vtrum pueris possit dari corpus Christi, vide sanctum Tho. in 4. sen. d. 9. q. 1. arti. 1. circa fi. Et an, & quando in delictis minor ætas excuset, vel non, vide omnino late per Arch. in cap. cui bona. §. ficut ergo. 23. q. 1. vbi in hoc arti. allegat glossã in ver. minor ætas. in c. 2. de spulia. in 6. hic tex. cum glo. in capi. puerili. 1. q. 1. Item vide Bal. in l. data opera. C. q. accu. non pos. Item vide Sal. in l. 1. ver. no. 16. & ver. item dicit Cynus. domus. C. de fal. mo. & ibi in ver. vltcrius per hunc tex. item omnino
l. impunitas. cum glo. ibi lare. C. de pœnis. vbi etiam ponit, quando pupillus dicatur doli capax, quoad delictum. item vide Do. in cap. 1. §. pro vero. versi. oppo. quod minor. de reg. iu. in 6. Item vide tex. in c. primo. ibi omnino. quod nota. An. & Abb. circa princi. infra de sentẽ. excõ. & Lap. alle. 93.

b ¶Carnis. Vnde minor 14. ann. non potest accusari de adulterio, vt in l. minor. ff. de adulte. põt tamen cum puero minori 12. vel 14 annis committi stuprum, vt in l. stuprum. ff. de adulte. & hoc etiam nota. glossa in cle. si minor. Ale. de Ne.

c ¶Quod pueri. Vide Ange. Are. in tracta. malefi. in verbo, scienter. vbi Arim. dicit, quod si puer aliquem occidit, non debet decapitari. Vide Com. in consi. 95. vbi dicit quod si minor rapuerit mulierem, debet minus puniri. Et dicit Pet. de Anch. in consi. 293. in cip. iure stricto. circa fi. quod sola miseratio ætatis attenetat culpas & dicit Barto. in consi. 91. incipi. regatij scholarium, in fi. quod si maior quinque annis esset relegandus propter aliquod delictum, ob illud minor nõ debet ita puniri sicut maior, sed iudex posset illud tempus abbreuiare.

d ¶Doli capax. Pondera bene, quia text. dicit grandiusculis. & glo. dicit. de li capacibus, & restringitur in septenio, quia pro certo glo. & Doctores dicunt ex eo, quia text. in l. hæredibus. ff. de dolo. dicit, quando ad proximus pubertati. & dicit Ang. in l. impuberem. ff. de fur. & ita tenuit illam. l. inquantum dicit, quod pupillus doli capax tenetur furtũ, vel intelligatur quando est proximus pubertati. Item pondera aliud quia. text. debet intelligi grandiusculis, id est, proximis pubertati, vt dicit hæredibus. sed quando dicatur proximus pubertati gl. Insti. de inutipula. §. pupilius, ver. proximus. dicit in decimo anno cum dimidio. quæ remisi ad 10. de Imo. in l. ad testium conditionem. ff. de testa. in materia criminali non bene dicit, per text. in l. excipiuntur. ff. ad Vell. de ibi Bal. ego dico hic fore casum nouum, & singularem pro gra lis, quando sunt proximi pubertati. ité male dicit hic Abb. quod fante dolus suppleat ætatem tex. est in contrarium, in l. impubere infans. ff. de fur. qui ad hoc non allega. item Car. dicit, quod apud rium non reperitur illud quod dicit gl. in sum. 20. q. 1. & vide Ioan. in c. puberes, de despon. impub. & in cap. fi. de eo qui cogno. vbi glo. in summa. vide Hyeronimũ in epistola ad Vita. vbi refert de Semne, qui habuit in 10. anno filium ex filia regis Pharaonis. Item dicit illa nutrix. infantuli expositi, quæ eum, cum esset decẽ annorum. ad libidinem, adeo quod spatio duorum mensium continuauit ille infans sperma. Item pondera, quia bene dicit do. Abb. limitãs. d. 1. de homic. quod in contrarium videtur text. in d. l. impubere

c ¶Dialogo. Facit quod in simili dixit glo. 20. q. 1. in summa. & quod ibi Sed an dispositio auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. habeatcum in adulto curatorem habente, videtur quod non, per ea. ff. de curatorem. C. de in integ. resti. in contrarium facit glossa. nota. quam Pocderacibi Pa. de Castr. in l. videamus. in prin. ff. de in litem iurã. Sed hoc vide Late in termiuis per Ioan. de Imol. in repe. capitulo. cum tingat. in 32. char. Bar. Bellen.

f ¶Dixi. Sed D. Card. hic dicit, q ex verbis B. Greg. in dialogo non colligitur quod dolli capacitas, possit septimum annum præuenire, ibi dicit B. Grego. istud fuisse in odiũ patris vt Deus ostenderet pro quo iste fuisset talibus executoribus traditus. Nam iuuenem pater, cum re noluit, qui etiam vt ibi dicitur, mox, vt eiusdem pueri animus obstitisset, maiestatem Dei blasphemare consueuerat. Aliàs enim dum D. Car. hic non apparet quod damnari potuisset propter doli capacitatem, quæ nulla est ante septimum annum, vt C. de Iudæis. l. 1. & de despon. impu. c. literas. & c. accesit. Sed profecto ille cum qđ ille puer transiuit ad infernũ, & dicit hoc contingere posse in paruulis, qui iam loqui possunt, si à parentibus male nutriantur. Sic go ille puer transiuit ad infernum simpliciter ex delicto propter pro delicto patris filius non damnatur morte æterna, vt q. 2. c. de glo. ea. q. in summa. & 24. q. 3. in summa. Vnde verius videtur quod dicit Abb. Sicu. licet sit de raro contingentibus. Alexander Neuo.

g ¶Peccata. Circa iuramenta pupillorum, vide omnino Bald. in ca. duo. 2. ver. quæro nunquid pupillus. de iureiuran. & quod legit. & pueri. & capitu. paruuli. 22. quæstio. 5. Et pro intellectu istius glo. text. vide omnino Pau. de Cast. in d. l. quæ iuraſſe. in prin. ff. de iureiuran. hic alle gl. istam & ibi habebis veritatem huius articu. & vide tex. in capitu. tribus. 22. quæst. 4. & tex. cum glo. in verbo, potuit, in l. fin. § libe. cau. & vide beatum Thomam. 2. 2. quæst. 89. articulo 5. circa fi. dicit, quod pueri habentes vsum rationis obligantur suo voto, vel iuramento, quoad Deum. licet quoad ecclesiam non obligentur. aut. hoc num. sed tu vide Imo. in repe. cap. cum contingat. de iureiuran. vbi Host. per illum tex. tenet, quod dispositio authent. sacramenta puber. & capitu. paruuli. 22. q. 1. loquuntur in pubere doli non capace. sed hoc facit illud sing. dictum Gul. de Cu. in d. l. qui iuraſſe, in prin. de iu. de quo ibi ex clamat Paul. de Castr. quod in eisdem terminis firmat idem Imo. in ea. repe. c. cum contingat. vers. item potest ita dicens tenere Bar. in d. auth. sacramenta. licet multa alij contra etiam vide Ant.

cle. si furiosus. de homi. vbi dicit, quod nullam irregularitatem incurit. Et potest esse ratio diuersitatis inter iudicem, & infantem; nam licet iudex non peccet, faciendo aliquem de capitari, tamen ipse intendit illud factum committere; & videtur quidam error, vt alis promoueatur; sed infans non
a consensit cum non habeat consensum, [a] quod tenet menti.

ADDITIO.

a ¶Consensum. Et no. hic quod ille, qui compleuit septennium, censetur doli capax, quantum ad contrahendum irregularitatem, licet quancum ad contractus, & obligationes, quæ descendunt ex iure ciuili, non censeatur doli capax, nisi sit proximus, vel proxima pubertati, quod quando sit, dic vt per glossã in §. pupillus. Insti. de inuti. stip. & in l. 1. vbi plene q Doctor. ff. de nouationib. & ratio est quia irregularitas descendit à iure canonico, quod disponit quemlibet post septem annos, esse doli capacem, quantum ad vitia, & virtutes. vt hic probatur. Vnde etiam est idoneus ad recipiendum baptisma, ita quod ipse debet respondere per se presbytero baptizanti, vt dicit Ang. in epistola, ad Renatum episcopum cuius verba ponit glossa. in ca. paruuli. de consecra dist. 4. Ex quo potest inferri, quod filius iudæi potest inuito parente, baptizari post septennium. ex quo ad hoc censetur doli capax, & hoc probatur in d. c. paruuli. iuncta glo. quæ refert verba Augu. in epistola supra dicta. Idem sentit glo. 1. hic. hoc etiam tenui in capitu. sicut, in addi. quæ incipit idem tenet Butr. supra de Iudæis. & hæc notabilis quia sæpe de facto veniunt.

SVMMARIVM.

1 *Puer percutiens, vel interficiens aliquem, debet puniri secundum consuetudinem loci.*
2 *Statutum exigens pœnam pecuniariam pro homicidio, est irrationale.*
3 *Pater non tenetur pro delicto filij, etiam in legitima de iure communi.*
4 *Si aliquis mitius punitur ex aliquo delicto, an incurrat pœnã statutariã.*
Puer verberans clericum, incidit in pœnam canonis, si quis suadente; licet pro absolutione non debeat ire ad sedem Apostolicam.
Participans cum excommunicato per metum, incidit etiam in excommunicationem licet metus attenuet culpam.
5 *Cessio bonorum admittitur in delictis, si non habet vnde viuat.*
Filiusfamilias obligatur ex contractu & delicto.

CAP. II.

a 1 REferente. [a]† Impubes percutiens, aliàs interficiens alium, non debet puniri pœna pecuniaria, secundum consuetudinem, terræ. Nec ob hoc potest exigi aliquid à patre, vel sic. Pater ex delicto filij impuberis, non tenetur. vel tertio. Puer non debet ita seuere puniri, sicut maior. primo ponitur appellantis querela, secũdo iudicis datio. ibi. vnde. Casus literalis. Quidã puer 10. anno. dum cũ alijs pueris sagittaret, quendã alium fortuito casu, sagitta percussit, & mortuus fuit, qua pp abbas sancti Remigij à patre ipsius pueri c. solidos instantius requirebat, fm consuetudinẽ illius terræ. vnde dictus H. pater pueri appellauit ad Papã, super hoc scribit Pa. Hermonen. episcopo, dicens q pueri non ita puniãtur, fm leges, sicut illi. qui sunt maioris ætatis. Mandat si cõstiterit filiũ dicti H. intra annũ 13. dictum excessum cõmisisse prædictũ abbatẽ moneat, & cõpellat, vt ab eodẽ G. prædictos c. solidos pp aliquã consuetudinem non exigat, nec requirat
b tẽporali pœna. Bern. † No. 1. ex tex. q ex consuetudine ciuitatis, potest pro delicto exigi pœna pecuniaria, & per iudicẽ ecclesiasticũ. concor. c. dilectus, de offi. ord. Host. tñ dicit
b hic no. verbũ, q consuetudines, & statuta [b] imponentia pœnam pecuniariam pro homicidio, furto, vel similibus, sunt
c irrationabilia, [c] quia homines exponuntur venales, ad delinquendum. nã talis timebit pœnã mortis, seu corporale, qui de pœna pecuniaria non timebit, seu curabit: dũmodo latisfaciat voluntati suæ. arg. in l. seruorũ. & in l. aut facta. ff. de pœ. & in auth. de manda. principi. §. oportet. Non obstat iste tex. debet enim intelligi, quod cõsuetudo erat vt posset exigi pecunia ex postfacto, sed ante factum delictũ non debet
d pecunia taxari, pro hoc tex. 11. q. 3. in c. si pauper. [d] † No. 2. pa
trẽ non teneri ad pœnam pecuniariam, in qua filius condẽnatur. Vnde tractat Spe. in ti. de sen. excom. §. sequitur. vers. quid si filius, nunquid pater teneatur saltem in legitima [e] filij, vel ex alijs alimentis filio debitis soluere cõdemnationẽ
e filij; & concludit quod non. nã viuente patre, legitima non
f pot separari à bonis patris. l. 1. §. impuberi. ff. de col. bo. [f] facit quod no. gl. & Bar. in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. Quid aũt si subest statutũ, sicut in multis locis, vt patet tenea
g tur, p filio, [g] dic, vt plene no. Bar. in l. cũ filius fami. ff. de verb. obliga. † In glo. in ver. multũ. ibi. cũ ille puer nihil habeat. Et ex hoc colligitur vna rõ decidendi ad tex. Aliũ intellectũ sẽ
h tit Card. q ille puer ideo non incidit in pœnã pecuniariã, qa cũ ista consuetudo esset de iure speciali, nõ procedit nisi in casu suo. vbi ergo ex aliqua cã venit quis mitius puniendus, h tunc non incidit [h] in pœnã consuetudinariã, & idẽ dicit in statuto. hoc dictũ si esset verũ, foret valde notandũ, vt vbicũque ex aliqua cã quis venit puniendus mitius, non incidat in
i pœnã statuti vel cõsuetudinis, sed debet puniri alia pœna, & q hoc dictũ mihi placuit, sed postea reperi Bar. [i] senti-

ADDITIONES.

a ¶Referente. Vide Ro. in singulari vltimo, incipien. item adiuisti, vbi allegat hunc tex. ad hoc quod quando statutum vel consuetudo punit aliquid, q de iure communi non est punibile, non includit minorem. Sed. Sap.

b ¶Statuta. An valeant huiusmodi statuta, & consuetudines vide late Fel. in rub. supra de homi. Alexan. in l. 1. quod quisque iuris. Are. in consi. 58. in ci. diligenter. late. per præceptorem, & affinem meum Rochum Curtium in repetitione capitu. fi. ver. 2. inferrur. supra de consue. Sed. Sap.

b ¶Irrationabilia. Est irrõnabile statuũ imponẽs pœnã pecuniariã, p furto, vel hom. & idẽ tenet Host. in sum. de cõsti. & in c. fi. de cõsuetu. & ibi oino Bal. & Do. in c. 2. de cõsue. in 6. & p eundẽ in c. fi. circa fi. ne cler. vel mõ. e. lib. & p Io. de Ana. in rub. de homi. vbi dicit, q bene valet statutũ imponens pœnã pecuniariã pro homicidio efficiali cũ, qa ibi dicit q valet, statutũ sup homicidijs ia cõmissis, qa tñc vt dispensare, secus esset sup cõmittẽdis. Et ad q hic posita vide no. p Io. de Lig. in c. ex parte. de cõsue. vbi q̃rit, verũ valeat pinetudo, q p delicto imponã pœna pecuniaria. Et adde q non credo valere statutũ q imponit pœnã pecuniariã, p homicidio tantũ, qa illud statutũ est ꝑ verbũ Christi, q habet in euangelio passionis dominicæ, q dicit, q gladio ferit, gladio perijt. & vide Io. de Lig. in dicto c. fi. de consuetu. circa prin. & ibi tuno. sed q valeat istud statutũ tenet Ludo. Ro. in suis sing. & dicit de hoc esse text. sing. in §. pœna. ibi p pos fractũ nũmariæ pœnæ. Insti. de iniu. Et de q. hic posita vide Albe. in lecũda parte stat. q. 122. & q. p homicidio p statutũ põt imponi pœna pecuniaria, p cõstanti ponit Bar. in l. pe. §. ad crimẽ. vltra mediũ, versi. quæro extra gl. q. ti fi. p homicidio imponat pœna pecuniaria. ff. de publ. iudi. & in l. 2. circa princi. et. fed q nõ valet statutũ imponẽs pecuniariã pœnã, firmat Bal. in c. ad nostra circa med. de. pba. Ité q valeat statutũ imponẽs pœnã pecuniariã pro homicidio, p constanti ponit Ang. & Sali. & Paul. de Castr. in l. in prin. in quadã. q. ff. q quisquetur. de de quo per Bal. sing. in l. 1. C. de fum. Feli. & p Pet. de An. char. hic, p Ang. in his qui cum telo. C. de fica. Bal. in l. Gracchus. C. de adul. in c. 1. §. furtũ. de pa. iur. fir. Ité vide Spe in titu. de accu. §. 1. versi. q d si iudex ipsũ. vbi dixit, q valet cõsuetudo, q qñ debet imponi pœna corporalis, imponatur pecuniaria. Ité vide omnino quod eleganter de hac q. hic posita ponit Bal. in auth. cassa. ver. tertio q̃rit. C. de sacrosl. ecclesijs. Addeas va leat statutũ imponẽs pœnã pecuniariã, p homicidio. Fra. de Are. cõl. 17.

d ¶c. fi pauper. Io. An. D. Car. & Bu. remittit ad nostra in c. 1. & fi. de cõsuetu. & dicit D. Car. hic q Host. dẽr intelligi in delictis grauioribus cõmissis ex ꝓposito, secus si delicta essent non grauiora. nã tunc fm cũ valeret cõsuetudo, vel statutũ. Sed aduerte. Bar. in l. 1. vi bo rapto. vbi tenet q si statutũ fit, q p homicidio q3 punisꝑ pœna cẽtũ, q valet, nec censeat iub iure cõe, & sic iudex hẽt electionẽ, an imponat pœnã iuris cõis, an statutũ ius cõe, & sic iudex hẽt electionẽ, an imponat pœnã iuris cõis, an vero pœnã statuti. & hoc dicit esse verũ, nisi appareat ex aliquib. præsumptionibus statutẽtes voluisse recedere à iure cõi, qa tũc accusatio ex iure cõi tolleretur per statutũ, saltẽ ope exceptionis, vt no. in l. 2. ff. de nouat. Vnde dicit Bar. q cũ in multis ciuitatib. Italiæ sint statuta dicẽtia, q vbi pœna non est determinata statuto, procedatur de similib. ad similia, & vbi nõ reperiẽ simile, q tũc recurrãt ad ius cõe. Ex hoc apparet q volũt vbi nõ reperiẽ simile, q tũc recurrãt ad ius cõe. Ex hoc apparet q volũt vbi nõ reperiẽ simile, q graui delicto, p quo dẽret imponi pœna sanguinis de iure cõi, imponit pœnã pecuniariã, & tũc statutũ debet intelligi q nõ solũ pœna iuris cõis põt imponi. sed etiã pœna pecuniaria; nã esset absurdũ q p pœna homicidij, vel simili imponat pœna pecuniaria.

Nam statutum esset iniquum, quia præsumeret causam delinquendi, vt in cap. pauper. 2. q. 3. vnde non valeret, sed in dubio statutum debet intelligi, vt ab eo excludatur illicitum, vt in c. 1. de iureiu. in 6. vnde non puto bene dicere, dum dicit, quod sola pœna pecuniaria poterit puniri, si apparet ex præsumptionibus statutum voluisse recedere à iure communi. Aut statutum imponit maiorem pœnam pro delicto, quam ius commune vel si minuit pœnam ex iusta ratione minuit, nec propter illam minorem pœnam verisimile est quod homines fiant audaciores ad deliquendum; & tunc in dubio præsumitur statuentes voluisse à iure communi recedere. & hoc modo loquitur Bald. vbi supra. Sed pone q per statutum, vel consuetudinem imponentem minorem pœnam, in casu in quo pœna iuris communis non tollitur, quis puniatur, an poterit postea puniri pœna iuris communis Barto. in l. 1. in fi. ff. vi bo. rap. dicit omnes Doct. tenere quod non, quia cum accusatio verzque tēdat ad vindictam vna tollitur per aliam. Sed Paul. de Castr. in l. cūctos, populos. C. de sum. Tri. & fide Catho. dicit, quod quādo in eodem loco accusaretur ad finem, vt imponatur pœna iuris communis, secus in alio loco, quia posset in eo iterum puniri, ex quo non fuit sufficiēter punitus. & hoc puto procedere, vbi intentio statuit fuisse vt pœna pecuniaria addatur ad pœnā iuris communis, quia tūc vtraq; pœna etiam in eo loco posset puniri, ex quo intentio statuti est, q; vtraq; pœna puniatur, & statutum ita debet intelligi in dubio, quia alias contineret illicitū. ad hoc c. 1. de iureiu. in 6. & hæc tene meari. Ale. de Ne.

e ¶Legitima. Pater non tenetur pro delicto filij, etiam quoad legitimam, vel quoad ea, quæ deberentur ei ratione alimentorū. idem tenet Bal. in l. lex Cornelia. ff. de vul. & pupi. vbi etiam dicit, quod bene valet statutum q; pater teneatur præstare legitimam filio propter delictū filij, alle. gl. formalem. in rub. C. de decu. li. 10. vbi etiam not. dicit, q; stante dicto statuto pater tenet præstare legitimam in bonis quæ habebat tēpore delicti, non de postea quæritis. & sequitur. vbi Imol. De q. hic posita vide late Albe. in 1. parte. ſta. in q. inci. item quæro an statutum valeat, & est in ordine. quæſt. 48. per Pet. de Ancha. in repe. c. canonum. de consti. in 3. prin. q. ver. quæro etiam an statutū. Et aliud ad materiam istam dixit etiam Paul. de Castr. in l. si filiof. ff. solu. ma. quod si filiofa. sic soluta dos, & repetitur ab eo, & non fit soluendo, quod pater non tenetur, etiam quantum ad legitimam ipsius filij, nisi statutum aliter deponeret, quod dictum est intelligendum, quando filio soluta est dos sine consensu patris per tex. in l. si cum dorem. §. tran sgrediamur. ff. sol. ma. & allegat istum tex. Paul. in d. l. si filio. Et si dicit statutum, quod pater teneatur pro delicto filij naturalis. de hoc per Albe. vt supra, & vide Pet. de Anch. in repe. c. canonū. supra de constitu. in prima prin. quæst. ver. iuxta prædicta quæritur. vbi inter alia ponit q. Ioan. And. in addi. Spe. in tit. qui fi. fiat leg. & in illo ar. vtrum cessante statuto, vel consuetudine, pater teneatur soluere condēnationem filij, quantum ad legitimam. vide Bald in l. omninodo. §. impuberi. C. de inoffi. testamen. vbi dat multas remissiones. & inter cætera, dicit, quod si pater soluit pro condemnatione filij, ratione pietatis, illud postea non computatur in legitimam, secus si voluisset vigore statuti, vel consuetudinis. Item de quæstione hic posita, & alijs similibus, vide no. Bal. in l. si qua pœna. ff. de his, qui sunt sui. Et quid econtra, an p̄ter delictum patris, filius amittat peculium suum. de hac q. vide Albe. in 3. parte ſta. quæſt. 22. & Bal. in l. filius. ff. de his, qui sunt sui. & vide gl. in Auth. vt omnes obe. iudi. in prin. in versi. secura. Et de hoc an valeat statutum, quod filius teneatur pro delicto patris, vide Bald. in l. dotis. C. de iur. do. & do. An. in c. ex parte, in fin. de consue. Et de primo, an valeat statutum, quod patet teneatur pro delicto filij, vide Bal. in l. 2. ver. quæro nunquid. C. de consti. pe, Bal. in l. 1. C. ne fi. pro patre. Bal. in l. de quibus. ff. de leg. Bar. & Ant. in l. cum filius. §. in hac. ff. de verb. ob. tex. & ibi Bar. in l. iure prouisum. C. de fab. li. 11. Et an valeat statutum quod potestas teneatur pro delicto suæ familiæ, vide per Bal. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de of. procon. Et an valeat statutum, quod consors teneatur pro consorte, vide Bal. in l. sanctimus. C. de pœnis. Et si statutum dicat, quod pater teneatur soluere legitimā pro delicto filij, & pater post tēpus delicti ante tempus condemnationis acquisiuit multa bona, an in solutione legitimæ attenditur quantitas patrimonij secundum tempus delicti, an secundū tempus condemnationis, vide plene Albe. in 3. parte ſtatu. q. 25. Et stante prædicto statuto. an filius propter contumaciā fuit habitus pro confesso de delicto, teneatur nihilo minus pater legitimam assignare vide Alb. in 3. parte ſtat. q. 26. & ibi etiam in 22. quæst. examinat de validita prædicti statuti. Et de alio articulo, an illud q; soluit pater pro condemnatione filij cōputari ibi debeat in legitimā, vide Imo. in l. quānis. ff. sol. ma. Et an valeat statutū q; agnati, & cognati confinati teneantur si confinatus rumpit confinia, vide Ang. in consi. suo 62. inci. nobilis miles. Item an valeat statutum quod dominus teneatur ex delictis, familiæ, vide Albe. in 1. parte ſtat. q. 2. Et de illa q. an valeat statutum, q; pater teneatur pro delicto filij, vide Sali. in l. filiusfamilias. C. ne fi. pro pat. & Bal. in d. l. si filiofa. 3. ff. solu. ma. per Bald. in auth. si captiui. ad fi. C. de epis. & cle. in l. 1. ff. si ex noxa. cau. aga. & Io. de Imo. in d. l. si filius. ff. de verbo. obli. in prin. & in d. l. lege Cornelia. ff. de vulg. & pup. per Bal. in l. si quis in tantam. C. vnde vi, & in l. filius. C. de bo. proscr. & in l. 1. C. de vsu. rei iud. Et de hoc generaliter an valeat statutum quod vnus teneatur pro alio, vide Bald. in rub. C. res inter alios acta. Bar. in tracta. re præsal. in 3. q. 1. q. prin. Bar. in l. hi penes. C. de agri li. 11. & Bar. in auth. & omnino. C. ne vxor pro ma. Iaco. de Bellen. in Auth. vt nō fiat pig. in quę stione ibi disputata per eum. & Io. An. in reg. non debet aliquis. in Mercu. Et pro parte affirmativa, quod valeat, facit. tex. in l. si quis. C. ad l. Iul. maiest. & in c. quæro. §. mirum. 6. q. 1. in c. vergentis. de hære. & in ca. in quibusdam. de pœnis. & in c. ad aures. eo. ti. & c. vbicunque & c. felicis. de pœn. li. 6. c. statutum. el 2. de hære. in 6. & quod no. Inn. & alij. in ca. grauem. circa fi. de sen. excommu. Item, quando statutum dicit quod pater, teneatur pro delicto filij, qualiter tunc sit necesse probare delictum, ad hoc, vt pater teneat, vide omnino per Bar. in l. 1. in fi. ff. quando ex fa. tu. & posito q; valeat prædictum statutū, quod pater teneatur soluere pro delicto filij, an teneatur, si filius propter contumaciam habitus fuit pro cō fesso de delicto, sed non fuit directe condēnatus. vide Bar. & Imo. in l. si filiosfa. in 6. q. C. ne fi. pro par. Bar. in conclu. spec. in ti. de sen. profa. Bal. & Ant. in l. qui repudiauit. ff. de inof. testa. Ang. in l. 2. §. fi. ff. si ex noxa. cau. aga. Bal. in d. l. si filius. ff. de his, qui sunt sui. Sal. in d. l. si filius. C. ne fil.

pro pa. & Lud. Ro. in d. l. si filiofa. 2. ff. sol. ma. Bal. in l. fin. §. 1. C. de bonis, quæ lib. Bal. in l. 2. C. de eden. An. in c. quamuis, de re iudi. & vide glos. reputatam fiog. Inst. de noxa. §. fin. Item ad prædicta vide Bal. in ca. fin. de consue.

¶Adde an valeat statutum quod pater teneatur pro filio. Franc. de Aret. consi. 92. & quod Potestas teneatur pro familia Lud. Rom. consi. 115. & an contumacia filij noceat patri, cum pater teneatur pro filio, vide Lud. Ro. consil. 154. Abb. consi. 76.

f ¶colla. bono. Et ibi idem tenet Bar. in l. si. de libe. agnosc. Ale. de Ne.

g ¶Pro filio. De tali statuto, an valeat, vide do. tal. in l. de quib. ver. iuxta prædictam regulam. ff. de legi. Seb. Sap.

h ¶Non incidit. Vide Abb. in c. 1. super eo. infr. de sen. excommu. vbi etiam tenet cum Bar. in d. l. 2.

i ¶Bar. Dominus Bar. de Bellen. hic in addi. dicit se non reperire quod Bar. in d. l. 2. dicat id, ad q̄ inducit eum, & alle. istum hic, & dicit quod voluit videre duas sec. Bar. ne forte altera esset defectuosa, & vide omnino ad hoc quod no. Bar. in l. 2. circa fi. C. de proba.

¶Reperi Ba. Vbiconque puniendus pro aliquo delicto, debet puniri pœna statuti, vel consuetudinis, pœna tamen hoc casu per iudicem diminuitur, non aūt dēt puniri pœna diuersi generis, vel diuersæ speciei. Et vide omnino ad hoc quod no. Bald. in l. 2. circa fin. C. de proba. nec reperio quod Bart. in d. l. 2. ff. de rece. dicat id, ad quod inducit & allegat d. Abb. & voluit videre duas lecturas Bar. ne forte altera esset defectuosa. Bar. Bellen.

K ¶c. proxi. De hoc est opti. tex. in l. tam ex contractibus. ff. de iudi

De clerico venatore. Rubrica.

Supra visum est de quibusdam delictis, tam clericorum, q̄ laicorum; nunc submittit de quibusdam delictis clericorū tantum, scilicet de clerico venatore. De materia habetur 86. distin. in capitu. qui venatoribus, cum 5. capitu. seq. & 30. dist. capitu. primo in prin.

SVMMARIVM.

1 *Venatio cuiuscunque generis, an, & quando sit tam laicis, quam clericis prohibita.*
Histriones an peccent, & ipsi & illi qui dant eis pecuniam.

CAP. PRIMVM.

a EPiscopum. [a] Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. h. d. cū sequenti. In prima pœnitur prohibitio. In secunda pœna, ibi, q̄ si quis. Casus literalis. Dicitur in ca. isto, q̄ episcopus, presbyter, diaconus, aues ad venandum, aut canes, aut huiusmodi habere nō debent, q̄ si aliquis eorum in hac voluptate sæpe inuoluptus fuerit, episcopus tribus mensibus à communione, presbiter duobus, diaconus ab omni officio suspendatur. Item

b Not. 1. ex tex. quod clerico prohibetur nedū venationes exercere, sed etiam tenere accipitres, canes, & huiusmodi apta pro venatione. Secundo colligo quod delictum venandi in clerico, est depositione dignum. vnde hic suspenditur, non autem deponitur. Tertio no. ibi, quod in hac voluptate sæpius &c. quod clericus raro venationem exercens, non

1 debet pœna puniri. de quo infra cum gloss. † In gloss. 2. dicit excepto episcopo. hæc gl. excipit episcopum duntaxat, sed infra. in fi. videtur excipere omnes in sacris ordinibus constitutos. Sed hac materia distingue latius expediendo materiam, tam in clericis, quam in laicis, quod aut loquimur de venatione hominum oppressiua, & illa prohibetur inuilla

c ēte omnibus clericis, quia non debent pugnare [c] etiam contra infideles, vt supra, de voto. in c. ex multa. laicis vero licet est in casu, quo moueant iustum bellum, vt ca. sicut. & quæ ibi plene no. de iureiu. & 33. q. 8. in c. reprehensibile. & in omni timore. Quædam est venatio adulatoria, sicut faciunt histriones qui verbis adulatorijs capiunt homines, sicut venatione capiuntur bestiæ; & illa est illicita omnibus, 1. q. 3. ve qui dicitis, & iuribus allegatis in gl. imo peccatum

d dare aliquid istis adulatoribus, [d] & histrionibus, vt in c. venatoribus 86. di. & ibi est bo. gl. de hac materia, id est q̄ solet fieri in arena, vbi homines pugnebant cum animalibus, & feris indomitis; & ista venatio indistinctē clericis prohibetur. arg. hic. In laicis distinguitur, quod aut faciunt propter lucrum. ff.

ADDITIONES.

a ¶Episcopum. Vide, in l. 1. C. de vena. fera. lib. 11. Et vide quod no. Dom. in capitu. 1. ver. ficu. item si clerico prohibetur venatio, de cle. vena. lib. 6.

b ¶Nedum venationes. Vide in l. 1. C. de vena. fera. li. 11. & vide quod no. Do. in c. 1. ver. item si clerico prohibetur venatio, de iur. cal. in 6.

c ¶Pugnare. An liceat clericis pugnare, vide late Abb. in ca. supra, de vita & hone. cle. Seb. Sap.

d ¶Adulatoribus. Quę etiam tractat, an donare meretricibus, vel histrionibus sit peccatum, & tractat plene materiam huius ca. Et vtrum adulatio sit peccatum mortale, vel veniale, dic, vt per glo. 25. distin. §. nunc autem naturale tamen est adulatoribus. Vnde Seneca, vel imus nullimus adulatoribus nostris fauemus. Ouid. de arte amandi. Delectant captas etiam præconia formas, & Hieronymus ad Zelantium, dicit, quod hodie hoc vitium regnat in tantum, quod adulari nesciens, aut inuidus, aut superbus imputatur.

tus. ff. de postula. sed si faciūt gratia virtutis ostendendæ, tūc eis licita est talis venatio. Et videtur hic velle Docto. q̄ nō sit eis peccatū de iure canonico. excipiūtur torneamēta, vt c. 1. de tornea. ergo alij ludi sunt eis concessi, gratia virtutis experiendæ. Ego putarē q̄ non liceret de iure canonico, vbi esset periculū mortis, per illā rationē, q̄ est in torneamētis; nā nō debet homo, vt experiatur virtutes, incidere de facili in promptum periculū mortis. vbi nedū corpus, sed etiam anima posset periclitari. Quædā est venatio fatuosa, & clamosa, puta quæ fit cū canibus, & ista f̄m gl. permissa est laicis, cā voluptatis. & idē vī velle Io. An. hic, alle. Inst. de re. diui. §. feræ, & ff. de acqui. re. do. l. naturalē, cū si. nisi tempore qua

a dragesimali, & alijs percipituis festiuitatibus. [a] Sed aduerte qa glo. voluit contrarium in dicto capi. qui venatoribus, quæ dicit quod illa clamosa, non est licita laicis; nisi ex necessitate, puta pro carnibus vel pellibus habendis, & pro illa opinione facit textus cap. Esau. 86. distin. vbi dicitur, quod Esau erat venator, quia peccator. & quod non legitur quod aliquis venator fuerit sanctus, intelligitur cū exercet venationē, puto sic posse distingui seu dici, quod aut omnino laic[e] deditus est huic venationi; & tunc illicita est, ex quo fit ad voluptatē tantum; aut raro, & tunc procedat ista gl. In clericis vero glos. varianit. sed concludo, quod aut sunt in minoribus, constituti, & secundum Albe. & Ant. nō puniuntur. sed Hostien. & Ioānes Andreas, tenent hic oppositum, & dicūt quod debent puniri pœna arbitraria. sed potest concordari dici, quod aut omiserunt tonsuram, & tenentur, alias se-

b cus. facit cle. 2. de vita, & honesta. clerico. in versicu. & si tonsuram, [b] aut sunt in sacris, & si habent reditus in venatione, sicut in Francia, licet eis. quia non faciunt ad voluptatem. & hoc voluit etiam Hostiensis, infra capitulo; proxi. Aut non habent huiusmodi reditus; & tunc debent cuitare istam clamosam venationem, putarem tamen, eos non multum pec

c care, si rarissime hoc facerent causa recreationis. [c] arg. hic dum dicit textus. in hac voluptate sæpius deretntus &c. secus si rarissime, & non causa voluptatis, sed causa necessitatis, puta, vt excitaret appetitum, propter morbum præcedentem, vt in capitulo, dilectus. de homicidio. Quædam vero est venatio quæ fit cū retib. seu laqueis, vel piscando, & licita est clericis, dummodo frequenter non insistant, & vide gloss. in capitulo, Esau. quæ dicit, quare magis conceditur piscatio, quam venatio. In gloss. fin. in fin. nota. bene hanc theoricā glo. quod pœna dicitur maior, vel minor, secundum qualitatem personæ cui imponitur, vt sic eadem pœna grauior reputetur in maiori quam minori. Sed contra hoc facit, iste textus, vbi dicitur episcopum debere suspendi per tres menses, presbyterū vero per duos menses, & secundum theoricam gloss. debuisset episcopus per duos suspendi menses, presbyter per tres. Sol. deferendo theoricam glos. dicit secundum Ioan. Andr. quod hic episcopus suspenditur per tres menses communione tantum, sed presbyter suspenditur p duos ab omni officio. vnde ista est maior pœna in se. & sic episcopus mitius punitur pœna inspecta, quam presbyter, & presbyter mitius quam diaconus; sed pro qualitate per-

d sonarum, pœna reputatur maior, vel minor. [d] quod no.

ADDITIONES.

a ¶Festiuitatibus. Idem dicunt Doct. de tempore ieiuniorum, vt in c. 1. & fin. de feriis. Debent enim tunc homines conuenire in ecclesia, & orare, 86. dist. quib. vena toribus. & c. amputatus. & de consc. di. 3. religiosum & dist. ieiunia. Ale. de Ne.

b ¶Tonsuram. Mihi autem videtur dicendum, quod aut clericus in minori bus fit beneficium, & tunc procedit opinio Host. Ioan. And. & Doctor. hic autem non habet beneficia, & tunc sit vera opinio Batrig. & monor ad hanc distinctionem, quia quando clericus habet beneficium, tunc omnia quæ sunt prohibita exultenti in sacris; intelliguntur etiam prohibita existenti in minoribus, si est beneficiatus. Vbi autem non est beneficiatus, tunc omnia negotia sęcularia, quæ sunt licita laicis, sunt licita clericis existentibus in minoribus. & ista fuit Doctrina Hostiensis & Docto. in cap. 1. ne cle. vel mona. & hoc puto procedere, siue portet habitum, & consuram, siue non. Ale. de Ne.

c ¶Recreationis. Adde quod si probatur venatio contra clericos, in duobo præsumitur facta causa recreationis, vt tenet Arch. in cap. qui venatonibus. 86. di. Ale. in consi. 62. inci. inspecto diligenter processu. in 1. vol. re-

d gestum in consi. 1072. in 2. vol. Seb. Sap.

d ¶Minor. Sed dicit Host. quod vno respectu punitur plus episcopus, & pre byter quam diaconus, quia cum in suspensione eius nullum tempus pegatur, poterit episcopus vsque ad duos dies, vel quando sibi placuerit secum dispensare, ar. de of. dele. de causis. & sic vult Host. quod quando suspensio fit ad certum tempus, vel simpliciter, tunc episcopus possit ab soluere, nisi Papa sibi reseruauerit. & hoc tenuit glo. in ca. cupientes. §. generum. in gl quæ incipit. est ergo. de cle. in 6. & in cle. 1. in verbo, excō municationis sententia de hære. quod no. Ale. de Ne.

CAP. II.

OMnibus. Summatum est sup. c. pxi. Not. 1. ex tex. ibi omnibus seruis Dei &c. iuncta glo. quod omnes clerici possunt dici serui Dei, sed non omnes laici, & dicuntur serui Dei cle

rici, non laici, non propter opprobrium; sed propter excellentiam, quia ipsi magis seruiunt Deo. vnde Papa appellat se, nedum seruum Dei, sed seruum seruorum Dei, quia ingerit

a se vtilitatibus, & commodis seruorum Dei. [a] sic etiam intellige quod dicitur de monachis, qui etiā specialiter dicuntur serui Dei, vt 27. quæstione secunda cap. cognouimus. &

b 54. dist. multos. [b] Secundo no. ibi vagationes. quod venatio

c est prohibita clericis causa vagandi, [c] secus ergo si faciunt causa necessitatis, quia vt dicit Host. habent reditus, vt plurimum in venatione, sicuti in Francia &c. tunc enim intendunt vtilitatibus eccleiarum, & non vagationi; maxime

d si familia eis deest. [d] Idem videtur quando faciunt causa necessitatis, propter infirmitatem præcedentem; & raro, vt dixi in capitu. præc. & facit capit. 1. 34. di. vbi ille episcopus redarguitur, quod erat deditus vagationi, & venationi; secus ergo si non deditus, sed rarissime propter causas prædictas [e]

e

ADDITIONES.

a ¶Dei. Vniuersi seruierunt tibi Roma, domini, dominorum; seruorum serui, tibi nunc sunt domini, vide gl. 1. quæst. 7. quoties cordis occulus. Ale. de Ne.

b ¶Multos. Sed dicit Host. quod etiam laici possunt dici serui Dei, seu dicūtur serui Dei. alle. c. vl. Deum time, & mandata eius serua, hoc est omnis homo ad hoc est factus omnis homi. Ale. de Ne.

c ¶Vagandi. Et dicit hic Abb. duplicem prohibitionem huius ri. vnam in habendo, aliam in vtendo, & hoc etiam probatur in cap. præce. Alexander. de Ne uo.

d ¶Deest. Hoc enim secundum Host. & Doc. non est vagari, sed necessitati, vel vtilitati ecclesiæ subuenire. ad hoc additur gunturclerici. 7. q. 1. præsentium, & c. placuit. dummodo hoc faciat tempore competenti. hodie autem secus est in religiosis, vt in cle. ne in agro. §. porro. & ibi etiam per glo. quæ recitat verba Host. Ale. de Ne.

e ¶Prædictas. Sed quæritur hic Batr. si est consuetudo venandi, an valeat: & sic an huic præcepto præscribi possit, & concludit quod non, quia est nutritiua peccati, Cum Canon dicat quod nullus venator reperitur sanctus, 86. di. Esau. & c. qui vexationib. & quia esset præiudicium ecclesijs, cum clerici propter venationem non deseruirent ecclesijs in diuinis nec est officium clericis conueniens, vt in c. 1. ne cle. vel mo. & sic cum consuetudo non sit rationabilis, non valet, iuxta plene notata in c. fi. de consue. Ale. de Ne.

De clerico percussore. Rubrica.

Continuata est hæc rubrica in præcedenti rubrica, & de materia istius rubricæ habetur 45. dist. & 1. q. 7. capitulo. si quis omnem. & 86. distin. capitu. singularis. & c. seq. & cap. pen. non liceat.

SVMMARIVM

1 *Consuetudo delinquendi, aggrauat delictum; licet in se esset minus punibile.*
2 *Fur suspenditur pro tertio furto, licet alia duo alibi commiserit, qu ea non poterant in loco tertij furti puniri.*
Peccatum reiteratum aggrauat, licet fuerit alias punitum.

CAP. PRIMVM.

SI quis. Breue est, vel sic potest summari. Clericus sæpe alium percutiens, & monitus non desistens, deponendus est. Casus literalis. In concilio Agat. quærebat de pœna clerici, sæpe alium percutientis, qui monitus non desistit. Et responsum est, quod si aliquis in sacro gradu percussor extiterit, corripiatur à crimine, & si non se emenda-

1 uerit, deponatur. B. † No. 1. ex tex. [a] quod pro simplici percussione non debet clericus deponi, sed aliter corripi. sed si

a assumat percussionem in consuetudinem, tunc deponendus est; quia cum sit inhumanus, & ferus, non debet in manuetudine clericatus permanere, & intellige tex. in his, qui sunt multum faciles in percutiendo, vt puta qui pro minis verbis sibi non placitis, procedūt ad verbera. [b] Sed quæro, quia tex. hic facit mentionem de constituto in sacris, quid si in minoribus? Doct. dicunt quod idem, peruta alle.

b quid si in minoribus? Doct. dicunt quod idem, peruta alle. quid si in minoribus: Doct. dicunt quod idem, peruta alle.

c in gloss. vnde ad tex. supplent maxime [c] † In glo. fin. ibi, in-

2 telligere de eo, qui in vsu habet &c. No. ex gloss. iuncto tex. quod peccatum pluries iteratum, licet pluries fuerit punitum, aggrauat tandem idem peccatum vltimum commissum, & facit pro dicto Barto. in l. si cui. ff. de accu. vbi nota-

ADDITIONES.

a ¶Ex tex. Vide Bal. in l. 1. C. de ser. fugi. & in l. si is qui. C. qui rest. fac. poss.

b ¶Ad verbera. Abbas ponit exemplum de illo, qui stans percutit illum qui dicit ei aliquid contra placitum. Ale. de Ne.

c ¶Maxime. Et dicit Host. quod maxime cauere debet constitutus in sacris, & maxime episcopus, de quo remittit Hostien. in §. & cui fuit. & §. decima. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a notabiliter dicit, quod licet quis pro furtis [a] alibi commissis non possit hic puniri, si est forensis: tamen furta alibi cõmissa aggrauant hic cõmissum furtum, quia videtur sibi assumpsisse in consuetudinẽ actũ furandi, vnde poterit hic suspendi, licet alias, pro primo furto non debet suspendi, argu. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. & bene facit l. 3. C. de epi.
b au. & c. in nos. 25. q. 2. tenementi. [b]

ADDITIONES.

a ¶Pro furtis. Furtum factum alibi habet grauare furtum hic commissum, & hoc dictum ponit etiam Abb. in c. 1. de pœnis, pro quo vide quod no. Imo in cle. pastoralis. de re iud. & ad hoc optime facit quod no. Petr. de Anc. in rep. reg. peccati venia. li. 6. in 3. opin. ver. & ista fatiunt. vbi omnino vide & vide ad hoc Pe. de Anch. in repe. c. canonum. de consti. in 6. prin. q. ver. forma etiam, & vide de quæstione hic posita per Alb. in 3. parte, sta. q. 32. & idem quod hic tenet Abb. tenet etiam Bal. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fug. de quo per Ioan. And. in addi. Specu. in rub. de fur. circa medium, vbi tenet opi. Bar. in d. l. fina. & per Sal. in l. seruos. C. ad l. Iul. de vi. & de hoc etiam vide Maria. in rep. c. qualiter, & quãdo. in 66. q. de accu. vbi vltra aliqua extra prædictis, allegat in hac q. Nelli. in tract. bannitorum, in 6. q. 2. partis hic posita per Albe. vide etiam Bal. in auth. qui semel. C. quomodo, & quando in. & l. si certum. ff. si cer. pe. & in l. 1. C. de ędi. ac. & per Pe. de Anc. in cle. 1. de pœnis. & facit quod in simili scribit Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. de eo qui hodie furatur domino, vnum denarium, cras alium. Adde an furta alibi commissa, grauent inuentum hic cum furto Lu. Ro. cons. 45. vbi dicit quod non aggrauant, si de illis fuit absolutus.

b ¶Tene mẽti. Opinionem Bar. sequitur Bal. in. auth. sed nouo iure. C. de seruis fu. Sed Bar. in d. l. si cui. ff. de accu. non loquitur expresse, quando de primo, & secundo furto fuit punitus, tamen dicendum est idem cum de primo, & secundo, &c. de hoc videtur tex. in l. capitalium. §. solent. ff. de pœnis. ibi, tractati clementius. Vnde opinio Abb. mihi placet, & satis est de mente Bar. & Bal. ibi. & patet per rationem, quia statutum vult q puniatur pœna furcarum propter consuetudinem furandi, sed ista subest consuetudo furandi, si de primo, & secundo furto fuit punitus, Sed Bal. in d. auth. sed nouo iure, dicit vnum verbum satis contra fures. dicit .n. quod vnum furtum excessiuum æquiualet trib. furtis, ita q pro tali vnico furto, quis est suspẽdendus, & maxime si interuenit fractura ostij, vel scrinij. Sed alij tenent contrarium, quia debitum magis aggrauatur ex frequentia, quam ex magnitudine rei subtractæ, & hæc est opinio Raphaelis in d. auth. sed nouo iure. & mihi magis placet. Sed d. Paulus, ibi simpliciter refert, opinionem nullam approbando, videtur tamen magis residere cum opinione Raphaelis. plura circa hãc materiam possent dici. sed dic, vt plene habetur in d. aut. sed nouo iure. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Vulneratus præsumitur mortuus ex eisdem vulneribus, etiam post octo menses, si nunquam fuit visus cõualescere; sed potius in deterius ire.* 3.
2 *Pœna fustigationis est permissa per ius canonum, dum tamen non sit crudeliter facta.*

CAP. II.

Præterea. Duobus mẽsibus, à missarum administratione suspenditur episcopus, qui crudeliter aliquem fustigari facit, vel sic. Non potest episcopus pœnam grauem verberũ imponere. primo ponit episcopi ſcuitiam. secundo ibi, quã, excusat illam à morte. tertio illum punit, ibi, quia. Casus literalis. Episcopus Tarẽtinus, fecit credi crudelib. fustib. quãdam mulierẽ pp delictum suum, contra ordinẽ sacerdotij, q̃ post 7. menses decessit, sed non pp illam percussionem, puenit hoc ad notitiã Pa. vnde illi pa. ſcepit, vt duobus mensibus ab administratione missarum abstineat, qa ad ordinẽ
1 suum noluit habere respectum. B. † No. 1. ex tex. & tene mẽ-
a ti q̃ decedẽs [a] multo tpe post, puta 7. mẽses à rẽpore inflicti vulneris, nõ præsumit decessisse ex vulnere, sed intellige, q̃n percussus visus est cõualuisse, vt sentit glo. in l. 1. C. de emẽn. ser uo. secus put arem vbi ſemper in deterius processit, & tãdem defunctus est. vnde potest satis hoc resinqui arbitrio iu-
2 dicis. de quo in gl. † Secundo no. eãm posse mulierẽ pp delictum suum fustigari facere, sed non crudeliter, & facit cap. 2. de calum. & 5. q. 5. c. illi qui. sed dices, de qua muliere intelligit tex. dicit Ioan. And. q̃ potest intelligi de vxore, nã clericus habet potestatem ligandi, & verberandi vxorẽ, propter peccatũ, suum vt est tex. in c. placuit. 33. q. 2. No. ex hoc dicto, q̃ effectus clericus, vxore remanẽre in ſeculo, & vouente castitatem, habet pt̃em eam corripiendi, nõ. n. dẽt eam abijcere à cura, sed à thoro tm̃ abstinere, vt in cap. omnino,
b 31. di. [b] Secundo potest intelligi in muliere delinquente, in ecclesia. ar. in c. veniens, de sen. exc. vel forte ista mulier erat
3 supposita iurisdictioni temporali istius cẽi. † In glo. 2. ibi si
c qua fœmina. [c] vbi quis præsumitur decessisse ex vulnere, & idem tenet tex. in l. vna. C. de eman. seruo. sed vide tex. in cap. continebatur. 3. de homi. vbi etiam decedens post 8. dies præsumitur decessisse ex vulnere. vide etiam c. presbyterorum. eo. tit. vbi dicitur post paucos dies &c. vnde satis putarem
d hoc arbitrarium, vt supra dixi. [d] In gl. fi. no. gl. contra præsidentes, qui grauissime puniũt potius, vt timeantur, quam vt delictum puniant; nam isti grauius peccant, ideo grauius puniendi sunt, tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Decedens. Quando vulneratus præsumitur decessisse ex vulnere, vide late Fel. in c. presbyterum. supra de simo. Seb. Sap.
b ¶3 1. dist. Et etiam ab omni conuersatione cum ea, vt in c. presbyter. & in ca. hoc piciosum. 32. di. Ale. de Ne.
c ¶Fœmina. Adde quod notat Io. An. in addi. Spe. in ti. de emp. & ven. § 1. & no. quod in venditionibus. Bar. Bellen.
d ¶Dixi. Sed gl. in d. l. 1. de eman. seruo. dicit, quod si surrexerit, & ambulauerit per triduum, non videtur decessisse ex vulnere. Sed Bar. in l. si ita. ad l. Cor. de sica. dicit primo esse recurrendum ad iudicium medicorũ, vt in c. significasti. ſ. de homi. & dicit q̃ si plures non reperiuntur, q̃ debeat stari dicto vnius, vt in Auth. de non alie. §. quod autem coll. 2. Sed circa hoc vltimum, dic vt plene per Abb. Sic. in c. proposuisti. de probat. Cessante autem iudicio medicorum, dicit Bar. q̃ ex diuturnitate præsumitur decessisse ex alia causa, quam ex vulnere, & allegat ibi tm̃ q̃ dicit Ab. Sic. quando apparet cũ cualuisse, secus si ſingultellige ẽm q̃ dicit Ab. Sic. quando apparet cũ conualuisse, secus si ſingulprocelsit in deterius, & tandem defunctus est. Vnde bene dicit q̃ tãquendum est hoc arbitrio iudicis. Sic limita inquantum dixi, q̃ vbi neneratus decessit post modicum tempus, q̃ præsumitur decessisse ex nere, vt in c. presbyterum & in c. ad audientiam. ſ. de homi. Nam hoc verum, nisi vulneratus fuerit negligẽs in ſe custodiendo, vel si nolens recipere aliquam. medicinam, nec medicis parere. Nam tunc videtur cessisse culpa sua, si medici nesciunt discernere, an vulnus fuerit mole, de hoc vide Bald. in ca. 1. quibus mo. feu. amit. qui dicit quod ille citur mortifere vulneratus, qui secundum regulas medicinæ non poncuadere, ille autem qui de leui curari põt, non, vt in l. si ab hostibus. ff. cum ibi no. ff. sol. ma. & dicit ibi Bal. quod præsumitur mortifere vulratus ex eo quod decessit ex tali vulnere nõ curato, nisi ex aduentu pa infirmi fuerit secuta mors, tunc secundum eum debet diligen aut vulnus præponderabat culpæ, & tunc mors dicitur secuta re. sed si maior fuit culpa, dicicitur mors secuta ex culpa, arg. in l. ritur. ff. de ſta. hominum. Dicit tamen Bal. in ca. 1. quib. modo quod est difficilis probatio huius negatiuæ, quod vulnerans non mortuus ex vulnerare, & ideo dicit quod medici debent diligenter minari, & ſi sunt varij in opinionibus, debet iudicari contra rem. allegat notata in c. significasti. de homi. Sed tu dic, quod ſit tãperitioribus, de quo vide Ioan. An. & Bu. & doc. in c. proposuisti. de ba. vbi autem essent æqualiter periti, tunc dicerem quod quatuor de regularitatem, iudicandum est contra percussorem, vt in dicto c. ficallit. de homi. aut quantum ad pœnam fori ſæcularis, & tunc, rei infirmũ commisisse culpam in suo regimine, & tũc putarem decessisse ex culpa. Nam cum per varias opiniones medicorũ, non fit scitan decesserit ex vulnere, præsumendum est culpam fuisse rem, quam fuerit vulnus, & ſic vulnus nõ fuisse mortale. & hoc Florianus, in l. qui occidit. § fi. ff. ad legem Aqui. Ego autem sic dicerem quod aut nunquã fuit sanatus ex vulnere, & tunc præsumitur decessisse ex vulnere, ex quo per iudiciũ medicorũ non potest sciri an fuerit nus mortale, vel non, nec de aliqua culpa vulnerati constat, vt dicit Abb. Sic. aut sanatus fuit, sed postea infirmatus decessit, & tunc aut breue tempus, & infirmitas præsumitur causata ex vulnere percutio vt in capitu. presbyterum. & in c. continebatur. de homicid. aut teruallo, & tunc præsumitur causata infirmitas ex alia causa, & non ex vulnere, & hoc voluit Bar. in l. maritus. ff. ioca. & probatur ibi de hoc post Abb. Sic. in dicto c. presbyterum. in magna addi. Spe. in Sed aduerte. Quando autem dicatur infirmitas noua, seu morbus nire infra paruum, vel magnum tempus, dic quod hoc est arbitrandum attenta quantitate, & qualitate vulneris, vt dicit hic Bu. & latius Abb. Et ex prædictis collige practicam articulandi pro defensione vulneris, & hæc notabis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem an incurrat clericus, si interfuit alicui homicidio, non tamen ipse dedit causam ipsi homicidio.*
2 *Irregularitatem, ex non peccatum incurrit quis, interficiendo aliquem ad defensionem sui consanguinei.* 3.

CAP. III.

Præsentium. Duobus annis à missarum celebratione suspẽditur presbyter qui associat repellentes violentiam, in conflictu, vbi aliqui mortui sunt, & lapides proiecit, vel fecit nullum percussit. hoc dicit iuxta literam, vel sic summari. Non punitur clericus, vt homicida, si hoc in conflictu pro parte violentiam repellentium, licet ille qui mortui sint, & ipse lapides proiecerit; ex quo nullus se percussit. primo narrat factum. secundo ibi, quem temporaliter punit. tertio, post tempus admittit, ibi mamus. Casus literalis. Quidam presbyter fuit in quodam flictu, pro parte tamen illorum qui violentiam repellebant, in quo conflictu lapides proiecit, sed aliquem non perfit, aliqui occisi fuerunt illic per alios. dubitabat facere an esset ei imputandum, accessit ad Papã, ipse intellecta confessione, præcepit illum abstinere à celebratione sarum per biennium, ita quod si aliud non impedit,
1 tunc suum officium exequatur. Ber. † No. 1. quod clericus licite præstat opem obsessis, seu oppressis, non tamen ad pcedere ad occisionem pro defentione alterius, facit q̃ gitur, & no. in cle. si furiosus. de homici. Sed contra illud tum oppo. de ca. sicut dignum. &c. clericos. de homicid. & 50. distin. si quis viduam. vbi patet, quod præstans opem homicidium, efficitur irregularis; licet ipse non interfe-
rit. Sol. hoc c. legitur duobus modis, primo vt intelligatur quod

quod hic interuenit dispẽsatio. vnde de iure communi iste erat irregularis. Sed contra hunc intellectum facit textus in capitu. petitio. de homici. vbi patet, quod clericus, qui interfuit bello iusto, non tenetur de homicidio facto per alios; etiam si ipse percusserit, dummodo non occiderit. Solut. Iaco. antiquus Doctor, qui tenuit hanc lecturam, respondebat ad illum tex. quod procedat illud, quando clericus defendebat rempubli. vt patriam. arg. in l. vt vim. ff. de iustitia. & iure. sed hoc capi. procedat in conflictu speciali, cum aliqui ab alijs specialiter opprimuntur. Nec obstat capitulũ dilecto. de senten. excommu. lib. 6. vbi dicitur, quem obuiare debere iniuriæ inferendæ proximo. quia loquitur de laico, non clerico. & per hunc intellectum insurgunt istæ duæ maximæ restrictiones. vna ad d. capitu. petitio. alia ad capi. dilecto. Host. volens inhærere literæ, tenet contrarium, dicens, hoc capi. procedere de iure communi, non ex dispensatione. & quod pœnitentia fuit hic imposita ad cautelam, sicut etiam sentit glo. fi. & ista lecta. mihi placet, primo, quia non est hic aliquod verbum sapiens dispensationem. imo tex. potius innuit oppositum, si alia non impediunt, nec apparet in iure differentia inter cõflictum specialem, & generalem. Item in capitu. dilecto. præalle. loquitur indistincte, &
2 communiter solet intelligi, tam in clerico, quam in laico.
2 † Et pro hoc vide bonam glos. 23. q. 7. §. 1. quæ singulariter
a dicit quod interficiens [a] alium ad defensionem proximi, nõ peccat, licet efficiatur irregularis. & idẽ sentit glos. in d. cle. furiosus. de homici. & Inno. in c. si vero. el 1. de sen. excõmu. & hoc intellige quando maxima subest necessitas ex parte oppressorum. alias autem clericus peccat, assumendo arma non autem efficeretur irregularis propter homicidium per alios commissum; & sic alio modo posset intelligi text. iste, quod pœnitentia fuit imposita, quia aliqualiter excessit
3 proijciendo lapids. sed quia conflictus erat licitus, & iustus ex parte oppressorum, non tenet de homicidio. † In glo. fi.
in fi. sentit enim nota. glos. istũ presbyterũ in nullo peccasse, & sic nedũ irregularitatẽ, imo peccatum non contraxit. & Host. dicit etiam posse dici, q̃ hic, pp scandalum euitãdũ, vel propter infamiã, fuit imposita pœnitentia; vel dic, vt ẽ. dixi, q̃ non erat magna necessitas, quia illi forte per se erãt sufficiẽtes ad deferendum, vnde clericus si reperitur in aliqua culpa assumendo arma, non tamen tenetur de homicidio, cum illi, qui interfecerunt, iuste interfecerint.

ADDITIO.

a ¶Interficiẽs. Vide do. Ias. in l. vt vim. ver. sed pulchrum est dubium. ff. de iu stit. & iu. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit aliquis, si interfuit in aliquo conflictu, in quo sit commissum homicidium, in quo neque verbo, neque facto Præstit opem; adeo quod sine alia dispensatione poterit promoueri.* 2.
3 *Responsio facta per superiorem, ad consultationem, præsumitur facta de iure.*

CAP. IIII.

Ontinentia. Hoc c. legit duobus modis, si cut capi. præcedens. Vno modo, quod dispensatiue iste possit promoueri. Alio modo, quod de iure communi. & sm hunc intellectũ, qui mihi plus placet. hoc di-
2 cit. † Clericus, qui fuit in conflictu, vbi aliqui fuerũt occisi sine eius facto, vel consilio, de iure communi ꝓmoueri potest. Communis diuisio. secunda ibi consultationi. Casus literalis. Quidam acolytus P. nomine arma sumpsit ad resistendum prædonibus, & in illo conflictu tres fuerunt vulnerati ad mortem; ita tamen q̃ homicidia illa, neque consilio, neque facto eius perpetrata fuerunt; tandẽ acolytus ille ad religionem transiuit, & voluit promoueri ad sacros ordines, quæsitum fuit à Papa an posset. Rõdet Pa. q̃ cum ad frugem melioris vitæ transierit, poterit ad subdiaconatus ordinẽ ꝓmoueri, & altaris ministeriũ exercere. B. No. 1. ex tex. secundum vnum intellectum, quod licite clericus etiam assumit arma ad resistendum prædonibus, nec tenetur de homici-
2 dio ibi facto, si absque eius consilio, & facto gestum est, & de hoc statim dicetur cum gl. fi. † In gl. fi. in fi. ex hac gl. colligitur primus intellectus, quod nic interuenit dispensatio, q̃ fuit in culpa assumendo arma. Sed contra hunc intellectum facit tex. in capitu præsenti, vbi ille presbyter assumpsit lapides, & proiecit, & tñ non tenetur de homicidio facto per alios, ex quo fuit pro parte illorum, qui violentiam expellebant. ideo Host. tenet q̃ de iure communi iste potest ꝓmoueri, & hæc lectura mihi placet. Et primo facit iste text. vbi
3 respondet ad consultationem, ergo non inducitur dispensatio. † Quia quando Papa respondet ad consultationem, respondet de iure, vt dicit gl. in c. consultationem, de tempo. or

a di. [a] Item tex. hic dicit, q̃ iste poterit promoueri. sed id quod fit per remedium extraordinarium, non dicitur fieri posse, vt no. Inn. in c. pastoralis, de causa possessio. & proprieta. fa-
b cit 20. q. 2. c. facit homo. [b] Item facit tex. in fi. dũ generaliter dicit, quod poterit iste altaris ministerium exercere. Nec obstat qã dr̃ de subdiaconatu, quia adiuc poterit in presbyterum promoueri. Nec obstat quod ponderatur, istum transisse ad religionem, quia hoc facit, vt non imponeretur sibi aliqua pœnitentia, sicut factum fuit in c. præc. ad hoc quod
c no. in simili in c. scripturæ. de voto. & 33. q. 2. admonere. [c]

ADDITIONES.

a ¶De temp. ord. Idem dicit glo. 1. in c. ex ruæ. de fil. presby. Ale. de Ne.
b ¶Homo. Quod declara vt plene dixi in cap. super eo. de condition. apposc ¶Admonere. Istud mihi placet præsertim quia ratio tex. quę ponitur hic in verſic. ita tamen, infert quod non exigatur dispensatio. magis enim ratio iuris, siue canonis est attendenda, quam dispositio, vt in l. cũ pater. §. dulcissimis, de leg. 2. & in l. quod dictum. ff. de pact. etiam si opponeat verba impropriare, de quo vide gl. singularem, infra de cle. excom. ministr. & hanc opinionem etiam tenet Burr. Sed Domi. Car. dicit esse standũ primo intellectui, tanquã tutiori, & communiori. Sed tu dic, quod imo secundus intellectus est tenendus, quia ille est verior, & communior, cum teneatur à Modernis. de quo vide nota. per Io. de imo. in cle. ne Romani. de elect. & per Doct. in capitu. vt debitus. de appella. Ale. de Ne.

De maledicis. Rubrica.

Continuatur hæc rubrica ad præcedentes, hoc ordine, vi delicet, quia alia percussio fit, puta manu, alia lingua, cum maledici, & detractores quodammodo percutiãt, & supra visum est de percutientibus manu, recte nunc subijcitur rubrica de maledicis, videlicet de percutientibus lingua.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum competit etiam ei qui fuit in absentia iniuratus.*
2 *Iniuria tanto dicitur atrocior, quanto coram pluribus facta est.*
3 *Damni dati emendationem non tenetur quis remittere, & iniuriæ satisfactionem.* 4. 7.
5 *Iniuratus si fuerit superior, an possit ipse iniurantem punire.*
6 *Iudex ordinarius, potest de iure canonico in totum recusari.*
7 *Iniuriæ satisfactionem nemo tenetur remittere, sed rancorem sic.*

CAP. PRIMVM.

a Innotuit. [a] Maledicens Papæ puniendus est, vt alij deinceps deterreãtur & abstineant, & ipse arceatur, hoc dicit. Primo ponit culpam. Secundo illam puniri mãdat. Tertio ponit cãm. secunda ibi, ip sum. tertia ibi, vt pę-
b na. [b] Casus literalis. Quidã clericus in præsentia multorũ, q̃dã verba protulit in cõtemptũ, & depressionẽ officij, & beneficij domini Papæ. Significatũ fuit ei, mandat Papa cuidã, vt illũ clericũ a sua temeritate cõpescat, sic q̃ pœna illius sit aliis in terrorem. ne de cætero contra Romanam ecclesiã,
1 verba talia proponat. Bernar. † No. 1. quod iniu. ria, seu cõui-
c cium [c] alteri illatum, quanquam in absentia, est pœna dignũ, ex quo infertur, quem posse agere actione iniuriarum pro iniuria sibi illata in absentia. facit 5. q. 1. in c. primo, & quasi per totum. & ff. de iniu. lata apud Labeonem. §. si quis libel-
2 lo. † Secundo no. q̃ conuicium, & detrectatio, est magis de testabilis, & pœna digna, quanto cor am pluribus fit. Institu. de iniur. §. atrox. & in capitu. cum sit. infra de excess. prælato.
3 † Vltimo not. prælatum posse bona conscientia punire, & procedere contra detrectatores suos; non ergo tenetur remittere satisfactionem iniuriæ. pro hoc ca. olim. de iniu-
4 rijs. & c. grauis. de restitu. spolia. quod not. 23. quæst. 4. si is.
d & 80. distin. quasi per totum. [d] † In gl. 2. in fi. ex hac glosse. efficiuntur

ADDITIONES.

a ¶Innotuit. Adde Bal. & alios, in l. 1. C. si quis impe. maledixe.
b ¶Pœna. Pone exemplum, sm Inn. ocen. quia iste dixerat quod Papa multa faciebat, de quibus nullam habebat authoritatem, vel potestatem, vel quod ecclesia Romana non erat digna habere priuilegia, quibus Deus eã decorauit, vel quod ecclesia Romana non bene dispensabat beneficia pro subiectas ecclesias, vel secundum Host. dicebat quod Papa vendebat gratias. Ale. de Ne.
c ¶Conuicium. Adde hic Archi. in capitulo si qui sacerdotum. vndecima quæstione prima. vbi plene ponit, quid sit conuicium. Item de maledictione, vtrum sit mortale peccatum, vide tex. in capitu. vnum ora rium. §. criminis. alias, ea demum. in fin. vigesima quinta distinctio. & late per beatum Tho. in secunda secundæ, quæstione. 77. arti. secundo. & in ead. quæstione. articu. 1. ponit vtrum licite quis possit maledicere irrationabili creaturæ. & in ead. quæstione ar. quarto. ponit de comparatione maledictionis ad alia peccata.
d ¶Totum. Sed nota istum textum singulariter ibi, beneficij nostri. quod patus est beneficium, quod forte alibi non reperitur, secũdum Do. Carnale. & dicitur beneficium secundum Hostien. id est potestas, cuius ordinal. & dicitur beneficium secundum Hostien. id est potestas, cuius officium generaliter extenditur ad beneficia conferenda, dispensationes, & gratias faciendas, indulgentias, & priuilegia concedenda. quod nota. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuntur duæ sol. Prima est, quod iniuriam illatam personæ, debet superior remittere, sed illatam dignitati non; & sic potest intelligi illa l. vnica. C. si quis impe. male. & procedit ille tex. secundum vnum modum intelligendi. vt intelligatur quod debet remitti iniuria. Sed Accur. gl. aliter intelexit, videlicet quod persona iniuriās debet remitti ad principem, vt considerata qualitate personæ ei remittat vel puniat. iste intellectus plus applaudit illi literæ. [a] Secunda sol. glo. est. quod misericordia, & benignitate tenetur superior [b] remittere iniuriam. sed non de iure; imo ipsemet potest, ob hanc causam punire subditum contra eum excedentem, no. per Innocen. in cap. ex parte. el 1. de verb. sign. & vide bonum tex, in cap. si quis ergo. 2. q. 3. quæstio. 7. & cap. si quis ab episcopo. & glos. in cap. Romana. da pœnis. lib. 6. & disputauit Iacob. de Are. vt refert Cyn. in l. vna. C. ne quis in sua cau.

c & plene retigi in cap. cum venissent [c] de iud. † Sed quātum
5 ad propositū nostrum, sic communiter solet distingui. quod aut iniuria est notoria, & tunc potest ipsemet superiori illum punire, vt no. Innocen. in loco prælleg. & Cyn. vbi supra, hoc enim dictum ego limito, quando pœna est à iure
d expressa, [d] sed vbi pœna venit imponenda arbitrio iudicis, quod est regulariter secundum ius commune in actione iniuriarum, tunc dico quod iste superior tanquam suspectus potest recusari: quia posset in arbitrando excedere modum.
e nec excusat ibi notorietas delicti. [e] pro hoc quod no. glos. in capitulo. super his, de accu. & facit quod dixi in capitulo proposuit de appell. Aut iniuria nō est notoria, & tūc aut est illata personæ, & non potest, quia nemo potest esse iudex in facto proprio vt 23. quæstio. 4. inter quærelas. & in d. l. vna. C. ne quis in sua causa. Aut est illata dignitati, & potest, vt in d. c. si quis ergo. & in l. 1. C. de' of. eius, qui vi. al. gerit. In hoc tamen Petr. de Bell. per iustar. & placuit Cy. in d. l. 1. & videtur placere Io. An. hic, qui dixit quod quia in consequentiam tangit personam, si iste est delegatus, potest recusari: si vero est ordinarius, petetur adiūctus, vt in l. apertissimi. cum auth. sua. C. de iud. & quod dicitur de adiuncto, procedit de iure ciuili, secundum quod ordinarius non recusatur
6 in totum, vt no. in dictis iuribus. † Secus dicerem de iure canonico. nam etiam episcopus in totum recusari potest, si est suspectus, vt in c. si quis contra clericum, de foro comp. no. hoc dictum perpetuo. nam limitat iura communiter dicentia, superiorem posse iudicare; cum iniuria, seu causa tāgit dignitatem, vt possit recusari, quod etiam dico in c. cum
f venissent, [f] de iud. † An autem peccet, non remittens in-
7 iuriam? conclusio est quod rancorem iniuriæ debet remit
g tere. 90. dist. in c. si quis contristatus, quod limitat Barto. in l. si tibi decem. ff. de pact. referendo magistrum sententiarū, quando aduersarium pœnitet; aliàs notabiliter dicit, quod non tenetur sibi ostendere signa amicitiæ, & dilectionis. Sed satisfactionem iniuriæ nemo tenetur remittere, si non vult.
h pro hoc quod no. in d. c. si quis. & c. studendum. 90. dist. [h] & facit c. olim infra de iniu. & ex hoc infert Bar. in dicto loco,
i quod si infirmus dicit sacerdoti, [i] remitto iniuriam mihi illa tam per talem, quod censetur remisisse odium, & non satisK factionem iniuriæ [k] quod est bene notandum.

ADDITIONES.

a ¶Literę. Quod non est verum, imo magis applaudit illi literæ secundus intellectus, seu secunda solutio.

b ¶Superior. An, & quando superior potest punire subditum contra eum excedentem. Et vltra hoc adde glos. in cap. cum personæ. de priuilegi. in sexto, & vide omnino quod late scribit Ioannes Andreas, in not. in capi. fœlicis. §. fina. super versiculo. priuata. de pœnis, in sexta glos. in quo contingit. et primo, de sententia, excommunicatio. Et de hoc aliquid per Innocen. in capitulo dilectus, & in capitulo finali de pœ. is. Anto. in ca. primo, de officio delegat. vide omnino Abba. in capitu. dilectus, & capitulo finali. de pœniten. & Oldra. consilio septimo, & glo. in versiculo ecclesijs, & ibi Ioannes Andreas, in Clementina 1. de foro competenti. Et quod in facto notorio quis possit esse iudex in causa propria, tenet Antonius, in ca. ex parte decant. de referip. & allegat Innocentium in capiculo ex parte, de verborum significatione, & idem firmat Bald. in lege aperūissimi. C. de iudic. Cyn. & alij, in l. 1. C. ne quis in sua causa Item adde quod notat. Barto. in lege item apud Labeonem. §. idem ait. ff. de iniu. Et quod plene de hac materia scribit Domi. in capi. Romana, de pœnis, in 6. Item vide Archid. in capitulo. si quis ab episcopo. 1. q. 7. vbi dicit, quod si litigator dicat iniuriam iudici, non puniet ipse, sed puniet superior. Et dicit ita notare Innocen. & Hostien. in d. ca. dilectus, de pœniten. Item adde omnino nic Bar. in l. si quis forte. §. si quos. ff. de pœnis. & do. Anton. in ca. cum venissent. in fi. & quod ibi nota. de iud. & vide omnino illud quod eleganter de hoc scribit Hostien. in summa, de male. versiculo si qui verbo tantum, cum sequentibus. Lap. aliegatione 92. Ité vide omnino beatum Tho. in 2. 2. q. 108. art. 1. vltra medium. vbi tenet q si iniuria illata in aliquem, redundat in Deum, vel ecclesiam, tunc licet, vt propriam iniuriam, vlcisci. Sed inquātum iniuria concernit propriā personam, debet eam tolerare patienter, si expediat. Et vide textum, & glo. in cinter querelas. & c. Guilielmus. & 13. quæst. 3. quæ est hodie in c. dilecto, de sen. excom. in 6. & Doct. in capi. qui emendat. vltra medium. 45. di.

¶Adde quando de iniuria sibi illata quis possit cognoscere. Alex. cōsilio 35. 2. lib. Oldr. consi. 258. vbi dicit, quod capitulum ecclesiæ potest cognoscere de iniuria sibi illata.

c ¶Venissent. Vide ibi plenissime An. & Barto. in lege. si quis aliquid. ff. de pœnis.

d ¶Expressa. No. hanc nouam & singularem limitationem, quam etiam repetit idem do. Abb. in c. dile. infra de pœnis.

e ¶Notorietas delicti. Contrarium sentit Bal. in c. 1. §. iniuria. in prin. de pace tenen. vbi dicit quod si quis dederit alapam prætori, potest eum facere decapitari. Tamen illud dictum restringe, vt per Sal. in l. qui iurisdictionis. ff. de iurisd. omn. iud. Seb. Sap.

f De iud. Domin. Cardin. dicit, quod Bal. in d. l. vna. C. ne quis in sua causa, dicit hoc dictum, s. quod possit recusari, vt suspectus, nulla l. probari. & tenet cum opinione Iacob. de Are. quod indistincte dixi iudicem posse cognoscere, ex quo iniuria concernit dignitatē. Sed mihi magis placet opinio Petri & Cyn. quam sequitur Io. And. Bar. & Abb. Sic. per rationem quam allegant. satis enim est suspectus, ex quo iniuria illata diligitur in consequentiam concernit personam, & sola suspicio est iusta causa recusandi in dicem, licet suspicio ex multis causis descendere possit, vt dicit glos. notab. in ca. si contra vnum. in verbo, legirima. de offi. delega in 6. Verum autem valeret cōsuetudo quod quis possit in sua causa esse iudex But. dicit quod non, in ca. postulasti. de fo. compe. de quo dicve vbi Ale. de Ne.

g ¶Iniuriam. An autem Papa possit parcere iniuriam antipapæ, vide Oldr. in consi. 44. Item quod quis non teneatur remittere propriam iniuriā, nisi velit. Host. tenet in summa, de maledi. §. 1. verficu. vel dicit, quod tenetur. Item vtrum sit licita vindicatio, vide omnino beatum Tho. late in 2. 2. q. 108. arti. 1. Et ibi etiam in tribus arti. prox. seq. ponit plures quæstio. de vindicta. Et an quis teneatur remittere iniuriam, vel rancorem, & an remittendo, vnū videatur remittere aliud, & ad hoc vide omnino gl. fi. & ibi Bal. inst. de iniu. §. fi. Et quod notat idem Abb. in c. 1. circa fi. de iniur. & vide gl. in ver. emendet. & ibi latissime Domi. post Host. in Nouel. in ca. præiatus. de homic. in 6. & vide glo. in fi. cap. is qui. & cap. si illi, alle. hic in glo. fi. 1. q. 4. quia præsulatus, & vide glo. & ibi Doct. in ca. & qui emendat. 45. dist. Bar. in l. non solum. §. iniuriarum. ff. de iniu. & vt de Bar. post Cy. in l. diuus. ff. ad Sylla. vbi dicit quod remissio iniuriæ, facta in foro penitentiali, prodest in foro sæculari, & ita dicit contigisse in morte domi. Orto.

h ¶90. dist. Et vide gl. ea. dist. si quis contristatus. & 23. q. 4. si is qui.

i ¶Sacerdoti. Et facit quod dicit Bal. in l. si tibi. §. pe. ff. de pact. vbi ad literam dicit illud, qui remittit iniuriam tacite, vel expresse, non per hoc intelligitur remisisse damna, & interesse, vel expensas, quas est passus quinad oia ista possit agere, non obstante remisione iniuriæ expresse facta, vel tacite, dato, quod facit pacem, & remittat quæ cunque iniurias, adeo fis cautus, secundum ipsum, vt in instrumento concordiæ, & pacis, studeas remittere quicunque damna, & interesse, si vis quod plene fiat remissio. Item & plenius tenet nota. Bald. in l. si domus. in prin. per illum textum. ff. de ser. vrb. prædi. & Angel. de Aret. in §. præterea. primo, in fine. ff. de excep.

K ¶Iniuriæ. Gl. tamen tenuit contrarium Institu. de iniur. §. fi. sed illam gl. reprehendit Gul. de Cun & Bar. in loco prælegato. vnde in hoc non dicit verum. Dicit autem aliud glos. prælegata. quod comedendo, & bibendo, & ridendo cum eo, qui intulit iniuriam intelligitur remissa iniuria, quod intellige, dum tamen sit in libertate, per illud quod no. in capiculo super hoc de renun. de puella. quæ metu contraxit matrimonium, & adducta ad domum illorum, qui metum intulerunt, vbi est ridere, & iocari. nam per hoc, non intelligitur consensisse, nec metus fuisse purgatus, ex quo tunc non erat in libertate, quod no.

SVMMARIVM.

1 *Blasphemans, an, & quando possit, & debeat ab episcopo loci absolui.*
2 *Lucre in corpus in defectum pecuniæ, habet locum in pœnis pro malefacio secus si est obligatus ex contractu.*
3 *Blasphemans qua pœna puniatur. 5 11.*
4 *Delictum quando est punibile in vtroque foro, an pœna imposita ab vno iudice, impediat aliam imponendam ab alio iudice alterius fori.*
6 *Blasphemans calore iracundiæ, an puniatur ita acriter sicut alij.*
Confessio facta calore iracundiæ, non præiudicat.
7 *Publice quando dicatur aliquid fieri.*
8 *Clericus blasphemans, quando puniatur.*
9 *Blasphemia est crimen, quod potest cognosci in vtroque foro.*
10 *Peccatum in spiritum sanctum quid sit, & an remittatur in hoc seculo.*
11 *Pœna pecuniaria est soluenda de pecunia quæ vsitata est in illo loco.*

CAP. II.

Statuimus. Hic ponitur pœna blasphemiæ tis Deum, vel aliquem sanctū, & maxime virginem gloriosam. Et primo ponit pœnam ecclesiastici iudicis. secundo, sæcularis ibi per temporalem. Casus literalis. Statuitur in capit. illicq; qualiter puniri debeat qui publice blasphemiam dicere præsumpserit contra Deum, & aliquem sanctorum eius, & præcipue contra beatam virginem. & per episcopum suum. pœna ista est imponenda, prout inferius in tex. annotatur. si vero aliquis pœnam istam recipere noluerit, ecclesiæ ibi interdicatur ingressus, & in obitu ecclesiastica careat sepultura. Item si blasphemus diues fuerit, per temporalem. Potestatem mulctetur, pœna quadraginta solidorum aliquin 30. siue 20. & si ad id non sufficit 5. soli. vsualis monetæ. nullam in hoc misericordiam habiturus, & si Potestas hoc non fecit, per episcopum compellatur, & hoc statuimus ponatur inter alia statuta communitatum. B. Not. 1. ex re

a ibi, maxime beatam virginem &c. [a] q in arbitrarijs dēt plus
b puniri delinquens in beatā virginē, quam ꝯ aliū sanctum. [b]
1 † Nota. 2. alium casum reseruarū episcopo in pœnitentia, vt
est absolutio illorū, qui publice præsumpserunt blasphema
re Deū, vel aliquem sanctū. inferior ergo ꝑsbyter non pōt de
tali delicto absoluere. ꝓ hoc q no. gl. in c. 2. de pę. & remiſ. li.
c 6. [c] & hoc procedit, vt dico qū publice blaſpemia fuit illata,
vt in tex. secus si occulte, tunc enim non imponitur, hæc pœ-
nitentia publica, nec casus reseruatur episcopo; imo pro-
prius sacerdos poterit absoluere ꝫm Host. & bene. q satis in
2 nuit hæc litera. † Tertio no q obligatus ad pœnā pecunia-
riā pro maleficio commisso si nō est soluendo, dēt luere in
corpus. & cōcor. ca. finē litib. de do. & cōtu. & melius in l. fi.
ff. de in ius vo. secus vbi esset obligatus ex ɔcto, vel quasi, qa
tūc expectatur donec peruenerit ad pinguiorē fortunā; &
d ſic intellige c. Odoardus, de sol. [d] † Itē no. casū in quo quis
3 priuatur ecclesiastica sepultura, qñ publice Deū, vel aliquē
sanctū blaſpemans, nō vult peragere iustam pœnitentiā hic
4 missā. † Itē nota casum in quo iudex ecclesiasticus, & ſecu
laris cōcurrūt ad puniēdū idē delictū, nec pœna imposita p
vnū, impedit pœnam imponēdam per aliū. nunqd autē hoc
fit trahendū ad alios, vt in delictis mixti fori, vterque possit
effectualiter punire. Doct. hic sentiunt q non. sed tu dic vt
no. in c. fœlicis, de pe. lib. 6. & c. in nomine. & facit q no. Ba. in
5 l. ff. vi bo. rapto. † Vltimo no. ibi nullā misericordiā habi-
turus &c. q ꝯ diſpoſitionē huius c. nō adhibent diſpenſatio.
dicit tamen Host. vnū dictū satis æquū, q ex magna cā pos-
ſit adhiberi misericordia, vt si persona est nobilis, vel hono-
rabilis, q nō deceat ſic publice pœnitere, & vult hāc pœnitētiā
decem lynis redimere. ꝓ hoc c. 1. de vo. & c. mulieres. de sē.
6 exc. c. medicina. de pœni. diſt. 1. q no. † Sed quæro, qd si calo
7 re iracundiæ, [e] vel ebrietatis, aliqs profiluit publice in blaſ-
phemiam. Abbas tenuit hanc pœnā non habere locum, licet
grauiter peccauerit, & pro hoc tex. ibi, relaxare, & ſequun-
tur Doct. recitando hoc dictū, & prima fronte videt æquū,
per verbum præsumpserit, positum in tex. quod soluat ca-
lorem, & iracundiam animi; sed accensus calore iracundię
vel vino, nescit quodammodo quid agat. vnde confessio
tunc facta non præiudicat, vt glo. singulariter dicit. in ca. ex
literis. de diuor. satis mihi placet hoc dictum in ebrioſo, arg.
in l. omne delictum. ff. de remiſit. vbi tex. no. ſed in accenſo
calore iracundiæ, forte non procederet, nisi maximus esset
calor iracundiæ, & ex iusta causa prouocatus esset, arg. in l. ſi
adulterium. in §. Imperatores. ff. de adul. secus antē si ex iniu
8 ria erat, puocat, vt puta ex amissione facta in ludo: nā da-
9 bar operā rei illicitæ. facit 15. q. 1. inebriauerūt. [f] † Secūdo q̄-
10 quia rex. dicit, publice &c. quando quis dicatur publice
blaſphemare, vt sit locus diſpoſitioni huius c. sol. dicit Host. q
quando blaſpemia est notoria de iure, vt quia conuictus, &
cōdemnatus in iudicio, vel facto, quia publice & palā, plu-
ribus, blaſpemiā intulit, facit c. fi. de coha. cle. & mulie. Itē di-
cit publice, qñ coram pluribus pſonis blaſpemauit, hoc re-
ſentibus postea eōp; & ſic licet non transierit in notorię
tatis est q probari potest, arg. in l. palam. ff. de verbo. signi.
11 nuitur ergo hic publicū, prout est ſpecies diſtincta à noto
10. q no. [g] † Tertio quæro an hoc c. habeat locū in clerico,
blaſphemante. communiter tenetur quod non, tum quia
clericus non agit publicam pœnitentiam, vt in c. 1. de biga.
& 50. dist. ex pœnitentibus. tum quia tex. in ver. tēporalem,
dicit q debet puniri per temporalem potestatem pœna pe-
cuniaria. Sed si esset clericus, non recurreretur ad iudicem
12 sæculare. punitur ergo clericus pœna arbitaria, & ita graue
posset esse delictum, q fieret depoſitio, vt innuit tex. 22. q. 1.
in c. ſi quis capillum. † Vltimo quæro cui sit applicāda [h] ista
pœna pecuniaria, qdam dicūt q iudici sęculari. Alij, & me-
lius q ſi exigitur à laico, applicatur indici sęculari; ſi à cleri-
co, applicatur iudici ecclesiastico. & ex hoc sentiūt Doc. &
bene, quod etiā clericus poterit puniri pœna pecuniaria ex
delicto. [i] Et no. ex præmiſſis, & tex. quod crimen blaſphemię
in Deum, & sanctos, est mixti fori. vnde iudex ecclesiasticus
pōt ob hoc pnnire laicū. & ſi q̄ratur quare Papa mādat hoc
poni inter alia statuta communitatum. Docto. dicunt, vt ne
mo possit prætendere ignorātiam, & vt Potestas debeat ob
13 seruare hoc statutum, ſi erit inter alia. [k] † In glo. ibi, niſi pę
nituerit, ſi vis ſcire quid ſit peccare in ſpiritum ſanctum, &
an remittatur hoc peccatum in hoc ſęculo. vide in c. pōt.
de pœni. di. 1. [l] & vide bo. glo. in capitu. 1. de voto. vbi fuit
permutatio pœnæ. † In ea. glo. ibi, olim laicus excommuni-
cabatur &c. ſentit ergo glo. quod hodie non excommuni-
catur. ſed dic melius, quod per iſtam prouiſionem ratio
tollitur, ar. in l. nunquam. ff. de act. & ob. & quod no. in c. ſę-
cularis. præalle. vnde ſi laicus non vellet hanc pœnitētiam age-
re bene poterit excommunicari, ar. in c. ſi. de exce. lib. 6. ibi
ibi, ma-
dicit, q tales possunt excommunicari. Item nota. q clericus
12 poterit deponi ſi delictum ſuum hoc meretur. † In gl. ſi. 1 ſi.
not. ex gl. iuncto tex. q pœna pecuniaria à iure imposita, de-
bet intelligi de moneta vſuali illius loci, vbi delinquitur. ad
idem l. nummis. all. in glo. Quid aūt ſi plures monetæ ibi sūt
in vſu. dicit Go. per illam l. nimis. & per ca. ex parte. de censi.
quod debet exigi minor. Host. dicit quod ſi altera est vſita-
tior, illa debetur, ſed hæc dicta possunt concordari, vt dictū
Hoſtien. procedat vbi magis vſitata: ſed vbi æqualiter, tunc
m dictū procedit Goffre. & est de mente illorum iurium. [m]

ADDITIONES.

a ¶Virginem, &c. Dicit quod ſtatutum, quod pro maleficio commisso de nocte debeat duplicari pœna. ſtat. aliud ſtatutum, quod qui blaſphemauerit Deum de Nocte, quæritur vtrum debeat duplicari pœna. Bar. in l. aut facta. ff. de pę. dicit, quod non, quia illud non dicitur maleficium, ſed maledictum. in contrarium facit glo. in verſ. iniuria. inſt. de obli. quæ ex delicto. na. vbi omnino vide Bal. qui hanc quæſtionem ponit ibi in terminis. Et ſi ſtatutum imponit cerram pœnam blaſpemanti Deum, & ſanctos, debet omnibus pœnis puniri. Vide Alb. in 1. parte ſtatu. q. 52. §. Item ad hoc vide quod notat Bar. in l. item apud Labeonem. §. ſed quod dicitur. maxime in ver. ſed quæro verum inter blaſphemiam. ff. de iniu. Item vide Arch. in c. ſi quis iurat p membra Dei, quæ in aliis hominibus repræſentātur. hoc dicit esse blaſpemiam. Et ad primum adde quod ſupra dixi in rub. de iud. circa fi. ver. item ſtatutum loquitur de peccato blaſpemantis Et quomodo intelligitur blaſphemia, vide omnino beatum Tho. in 2. 2. q. 13. q. 3. Item vide Host. in ſumma, de male. § quare. ver. linguam in blaſphemia. vbi dicit quod blaſphemia dicitur peccatū in ſpiritum ſanctū. Et ille dicitur blaſpemare, qui dicit quod Deus non eſt poteus, ipſum vituperando, ſicut faciunt ribaldi. Secus ſi quis iuret per corpus, vel per ventrem, vel per capillos Dei. ſed h. d. affirmando, ſicut Burgundiēſes, & Francigenæ, quia tunc non habet locum litera huiuſmodi ſtatuti. Item de blaſphemia, vide omnino Bea. Tho. in 2. 2. q. 13. arti. pri. 3. & quarto.

¶Adde quod appellatione maleficij non venit maledictum, Alex. conſilio. 77. 1. li.

b ¶Sanctum. Et dicit D. Car. quod abſque dubio debemus ipſum habere in magna deuotione, tanquam Chriſtianorum aduocatam, de quo ſe remittit ad c. 2. de celebr. miſſ. Ale. de Ne.

c ¶Lib. 6. Quæ ponit omnes caſus reſeruatos epiſcopo, ideo omnino eam vide. Ale. de Ne.

d ¶De ſol. Sed hoc plene declaraui in cap. cum tu-in addi. quæ in c. vnde Ho in ſumma, de pę quaſi prope finem illius additionis. ſcilicet de vſur. dic vt ibi dixi.

e ¶Calore iracundiæ. Et de hoc omnino Hoſt. in ſumma, de male. §. quæritur, ver. hoc autem ſecundum intelligas. vbi cōcludit, quod non excuſatur, niſi eſſet talis calor iracundiæ, qui dementiæ æquipararetur. Item ac calor iracundiæ excuſet à periurio. gl. tenet quōd ſic in l. 2. ibi, ver. non placet. C. de reb. credi. & glo. in l. ſi duo patrom. § fi. ff. de iureiuran. & faciūt quæ ſcribuntur per Moder. poſt ipſum Alb in capitu. ex literis. de diuor. Sed tamen in articulo hic poſito per Abba. diſtingue, vt per beatū Thō. in 2. 2. q. 13. ar. 2. in fi. qui dicit, quod aue blaſphemeans eſt ita turbatus, quod non aduertit id, quod dicit, eſſe blaſphemiam, & tūc non peccat mortaliter. Et ita etiā punctualiter in alia q. ver. de illo, qui ex curſu linguę iurat falſum, diſtinguit beatus Thom. in 2. 2. q. 108. ar. 3. circa fi. vbi dicit, quod aut non aduertit id, quod iurat eſſe falſum, & tunc excuſatur à periurio. Et vide Io. An. in c. 1. de homicad quod allegat iſtum tex. & Abb. in c. licet. de pęnis. vide quæ dixi. in c. poſtulaſti. de Iudæis. Bar. Be.

¶Adde an iracundiæ color excuſet dictum Lud. Roma. ſingul. ſuis conſil. 105. And. Bar.

f ¶Inebriauerunt. Tu tene opinionem Abb. quam Doctо. ſequuntur. Nam licet grauiter peccet ille, qui calore iræ præcedentis ex culpa ſua, dicit verba blaſphemiæ in beatam Virginem, vel in ſanctos, tamen non dicitur facere cum deliberatione, vt in c. illud propoſitorum. & capitu. ſeq. 11. q 3. Sed iſte tex. exigit præſumptionem quæ ſit cum deliberatione, ad hoc vt pœna eius incurratur, & ſic no. quod illud dicitur fieri cum præſumptione, quod cū deliberatione, non præcedente paſſione iracundiæ ad hoc impellente, ad hoc facit ſecunda q 3. quod no.

g ¶Quod no. Sed tu refert verba Hoſt. dicit enim quod quis dicitur publice blaſphemare, non ſolum ſi in platea, ſed etiam ſi in camera blaſphemauerit, multis aſtantibus, & audientibus, qui hoc referant ad epiſcopū, argumen. ſupra capit. proxi. & de exceſſ. prælato, quam ſit graue, & lege tertia. C. de ſumma. Trin. dicit hoc verum, dummodo iſte confiteatur, vel ſi negauerit conuincatur: alias ſi non conuincatur, licet corā pluribus dixerit, ſecus eſſet, vt quia forte illi non poſſent eſſe teſtes, vt quia furioſi, vel pupilli, vel ſecundum Hoſt. dicitur publicus quando eſt vulga tiſſimus, & ex hoc multos ſchandalizat, 20. q 6. c. ſi. & eſt notorius vel iuris, vel facti, de cohabitatio. cleri. & mul. c. veſtra, ſed iſta verba Hoſti, pñt ſimul iungi licet Doctor. ſimpliciter referant, quod quando eſt notorium iuris, vel facti, quod tunc dicatur publicus blaſphemator. & dicitur notorium facti, quando blaſpemia eſt adeo nota, quod nulla tergi uerſatione purgari poſſit, vt in c. cum olim. de verbo. ſig. if. Notorium aūt iuris quando blaſpemia fuit facta coram pluribus & hoc probatur per teſtes. Nā tunc efficitur notorium iuris, & nota. 1. q. 1. de manifeſta. & in c. veſtra. de coha. clerico. & mul. & hoc eſt q voluit dicere Abb. Sic.

h ¶Applicanda. Cui applicetur pœna, quæ imponitur blaſphemanti. de hoc vide eleganter Hoſt. in Summa, de maled. in §. fi. ver. ſed cui applicatur.

i ¶Delicto. Iſta fuit opinio Goff. & Abb. quam etiam Bart. ſequitur, & ipſa teneas, licet Do. Card. referat aliam opinionem, & ipſa ſequatur. & ꝓ opinione Goff. & Abb. eſt bonus tex. in c. cū fin. de hæret. in vi. vbi et pro crimine eccleſiaſtico, bona laici cōficantur apud ſiſcū iudicis ſęcularis.

K ¶Alia. Ad hoc optime facit c. venientes. de iureiuran. & cap. 1. eo. tit. in vi. & dicit Hoſt. quod ſi communitas non vult ponere, cōpellitur per epiſcopum, argu. huius literæ, & pro commento huius decretalis remittit ad ſummam, eo. tit. §. fi. Ale. de Ne.

l ¶Diſt. 1. Cui iunge gl. 25. di. qualis. Ale. de Ne.

m ¶Iurium. Idem dicit Bal. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 De clerico[a] excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante. Rub.

a ¶De clerico. Ad intellectum huius rub. vide vnum multum singul. dictum, & valde peregrinum, & canonistis incognitum, quod ponit sanctus Tho. in 4. senten. distin. 5. q. 2. articu. 2. vltra medium, vbi dicit, quod quicunque in peccato mortali existens, exhibens se ministrũ ecclesiæ, in quocũque specialiter, peccat mortaliter, & ideo dicit, quod si sacerdos existẽs in peccato mortali, baptizet, vel ministret ecclesiæ, non autem priuate, vt facit quælibet vetula in necessitatis articulo, peccat mortaliter. Ex quo dicto Tho. ego optime decido, quod diaconi, subdiaconi, & alii cantantes, & seruientes missæ, si sunt in peccato mortali, seruiendo peccant mortaliter, quod non est mihi nouum. Pro quo bene facit illud Virgilianum in 2. Aen.

Tu genitor cape sacra manu, victosque penates,
Me bello è tanto digressum, & cæde recenti,
Attrectare nefas, donec me flumine viuo,
Abluero.

¶Et facit quod dicitur, quemlibet in peccato mortali existentem esse suspẽsum quoad se, vt est tex. in cap. fuit. de cohab. cle. & mulier. & vide gloss. magnam in cap. si inimicus. 11. q. 3. Et ita forte per prædicta erit dicendũ quod existentes in peccato mortali, si induunt sacerdotalib. vestib. sacerdotem celebrare volentem, ad quod plebeij, & vulgares non aduertunt, in auth. cales seruiẽtes, prout cantantes responsoria tempora interdicti sunt irregulares, vide Ant. post Innocen. in c. fi. infra de excessib. prælat.

Supra visum est de varijs delictis, propter quæ interdum clerici suspenduntur, & interdum deponũtur, interdum excommunicantur; sed quia quandoque clerici depositi excommunicati, vel suspensi celebrant, & ingerunt se diuinis, sicut prius, & posset dubitari de pœna eis inferẽda ex hoc nouo delicto, ideo subijcitur hæc rubrica. & de materia habetur 11. q. 3. placuit. & in c. pe. 50. di. accedens.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos depositus si celebrauerit excommunicatur.*
2 *Sacerdos depositus, non perdit characterem sacerdotalem, adeo quod si celebrauerit conficit eucharistiam.*
3 *Dictiones, olim, dudum, quondam, possunt significare tempus præteritum præsens, & futurum.*
4 *Depositio, vel excommunicatio iniuste prolata, an liget.*

CAP. PRIMVM.

1 SI quis episcopus. † Breue est, & pũ sic summari. Clericus depositus celebrans, excommunicatur. h. d. & non diuiditur. Casus literalis. Statutũ est in canone apostolorũ, q̃ si quis episcopus, presbyter, vel diaconus, iuste depositus fuerit pro certis criminib. & postea ausus fuerit attrectare ministeriũ sibi ante depositionẽ commissum, ab ecclesia ab scindatur. B. No. 1. ex tex. q̃ nõ solum episcopus, vel presbyter deponi potest, sed etiã diaconus. Quid autẽ de constitutis in minorib. dic, q̃ idem,
a vt in c. cum nõ ab homine, de iud. [a] Secundo no. pœnã depositi celebrãtis, seu administrantis officiũ sicut prius; debet. n. ab ecclesia abscindi. i. excõmunicari. nam per excõmunicationẽ, quis scinditur, & separatur ab ecclesia. i. à cõmunione
b fidelium, & à participatione sacramẽtorũ. [b] † Tertio no. iũcto
2 rubro, q̃ depositus nõ definit esse clericus; nã hic in c. & rubrica, appellatur clericus, ẽt post depositionem. nam character impressus in anima à Deo, non potest deleri per factum hominis, & facit ad id q̃ no. gl. in c. seq. cum depositus celebrans, vere conficit corpus Christi, de quo in ca. seq. latius.
3 Vltimo no. ibi dudum commissum, q̃ hæc dictio, dudum, communiter ponit qualitatem de præterito, & remouet de præsenti. Quandoque tamen ponit de præsenti, sic facit etiã dictio, olim, vnde versus.

c *Olim. iamdudum, quondam.* [c] *tria tempora signant.*

d vt in c. olim, de of. del. & in proe. [d] digest. † In gl. 2. ibi iniuste.
4 no. glo. q̃ sententia depositionis iniusta, tenet; & ligat sicut quælibet alia sententia iniusta, ex causa de quo in c. cũ inter, de re iud. No. tamen gl. prope. fi. q̃ sententia depositionis in iusta ex ordine, non tenet; secus in sententia excommunicationis, vt in c. sacro. de sen. exc. & quod ibi no.

ADDITIONES.

a ¶De iud. Et per Io. An. in c. 2. de pẽ. in 6. Ale. de Ne.
b ¶Sacramentorum. Monitione tamen præmissa, secundum Ab. & Doct. Ad hoc infra. de sen. exc. sacro. Ale. de Ne.
c ¶Quondam. Vide Fel. in c. ex parte. S. de ver. ob. ver. prima intelligentia. ; & ibi quid fi dicatur filius quondam talis, & pater viuat. Seb. Sap.
d ¶Procœmio. Et gl. in ver. olim. in l. 1. §. 1. vbi doc. ff. de ope. no. nun. & in lege nec emptio. ff. de con. emp. eundẽ Pan. in c. cũ contra. in prin. de pignor.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio potest fieri non solum ab ordine sacerdotali, sed etiã ab omnib. ordinibus.*
2 *Excommunicatio nunquam fertur in pœnam, sed depositio sic.*
3 *Sacerdos degradatus si celebraucrit, non incurrit excommunicationẽ, si prius non fuit monitus.*
4 *Sacerdos suspensus non solum potest celebrare, sed nec epistolam vel euangelium dicere, nec alijs ordinib. se immiscere. 7. 10.*
Irregularitatem incurrunt suspensi, si administrant.
5 *Degradatio presbyteri, vel inferiorum clericorũ, coram quot episcopis fieri potest.*
6 *Sacerdos degradatus perdit omne priuilegium immunitatis, nõ autem perdit potestatem conficiendi eucharistiam.*
8 *Sacerdos excommunicatus, vel depositus, tenetur dicere officium, aliter grauiter peccat, intellige priuate, non publice in ecclesia, infra, ea. prox. in secunda nota.*
9 *Excommunicatus peccat, ecclesiam ingrediendo, & alios non excitando.*
10 *Irregularis per quem possit dispensari.*

CAP. II.

SI quis presbyter. Degradatus, vel suspensus celebrans, & monitus nõ desistẽs excõmunicatur, & si nec sic desistat, per sæcularem potestatẽ, ad requisitionẽ ecclesiæ, exilio dãnatur. h. d. In prima ponit pœnam. In secunda aggrauat ibi, q̃ si. Casus literalis. Statutũ fuit in concilio Antiochen. q̃ si presbyter, aut alius clericus degradatus, fuerit ab officio pro certis criminib. suspensus, & ipse postmodum per contẽptum, & superbiam, de ministerio sibi prohibito agere præsumpserit, si ab episcopo suo admonitus nõ desiterit, excõicetur: & qui ei participauerunt erũt excõicati. Similiter de clericis, laicis, vel fœminis excõicatis obseruandum est. Si vero aliquis ista contẽpserit, & episcopus illa corrigere non poterit, inuocetur auxiliũ regis, & exilio damne-
1 tur. B. † No. 1. ex tex. ibi presbyter aut alius clericus; q̃ nedũ presbyter, sed etiã inferior clericus, potest ab ordinib. degradari ad idẽ tex. in c. præced. & in c. cũ non ab homine. & q̃
2 ibi no. ꝛ. de iud. † Secũdo no. pro certis criminib. suspensionẽ posse fieri ab officio propter crimen. & hoc casu non est necessaria admonitio, secus propter cõtumaciã. pro hoc q̃ no. Inn. in c. 1. de excess. præla. & inter cætera hic est vna differẽtia inter excõmunicationẽ, & suspensionem. nã excõicatio, nunquã fertur ab homine immediate, nisi propter crimen, vt in c. sacro. de sen. excom. & no. gl. 11. q. 3 episcopi. sed suspensio potest fieri propter crimen, & propter contumaciã, & est ratio, quia suspensio potest infligi in pœnam, quæ ad sui impositionẽ nõ requirit monitionẽ, sed excommunicatio nunquã fertur in pœnã, quia si excommunicatus vult se corrigere incontinẽti debet reconciliari, vt in c. ex parte,
3 de verb. sign. † Tertio no. q̃ degradatus ab ordine ecclesiastico, nõ est excõicatus. imo nec celebrans incidit ipso facto in excommunicationẽ, sed debet excõmunicari, monitione præmissa. † Itẽ no. ibi, aliquid sibi de ministerio [a] interdicto, &c. q̃ suspẽsus ab officio, incidit in irregularitatẽ, nõ solũ si celebrat missam: sed etiã si attẽtat aliquid attribuũ alicui de ordinib. ecclesiasticis, nã ab omni officio ecclesiastico est suspẽsus; & sic si presbyter suspẽsus, dicit epistolã, vel euangelium, efficitur irregularis. Item si exercet officium deputatum minoribus, de quo no. in ca. fi. de excess. præla. & pie-
b tate materia [b] per Ioan. Cal. in tract. de eccl. interdi. & pe-
c timo ex fi. literæ potest colligi ar. quod ecclesia nõ habet pœnam exilij; etiam contra clericum, sed cõtrarium tenet tam contra clericum, quam contra laicum, vt probatur in ca. 1. de cal. & 26. quæst. 5. episcopi. sed in hoc recurritur ad illud cum sæcularem, quando de facto episcopus non valet hanc pœnam imponere. nam hic inuocat auxilium brachij sæcularis, quod regulariter potest, vt in c. 1. de of. ord. Cõtra hoc tamen, & cõtra tex. opponi potest de ca. cum nõ ab homine, de iud. vbi dicitur, quod si clericus depositus, est incorrigibilis, puniendus est per iudicem sæcularem. Sol. secundum veriorem intellectum illius capituli, non requiritur alia traditio, vbi in corrigibilibus sequitur depositionem; & hic post depositionem incorrigibilis remansit in potestate ecclesiæ, sed potest dici quod hic non fuerunt seruata omnia quæ

ADDITIONES.

a ¶Ministerio. Vide Do. in c. accedens, de di. & in ver. opp. &c.
b ¶Et plene de materia. Adde hic Spe. in ti. de dele §. iuxta. versi. quid de simplici. qui dicit, quod si clericus suspensus, habens primam tonsuram, vel psalmistatum solum, & suspensus exercet officium pertineos ad psalmistam, est irregularis. & idem dicit Arch. in d. c. si quis presbyter à suo episcopo. 11. q. 3. & vide per do. Ant. in c. clericis, vel 2. de vita, & ho. cle. & vide de Do. in c. acolitus, circa med. 23. dist. vbi dicit, quod si acolitus efficitur irregularis, per quem dispensabit. de quo dicit notari per doc. in fi. de exce. præla. Sed de hoc vide per Alber. infra eo. in fi. vbi hoc competentius scribere debuissem.
c ¶Interdi. Hoc quod dicit Abb. Sic. procedit quando presbyter est suspẽsus generaliter ab omni ordine, quod intelligitur quando simpliciter est suspensus ab omni officio; secus si esset suspensus à celebratione missæ, vel ordine sacerdotali, quia tunc in alijs ordinibus posset ministrare, secundum Host. & Docto. de quo remittit se ad Host. ad summam, de sent. excom. §. fi. iub §. fi. Ale. de Ne.

2 quæ requiruntur, in d. c. cum non ab homine. [a] † In glo. 1. ibi
3 adiunctis sibi alijs episcopis, &c. de materia quot episcopi requiruntur in degradatione presbyteri, vel inferiorum, clericorum, dic vt plene, no. 15. q. 6. in summa. Et nunquid iste numerus episcoporũ requiratur in depositione verbali, id est, cum episcopus examinat causam requirentem depositionem, & cũ sniam profert, an vero requiratur in degradatione actuali, dic vt plene notat Io. And. in c. degradatio. de pœ-
4 nis lib. 6. in nouel. aliquid tango, in c. at si clerici. de iud. † Et
in gl. no. glos. nam ex ratione sua videtur velle, quod qualis-
5 cũque sit depositio, verbalis, [b] siue actualis, non põt auferre potestatem conficiendi corpus Christi; licet quidam distinxerint inter depositionem verbalem, & actualem. circa hoc militæ sunt sententiæ, sed communiter tenetur opi. glo. quã etiam tenent theologi. & ponit S. Thomas, parte 3. q. 86. & vide per Io. And. in nouel. post gl. suam, in d. c. degradatio. & glan c. accedens. 50. di. licet enim, per degradationem actuam
6 lem perdat clericus omne priuilegium immunitatis personæ, vt in d. c. degradatio, non tamen perdit potestatem con-
7 ficiendi [c] corpus Christi, ratio est, quia illa potestas causatur ex charactere impresso in anima per Deum inuisibiliter. vn
de ẽr per mortem, nõ perditur clericatus, vt no. 32. q. 7. in sũ
8 ma. [a] † In gl. in ver. præsumpserit, in fi. cõclude, q̃ si clericus
9 suspensus, vel excommunicatus, attentat aliquid attribuũ alicui ordini, tunc efficitur irregularis. secus autem si attentat aliquid exercibile per laicũ, vt quia cantat vnum responsorium in ecclesia, vel dicit aliquem versum, de psalmo; tunc enim licet grauiter peccet, non euitando communionem: non tamen efficitur irregularis, vt no. in c. illud, ꝛ. eo. & in c.
10 nata, de excess. præla. † Et hoc infertur ad q. gl. an posset dicere
11 officium, [c] & concludo quod non solum potest: imo de-
bet, & peccat excommunicatus, non dicẽdo officium, quia
delictum nõ debet sibi præstare immunitatem, vt in c. si ne-
cesse. de dona. inter vir. & vxo. & l. relegatorum. in fi. ff. de in-
terdi. & rele. debet tamen dicere, vt priuata persona, & priua
tim, vt no. ꝛ. capit. illud, de quo etiam per Host. in sum. eo. ti.
§. 1. Ex quo infertur quod dicendo officium, non debet dice
re dominus vobiscum, quia non est verbum priuatæ perso-
12 næ. de quo vide no. per Io. And. post Io. Mo. in c. 1. de sen. ex-
com. lib. 11. † In gl. in ver. obseruandum, in fi. vel dic secundũ
Io. And. quod sensus literæ est, vt quemadmodum clerici ex
cõicati, vel suspensi ingerentes se diuinis, debent aggrauari;
ita in laicis excõicatis ingerentibus se diuinis, pœna augeri
13 debet. nam scias quod excõicatus, etiam laicus, non debet
ecclesiam ingredi, aliàs debet expelli. 21. distin. clericos. & 25.
14 dist. electis. & peccat non euitando alios, vt in c. illud, ꝛ. eo.
15 † Extra gl. quæro, nunquid clericus in minoribus [f] constitutus exercens officium, sicut prius, post suspensionem, vel excommunicationem incidat in irregularitatem. Host. hic, &
Ioan. And. post eum, instat, arguendo pro & contra, sed con
clusio vera, & communis est, quod sic, quia iura loquuntur
indistincte, & ratio pariter concludit ad omnes clericos, dic
ergo, q̃ qualiscunq; sit clericus, si suspensus, vel excommu-
nicatus, exerceat aliquid deputatum alicui ordini, efficitur ir
regularis. i. quod amplius non potest exercere officium cle-
ricale, sicut alij clerici; nisi obtineat dispensationem à Papa,
16 vt in c. 1. de re iud. lib. 6. & vide quod ibi no. Io. An. de hac ir-
regularitate. ad idem tex. in c. 1. de sen. excom. eo. lib. † Nun-
quid autem episcopus, vel legatus possit dispensare. no. in c.
proxi. ibi videbis.

ADDITIONES.

1 ¶Ab homine. De quo dic vt ibi. Ale. de Ne.
2 ¶Depositio verbalis. Et adde hic eundem Abb. Pa. in c. 2. ante fi. sup. de sol.
3 ¶Conficiendi. Vtrum & qualiter degradatus conficiat, & pro opi. gl. vltra
4 illam d. c. degrada. ego allego gl. in ver. vsurpare, in c. 2. infra, de cle. non
resi. & facit gl. in verb. ordini. in c. post translationem. §. fi. de renun.
5 in contrarium, est gl. ma. in fi. c. accedens. 50. dist. vtrum degradatus
actualiter, possit contrahere matrimonium, vide quod no. per eundem
Abb. in c. 1. in fi. qui clerici, vel vouen. qui ad hoc allegat Io. And. in d. c.
degradatio. & quod degradatus conficiat corpus Christi, tenet sanctus
6 Thom. in 4. sen. dist. 3. q. 1. circa fi. Item quod excommunicatus conficiat cor
pus Christi, tenet sanctus Thom. in 4. sen. dist. 18. q. 2. artic. 2. Item de q.
7 Propositus, vide omnino Do. in c. accedens. 50. distin. & in d. c. degrada-
8 tio. §. fin.
9 ¶In summa. D. Car. allegat Beatum Tho. in 4. sen. q. 1. arti. 4. & in parte ter-
tiæ summæ, q. 82. ar. 8. & ista opinio communis tam Canonistis, quam
Theologis probatur, quia si degradatus actualiter, reconciliaretur, non
esset iterum ordinari, nam per degradationem actualem, non per-
dit ordinem, sed ordinis executionem. Item ex potestate ordinis, sacer-
dos conficit, de summa Tri. c. 1. §. vna. & est in hoc sicut minister Christi.
Vnde ex quo habuit semel hanc potestatem, non potest ei amplius au-
ferri, iuxta illud, quos Deus coniunxit, homo non separet. Item, quia si
per degradationem actualem tollererur hęc potestas sacerdoti, hoc es-
set ex toto tollere ordinationem Christi. sed etiam Papa non potest ex
toto tollere ius diuinum, licet possit distinguere, vt nota. de concess. pb.
Propositus, quamuis ergo clericus per degradationem perdat priuile-
gium. Cano. fi quis suadente. & priuilegium fori, & similia, quæ sunt de
iure positiuo, non tamen perdit potestatem conficiendi, & quæ sunt de
iure diuino. Vnde cõclude, quod degradatus actualiter, est priuatus exe-
cutione ordinis, & omni priuilegio sibi competenti, ratione ordinis, nõ
autem ipso ordine, i. charactere ordinis, qui est indelebilis, vnde ratio-
ne illius, si celebrat conficit, & hæ fuerunt rationes beati. Tho. quas hic
refert D. Car. Alex. de Ne.
10 ¶Officium. Vide Io. de Lig in repe. c. sicut dignum. in 3. q. supra, de cle. mi.
& Deci. in c. intelleximus, col. 2. ver. secundo principaliter no. supra, de
iudi. Seb. Sab.
f ¶In minoribus. Vtrum clericus in minoribus post suspẽsionem, ministrãdo in officio suo, sicut prius, efficiatur irregularis, vide quod de hoc
late scripsi supra, proxima, col. quod hic competentius scribere debuis-
sem. Bar. Bellen.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas incurritur ipso facto, citra aliam sententiam.*
2 *Irregularitas ex eo quod suspensus celebrauit, an possit dispensari per episcopum.*
3 *Sacerdos depositus, an possit restitui per inferiorem à Papa.*

CAP. IIII.

CLerici. Interdictus, & excommunicatus celebrans, monitus non desistẽs, depo
nitur. h. d. non diuiditur. Casus lit. Quærebatur de
pœna interdicti, vel excommunicati celebrantis,
qui monitus non desistit. Et respondet Papa, quod si qui cle-
rici ab episcopis suis, aut etiam de mandato Papæ ab alienis
episcopis interdicti, vel excommunicati fuerint; & ante ab-
solutionem diuina officia celebrauerint, nisi moniti incon-
tinenti reddiderint, perpetuo pro ausu tantæ præsumptio-
1 nis deponantur. B. † No. 1. ex textu, pœnam excommunicati, vel interdicti clebrantis diuina; debet enim deponi perpe
tuo ab officio, & beneficio, & hæc pœna est imponenda per
iudicem; aliam pœnã incurrit ipso facto, quia efficitur irre-
gularis, vt in c. 1. de re iud. lib. 6. vt dicitur, in c. præce. Not. 1.
ibi, diuina officia celebrauerunt. quod excõicatus celebrãs,
incurrit hanc pœnam in celebrando alia diuina officia, &
ideo dicit Io. An. idem esse si celebrat vesperas, vel matutinũ,
intellige hoc dictũ, vt dixi, in c. præcedenti. quando celebrat
2 in ecclesia, secus si priuatim in domo sua. † In gl. ibi intellige
hoc dictum dispensatiue, vult ergo gl. in hac prima parte, q̃
suspensus, interdictus, vel excommunicatus, celebrãs diuina
officia, debeat incontinenti deponi, quantumcũq; vellet se
corrigere, & quod de necessitate non requiritur monitio p̃-
cedens, vt probatur, ꝛ. c. proxi. & quod hęc monitio interue
nit dispensatiue Host. dicit, q̃ si non est paratus se corrigere,
solus Papa dispẽsat; secus si vult se corrigere, quasi monitio
hæc, requiratur, ad facultatem dispensandi. Dicit etiam Ho-
stien. q̃ legatus cum tali celebrante dispensat, si non per con
temptum celebrauit, licet scienter, etiam per supinam igno-
a rantiam. hoc tamen dictũ potius obseruatur [a] de facto, quã
probetur de iure, vt dicit Io. And. sed gl. concludit in sequen
ti quæstione, quod solus Papa dispensare potest, & põt dici,
b saluando opi. quod aut quæritur [b] nunquid per inferiorem
à Papa possit iste talis celebrans liberari ab irregularitate iã
causata: & dic, q̃ non, ita loquitur. c. 1. de re iud. & c. 1. de sen.
excom. lib. 6. quæ iura dicunt indistincte, solum Papam ab
irregularitate posse quẽ liberare. Aut quæritur de pœna de-
positionis imponenda per iudicẽ; & tunc procedat alia opi.
vt etiam ẽps dispenset cũ parato se corrigere; maxime quia
in celebrando incidit in pœnã irregularitatis ipso iure, & sic
facilius debet admitti dispensatio circa dispositionem alte-
rius pœnæ, ne duplici pœna conteratur, contra, cap. at si cleri-
3 ci. de iud. † Et in fi. gl. circa hanc vlt. q. nũquid depositus pos
sit restitui per inferiorem à Papa, multum variãt gl. & Doct.
Gl. ista concludit, q̃ nõ nisi snia fuerit iniusta. aliter dicit glo.
fi. q. 6. in c. ideo. & in c. si quis presbyter. 7. q. 1. & in c. episco-
pus, 11. q. 3. vide etiam gl. in c. quamuis. de reseri. lib. 6. & gl. in
c. contumaces. 50. dist. & per Io. And. in c. ex tuæ. de cle. non
resi. plene, per Spec. in tit. 2. §. nunc ostendendum. vers. 9. dixi
plene, in c. at si clerici, de iud. ad quod me remitto.

ADDITIONES.

a ¶Obseruatur. Non refert Io. And. prout dicit. Nam Io. And. dicit quod cõsuetudo, quæ plus valet approbatione. i. obseruantia, quam iuris proba
tione, habet quod legati de latere dispensant cum irregularibus, qui nõ
in contemptum clauium immiscuerunt se diuinis, etiam si id fecerint
ex supina ignorantia, vel etiam scienter, non tamen in cõtemptũ Clauiũ.
& bene dicit Ioan. And. quod ista consuetudo magis ex approbatione,
quam ex iuris probatione probatur; quia de iure solus Papa dispen-
sat, vt in c. 1. de senten. excommunicatio. in 6. & de hoc vide Speculato.
in titu. 2. §. nunc de episcoporum, versicu. sed nunquid potest episcopus,
& eo. titu. §. consequenter. versic. quid si legatus, vbi tractat de Scholari,
vel aliunde veniente, nunquid possit talis absolui à legato, cum irregu-
laritas non fuerit contracta in prouincia, sed extra prouinciam, vide
ibi. Ale. de Ne.
b ¶Quæritur. Vtrum episcopus dispensare possit cum irregulari. vide tex.
in c. vlt. §. fin. & ibi no. idem do. Abb. de cle. pu. in duel. & de q. hic posita,

vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

vide Archi.in c.si quis presbyter a suo episcopo.11.q.3.& in Spe. de leg. §.nūc de episcoporū,& vide omnino Inn.in c.1. in glo.sua quę est super verſuſpensione. de cle.pere.& vide Arch.in c.si quis episcopus. in const. 11.q.3.vbi dicit,quod dato,quod existens in minoribus incurrat irregularitatem,episcopus tamen poterit dispensare super tali irregularitate. & vide etiam Arch.in d.c.nunc de episcoporum.in versi.verbis.vbi dicit quod dispensationes super criminalibus,vel super irregularitatibus,secundum curiæ vsum committuntur diœcesanis,quando autem, & per quem dispensari possit super irregularitate proueniente ex homicidio vide per Spe.in ti.de leg.§.iuxta,uer.quando autem,& per quem possit. Item an legatus de latere possit dispensare cum irregulari, qui celebrauit dum esset excommunicatus,vide eleganter per Spec.in d.tit.de legat. §.nunc de episcoporum.ver.sed nunquid possit episcopus vel legatus. & in eo.tit.§.consequēter.ver.quid si legatus de latere. & dico quod nō possit de iure,nisi sit ei specialiter commissum in priuilegijs à papa, qa poterit tunc cum ſecularibus,& alijs,qui sunt temporaliter,& non perpetuo moraturi in sua prouincia,dispensare,vide Spe.in d.§. consequēter.ver.nunquid legatus.Item de episcopo an dispensęt cum irregulari,qui celebrauit excommunicatus,vide gl.50.dist.miror.& gl.in ca.requiritis.§.nisi rigor.1.q.7.& gl.in verbo,dispensęs.in c.1.de eo, qui fur. ord.sus.Item uide Arch.in c.quæ de eem an.2.q.3.vbi late ponit an episcopus dispensare possit cum irregulari, qui celebrauit suspensus, Item vide Lap.all.13. in fin. vbi dicit, quod legatus potest absoluere irregularem,qui incurrit irregularitatem,celebrando suspensus, dummodo non fecerit in contemptum.Item adde hic Do. in cap. Ephesis. in 4.no. 14.dist. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos suspensus si celebrauit, perpetuo deponi potest, etiam quod nō fuerit monitus.*
2 *Irregularitas incursa per clericum, inducit depositionem.*
3 *Multitudo hominum si commiserit aliquam coniurationem, facit quod delictum mitius propter scandalum vitandum puniatur; principales vero grauiter puniuntur.*
4 *Sacerdotes alicuius ciuitatis interdictæ, si cogantur metu domini temporalis celebrare, an sint omnes irregulares.*
5 *Pauci, ista dictio in quot verificetur.*
6 *Accessorium an sequatur naturam sui principalis.*
7 *Peccatum vbi potest esse, & nō esse, potius est censendum quod sit, quā non sit, licet sit, uel fiat durior interpretatio, vide inf.c.prox.nu.4.*

CAP. IIII.

Excommunicati,vel interdicti celebrā

ATores. tes,deponi debent,nisi propter multitudinem mitigetur pena.h. d. In prima narratio, & decisa supplicato. In secunda ibi, fraternitati tuæ, commissio distinguens,secundum membrum,ibi si vero.Casus literalis.Quidam presbyteri accedentes ad papam,nunciauerūt ei quod tam ipsi,quam multi alij postquam interdicti,uel ex cōmunicati fuerunt,diuina officia celebrauerunt. vnde mā dat papa Archiepiscopo Toletano, q si 40.solummodo,vel pauciores in hoc deliquerūt:omnes ppetuo ab officio sacerdotali deponat; si uero multitudinem magnam in hoc peccasse constiterit,illos deponat,qui cām delicti dederunt, illos qui non tm deliquerunt,ab officio suspendat ad tēpus, & omnibus secundum quod sibi visum fuerit penitentiam
1 iniungat.B.†No.i.q clericus suspensus celebrās,sine alia monitione,ppetuo deponi pōt.monitio ergo necessaria nō est, nec requiritur ad depositionē faciendā,de quo 3.in c.prędce.
2 †No.2.ar.ex tex.q omne crimē,irregularitatē inducens, est depositione dignū.de quo no.in c.cū nō ab homine,& in c.
a at si clerici, 3. de iud.[a] †Tertio no.q vbi multitudo est in cā,
3 ita q propter scandalū,vel aliam causam parcendū sit multitudini; principaliores tamen debent pœna ordinaria affici,& in alijs mitigatur pœna,& hoc fępe fit quando sit aliqua coniuratio,seu proditio in ciuitate, in qua est multitudo,vt
b principaliores puniātur pœna cōdigna,[b] & in alijs mitigatur
4 pœna.†In gl.ibi, Ferienda est multitudo. Vult ergo gl.q vbi nō subest scādalū,nō est parcendū multitudini,q no. Sed 3. hoc facit iste tex.vbi oēs nō deponuntur,quando multi fuerunt in eā.Sed dic,q ex illa causa,papa hic taxauit hoc membrum,ne ciuitas pateretur defectum in sacerdotib.si omnes fuissent depositi.Et ex hoc no. q propter causam intrinsecā parcendum est multitudini,in pœna imponenda;licet scandalum subsit.Et pōt iste casus quotidie contingere, quando ciuitate interdicta clerici compelluntur celebrare per domi
c num rpalem.[c] †Et in fi.gl.no.qa facit ad statuta faciētia mē
5 tionem de paucis,vel de multis in genere;vt dicantur pauci, vel multi fm materiā subiectam nā respectu amplissimæ prouincię.22.millia,dicerentur pauci;sed respectu ciuitatis, seu
d castri,vel collegij inferiorum,secus esset. [d] & iudex quādoq;
6 hēt considerare.l.sed & si suscepterit.ff.de iu.†In gl.in ver.ab officio,ibi vnum ppter alterū &c.hoc intendit gl.ista, q vbi duo sic se habent . & vnum accedit alteri , sufficit amoueri à principali; quia accessorium sequitur principale; & ratione accessorij censetur vnum,& idem,sic facit, q suspēsus ab officio intelligatur ēt suspensus a beneficio de quo vide tm gl.no.in cle.cupientes,de pę.super ver.suspensi. & vide gl. fi.in c.pastoralis,de app.Cal.alle.c.si cōprom issarius.§.pe.de
7 ele.lib.6.†Et in fi.gl.Host.tenet opi.gl.q in istis spiritualib.sit
c abstinendum ab vtroq;[c] qa istæ sentētiæ, censuræ,magis dependent ab intentione proferētis,q a verbis.Itē in eis existē te dubio, facienda est tutior interpretatio;licet sit durior,vt in c.sē.Et no.in c. vnico,de scru.cōtraria ,pcedunt in spalib. Gof.in c.quanto.de magist.tenuit sententiā istā non valere rōne incertitudinis,vt C.de sen.quæ sine cer.quant. l.3. Alij
f aliter.D.Ant.dicit,q aut cōstat,[f] de intentione pferētis,& ip sa seruanda est.Aut nō cōstat,& tūc tutius est abstinere ab vtroq;, sed si non abstinet,nō incurrit irregularitatē. & hoc vltimum puto verius.nā licet sīa censuræ iniustæ liget,hoc est verum,quando de ea apparet.sed hic non apparet, an ab
g officio vel beneficio voluerit suspendere.[g] In gl. fin. in fi.vel dic & melius,secundum doc.q hodie ,ppter cām hic exprest sam,poterant episcopi non deponere,etiam sine alia dispensatione Papæ,quia hodie istud est ius commune, vt existente multitudine,non fiat depōsitio,sicut hic dicitur.[h]

ADDITIONES.

a ¶De iud. Ex hoc infert Butr. quod omne crimen imprimens irregularitatem,est dignum depositione,de quo remittit ad cap.at si clerici,& ad cap.cum non ab homine.de iudi. Ale.de Ne.
b ¶Condigna.Idem dicit But.Item pondera tex.in fi.quod pœna fori contentiosi,non tollit pœnam in foro pœnitentiali,nec econuerso, & hoc ēā colligit Butr.quod no. Ale.de Ne.
c ¶Temporalem.Sed Inn.dicit q si defenderēt ex authoritate, vt hæretici,ve quia dicerent licitum esse soluere interdictū,& celebrare, tunc non dor miret seueritas propter multitudinem. & hoc dictum sequuntur Doc.
d ¶Effect.Et dicit Inn.q non semper quilibet prælatus taxabit hunc numerū quadragenarium:sed alium arbitrio boni viri,habito respectu vbi sunt plures,vel pauciores clerici. Vnde dicit Host.q si in tota diœcesi nō fuissent nisi 30.presbyteri,& omnes essent excommunicati,hoc constituisset Papæ,temperasset hunc numerum. Ale.de Ne.
e ¶Vtroque.Verum suspensus à officio , vel beneficio,intelligatur suspensus ab vtroque.vide de hoc aliq d per gl.fi.in c.a crapula.de vi.& ho.lic & gl.11.q.3.in c.mundi denique.§.cū ergo.vbi habetur de sententijs, quæ dicit,Excōmunico,vel absoluo.vide per gl.in c.peccator.16.q.1. Ad de hic Arch.8.q.4.in sum.vbi dicit,q qñ est dubium,a sententia excommunicationis teneat pura qa est lata,a prælato deposito,qa sententia depositionis nō appellauit,& dubitatur an prosecuturus sit appellationem,q interim subditus excommunicatus,debet gerere se pro excommunicato.
f ¶Cōstat.Pro ista dist.facit qđ no.idē D.Ab.post in c.ad audientiā. de homi.
g ¶Suspēdere.Dic.t'n But.tutum esse,q petat a iudice declarari,& si nolit adeat superiorem per viam querelæ,vel appellationis,qui ipsum compellet ad declarandum,vel ad reuocandum talem sententiam, & ita vide tur verius,licet D.Car.sequatur opi.Host.Sed quid si iudex simpliciter suspendat,dicendo suspendo te,Gof.in c.quāto,de nigris alterna.Io quitur.Sed D.Card.hic in 4. q. dicit, quod intelligitur tantum suspensus a beneficio,quia in pœnis,facienda est mitior interpretatio,vt in regula pœ & in l.si præses.ff.de pę.Sed But.idem tenet in hac q. quod io præcedenti,& mihi placet,quia non pōt negari quintalis sententia sit iniusta, sed quid si iudex ita pronunciat,condemno,absoluo,D.Car.hic in fi.allegati dicit,quod videtur standum vltimo verbo, p l.Stichus. de manumiss.& remittit se de hoc ad Bal.in l.si quidam elogio,C.de iu. del.
h ¶Dicitur.Hoc tenet Io.And.& communiter Doc.simile notatur, in c.cum de temp.ord.in 6.gl.quæ incipit,quod scilicet. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos excommunicatus si celebrauerit, est deponendus, sed si dubitauerit se esse, vel non esse excommunicatū, non ita graviter punitur.*
2 *Episcopus non potest sine licentia papæ se de vno episcopatu ad alium transferre, nec sufficit, quod petat licentiam, nisi obtineat.11.*
3 *Notoria puniuntur, nulla monitione præmissa.*
4 *Fama in casu, de quo hic facit plenum probationem.*
5 *Peccatum commissum sub spe venię multa aggranat.*
6 *Excommunicatus priuatur communione aliorum, actiue, & passiue.*
7 *Excommunicatus, priuatur etiam communione excommunicati.*
8 *Excommunicatus, si ingerat se celebrationi diuinorum quomodocunque, grauissime peccat, & irregularitatem incurrit secundū aliquos.*
9 *Excommunicatio, a quocunque ferenda, debet ferri præmissa monitione; licet aliter lata liget.*
10 *Sententia quando dicatur lata contra ius partis, vel contra ius scripti. Index delegatus potest procedere, non seruato tenore rescripti, quando rescriptum continet monitionem potius, quam conditionem.*
11 *Episcopus transferens se de vno episcopatu ad alium sine licentia papæ, debet vtroque carere.*

CAP. V.

Excōicatus celebrans, deponendus est

ILlud. †Excōicatus celebrans,deponendus est nisi cum eo misericorditer dispenserur. sed fm hoc nihil afferet istud c.de nouo ideo fiat mo aliter,vt aliquid afferat.& sic.Si habens notitiā excōicationis,per solā famā,celebrat,dēt de rigore deponi. licet cum eo possit misericorditer dispensari.h.d.& est casus notabilis.Diuidit nā in prima ponit Hildesemensis epi rātū.In sedā ibi,vnde,ponit mādatū delegato factū, & eius excōicationē.In tertia ibi,ipse. cōparitionē epi,& recognitionē,& excusationē.In quarta ibi , licet. excusatio impugnat. In quinta ibi,cū eo, pœnæ remissionē. Casus lit.Hildesemensis epūs,nō petita,nec obtenta lnīa domini Papæ;relicta Hildesemensi

mēsi ecclesia Herbipol.ecclesiā,authoritate ,pria, occupauit,pp quod Papa mādauit epo Magdēburgen.vt cum factū illud notorium esset in partib.illis,nisi infra 20.dies ab admissitratione Herbip.ecclesiæ cessaret,ipsum excōicatum publice denunciaret, quod idē epūs nō distulit adimplere. Ipse vero nihilo minus,diuina postmodum officia celebrauit, & fecit sibi ab alijs celebrare, & se ingessit celebrationi diuinorum . Sed postmodum in præsentia domini Papæ constitutus,suum recognoscens errorem,misericordiam, & non iudicium postulauit,tamen in suam excusationem proposuit, q cum Magdēburg.non esset ordinarius iudex eius,non credebat,q monitione nō præmissa,authoritate delegata,posset procedere contra ipsum . vnde cū nec ante factum , nec post,literas ab eo monitorias accepisset,peccare non credebat,si diuina officia celebraret; maxime cū sibi non constaret,nisi q fama de sīa 3. eum lata.dom.Papa his auditis,scribit Capitulo.Herbipol.dicēs,q licet ī hoc videatur nō oīno culpabilis extitisse;quia tamen in dubijs,via tutior est eligenda,quis dubitaret de sīa contra ipsum lata , debuit potius abstinere,quā sacra ecclesiastica pertractare.Illud vero,qđ allegabat,q sub spe veniæ , postquā nouerat se excōicatum à Papa,sibi fecit diuina officia celebrari,& aliorū cōioni se ingessit,ipsum non excusat, sed potius cōtra eum facit,cū sub spe veniæ,nullus debeat delinquere,& grauius est excōicato non vitare alios, quā ab alijs nō vitari.Papa tamē facit ei gratiā,quia nō imponit ei pœnā,quā canō illis imponit, q post excōicationē presumunt celebrare diuina,& celebrationi se ingerere diuinorū.B.† No.1.epō non licere transire de vno epatu ad aliū, sine lnīa Papæ, nec sufficit petere lnīam , nisi obtineat.vt 3.de transl.prael.p totū.& sic.ad maiorē exaggerationem ponderatur, q nec lnīa fuit postulata. † Secundo no.q in facto notorio, non requiritur monitio, [a] pōt ergo fieri excōicatio sine alia monitione, quod tamen intelligo, vt no.in c.cum sit Romana.de app.& in c.ad nostrā, el 3.de sponsa.& ibi de materia.†No.3.q habens notitiā sīæ excōicationis,ēt p solā famā , dēt abstinere à cōione fidelīū, & sacrorum,aliās peccat,& incidit in irregularitatē, celebrando diuina.& in hoc est tex.valde no. & quotidie cōtingit, quod epi excōicantur in curia,& sic nō hnt notitiā excōicationis, nisi p famam;[b] iō tene menti istum tex.non tm delinquit ita grauiter,sicut si pro certo sciuisset.& ex hoc elicitur vnus casus,in quo fama facit plenam probationem.[c] † Quarto no. q delinquens sub spe veniæ,magis peccat.vnde in sacra scriptura.Maledictus hō,q peccat in spe.[d] Itē no.q excōicato debet cōio actiua, [e] & passiua.vnde nec alij debēt sibi cōicare.11.q.3.cum excōicato, & in c.nuper.de sen.exc. nec ipse excōicatus dēt alijs cōicare ; vnde grauiter peccat excōicatus,cōicādo alijs;quia vī,cōtenere excōicationē , & vsurpare cōionem sibi interdictā. † An aūt excōicatus [f] debeat vitare excōicatum,vī,q non.quia sunt in pari cā. ar.32. q.6. nihil iniquius. sed contrarium [g] cōiter tenetur. nā prætextu priuilegij,non pōt,qs excōicato cōicare,vt in c.nulli.de sen. excō. fortius. delictū suū nō dēt sibi hanc immunitatē præstare.† Vlt.ex fi.literæ colligę,q siue excōicatus celebret diuina,siue ingerat se celebrationi diuinorum, & siue faciat coram se celebrari,grauissime peccat:& videtur,q sit irregularis. Circa quod multū instat Host.fm Io.An.& concludit,q celebrans efficit irregularis;aut simpliciter audit .Sed dic meinis,aut quis audit diuina,authorizando,vt quia eps authoritate sua facit corā se celebrari ; & tunc efficitur irregularis; aut simpliciter audit,non authorizando,& procedit opi.Io. And. & hoc voluit iste tex. dum posuit ista duo sub eadem distinctione;& hoc voluit gl.fi.in cle.2.de priuil.in ver.celebra ri.quæ ad hoc allegat istum tex. & tene illam semper menti. quia multi epi in hoc errant, facientes corā se celebrari , pp pudorē,non obstante excōicatione contra eos lata. In glo. in verſ.diuina officia, ibi, sed alia officia præter missam, &c. videtur minus caute loquitur.nam sequeretur, q posset exercere alia deputata alicui ordini,quod est cōtra c.2. 3.eo.vbi dicitur, q nō dēt attentare aliquid de ministerio indicto. vnde intelligo.gl.q pōt dicere offm in priuato.f.quotidianū & non annexum alicui ordini. sicut no. fuit, in c.2.3.eod.& ibi dixi.In gl.in ver.in hoc.in fi.Io.An.remittit ad no.in c.inquisitioni.de sen.exc.sed concludo.q si de notificatione plurū,surgit probabile dubiū, tūc dēt abstinere, quia tractatur de magno præiudicio, donec fuerit certificatus.Nec ob.iste tex.quia non exigit famam precisę , sed dicit famā sufficere, licet cōtrarium allegaret.[h] † Extra.gl.opp.contra tex.in eo. q immit,dīam esse inter ordinarium,& delegatum, vt ordinarius possit excōicare sine admonitione, delegatus nō.vnde ob.c.fac.de sen.exc.Sol.illa fuit allegatio partis. & non est vera,vt dicit Inn. & bene . nā quilibet iudex dēt prius monere,licet teneat excōicatio,sine monitione, vt no.ī d.c.sacro. & 2.q.1.in sum.vel forte secundū Host. sit dīa hic inter delegatum,& ordinariū: qa respectu ordinarij nō potest allegari ignorātia,seu defectus potestatis , sed in delegato sic antequam certificetur.vt in c.cum in iure.de offi.deleg.vel secūdum eum excōicatio lata ab ordinario sine monitione tenet;secus si à delegato : quia vī contra intentionē delegantis.arg.in c.fi.de præb. & esset hoc maximū dictū si fuisset verum,sed in veritate non procedit , quia ea quæ sunt de iusticia,ēt si exprimantur,non dāt certā formā. vnde tenet actus gestus in contrariū ēt à delegato, vt singulariter voluit Inn.
10 in c.prudentiam.de off.deleg.† Vbi dicit,q si delegato mandatur,vt condēnet Titium Sempronio in centum,si constiterit illum sibi obligatum,tenet sīa condemnationis,licet sibi non constet,vt qa forte non fuit plene probatū:qa hæc sīa est contra ius partis,& non contra ius scriptum. Nec il la verba sapiunt conditionem , sed monitionē , cum sint de iustitia.pro hoc c.licet.de off.or.c. grauc. & hoc dictum no.
i quia facit ad multa.[i] Item ex dicto Host. sequeretur q sīa iniusta à delegato lata,nunquam teneret,qa non fuit de mē
11 te delegātis,quod est falsum.† Sed opp.contra fi.līæ , & vī q in nullo Papa isti facit misericordiā:nam priuauit eum vtroque epatu,vt probatur.in c.quanto.de transl.epis.vbi loquitur de eodem facto.Sol.illa est pena temerarię translationis, qa temere transiens de vno episcopatu ad alium,dēt carere vtroque . sed hic Papa pepercit respectu pœnæ imponendæ. quia celebrauit post excōicationem.nā pp hoc dēt deponi, vt in c.præced.vnde remansit iste epūs sine episcopatu, & poterit assumi ad aliam ecclesiam,& ministrare diuina,vbi alias non potuisset si fuisset depositus, & ideo fecit sibi gratiam.

ADDITIONES.

a ¶Monitio.Tex.in c.bonæ.de elec.
b ¶Famam.Vide gl.in c.Apostolicæ.infra eod. And.Barb.
c ¶Probationem.Sed But.dicit,quod sufficit quem certificatum de excōicatione per solā famā,ad hoc,vt debeat abstinere,quia adhoc sufficit non plena probatio,dum tm sit talis quæ inducat probabilem dubitationem, quia in dubio est tutius abstinere,& non abstinendo cōtemnit,ac si certus esset.& dicit hunc esse tex.notab.& nescire parem in hoc,quia quoti die vadunt voces,& per fide dignū dē,talis est excōicatus in curia, nā o dēt abstinere ex quo probabiliter cōscientia eius propulsatur, quia dēt tutiorē partem tenere.Vtrū aūt relatio fide digni,possit sufficere ad plenā certificationē, vide gl.in cle.cām.in ver.plene. de ele. & ibi per Doct.
d ¶In spe.Vnde Hierony.nobis non blanditur: pœnitētiæ subsidia,quæ sine infidelium remedia.& Seneca,si scirem Deos ignoscituros,homines aūt ignoraturos,tm dedīgarer peccare,& hoc dictum refert,gl.15.q.1.meritо.& ad Lucillum epist.43.si honesta sunt quæ facis.omnes sciant,si tu pia,quid refert neminem scire, cum tu scias,& in moralib. nullum peccatorum tuorum conscium magis timueris, quam teipsum, alium.n.fugere potes,sed te nunquam.& Ci.lib.4.off. Si Deos, hominesque celare possumus,nil tamen auare,iniuste,vel libidinose faciendum est, & omnia hæc refert D.Car.hic,in 4.notab. Ale.de Ne.
e ¶Actiua.De hoc per eundem Abb.in c.nulli, de sen. excom. Et adde quod excommunicatus ingerens se communioni aliorum,dicitur peccare ex contemptu,vt dicit Dom.in c.nullus.circa medium.55.dist. And.Barb.
f Excommunicatus. Vide de isto art.late Fel. in cā nobis, supra, de excep. Seb.Sap.
g ¶Contrarium.Contra hoc tenet gl.in c.denotam.27 q.1.& vtrum excommunicatus admittatur ad testificandum contra alium excommunicatum,vide Spe.in tit.de teste.§.1.ver.quid si omnes de vniuersitate. Et adde quod idem,quod Abb.hic tenet Ant.in c.ex parte decani.de testib.& vide eundem Abb.in d.c.nulli. de accu. Item vide Anto. in cā nobis, & quod ibi notauit,de excep.
h Allegaretur.Vide omnino,gl.in cle.causam.in ver.plena.de ele.Al.de Ne.
i ¶Multa.Pro hoc bene facit tex.in c causam quę inter vos.de re iud.& quę ibidem dicunt Doct. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio semper fertur, propter contumaciam in aliquid non faciendo.*
2 *Sacerdos excommunicatus, si celebrat diuina, debet deponi, etiā quòd non præcesserit aliqua monitio, vt in vlt. no.*

CAP. VI.

Excōicatus celebrās,à beneficio suo deponitur.h.d.Pri

ERaternitati. mo decisa consultatio.Secūdo responsio, ibi,presbyteros,&c.Casus lit. Archiepiscopus Bisuntinus excommunicauit quosdā presbyteros, & clericos pro suis excessib.qui nihilo minus excōmunicati,celebrarūt diuina. quæsiuit Archiepiscopus à Papa, vtrum possit eos suis beneficijs spoliare.Respōdet Papa,q si sunt canonice excōicationis sīæ innodati,& postea celebrare diuina præsumpserint, poterit eos omnib.beneficijs ecclesiasticis spoliare. B.No.1. ibi presbyteros,& alios clericos , &c. q pœna irregularitatis, cadit nedum in presbyteros , sed etiam in alios clericos , & cum.text. loquatur de alijs clericis simpliciter , verificari debet in omnib.clericis,etiam in minorib.cōstitutis.31. distin.
1 c.quod si dormierit.& facit pro se,quæ dixi,in c.2. 3.eo.† Secūdo no.ibi , pro suis excessib. q excōicatio potest ferri pp crimē, ēt ab homine. qđ videtur cōtra no. in c.episcopi.11 q.3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q.3.sed intellige q crimen fuit cã mediata.vnde debet exponi.i.pro contumacia exurgente ab excessib.in non satisfaciendo, sic intellige omnia iura in hac materia loquentia. pro hoc quod no.in c. ex parte.el 1.de ver. sig. Tertio no.q sine alia monitione excõicatus celebrãs,puniri potest, facit quod no.in cap.clerici.3.e.Vlt.no.ibi poteris,pro illa opi.q ẽps potest dispensare cũ celebrante in excõmunicatione circa pœnam imponendam ab homine.nam hoc verbũ poteris,non inducit necessitatem.l.non quicquid.ff.de iud.Sed si instituetur actio,& probaretur delictum, tunc sentiũt hic doc.q debet de necessitate puniri, pro hac opi. põt adduci
2 tex.in l.3.C.ne fan.bapt.[2] Sed generaliter,an accusatio impediat dispensationem,vbi superiori competit facultas dispen
2 sandi,dic,vt no.in c.at si clerici,de iud.†In gl.fi.ibi deponere. quare ergo tex.hic dicit de beneficijs, dic, vt in c.at si clerici. de iud.& dicit Io. An.quod forte, quia in depositione ab ordine,requiritur numerus episcoporũ.15.q.1.in ca.si autẽ. & in c.felix.qui de facili haberi nõ potest.ar.in c.1.de hær.lib.6. sed depositio bene potest fieri per solum episcopum,de cõsilio Capituli,vt 28.q.2.si qs abbas.& de his quę fi.à prela.c.no uit.& c.quanto.& ideo Papa hic dicit de pena faciliori. vnde & illa alia pena imponi potest.f.ab ordine,vt dicit gl.& bene. Quid autem de interdicto ab officio,& beneficio, qui immiscet se illi beneficio,an debeat deponi.Vide Arch.in c.si quis ab episcopo.11.q.3.cui dicit quod non.

ADDITIO.

2 ¶Baptif.Vide Abb.Sic.in c.in archiepiscopatu.supra de rapto.Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficii facta excommunicato, non tenet.*
Conferens scienter excommunicato beneficium.suspenditur a beneficiorum collatione,etiam quod non fuerit monitus.3.6.
Sacerdos si celebrauerit in loco interdicto, priuatur beneficijs,& efficitur irregularis,& inelligibilis, & per solum Papam dispensatur. 5.
2 *Excommunicatus non potest saluã conscientia retinere beneficiũ, quod acquisiuit tempore excommunicationis.*
4 *Excommunicatus occultus,& manifestus, an & quomodo differant.*
Excommunicatis,an sint auferenda beneficia,quæ ante excommunicationem habuerunt.7.
3 *Dispensatio si in aliquo casu requiritur,nec dicatur per quem,potest fieri ab episcopo.*
9 *Dispensari quis non potest per illam,a quo habuit causam, vt mereatur dispensari.*
10 *Promotus per Papam ad aliquos ordines,non poterit ad alios per inferiorem a papa promoueri,ex quo ipse semel manum imposuit.*
11 *Archiepiscopus est ordinarius omnium episcoporum suæ prouinciæ,& poterit eos interdicere,& excommunicare,quinimo hoc poterit facere etiam eius vicarius.*
12 *Excommunicatio iniusta.si contemnatur,ligat etiam quoad Deum.*

CAP. VII.

a 1 POstulastis.[a] †Collatio beneficij excõmunicato facta non tenet.& scienter talib.conferens,à beneficiorum collatione suspenditur.Celebrans in loco interdicto,si est clericus sęcularis,beneficijs priuatur.si monachus,in arctius monasterium detruditur.h.d.Primo decisa consultatio.Secundo responsio.ibi, consultationi, quæ subdiuiditur, vt patet in tex.& per §.Casus lit. quidam erant excommunicati,& tẽpore suæ excommunicationis, ecclesiastica beneficia sunt adepti.quæritur vtrum ea possint retinere.Respondet Pa.q cum excõicatis cõicari non debeat,& excõicatis clericis beneficia conferri nõ possint,nec illa valent licite retinere,nisi cũ eis fuerit dispensatũ:cũ ipsa canonice non fuerint consecuti,& illi q scienter talib.illa beneficia cõtulerũt,tamdiu debeant à collatione beneficiorũ suspẽdi,donec super hoc veniã consequi mereantur,vt in hoc,in quo delinquere ꝑsum pserunt,puniãtur.Secũdo ponitur alia quæst.Clerici q dam, monachi,& moniales celebrauerũt in locis suppositis interdicto,tpe ipsius interdicti;& adhuc celebrare diuina nõ cessant,quamuis pp hoc sint excõicationis sñia innodati,quæritur qualiter isti sunt puniẽdi.Respõdet Papa, q clerici,qui talia præsumpserunt,sunt ecclesiasticis beneficijs spoliandi; monachi,& moniales in arctiora monasteria ad peragendã pœnitentiã detrudendi.B No.1. in prin. Ifæ q cui denegatur aliquid,denegatur oẽ id,p qd puenitur ad illud,ꝑ hoc,l.oratio.ff.de spon.nam qã excõicato denegatur cõio,nõ possũt ei conferri beneficia,qã sine cõione nõ põt beneficia adipi-
b sci,[b] nec in eis administrare,nec ẽt inuat priuilegiũ,nisi in casibus iure expressis,vt in c.nulli.& c.cũ desideres.j. de sen.ex com.& facit iste tex.in rõne sui,ꝑ opi.Host.& in c.veritatis, de do.& cõtu.q ℈ctus initus cũ excõicato, non valet in fauorem suum.de quo tamen dic melius,vt ibi no.& in ca.si
c vere,de sen.exc.[c] †No.2.q adeptus beneficiũ in excõicatio-
2 ne non potest salua conscientia illud retinere, cũ canonicè nõ sit illud adeptus,nisi sit dispensatum cum eo, q vt cõtra Compo.in ca.sicut.de ele.vbi dicit,q clericus in excõicatio-
d ne non tenetur cædere.[d] No.q dispensatio fieri põt,vbi col
3 latio non tenuit.† Item no.in ver. illi vero. pena imponendã conferenti beneficiũ excõicato.nã si sciẽter fecit, dẽt suspendi à collatione beneficiorũ,& no. q nõ requiritur alia monitio pręcedens,& sic sumus extra casum c.graue.de sp. Itẽ talis incurrit pœnã,de qua in c.cum in cunctus, de ele.& c.nihil.eo.ti.sed si ignoranter cõtulit,nulla pena punitur;col-
4 latio tñ non tenet,ar.c.fi.& c.cũ dilectus.de cõsue.† In his.n.
e quæ tendunt in fauorẽ excõicati[e] non est differentia inter occultum,& manifestũ,& idem in his quæ facit excõmunicatus in fauorẽ alterius,non rõne publici officij,vt sing.retinet Inno.in d.cum dilectus.& sequitur Io.An.in c.1.de refer. lib.6. An autẽ excõmunicatis sint auferẽda beneficia prius collata.Io.An.q sic.alle.c.cum bonæ,supra,de æta.& qualit. & ibi gl.q si steterit in excõmunicatione per annũ,hẽr locũ talis priuatio,licet quidã intelligant de triennio. Item no.q
5 in loco interdicto,nõ possunt diuina celebrari. hodie dic,vt no.tex.in c.fi.de sen.exc.lib.6.†Item no.q celebrans in loco interdicto,debet beneficio spoliari,dic ẽt q efficitur irregularis,a qua per solum Papam liberari potest,& efficitur inelligibilis actiue,& passiue,vt in c.is qui,de sen.exc.li.6.& per eũ sequens poterit deponi ab oĩb.ordinib.vt tenuit hic gl.& ibi, sed forte fecit mentionem de beneficijs,per ea, quæ dixi in
6 c.præced.†Op.contra tex.in eo quod dicit,q scienter cõferentes beneficia excommunicato, debent suspendi. nam vt q ipso iure sunt suspensi,p c.cum in cunctis, ver.episcopi.supra de ele.fol.põt dici,q iste tex.loquatur in curatis beneficijs:hic vero in simplicib.qa maior diligẽtia debet ibi adhiberi,q hic,vel põt dici,q ille tex.potest intelligi, quãdo ẽps prouider sciẽter indigno,indignitate morum,&c.vt ibi, sed si alij indigno,vt puta,quia est excõicatus,vt hic,non het locũ illa
7 pœna.† In gl.2.in fi.aduerte,quia hæc gl.sic simpliciter intellecta,non est vera,vt pp excõicationẽ sequentẽ possit excõicatus priuari beneficijs prius habitis.nam de directo hoc esset contra c.1.de iud.Sed potest gl.saluari, intelligendo cum secundũ ca.q allegat de æta.& qual. cũ bonæ, videlicet quãdo quis perseuerauit in excõicatione per triennum:nã quia ex hoc surgit præsumptio hæresis contra eum,vt in c.fi.de pœn. & non modice peccauit tanto tpe cõtemnẽdo claues ecclesiæ;non immerito ergo ex hoc nouo delicto potest beneficijs habitis priuari.& dicunt quidã q sufficit perseuerantia per annum,vt no.in d.c cum bonæ, & hic,per c.ruris.& c.quicunque.11.q.3.sed tu de intellectu illorum c.dic plene,
8 vt dixi in c.1.de iud.vbi omnino videas.†In gl.in ver.dispensatũ,in fi.No.bene glo.nam sentit notab.illam theoricam.q̃ sentit Inn.in c.dilectus,de temp.ord.de qua fit magnũ festũ, quod vbi a iure exprimitur,vt possit dispensari,& nõ dicitur
f per quẽ;tunc potestas dispensandi,videtur cõcessa epis.[f] Alij vero dicũt quantũ ad casum nostrũ,q dispẽsatio debet fieri per concilium prouinciale,seu per Patriarchã.ar.in c.gratia per concilium prouinciale,seu per Patriarchã.ar.in c.graue,de præben. & hoc sentit primo Host. Postea distinxit,q aut absolutio ab excõicatione,est reseruata Papę,& solus ip
se dispẽsat;aut episcopo,& tunc poterit ẽps dispensare. Ego puto per rationem glo.& illam theoricam Inno. quod posit
9 absolutionẽ a quocunque factam, poterit episcopus dispensare.†dum tamen non sit ille idem episcopus, qui sciẽter cõtulit,quia cum peccauerit in conferẽdo,non est dignus habere hãc potestatem,vt in simili dicit gl.in episcopo simoniaco,1.q.3.præsentium. Et intellige, quod collatio specter ad inferio-

ADDITIONES.

a ¶Postulastis.Vide quæ scribit Inn.& post eum Ant.& Io.de Imo. in c.post electionem.supra de concess.præb. Seb.Sap.

b ¶Adipisci.Verum excõmunicatus possit acquirere beneficium, vide Deade Rota.dec.40.secundum ordinem meum nouissimum antiq.

c ¶De sent.excom.Vbi clare dicit Inno.q collatio beneficij facta excommunicato, non tenet.& hf in c.pastoralis,§.verum,de app. de suspẽso à beneficio,an possit sibi conferri.vide in c.cũ bonæ & quod ibi no. de æta. & qua.glin c.per inquisitionem,de ele.Sed nunquid teneat collatio beneficij facta excommunicato,vide Inn.in fi.c.vero,hic allegat.vbi aliquas addidi in hoc art.Item an executor excommunicatus possit cõferre beneficium.vide do.de Ror.in antiq.decif.186.& in nouis decisio. 188.Et an excommunicato possit conferri beneficium,vide Bal.in c.1.de iud.Et de collatione beneficij facta excõmunicato,vide glo.in c.audiuimus 22. q.& d.Ant.in c.ad probandum,de re iur.Item de hoc,an valeat collatio beneficij facta excommunicato, vide Ant.post doc.in cap. post electionem,de concess.præb.

d ¶Cædere.Sed Io.And.dicit,quod hæc litera hoc non patitur. Alex.de Ne.

e ¶Excommunicati.Quando gesta per excommunicatum occultum valeãt, & quando fiat differentia inter occultum, & manifestum, vide late Fel. in c.ad probandum,§.de re iud,& in c.vero.j.de sen.excom.Seb.Sap.

f ¶Concessa episcopis.Vide gl. in c.excommunicamus,§.credẽtes,& ibi dixi,de hære. And.Barb.

inferiorem prælatum, nihilo minus intercueniente dispensatione episcopi,non requiretur alia collatio, & sic potest episcopus dispensare circa beneficiũ, quod conferre non põt. sicut dicimus in eo interponente authoritatẽ permutationi beneficiorum ad alios spectantium,vt no.in c.quæsitum.
10 de re.permu.& in cle.vnica.e.ti.†Sed si collatio fuisset facta p Papam,forte inferior non posset tunc dispensare,ex quo semel Papa manum apposuit. sicut dicimus in eo, quem ipse ordinauit, vt alius cum sine eius licentia ad altiores ordines promouere non possit,vt in c.cum in distribuendis, de tẽp.
2 ord.[2] In gl.in ver.mereantur, in fi. sed est dubiũ quis erit superior hoc casu.f.in imponenda pena collatori, & in tollendo postea suspensionem inflictam.Aliqui vt Host.dicunt,q synodus prouincialis,aut proprius Patriarcha. per c.graue, de præb.sed vt dicit Io.An.& bene, hic non sumus in casu il
11 lius c.vnde ibi requiritur bina monitio,& hic nulla.Item nõ loquitur iste text. in excommunicatis, sed aliter declara, quis erit iste superior,nec alij Doct. specifice attingũt. † Sed dic,q hęc pena poterit irrogari per superiorẽ immediatum illius collatoris,vt si est inferior ẽpo,poterit suspendi per Archiepiscopum,ar.1.8.q.3.si quis abbas.si.n.est episcopus, poterit suspẽdi per Archiepiscopum suum:nam Archiepiscopus est ordinarius omnium episcoporum, suæ prouinciæ. & poterit cognoscere de criminib. episcoporum non indu
12 centib.depositionem.vnde potest Archiepiscopus suspendere,& interdicere, & excommunicare, & alias pœnas imponere, & pro hoc bo.rex.in c.sacro,de sent. excõ. & in c.quia cognouimus.10.q.3.& expressius,in c.præsenti, in fi. de offi. ord.lib.6.vbi patet,q ẽt vicarius Archiepiscopi, põt absente Archiepo excõicare,suspendere, & interdicere ẽpos suffraganeos, fortius hoc põt ipse Archieps. & de his vide quod no.Io.An.in c.vt litigantes,de off.ord.lib.6. si vero Archiepi
13 scopus fuit collator,hoc poterit proprius Patriarcha,vt no. in d.c.graue.†In gl.in ver.spoliandi.in fi.ratio est, quia excõicatio,ẽt iniusta,ligat quoad nos, vt in c.cum contingat, de offi.dele.& contemnendo hanc excommunicationem quis, ligatur etiam quoad Deum,vt in c.per tuas,de sent. excom. frustra ergo postquã eam contempsit allegat eam iniustam.

ADDITIO.

2 ¶De temp.ord.Sed D.Car.tenet indistincte, q episcopus non possit dispẽsare,quia dato,q episcopus possit absoluere ab excommunicatione,nõ tamen potest dispensare cõtra canones,nisi vbi inuenitur expressum, vt in c.dilectus,de temp.ord.q autem excommunicatus possit retinere beneficium sibi collatum,pendente excommunicatione, est contra canones & hic,& per h.d. verius sibi videri, q solus Papa dispensat per d.c. dilectus.Sed D.Car.non considerauit istum tex. quod permittat dispensationem fieri,vt patet ibi, nisi fuerit cum eis misericorditer dispensatum.in c.dilectus,de temp.ord.& ideo tene opin Host.quæ communiter tenetur, & eam tenet etiam But. cum limitatione tamen Abb. Sic. San episcopus scienter contulerit, an non, &c. & hoc intellige quando excommunicato confertur beneficium.secus si conferuntur ordines,de quo dic,vt in c.cum illorum,de sen.excom. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest conferre beneficia vacantia in sua legatione.*
2 *Clericus,an licitè possit preces porrigere superiori, pro institutione sua.*
3 *Excommunicatio non notat excommunicatum infamia perpetua, sed eo absoluto tollitur infamia.*
4 *Semel excommunicatus,semper præsumitur excommunicatus, nisi probetur absolutus,intellige,& limita vt hic dicitur.*
5 *Excommunicatus,an præsumatur absolutus, ex eo, quòd communicat cum superiore.*
Iuste communicatur cum excommunicato, qui ab omnib. habebatur pro absoluto.
Aduocatus excommunicati, qui eum defendit, an incidat ipse etiam in excommunicationem.

CAP. VIII.

ROposuit. Valet collatio beneficij ci facta,q prius fuit excõicatus, sed tempore collationis absolutus.Primo narrat factum,& collationes vtriusq; partis.secundo diffinit.ibi.quia.Casus lit.Episcopus Tusculanus,erat legatus in partib.Lemouicen. Quidam de Lemouicen.supplicauerũt legato pro se,& magistro P. clerico epi Lemouicen.vt eisdem in Lemouicen.ecclesia prouideret,& eos faceret recipi in canonicos,& in fratres; & præcipue cũ quinque, vel quatuor præbendæ, ab vltima ordinatione ipsius ecclesię vacarent. Idem legatus ciuitatem Lemouicen. ingressus,canonicos monuit diligenter, vt illos in socios reciperent, & in fratres, ad prædictas præbendas vacantes. qđ ipi petitas, & cõcessas deliberationis inducias facere nõ curarunt. Legatus de prædictis præbendis inuestiuit eosdẽ, postmodum vero pœnitentiarius Lemouicen.contra prædictum magistrũ P. literas impetrauit ad quosdam iudices de legatos,coram quib. petit institutionem factam de ipso cas-
sari,& ipsum remoueri ab ecclesia Lemouicen. pro eo, q tpe suæ institutionis erat excõicatus, quia per ẽpm Lemouicen. plurib. annis ante suã inuestituram excõicabatur cũ oĩb. fautorib. suis super hoc testes ab vtraque parte producti fuerunt.Iudices cãm instructiam remiserũt ad apostl.sedẽ. Partib.in præsentia Pap.constitutis, ex parte prædicti magistri,prædicta proposita fuerunt. Papa vero auditis quæ partes ponere voluerũt,acta iudicij fecit inspici diligenter,& inuenit esse probatũ per testes pñarij,q ẽps Lemouicen.prædictum magistrũ P.& quosdã alios excõicauerat plurib. annis ante inuestiturã d.magistri. per testes vero magistri P.,probatur q ẽps dictũ magistrũ, & alios clericos,per tres annos absoluit anteq̃ d. magister fuerit inuestitus, & q ẽps d.magistro cõicauit postea in ecclesia,& in mensa,sed quia pœni
1 tentiarius non probauit dictũ magistrũ tpe suæ inuestiture excõicatum extitisse ab episcopo suo,sicut obtulerat se probaturum,cũ ex parte ipsius magistri fuerit facta fides de absolutione,& cõione ẽpi,dominus P.q de predicto magistro per legatũ prædictũ factũ est,per diffinitiuam sñam approbauit.B.†No.1.legatũ Cardinalẽ,& sic de latere, posse conferre canonicatus existentes infra suam legationem. & generaliter quæ beneficia possit legatus conferre dic, vt in c.
2 pe.de off.leg.lib.6.Secundo no.q licite potest clericus porri
a gere preces[a] apud superiorem pro institutione sua, & generaliter qñ ꝑces hoc casu inducunt simoniam,dic,vt no.in c.
3 tuam.de æta.& qual.& in c.quibusdã.1.q.1.†No.3.q excommunicatio non notat excõicatũ infamia perpetua, imo ea ſublata tollitur infamia, & excõicatus absolutus, est capax omniũ bonorum. optime hic probatur,ex quo infertur.q infamia ciuilis nõ irrogatur per excommunicationem, sed canonica tantum, alias non valuisset collatio isti facta,cũ ad famã non possit quis restituere, nisi solus princeps. l.2. §.de
b qua.ff.de post.no.Inn.in c.cum tu.de re iud.[b] †In gl.2.ibi,pre
4 sumitur.q adhuc hic sit excõicatus,&c. no.gl.perpetuo,q semel excõicatus,semper præsumitur excõicatus.nisi probetur absolutus.nã qualitas semel posita,quæ ex solo cursu tẽporis non tollitur, semper præsumitur existere, nisi probet sublata,pro hoc regula,semel malus,de reg.iur.lib.6.& l.siue possidetis.C.de prob.& q no.in c.forte,de ele.lib.6 Et aduerte, quia referendo hanc gl.ad tex.singulariter probatur,q li
c cet fuerit articulatũ,[c] q tpe inuestituræ fuerat excõicatus,
d sufficit hoc probare[d] præsumptiue,videlicet,q fuerit excõicatus,ia sunt aliqui anni,& sic admittitur probatio præsumptiua;sed hoc ideo,quia est præsumptio iuris,& sic vr hic casus pro dicto Bar.in l.1.ff.si cer.per.licet Inn. circa hoc tiubet,dictum tamen puto verissimum. nã impossibile est aliàs probare excõicationem de præsenti.& intellige hoc dictum gl.qñ excõicatio fuit pura;secus si fuerit sub cõditione, sm Inn.puta si non satisfeceris intra mẽsem, te excõico.Ad ꝑ bandũ.n.excõicationẽ de præsenti, non sufficit probare talẽ excõicationẽ conditionaliter promulgatã, quia necessario nõ concludit, quia potuit satisfecisse intra terminum.& hoc verũ respectu tertij volentis probare excommunicationem de præsenti.secus respectu eius,ad cuius instantiã emanauit præceptũ,quia satis est sibi probare obligationem.vnde necesse est, q per aduersarium probetur satisfactio .ad
e hæc l.1.C.de prob. & est hic notabile dictum Inn. in c.super
5 his,de accu.quod no.& limita,vt dicam,in gl.seq.[e] † In gl.fi. in fi.

ADDITIONES.

a ¶Preces.Quando preces inducant simoniam,vide Fel.in c.tua nos,in j.no. supra,de simo.post Abb.ibi.

b ¶De re iud.De hoc.f.an excommunicatus sit infamis,dic, vt per gl. & Archi.& Io.de Fant.4.q.1.in summa. Ale.de Ne.

c ¶Articulatum Ad probandum quem esse excommunicatum,sufficit probare eum fuisse excõicatum. Et vide omnino quod de hoc no. Ant.in c. dilecti, ver.ex hoc decidit Cy.de ind. & gl.magi.in fi.in c.cum in iure peritus,de off.dele.& an sufficiat producere sententiam,per quam in alio loco fuit repulsus,vt excõicatus, absque alia probatione excommunicationis noua.dic,q non,ita eleganter dicunt Inno.& Host.in c.cum dilectus.de ord.cogn.quorum dictum refert,& sequitur Arch.in c.epist.§.1. 3.q.1.Item vide D.de Ror.in antiquis,decis.256.

d ¶Sufficit hoc probare. Adde Ro.dec.256.inc.licet,in nouis. & quod dixi, in apo.ad istũ,in c.prudentium,nu.1.in ver.sententiam,de off.dele.Zac. ¶Probare.Quomodo probetur excommunicatio,vide late Fel.in c.prudẽtiam.§.6.supra,de off.deleg. Seb.Sap.

e ¶Gl.seq.Etiam istud tenet D.Car.& But.qui dicit,quod per hoc potest decidi quæstio.Ecce aliquis iurauit soluere decem,infra mensem,opponitur,quod sic periurus,& ad probandum periurium probatur, quod latur,quod sic periurus,& ad probandum periurium probatur, quod latur,quod sic periurus,& ad probandum periurium probatur, quod latpsius est mensis,de quo plenius vide per Inn.& Doc. in c.super his.de accu.& per Bar.in l.in illa,ff.de ver.ob.Vtrum autem dicens se absolutum videatur fateri se excommunicatum,dic,vt in c.venerabili. de sen.excõ. vbi etiam tractatur de eo,qui petijt se absolui, an per hoc videatur fateri se excommunicatum,de quo etiam per Bar.in l.decem.ff.de ver.ob.& tetigi,in c.exhibita,de hom.in add.quæ inc.tria sunt videnda. vbi omnino,vide Tancr.& in c.venerabilem.de ele. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in fi.Doc.circa hoc instant.sed conclude,q aut quæritur nũ quid sola cõio cum excõicato per superiorẽ adhibita,indu cat absolutionem.ad qd,dicendum q non,de quo dic,vt le. & no.in cle.summus pontifex;de sen.exc.Aut quæritur nũ quid præsumatur absolutionẽ factã fuisse in pteritum,vigo re huius communionis,quia habebatur pro absoluto. Inn. dicit,q iuste communicatur tali, ex quo habebatur cõiter pro absoluto,maxime per suum excommunicatorem. Alij dicunt,quod respectu excõmunicantium, procedit ista opi. sed si excommunicatus aliquid petit, & opp. de excommunicatione,non sufficit probare quia habebatur ꝓ absoluto, sed debet vere probare absolutionẽ,faciunt no.in simili per Inn.c.veniens,de ver.sig.lib.6.Alij distinguunt, quod aut factum est antiquum,& ꝓcedit opi.aut recens, & procedit secundum dictum.& dicit Goff.q hæc opin.est rigidior,& verior, sed alia æquior. & tandem hoc relinquit arbitrio iudicantis,consideratis aliis qualitatib.D. Ant. sentit, vt semper
a requiratur vera probatio.[a] Mihi autem satis placet, vt communicantes,nu llã culpã incurrãt, ex quo habebatur cõiter ꝓ absoluto,quia in facto alieno nõ tenet qs esse valde curio sus.ar.in reg ꝓsumitur,de reg.iur.lib.6.& qd no. Inn.in d.ca.
b veniẽs.[b] sed respectu ipsius excõicati, relinquerem arbitrio iudicis,vt dicit Host.nam habebit considerare an factum sit antiquũ,& an tẽporis cursu potuerit verisimiliter prer ꝓbatio absolutionis,puta sint 40. anni , ꝙ qs fuit excõicatus, de facili.n.moriuntur testes,& solẽt perire probationes , intra tantũ tps,vel ciuitas fuit supposita spolijs;vel domus eius combusta,& persona est bonæ conditionis. & sic de sim.ar.
c opt.ex no.in ca.illud.de præsum.[c] †Extra glo.quæro,qa ipse
6 magister fuit excommunicatus, ex eo , quia consiliarius,&
d fautor illorum excommunicatorum,[d] nunquid aduocatus pro excõmunicato incidat in excommunicationem.conclude post Host.quod aut extra iudiciũ sibi cõmunicat; & in non pertinentib.ad defensionem incidit in excommunicationẽ,qa ille casus,non reperitur à iure pmissus, & ita põt ꝓcedere iste rex.aut iste exercet officium aduocationis in iudicio ad defensionẽ excõmunicati;& tunc si excommunicatus fouet iustam cãm,nullum peccatum incurrit,quia ex quo excõicato permittitur defensio,permittuntur & oĩa ĩla, sine quib.defensio ille nõ potest vt no.in c.intelleximus, de iud.& in c.cum inter.de exce.aut scit cũ fouere iniustam causam;& tũc incidit in excõicationẽ,qa cõicat sibi in crimine.ar.in cap.si concubinæ.de sent. exc. Sed dic melius in hoc vltimo,quòd aut defendit eum super crimine pro quo fuit excommunicatus , & tunc procedit opi.Host. vt aduocatus incidat in excommunicationem maiorem,quia communicat crimino so in crimine ; aut defendit eũ in alia licet causa iusta;& tunc licet communicet,quia tamẽ non in crimine pro quo fuit excommunicatus,incidit tantum in mi-
e norem excommunicationem.[e] vt in cap.nuper , de senten. excom.tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Probatio.Idem dicit D.Car.in si.1.opposit.per ipsum tex. Alex. de Ne.
b ¶c.veniens.Idem dicendum est quoad valorem gestorum per excommunicatum,per no.in c.nihil,de ele.& hoc videtur tenere Bar.hic.Al.de Ne.
c ¶De plump.Distinctio Ab.Sic,mihi placet.Sed omnino vide no.per Inn.& Doc.in c.cum olim.el 1.de priu.vbi habetur an si Papa,vel superior cõmunicat cum aliquo , ex hoc præsumatur sententia excommunicationis nulla,vel iniusta.& an præsumatur absolutus , si allegat absolutum, ibi,vide. Ale.de Ne.
d ¶Excommunicatorum.Vide quod in simili no.Lapus,in all. 5. inci. quidã corã iud.ver.item si excommunicatus,& Gem.in c.1.uer.quæro an excõmuni catus,de rescr.in 6.
e ¶Excommunicetionem . Idem dicendum est si aduocatus à principio credit,ꝙ excommunicatus foueat iustam causam,& postea in processu reperitur contrarium.Nam tenetur ipsum relinquere,& sequi conscientiã ét erroneam,vt in c.fi.de præscr.& c.per tuas.el 2.de simo. Et dicit Host. ꝙ maxime aduocatus dẽt se trahere,quando tale patrocinium vergit ad alterius læsionem,quo casu tenetur etiam ad restitutionem, de homic. sicut dignum.ver.illi.& de iniu.c.si.Ex prædictis dicit Io. An.ꝙ male faciũt aduocati, qui, cõtra processus factos super certis beneficijs,vel præbendis,fulminantes excommunicationem,vel aliàs pœnas contra impedientes,& dantes ad id consilium,vel fauorẽ præstantes.cõtra iustitiam illis,qui impediunt illos,pro quibus facti sunt tales ꝓcessus,nam incurrunt excommunicationem,& alias pœnas in ꝓcessio.fulminatas,& dicit Bar.hoc multum no.quærit hic Host.an nudo verbo possit quis absolui à sententia excõmunicationis,& dicit,ꝙ si illa fuerit generalis,solo verbo quis potest absolui,sed si nominatus est excommunicatus, debet seruari forma c.cum desideres,de sen.exc.& hæc intelligit Host. vera,quantum ad illos qui latent, & qui non sunt vagabundi , vt quia multi sunt in causa,& ignorantur qui sint,qua quantum ad ipsos sufficit sententia generalis absolutionis,sicut sententia generalis excõmunicationis, secus si sint certi , & publice apprehendat eos excõicatio,vel si essent nominatum excommunicati,quia tunc deberet seruari forma de qua in d.ca. cum desideres.Ex his etiam potest inferri quoad communionem,an cõmunicantes ligentur minore excommunicationenã quamuis sententia generalis liget omnes,tamen si quis de inclusis in ipsa lateat,non imputatur communio,quousque super hoc fuerit conuictus,de sen.exc.cum non ad hoie.& c.a nobis,el 1.vel donec specialiter fuerit nominatus,de priui.cum & planeare.§.excommunicatos,quia ecclesia non iudicat de occultis.de simo.sicut a nobis,in fi.& dicit Io.An.ꝙ forsani iste magister erat de castro,& quis dicatur nominatim excommunicatus, remittit Io. And. ad clem.eos.de sepult.& ibi tangit in glos. in ver.nominatim.& de prẽb.in Lateran.& videbitis.infra.de priuil.cum & plãtare,§.excommunicatos.& ibi gl.tangit.de quo dic,vt ibi.& cum supra dictis tranſit D. Car.& Bur. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si probabiliter ignoret se suspensum,& celebrauerit, non incurrit irregularitatem.*
2 *Ignorantia probabilis, excusat aliquem,aliàs non desidiosum.*
3 *Ignorantia crassa,& supina quæ sit,& quare dicatur.*
Ignorantia crassa,& supina, & latissima culpa , æquiparantur scientiæ in pœnis delictorum.
4 *Ignorantia ab errore quomodo differat.*
5 *Excommunicatio nõ debet fieri non præmissa monitione,tñ lata tenet.*
6 *Rescriptum impetratũ ꝓ excõcatum,an saltem valeat post absolutionẽ.*
7 *Absolutio,an possit fieri per epistolam.*
8 *Excõicatus potest absolui in morte,quando apparent signa cõtritionis.*
9 *Excommunicatus non potest allegare probabilem causam ignorantiæ, si scit per famam se esse excommunicatum.*

CAP. V.

1 Apostolicæ. † Qui probabiliter ignorat se suspensum,& celebrat, non efficitur irregularis, secus si non probabiliter. vel sic.Suspensus,vel excommunicatus ignoranter celebrando, nulla indiget dispensatione respectu irregularitatis. aliàs secus. secunda pars ibi,cæterum . Casus lite. Duo canonici Pragen. eccles.pro Pragen. ecclesiæ ordinatione , accesserunt ad sedem apostolicam . obiectũ fuit eis, quod erant suspensi, vt sic repellerentur, ipsi volebant probare sententias illas nullas esse ,& eis ignorantibus latas fuisse.Papa relaxauit sententias illas ad cautelam, ne ordinatio ecclesiæ differretur . sed quia tempore suspensionis ignari celebrarunt diuina , eos probabilis excusat ignorantia;si vero crassa, aut supina,aut erronea ignorantia fuit,propter quod indigebant
2 dispensatione,Papa dispensauit cũ eis.B.†No.1.ex tex. quod non quælibet ignorantia excusat:sed probabilis tantum,& dicunt Doc. quòd non requiritur , quòd quis sit multum curiosus in sciendo ; dummodo non sit nimis desidiosus, arg. l.nec supina. ff.de iur.& fac.ign. Secundo no.quòd excommunicatio non trahit secum excusationem respectu
3 pœnæ quoad probabiliter ignorantem.†Not.3.quòd ignorantia crassa , & supina dicitur , quando de facili potuit scire , & non curauit indagare.sicut enim existens supinus potest videre , quæ ibi aguntur,eleuando caput;& crassius, quando respiceret ad pedes,leuando caput,ita & similiter ille qui
a potuit scire,& non curauit,[a] videtur esse in ignorantia crassa, & supina. Ignorantia crassa supina , & latissima culpa æquiparantur scientiæ etiam in pœnis delictorum.pro hoc, est text.in cap.1.in fin.de ord.ab episcopo, qui renunciat.dolicet regulariter in delictis lata culpa non æquiparetur dolo,de quo in cap.2.de cõs.tamen latissima culpa bene equi-
4 paratur,vt hic.†Item no.differentiam inter ignorantiam,& errorem. nam ignorantia proprie est prorsus ignorare,& quæ quis scire debet,vt 33.distinct. cap. non omnis . & melius diceret tex.nescientia , quia ignorantia sonat in vitium, quando scilicet quis ignorat quæ tenetur scire;sed ne scientia,quando quis ignorat ea quæ scire non tenetur . Errare vero est vnum pro alio putare 32.quæst.2. in quib.& 23.di-
b stinct.quamuis.& de his per gl.ff.de iu.& fac. ign.super rub.[b]
5 †In glos.2.ibi,absens & ignorans,[c] potest excommunicari,
c sentit ergo glos.hic intelligendum prius præcedente monitione legitima ; aliàs excommunicato est iniusta , licet ligetur
6 vt no.in c.sacro.de senten.excom.† In ea.glos.ibi, absens per literas tales,nisi post absolutionem,&c.scitur ergo glos. hic,quod literæ impetratæ per excommunicatum ignorantem,valeant,vt saltem post absolutionem audiatur, contrarium est verum,per cap.1.de rescr.li.6.vbi tex.loquitur indistincte. & quod ibi no.Nec ob.iste tex.quia loquitur respectu pœnæ imponendæ, quæ non peccanti imponi non debet,vt in cap.2.de consti.non autem loquitur respectu validitatis

ADDITIONES.

a ¶Et non curauit.Adde Spec.in titu.de consti.in prin.& in titu.de contrah. emp.& veo.§ 3.ver.sed in casu.Et in quo differat ignorantia,& error,tractatur in seq.nu.vide gl.& Bar.in l.de statu.ff.de testa.& in rub.de iur.& fac.igno.vbi etiam in quo differat à dubitatione.de quo etiam vide Bar. in l.falsus.in 2.quæst.C.de fur. in l.manifestissimi. eod. titu. depos. § vltver.12. Zach.
b ¶Rub.Et vide etiam bonam gl.in l.de statu.ff.de test.. & vide hic D.Card. qui latius hoc examinat. Ale.de Ne.
c ¶Et ignosans.Adde hic omnino gl.in c.quanquam.2.q.7.& gl.in c.de manifesta.2.q.2.1.& gl.in ver. publica,in c.venerabilem,de elect.& facit quod no.idem Ab.in c.cum desideres,circa fi.de sen.exc.

1 statis actus.[a] †An aũt possit qs absolui per epistolam ab ex
7 cõicatione. vide gl. 2.q.4. c.quanto.& quid de absente,vide
8 gl.ibi no.per Arch.11.q.3.in c.cum aliquis.†In ea.glo.ibi, absolutere dẽt post mortem,hoc intellige quando in morte apparent signa cõtritionis illius delicti , pro quo fuit excõicatus.arg.in c.à nobis.2.de sen.exc.& ibi gl.& no.glo.in c.eũ
9 no ab homine.eo.ti.nam excommunicatio,non infertur, sed propter contumaciam,vt in c.nemo.11.q.3.† Et in fi.gl. 10. gl.ꝙ sciens se excommunicatum, per famam nõ potest allegare probabilem ignorantiam,[b] vt in c.illud, supra eod.

ADDITIONES.

a ¶Stat.Sed dic plenius , secundum Host. & doct. ꝙ aut excommunicatus est omnino occultus,aut non.Dicitur autem omnino occultus, quando non potest conuinci.nec conscientia eum remordet,vt quia de excommunicatione nihil est auditum, & iste est excusatus in indicio, & extra, quantum ad illa,quæ de ipso fiunt,vel quæ ipse facit,vt in iurib.all.in gl. fin hac parte.Si vero ipse scit,reus est quoad Deũ,de coha. cle. & mul. cale.de sent.excom.à nobis.Aut non est omnino occultus,vt quia potest conuinci, tamen sententia non est publice lata,nec ipse denunciatus,& tunc potest allegari probabilis ignorantia,de post.præl.c.1.& sic tenent glos.per eum,vel de eo,nisi fit talis actus,qui nullo modo incidat in excõicatum , vel suspensum, sicut eligere,vel eligi.vel sacramenta conferre,vel recipere,vel spiritualia tractare,vt j.c.prox.& sic dato,ꝙ ignorãtia excuset a pœna,tamen gesta per eum, vel de eo, non valent. & de hac materia,dic,vt latius habetur in c.veritatis.de do.& contu. Ale. de Ne.
b ¶Ignorantiam.Sed aduerte,in quantum gl.loquitur de excõmunicato per literas,& vult,ꝙ vbi non apparet de intentione excõicantis,cum nõ receperit literas.& idẽ voluit Io.à.q.5.quanto,supplet tamen Io. ꝙ etiam si literas non receperit,a tempore scientiæ ligabitur , & sic vult Io.eiã literas nõ receperit nihilominus quam primũ sciuerit, est ligatus sententia excommunicationis.Sed Bar.B.ix.in add. tenet , ꝙ statim ligetur cum est prolata sententia excommunicationis,licet ignoret,quia trahit secum executionem,tamen non imputabitur si ingerit se communioni hominum, antequam sciat.Doc.soluunt hanc varietatẽ inter Io. & Bal. & Bar.Sed ego fi dicerem,ꝙ aut quis excommunicatur absens , nec aliquæ literæ sibi mittuntur per proferentem talem sententiam,& tunc talem est ligatus,licet non incurrat aliquam pœnam ingerendo se diuinis, donec sciat. Nam ex quo non dirigit literas, intentio excommunicantis est,ꝙ incõtinenti sit excõmunicatus,& hoc modo procedit opin. Barꝛ. Aut excommunicatur per epistolam,vel post excommunicatio nem diriguntur literæ,& tunc nõ erit excommunicatus, nisi postquam receperit literas,vt dicit ista gl.fateor tamen, ꝙ si peruenirent ad ipsum sententia excommunicationis,ꝙ eo ipso ligaretur sententia excommunicationis,licet nondum literas recepisset,vt dicit Io.in d.c.quanto. Nã ex communicatur cẽ setur destinasse excommunicationẽ in id tempus quo excommunicatus certior factus fuerit, vt dicitur in simili, super quo se ista gl.in l.qui absenti,ff.de acq.poss.& dicitur certior factus,quã primum sciuerit,vt in l.1.in fi.ff.de act.empt. & certus certiorari non debet,in reg.eum qui certus.& est magnus effectus,ꝙ si vel non sit excommunicatus,quia si est excommunicatus,tenent spiritualia per eum, vel de eo,alias non tenent,vt dixi in præcedẽti addit.& dicit etiam Abb. Sic.& no.& tene menti istam gl.quæ est notabilis,& quotidie venit in practica. &c.& in alijs bene dicit.sed iunge glo.singu.2.quæst.5.quan to. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori excommunica. si celebret,non efficitur irregularis,licet peccet ; & potest eligere , & ea quæ sunt iurisdictionis exercere.& sacramenta conferre,tamen non potest eligi.*
2 *Excommunicatus excommunicatione maiori,celebrando diuina, efficitur irregularis;adeo quod amplius sine dispensatione celebrare non potest.*
3 *Excommunicatio minor,quomodo differat,& quare.*
Excõicatio beneficij facta excommunicato , etiam minori excommunicatione,non valet.
Suspensio quid sit,& quotuplex sit , & quis sit eius effectus ; maxime circa irregularitatem incurrendam.
Sacerdos notorie fornicator , si celebrauerit , an incurrat irregularitatem.
Excõicatus in peccato mortali,an possit eligi in prælatum.
Suspensus ab officio,censetur etiam suspensus à iurisdictione.
Clericus criminosus,non est suspensus à collatione sacramentorum.

CAP. VI.

1 Icelebrat. †Excommunicatus minori ex cõicatione celebrans,non est irregularis,sed peccat, & potest eligere, & ea q̃ sunt iurisdictionis exercere, sed non eligi. & si confert sacramenta;licet peccet, tamen collatio tenet , & suum hẽt effectum.h.d.Hæc decretalis est,quoad materiam suam solẽ nor.& famosior, qualibet alia:nam infinita iura sunt loquẽ tia de excommunicatione maiori,quæ infertur ab homine, vt in c.fi.quem.de sen.excom.sed de minori, quæ infertur à iure,vt in c.nuper.de sent.exc.sunt iura paucissima , & aperta non prouidentia sicut hoc capitulum.Et hæc decr.potest dividi. Primo tractat de validitate gestorum circa spiritualia,per excommunicatum excõicatione minori. Secundo ibi tamẽ , tractat de his quæ geruntur ad commodum eius,passiue.Tertio tractat de gestis ab eo actiue in alium fã mentrando,ibi,dummodo.Casus lit. Aliquis participauit excommunicato in locutione,vel oratione ; & sic incidit in minorem excommunicationem. consueuit dubitari de tali, vtrũ si celebraret tempore talis excommunicationis, esset irregularis.R.fi.Pa.ꝙ licet grauiter peccet celebrando, nõ tamẽ est irregularis,& eligere potest, & alia quę iurisdictionis existunt , exercere.tñ si talis scienter electus fuerit , talis electio est reprobanda,pro eo,ꝙ eligitur ad susceptionem eorum,à quorum perceptione priuatus est per sanctos patres . (Peccat,) dr ꝙ talis excommunicatus peccat celebrando , vnde poterat forte aliquis dubitare , vtrũ sacramenta ab eo collata habeant effectum.Dicit Papa,ꝙ sacramenta illa non ea rent virtutis effectu,licet ille peccet cõferendo. redditur rõ. cum ille non videatur remotus à collatione sacrorum,sed à participatione,quę consistit in sola perceptione.& hæc vera sunt, dummodo non ingerat se pertinaciter communioni excommunicatorum ,in contemptum ecclesiæ, contra prohibitionem sui superioris,ꝙ si post admonitionem legitimam fecerit, dẽt excommunicari , & si postea celebrat sacra ab eo collata virtutis carebunt effectu. & priuatus erit
2 electione,& iurisdictione.B.† No.1.ex tex.ꝙ licet excommunicatus maiori excõicatione,celebrando diuina , efficiatur irregularis, quia amplius sine dispensatione diuina exercere non potest,vt in c.1.de sen.exc.lib.6.c.cum æterni,de re iud. eod.lib.& 11.q.3.si quis eps.cum seq.tamen excommunicatus minori excommunicatione, non incurrit irregularitatem, celebrando.[b] Et est ratio dr̃æ, qa excõicatio maior,includit suspensionem ordinum.vnde celebrando attentat officia sibi interdicta.sed excõicatio minor,nõ inducit suspẽsionem ordinum,vel officij;sed tñ priuat participatione sacramentorum,vt in c.à nobis,de sen.exc.& ideo celebrando non attentat sibi officium interdictum : sed quia participat ex sacris,exercendo officiũ;ideo peccat,sed non efficitur irregularis. & ex his habes rationem decidendi , in principio decr.& duas dr̃as inter excommunicationem maiorem , & minorẽ ; quia excommunicatio maior priuat participationẽ sacramentorum,& cõione fidelium,& suspendit ab ordine, sed excommunicatio minor non priuat cõione fidelium, sed tm̃ participatione sacramentorũ.Secunda dr̃a respectu effectus,quia excommunicatus maior , efficitur irregularis celebrando,secus in minori. Secundo no. ꝙ ea quæ sunt iurisdictionis actiuæ,potest exercere excommunicatus minori.& rõ est,quia actus iurisdictionalis,est quid extrinsecum à participatione sacramentorũ, qua sola, excõicatus minori,
3 priuatus est.†Tertio no.vnum effectum excommunicationis minoris;nam reddit ipsum excommunicatum inhabilẽ ab beneficium consequendũ:adeo,ꝙ ipsa electio per quam initiatur mr̃imonio spuale de eo factum,non valet . vnde,vt dicit Inn.nec dignitatem, nec aliquem clericatum excõicatus minori cõsequi põt,nisi ipsum pœniteat, & absoluatur. ratio decidendi redditur in litera ; qa excõicatio minor suspendit à participatione sacrorũ:sed ille qui eligitur,vel promouetur ad aliquod beneficiũ,principaliter eligitur vt exerceat se in sacramentis ecclesiæ. vnde , ille sic priuatus sacris, eligi non potest.Ex quo infertur,ꝙ prohibito exercitio alicuius actus,prohibetur oẽ id p quod peruenit ad illũ actũ ; l.oratio.ff.de spon.Cui autem competat facultas absoluendi ab hac excommunicatione minori,dic,vt in c.nuper , de sen.exc. No. in ver. peccat,&c. qd duplex est participium in sacris,vnum est actiuum, inquantũ qs participat suscipiendo ea.aliud est passiuum,inquantum confert alijs. nã excõicato excommunicatione minori,prohibetur participatio sacrorum ad commoditatẽ suã,non aũt inquantum hæc sacramenta conferat alijs.vel dic,& melius,ꝙ potius dr̃ agere, quando alijs cõfert, & illud est proprie participium actiuũ. passiuum inquantum sibi ipsi conferuntur;& ratio est, nam virtus sacramẽti descẽdit à Deo immediate in ipsum sacrm. vnde licite pars recipit sacrm ab excõicato minori , sed ipse peccat conferendo,qa participat. Itẽ no. ꝙ communicans excom-

ADDITIONES.

a ¶Si celebrat.Pro intellectu huius decr.vide omnino Cal.in repe.c.cum ex communicato 11.q.3.in q.inci.item quæro , an per participium. & seq. an si suspensus à beneficio celebret,sit irregularis.& vide gl.in c.fi is,cui de ele.in 6.& per gl.& omnino Io.de Imo. super ex.in de.quoniã.in ver. suspensus à beneficio.de vi.& ho.cle. Item si suspensus à potestate vocis dãdæ & eligẽdi , possit in eadem ecclesia eligi,per Imo.in cle.vt hi,qui, circa prin.de æta.& qualit.Itẽ adde,ꝙ clericus notorius fornicator,cũ sit a iure suspẽsus,si celebrat,efficitur irregularis.fm̃ D.Ant.post Vince. j.c.sicut in fi.de coha.cle.& mu.qui dicit ita tenuisse in hoc c.si celebrat.
b ¶Irregularitatẽ celebrando.Sed tu vide Arch. inc. excommunicamus.11. q.3.vbi videtur dicere,ꝙ talis excommunicatus,fit irregularis.Et dic,ꝙ tex.iste dum dicit nulli notum,&c.vult excludere,ꝙ super hac irregularitate nõ requiritur dispensatio Papæ,& ideo quod hoc casu episcopus poterit dispensare. Bar.de Bellen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

excommunicato, & in contẽptum [a] superioris, & pertinaciter, nõ incurrit excõicationẽ maiorẽ; sed bene dẽt excõmunicari minori, vt in fi. an aũt peccet mortaliter dic, vt plene
4 no. in c. sacris, quod met. cau. † In gl. 2. in fi. circa hãc materiã capiendo veriores conclusiones scribientiũ hic & alibi, sciẽdũ q̃ multiplex est suspẽsio a diuinis: nã quidã suspensi sunt a diuinis, quoad Deum tantũ, vt sunt constituti in peccato mortali; ga peccato durãte, non debent se immiscere sacris participando, vt in c. fi. de coha. cle. & mu. & isti celebrando fm omnes non efficiuntur irregulares, quia iure non cauetur, vt in c. is qui. de sen. exc. li. 6. rõ est, qa directe non est eis
5 offim interdictũ a iure licet peccent participando. q̃dã sunt suspensi a Deo, & a canone, vt quando canon suspendit quẽ ꝓpter peccatũ suum. Quidã sunt suspensi a Deo, & ab homine, vt q̃ pp peccatũ homo vt iudex, suspendit quẽ. & a istius suspensionis, duplex est effectus, vel spẽs: nã q̃dã est suspẽsio minor, q̃dã maior. Suspẽsio minor est illa q̃ priuata participatione sacrorũ tm̃, vt est illa excõicatio minor, q̃ cõtrahit ex participatione cũ excõicato minori excõicatione, vt in
6 c. Engeltrudam, 4. q. 4. licet illa non sit in vsu, inquãtũ fertur ab homine. Suspẽsio maior est, qñ interdicit offim̃, seu exercitiũ ordinum, vt ga iudex, vel canõ pp peccatũ alicuius suspendit eũ ab officio suo. Suspẽsus minori, siue a canone, siue ab homine, nõ incurrit irregularitatem celebrando, per rõnem supradictam. & põt eligere, & exercere ea, q̃ sunt iurisdictionis: qa illa suspẽsio refertur ad participiũ sacrorum.
De suspensione vero maiori, aduerte, qa quædam suspensio fit propter delictum, q̃dam propter defectũ, quædã propter infamiã. Suspensus maiori pp delictũ, efficitur irregularis celebrãdo, quia exercet offim̃ sibi interdictũ, & iste est casus in
d.c.1. de sen. excom. li. 6. & in d.c. cũ æterni. vbi etiam per Io. And. & ista est communis opi. & vera conclusio. licet quidã contra. Suspensus vero ꝓpter defectũ, puta, quia erat illegiti
b mus, vel quia patitur defectum [d] in corpore, propter quem prohibetur promoueri, ita celebrando, non efficitur irregularis; sed peccat, quia non est directe sibi interdicta executio officij, & iure non cauetur, q̃ talis efficiatur irregularis. Suspẽsus vero propter infamiã, si directe a superiore est sibi in
c terdictũ offim̃, [c] efficitur irregularis celebrando, vt d.c.1. sed si non directe, vt quia in iure nõ dr̃, q̃ notorie criminosi nõ debẽt celebrare pp infamiã, & fcãdalũ, qđ oritur in populo; & iste sic celebrãdo, nõ incurrit irregularitatẽ, quia directe nõ est suspensus a iure, vel ab homine, sed est quædam prohi
5 bitio propter scandalũ euitãdũ. † Ex his infertur ad quõnẽ, nunquid notorius fornicator celebrans, efficiatur irregularis. Inn. tenet hic, q̃ nõ, idem in c. sicut, de coha. cle. & mu. & in c. tanta, j. de exce. præl. sed Host. & Io. An. contra. vt no. in c. cũ æterni. & c. 1. præal. vnde tota difficultas consistit in videndo, an notorius fornicator, sit directe suspensus ab homine, vel a canone in pœnã, an sit illa suspensio indirecta; vt ga alij, phibẽtur audire ab eo diuina, vt facilius resipiscat. & circa istũ articulũ dic plene vt dico in ca. vestra, de coha. cle. &
6 mu. vbi est ꝓpria materia. † Ex p̃dictis infertur ad q̃nem, nũ
d quid cõstitutus in peccato, [d] possit eligi in prælatum. & vt q̃ nõ, ga in eo subest rõ iræ, sicut in excõicato minori: nã est primatus participatione sacrorũ, quoad se, vt in c. fi. de coha. cle. & mu. & ita videtur ꝓcludere Inn. hic; licet in ℑriũ faciat tex. cũ gl. in c. sicut. de iureiu. & in c. Florẽtinũ, archidiaconũ 75. di. & satis puto posse distingui inter peccatũ graue, & leue. vt primo casu impediatur, secũdo non. nã inuolutus in peccato minori, seu leui, de facili surgit. nõ sic est in excõica to minori excõicatione, ga illud est vinculũ ℑctũ ab eccle
e sia, & requirit absolutio. [e] † In ver. iurisdictionẽ, ibi tã ab offi
7 cio. q̃ iurisdictione, vult ergo ista glo. q̃ suspensus ab officio, non sit suspensus a iurisdictione, quali iurisdictio, sit quid se separatum ab officio. arg. in c. trãsmissum, de elect. sed ℑriũ cõiter tenetur in c. cũ dilectus, de consu. hẽr. n. iurisdictio cõ nexitatẽ cũ officio, post collationẽ ordinis. vn de suspensus ab officio, intelligitur suspensus ad omni iurisdictione. nam illa cõpetit rõne officij, & de hoc die plene, vt no. in d. ca. cũ
8 dilectus. † In gl. in ver. scienter, ibi, sed nõ credo; & hanc opi. teneas. nã ignorantia eligentiũ, nõ dẽt ꝓdesse excõicato. fa
f cit quod no. in d.c. cum dilectus. Et in fi. gl. contrariũ cõmuniter tenetur hic. & in d.c. cum in cunctis. licet. n. eligendo scienter talẽ excõicatum, peccent; non tm̃ incurrũt pœnã illius c. hẽt. n. locũ illa pœna in casib. tm̃ ibi expressis, de quo
9 plene. per Io. An. in reg. odia. de reg. iur. li. 6. in mercu. † In gl. ver. dũmodo. in fi. & iste vltimus intellectus plus mihi placet; nam primus est nimis rigidus: cũ regulariter criminosus nõ sit suspensus in collatione sacramentorum, vt in cap. fin. de coha. cle. & mu. nec alij prohibentur recipere sacramenta a criminosis, vt in cap. vestra. de coh. cle. & mu. vbi ponitur casus specialis, [g] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶In contemprum. Adde in quantum tex. hic probat, q̃ contemptus aggrauat delictum, plura quæ addu cit Fel. in c. 1. ver. alius est casus, de consti. & in c. 2. & 3. de ma. & obe. Seb. Sap.

b ¶Defectũ. Suspensus ab officio pp defectum, si celebrat non est irregularis. Et Idem firmat. Do. in c. Apostolica ante med. 56. dist. all. per Innoc.

c ¶Officium. Vide ad hæc multa per Fel. in c. Apostolicæ, sup. de exce. Seb. Sa.

d ¶In peccato. Adde Arch. c. de Petro. 46. dist. eundem Arch. & oẽs Doct. & maxime Ge. & Cel. in apost. ad eum, in c. qui in aliquo. 51. dist. & 81. ab. c. tantis, plenissime Inn. in c. inter dilec. & ibi etiam Cel. in apost. ad eum, num. 5. in ver. in peccato mortali, infra, de excel. præl. Zach.

¶In peccato. Adde Car. in cle. vt hi, qui. q. 1 8. de æta. & qual. cum alleg per Fel. in d.c. Apostolicæ. de excep. Seb. Sap.

e ¶Absolutio. Abb. Sic. more suo, diuinuare refert. Vnde tu larius trũcate & ei stingue discurrendo per casus, & colligendo distin. Io. Cal. quam refert hic d. Car. in 10. q. & etiam verba But. Primus casus est, quando mulier exercet officium interdictum, & in hoc casu Io. Cal. & D. Car. dicunt, q̃ siue mulier sit professa aliquam religionem, siue non, q̃ocunque celebret, nõ est irregularis qa cũ nõ sit capax ordinis, siue characteris delicalis nõ cadit in eã irregularitas p quã q; impedit ordinari, siue celebrare. & hæc ratio sumitur, in c. debitum, de bigam. ad idem 33. q. 5. hęc ima go. & c. mulierem. Vnde mulieri prohibentur quæ ordinis officio competunt. 23. dist. sacratas. & c. non liceat, de consec. dist. in. 1. in fanẽ. Nec ob. 27. q. 1. diaconissum. cui respondẽ vt ibi dicitur. Si ergo mulier de officio aliter contractat, quam debeat, vel excommunicata, vel interdicta, vel in loco interdicto, celebrat, sicut alias posset, cessante interdicto, vel excommunicatione, non efficitur irregularis, sed quia temerarie egit, puniri debet, vt in dictis iurib. & istam opi. tenet Io. An. & Bu. in c. 3. de Sed contrarium tenet Butr. in c. tanta, j. de excess. præla. in pen. tol. vbi tenet, q̃ monialis violans interdictum, efficitur irregularis, ita q̃ actus de passiue efficitur ineligibilis, quia licet non habeat ordinem clericalẽ, tamen ratione tamen status monialium, habet officium celebrandi, secundum conditionem status ipsarum, vt in ca. duo. 12. quæst. 1. & in c. postlatis. 5. e. & dicit But. Doct. tenere hanc opin Ego. primã opi. verioren puta quia non reperitur iure cautum, quod monialis incurrat irregularitatem. Vnde non debet fieri extensio. pro hoc est bonus tex. in ca. is qui de sen. exc. in 6. Nec ob. si diceres q̃ duplex est effectꝰ irregularitatis, qui impedit exercitiũ ordinũ: Alius imprimens inhabilitatẽ ad actiue, & passiue, vt d. c. 1. q. in fin. Resp. q̃ inhabilitas ad electionẽ, est inquela ipsius irregularitatis, vt in d. c. is qui. cũ ergo nõ efficit irregularis ad ordines cum illorum non sit capax: ergo per consequens non efficit ineligibilis. Nam secundũ omnes Doc. ad hoc, vt sequatur irregularitas necesse est, q̃ suspensio concernat ordines, vt dicunt doc. hic. sed executio, vel inceptum, non potest inferre suspẽsionem in monialem, q̃ concernat ordinem, cum illius non sit capax, ergo nõ debet efficiri irregularis, & per consequens ineligibilis, rutior tamen est opi. contraria, & ista est verior. Secundus casus est quando laicus, tame religioni conuersus, vel non, & in hoc concludit. Io. An. & D. Car. q̃ non efficitur irregularis, nisi sicut merus laicus efficeretur, & idem But. in ca. Car. cõtrariũ tenet Bu. in d. c. tãta de excel. præl. per rationem 3. dictam, quod licet non habeat ordinem clericalem, tm̃ ratione status ini. habet officium celebrandi secundum consuetudinem ipsius status, & dicit q̃ talis efficit ineligibilis actiue, & passiue. Sed ego teneo opi. D. Cal. quia reperitur iure cautum, q̃ laicus factus religiosus incurrat irregularitatem, quia laicus remanens in sęculo. sed irregularitas non incurritur nisi vbi iure est expressum, vt in d. c. is qui. Vnde puto idem dicendũ quoad merum laico, sed vt dixi rutius est obtemperare opi. But. Tertius casus est, quando laicus, siue sit merus laicus, siue religiosus non habens aliquæ ordines, & d. Car. dicit, q̃ in hoc tunt opiniones de quib. in Spe. ti. 2. §. iuste. & scoporũ. ver. 18. sed Io. Cal. & ipse distinguunt, q̃ aut laicus celebrat in solenni apparatu alicuius ordinis, & tunc no efficitur irregularis, quia non licebat. aut celebrat in apparatu alicuius ordinis, & solẽniter, & tũc dicit, q̃ licet sic rigorosum, efficitur irregularis, vt Jat. 1. c. 1. & c. quam Papa cum tali poterit dispensare, vt valeat ad aliquos ordines promoueri. Sed. n. cũ ordinato & suspenso celebrando alius quã Papa non dispensat ergo in isto casu idem est dicendum, quia non apparet ratio diuersitatis. sed ipse Io. Cal. in trac. de ecclesia. interd. in 6. mẽbro. 2. q̃ quid est purus laicus, tenet contrariũ, q̃ iste nõ habet ordinem, ꝓ quo posit dici, q̃ ipse agat in officio sicut prius, & sic nõ incidit in irregularitatẽ, secundũ no. in c. fi. de excel. præl. Item quia sufficit, q̃ habet nõ inueniatur expressum. in d. c. is qui. 1. resp. de sen. exc. in 6. Et D. Car. dicit hoc verius, vel saltem æquum, vt in pœnis fiat restrictio, vt in pœn. de reg. iur. in 6. sed 2. opi. f. q̃ sit irregularis, vt verior. per quod docet j. tit. prox. c. 2. & vt casus eo. ti. in c. 1. qui tex. dicit, q̃ talis debet cõicari, & nunquã ordinari. & loquitur ille tex. generaliter, vnde puto inteligi, tam de laico, quam clerico. De laico autem qui cogit clericos celebrare in loco interdicto, dic vt in c. grauis, de sen. exc. Quarum casus, est q̃ talis est clericus, & non est suspẽsus a Deo, vel a canone, nec celebrat in loco interdicto, & tũc nedũ põt, imo dẽt celebrare. fm̃ iuste. 91. di. p. totũ. de cele. miss. c. 1. & c. dolẽtes. Verum aũt peccet nonne presbyter raro celebrãs, plene examinaui in d. c. dolẽtes. Quintus casus est, qñ talis clericus nõ est suspẽsus, sed celebrat in loco interdicto ab homine, & tũc efficit irregularis, & indispẽsabilis ab alio q̃ a Papa, & multis gibilis actiue, vt in d. c. tãta, j. de excel. præl. & in c. is q. 2. resp. de sen. exc. in 6. de quo dic, vt in c. fi. e. ti. & li. & hoc dẽt intelligi nisi ecclesia interdicta pp sanguinis, vel feminis effusionẽ, certa tũ est tenere aggerati nõ est irregularis, d. c. is q. j. resp. 6. qa ecclesia polluta, ꝓprie loquendo est interdicta, sed organa sunt suspensa, vt dicit tex. in c. fi. de cõsecra. vel alt. Sic ẽt qñ inducitur cessatio a diuinis in ecclesia, nã celebrãs durante cessatione, nõ efficitur irregularis, vt no. gl. in c. fi. canonicis. in verbo fare. de of. or. li. 6. Sextus casus qñ talis clericus est suspẽsus a Deo vel a peccatũ, & tũc celebrãs durãte tali suspẽsione nõ efficit irregularis, tales existẽtes in peccato sunt suspensi quoad se tm̃, nõ aũt quoad alios vt in c. vlt. de coha. cle. & hoc est verũ, nisi esset delictũ ꝓ quo peccat penitentiã impediret ordinis executionem, qa esset irregularis, & q̃ ista delicta, dic vt per doc. in c. nisi cum pridem, §. pp confecta. de re. & par Spe. tit. 2. §. iusta, ver. iunt quoq; & aũt sic 10. q̃ suspẽsus a Deo celebrans non efficitur irregularis, est secundum Inn. quia nulla irregularitas est de iure diuino, sed est de iure positiuo, & hoc dictum Inn. quo ad hoc singulariter allegatur. Sed aliter, & clarius locutus fuit Inn. in c. nisi cum pridem, §. personæ non irregularitas, & de renun. super 3. dicto verbo, vbi dicit, q̃ irregularitates in veteri testamẽto, erant tpales, & nõ ꝓpetuæ, quæ ejciebant extra castra, vt quando quis tãgebat morticiniũ. via tm̃ erat perpetua, videlicet si summus sacerdos accepisset in vxorẽ, vidũa, vel repudiatã, quia debebat accipere in vxorem, virginem. & dicit Inn. q̃ talis irregularitas erat propter defectum sacramenti, & nõ ꝓper delictum, & istud communiter tenetur per Doc. licet Abb. Sicu. contrarium tenuerit de hoc illo, vbi dixit irregularitatem, quæ causatur ex homicidio esse de iure diuino, sed talis irregularitas nõ est perpetua, qa ꝓpetua irregularitas indicta est a iure positiuo, & hoc mõ dẽt intelligi, q̃ a. q. fi. quis oẽm. Septimus casus est, qñ clericus est suspẽsus, a Deo prin cipaliter, secundario ab homine, minori suspẽsione, vt quia prohibitus a sacerdote ne celebret pp eius crimen, & tunc nõ efficitur irregularis. sed in contrarium facit, quia sacerdos tanquam Dei minister, interdicit celebrationem, ne celebrando Deum offendat, non aũt intentione inducendi nouam suspensionem, quia nec ipsam posset inducere simplex sacerdos pp defectum iurisdictionis, & ideo celebrãs contra talem prohibitionẽ, non efficitur irregularis 11. q. 3. euidenter. & hoc tenet Inno. hic, & doc. Octauus casus est, qñ quis est suspẽsus a Deo, & a canone, mi nori suspensione, vel a canone tm̃, vt sunt suspensi a parti cipio sacramẽtorum, pp participium cum excõicatis, vel q̃a promotus fuit per saltũ. 3. q. 4. c. 1. quos hic Inn. vocat suspẽdendos, & ratio est, quia suspẽsio nõ concernit ordinem, licet participium sacrorum, & tales, licet peccẽt, nõ incurrunt irregularitatem, & hoc vult ista decr. Nã sola suspẽsio, concernit ordinem causat irregularitatem, non aũt illa quæ non concernit ordinem, sed participium sacrorum, vel aliud quodcũque, q̃ ordinẽ. & rõ est, qm̃ Inn. quia talis suspensio principaliter causatur a Deo, & nõ a canone, nisi ꝓ approbationem, & hoc patet, quia q̃ cito peniteat, a quocun que confessore absolui põt, & statim põt celebrare, de sent. exc. nuper. Nec ob. q̃ a canone in absolutione fit addita solẽnitas, de qua in d. c. nuper. quia illa additio, q̃ est in solennitate tantũ, non immutat statũ suspẽsionis, vel minoris excõicationis, & ideo non est dicenda sententia canonis, sed Dei tm̃, vt dicit hic Inn. & But. Nonus casus est, quia quidã sunt suspensi a Deo principaliter, secundario ab homine, sed suspensio conclusa est a canone, & iste est triplex. Aliqui. n. sunt suspensi a canone propter delictum, aut culpam, aliqui ratione defectus, aliqui rõne scandali, vel infamiæ. quoad primum. l. an suspensi a canone pp delictũ, vel culpam sint irregulares, Bu. dicit, quod Archi. tenuit quod non, nisi vbi iure reperitur expressum, alle. de sen. exc. c. is qui. in prin. Ad c. 1. de re spon. quod ideo in illis iurib. celebrans durãte suspensione cano nis incurrit irregularitatem, quia hoc in illis eximitur, & dicit quod verb. antiquis non apparet expressum alicubi, quod celebrans durante suspensione incurrat irregularitatem. & per hoc concludit, quod c. 2. de re. iu. & c. 1. de sen. exc. el j. debent restringi ad casus suos. Sed But. dicit quod non. vt hic sentire contrarium; licet vnam opi. recitet pro parte, q̃ Arch. & clarius hoc sentit in c. tãta. de excess. præl. vbi cõcludit, q̃ li nore antiquo non apparet expressum, quod excommunicatus, inter dicti, vel suspẽsus celebrãs, incurrat irregularitatẽ, tm̃ est quasi expressum, quia per consequẽs intelligitur suspẽsus sup. e. clerici. & c. fato res. Quoad secundũ. q̃ñ est suspensus ad certum tps, dicit Io. Cal. & D Car. & ita tenet But. Quoad tertium. q. quod suspensum ad tps incertũ, Io. Cal. & D. Car. faciunt dfiam, an suspendatur donec satisfecerit, an donec poenituerit. nam primo casu est irregularis: quia dato quod satisfactio laicis est necessariũ, vt habeatur pro absoluto, vt habetur in c. bonæ de æta. & qua. & est bona gl. in cle. 1. ver. donec. de decim. & sic cum facili hominis sit necessarium, sequitur, quod ad suspensionẽ Dei, canon aliquid addit, & dicunt hoc bene ꝓbari in c. episcoporũ. de priu. in 6. sed no. c. is cui, de sen. exc. e. li. Secundo vero casu, quando. l. fuit suspensus, donec pœniteat, vt supra, de elec. de his quæ fi. a ma. par. Ca. c. 2. æquum tenere quod interim celebrãdo, non incurrat irregulari tatem, qa talis vi suspensus a Deo, ad quã suspensionẽ canon nihil addit, nec videtur habeatur pro sublata, factum iudicis est necessariũ, vt de se patet, quia de ea est dicendũ, vt de suspensione Dei tm̃, cum eadẽ fi rõ. But. aũt dicit se credere si suspensio fiat a iudice, donec pœnituerit cũ cãe cognitione, q̃ illa suspẽsio cõeluda. ad ordinẽ, & offim̃ ordinis, & q̃ celebrãs durante, incurrat irregularitatẽ, & dicit se nõ videre rõnem dfiæ. l. quia talis suspẽsio egeat vel non egeat facto hominis ad absolutionẽ obtinendam, quia iura hoc non ponderant, sed ponderant an suspensio cõ stabat ad ordinem, & inducitur irregularitas, an nõ concludat, & nõ in hoc curat. & si esset vera opi. Io. Cal. sequerẽt quod suspensus interim cele brans, nõ incurreret irregularitatẽ, q̃ est falsum. Nec ob. arg. supra factũ, de expresso eorũ, quæ tacite insunt, nihil operetur, quia illud est verũ quod eximitur alio modo quam insit, alias secus, vt in l. si ita legatũ, ff. de leg. 1. & no. in c. 1. de spon. in 6. in gl. fi. & dicit But. hoc tenendũ, quia suspensio est cõtentiosa, & cum cãe cognitione facta. Secus dicit si esset facta in foro pniali, quia esset tunc prohibitio non concernens ordinem, & sic non induceret irregularitatẽ, vt supra dictũ est. & hoc intelligit episcopus fecisset talẽ suspẽsionẽ in foro pniali, de quo vide But. & Ab. sic. in c. tuarũ, j. de priui. & hoc mõ posset sustineri op. Cal. & D. Car. vide D. Dom. in c. j. de re iud. in 6. Decimus casus est, quando quis sus tentus est a canone, & iste est triplex. Aliqui. n. sunt suspensi a canone propter delictum, aut culpam, aliqui ratione defectus, aliqui rõne scandali, vel infamiæ. quoad primum. l. an suspensi a canone pp delictũ, vel culpam sint irregulares, Bu. dicit, quod Archi. tenuit quod non, nisi vbi iure reperitur expressum, alle. de sen. exc. c. is qui. in prin. Ad c. 1. de re spon. quod ideo in illis iurib. celebrans durãte suspensione cano nis incurrit irregularitatem, quia hoc in illis eximitur, & dicit quod verb. antiquis non apparet expressum alicubi, quod celebrans durante suspensione incurrat irregularitatem. & per hoc concludit, quod c. 2. de re. iu. & c. 1. de sen. exc. el j. debent restringi ad casus suos. Sed But. dicit quod non. vt hic sentire contrarium; licet vnam opi. recitet pro parte, q̃ Arch. & clarius hoc sentit in c. tãta. de excess. præl. vbi cõcludit, q̃ li nore antiquo non apparet expressum, quod excommunicatus, inter dicti, vel suspẽsus celebrãs, incurrat irregularitatẽ, tm̃ est quasi expressum, quia per consequẽs intelligitur suspẽsus sup. e. clerici. & c. fato res. Quoad secundũ. q̃ñ est suspensus ad certum tps, dicit Io. Cal. & D Car. & ita tenet But. Quoad tertium. q. quod suspensum ad tps incertũ, Io. Cal. & D. Car. faciunt dfiam, an suspendatur donec satisfecerit, an donec poenituerit. nam primo casu est irregularis: quia dato quod satisfactio laicis est necessariũ, vt habeatur pro absoluto, vt habetur in c. bonæ de æta. & qua. & est bona gl. in cle. 1. ver. donec. de decim. & sic cum facili hominis sit necessarium, sequitur, quod ad suspensionẽ Dei, canon aliquid addit, & dicunt hoc bene ꝓbari in c. episcoporũ. de priu. in 6. sed no. c. is cui, de sen. exc. e. li. Secundo vero casu, quando. l. fuit suspensus, donec pœniteat, vt supra, de elec. de his quæ fi. a ma. par. Ca. c. 2. æquum tenere quod interim celebrãdo, non incurrat irregulari tatem, qa talis vi suspensus a Deo, ad quã suspensionẽ canon nihil addit, nec videtur habeatur pro sublata, factum iudicis est necessariũ, vt de se patet, quia de ea est dicendũ, vt de suspensione Dei tm̃, cum eadẽ fi rõ. But. aũt dicit se credere si suspensio fiat a iudice, donec pœnituerit cũ cãe cognitione, q̃ illa suspẽsio cõeluda. ad ordinẽ, & offim̃ ordinis, & q̃ celebrãs durante, incurrat irregularitatẽ, & dicit se nõ videre rõnem dfiæ. l. quia talis suspẽsio egeat vel non egeat facto hominis ad absolutionẽ obtinendam, quia iura hoc non ponderant, sed ponderant an suspensio cõ stabat ad ordinem, & inducitur irregularitas, an nõ concludat, & nõ in hoc curat. & si esset vera opi. Io. Cal. sequerẽt quod suspensus interim celebrans, nõ incurreret irregularitatẽ, q̃ est falsum. Nec ob. arg. supra factũ, de expresso eorũ, quæ tacite insunt, nihil operetur, quia illud est verũ quod eximitur alio modo quam insit, alias secus, vt in l. si ita legatũ, ff. de leg. 1. & no. in c. 1. de spon. in 6. in gl. fi. & dicit But. hoc tenendũ, quia suspensio est cõtentiosa, & cum cãe cognitione facta. Secus dicit si esset facta in foro pniali, quia esset tunc prohibitio non concernens ordinem, & sic non induceret irregularitatẽ, vt supra dictũ est. & hoc intelligit episcopus fecisset talẽ suspẽsionẽ in foro pniali, de quo vide But. & Ab. sic. in c. tuarũ, j. de priui. & hoc mõ posset sustineri op. Cal. & D. Car. vide D. Dom. in c. j. de re iud. in 6. Decimus casus est, quando quis sustentes est a canone, & iste est triplex. Aliqui. n. sunt suspensi a canone propter delictum, aut culpam, aliqui ratione defectus, aliqui rõne scandali, vel infamiæ. quoad primum. l. an suspensi a canone pp delictũ, vel culpam sint irregulares, Bu. dicit, quod Archi. tenuit quod non, nisi vbi iure reperitur expressum, alle. de sen. exc. c. is qui. in prin. Ad c. 1. de re spon. quod ideo in illis iurib. celebrans durante suspensione cano nis incurrit irregularitatem, quia hoc in illis eximitur, & dicit quod verb. antiquis non apparet expressum alicubi, quod celebrans durante suspensione incurrat irregularitatem. & per hoc concludit, quod c. 2. de re. iu. & c. 1. de sen. exc. el j. debent restringi ad casus suos. Sed But. dicit quod non. vt hic sentire contrarium; licet vnam opi. recitet pro parte, q̃ Arch. & clarius hoc sentit in c. tãta. de excess. præl. vbi cõcludit, q̃ li nore antiquo non apparet expressum, quod excommunicatus, inter dicti, vel suspẽsus celebrãs, incurrat irregularitatẽ, tm̃ est quasi expressum, quia per consequẽs intelligitur suspẽsus sup. e. clerici. & c. fato res. Quoad secundũ. q̃ñ est suspensus ad certum tps, dicit Io. Cal. & D Car. & ita tenet But. Quoad tertium. q. quod suspensum ad tps incertũ, Io. Cal. & D. Car. faciunt dfiam, an suspendatur donec satisfecerit, an donec poenituerit. nam primo casu est irregularis: quia dato quod satisfactio laicis est necessariũ, vt habeatur pro absoluto, vt habetur in c. bonæ de æta. & qua. & est bona gl. in cle. 1. ver. donec. de decim. & sic cum facili hominis sit necessarium, sequitur, quod ad suspensionẽ Dei, canon aliquid addit, & dicunt hoc bene ꝓbari in c. episcoporũ. de priu. in 6. sed no. c. is cui, de sen. exc. e. li. Secundo vero casu, quando. l. fuit suspensus, donec pœniteat, vt supra, de elec. de his quæ fi. a ma. par. Ca. c. 2. æquum tenere quod interim celebrãdo, non incurrat irregulari tatem, qa talis vi suspensus a Deo, ad quã suspensionẽ canon nihil addit, nec videtur habeatur pro sublata, factum iudicis est necessariũ, vt de se patet, quia de ea est dicendũ, vt de suspensione Dei tm̃, cum eadẽ fi rõ. But. aũt dicit se credere si suspensio fiat a iudice, donec pœnituerit cũ cãe cognitione, q̃ illa suspẽsio cõeluda. ad ordinẽ, & offim̃ ordinis, & q̃ celebrãs durante, incurrat irregularitatẽ, & dicit se nõ videre rõnem dfiæ. l. quia talis suspẽsio egeat vel non egeat facto hominis ad absolutionẽ obtinendam, quia iura hoc non ponderant, sed ponderant an suspensio cõ stabat ad ordinem, & inducitur irregularitas, an nõ concludat, & nõ in hoc curat. & si esset vera opi. Io. Cal. sequerẽt quod suspensus interim celebrans, nõ incurreret irregularitatẽ, q̃ est falsum. Nec ob. arg. supra factũ, de expresso eorũ, quæ tacite insunt, nihil operetur, quia illud est verũ quod eximitur alio modo quam insit, alias secus, vt in l. si ita legatũ, ff. de leg. 1. & no. in c. 1. de spon. in 6. in gl. fi. & dicit But. hoc tenendũ, quia suspensio est cõtentiosa, & cum cãe cognitione facta. Secus dicit si esset facta in foro pniali, quia esset tunc prohibitio non concernens ordinem, & sic non induceret irregularitatẽ, vt supra dictũ est. & hoc intelligit episcopus fecisset talẽ suspẽsionẽ in foro pniali, de quo vide But. & Ab. sic. in c. tuarũ, j. de priui. & hoc mõ posset sustineri op. Cal. & D. Car. vide D. Dom. in c. j. de re iud. in 6. Decimus casus est, quando quis sustentes est a canone, & iste est triplex. Aliqui. n. sunt suspensi a canone propter delictum, aut culpam, aliqui ratione defectus, aliqui rõne scandali, vel infamiæ. quoad primum. l. an suspensi a canone pp delictũ, vel culpam sint irregulares, Bu. dicit, quod Archi. tenuit quod non, nisi vbi iure reperitur expressum, alle. de sen. exc. c. is qui. in prin. Ad c. 1. de re spon. quod ideo in illis iurib. celebrans durante suspensione cano nis incurrit irregularitatem, quia hoc in illis eximitur, & dicit quod verb. antiquis non apparet expressum alicubi, quod celebrans durante suspensione incurrat irregularitatem. & per hoc concludit, quod c. 2. de re. iu. & c. 1. de sen. exc. el j. debent restringi ad casus suos. Sed But. dicit quod non. vt hic sentire contrarium; licet vnam opi. recitet pro parte, q̃ Arch. & clarius hoc sentit in c. tãta. de excess. præl. vbi cõcludit, q̃ li nore antiquo non apparet expressum, quod excommunicatus, inter dicti, vel suspẽsus celebrãs, incurrat irregularitatẽ, tm̃ est quasi expressum, quia per consequẽs intelligitur suspẽsus sup. e. clerici. & c. fato res. Quoad secundũ. q̃ñ est suspensus ad certum tps, dicit Io. Cal. & D Car. & ita tenet But. Quoad tertium. q. quod suspensum ad tps incertũ, Io. Cal. & D. Car. faciunt dfiam, an suspendatur donec satisfecerit, an donec poenituerit. nam primo casu est irregularis: quia dato quod satisfactio laicis est necessariũ, vt habeatur pro absoluto, vt habetur in c. bonæ de æta. & qua. & est bona gl. in cle. 1. ver. donec. de decim. & sic cum facili hominis sit necessarium, sequitur, quod ad suspensionẽ Dei, canon aliquid addit, & dicunt hoc bene ꝓbari in c. episcoporũ. de priu. in 6. sed no. c. is cui, de sen. exc. e. li. Secundo vero casu, quando. l. fuit suspensus, donec pœniteat, vt supra, de elec. de his quæ fi. a ma. par. Ca. c. 2. æquum tenere quod interim celebrãdo, non incurrat irregulari tatem, qa talis vi suspensus a Deo, ad quã suspensionẽ canon nihil addit, nec videtur habeatur pro sublata, factum iudicis est necessariũ, vt de se patet, quia de ea est dicendũ, vt de suspensione Dei tm̃, cum eadẽ fi rõ. But. aũt dicit se credere si suspensio fiat a iudice, donec pœnituerit cũ cãe cogni

vsus vocabuli, irregularitas, sed tractatũ fuit postea post illa iura, vt hic, & in c. nisi cũ pridem, §. personæ vero irregularitas, de renũc. & iura no uissima ẽt sic locuta sunt; nam de irregularis, quia venit contra regulam aliorũ, qui ordinant facto, vel dispensatione episcopi; vel quia non dẽt ordinari, prohibente regula apostoli, de qua 25. di. §. nũc aũt. ad hoc 48. di. c. 1. iura aũt Sexti approbant illam opi. f. quod tales suspẽsi à canone celebrantes, sint irregulares, vt patet in c. 1. de sen. exc. in 6. vbi dr̃, quod celebrantes, durãte suspensione canonis, incurrunt irregularitatẽ fm canonicas sanctiones, & non per nouũ ius, sed per antiquũ, quia si incurissent per nouum, secundũ iura sexti, nõ dixisset fm canonicas sanctiones. & sic illa iura declarant, quod oĩs suspensus celebrãs, incurrit irregularitatem. & istam opi. tenẽt Io. An. & D. Do. & cõiter oẽs scribentes, in d. c. 1. de re iud. in 6. & But. hic, & Ab. Sic. qui vt videtis dicit hanc esse cõem opinionem. licet quidã teneant ꝓrium, vt ipse dicit, & hoc quoad suspensos ratione delicti vel culpæ. Quo vero ad secundos, f. suspẽsos à iure, ratione defectus, puta rõne defectus ordinis, vt est clericus per saltũ promotus, vel alterius defectus, vt bigamus illegitimus, vel corpore vitiatus ordinatus ante ætatem lr̃imam, vel à non suo episcopo in omnib. his dicit Inn. quod nõ incurritur irregularitas ex celebratione facta pẽdente isto defectu, quia nõ est in iure expressũ, vt d. c. is qui. in prin. de sen. exc. in 6. Idem fm doc. seruat stylus curiæ, quia curia Romana dispensat cũ talib. super defectu, & non super irregularitate, quam dicantur cõtraxisse ex celebratione ante dispẽsationẽ. 56. d. apostolica. & de fil. presbyt. veniẽs. Non obst. quod ordinatio facta à nõ suo episcopo, vel ante ætatẽ lr̃imam sit cum peccato, quia principalis causa pp quam dicimus illos suspẽsos, est defectus, & non peccatũ, ergo rõne defectus, & non criminis dẽt censeri suspẽsus, sed vide gl. in ver. statuunt, in c. eos. de temp. or. in 6. Et per hoc dicit Ioan. Cal. quod licet irregularis ex celebratione sit suspensus à canone pp hmõi irregularitatem, tñ si postea fuit absolutus ab excõicatione, vel suspensione, tũ non fuit dispensatum cũ eo super irregularitate, si postea celebrat non incurrit nouam irregularitatẽ, quia hoc in irrenon est expressum, d. c. is qui. Nam irregularitas de se non est peccatũ, sed defectus, de purg. cano. accedens. & sic talis est suspensus a canone, ratione defectus, & nõ criminis. Idẽ sequitur. d. Car. & But. dic. q̃ ista fuerunt verba Arch. 55. di. apostolica. Sed dicit But. quod hoc dictũ sibi non placet, quia illa suspensio habuit originẽ a cã delicti. Tamen in practica dicit dictum Cal. & Arch. vt magis æquũ seruari. Ego in puncto iuris puto veriorem opi. But. quia ois irregularis est suspensus. Vnde dato, quod irregularis absoluatur ab excõicatione, vel suspensione, non tamen per hoc intelligitur absolutus à suspensione, quæ est connexa irregularitati, nisi ẽt tollatur irregularitas, & dato ꝙ irregularitas, non sit peccatũ, tñ est, pœna peccati sicut suspensio. Dfia. n. est inter peccatũ & pœnam peccati. Ex his no. q̃ irregularis celebrãs, incurrit nouã irregularitatẽ, & sic quotiescunque celebrat, irregularitatẽ toties incurrat. Vnde requirit, q̃ absolutio fiat ab oĩb. irregularitatib. in c. ita quorundã. de Iudæ. & 3. q. 4. Bngeltrudã. Secũdo no. q̃ si irregularis absoluitur ab excõicatione, vel suspẽsione pp quã incurrit irregularitatẽ, secundũ sup. dictos Doc. si celebrat durãte tali irregularitate, nõ incurrit nouã irregularitatẽ, secus esset dicẽdũ secũdũ opi. But. quã puto verã per rõnes sup. dictas. Quo autẽ ad tertiã speciẽ suspensionis. f. quando quis est suspensus ratione infamiæ, vel scandali, dicit Io. Cal. & D. Car. q̃ celebrando non efficitur irregularis, vt in c. 1. de cle. pereg. & de hom. ex literis. el 2. tunc. n. proprie non dicitur suspensus, quoad se, sed quoad alios, vt in c. tuæ. de cle. Sed bene faciunt alij abstinendo pp infamiam, quæ est contra ipsum, vel vt tollatur scandalum. Idem videtur dicere Io. Cal. & D. Car. & But. Sed mihi placet quando aliquis est reiperfus infamia de crimine, etiam si ex illa sequatur scandalum, q̃ celebrando non fit irregularis, quia quoad se non est suspensus, sed suspendendus, vt in c. 2. j. de pur. cano. Sed secus puto in notorie criminoso, quia talis est suspensus quoad se, & quoad alios, vt in c. fi. de coh. cle. & mul. Et ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra prohibitionem superioris communicauerit excõicatis, propter quem contemptum sit excõicandus maiori excommunicatione, quia tunc talia non tenent. Nam cum nõ habeamus alium tex. qui in ista materia magistraliter per regulas distinguat, quam istum, debemus seruare eius regulas cum suis exceptionibus, & non debemus impropria verba text. per alia iura, quę non loquuntur de sacramentis, vel de alijs actibus gestis per excommunicatos excommunicatione minori, sed loquuntur de alijs criminosis, & ideo tenementi de excommunicato excommunicatione minori, ꝙ vbicunq; contra prohibitionem superioris incidit in talem contemptum, ꝙ propter ipsum est excommunicandus minori excommunicatione, ꝙ exercitiũ iurisdictionis, & electio, & collatio sacramentorum non tenẽt, & hoc vult tex. in ver. dummodo. nam nõ debet referri ad totam decretalem, sed solum ad ver. peccat autem, quia vbi est facta per §. vel ver. diuisio, clausula posita in vno §. vel versi. non refertur ad alium. §. vel ver. dicit, gl. in c. 1. quæ inc. secundum hanc vltimam formam. de postul. præl. in 6. fed dic, ꝙ refertur ad totam Decr. quia clausula in ver. dummodo, est clausula de per se, quæ non determinat magis ver. peccat autẽ. quam princ. c. vnde ad oia debet referri, non enim est maior diuisio quæ fit per §. vel ver. quam diuisio quæ fit inter plura cc. separata, se nullo modo cõtingentia, & tamẽ clausula posita post plura cc. omnino separata, & diuersa, refertur ad omnia præcedentia, vt est casus in c. inquisitioni. de app. ergo ead. ratione facta diuisione per §. vel ver. non ob. glo. in c. 1. de postul. præl. in 6. quia loquitur quando clausula respicit, & determinat vnum. §. secus quando clausula esset de per se nõ determinãs magis vnũ, quam alium, quia tũc debet ad oia superiora referri, vt in d. c. inquisitioni. & sic limita, & declara gl. ꝓdictam, ga loquitur tantum de diuisione facta per §. nec, gl. in c. vt circa. in ver. corã, de elc. in 6. hoc dicit, licet d. Dom. hoc colligat ex illa gl. sed dicit, ꝙ ille ver. coram, respicit inferiora, & superiora. Aliud. n. est dicere an clausula posita in vno versic. referatur ad alium ver. & aliud, an ipse ver. referatur. sed tamen credere hoc esse verum de iure vbi illa clausula determinat ver. inferiores, & non superiores, vel quando esset magis verisimile, ꝙ intentio disponentis voluisset referri tã ad ver. inferiores, quã ad superiores. de hoc est bo. tex. in l. 1. in fi. C. de lib. præt. & ibi per Bart. Docto. communiter intelligunt ver. dummodo, ꝙ referatur ad ver. peccat autem. qui loquitur de collatione sacramentorum, non aũt quod referat ur ad alia superiora, & dicunt quod tex. loquitur de collatione sacramentorum, quantum ad effectum virtutis ipsius sacramenti. Nam character semper confertur à quocunque recipiatur sacramentum, dum tamen in forma ecclesiæ conferatur, vt in c. 1. de summa Trin. de quo dic, vt ibi, & 32. dist. §. verum. Sed quæro nunquid excommunicatus minori, possit missam celebrare ꝓ defunctis, ita quod eis prosit oblatio, Abb. ꝓ hanc literam, tenet quod sic. sed contra hanc opi. facit. quia cum eis displicet, & c. 3. q. 7. in graui. & 49. di. §. 1. Sed ipse respon. quod loquitur de intercedente pro illo, qui displicet, 1. condemnatus est, vt ibi no. D. Car. in fi. commẽti, quod ẽt intelligendo illa c. de intercessore excommunicato minore, non displicet Deo in collatione sacramentorum, ex quo ab ea non prohibetur. Sed Bur. dicit quod gratia sacramenti quæ immediate confertur transit, licet minister sit infectus. Dicit tamen, quod theologi dicunt, & sensit etiam In. in c. fraternitatis, de hære. quod quoddam meritum vltra gratiam sacramẽti, applicat propter merita ministri, vel propter bonum ministrũ. Sed hoc meritũ non transit, cũ minister sit infectus, sed bene meritum sacramenti. sed 59. dist. sentit in prin. ꝙ transeat etiam meritum, ac si esset bonus minister. Dicit enim, quod communiones factæ à malis sacerdotib. nocent subditis, qui ex certa scientia eligũt malum sacerdotem, & conformem suis morib. aliàs spiritus sanctus operatur remissionem. ita per malum, sicut per bonum sacerdotem. sed illa gl. est intelligenda de communionibus, ex quibus propter virtutem sacramenti, vel diuini officij, spiritus sanctus operatur ita per bonum, sicut per malum, & cõtra: dum tamen ex certa scientia non fuerit electus, sed meritum ministri non potest transire, cum sit malus, & hæc sufficiãt in hoc capitulo. Ale. de Ne

De clerico non ordinato ministrante. Rub.

Supra visum est de ordinatis celebrantibus post officium interdictum, comperenti ordine: nunc subnectitur de non ordinatis ministrantibus, ordine non collato.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non ordinatus, ministrans sacramenta pertinẽtia ad ordinatũ, deponitur, adeo quod nunquam ordinabitur, & tenetur pœna falsi. Asserens se Doctorem, cum non sit. tenetur pœna falsi.*

CAP. PRIMVM.

SI quis. Breue est, & sic summo. Clericus ministrans in pertinẽtibus ad ordinem, quem non habet, deponẽdus est, & amplius nõ ordinandus. h. d. Casus literalis. Quærebatur de pœna ministrantis in pertinentibus ad ordinem quem non habet, consultus Papa respondet, ꝙ si aliquis nõ ordinatus ita præsumptuosus fuerit, vt nulla necessitate, tan quam esset ordinatus, baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit, nõ ordinatus, propter suam præsumptionem abijciatur ab ecclesia, & nunquam ordinetur. B. † No. j. ꝙ non ordinatus temere exercens officium spectans ad ordinẽ quem non habet. est deponendus. dic etiam, ꝙ tenetur pœna falsi, sicut non habens dignitatem, & simulat se habere illam, & vtitur illis insignijs, vt in l. eos. ff. de fal. quod facit cõ a tra eos qui ex remotis partibus veniẽtes de studijs a dicũt se b esse Doct. vbi nõ sunt, tenentur enim pœna falsi. b Sed oppo. cõtra tex. nam quotidie simplex clericus dicit epistolam: & tñ non est subdiaconus. Sol. fm Host. dic istum tex. intelligẽ dum ꝓ ĩ nso lenni apparatu non subdiaconus dicit epistolam, vel non diaconus euangelium, vel non presbyter diceret missam; secus autem quando sine solennitate, seu solẽni apparatu, diceret non subdiaconus epistolam. ad quod ita cit, c. vt quisq; presbyter, de vi. & honest. cle. Vltimo quæro, quid intendit litera, dum dicit abijciatur de ecclesia, &c. Hostien. intelligit literam tripliciter. Primo, ꝙ potest abijci per excommunicationem, prius præcedente monitione. Secũdo, ꝙ poterit priuari beneficio. Tertio, ꝙ poterit deponi. argu. in c. 1. & 2. j. tit. 1. & iste vltimus intellectus plus mihi placet, propter id quod sequitur in litera; dum dicit, quod nunquam debet amplius ordinari. c & tene menti.

ADDITIONES.

a ¶De studijs. Vide Bar. in l. reddatur. C. de profess. & med. li. 10. & Per. de Anch. in c. vt apostolicę. de priuil. in 6. cum allegatis per Fel. in c. tertio loco, in prin. supra de proba. Seb. Sap.

b ¶Pœna falsi. Vide pro hoc dicto Bart. in d. l. eos, qui se. & Bald. in l. qui sub prætextu C. de sacrosanct. eccl. & Lap. in alleg. 28. vbi pulchre loquitur, & dicit in c. vt quisque. de vi. & ho. cle. And. Barb.

¶Et hoc tenet Bar. in l. eos ff. de fals. Ale. de Ne.

c ¶Ordinari. Debet etiam suspendi ad tẽpus ab ordine quem habebat, vt dicit hic Host. & D. Card., pbatur, in capi. sequi Sed quæro quia hic dicitur de baptizante solenniter, cum ad eius officium nõ spectarer ad quę spectat baptizare solenniter, dic ad solum presbyterum, non autem ad diaconum. de hoc est bon. text. de consec. dist. 4. constat, & 93. dist. diaconos. & dicit no. gl. pen. in d. c. diaconos, ꝙ vbi necessitas adest, & presbyter abest, potest diaconus suo iure baptizare, & corpus Christi erogare infermis, sed in ecclesia in præsentia presbiteri non põt esse ĩ nec ecclesiastegat, nisi iussus à presbytero, puta quia multi sunt, qui indiget baptismo, & presbyter nõ potest omnib. sufficere. Similiter, si multi volunt recipere corpus Christi, tunc. n. iussu ipsius presbyteri poterit diaconus eius officium supplere. ita gl. præal. quam no.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem, quam nõ habet si quis sibi adscribit, punitur in eo, quòd habet quam poterit consequi dictam dignitatem.*
2 *Homicida potest ab episcopo dispensari.*
3 *Episcopus, an possit dispensare cum illo, qui cum non esset ordinatus, ministrauit diuina.*

CAP. II.

EX literis. Diaconus missam celebrans, ad sacerdotium non promouetur, & a diaconatu suspẽditur, ad tempus, sed in beneficio poterit cum eo dispensari. Communis diuisio. secunda ibi, consultationi. Casus literalis. Quidam diaconus l. nomine, antequam esset in presbyterum ordinatus, militarum solennia vsurpare præsumpsit, quæritur quid iuris sit de illo. R. ñ. Papa, quod ad officium sacerdotis non potest promoueri, sed à diaconatu biennio, vel triennio, secundum iudici visum fuerit, suspensus maneat; de beneficio aũt poterit cũ eo misericorditer agi, ne sustentatione priuatus ab officuli negocia in cleri opprobriũ reuertatur. vt aũt cũ eo curius dispensetur, sibi condigna pñia imponatur. vtilius a faceret, si ad vitã monasticã se transferret. B. † No. 1. ex re1 pœnã exercentis spectantia ad dignitatẽ, quã nõ hẽna mu quã amplius dẽt illam dignitatẽ cõsequi. imo puniẽdẽt, ca aliam dignitatem habitã. a † No. 2. episcopum dispensa2 posse circa beneficium, cum eo, qui ministrauit non ordinatus. & dicit Inn. ꝙ episcopo quasi semper licet dispensare in beneficijs: nã dispensat cum homicida, vt in c. 2. de cle. pugnan. b du. & in c. studeat. 50. dist. b † In gl. in ver. hanc materiã, in 3 no. gl. & hãc opi. sequitur Hostien. hic, & Gul. in Spe. eodem de leg. §. nunc ostendendum, in ver. 18. nam cum non dispo set cũ ordinato ministrante post suspensionem, vt no. c. clerici, ẽ. titu. prox. fortius non debet posse dispensare cum non ordinato ministrante, qui vsurpauit sibi officium. Inocen. in cap. dilectus, de temp. ord. simpliciter dixit, ponendo casus in quibus episcopus dispensat, & dicit episcopum posse dispensare cum non ordinato ministrante, per hoc c. Sed potest intelligi dictum Innoc. quòd dispenset circa beneficium, vt non priuetur diaconatu, prout intelligitur ille text. non autem vt dispenset circa susceptionem maiorum ordinum, nam non ordinatus celebrans, debet abijci ab ecclesia, & nunquam ordinari, vt supra c. proxi. Sed in isto capi non

ADDITIONES.

a Habitam. Et secundum Host. & Doc. cõis stylus curiæ habet hanc clausulam, cũ eo ad tempus iuxta arbitrium suspẽso dispenles. & per hoc dicit Hostien. & Doc. ꝙ plus vel minus temporis poterit arbitrari, & tempora ipso, acta pœnitentia, vel parte ipsius, dispensabit, de temp. or. ex tenore & 7. tit. 2. c. fi. & dic ꝙ hoc operatur verbum pro tua discretione. ꝙ quod infertur quod Papa arbitrio episcopi relinquit. nec obst. capit. dilectus de temp. ord.

b ¶50. dist. Dic vt in d. c. 2. de cle. pu. in duel. & in c. 1. & tene menti hãc clausulam Inn. ꝙ episcopus regulariter cũ quolibet criminoso etiam irregulari potest dispensare, quoad beneficia, licet non quoad ordines. & hæc theorica quotidie singulariter allegatur in supra dictis remiss. Ale. de Ne

non abijcitur. vnde intelligo hoc dictum dispẽsatiue: quia dispensatur circa diaconatum, & circa beneficium. Item episcopus nõ dispensat, nisi in casibus iure expressis, vt in d. c. dilectus. Sed iste casus nõ est iure expressis, nisi circa beneficiũ & ordinem, quem habebat: ergo & in alijs secus est. &c.

De clerico per saltum promoto. Rub.

Quia interdum non ordinati ministrãt, interdum prępositure, & per saltum promouentur, merito post rub. prędẽ tem, sequitur ista rubrica. & de materia rubricæ plene habetur 52. dist. in c. solicitudo, & ibi optima gl.

SVMMARIVM.

1 *Assertio bonorum virorum inducit probabile dubium.*
2 *Sacramentum, quod de necessitate debet conferri si dubitatur an inter uerit, debet ad cautelam conferri, & confertur, vt inf. num. 6.*
3 *Ordo sacer habet annexum votum continentiæ.*
Renunciare quis non potest rei, quam ignorat.
Minor non potest se obligare ante pubertatem voto contentiæ, sed alijs votis sic, si est doli capax.
4 *Presbyter potest quis fieri ante collationem minorum ordinum.*
5 *Episcopus potest quis fieri ante collationem ordinis presbyteralis.*

CAP. PRIMVM.

IN Væ literæ. Qui ignoranter, & per saltum de subdiacono, fit presbyter, post pœnitentiam in diaconum ordinatur, & postea potest secũ in sacerdotio dispẽsari 5 a hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi, mãdamus. Casus literalis. Quidam subdiaconus P. nomine, diaconatus ordine prætermisso, fecit se in presbyterum ordinari & post modum in secreto confessus fuit episcopo suo se nescire, si res taliter se haberet. sed ex quo boni viri hoc asserebant, inter quos fuerat cõuersatus, credebatur assertioni eorum; cũ tunc temporis, quo ordines inferiores susceperat, esset intra annos discretionis cõstitutus. Quę suiit episcopus à papa qd esset de eo agendum. vnde Papa ei mandat quatenus condignam pœnitentiam pro huiusmodi negligentia imponat, quã peracta ipsum in diaconũ ordinare procuret, ga nõ intelligitur iteratũ, quod nescitur esse factũ, & de misericordia permittat eum ministrare in ordine sacerdotis. B. No. quod tenet ordinum collatio præpostere facta, licet fieri non debeat, & trãsgrediẽti sit pœna imponenda. b facit cap. solicitudo. 52. distin. † Secundo no. ꝙ assertio bonorum virorum, in ducit probabile dubium, & sacramenta debent conferri vbi de collatione cõstat per assertionem eorum, facit quod no. in c. illud. de cler. excom. mi. c † No. hic reg. ꝙ vbicũque probabiliter dubitatur, an sacramentũ quod de necessitate debeat conferri interuenerit, debet ad cautelam conferri. d facit l. fi. C. de hæred. instit. vbi ille ignorabat nomen suũ, & illa fuit maxima ignorantia. & sic hoc casu in hoc facto, ignorãtia est valde punibilis. concor. tex. in l. fi. ff. pro suo. & qd no. inc. excõmunicato, de rescrip. Vltimo no. ꝙ ordinatus præpostere, non potest sine dispẽsatione administrare in ordine sibi suscepto. Et not. casum, in quo pmittitur episcopo dispẽsatio. † In gl. 2. in fi. Inn. in c. vel si est cõpos, alle. in gl. & Hug. hic tenet istũ non compelli ad seruandam continentiam, ex quo contradicit ante aduentum pubertatis intra triduum. arg. in c. ad nostram, de reg. & vide per Doct. in c. cum olim, de cle. coniug. vbi dicunt, quod ordo sacerdotij habet annexum votum castitatis: nam si expresse nõ potest se obligare ante pubertatem voto continentiæ. vt 20. quæst. 2. 1. fortius non potest, tacite suscipiendo sacrum ordinem. sed gl. 1. q. 2. pueri, tenet doli capacem obligari. Arch. ibi post Hug. tenet, q aut ille adueniente pubertate vult tenere clericatũ, & gaudere priuilegio clericali, & tunc tenetur cõtinere: aliàs secus & hoc ẽt credo fuisse de mẽte Inn. & Host. & hãc opi. appro bo. ẽẽ. n. doli capax possit obligari in alijs votis, vt no. Inn. in c. scripturæ. de vo. secus tamen est in voto continentiæ, quia cum ante pubertatem nõ habet potẽtiam, coeundi, & ignoret quid sit continere, non potest renũciare ei, quod nescit. Nec ob. quod dicitur, ꝙ ordo habet votũ continẽtiæ annexum, quia illud verũ si aliud nõ impedit; sed hic defectus etatis contradicit voto cõtinentiæ tacite, ꝙ oriebatur ex susceptione ordinis sacri. c † In gl. fi. in fi. duo videnda sunt. f Primo, nunquid teneat collatio presbyteratus, vel alterius sacri ordinis prius minoribus ordinibus non receptis. Secundo, nũquid teneat collatio ordinis episcopalis, non præcedente sacerdotio. Ad primum, cõmuniter 8 tenetur cum gl. ꝙ tenet collatio, licet non debeat exequi talem ordinem, vt in litera. & pro hoc facit, secundum Inno. quia in primitiua ecclesia, non erant instituti minores ordines, & tamen erant sacerdotes. h 21. di. 1. ca. decretis. §. 1. & an sit de necessitate sacrorum ordinũ, ꝙ quis prius habeat minores ordines. beatus Tho. tract. in 4. sen. q. 23. ar. 5. breuiter cõcludit, ꝙ nõ est de necessi

rate sacrorum ordinũ, ꝙ quis minores prius habeat, & assignat rationem, quia potestates sunt distinctæ, & vna non requirit alterã, quia potestas minorũ ordinum est separata à potestate sacramentorũ. Item nõ est dubium, ꝙ inferior potestas includatur in superiori, sicut sensus in intellectu, & ratione. Item ordo superiorum ordinũ est à canone introductus, vt in c. de his. 28. di. c. 1. & 3. † Quoad secundum, tenetur communiter contra gl. ꝙ tenet collatio ordinis episcopalis, licet ordinatus non sit sacerdos. qđ etiam tenet gl. in c. solicitudo. 52. di. nam præpostertio in collatione ordinum, non vitiat, licet impediat executionẽ non ob. c. ex literis, alleg. in gl. quia illud loquitur de executione ordinis episcopalis, nõ autem de impressione characterum. i. quando non sacerdos exequi nõ põt episcopalẽ ordinẽ, sed character bene imprimitur ex collatione ordinis episcopalis sine sacerdotio. i Extra gl. q̃ro quł r ordinabiť ille, q ignorat, an fuerit ꝓmotus in diaco-

ADDITIONES.

a ¶Dispensari. Vtrum autem episcopus possit dispensare cum clerico ad sacerdotium, ꝙ saltum promoto, vide Lapũ all. 27. Item an ordinatus ad aliquos ordines. omisso psalmistatu, sit etiam ad illum ordinandus, vide Do. 24. di. ca. psalmista. post Inn. in c. cum cõtingat. de æta. & qual. ꝙ non est necesse, ꝙ reliqui ordines iterentur, ibi, non debet iterari. Ita notãter decidit Do. post Are. & Doc. 22. di. in sum. in fi. Et de illo articulo an episcopus possit dispensare cum clerico per saltum promoto. vide elegantissime Do. in c. solicitudo, circa fi. dist. post Host. in sum. de cle. per sal. promo. §. fi. in fi. Bar. Bellen.

b ¶Imponenda. Imo etiam si diceretur ꝙ collatio in contrarium facta, nullius sit roboris, & momenti, adhuc imprimeretur character; licet careat executione ordinum ille cui est facta talis collatio contra prohibitionẽ habentem clausulam decreti irritatẽ actũ factum in cõtrarium, de quo vide tex. cum gl. in c. prouida. in ver. fraternitatis. de ele. in 6. & in cle. in plerisque, in ver. aliquod, de ele. & vide no. in c. quanto. de consuet.

c ¶Mi. Vide gl. in ver. plena. in cle. causam. de elect. Ale. de Ne.

d ¶Conferri. De quo vide tex. in c. 2. sup. de bapt. Ale. de Ne.

e ¶Sacri. Sed inquantum dicit Host. ꝙ intelligitur ratificasse ordinationem factam ante ætatem legitimam, si ante pubertatem non contradixit, vel statim post pubertatem, & intelligit Host. statim. i. j. triduum. per c. ad nostram, de regul. & Doc. communiter sequuntur, & Abb. sequitur vt vidistis. Sed D. Car. in 2. q. tenet, ꝙ videtur sufficere si post pubertatem perfecte ueret per momentum ad c. nostram, dicit, ꝙ loquitur in diuerso casu. Mihi videtur, ꝙ sit reliquendum arbitrio iudicis, ex quo ius non determinat quando dicatur, statim post pubertatem contradicere, art. in cap. de causis. de of. deleg. facit oprime quod no. glos. in cap. cum nullus, in ver. remoti. de temp. ord. in 6. Vtrum autem sit necesse interrogare ordinatum ante ætatem legitimã, sicut necesse est interrogare ingressum monasterium, vt in c. 1. de reg. in 6. Inn. dicit, ꝙ ratio diuersitatis est, quia licet sit minor, habet ordinem, vt in c. vel non est compos, de temp. ord. & ideo de facili introducitur tacite & expresse votum ordini annexum ex consuetudine ecclesiæ. sed ingressus monasterium non est monachus ante 14. an. sine expressa interrogatione, vel alia certificatione. sed hæc diuersitas non placet Host. quia vtrumque votum ratificetur tacite & expresse, vt in d. c. 1. de reg. in 6. Sed d. Car. in 2. q. dicit, ꝙ satis potest sufficere prædicta diuersitas quã ponit Inn. & Bur. & videtur sequi opi. Inn. & mihi videtur vera. nam in professo ante ætatem legitimã, requiritur ꝙ ratificet expresse per aliquem actum, qui indicat consensum, sed in ordinato sufficit, ꝙ non contradicat post ætatem, eriam si nõ faciat actum inductiuum consensus. Sed aduerte, quia d. Car. videtur sequi opi. gl. in d. c. pueri. 1. q. 1. scilicet, ꝙ ordinatus ad sacros ordines ante pubertatem doli capax, tenetur continere. & pro hac opi. facit ꝙ dicit Bur. in c. postulasti de re. iud. Sed gl. tenet contrarium. in cle. cos. in ver. ætate. de reg. Vnde opi. Bur. non tenetur communiter, vt dixi, in d. c. postulasti. & ẽt opi. in d. c. pueri. communiter reprobatur. & ideo tene quod hic dicit Abb. Sic. & quod dico in prin. huius add. Ale. de Ne.

f ¶Videnda sunt. Tu vide omnino Do. qui latissime, & elegantissime istam materiam prosequitur in c. ficut viri 40. dist.

g ¶Communiter. Et hanc tenet Do. in c. illiteratos. in fi. 36. di. de quo vide gl. & Arch. in c. solicitudo. 3. vide Inn. in c. 1. de presby. non bap. quã pœna si punieadus per saltum promotus, & an sit ipso iure suspensus ab ordinib. & an possit eligi ad dignitatem ecclesiasticam. & an postquam fuit ordinatus ad ordinem omissum, possit ad alios maiores absque dispensatione promoueri. de his omnib. vide omnino Do. ponit Arch. in c. solicitudo. 52. di.

h ¶Sacerdotes. Dicit tamen Inno. responderi posse ecclesiam constituisse minores ordines priusquam aliquis ordinaretur, quod etiam videtur sonare litera in d. §. 1. & cũ hoc transeunt do. Sed hanc opi. f. ꝙ imprimatur character, Doc. communiter sequuntur, & tenet ẽt S. Tho. in 4. sen. art. 5. vbi dicit ꝙ non est de idoneitate superiorum ordinum, ꝙ quis prius habeat minores, cum potestates sint distinctæ, nec vna quantum est de sui ratione requirit aliam in eod. subiecto, & inferior potestas includitur in superiori virtute, sicut sensus in intellectu. ordo ergo recipiendorum ordinũ, est à canone introductus. 28. di. de his. Nec ob. fi dicatur, quod sicut oportet ordinandũ esse baptizatũ, vt in c. 1. & in c. veniens. de presb. non ba. etiam videtur quod oporteat eum habere ordines qui præcedit quem recepit, quia nõ est simile: quia non baptizatus ex toto excluditur à potestate recipiendi ordines, vt in dictis iur. non sic carẽs priori ordine ex toto excluditur a matori, vt hic. Ité inter ordines non est talis gradus, qui sit de necessitate, vt oporteat venire de vno ad alium, sed ordines sunt constituti, sicut gradus constituti in diuersis rebus, sicut inter homines, & Angelum, in quo non oportet, quod ille qui est angelus fuerit prius homo, sicut etiam inter membra hominis nõ oportet quod illud, quod est caput fuerit prius hominis. Ale. de Ne.

i ¶Sacerdotio. Sed in ca. ex literis. prędalle. sequitur opi. huius gloss. sed ibi videbis veritatem. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diaconatu. Solu. ordinabitur cum illa protestatione, si non es ordinatus, te ordino, &c. prout sit in illo, de quo ignoraba
a tur, an fuerit baptizatus, [a] vt no. in c. 2. de bap.

ADDITIO.

2 ¶Baptizatus. Sed Host. cuius sunt verba q̃ refert Abb. Sic. dicit, q̃ ordinãs debet instruere ordinandum, quod si aliàs fuerit ordinatus rite, non habeat intentionem iterum recipiendi ordines, nec ordinatur iterum. similis cautela est in baptismo, vt in c. 2. de presby. non bapti. Item aduerte, inquantum gl. fi. hic dicit, quod episcopus potest dispensare cum ordinato per saltum, seu præposterè. Nam Host. hoc intelligit quando hoc fecit ignoranter: secus si scienter. quia tunc solus Papa dispensat, arg. §. ri. prox. c. 2. Nam secundum Host. talis offendit mentem tit. §. proxi. vult aut dicere Host, secundum Bu. & Car. hic, in 3. q. quod paria sunt, vel nõ esse ordinatum, vel esse ordinatum, & non del. ito modo, de translat. prælat. c. 2. & istud communiter tenetur Doct. Ale. de Ne.

De eo qui furtiue ordinem recipit. Rub.

Interdum quis ordinatur præpostere, & per saltum; & de his visum est. quandoq; vero quis recipit ordinem furtiue. i. sine ordinatione, & licentia sui superioris. & sine examinatione, vt quia ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & de hoc nunc videndum est. ad materiam facit c. Salonitanæ. 63. dist. 109. q. 2. Lugdunensis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sine examinatione, & consensu superioris, recipit veros ordines, tamen non habet eorum executionem, sine dispensatione.*
2 *Archidiaconus venit appellatione prælatorum.*
3 *Monachus per ingressum religionis non liberatur à contractu, vel delicto, ante ingressum perpetrato.*
4 *Archidiaconus non potest regulariter excommunicare.*

CAP. PRIMVM.

VEniens. Qui furtiue recipit ordinem, si cõtra hæc facientes lata erat excommunicatio, sine dispensatione Papæ in sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere nõ potest, sed si excõicatio lata non curat, episcopus, & Abbas poterunt dispẽsare. h. d. cum duob. seq. Prima pars narrat factum, secunda. ibi, vnde, ponitur responsio distingueus. & secunda subdiuiditur. tertia ibi, si vero. Casus literalis. Clericus quidam P. nomine accessit ad Papam exponens eidem se furtiue diaconatus ordinem suscepisse, vnde mandat Papa episcopo diœce. quod si non fuit ab ipso, vel ab aliquo Archidiaconorum suorum, vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus, cõdigna sibi impo sita pœnitẽtia, promoueat ipsum ad officiũ sacerdotis dispẽsatiue, pro arbitrio suo, nisi alia impediãt. si vero excõicatio super hoc facta fuit, ipsum moneat, vt in aliquo monasterio, seu canonia habitum suscipiat regularem, & postquam ibi fuerit aliquanto tempore laudabiliter conuersatus, poterit cum illo misericorditer prouidere. alioquin nulla ratione
1 Papa permittit eum ad sacerdotium promoueri. B. †No. 1. q̃ furtiue, & clandestine ordinatus sine examinatione, & consensu superioris, recipit verũ ordinem, sed non hẽt exactitio nẽ illius ordinis, nisi ex dispensatione. Secũdo no. arg. quod Archidiaconus, vel inferior prælatus, potest excõicationem promulgare, & habet iurisdictionem. de quo tamen dicendum, vt no. in c. Archidiaconus. de offi. Arch. & in e. cum ab
2 ecclesiarum, de offic. ordi. † No. 3. arg. q̃ appellatione prælatorum, continetur Archidiaconus, [a] vt patet ibi, prælatorũ, &c. sed potest dici, q̃ Papa hic hoc ideo expressit ad maiorẽ mentis claritatem. No. 3. q̃ sicut incidit in irregularitatem ministrans post interdictum, ita suscipiens ordinẽ in excõicatione. ista est rõ, quare cum ordinato, post sententiã excõicationis, solus Papa dispensat. pro hoc c. cum illorum, de
3 sent. excom. † Item no. q̃ licet ingressus religionis non tollat contractum, & irregularitatem ex proprio delicto, præbet tũ facilitate dispensandi, de quo, §. de apostа. c. 2. Item no. casum, in quo permittitur episcopo dispensatio. & concludе, q̃ aut excõicatio non erat lata, & tunc episcopus potest dispensare iure suo cũ illo furtiue ordinato. [b] si vero excõicatio erat lata, tunc si intrat religionem, potest episcopus etiã iure suo dispensare. si vero manet in sæculo, tunc vt promoueatur ad maiorẽ ordinẽ cũ recepto, solus Papa dispensat, idem f̃m Io. And. in ordine furtiue recepto, sed in aliis prius habitis poterit episcopus dispensare, & hoc facit iste tex. in
c fi. iuncto c. seq. [c] † In gl. 2. in fi. cõclude melius, q̃ de iure cõi
4 Archidiaconus excõicare non potest, nec fundat intentionem suam, nisi in duob. quæ no. in c. ad hæc. in §. in quadam, de offi. Arch. In aliis vero si quid præcipit Archidiaconus, hoc fecit de iure speciali, & cõiter officiũ Archidiaconi cõsistit in consuetudine. ad hoc quod no. in c. 2. §. tit. prox. Excõicare vero nemo põt, nisi iudex ecclesiasticus, & hẽat subditos. ad hoc c. 1. de sen. exc. li. 6. facit. ad hoc c. Archidiaconatus. de off. arch. in gl. in ver. dispẽses. in fi. opi. gl. vi magis cõis, & plus mihi placet, vt tunc solus Papa dispenset, q̃n excõicatio erat promulgata in cõtrafacientẽ: qa tũc iste ordinatus est irregularis, & intellige q̃ fuit lata excõicatio per alia verba, q̃ recitentur in tex. secus puto vbi fuisset facta prohibitio simpliciter sub pœna excõicationis, quia tunc cessat irregularitas. In gl. fi. ibi, nõ tuo iure. &c. vult ergo gl. q̃ etiam cum intrante religionẽ, episcopus dispensare potest, nõ ẽt cum recipiente ordinẽ furtiue, vbi excõicatio lata fuit. tũ vi tex. innuere oppositũ. sed pro dicto gl. facit tex. in c. fi. §. e. prope fi. Nec ob. c. 2. de apostа. dicit. n. quod ingressus religionis, non tollit defectum prouenientem ex proprio delicto, sed tribuit facilitatem dispensandi. & ita loquitur hic, si. n. non intraret
d religionem, Papa nõ dispensaret cum isto, [d] licet posset &c.

ADDITIONES.

a ¶Continetur archidiaconus. Adde Clar. in cle. 2. § olim. q. 9. de sepul. eandem in cle. 1. de exce. præla. Imo etiam quilibet habens dignitatem perpetuam, venit appellatione prælati, vt no. idem Car. in cle. 1. q. 1. de supp. negl. præl. & Ioan in c. de multa, supra de præb. Zach.
¶Archidiaconus. Qui proprie dicantur prælati, tradidit Fel. in c. 2. ver. gl. fi. supra de iudi. Seb. Sap.
b ¶Ordinato. Dicit tamen Host. cum furtiue ordinato etiam si excommunicatio lata non erat, ecclesia Romana de facili non dispensat, nisi religionem aliquam ex approbatis ingrediatur. & pro hoc facit infra c. fi. & Io. An. & Buc. simpliciter referunt hoc dictum. Sed D. Car. in 1. q. dicit effectu. dum opin. gl. 2. fi. vt distinguatur, an sit lata excommunicatio, an nõ. Sed credo opi. gl. & dist. quam hic refert. Ab. Sic. esse tenendam de iure, opinione vero Host. procedere de stylo curiæ Romanæ. Ale. de Ne.
c ¶c. seq. Sed hoc intellige, nisi excommunicatio lata fuisset, quia tũc episcopus non posset dispensare in ordinib. receptis ante ordinem furtiue receptum, quia recipiendo ordinem in excommunicatione, efficeretur irregularis, in qua irregularitate solus Papa dispensat, vt in c. clerici, supra de cle. exc. min. & hoc videbis, infra eo. c. fi. Ale. de Ne.
d ¶Isto. Sed nunquid poterit compelli, vt intret religionem? Do. post Host. dicunt, quod nõ, per hunc tex. in ver. moneas. quia sicut ad fidem quis nõ cogitur 45. di. qui sincera, sic nec ad religionem. hæc. n. non est res præcepti, sed voti 32. q. 1. talia. non postquam sunt suscepta, sunt seruanda. 23. q. 5. ad fidem. sic etiam in arbitrijs, & in cõtractib. quia ab initio fuit voluntaris postea vero sunt necessitatis. in l. 3. §. 1. ff. de arbitr. & in l. fi. C. de act. & obli.

SVMMARIVM.

1 *Ordines plures sacri citra quatuor minores non possunt eodem die conferri.*
2 *Dispensatio non conceditur abbati, vel inferiori prælato, nisi in casibus iure expressis.*

CAP. II.

VM H. lator. Summatum est §. cap. proxi. prima pars narrat facti, cui secundo respõdendo distinguit ibi, quia vero. Casus lit. Quidam H. nomine, accessit ad episcopum tempore ordinationis, & idem eps iuxta consuetudinem patriæ, cõtulit ei quatuor minores ordines, quibus non contentus, furtiue præter cõscientiã episcopi, subdiaconatus ordinẽ suscepit. Postmodum dicẽs q̃ male fecerat, ad Pa. accessit rem sibi exponens. Quia ipse multum excessit, mandat Papa diœcesano episcopo, vt eum in minorib. ministrare permittat, si vero domum religionis intrare voluerit, si aliàs dignus fuerit, abbas suus si voluerit in alijs ordinib. cum eo poterit dispẽsare, &
1 †No. 1. quatuor minores ordines licite possunt eidẽ eadem die conferri, sed subdiaconatus vna cum minorib. ordinib. eodẽ die conferri nõ debet, de quo in c. 3. §. de temp. ord. An aũt acolytatus, & subdiaconatus, possint cõferri eodẽ die, & breuiter dic, q̃ non, quia regulariter suscepto plurimũ ordi
a nũ, eodẽ die fieri nõ põt. [a] fallit tñ in quatuor minorib. vt in
2 d. c. 3. & c. dilectis, & in c. literas, e. ti. † Vlt. no. casũ quo abbas põt dispẽsare. sed regulariter est f̃m Inn. & Host. & est cõmunis opi. q̃ abbas, vel alius ꝑlatus inferior, nunquã dispẽsat, nisi in casib. a iure expressis. qa grauiora sunt reseruata epis. ad hæc cle. 1. de priui. & c. at si clerici. §. de adult. vbi plene dico.
b & c. cũ ex eo. de ele. li. 6. [b] & hoc dictũ tene perpetuo mentis, quia

ADDITIONES.

a ¶Potest. Istam opi. tenet Ho. & communiter Doc. qui dicunt q̃ eodem die excedit, licet non tantum, quia receptio plurium ordinum similiter ligitur prohibita, vt in c. dilectus. de temp. or. & in c. 2. ver. sed neque. de transl. præl. Quid autẽ de recipiente duos ordines sacros, eo. die. de hoc est opi. de quo Spe. in ti. 2. §. nunc ostendendum. ver. 52. & 53. & §. nunc de episcoporum. ver. prohibetur. vbi dicit in diffinitiõe, episcopum non posse dispensare. hoc non reperiatur adde c. dilectus. de temp. ord.
b ¶Lib. 6. Et idem dicit hic Inn. de capi. & Doc. etiam sequuntur. Nunquidam tem episcopus debeat dispensare cum consensu capituli, an vero solus possit dispensare, dic, vt per gl. in ver. episcopi. quæ inc. licet igitur. io c. cum ex eo. de ele. in 6. Ex quo facit regulam, q̃ licet episcopus dispensare possit, vbi simpliciter cõceditur dispensationẽ posse fieri, licet de episcopo non fiat mentio, vt dixit Inn. & Doct. in c. dilectus. de temp. ord. tamẽ caput ecclesiæ cathedralis, vel alij inferiores prælati dispensare nõ possunt, nisi de ipsis fiat expressa mentio, vt dispensare possint, vt dixit hic Inn. & Doc. Ale. de Ne.

quia est singulare. In glo. 1. in fi. quidam tenent oppositum, sed dic vt no. in c. 1. de temp. ord. vbi ponuntur opi. & propter difficultatem opinionũ, facta fuit hic mentio de cõsuetudine loci, vnde ad hæc est iste tex. no. q̃ vbi subest consuetudo loci, possunt licite quatuor minores ordines conferri. nam consuetudo interpretatur legem, vt in c. cum dilectus,
a de consue. & in l. si de interpretatione. ff. de leg. [a]

ADDITIO.

a ¶De leg. Sed pro intellectu textus quæro, quare ordinator non fuit puni tus? Doct. dicunt tex. intelligendum, q̃ quod iste receptis minoribus ordinib. ead. die se immiscuit inter acolytos, qui debebant ordinari ad subdiaconatum. vnde ignoranti sibi non imputabitur. secus si sciuisset, quia tunc esset magis puniendus, de tempo. ord. dilectus. & de translat. præl. cap. in fi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri non possunt recipi ab alieno episcopo, nisi obtenta licentia à proprio.*
2 *Episcopus potest adiuuare dispositionem canonis, qui dum simpliciter loquitur, ipse potest imponere pœnam contrafaciendi.*
3 *Ordines plures sacri non possunt eadem die vni conferri. tamen collati tenent, licet eorum administratio sit prohibita. intellige vt in nu. 4. & 5.*
6 *Notarius siue sacerdos, qui semper pro talibus habiti sunt, si moueatur quæstio, quod non sit notarius, vel sacerdos, quid agendum.*

CAP. III.

INnotuit. Summatum est supra cap. 1. Cõis diuisio. fcda ibi, cõsultationi. Casus literalis Quidam clericus G. nomine, & duo alij cũ literis episcopo sui accesserunt ad episcopũ Seguntin. vt ordines reciperent ab eodem. Episcopus dũ accederẽt ad ordinationem, excõicauit quemcunque, qui se ad duos sacros ordines ingereret. prædicti clerici nihilo minus subdiaconatus, & diaconatus ordines susceperunt furtiue. quæritur quid iuris de illis. Respondet Papa, q̃ illi de iuris rigore, nõ debent in susceptis ministrare, sed si ad religionem voluerint transferre, peracta pœnitẽtia, si laudabiliter ibi fuerint conuersati, diœcesanus illorum, cum licentia Papæ cum
1 eis poterit dispẽsare, vt in susceptis ordinibus ministrẽt. Ber. †Not. primo, q̃ clericus vnius diœcesis põt accedere ad epi-
2 scopum alterius diœcesis. & ab eo ordines recipere; sed hoc in telligе obtẽta prius licentia ab episcopo, & ordinatus, & ordinator punirẽtur, vt in c. 1. & 2. & fi. de temp. ordin. lib. 6. †Se-
a cundo no. episcopum posse adiuuare [a] dispositionem canonis, per appositionem pœnæ. vnde si canon aliquid prohibet pœnam non apponẽdo, potest episcopus per statutũ suum pœnam apponere, quia tunc non derogat, sed adiuuat dispo-
3 sitionẽ canonis. pro hoc c. vt animarum. de const. li. 6. & no. de elect. †Tertio no. q̃ licet duo ordines simul conferri non possint: collatio tamen tenet, sed executio interdicitur: non ergo impedit impressionẽ characteris simulatio, sicut nec furtiua receptio, nec præposteratio, sed omnibus his casibus impeditur, vt §. tit. prox. cap. 1. No. quod recipiens ordinem
4 in excommunicatione, non potest ministrare in ordine sic suscepto, etiam de licentia episcopi, & facit iste tex. q̃ etiam cum intrante religionẽ, nõ possit episcopus dispẽsare. nam hic mãdatur, vt faciat de licentia Papæ, ipse ergo de iure suo
5 nõ potest. †In glosin ver. ministrare. ibi, quia contra sniam excommunicationis. ex hoc soluitur cõtrariũ, quod posset formari de ca. literas, de tempor. ord. vbi dicitur recipiens simul duos ordines sacros, suspenditur tũ ab executione vltrius ordinis sic furtiue recepti, & hic suspenditur ab omnibus ordinibus. nam hic loquitur quando excommunicatio præcessit, & sic iste effectus est irregularis, sed vbi excommunica
5 tio non præcessit, habet locum contrarium. †In gl. fi. ibi, cũ de susceptis ordinibus, intellige hoc secundũ Host. quoad ordines furtiue susceptos. Nam in prius susceptis potest episco
b pus suo iure dispensare nisi præcessisset excommunicatio. vt
6 supra cap. prox. [b] †Extra glo. quæritur quidam fuit habitus pro sacerdote, nunc opponitur, q̃ non sit sacerdos, iste nõ potuit aliter probare se esse sacerdotem: nũquid sufficiat ꝑ-
c opi. [c] quidam enim dicunt, q̃ sic. vt in c. 1. de præsumpt. Argum. eorum quæ ibi no. Alij vero dicunt, q̃ aut episcopus innouet quæstionem, & tunc se fuisse ordinatum, aut opponitur ab alio & tunc procedit alia opinio. Host. distinguit inter factum antiquũ, & recens, vt in antiquo procedat prima opin. in recenti procedat secunda. sed potest dici prout in si mili not. Innocen. in capitu. veniens, de verborum, significatio. lib. 6. vbi notabiliter dicit, quod si mouetur quæstio de qualitate extrinseca inhærente personæ, puta quod talis nõ sit notarius, quod aut est quæstio inter alios, & tunc sufficit probare, quod ille communiter habebatur pro notario. argumen. in l. Barbarius. ff. de offi. prætor. & 3. quæst. 7. cap. infamis. in 9. tria. aut est quæstio cum ipso notario, vel presbytero, & tunc satis potest distingui inter antiquum, & recens: nam difficillimũ esset ordinato iam sunt quadraginta anni elapsi, q̃ forte perdidit literas ordinationis suę, probare nũc se fuisse ordinatum. & optime faciũt no. in §. mihi, in præalle.
d ca. illud. & per Host. in cap. inter quatuor. de cler. pereg. [d] & generaliter, an præsumat qualitas intrinseca, vel extrinseca, no. Bart. in l. sciendũ, ff. de verb. obligat. aliquid per Io. And.
e in c. sicut, de re iud. vbi posuit aliqua dicta Innoc. hic. [e]

ADDITIONES.

a ¶Posse adiuuare. Vide Bal. in l. prograꝑma. C. commi. vel episto. vbi pulchre loquitur. & gl. c. 2. de const. li. 6. Per. in c. 1. in reper. And. Bar.
b ¶c. prox. Dixi in c. 1. supra. e. in add. 3. quæ inc. hoc intellige. Ale. de Ne.
c ¶Duas opin. Adde quod Inn. in c. 1. de ver. sig. lib. 6 distinguit, quod aut mouetur quæstio inter alios, vtrum talis sit notarius, vel sacerdos. tunc probatio, q̃d habeatur communiter pro notario sufficit, sed si contra eum mouetur de ea re quæstio, adhuc subdistinguit, quod in facto, vel creato recenter, debeat ordinationẽ probare, in antiquo autem secus, sed quod communiter pro tali haberetur. ita etiam tenuit Bar. in l. actuarios, C. de actua. & multi. lib. 12. & Ale. consi. 139. vol. 1.
d ¶Pereg. Et dicit But. hoc procedere etiam si constaret ipsum ab alio epo esse ordinatum, postquam suus episcopus eum admisit cum ordine suo, quia sufficit, quod fuerit habitus pro tali. Inn. alle. hic. Sed clarius hoc tenuit Inn. in c. super his, in gl. fua. in ver. ad excipiendum. in fi. vbi dicit quod si aliquis longo c. tempore seruiuit in aliquo ordine, oritur tanta præsumptio, quod fuerit ordinatus, quod in negantem transfertur onus probandi. Ale. de Ne.
e ¶Hic. Sed aliqua bona dicta dicit hic Inn. quæ quotidie allegãtur. Primum est, quod si iudex facit aliqua extra iudicium pertinentia ad officiũ sui, illa præsumuntur bene facta, nisi probetur contrarium. hoc limitat Inn. duob. modis. Primo quando ius dicit formam probãdam, vt in c. facto, de sent. exc. & de test. c. in omni. nam tunc non præsumeretur actũ bene factum nisi probaretur. Secundo quãdo ius præcipit interuenire scripturam. vi. n. præcepisse, quod scriptura interueniret, vt per eã probaretur solennitas, vt in c. 1. de sen. ex. in 6. de app. c. coroti. Tertio limitat Bu. quia pro gestis extra iudicium, quæ iudex tenetur extra iudiciliter expedire, non præsumetur, vt in c. conquerente. de resti. spol. & hoc etiã est de mẽte Inn. q̃a loquitur de extraiudicialib. pertinẽtib. ad offiñ iudicis. Secũdum dictũ Inn. est quod in his quæ fiũt extra iudicium inter partes, præsumitur solennitas, nisi contrarium probetur. & hoc intelligit But. quando actus est gestus cum maturitate. nam tunc præsumitur rite gestus, secundum eum. alleg. no. in l. 1. C. de vsu. Ex hoc infert Inn. quod si aliquis dicit defectum formæ interuenisse in electione, vt puta, quia nõ fit seruatum factum, vel collatio habita, vel communis electio, ipsi opponenti incũbit probatio huius negatuę. & hoc sequitur hic Bu. Et de ista materia dic, vt in c. quod sicut, de reiu. & in c. cum in iure, de offic. dele. Et de gestis per contrahentes extra iudicium. an præsumatur solennitas, late examinat Bar. in l. sciendum, ff. de ver. ob. tangitur in d. c. sicut. de reiu. Tertium dictum Innocen. hic est, quod probatio solennitatum, cum procedat tãtum ex præsumptione, cito per alias probationes tollitur, vt de præsumpt. quia verisimile. vnde dicit, quod iudex facile admittat probationes in contrarium. quod dictum, est menti tenendum. Adde aliud dictum Inn. in c. quia verisimile. de præsum. vbi dicit, quod quãdo iudex ex præsumptionib. procedit tantum, multum temperare debet sententiam, & maxime ne condemnet, nisi raro, & modice ad pœnam pecuniariam, vt licite posset hoc colligi ex sentẽtia Salomonis, de qua in c. afferre, de præsump. vbi licet ex præsumpt. adiudicauerit mulieri filium, tamen noluit aliam condemnare ad mortem, ad quam iustissime erat cõdemnanda, si legitime probatum fuisset cõtra eam, quod filium alterius subtraxisset. Ale. de Ne.

De excessibus prælatorum. Rub.

Supra visum est de varijs delictis subiectorum, sed ne prælati subpirent, subijcit de excess. præla. vel aliter, & melius. supra visum est generaliter de varijs excessibus: tam prælatorum, quàm subditorum, nunc subijcit rubr. specialem de de lictis ipsorum prælatorum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus debet tractare sacerdotes, non vt vasallos, sed vt fratres.*
2 *Episcopus, an possit excommunicare, & alia exercere iurisdictionalia, sine consensu Capituli, & an possit prædicta præscribere contra Capitulum.*
3 *Excommunicationis sententia potest ferri sine aliqua citatione, licet ita lata sit iniusta. 4.*
5 *Excommunicatio nunquam fertur in pœnam.*

CAP. PRIMVM.

PEruenit. Monet prælatos abstinere à gra uaminibus subditorum, & aliqua enumerat, & geminatam pœnam imponit contrafacientibus. secunda pars ibi sciturі. Casus literal. Episcopi presbyteros, & alios clericos quasi filios, & fratres summa debent charitate tractare, sed ipsi contrarium faciebant, quia nisi ad voluntatem corũ eis pecuniam soluissent, diuinum officium interdicebãt eisdem: vnde mandat Papa episcopis, quatenus in eos tallias, & exactiones indebitas exercere non præsumant, nec de cętero illos grauent indebite. vel tractent inhoneste; & sine cõ filio Capituli sui ipsos suspendere, vel eorum ecclesias interdicere non præsumant; neque duas, quarum vna sufficiat, eos habere permittant; nec aliquos excommunicent sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordine iudiciario, scituri, quod si cõtrafecerint, Papa eos taliter puniet, q̃ timore pœnæ alij à similibus abstinebunt. B.

1 †No. 1. ex tex. quod presbyteri, tractandi sunt per episcopũ, vt filij, seu fratres: non autem vt vasalli: nam & ipsi presbyteri sunt, licet pro bono publico habeant illam præeminentiã.

a vide bonũ tex. in c. cũm subiectus, 95. dist. [a] vnde dicit canõ, & episcopus, in quolibet loco sedens, stare presbyterum coram se non patiatur, vt in c. episcopus, ead. dist. & in cap. seq. vbi dicitur. quod in loco publico debet episcopus sedere in sublimiori loco, sed in camera, debet se putare collegam sacerdotum, id est parem sacerdotibus. [b] No. 2. regulam, quod

b episcopi non possunt aliquam exactionem exercere in clericos, nisi reperiatur iure, vel consuetudine permissa. 10. q. 3. quia cognouimus. 18. q. 2. seruitium. & in c. cum Apostolus, de censi. & multas extorsionum species vide in clem. 1. eod. tit. & concor. tex. in c. aduersus, de immun. eccle. vbi exemplum de Pharaone. Item no. q̃ pœna imponitur ad duos effectus, scilicet, vt delinquentes puniantur, & vt cæteri metũ

c habeant. [c] concor. c. 1. supra, de male. † In gl. in vers. capituli.

2 in fi. Vult ergo hæc gl. episcopum non posse aliquem excõmunicare, nec suspendere, nisi de consensu Capituli. Doc. dicunt hic, quod in excommunicatione, nihil hic dicitur de cõsensu Capituli. Item in suspensione, dicunt tex. dẽt intelligi quando episcopus vellet suspendere ecclesiam, vel presbyterum in perpetuum, vel ad longum tempus; vel quando clerici sunt subiecti Capitulo, ex cõsuetudine, iuxta no. in c. irrefragabili. §. excessus, de offi. ord. vel quando omnia communia sunt episcopo, & Capitulo: alias autem episcopus solus, potest suspendere, & excommunicare. & ita seruatur de consuetudine. Ego satis crederem in hoc distinguendum, q̃ in casibus prædictis, requiratur consensus Capituli; quia in arduis explicandis per episcopum, requiritur consensus Ca-

d pituli. [d] iuxta no. per Inno. in c. nouit, de his quæ fi. à præla. & quod no. in clem. 2. de reb. eccl. non alienan. quia episcopus de iure communi, etiam causam alicuius non debet sine cõsensu Capituli audire, vt in c. nouit, & in c. quãto, de his quæ fi. à præl. & in hoc casu posset procedere opinio. gl. sed hodie episcopi præscripserunt iurisdictionalia contra Capitula, & valet talis consuetudo, & præscriptio, vt in c. 3. de consuet. lib. 6. In quibusdam tamen non valet talis consuetudo, vt no. in dicta clem. 2. & in cap. pastoralis, supra, de don. In gl. in ver. sine ordine iudiciario, ibi, si legitima admonitio fiat, dic, q̃ etiam debet seruari ordo, de quo habetur hodie in cap.

3 primo, de senten. excommunic. lib. 6. alias punitur, vt ibi. † Et no. hanc. in fi. Ex qua habes vnam specialitatem in excommuniatione, respectu aliarum sententiarum, vt valeat excõmunicatio lata sine citatione, licet sit iniusta, & satis probatur, in cap. in sacro, de senten. excommunica. & no. 2. q. 1. in sum. sed aliæ sententiæ sunt ipso iure nullæ. vt 3. q. 9. caucãt. & c. omnia, & cap. 1. de cau. poss. & propriet. & capit. primo,

4 de senten. excommunica. lib. 6. † Et inquantum glo. dicit, monitionem præmittendam in suspensione, & excommunicatione. Inno. hic ponit notabile verbum, dicens, q̃ aut suspẽsio fertur propter contumaciam, & procedit ista gl. aut fertur propter crimen, & in pœnam; & tunc non requiritur alia qua monitio. sicut enim aliæ pœnę ingeruntur sine monitione, ita & pœna suspensionis. & pro hoc adduco tex. apertũ, in c. latores, de cler. excom. min. & sic secundum prædictam dist. debet intelligi, c. reprehensibili, de appel. vbi specifice dicitur quod admonitio, præmittenda est. ratio diuersitatis, inter suspensionem, & excommunicationem est, quia excõ municatio, nunquam fertur in pœnam, sed loco medicinæ, vt ille inducatur ad satisfaciendũ, nam eo ipso, quod satisfacit, reconciliatur Deo, ergo non debet amplius tenere excõ

c municatio; [c] sed suspensio, potest fieri in pœnam, & quantũcunque istum pœniteat, oportet tamen vt peragat pœnitẽtiam, siue pœnam delicti. & hoc semper no.

ADDITIONES.

a ¶95. dist. Vide bo. tex. in c. olim. ea. dist. qui dicit, q̃ olim erat idem episcopus, & presbyter, sed propter schismata, aliqui de presbyteris fuerunt electi ad corrigendum presbyteros, & isti appellati sunt epi. Ale. de Ne.

b ¶Sacerdotibus. Tu autem hæc declara, vt plene dixi, in c. quam graui, in vlt. addi. de crim. Fal. Ale. de Ne.

c ¶Habeant. Concordat etiam. c. 2. de malef. & sic pœnæ timor, quãdoque est causa virtutis. pro hoc l. 1. ff. de iust. & iu. vbi dicitur, bonos, non solum metu pœnarum, sed etiam præmiorum exhortatione efficere cupiẽtes. & omnino vide tex. cum gl. de pœn. di. 1. sicut sacta. Ale. de Ne.

d ¶Capituli. Vtrum episcopus possit excommunicare sine cõsensu Capituli, vide Arch. in c. 18, qui. 1. 5. q. 8. vbi dicit, q̃ si episcopus vult perpetuo suspendere ab officio vel beneficio, non debet hoc facere sine consensu capituli. An autem Archiepiscopus solus possit excommunicare episcopum suffraganeum suum, videtur quod sic, per text. in capit. Romana, de offic. ordin. libro 6. & hoc expresse tenet Innocen. in capit. graue. circa medium, de præb. Sed potes dicere, quod verbum solum, positum ibi per Innocen. intelligitur quoad excludendum numerum episcoporum, non quod excludendum capitulum suum. ad hoc vide bo. tex. in c. si autem. §. solus. 15. q. 7.

¶Cõsensus Capituli. vide Fel. in c. causam. ver. vbi materia est ardua, supra de iud. & in c. fi. 15 autem sola, de off deleg. Seb. Sap.

e ¶Excommunicatio. Et de hoc vide gl. 2. q. 3. epi. epi. & c. nemo. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, non potest vnam ecclesiam alteri subiectam à seruitio illius liberare. de quo, num 3.*
2 *Clerici vnius ecclesiæ possunt vigore consuetudinis, præstare obsequiũ, & reuerentiam inferiori prælato, citra episcopum.*
4 *Archidiaconus fiendat quasi officium suum, & consistit in consuetudinibus.*

CAP. II.

1 ADhæc. †Episcopi, ecclesias Archidiaconis subiectas, ab eis liberare non possunt. h. d. Vel generalius sic. Non potest episcopus sine causa, ecclesiam alteri subiectã, ab illius subiectione, & obsequio liberare. Et secunda pars ibi, mandamus. Casus literalis. Quidam episcopus sufraganeus Cathuarien. Archiepiscopi, plures ecclesias constituit immunes à consuetudine, & obsequio Archidiaconorum, propter quod reditus eorũ diminuebantur, peruenit hoc ad Papam, vnde mandat Archiepiscopo prædicto, quatenus factum episcopi super hoc corrigat, & emẽdet. & ita prouideat quod Archidiaconis sua iu-

2 reuerentiã exhibeant, & honorẽ. B. No. 1. ex tex. Archidiacono posse ex cõsuetudine acquirere seruitia, & obsequia in alijs ecclesijs in suo Archidiaconatu positis, vel ẽt alibi, & sic valet consuetudo vt vna ecclesia præstet seruitium, & obsequiũ, seu reuerentiã, & honorẽ inferiori prælato, citra epm. Secundo no. ar. ibi, consuetudine, &c. q̃ de iure eõi, ecclesiæ non tenentur Archidiaconis in aliquib. obsequijs, seu seruitijs. † In gl. 1. in fi. Host. hic dicit, q̃ stante dignitate, non pũ-

3 eps cum Capitulo illius, iura diminuere, sede vacante: sed in toto potest supprimere illam dignitatem. & pro hac distinctione Host. possunt adduci duo iura noua, quæ multum faciunt, vt in c. 1. de re. eccl. non ali. lib. 6. & cle. 2. eo. tit. Sed dic melius, q̃ ant dignitas, seu ecclesia inferior nõ vacat, aut licet. Primo casu, pũt eps cũ capitulo suo ex cã diminuere iura illius inferioris, & attribuere alteri ecclesiæ, vt puta si vna abbatia dat, altera multũ egeat, sed sine cã hoc facere non pũt, hoc probatur, in d. c. 1. Itẽ pũt in totũ illã ecclesiã vnire alteri, seu

a men. 2. [a] Si vero alia ecclesia vacat, & tunc de vnione, seu suppressione in totum dic, vt in d. clemen. 2. nam potest ipsam facere, non obstante vacatione, sed diminuere ipsius iu-

b ra non pũt, [b] non dato sibi defensore, vt in d. c. 1. Ergo are potius sede vacante permittatur suppressio, & vnio in toto, quã diminutio pro parte, vide bonam gl. in d. clem. 2. & inde materiam gl. an episcopus possit priuilegium cõcedere vni ecclesiæ in præiudicium alterius, quod plene, no. per glo. & Doct. in c. constitutus, de relig. dom. Et ex prædictis infero ad intellectum huius c. quod si hoc fecisset causa liberandi has ecclesias inferiores ab obsequio Archidiaconi, & similiter seruata forma, quæ in alienatione seruari debet, vt in dicto

c re. [c] † In gl. fin. ibi potius ex consuetudine, quam iure immu-

4 tur, &c. No. bene gl. iuncto tex. quod officium Archidiaconi, vt plurimum consistit in consuetudinibus, & ita debet intelligi fere totus tit. de offic. Archid. vt procedat secundum locorum consuetudinem, & dixi fere, quia de iure cõi sundat Archidiaconus intentionem suam super duabus, videlicet super ordinatione clericorũ, & super institutione corporali, vt ponat institutos in possessionem, vt in c. ad hoc. & in quadam, de offi. Arch. vbi per Io. And. plene tractatur.

ADDITIONES.

a ¶Clem. 2. Idem probatur in c. consultationibus, de don. Ale. de Ne.

b ¶Non potest. Vide glo. in cap. 1. 10. distin. & ibi Cyn. cap. 1. 22. dist. & in gl. Ale. de Ne.

c ¶Subsistere. An autem episcopus ex causa possit ad tempus retinere fructus ecclesiæ vacantis, dic, vt in c. 1. vt eccl. benefi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Habens ius conferendi beneficia, non potest illa pro suo vsu retinere, sibi conferre. 2.*
3 *Custodia, ecclesia vacante, spectat ad illum, ad quem spectat eius collatio.*
4 *Conferens beneficium sibipsi, perdit ius conferendi illud, & collatio spectat ad superiorem.*

CAP. III.

1 ADaures. † Archidiaconi, ecclesias sibi subiectas ad suum vsum retinere non possunt. hoc dicit. Vel generalius, & sic. Habens subiectionem, seu collationem beneficii, illud pro suo vsu retinere non potest, seu sibi conferre. hoc dicit. prima pars narrat factũ. secda prouidet, ibi, mandamus. Casus literalis. Quidam Arch. Exonen. episcopi, in ecclesijs, q̃ in suis archidiaconatibus vacabãt, se authoritate, ppria intrudere non verebãtur, & eas suis vsibus deputabant, cũ pso-

1 nas deberẽt instituere in eisdem. Peruenit hoc ad Papã. vnde mandat episcopo Exonen. quatenus illos, q̃ taliter occupãt ecclesias, vel detinẽt occupatas, ecclesiastica cẽsura cõpellat, vt eas dimittant, & ordinẽtur de psonis idoneis. ptatos vero Archidiaconos, p tãta præsumptione puniat animaduersio

2 necõdigna. Bern. No. primo ex tex. qã quis dicitur se intru-

2 dere [a] in ecclesiã, qñ eam nõ consequitur ab habente potestã conferendi, concor. ca. ex frequentibus, de inst. † Secũdo no. qã habẽs ecclesiã sibi subiectã, nõ põt illius ecclesiæ re-

2 ditus sibi retinere, sed debet illi ecclesiæ de prælato, q̃uider e, quod procedit, ẽt si beneficiũ sit manuale, vt in cle. ga regula

b res, de suppl. neglig. præla. [b] Tertio no. qã si Archidiaconus nõ cõfert ecclesiã sibi subiectã, vel cõfert personæ indignæ,

3 potestas ordinãdi deuoluitur ad superiorẽ, scilicet ad episco-

3 pum. † Itẽ gl. prima, ibi, sed si causa custodiæ, &c. aduerte, ga si glo. tollexit archidiaconũ posse habere custodiã ecclesiæ vacantis sibi subiectæ, donec fuerit prouisum de rectore, be

4 loquitur, nã ad illum spectat ecclesiæ vacãtis custodia, ad quem spectat illius collatio, ad hoc gl. in ca. cũ vos, de offi. or

4 di. plene tetigi in capi. bonæ memoriæ. de appel. & per Inno. in ca. vt nostrũ, vt eccl. ben. sed si gl. intellexit, quod custodia cuiuscunque ecclesiæ vacãtis spectat ad Archidiaconũ de iure communi, male dixisset, & esset contra casum c. cũ venis-

4 sent, de institu. & ideo intellige primo modo. Et in fin. gl. dic, quod etiã si ecclesia pleno iure esset subiecta archidiacono, vel alij prælato, nõ posset ille, illam retinere, vt in præalle. cle.

4 quia regulares. nisi esset de mensa sua. & vide gl. in clemen. 1. de excess. prælat. in vers. si ad mensam. † In gl. in ver. ordinãs, ibi, ad eorum præsentationẽ, hoc ideo forte dixit gl. ga intellexit, q̃ huiusmodi ecclesiæ siẽt in Archidiaconatib. istorũ, pertinerẽt ad præsentationẽ Archidiaconorũ, & nõ ad collationẽ, sed tu potes dicere latius, q̃ aut istæ ecclesiæ pertinẽbãt ad collationẽ Archidiaconorũ, & tunc si contulerũt ipsibipsis, incõtinẽti fuit deuoluta potestas pferẽdi in epm, qa collatio fuit facta indigno, & episcopus tũc, puidebit sine præsentatione alicuius, iure deuoluto, in c. quanquã. de electionib. li. 6. & in præalle. cle. quia irregulares. aut retinuerũt in vsus suos, & tũc lapso tẽpore eis permisso ad retribuẽdũ, episcopus cõfert solus iure deuoluto, vt in c. 2. de cõcess. pbend. aut spectabant ecclesiæ ad præsentationẽ archidiaconorũ, & tũc si lapsa sunt tẽpora præfixa ad præsentandũ, epi-

4 scopus prouidebit, argum. in c. quoniam, de iure patron. sed si adhuc non est elapsum tempus præfixũ ad præsentandũ. & Archidiaconus huiusmodi fructus, tanquã suos dilapida

c ret, tũc posset habere locum glo. vt episcopus prouideat ad præsentationẽ Archidiaconorum, vt vult gl. hic, & Inno. [c]

ADDITIONES.

a ¶Intrudere. Intrusus quis dicatur, vide Fel. in c. in nostra. ver. quot modis, supra de rescr. & in c. veniens, ver. no. quod intrusus. supra de accu. Se. S.

b ¶Prela. Dic, vt plene habetur in c. vni. vt eccl. benefi. Ale. de Ne.

c ¶Non. Sed D. Car. dicit hanc gl. no. quia sing. est. Nam vult quod Archidiaconus, de iure communi, habeat præsentationẽ in ecclesijs sui archidiaconatus, nisi aliud disponat consuetudo, de quo se remittit ad c. cum venerabili, versic. verum, de excep. in 1. quæstio. Sed aduerte, quia Inno. hic in verbo, ordinans, dicit satis esse de iure, q̃ si ille ad quem pertinet ordinatio ecclesiæ cum male ordinat, cassata mala ordinatione, superior eam ordinabit, & nõ ille cuius collatio est cassata arg. ĩ. eo. inter. Dicit tũ Inno. hoc non esse verum, nisi vbi in iure expressum reperitur, vel nisi in pœnam delinquentis, superior hoc sibi pientẽtialiter retineat. & dicit in hoc. q̃ potest sibi retinere quando eo casu, collatio ad alium non deuoluitur. non enim debet retinere ius ad alium deuolutũ. no. bene ista verba Inn. q̃ quanquam ordinatio, id est collatio, non teneat, non deuoluitur ad alium ius conferendi pro illa vice, nisi vbi in iure reperitur expressum, vel nisi iudex in pœnam delinquẽtis sententialiter sibi retineat facultatem conferendi pro illa vice. & q̃ iudex potest sibi retinere, nisi ad alium esset ius deuolutum. q̃ no. Ex hoc infertur, an si collator conferat personæ indignæ, collatio deuoluatur ad superiorem pro illa vice. de quo ĩ. eo. inter dilectos. & Ioan. And. D. Card. & But. transeunt cũ hoc dicto Inno. & dicunt, q̃ faciunt pro hoc, no. in c. bonæ. el 2. de postul. Præl. & de offi. ord. cum vos. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia quomodo puniatur de iure canonico, tam perpetrata per clericos, quam laicos.*
2 *Sodomia est crimen ecclesiasticum.*
3 *Vlcera quare est potius crimen ecclesiasticum, quam furtũ, & rapina.*

CAP. IIII.

1 CLerici. [a] † Contra naturã quoquomodo peccãtes, si sunt clerici, deponũtur, & in monasteriũ detruduntur, si laici excõmunicantur, secũda

2 pars, ibi, si laici. Casus lit. Quidam clerici, & laici laborabãt illo vitio sodomitarum, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, & quinque ciuitates igne consumpsit, statuit Lateranen. concilium, vt quicunque illo vitio deprehensi fuerint laborare, si clerici fuerint, deijciãtur à clero, vel ad agendum, pœnitentiam in monasteria detrudantur; si laici fuerint excommunicentur, & à cœtu fidelium excludantur. Ber

2 nar. † No. ex tex. quod ecclesia habet iurisdictionẽ in laicos qui delinquunt contra naturam; & sic habes vnum casum valde generalem, in quo ecclesia vẽdicat sibi iurisdictionem in laicos. ex quo enim pro hoc delicto, eos excommunicat, manifeste colligitur, quod hoc crimen est ecclesiasticum. vt dicto capitulo, cum sit generale, de foro competẽti. Domi. Anton. intellexit, quod hoc crimen nõ erat ecclesiasticum, sed iudex ecclesiasticus hic se impedit propter perseueran-

b tiam in delicto; sed certe hoc dictum non placet, [b] & esset diuinatio ad istum textum, vnde dico, quod qualitercunque homines peccent contra naturam, vel in actu venereo, vel adorando idola, vel alio modo contra naturam, semper ecclesia põt iurisdictionem suam exercere in laicos, ita quod erit crimen mixtum, seu mixti fori. de hoc sentit Innocent. in capitulo quod super his, de vo. vbi dicit, quod etiam contra infideles peccantes contra naturam, ecclesia iurisdictionem exercet. nam & Deus puniuit, vt Gene. 19. vbi plene habetur historia, quæ tangit hoc capitulum. Eodem modo potest ipse vicarius: nam ex hoc peccato læditur ipse Deus, qui

3 est author naturæ. † Et per hanc rationem sensit Ioan. Mon. in capit. 1. de vsu. lib. 6. quod ideo ecclesia punit vsurarios, & non fures, seu latrones, quia vsurarij delinquunt contra naturam, facientes germinare pecuniam, quæ naturaliter non

c germinat, [c] &c. vt ibi. Sed oppo. contra text. in fi. dum dicit, quod debent laici excommunicari, & à cœtu fidelium excludi; nam per excommunicationem, sunt a cœtu fidelium exclusi, vt in cap. cum excommunicato, & in cap. excommunicatos. 11. quæstio. 2. & cap. à nobis, de exceptionib. Solu. exponitur secundum Hostien. pro id est. pro hoc l. fæpe. ff. de

d verb. signifi. [d] vel cum dicit excommunicentur, denotat pœnam spiritualem, cum dicit à cœtu fidelium, &c. notat pœnã capitalem, quæ imponitur per iudicem sæcularem, sed certe de ista pœna hic tex. non videtur sensisse. argum. opt. in c. in arciepiscopatu. de rapto. ideo intellige primo modo. vel hoc dicit ad maiorem expressionem, & vt etiam de facto excluduntur a cœtu fidelium, licet non obseruetur.

ADDITIONES.

a ¶Clerici. De ista decretali posset dici, vt dicit Bal. in l. cum vir nubit in fœminam. C. de adul. vbi dicit, q̃ illa lex nõ consuenit legi, quia de ea loqui non est honestũ & vide qđ de isto peccato luxuriæ contra naturã scribit late S. Th. in 2. 2. q. 44. art. pe. & vlt. & vide pulchrũ tex. in c. adulterij malũ & in c. flagitia. 32. q. 7. & q̃ no gl. in c. extraordinaria. 35. q. 3. & tex. cũ gl. in ver. Sodomita. c. omnes causationes. 33. q. 7. & q̃ no. Inn. & ibi late scripsi post eũ in c. 1. de adul. & vide ter. inst. de pub. iud. §. itẽ l. Iul. de adult. & in l. cum vir, C. de adul. & tex. ibi. & Ang. in Auth. vt nõ lux. contra naturam. coll. 6. Item apud Siculos multum frequentatur hoc vitium sodomiæ, tex. est in c. in archiepiscopatu, de rapt. quid aũt sic de Anglicis, vide pulchrum tex in c. fi gens Anglorum. 56. di. Sed Siculi respondent ad tex. in d. c. in archiepiscopatu, q̃ ibi nõ dicitur q̃ Siculi facerent, sed Saracẽni compellebant Siculos ad patiendum fœlius illud. Item de vitio isto sodomitico loquitur tex. in c. vt clericorũ mores. de vi. & ho. cle. Itẽ adde, q̃ sodomita potest postulare pro alio. Ita dicit Arch. in c. infamis, §. tria. ver. infames. 4. q. 7. similiter cõtra masculus muliebria pulsus, pro alio postulare non potest. tex. in l. 1. §. remouet, ff. de postul. & in d. §. tria. ver. infametur. Et adde, q̃ absolutio a peccato contra naturam, est de reseruatis episcopo, vt dicit Spe. in aureo reperto in tit. de pœ. & rem. §. sequitur in prin. vitium aũt sodomiticum impedit ordinis executionẽ, etiã post actam pœnitentiam, vt no. do. Ant. in c. nisi cum pridem. circa fi. prin. de renun. Itẽ dicit philosoph. c. 2. ethico quẽ refert D. Th. in 4. Sen. di. 6 1. q. 1. ar. 4. post mediũ, q̃ luxuria contra naturã non est humana sed bestialis.

b ¶Placet. Vtrũ iudex ecclesiasticus, possit cognoscere de vitio sodomię, & de hoc ẽt vide per Dom. Abba. in cap. in archiepiscopatu, & de raptori.

c ¶Germinat. Sed pondera istum tex. quod pro crimine ecclesiastico iudex ecclesiasticus non potest laicum facere incarcerari, seu eum punire criminaliter, vel ciuiliter ad aliam pœnam, quam sanguinis. sed solum potest exercere cõtra ipsum cẽsurã ecclesiasticam. Idem probatur c. postulasti, de iudęis, & in c. in archiepiscopatu. de rapt. & dixi in d. c. postulasti, in magna add. Ale. de Ne.

d ¶ff. de verbo. sig. Ex quo no. secundum Butr. quod quando copula, & ponitur inter duo quæ sunt idem, exponitur pro idem, ad hoc l. 1. cum ibi no. ff. de pac. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non debet parere superiori contra tenorem sui priuilegij.*
2 *Priuilegium libertatis, vel immunitatis potest concedi per Papam ecclesijs, etiam in præiudicium episcopi.*
3 *Priuilegia ecclesiastica violans, dicitur venire contra libertatem ecclesiasticam.*

CAP. V.

1 SAne si episcopi. † Si à priuilegiatis aliquid petitur contra tenorem priuilegij, licite denegatur. hoc dicit. Vel sic. Subditus non tenetur parere superiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem sui priui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a priuilegij.[a] h.d.Casus literalis. Quærebatur de pœna petentis aliquid à priuilegiatis contra priuilegij tenorem. Consultus Papa respõdet,quod episcopi aliquid ab Abbatibus, præter debitam obedientiam,non exigant, contra libertatem huic ordini concessam.si autem amplius exegerint, liberũ sit Abbatibus,huius ordinis, authoritate Apostolica denegare il-
2 lud quod petitur.B. † No.1. ex tex. quod in priuilegio libertatis,seu præstantis aliquam immunitatem ecclesiis inferioribus,nõ intelligitur excepta authoritas episcoporum. imo episcopi tenentur illas immunitates, & libertates conseruare.Et sic nota, Papam posse in præiudicium episcoporum, ecclesias inferiores priuilegiare. ad quod not.in c.constitu-
3 tus.de religio.domi.†No.ibi,cõtra libertatem ecclesiæ, &c. quod violans priuilegia ecclesiæ,dicitur venire contra libertatem ecclesiæ.& facit ad illam materiã, quando statuta laib corum dicantur venire contra libertatem ecclesiasticam.[b] de quo per Innoc.in cap.nouerint,de senten.excommunic. per Bar.in auth.cassa.C.de sacrosan.eccl.In gl.fin. ibi authoritate huius canonis,Goff.dicit, quod imo etiam authoritate propria,ex quo vigore priuilegij non tenetur. ad hoc capit.quia.10.quæstio.3.vel potest secundum eum dici, vt aliquid,afferat hoc capitu.quod aut superior non est in possessione eius quod petit, & subditus propria authoritate illud denegare potest, & ita loquitur capit.quia. Aut erat in possessione,& tunc procedat iste tex. vt authoritate Apostolica deneget,nam authoritate propria non posset subditus,superiorem suum priuare, arg. in ca.cum inferior. de maior.& & obed.tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegij. Ego limito hoc dictum esse verum, nisi talis superior esset qui concessisset priuilegium, vt nota.Bal. in l.si cui,paulo post princ.C. denon nume.pecu.ponderando,tex.in l.amicissimos.§.Lucius, ff. de excusa.tuto. & Bar.in allega.§.Lucius, versic.item potest ex isto intellectu. Nico.de Neapo.Item Barto.in l.petendæ. versicu. quæro, dicitur hic,C. de tempo.in integ. restit. & Paulum de Castro.consilio.408.incip.vt bene attingatur,in fi.

b ¶Ecclesiasticam. Quando statuta laicorum dicantur venire contra libertatem ecclesiasticã,declarat Fel.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.versic.expedita. de constit.And.Sic.in rub.de rebus ecc. non alienan. in 3.dub. & Alex. in consi.29.incip.statutis,in 2.volum.cum duobus sequent. And. Sicu.in consi.23.incip.à loue principium,in 3.volum. talia l.filiusfam.§.diui ff. de leg.1. Seb.Sap.

CAP. VI.

PLlud etiam. Ponit pœnam vicariorum, qui ad vendicandas prælaturas se erigunt contra prælatos. hoc dicit. Vel aliter,& sic. Vicarius ecclesiæ vsurpans sibi ipsius ecclesiæ personatum, contra præstitum iuramentum, ad officij sui executionem admitti non debet. Casus literalis. Aliqui sunt constituti vicarij in ecclesijs authoritate episcoporum, qui obligati sunt personis ecclesiarum fide. & sacramento. Vicarij isti se in superbiam erigentes, falso assumebant sibi nomen personatus contra fidem, & iuramentum. statuit Alex.quod si super hoc in iure confessi fuerint,vel conuicti, de cætero in eodem episcopatu ad executionem officij nullatenus admittantur.Ber.Et ex prædictis,& ex tex.no.pœnã illorum, qui in beneficijs mutant sibi causam possidendi. Oppo.contra tex.nam videtur, quod cum isti vicarij essent periuri,& infames,vt in l.si quis maior.C.de transactio.& in c.querelam,de iureiur. non debent amplius admitti ad executionem officij,nec in eodem episcopatu,nec in alio, quia periuri sunt infames,vt in c.peruenit, supra, de fideiuss.Solu.
a Doct.fatentur contrarium,& ad literam suppletur,[a] maxime, quia pœna imposita hic,habet locum vbique, scilicet in hoc episcopatu,& in alijs.

ADDITIO.

a ¶Supplent. Butri.autem dicit,quod aut quis est suspensus simpliciter, & tunc in omni loco intelligitur suspensus,vt in capit.pastoralis. §.1.cum ibi,no.supra eodem,de appella. Aut quis est suspensus respectu certi loci,& tunc solum,in illo loco intelligitur suspensus, & ista opinio mihi placet.Ad hoc bene fac.text.18.distinct.placuit.Doctor. tamen communiter intelligunt istum text.vt dicit Abb.Sicu. Sed contra istum tex. oppo.de cap.indignum,infra,de regu.iur.vbi dicitur,quod clerici non debent præstare iuramentum fidelitatis.Doctor.soluunt,quod ille text. loquitur de homagio,quod præstatur à laicis, de simon. ex diligenti. Sed non à clericis,nisi feudum acceperint in modum laicorum. Ego hoc intelligo quando feudum à laico receperunt, respectu patrimonij, quia clericus quoad patrimonium,censetur laicus. Vnde si est patronus, pot variare in præsentando.de quo vide gl.no.in c.2.de iure patr.hic autem non loquitur de homagio,sed de sacramento fidelitatis,quod præstatur clericis habentibus administrationem, de quo,in c.nullus, de iureiur. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata contra subditum,quia non paret,contra priuilegium sibi concessum,non valet.& nn.2.*
2 *Sententia notorie iniusta,est nulla.*

CAP. VII.

VIm ad quorundam. Sententia excõmunicationis, lata contra subditum denegantem procurationem exactam, vltra numerum concilij Lateranen. non tenet. hoc dicit. Vel generalius,&
1 sic.† Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret,contra priuilegium,sibi à superiore concessum, non tenet.hoc dicit.Secunda ibi,ideoque.Casus literalis. Statutum fuit in Lateran.concilio,quòd prælati ecclesiarum, cum visitant ecclesias suas, certum numerum equorum,& personarum debent habere. sed quidam prælati hoc non seruabant . quidam prælati ecclesiarum quarundam petierunt à domino Papa,sibi super hoc prouideri.videtur Papa authoritate Apostolica indulgere istis, vt si ecclesiarum prælati numerum euectionis, & personarum in Lateran. concilio constitutum excesserint, cum eorum ecclesias visitauerint, liberum sit eis authoritate Apostolica denegare, si procurationem pro pluribus postulauerint,& si prælati propter hoc in ecclesijs illorum, vel in clericos aliquam sententiam tulerint, Papa decernit ipsam non valere. Bernar. Not. primo, argum.ex tex.quod prælatus,visitando,licite excedit numerum personarum contentarum in concilio Lateran. dummodo per illos procurationem non exposcat. Item no.hãc constitutionem habere locum,siue excedat numerum euectionum,siue personarum & aduerte,quia concilium Lateranen de quo, in c.cum Apostolus. de censi. non taxat numerum personarum,sed euectionum tantum, vt hic etiam dicit de numero personarum . vnde est dubium quor debeant esse personæ pedites vltra equitantes. & in hoc sunt variæ opin,nam quidam dicunt, quòd quot sunt sessores, tot debent esse famuli,seu pedites sternentes equos. nam dorum esset, quod socij episcoporum sternerent sibi equos. Alij dicũt,quòd tribus equitaturis.sufficit vnus famulus pedester, alij quod duobus. pro hoc est tex.in cap. in singulis, de sta.regu.Hostien.dicit, quod bene attendenda est confuse tudo regionis,& status personarum,tamen salua interpretatione Papali , æquum esset, vt pro duobus equitaturis non ducatur vltra vnum , nec pro tribus minus vno . vir tamen
a bonus,seu iudex in hoc arbitratur. [a] † In glos. secunda. in fi.
2 Hostien.tenet,quod hæc sententia de iure communi sit nulla,quia in ea fuit expressus error,dum dicit episcopus,excõmunico te, nisi me recipias cum tot equitaturis. & hoc quòd de iure communi procedat iste est test. alleg. Ioan. And. quia aliàs esset superflua, cum non appareat cui loquatur,& sic priuilegium istud esset inutile. & ideo tenelidet, lect.tanquam veriorem: & sic summani,siue error sit expressus in sententia,siue constet eum excõmunicari, talis enim sententia est ipso iure nulla, ad hoc cap. per tuas, de sententia excommunica.& quod no.Innocen.in cap. fraternitatis,de frigi.vbi no.dicit,sententiam iniustam notorie, esse nullam. quod videtur probare text. in c.inter cætera,de re iudic.pro hoc facit quia præsumptio est illa quæ conseruat iniustam sententiam, sed vbi est,notorietas iniustitiæ, cessat præsumptio nec est præsumendum, quòd iura quæ inniti tur summæ æquitati,voluerint defendere, & dare robur noto-
b riæ iniustitiæ.[b]

ADDITIONES.

a ¶Arbitratur. Ego de hoc,in d.c.in singulis, de sta.mona. & in c.cum Apostolus,de censi. Ale.de Ne.

b ¶Iniustitiæ. But.idem tenet.Sed D.Card.in 3.oppo.dicit, quod difficile est sustinere, quod excommunicatio hoc casu sit nulla . nisi dicatur quod error sit expressus in sententia excommunicationis : vel nisi dicatur quod similiter hoc erat concessum priuilegium , quod decernebat excommunicationem nullam , aliàs si hoc non decerneret esset lata contra ius litigatoris, & sic valeret mero iure, & de re iudica.cum inter.Sed ego puto opin.Ioan.quam sequitur Butr.& Abb.Sicu.verorem,si notorie constaret excommunicationem esse latam propter hoc , quia tunc diceretur notorie constare de nullitate sententiæ,vt plene,in c.c.fraternitatis,de frig.& maleficijs. Host. etiam idem sentit. dicit enim , quod illud quod hic,de nullitate sententiæ,debet intelligi quoad numerum pedinarum pedium,qui est arbitrarius . Nam si ex hac causa,scilicet,quod excederetur numerus arbitrarius,quem visitati nolunt recipere,ferretur sententia excommunicationis, cutius effectu eam seruare, quam contemnere,nisi numerus in tantũ excederetur, quod appareret de grauamine notorio,argumen. ff.qui latitd.cogan. in l.si vero . §. qui pro re.& capit.quoniam,de fil.presbyte.& not.verba illa Hostien. Vide etiam Hostien. quod in his quæ committuntur arbitrio iudicis , potest contra sententiam , esse iniustitia notoria . quod not. Nam iudex in arbitrio habet iudicare secundum illud , quod confuetum est fieri in illo casu, vt in l.Athletas , §. calumniator . & in liquid ergo. §. pœna grauiorem, de his , qui not. infam. Dicit tamen Hostien. quod numerus personarum peditum,potest excedere, in quarta parte numerum euectionum, id est equitantium , & tot personas pedites potest iudicare ille qui ducit minus , vel si excedit , in 3.parte , adhuc videtur tolerabile, quia iudex istos limites , scilicet, iuxta . 3. & 4. partem , potest arbitrari , & potest ducere episcopus quot personas voluerit , & hoc casu sententia

tentia lata contra non procurantem omnino tenet. Si autem numerus personarum vltra tertiam partem excedat numerum euectionum, tunc erit in arbitrio superioris, an sententia lata contra non procurantem, teneat,ipse tamen superior recepta sufficiente cautione ab excommunicato de parendo arbitrio,relaxabit excommunicationem sine difficultate,postea vero procedat in arbitrio. de senten.excommun. solet. in 6. Hostien. tamen dicit , quod prædicta non possunt ad vnguem seruari . Vide si plures, quam sit determinatum, vel arbitratum puta vnus , vel duo ducantur,non est facienda magna vis , argumen. eius quod no. in procem. ad finem. Sed quæro, quid si hospires superueniant, dum visitat ecclasiam episcopus.Hostien. quod si ecclesia sufficit tenetur ad hospitalita,de supplenda negligentia prælato . capitulo. 2. & de empt. & vend.cap.1.alias debet episcopus sic prouidere , quod vltra vires ecclesia non grauetur.10.q.3.caueendum.de quo Host.de off.arch.in sum.§.9 sit eius officium.& §.quæritur autem.& de censib.§.qualiter. & per totum. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatuum.vnio,vel subiectio,pertinet ad solum Papam, citra aliquorum consensum nn.2.*
2 *Vnio ecclesiarum potest fieri per episcopos in suis diœcesib.non tamen possunt hoc sine consensu Capituli facere.*
3 *Prælatus inferior,an possit ecclesias sioi pleno iure subiectas vnire.*
Prælatus inferior,dicitur habere iurisdictionem episcopalem in ecclesijs sibi pleno iure subiectis.
4 *Archiepiscopus nõ potest aliquid attentare in diœcesib. suffraganeorũ; nisi quatenus reperiatur in iure expressum.*
5 *Legatus de latere,an possit vnire beneficia posita in sua legatione , licet in alterius diœcesi.*
6 *Episcopus potest vnire beneficia posita in sua diœcesi , etiam quod eorũ collatio sit deuoluta ad Papam, propter eius negligentiam.*
7 *Episcopus , an possit vnire eorum beneficium , quod Papa sibi reseruauit .*

CAP. VIII.

SIcut vnire. Abbas subiectus episcopo , monasterium suum alteri subiacere, vel vnire non potest, sine consensu diœcesani : etiam cum consensu metropolitani. [a] Vel
2 generalius , & sic. Prælatus inferior, citra episcopum, non potest suam ecclesiam , vel sibi subiectam alteri vnire, sine episcopi consensu , etiam metropolitani authoritate interueniente . hoc dicit . & est casus allegabilis. Diuiditur.Nam primo ponit quandam consuetudinem.Secundo narrat factum,quod informari mandat. ibi cum itaque . Tertio solu-
3 uit obstaculum. ibi, non obstante. Casus literalis. Prior Granden. monasterium suum q9 est in diœcesi Faustini episcopi, subiecit, siue vniuit monasterio de Accato sine consensu diœcesani episcopi prædicti, de cuius authoritate id fieri debuisset, assensu tamen archiepiscopi interueniente. episcopus significauit hoc domino Papæ, petens, vt sibi liceat reuocare, quod ille prior Granden. fecit eo inconsulto , non obstante assensu , vel confirmatione archiepiscopi , quam interposuisse proponitur, quia archiepiscopus in diœcesi sui suffraganei , sine ipsius assensu, nihil disponere potest contra canonicas sanctiones . & Papa idem decernit irrandum, & quod episcopus id in irritum reuocare possit, primo illud ostendit . sicut enim ad Papam pertinet vni
4 re episcopatus , & alienæ potestati subijcere , ita ad episcopum pertinet vnio , & subiectio ecclesiarum suæ diœcesis.
5 Bernar. † No. 1.ex tex. duos casus reseruatos soli summo pontifici, sicut vnio, & subiecto episcopatuum, tanquam
6 maxima causa. solus ergo Papa potest duos episcopatus ,
7 vnire , vel vnum alteri subijcere. † Secundo not. alios duos casus reseruatos solis episcopis , & denegatos cæteris prælatis inferioribus, vt vnio; & subiectio ecclesiarum infe-
8 riorum suorum diœcesanorum . [b] episcopi ergo ad similitudinem Papæ in suis diœcesibus possunt vnire [c] ecclesias sibi subiectas . Est tamen differentia, quia Papa potest vnire, etiam sine causa, & sine consensu canonicorum, quod
9 non posset facere episcopus , est casus no. in capi. pastoralis, in fi.supra de donat . † Et per hunc tex. dicunt hic Doct.
10 quod quantumcunque prælatus inferior habeat ecclesias
11 pleno iure sibi subiectas , [d] tamen non potest vnam ecclesiam vnire, vel vnam alteri subijcere . sed in hoc dicerem aliter, quod aut prælatus inferior vult potestate sua ordinaria à iure tributa , hanc vnionem facere, & non potest, quia ista tanquam grauiora solis episcopis reseruata sunt , vt sic,hoc fallit vbi prelatus inferior hanc potestatem vnie-
12 di præscripserit. hoc enim præscriptibile est, cum sit iurisdictionis . hoc enim voluit glo. no.in clemen. ne in agro, §. ad hæc.de sta. re. & facit quod no. in clem. 2. de reb. eccles. non alie. Aut ille prælatus vult hoc facere, authoritate speciali,vt quia præscripsit iurisdictionem, quasi episcopalem in illis ecclesijs,& potest.arg.in c.auditis. & c. cum olim , de præscri. nam ex quo habet quasi episcopalem iurisdictionem, & vnire est iurisdictionis episcopalis, ergo vnire poterit, & circa hoc do regulam, quod omnia pertinentia ad iurisdictionem episcopalem,possunt explicari per prælatum inferiorem habentem iurisdictionem quasi episcopalem in loco.ad hoc glo.no.in cle,1.de re.eccl.non alie.no.Inn.in c. 2.de transa. & Fe. consi. 24. & ex hoc posset inferri esse verum dictum Doct. præcedens non esse verum . nam vbi ecclesiæ pleno iure sunt subiectæ prælato inferiori , talis prælatus dicitur ibi habere quasi iurisdictionem episcopalem , ad hoc tex.cum ibi nota. in c. quoniam. & seq. infra de priui.& in cap.vnico.de capel.mona. lib.6. & hoc nota.quia fa
c cit ad multa. [c] † Vlti.no.hic regulam, metropolitanum nihil
4 authoritatis posse attentare in diœcesi sui suffraganei , nisi quatennus in iure reperiatur expressum,facit ca.duo simul. & cap.pastoralis. & quod ibi no. de offi. or. In glo. in versic. authoritate nostra,in fi. & pro hoc facit quod ipse solus possit, quando ecclesiæ simul sunt in diœcesi sua sitæ. & facit, tex.in cap.2.de preca.& in c.episcopi.de reb. eccle. non alie. facit quod no.in ca. 2. de suc.ab intest. & pro hac litera ibi, sicut iustum fuerit,&c. non enim intendit præiudicare iuri tertij.

ADDITIONES.

a ¶Consensu Metropolitani. Ad no.in hac decr. vide Ab.in c.consultationibus,de dona.Item adde,quod reseruatio Papæ,non impedit vnionẽ ordinarij,secundum Dom.de Rot.in antiquis.dec. 12. sed contrarium tenet Lap.alle. 27.Item beneficium vnitum non dicitur nouum , secundũ dom.de Rota.decisio.43.

b ¶Diœcesanorum. Adde hic gl.in c.Imperatorum. 10. di.

c ¶Vnire. Adde quod episcopus , potest vnire beneficium sæculare monachorum. & statuere quod regatur per monachos , & tale statutum , operatur dispensationem cum monacho , vt possit regere beneficium , licet aliàs episcopus expresse non dispenset super hac translatione . ita tenet Rot.in ti.de of.or dec.3.in antiquis refert Fel.in cap. in nostra. de reiect.

d ¶Subiectas. Vt dicit glossa. in versicu.ordinarios in dicto clem. ne in agro. §.ad hoc.& idem dicit Archid. in capitulo decimas . §. ficut , enim Papa 15.quæstio.1.& Innocen. in hac materia vnionis . vide elegans dictum Innocen. in capitulo pastoralis, de offi. ordi.vbi dicit, quod bona ecclesiastica vnita,non possunt alienari pro soluendis debitis alterius ecclesiæ, cui est vnita . & vide omnino quæ ibi addidi. Item adde quod episcopus non potest vnire ecclesias suæ diœce. sine consensu capituli , gl. 1. in fine,& ibi Abb. in capitulo cum dilectus , quod me. causa. sed tamen de hoc mihi videtur casus in §. ficut,num 21.quæstio. 1. Item pulchra dubia in materia vnionis,vide per Pe.de Ancha.in consi. 107. item adde,quod falsitas causæ non vitiat vnionem,sed collationem , vt dicit Do.de Rota. in antiquis dec. 193. Item adde quod beneficium vnitum non potest permutari per alium , qui detinet,etiam antequam vnio sortiatur effectum , secundum Doct. de Rota. in antiquis , decis. 185. item ad id quod dixi de vnione facta ex falsa causa;vide Doct. de Rota. decis. 56. in meo nouis. Item adde hic quod vnio beneficiorum præscribitur per tantum tempus, cuius non sit memoria in contrarium . ita notanter dicunt Docto. de Rota.in antiquis decis.23. & in eisdem decis. 228. quæ incipit item quod vbi aliquis. & alleg. glo. in versicu. mensam. in clemen. frequens , de excess. prælato. de quo vide omnino Ioannem Andreas in regula iuris , qui contra iura, in merc. lib.sexto. & in reperto. aureo,in versicu. nuper.in vlti. quæstio.vbi omnino vide , quia quædam alia allegat, & ponit,an præscribi possit minori tempore . Et quod illa vnio ecclesiarum præscribatur spatio 40. ann. facit optime quod nota. Innocen.in capitulo cum super . circa medium,de rebus ecclesiæ non alienandis.vbi dicitur , quã res, quæ non erant de mensa , possunt vniri mensæ ecclesiæ per præscriptionem 40.ann. per ea,quæ habentur in capitulo cum de beneficio,de præben.lib.6.Item adde hic vnam quæst. in materia vnionis,quod ponit Oldr.consi. 223. Item an possit fieri vnio de decem ecclesijs parochialibus decem dignitatibus ecclesiæ cathedralis ,vide Oldr. consi. 260. cum tribus sequen. Item de potestate à Papa concessa cuidam episcopo vniendi mensæ ecclesiæ aliquam ecclesiam , vide Oldra. consi. 257. item capitulum sede vacante potest vnire ecclesias , dummodo non præiudicet iuri episcopali. secundum Imo. in clemen.ne in agro. de sta. mon. Item in materia vnionis . vide An. in consi. 254. Ité in ista materia vide aliqua pulchra in reper.aureo. in verb.vnio.

e ¶Multa. Sed aduerte, quia Innocen. hic,& communiter Docto. & glo. 5. in clemen. 2. de rebus ecclesiæ non alienandis,& in clemen. ne in agro. §.ad hæc.de statu. mona. in versicu. ordinarios . dicunt,quod prælatus inferior episcopo,non potest vnire ecclesias pleno iure sibi subiectas,sed debet hoc facere fieri per episcopum.Vnde aduerte, aliquando prælatus habens ecclesias pleno iure subiectas,est exemptus, & tunc procedit opin.Abb. Sicu. scilicet quod possit vnire ex quo ecclesiæ sunt pleno iure subiectæ,aut non est exemptus,& tunc procedit opi.communis, scilicet quod debeat fieri vnio per episcopum,& ita debet intelligi Innoc. in d. capitu. 2. de transl. Nam vbi Innocen. ibi dicit,quod Abbates habentes ecclesias sibi pleno iure subiectas,possunt præstare authoritatem in alia nationibus,quæ fiunt de reb.ecclesiæ subiectæ eis, Ioannes Andreas ibi subdit quod Hostien. in capitulo cum & plantare,infra,de priuileg.hoc admittit quoad exemptos,& remittit se ad clemen. 1. de rebus ecclesiæ, non alienandis.in ver.proprij.quæ in c.de episcopo.quæ glo. etiam sentit quod dictum Inno.in d.cap.2.intelligatur in exemptis. Vnde tene concordiam supra facta m;quantum autem ad illud quod dicitur Do. quod ius vniendi potest præscribi per inferiorem episcopo,cum sit iurisdictionis episcopalis,intellige cum tit.aliàs cum præscriptio ista sit contra ius commune,requiritur cursus tanti temporis , cuius initij non sit memoria,vt in c.1.de præscri.in 6.& ita dicit gl.in d.clem.ne in agro.§.ad hæc in versi.ordinarios.de statu.mona.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a tertii. [a] † Extra gl. quæriur de q.quotidiana,hic dr̃ quod cũ
5 authoritate metropolitani, non possunt vniri ecclesiæ sitæ
b in diœcesi suffraganei,nunquid [b] hoc fieri possit authoritate legati.Doc.antiqui non tetigerunt hoc dubiũ,sed moderniores videtes multos variasse in hoc articu. Fed. cõsi. 190. dicit ꝙ cum casus esset de facto, habito diligenti studio, & facta collatione cum multis iurispetitis, cõsuluit ꝙ non;& maxime si sint talia beneficia, q̃ nõ spectant ad collationẽ legati.& mouetur inter cætera,quia legatus nõ põt attentare id,p ꝙ diminuuntur iura diœcesanorũ,& inferatur eis ꝓtestũ præiudiciũ,vt in c.fi.de confir. vti.vel inuti. & hoc dicit sentire Inn.& Host.ibi,& hãc opin.Fede.sequitur do. An. in d.c.fi.sed nulla mentio ibi fit, nec in consi. Fed. de d.Spe. & Io.An.in add.nã Spe. in ti.2.§.nunc ostendendũ. ver 5.dicit sub dubio forte legatũ hãc vnionẽ posse facere, & tradidit ibi regulã in versi.legatus,ꝙ oĩa quæ põt facere ꝓlatus in diœcesi sua,sicut episcopus,vel archiepiscopus, potest facere legatus in legatione sua.& Io.An.in addi, in d. versi. dicit hoc tenendũ sine dubio,forte & plus ibi dicit tenẽdũ,legatũ posse vnire vnã ecclesiã mensæ episcopali ,licet episcopus hoc facere nõ possit,quod est valde notabile pro limitatione cle.2.de reb.eccle.nõ alie.hãc opin.secuti sunt multi moderniores dicentes expressius . ꝙ siue beneficia spectent ad collationẽ legati,siue non,vt puta quia sunt deuoluta ad Papã qd poterit ipse hãc vnionẽ facere,nã hic vnio respicit ꝓprietatẽ bonorũ. vnde licet non habeat ius cõferẽdi. hẽt tñ
c ius vniẽdi . [c] † Et per hãc rationẽ inferr̃ ad decisionẽ alteri[a]
6 quæstionis.Nunquid episcopus possit vnire beneficia deuo
d luta ad Papã per eius negligentiã. [d] & concludendum est ꝙ sic.Quia licet respectu iuris conferendi,quoad titulũ, sit sibi subiata potestas prouidendi,non tñ respectu vniendi, & aliter prouidendi de ipsis beneficijs. Nam ꝓp negligentiã episcopi solũ deuoluitur potestas ad superiorẽ , respectu collationis quoad titulũ;sed vnio concernit proprietatẽ ipsi[us] beneficij.Itẽ vnio sit ex cã,adeo quod cã non subsistente, vnio
e est nulla,vt no.domi.de Ro. [e] decis.55.& no. in d. cle.2. & sic nõ est actus omnino voluntarius.Et per hoc corrobora de cisionẽ primæ q.Nã cũ legato sit permissum ius cõferendi, ꝙ est voluntariũ ius,fortius vniendi,quod est quasi necessariũ. nec per hoc præiudicatur iuri episcoporũ , quia habebunt ipsi alia iura diœcesana in illis ecclesijs.Itẽ ipsemet hoc
7 debuisset facere.ad prædicta facit c.2.de offi.le.li.6. † Et ex p̃dictis infertur ad q.Papa reseruauit sibi certũ beneficium, nũquid episcopus, possit illud vnire alteri.Et concludo ꝙ in p̃iudiciũ reseruationis papæ,nõ videtur hæc posse facere.Vnde non præiudicabit ei ,ꝓ quo beneficiũ papæ reseruat.ar.c. vt nostrũ,de app.& c.si eo tempore,de ele. lib. 6. Valebit tñ vnio & habebit effectum suum,illo dimittente beneficium, ꝓ quo Papa fecit recusationẽ.Nã & ius prælati nõ impedit vnionem,sed sibi non præiudicatur,vt in cle.2.Ita dic , & in reseruatione.Et hoc intellige quando reseruatio concernebat collationem respectu tituli,secus putarem si Papa reservasset certam ecclesiam suæ dispositioni . Quia illud verbũ est generale ad eo quod inferior non poterit de ea dispone-
f re.ar.in c.vt nostrum,vt eccle.bene. [f]

ADDITIONES.

a ¶Tertij.Licet hoc communiter teneant,quod aut vtrunque monasteriũ est situm,in diœcesi episcopi,& poterit propria authoritate reuocare vnionem,vel subiectionem aut monasterium fuit vnitum , vel subiectũ monasterio,quod erat in illa diœcesi,& tunc sine authoritate apostolica non potest reuocare talem vnionem,quia non potest manus extendere extra suam diœcesim.& sic Doctores communiter sequuntur opinhuius glosſ.Sed Doctor.Card.hic indistincte tenet , quod siue vtrunque monasterium sit situm diœcesi huius episcopi ,siue alterum monasterium sit in diœcesi alterius episcopi,quod nihilominus possit reuocare vnionem,quia episcopus non extenditur manum extra propriam diœcesim in præiudicium alterius episcopi,sed solum contradicit pro iure suo,quod sibi competit in suo monasterio , quod sine suo consensu nõ potuit vniri,vel subijci,& dicquod sufficit quod declaret illam vnionẽ non tenere ratione prædicta,& ad hoc alleg.capi. dilecto de senten. excom.in 6.Sed possunt opin.hoc modo concordari,quod aut omnia iura,& bona reperiuntur apud monasterium alteri vnitum , vel subiectum,ita quod episcopus non habet exercere iurisdictionẽ aliquam vltra suam diœcesim,sed solum reuocare vnionem, & tunc ꝓcedit opin. do.Card.Aut aliqua iura,puta,vel aliqua instrumẽta,vel alia bona mobilia sunt portata ad monasterium,quod est in alia diœcesi. & tunc licet vnionem possit reuocare , non tamen poterit compellere monasterium , vt restituat illa, nec exercere aliquam iurisdictionem contra ipsum monasterium in sua diœcesi , & hoc modo potest intelligi iste textus dum concedit quod authoritate apostolica hoc faciat. Vel si intelligere vis quod tantum reuocet vnionem, vel subiectionem,dic quod licet posset facere authoritate ordinarij,nihilominus Papa concessit ei,vt possit facere authoritate delegata,vt propter hoc magis sibi obediretur , vel magis timeretur. Nec potest dici , quod Papa hic excitauerit eius officium, cum in textu,dicatur authoritate nostra. nam tunc licet ille cui scribitur,seu mandatur, possit alias illud authoritate ordinaria expedire,per prædicta verba intelligitur dari delegatus.& de hoc est glosſ.no.in cap.vni.in verbo apostolica , de cle. æger.in 6.& est etiam tex.cum gl.in c.cum aliquibus,in fin.de rescrip.eodem li. & sic limita capitu.licet.de offi.ordina.quia intelligitur vbi Papa simpliciter mandat,non autem quando in literis inseritur, verbum, authoritate nostra,vel authoritate apostolica. Nunquid autem per hoc intelligatur iurisdictio ordinaria transfusa in delegatum.ita quod non possit amplius vti quoad illam causam ordinaria iurisdictione ,dic vt per Innocen.& Doct.in c.cum officij de præscr. Alc.de Ne.

b ¶Nunquid.Vtrum legatus possit vnire beneficia ad collationem episcopi pertinentia,vide Inn.in cle.ne in agro. de sta.mo. & vide omnino de hoc p An.in c.fi.de confir.vti.vel inuti.& adde quod excellens Doc.d.Ioan.de Ana.ad hanc quæst.alle.Do.de Ro.dec.28.& plen. in capi. fin. de confir. vti.vel inuti. vtrum autem legatus possit dismembrare, hoc est diuidere ecclesias vnitas,vide per Do.in cap. cenomanẽsem,vltra medium.56.di. vbi post Do. de Ro. determinat quod non,& recordor de hoc alias vidisse decisionem in ordine meo nouissimo,quæ inci. item quod in dismembratione , quæ est 225. in ordine , vt postea reperi . Item ad quæstio. hic positam per Abb.vide deci.Do.de Ro.decisione 124. in ordine nouissimo .

c ¶Vniendi.Hanc opi.videtur sequi But.hic dummodo subsit causa propter quam fieri debeat vnio.Vnio Lapus in cle.ne in agro.de stat. mona.dicit quod legatus de latere potest vnire ecclesias.& dicit quod in tali vnione non requiritur consensus abbatum habentium ecclesias sibi subiectas,vt in d.cle.ne in agro.§.ad hæc.alle.de of.leg.dilectus. & in c.1.& 2. de of.leg.lib.6. Et hoc sequitur Ioan. de Imo.in d.clem. ne in agro.§.ad hęc super in verb. ordinarios. Bu.autem dicit quod legatus non potest vnire hospitalia, vel ecclesias habentes in patronum laicum, siue ipsius consensu,vt dicit Pau.in d.cle.ne in agro.§.ad hæc . Idem tenet Host.in summa,de his.quæ fi,à præla.§ 1.versic.sed nec aliquid quod declarat dicit Io.de Imo.in cle.2.super gl.in verb.vacabit.de reb.eccle.non alien. Idem dicit But.hic quod non potest legatus alterare statutum ecclesiæ collegiatæ,constituendo ipsam regularem,si erat sęcularis,vel econtra, & dicit quod disputando ita determinauit Fed.de Sen.consi. 135. Dauctem Card.aliud dicit,sed se remittit ad capi.fi.de confir.vti.vbi tractatur de hac materia. Alc.de Ne.

d ¶Negligentiam.Vide Pet.de Anc.in c.2.ne sede vacan.& Imo.in c.7.eo.ti. Seb.Sap.

e ¶Domi.de Ro.Istud etiam tenet Pe.de Anch.hic,qui late examinat hic illã materiam & sequit ut etiam Bu. Alc.de Ne.

f ¶Pene.Istam quæst.latius examinat D.Car.in 2. & 5.q. Et ponit duas q.f. an episcopus possit vnire beneficia reseruata papæ.Et primo arguit qd non,cum papa reuocauerit ad se,vt in c.vt nostrum,de appel.vt eccl.bene.c.vno.de elect.fi eo tempore.in 6.In cõtrarium,quia reseruatio fit respectu tituli,sed vniens non disponit respectu tituli, sed proprietatis.& dicit ꝙ curia dr̃ hoc approbare,non simpliciter sed in hoc,scilicet quod vnio,valet,tñ caret effectu,donec Papa conculerit.sed postquam constitit,illo postea dimittente,beneficiorum vnio valet & vt videtis Abb.Sic. hoc intelligit quando beneficia sunt reseruata collationi papæ , secus si essent dispositioni reseruata,quia tũc cum istud verbum sit generale,ꝓphendit nedũ collationẽ,sed quamcunque dispositionẽ,quæ fieret circa beneficium reseruatum,& sic est differentia,an Papa reseruet sibi collationi,an vero suæ dispositioni. Secunda q.est.Quidã impetrauit præbendam primo vacaturã in ecclesia , adeo quod gratia assicit præbendam, postea episcopus vniuit primã vacaturam alteri beneficio , demũ vacat præbenda,an debeatur impetranti,& D. Car.dicit ꝙ videtur hoc publice disputari.Et primo arguit ꝙ debeatur impetranti,ga cæteris paribus gratia apostolica præfertur gratiæ ordinarij,de præb.ã sede.& in clĩj.eo in 6.hic autem cætera sunt paria, quia vterque scilicet impetrans,& is ꝓ quo facta est vnio,hẽt ius in re,& non ad rẽ.Item episcopus non pot præiudicare gratiæ apostolicæ,nec expresse,nec tacite & sic vnio debet intelligi sine præiudicio impetrantis,de conces.præben.si capit.& si li.in vi.In contrarium,quia Papa dando gratiam,non intẽdit priuare ordinarium nisi potestate conferendi,non autem potestate vniẽdi.Et hic concurrunt tituli ad proprietatem dati ad vnionem,& non ad ꝓprietatem concesse impetranti,non ergo sunt pares,sed fortior est ti. ꝓprietatis.Item per impetratorem non confertur talis tĩ. sed solum confertur imploratio officij iudicis, vt dicit glo..n cap.veniens, quæ in cap. argumen.quod de renunciatione.Vnio autem statim cum est facta , est perfecta , licet nondum vacet præbenda, vt in c. consultationibus , de stationibus, & dicit Dominus Cardinalis , se vidisse terminari pro hac parte. Sed in contrarium facit illud quod dictum est in quæstio. præced. Sed Dominus Cardinalis respon. quod ibi alia est ratio, quia ibi reservatio fuit facta de incerto beneficio , hic de incerta præbenda . Sed vltra prædicta tangam quædam pro declaratione Et primo contra rex opponitur inquantum ponit similitudinem inter Papam, & episcopũ quoad vnionem.nam non est similitudo inter ipsos vt patet. nam episcopus non potest vnire sine consensu capituli,vt in cap.1.de his,quæ fi.à præla. & in clemen.2.de reb.eccl.non alie.ad quod Papa non tenetur. huius timore. Host.in verbo ita subaudit,sed non eodem modo.Ex quo nota. quod licet dictio,sicut & dictio ita,inducant similitudinem , tamen non omnimodam de quo vide gl.in cap.inquisitionis. in prin. supra de accus. vbi gl.idem tenet.Item dicit Host.quod per hoc quod non fit omnimoda similitudo facit quod episcopus non possit vnionem facere sine collatione ambarum ecclesiarum.ad quod Papa non tenetur.11. quæst.j. cuncta.& cap.per principale.Sed Io.An.dicit hoc esse falsum quia episcopus potest vnire ecclesiam alteri sine consensu rectoris , imo eo non vocato,vt est tex. in clemen.fi vna,de reb.eccle.non alienan. & glosſ. ibi,in verbo,vocatis. bene tamen requiritur consensus illius cui ecclesia,quæ vnitur subesſt,vt est tex in clem. ne in agro.§.ad hæc, de stat.mona.& gl. ibi, in verbo, rector. Item dictum Host. potest saluari quando ecclesia quæ vniẽ alteri est collegiata,quia tunc in vnione requiritur consensus capituli,cuius ius læderetur in eligendo prælato , quod non potest auferri ab inuito 12.quæst.fin.capitu.fi.cum sim. & hoc tenet Pau. & Lap. & Io. de Imo. in d. clemen. & glosſ. in verbo , rector . Secundo quæro quid reuocatur hic.dic secundum Dom. Card. quod reuocatur subiectio cum omnib.idem secutis,& hoc vult iste tex.vt pater ibi,quod facit re cõsulto,& hic est verus sensus huius tex.quicquid dicat Host.& Butr.

Tertio

Tertio quæro, quare non fuit citatus archiepiscopus iste qui confirmabat vnionem, Hostien. dicit quod debuit citari , quia factum suum potuit defendere,vel per consuetudinem, vel priuilegium, vt de offi.ordi. duo simul.ad istum tex. respon. quod Papa ad hoc non astringitur cum sit supra iura, de concessio.præben.proposuit. Sed Dom.Card. dicit,ꝙ quoad hoc,vtrum metropolitanus fuerit citatus, iste non facit nec pro nec contra , Item non est verum indistincte, quod iudex sit citandus, quando agitur de reuocatione gestorum, vt in cap. cum speciali de appel. vbi per glosſ. & Docto. Item dicitur quod si fuisset citandus , citatio non debuisset omitti per principem , aliàs processus non teneret,quia defensio est de iure naturali,quæ per principem auferri non potest , in de-pastoralis.de re iudi. Vltimo in quantum glosſ. enumerat hic casus Papæ reseruator, vide in Specu. titu. 2.§. nunc ostendendum . vbi enumerat 29. casus. Sed Host. addit vnum verbum , quod nec vnionem episcopatuum nec alios casus reseruatos Papæ non consueuit expedire cõ filio fratrum , scilicet Cardinalium. nec hoc potest facere de potestate ordinaria,capitulo nouit. de his quæ fi à præla.sed bene de potestate absoluta , vt in cap. proposuit. de concess. præben. Not. ex hoc tria. Primo, quod Papa vtitur duplici potestate, vna ordinaria,alia absoluta,de quo dixi in capitu. ex publico , de conuers. coniu. Secundo quod Papa ex potestate ordinaria non disponit contra iura, sed solum de potestate absoluta . Tertio quod Papa non potest aliquid arduum expedire sine consilio Cardinalium de potestate ordinaria, secus de absoluta. de quo dic vt in,super eo,de hære.in 6.& in c.ex gestis. de cler.non resi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus; qui de suo crimine publice gloriatur,debet ab officio suspendi.*
2 *Confessio extraiudicialis de crimine non probat crimen, sed est sufficiens indicium ad torturam.*
3 *Suspensus ab officio,& beneficio simpliciter,an dicatur suspensus in perpetuum,vel quomodo.*

CAP. IX.

1 Vam sit graue. [a]† Clericus,qui de crimine publice gloriatur,ꝓpter ꝙ scandalum secutum est,ab officio, & beneficio suspẽditur,& per hoc commune summariũ, nimis restringitur sensus literæ, quia videtur exposcere scãdalum , ꝙ videtur contra principiũ & ideo simpliciter põt fieri summari.Suspendi debet clericus, qui de suo crimine publice gloriatur.h.d.Secunda pars.ide oq;.Casus literalis.Quida diaconus P.nomine,publice cõfitebatur se carnaliter cognouisse vxorem cuiusdam sui conuicini siue parochiani , propter ꝙ vir ille remisit vxorẽ suam ad propriam domũ, ingratitũ fuit hoc do.Pa.vnde mandat cuidam archiepiscopo,quatenus si cõstiterit de præmissis, & prefatũ clericũ ab officio,& beneficio app. cesſ. suspendat, & virũ illũ compellat vt vxorẽ suam recipiat,& maritali affectu pertractet cancle.B.No.1.ex tex.delictũ præcedens aggrauari ex gloriatione sequenti.Secundo no.ꝙ ipsa gloriatio delicti,etiam si aliter non constet de delicto,est graue peccatum,iuxta illud b ꝓ.quid gloriaris in malitia,[b]&c.† Tertio no.ꝙ etiam de iure 2 canonico,confessio facta extra iudicium de crimine , nõ probat ipsum delictum quoad penam ordinariam ipsius de quo infligendã;nam si aliàs cõstitisset de delicto,grauius iste fuisset punitus,ex quo cõstabat de eius cõfessione,vt in c.cũ non ab homine,de iud.iuncto dicto.Inn.in d.c. qualiter.2.de accu. sufficit tñ talis cõfessio ad supponẽdum confitẽtem c torturæ [c] vt est tex.ibi & Bar.in l.capite quinto.ff.de adul.resentit Do. de Ro.decis.173.alias 183. hoc tamen dictum alicui limito in c.at si clerici.de iud. & dic vt ibi. Vltimo no.ꝙ ex sola cõfessione gloriantis de delicto,nõ licet marito à se vxorẽ abijcere.nã non valet cõfessio in præiudiciũ alterius, vt in c.1.de confess.& c.significasti,de adul. & l.fi.C.de accusatio. In gl.1.ibi aliàs non fuisset suspẽsus , &c. glo.fenrit hic contra lect.ad istũ tex. ſm quam summat Io. An.propter scãdalum inde secutũ,iste fuit punitus extraiudicialiter, nõ autem ꝓ per hanc confessionẽ constaret de delicto,quia si cõfitetur,acrius fuisset punitus,sed vt ſ.dixi, ista lectu.mihi nõ placet,quia in prin.c.ponderatur grauitas delicti surgens ex gloriatione.Item ſm hanc lect. gl. sequeretur absurdum ꝙ de delicto gloriantis,vnde scandalũ non est secutũ,nulla pẽ in imponeretur.Inn.tamen dicit hic istũ puniri tanquã manifestum,detractorẽ,& leuem.quorum quodlibet sufficit ad hanc pœnã imponendam.non autem punitur de delicto cõfesſato,quia de eo nõ constabat.Idem videtur velle Host. dicens, quod hæc decretalis imponit pœnam glorianti se de delicto,nam cum hoc delictum sit graue,non debet remane re impunitũ,vt in c.vt famæ,de sent.excom.Non obst.ꝙ hic non erat accusator,quia iste publice fuit cõfessus, & euidenti facti non indiget accusatoribus , vt in capitu. euidentia, de accusatio.Concludo quod cõfessio facta extra iudicium de crimine,regulariter non probat delictum,vt de eo possit ille puniri.sed si transit ad aliam speciem delicti,tũc punitur d illo delicto nouiter accusato , & glorificatione sua, vt est delicti gloriantis.[d] †Sed quæro vltra alios nunquid iste rema 1 nebit suspensus in perpetuũ,& sic generaliter potest q̃ri vbicunque à iure aliquis suspẽditur simpliciter ab officio, & beneficio. Inno.in c.2.de solu.sentit,quod sicut in excõmunicatione canonis absolutio conceditur episcopo si papa sibi non reseruat,ita est in suspensione.Contrarium sentit gl.in c.cupientes,in §.cæterum,& ver.suspensus.de elect.lib.6.sed dic,vt no.gl.in cle.1.de hæreti.in versi.excommunicationis. quod aut suspensio est ad tempus,& tunc inferior non pot relaxare,aut simpliciter sine pfinitione tẽporis,& hoc pot si cut in excõicatione & dic latius,vt no. ibi glosſ.quæ est sing.

ADDITIONES.

a ¶Quam si graue.Vide ad istum tex.Abb.in c.olim,ex literis,supra de rescr. Seb.Sap.

b ¶Malitia . Vnde Seneca , Tam turpe est laudari à turpibus , quam si laueris ob turpia. Et inducit Hostien. simile in eo quod lex distinguit inter eum qui vi rapuit, cum primus delictũ celet , secundus publicet, vt in l.2.in 3.colum. §.in hac actione.ff.vi bo. rapto. Et quo no. quod grauius est publice peccare,quam occulte,de quo vide gl.32.q.5. tolerabilius. Alc. de Ne.

c ¶Torturæ.Tu vide plenissime de hoc quod no.in apo. ad istum,in capitu. olim, nume.11.in ver.subijci torturæ.vbi do cautelam ad euadendũ confessum extraiudicialiter crimen de tortura ſ. vbi etiam Fel.ver.secundo, nisi reuocet.supra de rescr.etiam in apo.ad istum in c. de hoc,num. 7. in apoſt.in ver.ad supponendum torturæ. supra de simo. Zac.

¶Torturæ.Vide Ang.Are.in trac.maleſi.in verbo,fama publica ver. quæro an vnum iudicium, & in verbum,comparent , dicit inquisiti,& negant totum. & in verb.necnon ad denunciationem. ver. quæro an confessio. Feli. in c. de hoc supra de simo.Ro.in conſ.7.inci.visis necessarijs.& in cõsil.4.in c.quædam mulier.

d ¶Gloriãtis. Nunquid aũt iste põt se purgare,præsupponẽdo,ꝙ ex ista gloriatione nõ plene probetur delictum,quod est verum, saltem quoad delictum principale,de quo gloriatus est.Io. dixit , quod si infamatus cõpellitur se purgare,in quo si deficeret deponetur. de adulte. significasti. Philip.autem dicit,quod non reciperet ipsius purgationem,quia quod quisque voce sua &c.vt de proba.per tuas. Pro hoc alle. But. notab. dictum Inn.in c.per inquisitionem.de elect. vbi dicit,quod licet confessio non sit sufficiens,vt quis de directo de delicto damnetur, est tamen sufficiens,vt quis compellatur instare confessioni,nisi aliter doceat se intelexisse.Et quando quis posit suam confessionem interpretari dic , vt in c.cum dilecti,de accu.& de ista materia,si quando confessio noceat , & quando non,dic vt in d.c.per inquisitionem.& in c. at si clerici. de iudi. Alc.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus præstans causam directe,vel interdicte de homicidio priuatur ab officio sacerdotali,& administratione episcopatus.*
2 *Irregularitatem non incurrit clericus si præsentiam suam exhibuit alicui homicidio.*
Episcopus,vel aliter prælatus habens iurisdictionem temporalem, non debet præstare præsentiam suam quando sit iustitia corporalis , ex eo quia videretur præstare opem, & ideo incurreret irregularitatem.
3 *Mandatum ad delictum inducitur per ista verba, nunquam reuertaris domum,nisi aliud sentiam de te.*
Mandans verberari aliquem,si sequatur mors, tenetur de homicidio.
4 *Episcopus potest quis fieri, etiam ante acceptatum ordinem presbyteralem .*
5 *Irregularitatem an quis incurrat per ista verba, talis meretur decapitari ob crimen quod commisit.*

CAP. X.

1 Ex literis. † Episcopus, [a] cuius authoritate, homicidiũ commissum est, à ministerio altaris,& officio pontificali, & episcopatus administratione, deponit̃. Vel sic.Episcopus præstãs causam directe,vel interdicte homicidio cõmittẽdo, eo cõmisso, priuari debet officio pontificali , & sacerdotali , & ab administratione epatus remoueri . Vel tertio,& breuius. Clericus authoritatẽ, vel cõsiliũ, directe, vel indirecte homicidio præstãs,irregularis efficitur.h. d. Prima pars narrat factũ.Secunda diffiniẽdo committit,ibi,nos autem.Casus literalis.Quidã visitatores in Lombardia accesserũt ad ecclesiã Albigan.vt in ea vilitationis officium exercẽt, episcopus Albigan.inter cætera quæ proposita fuerãt contra ipsum, cõfessus fuit,ꝙ cũ quidã in villa quadã quæ ad eius iurisdictionẽ spectat infamaretur de furto,& ipse fur hoc negaret,offerẽs,ꝙ candẽtis ferri iudicio se purgaret,& si deficeret, suspẽderet,episcopus quæsiuit à iudice deputato ab ipso ad male ficia puniẽda,quid sibi super hoc videretur, iudex rñdet, vt fieret sicut fur dixerat.tandem ferrum candẽs in ipsius præsentia est allatum,quod cum fur illud accepisset combustus est,iudex pauefactus consuluit episcopum , quid sibi super hoc esset agendum, & ipse respondit , quod si fur euaderet malum esset . & sic episcopus , & iudex villam illam exeuntes in eorum præsentia ille fur est suspensus, tamen episcopus ipse dicebat in eius excusationẽ , se talibus verbis vsum

fuisse,

ADDITIO.

a ¶Episcopus.Dicit Bal.in l.cunctos populos.C.de sum.Trinita.quod si quis est suspectus de fuga non est necesse quod peremptorium veniat in eius notitiam . Et idem dicit Sal. in l. absentes . in versicu. tertio quæro. C. de accusa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuisse,auditis quantus est rumor populi,& oēs dicunt malū est,si sic euaserit impunitus.His auditis, & redactis in scriptis,inquisitores ipsum episcopū cum literis suis dictā cōfessionē continentibus,remiserunt ad Papā;sed ipse nihil sup his proposuit corā Papa;nec literas inquisitorū ostendit.ipse tn dicebat se illas Papæ præsentasse.imo statim cū alter de prædictis inquisitoribus,ad apostolicam sedem accessit, qui rē per ordinē domino papæ exposuit,idem episcopus de curia recessit, & perquisitus nō potuit inueniri ; dominus Papa,his omnibus auditis per dictū inquisitorē,& p literas inquisitorū;qa idē episcopus non solum in iudicio ferri candentis, verum etiam in furis suspendio multum excesit;cū his nō tantū authoritatē præsiterit,sed ēt præsentiam, suā exhibuerit corporalē , ipsum reputauiti ndignū ministerio altaris,& quia pontificale officiū sine ministerio altaris exerceri non pōt,mādat dictis visitatoribus quatenus moneant eundē,vt episcopatui cedat,alioquin remouceant ab ecclesia Albigā.& eidem ecclesiæ faciant de psona idonea prouideri.B. † Not.1.ex tex.q episcopus habens iurisdictionē tēporalem in loco, non debet præsentiam suā exhibere cū iustitia corporalis exhibetur ; aliās incidit in irregularitatem , si inde sequitur mors,vel mēbri mutilatio;vr enim præstare opem ipsi homicidio,& ideo irregularitatem incurrit . 50. dist.si qs viduā,& c.sicut dignū,in §.clericos.ℨ.de homi.secus dic in alio non habente iurisdictionem temporalē ; licet.n. psentiam suam exhibeat,vbi talia exercentur , non tamen efficitur irregularis,sed grauiter peccat,quia facit cōtra c. sententia,ne cle.vel mona.de quo ibi no.& intel lige, & limita istum textum.[a] secundo no.quōd iudicium,seu purgatio cum ferro calido seu aqua calida est reprobata pro hoc,inf. de purga.vul. per totum.Nam per eam tentatur Deus, quia agitur,vt Deus miraculose ostendat innocentiam, vel nocē tiam.Item est iudicium fallax,quia cessante diuina potētia, naturaliter debet comburi . Tertio no. q verba enūciatiua disponunt tacite,qñ ex illis sequitur malū imminens. nā iste episcopus dixit,auditis quantus est clamor populi , omnes dicunt [b] &c.†Et facit ad quæstionē quæ fuit de facto quod quotidie pōt cōtingere.famulus cuiusdam [c] nobilis fuit verberatus,dominus eius sibi dixit,nunquam reuertaris domū nisi aliud sentiam de te contra verberantē. postea famulus interfecit verberatorē suum,quæritur nūquid dominus ex illis verbis teneatur de homicidio,quasi mādasset sibi illud homicidiū, & fuit determinatū,q sic,& ita fuit dominus punitus, [d] vt recitat Barto in l.si qs mihi bona,§.missum. ff. de acqui.hære.& pro hoc facit q nō refert an directe, vel indirecte aliquid cōsulatur, & optime probat ista literæ , & facit ad illā decisionē tex.in l.certū.ff.si cert.peta.& l.cū qd eo. tit. & idem c.fina.de homicidio.lib.6.vbi si mando aliquem verberari,& is cui mandatur illum interfecit, tenetur de homicidio,qa fui in culpa illud mandatū præbendo. ita in proposito,iste nobilis tacite mandauit verberandū verberari, ideo tenet de homicidio secuto,q bene no.[e] † Vltimo collige q officium pontificale non potest exerceri sine ordine psbyterali.susp̄ēsus ergo ab officio psbyterali. [f] nō pōt exercere officium pontificale. nunquid autem possit haberi ordo pōtificalis,sine psbyterali , Ioan.Andr.hic dicit qd sic,fed habebit in habitu,non in actu. Non obstat iste tex. qa logtur de exercitio ordinis pontificalis. & p hoc q not.gloss. 50.dist. sollicitudo.quæ dicit,q recipit qs characterem, si ordinatur in episcopum,licet non sit presbyter,& dixi in capitu.vnico de cle.per sal.primo.Circa hoc tn pōt multum dubitari , & tenendo opin.Theologorū,q episcopatus nō sit ordo,forte hæc opi.non esset vera,qa in substantia non vr differre ordo pōtificalis à sacerdotali, nisi ampliet potestatem sacerdotalē,vt sentit Domi.Anto.sed pro hoc adduco.c. olim,95.distin.vbi dr q olim episcopus nō erat presbyter , sed omnes presbyteri regebant vniuersalē ecclesiā , & exercebant omnia sacramēta,sed pp schismata fuit ordinatū,vt eligerē vn ex psbyteris,q præesset omnib.& vocaretur episcopus qua sis sacros.& sic vr q episcopus præsit tantū in dignitate, & nō in ordine;licet quædam fuerint sibi reseruata, & interdicta presbyteris,vt chrismare.&c.Ad idē adduco q dr de omnibus apostolis , quod parē potestatem receperunt à Deo; sed Petrus præ aliis recepit principatum . vnde omnibus dictum fuit;ite & prædicate Euangelium &c. & cuicunque remiseris peccata &c.sed Petro soli dictum fuit , pasce oues meas &c.21.distin.in nouo,vbi bonus textus. & hæc not. & sunt addenda ad ea quæ dixi in c.vnico, de cle. per sal. primo.In gl.[g] in fin.conclude verum intellectum post Doctores,quod ex duobus,vt etiam sentit glo.iste episcopus contraxit irregularitatem. Primo inquantum dixit illa verba , malum est sic,&c.nam videtur præstitisse consiliū ad mortem,& non refert,an directe,vel indirecte quis præstet consilium ad mortem alicuius,vt ℨ.dixi.& ex solo consilio ℨhitur irregularitas.50.di.si quis viduā,& pręal.c.sicut dignū. Secūdo vr præstitisse authoritatē,& opē &c.illi suspendio,exhibēdo suā p̄sentiā corporalē,ex quo habebat ibi iurisdictionem tpalem,vt latius ℨ.dixi.facit q no.in c.1.ℨ.de offi.del.de cōsu authoritatis. † Ex his infertur ad q. quā tangit glo. nūq clericus [h] incurrat irregularitatem , si interrogatus dicit qd pro tali casu debetur pena mortis.& cōclude fm Hostē.hic & Archi.in ca.fi.3.dist. q aut crimē nō imminet puniendū de præsenti, & nō ℨhit irregularitatem.& ita procedit ista gl. aliās aūt si ex consilio siue generali, siue speciali sequatur homicidium,irregularis erit,vt in prælle.c.si quis viduā.secus dic vbi ex sua sola responsione non sequeretur homicidium, puta qa omnino iudex est deputatus ad illū decapitandū, & iste fuit interrogatus à quodā alio, q pœna debeat imponi p illo delicto & respondet quod capitalis;nam ex hoc non efficitur irregularis [h] quia homicidium non fuit secutum ex consilio suo;quia iudex omnino ad hoc erat disp̄situs. Ita glo.in ver.perquisitus,in fin. Dic,quod hic non erat necessē istum citari, nam citatus fuit à iudicibus vt præsentaret se Papæ,vt in c.fi.& quod ibi no.de accu.vnde statim fuit comK tumax,ex quo ibi non fuit repertus [k] tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Tex.tum. Simile in excommunicato, vel suspenso audiente missam,vel officium diuinum.nam si est persona priuata,quæ non præstat authoritatem celebrationi,non incurrit irregularitatem, secus si est episcopus , vel abbas,qui videatur quasi authorizando facere celebrari.de quo vide glo.in cle.2.de priuil.per Doc.in c.fi.infra eo. Ale.de Ne.

b ¶Dicunt.Idem dicit Domin.Cardi.in secundo nota.& dicit hoc procedere ex eo, quia referendo id quod alij dicunt, & non reprobando , intelligitur approbare,& ex hoc infert , q si aliquis dicit alteri, omnes dicunt quod tu es fur,intelligitur iniuria facta sibi , & sic actione iniuriarum potest conueniri.quod no. Ale.de Ne.

c ¶Famulus cuiusdam.Vtrum videatur mandasse,qui dixit seruo,non reuertaris ad me,nisi facias quod sentiam nouum.& illam decisionem Barto. in d.l.si quis mihi bona,sequuntur Bald.Ang.Io.de Imo.& Mod.ibi.Paul. de Cast.in consi.260.inci.videtur per prædicta.Ange.de Are.in tract.malefi.in ver.Sempronium mandatorem.in 21. quæstione. & Pe. de Anch. hic,qui ad istam quæstionem ponderauit istum text.quem etiam allegat hoc Ioan.de Ana.in consi.56.incip.visa inquisitione formata per magnificum dominum.capitaneum Florentinum.& c.fortius per illum textum fing.in d.c.fi.extendit prædictam decisionem Bar.vt prædicta quod etiam procedat quando dominus proferens talia verba expresse inhibuisset,ne occideret , quia vulnera non possunt fieri ad mentem Bal.in l.non ideo.in 18.quæ.C.de accusatio.& illa deci. Barto adomnibus approbatur.& illam ibi limitant Rap.Cuma. & Lu. Ro. nisi effecta fuisset illata domino,non ferro,sed cum alapa,vel cum pugno; quia de minus vtens illis verbis erga famulum,faciās quod sentiam nouum de tali,intelligeretur mandasse de simili vindicta cum alapa , vel cum pugno,& ideo si tunc famulus occideret, nō teneretur dominus;per notam in l.1.C.vnde vi.Secundo,limita prædictam decisionem Bar.vt prædicta & sit vera in terminis in quibus loquitur Bar.scilicet in tali famulo , in quo non poterat cadere alia verisimilis interpretatio quam homicidij committendi.Sed si talia verba,Facias quod sentiam nouum, de tali essent prolata ad talem personam,in qua verisimiliter posset cadere alius sensus.nunc ſtaretur interpretationi domini , puta si iniuratus diceret procuratori suo,vel alicui aduocato. Facias , quod sentiam nouum de tali.Ita probatur ex doctrina no. Bald.in l.1.C.de ser. fug. Tertio limita deci.Barto.vt nō procedat quando dictus passus iniuriam,diceret tamen qd occideret vnum baltonum,& faceret quod sentiret nouum.ex genere instrumenti quod verisimiliter non est aptum ad mortem inferendam, dominus non teneretur,dato etiam quod cum illo baltono eum occideret.Ita fing.inquit Bald.in l.cum mandati. circa fi. C. mand. ita fing.limitans d.c.fi.de homi.& facit quod signanter dicit idem Bal.in d.l.si quis mihi bona.§.si coram.vbi limitando d.c.fin.dicit,non procedere,quando mandasset quod percuteret alapa,vel ligno,& ille fecit percuteret . Facit etiam bene doctrina eiusdem Bal.in l.non ideo , in fi. C. de acc.vbi quærit;an mandans teneatur in delictis si mandatarius excessit mandatum, & dicit distinguendo, vt ibi per eum.& sequitur Ange. de Are.in d.ve.sicu.Sempronium.in 18.q.Quarto no.limita idem Bal. in l.si literas , ad fin.C. manda. nisi famulus repudiasset commissionem patroni dato quod postea iuerit & secutum fuerit homicidium . Quid autem esset,si famulus à principio acceptasset mandatum.sed postea repudiato mandato deliquisset,an dominus tunc teneretur,vide nota.in l.1.C.de seru. fugi.post Innocen. in c.ad audientiam, supra de homi. Et punctus stat in eo,quod mandatum semper præsumitur durare, & eius vigore homicidium fieri,nisi dominus expresse reuocasset,& reuocationem intimet mandatario,vt notan.declarat Bar. in l. non solum.ff. si mandato.ff.de iniu.Quinto mirabiliter limitat quod ad hoc vr illa decisio Barto procedat,requiritur quod tria copulatiue concurrant . primo,quod præcederet inimicitia capitalis inter dominum,& illum cui iurabat.Secundo,quod dominus secrete mandauerit famulo ad aures.Tertio quod incontinenti consecutum fuerit homicidium,alias vbi non ex istis cessaret, non haberet locum illa decisio . Barto. dato , quod famulus,aut domesticus,aut amicus homicidium perpetrauerit . ita ff. de mēte Bal.in d.l.1.C.de ser.fug in versi. & replebatur mandati,&c.ita intelliguntur no.per Bar.in l.si qs mihi bona,§. iunctis nota. per eum ibi Bar.in l.si ventri.§.fi.ff.de his,quæ in fra.cre.& ita expresse , & ad hoc ponderat,& firmat Io.de Ana.in d.consi.51.Sexto,mirabiliter limitat dicta decisionē Barto.Alex.de Imo.in consi.611.inci.quoniam abundes,vbi cedat,quando dominus receperat iniuriam illicite , vnde tunc illa verba domini,facias quod sentiam noua de tali,importāt quod ficut iniuria illicite receperat,ita videtur pariter mādasse famulo,qd illū illicite,aut vulne-

raret,aut occideret eo quod qualicas præcedentis iniuriæ , arguit qualis fuerit animus domini in sequentib.ar. d.l.si ventri.§.fi. & quod in d.Imo.sic declarat Bal.in l.si prædium.C.de ædil.act. ista sic recolligi debent.Dominus meo.D.1as.de Mayno,dum legeret dictam.l. 1.

d ¶Punitus.Per illam decisionem dicit Bal. in l.multum.C.si quis alteri , vel sibi,quod si inter Titium, & Martinum fuit tractatum de occidēdo Seiū per ipsum Titium,præsumitur quod Titius,Seium interfecerit , si reperiatur occisus.Quod sequitur Alex.in consi.1.incip.viso processu.in 3.volum. Seb.Sap.

e ¶Et no.Idem tenet But.hic. Alex. de Ne.

f ¶Exercitu.Hoc idem dicit Io.An. per illum tex.in c.2.supra de cle.peregrē.& in c.sane.2.de offi. dele.

g ¶Clericus.Vtrum clericus incurrat irregularitatem,si interrogatus dixit, q de iure pro tali crimine deberet pena mortis puniri & ibidem.q.istā tenuit Abba.Sic.in cap. 2.supra de fur.& de q.ista in terminis. vide Ray. in Sum.de homi.circa fin.in §. item nota quod si episcopus. vbi concludere videtur,quod si casus erat de facto,& respondeat quid iuris , & ex hoc sequitur homicidium , erit irregularis , aliās secus , de quo tu vide late,& eleganter Spe.in ti.de legato. §.iuxta propositionis.ver-quid si iudex habens latronem.Sed cu dic quod clerici possunt dare consilium in legibus,& statutis condendis,& licet ex hoc sequatur semper mors, nō sunt irregularis,secundum Bar.in auth habita.in prin.C.ne fi.pro pa.ad quod vide Inn.in c.ad audientiam, de homi.vbi dicit, quod qui dat consilium rei licitæ,secundum conscientiam, sed ex hoc indirecte sequatur, mors,nō efficitur irregularis. Et de q.hic posita per D.Abb. vide omnino Domi.in c.fi.3.dispu.

h ¶Irregularis.De isto articulo vide Fel.in c.sicut dignum, ver. fallit tertio. supra de homi. Seb.Sap.

i ¶Disp̄situs.Tu autem distingue plenius post Io. Cald. & D. Card. quod si clericus consuluit,super certo facto imminente , & tunc est irregularis,secundum Host. & Doct.qui dicunt , si ex consilio suo generali , vel speciali sequitur homicidium,incurrit irregularitatem.de quo remittit ad clericī,ne cle.vel mo.& dicit Host.quod etiam si quis ex voluntate alterius verba talia,videtur consensisse homicidio , vel consuluisse vt fieret,vt in c.Mathæus.de simo.Vnde dicit,quod debet cauere ne dicat iudici vel officialib. quando agitur de suspendio hominis iam ad mortem iudicati ætatis,& iustitiam faciatis,quia talis si bene ponderētur , verba Host.videtur incurr ere irregularitatem,& tamen isti iustitarij fecissent omnino illum suspendi,cum esset condemnatus. quod multum facit cō ex limitationem quam hic dat Ab. Sicu. Sed ego puto quod limitatio hic vera, ex quo enim iudex absque consilio illius fuerat impositurus mortem non dicitur mos secuta , vel ex persuasione , fateor tamen quod grauiter peccat,& sic debet intelligi Hostien. & sic videtur sentire Spe.in tit.de lega. §. iuxta. versi. quid si iudex, vbi videtur sentire,quod quando præstatur consilium in casu de facto emergente , consulens incurrat irregularitatem, quandō iudex fuit consilium eius secutus , ergo dicens effectū sine eius consilio id fecisset.nam non dicitur præstitisse opē consilio mortis alicuius,ex quo sine eius consilio iudex erat facturus,tamen est quod à talib.abstineant , nisi reus esset de iure absoluendus,& communiter Doct.in c.clericis.ne clerici,vel mona. quod intelligitur hoc accusator debeat puniri de calumnia , & sic debeat pari , periculo sanguinis,tunc enim non puto quod possit consulere rei absolutionem,ex quo alius in tali consilio,in consequentiam venit condemnandus ad pœnam sanguinis,& hoc voluit glos.in simili.li. fi. c. r. & hoc tenet Abb.Sed in c.clericis.ne cler.vel mo. Item cauere quis debet, quod quando casus de facto imminet,non suadeat , iustitiam fieri , licet enim dicant sic in genere suadere iustitiam,23.q.5.pessimam. tamen cum ea iustitia imminet a tali suasione abstineri debet, de quo per Hostien. in summa eodem titu. §. 2.sub §.clericus.versi. possent tamen clerici, & sequ. Aut casus de facto non imminet,& tūc discurre per tres casus. Primus, quando est iurisperitus talis consulens,& respondit secundū quod iura volunt,& tunc non est irregularis 23.q.fi.pessimam . in fin. & sic debet intelligi glos.3.di.omnis.Secundus, quando erat periculum iuris , & erravit.& hoc casu dicit Ioan.Cal.& Do.Card.quod aut sunt opi. & ipse sequitur opi.aliquorum sic consuluit,& non est irregularis,quia cum de facto non consuluerit,satis est quod non fuit in culpa , arg.de ho qui sollicitati,el 2.& eo.tit.petitio . Sed hoc intelligo quando nesciebat ipse esse communis opi.sed si sciretur, non excusarem , si iudicasset contra communem opinionem.licet Doctō.aliqui suum opi. teneant,vt in simili dicit.Bar.in l.2.C.de pœna iu. qui ma.iud.vbi dicit,quod iudex qui iudicauit secundum opi.quæ communiter reprobatur , debet puniri in tanta.Spe.in ti.2.§.iuxta.versi. quod si iudex. vbi dicit quod si iurisperitus erraut in apicibus iuris, & vbi sunt variæ opin. magistrorū, vel consulens erraut in apicibus iuris , & vbi sunt variæ opin. magistrorū, quando respondit secundum suam opinionem.in qua etiam alij periti erraut, non est irregularis,dum tamen ipse consulens dicat super hoc esse varias opin.Not.bene verba Spec.nam vult duo. Primo , quod quando præbet consilium,dicat super hoc esse varias opin.Secundo,quod error in eo,in quo etiam alij periti errant, & sic vult quod non possit culpari,si erraret in eo de quo esset communis opin,nam periti in hoc non errarent,& arbitror etiam istam fuisse mentem Io. Cald. Aut consulens erraut in casu in quo nullus erraret,& tunc talis ignorantia crassa est, & nullum excusat, de cler. excom.minis.c.apostolicæ. Ego autem arbitror quod sufficiat quod error iuris cadat in leuissima culpa,quia leuissima facit hominem irregularem,vt dicit glo. sing. in capi. sollicitati.el 1.de hom.Quando autem error iuris cadat in latam, leue, vel leuissimam culpam,declara, vt per Bart.in l.quod Nerua. ff. depo.& Doct.in capit.2.de commodato. Tertius casus , quando non est iurisperitus,& tunc aut præsumit quod iudex sequatur consilium eius , & sic est in culpa,& sic irregularis,ar.de ætā,& quali.ad aures.Aut nō præsumit,nec præsumere debet quod iudex sequatur consilium,& tunc q a culpa,nec factum est certum,non est irregularis,secundum prædicta.ter idem dicit Spec.io ti.2. §.iuxta.versi.sed quod si iudex. hoc tamen intelligit, nisi responderet ad casum qui de facto immineret , quia tunc esset irregularis,si ex eius responsione quereretur mors , quia est culpa,respondendo in casu de facto occurente.In quibus dictum est ex cōsilio sequi irregularitatem,intellige secuta morte,vel membri trū-

catione,vt cle.fi furiosus.de hom.alias non contrahitur irregularitas,de cler.pug.in duc.cum effectum desideret irregularitas 15.q.1.capitu.1.& c.fi.& hoc tene menti.& vide quæ dixi in capitu.clericis,ne cler.vel mona. Ale.de Ne.

K ¶Repertus.Vult dicere quod in dices monuerunt eum, & sic fuit contumax.quia monitio iudicis habet vim peremptorij , vnde vnica monitio iudicis operatur tātum quantum citatio peremptoria,secundum vnum intellectum in l.2.C.quomodo & quando iudex.Et hoc tenent Doctō. in capitu.consuluit,de offi.delega.vbi idem tenet glosl.& Doctō.Sed Innocen.intelligit,quod iste episcopus erat suspectus de contuma. vel culpa, quia tunc non est necesse, quod perueniat ad eum , peremptorium , & qui sint legi.causam.& cap. perlatum.de cler.non residen.tuæ.& hoc dictum tene menti Butr.autem remittit ad no. in ca. cum dilecti. de dolo, & contuma.& 3.q.11.caueant. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta clerico aleatori,est nulla,& numer.6.& 7.vbi limitat.*
2 *Vsurarius est infamis ipso iure,citra aliquam sententiam.*
3 *Iudices possunt deponere tanquam testes coram alijs iudicib. de gestis coram se.*
4 *Falsum non committit quis , si vtatur instrumento falso in iudicio , nisi ipse falsauerit instrumentum,vel scienter ipso vtatur.*
5 *Beneficium collatum indigno,non potest alteri conferri,donec fuerit super indignitate illius iudicatum intellige,vt infra & nu. 8.& 9.*
6 *Clericus aleator excluditur à beneficio obtinendo,non autem ab obtento,nisi sit incorrigibilis,vsurarius vero,& ab obtento, & obtinendo excluditur.*
10 *Collatio beneficij facta per Papam si reddatur nulla,vel quia surreptitia,vel indigno facta,an reuertatur ad Papā , vel ad ordinariū loci.*
11 *Agenti possessorio adipiscendæ,aut recuperandæ,etiam in beneficialib. vel etiam petitorio,an,& quo casu obstet exceptio criminis cum infamia.*
12 *Pœna quando imponitur alicui ipso facto,non requiritur quod opponatur in sententia condemnatoria.*

CAP. X.

INter dilectos. Ab obtinenda dignitate repellitur vsurarius,& publicꝰ aleator. h.d.Vel summa aliter,& sic.Collatio beneficij facta indigno, cassari debet, & cōserētes secundo ante cassationē primæ collationis , priuari dēt ea vice potestate conferendi.h.d.Diuiditur.Nam primo decise narrat factum.Secūdo diffinit ibi,nos igitur.Subdiuitur.Nā prima diffinit de,P.secunda de B.Tertia de cantore . Secūda ibi,præterita-Tertia ibi, quia vero . Casus literalis. Vacante succentoria Pictauiēsi,cantor ipsius ecclesiæ, ad quem pertinet collatio succentorię,eam cōtulit P.canonico Pictauiē si.Postmodū dicta collatione non cassata,eandem succentoriam cōtulit B.canonico Pictauiēsi.vnde orta quæstione inter eos,causa cōmissa fuit inter eos super ipsa succētoria quibusdam iudicib.delegatis,corā quib. petijt vtraq; pars electionē de se factam confirmari,& electionē alterius cassari.lite contes.& testib.hinc inde receptis , causa delata est ad dominū Papam.præterea iudices quasdam literas cōcesserunt partib.in quib. quædam clausula in literis illis vltimo , fuit apposita.Proponebatur contra dictū B. q illa non fuit apposita de conscientia iudicis,& sic falsauerat literas illas, & q vsus fuerit literis sic falsatis & super hoc deposuerunt iudices,qui literas cōcesserant.domi.Papa attestationib.vtriusque partis inspectis,inuenit esse probatū , dictum Petrū publicū aleatorem esse,ac publicū vsurarium, qui vndecim , p duodecim mutuabat in ludo.ipse vero in sui excusationē,allegabat cōsuetudinem Gallicorum,qua fere vniuersi clerici sic mutuant frequenter,& ludūt,sed Papa illam consuetudi nē penitus reprobauit, cū in illis magis sit puniēda offensa, per quos delinquēdi authoritas vsurpatur. vnde q circa dictū P.de succentoria ipsa factum est propter indignitatē , & vilitatē ipsius, decreuit domi.Papa irritādum , cū personis , vilib. & indignis, patere nō debeant portæ dignitatis , inxta legitimās sanctiones . Præterea cōtra præfatum B. fuit probatum q de conscientia iudicū vltima clausula nō fuerit in serta in literis eorūdē , sicut p ipsorū depositiones exprimitur euidenter , p q pars altera proponebat q prædictus B. vsus fuerit literis sic falsatis , & ideo tanquā falsarius debeat repelli Papa tn consideraūit.q licet cōstaret de dicta clausula , quādo in illis literis fuisset apposita præter conscientiam iudicis.tamen fides facta nō fuit, q dictus B.illā clausulā apposuerit , vel procurauerit vt ab alio poneretur , vel etiā q scienter vsus fuerit literis sic falsatis. vnde Papa ab huiusmodi falsitatis obiectu absoluit eundem,maxime cum post huiusmodi obiectum eis vti noluerit , sed quia per depositiones duorum testium constiterat quod cōcessio facta P. præ dicto præcesserat,quanquam propter indignitatem eiusdē meruit reprobari,concessionem postmodum factam B. de cernit irritam,& inanem,& quia cantor inconstanter se habuit in

Universidad de Deusto
Biblioteca

buit in hoc facto, vt prima donatione non cassata, secundā
facere attentauit,& dignū sit,vt in eo quis puniatur, in quo
peccauit,domi.Papa priuat ipsum potestate conferēdi hac
vice suc centoriā ipsam,mādans iudicibus quatenus eadē au
thoritate apostolica,personę idoneę assignare procurēt B.
Not.1.ex tex.ibi cuius donatio pertinebat,& c. quod verbū
pertinere,late ponitur,& patet:vnde refertur, ēt si pertineat
de iure speciali.nā collatio huius dignitatis non poterat per-
tinere ad cantorē.nisi de iure speciali,quia de iure commu-
ni spectat ad episcopū.16.q.7.omnes basilicæ, & ca. nullus.
non ergo vitiatur libellus,neque ꝓbatio,si dr beneficiū per-
tinere ad collationē alicuius,licet pertineat solo iure specia
1 li,facit l.verbū pertinere.ff.de verbo.significa. † Secūdo no.
a ꝙ ludus alearum [a] intantum est clericis prohibitus,vt etiam
consuetudo non valeat in oppositum,etiam si faciāt respe-
ctu cuiusdam voluptatis.quinimo clericus aleator debet re
putari vilis, & indignus ad beneficium obtinendum. & te-
ne menti tex.quia ista est vna causa sufficiens ad irritandum
b collationem factam clerico aleatori. [b] † Tertio nota, quod
2 vsurarius est vilis persona indigna ad obtinendam aliquam
c dignitatem,& facit iste tex.ꝙ vsurarius sit infamus [c] ipso iure
de quo vide tex.cum glos.improbum fenus.C.ex quib.cau.
infa. vbi glos. intelligit text. & bene quod sine alia senten-
tia,talis est infamis infamia ciuili.ipso facto.& clarius loqtur
text.3.q.7.infames.§.porro.sed de nouo multū dubito, qa
tex.in d.Limprobum,loquitur de vsurario exercente vsuras
vltra modū à iure ciuili permissum. Quid si quis exerceret
vsuras,fm modum à iure ciuili permissum, nunquid sit infa
mis ipso facto,cū de iure canonico omnis modus reprobe-
tur,& ius ciuile in hoc nō de dignatur sequi canonē, vt in
Authen.de eccles.tit.& not.in c.quia frustra,de vsur. & certe
dubiū est satis pulchrū,nā respectu iuris canonici, omne fe-
nus est improbū.& iste tex.facit ꝙ sit infamis ipso facto, &
d tex.in d.§.porro cogita. [d] † Quarto no.ibi,nisi ipsorū depo-
3 sitionis.& c.iudices posse deponere,tanquā testes, corā aliis
iudicibus,de gestis corā se.& solet multū ad hoc allegari iste
c tex.& dic vt plene no.in ca.cum à nobis,de testi. [c] † Quinto
4 no.ꝙ vt ens instrumento falso in iudicio, non ꝓ hoc pōt pu
niri pena falli,nisi probetur ꝙ ipse falsauerit, vel quod ipse
scienter vsus fuerit,& psumitur ignorātia, si post obiectio-
f nē desistit [e] ab vsu eius. † Vlt.no.ꝙ cōferēs beneficiū indi-
5 gno,quem putabat idoneū.nō debet ante obiectionē seu re
probationē illius collationis,illud beneficium alteri confer
re,licet de indignitate ipsius modo sibi innotescat, aliās dēt
6 puniri,prout hic dr.quod bene no. † In gl.1.in fi.No. gl. qā
g aleator clericus indistincte repellit [f] ab obtinēdo beneficio,[g]
cū collatio sibi facta est nulla,si de hoc constabat, tanquam
facta vili,& indigno,& si non cōstabat, quia erat occultus,
dēt irritari,sed à beneficio obtento ante quam exercereret
ludū;non debet incontinenti repelli,& eo priuari, sed alia
mitiori pœna poterit plecti,nisi monitus noluerit se corri-
gere,ga & tūc beneficio priuabit,vt 35.dist.c. 1. vsurarius ve
ro pōt repelli ab obtento,& obtinēdo. episcopus th cum se
correxerit,dispēsare pōt circa beneficiū,& facit ꝙ dr, & no.
in c.præterea.3.de vsu.Et ex hoc not.ꝙ magis peccat, & exo
h sus est vsurarius,quā aleator. [h] † In glo. in ver.volup tuosos,
7 in fi.Not.bene gl.nā relata ad text.probat ꝙ etiam clericis, li
citum est ludere cā conuiuij.& idem voluit, gl.in c.1.35.dist.
sed Phili.tenet hic Srium in clericis,dicens eos non debere
facere cōuiuia 43.dist.c.conuiuia.& c.non oportet.Idem di-
cit Goffre.in laicis.nam conuiuia videntur eis reprobata;ni
si ex quadam charitate faciant,vt in d.c.conuiuia . & credo
hoc dictū verius,quoad conscientiā;licet repetitio nō cōpe
tat hoc casu,& sic pōt ꝓcedere l.q.in cōmodo.alle.in gl.talis
th sic ludens,licet male faciat, nō th crederem quod debeat
reputari vilis.ita ꝙ repellatur ab obtinendo beneficio.In gl.
in ver.vel procurauerit,in fine.Vel dic,ꝙ illud c. loquitur de
literis gratiæ,in quibus citatus præsumitur falsitas,secus in li-
teris iustitiæ,q̄ de facili possunt obtineri,vt in penul. c. In gl.
in ver.postmodū.in fi.Hæc glo.nō attingit perfecte intelle-
8 ctū decretalis,nec ēt Doct.aperte attingunt.† Sed ꝓ clariori
intellectu,sic oppo.videtur enim quod collatio secundo fa-
cta debuit valere,nam prima fuit nulla ipso iure, tanquam
facta crimino so,& infami,saltem infamia facti, nā infamia,
nedum repellit à dignitate obtinenda,vt l.2.C.de dign. libro.
12.& in regu.infamibus.lib.6.per Dyn.quinimo si est infa-
mia iuris,repellit à dignitate quæsita. pro hoc bonus tex.cū
gl.in l.1.§.miles.ff.de his,qui notan. infa. & in l. omni. & l.in
famia.C.de decur.libr.10.vbi dicitur,quod infamia quæsitū
admit honorem.ergo debuit valere secunda collatio. ar.in
reg.non præstat impedimentum.de reg.iur.li. 6. Sol. potest
hæc decreta.intelligi dupliciter, primo q̄d collatio primo
non fuit nulla ipso iure.& hoc sentit hic Hostien. exponen-
do.ver.irritandum.id est eum irritum nunciandum. & etiā
sequitur Fede.de Senis. consi.44.& 49.& tunc potest respon-
deri,quod secunda non valuit propter defectum potestatis,
quia propter delictum collatoris,deuoluta erat potestas cō
ferendi ea vice ad superiorem.sed iste intellectus mihi non
placet,quia hic cessatur,& punitur iste collator ꝓ suam in-
constantiam;& quia prima non reprobata processit ad se-
cūdā.ideo intelligit istum tex.qn collatio fuit facta indigno
ignoranter,ita ꝙ notorie nō constabat collationē esse nul-
lā.nā præsertim respectu ꝛsuetudinis poterat dubitari, vtū
collatio esset nulla ipso iure, & vtrum iste deberet reputari
vilis, ex quo vsurā exercuerat tārū in ludo,& ꝙ ludebat,fm
consuetudinē aliorum clericorū.vnde antequā reprobaret
prima,non debuit procedere iste ad secundam collationē;
nunquā enim facienda est secunda collatio, vel electio, nisi
constet notorie primam viribus non subsistere,vt no. in ca.
auditis,& c.cum terra, de electioni. vnde iste collator non
erat priuatus ipso facto potestate conferendi,quia ignoran
ter fecit,sed fuit priuatus propter ipsius inconstantiam, vt
dicitur in tex.quia prima non cassata, processit ad secundā.
& istum puto verum,& clarū intellectū c.omissis dictis,Inn.
i per quæ non approbatur [i] intellectus c.†Ex prædictis, omni
9 bus not.hoc dictū singulariter in practica , quod vbi colla-
tio est facta indigno per ignorantiā,nō dēt procedi ad secū
dā collationē per collatorē,nisi prius reprobetur prima, ex
quo notorie non constabat de nullitate primæ collationis.
In glo.in ver.irritam,ibi,sed valde sunt ista dissimilia, &c.&
ratio est,nam secunda stipulatio ideo valet, quando prima
est elidibilis per exceptionē.quia pōt hoc casu interesse. nā
si interuenerit secunda,prima posset tolli per exceptionem,
ergo valet secunda,ex quo pōt prætendere interesse.Insti.de
verb.obli.§.alteri.sed secus est in collatione, qa si prima col-
latio tenuit,licet veniat irritanda, antequā irritetur,bene-
ficiū nō vacat,ergo nō potest alteri conferri.s.de concess.præ-
K ben.per totum. [k] & in fi.gl.hoc dic,vt ꝛdixi,& vt no.in præ-
10 alle.c.auditis.† In gl.fi.in fi.hæc glo.potest adduci ad qōne.
nūquid si collatio beneficij facta per Papā, vel eius executo
rē nō tenuit,vel propter surreptionē literarū,vel propter in
dignitatē personæ,redeat potestas ad Papā, an vero ordina-
rius loci possit illud beneficiū alteri cōferre . Inn. hic ponit
duas opi.quidā dicunt ꝙ ad Papam tm , ex quo. n. Papa se-
mel se intromisit de illo beneficio , nō licet alteri apponere
manū.ar.in c.vt nostrū.de appel.Alij contra , sed concludit
post Io.An.& Compostel.in c.ꝙ sicut, de elect. ꝙ aut Papa
reseruauit sibi beneficiū, & tūc licet collatio nō habeat ro-
cum,vel effectū,nō potest inferior se intromittere in illa va-
catione.ar.in c. si eo tēpore,de elect.li. 6.aut nō est vsus ver-
bo reseruationis,& tunc aut mādauit illud beneficium cō-
ferri,non expressa certa persona,& idem videtur sibi refer-
uasse,& illi voluisse prouidere,aut mandauit conferri certę
personæ.& tunc si collatio non valuit, potestas redit ad or-
dinariū,quia Papa intēdebat prouidere tantum illi personę
expressæ.ex quo ergo illa persona nō potest habere,vel pro-
pter surreptionē literarum, vel indignitatem, eius potestas
redit ad ordinariū,quia cessante causa,cessat effectus,in c.cū
a cessante,de app.hoc no.[a] † Vlti.extra gl. oppo. videtur. n.ꝙ
11 exceptio criminis nō debeat admitti cōtra istum P. ex quo
habuerat collationē, & agebat tātum possessorio adipi scē-
dæ,ꝓ possessione habenda,vt in c.accedēs, de accu. Sol.
dicit Inn.ꝙ exceptio criminis nō debet admitti sine infamia
quasi sentiat istū fuisse infamatū de istis obiectis , & circa. h.
d aliqua pulchra verba, quæ solent quotidie allegari. dicit
enim quod, aut quis agit in beneficialib. possessorio adipi-
scendæ,ad confirmationem,vel collationem,vt quia habuit
electionem,& confirmationem,aut collationem, & tātum
sibi deest possessio , & tunc non admittitur exceptio crimi-
nis,nisi cum infamia,vt in prælle.c.accedent.vbi plene dixi.
Aut agit possessorio recuperādæ, & tunc nō admittitur ali-
qua exceptio criminis cum infamia,vt in c. Item cū quis.de
rest.ꝓp.Et no.bene hoc dictum,ꝙ etiam in beneficialib.nō
agenti possessorio recuperādæ, exceptio criminis etiā cum
infamia nō prodest.Sed licet Inn.omnem exceptionē exclu
dat,tamen multa opponi possunt, de quib. plene dico in c.
in literis de resti. spolia. & facit ꝙ no.3.q. 1 in sum. Aut agit
quis petitorio pro beneficio ꝙ semel habuit , & tunc , aut
opponitur tale crimen,ꝙ inducit priuationē ipso facto, &
admittitur exceptio fm eum. & bene, puta si opponitur ꝙ
sit hæreticus,vel ꝙ fuit sententialiter de aliquo crimine con
demnatus.Et no.bene hoc vltimū ꝙ cōdemnatus de aliquo
crimine per sententiam, cēsetur priuatus ipso facto benefi-
cio suo ꝙ intellige qū crimen erat tale,ꝙ inducebat priua-
12 tionē beneficii,vel qn irrogabat infamiā ipso facto . † Nam
sufficit ꝙ condemnetur , licet pena exprimatur in sententia ,
quia illa intelligitur imposita authoritate iuris.l. 1.ad Turp.
& 2.q.3.c.Eufemiū.§.notādum.& in c. postulasti.fm vnam
lect.5.de fo.compe.& ad idem tex.præalleg.l.2. §. miles.ff.de
his,qui notan.infa.vbi dicitur,ꝙ miles damnatus de adulte-
rio,efficitur infamis,& infamia soluit vinculū militiæ . vnde
b ipso iure infamatus per sententiam perdit dignitatē, [b] nedū
secularē,sed etiam ecclesiasticā,vt no.gl.secus puto , vbi qs
damnaretur de crimine,ꝙ non induceret infamiā , nec pri-
c nationem beneficij,tūc.n.talis exceptio nō admitteretur,vt
flatim dicam,[c] & sic restringe Inno.si vero opponitur excep-
tio criminis ꝙ nō inducit priuationē beneficij ipso facto,
vt puta,qa est simoniacus,vel adulter, vel periurus, vel quid
simile, nō debet admitti talis exceptio.ratio est, quia illa etiā
probata,ille nō remaneret priuatus beneficio.Nec obstat si
dicatur,ꝙ debet priuari,quia ad hoc nō tendit exceptio , vt
in c.2.de ord.cog.in fi.Nec obstat si dicatur,ꝙ ex quo datur
actio,sine accusatio cōtra istum de istis criminib.fortius de-
bet admitti exceptio,vt in reg. qui ad agendum . de reg. iur.
lib.6.& in regu.cui damus. ff. eod. quia secundum Inno. illa
iura habēt locum,quādo ad idem agitur,& excipitur. secus
autem,quando actio,& exceptio tēdunt ad diuersa. nā hoc
casu accusatio tendit ad vindictam, vt priuetur,exceptio ve
ro tendit ad defensionem rei familiaris,& no.perpetuo hoc
dictum Inn.& vide quod dico in c.pastoralis,de cau. pos.&
d prop.& in c. si diligenti,de fo.comp. [d]

ADDITIONES.

a ¶Hoc no.Ita tenet D.Card. & But.Sed quid si compromissarij eligunt indi
gnū,ad quem deuoluitur potestas eligendi Host.hic examinat,sed dic,vt
habile haberur,in c.si cōpromissarius.de elec.in 6.vnde dic,vt ibi dicit.
b ¶Perdit dignitatem.Vide Inn.in c.qualiter.el 2.ad fi. & ibi Do.An. & quæ
ibi dixi de accu.Do.Abb.in c.querelam. de proc. An.Bar.
¶Adde de hoc Lud Ro.fing.suo 504.incipit.fuit à me quæsitum. vbi tenere
videtur quod ipso iure,quod probat per tex.in l. infamia.ponderando
tex.in verbo,addicit.C.de infa.lib.& per l. miles. ff. de his, qui not. infa.
¶Dignitatem.Vide Fel.in d.c.querelam.vers.similiter. supra. de iniur. post
Abb.
c ¶Dicam.Et idem dicit Din.in reg.infamib.li.6.dicit. n. quod quando quis
condemnatur ex crimine,ex quo infamia irrogatur , quod eligentes ad
quos pertinet,pocerūt alios eligere. Indignum enim est vt ait Din. quod
viles admittantur ad dignitates simul cum personis integri status , vt d.
l. infamia,& de test.testimoniū.& de accus.cum oportet. cum simil. Idē
tenet Abba.Sic.hic, vt videtis.& idem tenuit in ca.postulasti.de fo. com
pe. vbi latius declarat.Sed Innocen.in dicto cap. postulasti aliter dicit.
dicit enim sententiam esse ferendam super crimine, de quo quis accusa-
tur,& postmodum pœnæ executio fiet secundum Canones , qui præci-
piunt criminosos condemnatos deponendos 16.di.nisi ex dispensatione
tolleretur,de iudi.at si clerici. Et dicit Inno,ibi,quod interdum erit pę
na depositionis,vt in auth.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi opor. inter

dum excommunicationis,vt in cap.1. de raptо. Interdum perpetuæ,si
spensionis.No.bene verba Innocen.in d. cap. postulasti. nam vult, quod
condemnatus de crimine,non intelligatur inconsimenti priuatus bene-
ficio , licet pœna criminis sit priuatio beneficii, sed debebit ab eo depo-
ni in executione sententiæ latæ, per ea quæ dicit Innocen. in cap. cum
vestris. de concess. præben. facit tex.in cap.præceden.& fi. b Papa pro
nunciauit quendam episcopum propter crimen incidisse in irregulari-
tatem,& tamen mandat iudicibus delegati quod debeant eum monere,
quod renunciet episcopatui quod si noluerit renunciare quod deponā-
tur.Ecce sententia lata fuit supper crimine digno depositione,& tamen
intelligitur per illam sententiam priuatus beneficio, sed non potest pri
nari,nisi renunciet. ad hoc cap. nisi. § personæ.de renunci. vbi est tex.
quod irregularis debet petere licentiam cedend. vnde ipso iure non est
priuatus, vnde non video quomodo per latam sententiam super crimi-
ne intelligatur ipso facto priuatus beneficio , ex quo ille de cuius cri-
mine manifeste constat iuste tenet beneficium; donec cesserit, vel pri-
uatus fuerit. Ego autem in quodam consilio quod posui in quodam cō-
tingente in ciuitate Parentina concordaui, opin. hoc modo . Aut iudex
qui tulit sententiam non habuit intentionem priuandi , sed secum di-
spensandi , & est tale crimen super quo potest dispensare , & tunc non
præsumitur priuatus. Aut de mente non apparat, & tunc etiam requiri
tur sententia priuatoria, vt no.sit intentio iudicis quod intendat priua-
re.& hoc modo cap.præce. nam Papa licet pronunciasset super crimi-
ne, non poterat cum illo episcopo dispensare. & hoc modo potest in-
telligi Innocen.in cap.postulasti. de fo. compe. Aut est tale crimen su-
per quo non potest dispensare , vel quia natura criminis interdicit di-
spensationem, vt in cap. at si clerici. de iud. in §. adulterijs . vel non in-
teruenit causæ cognitio , quæ requiritur in dispensatione cuiuscunque
inferioris à Papa, altàs dispensatio est nulla, vel reuocanda, vt dixit in-
nocen.in cap. cum ad monasterium. de sta. mo. & tunc pronunciato super
crimine,censetur priuare beneficio, ex quo ille est effectus pronuncia-
tionis super crimine.& hoc modo debet intelligi Innocen.& Doctҳhic,
& iura pro hac parte alleg. Et ex hoc ego infero quod cum episcopus
semper quasi possit quo ad beneficium dispensare , nam etiam cum ho
micida , & irregulari potest dispensare quo ad beneficia , vt dixi . sin-
gulariter Innocen. in ca. 2. de cler. non ord. ministr. per quod dictum ,
singulariter limitatur capitulum at si clerici . §. de adulterijs, de iudi.
quia debet intelligi quoad executionem ordinum, & quoad promotio
nem ad ordines superiores , modo si ita est prout communiter tenent
Doctҳ.sequitur quod vbicunque potest præsumi quod iudex voluerit
tolerare illum, quem de crimine condemnauit quod iuste retinebit be-
neficium,& hoc diceretur satis præsumi, si iudex in sententia imponit
condemnato aliquam aliam pœnam quam priuationis beneficij,vt in si
milі voluit Bart.in l.quod ergo.§. pœna grauior.ff.de his qui notan. in-
fa.Vnde non est necessarium, quod iudex expresse dispensет , ad hoc al-
legat no.dictum Inno.qui dicit,quod vbi iudex facit aliquid scienter cō
tra ius commune, si est tale factum , super quo possit dispensare intel-
ligitur dispensasse, si interuenit aliqua causæ summaria cognitio,vt sin-
gulariter dixit Innocen. in ca. veniens, de fil. presb. Plus dixit in ca. di-
uersis fallacijs . de cler. coniuga. quod etiam si non interuenerit causæ
cognitio,nihilo minus tenet dispensatio,donec per superiorem , fuerit
reuocata,& hoc tenent ibi Doctҳ.quod tale factum contra ius per supe-
riorem imprimit colorem tenendi , donec per superiorem fuerit reuo-
cata.& hoc modo debet intelligi Inn.in d.c.veniens.scilicet quod requi-
ritur causæ cognitio quoad hoc,vt non possit reuocari.in ca. autem di-
uersis fallacijs , quod non requiritur causæ cognitio quo ad hoc vt tale
cum quo intelligitur voluisse dispensare possit tenere beneficium.Pote-
rit tamen per superiorem reuocari,& tunc dispensatio sic erit reuocabi
lis.& hoc videntur tenere Doctҳ.in d.c.diuersis fallacijs . de quo ibi dicā
Deo dante,& hoc no. Ale.de Ne.
d ¶De fo.comp.Dicit autem Bu.quod Io.An.remittit ad c.quod sicut. de ele.
& ad ea quæ ibi scribit Compost.& dicit tenendum quod agenti petito-
rio,talia crimina obstant.Nec obstat quod crimen exceptum non ponitur
sed pœna tantum est in repellendo.& cum hoc transit But.Sed D. Car.
& Abb.Sic.hic sequuntur opin.Innocen.& puto eam veram.Nā ex quo
crimen non inducit ipso iure priuationem beneficij, potest agere vel ex
cipere,donec cedat,vel priuetur.& ista est veritas . ad hoc optime facit
8.q.3.nonne & omnino vide gl.summæ eiusdem quæstionis . Sed quid si
agenti petitorio opponatur exceptio quod contraxit matrimonium.In
no.refert duas opin.Veritas est,quod exceptio est admittenda, quia con
trahendo matrimonium, ipso facto intelligitur renunciasse beneficio ,
vt in c.1.& 2. de cle.coniug.& istud communiter tenent Doctҳ. Dicit vnū
verbum Inn.hic quod pro beneficio , vel dignitate in ecclesia competit
confessoria,sicut ratione vsus fructus,vel seruitutis datur confessoria.de
quo per Doctҳ.in c.abbate.de verb.significa.

SVMMARIVM.

1 *Causæ matrimoniales, vel literæ indulgentiales , non conceduntur per inferiorem prælatum episcopo , nisi competant de iure speciali.*
2 *Ea quæ sunt ordinis episcopalis,non possunt,nec consuetudine, nec præscriptione acquiri , illa vero quæ sunt aut dignitatis , aut iurisdictionis,bene possunt acquiri & nu.3.*
4 *Episcopus electus,& confirmatus,non tamen consecratus,an possit concedere indulgentias,maxime si non sit sacerdos.*

CAP. XII.

1 [A] Ccedentibus. † Abbates [a] de matri-
a monijs cognoscere, & publicas pecunias iniungere , & literas indul-
gentiarum concedere non possunt , nisi eis com-
petant

ADDITIONES.

a ¶Abbates.Quod sacerdos parochialis,& abbates,& alij prælati inferiores
episcopo,non possunt concedere indulgentias , disputando concludit.
San.Tho.in 4.sen.di.20.q.1.ar.4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

petant de iure, speciali.h.d.vel sic,& generalius Cognoscere de causa matrimoniali,item penitentias publicas, & indulgentias concedere,spectat ad dignitatem episcopalem,vnde inferior prælatus,de his se intromittere non debet,nisi ei cõ potat de iure speciali.primo ponit episcoporum q̃relã: cui, secundo ,puidet,ibi,volentes.Casus literalis. Episcopi in cõcilio generali constituti,conquesti sunt de abbatibus,quod ipsi suis terminis non contenti,manus extendunt ad ea,quę ad episcopos pertinere noscuntur, videlicet cognoscendo de causis matrimonialibus, iniungendo penitentias publicas,concedendo literas indulgentiarum,& similia præsumẽ do,propter q̃ authoritas episcopalis vilescit interdũ apud multos:volens concilium episcoporũ dignitari,& abbatum saluti in his prouidere,prohibuit ne de cætero aliquis abbatũ ad talia se extẽdat,si ,ppriũ periculũ voluerit euitare, niũ forte aliquis ipsorũ,speciali concessione,vel alia legitima cã super huiusmodi valeat se tueri.Ber.No.1.ex tex.q̃ quædam sunt spectantia ad dignitatẽ episcopalẽ, quæ inferiori ꝑlato non competunt,vt sunt tria hic expressa,& de similibus vide q̃ leg.& no.68. di.c.quamuis.& c.cor episcopi,& inter casus hic expressos no.illum,q̃ nemo citra episcopũ pōt iniũgere publicã pœnitentiã,priuatam enim pōt quilibet sacerdos iniungere,& de hac publica,vide gl.& tex.in ca. in capite 50.di.25.q.7.c.fi.& est tex.in cap.2.de male. † Secũdo not. q̃ ex speciali concessione,vel alio iure speciali,puta ex consuetudine,possunt spectantia ad dignitatẽ episcopalem [a] cõ petere inferiori prælato. & circa hoc dicendum est ,quod quædam spectantia ad episcopum, sunt ordinis episcopalis,quædam sunt dignitatis episcopalis, quædam simplicis iurisdictionis.Ea vero quæ sunt ordinis,vt chrismare, ecclesias consecrare, clericos ordinare , & similia, non possunt competere inferiori,etiam ex consuetudine,quia in eis defi- b cit ordo episcopalis. [b] Ea vero quæ sunt dignitatis episcopalis,vt sunt ista hic enumerata , vel simplicis iurisdictionis , vt cognoscere de causis clericorũ,ista bene possũt acquiri per inferiorẽ ex consuetudine,vel ex cõcessione superioris . ad hoc c.cũ olim.& c.auditis.de ꝑscri.Et no.bene hunc tex.iuncta gl.pen.& fi.q̃ ista q̃ sunt dignitatis episcopalis, vt cognoc scere de cã matrimoniali [c] & dare indulgẽtiã,&c.possunt ꝑ- d scribi p inferiorẽ. [d] Sed ad declarationẽ literæ quæritur, de qua concessione loquatur iste tex.Sol.dicunt Doct.q̃ pōt in telligi de concessione,ẽt episcopi.16.q.2.præter insignia,nã c illa non possunt concedi nisi per solum [e] principẽ. q̃ bene no.ar.in c.vt apostolicæ.de priui.lib.6.vnde abbatibus,& inferioribus ꝑlatis per Papã solet cõcedi vsus mitræ & aliorũ pontificaliũ,vt in d.c.apostolicæ.dicunt tñ hic Doct. & ibi, & bene,q̃ licet ista insignia episcopalia,q̃nq; ad decorẽ cõcedantur prælato inferiori,nõ tñ pōt ille propter hoc exercere iura episcopalia.est ergo quædã nuda demonstratio, q̃ f hẽt significatum [f] suum quod no. † In gl.in versi. episcopa- 3 lis dignitatis,in fi.not.ex hac glo.& seq.iuncto tex.q̃ ea, quæ sunt dignitatis episcopalis;non dico ordinis,possunt acquiri per inferiorem ex cõsuetudine,& hoc probatur apertius quam alibi in c.auditis,de præsenti.vbi abbas præscripsit causam matrimonialem,nisi fuisset probata interruptio, q̃ est contra Hostien.qui tenet contrarium in c.literas, de restit. g spo. ẽ † Inducitur etiam iste text.ad q̃stionem quotidianam 4 nunquid electus [h] & confirmatus in episcopum , non cõsehcratus,possit concedere indulgentias,maxime si non sit sacerdos,vt quia adhuc non sit effectus presbyter. & sæpe accidit consimilis quæstio in legato apostolico, non presbytero.Host.hic post multa concludit,quod si est presbyter, potest concedere,aliàs secus.sed Fron.tenuit quod etiam si sit presbyter,cõcedare non potest , quia nõ dicitur episcopus nisi sit consecratus.vnde antea vocatur electus, & non episcopus,vt in c.tua,de his,quæ fiunt à prelato. & iura hoc cõcedunt episcopis.Io.And.videtur tenere quod cum hoc nõ sit ordinis,q̃ hoc possit electus confirmatus, dũmodo sit sacerdos.Io.Ca.post D. Tho.4.sen.di.24.ar.2.tenet,q̃ ẽt si non sit sacerdos,hoc pōt.& idẽ in legato.& ista opin. est verior. Rõ,ga concedere istas indulgentias ,pcedit ex dispensatione bonorũ ecclesiæ,& sic ex iurisdictione, ergo isti possunt cũ habeant iurisdictionẽ,licet nõ sint consecrati in episcopos,vel sacerdotes,vt in c.transmissam de electi.nã vt hic patet,illa possunt q̃ri p inferiores episcopis , ergo nõ sunt ordinis episcopalis,sed iurisdictionis.In foro tñ pœnitentiæ nõ posset absoluere,vel cõfirmare,vel indulgẽtias ꝓcedere , ga i illud est ordinis ꝑsbyteralis,& nõ iurisdictio. q̃ tene mẽti. [i]

ADDITIONES.

a ¶Ad dignitatem episcopalem.Vide latissime Io.Fran.Bald. in tracta. præscriptionum.in 1.parte,quintæ partis principalis.q.11.& ibi allegat etiã Abb.hic. Seb.Sap.

b ¶Episcopalis.Sed tex.plenius declarat,in c.quamuis cor episcopi. 68. di q̃ sunt ordinis episcopalis,nec præscriptione,nec ex consuetudine,nec de mandatione competere possunt vere episcopis,sed nec per ꝑsoneale priuilegium,de facili conceduntur,de consecr.ec.vel alta.a qua.vbi de hoc, plenius in c.quanto.de consue. Ale.de Ne.

c ¶Matrimoniali.Super hoc est tex.punctualiter in d.c.auditis.ad fi. de præ. Sed tu vide etiam glo.ibi,& Anto.& Abb.in c.literis.de ref. spo. & vide quod singulariter scribit An.in capitu.cum olim.per illum tex. de præscrip. Seba.Sap.

d ¶Inferiorẽ.Hosti.autem & Doct.numerant omnia quæ sunt iurisdictionis episcopalis vltra ea quæ in tex.sunt expressa.Et primo numerat iuti cutionem.de quo se remittit de off.archid.cum satis.Secundo, dare cõmendatitias ad ordines,de off.archid.significasti.& quod ibi not.& de temp.ordi.nullus.in 6.Tertio,quia maiora,& grauiora fine consilio epi scopi non debent examinari.& diffiniri.de off.arch.ad hæc.& c.fi.Quarto,quia deferre episcopalia insigna est iurisdictionis episcopalis, tamen non episcopi quandoque portant,de æta.& qua.cum contingat,de priui.apostolicæ.lib.6.& ista,& similia potius sunt dignitatis, quam ordinis episcopalis. Ale.de Ne.

e ¶Per solum.Episcopus potest concedere alij inferiori vti pontificalibus, de quibus inhac decr.præter insignia,& pro hoc facit quod no.Arch.in c.placuit de pœni.di.6.vbi dicit,quod impositio publicæ penitentiæ debet imponi ab episcopo.vel eius mandato à sacerdote, & ex hoc infertur etiam vnũ,de quo pluries fui interrogatus,videlicet,an episcopus,q̃ potestatem habet concedendi indulgentias,possit alij inferiori episcopo delegare,& facit quod in simili dicit glo.in cap.decernimus.de iudi. & facit quod ponit Archi.in cap.si quis suadente, circa fi. 17. quæstio. 4 & quod episcopus possit inferiori delegare casus pœnitentiæ reservatos,videtur sentire tex.à contrario.in c.2.in fi.primi respon. de pœn.& re.lib.5.in contrarium eius quod dicit.hic Do.Ab.facit quod no. Innocen.& Imo.in ca.causa matrimonij,de offi.deleg.vbi dicunt,quod causa matrimonialis non potest delegari inferiori ab episcopo,nisi per Papam & super hoc vide quod late scribit in suis recollectis.Bárto. de Bellen.in cap.tenor in 1.not.de re iudi.sed pro opi.Abb.& Doc. facit tex.cil glo.no.& quod ibi no.Docto.& maxime Ab.in cap.fin.de of.or.hic vide omnino quod valde eleganter scribit Spe.in antiquo suo rep. in titu. de pœ.& re.§.sequitur.ver.sed nunquid pōt cõmittere simplici sacerdoti, f ¶Suũ.Sed aduerte,ga verba formalia Doct.sunt ista.Nam Vincen. dixit,q̃ episcopus potest talia concedere per c.visis.16.q.2. Sed Host. hoc dicit verum,concurrente complemento præscriptionis.de relig.domi.cõtinentibus de iu.patr.cura.Sed hoc scilicet quæ possit episcopus concedere de pertinentibus ad iurisdictionem episcopalem,dic,vt in c.visis.& c.pastoralis.de donac.& in c.cum venerabilis.de censib.& dicit hæc vera. Habentibus insignib.quæ alius à principe concedere non potest.de quo remittit ad summam,de vsu.all.§.quibus dieb.vers.& notandum. & dicit Ioan.An.quod dato quod Abbates per priuilegium habeant insignia, non tamen per hoc aliquid pontificale exercere possunt,de quo per Io. An. in c.vt apostolicæ,super 2.glo.de priui.in 6. Ale.de Ne.

g ¶De rest.spo.Dicit autem Host.quod institutio auctorizabilis , quæ constitit in commissione curæ animarum per nullam consuetudinem acquiri potest,de of.Arch.cum satis.Sed hoc intellige,nisi vellet tanquam vicarius episcopi præscribere,quia tunc posset,de quo vide no.in c.1.de mona.& in c.cum venerabilis.de censi.quod autem hic dicitur de consuetudine dicit Host.idem de scriptis antiquis , per quæ apparet monasteriũ ab initio sic fundatum,de reli.do.cum venerabilis. ver.illis.de censi.quanto.& hoc sequuntur Doct. Ale.de Ne.

h ¶Nunquid electus . Vtrum episcopus electus,& confirmatus,non consecratus possit dare indulgentias ecclesijs.& idem tenet Abb.in casu Ganeis.de elect.de qua etiam Pau.de Eleaz.& Car.in c. 1.de reliq. & veneran.& Oldr.consi.suo 73.& quod possit,bene facit in simili glo.in cap. ijcimus.16.q.1.& gl.in ver.presbyteri,in princi.in cle.1.de priui.Sed contrarium tenet Archid,in capitu.1.de pœn.& re lib.6.prout ibi refert Ioan.And.super glo.in versi.monere.in fin.De hac q.vide Io.de Imol.in cl. 1.de priui.ver.an aũt electus.vide Pe.de Anch.in repe.reg.quæ contra,in 2.opp.prin.vbi dicit,quod concedere indulgentias non est ordinis , sed pontificalis dignitatis,& quod electus , & confirmatus q̃ nondũ fit consecratus in episcopum,neque sit sacerdos, valeat cõcedere indulgentias, firmat Petr.de Ancha.in repe.reg.peccatum.in 3.opp.prin.circa medium. lib.6.& allegat Ioan.Cal.in hoc.& idem apte etiam firmat Sanctus Tho. in 4.sen.di.20.q.1.ar.4 ante fi. Bar.Bellen.

i ¶Tene menti.Subijcio ergo verba Beati Tho.quia sunt valde pulchra,nam Bea.Tho.in 4.sententiarum d.20.q.3.& ea.di.q.4.ar.2.dicit,quod effectus clauiũ iurisdictionis quæ fit per indulgentias,sequitur iurisdictionem, & debet hoc patere,quia diaconi & alij qui non sunt sacerdotes, possunt habere hanc iurisdictionem , veluti commissam, sicut legati, vel ordinarij,licet electi,suppler Io.Cal.i.confirmati, vt in c.transmissam, de elect.& per hoc infert,quod etiam non sacerdotes possunt concedere indulgentias,quas non possunt concedere in foro pœnitentiali , quia illud est ordinis,sed concedere indulgentias pertinet ad clauem iurisdictionis,non aut ordinis,& sic electus confirmatus,etiam si non sit sacerdos,literas indulgentiarum concedere potest,quia hoc non est ordinis etiam presbyteralis.fac.quo no.in c.à nobis.el 2.de sen.exc.& D. Car.dicit,quod hæc opi.est vera. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Furem indicare,& etiam furtum commissum.potest quis compelli.*
2 *Sacerdos nullo modo potest compelli reuelare illud quod ipse scit in confessione,etiam si Papa diceret,vt adduceretur in testem.*
4 *Inter dictum.& excommunicatio,quomodo differant.*
5 *Iurans non reuelare secretum,si adducatur in testem,potest ipsum reuelare,sine metu periurij.*
Nemo pōt iurare nolle testificari,& si iurauerit,iuramẽtũ non valet.

CAP. XIII.

Dilectus. Ad reuelandum peccatorem , siue peccatum in penitentia confessum , sacerdos compelli nõ potest.h.d.Primo ponitur, querela presbyteri,cui secundo prouidet, exprælsa causa si causa,ibi,quia igit.Casus literalis. [a] Quidã fecerãt quoddã furrũ,qui vt dicebat, confessi fuerãt super furto Ioanni presbytero in penitentiali iudicio.Rectores fraternitatis vrbis cõpellebant dictũ presbyterũ Ioannẽ ad reuelandũ fures.& id q̃ sibi tanquã sacerdoti sup furto fuerat reuelatũ, ad satisfaciendũ exinde dãnũ passo . & nisi alterũ ꝓdictorũ faceret,tulerũt in ipsũ sniam interdicti.ꝓpter q̃ dictus sacerdos cõquestus est dño papæ, qa perciniosũ esset dictũ presbyterũ reuelare taliter sibi credita , vel cogi ad soluẽdum id q̃ non rapuit.Mãdat Papa Cardinali sãctę Prudentianæ ꝑsbytero,suo Vicario,quatenus ꝓdictos rectores corã se venire faciat,& iniungat eisdẽ,vt à grauamine presbyteri memo 3 ratis ꝑ hoc penitus conquiescant.B. † No. 1. ex tex.ar.opt. quidex ecclasiasticus , seu sęcularis,pōt ex officio suo quẽ b cõpellere ad indicandũ furẽ, [b] & furtũ cõmissum , & super hæc pōt fere sententiã censuræ ꝫ nõ reuelantes,q̃ ꝓbat hic ꝓcu à speciali.nã hoc est speciale, q̃ nõ possit fieri cõpulho,q̃ hoc in penitentia cõfessum fuit.secus ergo si iste sciuisset,nõ tãq̃ Deus,sed tãquã homo,ꝓ hoc tex.ibi, pernicio sũ esset,&c.& tene hunc tex.si inductũ ꝑpetuo mẽti. nã opptime probatur practica episcoporũ fulminantiũ hodie excõicationẽ ꝫ non reuelãtes furem,siue furtum.& melius ꝓ bat hoc c.quã ca.q cũ fure.ẽ.de fur.licet ad hoc illud soleat allegari.& vide ibi q̃ plene dixi.probat ẽt iste tex.opi. Bar.in 2 ciuilẽ.C.de fur. † No.2.sacerdotem non posse cõpelli, etiã per iudicẽ ecclesiasticũ ad reuelandũ peccatorẽ in penitentia sibi confessum, quinimo nec ẽt peccatũ.nã hic , & respẽdo peccati & peccatorũ,prohibetur ista cõpulsio.Et no.bene,q̃ ẽt non pōt ad hoc cõpelli,si talis reuelatio tẽdit ad vtilitatẽ ꝓximi,vel ad vtilitatẽ animę ipsius confessi.nihil eñ ẽt detegi per sacerdotẽ , etiam si concernat claritatem cõsciẽtiæ ipsius peccatoris,nisi ipse peccator sacerdotẽ ducat in testẽ.ar.in c.significasti,de adul.in c.omnis vtriusq;,de pę. & remi.& q̃ ibi no.Inn. † No.3.ibi ,sniam interdicti &c. q̃ sniã interdicti pōt ferri nedũ in loco,sed ẽt in ꝑsona.& hæc est differẽtia inter interdictũ,& excõicationẽ.qa excõicatio nedũ priuat à participatione sacramentorũ,sed ẽt à cõmunione hominum,vt in c.à nobis,de excep. sed interdictũ solum priuat à participatione sacramentorũ. Vltimo ꝓ declaratione literæ quæritur,qui sint isti rectores fraternitatis,de quibus in tex.Sol.sunt quidã habentes iurisdictionẽ sup cleru ex spirituali ꝓuisione,aut institutione. [c] In gl.1.ibi,ga sm leges nemo pōt cõpelli,hoc non est absolute verũ,quinimo pōt ex officio cõpelli.de quo dic,vt no.in l.inciuilẽ.& plene 4 dixi in d.ca.qui cũ fure. † In ea gl.ibi,& in hoc erat minor d ꝓ Papã. [d] nõ pōt lacerdos cõpelli ad detegendũ peccatũ in penitentia cõfessum.Nã in illo actu,sacerdos est specialis vicarius Dei.& Papa est generalis vicari⁹ Dei:& specialis quoadalibẽ ꝑsoniẽ,est maior generali,de offi.leg.in c.studuisti, & no.bene glo.& hoc dictũ,qa est ꝫ multos simplices sacerdoteq̃ reuelãt peccatũ seu peccatorẽ epo, seu alteri sacerdoti licet dicat episcopus,ego recipiã in cõfessione,qa nullo modo debet dicere, qa tanquã Deus, non indiget confessione e & qa illud est peccatũ alterius,& nõ suũ,& hoc , saluo casu c cois vtriusque. de pę.& remiss.[e] Et ex hoc.& tex.ẽt infertur, q̃ si sacerdos ,ducitur in testẽ in iudicio q̃ recta conscientia pōt dicere se nihil scire,si hoc tantũ sciebat vt Deus. nã quis pōt habere duplicẽ scientiã,siue conscientiã, vnam, vt Deus,aliã,vt homo.In testem vero producitur vt homo,nõ Deus,& tanquam homo nihil scit ,vnde sine metu periurij recte potest dicere,se nihil scire.Puto tamẽ q̃ si sciret vt Deꝰ & vt homo, vt qa ipse vidit, tanq̃ homo , & audiuit vt Deus in cõfessione,q̃ hoc casu teneret reuelare virtute iuramenalias aũt,vt dicit Inn.in præal.ca.omnis.,ppe fin.nunq̃ dẽt reuelare,nisi subesset maxima necessitas,vel vtilitas, vel immineret schandalũ;tunc.n.pōt dicere,& reuelare , ex quo sciẽt ẽt,vt homo. † Quid aũt si qs iurauerit non reuelare secreta,& postea producitur in testẽ, nũqd possit reuelare cũ videatur positus inter duo iuramẽta ꝓria.Inn.in c. qualiter. el.1.ẽ.de accu.no.dicit,q̃ sic, qa aut intendebat iuramentũ restringere ad istũ casum,& fuit temerariũ , cũ non possit qs se astringere ad hoc iuramentũ,cum sit contra publicã vtilitatem,vt testis;aut non cogitauit istum casum; & iuramẽtũ ad hoc non extenditur,ar.in c.1.de iurciu.lib.6.Et in fi.gl. f quod primo dictum est plus placet Host.& pro prædicta gl. scit ca.cum quorundam,supra eod.ti. [f] tene menti.

ADDITIONES

a ¶Casus literalis.Pro intellectu huius decr.vide Sanctum Tho.in 4.sen.di. 21.q.3.ar.1.vltra medium,vbi dicit,quod si sacerdos qui audiuit confessionem, perducatur in testimonium, potest cum recta conscientia iurare se nihil scire,quia adducitur,vt homo in testimonium,& scit vt Deus. vide omnino de ista reuelatione quæ scripsi post d.An.in c.omnis vtriusq; circa fi.de pę. & re.

b ¶Ad indicandum furem . Vide quando quis teneatur indicare furem . Iason in l.2.§.si tibi iudicium. in 1.no. ff. de condi.ob.turp.cau. Seb.Sap.

c ¶Institutione.Io.An.dicit quod isti consueuerunt esse 12.vel 14. & regere clerum vrbis,& in eum iurisdictionem habere.Bononiæ autem dicuntur propositi consortij.Paduæ,sapiéres cleri,alibi, alio nosie vocantur.

d ¶Papam. Sacerdos,etiam per Papam non potest compelli reuelare confessionem,& vide Sanctum Tho.in 4.sen.21.di.q.3 ar. 1.vltra med. vbi dicit, quod nullus sacerdos ad reuelationem confessionis potest cogi ab homine,vel licentiari,& si sibi præcipiatur sub pœna excommunicationis,non timeat eam,quia sibi præcipitur, vt homini , & scit hoc, vt Deus.sed ad hoc vltimum vide glossi.in capitu.sacerdos , de pœn. dist. 6.

¶Per Papam . Vide Ange. de Are. & Aug. Arimi. in tract. malefi. in versic. *che hai tradito la tua patria*.& an sacerdoti,cui est aliquid dictum in pœnitentia,non tamen in forma confessionis, si producatur in testem , an possit testificari, vide Fel. in cap. intimauit. vers. & istud dictum,supra de test. & nunquid possit sacerdos reuelare confessionem de licentia confitẽntis,vide Fel.in c.1.vers.in quantum tenet Abb.supra de excc.

e ¶Et remiss Et dic,quod non ,solũ sacerdos pōt reuelare peccatorẽ qñ ab eo,in testem producitur,vt ibi dixit Ab.si. sed etiã quando peccator se publicat.& ad hoc inducit Host.& Doc.in c.vn ẽ.de cle. per sal. promo.

f ¶Io.tit.Io.Cal.dicit se fateri dictum Innocen.quantum ad primum dictũ positũ in tex.scilicet quod non teneat sententia excommunicationis, in quantum lata fuit contra ipsum non reuelantem confessionem.secus dicit,quoad secundum,scilicet inquantum lata fuit respectu satisfactionis faciendæ damnũ passo.nam licet quoad illud excommunicatio fuerit iniusta,non tamen nulla,& alleg.c.inquisitionis,de sen.exc.D. Car.dicit quod opi.Cal.non procedit, præsupponendo illud quod dicit gl. f. quod sententia continebat intolerabile.Nam esset nulla,vt in c.per tuas, de sen.excom.& istud videtur velle text.vt patet ibi,nisi alterum promisserum.&c.Dicit tamen Car.quod potest tex.intelligi quod error nõ fuerit expressus in sententia,vt quia in ea non dicebatur hoc fuisse reuelatum sibi in confessione.& ex hoc videtur innuere, q̃ in hoc non procederet opi.Io.Cald.Sed ego non credo quod in casu tali non habeat iurisdictionem excõmunicandi sacerdotem.Vnde sententia, ẽt hoc casu erit nulla ex defectu iurisdictionis,erit tamen seruanda,donec detegat cãm, ob quam fuit excommucicatus,vt in simili dicit gl.no.23.q.1. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Collegium quomodo constituatur in aliqua ecclesia.*
2 *Abbatissa potest habere iurisdictionem super clericos de iure speciali, non autem de iure communi.*
3 *Insignia an quis possit portare,& ex cuius priuilegio.*
4 *Insignia aliorum,non est licitum facere,siue portare.*
5 *Collegia quibus casibus sint permissa.*

CAP. XIIII.

Dilecta. Non pōt subditi singulares , in præiudiciũ ꝑati, exigere signa collegij,h.d. vel sic,priuati homines regulariter nequeũt cõstituere collegiũ,& habere signa colegij,nisi qualiter eis cõcedat.prima pars ponit q̃relã.sed a dat indicẽ,ibi , discretioni.Casus li.Presbyter,& clerici Iottẽ.ecclesiæ,Meldẽ. dicæcesis ,ppriũ nõ cõsueuerũt habere sigillũ , ne sint vnũ corpus,ita q̃ capitulũ appellaretur, nihilo minus ꝫ volũtatẽ abbatissę Iotten.ecclesiæ,q̃ est ipsorũ caput,& patrona, ,ppriũ sigillũ habere cõtendunt.vnde abbatissa significauit h.d.Pa. vnde mãdat q busdã,quaten⁹,si eis cõstiterit ita esse, dictis ꝑsbyteris & clericis,authoritate Do.Pa.ꝑcipiãt, ne ꝑsumãt vel de nouo fabricare sigillũ,vel vti eo, si forte nouiter fuerit fabricatũ.B.No.1.ex tex.ibi nõ cõsueuerũt &c. optimũ ar. q̃ ius collegij pōt q̃rit ex cõsuetudine. ꝓ hoc facit q̃ no.Inn.& c. 1 postulasti,de iurepat.† No.1.q̃ licet sint plures clerici beneficiati in eadẽ ecclesia, nõ tñ p hoc dicit cõstituere collegiũ, seu facere capitulũ,cũ nõ possint erigere signa collegij , nec a collegialiter se cõgregare. [a] collegiũ ergo cõstituitur in ecclesia,vel per priuilegiũ cõcessum à superiore post fundatã ecclesiã,vel si a principio fuit ordinatũ q̃ ecclesia esset collegiata,vel si longo tpe vixerunt collegialiter, & sunt quasi in possessione collegij.de quo vide p Inn. in d.c. postulasti,& p 2 Io.An.in c.à nobis,de iure pa. † No.3.q̃ abbatissã pōt habere iurisdictionẽ sup clericos de iure speciali,secus aũt est de iure cõi.Vltimo collige ex tex. quę posse se opponere ꝓ suo 3 ꝓiudicio volentibus indebite exigere signa collegij. † Et inducitur hoc ad q̃stionẽ.Quidã vult vti priuatis armis aliter⁹, nũqd possit ꝑ illũ ,phiberi.& primo discutiẽdũ est , nũqd qs possit portare arma,seu insignia.& sciendũ est q̃dã esse insignia dignitatis,quib.licite vtiẽ existẽtes in illa dignitate, & tũc b nõ habẽs [b] illã dignitatẽ,cõmittit falsũ,eis vtẽdo, l.eos.& q̃ ibi not.ff.de fal.facit c.v.ẽ.de cle.nõ or.mi.& q̃ ibi dixi.Quędã sunt insignia singularis dignitatis,qb. vtunt reges, principes,& nobiles,& illis priuata persona vti nõ pōt,vt l.1. C.ne li.po.Quædã sunt insignia,seu arma, quibus vtuntur priuatæ ꝑsonæ,& aut vtuntur ex ꝯcessione principis, & in dubio vti possunt. Aut cessat principis cõcessio,& cõiter tenet, vt qlibet possit sumere sibi certa ꝫ insignia,siue arma,sicut oĩa nomina

ADDITIONES

a ¶Congregare.Quot modis constituatur collegium de quo per D.Anch.in c.nobis,de iure patro.

b ¶Habens.Vide gl.in c.vt apostolicæ. de priuil.lib.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mina ,ppria assumũtur ad placitũ, vt vnus ab altero cognoscatur,vt inst.de leg.§.si quis in nomine. & in l.ad recognoscendos.C.de ing.manu. ita & arma põt qs assumere . vt vna
4 parentela discernatur ab alia.† Sed an possit sumere[a] arma
a alterius, vr primo q̃ sic.nã sicut licitum est assumere nomẽ propriũ alterius,vt in l.duo sunt Titij,ff.de testa.tut. ita videt q̃ et arma possit qs assumere,cũ eadem sit ratio in vtrisq; & hoc est verũ,vbi ille nõ posset ptẽdere aliqđ piudiciũ,vt puta,qa assumit arma longe distantia , secus vbi subesset illi aliquod piudiciũ,vt qa iste nouiter assumẽs, est homo facinorosus,& exosus,& pp vnitatẽ armorũ , timet ille interim pp istũ,seu vice ipsius,& põt tũc implorari officiũ iudicis , vt ille nõ vtat eisdẽ armis, qa ad iudicẽ spectat quies populorũ,vt in l. 1.§.quies.ff.de off.præfe. vrb.idẽ est vbi interest reipublicæ,vr qa bonus artifex,seu mercator vtit quibusdã in
5 signijs,& alius vult vti illis,vt hẽat cõcursum, & sic decipere
b populũ,põt.n.hic per iudicẽ ,phiberi rõne prædicta.[b] Conclude ergo sic,q̃ qlibet priuatus , ẽt põt assumere sibi certa insignia,seu arma,sed nõ põt assumere,seu vti armis alteri[c], qñ tẽdit in eius præiudiciũ,seu reipublicæ. & de his p Bar.in
5 tract.de insig.& armis.† In gl.1.in fi.hæc gl.nõ reddit sufficiẽ tẽ rationẽ, quare isti clerici nõ poterant facere collegiũ , & ideo ꝑ clariori doctrina post Inn.hic,& Bar.in l.fi.de colle.il
c lici.scias,q̃ regulariter oĩa collegia[c] sunt interdicta , qa homines nõ dẽnt facere ista cõuenticula, seu cõgregationes, cũ ex eis timeat cõspiratio, seu coniuratio cõtra principẽ, seu ciuitatẽ.hoc verũ.nisi approbent[a] a iure gentiũ,vel à iure politiuo nã,q̃dã sunt collegia quæ approbãtur à iure gẽriũ, quædã q̃ approbantur à iure politiuo.A iure gentiũ approbant,collegiũ ciuitatis,castri,vel ville.l.ex hoc iure. ff.de iust. & iur.& q̃ ibi no. nã debẽt homines multa agere in fauorẽ & cõmodũ ciuitatis, ideo oportet q̃ plures insimul conueniãt.A iure positiuo approbãtur collegia ipsorũ , q̃ sunt alicuius artis,vt sunt pistores,barbitonsores,& similes , vel alicuius ꝑfessionis,vt sunt scholares;vel si faciunt cã pietatis,vt ad subueniẽdũ oppressis,&c.qa isti habẽt multa agere ad vtilitatẽ illius ꝑfessionis,seu artis,ideo pmittũt iura,vt possint sim il cõuenire, & facere vnũ corpus,vñ ad oppositũ huius c.clerici singulares cũ nõ hẽant aliqua cõiter expediẽda,nõ possunt ꝑpria authoritate facere istas cõgregationes,& cõstituere vnũ collegiũ,nisi à principio fuerit ordinatũ,vt ecclesia sit collegiata,tũc.n.cũ ipsi clerici dẽant ꝑmouere vtilitatẽ ecclĩæ,licite se cõgregãt,& faciũt vnũ corpus; sed isti de qb.in tex.no repreſentabãt illã ecclesiã,sed erãt singulariter ibi beneficiati.& de materia collegiorũ, vide hic p Inn. & in c.cũ ab ecclesiarũ,de of.or.& per Bar.in d.l.fi. de colle. illici.

ADDITIONES.

a ¶Posit sumere. Vide Bal.in disp.sua,quæ incipit accusatus de vi turbatiua.vbi ponit an notarius vtens vno signo,possit prohibere alium,ne vtatur eodem signo,& hoc ponit ibi,vbi ponit q. possitam hic de mercatore,qui habet signum artis,& concludit quod si illud signum est sibi concessum a superiore, poterit alium volentem vti prohibere , aliàs non.& vide An.in c.ad nostram.circa fi.de app. vbi dicit,quod quis non potest vti signo proprio in præiudicium alterius.& allegat ibi tud.e dilecta.& de qõ.hic posita vide per Bal.in c.quanco. de iure.vbi ponit vtrũ vnus mercator possit for.er ballis suis apponere signum alterius mercatoris , adde,quod si vnum castrum habet picta arma alicuius domini in signum subiectionis,si delentur illa arma,dicitur priuari dñs subiectione.castrẽses possunt de puniri,vt rebelies.Ita dicit Do.in c. quicũque.30. di.Item adde q̃ si qui faciunt contra ecclesias,& ibi ponunt signa sua, nõ habent meritum ecclesiæ.ita tenet Do.recte intuenti.in c. duæ sunt, circa medium.45.dist.Item adde quod quando aliqui propter proditionem expelluntur de ciuitate,arma depicta pro eorum honore per ciuitatem debent destrui,tex.est,& ibi Bar.in l.eorum. ff. de pœnis, pro quo illud dictum Iuuenalis.

Ducitur vnco, Discedunt statuæ testemque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis.
Cedit. & immeritis franguntur crura caballis.

b ¶Prædicta.Ista omnia sunt verba Bur.qui dicit quod ea. ratione dicẽdum est de insignijs quib.vtuntur notarij,vt C.de assessi.l. nemo. & idem dicit de insignijs quib. vtuntur mercatores,vel hospites . Nam isti,& similes, qui aliis inferunt præiudicium,possunt prohiberi.

c ¶Omnia collegia.Vide Paul.de Cast.& Do.Bar. Soc. in l. cum senatus ff. de re.dub.Fel.in c.accedentes.in prin.supra de præscr.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus nõ debet appellari dominus,nisi de hoc fuerit sibi præstitum iuramentum à vasallis.*

CAP. XV.

GRauem. Qui contra iuramentum,negat plãtum dominũ suũ , vel corã sæculari iudice de episcopo cõqueritur , vel ipsum inuadit,deponi debet.h.d. & primo decisẽ narrat factũ , q̃ sub triplici diiunctiua puniri mãdat,ibi,discretioni.Casus sit.Archidiaconus Ambian. veniẽs contra fidem homagij , præstitam,& debitã reuerẽtiam,semel,& secundo, episcopũ propriũ,dominum suum esse negauit. Item in foro sæculari depositum contra eũ super reb.spiritualib.quæstionẽ. Item causam,& consilium præbuit fratri ipsius Archidiaconi,& complicib.suis aduersarijs episcopi , & innasori episcopi,& sociorũ eius.& ita cõtra fidelitatem in trib.peccauit, ꝑter q̃ episcopus Ambian. grauem de ipso Archidiacono corã
domino Papa depositum quæstionẽ . vnde mandat quibusdã quatenus si cõstiterit ipsum Archidiaconũ semel,& secũdo cõtra fidem,& reuerentiã præstitam episcopum prędictum dominũ suum denegasse,vel in foro sęculari depositũisse contra ipsum super rebus spiritualib. quæstionem. Aut tam in
a uaforibus episcopi,& sociorum eius,quã fratri eius[a] vel cõplicib.suis causam,vel consilium præbuisse , ipsum eundem Archi.tanquam putridum membrum,ab Ambian.ecclesia perpetuo abscindãt,& beneficia sua per eos ad quos donatio pertinet.personis idoneis faciat assignari.B. † Not.1.ex
1 tex.q̃ episcopus põt,& dẽt dici dominus subditorũ , & qđ subditus negans eũ dominũ suũ, debet acriter puniri,vt hic ꝟ hoc facit c.2.de dona. vbi dr,quod prælatus est procurator,& nõ dominus.Sol.dicit Inn.hoc c. ꝑcedere ratione pacti.iuramẽti,aliàs aũt nõ crederet subditũ peccare,si põ vocaret eũ dominũ, sed prælatũ.ar.10.q.3.cauẽdũ.pro hoc facit quia qui dicit verũ peccat l.eum qui nocentem ff. de iniur. vel fm Io.An.licet ipse prælatus dicatur procurator respectu rerum,tamen respectu subditorum potest dici dominus mihi placet opi.Inno.vt licet honestum sit,vt subditus appelleat eũ dominũ,non tũ est necessariũ.pro hoc bo. tex. 96. dist. c.esto subiectus.vbi dicitur . sciant episcopi sacerdotes esse, non dominos &c.sed quando prælatur iuramentũ episcopo à recipiente dignitatẽ,vel ecclesiam ab eo, tunc appellatur dominus,ꝓo hoc tex.opti.in c.cũ clerici.j.de ver. lig,& de forma illius iuramenti,puto istum tex.loqui.nam iste iurauerat obedire domino suo,ibi,suum esse dominũ &c.vt de negando cũ postea dominũ suũ,venit ꝟ iuramentũ, sed circunscripto iuramẽto,nõ putarem subditum excedere,si appellet eum prælatũ,vel patrem.ad hoc q̃ no.in d.c.esto li
b biectus.& in c.quã graui,de cri.fal. [b] Secundo no.q̃ prælatures consiliũ,& auxiliũ conspirantibus ꝟ episcopũ proprium, debent deponi,& sentiunt hic Doctor. quod etiam debent tradi curiæ sęculari,& ita exponunt verbũ absscindatis,positum in tex.facit,11.q.1.fi quis sacerdotum.sed hoc dictũ mihi non placet.primo per istum tex.q̃ simpliciter nõ mãdat istum absscindi ab ecclesia vniuersali,sed ab ecclesia Ambian. ergo non dẽt tradi curiæ sęculari,nisi sit incorrigibilis, & coniuret cõtra episcopũ propriũ;licet aliquę gl. sentiãt oppositũ.sed de hoc dicendum, vt dixi in c.cũ non ab homine,& c.at si clerici,de iud. [c] In gl.1.ibi,fidelitatẽ,& obedientiã, no.glo.q̃ clericus recipiens beneficiũ ab episcopo, iurat ibi beneficium obedientiam,sed etiam fidelitatem. pro hoc tex. in d.cap.clerici.de verb.sig.quod tenuit etiam ibi Host. licet quidam contra,sed homagium non præstatur pro spiritualibus illud præstatur tantum à vasallo ratione feudi , quod habet à domino.sed clericus non est vasallus episcopi, licet ab eo recipiat beneficium,nisi receperit ab eo feudum.

ADDITIONES.

a ¶Fratri eius. Facit ad q.de faciente pacem cum aliquo occidendo, vel vulnerando eius fratrem,vel consanguineum, vtrum videatur frangere pacem.de quo vide Io.An.in regula,fruſtra.lib.6.in mercu.Anto.in c. de pact.Barto.in l.licitatio.§.quod illicite.ff de publi.& Petr. de Anchar.in capitu.sciant cuncti,de elect.lib.6.vbi bo.tex.bene etiam facit tex. in c. quicunque.de senten.excommun.lib.6.de ista q.per eundem Pet.de Ancha.in c.nuper.de senten. excommuni. Sed ponamus , quod feci pacem tecum,sed postea tuus consanguineus prohibuisset,vide no.in c.peruenit de homicid,in cap.quia præsulatus. 1.q.4.& capi. sicut cuis. de simo. ita ad primum facit quod no.Bal.in §. pœna. Inst.de iniur.vbi ponit an iniuria illata familiæ potestatis cẽseat illata potestari.& facit quod no.Inn. in cap.dilecti.de appel.& quod no.in capi.authoritate,de priuile. lib. 6. Et adde hic Ludo.Roma.in l.licitatio.§.quod illicite.& l. fin. ff. de publ. vbi dicit,quod per iniuriam,vel offensam factam fratri , nõ intelligitur rupta pax cum fratre.& hoc dicit tenere Bar.in l.fi ita stipulatus.§. Cheſogonus.in fin.ff.de verb.oblig.& Bald.in capitu.1.quib.mo.seu.amit. dic quod de hoc videtur casus,quem ipsi non alleg.in capi.1. in prin. de eo,qui interfe.fra.domini,fuit,in ver. seu, & quando iniuria facta vni de familia,intelligatur facta omnib.de familia,vide Bar.in l.1. C. si quæcunque prædi.ſt.Itẽ an pro iniuria illata procuratori , vel negotiorũ gesto meo,vel alij personæ mihi libere seruienti,agere possim actione iniriaeum,vide Salice.in l.1.C.de iniur.Item ad prædicta vide quod notat beatus Thom.in 2.2.quæstio 65.articu.vlt.Item adde quod iniuria facta vni ex socijs irineris, videtur facta alijs & ideo alius poterit agere. Item no. glo.& Barto.in l.4.§.si inimicus ff.de suspect.tu. Item adde , quod si habeã pacem cum aliquo,& ille offendat socium meum, mecum venientem,quod intelligetur frequisse pacem,secundum Ioan.And.sing.in spec. in titu.de treu.& pace,§.1.sequuntur D.Alex.& Aret.in l.si stipulatus.ff. de verbo.obliga.Aene.de Fal.

b ¶De cri.fal.Vide quæ ibi dixi in vlt.add.Ale.de Ne.

c ¶De iud.Et dixi in c.ad abolendam. de hære.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Religiosi non tenentur obedire episcopo præcipienti aliquid contra eorum regulam à sede apostolica approbatam.*
2 *Sepulturam an,& quando possint sibi eligere religiosi morientes extra monasterium.*
3 *Eleemosynæ factæ alicui imagini situatæ intra aliquam parochiam,cedant lucro illius parochiæ.*
4 *Religiosi à quibus grauaminibus sint exempti.& infra c.prox.in tex.*

CAP. XVI.

MIis. Ponit 15.grauamina illata religiosis, à quibus præcepit prælato abstinere.fecũ dã ibi , quocirca. [a] Casus literalis.In c.isto reprehenditur auaritia, siue auiditas prælatorum quã
exercent ꝟ viros religiosos,qui dimiserũt omnia pp Deũ,& enumerantur multa prout in ipsa litera continetur . In fin.
mandat Pa. quatenus vniuersi , & singuli prælati à prædictis grauaminibus desistant, subditos suos ab huiusmodi arctius compescendo B.No.1.ex tex.q̃ religiosi tenẽtur vivere nedũ secundum regulam,sed etiam fm institutа ordinis.nã vltra regulã habent quasdã constitutiones editas p totũ ordinẽ,sicut fratres prædicatores, maxime q̃ fm regulã, poterant habere ꝑpriũ in cõi,sed ex constitutionib. postea editis,nullo modo habere possunt aliqđ propriũ, ẽt in communi,vt no.Fel.in cons.12 pro hoc tex.in cap.seq.in prin. [b]
Secundo no.quod religiosi nõ tenentur obtemperare epi
scopo contra regulam eorũ à sede apostolica approbatã , [c] ꝟ statuta ordinis approbata.Tertio no.q̃ religiosi non re
tentur confiteri episcopo,vel rectori parochiæ, vel ab eis re
spere corpus Christi, sed aduincẽ audiunt confessiones, vel confitentur priori eorũ, fm no.in c.1.16.q.1. [d] Host. in sũ
de pœnis.§.cui,dicit,q̃ abbas dẽt confiteri episcopo,si non est exemptus,& monachi debent confiteri abbati . quia quilibet dẽt confiteri superiori suo.& hoc vr rationabile. tñ iure nõ probatur.nã prælle.c.1.16.q.1.vr conferri priuilegium
es,vt inter se possint confiteri.& vide q̃ ibi no.Arch. † Item no.ibi,eligat sepulturã , &c. ar. q̃ religiosus ꝑt sibi eligere sepulturam.& dicit Inno.q̃ hoc est priuilegiũ istorũ minorũ, & prædicatorũ, cum decedunt extra monasterium.Host. dicit quod quilibet potest sibi eligere sepulturam , quia refertur hæc electio ad tẽpus mortis,quo absoluitur ab obediẽtia superioris.arg in c.de vxore.de sepul.Sed hodie dic, vt in c.fi.de sepul.li.6.quod nullus religiosus decedens in monasterio potest sibi eligere sepulturam.sed si longe distat à monasterio,& cõmode ad illud reuerti nõ põt , tunc licite põt sibi eligere sepulturã,vt in d.c.fin. & ita põt intelligi iste tex.
Item religiosi ẽt mẽdicãtes licet nõ hẽbant populũ; possunt tamẽ habere cãpanam,& cœmiteriũ.q̃ limita, vt no.in c.parentibus.ꝟ.de priui.Sed circa hoc est dubiũ, nunqd religiosi possint quoslibet recipere ad sepulturam? & hodie de minorib.& prædicatorib.dicendum est,q̃ sic.vt in cle.dudũ, de sepul.de alijs vero religiosis nõ sic priuilegiatis, sunt opi. Inn.vr velle q̃ sic.Host.dicit de mente iuris esse , vt si habent populũ possunt recipere quoslibet ibi eligẽtes sepulturam , aliàs aũt nõ, nisi ibidem hospitans decederet.16. quæst. 1. c.
1 ꝟ plus mihi placet prima opinio,quæ vr ꝑbari in c. fraternitatẽ de sepul.& tenuit Arch.in præll.c.1. & ita habet consuetudo.[e] No.ibi, celebrẽt primas missas &c q̃ religiosi ẽt mendicãtes, licite celebrant primas missas.Item no.ibi,intra domorum suarum ambitum &c.quod de collatis , & oblatis religiosis in ecclesijs eorum,non possunt prælati , vel rectores aliarum ecclesiarum aliquid sibi vendicare , quia videntur eis illa collata intuitu eleemosynæ , & non nomine
3 oblationis.† Secus dicit,vbi aliquod oratorium, vel imago
4 est intra parochiam alicuius , tunc enim oblationes [f] ibi facẽs, cedunt rectori parochiæ. hoc probatur per locum à speciali in cap.ad audientiam,de ecclædifi.facit quod no. in c.pastoralis.de his,quæ fiunt à præla.& in rubrica. de parochijs,&c. † Vltimo nota.quod donatio facta pro ornamentis altaris,& pro libris ecclesiasticis,æquiparantur. Sed quæro de quibus religiosis loquitur iste tex.Sol. quidam dicunt quod de omnibus.Inno.videtur velle quod loquatur de prædicatoribus,& minoribus, & de habentibus similia priuilegia.& pro hoc ibi text contra regulam à sede apostolica approbatam. &c. Ego satis puto quod omnes religiosi regulariter approbati,dicuntur esse exempti ab istis grauaminibus,de quibus in tex.In gl.fi.in fi.ad fratres prędicatores , & minores.dicendum est hodie vt habetur in d.cle.dudũ.quo ad alios.dic vt leg.& no.in c.requisisti.& in c.fi.de test.

ADDITIONES.

a ¶Quæcirca. Qui dicantur mendicantes,ponit Bald.in authen. ingressi. C. de sacrosc.eccl.

b ¶In prin.Nam debes scire quod.s.D.Dom. sumpsit regulam B. Augustini.sed addit,dit aliquas constitutiones.& inter cæteras fecit hanc, quod fratres sui,qui est ordo prædicatorum , non deberent aliquem reditum firmũ habere sed tantum ex eleemosynis viuerent. vnde est vna constitutio , quæ sic dicit.Maledictus sit per os Iesu Christi,& per os domini, quicũque fratrum fece terrenorũ redituum ordinem meum maculare voluerit. Ale.de Ne.

c ¶Approbatam.Imo non tenetur religiosus obedire Papæ in his quæ sunt contra regulam suam,vt per Fel.in c.si quando.ver.præterea dixit Host.§. de rescr. Seb.Sap.

d ¶16.q.1.Ista sunt verba Inn.q̃ prior,vel alius monachus potest audire cõfessiones monachorum,seu religiosorum eiusdem ordinis. cõcedit Inn. quod de iure communi debent confiteri parochiali sacerdoti, de pę & rem.omnis.Et dicit D.Car hoc procedere in non exemptis. Dicit autem Inn.quod putat esse speciale priuilegium istorum , quod cuilibet siue de ordine suo, siue de alio , possunt confiteri. & cum his verbis transeunt Doct. Ale.de Ne.,

e ¶c.1.Verba Host.sunt ista , quod religiosi possunt habere cœmiteriũ pro se, & confratri inf. de priui.vt primo. & ex quo habent cœmiterium, apud ipsos potest eligi sepultura.16.q.1.§ecce.& de pact. capitu.1., in 6.vbi bo.tex.dicit tamen Host.quod de mente iuris est,quod religiosi nõ habentes populum,nullum corpus extraneum sepeliant , nisi forsitan apud ipsos hospitans,& intestatus decederet 61.q.1.ad fi.& calia causa. Ale.de Ne.

f ¶Consuetudo.Sed Doc.hic transeunt cum verbis Host.sed dic, vt in c.3. & in c.nostra.de sepul. Ale.de Ne.

g ¶Oblationes.Vide Ang.id disputatione inc. in refulgenti delitiarum palatio,cum allegatis per Fel. in c.dilectus.in prin.supra,de off.ord.& Maria.Soci.in tract.de oblationi.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ab ordine scripturæ,validum est.*
2 *Fratres Minores;& Prædicatores,debent viuere in arctissima pauperтate,ade o quod nil possint possidere , nec annui reditus eisdem relinqui.*
3 *Fratres Minores.& Prædicatores,& alij omnes,tenentur ire ad processiones,dummodo non fiant ex leui causa.5.*
4 *Episcopus an possit excommunicare religiosos regulares.*

CAP. XVII.

NImis praua. Ponit duodecim grauamina Prædicatorum , & Minorum , à quibus præcipit prælatos abstinere,& secunda ibi, quocirca. Casus literalis. Quidam viri religiosi.s.fratres prædicatores,& minores,quorum ordinem & regulam sedes apostolica noscitur approbasse,in arctissima paupertate,Christo pauperi famulari elegerunt,sed prælati ecclesiarum,& alij multis articulis eos aggrauare nituntur,qui enumerantur in litera , vnde mandat pa.vniuersis prælatis ecclesiarum, quatenus vniuersi, & singuli à dictis grauaminib. omnino desistant,& subditos suos
1 arctius compescant ab huiusmodi. B. † No. 1. ex tex. quod
a vbi sit mentio de prædicatoribus,[a] & minoribus, semper in ordinæ scripturæ præmittuntur prædicatores , vt hic, & in c.quorundam,de cle. li.6. & in omnibus locis , vbi de his fit mẽtio.& ratio est,quia ordo prædicatorũ fuit primo approbatus per ecclesiã Ro.quam ordo minorũ,licet parum ante secundum Ioan.And.& recitat hic Io.Cald.quod ordo prædicatorum fuit approbatus 1215. anno . ab Honorio tertio , qui successit Innocen. qui promiserat se facturum , & eodem anno fuit approbata institutio minorum , & idem tenet Ioan.And.in d. c.quorundã. in nouel. de minorib. tñ ibi nõ facit mẽtionem. Et ex prædictis verbis nota ordinem seruãdum,circa istos religiosos in honorib.deferendis, vt illi magis honorentur, quorũm regula prius fuit approbata.
2 † Secundo no. ibi , in arctissima paupertate, &c. quod fratres nedum minores, sed prædicatores , dicuntur esse in arctissima paupertate, & hoc ideo,quia nõ possunt habere aliquam proprietatem,nec in particulari,nec in cõmuni : sed dẽnt viuere ex eleemosynis.vnde mendicitas incerta, debet eis tribuere necessaria.ad hoc c.1. de excess.præla.lib. 6. & de relig.do.c.1.e.li.& quod no.in d.c.quorũdã.& pluries dixi,q̃ sicut fratres minores nõ possunt habere annuos reditus ꝑpetuos,vt in cl.exiui de paradiso.§.cum quod annui reditus. de verb.sig.ita nec fratres prædicatores,quia debent seruire Deo in arctissima paupertate , vt hic dicitur , vnde relicta, quæ communiter fiunt in hac ciuitate Senarum hospitali Sanctæ Mariæ de la Scala, cum hoc onere,vt det certum annuum reditum annuatim prædicatoribus,& minoribus,& alijs mendicantibus religiosis,non valẽt , quia esset hẽre pro prietatem quãdam,& tot possent esse annui reditus, q̃ non oporteret mãdicare,q̃ est cõtra regulã,& institutionẽ eorũ. p̃dicatores tñ nõ sunt incapaces ex regula eorũ, sed ex cõstitutionibus quas postea communiter fecerũt,de p̃dictis vide p Fel.cons.12.& sc.& per Io.de Lig.post Bart. in d.cle. exiui de para-

ADDITIO.

a ¶Prædicatoribus. Vide multa per Fel.in rub.supra de maio.& obe.versi. fratres prædicatores. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a de paradiſo. [a] † No. 3. ibi cū proceſſionaliter veniāt &c. tex.
3 fin. ꝙ fratres p̄dicatores, [b] & minores nō tenētur ſp ire cum
b ꝓpo, & clero ad p̄ceſſionē, & no. ꝙ dicit ex leui cauſa. ſecus
ergo ſm Doc. ſi ex magna cā fieret proceſſio, vt puta in no-
uo introitu cp̄i, vel legati, vel imminente peſte, ſeu alio flagel
lo, vel ad generales letanias, quæ fiūt poſt paſcha, ante feſtū
aſcenſionis. pro prædictis facit 16. q. 1. reuertimini. & de cō-
ſec. di. 3. rogationes. nam quod omnibus imminet, ab omni
bus debet explicari. de offi. Archid. ca. ad hæc. & in cap. 2. ℨ.
de elect. & idem per omnia puto de alijs religioſis, vt tenean
tur pro iſtis, & ſimiiib. cauſis ad proceſſionem venire, ſecus
vbi proceſſio fieret ex leui cauſa. & p̄dera text. in prin. qui
videt tīn de p̄dicatorib. & minorib. facere mētionē, cā exē-
pli, vt patet ibi, vt puta fratres. &c. & ea q̄ dicūtur cā exēpli,
non reſtringūt diſpoſitionem generalē, vt in ca. 1. ne clc. vel
mo. vnde dico ꝙ omnes religioſi, vt quietius intēdāt diuinis,
non debēt ex leui cauſa cōpelli, vt veniāt ad proceſſionē: ſe
4 cus aūt ex magna cā, vt dixi. † Quarto no. ꝙ de iure cōi, oēs
religioſi ēt p̄dicatores, & minores sūt ſubiecti epīs locorū.
nā oēs tā religioſi, quā ſæculares clerici, ſubiecti ſunt epiſco
pis locorum de iure communi, vt in c. cūm venerabilis, de
reli. do. & 18. q. 2. per totum, ſed ſunt exempti ab iſtis de qui-
c bus hic, & à quibuſdam alijs iurib. [c] expreſſis, ſed hodie iſti
prædicatores, & minores, ſunt ex toto exempti à iuriſdictio-
ne epiſcoporū, vnde nō poſſunt ex quacūque cauſa ab eis
excommunicari. circa hoc tamen inſpicieda eſſent eorum
5 priuilegia, & ſeruāda, vt in c. porro, de priuil. † Et aduerte ꝙ
licet tpe huius Capituli, iſti p̄dicatores, & minores eſſent ſub
iecti epīs, nō puto tū ꝙ pp exēptionē poſtmodū eis cōceſ
ſam, releuent ab illo onere veniēdi ad p̄ceſſionē ex cā ma-
gna faciēdā. nā exēpti, ex multis cauſis ſubijciunt epīs, vt ī cā
hſſis, & in quibuſdā alijs, vt in c. ad abolēdā, de hære. Itē ro-
gare Deū pro ſalute populi, omnib. clericis imminere debet
tam exemptis, quā nō exemptis. ar. in c. reuertimini, præall.
Quinto no. ibi, villas. &c. ꝙ etiam in villis licite religioſi poſ-
ſunt habere monaſterium, debēt tamen honorabiliores eſ-
d ſe, vt hic innuit tex. ibi, ad honorabiliores [d] &c. Vltimo no.
ꝙ iſti fratres nō debent, nec tenētur ſoluere decimas de fru
ctib. hortorū, ſunt ergo in hoc priuilegiati. ideo dixi de hor-
to. & nō de alijs, quia iſti mendicātes nō poſſunt habere alia
p̄dia ꝓter hortos, ar. in d. cl. exiui. In gl. in ver. de hortorū fru
ctib. in fi. de alijs religioſis, nūquid teneantur ſoluere decī-
mas, dic vt leg. & no. in c. nuper, & c. ex parte tua, ℨ. de deci.

ADDITIONES.

a ¶De Paradiſo. Idem ſentit Hoſt. & Doct. hic. dicit enim Hoſt. & D. poſt eū, quod nec poſſeſſiones, nec reditus habent, ſed ex eleemoſynis ſuſtentantur, quorum ſtatum Hoſt. credit perfectum, dum caueant ne furētur, id eſt, ne ius parochiale, vel aliàs alienum publice, vel latenter vſurpent, aliàs non remittitur peccatum, &c. de vſur. cum tu. & in reg. peccatum, in 6. dicit Hoſt. quod errant qui ſtatum paupertatis damnant, etiam obtentu mendicantis, ex quo ſedes Apoſtolica approbat, 24. q. 1. hæc eſt fi-
des. & c. rogamus. & c. alienus. dicit Hoſt. tales non catholicos, ſed hereti
cos, ad idem 22. di. omnes. & C. de ſum Tri. l. fi. & C. de hære. quicunque.
Iſti etiam ſunt admittendi ad prædicandum, cum ordo eorum hoc requi
rat, & authoritatem habeant, etiam ſi diœceſani contradicant ar. de hære.
excom. §. qui vero. de cle. non reſid. fraternitati. Ale. de Ne.

b ¶Prædicatores. An religioſi teneantur venire vide texain c. cum olim, in fi.
el 2. de priui. Et an oēs clerici, tam qui ſunt in ciuitate, quam qui in diœ
ceſi teneātur venire ad litanias, vide oino D. poſt Arc. in c. q̄ſi, in fi. 23. 8. di.

c ¶Iuribus. Dic clarius quod iſti ſunt exempti à iuriſdictione epiſcoporum
in his, de quibus hic fit mentio, ſecus in alijs. & hoc dicit Inno. Sed Hoſt.
intelligit iſtum tex. quod prælati quærebant iſtos ſubiacere ſuis conſtitu
tionibus, quæ erant contrariæ regulis religioſorum iſtorum, quod non li
cet, cum ſint per ſedem Apoſt. approbatæ, de maio. & ob. cum inferior. In
alijs ſubiacent, niſi obſtent priuilegia, cum exempti nō ſint priuilegiati.

d ¶Honorabiliores. Et dicit Inn. quod ſine cauſa nullis inhiberi debet. Ho-
ſtien. no. dicit quod iſtis prohiberi non debet acceſſus ad ciuitates hono-
rabiles, in quibus propter multitudinē populi magis proficere poſſunt,
propter officium prædicationis, quod habent. ar. de magi. c. ſimile, 8o. di.
quando, & c. ſeq. ſecus in religioſis, non prædicatoribus, quibus magis
competunt ſolitaria loca. 13. q. 1. ſi cupis. de confeс. d. c. nunquam. Sed Io.
And. dicit, quod hodie eſt ſtandum, c. vnico. eo. ti. in 6. cuius tranſgreſſo-
res punit, vt cle. cupientes. in prin. de pœ. Sed tu dic, quod aliud eſt, quod
mendicantes acquirant loca de nouo ad habitandum, & hoc modo lo-
quuntur contraria. & ſic debet intelligi. Io. An. Aliud eſt, quod vadant ad
prædicandum pro tempore, non autem, vt ibi habitent. nā hoc eſt hcitū.
& hoc modo loquitur Hoſt. & Doct. hic, & ſic concorda opi. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus q ſine culpa ſua nō pōt reſidere in beneficio metu tyrāni, nō eſt ſibi imputandū, adeo quod tanquā in eo nō reſidēs, nō dēt eo priuari.*
2 *Clericus homicida, vel irregularis, non eſt ipſo facto priuatus beneficijs, ſed priuandus, ſi homicidiū, vel irregularitas fuit poſt collationē.*
3 *Ciuitas ſi eſt interdicta, non cēſentur interdictæ ſingulæ perſonæ, adeo quod clerici illius ciuitatis poterunt celebrare diuina in alio loco.*
4 *Clericus ſi celebrauerit in loco interdicto, vel ipſe ſit interdictus, & celebrauerit, incurrit irregularitatē, à qua per ſolum Papā diſpēſabit ur.*
5 *Irregularitatem an incurrat illi clerici, qui exercent aliqua officia in eccleſia, ad quæ non ſunt ordinati.*
6 *Irregularitatem an incurrat qui audit diuina ab irregulari, vel ille, qui facit irregularem celebrare.*

CAP. XVIII.

Anta. Violans interdictum iuriſdictione, & clauiū poteſtate ſe priuat. h. d. vel aliter, & ſic. Non ſeruās interdictum, ſuſpēſus eſt ab offi-
cio, & beneficio, & ab omni iuriſdictione. h. d. fi-
nem intellectū. primo ponit, & aggrauat culpas epiſcopi.
ſecūdo ibi, licet autem, recitat ceſſionē ipſius, & culpas abo-
rum fautorū, & irritos decernit actus poſt interdicti ſenten
tiam violatā. tertio ibi, quia vero, punit fautores, qui bene-
cia receperūt, & qui interdictum violauerūt, & qui illud fer
nātes oppreſſerunt, & eos citsri mādat ad curiam. Cauſa iſt.
Do. Papa. ꝓpter quoſdā exceſſus quorūdā cōmiſſos, in quos
dā canonicos, & prælatos, & clericos, & res p̄byterorū, re-
gnū Portugallię ſuppoſuit interdicto. P. cps Conimbrien-
ſis ab initio cępit ſeruare interdictū. tandem mutato cōſi
lio, violauit temere iuterdictū, delinquēdo in dominum Pa-
pā, qui tulerat ipſum, & eccleſiā Romanā, cōtemnēdo Petri
claues, & lædēdo eccleſiaſticā poteſtatem. & alios induxit.
Imo cōpulit nō ſeruare interdictū, & quos inducere non
potuit, poſt multas iniurias, ſpoliauit eos de dignitatib. præ-
bēdis, & beneficijs ſuis, & eos coegit exulare, interdicēdo, &
excōmunicādo eoſdē, & cōſcrēdo prædicta beneficia iuxta
rib. ſuis. quæ omnia idē epiſcopus in præſentia Papæ & fra-
trū ipſius, publice recognouit, renūciās epiſcopatū in ma-
nu dñi Papæ ſpontanea voluntate, & licet ille renūciauerit,
volēs tñ dñs Papa, vt illi qui ſententiam interdicti violauerāt,
& receperūt beneficia aliorū, qui ſine cā rationabili hę de-
buerāt ſpoliari, nō effugiāt impuniti, ne facti puerilitas tra
ſeat p̄ſumptorib. in exēplū, decreuit irritas, & inanes omnē
inſtitutionē, deſtitutionē, collationē beneficiorū, & digni-
tū præſumptas per dictū epiſcopū, & excōicationis, & in-
terdicti ſentētias in quoſcūque prolatas ab eo, hac occaſio-
ne poſt violationē interdicti. Quia vero vbi magis excedit,
grauius eſt iudicādum. Mādat Papa Archiepiſcopo Bracha
ren. quatenus omnes illos, quos epiſcopus intruſit in benefi
cia, & dignitates aliorū, nō ſolū à beneficijs ipſis, verū & ab
alijs, ſi qua obtinēt, dēat remouere, tā præſumptores præ-
ctos, quā oēs alios qui violarūt dānabiliter interdictū, ab of-
ficio, & beneficio ſuſpēdēdo. Et illos quos cōſiterit manus
temerarias extēdiſſe in perſonas, & res p̄dictorū canonico-
rū, & prælatorū, & clericorū ad p̄ſentiam Papæ venire cō
pellat, pœnitētiam pro meritis recepturos, & inuocato ad
hoc ſi opus fuerit brachio ſæculari. B. No. 1. ex tex. ꝙ pote-
a teſtas eccleſiæ appellatur clauis [a] auferte, q̄a in principio lo
quit in ſingulari, & innuit vnā eſſe clauē eccleſiæ, ſed poſtea
loquit in plurali, & innuit cōplures, vt patet ibi, Petri claues,
&c. & dic, ꝙ in veritate vna eſt clauis, & eſt vna ptās, ſed in plu
rali dicūtur, quia vltra ptātē, dēt hēre prælatus diſcretionē
vna eſt ergo clauis poteſtatis; alia diſcretionis, vnde dicim⁹
ꝙ Papa pōt omnia claue nō errāte, de quo 24. q. 1. c. manet.
vide ꝓ p̄dictis bo. gl. in c. decretales. §. 1. 20. di. in ver. claues. &
b ꝙ no. Io. in c. quādo, de conſue. [b] Secundo no. admittēdam ſponta-

ADDITIONES.

a ¶Clauis. Quotuplex ſit clauis eccleſię. Et adde hic Ant. in c. firmiter, & ibi
de ſum. Tri. in ver. no. ex litera, & vide Bal. quod eccleſia habet duas cla-
ues, ſcilicet, clauem ſcientiæ, & clauem potentiæ, ſcientiæ, quæ nihil ſibi
cum ipſa ſit imperium, & de iſtis clauibus eccleſiæ, & earum effectibus,
vide omnino late ſanctum Tho. in 4. Sen. diſt. 19. q. 1. art. 1. & 3. nam in pri-
alle. art. circa fi. tenet, quod ſint duæ claues tantum, non vna tantum, nec
plures, quam duæ. Item quis habeat claues iſtas eccleſiæ, & de earū effe-
ctu, vide multas gones, quas ponit ſanctus Th. in 3. Sen. di. 19. q. 1. art. 2. c.
3. nā ponit ibi vtrum ſacerdos legalis habuit, & vtrum à Chriſto habue-
claues, & vtrū ſoli ſacerdotes habeant claues, & vtrū ſancti homines non
ſacerdotes, vſum clauium habeant, & vtrū ſchiſmatici excōicati, & ſuſpē
ſi vſum clauium habeant, & vtrum ſacerdos poſſit vti claue, quā habet in
quemlibet hominem, & vtrum ſacerdos poſſit ſubditum ſuum abſolue-
re, & vtrum aliquis poſſit vti clauibus in ſuperiorem. Item adde hic Pe-
de Anch. in rep. reg. peccatum. in 2. op. prin. cir. fi. vbi pulchre ponit quali-
ter ſunt duæ claues eccleſiæ, non vna tantum. Pro quo vide Do. in c. vt cū
ſtitueretur. in 3. no. per iſtum tex. 51. di. Item de multiplici genere clauiū
eccleſiæ, vide omnino Cal. in rep. c. noſtro. de pœ. & remi. Bar. Bell.

b ¶De ſolue. D. Car. ſe remittit ad c. firmiter. in §. vna. in 6. no. ſupra, de ſum.
Tri. ſed gl. in d. §. 1. diſt. 20. in verbo, clauis, dicit, quod dicitur clauis pro-
pter duos effectus, ſ. ſciētiæ, ſeu diſcretionis, vel poteſtatis. nam poteſtas
non ſufficit, niſi adſit ſciētia, & diſcretio. dicit tamen gl. præal. quod pre-
prie ſacerdotalis eſt ipſa poteſtas ſacerdotis per quā ligat, & ſoluit. dicit
etiam gl. præal. quod ante adeptum ordinem non eſt clauis, ſed demum
poſt adeptum ordinem, quaſi ſcientia non ſit per ſe clauis. ſed debet eſſe
annexa poteſtati ordinis. Et in quantum dicit Abb. Sic. quod Papa poteſt
omnia claue non errante, dic, quod hoc fuit dictum Hoſt. in c. quando, de
transla. præla. Et idem Inn. in c. quanto. de iureiur. Vnde Papa ab hac ea
non poteſt abſoluere à iuramento, vt dicit Inno. in c. cum inter P. de re-
nun. ſed adde aliud nota. dictum Hoſt. in c. conſtitutus. de reli. do. vbi dī-
cit, quod cū oē indecens ſit Deo impoſsibile eſt ēt Papæ, qui eſt Vicarius
Dei. & hoc dictū cōiter Doct. ſequuntur, in d. c. cōſtitutus, ꝙ tenemēti.

ſpontaneam ceſſionem prælati, qui ob delictū ſuum priuan
dus per ſententiā venit. Et eſt ſanum conſiliū ad vitandū de-
decus, & infamiam, vt prius cedat. quā ex pcēt ſententiam.
ar. eorum quæ leguntur, & notantur in l. ſi reus. ff. de proc. &
2 in clicet Heli. ℨ. de ſimo. [a] † Tertio no. ꝙ clericus non volēs
1 in beneficio ſuo reſidere propter potentiā tyranni, ſeu iniq
domini, non debet priuari beneficio ſuo, tanquam non reſi
dens, nō enim ſibi eſt imputandū ſi ſine culpa exulat ꝓ hoc
b epaſtoralis, 7. q. 1. & ꝙ no. Inno. ℨ. c. prox. [b] facit 50. di. ſatis
peruerſum. Not. 4. ibi, poſt interdicti violationē &c. & tene
menti iſtam literam, ꝙ p interdictum, non ſuſpenditur iuriſ
dictio prælati, etiam circa ſpiritualia. hic enim irritatur dun-
taxat ſen. exc. & interdicti & collationes beneficiorum, & in
ſtitutiones attentatæ poſt violationē interdicti. facta ergo
anteinterdictū tenēt, virtusergo interdicti eccleſiaſtici refer
tur dūtaxat ad exercitiū ordinis eccleſiaſtici, non aūt ad iu-
riſdictionē. Et ex hoc, & litera infertur ꝙ per violationē in-
terdicti quis perdit iuriſdictionē. vnde ſuſpenditur eo ipſo
c rū intellectū. [c] † No. 5. ꝙ violās interdictū, etiam Papæ non
2 eſt ipſo facto priuatus beneficijs, nec excommunicatus, ſed
priuandus per ſententiā, ſuſpenſus bene eſt ſm communē
intellectū, nā etiam homicidia, & irregularis nō eſt ipſo fa-
d cto [d] priuatus beneficio ſuo, ſi homicidium, ſeu irregulari-
tas ſecuta eſt ipsā beneficij collationē, vt aperte probatur in
3 c. ex literis, ℨ. c. facit ca. clericis, ℨ. ne cle. vel mona. & ſic intel-
e lige Inn. in c. cū noſtris, de conce. præben. [e] Sexto collige ꝙ
incientes manus temerarias in clericū, nedū tenent, p abſo
lutione ire ad ſedē apoſtolicā, vt in c. ſi qs ſuadente. 17. q. 4.
q̄tū limitandū eſt vt dicā in c. puenit. de ſen. exc. ſed poſſunt
cōpelli ad mandatū Papæ ire ad curiā, vt per cū ibidē puniā
tur. nam iſti tales licet laici, ſacrilegi ſunt, & ratione ſacrile-
gij ſortiuntur forū eccleſiaſticū, vt in ca. cū generale. de fo.
cōpe. Vltimo pōt hic colligi delegatū papæ poſſe ꝓ execu
tione delegationis ſuæ, inuocare auxiliū brachij ſecularis.
f de quo tū dicendū, vt no. in c. ſignificaſti. de of. dele. [f] vbi ple-
ne dico. In glo. in ver. irritas hæc gl. multum intricate proce
dit, & concluſio ſua ſtat in hoc, ꝙ violans interdictū eſt irre-
gularis, & ſuſpenſus ab oī officio, & beneficio, & iuriſdictio-
3 ne. Et vt habeatur clare tota materia tria videnda ſunt. † Pri-
mo nūqd loco interdicto, cenſeantur interdictæ perſonæ.
Secundo de pena interdictum violantis. Tertio quando qs
g regulariter dicitur violare interdictum, & ſic qñ incurrat ir-
regularitatē [g] & in hoc vltimo videbitur effectus interdicti.
Quoad primū concludo quicquid dicat glo. ꝙ loco interdi
cto perſonæ non ſunt directæ interdictæ, ſed reſpectu ad illū
locū duntaxat. vnde ſi interdiceret hęc ciuitas, & nō pſonę,
licite poſſunt clerici huius ciuitatis celebrare in alijs locis,
quia reſpectu aliorū locorū, non ſunt pſonæ interdictæ, ſed
ſic nō poſſunt celebrare, tanquā perſonæ cenſeantur ſuſ-
4 penſæ quoad locū interdictū duntaxat, non alibi. de hoc eſt
tex. in c. ſi ſen. & ca. is qui. de ſent. excō. lib. 6. † Quoad ſm cō
cinde, ꝙ celebrans in loco interdicto, vel ſi perſona eſt inter
dicta, & celebrat, incurrit irregularitatē, à qua per ſolū papā
liberari pōt, vt in pālle c. is q. & eſt ſuſpenſus ab oī poteſtate
clauium, & officio. & rō eſt, q. a vt dixi interdictus ſimpliciter,
vel reſpectu loci, eſt ſuſpenſus, vt in c. is q. de ſen. exc. li. 6. Si er-
go celebrat, incurrit irregularitatē, vt in c. 1. de re iud. in 6. ir
regularitas aūt hoc intendit, vt nō poſſit iſte ſeq regulas tra-
ditas ab apoſtolis, & eccleſia, ſicut alij clerici, vt no. in c. 1. de
reiu. lib. 6. eſt ergo, vt dixi, ipſo facto ſuſpenſus, nā iuriſdictio
h cōpetens prælato, hēt dependētiam ab ordine, poſt eius col
5 lationē. vt no. in ca. eſt dilectus, de cōſue. non tū per hoc eſt
i priuatus beneficio ſuo, ipſo facto, vt hic ꝓbat in tex. [i] † Quo
6 ad tertiū principale [k] cōclude, poſt Inn. & Doct. ꝙ illi incidūt
in irregularitatē, non ſeruando interdictū, ꝙ exercent aliqd
deputatū alicui ordini eccleſiaſtico, & hoc faciunt tanquā
k clerici. ꝙ p̄cedit, ſiue ſint presbyter, ſiue inferiores clerici, vt
dixi in c. 2. de cle. exc. mini. [k] vnde ſi diaconus dicit euange-
liū, vel ſubdiaconus epiſtolā, tanquā ſubdiaconus, vel acoly-
tus exerceт officium ſuum tanquā acolytus, efficitur irregu
laris, vt in d. cap. 2. & ibi dixi. ſecus autē vbi exercetur aliquid
non deputatum certo ordini. vnde cantans reſponſoria, vel
dicens pſalmos, non officiando principaliter eccleſiam, ſed
l vt quilibet alius laicus, non efficitur irregularis, & bene ſe-
cundum Inno. [l] idem in benedicente miſſam. arg. 44. di. c. fi.
quia illud non eſt deputatū certo ordini, ſed à cōſuetudine
illud exercetur indiſtincte, ēt à non ordinatis, vt eſt videre in
epiſtola, quæ ex conſuetudine cōi dr ſine apparatu per quē-
cūq; vnde ſi ſuſpēſus, vel excōicatus, vel interdictus tali mo-
do diceret epiſtolā, nō incurrit irregularitatē. [m] idem ſi exer
cet ea quæ ſunt iuriſdictionis. vnde tpe interdicti, nō eſt irre
gularis, aliū excōicans, vel abſoluēs, dummō nō abſoluat tā

quam

ADDITIONES.

a ¶De ſimo. Sed omnino vide quæ dixi ibi, in add. quæ inc. Sed Bar. hic cla-
rius. Ale. de Ne.

b ¶c. prox. Dic tamen quod ſi ſubeſſet magnum ſcandalum, etiam ſi ſine cul
pa ſua præceſſiſſet, poſſe priuari ſuo beneficio propter ſcandalum vi-
tandum, vt ſingulariter dixit in c. niſi. de renun. dato ſibi bono cambio.
Ale. de Ne.

c ¶Intellectum. Idē dicit Butr. hic, dicit enim quod antequam quis violet in
terdictum, poteſt excommunicare, & beneficia conferre per iſtum tex.
à contrario ſenſu, & ad hoc alle. no. in c. cum inter R. de ele. & in c. licet.
e. ti. & in c. vbi periculum. e. ti. in 6. nam interdictum ſolum refertur ad
diuinorum celebrationem, & ſic ſuſpendit poteſtatem conferendi, nec
poteſtatem ſententiandi, & dicit hoc probari ar. ſi iſte epiſcopus non ce
lebrat, nec rupiſſet interdictum, nam fuiſſet priuatus iſtis poteſtatibus.

d ¶Non eſt ipſo facto, Adde An. Corſe. ſing. 307. in ver. teſtis. inc. clericus ho
micida. & iſtum in c. niſi. nu. 4. & quod ibi notaui in apo. ad ipſum, in
ver. ipſo iure. ſupra de renun. Zach.

e ¶Præben. Vide bo. tex. in ca. niſi. §. perſonæ vero irregularitatis. de renun-
ciatio. Ale. de Ne.

f ¶De off. deleg. Sed dimittit Abb. aliqua notab. quæ colligit Butri. non præ-
termittenda Primum eſt ex prin. Dec. ex quo colligit quod factum nota
bile, & delictum graue, non de facili à memoria deletur. & ideo eius ſcie
tia præſumitur, ſiue ſit perpetratum de recenti, ſiue de antiquo. pro quo
alleg. capitu. cum illorum. ad fin. de ſenten. excommuni. & hoc nota. pro
limitatione illius quod communiter dicitur, quod de facto antiquo p̄-
ſumitur, vt in l. peregre. ff. de acqui. poſſ. per Dy. in reg. præſumitur. in 6.
& per Barto. in l. non fatetur, ff. de confeſ. & Bu. in c. ab excommunicato
de reſc. nam illud procedit, niſi factum ſit notabile, vel delictum graue.
& credo hoc eſſe veriſsimum. ſed tex. non probat, quia hic non apparet
quod longum tranſiuiſſet tēpus poſt exceſſum commiſſum per epiſco-
pum Colubrenſem. Secundum not. eſt, quod ſecundum Bue. hic eſt tex.
apertus, quæ dicitur iniuria atrox, quia non ſolum illa dicitur atrox ꝓ
quam opprimatur perſona, ſed illa etiam per quam ipſe, vel paren-
tes eius proprijs bonis ſpoliantur, vel per quam quis priuatur dignita-
te, vel beneficio, quia omnia talia iudicunt ſufficientem metum. ad hoc
c. item quis, de rei. ſpo. facit etiam c. ſciant, de elect. in 6. Tertium no. eſt,
quod ſi aliquis cedit beneficio coram ſuperiore, talis ceſsio præſumitur
voluntaria. ad hoc. ff. quod me. cau. non eſt veriſimile. & C. de tranſact.
l. tranſactionem. de quo die, vt in capitu. ſuper hoc. de renuncia. Quar-
tum not. eſt, quia Burrig. dicit hic eſſe textus. apertum quod ille di-
citur intruſus, qui legitime in locum venientis eſt ſubſtitutus. de quo re-
mittit ad cap. ad aures. ſupra eod. & de præben. cum iamdudum. & dicit
hoc notan. quia aliquando in literis, maxime reformationis apponitur,
dum tamen non ſit intruſus & ſic renocant in dubium quis ſit intruſus.
nam habetur in dictis iuribus. Vltimo not. ſecundum Do. Card. in princ.
tex. in verbo, ad confuſionem, quod iudex non debet fauere criminoſis,
nec eſſe ſolicitus quod ſtent in honore, ſed potius in confuſione, argu.
de ſenten. excom. capitu. 1. in prin. in 6. & ibi per Ioan. Mo. in gloſſ. 1.

g ¶Incurrat irregularitatem. Nota circa materiam irregularitatis, de quo vi
de plenisime Spe. in titu. de leg. §. iuxta. per totum illum §. Archid. in ca-
pitu. ſi quis presbyter à ſuo epiſcopo. 11. q. 3. Et adde Ioan. An. in capi. cū
æterni, de re iu. in 6. & hic. Et quando ſacerdos ſuſpenſus celebrat non
ſolum ſacerdos, ſed & clericus, & ſcienter miniſtrans incurrit irregu-
laritatem, vide Arch. in capitu. ſi quis epiſcopus, in conſ. 11. quæſt. 3. Bar.
Bellen.

h ¶In tex. Idem dicit Butrig. hic, & latius loquitur. ſed eſt hæc eius conclu-
ſio. Ale. de Ne.

i ¶Principale. Ex cuius officij adminiſtratione tempore interdicti incurra-
tur irregularitas, & de hoc etiam vide per Archi. in c. ſi quis epiſcopus,
in fi. 11. q. 3. & omnino quod ſcripſi poſt do. Abb. ſuper rub. de cler. exc.
miniſtr. Bar. Bel.

k ¶Mini. Vnde dicit Ho. quod quando in miſſa offert calicē vel vrceos, vel hu
iuſmodi dicitur violare interdictum, & irregularitatē incurrit, alle. 11.
q. 3. ſi quis epiſcopus. in fi. & idem dicunt Doc. in clerici. de clerico exc.
min. Ale. de Ne.

l ¶Inno. Dic clarius ſecundum Inn. & Doc. quod vbi conſuetudo generalis
eſt in loco, quod per ſubdiaconum dicatur epiſtola, eſt irregularis, ſi tē-
pore interdicti, vel interdictus, aut epiſcopus ſuſpenſus, dicit epiſtolam
eſt irregularis, quia c. ſi quis epiſcopum 11. q. 3. loquitur generaliter. ſ.
quando contigerit aliquid de ſacro miniſterio & dicit, Inno. hoc intel-
ligendum de his qui certo ordini ſunt deputati, ſicut ſubdiaconus ha-
bet legere epiſtolas, & acolytus portare cereos, & ſic de illis, de quib. 21.
di. per totum. ſecus ſi facerent ea, quæ non ſunt alicui ordini, vel officio
deputata; vel à iure, vel à conſtitutione vel conſuetudine eccleſiæ. nā tūc
non eſt irregularis. Et per hoc inferunt Inno. & Hoſt. quod ſi eſt conſue-
tudo in aliqua eccleſia, quod ſine diſtinctione ordinis quilibet legat
epiſtolam, vel portet cereos, vel quicquid aliud pertinens ad aliquod of
ficium faciat, non eſt irregularis. Et per hoc infert Hoſt. quod ſi diaconus
vel acolytus dicit epiſtolam ſine apparatu ſicut eſt conſuetum in aliqui
bus eccleſijs, non eſt irregularis. ſecus ſi hoc faceret, tanquam officians
in ordine ſuo, puta tanquam acolytus, & ſic officiaret in minori ordi-
ne, quem haberet, cum ſit ſubdiaconus, & ſic nedum habet illū ordinē
quem miniſtrat, ſed etiam ſuperiorem. & cum hoc tranſit. Io. And. Do. C.
& But. itaq; ſi bene aduertantur verba Inn. & Doct. cum eo tranſeun-
tium, volunt quod dicatur ſpectare ad officium ordinis, ſi eſt conſtitu-
tio, vel conſuetudo in eccleſia, quod quicūque ſine diſtinctione ordinis
legat epiſtolam, vel portet cereos, vel quicquid aliud pertinens ad aliquē
officium. & idem dicit Spe. in tit. 3. §. iuxta. in 8. vel 9. col. ver. quid ſi dia-
conus. ex quo dato quod ex conſtitutione, vel conſuetudine, laicus non
admittatur ad legendum epiſtolam, vel cantandum reſponſoria, vel qc.
quid aliud fit tamen ad illud omnes admittuntur ſine diſtinctione ordi
nis, non diceretur illud officium deputatum alicui ordini. & ſic ſuſpē-
ſus ingerens ſe ad talia, non eſt irregularis. & eſt hæc communis ſenten
tia, quam tene, quicquid dicat Do. Car. Ale. de Ne.

m ¶Irregularitatem. Secus in benedictione aquæ, ſecundum Inn. Hoſt. &
Doct. quia hoc fit cum ſolennitate, & eſt annexa ordin. de conſe. di. 3.
aquam. & in c. aqua, de con. eccl. vel alta. Ale. de Ne.

quam sacer dos, videlicet cū solēnitate. de qua in ca. à nobis.
a et in de sen. exc. &c. Conclude ergo breuiter, ꝙ iurisdictiona
lia nō sunt prohibita tempore interdicti, nec exercēs à tem
pore excōmunicationis efficitur irregularis. Idē si nō sunt
deputata certo ordini, vel si sunt deputata tñ ex consuetudi
ne exercētur, per quemcūque refertur ergo interdictum ad
ordinē, & quædam alia, de quib. in c. non est, de sponsa. & c.
6 ꝙ in te, de pe. & remi. & c. fi. de sen. exc. li. 6. † Sed circa prædi
b cta dubitatur quid de audiente diuina. Conclude post Do.
maxime Host. ꝙ aut audit diuina ex deuotione quadā. & iste
nō est irregularis, licet malefaciat. Aut audit diuina auctori
zādo, vt quia prælatus, præcipit celebrari, & tūc efficitur ir
regularis, quia iste ingerit se diuinis, & violat interdictū, &
hoc innuit verbū, violauit, &c. de quo in tex. & vide gl. in cle.
Archiepiscopo. de priuil. Cauear ergo prælatus tempore ex
cōmunicationis, suspēsionis, vel interdicti, ne faciat corā se
celebrari, aut interfit celebrationi, quia vī tūc authorizare.

ADDITIONES.

a ¶Exc. &c. Idem dicunt hic Doct. & dicit hic Host. quod ante hanc reconciliationem, non est communicandum taliter absoluto, nec per minorē presbytero, potest fieri ista reconciliatio. ex quo, no. quod quicunque suspensus vel excommunicatus hanc reconciliationem facit, irregularitatem incurrit, cum ordini sit annexa. & hæc probantur ex his quæ no. in c. quoniam, de vita. & ho. cle. & in c. cum desideres. § 1. & in c. à nobis. el 2. §. pe. de sen. exc. & hoc expresse tenent tan. in ca. quanto. de consue. Ale. de Ne.

b ¶De audiente diuina. Vide Inn. in c. cum medicinalis. in glo. sua, quæ est super verb. à diuersis. de sen. exc. in 6. & quod suspensus audiens solum diuina, incurrat irregularitatem, tenet Arch. in c. si quis presbyter à suo episcopo 11. q. 3. & de hoc vide Do. in d. c. cum medicinalis. §. fin. & per Doc. in ca. is cui, ver. quid si ille. de sen. exc. in 6. & per 10. Cal. in tract. de eccl. inter. in 6. membro, in 73 q. & cum hoc quod dicit hic iste, concordat Dom. in c. testamentum. 19 di. & alle. Inn. hic. & gl. in d. cle. archiepiscopo. Bar. Bel.

De noui operis nunciatione. Rub.

Continuatur hæc rub. ℨ. visum est de excess. prælato. in genere, nūc restat videre in specie de excessu, qui fit in ædificādo, vel pōt sic cōtinuari. Supra visum est de excessib. prælato. in subditos. & etiam de excessib. subditorū in prælatos, verū quia quandoque aliqui delinquunt in cōtemptum iuris superioris. Ideo subijcitur hæc rub. de no. ope. nun. & quando dicatur nouum opus, & de solennitate adhibēda in denunciatione, & in quib. reb. habeat locum hæc denūciatio, plene no. per gl. infra eo. c. 2. & dic, vt ibi &c.

SVMMARIVM.

1 *Nunciatio noui operis habet locum, etiam quando ecclesia ædificatur, & opus post denunciationem constructum, debet destrui expensis ædificantis. vide infra, c. prox.*
2 *Imperator non potest ligare Papam, sed bene potest ligari à Papa.*
3 *Causæ ecclesiasticæ in defectum canonicæ prouisionis, possunt per leges ciuiles decidi.*
4 *Ius ciuile non dicitur præiudiciale ecclesiis, quando potest se habere ad præiudicium & fauorem.*
5 *Ius canonicum seruatur in vtroque foro, in concernentibus animam, vel ad interpretationem iuris diuini, & in quibusdam aliis, de quibus hic.*
6 *Ius canonicum seruatur in vtroque foro, in casu, in quo ius ciuile non prouidet.*
7 *Ius ciuile, & canonicum, & ciuile si discordant, & vtrumque sit rationabile, vtrumque seruabitur in foro suo.*
8 *Ius ciuile, an, & quando seruabitur inter clericos.*
Statutum quod agnati excludant fœminas, habet locum si agnatus sit clericus.
9 *Attentata post nunciationem noui operis, sunt irritanda, secus post appellationem extraiudicialem.*
10 *Nunciatio noui operis, non operatur quod ædificium postea constructū destruatur, quando notorium est nunciantem nullum ius habere; secus si dubitatur.*
Citatio impune potest sperni, vbi notorium est ipsam non posse fieri.
11 *Exceptio peremptoria potest opponi ante litem conte. quando notoriū est ipsam competere.*
12 *Res aliena si fuerit inuito, vel ignorante domino confecrata, non debet sacrari, sed est satisfaciendum domino de interesse suo.*

CAP. PRIMVM.

1 INtelleximus. † AEdificium post nunciationem noui ope. de
moliri debet expēsis construentis. h. d. vel aliter,
& sic. Etiā ecclesia ædificata post nūciationē noui opis, destruēda est expensis cōstruētis, h. d. cū
se. In prima cōsulta tio. In secūda rnsio, ibi, ga. Casus lit. Clerici de Rodigio cęperunt ædificare q̄dā capellā in prejudiciū baptismalis, ecclesiæ de Costa ptinēs ad priorē Sācti Cypriani de Venetijs. Ex parte eccłę baptismalis, denūciatū fuit nobis opus clericis de Rodigio, ne in prejudiciū ipsius ecclesię illam capellā ædificarent: ipsi sperta denūciatione, processerūt in opere. vnde super hoc, ad petitionē prioris Sancti Cypriani de Venetijs cōmissa fuit causa Paduano episcopo. episcopus, quia de no. ope. nun. in canonib. non reperitur, quæ fuit à Papa qualiter super hoc esset procedēdum. Quia vero sicut leges nō indignātur sacros canones imitari, ita & sacri canones principū constitutionib. adiuuātur, mandat Papa eidē episcopo, quatenus diligēter cōsideret, q̄ si post denūciationem noui operis, siue iure, siue iniuria aliquid construatur, fm leges debet demoliri, & fm canones nulla ecclesia in præiudiciū alterius est cōstruenda. vnde negotium ipsum, tam fm leges, quam fm canones non differat termina re. Ber. No. 1. ex tex. quem posse denūciare nouum opus nō mine ecclesiæ sibi subiectæ, & hoc, quia sua interest ratione subiectionis. sicut. n. pro subiecta ecclesijs quis potest agere, vt in c. fi. de succes. ab intest. in cle. 1. de rescr. ita & opus nouū nunciare, ista. n. ecclesia baptismalis, erat subiecta priori, ideo prior hic fuit admissus. No. 2. ꝙ leges famulātur canonib. canones vero debēt adiuuari constitutionib. legum. Et est ratio, quia Imperator velit nolit, quosdam canones tenetur sequi, & obseruare, vt in c. fi. de rescr. & ꝙ ibi no, & infra dicam. sed nō est sic in ecclesia, necessario. n. non tenetur ob
2 seruare leges, sed eas approbat quādoq; in auxilium suum. & est ratio rationis, † quia Imperator, cū sit inferior, potest i
a gari à Papa, sed non ligare, vt in c. cum inferior, de maio. & obe. in Auth. de ecc. tit. in prin. l. 1. C. de sum. Tri. a † No. 1.
3 ꝙ causa ecclesiæ b debet decidi per ius ciuile in defectum
Canonum, omnes. n. leges principū non contradicentes ca
b nonib. sunt approbatæ per ecclesiam, vt patet hic. & ad hoc
solet quotidie allegari iste tex. Et idem dicēdum est de constitutionib. approbatis per principem, hoc dico propter edicta a iurisc̄ōsultis facta, q̄ fuerūt postea approbata ab Imperatore. vt patet libro Digestorū. nam & illa debēt iura principum dici, quia omnia nostra facimus, &c. vt in l. 2. C. de
4 vete. iu. enucl. in c. fi apostolicæ. de prēb. li. 6. † No. 4. & tenemenți tex. ꝙ iura ciuilia nō dicuntur præiudicialia ecclesijs quando possunt se habere ad præiudiciū, & fauorem, & hoc dico, quia licet cautum sit, ꝙ lex Imperialis damnosa ecclesijs, nō sit recipien da, vt no. in c. fi. de sōl. tamen nō dicitur penalis, qñ disponit generaliter, & potest se habere ad cōmodum, & damnum, vnde etiā ecclesia cōstructa post denūciationem noui operis, venit destruēda authoritate legū. No. 5. ꝙ causa nō existente, nō debet capella, seu ecclesia ædificari intra limites ecclesiæ. ratio est, quia omnia spiritualia libius parochię, sunt attributa illi ecclesię parochiali, vnde prę iudiciū illi generaretur, saltem facti, si alia esset ecclesia ibi ædificata. quemadmodū si vnus episcopus vellet exercere episcopalia in dioecesi alterius episcopi. Vltimo no. ibi fm legū, & canonum statuta, &c. pro libello sustentādo, in quo dicitur peto iustitiam mihi fieri fm canones, & leges, vel secundū leges, & statuta, seu consuetudines, possunt ergo multæ species iuriū simul accumulari in eodē libello. Et no. ꝙ eadem causa potest terminari secundum leges, & canones. licet ergo canonista allegabit leges, vbi etiam concurrunt canones, quia fortior videt ille casus, vel illa decisio vbi concurrit duplex dispositio. & sic intellige no. in ca. fi in adinuriam.

ADDITIONES.

a ¶De sum. Tri. Et dicit Hostien. quod leges non dedignantur sequi canones, vbicunque agitur de peccato mortali, de præscript. capitulo fina. vel de interpretatione fidei, vel legis diuinæ, vel etiam diuersarum opC. de summa. Trini. l. fin. & de ræscrip. super literis. de testam. c. Raynaldus. & capitu. Raynutius. Et idem vbi deficit ius ciuile, vt C. de no. cod. comp. l. vna. nam tunc est ad ius canonicum recurrendum, secundum Docto. qui etiam dicunt, quod licet secundum leges ferecurrendum ad consuetudinem, ergo fortius est recurrendum ad Canones 51. distinct. quis nesciat. & dicit Hostien. quia inquantum dicit iste tex. quod Canones adiuuantur legibus hoc intelligi debet quatenus leges seruiant Canoni. & de hoc est tex. infra, de priui. super specula. Iacit capi. 2. eo. tit. & ideo ad leges recurrimus, tanquam ad ancillas nostras in materijs ciuilibus, sumendo ex eis argumenta vbi nō habemus expressum ius canonicum, vel diuinum, 10. dist. capi. 1. & 2. & per totum 34. q. 2. hystoria. Et idem ad ministros legum recurrimus, medimperando, sed etiam coercendo quando eorum auxilio indigemus. ita pra ticu. 1. cap. fin. in fi. & de iudæis, postulasti. non sic econtra leges non possunt præiudicare canonib. tanquam inferiores. 10. dist. cap. 1. 32. q. 2. nemo. nec ministri ipsarum tanquam inferiores possunt vel debent ministros Canonum coercere, de ludæis, c. clerici. & c. qualiter, nisi ratione temporalium, & quoad temporalia, & non quoad personas, nisi aliud dicatur, de quo dic vt in c. fositæ. de maio. & obe. & in c. Romana. §. deber, de app. in 6. Ale. de Ne.

b ¶Causa ecclesiæ. Vide Arch. in c. continua. 11. q. 1. & Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. Fel. in c. 1. ver. tertia declaratio. e. ti. de const. & ibi an Papa possit tollere leges, quoad forum sæcular. & late Dec. in c. clerici. supra de iudi. Seb. Sap.

5 tium. 10. di. † In glo. in versa. diuuantur, in fi. dic post Io. An.
a & Cal. a. addendo. * aliqua cū queritur an & quando debeāt
b seruari leges, & canones in vtroq; foro, b ꝙ aut sum^r in mate
ria concernēte pctin, vel interpretatione directa iuris diuini, seu in varietate opinionū; & tunc in vroque foro seruan
c dus est casus canonis c seu ipse canon, & nō lex ciuilis, ga in illis similibus, solus papa hēt potestatē. & Imperator in concernētibus animā est ipsi Papę subiectus, & tenet suas leges obseruare, quinimo omnis anima, est sibi subdita in hoc. 96. di. si Imperator. & in c. omnes principes. de ma. & obed. vide glo. in reg. possessor, de reg. iur. li. 6. facit ꝙ not. in c. cum
6 esset, de testib. & faciunt no. in l fi. C. si ℨ ius, vel vti. pub. † Si
vero sum^r extra hos casus; & tūc aut deficit dispositio iuris ciuilis, vel varię sūe op. & dēt seruari canon in vtroq; foro, ar. opt. hic, nā si deficiēte lege, currit ad ɔsuetudinē, vel ad similia, vt in l. non possunt. ff. de legi. fortius dēt recurri ad canones, ex quo p eos ille casus est expressius, cū canon sit maioris authoritatis, quā sit consuetudo. ar. à simili; 11. distin. quis nesciet. & Imperator generaliter dixit, ꝙ leges non dedi
gnātur sacros canones imitari, ergo in casu dubio de iure
7 ciuili seruandus est canon. † Si vero lex deficit. & tunc aut canō, & leges sibi ℨdicunt: licet. n. vtraque sit rationabilis in se fm pp varias rationes possunt sibi ℨdicere; & tunc quæli bet lex seruanda est in foro suo, vt no. in c. 2. de arbitr. lib. 6. & in dicta reg. possessor. & maxime hoc hēt locū in ordinariis iudiciorū, in quibus ēt laici subijciuntur in foro eccle
d siastico, & clerici in foro ꝙ laici. d vt no. in c. ꝙ clerici, de
fo. cōp. & in cle. dispendiosā. de iudi. in iudicijs vero decisoriis, clerici iudicant in foro ecclesiastico fm canones tm, ita
9 laici in foro sęculari, fm leges tm. † Sed dubiū est qd si cleri
e ci litigant in foro sęculari, nū qd debeant seruare leges e ℨdicētes canonib. vel si laici in foro ecclesiastico, dēant seruare canones ℨdicētes legib. de hac materia satis plixa, recurre ad no. i d. c. ꝙ clericis, & plene tango. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de cōst. Si vero ℨdicāt sibi ad inuicē: & tūc aut sunt leges Imperiales, aut leges sęculariū inferiorū. Primo casu seruā
tur leges i foro ecclesiastico, vbi deficiūt canones, vel ēt vbi concurrunt cū canonibus, vt hic, nisi sit lex mere dānosa ec
7 clesijs, quia illa non recipit, nisi expresse approbet p Papam vt in d. c. ecclesia. & c. fi. de consti. f Secundo casu cū sint le
ges sęculariū inferiorū, nō sunt seruandæ in foro ecclesiastico, siue ℨdicant, siue nō, ēt si fauorē afferant, si pceduntim
periose, & disponendo tāq habētes iurisdictionē. secus si afferant merū fauorē, & saperent priuilegium quoddā. exemplū extantibus agnatis masculis, fœminæ nō succedāt. nam clericus agnatus excludit fœminā, licet sit clericus, de quo plene in d. c. ꝙ clericis. & c. ecclesia. In gl. in ver. siue iure, siue iniuria. ibi, & est similē excōmunicatione, &c. Et dic ꝙ eadē est ratio

ADDITIONES.

a ¶Addendo. Adde hic Arch. in c. fi inter episcopos. 7. q. 4. vbi dicit, leges sūt recipiendæ, quando non obuiāt canonibus, sed si obuiant, sunt reprobādæ. Item vide glo. in ver. temporalium. in c. cum ad verum. 96. di. & Do. in c. constitutiones. 10. di. Et vide quod de ista materia eleganter scribit Io
b an. de Imo. in repe. c. cum contingat, de iureiu. Bar. Bellen.

b ¶Foro. An leges debeant seruari in vtroque foro, vel econtra, vide plenissime per De. An. in repe. c. canonum. ver. 1. quæro. cum versi. se supra de cō
stitu. & vide omnino. quod no. Bar. in l. priuilegia. & l. omni in nouatione, vbi per Bal. C. de sa. san. eccl. & adde hic omnino vnum verbū, quod no. An. in c. ex parte decani. super glo. in ver. dicebant. de resc. Et adde qđ quando sunt opiniones inter legistas, recurritur ad Papam pro decisione. ver. est, quē ibi not. An. in c. per venerabilē. ver. rationibus. qui fil. sint le. & in c. super literis. quem ibi etiam no. D. An. de rescr. in c. 1. de iur. ca
lum. & idem dicit An. in c. fraternitatis. de test. & ideo dicit, quod cum
clemen. 2. de test. decidat id de quo erant magnæ altercationes inter legistas, seruanda erit etiam in foro sęculari inter laicos. Adde hic Bal. in
trac. marg. Ann. in ver. lex. in 11. q. Item adde hic quod quando in causa feudali non reperitur casus decisus per constitutiones feudorum, debet recurri ad ius commune, vt in c. 1. de feu. & tenet Obertus de Horto. in
fund. de feu. in ver. quæ iura obseruantur in feudis. & tūc si reperitur cōtrarietas inter ius ciuile, & canonicum, & ratione iuramenti, quod imponitur super feudo, debeat seruari dispositio iuris can. Ita sing. determinat Bal. in c. imperialem. §. fide proh. feu. ali. per Fed. in vſi. feu. Ex
quo infertur quod pares curiæ potuerunt reculari, si iusta subūt causa licet sint ordinarij, cum de iure cano. ordinarius recusetur, vt in c. cum
speciali. cum fi. fi appel. licet secus sit de iure ciuili. vt l. apertissimi. & au
thi. si vero contigerit. C. de iu. quod perpetuo tenæ menti. Item vide omnino Pe. de Anch. in rep. c. canonum. ver. vlti. non omitto. de con. & vide omnino Bal. in c. fi. ver. 6. quæro nunquid hæc decr. de. præscr. Item quando leges ciuiles, vel consuetudines laicorum sint seruandæ in iure cano.
vide omnino Do. in c. 1. & melius, & latius ibidem. 10. di. vide omnino quod de hoc scripsi in meis recollectis. in c. 1. circa prin. de re iu. De statutis autē laicorum, quando sint seruanda inter personas ecclesiasticas, ponit An. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. & ibi latissime post eum scripsi. Item de ista materia, quam ponit D. An. & D. Abb. vide in termi
nis elegantissime An. in c. clerici. de iu. vbi fin. loquitur. Item adde quod no. Do. An. in c. ecclesia. el 1. vt h. pen. & ibi refert, & sequitur An. in fi. vbi dicit quod omnes leges imperiales par canones sunt approbatæ. Item adde illud, quod dicitur, quod canon seruandus est in foro ciuili, quādo lex ciuilis nutriret peccatum, vt no. gl. in reg. possessor. cū concor. & hoc verum non solum si lex ciuilis nutriret peccatum mortale, sed ēt si nutriret veniale. Ita sing. dicit An. in c. fi. circa prin. de præscr. Et idem dicit ibi Ioan. de Imo. in repe. ad hoc in simili no. per Arch. & Io. An. in c. quamuis, de pac. lib. 6. Item appellatione legum cōprehenduntur etiam canones, vt dicit Do. in c. Nicæna synodus. in 2. no. 31. dist. & alle. iur. & vide ad idem no. in ca. habui. §. concubinam. in fi. 33. di. Bar. Bel.

c ¶Canonis. Idem econtra, quia si lex determinaret casum à Canone non decisum, seruanda esset in foro ecclesiastico, vt hic. & sic intelligunt canones, 10. di. c. fi in adiutorium. & c. fi. & li. d. hic D. Cal. & D. Car. & hoc sē
tit. Ab. Sic, Ale. de Ne.

d ¶Sęculari. Idem dicendum est quoad forum sęculare in terris, quæ sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ. nam in illis seruandi sunt, licet leges, contradicant eis, vt in c. fi duob. de app. & c. per venerabilem. qui fil. sint le. secundum Ioan. Cal. & D. Car. Ale. de Ne.

e ¶Seruare leges. Vide Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. versic. septima declaratio. supra de constitu. Rapha. Comen. in consi: 139. in c. P. laicus. & Alexander in consi. 158 inci. viso processu. in 2. volumi. & Are. in consi. 45. in c. visis articulis. & And. Sicul. in consi. 31. in c. bene etenim. in tertio, volumin. Seb. Sap.

f ¶De const. Host. ponit. tres reg. Prima est quod lex Imperialis fauens ecclesiæ, seu clericis ipso facto est approbata per ecclesiam, nisi expresse reprobetur, ꝙ argu. 10. d. si in adiutorium. Secunda est. Lex Imperialis damnosa ecclesijs, non valet in præiudicium, nisi expresse approbetur per ecclesiam. Tertia est, Statuta laicorum inferiorum ab Imperatore, siue faueāt siue damnum inferant, non valent, nisi expresse approbentur, vt in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, de const. & in c. bene quædam. 96. di. cum quib. reg. transeunt ibi Docto, Sed vt vidilis, Abba. Sic. supra in 3 notab. limitat. 2. regulam, quia debet intelligi vbi lex ciuilis est mere præiudicialis, secus si posset commodum, vel incommodum afferre, quia tunc intelligitur, approbata per illum tex. & hoc latius firmat Ab. Sic. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. vbi tradidit reg. quod vbi lex potest habere commodū vel incommodum, intelligitur per ecclesiam approbata, nisi expresse sit reprobata. & per hoc dicit quod leges disponentes de contractibus intelliguntur per ecclesiam approbatæ, & monetur per istum tex. & dicit quod hoc videtur esse de mente Host. & Ioan. And. in cap. in ecclesia, vt lite pend. & inducit ibi illum tex. ad hoc, & cap. authoritate. de priuil. in 6. Sed dubium superest, quid si lex ciuilis non nutrit peccatum, nec expresse reprobata est per ius Canonicum, sed talis lex imperialis disponit pacifice super re spirituali vel ecclesia, an talis lex teneat, & sic seruanda in foro ecclesiastico. Ioan. Cald. dicit quod de necessitate non est seruanda, sed poterit seruari, si alias sit æqua, & Canon non contraria, sicut sunt leges quæ tractant de ordinatoribus & prouisionibus, de monachis, & rebus ecclesiæ non alie. & dicit quod bene facit 96. distin. quædam. & capit. satis euidenter. C. de summa Tri. l. fi. & de summa Tri. l. omni nouatione. Sed D. Car. dicit quod cum leges per ecclesiam sint approbatæ, quilibet citra Papam tenetur stare relig. in hoc casu. Sed Abb. Sic. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, dicit quod etiam de honestate, nō est seruanda talis lex in foro ecclesiastico, quia talis est nulla tanquam condita ab eo, qui non habet potestatem. Nam statutum assumit vires ex potestate statuentium, vt in l. fi. ff. de iurisd. omn. iu. certum est autem qđ Imperator nullam prætem habet super ecclesias, vel personas ecclesiasticas, vt in cap. cum ad verum. & in cap. in scripturis. & capi. fi Imperator 96. distinct. & hoc etiam videtur velle Inno. in capitulo primo, super verbo, tractatus. de rebus ecclesijs non alienandis: vbi dicit quod solennitas tradita per autem. hoc ius porrectum, de rebus ecclesijs non alienandis, in alienatione rerum ecclesiæ non est seruanda, quia statuta legalia super ecclesiasticis, non ligant ecclesiam, nisi ea acceptauerit, & ideo cum ecclesia non acceptauerit leges sęculares disponentes super rebus ecclesiasticis alienandis, vsu vel alio modo non debent illæ leges seruari. & istam opi. tenet etiam Abb. Sicu. in c. in præsentia. de probā. in illo. arti. An emphyteusis ecclesiastica transeat ad hæredes extraneos. Sed forte in puncto iuris posset sustineri opi. Do. Car. & probatur hic vbi leges generaliter approbantur. probatur etiam in c. super specula. infra de priuil. vbi tex. dicit quod ecclesia non relpuit famulatū legū sęcularium, quæ æquitatis & iustitiæ vestigia sequuntur. ergo omnes leges quæ sunt fundatæ in æquitate, & iustitia intelliguntur per ecclesiam approbatæ, & hoc tenendo respondeat rationem Abb. Sic. quod leges seruari debent in foro ecclesiastico. non ratione superioritatis quā habuit. Impe. in l. condenda, sed ratione approbationis factæ per ecclesiā. Sed tene opi. Inno. & Abb. Sic. pro qua alle. tex. in ca. quoniam. 10. di. vbi rex. sic iacet, & Pontifices pro cursu tēporalū tantūmodo rerū Imperia lib. legib. vterentur & in c. certū. ea. di. ibi, Romanorū principū leges, quas negotijs hominum custodiendis esse præcipit, multo magis circa reverentiā Beati Petri apostoli pro suo fœlicitatis augmento posse seruari. ex quib. patet ꝙ Canonnes non approbant leges, nisi quatenus disponūt sup negocij sęcularib. & sic debet intelligi c. super specula. de priuil. qa dēt intelligi quia canones approbant leges quæ sequuntur iustitiā, & æq tatem. l. quando tales leges sunt editæ in materia sibi spectāte. Sed Abb. Sicul. in d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. hoc limitat duob. modis. Primo, qñ lex esset mere priuilegiata clericorū, vel ecclesiarum, nam tunc esset tenenda, quia cessat ratio superiotatis cum etiam non subditus possit esse priuilegiatus, & sic dicit debere intelligi capitu. nouit. de iud. Secunda limitatio est, quia si lex esset fundata super ratione naturali, posset iudex ecclesiasticus illam seruare, nō rōne legis, sed virtute rationis naturalis, ga deficiēte lege vel canone reccurrendū est ad rationē naturale, vt in l. cū nō. ff. de donatio. & in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excus. tut. fa. ꝙ no. in ca. secundo requiris. de app. & hoc etiam modo pōt intelligi c. super specula. Quid autem si lex ciuilis disponit super materia pertinente ad ecclesiam, non disponendo, sed tantū lucrum quod dedit aunente ad ecclesiam, non disponendo. vide per Ioan. Andr. & Do. in c. statutū. de fert, vel pœnam imponendo. vide per Ioan. Andr. & Do. in c. statutū. de hæret. in 6. & Abb. Sic, in d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. sed de ista materia, an & quando lex, vel statutū, vel consuetudo sit seruanda in foro ecclesiastico, vel quoad clericos, dic, vt per Doct. in c. quod clericis. de foro cōp. & in d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. vbi Abb. Sic. plenissime omnes casus complectendo. sed Ba. ibidem etiam notanda dixit in hac materia. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est rō in vtrisque. nam in denūciatione est authoritas p̄toris, nā pp eius authoritatē dēt ædificās oīno dīstere post denunciationē, donec denūcians intra tres mēses ꝓbet de iure suo, vt in c. fi. ℨ. c. in excōic atione est authoritas ecclesiæ
9 & censuræ, & vt magis timea tur. † Sed opp. ℨ hoc, & ℨ tex. & vī, ꝙ ea q̄ sunt attentata post appellationē extraiudicialē, nō veniāt irritāda, nisi sint ℨ ipsā appellationē & prius iustificetur ipsa appellatio, vt in c. cū te nobis, & ꝙ ibi no. de ele. & in ca. bonæ, de app. facit c. nō solū. c. ti. li. 6. ita deberet esse in denūciatione. nā denunciatio est q̄dā appellatio, & ꝓuocatio extraiudicialis. nō ergo dēt demoliri, & destrui id ꝙ iu re factū est, iō deberet expectari finis, & euentus denūciatio nis. Sol. ℨ riū vī difficile in videdo rōnē diuersitatis. Sed breuiter cōclude, ꝙ in denūciatione hoc speciali inductū fuit, ꝓp rixas euitandas. & ga tractatur de modico præ udicio. nā intra tres mensēs dēt denuncians probare de iure suo, vt supra dixi. & si non probat ille admittitur ad ædificandum cū satisdatione, & in mora modici temporis non est præiudicium; ideo statutum fuit. vt post denunciationem omnino cessetur ab opere, aliās propter contemptū prætoris inducentis illam prouisionem, omne ædificium iure, vel iniuria,
i siue de iure, siue non sibi competat, venit destruēdum. sed in causa appellationis, est alia ratio, quia sibi datur annus, & ex cā bienniū. vnde durum esset quod per quamlibet appellationē, deberet pars ius suum relinquere, vel inde ad vlterio ra non p̄cedere, ex quo adhuc non tulit sententiam. & sic non esset functus officio suo, vt in c. nō solum Et de hoc ali-
10 quid no. in d. cū nobis. † Sed circa p̄dicta dubitatur, nunqd sit verum indistincte, vt omne ædificiū, post denunciationē veniat destruendū, ex quo de iure fieri ꝓterat. stet vī velle ꝙ sic. dū dicit siue iure, siue iniuria, &c. Sed dic, ꝙ iste tex. & similia iura debent intelligi in casu dubij, vbi dubitatur, an ille de iure possit ibi ædificare; secus aūt vbi notorie consta ret ius denunciantī nō cōpetere. non enim est, verisimile ꝙ iura voluerint dare locū figmentis, delictis, & deceptionib. imo, ꝓhibent continuo iniurias, ad prædicta facit l. 1. & 2. ff. ne qs eū q̄ in ius voca. vbi patet, ꝙ citatio pōt sperni vbi no
a torium est ipsam non posse fieri, [a] vt no. in ca. veniens, de ac cus. & 3. q. 3. li episcopus. ad idem l. 1. §. vsufructuarius. ff. de no. ope. nun. vbi vsufructuarius non pōt denunciare domino, vbi sua non interest sicut enim non valet denunciatio, vbi de iure cōstat denūcianti nō cōptere, ita & vbi alias notoriū est, vt quia aliàs fuit iudicatū iter istos super illa re. hoc fuit principale, & originale dictū Roff. in libellis suis. & secutus est Specu. c. ti. 1. §. sed nunquid verū, prope fi. & Bar. in l. j. post prin. prælleg. eo. tit. ꝙ est singu. notandū. & ꝓ hac decisione alle. bon. text. ℨ c. proxi. versi. super eo. vbi dī quod Archiepiscopus debebat acquiescere renunciationi illorū monachorū, qa cū essent viri perfecti, nō est præsumēdū ꝙ nūciassent, nisi cognouissent sua interesse, ergo si notorium
11 fuisset ius nō cōpetere, nō tenebat dferre denūciationi. † Facit quod nota. in simili. in l. post rem iudicatum. ff. de transa.
b & in capitu. 1. de lit. contesta. lib. 6. vbi ratione notorietatis, [b] admittitur peremptoria exceptio ante lit. contesta. & operatur effectum dilatoriarum, & hoc semper no. venit enim ad declarationem huius tex. & Docto. non posuerunt hic.
12 † In glo. fin. in fi. Sentit ista gl. iuncto tex. quod citra denunciationē, ecclesia ædificata sine causa. infra limites alterius, debet destrui. Sed ego dubito, nunquid ista sola causa sufficiat & in contrarium videtur tex & ibi gl. 16. q. 5. in capit. fi. facit c. episcopus in dioc̄esi. 7. q. 1. & 6. q. 6. c. cōperimus, & 17. q. 4. c. quæsti sunt. nā si res aliena cōsecratur, non dēt execrari, sed faciens fieri, tenetur domino ad interesse, ita si ecclesia in territorio alterius ædificatur, vt in iuribus præallega. sed hoc casu fatendum est, ꝙ nullū præiudiciū generatur ecclesiæ antiquæ. 16. q. 2. c. ecclesiæ, & cap. quicunque. Iura ergo, quæ dicunt, quod vna ecclesia non debet ædificari in parochia alterius habuerunt respectum ad præiudiciū antiquæ ecclesiæ; ne forte vsurpāret iura eius. sed ex quo cōstructa est, debet remanere, sine tamen præiudicio antiquioris ecclesiæ, & sic intelligerem istum tex. Vnde secūda ratio
c literæ, venit ad coadiuuandum primam. [c]

ADDITIONES

a ¶Posse fieri. Vide quæ adducit An. Sic. in conf. 38. inc. præclaro. in 2. volu. & in conf. ante. in 1. vol. & conf. 38. in ci. clementissimis. c. vol. Ro. in cōsi. 42. in c. visis quæ egregij. Seb. Sap.

b ¶Vbi ratione notorietatis. No. diligēter istos effectus notorietatis, & adde ipsum Pau. in c. inter cætera. supra de re in. vbi per illum tex. dicit, ꝙ licet in rescripto prohibeatur appellatio à sententia diffinitiua, non tamen videtur remoueri facultas appellandi, prætextu notoriæ iniquitatis. Et idem Ant. in c. ex conquestione, supra de resi. spo. Item facit ista reg. quā ponit Franc. I. de Are. in §. nihil commune. in l. naturaliter. ff. de acqui. poss. vbi dicit, quod ista solet esse regula, quod in omni materie, quantū cunque præcisa, non excluditur exceptio, vel allegatio alicuius iuris nunquā tamen intelligitur excludi talis allegatio vel talis exceptio, si fit notorius superueniens post sententiam, & facit eam retractari. ca. 2. de purg. vul. secūdum vnum intellectum tenent tm. & Mod. in c. fraternitatis. de fri. & maleficiis. & ipse D. Abb. Panor. in c. suborta. 5. de reiud. facit. ꝙ no. Bal. in l. 1. C. ne lic. in vna eademque, ca. ter. prouo. & cle. 1. de reiud. quæ dicit, ꝙ contra tres sniās conformes nō potest opponi exceptio nul licatis, non habet locum, quādo nullitas erat notoria, per Ale. & alios in l. 4. §. condemnatum. ff. de iu.

c ¶Primam. Sed But. hic aliter sentit, nam ipse opponit contra tex. ꝙ est. ibi contrarius. Nā primo dicit, quod ædificatum post denunciationē, noui operis, debet demoliri siue iure, siue iniuria. postea dicit, quod ecclesia est demolienda, si in alterius præiudicium fuerit ædificata. Sed But. fol. uit, & dicit, quod hic sunt duæ causæ, quæ faciunt demolitionem fieri. Vna est quia ꝓpreta denunciatione, constructa est ecclesia. & hoc est de iure Canonico. Modo si concurrunt ambæ causæ demoliēdum est opus, si concurrit altera tantum, idem: quia idem ius ꝓ aliud iuuatur. & hoc est ꝙ voluit tex. iste, secundum ipsum. Pro hac opi. facit, quia vbi in iure assignantur duę causæ, vel plures, si omnes cessant excepta vna causa, tā illa quæ remanet, durat legis dispositio, vt in §. affinitati, Inst. de nup. & sic But. vult, ꝙ etiam vbi nulli sit præiudicialis, si tamen est facta post noui operis nunciationem, ecclesia destruatur, & hoc tenent communiter Doc. non ob. iura alleg. per Ab. Sic. quia illa iura loquuntur vbi non seruenit nunciatio noui operis, quia in ipsa est speciale, vt omne ædificium post ipsam construētum, veniat destruendum, vt probatur hic, & clarius in c. seq. ſun. hic, & Do. faciunt aliquas q. fed forte dicā in seq. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

2 *Nunciatio noui operis, non debet, nec potest fieri illi, qui est in aliqua dignitate, vel magistratu, nisi dignitas, vel magistratus sint perpetui.*
2 *Denuncians, an admittatur ad probandum ius sibi esse ædificandi.*
3 *Nunciatus si velit ostendere ius sibi esse ædificandi, potest nuncians excipere, quod non audiatur, nisi demolito ædificio.*
Spoliatus si conueniatur à spoliante super petitorio, potest opponere exceptionem spoliationis, ante lit. contest. non autem post.
4 *Actio si denegatur alicui, intelligitur ipso iure sed ita demum, si opponatur sibi non competere actionem.*
5 *Ciuitas, vel ecclesia, si à superiore destruatur, perdet omnia iura, & privilegia adeo quod ciues non appellabuntur amplius ciues illius ciuitatis, vel canonici illius ecclesiæ; secus si sit destructa ab aliquo tyranno.*
6 *Iurans vigore alicuius rei, cessante illa re, absolutus est à iuramento.*
Iurans obedire superiori, si ille non erit amplius superior, censetur absolutus.
7 *Peccatum non debet quis committere pro scandalo vitando.*
8 *Nunciatio noui operis. an transeat in successorem nunciati.*
9 *Nunciatio noui operis, non habet locum in operibus rusticanis, vel vbi in dilatione esset periculum.*
10 *Absentes, an, & quando, & quomodo sint vocandi in actib. spectantib. ad ipsam vniuersitatem, tanquam clericorum.*

CAP. II.

a CVm ex iniuncto. [a] Summatur, vt sipra cap. proxi. nā primo mādat opus demoliri, & irritat quicquid ex illo secutum fuit. secundo, reprehendit archiepiscopū, qui non curauit scādalum subditorū, ibi, super eo. tertiō, orat eum, vt parcat, ibi, finis. Casus literalis. Archiepiscopus Cantuarien. cepit ædificare quandam capellam de Lemeth. in loco pertinēte ad ecclesiam Cantuarien. monachi Cantuarien. denunciauerunt ei nouum opus. ipse archiepiscopus spreta denunciatione, ædificauit ecclesiam, & canonicos instituit in eadem, reditus assignando eisdem: recepit etiam iuramenta fidelitatis ab ipsis. vide monachi Cantuarien. domino Papæ grauiter sunt conquesti mandat Papa Cantuarien. archiepiscopo, quatenus quicquid ædificatum est in ecclesia de Lameth. post nouī operis denunciationem, suis expensis faciat penitus demoliri, eo non obstante si absens fuerit, cum in lege sit cautum vt si ille cui nouum opus fuerit nūciatum, ædificauerit, ante remissionē, & post agere ceperit, ius sibi esse ita ædificatum habere, debet sibi actio denegari, & irritū reducat quicquid instituēdis, & canonicis ibi, & aliis ad ipsam ecclesiā pertinentib. ordinatū est, & ab ipso, vel ab eius antecessore, & canonicos obligatione præstiti iuramēti denunciet absolutos authoritate Papæ: quia ex quo principale nō tenet, quicquid ex eo, vel ob id secutū fuerit, debet irritari. In §. Super eo vero. In isto §. dicit Pa. ꝙ miratur, ꝙ monachi Cantuarien. cū omnia dimiserint propter Deū, tot laborib. & periculis, personas, & res nō dubitauerunt frequēter exponere, ꝙ nullo modo fecissent nisi cognoscerēt præmissa in præiudicium Cantuarien. ecclę. redūdare, archiepiscopus pro vitādo scādalo ipsorū, ab huiusmodi iniurijs nō cessauit, cū scriptura dicat, ꝙ illa, quæ sine mortali peccato omitti nō possunt, nō sunt

ADDITIO.

a ¶Cum ex iniuncto. Hunc tex. dicit sing. An. Sic. in c. causam. ℨ. de iu. ad hoc, quod standum est dicto, & assertioni viri bonæ conditionis, & famæ, ad quod vide eundem in c. 1. de iud. Seb. Sap.

sunt pro scādalo vitādo dimittēda, nec illa debēt pro scādalo vitando, committi, quæ sine mortali peccato committi nō possunt, ab his tū quæ sine peccato mortali cōmitti possunt ēt, ꝓ vitādo scādalo insistēdū est. vnde apostolus, Si scādalizatur frater, non comedā carnes in æternū. & licet scāda lum malorū sit vitandū, vitandū est ēt scādalū minorū, iuxta illud veritatis testimoniū. Qui scādalizauerit ingt vnū de pusillis istis, qui in me credunt, &c. In fi. dicit, ꝙ contradictioni suæ taliter finem imponat, vt contradictio præterita per veritatē obedientiæ valeat expiari. B. No. 1 ex tex. ꝙ ædificans ante remissionem denunciationis, non solum tenetur habe re patientiā, vt ædificium destruatur, sed ēt dēt expensis suis illud destrui. & ex hoc, & tex. no. ꝙ etiam hæc pena habet locum in ecclesia. vt ex facto prælati ædificantis, noīe ecclesiæ post denūciationem, teneatur ad impensam præstandā pro
1 destructione operis, ēt si fuerit alia ecclesia ædificata. † Item no. ꝙ ēt existenti in dignitate, seu magistratu, potest denunciari nouū opus, & dēt destrui etiam eo existente in dignita te. & ideo, quia hæc dignitas archiepiscopalis est perpetua; secus vbi esset temporalis, quia tunc proprie existenti in dignitate, non fit denūciatio, sed quædam protestatio, & post finitū officiū fit denunciatio, quæ tū trahitur retro ad diem protestationis. de quo dicendum, prout legi. & no. in l. 5. §. si quis ipsi prætori. ff. eo. vī hic tex. pro opi. Bar. in d. §. si quis. vt tex. ille procedat in habente officiū temporale, secus in habente perpetuū officiū, vt hic. Et ex hoc, & prædictis colligitur, ꝙ habens dignitatē ad vitā, pōt conueniri ēt per subditū, durante dignitate. facit quod legi. & no. 11. q. 1. si clericus.
2 & 2. q. 1. prohibetur. in l. nec magistratib. ff. de iniur. † Item
2 no. ibi, debeat actio denegari, &c. ꝙ denuncians volens probare eius sibi esse ędificandi, ante destructionem operis noui, dēr admitti, sicut ēt in simili dicimus, spoliatorē nō audiendum ante restitutionem, volentem probare de proprietate sua, vt in capitu. fina. de ord. cog. ita nec denuncians audiendus est, nisi prius omnia reducat in statū pristinum. † Et ad-
1 uerte, quia tex. hic dicit, ꝙ dēt actio denegari. opus est ergo exceptione, non autem repellitur ipso iure, vt ēt no. Bart. in l. 1. §. si quis. ff. eo. vnde sumptum fuit, quod hic dī, & sic si nō opponeretur ante contestationem litis, non posset amplius
b opponi, & si docuerit de iure suo, sniā fertur pro eo sine alia destructione operis, [b] simile dicimus in exceptione spoliationis, vt nisi opponatur ante li. contest. non potest amplius opponi. & si Doctor docuerit de proprietate, sniā fert
4 pro eo, & absordebit illa possessorium, vt leg. & no. in præal.
c cit. & c. 2. co. ti. & 2. q. 2. in c. 1. † Et no. ex prædictis, & ex tex. ꝙ
3 hæc verba, denegetur actio, non audiatur, & similia, non fit exclusio ipso iure, sed opus est exceptione: nam exceptio ista dilatoria est. ad ꝓdicta facit gl. in reg. in pœnis. de reg. iur.
3 lib. 6. † No. ꝙ destructa ecclesia authoritate superioris, nota debent reponi in statum pristinum. Ex quo infert Inn. ꝙ clerici ibi instituti non possunt amplius appellari canonici ipsius ecclesiæ, nec aliquid inde consequi de prouētibus deputatis illi ecclesiæ. Idē dicit, & bene, si ciuitas authoritate supe
5 rioris destrueretur, vt nō possint inde oriūdi, appellari ciues illius ciuitatis, quia destructa est. [d] & omnia priuilegia ciuitatis sublata sint. facit l. fi vsusfructus. ff. qui. mo. vsu. amit. secus
6 est secundum eum, vbi ex facto alicuius tyranni, vel ab hosti bus vna ecclesia destrueretur, seu ciuitas, quia tunc retinet ea priuilegia, & clerici pōt se appellare canonicos. & ēt eis
7 mortuis, alij in eorū locū substituendi sunt. 23. dist. in noie
d domini. & 7. q. 1. pastoralis. quod bene no. ad prædicta. vide
8 vt gl. in c. statutū, de ele. lib. 6. [e] † No. ibi, denunciari absolutos, &c. quod præstans iuramentū alicuius rei, cessante illa re absolutus est à iuramento. Isti. n. canonici iurauerūt obe
e dire Archiepiscopo, vel facere ibi residētia m, certa destructa ecclesia, authoritate superioris absoluti cēsetur ab illo iuramento, ita si iuro obedire tibi, tanquā superiori: post tuam de
9 positionem à dignitate, non teneor tibi amplius obedire, qa
f cessat causa cuius ratione iurauerā, vt in c. venerabilem, ℨ. de elec. † Vltimo no. & tene menti tex. in ver. super eo. vbi pōt colligi duæ regulæ. Prima, ꝙ pro scandalo cuitando, non debet quis ea cōmittere, vel omittere ꝓ quę incidit in peccatū mortale. Secūa regula, ꝙ pro scandalo euitando debet seueras iuris remitti, vel ea, quæ possunt omitti, vel cōmitti sine peccato mortali, & ꝙ peccat, non obuians scandalo proximorum, cui potest obuiare sine peccato. & no. illud, vę illi ꝓ quem scandalum venit. [f] Matth. 18. c. &c. † In gl. ibi, successe-
g rit in vitium, &c. hæc gl. potest intelligi multipliciter. Primo, ꝙ iste successit in vitium prædecessoris, quia prædecessor inchoauit opus: & iste successor post denunciationem factam prædecessori perfecit opus, sciens denūciationē fuisse factā, & iste intellectus bonus est in se argum. cap. sæpe, de resti. spo
latorum. Item quia ecclesia tenetur, ex quo nomine suo

ædificabatur. & ecclesia nunquam moritur, vt in c. si gratiosè. de rescript. libro 6. Secundo potest intelligi, quod iste successit in vitium, quia res erat vitiosa. & tunc oportet soluere secundum quod intelligit Barto. in leg. penult. ff. eod. quando conuenitur dignitas, & nō persona. & hoc casu nō requirerem scientiā istius successoris, sed de mente istius literæ est, quod iste sciebat, vt patet in ver. super eo. ibi, tu sāltem pro vitādo, &c. aliàs autem ibi requiritur mala fides prælati, non sufficit mala fides prędecessoris, quia successor in dignitate, non causat ius suum a defuncto, sed à superiore, vt est
h gl. in cap. de quarta, de prescrip. & in c. cura, de iurepatron. [h]
9 † In gl. in ver. nunciatum. ibi, in solo fiunt, & non ad alia, &c. Et ex hoc infert secundū doctor. & bene, ꝙ si quis secaret segetes seu incideret arborem, non haberet locū ista denūciatio noui operis. Idē si in opere rusticano, scilicet si vellet colligere vuas ex vinea, ne momento pereant, & commoditas colligēdi absit, &c. l. 2. C. de fer. idem vbicunque in dilatione
i subesset periculum. l. de pupillo, §. si quis riuos. ff. eo. [i] In eadem glosl. ibi authore prætore exigitur, & c. valet ergo denūciatio sine iuramento: quia non tenetur nisi ad instantiā iudicis, vt in §. qui opus. allega. in glos. & si iudex nō exhibet iuramentum, non per hoc inficitur virtus denunciationis. ar-
K gumen. in capit. 1. de iur. calum. li. 6. [k] † Extra gl. quæritur, qui
10 dam ex canonicis sunt absentes, quidam vero præsentes, im minet electio faciendā, vel aliquod negociū ecclesię, quomodo congregabitur capitulū, & qualiter expedietur negociū? Innocen. posuit super hoc vnā glo. fi. & quotidie allegatur, secundū quam sic concludo, aut canonici sunt absentes ex causa voluntaria, vel propter delictum propriū; & tunc nō tenētur canonici intrinseci exire ad extrinsecos: quinimo si negociū non est graue, non tenentur eos requirere, sed vbi negociū est arduū, is ad quē spectat cōgregatio Capituli, vel si nō est aliquis ibi, ad quem spectet congregatio de iure vel consuetudine, debent sāltem conuenire duę partes totius vniuersitatis, & prefigere terminū absentibus, vt veniant per se, vel constituant procuratorem; & si non veniant, imputetur eis, & valebit quicquid fecerit maior pars istarum duarū
l partium. [l] Et no. ex prędictis, primo, ꝙ vbicunque negociū
m est arduum, [m] & graue, semper absentes vocandi sunt, si commode vocari possunt, & placuit mihi semper hoc dictum, & sequitur D. Ant. licet glo. quam allegat totus mundus in ca. 2. de test. li. 6. dicat ꝙ in tribus casibus tū absentes sunt vocādi. sed certe in alijs casibus vocantur propter arduitatem negocij: ergo idem in omnibus arduis cōsimilibus, vel maiori-
n ribus. ar. eius quod no. gl. in l. 1. C. de condic. indeb. [n] Secūdo
o no. qualiter debeat congregari vniuersitas, [o] qa si est aliquis ad quem spectet de iure, vel consuetudine, is debet cōgregare, si autē nō est, tunc potestas cōgregandi pertinet ad duas partes vniuersitatis; quia virtus vniuersitatis consistit in duabus partib. antequā congregetur. sic intellige l. nulli. ff. quod cuiusque vniuer. no. nec in istis duab. partib. debent cōputari non vocandi, vt no. gl. in clem. quod circa. de elec. sed valet quicquid facit postea maior pars illarum duarum partiū. & sic intellige l. nulli, quod cuiusque vniuer. no. & l. ꝙ maior. ff.
p ad munici. & c. 1. de his, quæ fiunt à maio. par. capi. [p] Si vero aliqui sunt absentes propter potentiam tyranni, & nō audēt secure venire ad locū: tunc si electio, vel contractus ecclesię pōt vtilius expediri extra, debēt isti qui sunt in ciuitate exire ad forinsecos, & ibi fiat electio vel contractus, etiam si sit minor pars, aliās autem fiet in ecclesia admissis procuratorib. absentium. & ex his not. ꝙ expulsus iniustē de vniuersitate, non perdit ius vniuersitatis, imo debet vocari ad actus vniuersitatis, vel saltem constituet procuratorem. Statuta ergo vel alia ordinamenta facta per præsentes non valent in præiudiciū absentium non vocatorum. pro quo vide text. 63. d. quanto. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

ADDITIONES.

a ¶De iniur. Et in l. quas. literarum. ff. de iud. & in l. quemadmodum. ff. ad le. Aquil. Ale. de Ne.

b ¶Operis. De hoc etiam vide in l. 1. §. sublata. ff. ad Tre. & in l. nā & posteā. in prin. ff. de iureiu. in quib. iurib. omnino vide Bar. Ale. de Ne.

c ¶Denegetur actio. Vide quæ notaui post Bar. in l. 1. ff. ad Treb. And. Bar.

d ¶Destructa est. An destructa ciuitate, vel ecclesia, sint sublata eius priuilegia vide remissiue per Ale. in l. inter stipulantē. §. sacram. in fi. ff. de verb. obl. & in l. fi grege, ff. de leg. 1. Fel. in c. cum dilecta. ver. destructo monasterio. supra de reicrip. Seb. Sap.

e ¶lib. 6. Dic clarius, ꝙ quando ecclesia, vel ciuitas destruitur, superioris authoritate, vt quia propter delictum inhabitantium destruitur, de cōsecdi. 1. placuit, & l. fi vsusfructus. ff. quemadm. vsusf. amit. & tunc no potest se appellare ciuem, vel dominum illius ciuitatis, vel ecclesiæ, quia per talem destructionem, sublata sunt omnia priuilegia, & definit esse ciuitas, vel ecclesia. & pro hoc bene facit hæc decretal. & hoc dicit Innoc. & tenent doct. hic, idem dicit gloss. in c. & hoc 16. q. 7. & hoc, diximus in glo. quæ incip. argumentum quod. Quandoque ciuitas, vel ecclesia vnitur, vel ad alium locū transfertur, & de hoc dic, vt in c. 1. ne sede vac. & in c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecrolentes. de ſta. mo. Quãdoque ciuitas, vel eccleſia deſtruitur ꝓter culpam ſuam, cauſa legitima non ſubſiſtente, vt quia ab hoſtib. vellatronib. deſtruitur, & tunc retinet priuilegia, & clerici, & ciues illius retinent nomen ſuum. 7. q. 1. paſtoralis. 19. q. 2. ſemel. & dicit Inn. & Doct. hoc procedere in ciuitatib. & locis profanis, vt in l. domũ, ff. de contrah. emp. & in ædes ſacras. ff. de reli. & ſump. fu. & omnia predicta ſequitur Arch. & Io. And. in c. ſtatutum, de ele. in 6. hæc diximus, ſuper gl. quæ inc. argumẽ tum, quod 16. q. 7. in d. c. & hoc. Quandoq; collegium nõ deſtruitur, ſed diſpergitur, v. g. tempore mortalitatis, vniuerſitas totaliter recedit, ita ꝙ nullus ſcholaris remanet in loco vbi eſt vniuerſitatis Bar. in l. ſi. in fi. ff. de colle. illi. dicit, ꝙ iura, & priuilegia vniuerſitas retinentur per illum locum, à quo denominabatur vniuerſitas ſecundum opi. And. de Piſis. & alleg. no. in l. 1. §. ait. quod cuiuſque vni. & per Io. And. & Doct. in c. abbate. de verb. ſig. in vlt. gl. vbi videmus. Ale. de Ne.

f ¶Tene. Adde hic omnino, quod no. Ioan. de Imo. in cle. 1. de immu. eccle. Bar. de Bellen.

g ¶Venit. Sed ego habeo dubium, quod Doc. non tangunt. Nunquid pro euitando ſcãdalo ſit committendũ peccatum veniale. ſed ego credo, ꝙ nõ, licet iſte tex. videatur contrarium innuere. & moueor, quia quis non dẽt dicere mendacium cauſa liberandi hominem à morte tẽporali, vel æterna, vt in c. 1. & 2. ne quis, & c. faciat homo, & c. ſi quis à te. 22. q. 2. & tamen tale mendacium non eſt peccatum mortale, quia eſt mendacium officioſum, quod nulli nocet, & alteri prodeſt, & ad iſtum tex. ſubaudi, maxime, cum. o. non ſit committendum peccatum, vt aliquis libereretur à morte æterna, multo minus, vt euitetur ſcandalum. Item iura prælegata loquuntur indiſtincte, & ponunt regulam negatiuam. ſ. ꝙ pro nulla cauſa, quæ poſſit cogitari, dicendum eſt mendacium, & ſi illud tantũ ſit peccatum veniale, ad hoc gl. 14. di. quod ait, quę dicit, ꝙ quis non dẽt committere peccatũ veniale, vt alius euitet mortale. Sed quid põt eſt maius ſcandalum, quam peccatum mortale. & ꝙ magis ſit condẽnandum peccatum mortale, quam ſcandalum, & hoc probatur hic, quia tex. iſte vult, ꝙ non ſit faciendũ peccatum mortale propter ſcãdalum vitandũ, tanquam peccatum mortale ſit magis ponderandum. Si ergo quis nõ debet facere peccatum veniale, vt alius vitet mortale, ita etiam non debet peccare venialiter, vt euitetur ſcandalum. Ale. de Ne.

h ¶De iurepatron. Sed aduerte in hoc, quia Hoſt. hic dicit, ꝙ l. pen. ff. eo. quę dicit, ꝙ hæres illius, cui eſt facta denunciatio noui operis, tenetur ſolũ ad patientiam, vt opus demoliatur. non autem debet præſtare expenſas quæ fiunt in opere demoliendo, debet intelligi, niſi hæres ratum habeat ædificium cęptum per defunctum. vel niſi ædificet, quia tunc non ſolũ tenetur præſtare patientiã, vt opus demoliatur, ſed etiam tenetur ſolvere expenſas demolitionis, vt in l. prętor. §. hoc interdictum. & in l. fi. ff. eo. quaſi hoc velit inferre, ꝙ ex denunciatione facta prędeceſſori, obligetur ſucceſſor prælatus ad patientiam, & ad expenſas, ſi ratum habet illud ædificium cęptum per defunctum, vel ſi ipſe poſtea ædificauerit, & hoc modo intelligit iſtum tex. Sed D. Car. in 1. oppo. dicit, ꝙ tenetur ꝑ denunciationem factam prædeceſſori, cum ſuccedat in dignitate, quæ eſt perpetua, de reſe. ſi gratioſe. lib. 6. & hic attenditur dignitas, non perſona. Aliud autem in hæręde, qui licet conſeatur eadem perſona cum defuncto; tamen in veritate non eſt eadem perſona. & ſic intelligit iſtum tex. Sed But. ſic intelligit, ſ. ꝙ ſucceſſor ſciuit nunciationem factam prædeceſſori, nec profecutus fuit in opere. & dicit, quia ſic oportet intelligere hunc tex. quia tunc propter factum ſuũ hoc ſibi nocet, vt dicatur ſuccedere in vitium, & ita loquuntur iura per ipſum alleg. & iſtũ intellectũ puto veriorem, & magis conuenit literæ, vt ẽt dicit Abb. Sic. Nec mihi placet opi. Bar. in l. pe. ff. eo. ti. licet D. Car. & Abb. Sic. ipſam ſequantur, vt ſ. ſi eſt facta nunciatio noui operis prælato, ſucceſſor teneatur præſtare patientiam, & impenſam, quia ead. perſona. ſ. eccleſia conuenitur. nã delictum prælati non nocet eccleſiæ, vt in reg. delictum. cum ſim. Vnde eccleſia ex facto prælati qui ædificauit ſpreta denũciatione, nõ tenetur, niſi quatenus ad eam peruenit, vt ſi patiatur opus demoliri non autem, vt præſtet expenſam, & hoc declara, vt per Bar. in l. fi. ff. eo. ti. Nunquid aũt ſi poſt denunciationẽ mihi factam, ne facam nouũ ædificium in re mea, poſtea alieno, ſeu vẽdo, emptor qui eſt ſingularis ſucceſſor obligetur ex tali denunciatione, ita ſi ipſe poſt emptionem rei, & traditionem opus conſtruxerit, debeat deſtrui, dato, ꝙ ipſi emptori non fic facta nũciatio noui operis, vide Bar. in l. fi. ff. eo. vbi hoc declarat. Ale. de Ne.

i ¶ff. eo. Itẽ nunciatio noui operis non concernit præterita ædificia. ſ. ante denunciationem facta. ſed illa demolirntur per interdictum, quod vi, aut clam, vel per aliud interdictum, non autem per edictum, noui operis nunciationis, vt in l. 1. §. ff. e. ti. Ale. de Ne.

K ¶Lib. 6 Doct. dicunt, ꝙ ſi exigitur iuramentum tale, valet nunciatio noui operis, cum eſſam ſine prætore poſſit fieri, ſi tamen poſtea adeatur prætor, iurabit de calũnia ſi exigitur iuramentũ tale, alias denunciatio retractatur, vt in d. l. de pupillo. §. qui aũt opus. Puto tamen verũ illud, quod dicit Abb. Sic. ꝙ ſi iudex non exigeret iuramentum, ꝙ denunciatio valeret. Et hoc tenet gl. & Bar. in d. §. qui opus. Verum quia Abb. Sic. non integre examinat hanc gl. quæ multa tangit. Vnde ex ea quæ indiget declaratione, annectendo etiam illa quæ hic tradidit Ioan. And. per modum ſummæ. & ponit, etiam Io. Cald in rub. huius tit. primo præmitto quid ſit denunciatio, ſiue nunciatio noui operis, & dic, ꝙ eſt ſignificatio prohibitoria quam facit is qui prætendit ius habere in ſolo contra poſt non uter ædificantem opus in eius præiudicium, per quam conceditur, vt ædificatum ſiue iure, ſiue iniuria demoliatur, vt ſupra c. prox. & hic, & ff. eo. l. 1. per totum. Secundo quero ad quæ opera pertinet nunciatio noui operis. hoc tangit gl. in prin. fui. & Abb. Sic. declarat, & addit. ſed dic, vt ipſe, quia eſt cois concluſio Doc. Tertio quæro, quis dicatur nouum opus facere. In hoc gl. reſpondet, quod qui dẽ nouum opus facere, qui aut ædificando, aut detrahendo, aut immutando priſtinam faciem operis immutat, vt ff. eo. l. 1. §. opus nouum. non aũt ille qui reficit antiquũ, vt ea l. §. ſi quis ædificium. & deinde conſtruxit. & ita pertranſeunt Doc. & ad tex. in §. reficere. ff. de itine. actuq. pri. vbi tex. dicit, ꝙ reficere eſt ad priſtinam formã reducere. reſpond. longe. n. eſt aliud, reficere, & facere. & iſta ſunt verba illius §. Sed contra cõem ſententiam Doct. ſcribentiũ hic, & in rub. huius ti. videtur tex. in l. de pupillo. §. ſi quis riuos. ff. eo. per locum à ſpeciali. Nam ille §. dicit ſpeciale in reficiente riuos, vel cloacas, vt ei non poſſit nunciari nouũ opus, quia publicæ ſalutis, & ſecuritatis eſt, colocas, & riuos purgari. ergo excepto illo caſu ſpeciali, põt nũciari nouũ opus contra reficientem. Solu. In hoc ponũtur plures ſolutiones. Sed Dyn. & Bart. dicunt, ꝙ aut quæritur verum contra fulcientẽ, poſſit nunciari nouũ opus. & dicendum eſt, ꝙ non. & hoc modo loquitur l. 1. §. ſi quis ædificiũ. & ſm Bar. ibi deber eſſe verbũ fulciat, nõ autem verbũ, reficiat. Aut quæritur vtrum contra reficien tẽ, & c. & tunc dicendũ eſt, ꝙ ſic. fallit in reficiente riuum, aut cloacã, vt eſt text. in d. §. ſi quis riuos. Vnde dicunt, ꝙ contra reficientem viam publicam, poteſt denũciari nouum opus, l. qui viam. cum ibi no. ff. e Rationẽ aũt differentiæ inter reficere, & fulcire ponit, quia ille qui fulcit, non facit de nouo. ſed ille qui reficit, ſic. vt in l. inter ſtipulantẽ. §. facram. ff. de verb. ob. Sed cõtra Bart. & Dyn. vt ſupra tex. in l. 1. §. opus nouum. ff. e. & in l. 3. §. reficere. ff. de itine. actuq. pri. Sed dic pro concordia qđ aliquando, ędificiũ puta domus, in totum deſtruitur, vel corruit, & tunc ſi vult reficere in ea forma, in qua prius erat, eſt nõ põt. fallit in refectione riui, & cloacę, vt in d. l. de pupil Io. §. ſi quis riuos. ff. eo. & ratio eſt qa nõ dicitur vere eadẽ domus, dato, ꝙ ex eiſdem tabulis reficiatur, vt in l. inter, §. facram. ff. de ver. ob. & in l. ſi ita legatum, §. ſi. ff. de leg. 1. qa perfictionẽ dicitur eadẽ domus, vt in l. ſeruitutes. §. ſublatum. ff. de ſeru. vrb. prædi. & hoc modo debent intelligi Dyn. & Bar. §. ſi quis riuos. Aut ædificiũ non corruit totaliter, & hoc ſiue fulciat, ſiue reficiat domum, dumtamen priſtinam faciem operis nõ mutet & põt & hoc modo loquitur l. 1. ſi quis ędificiũ. §. iuncto, §. opus nouũ. ff. e. ti. & hoc, ꝓbat o ptime ille tex. in ratione ſui. dicit. n. ꝙ qa opus nouũ non facit, ſed veteri ſuſtinendo remediũ ꝓber nõ põt nouũ opus nunciari, & ſic nõ habet locũ nunciatio qñ refectio fit ad ſuſtinendũ vetus ædificiũ, qđ adhuc durat, ſecus ſi in totum corruiſſet. hoc etiã modo debet intelligi l. 3. §. reſicere, ff. de iti. act. priu. & hoc modo intelligendi ſunt ẽt doct. hic, dum dicunt, ꝙ nouum opus nõ põt nunciari illi qui reficit. Nam debet intelligi de reficiente ædificiũ, ꝙ non corruit totaliter, alias ſecus. & hoc tenet Pau. de Caſt. in d. §. ſi quis ædificium, & hæc noqa per doc. nſos non declarantur. Quarto quæro, an nõ iurãs de calumnia admittatur ad denunciandũ nouũ opus, gl. hic tangit, & Inn. & c. par. & ẽt teriigi in prin. huius add. Quinto quæro, quot modis fiat nunciatio noui operis gl. hic tangit. Sed tu dic clarius, ꝙ trib. mod. Primo modo, ſimplici verbo nunciandis, & tunc nuncians perdit poſſeſſionẽ, & facit aduerſarium poſſeſſorẽ, vt in l. 1. §. in operis. & in l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. e. ti. Dicit tñ Bar. & Dy. in d. §. meminiſſe. ꝙ licet pdiderit, põt eã recuperare per interdictũ, vnde vi. quia factũ aduerſarij ædificantis dedit cauſam perdendi poſſeſſeſsionẽ, vt in l. 3. §. proinde. de vi, & vi. arm. Item ſua propria authoritate poſſet recuperare, ſecundum ipſos, antequam diuertat ad extraneos actus, vt in l. 3. §. eũ igitur. ff. de vi & vi arm. quia vẽ ſpoliatus, vt in d. §. proinde. Dicit tñ ꝙ iſte effectus perdẽdi poſſeſsionem, non tollitur per remiſsionem. i. permiſsionem, vt ille, cuius facta nunciatio noui operis ædificet iterum donec de cauſa cognoſcatur, quia licet poſſeſsio pdatur ſolo animo, vt in leg. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acq. poſ. non tamen ſolo animo recuperatur, ſicut nec acquiritur, vt C. de acq. poſ. Licet. & iſta vltima ſunt verba Hoſt. in ſum. e. ti. & ſequitur hic D. Card. & But. per quæ autem verba fiat nũciatio ſimplici verbo, Hoſt. in ſum. eo. ti. ponit formã differentiæ. Vos facitis mihi iniuriam, quia ædificatis in meo, vel contra ſeruitutem mihi debitã, vnde rogo, ꝙ exeatis, aliãs nũcio nouũ opus vobis. Sed Bar. in l. de pupillo, §. meminiſſe dicit ꝙ verba debent concipi perſonaliter, & debent referri ad illos qui ſunt in opere, vt in ea. l. §. nunciationes. v. g. nuncio, vel prohibeo vobis ne quid operis noui, vt in l. prætor, in prin. & in l. ſi. ff. e. ti. aliãs ſi ol ceretur prohibeo ne ædifices, vel ſimilia verba perſonalia, non haberet locum edictum, de noui operis nunciatione, nec eius effectus, ſed interdictum, ꝙ vi. aut clam. vt in l. aut qui aliter, & ſi quis non denunciauit, ꝙ vi aut clam. Secundo modo fit nunciatio per iactũ lapilli, & tunc denuncians nõ perdit poſſeſsionem, imo ipſam retinet, vt in l. de pupillo, §. meminiſſe. eo. ti. & per hoc dicit gl. qđ melius eſt facere nunciationẽ per iactũ lapilli, quã ſimplici verbo. Sed dicunt doct. quod glo. dicit tantũ quoad effectum retinendæ poſſeſsionis, ſed quoad aliũ effectũ, eſt melius nunciare ſimplici verbo. ꝙ per iactum lapilli, vt ſcilicet euitetur riſus, vel rumor, quia de facili venitur ad arma, qñ ſit realis nunciatio. Ratio a qua re per nunciationem factam ſimplici verbo, perditur poſſeſsio ſed p lapilli iactũ retinet, aſſignat per doct. in d. l. pupillo, §. meminiſſe, denunciare nouum opus ſimplici verbo, eſt ſignũ hominis formidoloſi, & timidi, ſed nunciare per iactum lapilli eſt ſignum hominis audacis, & pugnatini, & parati per vim, ſuam poſſeſsionem retinere, ſi aliter non acquieſcat. Tertio modo fit nunciatio per prœconem, ſeu per iudicẽ, & hoc caſu nuncians nõ perdit poſſeſsionẽ, vt in l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. e. quia hoc caſu nõ videtur puſillanimis, ſed magis cauſa rixæ vitandę adiuiſſe iudicẽ, ſicut cõſulit lex. vt in l. 3. C. de pign. & in l. æquiſſimum. de vſuf. & formam talis nunciationis format Hoſt. in ſum. e. ti. §. fi. & ſic in d. l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. eo. dicit, quod parte petẽte, debet iudex inhibere ne conſtruatur nouũ opus cõcipiendo perſonaliter verba cautiua in hanc formam. Ad petitionem B. iudex impoſuit tali nuncio, vt vadat ad talem locum, & domino vel operarijs ibi exiſtentib. nuncies, & prohibeat ne in d. loco aliquid noui operis fiat, & ſi ſenſerint ſe grauatos. ſit vt ſ. dictum eſt Pau. de Caſt. in d. §. meminiſſe. conatur ſaluare gl. ſed tu tene practicam Bar. quia tutior eſt, & melior. & communiter tenetur per doc. vnde non refero verba Pau. de Caſt. Sed inquantum dictum eſt, quod nuncians ſimplici verbo perdit poſſeſsionem, & quod aduerſarius ipſam acquirit, & dicit contra, quia poſſeſsio non acquiritur ſine dominio, vt in l. hoc C. de acq. poſ. & in l. quemadmodũ. ff. e. ti. Sol. Bar. in l. 1. §. in operis. ff. e. ti. hoc intelligit quando ædificator habebat animũ acquirendi poſſeſsionẽ & ideo eam acquirit. ſecus ſi habuiſſet animum acquirendi poſſeſsionẽ iuris, puta ſeruitutis, vel libertatis tñ, tunc. n. illam acquirit, & no poſſeſsionem ſoli, quia non habet animum. & ſi diceres quomodo põt eliam ſimplici verbo perere deſtrui id quod eſt factũ poſt nunciationẽ, cum poſſeſsionem perdiderit. Reſpondet, quod ædificator cenſetur poſſidere vi, aut clam ab aduerſario qui nunciauit nouum opus, & propter hoc debet deſtrui, quod ædificatum eſt. Et dic, quod tria requiruntur ad hoc, vt ædificator propter nunciationem acquirat poſſeſsionẽ. Primũ eſt, quod nuncians ſit in poſſeſsione, aliãs non poſſet facere ædificantem poſſeſſorem, quia nemo dat quod non habet. l. traditio. ff. de acq. rer. do. & 1. q. 7. Daybercum, & in c. quod autem, de iure pat. Secundo, quod ædificator habuit animum acquirendi poſſeſsionem, vt ſupra dictũ eſt. Secundum Bar. Tertio, quod nunciatio ſit facta ſimplici verbo, ſecus ſi fieret per iactum lapilli, vel per iudicem, vt ſupra dictum eſt. Sexto quæro, cui dẽat, vel poſſit nunciari nouum opus? gl. hic tãgit. Sed clarius dic ſecundum Io. An. & D. Car. in rub. huius ti. quod poteſt nunciare oĩb. exientib. in re, domino, ſeruo, vel operarijs, vt in l. pupillo, §. 1. & §. nũciationem, & §. nunciare. imo, & furioſo, & infanti poteſt fieri nunciatio, nec in hoc exigitur tutoris authoritas. vt in l. operis, & in l. ſeq. eo. ti. ſed D. Pau. de Caſt. in d. l. operis. dicit, quod illa l. dupliciter poteſt intelligi. Primo, quod erant aliqui in fundo, eorum nomine, puta operarij, vel ſabbatiquibus facta fuit nunciatio, & tunc talis nunciatio ſtarim ligat, quã tum ad hoc, vt infans, vel furioſus teneatur præſtare patientiã, vt opus demoliatur, etiam ſi opus eſſet factũ, antequam peruenerit ad notitiam tutoris, vel curatoris, quia factum illorum qui operabantur, nocet eis, in eo, quod ad eos peruenit. & hoc procedit etiam ſi fierer nunciatio fabro ipſo furioſo, vel infanti, quia nũciatio facta fabris, vel operarijs, eos ligat, quamũ aũt ad impenſas non tenentur, niſi ædificiũ factũ ſoret, poſtquam nũciatio peruenieſſet ad notitiam tutoris, vel curatoris, poſt quã poterunt prohibere fabris, quod non ædificent, liberaretur tamen infans cedendo actionem contra adminiſtratorem, cuius dolus, vel negligentia nocuit infanti, vel furioſo, per l. ſi. ff. de adm. tu. ſed iſte intellectus non congruit illi literę, quia loquitur de nunciatione facta fabris. eſt tũ vt verus in ſe. Secundo modo intelligitur, quia nũciatio facta fuit ipſi infanti in prædio, & tunc dicendum eſt, quod ligat à tempore ſcientiæ tutoris, vel curatorie, ex quo potuerunt prohibere, ſicut ſi fuiſſet facta, adhuc exiſtente in prædio, vt no. in l. de pupillo, §. nunciationem. ff. eo. cũ ſimilibus. Tertio modo fit nunciatio per nuncium, & hoc dupliciter. Primo quando nuncius eſt ſpecialis, & habet mandatum ad nunciandum, & tunc nuncius facit ipſi dño cuius nuncius eſt, quod nunciauit, & tunc ſtatim ligat dominum, & ſi non poterit, de non ſtare, & vltra non poterit, quousque ſibi ſignificarent, ar. in l. item quare, §. exercitu. ff. de loca. Puto etiam, ꝙ ipſi fabri teneantur culpa ſua ſoluere expenſas demolitionis, non n. cenſentur eſſe in bona fide, ex quo ſpreta nunciatione proceſſerunt in opere, non facta notificatione domino, vnde tenentur, vt in l. in rem. ff. de rei vend. Idem tenet Bar. & Iac. But. in d. l. de pupillo, §. nunciationem, ar. l. licet. in fi. ff. nau. caup. ſtab. Dicit tñ Do. Pau. de Caſt. ꝙ ſi fabri nõ eſſent ſoluendo, non tenerentur præſtare patientiam vt opus demoliatur, ne verſentur in damno. quod intellige, niſi poſtquam conſtiterit illum nõ habuiſſe ius ædificãdi. Item D. Pau. de Car. dicit, ſecus eſſet ſi. alij erant ꝑſentes quorũ opera dominus non vtebatur. Nã illorum negligentia, non re putatur ſua culpa, ideo nec ad patientiam tenebitur, quia nec ab illis poſſet recuperare. quod intellige niſi poſtquam ſciuit nunciationem eſſe factam, vt dixi in caſu prædicto. & no. quia poſſet de facto quotidie contingere. Octauo quæro quis poſſit nũciare, quia ſupra vidimus ꝙ b. eſt facienda nunciatio. & gl. noſtra reſpõdet, ꝙ nedum dominus, ſed ẽ emphyteuta, & creditor, vt in l. in prouinciali, § fi ego. & l. creditori, ſſ. e. ti. Item poteſt nunciare nouum opus, vſusfructuarius, ſed non contra dominum, ſecundum no. ab. gl. quę alleg. ff. de remiſsio. in l. 1. & 2. ſed intellige gl. ſecundum iura alleg. niſi quãdo ex hoc vſusfructus efficereтur deterior, & tunc nunciat nouum opus, non ad finem, vt opus demoliatur, ſed ad finem, vt æſtimetur vſusfructus. & hoc modo loquitur l. 1. & 2. ff. de remiſ. & l. 1. §. ſi. cum ſeq. ff. e. ti. vbi plene de hoc. De ſeruo autem, an poſſit nunciare nouum opus, gl. bene dicit. Vtrũ aũt pupillus vel minor 25. ann. poſſit nunciare nouum opus, dic vt in l. de pupillo. in prin. ff. eo. prædicta procedunt quando quis nunciat nouum opus, eo qa affici tur priuato incommodo. Sed rõne publici intereſſe, puta ſi ædificetur in publico, quilibet ciuis admittitur ad denunciandũ, vt in l. in prouinciali. §. ſi. cum l. ſeq. ff. eo. & hoc dicit gl. nẽa. ex prædictis infertur ſecundum Hoſt. in ſum. e. ti. §. quis poſſit. ꝙ tribus de cauſis poteſt fieri nunciatio. ſ. Aut iuris noſtri conſernandi. Aut da mni depellẽdi. Aut iuris publici tuẽdi, vt in l. 1. §. nunc videamus, & §. nunciatio, ff. e. Sed alibi dicit tex. q. triplex eſt cauſa nunciationis. Naturalis, publica, & impoſitiua, & declarat ille tex. quia dicitur naturalis cauſa, quando in noſtro aliquid immittit, puta in domum meam, vel aliquid in noſtro ædificatur, vt qñ quis in ſolo tuo ædificat. Publica, quando quis in loco publico. Impoſitiua quãdo quis ædificat contra ſeruitutem ſibi debitam, puta ſi conſtituerit ſeruitutem nõ eleuandi altius domum ſuam, & deinde vellet eam eleuare contra ſeruitutem impoſitam, nam poſſet ei nouum opus nunciari, & iſte eſt tex. in l. de pupillo. §. ſextus, ff. eo. ſed dic quod illud quod dr in d. §. ſextus. comprehendicur ſub illo, quod dr in d. §. nunciatio. vbi tex. loquitur magis generaliter, ſ. quod nũciatio noui operis fit, vel cauſa iuris noſtri conſeruandi, vel damni depellendi, vel iuris publici tuendi. Nam primo quis intelligitur nunciare nouum opus cauſa ſui iuris conſeruandi vt quando ædificatur in re, in qua nuncians habet dominium directum, vt in l. de pupillo, §. ſextus. ff. eo. d. vel vſile, vt in l. in prouinciali. §. fi ego, ff. eo. & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam. vel ius hypothecæ, per quod totam rem poteſt auocare, vt in l. creditori, ff. e. vel ius ſeruitutis realis, vt in l. ſi forte, §. 1. ff. ſi ſer. vend. prætquam in ſeruitute vię, vt in l. qui viam. ff. e. ti. Damni aũt depellendi cauſa fit nunciatio, qñ nullum iſtorum habeo, ſed timeo ne ędificium ruat ſuper meum, & dec mihi damnum. Et aduertendum, quia ibi non admittitur denunciatio per ſatisdationem de demoliendo, quia non prouideretur per hoc nuncianti, ſed per ſatisdationem de damno infecto, quia iſta poſſunt ſimul ſtare, ſ. quod iure ędificat in ſolo in quo nullũ ius habeo, & tamen dubito damnum recipere. Tertia cauſa eſt iuris publici conſeruandi, vt quando omnia iſta ceſſant tamen aliquis ędificat contra formam legis communis, vel municipalis, vel in loco, vel flumine publico. Nam quilibet de populo admitetur ad denũciandum, vt in l. in prouinciali. §. ſi. cum l. ſeq. ff. e. Secus ſi aliquis ædificaret in mari, vel in littore maris, quod concedit occupanti. ſed non ſic conceduntur publica, vt no. gl. inſt. de rer. diu. §. item lapilli. Vnde aues, & piſces, & ferę beſtiæ dicuntur res cões, & non publicæ, qñ occupantib. conceduntur, vnde tunc non poteſt nunciari nouum opus, quia nuncians non debet plus iuris habere ad prohibendum, quam ædificãs ad ædificandum, & iſta ſunt verba Pau. de Caſt. in l. 1. §. nunc videamus, ff. eo. Nono quęritur, an nũciatio poſſit fieri per procuratorẽ? dic quod ſic, vt in d. l. de pupillo, § qui procuratorio, & § fin. cum l. ſeq. eo. Sicut autem procurator illius in cuius præiudicium conſtruitur nouũ opus, poteſt nunciare, vt d. §. qui procuratorio. ita eſt poteſt nunciari nouum opus procuratori ædificãtis. vt in l. ſi procurator, ff. eo. & intellige quod procurator poſſit nunciare nouum opus. ſqñ de eius mandato conſtat, ſed ſi dubitatur de mãdato, tunc compellitur ſatisfdare rem ratam domi num habicurum, etiam ſi ſit verus procurator, vt eſt tex. in d. §. qui procuratorio. & dicit Inn. in c. præce. quod quando opponit contra procuratorem, per hoc nõ differt iudex facere inhibitionẽ de nõ ædificando, niſi incontinenti, & quaſi in momento, oſtẽdat nõ valere procuratorium, quia ſi dicatur contrarium, non ſatisfit edicto, quod vult ab opere ceſſari. Sed D. Car. dicit, quod aut certum eſt, quod habet mãdatum, & aduerſarius non opponit, & tunc non eſt opus ſatisfdare. Aut opponit, & tũc ſi procurator vult expectare, quod diſcutiatur de mandato, & tunc non tenetur cauere rem ratam dominum habiturum. ſed econtra ſi nõ vult expectare, quod diſcutiatur de mandato, tenetur ſatisfdare rem ratam dominum habiturũ ad effectum vt ſtatim teneat nunciatio. Sed hoc declara melius, vt dicit Bart. & Pau. de Caſt. in §. qui procuratorio. Nam aut inſtrumentum procuratoris oſtenditur illi cui fit nunciatio extra iudicium: & tunc aut fatetur illud inſtrumentum, & tunc dicitur conſtare de mandato, nec tenetur cauere rem ratam, &c. ſed ſtatim tenet nunciatio. Aut dicit illud inſtrumentum non eſſe verum, vel non continere ſufficiens mandatum, & tunc dicitur eſſe dubium de mandato, quia nõ tenetur illi inſtrumento credere, cum poſſit dubitare de fide eius, & adiptum non pertinet hoc dubium decidere. Aut inſtrumentum producitur in iudi-

cum poſſeſsionem perdiderit. Reſpondet, quod ædificator cenſetur poſſidere vi, aut clam ab aduerſario qui nunciauit nouum opus, & propter hoc debet deſtrui, quod ædificatum eſt. Et dic, quod tria requiruntur ad hoc, vt ædificator propter nunciationem acquirat poſſeſsionẽ. Primũ eſt, quod nuncians ſit in poſſeſsione, aliãs non poſſet facere ædificantem poſſeſſorem, quia nemo dat quod non habet. l. traditio. ff. de acq. rer. do. & 1. q. 7. Daybercum, & in c. quod autem, de iure pat. Secundo, quod ædificator habuit animum acquirendi poſſeſsionem, vt ſupra dictũ eſt. Secundum Bar. Tertio, quod nunciatio ſit facta ſimplici verbo, ſecus ſi fieret per iactum lapilli, vel per iudicem, vt ſupra dictum eſt. Sexto quæro, cui dẽat, vel poſſit nunciari nouum opus? gl. hic tãgit. Sed clarius dic ſecundum Io. An. & D. Car. in rub. huius ti. quod poteſt nunciare oĩb. exientib. in re, domino, ſeruo, vel operarijs, vt in l. pupillo, §. 1. & §. nũciationem, & §. nunciare. imo, & furioſo, & infanti poteſt fieri nunciatio, nec in hoc exigitur tutoris authoritas. vt in l. operis, & in l. ſeq. eo. ti. ſed D. Pau. de Caſt. in d. l. operis. dicit, quod illa l. dupliciter poteſt intelligi. Primo, quod erant aliqui in fundo, eorum nomine, puta operarij, vel ſabbatiquibus facta fuit nunciatio, & tunc talis nunciatio ſtarim ligat, quã tum ad hoc, vt infans, vel furioſus teneatur præſtare patientiã, vt opus demoliatur, etiam ſi opus eſſet factũ, antequam peruenerit ad notitiam tutoris, vel curatoris, quia factum illorum qui operabantur, nocet eis, in eo, quod ad eos peruenit. & hoc procedit etiam ſi fierer nunciatio fabro ipſo furioſo, vel infanti, quia nũciatio facta fabris, vel operarijs, eos ligat, quamũ aũt ad impenſas non tenentur, niſi ædificiũ factũ ſoret, poſtquam nũciatio peruenieſſet ad notitiam tutoris, vel curatoris, poſt quã poterunt prohibere fabris, quod non ædificent, liberaretur tamen infans cedendo actionem contra adminiſtratorem, cuius dolus, vel negligentia nocuit infanti, vel furioſo, per l. ſi. ff. de adm. tu. ſed iſte intellectus non congruit illi literę, quia loquitur de nunciatione facta fabris. eſt tũ vt verus in ſe. Secundo modo intelligitur, quia nũciatio facta fuit ipſi infanti in prædio, & tunc dicendum eſt, quod ligat à tempore ſcientiæ tutoris, vel curatorie, ex quo potuerunt prohibere, ſicut ſi fuiſſet facta, adhuc exiſtente in prædio, vt no. in l. de pupillo, §. nunciationem. ff. eo. cũ ſimilibus. Tertio modo fit nunciatio per nuncium, & hoc dupliciter. Primo quando nuncius eſt ſpecialis, & habet mandatum ad nunciandum, & tunc nuncius facit ipſi dño cuius nuncius eſt, quod nunciauit, & tunc ſtatim ligat dominum, & ſi non poterit, de non ſtare, & vltra non poterit, quousque ſibi ſignificarent, ar. in l. item quare, §. exercitu. ff. de loca. Puto etiam, ꝙ ipſi fabri teneantur culpa ſua ſoluere expenſas demolitionis, non n. cenſentur eſſe in bona fide, ex quo ſpreta nunciatione proceſſerunt in opere, non facta notificatione domino, vnde tenentur, vt in l. in rem. ff. de rei vend. Idem tenet Bar. & Iac. But. in d. l. de pupillo, §. nunciationem, ar. l. licet. in fi. ff. nau. caup. ſtab. Dicit tñ Do. Pau. de Caſt. ꝙ ſi fabri nõ eſſent ſoluendo, non tenerentur præſtare patientiam vt opus demoliatur, ne verſentur in damno. quod intellige, niſi poſtquam conſtiterit illum nõ habuiſſe ius ædificãdi. Item D. Pau. de Car. dicit, ſecus eſſet ſi. alij erant ꝑſentes quorũ opera dominus non vtebatur. Nã illorum negligentia, non re putatur ſua culpa, ideo nec ad patientiam tenebitur, quia nec ab illis poſſet recuperare. quod intellige niſi poſtquam ſciuit nunciationem eſſe factam, vt dixi in caſu prædicto. & no. quia poſſet de facto quotidie contingere. Octauo quæro quis poſſit nũciare, quia ſupra vidimus ꝙ b. eſt facienda nunciatio. & gl. noſtra reſpõdet, ꝙ nedum dominus, ſed ẽ emphyteuta, & creditor, vt in l. in prouinciali, § fi ego. & l. creditori, ſſ. e. ti. Item poteſt nunciare nouum opus, vſusfructuarius, ſed non contra dominum, ſecundum no. ab. gl. quę alleg. ff. de remiſsio. in l. 1. & 2. ſed intellige gl. ſecundum iura alleg. niſi quãdo ex hoc vſusfructus efficereтur deterior, & tunc nunciat nouum opus, non ad finem, vt opus demoliatur, ſed ad finem, vt æſtimetur vſusfructus. & hoc modo loquitur l. 1. & 2. ff. de remiſ. & l. 1. §. ſi. cum ſeq. ff. e. ti. vbi plene de hoc. De ſeruo autem, an poſſit nunciare nouum opus, gl. bene dicit. Vtrũ aũt pupillus vel minor 25. ann. poſſit nunciare nouum opus, dic vt in l. de pupillo. in prin. ff. eo. prædicta procedunt quando quis nunciat nouum opus, eo qa affici tur priuato incommodo. Sed rõne publici intereſſe, puta ſi ædificetur in publico, quilibet ciuis admittitur ad denunciandũ, vt in l. in prouinciali. §. ſi. cum l. ſeq. ff. eo. & hoc dicit gl. nẽa. ex prædictis infertur ſecundum Hoſt. in ſum. e. ti. §. quis poſſit. ꝙ tribus de cauſis poteſt fieri nunciatio. ſ. Aut iuris noſtri conſernandi. Aut da mni depellẽdi. Aut iuris publici tuẽdi, vt in l. 1. §. nunc videamus, & §. nunciatio, ff. e. Sed alibi dicit tex. q. triplex eſt cauſa nunciationis. Naturalis, publica, & impoſitiua, & declarat ille tex. quia dicitur naturalis cauſa, quando in noſtro aliquid immittit, puta in domum meam, vel aliquid in noſtro ædificatur, vt qñ quis in ſolo tuo ædificat. Publica, quando quis in loco publico. Impoſitiua quãdo quis ædificat contra ſeruitutem ſibi debitam, puta ſi conſtituerit ſeruitutem nõ eleuandi altius domum ſuam, & deinde vellet eam eleuare contra ſeruitutem impoſitam, nam poſſet ei nouum opus nunciari, & iſte eſt tex. in l. de pupillo. §. ſextus, ff. eo. ſed dic quod illud quod dr in d. §. ſextus. comprehendicur ſub illo, quod dr in d. §. nunciatio. vbi tex. loquitur magis generaliter, ſ. quod nũciatio noui operis fit, vel cauſa iuris noſtri conſeruandi, vel damni depellendi, vel iuris publici tuendi. Nam primo quis intelligitur nunciare nouum opus cauſa ſui iuris conſeruandi vt quando ædificatur in re, in qua nuncians habet dominium directum, vt in l. de pupillo, §. ſextus. ff. eo. d. vel vſile, vt in l. in prouinciali. §. fi ego, ff. eo. & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam. vel ius hypothecæ, per quod totam rem poteſt auocare, vt in l. creditori, ff. e. vel ius ſeruitutis realis, vt in l. ſi forte, §. 1. ff. ſi ſer. vend. prætquam in ſeruitute vię, vt in l. qui viam. ff. e. ti. Damni aũt depellendi cauſa fit nunciatio, qñ nullum iſtorum habeo, ſed timeo ne ędificium ruat ſuper meum, & dec mihi damnum. Et aduertendum, quia ibi non admittitur denunciatio per ſatisdationem de demoliendo, quia non prouideretur per hoc nuncianti, ſed per ſatisdationem de damno infecto, quia iſta poſſunt ſimul ſtare, ſ. quod iure ędificat in ſolo in quo nullũ ius habeo, & tamen dubito damnum recipere. Tertia cauſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in iudicio & tunc si iudex prouinciat illud instrumentum verum, & cõtinere sufficiens mandatum, diceretur constare de mandato, non obstante contradictione aduersarij, & putabitur legitima persona ad denunciandum opus, iuxta no. in l. licet, C. de procu. & in c. 1. eo. tit. Circa hoc tamen dic, quod si apparet instrumentum in aliqua parte non suspectum, & contineat clausulas, ex quib. appareat procuratorem habere mandatum ad nunciandum nouum opus, iudex non debet differre facere inhibitionem de non ædificando, nisi ille qui oppositor contra procuratorem, incontinenti, & quasi in momento, ostendat procuratorem, nõ valere, quia si dicat contrarium, non satisfit edicto, quod vult ab opere cessari. Aut certum est quod non habet mandatum, & non auditur etiam si velit satisdare secundum D. Car. Aut dubitatur, & tunc procurator admittitur cum satisdatione, vt in d. §. qui procuratorio. de quo D. Car. se remittit ad c. 1. de procu. Sed circa hoc dubitatur de trib. Primo, an procurator generalis, posit nunciare nouum opus. glo. tenet, quod non, in d. §. qui procuratorio. Bar. autem ibi tenet contrariũ, quod sufficit procurator generalis. & istud tenent communiter Doc. per l. 1. in fin. ff. eod. tit. vbi vsufructua rius qui habet generale mandatum, potest nunciare nouum opus, & quod intelligitur generale mandatũ, a domino, est bon. tex. in l. 1. in fin. ff. vsufruct. quemadmodum caue. & no. in l. actiones, §. pro socio. vbi etiam est bo. tex. & hoc intellige secundum Pau. de Cast. in procuratore qui habet generale mandatum ad negocia, secus si ad iudicia, quia tunc nunciatio, licet fit quædam prouocatio ad iudicium, non tamen est actus iudiciarius, vt in l. 1. §. item nunciatio, ff. eod. Secundo quæro circa hoc, quid si procuratori, de cuius mandato dubitatur, nunciat nouum opus, & postea apparet ipsum non esse, nec fuisse procurat. nunquid fiet demolitio operis facti contra inhibitionem talis procuratoris, qui non erat verus procura. Inn. primo dicit quod non, deinde refert alios tenere contrarium, s. quod opus debet demoliri, quia grave est prætorem contemnere, vt in l. de pupillo, §. meminisse, ff. eod. Sed ego credo distinguendum, quod aut dominus habet ratam nunciationem factam per falsum procura. & tunc opus debet demoliri, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, vt in l. fi. C. ad Maced. & hoc puto esse verum, si de rato constaret, alias sua nunciatio potuisset contemni, vt in d. §. qui procuratorio. Aut dominus non habet ratam talem nunciationem, & tunc opus non est demoliendum: quia perinde habetur ac si non esset facta, ex quo procurator falsus ipsam fecit, & dominus vult, quod non fit facta vnde perinde habetur ac si remississet denũciationem, imo videtur ipsam remittere, ex quo eam ratam nõ habet. & istud est de mente Pau. de Cast. in l. fi procurator, ff. eod. tit. Tertio dubitatur, an procurator qui nunciauit nouum opus, possit talem denũciationem remittere ad finem, vt ille cui est facta nunciatio licite possit ædificare, vt in d. §. qui procuratorio, & in l. cum procurator, ff. eod. tit. Et est conclusio, quod procurator nõ potest facere gratuitam remissionẽ, nisi ad ipsam habeat speciale mandatum. vel generale cum libera, vt in l. 3. §. non tantum, ff. quod vi aut clam. Sed remissionem necessariam potest facere procurator habens simpliciter mandatum ad denunciandũ: quia hoc venit in consequentiam mandati, cũ sit de necessario contingentib. vt in l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum, ff. de procu. Nam etiam dominus tenetur remittere nunciationem, quãdo subest causa necessaria, puta, quia offertur satisdatio secundum formam c. fi. j. eod. aliàs sit talis satisdatio sine iusta causa recusaretur, haberetur pro recepta, & remissio intelligeretur facta, de quo vide in c. seq. & ca. fi. j. eod. vlterius quæro, q. a dixi s. in prox. add. quod nunciatio noui operis potest fieri quoad opera præterita, sed illa demoliuntur per interdictum, quod vi, aut clam, vel aliud, vt in l. 1. §. 1. ff. eo. Nũquid nunciatio noui operis possit fieri quoad opera inchoata. Dicit Inn. quod sic, quoad futura ædificia, dummodo sit factus aliquis apparatus, vt in l. 1. §. coepisse. ff. de pollicit. & in l. 1. in §. potest. ff. eo. Nec ob. l. stipulatio. §. opus. vbi, dicitur. quod non sufficit apparatus, nisi appareat aliqua species facti operis. Nam secundum. Bar. & Pau. de Cast. edictum, de no. ope. nunc. habet duos effectus. Primus est, vt prohibeatur opus fieri post nunciationem. & hoc casu sufficit, quod apparatus aliquis fit factus. & hoc modo loquitur, l. 1. §. potest, ff. eo. Secundus effectus est, quod demolitur illud quod est factum post nunciationem. & iste est effectus demolitorius, & hoc casu est necessariũ, quod habeat instar operis, aliàs non potest demoliri. & hoc modo loquitur ibi pulatio. §. opus, ff. eo. Vnde si sunt positi aliqui lapides in loco, non tamẽ habet instar operis, i. muri, vel partis quia nihil est factum cum calce, illud non destruitur. In quantum autem dixi, quod denunciatio potest fieri quoad præterita opera inchoata, respectu illius quod ædificatum est, intellige hoc quoad opus ædificatum post nunciationem noui operis. nam ædificatum non est destruendum. vt in l. non solum, §. qui opus & §. sciendum, verſic. sed vt probari, ff. eod. Vnde Spec. eod. titu. §. 1. versi. & non dicte. q. ille qui nunciat nouum opus, sapienter facit, si coram tabellione, & testib. facit mensurari ædificij longitudinem, & latitudinem, & altitudinem, & cum opus factum post denunciationem demoliri debeat, & per hoc scietur quantum post denunciationem ædificarum fuerit. de quo latius per Hostien. in summa eod. titu. §. qualiter. versic. est etiam consilium. & ibi Hostien. ponit formam instrumẽti. & istud est bonum consilium, quia si committeretur, dato q constaret esse ædificatum ante nunciationem, & post nunciationem, si non constat quantũ sit ædificatum ante nunciationem, & quantum post, nihil venit destruẽdum, ne contingat, q aliquid destruatur de eo, quod prius factum erat. Idem econtra, si non constaret aliquid esse factum ante nunciationem, licet re vera fuisset factum, sed constat aliquid fuisse factum post denunciationem, totum ve nit destruendum, & sic interest etiam illius cui facta est nunciatio, vt videatur q sit aliquid ædificatum ante nunciationẽ. Nam sicut agens debet probare suam intentionem, ita postquam est probata, debet reus probare suam exceptionem. Vnde si probo, quod nũciaui, & quod post nunciationem ædificasti, fundata est intentio mea. Nam si excipis de parte prius ædificata, necesse habes illam ostẽdere. ita declarat Pau. de Cast. in d. §. qui opus. Dicta men, quod ille cui est facta nunciatio non tenetur ostendere quantum sit ædificatum ante denunciationem, sed sufficit quod ostendat aliquid fuisse ædificatum. & si ostẽdit aliquid fuisse ædificatum, licet non probet quantum illud sit, nisi nũcians probet quantum si ædificatum post nunciationem, nihil destruetur, vt supra dictum est, & ita intellige D. Pau. de Cast. Item quæro, quid si quis ædificat in plurib. locis, & quis non vult nunciare nouum opus, nisi ad locum vnum tantum vt pone, quia non vult impedire totũ opus sed tantum partem, dic q tunc nuncians dẽt demonstrare in quo loco opus nouum nunciauit, secus si vellet totum opus prohibere, quia tũc simpliciter nunciaret nouum opus, de quo vide bonum tex. in l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. eod. Quærendum est etiam quis sit effectus nunciationis. Io. And. rangit, & Ioann. Cald. & Do. Card. in rubr. huius titu. in 10. quæst. Sed dic vt plenius per Host. in summa, eod. titu. §. quis sit effectus. Primus est, quia quicquid est ædificatum post nunciationẽ siue iniuria, debet demoliri expensis ipsius ædificantis, vt hic, & in c. præced. & ff. e. l. 1. 1. respon. & intellige siue iure, siue iniuria, i. siue fuerit iuste ed ificandum, siue iniuste. Secundus effectus est, quia rem afficit, vnde & is tenetur, ad quem possessio peruenit, scilicet quoad patientiam vt patiatur opus destrui, sed non quoad pœnam, scilicet vt teneatur ad expẽsas demolitionis, vt in l. pen. & fin. ff. e. hoc declara, vt per Bar. in d. l. fi. Tertius est, quia si ille cui opus nouũ nũciatũ est nolit rem defendere, tradit fertur in eum onus probationis, vt ff. e. l. prius. Quartus effectus est, quia qñ fit nunciatio simplici verbo, nũcians perdit possessionẽ, & transfertur in illum, cui fit nunciatio, vt ff. e. l. 1. §. in operis. secus si fieret per tactũ lapilli, vel authoritate iudicis, vt in l. de pupillo, §. meminisse, ff. e. Et hi effectus tolluntur per remissionem tacitam, vel expressam, fm Host. de qua remissione statim videbis. Vltimo quæro quomodo tollatur nunciatio non operis, dic quod tollitur expresse. quod est quando nuncians dicit, quod est contentus quod ille cui est facta nunciatio, ædificet, ff. eo. l. solum, §. sciendum. & l. 1. in prin. ff. de remiss. Remittitur autem tacite multis modis. Primo, quando transactio est secuta authoritate prætoris vel iudicis, quia nec aliud prætor quærit, quã vt controuersias dirimat. Ergo si nuncians, & ille cui facta est nunciatio inter se conueniant, vel nuncians sponte recedat à nunciatione, dẽt prætor ratum habere, vt in l. 1. §. & post operis. & §. inde quæritur. ff. e. Secundo modo fit remissio tacite per mortem nunciantis re integra, & antequam esset aliquid edificatum, secus si aliquid esset ædificatum post mortem nunciantis. Ide de cas quod dicitur re integra, qñ post renunciationem, nõ est aliquid ædificatum, nec est præstita satisdatio, vel repromissio de opere demolido secus si esset iam satisdatum, vel repromissum, quia tunc effectus nunciationis non tolleretur per mortem. & dic, quod satisdatio dẽt præstari de opere demoliendo qñ quis nunciat nouũ opus pro iure suo priuato. Nã tunc ille cui est facta satisdario, dẽt satisdare cũ fideiussore. Sed qñ nunciatio nouum opus non pro iure meo priuato, quia nuncio, ne quid fiat in loco publico, & tunc sufficit, quod ille cui facta est nunciatio promittat sub fideiussore de opere demoliẽdo, apparebit cũ iniuste ædificauit, vt in l. non solum, §. fi cum iure, ff. e. Sed Host. in summa eo. ti. §. qualiter. verſic. fit & tacite remissio, dicit q remissio nunciatione fit tacite, si contra annum satisdetur de opere demolẽdo, si apparuerit iniuria ædificatum, vel qñ per nunciantem steterit quominus satisdetur, vt l. præterea. ff. e. §. deinde ait prætor. & §. hoc interdictum, & §. fin. Sed aduerte, nam quæris nunquid per satisdationem intelligitur remissa nunciatio quæ tum ad effectũ, vt nuncians interim possit ædificare, & dic, quod sic. hoc modo loquuntur iura allegata per Host. Aut quæris nũquid illa nunciatio duret etiam post mortem nunciantis, quantum ad effectum ædificãs teneatur opus destruere, quoad effectũ vt fideiuſſores fin. obligati, & in hoc dic, quod sic, & si hoc casu non tolleretur per mortem nunciantis. & hoc modo dẽt intelligi Do. Card. in rub. huius titu. in hoc tenuit gl. in l. non solum, §. morte, ff. e. tit. & illã gl. sequitur ibi Host. & ibi Pau. de Cast. dicit illam gloss. notabilem, i. quod per satisdationem de opere demoliendo desinat res esse inegra, ideo si post satisdatiõnẽ præstitã moriatur nuncians, & postea ædificatur, poterit hæres ædificantis, ẽt si aliã nunciationẽ non faciat agere ad demolitionẽ ex illa stipulatione interposita p defunctũ. Sed pau. de Cast. dicit, q Angelus Arretinus, & melius. nam illa stipulatio cum sit prætoria, extinguitur eodem eo, super quo est interposita, vt l. 1. §. sub conditione. ff. eo. non caueat. sed p morte extingueret nunciatio, si stipulatio non esset interposita. ergo ista stipulatio non faciat eã nõ extingui, imo cũ ea extinguatur. Non ob. q not. glo. fin. in l. non solum, §. morte, ff. eo. quia iura allegata per illam gl. loquuntur, qñ stipulatio erat iã cõmissa in solidũ. Vnde licet extinguitur per mortẽ actio ora ex hoc edicto, ita nec ora ex stipulatione, quin tunc stipulatio faciat, vt transmittatur p hæredẽ, q. alias transmitteretur. vnde reddit ius potentius, non aũt auget. Sed tu dic opin. gl. q communiter tenetur in d. §. morte. quam tenet etiam Io. Cal. & Do. Car. vt supra dixi. & dic, q quando interuenit satisdatio, vel repromissio de opere demoliendo, & ideo morte nũcianti non extinguitur talis nunciatio. quia cum processum sit ad satisdationẽ, vel repromissionem, res definit esse integra, & in practica hoc esset obseruandum. Sed aduerte, licet morte nunciantis reintegra extinguatur nunciatio, quoad hoc tamen extinguitur morte illius, cui est facta nunciatio, quia hæres eius non tenetur non facta alia denunciatione, demoliri ædificium factum, non tamen in pœnam incidit, nisi sciens ædificauerit. & sic non tenebitur ipse hæres ædificare expensas demolitionis, nisi fuerit sciens, licet teneatur pars vel aliquid edificatum, secus si aliquid esset ædificatum post mortem nunciantis. Ide dicas quod dicitur re integra, qñ post renunciationem, nõ est aliquid ædificatum, nec est præstita satisdatio, vel repromissio de opere demolido secus si esset iam satisdatum, vel repromissum, quia tunc effectus nunciationis non tolleretur per mortem. & dic, quod satisdatio dẽt præstari de opere demoliendo qñ quis nunciat nouũ opus pro iure suo priuato. Nã tunc ille cui est facta satisdario, dẽt satisdare cũ fideiussore. Sed qñ nunciatio nouum opus non pro iure meo priuato, quia nuncio, ne quid fiat in loco publico, & tunc sufficit, quod ille cui facta est nunciatio promittat sub fideiussore de opere demoliẽdo, apparebit cũ iniuste ædificauit, vt in l. non solum, §. fi cum iure, ff. e. Sed Host. in summa eo. ti. §. qualiter. verſic. fit & tacite remissio, dicit q remissio nunciatione fit tacite, si contra annum satisdetur de opere demolẽdo, si apparuerit iniuria ædificatum, vel qñ per nunciantem steterit quominus satisdetur, vt l. præterea. ff. e. §. deinde ait prætor. & §. hoc interdictum, & §. fin. Sed aduerte, nam quæris nunquid per satisdationem intelligitur remissa nunciatio quæ tum ad effectũ, vt nuncians interim possit ædificare, & dic, quod sic. hoc modo loquuntur iura allegata per Host. Aut quæris nũquid illa nunciatio duret etiam post mortem nunciantis, quantum ad effectum ædificãs teneatur opus destruere, quoad effectũ vt fideiuſſores fin. obligati, & in hoc dic, quod sic, & si hoc casu non tolleretur per mortem nunciantis. & hoc modo dẽt intelligi Do. Card. in rub. huius titu. in 10. quæst. Sed dic vt plenius per Host. in summa, eod. titu. §. quis sit effectus. Primus est, quia quicquid est ædificatum post nunciationẽ siue iniuria, debet demoliri expensis ipsius ædificantis, vt hic, & in c. præced. & ff. e. l. 1. 1. respon. & intellige siue iure, siue iniuria, i. siue fuerit iuste ed ificandum, siue iniuste. Secundus effectus est, quia rem afficit, vnde & is tenetur, ad quem possessio peruenit, scilicet quoad patientiam vt patiatur opus destrui, sed non quoad pœnam, scilicet vt teneatur ad expẽsas demolitionis, vt in l. pen. & fin. ff. e. hoc declara, vt per Bar. in d. l. fi. Tertius est, quia si ille cui opus nouũ nũciatũ est nolit rem defendere, tradit fertur in eum onus probationis, vt ff. e. l. prius. Quartus effectus est, quia qñ fit nunciatio simplici verbo, nũcians perdit possessionẽ, & transfertur in illum, cui fit nunciatio, vt ff. e. l. 1. §. in operis. secus si fieret per tactũ lapilli, vel authoritate iudicis, vt in l. de pupillo, §. meminisse, ff. e. Et hi effectus tolluntur per remissionem tacitam, vel expressam, fm Host. de qua remissione statim videbis. Vltimo quæro quomodo tollatur nunciatio non operis, dic quod tollitur expresse. quod est quando nuncians dicit, quod est contentus quod ille cui est facta nunciatio, ædificet, ff. eo. l. solum, §. sciendum. & l. 1. in prin. ff. de remiss. Remittitur autem tacite multis modis. Primo, quando transactio est secuta authoritate prætoris vel iudicis, quia nec aliud prætor quærit, quã vt controuersias dirimat. Ergo si nuncians, & ille cui facta est nunciatio inter se conueniant, vel nuncians sponte recedat à nunciatione, dẽt prætor ratum habere, vt in l. 1. §. & post operis. & §. inde quæritur. ff. e. Secundo modo fit remissio tacite per mortem nunciantis re integra, & antequam esset

Universidad de Deusto
Biblioteca

re permittat.h.d.cũ seq.In prima narrat factũ, appellationis remissio,relatum.In secũda dat iudicem,ibi,ideoque. Casus lit.Quidã ciuis Parisien. N. nomine,cepit edificare in platea ecclesiæ sanctæ Oportunæ Parisien.in ꝓiudiciũ ipsius ecclesiæ,cano.sanctę Oportunę decunciauerũt ei nouũ opus,de ponẽtes de ipso sup hoc corã officiali Parisien.Archidiaconi qstionẽ,& offerentes se probaturos incontinenti, plateã illã ad suã ecclesiã ptinere,& illũ in suũ ꝓiudicium ædificare: vnde petebãt illũ ꝓhiberi ne ędificaret, nõ obstãte ꝙ dictus N.offerebat cautionẽ de opere demoliendo si appareret eũ ius ędificandi nõ habere. Officialis interloquẽdo decreuit, ꝓbationes canonicorũ admittẽdas.& ab opere interim qẽ scendũ.à qua interlocutoria idẽ.N.ad Seno.ecclesiã appellauit,officialis Seno.interlocutoriã illã cassauit decernens ꝓdictũ N.,ꝑcedere dꝛe in ope ꝓstruẽdo,ꝓtita prius cautione de ipso demoliẽdo,si ius nõ habuerit, nõ admissis ꝓbationib. clericorũ.ꝓdicti canonici ad sedẽ apostolicã appellauerũt. Mãdat Papa,quatenus si est ita,ꝙ quid factũ est post appella
2 tionẽ,in statutũ pristinũ reuocetur,& post &c. B.† Not.1.ex rex.ꝙ denũciãs nouũ opus,tenetur, ꝓbare de iure suo intra tres mẽses,& hoc si vult impedire ędificiũ,nõ.n.tenetur oio põt procedi in ędificio,recepta cautione de opere demoliẽ do,& ꝑcedetur in causa.Sẽdo no.arg.opt.ex tex.clericũ pot se prosequi nunciationẽ noui operis ꝺ laicũ in iudicio ecclesiastico.& sic est casus,in quo iudex ecclesiasticus hẽt iurisdictionẽ in laicos.Sed Io.An.vꝛ aliud sentire,dũ super tex. dicit istum archidiaconũ habuisse iurisdõnem in laicũ,de iure speciali.sed potest dici saluãdo primũ,ꝙ ſpalitas erit respectu archidiaconi,ga nõ hẽr de iure cõi iurisdõnẽ, sed corã eꝓo potuisset iste laicus de iure cõueniri,ga ille ꝙ nũciat molestat de iure suo:& sic est reus , & quodãmodo cõmittit sacrilegiũ,turbãdo rẽ ecclesiæ,merito:põt cõueniri corã iud. ecclesiãstico,ar.c.cũ sit.de foro comp. & videt hic sentire D.
a Ant.ꝙ semper no.[a] † Vltimo scias,ꝙ Inn.posuit hic qõnem,
3 nunquid cũ appellatur,sit necesse exprimere cãm.& dicit q̃dã,q̃ cõiter non approbatur.Sed cõclude breuiter veritatẽ, ꝙ app ellãs ab interlocutoria,tenet cãm grauaminis specifib care,[b] nec põt ex nõ specificatis,appellationẽ iustificare.vt in c.cordi.de app.li.6.& melius in cle.appellati.c.ti.sed in appellatione a diffinitiua nõ ẽ necesse exprimere cãm: ꝙ nimo expressa vna cã. põt.appellãs ea dimissa aliã ꝓsequi.vt l.2.& l. scio.ff.de appell.& in d.c.cordi ratio diuersitatis,est, qa ante diffinitiuã,cũ iudex non sit functus officio suo , sit sibi iniuc ria p necessium,l.litigatores.ff.de arbi. & in c. vt debitus,[c] de app.ideo dẽt cã appellationis exprimi,sed qñ appellat a diffinitiua, iniuria non fit iudici,cũ sit functus officio suo,& hẽt locũ illud,non oppositũ opponã,&c.c.cũ Ioan.de fi.instr.& d l.per hanc,C.de tempo.app.quod est menti tenendum.[d]

ADDITIONES.

a ¶Semper no.Bur.facit regu.quod vbicunque clericus cõparet contra laicum ad tuendam suam possessionem,videtur vt reus trahi,& non trahere,& dicit quod cẽset ſtimulatus,& reus etiam quoad forum.Et dicit,ꝙ hic vꝛ casus de vna quaestio.q̃ vidit in ciuitate Perusi , quia missio erat facta in possessionẽ rerum ecclesiæ,comparuerunt clerici,& petierunt se remitti ad ecclesiasticũ,& fecerunt ẽt inhibitoriam.Sed Spec.tenet cõtrarium in tit.de fatisdatio.§ fin.verſic.quid si clericus . vbi dicit quod si clericus ædificans,sit paratus mulieri nuncianti fatisdationem corã ẽpo si nõ recepit fatisdationem vꝛ nunciatio remissa,cum clericus fatisdare velit,vt in l. prætor.§.si quis paratus.ff.eo.Nam actor debet sequi forum rei.& sic vult Spe.quod corã iudice illius cui fit nunciatio, debet recipi fatisdatio.quia ille est iudex causæ.& idem dicit Io.An.qui ad istũ rex.re spondet,qd officialis,de quo hic,ſpeciali iure non habuisset inisdõnem in laicum,non debuisset coram eo recipi fatisdatio,sed corã suo iudice, & hoc tene,quicquid dicit Bur.& Abb.Sic.nec est verum,ꝙ videatur cõmittere sacrilegum,quia potest esse quod ędificet iure quod putat se habere,non autem quod intendat ius,seu rem ecclesiæ capere. Ale.de Ne.
b ¶Specificare.Quãdo causa grauaminis sit ſpecialiter exprimẽda,vide Deci.in c.consuluit.2.§.de app.& ibi nunquid sufficiat exprimere per relationem ad acta.Aliquid etiam ponit idem Deci.in c.consuluit.j.e.ti.Se.S.
c ¶Vt debitus.Et ibi vide eundem Panor.in 3.no.cum ijs quæ ibi addidi.
d ¶Tenendum.Non ob.c.ex parte.de app.nam causa appellationis est exprimenda,& non causa causæ,nam sufficit appellare,quia appellatio est facta ad locum non tutum,etiam si causa non exprimatur , & non est necessaria expressio causę remotæ,& ita dicit hic Bur.Et scias ꝙ gl. refert istam opi.Inn.in cle.appellanti,in gl.2.de app.& reprobat.& ibi Pau.co natur sustinere opi.Innocen.& dicit illam procedere quando iniquitas detegetur ex allegationib.iuris,nõ enim oportet ius exprimi in appellatione,quia est certum ius,& ex tenore sententię apparet iniquitas,vt in cle.pastoralis. de re iudi.sed vbi iniquitas debet detegi ex probationib. & allegat.facti,tunc causa est exprimenda in appellatione ab interlocutoria.& hoc modo loquitur cap.cordi.de app.in 6.& cle appellanti.ea. titu. Secundo modo saluat opi.Innocen. quando causa est notoria , quæ constat ex actis,vel ex tenore sententiæ.non ob. gloss.in d. clem. appellanti. quia debet intelligi de alia notorietate , quam de illa quæ appareret ex actis,vel tenore sententiæ. & dicit Ioan. de imo. hoc valde notabile , quia si hoc est verum , sufficeret dicere vbicunque ex actis apparet constaret iniquitas,& appellatum propter iniquitatem sententiæ.

Ego autem sic dicerem,quod aut causa appellationis emineret apparet ex actis,vel ex tenore sententiæ,& simpliciter appellat,quia sententia interlocutoria est iniusta,vel grauat,& tũc non valet appellatio,ex quo nõ refert se ad acta,vel ad sententiam,aut sic remissio ad sententiam,vel ad acta,quia dicit appello,quia me grauatis , vel quia sententia est iniusta, vt apparet ex actis vel ex tenore sententiæ,& tunc valet appellatio,quia per relationẽ causæ quæ est in sententia,vt in actis,censetur expressa in appellatione,ex quo ad ipsam fit relatio,vt in l.institutio talis.ff.de cõd. instit.& hoc tenuit Io.de Imo. in quadam addit.quæ mihi placet. Item hic tractat Inn. an ante sententiam diffinitiuam de iure ciuili possit appellari,de quo dic,vt hic plene per eum.Item tractat , an a sententia super possessione lata, possit appellari, de quo dic,vt in c.ex conquestione.& in c.cum ad sedem,de restit.spo.& in c.fi.de iud.& in c.consultatio nib.de off deleg.& per Io.And.in Spe.de app. §.in quibus.ver.6. & seq. & per Legistas,in l.1.C.si de mom.poss. fu.appel. Ale.de Ne.

CAP. IIII.

In cui opus. Summatum est ꝛ.c.prox.& nõ diuiditur . Casus literalis. Quidam denunciauit nouum opus alicui , qui in suũ præiudiciũ ædificare volebat.ille volebat præstare cautionẽ de opere destruẽdo , denũcians nolebat cautionẽ illã recipere , imo volebat ſtatim probare prẽiudicium suũ, vel saltem vsq; ad tres menses.Quæsiuit istæ denuncians, an deberet audiri. Respon. ei Pa.dicens, ꝙ ille, cui ipse nouum opus denunciauit,tenetur ipsum expectare vsq; ad tres mẽses,volentẽ probare præiudicium sui iuris, nõ obstante cautione,quæ offertur ab ipso de opere destruendo, si non iure ædificatũ appareat. No.1. ex tex. quod oblatio cautionis de opere destruendo, nõ dat facultatẽ procedendi in ædificio, nisi vel consentiente denunciatore,vel post lapsum trium mẽsium a tẽpore denunciationis.nõ enim vltra expectare tenetur cum graui præiudicio suo.Et aduerte,ga vꝛ dicit Io.An. & bene,illa ꝓuisio,de qua in tex.licet prima fronte videatur dura,est tamẽ vtilis,& ei cui facta est denũciatio,& denũciãti.nã sæpe aliquis credens ius ædificãdi habere,errãdo ædificat.vnde si posset ędificare oblata cautione,posset pdere expẽsas factas in ædificãdo,& faciẽdas in destruẽdo . vnde vtilius sibi est expectare denunciantẽ p tres mẽses.nã si ꝓbauerit de iure suo,vterq; cõseruat indemnis.& hęc ꝓuisio vtilis, & est denũcianti.nã si ius ędificãdi illi nõ cõpeteret,rũc potest interim isti ꝓiudiciũ magnũ generare in ędificio:pone ꝙ ędificiũ ante portã domus est,vel in alio loco isti ꝓiudiciali.

De priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum. Rub.

Continuatur hæc rubrica ad præcedentes hoc ordine.Supra visum est de excessib.prælatorum.verum quia quandoque delinquunt subditi,excedẽdo terminos priuilegiorum suorum.& dubitatur etiam de intellectu priuilegiorũ.ideo hic subdit de priuilegijs,& excessib.priuilegiatorum.Demum tertia rubricæ tractatur 25.q.7. per totũ. facit quod habetur 3.di.priuilegia.9.q.3.c.episcopo.§.fola,vsq; ad fin.9.q.3.priuilegium.12.q.2.c.qui diuinis,& reperitur,in 6.in cle.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas de iure communi,potest esse sine episcopatu , licet consuetudo aliter obseruet in Italia,alibi secus.*
2 *Ciuitas potest constitui etiam sine principis licentia.*
3 *Absolutio ab excommunicatione,non conceditur per inferiorem prælatum episcopo.*
4 *Dignitas quantumcunque excellens vile fcit,quando sunt innumeræ personæ illam habentes.*

CAP. PRIMVM.

Episcopalia. Maiores ciuitates, duntaxat priuilegio cẽpatus sunt honorandæ. h.d.vel aliter , & sic. Episcopalis dignitas nõ debet tribui, nisi locis insignib. & populosis. h.d.Casus lit.Dubitabatur, quæ personæ ciuitatis priuilegio episcopali sint honorandæ.Consultus Papa respondet,ꝙ episcopi,non nisi maioribus populis,& frequentioribus ciuitatibus præsidere debent , ne honor episcopalis,cui debent excellentiora committi, sui numerositate vilescat.Ber.† No. 1. ex tex.& tenementi, ꝙ ad esse ciuitatis, non

a ¶Ad esse ciuitatis.Non est de substantia,ꝙ ibi sit epus, & pro hoc est tex.in c.vrbes. & in c.in illis. & in c.illud 80.di.& in c.Felix.& in c.multis.16.q. 2.& tenet Bar.in l.j.cir.med. C.de metro. sed in contrarium dicit Bal. & male.in extraua.de pa.Const.in ver.nos Romanorum.de quo vide Bar. in extraua.qui sunt rebel.in ver. Lombardiæ. & in trac. de insulis,in 1.figura.& in l.2.in fi.in prin.ff.de verb.sig.& aduerte,quia dicit,in l.fi.ff. prin.ff.de coll.illic. ꝙ de cõsuetudine nõ appellatur ciuitas,nisi illa hẽt epiſcopũ.sed de hoc vide plene Bal.in l.fi aliquam.ff.de off.procons. & le.& per Io. de Imo.late,in l.1.§. si autem.ff.de ope.noui nunc.& pro conclusione Abb.hic all.ẽt tex.in c.ta nos.25.q.2. vbi epus creatus ad ciuitatem destructam,vel submersam,habet iurisdictionem,saltem in dictu,vel diœcesi illius ciuitatis , secundum Bal. sing. in extraua. de pace Const.in ver.nos Romanorum,ad fi.quod est bene no.pro episcopo Aquilano,& Cęmadensi,& similib,quorum ciuitates sunt submersæ. Bar.de Bo

non requiritur episcopus:potest enim esse ciuitas, licet non habeat epm,vt in c.episcopos.68.dist.& hoc apertissime probat hæc litera ibi,& frequentioribus ciuitatib.&c.præsuppositum.ꝙ põt esse ciuitas popu osa, absq; eo,ꝙ habeat episcopũ.sed potest de nouo sibi concedi: nã antequam esset creata hæc dignitas episcopalis , ciuitates iam constitutæ erant. ps enim est constitutus de iure positiuo, & post aduentum Christi in primitiua ecclesia,tempore apostolorum, in concilio generali,vt probatur 96.dist.in c.olim. & idẽ in alijs dignitatib.ecclesiasticis.21.di.c.1.& 2. sed ciuitates, & prouinciæ,erãt longe ante aduẽtũ Christi.21.di.clericos.& 99.di.c. 1.Sed cõmuni interpretatione Italicorũ receptum est, vt ea dignitate reputetur ciuitas,quæ habet episcopũ , sed apud vltramõtanos maxime Theutonicos,hoc nõ recipitur,vt no. Io.An.in c.si ciuitas,de sent.excom.li.6.& Bar.in l.fisf. de col
1 legiis.& in l.2.ff.de verb.sig.† Vbi etiam Bar. notanter voluit,
a ꝙ ad constituendam ciuitatem[a] non requiritur indulgẽtia principis,sed populi de se possunt cõstituere ciuitatem:quia hoc,fm eum,est de iure gentium,arg.l.ex hoc iure.ff.de iust. & iur.ꝙ ibi no.In contrarium facit l.intantum.§.fi.ff.de verb. sign.vbi sipe licentia principis,non potest constitui,nec refi-
2 ci ciuitas.Ex hoc refert Bar.ad q.[b] quæ de facto potest addu
b in hac ciuitate Senarum , vbi populus sponte pluries amplauit ciuitatem,construendo nouos muros,an appellatio ne ciuitatis veniant illa loca nouiter inclusa.& tenendo il lum opi. Bar.ꝙ non requiratur specialis licentia principis, sa
3 potest, dici quod sic.Inno.tamen in c.cum ad ecclesiarũ , de offic.ord.tenet oppositum.videlicet, quod ad esse ciuita-
4 tis requiratur ĩnĩa principis.sed primum dictũ forte verius.[c]
c No.2.quod dignitas episcopalis non debet concedi omnib. ꝓcis petentibus eam,sed maioribus, & populosis duntaxat. Idem probatur in cap. episcopi.80.dist.† Tertio no.ibi excel
5 lentoria committi,&c.quod omnia grauia,& excellẽtiora re
6 manentur episcopis.facit ergo iste tex.pro opin.Inn.in ca. 2. de eo qui fur.or.rece.vt in calib.permissis à iure,solus episcopus dispenset,& non inferior prælatus.Item ꝙ solus episcopus absoluat à sententia excõmunicationis,& non inferior
7 prælatus,vt no.in c.super,de sent.excom.in clem.1.de priui.
d † Vltimo no. ꝙ ex numerositate vilescit dignitas, q̃ de se est excellens,& est simile in c.legimus. 93. dist. ideo dicit glo. in Auth.de referen.in prin.ꝙ illa dignitas ꝓpter extensum numerum vilescit,sic videmus hodie in Italia in Doctoratu: nã
e quia omnes passim ad illũ promouentur , est contemptibilis.longe vltra,q̃ consueuit esse.[d] In gl.1.in fi.vel die & melius
f ꝙ principio debet seruari,ꝙ hic dicitur.& in c. episcopi.alleg.in gl.vt maiorib.duntaxat locis cõcedatur hæc dignitas sed ex post facto si ciuitas destruatur,siue diminuatur,habe-
g ret locũ dictũ c.legimus,vt propter defectũ diuitiarum, non
h debeat honorari,quia in eis principaliter honoratur
i dignitas ordinis , & nõ potentia diuitiarum. [e] nã & olim in primitiua ecclesia nõ erat proprietas apud ecclesias,sed volentes cõferre,bona sua vendebãt,& pretiũ offerebãt egenis, fuit postea fuit cõstitutũ, vt melius subueniret constitutis in necessitatib.vt ꝓprietas,nõ venderet, sed reseruaret ecclesijs vt ex reditib. alerentur indigentes,vt in c.videntes. 12. q.1.

ADDITIONES.

a ¶Ciuitatem. Vide Bar.in l.opus nouum.ff.de ope.pub. cum multis allegatis per Ial.in l.ex hac ciiure. Seb.Sap.
b ¶Ad quæstio.Vide hic multa congesta,per Fel.in c.Rodulphus , supra, de
c rescrip. Seb.Sap.
d ¶Genuis.De hoc dic,vt dixi,in c.dilecta.de excess.prælato.' in magna addi.
e ¶Ale.de Ne.
f ¶Ale.D.Car.hic post Io.An.alle Hiero.ad Almachium,2.vbi dicit sic.quã-
g ¶Honorarus fi honor.vilescit in turba,& apud bonos viros indigna est di
h gnitas,quam multi indigni possident.Hiero.ad Marcellum,lib.8.ratum
i ¶Proverbium est,vitroneas putrefcere merces. Ale.de Ne.
k ¶Diuitiarum.Sed cõiter potentia diuitiarum fi de facto honoratur.Vnde Hie
l ro.ad Cromacium.In patria mea ille sanctior,qui ditior. Ale.de Ne.

CAP. II.

Licut. Non obstante priuilegio fori, põt laicus ecclesię malefactor,per ecclesiam puniri. h.d. Casus lit. Dicit Greg. ꝙ sicut ipse non vult in iudicijs perturbare priuilegia laicorũ,ita nõ vult, ꝙ ipsi laici ei debeant præiudicium aliquod inferre. quod si fecerint authoritate apostolica vult eis resistere,& ipsos vio lentos coercere,non est contra legem agere , sed legi facere subsidium.B.No.1.ex tex.ꝙ turbans iura ecclesiæ,potest coerci,& puniri per ecclesiam.ad hoc c.significantib. ꝛ.titu. prox.& quod ibi dixi,in c.cum sit generale.de fo.compe.vbi
a Bartolus hoc probatur,[a] & loquitur iste tex. de priuilegio fori per quod reus conueniendus est in foro suo.

ADDITIO.

a ¶Probatur.Et dicunt, ꝙ inquantum iste tex.loquitur de priuilegijs laicorum,debet intelligi de priuilegijs fori per quæ reus est conueniendus in foro suo,& dicunt,ꝙ potest etiam intelligi de alijs priuilegijs eis cõcessis,& sic intelligitur duob. modis. Secundus intellectus magis mihi placet,licet vterque sit verus in se, quia de iure cõi,& non per priuilegium quilibet coram suo iudice tantum est conueniendus,& sic,ꝙ actor debeat sequi forum rei,potius est ius commune quam priuilegium. Vndebet tex.intelligi de priuilegijs concessis laicis, puta , quod deberent conueniri coram tali iudice,& non coram alijs. Al.x. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in vno loco, est etiam excommunicatus in omni alio loco.*
Sepeliens vsurarium,vel excommunicatum manifestum,incurrit, excommunicationem.
Celebrans coram excommunicato manifesto non incurrit irregularitatẽ,sed suspensionem per annum.
2 *Institutio,vel destitutio in ecclesia non spectante ad aliquem pleno iure,pertinet ad episcopum, & non ad alium , nec valet consuetudo in contrarium.*
3 *Prælatus habens ecclesiam sibi subiectam, potest à presbytero exigere rationem,non quantum expendit quolibet die,sed quantum expendit in fabrica ecclesiæ.*
4 *Oblati non tamen plene,alicui religioni , non gaudent priuilegijs illius religionis.*
Fratres tertij ordinis sancti Frãcisci,nõ gaudẽt ecclesiastico priuilegio.
5 *Dictio pleno iure,importat omnimodam exemptionem.*
6 *Patroni nullam aliam iurisdictionem habent in presbyteros ecclesiæ patronatæ,nisi quod possunt ipsos præsentare,& postea ab eis generalem rationem temporalium exigere,& episcopo referre.*
Prælatus habens ecclesiam subiectam pleno iure,an possit solus eius bona alienare.
7 *Excommunicatio. siue interdictum , non fertur per ista verba, subiaceant excommunicationi,vel interdicto.*

CAP. III.

Vm & plantare. Religiosi etiã exẽpti ecclesias , & decimas, nõ debent à laicis recipere,sine cõsensu diœcesanorum.hoc dicit.vsque ad §.excõmunicatos, & ille §. hoc dicit.Excommunicati,& interdicti omnino, non debẽt admitti ad diuina,etiam per religiosos exemptos. hoc dicit, vsque ad §.in ecclesijs.& ille §.hoc intẽdit.Religiosi ẽt exempti in ecclesijs non pertinentibus ad eos pleno iure, non instituunt,nec destituunt inconsultis episcopis, sed rationem exigũt de temporalibus ab institutis.h.d.vsque ad §.quod si. & ille §.hoc intendit.Hospitalarij,& templarij semel in anno celebrant in ecclesia posita in loco interdicto,ibi tñ non sepeliuntur corpora mortuorũ.h.d.vsque ad §.de confratrib. & ille §.hoc intendit.Confratres exemptorum,seu ipsorum oblati,qui in totũ se non transtulerunt , iudicari possunt ab ordinarijs locorum.h.d.vsque ad fi.& diuisio patet per §.sed Io.And.diuidit totam decretalẽ in tres partes tñ. nã primo ponit exordium,& querelam episcoporum decisam. secundo prouidet.tertio prorogat,& pœnã imponit. secunda ibi, ecclesias.tertia,ibi.ꝙ autem.Et secunda principalis subdiuitur in quinque,quæ omnia patent ex summarij intellectu.& ista diuisio est bona.Casus literalis.Fratres templi,& hospitalis,excedebãt in pluribus cõtra episcopalem authoritatem , qui & scandalũ faciebant, & inducebant periculũ animarũ, propter quod episcopi in Lateranen. cõcilio de ipsis grauiter sunt conquesti.super his primo dicit, Papa cum & plantare sacram religionem,& plantatam fouere , modis omnibus debeamus,nusquam illud melius profẽquitur,q̃ ea conseruare q̃ recta sunt,& corrigere quę ꝓfectum virtutis impediunt.Demũ descendit ad articulos,in quib.ꝓdicti fratres excedebãt,recipiebãt.n.ecclesias ad decimas de manibus laicorum sine cõsensu episcoporum,prohibet Papa prædictis fratribus,& alijs quibuscũque religiosis,ne de cętero prædicta recipiant sine consensu episcoporum,dimissis illis, quas cõtra tenorem istum aliquo tempore receperunt.Item excõicatos nominatim interdictos ab episcopis recipiebãt ad diuina,ꝓcepit Cõciliũ,tam his, q̃ alijs religiosis prædictos euitandos,iuxta suas episcoporum Itẽ in ecclesijs suis, q̃ ad eos pleno iure nõ pertinent presbyteros instituẽdos in eis, cum vacauerint,episcopis repræsentent, vt plebis episcopis resp õdeat,ipsis fratrib. de rebus temporalibus cõpetentem rationem exhibeãt.& institutos consultis episcopis non audeant remouere.Item si rẽplarij , vel hospitalarij ad ecclesiã venerint interdictam, non nisi semel in anno ad ecclesiasticum officium admittantur,exclusis excommunicatis,& interdictis,nec ibi tunc sepeliantur corpora defunctorum.Irẽ de confratribus prædictorũ statuit concilium,vt si omnino se nõ reddiderint fratribus prædictis,sed inproprietatibus suis remanserint,propter hoc ab episcoporum suorum sentẽtia & iurisdictione nullatenus eximantur,sed potestatem suam in eos sicut in alios parochianos suos exerceant cum delinquunt.Quod autem dictum est de prędictis fratribus , idem

præcepit

Universidad de Deusto
Biblioteca

præcepit obseruandũ de aliis religiosis. Si enim contra hoc institutum venerint, ecclesię in quibus ista præsumpserint, subiaceant interdicto, & quod egerunt irritũ habeatur. Ber.
1 †No. primo ex tex. q excommunicatus [a] vel interdictus in
2 vna ecclesia, est excommunicatus, vel interdictus in qua-
liber alia ecclesia, & tanquam excõmunicatus vitari debet,
b etiam ab exemptis.[b] An autem celebrãs coram excõmuni-
cato, vel interdicto, incurrat irregularitatẽ, vel excõicatio-
nem, dic q non. vt in c. is qui. de sent. exc. lib. 6. hodie tamen
celebrãs coram excommunicato manifesto, incurrit suspẽ-
sionem per mensem. de quo dic, vt in capitu. episcoporum.
eod. tit. li. 6. Item sepelientes vsurarium, seu excõicatum ma-
nifestum, incurrunt manifeste excommunicationẽ. de quo
2 dicendum, vt in cle. eos. de sepul. † Secundo no. t. in ecclesijs
non spectantibus, ad aliquem pleno iure, institutio, & desti
tutio pertinet ad episcopum, nec valet consuetudo in con-
3 trarium, vt in c. 1. de cap. mo. lib. 6. † Tertio no. quòd prælа-
tus habens ecclesiam sibi subiectam, potest exigere rationẽ
de reb. temporalib. tamen non tenetur presbyter institutus
minutam reddere rationem, vt quod tum expendat quali-
bet die pro vita, sed quantum expendit in fabricam eccle-
c siæ. [c] † Vlt. no. quod oblati aliquib. religionib. non gaudent
4 priuilegijs illarum religionum, nisi ex toto sint translati, vt
quia tradiderũt se & sua, aliàs remanent sub iurisdictione or
dinariorum, & pro hoc bo. tex. cum gl. in c. fi. de sepul. lib. 6.
& in c. priuilegia. infra eod. Et facit hæc litera contra Bar. in
d l. semper. ff. de iur. immu. vt ifti fratres tertij ordinis. [d] nõ gau
deant priuilegio ecclesiastico, cum non sint plene translati
in ecclesiã. nam viuunt in cõiugio. & idem videtur in istis re-
ctorib. hospitalium, q. i plene translati non sunt. quod plene
dico de his, & similibus, in c. 2. de fo. comp. In gl. in ver. nomi
natim, in fi. de hoc dic, vt plene no. in c. in Lateran. de præb.
5 In gl. in ver. pleno iure, ibi, episcopus nihil possit attentare,
&c. no. bene gl. quid importet priuilegij clausula, cum ple-
no iure ecclesia alicui inferiori prælato conceditur. eripi-
tur enim illa ecclesia à potestate diœce. episcopi, quod nul-
lum ius episcopale ibi exercere poterit. quod ẽtiam tenet Ho
e stien. in c. quando, infra eod. [e] † In ead. glo. ibi, & ista institu-
6 tio, & destitutio, &c. de hac materia dic latius, vt no. in c. de
monachis, supra, de præb. & dixit hic Inn. inter cętera, quod
isti religiosi habentes ecclesias subiectas, habent iurisdictio-
nem in clericos ibi institutos, nec sine eorum cõsensu pos-
sint alienari bona illius ecclesiæ. Host. dicit hoc posse pro-
cedere in patronis exemptis, secus autem in non exemptis,
quia ex solo iure patronatus, non quæritur iurisdictio, vel
potestas præstandi consensum alienationi rei ecclesiasticæ,
sed tu dic melius, prout late solet notari, in d. c. de monachis.
Sed quantum ad propositũ conclude, quòd religiosi quan-
doque habent ecclesiam subiectam ita, vt possint reditus cõ
uertere in vsus suos, quandoque habent in ecclesijs solam
collationem, quandoque habent pleno iure. Primo casu
quando habent tantum ius patronatus, dic, quod siue sint
exempti, siue non, non habent iurisdictionem in presby-
teros instituendos. & possunt exigere rationem generalem
de administratione temporalium, & si reperiant aliquid cor
rectione dignum, debent referre ad episcopum. & pro hoc
tex. in c. 1. 16. q. 5. vbi dicitur, quod si etiam episcopus in dię-
cesi alterius ædificat ecclesiam, non habet nisi præsentatio-
nem rectoris; & alia quæ consequitur quilibet ex iure patro
natus. cętera vero reseruantur episcopo loci. Idem ergo in
religiosis exemptis, vel non. nam specialitas hæc non proba
f tur iure in eis. [f] Secundo casu quando habent ecclesias sub-
iectas, vt possint reditus deputari in proprios vsus, tunc
etiam non habent iurisdictionem in presbyteros, nec etiam
possunt ibi aliquem instituere sine consensu episcopi, quia
populus solum est subiectus ipsi episcopo. de quo no. in c.
g visis. 16. q. 2. & in c. de monachis, [g] si vero habent ibi colla-
tionem, tunc nihil vltra possunt ibi vsurpare, ar. eod. quæ di-
xi, in d. c. cum ex iniuncto, in fi. de hær. Vltimo casu, quando
habent pleno iure, dic, quod aut populus est sibi subiectus
pleno iure, & habent ibi institutionem liberam, & destitu-
tionem, & sic intellige hoc arg. à contrario sensu, vt in cap.
1. de cap. mo. libro 6. Si vero ecclesia est pleno iure subiecta,
sed non populus: tunc religiosi, habent ibi institutionem
collatoriam titu. sed institutio authorizabilis, quoad curã
populi, spectat ad episcopum. vt no. hic, in cap. 1. de cap. mo.
lib. 6.

ADDITIONES.

a Excommunicatus, Vide Fel. in c. 1. in prin. supra, de treug. & pa. & in c. pru dentiam. §. 6. supra, de offi. dele. Seb. Sap.
b ¶Exemptis. De quo est bo. tex. cum gl. 7. q. 1. si quis presbyter. Ale. de Ne.
c ¶Ecclesiæ. Sed declara plenius. Et quoad hoc primo quæro, qũ ad istos religiosos pertineat exigere rationem de temporalib. Inn. dicit, qđ hoc ẽt competit ex ædificatione, puta si ædificant ecclesiam. Sed dic, q idem ẽt si per alium quemlibet modum religiosi haberent ecclesias sibi subiectas, licet non pleno iure, vt sentiunt, hic doc. Dicit tũ Inn. q si laicus fun dator ecclesiæ donat ius suum religiosis, nõ debet eis reddi ratio de tem poralib. quia laicus non potuit plus iuris transferre in religiosos, quam ipse habeat. cũ ergo laicus non habet ius, vt sibi reddatur ratio tempo ralium, ergo nec religiosi quib. confert ius suum, & remittit se ad no. in c. de monachis, de præb. & in c. in Lateranensi. eo. ti. Secundo quæro, an eo casu quo redditur ratio istis religiosis de temporalib. de quib. tempo ralib. sit reddenda ratio. Et istud est quærere quo intelligatur ille text. in §. in ecclesijs, ibi, ipsis vero pro reb. temporalib. rationem reddant. Inn. re spondet, q non solum de his quæ isti religiosi debent ecclesijs subiectis, possunt rationẽ exigere, sed ẽt de alijs, quæ alij debent, & quod plus est ẽt de decimis, & de alijs spũalib. est reddenda rõ. nam ex quo ecclesia est sua, oia annexa sunt, qualia sunt possessiones ecclesię, decimę, & om nes obuentiones, vt de consti. transla. & sic loquuntur iura de hac ma teria loquentia, vt hic, & 26. q. 2. sane. & idem dicit Host. dicens idem ef se in feudalib. vt de app. Romana. §. debet. li. 6. Dicit etiam Innoc. & doc. q licet patroni siue sint exempti, siue nõ in ecclesijs suis, & fundatione, possint exigere rationem quomodo regãtur possessiones, & quomodo redditus expendantur, non tamen ab eis principaliter exigant rationẽ, quid singulis dieb. dent pro piscib. vel carnib. Dicit, ẽt Inno. q possunt exigere hanc rõnem, ẽt si presbyteri non sint de dilapidatione suspecti, quia hoc eis iure conceditur, & tamen ipsi patroni non cogũt subditos ad hoc, sed debent eos facere cogi per ordinarios suos, patroni. n. ratio ne iuris patronatus, nullam habent iurisdictionem super eos. & si ordi narius videret, q patronus nimis sæpe, & malitiose exigeret rationem, non impenderet officium suum, quia malitiosis nõ debet fauere, sed ob niare, ff. de rei vend. l. in fundo. Host. vero dicit, q id quod dicitur hic de ratione reddenda, intelligitur de censu, vel portione, si quã forsan reli-
d giosi in ecclesijs percipiunt ab antiquo, de nouo. n. non possunt impo nere, nec, quod antiquum est augmentare, quod dic vt de cẽsib. prohibe mus. & c. significauit. & c. grauis. Ale. de Ne.

d ¶Fratres tertij ordinis. Adde Car. in cle. 1. de sen. exc. eundem in cle. 1. q. 6. de dec. gl. & Gemi. in c. quisquis. 7. q. 4. Doc. in c. vt priuilegia. j. e. Bal. in l. placet. ver. quid de sororib. C. de sacrof. eccl. & Bar. in l. 1. & auth. ingref. si, ver. quæro an aliquis ingreditur. eo. ti. Zach.

e ¶Infra eo. Hoc intellige quando ecclesia est subiecta pleno iure loco exempto. nã tunc prælatus loci exempti, habet iurisdictionẽ episcopalẽ, ęps vero nullã hẽt iurisdictionem in loco vtroque iure subiecto, aliàs secus. & ita intelligit hic But. qui dicit, q ira intelligit ipsemet Inn. in c. fratres. mus. de tranſ & gl. in c. 1. in ver. proprij. de reb. eccl. non alie. Sed quid si religiosi cõmorantes in ecclesijs pleno iure subiectis delinquant, an ab. posit extra monasterium sedere pro tribunali in parœcijs episcopo pro hibẽ te? Host. dicit q nõ, alle. l. fi. ff. de iur. om. iu. & qđ ie. & no. de audien & vsu pal ex tuarum. & de of. or. quanto. nisi priuilegium, vel consue do aliud induceret. ſ. de excess. prælat. accedentib. imo diœcesanus tales cor rigat. vt in c. 1. §. in eos. e. li. in 6. & qđ no. de of. arch. c. fi. intellige q diœ sanus tales corriget si delinquunt in loco exempto, aliàs secus, vt no. c. i in prin. de priuil. in 6. But. etiam dicit, quod Abbas inuestigare etiam ex tra monasterium potest ad finem leuis correctionis, intellige nõ iudicia liter, sed per viam informationis extraiudicialis. qđ declara, vt no. in ca quãto. de of. or. vbi hẽ. Nunquid si religiosus, delinquat, pertineat correc tio ad abbatẽ, vel ad episcopum. Vlti. quæro quale ius habeant isti reni tes ecclesias pleno iure subiectas dicit But. quod super omnib. tempora lib. salua portione vicarij. ſ. de præb. extirpandę. §. qui vero. & eis tanquã superioribus. de omnib. est reddenda rõ. sed intellige But. qñ ecclesia subiec ta est deputata ad vsus monachorũ ecclesię superioris, vt j. c. pastoralis. aliàs si non esset deputata in vsus suos de mensa, nõ posset cõuerti in vs tus in vtilitatẽ, suam, licet esset pleno iure subiecta, vt in cle. 1. de supplic. negl. prel. & per gl. in cle. 1. in ver. ad ad mensam, de excess. prælat. Ale. de Ne.

f ¶In eis. Idẽ tenet But. hic, & Doc. maxime Io. de Imo. in c. de mõ. de fil. Sed aduerte, quia D. Car. dicit in prin. 3. q. quod ecclesiæ dicuntur pertinere pleno iure, si ædificatio est facta per clericos. sed hoc est falsum, & contra præal. c. 16. quæstio. 5. & nec Inn. dicit illud, imo sentit, quod ecclesia nõ pertineat pleno iure ex ædificatione facta per clericum. nam non do posuit gl. suam post illa verba, pleno iure non pertinẽt, & dicit quod debet ecclesia pertinere ad religiosos, non pleno iure, sed eis debet red di ratio de tempora lib. quando talis ecclesia fuit edificata pro religio sis, & hoc modo Innoc. exemplificat, quando dicatur ecclesia non pleno iure pertinere. Vnde D. Card. non bene considerauit verba Innocen. Sed quæro an patroni ratione iuris patronatus possunt inquirere de ratio ecclesiarum, & vita clericorum? Hosttien. dicit quod non, si iudicialiter fiet inquisitio, sed bene si fit extraiudicialiter de plano sine iuramento, & si reperirent aliquid corrigendum, diœcesano domum denunciare. 16. quæst. 7. filijs. de ſta. mo. cap. pe. §. ordinentur. & c. fi. §. quod si Abbas dummodo manum correctionis non apponant. nam & metropolitanus non debet hoc facere, nisi primo diœcesano denunciet, de cens. Ro mana. §. facer. lib. 6. Secundum priuilegium, quia potest patronus ratione iuris pẽnatus se opponere, ne nociuę alienationes fiãt, d. c. filijs. 7. quæ. 7. Tertium priuilegium, ratione iuris patronatus custodia eccle siarum vacantium pertinet ad patronum, si fit ecclesiasticus, non tamen fructus earum possunt in suos vsus conuertere, de quo dic, vt in Cle næ. de app. & in c. cum veniſſent. de Inſt. & in c. cum vos. de of. or. Quar tum priuilegium, quia vero patrono, ratione iuris patronatus compe tit priuilegium, vt alatur, si deueniat ad inopiam. Et circa hoc se extẽ dit Inno. & Host. & Doc. sed dic, vt plene habetur in c. nobis. in fi. de hære pa. & de cens. cum apostolus. §. inhibemus. & c. prohibemus. & c. quã to. Quintum priu. quod si imponitur collecta episcopo per se, & patro nis clericis per se, tales ecclesiæ ẽm Inn. cõtribuẽt cũ patronis, & non cũ episcopo. & dicit But. hoc tenere Doc. Sed dubitatur nunquid vltra ra tionem quam ecclesiæ iltæ reddunt patronis, possint prælati & ipsi exi gere Inn. dicit quod sic, dicens quod ratione iurisdictionis ordinariæ & pa lati habent rationem prædictam exigere, & auxilium petere, & de fo. ad conquerente. Ale. de Ne.

g ¶Monachis. Et cap. in Lateranensi. eo. ti. & infra eo pastoralis. Ale. de Ne

a lib. 6. [a] hoc casu intellige illud dictum Inn. quod habẽt iuris
dictionem super clericos. & q possunt interponere authori
tatem, alienationi rei ecclesiasticæ. & ita ipsemet Inn. sentit,
alibi in cap. 2. de tranſ. & vide glossam in cle. 1. de reb. eccele, non
alie. in glosſ. in verſic. semel in anno, in fin. & hodie an, & quã
do possit celebrari in ecclesia sita in loco interdicto, vide bo
b num tex. in d. c. fi. de sen. exc. lib. 6. & quod ibi no. [b] † In glo. fi.
7 ibi subiaceant interdicto, episcoporum. sentit hæc glo. quòd
per ista verba subiaceant interdicto, non fertur interdictum
ipso facto, sed debet ferri per episcopum, & idem commu
niter doc. hic, sed contrarium tenet glosſ. in ca. 1. de iniur. li.
6. & in fi. & videtur probari in c. si quis suadente. 17. q. 4. & di-
c xi in cap. licet. de crim. fal. [c]

ADDITIONES.

a ¶lib. 6. Et de hoc est optimus tex. in c. 1. in §. 1. in fi. de ver. sig. 16. facit c. per exemptionem. eo. li. Et illud quod dicit Ab. Sic. qui dicit quod interdum ecclesia pertinet ad religiosos pleno iure, intantum, quod ibi ad regendã ecclesiam rectorẽ instituunt, sed quia populus nõ est exẽptus oportet re ctorẽ præsentare epo. vt ab ipso recipiat curã, & de illo tũ tenebit epo respõdere, & sic in visitatione quæret eps quo celebret diuina officia po pulo. & quo illius administrare facta. sed Abbas inquiret de reliquis, q hoc est opt. tex. in d. c. 1. §. 3. in fi. de verb. sig. in d. c. perẽptionẽ. de priui. eo. lib. Sed Ab. Sic. omittit gl. hic recitare in ver. pleno iure, quæ est valde notab. Nã vult quod priuatio, seu depositio quoad titulũ beneficij, perti neat ad Abbatẽ cui ecclesia est subiecta pleno iure. Sed depositio ab or dinib. pertinet ad epm. qa est ordinis epalis. & hoc patet, qa confirmatus nondũ cõsecratus, non põt deponere ab ordinib. vt in c. transmissam. de ele. & ibi per Doc. Sed a duette quod inquãtũ G. dicit, quod si in priuile gijs religiosorũ cõtinetur, qđ a quocũq; epo possint recipere sacra, po terũt vocare ad depositionẽ quos epos voluerint. Nã lo. And. dicit, quod in hoc multum ponderanda sunt verba priuilegij, licet enim possint reci pere ordines à quo epo voluerint, tamen non potest episcopus alius illã diœcesim intrare sine licẽtia proprij diœcesani. Ad hoc quod no. gl. pe. in Ceos. de tempo. or. in 6. & cũ hoc transit But. hic. Alij dicunt quod pote zit ingredi vt priuatus, qa hoc competit iure facultatis, vt in l. p agrũ. C. de fer. & aqu. sed nõ cum insignijs episcopalib. Sed D. Car. hic. in §. ſi in ecclesijs, in fi. 2. q. dicit quod si religiosi habẽt priuilegiũ quod possint ad hoc alium pontificem vocare, nõ posset eps hoc prohibere, & in hoc vt dicit debet attẽdi forma priuilegij. Tu aũt cõclude iungẽdo oia simi lia, qđ aut dr in priuilegio, quod pñs vocare alij episcopum, & tunc pote ris altius epm ab eis vocatus ingredi diœcesim absq; lnia proprij episcopi, quia hoc important illa verba, quod possint vocare. Aut in priuilegio dicitur, q possunt illud facere fieri per quecunq; episcopũ, & tũc aut vult ingredi aliena diœcesim absq; insignijs episcopalib. & tũc põt, qa est facultatis, & dr ingredi, vt priuatus, non vt epus, & hoc casu poterit fede re pro tribunali in loco monachorũ exẽpto à iurisdictione proprij epi, ad hoc c. cũ episcopus. de of. ord. li. 6. Cum insignijs aũt episcopalib. nõ põt increare diœcesim, nec sedere pro tribunali in loco non exẽpto absq; licentia proprij diœcesani, & ita intellige istam materiam. Ale. de Ne.

b ¶Et dicit Io. An. q & si certis tẽporib. licet solenniter celebrare ẽpe in ciuitate, non tñ tunc licet mortuos solenniter sepelire de quo se remittit ad gl. in cle. eos. quæ incipit, hoc dicit. de sepulturis. Ale. de Ne.

c ¶De crim. fal. Nã D. Car. & But. attestãtur istã esse cõem opi. ſ. q no impor tat canonẽ late sniæ. sed dixi in c. excõicationẽ addituq; inc. & ibi hoc te neri. gl. supra, de rap. & plene in c. clericis, ne cle. vel mon. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus, nõ admittẽs, vel cõseruãs priuilegia alterius, priuat suis.*
2 *Negligentia prælati, vel alterius officialis in administrando iustum, an sit in aliquo punibilis.*

CAP. IIII.

Ilecti. Suis priuilegijs priuãdus est, qui alienis priuilegijs derogat. h. d. In prima ponit querelam. in secunda ibi, pro certo, prouidet. Ca-
sus lit. Fratres hospitalis Hierosolymitani, conque-
fi fuerunt domino Papæ, quod archiepiscopi, & epi eis, de
suis malefactoribus iustitiam facere nolũt, priuilegia ipsorum
1 non respicientes. [a] Vnde Papa scribit prædictis, q ipsi certo
fciant, q ipse priuilegia ipsorum prælatorum decurtabit. cũ
ipsi obuiare nõ timeant scriptis authẽticis ecclesiæ Roma-
næ. lib. † No. 1. ex text. regulam q prælati tenentur administra
re iustitiam plenam priuilegiatis, secundum tenorem priui
legiorum ipsorum, aliàs puniri debent, & priuari eorum pri-
2 uilegijs. Et no. ex hoc, & ex tex. penam nolentis seruare priui
legia alterius, vt priuetur priuilegijs sibi concessis. † In gl. 1. in
fi. dubitatur nunquid prælatus negligẽs facere iustitiam
incurrat pœnam suspensionis. de qua in c. cum æterni. de re
iudic. lib. 6. & tenet hic Host. q nõ, quia illud capitulum pu
nit hic iniustitiam, non negligẽtiam. aliàs multi illaquearen-
tur, & dixi tutius esse: licet in oppositum faciat ca. nemo, de ap-
pellat. 6. vt recitat ibi Ioa. And. Credo sic posse distingui, q aut
prælatus stat in meris terminis negligentiæ, vt quia petenti
iustitiam negligit facere. & habet locũ dictum Host. hic. Aut
negligẽtia resoluit in factũ, vt ga nõ vult dare dilationẽ vni
3 iustitiã, & contra conscientiã; & tũc hẽt locũ pœna dicti c.
æterni. quia tunc satis dr facere iustitiã, quod tene menti. [b]

ADDITIONES.

1 ¶Sepelientes. Vide plene Maria. Soc. in c. 2. in noua decõne. ſ. de foro cõp.
2 ¶Tenentes. Sed D. Co. in ſall. c. 1. ſi qs. de re iud. in 6. dicit, q ſi iudex omittit p gratiã, vel per fordes, ex qua omissione ęs grauatur, q incurrit pe-
nã, de qua in d. c. nã ibi dicitur, ſi in iudicio quicquã fecerit. nã ille dr fa cere, q omittit facere, vt in l. q nõ facit. ff. de reg. iu. & no. gl. in c. 1. in ver. confecerint. de v fur. in 6. & no. Io. An. post Arch. in c. generali. de elec. in 6. Sed mihi vr verior distinctio Ab. Si. Nec ob. iura ſ. all. quia verum q nõ faciens, facere dr, ſm significationem impropriam, non autẽ ſecundum propriã. vnde cũ præd. c. 1. ſit ſpeciale debet ſtrictẽ interpretari. sed ante factum, ſ. antequam talis ingerat ſe diuinis, tutior est opi. D. Dom. ſ. vt re putet ſe ſuſpẽſum sed post factũ tenerem distinctionẽ. Ab. Si. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Sepelientes scienter excõicatos, incurrunt excõicationem ipso facto.*
2 *Excommunicatio durat, etiam post mortem excommunicati, adeo quòd qui associant eadauer, vel aliter participando cum eo, incurrunt excommunicationem minorem.*
3 *Excommunicatus, qui fuit de facto sepultus non debet exhumari, nisi fieterit per eum quominus in vita absolueretur.*

CAP. V.

Adhæc. Etiam priuilegiati, qui sepeliunt mor
tuos excõicatos, eos extumulare te-
nentur. h. d. vel sic. Etiam priuilegiati, non possunt
admittere excõicatos ad sepulturã, & si admiserint
debẽt inde eos eijcere, & si non fuerint, cẽs supplebit. h. d. Ca
sus lit. Hospitalarij, defunctum quendam in excommunica
tione, sepeliebant in cœmiterijs, ecclesiarum, quod significa
tum est doño Papę. Mandat Papa Cãtuarien. Archiepiscopo
quatenus præcipiat ipsis hospitalarijs, vt corpora illorũ de-
functorum in excommunicatione, extra cœmiteria eijciãt.
quod si non fecerint, archiepiscopus illud exequi non omitt
1 tat. B. † No. 1. per tex. q excommunicati debent sepeliri extra
cœmiterium ecclesiasticũ, & hodie sepeliẽtes manifestos ex-
communicatos, incurrũt excommunicationem ipso facto,
de quo dicendum, vt in clement. eos. de sepult. Secundo no.
argumentũ, q episcopus potest extumulare excommunica
tos sepultos in ecclesijs exemptorum, si ipsi exempti sint ne-
gligentes in hoc faciendo, vt hic colligitur; intelligẽdo, q isti
hospitalarij erant exempti, dictũ tamen satis placet, in fauo-
rem ecclesiasticę disciplinę, quod videtur hic tenere Inn. An
autem possit episcopus punire sepelientes excõmunicatos,
vel admittentes excommunicatos ad diuina, vide plene per
Ioan. And. post Ioann. Monach. in capi. episcoporum, cod.
titu. lib. 6. vbi concludit quòd non, si personæ & locus sunt
2 exẽpti. † In gl. 1. in fi. no. gl. & tene mẽti, q virtus [a] excommu
a nicationis, durat etiam post mortem, & sic excommunica-
tio nedum afficit animam, sed etiam corpus. Hostien. tamen
sentit contra istam gl. dicens, q mortuus non est homo, qa
non est ibi anima, & in eo nõ cadit vera cõmunio. Item ces-
sat ratio, quare prohibetur communio excommunicati. nã
hoc fit, vt ruborẽ confusus, citius inducatur ad exommuni-
cationis satisfactionem, vt in cap. pia. de excc. lib. 6. quæ ratio
cessat in mortuo. Io. An. ponit contrarium, & sequitur gl. &
probatur opi. gl. in c. à nobis. el 2. de sent. exc. vbi ẽt post mor
tem excõicatus mãdatur absolui, si in eo apparuerunt signa
contritionis; ergo excommunicatio durat post mortẽ etiã
in decedente in contritione, cum semper opus sit absolutio
ne. Item non est verum, q omnino cessẽt ratio participatio-
nis, vt dicit Host. quia tempore vitæ inducentur ad satisfaciẽ
dum scientes, quia etiam post mortem debent cuitari. lauã-
do ergo mortuum, vel vestiendo, vel sepeliendo, seu sociando ad

ADDITIO.

a ¶Virtus. Vtrum liceat cõmunicare excommunicato mortuo, vide hic pul chrius, Io. de Lig. & Cal. in repe. c. cum excõmunicato. 12. q. 3. circa prin. Lud. Ro. in suis sing. in litera P. notabili, quod incipit, participans, vbi re fert se de facto ita fuisse interrogatũ à Car. de Vrbino. & facit, quod not. Ber. in l. 2. de cadau. puni. vbi dicit de statuto puniente bannitũ ingrediẽ tẽ ciuitatẽ, an habeat locũ in bãnito mortuo, qui fuit portatus in ciuita tẽ. Et facit, q no. Bal. in l. fororẽ, C. de his quib. vt indi. vbi dicit Ang. ſi ex statuto est licitũ interficere bannitũ, an liceat vulnerare bãniti mortuũ. Et ista faciũt ad qõnẽ, quã non vidi per aliquẽ tactã, an percutiens cleri cũ mortuũ, ſit excõicatus. Et dicit Abb. in c. à nobis. el 2. de sen. exc. q mor tuus nõ põt creari miles, neque Doct. Itẽ ad prædicta optime facit, quod no. Arch. in c. fi. 16. q. j. vbi dicit, pone q clericus fuit aio interficiendi ali quẽ, & eũ reperit mortuũ, attñ, vt faciaret appetitũ ſuũ iratum, iã mor tuo amputauit caput. quæritur, an ſit irregularis. Et alle. pro, & cõtra. & tandẽ cõcludit eũ nõ esse irregularẽ, cũ de iure nõ reperiat expressum. c. is qui, de ſen. exc. li. 6. Pro quo opt. facit, q no. Arch. in c. de monachis. §. ſi ergo. in 16. q. 1. & Arch. post l. au in c. periculoſe. iuſp gl. ſi. de pę. di. j. vbi dñt, q qui voluit interficere hoiem, ſi nõ potuit, ex hoc non est irregula ris, licet gl. in d. c. periculoſe. dicat q nũ. Itẽ adde, q iniuria põt fieri iam mortuo, vt dicit Bar. in l. 1. ff. de his qui. vt ind. & gl. & Bal. in l. ſi deicõmiſ ſum. & in §. p q nũ. Inſt. de hær. q ab intest. de fer. & Inſti. g. b. ex cau. ma nu. nõ licet, §. 1. & alibi dixit Bal. in auth. cui rehẽtũ. in ver. no. q annua. C. de edi. diui. Adr. toll. q aia defuncti pertinatur de sec nup. vxor. Sed de qõne hic posita p gl. & p D. Ab, vide in terminis Arch. in c. illiq. 6. q. 7. Ibi concludit cũ opi. Host. hic, videlicet, quod non ſit excõicatus. Dic tamen posse talib. imponi pœnã per hominẽ, quæ ex hoc tex. potest elici, & di-
cit, qđ hoc fallit in casu excõicamus, §. ſane, de hær. & adde quod istã gl. alleg. pro ſing. & sequitur D. Ab. in c. mulieris. j. de ſen. exc. Bar. de Bel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do ad sepulturam, cõtrahitur ista excommunicatio minor,
a ex tali participatione. q no.ª † In gl.1.ibi, nisi forte tales fue-
3 rint, &c. No. bene gl. q excommunicatus sepultus ante absolutionem, non debet exhumari, si non deficit pro eo, quo minus fuerit absolutus in vita. de quo potest dubitari per c. à nobis. præall. nam debet absolui etiam post mortem, & postea sepeliri, sed satis potest teneri glo. vt fiat absolutio in tumulo. & hoc in fauorem, & respectu humanitatis.

ADDITIO.

a ¶No. ista sunt verba. Vincen. qui dicit, quod licet mortui nõ possint eis participare, vt moris est, puta ridendo, lauando vestiendo corpus, & similia, quæ nõ possunt negari fauorabilia mortuo. quod intelligit Do. Card. respectu viuorum ei coniunctorum, de sepult. abolendæ, pro hoc est bo. tex. 13. q. 2. animæ defunctorum, vbi curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis sunt viuorum solatia, quam subsidia mortuorum. & per hoc dicit Io. An. esse responsum ad id, quod supra dicitur de communione, quia etiam mortuo potest cõicari, vt d. ca. à nobis. & de sepult. sacris. Item si mortuis non fierent prædicta, magis timebitur cæsura ecclesiastica, & hæc est præcipua causa prohibitionis, & de excep. pia. in prin. in 6. Item in rebus insensibilib. cadit communio, siue participatio, de cle. exc. min. c. fi. Vnde sufficit ad incurrendum minorem excommunicationem dicere, aue excommunicato, licet ipse non respondeat 2. q. 3. excommunicatos. & 34. q. 1. omnis. Vnde tene opi. huius glo. quia Doc. cã communiter tenent. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus de aliquid non faciendo si illud postea fecerit, perdit suũ priuilegium. 6.*
2 *Ad decimas soluendas tenentur etiam religiosi.*
3 *Decimæ licet sint de iure diuino, tamen Papa potest concedere priuilegium de eis non persoluendis.*
4 *Prælatus potest præiudicare ecclesiæ in omittendo, ipse tamen tenetur de satisfaciendo omne damnum, quod per suam negligentiam peruenit.*
5 *Renunciare, an quis possit priuilegio suo.*
7 *Priuilegiatus, an perdat priuilegium suum si per multum temporis venit contra illud ignoranter.*
Præscriptio currit aduersus ignorantes, licet contra eam detur restitutio.
Præscriptio non interrumpitur ex sola contradictione.

CAP. VI.

a 1 SI de terra. ª †Contra priuilegium ecclesiæ, præscribitur spatio 30. an. hodie vero, 40. vt infra eo. accedentibus. Casus lit. Monachi Sancti Andreæ, ordinis Cistercien. habent priuilegium de non dandis decimis, de laborib. suis. Monachi isti habent terras in parochia canonicorum de Plautio, de quib. decimas persoluerunt per triginta annos dictis canonicis, quæritur vtrum sint exempti ratione prædicti priuilegij ad non soluẽdum decimas dictis canonicis de eisdem terris. Consultus Papa mandat monachis illis, quatenus si de terra illa quam habent in parochia illorum canonicorum per 30. an. decimas persoluerunt eisdem eas de cætero integre sibi soluant; quia licet eis sit concessum, vt de laboribus suis decimas non persoluant, de priuilegio tamen indulto, tanto tempore detrahere voluerunt. vnde non possunt per priuilegium se in hac parte tueri, cum liberum sit vnicuique iuri
2 suo in hac parte renũciare. B. †No. 1. ex tex. ibi parochia, &c. q decimæ debẽtur ecclesiæ parochiali, vbi prædia sita sunt, etiam religiosis personis. de quo plene, in c. cum contingat. de decim. Ex quo, & ex tex. no. q de iure diuino, seu communi, etiam religiosi tenentur ad decimas persoluẽdas. de quo
3 in c. ex parte. & c. nuper, de deci. †No. q quamquam decimę sint de iure diuino, vt in c. tua. supra, de deci. tamen Papa potest priuilegium concedere de eis nõ persoluendis, & q clericis, & religiosis hoc possit concedere clarum est, vt hic. & in d. c. ex parte. & c. nuper. Sed an laicis possit hoc concede-
4 re, dic, vt leg. & no. de deci. à nobis. † No. q canonici seu rectores ecclesiæ possunt præiudicare ecclesiæ tacendo, & patiendo præscriptionem currere: delictum ergo istorũ in tacendo, & in non faciendo expresse protestationem, nocet ecclesiæ. & vide gl. sing. in c. placuit. 16. q. 3. quæ dicit, prælatũ
b qui passus est præscriptionẽ currere contra ecclesiam, posse conueniri per ecclesiam ad satisfactionem de omni damno ob suam negligentiam contingente. & non mirum, nã prælatus tenetur de suo, sicut tutor, si potuit aliquid acquirere ecclesiæ. & neglexerit. 12. q. 2. monemus. l. quicquid. C. arb. tut. fortius qñ neglexit, & passus est acquisita dilabi. facit ad
c prædicta l. non est ignotum. C. de adm. tut. ᶜ † Ex fine literæ
5 no. q liberum est vnicuique renunciare priuilegio suo. qd intelligę, quando non tangitur ius superioris, vel tertij. vnde priuilegio exemptionis non potest priuilegiatus renunciare sine licentia Papæ. vt in c. cum tempore. supra, de arb. Potest etiam colligi ex hoc tex. iuncto c. accedentib. infra eo. q sicut contra ius cõmune non currit præscriptio nisi 40. an. vt in c. fi. de consue. ita nec contra priuilegia indulta ecclesiæ, vt hic, & in c. accedentib. etiam contra alia bona competentia ecclesijs. vt in c. de quarta. supra. de præscr. & in auth.
6 quas actiones, C. de sacrosc. eccl. † Et no. hunc tex. iuncto c. accedentib. quod ẽt priuilegium datum ad non faciẽdum, non tollitur per vnam contrafactionem, sed requiritur spatium 40. an. si competit cõtra ecclesiam. de qua materia plene, in c. cum accessissent. de constitu. † Sed pro declaratione
7 d literæ quæritur, an indistincte tollatur priuilegium ᵈ spatio 40. anno. Io. And. & Host. hic videntur limitare mirabiliter
e hoc ca. vt procedat quando sponte facta est solutio, ᵉ vt ipsi volũt, secus si per ignorãtiã, vel inuiti faciãt solutionẽ. Ar. l. ad eos. ff. commo. l. quod à quoque. de reg. iur. Et mirandũ, q alij Doc. sequentes, simpliciter inhæreant huic dicto. nam nullo modo puto verum, quia tacite inferunt, q cõtra ignorantes non currit præscriptio. quod falsum est, vt in c. vigilanti, & ibi dixi de præscr. & clarius in l. fi. in fin. C. de præscr. lon. temp. licet Bar. in l. 1. 5. si quis autem, ff. de itin. actuque priu. dicat simpliciter, quo licet currat contra ignorantem præscriptio, datur tamen restitutio. & sic secundum omnes saltem currit præscriptio, & sic ẽt nõ puto verum, q via iniuste soluentes non præiudicant, ex quo in bona fide sunt prescribentes, imputandum est ergo soluentibus. quare non allegabant priuilegia, & in iudicio non egerunt, sola. n. contradictione non interrumpitur præscrip. 16. q. 3. c. dilectio. 5. potest. & l. fi. C. de præscr. lon. tem. quod limita, vt no. in c. nihil, cum scandalo. de præscr. Si. n. non reddebatur iustitia in loco propter hostilitatem, tunc posset recedere illud dictum, ad hoc c. ex transmissa, & quod ibi not. de præscript.

ADDITIONES.

a ¶Si de terra. Pro intellectu huius capituli. 1. vide gloss. in capitulo fina. 16. quæstio. 7.
b ¶Præscriptionem. Dicit idem Abb. in cap. 1. supra, de in integr. restitutio. & in cap. 2. circa princip. supra, de præscrip. & in cap. 1. supra de dolo & contumac. & Cardin. in clement. 2. in princip. in 5. no. de relig. domi. & And. Sic. in c. vt super. supra, de reb. eccl. non alien. Seb. Sap.
c ¶De adm. tut. De ista materia dic, vt plene habetur in c. 1. de dolo, & contu. vbi habetur an, & quando delictum prælati noceat ecclesiæ. Al. de Ne.
d ¶Priuilegium. Quomodo, & quanto tempore priuilegium tollatur, tradit late tas. in l. beneficium. verficu. tertio principaliter quęrunt. ff. de constitut. princip. Felyn. in capitulo, cum accessissent, verficu. septimo limita. supra, de constitutionibus. vbi late, an per contrarium actum tollatur priuilegium. Seb. Sap.
e ¶Est solutio. Adde Ludouic. Roman. consil. 252. Alexand. consil. 190. & 213. quinto libro.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si quis allegat, debet illud ostendere, aliter sibi non creditur.*
2 *Dictionis, Quamuis, natura.*

CAP. VII.

PEr Orro. Priuilegiorum tenor inspiciẽdus est, & seruandus. h. d. Vel aliter, & sic. De priuilegijs non est iudicandum, nisi eorum tenore inspecto. & secundum continentiam eorum ab omnib. subditis sunt seruanda. h. d. Et põt exemplificari tex. per c. nuper. 3. de deci. Casus lit. Templarij, & hospitalarij multa prærogatiua libertatis sunt muniti. Verũ aliam libertatem habere videntur in locis illis, in quib. fuerint habitatores. antequam ad eos peruenissent quam in alijs suis possessionib. & si habeant eandem, vel aliam hoc ex inspectione priuilegiorum valet cognosci, secũdum quod inuenitur in priuilegio, ita est obseruãdum. In fi. dicit pa. sic volumus eos tenorem suorum priuilegiorum seruare quod fines eorum
1 non transgrediantur. B. † No. 1. ex tex. q alleganti priuilegia non creditur, nisi illud ostendat. & secũdum continentiam eius ita est seruandum, ad hoc solet quotidie allegari ille tex. & de modo exhibendi priuilegia, vide hodie bo. tex. in c. cũ persone. eo. ti. lib. 6. Secundo potest colligi ar. prõ, & contra, q bona acquisita per priuilegiatos, assumunt sibi naturam priuilegiatorum. facit c. quia circa. infra eo. & cle. 1. de decim. & l. fiscus. ff. de iu. fis. & quod no. in c. vni. de iure pat. lib. 6. In hoc tamen inspici debet tenor priuilegij, vt in litera. In glo. 1. ibi, sed proprie nõ videtur posse stare, &c. Et est ratio, quia ista dictio, quamuis, de natura debet aduersari, tam in iure, quam in facto, simile no. in c. at si clerici. de iud. in princ. sed hic non sumitur aduersatiue, sed ampliatiue. nam sensus literæ est secundum gl. seq. quod cum isti hospitalarij habeãt multa priuilegia in bonis suis, non est dubitandum, quin habeant libertatem in bonis aquirendis. Et ex hoc not. quod
2 deꝫ propria natura istius dictionis, quamuis, est aduersari præcedentibus, & non ampliare, & sic facit pro intellectu statutorum, in quibus verba debent stare propric, vt in c. in nostra. de iniur. sed si intelligeretur, q isti nõ habeant libertatẽ aliquã in bonis acquirẽdis: tũc dictio, q̃uis, stat propriæ aduer-

a aduersans præcedentib. ª In gl. in ver. ex inspectione. in fi. No. gl. in practica. & vide no. in c. contingit. supra de fide instr. & in d. c. cum personæ.

ADDITIO.

a ¶Præcedẽtibus. Sed priorem expositionem sequitur Host. & D. Car. & But. de sta. mona. recolentes. de decim. dilecti. & c. licet. de censib. c. 1. & 12. q. 2. ecclesiarum seruis, & de offi. archi. c. fi. vbi de hoc. Nam hæc expositio non conuenit literæ, quæ dicit priuilegia istorum debere inspici, quod esset superfluum si non haberent aliam libertatem quam habitatores habebãt. Vnde tene primam expositionem, & de hoc arti. scilicet an res transeat ad priuilegiatum cum opere suo, seu ei annexo, an vero priuilegiatus vtatur suo priuilegio, dic vt in c. pastoralis. de deci. & in ca. 1. de censi. & in cle. 1. eo. titu. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Census si fuerit solutus per multa tempora, an per hoc probetur subiectio.*
2 *Exemptio siue immunitas per quæ verba concedatur.*
3 *Recipere aliquem in protectionem non præiudicat iuri aliorum.*
Recipiens aliquem in protectionem, non tenetur ipsum defendere, si sibi moueatur guerra, quando scilicet est iusta; secus si iniuste opprimitur. 5.
4 *Exemptio siue immunitas non præsumitur, nisi probetur.*

CAP. VIII.

ACcepimus. Solutio cẽsus nõ pbat quem exemptum, nisi ex alio deprehẽdatur, vt quia soluitur ad indiciũ percepte liber tatis. h. d. vel aliter, & sic. Per solutionẽ cẽsus quę fit Romanæ ecclesiæ, nõ pbatur exẽptio a iurisdictione episcoporũ. h. d. Primo ponitur cõsultatio. Sedo responsio ibi, ceterũ. Casus lit. Quidã legatus apostolicæ sedis, exemit plurimas ecclesias in sua legatione. Dubitatur vtrũ hoc ipso essent exẽptæ à iurisdõne eorum. Quęsiuit à Papa quid iuris sit super hoc. Et ipse cõmendans in hoc diligentiã suã, dicit, q sicut non oẽs illi qui specialiter existũt de iure beati Petri, apostolicæ sedi annuatim censum exoluunt; ita nõ oẽs censuales ab eorum subiectione habeantur immunes, verunta men inspicienda sunt priuilegia ecclesiarũ, & eorum tenor est diligenter attendendus, & si fuerit deprehensum q ecclesia quæ soluit censum, specialiter beati Petri iuri existat, & ad indicium perceptæ libertatis annuatim census soluatur, ecclesia illa libera est exempta. si vero ad indicium percep
2 tæ protectionis census persoluitur, propterea à iurisdictione episcopi non est subtracta. B. †No. 1. ex text. quod licet in priuilegio exemptionis, non reseruetur census persoluẽdus superiori, nihilo minus valet, & tenet collata exemptio, quia non est de esse exẽptionis, vt soluatur cẽsus; licet quãdoque
b solvat superior sibi retinere. de quo in ca. cõstitutus. de reli. do. Secundo no. ex litera illud ar. non probat ª hoc esse quod ab hoc contingit abesse. simile in ca. tuæ. de spon. l. non hoc C. vnde cog. sic enim arguit Papa. exemptio solet competere sine solutione census, ergo sola census præstatio nõ probat exemptionem. Tertio no. quòd ista duo simul iuncta nõ
c probant exemptionem, videlicet census præstatio, ᵇ & receptio sub præstatione: nunquid autem solutio census p multa tempora facta, probet subiectionem: text. facit hic, quòd non. sed vide Bart. in l. solent in fin. de off. procon. dixi. in ca.
3 perueniet. &c. omnis anima. supra de censi. ᶜ † Quarto, no. q ista verba recipimus te, vt sis specialiter in ius beati Petri &c. inducũt exemptionem, & est ratio. Nam omnes cle. sunt de iure beati Petri. Si ergo spãliter recipitur, videtur quid nouũ cõcedi, & multa verba quę habent inducere libertatem plenariã & exemptionẽ, vide in c. si Papa. eo. ti. li. 6. & c. 1. de ver.
d sig. eo. li. per quæ decidunter aliqua no. per Inn. ᵈ † No. ex fi. ibi, q preceptionẽ ᵉ factã sub protectione: nõ detrahitur
e in aliquo iuri aliorũ, qđ no. in facto: quia quotidie domini tẽporales potẽtiores, recipiũt minus potẽtes, sub ꝓtectione eorũ: nã per hoc non ꝓiudicatur iuri aliorũ in aliquo, & sic habẽtes iura parata, possunt hoc non obstante, libere exercere. Ex quo infero, q si guerra iusta mouetur cõtra receptos
4 sub protectione, non tenetur recipiẽs ad defensionem, pro hoc quod no. hic gl. fi. & ibi dicã super ea. † In gl. 1. in fi. quafi gl. velit innuere istos esse exemptos. sed Host. tenet contrarium, dicens istos non esse exemptos, licet in multis sint priuilegiati. Et de Cistercio. probatur supra de fimo. ne Dei. De tẽplarijs, & hospitalarijs, in cap. venien. de ver. sig. lib. 6. facit ca.
5 patientib. infra eod. sed cõcordando potest dici: q gl. habuit respectum ad factum, vt quia post ista iura fuerunt istis concessa priuilegia exemptionis. Dictum vero Hostien. ad ius, quia de iure non sunt exempti, quia subiecti sunt episcopis locorum de iure communi. 16. q. 7. omnes basilicæ. & cap. domus. & 10. q. 1. per totũ. & in c. venerabilis. de relig. dom. & facit capit. cum episcopus. de offi. ord. lib. 6. In gl. ibi, cum
5 iniuste grauantur. &c. † No. gl. pro his quæ supra dixi, q recipiens

ADDITIONES.

a ¶Probat. Et facit ad dictum testis, q debeat de necessitate concludere aliàs, non probat hoc esse &c. concor. tex. vulga. in l. non hoc, C. vnde leg. quẽ ibi multum no. Bart. ad hoc q articulus. & positio debent de necessitate concludere, vt ibi per eũ cũ concord. ibi signatis per D. Ale. Imo. & alios. Adde etiam tex. in c. auditis, ŝ de præscrip. in ver. si per illa constiterit, q vallis sic ille locus, &c. vbi videas, q per illũ tex. ibi dicit idẽ Panor. post Io. And. de Bidello, qui conduxerat equum ad vecturam pro eundo Florẽtiã, & talis equus naturaliter perit in itinere sine culpa Bidelli, & ita probauit per socios itineris: nam succubit, quia probatio sua erat dubia, & non concludens necessario, quia bene probauit vnũ equum fuisse mortuum in via, sed non probauit, q fuerit ille equus locatus. Debuit ergo ille libellus esse cautus, & probare colorem, & qualitatem equi mortui. Et Io. An. sequitur etiam ibi Ant. cum cõcor. ibi additis post istũ. Facit ẽt ad istam regulã, q dictum testis debeat de necessitate concludere, vt hic, quod no. dicit idem Panor. in d. c. auditis. in 5. col. ante med. in ver. mihi non placet, & c. cũ his q̃ ibi addidi post eum in add. incip. no. limitationẽ. & c. limita dilectã regulã, q cedere, quando probatio dubia nihil concludit: secus est, quando probatio dubia alterũ duorũ concludit, quorũ alterũ sufficit. quodcũque illorũ sit. Ita limitat Ant. de But. in c. plerunque. in fi. de reser. ista aũt nihil ibi dicit, vbi Ant. reputat valde notab. & idẽ D. An. in c. ex parte, eo. ti. Itẽ limita per tex. in c. apposuit. de cler. exc. min. quem no. ibi. Ant. post Imol. q vbi requiritur q patio tpis pro fama, sufficit præsumptiue probare, q bando, q olim erat præsumptiue probatũ, quod ẽt fuerit illo tempore certo, & determinato. Et sequitur pro valde sing. D. Fran. de Are. cõsi. incip. vt dicendũ, quãuis contrariũ in hoc voluerit Bal. in l. siue possideris. C. de prob. & hoc adde ad c. proposuit. Itẽ limita, vt per gl. no. in l. neque natales, C. de probat. p quẽ inferũt ibi Iac. But. & Bal. ad multa, præsertim ad probandũ aliquã esse meretricem, q̃a probatur, probando, q scholares vadunt ad eam in domum. Et subiũgit ibi Bal. quod scholaris, quando loquitur cũ muliere, non præsumitur ei dicere Pater noster. Vide etiam Bal. in l. data opera. C. qui accus. non poss. Bal. & Im. in l. fi. ff. de hær. inst. vbi multa pulchra dicuntur ad propositũ per Bal. in l. 2. in princ. per illum tex. ff. de fur. & vide etiam quod per d. gl. dicit Salic. in d. l. non hoc. C. vnde le. Item limita vt per Gem. in c. 1. de pac. in 6. Limita etiam vt per gl. fi. in l. cũ dotem, quam ad hoc ibi no. C. de iure dot. q sufficit dictum testis cõcludere à communiter accidẽtib. Item limita ex eo quod no. idem Bal. in l. cum virum. per illum text. in 1. no. C. de fideic. vbi no. quod admitteretur probatio pertinens, i. nõ vrgens. Et quæ dicatur probatio pertinens, vide ipsum in l. ad probationẽ, C. de probat. & etiam Bar. ibi, & in l. fi. duo. § si quis iurauerit, ff. de iurei. & in l. iam dubitari. per gl. ibi, in ver. non ab re. ff. de hær. inst.

b ¶Census præsumptio. An præstatio census arguat exemptionẽ, vel subiectionem, vide Fel. in c. ad audientiam. ver. & dum remittit. Abb. ŝ. de præscrip. vbi dicit, quod quandoque denotat subiectionem, quandoque exemptionem, quandoq; protectionem. Seb. Sap.

c ¶De censi. Sed aduerte quomodo intelligatur reg. de qua hic, si non probat hoc esse, qđ ab hoc cõtingit abesse. de qua reg. est etiam tex. in l. nõ hoc, C. vnde cog. & in l. neque natales. C. de prob. nam gl. & post eã Bal. in d. l. neque natales, dicit, quod quandoq; illud de quo quæritur, vt plurimũ contingit abesse, & tunc est vera reg. illa superius tradita, q̃uque ecõtrà vt plurimũ contingit adesse, & est annexũ, vel solitũ vt in plurib. & tũc debet dari reg ecõtra. Item quod probat hoc esse, quod sæpe cõtingit abesse. vnde dicit, quod in materia probationũ, locus à communiter accidẽtib. multũ põderatur a iure, & infert ad quæstionem quam vide in c. intelleximus. in add. quæ incipit, vnde tac. But. ŝ de adult. vnde Bal. in d. l. nõ hoc, in fin. C. vnde cog. dicit, quod si frequenter, & facile hoc ab illo cõtingit abesse, tunc leue est indicium, vt in l. cum res, C. de probat. & in l. ciuile. C. de fur. Si autem frequenter, & facile cõtingit adesse, tunc est graue indiciũ, & æquiparatur præsumptioni iuris. & Bal. in d. l. nõ hoc, tractat de probatione q̃ sit per veras, q bationes, & de probatione præsumpta, & de probatione quæ fit per indicia. sed an indicia inducant veră probatio nẽ, vide ibi Bal. q eliganter loquitur. de quo etiam vide Abb. Sic. in c. tertuo loco. de prob. & in c. quanto, de præsump. & hæc perpetuo notabis, quia sæpe in practica habebis, quia ad multa faciunt &c. Ale. de Ne.

d ¶Inn. ẽt præter hoc inspiciendus est tenor priuilegij secũdum gl. hic. Sed Hosti. dicit, quod etiam bulla, & filum, & omnes circunstantiæ inspiciẽdæ sunt ne falsitas aliqua latere possit cuius multæ sunt species, de crimine falsi, licet. Sed Io. And. dicit, quod dictum Host. procedit cũ dubitatur de veritate priuilegij. Cum autem dubiũ est non de veritate priuilegij, sed de ipsius effectu, inspicimus tenorem vt hic, & supra cap. prox. & sic debet intelligi gl. hic. Ale. de Ne.

e ¶Receptionem. Quod significet receptio sub protectione. & quod ille, q tenetur ad protectionem, debeat defendere cum armis, videtur probare tex. in l. delertorem. 5. fi. ff. de re mil. An autem si lata sententia pacis dicat, me subijcio protectioni talis, videatur appellare, vide tex. in c. ad audientiam. de appel. Ange. in l. 1. C. de excus. mu. li. 10. Sed de illo quod dixi, de defensione cũ armis, vide Bar. in 1. consti. ffor. in prin. Itẽ de ista præctione adde, qđ no. Bar. in l. . . . C. si qua præd. po. Itẽ adde hic, q ille qui tenetur aliquẽ defendere de iure, & facto tenetur defendere armata manu, ita tenent Bar. Ang. & Imo. in l. stipulatio ista. in prin. de ver. obl. Cy. Bal. & Sal. in l. fi. de act. emp. Bal. in l. non solum. 5. fi. ff. status. ff. de procur. & Bal. in recollectis. in l. 1. ff. de euictio. & Per. de Anch. & Io. de Imo. in c. fi. de emp. & ven. & etiam But. in consi. suo incip. in Christi nomine quæstio proponitur sub istis terminis, vtrũ ablata re vendita. & Ang. in consi. 274. incip. Christi nomine, præmittendum. cum seq. consi. & Pe. de Anch. in consi 84. inci. In Christi nõie cõmisso dubio. Pe. de Anch. in d. consi. limitat hoc fallere in Papa promittente. Sed de hoc etiam primo, vide glo. in ver. ordinem relatũ ad tex. & ibi D. Ant. in c. ego. de iureiu. ille aũt, q sim plr, promisit defendere, intelligitur defendere de iure, nõ de facto, ẽm Bar. in l. dãni infecta. 4. ff. de dam. infect. Itẽ adde, qđ ille qui tenetur nõ finere fieri certũ quid, non solum prohibetur tenere, sed etiã debet adhibere diligentiam vel custodiam, ne id fiat. text. est no. in l. 1. ff. loca. Bar. de Bel.
¶Adde an promittẽs aliquem defendere, teneatur defendere cum opprimitur de facto. Ang. consi. 163. & de eo, qui submittit se gratiæ alicuius vide Cald. cõsi. 4. de ver. sig. de eo, qui se submittit misericordiæ alicuius per Alex. consi. 68. And. Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a piens aliquem sub protectione[a] sua,non tenetur eum defendere,nisi cum iniuste grauatur.mouetur ergo superior facilius ad defendendum eum,& fulminandum sentẽtias.Et no. q̃ etiam in subdito,receptio sub protectione,parum operatur.& videbatur oppositum:quia omnes subditi debent esse sub protectione dominorum, & verba debent aliquid operari.sed vt dixi, operantur istud, quia facilius mouetur pro eis superior,quã pro alijs,quia pro alijs potest scribere ordinarijs,vt iustitiam faciãt;sed pro istis receptis sub protectione,potest fulminare sententias.vnde domini temporales recipientes aliquos sub protectione, tenentur eos defendere iniuste oppressos,ita dicit Host.Papam debere facere, si reci
b pit aliquem sub protectione, & ad c.vni. de peregri. alleg.in gl.dic,vt ibi.[b] Extra gl.quærit Inn. an ecclesia exempta censeantur clerici exempti. & quid de parochianis hodie, decisum est,in c.per exemptionem,eo.ti.li.6. Vltimo potest queri,tex.dicit priuilegium inspiciendum,an in eo dicatur,q̃ cẽsus soluitur ad indicium perceptæ libertatis ; & tunc censetur exemptio,an ad indicium perceptæ protectionis, & tũc nõ est collata exemptio,quid ergo dicẽdũ in dubio, q̃n simpliciter reseruatur census,vel solutio,dicunt Doc.q̃ per hoc non probatur exemptio, & bene, & satis probatur per principium literæ, quia non probat hoc,&c.facit l.neq; natales, C.de prob.& in c.inter corporalia.de transl.epis.vel eccl.

ADDITIONES.

a ¶Protectione.Vide Ang.in l.1.C.de excu.mu.lib.10.& Bar.in 1.constit. Digestorum.

b ¶Vt ibi.Host.dicit,q̃ nõ est mirum,si ecclesia Romana pro talib. gladium suum vibrat,cum & domini temporales pro illis,quos in protectionem recipiunt,guerram faciũt,nisi eis satisfiat. Vnde cum ecclesia nõ debeat alicui inijcere gladiũ.27.q.1.de viduis. nec fraudem adhibere, de don. per tuas.cauere debet,quod aut neminem assecuret,aut assecuratum defendat.vnde consulit,q̃ non, nisi ex magna causa,& pro Deo recipiat aliquem sub protectione,& tunc illum defendat quoad personam, & bona.& remittit se ad no.in c.ad liberandam.in decisa.de iudæ.& D.Card. etiam se remittit ad ibi dicta per ipsum,in vers. sane. Sed D.Card.ponit hic q. Quid si Tudertinus episcopus habet in diœcesi Perusina ecclesiam vtroque iure sibi subiectã, an rector eius ligetur per statutum episcopi factum generaliter contra non residẽtes:hoc est quærere.An si epũs vnius diœcesis,habet ecclesiam in diœcesi alterius episcopi sibi plene subiectã, nunquid ecclesia ligetur ex statuto episcopi, in cuius diœcesi est sita. & D.Car.dicit,q̃ non,& alleg.Fed.de Sen.consi.94.& satis deciditur,ex no. c.cum & plantare.5.eo. ex quib. hæc q.decidi potest:tamen illam ibi adde,Aliqua alia tenent tangenda.sed dicã vobis,infra eo.tuarũ. Ale.de N.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium non extenditur ad alias res,vel personas in eo non expressas,licet in non expressis sit eadem ratio;secus est in lege ratio differẽtiæ ponitur,infra nu.3.*
2 *Ius patronatus contrà patronum est præscriptibile, secus contra ecclesiam.*

CAP. IX.

1 a SAne. †Priuilegium non extenditur[a] ad personas in eo non expressas h.d.Vel aliter sic. Priuilegium vni concessum, non potest ad alium extendi,propter identitatem rationis. h.d. & solet quotidie allegari.Casus lit.quærebatur à domino Papa,vtrũ priuilegium vni concessum,extendi possit ad alium.Consul tus Papa respondet, q̃ nullus debet authoritate sua sibi assumere , q̃ alicui certa ratione inspecta à Romana ecclesia in priuilegium est concessum.B. N.1.ex tex. q̃ priuilegium est ius singulare, & sequitur personam priuilegiatam , & cum ea extinguitur,vnde non transit ad aliam personam. ad hoc
2 reg.priuilegium,de reg.iu.lib.6.†No.2.q̃ vni concessum pri uilegium,non potest per alium vsurpari.Et facit ad quæstionem,nunquid laicus possit præscribere ius patronatus, & videtur,q̃ non,quia illud ius,cõcessum est laicis in priuilegiũ, vt in c.3.de iure patr.ergo non debet vsurpari per alium. sed dic,vt no.Io.And.in reg. q̃ alicui.de reg.iur. lib.6. in mercu. & no.in c.quærelam.de ele.Et conclusio'est,q̃ contra patronum currit præscriptio,quia est ius priuatum; secus contra
3 ecclesiam non patronatam.†In gl.1.in fi.& est ratio diuersitatis.nam lex debet esse communis omnibus, dum tamẽ sit conscripta pro cõi vtilitate omnium.4.di. erit autem lex . & ideo si in lege exprimitur vna persona tantũ,videtur illa expressa,cã exempli,non q̃ dispositio legis ad illam personam duntaxat restringatur;sed priuilegium est lex priuata,& conceditur ex quadam ratione speciali, ideo non extenditur ad
b alios non expressos sine[b] authoritate concedentis.

ADDITIONES

a ¶Non extenditur.Quod priuilegium non extẽdatur ad personas non expressas,vide Bal.in l.non tantum.§.non omnia,ff.de excus.tuto.Gemi.in c.ne aliqui,de priui.in 6.Per.de Anch.in consi.109.incipit prima facie.Ang. in consi.272.incip.quando dictum priuilegium, Car.in consi.12.Dec.in consi.47.in prin. Seb.Sap.

b ¶Sine. Dicit tamen Goff. quod licet priuilegium non extendatur ad aliũ, tamen quandoque alij concedũtur,vnde minor cedit alteri beneficium restitutionis in integrum, ff. de minor. l.quod si minor. facit. ff.de adm. tu.l.ex plurib.& quod ibi no.in 1.gl.Sed dubium est,an hæc Decr.procedat in priuilegijs in corpore iuris clausis per c.nimis.el 1. & 2.ẽ. de excess.præla.& quod no.de decim.ex parte.& de celeb.miss.sane,& cum eo transeunt Doct. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalia præsumuntur publica,& authoritate episcopi constructa,si in eis est campana,& publice celebratur .*
Campana si est in aliquo loco,præsumitur publicus,si autem esset campanella,quæ priuate sonaret,est secus.2.
3 *Oratoria priuata non gaudent priuilegio ecclesiarum.4.*
5 *Exemptus si committit delictum ex loco exempto in locum non exemptum,punitur per ordinarium loci exempti,vide infra c.prox.num.8.*
Mandans committi delictum in vno loco,punitur in eo loco,non autem in loco vbi factum est mandatum .

CAP. X.

PAtentibus. In oratorijs priuatis, campanæ publice teneri non possunt,etiam per religiosos.h.d.secunda pars ibi,respondemus,& tene menti istũ tex. quia quotidie
a allegat,& est in vsu.[a] Casus lit.Hospitalarij, & tẽplarij, & alij, certa habent oratoria in domib. suis, quæsiuit epus Aboluen. vtrum liceat prædictis ponere campanas , & publice pulsare:Respondet Papa,q̃ non licet eis hoc agere, imo compellendi sunt,vt iure suo sint ita contenti , q̃ iustitiam non im-
1 pediant aliorum.B.†No.1.ex tex.& tene menti perpetuo istã literam,q̃ habere campanam publice in loco, & pulsare publice,est signum loci publici,& sacrati. Et ex hoc infertur ad
b quæstionem,de qua quotidie dubitatur.An hospitalia[b] cen seantur publica , vel priuata, si non apparet an authoritate episcopi sint constructa.nam si ibi est campana , quæ publi-
c ce pulsatur,signũ est illa esse publica[c] & subiecta esse episcopis.Idem si ibi publice celebratur , & populus admittitur ad diuina.Sunt.n.ista signa publica . de consẽ.dist.1. vnicuique. & c.fi.no.Arch.de consecr.dist.1.c.nemo.dico plene de do-
2 na.inter dilectos.†No.ibi publice,q̃ in orat orijs priuatis,nõ est prohibitum tenere campanellam priuatam , & priuate
3 pulsare.† Vltimo no.q̃ oratoria non gaudent priuilegio ecclesiarum.& dicuntur oratoria,loca apta ad orandum non consecrata, nec habentia dotem sicut habent magni domini in domib.suis,& possunt destruere quando volunt.Ecclesiæ verò sunt consecratæ publicè , & habent dotes suas. de
4 his no.in c.fi.supra,de censi.†In gl.1.in fi.Host.dicit,q̃ publicè nõ põt ibi celebrari,licet priuatim sic.vel dic melius post Io.An.q̃ aut authoritate epi oratorij est constructum, aut nõ.primo casu potest celebrari publice, secundo nõ.& hoc placet.intellige ergo iura alleg.in gl.quæ dicunt,q̃ in oratorijs non debet celebrari.ſpublice, nisi quando locus fuit cõstructu authoritate episcopi,vel priuatim, quando sine eius
d authoritate.& hoc no.& vide quod no.in c.fi. de censi.[d] In gl.2.fi.hæc gl.loquitur nimis generaliter , nec est vera,ita indistincte prout loquitur,quia esset contra.c.1.eo.ti.lib.6. de quo dicetur,in c.infra prox.sed quoad terminos huius c.fitis potest sustineri.vt exempti excedentes in hoc,possint puniri per episcopum.Ratio est quia campana pulsatur , & conaudientes,& sic lædunturpersonæ non exemptæ, & com-
5 mittitur delictum extra locum exemptum. † Sicut dicimus in proijciente lapidem in loco exempto, & percutiente in loco

ADDITIONES.

a ¶In vsu.Host.in ver.patentib.colligit argumentum,quod in iudicijs literæ clausæ fidem non faciunt,sed patentes.quod dicit verum, vbi non apparet,forsitan,quod sigillum remotum est, vel fractum , nisi iudex in actis dirigi fecerit,tunc.n.credendum est,sicut alijs actib.de excess. præl.inter ver.præterea de restit.spol.cum ad sedem,ad fi.si autem sic aperiuntur, quod sigillum integrum remanet,& apparent non vitiatæ &c. fidem faciunt,C.de edi.diui Adr.tol.l.fi.vbi ratione personarum , vel cautiarum aliud dicatur. ideo. n. testamentum solenne quod in scriptis celebratur clauditur,& signatur,vt ei magis credatur, & minus suspectum habeatur,C.de testa.l.fi visus. & de fideiuss. l.fi. sed melius facit secundũ But.l. hac consultissima,C.de testa.Sed D.Car.dicit , quod iste petijt restitui contra literis parentib.& non clausis, & dicit,quod dicuntur literæ clausæ quæ Papa scribit, & literæ non habent bullam appensam , sicut sunt breuia quæ Papa quotidie scribit.& dicit D.Car. quod breuia non faciunt fidem publicam,sicut literæ cum bulla per quam tollitur suscipio, & remittit se ad c.ex parte.de fi.instr.vbi vide. Ale.de Ne.

b ¶An hospitalia.Vide Fel.in c.de quarta.ver.tertia declaratio.3.de præscr. & ibi late,quando hospitalia gaudeant priuilegio ecclesiarũ. Seb.Sap.

c ¶Publica:Et hoc tenet Ant.in c.fi.de censi. Bar.de Bellen.

¶Adde de hoc dicendum,vt per Fed.consi.130.Lap.alleg.41.

¶Et hoc di cit But.quod articulans sit esse cautus in articulando,quia debet articulare locum publicum, & q̃ ibi tenet publice cãpanas, & quod publice pulsetur,vel quod publice ibi celebretur. Ale.de Ne.

d ¶De censi.Sed.Io.An.dicit,q̃ aut oratorium est authoritate epi constructum,& tunc licitum est ibi dicere missas priuatas,aut non est authoritate epi,& tunc non est licitum dicere missas ibi. Ale.de Ne.

loco non exẽpto,vt possit puniri per ordinariũ loci,propter delictum commissum extra locum exemptum.vt not.in ca. in obscuris.de reg.iur. li.6. in mercu. simile quod dicimus in mandante delictum committi in vno loco, vt delicto ibi secuto,possit mandans ibi puniri,quia videtur,& ibi,delictum consumasse,vt in cle. pastoralis.de re iud.& no. Bar. in l. si vt proponitur.ff.de fideiuss.& hoc dictũ optime probatur hic, si intelligimus istos templarios esse exemptos,vt dicit gl.in c.
2 recepimus.5.eo.[b].Sed extra gl.op.contra tex.de ca.nimis.de excess.præl.vbi dicitur , q̃ religiosi licite tenent campanam, licet non habeãt parochiam.Sol.dicit ibi Gof.illud procede
b re in monasterijs corũ. i. in ecclesijs positis in monasterijs,[b] vel secundo illud procedit ex priuilegio , istud de iure communi,vel tertio secundum Hostien. cõtrarium loquitur de vna campana, vt sic liceat istis religiosis vnam campanam te nere in eorum monasterijs,& non plures, vt in ista litera,& quanquam primus intellectus Gof.multum mihi placet, & sit amicus isti literæ;tamẽ perpetuo no.dictũ istud Host.pro
c istis religiosis[c] potissime mendicantibus,qui retinent plures campanas,ita q̃ eorum loca videantur principaliora in ciuitate.Nam non possunt de iure communi tenere nisi vnam campanam.& satis debet eis sufficere,q̃ hoc permittatur,ex quo non habent populum,& ita seruãt fratres minores obseruantiæ.& pro hoc facit cle.exiui de verb.signi.vbi ẽt prohi
d betur eis habere spatiosa loca.[d]

ADDITIONES.

1 ¶Supra eo.Inn autem primo idem dicit cum gl.ista, sed postea dicit,q̃ licet personæ sint exemptæ,non tamen ecclesiæ & ista est ratio quare propter delictum perdunt priuilegium exẽptionis,& ab ordinario possunt puniri.& idem dicit Abbas Host.ibẽ dicit hic esse speciale hoc casu expresso,q̃ illi coerceantur ab ordinario per censurã ecclesiasticã,alias secus,alle.de verb.sign.veniens.1 resolut.6.& ita pertransit simpliciter recitando Io.An.& D Car.sed mihi placet illud quod dicit Abb.Sic.& idẽ hic dicit But.dicens, q̃ vbi delictum exẽpti exrẽdit vires suas extra locũ exemptũ,tum delinquens in loco exempto , potest à diœcesano puniri. Nam pulsare campanas non fit nisi propter auditum & ex tali pulsatione surgit turbatio propter sonum qui extenditur ad aures, & auditus extra locum exemptum. Ale.de Ne.

2 ¶Monasterijs. Istud in grãgijs,vel priuatis oratorijs. bene facit c.fi.de cẽsi. vbi habetur quid differat oratorium ab ecclesia. Ale.de Ne.

3 ¶Vt ibi.Religiosis non debent habere nisi vnam campanam,& an prædicatores possint habere plures campanas,vide Oldr. consi.229. Bar.de Bellentz.

¶Adde,q̃ voluit allegare Old.consi.227.cui adde Bar.in cle.exiui.§.proinde.de ver.sig.& Ale.consi.78.vol.2. Zach.

4 ¶Loca.Idem dicit But.dicens,q̃ est magis contemplatiuum habere vnam campanam,quam plures.Idem sentit Do.Card.dum dicit,q̃ omnes solutiones prædictæ possunt coniungi. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Fratres Sancti Antonij, vel sancti Spiritus,an licite possint petere eleemosynas.*
2 *In ecclesia polluta sanguinis effusione,non debent celebrari diuina.*
3 *Ecclesia quomodo possit pollui,& quomodo debeat reconciliari.*
4 *Excommunicatus,vel suspensus ab vno,non potest nisi per illũ,vel eius superiorem absolui.*
5 *Conuersi ad aliquam religionem,nisi sint omnino conuersi,nõ gaudent ecclesiastico priuilegio , & remanent subiecti statutis ciuitatum , & terrarum.*
Irregularitatem,an incurrat ille,qui celebrat in ecclesia interdicta,siue interdicto iuris,vt pollutione siue interdicto hominis.
6 *Monachus quis non efficitur ex eo,quod deferat habitum,si ipse non intendebat profiteri.*
7 *Monachus , qui iocose simulat se monachum , non obligatur ad monachatum.*
Monachus qui fecit professionem in monasterio monialium , non valet professio, & compellitur illud exire, & monasterium monachorum intrare.
8 *Exempti ratione loci, si delinquunt , vel alio modo se obligant in loco non exempto, per quem possunt puniri.*
Quid de exemptis ratione personæ.

CAP. XI.

VArum. In tota prouincia exhortationis officio priuantur hospitalarij qui mittũt pro eleemosynis cruce falso signatos, & si missi sunt laici excommunicãtur, si sunt clerici ab officio,& beneficio suspenduntur, & eadẽ suspensione puniũtur qui ante reconciliationem in polluta ecclesia celebrãt, & suspensi per episcopos exemptos absolui non possunt, & fratres priuilegiatorum,qui ad eos se omnino non transferunt priuilegiati non sunt.h.d.vsque ad fin.In prima ponitur querela,& consultatio.In secũda respon.ibi,verum.& in prima ponuntur quatuor excessus istorũ hospitalariorum.Casus literalis.Fratres hospitalis sancti Ioa.cũ pro eleemosynis colligendis mittere debeãt clericos,& fratres de ordine suo cruce signatos,ipsi mittunt laicos,& illiteratos,qui in superbã elati in multis excedere præsumunt.In quadã ecclesia baptismali sibi ab archiepiscopo Lugdun.cõcessa , quidã eorũ percussit vicarium sacerdotẽ,ipsam ecclesiã sanguinis effusione fedando,propter quod archiepiscopus prohibuit ibi celebrari diuina, donec fuerit reconciliata,ipsi nihilominus ibi diuina officia celebrarũt.Itẽ quosdã presbyteros,ab epo suo officio ab suspensos ijdẽ,quamuis laici sint,restituerunt ad diuina officia exequenda.Itẽ quosdam laicos,qui cũ vxoribus suis in domibus proprijs commorantur,pro eo,quod sibi solutũ aliquid annuatim,ita eximere contendũt, vt alijs ſm legem terræ de sibi subiectis respondere non teneãtur. Cõsultus Papa respõdet, cum priuilegiũ mereatur amittere qui permissa sibi abutitur potestate, mandat archiepiscopo, Lugd.quatenus si aliquos clericos aut laicos inuenerit missos à prædictis fratrib. pro elecmosynis colligẽdis falso cruce signatos,interdicat illis qui eos miserunt officiũ prædicationis in tota prouincia sua. Missos,si laici fuerint, excõmunicet,si clerici ab officio,& beneficio suspendat, non obstãte aliquo priuilegio,vel appellationis remedio. Illos verò,q̃ post interdictum suum in ecclesia prædicta celebrauerũt diuina,eadẽ pœna suspensionis inuoluat,& ideo diuina officia celebrari non permittat,donec fuerit reconciliata.Presbyteros ab episcopis suis suspẽsos,& fratres illos ad officia sua te
1 mere restitutos,in cãdẽ sinam reducat. Illos verò quos propter præmissam causam ad respondendum alijs asserunt nõ teneri,compellat alijs respondere,non obstante appellatione.B.No.1.tex. optimũ cõtra istos , qui non sunt vere oblati,seu conuersi portantes falso habitum[a] religionis possunt. n.per episcopum loci coerceri,quia videntur delinquere in ipsam religionẽ ecclesiasticam,ideo sortiuntur forum ecclesiasticũ,isti.n.erant cruce falso signati.i.portabant signũ crucis falsæ in pectore,sicut portare debent vere oblati, & con-
1 uersi ipsorum hospitaliorum.† Secundo no. contra istos fratres sancti Anto.seu sancti Innocen.mittentes tam clericos quam laicos cruce falso signatos pro eleemosynis colligendis.tales.n.& si mittantur ab exẽptis,non sunt per eũ loci admittendi;imo sunt puniendi tam ipsi,q̃ mittentes, quia vt dixi deludũt religionem ecclesiasticã,fingẽtes sẽ religiosos seu oblatos,vbi non sunt.Et ex hoc,& ex tex.no. casum , in quo
2 eps habet iurisdictionem in laicos.† Tertio not. q̃ in ecclesia polluta sanguinis effusione,non debent clerici celebrare diuina sine reconciliatione.& quamquam hic accesserit interdictũ,ẽt epi, nihil ominus sine eo a iure prohibetur ibi celebrari.ar.hic,& clarius probatur in c.fi.de consecr. eccl.vel alta.& tenet Io.An.in c.vnico.de cõsecr.eccl.vel alta.li.6.vbi vide bonã gl.quo modo põt pollui ecclesia,& q̃n debet fieri
3 reconciliatio.†Quarto no.q̃ suspẽsus[b] per episcopũ, nõ po
b test absolui per inferiorem prælatũ etiam exemptum.sed de hoc parum dubitandum,quia sententia censuræ lata ab homine,non potest relaxari,nisi ab eodem,vel suo superiore,vt in c.pastoralis,de offi.ord.imo plus dicẽdum est,quod à sententia vel excommunicationis,vel suspensionis lata à iure regulariter non possunt inferiores epis absoluere, etiam subditos, quia epis dũtaxat competit.vt no.in c.super.de sen. exc. & bonus tex.in cle.1.de priuil.nisi isti haberent quasi episcopalem iurisdictionẽ.ad hoc no.in cle.1.de reb.eccl.non alie.
4 in glo.& dico in cap.significasti.de fo.comp.†No.vlt.& tenemenți q̃ fratres , seu oblati religiosorum , nisi sint omnino oblati,vt ga se,& sua non obtulerunt,in totũ.nõ gaudẽt priuilegijs exẽptorũ,seu ipsius religionis,quinimo subijciuntur statutis ciuitatũ,& terrarum.In gl.2.ibi,nõ extendit ad hunc casum,& hoc ideo,qa contrariũ loquitur de interdicto generali.sed hic loquitur de interdicto speciali vnius ecclesiæ tm̃,licet proprie non sit interdictũ sed suspendũtur ibi orga
5 na,donec ecclesia sit reconciliata †In ea.gl.ibi, fuit interdicta à iure,& non ab homine.sentit breuiter gl.& clarius gl.ante pe.q̃ eps præcipiẽdo ne celebretur in illa ecclesia,vt ponere nouũ interdictũ,adeo q̃ celebrãtes ibidẽ incidũt in irregularitatẽ,& sic sũt suspẽsi ipso facto ab officio,& beneficio.Cõtrariũ tenet hic D.Ant.& melius est, vt in dubio nõ censeatur velle ponere nouũ interdictũ , sed potius velle exequi interdictum,quia vt dixi, non debent ibi celebrare diuina ante reconciliationẽ.conclude ergo,q̃ aut est verũ interdictũ in ecclesia iuris,& ibi celebrãs efficitur irregularis , vt in c.fi.de excess prael.& in c.cũ term.de re iud.lib.6.& c.is cui, 5.is qui, de sen.exc eo.li.6.Aut ibi est verum interdictum hominis,& idem dicendum : Si vero est interdictum iuris, non est verum,

ADDITIONES.

a ¶Falso habitum.Adde Lapum alleg.128.vbi ponit de pœna infligenda his, qui sunt validi,& fingunt se infirmos,& mutant habitum , vt extorqueant eleemosynas.

b ¶Suspensus. Vide Fel.in c.tam literis.in prin. supra de testib. post Abbatem ibi . Et ibi quid de suspenso à Papa , an possit inferior absoluere. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum, vt quia est ibi quædam suspensio organorum, vt quando ecclesia polluta est sanguinis, vel seminis effusione. & tunc celebrans non efficitur irregularis, vt d.c.is cui. Si autem sequitur interdictum hominis, aut intendebat de nouo ponere interdictum. & vera est gl. Sed in dubio non est præsumendum interdictum hominis, aut intendebat de nouo ponere interdictum. & vera est gl. Sed in dubio non est præsumendum, ꝙ voluerit interdictum nouum ponere, sed potius voluisse recensere prohibitionem iuris. arg. in c. graue. & c. licet de offic. ord. & quod ibi no. & pro hoc singulariter facit iste tex. cum mandat illos presbyteros suspendi, ergo non erant suspensi, & sic non erant irregulares, & licet glos. antep. dicat, ꝙ refertur hoc ad factum: ista est impropriatio. Ex quo infertur, ꝙ cum episcopus præcipit clerico notorie criminoso, vt non celebret efficitur irregularis, si celebrat, quia vid etur potius episcopus recensere prohibitionẽ eius, quam nouum interdictum inducere, & idem dicendum in
a similib. quæstionib.[a] † In gl. in ver. falso signatos. nota ex hac
6 gl. ꝙ vbicunque constat de animo deferentis habitum, quãdo non intendit profiteri, tunc delatio habitus, quantumcũ
7 que longi temporis, non inducit professionem. † Secundo no. illam quæstionem potitam in fine, vt io cofe, seu causa ex plendæ libidinis simulans se monachum, non obligatur ad
b monachatum.[b] Contrarium sentit gl. in c. clerici. de reg. & Barth. Brix. in quæstione dominicali, quæ incipit, iuuenis. Io.
c And. dicit contrarium procedere in professione[c] expressa: ista gl. procedit in professione tacita. hoc dictum admitterẽ in foro contentioso tantũ, secus in pœnitentiali quoad Deũ, per tex. optimum in simili, in c. tua. de sponsal. & no. ex dicto Io. And. ꝙ non valet professio facta per virum, in monasterio monialium, sed compelletur postea intrare monasteriũ
d monachorum.[d] † In gl. in ver. priuilegium. in fi. adde hodie
8 c. 1. eo. ti. lib. 6. Et aduerte: nam quandoque exemptio conce ditur aliquib. ratione certi loci, vt monachis respectu mona sterii, vel canonicis, respectu certæ ecclesiæ, & habet locum
c c 1. de priuile. lib. 6. vt ratione delicti[e] commissi extra locũ exemptum, vel ratione contractus alibi initi, vel rõne rei alibi sitæ, possint conueniri cora ordinario loci. vnde in terminis huius c. si volumus præsupponere istos fuisse exẽptos, di cendo quod poterãt puniri per episcopum, quia delinquebant extra locum exemptum mittendo istos falso cruce signatos. & sic videntur deliquisse in loco, vbi explicatur man datum, vt in cle. pastoralis de re iudi. & dixi, supra c. proxi. Et no. singulariter istum tex. secũdum istum intellectum, vt isti exempti ratione certi loci possint puniri per ordinarium lo ci, quando vere, vel ficte delinquunt extra locum exemptũ. Quandoque exemptio conceditur personę, & non respectu certi loci vt paret in priuilegio concesso capellanis, & familiarib. Papæ. & tunc ratione delicti non possunt coram ordi nario conueniri, aliàs eorum priuilegium esset inutile, ex
f quo sunt personaliter priuilegiati, non respectu loci.[f] Posset tamen dubitari de eo, quando trahunt moram in domicilijs eorum, faciendo residentiam in ecclesia, nunquid talis capellania eos excuset, & videtur, quod non. argu. in c. 1. §. in eos. præalle. hoc tamen esset latius exordiendum, & exami
g nandum, quam hic fit examinatum,[g] sed pro cursu lectionis ista sufficiant.

ADDITIONES.

a ¶Quæstionib. Sed quid si in ecclesia inducta est cessatio à diuinis, an celebrans durante tali cessatione, efficitur irregularis? hic, ꝙ non, vt in c. irrefragabili. & quod ibi no. supra, de offi. ord. & vide gl. in c. si canonici. in ver. cessante, eo tit. lib. 6. Ale. de Ne.

b ¶Monachatum. Et hoc tenet Arch. in d. c. ꝙ interrogasti. 27. di. Sed de hoc vide Io. de Imo. in cle. 1. de deci. & Spe. in ti. de ita. mo. ver. 39. Sed ꝙ talis non obligetur, in terminis in hac quæstione decidit Archi. in c. si quis vero. 3. q. 4. per illum tex. quem dicit optimum ad hoc, & ita dicit tenere Lau. Vin. Goff. in hoc c. tuarum. §. verum. & ita etiam dicit sentire Inno. in c. 2. de reg. & vide de hoc latissime, & melius quam alibi, in d. c. quod interrogasti. 27. dist. Bar. de Bel.

c ¶Procedere in professione. Pro ista differẽtia inter hoc tacitum, & expressum facit optime, quod no. Ant. in c. 1. quo. 1 mecus cau. vbi dicit, quod facilius obligatur quis per professionem expressam, quam per tacitam, & in plus obligatur. & facit tex. quem ipse non alle. in c. constitutionem de reg. lib. 6 Bar. de Bel.

d ¶Monachorum. Et istud etiam tenet Arch. 27. q. 2. si vir. & Fed. de Sen. suo consi. 266. & But. hic, qui simpliciter transit cum opi. Io. And. Et dicit D. Car. hic, ad fi. commenti, ꝙ hoc est singulare. & ratio secundum eum est, ꝙ moniales habent eadem substantialia, quæ monachi. & idem dicit in professione tacita. & dicit, ꝙ sic loquitur gl. in c. 3. de reg. scilicet, de illo qui suscepit habitum in monasterio monialium, fingens se mulierem. Sed distinctio Io. And. communiter tenetur. Puto tamen in puncto iuris esse veriorem opi. D. Car. Nam ex delatione habitus professoris, quis intelligitur profiteri & perinde efficitur regularis, ac si expressam professionem faciat, vt in c. ad nostram. de regu. ita quod non audiatur, si dicit se non habuisse animum profitendi, vt in c. quod interrogasti. 27. dist. & habetur, in d. c. 3. de reg. Vnde cum militet eadem ratio in expressa, & tacita professione, non videtur facienda differentia inter tacitam, & expressam professionem, nisi diceres, quod quando masculus sumit habitum professorium in religione monialium, non intelligitur ex hoc vere professione expressa, quia ilia concordat, & conuenit, in substantialib. com
e religionib. virorum. & hoc modo potest seruari opi. Io. And. Ale. de Ne. ¶Ratione delicti. Adde Fel. in c. 1. ver. quomodo priuilegium. supra, de comp. Gem. in c. 1. §. illum, & quod ibi no. Cel. in apost. ad eum. in apost. in ver. fi. exempti. nu. 2. de verb. sig. in 6.

¶Dicit tamen Inn. supra eo. accepimus. quod si delictum est commissum in loco exempto, vel circa rem non exemptam, est Ieue, & bene facit ordinarius, si remittit ad monasterium. i. ad prælatum suum, ar. ff. de remi li. l. 3. in 1. resp. ff. de cust. reor. l. de militib. & l. non du. & C. de exhib. reis. l. 1. Dicit etiam ibi Inno. quod si exemptus delinquit in re exempta non portando habitum, vel dispando bona ecclesiæ exemptæ, non conue
nietur coram ordinario, vt supra eo. parentibus, & infra eo. cum capella. Sed secundum Io. And. illud quod dicit Inn. de habitu procedit quando illud agit in loco exempto, secus si incederet sine habitu in loco non exempto, quia tunc posset puniri per ordinarium, arg. in c. r. eo. ti. in 6. & ibi per Io. And. Ale. de Ne.

f ¶Loci. Istam distinct. facit etiam But. & dicit id quod Abb. Sic. Ale. de Ne.

g ¶Examinatum. Iste §. multũ facit pro eo quod dicit Abb. Sic. Ale. de Ne. casus, quod priuilegiari non possint interdici, vel suspendi, vel excommunicari, vbicunque sint gaudent priuilegio, nisi manserint in priora
tib. subditis ordinario, quia tunc ratione habitationis, vel translationis ad prioratum subditum episcopo potest talem, episcopus, interdicere, vel suspendere, vel excommunicare, iste est tex. in d. §. in eos. Vide videtur dicendum, quod quemadmodum priuilegiatus, vt nullibi possit interdici, &c. si tranfertur ad locum subditum episcopo non potest vti privilegio, eadem ratione videtur quod exemptus in quolibet loco non ce
seatur exemptus contrahendo domicilium in loco subdito ordinario, & hoc putarem verum vbi quis esset exemptus simpliciter, non respectu certi loci: secus si esset exemptus nedum simpliciter, sed etiam cum speciali denunciatione, c. 1. eod. tit. in 6. quia tunc dato, quod contraheret domicilium in loco subiecto ordinario, non per hoc posset ab eo puniri, vt dicit Io. And. in c. 1. eo. ti. in 6. & refert D. Dom. eo. c. §. nunquid & ra
le priuilegium hsbent capellani Papæ. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si perdatur, & cõstet de eius tenore per testes, innouatur.*
2 *Instrumentum perditum, & eius tenor probatur per testes, qui illud perlegerunt, si deponunt de tenore, quod erat sine vitio 8.*
3 *Priuilegia, & etiam instrumenta non debent reuocari sine citatione illorum, quorum interest.*
Citatio per edictum fit, quando non reperiuntur certæ personæ, quæ debent citari.
4 *Scriptura, licet requiratur in aliquo casu, si tamen fuit perdita, poterit per testes probari.*
5 *Testis ad hoc, vt sibi credatur, debet esse iuratus, etiam si esset Cardinalis, vel aliquis sanctæ vitæ.*
6 *Testis deponens sine iuramento. facit aliquam præsumptionem,*
7 *Excommunicatus, an præsumatur absolutus ex eo quod Papa participat cum eo.*
8 *Testes qui habent probare tenorem instrumenti perditi, an habeant probare omnem eius solennitatem.*
Notorium, & fama probatur per duos testes.
9 *Legato, vel commissario, vel alteri asserenti se venire mandato superioris, an credatur, si non ostendat commissionem.*
10 *Instrumentum quod fuerit deperditum, an stetur iuramento partis.*
11 *Literæ Papæ, etiam si nunquam fuerint exhibitæ, probantur per testes, si fuerint deperditæ.*

CAP. XII.

a 1 Vm olim.[a] † Priuilegium deperditum, de perditione, & eius tenore per testes, innouatur. Vel aliter, & sic. Priuilegium perditum, de cuius veritate, & tenore, & perditione constat per testes, potest innouari. hoc dicit, & est casus notabilis. In prima processus narratio. In secunda
2 diffinitio, ibi nos vero. † Potest etiam tertio summari, & generalius. Contenta in instrumento perdito, probari possint per

ADDITIO.

2 ¶Cum olim. Quomodo probatur amissio instrumenti. Et de hoc vide per Bal. in l. fi. in fi. C. de eden. Adde hic, quod no. Bar. in tract. de testi. ver. testis dixit aliqua vera esse, quia audiuit. vbi dicit, ꝙ si scriptura continens dictum testium deperiret, & extarent testes, qui dicerent se audiuisse testes idoneos iuratos, & solenniter examinatos, sic deponere, valeret eorum dictum. Et an si seruus manumissus amittat chartam libertatis, probare possit amissionẽ instrumenti. vide per Arch. in c. 2. dist. & adde hic gl. in ver. compellendos. in cle. 1. §. cæterum. de vsu. gl. in c. nouit. illuman. 97. dist. & Spe. de leg. §. superest. 6. ver. quid si literæ negociationis, vbi no net, ꝙ non sufficit per testes probare tenorem instrumenti amissi, nisi probatur ipsum non esse vitiosum, & non abolitum, neque cancellatum. Ledicto. C. de edic. diui Adr. tol. quã Spe. voluit allegare, dũ all. l. 1. de edicto. diui. Adr. tol. Itẽ, de q. huius gl. vide omnino per Bar. in l. 2. §. diuus. ff. de iuris. fis. & Bal. in ea. l. vt i dar fing. & nouũ intellectũ ad istũ tex. Bar. in l. ff. si cer. pe. & Bal. in l. testũ. C. de testi. Cy. in l. in exercendis. C. de fi. instr. & vide tex. & Bal. in c. 1. in fi. quid si inuesti. & vide gl. no. & Bar. in l. C. de discussio. lib. 10. & vide gl. & Bar. in l. fi. circa pri. C. de iure emp. & Bal. plene, l. quoniam. C. de hære. Ang. in auth. de tabel. ibi, in gl. quæ incipit, facili. omnino de hoc vide Pau. de Cast. in l. nostram. C. de testa. & Bar. multum eleganter, in l. si quis ex argentarijs. §. pen. ff. de edendo. & Ale. consi. 194. Bar. de Bel.

per testes, qui illud perlegerunt, si deponunt de tenore, & ꝙ erat sine vitio, & non est alibi casus ita clarius. Casus literalis. Abbas monasterij Eugubi. olim præsentauit do. Papæ priuilegium libertatis Lucij Papæ, petẽs illud innouari. Episcopus Eugubinus contradicit, asserẽs illud in eius præiudiciũ redũdare, propter quod priuilegium non extitit innouatũ. Tempore procedente, abbas iterũ constitutus corã Papa, procuratore episcopi præsente, allegans se prædictũ priuilegiũ Lucij amississe petijt, vt dominus Papa faceret recipi testes sup amissione ipsius priuilegij, & tenore ipsius. Papa commisit hoc Cardinali. 12. apostolorum, ꝙ fideliter in scriptis redegit depositiones 10. testiũ iuratorũ, & eis publicatis, pcurator episcopi petijt inducias ad reprobandũ testes abbatis. Papa illas ei cõcessit, vt apud se. apo. probaret, quæ vellẽt vbi pars altera suos testes produxerat. Post hoc dominus Papa mani feste cognoscens, tam per depositione testium, quã assertionem quorundã Cardinalium, tenorẽ dicti priuilegij talẽ fuisse, ꝙ cenobiũ illud, nullo mediãte, ad Rom. eccl. pertinebat. & ꝙ non liceret alicui episcopo contra monasterium illud, & illius capellas, excommunicationem ꝓferre, cũ soli Rom. pontifi. sit subiectũ, & ꝙ nulla in eo diœcesani episcopi mentio habeatur, præterea tempore Cœlestini ad præsentiã eius accedẽs, ipse inspectis priuilegijs pfius abbatis, ipsũ licet excommunicatus diceretur ab episcopo Eugubino, tanquam non ligatũ admisit ad osculum pacis, quod non fecisset, nisi esset exemptus. Istis omnibus cõsideratis do. Papa. decreuit priuilegium illud Lucij papæ, ꝙ sine repræhensione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat, qñ fuit ostensum, illius fuisse tenoris, cuius dicit extitisse per depositiones testiũ, & Cardina
3 liũ assertionẽ. Ber. †. No. 1. ex tex. ꝙ contra petentẽ innouationẽ alicuius priuilegij seu instrumẽti, põt pars de cuius piudicio agitur se opponere, & impedire innouationẽ si probat de iure suo, & ideo quia hoc põt tendere in præiudiciũ alterius, nunquam debet innouari priuilegiũ, siue instrumẽ
4 tũ, nisi citatis illis, quorum interest, & si nõ apparet de interesse alicuius, dẽt fieri edictũ generale, vt quicunq; putauerit sua interesse, cõpareat ad cõtradicendũ, de quo no. plene in
5 c. Albericus, & c. significauit, de testi. & c. fi. de fide instr.[a] Secũdo no. ꝙ perditio priuilegio, seu instrumẽto, nõ est necessẽ ꝓbare de veritate instrumẽti, sed satis est probare de teno
6 re, ꝙ tñ intellige, vt ſ. latius dicam. † No. 3. ꝙ licet scriptura sit de substãtia gratiæ apostolicæ, quia nõ potest ꝓbari, nisi per scripturã, ẽm regulã curiæ, tamen si scriptura, quæ interuenit perdita est, põt probari per testes, q scripturã viderũt.
b Alia non colligo, quia veniunt examinãda cum gl.[b] In gl. 2. No gl. Vult. n. ꝙ ibi tenetur reus ꝓducere seruos testes, vbi actor producit. Sed ℨ hoc facit. nã si actor voluit suos testes ꝓducere ad curiã, mos ei gerendus fuit ad acquiescendũ suæ voluntati, cum de suo tñ ꝓiudicio agebatur, ar. in c. 1. de rescri. ſpo. & l. circa, ff. de prob. & hoc nõ debet imputari reo no lenti facere talem sumptũ, vel nõ volenti de facili suos testes ꝓducere ad curiã, & id eo Io. An. & cõmuniter doctenent oppositũ, dicentes quem nõ compellendũ ad producendũ testes in curia, ar. in c. constitutus, de fideiuſ. Et ad istũ tex. respondẽt multipliciter. Primo, ꝙ fuit forte cõuentũ inter partes, vel ꝙ episcopus recepit inducias ſpõte sub illo tenore, vel
c tertio, & melius, Papa habebat illud factũ suspectũ, c ideo vo
7 luit, ꝙ testes producerentur in curia, quod no. † In gl. in ver. quorundã fratrum, ibi, cum iurati non fuerint, &c. Not. ꝓpe
d tuo gl. ꝙ Cardinalib. non creditur,[d] vt testib. sine iuramẽto, nisi sicut & alijs bonis viris, ad inducendam quandam præsũptionẽ. Ex quo duo singulariter collige. Primo, ꝙ homo in quacunq; sit dignitate constituras, non potest valide deponere ad plenam probationem sine iuramẽto. Et idem dic de viris religiosis, quantũcunque honestis, & validis, vt eis nõ
e credatur ad plenum sine iuramẽto, etiam in fauorem eccle
f siæ, vt est tex. optimus in c. nuper, supra de testi[e] † Secundo
8 no. limitationem ad illud dictum, ꝙ testib. nõ testimonijs iudicandũ est. i. ꝙ simplici assertioni sine iuramẽto non est stãdum, vt in c. tua, de coha. cle. & mu. vt intelligatur de plena probatione, sed quandam præsumptionẽ bene inducunt assertiones bonorũ virorũ sine iuramento, & licet Inn. colligat hic ex tex. assertionib. Cardinaliũ credendũ, tamen intelligo secũdum prædictam distinctionem, vt credatur quoad præsumptionem quandam inducendam, pro hoc iste text. vbi Papa ponderat testiũ depositiones vltra assertionẽ Car
g dinaliũ, facit quod not. in c. cũ à nobis, de test. & ca. quod su
per. de fide instru.[f] In gl. in ver. mentio. No. ex hac gl. iuncto tex. ꝙ in priuilegio exẽptionis non est necesse facera mẽtionẽ de episcopo loci, seu de iure suo, qa satis tacite fit mentio de iure ordinarij, nã exemptio importat, vt exẽptus recipiatur à iurisdictione ordinarij, & subijciatur soli superiori. & ponderatur hic, ꝙ in priuilegio non fiebat mentio de epo, ad denotandũ quod nullũ ius seruatur epo in monasterio.
7 †In gl. in ver. non ligatum, ibi, ar. contrariũ. die ꝙ hoc arg. venit contra text. & non contra præcedens dictum glo. opp. ℨ tex. in eo, quod per admissionem osculi iste probatur non ligatus, cuius contrariũ innuunt iura allegata in gl. Cõclude veritatem, ꝙ aut quæritur nũquid admissio ad osculũ inducat absolutionem; & dicendum, ꝙ non, sed debet fieri absolutio cum solennitate, vt in c. cum desideres, & c. à nobis, de sen. exc. Fallit in papa, qui est supra ius, & hoc quando papa hoc intendit, sed in dubio non ꝑsumitur absoluere tali modo, vt in cle. si summus. de sen. excom. Aut quærimus, nunquid in dubio talem admissionem, preſumatur non ligatus; & tunc dicit Inno. & bene, quod si superior hoc facit causa cognita, tunc est præsumptio quod sit non ligatus. & ita loquitur ista litera. Aut facit sine cãe cognitione, & ꝙ hoc non ꝓbatur nõ ligatus, vt in cap. si qñ. allega. in glo. & adde quod
g dixi in c. proposuit, de cle. exc. mini.[g] †In glo. fi. ibi, oportet
8 quod plura probet, & dic iuncta gl. in fi. & satis colligitur ex
h tex. quod tria de necessitate probanda sunt.[h] Primo tenor instrumenti, sub hoc cõprehenditur, quod ẽt probetur dies & locus instrumenti, & idem de alijs substantialibus instrumenti; nã non est instrumentũ. si nõ adsunt substantialia ipsius, vt in Auth. vt ꝓpo. nomen impera. in prin. & in c. abbate sane de re iud in 6. facit. l. si vnus. C. de test. Et ideo si erat instrumentũ, in quo erãt necessarij quinq;, vel sex testes, oportet ꝙ hoc ꝓbent, duo tñ sufficiũt ad probandũ hãc solennitatẽ. pro hoc bo. tex. cũ glo. in l. 2. de bo. poss. ẽm tab. sicut & duo probant notoriũ & famam, vt gl. 2. q. 1. c. Deus omnipotens. §. fi. Ista omnia sunt de tenore instrumenti, & ideo ta cite cõprehenduntur in tex. si enim instrumẽtum exẽplatũ non facit fidem sine istis substantialibus, fortius nec depositiones testium. Sed debet probari authoritas instrumẽti, ꝙ fuerit sine aliquo vitio falsitatis, nã in fraudẽ posset dici, instrumentũ perditũ, ꝙ in veritate erat falsum, & ideo oportet ꝙ testes deponant de authoritate ipsius, & hoc satis aperte vult dicere tex. in fi. & in hoc testes debẽt esse discreti. Tertio requiritur, quod probetur ꝓditio instrumẽti, ne fraudulenter allegetur ꝓditio, vt nõ possit deprehẽdi falsitas. sed diceceres tu ad qd oportet ꝓbari perditionẽ instrumẽti cũ parẽ
i vim habeãt in iudicio testes, & instrumẽta,[i] vt c. cũ Ioannes, de fide

ADDITIONES

a ¶De fide instr. De quo etiam dic, vt in c. cum dilecta. de confir. vti. vel inut. Ale. de Ne.

b ¶Gl. De hoc. ſan concessiones apostolicæ, seu apostolica, possit probari per testes, si scriptura non fuit confecta, hoc ust quærere. an scriptura sit de substantia gratiæ apostolicæ, dic vt plene per D. Domi. & Ioan. And. in proœ. Sexti. Ale. de Ne.

c ¶Suspectum. Sed contra hoc facit, c. fi. de confir. vti. & ca. dudum. de deci. Host. soluit, ꝙ illa iura loquuntur in confirmationib. in quib. si non fit mentio de iure diœcesani, non fit ei præiudicium. & idem dicit de commissionib. de iustitia, vt c. super eo. de of. dele. Idem ẽt dicit de indulgentijs, siue priuilegijs per quæ aliquid ſpãle conceditur, dummodo priuilegiatus exinde allequatur aliquod commodũ, ff. ne quid in loco publ. l. 1. §. fi quis à principe, & §. merito. & quod no. ℨ. co. pastoralis. & c. fi in his. nisi ex qualitate concessionis, vel intentione cõcedentis aliud ꝑpendat, de cõc. præb. c. 1. §. nec ẽt. & § ex parte, li. 6. Sed in priuilegio exẽptionis ex quo de diœcesano nulla fit mentio, quo ad oia ꝓiudicatur, nisi aliquid sibi reseruetur, & iure illud solum poreit exigere, de præscr. veniens. Rõ diuersitatis est, quia in confirmationib. non intendit confirmans, ius nouũ dare; secus in priuilegijs, in quib. apparet de intentione ex mẽte, ꝙ intendit in totũ ꝓiudicare ordinario, seu diœcesano. ſupplet ẽt D. Car. dicens, ꝙ est aliud, vt in priuilegijs aliquid speciale concedatur, quam in priuilegio exemptionis, quia in primis non intendit præiudicare ordinario, nisi in expressis, vt in iurib. præal. & hoc etiã est de mẽte Host.

d ¶Non creditur. Vide quando credatur testib. non iuraris. per Ias. in repe. l. admonendi. ver. 3. queric. ff. de iureiu. Seb. Sap.

e ¶De testi. Sed gl. notab. in l. non erit, ff. de iureiu. dicit, ꝙ religiosi iurãt per, crede mihi, & ego aliquando dum essem delegatus apostolicus, examinaui religiosos productos in testes, qui promiserunt veritatem dicere, ponendo manum ad pectus. & ille est mos religiosorũ, quia non exprimũt verbum iuro, sed dicunt, ꝙ dicẽt veritatem, ꝑ ouendo manus ad pectus. & ista est forma iuramenti, quod præstant religiosi quando examinãtur in testes, vel alia causa. Alex. de Ne.

f ¶De fide instr. D. Car. se remittit ad constitut. de appel. Ale. de Ne.

g ¶Mini. Sed quid si papa vitat aliquem, an cõmunicantes cum tali incidant in excommunicationem minorem? Inn. dicit quod non, quia esset necesse ad ipsam incurrendam quod nominaretur excommunicatus à superiore, arg. 2. q. 1. multi. & hoc debet intelligi secundum Host. quando est occultus. supra. eo. cum & plantare. §. excommunicatos. Secus si vitaret non simpliciter, sed tanquam excommunicatum, & hoc cõstaret. Et hoc modo potest intelligi ca. si inimicus. 93. dist. faceretur tamen Inn. quod pec cat ille, qui habet in familiarem eum quem videt a prælato pro delictis suis vitari, pro hoc secundum Hostien. præalle. cap. si inimicus. & ca. gra ue. §. de excel. prælator. Ale. de Ne.

h ¶Probanda sunt. Ad hoc multa allegat Ale. in consi. 119. inci. viso testamẽto. 2. vol. Fel. in c. ficut ad osculum. §. de re iudi. Moder. in auth. si quis in aliquo. C. de eden.

i ¶Et instrumenta. Vide Alex. in consi. 123. in c. discussis. col. 3. in 1. vol. Bal. in l. scripturas. C. qui pot. in pig. habe. Fel. in c. ficut. de re iu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de fide instr. & l. in exercendis. C. eod. titu. Respondeo quod verum est, vbi testes deponerent de veritate rei, vt quod fuerint præsentes in gestis contentis in instrumento. secus quando deponunt de tenore instrumenti, nam tunc testes non deponunt de veritate rei, & instrumentum poterat esse falsum. vnde concludendo fm mentē Doct. Dicunt ꝙ quandoque scriptura est de substantia actus, vt in sententia, vel in gratia Papæ. tunc non sufficit quod testes fuerunt præsentes, sed oportet probare, quod scriptura interuenerit, &
a quod fuit perdita. l. testium, in fin. C. de testib. vbi bo. tex.[a] Quandoque scriptura non est de substantia actus, & tunc aut testes non viderunt gesta in instrumento, sed tantum tenorem instrumenti, & oportet, quod probetur perditio, quia potuisset instrumentum esse falsum, si melius sciret cognoscere iudex, quam testis. Quandoque testes interfuerūt gestis contentis, in instrumento, nec scriptura est de substantia; & tunc non est necesse probare perditionem instrumenti, vel quod instrumentum fuerit sine falsitate, sed satis est deponere de veritate rei, quia testes etiam æquiparantur instrumētis, vt sup. Et aduerte quod vbi scriptura est de substantia actus, & testes non interfuerunt actui, sed viderunt tantum tenorem, hoc casu dicit glos. sing. in l. sicut iniquum. supra, de fi. instrum. quam sequitur ibi Bart. & in authen. si quis in aliquo. C. de eden. quòd testes non faciunt plenam fidem, sed semiplenam, ita quod potest deueniri ad iuramentum, quia sicut non creditur notario exemplanti sine authoritate iudicis, ita nec testibus deponentibus de tenore. quod videtur contra hunc tex. & dicta Doc. nostrorū. Et mirandum quod Doct. nostri de hoc non faciant mētionem. sed Bart. vbi supra, restringit hunc tex. quando testes erant maximę authoritatis, vt aduocati, & magni Doct. qui de facili potuissēt deprehendere vitium falsitatis, tunc testes faciunt plenam probationem. & hoc etiam sentit glos. ista, in fi. dum dicit, quod testes debent esse discreti, & testes, qui vitium potuissent cognoscere. & hoc etiam est de mente huius literæ. vbi Papa fundat se super visione sua. & ita loqui
b tur tex. in fi. quod no.[b] † In ea. glos. ibi. si honestus, & notus
9 esset, &c. no. gl. & videtur prima fronte contra l. vnicam. C. de manda. prin. vbi dicitur, quod etiam comiti non debet credi asserenti sine literis se legatum principis. aliqui restringunt illud notabiliter ad Cardinales, sed ista gl. extendit se ad
c quemlibet[c] notorium, & bonum virum. quod no. Et ad cōtrarium credo posse responderi, & erit optima limitatio ad illam, l. quod vbi non tractatur de præiudicio alterius, creditur noto, & probo viro asserenti se legatum sine literis, & ita intellige glos. no. in c. sicut, de sen. excommu. secus vbi in præiudicium alterius, quia, vt legatus, vult deponere prælatum, pro hoc cap. cum in iure. de offic. deleg. † In ea. glo. ibi,
10 per iuramentum, &c. no. sing. gl. ꝙ perditio instrumenti potest probari per iuramentum perdentis. sed Inn. & Io. And. hic dicunt, quod requiruntur aliquæ coniecturæ de perditione, & sic iudex adhibebit aliquam causę cognitionem, ꝙ
d satis placet.[d] † Et in fi. glo. no. eandem glo. ꝙ literæ Papæ de
11 iustitia possint probari per testes, si fuerunt perditæ. Doct. hic multum instant, & concludunt, ꝙ aut fuerunt semel exhibitæ, & præsentatæ in iudicio; & tunc pūt probari per te-
e stes eis perditis,[h] secus si nunquam fuerunt in iudicio exhibitæ. ego tamen tenerem gl. nam si literæ gratiosæ, quæ sunt prę iudiciales aliis, & instrumenta præiudicialia, possunt probari per testes, licet nunquam fuerint exhibitæ in iudicio, fortius literæ iustitiæ, in quibus non potest præsumi falsitas, cum de facili possint haberi. pro hoc cap. pen. de cri. fal. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Text. Et dicit quod tria debet probare. s. rem esse gestam, & scripturam inde confectam & esse deperditam. & hoc tenet hic Io. An. & D. Card. hic, in verbo, nos, in 4. q. ad fi. & Bu. hic. idem dicit Bar. in l. emancipatione. C. de fid. instr. & in l. testium. C. de te. vbi hoc videtur probari prope fi. illius l. Et hoc est intelligendum, secundum D. Car. nisi dolo aduersarij perdiderit scripturam, quia tūc deficit probare solam amissionem vt in l. si de possessione. C. de proba. Ale. de Ne.

b ¶Quod no. Et sic quando testes non deponunt de facto, quod continetur in instrumēto, tria sunt necessaria ad hoc vt ex eorum dictis resultet plena probatio, licet in actu non requiratur scriptura. Primo, quod probetur casualis amissio. Secundo, quod testes deponant de tenore instrumēti. Tertio, quod tales sint periti, ita quod sciuissent discernere an instrumentum fuisset falsum, an verum, aliàs si testes non sunt tales, non inducunt plenam probationē, & ista est doctrina Bar. in locis præall. per Abb. Sic. Sed Do. Car. in prin. c. voluit hoc limitare, dicens, quod fallit in fisco cuius fauore sufficit ad plenam probationem, quod testes sint cōmunes & sic in eo non exigitur quod testes sint periti, alleg. Bar. in l. 2. §. diuus. ff. de iu. fis. Sed ista limitatio non est vera simpliciter. Nam in fisco est speciale, quod si testes deponunt quod aliquis habeat instrumenta ad fiscū pertinentia, quod ipse potest exhibere, & non exhibet, quod præsumitur ea subtraxisse, & præsumitur sibi illa instrumenta nocitura, & ideo faciunt fidem contra eum, & hoc casu est specialitas fauore fisci, vt testes communes deponentes de tenore instrumenti, & quod ille apud quem sunt talia instrumenta, potest, & non exhibet, inducant plenam probationem. & hoc modo loquitur Bar. in d. §. diuus. Sed si probaretur verum furtum instrumentorum, tunc pro quocunque cui instrumenta fuissent subtracta sola amissio probaret, & faceret fidem contra subtrahentem, vel contra eum, cuius dolo instrumenta fuissent subtracta, vt in l. si de possessione. C. de proba. & hoc vult glos. hic, quam signa, quia est magistra. Sed aduerte, licet dixerim testes communes deponentes de tenore instrumenti facere semiplenam probationem, vt dicit hic Abb. Sic. & Barto. vbi supra, secus est dicendum in testibus illiteratis, quia tales nullo modo probant tenorem instrumenti, & hoc sensit glo. in Authen. de tabellion. quæ inc. id est facile. Ex qua ibi colligit An. quod illiteratus est impossibile cognoscere instrumentum publicum, in quo continebatur refutatio Titij. Nam cum sit illiteratus & suo testimonio falsitas redarguitur, & commentum, quia impossibile est sibi vidisse quod continebatur in instrumento, ex quo est illiteratus. & hæc no. Ale. de Neuo.

c ¶Extendir se ad quemliber. Vide quod no. post Do. An. in c. quod super his in fi. 1. col. de fid. instr. vbi ad hoc allegat Spe. in duob. locis. Adde Paul. de Ca. cons. 286. in primo impressis. Bar. Bel.

d ¶Placet. Sed opi. huius glo. tenet Barto. in l. emancipatione. C. de fide instr. vbi dicit, quod sufficit probare amissionem per iuramentum, arg. l. fi. C. de fid. instr. & dicit hoc esse generale in omnib. casib. in quib. scriptura requiritur de necessitate. Sed tutius est tenere opi. Doc. hic, & dic secundū Innocen & Doct. quod nō sufficit probare simpliciter amissionem, sed est necesse probare casualem amissionem, quia si voluntarie amisiset, vel lata culpa, non prodesset ei probare solum tenorem, & quod instrumentum esset sine vitio, quia posset esse occulta falsitas in instrumento, quam prima facie testis perpendere non posset, nec auditur, asserens hanc negatiuam, quod nullum vitium ibi esset, nisi fauore casualis amissionis. Ale. de Ne.

e ¶Eis perditis. Adde quod voluit Anch. consi. 61. Et quid si committitur ꝙ aliquis absoluatur ab excommunicatione, & instrumentum commissionis ostendit, quod est specialiter de excommunicatione, & testes dicunt quod commissio fuit generalis, cui fit danda fides, vide Anchar. cons. 76.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum non tribuit nouum ius, sed antiquum confert, adeo quod si primum non valebit, nec secundum innouatum valeat. 4.*
2 *Rescriptum non faciens mentionem de exemptione, vel exceptio peremptoria partis, non est nullum, nisi sit de stylo curiæ. 5. secus si non faceret mentionem de exceptione dilatoria.*
3 *Renouatio priuilegij, an requirat citationem.*
6 *Excommunicatio lata in illos qui appellauerunt, an liget.*
8 *Impetrans rescriptum, vel offerens libellum, an teneatur probare causam expressam in rescripto.*

CAP. XIII.

1 EX parte. † Innouatio priuilegij, nouum ius non tribuit, sed antiquum confert. hoc dicit quoad titulum. & primo ponitur appellantium conquestio, priuilegij productio, & de ipsius innouatione decisa petitio. in secunda ibi, nos autē ipsius innouatio, & protestatio. Casus literalis. Episcopus Melden impetrauit quasdam literas contra abbatissam, & conuentum Iotrensis ecclesiæ, ad quosdam delegatos, in quibus nulla mentio fiebat de priuilegijs monasterij, quæ ipsum monasterium, & populum Iotren. declarabant ad Romanam ecclesiam nullo mediante pertinere, quorum priuilegiorum episcopus non erat ignarus, coram quibus iudicibus petebat episcopus obedientiam ab abbatissa, & monialibus; & à clero, & à populo Iotrensi subiectionem requirebat, sed cum iudices abbatissam, & moniales valde grauarent, ad sedem apostolicam appellarunt, iudices nihilo minus in abbatissam excommmunicationis, & interdicti, & populum Iotren. interdicti sententias potuerunt. post hæc nuncij monasterij, prædicta & alia coram domino papa retulerunt, ostendentes eidem priuilegium libertatis, & petentes illud priuilegium innouari, dominus Papa propter appellationem prædictam, nuncios prædictos diutius detinuit, tandem cum pro altera parte nullus apparuerit qui defenderet eandem, priuilegium ecclesiæ Iotrensi' concessum innouauit, ita tamen quòd per talē innouationem, ecclesiæ non plus iuris accrescat, quam per priuilegia suorum antecessorum obtinuit, sed vt ius antiquum cō-
2 seruetur. B. † No. 1. ex tex. ar. quod in rescripto impetrato cōtra exemptum, in præiudicium ipsius exemptionis, debet fieri mentio de exemptione, hoc tamen communiter non admittitur, quando priuilegiū est tale, quod causat peremptoriam exceptionem, sicut enim de peremptorijs non est necesse facere mentionem in rescripto, vt in c. 1. de lit. cont. lib. 6. ita nec de huius priuilegio, quia nullum præiudicium ex hoc generatur parti aduersæ, cum saluū ius sibi remaneat opponendi peremptoriam contra impetrantem, & per cōsequens absolutoriam, & condemnatoriam expensarum, ex cus vbi priuilegium causat dilatoriam, ita intellige c. cum ordinē, supra de rescri. hic ergo ponitur narratio partis, & de materia dic, vt plene no. in d. c. cum ordinem. & in c. conti-

turus. 2 natus. eo. tit. vbi per Inn.[a] Secūdo nota. ꝙ ecclesia exempta, populus ipsius ecclesiæ non cēsetur exemptus, nisi specialiter exprimatur, ꝙ clarius probatur in c. per exemptionē, c. 7 ii. li. 6. & dic clarius, vt ibi. † Tertio collige, fm verum intelle-
b ctum c. quod quando innouatio[b] priuilegij fit per eum qui pōt de nouo illud concedere, non est necesse citare aliquē ad contradicēdum ipsi innouationi, nisi velit hoc facere ad cautelam; secus si innouatio fit per inferiorē, quia nō valet tunc transumptio seu innouatio, nisi citata parte, seu præmisso edicto generali, vt no. in c. significauit. de test. & c. fi. de
c fid. instrum. & hoc no.[c] † Vltimo no. finem literæ, ꝙ innova
4 tio priuilegij, nullum ius de nouo tribuit. & ideo si primum priuilegiū, potest probari falsum, fm corruit; etiam si fuit in nouatum ab hēnte potestatē de nouo concedendi; quia in dubio non videtur velle aliquid de nouo cōcedere, sed ius, antiquum, si ꝙ competebat, cōfirmare, vt hic in fi. & in c. cū
d dilecta. de confir. vti. vel inuti.[d] † In gl. 1. ista gl. & sequens, in-
5 quit istas literas nō valuisse, seu fuisse surreptitias, quia non fuerat facta mētio in eis de priuilegio aduersarij. Sed Doct. communiter tenēr oppositum, & dic melius, vt dixi s. primo no. ꝛram ēt si expressisset priuilegium exēptionis, nihilo minus habuisset literas, vel disputaretur de virib. priuilegij. dicit tū Host. ꝙ de stylo curiæ, debet fieri mētio de exēptione, vbicunq; literæ impetrantur contra exēptum, quia alios iudices dat curia contra exemptum, nam contra exēptum non solet deputari ordinarius loci, & hæc ratio cōcludit, vt semper fiat mētio de exēptione, siue impetretur in præiudicium exēptionis, siue non, & si hoc hēat stylus, obseruandus est, vt in c. ex literis, de const. & c. quam graui, de crimine fal-
6 si. sed de iure nō est necesse facere mentionē.[e] † In gl. in hoc
7 specialiter, in fi. Doct. dicunt primā rationē veram, & secūdā non procedere. quia isti qui protulerunt has sententias cēsurę, erant delegati. vnde istorū respectu, nō erant exēpti, se cus in c. ꝛ. prox. quia ibi sentētia fuit lata ab ordinario. Dic etiam ꝙ prima ratio gl. nō est indistincte vera. sed depēdet à validitate appellationis; nam si appellatio erat minus legitima sententiæ valuerunt, vt c. licet, de sen. ex. li. 6. & in c. nō so-
8 lum. de app. c. li. In gl. in ver. nouandū. Alij dicunt ꝙ episcopus hic fuit contumax. sed hæc sol. non placet Inn. quia nō apparet de eius cōtumacia, saltē respectu eius innouationis quia de hac innouatione nulla pēdebat cōtrouersia, sed dicit ꝙ ideo Papa innouauit, quia episcopus non contēdebat
9 de priuilegijs, quasi velit dicere ꝙ episcopus nō contēdebat de priuilegio, sed forte dicebat se præscripsisse. † Et ex hoc forte posset colligi illa limitatio, vt ꝛ. dixi, ꝙ citatio sit faciēdainnouatione priuilegij, vel instrumenti, quando pars contēdit ad validitatē, vel contēdere potest. secus vbi fatetur validitatem. Vel solue, vt dixi ꝛ. ꝙ innouatio hic fuit facta p habentem potestatē de nouo concedēdi, & ista lect. magis applaudet literæ: quia aliæ diuinant. Sed opp. contra tex. nā
10 decebat hic Papa diffinire articulum principalem, Lappella tionē. Sol. causa ista non erat in curia, quia appellatio non fuit recepta à iudicib. nec approbata à parte. de quo dicēdū
11 vt in c. sæpe. & in c. interposita. de appel. † Vltimo Inn. hic q̄-
12 rit de vna quæstione satis quotidiana. Nunquid impetrans rescript ū, vel offerēs libellum, teneatur probare causam, vel demonstrationē expressam in rescripto, vel libello, & pone exēplum in hac litera. Abbatissa impetrauit, expressa causa, ꝙ episcopus vigore commissionis eam molestabat, &c. & concludit, quod vbi intētio libellantis, fundatur super illa causa, vel demonstratione, tūc necesse est illam probare. ita in rescripto si aliter rescriptum non habuisset, secus vbi causa, vel demonstratio principaliter non fundat intētionem libellantis, seu impetrantis, quia tunc non est necesse probare causam, vel demonstrationem, nam falsa demonstratio, non vitiat, vt l. cum tale. §. falsam. ff. de conditio. & demon. se cus est in conditione, vt ibi no. & hoc bene no. quia sæpe accidunt, & veniunt in practica. §

ADDITIONES.

a ¶Item. Vnde dicit Host. quod licet exceptio priuilegiorum non obstet impetrationi rescriptitamen exceptio nascens ex priuilegijs bene obstat, totantum, quod ea non admissa, locus est appellationi, vt hic, secus esset si de ipsis fieret mentio in literis, de præscr. veniens. ver. non obstante. & de resc. cæterum. & c. constitutus. ad quod D. Car. se remittit, & ad cap. cum ordinem. eo. tit. Ale. de Ne.

b ¶Quando innouatio. Vtrum in renouatione priuilegij, sit necessaria citatio aduersarij. & de hoc vide per Do. An. in c. cum dilecta. vbi no. supra de confir. vti. vel inuti. Bar. Bel.

c ¶Nota. tamen & Doc. hic aliter videntur dicere, & dic vt in iurib. alle. per Ab. Sic. Ale. de Ne.

d ¶Inuti. Vade si priuilegium quod innouatur erat reuocatū per aliud posterius, vel contra ipsum erat præscriptum, vel illi renunciatum, vel aliter non valebat, nihil valet innouatio, secundum Doc. Sic etiam est in renouatione inuestituræ, quia dominus renouans inuestituram, non intelligitur vasallo, seu feudatario concedere aliquid noui iuris, sed solū ius antiquum confirmare. Et ideo si possessio feudatarij erat iniusta per renouationem feudi, non efficitur iusta, nisi in renouatione expresse dicatur, quod intēdit feudum renouare, etiam si possessio vasalli sit iniusta. & de hoc est casus notab. in c. 1. per quos fiat inuest. & c. quod no.

e ¶Mentionem. Sed de stylo curiæ, est credendum Host. Doct. authentico, cū de consuetudine attestanti, sit credendum, secundum doctrinam Bar. in l. de quib. ff. de legi. Ale. de Ne.

f ¶Nunquid impetrans. Vtrum impetrans rescriptum, vel offerens libellū, teneatur probare causam expressam in libello, vel rescripto. & vide ꝙ no. Pe. de Ancha. post Io. And. in ca. fi. de lit. contest. in 6. vbi dicit, quod veritatem expresse tenetur probare impetrans, sed falsitatem tacite opponens. Bar. Bellen.

g ¶Practica. Tu autem referas plenius, & magistralius verba Inn. Nam Inn. hic facit regulam no. quod si aliqua qualitas, vel modus in libello exprimitur, & super aliquo istorum fundatur intentio rescriptum conceden tis, vel libellantis, debet illa qualitas, seu modus probari, secus si solum ad declarationem, vel demonstrationem fiat expresio, quia tunc dummodo constet de re, cuius dicitur causa, vel demonstratio, falsa demonstratio, vel falsa qualitas non vitiat rescriptum vel libellum, ff. de cond. & demon. l. cum ita. §. legaui. & §. falsam, secus est secundum Inn. si conditionaliter exprimatur, vt per easdem leges probatur. & ad hoc vide ꝙ no. in c. fi. de præsum. & in cle. vn. de of dele. item dicit Inn. hoc renendū, ꝙ quando in libello aliquid ponitur pro causa petitionis, libellans dēt illam probare. nam cum causa quæ ponitur in libello pro magna parte sit causa ex qua sibi competit ius petendi, nisi probet, succumbit 5. q. 6. actor. Item quia libellus non fuisset receptus, nisi causam sufficienē expressisset, de lib. ob. ca. fi. de causa vere non expressa in literis, remittit se Host. ad c. super literis. de resc. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Libellus potest continere plures articulos, contra eundem, qui possint eadem sententia terminari.*
2 *Condemnatio expensarum potest fieri tam in principio sententiæ, quæ in fine.*
3 *Instantia de iure canonico, non perit per lapsum triennij.*
4 *Episcopus non potest aliquam ecclesiam à sua iurisdictione in totū eximere, etiam cum consensu canonicorum.*
5 *Concessio facta ad mandatū principis, præsumitur metu facta, & ideo potest reuocari.*
6 *Monachus acquirit monasterio, si perseuerat in illo, secus si se transfert ad aliud monasterium, vel ecclesiam.*
7 *Monachus factus episcopus, non soluitur à nexibus regulæ in substantia lib. in certis autem concernentib solennitatem, secus.*
8 *Clericus, vel episcopus, si aliquid vendiderit consanguineis de fructib. beneficiorum, an possint taliter data repeti.*
9 *Ecclesiæ ædificatæ in parochia aliena, sine licentia episcopi, non veniūt destruendæ. sed cedunt commodo episcopali. 17.*
Ius patronatus non quæritur in ecclesia ædificata sine licētia episcopi.
10 *Restitutio in integrum aduersus sententiam petitur hoc modo, dico sententiam nullam, & si qua est, peto aduersus eam restitui.*
11 *Iudex ad quem, si reuocat priorem sententiam ex nouiter actitatis, debet causam exprimere, vt seruetur honor primi iudicis.*
12 *Citatio ad diffinitiuam an censeatur facta ad totam causam.*
13 *Causa an possit committi à sede apostolica monachis, qui sunt in ecclesiis cathedralibus.*
14 *Metus non vitiat actum ipso iure, quando qualitas libertatis non est de substantia actus.*
Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.
Confessio facta calore iracundiæ an valeat.
Confessio extorta per metum an valeat.
15 *Prælatus habens liberam administrationem, an possit aliqua donare.*
17 *Priuilegium vnum non tollit aliud, etiam impetratum super eadem re.*
Clericus dubitans super validitate sui tituli, potest à superiore alium titulum impetrare, non tamen potest ex vtroque agere.
18 *Instrumētum redditur dubium propter rasuras, & propter subscriptiones plurium vna manu factas.*

CAP. XIIII.

VM olim. Habet multa dicta: sed quoad titulū. h. d. Ecclesia vtens duplici, priuilegio exēptionis, licet sit ecumbat ex vno, potest nihilo minus ex alio se iuuare, & obtinere, nec tenetur exemptus promittere obedientiam diœcesano. vigore tamen exemptionis, non potest sine licentia diœcesani ecclesiam construere in loco non exempto, & si exemptus de facto in loco non exēpto cōstruit ecclesiā, cedit iuri episcopi. h. d. Prima pars narrat factum. Secūda, ponit diffinitionē ibi, iudices. Tertia, petitionē monasterij contra suam. ibi tandē. Quarta, ponit sententiā Papæ, & primo interlocutoriā. secundo diffinitiuam, ibi, distinguēs. Casus hic. Episcopus Colubrien. mouebat quæstionē contra monasterium Sanctæ Crucis super subiectione ipsius monasterij, & quibusdā aliis articulis, super quib. impetrauit literas cōtra monasteriū ad iudices delegatos, corā quib. episcopus subiectionē ipsius monasterij, & duo millia marabatinorū sibi restitui petebat, quæ M. Colubrien. episcopus, qui fuerat canonicus regularis ipsius monasterij, dederat ipli monasterio. Petit ēt quasdam ecclesias cum fructibus, medio tempore perceptis

quas

Universidad de Deusto
Biblioteca

quas monasterium authoritate propria fundauerat, præter assensum Colubrien. episcopi,& expensas factas,& faciẽdas in lite. Et lit. conte. inter partes sup prædictis, tandẽ ex parte monasterij extitit appellatũ, pp quod episcopus Colubrien. ad apost. sedem accedens morã fecit ibidẽ longiorẽ . sed qa pro parte altera nullus cõparuit responsalis , fratribus ipsius monasterij mãdauit terminũ prærigendum , in quo venirẽt ad præsentiam suã recepturi sententiã diffinitiuã super priuilegijs,& libertatibus,quæ à Romana ecclesia,& ab M. quõ dam Colubrien. episcopo sẽ habere dicebãt. & sup alijs quę stionibus intentatis ℨ eos ab ecclesia Colubrien. Interim autem liceret vtrique corã abbate de Alchobacia,& eius cõiu dicibus,quibus cã prius fuerat delegata, ꝓponere, & proba re quicquid vellet . & si de partium procederent voluntate diffinitiuam sententiã promulgarent. iudices de consensu partiũ audierunt hinc & inde , quicquid partes proponere voluerũt,& credẽtes sufficienter actũ esse de causa, condem nauerunt monasterium in expẽsis, quas episcopus per qua drienniũ occasione ipsius negocij iurauit sefecisse , infirmã do libertatẽ quã dictus M. episcopus Colubrien. cõtulerat monasterio Sanctæ Crucis canonicorũ assensu extorto per nunciũ regis. Itẽ condẽnauerunt monasteriũ ad restitutio nẽ duorũ milliũ marabatinorũ, quæ M. Colubrien. dederat monasterio. Itẽ iudicauerunt prædictas ecclesias, quas monasteriũ fundauerat sine assensu episcopi'cũ fructibus medij temporis in ius Colubrien. ecclesiæ reuocari,cũ pars Sãctæ Crucis,nec præscriptione,nec alia defensione super hoc potuerit se tueri. Tandẽ procurator monasterij ad apost. se. accedens, proposuit sententiã non valere, nec tenere ; & si etiam teneret,dicebat monasteriũ indefensum, nec priuilegia libertatis exhibita iudicibus fuerunt, & delictum personæ non debet in damnũ, monasterij redundare , vnde petebat ad exhibitionẽ priuilegiorũ de benignitate apostolicæ sedis admitti . Papa vero considerans quod priuilegia illa , non solũ pro libertate monasterij faciebant,sed ius ratione ecclesiæ tuebantur,nã in Romanã ecclesiam ipsio monaste rij redũdaret. ad exhibẽda priuilegia, procuratorẽ admisit, consideratis priuilegijs,& alijs cãæ meritis distinguendo inter libertatẽ, eidẽ monasterio à Romana ecclesia cõcessã, qa consensus capituli extortus fuit in concessione epi. & pagina cõcessionis in aliquot lineis rasuras habebat suspectas, & subscriptiones singulis manibus,subscribentium adnota tas. Aliud scriptũ ꝙ exhibitũ fuit,nullam rasurã habebat, & eadẽ manu conscriptũ,libertatem ab episcopo concessam dominus Papa iudicauit irritã,& tñ quantũ ad hoc sententiam iudicũ confirmando. Verũ quia per priuilegia ante dicta constitit monasteriũ liberum; & exemptũ,& ꝙ tanto tẽ pore fuerat in possessione libertatis,ꝙ alijs cessantibus præscripsisset libertatem illã monasterio concessam , domi. Papa confirmauit,perpetuũ episcopo super hoc silẽtiũ imponendo; per hoc tñ vt in nullo derogaretur sniæ priorũ iudi cũ,cũ ipsi de hac non cognouerint libertate . Pronũciauit ẽt monasterium non teneri ad ius professionis, quod est ℨ rium libertati,non derogando iudicibus delegatis, quibus priuilegia libertatis non fuerunt præsentia . In cæteris vero articulis sententiam pro Colubrien. ecclesia promulgatam

1 confirmauit. B † No. 1. ex tex. ꝙ in eodem libello contra cũ dem,possunt plures articuli diuersi cumulari, & eadem sen tentia terminari. licet effectu tot sint sententiæ , quot sunt

2 articuli,l. etiam,ff. de cond. & demo. † Secũdo not. iudicem in snia posse prius condemnare partẽ in expẽsis , q̃ pronun ciare lup principali. ℨ tñ seruatur. Nã condemnatio expẽ sarum reseruatur in fine sententiæ,& hæc fuit facta in prin cipio. Nota ergo bene,quod ex hac præpositerationе, nullũ

3 vitiũ orit ℨ sententiã † Tertio. no. ꝙ per lapsũ triennij [a] nõ

a perijt instantia de iure canonico. [b] ꝙ bene not.& optime ꝓ

b bat hic,& longe melius P alibi in c. pe de iud. vt patet ibi per

4 quadrienniũ, &c. & dic vt plene dico in d. c. pe. † Quarto no ta. quod episcopus potest cum consensu canonicorũ vnã ecclesiam eximere à iurisdictione sua: sed sine consensu ca nonicorum non potest. Dic tamen melius qd̃ ex toto à sua iurisdictione nõ potest vnam ecclesiam eximere. nam si pos set vnam,ergo posset & aliam,& sic omnes. & sic à se abjece re curam. quod non potest. arg. in l. legatus. ff. de offi. præsid. bene tamen potest eximere in multis. sed quædam sibi reser uare,de quibus dic,vt plene no. in c. cum venerabilis, de re lig. domi. & cap. pastoralis. de donatio. & sic potest intelligi

5 iste tex. † Quinto no. & tene mẽti istum tex. pro reuocatio ne concessionũ, quæ quotidie fiũt per episcopum, & cano nicos ad mãdatum regis , nam talis cõsensus videtur extor tus,& per metum deductus , & ideo põt fieri reuocatio , ꝙ

6 tene mẽti. † Sexto no. ꝙ quicquid acquirit canonicus regu laris,vel alius religiosus, post promotionẽ ad episcopatũ,vel ad aliquã ecclesiam,acquirit secundæ ecclesiæ , ad quã promotus est,& nõ proprio monasterio. vt no. probatur 18. q. 1. c. vno. ꝙ no. pro limitatione iturium dictum, ꝙ omnia ac quirũtur monasterio, quæ habet intrãs tam in re,quã in spe

c vt no. 19. q. vlt. ſ. qua mulier. & in auth. ingressi. [c] C. de sacro san. eccl. & in c. præsentia. de prob. & illa iura procedunt qn perseuerat in monasterio, quia prouenientia postea, etiã de

d quib. habebat spẽ, acquirit secũdæ ecclesiæ, [d] sed an acquisi ta ipsi monasterio sequantur personam, longa est quæstio, & dic,vt no. in d. c. vno, & plenè dico in c. ꝙ à te. de cle. cõiu.

7 † Septimo no. ꝙ regularis factus episcopus,nõ per hoc habi litatur ad habẽdum propriũ , & ad disponẽdum ad libitum de proprietate,remanent ergo substantialia regulæ, licet in quibusdam concernentibus solennitatem absoluatur, vide

e tex. cum gl. 16. q. 1. c. nemo. [e] † Octauo no. ex eodem verbo

8 episcopum non posse magnam donationem facere, etiam monasterio de reb. episcopatus, etiã si sit pecunia numerata ꝙ tene menti. fortius ergo possunt reperi an consanguinei

9 nisi per modũ eleemosynæ. 17. q. 1. quisquis. † Nono no. rec. opt. pro his,quæ dixi in c. 1. de noui ope. nũ. ꝙ ecclesiæ ad ficatæ in parochia aliena,sine licẽtia episcopi, non veniunt destructionẽ, sed cedunt iuri episcopi , vna cum dotib. suis, & intellige sm Inn. & alios, ꝙ cedant iuri ipsius, nõ vt episcop[i] disponat ad vtilitatẽ propriam,sed sicut de alijs ecclesijs, qa habebit ibi ipse collationẽ, & alia iura episcopalia. 14. q. 1. re gẽda. & crederem ædificationem non quærere iuspatrona

f tus, quia in ædificãdo, non habuit episcopi licẽtiam, [f] ꝙ no. ad ꝙ facit ide tex. vbi simpliciter istæ ecclesiæ fuerũt admis catæ episcopo , nec reseruatũ fuit iuspatronatus ædificato rib. nec possunt ædificatores retrocedere,& dotẽ ad eorum

10 vtilitatem conuertere. † Decimo no. practicam petẽdi resti tutionem in integrum adversus sententiam , vt generaliter petatur,proponendo sententiam nullam, & si qua est opor tet petere aduersus eam restitui , & admittitur libellus talis alternatiuus,vt hic patet,& in c. constitutus,de in integ. resti. vbi per

ADDITIONES.

a ¶Per lapsum triennij. Vide Bal. in l. 1. C. de ser. fu. in 2. co. in ver. & in glo. in verſi. monacho, in presenti decr. & c. vide do. de Ro. in antiquis decr. 133. Bar. Bellentz.

¶Triennij. Vide Tely. late in c. venerabilis. col. 3. de iud. & ibi. col. pe. quid in causis summarijs, an currat instantia. & quid in causa appellationis, vbi dicit qui de lapso anno, vel biennio concesso ex causa, cadit appellans a causa. Seb. Sap.

b ¶De iure canonico. Cause nullam habent instantiam. Idem tenet gl. in l. perandum. C. de iud. & gl. in c. pe. ℨ. de iud. & plenius, quam alibi gl. in ſi. de do. & cont. Spe. in ti. de le. §. restat. in ver. item qđ instantia . dic. & c. conſuet. de of. del. & omnes legistæ in differẽter in d. l. ꝓperandum. Vt de dicit ibi Bar. quod Canonistæ seruabunt ius suum in foro suo in re ris ecclesiæ, nos in nostro. Et ita seruatur in pract. Lu. Ro. in l. 2. ff. de re iu. dicit pro ista opi. esse hic text. meliorem de corpore iur. & maxime quod canonistæ non ponderant . Et tñ vides quod iste hic bene ponde rat,& ponderauit etiam in d. c. pen. supra de iudi. in 3. col. Et ſi dicas quod hic forte fuisset renouata instantia , istud diuinare est . Et ſi dicas scire , quæ potuit esse ratio diuersitatis inter ius canonicum : & civi le, vide per istum in c. super eo. 2. supra de appel. in 1. co. Post me cum his,quæ ibi addidi.

c ¶No limitationem ad auth. in gressi. C. de sacro sanct. eccle. cum ſi.

d ¶Adde videndum late Fed. consi. 20.

d ¶Ecclesiæ. Et dicit Io. An. esse casum de hoc in dicto c. vn. 18. q. 1. & propter illũ tex. fuit miratus de domino suo qui disputauit hanc q. [1] locus ob ut prælato,qui erat clericus ſecularis tempore suæ promotionis ad præla turã . Nam iste acquirit sibi quicquid ei obuenerit ex industria sua, vel ex successione,vel alio quocũque modo obueniat, aliter quam instituto ecclesiæ,vt 12. q. 1. episcopi. & c. manifesta. & c. ſeq. & in c. requisiti. de testa. Et in eo quod glo. dicit quod quicquid acquirit post. ſupple, vel confirmationem, & habitam possessionem, imo sm Fed. de Senis in consilio suis. consi. 20. etiam ante habitam possessionem ex quo est episcopus quia in confirmatione perficitur matrimonium spirituale, vt in c. duæ transla. præla. & hoc dicit Fed. procedere etiam in hæreditate sibi delata antequam esset episcopus, quam adiuit factus episcopus. Nam arrestatur tempus quo adiuit,sicut in seruo instituto,qui factus liber hæredi tatem adiuit,acquirit enim sibi,& non domino cuius erat seruus. Inſt. de hær. inſt. §. alienus. & ff. de leg. 2. l. ſi alienus. & in eo quod Fed. de Se. do quitur de religioso promoto ad episcopatum, dicit D. Car. idem esse de cendum de religioso promoto ad ecclesiam parochialem,& ſecularem quia acquirit ille ecclesiæ,vt in præl. c. vn. 18. q. 1. mihil enim habet com mune cum monasterio 17. q. 1. ne pro cuius licet. & quod no. gl. cle. 1. de celeb. miſ. dicit D. Car. in facto ita se consuluisse. & vide etiam nota. in cle de testa. Ale. de Ne.

e ¶c. nemo. Sed iunge gl. in c. ſeq. quod incip. de monachis . quæ optime de clarat,a quibus absoluatur religiosus per promotionem ad ecclesiã ſe cularem. Vide etiam quo ad hoc no. gl. pe. in cl. ſi. de cele. miſ. & vide etiã Bur. & Ioan. de Imo. in cle. un. de supp. neg. præla. qui etiam concludunt quod religiosus promotus ad ecclesiam ſecularem, in subſtantia remanet religiosus, licet à quibusdam absoluatur. quod no. Ale. de Ne.

f ¶Licentiam. Et de hoc vide bonum tex. in ca. nobis. de jure pa. & ibi firmat gl. & Doc. fac. c. auctoritate. de priui. in 6. Ale. de Ne.

a vbi per Inn.[a] & ratio, quia dubietas non depẽdet à facto suo.

11 † Item no. iudicẽ appellationis debere exprimere causam in sententia, qñ reuocat priorem sententiam ex nouiter actitatis, vt cõseruetur honor primi iudicis , & ꝙ prima sententia

b potest pro parte reuocari, & pro parte cõfirmari. [b] Alia nõ colligo, quia leuia, sed prædicta sunt no. dig. In gl. in vers. diffi nitiuã. ibi, processus fuerat ad plenũ, &c. In contrarium facit text. in verũ. interim, vbi datur facultas partib. producẽdi co ram iudicib. quicquid vellẽt. ergo non erat ad plenũ cogni tum de causa. Inn. dicit ꝙ debet ista citatio intelligi ciuiliter, videlicet ꝙ veniant ad audiendam sententiam tempore suo

12 ferẽdam. † Ex quo dicto colligitur notabile dictum, ꝙ valeat citatio ad iudicẽ ad quem , super diffinitiua sententia, ante diffinitum articulũ appellationis, sed hoc dictũ non puto ve rum in quolibet iudice, quia super principali, non habet iu dicẽtionem, nisi in habitu. ergo non potest interim exer ce re arg. in l. obseruare. in fin. ff. de offi. procon. in c. Romana. de offi. ordi. li. 6. Sed põ intelligi. saluando dictum Inn. quod

13 iterat appellatum à diffinitiua, & sic cã appellationis erat in examine principali; & tunc dic ꝙ valet ista citatio ad diffini tiuam, quia valet citatio ad totam cãm, qñ fit de longinquo, ver. plene dico in c. fi. de dila. not. Inno. in c. consuluit. de offi. deleg. vnde citando ad diffinitiuam, videtur citasse ad totam

14 causam. vel dic, quod est speciale in papa, vt possit totã cau sam ad se reuocare, & eam diffinire omisso appellationis [c] ar gumento, vt in c. 1. de app. lib. 6. facit l. iudicii soluitur. ff. de iud.

15 † In gl. in ver. monacho. ibi, præsenti decreto. hodie incipit haberi. Ibi habetur quod prior cõuentualis , etiam obediẽtiarius potest esse delegatus [a] sedis apostolicæ, quia dicitur habere , dignitatẽ. Et ex illa cle. consului aliàs, ꝙ monachis ecclesiarũ Cathedralium, põt pariter fieri cõmisso à sede aposto, vbi re peritur qualitas in monachis requisita, in clericis cãsetur ha bilis, vt patet in cle. & si principalis. & 16. q. 1. sunt nonnulli. & c. Doctos. sed illi cẽsetur canonici ecclesiæ cathedralis. 63. dist. cũcta gl. licet aliud sentit Arch. in d. c. statutum. & vide

16 ꝙ plene dico de iud. c. causam. [c] † In gl. in ver. extorto. in fin. hic melius, ꝙ quando in actu requiritur consensus liber, ita ꝙ qualitas libertatis est de substantia actus, tũc non valet cõ sensus extorta, neq; consensus extortus, quia licet cõsensus, extortus sit cõsensus, nõ est tamen liber consensus, & ideo cõmuniter dicimus, ꝙ matrimonium metu cõtractum est ipso iure nullũ, quia requiritur liber consensus, vt in c. locũ & in c. gemma de spon. & ibi plene dico. vide gl. in c. notifica

17 sti. 33. q. 5. & no. ꝙ vbi qualitas libertatis nõ est de substantia actus, tunc cõsensus extortus per metũ tenet, sed debet agi ad restitutionẽ per actionẽ ꝙ metus causa, vt ff. ꝙ met. cau. torum. & ℨ. ꝙ met. causa. c. pe. in confessione tamen vi de gio. quam nescio alibi, in c. ex literis. de diuor. quod ſi ca

18 † Item no. quam nescio alibi, in c. ex literis. de diuor. quod ſi ca sa,& in confessione extorta per metum aliud forte esset di cendum, vt ſi fuisset facta metu tormentorum. 16. q. 6. ca. 1. & 1. ff. de quæſt. † In gl. in ver. restitutionem. in fi. sed cõtra hoc opp. de c. cæterum. de don. vbi patet, quod episcopus , seu abbas possunt aliqua donare de rebus ecclesiæ. Item præ latus habet liberam administrationem, & pinguiorem, quã tutor, vel curator vt no. in c. quia episcopi. 5. q. 3. & in c. cum dilecti. de ele. Sed circa hoc multum instat Inn. & videtur se fundare super causa falsa, quod habens liberam administra tionem possit donare, quod est contra tex. in c. fi. de of. vica. li. 6. & contra tex. l. contra iuris. ff. de pact. dic, ergo ꝙ præla tus ſecularis, vel regularis, modica donare potest, & ſi hoc habet consuetudo. de quo dicẽdum, vt in illo ca. cæterũ. de. sed magnam donationem facere non potest, ẽt de rebus modicis. etiã ſi vellet donare monasterio, vt probatur hic a perte, saluo casu in c. apostolicæ. de don. nam habens admi nistrationem quantumcunq; largã, non potest donare, pro hoc vitra prædicta. l. filiusfam. ff. de don. & ꝙ ibi no. In glo. in ver. reuocari. ibi etiã ſi sit exemptus, hoc verũ, quando vult ædificare in loco nõ exempto , sed in loco exempto debet habere licẽtiam à Papa, quia ibi est loco diecesani, vt in c. au thoritate. c. ti. li. 6.[a] † Et in fi. gl. intellige, vt ℨ. dixi in notabili

19 bus. ꝙ episcopus reuocabit ad dñm suum, nõ vt lucrifaciat ſi ſi fructus, sed vt de eis disponat, sicut de cæteris ecclesijs

20 suæ diœcesis. [b] † In gl. in ver. dei gratia. in fi. & no. singulariter ex hac gl. & ex tex. ꝙ impetrando sm priuilegium exẽptio nis, etiã ab alio superiore, nõ videtur impetrãs renunciare priori priuilegio super eodẽ obtento; imo potest ex vtroq; priuilegio se defendere. arg. in reg. nullus pluribus, de regu. li. 6. simile no. in c. post electionem . de concessio. præb. quod clericus dubitans de validitate sui tituli, non videtur renunciare impetrando alium titulũ ab alio superiore, imo cautũ est hoc facere, vbi dubitatur de validitate primi tituli,

ADDITIONES.

a ¶Inn. Vide glo. omnino in ca. abbate. quæ inc. videtur quod talis libellus. de re iud. in 6. & de hoc habetur in Spe. de se. prola §. iusta. vers. sed nun quid talis. Ale. de Ne.

b ¶Confirmari. Et vide de hoc in c. Raynutius. & in c. Raynaldus de testa. alia non curo quia vera sed prædicti sunt no. digna. Ale. de Ne.

c ¶Appellationis. Sed Io. & D. Car. transeunt cum Host. idem tenet Bu. qui dicit esse notandum, quod licet iudex ad quem, non debeat cognoscere super principali, ante expeditum art. appellationis, potest tamen ad hoc citare, & citatio arctat, quia intelligitur procedere. Ala. de Ne.

d ¶Delegatus. Adde q̃ posui in d. cl. & ſi principalis. post Io. de Imo. in also. in apost.

¶Delegatus. An causa possit committi monacho, vide Aret. post Abba. põderantem ad hoc illum tex. in c. cum dilecti. supra de accu. Moder. in c. de cernimus supra de iudi. Seb. Sap.

e ¶c. causam. Sed no. istã gl. dũ dicit ꝙ valet rescriptũ si Papa exprimit nomẽ monachus in rescripto. nam sentit ꝙ vbi ex tenore rescripti appareat Papam habuisse notitiã impedimẽti introducti à iure, dicitur scribere, ex certa scientia, & sic nõ videtur necessaria expressio ceræ sciẽtiæ . & hoc tenet expressius gl. in d. c. statutum. in verbo, literarum. & D. Dom. dicit hoc esse no. quia semel propter hoc vidit saluari rescriptum, in quo Papa committebat causam inter Petr. & Martinum Murinensis diœcesis Abbati Sancti Proculi Bononiæ, quia ex quo exprimebat impedimentum, ſ ꝙ actor, & reus essent eiusdem diœcesis, & iudex alterius, videtur certificatus de impedimento, & tollere quoad illam causam dispositionem ꝓ dicti cap. statutum. Item no. gl. in quantum dicit quod Abb. potest esse ꝓcurator sine licentia alicuius, & vide omnino gl. in c. de præsentium 16. q. 1. quæ dicit ꝙ Abbas potest sine alicuius licentia esse aduocatus, iudex vel arbiter, cum habeat monachos in potestate, & non sic in potestate, alicuius. & per illam glo. semel determinaui quod Abbas possit esse executor testamenti absque alicuius licentia, cum habeat velle vel nolle. Nec ob. ca. 2. de testa. in 6. quia debet intelligi de religioso, qui habet in claustro suum superiorem in cuius potestate est. & ita loquitur illud c.

f ¶Calore iracundiæ. Adde pro hoc. ſ. quod confessio facta calore iracundiæ non valet, gl. ſi. in c. ex literis ℨ. de diuor. quam ad hoc pro singulari allegat Lud. Ro. sing. suo 508. in cip. volo commentari, circa medium. ibi quarto, quid in confessione, Gemi. in c. 1. in prin. & ibi Cel. in apost. de ac cu. li. 6. & Fel. in c. Matthæus. ℨ. de simo. & ibi notaui in apost. post istũ, & eundem Fel. in cõſi vero. & melius in c. ſicut ex literis. supra de iureiu.

g ¶Lib. 6. Et pro hoc vide gl. in d. c. authoritate. in ver. apostolicæ quæ dicit ꝙ Papa dicitur diœcesanus exemptorum, sicut episcopus est ordinarius illorũ, qui non sunt exempti, & bene dicit Ab. Sic. quod locus exemptus nõ est locus diœcesani. i. subditus diœcesano. nam loca exẽpta sunt de diœcesi, & veniunt appellatione locorum diœcesis, licet non venians appellatione locorum subditorum. de quo vide gloſſ. nota. in clemen. 1. in ver bo. anni. de excel. prælator. Ale. de Ne.

h ¶Diœcesis. Et hoc probatur 8. di. quo iure. de excep. cum venarabilis. Non ob. cap. præcedens, vbi dicitur quod episcopus in ecclesijs suæ diœcesis, habet omnimodam iurisdictionem, nam debet intelligi quod habet omnimodam. ſ. spiritualem, de of. ord. conquerente. & ita exponit Host. verbum, omnimodam. & cum ipso transeunt Doct. Ale. de Ne.

i ¶Annotarę. Sed. Inn. plura examinat, & Doct. post eum. quæ sunt commissa per Abb. Sic. Et primo, an iste portarius, siue executor datus à rege, habuerit aliquam potestatem cogendi canonicos, & Inn. dicit ꝙ nõ, per c. ecclesia. de cõsti. imo plus, vt , ꝙ ſi executor Papæ sine aliqua cognitione nõ posset parcere. vim inferre, nec de possessione aliqua partiũ expellere nisi hoc esset expresse cõmissum, ꝙ tũ raro , & nõ sine causa cõmitredũ est ff. de iud. l. ſi & de concess. præb. cum nostris. & c. quia diuersitatẽ. Nõ obstat l. à diuo Pio. §. ꝙ ſi super. & §. ſeq. ff. de re iud. quia ibi loquitur de excõicatione iudicitii, quæ habet cognitionẽ. Sed iste tex. loquit in viatore, cuius modicũ est officiũ, l. a diuo pio mãdatũ, & ad referendũ ꝙ inuenerit, vt in l. magis puto. §. ne ramen. ff. de reb. eo. & ex prædictis hęs an executor possit cõpellere, vel executionẽ possessionis facere. Nã aut executor qui hẽt causæ cognitionẽ, & põt aut est, merus, & non põt, & sic habes primũ casum. Secundus casus est, qñ viator. 1. executor extraiudicialis, cui est cõmissum, vt tradat possessionẽ rei, vel ecclesiæ, inuenit illã rẽ, siue ecclesiã siue nullo possessore, ita ꝙ sine violẽtia dare põt. & adhuc dicit Inn. quod non debet dare, nisi ille, qui cã tenet de facto, primo resignet, vel authoritate iudicis appellatur, vel nisi præsentib. partibus lata snia cõtra possessorẽ, tũc videtur ꝙ viator possit tradere possessionẽ, quã alius possider, maxime si sine violẽtia fieri potest, vt in l. ſi. per vim, vel alio mõ, nõ obstat c. cũ nostris, de cõcess. præb. vbi videt, ꝙ de facto primo debet interuenire renũciatio. quia sm Inn. ibi loquit quando interuenit tacita renunciatio tũ, quæ tantũ poterat per excusationẽ, secus qñ lata esset sententia postquã nulla excusatio admicitur, vt in l. 1. C. snìam rescin. non poss. Idem esse dicẽdum qñ expresse interuenisset renunciatio, quia illa non recipit excusationem, & hoc vt sentire Inn. & tenet hic Bur. Tertius casus est qñ mandat alicui ꝙ det possessionem alicuius rei, amoco quolibet illicito detentore. & in hoc Inn. videt concludere, quod talis habet iurisdictionem in notorijs, & eriam in nõ

notorijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

notorijs.sed in notorijs illiciiis poterit procedere,non seruato ordine iuris.Innon notorijs vero,debet seruare ordinem iudiciarium,vt in c.episcopi.de reb.eccl.non alienan.Pro hoc secundum Host.de rest. spo. conquerente.& de hoc vltimo habetur in Spe.de execu.sen. §.2. ver. quid si mandatur.Et de prędicta clausula,amoto quolibet illicito detentore,dic vt in c.cum nostris,de concef.præb.Sed de executione sententiæ, vel ad alios actus contentiosos,dic,vt in c.de cætero,de re iud.& in c.pastoralis. §.quia vero.de of.dele.tene tamen menti verba Inno.hic,cum quo transeunt Docto.de executione vero ad beneficialia,dic,vt in c.fi.de præsup. & in c.fi.de concef.præben.Item Inno.tractat quid si ille qui habuit sententiam pro se,spoliat reum,qui succubuit possessione rei , de qua erat lis.& dubium ex hoc pendet,videlicet an spolia inducat notoriũ,ita quod spoliatus contra quem est lata sententia,debeat repellià petenda restitutione,tanquam ipsa sententia inducat contra ipsum notorium defectũ tituli.sed de hoc dic,vt in c.constitutus.de fil.presby.& in cap.in literis. de restitu.spo.in 6.& per hoc ego omitto verba Inno.hic,& But.qui facit quasdã regulas quo ad hoc . Secundo Inno.quærit cui acquirit monachus , seu alius religiosus.Inn.dicit quod acquirit monasterio, etiam si fit fugitiuus de off.ordi.quanto.imo etiam si stipuletur sibi aliquid dari, vel monasterio,vel etiam personaliter,vel quocunque alio modo contrahatur,semper acquiritur monasterio.ff.de stipulatio.ser. l.siue mihi .Dicitur autem stipulari impersonaliter , quando nulla persona exprimitur cui debet dari. puta si dico promittis dare 10.& tu respondes,promitto, hic enim nullus exprimititur cui fit dandum.Secus dicit Innocẽ. si religiosus stipuletur alij,quia tunc non quærit illi cui stipulatur,quia religiosus non potest quærere alteri quam monasterio,vt seruus non potest alteri quærere quam domino,non quærit etiam hoc casu monasterio,quia non viuit.ff.de stipu.seruo. l.seruus meus.pro hoc quod in c.cõstitutus.de procur.in 1.glo.Et pro hoc apparet quod Inno.æquiparat monachum,seu religiosum seruo.& per hoc legitur communiter dictũ Inno.dicere quod omnia iura loquentia de seruis habeant locum in monachis.& in alijs religiosis profeisis.de quo per Bar.in l.1. ff. de stip.ser. & in l.cum hæredes.§.fi.ff.de acq.poss. Sed Do. Card. dicit, quod Inno. hic non dicit quod omnia iura loquentia de sertis habeant locum in monachis.sed posuit similitudinem inter seruum,& monachũ in modo acquisitionis.sed est etiam differentia inter monachum,& seruum , quã vide c.in præsentia.supra de proba.Sed quæro an ex contractibus monachi obligetur abbas?Innocen.dicit quod sic,sed non in plus quam ei fit à monasterio commissum.Item etiam si non habeat administrationem, adhuc obligatur monasteriũ,sed nõ tenetur efficaciter cũ non habebat monachus vnde soluat,de solut.Odoard.Host.aliter format quæstionẽ, an ex ꝯctu abbatis obligetur monasteriũ,& respondet quod sic.sed non in plus quã extẽdatur administratio sibi committa,arg.§.de fideiuss. qđ quibusdã.sed si non habet administrationẽ,adhuc obligatur.sed nõ cogitur soluere,cum non habeat vnde soluat,de solut.Odoardus, & intelligas Host. in hoc vltimo qđ loquatur in simplici monacho carente administratione,quia hæc verba non conueniunt Abbati quia eo ipso qđ est Abbas,habet administrationem.Et ex prædictis infertur quod si monachus contrahit cum aliquo,contrahens cum monacho obligatur monasterio,sed monasterium non obligatur contrahenti cum ipso monacho,quia monachus potest actionem quærere monasterio,sed non monasterium obligare,vt Inst.de auctо.tut.in prin. Vnde quamuis Abbas ex contractu monachi agere possit, non tamen tenetur rũdere , nisi de eo quod ad ipsum peruenerit.sed contra hoc facit,quia omnis contractus à iure prohibitus monacho nisi interueniat auctoritas Abbatis , seu imperium,vt in c.non dicatis.12.q.1.contractus ergo factus per monachum,nullius est,tanquam factus lege prohibente, vt C. de legi. l.non dubium. & 10. di.vides Sol. secundum Inn.lex & Canon intellexerunt prohibere quod non teneant ꝯctus facti per monachos quantũ ad hoc vt eis aliq̃d acquiratur.sed bene tenent quantũ ad hoc, vt lucrum proueniens ex tali contractu,quæratur Abbati,& per abbatẽ monasterio. Et si dicatur quod sicut monachus acquirit monasterio, ita deberet posse obligare monasterium,vt contrariorum eadem sit disciplina, in cap. cũ omnes.C.de procu.vbi minor ætas prodest minori ,non autem nocet. Nam si litigat valet iudicium inquantũ cõcernit fauoré ipsius minoris, sed inquantũ tangit ipsius prærogatiuam,est omnino nullũ ipso iure . & sic cessat reg.qꝝ quisque iuris,&c.& dicit glosl.Ex quo concludo , qꝝ intelligatur contractus prohibitus monacho carenti administratione,quatenus cõcernit præiudicium monasterij,secus vbi agitur de commodo , quia tunc monachus sine imperio abbatis,põt q̃rere monasterio,& cõtrahere ad vtilitatẽ monasterij,& istud sequitur et Io.Aud.D.Car.& Ba. Item quæro quid de maleficijs monachi,an ex eis,obligetur monasteriũ Inn.dicit quod non,nisi quatenus ad ipsum peruenit.Pro hoc ẽm Host. quia delictũ personæ,non nocet ecclesiæ,vt in capitu.cum venerabilis. de excep.& 16.q.6.si episcopum.& sic.nisi in vtilitatem monasterij versum esset,qa teneretur tũc quatenus esset vertum,arg.ff.si cer. per.l.si & me,& Titium.& ff.de condi.in de.l.nam hoc natura . Tertio quæro qđ si monacho auferuntur res,quas ipse monachus hẽbat distingue,Aut taler res erant monasterij,vel monasterium tenebatur ad custodiam illarum , & tunc Abbas potest agere contra auferentem illas res , sed ipse etiam monachus poterit agere abbate absente,secundum But. arg. l. 1. C.si per vim vel alio.modo.Aut ipectabant ad alium , & monasterium non tenet de perditione, & tunc non Abbas,sed ille cuius sunt res , aget furti,vel rei vendicatione,vel alia actione competenti . & per hoc dicit Inn.quod si monachus,pones quem erant depositæ moritur,abbas nullam habet actionem sed ille cuius sunt res.Nunc videndum est quid de possessione monachi,an acquiratur monasterio.& in hoc dicit Inno.qđ si possessio monachi,est iusta acquiritur monasterio ,ẽt ignoranti etiam si monachus sit fugitiuus,ff.de acquiren.rer.dom.l.1. §. per seruum . secus si iniusta,talis.n.est restringenda.Vnde talis possessio existens penes seruum non acquiritur domino.ff.de acqui.poss.quod meo.§ fin.si tamẽ dominus ratam habet talem acquisitionem sibi acquiritur.ff.de vi.& vi ar.l.idem.§.cum procurator.& sic vult etiam dicere Innoc. de monacho quia quoad acquisitionem, æquiparat monachum seruo . Sed circa hoc quæro,quid si possessio monachi fuit turbata,vel quid,si monachus spolietur,dicit Inn. quod Abbas poterit petere possessionem restitui,qa est ex tali turbatione actio ipsius monasterio.Itẽ Abbate absente, monachus poterit agere,argu.l. 1. C.si per vim,vel alio modo , vbi seruus agit pro reb.domini,quas tenet domino absente.Secundo quæro,quomodo sciretur quem possidere?Inno.dicit quod is qui aliquam rem possidet,presumitur illam possidere,nisi contrarium probetur,arg. 18. quæst.1.c. 1.& hoc dictum communiter sequuntur.Doct.Idem tenet glos.& Bar.in lapulatio ista.§. hic quoque.ff.de verbo.obliga.& Bar.ibi dicit , quod præsumitur possidere etiam ciuiliter ille qui detinet,& idẽ dicit hic D.Car. & sic talis præscribit,cum ad præscriptionem veri dominij sufficiat sola possessio ciuilis,& sine ea non præscribitur vt dicit Dyn.in reg.sine possessione.in vi.& Bart.ff.de acqui.poss.l.3 §.ex contrario.& Bald.& doct. in l.1.C.de seruis fugi.& sic volens probare præscriptionem obtinebit,si probat se retinuisse per tempus requisitum ad præscriptionem, nisi contrarium doceatur,puta quod medio tempore fuit apud alium possessio ciuilis.& dicit D.Card.se ita consuluisse in facto.Nam quidã vẽdidit vnu retẽto vsufructu,cui successit, & vẽditori alius,hæres vero vẽditoris detinuit tempore sufficienti ad præscribendum,consuluit D.Car. quod no præscripserat.Nam vendens retinẽdo vsufructum,retinuit solũ naturalem possessionem,sed ciuilẽ transtulit in emptorem,vt in l. quisquis.C. de do.hæres ergo venditoris non præscripsit, cum ciuilis possessio effet penes hæredem emptoris,ff.de acquiren.ter.domi.l.acquiritur,nisi de per hoc fuit expeditæ gl.Inn.ad quas quotidie fit remissio.Vltimo aduertę,quia Host.dicit colligi euidens argumentum ex hac litera, quod quicunque transcribit instrumentum,vel priuilegium,vel aliud scriptũ vel in publicam formam ea redegit, debet attendere diligenter qualitatem originalis in scriptura subscriptionib. signis, & alijs oib. & omnia quæ iacent pro posse prosequi,& recitare,ita quod de rasura,& lineatura fi fic ibi,& de diuersa subscriptione,& de alijs in transsumpto , faciat expressam mentionem, alioquin si hoc omittit,& dicit quod de verbo ,ad vebrum transcripsit,nullo dempto,addito,vel mutato,vt plerunque fit de facili potest incurrere crimen falsi,de his quæ fiunt à præla. quamo. in Authen.de instrumen.cau.1.respon.coll.6.Cauti tamen notarij solent dicere quod de verbo ad verbum trascripserunt,nullo quãtum ad substantialia addito,dempto,vel mutato , quicquid sit de punctis figuris, vel literis. & hoc tene menti , & melius caderet in princip. huis addi. quia concernit illud quod dicit Abb.Sicu. in fine huius capituli , & hic sufficiant in hoc capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia ecclesiæ.præscribuntur spatio.40.annorum.4.*
2 *Decimæ præscribuntur spatio 40.annorum.*
3 *Hospitalia gaudent priuilegijs concessis ecclesiæ.*
5 *Statuta, & omnia alia fauorabilia ecclesijs , non tolluntur minori spatio.40.annorum.*
6 *Possessio præsumitur semper continuata, probatis extremis , scilicet principio & fine.*
7 *Præscriptio circa vnam rem.an extendantur ad aliam connexam.*

CAP. XIIII.

1 ACcedentibus. † Cõtra priuilegia ecclesiæ minori spatio,10. annõ præscribitur.h.d.secundum verum intellectũ. Primo , ponitur partium comparitio, & actoris narratio.Secundo,iudicium datio, seu causæ commissio.ibi diseretioni.Casus literalis . Monachi Nouiac.in præsentia domini Papæ perebant terrarum decimas cuiusdam loci, & postquam templarij terras illas acquiesierunt, nihilominus monachi,decimas earũ per 40.annos,& amplius pacifice perceperunt.Sed modo de nouo templarij eas subtrahere moliuntur. ex parte templariorum allegabatur priuilegium,per quod de laboribus suis , ecclesijs soluere decimas non tenentur.Mandat Papa iudicibus,quatenus si abbas,& monachi probauerint quod à templarijs decimas de terris prædictis per 10. annos continue perceperunt,sine lite cõpellant templarios ad præstationem ipsarum quia cum tanto tẽpore contra priuilegia sibi concessa,decimas ipsas,soluerint eis,tacite renunciasse videntur,si vero in probatione
2 defecerint absoluatur tẽplarios ab eisdẽ.B. † No.1. ex reg. decimæ præscribũtur spatio 40.ann.ẽt cõtra ecclesiã.nõ. requritur tps dupliceatum,sicut requiritur in seruitute,nõ continua.de quo tamẽ dicẽdũ,vt no.plene in c.de quarta, de prescrip.& in l.si quis diuturno.ff.si serui.ven.& in l.1. C. de
3 & aqua. † Secũdo no. qꝝ etiam hospitalia,gaudẽt priuilegio
a 40.ann.sicut gaudent ecclesiæ,[a] vnde priuilegia fauorabilia concessa ecclesijs , videntur concessa etiam hospitalibus, & pijs locis,ista enim videntur æquiparari,vt in c.requisiti.de testa.firmat Io.And.in c.2.de in inte.rest.lib.6. & Barto.in l.
b omnia.C.de epis.& cleri. [b] Tertio.not.ibi,quod si in probatione defecerint &c. quod præscriptio 40.an. de necessitate probanda est,contra priuilegia ecclesiæ.Et per hunc text.tol litur opinio.qꝝ hic recitatur factum,nam hic Papa mandat istis auctoribus silentium imponi,nisi probauerint præscriptionem

ADDITIONES.

a ¶Ecclesiæ. Idem tenet Abb. in cap. 1. de restitutione in integ. cum multis alle.per Felyn.in cap.de quarta,de præscript.Vide Ale.in consi.210. incalle.per Felyn.in cap.de quarta,de præscript.Vide Ale.in consi.210. incipit. super eo,quod quæritur.in 1.vo.& in consi.211.inc,statuti: accurate respectis.in secundo volumi.Francisc̃um Curtium in consi.20. incip. in nume. Seb.Sap.

b ¶Cleri.Et idem dicendum est in quocunque loco pio, vtin Auch. de nalie §.vt autem.& ibi hoc tenet Ang. Ale.de Ne.

a ptionem 40.annorũ.[a] † In gl.1.in fi.generaliter cum quæritur,quanto tpe tollatur priuilegium ex cõtrauentione, pleno.in c.cum accessissent [b] de consti.& dic, vt ibi dicetur. Sed quoad terminos huius c.licet variæ dentur solutiones, & lecturę quæ potius inuoluunt intellectum,quã vtilitatem afferat,communiter tenetur cõclusio huius gl.qꝝ c.si de tertalit correctũ.nec per falsas solutiones,debemus vitare cor rectionẽ iurium . Conclusio ergo sit qꝝ cõtra priuilegia cõcessentia ecclesijs,non præscribitur minori spatio 40.annorũ.nã hodie contra alia bona ecclesiarum , nõ currit minor præscriptio,vt in auth.quas actiones C. de sacrosc. eccle. de præsc.quasi per totũ . Ideo hodie idem dicẽdum in præscriptio.cõtra priuilegia ecclesiæ,vt hic.Sed cap. si de terra, ideo dicit de præscr.30.an.quia tẽpore illius c. alia bona ecclesiarum,tanto tẽpore præscribebantur, vt in c. sanctorũ , de præscr.sed quia illud fuit immutatum,ideo & istud.† Et item tandem dicit Inn.in statutis & consuetudinib.fauorabilib.ecclesijs,vt non tollãtur minori spatio 40.ann.qꝝ est no tãdi.nam cũ expresse nõ possint isti de ecclesia huic iuri inducto in fauorẽ ecclesiæ renũciare , ita nec vnicã facere cõtrauẽtionẽ arg.in l.præses.C.de transt.sed in præscr.40.an. adest negligẽtia ẽt superioris in patiẽdo ; & illa est inducta , ne rerũ dominia diu sint in cõfuso,& incerto, quæ ratio cessat in vnica cõtrauẽtione.Non ob.c.cũ accessissent,de cõst. quia illud nõ cõcernebat principaliter vtilitatẽ ecclesiæ; imo ex conditione priuilegij,augumẽtabat[a] ibi cultus diuinus,ita in eo pro illorũ.de præb.vnde dicit Inn.& bene, qꝝ ad vtilitatẽ ecclesiæ posset allegari illud priuilegiũ,sed nõ ad vtilitatẽ sin gulorũ.& dic vt ibi plene no.[c] † Vltimo hic aduerte,quia gl. requirit hic in probãda pscriptione , vt sit cõtinuata possessio quolibet anno.& gl.alibi in ca.volumus.16.q. 4. tenet,qꝝ sufficit pbare extrema,s.principiũ pscriptionis,& finẽ, quia medium psumitur.& illam gl.tenẽt hic cõmuniter Doct.& so multũ allegari.[d] Sed tu vide Bar.[e] in l.Celsus.ff.de vsu.vbi post alios legistas dicit,sufficere qꝝ probetur initiũ possessio nis,& allegetur tũc possessio de præsenti, quia qui semel possidet,præsumitur possidere,ex quo allegat possessionẽ ad cõmodum propriũ,vt probatur in l.siue possidetis,ff. de prob. vbi no.qꝝ mihi satis placet ; nã perditio possessionis [f] est valde accedes,cũ requiratur desertio animi, & facta nõ præsumunt,imo semel posita qualitas,præsumit adesse, vt no.in c.semel malus.de reg.iu.li.6.& in c.si forte.de ele. c.li. & in c. fi.de pscr.Et ad istũ tex.põt rñderi,qꝝ pbat cõtinuata possessio,probãdo initiũ,& allegãdo possessionẽ de præsenti.& sic potest intelligi gl.& nõ reprobatur, cautũ tamen est pro re ambo extrema,s.principium,& finem,vt dicit glo.in c. volumus,† In gl.fi.s in fi.Et pro hac solutione gl. potest induci hæc ratio,quod tãtum præscribitur,quãtum possidet, quia sine possessione nõ procedit præscriptio,vt in reg.sine possessione.de reg.iur.li.6.Et ideo quoad alias terras, in qui nulla fuit possessio , non potest dici præscriptio. [h] Non obstãt iura in contrarium allegata in gl. quia ibi priuilegiũ ex toto tollitur,tanquam vnicum,& indiuiduum.nam recipiẽs aliquem in canonicum tanquam vnicum , vltra numerum contractus est ipse numerus ex toto. secus hic.quia non censetur priuilegia,quot possessiones,ex quib. debetur, decima,arg.l.fcire debemus.de ver.obl. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Et est notandum ex hoc tex. quod res transiens ad priuilegiatum, quoad priuilegio priuilegiati.& sic priuilegiatus succedens non priuilegiato, vtitur pro suo priuilegio,vidiftis similem tex.supra e. porro.

b ¶Cum accessissent.Vide ibi per laso.in l.fi.ver.3.principaliter quærit. supra de consti.

c ¶Colligo effectum verborum Inn.Et distingue , quod aut actus reputatus priuilegio,concludit in se tacitam renunciationem , & solus vnius actus potens ad tollendum priuilegium , dummodo contenientes priuilegio,habeant potestatem renunciandi,& hoc modo loquitur c.cũ accessissent,de consti.& c.pro illorum, de præb. & alia iura dicentia quod vno actu tollitur statutum, vel priuilegium . Aut actus non est per se sufficiens ad concludendam tacitam renunciationem validam , vt quia actus de se non est potens, vel persona non est habilis ad renunciandum , & tunc non sufficit vnicus actus, sed requiritur præscriptio, ex qua possit concludi tacita renunciatio.hoc autem sic declarat But. Nam si actus pugnans & repugnans priuilegio , est incompatsibilis cum ipso priuilegio,non potest cadere alia præsumptio, quam renunciationis,& sic per vnicum actum, tollitur priuilegium,& hoc modo loquitur cap.cum ac cessissent,de consti.& c.pro illorum.de præbend. Si vero actus , non est incompatsibilis priuilegio , tunc ex ipso non inducitur tacita renunciatio,quia potest cadere alia præsumptio , quam renunciationis huius enim cap.ex vnica solutione decimarum , non inducitur tacita , renunciatio priuilegij , quia solutio decimarum communiter , fit per vnicum monachum, vnde non videtur conuentus consentire ei quod ecclesia ignorat,vel licet sciat,non præsumitur renunciare voluntarie , vel potius ius suum redimere, quod licitum est supra de simo. dilectus . el Innocen. limitat illud quod dicit , videlicet quod per vnicum actum directo contrarium , & incompatsibilem tollatur priuilegium, vel limitatum . Nam secundum eum secus est de consuetudine , quia si aliqua potestas , vel ius est acquisitum quod consuetudinetur , puta si est introductum quod in certa ecclesia nulli assumantur in canonicos, nisi sint in sacris.Nam tum etiam si eligant aliquem in canonicum, qui sit in minoribus ordinibus , non videntur per hoc renunciare consuetudini in qua diu perseuerauerunt, quia non licet consuetudines infringere, 16.distinct. in his . Idem tenet Hostien. dicens,quod consuetudo non tollitur minori spatio 40. anno. sicut etiam non inducitur minori tempore. de elect.Cumana, & de consue.cap. fina. Eadem enim ratio est in desuetudine, quæ in consuetudine , de consang. & affi. tua. de elect.cum ecclesia.ff. de legibus. l.de quibus. & ff. de sepul. vio. l. 3. §. diuus Pius dicit Innoc. quod siue sint consuetudines , siue constitutiones,siue statuta,vel priuilegia honorabilia, vel vtilia ecclesijs , nunquã intelliguntur renunciare,nec per vnum,nec plures actus , quia eriam si expresse vellent,non posset,C.de transact. l. præses . & ff.de pact. l. contra iuris. §. fina. Nam hoc casu etiam si omnes de capitulo vellent aliquid facere, contra priuilegia, seu consuetudines,seu statuta sua , vnus solus posset contradicere,imo si omnes contraueniant,superior posset, & debet reuocare factum in damnum ecclesiæ,vt in cap. si quis presbyterorum.& in cap.ad nostram.de reb.eccle. non alienan.& in cap. 1.supra de his quæ fi.à ma. par. cap. Secus dicit Innocen. si sint aliqua quibus sit vtile renunciare ecclesię,vel sunt indifferentia. Nam tunc per vni cum contrarium, & incompatibile renunciatur , & hoc modo loquitur capi.cum accessissent. & cap. cum M. de consti. & cap. pro illorum. de præben. Not. bene ex verbis Innocen. quod vbi priuilegium , vel statutum,vel quicquid aliud est acquisitum ecclesiæ , dummodo sit ei vtile, vel honorabile,istud non tollitur per vnicum , nec plures actus contrarios, & incompatsibiles, & sic limitatur supra dicta distinctio collecta ex verbis Innocen.Item no.quod vbi consuetudo.priuilegium, vel statutum, vel quicquid aliud,est ecclesiæ vtile , vel honorabile , non possunt omnes de capitulo,illi iuri expresse renunciare . Nota tertio , quod vbi collegium vel capitulum vult aliquid facere contra consuetudines , vel priuilegia,vel statuta vtilia, vel honorabilia, ecclesiæ , vnus solus potest contradicere , etiam si omnes contentiant , tamen si vergit in damnum ecclesiæ,superior potest,& debet renunciare.No. vltimo,quod per vnicum actum directe contrarium,perditur statutum,vel priuilegium, vel quodcunque aliud ius quod sit vtile ecclesiæ , & illi potest renunciari , etiam si sit indifferens . Dicit vlterius Innocen. quod in casibus , in quibus canonici directe veniunt contra suum priuilegium , & per hoc illud perdunt,licet amplius non possint allegare priuilegium in suum fauorem, vt quia scilicet allegarent damnationem suarum præbendarum tamen nomine ecclesiæ poterunt allegare, siex receptione læditur ecclesia,vt quia propter modicitatem præbendarum,non inueniunt canonicos residentes.& idem dicit in omnibus similibus priuilegijs , quæ sunt fauorabilia ecclesijs , & canonicorum introducta , quia licet vnus renunciet,alius non intelligitur renunciare,& hæc verba Innocen.sequuntur Doct.hic;sed dic,vt plene habetur,vt in c.cum accessissent. supra de const. Ale.de Ne.

d ¶Allegari.Et ex hoc,Butr. sumit præticam probandi clericum continue residere in beneficio , quia sufficit probare residentiam extremorum . Ale.de Ne.

e ¶Bar.Vide Bar.& Aug.in l.vlt.conf.secundum quosdam.vbi hoc dicit Bal. in 1.consi.C.& in d.l.siue possideris.secundum quosdam,vide glo.Dom. Aug.& alios,in ca. cum ad sedem de resti.spolia.glosl. in ca.accedens. de conuer.coniug.& ibi An.alle.no.in ca.ex parte decani. de reser. vide An. in d.ca. ex parte.Abb.in ca. cum olim.el 1.de resti.spolia. Bar.in l. sicut. §.superuacuum.ff.qui.mo. pig.vel hypo.sol. & tex.fin. in ca. cum olim, el 3.de resti.spolia.vbi probatur, quod si semel possedi , præsumor possidere tempore spoliationis , ideo sufficit allegare quod tunc possidebam.Bar.in l.Celsus.de vsur.Bar.in l.admonendi.ff.de iureiu.d. Pe.in ca. fi.de præscr.glo.in ca.cum ecclesia Sutrina.de causa pos.& propr. vbi Abbas,& alij,Spe.de prob.vbi tenet id,quod gl.Sed in ti.de pen. & pos.§.1. ad fi.videtur dicere contrarium.Vide abbatem in d.c.cum olim. el 1. & potest allegari gl.in simili,in c.vni §.fi quis per 30.annos. in ti. si de feu. fue.contro.Sed pondera,quia non videtur , quod non sit opus allegare, quia notorium resultans facto iuris,non est necesse allegare , sed iudex potest secus si resultet ex facto partis,quia posset allegari . Simile quod dicunt omnes in ca. cum apostolica,de his,quæ fi.à præl.quod sufficit al legare,quod concessio fuit facta ante concilium Latera. probando possessionem vetustam.Et vide Ioan.de Imo.consi.9. vbi consuluit , quidam fletit in ciuitate Bononiæ per 10.annos,& erat de castro sancti Petro tempore quo venit ad habitandum Bononiam , illud castrum erat subiectũ ecclesiæ,in medio 10.anno non erat subiectum, sed in decimo anno erat subiectum dicit quod non attenduntur media tempora; vide etiam cap. ex literis.de in int.rest.vbi dicitur olim,& nunc. Vide quæ ad idem dicit Bal.in l.settium.C.de testi.in l.fin.C.de eden.Ang in l. qui sella. §.ruslici. ff.de ser.ru.præd.D.An.in c.literæ.de dila.Matth. de Math. no. 113. facit quod voluit do.Pe.de Anch.c.cum de beneficio.de prœb.li.6.& consi.161. inc.in quæstione ecclesiæ. And. Bar.

f ¶Perditio possessionis.Hanc opin.sequitur Alex.in consi.67. inc. circa primum.in 1.vol.& in consi.113.inc.viso processu.in 1.vo. & in consi.80.in ci.examinato processu.circa princip.in 2.vol.& consi.80.inc.excellentissi.in 5.vol. Seb.Sap.

g ¶Gl.fi.Quia illã gl.sequit Arch.Io.de San.Io.An.& Doc. hic , & plures alij Doctores,quos allegat hic D.Car.& Arch.de quo arti. vide in c.cum ad sedem.de rest.spo. Ale.de Ne.

h ¶Præscriptio.Vnde Inn.dicit,quod si aliqua gens communib & generalib. priuilegijs,quæ habet non vtitur quoad aliqua, non intelligitur renunciare quoad alia,sed quoad illa tantum,quibus non vtitur,vt in l. volũtarie.C.de excu.tut.& in l.2.de his,qui sponte munera subeunt,& l.seq. & ff.de vaca.mun.l.prætor.§.fi. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Exemptus,siue priuilegiatus ratione certæ rei,vel loci,non dicitur exẽptus respectu alterius loci,vel rei.2. 6.*
2 *Priuilegium concessum respectu certæ rei,vel loci, non extenditur ad aliam rem,vel locum 6.*

Capellæ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Capellæ, & capellani istorum dominorū, subsunt iurisdictioni episcopi.
Canonicus an possit habere ecclesiam parochialem.
Priuilegium concessum capellis suis, non extenditur ad capellas postea acquisitas.
Pronomen meum, tuum, & suum, verificatur tantum in præsenti.
Priuilegium exemptionis circa vnam rē, non extenditur ad aliā. 1. 2.

CAP. XVI.

CVm capella. † Ratione vnius beneficij, dicitur ille subiectus, qui ratione alterius est exemptus. hoc dicit. Vel aliter, & melius, exemptus rōne certæ rei, vel loci, non censetur exemptus respectu alterius loci, seu rei. est tex. notabilis, & multum allegabilis. In prima parte ponitur quere la. In secunda prouisio ibi, quo circa. Casus literalis. Capella ducis Burgūdiæ gaudet priuilegio speciali sibi à sede apostolica concesso, videlicet q̄ nullus archiepiscopus, vel episcopus in personas canonicorū ipsius capellæ sententias suspēsionis, vel interdicti, aut ēt excommunicationis audeat promulgare. Quidā canonici ipsius capellæ hēnt ecclesias parochiales, quæ subsunt episcopo Ligonensi, occasione dicti priuilegij dicunt se exemptos in his ēt, quarū iurisdictio ad alios pertinet, vt quamtūcunque grauiter interdictū excedat, nolūt sententiæ ipsius ēpi subiacere. Episcopus significauit hoc dño papæ, vnde mādat eidē quatenus inquantū exēpti sunt rone ipsius capellę, priuilegijs apostolicis deferat reuerenter, sed ratione aliarū ecclesiarū quas ab ipso episcopo habent, vel alias ad iurisdictionē episcopi pertinēt, officij sui debitum in eosdē libere prosequatur. B. † Not. 1. ex tex. q̄ priuilegiū concessum personis respectu certi loci, nō extenditur vltra locū, vnde cēsetur priuilegium potius reale, quā personale. [a] † Secūdo no. & tene menti, q̄ capellę istorū dominorū, & capellani ibidē administrātes, subsunt ordinarijs locorū, & nō magistris capellarū, nā & ipsi domini subsunt in spiritualibus episcopis locorū, vt in c. omnes principes, de ma. & obed. fortius ipsi clerici capellarum, & ipsa capella, episcopus enim fundat iurisdictionē suā in tota diœceſi, & in qualibet eius parte. 10. q. 1. p totum, & 16. q. 7. c. omnes basilicæ. & c. cū episcopus. de of. ord. lib. 6 † Vltimo no. ar. quē posse esse canonicū, & habere ecclesiā parochialē. quod intellige, vt no in c. gratia. de reser. li. 6. c. 1. de cōsue. e. li. & in c. de multa, in fi. de pben. † In gl. 1. ibi. l. cum stipulamur. & c. vbi si stipulor q̄d tibi dare, vel facere, in stipulatione solū venit id q̄ debetur ante tēpus stipulationis, & sic nō extenditur ad id q̄ fuit debitū in futurū. ita videtur diecēdū in proposito, vt priuilegiū concessū monasterio, & capellis suis, nō extendatur ad capellas postmodū acquisitas & huic ꝓrio inhærent. Host. & Io. & cōmuniter seq. pro quo optime facit l. si ita. ff. de aur. & ar. leg. vbi dicitur, q̄ si testator legat vestē suā, vel argentū suū, solū venit id q̄ erat tēpore testamenti. Nā hoc pronomen, meū, tuū, suū, &c. cū sit demonstratiuū, tātū verificatur in p̄senti. Itē facit q̄ ista priuilegia sunt odiosa, tanquā præiudicantia iuri ordinariorū, & ideo restringēda, vt no. in c. cū dilecti. de dona. Et materiā an, & quādo simpliciter dispositio concepta extendatur in futurū. no. Bar. in d. l. si ita. & aliqd in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. & aliqd tangā in c. quia circa. ꝓ. e. vbi bonus tex. In ea gl. ibi, huic decretali contrarium, vī &c. Hæc glo. redit ad tex. vnde non continuatur ad præcedentia, sed opp. ꝯ tex. vt patet ex sequentib. & est vera eius solutio; nā rōne iuriū diuersorum concurrentiū in eadē persona, quis c ensēt diuersō iure, vt in c. olim, & q̄ ibi no. ꝯ. de re iud. & in c. ex literis, de prob. & in l. si consul. ff. de adop. [b] Sed † q̄ro in quo proderit priuilegiū hoc exēptionis respectu capellæ, ex quo alio iure sunt subiecti, Sol. priuilegiū hēt effectū suū si isti canonici delinquāt in loco capellæ, vel est contentio super iuribus illius capellæ. vnde in concernentibus illā capellā, priuilegiū habebit effectum suū, sed si delinquant extra capellā, & sic extra locum exemptum, vt vel conueniantur ratione ecclesiarum parochialiū, poterunt excommuniicari per episcopum loci, quia habens domicilium in vno loco, & prædium in alio loco, ratione illius prædij, potest ibi conueniri, licet aliās non sit subditus illius, vt in c. fi. de foro comp. ita in proposito. Vltimo quæro, an concesso priuilegio in terminis c. vt canonici nō possint excommunicari, nunquid poterunt conueniri corā episcopo. & aliter puniri. Docto. quod sic. nam per hoc nō violatur priuilegiū. imo tacite videtur hoc concedere vno denegato, ar. in c. nonne depressum. & in c. qualis. 25. dist.

ADDITIONES.

[a] ¶Personale. Nam secundum Inn. priuilegium est concessum ecclesiæ nō personis, But. autem dicit quod eo ipso conceditur priuilegium cum adiectione loci, pura canonicis talis loci, priuilegium tale non est mere personale, nec mere reale, sed personale, ad locum nō determinatum restrictum. Sed verior videtur op. Inn. quam communiter tenent Doct. scilicet quod priuilegium intelligatur reale, quia intuitu ecclesiæ intelligitur concessum, sed ratio restringitur solum ad personas ecclesiæ in priuilegio expressas. Ale. de Ne.

[b] ff. de adop. Vide in c. Raynu in gl. antep. supra de testa. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio concessa alicui monasterio, non censetur concessa capellis exemptis ab ipso monasterio. 4.*
2 *Argumentum ab absurdo, validum est in iure.*
Intellectus continens absurditatem est vitandus.
3 *Abbas debet stare immediate post episcopum, & præfertur aliis prælatis citra episcopos.*
5 *Exemptus si delinquit in loco exempto, à quo puniatur.*
Clericus an sortiatur domicilium in loco, vbi habet beneficium.
6 *Forum sortitur clericus coram illo episcopo, à quo suscepit ordines.*
7 *Appellans à sententia abbatis exempti, ad quem debeat appellare.*

CAP. XVII.

EXore. Abbas monasterij exempti pro membris non exemptis, ad synodum episcopalē accedere, & episcopo parere tenet. h. d. Vel sic & melius. † Per exemptionē concessam monasterio, capellæ sibi subiectæ, non censentur exemptæ. hoc dicit. Primo præmittit exordiū. Secūdo narrat factum, & partiū allegationes, ibi, cū igitur. Tertio diffinit, ibi nos. Casus literalis. Inter episcopum Vigoren. ex vna parte, & monasterium Euasen. ex altera quæstio vertebat super subiectione, ac libertate ipsius monasterij. Proposuit monasteriū, q̄ ipsum abbas sua fundatione liberum extitit & exemptū cū capellis suis ad hoc probandū induxit priuilegia Romanorum Pontificum, Celestini, vnum, & alterū Alexandri, & indulgentias Clementis, & Celestini, quorum vsum continuō à longis retro temporibus per testes ostendere nitebatur. Ex parte aduersa respondebatur quod in priuilegio Celestini aliquid vt cōtineri, per quod monasteriū videtur ad iurisdictionē episcopi pertinere, scilicet quod Abbas eiusdem primum locū post Vigorē. episcopū semper obtineat, sed hoc locū habere nō posset in generali concilio, neque in prouinciali, & sic relinquitur q̄ illud intelligitur in synodo episcopali, quare ad eius synodum venire tenetur. in priuilegio vero Alexandri quoddā aliud continetur, p̄ q̄ diœcesanus episcopus, in eodē monasterio iurisdictionē suā; quamuis non in omnibus, in quibusdā tñ retinuisse vī, quia ibi dicitur, q̄ episcopi Vigoren. à fratribus eiusdē monasterij aliqd inuiolate nō exigant, sed his cōtenti sint, q̄ fratres eiusdē monasterij Vigorē. episcopis præstare rationabiliter consueuerunt. per hoc vī quod aliqua de bonis suis abbates episcopis exhibere tenentur. Dominus Papa his, & alijs intellectis, cum à neutra parte sit probata p̄scriptio, sententialiter diffiniuit, quod monasteri um Euasen. liberum est in capite, tanquam prorsus ab episcopali iurisdictione exēptū, & soli Romanę ecclesiæ subiectum, tutela tamen ipsius Archiepiscopo Cantuariū reseruata. In mēbris vero, quæ nō probantur exempta, dicit episcopo sit subiectum, propter quod abbas ad synodū episcopi venire tenetur. & primū locū post Vigorē. episcopū tinere debet, & idem abbas pro ipsis membris non exemptis tenetur Vigoren. episcopo exhibere reuerentiam, & honorem. quibus exhibitis Vigoren. episcopus debet manere contentus. B. Nota primo proœmium tex. quia optimū exemplum exhortatione [a] iustitiæ. & habetur hoc proœmiū vique ad versi. cū igitur Apocalypsis. i. & 19. ca. & ponitur quoad hoc casum materialiter, & expone bis, acutus, id est ab vtraque parte scindens ad modū ensis, & nunc tangens actorem, nunc reum prout cā desiderat, prout facit hic Papa qui partim pronunciauit p̄ actore, partim pro reo. Secūdo nota, quod abbas non exemptus, tenetur ire ad synodū episcopalē. & si ipse est exemptus, & ecclesiæ sibi subiectę non sint exemptæ, quia tunc ratione illarum ecclesiarum tenetur ire. Et generaliter, an, & q̄si abbas teneatur ire ad synodū episcopalē. vide quod legit. & no, in c. quod super his. de maio. & obedi. & 18. di. in palea. quę incipit episcopus. † Tertio no. quod licet arg. à vitatione absurditatis. vnde fugiēdus est intellectus continens absurditatem. ad idem c. in Genesi, supra de elec. † Quarto no. arg. quod abbas debet tenere primum locum inter alios prælatos citra episcopum. nam ratione religionis, & dignitatis sibi primū deferendum est, pro hoc c. i. de præ. &c.

ADDITIONES.

[a] ¶Pro exhortatione. Et vide omnino ad commendationem iustitiæ, postchrum tex. in Auth. vt omnes obe. iudi. prouio. in prin.

[b] ¶De elec. Aut. autem hic colligit quod priuilegia, & rescripta in dubio, debent intelligi, & interpretari, vt ab ipsis excludatur absurditas, ne q̄ absurdum est priuilegium concedi, vt in minori ordine positus præcedentia in sede habeat vltra illos qui sunt maioris ordinis, & dignitate. ad hoc c. statuimus & c. solitæ. de maio. & obe. Ale. de Ne.

ue & quali. facit tamen iste tex. in communi, [a] quia hoc fuit concessum in priuilegiū, ergo secus de iure cōmuni, sed pōt responderi, quod priuilegiū operatur respectu aliorū abbatum ibidem existentiū. [b] Quinto no. q̄ etiam priuilegia ab ea parte producta, quæ prima fronte videntur contraria, debent per diuisionem reduciad concordiā, & sic limita c. impetrari. de fide instrumen. [c] † Vltimo not. quod mēbra monasterij exempti, non gaudēt priuilegio exemptionis cōcesso monasterio. tale enim priuilegiū, odiosum est, ideo aliquate non nō extēdendū, vt dixi in cap. præceden. In gl. in ver. aliqua, in fi. de hoc dic, vt plene no. in cap. pe. de confir. vti. vel inutili. in gl. in ver. quæ non probantur, in fin. & dic, vt not. ꝯ. inc. proxi. † Extra gl. quæritur, ad quid prodest illuc priuilegium respectu monasterij, ex quo respectu membrorū abbas est subditus. Solu. vt dixi in capite præceden. Si abbas delinquit in monasterio suo exempto, non potest puniri per episcopum loci, nec super iuribus monasterij tenetur coram episcopo respondere; sed respectu membrorum tenetur respondere coram episcopo, sicut enim exemptus ratione rerum alibi existentium, potest conueniri per ordinarium loci, vt in ca. 1. de priuile. lib. 6. ita ratione membrorum non exemptorum tenetur abbas respōdere corā episcopo; & sic potest abbas coram episcopo cōueniri, sed ratione domicilij [d] dicit Inn. Secus si ipse est exemptus, & ecclesiæ sibi subiecte non sint exemptæ, vide dicit But. quod quemadmodum testes ab eadem parte producti adiuuantur, & concordantur diuisionem, vt in c. cum tu. supra de rescript. ita & priuilegia ab eadem parte producta. Et idem est dicendum in instrumentis eadem ratione, non ob. c. imputari. eo. ti. quia debet intelligi vbi non possunt aliquo modo reduci ad concordiam.

[d] Domicilij. Multa de domicilio cleri accumulat Fel. in c. dilectus. in 2. vers. 1. conclusio. cum plurib. leq. 3. de reser. vbi multum commēdat, & in prima conclusio. Inn. hic. Seb. Sap.

[e] De iud. Et Inn. ponit exemplum quod clericus ordinarius ab aliquo episcopo inferat iniuriam alicui clerico eiusdem episcopi, & extra ipsius, & vesim. Secus dicit in abbate exempto, quid licet delinquat in clericos Cœcesani, cui debet reuerentiam, tamen coram eo conueniri non dēt, quia non est eius clericus, imo exemptus, licet in aliquo sibi debeat reuerentiam. Et ex hoc no. quod ratione solius clericatus quis possit conueniri coram episcopo, cuius est clericus id est, qui eum ordinauit, licet mutauerit domicilium, & non deliquerit in diœcesi sui episcopi. & hoc dictum communiter sequuntur Doct. sed mihi non placet, quia non dicitur quis ſtbditus, nisi ratione ordinis beneficij, vel domicilij, vt in c. cum nullus. de temp. ord. in 6. si non censetur subditus, ergo non potest conueniri coram eo. sed Doct. communiter tenent opi. Inn. Alex. Imol. Ideo ea prosequere. Et primo quærit Inno. quod si abbas exemptus delinquat in locis exemptis, in personis tamen non exemptis, vt quia est negligens in regimine ipsarum, vel eis iniuriam facit, an diœcesanus possit ipsum punire. Inn. dicit quod non, dicens quod non habet procedendi potestatem contra Abbatem in præmissis, quia isti non sunt modi, per quos diœcesanus acquirit iurisdictionem in personis exemptis. Dicit etiam Innoc. quod in prædictis casibus non poterit diœcesanus ipsum priuare ecclesia non exempta. nec eum suspendere, quia non potest ordinarius hoc facere, nisi cum causæ cognitione, sed non potest cognoscere de peccatis personæ exemptæ, ergo nec contra eam procedere Secundo, quæro, an quando Abbas est exemptus, & membra non exempta habeat aliquam iurisdictionem in membris, pura ecclesijs. Inno. tenet q̄ sic per no. in c. cum ab ecclesiarum. & in c. quanto. de off. ord. & hoc casu præsentabit Abbas clericos prælatis, & fiet vt dicitur ꝯ. e. cum & plāta re. ꝯ. in ecclesijs. & d. capel. mona. c. 1. nisi ecclesię essent iure concessæ monasterio, scilicet quoad legē diœcesanam, quia tunc Abbas instituet, 16. q. 2. c. 1. Idem si Abbas exemptus possideret aliquid in territorio episcopi debet coram eo conueniri coram ordinario, ratione contractus vel delicti, tamen in loco non exempto, vt in ca. 1. eo. ti. in vi. Tertio quid si Abbas est exemptus, & membra etiam sint exempta, sed populus est non exemptus, id est pareciani membrorum exemptorum sunt subditi episcopo. Inno. dicit quod si abbas delinquit in membris exemptis, diœcesanus nullam habet iurisdictionem in eo, vt in c. 1. e. ti. in 6. secus si delinqueret in parœcia non exempta, quia tunc potest puniri ab ordinario, ar. d. ca. 1. e. ti. in 6. Ad quem autem hoc casu spectat institutio, dicit Inn. quod Abbas potest instituere sine episcopo. Bu. dicit hoc intelligendum de institutione non auctorizabili. quia hæc pertinet ad episcopum, vt in ca. cum satis. de offi. ordi. vnde solum institutionem facere poterit, quæ habetur pro collatione, quod intellige, nisi episcopus concessisset Abbati, vt ratione dignitatis suæ, tanquam vicarius episcopi hoc facere posset, vt dicit Inn. in c. 1. de capel. mo. Quis autem in hoc casu debent deponere presbyterum institutum in ecclesia exempta, vbi populus est non exemptus. Inno. dicit quod Papa est adeundus pro depositione, vt in ca. ad hoc, de of. arch. & de sta. mo. ca. cum in singulis. in §. ordinentur. & ca. ea quæ. §. hoc autem. Sed Docto. dicunt, quod iste Abbas est episcopus, & sic de episcopo debet intelligi, & est tex. in ca. vni de ca. mo. in 6. prout ibi intelligi Ioan. And. Sed vbi & populus, & membra essent exempta, tunc Abbas in nullo tenetur diœcesano, & tunc pro depositione adeundus est Papa secundum Butrig. qui dicit, quod Innocen. hoc modo potest intelligi. quod intellige, nisi ecclesiæ essent pleno iure subiectæ, quia tunc Abbas posset deponere. 16. quæstio. 2. ca. 1. & vide supra eo. cum & plautare. §. in ecclesijs. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

CAP. XIX.

EX parte. Receptus sub protectione Papæ, per hoc non censetur exemptus. h. dicit, & secunda pars ibi, nos. Casus literalis. Clerici, vel etiam laici impetrant literas à domino Papa per quas recipit eos cum personis, & rebus suis sub ipsius protectione, queritur vtrum per talem protectionem exempti sint à iurisdictione episcoporum suorum. Respondet Papa quod per tales literas à iurisdictione episcopi non subtrahuntur. B. Nota. 1. ex tex. quod nedum per receptionem sub protectione, eximitur ecclesia. quando recipitur sub protectione, vt in cap. recepimus, supra eod. sed etiam persona singularis, siue sit clericus, siue laicus, quantumcunque exprimantur nomina propria in priuilegio. hoc voluit tex. ibi ex nomine. Ex prædictis tollitur contrarium quod posset formari de superfluitate, quia c. reperimus, loquitur quando ecclesia recipitur sub protectione. hic vero quando persona singularis recipitur. vnde gl. fi. intrat quæstionem. quid ergo operatur tale priuilegium, sed dic, plenius, vt dixi in dicto c. recepimus. [a]

ADDITIO.

[a] ¶c. recepimus. Sed quia hic videtur innui q̄ in priuilegio debeat exprimi propriū nomen illius cui conceditur priuilegium, quæritur an semper requiratur expresso proprij nominis in priuilegio, Et Io. An. & Bu. dicunt q̄ sufficit q̄ exprimantur circunstantiæ indubitatæ, de consan. & af. tua. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si concedatur in proprios vsus aliquib. religiosis, illi non poterunt eius possessionem accipere, siue licentia episcopi. 2. 5.*
2 *Ecclesia potest concedi alicui loco religioso, in proprietatem, & in titulum.*
3 *Dominium transit in ecclesiam ex titulo solo, sed possessio non, nisi corporaliter accipiatur.*
5 *Possessio beneficij concessi in titulum potest accipi absque alia licentia episcopi, sed dari in proprietatem secus.*
6 *Episcopus an possit concedere ecclesias religiosis, vel possint conuertere in suos vsus proprios.*
7 *Ecclesia quando conceditur aliquib. religiosis in proprios vsus, quid cēsetur concessum.*
8 *Ecclesia concessa alicui in proprios vsus, non eximitur à iurisdictione episcopali.*
9 *Ecclesia si concedatur alicui pleno iure, quid intelligatur concessum, vide infra c. quoniam. in 1. no.*
10 *In alienatione prædij ecclesiastici, an requiratur authoritas episcopi loci, vbi est sita ecclesia, an vbi est situm prædium.*
In alienatione rei minorum, requiritur decretum iudicis, vbi sita est res.

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XX.

Pastoralis. [a] †Religiosi quibus à Papa cõcessum est, vt ecclesias eis subiectas possint in proprios vsus conuertere, nõ authorita re propria: sed à diœcesano loci possessionem illarum ecclesiarum recipere debent, nisi in priuilegio aliud ex primatur. hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi, ad qd. Casus literalis. Quidam religiosi, literas obtinent à sede apostolica, in quibus indulgentur eisdem, vt ecclesias suas, in proprios vsus conuertere possint, decedentibus personis illarũ. Quæritur vtrum licet authoritate propria possessionẽ illarũ intrare, vel per diœcesanum episcopũ in illas sunt inducẽdi. Ad hoc respondet papa, quod suo episcopo inconsultato, non licet eis possessionẽ earum intrare, quia per huiusmodi indulgẽtiam episcopali iuri, nihil intelligit derogari, nisi forte in ipsa indulgentia contineatur expresse, q episcopo incõsulto id facere possint. B.No.1. ex tex. ibi ecclesias suas, &c. q religiosi nõ possunt ꝓpria authoritate ecclesias sibi subiectas in pios vsus cõuertere debent ergo in illis ecclesijs instituere rectorẽ, non aũt reditus capere, & in eorũ vtilitatẽ cõuertere, & idẽ in alijs prælatis habẽtibus ecclesias subiectas, vt in d.c.ad aures, de excess. prælat. Idẽ si sunt prioratus mannales. seu reuerẽtiales, vt in cle. ga regulares, de supl. neg. præla. nã hic fuit impetrata indulgẽtia Pa.† Sedo no. ibi decedẽtib. psonis. & c. q cõcessio ecclesiæ in ꝓprietatẽ, nõ ꝓiudicat rectori nũc existenti, fed sortiter effectũ suũ demũ post eius mortẽ, & concor. c. consultationibus, de do. & cle. si vna., de re. eccl. non alie. † Tertio no. q ecclesia q̃nque concedit in titulũ, & hoc est regulare, vt §. de concess. præb. p tot. quandoque cõceditur in ꝓprietatem. i. tanquam quædam ꝓprietas, vt hic. nam religiosi non habẽt ecclesias in titulum, sed habeant eas, vt proprietatem quandam.† Quarto no. quod licet dominium transferatur in ecclesiam ex titulo solo, vt l. si. [b] C. de sac. san. eccles. ijs. & no. in c. 1. de consue, possessio tñ non transfertur, nisi corporaliter apprehẽdatur; quia possessio hẽt plurimũ facti, vt no. in d.c. 2. de consue. fa. in simili. l. cũ hæredes. in prin. ff. de acqui. possess.† Vltimo colligi põt, q dare possessionẽ ecclesiæ concessæ in ꝓprietatẽ, spectat ad epm, secus si datur in titulũ, vt in c. ad hoc. & in c. vt nostrũ. de of. arch.† Sed quæro, nũqd episcopus possit concedere ecclesias religiosis, vt possint conuertere reditus in vsus proprios, dic quod sic, dũmodo interueniat authoritas capituli, & subsit cã. vt qa religiosi sunt multum indigentes, vt probatur in d.c. consultationib. & in c. pastoralis, de donat. facit tex. in d. cle. si vna. [c] † Secundo q̃ritur, qd intelligitur cõcessum, qñ conceditur ecclesia in proprios vsus? dic concludendo post Docto. maxime Inno. q vr concessum regimen ipsius ecclesiæ in temporalibus, & spiritualib. tũ conseruabũt ecclesiã in statu pristino, vnde si ecclesia erat collegiata, dẽt ibi seruari collegiũ. si folebat instituí vnus rector, ponẽt ibi vicariũ, vt qa præsentabunt clericum episcopo, & ipse illum instituet in vicarium perpetuum. & sic regimen ecclesiæ recipiet vicarius ab episcopo; maxime si habet populum ar. in c. extirpandæ. §. qui vero, de præb. & in c. 2. de suppl. ne. præla. & in glo. cle. 1. in versi. ad mensam. & de excess. prælat. Ex causa tamen, cum authoritate episcopi potest commutari status ecclesiæ in alium vsum, magis Deo acceptũ, vt puta olim ecclesia habebat populum, & plurimos canonicos; nũc deficit populus, ponerit statui, vt diminuatur numerus canonicorũ, & reditus conuertantur in vsum piũ [d]. consequũtur ergo religiosi ex hac donatione, vt reditus supfluos possint cõuertere in ꝓpriũ vsum, & qñdoque solẽt deducere certã portionẽ pro vicario, & q̃nque reditus oẽs dimittere vicario, certã portionẽ sibi reseruantes, de quo in c. monachis, & cap. auaritiæ, de præb. & cle. 1. de iure pa. sed vbi ecclesia est connexa mensæ eorum, & pleno iure est subiecta, tũc nõ tenẽtur ponere vicariũ ibi perpetuũ, sed sufficit ponere rectorẽ temporalẽ, quẽ possunt ad libitũ reuocare. de quo vide gl. in cle. 1. de excess. prælat.† Ex quibus, & ex tex. no. q per hanc concessionem factam in proprios vsus, non eximitur ecclesia à iurisdictione episcopi, vt ꝓbatur hic in fin.† Sed q̃ro qd si concedat ecclesia religiosis pleno iure, [e] qd intelligatur concessũ? Sol. dicit Inn. q est cõcessum regimẽ in spiritualibus, & tẽporalibus, vnde habebũt ibi ipsi iura quasi episcopalia, vt no. ꝑ. c. quoniam. sed non possunt cõuertere fructus in vsus proprios, sicut episcopus, qui habet ecclesiã subiectam pleno iure, tamen non capit fructus pro vtilitate ꝓpria. sed si donator recepisset fructus pro vtilitate propria, & postea concessit pleno iure, videtur etiam cõcessisse quoad fructus, vt sic fiat largissima interpretatio quoad donatorẽ, [f] ar. in c. pastoralis. de do.† Vltimo quæro de quæstione quotidiana, & no. pone quod ecclesia [g] donata sit in vna diœcesi; doantor vero est in alia, imminet alienatio p̃dij ecclesiæ donatæ, quis episcopus interponet authoritatem in hac alienatione? Inno. dicit quod episcopus ecclesiæ donatæ, quia ecclesia est subiecta, vt hic; secus die, [h] vbi ecclesia habet prædium in alia diœcesi, quia tunc in alienatione illius interuenit authoritas episcopi, vbi ecclesia sita est, non vbi prædium est situm. ar. 1 2. q. 2. sine exceptione, cum similib. & hæc est prima opi. in materia. aliam opi. sentit gl. 17. quæst. 4. in vltionibus, vt interueniat authoritas episcopi, vbi p̃dium est situm. arg. in l. si prædium. C. de prædi mi. vbi si alienatur prædium pupilli existẽtis in alia iurisdictione, interuenit authoritas illius præsidis vbi prædium est situm. de hoc etiam per gl. 10. q. 2. casellas. ver. duo. Tertia opi. potest elici in simili ex dictis Cy. post Io. de Are. in l. si prædium, vt sufficiat authoritas cuiusue episcopi, per d. l. si prædium, coniuncta l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eorum. Quarta opin. est, vt ad cuiuslam interueniat authoritas vtriusque. arg. in l. iurisperitos, §. cum oriundus. ff. de excu. tuto. Ioan. And. ponit aliam opinio. vt de necessitate interueniat cõsensus vtriusque, quia interest episcopi loci, vbi ecclesia sita est, ne ecclesia depauperetur; & sic diminuantur iura episcopalia. Item interest episcopi, vbi prædiũ situm est, cum habeat prædium subiectũ, & ne ipsius possit coram eo cõueniri. D. An. tenet op. q sufficiat authoritas epi, vbi ecclesia sita est. quicquid dicatur in alienatione rei minorũ. & est opi. Inn. credo opi. Inn. ꝑ dere quoad vtrunque dubiũ, vt in alienatione rei ecclesiæ donatæ, interueniat authoritas episcopi ipsius ecclesiæ, per tex. optimum. in c. 2. de reli. do. & per text. hic in fi. Si vero prædium est situm vbi est ecclesia: tunc sufficit qđ intercessat authoritas ꝓ

ADDITIONES.

a ¶Pastoralis. Allegatur ille tex. ad hoc, quod verba importancia libertatem non operantur secundum effectum suum, quod tertium, sed solum iuter eos, de quibus dispositio loquitur, & quoad tertium seruatur ius commune. ita ad hoc alleg. Imo. in c. 1. de const. refert ibi fed. vel si. sed circa hoc, & similia. Seb. Sap.

b ¶L. si. Vbi no. Bar. circa fi. in pe. q. quod omnibus casibus, in quibus traditur dominium ipso iure sine traditione, nunquam tamen transfertur possessio, quod limita verum, nisi ex titulo vniuersali accedente possessio, tunc enim non solum dominum, sed etiam possessiones iure transferuntur. l. si adoptauero. ff. de preca. est gl. reputata sing. in c. si qua mulier. de q. vii. & Bar. expresse in auth. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. Cano. in præsentia, de proba.

c ¶Vna. ista est Doctrina Host. & communiter Doc. sequuntur. dicit tamen Host. quod debet seruari congrua portio vicario in instituendo, siue concessio fiat à Papa, siue diœcesano, de præb. extirpandæ. cum simil. Alexander. de Ne.

d ¶Pium. Supple, vbi magis fiat seruitium Deo, quam ibi, vbi primo erant, secundum Inno. qui etiam dicit quod si episcopus nollet consentire, ad superiore agatur, arg. in c. nullus. de iurepa. & idem tenet Host. & Doc. per no. in c. ante. de consue. & in c. cum omnes. de const. & in c. prohibemus. de censi. Ale. de Ne.

e ¶Pleno iure. Vide Abb. in c. cum inter. de re iud. & Car. in cons. vlt. in fin. de don. cum multis, per Fel. in c. auditis. ver. item inquantum abbas. facit pra de præsci. Ab. in dispu. inc. duo clerici. Seb. Sap.

f ¶De do. Innocen. dicit plenius & clarius quam Ab. Sic. vnde dicit ipse, quando ecclesia subijcitur alicui ecclesiæ pleno iure, quod per hoc illi subiecta in spiritualibus, & temporalibus, non tamen quod conuertat in proprios vsus. Concedens enim, videtur cõcedere omnia, per quæ dicitur, quod sufficiat authoritas cuiuslibet ipsorum, cum potestas huius authoritatis imponendæ, surgat à iurisdictione, & verum sit dicere, quod vterque sit iudex, allegat no. per se, in c. dilectus. in 2. opi. supra de refer. & in c. sane. in 2. op. supra de foro com. Sed tu quoad alienationẽ, rei minoris, tene opi. Iac. de Are. & Cy. in d. l. si prædiũ, C. de p̃dijs mino. l. q sufficiat authoritas vtriusque iudicis, s. vel illius iudicis cui pupillus est subditus, vel illius, sub cuius territorio est sita res, quæ est alienanda. & hoc probatur in d. l. si prædium, iuncta l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eorum. quia in l. si p̃dium. dicitur, quod sufficit authoritas iudicis vbi est sita. res. & in l. magis puto, dicitur, quod sufficit authoritas iudicis qui habet personam pupilli subditã. facit. l. fi. C. de præscri. long. temp. vbi iudex domicilij, & iudex rei litigiosæ potest ferre sententiam super re, non ob. l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excu. tu. quia ille §. loquitur in casu diuerso. nam persona minoris ibi erat subdita vtrique iudici, vni ratione originis, alteri ratione domicilij, & habebat res in territorio vtriusque iudicis. vnde vterque iudex debet dare curatorem, ex quo persona pupilli æqualiter est subdita vni, sicut alteri, & ita m opi tenet Bald. in l. 1. C. de contrahend. empt. & assignat rationem, quia corã quolibet iudice minor potest conueniri, & quilibet in ipsum habet iurisdictionem. ergo & etiam quilibet potest decretum interponere, quia illud decretum æquiparatur sententiæ latæ in actione reali quod intelligit Bal. quantum ad forum metiendum, non quantum ad appellandum, quia à tali decreto conuentionali non appellatur sed in integrum restitutio est necessaria, vt in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minо. dicit tamen Bal. quod cautius est, vt vterque decretum interponat, vt d. l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excu sa. tuto. Quoad alienationem rei ecclesiæ, tene opin. Inno. quam tenet Bal. in l. 1. C. de contrahen. em ptio. dicẽs quod in ecclesia non attenditur locus vbi res est sita, sed diœcesanus ipsius ecclesiæ. Inno. hic assignat rationem, quia res vbi sunt positæ, sunt sub cura diœcesani ne alienentur, & est quodam modo quidam genus curatoris ecclesiæ, & per hoc dicit quod eius authoritas est necessaria, & quod non sufficiat authoritas episcopi vbi res est sita, argumen. ff. de solutio. l. quæro. Sed quæro de aliquibus. Et primo, an ille cui data est ecclesia in proprios vsus, possit vendere, vel pignorare possessiones ecclesiæ, cui facta est donatio? Inno. dicit quod non; dicit etiam quod si qua re linquitur huic ecclesiæ, conuerti debent in eius vtilitatem. facit quod not. de sep. in nostra. dicit etiam Inno. quod cauere debet sibi prælatus cui facta est donatio, quod si accipiat mutuum nomine ecclesiæ huius, conuertat mutuum in eius vtilitatem, quia aliter de bonis eius, non folueretur debitum, & prælatus qui hoc non facit, lacrilegus est, arg. 18. quæstione. 3. per totum. & per episcopum punietur. nam ad officium episcopi pertinet, quod hoc fieri faciat, de excep. cum venerabilis. de puer. cum olim. Secundo quæro, quid si detur priuilegium religiosis super decimis, vel possessionibus conuertendis in vsus suos. Inno. dicit dicendum quemadmodum dicitur hic de episcopis, tamen secundum eum ecclesia cui est facta cõcessio, videtur habere dominium, vel quasi, none apprehensionem, C. de sacr. eccl. l. fi. & in c. 2. supra de consuetu. si autem sua authoritate possessionem intrarent, possunt cogi ad restitutionem possessionis per interdictum, vnde vi, ad hoc facit. ff. de vi, & vi armata. per totum. & ff. de cond. triti. l. 2. & per totum. Et dicit quod habet locum actio trituaria in omnibus reb mobili. siue immobil. excepta pecunia numerata, ad quam non datur, vt dicit gl. & tex. ff. de condict. triti. l. 1. & ca. reintegranda. 14. q. 1 Inquantum autem dicit Inno. quod si sua authoritate intrarent, possunt cogi ad restitutionem possessionis, intelligit Host. de possessione, quam nunquam habuerunt, vel amiserunt, quam si ingrediuntur authoritate propria, maxime violenter quando que cadunt à suo, C. vnde vi. l. fi quis in tantum. 16. q. 6 placuit. & cum hoc transeunt communiter Docto. Butri. autem dicit esse notandum ex verbis Inno. quod in ecclesiam, vel monasterium non transit possessio si ne traditione, licet ex solo contractu vel titulo. absque aliqua traditione transeat dominium, vt in l. fi. C. de sacr. sanct. eccl. de quo plene, in c. 2. de consue. & in c. cum venissent. de restitu spolia. Tertio quæro, an episcopus retineat aliqua iura in ecclesia donata in proprios vsus, Inno. dicit quod episcopus habet visitationem, institutionem, & procurationem, & breuiter omnia spiritualia, & omnem iurisdictionem, supra e. cum & plantare. §. in ecclesijs. Item Docto. opponunt de ca. in his. infra. eodẽ & pro solutione aliqua dicunt, quæ videbitis in d. c. in his. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

authoritas episcopi, vbi ecclesia est sita, quia ad episcopum a spectat cura ecclesiæ vna cum dote sua. [a] 10. quæst. 1. nouerit. & 16. quæst. 6. cap. 1. in fi. vbi bo. tex. caurum est tamen ha b bere authoritatem vtriusque [b] gl. nihil habent, quia non tetigerunt materiam ea.

ADDITIONES.

a ¶Dote sua. Vide ad hæc And. Si c in c. 1. supra de reb. eccl. non alie. vbi post Inn. ponit præmissam quæstionem. Seb. Sap.

b ¶Vtriusque. Sed Bar. in l. magis puto. §. illud, tenent opi. Io. An. f. q requiratur authoritas vtriusque episcopi. Sed D. Car. hic, in fi. 7. q. dicit, quod verius sibi videtur, quod sufficiat authoritas cuiuslibet ipsorum, cum potestas huius authoritatis imponendæ, surgat à iurisdictione, & verum sit dicere, quod vterque sit iudex, allegat no. per se, in c. dilectus. in 2. opi. supra de refer. & in c. sane. in 2. op. supra de foro com. Sed tu quoad alienationẽ, rei minoris, tene opi. Iac. de Are. & Cy. in d. l. si prædiũ, C. de p̃dijs mino. l. q sufficiat authoritas vtriusque iudicis, s. vel illius iudicis cui pupillus est subditus, vel illius, sub cuius territorio est sita res, quæ est alienanda. & hoc probatur in d. l. si prædium, iuncta l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eorum. quia in l. si p̃dium. dicitur, quod sufficit authoritas iudicis vbi est sita. res. & in l. magis puto, dicitur, quod sufficit authoritas iudicis qui habet personam pupilli subditã. facit. l. fi. C. de præscri. long. temp. vbi iudex domicilij, & iudex rei litigiosæ potest ferre sententiam super re, non ob. l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excu. tu. quia ille §. loquitur in casu diuerso. nam persona minoris ibi erat subdita vtrique iudici, vni ratione originis, alteri ratione domicilij, & habebat res in territorio vtriusque iudicis. vnde vterque iudex debet dare curatorem, ex quo persona pupilli æqualiter est subdita vni, sicut alteri, & ita m opi tenet Bald. in l. 1. C. de contrahend. empt. & assignat rationem, quia corã quolibet iudice minor potest conueniri, & quilibet in ipsum habet iurisdictionem. ergo & etiam quilibet potest decretum interponere, quia illud decretum æquiparatur sententiæ latæ in actione reali quod intelligit Bal. quantum ad forum metiendum, non quantum ad appellandum, quia à tali decreto conuentionali non appellatur sed in integrum restitutio est necessaria, vt in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minо. dicit tamen Bal. quod cautius est, vt vterque decretum interponat, vt d. l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff. de excu sa. tuto. Quoad alienationem rei ecclesiæ, tene opin. Inno. quam tenet Bal. in l. 1. C. de contrahen. em ptio. dicẽs quod in ecclesia non attenditur locus vbi res est sita, sed diœcesanus ipsius ecclesiæ. Inno. hic assignat rationem, quia res vbi sunt positæ, sunt sub cura diœcesani ne alienentur, & est quodam modo quidam genus curatoris ecclesiæ, & per hoc dicit quod eius authoritas est necessaria, & quod non sufficiat authoritas episcopi vbi res est sita, argumen. ff. de solutio. l. quæro. Sed quæro de aliquibus. Et primo, an ille cui data est ecclesia in proprios vsus, possit vendere, vel pignorare possessiones ecclesiæ, cui facta est donatio? Inno. dicit quod non; dicit etiam quod si qua re linquitur huic ecclesiæ, conuerti debent in eius vtilitatem. facit quod not. de sep. in nostra. dicit etiam Inno. quod cauere debet sibi prælatus cui facta est donatio, quod si accipiat mutuum nomine ecclesiæ huius, conuertat mutuum in eius vtilitatem, quia aliter de bonis eius, non folueretur debitum, & prælatus qui hoc non facit, lacrilegus est, arg. 18. quæstione. 3. per totum. & per episcopum punietur. nam ad officium episcopi pertinet, quod hoc fieri faciat, de excep. cum venerabilis. de puer. cum olim. Secundo quæro, quid si detur priuilegium religiosis super decimis, vel possessionibus conuertendis in vsus suos. Inno. dicit dicendum quemadmodum dicitur hic de episcopis, tamen secundum eum ecclesia cui est facta cõcessio, videtur habere dominium, vel quasi, none apprehensionem, C. de sacr. eccl. l. fi. & in c. 2. supra de consuetu. si autem sua authoritate possessionem intrarent, possunt cogi ad restitutionem possessionis per interdictum, vnde vi, ad hoc facit. ff. de vi, & vi armata. per totum. & ff. de cond. triti. l. 2. & per totum. Et dicit quod habet locum actio trituaria in omnibus reb mobili. siue immobil. excepta pecunia numerata, ad quam non datur, vt dicit gl. & tex. ff. de condict. triti. l. 1. & ca. reintegranda. 14. q. 1 Inquantum autem dicit Inno. quod si sua authoritate intrarent, possunt cogi ad restitutionem possessionis, intelligit Host. de possessione, quam nunquam habuerunt, vel amiserunt, quam si ingrediuntur authoritate propria, maxime violenter quando que cadunt à suo, C. vnde vi. l. fi quis in tantum. 16. q. 6 placuit. & cum hoc transeunt communiter Docto. Butri. autem dicit esse notandum ex verbis Inno. quod in ecclesiam, vel monasterium non transit possessio si ne traditione, licet ex solo contractu vel titulo. absque aliqua traditione transeat dominium, vt in l. fi. C. de sacr. sanct. eccl. de quo plene, in c. 2. de consue. & in c. cum venissent. de restitu spolia. Tertio quæro, an episcopus retineat aliqua iura in ecclesia donata in proprios vsus, Inno. dicit quod episcopus habet visitationem, institutionem, & procurationem, & breuiter omnia spiritualia, & omnem iurisdictionem, supra e. cum & plantare. §. in ecclesijs. Item Docto. opponunt de ca. in his. infra. eodẽ & pro solutione aliqua dicunt, quæ videbitis in d. c. in his. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

non seruabant, quæsiuit episcopus Tripolitanen. vtrum ipse cũ capitulo suo illud debeat obseruare. Respondet Papa q excessus illorũ, illis non præbent licentiam delinquendi, sed prædicti fines priuilegiorũ suorum excesserunt. violando interdictũ. q pro eis fuerat promulgatum, episcopus, & capitulũ prædicti, in pœnam præsumptionis illorum, quamdiu ipsi non seruauerint interdictum, de licentia domini papę celebrent, ne videantur de aliorum fletu ridere. B.† Not. 1 1. ex tex. q pp delictũ particularium personarũ, potest tota ciuitas subijci interdicto, ad idem c. nõ est, de spon. & hoc solet fieri, quando personæ particulares, de facili non possunt corrigi, nã tunc subijcitur tota ciuitas interdicto, vt inducãtur illæ personæ ad emẽdam. Secũdo no. quod delictũ vnius non præbet alteri licentiam delinquendi. nam non minus ardebunt, qui cum multis ardebunt. 2. quæst. 1. multi. Sed opo. nam videtur ista litera sibi contraria. nã primo ponit q excessus istorum templariorum non præbent alijs licentiã excedendi; & tamen in fine dat licentiã alijs celebrandi, si illi violauerint interdictum. Sol. Vin. & communiter Doc. intelligunt literam, vt ponat duos casus. Primus, quando interdictum fuit latum ꝓpter delictum templariorum. tũc. n. licet ipsi non obseruent, alij tamen tenentur obseruare; & ita loq tur prima pars. Aut interdictum fuit latum in fauorem ipso 2 rum, & habet locum secunda. † Et sic ex prædictis, & ex tex. colligitur differentia inter propter, & pro. nam ꝓpter eos, fertur interdictum, quando propter eorum delictum, ꝓ eis a vero, dicitur ferri, quando in eorum fauorem. [a] Sed quæritur, quando ipsi dicantur violare interdictũ, nũqd sufficiat vna persona? Doc. q nõ, sed requiritur q maiores violent, seu maior pars corũ. ar. in c. fi. de proc. & oportet q habẽt b animũ pseuerandi, & hoc põt percipi ex actibus eorum. [b]

ADDITIONES.

a ¶Fauorem. De quibus dictionibus vide in c. fi. supra de donat. sed D. Card. dicit, quod licet aliàs distinguãtur prædictæ dictiones, tamen ponuntur hic pro eodem, patet in litera. Sed tu dic, quod imo iste tex. facit differẽtiam inter prædictas dictiones. Vide intelligẽ istum tex. vt dicit Abb. sic. qui dicit quod cessante hac licentia, violans est irregularis. de excess. præla. cap. fina. Dicit tamen D. Car. quod non solum illis fuit concessa gratia per istum tex. sed etiam hodie liceret in simili, casu, quia lex debet esse generalis, vt in c. 1. de constitu. & hoc sentit etiam Abb. Sic. hic, in 2. summario. Sed quæro quis dicatur violare interdictum? Vinc. rẽspondet, qđ dicitur violare, quando fit celebrato, & in casu non permisso, & vltra quam semel in anno, infra eodem. vt priuilegia. Secundo quæro de intel lectu literæ. vbi quãdiu violauerint Vinc. exponit. i. quamdiu depositorũ aium violãdi, ita quod appareat per interpositionem aliquorum actuũ Nam violare dicuntur, licet non continue celebrent qualibet hora diei, forte, quia intendunt alijs. ad hoc, de cle. non resid. ex parte. & cum vtro que dicto cõiter transeunt Docto. Vnde But. dicit quod si templarij desinunt à celebratione, ita quod faciunt aliquem actum, per quem appareat quod amplius nolunt rumpere interdictum, sed cessare, alij statim desistere debent à ruptura huiusmodi interdicti. & dicit hoc apparere ex verbis decr. Si autem non apparet aliquis actus, per quem appareat intẽtio eorum quod velint seruare interdictum, licet aliquanto tempore de sistant, non per hoc alij tenentur cessare à ruptura, quia non semper celebrare possunt. Vnde oportet quod expresse conflet q volunt desistere à ruptura interdicti. & dicit hoc tenere Docto. & tene menti, quia facit ad multa, puta, quando talis sic fecerit, vt quamdiu studuerit, vel quandiu legerit, & sic de singulis. Ale. de Ne.

b ¶Eorum. Sed an illud quod hic dicitur habeat locum in excommunicatione, vel suspensione, Vin. dicit quod non, dicens, quod licet templarij, vel hospitalarij communicent excõicato vel suspenso, pro ipsis nõ per hoc licet alijs cõicare, vt in c. cum desideres, de sente. excomm. Nam hoc est ius singulare, & loquitur specialiter in sententia interdicti. vnde non est extendenda hæc decr. argu. supra eodem, sane, & l. ius singulare. ff. de li. D. Car. dicit hoc procedere, quoad excommunicatum, sed quoad suspẽsum non procedit, nisi communicetur in sacramentis, à quibus est interdictus, de senten. excommu. ca. fi. Sed communio hominum sibi non est interdicta & hoc modo debet intelligi Vinc. cum quo transeunt communiter Doc. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia potest subijci interdicto, propter delictum particularium personarum, quia de facili corrigi non possunt.*
2 *Dictio propter eos, & pro eis, differunt.*

CAP. XX.

Detijsti. Quamdiu tẽplarij, vel hospitalarij, nõ seruant interdictum, pro eis in loco prolatum, alij seruare non tenentur. h. d. Vel sic, & pinguius. Si is, pp cuius delictum positum est inter dictum, illud non seruat, alij nihilo minus seruare tenentur. secus si ille non seruat in cuius fauorem latum fuit, h. d. & sẽ cunda pars ibi, ad quod. Casus lit. Aliquando contingebat, q ciuitas Tripolitana pp hospitalarios generali supponeret se in terdicto. isti quorũ fauore fuerat ꝓmulgatũ, interdictũ illud

SVMMARIEM.

1 *Monasterium potest habere clericos seculares ibi beneficiatos, qui tamen non faciunt vnum corpus cum monachis.*
2 *Priuilegiũ concessum personæ respectu certi loci, non sequitur personã extra illum locum.*
3 *Ecclesia si concedatur pleno iure, vel vtroque iure, idem importat.*
4 *Solutio census, an faciat præsumi subiectionem.*

CAP. XXI.

Priuilegium concessum monasterio, vt eius monachi excõicari non possint; intelligitur de monachis existentibus in monasterio, vel in ecclesijs sibi subiectis, vtroque iure. h. d. & est casus quotidianus. Casus literalis. Episcopus Nephesinus petebat ius episcopale in ecclesia sã cti Blasij de flangrano pertinente ad quoddam monasteriũ, in diœcesi dicti epi constitutum. Ex parte aduersarij allegabatur quoddã ca. q cõtinetur in priuilegio, monasterio cõcesso, videlicet, vt nullus epus ecclesias vtroque iure illi subiectas interdicto supponere; vel monachũ, seu clericũ eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem monasterij synodare,vel excõicare p̃sumat, sed procurator monasterij,fuit confessus in iure, q̃ episcopus Nephesinꝰ, ius episcopale p̃cepit ī ecclesia p̃dicta,dubitabatur vtrũ capitulũ prædicti priuilegij obstaret, quominus eps̃ ius episcopale posset exercere in dictam ecclesiã, vel capellanũ ipsius.Respondet Papa, cũ p̃ confessionẽ procuratoris monasterij constet q̃ eps̃ percepit ius epale in ecclesia p̃dicta, idẽ episcopus,non obstante capitulo ipsius priuilegij, potest dictã ecclesiam interdicere,& excommunicare,clericum, seu monachũ ad regimen ipsius ecclesiæ deputatum,cũ alterutrum de iure fuerit faciendum, qa illud c.intelligit de monachis,vel clericis in ipso monasterio permanẽtibus,vel in destinatis,vel ecclesijs vtroque iure sibi subiectis . B. Not. 1. ex
a tex.quod ecclesia [a] non dicitur subiecta alicui prælato inferiori pleno iure,vbi episcopus non percipit ius episcopale, vt optime probat hic ista litera . Et ex hoc nota medium p-
1 bandi,qñ ecclesia non est alicui subiecta pleno iure,† No. 2. ibi de monachis,seu clericis.q̃ in monasterio clericus secularis potest esse beneficiatus ; nõ tñ facit vnum corpus cũ monachis,vnde non habebit ibi vocẽ in capitulo, nec stallũ in choro inter monachos , sed officiabit in monasterio , & erit cõtẽtus reditib.beneficij,& sic intellige c. fi. de reg.q̃ vr
b in oppositum,[b] vt ibi no.† Tertio no.q̃ priuilegium cõcessum p̃sonæ respectu certi loci,nõ sequtur p̃sonã extra illũ locum.vnde si moratur in alio loco,non gaudet priuilegio.ad
c idẽ c.1.§.cos.c.ti.li.6.[c] † In gl.1.in fi.no.gl.q̃ pariã sunt cõcedere ecclesiã pleno iure,& concedere vtroq; iure,quib.casibus ecclesia videtur cõcessa in spiritualib. & temporalib. & dic in spiritualib.i.vt habeat potestatẽ donatarius instituẽdi & destituẽdi,& alia iurisdictionalia exercẽdi. dr̃ in tpalib.nõ q̃ reditus cõuertat in vsus suos,vt dixi in c.pastoralis, ī. eo. sed vt possit exigere rõnem de temporalib. sicut patronus ecclesiasticus,vt in c.cũ & plãtare. ī. e. & hoc voluit Inn. in c.cũ ad sedẽ,de rest.spo.vel intellige f̃m Inn.hic,q̃ pleno iu-
d re [d] vr̃ concessa ecclesia ,q̃ñ conceditur quoad legem iurisdictionis.& quoad legẽ digecsanam. de quibus no.in c. dilectus,de off.or.& c.1.de ista.re.& quælibet expositio est bona.
Vel clarius dic,q̃ dicitur concessa pleno iure ecclesia,vt habeat ibi iura episcopalia,quæ sunt tantũ iurisdictionis. † Sed quæritur qd si ecclesia exempta soluit aliquid episcopo ; dicũt quidã q̃ si illud est ius episcopale , tunc præsumitur subiecta , secus si esset qd extraneũ à iure epali. Host.tenet q̃ sẽ
e per præsumi [e] debet pro episcopo,rõne iuris episcopalis,secus ergo videtur in alio.Et sic sentit,si vna ecclesia soluit alf teri ecclesiæ aliquid annuatim, q̃ pp hoc non præsumitur [f] illi subiecta. Aliud tamen sentit Bal.in l.solent,de off. procõ. in fi.Sed vide no.in c.omnis anima.& in c. peruenit, de cens.In gl.2.in fi.Vel secũdum Host.dic synodale.i. aliquid nomi
g ne cathedratici in synodo exigere.[g]

ADDITIONES.

a ¶Quod ecclesia.Vide Car.in consi.74.inci.renerendæ pater. Ant. de Bu. in consi. 19.inc.quia hic,& D. Alb. in disputatione inc. duo clerici . in 33. col.vbi ponit quid importet , habere ecclesiam pleno iure subiectam. Seb.Sap.

b ¶Oppositum.Sed D.Car.dicit, quod hic monachus,& clericus æquiparãtur quoad habendam exemptionem,& sic non refert an ponatur monachus,vel clericus in ecclesia vtroque iure subiecta monasterio.secus autem quoad monasterium , in quo non debent poni clerici sæculares. de ista.mona.ea quæ.in fi.secus autem si ponantur monachi in prioratibus ordinario subiectis,quia tunc sublimant ordinariũ,vt io in c.1.in fi.eo.ti. in 6.idem,& formus de clericis sæcularib.Sed verius loquitur Abb.Sicu. quoad istum tex.quia loquitur de monachis,siue clericis permanentib. in monasterio, & in ecclesijs vtroq; iure subiectis.sed hoc plene declaratur in d.c.ea quæ,& in c.1.c.ti.

c ¶Lib.6.Bu.autem colligit ex hoc tex. quod vbi priuilegium exemptionis concessum personis eas nominat sub nomine appellatiuo,vel cum adiectione nominis appellatiui , non solum censentur priuilegiati respectu loci nominati,sed et etiam loci pleno iure subiecti,& sic hæc decr.extẽdit c.cum capella.supra eod.cum enim loca sint pleno iure subiecta, cẽsentur iure capitis principalis.Postea aũt dicit posse dici, quod hoc operatur hic duplex priuilegium.Primo,quia capellæ erãt pleno iure subiectæ.Secundo quia priuilegium fuit concessum ecclesijs vtroq; iure subiectis.& sic tex.non probat notabile prædictum.Sed dicit quod Io.An.sum mando sentit istud,quod summarium omnes Doc.sequuntur.& ponit , hic Abb.Sic.vnde etiam ipse sic summando,idem videtur sentire. sed tamen tex.non probat.sed tene meãti quod videtur , communiter omnes Doct.idem sentire. Ale.de Ne.

d ¶Pleno iure.Adde quod voluit An.de Bu.consi. 19.

e ¶Præsumi.Adde vt per Fel.consi. 130.

f ¶Non præsumitur.Vide quæ dixi 8.de caus.poss.& prop. in c. cum eccle.

g ¶Exigere.Sed D.Car.formar quæstionem.Pone,Papa exemit monasterium cum suis pertinentijs,an ecclesiæ vtroque iure subiectæ intelligantur exẽptæ,& dicit consuluisse,q̃ sic,per hanc literã. & quia tales ecclesiæ sunt tanquam grantiæ.ad hoc c.fi.de cens̃b.nec ratione ipsarum monasterij tenetur adire episcopalia,nisi habeat populum nõ exemptum, quia tũc instituendi ponitur authoritate episcopi de dec.c.vnã 6.ideo subsunt episcopo.supra eo. cum capella.Ista quæstio D. Car. dependet ab illo q̃ dixi in præced.add. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ si remittantur indefinitæ,censentur remissæ & præterita, & futuræ.*
Gesta per antecessorem legitime facta,extenduntur ad successorem.
Priuilegium,inquantum concernit tantum præiudicium concedentis, est largissime interpretandum , sed quatenus concernit ǁ præiudicium tertij,stricte interpretatur.4.
Indefinita an æquipolleat vniuersali.
2 *Publicatio bonorum non extenditur ad bona post delictum acquisita.*
3 *Rescriptum ad lites,vel ad beneficia non extenditur ad futura.*
4 *Obligatio omnium bonorum indefinite facta, concernit etiam bona futura.*

CAP. XXII.

1 OVia circa. † Episcopus remittẽs alicui eccle siæ decimas episcopales indistincte remisisse vr̃, nõ solum p̃teritas, sed & futuras. h.d.& est casus no. Cõis diuisio. secũda ibi, super quo.Casus li.Archiep̃s Lõdon. cõcessit monachis oĩm sanctorũ,priuilegiũ super decimis ep̃alibus retinẽdis , sic forte dicẽdo,remittimus monasterio oĩm sanctorũ decimas possessionũ ipsius monasterij,pertinentes ad archiepis̃. p̃tã. Quæsiuit archiep̃s London. successor concedentis priuilegium,à Papa, vtrũ monachi p̃dicti priuilegiũ illud exẽdere valeãt ad possessiones aeqsitas tpe priuilegij, & posmodũ, acquirendas.Rndet Pa.q̃ remissio decimarũ illarũ facta fuit secundum canones,hoc est de cõsensu capituli,prædecessor illi[1] indefinite remittẽdo decimas episcopales monasterio, cum nihil excipit,& potuerit,expresse intellexisse vr̃,non sẽlum de decimis possessionũ illus tpis,sed ẽt futuris , quia in
2 beneficijs plenissima debet interpretatio adhiberi, & vna & eadem res,non debet diuerso iure censeri. B. † no. 1. ex tex. episcopum posse ecclesiæ inferiori,decimas ep̃ales sibi debitas remittere.& sic cõcessio est canonicæ facta,puta ex causa,& interueniente consensu Capituli , extenditur etiam ad
a successorẽ [a] vt hic. No.2. q̃ dispositio indefinita æquipolleat
3 vniuersali.de quo plene in c.vt circa.de elect.† No.2.& tene
b mentu q̃ priuilegium [b] concessum ẽt contra iurisdictionẽ, debet contra concedentem largissime interpretari.concordat c.cum dilectus.de cõsue. q̃ ergo dr̃ q̃ priuilegium concessum contra ius,est stricte interpretandum,quia omnia cessus à iure cõi est odiosus,vt in c.1.& 2.de fi.presby. li.6.debet intelligi,& restringi , nisi priuilegium tãtum prædicet
c concedenti [c] quia tunc censetur beneficium principis, q̃ debet largissime interpretari c.olim.de verbo.sign. & in l.ff.de const.prin.† In gl.ibi ideo contra dãtem fit interpretatio,&c.pondera hoc dictum gl. quia vr̃ specialitatem ponere in tex.vt fiat ita largissima interpretatio, quando præiudicat concedenti tantum.Idẽ & clarius volunt Host.Abbas & Io.An.dicẽtes quideo hic fit largissima interpretatio,qa præindicabat tñ concedenti , quo casu dẽt largissime interpretari,vt hic in tex.secus,si hoc priuilegium esset concessum a Papa,qa tunc cum præiudicaret iuri ordinarij,esset strictius interpretãdum,vt no.in c.cum dilecti.de do. & ita intelli
5 ge glo.in c.cum app.ī.e. & ibi dixi. † Conclude cum glo.q̃ vbi dispositio indefinita,concernit rem, aut esi nullum præiudicialis,& nõ extẽdit ad futurũ,vt in l.si ita.ff.de au.& arg. leg.vbi si lego argentum meum tantum,venit argentum quod erat meum tempore testamenti.Ad idem c.fœlicis. de pen. lib.6.ad idem l.si mandauero.8.is,cuius.ff.manda. vbi publi
d catis bonis [d] alicuius, censentur publicata bona præsentia, non futura.Ad idẽ c.fi.de rescr.vbi rescriptũ non extẽdit ad futuras lites.ad idẽ c.literas.c.ti.in cle. vbi literæ beneficiales non extenduntur ad beneficia futura.vbi vero tractatur de modico pũdicio,& tunc extẽduntur ad futuras.l.fi. C.quæ res pig.obl.pos.vbi si obligo bona mea , videor obligare etiã bona futura, quia tractatur de modico præsentia sed etiam futura, quia tractatur de modico pudicio.

ADDITIONES.

a ¶Successorem.Et dic q̃ dicitur fieri ex causa,quando fit ex causa necessitatis,vel pietatis.Sed etiam aliud requiritur. l.quod non sit imminentia donatio, vel remissio,alioquin posset renocari,de do.c.2.& capitulis licæ.& de p̃scr.c.2.Et ista sunt verba Inn.& Host.cũ quib.Doc.tradunt tertia declaratio, supra de rescr.

b ¶Quod priuilegium.Vide latissime per Fel.in c.causam quæ, col. 2o.versi. c ¶Concedenti.Adde Alex.consi.190 Lud.Ro.consi.89.

d ¶Bonis,Facit ad hoc quod no.idem Alb.in c.in præsentia,supra de prob.& D.An.in c.cum dilectus.de suc.ab intest.vbi ponit offerentẽ bona futura. trum videatur offerre bona futura facit etiam quod no.in l.fi.C.quæ res pi.ob.pos̃.& quod no.Vgo.in c.vt lex continentiæ 28.q.1.

¶Adde illud,an publicatis bonis, veniant legata post maleficiũ . & arg. quæ legitur cum l,quod traditum.ff.de cond. & demon. & ibi latissime in additionib.vide D.Fran.Cur.in consi. 59. in 9. col. & præcedenti.& in prin.illius.consi.59. Acue.de Fal.

iudicio.A primo membro videtur excipiendum.quãdo dispositio indefinita est in priuilegio,& præiudicat concedenti tantum , vt licet sit graue præiudicium;nihilominus extẽ datur ad futura, quia in beneficijs debet fieri largissima interpretatio,vt hic,quod no.Et de hac materia vide per Bart. in d.l.si ita.& in l.talis scriptura , de leg. 1. & in reg.qui sentit
a onus.de reg.iur.lib.6.& per Io.An.in Mercurialibus. [a]

ADDITIO.

a ¶In Mercurialibus.Tractatur etiã hic per Bur.Sed vide vbi dicit Abb. Sic. quia plenius ibi tradit,Sed quæro quæ fuit forma priuilegij,de qua hic. Inn.dicit hic,quod continebatur in eo quod episcopus monasterio remittebat omnes decimas quæ sibi debebantur de possessionib.monasterij.Et ex hoc dicit Io.An.quod monachi de decimis quas debebant ecclesijs parochialibus non soluebant nisi tres partes , vel forte secundum eum monasterium habebat parœciam,& de decimis quas percipiebat, non tenebatur ad partem episcopalem,propter remissionem.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha facit crucem ante se deferri in omni loco.præter quam in loco,vbi sit summus Pontifex,vel eius legatus.*
2 *Ille censetur maior in dignitate,qui est in honorabiliori loco.*
3 *Patriarcha est ordinarius omnium Archiepiscoporum,qui sunt in sua diœcesi,non tamen habet iurisdictionem in subditos episcoporum.*
Archiepiscopus est ordinarius episcoporum,qui sunt in eius diœcesi.
4 *Legatus sedis apostolicæ an possit vti vestib. & insignijs papæ,& vbi.*
5 *Ab Archiepiscopo appellatur ad patriarcham, quando Archiepiscopus est subditus patriarchæ.7.*
Patriarcha,habet plures prouincias sub se.
6 *Patriarcha præcedit omnes Cardinales,& vadit immediate post papã.*
7 *An appelletur ab episcopis ad patriarcham.omisso medio.*
9 *Episcopus,vel alius prælatus,an possit vti insignijs dignitatis suæ extra locum sibi subiectum.*
10 *Peccata venialia dimittuntur per simplicẽ benedictionem prælatorũ.*

CAP. XXIII.

ANtiqua. Ponit concilium, ordinẽ quatuor patriarchaliũ sediũ , vsq; ibi, seruata.vbi ponit tria priuilegia ipsarũ.Primũ,quia dãt pallium.Secundũ ibi, dominicæ. qa ante se faciũt
a crucem deferri, [a] præter quam in casibus hic exceptis. Tertiũ ibi,in omnibus.qa ad ipsos appellatur , & hoc p̃testatur ibi,saluo.Casus literalis. Conciliũ generale renouat priuilegia quatuor patriarchaliũ sediũ,statuendo vt post Romanã ecclesiã,q̃ in talibus obtinet principatũ,Constantinopolitana primum locũ obtineat, Alexandrina ſm. Anthiochena tertiũ.Hyerosolimitana quartũ, seruata cuilibet ꝓpria dignitate,ita q̃ postquã plati ecclesiarũ à Romano Pontifice palliũ acceperint, præstito sibi fidelitatis & obedientiæ iuramẽto, ipsi postmodũ licẽter palliũ suis suffraganeis largiantur, recipientes ꝓ se obedientiã canonicã,& ꝓ Romana ecclesia
1 sponsionẽ obedientiæ ab eisdẽ. † Scẽo dicit, q̃ ante se faciãt crucẽ, vbicunque deferre,nisi in vrbe Romana, & vbicunq; summus Pontifex præsens fuerit,aut ejus legatus vtens insignijs apostolicæ dignitatis.Vltimo dicit,q̃ in omnibus ꝓtũ eius eorũ iurisdictioni subiectis,ad eos,cũ necesse fuerit appelletur,saluis appellationibas ad sedem apostolicam inter
2 positis;quibus est ab omnibus deferẽdum.B. † No. 1.ex tex. q̃ maioritas seu prioritas loci , denotat maioritatẽ,& prioritatẽ dignitatis.concor.c.1.&c.statuimus,de ma. & obe. & 18.di.c.cõsilia.§.hinc ẽt.& c.vl.Scẽo not. q̃ patriarchæ possunt appellari antistites.& est nomẽ hoc multũ cõe episcopis,& superiori.Nã dr̃ antistes,quasi ante stans.Tertio no.q̃
Patriarchæ vtũtur pallio.Et est palliũ , quodã ornamentum
b habens multas cruces,quod ponitur super humeros præla ti,dũ celebrat,de quo dic,vt sup.de aut.& vsũ pal. [b] per tot. Quarto no.q̃ archiepiscopi possunt dici suffraganei patriar
3 charũ,sicut epi Archiepiscoporũ,vt in c.pastoralis,d e offic. or.† Et no.q̃ Patriarchæ sunt ordinarij Archiepiscoporũ,sicut Archiepiscopi Episcoporũ.Vñ scias,q̃ sicut certæ diœces sunt deputatæ Archiepiscopo in prouincia,& super omnes eps̃os illarũ diœcesium habet Archiepiscopus iurisdictionẽ ordinariã,vt in d.c.pastoralis. ita certæ prouinciæ deputatæ sunt cuilibet Patriarchæ in quibus habent ius Patriarchalẽ, & habẽt iurisdictionẽ ordinariã super Archiepiscopis. & sicut Archiep̃s regulariter nõ habet iurisdictionẽ in subditos suffraganeorũ suorũ,vt in c.pastoralis.prælat.ita nec Patriar
4 cha in subditos archiepiscoporũ subditorũ sibi. † Itẽ no. q̃ legatus apostolicæ sedis q̃nq; vtit insignijs.Pa.Et dicit Host. c ꝑ eis vtitur q̃ñ proficiscitur vltra mare.Et sunt insignia hęc, vestis rubea , palafredus albus,frenũ , & calcaria deaurata . [c]
5 ¶Viterius collige, q̃ de Archiepiscopis appellat ad Patriarchas.nõ tñ intelligas de quolibet Archiepo, sed ab archiepis existentibus in prouincijs deputatis ipsi Patriarchæ.Nã quilibet Patriarcha,hẽt plures ꝓuincias sub se, vt voluit tex.ibi, in oĩbus aũt prouincijs eorũ iurisdictioni subditis.In glo.in ver.Alexãdrina.in fi.no gl.& vide similẽ gl.22.dist.in c.reno-
6 uantes. † Sed quæro,quia dicitur in tex.q̃ debet Cõstantino politana habere primã sedẽ,quomodo hoc intelligitur?Sol. sedm Doct.Dic,q̃ inter ipsos patriarchas, cũ incedũt vel sedent in aliquo loco,dẽnt incedere iuxta ordinẽ hic deputatũ.Sedo põt intelligi qñ sunt in concilio.corã Papa, vel cõ
d sistorio publico,vt post papã [d] sedeat patriarcha Cõstãtinopolitanus.& sic de alijs, & sic isti patriarchæ p̃cedũt Cardinales,& loqr̃ de quatuor principalibus , de quib. loquit̃ iste tex.nõ de alijs,Dicit tñ Host. defendendo dignitatẽ suã, qđ Cardinalis Host.præcedit oẽs,& sequitur Papã immediate. & hoc habuit ex priuilegio ecclesiæ Host. quia coronat Papã,& vngit Imperatorẽ.In glo.in verbo fidelitatis.no.gl.vlt. Host.q̃ facit duas regulas.vnã,q̃ omnes immediate papę subiecti præstant ei iuramentũ obedientię & fidelitatis.Secẽda regula,quod subiecti papę immediate,qui subsunt alijs prælatis inferioribus,præstantillis iuramentũ obedientię,& nõ Pape.Ab hac enim vltima excipit prelatos recipientes cõfirmationẽ,& consecrationẽ à papa.nam ratione confirmationis,vel cõsecrationis, iurant ei obedientiam & fidelitatẽ.
A prima regula excipit Cardinales,non episcopos.qui licet immdiate subsint papę,non tamen præstant iuramentũ papę de obediendo,& ratio secũdum eum est,quia in spiritua lib. non subsunt papę.nã faciũt vnũ corpus cũ papa.vñ vñr exigere iuramentũ obedientiæ à seipso,tenentur tñ sibi obe
e dire.Sed epi Cardinales iurant Papę,& hoc ratione ep̃atus. [e]
7 † In glo.fi,ibi priuilegium apostolicæ sedis,&c.hic vr̃ gl.velle
f q̃ ad patriarchas,[f] de quibus hic,non posset appellari in prouincijs sibi subiectis omisso medio,& ideo de episcopo non possit nec poterit appellari ad patriarchã,sed primo ad Archiepiscopum.sed Innoc.& Host.& multi alij Doct.tenent cõtrariũ.Et idẽ Spe.in tit.de app.§.nũc tractemus. ver. sed nũqd. Do.Ant.hic dicit cõem opi.esse in oppositũ,f.cũ gl. vt non possit appellari, sed non video vnde eliciatur ista cõmunis opi.verũ est q̃ Io. An.hoc tenet,pro hoc allegat tex. in fi.dũ reseruat ius papæ.Sed computatis Doctoribus tenentibus, contrariam opi.illa esset magis cõmunis,& tenet gl. 12.dist. renouãtes.& multum facit iste tex.iudicio meo,aliter ĩducẽ do.nã hic datur eis in priuilegium,sed si non possit appella
g ri omissis medijs, nullum esset priuilegium.† Quia de iure cõmuni appellatur ab archiepiscopis ad Patriarchas. 6. quæ.8. ca.si inter episcopos,vt ergo priuilegium aliquid afferat, intelligamus q̃ possit appellari omissis medijs. [g] Alia tamẽ opi.
est

ADDITIONES.

a ¶Ante se crucem deferri.Adde quid de electo nondum confirmato , non consecrato.sed qui nec pallium recepit & vide quod no.in ap. ad ipsum in ca.1.nu.7.in fi.post.in ver.aduerte. supra de transl.episcop. Seb. Sap.

b ¶Vsu pal.Vide in ca.nisi.8.c.ad honorem,vbi omnino vide gl. quæ etiam declarat vbi & quibus diebus debeat fieri. Ale.de Ne.

c ¶Deaurata.Ista sunt verba Host.qui dicit quod insignia apostolicæ sedis, sunt vestes rubeæ,& parafrenus albus,calcaria deaurata, & similia, quibus vtitur legatus missus de latere,ex quo transit mare, non alter , nec alius,nisi sit speciali priuilegio decoratus.simile de off.lega.c.pe.Et dicit D.Car.q̃ delegatus transiens mare,ẽt si sit religiosus,vti p̃ insignijs apostolicæ sedis.& dicit hoc vidisse seruari,licet alias religiosus nõ vtatur, nisi vestibus religionis,ẽt si sit Cardinalis,pro quo vide gl.18.q.1.in 3.c.

d ¶Post papam.Adde istum.in c.duo.de offic.ordi. & in ca. 1. & ibi no. in apost meis,& alios in apo.1.vbi decidi,& remissiue tractaui hanc q.supra de transl.epi.& Feli. plenissime in rub. de ma.& obe. circa prin. vbi quid in alijs inferioribus,& quo ordine sedebunt. Zach.

e ¶Episcopatus.Et dicit Host.quod ex hoc debẽt Cardinales esse præ cęteris obligati ad seruandum papæ fidelitatẽ, & papa debet eos diligere,vt seipsum,& de omnibus eorum necessitatibus boni viri arbitrio subuenire. Et dicit quod nihil,aut parum decet papam facere absque consilio Cardinalium,argu.infra eod.ti.quoties.de ele.in Genes. dicit vlterius Host. quod ex præmissis potest sumi efficax argumentũ , quod canonici non coguntur præstare fidelitatem , & obedientiam suis episcopis , nisi vbi esset talis consuetudo.de quo dic,vt in c.cum clerici. de verb. sign. Item Hostien.facit differentiam inter verbum professionem,& verbum,sponsionem,quæ in tex.sunt posita.& dicit quod professio fit cum iuramento,de maio.& obed.dilecti.Sponsio verò fit absque iuramento,pro hoc de constit translato.tamen quandoque sumitur pro eodẽ de sum.Tri.c. 1.in verbo,professione. in 6. tamen vt dicit Hosti. de consuetudine non seruatur quod recipiatur sponsio pro professione , & ecõtra.Dicit etiã hic Hostien.quod professio hic accipitur pro similitudine , sicut enim religiosus tenetur seruare religionem post professionem, vt in ca.statuimus,de reg.sic & hic,qui semel iurant fidelitatem, & obedientiam , ipsas seruare tenentur,quasi sit quædam professio,vnde violantes ipsam tã quam membr[illegible]utrida , à corpore ecclesiæ abscinduntur de excessibus prælatorũ [illegible]grauem.& dicitur professio canonica , quia secundũ Deum & Canones fit,& nõ aliter,ad hoc de tẽporib.ordinan. ad aures.

f ¶Ad patriarchas.An possit appellari de episcopo ad patriarcham omisso medio.vide Do.Præpositum in c.dilecti filij,prior, supra,de appellatio. vbi refert quandam opinio.Archid.vt ibi per eum. Seb. Sap.

g ¶Medijs. Istam opinio.etiam tenet Goffred.Vinc.& Do. Car.in 8. notab. 1.dicens , quod si aliter diceremus, versicu.in omnibus, nihil speciale induceret.Et ad gloss.istam respondet dicens,quod est speciale priuilegiũ sedis apostolicæ, vt indistincte ab omnibus ad ipsam omissis medijs appelletur solum in prouincijs eis subiectis. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est æquior, & minus p̃iudicat iurisdictioni prælatorũ. Et inquãtum gl. hic dicit, quia Imperator habet consimile, priuilegiũ cum Papa, dic q̃ Imperator non vult vti hoc priuilegio, vt in l. Imperatores. ff. de app. & melius forte esset prouisum ecclesiæ, si Papa ita faceret. † Vltimo op. contra tex. in hoc q̃ dicit, q̃ ex priuilegio cõcedit Patriarchis, vt possint ante se facere deferri cruces, vbicũq; nisi in præsẽtia papæ, &c. & vr̃ q̃ eis hoc cõpetat ex priuilegio. nã quilibet habens dignitatẽ, potest vti insignijs illius dignitatis, ẽt extra territoriũ suum, sicut & exercere põt ea quę sunt iurisdictionis vo lũtariæ, vt in l. 1. & 2. de of. procon. Ad ide q̃ no. gl. in cle. archiepiscopo. e. ti. quæ dicit archiepiscopũ, seu episcopũ posse celebrare in pontificalib. extra suã diœcesim. Sol. dicendũ q̃ q̃ ĩ ꝑ insignia dignitatis denotãtia superioritatẽ, seu ꝓtatẽ in loco, & istis insignijs nõ põt quis vti extra territoriũ suum, & in hoc casu põt intelligi hoc c. vt patet in c. 1. ℣. vt li. pẽ. vbi archiepiscopus nõ potest vti illis insignijs extra suã prouinciã, quia hoc videtur tẽdere in præiudiciũ aliorum prælatorũ, ne in eodẽ loco videantur plures prælati. facit c. quoniã. ℣. de of. or. † Ex quo infertur q̃ Patriarcha, archiepiscopus, seu episcopus non põt solẽniter benedicere populũ extra suã diœcesim, vel prouinciã, quia per talem benedictione dimittuntur peccata venialia, vt no. gl. in prooe. Sexti. & de cõsecr. dist. 3. aqua, quæ dimitti nõ põt nisi per superiorẽ ℣. de pœn. & remiſ. q̃ autem. ergo, &c. Quædã vero sunt insignia denotãtia dignitatẽ in persona insignita, vel perfectionẽ & istis põt quis vti extra prouinciã suã, & iurisdictionem suam, vt portare annulum, vel celebrare in pontificalib. & similia. & idem forte posset dici de cauda, quam portari faciunt hodie sibi episcopi, cum non denotat superioritatẽ in loco, sed forte quandam grauitatẽ, licet iure non reperiam, q̃ prælati faciant sibi portare caudam. hoc tamen fuit vsitatum, vt grauitate itineris, denotent compositionem mentis 41. d. c. fi. & vide ad prędicta q̃ no. Io. An. post Host. in c. tua-
a rum. de autho. & vsu pal. [a]

ADDITIO.

a ¶Vsu pal. Sed istam opi. mouet hic dominus Car. & idem decidit. Sed quia eius verba sunt pulchra, ideo ipsum refero. Pro cuius expeditione quæro, An isti Patriarchæ sint, & an ante ꝙ faciant portare crucem, vbi, &c. ita ẽt possunt populo benedicere, & dic q̃ videtur dicẽdum q̃ sic. quia hæc duo æquiparantur eod. ti. in cle. archiepiscopo. q̃ ergo hic dicitur de delatione, videt habere locum in benedictione propter identitatem rationis. propter etiam iura restringibilia talem causam cõprehẽdunt ff. sol. ma. l. si vero. §. de viro. no. de ele. fi post quam. §. 1. li. 6. Do. Car. dicit, q̃ consuluit contrarium, s. q̃ quædam sunt insignia qnæ deferuntur ad discernendam, seu ordinandam dignitatem eius cui competunt aliquã potestatem, seu superioritatem super alios. & de hoc potest poni exemplum in superindumento lineo quo vtuntur episcopi, q̃ dicitur rochetum, de vita, & ho. cler. c. clerici. in fi. Item in rationali, quod in veteri testamento deferebant Pontifices 36. di. §. ecce. & in §. infula. Et idem dicit posse dici de annulo de quo in d. c. clerici. & idem in similibus insignijs non significantib. potestatem in alios. Et de talibus procedit quod dicitur de consule, qui potest vti insignijs, ſtatim quod est extra vrbem, etiam si non sit in sua prouincia, ff. de of. proconſ. l. 1. & de vſu. pal. ad honorem. in gl. pen. in c. ex tuarum in gl. 3. & est ratio, quia insignia procõ sulis sunt potius ad decorem, quam ad denotãdam potestatem in alios Exemplum in pallio, in quo datur plenitudo põtificalis officij. Nam denotat quod locus per quem defertur subiacet iurisdictioni palliati. & idem in delatione crucis. Vnde Archiepiscopus tranfieus per suam prouinciam, non potest facere deferri crucem per loca exempta, nisi ex speciali priuilegio concessum fuisset per Cle. Archiepiscopo, eo. ti. Item in benedictum, &c. Idem quando signant ambulantes, tanquam sibi subditos. vt in d. cle. & in c. abbates. e. ti. in 6. Et q̃ hæc benedictio sit potestatis patet, quia per eam delentur ven. ialia peccata, vt no. in salutarione 6. lib. in gl. fi. sed peccata non possunt remitti nisi subditis, vt in c. q̃ autem, de pœni. & remi. Et ista, & similia non competunt extra diœcesim, vt in d. cle. non possunt ergo isti patriarchæ extra suam prouinciam benedicere, quod non reperiant eis permissum. Ad cõtrarium dicitur quod æqui parantur delatio crucis, & benedictio, respondet D. Car. quod non per omnia, quia in plus se habet benedictio, quæ denotat potestatem iurisdictionis in eos qui benedicunt, vt supra dictum est probat quod no. in cap. 1. de suppl. neg. præla. & cod. ti. abbates. in 6. Item præsuppositio quod in omnibus comparentur, tamen priuilegium concessum super vno, non extenditur ad aliud, supra eod. patentibus & in regu. priuilegium in 6. Respondet D. Card. quod illud procedit in dispositionib. iuris communis, & hoc modo loquitur c. si postquam siue iuris municipalis, vt in l. 1. ff. de const. prin. & quod ibi no. secus dicit in dispositionibus non communibus, vt in priuilegijs quæ strictissime debent interpretari, dummodo aliquid afferant, vt patet supra eo. patentibus ver. cõcessis oratorijs per priuilegium non intelligitur concessum, vt ibi sint cam panæ, q̃ tamen videtur venire accessorie. Et pro prædictis allegat gl. fin. in cl. vn. in verbo, tales, quæ incipit, sed allegat ẽt no. in c. postulasti. de re scr. & in c. canonici. de sen. exc. & dicit hæc no. quia sæpe accidunt. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati, vt tempore interdicti possint in ecclesia sepeliri, non vtitur tali priuilegio si sunt excommunicati, vel nominatim interdicti.*
2 *Pluralitas resoluitur in singularitatem. 5.*
3 *Fratres conuersi, siue oblati alicui monasterio, an gaudeant priuilegio immunitatis personæ, vel fori.*
Matrimonium de facto contractum per aliquem religiosum. an tenet.
4 *Priuilegium nunquam tollitur, si casus, super quo est concessum non euenit, secus si euenit, quia tunc tollitur per tempus, de quo hic.*

CAP. XIIII.

VT Priuilegia. Priuilegiũ religiosis cõcessum vt possint sepelire confratres suos tpe interdicti, intelligitur de illis cõfratrib. licet maneãt in sęculo, obtulerũt se tñ ordini habitu sęculari, vel de illis, q̃ bona sua eis dederũt, vsufructu retẽto. hoc primo. Priuilegiũ religiosis cõcessum. q̃ eis veniẽtib. ad locũ interdictũ, semel ĩ anno aperiãtur ecclesiæ, vt celebrent in eis diuina, intelligit q̃ vna sola ecclesia tñ aperiat in loco. h. d. & sẽda ibi, illud. Casus lit. Romana ecclesia quibusdam regularib. cõcessit quædã priuilegia. sed q̃ ipsi fines priuilegiorũ exercebãt ea minus bñ intelligẽtes, ꝓcessi ĩ cõcilio gñali declaratũ fuit qualiter sint intelligẽda, ne illa ꝓtrahãt ad abusum, q̃ priuilegiũ meretur amittere, qui permissa sibi abutitur ptãte. Cuius priuilegij formã, eiusq; declarationẽ in tex. istius c. videre poteris. B. No. 1. in hoc q̃ ꝓpinolo, q̃ receptus in cõfratrẽ in aliqua religione, vel ibidẽ oblatus, licet mutauerit habitũ, ex quo tñ manet in sæculo, non perdit ptãtem sibi eligendi sepulturam & si decedit non electa sepultura, debet sepeliri apud ecclesiã, in qua fuerunt lepulti parẽtes, puta ĩ sepultura maiorũ, vel ecclesia parochiali. & idem vr̃ de q̃buscũque oblatis aliquibus religionib. dimodo non sint plene oblati, vt puta obtulerunt de præsenti se, & sua, & intrauerunt religionẽ, vt cõuersi, & oblati. Istis enim non puto licitum, vt possint eligere sibi sepultura, vt, in c. fi. de sepul. lib. 6. nam sunt quasi serui monasterij, vt no. glo. in ca. vt lex continentiæ. 29. q. 1. quam glo. vide, & no.
1 perpetuo. † No. 2. q̃ priuilegiũ cõcessum alĩqui. vt tpe interdicti possint sepeliri in ecclesia, nõ dẽt intelligi, nec habet locũ, si tales sint excõicati. vel nominatim interdicti, sed põt intelligi, q̃n locus est interdictus, vel q̃n ꝑsonæ, sed nõ nominatim. Tertio no. q̃ põt quis dici oblatus, seu cõfrater, licet maneat in sęculo, ex quo assumit aliquẽ habitũ religiosum, & recipitur in cõfratrẽ, vel oblatum, seu si dedit oĩa bona sua
2 qõ. per Bar. in l. fi. C. de pac. dico in c. fi. de suc. ab intest. † Vi-
a mo no. q̃ pluralitas resoluit in singularitatẽ [a] ꝓp pluritatem subiectorũ, ẽt in priuilegijs, si ex hac expositione, nimis non receditur à iure cõi. Ad hoc solet multũ allegari ista tex. hodie vero ista sẽda pars c. est correcta. p c. fi. in fi. & ibi not. in gl. de sen. exc. li. 6. nam ho die posito interdicto gñali in loco põt celebrari in qualibet ecclesia priuatim tñ, excluſis excommunicatis, & interdictis, & p hoc fuerũt sublata oĩa priuilegia quibuscũque ẽt religiosis concessa, sed posset habere locũ ista pars. 3. c. quãdo fuisset concessum hoc priuilegium postquã emanauit illa decre. videlicet. cap. fi. de sen. exc. li. 6. In gl. mutato habitu, in fi. no. ex hac gl. q̃ isti qui nõ sunt plene oblati, non tenentur ex toto recipere habitũ illius re-
b gionis, cui se dedicarũt. sed satis est deferre habitũ honestũ, distinctũ ab habitu laicorũ. [b] † Sed o ex ea. gl. no. q̃ isti nõ sũt
3 ne oblati, i. qui non dedicarunt se, & sua de ꝑsenti, vt qui sunt in sęculo, vel habẽt vsumfructũ bonorũ, nõ pũt dici strictõ mõ ꝓsonę ecclesiasticę, sed largo mõ. & iõ fm doc. & bene
c tales nõ gaudẽt tali priuilegio [c] immunitatis ꝑsonæ. & ideo
d percutientes eos non incidũt [d] in excommunicationẽ, &c. cus in plene oblatis, & cõuersis, vt in c. parochianus. de excõ. & adde, q̃ hr̃ in c. religiosos. eo. ti. lib. 6. Item si isti q̃ non sunt plene oblati, contrahãt matrimoniũ de facto, tenet matrimoniũ, ga nullũ votũ dirimit mr̃imoniũ cõtractũ, nisi ꝓ solennizatũ p professionẽ factã alicui de religionib. approbatis, vel p receptionẽ sacri ordinis, vt in cap. i. de voto. lib. 6. & etiã puto, q̃ isti non plene oblati, non gaudeant priuilegio fori. sed quod debent cõueniri corã iudice sęculari, q̃ hic ni hil interuenit quod habeat eos de ptãte eximere sęculari. & ꝓ hoc gl. ista q̃ dicit q̃ largo mõ dicuntur personę ecclesiasticæ.

ADDITIONES.

a ¶In singularitatem. Adde Bar. in l. falsa. §. fi. ff. de cond. & dem. Bal. in l. quibus. C. de impuber. & alijs subſt. & in l. pe. eo. ti. melius in l. in ver. & Zach. ad quæstionem. C. de impub. & alijs subst. & Alex. consi. 84. vol. 4.
b ¶Laicorum. Idem dicit Inn. q̃ non est necesse quod isti assumant habitum templariorum, dicit tamen q̃ possunt assumere sine professione, &c. consulti. de reg. & cum ipso transeunt communiter Doc. Ale. de So.
c ¶Tali priuilegio. Adde istum in c. cum & plantare. & quod notauit in ap. ad istum, nu. 4. in apost. in ver. tertij ordinis, supra eo. ti.
d ¶Non incidunt. Adde de hoc Dom. de Ro. in deci. fuis, de reg. in antiqu. & an gaudeant priuilegio clericorum. & An. de Bu. consi. 19. per Fel. co. fi. 5 & 6. & per Cal. co nsi. 6. de reg. Zach.

a fliçæ, & vide q̃ dico in c. 2. de so. cõpe. [a] In gl. in ver. p duobus. in fi. hæc glo. vr̃ contradicere literæ fm Host. cũ ĩa videatur velle alterũ sufficere, videlicet q̃ mutauerũt habitũ licet remanserint in sęculo, vel q̃ dederint bona sua. nã cum tex. loquatur alternatiue, sufficit altera pars, vt in ea. inter cæteras. de rese. & in reg. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Io. An. dicit gl. posse procedere in cõfratribus, qui sunt monachi, seu vere religiosi, secus in istis confratribus, qui non sunt vere religiosi, & in istis procedat opinio Host. Ego approbo gl. ga non potest dici confrater ex eo, ga bona sua dat religioni, quia illa est quædam donatio, & non fraternitas. & p hoc tex. hic, in prin. dũ priuilegiũ erat indultũ his, qui assumpserũt habitũ illorũ, & sic loquitur q̃n ꝓsonæ erãt redditæ, seu oblatæ, licet nõ plene. Et ad tex. qui loquitur alternatiue rñdeo, q̃ secunda pars dẽt intelligi, q̃n loco mutationis habitus, dederũt bona sua. Sed vtroque casu ꝓsonę dẽnt esse oblatæ, & receptæ in cõfraternitatẽ. nã aliàs quodãmodo nõ possent dici cõfratres, si personæ nõ essent oblatæ, licet nõ plene, & hũc puto fuisse intellectũ gl. [b] In gl. in ver. si semel in an
b no. ibi, q̃ interdictũ nõ relaxetur, & cætera. de hac materia no. in c. ad hæc q̃n. de app. & satis põt teneri ista opinio, q̃ interdictũ non sit relaxatũ, sed papæ licẽtia relaxat, vt isti celebrãtes nõ dicantur interdicti. Et dicit Inn. differentiã esse, an interdicatur locus, vel persona, ga si interdicatur locus, põt
c interdictũ suspẽdi, & ibi celebrari de licẽtia superioris. [c] Sed ĩ terdictũ latũ in ꝓsonã, ñ pt suspẽdi. Rõ. q̃a aut ꝓsona pœnitet & dẽt ex toto relaxari, & nõ suspẽdi. Aut nõ pœnitet, & ñ dẽt celebrare ex quo est in peccato; sed secus in loco, ga locus nõ delinquit. Et p hãc rationẽ dicit hic Inno. q̃ si interdictũ
d fferr latũ in ꝓsonã pp delictũ alterius, illud interdictũ posset suspendi, quia cessat rõ præcedens. [d] † In ca gl. ibi, sed ℣rium
4 credo in casu isto. no. bene glo. ex qua habes casum in quo
e non currit præscriptio ℣ priuilegiũ [e] sed gl. nõ reddit rõem, sed Vin. qui sequitur gl. dicit rõnẽ esse, quia hoc priuilegium est mere facultatis. & ideo nõ hẽt locũ præscriptio, pro hoc facit q̃ no. Inno. in c. Ioannes. de cle. coniu. & Cy. in l. 1. & 2. C. quæ sit lõ. cõsue. Host. dicit gl. verã si ſaltẽ in aliquo isti sũt vsi priuilegio secus si in nullo vsi sunt. Ioan. An. distinguit, quod aut isti non veniunt ad locum, nec vtuntur priuilegio. & procedit opi. ℣ria, & hoc dictũ mihi placet. nã hoc est verum simpliciter, q̃ non curat ℣ scriptio ℣ priuilegiũ, q̃n concedit aliqd, q̃ est meræ facultatis, per tex. in l. 1. ff. de nundi. & quod ibi no. nam priuilegium concessum loco, vt possit facere nundinas, & mercẽa, concedit id, quod est merę facultatis: & tamen currit præscriptio, & si priuilegiatus non vtitur, vt ibi; ita in propo-
f sito si datur in loco interdicto priuilegium, & priuilegiatus non vtitur, perdit priuilegium. Sed in terminis gl. mihi satis placet, vt non perdatur priuilegium, quia hoc priuilegium erat concessum respectu certi loci, & temporis, videlicet eis accedentibus ad illa loca interdicta. Si ergo non accedũt, nõ possunt dici in negligentia, nõ vtẽdo priuilegio; & ideo dicerem, vt priuilegiatus tpe interdicti possit celebrare, & si non
g celebrat tempore interdicti, per 10. annos perdit priuilegiũ, q̃n concedit ꝓsonæ, sed si cõceditur ecclesiæ regritur spatiũ
h 40. ann. vt in c. accedentib. ℣. c. † In gl. 1. in fi. dic vt ℣. dixi in notabilib. q̃ hic pluralitas [g] resoluitur in singularitatem pp
i pluralitatẽ subiectorũ, & ne vilescat ecclesiasticũ interdictũ, vt patet in tex. ibi, nimium vilipendi contingeret &c. secus putarẽ vbi cessaret ista rõ, & priuilegiũ ℣ ꝓcedẽtẽ tñ. vt tũc intelligat largissime in eo sẽsu in quo affert maiorẽ vtilitatẽ, vt in c. ga circa, ℣. c. [h] Extra gl. op. ℣ iram de cũtrarietate, nã ĩ
k prin. dicit, q̃ si ecclesiæ ad quas isti pertinent, fuerint interdictæ, q̃ nõ dẽt eis denegari sepultura & sic ꝓfupponit q̃ poterunt sepeliri in ecclesijs interdictis, sed in ver. q tñ, dicit oppositum, vt sepeliat apud nõ interdictas ecclesias. Duæ principales ſcet. dãr ad tex. Prima est Inn. vt 1. pars ſtelligat de eccle
l sijs in loco interdicto, licet ipſę ecclesiæ nõ sint interdictæ. Secũda vero pars loquitur, q̃n ecclesia nullo modo est interdicta. Sed ℣ hũc intellectum facit, quia quilibet potest sibi eligere sepulturã in ecclesia interdicta, ex qua ipse nõ est interdictus, ergo priuilegiũ nullũ. Sol. dicit Inn. q̃ posset intelligi, q̃n ecclesia erat interdicta, in pœnam populi, ga tũc ille populus non posset eligere sepulturam, etiam in loco non interdicto, & in hoc operabatur priuilegium. Hoc vltimum dictũ est notabile, sed non vr̃ applaudere lr̃ę, quia loquitur q̃n ecclesiæ erant interdictæ à diuinis officijs. Host. dat sẽdam lec. q̃ prima pars intelligatur, q̃n vigore priuilegij sepeliũtur in ecclesia interdicta. secus si vigore electionis factæ p eos; qua si velit dicere, quod eligẽdo sepulturã in loco interdicto, nõ possunt ibi sepeliri. sed certe iste intellectus non est lr̃ę consentaneus, neque verus. quia text. loquitur q̃n elegerunt sepulturam in loco interdicto. Itẽ non est verum, q̃ p electionem factã de iure cõi quis renunciet priuilegio, si electio nõ valuit, vt probatur in l. 3. ff. de mili. testa. ideo do tertium, & clarum intellectum, vt intelligatur litera in prin. q̃n confratres moriuntur non electa sepultura in loco interdicto, vt tunc possint sepeliri in ecclesijs, ad quas pertinent, puta ĩ parochijs eorum, vel vbi sunt sepulchra maiorũ. sed si ipsi elegerunt sepulturã in ecclesia non interdicta, tunc non debẽt sepeliri in interdicta, vigore priuilegij, ex quo elegerũt sepulturam in loco non interdicto, quia isti fratres q̃nque ad põpam, non attenta electione istorum, volebant eos facere se-
i peliri in ecclesia interdicta. quod reprobatur hic. [i]

ADDITIONES.

a ¶De so. compe. D. Car. in 3. q. hic late disputat arguendo ad partes. & finaliter concordat cum opi. Ab. Sic. & But. quam videtur tenere. me nonex-tendo, quia plene declarat Ab. Sic. in c. 2. de so. compe. Ale. de Ne.
b ¶Gl. Bu. tamen stat cum opi. Io. An. Sed D. Car. in 7. q. dicit quod si gl. intellexit de veris fratribus. quod est contra tex. talis intellectus, quia litera distinguit inter ipsos regulares, & suos fratres, vnde dicit esse veriorem opi. Host. Sed possunt concordari opi. an datio bonorum absque oblatione sufficiat. Et dicendum est quod non, per rationem, quam assignat Ab. Sic. Sed si quæritur an sufficiat datio omnium bonorum absque mutatione habitus. & dicendum est quod sic, & succedit loco mutationis habitus. & non procedit alternatiua tex. nam sufficit mutatio habitus sine oblatione bonorum. Item sufficit datio bonorum sine mutatione habitus. tamen hoc casu debet oblatio personæ interuenire ad hoc, vt dicantur oblati. & hoc est quod vult dicere Abb. Sic. Ale. de Ne.
c ¶Superioris. Et dicit Inn. q̃ põt à sua excipere quos vult, & similiter subijcere interdicto quos vult, & pt ita proferre interdictũ, ita q̃ certa officia celebrantes sint excommunicati, & non alij, vel ẽ, certo tempore, puta cũ dominus terræ fuerit præsens ar. de off. dele. sane, & de spõ. non est.
d ¶Præcedens. Et dicit Inn. quod non redibit in suspensionem, seu interdictum, sine sua culpa & sine monitione, de consti. recognoscentes. fallit tamen secundum Host. in c. veniens, ad fi. supra de testi. Ale. de Ne.
e ¶Priuilegium. Adde Oldr. consi. 172.
f ¶Supra eo. But hic dicit quod Doct. communiter tenent glo. istam. vnde distinguit dicens, quod quandoque vsus iuris concessi, dependet à libera voluntate eius, cui concessum est ius, & tunc non potest currere præscriptio, dato quod non vtatur iure suo, quod intellige nisi impediretur & post impedimentum desisteret. quandoque ius nõ est ita formaliter concessum, quod ponatur vsus eius in mera facultate vtentis iure, & tũc perditur spatio 40. anno. vt in c. de quarta, de præscrip. & dicit hoc esse dictum Io. An. in c. fi. de consue. in 6. dicit idem cum ista gl. esse signandum, quia est notabile, & ponitur ibi quæstio de canonico, qui ex consuetudine, vel statuto habet potestatem optandi, an currat præscriptio contra eum, si non optat, & Io. An. dicit, quod non, tamen non allegat ista gl. Et dicit But. q̃ pt esse rõ, quæ est, vt iuri eundi per viã non præscribatur, ga in libera voluntate est ire, vel non ire. Sed ℣ hoc facit ſal. l. iff de nũdi. nõ me extẽdo, sed dic, vt plene p Do. in c. fi. de cõsue. in 6. Ale. de Ne.
g ¶Pluralitas. Quando pluralitas resoluitur in singularitatem, declarat Ias. in l. quamuis. in fi. C. de impube. & alijs subſti. Alexan. in l. qui quartam, in prin. ff. de leg. 1. Iaſ. in l. Gallus. §. quid si is. ff. de libe. & posthu. Bartol. in l. scire debemus. in 1. opp. ff. de verb. obli. Felin. in comment. 1. dist. 1a. in l. fin gularia. ff. si cer. pet. Seb. Sap.
h ¶Sup. eo. D. Card. hic in §. illud. in 2. oppo. dicit quod ideo hic pluralitas resoluitur in singularitatem, quia concernit diuersa subiecta, & est ſenſus secundum eum quod aperiantur ecclesiæ l. plures quoad plura loca, sed in vno sufficit vna, & hoc operatur causa propter quam hoc permittitur, scilicet vt possint ibi, audire diuina, hoc enim sufficienter peragitur in vna. & pro hoc facit quod dicitur per Bartol. in l. fali, ℣. 1. ff. de condi. & demon. & in l. hæredes mei. §. cũ ita. ad Treb. Nam ibi dicit Bartol. aut pluralitas respicit vnum effectum. & tunc non resoluitur in singularitatem, vt in l. quamuis. C. de impu. Aut respicit plures, & diuersos effectus, & tunc resoluitur, in d. l. fal. §. 1. ff. de cond. & demon. & ita loquitur iste tex. sed ego hæc limito, q̃ quod fiant prædictæ, quando non fumus in materia fauorabili. nam si essemus in materia in qua deberet fieri largissima interpretatio, tunc fieret, vel non fieret resolutio in plures singularitates, secundum quod esset magis fauorabile, & hoc modo procedit illud quod dicit Ab. Sic. Sed nunq̃ poterunt cantare diuina alta voce pullatis campanis, & aperis ianuis, tuno. dicit quod sic per verbum incundo, positum in tex. nam nõ posset populus in eorum aduẽtu iocundari, de ipsorũ officijs, nisi prædicta fierent, quæ tamẽ alias non ꝓcedunt, vt infra c. prox. Et dicit Host. q̃ licet papa concedat multis, vt submissa voce celebrent, de pœ. & rem. quod in re. & de sen. excom. permittimus, tamen tato concedit, vt celebretur alta voce pullatis campanis &c. ne vilescat passim disciplina ecclesiastica, dicit ẽt q̃ obẽtu cõsuetu dinis nõ ꝑ celebrari ẽt submissa voce, vt no. in d. c. cum inter. de consu. sed tamen hodie competit de iure communi, vt in c. fi. de sente. excom.
i ¶Hic. Sed D. Car. ꝓpe fi. suæ op. dicit esse tenẽdã opi. Host. q̃ cõfratres possunt sepeliri in ecclesijs, ad quas pertinent, etiam si sint interdicti; dummodo non sint excommunicati, vel nominatim interdicti. & debet aperte probari hic in verbo, sane, non violando literam. Nam cum ille textus si loquatur generaliter, debet generaliter intelligi, siue elegerint sepulturam, siue non, & quando non elegerunt sepulturam debent sepeliri in alia ecclesia. q̃ sua, de sepul. c. 1. e. ti. in 6 tũ eo casu quo elegerũt sepulturas, debent eligere apud ecclesiam non interdictã, vt ℣. ver. qui tñ. Rõ diuersitatis est, quia eligẽtibus sepulturã, subest voluntas, in non eligentibus ecclesias, subuenitur autem in necessitate constitutis, non aũt voluntarijs, vt in l. si vero, ff. qui satisd. cog. Vnde But. sic distinguit, quod aut isti oblati volunt sepeliri per viam iuris, vel priuilegij, & non per viam electionis, & tunc procedit prima pars istius c. & sic dicit intelligendũ ver. sane in prin. Aut volunt sepeliri per viam electionis, non per viam iuris, quia eligunt sibi sepulturam; & si eligunt alibi, quam vbi debent sepeliri, dẽnt sepeliri, nec apud ecclesias fratrũ, nec etiam aliorũ si sunt interdictæ, siue eligant sepulturam apud fratres, siue apud alios. sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod ecclesiam non interdictam,non obstante quod sit eorũ ecclesia interdicta,& sic intelligitur ner.qui tandem.Vnde dicit But. aduertendum quid conferat priuilegium,quia licet ecclesia talium sit interdicta , si tamen sunt oblati religiosi fratrum,de quibus hic,possunt sepeliri in ecclesia propria,licet interdicta,& si illa non vult recipere propter timorem interdicti,poterunt sepeliri in ecclesia fratrum,licet sit interdicta , Item si volunt eligere sepulturã alibi,quam in propria ecclesia,possunt;dum tamen non eligant in ecclesia interdicta sepeliri , & hoc propter priuilegium,quia alias non possunt sine priuilegio . Ex prædictis infert But. quod oblati non perdant ius propriæ parochiæ . nam ibi debent sepeliri & ibi recipere sacramentum , de quo etiam in clem. 1. in fin. de decimis. Ale.de Ne,

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si est interdicta omnino,possunt in ea diuina celebrari per illos, qui non dederunt causam interdicto,dummodo celebrent ianuis clausis,vt hic.*
2 *Ciuitas.si est interdicta respectu loci,homines ipsius poterunt alibi audire diuina,secus si sit interdicta ratione personarum.*
3 *Excommunicatus in vno loco , est excommunicatus in omni loco , vbi reperitur.*

CAP. XIX.

QVod nonnullis. Tpe generalis interdicti,episcopi nõ phibiti,qui non fuerunt culpabiles,interdicti, clã celebrare possunt.& hodie istud non est priuilegiũ eorum, sed ius cõe, vt in c.fi.de senten.excõ.lib.6.& ibi plene hr an,& qñ,& qualiter possit celebrari tpe interdicti. Diuiditur hoc c.qa primo ponit priuilegiũ,secundo ponit exceptionẽ ibi,nisi,tertio denũciationẽ,ibi,verũ.& hoc cap.nihil hodie hẽt.Casus li.Quibusdã regularibus concessũ est, vt cũ ecclesiæ terræ interdictæ,possint diuina celebrare officia,ianuis clausis,& voce suppressa,& nõ pulsatis cãpanis, exclusis excommunicatis,& interdictis in fauorẽ Pontificalis officij Cõciliũ extendit hoc ad eos,nisi hoc eis expresse fuerit inhibitũ:Verũtamen hoc illis conceditur,qui cãm aliquã non p stiterint interdicto,nec aliquam fraudem ingesserint,tale cõpendium,ad iniquũ dispendium trahentes. B. No. ex tex. qp priuilegiũ concessum religiosis , non extenditur ad episcopos,quia priuilegium non debet extendi,vt in cap.sane.5.eo. Nota quod priuilegium concessum aliquibus,vt possit cele brare tẽpore interdicti,intelligi debet de illis,qui nõ præstiterũt aliquam cãm interdicto, vt ga nõ pp delictũ eorũ fuit latũ interdictũ,nec præstiterunt fauorem illis,propter quos
a fuit latum interdictũ.[a] Et hodie circa tex. & alia quæ hic tan
1 guntur dic,vt le.& no.in d.c.fi.† In gl.in ver. qñque.in fi.hodie nõ est vis , qa quolibet die clerici possunt celebrare tpe
b interdicti,dũmodo ianuis clausis [b] & c.vt in d.c.fi. & sic etiã intelligitur quæstio gl.an canonici possint interesse cũ epi-
c scopo.[c] Sed põt formari qõ.nunquid nobilis priuilegiatus, vt possit audire diuina tẽpore interdicti , possit secũ ducere familiares;& dicẽdum qp sic,quia aliàs priuilegiũ esset ei inu
d tile.de quo dicendum,vt hodie hr in c.licet.eo.ti. li. 6. [d] † In
2 gl.2.in fi.hodie dicendum in c.fi ſnia.de sen.exc.li.6.qp aut locus est interdictus,& tũc possunt illi de loco interdicto audi re diuina alibi,aut populus est interdictus;& tũc nõ possunt
3 in aliqua ecclesia audire diuina, quia si est excõmunicatus, in vna ecclesia,est etiam excõicatus in qualibet alia ecclesia,ita & interdictus,quia sequitur personam quocunq; icrit
c vt in c.1.q.1.cito turpem.[e] quod est menti tenendum.

ADDITIONES.

a ¶Interdictum.Inn.dicit quod etiam si modicã causam præstiterit interdicto,non debet gaudere indulgentia,puta si confilium, vel auxiliũ dederit;vel etiã si funt ille pro quo positum est interdictum,etiam qp debuerit seruare Host.dicit,quod ẽt si in fauorem positum est,ipsum seruare teneatur,ſ.eo.pellis.Sed Io.An.dicit,& bene,secundum D.Car.quod licet teneatur seruare,nihilo minus poterit uti ito priuilegio. Ale. de Ne.
b ¶Clausis.Sed tu no.illam gl.quod dictio,quandoque accipitur pro aliquã do,& pro quandocunque.nam ideo hic accipitur pro quandocunque, quia non poterit reddi ratio,quare magis liceat vna die , quam altera.& ideo dictio,quandoque,quę est indifinita,quipollet vniuersali, vt in ca. vt circa,de ele.in 6. Ale.de Ne.
c ¶Episcopo.Verum est,quia hodie quæstio non procedit,quia hodie licitũ est omnibus celebrare ianuis clausis, vt in d. c.fi.de senten. exc. in 6. Sed dubium põt esse hodie fi Papa concederet priuilegium episcopo,vt posset celebrare tempore interdicti alta voce , campanis pulsatis , & ianuis apertis,nunquid canonici poterunt interesse : cum episcopo.nam de iure communi non admittuntur,nec olim,nec hodie, vt in d. ca.fi.de sent. exc.in 6.sed antiquus compositclanus,& cui ẽt tenuerũt quod sic,eo qa canonici sunt pars corporis episcopi 6.q.3 §.verum.ita tamen quod non vilescat,&c.vt 5. cap.prox.& cum ipsis tamen fit Bu.Sed D.Car. tenet qđ non debeat admitti,quia soli familiares,& domestici possunt interesse, vt in c.licet.de priui.in 6.Sed canonici non sunt tales,& credo quod verius dicit. Ale.de Ne.
d ¶Lib.6.Sed quæro,an legatus possit dare priuilegium,de quo hic, vt habeat dubium,autellige,scilicet quod celebret alta voce &c.quia hoc etiã hodie non licet.Spec.tit.2.§.superest.versic. sed nunquid legatus. Tenit quod sic.Sed D.Card.dicit hoc procedere respectu interdicti,per ipsum vel inferiorem positi,secus si esset positum per superiorem , pro hoc qp no.5.c.proxi.in §.illud.in gl.in versi.sic ergo.in fine.Secundo quæro,quia tex.dicit qp episcopus potest celebrare,nisi sibi hoc expresse fuerit interdictum.Boerius dicit , quod superior episcopi , aut archiepiscopus vel Papa,poterit interdicere,non autem inferior,puta si inferior ex priuilegio,vel consuetudine posset interdicere.& hoc sequitur Io. An. & Do. Card.& But.Tertio quæro,an episcopus possit celebrare alibi, quam in ecclesia cathedrali.& gaudere priuilegio ? Vin. dicit quod vbiq; poterit celebrare,& maxime in maiori ecclesia,quæ est vxor eius,7.q.ficut.Vtimo quæro,an episcopus possit vigore priuilegij facere celebrare ante fe Host.dicit quod sic,quia est semper paratus ad celebrãdum,ne aliquem oiem transeat siue missa,vt in c.fi.eo.tit.in 6.dicit etiam Host. quod celebrare dicitur,qui cum alijs celebrat,de uita,& ho.cle. vt quilibet dicit etiam quod hoc priuilegium est late interpretãdum,de verb.sign.olim & idem videtur dicere But.Sed contrarium est verius,secũdum D. Car. & mihi videtur verius. Ale.de Ne.
e ¶Turpem.Et idem est in suspenso ab officio,secus in suspẽso a beneficio. de quo vide text.cum gl.7.q.1.si quis presbyter. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non sunt violanda,etiam indirecto modo.*
2 *Contra legem facit ille,qui committit , non solum contra verba legis, sed etiam contra eius mentem.3.4.*
4 *Minor an restituatur ex eo quod processus fuit factus contra minorem licet sententia sit lata contra ipsum maiorem.*

CAP. XXVI.

QVanto. Priuilegiati quia excommunicari non possunt ab ordinarijs, non debẽt excommunicari etiam indirecte.h.d. Vel ge-
1 neraliter, & sic. † Priuilegia non possunt violari ẽt indirecte . In prima qõ.In secunda prouisio. ibi,nolẽtes.Casus lite.Abbas,& cõuẽtus ordinis Cluniacen. sunt exempti.vnde cũ epi,& archiepiscopi,in quorũ diecesi commorantur,eos excõicare, vel interdicere non possunt, in eos qui molunt in molendinis corũ,vel coquunt panem in furnis eorũ,quicquid vendendo, vel emẽdo, aut alias eos cõicant excõicationis,& interdicti snias proferũt ; & sic no vim,& ptãtem priuilegiorum apost.se.sed sola verba seruantes monachos dicti ordinis quodammodo excommunicatos dum eos alijs cõicare non sinunt , & sic quãtum ad hoc indeorum iudicio iudicantur . & qui cõicant illis maiorẽ excõicationem incurrũt,ꝙ etiam excõicatis cõicãdo, fuerint incursuri,propter qp Cluniacen.de prædictis prælatis dominis Papa grauiter sunt cõquesti. Vnde mãdat vniuersis fidelibus,quatenus hmõi snias in fraudem priuilegiorũ apost.de cætero nõ ferãt , quia si super hoc ad ipsum querela perueniat,ꝑmulgatores taliũ snıarũ scueritate debita castiga-
2 bit.† No.qp ꝙ legẽ [a] seu cõtra priuilegiũ facit,ꝙ seruat sola ver-
a ba,& venit ꝙ mẽtẽ.ad idẽ l.nõ dubiũ.C.de le.& in re.fi.de reg.
b iur.li.6.[b] † Secũdo no. qp vbi cõstat de mẽte priuilegij,seruã-
3 da est ipsa mens.& sic qp dicitur in cap.porro. & sequen.s.c. qp seruãdus est tenor priuilegij,debet intelligi , nisi cõtet de mẽte.Tertio no.qp nõ valẽs excõicari ex priuilegio, nõ pot
c ẽt indirecte excõicari.[c] Sed opp.& videtur qp isti religiosi nõ debeant audiri,ex quo subditi prælatorum excommunicabantur,& non ipsi, & sic eorum non intererat.vt 2. q. 6. & solum.Sol.dicunt Doc.& bene,qp hoc ficbat in corũ iniuriam,&

ADDITIONES.

a ¶Nota.quod contra legem.Sed aduerte.quia habemus in iure tres textus,facere contra legem,& facere in fraudem legis,& committere in legem , vt declarat Bar. in d.l.non dubium.C.de leg. & ibi cæteri pro illo. nam facere contra legem , est quando quis de directo facit contra verba, & mentem legis, vt in hoc exemplo lex prohibet minorem alienare res immobiles sine authoritate tutoris,& decreto iudicis,si alienet tunc diceretur facere contra legem , & hoc patet ad sensum . Facere in fraudem legis est, quando quis non venit contra verba, sed contra mentem, imo verba legis obseruat;exemplum,lex prohibet, ne pecunia numerata mutuetur filiosa. vbi aliquis non mutuat pecuniam , sed fundum,vel aliam rem , vt postea filiusam. vendat , & pecuniam habeat iste non facit contra verba,sed contra mentem,& ideo fraudem legi facit, l.Iulianus,§.mutui.ff.ad Macedo.eodem modo lex prohibet officiales accipere munera,nisi esculenta,& poculenta,certe posset officialis accipere tot ex his,qp faceret fraudem legi.l.solẽt.§.fi. ff.de of.proc.l.plebiscito.ff.de of.præ.& ita loquitur Abb.5.c.vbi habes notabilium exemplum,quam inuenire posses.Committere in legem est terminus generalis ad duo supra dicta,& ita punitur,qui facit contra solam mentem,& qui facit contra mentem,& verba,vt hic.& gl.& Doc.in c.fi politique in gl.ver.menti.de ele.in 6.
b ¶Lib.6.Visite tex.& glo.& Docto.in capi.fi postquam . de electione. Alex de Ne.
c ¶Excõicari.Non ob.quod iudæi excõmunicentur per ecclesiam indirecte Nam isti iudæi non possunt excommunicari directe,cum non fint capaces excommunicationis.Non sic in priuilegiatis,quia nõ possunt excommunicari;non propter incapacitatem, sed propter priuilegia,& ideo indirecte non possunt excõmunicati & ista est theorica But.Ex quo allige,qp quandoque aliquid est prohibitum propter incapacitatẽ,& quid non licet directe, licet directe, quandoque aliquid est prohibitum alio respectu,& tũc fi non permittitur directe,nec etiã permittitur indirecte,qđ not.& tunc dic,vt in reg.cum quid vna via,li.6. Ale. de Ne

riam,& dolose,vt indirecte violarentur corum priuilegia; & ideo poterant agere actione de dolo,vt l.1.ff. de dolo. vel ad pœnam poterunt agere crimine stellionatus.vt ff. de cri.
2 stel.l.pe.[a] In gl.1.in fi.Io.An.tenet ꝯ.ſ.qp istæ sententiæ tenebant,nisi fuisset error expressus in sententia,vel nisi præcessisset appellatio.vt in c.per tuas,de sentent. excommunicat. nã Papa mandat tantũ istas sententias proferri.& hoc dictũ placet:qa hic aperte non constat,qp faciunt in fraudẽ priuilegiatorũ.item sententia ista non afficit subditos non priuilegiatos;licet per consequentiam,& indirecte afficeret priui
b legiatos;[b] In gl.fi.in fi.dic,vt ꝯ.dixi,qp imo istæ sententiæ tenebãt,quia latæ ꝯ subditos,& error non erat expressus in sẽtẽtia.nec ob.hoc dictũ gl.ſm Io.And.quia forte nullus incidit in hãc sententiam,vel absolutio non fuit petita, vel forte
4 fuit decisa,& non posita hic. † Et inquantum gl. ponit quac tuor modos fraudandi [c] legem,dicit ẽt Io.An. quod quan-
d doque fit fraus de nomine ad nomen,vt puta non valens [d] electionem administrare,vt prælatus,facit se in fraudem institui,& constitui œconomum,vt in c.auaritiæ , de electio. lib.6.& quod ibi nota.in Auth. vt nulli iud. in princ. Quandoque fit fraus in prin.de tempore ad tempus , vt quia sententia fertur contra maiorem,sed processus factus est contra minorem,l.denique ff.de minor.Quandoque fit de loco ad locum,vt l. fin.C.si man.ita fue.alie.Et scias , quod hic ponuntur opini.nunquid veniens contra verba , vel etiam contra mentem,videatur venire contra legem . Ioan. And. dicit,& bene,quod aut constat de mente legis, & tũc seruãs verba,& veniens contra mentem,committit in legem.Si autem non constat de mente,quia sumus in dubio, tũc veniẽs ꝯ verba,dicitur venire ꝯ legem, vt probatur in l. non aliter,
e ff.de leg.3.& in reg.fin.de regul.iur.lib.6.& ibi per Dyn.[e]

ADDITIONES.

a ¶l.pe.Inn.& Doc.dicunt,quod poterunt agere actione de dolo ad suum damnum,quæ comper vbicunque aliæ non competant,ff. de dolo. l.1.§.1.Vel si velit agere ad pœnam infligendam episcopis , accusabit eos de crimine stellionationis,arg.ff.de crimin.stel.l.pe.& dic,quod in ciuilib. vbi deficit actio,subrogatur actio de dolo,& ita etiam in criminalibus vbi deficit tit.criminis,agitur crimine stellionatus,vt in l.3.§.1.de crim. stel.& de hoc crimine etiã tractat Inn. in c.fi.de rescr.Dicit D.Car.quod hæc actio dicitur vniuersali vocabulo,stellio.quod est varium in colorit.sic etenim accusatio de crimine stellionatus comprehendit plures, & varias naturas criminũ.Sed nunquid de tali ſlati possunt agere cõtra Archiepiscopum,& alios,qui tenent modificatam iurisdictionem , vel in casib.tantum in suos subditos,si excedunt.Inn.dicit quod sic, & dicit quod poterunt agere actione iniuriarum,& de dolo , & ex hoc consequenter quod præcipietur eis,quod non excedant, & hoc reuocent, qđ exceſſerint post litem contesta.in actione de dolo.imo etiam secundum Bal.in actione,de dolo,venit renocatio,& satisfactio excessuũ præcedẽtium litis contest.dummodo expresse petantur,vt no.de resti.ipo.grauis & istud etiam sequitur D.Bu.& Car.quod isto casu possunt isti accusare de crimine stellionatus,vt supra dictum est , & vide Inn. in c. dilectis. de app.& tex.& gl.& D.Domin.in §.fi.c.authoritate.e.ti.in 6.Sed quæro de intellectu tex.ibi,scueritate debita.Host.exponit.i.de curatione suorum priuilegiorum,supra eo.dilecti.in fi.& finaliter si proteruitas c turmaciæ hoc exigat degradabitur de cler.non resi.ex tuæ. Sed D. Car. hic in fi.commenti dicit,quod pœna erat arbitraria, cum non sit in iure expressa,vt in ca.de causis.de offi.dele. Ale.de Ne.
b ¶Priuilegiatos.D.Car.dicit,quod in libro suo habet quandam apostolicã, & non apparet cuius qui tenet glos. dicens quod sit hic fraus de persona ad personam,quo casu valet quod agitur,vt hic in gl. fi.Sed D.Car. dicit,quod difficile esset hoc casu sustinere, nisi præcessisset appellatio, vel nisi esset error in sententia expressus, vt quia excommunicarent , si molerent in molendinis isthorum.ad hæc vide c.per tuas.de sen. exc. & c. cum contingat.de of.dele. Ale.de Ne.
c ¶Fraudandi.Quot modis fiat fraus legi,vide latius per Pe.de Anch.in rep. c.canonum,de constit.in ver.sed iuxta prædicta.post Bal.in l.non dubiũ C.de l.in 3.opp.& vide fimilia gl.in l.ꝯ legem, ff. de legi. & ibi Bar. addit alij casum,quia interdum fit fraus de mensura ad mensurã.vt l.arbitrio ff.de dolo,sed vide omnino Bal.in d.l.non dubiũ.ver.iuxta qp oportet videre.itẽ cum ista gl.concordat alia in l.humanum,C.de leg.& tenebis p petuo menti qõ.q̃ ponit Bar.in d.l.contra.de illo,qui cum esset magnus in cõi,& sciebat,qp debebat in proximo fieri statutum,sup reformatione pretij frumenti,vendidit totum suũ frumentũ,hoc nõ patefacto , nã dicit,qp tenebit.& alleg.l.1.ff.de act.emp.& vend. item quot modis fiat fraus legi, vide latissime per Host.in summa.de empt.& vend.§.fi. item vide tex.& qp ibi no.post D.Ant.in c. inquirendũ.de pec. cler. inter alia vide qp dicunt Doc.in d.l.nõ dubiũ,C.de legib.quod si statutum ꝓhibeat extrahi frumẽtum sub certa pœna,quod caderet in eundẽ pœnã, si quis exportaret farinã,aliàs fieret fraus statuto,de re ad rem.& adde Bar. vbi format istam quæstionem.in l.quæsitum §.illud fortasse,ff.de leg.2. Bald. in l.1.C.de fru,& lit.expen. quicquid tenuerit idem Bal.in l. quod nõ ratione.de legib.Et ad hoc vide quod in simili decidit Bar.in l.triticũ, ff.de verb.obl.quid veniat appellatione bladi. Eodem modo si statutum prohibet sub pœna extrahi vinum de ciuitate,vel de comitatu,eadem tenetur extrahens vuas,secundum Bal.in d.l.quod non ratione. tamen non comprehenderetur extrahens acetum,secundum Bal.in l.2.de peri.& cõmo.rei ven.& Bar.in l.1.per illum tex.C.de e.rog.mil.annonæ. lib.12. vbi dicit Bar.quod appellatione vini nõ venit acetum,& appellatione carnis non veniunt carnes fallæ,& appellatione panis, non veniunt crescentiæ, Sed istud vltimum non dicit Bar. in meo libro,imo plus dixit Bal. in l.1. per illum tex.C.quæ res expor.non poss.quod si statutum puniret sub pœ na extrahentem vinum extra comitatum , si quis portaret vnam solam amphoram vini cã gustus,incideret in pœnã statuti.Item vnũ perpetuo no.& teneas bene menti.Si statutum prohibet,ne me maritus possit relinquere vxori vltra certam quantitatẽ,vt est hic Papiæ,vbi est statutũ, qp nõ possit relinquere vltra 50 libras,secundum Io.Fe. in practica sua in fo.51.quo vxor agit ad dotem,super gl.in ver.dedit. & legauit. in fi. ver. qa statutum dicat quod non possit relinquere vxori quoad proprietatem,sed quoad vsumfructum,nunquid per maritum possit dari facultas soli vxori destribuendi pecuniam pro anima testatoris,dic,quod nõ,ne fiat fraus statuto.Et ita determinat Io.And.in addi.Spe.in titu. de instr. edi.§.nunc vero aliqua.post medium,in addi.quæ incipit.ad istud.Alber de Ro.in 2.parte stat.in q.13.inci.statuto cauetur quod nullus. &c. iuncta q.seq.Ale.de 1mo.in consi.199.incip.inspectis.& seq.quicquid teneat Pau.de Ca.in l.cohi.§.hi qui solidum.vbi etiam vide Ale.ff.ad Treb.& no. quia quotidianum est,ita D.Ias.de May.dum legeret d.l.non dubium.Ad de de sciente,quod frumentum debeat vilescere.Barb.consil. 28. vbi ponit de eo,qui conduxit locum pro inueniendo aurũ,qui tamen sciebat, quod ibidem erat vena.Et an appellatione carnium, veniant carnes fallæ,per Io.Ana.cons.26.Et an statutum prohibens legari alicui, videatur prohibere confessionem debiti.vide Ale.consi.26.2.lib.
d ¶Non valens.Aliud exemplũ ponit Bal.post Bar.in l.memini.C.de aduo.diuer.iudi.& gl.& Bar.in l.1.C.de priuil.scho.lib.10.Fel.in c.intentũ.in secundo no.5.de simo.& vide And.Sic.in consi.56.inci. sapienter. in 2.vol.
e ¶Per Dy.in quib.autem sit seruanda,& attendenda mens. Vienen. dicit qđ in contractib.& in testamentis,& de hoc in gl.Et in iuramentis, 11.q.3. antecessor.& in baptismo,de consecr. dist.3.rerulerunt.Idem secundum Host.in rescriptis,de reser.c.2.& in priuilegijs,vt hic. Et in iudicijs.vt in c.in his,de verb.sig.Et in spõsalib. & matrimonijs,vt in c.ex literis,cl 1.& in c.tua.de sponſ.& hæc sufficiant. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,qui deposito habitu,& tonsura,immiscuit se enormitatibus, si reperitur delinquens,non potest se defendere ex eo , quod sit clericus.*
2 *Clericus incedens in habitu,& tonsura.si sit in loco forensi , probabit se clericum ex suo iuramento.*
Clericus non præsumitur ex eo , quod quis vadit in habitu & tonsura.4.
3 *Clericus non incedens cum habitu,& tonsura si deliquerit, potest capi per iudicem secularem,nec tenetur dimittere ex sola reassumptione tonsuræ.*

CAP. XXVII.

1 EX parte. † Qui in habitu,& tonsura, & cæteris,vt laici conuersantur,deprehẽsi in maleficijs, se pro clericis non defendũt, ita communiter summatur . Sed quia habet varios intellectus,potest ẽt alijs modis summari , vt sic,sola assumptio,vel reassumptio tonsuræ,post delictũ commissum, non facit delinquentem haberi pro clerico.vel tertio,& sic. Si post clericatum assumptum, immiscuit se clericus enormitatibus,& diu in illis perseuerauit dimissis habitu,& tõsura & in delicto deprehenditur,non poterit se defendere pro clerico,quominus puniatur per secularẽ iudicẽ . & intellectus est aliquantulum periculosus,sed potest procedere fm vnam opi. de qua in c. perpendimus, de senten.excommunic.& ibi plene dicam,an sit vera,attingendo opin.& materiam.Diuiditur,in prima enim parte ponitur querela. in secunda prouisio.secunda ibi,ne igitur.Casus literalis.In distri ctu Reginæ Anglorum erant quidam literati , quos nec habitus,nec tonsura clericos ostendit,sed cũ ipsi deprehendũtur in aliquibus maleficijs,vt iurisdictionẽ Reginæ deludãt, & pœnam debitã pro delictis euadãt,assumunt tonsurã abiectã,& habitũ cleri calẽ,quia antea pro laicis ab omnibus habebãtur.Regina significauit hoc Do. Pap. q respondit qp si suã iurisdictionẽ in huiusmodi delinquentes exercuerit, qui sine tonsura,& habitu in delictis fuerunt deprehensi, æquanimiter sustinebit,cũ maleficijs hominũ nõ sit indulgendũ; sed potius obuiandũ;nec tonsura,vel habitu reassumpto, ip
2 sorum maleficia foueri debeãt.Benard.† No.primo,ex tex. quod sola assumptio tonsuræ ,vel reassumptio, non probat clericum, maxime quando assumitur, vel reassumitur post deprehẽsionẽ in delicto,saluo tamen casu ca.fi iudex laicus. de sentent.excommunic.lib.6.Et vide quoad vnũ modũ ꝓbandi clericatũ.gl.no.in clemen.præsenti.de censi.q̃ dicit,& si qs incedens in habitu,& tonsura,defendit se ꝓ clerico,vt non soluat gabellã,nec habet probationem in promptu,cũ
3 sit forensis,tunc statur iuramento suo,quod no. † Secundo no.iudicem secularem , licite capere posse clericum delinquentem repertum sine habitu,& tonsura; nec tenetur eũ dimittere ex sola reassumptione tonsuræ,quod tamen limita,vt leg.& no.in d.cap.fi iudex laicus.In glo. 2. in fin.Ex hac glo.colliguntur duæ lectu.ad tex.in prima videtur hæc:licet glo.loquatur nimis generaliter,vt tex.intelligatur de his,qui in veritate non erant clerici,sed assumebant tonsurã in fraudem , vt sic possent effugere iurisdictionem laicorum, sed diceres tu , quæ erat ratio dubitandi , ex quo non probant se clericos.Solu.videbatur , quod sola delatio tonsuræ probaret clericatum . quod non est verum , vt supra dixi.
4 † Secunda lectu. est, quod intelligatur de his, de quibus

non constaba t aliquo modo, ꝙ fuissent clerici, puta quia assumpserat clericatū in pueritia, & nunquam portarunt tonsuram, vel delatam de facili abiecerunt. nam si isti deprehẽdantur in delictis, nō possunt se pro clericis defendere. & ista lect. est nimis generalis, & videtur obuiare c. si iudex laicus. vt hic. An. remittit se ad illud c. & sic videtur velle, hoc c.
a reducendum esse ad terminos illius. [4] Ego plenissime dicam, in c. perpẽdimus. Gossi. intelligit tex. de clericis in minorib. cōstitutis, qui transiuerunt ad militiam, vel ad coniugium, & pro hoc facit, quia hoc c. est pars c. ex parte, de cleri. coniug. & illud c. loquitur de cler. coniug. Et ſm hoc hæc decre. non esset hodie dubia, per c. vnicum, de cler. coniug. lib. 6. & dic, vt ibi. de clerico transeunte ad militiam, dic, vt dixi post Inn. in c. 1. de apost. Alii intelligunt hoc c. simpliciter in clericis in minorib. qui diu habiti sunt pro laicis, vt deprehensi in maleficijs non possint se pro clericis defendere. Alia iura
b contraria [5] loquuntur in clericis constitutis in sacris; sed secūdum hoc, hæc decretalis nimis restringeret illa iura; vnde mihi nō placet, posset et iam intelligi in clerico, qui dimisso habitu, & tonsura diu immiscuit se enormitatib. sed an talis perdat omne priuilegium clericale, dicam in d. c. perpẽdimus. Vltimo potest intelligi in his qui allegabant se clericos, sed nō probabant. vnde ei rex. ponderetur, in nulla sui parte præsupponit istos clericos, vel voluisse probare clericatum; sed solum debebant se defendere prætextu tonsuræ,
c & hæc lect. videtur multum applaudere literæ. [6]

ADDITIONES.

a ¶Illius. Io. dicit posse dici per c. si iudex laicus. de elect. in 6. quod is, quem non constat esse clericum deprehensus in maleficio si allegit se clericū, super huiusmodi recognitione, remittitur ad iudicem ecclesiasticum si prius incedebat in habitu, & tonsura, secus si prius dimisisset tonsuram & habitum, quia tunc illud priuilegium non habet, secundum eum. Ale. de Ne.

b ¶Contraria. Istam lecturam tenere videtur Ant. in c. si de vita, & hone. clerico. Bar. de Bel.

c ¶Literæ. Ego istam materiam plene examinaui in c. 1. de apost. tamen vt nō sit ignota distinctio Butr. propter eius authoritatem, distingue secundū ipsum hic, & discurre per casus. Primus est, quando clericus est ter monitus, quod reassumat habitum clericalem & tunc perdit priuilegium, clericale, adeo quod de delictis potest puniri à iudice sæculari, vt in ca. in audientia. & in ca. perpendimus. & in ca. cum non ab homine. de sent. excom. Secundus casus est, quando non est monitus, sed communi opi. reputabatur laicus, & tunc perdit priuilegium clericale, vt hic, tenet Goff. & dicit But. sic temperari c. si iudex laicus de sent. excom. Tertius est, quando clericus est in sacris, & tunc etiam si communi opinione fuit reputatus laicus, si non fuit ter monitus, si constat ipsum clericū quantumcunque deliquerit, debet remitti ad iudicem ecclesiasticum. Quartus est, quando est dubium an sit clericus, vel ne, & tunc si offert paratum se clericum probare, est remittendus ad iudicem ecclesiasticum, si tempore capturæ fuit repertus in habitu clericali, vt d. c. si iudex laicus, in prin. Si autem fuit repertus in habitu laicali tempore capturæ, & tunc si offert se paratum probare clericum, sed non probat, tunc iudex sæcularis pōt eum punire, ita posset intelligi hæc decre. Cognitio tamen an sit clericus, vel ne, debet fieri per iudicem ecclesiasticū, vt no. in d. c. si iudex laicus. versi. si tamen hoc casu non fiet remissio ad iudicem ecclesiasticum, imo stabit in carcere apud iudicem sæcularem, donec probet se clericum, vt dicit Io. & ista est conclusio verborū But. sed tu dic, vt in d. c. 1. de apostа.

SVMMARIVM.

1 *Statutum episcopi contra canones non valet.*
2 *Statutum quod destruatur domus delinquentis, quid operabitur, si delinquens habet partem inferiorem, & alius partem superiorem.*
3 *Rex Franciæ & rex Hispaniæ, an subijciantur Imperatori.*
4 *Mulier si corrumpatur inuita, non dicitur corrupta quoad Deum.*
5 *Loca vicina quæ dicantur.*

CAP. XXVIII.

Vper specula. Parisijs, & in locis vicinis, ius ciuile legi non dēt. Primo ponit prohibitionis rationē. Secundo prohibitionem. Tertio pœnam contrafacienti imponit.

secunda ibi, firmiter. tertia ibi, & qui. Casus lit. Quamuis ecclesia, sæcularium legū non respuat famulatum, quæ imitantur vestigia æquitatis, & institiæ, tamen in Francia, & in multis alijs prouincijs, laicis legib. nō vtuntur, & raro ecclesiastæ causæ occurunt, quæ non possint per canones expediri, vt plenius sacræ paginæ insistatur, firmiter prohibet Papa, ne Parisijs, vel in ciuitatib. vel in alijs locis vicinis, aliquis docere, vel audire, ius ciuile præsumat, & qui ptra fecerit nō solum à causarū patrocinijs interim excludatur, verum etiam per episcopū loci excommunicetur. Ber. No. primo, ex tex.
a ꝙ leges famulantur canonib. Ex quo infertur ꝙ scientia [a] canonica, præferenda est legali, & sic in hominib. literatis; nā respectu subiecti ista est nobilior, & ideo leges dicuntur famulari canonib. quia in multis, videlicet in concernentibus animam, subijciuntur canonib. velit nolit Imperator. vt Authen. de eccl. ti. in prin. Item quia recipiuntur leges in subsidium in foro canonico, in c. 1. de noui oper. nunc. Et ideo Host. inducit literam contra decidentes dubia per iura lega
b lia, vbi canones sunt expressi. [b] Secundo no. casum, in quo Papa habet iurisdictionem in laicos, videlicet, vt prohibeat eos audire iura, & hoc in fauorem faceræ scientiæ. Compellit ergo ecclesia quandoq; laicos ad bonum, ꝙ occasionaliter prouenit ex statuto suo. Item no. ꝙ ius ciuile non potest recipi in multis locis, & enumerat hic Host. loca in quib. ius ciuile nō recipitur, & longe plura sunt loca inter Christianos quæ non recipiunt leges ciuiles, quam quæ recipiunt. Sed canones obseruātur per totum mūdum inter Christianos,
1 vt in c. j. de const. † ideo non valet statutum episcopi contra canones. vt in c. ꝙ super his. de maior. & obed. sed contra leges valent statuta laicorū, vt in l. ex hoc iure. & in l. omnes, populi. ff. de iust. & iur. Et an laici possint in totum recedere
c à dispositione legali. dic vt plene no. in l. omnes populi. † Vl
2 timo no. quem puniri quandoque ratione vicinitatis [c] sine
d culpa, concordat ca. clerici. de excess. præla. Et facit iste tex. ad quæst. illam de duobus fratribus habentibus domum, vel turrim communem, quorum alter habet partem superiorem, alter inferiorem, & ratione statuti venit destruenda domus habentis partem inferiorem, nunquid debeat destrui tota domus. de qua q. per Bar. Brix. in q. veneriali. 14. no. gl. de pœn. dist. 5. ca. sed & continuo. & ponit Io. And. hic tres opi. Prima vt permutetur pars inferior cum superiori. Secunda, vt pars quæ venit destruenda, redimatur, à fisco. Tertia, vt destruatur tota domus, seu postea agatur cō tra socium, seu fratrem, qui dedit causam damno. arg. in l. si merces. 5. culpæ. ff. loca. vide per Arch. in c. fœlicis, de pœn. lib. 6. & per Ioan. And. in addi. super rubr. de pœnis. & per Bartol. in l. Atthæus, ff. de aqua plu. arcen. vbi ponit alias opinio. & inter cæteras est vna satis æqua opin. quæ mihi placet, vt commutetur illa pœna in aliam, argumen. eorum quæ no. in l. quid ergo, 5. pœna grauior, ff. de his, qui notan.
e infam. [e] † In glo. 2. ibi, & licet de facto ab omnibus non fe-
3 uetur, &c. No. glo. sentit enim, quod de iure nullus est exemptus à iurisdictione Imperatoris, & quod Francigenæ, de iure, subijciuntur Imperio, de quo tamen die, vt legitur. [f] & de
f notatur in capitulo per venerabilem. qui fil. sint legi. [f] & de Hispanis nunquid subijciantur Imperio, vide bon. gloss. in c. Adria-

ADDITIONES.

a ¶Quod scientia. Vide Doc post Ab. & alios in c. clerici. 3. de iud. & ibi quis debeat præcedere, an Doctor legista, an canonista. Seb. Sap.

b ¶Exprefsi. Dicit etiam Host. ꝙ vbi non sufficiunt canones, recurrēdum est ad leges, & consuetudines, & ad naturales rationes, & ad exempla, vt in c. venerabilem ver. obiectioni. & de sepul. certificari, & randem allegatio vulgaria. & hæc not. Sed inquantum inter cætera dicit. Host. quod deficiente lege, & consuetudine, recurrendum est ad rationes naturales, vide opti. tex. in l. cum ratio. in prin. ff. de bo. dam. & in l. scire oportet, 5. sufficit, ver. si enim, ff. de exc. tu. quæ dicunt, quod ratio naturalis, est quasi quæda m lex. Ale. de Ne.

c ¶Populi. Vinc. dicit ꝙ prima lex in Hispania in libro iudiciorum Legionensium est, ꝙ quicunque receperit leges Romanas capite puniatur, & ita de pari contendit cum Imperio. Item nec in Francia vtuntur legib. Romana. nec Anglia. nec Scotia, Valia, Alemania, Suetia, Vngaria, Boemia, Polonia, Burgaria, & breuiter secundum Host. excepta Italia in regno Arelatensi, nullæ, aut paucæ prouinciæ reguntur iure ciuili, licet vtantur argumentis ipsarum deficientib. propriis consuetudinib. & statutis, quatuis lex dicat contrarium esse seruandum, vt in l. de quib. ff. de ll. & de lepul. certificari. Ale. de Ne.

d ¶Ratione vicinitatis. Quando duo habent domum communem, & vnus habet partem inferiorem, & alter superiorem. & ille qui habet partem inferiorem fuit condemnatus de delicto, pro quo debet comburi eius domus, quid fieri debeat, cum iste qui habet superiorem contradicit. & de quæstione ista tangitur eleganter per Bar. in l. & si seuerior. in fi. Cod. quib. cau. in fa. irreg. Bald. in l. 2. C. in quib. cau. fer. pro mi. lib. acci. vbi dicit, ꝙ Respublica destruens domum propter delictum alicuius, tenetur restituere pretium partis illius domus, illi qui non deliquit.

¶Ratione vicinitatis. Vide Bar. in l. cum alicuius. in fi. ff. de neg. gest. Alb. de Ros. in l. 1. §. & post operis. in fi. ff. de ope. no. nun. vbi refert fuisse iudicatum per me, ꝙ tota domus esset destruenda, refert laf. in l. stipulatio. in prin. circa fi. e. ti. de ope. no. nun. Seb. Sap.

e ¶. nfam. D. Car. dicit, ꝙ æquior est opi. illa quæ dicit, quod ille qui habet superiorem domus, emat partem inferiorem diruendam à fisco, & de soluat æstimationem illius partis, quæ debet dirui, & tamen manchetta eo dirutionis. Sed Vincen. vlterius no. tex. ibi, quæ æquitatis. &c. ꝙ Canones non acceptant leges omnes, sed illas tantum, quæ sunt fundatæ in iustitia, & æquitate. Vnde dicit Host. quod non omnes leges acceptamus, sed rationabiles tantum, & quæ nobis contrariæ non sunt, de resto. ipso. fæpe. de iuramē. cal. literas. Postea dicit Host. ꝙ possumus omnes leges recipere, quia ipsarum mens est ꝙ nullum peccatū mortale approbetur, & in his sacrorū Canonum vestigia, imitantur. in Auth. vt cler. apud nos. prios episc. §. si vero ecclesiasticos. coll. 5. & de hoc de iud. cler. Primum dictum videtur mihi verius. nam omnes leges non sunt rationabiles. & hoc probat iste tex. de hoc tamen die, vt plene dixi in c. 1. supra de ope. no. nun. Ale. de Ne.

f ¶Sint legi. D. Car. dicit, quod illi qui non obseruant, poterunt præscribere vt non subsint imperio, sed Papæ, sicut etiam vacante imperio, Papa succedit de foro comp. licet. & in c. per venerabilem. qui fil. sint legi. sed ita dic, vt ibi plene dixi. Ale. de Ne.

c. Adrianus. 63. & in quibus casibus valeant statuta laicorū contra leges, no. in d. l. omnes populi, & ff. de pact. ius publi
4 cum † In gl. fi. in fi. dic, quod contrarium intelligitur quoad Deum, nam mulier, & si corrumpatur inuita quoad carnē, ex quo mens remanet incorrupta quoad Deum, non infa-
5 matur. & vide quod no. gl. in c. tolerabilius; hic alleg. † Extra
2 gl. quæro quæ loca [4] dicantur vicina. sol. quæ sunt intra duas dietas. arg. in c. nonnulli. de rescrip. vel standum est consuetudini, seu communi interpretationi. sed vbi non constat, re-
b currendum est ad arbitrium iudicis secūdum Doctores. ar. c. de causis. de offi. deleg. [5] & ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶Loca. Quis dicatur vicinus, vide gl. in cap. fœlicis, de pœnis. lib. 6. & quod not. ibi.

b ¶Adde quis dicatur vicinus. Ale. consi. 22. 4. lib.

b ¶Deleg. Vide gl. in c. cum nullus. in verbo, remoti, de temp. ord. in 6. & cle. causam. in gl. in verbo, remotis. de electo. & in c. cum ex literis. de restit. in integ. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium innouatum, vt, & quando inducat nouum ius. 2.*
3 *Priuilegium cum quibus solennitatibus innouetur.*

CAP. XXIX.

Via. † Innouatio priuilegij, ius nouum non inducit, sed vetus conseruat. Casus lite. Dominus Pa. innouauerat priuilegium cuiusdā monasterij constituti in diœce. Baiocen. Episcopus Baiocen. dubitans vtrum per talem innoua
1 tionem, iuri episcopali fit derogatū, quæsiuit à Do. Pa. an ei
2 præiudicaret. R. fidet ei Papa, quod innouatio, ius † nouū nō cōfert, nec tollit vetus. vnde vult eum esse in eo statu in quo erat tpe innouationis impetratæ. sed per hoc non intendit Pa. iuri aliàs competenti eidem monasterio, præiudiciū ge-
3 nerari. B. † No. j. ex tex. ꝙ per innouationem priuilegij, ius de
a nouo non acquiritur, [2] quod procedit quando primum privilegium extat; secus autem, vbi fuisset sublatum, & reuocatum, quia tunc si Papa innouaret illud priuilegium, bene ius
b conferretur de nouo, [b] sed intellige hoc c. quando priuilegiū extans insinuatur, i. describitur propter nimiam vetustatem, vel propter aliam causam, vt sic faciat fidem, tanquam originale. & de solennitate adhibenda in hac innouatione, dicendum, vt no. in c. fi. de fide instrum. & in c. Alber. & in c. significauit, de testi. In gl. in fi. dic, ꝙ ibi internenit authoritas superioris hoc intendentis. Sed hic nos loquimur in dubio, quando superior simpliciter facit innouari instrumentum, vel priuilegium; tunc enim non intendit ius de nouo conferre, sed antiquum conseruare, ne pereat ob defectum probationum. de quo, in c. cum dilecta, de confir. vti. vel inuti. &
c in c. ex parte abbatissæ, [c] supra eod.

ADDITIONES.

a ¶Non acquiritur. Vide quod dixi. supra eo. ex parte. el 1. in addi. quæ inci. Vide si priuilegium. Ale. de Ne.

b ¶Nouo. Istud fuit dictum Vinc. quem Doct. sequuntur, qui dicit, ꝙ si priuilegium est abolitum per abusum, vel per ingratitudinem, per innouationem reuiuiscit, vt in Pisanis, qui restituerunt Imperatori Ottoni Sardiniam contra ecclesiam, & in eorum odium Innocen. secundus absolute archiepiscop. s Pisanis priuilegiū legationis, & Parafreni albi cooperti, cum irent in Sardinia, prohibens illis de Sardinia, ne illis obediant. Sed postea Papa Honorius archiepiscopatui, priora beneficia innouauit. Nā per talem innouationem, primum ius reuiuiscit 24. q. 1. Achatius de feu. cap. 2. adducit simile de viro qui sponsæ dedit alienum annulum, & postea constante matrimonio dat aliū pro illo. nam nō vt noua donatio, vt fit de dona. inter vir. l. si constante. §. si sponsus. Sed hoc est simile in no
tatione per quam ius non tribuitur. Sed D. Car. dicit, quod proprie innouatio nunquam tribuit ius nouum, vt hic, & supra eo. ex parte. & illud quod dicitur de prædicto archiepiscopo fuit potius restitutio, quā innouatio. Ale. de Ne.

¶Abbatissæ. Doct. hic tractant quæ sit differentia inter nouationem, & innouationem, & quid sit proprie nouatio, & quid delegatio, & quid cōcessio, & quæ sit differentia inter ipsa, & late prosequitur præsertim D. Car. sed non est nostra materia, sed pertinet ad Legistas ió prætermitto.

SVMMARIVM.

1 *Altare viaticum non est causa, quod quis possit celebrare in loco non consecrato, nisi habeat ex priuilegio.*
2 *Priuilegia, & statuta sunt intelligenda, vt aliquid addant iuri communi.*
3 *Altari viatico non est licitum vti, nisi cum licentia Papæ, vel diœcesani.*

CAP. XXX.

Nhis. † Priuilegiati, vt vbique possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licentia prælatorum. Primo ponit exordium, & facit narrationem. Secundo prouidet, & rationem reddit, ibi, cum autem. Casus literalis. Fratres prædicatores, & minores, impetrauerunt indulgentiam à Dom. Pa. vt vbicunque fuerint cum altari viatico, valeant celebrare, sine præiudicio iuris parochialis, quidam prælati nimis stricte illam indulgentiam interpretantes, dicebant, quod per illam indulgētiam, prædicti fratres, præter assensum prælatorum, hoc facere non possunt. vnde non permittunt eos celebrare, secundum illam indulgentiam, cum autem sine indulgentia fratres prædicti possint de prælatorum licentia celebrare, nihil eis conferet. Mandat Papa cuidam, quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, dummodo abstinent ab iniurijs aliorum, datam licentiam prędictis fratribus, debeat publicare, ita ꝙ dicti fratres ex indulgentia ipsa, aliquam videantur gratiam cōsecuti. B. No. 1. ex tex. ꝙ sine priuilegio, non est licitum celebrare in loco, non consecrato; etiam cum altari viatico, id est portatili, quo frequēter vtuntur clerici. quando celebrant in altari non consecrato, vt in istis oratorijs, & capellis dominorum. ad idem c. vnicuique. & c.
a clericos, de consecr. dist. 1. [a] † No. 2. ꝙ indulgentia, [b] & priui-
2 legium principis, debent ita interpretari, vt aliquid de nouo
b conferant, & ad hoc quotidie allegatur iste tex. Idem dicendū in statutis, vt si loquatur in terminis iuris cōis, fiat inter-
c pretatio, vt aliquid operentur. [c] & ita no. Car. in l. 4. §. prætor
d ait. ff. de dam. infe. & Inno. in c. causam. de rescrip. [d] Sed quæro nunquid episcopus possit hoc priuilegium concedere, sunt opi. & communiter tenetur, vt in sua diœcesi possit, vt hic, ibi, sine qua id prælatis annuentibus. & facit c. clericus. & c. vnicuique. prælleg. sed in toto orbe, solus Papa concedere potest, & ita intelligitur iste tex. & sic intellige, c. fi. cod. tit. lib. 6. vbi episcopi habent priuilegium à iure, vt possint in transitu celebrare cum altari viatico, alij ergo non possunt vti altari viatico, nisi habeant priuilegium à Papa, aut licentiam à diœcesano. & ita intellige c. concedimus, de consecr.
3 distinct. j. † Sed quæro nunquid hodie isti fratres habeant priuilegium. Doct. tacite innunt, ꝙ non. nam olim fuit eis hoc concessum, quia non habebant ita ecclesias consecratas, sicut hodie habent; sed habebant quædā oratoria non consecrata. sed puto, ꝙ vbi hodie etiam de facto accideret, ꝙ haberent aliqua loca non cōsecrata, ꝙ fratres ad alia acceden
c tes, possent vti hoc priuilegio, quia subesset ratio priuilegij. [e] Sed contra hoc c. opp. de c. pastoralis. supra eod. vbi religiosi priuilegiati, vt possint capellas suas in vsus proprios conuertere, nequunt propria authoritate possessionem apprehendere, sed debent requirere licentiam ordinarij. Pro solutione, multa hic, & ibi dicunt Doctor. sed breuiter capiēdo duas solutiones, dic, ꝙ istud priuilegium fuisset hic inutile, si habuissent requirere licentiam ordinarij, quia sola licentia Papæ sufficeret. sed ibi priuilegium non erat inutile, quia iam erat translatum ius, vigore priuilegij; sed cessabat possessio, quæ non debebat apprehendi sine licentia ordinarij. Vel secundo hic non agebatur de graui præiudicio, sed ibi sic, quia ibi per illam concessionem priuabatur proprio prælato ecclesia, & diminuebatur hospitalitas, & priuilegium illud potuit esse surreptitium. [f] & ideo debuit requirere ordinarij licentiam.

ADDITIONES.

a ¶Dist. 1. Dic, vt supra, c. patentibus. Ale. de Ne.

b Indulgentia Vide Doct. in c. 1. in ver. sed pro declaratione tex. quæro, quid operetur. de priuileg. lib. 6. vide quod no. in tex. in c. si Papa, eo. ti. & li. 6. Bar. de Bellen.

c ¶Aliquid operentur. Vide Fel. in c. Rodulphus. in vers. secunda regula. supra. de rescri p. vbi generaliter vult, ꝙ statutum non intelligatur stricte, quando redderet elusorium. intellige tamē, vt declarat Alex. in consi. 33. incip. viso. 1. vol. vbi dicit, ꝙ quando statutum expresse determinat illud quod erat tacite determinatum à iure communi, nihil aliud operatur. Seb. Sap.

d De rescrip. Inn. vero no. ex tex. ꝙ in peruerientibus ad culcum diuinum, facienda est benigna, non autem maligna interpretatio. pro hoc, secundum Inn. ff. de religi. & sumpt. fu. l. funt personæ. Host. vero subaudit maxime, nunquam enim approbatur maligna, vel astuta interpretado, vt hic, & de decimis, audientiam. Ale. de Ne.

e ¶Priuilegij. Sed si attenditur ratio Host. & Doct. forte non procedit opin. Abb. Sic. Nam si est verum, ꝙ istud priuilegium fuerit eis datum in subsidium, & quia in prima nouitate carebant habitaculis. ergo non debent habere priuilegium si habere reperiantur loca nunc consecrata, qui a cessat illa necessitas. Ale. de Ne.

f ¶Surreptitium. Quoad primam sol. But. hic dicit, quod, in c. pastoralis. §. c. concurrebant duo. s. translatio iuris per prius, & trāslatio possessionis per posterius. Primū operatur priuilegium, & quoad illud non requiritur licentia diœcesani. sed bene quoad secundū. s. quoad arripiendā possessionē iuris translati. Hic aūt sola facultas celebrandi fuit concessa, nec aliud erat in concessione priuilegij. & si non haberetur libera ex priuilegio, priuilegium nihil operaretur, quia sine priuilegio celebrare possent cum licentia diœcesani. sed in casu c. pastoralis, priuilegium est vtile, quia si eps malitiose, vel negligenter renuat, vel differat dare possessionem, poterit habere recursum ad superiorem, secundum Io. And. & Doc arg. c. nullus. de iure pat. Quoad secundam sol. dicit, quod in casu c. pastoralis. supra eo. præiudicaretur episcopo, nisi eius authoritas requireretur, & ēt Reip. quātū ad hospitalitatē, eleemosynā, & iura episcopalia persoluenda, arg. de suppl. neg. prælat. c. 2. de off. Arch. cum satis. trē priuile-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tilegium posset esse subrepticium, & hoc esset discutiendum, de rescr. super literis, ne sede vac. c. 1. de his remittit Host. ad summam eod. titu. §. quid operetur. sub §. regulariter. Sed pro declaratione ꝙro de aliquib. Et primo in quantum litera dicit quod ordinarius debet publicare priuilegium, an hoc sufficiat Host. dicit, quod debet subaudiri, & rebelles compescere, vt bene cõtinuetur quod sequitur, quia per solam publicationẽ vix cõsequeretur qđ sequitur, nisi eis cõseruator daretur. & sentit Host. quod iste cui scribitur, efficitur delegatus. Sed D. Cardi. dicit, qđ hoc nõ apparet hic, an scribatur episcopo, vt patet ibi, fraternitati. Vnde dicit, ꝙ vt quod faciat iure ordinario, ꝙa papa in dubio vt potius excitasse officium ordinarij, quam dedisse ipsum delegatum, vt in cle. licet. de of. ord. de quo dic, vt ibi, & in c. in aliquib. de rescr. in 6. Dicit tamen D. Card. qđ non refert in hoc, an talis debeat facere vt delegatus, an vt ordinarius. Secundo quæro, quia tex. facit mẽtionem de altari viatico, quomodo intelligatur. Host. exponit. i. portatili, quod omnibus peregrinis, & ẽt alijs tempore necessitatis, videtur esse concessum. de consecr. dist. 1. concedimus. Quicquid tamen dicat, illud cap. posset à diœcesano prohiberi, nisi obstaret priuilegium speciale, vt hic. Vnde nõ poterit celebrare peregrinus sine licentia diœcesani cum altari viatico, nisi habeat priuilegiũ speciale, vt hic. Et dicit Io. And. ꝙ Physici habẽt librum quem appellãt viaticum, quia itinerãtes solent illũ ferre, alibi dicitur liber itinerarius 16. dist. Clementis. Sed ibi aliter exponitur. Sed corpus Christi quandoque vocatur viaticũ. sed quare sic dicatur, dic, vt in c. quod in te. de pœ. & remi. & ibi in gl. 2. Tertio quæro, ꝙa tex. dicit, quod habent authoritatẽ celebrandi sine præiudicio iuris parochialis. quæ sunt hæc iura? Host. dicit qđ sunt oblationes, decimæ, primitiæ, mortuaria. 32. dist. præter hæc. de testa. c. fi. Et dicit Vinc. ꝙ in præiudiciũ iuris parochialis esset, si isti in ecclesiarũ cõtemptũ reciperẽt parochianos ad diuina, de parę. vt dominicis, vel si in suis habitaculis vellent benedicere nubentes, vel si decimas, & oblationes parȩ cianorum recipiunt, vel corpora defunctorũ ad sepulturas, vel si iniungant alienis parœcianis pœnitẽtiam, vel cradiderint eucharistiam, 30. q. 5. aliter. 13. q. 2. oblationes. Quantum autem ad pœnitẽtiam, & sepulturam dic, vt in cle. dudũ, de sepult. & vide clem. 1. de priuil. vbi religiosi sine licẽtia parochialis presbyteri præbẽtes clericis, vel laicis eucharistiam, vel extremã vnctionẽ, vel matrimonia benedicẽtes, sunt excommunicati ipso iure. & per Papam tantum absoluentur. Vltimo quæro quibus prælatis loquitur tex. ibi, præter prælatorum. Inn. dicit, quod intelligitur de prælatis illorum locorũ, siue sint episcopi, siue maiores prælati, & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium non faciens mentionem. ꝙ res super qua vult priuilegium sit possessa ab al tero, non præiudicat possessori. 2.*
2 *Priuilegium debet intelligi, vt non præiudicet enormiter iuri alterius. 4.*
3 *Verba enunciatiua, etiam per papam prolata, non disponunt, vel probant, nisi sint dicta, vel enarrata motu proprio.*

CAP. XXXI.

DVdum Priuilegium de decimis noualium non soluendis, non comprehendit decimas tempore priuilegij impetrati possessus ab alijs, nisi de possessione alterius, in priuilegio fiat mẽtio. In prima ponitur facti narratio. In secũda decisio. secda ibi, de ꝙsilio. Casus literalis inter priorẽ, & conuentũ de Buten. ex parte vna, & prioriſſam, & moniales de Campesse ex alia coram iudicibus quæstio superdecimis noualiũ vertebatur. Lite pẽden. corã iudicib. moniales impetrauerunt indulgentiam super decimis noualiũ nõ soluẽdis nullã de lite mota in indulgẽtia mentionẽ facientes, per quã indulgentiã volebãt repel. ere priorem. & conuentũ ꝓdictos à lit e dubitabãt iudices qd iuris esset. Papa de consilio fratrũ suorũ, iuri prædictorum fratrũ decreuit nullum præiudiciũ generari per illam indulgentiã, nullam de lite mota facientẽ mentionẽ super decimis noualiũ non soluendis, quas debebant tẽpore indulgẽtiæ a parte altera impetratę, Bernar.

1 †No. primo ex tex. ꝙ priuilegiũ nõ faciẽs mentionẽ de possessione alterius, non præiudicat possessori, quod dintellige qñ impetratur super decimis noualiũ, secus dicit Boat. vbi priuilegium esset impetratũ simpliciter super decimis, ꝙa tunc valeret, non facta menione de possessione alterius, & põt esse ratio diuersitatis: nã decimę ab aliquo possidentur, vnde cõcedendo Pa. priuilegium, voluit derogare possessoribus quare tacite facit mẽtionem de possessione, secus est in decimis noualiũ, quia priuilegium potest intelligi de terris, quę adhuc non sunt redactę ad culturam; & sic poterat esse, ꝙ nullus habeat possessionem illarũ terrarum; & sine priuilegio moniales nõ reduxissent ad culturã, & sic Papa de facili cõcedit tale priuilegium, quia nõ tendit in graue præiudicium aliorum, sed ex quo terrę erãt redactę ad cultura, & decimæ erant solutę ex eis ante impetrationem priuilegij, graue præiudicium infertur possessori. de quo nõ est præsumendũ, ar. in c. super eo. de offic. deleg. & l. 2. §. si quis à principe, ff. ne qd in loco publ. & hoc tencas. licet Innoc. videatur dissentire in alijs decimis, & pro primo dicto facit c. cũ olim. §. eo. vbi valet priuilegiũ concessum monasterio, nõ facta mentione de

a episcopo, & sic de possessore. a †Sed ꝑ declaratione tex. quę-
2 ritur quid si Papa, b eximit monasterium cum capellis suis,
b & aliqua istarum capellarum possidetur à tertio, nũquid priuilegiũ præiudicet possessori. Inn. primo videtur facere differentiam, vtrum capellæ sint expressæ vel ne, sed postea vidistincte tenere, quod non præiudicat possessori. quia forteii Papa sciuisset possessionẽ alterius, non dedisset priuilegium, & priuilegiũ debet intelligi, vt nõ præiudicet enormiter iuri alterius, & intellige prædicta, & tex. vt ad impediendum vires priuilegij, sufficiat sola possessio, iusta tamen, licet proprietas non cõcurrat cum possessione, vt communiter hic doct. vo-
c lunt, & bene, & gl. in c. 2. de deci. lib. 6. c †Quid autem si Papa
3 cõcedit priuilegium hoc modo, eximimus tale monasteriũ & capellas suas, quas proprijs vocabulis duximus exprimendas &c. munquid per hoc quod capellæ nominatim asserun-
tur esse monasterij principaliter probẽtur esse monasterij, d
d Innocen. dicit hic, ꝙ non, quia Papa per hoc nõ intendit donare capellas monasterio, sed capellas suas eximere; & ideo opportet ꝙ probetur, quod sint suæ, & idem Io. An. per quo alle. c. si gratiosę. in fi. de rescrip. lib. 6. quod bene facit, & no. perpetuo hoc dictum, & sæpe dubitaui, & vidi multa cõsilia hincinde pro, & ℨ. nec allegabatur dictũ hoc Inn. & Ioa. An. & puto hod dictũ limitandũ, nisi priuilegiũ esset concessum hoc modo motu proprio; ꝙa tunc, ex quo Papa intentionẽ suam fundat super illa affectione, ꝙ capellæ sunt monasterij, probãtur monasterij esse, nisi probetur contrariũ, vt in simili voluit Lap. in cle. literis. de proba. Nã qñ ad instantiam alicuius cõcẽditur tale priuilegium, videntur illa verba narrati ua, & de facto alterius, q̃ non probant, vt in c. si Papa, de pra-
tiil.

rentiam, vtrum capellæ sint expressæ vel ne, sed postea vi-

ADDITIONES.

a ¶Possessore. D. Car. dicit hoc esse verum, nisi sibi competeret ius decimarum, de speciali, quia tunc non valeret priuilegiũ de decimis, nisi de hoc fiat mentio, vt in c. cum ordinem. de rescr. & in c. ex multiplici. de decim. cit c. 1. de consti. in 6. Ale. de Ne.

b Quid si Papa. Quando papa eximit monasterium cum capellis suis, exominatim exprimendo, si aliqua ex his capellis ab alijs nomine proprio possidetur, illa non videretur exempta, nisi priuilegium hoc esset cõcessum motu proprio. Bar. de Bel.

¶Quid si papa. Vide Dom. in c. 1. ver. sed pro declaratione tex. quæro quid operetur, de priuil. eod. li. 6. & vide quod notat. Bar. de Bel. in tex. in cle. Papa. eod. tit. & lib.

c ¶Lib. 6. Non est dubium, ꝙ Inno. loquitur multum intricate, & Bur. refert mentẽ esse Inn. prout etiam refert Abb. Sic. & eodẽ modo resident. Sed D. Car. in l. fi. 9. q. intelligit aliter mẽtem Inn. quam vt habeas claram, sciotres casus. Primus, quãdo solum monasterium eximitur, & hoc casu obstat Inn. ꝙ etiam si alius erat in possessione monasterij, recedit excom. nisi expresse probet a parte altera, ꝙ priuilegium fuerit obreptũ, vel a suggestum est Papæ, ꝙ nullus erat in possessione, vel si malitiose hoc tacuit; cum. n. nõ fiat exemptio, nisi cum magna deliberatione, præsumitur papa omnia sciuisse, ẽt de possessione alterius, & de alijs, nihil a parte altera vt dixi probetur obreptio. facit ꝙ no. per doc. in c. cum dilectus. §. de rescr. & ibi vide quæ fit differentia inter subreptionem, & obreptionem. Secundus casus est, quando monasterium eximitur cũ capellis suis & sic capellæ nõ sunt nominatim expressæ; & hoc casu nõ videntur exprætę capellæ, quæ ab alijs possidẽtur, vel quis princeps ex aliqua causa intenti non esse de facili exempturus, arg. eorum quę no. in c. ꝙ translationem, de offi. lega. Idem si graue præiudiciũ infertur prioribus, quia non est verisimile, ꝙ Papa velit per talem exemptionem alicui afferre grauę præiudicium. Tertius casus est, quando monasteriũ eximitur cũ tallibus ecclesijs nominatim expressis, & hoc casu Inno. facit differentiã, an ecclesiæ exprimãtur nominatim, & principaliter eximantur, an vero nõminentur accessorie. Puta si dicere eximimus, S. Iustinæ monast. cũ ecclesia Danielis, & ecclesia S. Ledi. Primo casu, qñ eximitur principaliter, & nominatim, & principaliter exemptæ videntur, ceiã si alius sit in possessione ipsarum ecclesiarum, vt ℨ. dictum est. Secũdo autem casu, qñ nõ nominatim expressæ, sed accessorie, dicit Inn. ꝙ intelligantur exemptæ, si sunt suæ, quia per hoc non intelligentur dari, vt in c. si gratiosę. de rescri. in 6. facit quod no. Inn. ℨ. de fi. instr. inter dilectos. Item est hoc intelligendum, si alius non est in possessione earum bona fide. & pro hoc facit Host. est hic ar. Item intellige secundum Innoc. si alij nõ fit graue præjudicium. & idem videtur sentire Host. & ratio est, secundum Inn. quia accessorijs non fit tanta examinatio, quanta in principali. & dicit Inn. aliqui contradicunt, sed verius est quod dicit Inn. secũdum. D. Card. dicit D. Car. ꝙ licet in prædictis possit instari, tamen probabiliter vẽ possit sustineri prædicta distinctio, & istam puto esse veram mentem. Vnde D. Card. melius intelligit mentẽ Inn. quã Bu. & Ab. Sic limita cũ vt dicam in seq. q. Nam quæro, præsupposito, ꝙ monasterium sit exemptum cum capellis, quid si aliquæ possessiones dẽtur in aliqua diœcesi monasterio exempto, & ibi monasterium ędificat aliquã ecclesiam? Inn. dicit, ꝙ illa erit exẽpta, dũmodo de illis possessionibus ante ędificationem ecclesiæ episcopus consequeretur modicum emolumentum. Host. vero dicit, quod aut est ædificata ecclesia cum licentia epi, qui nõ ignorabat exemptionẽ & tunc videtur remisisse totum ius suũ, ex quo nihil retinuit, ar. eo quod circa. Aut fine licentia, & tunc ecclesia potest ab ipso vendicari, vt ℨ. cum olim. el 1. Si vero episcopus concesit licentiam ignorans exemptionem, & tunc, aut certificari potuit, & imputatur sibi, ar. 37. di. ℨ. si. & ff. ad Maced. l. pen. alioquin si hoc inquiſitum, & monasterũ hoc in fradem tenuit, videtur episcpo subueniendum, ar. ff. de ædi. edi. l. 1. & 2. & cum lex. & de rescr. ex parte. & cum distinctione Host. transfe lo. An. Ca. & Bu. Innoc. vero limitat omnia supra dicta, dicens quod locum habẽt vbi de alieno fit gratia, quia si de suo qs daret, larga fieret interpretatio de dona. Apostolicæ. &c. cum dilectus. & ibi per Inn. & etiam dicit quod cum quis dat de suo, potest is cui concedatur priuilegium, petere decimas à capellis, quæ ab alijs detinentur, vt C. de bo. loca. l. 2. Ale. de Ne.

d ¶Monasterij. Adde Old. cõsi. 208. latius Ro. cõs. 181. vbi 5 terminis cõclu-

2 uil. lib. 6. a sed quando proprio motu, videtur Papa ex certa
4 scientia asserere illas capellas esse monasterij, quod no. †Vltimo quæritur, quid si tempore impetrati priuilegij, ista loca fuissent redacta ad culturam, si decima adhuc non esset soluta; & sic nemo adhuc esset in possessione, an valeret priuilegium simpliciter concessum. Inn. eandem inclinat in sententiam, ꝙ valeat, quia sola possessio alterius impedit vires priuilegij, & non decimas deberi, cum Papa sciat decimas semper esse debitas, & idem sequitur. Io. And. sed communiter Doct. disputatiue tenent totum oppositum, quia priuilegiũ iuri alterius præiudiciale, debet stricte intelligi, & eo casu, vbi minus afferatur præiudicium, vt in c. cum capella. & in c. ga intentionis. supra eod. & per Inno. in c. cum dilectus. de do. patet, in c. super eo. de offi. deleg. & in l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publi. sed istud priuilegium de decimis no nalium non soluendis, potest intelligi de terris, quæ nondũ sunt redactæ ad culturam; in quibus nullum, vel modicum præiudicium infertur alteri. non ergo debet intelligi de terris redactis ad cultură tempore priuilegij, quia inferretur graue præiudicium tertio, cum ius esset sibi quæsitum de præsenti: nam possessio consideratur propter præiudiciũ quod infertur tertio. Sed certe idem est præiudicium, ex quo terræ sunt redactæ ad culturam, & omnino debet acquiri possessio. nec ob. ista litera, quæ facit mentionem de possessione, &
b sic a cecidit de facto. b

ADDITIONES.

a ¶Lib. 6. Et de hoc etiam per Abb. Sic. vt in c. dudum. de deci. & per Doct. in cinter dilectos, de fi. instr. Ale. de Ne.

b ¶facto. Sed dicit, ꝙ non est mirandum si per priuilegium, facilius tollitur ius, cuius possessio non habetur, quam possessio, quæ habetur. & istud dictum communiter sequuntur Doc. Sed D. Car. dicit, ꝙ hoc dictum est perpetuo notandum, tamen hoc non colligitur omnino hic, sed hoc solum, quod licet possessio alterius impediat vires priuilegij, vt hic, non tamen sic impedit ius alterius, cuius iuris possessionem non habet. & dicit D. Car. quod hoc videtur procedere quoad ius, quod competit alicui de iure communi, secus de iure speciali, quia tali iuri non præiudicat priuilegium, nisi faciat mentionem, vt in c. cum ordine, de rescri. & in c. veniens. de præscr. Sed præsuppositi opi. Inn. quam tenẽt Doc. pro vera, quæro, quid dicendum est de decimis perceptis ante concessum priuilegium, de testib. noualib. nondum tamen solutis. Inn. dicit, quod monachi habent actionem ad fructus decimarum, pro tempore præcedente priuilegium. Dicit tñ quod per solutionem, quam faciunt moniales, monachi non acquirunt possessionem, quia nũquam per id quod sequitur, & soluitur ex condemnatione, acquiritur possessio alicuius rei, vel iuris, nisi aliàs in eam quis inducatur, vult dicere secundum D. Car. quod in casu quo agentib. monachis, moniales condemnarentur ad soluendas decimas noualium præteritas, & eas soluerẽt, per hoc monachi non acquirerent possessionem. Host. autem dicit, ꝙ super hoc vellet videre ius, quia Inn. nihil allegat. Item cum possessio sit facti, vt in l. 1. in prin. ff. de
c poss. acquiritur etiam per violentiam. Vnde ẽt prædo restituitur, licet contra ius, & spreto iudice possessionem acquisierit, vt in c. in literis. in fi. de restit. spo. Non videt Host. rationem, cur cui ex vi sententiæ aliqd tradatur, non acquirat possessionem, imo potius contrarium est expressum, vt ff. de acq. poss. l. iuste. supra, de re iud. in c. cum aliquib. D. Card. in 2. q. prope finem dicit, quod dictum Inn. procedit quoad hoc, quod per solutionem prædictam non acquirant monachi possessionem iuris decimandi. Nam per hoc non infertur, quod fuerint in possessione tempore impetrati priuilegij, & per hoc posit inferri priuilegium non valere quoad decimas noualium. Bur. autem dicit, quod sine dubio Inno. nimis late locutus est, sed mens eius est, quod solutio talis, non constituit ecclesiam parochialem in possessione, quando soluens habet priuilegium, ratio est quia non soluit animo constituendi in possessione illum, cui fit solutio propter priuilegium. & hoc modo dicit posse saluari tum, quia debet intelligi quando aliquid soluitur vt debitum de præterito, non animo transferendi possessionem: secus si fieret animo transferendi possessionem, quia tunc procedit opi Host. Vnde dicit, quod quãdo fit aliquid de mandato iudicis animo transferendę possessionis, pro eadem opi. Host. secus si fit ad finem stollendæ obligationis. Sed quæro, quid si decimæ detinentur ab aliquo iniuste. Inn. dicit, quod priuilegiatus potest illas petere, & non ille ad quem de iure pertinent. Nam præsumendum est, secundum eum, quod Papa facilius concesserit quæ ab alijs, quam à dominis male detinentur, quam ea quæ à dominis, arg. supra de feu. c. 2. sed hoc non placet D. Car. vt dicit hic. Sed ego puto Inn. dicere verum, cum quo transeunt Doct. quia Papa concedendo priuilegium, voluit dero gare iuri alterius habentis proprietatem, sed non iuri alterius habentis possessionem, vt ℨ. dictum est. Ex hoc infertur, pone quod aliquis est in possessione decimarum bona fide, tñ non habet proprietatem earum, quia de iure alteri debentur. Inn. infert duas opi. Sed Doct. communiter tenent secundam, scilicet, quod si quis habet possessionem decimarum, vel alterius iuris etiam secundum proprietatem, priuilegij, vires impediuntur, arg. supra, de concess. præbend. cũ nostris, secus est in possessione cum mala fide, quia certum est eam non impedire vires priuilegij, de resti. spolia. grauis, de præscrip. cap. fin. sed vide gl. in cap. 2. de deci. in verbo, possidebant. in 6. Cui autem incumbit proba
d to. Inno. dicit, quod si priuilegiatus tempore quo agitur, est in possessione bona fide, tunc domino incumbit probatio, quod ipse erat in possessione tempore impetrationis, sed si dominus est in possessione tempore quo agitur, tunc priuilegiato incumbit probatio, quod tempore impetrati priuilegij dominus erat in possessione, ar. ff. si vsuf. pet. l. vtiliter. in prin. & ff. si ter. ven. l. si cuti. §. sed si quæratur. & C. de lib. causa. l. ordinate. Sed si neuter est in possessione, standum est priuilegio, supra cod. porro. & c. dilecti. Vltimo contra tex. opponitur, & videtur, quod hoc priuilegium non fuerit necessarium monalib. cum de iure commu-

ni hoc eis competat, de deci. ex parte. el 1. Sol. secundum Goff. & Phil. hoc c. loquitur, de possessionibus, quas moniales non colunt proprijs manibus, vel sumptibus, sed contrarium loquitur de decimis possessionum, quas priuilegiati colunt proprijs manibus, vel sumptibus. Do. autem Card. in 3. q. dicit, quod illud capitulum, ex parte. concedit decimas noualium monachis, & forte dicebatur aliud in moni. lib. Vnde ad hoc euitandum, impetrauerunt priuilegium, de quo in tex. & hęc sufficiant. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Conuersi, siue oblati ad aliquam religionem, non eximuntur à iurisdictione ordinaria, nisi hoc habeant ex priuilegio, vel sint plene oblati.*
2 *Scholaris non gaudet priuilegio schol arium, nisi sit matriculatus.*

CAP. XXXII.

QVidam. Fratres priuilegiatorum, nisi se ad eos in totum transtulerint, ad episcopalia iura tenentur. hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi, verum. Casus literalis. Quidam priuilegiati templarij, quosdam receperunt in fraternitatem ipsorum. propter qđ nolunt diœcesano episcopo de iuribus episcopalibus respondere, dicit Papa, quamdiu fratres isti moram faciunt in domibus suis, diœcesanus eos compellet ad iura sua sibi integraliter persoluenda. Bern. No. primo ex tex. quod isti pleno iure non oblati, idest qui se, & sua non dedicauerunt, nõ gaudent priuilegio illorum, in quorũ fraternitatẽ sunt recepti, nisi in casibus iure expressis. & ita solue contrarium, ꝙ
a posset formari. de capitu. vt priuilegia, ſupra eodem a † Et ex
1 hoc textu, infertur, quod istæ mantellatæ, quæ plurimæ sunt in hac ciuitate, nisi expresse in specie habeant priuilegium, non eximuntur à iurisdictione ordinaria. vnde teneantur soluere omnia iura parochialia, & episcopalia. & si decedant sine electione sepulturæ, debent sepeliri in ecclesijs parochialium, & sepulchro maiorum, vt dixi in capitu. priuilegia, su-
2 pra eodem † In glos. 1. in fin. ibi, & miles. soluitur dupliciter, & potest tertio modo solui, secundum Ioan. And. quod lex ex eo alleg. in glo. loquitur de non milite, qui erat ascribendus in numero militum, qui antequam ascribatur non gau-
b det priuilegio militum; sicut dicimus de scholaribus, b qui non gaudẽt priuilegio scholarium, quousque describantur in matricula; sed lex contraria loquitur de milite, qui transfertur ad alium numerum, qui gaudet priuilegio, licet non sit descriptus in illo numero.

ADDITIONES.

a ¶Supra eo. Inn. soluit dupliciter. Secunda soluio eius est, quod c. vt priuilegia, loquitur tantum de sepultura, quæ eis denegari nõ potest, hic aũt loquitur de exemptione, & iurisdõne, vt ℨ. eo. cũ & plantare. § de cõfratrib. & c. tuarũ, in fi. & hanc dicit Host. tenendam, vt dicatur, quod c. priuilegia procedat, quoad quædam priuilegia, de quib. ibi. Sed nunquid isti apud priuilegiatos poterunt audire diuina. Vinc. dicit, quod nõ, pp verbum integre, positum, in tex. nã adhuc sunt parochiani prioris, de parochijs. c. 2. 17. q. 1. qui bona. Sed quid de mercenarijs, qui custodiunt armenta religiosorũ, & habent stipendiũ annuũ? Vinc. dicit quod possunt per eũ excõicari, & de omnib. debẽt decimas, ẽt de parte sui gregis, nisi aliud in eorũ priuilegio cõtineatur, sup. e. c. porro. sed vide omnino, gl. in ver. excolendas. in cle. 1. de deci. & cle. 1. de priui. in fi. Et illæ duæ clem. bene faciunt ad materiam huius c. Daũt Car. assignat rõnem istius quæstionis, & dicit, quod ratio est, quia tales non definunt esse subditi episcopi, vel suorum parochialium, ergo, &c. Ale. de Ne.

b ¶Scholarib. Scholaris non gaudet priuilegio scholarium, nisi fit descriptus in matricula. & adde quod de ista materia scribit Abb. in c. cum ve nerabilis. de exce. & late Ant. & Abb. in c. 1. de fi. instr.

¶Adde vt latius per Barto. consi. 70. vbi de scholari, qui steterit absens per quinquennium, an debeat iterum matriculari.

¶De scholarib. Vide Mod. in I. criminarios, C. de test. mil. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Nouum, non dicitur esse aliquod post annum.*

CAP. XXXIII.

CONsultationi. Quoad priuilegium rentionis, decimę, semel nouale, semper est nouale. hoc dicit. Primo ponit dictum. Secundo rationem. secunda ibi; cũ aliàs. Casus literalis. Aliqua terra de nouo redacta est ad culturam per aliquos religiosos, q. de noualib. decimas non soluunt, de qua extat memoria, qđ culta fuisset. Dubitabatur an perpetuo debeat dici terra illa noualis, quoad decimas non soluendas. Respondet papa, ꝙ terra illa perpetuo debet cẽseri noualis, quoad immunitatẽ de decimis non soluendis, aliàs contingere posset aliquando indulgentiã de noualibus, plus dispendij, quã vtilitatis afferre. B.
1 † No. 1. ex tex. ibi, quoad immunitatem. &c. quod terra semel redacta ad culturam, non debet semper dici noualis, sed quoad immunitatem decimarũ bene, vt patet ibi, quoad immunitatem. &c. quemadmodum solet appellari sponsa intra annum, & postea non appellatur sponsa, vt not. 35. q. 8. cap. 1. & in vino, & similibus: ita dicendum est in istis terris. facit ad statutum quo cauetur, quod de terris noualibus non soluatur gabella, quod non debet in perpetuum intelligi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ligi terra noualis.[a] In gl.fi.in fi.intelligit ergo gl.de ex pensis factis in reducēdo terram ad culturā, vtputa expendi centū & intra decem annos percepi quinquaginta, vnde si adhuc terra esset noualis,soluerē de proprio.Sed hæc ratio nō placet Ioan. And.quia ex nouem partibus, quas essent recepturi in futurum,possent recuperare expensas,& ita intelligit ip se de expensis factis,pro obtinendo priuilegio. Sed certe ēt ratio sua posset impugnari,quia ex illis nouē partibus perci piēdis in futurum, posset recuperare expensas factas in priui legio. & ideo dicendum est,q̄ tex.habuit respectum ad id,q̄ contingere pōt.item ista vī ratio impulsiua, & non finalis, & ideo veram rationem puto,quia priuilegia debēt esse perb petua;& ideo semper debent censeri iuris noualis.[b]

ADDITIONES.

a ¶Noualis.Istud etiam est de mente gl.& clarius hoc dicit Io. An. Nam so, An.propter illa verba,quoad immunitatem, posita in tex.dicit quod sensus literæ est,quod vere non est noualis,sed remanet priuilegium noualis.& hoc etiam tenet Do.Car.in 1.oppos. Ale.de Ne.

b ¶Noualis.Ista fuit ratio Ioan.Cal.vt dicit hic D.Car.nam Io. Cal. dicit qd ratio est quia dicit concedenti,&c.vt in reg.decet.libr.6.Sed tex.iste non facit de ista ratione mentionem,sed solum de ratione impulsiua. Hostiensis autem exemplificat tex.de expensis factis in reducendo terras ad culturam.Sed Io.An.dicit quod tex.non potest intelligi de expensis, quæ fiūt in colendo terras reductas iam ad culturam,ex quo decima soluta, habētnouem partes fructuum,quia expensæ quæ fiunt in colendo,debent compensari cum fructib. vt.in sumptus,ff.de rei ven.& in l. fundus,cōmu.diu.Sed quæro quid est noualis? Vinc.dicit,quod est terra, vel ager, vel sylua,vel locus per se separatus, non adiciens per accessorias terræ præcisæ. De quo per eundem Vinc.in c.quid per noualis,infra de ver.sig. & ibi late videbitis Deo dante.Secundo quæro de intellectu verbi, memoria, positi in tex.Vinc.exemplificat,vt puta. quia non est qui viderit, nec audiuerit,nec est communis opi.quod fuerit culta. Dicit tamen, q̄ si apparent plures qui dicunt,se audiuisse ab vno, tenent locum vnius, vt ff.de cond.& dem.I.cui fundus,& ff.de testi. licet ex quadam. Quæro postremo de intellectu text.ibi,culturam.inn.exponit,t.ad fructificandū si primo faciebat fructum non dicitur noualecum de primo fructu decima solui debuerat,quia decima non est ita modicum, quod ex perceptione parum commodi,& ex dimissione parum incommodi, obueniret ecclesiæ,vt infra de verbo.significat. c.quid per noualē. & ibi per gl. vlt.dic,vt plene ibi,& in Spec. de prob.§ 1.& hæc sufficiant.

De purgatione canonica. Rub.

Supra visum est de varijs delictis,tam prælatorum, quam subditorum, verum quia infamati ex delicto, qui conuinci non possunt,debent compelli ad purgationem,ideo subijcitur hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas quid sit,& an tollatur per ingressum religionis.5.*
2 *Testis enormiter peccans,nō præsumitur verū dicere, ēt per iuramentū.*
3 *Bonus quilibet præsumitur.*
4 *Infamis an,& quando admittatur ad iurandum siue ad eius commodū, vel alterius.*

CAP. PRIMVM.

NObilis. Infamatus fide dignus,per iuramētum se purgat, alias secus, & censetur non idoneus,enormiter peccans.h.d.& sēda ibi,si autem.Casus lite.in consilio Caburien. orta fuit dubitatio, quæ scilicet pœna esset imponēda infamato fide digno.Et respōdetur q̄ si nobilis homo, vel etiam ingennus accusatus fuerit in synodo, & crimen negauerit,deficiente accusatore cū 12.hominib. ingenuis se expurget de hoc de quo fuerit infamatus.Scdo dicit, q̄ si ante fuerit deprehensus,aut in furto, aut periurio, aut in falso testimonio,vlterius ad iusiurandum nō admittatur,sed ei,si-
1 cut qui non est ingenuus,purgatio indicatur. B.† No. 1. ex
a prin.tex.iuncta.1.gl.q̄ nō quisque ingenuus,[a] id est liber natus est nobilis,etiam si virtuose vixerit,& intellige de nobilita te quoad homines mundi,secundum quam dicimus, q̄ no-
b bilitas[b] est quædam qualitas illata per habentē principatū, per quam cognoscitur,& discernitur inter plebeios. de qua plene per Bart.in l.2.C.de dig.lib.12.sed apud Deum summa nobilitas est,clarū esse virtutibus.40.dist.c.nō loca. & c. ante omnia.& c.pen.supra,de prēben.& 56.dist.c.nunquā.& c.na
c sci.[c] Secundo no.q̄ olim causæ criminales tractabantur in synodo,tam episcopali,quā archiepiscopali 6.q.3.c. scitote.
2 & c.sequ. †No.3. q̄ enormiter peccans,perdit commodum ingenuitatis.nam non præsumitur verū de eo,sicut de quolibet ingenuo,imo tractatur,vt seruus, & sic not. q̄ grauiter
d peccans perseuerans [d] in peccato,non præsumitur verū di-
3 cere,etiam per iuramentum. †Sed quæro, quia litera dicit, q̄ si synodus sciuerit istum est fidelem, &c. quid si nesciat? Sol.debet reputare eum fidelem,id est iustū, & bonæ famæ, quia quilibet præsumitur bonus,vt in c.fi.de præsumptio.In gl.1.in fine,intellectus gl. non placet Hostien. vnde exponit ipse,vel,pro id est,vt sit sensus nobilis homo,id est ingenuus, vt sic quilibet ingenuus appelletur nobilis largo modo, vel exponatur vel,pro &,sicut & q̄nque fit,vt l.sepe.ff. de verb.significat.

gni.& hoc ideo,quia secundum lect.gl.ita purgaret se nobilis,sicut ignobilis,cum tū deberet esse differentia,sed hoc totū arbitrariū est.vnde numerus hic taxatus,nō est de necessitate seruādus,vnde hodie numerus cōpurgatorū est arbitrarius,& taxatur s̄m qualitatē personę, & quātitatē delicti, vel infamiæ.1.q.5.oībus.& c.ad liberandū,de Iudęis.facit ca.
e quoties.j.eo.c.† In gl.in ver.furto.in fi.no.bene.gl.iuncto tex.
4 q̄ quilibet infamatus repellitur à p̄statione iuramenti, qua-
f tenus tendit ad commodū propriū,[f] quia præsumpto est q̄ deieraret,ex quo aliàs est vilis persona.& idem potest dici de infamia facti.nā talis vilis est.ad hoc quod legit.& not.in ca. licet,de proba.Nec obst.iste tex.iūcta gl.præcedenti:qa istud iuramentū nō est omnino ad commodū propriū,sed est iuramentū oneris.Cōclude ergo,q̄ aut quis est infamatus infamia facti,aut infamia iuris.primo casu admittit ad se purgandū cum iuramento,vt hic,& in ca.quoties,j.eo.sed non debet admitti ad iurandum in p̄iudiciū alterius,vt in d.ca. licet.facit l.in bonę fidei.& q̄ ibi no.C.de iureiur. Si vero est infamatus infamia iuris;& tunc non purgat se cū iuramento,nec etiam admittitur in præiudicium alterius,vt in c.testimonium,de test.de infamia facti,& de infamia iuris,vide tex.
g cum glos.5.q.7 porro.[g] In gl.fi.ibi,sicut propter monachatū.&c.no. gl.& idē no.in c.fi.de sta.reg.& potest esse ratio,qa vt ff.dixi,nobilitas est quędā qualitas illata per habentē principatū,q̄ quam debet distingui inter alios plebeios. † Sed ex
5 cipatū,q̄ quam debet distingui inter alios plebeios. † Sed ex quo quis intrat religionem,debet vna cū alijs æqualiter viuere,& sine delectu personarum,sunt omnes æqualiter tractandi per superiorē.Et no.glo.quia facit ad statutū quo in successionibus,& alijs fit mentio de nobilibus,vt non extendat
h tur ad alios nobiles,qui intrauerunt religionē.[h] Et in fi.glo. vult ergo gl.q̄ seruus,libertus,vel aliter criminosus,infamatus de crimine,debeat se purgare ad arbitriū superioris,inter quam per iuramētū.& satis placet hæc opin. Quidam intelligunt vt Vinc.q̄ dēt se purgare tormento, id est q̄ debet subijci torturæ. Ex hoc no.q̄ de iure canonico infamatus,
i aliàs fide dignus, propter solam infamiā[i] nō subijcitur torturæ,sed debet se purgare cū iuramēto, & alijs cōpurgatoribus,secus in alio criminoso,vel seruo,vel liberto,& hoc vi
K detur velle totus tractatus huius tituli.[k] quid autem de iure ciuili,vide Bart.in l.de minore,§.tormenta,ff.de quæstio.

ADDITIONES.

a ¶Ingenuus.Alibi tamē clericus dicitur in dignitate.eo quod est ingenuus. tex.est in c.1.de fer.non ord.

b ¶Quod nobilitas.Plura de nobilitate remissiue videas p Fel.in c.cū dilecta circa fi.supra de rescrip.

c ¶e.nasci.But.autem colligit ex tex.q̄ distinctio qualitatis personarum distinguit,& modum probandi,aliter enim procedimus contra nobilem vel ingenuum,aliter contra seruum,vel ignobilem. Item in modo probandi,releuatur nobilis, vel ingenuus, & oneratur seruus liberum vel ignobilis. Ale.de Ne.

d ¶Perseuerans.Facit ad id,q̄ ponitur per scribentes,videlicet Ant. & eandē Abb.Pan.& alios.in c.testimonij.ff.de test. an existens in peccato mortali,repellat a testimonio,& cōclusio fi.;q̄ si est cōsuetus, & perseuerans in peccato,repellatur.vt ibi lac.de Bel.in Auth.de testib.in §. si vero illicitur. & ibi Bar.in fi.q̄ seremittit de hoc ad ibi dicta p ipsum lac.de Bolo.

¶Adde Old.consi.92.

e ¶Infra eo.But.etiam transit cum opi.Host.& D.Car.in 1.q. dicit, q̄ licet sit communis,& conuenit literæ,& s̄m hanc lect.tex. debet intelligi, q̄ nobilis,vel ingenuus,i.qui non est nobilis,tamen ingennus,se debet purgare,vt dicitur in tex.& iste intellectus est verior quantum ad literam. Nec ob.ratio Host.quia posset non nobilis,adeo notus sicut nobilis,vel de in eo tot debent interuenire compurgatores, quot in nobili debent interuenire & sic intellige tex.de ingenuo non nobili, tamen noto.

f ¶Commodum proprium. Vide Iaf.in rep.l.admonendi.ver. 37. cum seq. ver.ff.de iureiur.

g ¶Porro. Hæc gl.allegatur per Io.& Doc.q̄ infamia facti tollat fidem nisi & probatur hoc modo,quia non indicitur purgatio canonica,nisi infamato,vt in plurib. cap. huius ti.fi ergo creditur iuramento se purgantis,si est fide dignus,vt dicit gl.sequitur q̄ infamia facti non tollit fidem testis.Sed But.distinguit,sicut dicit Ab.Sic.dicens, q̄ aut loquimur de infamia facti,& tūc creditur tali quoad cōmodum proprium,sed interlitigātes nō pōt testificari,q̄ tamen intellige,vt no.in c.testimonij.de test. & per Bar.in l.cunctos populos,C.de sum.Tri.& fide cath.& in 3.3. duæ causæ,ff.ad Carb.Dicit tamen But.q̄ committens delictum enorme privatur commodo iuramenti ad suam vtilitatem præstandi in iudicio,ter,& pro hoc bene facit iste tex.Aut loquimur de infamia iuris,& sic talis privatur cōmodo iuramēti,etiam ad cōmodum suum iudicialiter præstādi.Et dicit But.faciendo reg. generalē, q̄ infamis à iure repellitur à quolibet iuramento,etiam ad suum cōmodum,præstando. & ex hoc But.q̄ infami non debet referri iuramentum,secundū formam c. fi. & c. me.cau.Item dicit ex prædictis patere practicam c.fi. supra de iureiur. & in l.admonendi,ff.e.ti.f.vt cæteris paribus.cōsideretur dignitas ab indignitate.Nam distinguitur principaliter ex criminositate personæ;hæc volunt recitare,licet Abb.Sic.idē teneat,quia verba Bu.sunt magis magistralia.

h ¶Religionem.Adde quod voluit Lapus allegatione 100. & an per monachationem,vel ingressum religionis perdatur nobilitas,vide quod singulariter dicit fuisse decisum in Ro.Lud.Ro.fin.suis.inci.vtrum nobilis.

i ¶Infamiam.Vtrum sola fama sit indicium sufficiēs ad torturam,vide Ang. in c.veniens,in gl.1.de testi. Bar.de Bel.

K ¶Tituli.Tu dic clarius,& dic q̄ tex.in fi.intelligitur duob.modis. Primo q̄ expur-

expurgeē se per tormenta,præcedentib. indicijs, quia aliàs à tormento non est incipiendum,vt in c.contemplationi,infra, de reg.iur. Alius intellectus est, quod talis se purgare tenetur purgatione vulgari. & hoc modo intelligit inn.istum tex.in fi.& per hoc dicit,quod hoc c.& omnia similia sunt abrogata,2.q.5.c.consuluisti Monarchiam,cum sim.pro hoc quia purgatio vulgaris,est abrogata,infra tit.1.per totum.Et pro hoc facit,quia hæc Decr.erat olim,in 1.compilatione,in tit.de purgat. vulg.& dicebatur quod ingenuus non est,nisi feruente aqua,vel ferro candenti se expurget. Et per hoc dixit Vinc. quod hæc dec. tanquam abrogata nō erat passim in iudicijs alleganda, vt no. in proę. huius voluminis. Sed Bar.& D.Car.dicunt opi.Goff.esse veriorem, cum illa particula, de qua supra dictum,sit remota,tanquam correcta,& quia est in hoc tit.non autem,in tit.de purgat.vulg.Et ex hoc colligē practicam procedendi cōtra clericum,vel presbyterum infamatum,de crimine,nam aut talis est persona fide digna,& tunc debet indici purgatio canonica,aut est persona vilis,& infamis,vel quæ sic fuit pecta de periurio, & tūc debet subijci torturæ,& hoc modo debet intelligi,c.1.supra,de depo. de quo vide Vin.in c.cum in contemplatione,de reg.iur. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio potest fieri contra suspectum,quæ primo debet fieri super infamia,quam super veritate criminis.*
2 *Publice dicitur aliquid fieri,quando sit coram duobus, vel tribus.*
3 *Clericus infamatus poterit suspendi,donec se legitime purgauerit, & quomodo purgetur i famia.4.*

CAP. II.

QUIquis. Suspectus qui tertio monitus, se non corrigit,cum possit,ab officio suspēdi tur.vel sic,infamatus tertio monitus, se non corrigens vsque ad purgationē,ab officio suspenditur. h.d.Casus literalis.Statuit concil. Agath. vt si presbyter fuerit infamatus,& negligens famam suam purgare,episcopus populum,iuramento seu banno Christianitatis astringat vt eius infamiam patefaciat, qua patefacta,si accusator defuerit,episcopus illum seorsum admoneat,& si se non correxerit,adhibeat duos, vel tres, & si se non emendauerit episcopus eum publice admoneat;& si sic se nō curauerit corrige re,ab officio,suspendatur vsque ad debitam satisfactionem, ne populus in eo scandalum patiatur.B.† No.1.ex tex.q̄ cōtra suspectum potest episcopus inquirere.& debet prius inquirere de infamia,quam de veritate criminis. vt in c.qualiter,& quando.2.& c.cum oporteat,de accusa.& c.1.eod.tit. lib.6.Secundo no.quod apparente accusatore,non debet indici purgatio infamato, quia purgatio est subsidiaria, scilicet, quando crimen aliter probari non potest, cessat ergo ratio,adueniente accusatore. Tertio no.q̄ illud dicitur fieri
a forsum, quod fit exclusis omnibus testibus. quod facit ad
1 statutum.[a] † Item no.q̄ id,quod fit coram duob.vel trib.nō
2 dicitur fieri in publico.† Vltimo no.q̄ infamatus poterit su
3 spendi,donec se purgauerit,de quo tamen dicendum,vt no. in c.inter,j.eo.& vide quod no.Ioan.And. in c.1.de accusti. & vide gl.opt.2.q.4.in c.presbyter.In gl.in vers. Christianitatis. vel secundum Doct. expone bannum Christianitatis, id est sub pœna excommunicationis, quia excommunicatio est pœna à cōmunione Christianorū, vt in c.à nobis. de
b excep.& est vulgare cuiusdam loci.[b] † in gl.in ver.non emen
4 dauerit,in fi.no gl.iuncto tex.qualiter quis debeat infamiam facti purgare, quia debet desistere ab illis operibus, ex quib. oritur infamia,& inhærere virtutibus.nam contraria cōtrarijs curantur,de pen.dist.2.c.1.& per hoc intellige istum tex. in delicto successiuo,vt etiam intelligit Io. An. vt puta tenebat mulierem suspectā in domo,vel conuersabatur in loco minus honesto, talis ergo pōt emendare, & corrigere hanc infamiam,scilicet abstinendo. & ideo hic requiritur admonitiones ante suspensionem,secus si delictum fuisset momentaneum,vt puta est infamatus, q̄ occidit Sempronium, vel commisit simoniam,conferendo talem ecclesiam.nam hęc infamia non potest de facili purgari per infamatum. vnde hoc casu non sunt necessariæ admonitiones.de quib.in tex. quia frustra fierent,cum non possit hoc emendare, tunc.n. sine istis admonitionib.potest procedi ad purgationem,vel suspensionem,prout dicitur,in c.inter.& in c.quoties. j. eo. & aduerte, quia suspensio ab officio non debet semper fieri ante præstitam purgationem, sed debet intelligi tex.quādo delictum est enorme,& scandalum imminet,vt in c.inter, j. eo.tu dic,vt ibi,vel quando purgandus esset negligēs in præ-
c fanda purgatione.[c] In gl fi.in fi.& vide quod no.Inn.in c.cū
5 j.eo.& no.gl.in c.presbyter.2.q.4.& conclude,q̄ existente infamia contra aliquem, potest iudex similiter statuere terminum accusare volentibus,& nullo comparente,potest in quirere ex officio.sed dic,q̄ non esset necessarium,nec vtile. vno.gl.in c.qualiter,& quando. 2. de accusi.& ibi plene dixi licet sentiat gl.in c.inter.j.eo.& c.presbyter,prealegat.Si vero non vult statuere hunc terminum, tunc aut infamatus est super actu succedsiuo,& tunc debent fieri admonitiones de quib. in tex. Si autem est super actu momentaneo, tunc nō sunt necessariæ istæ admonitiones,vt j.dixi,sed superior potest indicere purgationem,& deficientem in ea,punire vt conuictum.de quo dic,vt plene dixi,in c.accedens. de accu. hoc verum nisi delictum sit enorme,vel scandalum sit in populo,tunc enim à principio potest suspendi, donec se purgauerit;& si præstitit purgationē,tolletur suspensio,& absoluetur,vt in c.tuarum.j.eo.si autem defecerit,patietur secundum modum agendi,ea quæ dixi in c.accedens.

ADDITIONES.

a ¶Statutum.Item no.quod id quod fit coram duob.vel plurib.non dicitur fieri in publico,vide bo.tex.in c.inquisitionis.in fi.supra,de accusi.

b ¶I.oci.Tu dic,quod dictum gl.exponit sub banno Christianitatis,i.sub pœna fidei,supplendum est,i.qua Christo tenentur, & sic potest intelligi, 15.q.4.placita,& hoc videtur placere Inn. qui exponit, s.in fide sua. & hoc bene conuenit literæ, secundum D. Car. vel aliter sub banno Christianitatis,i.excōicationis,qua priuantur Christianorum commercio.& dicit Io.An.quod hoc est vulgare in foro.But.dicit,quod ex hoc tex.potest colligi quod quis potest astringi ad veritatem dicendam iuramento,vel banno Christianitatis,& per hoc dicit,quod formula iuramenti, non est de substantia dicti testis,dummodo æquipollens loco eius succedat,& sic est ar.quod si testis in iudicio examinetur sub banno Christianitatis,quod eius dictum valeat. Ale.de Ne.

c ¶Purgatione.But.idem dicit,quod Abb.Sic.sed ego puto,quod istud c.loquatur in crimine fornicationis, pro quo clerici non priuantur hodie beneficijs,nec deponuntur,nisi postquam fuit incorrigibiles,vt in c.clericos.& in c.sicut.& c.si autem,s. de cohab. cle.& mul. licet secus sit de rigore s̄m Canones antiquos. de quo per Doc.in c.at si clerici. supra, de iud. secus putarem in alijs delictis grauibus licet successiuis,vt est videre in Sodomiæ,vel simoniæ crimine,quod etiam puto esse successiuum, respectu conferentis, quia potest toties reiterare, quoties fit collatio beneficij.nam qū collator committit simoniam, cōiter sæpius reiterat. & ita intelligo istam materiam. & istud videtur esse de mente Io.And.dum exemplificat istum tex.in crimine fornicationis,dicit.q.quod dēt intelligi quod actus sequens facit cessare infamiam,puta expellendo mulierē de qua suspectus erat,de domib.ecclesiæ,vel cessante ab eius familiaritate,vt in c.cum in iuuentute.infra eo.& sic Io.An. intelligit istum tex.in crimine fornicationis,& sic intelligit,& cum eo transit D.Car.

SVMMARIVM.

1 *Delictum vbi est notorium,purgatio non est necessaria.*

CAP. III.

MOniales. Breue est,& potest sic summari,secundum intellectum gl. Purgatio indicenda est regularibus secundum tenorem regulæ.Vel aliter,secundum alium intellectum, etiā regulares purgant se de delicto, secundum regulam canonicam.h.d.& quilibet intellectus est bonus in se.nam regula res iudicantur non solum secundum regulam,sed ēt secundum canones,vt in c.fi.de statu.reg.Casus lit. Orta quæstione in concilio Meldensi de purgatione indicenda monialib. libidini inseruientibus. respondetur, q̄ si monialis accusetur,libidinibus inseruire,vel etiam denuncietur,cessante accusatore,secundum regulam suam, se expurget.B.† No.1.ex
1 tex.ibi.detegi non valuerint. &c.q̄ cessat purgatio, vbi delictum probari potest,vt in c.cum dilectus.j.e. & c.ad nostrā. s. de purgationib.In gl.fi.& intellige dupliciter,prout dixi in summario, vt intelligatur primo de tenore propriæ regulę, id est secundū regulam religionis ipsorum,vel secundum re
a gulam,scilicet canonum, de quo in c.1.s. eod.c.per totum.[a]

ADDITIO.

a ¶Totum.Et dicit Goff quod regula canonica habet quod secundum qualitatem suspicionis,indicatur purgatio,& taxatur numerus purgatorū, vt in c.omnib.2.q.5.de hæret.ad abolendam.§.qui vero idem etiam dnt Doct.Sed collige ex gl.hic duo. Primum, quod illud dicitur manifestū, quod per testes,vel aspectum corporis probari potest,& tamen probatio quæ fit per aspectum corporis, sæpe fallit, vt dicit tex.in c.pe. s. de prob.& in c.nec aliqua.2 7.q.1.Ex quo no.quod illa probatio, cui datur fides,contrario non probatio,inducit manifestum, dato quod illa probatio possit sæpe fallere,& sic probatum præsumptione iuris, & si probatio est non omnino certa inducit manifestum,quod no. Secundo no. ex gl.quod dictio,erga.exponitur pro secundum, & sic idem importat, quod dictio secundum.Sed Inn.exponit, i.pro. nam exponit erga regulam.i.pro qualitate regulæ.hoc est infamiæ,vt in c.oīb.2.q.5. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamis non potest petere purgationem,quando delictum est probabile,vide in c. nos inter.in 2.no.infra eod.*
2 *Clericus cuiuscunq; ordinis.pōt degradari, & irregularis pronunciari.*
3 *Confessio extraiudicialis,est indicium ad torturam,an autem plene probat crimen? vide remissiue.*

CAP. IIII.

1 SI quis de gradu. † Si delictum est probabile, nō indicitur purgatio,aliàs secus.h.d.quoad titulum.Casus lite.Si aliquis clericus conuictus fuerit in iudicio, vel confessus se cōtinuisse raptorib.alienarū spōsarū,vel interuentorē manifeste prodiderit,à proprio gradu
2 expurget.B.† No.j.ex tex.in prin. q̄ clericus cuiuscūq; ordinis,pōt degradari, ad idē c.cū non ab hoīe.& q̄ ibi no. s. de iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iud. potest etiam incidere in irregularitatem, vt not. in c. 2. 5.
a de cler. excom.[a] †In gl. 2. ibi in iudicio. si vero extra iudiciū [b]
3 confitetur, tunc potest subijci torturæ. vt no. gl. & Bar. in l. ca
b pite quinto. ff. de adult. & q̄nque confessio extra iudiciū, plene probat crimē, vt plene dixi in cap. at si clerici. de iudic. Idē dixi in ca. quam sit graue. 5. de excess. prælat. In fi. glo. no. tres species præsumptionis. & dic, vt no. plenius in cap. quia verisimile. & cap. literas. & cap. afferte. de præsumpt. [c]

ADDITIONES.

a ¶Ex com. Et licet tex. loquatur de raptoribus. personarum alienarum, tamen idem est intelligendum secundum Host. in raptoribus alienarum rerum, nam quandoque rapiuntur res, quandoque corpora, de rap. c. 3. & 4. & cap. pe. & fi. Ale. de Ne.

b ¶Iudicium. Extra iudicialis confessio in criminib. facit indicium' sufficiens ad torturam, & illud dictum dicit Alb. in d. c. de hoc. de simonia. & in c. fi. de confe. Bar. de Bel.

Adde quod no. in apo. ad istum. in c. hoc. nu. 7 in apost. in ver. ad supponē dum torsuræ, supra de sim. & in c. quam sit graue. nu. 2. in apo. in ver. torturæ, supra de excess. præla. Zach.

¶Adde de extraiudiciali cōfessione in criminali, Lud. Roma. consi. 7. & consil. 93. 1. lib.

¶Extra iudicium. Idem tenet Ab. in c. fi. supra de confess. cum alle. per Fel. in c. de hoc. supra de simo. & Ang. Are. in tract. male. in ver. nec non ad denunciationem. versi. quæro an possessio. & per Fran. But. in trac. de iud. & tortura. Pot. Anch. in consi. 286. incip. ex prædicta. Seb. Sap.

c ¶De præsumpt. Aduerte, quia hoc pēdet ab intellectu verbi. p. diderint, posito in tex. quantum ad intellectum huius c. nam gl. ista exponit, i. timore probationis confessus fuit crimen. ex hoc arguit Host. quod infamatus potest poni ad rationem, i. ad tormenta. & cogi vt veritatē dicat. de quo dic vt dixi in c. 1. in addi. fi. 5. e. Inn. vero exponit prodiderint. scilicet in publico ad instantiam alicuius. Nam licet extra iudicium prodiderit, de bet puniri in delicto gloriationis, vt vidistis in c. quā sit graue, supra de excess. præl. dicit autem Bu. q̄ licet confessus fuerit extra iudicium, tamē ex virtute cōpellitur se purgare, vel docere se aliter intellexisse, allega. Inn. c. 1. inquisitionem. de ele. vbi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præstādum per religiosos, debet præstari actis scripturis.*
2 *Iuramentū de veritate, vel credulitate, q̄n admittatur in facto alieno.*

CAP. V.

1 VOties. †Infamatus, contra quem crimen p̄bari non potest, debet se purgare iurando, de veritate. Compurgatores vero, de credulitate. hoc dicit. diuiditur. nam primo narrat factū. Secundo purgationem indicit. ibi, communi. Tertio ponit purgationis formā ibi, porro. Casus literalis Episcopus Tridētinus accusatus fuit, q̄ per simoniā ecclesiā beati Petri dederat presbytero P. pro quatuor modijs frumēti, sed accusatores hoc secundū formā canonicam probare non potuerunt, quæsiuit Patriarcha Aquile. qd esset agendū. Respon. Papa, vt tertia manu sui ordinis, & quarta Abbatū, & religiosorū sacerdotū de illa simonia se expurget, si de hoc est infamatus. Tenor purgationis talis debet esse. iurabit ep̄s super sancta Dei euangelia, q̄ pro ecclesia sancti Petri dāda presbitero P. nec per se, nec per aliā submissam personā, nec aliqs pro se eo sciente pretium recepit. Cōpurgatores iurabūt, q̄ credunt eū verū iurasse. Ber. Not. primo ex text, arg. q̄ numerus cōpurgatorū est, arbitrarius. hic enim non requiruntur 12. compurgatores. de quibus fecit tex. mentionem in ca. 1. 5. eo. No. 2. casum, in quo episcopus iurando, debet tangere
a euangelia, & regulariter an, & quando debeat tangere, [a] plene dico in c. fi. de iura. calum. [b] † Tertio no. q̄ ille qui se pur-
2 gat ab infamia, debet iurare super euangelio, de veritate. illi vero qui purgant eum, non debent iurare de veritate, quia non possent, cum sit factū alienum, sed iurāt q̄ credūt eum verum dicere. & sic no. casum, in quo recipitur iuramētum
c de credulitate, [c] quandoque tñ possunt testes iurare de veritate, vt quando negatoria est restricta ad certum locum, vel personam, vel tempus, vt puta accusatur Titius de homicidio cōmisso in Calendis Iunijs hora 19. nā testes tunc bene possent deponere de veritate, iurando q̄ illa die, & hora fuerunt secum, & non potuisset committere delictum, quin vidissent. sed hoc casu nō requiritur iuramētum de purgādo,
d qūia plene probaretur innocētia. de quo in c. clerici. 81. di. [d]

ADDITIONES.

a An, & quando debeat tangere. Dic de hac quæstio, vt plene no. Lanfr. de Ori. in c. quoniam contra falsam. §. statui. ver. testium depositiones. nu. 1. versic. circa prædictum. & ibi plene in apost. Cels. in ver. tactis scripturis, supra, de proba. Zach.

b ¶De iura. calum. Sed Ioan. Ap. dicit hoc esse speciale hic, quod tangat euāgelia. concord. de sent. excommunic. venerabili. & potest dici quod ideo est, quia simonia, est hæresis, ideo tangit, sic quando abiurat hæresim 1. q. 7. quoties cordis oculus, regulariter secus, vt in c. fin. de iuramen. calum. Sed contra hanc solutionem facit tex. iste in fi. vbi cōpurgatores tangūt euangelia, & tamen aliqui erant episcopi. Vnde Io. An. dicit, quod episcopus existens compurgator alterius, debet tāgere euangelia, quia eius testimonium est credulitatis, & nō veritatis, & sic secundum Io. An. etiam nō obstat. 11. q. 1. nec honore. & Io. An. remittit ad gl. quæ incip. per hoc in cap. vt circa, de electio. in 6. & ad clement. 1. in gl. in verbo, facta. de hæret. quæ gl. examinat an, & quando iurans debet tangere librum euange-

liorum. Item an sufficiat tangere quamliber scripturam, vt in dictis gl. & recurre ad plene no. in capitu. fina. de iuramen. calum. sed hoc volui referre. ne deficerent, per Io. And. & Doct. Ale. de Ne.

c ¶De credulitate. Casus in quib. admittitur testimonium de credulitate, ponit Inf. in rub. ff. de iureiur. Seb. Sap.

d ¶ 1. dist. Quantum ad illud quod tangit gl. 1. videlicet, an plures possint accusare vnū, dic vt in d. c. 1 5, de collu. dere. & ibi tetigi post Ab. Sic. & in c. 2. de accu. in quibus locis vide. Quid autē contra, an vnus possit accusare plures. no. 81. di. Maximianus. & plenius 2. q. 1. prohibētur. & in Spe. de accu. in prin. & videbis in cit. 1. & 2. Secūdo quæro, quid de intellectu tex. in eo quod dicit, quod accusatores non potuerunt producere testes, secundum formam canonum. Inn. & Host. dicunt, quod forte à testimonio repellebātur, vel propter crimen, vel propter aliam iustam causam, vel quia non probabāt sufficienter id ad quod inducebātur, vel non reddebant sufficientem causam testimonij, de testi. c. de testibus. & cap. cum causam. Et ex prædictis colligit hic Innoc. quod licet accusator deficiat in accusatione, quia nō probat, tamen accusato infamato indicitur purgatio, vt hic. & supra eo. c. 1. Item Doct. hic examinant an episcopatus ordo. de quo in c. vn. de cle. per fal. promo. & c. ex literis. de excess. prel. in quib. locis etiam Ab. Sic. tangit. & plene per D. Dom. in proc. Sexti. vbi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus concurrit cum omnibus curatis, in administrandis sacramentis hominibus diœcesis.*
2 *Matrimonium non dirimitur, ex eo, quod coniuges asserant aliquod impedimentum sanguinis.*
3 *Appellari potest ab ijs quæ constituat in arbitrio iudicis.*

CAP. VI.

NOs inter. Episcopus, parochianum suum infamatum compellit ad se purgandū, nisi ab eo legitime appellauerit. Communis diuisio, secunda ibi, consultationi. &c. Casus literalis. Aliquis parochianus episcopi, infamatus est de aliquo crimi, ne ecclesiastico, quæritur vtrum episcopus, deficientibus testibus, possit illum cōpellere ad purgationem præstandam. Respondet Papa, q̄ si de aliquo crimine publica laboraret infamia, deficientib. prædictis per sonis, episcopus potest eum cōpellere ad purgationē, nisi forte ad superiorē duxerit appellandum, & si appellauerit eius parebit iudicio, ad quē appellauit. B. †No. primo ex tex. ibi parochianū. q̄ quilibet de
1 diœcesi pōt dici parochianus epi: nā ep̄s concurrit cū quolibet curato in administrādis sacramētis oīb. de diœcesi, vt in
a c. 2. de pę. & rem. li. 6. [a] Ad idem c. Apostolicæ, de don. cum li. No. 2. q̄ apparentibus accusatore, & testib. infamato non est inducenda purgatio. pro hoc c. cū dilectus, j. eo. & c. ad no-
b stram. de prob. [b] Sed quæro, quid si cā est matrimonialis, nū quid sit inducēda purgatio? Sol. dicit Inn. q̄ aut agitur ad dissolutionem mutuę seruitutis; & tūc si vxor est infamata de adulterio, pōt sibi indici purgatio, in qua si defecerit, punie
2 vt cōuicta, qa separabitur matrimoniū, quoad thorū. † Si vero agatur de dissolutione coniugij, tūc non est indicēda purgatio, quia ēt expresse confitendo, nō possunt coniuges purgatio iudicare matrimonio, vt in c. super eo. de eo qui cog. cōsanguineā vxo. suæ. In gl. in fi. no. gl. iuncto tex. solet enim quotidie allegari, & hanc conclusionē glo. sequitur Inn. hac ratione, purgatio non indicitur, nisi in defectū probationum, vt in rei. sed ꝓbationes nō possunt induci super quolibet crimine coram iudice ecclesiastico 5 laicum; ergo nec purgatio indici potest laico per ep̄m super quolibet crimine. Arch. in c. 3. de consue. li. 6. tenet contrariū, quia episcopus debet inquirere cōtra quemlibet de diœcesi sua, & punire, vt in c. 1. de cōsuet. Itē iste tex. loquitur indistincte, intelligēdus est ergo indistincte. 31. q. 1. c. q̄ si dormierit. Cōcor. Hosti. & bene, q̄ aut ep̄s vult indicere purgationē laico infamato, ad pœnā iudicialiter imponendā, & non potest, nisi in criminib. ꝓpectantibus ad ecclesiam, de quib. in ca. cum sit generale, de fo. cōp. aut vult indicere purgationem ad pœnitentiam imponendam, & pro cedit opi. Arch. Nam sicut potest iudex ecclesiasticus, quicumlibet notū criminosum cōpellere ad pœnitentiā, vt in c. 1. de spon. facit c. notuit. de iud. eodē modo potest infamato inducere purgationem. quia nō dēt pati, vt laicus stet in peccato, ne sanguis eius ex manibus eius requiratur. 43. di. ca. Episcopus & in c. irrefragabili, supra de of. ord. In gl. fi. ibi, quia excedit
c modum, puta recipit testes indignos, vel inimicos, vel nolens
3 vult recipere testes bonæ famæ. [c] †Item credo, vbi ep̄s manu-

ADDITIONES.

a ¶Lib. 6. Vide omnino gl. ibi, & D. Dom. & vide etiam gl. in ver. presbyteris in cle. 1. de purga. can. Ale. de Ne.

b ¶De prob. Dicitur autem deficere, quando nemo est qui accuset, vel si accusat, non probat, vt dicit D. Card. Ale. de Ne.

c ¶Famæ. Host. & Doct. dicunt, quod dicitur excedere modum, seu gradum, puta quia non vult admittere ad compurgandum illos inter quos bene conuersatus, vel ipsos aufert productos, ne producantur ad probandum bonam famam, de elect. post quam, vel recipit extraneos, & ignotos, vel inimicos, vel viles, vel abiectos, vel nimium inquirit de qualitate purgandi, vel immoderatam purgationem indicit, infra eo. constitutus.

grauaret eum in numero compurgatorum. nam licet numerus sit arbitrarius: tamen debet arbitrari, vt bonus vir. si aliter arbitratur, pōt ab eo appellari, sicut dicimus in dilatorijs. quia licet sint arbitrariæ: tamē potest appellari, si iudex nimis decurtat dilationem, vt in c. 1. de dila. Item vbi iudex arbitratur pœnam: nam potest appellari si male arbitretur, vide bonam gl. in c. super his. de accu. & tex. cum gl. & Bar. in l. si qua pœna, ff. de verb. sig.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*
2 *Testes deponentes super vita, & moribus alicuius, debent illum cognoscere, aliàs non admittitur eorum dictum, an autem sufficiat cognouisse de futuro, vide infra nu. 5.*
3 *Infamatus, quomodo dicatur in purgatione deficere.*
4 *Absens infamatus, quomodo potest de infamia conuinci.*

CAP. VII.

VM P. †Compurgatores, debent esse honesti, & notum habere eum quem purgant, nec debent à iudice, vel alio impediri, & deficiens in purgatione, punitur, vt conuictus. h. d. Secunda pars. ibi, vt autem. Tertia ibi, deficientē. Quarta ibi, præcauens. & est pars c. cū P. 5. de accu. Casus lit. Petrus Māconella infamatus erat de simonia, pro quo fuit sibi indicta purgatio, quærebatur quales testes debeat hre ad ipsum cōpurgandū. Rñ. Pa. q̄ purgatores illi debent talis honestatis, & opinionis esse, q̄ nō sit verisimile eos odio, vel amore, aut cōrētu pecuniæ deierare, & necesse est, vt vitam, & conuersationē illius cognoscant, quē purgare debent. In fi. dicit, q̄ q
2 deficit in purgatione, ab officio, & beneficio ecclesiæ est prīuandus. Dicit ēt. q̄ ille, qui in purgatione sua noluerit assistere, nullā maleuolentiā, vel indignationem incurrere ostendat, nec impediat eos, nec ab alijs inquantum in se est, impe
2 diri permittat. B. †No. 1. ex tex. q̄ cōpurgatores, debēt agnoscere vitam eius, quem purgare volunt. & in hoc differūt isti ab alijs testib. nam deponentes super contractib. vel alijs nō est necesse, q̄ cognoscant vitā eorū, cōtra quos, vel pro quibus deponunt, nisi deponat de qualitate inhærente personis. de quo in c. cum causam. 5. de testib. sed isti compurgatores, cum habeāt deponere de credulitate super vita, & moribus purgandi, non pñt deponere, nisi habeant notam vi
3 tā, & mores eius. † Secundo no. q̄ deficiēs in purgatione, priuandus est omnino officio, & beneficio. Sed contra hoc op. de c. 2. 5. co. vbi tñ suspenditur, & melius facit c. significauit. de adul. vbi tex. proprie loquitur in deficiente, & non mādat eū, nisi suspendi, ad idem c. accedens, 5. de accus. vbi non fit depositio. Sol. intelligē hoc c. secundū casum c. cum P. 5. de accus. cuius est pars; nam ibi accusatio præcesserat de simonia, de qua conuictus deponendus est ab officio, & beneficio, vt in c. de hoc. & in c. insinuatū, 5. de simo. & in c. inquisitionis, de accusati. & ideo deficiens in purgatione in hoc delicto, perinde dēt puniri, ac si fuisset vere conuictus, vt d. c. de hoc. & c. insinuatum. secus aūt vbi quis deficeret in purgatione, super alijs criminibus non exigentibus depositionem. de qua materia dic, vt plene dixi in d. c. accedens. Et cōcludendo dicti. Doct. distingue hic, quoad propositū, q̄ aut negligit se purgare, seu venire ad se purgandū: & tunc non habetur pro conuicto, sed pōt suspēdi, vel excōicari, donec se purgauerit, & sic potest intelligi, c. excōicamus, el 1. §. quæ autem. 5. de hæret. & c. 2. 5. eo. Idem vbi offert iuramentum sum de præsenti, sed non potest habere compurgatores; fecerat tamen de breui habere; & tunc rōne infamiæ, potest suspendi. donec se purgauerit, & hoc modo, ſm Inn. potest intelligi, c. 2. 5. eo. aut purgatione recepta purgandus deficit in ea, vt quia compurgatores non deposuerunt pro eo, & tunc iste dēt puniri, vt conuictus, vnde delictum, super quo erat infamatus, & modus procedendi ante purgationem in dictam exigebant depositionem, iste deponetur; si vero aliā pœnam, illa imponetur duntaxat, & ita intellige hoc c. & c.
4 accedens, præall. Idem dicendū, vbi terminus peremptorius præfixus fuit ad se purgandum; tunc enim si intra illum terminum non comparet, & se purgat, habetur pro conuicto, secundum Inn. hic, sed pro hoc allego tex. no. secūdum vnā
a lect. 3. q. 9. decernimus. [a] † Et ex hoc potest intelligi vnus singularissimus modus conuincendi absentem de crimine, li
b te non contestata, vt si est infamatus [b] vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantum, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum, habetur pro conuicto, quod tene perpetuo mentī: nam limitat no. in c. veritatis. de dolo, & cōtu. & esset modus nō exquisitus de iure ciuili. Habemus etiam secundum modū conuincendi absentem, lit. non conteſt. & contumax super crimine excommunicetur; & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si vere fuisset conuictus. vt in c. rursus. & in c. quicunque. 11. q. 3. quod sic docte intelligi. plenissime tango, in c. 1. de iud. & de illis modis procedendi cōtra absentem, no. in d. c. veritatis. & hæc dicta sufficiant quoad tex. †In gl. 1. in fi. no. gl. nam videtur intelligere
5 c. inter, j. eod. vt procedat generaliter in quocunq; purgando, vt compurgatores habeant notam vitam purgandi, ne dum de præsenti, sed etiā de præterito, sed Host. in d. c. inter, dicit sufficere, vt habeant notitiam de præsenti, & q̄ ibi ponitur casus specialis. Nam, vt ibi videbitur, multa specialia concurrunt. redncerem hæc dicta sic ad concordiam. q̄ aut crimen de quo iste est infamatus, fuit iamdudum perpetratum; & tunc non sufficit habere notitiam de præsenti. nam ille potuit se corrigere, & viuere honeste. arg. in c. inter. j. eo. in fi. & maxime in iuuene. qui de facili se corrigit, & hoc casu procedit ista gl. aut delictum fuit perpetratum de præsen-
c ti, & tunc procedit opi. Host. [c]

ADDITIONES.

a ¶Decernimus. Host. dicit hoc tenendum, q̄ superior semper potest purgationē indicere, vel propter scandalū, vel propter vehementē suspitionē, quorū quodlibet sufficit, vt infra in tex. & nulla inquisitione præmissa, vt infra c. c. peo. 1. resp. & si purgationem præstare renuit, vel negligit, nō priuatur, sed ab officio tantum, & non à beneficio suspenditur, vsque ad dignam satisfactionem. quocunque se purgauerit. supra eo. c. 2. in fi. & infra c. proxi. de hæret. excom. el 1. §. Si autem attentet se purgare, desiciens, purgatur vt conuictus, de simo. de hoc. & c. insinuatum, & sic quandoque priuatur officio, & beneficio, si hoc exigit crimē, & modus procedendi, vt hic, & infra eo. inter. Idem secundum quosdam, si se nō purget. infra terminum peremptorium sibi assignatum, nisi interim appellet. Non ob cap. excommunicamus. §. 1. vbi negligens se purgare, termino statuto peremptorio, excommunicatur, non autem habetur pro conuicto, nisi in excommunicatione manserit per annum, quia est speciale in illo crimine, ne quis de tanto crimine, ex tali præsumptione, condemnetur, de præsumpt. literas. ad fi. & hoc tenet Io. And. & Doc. Dicit tamen hic Inno. quod quando attentat se purgare, vt quia recipit purgationē, sed postea deficit, quia purgatores non habet, sed habere sperat, & tunc debet suspendi ab officio vsque ad dignam satisfactionem, vt in c. presbyter si à plebe. 2. q. 5. Aut non habet purgatores, nec habere sperat, & tunc punitur vt conuictus, vt in c. insinuatum. supra de simo. quod intelligē quando non inuenit compurgatores, propter eius malam famam, vt dictum fuit, in c. cum P. supra, de accus. & per Do. infra eo. inter. sed si cō purgatores deponerent contra compurgandum, clarum est quod habe retur pro conuicto. Ale. de Ne.

b Infamatus. Quando quis dicatur conuictus de crimine, & quomodo differat à confesso, declarat Dec. post alios, in c. at si clerici, in 2. not. supra, de iud. Seb. Sap.

c Host. Sed ipse Host. j. eo. constitutus, tenet quod requiratur etiam in alio crimine quā hæresis, quod compurgatores habeant notā vitam purgādi, & hodierno tempore, & præterito. & illud idem firmat D. Car. infra eo. inter. in fi. a oppo. dicens, quod istud c. est intelligendum secundum illud. & hoc credo verius. licet Doc. in d. c. inter. pertranseant cum Host. distinctio tamen, quam facit Abb. Sic. est verissima. Sed per eam non saluatur opi. Host. si recte consideras. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de graui delicto, potest incontinenti suspendi ab administratione diuinorum si delictum est enorme. aliàs secus. 3. vide infra capi. inter.*
2 *Infamia semel purgata, non debet amplius purgari, nisi de nouo oriatur.*
3 *Lite pendente, non debet quis impediri in possessione sua. Appellatione pendente, non debet appellans spoliari re, super qua fuit sententiatum.*
4 *Infamia facti in crimine successiuo, tollitur per contrarium factum.*
5 *Infamatus, si se purgauerit, an postea poterit de illomet crimine accusari.*

CAP. VIII.

EX tuarum. Absolutio facta, secūdum purgationem vulgarem nō tenet; & ea non obstante, potest induci de nouo purgatio, & admittitur accusatio. hoc dicit. Communis diuisio. secunda ibi, quia vero, &c. Casus literalis. Quidam presbyter H. nomine infamabatur de homicidio, propter quod episcopus suus ab officio sacerdotali suspēdit eundē, ipse quasdam literas exhibuit antecessoris ipsius episcopi, in quibus continebatur, q̄ iudicio aquæ frigidæ suam innocētiam purgauisset, & episcopus ipsum absoluisset, quæsitum fuit à Papa vtrum talis purgatio sufficiat. Quia vero peregrina iudicia sunt inhibita, dicit Papa, quod prædicta purgatio sufficiens fuit. vnde mandat episcopo, quatenus si accusatores idonei non apparuerunt cum septima manu, aut quin ta sui ordinis, debeat se purgare, qua præstita, suspensionem sine difficultate relaxet, & cum boni testimonij denuncians,
1 ab infamia homicidij absoluat. B. † No. 1. ex tex. quod infamatus de crimine graui, potest incontinenti suspendi ab officio, donec se purgauerit: nam infamatus de graui delicto, non debet interim administrare diuina, ne scandalum oriatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur in populo.[2] †Secundo no.q̃ semel absolutus per purgatiõnẽ canonicam,nõ tenetur amplius se purgare,vt colligimur hic à contrario sensu,quod intellige , qñ iudex vellet itẽrum indicere purgationẽ,vigore infamię,vel iudiciorũ præcedentiũ,secus si infamia oriatur de nouo,quia oporteret q̃ ista purgaretur.Ad hoc c.fi.de collu.dete. & quod no.in l.1. & l.repe.ff.de quæsti.Tertio no.modũ procedẽdi , purgatione præstita;nam debet absolui,& denũciari boni testimonij; & sic tollit infamia,seu effectus infamię facti.† In gl.ibi,prõpter enormitatẽ delicti.&c.ideo gl.hoc dicit,quia infamatus de delicto,nõ debet à principio suspendi,ga pendẽte lite nõ debet quis impediri in possessione sua , imo si fuisset condemnatus,& appellasset,debet integer remanere status suus,pẽdente appellatione,vt in l.vna,§.integer.ff.vt nil inno.ap.pen. quod procedit,etiam in clerico depositus,vt est gl. no. in ca. sæpe,ẽ.de appel.ad hoc c.significasti.ẽ.de adult.& ibi suspensio fit postquã purgãdus deficit in purgatione. Sed quando tanta est infamia,quæ generat scandalũ,vel delictũ est valde enorme;tunc potest a principio suspẽdi ab officio , vt hic,& etiam à beneficio,vt ẽ.eod.ca.inter. & vide quod no.Io.An. in c.1.de accu.lib.6.in nouella.†In gl.in versi. absoluas.ibi,solius Dei est.Dic hoc verum intelligendo de infamia pręcise sine alio facto. sed per cõtraria bona opera,de facili tollitur infamia[b] facti,quod intelligitur de crimine succesiuo,vt patet in c.inter.ẽ.eo.in fi.[c] & in fine gl.hæc cauda gl.nõ facit ad propositũ quæstionis.est quæstio separata, nũquid periurus puniatur ab homine.de quo plene dicam in ca.fi. de iureiu. no.in l.2.C.de reb.cred.† Sed quoad principalem quæstionẽ gl.nũquid post purgationem [d] admittatur accusator , varie loquũtur doct.& vide gl.in c.habet.2.q.4.& capiendo veriores opiniones concludendũ est , quod aut purgatio nõ fuit canonice præstita,& admittitur accusatio,vt hic non obstãte purgatione,aut fuit canonice præstita;& tũc aut interuenit accusator:vt quia testibus deficientibus,ratione infamię fuit indicta purgatio;& tũc regulariter nõ admittitur accusatio,vt hic in gl.in princ.& c.de his.& qđ ibi dixi, de accusf. Aut non interuenit accusator;& tunc si terminus prius prę fixus fuit omnibus accusare volentib.cum clausula decreti, ſ.q̃ post terminum non audietur accusator,& tũc nõ debet admitti.ar.in c.fi. qui ma.accu.possi. Aut non interuenit illa clausula decreti,& tunc si purgatio est prestita,sed absolutio adhuc nõ interuenit,debet admitti accusatio,quia nihil obstat.arg.in l.admonendi.ff.de iureiu.aut absolutio est prestita,& tũc si accusator vult eũ onerare onere se purgãdi,& tũc non põt.arg.hic.aut suscipere in se vult onus probãdi,& dẽt admitti,nõ obstãte absolutione prius prestita.& est rõ , quia illa absolutio [e] fuit facta per probationes nõ integras: nam testes iurauerũt de credulitate tm̃,& vbi absolutio fuit facta ex ꝓbatione nõ integra,non obstat absolutio reperta de nouo,ꝓbatione integra,vt in d.l.admonendi.& no. in c. fi.ẽ.de de iureiur.facit qđ dixi in c.,ꝓposuisti.de probat.de materia an,& qñ obstet absolutio,dic vt dixi in c. de his.[f] de accusar.

mia de crimine:nam propter talem infamiam, poterit accusari,& cõpelere se purgare,si iudex ei indicere noluit purgationẽ,ar.de iur.cal.cęterum.de testi.cog.præterea.sed de infamia prędictę absolutionẽ & purgationẽ,non potuit accusari , nec compellitur se purgare , nisi in casu hic notatis.& ista fuit opi.Host.Tertius casus est qñ iudex mala fide processit ad indicendum purgationem,& absolutionem.ſ.ad impediendum eum,qui poterat accusare.nam tunc,non obstante alia purgatione,poterit accusari secundum Host.& doc.alle.ff.de iureiur. Ieum,qui,& in popularib.& l.si duo.§.fi.Sed allegans malam fidem,debet illam probare.ff. de probat.l.quoties.§.qui dolo.& de præsump.ca.fi. & de materia vide Host.in sum.eo.ti.§.pe.Sed aliud aduerte,quod vbicũque dicitur,ꝙ post indictam purgationem & absolutionem,non potest accusari , debet intelligi,nisi in duob.casib.quos ponit gl.in c.de his,de accusf.& in c.si electi.& c.fi.in gl.fin.supra,de electio. Ale.de Ne.

ADDITIONES.

a ¶Populo.Idem si delictum non esset adeo graue , sed scandalum subesset, secundum Bu.qui alleg.2.q.5.presbyter si a plebe.& idem dicit Abb.Sic. hic. Ale.de Ne.

b ¶Tollitur infamia.Quomodo tollatur infamia facti,& infamia iuris, & ꝑ quas personas,vide latissime Fel.in c.rellimonium,supra de testib.

c ¶In fi.Sed But.dicit,& bene,quod operatur ista denũciatio,seu absolutio, quia per eam tollitur effectus infamię facti.Vnde ad omnes actus admitteretur sic quilibet alius bonæ famę,sed tunc infamia facti,inquantum refidet in opin.hominum,non potest tolli,nisi homines faciant contraria opin.sed potuerunt induci ad istam contrariam opin.per exercitium bonorum operum.Vnde aliud est quærere an tollatur infamia facti , an vero tollatur effectus infamiæ facti,& istud etiam videtur esse de mente Abb.Sic.iungendo illud quod dicit supra in tercio notabili.tene menti. Ale. de Ne.

d ¶Post purgationem.Vtrum absolutus de crimine,quia se purgauit,possit modo de eodem crimine accusari,vide gl.in c.Meuaam.2.q.4.Ant. in ca. ad nostram.circa prin.de proba.ver.per hoc dicit Spe.de quo vide omnino Arch.in c.habet hoc proprium.circa fi.2.q.4.vbi concludit, ꝙ non potest accusari,nisi in certis casib.de quib.ibi per eum. de isto articulo vide etiam in d.c.Mennam circa medium.& etiam in eo.ca.cir.fin.vbi dicit,quod est iniquum, quod acculetur.& dicit quod de hocno.Odof. in libello iuris,in rub.de effec.pur.Sed de hoc vide omnino Inn.infra eo.c. peruenit.in gl.in ver.incestus.

e ¶Absolutio.Etiam post latam sententiam per probationes non integras, admitteiur probatio per integras probationes. Bar.de Bel.

f ¶c. de his. But.in d.c.sequitur illud quod dicit Ab.Si.& casus positi ꝑ Ab. Sic.sunt casus positi per doc. Sed doct.ponunt alios tres casus, quos nõ ponit Abb.Si.Primus est,quando est indicta purgatio,& facta absolutio accusatore absente.nã potest adhuc accusari , ſm Bu.qui dicit istud esse dictum Host.Ego hoc intelligo,quando indicta fuit purgatio,accusatore absente,non tamen per contumaciã,sed si fuisset contumax , ita ꝙ propter eius cõtumaciã,iudex de iure potuit procedere ad inducendũ purgationem reo,& ad ipsius absolutionem,tunc putarem quod nõ posset accusari,nisi quando potest accusari,facta absolutione,accusatore præsente.Secundus casus est,quando post purgationem, fuit noua infamia

CAP. IX.

CÔnstitutus. Sufficit quod compurgator sit toleratus ab ecclesia, bonæ famæ,nec de crimine suspectus aut cõdẽnatus. In prima facti narratio,& reprehensio.In secunda prouisio. ibi,inne.Casus literalis.Quidã diaconus P.nomine,infamatus erat de aliquo crimine,epi scopus indixit ei purgationẽ, obtulit purgatores episcopo,ipse cępit eos ita diligẽter examinare, ac si esset ordinationem facturus,nolens eos recipere, vnde diaconus accessit ad do.Papã,sibi exponens prædicta , vnde scribit Papa episcopo,dicens,ꝙ multũ miratur,ꝙ purgationem oblatam recipere noluerit nisi prius probasset hoc , & examinasset nomnia singulorũ , tãquam esset ordinationes facturus,vtinam sic discuteret ordinãdos,satis enim sufficit in huiusmodi purgationibus,si purgatores sint bonę famæ in suis ordinibus ministrãtes,& ab ecclesia tolerati. nec sint in iudicio de crimine condemnati.vnde sunt admittendi.P. No.1.ex tex.quatuor requisita in compurgatoribus.Primũ est,vt debeant iurare secundũ cõscientiã, & opinionem eorum,ꝙ credunt illum verum iurasse.Secundũ,vt debeant esse tolerati ab ecclesia .Tertium,vt sint bonæ famæ. Quærũ, ꝙ non fuerint de criminibus cõdemnati.Ex hoc no.ꝙ prętextu criminis denouo obiecti,nõ põt cõpurgator repelli ; secus si opponatur infamia,vt patet ibi , sint bonę famę,&c. requirit & quintũ.vt habeant notã cõuersationẽ illius,quẽ purgare volũt.de quo dic vt in c.cũ prin.ẽ.eo.Tertio no.ex tex. in quo testis iurat secundũ opinionẽ suã,& non secundum veritatem.[a] in glo.fi.quidam tenẽt contrariũ, videlicet ꝙ non sunt repellendi,quia tex.requirit condemnationem, sed repulsus prętextu criminis obiecti,non dicitur condemnatus,vt in cap.2.de ordin.cogni.sed teneo opin.gl.nã gl.nõ dicit oppositum,sed vult istos repelli , si ex illa repulsione secuta est infamia , vel grauatio opinionis, nam tunc non repelluntur isti prætextu condemnationis,seu repulsionis,seu prętextu infamię,ga dẽnt esse bonę famę,vt hic in tex.& hec infamia surrexit ex probabilib. coniecturis. nã probationes inductę super excep.vel aliter,inducunt contra absentẽ aliquã presumptionẽ,vt no.in l.Lucius.in fi.ff.de his,ꝙ no infr. & facit quod no.gl.in ca.at si cleri.de iud. & 2. q.1. c.multi.[b]

ADDITIONES.

a ¶Veritatem.Hoc procedit secundum Gof.& doc.in compurgatoribus,feres qui producuntur ad dicendam veritatem,quia debẽt iurare de his,quę sciunt,aliter non probãt 3.q.9.testis.De his vide omnino quod dicit no. in c.quoties,supra de testi. Ale.de Ne.

b ¶c.multi.Idem tenent doct. Cauere tamen debet excipiens secundũ doctores aut excipit secũdo,ꝙ cõpurgatores,sunt criminosi,& tũc nõ admittitur,sed bene si excipit ꝙ sũt de criminib. infamati,vt no.in c.accedẽs de accu.f.Sed tu vlterius collige ex isto text.ꝙ ordinandi,sunt subinde examinandi,& de ipsis aliter inquirendũ est, quam de compurgatoribus de hoc vide opti.tex.24.di.in c.quando.Secundo collige,secundũ Host.ꝙ sufficit,quod hat id quod est satis,& ratio eũ,secundum est , quia quod amplius est,à malo eũ,vt in c.& ſ Christus.de iureiu.Et dicit Host.quod episcopus in duobus grauabat purgandum.Primo in nimia examinatione compurgatorum.Secundo,quod pręcise iuraret purgandũ esse à crimine immunem,& hoc fuit decisum in prin.Item inquantum tex.dicit,prius cõmendasset nomina,singulorũ,dic quod vocat nomina,id est nominationem, & famam.vnde dicitur,iste est boni nominis.ita dicit Ale. & doct.Vltimo But.inducit istum tex.absque nulliusindagine ad statum dicẽtis,quod quis admittatur absque aliqua indagatione,quia per hoc non tollitur quãdo inquiratur de euidenti.illegitimit ate personæ,vel infamia quod dicit esse notandum. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de aliquo enormi crimine,licet se purgauerit,tamen temporaliter ab administratione officij suspenditur.2.*

3 *Clericus suspensus ab officio,an censeatur suspensus à beneficio.*

Infamatus ex eo,quia ipse dedit causam infamię,licet se purgauerit, nõ tamen est sopita infamia contra eũ, secus si ipse non dedisset causam.

Contra infamatum quomodo procedatur.

Terminus an,& quando debeat dari per iudicem parti, vel accusatori,intra quem habeat accusare , aliàs termino elapso non audiatur vlterius.

4 *Appellari potest de illis rebus quæremittũtur arbitrio iudicis,si iudex transgrediatur,secus si committatur eius conscientiæ.*

Statutum

statutum puniens conuictum tali pœna,non comprehendit illum, qui reputatur conuictus ex hoc quòd non se purgauit.

7 *Testes si ex aliqua causa non possunt esse fęminæ; tamen illæ admittuntur, quando illo casu alii non reperiuntur.*

CAP. X.

INter. Propter magnitudinem criminis,infamatus suspendi potest, nedum ab officio,sed etiam à beneficio , donec se purgauerit. hoc primo . & augetur ꝓpter hoc numerus cõpurgatorum. hoc secundo. ex causa interdum post purgationem prælitam , suspenditur quis ad tempus. hoc tertio.& deficiens in purgatione punitur vt conuictus. hoc quarto . Secunda pars ibi,attendentes. Tertia ibi.ita tamen. Quarta ibi,purgatione.Quinta ibi,ꝙ si.Casus lit.Decanus Senon.erat grauiter infamatus de hæresi , ex eo ꝙ cum hæreticis nimiam familiaritatem habebat in quadam villa, propter quod Archiepiscopus Senon. suspendit ipsum ab officio,& beneficio,& quamuis contra ipsum nullus apparuerit accusator, tamen ex officio suo,fama publica deferente, voluit de hoc inquirere veritatẽ,testes super hoc contra ipsum decanum recepit , postmodum decanum ipsum cum attestationib.misit ad Do.Pa.ipse vero intellecto negocio,& aliis attestationib.scribit archiepiscopo dicens, quamuis cõstitutio ecclesiastica doceat tales ab officio tãtum vsque ad purgationem canonicam suspendendos,quia tamen ipsum a beneficio propter enormitatem criminis suspendit , non vult improbare,nec etiam illud improbat,ꝙ testes ex officio suo contra ipsum decanum recepit, licet nullus apparuerit accusator . Papa etiam considerans vulgatam infamiam , & graue scandalum.& vehementem suspicionem ex dictis testium contra ipsum decanum obortam, cum propter eorũ quodliber,esset ei purgatio indicenda,& seruans iustitiam,& molliens rigorem purgationem 14.mannis sui ordinis indixit eidem,remittendo ipsum ad Archiepiscopum, vt ibi purgaretur. Ibi nosciturinfamatus , mandans eidem Archiepiscopo Senon.adiunctis sibi duob.episcopis, vt purgationem indictam recipiat , & qui ad ipsum purgandũ accesserint, sint catholici,& vita probati,q̃ vitã & cõuersationẽ eius cognouerint ꝑteritã,& ꝓsentẽ, qua recepta,beneficiũ sibi restituat,ab officio tamẽ maneat suspensus propter familiaritatem quã habuit cũ hæreticis,donec scandalũ sopiatur,hęreticorum familiaritate publice abiurata.Et iniungat eidẽ ꝙ in prędicta villa,& alijs circũpositis villis profiteatur, & prędicet fidem catholicam , & detestetur hæreticã prauitatẽ, & taliter deinceps vitam suam bonis informet operib. vt infamia conuertatur in bonam famam, & commune scandalũ, & suspicio de catholicorũ mẽtib.tollatur , ꝙ si in purgatione defecerit,ab officio,& beneficio depositus,ad agendã pœnitentiã in arctũ monasterium detrudatur.B.†No.1.ex text. ꝙ prælatus etiam Papa,debet esse valde solicitus ad inuenien dum hæreticos,& procedẽdum contra eos,de quo supra de hæret.per totũ.[a] †Secundo no.ꝙ infamatus non debet regulariter suspendi à beneficio,antequã deficiat in purgatione, sed ratione enormitatis criminis,vel scandali imminẽtis,potest suspẽdi etiam à beneficio donec se purgauerit , & est in hoc iste tex.valde no.& quotidie solet allegari,& vide gl. 2.q.4.cap.presbyter si.& per Io.And.in c.1.de accusf.lib.6.Tertio nobi ab officio,tantum &c. ꝙ quandoque quis est suspensus ab officio,& non beneficio , & accessorium nõ sequitur principale.[b] de hoc,an suspensus ab officio cẽseatur ꝑ cõsequentiam suspẽsus à beneficio,vide gl.no.in ele.cupiẽtes, de pęn.gl.nõ nouam.Vlterius no.ꝙ si-per modũ inquisitionis crimẽ nõ potuit probari plene,nõ est reus simpliciter absolutus.Sed si remaneret infamia,vel scandalũ , vel vehemens suspicio,potest compelli ad se purgandum.Et no. ex hoc, & ex tex.singulariter tria,quorum quodlibet sufficit ad purgationẽ indicẽdã,vt est vulgata infamia,graue scandalũ, qđ intelligitur ẽt sine infamia,vt differt à prędicti.& vehemẽs suspicio;& sic sufficit sola vehemens suspitio[c] sed tex. adducto in oppositũ in ca.tuam.de coha.cle.& mu.in fi. vbi tex. sing. dicit,ꝙ oportet suspicionẽ esse tãtam , vt generet scãdalum. de quo plene dixi in c.qualiter,& quãdo,de accu. Et quantũ ad oppositũ cõclude , ꝙ aut iste est vehemẽter suspect[a] apud episcopũ,seu iudicẽ,& tũc nõ requiritur scandalũ . & ita intelligo istũ tex.nam ista suspicio hic erat orta ex dictis testiũ, vt in litera ista , aliàs non differt à secundo modo , cum supra præmiserit de scandalo.Aut est quis suspectus alij,quam superiori , & tunc non sufficit suspicio ad indicendam purgationem , nisi sit tanta , quòd generaret scandalum , & ita intelligo.ca.tua.præalle.Et ex supradictis no. quòd vehemẽs suspicio solius iudicis, sufficit ad indicendam purgationem, quod tenet hic Innoc.& satis mihi placet , & videtur iudicio eueo text.hic,quia ex testium dictis,erat ista suspicio orta,de quo tamen vide bonum text.cum glos.2.q.5.c. omnibus. & quod dixi in d.c.qualiter.No.purgationem esse præstandam in loco infamiæ:nã alibi facilius reperiret compurgatores, nec eius præstatione deleretur infamia,vel scãdalum.No.ibi quã transacto.&c.ꝙ compurgatores debent habere notam conuersationem purgandi,nedum de præsenti,sed etiam de preterito,sed limita istũ tex.prout dixi in c.cum P.ẽ. eo.No. effectũ purgationis prestitę.nam debet absolui purgatus , & restitui sibi beneficiũ,si ab eo fuerat suspensus,si vero deficit. in purgatione debet puniri vt conuictus.vt in fi. [d] †Sed o pp cõtra tex.in ver.in pęnam,vbi prestita purgatione remanet suspẽsus quoad officium,donec scandalũ sopiatur.quod est contra ca. ex tuarum, supra eo. vbi si denũciatur boni testimonij,absoluitur ab infamia,& relaxat suspensio,vt ibi. Sol. dicunt hic communiter Doct.ꝙ speciale est in crimine hęresis,vel in alio graui crimine.contrariũ procedit regulariter. Ego hoc dictũ nõ admitterem,sed dico tex procedere quando iste purgãdus,seu purgatus,præstitit cãm scãdalo;vt quia contraxit familiaritatem cum hæreticis,vt hic dicitur, vnde si ponderetur hęc litera,non remanet iste suspẽsus propter enormitatem delicti,vt dicunt Docto.sed propter familiaritatem cum hæreticis,& ideo assumo nõ exceptionẽ, sed regulã ex tex.ꝙ vbicunq; infamatus male viuẽdo ꝑ actus illicitos,& à iure reprobatos,dedit cãm infamię & scandalo,licet prętlet purgationẽ,debet tũ remanere suspensus ab officio, donec sopiatur scandalũ, vt sic illicita eius opera ꝑcedentia puniant[e],& ita proprie loquitur iste text.[e] †In gl.1. in fi. multa hęc gl.inuoluit,& ponit ordinẽ non omnino necessariũ, & licet Doct.hic in multis trãseant cũ gl.tñ alibi iste ordo in parte reprobatur,[f] & in parte limitatur,[f] & ideo concludẽdo veritatẽ,distingue sic,cũ quæritur de modo procedendi cõtra infamatũ,ꝙ aut cps,seu superior, habet ꝓbationes prõptas;& tunc nõ est necesse,nec vtile statuere terminũ accusare volẽtibus.quia posset supponi amicus, & fieri colludiũ Item quia non apparẽte accusatore, via inquisitionis est ordinaria cõtra infamatum de iure canonico , vt probatur in c.qualiter.2.de accu.& ibi ẽt gl.dixit,ꝙ non est vtile præfigere talem terminum.Item,& vide latius per Io. An. & Spe. in ti.de inqui.§.nunc tractemus,ver.porro.[g] si vero non habet probationes promptas,potest si vult,statuere terminũ accusare volentibus,sed non est necesse,satis.n.est,ꝙ accusator se nõ offerat,vnde satis est, ꝙ potest ꝑcedere ad purgationẽ in dicendã, vt patet in c.ex tuarũ,ẽ.eo.Et de modo indicẽdi, licet gl.hic dicat admonitionẽ debere ꝑcedere; dic melius, vt dixi in c.2.ẽ.e.qđ aut est infamatus de delicto successiuo ; & tũc sunt necessarię illę admonitiones,quia potest se corrigere,desistendo ab actibus suspectis.Aut delictũ est momentaneum,vt puta homicidium,vel furtũ,vel simonia, & tũc frustra fieret admonitio,vt se corrigeret,& ideo hoc casu non requiruntur illę admonitiones ; sed potest iudex procedere ad purgationem ind.cendã,& vbi enormitas delicti , vel scãdali non subest,nõ debet ante purgationẽ prælitam aliquã suspensionem facere,vt in c.significasti, de adul.sed expectare exi-

ADDITIONES.

a ¶Per totum.Vnde quod dicit tex vulpeculas,expone,1. hæreticos ad modum vulpium latentes,vel latebras quærentes, vel larentes, & dolosos.

b ¶Principale.Quod posit indici purgato,etiam vbi est suspicio, sine infamia,tenet Ant.in c.tua.de coha.cle.& mul.& alij relati per Fel. in c. literas,ver.in gl.in ver. vehementem,sup. de præsum.

c ¶Suspitio.Sed Bu.dicit,ꝙ suspensus ab officio,non intelligitur suspensus à beneficio,quando suspensio ab officio est facta cum dictione taxatiua duntaxat,vel quando suspensio fit in executionem iuris , mandantis ab officio suspendi.& ita intelligit istum tex. Ale.de Ne.

d ¶Vt in fi.Sed no.etiam ex tex.ꝙ infamia orta ex voluptuosis, & malis operationib.tollitur suo contrario,ſ.per virtuosas operationes . Ex quo infertur,ꝙ ad depositionem huius contrarij,sequitur exclusio alterius, & sic vnum contrarium,potest conuerti in reliquum,ſ.exclusione, & extẽsione primi contrarij,ita intelligit.But. Ale. de Ne.

e ¶Tex.Ab.Sic.melius dicit quam Doc.quantum ad istum tex.ego vero recitabo Doct.& postea saluabo.Nam Inn.dicit esse speciale in crimine hæresis,vt etiam post purgationem prælitam,remaneat in præsentia.& idẽ dixi dici posse in alijs grauib.criminib.vt in l.non possunt , ff. de leg. Ad idem 12.q.2.de viro.secundum Hosti,ꝙ dicit ꝙ hoc est speciale propter scandalum, & istud sequitur Do.Car.in 2.oppo. & istud videtur placere Bu.Dicit.n.ꝙ vbi per purgationẽ cessat scandalum,non remanet suspensus,aliàs sic,& hoc credo verum,quia cum propter scandalum posit ab sque suo delicto priuari beneficio,vt dicit Inn.in c. nisi cum pridem . de renun.fortius propter illud tollendum,potest aliquis suspendi ad tempus ab officio.& hoc modo saluatur opi.Doct. Ale.de Ne.

f ¶Limitatur.Host.dicit,quod hunc ordinem non semper seruant iudices, imo statim indicunt purgationem infamato,& si renuit eam præstare, potest suspendi ab officio , & proceditur contra eum vt dictum est supra cap.cum P. Ale.de Ne.

g ¶Ver.porro.Vnde iudex potest per inquisitionem ex officio procedere,ẽt si reus velit se purgare,secundum Bu.de quo est bona gl.in ca.habet hoc proprium.2.q.5. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re exitum,vt ibi, sed vbi subesset scandalū , vel graue delictū, pōt à principio suspendere ab officio , donec se purgauerit, vt in c.ex tuarum.5.eo.& etiā à beneficio,vt hic.Et si prestat purgationem,sit absolutio , prout superius dixi , & si deficit in se purgando,condemnatur , prout dixi in c.cum P.5.eo, & plenius,in c.accedens,de accu.Et inquantum gl.hic,in fi. dicit istum esse modū procedendi,cū processibus incipit à cōtumacia,non recte loquitur : quia iste processus fit ratione
a contumaciæ.[2] sed tñ de modo tam procedendi in ciuili,quā in criminali alibi plenius est prouisum,vt in c.tuæ, & in cap. quoniam,vt li.non conte.& in c.1.de iud.& 11.q.3.in c.rursus,& c.quicunque.In gl.2.ibi.Si inde remaneat infamatus,[b]
b &c.Inn.dicit hoc procedere, qñ directe crimen probatum est contra aliquem per viam exceptionis,vt puta contra accusatorem,qui fuit in iudicio,cui ēt data est copia se defendendi, secus,si contra testem , qui nunquam fuit in iudicio, quia magis excipitur contra partem producentem , quam
c cōtra testē.Mihi plus placet dictū gl.indistincte, ^c nā,ex quo orta est infamia ex satis probabilibus coniecturis,indici pōt purgatio,vt illa aboleatur,nam (vt dixi in c.præce.)licet probationes inductæ contra testem, non faciant plenam fidem contra eum in alio iudicio, inducunt tamen præsumptionem quandam, & pro hoc facit cap. cum tu.supra , de testib.vbi dicta testium reducuntur ad concordiam,ne reatu periurij notētur de facto;& idē,q ista gl.expressius tenuit gl.in c.cū dilectus,de or.cog.In gl.3.in fi.Not. ex hac gl. q licet numerus cōpurgatorū sit arbitrarius regulariter , tñ est maior numerus adhibendus in maiori, & minor in minori. Et pōt esse rō diuersitatis,quia maiores habent notiam plurium,& facilius propter potētiam inueniūt cōpurgatores. minores ergo,non habent tot notos, nec de facili pñt alios inducere ad se purgandum : nam isti compurgatores sunt voluntarij,& non possunt compelli,sicut alij testes, vt no.in c.seq.facit.c.cum P.& c.ex tuarū, supra eo. Ex prædictis habes modū cognoscendi,an superior in indicenda purgatione excedat modū,& arbitriū boni viri,vt consideretur qualitas personę, criminis, & infamiæ,& alia circunferētia,nā si
5 numerus nimis excederetur,posset appellari.† Quia in com
d missis arbitrio appellatur,si nō facit vt bonus vir,[d] vt in c.1. de dila.& leg.& no.in l.ſi qua pœna.ff.de ver.sig. & in c.sup his,de accu.secus si cōmitteretur cōscientiæ,non dēt tñ intelligi de conscientia vulpina,vt dicit Bal.in l.2. C. de fideic. licet in lecturis cōiter non habeatur,vt in c.statutū,in §.assesorem,de resc.li.6.& ibi gl.quod tñ limita,vt no.glo.sing.in cl.1.de iure pat.In gl.fi.Ex hac gl.possunt colligi duę solutiones ad contrariū formatū in principio gl. Prima est, vt deficiens in purgatione in crimine hæresis, nunquā tradatur eu
e riæ sæculari:quia hæc est probatio præsumptiua,^e & non vera,& directa.Scda sol.q ideo non traditur hic curiæ sæculari,quia volens redire ad fidem, debet recipi , & parcitur sibi quoad mortē.Hanc sol.vltimā tenent Host.& cōiter Doc. & est in se verissima.nā si vere conuictus, vel confessus pōt redire ad fidem,& non tradi curiæ sæculari,fortius idē dicendum in conuicto interpretatiue.sed prima sol.gl. cōiter nō recipitur.vnde cōcludunt Docto, & maxime Host. quod ad quamcunq; pœnam agatur deficiens in purgatione dēt puniri,vt conuictus. Et ex hoc dicto infertur, quod si iste alias incidisset in hæresim , & nunc ex deficientia in purgatione, haberetur pro conuicto,& relapso , deberet tradi curiæ sæculari,vt in c.accusatus de hæret.lib.6.quod est notandum.
f nam ex dicta gl.concluderetur oppositum.[f] †No,tamen ra
6 tionem gl.nam potest adduci ad statutū[g] quo cauetur , q
g conuictus de tali crimine puniatur tali pœna: q deficiens in
h purgatione,nō debet puniri illa pœna[h] statutaria : quia illa non est vera conuictio,sed præsumptiua , & interpretatiua, & statuta habent locū,duntaxat in casu vero. ff.de neg.gest. l.3.& in c.nostra.de iniu.facit quod no.Bart. in l.1. ff.de lica. q cū statuta hodie puniant cōiter maleficia,non incidit qs
i in pœnam statutariam, nisi perfecerit delictum.[i] Et ideo non sufficit acceptasse,seu fecisse actum propinquum,sicut de iure videbatur sufficere.l.ſi quis cū telo.C.de sica. cū ſi.canonizata,de pę.dist. 1.extra gl.quæro , quid si non reperiantur tot compurgatores,nunquid iste debeat haberi pro conuicto?Host.dicit,q si nō pōt hre,q de eo testes non confidūt, seu non est fides in aliis de eo , quod tunc hī pro conuicto, & deficiente in purgatione,aut nō reperit, quia pauper est, seu extraneus,ita,q non habet notos in ciuitate, & hoc casu

ADDITIONES.

a ¶Contumaciæ.Sed gl. potest saluari , quia proceditur contra infamatum propter contumaciam in non purgando se; & sic postquam constat de infamia,tunc contra contumacem incipit processus , eo quia est contumax in se purgando,ita intellige gl. Ale. de Ne.

b ¶Remaneat infamatus.Circa hoc vide gl.in ver.non deiecit.& ibi Abbas qui eam appellat singularem,in c.super his.de accu.

c ¶Indistincte.Idem dicit Do.Card.in 4.q.in fi.de quo de fideiuss. c. peruenit. Ale. de Ne.

d ¶Bonus vir.Quomodo hoc procedat,vide Fel.late in c.exceptionem, cum seq.supra,de excep,& in d.c.super his.ver.in glo.in verſic.vt. supra, de accuſ. Seb.Sap.

e ¶Probatio præsumptiua.Circa hoc vide quod no.Inno.in c.quia veritatem.de præsump.& c.afferte.eo.tit.per Ant.& vide quod late scribit Abb. in c.accedens.2.supra,de accu.

f Oppositum.Sed postea dicit,quod aut quis est publice infamatus,quia familiaritatem hēt cum hæreticis,siue q conuenit ad occulta conuictula,vel q à cōi conuersatione,& vita,& moribus dissidet, & tunc Host. idem dicit,quod in alijs criminibus,quia deficiens in purgatione punitur in numero quartædecimæ manus,& rigorem temperauit, quia propter vnumquodque quod in tex.dicitur,ſ.infamiam,ſuſpicionem,& ſcādalum,potuisset imponere purgationem septimæ manus,arg. ſup.e. ex tuarum.& sic purgatores fuissent 11. Secundo quæro de intellectu tex. vbi,nolumus improbare.Inn.dicit,q quidam dicunt, q noluit improbare,imo approbauit,quia propter immanitatem criminis,infamatus posset ſuſpendi ſtatim,non solum ab officio,sed etiam à beneficio,vt hic.Et dicit Inn.q etiam propter minora crimina,quis suspenditur ab officio, 5.q.1.Presbyter.& hoc tenuit ibi Hugo. Alij vero , q imo improbat, & sic remanet dubium,vt olim.Host.vero refert alios dicētes,q ex quo deductum fuit in iudicium,eo ipso q non improbat,approbat,arg. de probat. cum iamdudum in fi.Tertio quæro de intellectu literæ prope ſi. c.in ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas. Host.exponit.i.degradatione quia secundum eū est duplex mucro in ecclesia.ſ.ſpiritualis, & temporalis.ſ.degradatio,vt hic.& de hom.pro humani.in 6.Alius autē est medicinalis,& disciplinalis.ſ.excommunicatio, quæ dicitur etiam mucro, 16.q.2.visis.& de reb.eccle.non alien.ſi quis. & de hoc duplici mucrone sequitur tex.in c.1.de sentēn.exc.in 6.Primus mucro.ſ.eradicans,non est tantum ad correctionem , imo ad punitionem. reddit enim hominem mortuum .i. inhabilem ad officiandum in ecclesia. ſi tamen celebraret conficeret,vt videtur in c.1.de schisma.nec cum tali de facili dispēsatur. de cler.non resid.ex tuæ.& est casus specialissimus,in quo fuit cum episcopo dispensatum in c.transmissa,supra de electio.Secundus vero mucro dicitur medicinalis, & disciplinalis, quia ad correctionem tantum, hominem à Deo separat,& separatum declarat.2.q.1.multi.24.q.3.notā dī.de quo arti.plene vide in c.1.de sent.excōi.6.Quarto quæro,an iudex possit procedere super inquisitione infamiæ.Docto. dicunt, quod sic in ordinario,secus in delegato.de quo dic,vt in c.cum oporteat , supra de accuſ.& in c.2.in v.gl.& ibi per Doc.infra eod.de accuſ.& hæc sufficiāt in isto.cap. Ale.de Ne.

susest sibi subueniendum arbitrio iudicis, cōsiderata qualitate personæ,criminis, & infamiæ, & ita cōiter trāseunt Doct.
7 †Sed tu dic,q vbi ex istis causis non possunt habere cōpurgatores clerici,debent adhiberi laici,ēt fœminæ, si non possunt haberi viri, & si ēt laici ex hac causa deficerent, credendum est soli iuramento ipsius,vt est glo.no.in d.capitu. cum p.de accu.& in ca.in decima.18.q.2.& capitu.cum in iuuente. infra eod.inglosſi.& vide etiam bonam glosſin capitu.
2 clerici.81.dist.[a]

ADDITIONES.

2 ¶1.dist.Sed aduerte ad aliqua pro declaratione.Et primo , quia tex.dicit seruantes iustitiam,& mollientes rigorem,in quo seruauerit iustitiam , & in quo rigorem temperauerit.Host.& Doc.dicunt, q iustitiam seruauit in numero quartædecimæ manus,& rigorem temperauit, quia propter vnumquodque quod in tex.dicitur,ſ.infamiam,ſuſpicionem,& ſcādalum,potuisset imponere purgationem septimæ manus,arg. ſup.e. ex tuarum.& sic purgatores fuissent 11. Secundo quæro de intellectu tex. ibi,nolumus improbare.Inn.dicit,q quidam dicunt, q noluit improbare,imo approbauit,quia propter immanitatem criminis,infamatus posset ſuſpendi ſtatim,non solum ab officio,sed etiam à beneficio,vt hic.Et dicit Inn.q etiam propter minora crimina,quis suspenditur ab officio, 5.q.1.Presbyter.& hoc tenuit ibi Hugo. Alij vero , q imo improbat, & sic remanet dubium,vt olim.Host.vero refert alios dicētes,q ex quo deductum fuit in iudicium,eo ipso q non improbat,approbat,arg. de probat. cum iamdudum in fi.Tertio quæro de intellectu literæ prope ſi. c.in ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas. Host.exponit.i.degradatione quia secundum eū est duplex mucro in ecclesia.ſ.ſpiritualis, & temporalis.ſ.degradatio,vt hic.& de hom.pro humani.in 6.Alius autē est medicinalis,& disciplinalis.ſ.excommunicatio, quæ dicitur etiam mucro, 16.q.2.visis.& de reb.eccle.non alien.ſi quis. & de hoc duplici mucrone sequitur tex.in c.1.de sentēn.exc.in 6.Primus mucro.ſ.eradicans,non est tantum ad correctionem , imo ad punitionem. reddit enim hominem mortuum .i. inhabilem ad officiandum in ecclesia. ſi tamen celebraret conficeret,vt videtur in c.1.de schisma.nec cum tali de facili dispēsatur. de cler.non resid.ex tuæ.& est casus specialissimus,in quo fuit cum episcopo dispensatum in c.transmissa,supra de electio.Secundus vero mucro dicitur medicinalis, & disciplinalis, quia ad correctionem tantum, hominem à Deo separat,& separatum declarat.2.q.1.multi.24.q.3.notā dī.de quo arti.plene vide in c.1.de sent.excōi.6.Quarto quæro,an iudex possit procedere super inquisitione infamiæ.Docto. dicunt, quod sic in ordinario,secus in delegato.de quo dic,vt in c.cum oporteat , supra de accuſ.& in c.2.in v.gl.& ibi per Doc.infra eod.de accuſ.& hæc sufficiāt in isto.cap. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamia facti orta ex non probabilibus coniecturis, & ab emulis , est nullius effectus.*
2 *Testes,qui requiruntur in aliquo actu cum certis qualitatibus, si in loco,vbi actus celebratur,non reperiuntur testes cum dictis qualitatibus,sunt ādhibendi quales reperiuntur.*

CAP. XII.

CVm in iuuentute. No.ſp, q pp infamiam est indicenda purgatio: potest tamen quandoq; indici ēt,vbi non est indicenda, ad instantiam purgandi. Vel alitēr, & melius sic . Si infamia ortum nō habet ex probabilibus coniecturis,non est de necessitate indicenda purgatio ; potest tñ indici ad instantiam purgandi. h.d.& est casus nota.secundum istum intellectū.Prima pars, narrat factum, & petitiones procuratoris . Secunda petitionem improbat. Tertia, petitionem cum quadā protestatione admittit. Secunda ibi: vī. tertia ibi:cæterum. Casus literalis.Episcopus Quinqueecclesiensis. dicebatur habere immoderatam familiaritatem cum quadam nepte sua , pp quod rex Vngariæ sępe scripserat dom. Papæ, vt illam de Vngaria remoueret. vnde Papa scribit cuidam episcopo , vt sup hoc caute inquireret cum episcopis Vngariæ , & ipsi postmodū rescripserunt do.Papæ,q eum bonum virum,& honestæ cōuersationis esse credebant:personam ipsius multipliciter cō mendantes. Sed quia pater filium, quem diligit, corripit ad maiorem cautelam , dominus Papa mandauit eidem , vt ab illius familiaritate totaliter cessaret , quod siniſtra suſpicio de ipso haberi non posset , sed quidā malus homo rescriptū illarum literarū surripuit,& apud regem,& alios magnates, ipsum nequiter publicauit,vt magis infamaretur, sed Papa licet pulsatus fuerit multoties ꝺ ipsum, tū aduersus eū noluit commoueri,sciēs q facile dictū sequitur multitudo. postea vero cū dictus episcopus ad Strigonien. metropol. exiterit postulatus,quidā qui aduersabātur eidē,vt promotionē impedirent ipsius,cęperūt ipsum iterum infamare vnde ipse de quorundā amicorum suorū cōsilio, quendā procuratorem ad curiam destinauit,postulans à Do.Papa,q purgationem canonicam faceret indici ad suam innocentiā ostēdendam.Papa postulationē illam reputās minus prouidam, ab ea ipsum procuratorē sępe voluit reuocare.Sed quia procurator instabat,Papa mādauit purgationem eidem indici , cū duobus abbatibus, quāuis potestatus fuerit , q ex alia causa petitio talis improuide tunc fiebat. quia suffraganei Strigonien.ecclesiæ,vix eo tempore purgarent eundem , qui in facto postulationis contradicebant eidem , & suffraganei Colocen . ecclesiæ ipsum minime tunc purgarent , quia inter eum , & Coloc. archiepiscopum de Strigonien. metropoli , quæstio verteretur , vnde cum non sint alij pontifices in Vngaria , merito videbatur quòd per episcopos regni sui,
1 super illo articulo se purgare non posset . Ber.† Not. primo ex tex. singulariter , q quando constat infamiam processisse
a ab æmulis, non est ex ea indicenda purgatio [a] etiam ad instantiam aliorum,nec debet iudex conueniri ex tali infamia contra infamatū.Et ex hoc infertur, quod dixi in summario quòd vbi constat infamiam ex probabilibus coniecturis nō processisse,q de ea non est curandum,vnde nullum de iure habebit effectum,sed habet bene locum illud . Vanę voces populi non sunt audiendæ. in c.Ofius,de elec.& in l.decurio num. C.de pœ.Et idem voluit Bartol.in l. de minore, §. tormenta , ff. de quæstio, & hoc dictum optime probatur hic. Secundo not. text.ibi dictum facile sequitur multitudo,&c. hic dicitur.

Fama volat,transitque modum quocunque feratur.
Eximie crescit,sed non cito fama quiescit.

b No.[b] ibi super hoc bonū zelum &c.q nō debet aliquid fieri ex solo zelo,nisi subsit iudiciū rationis, facit ſm Hosti. contra religiosos prelatos , habentes tantum zelum in puniendis delictis , vt prætermittant ordinem iudiciarium , inquirentes quandoque de criminibus omnino occultis ; & ideo dicit periculosum, ignorantes iura promoueri in episcopos,

ADDITIONES.

a ¶Purgatio. Adde de hoc latius videndum Rom.consi.351.
¶Purgatio.Ad hæc faciunt not. per Bar. in l. de minore, §. tormenta, ff de quæstio. ubi ponit quòd fama debet oriri á fide digna persona , aliās non probat.ex quo ibi per Ale.& Sal.in l.ea quidem,C. de accuſ.in materia famæ. Seb.Sap.

b ¶No. Et dicit Goff. quòd hæc ratio est,quare plures qui intellexerunt ab vno, non probant,de testib.licet ex quadam, & ponit versum. fama volat &c. lat transiſque modum quocunque feratur.& maxime vt dicit B.Hieron. cum ad matronas peruenerit , quia ipsarum linguis ventilata , prouincias penetrat. Ale.de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a pos,de quo in c.1.de cõsan.& affin.[a] No.quod infamia facti, habens ortum ab æmulis,non impedit quem promouendũ ad dignitatem. Vltimo colligitur arg. q̃ numerus comparatorum est arbitrarius: nam hic fuerunt deputati duo abbates.& in c.inter,ℨ.eo.fuerunt 14.& in c.supra eod. dicitur de duodecim.& in c.ex tuarum.supra eod. dicitur de 7.arbitratur ergo iudex numerum, secundum qualitatem perso-
b næ,criminis, & infamiæ.[b] In gl.in ver.postulare.in fi.Inn. tenet, q̃ procurator potuit hoc postulare, licet sit generalis, sed forte Inn.motus est ex ratione gl. quia hoc videbatur vicinum mandato: nam cum esset super postulatione iam facta de isto episcopo,ne aliquo modo impediretur, propter infamiã,potuit petere purgationem infamiæ. arg. in l.ad rẽ mobilem.ff.de procu. tamen secundum Host. ista purgatio non erat de necessitate indicenda: tum quia petitio iniusta, vt in tex. tum quia Papa non astringitur dispositione iuris, vt in ca. proposuit, de concess. præbend.tum quia purgatio
c non dependet ex voluntate partis,sed ex dispolitione iuris.[c]
2 † In glosſ.fina.no.bene glo.& vide quod dixi in cap. inter,supra eod.in fi. Et facit hæc glo. iuncto tex.in arg. q̃ vbi testes de iure necessarij non reperiuntur in loco,tunc quales reperiuntur idonei iudicantur. Et hoc fuit consultum in quæstione facti,dicit statutum,quod ad confectionem inuentarij,requiruntur testes cum certis qualitatibus, opponebatur postmodum, q̃ testes non habebant qualitates requisitas,replicabatur, q̃ in loco illo nõ reperibantur testes cum illis qualitatib. & certe ex hoc debet actus tolerari. ad idem
d tex.cum gl.in c.cum dilecti,de ele.[d]

ADDITIONES.

a ¶Et affin.Host.dicit,q̃ isti erant sine pelle,sed idiotæ, q̃ ex bono zelo frequenter peccant religiosi,quia tantum zelum videntur habere ad corrigenda peccata,q̃ nullum ordinem volunt seruare,& de occultis etiam inquirere,& punire contra c.inter.ℨ.eo. vbi non proceditur, nisi contra infamatos,de accusa. qualiter.el 1. & quod dicit esse periculosum promouere ipsos ignorantes iura,arg.de consan. & affi.c.1. In omnibus.n. sequendum est iudicium rationis,& secũdum alleg.& probata,non secundum conscientiam iudicandum,de præben.graue.& de offi.ord.si sacerdos. neq; iuribus maxime canonicis præferenda est capitanea voluntas,de const.c.1.& c.ne innitaris. nec quis debet peccatum timere in observando iura,cum ipsa nullum peccatum nutriant 23.q. 4. qui peccat. 14.q.quilquis.& c.id præcipitur.& sic prædicta sunt exponenda ibi,secũdum conscientiam.1. prudentiam. Illi enim habent eroneam scientiã, seu conscientiam,& sic non habent prudentiam 15.q.1.§.& ibi de hoc in gl.quæ iudic.quidam. Ale.de Ne.

b ¶Infamiæ.Et hic fuerunt deputati duo Abbates, quia non poterat purgari per Pontifices Regni Vngariæ,cum essent inimici.de alio regno compurgatores non fuissent idonei,quia debeat esse vicini,vt in c.præceden.idẽ dicit Host.& Dod. Ale.de Ne.

c ¶Iuris.¶Sed aduerte,quia oppositio gl.non videtur ad propositum, quia procurator petendo purgationem indici domino, non defert alteri iuramentum.Sed dicit Dom.Card. q̃ gl.habuit respectum, quia purgatores habent iurare,vt infra c.proxi.Vnde procurator petens purgationẽ indici domino,videtur defere iuramentum ipsis compurgatoribus. & sic debet intelligi gl.Item inquantum gl.in 4.fol.dicit, q̃ habeat mandatum,vt colligitur ex litera,dic secundum Dom.Card. q̃ colligitur ex eo quod vocatur procurator, nam procurator dicitur ille, qui mandato domini aliena negocia ministrat,vt in l.1.ff.de procuratorib. Et inquantum Abb.Sic.allegat Host.dic,quod siue habuisset mandatum,siue non, nulla iuris necessitas cogebat Papam hanc postulationem admittere. Primo, quia erat improuida,vt in litera dicitur.Secundo,quia Papa nõ est subiectus iuri, de concef.præbend, proponitur. Tertio, non est efficax, quia indictio purgationis,& modus ipsius, non pendet ex voluntate,vel petitione partis,sed ex arbitrio iudicis,de hæret. excommunicamus.el 1.§ 1.& §.adijcimus. Vnde etiam si episcopus fuisset præsens, & hanc petitionem faceret,non teneretur Papa de necessitate iuris admittere.Sed Papa fuit protestatus, vt si episcopus in purgatione deficeret, non molestè ferat pœnæ impositionem,sed sibi potius imputet, fuit etia protestatus,vt cum contra iura faceret,non teneretur ius ignorare,de tẽp. ord.vel non est compos. Ale.de Ne.

d ¶De ele.Facit l.1.ff.de bono.possſ.& dicit ibi Butr.quod bonum esset prouidere,quod tempore pestis,seu mortalitatis,valeat testamentum, etiam non solenniter factum,quoniam tali tempore,nec notarij,nec testes requiri possunt.& vide Ang.in Auth.de non alien.§.quod autem.vbi dicit quod si quis decedit in peregrinatione, valet testamentum eius coram duobus testibus,ad instar militis,qui,quando est in expeditione, potest facere testamentum coram duobus testibus.l.milites.C.de testam. milit. vbi etiam est bona gl.Sed aduerte pro maiori declaratione, & opponitur quod etiam ad dicta æmulorum sic indicenda purgatio,vt infra c.accedens.quod est contra istum tex.Inno,soluit,quod hic erat certum infamiam esse ortam sine causa,vel ab iniusta causa.ſ.ex literis monitorijs Papæ.vbi autem certum non esset,bene indiceretur purgatio,supra eo.inter,de simo.licet 1.q.3.in cunctis.Sed Host.reprehendit Inn.inquantum dicit infamiam fuisse ortam ex literis monitorijs Papæ, per tex. ibi,amplius infamari.Nam ex hoc colligitur, secundum eum,quod antea erat infamatus,& sic infamia non habuit ortum ex literis Apostolicis, sed ex ipsis creuit.Do.autem Card.dicit,quod ista infamia prius orta, non sufficiebat ad purgatio nem,quia erat orta ab æmulis nec etiam sufficiebat quod esset ampliata, seu de nouo quædam maior exorta ex literis Apostolicis,quia erant monitoriæ.& istud est verisimum. & clare patet ex tex.Sed quantum ad contrarium.Abb.Sic.dicit,quod aut quæritur numquid ad dicta æmulorum,possit iudex procedere ad inquisitionem, intelligе super infamia.scilicet,an talis sit infamatus,vel non.& dicendum est quod sic.& hoc modo loquitur c.accedens,infra eod. Aut quæritur numquid debeat iudici purgatio, & dicendum est,quod non, vt hic.& maxime quia constabat, quod ex causa vili, & non sufficienti orta erat infamia. Host. vero dicit,quod ad dicta æmulorum nõ est indicenda purgatio, nisi ad importunitatem petentis,vt hic, vel nisi scandalum immineat,vt supra eod.inter.& de accusa. accedẽs.Sed tu omnino vide,quod dixi,in c.accedens,in vlt.addi.Sed oppo.inquantum dicit tex.quod Papa voluerit reuocare procuratorem, ne peteret purgationem. nam iudex non debet supplere de facto,quod sibi non constat. Host. soluit duobus modis.Primo,quod iudex fecit ad partem.1. non in iudicio. Ex hoc pro quod licet iudex regulariter non possit supplere: tamen potest partem instruere extra iudicium,quod faciat talem oppositionem, vel quod inducat tale instrumentum,vel illam exceptionem, quia sibi nocet,quod no.Secundo soluit,quod iudex semper potest minus prouidam petitionem repellere,sicut etiam potest iniustã dentib.lacerare. Hęc autẽ erat minus prouida,quia videbatur petere contra dominum suum, vt in litera,nam etiam posset deficere in ea præstanda.Ex hac fol.no. quod vbi quis in iudicio proponit aliquid improuide,iudex debet talem propositionem ex officio tollere,quia debet laborare, vt iudicium inter partes sit iustum,non autem debet permittere, quod alter ex litigantibus contra ius sibi præiudicet. Vnde istas ambas fol. Host. tene menti, quia Docto. ipsas sequuntur.Et de materia,an, & quando iudex de facto impleat,die,vt in d.cap.bonæ.el 1.de postulat. prælat.& per Bitro. in Lectia.§.hoc autem. ff. de damno infecto, & hæc sufficiant in hoc capi.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua coarctata loco, & tempore potest per testes probari.*

CAP. XIII.

1 DE testibus. Compurgator iurat de credulitate.h.d.De materia huius c.dic,vt habetur,in e.quoties,supra eod.& in gl.& habet locum ratio gl. quando negatiua de-
a set restricta ad certas personas, & loci.[a] nã tunc bene pũt testes deponere de veritate; tunc. n. potius eligunt de facto proprio, quam alieno, vt si dñt, q̃ talis postea nunt de facto proprio, quam alieno, vt si dñt, q̃ talis postea Titius,non commisit homicidium,quia nobiscũ erat,& nõ potuisset cõmittere,quin nos vidiſicemus:nã si testes talia deponerent,non esset locus purgationi,vt no.in e.prox.

ADDITIO.

a ¶Ad certas personas,& locum. Vult iste innuere, q̃ negatiua coarctatur loco,& tempore possit probari. De quo vide Bar. in l.1.C.de can. fra. vrb. Rom.& eundem,in l.hæredes palam, in prin. ff. de testa. & in Lectura ibi Bal.C.de prob.Ang.in Auth.de hære.& fal.§.hinc nobis.coll.1. & Alb. in l.1.ffisi cer.pet.& consi.42.vol.4. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus non solum super causa criminali,sed & super defectu,& inhabilitate,debet primari.*
2 *Spurius non potest sine dispensatione ad sacros ordines promoueri.*
3 *Negatiua non adstricta loco,& tempore,licet non probetur per testes, tamen aliquando probatur per iuramentum partis negantis,& quando non apparet aliud in contrarium.*
4 *Infamatus non admittitur ad purgandum, quando eius infamia potest per testes probari.*
5 *Filius non potest iurare de veritate se esse filium talis,sed de credulitate sic.*
Iuramentum de veritate,nunquam quis tenetur,nec debet subire,quando non potest haberi vera scientia.
6 *Filiatio quibus modis præsumatur.*

CAP. XIIII.

ACcedens. Infamatus super defectu natalium,non debet promoueri, si prius se purget. h.d. Primo ponitur quæstio. Secundo,prouisio,ibi,quo circa. Casus lite. Quidam diaconus,T.nomine,dum vellet in presbyterum promoueri,quidam æmuli sui dixerunt illum esse filiũ sacerdotis, sed quod diœcesanus ipsum noluit promouere, nec permittit illum ab alio promoueri.vnde ille diaconus ad do.Papam accedens prædicta eidem exposuit.Mandat Papa episcopo,quatenus si de hoc est publice infamatus,& de ipsa infamia constare non poterit,purgationem ab ipso recipiat,& ipsum promoueat ad ipsum officiũ sacerdotis, quia & si non sit notadelicti tñ est nota defectus impedientes ad sacros ordines pro-
1 mouendum.B. † No.1.ex tex. q̃ purgatio locũ habet, non solum super criminali,sed etiam super aliquo defectu,& inhabili-
a te,facit c.3.supra,de aposta.[a] †No.secũdo,quod nedum filius,
2 rius,de quo constat, ad ordines promoueri non debet sine dispensatione,sed etiam ille,de quo non constat, ex quo etiã mẽ de defectu natalium est infamatus.Et causas propter quas filius non legitimus promoueri non potest, vide per glos-
b in capitulo primo,& secundo.de fil.presbyt.lib.6. [b] Sed op-

ADDITIONES.

a ¶Supra de aposta.Vbi quis se purgat ab irregularitate apostasiæ, ad libros de testib.ram literis. Ale.de Ne.

b ¶Lib.6.No.3.ibi,alio secundum But. & D.Car. q̃ is qui habet conscientiam lasam,non debet permittere alium facere quod ipse non vult, vel non potest facere,de quo de offic.ordi. si sacerdos.& de ele. quia propter illud. Ale.de Ne.

po.contra tex.de ca.cum in iuuentute, supra eo. nã infamia ab æmulis orta,non habet effectum inducendi purgationẽ. Solu.vt ibi,& hoc no.ibi enim cõstabat infamiã habuisse ortum ab æmulis.hic vero non constabat,sed iste dũraxat hoc asserebat.Vnde Papa mandat purgationem indici,si publice esset infamatus.quasi dicat q̃ si ab emulis tantum hoc diceretur prout ipse asserebat,nõ esset de hoc curãdum. & sic
a potius concordat cum illo capitulo cum in iuuentute.[a] †In
3 glo.secunda ibi, quia negatiua[b] probari non potest.hoc ve-
b rum,si hæc negatiua esset probanda per testes,sed hic est,probanda per iuramentum asserẽtis,& per testes de credulitate. vnde dicit Io.An.& bene, q̃ vt plurimũ in purgatione, venit factum negatiuum, simile in c.1.de confeſſ.lib.6.vbi negatiua quæ aliàs probari non potest,admittitur in positionibus
4 vt sic possit probari per iuramẽtum.†Et in fi.gl. aduerte, qa si probaretur filiatio,prout dicitur in gl.nõ esset locus purgationi,quia hæc est vera probatio,quæ potest fieri super filiatione.& existente vera probatione,cessat purgatio,vt in c. feq.vnde considera varios modos probandi. Aut enim vult ille probare se fuisse habitum,reputatum,& nominatũ profilio Sempronij.&c.& tunc nõ est necesse, q̃ aliter se purget,
5 & de hac purgatione non loquitur iste tex.† Aut vult iurare, q̃ sit filius Sempronij,& non debet admitti,quia subiret per iurium,cum filius non possit iuramento asserere se filiũ Sẽpronij,aut vult iurare se fuisse habitum,reputatum, & nomi natum pro filio Sempronij,& ita se credit esse filium Sẽpronij;& tunc talis purgatio recipitur,& cõpurgatores iurabũt de credulitate, q̃ credunt eum verum iurasse.nam vt dicunt hic Host.Inn.& Io.And.de necessitate, peruertenda est forma iuramenti in hoc casu,vnde licet alius purgãdus debeat iurare de veritate,vt in c.quoties,ℨ.eo.in fi.in hoc tamen ca-
c sit iurabit de credulitate,[c] quia non potest haberi vera scien
6 tia.†Et no. ex prædictis, & ex tex. q̃ ex quo semel qs habitus,
d & reputatus fuit pro filio[d] Sempronij,fama sequens in con-
e trarium nosi nocet,[e] & inquãtum gl.dicit sufficere probare quem fuisse genitum ex vxore Titij, vt inferatur ipsum esse filiũ suum,quia ex quo quis est natus ex vxore alicuius, præsumitur natus ex marito;nec potest maritus eum non agnoscere in filium suum,nisi probaret tẽpore cõceptionis eum fuisse absentem,vel impotentẽ ad generãdum, vt est tex.no. in l.filium,ff.de his,qui sunt sui vel alieni iur.& ibi Bar. & idẽ dic si mater postea asseueret ipsum esse filium alterius,quàm mariti,vt non credatur ei in præiudicium filij.vt no.in d.l.filium,& no.gl.in c.officij.de pẽn. & remiſ.quod videtur procedere,etiam si probetur, q̃ tempore conceptionis mater
f habebat concubitum cum alio,& ad hoc tex. no. in l. miles, §.defuncto.ff.de adulte.[f]

ADDITIONES.

a ¶Iuuentute.Sed tu dic, vt ibi dixi in addi.vlt.& iste tex.probat, q̃ propter infamiã q̃ procedit ab æmulis,nõ fit indicẽda purgatio, vt patet in tex. ibi, si publice quadam nota fuerit respersus, quasi dicat si nõ solũ apud æmulos,sed communiter apud bonos,& graues viros. facit de accuſ.inquisitioni,§.inquisiuisti.Qui autem propriæ dicantur æmuli,dic q̃ proprie dicuntur inuidi,æmuli,vt ſ.de renunciat. lectæ. Multis autẽ modis potest sumi hoc nomen æmulus.de quo dic vt 43.dist.cimus. Vtrum autẽ æmulus possit accusare suum æmulũ,dic vt 2.q.6.decreto.& ibi,in gl.1. Seb.Sap.

b ¶Negatiua.Quando negatiua possit probari,vide remissiue per Fel. in c. tertio loco.sup.de prob.Lanf.de Ori. in rep. c. quoniam contra falsam. sup.de prob. Seb.Sap.

c ¶Credulitate.Sed Bu.dicit se credere, q̃ talis debet iurare de veritate,put potest,quia iurabit, q̃ fuit habitus,& reputatus à tali tanquam filius legitimus,qa fuit habitus, & tenta pro vxore talis.Ego credo opi.esse concordandas.Nã aut parentes mortui sunt,dum filius esset in pupillari ætate,ita q̃ nõ potuit discernere propter defectum ætatis,an fuerit tractatus vt filius, & hoc casu procedunt Spe.in ſſ.& Io.An.& communiter Doct.aut mortui sũt postquam ille,qui dicitur filius,peruenerit ad annos discretionis, & puto veram opi.Bu.i.vt debeat iurare se fuisse tractatum vt filium,&c.& se credere filium talis.Nam cum purgandus,debeat iurare de veritate, vbi potest habere scientiam seu notitiam,vt ſ.e.quoties .etiam hoc casu debet iurare de veritate præsumptiua, ex quo illius notitiam habet pater. Alexan.de Ne.

d ¶Habitus,& reputatus fuit pro filio.Adde Lanf.de Ori.in c. quoniam cõtra falsam,§.statuimus.ver.testium depositiones.nu.104. & ibi in apost. Cel.in versũ.filiatio sup.de prob.Fel.in c. per tuas.2.no.e. ti. iltum in cap. Michael.nu.1.& ibi no.in apost.ad eum.in ver.filius,sup.de fil.presby.& in cintelleximus,nu.7.& ibi iterum in apost.meis.in ver. filium marti, sup.de accuſ. Zach.

e ¶Non nocet.Illud fuit dictum Host.hic, qui dixit, q̃ si quis diu fuit habitus,& reputatus pro filio Sempronij,fama sequens in contrarium non nocet,arg.c.qui fil.si ar leg.peruenit.& cum hoc dicto transeunt Docto. communiter.Sed D.Car.dicit, q̃ inspiciendum est ex quib. coniecturis orta sit infamia,posset enim esse talis, q̃ opus erit purgatione, sup. eo.si quis.el 2.& quod ibi no.in gl.fi.Et hoc mihi placet, dum tamen ex verisimilib.coniecturis sit de nouo orta infamia, q̃ ille non sit legitimus, qui fuit habitus,& reputatus pro legitimo,nam potuit esse ante occultum;sed nunc propter infamiam de nouo exortam ex verisimilib.coniecturis,debet indici purgatio. Ale. de Ne.

f ¶ff.de adult.Sed aduerte ad intellectum literæ ibi,ipsum non differas.nam secundum Docto.debet subaudiri, remota conscientia scrupulosa, vel etiam occulta scientia,si quam habes, & ipie secrete monitus nolit abstinere,de temp.ord.ex tenore.& ratio est, quia post præstitam purgationem,tollitur effectus infamiæ,vt sup.e.ex tuarum,vnde propter illegitimitatem,non tamen potest repelli à promotione, ex quo purgationem præstitit.Item ad tex.ibi,promouere.ſuppie,alias non promouere-tur,durante infamia, non obstante q̃ possit allegari, quod ex proprio delicto non erat notatus,& sic continuatur quod sequitur in tex.quia & si non sit nota,&c. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de crimine notorio, non potest se purgare,sed debet condemnari.*
*Causa si pendet coram delegatis, ordinarius debet silere.*10.
2 *Cognoscens carnaliter monialem,committit tria delicta, adulterium,sacrilegium,& incestum.*
3 *Litis contestatio an,& quando requiratur in inquisitionibus.*
4 *Notorium quando dicatur esse crimen adulterij, vel incestus.*
5 *Laicus potest testificari contra clericum,quando crimen est notorium.*
6 *Notorium probatur ex eo quod omnes de vicinia sciunt,*
7 *Delegatio admittitur in iurisdictionem ordinarijs.*
8 *Infamatus quomodo purgetur,quando nulla procedit inquisitio contra ipsum,nec accusatio.*
9 *Citatio, vel sententia an requiratur in facto notorio.*
10 *Rescriptum si est impetratum ad iudices delegatos super aliqua causa, non potest pars contra quam est impetratum illi renuntiare, sed pars quæ impetrauit,si,re integra.*

CAP. XV.

1 VM dilectus. †Super notorio crimine non est indicẽda purgatio,& pẽdente causa super criminibus corã papæ delegato,purgatio ab ordinario sup eis recepta nõ tenet.h.d.in prima parte ponitur auditoris datio.In secũda actoris petitio.In tertia rei respõsio.In quarta diffinitio.Secũda ibi,cumque idem tertia ibi,dictus.quarta ibi,iis igitur. Casus lit.Inter D.presbyterũ ex vna parte,& O.clericũ ex altera,super quibusdam ecclesijs quæstio vertebatur, pro qua dictus presbyter,& G.procurator ipsius O.proposuit, q̃ cũ D.presbyter esset publice infamatus super crimine incestus,eps Cõstantiensis ordinarius eius,ei purgationem indixit, qui cũ se purgare non posset, ecclesijs suis fuit ab ipso per sententiam destitutus,sed ipse nihilo minus eas per violẽtiã detinebat oc cupatas.Post modũ cum idem presbyter vxorẽ cuiusdã cõsanguinei sui publice detineret,quidã clerici cõtra ipsum super hoc ad quosdã iudices literas impetrarũt cõtinentes,vt si dictus presbyter super crimine adulterij,& incestus se non posset purgare,ipsum pœna debita castigarẽt, & cum eis cõstitisset,quod idẽ presbyter pro eo, q̃ in purgatione defecerat,ab episcopo fuerat condemnatus,ipsum tanquã contumacem prædictis ecclesijs priuauerunt,maxime cũ de crimine adulterij,& incestus, tanquã de notorio cõstitisset eisdẽ. mandans Abbati sancti Galli,ad quem beneficiorũ collatio pertinebat,vt beneficia illa cõferret,qui contulit illa O.clerico supradicto.vnde patebat super illis pdicto presbytero imponi silentium,& ipsi tradi possessionẽ illorum beneficiorũ. Ex aduerso D.presbyter respondit, q̃ processus iudicũ prædictorũ debebat merito retractari,cũ lit.contest.non processerit contra ipsum,adijciens etiam quod purgationẽ indictã sibi ab electo Cõstantiensi curauerit exhibere.fed ei respondebatur, q̃ talis purgatio non valebat,cum iudicio pendẽte corã delegatis, ordinarius non debeat indicere purgationẽ infamato,& ita tãquam coram non suo iudice facta dicitur. His,& alijs diligenter auditis,& intellectis,licet literæ delegatorum iudicum,vel ipsarum trãscriptũ D.Pa.ostẽsæ nõ fuerint,quia tamẽ ex tenore relationis ipsorũ iudicum, quam procurator prædictus exhibuit Do.Pa.constitit euidẽter,qd iudices illi processerint iuris ordine prætermisso, vnde Pa.tam processum illorũ,quã cõcessionẽ ecclesiarũ à prædicto Abbate de mãdato ipsorũ factam,authoritate Apostolica rerta ctauit,præcipue cũ relatio iudicum cõtineret repugnantia, & aduersa,dicebatur enim q̃ crimẽ ciusdẽ presbyteri adeo notoriũ erat, qd nullus locus inficianti penitus existebat, vt pote cuius vniuersus populus testis erat.& tamen ibidem præmittitur,quod eidem presbytero terminũ peremptoriũ affignauerunt,in quo se purgaret si posset,cum nimirũ si crimen erat notoriũ, non erat illi purgatio indicenda,sed in eũ condemnationis sententia proferenda.Si vero nullus apparuerit accusator,& super prædictis criminibus, vel ipsorum altero apud bonos,& graues fuerit infamatus,purgatio canonica indicetur eidem;non obstãte,quod coram prædicto electo dicitur se purgasse,quia pendente iudicio coram dele gatis,non debet ordinarius purgationẽ indicere infamato. B.No.1.ex tex.iudicem ordinariũ posse procedere cõtra in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

famatum eidem purgationē canonicā indicendo, ab sq; eo, q terminus accusare volentibus statuatur, vel q præmittatur inquisitio super veritate. Et certe non cauillando, nec dānando literam, hic videtur casus pro eis quæ dixi, in c. inter, ℣. eo. licet Inn. super hoc insistet, vt ℣. subijciam. Secūdo no. re tento eodē modo intelligendi, quod deficiens in purgatione super graui crimine, pōt priuari bñficijs suis, licet nullus alius agendi modus præcesserit, quia, vt ℣. dixi. hic non apparet, de accusatione, vel inquisitione præcedenti, quod est cōtra opi. Io. And. in c. significasti, ℣. de adul. vbi dicit talem tñ suspendi debere. & de hoc, ℣. Tertio no. q ex eodē facto, qñq; oriūtur duæ species criminū separatæ. vnde ex retentione, & abusione vxoris consanguinei, oriebatur crimen incestus, & adulteriū, nā incestus oriebatur, quia affinis; adulteriū vero, quia coniugata. facit tex. in l. si adulterium cū incestu. ff. de adult. † Ad idem vide glo. no. in c. virginibus, 32. q. 1.

2 a quæ dicit accedentē ad monialē, cōmittere tria delicta. [a] Primum, quia sponsa Dei cōmittit adulterium. Secundū, q consecrata, committit sacrilegiū. Tertium, quia affinis spiritualis, committit incestum. vnde de quoliber istorum criminū accusari potest. An autem punitus de vno, puta sacrilegio, possit accusari postea de adulterio, vel incestu, tangit ibi gl. sed melius Bar. in l. Senatus. ff. de accu. & dicendū, vt ibi in gl.

3 † Quarto no. ar. opt. ex tex. quod ēt in processu inquisitionis, dēt fieri lit. contest. aliàs si proceditur ea omissa, ēt cōtra absentē, non valet processus, hoc singulariter colligitur ex tex. subtiliter intelligendo verba sententiæ secundum inquisitionē. Hoc dictum tñ intellige qñ inquisitio fit ad petitionem alterius principaliter eam promouentis; quia tunc ille habetur loco accusatoris; secus si fieret ex puro, & mero indicis officio, quia tunc non est cum quo fiat contestatio. Et hoc modo intellige c. quoniam frequenter. §. sunt & alij, vt li. non cont. vbi vr probari cōrariū. & hęc est vera, & cōmunis conclusio. maxime Hosti. hic, & in c. clamor, ℣. de testi. cū his, quæ dico plene, in d. §. sunt & alij. & ad hoc solet quotidie allegari ista litera, cui vr concordare, c. cū Io. ℣. de re iud.

4 † No. vlterius, & tene menti, quod crimen, fornicationis, seu incestus, vel adulterij, potest adeo esse notorium, vt iustificationi locus nō sit. vnde absq; alia indagine potest iudex procedere ad impositionem pœnæ. & loquitur iste tex. qñ notorietas surgit ex fola retentione mulieris in domo, vt quia fortē in lecto, vel in mensa simul iacent, seu natus est inde filius, qui est cuidens argumentum incontinentiæ paternæ. dicit tex. in c. priusquā. 22. dist. & facit hoc c. ad no. in c. vestra. & c.

b fi. de coha. cle. & mu. † Item no. tex. optim. probantem, q in

5 delicto [c] notorio, laici pōt testificari contra clericos. vnde

c hic dicitur, q populus vicinię erat testis notorietatis; & hūc tex. singulariter alle. gl. in c. de cętero. ℣. de test. in materia huius c. † Item collige, q notorium causatur ex eo, q notū est

6 d viciniæ. & no. modū probandi notorii. [d] nam testis satis vr reddere sufficiētem causam, si dicit, q omnes de vicinia dicunt. [e] † Vltimo collige, quod Papa committendo causam

7 contra aliquem clericum, vr tacite admere iurisdictionem inferiorum, quoad illam causam, adeo, vt non valeat processus coram inferiore iudice agitatus. de quo no. in c. cum M.

f de consti. & per Inn. in c. vt nostrū, ℣. de appel. [f] In gl. ibi, sed suspendi ab officio. aduerte, quia glo. videtur inuoluere istū passum. nam c. inter, ℣. eo. in prin. quod disponit de suspēsione tantum, non loquitur de deficiente in purgatione, sed in infamato, contra quem incipit processus. Vnde aduertēdū, quod aut quærimus de modo procedendi contra infamatū à principio, & hoc casu debet seruari, q dixi, in d. c. inter. Aut quærimus de modo puniendi deficientem in purgatione; & hoc casu loquitur iste tex. & plene tetigi materiam. in cap. accedens, de accu. & communis conclusio, in d. cap. accedens. est, vt in pœna imponenda attendatur modus agendi, vt si præcessit accusatio puniatur, vt conuictus in accusatione, si præcessit inquisitio, puniatur, vt conuictus in inquisitione.

8 † Sed dubium est, qñ nullus modus agendi præcessit, vt quia iudex nulla præmissa inquisitione super veritate, indixit purgationem infamato, & hoc casu voluit Io. And. in c. significasti, de adulte. vt tantum suspēdatur. & optime facit iste tex. Inn. hic, in prima oppo. hoc tetigit, sed postea concluſit oppositū, dicēs, quod ex quo infamia est contra aliquem, & iudex non hēt probationes promptas, potest absq; alio, sibi in dicere purgationem, & deficientem priuare beneficijs suis: & ēt deponere, si crimen est graue. & pro hoc facit c. cum P.

g ℣. eo. & optime facit ista litera, vt ℣. tetigi. [g] Sed ob. dictum Io. And. in d. c. significasti, vbi solent ista allegari pro contrarijs. Sed pro cōcordia poſſet dici, quod aut iudex indicit purgationem ad effectum indicendi pœnitentiam, vel vt sileat infamia: & tūc procedat illud c. significasti, nam vbi infamia silere non potest, debet fieri suspensio ab officio. 2. q. 4. presbyter. & ita, si est deficiens in ea purganda, suspenditur ab officio. Aut iudex procedit contra infamatum, vt princ. eum beneficijs suis, si se non purgauerit. Et hoc casu potest procedere iste tex. & opinio Inn. vel aliter. Aut crimē est graue, ita quod iudex ex officio suo, aliàs arbitrio suo imponeret pœnam priuationis; & tunc illa imponeretur, aut non est ita graue; & tunc fiet suspēsio. Nā sciendū est, q vbi procedit per inquisitionem, mitior pœna imponitur, quam per accusationem, vt in c. qualiter, el 2. de accu. & pœna est arbitraria, & ita mitior debet imponi, quando proceditur contra deficientem in purgatione, cum sit præsumptiue conuictus, & nulla præcessit inquisitio. cum ergo pœna sit arbitraria, & delictū hic commissum fuerit separatum, & longe grauius a delicto commisso, vt in c. significasti, potuit iudex ibi arbitrari pœnam suspensionis, & hic arbitrari pœnam priuationis. & hoc plus placet, & secundum hoc possumus limitare ea, quę dixi in c. accedens. Ex prædictis pōt inferri ad solutionem alterius oppositionis, quæ potest formari contra tex. vr. n. q ex quo iste purgauerat se, vel fuerat condemnatus corā Cōstantien. Episcopo, q nō debebat amplius onerari super purgatione prestanda. Sol. dīt qdā q Papa voluit isti facere gratiam, vt non obstante prima cōdemnatione, posset iterū se purgare, si vellet. Sed posset aliqua alia solutio, & melior dari, quod aut quis fuit absolutus, quia prestitit purgationē, & tunc non debet iterum onerari, ita loquitur c. ex tuarum, supra eod. à contrario: aut fuit condemnatus, sed condemnatio propter rebellionem suam non habuit effectum; & tūc potest iterum impeti, quia non debet condemnatio, sibi immunitatem prestare. Tertio potest solui, quod presbyter nō excipit de priori processu, quia faciebat contra eum. Quarto pōt solui, quod Episcopus Constantiensis iniuste processit, quia non habebat priuare, sed suspendere. sed ab hac solutione recedit Innocen. vt supra dixi; & ideo tene alteram ex prædictis. facit quod notat Barto. in l. sepulchra, in fi. ff. de se-

a de sepul. vio. [a] In gl. in ver. non erat inducenda, ibi, citatio tamē faciēda est. de hoc an citatio, †[b] & sententia solēnis interb uenire debeāt in facto notorio, dic vt no. in c. ad nostrā, el 3. de iureiu. in cap. ex parte. de verbo. signifi. in capitu. vestra. de coha. cle. & muli. Et aliquid tango in capitu. cum olim. de re iudica. vbi texr. In glos. in ver. apud bonos. in fi. tenet ergo gl. quod sufficit talis infamia ad indicendam purgationem. Et ad capitu. qualiter, respondet, quod nō contradicit, sed non dicit quare. Ioan. Andr. dicit, q illud capitulū loquitur in inquisitione, istud in purgatione; & sic videt sentire opinio gl. quoad purgationem indicendā. de hoc per Inn. & Hostien. in d. capitu. qualiter. & ibi plene dixi. Et quoad propositum distinguerem, quod aut subest scandalū, nisi se purget apud bonos & graues, & est indicenda purgatio, quia solum scandalum per se sufficit ad purgationem indicendam, vt in capitu. inter, supra eod. aut non subest scandalum; & tunc nō est indicēda purgatio. textus videtur iudicio meo in capitu. cum in inuentute. supra eod. nam ibi infamia peruenit ad regem, & regni maiores, sed quia habuit totum ab æmulis, Papa noluit moueri contra illum, etiam ad purgationem, nisi deuictus instātia illius. pro hoc quia quando infamia, nō habuit ortum ex probabilibus coniecturis, no. di citur infamia quoad iuris effectum, sed vanę voces populi, de quibus non est curādum, vt in cap. Osius. de elect. & l. decurionum. C. de pœnis, per Bartol. in l. de minore §. tormenta. ff. de quęc

c stio. [c] In gl. fin. ibi nullam habuit iurisdictionem &c. †. No. be

10 ne gl. iuncto tex. quod is, contra quem causa commissa est per Papam, non potest adire ordinarium loci, & ren untiare rescripto, quia iudicium redditur in inuitum, nec valet processus coram eo initus. Secus dicit Host. quando pars, quæ impetrauit rescriptum, re integra, ad ordinariū accedit parte aduersa consentiente, quia videtur tunc renunciare rescripto, & delegatus non debet eos amplius audire. argu. in l. sed si. cum l. sc. ff. de arbi. de quo vide quod no. in Spe. in tit. de legat. §. restat. versi. item si nitur. & dic etiam, vt no. in c. ex conquestione, de rest. spo.

ADDITIONES.

a ¶ Tria delicta. Adde gl. a 7. q. 1. in capit. virginibus. quam tamen cum dicta ibi Imitabis, vt per Bald. in c. 1. quibus modis feud. amit. in versi. Feu. & Alex. in l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniur. vt non procedat in cognoscente ignoranter, & quæ sit pœna clerici cognoscentis sciēter monialem, dic, quod deponitur, & in monasteriū detrudit. Imprædic. c. causa, & capi. & si quæ. & capit. si quis episcopus. laicus vero, secundum leges, pœna capitis plectitur, l. si quis non dicam rapere, & ibi Doct. C. de epis. & cle. Zac.

b ¶ Cle. & mul. Vide omnino gl. de coha. cle. & mul. Ale. de Ne.

c ¶ Delicto. Admittuntur laici ad probandum notorium crimen clerici. & vide omnino. An. Abb. in c. cum non ab homine. de iu. an autem admittēntur ad probandum famam, vide Ant. in c. in literis, supra, de testi. Bar. de Bellen.

d ¶ Notorium. Nunquid autem in hoc casu sufficeret reddere rationem suę quia vicinus. vide Bal. in l. 1. C. de collu. dete. vbi sentit, quod non, quia secundum eum, in ijs quæ oculos vicinorum solent latere, non est concludens illa ratio, quod etiam voluit Fel. in c. literis, supra de præsump. Mo. post Ale. in l. 1. ff. si cer. pet. Seb. Sap.

e ¶ Dicunt. Hostien. autem dicit illud esse notorium apud populum, quando à quocunque quæsieris, siue iuuene, siue sene, siue puero, siue magno dummodo rationem habeat, reponder quod ita est. secundum eum ergo hic argu. quod hoc modo probatur notorium facti, ei am si nihil dicatur de visu, pura quod Bononiæ fit studium. Nam testis super hoc interrogatus, non dicet se vidisse, sed de hoc esse communem famam, nemine refragāte ad hoc alle. de dolo & contumacia, cum olim. & de accusa. eadentia. Dicit quandoque aliquid esse notorium, quod recipit aliquam dubitationem, de quo remittit ad capitulum bonæ. de elect. habetur per Ioan. Andre. & Innocen. in nouella, in capitulo primo de off. delega. vbi ponit pulchram glos. super modo probandi notorium. de quo dicy vl plene habetur in capitulo vestram. de coha. cle. & mulier. Alexander. de Neuo.

f ¶ Supra de app. Sed tu. no. ex hoc vlterius quod vbi iudex fert sententiam, tanquam super facto certo, seu manifesto, & tanquam super dubio, non valet, tanquam contineat repugnantiam. quod nota. Nec obstat quod iudex possit ex abundanti recipere probationes, vt in c. bonæ. el 1. de elect. cum sim. cum nihil sit tam certum, quod non possit in dubitationem deduci, vt in Auth. de tabel. circa medium. nam probationem recipere ex superabundanti, non est prohibitum, vt in contrario, sed indicere super certo, tanquam super dubio vel econtra bene est inhibitum, vt hic. Idē dicit But. & hoc modo declara gl. super verbo, indicenda.

g ¶ Tetigi. Inn. multum se inuoluit, sed finaliter dicit, quod si scandalo, vel periculo, vel infamia, vel graui suspicione interueniente, in dicitur purgatio, præcedente inquisitione vel non, si obtineat in purgatione dentcia. boni testimonij, & ab infamia absoluetur, & contra eum amplius inquiri nō poterit, nisi prout dictum est supra eo. ex tuarum. Si vero decesserit in purgatione, non punitur de crimine, ac si esset conuictus per accusationem, sed priuabitur beneficijs, §. eod. cum P. Salno quod vt ibi no. etiam deponetur propter maiora crimina, si pra eo. inter fateur ei quod de crimine directo damnari non poterit ad finem corporalis pœnæ, ac si per accusationem processum esset, & cōmuniter hic tenentur Doc. cum verbis Inn. & dicit Bu. no. quia materia purgationis non habet locum, quoad corporalem pœnam imponendam. Item quod processus purgationis, vt non integer dispensēt in quantitate pœnæ, sicut dicitur de inquisitione. Ale. de Ne.

ADDITIONES.

a ¶ Vio. Sed secunda sol. quam ponit Ab. Sic. scilicet, quod condemnatus cōpellitur se purgare, mihi non placet, tum quia fi fuit priuatus beneficijs, eo quia defecit in purgatione, non potest amplius quantum ad eūdem effectum procedi contra ipsum, vt de elect. cum dilecti. (Nam condemnatus, & punitus habetur pro absoluto ex quo pœnam soluit, vt in l. si quis cum totum §. plane. ff. de exce. rei iud. & ibi Barto. & per eum in l. sepulchra. ff. sep. vio. ad idem bo. tex. in c. at sit clerici in fi. §. de iud.) Tum quia quod denuo se purget est magis fauorabile condemnato, quam damnato. Ratio, quia si præstiterit purgationem, absoluetur. Et sic condemnatio facta eo, quia defecit in purgatione, tolletur, quod non est dicendū, cum sententia condemnationis trāsierit in rem iudicatam. Vnde necesse est tex. intelligere, quod Papa admisit istum presbyterum de gratia, vt dicit Inn. vel quod non fuerit oppositum de priori processu. Vel quod dicitur in prin. c. quod iste presbyter defecerit in purgatione est allegatio partis, & non erat verum quod defecerat in purgatione. Et istæ solutiones resultant ex diuersis intellectib. quos Doct. dant ad istum tex. de quibus non est instandum. Nam tex. videtur sioi, contrarius, quia in pœna iuris confirmati, possit accusari de crimine, de quo fuit exceptum, qui articuli hic examinatur, & in ca. cum dilecti. de electio. Item, examinat Doct. nunquid si de crimine est actū ciuiliter, possit accusari criminaliter, quę omnia sunt examinata in cap. de his, de accu. Doct. ēt tractant, nunquid si processum est, & etiam est examinatū, in d. c. de his. Tractat ēt Docto. nunquid post accusationem, vel inquisitionem admittatur denunciatio. Inn. quod sic. per cap. quemadmodum, de iureiu. Nam pōt ad pœnitentiam denunciatio fieri, non obstante quod fuerit punitus per accusationem, vel inquisitionē. Quærit vlterius Inn. vltra prædicta, q d si quis oppo suit exceptiones dilatorias ad eligendam rescriptū, & fertur inia cōtra ipsum, quam acceptat tacite, vel expresse. Et Inn. dicit quod si poſtea eadem velit opponere contra alium in eadē causa, non admittitur, ex quo semel calumniatus est, ff. de except. rei iudi. l. cum quæritur. & ll. sequen. Host. vero dicit contra hoc esse casum in cap. veniens, el 2. §. de testi. Sed soluit, quod illud cap. procedit in ciuilibus. sed quod §. dixit Inn. in criminalibus, vt d. l. fi cui. quia in istis quandoque res iudicata, præiudicat quoad alios, vt in c. cautam. cum ibi no. §. qui filius. leg. Dicit Host. quādoque eadem exceptio etiam in eodem iudicio, & ad eundem effectum sæpius proponitur, vt in c. 1. de except. lib. 6. Sed illud c. loquitur in exceptione excommunicationis. Bu. autem distinguit dicens quod quando exceptionis obiectæ idē est modus opponē di, idem est modus probādi, & idem finis. & hoc casu dicit But. quod hoc clarum est, quod semel repulsus, amplius non admittitur, vt in cap. cum dilecti, de elect. & dicit hoc esse verum vbi est eadem specie, & numero, secus si sic diuersa numero, licet eadem specie, puta quia nouiter creatur. & sic intelligit c. pia. de excep. in vi. Nam quoties excommunicatus in iudicio comparet, toties ius opponendi de nouo creatur. Et circa hæc omnino vide capitulū ex parte, cum ibi not. de appel. & c. dilectus filius. I. saracenus. supra de rescrip. Ex hoc infert Butri. quod si opponitur exceptio cōtra rescriptum, & iudex ipsam examiner, & reijciat, poterit hoc non obstante opponi in vim peremptoriæ. Nam hic est diuersus modus proponendi, quia prima exceptio fuit opposita ad differendum, secunda uerò ad perimendū. Item subest diuersus modus probandi, quia prima exceptio opposita in vim dilatoriæ, discutitur summarie; sed oppolita in vim peremptoriæ, discutitur plenarie, vt not. in d. capit. veniens, de testi. & plenius in ca. fin. de ord. cog. & dicit Butri. idem esse dicendum, si esset diuersus modus probandi tantum vel diuersus modus opponēdi, vel finis diuersus tantum, vt patet in d. capitu. veniens. Et ex hoc infert ad aliud dubium, scilicet an si crimen est deductum per viam exceptionis, possit de eo agi per viam accusationis, & videtur quod non, maxime quando exceptio deducitur contra electum, quia habet se ad instar accusationis, hoc est quod ex ea sequitur vindicta, vt in cap. super his. de accu. Sed Butr. dicit concludendo verba Innocen. quod si idem est finis, & modus producendi, & probandi, tam super exceptione, quam super accusatione, obstat exceptio rei iudicatæ, vt in c. cū dilecti, de electi. Si vero est diuersus finis vtriusque in genere, & specie, quia exceptio est ad repellendū, accusatio vero ad pœnam, sicut in terminis cap. cum dilectus de ord. cog. nitūc accusatio non repellitur exemplum, testis est repulsus a testimonio propter crimen, nam de eo potest accusari, d. c. cū dilectus. Tertio dicit Bu. quoad hoc, quod si finis est diuersus in specie, sed idem in genere, & q a vtrobique agitur ad pœnam, sed alia pœna imponitur si agitur per viam exceptionis, & alia si per viā accusationis, & hoc casu dicit Butri. quod si ambæ pœnæ sunt naturales, & sunt originales, & ciusdē fori, q tūc licet vna excedat aliam, tollitur vna per aliam, quia ambæ tendūt ad vindictā, vt in l. Senatus. & quod ibi no. Bar. ff. de accusa. sed si ambæ pœnæ non sunt naturales, sed accidentales, vel diuersi fori, tunc vna non tollitur per aliā. Ex hoc infert quod si exceptio opponitur ad repellendū quem à beneficio, postea accusetur vr puniatur, non tollitur pœna, quia super crimine excepto non iudicatur, licet ille contra quem exceptio opponitur appellet. Et quia exceptionem non sequitur vindicta sua natura prætmordiali, cum ad vindictam actum non fit, sed ex accidenti sic, puta si propter infamiam remoueatur quis a dignitate, quia infamibus non debēt patere portæ dignitatis, vt in l. 1. C. de infam. lib. 12. Idem dicit si pœnæ sunt diuersi fori, vt patet ex not. in cap. excommunicamus. de hære. puta quia vna est ipiritualis, vel vna impolita a l. ciuili, alia vero a l. canonica. In quātum dicit Butr. quod punitus in foro ciuili, poterit puniri eodem crimine in foro ecclesiastico, & econtra, videtur contra tex. in capitulo, & si clerici in fine. de iudi. sed pro eo facit text. in capitu. forensis. §. per hoc. de pœni. in 6. de quo per Bart. in l. Senatus. ff. de accusa. & in l. 1. ff. vi bon. rap. Dicit vlterius But. quod si idem est finis, sed est diuersus modus probandi, quod idem est dicendum, vt supra dixi. vt possit accusari de crimine prius deducto per viam exceptionis, & allegat no. per Barto. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. oli. Per hoc infert But. quod si opponitur exceptio criminis, ad finem, vt quis deijciatur a beneficio, & excipiens succumbat, non auditur, si nolit accusare ad eundem finem, (scili cet vt priuetur beneficio. Sed oppo. contra tex. pro declaratione. nā iste tex. sentit quod relationi detur fides, quod est falsum. quia non creditur iudici, nisi quatenus apparet in processu, vt in cap. quoniam contra, de probatio. Host. soluit, quod isti erant plures. nam licet non credatur vni iudici, vt in d. capit. quoniam contra faliam. de probatio. tamen creditur pluri. de quo in c. cum à nobis, de testi. & dicit hoc approbare consuetu dinem Romanæ curiæ, scilicet quod credatur relationi plurium iudicū. Dicit etiam Hostien. quod credimr relationi vnius iudicis contra partē Producentem, donec probetur contrarium, vt hic. Vbi vero non est pars nec est sigillum notum, & authenticum, non creditur. Si vero habet sigillum notum, & authenticum prima facie statur, sicut publico, & authē tico, auditur tamen volens probare contrarium. de elect. c. cum inter R. &c. scriptum. de fi. instr. de quo dic, vt in c. cum à nobis. de testi. & in ca. ex conquestione. de rest. spo. dic, vt in c. cum à nobis. de testi. & in ca. ex conquestione. de rest. spo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Actio criminalis de iure canonico non terminatur tempore, quoad hoc vt no possit iudex ex officio inquirere, vel purgationem indicere; sed quo ad accusationem tollitur.*
2 *Delictum si fuit punitum in foro contentioso, potest tamen puniri iterum in foro pœnitentiali. & econtra.*
3 *Prælatus, an debeat se purgare de delicto commisso ante prælaturã, & an possit indici sibi purgatio per illum, qui eum promouit.*
4 *Adulterium, an, & in quib. dicatur esse de atrocori.*
5 *Dispensatio in matrimonio circa cognationem spiritualem, nunquam reperitur, quod ab ecclesia Romana fuerit obtenta, secus in cognatione carnali.*
6 *Promouens scienter aliquem homicidam, vel aliter irregularem, punitur, & promotus deijcitur.*
7 *Inquisitio semper debet continere qualitatem criminis, & circumferentias, quando sit ad pœnam imponendam aliàs forte secus.*
8 *Tutor potest remoueri in generali suspicione, etiam non habita qualitate, nec forma suspicionis.*

CAP. XVI.

a ACcepimus. [a]Non sufficit, prælato de crimine non infamato, iurare, cũ se purgat, q̃ sit immunis ab illis criminibus. sed iurare debet, quod post suam promotionẽ, illa crimina non cõmisit. h.d. Et quatuor sunt partes. In prima iudicum consultatio super forma purgationis, quã purgandus offerebat. In secunda ibi, ipse, purgandi supplicatio. In tertia ibi, porro, ipsius formę reprobatio. In quarta ibi, ideoq; cãę cõmissio, cũ expressione debitæ formæ. Casus lite. Archiepũs Bisuntinus infamatus erat de simonia, & de incõtinentia, & quod iustitiam vendebat. Papa mandat quibusdam, vt super prædictis purgationem eidẽ indicerent, qui recepto mandato, ipsum citauerunt ad præsentiam suam. ipse ad diem præfixum cõparuit, & iuramẽtum purgationis obtulit sub hac forma, videlicet, quod erat immunis ab illis criminib. super quib. se purgare debebat, sed iudices talẽ purgationem admittere noluerũt significantes hoc domino Papæ. Ipse vero ad apostolicam sedẽ accedens asseruit, q̃ ipsi volebant vt assereret, q̃ nũquam à natiuitate sua passus fuerit lapsum carnis, vnde petebat quatenus saltem super purgatione incontinẽtiæ mitigaret rigorẽ, sed Papa nõ credit q̃ sub illa forma exactũ fuisset iuramẽtum ab ipso, sed potius pfumit q̃ alia de causa sub illa forma se purgare volebat, videlicet q̃ immunis erat ab illis criminib. de quib. erat infamatus, tanq̃ dimissis per pœnitentiã iam esset immunis, ab illis, sed hoc iurare, temerarium erat cũ beatus Iob dicat. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorat anima mea. vnde Papa præscriptã formã, secũdũ quam iurare volebat, reprobat, vt indiscretã temerariã, & ineptã, mandans prædictis iudicib. vt si voluerit, & potuerit se purgare, secundum hãc formam se purget, videlicet q̃ illa crimina grauiora scilicet simoniam, vẽditionem iustitiæ, & incontinentiam, de quib. extitit infamatus, iuret se non commisisse post quam fuit in Archiepiscopũ assumptus, & compurgatores sic iurent, quod credunt illum verum iurasse. quo facto illum dimittant in pace, alioquin ipsum ab ecclesia Bisuntinen. debeant remouere. B. No. 1. ex tex. quod infamatus de delicto, non compellitur se purgare à tempore natiuitatis suæ; quinimo si esset prælatus, iurat tm̃
1 à tempore promotionis. † Et ex hoc collige vnũ dictũ satis pulchrũ, quod de iure canonico, tempora non sunt præfixa
b ad impetrandũ contra aliquem de crimine; [b] sic licet de iure ciuili post quinquennium non possit quis impeti de adulterio: & etiam post viginti annos in alijs criminibus, l. quere la. C. de fal. l. adulte. C. de adulteriis. & quod ibi no. tamen de iure canonico ad ista tempora nõ habetur hic respectus. nã poterat ibi esse imperitus, elapsis triginta annis. Et facit tex. iste pro opinio. gl. in c. admonere. 33. q. 2. quod puto verum indistincte, quoad indicendã purgationem, vel quoad procedendũ per inquisitionem contra infamatũ, ne infamatus toleretur in administratione diuinorum; secus forte esset dicẽdum in accusatione directa, quæ instituitur ad pœnam infligendam, vt illa tanquã odiosa restringatur ad terminos iuris ciuilis, cum expresse cautũ non reperiamus contrarium de iure canonico, ar. c. 1. de noui ope. nun. & optime facit c.
2 cũ venerabilis, de exce. vbi crimen falsi tollitur spatio inducto à iure ciuili, & vide quod ibi no. † Secundo not. q̃ per pœnitentiã non tollitur pœna naturalis delicti, & sic agens pœnitentiam de delicto, in foro pœnitentiali, potest de eo accusari
c in foro contentioso, [c] vt ibi luat pœnam, pro hoc d. c. admonere, & quod dixi in c. de his, 3. de accu. & hoc ideo, quia diuersi sunt effectus istarũ pœnarum; nam in foro animæ imponitur pœnitentia, vt satisfaciat Deo, quẽ læsit; sed in foro contentioso, vt satisfaciat reipubli. quã scandalizauit; iõ punitur in loco, vbi deliquit. 3. q. 6. in c. 1. & in c. 1. de rap. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. No. 3. q̃ etiam post pniam actam de delicto, non potest quis veraciter alie
d rere se immunẽ ab illo delicto, quia forte nõ recte egit pniã. facit, de pen. di. 2. c. 2. [d] No. ibi etiam si simplex fuero. &c. quã homo rectus potest dici simplex, & capitur tunc simplicitas in bonã partem, quasi sine plica, & sine inuolutione crimi-
e nis. Vnde duplex est simplicitas, quædã est contraria dolo, & de ista loquitur hic, quædã est contraria discretioni, & illa
f der estanda; & tunc dicitur simplex, quasi sine discretione, & sine mixtura sapientiæ. [f] Vltimo no. formã, quã prælatus dẽt præstare in se purgãdo. debet. n. fieri purgatio per verba cer-
g ta, & clara, vt quod non cõmiserit, [g] &c. † In gl. 2. in fi. no. gl.
3 vult. n. q̃ hodie non cõpellatur quis se purgare, nisi à tpe promotionis. Ex quo infertur, quod de delicto commisso ante promotionem, non possit prælatus accusari, nec contra eũ inquiri, vel purgatio indici, q̃ clarius tenet gl. pe. Hoc vltimũ placet Philip. nisi crimen si enorme. Host. vero dixit, quod prælatus superior non põt amplius inquirere de crimine prius cõmisso, quia aut non inquisiuit tempore promotionis, & fuit in culpa; aut inquisiuit, & non dẽt denuo inquirere. Circa hunc articulũ aliud sentirem. videlicet, quod aut tpe promotionis nõ emanauit edictum, vt quicunq; vult aliq̃d obijcere, cõpareat intra terminum. &c. iuxta formã c. fi. de ele. lib. 6. & tunc accusari põt; & nedũ ipse, imo promotor suus. arg. 50. dist. si quis viduam. & in c. fi. 23. dist. & optime facit c. fi. qui accu. possunt. Inquisitio vero fieri non debet per eundẽ superiorẽ, qui promouit; ex quo mores suos approbauit. 3. 2. q. 5. c. horrendus. nisi crimina adeo fuissent occulta, q̃ probabiliter potuisset superior ignorare. tũc. n. nõ obstante opi. Host. puto eum procedere posse, pro hoc tex. in
c. nulli. de ele. li. 6. electores possunt opponere crimina contra electum, si pro babiliter tpe electionis illa ignorabant, & idem dico eadem ratione in purgatione indicenda. Aut terminus præfixus fuit; & tunc si iste, qui vult accusare erat in
dioecesi, nõ dẽt audiri; secus si erat extra dioecesim, vt in c. fi. g
ma. accu. poss. vbi tex. optimus. & tenet Fed. in consiliis suis. vnde pari ratione, nec inquisitio fieri poterit nam præsumitur q̃ malitiose fiat. Dubitarem tñ in crimine inducente irregularitatem, vt in homicidio, q̃n erat occultũ tpe promotionis; sed nunc ex probabilib. coniecturis orta est infamia, nũquid ipse prælatus posset inquirere, ex quo ipse non reperitur in aliqua culpa. & forte potius esset dicendũ quod sic. nam
ꝛria opinio sapit absurditatẽ. Et ad istum tex. posset respõderi, quod de istis criminib. erat infamatus post promotionẽ suã, nã simonia, & venditio iustitiæ, vt plurimũ cõmittuntur p prælatum post promotionẽ, & communiter infamia de incontinentia oritur ex vitio commisso post promotio-
h nẽ. & ideo vsque ad istud tẽpus duntaxat debet se purgare. In glo. in ver. ignorat. in fi. vel respõde aliter ad illud c. q̃ loquitur in compurgatoribus, istud vero loquitur in purgando. Et ratio diuersitatis potest esse, quia purgãdus potest ista

ADDITIONES.

a ¶Accepimus. Vide Bar. allegantem hunc tex. in pulchro casu, in l. 1. §. accusationem. in fi. ff. ad Turpil.
b Crimine. Verum de iure communi possit quis perpetuo impeti de crimine. vide quod no. Abb. post lo. And. in c. cum hẽret. de eo, qui du. in matrim. quam pol. per adulte. Ale. de Ne.
c Contentioso. Vide lo. de Ana. declarantem, in c. 2. supra, de maledi. & pede Anch. in reg. peccati venia. in 1. op. de reg. in. lib. 6.
d c. 2. Ratio est, quia pauci sunt qui agant perfectam pœnitentiam, possibilẽ clerici. Vñ Ambrosius, plures dicit seruasse innocentiã baptismalem, quam veram pœnitentiam eg. sse, de pœn. dist. 1. sunt qui arbitrantur & dist. 3. reperiuntur. quod expone, vt ibi per gl. & Doct. Ale. de Ne.
e ¶Contraria dolo. Quotuplex sit simplicitas, vide Georg. Nattam. in rep. cle. iæpe. in prin. in verbo, simpliciter. de verb. sig.
f ¶Sapientiæ. Vide tex. cum gl. 15. q. 1. si cupis. & 39. di. Petrus. vbi etiam gl. tractat, an simplicitas repellat a promotione, omnino vide illam gl. quia est notabilis. Ale. de Ne.
g ¶Commisit. Nam hic reprobatur forma purgationis, scilicet, quod quis iuret quod sit immunis, &c. & est ratio secundum Inn. quia licet quod Deum sit immunis propter pœnitentiam, tamen potest accusari, vt de his. de accu. & 33. q. 2. admonere. Et ex hoc no. But. esse differentiam inter verum quis dicatur immunis à delicto, vel dicatur non commisisse, quia ille qui non commisit, est immunis quoad vtrunque forum, scilicet spirituale, & contentiosum, sed ille qui est immunis à delicto, est solum immunis quoad forum pœnitentiæ, non autem quoad forum contentiosum. Et ex prædictis infert D. Car. quod si accusatus respondet libello, se innocentem, seu se insontem, non audietur, quia debet respondere super delicto, scilicet si maleficium, de quo est accusatus, commiserit, vel non, & allegabile. no. per Bar. in l. 1. §. accusatorem. ff. ad Turp. vbi Bar. dicit, quod si accusatus respondens accusationi, dicit se non esse culpabilem, non admittitur talis responsio, sed debet super facto respondere, scilicet an commiserit vel non, quia vtrum sit culpabilis, vel non, spectat ad iudicem, vt in l. 1. in prin. ff. ad Turp. & allegat etiam hoc c.
h ¶Purgare. Sed vide circa hoc no. per Doct. in c. cum non ignores. supra, de præben. vbi de hoc arti. Ale. de Ne.

ista forma velle iurare animo decipiendi iudicẽ, per æquiuocationẽ; sed compurgatores cum ignorarẽt, an ille egerit pœnitentiã, non possunt intelligere illud verbũ, immunis, de peccatis pœnitẽtiæ; sed credunt eum nõ commisisse illa deli-
4 cta. † In gl. in ver. simonia in fi. aduerte, quia cũ tex. hic faciat mentionẽ de trib. criminib. & dicit ea computari inter grauiora. gl. hic nõ probat, nisi de simonia, de qua tamen certissimũ est, q̃ computetur inter grauiora, vt est glo. in c. tanta,
5 de fi. † Sed contra tex. opponi potest in eo, q̃ incontinẽtiam cõputat inter grauiora; cũ alibi tex. nedum fornicationem simplicẽ, sed ipsum adulterium cõputet inter minora, vt patet in c. at si clerici. §. de adulterijs, & ibi no. de iu. & q̃ no. gl. 22. q. 7. c. quid in omnib. & tex. in c. quia tua. 50. dist. qui dicit paucos reperiri sine vitio incontinẽtiæ. ad idem q̃ no. lo. de Lig. in c. ad nostram. de hære. vbi dicit peccatum mẽdacij, grauius esse, quã sit simplex fornicatio, quia primũ magis est cõtra naturam, q̃ fm. Et ideo quidam dicunt, q̃ computatur incontinẽtia inter grauiora, propter frequẽtiam delicti, vel quia facilius anima separatur à Deo, vel tertio potest
6 dici q̃ [a] in episcopo sit graue peccatum, cũ episcopus nõ dicatur cõmittere simplicẽ fornicationem: imo semper committit adulteriũ spirituale, cum habeat ecclesiam suã in spõsam. & habeat ordinẽ sacerdotalem, & episcopalem. ad hoc q̃ no. Pau. de Lea. in cle. 1. de off. ord. & maxime quãdo habeat cõcubitũ cum illa dioecesi sua, quæ dicitur filia sua spiritualis, vnde grauis pœnitentia, & pœna imponẽda est episcopo, vel sacerdoti pro delicto incõtinẽtiæ commisso cum filia spirituali. 30. q. 1. c. nosce. & in c. pe. & vlt. magis enim abstinẽdum est à cognatione spirituali, quam carnali, quia cũ agnatio spiritualis ꝓcedat ex venerabiliori parte, est magis
7 venerationẽ digna, vide text. opt. 30. q. 3. c. 1. & c. Pictauium. † Vnde ecclesia Romana, nunquam legitur dispẽsasse circa cognationem spiritualẽ; & tamen quotidie dispẽsatur in cognatione carnali, circa matrimoniũ contrahẽdum. † In gl. in ver. post quã. ibi, approbati sunt mores ipsius. aduerte ga
hæc ratio gl. nõ est vniuersalis. nam procedit in delicto occulto, quia ex quo superior promouẽs illud ignorat probabiliter, non vi approbare. tex. est in c. nulli, de elect. li. 6. ꝑall. ité non procedit ratio gl. in eo qui approbare nõ poterat, vt puta in episcopo promouẽte homicidã, vel alias irregulare. quinimo, & episcopus promouẽs, punitur, & promotus deijcit, vt in c. si quis viduã, 50. di. in c. fi. 34. di. vnde hæc ratio gl. nõ concludit in successore qui nõ fuit in culpa; & ideo de
8 hac materia dic melius, vt dixi super gl. 2. † Extra gl. opp. cõtra tex. & videtur q̃ ista inquisitio [b] generalis, nõ debet admitti. quoniã cum alicui impingũtur aliqua crimina, debẽt exprimi omnes circũstantiæ delicti, vt quo mẽse, quo anno, cum qua persona delictũ cõmissum est. &c. vt habetur in l. libellorũ. ff. de acc. canonizata. 2. q. 8. c. per scripta libellorũ. nom. n. debet quis vagari cum iactura alterius. l. prætor edixit. ff. de iniu. & in c. vt quis duas. de ele. li. 6. ad idẽ c. vt circa. & c. 1. co. ti. & li. nam remotis circũstantijs delicti, quodãmodo tollitur ipsi reo defensio. Sol. Inn. circa hoc ista ponẽdo opin. nam quidã stãt contrario, dicẽtes, q̃ vbi infamia est generalis, vt puta infamatur quis de delicto incontinẽtiæ, & nõ dicitur cum quo illã commisit, q̃ talis infamia tãquam nimis incerta, & generalis, est respuẽda alij vero dicũt quib. assentitur Inn. q̃ cõtraria loquuntur in accusatione, seu inquisitione, seu in indictione purgationis ex quo ignorãtur circunstãtiæ, seu sunt occultæ, nõ sunt necessario exprimendę ad terminos infamiæ, faciẽda est inquisitio, vel indicẽda purgatio, vnde si infamia est generalis, fier inquisitio generalis, & indicetur purgatio generalis, vt hic, & in c. licet. de sim. vbi Papa generaliter inquisiuit de simonia, sufficiẽtia, & de rebus captis in naufragio. vnde tm̃ valeat species quoad speciẽ quãtũ gen⁹ quoad genus, & cõtra ar. in l. si duo. ff. de ad. tu. & idẽ dicit Inn. q̃n objicitur crimen cõtra petẽtẽ cõfirmatione, vt repellatur: & nõ sit necesse exprimere circũstantias maxime si objicẽti inra se ignorare. arg. in l. in actione. ff. de
9 iur. nã fm cum cũ inquisitio fiat, vt eniteat bona fama, si expedit rei tur circũstantiæ, operaretur cõtrarium effectum, [c] quia multa occulta publicarẽtur, & cũ his dictis vt plurimũ
10 ntiunt Doctores nostri. ex quib. habetur maxima limitatio ad iura in cõtrariũ allegata. Sed tu aduerte, quia Bar. sequendo Bal. in l. 2. §. si publico. ff. de adult. tenet contrariũ, q̃ sicut in accusatione, ita, & in inquisitione debẽt exprimi circũstãtiæ delicti, quia inquisitio succedit loco accusationis, præterquã in inscriptione ad pœnã talionis. & ad istũ tex. re-
11 spon. ibi Bar. q̃ procedit, quãdo inquisitio fit, non ad pœnã, imponẽdam sed vt prælatus tanquã indignus remouetur ab administrõne. † Nam hoc casu tutor, tanquã suspectus, põt remoueri ex generali suspicione, vt in l. hæc. n. ff. de susp. tuto. & ita prælatus ex generali infamia. Sed aduertendum, quoniam priuatio beneficij, est pœna nõ modica in clerico, cũ ex eo sustẽtetur, & multis etiam sumpti. forte illud acquisiuit, vt dicit tex. in c. super hoc. de renun. facit c. super iijs. de accu. & q̃ no. in c. querelã. de proc. & esse prælatũ est honor & commodum: sed nõ sic esse tutorem. Ex quo satis posset dici, q̃ aut inquisitio sit, vt dũtaxat remoueatur ab administratione, non autẽ vt pœna inferatur. & tũc cum non dicatur criminalis, vt in c. qualiter, & q̃n 2. de accu. procedit opi. Bar. nã infames non debẽt administrare in ecclesia Dei, maxime cũ se purgare nõ possint. vnde respectu iudicis nõ est pœna. secus videtur, q̃n iudex procedit inquirẽdo, non vt removeatur ab administratione, sed vt puniat de delicto, tunc enim procedit dictũ Inn. Ex quo infero, q̃ vbi prælatus procedit cõtra subditum beneficiatũ, & non eximit ad quẽ finẽ agat, q̃ tunc cũ pœna sit arbitraria, & possit punire aliter, quã priuando beneficijs, vt no. in c. inquisitionis. de accu. q̃ tũc nõ admitteretur inquisitio sine circunstãtijs. sicut dicimus, q̃n agitur de iniuria criminaliter, vt non possit interue-
d nire ꝓcurator, quia pœna est arbitraria, & posset iudex [d] imponere pœnã corporalem, & sic habetur respectus ad id qd cõtingere potest, vt in l. fi. C. de iniur. & 3. q. 9. § nisi, Et hæc no. quia sunt quotidiana, & cõsidera quod tacite Inn. sensit illam opi. Iac. & Barto. in eo q̃ reddit rationem specialitatis quia inquisitio fit, vt bona fama eniteat &c. quæ quidem ratio non procedit quando fit inquisitio principaliter ad pœnam imponẽdam. Et ideo in foro ciuili cum semper inquisitio sit ad pœnam imponendam, debent exprimi circunstã-
c tiæ [c] nec Inn. videtur sentire contrarium per illam rationẽ.

ADDITIONES.

a ¶Quod. Host. dicit quod pro duob. respectib. fornicatio computatur inter grauiora crimina. Primus est, quia est communior, & sic grauior, quam cætera crimina. sic exponitur 32. q. 7. quid in omnib. & in c. at si clerici. in gl. quæ inc. ar. contra supra de iud. Vel est grauior, quia per ipsam perditur bonum conscientiæ rectæ, vt in c. fi. de tempo. or. nullum enim est crimen, quod ita auferat bonum conscientiæ rectæ sicut fornicatio, vt ibi no. Ale. de Ne.
b ¶Inquisitio. Vtrum possit fieri generalis inquisitio, absque specificatione circunstantiarum delicti. vide omnino quod notaui super in.
c ¶Effectum. Ista sunt verba formalia Inn. dicit enim non esse mirandum, si aliud est in accusatione, in qua sunt exprimendæ circunstantiæ, vt in c. tuæ. de proc. & in l. libellorum. ff. de accu. & 2. q. 8. libellorum. quia accusationes sunt odiosæ, & pro magna parte fiunt ad prosecutionem suarũ iniuriarum, & pro eis grauissima pœna irrogatur, secus in inquisitionibus, fit. n. inquisitio vt eniteat fama bonorum. sed si exprimeretur persona cum quib. delicta dicuntur commissa, inquisitio consequeretur cõtrarium effectum, scilicet quod fieret ad aliorum diffamationem.
d ¶Posset iudex. In arbitrarijs iudex potest imponere pœnam corporalem. ad hoc. vide gl. in 5. in fum. Inst. de iniur.
e ¶Circunstantiæ. D. Car. ad finem commenti distinguit. discurre per casus. Primus est quando inquisitio committitur generaliter super statu ecclesiæ, tam in capite, quam in membris, & hoc casu inquisitio fit generaliter & etiam testes generaliter interrogantur, secũdum formam. de qua in c. qualiter, & quando. el 1. de accu. Idem dicit si fieret inquisitio generalis contra certam personam. de quo in d. c. qualiter. Secundus casus, quando inquisitio fit specialiter de certo crimine contra certam personam, sed tamen proceditur ad pœnitentiam, seu ad correctionem, & talis causa non potest dici criminalis, arg. de accus. super his. & quia iste modus procedendi, non habet similitudinem cum accusatione, non est necessaria expressio circunstantiarum. Sed de modo procedendi in tali casu, dic vt plene in c. nouit. de iudic. Tertius casus fit, quando inquisitio fit ad pœnam, sicut supra de cal. ca. 2. sed aliquis denunciat crimen iudici, ad hoc vt inquirat, & hoc casu talis denunciator tenetur exprimere circũstantias, arg. d. c. 2. de calum. & hoc etiam dicit hic Inn. & Doct. Quartus casus quando iudex procedit ex officio per inquisitionem, nemine denunciante, seu inquisitionem promouente. & hoc dicit D. Car. quod licet varia dicantur, verius sibi videtur, quod cum inquisitio succedit in locum accusationis, quod sint in ea exprimenda crimina, sicut in accusatione, arg. de accus. inquisitioni. & vbi in accusatione non debent exprimi, nec etiam in inquisitione, ponit exemplum, quando in accusatione non debeant exprimi circunstantiæ, videlicet quando deducitur in accusatione delictum non habens determinatas circunstantias, vel habens causam successiuam, non momentaneam. nam tunc non est opus expressione, vt si accusatur quis quod occupauit talem ciuitatẽ. nam est opus quod exprimantur confinia ciuitatum, vel si dicitur quod tenuit eam occupatam per annum, non expedit quod apponatur mensis. C. de hære. auth. prælentes. & per Bar. in l. libellorum. ff. de accu. vbi autem in accusatione debent exprimi circunstantiæ, quod est regulariter, vt in l. libellorum, & 2. q. 8. libellorum. & inquisitione debent exprimi circunstantiæ. Nam etiam si ciuiliter agatur de crimine, debent circunstantiæ exprimi, vt in c. tuæ. de proc. Et ex hoc infert Dom. Car. quod si quæritur an purgatio canonica possit in genere indici, quod debet idem dici, sicut dictum est in inquisitione, siue sit præmissa inquisitio ante indictionem purgationis, siue etiam non præmissa inquisitione indicatur purgatio, q̃ potest fieri, vt in c. præce. quia indictio includit tacitam inquisitionẽ, & ad effectum, vt deficiens in purgatione, puniatur vt conuictus, & si præstat purgationem, absoluatur, vt supra eo. inter. & ca. ex tuarum. & per hoc dicit quod si agitur, vt prælatus remoueatur à prælatione vel à dignitate debet fieri specificatio circunstantiarum, quia hæc est magna pœna, de renuncia. super hoc. & ad l. hæc non. ff. de susp. tut. allega. per Bart. respondet q̃ nulla est pœna quod tutor remoueatur ab administratione, & istam opi. in subtilitate iuris puto veriorẽ, per c. tuæ. de procur.

tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

…amen sa ris æquâ videtur distinctio Abb.Sic.tu autem cogita.Sed si quæ
…ritur,an,& quando opponitur exceptio criminis contra testem debeant
exprimi circunstantiæ,dic,vt in c.præsentium.de test. in 6. vbi per Io.&
D.Do.Sed si opponitur exceptio criminis contra promouendum , dic , vt
in cle.constitutionem.de elec.Sed aduerte vicerius ad glo.in verbo. præ-
sumitur , quæ colligit ex tex. quod ea quæ sunt dubia quoquo animo
fiant interpretantur in partem tutiorem. Nam Host. colligit aliter ar. ex
tex.ſ.quod iudex discretus,debet cauere ne per positionem,processatio
nem,vel aliam propositionem cauillosam seu dubiam aliquid admit-
tat in periculam animarum,concordat c.oblatæ de app.vel per quod ve
ritas obscuretur,vel ipse,vel pars decipiatur , vel suo processu illuda-
tur.Ad idem ,vt lite non cont. quoniam.in princ.& de alie. iu. mu. cau-
sa fact. c.1. quæ verba no.Sed D.Card. dicit quod argum.glo.bene colligi
tur in tex.sed ipse dicit quod potius est facienda interpretatio in partē
virisimiliorem,vt in c.cum tu.de testamen.& hæc sufficiant in hoc cap.

De purgatione vulgari. Rub.

Quia duplex est purgatio, quædam canonica, quia canō
inuenit eam.de qua supra dictum est,quædam vero vulga-
ris,quia vulgus introduxit eam , ideo sequitur nunc videre
de vulgari.

CAP. PRIMVM.

a [illegible]Vra susceptionis.[a] Duella,& aliæ purgatio
nes vulgares prohibitæ
sunt quia per eas multoties condemnatur ab-
soluendus,& Deus tentari videt,h.d. totus ti. Et
secunda pars huius ca.ibi,tuæ.Casus lit.Quære-
batur vtrum sup possessionib.ecclesiarum,possint fieri duel
la.resp.Pa.q nec super ijs,nec alijs debēt fieri.B No. 1. ex tex.
b plātum nō debere sustinere iniri duella .[b] .i.bellum duorū,
neque super possessionib.ecclesiarū.nec alibi; & sic est vnus
casus in quo ecclesia vendicet sibi iuridictionem in laicos
impediendo ista duella.Et est ratio,quia per ea videtur tenta
ri Deus,vt in c.fina.infra eodem.ergo legatus suus,vt est præ
latus quilibet,potest se intromittere,& impedire. itē propter
periculum animarum,vt in c.1.& 2.supra de torneamentis.
Secundo aduerte,quia dupliciter potest tex.intelligi ibi , su-
per ecclesiarum possessionibus &c.Primo vt intelligatur su
per possessionib.1.super plateis,& prædijs ecclesiarum,quia
ecclesiæ consueuerunt habere plateas amplas , & aptas ad
hoc. Secundo potest intelligi quando est contentio super
possessionib.ecclesiarum,vt propter hoc non fiant duella,
& vterque intellectus est bonus in se.

ADDITIONES.

a ¶Cura susceptionis.Vide Bar.in l.imperator.Adr.ver. item inducitur ad q. ff.
de stat. ho.

b ¶Duella.Quod duellum sit reprobatum.vide Ias.in l.ex hoc iure.ff. de iu.
& iur.& And.Sic.in consi.antepe in c.illud in medium referam.ver.si.ca-
pio nunc aliam dubitationem.in 1.volu.Bald.late in ti.de pa.te.in § si ru
fficus.Alb.in l.qua actione.§.si quis in colluctatione ff.ad l. Aqui. Ang.in
disputatione.inci.renouata guerra.Car.in cle. pastoralis. de re iu.Io.de
Lig.in tra.de duello,facit Paris de Put.vbi late de quæstio.occurientibus
in materia duelli. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Libellus vnus potest formari super eodem crimine contra plures, secus super diuersis criminibus.*
2 *In istis duellis quæ inceuntur ob aliquas differentias.si vnus moriatur, non per hoc creditur illi quod fuerit in culpa super dictis differētijs.*
3 *Merum & mixtum imperium an possint præscribi.*
4 *Sententia retractatur multis modis.*
5 *Sententia retractatur, & non transit in rem iudicatam, si pars pro qua fuit lata,confiteatur ipsam iniustam, vel de eius iniustitia constet notorie.*
6 *Restitutio in integrum aduersus sententiam,non conceditur,nisi à solo, principe.*
Index qui tulit sententiam,non potest ipsam amplius reuocare,nec eius successor.

CAP. II.

[illegible]Significantibus.[a] Summatū est ℨ.c.prox. In prima ponitur con-
quæstio.In secunda prouisio.ibi,vnde.Casus litera
lis. [a]Quidam accusauit V.laicum,& fratres eius su
per quodam furto,cum quo coacti sunt inire duellū,in quo
peccatis alijs præcedentib.ceciderunt,propter quod fuerūt
per consules Spoletanæ ciuitatis bonis ꝓprijs spoliati , sed
postmodum furtum est apud alios inuentū, domino facien
te reuelatū,quod fuerūt inno centes.Isti fratres significaue
rūt hoc Dom. Papæ,petentes sibi super hoc prouideri,vnde
1 mandat cō sulibus illis,vt ablata restituant vniuersa.B.† No.
1.ex tex.q de eo.crimine possunt plures in e.libello ab codē
accusari;secus vbi crimina essent diuersa. de quo 2.q.1. phi-
beat,& l.1.C.si reus,vel accu.fuc.mor.& lege hos accusare.ff.
b de accu. [b]† Secundo no.q in istis duellis, quæ inceuntur ad
2 probandū innocentia alicuius, non sp detegitur veritas; qa
vt plurimū cessante diuina dispositione,ꝑualet fortior,& in-
c geniosior.& est ℨ nobiles maxime de Hispania,de facili ineū
3 tes ista duella, [c]cū inter eos est cōtentio.† Tertio no.argu,
quod consules Spoletani habeant iurisdictionē, sed contra
hoc facit,quia Spoletana ciuitas est de patrimonio ecclesiæ;
ergo tota iurisdictio est apud ecclesiam Romanā.Sol. dicit,
Host.q ab olim ēt ciues Spoletani, vt cōseruarēt sibi ius vni
uersitatis,elegerūt sibi cōsules,qui habebant iudicare de vi
liorib.causis;sed postmodū paulatim vsurparunt sibi totā
risdictionē.vnde eligunt sibi Potestatē,& Capitaneū,& ꝯtra
contemnūt sententiam summi pontificis. vnde cō cludit q
cum ipsi vsurparint sibi iurisdictionē non possunt allegare
præscriptionē,quia in reb.inuasis,& occupatis nō currit ꝓ
scriptio.Inst.de vsuca,§.q aūt.92.di.illud.& c.fi.de præscr.Et
hoc est dictū notabile ℨ omnes cōmunitates Italiæ,quę per
d vsurpationē exercent merum,& mixtum imperium.[d] vnde
nō possunt allegare iuridice prescriptionem,licet aliud sen-
tiat Bar.& minus bene,in l.omnes populi.ff. de iust.& iu.Sed
pōt ibi intelligi Bar.de legitima ꝑscriptione;secus de illegiti-
c ma, vt ipsemet tangit in l.1.ff.de aqua plu.ar. [c]† In glibs.pp
4 probabilē errorē bene retractatur sententia &c.Aduerte,qa
loquitur hic nimis generaliter,& non reddit sufficienter rō-
nē diuersitatis,quare in iuribus alleg.in prin.gl.non retracta
tur sententia pp errorē.sed hic,& in casib.sequentib.in gl.re
tractatur pp errorē. Doct.ēt vario modo loquūtur, sed da
re expediendo intellectū c.colligendo sparsim dicta ꝑ Doct.
& aliqua addendo, dic,q multiplex pōt esse intellectus.c. Et
primus intellectus est, q ideo fuit retractanda hęc sententia,
qa fuit lata prætextu probationū reprobatarū,& fallacium,
sicut enim sententia lata per falsas probationes retractatur,
vt in c.cum venerabilis,supra de excep. & C. si ex fal.instru.
per

ADDITIONES.

a ¶Literalis.Vide Bal.in l.1.C.de iur.& fac.ign. Bar.de Bel.

b ¶ff. de accu.Sed Bar.in l.hos accusare.§.lege,de accu. distinguit, quod aut
vnus vult accusare plures de eodem delicto,vt quia illud fuit commissum
& tunc etiam si essent mille, possunt accusari vno libello,vt in l.vim pal
sam.§.incestu.ff.de adu.& l.qui pupillam,in fi.eo.ti.& intelligę vnum de
lictum,etiam plura facta simul,vt puta.percusserunt vnum diuersis per-
cusionibus,vnus cum gladio,alius cū baculo , vel duo inuicem simul
percusserunt.nam hoc totum est vnum factum,secundum Bar. Quare
ad hoc vt omnes vno libello possint accusari , vt in l.si quis homici. C.
de accus.ad hoc quod not.in l.1.in fi.magnæ glo.C. vnde vi. Item intelli-
ge vnum factum mandantis,& facientis,vt in l.nihil,§.fi.de adul. hoc si
fallit in crimine adulterij,vbi non possunt accusari eodem libello mari-
culus,& fœmina.vt in l.si maritus § fi.ff.de adul. & in l.eos .C.ex.tit. & ob
colligitur ex l.denūciasse. § fi ff.de adul. Aut vult qs accusare diuersos
de diuersis criminib.diuerso tpe commissis,tunc potest accusare diuersis
vt in l.cum rationib.C.de accn. non tamen eo.libo,vt in l. hos accusare.
§.lege.ff.de accusa.Plures vero,quam duos non potest accusare,nisi forte
vel suorum iniuriam prosequatur,vt in dicta lege, hos accusare.§.lege.
Sed Host.dicit,quod etiam duos non potest accusare,nisi suam,vel suo-
rum iniuriam prosequatur,quia vna accusatio per aliam impeditur.vt
in d.l.hos accusare.§.lege.& ff.de adul.l.inter liberas. §.fi. & ad d.l.cum
rationibus.respondet quod ibi narratur factum.nam si de duobus esset
fisset, ita de duob.negasset,sicut de tribus.& de materia remittit ad tam
mam de ordi.cog. De hoc etiam in Spec.de accusat.in princi.sed tu vide
opi.Bart.quia in d.l.hos accusare.§.lege,prohibetur quod quis non ac-
cuset duos eodem tempore,& sic vno libello.ergo diuerso tempore.Si
rib.libellis diuersis poterit accusare.& hoc probatur in lege, cum ratio
nibus.C.eod.ti.quod habens duos reos vel tres,non potest tertium accu
sare,nisi suam,vel suorum iniuriam prosequatur .& sic ille textus per-
mittit quod quis accuset duos , sed non tres , nisi suam , vel suorum
iniuriam prosequatur,Vnde Hostie.non intellexit illam l.Ad l. inter li-
ras.§.fi.de adul.dic,quod probat opinionē Bar.& facit contra opi.Host.
Nā ibi,non dicitur quod si maritus accusauit duos de alio crimine,po-
test iure matici tertium accusare,qsi accusatio adulterij,non cōputare
in numero trium accusationum. cū maritus in hoc ꝑsequatur suam,vel
suorum iniuriam,& sic non censetur tres accussasse. &c. Ex quo no. q
ille tex. permittit duos accusari,sed non tres,nisi quis suam,vel suorum
iniuriam prosequatur.Sed pone quod quis accusat plures in crimine ad
caiu,in quo non potest accusare,an teneat processus si non opponitur.
Bar.in d.l.hos accusare.§.lege,dicit quod iudicium tenet, si non oppo-
nitur.facit l.si accusatorib.C.e.ti.& quo d ibi no.fallit in crimine adul-
terij.de quo si accusant masculus, & fœmina,dato quod non opponatur
contra hoc aliqua exceptio,tamen iudicium est ipso iure nullum.
vt in l.si maritus.§.fi.ff.de adult.& per hoc habetis expeditum articulū
an vous possit accusare plures.Quid autem econtra , an plures possint
accusare vel non,dic,vt per Bart.in l.si plures.ff.de accusa.& vidutis in
2.de calum.& in c.quoties.de purgatio.can. Ale.de Ne.

c ¶Duella.Et dicit In. quod in Lombarda legitur Imperatorem dixisse quod
multos legatos vidimus iustitiam fouentes clipeo iustitiæ amissile.Vide
Spec.in ti.de accus.§.fi.ante fi.fuadet aboleri cētuetudinem Franciæ quæ
talia sustineat. Ale.de Ne.

d ¶Imperium.An possit præscribi merum,& mixtum imperium multa ad
hoc tradit Ias.in l.imperium.ff.de iurisd. om.iud.& Fel.in c. auditis.de
præ. de præ. Seb.Sap.

e ¶Flu.at.But.autem simpliciter hic in fin.commenti dicit, quod per hoc
patet quod ciuitates Italię tanquam iniuste tenentes no possunt ꝓscri-
bere merum & mixtum imperiū, quicquid dicit Bar.in l.cunctos pō-
pulos.C.de Sum.Tri.& fid. catho. Sed satis æqua est opi. Abb. Sicu. per
quam saluatur Bartol. de quo tamen dic,vt dixi in capitu. per venera-
lem.supra,qui ti.fiat le.tangunt etiam Docto.in c.licet.de fo.comp. Alex
xander de Ne.

per totum.ita & fortius hæc sententia retractari debet;cum
hæc probatio duelli sit fallax, & à iure reprobata. & hūc in-
tellectum sentit gl.in fi.licet obscure. & tenet Hosti . dicēs q
ipsemet,qui eam tulit,potuisset retractare,si erat ordinarius
vt no.in c.qualiter .ĩ.de acc.facit l,absentem.C.de accu & q
no.in c.cum cessante,de app.Secūdus intellectus est,q istud
duellū fuit indictum per iudicem,ſm statutum, seu consue
a tudinē loci,vt patet.ibi,coacti [a] &c.& sic sententia ista fuit la-
ta ex probatione nō integra , sicut ergo quādo sententia est
lata ad iuramētum partis, delatum per iudicē , potest retra-
ctari,comperta veritate,vt in l.admonēdi.ff.de iureiu. & no.
in c.fi.ſ.c.ti.ita & ista sentētia,cōperta veritate,debuit retra-
ctari,& iste intellectus est optimus,& procedit etiā præsuppo
nēdo q tempore huius c.duellum istud nō esset reprobatū
& huic intellectum sentit Vin.Tertius intellectus, q sententia
fuit hic nulla ex defectu ordinis iudiciarij, vt in l. prol atam.
Cod.sent.2.q.5.c.ei qui.in §.diffinitiua. & q no. q. 1.in sum-
ma. Quartus intellectus , vbicunque causa sententiæ redit
ad non causam,nec infringitur effectus sententiæ,debet re-
ctari comperta veritate,sicut in l.si fullo. ff. de condi. sine
cau. vbi dicitur q si dedit fulloni pannos lauandos , & ipse
eos perdidit,& sic fuit condēnatus ad æstimationem, q re-
per tis reb.per dominū retractatur sententia, quia causa red
dit nō causam,nec infringitur effectus sententiæ, cū iste hēat
bona fua,ita in proposito,isti fuerūt condēnati,quia præsu-
mebātur subtraxisse illas res.reb. ergo repertis, cessat causa,
& accusator nihil perdit,facit q no.Bar.in l.si fine.ff.rem ra.
hab.& puto hoc voluisse dicere Inn. hic, dum dixit propter
æquitatē casus superuenientis,receditur hic à sentētia, vt d.
l.si fullo.& ff.comm.l.in cōmodato. §.vl. vbi dicitur,q si cō-
modatarius perdidit rē commodatā,& sic fuit cōdemnatus
ad æstimationē,reperta re, tenetur dominus restituere æsti-
mationem.[b] Quintus & vltimus intellectus potest esse pro-
pter notoriam iniustitiā sententię,nā notorie tunc cōstabat
de eius iniustitia , & notorietas iniustitiæ reddit sententiam
5 nullā, [c]vt in c.inter cæteros,de iu.no.Inn.in c. fraternitatis ,
de frig.nam sentētia iniusta tenet propter præsumptionē.
quæ præsumptio cessat vbi notorietas iniustitiæ est in con-
trariū,arg.8.di.veritate manifesta. † Pro hoc facit q no. sin-
gulariter Inn.in c.quia plerique.de immu.eccl. vbi dicit,q si
pars pro qua sentētia lata fuit, confiteretur eam iniustā , q
debet retractari,fortius ergo retractāda est, vbi notorie cō-
stat de eius iniustitia,& maxime de iure canonico. nō.n.de-
6 bet sustinere quē retinere rem cū peccato. Et per hoc mul-
tū limitatur l.cū putarem.ff.fa.er.vbi dicitur , q si ego erā
heres in totū,& accepi tecum iudiciū, quasi esses cohæres ,
7 meus,& sic diuisa fuit hæreditas inter nos,q licet postea cō
stet de cōtrario , nō possum à te repetere indebite solutū. [d]
8 Ex prædictis clare paret intellectus c.& ratio diuersitatis in
hoc c.& iura cōtraria.† Et aduerte ad vnū notabile dictū
9 Host. [e] si est verum.dicit.n.q si sententia lata est contra ius li
tigatoris,& transiuit in rem iudicatā,licet nō debeat iure or
dinario retractari , possum tū petere restitutionem in inte-
grū ex clausula generali arg.in c.ex literis.de in integ. rest. &
in l.1.ff.ex qui.cau.ma.& idem sentit glo. in l. fideiussor. §.in
omnib.ff.man.& in d. l. si sine. & licet Doct. nostri transeāt
cum dicto Host.tū Doct.iuris ciuilis, cōmuniter hoc nō ad
mittit,vt no.in l.1.C.de cond. indeb. & per Bar.in d.l.si sine.
Omnino placet hoc vltimū, nisi à principe petatur hæc resti-
tutio in int. nā solius principis est hoc concedere. pro hoc
10 facit l.diui. ff. de pę. & ibi Bar. Nam cū sententia faciat ius
inter partes,vt in c.cū inter.de re iu.& l.res iudicata.ff.de reg.
iu. nō potest inferior à principe ius parti quæsitū tollere .
11 vt idē l.j. & 2.C.sen.rescin.nō pos.vbi iura generaliter dicūt,
Nec proferēs , nec successor potest sententiam retractare. [f]

ADDITIONES.

a ¶Coacti.Et dic quod fuerunt coacti lege,vel consuetudine loci,vel de facto
ita subaudi ad verbum coacti. Ale. de Ne.

b ¶Estimationem. Sed dicit Bar.ibi quod agitur actione ex eo contractu;& non est electio aduersarij an restituat rem inuentam , vel pecuniam ha-
bitam.& hoc modo loquitur illa in commodato.§.fi.ff.cōmod. Aut agit condictione sine causa,& tūc debet agere præcise vt restituatur pecunia, quam solvit propter rem perditam,& hoc modo loquitur l.si fullo.ff.de condictio. sine causa. Ale.de Ne.

c ¶Sententiam nullam . Vide de hoc remissiue per Feli. in ca. si quando. in prin.§.de of.delegz.Et Adde quod si contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam,pars fuerit admissa ad disputandum de iustitia ipsius,si apparet de iniustitia,debet illa sententia retractari,vt per Fel. in c. quo-
niam contra falsam.ver.fallit quarto.supra de proba. Seb.Sap.

d ¶Solutum.Sed ille tex.multum facit in contrarium , quia dicit quod etiā veritate cognita impeditur repetitio,quia solutum ex causa iudicati,nō potest repeti:& tamen ille tex.multum obstat,quia dicit veritate cogni-
ta.sed si veritas fuit cognita per iudicem,quod non esset hæres:ergo non constabat sententiam fuisse iniustam,quia facta in iudicio,vel nota iudici,vt dicit Inn.in c.ex infinuatione.de appel.Sed dic quod ille tex.po
test intelligi duob.modis. Primo modo , quod veritas fuit cognita extra

iudicium,scilicet ab ipsis qui inuicem diuiserunt hæreditatem, non aūt
erat notorium , nec in iudicio fuerat cognitum . Secundo quod veritas
fuerat cognita à iudice,& tunc ille tex. valde obstat.Sed hoc modo intel
ligendo,valde facit contra opi.Inn.in dicto c.quia plerique.de immu.ec-
cle,Sed solue,quod illa l.procedit de rigore iuris ciuilis,opi.vero Inn.&
Doc.iuris canonici,de æquitate canonica,quæ etiā in foro sęculari erit
seruanda,quia ius canonicum non vult quod quis retineat rem , quam
constat ipsum retinere cum peccato . Vnde etiam iudex sęcularis in fo-
ro suo idem debet seruare , vt dicit glol. in regu. possessor malæ fidei. &
Docto.in c.fin. de præscrip.& Bar.in l.priuilegia.C. de sacrosanct. eccles.

e ¶Notabile dictum Host.Adde quod cum hoc dicto Host. concordat An. in
cap.cum Bertold.ver.duodecimus.de sententia,& re iud. & vtrum quā-
do sententia transit in rem iudicatam,possit ille,contra quem est senten
tia lata,petere restitutionem in integrū ex clausula generali,text. est no.
& ibi Bar.in l.fideicommissum.ff. de confes.Et facit quod in simili q. not.
Ioan.de Imo.in repe.cap.fin.ver.sed hic est aduertendum.de præscrip.&
ibi late notaui. Bar.Bellen.

¶Adde Ang.consi.178.

f ¶Retractare.Bu.dicit quod semel consuluit quendā valentissimū aduoca-
tū qui respondit, dictum Host.esse æquum,sed forte in practica non ser-
uaretur,salrem vbi est quid imputetur illi contra quem est ſniā , quare
non appellauit,quia non videtur subesse causa retractandi sententiam,
sed si non habeat instrumenta,quæ postea reperta sunt,non est quid im
putetur,& hoc modo potest saluari dictum Hosti. & profecto ista fuit
mens Host.ista non sunt verba sua formalia, dicit enim quod sententia
lata contra ius litigatoris,licet sit iniusta,non retractatur ex superueni-
ti euentu sine probatione, nisi fuerit appellatum, vt in iuribus hic alle-
gatin prin.glo.vel nisi aliud contingat propter periculum animæ , sicut
in causa matrimoniali de frigi.fraternitatis.quia nec transit in rem iudi
catam,de re iu.lator,& c.consanguinei.vel nisi sit nulla, vt quia lata per
falsos testes,vel per falsa instrumenta,quia retractabitur contraria veri
tate reperta,vt in c.cum venerabilis,supra de excep.& in toto tit. C.si ex
fal.instr.vel si est lata obtentu probationis reprobatæ , & hoc casu scili-
cet,quando lata sententia est nulla,is qui eam tulit,potest eam reuocare
seu retractare,si est ordinarius,vt hic,& de acc.qualiter.el 1.& hæc pro-
cedunt secundum Host.quando iudex processit ad petitionem agentis.
Sed si ex officio processum est,tunc videtur secundum eum quod senté
tia possit reuocari ex eodem officio,non autem ad requisitionem partis
vt no.de testi.cum tuas.& c.cum clamor. & c. cum cessante. de appella.
arg.de reg.iur.ca.1.maxime æquitate,& veritate pensatis,de transact. c.
fi.& forsan vbi error probabilis reperitur,etiam si sententia transiuerit
in rem iudicatam,posset subueniri læso ex generali clausula,si qua mi
hi iusta causa videbitur esse,argu.de restit.in integ.ex literis. & ff. ex qui.
cau.maio.lege prima.§.fi.Dicit tamen se spatiosius hoc tractasse in sum.
de senten.& re iud.sub rub,de senten.§.quot sunt eius species. sub §.dif
finitiua.& sub.§.sed nunquid.& hoc simpliciter.Nō.duo ex verbis Host.
Primum est,quod vbi index ex officio processit,potest ex eodem officio
reuocare sniam, quæ transiuit in rem iudicatam,subsistente iusta causa.
non tamen ad requisitionem partis, sed ex officio suo , maxime æqui-
tate,& veritate pensatis,argumento capitu.fin. de transa.Secundum est
quod vbi error probabilis est,etiam si iudex processit ad petitionem al-
terius,nihilo minus potest retractari sententia per restitutionem in inte
grū ex clausula generali,si quam ihi iusta causa esse videbitur.& hoc cla
rius dicit in præalle.§.quot sunt eius species.in fi.vbi dicit posse dici,qd
vbi probabilis error reperitur, subuenire potest læso , aduersus senten-
tiam,ex clausula generali,iudicis officio implorato.hoc vltimum dictū
Host.puto verissim.fi scilicet quod vbi subest probabilis error , vel iusta
causa,q sententia,quæ in rem iudicatā transiuit,possit retractari p resti
tut.in integrū.& hoc tenent Bar.in l.1.C.de sen.aduer.'sicum latis.fi.10.
allegat Inn.in c.vltra tertiam.de testi.& hoc vide in c.cum Bar.de re iudi.
vbi Doct.idē tenent.Sed cōtra hoc fortiter facit l.1.in fi.ff. de q.& l.diui
fratres.ff.de pę.quę dicunt quod ēt propter instrumenta de nouo reper
ta,nō debet reiciudi sententia,sed dic secundum Bar.in dictis ll.Aut petit
tur reuocatio snię,& misericordiæ:& hoc casu null° inferior à principe
potest facere misericordiam aduersus sniam;etiam propter instrumēta
de nouo reperta.& hoc modo loquuntur contraria. Aut petitur restitu-
tio ex clausula generali,si quæ mihi iusta causa videbitur;& tūc ista po
terit reuocari per quemlibet iudicem habentem potestatem concedendi
rest.in integrum.& hoc modo intelligendi sunt Doct. prædicti. quod
tene menti.& plures casus, in quibus sententia quæ transiuit in rem iu-
dicatam, potest reuocari, collegi in capi. fraternitatis.de fri.& malefi.
vbi vide.Sed primum dictum Host. scilicet quod quando index proce-
sit ex officio,quod ex causa ex eodem officio, sed non ad requisitionem
partis,possit reuocare sententiam,maximę æquitate , & veritate pensa-
tis,non videtur mihi verum,licet Ioan. And.& Dom. Car. cum eo tran-
seant . nā videtur contra l.1. §.fi.ff.de quæst.& l.diui fratres.ff. de pœn.
quæ dicunt solum principem posse reuocare.Et ex his habes quod Abb.
Sic.non dicit hic simpliciter verum,sed ipsum intellige vt supra dixi.Tu
discurre per casus.Primus est, quando index erat in ordine iudiciario,
& tunc sententia est ipso iure nulla,vt in l.prolatam. C. de senten. & in-
terlocutor. omnium iudicum . & secunda q. 3. §. difinitum. sed hoc
intellige vbi ordo est substantialis,secus si ordo non est substantialis,pu
ta quia est ordo vnius causæ ad aliam causam,puta vt prius cognoscatur
de possessione,quam de proprietate,dato.n.q ordo iste præremittatur
tamen si non appellatur,sententia valet,& remanet firma,vt in l.1. C.de
appel,& de hoc dic vt per gl.51.q.1.in sum.& per Bar.in d.l.prolatā. Se-
cundus casus est , quando interuenerit error in prolatione sententiæ ,
quia iudex tulit eam aliter,quam proferre volebat.& hoc casu si manife
ste constat de errore,non valet sententia, quod non præsumitur dixisse
q mente non cogitauerit,vt ff.de sup.leg.l.Labeo.de reg.iur.in ambiguo
nam verba deseruiunt intentioni,& non econtra,de appella. secundo re
quiris.& in c.intelligentia,& in c.præterea.de verbo. signifi. Sed si non
constaret de errore,tunc staretur sententiæ,vt ff.de arbit.l.qualem.& ff.
de re iudi. l.iudex. Tertius casus est, quando iudex tulit sententiam se-
cundum quod volebat,sed tulit aliter quam debebat , & tunc expresse
fuit lata contra ius,vel error fuit expressus in illa, & tunc est nulla 2. q.
6.§.diffinitiuæ.& post prin.versi.item si sententia,quæ est lex 2.C.quan-

do pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do prouoca. non est necesse. Aut error non est expressus in sententia, nec est expresse lata contra ius scriptum, sed fuit lata contra ius litigatoris, & tunc tenet, nisi appellet ur, vt §. de re iudi. inter. & in d. l. 2. C. quando prouo. non est necesse. Sed hunc vltimum casum limita, vt §. dixi in princip. huius add. & de hoc etiam habetur in Spe. de arbitr. §. fi. versi. quid ergo. & hæc sufficiant. Ale. de Ne.

CAP. III.

Dilecti filij. Summatū est §. capi. 1. In prima parte ponitur querela. In secunda dat iudices ibi, cum igitur Casus lit. Liuonienses ad fidem de nouo conuersi, grauem querimoniam ad sedem apostolicam transmiserant, quod fratres tē pli, & filij qui super eos habēt temporalem potestatem, si ali quando de aliquo crimine infamantur, compellūt eos subi re iudicium ferri candentis, & si qua exinde sequatur aduſtio, pœnam Regalem infligunt. Cum ergo iudicium istud sit interdictum, quia Deus tentari videtur, mandat papa cuidam iudici, quatenus dictos fratres, & alios per censuram ecclesiasticam cōpellat, vt ab huiusmodi conuersorum grauamine, omnino desistant. B. No. 1. ex tex. papam habere potestatem, & iurisdictionem supra principes sęculares, inquantum abutuntur iurisd. temporali in grauamen subiectorū. Secundo no. vnam causam, quare reprobetur purgatio vulgaris, nam per eam Deus tentari videtur, vt in litera, cum ferrū ignitum naturaliter debeat lædere tangentem, vnde in hac purgatione vulgari agitur, vt miraculose hoc nō cōtingat.

De iniurijs, & damno dato. Rubr.

Continuatur ista rubrica ad præcedentes hoc ordine, supra visum est de varijs excessib. tam prælatorū: quā subditorum. verum quia ex eis frequenter inferuntur iniuriæ, & dāna irrogantur, merito post p̄cedētes titulos, subijcitur iste.

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quæ concernunt vindictam publicam, non tolluntur mutua cō pensatione, secus si concernunt interesse partis.*
2 *Prouocatus ad iniuriam, an poterit per prouocantem accusari; & an ligetur statuto faciente mentionem de percutiente. vide infra nu. 4.*
3 *Animal irrationale, si prouocatur ab alio, & illum occiderit, non tenetur dominus. vide infra in c. fi. in fi.*
Percussus, vel vulneratus, siue aliter debilitatus, potest agere ad suum interesse, vel expensas, contra illum qui dedit causam debilitationis, etiam si non iacuerit in lecto. 6.
5 *Homicida, siue aliter debilitans aliquem ideo quod tempore vitæ sue re manebit debilitatus, tenetur ad omnia, & ad omne illud quicquid ille potuisset lucrari.*
7 *Iniuriatus si remiserit iniuriam, non censetur remisisse suum interesse, sed tantummodo rancorem.*
Iniuriatus non tenetur remittere iniuriam nisi ab eo petatur.
8 *Homicida non tenetur de homicidio, quod dolo non commisit.*
9 *Iniuriatus potest agere contra iniurantem criminaliter, & ciuiliter; non tamen simul.*

CAP. PRIMVM.

Sirixati. Breue est, & propter eius brenitatē non summatur, nec recipit diuisionem. Casus litera. Ista quinque capitula hic sequentia sunt veteris legis. In primo dicit, quod si homines rixati sunt adinuicem, & alter alterum lapide, vel pugno percusserit, nec mortuus fuerit, sed iacu it in lecto, q̄ p̄cussor soluat illi operas derditas, & expensas
1 in medico restituat. B. † No. 1. ex tex. quod rixa præcedens, non excusat percussionē sequentē, vnde percussor nihilo minus tenet, ex p̄cussione sua, licet rixæ calor præcesserit, cō
a cordar l. fi. ff. de sica. [a] Et potest adduci hæc litera in arg. Titius & Sempronius percusserunt adinuicē, vel dixerunt sibi conuicia alternatim, nunquid istæ percussiones, vel iniuriæ, tollantur mutua compensatione inter se, & sic conuentus super iniuria, vel percussione, possit dicere, non teneor tibi respondere, quia tu me percussisti, vel iniuriam intulisti. & dicendum quod non debet audiri sic excipiens. cum. n. istæ rixæ, & percussiones sint separatę ad diuersa facta, & versant circa diuersa, non tollūtur mutua compensatione. secus q̄n versantur circa idem factū, vt mutuum adulteriū mariti, & vxoris: circa matrimoniū. n. cū agitur ciuiliter ad separādū matrimoniū, quoad thorū, & lucrandū dotem, bene tollun
b tur hęc delicta mutua compensatione, [b] vt in c. intelliximus,
c de adul. & ibi per Inno. [c] Et prędictam conclusionem tenet
2 Spe. in ti. de accusa. §. 1. in ver. quid si vocaui te, & ibi recitat nota. dictū quorūdā, asserentium quod si tu prouocasti me dicto, vel facto, ad iram; & ego si sic prouocatus de dicto, vel facto offendi, non potes agere ꝯ me, quia dedisti cām; & calor iracundię, calumnię vitio caret. 2. q. 3. si quem pœnituerit §. notandum. quod dictū mihi ex toto nō placet, vt omnino vitetur pœna, quia vt supra dixi, ista versantur circa diuersa. vnde quilibet potest agere pro iniuria sua, & regulariter nō licet vlcisci. C. quando lic. sine iud. se vindi. per totum. argu. per locum à speciali. facit l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l.
d Aqui. vbi bonus tex. q̄ percusso [d] nō licet insęq̄ percussorē su
gientē, pro hoc pōt adduci hæc litera. nā hic nō pōderatur, quis fuerit author huius rixę, & nihilominus indistincte per cussor tenetur. ad idē d. l. fi. ff. de sica. puto tū quod mitius pu nietur iste, qui prouocatus offendit; quia difficillimū est iustū dolorem compescere, vt in simili vult tex. §. fi. in l. si adulterij.
3 §. imperatores. ff. de adult. † Et hæc procedunt inter homines habētes rōnē. secus vbi dicendum inter ipsa animalia irrationabilia, q̄a si animal prouocatū, aliud occidit, non vt teneri dominus, de quo in l. 1. §. cū arietes. ff. si qua. pau. fe. dix.
c q̄ no. gl. in c. si bos alienus, §. c. ti. [c] † Et faciunt hæc ad statu
4 ta impōētia certā pœnā pro qualibet percussione, nunqd pronocatus percutiens, incidat in illā pœnā statutariā, dicit
f dū est q̄ sic, [f] qa statutū loquitur indistincte; sed iudex exofficio suo dēt illā pœnam ex cā moderari, fm no in l. qd ergo, §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & laut facta. in fi. ff. de pę. & hoc vltimum no. voluit Bart. in simili. in l. 2. ff. de re eo
5 Sed quæro, quia tex. dicit, si percussus iacuerit in lecto, &c. qd si non iacuerit in lecto, tū pp percussionē non pōt exercere artem suam, & expensas facit in medico, dic, idem de cen. eadem ratione per tex. lege ex hac. ff. si qua. pau. fe. di. & in l. fi. ff. de his, qui dele. vel effu. vnde ad literam supple. maxime fm Doct. ideo litera de hoc non facit mentionē, quia communiter non iacens in lecto, non perdit artificii
6 suum. † Vlterius q̄ro, nunqd teneatur percussor [g] ad operas
g quas amissurus est percussus toto tēpore vitæ suæ, & dicendū est q̄ sic, vt in d. l. ex hac lege. & d. l. fi. quinimo dicit Spe. ti. de iniu. §. 2. post prin. q̄ mortuo percusso, pōt agere pater siue fr, res eius, p operis quas iste potuisset exercere toto tēpore vitæ suæ. & habebitur respectus verisimiliter, quanto tēpore potuisset viuere, & hoc multū pōt accidere in facto, & imma
7 me in parētib. senib. viuētib. ex operis filiorū. † Vl. sup tex. fi
h ro, quid si vulneratus [h] remisit iniuriam, nunqd poterit agere p̄ interesse. Spe. in ti. de accu. §. 1. ver. qd si vulneratus; & net q̄ sic, vt illa remissio ēt si recepit pecuniam, non extenditur ad interesse, q̄ ēt sensit hic Io. An. idē si percussus confessus fuit peccata sua, & in mani. facerdotis remisit oēs iniurias oīb. nihilominus pōt agere de iniuria, quia vī remissionis rancorē, non aūt satisfactionē iniuriæ, quā nemo tenet remittere, siue prelatus siue priuatus. 40. di. c. & q emenda. quidist. in c. si quis contristatus. no. Host. in c. olim. §. c. & Bar. in l. non solū. §. iniuriarū, ff. e. & in l. si tibi decē. ff. de pact. vbi tenet, licet relinquat theologis, q̄ ēt rancorē non teneatur remittere, nisi petatur. In glo. ibi, quia liberum corpus, secus

ADDITIONES.

a ¶ ff. de sica. Idem dicit But. dicit enim quod propter rixam præcedentem, quis non est immunis à delicto, vel à culpa. & alle. no. per Bar. in l. fi. de sica. ad quem se remittit. Ale. de Ne.
b ¶ Mutua compensatione. Vult iste, licet obscure, innuere quod delicta, quę non concernunt vindictam publicam, puta quia solum concernunt interesse partis, mutua compensatione tollātur, & ista est veritas. & vt iste in c. intelliximus. per eum hic allegato. num. 5. & ibi posui in add. ad eum, in ver. si agitur ad priuatam vtilitatem, supra. de accu.
c ¶ Inn. Sed de hoc ibi dictum fuit, vnde vide omnino ibi. Ale. de Ne.
d ¶ Percusso. Vide tamen Aret. in conf. 34. & conf. 80. vbi vult quod percussus ab aggressore, si postea insequatur ipsum aggressorem, & occidat, teneantur de homicidio, vide Feli. in c. dilecti. supra, de excep. vbi multa ad hanc materiam.
e Eo, tit. Sed D. Florianus. in l. 1. §. cum arietes. præal. in fi. sequitur opi. propter. q̄ forte dictū Spe. esset in practica tenendum, facit quod no. in l. fm multa facinora, vbi si ex conflictu inito inter duos aliquod mal. cōtingit, est imputandū aggressori. & ita alleg. Cy. illā legē l. & est vt dixi D. Flo. in d. §. cum arietes. quia insultans prouocat insultatum ad iram diam, & quicquid facit vī facere calore irę cundiæ, vnde si bi. no. ff. iust. putandū, vt l. quod calore. ff. de reg. iu. & in l. Gracchus. ff. de adul. & q. 4. fi quis ira. us. Sed tu tene opi. Abb. Sic. quia est verior. fateor quod si percusserit insultantem, & dicat se hoc feciſſe ad suā defensionē, præsumetur pro eo. vnde sufficit ei probare quod fuerit insultatus ab adversario, & quod durante rixa ipsum percusserit. & hoc tenet Bal. in l. C. vnde vi. & idem sentit Bart. in l. si ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad l. Aqui. Sed dices forte q̄ licitum sit prouocato dicere iniuriam prouocanti, si tibi obijcio aliquod crimen, licite potes mihi dicere, tu mentiris, vt dicit Bar. in l. quæ ofa. ff. de procur. Sed respōde q̄ dicendo tu mentiris, dē dicere iniuriā obijcienti crimen, imo licite pōt dicere, vt dicit ibi Bar. in fine. & quod ibi no. de rest. spo.
f ¶ Dicendum est quod sic. Pro hoc optime, quod scribit An. in c. olim al. g ¶ Percussor. Nunquid teneatur percussor præstare operas, quas toto tempore vitæ suæ lucratus fuisset percussus, si non fuisset debilitatus, addit hic rex. & q̄ hic no. Azo. Inst. de obli. q̄ ex quasi deli. nat. §. de eo vero. ¶ Adde Iu. Ro. consi. 407.
h ¶ Vulneratus. Vtrum ille, qui confessus fuit peccata sua, & remisit omnes iniurias, possit postea agere iniuriarum, adde quod no. D. Abb. in c. supra de cle. mal. & de illo, qui remisit in extremis. an profic. ista remissio, si reconualescit. dicit Bal. quod sic. in l. diuus. ff. ad Sylla.

dic in corpore nō libero, vt in seruo: nā tūc plene habetur, ratio deformitatis, si seruus factus est deterior, & minoris p̄tij, propter percussionē. l. si seruus seruum. §. rupiſſe. ff. ad l. Aqui. & in fi. gl. aduerte, quia ista cōdēnatio 50. solidorum, f. aureorū, habet locū, quādo agitur remedio illius ti. ff. de his qui deic. vel effu. & punitur tm negligētia, vt quia deiecerit, lapidē, vel lignū ex fenestra, nō putās aliquem esse inferius, & eū oppressit ad mortē, tunc fit ista cōdēnatio, de qua hic in gl. secus vbi habuisset animum occidēdi, quia tunc punitur pœna legis Cor. de Sic. fm ius ciuile, quæ erit capitalis, vt
8 ff. & C. de Sic. quasi per totū. † Illa enim pœna capitalis, [a] re-
2 quirit dolum, vnde interficiēs sine dolo, quia nō habuit animum occidēdi, nō tenetur illa pœna. vt in l. 1. C. de Sic. & in l. 1. §. diuus Adrianus. ff. e. & probatur animus ex coniecturis vt no. dicit gl. in d. l. 1. C. de Sic. facit c. 2. de renun. li. 6. & l. dolum. C. de do. Item puto q̄ ista pœna, de qua in gl. quinquaginta solidorū. & c. hodie habeat locum duntaxat, quando agitur remedio illius ti. ff. de his, qui deic. secus si Titius percussit Sēpronium; nō tamen animo occidēdi, quia tunc po terit imponi alia pœna corporalis, remissa capitali, vt in d. l.
9 1. §. diuus. ff. de Sic. † Vltimo extra gl. pro intellectu materiæ quęro, an percussus, vel iniuriās possit agere alio modo, quā hic dicatur. Sol. die q̄ sic. nā hic agitur vtili actione legis Aquiliæ pro dāno dato. Sed pro iniuria potest agere crimina liter, & ciuiliter nō dico simul, sed habet eligere, vt l. prætor. ff. de iniu. & si agit criminaliter, pœna est arbitraria, & applicatur fisco. & si agit ciuiliter, tūc æstimatur iniuria per iuramē tum iniuriati, taxatione præmissa, & pœna applicatur iniuriato, vt in c. olim, §. eo. & Inst. de iniu. §. in summa. & §. pœna. & vide gl. in c. fi canonici, de of. or. lib. 6. tene menti.

ADDITIO.

1 ¶ Pœna capitalis. Vide Bar. in l. 1. ff. si quis §. test. li. esse iuf. fue. & in l. quod Ner ua. ff. de post. cum alle. per Iaſ. in l. 1. de legi. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Damnum si sensero culpa alicuius, tam in re, quam in persona, tenetur, mihi ille satisfacere.*
2 *Venenans aliquam rem in loco proprio ad venenandum animalia, si ob hoc insurgat aliquod damnum, ipse est obligatus.*

CAP. II.

Siquis. Breue est, & ideo nō summatur, nec diuiditur. Casus lit. Si aliquis effoderit cisternam, & nō coperuerit eam, & bos alterius; vel aliud animal, in eā ceciderit. dominus cisternæ det pretiū animalis, & illud q̄ mortuum est illius erit. B. † No. q̄ dans causam dānificandi animalia alterius, tenetur ad æstimationē, etiam si nō fecit ex proposito. punitur em ex culpa sua. Et facit cō tra eos, qui ponūt venenū in loco, vt animalia veniētia inficiantur. nā certe, sine ex dolo, siue ex culpa illud fecerint, tenētur, quia non dēbēt talia projicere in loco publico, quæ possunt alijs esse nocina. Et licet tex. hic dicat, qn̄ bos, vel aliud animal incidit in foueā. idē tū puto si hō liber, vel ser
1 uus incidat vt teneat qui aperuit, vel effodit ad interesse. ar. in
2 c. fi. §. e. q̄ qui causam damni dat, damnū intulisse vr, vt ibi.
3 † in gl. i. in fi. hoc dictū puto verū, qn̄ fraudulenter nō facit in loco priuato. secus si fraudulenter, vt qa sciebat animalia vicini illuc venientia sēm consuetudinē, & fecit foueam, vel proiecit escam venenosam, tūc puto eū teneri. nā nō de
4 bet ēt in suo quisquam aliq̄d facere, animo nocendi [a] alteri. ar. ff. de dam. inf. l. qui vias. & ff. de reg. iur. l. qui domū. & glo. b in c. cum ecclesia Vulterana. in ver. iniuria. de elect. nō sunt
c duo [b] menses, quod de facto fuit in ista ciuitate. [c]

ADDITIONES.

a ¶ Animo nocendi. Sic etiam non licet ædificare in suo, quando quis facit ad æmulationem vicini, vel alterius, vt per Bar. in l. cum allegas. C. ne fis. vel reipu. cum alleg. per Iaſ. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iu. & ibi ponit quod in dubio non præsumitur quis facere in suo, animo nocendi.
b ¶ Duo. In ista decret. si quis, est casus, quod si quis interfecerit bouem vel aliud animal de æstimatione, non debet deductio fieri pellis & carniū, sed tota æstimatio debet solui, & animal mortuum erit interficientis. Ad quod facit tex. in l. vt tantum. §. æstimatio. ff. de seruo corr. sed de ista q. vide Alb. in 2. parte statu. q. 82. & cum isto tex. videtur cōcordare tex. in c. si bos, inf. eo. & adde hic tex. in l. quid ergo. §. fi hæres hominem. ff. de lega. 1. hic tex. in l. caro, & corium. ff. qui mo. vsufr. amit. & in l. fi ser uus. ff. de con. fur. & vide glo. in l. deducta. §. pe. & in §. mancipiorum. ff. ad Treb. vide Sali. in l. data opera. C. qui accu. non poss.
c ¶ Ciuitate. Sed aduerte, quia aliqui habent in tex. operuerit. aliqui aperue rit. Prima autem litera exponitur operiunt, i. cooperiunt, ita quod nihil ibi videre possit, & sic ex culpa obligatur, non faciendo quod facere poterat. Secunda vero exponitur, aperuerit, id est publicauerit. & dicit Aegi. quod prædicatores hoc exponunt de illis qui aperiunt dubia scripturarum diuinarum, quæ postea insoluta dimittunt. Sed Domini. Card. dicit, quod prima litera est vera. Secunda vero contra mentem tex. quasi diceret quod nō sufficiat publicare, nisi etiam cooperiat. Alex. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Animal irrationale si fecerit aliquod damnum, vel in re, vel in persona dominus tenetur in solidum, si sciebat ipsum damnosum, & non custodiuit. secus si ignorabat.*

CAP. III.

Si bos. Breue est, & ideo nō summat, nec diuiditur. Casus litera. Si bos alicuius ab heri, & nudiustertius cornupetēs est, & dominus illum nō custodierit, si aliū bouē occiderit, reddet bouē
1 pro boue, & mortuū bouē recipier. B. † No. 1. ex tex. dominū teneri ex dāno dato p animal suū, & intelligitur q̄ tenet in solidū, vbi ipse fuit in culpa, vt quia sciebat animal suā nō solebat esse vitiosum, & damnū dedit sine culpa dñi, domin⁹ nō tenet in solidū, sed pōt se liberare dādo illud animal, q̄ læsit, vt de iniur. alle. in gl. & ideo propter hāc diuersitatē pō deratur in tex. q̄ erat cornupetens ab heri, & nudiusterius, qa ex quo prius erat vitiosum, dñs præsumit sciuisse, & si nō custodiuit, tenet in solidū vnde nō liberatur dādo animal. secus aūt si ignorasset, p babiliter; quia tunc satis est dare animal, vt in c. fi. §. e. In gl. fi. ibi, cū dubiū est. No. gl. q̄ etiā stante dubio, qs primo fuerit aggressor, nō tenetur dominus animalis occidētis. & idē no. in §. cū arietes, hic all. & sequitur,
a hic Io. An. nam tex. in d. §. cum arietes. requirit aggressurā. [a]

ADDITIONES.

a ¶ Aggressuram. Quidam tamen dixerunt, quod in dubio dominus superstitus tenetur, quia in dubio præsumitur quòd, tanquam fortior, aggressus fuerit. Sed Laur. Vinc. Host. & communiter doct. tenent contrarium dicentes, quod in dubio fauetur ablutioni, vt in c. 2. de re. iur. & per l. scientiam. §. cum itramenta. ff. ad l. Aquil. qui tex. bene facit. Nam ibi dicitur quod si duo transilientes itramenta ardentia, corruerint, & alter igne consumptus est, superstes non tenetur, nisi constiterit eum qui mortuus est ab eo elisum. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

a *Animalia aliena non possunt pascere in loco alieno, si ex hoc damnificatur dominus, aliàs secus 2.*
2 *Itinerans per prædium alienum, potest ibi pascere iumentum suum, si hoc facit sine damno domini.*
Colligens vuas alienas, vel fructus, tenetur ad æstimationem, nisi excusaretur. ob nimiam paupertatem.
3 *Animal vicini mei, si inueniam dare damnum in agro meo, nō possum ipsum retinere, donec dominus satisfecerit.*

CAP. IIII.

Si læserit. † Breue est &c. Casus lite. Si iumētū alicuius læserit agrū, vel vineā alterius,
2 restituet æstimationē dāni. B. † No. 1. ex tex. q̄ nō licet in alieno depascere animalia sua, q̄ intellige qn̄ dat dam nū; secus si nō daret dānū, puta, qa itinerās transiēs p p̄diū alienū depascit ibi iumētum suum, sine dāno, vt de pace te.
a c. qn̄. §. fi. in li. feu. [a] pro hoc tex. hic, qui requirit damnū, q̄ no. 3 lædētē agrū, vel vineā, puta capiēdo vuas, &c. vt teneat ad æstimationē, nisi necessitas maxima excusaret, de consc. di. 5. c. discipulos, & q̄ no. in c. si quis pp necessitatem. §. de
b fur. [b] In gl. ibi, nisi dando animal, velis liberare te. hoc p̄cedit qn̄ dns nō fuit in culpa: & iō nō p̄cedit quoad terminos hujus c. qa ipsemet dns iumentū suū deduxit in alienū campū, vt ibi pasceret; vñ tūc tenet in solidū ad æstimationē, qa ipsemet vī dedisse dānū; & sic tenet in solidū. l. j. ff. si qua. pau.
3 fe. dic. & l. 2. ff. ad leg. Aqui. & §. eo. c. fi. † In gl. fi. in fi. vult gl. & bñ, q̄ si reperio animal tuū dās dānū agro meo, nō possum ipsū retinere donec satisfeceris, q̄ cōsultū est mihi p aliā rationē quam per retētionem, q̄ dictū verū est vt p batur, in l. quintus, alle. in gl. no. Bar. in l. ratio, ff. de incē. rui. nau. fed rō non est generalis: nam sequeretur ex ea, q̄ si res tua peruenit ad me sine vitio, non possum eam retinere pro debito, quia mihi consultū est per actionē p̄sonalē, q̄ est falsum, vt l. fi nō fortem. §. fi cētum. & q̄ ibi no. ff. de condi. inde. & l. j. C. etiam ob chirogr. pec. sed tenetur animal dimittere, quia sine consensu dominis res peruenit ad eum, & dominus non præsumitur consentire, ar. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur.

ADDITIONES.

a ¶ Feu. Ibi dicitur, quod transeundo, licet herba, & viridi sylua pro sua commoditate, & vsu necessario, sine vastatione, equum suum pabulan do reficere, & noualibus vti.
b ¶ Supra de fur. Sed opponitur contra tex. in eo quod copulatiue requiritur, quod quis læserit agrum, & quod eius iumentum ibi depascatur, sufficit enim alterum, vt in c. præced. Sol. doct. exponunt, Et pro, vel, ff. de verb. signific. sæpe. Cum enim quis teneatur de damno dato per iumentum suum, vt sup. c. prox. fortius de damno dato per se ipsum, teneatur in solidum, sed de dato per iumentum, sufficit quod det ipsum pro noxa, vt in c. præced. secundum Host. & doct. Sed intellige hoc vtumum, s. quod liberatur dando animal pro noxa, quando dominus non fuit in culpa, vt dicit Abb. Sic. alias secus, vt in c. fi. inf. eo.

SVMMARIVM.

1 *Ignis, quem posui in agro meo, si ex viuentorum, vel alio casu dederit damnum in re vicini, an ego tenear ad dicti damni emendationem. Damnum datum, vel pœna, an debeat solui de iure canonico.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V.

SI egressus. Breue est &c. Casus literalis. Si ali
1 quis egressus, quis apposuerit ignē, i agro suo,
a & damnū dederit in segetes vicini sui, damnū re-
stituet. B. † No. 1. [a] ex tex. q dās dānū alteri vicino
sine dolo, tenet ex culpa sua ad emēdam, cē ēm ius canoni-
cū. ad idē tex. in c. seq. ibi tn tex. loquitur in voluntario. Sed
vide nota. per Inno. in c. sicut dignū, de homicid. prope fine.
vbi in foro animæ dicit aduertendū, vtrum iste fuerit in lata
b culpa, leui, vel leuissima. [b] Primo casu tenetur quidem, sed in
leui, & leuissima, scias quod non tenetur ad æstimationē, sed
imponetur pœnitentia. ar. 15. q. 1. c. inebriauerūt; secus est in
foro contentioso, quia in Aquiliana actione, venit etiam leu-
issima culpa, l. 1. ff. ad l. Aqui. & hoc dictum In. est valde sin-
gulare. de quo multum dubito, quare forus animæ debeat
discrepare à foro contentioso, cum hęc lex sit valde ration-
alis, nisi dicatur, quod licet ista æstimatio sit interesse respe-
ctu damnum passi, respectu tamen inferentis est pœna, quæ
in foro animæ nō debet habere locum, ex quo est extra do-
lum. & latam culpam: quinimo vbi subest dolus, licet in foro
animæ teneatur ad æstimationem; non tamē tenetur ad pœ-
c nam. gl. est singularis in c. fraternitatis. 5. q. 2. [c] In glo: fi. in fi.
& pone exemplum, postquam quis ignem apposuit in suo
agro, vt stipulas combureret, & ventus validus repente super
uenit, & deiecit ignem in agrum alienū; ita quod iste nō va-
lens compescere, & defendere cōtra vim ventorū, graue dā-
nū illatū est agro vicini, dic, quod iste, nulla in culpa reperi-
tur. idē in muscipula transeunte cū igne ad domū, vel agrū
alterius, ex quo igne, secutum est graue damnum vicino.

ADDITIONES.

a ¶Nota primo. Adde hic. Albe. in secunda parte statuto. quæstio. 94. vbi po-
nit, quid si ex statuto communitatis tenetur reficere combustas domos,
& orro incendio in vna domo, euagatur in alias per violentiam vento-
rum, & quid si vna domus fuit deuastata causa euitandi incendium ort-
um, an ille qui fuit causa incendij, teneatur ad damnum illius, cuius do
mus fuit deuastata, vide Augelum in consilio. 195. & text. in l. 3. §. quod
ait prætor. ff. de incen. rui. nau vbi dicit, quod causa euitandi incendij,
licitum est diruere domum vicini, & vide quod nota. in repertorio, in
verbo incendium. & pro illo text. in dicto §. quod ait prætor, vide aliū
textum in lege si quis fumo. §. primo. ff. ad legem Aquiliam. de quo vide
Specu. in titulo. de actore §. primo versiculo 14. fit incendium. & vide
text. in lege, si alius. §. est autem, & alia. ff. quod vi, aut clam. vbi est text.
quod si domus alicuius fuerit deuastata propter euitandum incendiū,
non debeat refarciri damnum illius, cuius erat domus, si ignis peruenit
vsque ad locum istum, sed contrarium in hoc tenuit Gulielmus. de Cun.
& Bartol. in lectur. antiqua. in lege secunda. in principio per illum textū,
vt ibi refert Paulus de Castro. ff. ad legem, Rho. de iac. Sed primam par
tem firmat Bartol. in dict. §. est autem & alia, per illum textum apertum.
Sed posset respondere ad dictam legem secundam, ff. ad leg. Rho. de iac.
quod ibi loquitur in periculo naufragij quod est magis cōnexum, quia
vna merces nauis propter naufragium non posset perire, quin periret
alia. Sed periculum incendij, non est ita connexum, quia bene. potest cō-
buri vna domus sine alia contigua. ideo non mirum, si destruens ædifi-
cium propter incendium, non teneretur reficere. vide etiam super
hoc Ange. in dicto consilio 215. & super hoc passu consuluit etiam Do
mino Bartol. de Sal. Sed posset sustineri dictum Gul. de Cu. quando
ignis esset ita magnus, quod in dicto casu non potuisset euitari ali-
quo modo incendium ædiū vicinarum, nisi destructa fuisset illa domus
intermedia, quia tunc militat ratio d. l. 2. & isto casu in refectione dam-
ni, quod facit vicinia, debebit detrahi portio, quæ contingeret illum, cu
ius domus deuastata est, in computatione communis. & ad hoc optime
allego quod notat glo. in lege prima. ff. ad legem Rho. de iac. & optime
quod notat. Ray. de For. & Doctor. in lege ab omnibus. §. si actio. per illū
textum. ff. de legatis 1. An autem tota vicinia teneatur reficere isto casu,
vel qui sunt illi, qui teneantur, an illi qui sunt contigui tantum, an om-
nes alij. nunc non recolo me alicubi legisse. Ad prædictas tamen adde
quæ late habentur, maxime per Bald. in lege data opera. C. qui accusa.
non poss, item an, & quando incendium dicatur casus fortuitus, vide
Bal. in l. secunda. C. de posti. item adde ad istam materiam textum in lege
si seruus seruum. §. si quis insulam. & §. si fornicarius. ff. ad legem Aqui-
liam, & adde illud consilium Bartolo. de Sali. supra allegatum, quod in-
cipit, in Christi Saluatoris nomine, quod cōsiliū est valde notabile in ma
teria ista quod attingit quasi omnes quæstio. prædictas, & tunc etiam cō-
fuluit Franciscus de Rampo. cuius cōsilium habeo, quod incipit in Chri
sti nomine amen. in themate præmisso. & c. de pœna autem incendij, vide
tex. & gloss. in cap. tua nos, infra de sententia excommunication. & vide
quod ibi & plene notatur post Abba. circa illud, quod dixi de incendio,
an dicatur casus fortuitus, distingue quod aut fit à domestico, & non di-
citur fortuitus, aut fit ab extraneo, & tunc dicitur fortuitus. Ad hoc
textus optimus, in lege, qui insulam. §. fina. ff. loca. cuius contrarium no
tat glo. in l. cum duobus §. damna. ff. pro socio. tex. tamen in l. 4. §. 1. de of.
præfect. vigil. dicit, quod incendia plerunque fiunt culpa habitantium.
Ad quos autem spectet habere custodiam ignis in ciuitate, vide tex. in l.
1. & seq. & in l. fi. ff. de off. præf. vigil. Bar. Bel.

¶Adde ad omnia suprædicta Io. de Ana. consi. 71. & vide quod voluit Lu.
Roma. fin. iuris fol. 3. & Ale. consi 50. 1. li.

b ¶Vel leuissima. De veritate vide Corset. in singula. suis. in verbo, forum cō-
scientiæ. & Deci. in capitu. secundo. lect. 2. verficulo quinto adde. infra,
de constitu. & late in capi. quoniam contra, in gloss. in verbo, negligen-
tia, supra de proba. Fel. in d. cap. sicut dignum. de homicid. & And. Sic. re-
probantem Inn. in repe. c. Raynaldus. ver. item inquantum do. Abb. supra
de testamen. Seb. Sap.

c ¶Quæst. 2. Sed Abb. Sicu. in cap. presbyterum. supra de homicid. secutus
fuit illud dictum Inn. Sed in c. fi. infra e. tenet contrariū. Sed tu tene dictū
In. quia communiter sequuntur eum Docto. & dic, quod in hoc discre-
pat forus contentiosus a foro conscientiæ. pro hoc allego tex. cum glo.
14. quæst. 1. si quis non iratus. vbi dicitur, quod si quis per disciplinam
aliquem verberauerit, & modum per culpam excesserit, quantum ad
Deum innocens est. quia voluntatem requirit, & non opus. Sed quantū
ad legem, reus est quia lex opera considerat. Si ergo damnum inferens
per culpam, cessante dolo, est innocens quantum ad Deum, ergo & in
foro conscientiæ non tenetur ad restitutionem. ideo tene opi. In. de quo
latius in d. c. presbyterum pro qua facit ca. se. vbi etiam tangit Abb. Sic.
Ale. de Ne.

CAP. VI.

SI quis domum. Breue est, & quasi idē
cum præcedenti. Casus literalis. Si aliquis voluntarie incenderit do-
mū, vel aream alicuius, totum damnū restituet.
& tres annos pœniteat. Bernard. [Not. 1. ibi, volū-
tarie. facit enim pro his quę dixi in cap. precedenti. post in.
vt in foro animę non teneatur, qui non fuit voluntarius. Se
cundo nota. quod licet quis satisfaciat proximo de damno,
nihilominus tenetur ad pœnitentiam peragendam. concor.
a supra de homicid. cap. sicut dignū. [a] In glo. fina. in fin. tota.
quod appellatione edium. venit omne ædificium, vt l. qui æ-
des. allega. in gloss. & habet locum hoc de iure ciuili; sed de
iure canonico, imponatur alia pœna, puta depositionis, &
maior, & minor. secundum quantitatem, & qualitatem dcti
b cti, vt in cap. tuæ. infra de pœnis. [b]

ADDITIONES.

a ¶Digoum. Et vide bo. glo. in clemen. 1. in verbo, non esse peccatū, de vsur.
Ale. de Ne.

b ¶Infra de pœnis. Sed aduerte ad textum, quia verbū restituat, quoad sub-
lata stat proprie, quia illa possunt restitui, sed quoad incensa stat impro
prie, quia illa non possunt restitui, vnde verbum restituat, quoad incen-
sa, ponitur pro emendatione, quia potest damnum emendare, sed non
restituere, & ita exponit D. Car. hic. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Officiatis secularis, si condemnauit clericum, & ex hoc ipse clericus passus fuerit damna, tenetur ipse officialis refarcire omnia damna, & ei, de iniuria satisfacere.*
2 *Iniuria si irrogatur episcopo, censetur irrogata omnibus ecclesijs, sibi subiectis, adeo quod possunt pro tali iniuria agere.*
3 *Iniuria illata clerico potest per ipsum æstimari, & pœna pecuniaria applicatur sibi.*
4 *Iniuriatum æstimatio, & condem, quomodo fiat.*
5 *In notorijs, licet non seruetur ordo iuris, tamen quando factum potest esse notorium, & non potest, tunc secus, idem si in aliqua facta sint notoria, aliqua non.*
6 *Iniuriatur an censeatur remissiue iniuriam, ex eo quod salutauit iniuriatem.*
Inimicus præsumitur quis, ex eo quod non salutat illum, quem solitus erat salutare.

CAP. XX.

1 LIm. † Sęcularis Potestas, qui clericum banni
uit, cōdemnari debet per iudicem eccle
a siasticum secundū ęstimationē iniurię [a] in expen-
sis, & damnis, & hodie adde pœnam in cle. j. de pe-
h. d. Diuiditur nam primo recitat processum delegati, quem
secūdo reuocat. & cām diffinit, ibi, quare. Casus literalis. Flo
rentini olim posuerunt in bannū Episcopum Fesulanū, di-
na, & iniurias plurimas alias ei irrogantes. Sup ijs committit
Pa. cām episcopo Mutinensi, vt eos cōpelleret ad satisfacie-
dum sup pdictis episcopo pdicto. Episcopus vocatis partib.
cepit in cā. pcedere, & recepit testes lit. non conte. demū cā
delata est ad D. Papam, ipse cōicato processu, qm̄ lis conte.
non fuit processum illum reuocauit, & quia cōe Florentiæ
banniuerat Episcopum Fesulanum contra Deum, & eccle-
siasticam libertatem, pp iniuriam banni, pp expensas, & alia
damna propter hoc subsecuta, condemnauit cōe Florētiæ
in mille libris vsualis monetæ p̄missa taxatione, & p̄stito ite-
ramēto Epo Fesulano. Ber. No. j. ex tex. iudicē ecclesiasticū
hſe iurisdictionē ℣ principes, & cōtra certas cōitates secula
res vsurpantes sibi iurisdictionē indebite in clericos, & irro
gātes eisdē iniuries. nā tales cōmittunt sacrilegiū, & violant
libertatem ecclesiasticā. vñ ēt infamiā incurrunt. de quo in
auth. cassa. C. de sacrosc. eccl. facit c. cū si gñale. de foro cōp.
2 † Secundo no. q iniuria irrogata episcopo, vł iniuria irro-
gata oībus ecclesijs subiectis, ga spōsus est illarū ecclesiarū.
vñ & ecclesiæ inferiores possunt agere pro iniuria sibi illa-
ta, vt hic. [a] † Tertio no. clericum posse agere ad æstimationē
3 iniuriæ sibi illatæ, & pœna pecuniaria applicatur sibi, ex quo
b agitur ciuiliter. [b] † Et no. ex fine modū æstimādi iniuriā, &
4 condēnādi, & vide clarius per gl. in c. fi canonici, de offi. or.
li. 6. In gl. 1. in fi. sed cōtra hoc, & contra tex. facit c. quoniā,
frequētes. §. sunt & alij, vt lit. non contest. Sol. potest tex. iste
hic dupliciter intelligi, ſm Host. primo, q causa nō fuit hic
cōmissa per modum inquisitionis, sed episcopo volēte age-
re contra commune, sed iste episcopus errauit, credēdo in-
quisitionem commissam, sicut in simili habetur in c. exhibi-
ta. ſ. de iud. item præsuppposito q causa fuerit hic commissa
per modum inquisitionis, tñ inquisitio fuerat commissa ad
petitionē partis, ideo debebat lis contestari, vt in ca. cum di-
a lectus, & q ibi dixi, de purg. ca. † Sed contra hoc iterū opp.
nam factum non poterat hic esse notum, banniendo episco
pum, ergo non requirebatur ordo iuris, vt in c. ad nostram,
el 2. de iureiu. pro hoc, quia Papa in fine tulit sententiam si-
ne alio ordine. Sol. sentiunt Docto. quod quædam iniuriæ,
erant notoriæ, quædam nō notoriæ, super notorijs pronū-
ciauit hic Pa. sed episcopus processit super omnibus. iste ta-
men intellectus non congruit literæ, quia Papa diffiniuit to
tam causam, vt innuit tex. & ideo potest intelligi, q coram
Papa seruatus fuit ordo iudiciarius, & q factum forte allega
batur notorium in vna prouincia, & nō in alia, non debet
iudex procedere, etiam super notorio, nisi prius vellet reci-
pere probationes, an factum sit notorium, vide q no. Inn. in
c. tua. in fi. de cohabita. cleri. & mu. & gl. bo. in d. cap. ad no-
stram. & vide ad intellectum hujus Capituli. q. disputatam,
quam ponit Ioan. And. in cap. fin. de foro compe. lib. 6. † In
glo. fi. in fi. quæro extra glo. pone quod episcopus iniuriatus
recepit ad osculum iniuriantem, seu eum salutauit, nūquid
c videtur remisisse [c] iniuriam. Host. ar guit pro, & contra: nam
videtur primo q sic, quia ex dissimulatione aboletur actio,
iniuriarum. Inst. de iniu. in fi. & nota. 23. q. 3. c. si illic. item sa-
lutatio est signum reconciliationis, sicut & subtractio salu-
tationis solitæ, est signum inimicitiæ, vt no. gl. in c. cū Adria
nus. 64. dist. & in cap. cum super abbatia, de offi. deleg. In cō-
trarium facit. nam episcopus ex officio, tenetur communi-
care alijs, nec debet rancorem in animo retinere, tandē con
cludit Host. quod si à principio episcopus reuocauit sibi in
iuriam ad animum, vt quia prouocatus est, & facit aduersa-
rium citari. tunc per salutationem, vel ad osculum, non vi-
detur remittere iniuriam. nam à principio bene tollitur ex
dissimulatione, nō reuocando ad animum, secus si ex post
facto, vnde concludit, q siue sit prælatus, siue priuatus, nō te
netur remittere satisfactionem iniuriæ. 90. distin. cap. si quis
contristatus; neque præsumitur remittere ex tali participa-
tione, quinimo non potest etiam expresse remittere iniu-
riam sibi commissam, quatenus tangit ecclesiam, & sic po-
test intelligi. 63. dist. Salonitanæ. & ca. si is qui. 23. quæst. 3. Sed
aduerte, quia Hostien. loquitur, quando recepit ad osculū,
seu salutauit post vocationem ad iudicium, quid si ante? tunc forte esset dicendum, vt pro damnis, & expensis post
sit nihilo minus agere. argumen. no. in capitulo. 1. supra eo.
d sed actione iniuriarum non. argu. capitu. ex ore. de his, quæ
fiunt à maiori parte ca. [d]

ADDITIONES.

a ¶Vt hic. Sed aduerte, quia text. dicit, quod iniuria fuit irrogata episcopo
& ecclesijs Fesulanis, & sic non soli episcopo. & si hoc modo tex. intelligi
tur non probatur notabile, quod colligit Ab. Si. Sed potes saluare, & di-
cere quod per iniuriam personæ episcopi, ecclesiæ sibi subditæ consen-
tur recepisse iniuriam. Sed Vin. intelligit ex tex. quod ecclesijs erant illa-
tæ iniuriæ. Vnde colligit ex tex. quod episcopus potest agere ex damnis,
& iniurijs illatis ecclesijs sibi subditis, de consecr. di. 1. omnes. & de ex-
cess. præla. sicut vnire. & in ca. fi. de succ. ab intest. Sed D. Car. hic in 2. no.
dicit, quod dictum Vin. est verum, sed hic non dicitur nisi de ecclesia sua
Cathedrali. & secundum Doct. D. Car. habebat in libro suo verbum ec-
clesię Fesulanę. Sed si in litera est verbum ecclesijs Fesulanis, & sic in plu
rali numero, melius dicit Vin. Sed etiam notabile Abb. Sic. potest sustine
ri per ea quæ supra dixi. Ale. de Ne.

b ¶Ciuiliter. Vide notata per Doc. in c. ea nosci tur, infra de sen. exc. & ibi
tradtatur an clerici possint agere ad satisfactionem iniuriæ, vltra expen
sas, & damna, & concluditur quoad fic. & hoc probatur hic. quia com-
mune Florentiæ fuit condemnatum, & propter iniuriam banni, & pro-
pter damna, expensas, ibi etiam tangunt Doct. quanto tempore tollatur
actio iniuriarum, dic vt ibi.

c ¶Remisisse. Adde Io. de Ana. consi. 54. vbi latius de hac materia.

¶Remisisse. Vide de hoc articulo, Fel. in c. cum super, ver. 2. causa, ſ. de offi.
deleg. vbi etiam de salutatio. in ver. quarta causa, de quo etiā tradit idē
Inn. in pre cc. Greg. in verbo salutatio. Seb. Sap.

d ¶Parte ea. Sed D. Car. hic in fi. commenti, contrarium tenet dicens, quod
contrarium videtur probari in l. non solum. §. 1. ff. de iniur. ibi etiam Bar.
qui videtur sentire quod etiam ex post facto, i. postquam ad animum re-
tractauerit iniuriā, tollatur dissimulatione sola. nec distinctio, f. an sit lis
mota, an non, procedit secundum eum ad remissionē iniuriæ impedien-
tem. Dicit etiam, q gl. inst. de iniur. in fi. non distinguit an fit lis mota, an
non, sed dicit quod ab initio tollatur actio iniuriarum, nuda voluntate,

AD DITIO.

a ¶Æstimationem iniuriæ. Vide c. grauis. de rest. spo. vbi clericus agit pro in-
iuria sibi illata. Sed Host. ibi dicit quod curia non dat literas. vide ibi quę
dixi in c. cum te. de re iu. And. Bar.

sed per voluntatem verbis vel facto expressam, intellige etiam ex post fa
cto. i. postquam ad animum iniuriam reuocauit, Sed D. Card. dicit, quod
etiam distinctio gl. præl. non probatur iure, vnde dicit indistincte tenē
dum, quod iniuria aboletur nuda voluntate. Sed licet aliquis remittat rā
corem, non tollitur ex hoc actio iniuriarum, alle. no, per Bar. in d. l. non
solum. §. 1. But. autem dicit quod si recipiens iniuriam, eam ad animum
non reuocat, non nascitur actio iniuriarum. Si vero reuocat ad animum,
actio iniuriarū nascitur, nec tollitur pacto, vel trāsactione, vt in l. si tibi.
§. quædam. ff. de pact. & hoc quoad iniuriam passum. Sed quoad alios nō
tollitur actio iniuriarum, nec expresse nec tacite. unde iniuria illata sit
clerico, & ipse clericus remittat ipsam, non tollitur ecclesiæ actio iniuria
rum, vt ibi c. cum desideres. in fi. ſ. de sent. exc. & plene nō. in c. parochia-
nos, eo. ti. An autem per salutationem, videatur voluisse remittere actio
nem iniuriarum, Dicit But. quod si salutatio est facta post litis contesta-
tionē, vel citationem sup iniuria, nō videtur voluisse remittere actionē,
sed rancorem, & dato quod quantum ad rancorem facere debeat, nō ta
men tenetur pœnam vel damnum remittere, de pę. di. j. in fi. Breuiter ego
credo quod aut non est lis contestata, nec citatio interuenit, & tūc actio
iniuriarum tollit, si apparet de reconciliatione, vt no. in c. j. ſ. e. Aut inter
uenit citatio vel litis contestatio, & tunc per reconciliationem, intelligi
tur tātum remittere rancorem, non autem pœnā, & sic hoc casu requiri
tur, q fiat expressa remissio per pactum, vel trāsactionem. & hoc modo
intellige Bar. in l. non solum. §. 1. ff. de iniur. qui dicit quod actio iniuria-
rum tollitur à principio, & ex post facto ex dissimulatione, quia debet
intelligi vbi non interuenit citatio, vel litis contestatio fareor tamen q
valet remissio facta verbis expressis, etiā absq; præsentia partis, vt dicit
Bar. in l. non solum. §. 1. Sed vnum dicit Bar. in l. si tibi §. quidam. ff. de pac.
quod si passus iniuriam, dicit corā sacerdote quod remittit omnem in-
iuriam, q per hoc intelligitur, rātum rancorem remittere, & nō satisfa-
ctionem iniuriæ, sed profecto hęc verba, ſ. dicere, remitto omnem iniuria
importāt q intelligatur velle remittere actionē iniuriarum. Sed non ef-
fet tutum recedere ab opi. Gul. de Cun. quem sequitur Ab. Sic. in c. 1. su-
pra eo. quæ communiter tenetur, & ideo dic, q cum dicit talia verba in
actu confessionis, videtur per illa verba tolli actio iniuriarum, vt in l. non
solum. §. j. ff. de iniu. Vltimo aduerte, quia D. Car. dicit hic probari in ver
bo, Mutinensi iuncta subscriptione, quæ facit mentionem de episcopo
Bononiensi, q satis erat olim q causa nō cōmitteret vltra duas dietas, li
cet committeretur extra prouinciam, & hoc facit causam commicti ex-
tra prouinciam, dum tamē committatur intra vnam dietam. de quo D.
Car. se remittit ad no. per se, in c. fi. in 1. contrario. supra de iud.

SVMMARIVM.

1 *Damna si sunt remissa, non censentur remissæ expensæ. 3. & 7.*
2 *Ciuitas potest facere statutum sine superioris authoritate.*
3 *Statutum alteri præiudicatium, est strictissime intelligendum; etiam si sit appositum iuramen. 4.*
4 *Iuramentum quatenus venit in degradatione iuris communis, vel iu-ris alterius, est stricte interpretandum.*
5 *Statutum, an possit fieri præiudicatium iurium, quæ respiciunt omnes de vniuersitate, vt singulos.*
Princeps non potest tollere ius tertij sine causa.
6 *Satutum si transiuit in vim contractus, an sit amplius reuocabile, etiā circa subditos.*
7 *Expensæ & damna an idem sint.*

CAP. VIII.

1 IN nostra. † Qui iurat statutum super non
repetentis damnis, hoc non ob-
stante, expēsas reperere poterit. h. d. vel sic. Statu-
a tum [a] super damnis non repetendis, ad expensas
non extenditur. h. d. In prima, decisa consultatio. In secunda
respōsio. ibi, cum igitur. Casus literalis. Brix. olim multas dis
cordias inter se habuerunt, quarū occasione multa dāna il-
lata ad inuicē sustinuerūt, ppter q cōmuniter statutū fece
runt de non petēdo, vel recipiendo in posterū restitutiones
damnorum à communi. & statutū huiusmodi approbaue-
rūt firmauerūt etiā iuſo, sed præter damna, occasione huius
discordiæ, multas fecerūt expēsas, quas petebāt sibi refici à
cōmuni, dubitatum fuit an obstaret eis iuramētū super dā
nis nō repetēdis, pp q episcopus Brix. hoc proposuit in pre
sentia Papæ. Cum ergo aliud sit damnorum restauratio, &
aliud satisfactio expensarum, & ideo iuramento præstito su

per

ADDITIONES.

a ¶Statutum. Adde hic glo. in ver. damnis, in c. si canonici. de of. ord. lib. 6. &
adde hic quod aliud est damnum, aliud est furtum, & sic appellatione
damni, non venit furtum, tex. est, & ibi Bald. in l. nauta, in fi. ff. naut. caup.
sta. & in l. si seruis seruum. §. si oliuam. ff. ad l. Aqui. & tex. & ia. de Arer.
post Ludo. Ro. in l. 1. ff. de dam. inf. & vide gl. inst. ad l. Aqui. in prin. quod
est notandum, quia facit ad statuta loquentia quod stetur iuramento dā
num passi, vt non intelligatur de furto. in contrarium facit tex. in l. hoc
iudicium. ff. de ser. cor. item vide hic Archi. in c. in primis. 2. q. 1. super ver.
damnum. vbi dicit, nomine proprio damnorum, continentur expensę,
quia & damnum & expensæ sunt diminutio patrimonij. & respondet,
ad istum tex. quod stricte accipitur, quia per pœnam, & iuramentum
damna remiserunt, quia non tenetur peccato periurij super eo, de quo
veniant nudæ expensæ, vide Bald. in l. terminato. C. de fruct. & lit. expen.
Bal. post gl. tenentem quod non. in l. vni. §. fi. ff. si quis ius dic. non obtem.
Bar. Bel.

¶Adde an appel. damni, veniant expensæ. l. u. Ro. fin. suis.

¶Adde quod voluit allegare Ro. fing. suo 303. inci. nunquid appellatione
damnorum. Zach.

Universidad de Deusto Biblioteca

per articulo damnatorũ,nõ debet intelligi quod factum expensarum fuerit compreheusum.vnde mandat papa quatenus iuramento prædicto non obstante , episcopus ,uideat authoritate papæ,quod dictum commune pro bono pacis,
2 & concordiæ cõtribuat ad expẽsarum satisfactionem,ad arbitrium suũ,sicut viderit expedire. † Nor.1.ex tex.quod ciuitas potest facere statutum sine alia superioris authoritate. facit quod le,& no.in c.quod clericus,de foro comp.de quo tamen plene per Barto.in l.omnes populi. ff. de iust.& iure, vbi not.per Bar.an quilibet prælatus possit facere statuta,&
3 in quibus possit derogari iuri cõmuni. † Secũdo no. quod
a statutum [a] alteri præiudicatiuum , est strictissime intelligendum.vnde appellatione damnorum,nõ veniunt expensæ [b] cum tamen largo modo expensæ inutiliter factæ sint damnum,sed qa stricto modo damnum est diminutio patrimonij per alium facta,vt l.3. de dam.infecto. ideo appellatione damni,non venit expensa,quam propria voluntate fecit , licet forte coacta.Et ad hoc solet quotidie allegari hoc c.qr in statutis debet fieri stricta interpretatio, ita quod verba capiantur in propria,& stricta significatione. vnde alibi habetur,quod statutum non debet extendi ad casum fictũ , vt in l.3.§.hæc verba.ff. de neg.gest. & ad materiam vide plura bona dicta quæ refert Io.An.in regula pro possessore, de re.
c iur.lib.6.in mercu.per Bart.in d.l.omnes populi. [c] † Vltimo
4 collige,qr statutum interpretationem recipit restrictã, ẽt qñ iuratũ est.vnde ẽt iuramentũ stricte intelligitur quatenus venit in derogationem communis,seu iuris alterius.facit c.ad
d nostram,el 2.& c.Quintaullis.de iureiu. [d] † Sed ỹ tex.opp.
5 vr enim quod hoc statututũ editum à communi nõ valuerit quatenus ligabat singulares de populo,vt nõ possent petere damnã eis illata,quoniã licet populus possit statuere super iuribus vniuersitatis,non tñ super iuribus singulorũ, vt nota.gl.singu.in l.2.C.quæ sit longa consue. & in capitu. cũ omnes.de constitu.facit reg.id quod nostrum est.ff. de reg. iur.nam solius principis est tollere ius alterius, nec etiam ipse potest sine causa,vt not.in cap.quæ in ecclesiarum, de cõsti.& in l.fin.C.si contra ius vel vti. publ.& in cle. pastoralis, de re iud.Sol.propter hæc,& similia contraria , variatur intellectus huius cap.principaliter,& intelligitur duobus modis primo, quod cum esset discordia inter populum, & milites Brix.multa damna hinc inde illata fuerũt,& vtraque pars multas expensas hac occasione fecit,tamen cum sedata illa tempestate,multi peterent damna à reliqua parte , commune pro bono concordiæ,fecit statutum,vt huiusmodi damna non repeterentur.& hoc statutum fuit approbatum , & iuratum à ciuibus , & tamen verbum , à communi refertur ad participium editum,& sit sensus, quia hoc statutum , de non repetendis damnis,fuit à communi.hoc tamen non obstante,dicitur,quod expensæ repeti possunt, quia non veniunt appellatione damnorum,& secundum istum intellectum,communiter respondetur ad cõtraria, quod huic statuto singuli consenserunt;aliàs non valuisset statutum in piudicium singulorum.Sed ego dubito,an hoc commune dictum sit verũ,quoniã in hac ciuitate Brixien. erãt multi infantes,& mulieres,quæ non vocantur ad vniuersitatẽ. vnde non consentientibus,non debebat hoc statutũ obesse . arg. capituli cũ omnes.de cõsti.l.1.ff.de magistr.cõue.vnde vt valeat indistincte hoc statutũ, & tolerãdo hãc lect. posset dici, quod illud statutũ emanauit potius de facto ,,nec valebant isti venire ỹ,sed præsupposita validitate statuti, quærebatur, nunquid possit repetere expensas,nã communiter istę ciuitates cũ subtrahũt se de facto ab obedientia superioris, viuunt pant sibi iura principis,& faciunt statuta aliis præiudicantia ac si haberent iura principis,nec patiuntur aliquem disputare de validitate ipsorum statutorũ,sicut pluries vidi de facto Sed Princeps,seu ẽt habẽs iura principis,bene posset cõsimile statutum facere pp bonum publicũ,& scandalum tollendum,arg.no.in d.l.fina.C.si contra ius,vel vti.publ.& c. quæ
e in ecclesiarum,de constitutio. [e] Secundo principaliter legitur hoc capitulo quod post multa damna,& expensas factas commune obligauit se per statutum ad refectionem damnorum;sed cum postea videret maximum præiudicium imminere, fecit statutum contrarium super non repetendo huiusmodi damna à communi;& tunc verbum cõi, refert, ad gerũdiũ petẽdo,vel recipiẽdo,vt sit sensus, qr statutũ fuit editum de non recuperando , vel repetendo damna à com-
6 muni,licet prius se obligasset.† Sed tunc fortiter vbicunque
f statutum trãsit in cõtractum,est irreuocabile [f] iuxta no.c.nouit.de iud.& per Bart.in d.l.omnes populi.& l.pe.ff.de decre. ab or.fa.vbi dicit si ciuitas facit statutum, qr quicunq; venerit ad habitãdum in hac ciuitate,vt nõ teneatur soluere amplius vllam gabellam, non potest amplius illud statutũ reuocari in præiudiciũ illorum , qui venerũt , quia iam transiuit in cõtractum,seu quasi.Sol.quidam dicunt,qr illud habet locum,qñ statutum fit in fauorem nõ subiectorum, sed istud nõ fit in fauorem subditorum . & sic solet intelligi dictum Inn.hic,qui dicit,qr cum commune nõ esset hic naturaliter obligatũ,qr nõ teneatur pro damnis singulorum , vt in l.sicut.ff.qr cuiusque vniuer.no.sed tãtum tenebatur ex statuto, suo vnde potuit cõtraria volũtate illud statutum tollere.qa omnis res , quæ per quascũq; causas nascitur,per easdẽ dissoluitur,vt in reg.omnis res.j.de reg.iur.& in l. nihil tam naturale.ff.eo.hæc solutio videtur mihi nimis generalis, vnde dicerẽ,qr vbi statutum transiuit in cõtractum,seu quasi,etiã
g cũ subiecto,[g] nõ possit amplius reuocari;nã ipse princeps retinetur ex cõtractu suo,cũ sit de iure gẽtium,vt in c.1.de gd. fortius isti ciues obligabãtur,qui nõ habeant iura principis vnde intelligo hoc c.& restringo illã so. quãdo adhuc statutum nõ transiuerat in contractum,vel quasi , vt quia statutum fuerat simpliciter editũ in vniuersitate, de obligando, ipsum commune,& nihil actũ fuit ex parte singulorum, ita qr possunt prætẽdere interesse, & dicere se deceptos. & per hoc habetur clare intellectus c.& ad materiam vide qr dico
h in d.c.nouit.de iud.[h] † In gl.1.in fi.no.ex gl. quæ propriæ di-
7 cãtur dãna,& quæ expensæ.& facit in arg.qr habetur in l.q. bus dieb.in princ.ff.de cond.& demon.vbi dicitur,qr si testator legauit prædiũ Titio, si expẽsas in eo factas soluit hære-
i di,nõ intelligitur de expẽsis factis pro prædio [i] habẽdo.& sic nõ venit pretiũ rei. vnde expẽsæ etiam ibi capiũtur stricte.

ADDITIONES.

a ¶Statutum.Statutũ debet stricte interpretari.Tu tamen hoc limita,vt per Sal.in l.siue possidetis.C.de prob.item an statuta verificari possint in casu ficto vide Abb.& quod ibi notaui,in c.inter solicitudines. §. de purgcan.& quomodo intelligatur istud quod dicitur,statuta debere intelligi in proprio significato,vide plene Per.de Anch.in repe.canonum,de constit.in 6.prin.quæsito,ver.circa verba duplicia. & vide eundem Anch.in c.quæsito.ver.forte.no.vbi referendo Bal.in l.omnes populi.circa fi.de iust.& iu.dicit,quod à forma statuti non est recedendum,& verba sic stricti iuris poteſt ad vnguem seruanda sunt. icẽ statuta sunt adeo stricti iuris,quod in eis no sufficit quid impleri per æquipollens, vt plene notaui super de Abb.in c.in his,de ver.sig.item limita quod hic dicitur,nisi statutum principale puniret maleficia improbata de iur.naturali,vel gentium, quia tunc tanquam cõcernens publicã vtilitatem est late interpretandum, vt singulariter dicit Paul.de Castr.in l.bona fide. ff. depo. pro quo optime facit, quod dicit infra,de sen.excom.

b ¶Expensa Bur.dicit,quod obligatus ad damna, non intelligitur se obligasse ad non petendas expẽsas.& ratio est, quia tales promissiones sunt strictẽ interpretandæ,vt l.quicquid astringendæ.ff. de verb. obl. Alexander de Neuo.

c Populi. Intellige quod statutum non debet extendi ad casum non fictum, quando est contra ius commune , secus si statutum esset secundum ius commune,vel præter ius commune, quia tunc extenderetur ad fictum, vt dicit Io.de Im.& D.Do.in c.fi. de cõsue. in 6.& in c.ad audientiam, supra de cle.non resi.quod no. Ale.de Ne.

d ¶De iureiu.Bu.colligit vlterius ex tex.quod ratione iuramenti , etiam in statutum vel in contractum deducti,vbi in dubium reuocatur de voluntate,vel de intellectu iuramenti principaliter potest agi coram ecclesiastico, si habeatur remedium principaliter in foro ſcular.facit cap. nouit.de iud.& c.venerabilem.de elec.vbi est bo.tex.quoad hoc, & c. cum laicos. de fo.comp.in 6.Colligit etiam Bu.ex tex.quod commune potest se obligare,& pro obligatione personali condemnari. Ale.de Ne.

e ¶Constitutio.Bu.dicit,quod quandoque populus vult obligare illos de vniuersitate,vt singulos & non possunt,nisi soli consentientes,vt in l.1. ff. de magi.conue.quandoque vult obligare bona vniuersitatis pro delicto,vel obligatione;& tunc si consentit maior pars potest, alias non potest, vt in l.quod maior.ff.ad munic.ad istum tex.vbi videtur probare qr commune statuere posset ad præiudicium singulorum:respondet dupliciter Primo,quod singulariter singuli consenserunt. Secundo quia potuerunt hoc statuere in præiudicium singulorum , subintelligendo casu alleg.no.in c.quæ in ecclesiarum, de const.& pro hoc facit quod no.Bal. in l.quod maior.ff de mu.vbi dicit quod etiam in his quæ sunt contraria pluri. vt singulis,causa dirimendarum litium statur maiori parti, licet regulariter debeant omnes consentire,vt dicit gl.in c.cum omnes,de cõsti.Vnde eadem ratione videtur dicendum quod cã tollendi discordias & scandala possit populus statuere in præiudicium singulorum,secundum passus est valde dubius,vnde non expico vlterius. Ale.de Ne.

f ¶Irreuocabile.Vide Ias.in l.si pecuniam.ver.adde quod non solum.ff.de condi.causa.da. Seb.Sap.

g ¶Cum subiecto. Contra hoc tenet An.de Bu.hic , qui limitat doctrinam Bar.in d.l.omnes populi.in 4.q.3.q.prin.procedere in non subditos, & contrarium sentit idem Ant.de But.do.Car.& imo.in c.nouit.supra de iudi. & secundum eos conluluit do.Alexan. in consi.206.nec arguendi.ver.fi. 4 in 2.volu.& Barto. in addi.Bald.in l.qui se patris. C. vnde libe. Ange.de Falco.

h ¶De iud.But autem dicit quod dictum Barto.in d.l. omnes populi.ff.de iusti.& iur.quod statutum quod transiuit in contractum non possit reuocari per statuentes in præiudicium illorum,in quorum fauorem fuit factum debet intelligi quando tales,qui sentiunt fauorem ex statuto, tunc sunt subditi statuentium.secus autem procedit in subditis statuentium, sed mihi magis placet opi.Ab.Sicu. Ale.de Ne.

i ¶Pro prædio.Ad hoc vide Bar.in l.1.in prin.C.de senten.quæ pro eo,quod interest. Bar.Bel.

SVMMARIVM.

1 Damnum datum,proueniens etiam ex leuissima culpa,debet resici in foro animæ.
Pœna quæ in foro animæ non debetur.
Culpa leuissima quæ dicatur.
2 Auxiliator,siue præstans opem,tenetur ad damnum,vel ad interesse,si cui principalis,nisi agatur criminaliter.
Statutum faciens mentionem de committente delictum , non comprehendit præstantem opem.
3 imperitia æquiparatur culpæ.
4 Damnũ dare comparatur illi,qui potuit obuiare damno , & non obuiauit.
5 Iniuriatus aliquem verbaliter,an teneatur si dixerit veritatem.
Testis,qui repellitur ob aliquod crimen sibi exceptum, an possit agere actione iniuriarum.

CAP. IX.

Iculpa. Habet plura dicta, & se summant. Casus literalis. Aliquis culpa sua, damnũ dedit alicui,aut iniuriam irrogauit, seu alijs irrogantib.iniuriam opem tulit , aut hęc in peritia,vel negligentia euenerũt . Dubitabat gd iuris super hoc esset.Consultus Papa respondet,quod de iure super ijs satisfacere tenetur, nec ignorantia ipsum excusat,quia scire debuit , ex facto suo iniuriam posse contingere,vel iacturam, §. Quod si. Ecce qr si animalia tua dãnũ alicui dederunt,nihilo minus satisfacere te oportet; & nisi ita velis liberare teipsum,dando animalia tua dãnũ passo, sed si animalia tua fera fuerũt,& quæ consueuerũt nocere,nõ sufficit ad liberationẽ ea dando,qa diligentiã,quã debueras adhibere,non curasti.In fi.dicit licet ille,q occasionẽ dãni dedit,dãnũ dedisse videatur;tñ secus est in illo dicendũ,qui dili gentiã quam debuit,adhibuit,ne dãnũ cõtingeret.Bar.†No. primo ex textu qr ex sola culpa,seu negligentia , tenet qs ad satisfactionẽ damni, ẽt de iure canonico,quãtumcũque nõ
1 habuerit voluntatẽ damnificandi. [a] & cũ hæc lra loquat in distincte de culpa, seu negligẽtia, debet intelligi de qualibet culpa,quia indefinita æquipollet vniuersali, vt not.in cap.vt circa.de elect.lib.6.Infertur ergo,qr in hac actione legis Aquiæ,venit leuissima culpa de iure canon.sicut de iure ciuili,vt in l.Aquilia.ff.ad le.Aquiliam.& dr leuissima culpa,qñ diligẽtissimus homo sciuisset præcauere,vt not.in c.1.de cõmo.& in l.quod Neruа.ff.de pẽnis. Et facit iste tex. sic intellectus ỹ opi.Inn.in cap.sicut dignum , de homici. & dixi in capitu. si egressus.§.eo.vt ẽt in foro animæ,teneatur ad emendã, licet ex leuissima culpa damnum illatũ sit; quia cum hæc sit lex
2 principis,& valde rationabilis,& non sit mera pœna ex parte dãnũ passi,deberet obseruari etiam in foro animæ, iuxta
3 not.per Io.And.in c.quamquam,de vsu.lib.6.& per Cal.ỹ.in
4 prooe.huius cõpillationis.Nec ob.ca.inebriauerũt. 15.q. 1. quo fundat se Inno.quia ibi est mera pœna,sed hic est
5 super quo fundat se Inno.quia ibi est mera pœna,sed hic est interesse ex parte patientis damnum . [b] † Secundo no. ibi opem tulisti,qr ẽt de iure canonico,præstans opẽ , tenetur sicut principalis,tam ad æstimationẽ damni,quã ad pœnam, nisi ageretur criminaliter,vt in l.vnica;C.de rap. virg.& in c. c barto.ff.de fur.statutũ [c] tñ faciens mentionẽ de cõmittẽte delictũ,non comprehendit opem præstantẽ. nã aliud est ferre opem ad delictum, aliud committere delictũ pro hoc text.hic vbi ista ponuntur , vt diuersa. & optime facit textus in d.l.is qui opem.& ibi Bartol. hoc nota , & quia quotidie accidit. [d] † Tertio nota.tex.ibi imperitia tua,&c.contra medicos,& alios artifices,vt si per eorum imperitiam alicui dãnum illatũ est,qr tenentur ad æstimationẽ damni. facit l. illicitas,prope.fin.ff.de offi.præsid.& c.ad aures,de etate & qualit.& no.in c.tua.ỹ.de homi. idẽ dicerem in Doctore [e] cuius imperitia damnum alicui illatũ est,vt quia perdidit cãm , vt tunc teneatur Doctor ad emendã damni. qr ẽt vult Host. in c.alumniam. ỹ.ti.prox. [f] No.quatuor in versi.qr si,qr pro dãno dato ab animali alicuius,non tenetur dñs in solidum ad emendã,sed liberatur dãdo animal, nisi dñs fuisset in culpa, tunc.n.tenetur insolidũ,nec liberaretur dãdo animal,vt putã si animalia naturaliter erant ferra,vt vrsus,leo, & similia , & si dñs tenebat ea in publico,vel non bñ custodiuit, vel si nõ erãt naturaliter fera,tñ ex consuetudine solebãt esse noxia,vt bos erat solitus cornu petere,vel equus calcitrosus, 6 & similib.casibus tenetur dominus insolidum, si non diligenter custodiuit. † Vltimo no.qr non quilibet dans occasionem damni tenetur de damno, sed ille solus,qui potuit ob 7 uiare damno,& non obuiauit.In glos.in verbo, ignorantia, ibi, quoties conuicium dicitur circa hoc conclude post Host. quod aut dicit quis conuicium [g] alteri in accusatione,vel in denunciatione,& probat,& tunc nõ tenetur. vnde in libello dico te latronem,vel adulterum;& probo , non teneor.idem si repellam te à testimonio, quia hoc facio authoritate iuris,& non animo iniuriandi,vt in c. testimoniũ, ỹ.de test.& c.licet ỹ.de accu.de quo in l. itẽ apud Labeonẽ. ff.de iniur.Si vero extra iudicium;& tunc aut impingo falso tibi conuicia,& teneor,vt ff de iniur.per totũ,& hic in princip.& in ca.cum te.de re iu.Aut dico verum , vt quia voco Spurium vti es,vel cucurbitum.& si expedit Reipublicæ ista esse nota,non teneor:secus autem vbi non expedit scire cũ nõ operatur nisi infamationẽ,vt ex text.not.in l. cũ qui nocentem.ff.de iniur.Exemplum , expedit Reipublicæ scire te esse latronem,vel adulterum;& tunc si dixi tibi hoc conuicium,& volo probare ita esse,nõ debeo puniri,secus vbi nõ expedit Reipublicæ,vt quia appello te bastardum , vbi nihil pertis,secus si dicerem,vt repellerem te ab ordine;vel dico te, cucurbitum,quia non expedit hoc scire respectu demeriti
h quia magis dolet ipse,quam alius,& sic in simili. [h]

ADDITIONES.

a ¶Damnificandi.Vide Dec.tenentem contrarium in c.1. in 1. lect. supra de consti. Seb.Sap.

b ¶Damnum.De hoc dixi in d.c.fi egressus supra eod.

c ¶Statutum.Statutum puniens facientem delictum , non habet locum in præstante opem.Et vide in simili quod nota.in c.inter solicitudines.Inp. pe purgatio.canon.per eundem Abb.& adde quod idem in terminis dicit Antonj.in capitu.fi.de pace.Sed distingue,vt per Paul.de Cast. in l.ne cessarias.§.de vendendo.ff.de pigno.actio.vbi distinguit an statutum loquatur in rem,vel personam, Bar Bel.
Statutum.Vide late Ange.& de Are.& Ang.Arimi.in tract.malefi.in ver.An dream auxiliatorem,& in verbo dictus And.armatus , & in verbo,dicto maleficio semper astitit. & per Feli.in c.sicut dignum, supra de homi. & per do.Bar.Ver.in cõl.pe.inci.scio magna.& in consi.2.in cip.super casu.

d ¶Accidit.Vide no.in c.mulieres.de sen.ex.com. Ale.de Ne.

e ¶In Doct.Vide do.An.in d.c.tua nos.de homi.& ibi dixi. And.Bar.

f ¶Tit.prox.Dicit autem Gosi.quod culpa quandoque præcedit quandoque sequitur,quandoque inest.Ad primum allegat l.qui occidit.§. in hac.ff. ad l.Aqui.& l.qui foueas.eo.tit.Ad idem ỹ.e.c.2.& 3.sequitur in medico qui bene secuit,sed incuratum reliquit.Culpa autem inest, qñ quis male secat.Verunque probatur,ff.ad l.Aqui.l.idem iuris.in prin.Sed tu vide quod dixi in c.tua,supra de ho. & ibi no. quod culpa non debet committi,nec ante factum,nec in facto,nec post factum,& istud idem figuficat.Dicit autem Iuno.quod iniuria dicitur contumelia , vnde oritur actio iniuriarum,vt in leg.1.& per totum,ff.de iniur.Quandoque iniuria dicitur culpa,& dicitur iniuria,i.non iure factum, vt ff. ad l. Aqui.l. 5.§.iniuriam,& C.ad l.Aquil.l.2. Ale.de Ne.

g ¶Conuicium . De ista q.vide elegentissime,& melius,quam alibi,per Io. And.in addi.Specu.in tit.de iniu.in quadam addi.magna,vbi recitat omnium opiniones.& per D.Abb.in c.cum te.de re iu.& an teneatur actione iniuriarum,qui dicit alicui conuicium,& postea probat.adde quod no.Bald.Inst.de iniur.§.1.& vide etiam Ang.& Pau.in l.3.in prin.de li.& posth.& de hoc vide per Oldrad.in consi.53.& per Ab. in 2. parte stat. c.45.& vide omnino per Bald.in apo.in l.si vero.6.qui pro rei qualitate ff.qui fatild.cog.& per Bar.in l.eum qui nocentem,in prin.ff.de iniu.& p Cyn.in l.si non conuinci.in 6.q.C.de iniu.item de quæstione hic posita, vide omnino Sali.in l.4.quæ incipit.si non est. C.de iniu. istam differentiam inter conuicium,& contumeliam,& improperium, vide per beatum Thomas in 2.2. quæstione.72.arti 1.circa fi.vbi dicit quod si quis dicat alicui quod est fur,hoc non solum est conuicium , sed est contumelia,quid autem sit improperum, declarat iurisconsultus. in Litem apud Labeonem,§.conuicium.§.seq.ff.de iniu. improperium enim est,si quis reducat ad memoriam alicui auxilium , quod ei contulit necessitatem patienti.alias etiam quæstiones de cõtumelia ponit D.Tho.in præl.2.3. & 4.articulis illius 2.qũ. & vide quæ notaui post.Ab.in cap.1. circa prin.de male.item ad quæstionem quam ponit hic Ab.vide quod not.Bar.& Ange.in l.quæ omnia.in prin.ff.de procu.item adde quod fi testibus contra me productis oppono,quod sunt infames,vel criminosi , ex hoc ab eis non possum conuenir actione iniuriarum.ita dicunt Gul.de Cu.Bald.& Ang.in l.fi.ff.quod quisque iur.per illum tex.& allegant in arg.l. qui cũ maior.§.libertus.ff.de bo.li.& Libertus à patrono.ff.de in ius vocan.Dicit tamen quod tutius est protestari,quod non opponit animo iniurandi.Et dictum eorum intellige,quando illud,quod opponunt , est verũ, nam si esse falsum,opponens bene conuenire tur.Ad hoc, l .iniuriam la grande.§.fi quis iniuriarum. ff.de iniur.Quid autem de obiciente alicui crimen per viam exceptionis in iudicio,quod non probat, an possit conuẽtione iniuriarum,plenissime dicunt Specu.in tit.de accu.§. 1. circa fin.verific.sed pone quod obijciens.vbi etiam per Io. And. in addi. vbi omnino vide pro decisione quæstionis,quam hic scripsi in fi. apost. magnæ.& postquam hoc scripseram,me audiente do.Fran.de Are.legan do dicebat se per prædictam singularem doctrinam to.An.in addit.in ar dua facti quæst.in ciuitate Ferrarien. si defendisse quendam facerdotem quem alias oportuisset fugere de ciuitate,& ideo ipse multum exclamabat. Bar.de Bel.

¶Adde Pe.de Anch.consi.63.vbi etiam in facto consuluit , &dicta Oldra. sunt illa quæ refert Io.An.in loco.supra alleg.

h ¶In simili.Pone verba Host. cum quibus communiter Docto. transeunt. quærit enim Hostien.quid si aliquis vocat aliquem periurium,vel adulterum,& verum dicit an puniatur,distinguit,quod aut dicitur accusans do,& denunciando,& ad pœnam,& tunc si probat non tenetur, vt ff. de iniur.l.eum qui nocentem.& C.de iniu.l.si quidem.§.fin.aut hoc facit excipiendo,ad hoc vt repellat ab ordine,vel testimonio , vel similibus de testibus ex parte.cum enim hoc concedatur à iure,non videtur iniuriam facere,de electi.cum ecclesia. cum fin. Aut dicit solum ad infamandum,nec habet tustam causam dicendi,& tunc tenetur actione iniuriarum,vt d.l.si quidem.C.de iniur.& 6.quæst.1.ex merito.& capitu. deteriores.facit l.si vxor.in 1.respon.ff.de adul.secus in eo qui vocat aliquẽ bastardum,vt repellat ab hæreditate,tunc enim non tenetur, qui filiũ leg.lator.& capitu.causam.Sed Bar.in l.eum,qui innocentem. ff. de iniu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

simpliciter tenet, quod aut expedit Reip. talem iniuriatum manifestari, & tunc si est verum, non tenetur, quia expedit Reip. infamiam alicuius manifestari. f. vel ne admittatur ad testimonium, vel aliud officium subeat. Aut non expedit Reip. talia manifestari: & tunc tenetur iniuriatum, quia Reip. non interest talia dici, videlicet, tu es cœcus, vel claudus & puto opin. Bar. esse verum, f. vt etiã si quis dicat animo infamandi nõ puniatur quando Reip. expedit vitium, vel crimen detegi, & hoc probatur in d. l. eum qui nocentem, vbi tex. loquitur de illo qui dixit animo infamandi, & irrogandi iniuriam, & tamen dicit, q̃ non punitur, si verũ dicit, quia peccata nocentium expedit Reip. manifestari. Bed glo. in d. l. eum qui nocentem. hoc limitauit, dicens q̃ debet intelligi, nisi quis formaret famosum libellum, animo infamandi, quia tunc etiam si verum diceret puniri deberet, etiam si Reip. expediret illum detegi, vt in l. 1. C. de famo. lib. Sed in quæstum ℈. concluſum est, q̃ obijciens homicidium, vel aliud crimen, tenetur actione iniuriarum, si illud non probat, an sufficiat in genere obijcere, puta si dicitur, tu es vnus malus homo, Bar. no. in l. turpia. in prin. ff. de leg. 1. dicit, quod non sufficit stare in genere maledicionis, puta si diceretur, tu es homo impius, & pessimus, & similia, sed necessarium est quod deleãdat ad speciem, puta si dico tu fecisti furtum, vel homicidium. Ex quo no. quod quando alicui maledicitur, in genere, non potest agere actione iniuriarum, etiam si conster iniuriantem dicere fallum. ponit enim in d. l. turpia, Bar. aliud dictum, scilicet, quando quis dicatur aliquem infamare, puta si dicit statutum, si quis aliquem de aliquo maleficio diffamauerit, puniatur certa pœna. & Bar. dicit quod non requiritur quod ex dicto surrexerit infamia, vnde accusans de diffamatione non tenetur probare quod infamia surrexerit ex maledictione. Nam infamare dicitur, qui pronunciat aliquod verbum, infamiam alicuius continẽs, vt in l. item apud Labeonem. §. liber homo, ff. de iniur. & in l. lex Cornelia. §. fi. cum l. seq. e. ti. & C. de famo. lib. 1. & hæc tene menti. Ale. de Ne.

De pœnis. Rub.

Continuatur ad præcedentes hæc rub. hoc ordine, quia supra vilum est de varijs excessib. propter quod pœnæ debentur, merito subijcitur nunc rub. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Delictum toties punitur, quoties iteratur. nn. 3.*
Actor condemnatur in expensis toties, quoties deficit in probando.
2 *Contumacia vnius non potest multari supra tres vices, quãdo sest commissa circa eandem rem, secus si circa plures.*
3 *Delictum vnum pluries perpetratum eodem instanti, vel tempore, an pro pluribus puniatur, stante statuto, quod delinquens puniatur.*
4 *Furta commissa in alijs territorijs aggrauant furtum postea alibi commissum, non tamen potest ex illis specialiter puniri.*

CAP. PRIMVM.

1 PEa quæ. † Breue est, vel põt sic summari, roties puniendus est criminosus, quoties delictũ iterat. & pone exemplum in c. pia, de exce. li. 6. vbi excommunicationis exce. potest ℈ actorem pluries opponi. ibi dicitur, quod quoties deficit in probando, toties debet puniri in expensis, vt ℈. etiam subijciam. Casus literalis. Quærebatur vtrum vna satisfactio, plura peccata comprehenderet. Consultus Papa,
2 respõdet, q̃ quoties quis peccat, toties puniri debet. B. † No.
a 1. ex tex. q̃ frequentia, [a] & repetitio delicti, nõ præstat, aliquam immunitatem respectu pœnæ, imo toties est puniendus, quoties illud delictum cõmittit. Sed contra hoc facit l. fi. C. de modo mulct. vbi iudex pro contumacia sæpe, & sæpius iterata, nõ potest mulctare, nisi vlq; ad tertiam vicem. variæ dãtur ibi solutiones, & in l. nunquã, ff. de pri. delict. vera & communis fol. est, vt si cõtumacia reperitur in eo. facto, locũ habeat lex cõtraria, exemplum, iudex citat Titium sub certa pœna, vt compareat tali die ad recipiendum libellũ nõ comparet, iterum citat eum sub alia pœna, vt veniat ad respodẽdum libello, si nõ comparet habet locum pœna, sed vltra pro eo facto nõ punit, quia satis videtur punitus; secus quãdo contumacia cõmitteretur in diuersis articulis, seu in diuersis factis, quia toties potest puniri, quoties cõtumaciã
b committit. vt hic, & in l. nunquam. præall. [b] † Et pro declara
3 tione huius tex. sciendum, q̃ quãdoq; comittũtur plura de
c licta [c] ex parte committẽtis, & ex parte recipiẽtis, vt quia ho die percussi te vnico ictu: eras alio ictu, & in dubio habet locũ iste tex. & d. l. nũquã. quandoq; delictum reiteratur codẽ impetu, vt quia eodem impetu plurib. percussionib. te percussi, vnde potest dubitari si eras clericus, nũquid inciderim in tot excõmunicationes, quot fuerunt percussiones, codẽ modo si dicit statutũ, quicunq; dederit alteri alapã, puniantur in centũ, quidam in codẽ impetu dedit tres alapas; codẽ mõ põt quæri in adulterio reiterato eadã nocte. veleadẽ hora, nunquid puniatur pro plurib. adulterijs. quandoq; delictũ videtur vnicum ex parte committẽtis, sed plura ex parte recipiẽtis, vt percussi te cum calcarib. seu cum forcipe, vnũ fuit delictum ex parte mea. sed ex parte tua plura, quia plura vulnera illata fuerũt, & statutum punit pro quolibet vulnere in cẽtum, nunquid puniatur toties in centũ, quoties fuerũt vulnera illata, de ijs, & similib. potest dubitari, nũ quid habeat locum iste tex. vt reiteretur cõdemnatio ex ite
d ratione delicti [d] & quia materia est longa, & subtilis, videe plene per Bar. in d. l. nũquam. vbi etiam multas remissiones facit, & per Io. An. in reg. delictum, de re iur. lib. 6. in mercu,
e & aliquid no. in c. contingit. ℈. de sen. exc. [e] † Vnum tamen
4 no. q̃ si quis commisit plura delicta [f] in vno loco. & in hoc
f territorio commisit aliud delictum, vel reiterat illud, nõ potest puniri pro delictis alibi commissis, nisi alia ratione, hic fortiatur forum, sed pœna aggrauari potest, ex delictis alibi commissis, exẽplum, no. in fure, qui commisit varia, & diuersa furta in vno territorio, nunc in altero territorio committit vnum furtuũ, tunc habito respectu ad alia potest dici famosus latro, & poterit hic, vbi commisit tũ vnum furtum suspẽdi tãquam latro famosus, l. capitaliũ. §. famosos ff. de pœnis. licet directe nõ possit puniri pro delictis alibi cõmissis.
g & hoc singulariter ponit Bar. in l. si cui. in fi. ff. de accusa. [g]

ADDITIONES.

a ¶Frequentia. Adde hic q̃ no. Ioan. de Lig. in cle. dignum. in §. q. prine. de celeb. missa. vbi ponit, an ille, qui tenetur dicere officium, si omittat totum vnius diei, dicatur toties peccasse mortaliter.

b ¶Præall. Sed tu distingue, & dic, q̃ aut loqueris in pœna, aut in mulcta. Si in pœna, & tunc dic q̃ ista potest infligi toties, quoties quis deliquerit, vt dicit gl. in l. quicunq;. C. de ser. fug. & illam gl. sequitur Ias. de Are. vbi de in illa imponenda, non põt aggrauare, quia non est ipse, qui peccat, infligatur, sed lex, vt in l. 1. ff. ad Turp. & 2. q. 3. §. notandum. Sed mulcta est ita: quæ relinquitur arbitrio iudicis, & ideo quia illa potest grauare non conceditur a iure ita latæ habenæ in inferẽdo mulctã, secus in infligendo pœnam. Vnde si loqueris in mulcta, & tũc, ẽt iudex vult mulctare pro delicto quod vertitur in alterius iniuriam principaliter, & potest puniri tories quoties deliquerit, vt dicit Dyn. & Bar. vbi ℈. Aut delictum non vertitur principaliter in alterius iniuriam, sed concernit principaliter correctionem morum, & tunc distinguẽdum est. Aut cõtumacia fuit delictum continuatur circa idem, aut circa diuersa, vt dicit etiam hic Abb. Sic, & capies eius verba, quæ fuerunt tac. de Beluiso in quadam disputatione, & Bar. in d. l. nunquam plura, qui dicit tres solutiones infungendas & ita feci ex his reducendo prædictam distinctionem. Ale. de Ne.

c ¶Delicta. Istam distinctionem pulchre ponit Pe. de Anch. in c. cum venit, de re iud. li. 6. & vide gl. & quod ibi no. super Ab. in clem. 1. de sen. & vide bonum tex. in Lillud. in fi. ff. ad l. Aquil. vbi tex. dicit, quod vulnus continuatur cum morte eod. momento illata, & idem de aggressura dicit gl. in l. qui de crimine. C. de accu. & idem dicit Bal. in l. aduersus. in fi. C. de fide. vbi etiam subijcit q̃ si statutum punit delatorem armorum, & vnus tunũ punit percussorem, q̃ percutiens cum armis nõ punitur, nisi per statuti dispositionẽ de percussione, cuius contrariũ videtur sentire Bal. de Bel. in Auth. de armis. §. præsente. per illum tex. item adde hic q̃ gematio pœnarũ, non habet locum in corporalib. Vnde si statutum dicit, q̃ ei qui dederit alapam Potestari, debeat abscindi vna manus, si quis dederit duas, nõ abscindẽtur duæ manus, sed secũda pœna mutabitur in pecuniariam, & idem esset in similib. statutis publicantib. pœnam, puta si fuerit factum in platea, & est ratio, quia in corporalib. non est dare duplicationem, sed esset magis, quam duplicatio. ita dicit no. Bar. in l. unus. §. in pub. de leg. 2. & Bal. in l. vnica. in fi. C. de sent. quæ pro eo ℈ inserũt, adde Barto. in l. vulgaris quæstio. ff. de fur. & de illo, qui vulneratus, quem cum forcipe, siue biburce, aliàs bifurca. & idem Alb. in 2. parte st. a. q. 41. & vide cũdẽ in ead. parte st. a. q. 31. quid si quis vno impetu dicit alicui plura verba iniuriosa, an puniri debeat pro qualibet iniuria, vel pro vna tantum, vide Alb. in 2. parte st. a. q. 42. & si statutum imponit certam pœnam blasphemiati Deũ, & aliam blasphemanti sanctos, an habeat locũ in eo, qui vno impetu blasphemauit Deũ, & sanctos, an ambabus pœnis debeat puniri. Alb. in 2. parte st. a. q. 44. & vide etiam in hac materia aliam q. quam ponit Alb. in 4. parte st. a. q. 85. & vide Alb. in 1. parte st. a. q. 63. & si vnus fuerit accusatus, quod fecerit insultum, maxime si feriat, licet maxime, varijs modis summatur in iure, tamen fiet eius interpretatio hoc casu vt intelligatur, si statutum in eodem impetu, secũdũ Imo. post Bal. in l. diuortio, in prin. ff. soluma. qui etiã inter cætera dicit, pro fin. gl. in præall. qui crimine. C. de accus. & de illo, qui facit vnum impetu semel plura furta, an debeat suspẽdi vigore statuti de trib. furtis, vide Bal. in auth. sed nouo iure. ver. vlterius quæro. C. de ser. fug. & de illo qui vno impetu dixit vni plura verba iniuriosa, an toties possit conueniri actione iniuriarum, vide omnino Bar. in l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniu. item quando statutum diuersimode punit iniuriantem vulnerantem, & de omnib. puniri vult. vide omnino late per Io. An. in addi. Spe. in rub. de homi. & de ista multiplicatione pœnarum, vide omnino in rub. de iud. Et circa id q̃ dixian confundantur insultus, vulnere, vide omnino Maria. in repetitione, Capituli qualiter & quando. in j. quæ 10. quæst. prime. de accusa.

¶Adde de percutiẽte cum forcipe Ang. consi. 22. & de dicente verba iniuriosa. Ale. consi. 112. li. 2.

¶Adde hic quod no. Io. de Lig. in cle. dignum. in 6. q. prine. de cele. mis. vbi ponit, an ille, qui tenetur dicere officium, si omittit totum vnius diei, dicatur toties peccasse mortaliter.

¶De hoc vide gl. 6. q. 1. imitare. & Spe. in tit. de sent. prolat. in fine & de cõtu. §. fi ver. sed pone iudex: vbi omnino vide. Ale. de Ne.

d ¶Delicti. Vide Alex. in l. inficiando, §. infans. ff. de fur. Ias. in l. eum qui. §. in popularib. ff. de iureiu. cum multis alleg. per dom. meum Curtium iun. in pe. c. fi. supra de consue. Seb. Sap.

e ¶Excom. Vide etiam no. per Bal. & Paul. de Cast. in l. quicunq; C. de ser. fug. vbi examinant istam materiam. Ale. de Ne.

f ¶Plura delicta. Hoc dictum etiam ponit dominus Ab. in c. 1. sup. de cle. per cuss. & vide quæ ibi de hoc plene scripsi. Bar. Bel.

g ¶ff. de accusa. idẽ dicit Bal. & Pau. de Cast. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. Sed quæro pro intellectu tex. qualiter accipiat verbũ, fuit actio fingitur q̃ qualibet trãgressione pceptorũ. Sed stricte ius sumitur. & collusione, q̃ facit accusator cũ reo, l. 1. & 2. ff. de quar. & 2. q. 2. §. notandum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos si fuerit iniuratus, censetur facta iniuria episcopo, adeo quod ipse poterit agere actione iniuriarum.*
2 *Sacerdos si decedat ab intestato, multis consanguineis relictis, eius bona debent diuidi inter pauperes Christi.*
3 *Pœna quæ soluitur pro iniuria facta alicui presbytero, an applicetur episcopo, vel hæredi ipsius.*

CAP. II.

1 PResbyteri. Dicit, quid faciendum sit de pœna, quam soluit interfector presbyteri. h. d. Vel sic. Interficiens presbyterum puniendus est, & pœnæ pars ecclesiæ cui præfuit, alia pars pro eius anima distribuit. Primo ponitur
a dictum. Secunda ratio ibi, quia. Casus literalis. [a] Si aliquis interfecerit presbyterũ, & compositio inde fiat accepta pecunia soluitur illius episcopo, ita q̃ medietatẽ tribuat in vtilita
2 tẽ illius ecclesiæ cui præfuit, & alteram pro anima defuncti
4 pauperibus eroget. Ber. † No. 1. ex tex. q̃ pro iniuria illata sacerdoti potest agere episcopus loci: nã infertur iniuria, nedũ personæ ipsius sacerdotis, sed ẽt ecclesiæ vniuersali, vt in c. cum desideres. ℈. de sen t. excommu. & c. parochianos. e. tit. facit 2. q. 7. accusatio. Secundo no. q̃ licet sacerdos habeat propriã ecclesiã, non tamen pœna in totũ applicatur ipsi ec-
b clesiæ, [b] sed medietas sibi, & medietas episcopo, vt pro eius anima in eleemosyna iuste destribuatur. Et ex hoc videntur insurgere duo specialia in ista pena ad alia bona, q̃ dimittit presbyter cũ decesserit; nã illa bona in totũ applicantur ecclesiæ, cui præfuit, si non habuit consanguineos, vt no. in c. 1. de successib. ab inte. 12. q. vlt. c. fi. & in c. relatum. 2. de test. sed ista pœna, in totũ nõ applicatur ecclesiæ, vt hic. Secunda specialitas põt esse, q̃ epus hic aliquid capit; sed ex illis bonis nihil capit. si habuit ecclesiam. Et aduerte quia litera habet duplicem intellectũ. Primus est, vt episcopus destribuat medietatem in eius eleemosyna. i. pro necessitatibus suis. Alia lectu. vt destribuat pro eleemosyna sacerdotis infecti; & sic magis egenti. ar. in c. non satis. 86. Et possumus reducere ad cõcordiam distinguendo, quod aut episcopus est indigens, & põt tunc retinere sibi istam partem; aut non indiget, & dẽt
2 distribuere inter egentes. † Ex quo infero, q̃ bona presbyte
c ri decedẽtis sine consanguinitate, [c] debẽt peruenire ad episcopum loci, non vt sibi retineat, sed vt distribuat fm distinc-
2 tionẽ præcedẽtẽ. quod no. † Vltimo aduerte quia iste text. non aperit quid si iste sacerdos habuisset hæredẽ de sua consanguinitate, nunquid tunc pœna applicatur hæredi, an episcopo, vt hic dicitur. & Doctor. hoc non tangunt. Sed ego satis putarem. vt hæres admittatur pro iniuria, quatenus tangit personam presbyteri, pro hoc est tex. in fi. qui dicit quod nullus est hæres proximior, quam ecclesia. Sed certum est q̃ succedens iure sanguinis, excludit ecclesiam in alijs bonis, vt no. in d. ca. 1. de suc. ab intest. ergo intelligatur hæc litera, vbi decedat sine hærede sanguinis. facit quod dixi in c. 1. ℈. titu. prox. In gl. 2. in fi. de hoc, cui applicetur ista pœna pecuniaria quam episcopus exigis à subditis, dicam infra cap. seq.

ADDITIONES.

a ¶Casus literalis. D. Car. dicit hoc c. non est hodie in practica quia non imponitur pœna pecuniaria pro interfectione presbyteri.

b ¶Ecclesiæ. Ad hoc istum tex. dicit singularem Roma. in sing. 443. sed posito. & in l. stipulario ista. §. alteri. in fi. ff. de ver. oblig. refert Feli. in c. irrefrabili. §. cæterum. 4. ver. limita secundo, supra de of. or.

c ¶Consanguinitate. De hoc etiam vide per Do. Abb. in ca. excommunicamus. el grande, de hære. Bar. Bel.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus non habet iurisdictionem aliquam de iure communi sed de consuetudine secus.*
2 *Pecuniaria pœna non debet de facili imponi per prælatos, quia cẽsentur ex cupiditate quadam illam imponere. nu. 4.*
3 *Archidiaconus, qui de iure speciali habet aliquam iurisdictionem, potest exercere sententiam censuræ.*
4 *Statutum, vel consuetudo quod pro omni delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet.*
5 *Pœna potest mitigari per quemcunque iudicem de crimine cognoscentem, dum pronunciat, postea vero non.*
6 *Pœna si non reperitur determinata à iure, vel consuetudine, erit arbitrio iudicis impone nda. nu. 4.*
7 *Pœna pecuniaria potest imponi per episcopum laico, etiam sibi tempora liter non subiecto si per aliquod crimen est factus de sua iurisdictione.*
8 *Pœna, quam soluunt criminosi, cui acquiratur.*

CAP. III.

1 PIcet. Archidiaconi, & alij prælati, qui in criminibus dispensare non possunt, pœnã pecuniariam imponere non possunt, vbi à iure alia statuitur. Ita communiter summatur, vel sũma aliter, & melius. non dẽnt prælati q̃ crimino
sis sustinendis, pecuniã exigere, nec etiam correctionis cã, ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere. hoc dicit Primo ponit Archidiaconorum actus reprehensibiles. Secundo mandat illos inhiberi, & combesci. ibi, mandamus. Casus literalis Archidiaconi Conuentren. episcopatus, p̃ corrigendis excessibus, vel criminibus, à clerici pecuniam exigebant. Item pro annua exactione quandoque rectores ecclesiarum suspendebant, ecclesias interdicebant, à vicarijs denarios exigebant, vt eos in ecclesijs celebrare pmitterent, hæc & alia committebant ℈ canonũ institutа. Mandat Pa. Catuarien. Archiepiscopo, quatenus hæc, prædictis Archidiaconis distrctius interdicat, si autem cõtrauenire præsũpserint, eos ecclesiastica censura cõpellat. Bernar. Nota 1. ex tex. q̃ in eodem episcopatu possunt esse plures Archidiaconis; & sic eadẽ dignitas est multiplicabilis in eadẽ diœcesi, de
1 quo in ca. quoniam abbas. de offi. deleg. † Secundo not. Archidiaconum sibi posse quære iurisdictionem cognoscendi de criminib. & puniendi, & hoc intelligo de iure speciali; nã de iure cõi, non fundat intentionẽ suam, nisi super his q̃ habentur in capitulo. ad hoc. in §. in quadã. de offi. Archid.
2 & ibi per Ioan. And. † Tertio not. ℈ istos prælatos inferiores de facili imponentes pœnam pecuniariam. Quarto nota, q̃ pro annua exactione non debet fieri suspensio, vel interdictum. & intellige qñ ista annua exactio erat indebita. nam si erat debita, bene põt suspensio fieri, & interdictũ poni, vt in
3 c. quæsiuit. de his quæ fi. à maio. par. ca. † Vltimo no. q̃ Archidiaconus, & alij prælati inferiores habentes iurisdictionẽ ẽt de iure speciali, possunt exercere sententiam censuræ. & sic possunt excommunicare, suspendere, & interdicere. Et facio hanc conclusionẽ circa potestatẽ exercendi censuram ecclesiasticam, q̃ quicunque iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ fori contentiosi, siue de iure cõi, siue de iure speciali, sententiam censuræ proferre põt, argu. hic, & in c. 1. de sẽ. excommunica. lib. 6. & in cap. sicut. de simo. & in cap. cũ in ecclesijs. de maio. & obed. in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ordi. An autem curatus possit excommunicare no. in d. c. cum ab ecclesiarum. & in capitulo. si sacerdos, eod. tit. dico plene in repetitione capitu. si quis contra clericum, de foro
4 compe. † In gloſſ. in versic. Pœnam. in fi. Not. gloss. ad quam quotidie fit remissio, cum quæritur, an iudex ecclesiasticus
a possit imponere pœnam pecuniariam. [a] & facit gloſſ. hic tria membra, nam quandoque ius pro delicto imponit pœnam pecuniariam, quandoque imponit aliam pœnam certã, puta deponitur, vel priuatur beneficio, quandoque nullã pœnã certam. Primo casu quando imponitur pœna pecuniaria, q̃libet iudex de crimine cognoscẽs, potest illam imponere. Secundo casu, qñ imponitur illa pœna certa, distingue an iudex possit dispẽsare. an nõ. Tertio casu, f. qñ nulla certa pœna imponitur, tunc concludit glo. q̃ est in arbitrio iudicis, quam pœnam imponat. quod nota. fed fm membrũ non vt procedere indistincte quia nimis restringit hanc literam; tum quia quilibet iudex cognoscens de crimine, põt ex causa, dum p̃nunciat, pœnam temperare, vt 2. quæst. 3. in capitu. si quẽ pœnituerit. §. notandum. & in l. quid ergo. §. pœna grauior, ff. de his, qui notan. infa. & in l. hodie. ff. de pœnis. vnde in hac materia sic distinguerem, quod aut quæritur, nunquid iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam mulctan do, aut pœnam diffinitiue imponendo. Primo casu dicendũ est, quod sic, si illa magis timetur, argum. in c. de causis, de offi. dele. & in l. vnica. ff. si quis ius dic, nõ obtem. & nota. Io. And. post Host. in c. 1. de homici. lib. 6. & satis sentit glo. quia pœna certa non est statuta pro contumacia arcẽda, vnde po
5 test imponere, prout sibi videtur, vt in d. c. de causis. † Secũdo casu principali, quando vult imponere diffiniendo, aut subest statutũ, vel consuetudo, vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, & non valet, q̃a insurgit dissolutio, nullã enim deliquens pertimescit culpã, cũ sperat cãm nummis redimere, vt dicit tex. in c. pauper. 12. q. 3. & hoc tenuerũt Io. An. & Host. in c. fin. de consti. & in c. 2. de delict. pue. Aut subest statutum seu consuetudo, vt vltra pœnã iuris, imponatur pœna pecuniaria; & valet, dummodo non p̃cedat ex radice cupiditatis; põt enim episcopus adiuuãdo canonem, imponere nouam pœnam, vt in capitu. 2. de ele. & Io. An. in c. fi. de off. archid. Aut non subest statutum, vel cõsuetudo, & tunc aut extra iudicium, prælatus vult exigere pecuniam pro delicto, & non põt, quia certi modi sunt in iure statuti procedendi contra delinquentem, & puto q̃ ita faciebant isti archidiaconi, quia extra iudicium sine causæ exigebant pecuniam pro delicto commisso, & susti-

ADDITIO.

a ¶Pœnam pecuniariam. Quando iudex ecclesiasticus posit imponere pœnam pecuniariam, late explicat Fel. in c. irrefragabili. §. cæterum, col. 1. ver. 1. conclusio. cum se. supra de of. or. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sustinebãt criminosos in delictis recepta pecunia. Aut vult iudex procedere iudicialiter, & tũc si certa pœna nõ est imposita, potest imponere pœnam pecuniariã, si illa magis timetur, vt hic in gl. Si vero est certa pœna statuta, & tũc si cũ causæ cognitione, volũt illam temperare pronũciando, possunt per iura superius allc.† Nam hoc videtur cõcessum cuicunq; iudici cognoscẽti de crimine, vt ex causa possit tẽperare pœnã, dum pronũciat, sed postquam pronũciauit, hoc nõ potest, vt in d.§.notãdũ. & l.1.ff.ad Tur. nisi possit dispẽsare super illo crimine, vt in d.c.at si clerici, in § si adulteriis, de iu. nisi esset mulcta imposita, quæ potest propter inopiã rei, etiã ex post facto temperari, vt est tex.no. in l. illicitas. in fi.ff. de offi. præsi.† Vlt. aduerte, q̃ vbi pœna [a] nõ est in iure expressa, debet imponi cõsuetudinaria: & si iudex excedit cõsuetudinẽ, dicitur excedere modum, ad hoc tex. iuncta gl. in l. hodie. ff. de pœnis, & in præall. l. quid ergo. §. pœna grauior, sed cõsuetudine cessante, venit arbitrium. † Sed quæro nũquid episcopus possit imponere pœnã pecuniariam laico tẽporaliter sibi nõ subiecto? Io. An. post Host. sentit in c. 1. de hom. li. 6. q̃ non, sed debet eã facere infligi per iudicem sæcularẽ, alle. c. 2. de maledic. & c. postulasti. §. de Iudæis, & c. cum sint leges, de hær. li. 6. hoc dictum mihi nõ placet, ex quo n. est casus, in quo etiã iudex ecclesiasticus vẽdicat sibi iurisdictionẽ in laicos, nõ apparet ratio, quare in casib. prædictis nõ possit sibi imponere pœnam pecuniariam, & q̃ possit, induco tex. 16. q. 1. c. statuimus, & 17. q. 4. c. quisquis. Et ad iura in cõtrarium alleg. respondeo illud fieri pro faciliori executione.† Sed quæro, quid fiet de ista pœna [b] pecuniaria, quam iudex eccleiasticus exigit in casu permisso Host. in sum. in tit. de offic. ord. §. quid pertinet. ver. nõ tamen debet dici q̃ aut ex statuto imponitur pecuniaria pœna in casib. permissis, & tunc potest iudex illam retinere sibi, & sic potest intelligi c. dilectus, de offic. ord. & c. 2. de delic. pue. Aut non subest statutum, sed iudex ex officio suo in casibus in quibus potest, imponit pecuniariam pœnam, & tunc posset sibi retinere, tamen si vult euitare suspicionem cupiditatis, debet deputare in piam causam, & idem no. Io. And. hic, & in c. 1. de hom. præal. Sed de iure ciuili cui applicetur mulcta, seu pœna pecuniaria, dic, vt no. in l. 4. C. de modo mulc. in l. agraria, ff. de termi. mo. & ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶Vbi pœna. Si iudex in imponendo pœnam arbitraria n, excedit cõsuetudinem, dicitur excedere modum, sed vide gl. fin. in ver. alioquin, in c. inquisitionis, de accu. qui alle. & dicit non esse alibi do. Anch. in c. de causis, circa prin. de of. dele.

b ¶Illa pœna. Quando episcopus imponit pœnam pecuniariã subdito, cui applicet hæc pœna, & adde q̃ no. D. An. in c. vt clericorum, de vi. & ho. cle.
¶Adde videndum Lu. de Ro. sing. suis fol. 10.
¶Adde quod voluit Alie. fo. 15. Lud. Rom. in suo sing. 463. inci. Sed posito casu, de quo vide eundem sing. suo 620 inc. Regula est, & Gem. in c. fi. canonici. §. fi autem, & ibi Phi. Fra. & Cel. in apo. ad vtrumq; qui hoc sing. alle. de of. or. li. 6.
¶Illa pœna. Vide Pe. de Anch. in consi. 12. inc. spiritualis iudex, vbi vult, q̃ vbi punitio criminis spectat ad iudicem ecclesiasticum, pœna applicatur iudici sæculari, sed reprobat Car. in cle. 2. §. 1. in 2. q. de hær. & Fel. in d. c. irrefragabili. c. cæterum. col. 1. sup. de of. or.

SVMMARIVM.

1 *Litigans temere, vel calumniose si succubuerit, condẽnatur in expẽsis.*
2 *Litigans de ipso quod succumbit in causa, præsumitur calumniose, vel temere litigasse.*
3 *Condemnatio expensarum, quomodo fit, quando fertur sententia in fauorem absentis, & contumacis.*
4 *Iuramentum calumniæ, non excusat à condemnatione expensarum.*
5 *Litigans cum consilio aduocati, si succubuerit, an, & quando condemnetur in expensis.*
6 *Litigans pro vna opinione alicuius quæstionis multum dubitabilis, si succubuerit non condemnatur in expensis.*
Litigans cum consilio alicuius accutissimi Doctoris, si succubuerit, non condemnatur in expensis.

CAP. IIII.

Alumniam. Victus condemnatur victori in expensis, etiã in causis, pecuniariis, & vnũ casum excipit. h. d. Primo legẽ, recitat, quam secũdo approbat, ibi, quoniam. Casus lite. Qui calumniose litigant, puniẽdi sunt, & de calũnia puniuntur ẽm q̃ leges præcipiunt, etiam quia istud sacris consonat institutis, præcipit Papa, vt dæ cetero in pecuniariis causis victus victori in expensis legitimis cõdemnetur, 1 nisi feratur sententia pro absente. B.† No. primo ex tex. q̃ victus cõdemnandus est in expensis, non solum cum calumniose litigat, sed etiam cum temere, & ad hoc solet allegari quotidie hæc litera cõcor. l. cum quem temere. ff. de iud. Et differẽtia est inter calumniam, & temeritatem, nam calũnia consistit in animo, & non potest probari ex actis, sed tamen probatur ex coniecturis, cum sit quidam dolus, l. dol. C. de dolo. & c. 2. de renun. li. 6. Temeritas vero, potest esse sine dolo, & probari ex actis, vt quia habẽs iniustam causam, non habito cõsilio peritorum, credẽs proprio capiti se habere, bonam causam, litigauit. talis. n. dicitur temere litigare. Secũdo no. q̃ in cõdemnatione expensarum, standũ est legib. imperialibus, ex quo non cõtradicunt canonib. Et expediendo totum intellectum huius c. vna cũ gl. subijcio quatuor quæsita. Primum est, nunquid quilibet deficiẽs in iudicio, præsumatur calumniosus, seu temerarius; & sic habeat locũ condemnatio expensarũ. Secundũ, quomodo sit procedẽdum in condẽnatione expẽsarum, quãdo sẽtẽtia fertur in fauorem absentis cõtumacis. Tertium, nũquid succumbẽs, qui iurauit de calumnia, debeat cõdemnari in expensis. Quartũ, quid si iste succumbẽs etiam litigauit cum cõsilio aduocati.† Et quoad primum communiter tenetur hic, & in casinem litib. de dolo & contum. q̃ eo ipso, q̃ succũbit, præsumitur calumniosus, vel temerarius, & venit cõdemnandus, in expẽsis, nisi ex aliquib. indicijs appareat eũ probabiliter, litigasse. nam iura simpliciter dicũt, victum victori in expensis cõdemnãdum. & sic præsumitur à iure calumnia, vel temeritas eo ipso, q̃ succumbit. † Quoad secũdam quæstionẽ, sunt principaliter duę opi. vna est, vt quãdo sẽtẽtia fertur pro actore absente, & cõtumace, q̃ tunc reus debet detrahere de sua cõdemnatione principali expẽsas, quas fecit in lite, sed succubuerit. & hoc statutũ fuit in odium absentis cõtumacis, qui habebat bonam causam, & voluit esse cõtumax. & istam etiã opi. sentit hic gl. & fuit Pla. antiqui Doc. uris ciuilis.[a] Alia opi. & cõmunior est, vt præsens victus, condemnetur absenti victori, etiam in expẽsis, sed de ista cõdemnatione expẽsarum, debet res suas expẽsas detrahere, & hęc opin. l. placet glo. in l. properandum. in §. fin autem reus. C. de iud. & sequuntur hic Io. And. & communiter Doct. nostri. nam ex primi opi. sequeretur inæqualitas, fm Io. An. inter actorem, & reum, quia si sẽtẽtia ferretur pro reo absente, actor præsens victus, nõ posset expẽsas suas deducere, ex condẽnatione, quia nulla est condẽnatio, cum reus rãum absoluatur. Item quia absens punitur dupliciter. primo, ga non reficer ẽtur sibi expẽsæ. secũdo, quia de condẽnatione principali detraherẽtur expẽsę rei. Et aduerte, quia iste te. in fi. loquitur nimis generaliter, & videtur innuere, q̃ quãdo sẽtẽtia fertur pro absente, tũc fit illa condemnatio expensarum. Sed ius ciuile loquitur magis clare in d. l. properandũ §. fin autem, vbi dixi q̃ quando sententia fertur pro actore, absente, tũe in pœnam ipsius, reus debet de cõdemnatione, sua detrahere expẽsas, quas fecit in lite, vnde variatur intellectus illius l. an debeat intelligi de condemnatione. f. principali, vt quia tenebatur soluere cẽtum, & expẽditur vnde detrahẽdo illa 20. tantum, remanẽt octuaginta soluẽda absenti: an vero intelligatur condemnatione sua, f. expẽsarum, & sic cõdemnatur reus absenti victori in principali, & in expẽsis, & de expensis actoris absentis, potest detrahere expẽsas, quas fecit. & certe licet intellectus cõis sit æquior, tamen alius intellectus videtur mihi verior. primo per istũ tex. in fi. nõ impropriãdo literam. vnde cum tm̃ tex. hic faciat mẽtionẽ de cõdẽnatione expẽsarum, dicens victũ victori cõdemnandum in expensis, nisi sententia pro absente feratur, ergo vt sit vera exceptio, debet intelligi, vt victus tunc non condemnetur victori in expensis, ergo cum l. properandum dicat, q̃ de condemnatione sua reus detrahat expensas, quas fecit in lite, non possumus intelligere, nisi de condemnatione principali. Ad istẽm iudicio meo, videtur tex. in d. l. properandum. in §. fin autem vbi dicitur q̃ sine vna parte presente, siue absente decidatur lis, semper victus debet victori condemnari in expensis. & omisit casum, quando lis decidit vno præsente, & alio absente; quia tunc non fit condemnatio expensarum, si sententia feratur pro absente, vt b superius dixeram, allegando §. fin autẽ. [b] nec obstat ing. quæ-

ADDITIONES.

a ¶Ciuilis. Sed tu dic, q̃ gl. non aperit. nam dicit q̃ victus præsens, sumptus suos de condemnatione deducit. vnde potest intelligi dupliciter. Primo mõ, q̃ dedugt de condẽnatione expensarum, in qua præsens condemnatur absenti habẽti bonam causam. Itẽ secundo potest intelligi q̃ deduceret de cõdẽnatione principali, & sic nõ apparet qualiter gl. intelligatur.

b ¶§. fin autem. Sed Ab. Sic. non condẽnauit illum tex. Nam ibi dicitur q̃ si. ne parte absente, siue præsente, vtraque lis fuerit decisa, victus victori debet condemnari in expensis. Item q̃ etiam alterutra parte absente. i. reus. siue actor sit absens victus victori debet condemnari in expensis. Ergo ibi nõ est obmissum, quando vnus est præsens, & alius absens, imo ibi est decisum quod si fertur sententia, reo præsente, actore absente, reus præsens debet condemnari actori absenti in expensis. & idem e contra re præsente, & reo absente. Si ergo reus præsens debet condemnari in expensis actori absenti, debẽt deduci expensæ rei de condemnatione expensarum, quia reus præsens condẽnatur absenti. & sic ibi est casus pro opi. communi. Ale. de Ne.

litas, quam adducit Ioan. An. quia ideo obseruatur, ga cum actor absens obtinet in cã, consequitur luerũ expensarũ rei, merito ex condemnatione principali deducuntur expensę rei. Sed quando reus absens absoluitur, tunc nihil consequitur. vnde durum esset, q̃ de propria bursa solueret, maxime cũ ipse actor fuerit in culpa, cum vocando ad iudiciũ. & fatis punitur, ex quo victus non cõdemnatur sibi in expensis, & pro hoc intellectu ẽt facit, quia absens contumaciter nullas, vel modicas expensas facit. vnde expensæ præsentis, qui semper fuit in iudicio, excedunt communiter expensas absentis; vnde verisimiliter non possunt deduci istæ expensæ p̃sentis ab expensis absentis, quæ fuerant modicæ. deducat ergo ex condemnatione sua in odium illius. vel saltem si voluimus tenere communem opin. dicamus, vt ex tota condemnatione, tam super principali, quam super expensis possit rens deducere suas expẽsas, & si non sufficiunt expensæ absentis ad compensationẽ, fiat deductio de condemnatione principali, cũ tex. in d. §. fin aũt. dicat indefinite de cõdẽnatio [a] ne sua &c. † Quoad tertiũ, nũquid iuramentum calumniæ [a] excusat à cõdemnatione expensarum, communiter tenetur q̃ nõ, vt hic, & in l. 2. C. de iuram. cal. nam vt ponderat Ioan. And. & bene, victus condemnatur in expensis, non solum quando calumniose litigauit, sed etiam quando temere litigauit, vt hic in prin. Iuramentum ergo calũniæ, quanq̃ excusare videatur à calumnia, non tñ à temeritate excusat. Itẽ de calumnia iurabatur olim tpe, sicut & hodie; & tñ iura genera liter præcipiunt cõdemnationẽ expensarum, ergo iuramentum calumniæ non excusat à condẽnatione expensarum. Tertio facit æquitas, cũ videamus litigantes, facile iurare de calumnia, vnde iniquũ esset ex facilitate temere litigantis, victorem debere damnificari in expensis. Quarto ego addu co c. fin. s. ti. px. vbi si culpa, imperitia, vel negligentia tua, dãnum datũ est mihi, licet cesset dolus, & calũnia, teneris mihi ad emendã. ergo si per temeritatem tuam, & facilitatẽ in litigando, seu imperitiam tuam sensi damnum expensarum, tu [b] debes mihi reficere illud damnum. [b] † Quoad quartum, qd 5 si succumbens litiganti de consilio aduocati? Host. hic distinguit, q̃ aut non detexit sibi totam veritatem; & tunc imputandum est sibi: de se enim conqueratur: nam apparet te meritas, seu imperitia, & facilitas ipsi[c]. Aut detexit veritatẽ, q̃ sciebat, sed veritas probabiliter eum latebat, vt quia succesrat in ius alterius, & non potuit melius instrui: & tũc parcit sibi: nam qui in ius successit alterius, iusta ignorantiæ causam censetur habere. in reg. is q̃, de reg. in. li. 6. [c] Aut dicit totam ueritatem, sed aduocatus, vt lucraretur, dedit sibi cõsilium litigandi, & tunc tenetur aduocatus de suo. arg. in l. rẽ non nouam. C. de iudi. Aut per imperitiã, seu negligentiã ad [d] nocati perdit cãm: & tunc tenetur ẽt aduocatus de suo [d] ar gu. in c. ad aures. de eta. & qual. & facit tex. optimus in c. fi. & q̃ ibi dixi. 3. ti. px. † Sed Host. videtur ommittere aliud mem [e] rẽũ notabilius, qñ scilicet habuit consilium sine dolo vel imperitia aduocati, vel alterius Doctoris. vt puta erat lex multipliciter intelligibilis, & difficilis, ex qua pendebat decisio quæst. tunc enim si habuit consilium secundum vnã partem, satis puto hunc debere euadere condemnationẽ expẽsarum, quia hic cessat calũnia temeritatis. & hoc casu excusat iuris error, vt in l. regula. ff. de iu. & fac. ign. & quod no. [f] ff. de obli. quæ ex quasi delic. nasc. in prin. [e] Idem putarem, vbi haberet consilium secundum vnam opi. acutissimi Doctoris, vt licet succumbat propter communem in contrarium nihilo minus euitet condemnationem expensarum, per notabile dictum Ioan. Andr. in ca. 1. de constitu. lib. 6. in ver. sed neque ex multitudine. & tex. no. in l. 2. §. sed neque. C. de ve. in. enuc. & quod no. Zenze. in cle. ne Romani. de elẽctio. & dico in c. finem, de do. & contum. [f] Innoc. hic posuit vnam gl. satis no. super materia condemnationum expensarum, quæ communiter hic omittitur, quia tractatur in d. c. fi. & in c. consuluit. de offi. deleg.

ADDITIONES.

a ¶Illud. Istud vltimum credo verum, & hoc modo concorda opiniones. Alexander. de Ne.

b ¶Iuramentum. De hoc etiam vide Spe. & Io. An. in ti. de expen. §. nunquid de expensis. ver. in hoc autem est differentia, & ver. quid si est talis causa, & per Bar. in l. qui solidum, §. etiam. ff. de leg. 2. & in l. eum quem temere, C. de iud. & in auth. generaliter C. de epil. & cler. q̃ tenet opin. Docto. hic. Sed in l. properandum. §. fin autem. C. de iudi. secutus fuit opi. Iac. But. q̃ dicit, quod iuramentum calumniæ excusat nedum à præsumpta calumniã, sed etiam à præsumpta temeritate, quia in illo iuramento continetur, quod iurans credit se habere iustam causam, & ideo debet intelligi quod credit iustis rationibus, & non temerarijs. & Bart. dicit quod lacet habuit bonum intellectum. & dicit quod calumnia consistit in animo, ideo non pot probari directo. Sed temeritas faciliter pot ex actis colligi, & sic vult. Bar. q̃ iuramentum calumniæ, indistincte excusat à præsumpta calumnia, sed à præsumpta temeritate ita demũ excusat, nisi ex actis deprehendi possit eum, qui succubuit, temerarie litigasse, quia tũc non excusaretur ã condemnatione expensarum, ex quo constat ex actis ipsum non habuisse iustam causam litigandi. & hoc modo debet intelligi gl. a. q. 1. in primis. quæ tenet quod iuramentum calumniæ excusat à condemnatione expẽsarum: nam debet intelligi nisi ex actis appareat eũ temere litigasse. Bal. plene examinat istum artic. in auth. generaliter. C. de epis. & cle. & aliter loquitur, quam facit Bar. sed non me extendo vlterius, sed vos remitto ad c. finem litibus supra de dolo & contu. vbi ille arti. plenissime examinatur. &c. Ale. de Ne.

c ¶Lib. 6. Et dicit Host. & Docto. quando iudex absolpit ab expensis illum cõtra quem fert sententiam in lite principali, debet in sententia causam exprimere, scilicet quare non condemnauit in expensis, allegat Anthea. de iudic. collat. 6. Ale. de Ne.

d ¶De iuo. Quod aduocatus teneatur, firmat Fel. in c. tua nos, supra de homi. Gzor. N. in cle. sæpe, §. quæ omnia, supra de prob. Fel. in c. pastoralis, ver. dubito de dicto. supra de iudi. Seb. Sap.

e ¶In prin. Sed ego distinguerem, prout distinguit Bart. in l. 1. C. de pœ. iud. qui male iud. vbi Bar. tractat, an si iudex erat in facto, de quo sunt opi. inter Doctor. an excusetur quo minus teneatur satisfacere illi contra quẽ tulit sententiam. Et ibi Bar. distinguit, quod aut eligit opi. quæ communiter improbatur, & communiter contraria opi. seruatur, & tunc debet condemnari, quia minime sunt mutanda, quæ certam interpretationẽ habuerunt, vt in l. minime. ff. de leg. Aut sunt opiniones ita fortes, quod quandoque seruatur vna opi. quandoque alia, & tunc iudex excusatur, quia errauit errore probabili. nam propter opin. lex dicitur incerta, vt in 1. consti. C. de quib. sic dices in parte succumbente. Ale. de Ne.

f ¶Et cõtum. Sed Bal. in l. 2. C. de pœ. iud. qui male iud. dicit, qd̃ præsumitur imperitia in eo qui tenet nouas, & insolitas opi. Vnde dicit, quod in iudicando nunquam est recedẽdum à consilio prudentium, maxime glossarum. Vlterius me non extendo, sed de eo quod dicit Abb. Sic. dic, vt per Docto. in d. c. finem litib. & in d. cle. ne Romani. de elect. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Clericus deponitur si deserit causam bello, vel ipse personaliter pugnauerit. intellige vt infra. nu. 3.*
2 *Clericus incitans aliquem ad bellum iustum, non deponitur.*

CAP. V.

1 Vod in dubijs. † Clericus causã, seu operam præbens bello, deponendus est. h. d. Casus lit. Quærebatur de pœna clerici, causam, seu operam dantis bello. Consultus Papa respondet, quod sacerdotes, qui gubernant nauẽ ad pugnam, & qui personaliter conflictũ exercent, & alios incitant ad pugnandũ, omnes sunt deponẽdi. Ber. No. primo ex tex. tria delicta depositione digna. siue ergo clericus exerceat gubernationem nauis, seu exercitus ad pugnã dum, seu corporaliter pugnet, siue alium incitet ad pugnã, deponi potest. Secundo nota. ex ratione literæ ibi, enormiter peccãt &c. q̃ pro quolibet enormi crimine, clericus deponi põt. facit in c. fi episcopus. 16. q. 7. inuentum. & de iud. c. cũ non ab homine. & in c. at si clerici. eo. ti. & ibi plene dixi, quæ sunt crimina depositione digna & aliq̃d tanquam, j. ca. px. 2 nõ habetis alia notanda. † In gl. ibi, interesse bellis [a] &c. no. a bene gl. aperte enim vult maxime iuncto tex q̃ vbi bellũ est iustum; licet sacerdotibus, nedum alios incitare ad pugnã, aut ad conflictum, sed etiã interesse in ipso conflictu. quod tamen intellige, dummodo non ipsi pugnent, quia clericatus reddit eos inhabiles ad pugnãdũ, ẽt ꝫ Saracenos, & alios infideles, vt in c. multa, §. de voto, & in c. conuenior. 23. q. vlt. quã intellige nisi opprimantur, & nõ possent aliter euadere mortẽ. nã tũc licite pugnãt, adeo q̃ irregularitatẽ nõ incur- 3 runt, ẽt interficiendo, vt in cle. si furiosus. de homi. † Inn. hic variauit in materia ea. nã primo dicit, q̃ licet prælatus habẽs iurisdictionem temporalẽ, possit ex iusta causa indicere bellum, & alios incitare ad pugnam, aut conflictum; tamen si interest ipse in conflictu, & incitat alios dicendo, pugnate fortiter, seu emittit voces exhortando eos ad pugnam, qd̃ forte talis incurrit irregularitatem. Hostien. dicit q̃ sine forte, si hinc inde sequitur mors, vel membri mutilatio. sed quia prædictis obuiare videntur capitu. penul. de homi. & de cle. b percus. cap. pen. & vlt. dixit postea [b] q̃ causa defensionis possunt clerici interesse, satis potest dici, qd̃ aut clericus ex iusta causa infert bellum, puta qui habet iurisdictionem temporalem, & tunc non debet interesse. Aut est ibi causa defensionis, non tamen erat necessitas incuitabilis, & tunc si sequitur mors, vel membri mutilatio ex percussione sua, effici-

ADDITIONES.

a ¶Bellis. An, & quando licitum sit prælato, vel clericis pugnare in bello licito, vel eis præsse, vel alijs indicere bellum, vide quod de hoc dixi latissime post D. Abb. in cle. pe. de homi.
¶Adde late Card. consi. 1. de treu. & pace.
¶Adde vltra eos, quod nocui in apost. ad istum, in c. olim. q. 3. supra de respo. Ale. in lex hoc iure, ff. de iust. & iu. & in l. hostes, ff. de capt. & postlim. reuer. & Old. consi. 70. Zach.
¶Bellis. Vide Arch. late, in c. si quis vult. 23. q. 8. ibi Car. Ale. copiose. & D. Ant. in c. exposuit. supra de dila. Car. in consi. 19. incip. quidam presbyter. Seb. Sap.

b ¶Postea. Et dicit Inn. quod in defessione possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum affigere hostes, q̃ eos dimittant. alleg. dictum c. pe. & fi. de cle. percus. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

efficitur irregularis, vt in d.c.penul. de hom. secus si non ex
percussione sua, sed aliorum, & dic plenius vt dixi in d. c.pe-
nul. & vit. de cle. percus. & vide bonam glo. quæ concordat
a cum ista. 7.q.1. scisciatus. [a]

ADDITIO.

a ¶Sciscitatus. Vtrū aũt hæc decr. intelligatur de omnib. clericis, Inn. refert, duas opi. Prima est q̃ sic, & verbum, sacerdotes, positum in tex. debet exponi i. clerici, simile sup. de cohab. cler. & mul. c. 2. & sup. de hæret. ca. in eos. Secunda est vt istud c. solum intelligatur de prælatis. Sed primus intellectus est communior, & ip sum sequitur Do. Car. & But.

SVMMARIVM.

1 *Clericus degradatur propter enormia crimina, vt est latrocinium, & ei detruditur in arctum monasterium, furtum vero est tantum depositione dignum.*
2 *Clericus degradatus actualiter, non est vlterius sub protectione ecclesiastica, secus si degradetur verbaliter, puta deponatur.*
3 *Delicta siue crimina quæ dicantur leuia, & grauia, & grauissima.*
4 *Clericus ob quæ crimina suspendatur, deponatur, degradetur, & in strictum locum detrudatur.*
5 *Pœna perpetuæ carceris æquiparatur morti, & debet rarissime infligi.*
6 *Clericus depositus, & ad perpetuum carcerem damnatus, an possit testari.*
7 *Detrusio in monasterium an debeat fieri ad tempus, an in perpetuum. Clericus semel intrusus, an possit amplius ordinari, vide in fi. infra c. ad aures, nume. 3.*

CAP. VI.

VÆ discretionis. Abbas, & clericus in magnis criminibus deprehensi, post depositionem detrudi debent in monasterium ad agendum pœnitentiam. Vel sic, clericus pro magno scelere ab eo commisso, deponi debet, & in monasterium detrudi ad agendum pœnitentiam. hoc
a dicit, [a] & secunda pars ibi, respondemus. Casus literalis. Clerici aliquando deprehenduntur in latrocinijs, & alijs magnis sceleribus, quæritur qualiter sint puniendi. Respon. Pa. à viris sunt ordinibus degradandi. & in arcta monasteria detrudẽdi, ad agendum pœnitentiam. Ber. Not. primo ex tex. regulam vnam generalem, quod pro magno scelere clericus, nedum deponitur, sed etiam detrudi debet in arctum monasterium ad agendum pœnitentiam. Et aduerte, qua si non posset in monastero tute esse, quia timetur de fuga, ne opportunitate capta inde fugiat, potest sub arcta custo-
1 dia detineri, vt in c. vt famæ, ℣. de sent. excommu. † Secundo
b no. q̃ latrocinium cõputatur inter magna scelera. [b] & pro eo fit depositio. & detrusio, & pondera tex. qa loquitur de latrocinijs. nõ ergo habet locum in simplicib. furib. nam in plus se habet latro, quam fur, quia latro est de die, & q̃nque cum violentia, sicut sunt isti depredãtes in stratis publicis. Sed fur est de nocte, & sine violẽtia, vt dixi c. 2. ℣. de hom. tamẽ pro furto clericus deponi potest, vt in c. cũ non ab homine, ℣. de iud. sed forte nõ fiet etiam detrusio post depositionẽ, sicut in latrone; nam & ipsum ius ciuile longe acrius punit istos latrones famosos, quam fures occultos, vt in l. ca
c pitaliũ. §. famosos. ff. eod. in auth. sed nouo iure. C. de fur. [c] †
2 Vltimo no. q̃ clericus degradatus adhuc remanet sub iurisdictione ecclesiæ. contra q̃ facit c. degradato, de pœn. in fi. li. 6. nam degradatio eximit, & priuat degradatũ ab omni beneficio, & priuilegio clericali, & incontinẽti degradatus, relinquitur potestati sæculari, per eum puniẽdus, vt ibi. Sol. hic loquitur de degradatione verbali, quæ nõ priuat ab omni, priuilegio, vnde nõ tollitur priuilegium fori, nisi postea sequatur incorrigibilitas, vt in c. cum nõ ab homine, de iudi. & in c. dictum. 81. dist. Contrarium loquitur in degradato, actualiter, & sic no. ex litera q̃ degradatio quãdoq; sumitur
3 pro depositione verbali. † Sed qa in tex. fit mẽtio de magnis scelerib. quæro quæ dicantur magna scelera, nam si recte ponderetur tex. nõ est de mẽte ipsius, vt pro quolibet pecca to mortali clericus possit deponi, nisi sit magnum, imo nec beneficio suo clericus priuari debet, nisi crimen sit graue, ita dicit tex. no. in c. inuẽtum. 16. q. 7. Sol. Doct. multum late transeunt super tex. seu intellectu, & materia huius c. Sed tu aduerte q̃ in varijs iuris partib. disputatio fit, quæ dicantur grauia delicta, de quo in l. 1. C. de requi. reis. & in l. ad ea, ff. de reg. iur. Bar. plenius in l. nõ solum. ff. de iniur. vnde aduertẽdum q̃ quædã delicta dicuntur leuia, quædam grauia, quædam grauissima. Leuia dicũtur, vbi dolus non requiritur, vt quãdo aliquid cõtingit per imperitiam, vel culpam, sine dolo, vel quãdo dolus interuenit, sed circa rem modicã, vt forte modicæ rei inter domesticos. l. respiciẽdum, ff. de pœ. l. leuia. ff. de accusa. & ca. cum dilecti. ℣. de accus. Delicta vero grauia sunt in quib. exigitur dolus, & tẽdunt in graue præiudicium alterius, seu reipublicæ, & magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & similib. vt in c. cum non ab homine.
d ℣. de iud. & hic [d] Grauiora vero crimina sunt publica, & q̃

non imponitur pœna mortis. Grauissima, vbi imponatur pœ
na mortis. Nam ex grauitate deprehendimus quantitatẽ, &
4 qualitatem delicti. 24. q. 1. nõ asseramus. † Ad propositum, ergo, aut clericus committit leuia crimina. & nõ debet deponi, nec etiam priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspẽdi, vel aliter corripi ad arbitriũ iudicis, vt in d. c. cum dilecti. de accus. Aut committit grauia, & poterit deponi. Si vero grauiora, quanquã non publica, poterit vltra depositionem, detrudi in monasterium, vt hic. Si vero grauissima, ita q̃ de iure ciuili puniretur pœna mortis, & tũc poterit depo-
ni, & damnari ad perpetuum carcerẽ, vt in c. pen. de hæret. &
5 in c. nouissimus. de verb. sign. & in c. 1. de hæret. lib. 6 † Vnde no. dixit Inn. in c. qualiter. el 2. de accus. q̃ ista damnatio, ad
c perpetuum carcerem [c] post depositionem, æquiparatur pœnæ mortis, & rarissime debet infligi, nisi vt dixi pro istis scelerib. & posset esse ita delictum pernicios um exemplo, & qualificatum, vt traderetur illico post depositionem iudici secu
lari, vt d. c. nouimus. & plene dico in c. cum nõ ab homine,
f & c. at si clerici, de iud. † Et ex prædictis infero ad vnã quæ-
6 stionẽ. Clericus pro grauissimo delicto fuit depositus, & dã-
g natus ad perpetuũ carcerem, [g] nũquid talis perdit factionẽ testamẽti, vt bona sua veniãt ad succedẽtes ab intestato, sicut dicimus in bonis damnatorũ ad mortem, vt in auth. bona dãnatorum. C. de bo. dam. audiui fuisse cõsultum pro, & cõtra à valentissimis viris, nam quidam cõsuluerunt quod sic, quia hæc pœna comparatur pœnæ mortis, vt ℣. dixi fm Inn. Sed in contrarium facit, quia ecclesia deputat carcerẽ ad pœnam, sed ad pœnitẽtiam peragẽdam, vt in d. c. nouimus. & in c. quamuis. de pœnis. lib. 6. non ergo succedit loco mortis, & hæc opinio plus mihi placet, quia pœnæ nõ debent extẽdi. Non obstat gl. in c. quia diuersitatem, de cõcess. præben. quæ dicit q̃ bona clericorũ, & damnatorum applicantur fisco ecclesiæ, quia illa gl. iure nõ probatur. Item facit c. excõicamus, el 1. in §. damnatis. ℣. de hæret. vbi specialiter, & specifice in facto hæresis disponitur de bonis clericorum
damnatorum; secus ergo in damnatis de alio crimine, & maxime quia de hoc nulla fit mẽtio in aliqua parte iuris ca-
h nonici. [h] † Sed quæro, nũquid ista detrusio in monasterij,
7 debeat fieri in perpetuum, non tangitur hic, sed gl. in c. dictum. 81. dist. dicit hoc esse in arbitrio iudicis. Sed tex. in c. li quis episcopus. 50. distin. dicit, quod in perpetuum, illud verius. nisi habito respectu ad qualitatem delicti iudex deputet ad tempus. argumen. 2. quæst. 3. in cap. fin. §. notandum. & in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. vnde & hodie etiam in crimine hæresis pœna detrusionis pot commutari in aliam pœnam, si visum fuerit superiori, vt in cap. vt officium. de hære. lib. 6. An autem ille, qui semel fuit detrusus, possit amplius ordinari, vel redire ad suum ordinem. vide tex. cum glo. in cap. si ille. 50. di. In glo. 1. in fin. de hac materia vide glo. in c. si quis diaconus. 50. distin. & in ca. ex literarum, de eo, qui duxit in ma. plene dico in capi. cum non ab homine. de iudi. & dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ¶Hoc dicit. Et allegatur iste tex. per Ab. in c. ex literis. de cõsti. contra Ab. de Rosa, vide ibi And. Barb.
b ¶Magna scelera. Sed quando dicitur delictum maius, & minus de iure ciuili, & de iure diuino, vide consi. Bar. quod incipit ad declarationem huius quæstionis. & est in ordine. 7. vide omnino, quia loquitur secundum Theologos And. Barb.
c ¶C. de fur. Hæc sunt verba Host. dicit. n. quod iste tex. loquitur de latronibus, sed latro est plus quam fur, ℣. de homici. c. 1. & per hoc dicit quod iste tex. loquitur de illis, qui se immiscent enormitatib. de fent. excom. perpendimus, & sic non loquitur de simplicibus furibus, dicit tamen quod propter simplex furtum clericus deponitur, de iud. cum nõ ab homine. & Doct. simpliciter transeunt cum Host. Sed mihi placet illud q̃ dicit Ab. Sic & satis est de mente Host. & Doc. nam intelligunt illum text. in enormibus criminibus, & dicunt q̃ simplex furtum non est enorme crimen, nec de eo loquitur tex. licet propter simplex furtum clericus deponatur. ergo cum iste non loquatur de committente furtum, sed de committente enorme crimen, non debet fur pati pœnam, de qua in hoc c. ex quo de ipso non loquitur, sed debet deponi per c. cum non ab homine. sup. de iudi. Ale. de Ne.
d ¶Et hic. Et dicit Bar. ibidem, quod vbicunq; pœna infertur in personam alicuius hoc l. in seruorum. in fi. ff. de pœ. Ale. de Ne.
e ¶Carcerem. Damnatio ad carcerem æquiparatur morti, quando carcer tus patitur famem, & frigus. secundum Bal. in c. 1. §. denique. quę fuit prima causa beneficij amissi. faciunt no. per Bar. in l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quæst. vide Io. de Ana. in rubr. sup. de his, qui filios occi. in fi. Part. de pateo. in tracta. syndi. Seb Sap.
f ¶De iud. Vide omnino quod dixi in c. 1. de hom. in magna addit. vbi repro bo hoc vltimum. Ale. de Ne.
g ¶Carcerem. Vtrum damnatus ad perpetuos carceres, possit condere testamentum, adde quod no. Anc. in c. ad hæc. de test. idem no. etiam ipse Abb. Pan. in rub. de test. vers. fi. 7.
h ¶Canonici. Sed Ab. Sic. in dicto c. quia diuersitatem. de conces. præb. fequitur illam gl. & eam videntur sequi Doct. communiter. vnde ibi, Dec dante, videbitis. Ale. de Ne.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Pœna promissa in contractu à partibus, potest per vtranque partem exigi, si vtraque pars contrauenit, etiam de iure canonico. nu. 2.*
2 *Prouocatio quæ debetur episcopo ratione visitationis, an possit aliquo casu componi.*
3 *Mora vltima nocet, quando prima est purgata, aliàs secus.*
4 *Pœna si fuerit petita vigore contrauentionis contractus, an per hoc tollatur quod est promissum in contractu, vide infra c. tuam. numero. 4.*
5 *Pœna an toties incurratur quoties contractui contrauenitur.*
6 *Pœna apposita in contractu, non incurritur ex ea, quod vna pars venit contra contractum extraiudicialiter. non autem in iudicio.*

CAP. VII.

1 CONstitutus. † Si vterque contrahentiũ venit contra ℣ctũ, vterque potest exigere pœnã adinuicẽ promissam ex cõuentione. h. d. Primo ponit diffinitionem. Secun
2 do cãm interserit. ibi, cũ. Casus literalis. [a] Episcopus Lauitanus concessit monasterio Criptæ Ferratæ omnes ecclesias in diœcesi sitas pertinentes ad monasteriũ illud. & quicquid iuris in illis habeat in emphyteusim, sub certa pœna apposita in instrumento inde confecto, postmodũ orta fuit super his contentio inter eos. Per confessionem vtriusque partis constitit, q̃ pars monasterij, subtraxit episcopo pensionẽ, & episcopus exegit à monasterio procuratorem; & sic vtraq; pars
3 commisit in pœnam. vnde dominus Papa, vtranque partem à pœna illa reddidit absolutam. Bernar. † No. primo ex tex. qđ
b etiam de iure canonico, licite in cõtractu apponitur, & exigitur pœna. [b] Secundo no. q̃ ex contrauentione vtriusque
3 partis, tollitur in effectu pœna apposita in contractu. † Tertio no. q̃ super procuratione, potest interuenire compositio, ℣ quod facit c. cũ venerabilis. & q̃ ibi no. de censi. Sol. qdam intelligunt de procuratione debita ex cõsuetudine, privilegio, vel alio iure speciali; non aũt de procuratione debita, ratione visitationis. Hostiẽ. dicit tex. posse procedere, etiã in ista procuratione debita ratione visitationis. argu. in c. cõ
4 stitutis. de reli. dom. de quo dic, vt no. in c. ex officij. de præscr. & c. felicis. & c. exigit. de cẽsi. lib. 6. † In gl. 2 in fin. de hac materia vide bo. gl. in reg. frustra. de reg. iur. lib. 6. Et quod dr in gio. q̃ vltima mora nocet, habet locũ, quando purgatur prima mora per fm actũ, vt quia debitor obtulit pecuniam creditori, & creditor semel remens, postea eam petijt, nec debitor amplius exhibuit; tũc debitor est in mora, quia purgata fuit prima mora per petitionem. l. tutor. §. Lucius. ff. de
c vsur. quod hic non contingit. [c] † Et hic possent examinari
5 duo difficiles articuli. Primus, nunquid seruans transactionẽ, possit petere pœnam, & cũ hoc feruare ipsam transactionẽ: an vero tollatur transactio petendo pœnã. Secundus, qd
6 in alijs ℣ctibus, nunqd toties committatur pœna. quoties fit contrauentio. de quib. plene per gl. & Bar. in l. qui fidẽ. ff. de transac. & in l. si sic stipulatus. ff. de verbo. obligat. † Vltimo hic põt quæri, qd si Episcopus petijt procurationẽ, & Abb. exhibuit: nunqd Episcopus incidat in pœnam; Docto. quod non, quia exigitur alterum, vt pœna committatur, vel quod trahatur ad iudicium, vel quod violenter eripiatur procura.
d argu. in l. 1. ff. si quis cau. quod est menti tenendum. [d]

ADDITIONES.

a ¶Casus literalis. Iste tex. facit ad q. de frangentib. pacem, qui promiserunt se sub certa pœna non offendere, de qua plene per Ioan. And. in reg. iur. fusstra, in mer. li. 6. vbi etiam ponit, nunquid adulterans, vel occidens, vel vulnerans fratrem illius, cum quo facit pacem, dicatur frangere pacem, vel occidit eum post factam pacem bannitum. Et circa prædictam quæstionem, videlicet quis debeat de frangentibus pacem, puniri. vide Bald. qui alleg. hunc tex. in l. semel mora, ff. sol. ma. Et circa, pulchre per Bald. quæstionem de bannito post pacem, vide Pet. de Anch. in c. nulli. de elec. li. 6. Circa quæstionem, quam dixi de adulterante vxorem, vide omnino in terminis Bar. in l. verum. ff. de fur. vbi etiam ponit quid de facie re fur cum post pacem. Et circa primam q. de se offendentibus, & non apparen te quis sit primus, vide Bar. in l. cũ patre, §. libertatis. de leg. 2. circa quæstionem de occidente, vel vulnerante consanguineum illius, cum quo fecit pacem, vide quod plene notaui in ca. grauem. de excess. præla. super hoc. & circa quæstionem de occidente bannitum post factam pacem, vide Per. de Anch. in c. canonum. de const. in 6. prin. quæsito illius quæsti, verficulo. sed quæro sicut per ius cõmune, & per Old. in consi. 21. & per Bar. in trac. de bannitis. & per Bar. in l. eleganter. §. fi. ff. de pign. act. & circa quæstionẽ de se vulnerantibus cum non appareat quis fuerit primus, adde quod ille præsumitur fuisse primus aggressor, qui reputabat fore, ita dicit Flor. in l. 1. §. cum arietes. ff. si quad. pau. fe. di. vel ille præsumitur esse primus aggressor, qui erat magis ferox gl. est sing. in c. si bos. de iniu. quam allegat Io. in d. §. cum arietes. Sed mihi videtur, q̃ illa gl. hoc nõ dicit, quia vult dominum bouis in casu dubio non teneri. Sed q̃ imo ro gatus fuit prima mora per petitionem. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. quod hic non contingit. [c] † Et hic possent examinari duo difficiles articuli. Primus, nunquid seruans transactionẽ, possit petere pœnam, & cũ hoc feruare ipsam transactionẽ: an vero tollatur transactio petendo pœnã. Secundus, qd in alijs ℣ctibus, nunqd toties committatur pœna. quoties fit contrauentio. de quib. plene per gl. & Bar. in l. qui fidẽ. ff. de transac. & in l. si sic stipulatus. ff. de verbo. obligat. † Vltimo hic põt quæri, qd si Episcopus petijt procurationẽ, & Abb. exhibuit: nunqd Episcopus incidat in pœnam; Docto. quod non, quia exigitur alterum, vt pœna committatur, vel quod trahatur ad iudicium, vel quod violenter eripiatur procura.

Universidad de Deusto Biblioteca

delegato in testimonio vacillauit,& variauit in dicto suo ,q
per eundē iudicem de mādato Pa.captus est,& detētus,quę
1 tebatur,vtrum per hoc incurrerit infamiā. Cōsultus Papa,
respōdet q̄ non.Ber. † No. primo ex tex. q̄ propter vacilla-
tionē,& variationem,potest testis etiam clericus capi,& de-
tineri.concor.l.nullum. C. de test. & quid sit proprie varia-
2 tio,& vacillatio,vide per Inn.ī.de test.cog. c.præterea. † Se-
cundo no.q̄ appellatione infamiæ intelligimus de infamia ,
a iuris,pro hoc c.cum dilectus,de ordi.cogn.[a] Opp.cōtra tex.
b de l.ictus fustium.[b] ff de his,qui no.infa.vt ibi patet ex gene-
re pœnæ,quis in currit infamiam , quādo fustinet pœnam de
tali delicto,de quo condemnatus cōfessus,vel captus,efficeretur infamis,sed iste fuit incarceratus, pro delicto, de quo
damnatus,fuisset effectus infamis;ergo ex ipso genere pœnæ
effectus est infamis.Inn.soluit cōtrarium dupliciter. Primo,
q̄ hic carcer nō fuit deputatus ad pœnam , sed ad custodiā.
Aut damnū.ſ.solent.ff.e.Item & secūdo,hic loquitur in de-
licto variationis,vnde quis nō potest ita cōuinci de crimine
3 falsi,cum hēat multas excusationes,sicut quādo deprehen-
sus in furto fustinet pœnam.† Et dictis Inn. collige, duo pro
intellectu l.ictus.super quo variāt ibi gl.& Doct.Primo,vt il-
la lex procedat,etiā cum nulla sequitur cōdemnatio , vt ex
solo genere pœnæ quis incurrat infamiam , q̄ando est ta-
le delictum, de quo condēnatus efficeretur infamis. Exem-
plum capitur quis in furto , vel in alio crimine manifesto,
iudex sine alia sententia,mandat eum fustigari , talis enim
efficitur infamis ipso facto , absque alia condemnatione.
& hunc intellectum Inn.tenent quidam in d.l.ictus.& sequi-
tur Bar.q̄ est valde no. Ex quo etiam intellige vnum aliud,
c q̄ in delicto notorio [b] sine alia cōdemnatione,potest iudex
mādare pœnam imponi,q̄ etiam no.Inn.in c. ex parte. el 1.
4 ī.de verb.sign.† Secūdo no. ex dictis Inn. q̄ sola confessio [d]
d inducit infamiam, quādo est tale delictum , de quo cōdem-
natus efficeretur infamis,& hoc tenuit glo. iuris ciuilis. in l.
quoniā.& in d.l.ictus,ff.de his,qui no.infa.Sed Bar.ibi cōtra,
nisi confessio fieret in ciuili,in actione famosa, quia tūc cō-
fessus habetur pro cōdemnato , sed requiritur sententia , vt
in l.si confessus.ff.de cust.reo.Multum tamen cōtra dictum
Bar.& per Inn.facit d.l.quoniam.Hic super tex. non sunt a-
e lia no.[e] Capio gl.1.Itē aduerte quia Inn. sentit ex prima sol.
q̄ si iste testis fuisset incarceratus in pœnam vacillationis, q̄
incurrisset infamiam,quasi pœna esset imposita pro delicto,
de quo quis cōdemnatus efficeretur infamis. Sed certe hoc
f dictum nō puto verum,vnde sine testis vacillans [f] detruda-
tur in carcerem in pœnam,siue alia pœna afficiatur,non pro
pter hoc incurrit infamiam,quia nō punitur ex l.Cornelia.
de fal.sed extraordinarie,quia offendit aures iudicis , & ideo
cum nō puniatur tāquam falsus,nō incidit in infamiam. &
hoc rectè intuēti voluit gl.in l.nullum.C.de test. & hoc aper
te voluit Bar.in l.infamem,ff.de pub.iud.in illa q.an damna-
tus per inquisitionem efficeretur infamis . &c. & forte hoc
etiam voluit Inn.hic in secunda sol.In gl.2.ibi,per se non in-
famat,nisi sentētia præcedat , hoc dictum est, cōtra ea quæ
superius dixi,f.m Inn.sed insurrexerunt istæ varietates,& cō
trarietates propter varios intellectus illius l.ictus,nam quidā
intelligunt illam l.quod sentētia præcesserit pœnam , & ita
tandem tenuit ibi gl.& ita videtur gl. hic velle,sequendo illū
intellectum ; & ideo tenetur illa lectu. quæ est no. vt ex solo
genere infamiæ quis infamiam incurrat sine alia cōdemna-
g tione,vt supra dixi.& de ratione decidendi, dic vt supra. [b]

ADDITIONES.

a ¶De or.cog.Nam Inn.dicit quod licet non infametur de iure, tamen incurrit infamiam facti,& sic de facto infamatur.Sed D.Card.dicit quod hoc scilicet,quod infametur de facto potius stat in euentu facti, quam iuris dispositione.Nam potest contingere quod de facto infametur, & potest contingere q̄ non infametur , vt quia pauci sciant,vel quia simile.& de ista infamia remittit se ad notata in c.testimonium.de testi. Ale.de Ne.

b ¶Ictus fustium. No. intellectum l.ictus fustium.ff.de his, qui no. infa. Sed tu vide Archidia.c.in cap.infamem porro.3.q.5.vbi dicit, post gloss. quæ incipit post falsum,alias.hoc falsum. quod si quis fustigetur in pœnam delicti post sententiam, bene dicitur,vel efficitur infamis, secus si ad inquisitionem veritatis,vt l.nullum,C.de infa.Dicit tamen,quod Vinc.Gof. & Host.in hoc c.quod super his,tenent idem quod gl.in d.ſ. porro & vi ve Arch.in c.quia iuxta.circa me.5.q.6. vbi dicit, quod si fustigatur ex causa famosa , infamis efficitur. vt in l. ictus fustiū, ff.de his q̄ no.in fa.
¶Adde Ol.d.consi.92.1o.de Ana.consi.21.

c ¶In delicto notorio.Iudex potest mandare imponi,pœnam,sine alia condēnatione.Et vide quod plenissime no.post D.Abb.in c.ad nostram.3.de iureiu.Adde Fran.de Are.late consi.195.

d ¶Sola cōfessio.Vide Fel.in c.testimonium.ver.& iste tex.inducit sup.de testibus. Seb.Sap.

e ¶Alia no.Sed l.quoniam.debet intelligi quando da crimine agitur ciuiliter per viam actionis.Bar.autem loquitur quando sine crimine porrigitur accusatio,& sic quando agitur criminaliter de crimine, vnde l.quoniam,non facit contra Bar. Ale.de Ne.

f ¶Vacillans.Qualiter debeat puniri testis vacillans. vide tex. & glo. in l.qui falso.ff.de testib.& gl. in ver.vacillant.in c.si testes.ſ. item in testibus. 4.
q.3.& dicit Bal.in l.scriptorꝫ.C.de fi.instru.quod etiam non parcitur rustico , qui fibimet est contrarius.Vide Ant.in c.1.de testib.cog.& vide Ar-
ch.4.q.fi testes.ver.item qui falso.vbi dicit,quod testis varius, si accuse-
tur,punitur pœna legis Corneliæ.de fal.aliā s fi sine accusatore, punitur
pro motu iudicis.arg.l.nullum.C.de test.& alle.Inno.in c.1.de test.cog.

g ¶Dic vt supra.Per prædicta dicit But.quod si aliquis torqueretur ad eruendum veritatem ex delicto irrogante infamiam,per hoc non efficitur in famis,quia torqueatur non in pœnam delicti,sed ex alia causa ; de quo in d.l.ictus fustium.ff.de his qui not. infa. Sed quid de his qui multantur vel condemnantur,seu præconizantur in publicis arengis, Spe. in tit.de sen.prola.§.1.ver.quid de istis.& seq.videtur dicere quod non fiat ista mes.Sed postea aliter dicit,& colligit casus, in quib.quis efficitur infamis,& ita petransit hic D.Car.in fi.commenti.Ego puto tales esse infames,quando delictum est tale ex quo sequitur infamia. nam tales actus non inferuntur nisi post condemnationem,& per pœnam delicti inferuntur ergo incurrunt infamiam. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad certam quantitatem,certo die,sub pœna soluenda, si partem intra terminum soluerit,non tenetur ad integram pœnam.*
2 *Pœna an,& quando censeatur apposita in fraudem vsurarum.*
3 *Pœna in loco pœnitentiali non debet solui.*
Pœna si excedat interesse,licite peti potest.
4 *Pœna an censeatur remissa ex eo quod pars post terminum recepit sortem,siue quid simile.*
5 *Obligatio dinidua,vel indiuidua quæ dicatur.*
6 *Pœna solui debet,etiam de iure canonico, quando contractus non obseruatur,& committitur aliquando in totum , aliquando pro parte.*

CAP. IX.

1 Vam ad. † Obligatus [a] ad certam quantita-
a tem certo die sub pœna soluen-
dam, si partem intra terminum soluit,ad pœnam
integram non tenetur . hoc dicit . In prima con-
questio . In secunda prouisio,ibi , & igitur . Casus literalis.
Clerici sancti Fortunati fuerunt cōdemnati episcopo Spo-
letano in 40.libris per quoddā arbitrium sub pœna 30. libra
rum,nisi eas in termino persoluerēt cōstituto ; tandē solue-
rūt in termino 23.libras,episcopus impetrauit quatīā lite-
ras cōtra eos tacita veritate,per quas fecit eos sibi cōdēna-
ri in 30.libras nomine pœnæ, quia nō soluerant totam sum
mam in termino cōstituto,vnde dicti clerici, Do. Pa.quæri-
moniā transmiserūt,mandat Papa episcopo Spoletano,quā
tenus 7.librarum solutione contentus existat, & super pœna
30.librarum de cætero clericos illos nō molestet cum nec
2 deceat ipsum inhonestis quæstib anhelādo,cum aliena ista
ra ditari.B.† No.primo ex tex.q̄ etiā inter clericos,licite
tur laudū cum appositione pœnæ super quantitate.Appo-
sitio ergo pœnæ super quātitate soluēda, si nō fuit soluta, nō
inducit vsuram,seu præsumptionem vsuræ, q̄ dicit Inn. ve-
rum,nisi apponēs pœnam sit solitus fenerari,quia tūc præsu
mitur in fraudem vsurarum appolita,de quo vide q̄ no. in
b cap.dilecti.de arbit. [b] † Secundo no.argum.opti.quod solu-
3 tio pœnæ nō habet locum in foro pœnitentiali,[c] nā tunc pro
c prie quis lucratur cum iactura alterius.de quo vide bonum
tex.cum glo.12.q.2.fraternitatis.Et est arg.ex tex. q̄ licite pę
na peti non potest,si excedit interesse . Contrarium tamen
tenet hic Innoc. Et ad tex. potest respōderi q̄ hic fuerat
4 quasi totum debitum persolutum. † In gloss.prima,ibi, nisi
aliter conuenerit inter eos , &c. hæc gloss. sentit,q̄ si credi-
tor post terminum recipit sortem, videtur renunciasse pœ-
næ,nisi fuerit protestatus,q̄ etiam intendebat petere pœnā,
sed hoc dictum videtur contra tex. istum vbi Papa fundat
se super alia ratione. dic ergo,q̄ iste tex.procedit,quod pars
debiti

ADDITIONES.

a ¶Obligatus.Pro intellectu huius decre. vide vnum pulchrum dictum,q̄ scripsi post dictum Antonij in c.Odoardus.de sol.Et an,& quando pœnā adiecta pacto valeat,vide An.in c.plerique.circa fi.de pac.Et adde quod his casibus quibus pōt peti pœna , non tamen poterunt peti vsuræ pœnarum.tex.est in l.fi.ff.de magist.conue.

b ¶De arbit.Ista sunt verba Innoc.nam dicit,quod aut sumus in pœna iusciali,& ita licite exigitur 22.distin.quanquam.& ff.de re iudi.Iudicis.& ista potest esse ratio,quare pœna,de qua in tex.non præsumitur adiecta in fraudem vsurarum.Nam fuit ab arbitro imposita,in quo non præsumitur suspicio,cum non pro commodo suo , sed in fauorem illius pro quo sententiauit,pœnam apposuerit.Aut loquimur in pœna conuentionali,quæ ex conuentione partium præfigitur,& tunc dicit Innoc. quod aut exigitur recta intentione,vt quia pœna est appositæ , nisi paterentur placitis,& tunc etiam est licita exactio, vt in c.dilecti. intellige quando vtraque conuentio erat commissa circa idem factū, secus si essent diuersa facta,vt si ex vno contractu teneor tibi ad centū, & ex alio tu teneris mihi Romam ire:nam licet contraueniam,non licet tibi contrauenire,ad leg.l.1.& l.si.in ſ.fi.ff.de eo per quem factum erit,& remittit se ad quæ uenit.el 2.de iureiur. Ale.de Ne.

c ¶Pœnitentiali.Quomodo hoc procedat,latissime explicat Fel.in c.2.ver. tertio casus.supra de consti.& inter alia vult,quod licet pœna non debeatur in foro conscientiæ,secundum gl.in d.c.fraternitas. tamen illud procedit.quando illa pœna processit ex legis dispositione, secus si esset ex conuentione partium.& hoc tenetis Inn.hic.

debiti duntaxat fuit soluta , vnde ratione partis non solutæ,
2 quis non vī renunciare pœnæ,vt hic [a] & regulariter, nunqd
possit quis petere pœnam,& excipere de trāsactione,siue cō-
tractu.& sic valeat compositio,seu contractus,vt etiam pos
sit peti pœna,dicendū est plene,vt no. maxime per Bar. in l.q
fidem. ff.de transac.& in l.si sic stipulatus.ff.de verb. obligat.
5 † In cad.gl.ibi, sit indiuiduum.&c. & quæ dicatur obligatio
diuidua,& quæ indiuidua,plene no.in l.stipulationes nō di-
uidūtur.ff.de ver.ob.Et proprie illa obligatio dī diuidua,qñ
solutio partis,affert tātā cōmoditatē respū partis sicut solu
tio totius respū totius obligationis.Exēplū primi,promisi ti
bi scribere duos libros sub pœna & scripsi tibi vnū,hæc pœna
tñ cōmittit pro medietate, qa ista obligatio est diuidua,cū
respū partis tu habes oēm commoditatem . Indiuidua ve-
ro dicitur obligatio,quando solutio partis,non affert tantā
cōmoditatem.Exemplum,promisi tibi scribere vnum librū
sub pœna,scripsi tibi medietatē hæc pœna committitur in to
tum,quia scriptura medietatis non affert tantam commo-
ditatē respectu partis,sicut tota scriptura respectu totius,&
ita in consimilib.Et hæc dicta gl.procedunt,quando qs obli
gatur ad dandū,vel faciendū sub certa pœna.Sed quando qs
debet aliquid recipere,puta hæreditatem,vel legatum,si ali-
quid soluerit,vel fecerit,tunc non potest petere, nisi totum
b soluat,vel faciat,vt in l.Mæuius.& in l.cui fundus. ff.de cōdi.
& dem.[b] Et de materia huius gl.plene habetur per Legistas,
& maxime per Bar.in l.stipulationes, nō diuidūtur. & in l.4.
6 §.Cato.ff.de verb.obli. & dicendum vt ibi, quia proprie non
est materia nostra,& est gl.magis plena , quam sit ista , in l.si
seruus.ff.si quis cautio.† Sed dubium est,nunquid de iure ca
nonico possit peti pœna respectu partis non solutæ . Com-
muniter Docto.nostri, q̄ sic,quod mihi placet.nam eadem
dēt esse ratio de parte quoad partē , quæ est de toto quoad
totum,prout in l.quæ de tota.ff.de rei ven.& in c.pastoralis,
in ver.item cum totū.de off.deleg. Sicut ergo de iure cano-
nico pōt peti pœna in totū , si non adimpletur contractus,
vel mandatum pœnale aliquo mō,vt in c.cum dilecti. ī. de
arbi.eodē modo rōne partis non adimplētis,potest exigi pę
c na pro rata,[c] & hoc intellige quando obligatio consistit in
dando,seu soluendo, ita q̄ solutio partis affert commodita
tem , secundum quod prędixi, aliās si obligatio esset indiui-
dua,tunc pœna cōmitteretur in totū, ēt de iure canonico,
quia tunc cessaret ratio huius literæ,per prædicta potest sol-
ui contrarium.c.cum dilecti,præalle.ad quod Doct. respon
dent dupliciter:primo,q̄ ibi pars potuit soluere, sed noluit,
hic vero non potuit.vel illud de rigore,hic de æquitate. Pri-
ma sol.mihi non placet , quia est diuinatio ad istum tex. Se-
cunda etiā non est vera , quia debuisset ibi Papa seruare istā
æquitatē, sicut hic:ideo solue, vt prædixi, q̄ ibi in nullo fue-
rat satisfactum, ideo pœna habet locum in totum , etiam de
iure canonico. sed hic fuerat satisfactum pro maiori parte,
ibi de æquitate nō committitur pœna in totum,saltem cum
cum effectu, non enim negat iste tex. quin rōne partis non
solutæ,possit exigi pœna pro rata . Sed contra tex. & contra
prædicta,oppo.hic lata fuit sententia,à qua non fuit appella
tum,ergo cum transfuerit in rem iudicatam , non debebat
amplius pars audiri, vt in ca.cum inter. de re iud. multiplex
sol.primo,q̄ ista decreta.non necessitat,sed tantū hor
datur,pro hoc text. ibi, non decet,&c. vel secundo,Papa hic
prouidet ex officio suo.tertio,forte fuit appellatum,dantur
etiam aliæ solutiones in quibus non oportet instare,quia de
hoc principaliter non disputatur hic, sed tantum de com-
missione pœnæ respectu totius .

ADDITIONES.

a ¶Vt hic.Idem dicit But.& D.Car.hic. Ale.de Ne.
b ¶Idem.Et idem dicit Inn.& Doct. Ale.de Ne.
c ¶Pœna pro rata.Adde omnino quod no.Bar.& Bal.in l.cum proponas.C.de dolo.vbi dant pro reg.quod appositio pœnæ in contractu,quando contenitur,vel agitur de damno,non tenet,tanquam facta in fraudem vsurarum,secus si non consistit in fraudem, ex quo inferunt ad pœnam apositam in compromisso.Et idem tenet Bal.in §.alteri.Inst.de inuti.stip. vbi omnino videas.Et de illo articulo,quando pœna videatur adiecta in fraudem vsurarum omnino videas Ant.in c.dilecti.de arbi.
¶Adde de hac materia videndum late Ro.consi.409.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium est crimen ecclesiasticum , adeo quod iudex ecclesiasticus potest de eo imponere pœnam temporalem.*
2 *Beneficij appellatione venit feudum precarium,& similia.*
3 *Priuatus beneficio vel officio ob suum delictum , potest illud ex noua concessione reacquirere.*

CAP. X.

Daures. Occidentes prælatum , priuantur
beneficijs,& feudis quæ habent ab
ecclesia,cui præerat prælatus ille,nec eis nec hæ
dibus restituentur, nec alia de nouo concedi de-
bent,hodie in occidente, capiente , vel bāniente episcopum
sunt auctæ pœnæ,de quibus dicendum,vt in clem.si quis sua
dente.co.ti. Diuiditur hæc decr.nam primo recitat pœnalē
sententiam.secundo grauat ibi,quia igitur. Casus lite. Quidā
ciues Vincentini, suum episcopum interfecerunt , propter
quod feudis,& beneficijs, quæ à Vincentina ecclesia detine-
bant, spoliati sunt per sententiā . quæsiuit eps Vincentinus,
vtrum ipsis,vel eorum hæredibus illa beneficia sint restituē-
da.respondet Pa.q̄ nec ipsis, nec eorū hæredibus sunt illa be
neficia restituenda,seu de nouo alia conferenda, cum maio
1 ri ēt sint animaduersione plectendi.B.† No.1.ex tex. q̄ pro-
pter sacrilegium,potest iudex ecclesiasticus imponere laico
pœnam temporalem. vnde hic priuat eum dominio vtili,
quæsito ex contractu.eodem modo posset imponere aliam
pœnam temporalem.pro hoc 17.q.4.c.quisquis. & sic optime faciet iste tex. q̄ licet iudex ecclesiasticus non habeat iurisdictionem temporalem in laicum, tamen si delictum , de
quo cognoscit est ecclesiasticum,potest punire eum delin-
quentem,etiam temporaliter, & facit pro his quæ dixi in c.
2 licet in gl.ī.co.† Secundo no.q̄ verbum beneficia, [a] late su-
a mitur , vnde comprehendit feuda , & omnia alia afferentia
aliquam vtilitatem,vt locatio,precarium,vel quicquid aliud
ab ecclesia concessum . nam dicitur beneficium beneuola
actio,gaudium tribuens capienti, vt in lib. feu.in tit. quibus
3 mod.feu.amitta.in c.1.† Tertio ista litera [b] facit sing. in arg.
b q̄ priuatus ex delicto,beneficio suo , vel alia re cu-a, potest
ex noua cōcessione illam rem priuatam acquirere: nam hic
Papa pro maiori animaduersione specifice interdixit,ne istis
occisororib.vel eorum hæredibus,illa beneficia restituātur,
ergo potuissent restitui cessante prohibitione , de quo vide
quod no.in c.commissa.de ele.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶Beneficia.Quid veniat appellatione beneficij,late tradit Fel.in c.post lasti.vel circa gl.secundam,supra, de refer. Seb.Sap.
b ¶Litera.De hoc vide c.cum inter P.de renun.

SVMMARIVM.

1 *Litigator qui temere contradicit iudici coram quo litigat, punitur arbitrio superioris.nu.4.*
2 *Iudex debet vitare nimiam familiaritatem cum subditis,ne eius authoritas contemnatur.*
3 *Iudex non potest illum qui ipsum iniuriat punire , nisi iniuria sit notoria.*

CAP. XI.

Dilectus. Qui iudici iniuriatur, per superioris
arbitriū puniri debet. hoc dicit . Vel
sic.Prorumpens contra iudicem,arbitrio superio
ris punitur.hoc dicit.Casus literalis. Quidam iniu
riabantur iudici, de quorum iniuriatione cōsultus Papa,de
eorum pœna infligenda, respondet,q̄ si aliquis temere prorū
pti contra iudicis assertionem, secūdum arbitriū superioris
dēt puniri,cū de ipsius litigatoris improbitate constiterit,ne
1 vilescat iudicialis authoritas.† No. q̄ litigator qui temere cō
tradicit iudici,coram quo litigat , arbitrio superioris puniri
2 debet,quia non est vilipendēda iudicialis authoritas.B.† No.
primo ex tex.q̄ debitus honor deferēdus est iudici,aliās au-
tem euanescit eius authoritas.vnde debet curare, quantum
potest ne contemnatur à subditis.& ideo consiliū est,vt cui-
tet nimiam familiaritatem subditorum;quia ex cōuersatio-
ne æquali,nascitur contēptio dignitatis, vt dicit tex. in l.ob-
seruandum,ff.de offic.præsi.& ingenio debet augere dignita
tē,vt ibidem dicitur in fi.& alibi dicit canon,dum nimiū ser-
uatur humilitas,regendi frangitur authoritas, vt c. quando.
3 86.dist.† Secundo no.ibi,superioris arbitriū.&c. q̄ excedēs [a]
a contra iudicem,non puniter per ipsum iudicem,ne sit iudex
in causa propria,sed debet puniri per superiorē,contra hoc
facit c.si qs erga.& quod ibi no.2.q.7.& in c.1.ī.de offic.de-
leg.& co.titu.c.Romana.li.6.Sol.Innocen.hic instat. dic ple-
nius reformādo dicta sua,q̄ aut loquimur in ordinario, aut
in delegato.Primo casu,aut notoria est iniuria,& potest ipse
met punire iniuriantem,quia in notorijs nō est suspicio , &
non est ferenda sententia cum solennitate,& hoc tenet Inn.
in capitu.ex parte.1.de verbo.signifi. quod semper limitaui,
b & limito [b] vbi pena est à iure expressa, secus autem vbi veni-
ret imponenda arbitrio suo , quia tunc arbitrando esset iu-
dex,& posset excedere modum,ad hoc c.cum venissent, ī.de
iud.& ibi plene dico.7.q. 1. quam periculosum . Aut iniuria
non est notoria, & tunc aut tangit principaliter personam
ipsius

ADDITIONES.

a ¶Excedens.An iudex possit punire subditum contra eum delinquentem, vide gl.& Do.Abb.in c.1.de maledi.
¶Adde Ale.consi.25.1.lib.
b ¶Limito.Istam limitationem refert,& sequitur Abb.in c.1.de maledic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsius iudicis,& nō pōt ipse punire,nesit iudex in facto propinio.23.q.4.inter multiplices. Aut tangit principaliter dignitatem suam,& tunc potest punire,sed quia consequenter tāgit personam,poterit tanquam suspectus,remoueri, seu recusari.pro hoc qđ no.Cyn in l.vnica.C.ne quis in sua causa. Item potest ordinarius secundum Inn.bene punire aduocatos,procuratores,notarios, & consimiles personas accedētes in officio,vt in l.ne quicquā.§.1.ff.de offic.procon. & adde hodie quod habetur in c.1.eod.titu.lib. 6. Secundo casu, cum quæritur de legato,aut impeditur iurisdictio sua,& potest procedere contra impedientes,vt in d.c.1. Aut non impeditur iurisdictio per iniuriam illatam ; & tūc debet facere punire per superiorem,vt hic,& ar.in Auth.de testi.§. si vero
a sent.[a] †In gl.ibi, cum temere contradicit &c. dicendo iniu-
4 riam sibi,puta,tu mentiris,vel ꝙ ipse nihil scit,vel similia verba.& hoc denotat tex.ibi temere prorumpentibus.

ADDITIO.

a ¶Venissent.Subijcio verba. Inno.c.inquantum loquitur in iudice delegato. Nam Inn.dicit ꝙ delegatus neque extraneum puniet propter iniuriam sibi illatam,& ratione prælicta.s.quia non debet esse iudex in sua causa.Host.assignat aliam rationem.s.quia hæc est iniuria delegantis, quam delegati,de offi.dele.cum olim.el 1.& dicit Hosti. quod etiam hoc casu, iudex pedaneus potest punire, C.de peda. iud.per totum, Dicit vlterius Inn.ꝙ delegatus potest punire delinquentes coram se in officio exhibito ff.de pœn.l.moris,& ff.de testi.l. quæsitū. & in l.1.C.de calum. & per Bar. in l.si quis obrepserit ff.de fal.Sed postea Inno.dicit,ꝙ prędictę leges loquuntur in ordinarijs,& administratoribus,nam delegatus faciet punire per ordinarios, vt in Auth.de testi.§. si vero ignoti. & hoc sequuntur Doct.excipiunt tamen illud quod habetur in c.statutum.§.notarium,de reser.in 6.& ibi vide omnino gl.quæ determinat, ad quē spectat taxare salaria notariorū,an ad ordinarium,an vero ad delegatū, & quis debeat punire ipsos delinquentes in officio suo.Vlterius circa hoc quærit Inn. quid si extraneus eripit à conuento commissionē rei,de qua impetrans coram delegato deponit querimoniam.Inn.& Host.dicunt,ꝙ aut cōmissio est specialis, & tūc delegatus nullam habet iurisdictionē in eum,nec potest ipsum punire,vt in c.P.& G.de offi. deleg. Ordinarius vero debet commissionem reformare,vt in c.cum teneamur.de appel.aut commissio est generalis, vel realis. Exemplum facias tali tempore à tuis subditis reuerentiam exhiberi , vel possessionem sibi restitui , vel talem inducas in possessionem,& defendas inductum,& tūc delegatus potest se intromittere,vt in c.venies, de fil.presby.& in c.inter.de maior.& obed. vnde si hoc casu mutuaretur possessio,vel alius esset in possessione clericorū, iudex delegatus posset contra cū procedere , vt in iurib. præal. Et quia cui committitur iurisdictio comittuntur omnia,sine quib.expediri non potest,de of.dele.pastoralis.ff.de iur.om.iud.l.2.& hoc tene menti quia quotidie consueuerunt hæc verba Inn. allegari. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Patroni,vel similes personę,habentes aliquid iuris in ecclesia,si interfe cerint per se. del per alios rectorem vel clericum ipsius ecclesię priuā tur omnibus iuribus,quæ habent in ea.*
Prohibitus clericari,non prohibetur ingredi religionem.nu.4.
2 *Pœna imposita posteritati alicuius,comprehēdit etiam descendentes ex linea fœminina.*
3 *Hæredum appellatione veniunt extranei , nisi aliud voluerit testator, vel quando sunus in materia non transmissibili ad extraneos .*
5 *Dispēsatio si specifice nō referuatur,Papa censetur permisisse episcopo.*
6 *Canonicus si occidat prælatum suum, vel alium canonicum, priuatur omnibus beneficijs.*
Verba futuri temporis, inducunt actū fieri per suum,& non ipso iure.
Dictio prorsus,quid importet.

CAP. XII.

IN quibusdam. Patroni aduocati, vel vice domini vendicantes in suis ecclesijs plus quam iura permittant,per censuram ecclesiasticam compescūtur, & si occidant prælatum,vel clericum ecclesiæ, per se, vel per alios,pdunt quod habent ab ecclesia.& eorum posteri vsq; ad quartam generationem,nō admittuntur ad clerum , nec in religionib.præficiuntur. h. d. Diuiditur:nam primo recitat triplex patronorum delictum.secundo ibi,cum igitur , prouidet.& primo contra primum,& post contra secundū, vtrūque prohibendo. secunda ibi , sacri. contra secundum illud primo puniendo in factorib.secundo aggrauando pœnam in posteros ibi,& ne minus.Casus literalis. Patroni ecclesiarum aduocati,seu vicedomini, in tanta præsumptione se extollunt,ꝙ cum vacantibus ecclesijs de personis idoneis prouidere debent: non solum difficultates ingerūt , & malitias, verum etiam de possessionibus, & alijs bonis ecclesiarū pro sua voluntate disponere volunt. & ꝙ deterius est in necem prælatorum præsumunt crumpere. Prohibet generale concilium expresse,ne de cętero patroni, vel aduocati, seu vice domini super prædictis plus vsurpent , quam reperiatur in iure permissum,& si contrafecerint,per seueritatem canonicam compescantur,ne quod ad defensionem est inuentum, ad depressionis dispendium valeat retorqueri. Statuit insuper cōcilium,quatenus si patroni, aduocati , feudatarij, seu vicedñi, aut alij beneficij alicuius ecclesiæ,clericū,vel rectorem per se , vel per alios occidere , vel mutilare præsumpserint ; amittant quicquid iuris in ecclesia habent, vel ab ipsa tenent,& vsq; ad quartā generationem posteritas talium,in clericorū collegium nullatenus admittātur,neq; in domib. generalibus prælationem aliquam assequatur , nisi cum ea fuerit misericorditer dispensatum.B.No.j.ex tex.ꝙ patroni, & aduocati ecclesiarum , non possunt plus iuris vendicare in ecclesijs,quam reperiatur iure expressum . Si ergo patronus,vel aduocatus ecclesiæ aliquod ius sibi postulat in ecclesia,dēt probare illud sibi debitum de iure. Secundo no.ꝙ eadem pœna imponitur pro homicidio, & pro mutilatione.& hoc verum quoad incurrēdam irregularitatem, vel vbi hoc exprimitur in iure;aliàs secus vī dicēdum, ad hoc quod no. in c.cum non ab homine,de iudi.& 1.q.1.c.sicut vrgeri.No. tertio,quod pro delicto commisso in personam ecclesię,potest laicus committens , ēt temporaliter puniri per ecclesiā concor.c.ad aures.5.eod.& quod ibi dixi , & 17.quæst.4. cū
1 quis deinceps. † Vltimo no. ꝙ propter delictum patris , seu parentis,potest filius excludi, vt non promoueatur ad clericatum.Item pōt colligi ex fine literæ, ꝙ prohibitus clericari,propter delictum, non intelligitur prohibitus intrare reli-
a gionem.[a] In gl.prima,ibi,ecclesiam defendere debent, & intellige hoc secundum Doct. ꝙ defendunt ecclesiam expensis tū ecclesiæ,sicut tutor defendit pupillum expensis pupilli.in tutoribus.ff.de admi.tutor.& procurator defendit dominum expensis domini.l.qui proprio. §.litis impēdia.ff.de
b procur.& c.cum pro causa.supra,de procur.[b] † In gl. in ver.
2 ad hæredes.ibi per rectam lineam, vlq; ad quartā generationē, &c.non ergo veniunt collaterales. Item non veniunt descendentes per lineam fœmininā,vbi pœna imponitur posteritati alicuius,de quo dic,vt in c.vbicunq;,eo. tit. lib.6. † Et
3 aduerte,quia gl.videtur hic velle , ꝙ appellatione hæredum veniunt descendentes per lineam directam vsque ad quartam generationem , quod non est simpr verum, quia in re
c transmissibili in hæredes extraneos,appellatione hæredum veniunt omnes successores,ēt extranei. vt in l.hæredis appellatione.ff.de verb.sign.& in l.annalibus. C.de leg. Sed quod ad istum tex.gl.potest dicere verum, propter id quod sequitur de posteritate, quare Papa hic voluerit punire hæredes, ad est descendentes ab istis malefactoribus : nam quandoque appellatione hæredum , veniunt etiā hæredes extranei , nisi quando apparet de tacita voluntate disponentis,vt hic ; vel profertur hoc verbū in materia , quæ de sui natura non est transmissibilis ad hæredes extraneos.de quo in l.Gallus.in fi. etiam.ff.de libe.& posthu.Et in fi.glos.de hoc enim , qualiter
4 in summa.& 14.q.3.in summa.† In gl.in ver.prælationis.in fi. Sed certe ibi non soluitur hoc contrarium, nec potest solui ex theorica ibi tradita.Hostien.dicit,ꝙ iste tex.facit pro hoc, quod Pa.hic specifice inhibuit,ne in religionibus isti assequerentur prælaturam.secus ergo si nō dixisset,vel dic,& melius quod per ingressum religionis non tollitur defectus cautus ex delicto alterius , quoad prælaturam consequendam
5 vt est tex.in cap.1.de fil.presbyte.† In glos.ibi episcopus potest dispensare,no.bene glo.quod vbicunque in iure permittitur dispensatio,& nō reseruatur specifice Papę,videtur potestas dispensandi indulta episcopo. & idem no.gl.in capitu. postu-

ADDITIONES.

a ¶Religionem. Sed hic non prohibetur intrare religionē,sed prefici adprælaturas bene prohibetur, & hoc modo loquitur tex. Ale.de Ne.

b ¶De procur.Doct.allegant Gofr.in libellis iuris Canonici,in libello, de iure patro.versicu.nunc videamus de honore, vbi dicit sufficere si patronus diligentiam,& ministerium adhibet, sic etiam tutor defendit pupillum expensis pupilli ff. de adm.tut.l.à tutoribus.& procurator defendit dominum expensis domini.ff.unanda.l.idemq;. §. idem Labeo. Sic & patet defendit filium de vsufructu quæsito p filiū,& expensas facit de fructibus vsusfructus, vt in l.1. C.de bo.mf.ité libertus patrono dat opas expensis ipsius patroni.ff.de ope.lib.l.opere,facit 12.q.2.charitatē, de natis ex libero.vēt.c.vn.cū concor.Sed aduerte, licet Doct. non tangant quantum ad libertum,iara videntur inuicem sibi contradicere.nam l. suo vētur. de ope.lib.dicit,ꝙ libertus debet præstare operas patrono impensis proprijs,nisi sit inops.sed lex operę.eo.ti.dicit,ꝙ libertus debet præstare operas impēsis patroni.in hoc plures sol.dantur per gl.in vtraque l.sed in d.l.suo victu.tenet vltimam sol.quam ponit ibi glos.quod libertus debet præstare operas patrono sumptib. proprijs , si patronus non habet vnde se alaṇalias expensis patroni,& hoc modo cōcordatur.l. suo victu. ff.de oper.lib.cum d.l.operæ.eo.ti.quia l.suo victu.debet intelligi,quando patronus est inops.nam tunc libertus debet eis præstare operas expensis proprijs,nisi et ipse libertus sit inops.sed l.operę.eo-titu.loquitur quando patronus non est inops,quo casu etiam libertus diues debet ei præstare operas expensis patroni.dicit tamē Bar.in d.l.suo victu. ꝙ qui permittit alicui aliquid facere,debet facere suo victu,& vestitu nisi conditio patriæ aliter se habeat,vt in l.excepto.ff.loca. Ale.de Ne.

c ¶Hæredum.Vide late Fel.in c.in præsen.ver.in ea.gl.5.de prob.post Aba.ibi ver.in 3.parte gl.& Ias.in d.l.in annalib.C.de leg. Seb.Sap.

postulasti.in ver.dispensatum,de cler.excom.min.& Inno.in c.dilectus.de temp.ord.& hanc opinio.gl.tenet hic Vincē.& Goffred. & Philip. & est opinio satis æqua, cum isti laborent alieno morbo.Host.dicit tutum,& ecclesiæ expediens, vt so
lus Papa dispensęt,arg.in c.aduersus,de immu.eccle.Sed prima opi. plus mihi placet, tum propter theoricam prædictā,
2 tum quia facięda est benigna interpretatio contra laborantes,maxime alieno vitio.arg. in c. odia.de reg. iur.li.6.[a] †Ex-
6 tra gl.quæro,quid si canonicus occidit prælatum,vel canonicum,nūquid debeat perdere beneficium, & sic habeat locum in eo pœna hic posita?Et vī primo,ꝙ non,obstante litera, quæ dicit ꝙ beneficiati beneficium amittant, &c. quia non debet intelligi de beneficijs ecclesiasticis , sed de feudis, & consimilibus,quia beneficium capitur largo modo, vt di xi in c.ad aures. sup. eo. Pro hoc,quia tex.hic subijcit, ꝙ ista non debent peruenire ad hæredes : & sic non potest intelligi de beneficijs ecclesiasticis,quia illa nō perueniunt ad hæredes , vt in c.ex transmissa. de fil.presbyte.Istud cap.emanauit ad prouisionem,& fauorem canonicorū,& clericorū:ergo non debet eos ligare,in reg.quod ob gratiam, de reg.iur. lib.6.Tertio, quia consocij non debent puniri pœna statuta contra alios.argum.in cap.ex tenore,de senten. excommunica.& c.quoniam.supra,de vita & honesta.clerico.His non obstantibus Ioan. And.hic,& communiter docto. tenēt op positum,quia litera loquitur indistinctē.Non ob.quod dixi de beneficijs , quia illud verbum quòd ad hæredem perue-
niant, sic debet verificari,vbi potest . Non obst. etiam quod dicitur,quòd emanauit in fauorem clericorū &c. quia certum est consocium delinquere: & ideo puniendus est. Nec ob.tertium , quoniam consocius incidit in excommunicationem, verberando consocium clericum , sicut si verberaret extraneum,licet facilius absoluatur,vt in dict.iuribus supra alleg.in contrarium.Hæc opi.licet sit communis, est tamen multum rigorosa, & vī contra mentem literæ, cū tex. hic non faciat mentionem,nisi de patronis,aduocatis , feudatarijs,& vicedominis, ergo non est extendendus ad clericos beneficiatos.nam isti, vt plurimum excedebant in talib. ideo non debet pœna ad illos extendi,arg.in c.plane.de pę.
3 dist.j.vnde verbum beneficium, capitur hic large, quia in q-
b busdam locis aduocati habent beneficia certa, pro officio
7 aduocationis.vnde nec ex ipso principio,nec ex fi.huius lite
re poterit colligi ista cōmunis opi.[b] †Secundo quęritur nūquid istę pęnę de quibus in tex.intelligantur inflictę ipso iu
re , an requiratur sententia , quidam dicunt ꝙ requiratur sententia per verbum amittant,quia est verbum futuri temporis. [c] pro hoc , theorica glossi. in regula in pœnis, de regul. iur. lib. 6. Doctor. hic communiter tenent oppositum
4 per hanc dictionem prorsus, positam in tex.quasi dicat ipso iure , vel ipso facto . [d] Et not.semper hoc dictum, quòd hęc dictio prorsus, [e] iuncta cum verbo futuri temporis, inducit dispositionem pœnę ipso facto . Idem dic de hac dictione penitus . pro hoc text. infra capitulo. proxi. in fin. Vltimo scias,quòd Hostien.hic tractat illam quæstionem , nunquid appellatione filiorum,veniant nepotes.& si pena esset impo-
5 sita alicui ex filijs suis , intelligantur etiam nepotes , & ponit hic aliqua dicta , sed materia est multum larga , & magis tractat per Bartol. in l. libellorum . ff. de verborum significationibus,vbi plene vide per eum. & vide gl. in cle.1. de bap.[f]

ADDITIONES.

a ¶Lib.6.De hoc etiam in Spe.de leg.§.nūc de episcoporū. & ibi per Io.An. qui dicit ꝙ Spe.videtur recedere ab opi. prædicta.sed Do.Car.hic in fin. commen.dicit ,ꝙ quia hic permittitur dispensatio , & non reseruatur sedi apostolicæ,satis videtur posse sustineri opinio præmissa.l.ꝙ episcopa posset dispensare.sed Bu.hic in fin.commenti dicit, quod Doct. non agunt,sed ipse tenet , scilicet quòd Papa dispenset. sed ego teneo illud quod dicit Ab.Sic. Ale.de Ne.

b ¶Dominio. Ab.Sic. est probabilis.sed si tu vis tenere cōmunem opinionem, dic.ꝙ licet in prin.c.non fiat mentio nisi de patronis,aduocatis, & vicedominis;cū postea in decisione vltra p̄dictos addit de beneficiatis, ꝙ quicunque est beneficiatus ab ecclesia,siue clericus,siue laicus, & quodcunque sit beneficiū,scilicet vel laicale,vel tē porale,vel spirituale habet locum dispositio cap.nam cum tex generaliter loquatur, de quocūque beneficio indistinctē debet intelligi,sicut indistinctē loquitur,vt in l.de pretio.ff.de publ.& hoc putò verius,maxime quia ista constitutio est pro-
dicta in fauorem,vnde licet sit pœnalis, censetur odiosa , nec stricte debet intelligi,vt dicit glossi.singularis , in cap.sciant . in glossi.pe. de elec. ita,quæ multum facit pro communi opi.Sed no.ex communi opi.quòd constitutio pœnalis comprehendit casus , ad quos in aliquibus uel in aliquo adaptari poceſt , licet non in omnibus possit adaptari . quod tenę meneri. Ale.de Ne.

c ¶Verbum futuri temporis.Adde Lud.R.o.sing.1.2. & quod ibi no. in apo. Fran.de Crem.sing.7.inc.tu.scis,ꝙ verbum.Matth.matth.sing. 112.no. ꝙ vbicunque.& quod notaui in apost.ad istum in c.vnico. nu. 3.in apost. in ver.colligitur. sup.de sagitta.& in c.1.nu.3.in apost.in ver.requiritur sententia.supra ne præla.vices suas. Zach.

d ¶Ipso facto.Idem dicit gl.in c.fi.de præscrip.in 6.idem dixit de hac actione. per Host. per tex.infra c.proxi.in fi. Ale.de Ne.

c ¶Dictio prorsus.Adde Ro.in loco præal.Ant.Corse.in suis sing. in ver.omnino.Ang.plene post gl.in Auth.vt defuncti,seu fune.col.5. Bar. in l. 1. §. si pecunia.ff.depo.Ale.in l.Imperator.ff.de iure fil. & Phil.Fr.plene in c.1. de postu.præla.li.6. Zach.

f ¶De bap.Bur.autem examinat istam materiam. sed d.Car. refert verba Hosti.& se remittit ad c.fi.de verb.sig.& ad d.c.2.1.in 8.& 9.q.de baptis.vbi etiam per Io.de Imo.Sed aduerte ad gl.4.in prin.dum dicit,ꝙ ius patronatus deuoluitur ad ecclesiam cui facta est. Nam vult dicere, ꝙ ecclesia non habebit patronum.pro hoc,de iure pat.c.vni.in 6.sed Gof. dicit,ꝙ proprie loquendo,ius patronatus deuoluitur ad ecclesiam , cum ecclesia non possit esse persona sui ipsius , sed sublato patronatu ecclesia remanet libera.similiter no.in c.significasti, de itre patr. Secundo quæro, tex.dicit seueritatem canonicam.qualiter intelligatur hoc verbum seueritas.Host.dicit,ꝙ censura ecclesiastica consistit circa pœnam spiritualē, de verb.sig.c.quærenti,seueritas circa pœnā temporalem, vt hic animad uersio circa degradationē,& ꝛculari curiæ traditionē, vt in c.no.vi.de verb.sig.sed D.Card.in 2.nota.dicit,ꝙ hęc differentia nō bene probatur iure. & ꝙ hæc vocabula aliquando capiuntur promiscue . Vltimo quæro,quid de feudalibus , an confiscentur propter crimen læsæ maiestatis, Inn.recitat tres opi.Prima,ꝙ applicētur domino feudi.Secunda,ꝙ fisco Principis.Tertia,quod licet deuoluantur ad fiscum,tū debet vendere de hoc plene in Spe.de feu.§. 1.ver.40.vbi dicit, ꝙ vtile dominium confiscatur,directo apud dominum remanente.Do. Card. dicit,ꝙ fi est feudum paternum,concessum pro se,& hæredibus, non priuantur filij propter delictum patris.ff.de interd.& releg.l.eum qui,& ibi per Bar.qui distinguit dicens,ꝙ quando delictum committitur contra dominum, vel aliquid facit contra conuentionem feudi,& rūc delictum nocet filio , vt in c.1. si vasal.feu.prin.cui defe.Aut non deliquit contra dominum,vel non venit contra promissiones factas in instfo feudali, & isto casu , aut tale feudum debet trāsire ad filium ex persona sua,tāquam ad patris successorem,& tunc filius priuatur feudo.Aut transit ad eum iure suo, vt ga filius,non quia hæres,& tunc filius retinet feudum,vt euidenter probatur,in d.l.eum qui.ff.de interd.& releg.& per hoc dicit Bar.ꝙ si quis recipit emphyteusim pro se,& filijs,& nepotibus suis,si primus,vel secundus delinquit circa contractum emphyteusis, non soluendo canonē,vel alienando sine licentia domini, hoc non nocet sequentibus per præalle. iura.sed si aliquis delinquit,propter ꝙ delictū bona publicantur,ista bona debent remanere apud filios,vel nepotes,quia non transeunt ad eos vt hæredes,sed habent suo iure,vt in l.iurisurandi.§.fi liber,.ff.de operlibe.dicit tamen Bar. ꝙ vbicunq; dixit delictum patris non nocere filio, debet intelligi,ita ꝙ patri nihil quæratur,vt in l.diuisiones.ff.de iu.patr. & in l.Paulus.ff.de op.lib.sed D.Car.hic limitat,ꝙ dicit Bar. dicit enim, ꝙ fallit illud quod Bar.dicit,quia illud est verū, nisi de iure expresse caueatur,ꝙ propter delictum patris feudum debeat confiscari,& quod filius priuetur feudo,vt fuit hic, vbi expresse dī , quod ēt filij priuentur feudis. Item dicit D.Car. quod quando propter crimen læsæ maiestatis publicantur bona vasalli , feudum ecclesiæ reuertitur ad ecclesiam, arg. c.fœlicis,de pœn.in 6.& sic consuluit,vt dicit D.Car.D.Bar. de Saly.sed de confiscatione feudi,vel emphyteusis,qualiter confiscetur, vide omnino Bar.in l.si finita.§.si de vecligalib.ff.de dam.infec. & de materia , de qua supra dictum est,vide omnino Io.de Imo.in c.2.de fu.vbi istum passum plenissime examinat,& hæc sufficiant. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Subditi non debent fidelitatem domino excommunicato;quia absoluūtur ab eius debito,& si monitus non paruerit ecclesiæ , ipso iure tales subditi sunt liberati.nu.6.& 8.*
2 *Verberans clericum,est ipso facto excommunicatus;secus si non iniecerit manus.sed alio modo iniuria inferatur.*
3 *Excommunicatus,si fleterit in excommunicatione per biennium,est suspectus de hæresi,distingue,vt infra,nu.7.*
4 *Contra nobiles mitius proceditur,quam contra alios,etiam de iure canonico.*
5 *Excommunicati,qui perseuerant in excommunicatione,possunt priuari per iudicem ecclesiasticum bonis suis ; & etiam possunt prohiberi, eorum debitores,ne eis soluant, imo ibi possunt à tali debito liberari, numero 8.*

CAP. XIIII.

1 GRauem. †Domino excommunicato manē te, subditi fidelitatem non debent, & si longo tempore in ea perstiterit , & monitus non paruerit ecclesię,ab eius debito absoluuntur. hoc dicit.primo ponitur querela . Secundo prouisio , ibi, licet igitur . Casus literalis. Comes Registren.multas iniurias , & grauamina irrogauit capitulo Laudunensi, propter quod , per iudices delegatos apo. sedis fuit excommunicatus ; & per duos annos , & amplius in excommunicatione persistens noluit parere iuri,claues ecclesiæ contemnendo, vnde capitulum Laudunen. iterum significauit hoc domino Papæ.Quamuis igitur huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ prauitatis,mandat Pa.quibusdam,quatenus,si comes ille commonitus , iuri parere noluerit , absoluant ecclesias,in quibus ius habeat,ab eius debito;& fideles ipsius ab ipsius fidelitatis iuramento, quādiu in excommunicatione perstiterit,denunciet absolutos.Bernard. No.primo ex tex. laicum posse conueniri coram iudice ecclesiastico pro iniurijs clerico irrogatis.concor.c.olim,supra,de re-
2 nunc.& capit.cum sit generale.de foro compe. † Secundo no.quod pro iniurijs irrogatis clerico, potest laicus excommunicari,non ergo est excommunicatus ipso facto , si iniuria est illata citra manuum iniectionem , de quo in c.si quis

sua-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ſi adente. 18.q.2.[a] & intellige, q̃ poteſt excommunicari pro iniurijs, id eſt quia nõ ſatisfacit, vel non vult parere iuri, contentus ſuper iniurijs; nam directe non poteſt quis excõmunicari pro crimine, vt in c. ſacro, de ſent. excomm. & no. 11. q. ...epiſcopi. † Tertio not. q̃ perſiſtens in excommunicatione per biẽnium eſt ſuſpectus de hæreſi; nam præſumitur male ſentire de ſacramentis eccleſię; cũ non faciat, nec facere poſſit id, ad quod fidelis quilibet tenetur, vt in c. omnis, infra titulo proxi. Item præſumitur male ſentire de poteſtate eccleſię, ex quo non curat de eius excommunicatione, & licet hic dicatur de biennio, tamen idem eſt ſecũdum Hoſtien. & alios de anno, arg. in c. rurſus. & c. quicunque. 11. q. 3. & in d. ca. omnis. & hæc bene tene menti, qa ad hoc quotidie ſolet allegari hoc ca. Et quid operetur hęc ſuſpicio hæreſis, infra
b ſubijciam.[b] Quarto no. q̃ non ſolum cõtemnit excõmunicationẽ, celebrans abſolutione non petita, vel ingerẽs ſe cõmunioni hominum, vt in c. 2. ſupra de cleri. exc. mini. ſed & dicitur contemnere excommunicationem, qui longo tem-
4 pore ab ea abſolutionem nõ petit. † Item not. q̃ in pœnis inferendis per Romanum Pontificem, deferendum eſt no-
c biliter; nã hic Papa potuiſſet acrius procedere [c] contra iſtũ, indicendo ſibi purgationem de hæreſi, vel eũ excõicando, ſi eam non præſtaret, iuxta formam c. excommunicamus. in §. qui autem, ſupra de hæreti. ſed voluit deferri nobilitati, nõ enim debet iudex maxime eccleſiaſticus, indifferenter exercere ſeueritatem contra omnes; quia vt dicunt Doct. & bene, ex hoc ſæpe producũtur ſcandala, & ſchiſmata, q̃bus obuiandum eſt, argumen. in c. nihil cum ſcandalo. ſupra de prę
d ſcri.[d] † Item no. q̃ ex contemptu excommunicationis, po-
5 teſt excommunicatus puniri per eccleſiam, priuando eum iure ſibi queſito in eccleſijs. Idem notabiliter dicit Hoſtien. ſi laici eſſent ſibi obligati in debito pecuniario, vt ratione huius contemptus poſſit eccleſia eos abſoluere ab illo debito, arg. in c. pro humani. de homi. li. 6. & in c. cum ſecundum leges. de hære. eod. li. 6. Ex quo etiam infero, q̃ iudex eccleſiaſticus poteſt mulctare, & temporaliter punire laicum pertinaciter perſeuerantem in excõicatione. & hoc bene nota
e quamquam enim non ſit in vſu, poteſt exerceri. [e] † Vltimo
6 collige ibi, penitus abſolutos, q̃ vaſalli, & ſubditi excõmunicatorũ, ipſo facto, abſque alia ſententia, ſunt abſoluti ab omni obedientia domini excõmunicati, quamdiu dominus perſtiterit in excõicatione, de quo in c. inter. j̃. de ſen. excom. &
7 in c. quoniam multos. 11. q. 3. † In gl. in ver. hęreticę prauitatis, in fi. dic tamen, quod aut fuit quis excommunicatus pro contumacia commiſſa in cauſa hæreſis; & tunc per lapſum anni, habetur pro hęretico, & poteſt puniri, vt hęreticus, vt in cap. cum. contumacia. de hære. lib. 6. Aut fuit excommuni
f catus [f] pro cõtumacia in alia cauſa; & tunc licet ſteterit per annũ, vel plus in excõicatione, non tamen habetur pro cõuicto de hær. vt no. in d. c. cum cõtumacia. ſed tantum inſurgit ſuſpicio contra eũ de hæreſi, vt eſt tex. no. hic, & eſt hæc ſuſpicio probabilis, & non violenta, ſecũdum Inn. qui dicit hanc ſuſpicionem non ſufficientem ad condemnandũ eum de hæreſi, ſed poterit ſibi indici purgatio, in qua ſi defecerit habetur pro conuicto, vt in c. inter. in fi. j̃. de pur. cano. & in
g d. c. excõmunicamus. §. 1.[g] In gl. in ver. nobilitati. in fi. Et dic,
8 vt no. in c. ea quæ & c. qui contra pacẽ, all. in gl. † In gl. in ver. eccleſias. ibi, vt interim eccleſię non ei reſpondere teneãtur &c. vult ergo glo. q̃ hic eccleſiæ non abſoluantur pure ab omni debito, in quo teneretur iſti excommunicato. ſed ad tẽpus, quamdiu perſtiterint iſti in excõmunicatione. cõtrarium ſentiunt hic Doc. & melius, nam in abſolutione eccleſiarum, tex. loquitur ſimpliciter, vnde dicit litera, abſoluẽtes &c. ſed reſpectu vaſallorum apponitur tempus, nã quia cõtemnendo excommunicationem, videtur contemnere claues eccleſię, ideo æquũ fuit vt omnes eccleſię pure abſoluerentur ab eius debito. Sed reſpectu vaſallorum, iſta eſt quædam denunciatio; nõ enim tenentur vaſalli obedire excom
h municato, vel ſecum excommunicare, etiam non expecta-
to biennio, vel anno, vt 15. q. 6. c. nos ſanctorũ, & c. iuratos.[h] & plus dico, q̃ eccleſia potuiſſet ẽt pure, & ī perpetuũ, in pęnam abſoluere omnes fideles, ſeu vaſallos à fidelitate huius, ſicut pp delictũ quãdoque confiſcat omnia bona laici, vt in c. ita quorundam. de iudæ. & c. cum ſecundum leges. & cap.
i pro humani. præalle.[i] ſed hic Papa noluit ita ſeuere procedere contra iſtum. pro hoc tex. ibi, nobilitati parcere.

ADDITIONES.

a ¶ Q. 4. Et infra, de ſen. excom. nuper. Ale. de Ne.
b Sub j. ciam. Sed ego infra ſubijciam verba Hoſt. Ale. de Ne.
c Procedere. Vide Fel. in c. paſtoralis. in prin. ſupra de of. dele. vbi dicit, q̃ in hæretico, non conſideratur nobilitas, aut dignitas, quia in tali crimine eque ponitur nobilis, ac ruſticus. Seb. Sap.
d ¶ De preſcrip. Hoſt. dicit, q̃ Papa parcit huic nobili, quia nec illi purgationem indicit, nec illum excommunicat. vt poſsit poſtea de hæreſi damnare; licet n. eccleſia ſic poſsit procedere, vt in c. excommunicamus. ſupra de hęre. poteſt etiam omittere ex cauſa, vt propter condemnationẽ perſonæ. nam ſi ſine delicto perſonarum ſemper illo modo procederetur, ſuſcitari poſſent ſchiſmata, & ſcandala, quæ vitanda ſunt, de renuncia. ni ſi cum pridem. verſi. pro graui quoque ſcandalo. Ale. de Ne.
e ¶ Exerceri. Hæc ſunt verba Hoſt. dicit enim, q̃ putat eccleſiam hoc facere de pecuniarijs debitis, ad quę laici ſunt ẽt obligati, alle. de iudę. cira quorundam. de hęre. c. vergẽte. ſed D. Car. hic in fi. Commenti dicit, quod illi ſunt alij caſus, nec pœna illa debet ad hunc caſum extendi, vt in reg. in pœnis in 6. Sed poſtea dicit, q̃ eccleſia hoc poteſt, j. Papa ex cauſa, ſi per multam contumaciam excommunicati, & dicit hoc nõ eſſe dubium, ſed tene opi. Hoſt. quam communiter Doct. ſequuntur. Et dicit, quod quãdo permanens in excommunicatione, eſt quaſi de hæreſi conuictus, quod tunc eccleſia poteſt liberare debitores a debito, quo tenebantur excommunicato, per iura alleg. per Hoſt. Sed quantum ad illud, quod dicit D. Car. quod Papa poteſt ex cauſa punire laicum temporaliter, dic vt per Inn. & Docto. in c. inquiſitionis. in fra de ſenten. excommuni. Ale. de Ne.
f ¶ Auctuit excõicatus. Vide quæ dixi in capit. poſtulaſti. de homici. An Bat. ¶ Adde. q̃ no. in ſimili Lud. R. o. ſin. ſuo 303. inci. de hoc heri fui interrogatus. vbi faciẽdo iſtã diſtinctionem, tenet, q̃ qui ſtetit in excõmunicatione pro cauſa criminali in eum lata, per vnum annum, põr priuari omnibus ſuis beneficijs eccleſiaſticis, de quo vide iſtum. in c. poſtulaſti. no. 4. in poſtil. ver. fuerunt per annum. 5. de homi. volun. vel caſuali. Zach.
g §. 1. Quæ autem ſit ratio, q̃ annalis perſeuerantia inducat ſuſpicionẽ hæreſis. Hoſt. aſsignat plures. Primo quia non facit, nec facere poteſt, id ad quod omnis Chriſtianus tenetur, quia neque confitetur peccata ſua, neque facit ſe abſolui, prout tenetur quilibet Chriſtianus ſingulis annis, vt in c. omnino. de pę. & remiſ. Secunda, quia ex hoc præſumitur aliter ſentire de ſacramentis, quam ſentiat, & doceat eccleſia, de hæreti. ad abolendam. nam qui omnipotentem Deum metuit, nec contra euangelium aliquid vllo modo conſentit, vt dicit tex. ad literam. 11. q. 3. qui omnipotentẽ. & qui ſe ab eccleſia ſeparat, nec ſanctam cõmunionem recipit, hæreticus appellatur, vt in Auth. de priui. do. hær. mul. nõ præll. j. reſpõ. §. igitur ſanctam communionem. Dicit etiã Hoſt. alterũ ex duobus eſſe, ri, q̃ aut talis inſanus eſt, aut de fide male ſentiens, ſi igitur talis apparet inſanæ mentis, eo fortius præſumitur infidelis. Sed & præſumitur male ſentire de illo art. Vnam ſanctam eccleſiam, &c. quibus cõſideratis dicit Hoſt. q̃ eccleſia poteſt poſt tantam expectationem, & pertinaciam illam condemnare de hæreſi. Sed eccleſia iuxta maternum affectum, præ æquitatem, & gremium non claudens, ſed humanæ fragilitati parcens, non ſequitur rigorem hunc. ſed incedens per mediam viam ſolam ſatiſfacionem tribuit, & hoc ne videatur diſſimulare, & correctionem pro torum negligere. 43. di. epheſis. de of. or. irrefragabili. Et ſic vult. Hoſt. q̃ poſt lapſum anni, eccleſia de rigore poſſet excommunicatum cõdemnare de hære. Sed eccleſia temperans rigorem, & ſequens medium, habet talem pro ſuſpecto de hæreſi, ita q̃ poteſt ei iudicere purgationẽ, de qua ſi defecerit, habetur pro conuicto. D. Car. in c. excõmunicamus. §. qui autem in 3. q. dicit, q̃ ſi quis excõicatur pro alia cauſa, quã pro hæreſi, vel contumacia, licet nõ habeatur pro hæretico vt hic, tamẽ ſurgit præſumptio hæreſis contra eum, ita vt poſsit indici purgatio, in qua ſi defecerit, & ſic ſteterit per annũ, poterit, vt hæreticus condenari, per d. §. qui autem. dicit D. Car. q̃ ſic cõſuluerunt aduocati Florentini, q̃ procedit ſi nullas defenſiones allegat, ſecus ſi allegat impotentia ſoluendi, eo cauſa non fuerat excommunicatus, quia non ſoluebat, vel quid ſimile. tunc enim probata legitima defenſione, ceſſat ſuſpicio hæreſis, quæ ſubeſt, q̃ nihil allegat, quia tunc videtur ſteriſſe in excommunicatione, tãquam contumax eccleſię, arg. huius. q. quod dicit eſſe vtile cõtra iſtos pertinaces. Ex hoc concludo, q̃ vbi poteſt allegari alia cauſa propter quam quis manſit in excommunicatione, quã propter contemptum clauium, nõ inducitur ſuſpicio hæreſis, aliàs ſic, quod tene menti. Ale. de Ne.
c ¶ Iuratos. Dicit Ho. idem dicendum de bannito per Regem, an valeat interim nõ teneatur, vt ex collatione finitur lex deinde, incipiunt confines regni, cap. 1. quod incip. domino guerram mouente. Et dicit Hoſtien. dictio, penitus, poſita in tex. idem importat, q̃ ipſo facto. & hoc legatur Doct. & idem dicit Abb. Sic. in c. præced. circa. fi. Ale. de Ne.
i ¶ Præalleg. Dic vt ſupra dixi in addi. quæ incipit. hæc ſunt verba Hoſt. ſed hic Papa noluit ita ſeuere procedere contra iſtum. pro hoc tex. ibi nobilitati parcere. Ale. de Ne;

De pœnitentia, & remiſſione. Rub.

Supra vſum eſt de pœnis, quę imponuntur in foro iudicali, nunc competenti ordine ſubnectitur de his, quæ imponuntur in foro pœnitentiali, verum quia huiuſmodi pœnę ſeu pœnitentiæ, quandoque relaxantur per indulgentias, ſeu remiſſiones, ideo hic ſubijcit de remiſſionibus.

CAP. PRIMVM.

a **Manifeſta.** [a] Breue eſt, & per alia verba poteſt ſic ſummari. Pro manifeſto peccato, pœnitentia publica imponi debet, hoc dicit. No. 1. ex text. q̃ eccleſia poteſt compellere peccatorem ad agendũ pœnitẽtiam, [b] & ſic ſupra
b catum eſt publicum, publica debet eſſe ſatisfactio, vt canonicus. ſed hodie non eſt vſus, vt ſupra de of. dele. vbi dicit, q̃ in hæretico, non conſideratur nobilitas, aut dignitas, quia in tali crimine eque ponitur nobilis, ac ruſticus. Seb. Sap.
d ¶ De preſcrip. Hoſt. dicit, q̃ Papa parcit huic nobili, quia nec illi purgationem indicit, nec illum excommunicat. vt poſsit poſtea de hæreſi damnare; licet n. eccleſia ſic poſsit procedere, vt in c. excommunicamus. ſupra de hęre. poteſt etiam omittere ex cauſa, vt propter condemnationẽ perſonæ. nam ſi ſine delicto perſonarum ſemper illo modo procederetur, ſuſcitari poſſent ſchiſmata, & ſcandala, quæ vitanda ſunt, de renuncia. ni ſi cum pridem. verſi. pro graui quoque ſcandalo. Ale. de Ne.
e ¶ Exerceri. Hæc ſunt verba Hoſt. dicit enim, q̃ putat eccleſiam hoc facere de pecuniarijs debitis, ad quę laici ſunt ẽt obligati, alle. de iudę. cira quorundam. de hęre. c. vergẽte. ſed D. Car. hic in fi. Commenti dicit, quod illi ſunt alij caſus, nec pœna illa debet ad hunc caſum extendi, vt in reg. in pœnis in 6. Sed poſtea dicit, q̃ eccleſia hoc poteſt, j. Papa ex cauſa, ſi per multam contumaciam excommunicati, & dicit hoc nõ eſſe dubium, ſed tene opi. Hoſt. quam communiter Doct. ſequuntur. Et dicit, quod quãdo permanens in excommunicatione, eſt quaſi de hæreſi conuictus, quod tunc eccleſia poteſt liberare debitores a debito, quo tenebantur excommunicato, per iura alleg. per Hoſt. Sed quantum ad illud, quod dicit D. Car. quod Papa poteſt ex cauſa punire laicum temporaliter, dic vt per Inn. & Docto. in c. inquiſitionis. in fra de ſenten. excommuni. Ale. de Ne.
f ¶ Auctuit excõicatus. Vide quæ dixi in capit. poſtulaſti. de homici. An Bat. ¶ Adde. q̃ no. in ſimili Lud. R. o. ſin. ſuo 303. inci. de hoc heri fui interrogatus. vbi faciẽdo iſtã diſtinctionem, tenet, q̃ qui ſtetit in excõmunicatione pro cauſa criminali in eum lata, per vnum annum, põr priuari omnibus ſuis beneficijs eccleſiaſticis, de quo vide iſtum. in c. poſtulaſti. no. 4. in poſtil. ver. fuerunt per annum. 5. de homi. volun. vel caſuali. Zach.
g §. 1. Quæ autem ſit ratio, q̃ annalis perſeuerantia inducat ſuſpicionẽ hæreſis. Hoſt. aſsignat plures. Primo quia non facit, nec facere poteſt, id ad quod omnis Chriſtianus tenetur, quia neque confitetur peccata ſua, neque facit ſe abſolui, prout tenetur quilibet Chriſtianus ſingulis annis, vt in c. omnino. de pę. & remiſ. Secunda, quia ex hoc præſumitur aliter ſentire de ſacramentis, quam ſentiat, & doceat eccleſia, de hæreti. ad abolendam. nam qui omnipotentem Deum metuit, nec contra euangelium aliquid vllo modo conſentit, vt dicit tex. ad literam. 11. q. 3. qui omnipotentẽ. & qui ſe ab eccleſia ſeparat, nec ſanctam cõmunionem recipit, hæreticus appellatur, vt in Auth. de priui. do. hær. mul. nõ præll. j. reſpõ. §. igitur ſanctam communionem. Dicit etiã Hoſt. alterũ ex duobus eſſe, ri, q̃ aut talis inſanus eſt, aut de fide male ſentiens, ſi igitur talis apparet inſanæ mentis, eo fortius præſumitur infidelis. Sed & præſumitur male ſentire de illo art. Vnam ſanctam eccleſiam, &c. quibus cõſideratis dicit Hoſt. q̃ eccleſia poteſt poſt tantam expectationem, & pertinaciam illam condemnare de hæreſi. Sed eccleſia iuxta maternum affectum, præ æquitatem, & gremium non claudens, ſed humanæ fragilitati parcens, non ſequitur rigorem hunc. ſed incedens per mediam viam ſolam ſatiſfacionem tribuit, & hoc ne videatur diſſimulare, & correctionem pro torum negligere. 43. di. epheſis. de of. or. irrefragabili. Et ſic vult. Hoſt. q̃ poſt lapſum anni, eccleſia de rigore poſſet excommunicatum cõdemnare de hære. Sed eccleſia temperans rigorem, & ſequens medium, habet talem pro ſuſpecto de hæreſi, ita q̃ poteſt ei iudicere purgationẽ, de qua ſi defecerit, habetur pro conuicto. D. Car. in c. excõmunicamus. §. qui autem in 3. q. dicit, q̃ ſi quis excõicatur pro alia cauſa, quã pro hæreſi, vel contumacia, licet nõ habeatur pro hæretico vt hic, tamẽ ſurgit præſumptio hæreſis contra eum, ita vt poſsit indici purgatio, in qua ſi defecerit, & ſic ſteterit per annũ, poterit, vt hæreticus condenari, per d. §. qui autem. dicit D. Car. q̃ ſic cõſuluerunt aduocati Florentini, q̃ procedit ſi nullas defenſiones allegat, ſecus ſi allegat impotentia ſoluendi, eo cauſa non fuerat excommunicatus, quia non ſoluebat, vel quid ſimile. tunc enim probata legitima defenſione, ceſſat ſuſpicio hæreſis, quæ ſubeſt, q̃ nihil allegat, quia tunc videtur ſteriſſe in excommunicatione, tãquam contumax eccleſię, arg. huius. q. quod dicit eſſe vtile cõtra iſtos pertinaces. Ex hoc concludo, q̃ vbi poteſt allegari alia cauſa propter quam quis manſit in excommunicatione, quã propter contemptum clauium, nõ inducitur ſuſpicio hæreſis, aliàs ſic, quod tene menti. Ale. de Ne.
c ¶ Iuratos. Dicit Ho. idem dicendum de bannito per Regem, an valeat interim nõ teneatur, vt ex collatione finitur lex deinde, incipiunt confines regni, cap. 1. quod incip. domino guerram mouente. Et dicit Hoſtien. dictio, penitus, poſita in tex. idem importat, q̃ ipſo facto. & hoc legatur Doct. & idem dicit Abb. Sic. in c. præced. circa. fi. Ale. de Ne.
i ¶ Præalleg. Dic vt ſupra dixi in addi. quæ incipit. hæc ſunt verba Hoſt. ſed hic Papa noluit ita ſeuere procedere contra iſtum. pro hoc tex. ibi nobilitati parcere. Ale. de Ne;

ADDITIONES.

a ¶ Manifeſta. Vide Dominic. in c. ſed illud. in §. 45. diſtin. poſt Lau. & Archid. ibi. De Bellentzi.
b ¶ Pœnitentiam. Cauſas propter quas eccleſia poteſt iniungere pœnitentiam publicam, & ſolennem, vide pulcherime per ſanctum Thomam in quarto Sen. di. 14. q. 3. ar. 5. circa medium. De Bellentzi.

te peccatum eſt productum ad eſſẽ, cum eadem per pœnitẽtiam abolendum eſt. vnde hoc c. conuertitur, vt dicamus, q̃ peccata manifeſta debẽt manifeſte corrigi, occulta vero occulte. Et hoc vltimo caſu intellige illud euangelicum. Si peccauerit in te frater tuus vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum. 2. q. 3. ſi peccauerit. & no. in c. nouit. 3. de iud. [c] Sed opp. contra tex. hic, tex. non videtur facere ad tit. quia hic loquitur de purgatione, vt patet in ſi. ſol. non loquitur hic de purgatione culpæ, quæ fit per ſatisfactionem cõdignam. In gl. in fi. no. ergo ex gl. & ex iuribus alle. in ea, q̃ quædam pœnitentia eſt publica, non tamen ſolennis, quędã vero dicitur ſolennis, & ſciendum eſt, q̃ omnis ſolennis, eſt publica, ſed non omnis publica, eſt ſolennis. Solennis dicitur illa, de qua habetur, 50. diſt. in capite. & illa non imponitur, niſi pro delicto enormi, ſcandalizanti totam vrbem. 21. q. 6. c. ſi. & no. in d. c. in capite. Publica vero eſt illa, quę imponitur in publico, ſine ſolennitate, de qua habetur in d. c. in capite. & hęc imponitur, ſiue delictum ſit graue, ſiue leue, vt hic, in gl. Nunquid autem publica, vel ſolennis ſit indicenda clerico, dic melius, vt no. in c. presbyt. 28. diſt. bon. tex. cum gl. in c. quæſitum, j. eo. & dic, vt ibi dicitur. [b]

ADDITIONES.

a ¶ Supra, de iud. Idem colligit But. dicit enim quod eędem qualitates requiruntur in actu purgando, & extinguendo, quæ requiruntur in ipſo ſententiando. Ex quo infertur, q̃ eadem qualitas adeſſe poteſt in cauſa pro ductua, & extinctiua, & ſic eadem qualitas poteſt eſſe in ſubiectis contrarijs. Dicit Spe. in ti. de pœn. in fi. quod pro certo peccato occulto, non eſt infligenda certa pœna, ne peccatum poſsit percipi, per d. c. ſi peccaue ric. 2. q. 1. & per quandam extrauagantem, quam non habemus. Alexan. de Ne.
b ¶ Dicitur. Nunquid autem iſte tex. intelligatur de delicto manifeſto, an vero procedat etiam in delicto notorio. D. Card. dicit, quod hic accipitur delictũ manifeſtum pro delicto notorio, & etiam pro publico, non tamen notorio. Ale. de Ne.

CAP. II.

Vi presbyterum. Ponit pœnitentiam occidentis presbyterum. No. 1. ex tex. tres pœnas ſeparatas imponẽdas interfectoribus ſacerdotũ. Prima eſt, quia cõpelluntur agere pœnitentiam. 12. ann. Et ita, quod agetur iſta pœnitentia per 12. annos ſecundum diſcretionem ſacerdotis, vt puta ieiunando aliquibus diebus in ſeptimana, vel peregrinando, vel aliud opus licitum, & pœnitentiam exercẽdo, ad hoc quod no. in c. accuſaſti, ſupra, de accu. & in c. pro poſitiſti, & c. presbyter. 82. diſt. [a] Secunda pœna, quia debet portari cingulo militiæ. Et poteſt iſte tex. intelligi dupliciter, ſi quantum dicit conuictus, &c. vt intelligatur conuictus, ſi in foro contentioſo, & tunc eccleſia priuauit eũ militia. Ex quo no. q̃ ratione delicti eccleſiaſtici poteſt eccleſia priuare ſecum militia temporali. [b] Ex quo infero, q̃ idem eſt de doctoratu, vt quis poſsit priuari doctoratu, vt nõ habeat illam dignitatem, arg. in l. 2. §. miles. ff. de his, qui no. infa. & in l. grãmaticos. C. de profeſſo. li. 12. & nõ mirum; nã ratione delicti, eccleſia priuat quẽ imperio, & dignitate regali. 15. q. 6. alius. & in c. ad apoſtolicæ. de re iud. lib. 6. & in c. venerabilem. ſupra, de ele. Secundo poteſt intelligi. ſi in foro pœnitentiali, vt intelligit Inno. & ſecundum eum presbyter iniũget ſibi pœnitentiam, vt debeat abſtinere à militia, & intendere pœnitẽtiæ, at. 33. q. 2. admonere, [c] & poſſet intelligi ſm eũ iſtud verbum large, pro quolibet negocio ſæculari, vt abſtineat à mercimonijs, & ſimilib. ar. de pę. di. 1. qualitas. Tertia pœna, quia priuatur facultate cõtrahẽdi matrimonium, vt in pœnã ſuã vitã ducat ſolitariam, & ſic decedat ſine ſobole. Et aduerte, qa licet imponatur hæc pœnitentia, [d] non tñ tollitur poteſtas iudicis ſæcularis, quo minus poſsit procedere contra eũ, ar. in c. felicis. de pę. li. 6. & 23. q. 5. ſunt quædã, nec ẽt tollitur poteſtas iudicis eccleſiaſtici, quo minus poſsit procedere iudicialiter in foro contẽtioſo, & alijs grauioribꝑnis afficere, ar. in c. cũ ſit generale, de fo. comp. & in c. felicis. de pœ. li. 6. & c. ad apoſtolicæ. de re iud. eo. li. In gl. 1. ibi, ſeptẽnis pœnitentia. & dic hoc eſſe ordinarium, cũ ſacerdos, ex cauſa poteſt mitigare hanc pœnam, vt in c. Deus, qui, j̃. eo. & in c. menſuram, de pœ. diſt. i. imo poſſet eſſe tanta contritio peccatoris, vt fieret abſolutio ſine iniunctione alicuius, pœnitẽtiæ exterioris, vt no. de conſe. diſt. 4. baptiſmi vicem. & c. menſuram. nam & ipſa maxima contritio, eſt maxima pœna. de pœ. di. i. quem pœnitet. quod tene menti. [e]

ADDITIONES.

a 33. diſt. Dixi in cap. 2. de ſpon. duo. & d. c. accuſa. poſt Abb. Sic. dic, vt ibi. Alex. de Ne.
b Temporali. Ad idem tex. in c. nullus epiſcopus. 11. q. 1. in c. præceptum. 23. q. 5. Bar. Bellen.
c Admonere. Barr. autem ſaluat intellectum Hoſt. & dicit, quod conuicto in foro iudicali, in foro pœnitentiali debet imponi pœnitentia, de qua in tento. Ale. de Ne.
d ¶ Hæc pœnitentia. Vide multa congeſta per Fely. in c. de his. ver. 5. limit. ſupra de accu. Seb. Sap.
e ¶ Tene menti. Sed no. hic gl. fi. quæ ponit caſus, in quib. meretur priuari poteſtate cõtrahendi matrimonium, qui etiam no. per gl. 33. q. 2. de pœnitentia. aliàs in cap. hoc quamquam. Gof. no. vltra caſus numeratos per gl. addit caſum de ſolenniter pœnitente. 33. q. 2. de his. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non euitat ille, qui facit malum ad bonum finem. ſed ei debet alleuiari pœnitentia.*
2 *Pœnitentia non eſt iniungenda illis, qui non poſſunt illam agere.*
3 *Imperatori omnes tenentur obedire, dummodo huiuſmodi obedientia non veniat contra libertatem eccleſiaſticam, vel contra iuſtitiam, & ſuam propriam libertatem.*
4 *Clauſula, vt ſibi viſum fuerit, importat arbitrium boni viri.*
5 *Defendens ſe, ſi exceſſit modum in defendendo, venit puniendus.*

CAP. III.

a **Significauit.** [a] conſideratis circũſtantijs, arbitraria pœnitentia indicẽda eſt ei, qui ſe defendendo modum exceſſit. h. d. primo ponitur petitio. ſecũdo prouiſio. ibi, quoniã, Caſus lite. Quidam nobilis P. nomine, cum Federicus Imperator rediret ab vrbe Romana, tẽpore quo habuit guerram cũ Ale. denegauit eis, quoddã caſtrum, vnde contigit, q̃ quatuor caſtra deſtructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia multa mala comiſſa, dictus P. ſignificauit hoc do. Papæ petẽs ſuper hoc prouideri animæ ſuæ. vnde mandat Archiepiſcopo Mediolan. quatenus ſecundum, q̃ ſibi viſum fuerit pœnitentiam eidem imponat cõſideranſ, q̃ pro libertate ſua, & eccleſiæ deuotione hoc fecit, vnde talem diſcretionem adhibeat, vt tam ipſe quam alij, timore pœnitentiæ à ſeruitio eccleſię non retardentur, nec aliquod ſalutis peri
1 culum debeant formidare. Ber. † No. j. ex tex. quod licet quis faciat malum propter bonum finem, non tamen peccatum excuſatur; tamen alleuiari debet pœnitẽtia, ex quo finis erat
b bonus, licet modum exceſſerit. [b] Secundo no. quod licitum eſt pugnare pro libertate propria etiam contra principem.
2 † Tertio no. quod ſacerdos debet eſſe aptus in imponenda pœnitentia, talem enim imponere pœnitentiã debet, qualem præſumat poſſe peccatorem peragere, nec debet peccatorem adducere ad periculũ deſperationis, & dicit Hoſt. no tabile verbum in ſumma huius tit. q̃ ſi peccator non valet agere pœnitentiã, qua imponit ſacerdos, tamen contritus eſt de peccato ſuo, q̃ tunc debet ſacerdos eum abſoluere, cum leui pœnitentia, & etiam ſine aliqua pœnitentia. Ratio, quia ſi non agit hic pœnitentiã, luet illa peccata in purgatorio: nam pœnitentia, quæ peragitur hic, tollit peragendã in purgatorio. & ſi hic no. in c. 2. j̃. de rapto. & 33. q. 5. qd ergo.
3 † Opp. contra tex. & videtur, q̃ ex parte iſtius nobilis, bellum fuit omnino iniuſtum, quia reſiſtebat Imperatori, cui quilibet obedire tenetur. 8. diſt. quo iure. & in c. ſolite. de maio. & obe. eſt enim dominus mundi. & l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iac. & in l. bene à Zenone. C. de quadri. præſ. Sol. dicunt Hoſt. & Io. An. q̃ iſte licite reſiſtebat Imperatori pro deuotione eccleſiæ. nã non tenetur quis obedire Imperatori contra eccleſiã, & contra iuſtitiam. 11. q. 3. Iulianus. & c. ſi dominus. nã quilibet Princeps debet eſſe aduocatus, & protector eccleſiæ. 23. q. 5. Princeps. & c. rerum. Item pugnabat pro libertate ſua, quia forte Imperator iniuſte volebat eum capti
c uare, pro hoc cle. paſtoralis. de re iud. [c] † Secundo quæro, qa
4 hic Papa [d] dicit, iſtum Archiepiſcopum debere imponere
d pœnitentiam ſecundũ q̃ ſibi viſum fuerit, &c. nunquid poſſit ad voluntatem ſuam pœnitentiã imponere, dic, quod nõ, ſed debet facere ſicut diſcretus vir, nam per hoc verbum, vt ſibi viſum fuerit, &c. nõ datur libera poteſtas, ſed denotatur boni viri arbitrium, vt no gl. in c. 2. de corp. vit. & Inno. in c.

cum

ADDITIONES.

a ¶ Significauit. Hic eſt vna gl. quæ dicit quod appellatione verbis intelligitur de Roma, & appellatione apoſtoli, intelligitur de Paulo ad idem tex. & gl. in §. ſed quoties. Inſt. de iu. na. gen. & ciu. quæ gl. etiam dicit, quod appellatione ſapientis, intelligitur de Catone. tex. eſt in cap. cum omnes, de conſti.
b ¶ Exceſſerit. Idem dicit But. colligit enim ex tex. quod licet prætextu iuſti, non debeat committi illicitum, ſi tamen licita eſt cauſa impelleus, pœna delicti alleuiatur, & ſic finis bonus, alleuiat pœnam male commiſſi. Alexan. de Ne.
c De re iud. Hoſt. dicit, q̃ poteſt defendere propriam libertatem cõtra Principem volentem illam ſibi auferre ſine cauſa, vt in c. olim. de reſt. ſpo. q̃ no. Alex. de Ne.
d ¶ Papa. Vide Barto. in extrauagan. ad reprimendum. in verbo, videbitur. cum allegatis per Fel. in ca. primo. ver. & dicitur ſup. de conſtitutioib. Seb. Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum inferior, de maio. & obe. Bar. in l. si sic leg. ff. de lega. 1. & videtur tex. no. in l. fideic. ff. de fidei. libe. & hoc no. quia facit
a ad statuta. & ad multas alias dispositiones.[a] †In gl. in ver. ec-
5 clesiæ deuotione, in fi. forte enim secundum Host. interfecit quos cõseruare tenebat, vel poterat; vel destruxit domos innocentiũ, vel cõdemnauit non damnificãtes. nã in ipso cõflictu, raro seruatur modus. licet ergo ageret rem licitam, tamen quia excessit modum, debet pœnitentiam agere, sic & in foro iudiciali punitur, qui se defendendo excessit modum, vt in cap. olim. el 1. de rest. spo. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. Aquil. & pleue no. in l. 1. C. vnde vi. & in d. capit. olim. Item si iste nõ excessisset modum, ad hoc propter remorsum conscientiæ, quem habebat, debebat sibi iniungi pœnitẽtia, ar. in c. per tuas, el 2. supra de simo. & quia bona rum mentium est timere culpã, vbi culpa minime reperitur.
b 5. dist. ad eius vero.[b]

ADDITIONES.

a ¶Dispositiones. Idem dicit Bar. & remittit ad no. per Barto. in extranag. ad reprime. in verbo, videtur.
b ¶Vero. Vide tex. no. 23. q. 5. excommunicatorum. vbi etiam bo. gl. dicit, q ẽt si iste ex certa scientia deliquisset, tamẽ propter causas allegatas in text. cum eo mitius est agendum. Sed quæro de intellectu verbi, reconciliari, positi in tex. Inn. exponit in foro pniali absolui. Secundo quæro, quid significãt hæc verba absoluo Inn. dicit, q sonant. i. denuncio te absolutũ, quod non fieret, nisi peccator absolutionem peteret, vt j. eo. omnis. vel absoluo, à pœna æterna, quæ commutatur in temporalem, pro hoc facit quod no. j. c. prox. in gl. 3. pro quo etiam allegat de pœ. di. j. si peccatum & remittit ad sum. eo. ti. sub rub. de remif. 18. & ibi omnino vide Host. ad hoc, an ecclesia dicatur ligare, vel absoluere. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ concessæ per non suum prælatum, non prosunt nonsubditis.*
2 *Pontes reficere est actus pius, quod est notandum pro testamentis ad pias causas.*
3 *Confiteri nemo potest alij, quam proprio sacerdoti, quia non est suus iudex; & si confiteatur, non potest ab eo, nec absolui, nec ligari.*
4 *Indulgentiæ concessæ per episcopum vnius diœcesis, an prosunt alijs alterius diœcesis.*
5 *Confiteri quis non potest peccata sua alieno sacerdoti, licet in eius parochia peccauerit.*
6 *Iurisdictio in pœnitentialibus non potest prorogari, sed in iudicialibus sic.*
7 *Peregrinis tutum est, quod habeant licentiam a proprio episcopo, ad hoc vt gaudeant indulgentijs, quæ reperiuntur in locis, ad quæ habent peregrinari.*
8 *Indulgentiæ ad quid, & quando prosunt.*

CAP. IIII.

1 VOd autem. †Indulgentiæ,[a] quæ conce-
a dũtur per prælatos nõ subditis, non prosunt, nisi proprij iudices hoc concedant. n. d. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio ibi, hoc volumus. Casus literalis. Quæritũ fuit à Papa, vtrum remissiones, quæ fiunt in dedicationibus ecclesiæ, aut conferentium ad ædificationẽ pontium, prosint alijs, quam his qui subsunt illis qui has remissiones, faciunt. Respon. Pontifex, q cũ à non suo iudice, nullus ligari valeat, vel absolui, huiusmodi remissiones, illis solũmodo prosunt, quibus proprij iudices concesserunt. Ber. No. i. ex text. duos casus in quibus licite concedũtur remissiones, seu indulgentiæ. Videlicet ad dedicationes ecclesiarum; nam quando ec
2 clesia quælibet consecratur, solet episcopus consecrans cõcedere certa tempora indulgentiarum intrantibus illam ecclesiam, seu porrigentibus aliquod auxilium, vel subsidium, velquid simile. †Secũdus casus pro ędificatione pontium. ex quo collige, q cõstructio, ac ędificatio põtiũ, est actus prius qđ intellige qñ pons fit, seu efficitur in aliquo loco periculo so, vbi peregrini, & pauperes, sæpe patiebãtur mortis periculũ in transitu, p hoc facit l. ad instructiones. C. de sacrosc. ec. l. portus. C. de op. pub. & idẽ dicendũ in alijs actib. pijs, de quo
3 in c. cũ ex eo, & c. nostro, j. e. ti. †Scdo no. q forus pœnitẽtialis in multis regulatur ad limites fori cõtentiosi; sicut enim in foro cõtentioso nõ põt quis absolui, vel ligari à nõ suo iudice. ita in foro pœnitẽtiali. Et ex hoc, & ex tex. no. q in foro pœnitentiali non põt ẽt laicus prorogare iurisdictionẽ non
4 fui iudicis. †Et ex hoc infero, & ex generalitate tex. q licet qs confiteatur proprio sacerdoti semel in anno, non tñ in alijs vicibus in eodẽ anno confiteri debet alieno sacerdoti sine licentia proprij sacerdotis; quia ab alieno iudice non potest quis solui, vel ligari, & sic intellige c. omnis. infra eodẽ. licet enim quilibet sacerdos, dum ordinatur recipiat potestatem ligandi, vel absol uẽdi; habet tamen illã in habitu, & non in actu; quia nisi habeat subditos, illam exercere non potest, vt dicit tex. 16. q. 1. c. vbicunq;. §. ecce. facit in ar. l. obseruare. in fi. ff. de of. proconf. & c. presenti. de of. or. li. 6. & hoc tene, q a est de mente Do. licet aliqui Theologi teneant contrarium.
5 †Item no. q in foro pœnitentiali non sortitur quis forum exactu commisso intra limites alienę parochiæ, licet enim intra parochiam alieni episcopi concedentis indulgentiã, exercem actum, propter quem conceditur indulgentia, non tamen propter hoc gaudeo indulgentia. Item si delinquo intra limites alienę parochię, non enim per hoc teneor cõfiteri presbytero alienæ parochiæ, vt est glo. no. 16. q. 1. capi. placuit. el 1. dixi in c. 1. de rapt. optime facit iste text. nã sicut ex actu permisso, & meritorio, non subijcior iurisdictioni al
6 terius in foro pœnitentię, fortius nec in actu damnato. † Et ex hoc, & ex tex. etiã no. q non potest ẽt laicus, se subijcere iurisdictioni alterius; licet aliud sit in foro iudiciali, de quo in l. 1. ff. de of. procon. & in c. Romana. de fo. cõp. li. 6. & in c.
b per venerabilem, qui fil. sint leg.[b]. †Vltimo no. q indulgentię
7 cõcesse ab alienis episcopis, possunt prodesse non subditis si ꝑprij iudices hoc cõcesserint, & ideo tutissimũ est, & valde expediẽs, vt volẽs peregrinari, & visitare loca pia, habeat licentiã à proprio iudice, & gratiã percipiendi de alienis indulgẽtijs, hoc tamen intelligo de indulgentijs concessis ab alio, q à Papa, nã respectu Papæ, quilibet est subditus, ca. cuncta per mundũ, & c. per principalẽ. 9. q. 3, vnde in gaudẽdis indulgentijs concessis per Pa. nõ fit differentia inter subditos, & nõ subditos, nisi indulgẽtia esset restricta ad habitatores cer
8 ti loci, quod cõiter sic nõ conceditur, sed generaliter. † In gl. in ver. prosint. Ex hac gl. colligũtur quinque op. circa effectũ indulgẽtiarũ. Prima, q prosunt quoad Deum, sed nõ quoad ecclesiam; quia nihilo minus tenetur hic peccator agere pœ
c nitentiam de peccato.[c] Hæc opi. damnatur, quia minuit priuilegium concessum Petro, & ecclesię, cui data fuit potestas ligãdi respectu cęli, & terræ. 14. q. 1. quodcũq;. Itẽ vt tex. cõtra hãc opi. in c. cũ ex eo. vbi dr, q per indulgentiã, satisfactio pœnitentialis eneruatur. Secũda opi. vt prosint indulgentiæ quoad pœnitentiam hic iniunctam ex superbundanti, & ad cautelam. Hæc opin. nimis vilificat claues ecclesiæ secundũ Io. An. & parum prodessent indulgentię. Tertia opin. vt prosint quoad Deum, & quoad ecclesiam, sed concedẽs onerat sed ad satisfaciendum pro illo ieiunijs, & orationibus. cõtra hanc opi. facit, quia concedens hoc, nõ intendit; imo quandoque ita sunt modica merita concedentis, vt sibi soli non sufficiant, vnde communicare alijnon intẽdit. Quarta opi. est, q valent in purgatorio respectu pœnitẽtię hic neglectæ. Sed hæc opi. remunerat negligẽtiam. Vltima opi. vt prosint etiã quoad pœnitentiã hic iniunctã, dummodo proprius lacerdos qui iniunxit pœnitentiã, hoc concedat, vt possit compensare penitentiã cum indulgentia, aliàs secus. Hæc opinis restringit potestatẽ, & effectum indulgentiarum. Nã vi
d hæc indulgẽtia proficiscatur ex thesauro ecclesię, cuius potestatem dispensandi habet Papa, debet prodesse quibus Papa concedit, vel alius prælatus ad hoc habẽs potestatem vnde non est necessaria licentia sacerdotis, licet sit consulta vt habeatur licentia.[d] Vltra gl. datur, & alia opi. quæ videtur cõmunis, quã sequitur Gof. Host. & Io. An. & communiter
c alij Doc. q istę indulgentię prosunt[c] prout verba sonant, & quoad

ADDITIONES.

a ¶Indulgentię. Adde hic quæ in secunda opp. scribit Anto. vbi ponit, quod episcopi possint concedere subditis suis indulgentiam extra propriam diœcesim, vt possint exercere, quæ sunt fori pœnitẽtialis, & vide gl. magi. in c. nuper. de sen. excom. & vide Pe. de Anch. in repe. c. postulasti. in. 3. de fo. comp. vbi ponit, vtrum episcopis possint subditis concedere indulgentias pro operę in alterius diœcesi constituendo, & si episcopus concedit indulgentias pro opere constituendo in alterius diœcesi, sine licentia ipsius episcopi, an hæc indulgentia prosit saltẽ subditis concedentis. vide Old. in consi. 83. Et an ille qui decepit sibi error, credens indulgentiã veram, quę nõ erat vera, tradidit eleemosinã, consequatur indulgentiã, ac si fuisset vera. vide Old. in cõs. 56. Itẽ an interdicti gaudeãt beneficio indulgẽtiarũ, vide Io. Cal. in tract. de ecc. l. interdict. in 6. Mebro. & b
b ¶Sint leg. Idem dicit Bur. colligit enim ex tex. quod forus pœnitentialis, & eius potestas est improrogabilis, etiam quoad laicos absque licentia proprij iudicis. Ale. de Ne.
c ¶Peccato. Et vt intelligas primam opi. gl. pone, qđ quis habuit animũ indulgentię nam tanto minus erit in purgatorio, quantum minus fuerit, c
per annum pœnituisset in vita. Ale. de Ne.
d ¶Licentia. Sed Io. Anan. allegat aliam rationem. dicit. n. q opera satisfactoria, inquantum pœnalia, valent ad solutionem debiti, etiam si minus fa-
ciat pro alio, sicut etiam quis potest soluere pro alio ea, quæ sunt in thesauro ecclesiæ quæ non sunt determinata pro aliquo, sed communiter sunt pro tota ecclesia, & allegat Paulũ, ad Collo. j. vbi dicit, impleo ea, quæ desunt passioni Christi carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia, cuius factus sum minister. Item constat quod ea, quæ sunt communitatis, distribuuntur singulis de communitate, secundum arbitrium illius, qui præest multitudini. Papa ergo qui præest, & alij quibus concessum est dare indulgentias, possunt eas concedere ad effectum, vt prosint suis subditis, etiam sine confessoris licentia, quia ea vratur. Ale. de Ne.
e ¶Prosunt. De indulgentia plenaria, quantum prosit Christianis, vide tex. in c. ad liberandum. ver. item circa indulgentiam plenariam. §. de indul-

quoad Deũ; & quoad pœnitentiã hic iniunctã, pro hoc text. in d. c. ex eo. j. eo. Nam scire debes, q ex effusione sanguinis Christi, & multis meritis Martyrum, & aliorum sanctorum, constituitur thesaurus ecclesię, cuius potestatem habet vicarius Christi, & claudit, & aperit cui vult, & quãdo vult, nã minima gutta sanguinis Christi fuisset sufficiens ad redimendũ totum mundũ. Item Martyres fuerunt hic puniti, vltra quã corũ delicta meruerunt; vnde corũ merita remanserunt in ecclesia vniuersali, quia sicut nullum malũ impunitũ, ita nullum bonum irremuneratum. Ille ergo qui concedit indulgentiam, intendit communicare illa bona irremunerata, cõ pensatione quadam. In hac ergo communicatione, & compensatione, nõ est necessaria presbyteri licentia. Consiliũ tamen datur, vt quisquis agat hic pœnitentiam iniunctã, & has indulgentias sibi reseruet pro peccatis, de quibus non egit perfectam pœnitentiam. Si tamen vult hanc pœnitentiam
a hic iniunctam eneruare per has indulgentias, bene potest,[a] dicebant tamen quidam, vt refert Inn. q sex requiruntur, vt indulgentiæ prosint. Primo requiritur potestas in concedẽte. Secundo requiritur necessitas loci, seu personæ, vt persona non possit pœnitẽtiam agere. Tertio requiritur deuotio. Quarto status ipsius pœnitentis, vt sit contritus de peccato. Quinto requiritur discretio, vt tũ donet, pro quanto nollet agere illam pœnitentiam iniunctam. Sexto requiritur iusta ipsius æstimatio, vt ipse æstimet quantitatem boni. quod fa
cturus est, secundum pœnitentiam sibi iniunctã: hæc omnia non videntur mihi necessaria. Quid enim quãdo eps ex sola interessentia in diuinis, concedit 40. dies indulgentiarũ; nam certe ibi nõ adest necessitas in persona, nec iusta æstimatio, quia modicum tempus ibi occupat respectu 40. dierum. Itẽ si tenetur tantum donare, pro quãto nollet pœnitentiã agere, esset potius quædam cõtumacia pœnæ, quam aliqua gratiosa concessio. Item, cum vt j. dixi, hic communicatur bona irremunerata; ergo hoc peccatum respectu ipsius peccatoris, non est sufficienter punitum, sed intelligitur punitũ virtute illius compensationis.

ADDITIO.

a ¶Potest. Ista fuit opi Hug. Car. quam refert Host. in summa, de remis. §. ite
ver. qui dicitur. vbi dicit esse credendum, q per remissionem quis omnino liberatur, si hoc importet remissio, vt si est cõcessa indulgentia septẽnis, & is cui iniuncta est pœnitentia septennis, consequitur hanc indulgẽtiam. Non obstat si dicatur, quod ex hoc remanet peccatum impunitũ, cum tamen dicat scriptura, quod nullum malum remanebit impunitũ, & nullum bonum irremuneratum. Nam respon. quod Christus mala nostra tulit, & minima gutta sanguinis sufficit ad expiationem omnium peccatorum, & redemptionem omnium hominum, qui vnquã fuerũt, vel esse poterunt, cum respectu Dei, mundus sit nihil, gutta vero sanguinis Christi. est preciosissima. Non solum autem guttam, sed totum sanguinem pro peccatoribus effudit. item Martyres pro fide, & pro ecclesia sanguinem suum fuderunt, & vltra quam peccassent puniti fuerunt, & hæc effusio sanguinis Christi, & Martyrum est thesaurus in scrinio ecclesiæ repositus, cuius claues habet ecclesia. vnde quando vult, potest scrinium aperire, & thesaurum cui vult cõmunicare, remissiones, & indulgentias faciendo, & sic peccatum nõ remanet impunitum, quia fuit punitum in filio Dei, & in Martyrib. & in confessione istius pœnitentis. Consulit tamen Host. in eo loco, ver. illud, quod is qui tales remissiones acquisiuit, non vtatur ipsis in hac vita, sed reseruet eas in purgatorio, & in hac vita, preagat pœnitentias sibi iniunctas; tum quia nescitur vtrum sacerdos iniunxerit ei pœnitentiam quantã debuit, tũ etiam quia vix homo imponitur pro peccato mortali pœnitentia septennis, quæ debet imponi. & tamen quod in vno peccato mortali plura committũtur, vt in fornicatione, missio nuncij, & similia. dicit tamẽ Host. q si vult pœnitens, potest se releuare per has indulgentias, quod placet Io. And. & Bart. & Do. Car. secus dicit Io. And. in communicatione meritorum, quæ fiunt in congregatione clericorum, vt in ordinibus Cistercien sium, Prædicatorum, Minorum, & similium, qui concedunt literas suis deuotis, per quas communicant eis ordines, & alia bona quæ faciunt. talis enim communicatio, non releuat à pœnitentija iniunctis; quia isti non habent generalem potestatem concedendi indulgentias, vt habent Papa, & episcopi, & similes, nec etiam communicando merita modo prædicto vtuntur tali potestate, sed participant suffragijs, & meritis suis. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti, & non habenti propositum emendandi, an debeat iniungi pœnitentia, & ad quid.*
2 *Bona operationes factæ in peccato mortali, ad quid prosint.*
3 *Clericus existens in peccato mortali, an mereatur, & num dicit horas canonicas.*

CAP. V.

1 VOd quidam. [a]Non est vere pœnitẽs,
a qui peccandi animum non deponit; tamen recipitur eius confessio. h. d. Vel sic. Non est respuenda confessio non volẽtis abstinere à peccato, sed dẽt recipi, & sibi exhiberi prouidum consilium. h. d. primo ponitur consultatio. secundo responsio. ibi, consultationi. Casus lit. Aliqui quandoq; veniũt ad confessionem, & de criminibus suis petunt imponi pœnitentiam, tamen nolunt confiteri de omnib. & dicunt se con
tinere non posse. Quæritur, quid de his sit agendum. Respõ.
Pa. quod eorum confessio audienda est, & eis de criminibus alijs consilium imponendum; quia licet huiusmodi pœnitẽtia nõ sit vera. i. fructuosa, quoad vitam æternam, admitti tamen debet eorũ cõfessio, & pœnitentia est eis indicenda. B. No. 1. ex tex. quod regulariter perseuerans in peccato, non repellitur à confessione quandoq;, tamen contra, vt in vsurario manifesto, vt in c. quamquam. de vsu. lib. 6. tamen in veritate licet Do. excipiant illum casum, non videtur mihi recta exceptio, quia ibi confessio, & absolutio denegantur, & hic tantum absolutio. nam admittere ad confessionem dẽt sacerdos quẽlibet, quia forte dicet se velle de cętero abstine-
b re, sed absolutionem non contrito, non faciet.[b] Secundo no. quod vera pœnitentia non est fructifera quoad vitã æternam, quia quãdiu quis est in peccato, est hostis, & inimicus Deo. ideo non potest mereri vitam æternam: nec agere per-
1 fectam pœnitentiam, de pœn. dist. 3. c. sunt plures. † Tertio no. pœnitentiam iniungendam, etiam non habenti propositum abstinẽdi à peccato, quia licet nõ prosit quoad vitam æternam, ex quo nõ est in charitate, prodest tamen quoad multa alia, de quib. in gl. 1. & super ea dicam. Et no. quod tali consulendum est, vt sæpe cõfiteatur, vt in fi. literæ, quia ex frequenti confessione, facilius resipiscit peccator. Sed quæro nunquid absolutio sit isti iniungenda? Do. & bene, dicunt quod non, nam iste tex. dicit, quod consilium est tali exhibẽdũ, ergo nõ absolutio. Item deficiens in vno, factus est oĩum reus, vt in c. defleat, j. de reg. iu. vnde non potest absolui ab illo, cũ non sit in charitate. In gl. 1. ibi, cum de alio crimine pœnitentiam egerit, gl. videtur velle, q peracta pœnitentia de vno peccato per existentẽ, & perseuerantẽ in alio peccato, prodest, cum de alio crimine pœnitentiam egerit, & sic concludit, q valet pnia acta in statu non gratiæ; & proderit aduenienti statu gratiæ. Et licet hic simpliciter Doctores transeant cum gl. tñ Archi. de pę. dist. 3. in fi. dicit cõiter teneri, q nec satisfactio, nec confessio valeat in statu non gratiæ, quia cũ quis sit extra charitatẽ, & inimicus Dei, nõ põt digne satisfacere, ideo concludit, quod adueniente gratia debet iterum confiteri, & item satisfacere: Puto tamen, qđ si non valeat in totum illa pœnitentia, minor tamẽ nunc imponetur, quia vt sequitur in gl. bona acta in peccato mortali, aliqua-
2 liter prosunt. † Et in gl. & no. glo. singulariter, ex qua habes
c tres effectus[c] bonorum, quæ qs agit in peccato mortali.[d]
d extra glosſ. adduntur etiam duo alij effectus, quia demon non habet tantam potestatem in peccatore aliquando bona operantem, sicut in corpus omnino subditum peccatis, & omni bono vacuum, vnde legitur in decalogo. & est text. cum gl. de conse. di. 4. cap. postea signatur. dęmonem dixisse de iudęo, inueni vas vacuum, sed signatum, ita quod ꝑpter illud bonum desistit à proposito nocendi. Item valent hæc bona quoad assuefactionem, quia cum homo assuefacit se ad bonum, de facili mutatur animæ prauitas, q facilius perseuerat in bono. sicut e contra de facili assuefactus ad malũ,
non

ADDITIONES.

a ¶Quidam. Pro intellecta huius decr. vide omnino Pe. de Anch. in rep. reg. peccati venia. i. n 3. 4. & 5. op. sed maxime, in 4. & omnino quod elegantissime scribit S. Tho. 3. Sen. dist. 20. q. 1. ar. 3. vbi concludit, quod de vno peccato, non potest quis satisfacere sine alio. Item vide S. Tho. dist. 2. ar. 1. vbi concludit, quod licet non possit remitti damnatio vnius peccati mortalis, alijs remanentib. tamen pœnitentia non est ei deneganda. Et vide gl. in ver. denegetur. in c. super eo. de rap, & gl. ma. & plenam, in c. sceleratior. ver. his authoritatib. de pœ. dist. 3.
b ¶Non faciet. Sed profectò Abb. Sic. nõ bene respexit illum tex. quia si bene respexisset, non reprehenderet Do. Nam in d. c. quamquam. de vsur. in 6. prope fi. dicitur. Nullus inter sit testamentis manifestorum vsurariorum, aut eos ad confessiones admittat siue eos absoluat, nisi de vsuris satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam exhibeãt cautionem. & sic ille tex. prohibet vsurarium admitti ad confessionem, & absolui. vbi est tex. op. pro Do quicquid dicat Abb. Sic. Ale. de Ne.
c ¶Tres effectus. Vide omnino quę hic late notaui in tex. Et adde quoad istos effectus in gl. connumeratos, dicit idem esse in existente in peccato mortali S. Th. in 4. Sen. dist. 15. q. 1. ar. 3. vltra med. sed hoc intelligit in satisfactionib. actuum interiorum, & non relinquentib. effectum suum in satisfactione, vt est ieiunium, q relinquit afflictionem corporis, & elemosyna, quæ relinquit diminutionem patrimonij, quia tales satisfactiones in peccatis factæ, non oportet, q omnino iterentur, quia qcunq; quoad illud, quod eis manet per pœnitẽtiã Deo acceptæ sunt. Quod perpetuo tene menti. quia est valde singularis limitatio, vel determinatio ad illam q. frequentissimam. An pnia iniuncta per sacerdotem in peccato mortali facta, profic pœnitenti, an vero sit necessaria iteratio, in quo vidi quã plurimos confessores errare, ideo nunquam exeat mentem tuam ista pegrina decisio. Item, an suffragia, quæ fiunt pro alio, per illum qui est in peccato mortali, prosint illi pro quo fiunt, vide glo. in can gratiosus, & ibi no. 3. q. 5. Item adde hic Do. in c. deinde. ver. & sic no. ar. quod ea, quæ geruntur. 26. dist. & vide quæ de hoc no. Dom. 49. di. in summa cir. prin.
d ¶Tres. Quod prosint bona opera existenti in peccato mortali, vide Fel. in c. 3. in fi. supra, de hær. & post Abb. ibi. Seb. Sap.

cum inferior, de maio. & obe. Bar. in l. si sic leg. ff. de lega. 1. & videtur tex. no. in l. fideic. ff. de fidei. libe. & hoc no. quia facit
a ad statuta. & ad multas alias dispositiones.[a] †In gl. in ver. ec-
5 clesiæ deuotione, in fi. forte enim secundum Host. interfecit quos cõseruare tenebat, vel poterat; vel destruxit domos innocentiũ, vel cõdemnauit non damnificãtes. nã in ipso cõflictu, raro seruatur modus. licet ergo ageret rem licitam, tamen quia excessit modum, debet pœnitentiam agere, sic & in foro iudiciali punitur, qui se defendendo excessit modum, vt in cap. olim. el 1. de rest. spo. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. Aquil. & pleue no. in l. 1. C. vnde vi. & in d. capit. olim. Item si iste nõ excessisset modum, ad hoc propter remorsum conscientiæ, quem habebat, debebat sibi iniungi pœnitẽtia, ar. in c. per tuas, el 2. supra de simo. & quia bona rum mentium est timere culpã, vbi culpa minime reperitur.
b 5. dist. ad eius vero.[b]

ADDITIONES.

a ¶Dispositiones. Idem dicit Bar. & remittit ad no. per Barto. in extranag. ad reprime. in verbo, videtur.
b ¶Vero. Vide tex. no. 23. q. 5. excommunicatorum. vbi etiam bo. gl. dicit, q ẽt si iste ex certa scientia deliquisset, tamẽ propter causas allegatas in text. cum eo mitius est agendum. Sed quæro de intellectu verbi, reconciliari, positi in tex. Inn. exponit in foro pniali absolui. Secundo quæro, quid significãt hæc verba absoluo Inn. dicit, q sonant. i. denuncio te absolutũ, quod non fieret, nisi peccator absolutionem peteret, vt j. eo. omnis. vel absoluo, à pœna æterna, quæ commutatur in temporalem, pro hoc facit quod no. j. c. prox. in gl. 3. pro quo etiam allegat de pœ. di. j. si peccatum & remittit ad sum. eo. ti. sub rub. de remif. 18. & ibi omnino vide Host. ad hoc, an ecclesia dicatur ligare, vel absoluere. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ concessæ per non suum prælatum, non prosunt nonsubditis.*
2 *Pontes reficere est actus pius, quod est notandum pro testamentis ad pias causas.*
3 *Confiteri nemo potest alij, quam proprio sacerdoti, quia non est suus iudex; & si confiteatur, non potest ab eo, nec absolui, nec ligari.*
4 *Indulgentiæ concessæ per episcopum vnius diœcesis, an prosunt alijs alterius diœcesis.*
5 *Confiteri quis non potest peccata sua alieno sacerdoti, licet in eius parochia peccauerit.*
6 *Iurisdictio in pœnitentialibus non potest prorogari, sed in iudicialibus sic.*
7 *Peregrinis tutum est, quod habeant licentiam a proprio episcopo, ad hoc vt gaudeant indulgentijs, quę reperiuntur in locis, ad quæ habent peregrinari.*
8 *Indulgentiæ ad quid, & quando prosunt.*

CAP. IIII.

1 VOd autem. †Indulgentiæ,[a] quæ conce-
a dũtur per prælatos nõ subditis, non prosunt, nisi proprij iudices hoc concedant. n. d. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio ibi, hoc volumus. Casus literalis. Quæritũ fuit à Papa, vtrum remissiones, quæ fiunt in dedicationibus ecclesiæ, aut conferentium ad ædificationẽ pontium, prosint alijs, quam his qui subsunt illis qui has remissiones, faciunt. Respon. Pontifex, q cũ à non suo iudice, nullus ligari valeat, vel absolui, huiusmodi remissiones, illis solũmodo prosunt, quibus proprij iudices concesserunt. Ber. No. i. ex text. duos casus in quibus licite concedũtur remissiones, seu indulgentiæ. Videlicet ad dedicationes ecclesiarum; nam quando ec
2 clesia quælibet consecratur, solet episcopus consecrans cõcedere certa tempora indulgentiarum intrantibus illam ecclesiam, seu porrigentibus aliquod auxilium, vel subsidium, velquid simile. †Secũdus casus pro ędificatione pontium. ex quo collige, q cõstructio, ac ędificatio põtiũ, est actus prius qđ intellige qñ pons fit, seu efficitur in aliquo loco periculo so, vbi peregrini, & pauperes, sæpe patiebãtur mortis periculũ in transitu, p hoc facit l. ad instructiones. C. de sacrosc. ec. l. portus. C. de op. pub. & idẽ dicendũ in alijs actib. pijs, de quo
3 in c. cũ ex eo, & c. nostro, j. e. ti. †Scdo no. q forus pœnitẽtialis in multis regulatur ad limites fori cõtentiosi; sicut enim in foro cõtentioso nõ põt quis absolui, vel ligari à nõ suo iudice. ita in foro pœnitẽtiali. Et ex hoc, & ex tex. no. q in foro pœnitentiali non põt ẽt laicus prorogare iurisdictionẽ non
4 fui iudicis. †Et ex hoc infero, & ex generalitate tex. q licet qs confiteatur proprio sacerdoti semel in anno, non tñ in alijs vicibus in eodẽ anno confiteri debet alieno sacerdoti sine licentia proprij sacerdotis; quia ab alieno iudice non potest quis solui, vel ligari, & sic intellige c. omnis. infra eodẽ. licet enim quilibet sacerdos, dum ordinatur recipiat potestatem ligandi, vel absol uẽdi; habet tamen illã in habitu, & non in actu; quia nisi habeat subditos, illam exercere non potest, vt dicit tex. 16. q. 1. c. vbicunq;. §. ecce. facit in ar. l. obseruare. in fi. ff. de of. proconf. & c. presenti. de of. or. li. 6. & hoc tene, q a est de mente Do. licet aliqui Theologi teneant contrarium.
5 †Item no. q in foro pœnitentiali non sortitur quis forum exactu commisso intra limites alienę parochiæ, licet enim intra parochiam alieni episcopi concedentis indulgentiã, exercem actum, propter quem conceditur indulgentia, non tamen propter hoc gaudeo indulgentia. Item si delinquo intra limites alienę parochię, non enim per hoc teneor cõfiteri presbytero alienæ parochiæ, vt est glo. no. 16. q. 1. capi. placuit. el 1. dixi in c. 1. de rapt. optime facit iste text. nã sicut ex actu permisso, & meritorio, non subijcior iurisdictioni al
6 terius in foro pœnitentię, fortius nec in actu damnato. † Et ex hoc, & ex tex. etiã no. q non potest ẽt laicus, se subijcere iurisdictioni alterius; licet aliud sit in foro iudiciali, de quo in l. 1. ff. de of. procon. & in c. Romana. de fo. cõp. li. 6. & in c.
b per venerabilem, qui fil. sint leg.[b]. †Vltimo no. q indulgentię
7 cõcesse ab alienis episcopis, possunt prodesse non subditis si ꝑprij iudices hoc cõcesserint, & ideo tutissimũ est, & valde expediẽs, vt volẽs peregrinari, & visitare loca pia, habeat licentiã à proprio iudice, & gratiã percipiendi de alienis indulgẽtijs, hoc tamen intelligo de indulgentijs concessis ab alio, q à Papa, nã respectu Papæ, quilibet est subditus, ca. cuncta per mundũ, & c. per principalẽ. 9. q. 3, vnde in gaudẽdis indulgentijs concessis per Pa. nõ fit differentia inter subditos, & nõ subditos, nisi indulgẽtia esset restricta ad habitatores cer
8 ti loci, quod cõiter sic nõ conceditur, sed generaliter. † In gl. in ver. prosint. Ex hac gl. colligũtur quinque op. circa effectũ indulgẽtiarũ. Prima, q prosunt quoad Deum, sed nõ quoad ecclesiam; quia nihilo minus tenetur hic peccator agere pœ
c nitentiam de peccato.[c] Hæc opi. damnatur, quia minuit priuilegium concessum Petro, & ecclesię, cui data fuit potestas ligãdi respectu cęli, & terræ. 14. q. 1. quodcũq;. Itẽ vt tex. cõtra hãc opi. in c. cũ ex eo. vbi dr, q per indulgentiã, satisfactio pœnitentialis eneruatur. Secũda opi. vt prosint indulgentiæ quoad pœnitentiam hic iniunctam ex superbundanti, & ad cautelam. Hæc opin. nimis vilificat claues ecclesiæ secundũ Io. An. & parum prodessent indulgentię. Tertia opin. vt prosint quoad Deum, & quoad ecclesiam, sed concedẽs onerat sed ad satisfaciendum pro illo ieiunijs, & orationibus. cõtra hanc opi. facit, quia concedens hoc, nõ intendit; imo quandoque ita sunt modica merita concedentis, vt sibi soli non sufficiant, vnde communicare alijnon intẽdit. Quarta opi. est, q valent in purgatorio respectu pœnitẽtię hic neglectæ. Sed hæc opi. remunerat negligẽtiam. Vltima opi. vt prosint etiã quoad pœnitentiã hic iniunctã, dummodo proprius sacerdos qui iniunxit pœnitentiã, hoc concedat, vt possit compensare penitentiã cum indulgentia, aliàs secus. Hæc opinis restringit potestatẽ, & effectum indulgentiarum. Nã vi
d hæc indulgẽtia proficiscatur ex thesauro ecclesię, cuius potestatem dispensandi habet Papa, debet prodesse quibus Papa concedit, vel alius prælatus ad hoc habẽs potestatem vnde non est necessaria licentia sacerdotis, licet sit consulta vt habeatur licentia.[d] Vltra gl. datur, & alia opi. quæ videtur cõmunis, quã sequitur Gof. Host. & Io. An. & communiter
c alij Doc. q istę indulgentię prosunt[c] prout verba sonant, & quoad

ADDITIONES.

a ¶Indulgentię. Adde hic quæ in secunda opp. scribit Anto. vbi ponit, quod episcopi possint concedere subditis suis indulgentiam extra propriam diœcesim, vt possint exercere, quæ sunt fori pœnitẽtialis, & vide gl. magi. in c. nuper. de sen. excom. & vide Pe. de Anch. in repe. c. postulasti. in. 3. de fo. comp. vbi ponit, vtrum episcopis possint subditis concedere indulgentias pro operę in alterius diœcesi constituendo, & si episcopus concedit indulgentias pro opere constituendo in alterius diœcesi, sine licentia ipsius episcopi, an hæc indulgentia prosit saltẽ subditis concedentis. vide Old. in consi. 83. Et an ille qui decepit sibi error, credens indulgentiã veram, quę nõ erat vera, tradidit eleemosinã, consequatur indulgentiã, ac si fuisset vera. vide Old. in cõs. 56. Itẽ an interdicti gaudeãt beneficio indulgẽtiarũ, vide Io. Cal. in tract. de ecc. l. interdict. in 6. Mebro. & b
b ¶Sint leg. Idem dicit Bur. colligit enim ex tex. quod forus pœnitentialis, & eius potestas est improrogabilis, etiam quoad laicos absque licentia proprij iudicis. Ale. de Ne.
c ¶Peccato. Et vt intelligas primam opi. gl. pone, qđ quis habuit animũ indulgentię nam tanto minus erit in purgatorio, quantum minus fuerit, c
per annum pœnituisset in vita. Ale. de Ne.
d ¶Licentia. Sed Io. Anan. allegat aliam rationem. dicit. n. q opera satisfactoria, inquantum pœnalia, valent ad solutionem debiti, etiam si minus faciat pro alio, sicut etiam quis potest soluere pro alio ea, quæ sunt in thesauro ecclesiæ quæ non sunt determinata pro aliquo, sed communiter sunt pro tota ecclesia, & allegat Paulũ, ad Collo. j. vbi dicit, impleo ea, quæ desunt passioni Christi carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia, cuius factus sum minister. Item constat quod ea, quæ sunt communitatis, distribuuntur singulis de communitate, secundum arbitrium illius, qui præest multitudini. Papa ergo qui præest, & alij quibus concessum est dare indulgentias, possunt eas concedere ad effectum, vt prosint suis subditis, etiam sine confessoris licentia, quia ea vratur. Ale. de Ne.
e ¶Prosunt. De indulgentia plenaria, quantum prosit Christianis, vide tex. in c. ad liberandum. ver. item circa indulgentiam plenariam. §. de indul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

non potest peragere bonum, hinc scriptura dicit, facies meretricis facta est tibi &c. † Et predicta inducūtur ad questionem quotidianā, nunquid clericus existens in peccato mortali, mereatur dicēdo officium. Et cōclusio Abba. & Ioannis Andreæ est quod prodest dicere officium ad pœnam euitandā. nam vt patet ex prædictis, bona quæ quis egit in hoc sęculo, quandoque prosunt ad vitam ęternam, quandoq; quoad pœnam euitandam. Nam si quis est in statu gratię, tūc bona prosunt quoad vitam æternā, si extra gratiam, tunc quoad pœnam euitandā. Aut ergo clericus dicit horas suas in statu gratiæ, & tunc prodest sibi quoad vitā ęternā. Aut est extra gratiam, & tunc prodest sibi quoad pœnā euitandā, quia si non diceret officium; tunc puniretur, & idem dicit in omnibus alijs præceptis affirmatiuis, vt honora patrem &c. dilige proximū &c. Si enim quis adimplet hæc præcepta in statu gratię, prosunt ad vitam ęternam promerēdam. Si extra
a gratiam, prosunt ad pœnam euitandam.[a]

ADDITIO.

a ¶Euitandam. Tu referas latius hunc artic. nam Abb. quærit, an excuserur ille, qui in mortali peccato, vel in excommunicatione, dixit horas suas. ad quas ēt de necessitate tenetur 91. di. clericus. de cele. missi. c.j. & c. dolētes, & Ab. p prædicta arguit quod sic. Nā si bona, quæ quis facit eo statu prosunt ad minus supplicum subeundum, vt dictum est, restat quod ex his liberatur, & pœnam euitat, alias si sic dicere, nō prodesset eidem, nō vitaret pœnam, sed augumētaret, quia sic dicendo perinde esset ac si nō diceret, quo caiu si esset in bono statu, mortaliter peccaret, ergo idem si in malo statu. Circa hoc tamen distinguit. Nam quædā sunt quæ obligāt semper, & vt semper, vt sunt prohibitiones, vt non occides, non mięchaberis &c. & in his declinans, seu delinquens, mortaliter peccat, cum sui natura sint mala, de iureiur. & si Christus, vers. quædā. Quædā vero sunt quæ obligant semper, sed nō vt semper. vt assertiones nomenclatorū. sicut, honora patrem, & matrem, &c. & ista q̄nque prosunt ad vitā ęternam promerendā, & ad euitationē pœnæ, scilicet cū fuerit in bono statu, quādoque ad euitationē pœnæ tūc, scilicet cum fuerit in malo statu, quia tunc prosunt ad minus supplicium subeundum. Cū ergo existēs in malo statu faciendo opera charitatis, ad quæ pcise tenetur, pœnā euitet quam non faciendo incurreret, patet quod excommunicatus, vel existēs in peccato mortali, liberatur, dicendo horas canonicas, à pœna, quā nō dicedo incurreret. Itē sicut ex certis causis excusat impotentia à præceptis affirmatiuis, sic & ab horis dicēdis, de quo in c. dolentes, de celebr. miss. sed in ꝓhibitionib. nulla necessitas excusat, q̄a debemus potius omnia mala pati, quam malo consentire, vt in c. factis, quod met. cau. fed cōclude dicta Ab. & Doc, q̄a tria concludunt. Primum, quod existens in peccato mortali, vel excōicatus, tenetur dicere horas canonicas, & hoc tenet gl. 27. di. presbyterum. debet tamen priuatim dicere, non autem officiando ecclesiam, vt dicit illa glo. & quia tenetur dicere, sequitur quod dicendo ipsas liberatur à pœna, quā non dicendo incurreret. Secundū, quod necessitas excusat ab horis dicendis, sicut etiā excusat necessitas à præceptis affirmatiuis, de quo in c. j. & c. dolentes. de celeb. missa. Tertium, q̄ præcepta obligant semper, sed nō ad semper. sed prohibitiones obligant semper, & ad semper. Circa hoc clarius loquitur so. Cal. & D. Car. in c. cum ex iniuncto. § licet autem in 5. colum. in ver. octaua est opi. Io. Cal. & ibi dicunt esse sciendum quod inter obligationes præceptorū affirmatorum, & prohibitiones præceptorū negatiuorum, multū refert Nam prohibitiones obligant semper, & ad semper 23. q. 5. si non licet, & hoc ideo, quia sunt de peccatis quæ sunt mala, nec possunt bene fieri, de iureiu. & si Christus. vers. quædam. & pro tanto dicitur quod quis potius debet omnia mala pati, quam malo cōsentire. 32. q. 5. ita ne. & quod met. cau. sacris. Sed percepta affirmata licet obligent semper, tamen propter circunstantias interdum quis excusatur ab illorum obseruantia. vnde interdū potest, imo debet dicere parentibus, non noui vos 93. dist. diaconi. Sed pro declaratione literæ quæro, an sic dare casum à quo quis non potsit abstinere. Nam text. videtur innuere quod sic, ibi 3 abstinere non posse. fed contrarium est verum, quod peccatum, est adeo voluntarium malum, vt non sit peccatum nisi sit voluntarium 15. q. j. c. j. & 15. distinct. de iudæis. vnde intellige text. quoad satuam opinionem pœnitentis, quia quandoque quoad satuam opinio. peccatoris videtur sibi non posse à peccato abstinere, q̄d tamen est falsum, quia à quocunque peccato quis potest abstinere, pro hoc vide tex. cum gl. 12. di. verum. Secundo quæro quod consilium debeat exhibere sacerdos pœnitēti, asserenti se de certo peccato non posse abstinere. dic quod debet exhibere consilium, de missa singulis diebus audiēda, vel de peregrinatione, & similibus. Vltimo q̄ro de intellectu tex. ibi, crebris, & salubribus &c. Host. dicit, quod littera hoc intendit, scilicet, quod si ille frequenter confiteatur, & acquiescat monitis, & consilio discreti sacerdotis, p hoc paulatim ad contritionem inducitur per Dei, & sacerdotis auxilium, & sic ad veram pœnitentiam peruenietur. & remittit ad sum. eo. ti. versi. quæ inducunt homines, & hæc sufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium si est impossibū alicui in pane, & aqua, potest adimpliri in alijs cibarijs, deficiente pane. nu. 2.*
3 *Ieiunium, siue votum, an possit commutari sine superioris authoritate.*

CAP. VI.

1 ¶Icet. †Qui ex pœnitentia debet certa die in pane, & aqua ieiunare, potest deficiente pane, alijs cibarijs vti, hoc dicit. Primo ponit dictum. Secundo eius determinationem ibi, discretioni, &c. No. primo ex tex. sacerdotem posse iniungere pœnitentiā ieiunandi certis diebus in pane, & aqua. hęc ergo pœnitētia à iure est approbata. Scdo no. quod non volens adimplere pœnitentiā, sibi inūctam, potest illā commutare, & agere prout potest. † Tertio
2 a nota, quod obligatus ad ieiunandum in pane[a] & aqua, non potest vti alio cibo, nisi ex causa. Sed quæro q̄a tex. loquitur hic in pœnitentia iniuncta, quid de ieiunio ad quod se obligauit ex voto. Idem est dicendum secundū Do. & bene, vt propter carentiam panis, possit vti alijs cibarijs, etiam carnibus, si alia cibaria desunt. Item si propter infirmitatem impedi-
3 tur, vt in cap. consilium, supra de obserua. ieiun. † Sed quæro, nunquid hanc commutationem possit quis propria authoritate sibi facere. Inn. quod non, nisi desit superior. Dicit tamen Host. quod hoc casu, quo superior haberi nō potest; de bet postea quam citius potest adire superiorem, arg. in cap. venerabilem. supra de electionib. & in cap. eos. de sententia. excommu. lib. 6.

ADDITIO

a ¶In pane. Adde, quod non potest talis, qui est obligatus, ieiunare in pane, & aqua vti aqua Zucharata, secundū Bal. in c. & si Christus. de iureiu. dū nunquid vti possit aqua salis, vide in simili Anto. in cap. non vt apponeres. & de bapti. & videtur quod non, per tex. in c. admonere. 33. quæst. 2. vbi dicit tex. pane, & aqua, & sale, quia si non expressisset de sale, deeo non intelligeretur.

SVMMARIVM.

1 *Propter oppressionem filiorum, an imponatur pœnitentia publica, vel secrenis.*
2 *Irregularis, etem incurrit clericus, siue alter, ex delicto commisso; etiā ex lata culpa.*
Lata culpa non equiparatur dolo in penalibus.
Negligentia affectata, æquiparatur dolo.
3 *Irregularitas non incurritur ex delicto commisso ex sola culpa lenissima.*
4 *Occultum dicitur aliquid esse, etiam quod aliquibus sit notum.*

CAP. VII.

Quæsitum. Sacerdotes Græci procurātes, vel studio negligentes oppressionem filiorum suorum, deponuntur; & ita est publicū, publice puniūtur. hoc dicit. Et sic, & ratione, vt faciat ad tit. Sacerdoti Græco procurāti, vel studiose negligēti oppressionē filiorū, non imponitur pœnitentia publica, sed debet abstinere ab altaris officio. & alter in secreto agere pœnitentiā, sed si delictū est publicū, debet publice agere penitentiā. hoc dicit. Primo quæstio. Secundo resp̄sio: ibi, hinc. Casus literalis. Cōtingit quandoque quod sacerdotes Græci, quibus licitum est vti legitimo matrimonio, opprimunt filios suos in lecto. Quæritur vtrum publica pœnitentia sit eis imponēda pro filijs oppressis, si eam sibi petāt iniungi. Respondet Pa. quod si ipsis procurātibus, vel dissolute negligentibus, filij oppressi reperiuntur, ab officio altaris debent perpetuo abstinere, & grauior pœnitentia est eis
1 laicis imponenda, non tamen publica, nisi in publicū, id vo-
a niant; sed si ex incuria ipsorū, mortui sunt in cunis, & illud est occultū, pœnitentia illis imponatur pro arbitrio sacerdotis, & ad terrorem aliorum ad tempus abstineāt ab officio mi-
1 stę. Ber. † No. primo ar. ex tex. quod pœnitētia publica
a bet imponi pro delicto oppressionis filiorum; nam illi facerdotes postulabant sibi imponi, quasi de iure non esset imponenda in tali casu. Concludetamen quod aut delictum est graue, & scandalizans totam vrbē; & tunc laico imponitur pœna publica, & solennis, in c. in capite. 50. di. 26. q. 6. c. fi. Aut est graue, sed non generat scandalū, & tunc aut est occultum & non imponetur pœnitentia, neque solennis, neque publica, sit clericus, vel laicus, vt d. c. in capite. & dixi in c. 1. 5. eod. Aut est publicū, sed nō est scādalosū, & tūc imponit pœnitentia publica, sed nō solēnis. vt in d. c. fi. iūcto c. 1. 5. eo. ti. Scdo no. sacerdotē incurrere irregularitatē ex lata culpa ad homicidiū cōmissa, vnde quantūcunq; delictū sit occultū, & per
2 petuo abstinere ab altaris ministerio; secus si est imponēda
b pœna[b] in foro contentioso, quia lata culpa non sufficiat ad puniendū pœna l. Cornel. de sicar. sed requiritur dolus, vnde in hoc casu, lata culpa non æquiparatur dolo, vt in l. 1. de sicar. & l. 1. & l. lege. ff. eod. titu. Quantum ergo ad irregularitatem, lata culpa
c tem, lata culpa[c] æquiparatur dolo, vt hic, quod tene mem-
nam

ADDITIONES.

a Pœnitentia publica. Vide secundum D. Thom. in 4. Sen. distinct. 24. quæst. 1. in art. 3. circa finem. vbi dicit. quod clerico non debet, nec potest imponi publica, & solennis pœnitentia pro peccato, quod commouet totam, vrbem, sed publica non solennis prout est peregrinatio. per modum cum baculo, bene potest indici clerico, etiam à sacerdote. Item adde hic gl. in capitulo si quis sacerdos. 20. quæst. 1. & cap. confirmandum. 50. distinctio. De Bellentz.
b Pœna. Adde hic quod notant gl. & Inn. in c. sicut dignum, circa fi. de homicid. Bar. de Bellen.
c ¶Lata culpa. idem tenet Felin. in capitul. presbyterum. in 1. nota. de homicid. Seb. Sap.

nam studiosa negligētia, dolo æquiparat, & inducit irregularitatē, & studiosa negligētia dī lata culpa; quia vī quodāmodo affectare delictum ex tanta negligentia. Pone exemplum in parentibus collocantibus infantem trium mensiū in me-
a dio eorū, qui postea reperit oppressus. [a] Tertio no. quod le-
3 uissima culpa in homicidio, nō inducit irregularitatē, quod tene menti, & procedit text. si sine actu, & sine alia procura-
b tione homicidium interuenit.[b] † Vltimo not. quod dicitur
4 occultum id, quod est aliquibus notum, pro hoc litera ibi, ad terrorem aliorū, &c. debet ergo intelligi quod aliqui sciebant; & tunc capitur occultū pro specie distincta à notorio &c. In gl. in verbo, id in publicum &c. in fi. not. gl. quia vī magistra in hac materia, & ad hāc remisi in c. 1. 5. eo. cum queri tur, an solennem, seu publicam pœnitentiā debeat clericus agere. & distingue vt in gl. & habet locum hæc dinīctio, nedum in clericis Græcis, sed etiam latinis, vnde tex. facit mentionem de Græcis, quia ipsi & nō latini communiter habēt
c filios,[c] vt in c. cum olim. supra de cler. coniug.

ADDITIONES.

2 ¶Oppressus. Doct. communiter accipiunt studiosam negligentiam, pro lata culpa. Sed D. Car. exponit illa verba studiose negligenti. 1. ex proposito. non adhibenti diligentiam, ad hoc, vt filius opprimatur, sicut de illo, qui non vult intelligere, ad hoc vt excusetur si non agit ea quæ sunt bona, & ad quæ tenetur, vt 27. dist. §. fi. & istud mihi magis placet, licet forte Do. habuerint eundem sensum. Ale. de Ne.
b ¶Interuenit. Doct. communiter intelligunt istum tex. prout dicit Abb. Sic. nam accipiunt verbum incuria, positum in tex pro culpa leuissima. sed Do. Card. accipit hoc verbum pro negligentia, scilicet quæ cadit in culpam leuem, per ca. ex parte. de consue. & q̄ ibi no 3. gl. & credo hoc esse verius. Sed no. bene verba Ab. Sic. q̄ ēt sunt de mēte Do. f. quod leuissima culpa cōmissa quoad homicidiū non contrahit irregularitatem. sed fm Do. Car. ēt leuis culpa commissa quoad homicidium, non inducit irregularitatem, & hoc procedit quando sine actu, & sine aliqua procuratione culpa fuit commissa. Nam si interuenit actus, & propter ipsum, etiā culpa leuissima homo fuerit occisus, vel mutilatus talis incurrit irregulari tatem vt gl. sing. in c. significasti. 3. de homici. vnde illam gl. limita per notata hic per Doct. & tenementi. Ale. de Ne.
c ¶Filios. Sed quæro de duobus. Et primo, nunquid si fit publicum, infantem mortuum negligentia parentum habeat locum illud quod dicit tex. in fi. Do. dicunt quod sic, dummodo non immineat scandalum, nec de scandalo sit infamatus, vt in c. ex literis. el. 1. de homic. Secundo quæro, quare tex. in prin. dicit, q̄ infantes in lectis inueniuntur oppressi. sed postea in ver. verum, dicit, quod in cunis inueniuntur mortui. Doc. dicunt, q̄ ideo tex. facit hanc distinctionem, quia videtur maior culpa si parentes tenent filios teneros in lecto, quam si in cunis, imo à iure est prohibitū ipsos tenere in lecto, vt in c. consuluisti. 2. q. 5. & solet per constitutiones synodales prohiberi sub grauibus pœnis ne infantes vique ad certam ętatem teneantur in lectis. & hoc ideo quia ibi facilius opprimuntur, dixi in c. fi. supra, de his qui filios occid. & ibi vide. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia est iniungenda a sacerdote, secundum qualitatem peccatorum, & contritionem confitentis. nu. 2.*
2 *Contrito, peccatoris, potest esse tanta, quod absolueretur absque pœnitentia exteriori.*
Confessores sunt eligendi illi, qui sunt sanctiores, ad hoc, vt a Deo facilius exaudiantur.
Sacerdotes etiam criminosi. conficiunt verum corpus Christi.
3 *Moderari, verbum, quid significet.*
4 *Sacerdos si imponit confesso pœnitentias minores solito, an ipse confessus statutus quoad Deum.*
Sacerdos potest pœnitentiam peccatori imponendam moderari, secundum arbitrium suum.
Pœna quæ potest imponi pro aliquo delicto, potest per ipsum iudicē moderari.
5 *Sacerdos etiam simplex, potest absoluere ab homicidio, & adulterio, et alijs magnis criminibus; exceptis quibusdam paucis, episcopo reseruatis.*
6 *Sacerdotes quib. est diminuta potestas absoluēdi per episcopum, possunt recurrere ad superiorem.*
7 *Sacerdos non debet imponere pœnitentiam non valenti ipsam agere, ne inducat ipsum in desperatione.*

CAP. VIII.

1 Deus qui. [a] †Sacerdos pœnitentiam arbitrari debet, secundum quantitatem excessus pœnitētis, & contritionem, & alias circunstātias. hoc dicit quoad ti. Casus literalis. Liuonienses de nouo erant cōuersi ad fidem, nihilo minus cōmittebant aliquādo excessus, quæ fuit episcopus Liuoniēsis, & quidam fratres, qui cum ipso erant, qualiter esset eis pœnitentia imponenda. Respon. Pa. quod cum pœnitentia, non tam secundū qualitatem excessus, quam fm pœnitentis contritionem per discreti sacerdotis arbitriū sit moderanda, pensata qualitate personarū super fornicatione, adulterio, homicidio, & alijs criminibus, consideratis circūstantijs omnibus, & præcipue nouitate Liuonienlis ecclesię, cōpetens pœnitētia delinquentibus est imponēda, prout saluti eorū viderint expedire, & sequentes apostoli vestigia dicentis, lac dedi vobis, nō escā, eos paulatim instruatis in onside; cfessionis formam, & orationem dominicam, & symbolum illos solicite edocētes, interim tamen facīm corporis & sanguinis in consuetis festi-
2 uitatib. & in mortis articulo tribuant eisdem Bernar. † Not. primo ex tex. quod in pœnitentia imponenda multum consideratur contritio cōfitentis. nam ipsa contritio est maxima pars pœnitentiæ. Est enim quædam pœnitentia interior, in eo quod defletur, & doler peccatum commisisse, & ideo dicit hic
b Hosti. & bene, quod tanta posset esse confitentis cōtritio,[b] quod absoluetur absque satisfactione exterioris pœnitentiæ.
c Item no. gl.[c] de consec. di. 4. baptismi vicem. nā hoc casu, & si nō sit pœnitentia exterior; est tamē interior. Ex quo infero, quod non est de necessitate, vt pro quolibet peccato morta li, agat quis septennē pœnitentiā, quia illud est ordinariū, sed potest esse tanta contritio, & aliæ qualitates alleuiantes delictum, vt non sit necesse ita longæuam pœnitentiā agere, pro quo vide gl. no. de pę. dist. 3. c. sunt plures. Item ipse sacerdos pōt ex officio suo dispensare, & multū de pœnitētia remittere, vt est tex. no. Aug. de pę. di. 1. c. quē pœnitet. & maxime in ipsius orōnibus, & bonis operibus; vnde sacerdotes, dicūtur comedere peccata populi. 2. q. 1. ca. ipsi sacerdotes, & quanto sunt sanctiores, tanto facilius à Deo exaudiūtur, ide sp de bent eligi sanctiores ad intercedendū pro peccatore, licet enim oēs sacerdotes sine criminis differētia, pariter cōficiāt verū corpus Christi. 1. q. 1. si fuerit. & c. multi. & de coha. cle. & mul. c. vestra, tamē inquantū preces mittuntur ad Deum pro peccatoribus, non ita exaudiuntur mali, sicut boni, vnde alibi canon dicit. Si is qui displicet mittitur ad intercedendū, irati animus ad deteriora prouocatur. 3. q. 7. indicet.
d & c. in grauib. & videtur tex. 49. dist. in prin.[a] & quod ibi no.

Secundo

ADDITIONES.

a ¶Deus qui. Pro intellectu huius dec. vide omnino quod elegantissime scribit Spe. in suo aureo reperto. de pœ. & remiss. §. fi. qui incipit, sciendū est q̄ mensurā & vide Dom. in c. omnes. circa fi. ver. & no. gl. 64. dist. Et de illo, qui ex certa scientia accedit ad eum, qui sibi leuio rem imponat pœnitentiam, vt mihi de facto contigit, an consequatur fructum cōfessionis, vel pœnitentiæ, vide omnino Doc. in c. si quis præposterā. in j. oppo. 50. d. Et adde quod illud, quod dicitur, pœnitentias esse arbitrarias, vt hic, & c. mensuram. de pœn. di. 1. & in c. tempora plenitudinis. 16. q. 7. est verum à principio, quando imponuntur, sed posteaquam sunt impositæ, per eūdem sacerdotem sine causa legitima mutari non possunt. Ad hoc est gl. no. in c. quod super his. in ver. impotens. de voto. quam ibi ad hoc not. D. Ant. in fi. pro quo bene facit tex. in l. acta. §. de ampliand. ff. de reiud.
b ¶Contritio. Posset esse tanta contritio pœnitentis, vel confitentis, quod sacerdos poterit illum absoluere, absque iniūctione aliqua satisfactionis. Et hoc idem tenet gl. in ver. doloris. in c. mensuram. de pœnit. di. 1. q̄ gl. in ver. sine pœnitentia, ibi vel partem, vel totū. in c. si is, qui. 23. q. 4. Sed contrarium aperte videtur dicere tex. in c. nullus debite. de pœn. di. 1. qui dicit quod omnino requiritur aliqua, quantūcūque sit modica satisfactio. Et hoc bene signa. Sed vide omnino gl. magistralem. in d. c. nullus debite. quæ videtur concordare cum his quæ hic dicuntur, & respondet ad tex. illū. Et adde ad hoc quod no. gl. & ibi Ab. in c. super eo. de rapt. & quod ipsemet Ab. scribit, in c. 1. de eo, qui mit. in poss. super gl. in ver. licet voluntatem. & ibi videas in ver. & hæc procedūt. & vide D. Ab. in c. 2. in fi. 3. eo. Et vide An. in c. j. de eo. qui mit. in poss. Et ad illud, quod dicit hic Do. Ab. post Host. vide Arch. in c. de monachis. §. fi ergo. 16. q. 1. vbi dicit se audiuisse à multis theologis, qui melius sciunt, quam Iuristi, q̄ quod potest esse tāta cōtritio peccatoris, quod absque alia satisfactione exteriori in hoc sęculo, & absque aliqua liberalitate prælati, sine vlla pœna purgatorij, habebit vitam æternam, propter maximam misericordiam Crexoris. Et cū hoc quod dicit hic Ab. concordat in terminis Domi. in c. ceftamentū. 6. di. & all. d. c. mensuram. & idem dicit D. Abb. in c. inter opera, circa medium, de spon. & idem dicit in terminis sanctus Tho. in 4. sen. di. 20. q. 1. circa fi. Sed in contrarium est gl. in c. ad hoc vero. in ver. in baptismo. 32. dist. Sed pro concordia prædictorum, vide omnino doctrinam valde singularem in c. præter. §. ad hoc vero. in fi. 32. dist. De hoc etiam vide per gl. in cap. omnis. 45. distinct. & in commino. per Cald. in rep. cap. nostro. de pœnit. & remiss.
c ¶Gl. illa loquitur de latrone, qui in cruce positus, nullam potuit facere satisfactionem exteriorem, nec potuit recipere baptismū, ideo fuit exaudictus, ar. ab infantib. ad hoc vide omnino in terminis, quæ pulchre scribit sanctus Tho. in 4. sen. dist. 20. q. 2. ar. 2. vltra me. versi. ad tertium dicē dum, quod sacerdos minorem. &c.
d ¶In prin. Ibi est gl. magna singularis, quæ dicit quod orationes malorum sacerdotum, prosunt sicut bonorum, his qui non elegerunt scienter malos sacerdotes, vt habemus conformes suis moribus. nā talib. non prosunt, alijs vero fic. quod no. Sed aduerte verba Abb. Sic. quæ videntur sentire q̄ sacerdotes teneantur orare pro pœnitente, qui sibi est confessus sua peccata. hanc q. mouet gl. de pę. di. 1. quā pœnitet. in ver. facilius. & tenet idē q̄ sacerdos teneatur orare pro pœnitente, non ēt propter hoc dicit quod vtilius sit confiteri pluribus, quia quanto plurib. confiteatur sua peccata, tanto plures ad orandū pro se obligat. sed illam q. latius examinat Host. in sum. e. ti. §. in quo tenet sacerdos. ver. Scdo tenet sacerdos. vbi dicit q̄ sacerdos teneatur orare, & eleemosynas impendere, & aliqua bona facere illo qui sua peccata sibi confessus est. & alle. de pę. di. 6. qui vult confiteri Dicit etiā Host. quod sacerdos in prin. missæ ante canonē consecrationis debet orare pro vitijs, qui sibi fuerunt cōfessi in primo, Memēto. & post canonem debet, in 2. memēto, orare pro mortuis, qui sibi fuerunt confessi. Dicit etiam q̄ ad multa alia tenetur sacerdos pœnitenti, quę plene vide per eum in præl. §. Ale. de Ne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 †Secundo no. q̄ pœnitentia moderanda est per sacerdotē, secundum arbitrium discreti viri. & pondera verbum moderanda, quia sonat in diminutionem, vt in c.ii. ī. de verbo. sig. Diminuit ergo pœnitentiam ordinariam, secūdum arbitriū suum. sed vt dixi requiritur arbitrium discreti sacerdotis. nō
4 ergo hoc dimittitur suæ voluntatis arbitrio. † Et facit hoc ad quæstionem quotidianam. Sacerdos imponit pœnitentias minores debito, nunquid iste cōfessus sit tutus quoad Deū. Et conclude quod si nulla culpa reperitur in confitente, vt quia probabiliter credebat cum peritum, & paratus erat recipere pœnitentiam, etiam maiorem, tunc satis tutus est, sed sacerdos indigne arbitrās se obligat quoad Deū. Si vero cōfessus fuerit in culpa, quia sciebat eum non peritum; & tunc non est tutus, peccatum tamen est dimissum & pœnitentiā condignam perficiet in purgatorio. vide gl. no. de pœ. dist. 1. in c. mensuram. Et ex hoc tex. no. in d.c. mensuram. collige quod pœnitentiam arbitrari potest sacerdos, non solum q̄n specifica pœnitentia iure non reperitur expressa, imo etiam vbi canon expresse imponit pœnitentiam. Nam reperiuntur fere 46. canones pœnitentiales imponentes specificas pœnitentias pro certis peccatis, quos omnes colligit Host. in sum. eo. tit. Potest enim sacerdos ab illis canonibus pœnitentialibus ex causa discedere, & minorem pœnitēriam imponere, vt hic, & in d.c. mensuram. sicut dicimus in foro iudiciali, iudicem posse pœnam minuere iure expressam. l. hodie. & q̄ ibi no. ff. de pœ. & l. quid ergo. §. pœna grauior, ff. de his, qui no-
5 insa. & dixi in c. licet, ī. de pœnis. † No. 3. ibi, adulterio, homicidio, &c. iūcta suprascriptione, ibi enim scribitur episcopo, & fratribus, & sacerdotibus, q̄ sacerdos potest absoluere ēt
a de magnis criminibus, etiam de homicidio, [a] vt singulariter probatur hic. & sequuntur per hanc literam communiter Doct. Non ergo est necesse adire Papam, vt vulgares dicūt, nec ēt episcopum, sed etiam simplex sacerdos potest de his absoluere. & regula est, q̄ exceptis quibusdā reseruatis cp̄o, & paucis, de quibus per gl. in c. 2. de pœ. & remiss. lib. 6. ab omnib. aliis possunt sacerdotes absoluere. Sed episcopi solent hodie p statuta sibi reseruare multa, vt homicidiū, & similia. & in hoc attendenda essent illa statuta. & de iure hoc facere possunt. & arctando potestatem sacerdotum sibi subiectorum, arctant per consequentiam potestatem fratrū mendicantiū; quia fratres mendicantes non possunt absoluere, nisi prout possunt presbyteri parochiales. vnde & si nō directe, indirecte tñ pōt minui eorū potestas, vt dicit gl. no. ī cle. dudum. de sepul. Ego tñ crederem, q̄ vbi episcopus multum opprimeret potestatem sacerdotum, maxime causa graui non vrgente, q̄ possunt sacerdotes recurrere ad superiorē, cum videat eorū officiū valde diminutū. facit de excess. prel. c. ad hæc. No. 3. ibi, prout saluti, &c. q̄ sacerdos in imponenda pœnitentia, debet id discernere, quod tendit in salutem pœnitentis. vnde ēm Host. & bene, debet cum absoluere, etiam
6 imponendo sibi pœnitentiam tautū vnius pater noster. † Sit ergo valde cautus sacerdos, vt si videat peccatorem non vo
b lentem agere pœnitentiam condignam, [b] vel q̄ de facili non explebit illam pœnitentiam, debet sibi imponere valde leue, ne adducat eum in desperationem. 26. q. 7. in c. alligant. non tamē per hoc existimes, q̄ sine pœnitentia dimittatur peccatum, quia si hic digne non agitur, perficietur in purgatorio. 25. dist. c. qualis. & 33. q. 5. c. quid ergo. Item no. tria quæ dēt scire quilibet Christianus, vt est oratio dominica, scilicet pater noster. Item symbolū, id est, Credo, & confessionem pro
c hoc, de consec. distin. 4. c. nos ante omnia. [c] Vltimo no. ibi, in mortis articulo, &c. pro consuetudine generali, vt in mortis articulo exhibeatur Corpus Christi.

ADDITIONES.

a ¶De homicidio. Aduerte quod illud procedit in homicidio simplici, secus est in homicidio qualificato, vt declarat Fel. in c. ppendimus, in prin. infra, de sen. excom. vide etiam Fel. in c. sicut dignum. ver. & scias, quod his casibus. supra, de homi. Seb. Sap.

b ¶Condignam. Ad hoc vide omnino in terminis quæ pulchre scribit S. Th. in 4. sen. dist. 20. q. 1. art. 2. vltra medium. ver. ad tertium dicēdum, quod sacerdos minorem. &c.

c ¶Omnia. Sed iste tex. solū dicit, de duob. scilicet. de oratione dominica. & de symbolo. dicit. n. quod leuātes de sacro fonte, sunt fideiussores apud Deum pro baptizato, & quod debēt eum monere vt seruet mandata Dei, & docere symbolum, & orationem dominicam, quæ duo etiam ipsi patrini tenentur scire. Ad istum tex. ego respondeo, quod non debet intelligi, quod quilibet Christianus teneatur scire, Confiteor Deo. sed debet intelligi quod sacerdos debet instruere pœnitentem in forma confessionis. primo confitendo 7. peccata mortalia principalia. Secundo si decalogum est transgressus caute, & discrete de singulis quærendo, prout expedit, & non vltra. ita intelligit Host. istum tex. & remittit ad sum. eo. ti. §. qualiter sacerdos. & ita intelligit D. Car. Sed quæro de intellectu literæ istius. dicit. dicit hic est suaue, vnde significat suauem, & lenem pœnitentiam. esca autem est dura, vnde significat asperam pœnitentiam. & ita exponit hic D. Car. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Possessio sumitur aliquando pro tota substantia rei, puta proprietate.*
2 *Alius, quid significet.*
3 *Filius natus ex vxore alicuius, in tantum præsumitur filius mariti, vt non creatur matri asserenti contrarium, etiam si probetur adulterium, vel fuerit natus in loco suspecto.*
4 *Filius cui mater dixerit ipsum non esse filium sui mariti, an debeat ei credere, adeo quod restituat bona alijs, qui erant successuri ab intestato.*
5 *Vxor quæ supposuit sibi partum alienum, an, & quo casu teneatur illud reuelare marito.*
6 *Iudex, vel testis debet dicere veritatem, etiam quod per hoc esset venturum aliquod scandalum.*
7 *Vxor quæ supposuit sibi partum alienum, qui successit suo marito, an teneatur in foro conscientiæ restituere illis, quā aliàs successuri erant ab intestato.*

CAP. IX.

Officij. Auditur mulieris cōfessio, quę sibi partum alienum supposuit, [a] vel proprium ex adulterio suscepit. nec illud marito vult detegere. h.d. Primo, consultatio. Secundo, respondeo, ibi, quoniam. Casus lit. Mulier quædam cum prolem non haberet, nec speraret habere, timēs ne viri possessio deueniret ab alios, succum quarundā herbarum potauit. & sic venter eius intumuit, & grauidam se ostendens, partum sibi supposuit alienum. Illa timens maritum, qui prolem suam omnino credidit, nō audet ei facinus reuelare. Mulier animæ deras prouidere, confessa fuit hoc Cardinali Sancti Laurentij presbytero in iudicio pœnitentiæ. Cardinalis significauit hoc Do. Pa. petens ab eo vtrum fraude ista durante, sit ei pœnitentia iniungenda. Resp. Papa, q̄ sicut mulieri, q̄ ignorabat marito de adultero prolem suscepit, quamuis illud viro nō audeat cōfiteri, nō est pœnitētia deneganda; ita nec ista mulieri pœnitentia est deneganda: & præcipue si per verbū alios intelligat alienos, ad quos timeat possessionē viri deuolui,
1 sed competens sibi satisfactio est iniungenda. B. † Nota. ex tex. quod verbū possessio q̄nq; sumitur pro tota substantia alicuius, & sic possessio q̄nq; sumitur pro proprietate rei, in c. quoniam frequenter. §. quid si super, vt lit. non conce-
2 †Secundo no. ibi. Ad alios, quod hæc dictio alius, [b] quandoque denotat diuersitatē in substantia tñ, sed facit politionem
b que denotat diuersitatē in substantia tñ, sed facit politionem ciusdē qualitatis cum præcedētibus. q̄nq; denotat diuersitatem in substantia, & qualitate, vt in fi. literæ. ibi, Intelligat alienos, &c. [c] Tertio no. q̄ non valenti sine periculo satisfacere
c nos, &c. [c] Tertio no. q̄ non valenti sine periculo satisfacere
d de delicto, non est pœnitentia deneganda. [d] Vlt. no. ex literæ, quod sacerdos curatus, est index competens in illis ca-
3 sibus hic expressis. † In gl. 2. ibi, Quia ei non crederetur, &c. No. bene gl. q̄ ex quo quis est natus ex vxore alicuius, in tantum præsumitur filius mariti, fauore matrimonij, vt non credatur matri asserenti contrarium. Et idem communiter tenēt Legistæ in l. filium, all. glo. in l. si vicinis scientibus. C. de nup. Imo plus est, q̄ quādiu potuit generari ex marito, quā præsumitur ab alio generatus, etiā si probaretur adulterium eo tempore per mulierem commissum, vel quod mulier peperit extra domum mariti, etiam in loco suspecto, vt in l. miles. §. defuncto. ff. de adult. & no. in dictis iuribus. ibi.

ADDITIONES.

a ¶Suppositi. Nota de crimine suppositi partus, quod de iure ciuili mulier potest perpetuo conueniri. ita decidit notabiliter Spe. in tit. de arce. §. 2. in antep. col. per istum tex. & per l. qui falsam. §. 1. ff. de fal. vbi etiam dicit, idem esse de muliere, quæ abiecit parum in odium mariti, & sequitur Io. And. in addi. Spe. quod tene menti ad similitudinem l. querela. C. de fal. & eorum, quæ tradit Io. And. & Do. Ab. in c. cum hēret. de eo qui duxit in matri. quam poll. per adult. Bar. de Bel.

b ¶Alius. De hac dictione, alius, vide late Fe. in c. sedes, vol. 3. ver. dictio, alius supra de rescrip. Ale. in consi. 34. inci. viso themate. in 1. vol. And. Bar. in consi. 6. iuc. sapienter ni fallor, in 1. vol. Ale. in l. si fugitiui, in 3. vol. & in consi. 11. incip. prælare, & in consi. 23. incip. Sapiēter, eod. volu. & in consi. 28. incip. Scripsit bellissime, in 1. vol.

c Alienos. &c. Bu. autem colligit quod hæc dictio, alius, quādoque significat diuersitatem substantiæ tantum, quandoque substantiæ, & qualitatis quandoque vero non diuersificat, quandoque implicat. & de hac distinctione, dicitur in c. sedes. supra de rescr. & c. deinde. 2. c. di.

d ¶Deneganda. Butr. autem dicit quod vbi peccatum est occultū, & fateri non potest sine reuelatione, tunc peccatum est reuelādum, sed si restitutio est periculosa, nolenti reuelare est pœnitentia indicenda, & alia dicit petens satisfactio iniungenda. & istud est de mente Host. & Do. Dicit Host. quod ideo hic imponitur pœna, etiam non facta satisfactione, quia hæc mulier non andebat detegere, vel non poterat probare fraudē, sed plene satisfacere, & hoc est de mente literæ, in verbo, satisfactio. sed colligit D. Car. q̄ quando de peccato non potest plene satisfieri, sufficit cōpetens satisfactio. & dicit quod debet esse talis, & tanta, ne ie dendeo de pœn. dist. 1. non tibi dico. Ale. de Ne.

2 cit tamen Host. [a] quod non credens matri, habet sortem animū, quia ipsa melius scit, quam alius, & non est verisimile eā
4 in hoc dicere mendaciū, ar. c. afferte, de præsumptio. † Vnde, b si mater detexerit veritatem filio, [b] & filius habet cōscientiā
b si mater detexerit veritatem filio, [b] & filius habet cōscientiā læsam ex delicto matris, debet credere, & omnia bona restituere; aliàs, si faceret contra conscientiam, ædificaret ad gehennam, vt in c. literas. de restspo. & in c. per tuas, de sim. Sed si non habet conscientiā læsam, puta quia nullo modo vult credere matri, tunc non tenetur ad restitutionem; & ita limi
ta dictum legistarum in iuribus prælleg. qui dicunt istū fuisse fatuum, qui ad assertionem Reginæ asserentis cum nō es-
5 set filium regis, cessit regno. † In fi. glos. hæc glo. videtur sentire, q̄ propter periculū excusetur hæc mulier. Sed gl. sequens
c reuelare absque periculo, tenetur reuelare; alias non est tuta quoad Deum, & si post reuelationem, maritum sentiat illum retinere pro filio, mulier est tuta quoad Deū, quia maritus potest de suo disponere prout libet, vt in l. re mandata. C. mand. & c. de his, de sepul. quando autem dicatur mulier posse reuelare absque periculo, exemplificat Hostiensis in sum. eo. titu. §. quibus & qualiter. vbi ponit istam materiam plene in ver. quid de muliere, & plurib. seq. Sed aduerte, licet Doct. non declarent, ego non credo quod mulier teneatur aliquo casu reuelare marito, vel alteri quando maritus sciebat illum esse filium genitum ex alio viro, & non ex se. & quod hoc casu mulier non teneatur ad restitutionem, quia certus certiorari non debet. & scienti, & nolenti non infertur dolus, vt in reg. eum qui certus. & in re scienti, lib. 6. Quoad secundum casum dico, quod si est periculum in reuelando, non debet reuelare, quia
d cum ex vna parte sciat damnum rerum, ex alia vero periculum corporum & animarum, scilicet si reuelat, cum vtrumque euitare non posset, inter duo mala, minus malum, scilicet tacere, eligi debet. & 13. distinct. aperi. & c. duo. Sed quid si non subest periculum in reuelando, tamen est verisimile quod ei non creditur, nunquid teneatur hoc casu mulier reuelare. Host. ien. in loco prælleg. videtur sentire quod non teneatur reuelare. Idem tenet glo. hic. Sed Butr. dicit quod non est verum, quia mulier debet facere quantum in se est, vt satisfaciat. sed dicit gloss. posse procedere quando omnino esset certa quod sibi non crederetur, alias si omnino non est certa debet facere quod potest. Ex his deciditur, quid de
e bent facere mulier quæ marito non fuit ausa reuelare, vel nō reuelauit
e mortuo, & relicto hærede filio, putatiuo. Nā aut filius putatiuus est talis, quod mulieri hoc reuelanti credet, & eius cōsilio acquiescet, vt ga
f est homo spiritualis, simplex, & Deum timens; & tunc mater debet sibi reuelare, & eum inducere, vt intret aliquam religionem mendicantium, vel quod ad remotas partes se transferat; & sic de hereditate nihil attin
g get, & tunc mulier erit in cuto quoad satisfactionem hæreditatis quoad Deum, nec filius tenebitur ad restitutionem earum rerum, quæ vt bona fide interim percepit, vt in l. certum. C. de rei. vendi. & in cap. grauis. de restitu. spol. cum sim. Sed mulier tenebitur ad restitutionem, si haberet vti-
de, reddat, vt statim dicet. Si vero filius nō est talis, vt q̄a est periculum in reuelādo, vel filius nō vult credere matri, & tunc aut mulier habet vnde possit satisfacere venientib. vel ab intest. vel alijs scripris hæredibus, vel alijs quibus maritus verisimiliter reliquisset hæreditatem, si nō habuisset istum filium putatiuum, & istud tenet hic Inno. & Host. in sum. eo. tit. in loco prælleg. & hoc facere tenetur, secundum valorem partis illius filij putatiui, & consumptorum. 14. q. 6. si res. eis vero non existentib. debet dari pauperib. de hom. sicut dignum. veneos & de vsur. cum tu. Idē est dicendum, quando dubitaretur cui marimus bona sua reliquisset, si non credidisset istum fore suum filium, secundum Inno. & Host. & Doc. & hæc satisfactio debet fieri de consilio diœcesani, vel sui confessoris, vt hic in fi. Caute autem debet fieri, ne peccatum reueletur, & in periculum incidatur, de pœn. distinct. 1. non tibi dico, & fieri per sacerdotem, vel interpositam personam, quæ caute sciat hoc facere, s. sic dicendo, quædam persona tenetur vobis in tantum, ecce reddo vobis, accipiatis quod vestrum est. Host. in sum. eod. titu. in loco prælleg. Sed si non potest satisfacere mulier, tenetur tunc illa persona sic dicere, quędam persona tenetur vobis in tñ, pœniter de peccato, vel orat pro salute animæ vestræ vt ei remittatis, & dicit Hostien. vbi supra sic intelligendum hoc
c. & remittit se ad no. in sum. de vsur. §. quæ pœna. sub §. alia ā iudice. ver. quod si fœnerator partem pecuniæ, & seq. & præced. Sed dicit Hostien. quod debet distingui, sicut distinguitur in sum. eodem titu. §. sed quæ forma seruanda est. ver. sic. nunquid si is qui tenetur restituere, factus est non soluendo. debet distingui, vtrum nihil possit soluere vel possit aliquid. sed non in totum, vel non potest commode. Primo casu sufficit contrito & propositum reddendi quando commode poterit, 14. q. 6. si res. & de solu. Odoa. Secundo casu, quando potest in parte satisfacere; commode, sed reliquum non, tunc sacerdos debet ei dicere, quod emendet statim vel infra certum tempus quicquid potest, commode emendare, & de reliquo petat veniam humiliter, & deuote prout supra dictum est. & si potest ipsam inuenire bene est, si vero non potest, tūc cum voluntate illius cui debet satisfieri, paulatim singulis mensib. vel annis, vel alijs temporibus emendet quod poterit, vel conueniat, vel componat amicabiliter cum illo, cui debet satisfacere, soluendo de suis reditib. moderate, ita quod vita sibi remaneat, quousque plenarie satisfecerit, & ionnic Hostien. quod vbi non possit haberi hæc compositio, quod tunc teneatur restituere quicquid habet de bonis alterius, etiā usque ad vnum denarium, & sic omnia bona, quæ habet teneretur tradere, etiam si nihil pœnitus apud ipsum remaneret, vnde viueret. Sed confiderare debet sacerdos, qualiter debeat se habere. dicit enim Host. quod debet. Nam si forte super hoc esset fama, vel is cui debet hoc, aliquam malam suspicionem haberet de muliere, propter quod forte ad dominum terræ recurreret, & ipsam faceret poni ad torturam, melius esset tacere, & tunc contritio sufficit mulieri. argu. 22. q. 5. ne quis. dicit etiā quod sacerdos debet cauere ne hoc reuelet iudici cuicunque, vt in c. dilectus. supra de excess. prælat. & hæc sufficiant, quoad istū articu. Sed quæro pro intellectu literæ in verbo, supponit, quomodo intelligatur, dic quod mulier, de qua in tex. aduenīente tempore, quo parere debuisset si fuisset vere prægnans supposuit filium alterius, fingens se illum peperisse, Vnde Hostien. dicit quod quando haberur talis suspicio, diligenter inspiciendus est venter, & partus custodiendus, vt tor. titu. ff. de ventre inspi. & per istum tex. dicit Gof. quod quandoque quis credit filium suum, qui nō est, & dicit quod multi hoc errore per vxores decepti, alienos filios instituunt vt proprios, quibus errore comperto denegantur hæreditariæ actiones, vt in l. 1. §. fi. ff. ad Carbo. & auferrur ab eis successio. ff. de iur. fisc. auferrur. & de hære. instit. l. si pater. non applicantur tamen fisco, quamdiu sunt aliqui qui succedere possunt ex testamento, vt hic, & C. de hære. instit. l. nec apud. Vnde B. Hiero. contra louinianum, bene est liber, quibus nec de matre erubescendum, nec de patre dubitandum est. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa potest habere, & habet iurisdictionem fori contentiosi non tamen potest confessiones audire, vel prædicare, nec benedicere. Fœmina ex speciali priuilegio, potest habere iurisdictionem contentiosam.*
Fœmina si de facto ordinaretur, non recipit characterem.
2 *Argumentum ab absurdo, validum est in iure.*
3 *Differentię plures maris, & fœminę, remissiue.*

CAP. X.

a Noua. [a] Abbatissa, moniales benedicere, confessiones audire, & publice prædicare non potest. h.d. Primo ponit excessus, quos secundo prohibet ibi, cum ergo &c. Tertio causam reddit ibi, quia licet, &c. Casus literalis. In quibusdam partibus Abbatissę, moniales proprias benedicebant; & ipsarum confessiones audiebant, & euangelia legere, ac prædicare præsumebant. Ista nona, & inaudita peruenerunt ad notitiam do. Pa. vnde scribit hoc episcopis in quorum diœcesibus hęc fiebant.

ADDITIO.

a ¶Noua. Per istum tex. dicitur, quod nor. Archid. in capit. si peccauerit, uer. nor. quod non in correctione. 2. q. 1. vbi dicit, quod inter alia quæ requiruntur, vt quis corrigat alium, requiritur, vt corrigens sit masculus, quia fœmina propter eius inconstantiam, & veritatem, etiam ad hoc non admittitur, & alleg. capitu. forus. ī. de verbo. signi. Item quod castigatio publica, non competat mulieribus, sed solum priuata, tenet beatus Tho. in 2. 2. q. 180. art. 2. secundo. Item qñ sacerdos dicit missam, an mulier possit 2. 2. q. 180. art. 2. secundo. & adiuuare eū ad missam celebrandā, vide Domi. post Archid. in cap. ledulo 38. distin. vbi tenet quod non, ita dicens tenere Archid. in sapitu. hoc quoque. de consecrat. dist. 1. Item ad prædicta adde glo. in verbo. benedicit. in cle. 1. de sta. mona.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fiebant, mandans eisdem, quatenus cum hoc si absonum, & absurdum, ne de cetero hæc fiant firmiter inhibere procurēt. quia licet Beatissima virgo Maria dignior fuerit apostolis vniuersis, non tamen illi, sed iſtis dominus clāues regni cę
x lorum commisit. B.† No. 1. ex tex. quod licet Abbatissa possit habere iurisdictionem fori contentiosi, vt in c. dilecta. de excess. prælato. & idem in alia muliere de iure speciali, vt in c. dilecti. de arbit. & quod ibi no. & 21. q. 2. cum deuotissimam. iurisdictionem tamen fori pœnitentialis habere non potest. Et est ratio diuersitatis, quia iurisdictio fori pœnitētialis procedit ex potestate clauium, & ordinum, quorum mulier totaliter est incapax [a] adeo quod si de facto mulier ordinatur, non recipit characterem secūdum communem opi. quod
b etiā tenet gl. in c. diaconissa. 115. q. 2. [b] No. 2. ibi publice prædicare, &c. quod Abbatissæ tātum inhibetur publica prædicatio. Potest ergo in secreto monere moniales suas dando
c bona exempla, & explanando sacram scripturam. [c] † Tertio
2 no. ibi absonum, & absurdum, quod ad impugnationem ali cuius sententiæ siue actus, sufficit probare absurditatem, quæ inde sequitur. valet ergo arg. ab absurdo. concor. c. in genesi. supra, de elect. Quarto no. quod Beata virgo [d] Maria fuit
d dignior, & excellentior omnibus apostolis. Item no. quod
c potestas ligandi, [e] & absoluendi non fuit tributa soli Petro, sed apostolis omnib. ad idem 21. dist. in nouo, & in Euangelio. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. Solus ergo Petrus habuit principatum. sed in potesta
f te omnes fuerunt æquales. [f] † In gl. 2. in fi. Et multas differen
3 tias inter mares, & fœminas. no. Spe. in ti. de procur. in tit. de
g accu. in §. 1. [g]

ADDITIONES.

a Incapax. Si mulier de facto ordinetur, non recipit characterē. Et idē aperte disputando concludit Sanctus Tho. in 4. Sen. distin. 25. quæst. 2. arti. 2. vbi etiam addit, quod mulier quantum ad animam, potest esse melior multis viris, & dicit quod donū prophetæ in eas cadit. Item q̄ mulier non suscipiat characterem ordinis, expresse firmat Arch. & Domini. in c. presbyter. 32. distin. Et ita dicunt tenere Goff. in sum. de ætа. & qualit. ver. quid de muliere.

b ¶Quæst. 2. Vult hic Io. An. & D. Car. qui late disputant, tamen idem cōcludunt. Ale. de Ne.

c ¶Scripturam. Host. dicit quod licet ei priuatim in Camera monialib. sacrā scripturam exponere, vel ad instructionem morum aliqua bona exempla, vel alia simplicia verba proponere. Ale. de Ne.

d ¶Beata virgo. Vide quod no. san. Tho. in 4. sen. di. 6. arti. 1. circa finem, vbi dicit, quod in beata Virgine fuit melior sanctificatio, quam in Ioanne Baptista, & in alijs, quia in ea fomes adeo debilitatus est, vel extinctus, vt ad peccatum veniale nunquam inclinaretur, alij autem sancti inclinantur ad peccatum veniale, non autem ad mortale. Et dicit quod tam in Io. Baptista fuit expressa sanctificatio, quā in Hyeremia, cuius interior sanctificatio exultatione quadam in notitiam hominum prodijt.

e ¶Ligandi. De clauib. de quib. hic fit mentio, vide quod notaui post D. Abb. in c. tanta. de excess. præla.

f ¶Aequales. Dicit autem hic But. q̄ tantam potestatem habent simplices sacerdotes in peccatis remittendis, quantam habet Papa, & dicit hoc dicere theologos, sed hoc intellige in peccatis à quib. simplices sacerdotes possunt absoluere, nam à peccatis à quibus possunt absoluere, nullam habent potestatem, & hoc tene menti.

g ¶§. 1. Habetur etiam in multis iur. ff. de ſta. ho. & in cap. dilecta. de maio. & obe. & in c. dilecti. de Arb. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si sit supposita interdicto, an aliquo casu clerici ipsius, vel alij possint in loco sacro sepeliri, vel eucharistiam accipere, vel alia similia facere, num 2. 3. 9. & 10.*
4 *Campanarum pulsatio est prohibita in loco interdicto.*
5 *Ciuitas si sit interdicta, an, & quomodo possint ibi celebrari diuina.*
6 *Legere, & cantare, ponuntur vt diuersa, & facit pro statutis.*
7 *Voluntas bona alicuius de accipiendo Corpus Christi, tantum operatur, ac si acciperet.*
8 *Mulier tempore appropinquantis partus, an possit petere, & accipere Corpus Christi, si est in ciuitate interdicta, & sic, an assimiletur morientibus.*

CAP. XI.

1 Vod in te. †Tempore generalis interdicti, conceditur pœnitentia, & viati cum morientibus. hoc primo. Clerici, qui seruaue runt interdictum possunt cum silentio in cemiterio sepeliri, hoc secundo. In conuentualibus ecclesijs clerici bini, vel trini possunt horas submissa voce dicere, hoc tertio. Cruce signatis, & peregrinis tempore interdicti pœnitentia concedi potest. hoc quarto. Et quatuor sunt partes, prout quatuor sunt dicta. secunda ibi, licet. tertia ibi, & in conuentualib. qua arta ibi, recipientibus. Casus literalis. Contingit ali quando quod terra supponitur interdicto, & prohibentur diuina officia celebrari, baptisma paruulorum, & pœnitentia moriētium, quæritur fuit à Papa, vtrum tunc viaticum, id est, corpus domin dandum sit decedentib. Respon. Pa. q̄ in verbo illo, per quod pœnitentia morientib. non negatur, viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi debet, vt nec ipsum decedentib. denegetur (Licet) secundo dicit, quod licet tempore generalis interdicti tam vnio, quā ecclesiastica sepultura denegetur, tamen Pa. ex gratia concedit, vt clerici decedentes, qui tamen interdictum seruauerint, in cęmiterio eccleſię sepeliātur, sine campanarum pulsatione, cessantib. omnib. solennitatib. Tertio dicit, quod interdicti clerici in conuentualib. ecclesijs, bini, vel simul tres possunt dicere horas canonicas, ianuis clausis (excommunicatis, & interdictis exclusis) vt potius videantur legere, quā cantare, ita quod exterius audiri non possunt, quia & quibusdam regularibus simile priuilegium à sede apostolica est concessum. In fi. dicit, quod recipiētibus signum Crucis, penitentia, si eam postulauerint non est deneganda. quod etiā
2 alijs peregrinis de gratia potest concedi. Bet. † No. 1. ex tex. quod tempore interdicti, pœnitentia conceditur morientibus duntaxat, hodie conceditur omnibus, dum tamen non fuerint causa interdicti, vel auxilium præbuerint, de quo dic, vt in c. fi. de sen. excom. lib. 6. Sed quod hic dicitur de viatico, hodie immutationem non recipit. bene tamen potest exhiberi decedenti, quia de viatico nulla mentio fit, in d. c. fi. Strabimus ergo huic auri antiquo. ar. in l. præcipimus, in fi. C. de appel. nam viaticum non intelligitur proprie appellatione pœnitentiæ: imo sunt duo sacramenta separata, ideo Pa. hic vtitur verbo, volumus, quia de iure non intelligebatur, & ius corrigens dēt stricte intelligi, ad hoc quod no. in
a c. cupientes. de elect. lib. 6. [a] † Secundo no. in ver. licet, q̄ tpe
3 interdicti, non potest quis sepeliri in cemiterio, intelligi quando quis vult sepeliri in loco interdicto, vel quando persona esset interdicta; sed si persona non est interdicta, sed locus, tunc potest sepeliri in alio sacro non interdicto, de quo
4 dic, vt in c. si sententia. de sen. excom. lib. 6. † No. 3. ibi, sine campanarum pulsatione, &c. pro generali consuetudine, secundum quam in exequijs hominum pulsantur campanæ, & videtur pulsatio de solennitate exequiarum. vnde prohibe-
5 tur hoc tempore talis pulsatio. † Quarto no. in ver. & in continuentualibus, quòd tempore interdicti non possunt indifferēte in ecclesia celebrari diuina. sed hodie hoc recipit interpretationem, per d. c. fi. vbi statuitur, quòd in omnibus ecclesijs specifice interdictis possunt clandestine ianuis clausis celebrari diuina, & in quatuor festinitatibus. anni. de quib.
6 ibi publice possunt celebrari diuina, de quo dic, vt ibi leg. & no. † Quinto no. ibi legere [b] potius, quam cantare, quod differentia est inter hæc, & facit ad statuta, qui ergo tenetur cantare officium, non satisfacit dispositioni legendo, & cui præ-
7 mittitur legere non permittitur cantare. † Vltimo in ver. recipientibus no. priuilegium cruce signatorum, & peregrinium. sed hodie est ius commune, quia omnibus conceditur pœnitentia, vt dixi in primo no. & habetur, in d. c. fi. In glo. ibi. siue tria. adde quartum, de quo in c. respōso. infra. de sen. excom. quod est confirmatio in fronte, siue chrismatio. Et de materia interdicti, vide quod no. in c. non est. de spon. vbi plene tractatur, quæ prohibentur, & quę permittuntur tempore interdicti. Et in fi. glo. dic secundum Hostien. q̄ dicitur viaticum cum recte recipientes, ducat ad viam salutis. facit l. q. 1. interrogo, & quod ibi nota. & 12. distinct. præter. s. rum. In glo. fin. ibi, sed hæc est necessitas. Semit ergo glo. quòd istius cruce signatis vel peregrinis non conceditur pœnitentia, nisi periculo imminente, quod tamen in veritate
c est contra literam, ibi cum postulauerit, &c. sed hodie circa hoc non est instandum, quia indifferenter omnibus conce-
d ditur pœnitentia, vt in d. c. fi. [d] Et in fi. glo. hæc opi. gratio-

ADDITIONES.

a ¶Lib. 6. Pro hoc facit quod verbum volumus, inducit nouum ius, non autem declarationem antiqui, vt est glo. not. in cle. vn. de of. vic. in glo. fin. Ale. de Ne.

b ¶Legere. Legere primo quomodo capiatur, vide late Feli. in g̃o. 1. Priores Gregoria. versi. in ea gl. ibi. de teste, qui deponit le legisse, an probet. Sap.

c ¶Postulauerit. Io. And. dicit quod cruce signatus habet priuilegium pœnitentiæ, dummodo non sit in mora. In alijs vero peregrinis, dicit, posse dicere. Dicit tamen non expedit quærere de quam remota peregrinatione debeat finis literæ intelligi, quia peregrini pro quacunque peregrinatione, siue remota, siue propinqua habent priuilegium, de quo in ea in fi. Ale. de Ne.

d ¶c. fi. Idem dicit hic But. sed posset dici, quod etiam hodie operetur hoc priuilegium respectu viatici. Nam iste text. vult, quod appellatione pecuniæ, comprehendatur viaticum quoad casus hic expressos. Vnde hodie peregrinis & crucē signatis tempore interdicti, debet exhiberi viaticus Christi, quod non debet concedi alijs sanis non decedentib. Sed pone in c. fin. in verbo, admittantur, de senten. excom. in 6. videtur intelligi istum tex. quod appellatione pecuniæ, comprehendatur viaticum sub cuniā debet dari decedētibus. quia dicit reperiri casum, in quo sanis concedat viaticū tempore interdicti. & sic vult quod illa verba, & vt videtur intelligi volumus, referantur ad prin. huius c. & non ad sequentia. & ista opi. secutior est, sed præcedens opi. forte est verior. Ale. de Ne.

a vera, [a] vt satis ꝓbat in c. fi. de sen. exc. li. 6. [b] †Extra gl. ꝓ declab ratione c. quero circa primā partē, qd si sacerdos, nō hēt hoc
8 stiā cōsecratā, & necessitas infirmi postulat. dicit Inn. q̄ sacerdos nūq̄ cōicet de pane, sed credat, & est sibi ꝓ manducatione. iuxta illud. crede, & māducasti. de cōse. dist. 2. nunq̄d. Quidā vt D. de Rota intelligūt hoc dictū, q̄ dēt dicere infirmo est hostiā cōsecratā, licet nōt sit, qa satis est ipsū hoc credere, qd dictū mihi nō placet, nec fuit de mēte Inn. nā inducet hominē in idololatriā, ꝯ c. de homine. & qd ibi no. de cele. miss. vbi tex. quodāmodo expressius ꝯ hāc interptationē. Vnde dēt Inn. intelligi, q̄ dū infirmus decederet sine cōione, ex quo nō deficit, ꝓ eū, tñ mereꝛ ac si verū corpus Christi assū mpsisset. Sed do q̄ro, qd de mulieribus appropinquātibus partui, nūqd istæ dicātur decedere velle, vt tpe interdicti eis possit viaticū cōcedi. Io. An. refert aliàs in sacro sæpe dubitatū, sed sibi placet qd non dicātur decedere, & sic nō sit locus dispositioni huius c. Mihi placet, vt cōsideretur qualitas mulieris, & eius cōsuetudo, & sic, vbi verisimiliter dubitaretur de morte, tūc
9 sit locus indulgētię huius c. aliàs secus. Tertio quæro in ver. licet. nūqd clericis tpe interdicti sit exhibēda extrema vnctio, Do. cōiter q̄ non. licet de facto quidē nō aduertāt, nā hic ex duobus denegatis, cōceditur vnū dūtaxat, videlicet sepultura, ergo aliud vī esse negatū, ar. in c. rōne, de præsum. Quare autē potius conceditur viaticū, quam sacra vnctio, cū vtrūque sit sacramentū. Sol. per ipsam vnctionem tūc deuenitur ad sacramentum, & sic in ipsa participatione cum infirmo; tunc efficitur sacramentum; sed corpus Christi est antequā sacramentū exhibeatur, seu porretur ad infirmum. Item ma
10 ior familiaritas cōtrahitur in extrema vnctione, vbi dicūtur multæ orationes, quā in exhibitione corporis Christi. † Vlti mo quæro nunqd istud priuilegiū concessum clericis circa sepulturā, habeat locū in ecclesia specialiter interdicta. Quidā. q̄ nō, vt Inn. in c. fi. de excess. præla. Host. ibi cōtra, quia tm valet generale quoad omnia, quantū speciale, quoad quædā, l. si duo. ff. de admi. tu. Sicut ergo permittitur sepultura in interdicto generali, ita permitti debet in speciali Io. And. tenet contrarium, quia iste tex. loquitur de generali interdicto, & certe mihi videt quęstio satis dubia. nā pro hac opi. Io. And. facit iste tex. qui in duplici loco semper facit mentionē de generali interdicto, itē subest tunc ratio, quia nisi posset sepeliri in cœmiterio alicuius ecclesiæ, tunc oporteret eum sepeliri extra cœmiteriū in campis. Sed pro contraria opi. facit c. vt priuilegia. de priui. in prin. itē quia posito generali interdicto, quælibet ecclesia censetur interdicta, valde equū esset dicere, quod in speciali interdicto possint clerici illius ecclesię ibidem sepeliri, sed alij non, cū habeant in loco ecclesias non interdictas. arg. in d. c. vt priuilegia. item scias quod licet tempore interdicti, laicis denegetur sepultura ecclesiastica, tamen relaxato interdicto, illi, qui non fuerunt culpabiles, vel in quib. apparuerūt in morte signa contritionis, qui fuerunt sepulti extra cœmiterium, poterūt exhumari, & de nouo sepeliri in cœmiterio, arg. ca. à nobis. de sent. excom. &
c hoc tenet Inno. in d. cap. fi. & Io. An. hic. [c]

ADDITIONES.

a ¶Vera. Sed non est verum quod viaticum nō sit sacrām necessitatis. hoc tenuit gl. magistra. q̄ enumerat sacra voluntatis, & necessitatis. in c. veniēs. 3. de transact. quæ gl. melius loquitur, Et respondet I. quod sit sacramentū necessitatis. vide glos. 1. q. 1. §. si ergo. & respondet hic Io. An. & communiter Doct. de quo etiam per Docto. in ti. de sacra. non iter. Al. de Ne.

b ¶Lib. 6. Sed quid si sacerdos non potuit habere consecratum, Inn. dicit, q̄ credat & sibi erit pro manducatione, iuxta illud, crede, & manducasti, de cōsec. dist. 2. vt quid. Sed D. An. dicit q̄ Inn. intendit dicere quod sacer
8 dos nō debet dare Hostiam non consecratam, sed debent inducere volē tem sumere communionem ad credēdum quod in Hostia panis verum corpus Christi confici potest, & quod illud est verum sacramentū ecclesiæ, & hoc sufficiat, perinde ac si verum corpus Curisti sumpsisset.

c ¶Hic. Circa hoc vide omino gl. in cle. 1. in verbo, eis quib. quæ incip. sed q. sunt hi. de sepult. quæ etiam tractat de mortuarijs, an sint recipiēd. Itē tractat quid si fuit sepultus tēpore interdicti, an post relaxatiōnē interdicti fit exhumandus, vide omnino illā gl. Sed quęro an peccet sacerdos, qui in peccato existens, corpus Christi in necessitate tribuit alicui. Ian. & Doct. dicūt quod non. Idē dicunt si talis sacerdos causa reuerētię illud tangat, vt si inueniret corpus Christi in terra, quia nō obstante quod sit constitutus in peccato mortali, debet illud leuare, quod est notandū. Secundo quæro quæ est ratio, quod tempore interdicti prohibetur pulsatio campanarū? Doct. dicūt quod ratio est, quia talis pulsatio est signum hoc
3 rarum, & diuinorum officiorū, de of. custo. c. 1. & 2. & per illas vocatur populus ad diuina, de homi. Ioannes. vnde sublato signato, & principaliter debet deficere signum, quod est accessorium, vt in c. fi. §. adijcimus. de sen. exc. in 6. Quęro tertio an clerici possint interesse diuinis officijs in extraneis ecclesijs tpe interdicti? Pet. in cāllud. de cler. exc. mi. & hic, dicit qđ non, & dicit quod ille tex. dum dicit de ecclesijs conuentualib. & regula ribus ecclesijs debet sepeliri, s. suis, quia solum in sepultura sunt priuilegiati s. laicos, vt s. ver. prox. & hanc opi. vt sequi Do. Car. hic. Sed Bu. dicit, quod hæc opi. hodie non procedit, per no. per Io. in c. fi. de sen. exc. in 6. in nouel. de quo dic, vt ibi. Et plures aliæ quæstiones possunt circa hoc formari, sed omnino vide Bu. in c. fi. §. de excess. præl. incipiendo à q. quæ
3 ne. quod de muliere, vsque in fi. commenti. vide etiam in ca. non est. §. de sponsalib. Vltimo quoad gl. vlt. dic qđ si ille qui vult satisfacere est principalis, recipiendus est, & soluetur interdictum, sed si nullam causam de dic interdicto, tunc non est recipiendus ad satisfactionem, quia nō pecca uit, non tamen erit recipiendus in cęmiterio, quia hanc pœnam sustinet, non pro se, sed pro alio, ideo non est necessaria eius satisfactio, quo ad ecclesiam, pro hoc, de sent. exc. si sententia, & c. vlti. §. illis. in fi. & istā distinctionem facit hic Inn. & Doc. communiter sequuntur, & hæc sufficiant in hoc. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Confessio pœnitentialis debet esse integra, nec sufficit quod vni sacerdoti quis confiteatur certa peccata, & quædam alteri. (tione.*
2 *Cōfitens nō debet detegere aliena peccata, nisi nō posset dicere sine dete*
3 *Parochianus debet abstinere ab assumptione eucharistiæ, ex cōsilio proprij sacerdotis; secus alteri.*
4 *Arcere, hoc verbum denotat violentiam, & facit pro statutis.*
5 *Parochianus non potest confiteri peccata sua alteri sacerdoti, nisi petita, & obtenta licentia à proprio, non solum de confessione semel in anno, sed de omni alia confessione. nu. 6.*
7 *Secreta possunt reuelari pluribus modis, & quomodocunque sit reuelatum, reuelans tenetur ac si verbaliter, & expresse reuelauerit.*
8 *Sacerdos debet deponi & in strictum carcerem detrudi, non solum si reuelauerit peccatorem, sed etiam peccatum.*
9 *Puer doli capax proximus septennio, vel post septennium.*
10 *Peccata venialia non indigent confessione speciali, nisi sint continuata, & redacta in consuetudinem, quia tunc conuertuntur in mortalia.*
11 *Sacerdos parochialis, quando est amicus parochiani, quid habeat facere parochianis, si volunt confiteri.*
12 *Sacerdos proprius quis dicatur ad hoc, vt quis possit ei peccata cōfiteri petita venia à presbytero parochiali. (Iouis sancta.*
13 *Corpus Christi, an debeat sumi in die paschatis, resurrectionis, an in die*
14 *Confiteri nemo potest alieno sacerdoti, quia non potest iurisdictio conscientialis prorogari, nisi in casu necessitatis. nu. 16.*
15 *Sacerdos parochialis, q̄ dedit licentiā parochiano suo, vt cōfiteatur cuicunque velit, an extē datur, vt ēt in Paschate possit confessorē eligere.*
16 *Confiteri potest quis laico, item nō suo sacerdoti, vel illi, quem habet iusta causa suspectum, vel alias inhabili, in casu necessitatis, vel quando habet in sacerdotem proprium imperitum. 17.*
18 *Confessio pœnitentialis quo iure sit introducta.*
19 *Papa tenetur singulis annis confiteri peccata sua.*
20 *Confiteri an quis teneatur pluries in anno.*
21 *Indulgentia concessa vere pœnitentibus, & confessis, an prosit illis, qui sunt confessi semel in anno, & habent propositum confitendi.*
22 *Confessus semel in anno, si postea reincidat in peccata, et habeat propositum confitendi, & non confiteatur, an aliquo modo illaqueetur.*
23 *Scholares, & similes personæ quę non habent locum firmum, illum habent proprium sacerdotem, in cuius parochia commorantur.*
24 *Sacerdos an teneatur reuelare peccatum, quod intendit committere ille qui sibi est confessus, quando ex tali peccato resultat scandalum.*
25 *Testis medio iuramento tenetur dicere illud, quod fuit sibi dictū ab amico suo in secreto, etiam si fuerit sacerdos.*
26 *Sacerdos qui reuelauit delictum alicuius. sed negat illud habuisse in cōfessione, delinquens vero dicat sibi dixisse in confessione, ipse sacerdos habet probare contrarium.*

CAP. XII.

a Mnis [a] vtriusque. Famosum est, & multum allegabile, & quia habet multa dicta, communiter non summatur, sed possumus pro aliquali intellectu, sic sum-

ADDITIO

a ¶Omnis. An quis possit confiteri per scripturam, vide tex. in c. quem pœnitet. de pœn. di. 1. tex. & gl. & ꝙ ibi notaui. in c. qualis 30. q. 5. ꝙ no. Abb. in cā nobis, & ibi scripsi, qui ma. accu. possunt. item pœnitentiam potest quis suscipere per procuratorem, vt dicit Dom. in c. in capite. in 2. nota. per illum tex. 50. dist. & idem dicit gl. in reg. potest quis per alium. circa princi. li. 6. & est tex. in c. quem pœnitet. in princ. de pœ. distin. 1. fit adde hic vnum, quod proprius meus sacerdos existens in alieno territorio cōrio, tanquā subditū pōt me absoluere, de peccatis in alieno territorio cōmissis. Istud singulariter dicit Imol. in cle. dudū, de sepul. super gl. in ver. auditur. q̄ ꝑpetuo tene mēti. & idem ad literam dicit Arch. in c. placuit. circa prin. de pœ. di. 6. An autem curatus possit præscribere, vt audiat sub ditos alterius curati sine licentia, vide Ant. in c. cōquerētę. de off. ord. Ad ꝙ optime facit ꝙ no. Inn. in c. sup eo, de paroch. Sed nū quid sicut subditus nō potest confiteri alij sacerdoti, sine licentia presbyteri proprij parochialis, ita etiam si vnus iudæus habitans in parochia alicuius presbyteri velit baptizari, an possit recipere à quocunq; presbytero sine licentia sui parochiani, & similiter de alijs baptizādis, videt tex. & ibi gl. ꝑperca q̄ sic, in c. nec numerus. 10. q. 3. sed contrarū ibi aperte tenet Arc. dicēs, q̄ iste ex quo vult baptizari, ratione illius propositi, iam intelligat esse de foro illius presbyteri, reprobata gl. & respondeti potest ad illū tex. dum dicit, ab alio pro sua voluntate, &c. vt intelligatur quandocunque electus alterius presbyteri mutat in totū illā parochiam, vel aliud domicilium, vel forte intelligitur, qñ adest necessitas, vt ibi dicit Arch. Itē adde hic omnino sex casus, in quibus curatus audit parochianos alterius sine licētia proprij curati, quos enumerat Arch. in cap. placuit. de pœn. dist. 6. Item adde hic Arch. de pœn. dist. 5. in sum. in fi. vbi dicit, qđ Papa non potest dispensare, vt quis differat confessionē vltra annū. Sed hoc fuit dictum Thomæ ad literam in 3. sent. dist. 16. q. 3. arti. 1. circa finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic summare. Quilibet doli capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio sacerdoti, vel de eius licentia alteri; & eucharistiæ sacrm ad minus in pascha recipere. & sacerdos reuelans confessionem, deponendus est, & in monasteriū ad agendum perpetuam pœnitētiā detrudendus. Et tria sunt dicta principaliora, ſm ibi, si quis. tertiū ibi, sacerdos. Casus lit. Quærebatur in concilio generali, quoties vnusquisq; fidelis in anno peccata sua confiteri debeat, & cui, & quo tēpore anni, eucharistiæ sacrm accipere. & respondetur, vt
1 in tex. Ber. † No. 1. ibi omnia, &c. q confessio non debet fieri per partes. nam si quidam confitetur certa peccata vni presbytero, & aliqua alteri presbytero, certe ista non est pura cōfessio, quia Deus non nouit opus imperfectum, & nunquam sanauit aliquem, quin ex toto eum liberaret. de pœn. dist. 3. in c. sunt plures. Nunquid autem teneatur iterum confiteri, quando cōfessus est quædam peccata, alijs suppressis, sunt opi. de quibus vide per glo. de pœn. dist. 1. non tibi dico. aliàs in §. seq. sed Arch. de pœ. dist. 3. c. fi. in fi. dicit cōiter teneri, quod si fiat alteri sacerdoti, debet priora peccata iterum confiteri; quia prima confessio non valuit, tanquam non facta in statu gratiæ, & in charitate, & hoc tutius est tenere,
a & pro hoc, vt dixi facit iste tex. cum dicit omnia, [a] &c. non ergo satisfacit huic constitutioni, nec Deo, qui partem sibi
b retinuit. [b] † Secundo no. ibi, sua, &c. quod confitens, non dēt
2 reuelare peccata aliena, sed tm̄ sua. & facit contra mulieres impudicas reuelātes ēr participes; & hoc verū, nisi propriū peccatum non possit bene detegi absq; participibus, vt puta si rem illicitam egit cum matre, filia, vel sorore. nam istæ circunstantiæ grauant peccatum, nec potest cōfiteri propriū peccatum, nisi & confiteatur participes. pro hoc, de pœn. di.
c 5. in prin. [c] No 3. ibi, ad minus in pascha, &c. quod hodie de necessitate non est recipiendum pluries Corpus Christi in anno. nam ante hanc constitutionem tenebatur quisq; ter in anno recipere Corpus Christi. videlicet in festo Paschali, in Natiuitate Domini, & in festo Pentecostes, vt in c. & si nō frequentius, de consc. dis. 2. Relaxatum est ergo istud præceptum, & remansit solum in festo Paschatis, ideo dicit ad minus. q. d. bonum est pluries recipere, sed ad minus in festo Paschatis. De religiosis vero respectu confessionis, & assumptionis eucharistiæ, dic, vt in cle. in agro. in §. fine. de stat. re-
3 gu. † Quarto no. ibi. de proprij sacerdotis consilio. quod nō dēt quis abstinere ab assumptione eucharistiæ ex consilio alieni sacerdotis, sed proprij duntaxat, quod multi, & male,
4 non aduertunt, vt dicit Io. An. & bene. † Quinto no. casum, in quo nō excommunicatus arceatur ab ingressu ecclesiæ, & no. quod dicitur arceatur. quod verbum denotat violentiam. Potest ergo vrgeri violenter, & si opus est, potest ad hoc innocari brachium sæculare, vt in cap. 1. de offi. ord. &
5 24. q. 5. administratores. † Sexto nota, in versic. (si quis) duo
d requisita [d] vt quis possit confiteri alieno sacerdoti. Primū, vt subsit causa, nā sine, cā peccat parochian[e], quia vī cōtemne
re propriū sacerdotē sine causa, & debet causa esse iusta, vt in litera. Secūdum requisitum est, vt licentia postuletur, & obti
6 neatur, non ergo sufficit petere, nisi obtineatur. † Septimo
e no. q ab alieno [e] sacerdote, quis nō potest absolui vel ligari, & podera, quod litera loquitur generaliter, vt non solum si semel in anno vult cōfiteri alieno, sed etiā si pluries, semper debet obtineri licentia à ꝓprio sacerdote; Octauo no. in ver. sacerdos. quod sacerdos curatus dicitur medicus animarū, & more periti medici, debet exhibere diuersa experimēta ad uersus peccatorē, & quāto anima est pretiosior corpore, sic medicus animarū præstantior est medico corporis. 12. q. 1.
f præcipimus. [f] † Nono no. in ver. caueat. quod varijs modis qs
7 secretum prodit, nō ergo refert an verbo, an signo, aut alio quouis modo prodat quis secretū, semper enim dicitur quis
g prodere, & tenetur pœna imposita pro expressione. [g] † No. vlt.
8 & tene semper menti tex. ibi. qui peccatum, &c. quod sacerdos incurrit istam pœnam, de qua hic, non solum reuelando peccatorem, sed etiam peccatum in cōfessione sibi derectū, quod est contra simplices, afferentes peccatum impune posse reuelari, non peccatorem. sed minus bene loquūtur, nam cōtrarium probatur hic in duobus locis. Primo ibi, qui peccatum, &c. vbi expresse prohibet de peccato. Secundo probatur per locum à speciali in verbis præcedentibus, nā text. permittit in vno casu duntaxat, scilicet, quando prudentiori consilio, & tunc ēt debet caute reuelare. Item hoc probatur ratione, nā sacerdos ita scit peccatum, sicut peccatorem, tāquam Dei minister, ergo nō debet tanquam homo reuelare peccatū, quod nescit vt homo, sed vt Deus vt prædixi, & cō-
h trafaciens grauissime peccat. [h] vnde punitur tanquā hæreticus reuersus ad fidem, quia deponitur, & perpetuo detruditur in monasterium, & si timeretur de fuga, posset detrudi
9 in strictum carcerem, vt in c. vt famę, infra, de senten. exc. † In gl. j. ibi, cum est doli capax; &c. no. gl. iuncto tex. q doli capax dr esse constitutus in discretionis annis, & dr doli capax proximus septennio, vel post septennii saltem stūc. n. excedit infantiā, & intrat pueritiam, in qua ætate peccata multa committuntur, vt in cap. 1. & 3. supra, de delict. puer. & dic, vt ibi. facit c. literas. & quòd ibi no. de despon. impub. Dicit tamen Host.

ADDITIONES.

a ¶Omnia. Nunquid autem quis teneatur confiteri peccata venialia, vide sed. referentem Geminia. in c. 1 supra, de constit. Seb. Sap.

b ¶Retinuit. De hoc etiam vide Beatum Tho. in 4. sent. dist. 2. vbi dicit, quod non licet confessiones diuidere, quia integraliter vni sacerdoti quis det confiteri, de pœniten. dist. 5. c. 1. versi. fi. & de pœ. dist. 3. sunt plures. Nam sicut in medicina corporali, oportet quod medicus non solum vnum morbum cognoscat contra quem medicinam dare debet, sed etiam totam habitudinem ipsius infirmi, eo quod vnus morbus ex adiectione alterius aggrauatur, & medicina, quæ vni morbo competeret, alteri no cumentum præstaret. Simile est in peccatis, quia vnum aggrauatur ex adiectione alterius, & illud quod esset conueniens medicina vni, alteri incentiuum præstaret, cum quandoque quis contrarijs peccatis est infectus. & ideo dicit esse de necessitate confessionis, quod omnia peccata sua confiteatur, quæ in memoria habet, alioquin non est confessio, sed confessionis simulatio. Sed si aliquod peccatum non habuit in memoria, & postea recordatur, oportet quod confitens hoc peccatum, dicat explicite, & dicat, quod cum multa alia peccata confiteretur, huius fuit oblitus. & sic Beatus Thomas vult, quod si quis tabet peccatum ex verecundia, & tunc iterum tenetur confiteri, hoc tamen debet limitari prout dicit Abb. scilicet, quando confitetur alteri sacerdoti, sed si confitetur alteri sacerdoti, sed si confitetur eidem, & tunc aut ex interuallo, ita quod sacerdos non recordatur de prioribus peccatis quæ fuit confessus, & tunc iterū debet confiteri, quia illa prima confessio non valuit, sed si post modicum temporis confiteatur peccatum, sufficit quod confiteatur illud peccatum, confitendo tamen quod tacuit ipsum propter verecundiam, & hoc modo intelligo quod dicit Archi. & Ab. Sic. & hoc tractatur per Host. in sum. eo. ti. §. qualis. versic. fic integra. Ale. de Ne.

c ¶In prin. Hostiensis, hic in versicu. sua, dicit, quod sufficit si confitens lege & non alium reuelat, de pœniten. distin. 1. quamuis, nisi forte in hæresi, vel si cognouisset matrem, filiam, vel sororem contra naturam, vel aliud tale commisserit propter circunstantias quæ aggrauant, necesse sit alium reuelare. de quo remittit Hostiensis. ad sum. eod. §. qualis, & sub §. discreta. & in §. teneatur. versicu. sic caueat autem. & sequentibus. Alexan. de Neuo.

d ¶Requisita. Pondera istud quod requirit tex. videlicet, quod prius fit data licentia, videtur ergo non sufficere ratihabitio. Sed contra hoc est glo. c. cum nos. de his, quæ fiunt à prælа. in gl. magistra. circa fi. dum dicit, sacramentis, &c. Sed quod in sacramentalibus habeat locum ratificatio, est. tex. in c. 1. 11. q. 2. Nec obst. iste tex. qui dicit prius obtenta licentia, quia ratificatio operatur vt ex tunc tempore confessionis censeatur mandatum interuenisse, vt est bonus tex. in Licet. in fi. de iudi. Sed super hoc omnino vide Inn. in cle. 1. §. volumus, super gl. in verbo, ante omnia. de fo. comp. vbi tenet post Pau. quod in casu illius cle. non valet procuratio non petita licentia, etiam si superueniat ratificatio. & vide Ant. in c. cum consuetudinis. de consue. vbi dicit, quod quando requiritur in actu consensus per viam licentiæ, non sufficit licentiam interuenire post actum. Cum quo concor. Bal. in l. 1. C. qui admi. ad bono. poss. Sed vide omnino quod de isto passu in terminis huius decr. scripsi in meis recollectis. in c. cū vos. circa fi. de his, quæ fiunt à præla. Vnū aūt confesio sit actus dei ponit Beatus Th. in 2. 2. q. 3. ar. 1. & in ca. q. ar. 2. ponit, an confessio sit de necessitate salutis. Item adde hic sanctum Tho. in 4. Sen. dist. 17. q. 3. articu. 5. circa medium, vbi dicit, quod institutio ecclesiæ, quod fiat semel in anno recipere tur Corpus Christi, fuit necessaria, quia cū in quotidiana pugna simus, vita spiritualis in nobis euanesceret, nisi alimento quando vitæ cibum sumeremus. item multas quæstiones de pœnitentia & Canonistis non tactas, vide omnino Sanctum Tho. in 4 Sen. dist. 15. q. 1. art. 3. & 4. in omnibus articulis illarum q. Item, an in casu necessitatis deceat confiteri peccata laico ab ecclesia præciso. vide gl. in c. pasto. §. 1. & quod ibi multum, & late per An. de off. ord. Infinitas q. de pœ. & de cōfessionibus eius, vide omnino per Sanctum Tho. in 4. Sen. dist. 12. q. 1. in omnibus articulis illarum q. & dist. 15. q. 2. 3. 4. & 5. Item vide multas quæstiones, de isto sacramento confessionis, quas late scribit S. Tho. in 4. Sen. dist. 17. q. 1. 2. & 3. & in omnib. articulis illarum quæst. vbi videbis nouā & veram materiam huius c. omnis vtriusq; , quas Canonistæ nusquā excogitarunt. Item multas q. de pœnitentia, & alijs ad materiā huius decre. vide omnino per S. Tho. in 4. Sen. di. 12. q. 1. 2. & 3. & in omnib. articulis illarum q. Quæ sunt consideranda, in actu cōfessionis, & quæ sunt de substantia eius vide o mo S. Tho. in 4. Sen. di. 15. q. 3. ar. 2. circa med. & ar. 3. circa fi. & lōge melius, per Spe. in aureo suo repert. in ti. de pœ. & remiſ. Item adde hic S. Th. in 4. Sen. di. 17. q. 3. circa fin. vbi dicit, quod quantum ad confessiones, & pœnitentias subditorum, pœnitentiarius Papæ principalior est quam sacerdos parochialis, & sacerdos est principalior quam suus coadiutor.

e ¶Ab alieno. Nunquid in foro contentioso valeat prorogatio facta in alienum sacerdotem per clericum, vel laicum sine consensu sui episcopi, ita dunt late Doc. in c. P. & G. supra, de off. deleg. Seb. Sap.

f ¶Præcipimus. Vnde dicunt Doct. quod sacerdos debet cauere, non antea ctum, vel in facto, vel post factum deprehendatur in culpa, de ztā. & quæ lit. ad aures. & de homi. tua. Ale. de Ne.

g ¶Expressione. Et dicit, quod non debet peccatum aliquatenus manifestari, etiam nec seriose, nec ludendo. multis autem modis dicitur quis prodere, vt no. 46. dist. clericus. & 11. q. 3 nolite. Ale. de Ne.

h ¶Peccat. Aduerte quod has pœnas euitat sacerdos, si dicit se habuisse licentiam reuelandi à confesso, & in hoc creditur ipsi sacerdoti. Ita no. Lap. allegatione 94. & Fel. in c. 1. §. de excc. Et an sacerdos de licentia confitentis possit reuelare confessionem. vide Fel. in c. Matthæus. in prin. ingredi. de simo. Seb. Sap.

Host. hic q tres sunt gradus annorū discretionis, primus, cū
2 quis est doli capax, & hoc quoad cōfessionē, [2] vt hic dicitur. secundus cū quis est pubes, & illa ætas requiritur ad matrimoniū, & quoad ingressū religionis. ℨ. de despō. impub. c. 2.
b de reg. c. 1. li. 6. [b] tertius quoad administrāda bona. & tūc dicit in discretionis annis post 25. ff. de min. p torū. Diuerso ergo respū cōsideratis ista discretio. Et aduerte; q a respectu cōfessionis, bene obseruat hęc opi. sed nō respectu eucharistię, & forte obseruātia nō est mala, ꝓpter reuerentiā tanti sacramēti, vt sic tm̄ puberib. exhibeatur. Et in fi. gl. dic, q hæc ℨria loquūtur in infante, nō doli capace. In gl. in ver. oīa. ibi per
20 oīonem dominicā, itē dimittūtur modis multis, de qb. p gl. in proc. Sexti, in ver. benedictionē. † Et in fi. gl. vide tex. cū gl. in c. vsurariū. §. criminis. 25. di. quæ dicit, q ista venialia, ēt laico possumus cōfiteri, nec pro eis imponēda est pœnitētia; nā ideo dicuntur venialia, q a venia digna sunt, vide ēt gl. de pœni. di. 1. perfecta, quæ dicit, q peccata mortalia indigent confessione speciali, venialia vero abolētur per generalē cōfessionē, quā facit sacerdos dicēdo, cōfiteor Deo &c. consiliū tm̄ huius gl. bonum est, vt quis ea cōfiteatur, & hoc secundū tm̄ huius gl. bonum est, vt quis ea cōfiteatur, & hoc secundū Doct. p̄sertim si deducta sunt in consuetudinē, seu inuertera
ta, quia dicit Aug. nullum est peccatum adeo veniale, quod nō fiat mortale, dum placet. i. cum assumitur in consuetudi-
11 nem, vt 25. di. c. vnum. §. criminis. † In gl. in ver. proprio sacerdoti. ibi, nisi iste fuerit imperitus. Idē si subest alia legitima causa, vt quia est odiū inter istū cōfitentē, & proprium presbiterū, vel inter eū, & inter parētes presbyteri, vel qa prius presbiter fuit particeps delicti, hoc tm̄ casu dicit Io. An. post Vin.
hic, & in c. 1. de ordi. ab epō, q potest cōfiteri si vult sacerdo
c ti [c] participi, sed nō necessitatur, vnde est iusta cā petēdi licētiam, hoc dictū mihi placet in vero pœnitēte, secus si eligit ꝓ priū, qa particeps fuit, vt facilius absoluat quoad eū. ad hoc
12 tex. cū gl. 49. di. in prin. [a] † Sed quare qs dicatur proprius sacerdos. sol. proprius appellari pōt presbyter parochialis. Itē eps, & legatus in prouincia & ipsius pœnitētiarius. Itē vicarius generalis epi. arg. in l. cū prætor, ff. de iud. & archipresbyter eccle si[e] cathedralis. q in hoc cēsēt vicarius epi. ff. de offi. Archi. c. officiū, vnde ad quēlibet istorū nō petita alteri[a] licē
c tia, potest quis recurrere vide glos. in c. 2. eod. titu. lib. 6. & de offi. de leg. cap. 2. eo. lib. [c] † In glos. in ver. ad minus in pascha.
13 Sed circa hod dubitatur, nunquid sufficit recipere corpus Christi in die Iouis sancta, an de necessitate teneatur quis recipere in die resurrectionis dominicæ, vidi magnā cōtentionem de hoc, inter valentes Theologos prædicātes. nam quidam asserebant quod de necessitate dēt recipi in die resurrectionis, qa illo die est pascha, & non in die Iouis sancta, quia illud erat pascha iudæorum. Alij vero dicebant, quod sufficit recipere in die Iouis sancta, qa tunc Christus fecit pascha cum discipulis suis, & in illa contentione fui cōsultus. Circa hoc dubiū aduertēdum, quod tex. hic pōt intelligi duobus, modis. Primo capiendo pascha pro solennitate paschali; &
tunc satis est recipere in die Iouis sancta, maxime habito respectu quod illo die fuit institutū hoc sacramentū corporis Christi: sed qa ecclesia occupatur tunc in alijs officijs, nō potest facere solēnitatē de corpore Christi, sed differt festū post octauā Pentecostes, vt in cle. dominū. de reliq. & vene. sanct. Secūdo potest intelligi in Pascha, id est in die resurrectionis, & tūc oportet de necessitate sumere illo die, & ꝓ hoc, qa ap
pellatione Paschæ intelligimus de ꝓprio Paschate, & non de die Iouis sancta, arg. in §. quoties. Insti. de iure nat. Et sic cōclu derē, quod in die resurrectionis recipi debeat corp[s] Christi ad satisfaciendū huic c. & satis cautū est tunc recipere, vt eui
tetur opi. & pro hoc induco te[x]. in c. & si Iudæos. ℨ. de Iudæ. vbi tex. loquitur poprie de die resurrectionis, tm̄ puto satisfa cū cōstitutioni, si recipiatur in die Iouis sancta, qa vt dixi in hoc habetur respectus ad solēnitatem paschalem, & recipiēs
f die Iouis sancta, habet hūc respectū, & præparat se ad festum
14 Item quia tunc institutū fuit hoc sacramētum, vt ℨ. dixi. [f] † In gl. in versi. alieno [g] sacerdoti. ibi executionem habenti. Nor.
g gl. sing. & idem voluit glo. in cle. 1. de priui. Et ratio gl. potest
h esse, quia eligēdo alienum sacerdotem, [h] vult prorogare suā iurisdictionem in eum. sed ex quo ille non habet executionem, ergo non potest suam iurisdictionem exercere in istū, prorogare enim idem est quod extendere, vnde iudex prorogatus cognoscit iure proprio, nō iure alieno, sed ex quo nō habet iurisdictionē in actu, non potest prorogari, quod no. quia facit ad prorogationem faciēdam in foro cōtētioso, & ideo gl. dicit de habente executionē, quia quilibet sacerdos habet ordinem sacerdotalē & potestatē ligādi, & absoluēdi, sed in habitu tm̄; sed cū habet ecclesiā curatā, recipit in actu.
16. q. 1. c. vbicunque. §. ecce. & intellige hoc dictū gl. quando simpliciter datur parochiano licentia eligendi sibi confessorem secus autem si ipse proprius sacerdos commiteret vni, vt audiat confessionem sui parochiani. tunc enim nō requiritur, quod ille habebat executionē, quia tunc cognoscit, vt delegatus, non vt ordinarius, ita volunt hic Doct. & bene. & Pan. in cle. 1. quod no. pro cōsuetudine generali, vt sacerdos habens parochiā amplam, possit in sui auxiliū aduocare aliū
15 sacerdotem, etiam non habentem curam in actu. † Et in fine gl. no. hāc vlt. q. quia quotidiana est, & sæpe de hoc interrogatus fui. & Host. sequebatur dictū glo. dicens, q ex generali licētia data à sacerdote peccatori, vt possit sibi eligere cō fessorem, nō censetur derogatum dispositioni huius c. quominus semel in anno teneatur confiteri proprio sacerdoti; quia interest proprij sacerdotis audire confessionē sui parochiani semel in anno, cum habeat sibi exhibere eucharistiā. Item aliàs non potest exequi pœnam huius c. vt arcere ab ingressu ecclesiæ non confitentē. sed Io. An. dicit contrarium determinatū per extraua. Io. vas electionis, & c. decisio gl. procedit in alijs religiosis, non autem in fratribus Prædicatorib. carmelitis, hæremitanis, quia isti sunt specifice priuilegiati, vt in cle. dudū, de sepul. & dic satis probari ibi per illum tex. vbi dicitur, quod illi fratres possunt libere audire confessiones volentium eis confiteri, &c. nō enim possent libere audire volētes, si requireretur necessario licentia proprij sacerdotis. nō enim est libertas in actu, vbi actus dispositio dependet ab alieno arbitrio, vt no. in c. licet epūs. de præb. lib. 6. & in d. c. de multa. ℨ. de præb. & hoc tenet ibi glo. in d. cle. dudum.
i in ver. libere [i] & in glo. seq. quæ concludit, q confessus istis fratrib.

ADDITIONES.

a ¶Confessionem. Idem quo ad baptismum, vt per se debeat respondere sacerdoti, de quo vide tex. in gl. quæ refert epistolam Augu. ad Lenatū epm vide tex. in c. paruuli, de consc. di. 3. & pondera bene hanc gl. quā Doc. sequuntur, quia ex ea habes q si puer septennis non con fiteatur peccata sua semel in anno, patitur pœnā istius c. & si decedat nō debet sepeliri in cœmiterio. q no. Nā doli capacitas dicitur ad esse post septennium completum, vt d. c. 1. de delictis, pue. & d. c. paruuli. de consc. dist. 4. Ale. de Ne.

b ¶Lib. 6. Tamen est differentia, quia in matrimonio, malitia supplet ætatē; secus quoad ingressum religionis, de quo vide gl. in cle. eos, in ver. ætate. de reg. & dixi in c. postulasti. de reg supra, vbi Doct. Ale. de Ne.

c ¶Sacerdoti. Adde hic, quod no. gl. in c. omnes. 30. q. 1.

d ¶In prin. Idem si proprius sacerdos est nimis simplex, secundum Doct. Nā ista est iusta causa confitendi alieno sacerdoti, vt in c. placuit. de pœni. distinctio. 6.

e ¶Eo. lib. Et vide etiam aliam gl. in cle. 1. de priui. & illa glo. est contraria gl. quæ habetur in c. 2. eo. ti. in 6. sed dic, vt per Doc. vt robique. Sed aduerte qd illud quod dicit Ab. Sic. sunt verba Host. & Doc. quæ tamen dicunt qd proprio sacerdoti de hoc est facienda fides, aliàs posset isti qui non confitetur sibi, nec de sua licētia, iniungere pœnam, de qua in tex. & aliàs dare cur via figmentis, quod non debet permitti, vt in capit. quoniam. in fi. de diuor. Item redderetur eluforium hoc edictum, quod esse non dēt. Sed nūquid sacerdos cui parochianus alterius confitetur, debet credere pœnitenti, qui dicit se habuisse licentiā confitendi, dic quod sic, de quo vide glo. in cle. 1. in ver. non habita. de priuil. Ale. de Ne.

f ¶Dixi. Ego credo, quod in pūcto furis fit verior opi. quod in die resurrectionis debeat recipi corpus Christi, per rationē, quam assignauit Ab. Sic. f. quod verba debēt accipi in potiori significato, tſi c. & si iudæos, nō omnino probat quod in die resurrectionis debeat recipi, & non in die Iouis sancta, quod ille tex. vtitur verbo contingit, quod est verbū significās facti contingentiā, non aūt importat necessitatem, vel præceptū. Sed qa cōis cōsuetudo habet, q̄ liceat recipere corpus Christi in die Iouis sancta; & in tali die Papa communicat Cardinalib. non est improbāda opi, illorum qui dicunt q̄ licet recipere corpus Christi in die Iouis sancta, quia coniuctudo est optima legum interpres, vt in l. fi de interpretatione, & l. minime, ff. de leg. Ego tñ in hoc confidera rem. Nā aliqui sunt qui recipiunt corpus Christi in die Iouis sancta ex necessitate, vt sunt seruiancilię, mercenarij, & similes quos oportet manere in domo in die resurrectionis ad custodiā domus, qa domini nolunt illa die reliniquere domū sine custodia, & isti sine dubio, licite cōicāt in die Iouis sācta. Aliqui sūt qui volūt recipere corpus Christi in die Iouis sancta, quia credunt stare illis diebus in maiori deuotione, & ēt isti licite recipiūt corpus Christi in die Iouis sancta. alij ut in die Paschæ sint magis liberi ad comedendū quæ cunque volunt, vel ad spatiandū causa solatij, & isti peccant quia bonis male vtuntur, ad hoc c. cū ad monasteriū. § in refectorio. ℨ. de sta. mona. Sed dubiū est, an laici recipientes corpus Christi, debeant cōicare sub vtraque specie D. Car. in prin. huius c. in nono notab. dicit q de cōsuetudine alij qua celebrantes, non cōicant, recipiendo sanguinem. Nam sub vtraq; specie Christus est totus integer, nō est. n. corpus hois humani sine sanguine, de quo in c. cū Marthæ, de cele. inif. & fic qui cōicat eucharistiæ, communicat etiam sanguini, dicit tamen D. Car. q quidam hęreti ci de Bohemia, nolunt prædictam consuetudinē: sed communicant etiā prout est in specie vini, etiam si non sint celebrantes, sed laici. In quo dicit eos coercendos. & dicit q contra est facta constitutio in concilio Cōstantiensi. pro ipsis tamen multum faciunt verba Buagelij Io. &c. supra de Iudæ. & si iudeus, ibi, recipere corpus, & sanguinem Iesu Christi contingit. sed à constitutione ecclesiæ non est recedendum, vt in c. 1. de sum. Tri. in 6. & de hoc plenius in c. ex parte, de celeb. miss. Ale. de Ne.

g ¶Alieno. Adde hic consilium. Old. 230.

h ¶Sacerdotem. Parochianus cui data est licentia eligendi sibi confessorem, potest confiteri non curato. Et adde quod idem D. Abb. reprobat communem opin. in d. ca. cle. 1. super glo. in ver. spirituali. vbi omnino vide, & ibi etiam Io. de Imo.

i ¶Libere. Ego credo hoc non probari ex illa gl. qa relata ad text. prout debet referri, intelligitur qñ fuit. licētia petita de aut. & vsu pal. c. ex cuarū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratrib.non tenetur confiteri proprio sacerdoti, vt ibi dī,& hanc opi.teneas,& sic cōiter practicatur.† In gl.in ver.obtineat.in fi.vel distingue ſm Host, & bene,q aut necessitas est magna, adeo quod non subest tempus adeundi superiorē, & tunc procedat prima opi. Aut non subest tanta necessitas,& tunc procedit secunda opi.Dicit tñ Inn.q si tempore necessitatis adit alienū sacerdotem, non potest ab eo absolui,[a] quia non est suus iudex, tñ propter contritionem dimittitur sibi peccatum. sicut dicimus de eo,qui cōfitetur laico tpe necessitatis,vt no.in c.pastoralis,[b] de off.or.& patet,in c. quem pœnitet.de pœ.dist.j.Sed melius pōt dici secundū,cū, quod imo obtinebit absolutionem, ex quo habet claues ecclesiæ.[c] & hoc puto verius.ar.in c.si sacerdos.de pēn.di.5. quid autem si necessitas vrget,& iste non reperit alium confessorem,nisi illum, quem habet ex iusta causa suspectum ? Dicit Inn.q potius eligat mori sine confessione, & soli Deo cōfiteatur,nec est sibi imputandum, ex quo non defuit per eū.intellige dictum Inn. quando non reperit aliquem etiā laicum,nam instante necessitate,etiam laico confitendū est, non q ille habeat claues ecclesiæ, sed propter cōtritionem, iste est venia dignus,vt in d.c.quē pœnitet.[d] Subijcit tñ Inno. q propter solam imperitiam sacerdotis, non debet dimittere quin confiteatur ei, quod dicit Host. verū, si non ad hoc potest suam conscientiam reformare. Aduerte,quia intelligo Inn. qñ non reperit alium sacerdotē, vt tunc pp solam imperitiam non admittat proprium,alias autem Inno.non bene diceret,per tex.apertum,in d.c.si sacerdos. Ibi expresse fit mentio de imperitia proprij sacerdotis. † Et prius probat iste tex.à contrario sensu, quod etiam sine consensu proprij sacerdotis imperiti,potest adire alienum sacerdotem,de quo ibi satis per Arch.sed satis crederem illam literam reducendam ad terminos huius c.vt sic vna litera suppleatur per aliā,vt sit sensus.q debet obtinere licentiam si potest,vt hic, vel adeat alienum, [e] vt in c.si sacerdos.In gl.fi.gl. ergo sentit, q hodie saltem imponitur ista pœna.& hæc opi.videtur placere Io.And.& mihi satis placet, quia pœna antiqua consuetudinis in ista,nam cū iste incōtinenti debeat detrudi in monasteriū,non pōt agere aliā pnām,peregrinādo, sicut dicebat tex.in si.c.sacerdos. licet quidam velint vtranq; pœnitentiam imponi.†Extra gl.pro declaratione totius materię. Primo quæro quo iure fuit instituta confessio. [f] & an sit de iure diuino,an humano?Et de hoc multæ opi.ponuntur,de pę.dist.5.in summa.& super ea.vide gl.no. Nam quidam dīt quod fuit instituta in Paradiso figuratiue,dum Deus indirecte cōpulit Adā ad confitendū peccatū. Alij q sub lege. Alij q in nouo testamento figuratiue,dū Christus dixit leprosis, quos sanauerat,ite,& ostendite vos sacerdotib.Alij,q authoritate Apostoli Iacobi dicentis . Confitemini alterutrū peccata vestra,&c.Sed gl.ibi tenet,q potius fuit instituta ex quadam generali traditione ecclesiæ;vnde Græci non peccant, non vtendo confessione, confitentur enim soli Deo in secreto,quia apud eos nō emanauit hæc institutio,sicut in simili diximus in cōtinentia non peccant eorum sacerdotes, vtendo matrimonio , q a continētia est de iure positiuo , & ipsi nō admiserūt illam institutionē, vt in c.Nicena.31. dist. & in c.cum olim.de ele.coniu. & multū mihi placet illa opi. q a nō est aliqua authoritas aperta , quæ innuat Deum seu Christum aperte instituisse confessionē faciendam sacerdoti.hodie tñ cum sit generalis apud nos illa traditio pecçaret mortaliter Latinus nō vtendo cōfessione.11.di. in his,& in hoc c.† Et ex his soluitur alia quæst.nunquid Papa[g] teneatur confiteri, ita q cum liget cōstitutio huius c.Io. And. & hic, & latius,in c.significasti.de fo.comp. dicit, q cū mens huius cōstitutionis, cum ligat eum, ipse peccet, & debeat cōfiteri de peccato,& subiectus sit iuri diuino.Sed dic melius,vt præ dixi,q ex decisione p̄cedētis quæstionis, elicitur decisio huius.Aut.n.cōfessio est de iure diuino,& tūc indubie Papa tenetur cōfiteri,ar.25.q.1.in c.sunt quidā. sed non ligatur verbis,huius cōstitutionis, vt teneatur cōfiteri tpe hic deputato,vel petere ab alio licētiā, cum ipse nō sit alicui subiectus, & par in parē nō habeat imperiū,in c.innotuit.de ele. & for te hoc voluit Io.An.dum dicit , q mens huius cōstitutionis cum ligat , quasi nō ipsa cōstitutio . Aut cōfessio est de iure positiuo etiam ex dicto Iacobi, & tūc Papa non arctaretur, quia maiorem potestatem habet Papa, quā habuit Iacob. cum ille non fuerit Papa,& esto, q fuisset , tamē par in parē nō hēt imperiū,&c. Sed ex alio puto Papā indubie confiteri teneri,q a hæc confessio saltē est inducta ex generali ecclesiæ traditione,& cōcernit vniuersalē statū ecclesiæ, ꝺ quem Papa nō pōt venire,cū ab oīb.summis Pōtifici.sicut ab alijs Christianis latinis,hæc constitutio fuerit cōiter recepta, ad hoc 1 q.7.c.& filia. & quod no. in c.literas.de rest.spo. & 20. q.1.in c.quæ ad ppetuā,& ideo dicit gl.in c.sane.2.de off.deleg.

ADDITIONES.

a ¶Absolui.Circa hoc vide gl.in c.inferior.2 1.dist.& gl.in c.placuit , de pœniten.di.6.& in c.dudū,2.de elect.& gl.no.in c.1.16.q. 1.quæ gl. dicunt quod confitens alieno sacerdoti sine licentia,non est absolutus,nec quo ad Deum,nec quoad ecclesiam,sicut papa non potest dispensare secundum quod obligatur ex præcepto ecclesiæ videlicet, vt quis possit diutius confessionem differe,quam ab ecclesia institutum sit. Ita determinat sanctus Tho.in 4.sen.dist.17.q.3.ar.1.circa fi.Itē adde hic,quod licet sacerdos,cui ego cōfiteor,sciat peccatū meum ; tamen ego teneor illud confiteri,quia licet sciat,vt homo,nescit,vt vicarius Christi.Ita determinat sanctus Tho.in 4.sen.di.15.q.3.ar.2.ante me.Item adde, quod quādo subditus ex rationabili,& legitima causa peregrinatur, vel aliqua similis causa, potest ille propria authoritate alij sacerdoti,& etiam laico in necessitate confiteri,nec dicetur transgressor legis,secundum sanctum Tho. in 4.Sen.di.16.q.3.arti.4.vltra medium . Et dicitur peccare sacerdos, si non esset facilis ad præbendum licentiam confitendi alteri , quia multi sunt adeo infirmi,quod potius sine confessione morerentur , quam sacerdoti confiterentur.Tamen illi,qui sunt nimis solliciti inuestigare conscientias subditorum per confessionem,multis damnationis laqueos incidunt,& per consequens sibi ipsis.Item adde ad hoc S.Tho.in præall.di. 17.q.3.ar.4.vltra medium,vbi dicitur quod quando aliquis recordatur peccatorum,de quibus obligatus fuit,quando confitetur, non est necessarium quod in secunda confessione illorum , exprimantur specialiter omnia peccata de quibus prius confessus fuit, etiam si non confiteatur alij sacerdoti,licet sufficiat quod dicatur,quod tamen multa alia peccata confiteretur quorum oblitus est . Et ibi etiam dicit notab. quod etsi sacerdos non possit ab omnibus absoluere,prout est de casibus episcopalibus,vel papalibus,tamen tenetur sibi confitens omnia confiteri,vt quantitatem totius culpæ cognoscat,& de illis,de quibus non potest absoluere,ad superiorem remittat. Item vide san.Tho.in 4.Sen. dist. 16. ar. 3.vbi dicit,quod in foro confessionis,nullus potest seipsum absoluere, aut superiorem,aut æqualem.Item adde quod etiam alias, quam in pascha,si quis vult confiteri,non potest confiteri sine licentia proprij sacerdotis.Ita determinat Albas in c.q autem,circa prin.5.e.quod intelligo,nisi immineret articulus necessitatis,quia tūc absolui potest per quicunque sacerdotem,non solum à peccatis,sed etiam ab excommunicatione,à quocunque sit lata.Ita determinat sanctus Tho.in 4.Sen.dist.20. 2.ar.post medium.Item adde hic quod per generalem confessionem,remittuntur peccata mortalia oblita, Sed si quis postea recorderetur debet iterum confiteri.Item quod homo aliqua dispensatione,vel visione humana,non potest absolui à præcepto confessionis , fiunt expresse Sanctus Tho.in 4.Sen.distin.30.q.3.arg.1.vltra medium.

b ¶In capitu.pastoralis.Vide ibi Felin.versiculo secunda declaratio,vbi ponit an confessio,quæ sit laico,sit de consilio , an præcepto. Sebastianus Sap.

c ¶Eccle sig.Hoc mihi placet licet Domi.Card.hic in 5.si quis.in 1.q dicit,q non potest absoluere,quia non est suus iudex , & remittit le ad notata in cap.pastoralis.§.1.in 3.q.de offi.ordi.nam ex quo in casu necessitatis potest illum adire,efficitur in illo arti.ex iuris permissione iudex suus & bene facit illud cap.placuit,de pœ.di.5.

d ¶Pœniter.Istud etiā est de mente Host.& Doct.sed Abb.Sic,non refert verba Inn,nam non refert, quæ sit iusta causa potius decedendi sine confessione,quam confiteri proprio sacerdoti suspecto.sed est mens Inn.quod si pœnit.s timet periculū,vel graue pe catū , vel scandalum ex ista confessione peruenire. quod si pōt hoc malum euitare, confitendo etiam ubique circunstantijs,& tūc sufficit,q confiteatur crimē in genere absque circunstantijs. Aut confitendo in genere non potest malum euitare & tunc potius dēt eligere mori sine confessione,& Deo confiteri, ita q Deus ordinauit omnia opera sua , quod nunquam velit ex eis aliquod malum euenire,nec est causa mali. Et hoc vltimum dictum est singulare secundum D.Car.Host.vero dicit,q dēt confiteri cui poterit,vt in c.q sto.§ 1.de off.or.aliās soli Deo,vt dictum est,& cum ipso transeunt Doct. & sic volunt Docto. quod confiteri debeat cui poterit.Item laico,omnib.vero deficientib.soli Deo confiteatur. Ale. de Ne.

e ¶Alienum.Sed Aduerte quia tex.& gl.in d.c.placuit , videntur apertè innuere,q quando sacerdos proprius est imperitus, parochianus absque licentia possit adire alium sacerdotem peritum,Sed Hug. Arch. & Io.de Lantu. videntur dicere, quod aut potest habere licentiam à proprio sacerdote, & tenetur eam petere,quomodo.n.sacerdos proprius eis communicabit Corpus Christi,quem ignorat cōfessum ? Sed si sacerdos non prius negat licentiam concedere, tunc authoritate illius canonis habet confiteri alieno sacerdoti perito. Ale.de Ne.

f ¶Confessio.Quo iure fuerit instituta confessio peccatorum.Et quod confessio sit introducta à iure diuino,dicit B.Th.in 4.Sen.dist.17.circa med. & in fi.ar.2.circa med.& dist.vt q 3.ar.1.circa med. Et similiter dicendo de pœnitentia,quia est instituta de iure diuino,qui Christus dixit, pœnitentiam agite.Ita determinat S.Tho.in 4.Sen dist 22.q.2.ar.3. circa fi.

g ¶Papa An Papa ligetur hoc canone,omnis vtriusq. sexus, adde quod per D.Ant.in c.1.de consti.adde quod si Papa se subijciat simplici sacerdoti, ab illo,cui confitetur,ligari potest.Gl.no.in c.sane.el 2.de off. deleg.& gl.in c.nemo.9 q.3.pro qua facit c.nos,si incompetentes. 2 q.7. Adde hoc quod no.Spe.in aureo suo reperto. in ti.de pœn. & remiss.in fi. Vide etiam Host.in sum.de pœn.& remiss.§.cui confiteri. Et adde hic Dom.de c.iustum.in fi.dist.9.vbi dicit, quod licet Papa non ligetur canone huius c.omnis vtriusque,tamen est obligatus' ex eius naturali æquitate , & eo hoc si non seruat eam,peccat mortaliter. Et adde quod non credo Papa teneri recipere Corpus Christi in pascha per ea , quæ scripsit S.Tho.in 4.Sen.dist.9.q.1.arg.1.circa fi.vbi dicit, quod suscepto Corporis Christi,de se non est de necessitate salutis , sed de ordinatione ecclesiæ, homines obligantur secundum eius statutum, Corpus Christi semel in anno assumere.Item quod Papa ligetur constitutione hujus comunis,in quoad hoc,quia potest sibi eligere confessorem,firmat idem Abb.Panor. c.sane.el 2.in fi.de off.deleg. de quo vide etiam per Ant. in c.significasti. de fo.compet.

¶Nunquid Papa. Vide Fel.in c.2.in 3.fallent. in fi.ſ.de consti. & ibi ponit an Papa possit dispensare,quod quis sine confessione possit saluari,vel quod quis differat tempus in hac decretali præfixum. Seb.Sap.

leg.q Pa. potest ligari à sacerdote cui se subijcit in cōfessione,& hoc iō,qa ille in hoc actu est maior Papa , cum ille sit specialis vicarius Dei in illo actu.Papa vero generalis. Item in illo actu nō tenet locū Papæ,sed cēsetur priuata pſona. q licet Papa sit,nō tamē habet potestatem peccādi.40.di.in c. 1.facit l.3.ff.de offi.præsid.vnde in ca.dilecti. de excess.præla. bene dicunt Doc.Papam non posse compellere sacerdotē , ad reuelandū , q sibi fuerat in pœnitētia detectum. quia in illo actu est maior Papa.[a] † Et ex his infertur ad aliam q.nun quid sufficiat confiteri semel in anno. Et circa hoc sunt variæ opi.quidam vt refert Inn.hic dicunt, q aut post confessionē nō reiterat qs peccatum , & hēt locum q hic dicitur semel in anno, quia non debet nimis in seipso cōsidere , & bonarum mentium , &c aliàs aūt quoties reiterat peccatū toties dēt cōfiteri.arg.de pęn.di.1.quacunq; hora.Hæc opi. mihi nō placet,qa tex.pſupponit peccata, & multa, dū dicit omnia sua peccata,&c.dū mādat inquiri,de omnib.circunstātiis,& dū punit sacerdotē reuelantē peccatum . ergo tex. intelligi dēt reiterāre peccatū. Alij dicūt q nō tenēt cōfiteri nisi semel in anno.sed cautius est ſm Inn. pluries confiteri, & cū his cōmuniter trāseunt Docto. Arch.de pęn. dist.5.in summa refert duas opi. Nam frater Bonaūtura , qui fuit [b] valentissimus theologus, dicebat istā literam intelligēdam , q imponat necessitatē nō differēdi confessionē vltra annū nō autem dat licētiam differēdi. Alij vero dicūt q istud sit præceptum affirmatiuum,de cuius natura est, vt obliget sēper;sed nō ad semper,sed loco,& tempore debito [c] tunc satis est confiteri semel in anno.Et hāc opi.dicit Archid.tenere Tho.& hęc opi.multum mihi placet;itam vt prædixi,cōfessio aperte non videtur instituta de iure diuino,& esto , q fuerit de iure diuino,est tamen præceptū affirmatiuū , sicut est illud,honora patrē tuum &c.vnde satis est illud adimplere tēpore certo,& determinato per ecclesiam.sed dēt homo confiteri de peccato incontinēti post perpetrationē, & per talem contritionē cum proposito confitēdi tempore debito,dimittitur peccatum,per c.magna.de pę.di.1.& vide glo. no.ibi,in ſum.& ſuper §.1. [d] † Et ex his potest inferri ad vnū notabile [e] dictum q indulgētia concessa vere pœnitentibus & confessis , prosit illis, qui fuerunt confessi semel in anno, & habent propositum confitendi, & contritionem de peccato præterito,nam isti dicūtur vere pœnitentes. ex quo habēt cōtritionē,& sunt vere confessi,ex quo fuerunt confessi tempore determinato,& habent propositum confitendi. [f] nam contritio est illa, quæ multum operatur apud Deum qualiter autem instituta fuit ista confessio,vide gl.no.de pœni.dist.1.perfecta.nā in peccato adest imprudentia,operis prætratio,& delectatio.cōfessio opponitur imprudētiæ, contritio delectationi,pœnitētia seu satisfactio operis perpetrationi,sicut in arte medicinæ contraria contrariis curātur, de pœ.di.1 §.1.Itē adde & aliam rationē , quæ forte videtur obtinere primarium locum,& elici potest ex c.per venerabilem.qui fil.sint legi.nam peccator , maxime simplex , nescit discernere,& cognoscere qualitatē peccati, nec distinguere inter lepram, & lepram . vnde videmus multos peccare per ignorantiam,& minus æstimare peccata quam sint;ideo vti ſe,& quodammodo necessārium est adire iudicem animarū qui sciat discernere, & pœnitētiam condignam iniungere. † Ex prædictis infero ad aliam quæstio. notabilem . pone q aliquis confessus semel in anno commisit aliud peccatum , de quo cōtritus est,& habet propositum confitēdi in reuolutione anni.sed postea non cōfitetur . nunquid peccatum dimissum per contritionē redeat, an solū peccet, quia non satisfecit præcepto ecclesiæ.Inn.videtur hic velle, q nihil ꝑdest præcedens cōtritio, vbi postea nō sequitur onis confessio,quasi sentiat peccatū fuisse conditionaliter.Sed gl.plenissima,aliud sentit.de pœ.di.1.in prin.Satis putarem in hoc distinguēdum,q aut confessio est de iure diuino ; & tūc peccatum intelligatur dimissum per contritionē conditionaliter,aut est de iure humano , & tunc cum peccatum iā adeo fuerit dimissum per solam cōtritionē, vt in d. c. magna. vbi tex.no.& habebat iste propositum cōfitēdi, si postea nō cōfiteretur,peccat mortaliter non parendo præcepto ecclesiæ , sed peccatū iam dimissum nō redit.[g] † Sed quæro,quis dicatur sacerdos scholariū,mercatorum,stipēdiariorum,& simili,cum isti nō habeāt in loco propriū domicilium. Quidā dicunt,vt refert Inn. q ille dicitur proprius sacerdos in curius parochia habitarunt per annum.ar.13.q. 1.in ca. quæst. Alij vero dicunt,q idem si non per annum. alij q debēt habere licentiam à proprio sacerdote.Illa opi.plus mihi placet & videtur magis cōmunis,q ille dicatur proprius sacerdos, in cuius parochia habitat de præsenti, nec possint cōmode adire proprium sacerdotē.arg.in c.fi.de paroch.vide gl. quæ hoc tenent in cle.1.de priuileg.versi.parochialis [h] † Sed circa vltimam partem,ca.quæro, quidam fuit confessus sacerdoti , quod intendebat interficere Sempronium , vel aliud maleficium committere , & quod non poterat abstinere , nunquid sacerdos peccet reuelando.Inno. instat , & tādem concludit q hoc peccatum non dicitur detectum in pœnitētia,tum quia peccatum est committendum,& non commissum,tum quia non habet contritionem. vnde sacerdos debet quantum cautius potest reuelare,vt peccatum impediatur, & tene hoc semper mēti,q peccatum commissum & non committendum, dicitur detegi in pœnitentia, q intelligo quando iste dicit se omnino commissurū.secus si pœniteret de voluntate prædicta,nam tunc est peccatum commissum respectu volūtatis. [i] Ex his etiam infertur ad aliam quæstio-

ADDITIONES.

a ¶Papa.Sed Bu.dicit q non credit Papā ligari isto iure ex necessitate, quia si nō obseruat non obligatur ad peccatū,sed bene ligatur ex lłētia æquitatis huius constitu.nā æquitas istius cōstitutionis,vt naturalis,fuit ante hoc ius & per h.d.q credit eum obligatū,sed non isto iure,quia par in parē nō habet Imperium,vt in c.innotuit.de elect.& in c.fi.de rescr.in 6.Nam Papa est subiectus præcepto naturali,licet nō sit obligatus præcepto positiuo,vt in c.proposuit.de cōcess. præb. nisi q dicatur ius positiū ſpecificās naturale,crahatur ad naturā iuris naturalis. Sed Bar. dicit q primū est verius.Sed mihi magis placet opi.Abb.Sic.per rationes quas allegat,& pro sua opin.vide bona iura in c.quæ ad perpetuā.& in c. sūt, & in c.contra statura.& in c.omne quod. 15.q.1.qui sunt optimi tex.& singulares. Ale. de Ne.

b ¶Qui fuit.Istam q late examinando tenet Sanctus Tho.in 2. 2. Sen. di.17. q.3.arc.1.ex qua optime infertur,q si ille qui fuit confessus illo anno,in patriarchatu,moriatur postea contritus sine confessione, erit in statu saluationis,licet in tempore mortis habuerit copiam sacerdotis pro confessione,dummodo hoc non omiserit ex contemptu.Et hoc videtur etiam de aperta mente Tho.in loco præal.q tene menti, quia est aurea decisio cuius contrarium credidissem.

c ¶Debito.De præcepto affirmatiuo,& negatiuo,dic vt dixi in c.quod quidam.in magna.add. eo.

d ¶ j.Bu.ſe non firmat.sed D.Car.tenet opi.quam tenet Ab.Si.& hoc in prin. huius c.in 4.opp.& per hoc dicit,quod ille qui obijcit inf. ann. quo fuit confessus,etiam præsumitur contritus,si non apparet quod ex proposito renuit confiteri.mouetur quia si non esset præceptum confitendi,saltem semel in anno,vt hic,sufficeret sola contritio.de illo autem qui solitus est confiteri semel in anno,præsumendum est q habuit propositū confitendi completo anno,& sic q decesserit contritus,& de hoc , vide per Bea.Tho.in 4.sen.dist.15.vbi dicit,q quis tenetur ad contritionem, & ad ꝓpositum confitendi quando peccata memoriæ occurrunt,sed ad confessionem actualem non tenetur , nisi vellet recipere eucharistiam, ad quam nullus post peccatum mortale debet accedere,nisi confessus & ablata copia sacerdotis,& necessitate vrgente . Idem dicit si periculum mortis immineat,aliàs non tenet homo ad ſtatim confitendum quamuis periculosum sit differre. Ale.de Ne.

e ¶Notabile Sed vide omnino Cal.in repe.c.nostro.ſ.eo. Et adde q ille , qui fuit confessus in patriarchate,& intendit confiteri in futuro, gaudet beneficio indulgentiarum concessarum vere pœnitentib.& confessis, dum tamen habeat contritionē,etiā absq; cōfessione.Sed vide D.Tho. in 4 Sen. di.20.q.1.a.ti.5.circa me.vbi dicit,q indulgentia concessa in forma cōmuni, videlicet vere contritis,& confessis,non prodest existentib.in peccato mortali.Si autem fieret communicatio per hunc modum , facio te participem ministeriorum totius ecclesiæ,vel vnius congregationis, vel vnius personæ,tunc dicit q posset valere aliquid ad merendum illi, qui est in peccato mortali. Bar.Bellen.

f ¶Deum.Idem tenet hic D.Car.in prin.c.& in 4.opp.vbi dicit,q talis participat de indulgentijs quæ conceduntur vere pœnitentib.& confessis , ēt si peccauerint post confessionem, dummodo intendat confiteri secundum præceptum huius c. Ale.de Ne.

g ¶Non redit.Sed tu tene indistincte opi.Inn.nam cum Deus approbasse cēseatur per constitutionem ecclesiæ,dimittit peccatum per contritionē, dummodo postea confiteatur,& sic dimissio intelligitur facta conditionaliter.ſ.dummodo postea confiteatur. Ale. de Ne.

h ¶Parochialis.Bar.idem sentit dum remittit se ad ſum.Host. quem alleg.in præall.cle.1.de priuil.in verbo,parochialis. de quo eum vide hic in §. si quis autem.in 4.q.& istam opi.expresse firmat.D.Car.in d.§. si quis autē q.11.in fi. Ale.de Ne.

i ¶Voluntatis.Sed ſume verba Inn.nam dicit quod si aliqnis confessus , fuit sacerdoti,quod vellet facere aliquod maleficium , dicens se dolere non posse resistere tentationib.Diaboli,& vellet q sacerdos oraret pro eo, poterit sacerdos de prærita voluntate iniungere pœnitentiam, & vocare illos,de quib.certum sit q possint prodesse , & quanto plus potest generalius eis dicere q suadeat ipsi q ab hoc peccato desistat , & si non pōt inuenire viam impediendi,nisi expresse reuelet,expresse reuelabit, quia in hoc non fuit minister Dei,cum ille dixit se non posse cessare, nā tunc dicitur peccator, vt ministro Dei confiteri , non confiteretur vt pœniteat . Hæc tamen ratio non placet Inn.quia sacerdos recipit vt minister Dei , etiam si pœnitens proponat in peccato permanere,ſ.eo. q quidam , & pro hoc vltimo inducunt Host.& Io.An.de of.ord.sacerdos , de excess.prla.dilectus.Et hunc tex.in contrarium adducunt q isse non dicitur confiteri,ex quo non confitetur peccatum commissum , sed committendū. de quo non potest pœnitētia dari,& quilibet tenetur peccatū cōmittendū impedire,de iureturquemadmodū.ad fi.de sent.exc.si vere.sed tenēt primum.ſ.q non debet reuelare,quia iste petit pœnitentia præteritæ voluntatis,& sic est vera confessio,vt in c.q quidam.ſ.e. Ex quo infertur illud q dicit Ab.Sic.q potest vtraq; opi.Inn.reduci ad concordiam , quia aut nō dolet,nec petit pœnitentiam præteritæ voluntatis,& procedit prima opi.Inn.aut dolet de præterita voluntate, & petit de ea pœnitentiā & procedit 2.opi.Inn.& istud est de mente Doc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæstio. pone, vt quotidie cõtingit, quod vnus reuelat peccatum amico, & dicit hoc sibi dicere in penitentiam, nunquid ille amicus vocatus in testẽ tenetur illud cõfiteri, vel si
a reuelat, dicatur reuelare cõfessionem? Innocen. [a] quod nõ,
b tum quia ille non est sacerdos [b] tum quia nõ dixit sibi tãq; ministro Dei, cũ petatur absolutio à peccato, sed sibi reuelauit tanquam amico. Si tamen ille amicus est sacerdos debet omnino abstinere à reuelatione; ne sit causa mali exempli. quod intelligo nisi producatur in testem. Et quòd dixi de laico intelligo quod laico nõ dicitur aliquid in pœnitentia, nisi assumat loco sacerdotis in necessitate, & fiat ei, vera confessio sicut sacerdoti; tunc enim debet reuelare, etiam
c tanquam testis, aliàs puniretur. [c] † Vltimo hic quæro, pone
6 quod confessus dicat sacerdotem reuelasse suam confessionem, sacerdos vero confitetur se dixisse delictũ illius, sed negar se illud habuisse in confessione. circa hoc quidam dicũt sacerdotem illum absoluendum, quia non est magis credẽdum illi, quam sacerdoti. Host. dicit, & multum mihi placet quod nisi sacerdos doceat aliunde aliud habuisse, præsumẽdum est illud habuisse in confessione. argumen. 7. quæst 2. placuit. non tamen puniretur sacerdos pœna ordinaria huius capituli, sed pœna arbitraria, quia aperte non conuincid tur de delicto. [d]

ADDITIONES.

a ¶Inn. ISTud dictum Inn. Abb. reputabat fin. in c. qualiter. el 1. de accu. in fi. vbi etiam format. q. de illo qui iurauit non reuelare secret um, an possit si in testem producatur. Et quod etiam possit tenet ipse ide m in c. fi. de testi. cogẽ. in c. dilectus. de excel. prælato. & vide, quod ibi notaui post eum, vbi circa istam materiam reuelationis ponit pulchra. Sed contra hoc dictum vt facere gl. in c. testimonium, de testi. vbi omnino videas Abb. gl. 1. c. 1. de excel. præla. & gl. fi. in fi. in c. nuper. de test. vide tamen gl. in c. ipsi apostoli. 3. q. 6. & ibi Doct. & An. in c. lectæ. de renun. & quod no. Io. An. in c. 1. de vsur. lib 6. super gl. 2. Sacerdos bene potest reuelare de consensu confitentis. Tex. est in cap. significasti, de adul. Et de ista reuelatione confessionis, vide omnino quod scribit Archi. 1. in c. sacerdos. de pœnitẽt. dist. 6. Et de hoc an reuelatio, possit fieri de consensu confitentis, & an præsumatur de eius consensu, si sacerdos dicat, vide per Hostien. in sum. de test. §. si possit. versicu. sed quæro. Et idem videtur concludere An. & Abbas in c. testimonium. de test dum tractant illum articulum, an per sacerdotem, qui audiuit confessionem, probetur pœnitentia de delicto. Et pro hac parte disputando aperti ssime concludit sanctus Tho. in 4. Sen. di. 21. q. 1 arti. 2. Item adde quod quemadmodum sacerdos tenet celare confessionem sibi factam, eodem modo, quando aliquis, qui nõ est sacerdos, in necessitate audiuit confessionem a iquius, tenetur celare Ita determinat Sanctus Thomas. in tertio. Senten. distinctione 21. quæstio tertia, articulo primo, in fin. Et idem est de interprete, qui propter diuersitatem linguarum adhibetur in confessione, quia eodem modo debet celare, nisi peccator velit quod sciat absolute, & libere, secundũ Tho. in prælegata. distinctione 21. quæstione 3. articu. secundo, in fin. Item adde quod si sacerdos, cui ali quid fuit dictum in confessione, sciat hoc idem, si et sliter præterquam in confessione, siue ante confessionẽ hoc non potest licite reuelare, ex quo sciebat etiam, vt homo, quia licet non possit in quantum scit, vt Deus, tamen potest hoc, inquantum scit vt homo. ita determinant disputando Tho. in 4 Sen. distinctione 21. quæstione 3. articu. 3.

b ¶Sacerdos. An sacerdos, cui aliquid dictum fuit in pœnitentia, non tamẽ in forma confessionis, si producitur in testem, possit testificari, vide Fest. in capitu. intimauerit. versi. & istud dictum Innocen. C. de testi. Sebastianus.

c ¶Puniretur. Sed nimis truncate loquitur, sed antequam sumam verba Innocen. dic, quod inquantum primo dicitur, quod sacerdos non debet reuelare illud quod fuit dictum in confessione ei. hoc limitatur tribus modis. Primus est quando pœnitens adducit sacerdotem in testem ad probandum se emendatum, vt in capitulo. veniens de fimo. quo casu si plures sunt confessi idem crimen, debet solum illum exprimere, qui ipsum inducit in testem, aliàs vero omnino celare, sic loquitur supra, de adulr. significasti. Secundo fallit quando pœnitens vadit suum crimen confitendo, & publicando, & hoc dicit Host. & Doct. in c. 1. de cler. per sal. promo. to. Tertio fallit secundum Innoc. hic, quando confessor scit aliunde quã ex confessione. dicit tamen quod ad hoc nunquam debet venire, nisi magna necessitas, vel vtilitas, vel periculum, vel scandalum ad hoc cogat, ne fiat fraus. & cum Innoc. communiter transeunt Doct. & has tres limitationes nota. Sed inquantum Abb. Sic. dicit de laico, cui est facta confessio, dic, secundum Innoc. Host. & Doct. quod quantum ad prohibitionẽ ille tex. habet locum, quia etiam si producatur in testem, non debet crimen reuelare, nisi in casib. in quib. sacerdos posset, vt supra dictum est, & hoc etiam sequitur D. Car. in §. caueant. in 5. q. & pro hoc allegat cap. dilectus. de excel. prælato. vbi omnino vide, an sacerdos teneatur reuelare mandatum summi Pontificis, sed Butr. in d. §. caueant, in 3. quæst. dicit, quod credit dispositionem huius c. habere locum quoad prohibitionem, sed non quoad præsam, quia non est ita proportionabilis laico. vnde laicus punitur pœna arbitraria, vt in cap. de causis. de offic. deleg. & istud originaliter fuit dictum Host quem sequitur Ioan. And. hic. & D. Card. hic, & in d. capicu. caueant. in 4 q. Sed inquantum ad principalem quæstionem, accipe verba Innocen. Nam quærit, quid si aliquis dicit peccatum suum alicui, non vt pœniteat, sed vt consilium, & auxilium ab eo recipiat. Inno. dicit, quod non credit quod dicatur, vt ministro Dei. & quod ex hoc non dicatur confiteri, etsi dicat, quod ei dicit in confessione, vel in pœnitentia, vel vt ministro Dei, cũ ab eo consilium animæ non requirat. vnde tales quibus hoc dicitur, bene sunt cogendi super his ferre testimonium. & hoc est verum secundum Hostien. & Ioan. An. etiam si hoc dicit sacerdoti. ex quo non petit sibi iniungi pœnitentiam, vel se absolui, sed alia intentione hoc dicit quæ est attendenda, de verb. significat. intelligentia. dicunt tamen, q; sacerdoti expedit hoc celare, ne fiat fraus huic edicto, de diuor. quanto. posset enim quilibet sacerdos reuelare confessionem, & dicere, quod non fuit ei dictum in foro pœnitentiæ, & hoc etiam sequitur Domi. Card. in §. caueant, in 2. quæst. Butr. in eo. §. in 3. quæstio. Ego vero credo, quod iudex posset compellere sacerdotem ad testificandum, an tale quid fit dictum sibi requirendo ab eo consilium, & auxilium. nam ex hoc quod non intelligitur dictum in confessione, compellitur ad testificandum, ergo quærens in se est, tenebit occultum. Sed iustex aliunde habens notitiam, si vult cogere ad testificandum, potest. & ita concorda opiniones. Alexan. de Neuo.

d ¶De delicto. Butr. hic, in fine commenti se remittit ad Spec. in titu. de proba. §. 1. in fi. Sed Spe. ibi istam quæstionem non determinat, sed refert verba Vincen. de quibus infra dicam. Sed Domin. Cardi. hic in fi. commenti dicit, quod si de peccato aliter non cõstabat, poterit ex coniecturis, vt quia constat quod ille fuit confessus sacerdoti per eos qui viderunt eum in forma pœnitentis, coram sacerdote, & saltem poterit veniri ad tormenta, secundum nota. in capi. cum in contemplatione. de regu. iur. & istud mihi placet, licet Doctor. communiter sequuntur opi. Hostien. Vnde dicit, quod aut de peccato aliunde quam ex sacerdote erant præsumptones, vel coniecturę, & tunc non est præsumendum quod dixerit in confessione, aut aliunde non erant præsumptiones, & tunc videtur vera opin. Domin. Cardi. Vel verius dic, quod aut ad coniecturas est recurrendum, & si est verisimile quod dixit in confessione, recurrerectur, & puniretur pœna arbitraria sacerdos, secundum opi. Hosti. aut verisimilius est quod extra confessionem intellexit, & tunc est absoluendus. 2. hoc capi. quia verisimile. & capi. literas. de præsumptio. Qualiter autem probetur sacerdotem reuelasse, vt puniatur pœna, de qua in tex. Vincit quod probatur per confessionem sacerdotis factam coram pluribus etiam extra ius, argumen. de accusa. fi constiterit. multo magis si constiterit in iudicio, vt de confessis, per totum. Sed quoad primum aduerte, quia Vinc. vult quod ex confessione sacerdotis extraiudiciali, probetur reuelatio confessionis. videtur enim mirum cum confessio extraiudicialis non probet crimen, licet faciat indicium sufficiens ad torturam, ita pite quinto. de adulr. ff. sed dic quod inducit delictum reuelationis, licet alibi inducit delictum glo riationis, vt in capi. quam fit, de excel. prælat. quod no. Vlterius quæro de aljs quæstionibus, & non seruando ordinem literæ, quia nec seruare possem, cum in fi. dicta Abba. Sicu. referuerim. Et primo quæro, quid si subditus percipit quod episcopus de peccato suo est certus, & venit ad ipsum, & in pœnitentia confitetur. vt consequatur rectionem euadat, Ho. dicit quod episcopus debet esse cautus. Nam dicere quod illud non recipit in pœnitentia, cum sit publice infamatus dicit tamen quod non debet absolutionem denegare, quia ea non obstante poterit contra eum inquirere, & punire, nisi dispenser. de quo dicit supra de schis. c. a. de biga. quia circa. Sed si esset delictum occultum omnino, licet ipse sciret, debet recipere in pœnitentia 6. q. 2. si tantum. & capitu. placuit. & dicit addendum quod ipse not. eod. titu. §. in quo casu sacerdos. 1. respon. Sed ego puto quod episcopus indistincte posset recipere in confessione, etiam si delictum sit manifestum, vel pœnitentia infamatus. nec dicitur reuelare confessionem, si non reuelat ipsam. Ista fundat suam intentionem ex eo quod extra confessionem audiuit, vt dicit Inno. & dixit in præced. add. in 3. limitatione. nec absolutio in foro pœnitentiali, impedit accusationem vel inquisitionem. de quo per glo. 23. q. 2. admonere. & in cap. de his. de accu. & q. hæc cum supra dictis respicit §. caueant. Sed quæro, & secundo, quo ad primum cap. quanta debeat esse contritio? Inn. dicit quod peccator debet ni ti, & orare pro magna contritione, sed si maiorem non potest habere, saltem doleat de peccasse, & hoc sufficit, si propter hoc doleat, quia Deum offendit: licet ex alijs causis, & non ex ista doleret, forte propter infamiam, quam incurrit, vel amissionem honoris. hæc enim non est digna pœnitentia quæ dixit vt constitueretur, & reprobat Innocen. opi. quorundam, qui dicebant quod oportet peccatores tantum dolere, quod potius vellent omnem pœnam pati, quam peccasse. sed hoc non est verum, secundum Innocentem licet quis debeat potius omnia mala pati, quam malo cõsentire. 2. q. 5. vanæ, & supra quod metus causa. facris. non tamen ad hanc comparationem deducitur, vt eligat inter prædicta, duo, cum simul esse non possint, quia cum peccatum factum est, iam præterijt. vnde contritio sens nõ potest adaptari veraciter cum eo quod factum est, vt dicit Host. & Ioan. And. & communiter Doct. hoc sequuntur. Sed superest dubium. Quid de peccato futuro, nunquid teneatur quis potius velle subire omnem, quam peccare mortaliter, si necessitas alterius faciẽdi subsecutionem dicit q; non tenetur pœnitens esse illius constantiæ, vt credere teneat, si potius sustineret mortem quã peccarer, si necessitas alterius faciẽdi hoc incũberet, quia non tenet neque de præterito, neque de futuro, inter hæc eligere. sed si effet plens necessitas alterius eligendi, dẽt eligere nõ peccare, dicit tamen q; est humilitas in talibus timere, sed nunquã de Dei misericordia desperare, debet enim credere q; aut necessitas nõ veniet, aut Deus dabit cum tentatione prouentum. Ad hoc Io. An. & Host. inducunt Augusti. dicentem. Proijce te in Deum, nec enim ita crudelis est, vt se fluctuare patiatur, & te cadere permittat. Ego allego primam Canonicam Petri Apostoli in vlti cap. vbi dicit omnem solicitudinem nostram proijcientes in Deum, quoniam ipsi cura est de nobis, & hęc verba Inn. sequuntur Doct. & Dom. Car. in princi. ca. in 3. quæstio. & Butr. in §. caueant. in 7. quæ. no. Tertio quæro qualis satisfactio pro peccato requiratur. Innocentius dicit quod fit per solutionem pœnitentiæ iniunctæ pro peccato, de pœnitẽt. quem pœniter. fit etiam satisfactio per redemptionem, i. per solutionem pecuniæ, vt no. j. eo. quod autem. Dicit etiam Inno. circa dictam satisfactionem, q; canones non præfigunt de quolibet crimine certam pœnitentiam, sed hoc reliquunt sacerdoti, plus enim valet apud Deum mensura doloris, quam temporis, & plus mortificatio vitiorum, quam absentia ciborum, de pœn. di. 1. mensuram. & inquantum Inno. dicit q; pœnitentia reliquitur sacerdoti, i. arbitrio sacerdotis, idem dicunt Host. & Io. An. & allegant 5. eo. fig nificauit. sed restitutio male acquisitorum, vel damnorum, seu iniuriarum irrogatarum, omnino est faciendæ ligni si reperiantur, nec sacerdos potest facere grauã, quia nõ dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, de vsur. cum tu. & in reg. peccatũ. & in aljs vero potest arbitrari sacerdos, considerata contritione, peccatis, mensuram, & no. bene verba Hostien. & Ioan. And. inquantum dicunt, quod quis tenetur in foro pœnitentiæ satisfacere de iniuria illi, quem infic, & quod sacerdos non potest facere gratiam. Ex quo infertur quod si aliquis imponit alicui infamiam, non remittitur ei peccatum, nisi satisfaciat restituendo famam illi, quem infamauit, de quo vide per Pet. de Anch. in reg. peccatum, in 6. charta. Et de primo, fde satisfactione iniuriæ irrogatæ, vide Hostien. in sum. de pœn. §. quæ quis. sub. §. interfectoribus, & cui ista pœna debeat applicari, vide in sum. de sent. excom. §. qualiter hæc absolutio sub §. secundum. ver. si cui. vbi tractat de æstimatione iniuriæ irrogatæ per quem fiat, & cui debeat applicari. De fama autem læsa, siue laesita, vide Host. in sum. eo. ti. §. quib. & §. quid de cantationibus, ver. obligantur etiam tales. & vide D. Pet. vbi supra. Ex prædictis collige septem conclusiones. Prima est q; restitutio male ablatorũ, vel damnorum, seu iniuriarum irrogatarum est facienda læsis, si repetitur, nec sacerdos potest facere gratiam, quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, de vsur. cum tu. & in reg. peccatũ. in 6. & istud est dictum Host. & Io. An. Secunda conclusio in his quibus alteri quam Deo non est facienda restitutio, pœnitentia relinquitur arbitrio sacerdotis, considerata qualitate, & quantitate criminis, & dolore pœnitentis, & secundum hoc plus vel minus dimittet de pœnitentia, de pœ. di. 3. quem pœnitet. Tertia conclusio, sacerdos in satisfactione iniungẽda, debet exponere peccatori quantum deliquerit, & quam magnã pœnitentiam mereatur sustinere. Quarta, si pœnitens vult sustinere pœnitentiã condignã, & sacerdos credit quod ipsum faciet, imponat pœnitentiã cõdignã, & talis dẽt esse pœnitẽs, quia dẽt omnia ponere in arbitrio sacerdotis, nihil sibi referuãs, sed paratus eo iubẽte oĩa facere, quæcũq; faceret pro euitãda morte corporis, q; vitã recuperat infinitã, de pœ. di. 5. confideret. Quinta cõclusio, si peccator nõ est talis, vt quia nõ bene cõfidit de se, nec sacerdos ẽt credit q; debeat pœnitẽtiã pficere imponat sibi pœnitẽtia quãtũcunq; leuissimã, & iniungat, q; oĩa bona q; faciet sint ei, p; pœnitẽtia, & p; redẽptione pœnarũ, quas sustinere deberet, & adde singulare verbũ Host. qđ refert Ab. Sic. 3. e. significauit. in 3. no. q; dirit q; si peccator nõ vult agere pœnitentiã, quã sibi imponit sacerdos, cũ alias de peccato suo est cõtritus, dẽt sacerdos eũ absoluere cũ leui, imo sine aliqua pœna, si ille diceret se nõ posse agere pniã, quia si nõ agit hic pœnitẽtiã, purgabit illa peccata in purgatorio. Sexta cõclusio, sacerdos in absolutione pœnitẽtis nõ dẽt simpliciter, nec indiscrete absoluere, sed dẽt dicere q; absoluit inquãtũ põt. & dẽt. nã dẽt dicere authoritate, qua fungor, & inquãtũ debeo, & valeo te absoluo, nã si simpliciter, & indiscrete absolueret, sicut faciũt quidã simplices, obligarẽt le, p; pœnitẽtiam. Septima cõclusio, credẽdũ est Deũ, qui omnia facit in põdere, numero, & mẽsura, multũ sequi arbitrariũ sacerdotis, & hoc est intelligẽdum qũ moderare donat, vel cũ iusta rõne, secus si errat in facto, vt quia nõ credit aliquos peccatores q; sunt, vel errat in iure. Sputãs aliq; pœnã modicũ, q; est ma gnã, ibi. n. nõ sufficit pœnitẽtia iniũcta, sed circa hoc vide oĩno gl. no. de pœn. i. mensurã. p; quã limita Inn. hic, & Doc. & hãs cõclusiones extraxi ex verbis Inn. excepta prima, q; est Host. & Io. An. & verba Inn. sequunt Doc. & sequit D. Car. in princ. c. in 6. 7. & 8. q. & Bu. in §. caueant. in 9. q. Quæro quæro, an cõfessio possit fieri extra parochiã Ho. in sum. e. ti. §. quib. tenet q; sic, quia hæc est iurisdictionis volũtariæ, & talia possunt fieri et extra, puinciã, vt est tex. cũ gl. in c. nouit. de offi. leg. vbi etiam per Doct. maxime Abb. Sic. in c. fi. & in c. cum contingat. de foro competen. Quinto quæro inquantum dicit tex. q; solus debet peccata omnia sua cõfiteri sacerdoti? Goff Host. & Io. An. & communiter Doc. dicũt q; sic. nõ obstante. c. quamuis. de pœ. dist. 1. ad finẽ distinctionis, quia loquitur ex pessima consuetudine. & dicit Host. q; fuit introductum, vt solus confiteat quia liberius dicit peccata, quam si aliquis esset præsens. Ad hoc de electo. quia propter. de testibus cap. 2. in 4. glos. Plus dicit Hostien. quod hoc non habet locum, etiam in delictis manifestis, quia licet pro illis imponenda sit pœnitentia manifesta, sup. eo. cap. 1. non tamen pro illis facienda est manifesta confessio pœnitentialis. dicit tamen quod si pœnitentes volunt, poterunt simul confiteri, vel facere manifestam confessionem, etiam in delictis occultis. de diuor. ex literis, vt ex multa contritione, vel vt interdum factum fuit in anno iubileo, ex multitudine peregrinorum. Confessionem tamen iudicialem bene tenetur quis facere de manifestis in pulico, de accu. si constiterit gloriando vero quis non tenetur se prodere. de excess. præla. quam sit. maxime clericus, vt ibi. & hæc verba no. quia Io. An. eum eo transit, & communiter Doctor. & idem tenet Domi. Cardi. in princip. cap. in 2. oppo. & Bu. idem in 5. quæ. Sexto quæro an quis possit confiteri per nuntium? Inn. dicit quod nec per nũtium, nec per scripturam, nisi subsit causa, de pœn. dist. 1. quem pœniter. Causa autem subest, si pœnitens est surdus, vel mutus, vel alterius linguæ vel sit æger, quod sine periculo loqui non potest, quib. causis confitebitur per scripturam, vel per nuntium, vt dicit etiam Vincen. q; si est simplex, potest confiteri per scripturam 30. q. 5. qualis. de quo vide Card. in 4. oppositio. & Bat. in septima quæstio. i. in princip. cap. Septimo quæro an pœnitentia potest impleri per alium. Vincen. dicit quod sic, si per aliũ est impliebilis, aliàs non de quo etiam per glo. 82. distin. presbyter. & in cap. licet. supra de voto. Sed Bu. in princ. in 11. q. distinguit, an pœnitentia afficiat personam, vel non. Nam si pœnitentia nõ afficiat personã, vt est dare eleemosynam, vel expendere in captiuorũ redemptionem, tũc potest impleri per alium, quia non refert an per alium faciat eam. Sed si persona afficit, vt est dicere orationes, vel ieiunia, vel peregrinari: & tunc non potest per alium impleri, nisi subsit iusta causa. & hoc probat ibi tex. dum dicit quod peccator debet studere proprijs viribus implere pœnitentiam, & est ratio quia sacerdos videtur eius personam elegisse, vt per pœnitentiam retrahatur magis à peccato. ad hoc no. in capitu. presbyter. & in præall. ca. licet, & hæc distinctio est verisima. Vltimo dicas quod Hostien. hic diffiniuit quid est cura, deseribit autem quod cura est vigil, onerosa, & solicita custodia animarum commissa alicui, vt curæ ne pereant, sed saluentur. Item dicit quod competit ex lege, vel commissione canonica, aut consuetudine, seu præscriptione per legem canonicam nõ improbata, & singula verba corroborat allegationibus, & interdum expositionibus, & ad expositionem verborum vigil onerosa, & solicita custodia. alleg. de off. primicer. cap. vno, de homici. pro humanis libr. 6. Commissa alicui, vt curet ne pereant. scilicet instruendo sibi commissos in fide, & in moribus & in fugiendis vitijs, & exercendis virtutibus. 10. quæstio. 1. placuit. de vita, & hon. cle. vt quisque. ex quo sequitur quod si male, vel negligenter curet obligatur Deo, arg. de inuti. stip. §. si quis alium. cum exinde teneatur reddere rationem officij, de offic. ordi irrefragabili. 1. respon. Item visitando, corrigendo puniendo, sacramenta ecclesiastica exhibendo, de elect. dudum. versicu. tandem. de transact. veniens. 1. res. & in hac Decret. §. sacerdos. Caueant igitur, vt semper habeat obligationẽ, præ oculis, ne reperiatur negligẽs, aut dormiẽs, nam non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israel. ideo Curato dicitur Prouer. 6. capitulo defixisti apud extraneum manum tuam, illa queatus es verbis oris tui, te ipsum libera, discurre festina, suscita amicũ tuum, ne dederis sommum oculis tuis, nec dormicent palpebræ tuæ, & de hoc vide tex. de renuncia. nisi cum pridem. versicu. verum. & dicit Hostien. quod non debet ommittere inuocare seculare brachium, quamuis peccatores sine effusione sanguinis non possint coarctari, de homicid. postulasti. quæ competit ex l. scripta, siue iure communi, vt in episcopis. de offi. ord. conquerente. & prælatis, qui per electionem creantur & &c. rectoribus ecclesiarum parochialiũ, ex quo sunt authoritate iudicis sui instituti, vt hic, & de cle. peregri. c. fi. de offi. Archiepisc. cũ sanis. de offi. ord. fi sacerdos. Dicit etiam Host. quod hæc cura extenditur ad omnes habitantes supra limites prædictorum, qua ratione etiam prouentus spirituales exinde prouenientes recipiunt, in suos necessarios vsus conuertendos, de his quæ fiunt à præla. pastoralis. de paroch. 8. eod. nisi aliud habeat consuetudo, de dec. cum sint. & c. ad apostolicæ. Hi autem limites quantum ad parochias pro dispositione episcoporum extendi possunt ex causa, & restringi. de excel. prælato. sicut de ecc. ædi. ad audiẽtiam. el 1. quibus autem de hac cura teneantur prælati reddere rationem, leg. & no. de priui. cum & plantare. §. in ecclesijs & de præben. in Lateranensi. sequitur in diffinitione, vel commissione canonica, scilicet ab episcopo generaliter, & specialiter facta, sicut paret i Archidiacono. de offic archid. capitu. 1. & in archipresbytero, de offi. archipresby. cap. fina. vel officiali suo, de constitutio. capitu. 3. & in perpetuis vicarijs ec clesiarum, de offi. vica. ad hæc. & etiam ex causa ad tempus constitutis, de offic. ordi. cum vos. de appella. peruenit. vel à papa per priuilegium generale vel speciale 22. distin. capitu. 1. 2 5. distinct. capitu. 1. vel per cõpositionem ex certa scientia confirmatam, de transact. veniens. sequitur in diffinitione, aut consuetudine, vel præscriptione. & per hoc dicit q; Metropolitani in suo & alieno, & episcopi etiã in alienis diœcesibus, & Abbates, & Archidiaconi, & similes iura episcopalia, & parochialem curam, & ad hæc pertinentia, inquantum ista possunt in eis cadere, & per consuetudinem, & præscriptionem acquirunt, & de consuetudine probatur de electio. dudum. el 2. versicu. tandem. de offic. ordi. quanto & capitu. duo simul. & capitu. irrefragabili. §. excessus de foro compet. & licet & capitu. cum contingat. de præscrip. vero probatur, de præscrip. ca. ex transmissa. & capitu. veniens. de relig. domi. constituras. & capitu. cum venerabilis. & capitu. cum dilectus. Aliqui tamen, vt refert Hostien. dicũt quod pro consuetudine non acquiritur cura, nisi sit per sedem apostolicam approbata. Sed Host. tenet primum, per dictũ capitu. dudum. versi. tandem. & per alia iura proxime alleg. nec obstat. 93. distin. illud. & 19. quæstio. 2. capitu. 1. & seq. quia illa loquuntur in alijs casibus, vt in eis patet. sequitur in diffinitione per l. canonicam non improbatam. hoc ideo dicitur, quia consuetudo non proficit, nisi sit rationabilis, & præscripta, de cõsuetu. capitu. fina. & iudicatur irrationabilis, si ex ea limites excedantur, de dec. cum sit vel si inde paretur graue ĵiudiciũ, eo. ti. suggestũ. de consuetu. cũ olim. de maioritate, & obedientia. cũ inferior. Item secũdum Host. quantum ad priuatã personã cura nõ potest ex consuetudine acquiri, puta si aliquis tanquã priuata persona, & nomine ecclesiæ, vel beneficij, vellet acquirere curam animarũ, vnde non valet cõsuetudo, vt quis eligat sibi confessorem, vt no. in summa. eo. ti. §. cui confitendum sub §. cui Imperator. sub primo resp. Dicit etiam Host. quod in præscriptione requiritur bona fides, & iustus titulus, alioquin per sedem Apostolicam reprobatur, de præscrip. si diligenti. de dec. dudum. sed tu vide optimum tex in c. 1. de præscri. li. 6. qui declarat, quando in præscriptione exigitur ti. nã bona fides semper requiritur, vt in c. fi. de præscriptio. & cum his verbis Host. transi: hic lo. And. & D. Car. in prin. c. & 11. q. & Bur. similiter in princip. capitu. in 9. quæst. Sed de hac materia qualiter, & quot modis accipiatur cura, vide omnino Docto. in capitu. cum satis. de offic. archid. & in cap. de multa. de præben. & in cap. dudum. el 2. de elect. sed tene menti hæc verba Host. quia sunt notabilia, & quocidie allegantur, & hæc sufficiant in hac Decre. licet plurima possent adhuc dici. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Medici vocati ad infirmos, debent ante omnia inducere ipsos ad confessionem sub præcepto peccati, nec valet consuetudo in contrarium. 7.*
2 *Verba imperatiua, intelligantur cum effectu.*
3 *Ieiunium improbatur, si ex eo timeatur infirmitas, vel mors.*
4 *Concesso vno, censentur concessa omnia per quæ deuentur ad illud.*
5 *Verba futuri temporis, non important actum fieri ipso iure, sed per sententiam.*
6 *Vendens animal morbosum, asserens tamen illud sanum, & dicit quod non vult teneri, an excusetur.*

CAP. XIII.

1 GVm infirmitas. † Medici vocati ad infirmos, debẽt ante omnia inducere infirmum ad cõfessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis, tendens in animarum periculũ. h. d. Diuiditur. Nã primo ponit vnã cõstitutionis causam. Secũdo constitutionẽ. Tertio aliam causam. Quarto pœnã transgressionis. Quinto, quãdam prohibitionẽ. Iccũda ibi, præsenti. tertia ibi, hoc quidã. quarta ibi, si quis aũt. quinta ibi, cæterũ. No. 1. ex tex. vnã causam, ex qua quandoq; prouenit infirmitas corporis, si pium peccatum, & infirmitas animæ. Ex infirmitate ergo animæ, q; ne sequitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitur infirmitas corporis, ideo vt præcidatur radix infirmitatis corporis,dēt quis incōtinēter cōfiteri,vt sic cessāte cā facilius cesset effectus.& dic, q̄ ex quinque causis potest prouenire corporis infirmitas.vt dicit glo. super euangelio, Matthæi.Prima est,vt iustus per patientiam in meritum crescat,vt legitur de beato Iob. qui multas passiones corporis passus est,vt magis hoc sibi tenderet ad meritum. Secunda causa ad custodiam virtutis,ne virtus nimis superbiret,sicut in Paulo Apostolo,qui dixit dum infirmor fortior sum, vt in c.nisi cum pridem.de renūc. Tertia cā, ad correctionem peccati,vt hic.Quarta causa,vt manifestetur quandoq; gloria Dei,vt in cęco quem Christus liberauit. Quinta cā ad initium pœnæ,vt sit initium pœnæ,sicut in Hærode. nam quādo que Deus in hoc ſeculo incipit punire peccatorē,affligendo cum corporaliter,vt sit in hoc ſeculo initium pœnarum sua
a rum Ad prædicta,vide tex.7.q.1.in ca.cum percussio. [a] Pōt addi sexta causa,q̄ nō facit ad propositum nostrum . videlicet mala dispositio corporis;quæ prouenit ex aliquo acci-
1 denti. † Secūdo no.q̄ hæc verba moneas,& inducas , debēt intelligi cū effectu.nam vt colligitur per ſequentia,non ſuffi cit medicis modicū monere,nisi effectualiter inducat ad in-
b uocādū sacerdotem. [b] † Tertio no. q̄ sicut homo compo-
2 nitur ex anima,& corpore,ita pro salute vtriusque, duo me dici instituti sunt,vnus pro animabus,vt est sacerdos , alius pro corporibus.vt est medicus corporalis Ex quo infertur, q̄ inquātū anima est preciosior corpore, intātum sacerdos dēt præhonerari respectu medici corporalis . Item nota. q̄ quādoque ad cōstitutionem condendam cōcurrunt plurimæ causæ,quarum vna est impulsiua, alia finalis.nam salus animarum hic fuit causa finalis,impulsiua vero causa corporum,vnde cessante impulsiua,non debet cessare constitu
g tio de quo in c.post translatio nē.de renun.† Vltimo no.ex fi.literæ ℨ nolentes ieiunare,asserentes ieiuniū corpori nociū,nā cū anima sit pretiosior corpore, magis est insistendū pro salute animæ,quam corporis . nā ad hoc principaliter ieiuniū est institutū,vt castigetur corpus,iuxta illud Apostoli, Castigo corpus meum,& in seruitutem redigo , ne cū alijs prædicauerim,ipse reprobus efficiar q̄ intellige verum, nisi verisimiliter propter complexionem hominis timeatur ex ieiunio,vel alia abstinentia infirmitas corporalis , seu mors. nā tūc potius peccaret quā mereretur.pro hoc tex. no.in c. nō mediocriter,de consē.dist.5.facit c.conuiuia. 44.di.habē da est enim cura corporis,vt sit promptum ad exercitium virtutis,vt in dictis iuribus Et pōt iste tex.optime allegari ad vnam cām generalē, ex qua Papa hēt potestatem in laicos, videlicet quando disponit ad finem salutis animarum , licet principaliter non disponat circa animas illiorum quos inten
dit constringere,sicut hic.nā pro salute animarū ægrotantium,Papa hic disponit in medicos laicos. † Concessio ergo
4 fine, vbi concessa omnia, per quę deuenitur ad finem. l. 2. ff.de iurisd.om.iud.l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff. de p cu.& in c.prudentia.& in c.prætera.de offi. dele. quod bene no.ga facit ad multa,& maxime ad materiam tractatā p Ba. in l.ambitiosa.ff.de decr.ab ord.fa.vt quando cōceditur aliquibus officialibus potestas prouidendi super abundantia, seu super pace, seu super statu ciuitas,vt omnia extrinseca videantur concessa,per quæ peruenitur ad expresse commissum:sicut contra,vno prohibitio,omnia, ēr remota intelliguntur prohibita,per quæ peruenitur ad illud,vt in c.ad cō-
5 cupiscentiam.de constituti.& l.oratio.ff.de sponſ.† In gl.in ver.arceatur ibi,per sententiam.Not.ex gl.q̄ per hoc verbū,
c non fertur sententia,ipso facto, [c] sed est ferēda per iudicem. nā est verbū futuri temporis.ergo requiritur sentētia, iuxta theoricā gl.in reg.in pœnis.de re.iu.li.6.& in c.quisquis.de ele.
6 & in l.in criminali.C.de iurisd.om.iud. † Et in gl.fi. Sed quæro,nunquid per desuetudinem sit sublatus effectus. Host.dicit eos peccare, & consuetudo non præiudicat iuri , nisi sit rationalis.Sed ista consuetudo nō habet in se aliquā rōnem, imo ex ea ,pueniūt mala,de quibus in tex.In gl.fi. sed quæro q̄ intēdat litera ibi,ante omnia moneāt,&c.Sol. dicit Host. q̄ antequā incipiant curā corporis , vel cōueniant de salario,debēt seruare quod hic dicitur,aliās autē possent repelli per exceptionē,vel salarium solutum posset repeti, quod est
5 c.vides.10.di.& cōtra l.nō dubium, C.de legi. postea dicit, & bene,q̄ cū illa pœna nō sit iure expressa,non est imponenda,licet vtile fuisset eā imponere , nam tex. iste solum ponit
7 eos arcendeos ab ingressu ecclesiæ. † Vltimo quæro circa
d fi.literæ,quid si medicus [d] dicat non consulo : sed tamen si haberet talis mulier incantatrix de facili liberare,tūc dicunt Doc.medicum nō excusari,quia malitiose,& in fraudem legis videtur hoc efferre,sicut dicimus in simili de vendente aliquod animal quod sit morbosum,sed asserit illud sanū, & dicit q̄ nō vult teneri.de quo ī l.creditor . & in l.1.§.vēditor.

ADDITIONES.

a ¶Percussio.Doctores alleg.hunc versi.vt probet,vt damnet,vt expiret , vt mereatur,vt pareat Christi gloria, pœna datur. Ale.de Ne.

b ¶Sacerdotem.Supple quod aliās medicus nō debet se intromittere de cura vt probant ſequentia, vt dicit Hoſtien. & ſequitur Ioan. Andrea. Butri. Domin.Card. Ale.de Ne.

c ¶Ipso facto . Quomodo procedat hæc doctrina, vide tal. in l.2. in quinto.C.de iure emphy.& Fel.in capitulo Rodulphus,ſupra, de reſcripto. Seb.Sa p.

d ¶Medicus.De hoc vltimo vide der Io.And.in reg.eum, qui certus. vbi remittit ad Specu.Sed quæro qualiter debeat ſatisfacere medicus trāſgreſſor huius conſtitutionis Hoſt.dicit quando pauperibus quicquid emolumenti idem percepit.& licet Doctor.ſimpliciter referant Hoſt. tamen D.Card.in 10.not.dicit vltimum eſſe verius, ſcilicet quod pœna relinquatur arbitrio iudicis,& hoc mihi placet , quia vbi à iure pœna non eſt determinata relinquitur arbitrio iudicis.l.1.§ expilatores.ff. de offic. & in c. de cauſis.de of.dele.& in l.1.ff.de iure delibe. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtiones eleemoſynarum non admittuntur ſine literis papalibus, aut epiſcopi loci,quando petunt eleemoſynas,tanquam miſſi ab Abbate ſancti Antonij,vel ſimili.ſecus ſi nomine proprio.*
2 *Quæſtores eleemoſynarum Sancti Antonij,ſi attentauerint aliquid contra eorum authoritatem, poſſunt puniri per epiſcopum loci.*
3 *Largitio eleemoſynarum ſalutis æternæ præmia procurat.*
4 *Indulgentiæ proſunt, non ſolum quoad pœnas purgatorij ſed etiam quoad pœnitentiam iniunctam , adeo quod non tenetur perficere pœnitentiam quia habuit indulgentiam.6.*
5 *Indulgentiæ vſque ad quantam quantitatem poſſunt concedi.*
Indulgentiæ non poſſunt concedi à prælato inferiore epiſcopo.
6 *Indulgentia,ſiue ieiunium ſi concedatur vſque ad annum,an ille annus ſit vtilis,an continuus.*
7 *Parochus curatus an,& qualiter Quæſtores eelemoſynarum admittere teneatur.*
8 *Indulgentia conceſſa vltra quantitatem dierum permiſſam , corruit quatenus exceditur numerus dierum. vide infra c.prox.*

CAP. XIIII.

[a] Vm ex eo. [a] Eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſtolicis, vel diœcesanorum literis admitti non debent; nec cum ponunt vltra id , quod in ipſis literis continetur, hoc primo.Et debent eſſe modeſti,& à locis, & expenſis congruis abſtinere.hoc ſecundo.In dedicatione baſilicæ vel tra annum,etiā in anniuerſario dedicationis,& in literis indulgentiarum conceſſis ab alio,quam à Papa vltra 40. dies remiſſio excedere non debet.hoc dicit vſque ad fin. Et quatuor ſunt partes principales.ſecunda ibi, formam,
1 qui autem. quarta ibi,ad hæc.† No.tex.q̄ iſti quæſtores eleemoſynarum,vt ſunt illi,qui mittuntur ab iſtis præceptoribus ſancti Antonij, ſiue ſancti Sepulchri, ſiue aliorum hoſpitalium pro votis eo lligendis,& eleemoſynis petendis, non debent admitti ad petendum eleemoſynas nomine illorum hoſpitalium,niſi habeant literas veras Apoſtolicas , ſiue epiſcopi diœceſani.& procedit hoc,quantumcunque ſint exempti, vt in cle.2.eod.ti.Et hoc ſtatutum propter eorum intereſſe rantiam nimiam , nam multi mentiebant ſe eſſe alios, quos falſo portabant religionis,vel illius hoſpitalis habitum, aſſerentes ſe eſſe fratres illorum locorum , vbi in veritate non erant,ideo debēt prius examinari à Papa, vel ab epiſcopo loci,ſecus dic,de alijs volentibus petere eleemoſynas pro hoſpitalibus , iſti enim non indigent literis. 42.diſt.quieſcamus. ſecus capitu.non ſatis.Sed iſti quæſtores,de quibus in textu, petebant vt dixi,nomine hoſpitalium,& ideo opportet,vt appareant prius eſſe tales,& maxime examinentur , ne ſecus
2 nis falſum habitum geſtent . † Secundo no. quod iſti quæſtores non poſſunt prædicare, nec aliquid proponere nec do eleemoſynas,niſi q̄ in literis continetur.& hoc fuit ideo tum,quia ipſi ſolebant proponere multas abuſiones , & fincere multa mendacia;& maxime commutando vota,& ſoluendo à pœna,& culpa.& hodie prouiſum eſt, quod non obſtante quocunque priuilegio, poſſint excedentes in abus per epiſcopum loci puniri,vt in d.cle.2.eo. titu. facit ca-
b vt officiū. §.compeſcendi.de hær.lib.6. [b] † Tertio no.q̄ eas
3 moſynæ multum valent ad acquirendam vitam æternam, de quo 13.quæſt.2.c.animæ defunctorū,& de pœni. di. 1.in
4 c.medicinam. † Et no.ex hac forma literarum , & modū, & ordi-

ADDITIONES.

a ¶Cum ex eo.De materia huius capitu.hic apertiſſime ſcripſi in tex.& Gaſpar.Cald.facit longam repe.in capitulo noſtro.infra, eodem ti.Ba.

b ¶Lib.6.Dicit tamen Hoſt.quod circa factum poſſunt proponere illud, q̄ faciat ad declarationem literarum, quia videntur illa cōmiſſa quæ ſunt iuxta mandatum,vt in l.magis,§.illis.ff.de his qui ſub tu.vel cur.fuer.& in l.ram crimen.§.in hac.ff. iudica.ſolui.& in cap.cum olim.el primo,in gloſſ.quæ inci. ex hoc.de officio delega.& in c.in cauſis. de elect. Ale. de Ne.

ordinem ſcribendi.nam Primo ponitur exordium cauſa alliciendi,& prouocandi animos auditorum.Secundo ponit
a narratio.Tertio ponitur cōclusio Quarto no.in §.quę aūt. quales dēant esse iſti quæſtores eleemoſynarū . dēnt . n. esse modesti,& discreti, nec debēt hoſpitari in locis incōgruis , nec portare falſæ religionis habitū.Si aūt tales nō ſunt,non tenetur eps eos admittere,imo pōt eos punire tanq̄ excedē tes,in eius territorio,vt in c.ex literis.ī.de exceſ.pla. & in d. cle.2.No.5.in §.ad hæc, q̄ indulgētia cōcedēda per prælatū non dēt esse indiſcreta,ſeu ſuperflua,ſed moderata. Et dicit indiſcreta, qñ nō ponderata quantitate, ſeu qualitate cauſæ,indiſtincte cōceditur,deber.n.cōcedi indulgētia,ſm quā
4 titatem & qualitatē cauſæ.† No. 6. ibi, pœnitentialis ſatisfactio eneruatur, &c.tex.optimū optime probantem,q̄ indulgētiæ proſunt,nedū in purgatorio,ſed etiā quoad pœnitentiā hic iniunctam.Si ergo tenetur quis ieiunare 40. dieb. habita indulgētia 40.dierū.nō tenetur ieiunare. & clarius adhuc hoc probat hoc in litera, ī. ibi de iniunctis pœnitētijs, &c.Cautius tamen est has indulgentias referuare pro pœnitentijs illorū peccatorū,quas homo hic parcere nō poteſt, vt dixi in c.quod autem.ī.& de materia,dic,vt ibi plene dictum fuit.† Septimo no.& tene mēti iſtum tex. quia quotidie practicatur,quamnam indulgētiam [b] possint prælati ec-
c clesiarum extra Papam concedere. nam in ædificatione ecclesiæ,dūtaxat possunt concedere annū. sed pro alijs quibuscunq; cauſis,nō possunt cōcedere vltra 40.dies.& hoc aperte voluit litera in ver. hunc quoq; dierū numerū , &c. vnde dicit Inn.& Hoſt.hic,dum dicunt , q̄ quando celebrat ſolet cōcedere annū, aliquando annū,& 40.dies,intelligē in Papa. nō autem in alijs prælatis inferiorib. licet aliter,& minus be nę dictum Hoſt. & Inn. retulerit Do.Ant.Nam gl. Inn.& Io. An. est super fine literæ ibi,in talib. moderantem , &c. quæ loquitur de Papa & nō de alijs prælatis . nam de alijs prælatis ī.dixerat,& eis præfixerat terminū , & pro hoc facit text. & ibi,dum in ſingulari dicit hunc quoq; dierum numerum &c.ex quib.verbis ſatis patet, q̄ non loquitur de anno , ſed tātum de numero 10.dierum.& maxime,quia relatio debet fieri ad proxima,vt l. ſi ita ſtipulatus.ff.de ver.obl.& in c.inquiſitioni.de app.Item nō est verisimile,q̄ in cōsecratione ecclesiæ non posſet cōcedere vltra annum , & quādo ipſe epiſcopus celebrat,poteſt pariter cōcedere annum. Concludo ergo,q̄ omnes prælati cuiuſcunq; dignitatis ſint, non poſſunt cōcedere indulgētias,niſi prout hic dicitur. & ī. declarauī. [c] Et aduerte, q̄ licet hæc litera loquatur in genere de
3 prælatis,nō tamen intelligas de inferiorib. ſed de epiſcopis, & ſuperiorib. quia inferiores prælati nō possunt concedere
4 indulgētias,quia hæc est dignitas epiſcopalis,vt no.dicit tex. in c.accedentib.ī.de exceſ.prælato. [d] † Sed quæro an iſti 40. ſeu pauciores,prout literis indulgētiarum continetur, ſint vtiles,an vero continui,& idem quærendum de anno.Hoſt. circa hoc inſtat,& tādem concludit , q̄ dies debent esse vtiles,annus vero est ſecundum q̄ iniungitur in pœnitentia , & vult hic dicere q̄ ſi debet ieiuniare in anno per 40. dies, dēr interpollatim, vt quia forte qualibet ſeptimana debet ieiunare ſemel , valet illa indulgentia 40. dierum ad tollendum omnes iſtos 40.dies . vnde non currunt quotidie, ſed vtiles ſunt.de anno vero ſic intellige, debet agere pœnitentiam, per vnum annum,qualiſcunque ſit illa pœnitentia, puta ieiunando per annum,ſemel in ſeptimana, tollitur iſte annus per hanc indulgentiam annualem,ita quod indulgentia anni,
e non diuidatur per dies , ſed valet reſpectu anni integri , prout pœnitentia est annalis. [e] † Vltimo hic quæro pro de-
7 claratione huius c. nūquid ſacerdos curatus teneatur in parochia ſua recipere iſtos quæſtores eleemoſynarum.Cōciu de poſt Doct.quod aut non habent literas Apoſtolicas , vel diœceſani,& nō tenetur, nec debet eos recipere. & pro hoc tex.ibi, admitti prohibemus , &c. Aut habent literas , tunc ſi ſunt veræ & non ſuſpectæ, tenetur eos admittere; ſecus ſi ſunt falſæ,vel ſuſpectæ, quia tunc possunt conſulere epiſcopum.& idem dic in epiſcopo,quādo iſti deferūt literas Apoſtolicas . vnde epiſcopi tunc possunt literas illas examinare, ne sint falſæ.& ideo ſolent epiſcopi facere ſtatutum, vt nulla litera Apoſtolica admittatur ſine ipſorū conſcientia , & examinatione. Caueant tamē epiſcopi ne hoc faciāt in fran
f dem,alias punirētur,vt in c.quanto.& c.dilecti. ī. de priuil. [f] † In gl.ſi.in ſi.huic contrario hodie ſtandum est per ca.ſi.eo. lib.6. vbi diſpōnitur q̄ indulgentia cōcessa à prælato vltra numerum hic taxatum, est ipſo iure nulla. & vide ibi gloſſ. quæ diſputat,nunquid excedendo hunc numerum corruat indulgentia in totum,an vero teneat vſque ad facultatem , conceſſam. Et intellige quod vſque ad conceſſum numerū
8 concluſiue tenet.arg.in reg.vtile,de reg.iur.lib. 6. & in l.ſuimus. C.de dona. [g]

ADDITIONES.

a ¶Concluſio. Sed quantum ad eleemoſynam,est tex.opt. in d.c. medicina, q̄ nulla est ita bona medicina ad delenda peccata,ſicut eleemoſyna, & allegat Lucam in 11.c.vbi dicit verūtamen q̄ ſupereſt date eleemoſynam,& ecce omnia munda ſunt vobis.Vnde Thobias 4.c.quomodo pōtueris,ita eſto miſericors,ſi multum tibi fuerit abundāter tribue,ſi exiguum tibi fuerit,etiam exiguum libenter tribue.Primum.n. tibi theſaurizas bonum in die neceſsitatis, quando eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat,& non patitur animas ire in tenebras.fiducia magna erit coram Deo ſummo omnib.facientib.eam.& Tobię 12.cap.Bona eſt oratio cum ieiunio . & eleemoſyna magis quam theſauros condere , quoniam eleemoſyna à morte liberat,& ipſa eſt quæ purgat peccata,& facit inuenire vitam æternā,vnde Eccle.12.c. nō eſt ei bene qui aſſiduus eſt in malis,& eleemoſynam non dat , quoniam & aſſiduus odio hēt peccatores,& miſertus eſt pœnitentib. Et dic q̄ duplex eſt eleemoſyna, ſ.temporalis,& ſpiritualis,& ſpiritualis dignior eſt,quam carnalis,vt in c.tria.& c.ſeq.45.di.

b ¶Indulgentiam. Vtrum epiſcopus locis exemptis ſuæ diœceſis poſsit concedere tales indulgentias,vide Io.de Imo.in cle.archiepiſcopo. in fin.de priui. Bar.Bel.

c ¶Declarauī.Verba Inn.ſic iacēt.nam dicit, q̄ illud quod hic dicitur de Romano Pontifice, q̄ conſueuit obſeruare hoc moderamen,procedit in indulgentijs,quas concedit eccleſijs & alijs pijs locis,ſed quando celebrat ſemper annum concedit.

d Prælato.Sed omnino vide Dom.in c.ſi.e.ti.in 6.qui recitat opiniones, ſed idem concludit quod Abb.Sic.hic.Sed quid de electo in epiſcopū, & cōfirmato nondum conſecrato,qui non est ſacerdos , an poſsit indulgentias concedere dic vt dixi in d.c.accedentib.de exceſ.præla. & per D.Pe. de Anch.& alios Doct.in cle.1.eo. ti.

e ¶Annalis.Mihi placet hæc diſtinctio Ioan.& plures opi.refert.& Io.An.ſimpliciter refert,& etiam ſimiliter Ba.de quo die plenius per D. Car.in §. ad hæc. in 5.q. vbi reprobat Hoſt.dicens, quod non est differentia inter annos, & dies.& dicit quod indulgentia operatur id quod ſonat , & q̄ tantum remittitur de pœnitentia, quantum verba ſonant seu importāt & remittit ſe ad id quod dixit ī.eo.quod autem.in 8.& q̄ quæſt. ſed per hoc non infringitur diſtinctio Hoſt.quia Hoſt.idem ſuit in effectu,ſcilicet quod operetur tantum remiſsio,quantum verba ſonant.Nam quādo dico,quod remitto 40. dies de pœnitentia ſi tenebatur ieiunare per 40.dies in vno anno,omnes illi 40.dies ſunt ſublati, ita q̄ amplius ieiunare non tenebitur,quia verba hoc ſonant. & ſi tenebatur ieiunare per annū , ſingula hebdomada per vnum diem ſi cōceditur indulgentia per annum,indulgentia operatur remiſsionem illius anni, ſicut ieiunare tenebatur,quia hoc verba important vnde D.Car. male reprehēdit Hoſt. Ale.de Ne.

f ¶Supra de priuil.Dic inquantum dicit q̄ epiſcopi poſſunt examinare literas Apoſtolicas,qñ quæſtores authoritare ipſarum volūt quærere eleemoſynas,dic quod imo tenentur examinare diligenter, vt eſt tex. in cle. 2.eod.tit.& cape verba Hoſt.nam quærit,An ſi quæſtores habent literas apoſtolicas,vel diœceſani,ſint indiſtincte admittendi,& reſpondet q̄ ſic, dicens quod ſuffitit altera de dictis literis propter alternatiuam , quæ eſt hic.alleg.reg.in alternatiuis.lib.6. & hoc eſt verum ſi literæ non ſunt ſuſpectæ,aliās contra.ſup.de fide inſtrumen.q̄ ſuper his quo caſu curatus priuſquam admittat tales,conſulat epiſcopum,de offi. archi. c.ſi. in ſi.& per hoc,vt dicit , multi diœceſani habent ſtatutum, q̄ nulla litera , apoſtolica recipiatur vel comprobetur in ſua diœceſ . niſi ipſi primitus conſulentur,ſed dicit Hoſt.q̄ de hoc eſſent grauiter puniendi.ſi id faceret in fraudem poteſtatis apoſtolicæ,arg.de priui.dilecti. & c. quanto. q̄ no.contra prælatos qui prohibent in diœceſib.impetrātes apoſtolicas admitti ſine ſuis literis.ſed quārum ad quæſtores,prohibitio habet cauſam honeſtam cum literæ eorum Apoſtolicę debeant prius diligēter examinari per diœceſanos,vt in cle.2.eo.ti.& dic q̄ hodie non ſufficerent ſo læ literæ apoſtolicę,niſi appareat per literas diœceſani ipſas fuiſſe diligenter examinatas,& ipſos ad officium quæſtoriæ admiſſos,vt eſt tex.in d.cle.& hæc ſunt vera,niſi perſona,& indulgentia eſſet nota,vt videre eſt in prædicatorib.& minoribus.vt in c.nimis,de exceſ.præla.& in cle.dudū. de ſepul.nec requiritur alia licentia epiſcopi, niſi hæc interdixiſſet, ex cauſa,de priuil.in his.& c.tuarum.Nec ob.ſi diceretur q̄ prædicatores, & minores,poſſunt prædicare,q̄ eſt contra c.omnis.§ ſi quis autem.ſupra e.Sed Hoſt.reſpondet.q̄ aliud eſt in confeſsione, & aliud in prædicatione,per prædicationem.n.non præiudicatur alicui,ſed potius prouidetur ſaluti animarum.95.di.cccc.ff.de neg.geſt.ſoluendo. cum concor. in confeſsione vero poſſet in ſpiritualib.præiudicari,in d. §. ſi quis aūt. Item licet iſti ſint priuilegiati in prædicatione,non ſic ſuper confeſsione, & in hoc inſpicienda ſunt priuilegia ipſorum,de priui.porro.Quoad prædicatores & minores,dic vt in cle.dudū.de ſepul.Sed quoad quæſtores hoſpitalis,& ſimiles,nō poſſunt prædicare, niſi hoc ſit ex hoc priuilegio expreſse conceſſum,vt hic,& in cle.2.eo.ti.& in c.vt officium §. compeſcendi.de hær.in 6.& vtrum prædicare ſit officium curæ animarum,vide gl.fing.in cle.1.in ver.officia. de reg. Ale.de Ne.

g ¶C.de dona.Idem tenet Io.An.in nouella.ī.d.gl.& Cenze.ius.Sed ſo.Mon. & D.Domi.& ibi,& Gaſp.Cal.in repet.c.noſtro.ī.eo.tenent q̄ indulgentia conceſſa vltra numerum hic expreſſum & taxatum, ſit ipſo iure nulla.& mouetur Cald.per præalle.c.noſtro.vbi dicitur,ita tamen quod ita tutū generalis concilij non excedas.ergo videtur poteſtas limitata in tātum, quod ſi excedant,non habent poteſtatem, & ſic totū videtur factū ab eo,qui poteſtatem nō haber,1.q.7.Daybertum. & D.Domi. dicit eſſe caſum in d.c.eod.tit.in 6.vbi dicitur q̄ indulgentiæ,quæ excedunt , vires non obtinent, & dicit ſimpliciter,vires non obtinent,non autem dicit in eo quod excedunt,& ſic in totum eſt ipſo iure nulla . Pro hoc facit quod dicitur de ſententia,ſcilicet ſi iudex habet poteſtatem iudicandi vſque ad 10.ferē ſecutentiam in 10.nam ſententia in nihilum valet , de di vſque ad 10.ferē ſecutentiam in 10.nam ſententia in nihilum valet , de quo vide per gl.in reg. ea quæ ſunt à iudice , & ibi etiam per D. Pe. de Anch.lib.6.& per glo.& Barto.in l.fin.ff.de iurisdict.omnium iudicum. Non obſtat.l.ſanctimus.C.de don.quia ibi non datur defectus poteſtatis, quia donans ſeruata ſolennitate,poſſet omnia ſua donare,ſed conceſsio indulgentiæ,dependet à iurisdictione,& debet fieri cum cauſæ cognitione,ſeu pōderata qualitate,& quātitate cauſæ,ſed quantū ad q. huius gl.

dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit quod indulgentia plurium episcoporum conuenientium ad consecrationem, non excedit annum. Item dicit quod quilibet episcopus cõcedat annum, tamen subditus illius habebit annum tantum, & sic reliqui subditi aliorum episcoporum, annum tantum, & idem dicit si ex parte omnium simul pronuncietur indulgentia. putat tamen si Archiepiscopus, & episcopus, simul conueniunt ad consecrationem ecclesiæ, & vterque det annum integrum, subditi episcopi habebunt bienium, alij de prouincia annum. & remittit se ad Summ. de remis. §. quis posset. dicens hoc ibi iniungendum. Sed to. An hoc vltimum reprobat per hanc literam. quia sequeretur quod si omnes alij episcopi prouinciæ conuenirent, & quilibet daret annum, & Archiepiscopus annum, quilibet prouincialis haberet biennium, contra mentem huius literę. & istam opi. sequitur Gasp. Cal. in rep. c. seq. & But. hic in fi. commenti. & idem tenet Io. An. & D. Do. in d. c. fi. e. tit. in 6. Sed Arc. ibi tenet 1. opi. & D. Car. hic in 1. q. dicit se vidisse magnam altercationem, & quod varie ferì pserint quam plures Theologi, & Canonistæ. & dic quod Host. in sum. de remi. §. si quis possit, refert quosdam dicentes istum, tex. debere intelligi, quod sine sit vnus episcopus, sive plures indulgentia non det excedere annum, vel 40. dies. sed quilibet pt hunc numerum concedere, & sic toties annus, vel 40. dies multiplicabunt, quot erunt epi indulgentiã concedentes, & dicunt in practica esse consuetudinem, quæ est optima legum interpres, de consuetu. cum dilectus. refert etiam quosdam dicere, quod circa annum restringitur hæc potestas, non circa 30. dies, vnde si plures episcopi concedunt 40. dies, multiplicantur secundũ numerum eorum, dũ tñ simul non excedant annum, & secundum istos illa verba, siue ab vno solo, siue à pluribus episcopis, determinant tantũ pręcedentia, non sequentia, arg. de app. inquisitioni. Sed Host. in di. § dicit q hæc dicuntur de anno, & 40. dies contingant se. & sic clausula dét determinare &c sequentia, vt in c. inquisitioni. Concludit tamẽ Host. in dicto §. rutius esse adhærere huic vltimæ opinioni, & potius restringere, quam laxare, sed hoc vltimum, vt s. dixi, reprobat hic Ioan. Andr. & in c. fi. eo. tit. in 6. & in Specu. eod. tit. u. super rub. Secunda fuit opin. quam quidam tenuerunt, vt dicit in sua Sum. in loco prælegat. licitcet quod multiplicetur annus per 40. dies iuxta pluralitatem dantiũ indulgẽtias, quæ opi. est consuetudini approbata, vt dicunt illi, quos refert Host. Tertia est opinio. quã dicit Host. ibidẽ renendam esse tanquã tutiorem, s. qđ annus non multiplicetur ex pluralitate epi coporum. sed bene 40. dies, dũ tñ simul collecti non excedant annũ. Sed Ioan. And. & cõmuniter Docto. indistincte tenent, q nec annus, nec 40. dies ex pluralitate episcoporũ multiplicentur. & hæc vt verior ad istum tex. Sed Domi. Cardi. in §. ad hæc. in 1. quæst. dicit communem obseruantiam, etiam Romanæ curiæ, non sequi opinio. Ioan. And. & per hoc dicit quod licet eius intellectus sit verus tamen ex quo non est receptus, et non est standum, vt in c. 2. de treug. & pace & per hoc et dicit non esse inconueniens quod aduersus q eo. actu detur multiplex indulgentia. & sm hoc potest intelligi hic, q cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia vltra annũ, et si à pluribus episcopis dedicetur, idest, quod non possint dare duos annos, vel annum cũ dimidio, vel quid simile, sed annum tantum. Nõ tñ per hoc negatur annum posse multiplicari iuxta numerũ episcoporum & sufficit quod restricta sit indulgentia ad certum numerum, Ianni similiter si sunt plures episcopi pro alijs causis extra dedicationem ecclesiæ, non possunt dare vltra 40. dies. sed non negatur quin ipsi. 40. dies multiplicẽtur iuxta numerum episcoporum, & hoc præsupposita potestate, vt si conueniant Archiepiscopus, & episcopus circa subditos ipsi⁹ episcopi, & dant indulgentiam 40. dierum visitandi ecclesiam, vel si alieni episcopi hoc faciunt de licentia dioc. esani, supra e. quod autẽ. & dicit quod ex quo semper sic fuit obseruatum, maxime in Romana curia, etiam post tempora huius capitu. huic obseruantiæ standum est, quia in beneficijs larga interpretatio facienda est, de verbo. signifi. olim. Secũdo quæro, si conceditur indulgentia vel remissio danti denarium, vel visitandi ecclesiam tali die, & aliquis fæpius dat, vel sepius visitat, an toties consequatur indulgentiam? Vincen. hic dicit, quod sic, si hoc faciat dum durat tempus vel dies remissionis, quia non est concessa remissio solũ propter denarium, vel iter, sed propter remissionem ecclesiæ, quia sic remittendo, se obligat orare pro illo. idem tenet Spe. eodem titu. versi. qđ si eadem vbi addit rationem, quia in beneficijs, facienda est larga interpretatio, de verborum significatione capitu. olim. Sed Beat. Thomas, in quarto sententia. distinctione. 30. quæstio 4. articu. secũdo distinguit, quod aut indulgentia sit fine alicuius temporis præfinitione, & tunc p cedit dictum Vincen. & Specu. Aut conceditur ad tempus determinatũ, vt vsque ad tale tempus, vel tali die, &c. & tunc pluries vadẽs, vel pluries visitans, solum semel consequitur indulgentiam, & istam partem tenuit Goff. qui alleg. c. 1. de fi. presbyt. Sed Archid. in præalleg. c. fi. eo. tit. in 6. tenet dictum Vincen. & Specula. & cum eo simpliciter transit ibi Io. And. in nouella. & hæc opi. videtur esse communior. Tertio quæro an dans indulgentiam, vel remissionem possit illa vti. Vincen. hic dicit quod non per l. 1. C. ne quis in sua causa tas sibi dicat, de baptismo, debitum. Sed Beatus Th. in quarto sententiarum, dist. 33. arg. 4. tenet contrarium. Dicit. n. q indulgentia debet dari ex aliqua causa, ad hoc vt per indulgentiam promoueatur ad aliquem actum, qui vergat in honorem Dei, & vtilitatem ecclesiæ. Prælatus autem cui cura vtilitatis ecclesiæ, & honoris diuini peragendi est commissa, non habet causam, vt seipsum ad hoc p uocet, ideo non potest indulgentiam facere sibi tantum, sic enim videretur posse impune peccare, sed potest vti indulgentia, quam pro alijs cõcedit, vt quia subest ea alijs concedendi, & si datur quod concedere indulgentiam, est iurisdictionis, vt sup. eo. quod autem. de excel. prælatos. accedens. & quod nullus potest exercere iurisdictionem in seipsum. Respondet beatus Tho. quod illud est verum de actu iurisdictionis, qui in se tãtum exercetur, secus in se, & in alios, sicut sacerdos Eucharistiam, quã alijs dat, etiam per se vti potest, ita episcopus potest sibi acceptare suffragia ecclesiæ, quæ alijs participat, quorum effectus est remissio pœnæ, & sic etiam potest accipere indulgentias, q a istud accipere non fit per modum iurisdictionis, & per hoc dicit quod licet quis non possit in se iurisdictionem exercere, & sic nec se excommunicare, tamen põt vti indulgentia sua, quia hæc non fit per modum iurisdictionis, sed per modum cuiusdã dispensationis, quam quis potest facere ad seipsum. Sed Domi. Cardin. hic in fi. 3. quæst. in §. ad hæc. dicit, quod hæc quæst. est valde dubia, & quod opinio. Vincen. vt sibi verior, quia si concedens indulgentiã posset vti per se, videretur seipsum absoluere. dicit tamen quod concedere indulgentias est iurisdictionis voluntariæ, non autem contentiosæ, vt dicit gl. 1. c. proximo, opinionem. Vincent. tenet etiam Archid. in c. fin. c. titu. in 7. & Ioan. And. hic, & ibi istud simpliciter recitat. Sed Gasp. Cal. approbat opin. Beati. Tho. ip sam sequitur etiam Do. Domini. in c. fin. e. titu. in 6. & dicit non obstare capit. quod autem. supra, eod. vbi dicitur quod nisi subditus. Nam respondet quod tanquam minister præparat indulgentiam, & tanquam subditus percipit indulgentiam similiter l. si consul. ff. de adopt. vbi dicitur, quod filiusfamilias potest apud fenet ipsum emancipari, quia tanquam consul interponit authoritatem, & quam priuatus emancipatur. Quarto quæro an indulgentia duret mortuo illo qui concessit, dic, quod sic, vt in c. fina. de offi. leg. Sed dubitatur, Pone episcopus Bononiensis concessit indulgentiam 40. dierum visitandi ecclesiam suam, eius successor, eo mortuo, similiter dedit 40. dies de indulgentia, Ioan. And. in addi. Specu. in rubr. eodem titu. in 6. primo arguit quod sic, sicut successor episcopi, qui dedit quinquagesimam, vel sexagesimam quam dare potest, dum tamen cesset detrimentum ecclesiæ de donat. pastoralis. Sed contrarium determinat, quia per multiplicationem posset venire contra istud cõsilium. scilicet quod vnus actus prius haberet multas quadragenas, & sic etiam intelligit capitulum finale eo. titulo. Quinto quæro, quid si episcopus subscribit remissionibus concessis illis qui benefecerint, vt sint participes omnium bonorum, quæ fiunt in episcopatu? dicit Vincent. quod hoc potest etiam inuitis episcopis & eorum, qui fecerunt eleemosynas hospitali, secus si vellet dare requisitionem puta 40. dies &c. quia hoc non posset sine consensu proprij episcopi. de quo in Specu. eod. ti. versicu. quod vero, vbi vide, & quod non. Sexta pra eodem. quod autem. & cum his transit Domin. in princip. capitali in vlti. quæst. Sexto quæro an restrictio concessionis indulgentiarum, quæ fit per istum text. habet locum in loro pœnitentiali poterunt concedere plures annos, prout vult concedens, dum tamẽ discrete faciat. & hoc tenet Ioan. Andr. hic, & in capitulo fina. eodem titu. in 6. & Domin. Carolina. hic in §. ad hæc. vltim. quæstione. & per hoc est vtile, conficeri processta sua, suo episcopo. Vltimo quæro, an sacerdos possit remittere pœnitentiam iniunctam per episcopum? Vincen. quod non. Econtra Host. superioritate & obedientia, cum inferior. idem Specu. eodem titu. vers. sed & not. sed si sacerdos iniungit pœnitẽtiam episcopo, vel papæ, non possunt sibi remittere. de pœnitentia distinctione 5. capitulo 1. vltra medium. ibi ponar se, & c. nam se subijciendo, facti sunt minores, dicto capitulo inferior. de maio. & obedientia, & est bon. gloss. in capitu. fane, de elect. le. hoc dictum Vincen. sequitur etiam Archid. Io. An. & D. Do. in prædicti. fi. eo. tit. in 6. & D. Car. in §. ad hæc. in 4. & 5. q. & hæc sufficiant in hoc. Ale. de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus quam, & quando habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum suorum.*
2 *Libere, ista dictio quid importet.*
3 *Legatus habet maiorem iurisdictionem in prouincia, quam Archiepiscopus.*
Legatus potest adiri sine appellatione, per quemlibet de prouincia.

CAP. XV.

NOstro. Archiepiscopus intra prouinciã subditos suffraganeorum suorum, quando non visitat. Et idem dicit Io. An. in c. perpetuo, circa fi. in nouel. de censib. li. 6. Pro quo est gl. in ver bagant. in c. Romana. de offic. ordi. li. 6. sed si super hoc, vide omnino Archid. in c. per singulas. 1. q. 3.

3 Legatus. Legatus potest dare indulgentias in prouincia sua. Et adde qđ non potest excedere numerum 40. dierum. secundum Specu. ti. de electio. nunc superest. ver. secundum, nunquid iure legationis. & Ant. in ca. fi. de offi. leg.

SVMMARIVM.

1 *Confessor spiritualis, potest eligi ad libitum, sine licentia presbyteri parochialis, vel alterius superioris, quando imminet necessitas maxima ita quod non possit haberi recursus ad superiorem.*
2 *Confessor potest eligi ad libitum per prælatos.*
3 *Prælati qui dicantur stricte, vel large.*
4 *Confessor, an possit eligi ille, qui non sit suus presbyter parochialis, prætexto consuetudinis.*
5 *Sacerdos, vel alius prælatus, an possit in subditos alterius præscribere curam animarum.*

CAP. XVI.

NE pro dilatione. [a] Episcopus, & alij de quibus in litera, possunt sine licẽtia superiorũ, sibi eligere prouidum confessorem. h. d. Casus literalis. Cũ nullus possit ligari, vel absolui, nisi à suo pprio prælato & periculosum sit episcopis, & alijs superiorib. & minorib. exemptis, suos pp hoc platos adire, vel licentiã petere ab eis dẽ: ne ergo dilatione pœnitẽtiæ, periculum immineat animarũ, permittit Papa pdictis omnibus, vt etiam præter sui superioris licentiam, prouidum, & discretum sibi eligãt cõfessorem. B. † No. 1. ex tex. q diltãtia locorũ, nõ est causa sufficiens, vt subditus possit sibi eligere cõfessorem ppria authoritate; nam hic opus fuit de priuilegio Papæ, qđ intellige nisi immineret necessitas maxima, ita q nõ possit haberi recursus ad superiorem, qa tunc potest quisq; sibi eligere cõfessorem, vt in c. quẽm pœnitet, de pœn. dist. 1. & no. in c. paroralis, de offi. ord. † No. 2. q de iure communi, nullus prælatus, quantumcunque maximus, potest sibi eligere confessorem. Ratio quia nemo potest ligari, vel absolui, nisi à iudice suo, vt in c. omnis vtriusque, & in c. q autem. s. eo. ergo oportet q prælatus vadat ac superiorẽ suum. de iure ergo eps dẽt cõfiteri archiepiscopo, archiepiscopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ. de quo plenissime vide per Host. in sum. huius tit. in §. cui confitendũ. vbi generaliter ꝓsequitur, cui fit confitendum, sed quia isti plati cõiter habent superiores, nimis distãtes, fuit eis cõcessum priuilgiũ, vt hic dicitur. No. q plat⁹ exemptus, de iure cõmuni, tenebatur confiteri sol. Papæ, vel eius pœnitentiario, ratione pdicta, sed ex priuilegio potest sibi eligere cõfessorem. Et aduerte q Host. ponit no. limitationẽ, & restrictionẽ ad istum tex. in sum. in d. §. cui confitẽdum. ver. cui Abbas. vbi dicit hoc habere locum in exempto [b] qui immediate subest Papæ. Secus ergo de istis, exemptis, habẽtibus s. se aliquem superiorẽ, vt priorem, Abbatẽ, & generalẽ. nam isti debent confiteri superiori eorũ, vel habere ab eis licentiã confitẽdi aliis, qđ satis mihi placet. nam ratio cõfessionis fuit, qa isti nimis distabant à curia Romana. Item verbum exemptis, debet intelligi in lata, significatione, quando subsunt Papæ tantum. † Vltimo no. q exemptus, non prælatus, gaudet hoc priuilegio. duo ergo requirũtur in istis superioribus citra episcopos, vt plati sint & sint exempti. & crederem, q verbum prælatus capiatur hic large, vt etiam comprehendat rectores ecclesiarum parochialium, qui largo modo dicuntur prælati, vt sup. de elect. ægro. c. tua. & ibi tex. no, nã plati stricto modo dicuntur, qui habent iurisdictionem fori contentiosi. pro quo vide bonã glo. cum tex. in c. 2. de iudi. & in cle. dudum. de sepul. in ver. prælati. nam cum hoc casu tractemus de fauore, & sit bene principis, nulli nocens, debet fieri largissima interpretatio, vt in c. olim, de verbo. signifi. & in l. fi. ff. de consti. Sed quæro, nunquid episcopus non exemptus, valeat sibi eligere confessorem, prout hic dicunt Doct. & bene, qđ probat litera ibi, præter sui superioris licẽtiam, &c. Item melius faciat litera ibi, minorib. prælatis exemptis, vt sic verbũ exemptis, solum referatur ad prælatos minores. & pro hoc facit, quia istud est principis beneficium. debet ergo latissime interpretari, vt s. dixi, vt sic illa qualitas exemptionis. nõ referatur ad omnia præcedẽtia, sed solum qualificet prælatos minores citra episcopum. † Vltimo quæritur. nunquid vigore consuetudinis, possit quis sibi eligere confessorem, sicut vigore priuilegij, & dicendum q non, per tex. expressum in c. 2. eod. ti. non potest ergo tantum consuetudo, sicut priuilegium. facit quod in simili no. per Io. And. in c. 2. de præb. lib. 6. & hoc in dubio procedit in subdito volente sibi eligere confessorem, prætextu consuetudinis. [c] † Sed dubiũ est ex parte sacerdotis, nũquid possit sacerdos, seu alius prælatus præscribere in subditos alterius curam animarũ, de quo per Host. & Io. And. & in c. omnis vtriusque, s. eo. & in c. conquerente. de offi. ordi. Et cõclusio est ista, quod aut est priuata persona, ita quod vnus præscriberet nomine pprio, & non potest, aut nomine ecclesiæ suæ, vt quia alias habet curam, & valet præscriptio. ar. in c. auditis, & c. olim. sup. de præscr. & intellige quod valet præscriptio, dummodo habeat sua concomitantia; nam cum sit contra ius, oportet, quod habeat titulum, & bonam fidem; vel si non habet titulum, quod fit tãti temporis, cuius memoria de contrario non existit, vt in cap. 1. de præscrip. lib. 6. In glo. fi. no. ex glo. quando dicatur sacerdos prouidus confessor. debet, enim scire, inuestigare, & inquirere circunstantias peccati. Item die extra glo. quod debet scire canones pœnitentiales, id est canones imponentes certas pœnitentias, quos Hostien. col legit in summa huius titu. [d] " nam alias non posset moderari pœnitentiam, cum à canonibus non sit sine causa recedendum. Adde etiam quod talis elgendus debet alias habere curam animarum. Item quod habeat alias potestatem, ligandi, & soluendi in habitu, & in actu, dixi in c. omnis. sup. eo. quod est no.

ADDITIONES.

a ¶Ne pro dilatione. Pro intellectu huius decr. vide omnino latissime, & elegantissima, quæ scribit Spe. in ti. de pœn. & remiss. §. vt autem scias, cui cõfitendum, & vide sanctum Tho. in 4. Sent. dist. 17. quæ. 3. ar. 3. in responsione ad tertiam. vbi dicit, quod quia prælato incumbit sacramenta dispensare, quæ nisi à mundis tractari non debent, ideo concessum est eis à iure, quod possint proprios sibi eligere confessores, qui quantum ad hoc eis sint superiores, sicut etiam vnus medicus ab alio curatur, non quantum est medicus, sed inquantum est infirmus. Et adde hic gl. in c. sane. el 2. & quod ibi notaui, de offi. deleg.

b ¶In exempto. Nunquid electus ab istis prælatis exemptis possit absoluere à cæsibus episcopo reseruatis, vide Abb. in c. fin. significasti. sup. de fo. comp.

c ¶Consuetudinis. Et arguit Abb. q scholares non possunt sibi eligere confessorem. Cui autẽ debeat cõfiteri scholaris, dictum est s. e. omnis utriusque. Pet. vero arguit quod rectores capellarum, seu ecclesiarum, non sibi eligant confessorem, quia episcopo, vel eius pœnitentiario, vel archipresbytero ciuitatis debent confiteri, de offi. archip. c. pe. & cum ipso, transit. Io. An. & communiter Doct. & satis probatur per istum tex. quia illud priuilegium solis prælatis exemptis conceditur.

d ¶Huius ti. Vide optimos tex. de hoc 37. di. c. nulli sacerdorum, & c. quę ipsis

a *De sententia [a] excommunicationis. Rub.*

ADDITIO.

a ¶De sententia. Quatuor differentias inter sententiam excommunicationis, & alias sententias enumerat Arch. in c. nemo contemnat. circa prin. 11. q. 4. Bar. Bel.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata ab homine, non prouenit, nisi ratione contumaciæ, à iure vero prouenit ratione delicti.*
2 *Excommunicatio non dicitur proprie nec sententia diffinitiua, nec interlocutoria.*
3 *Excommunicationis diffinitio.*
4 *Excommunicatio vnde dicatur,*

Continuatur hæc rub. ad præcedẽtes hoc ordine, videlicet supra visum de pœnis, quæ imponuntur, tam in foro contentioso, q pœnitentiali, veruntamen qa excõicatio est pœna delicti, cũ fertur à iure, cũ vero ab homine, est pœna cõtumaciæ
1 merito post rubricas pcedẽtes subijcit ista. † Ex hac cõi cõtinuatione Doct. primo no. q ab homine non fertur excõmunicatio, nisi ratione contumaciæ; à iure vero solum ratione delicti. & hoc voluit gl. 11. quæst. 3. episcopi. [a] Et intelligde de contumacia, quæ consistit liue in non veniendo, siue
2 in non parendo, vt no. in cle. 1. de do. & cont. † No. 1. ex ru.
b q excõmunicatio potest dici sententia. [b] de quo Spe. de sen. prola.

ADDITIONES.

a ¶Episcopi. Et idem dicit gl. in c. nemo. eod. q.
b ¶Sententia. Verum sua excommunicationis sic diffinitiua, vel interlocuto ria vide quod de hoc latissime scripsi in meis recollectis, in rub. de iud.
¶Potest dici sua. An excõicatio dicatur sententia, vide Dom. in c. 2. de cõst. li. 6. post alios. An dicat interlocutoria, vide tex. & ibi Abb. in c. sacro. s. e.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 prola.in prin.sed proprie,& stricte non põt dici sententia[a] diffinitiua,vel interlocutoria.diffinitiua non , quia non diffinit eam , imo petenti absolutionem nunquam denegatur audientia.in cap.ex parte.el 1.infra de verbo. significe.nec ẽt interlocutoria,quia interlocutoria dicitur illa, quæ profertur inter principium,& finem causæ à iudice,vt nota. in cle. 1.de seq pos.& fruct.Sed excommunicatio quandoque fertur extra iudicium, vt in cap.dilecto.eo.ti.lib.6.vnde proprie excommunicatio est quædam censura ecclesiastica.ar .in c. quærenti.infra de ver.sig.vbi tex. an autem trahatur magis ad naturam interlocutoriæ quam diffinitiuæ, tam in appellatione interponenda,quam in aliis,no.in c.per tuas.infra e.
b & c.venerabilibus , eodem titu.lib.6. [b] & ad primum dictũ
3 vide quod not.Io.An.in c.vt animarum.de consti.li.6.†Quę
c ro quid sit excommunicatio. [c] Summistæ, vt Goff. & Host. communiter sic diffiniunt,q̃ est à qualibet licita cõmunione,vel licito actu,separatio.& secundum hanc diffinitionem tot sunt species excommunicationis,quot sunt species cõmunionis.sed hæc diffinitio potest impugnari,quia non est conuertibilis cum diffinitio suo , sicut debet esse omnis bona diffinitio,vt not.supra de sum.Tri.in rub.& per gl.Inst. de ob.in prin.& l.omnis.ff.de re.iu.Item non euacuat naturam diffiniti.l.per genus,& substantiales differentias,sicut debet facere quælibet bona diffinitio:nam diffinitio est substãtiæ rei demonstratio.facit l.2.ff.de dolo.& ideo dicimus qd omnis diffinitio in iure est periculosa, quia propter circunstantias negocij,multum variatur factum.vnde difficilimũ est diffinire secundum ius,vt l.omnis diffinitiõ. ff.de reg.iur. nam secundum diffinitionem præcedentem iudex secularis posset excommuuicare , quia posset priuare quem à communione hominum:& tamen hoc præceptum non est proprie excommunicatio,sicut nos capimus: & ideo vt ponamus aliquas substantiales differentias, possumus sic diffinire:quod excommunicatio,est censura,à canone , vel iudice ecclesiastico prolata,priuans legitima communione sacramentorum,& quandoque hominum.Et scias quod duæ sũt species excommunicationis, secundum materiã nostram . Quædam est excommunicatio maior,& illa priuat à participatione sacramentorum, & communione hominum, vt in c.à nobis,infra eo.Quædã est minor, & illa solũ priuat à participatione sacramentorũ,non autem à cõione fidelium,vt in c.fi.de cle.excõ.mini.& c.à nobis.de excep.Ista minor excommunicatio,fertur à iure,& ab homine.A iure, vt plurimum fertur per participium cum excommunicato,vt in d. c.fi.Ab homine potest ferri pro quolibet peccato, siue pro cõtumacia.sed nõ est in vsu , quia cõiter iudices ferunt excõicationẽ maiorem,& de hoc etiam habetis.3.quæst.2. Ingeltrudã.appellatione tamen excõicationis, cũ iudex dicit
d excõico illum &c.intelligimus de maiori[d] excõicatione,vt
4 in c.pe.ī.eo. † Vlterius q̃ro,q.d operet excõicatio , & quare sic dicat? Sol.excõicatio dr quasi extra cõionẽ positio,vt in c.cæterũ.24.q.3.& q̃nq; appellat anathema,q̃ est idẽ , q̃ sup na maledicto,vt in c.cũ nõ ab homine.& qd ibi not. de iu. Ad aliud quæsitũ.s.qd operetur.dic,q̃ aut excõicatio est iusta quoad Deũ, & parũ,vel nihil operatur,ga qlibet peccans incontinenti separat se à graria Dei.11.q.3.illud .vnde dicit gl.23.quæst.1.quodcunque,quod quoad Deum,ecclesia excõicando,nullam vim potestatis exercet, sed solũ denũciat, videlicet,quia declarat illum esse extra gratiã Dei, potest tamen dici qd quoad Deũ operatur hoc, quia ex contemptu supuenienti,magis est proiectus à graria Dei. Item quia diabolus habet maiorem potestatem in eo, post excommunicationem ,quam ante;vnde excommunicato vtitur diabolus,velut quodam pecore,sicut rusticus vtitur iumento, de quo vide text.cum gl.in c.audi.denique.11.q.3.& p Host. & Io.An.in c.ita quorundam.supra de iudæ. item Angelus deputatus ad custodiam suam, minus operatur in excommunicato.Alij sunt effectus excommunicationis hominis. Nam priuata communione hominum,& actibus legitimis, vt in c.pia,de excep.lib.6.Item non valet amplius per se resurgere,sicut potest quilibet peccator.sed oportet quod habeat absolutionem,vt in cap.à nobis.c.cum desideres. infra cod.Si vero excommunicatio est iniusta,& excõmunicatus patienter tolerat,tũc quoad Deum nihil operatur quinimo augetur meritum huius excommunicati;vt in c.eũ æterni, de re iu.li.6.& in d.c.illud.sed operatur quoad homines, qa antequam relaxetur excommunicatio,debet vitari, vt in c.
c cum contingat.de offic.dele.& cap.per tuas, infra eodem.

ADDITIONES.

a ¶Dici sententia.Vide Fel.in rub.supra de sen.& re iud.col.10.ver. excõmunicatio est interlocutoria. Seb.Sap.

b ¶Lib.6.Sed glo.2.quæst.1.dicit quod est sententia interlocutoria , sed dẽt intelligi quamdiu fertur in iudicio. Ale.de Ne.

c ¶Excommunicatio.De hoc vide Cald.in rep.c.cum excommunicato,11.q.3.in q.quæ incip.primo quæro.& Card.in repe.capit.perpendimus,circa medium versi.circa materiam.de sen.excommu. & Domini. in cap. cum medicinalis,in prin.& in fi.de senten.excom.lib 6.in ver.& scias q̃ duę sunt species.Et quot sint species excommunicationis, etiam de hoc vide Cal.in repe.d.cap.cum excommunicato. 11.q.3.in q.quæ incipit, quæro quot sunt.Et de hoc vide per Car.in repe.d.c.perpendimus, vltra med.versi.item in summa.de sen.excom.

d ¶De maiori.Quid autem si quis capitulat quod talis est excommunicatus ita quod nullus potest ipsum alioqui,an dicatur sufficienter articulasse & probasse de maiori excommunicatione,vide Fel.concludentem quod sic,in c.fi.in ver.adde etiam,supra de ele. Seb.Sap.

e ¶Infra eo.De effectu maioris,& minoris excommunicationis , vide per Inno.& Docto.maxime per D.Car.in capitu. 1. infra e. vbi etiam ponit casus in quibus vtraque excommunicatio incurritur, & Host.in summa eod.tit.§.quis possit excommunicari.numerat 30.casus, in quibus aliquis incurre infligitur excommunicatio maior.Casus in quibus infligitur excommunicatio per ius nouum,scilicet per constitutiones,quæ sunt in sexto per glo.in cap.eos.eod.tit.in 6.Et casus,in quibus incurritur excommunicatio per ius nouissimum,scilicet per cõstitutiones Clemen. vide per gl.in cle.1.in gl.quæ incip.est sciendum.infra,e.ti. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum loco, vel causa correctionis non est excommunicatus si vero percutiens sit impubes,& habeat animum iniuriandi absolutur ab episcopo,si est maior requiritur absolutio Papæ.*
2 *Minor ætas non excusat in delictis,sed alleuiat pœnam . s. si est doli capax,aliàs secus.*
3 *Clerici adinuicem se percutientes incidunt in excommunicationem.*
4 *Percutiens clericum,ad hoc,vt incidat in excommunicationem, requiruntur ea,de quibus hic.*

CAP. PRIMVM.

1 SVper eo. † Impubes qui clericum percussit ab episcopo absolui põt . Quia loco,vel causa disciplinæ percutit clericũ, etiam si sit maior,excommunicatus non est, q̃ vero odio sic,& per papam absoluitur.h.d. & tres sunt partes. Secunda ibi,nec clerici.tertia ibi,cęterum.Casus sit.Quæritũ fuit à papa.Si clerici iutra minores annos constituti, se adinuicem percusserint,vtrum sint ad sedem Apostolicã pro absolutione remittendi.Resp.Pa.q̃ si intra dictã ętatem clerici se adinuicem percusserint,siue vnus alterum,nõ sunt ad apostolicam sedem mittendi, quia ætas eos excusãt. Item nec clerici,si sint plene ętatis,& adinuicẽ se percusserint,non ex odio,vel inuidia, sed ex hylaritate iocosa,sunt excommunicati . Item nec magister,si clericum eã disciplinæ,vel correctionis percutiens,quia non potest in ipsis violenta manuum iniectio notari; secus vero si ex odio dicti clerici sese percusserint . Tunc enim ad
2 sedem apostolicam ire debent absoluendi.Bern. † No.1.ex
a tex.q̃ minor ętas non excusat,sed alleuiat delictũ, [a] & intelligę tex. de minoribus doli capacibus. Nam isti incurrunt excommunicationem,percutiendo clericum: sed non tenentur ire ad sedem Apostolicam pro absololutione , sed episcopus potest eos absoluere,vt in c.fi.infra eodem.Et ex hoc tex.habito respectu ad c.si quis suadẽte.17.q.4.quod est fundamentum huius tituli,potest intelligi,quod dispositio,statutum puniens generaliter committentes certum delictum,non habent in totum locum in minoribus, vel in eo qui ex aliqua causa excusatur à totali delicto.Nam præallego. c.si quis suadente,loquitur generaliter,dicens,quod percutiens clericum,debet pro absolutione ire ad sed. Apo.& tamen minor percutiens clericum,licet incidat in excõicationẽ,nõ tenetur ire ad sed.Apo. sed hoc puto ꝑcedere ex benigna interpretatione ipsius iuris:sed de rigore iuris, vbi pena est ipso iure imposita,minor incidet in illam pœnam. ad hoc quod no.Bar.in l.2.de recep. sed per iudicẽ in sententia pos-
3 rit pœna alleuiari, vt dixi in c.2.de delic.puc. † Secũdo no.q̃ non solũ incurrit quis excõicationẽ,q̃n clericũ percutit,sed q̃ vnus est pcussor,alius percussus;sed ẽt q̃n ad inuicem se percutiũt, ita q̃ nõ potest apparere quis fuerit aggressor,& q̃ aggressus,ga cõstat vtrunque iniecisse manũ violentã in cle-
4 ricum. † Tertio no.ibi.leuitate iocosa,&c. q̃ ad incurrendã excommunicationem ca.si quis suadente, non sufficit factum, sed requiritur animus iniuriandi.Item requiritur violentia,vt in fine literæ . Tria ergo regulariter requiruntur ad incurrendam illam excommunicationem.Primo requiritur factũ,quod denotant verba illius canonis,& ibi manus iniecerit &c.Vnde si mandatur iniici , sed non habuit effectum non est excommunicatus.Item eleuauit manum , vt
b percuteret,non tamen percussit. [b] Quid autem de spuente, vel

ADDITIONES.

a ¶Delictum.Vide quod no.in l.excipiuntur.ad Syllanianum. And.Bar.

b ¶Percussit. Hoc etiam dixit Hugo.& Arch.in d.c.si quis suadente. vbi dicit,q̃ si quis volens percutere clericum vibrauerit baculum,vt percuteret,sed nõ percussit, nõ est excõicatus.idẽ tenet gl.de pœ.di.1.si q̃s pulsatus.& q̃ no.glo.ī.eod.si vero.hoc dicit Io.An.in reg.in pœnis. in mer.

a vel deturpante vestem clerici, [a] die vt no,in d. c. si quis suadente . Secundo requiritur animus iniurandi,quia si percu-
b tit iocose, [b] non est excommunicatus,vt hic. & hoc ẽt indi-
c cant verba illius canonis ibi,suadente diabolo [c] & Tertio requiritur violentia,vt hic in fi.& in d.c.ibi, manus violentas &c.Quandoque tñ non requiruntur omnia ista tria.nã sufficit factum.Quandoque sine iniuria,vt in c. contingit.& in extrauag.communi.ī.e.Quandoque sufficit iniuria pro violentia
d vt in c.nuper,ī.e.& rationem fallentiæ videbitis ibi. [d] Quarto no.q̃ ratione disciplinæ,excusatur magister ab iniectione manuum.rõ est,quia ea si quis suadente,requirit dolum , vt patet ibi,si quis suadente diabolo,&c.Sed in magistro percu-
e tiente intuitu disciplinæ,non potest notari dolus , ideo &c.
5 † In gl.2.in fi.die soluẽdo,q̃ minoritas non excusat delictũ , seu delinquentem,quin teneatur si est doli capax, licet excusat quoad minorem pœnam,vt in c.2.de delict. pue.Nã pro iniectione manũ in clericum,duæ pœnæ inferuntur, vna ga
f incidit quis in excommunicationem,alia quia pro absolu-
e tione tenetur ire ad Papã.minor ergo ætas [e] excusat à secũda,nõ à prima:non ergo ex toto excusatur delictum, sed al-
f leuiat pœna.[f] Et intellige tex.in impuberibus,doli tñ capacibus.nã infans non est doli capax,& nõ incideret in hanc excõicationẽ;quia ad incurrendã hãc excõicationẽ, nõ sufficit solũ factũ,sed requiritur animus iniuriãdi,vt ī.dixi.sed in fans nõ doli capax,nõ põt iniuriã inferre, ga nõ hẽt animũ differnẽdi.11.q.1.illud.ff.de iniur.l.illud.facit cle. si furiosus. de homi. † Oppo.primo de c.si vero.ī.e.vbi patet,quod per cutiens clericũ,repellendo violentiam, nõ incidit in excõicationẽ.ergo male dicit hic tex.q̃ percutiẽtes se adinuicẽ,incidũt in excõicationẽ.debet distingui inter inferẽtẽ iniuriã vel violẽtiã repellentẽ.Sol.multiplex.Primo intelligitur tex. qñ nõ apparet quis fuerit aggressor;ex quo.n. cõstat vtrũq; manus violentas iniecisse & temerarias,vterque ligatur.Cõtrarium loquitur de eo,quẽ constat percussisse,violẽtiam repellendo.Secundo potest intelligi iste tex.quando vnus percussit,sed non habebat animum percutiendi , quo casu si percussus repercutit percussorem, incidit in excõmunicationem,quia vocatur vindicta,nõ autem violentiæ repulsio,vt in fi ex plagijs.in §.taberna.ff.ad l.Aquilin ea. significatu.supra de homi. & quod ibi dixi.quod est no.

ADDITIONES.

a ¶Deturpante vestem clerici.Adde de hoc late Guidonem Papæ indec.151. ibi in apost.tam antiquis,quam nouis, vbi tangitur ista quæstio in terminis. Zach.

b ¶Iocose.Idem dicit gl.in c.contingit.el 1.in ver.iniuriosa. circa fi. e.ti. & gl.in c.fi quis suadente.17.q.4. quæ etiam ponit alios casus , in quibus percutiens clericum,non est excommunicatus,quos vide per Inn.in c.venerus.infra e.ti.& quod ibi notaui posteum.

c ¶Diabolo.Si tamen in ludo inciderer odium,ex verberatione incurreret excommunicationem,vt dicit Inn.& Doc. Ale.de Ne.

d ¶Ibi.ista sunt verba Goff.& Doc. Ale. de Ne.

e ¶Ergo ætas.Hoc tenet Bar.& alij in l.1.C.si aduer.delictũ.Ang.Are.in tracta. male.in ver.scienter.Bar.Vero.in consi.3c.inci.regauij scholarium. circa. Rapha.Cuman.in consi.45. Seb.Sap.

f ¶Pœna.Sunt.n.aliqui casus,in quibus excõmunicatus pro manuum iniectione non tenetur ire ad curiam.& aliquos hic numerant Inn.& Host. in sum.e.ti.§.fi quis possit communicari. sub §: Secunda regula ponit 12.casus.sed Do.Car.di.in fi.commenti,remittit se ad cap. cum illorum , supra eod. Ale.de Ne.

SVMMARIVM.

1 *Monachi adinuicem se percutientes,absoluuntur per eorum abbates quibus deficientibus per episcopum loci,& idem in alijs religiosis.4.5.*
2 *Monachorum correctio pertinet ad abbatem, vel ad episcopi eo negligente,aut deficiente.*
Abbas an,& quando possit quem absoluere ab excommunicatione.
Absolutio excomunicationis regulariter spectat ad episcopum.

CAP. II.

1 MOnachi. [a] †Monachos se ad inuicem pcutiẽtes absoluit abbas.idem in canonicis regularibus.& abbatis discretione deficiente,recurrit ad episcopum.hoc dicit.Casus literalis.Quę rebatur à quo sint absoluẽdi monachi, & canonici regulares,si se adinuicẽ percusserint.cõultus Papa resp̃ dẽt,quod monachi,& regulares canonici,si se adinuicem percusserint nõ sũt ad apostolicã sedem mittẽdi . Sed per abbatẽ suum sũt absoluẽdi.Et si abbas nõ sufficit,dicœcesa . episcopus est
2 adhibẽdus.Ber. † No.1.ex tex.quod correctio [b] monachorum,primo loco spectat ad abbatẽ,sed abbate deficiente, recurritur ad episcopũ de quo tñ dic,vt plene no.in c.quanto. de offic.or.De quo plenissime in repet.c.si quis cõtra clericũ,de fo.compe. [c] † Secũdo not.casum,in quo abbas absoluit à sententia excommunicationis lata à canone.Sed circa hoc quæro de notabili quæstione . nũquid abbas possit generaliter absoluere monachos [d] suos ab excommunicatione à canone inflicta.Multi religiosi,& male seruãt quod sic, sed contrarium est verum,vnde facit regula,quod ab excõmunicatione lata à canone, nullus prælatus inferior citra episcopũ absoluit,nisi in casib.iure permissis.hoc videtur ꝑbari in cle. j.de priuile.facit c.religioso.e.ti.li.6.vbi religiosus percutiens clericũ ẽ secularem,nõ absoluitur ab abbate,quia sumus extra casum cõcessum hic. Itẽ absolutio à sententia excommunicationis lata à canone, conceditur duntaxat episcopis,vt in c.nuper.ī.e.ẽm communẽ intellectũ. Nam ista ardua sibi soli reseruantur.argu.in c.fi.de offi.Archipresby.& in c.sicut vnire.de excess. prælato . & iste casus fuit hic cõcessus,quia propter communionem quæ parit contemptum,de facili incidunt monachi in illud cã.si quis suadẽte. ideo ne habeant materiam euagãdi cõcessum fuit hoc , vt
c ab eorum abbate possint absolui.Vnde iste casus [e] nõ est tra hendus in consequẽtiam,cum simus in materia exorbitanti.ar.in regula.in argumentum,de regu.iur.lib.6.& in l.q̃ vero ℥.ff.de legi.hoc verũ,nisi esset talis abbas,vel superior, habens iura episcopalia.arg.optimum ex not.glo. in cle. 1. de rebus eccle. nõ alienã. & per Inno.in c.statuimus.de maio. & obe.hoc cõsuluit Feder.consi.14.q̃ tene menti, quia facit
4 ad multa. † Secundo ex his potest annecti quæstio , quid si monachi essent exempti , vel est casus , vbi abbas absoluere non potest.nunquid possit absolui ab episcopo , cum exerceatur hoc casu iurisdictio voluntaria?Fed.in cõsiliis suis tenuit quod sic.cõtrarium potest elici ex dictis Io. And. in re. scienti,de reg.iur.in merc. & contrariũ tenuit in quadã disputatione,quæ incipit duo clericali ordine &c. vbi plenissime inuenies. † In glo.1.ibi,dũ tñ enormiter.Not.gl. q̃ casus enormitatis,semper intelligitur exceptus in hac materia, q̃tumcũque verba permissiua sint generalia.& hoc dic,vt ple
5 ne legi.& not.in c.cum illorum.ī.e.& secundum istum casũ
f exceptum, [f] potest intelligi iste tex.in fi. dum dicit, q̃ vbi abbatis discretio,non sufficit,&c.& idem dic, quando deficit abbas , q̃ nia tunc recurendum est ad episcopum, vt in cap. quanto.de of.ord.Extra gl.quæro pro declaratione literæ. quia text.loquitur,quando monachi percusserint se in claustro,quid si extra claustrum,dic quod idem,& fortius, quia maius est delictum cum committitur in claustro,vbi debet seruari silentium.Nã violatur immunitas claustri. pro hoc quod no.per Io.An.post Abb.in c.cum pro causa,infra eodem.& facit tex.in c.pro causa,infra, eo. Vbi aggrauatur factum illius,qui traxit alium verberando,per claustrum.

ADDITIONES.

a Monachi.Pro intellectu huius decre vide quæ latissime scribit Ray.in Sũ. de sen.præcep.dis.& exce.9.sequitur.& de sen.excom.in ver.sed quis potest absoluere irregulares.

b ¶Correctio.Nunquid requiratur consensus sui capituli,vide Abb.in c.ad nostram,in 3.no.in c.irreprehensibilis.in vlti.no.supra de app. Seb.Sap.

c ¶De fo.compe.Sed melius dicit in c.cum contingat.e.ti. Ale.de Ne.

d ¶Monachos.Quid si monachus est in probatione,& sic adhuc non est ꝓfessus,an habeat locum istud c.Inn.dubitat.Sed Do.Car.& But.dicunt q̃ sic.per c.religioso.e.ti.in 6.vbi dicitur,quod percutiens talem,est excõmunicatus,sicut si esset professus.ergo eo modo in absolutione à sua excommunicatione debet haberi pro professo. Ale.de Ne.

e ¶Iste casus. Quod abbas non possit extra istum casum absoluere, vide Fel. idem firmantem in c.postulasti.supra de reseri. Seb.Sap.

f ¶Exceptum.Ponderatur tamen,quia tex.dicit,quocunque modo,siue leuiter,siue enormiter. And.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Officialis injiciens manus in clericum,incidit in excõicationem. nn.3.6.*
Percutiens clericum ad defensionem 4. vel inuentum cum propinqua, non est excommunicatus 5.
2 *Delictum commissum ratione officij,alleuiatur , si delinquens excessit modum.*
6 *Clericus deprehensus in adulterio, vel alio crimine, an , & quando ab extraneo possit capi.*
Officialis capiens clericum de nocte,& illum ducens ad curiam episcopi,non incurrit excommunicationem , vel si fecerit mandato episcopi.7.
8 *Clericus asserens se verberatũ,si verberans dicat se non putasse illum clericum, vel casu fortuito feciſſe , cui ilorum incũbat onus probandi.*
Casus fortuitus non præsumitur,nisi probetur.
9 *Vxoris appellatione,an veniat sponsa in materia odiosa.*
Patris appellatione,non veniunt nepotes in materia stricta.
Filiorum appellatione non veniunt nepotes in materia stricta.
10 *Adulteram,vel adulterum non est licitum occidere de iure canonico.*
11 *Clericum licitum est etiam interficere sine metu excommunicationis, pro defensione personæ,vel rei propriæ,vel proximorum.*

CAP. III.

1 SI vero. Ostiarius qui clericum percussit, non graviter,ab episcopo absolui potest . hoc primo. † Officialis deliberatè injiciens manum in clericum , per Papam absolvitur . hoc secundo.Qui repellendo vim vi,clericum percussit , excom-

Universidad de Deusto
Biblioteca

municatus non est.hoc tertio.Qui percutit clericum turpiter inuētum cum propinqua,excōicatus nō est ; secus si cū remota,& dr propinqua,vt in litera . & partes patēt per §§. Casus lit. Quæstio orta fuit apud dūm Papam de officiario alicuius Prātis clericū ratione officij percutiēte à quo sit absoluendus , similiter,& de officiali, vel si clericus, seu laicus vim vi repellēdo clericum aliquem percussērit, vel si aliquis in clericū cum vxore,matre sorore, vel filia propriā inuētū manus violētas iniecerit,seu deprehēsum in stupro vel adulterio,vtrū ex hoc huiusmodi sint excōicandi, vel ne . Et respondet Papa,vt in tex.B.† No.1.ex tex. q delictū cōmissum prætextu officij alleuiatur, qn delinqnēs modū excessit. facit q no.in ca.cum olim.el 1.de restitu.spolia. Nam videtur motus bono zelo,& nō suadente diabolo , sed quia excessit modū,tenetur,sed alleuiatur delictum ratione principij licia ti.ad hoc c.significauit.3.de pēn.& remiss.& ibi dixi. [a] Secundo no.ibi grauiter,&c, q p mediocri iniuria, potest episcopus absoluere istum offarium.Nam tātum excipit iniuriam grauem;secus ergo in leui,vel mediocri . Nam exceptio firmat regulam in alijs.32.q.7.c.dominus.† Tertio no. in §.officialis,q officialis laicus injiciens manum in clericū deliberate , nullo casu potest ab episcopo absolui ; quia vī delictū nō leue,cum nō solum inferat iniuriā , imo vsurpet sibi iu4 risdictionem in clericum.† Quarto no.in ver.si vero,q solū factum nō sufficit ad incurrēdum excōmunicationem, sed requiritur animus iniuriādi, ideo percutiens clericum se defendēdo excōicatus non est,& intelligo quando clericus volebat iterum percutere,secus autem si clericus percutiēs destitit, quia tūc ipsum percutiens esset excōmunicatus ; quia hoc non esset repellere violentam, sed exercere vindictam , b ad hoc c.olim.[b] 2.3.de restit.spoliato.† Quinto no. in §.nec 5 ille,casum in quo percutiens clericum, non est excommuc nicatus. [c] Et facit iste tex.q committens delictum,iusto dolore motus,aliquatenus excusandus est à peccato,& à pēna d peccati facit lex,si adulterium.in §.Imperatores.[d] ff.de adulte. 6 & vide q dixi in c.1.3.de iniur.† Vltimo no.q non est licitum extraneo, vel etiam propinquo hic non expresso,capere clericum in facinore,siue sit graue delictum, siue leue. q intellige quando clericus desistit à delicto ; secus videtur si delictum continuat, nec aliter arceri potest à delicto , vnde tenet hic Inn.q si clericus non potest aliter compesci ab iniuria,nisi capiatur,& ligetur, potest etiam iudex sæcularis im pune cum capere,& ligare,debet tamen eum restituere iudi ci suo,quam citius potest. vide quod no. Inn.in c. vt famæ. e 3.eo.Ex hoc videtur inferendum [e] quod familia Potestatis , recipiens clericum de nocte,quia verisimiliter potest timere delictum commitēdum quod non incurrat excommunicationem,si clericum capiat,& præsentet episcopo, quia non potest hic notari diabolica persuasio,cum hoc fiat ad obuiā dum delicto , & præsumptio mala sit contra incedentes de nocte,iuxta illud.Qui male agit, odit lucem.in c. consuluit. de offi. delega. de quo plenius dico in cap. cum non ab homine,supra de iud.† In glo. versi. laico,in fi. [f] & dic clarius, f q clericus de mandato prælati sui , licite potest capi per laicum,& per eum ad iudicem suum duci, vt in c. famæ . infra g eod.lib.6.sed verberari 8 per laicum nō debet,etiam de mādato prælati sui,vt in c.vniuersitatis.j. eo. aliàs vterque incideret in excommunicationē,de quo dic,vt ibi no.† In gl.in 8 ver.fortuito.in fi Sed quæro quis probabit, an fortuito , an deliberate clericum percussit:Doct. dicunt, quod clericus, probabit,tum quia clericus hoc asserendo,est actor:& actor probare debet intentionem suam.7.q.vlt.l.actor. C. de probationib.tum quia quilibet præsumitur bonus. de præsumpt.c.fi.nisi ex coniecturis iudex præsumeret contra laicū,& onus probandi in eum transferret . Ego puto, quod indistincte onus probandi incumbat laico, saltem per iuramentum,quia præsumptio est contra eum,ex quo cōstat de percussione,nec casus fortuitus præsumitur , sed qui eum allegat,probare debet,vt in c.vno,& quod ibi no.de comm.pro hoc tex.in c. seq. vbi iniiciens manum in clericum nutrientem comam , tenetur probare saltē per iuramentum ignoh rasse illum esse clericum , fortius ergo in casu huius capi. h 9 † In gl.in ver.matre.in fi.idē dicit Inn. de collateralibus,vt in eis nō habeat locum ista permissio.Host.dicit,q id quod dr de filia,lex vī extēdere ad neptem , & quod dr de vxore , vī extēdere ad sponsam,in Auth.vt li.mat.& auiæ. §. quia vero. dicit tn tutius esse tenere gl.Io.An.dicit posse distingui inter neptē ex filio,& neptē ex filia,vt primo casu ꝓcedat lex. ar. ī l.liberos.ff.de senat.D.An.indistincte sequitur gl.q mihi plus placet.Cū.n.hæc materia odiosa sit ipsis clericis , & exorbitās à dispōne iuris,nō dēt extēdi,sed in ꝓprijs terminis intelligidēt,ar.opt.in l.pē.& q ibi no.ff.de adul.vbi pri dat ptās interficiēdi filiā adulterā deprehēsam in adulterio,nec applone patris,veniūt alij ascēdētes.Itē applone filiorū,nō veniūt nepotes in materia restricta, maxime vbi nō tractat de fauo re filiorū,vt hic,de quo no.in l.liberorum.de verbo. signi.& i in cap.in quibusdam,supra de pœniten. & vide glossin cle10 mentina prima,de baptismo. &nota glos. quia facit ad K multa. [i] † In gloss. in versiculo turpiter ibi, illum occidere [k] sic

ADDITIONES.

a ¶Dixi.Hic dependet ab intellectu verbi,malignatus. q exponit Inn. i.ad iratꝰ,uocatus,vel.i.maligne agēs,& ex odio.sed Inn. dicit , q nō credit hoc vltimū.Alij exponūt.i.quasi maligno animo , vel excedēdo modū D. Car.hic in prin.c.dicit,q prima expositio magis cōuenit literæ,ibi prætextu officij.Itē quia debet intelligi quādo nō deliberate percussit . Nec ob st.ver.officialis vero.& sic intelligit, quādo ex ira motus officij excessit non ramen deliberate processit ad percutiēdū clericū.& istum intellectum videtur in hoc no.sentire Ab.Sic.& iste tex.dum loquitur de potestate intelligitur secundū Doct.tam de potestate ecclesiastica, quā seculari,sicut generaliter dictum est,de ma.& obe.c.solitæ. Ale.de Ne.

b ¶c.Olim.Ista sunt verba Inn.quærēris quādo dicatur,vim vi repellere,vbi dicitur,q si clericus percutiēs laicū,nō intendit iterare percussionem, nec laicus de hoc dubitat,tunc si laicus percuteret clericū incidit in cenonē , sed si clericus se pararet ad percutiendū , vel laicus probabiliter de hoc dubitat,non incidit in canonē.ff.ad l.Aquil.l.scientiam. §.qui cū aliter.& l.sed & quæcunq;.C.quando lic.vnic.sine iud.se vind.l.2.& cum eo tranfit Io.An.D.Car.& But. Ale.de Ne.

c ¶Excommunicatus.Adde hic Imo.in l.quid ergo.§.si hæres.de le. 1. vbi dicit illum tex.esse arg.q occidens clericum in facinore repertum , cō incurrit excommunicationem, seu canonem latæ sententiæ , de quo dicit Henri.in c.3.de sen.excom.

d ¶Imperatores.Ibi est optimus,& valde elegans tex.ad propositum,& optime facit quod scribit Ant.in c.olim,el 1. in fi. & q ibi no. de resti.spoli.

e ¶Inferendum.Familia Potestatis,potest capere clericum repertum delinquere,& ducere eum ad episcopum absq; aliqua excōmunicatione.Et addit quod scribitur per Ant.in repe.reg.ea quæ li.6.latissime scripsi post Abba.in c.cum non ab homine.de iud.& optimum tex.in l.1.C. de exhiben. & ibi Bar.

f ¶In fine.Ponderatur tex.iste iuncta hac gl.q quandoq; ille,qui est inhabilis ex se,est inhabilis cum mādato superioris,vide Fel.vbi enumerat plures casus in contrarium,in c.fi.sup.de of.or. Seb. Sap.

g ¶Sed verberari.An autem clericus possit torqueri per laicos.vide Abbat.vniuersitatis,infra eo.& Pe.de Anch.Ant.& Ab.in c. vt famæ infra eo.

h ¶capi.Cape verba Inn.nam quæritur quid si ostiarius percussit aliquem, & percussus de eo conqueritur,& agendo de iniuria petat eum puniri ciuiliter,vel criminaliter.vel etiam petat eum denunciari excommunicatum Inn.dicit q percusso incumbit probatio , tum quia actor est de vlt.actor.tum quia quilibet præsumitur bonus,de præsump.c.fi. dicit tamen q iudex ex circunstantijs verisimilib.attendet quid præsumat,puta si contra ostiarium esset multa præsumptio , sibi incumberet onus probandi.idem dicit Host.& remittit.j.eo.cum desideres.§.2.& hæc dicta sunt quantur Doct.ego dicerem q aut exercendo officium percussit ostiarium & tunc sic vera opi.Inn.quia ex quo illud commisit, exercendo officium suum,non debet in eo præsumi dolus,vel culpa,nisi probetur,vel ex circunstantijs aliud præsumatur,aut percussit non exercendo officium,vide & tunc puto q incumbit probatio percutienti q nō fuerit in culpa,q contra eum præsumitur,vt in l.si non conuicij.C.de iniur. & l.1.C. de fisca.omni tamen casu totum est deferri iuramentum percutienti ad omnem purgandam suspicionem,vt in c.seq. Ale. de Ne.

i ¶Multa.Sed in quantū gl.extendit illū tex. ad sponsam de præsenti Doc. sequitur gl.idē dicunt Vinc.Goss.& Doct. si non sit vxor , si tū putatur vxor,& loco vxoris habetur.Facit q no.in c.plerunq; de dona.inter vir. & vxor.in gl.vlti.Quod alium arti. habet locum in collateralib. vel descendentib.vel descendentib.illud q tenet Bar.&Ab.Sic hoc tenet & Dy. Car.in §.nec ille,in 2.q.vbi dicit q distinctio §.qa vero,in Auth. vt liceat matri,& auiæ,,pcedit ad aliū effectū,de quo ibi idē dicit, q sit matio liberis,& non de filijs,nisi aūt liberorū,veniūt nēs descēdētes ifra ter. fig.l.liberorū.de quo ibi per Bar.sed ipse remittit se ad c.2. j.de testib.

k ¶Illum occidere.Adde hic q no.Ant.& Abb.post alios.in c.veniens.de sponsi.& vide eundem Abb.in c.interfecisti.3.de hom.& dicit Bal.in post.Gol.in l.Imperator Adria.ff.de stat.hom.q si ex statuto licet occidere adulterantē vxorem,licebit eā sic deprehensam, occidere filiam prægnans sit.ibi etiam dicit Bar.circa prin. q pater potest occidere pgnantē in adulterio deprehēsam.Itē adde hic gl.in l.nec timoris.in ver. occidere.ff.q mer.cau.quæ dicit q non licet marito interficere adulterū nisi adulter sit vilis persona,sed patri licet quemcunq; & quandocunq; interficere.Et allegat l.neque.ff.de adult. Et vide in hac materia bonum tex.in l.si quis in grau.§.si maritus.& ibi gl.in ver. igno scitur. ff.ad Sc. la.Et adde hic Paul.de Cast. in l.si cum dotem. §. transgrediamur. Fulgl.4.ff.sol.matr.vbi dicit,q licet pater aliquando possit interficere filiam in adulterio deprehensam,tamen non potest hoc alteri demandare.ar. l.cū fundū. §. quæritum.ff.de vi.& vi armata.Itē adde hic Imo.in fine ergo.§.si hæres de leg.1.vbi dicit quod secundum canones peccat pater & etiam maritus occidens deprehensam in adulterio.Et allegat.ad hoc dictum capitulum admonere , & capitulum inter hæc,33.q.2.item adde hic,quod his casibus,quibus licitum est marito interficere,thoc dem andare licite filijs suis, ita dicit Bartol.sub dubio forte,in hac lege. §. si mandato hoc caput allgando. ff.de iniur.Sed pro eo allego tex.in Gracchus.C.de adult.Item an filio,licet interficere adulterantē matrem suam,vide Salic.in dd.Gracchus,& ibi ponit,an liceat adulterū reperto in domo,sugarum extra domum interficere.Item vide omnino 8.Thom. 4.senten. distinct. 36.q.2.arti. . . . circa medū.vbi concludit q negat secundum leges ciuiles, neque secundum leges conscientiæ licet matri propria authoritate interficere vxorē adulterantem, licet possit eam causa tuita accusare ad mortem, in iudicio seculari. Et idem sentit Sanctus Thomas, in fine. de adultera filia ,& dicit quod nullos patet casus in quibus potest in aliquē de sua familia infligere pœnā corrūpendo per modū

sic inuentum &c.Hoc intelligo procedere de iure ciuili, nō a ām de iure canonico.[a] peccat.n.maritus,seu pater interficiēdo vxorē,vel filiā,ēt deprehensam in adulterio , & pnia grauis imponēda est.vt in c.inter hæc.& c.admonere.33.q.2. & vide bonā gl.in dictō c.inter. † Extra gl.q̄o,clericus venit armatus ad bellū,& fecit multū ꝫ aliquem,& ibi fuit captus,& percussus,nunquid percutiens, siue capiens sit excōicatus. Inn.dicit,q sic.sed non dēt mitti ad sedē apostolicā pro absolutione.Host.dicit q si fecit cā defensionis , non tenetur. hic essent duo videnda;Primo, nunqd clericus immiscēs se bello,seu enormitatibus,perdat priuilegiū cano.si qs suadēte,de quo plene dixi in c.perpendimus,1.e.& ibi,de materia. Secūdo,nunqd cā defensionis, impune liceat clericum percutere,& dic,vt supra.dixi in c.1.nā si fecit ad defensionē ꝓpriam,& stetit in meris terminis defensionis, clarissimū est percutientē nō incurrere excōmunicationē,vt hic,& dicto c.olim.de resti.spoi.Sed dubiū est,quid si ꝓ defensione alioꝝ quis pcussit clericū,quo casu dicit Inn.hic, q aut pro defensione propinquorū,vt filiæ,vxoris,&c.& tunc non incurrit excōicationē.si vero ꝓ defensione extraneorū, tunc sūt opi.sed cōior,& verior vī opi.vt ēt hoc casu non sit excōicatus.Et hoc mihi placet,quia nō pōt hic notari diabolica persuasio,cū debeamus repellere iniuriā inferendā proximo, vt in c.dilecto.c.ti.li.6.& 23.q.3.fortitudo.& c.nō inferenda.an aūt pro defensione rerū,liceat pcutere clericū.Cōclude qd aut pro defensione rerū suarū,& non incurrit excōmunicationē,vt probatur optime in c. olim præal. non tamen per hoc dēt infligere mortē,do quo die;vt dixi in c. 2. de homicid.& capitu.fuiscepimus, eodem titu. Aut pro defensione rerum aliorum.& Innocen.ponit hic opin. contrarias: mihi placet opin.vt etiam euitetur hoc casu excommunicatio quia debemus subuenire proximo , & diligere eum , sicut nosmetipsos.ideo non potest notari diabolica persuasio , si adiuuo patientem violentiam in rebus suis,vt optime videtur probari in dicto capit.olim . Nam ibi episcopus iuit ad repellendam violentiam illatam rebus,nec iuit solus, & nihilominus euitatur ibi excommunicatio . & plus sentit ibi Innocen.quod si interficio clericum ad defensionem meā, vel meorum,non sum excommunicatus, licet sim irregularis.intelligo,quod sum irregularis,quando ad defensionem meorum,secus si ad defensionem meam.de quo vide textū. cum glo.in cle.si furiosus.de homi.22.quæstione 1.nulli.§.1.

ADDITIO.

a ¶Canonico.Vide Ioan.de Ana.in cap.interfecisti.supra de homicid.vbi in fine,quod in terris ecclesiæ poterit decapitari. quod dicit esse mirabile. Vide ibi.Vide Ang.de Are.in tra malef. in ver. *che mo hai adulterato la mia donna*. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1. *Percutiens clericum ignoranter,quia forte ille clericus non ibat in habitu,non est excommunicatus,nisi recusset iurare se ignorasse illum clericum.*
2. *Ignorantia probatur per iuramentum.*
3. *Clericus nutriens comam non perdit priuilegium ca.si quis suadente.*
4. *Habitus facit præsumere quem esse qualis est habitus.6.*
5. *Conscientia probatur per iuramentum.*
6. *Percutiens clericum,debet ire pro absolutione ad sedem apostolicam, nisi sit de personis.& Capitulo.*
7. *Percutiens clericum credens laicum non incidit in excommunicationem.*

CAP. IIII.

I vero. [a] † Qui percutit clericū, ignorans ꝓ babiliter eū clericū, excōicatus non est,ignorantiam tn probare dēt ꝓ iuramētum : & si hoc præstare recusat pro excōicato haberi dēt.h.d.sunt partes.Secunda ibi,vel si.Tertia ibi, ab illo.Casus lit.Si aliquis manus violentes iniecerit in clericum nutrientem comā,ignorans quod clericus fuerit,non erit excōicatus,vel si de hoc dubium fuerit , & propria manu iurauerit,q clericum ignorauerit . Si aūt iurare noluerit,facut ab excōicato,conuenit abstinere,donec de mandato summi Pontificis absoluatur,quia constat cū manus violentas in clericū iniecisse.Bern. † No.primo ex tex. quod ex depositione tonsuræ,clericus non perdit priuilegium cano 3 nis,si quis suadente. † Secundo nota q quis præsumitur talis,qualis est habitus quē gestat. † Tertio no.q vbi est dubiū 4 an dependentib.à conscientia alicuius,stat iuro [b] illius. nam ignorāa aliter ꝓbari non posset. ad hoc no. solet allegari hic tex.facit c.nulli.de ele.lib.6.No.3.q vbi factū est in se illicitū,præsumitur scīa,in facto alieno.vnde psumitur qs scire 5 alū esse clericū,quēpercutit. † Itē vltimo no.q pro iniectio 6 manuū violentarū in clericū,tenetur laicus ire ad sedem apostolicā pro absolutione,de quo in c.peruenit.j.eo. † Ingl.ibi , dū tn ille clericus sit.hoc verū sm Inn.& bene, nisi probabiliter credidisset eum nō clericum,vt puta incedebat in habitu cōgruēti clerico,& præsumebatur deferre tonsuram more quorundam laicorum eam deferentiū tempore 7 æstiuo.† In eadē gl.ibi,nisi postea certus efficiaris.Vult ergo gl.& bene q cōperta veritate, non est excōicatus,qui percussit laicū,credens clericum percutere.& vide Fede.consil.13. c vbi ampliat terminos quæstionis. Quid si percussi [c] Titium laicum communiter pro clerico habitum; & ante absolutionem seu certificationem,celebraui,nunqd incidā in irregularitatē, & concludit q non,nec excommunicatus sum. Requiritur,n.veritas clericatus,ad incurrendā excommunicationē,vt in c.si quis suadente.17.q.4.sicut enim simplex dimissio habitus clericalis,non facit quē perdere priuilegium clericale,vt hic.ita nec simpliciter assumptio habitus nō cōgruentis personæ.facit c.ex parte.sup.de priuil.el 3.Et in fin. gloss.hanc opinio.Tancre.tenet Io.And.licet Hostiē.cōtra, nam si error in sola qualitate , sufficit ad vitandum excommunicationem, vt hic, fortius quando concurrit error in qualitate,cum error est in persona, vt in terminis quæstionis

ADDITIONES.

a ¶Si vero.Vide quod per istum textum.dicit Abbas,in cap.2. supra de constitutio. Seb.Sap.

b ¶Iuramento.Hoc est verum in foro animæ.secus in foro iudiciali , vt dicit gl.sing.secundū D.Ab.in cle.1.in ver.habita.de priui. Sed vide ad hoc quod no.Bal.in l.1.vltra medium C.ad Mace.& vide Imo.in cle.1.ver.iuxta prædicta.de consan.& affin.gl.& Arch.in c.proposuisti,84. dist.Et ad de hic quod nor.Dy.Ant.in c.cognoscentes.in fi. de consti. & quod ibi notaui.Et ad id quod dicit hic Ant.in 1.not.vide tex.in cap. significasti. el 1.de homi.glo.in verb.ignorantem.in c.innotuit.de ele.glo.in c.accedens.de cri.fal.gl.in c.2.de calum.& in cap.accepimus, de æta. & qual. quam allegat D.Ant.in c.innotuit.tex.in cap.statutum. §. cum vero. de reser.lib.6.& in cap.vt circa.de elec.eo.lib.tex.in c. pastoralis. de excc. & in c.præsentium.de testi.& glo.in cap.eos.in ver.scienter,& in ver.effectum.de temp.ordi.lib.6.Vide gl.in l.1.in prin.in ver. hoc anno. ff. de itin.actuque priuat.& vide quod no.Ant.in cap.fin.in ver.fallit etiam in casibus.j.eo.vbi dicit quædam pulchra in hac materia. Et inter cætera alleg.nor.dictum Gul.de Cun.an l.quæritur.ff.de sta.hom. Item vide omnino quod eleganter scribit Bar.in extranagan.ad reprime.in ver.denūciationem.Item de ista probatione per proprium iuramentum , vide tex.cum gl.in verbo,expensæ.in c.in primis.2.q.1.tex.in l.fi.C. de fid.instru.text.in l.fi quando.C.vnde vi,in c.2.quod mer.cau.& gl. in c.fi.4.q. 3.& glo.in c.dilecti,circa fi.de foro compe.gl.in l.fi.§.in compuratione. C.de iure delibe.An autem,& quando lex,vel dispositio dicit debere fieri iuramento alicuius,posit probari contrarium?Vide per Ant.in c.quia propter,& quod ibi late notaui post ipsum,de probatio. Item adde hic tex.sing.in l.fi.de bon.auth.iudic.poss.de cuius intellectu vide quod plene notaui in d.c.propositi,li.6.& quod ibi notaui.tex.cum glo. in ver. docuerit.in c.1.de elec.in 6.& in c.constitutus.de procura.Item in quæstio.hic posita in terminis distingue omnino,vt per Dominic.post.Pau. in d.c.eos.de tempo.ordina.lib.6.Et adde,quod quando agitur de informatione conscientiæ alicuius,dicto vnius,vel famæ credendum est,secundum Ant.in repe. c.peruenit de censibus,qui ad hoc alle.no.Compo.in ca.1.de elec. lib.6.Item quod conscientia,seu animus alicuius probetur per propriū iuramentum,est tex.in l.fi.C.de bon.autho.in pol.& in l.fi.§.fi.cum multis aliis concor.ibi in glo.alleg.C.de iur.domi.impe.& vide glo.in c.cum ab vno.in ver.electionem,vltra medi.de re iu.lib.6. & omnino Domini. in c.eum qui,circa medi.50.distin.

c ¶Quid si percussi.Circa hoc vide rex.& glo. in c.illud. 16. q. 6.Io. And. & Domini.in c.perpetuæ.de elec.lib.6.& Do.Ab.in c.nonnulli,de iud.& Io. Andr.in regu.cum quis in ius,in Mercur.Abbas in c.plerunque, de donat.& gl.34.q.2.in fi.summæ,vbi habetur de cognoscent coniugatam, quam credebat solutā.Et de q.hic posita in terminis,an percutiens clericum,quē credebat laicum,vel econtra,sit excommunicatus , vide glo. in l.fi qua per calūniā,in fi.C.de epis.& cler.& ibi dixi,& in l.fi.C.de cri.expi.hæ.& vide tex.& ibi Flo.in l.scientiam.§.fi seruum,ff.ad l. Aquil. glo. cum text.in l.fi ignorans.ff.loca.Bar.in l.apud Labeonem.§. si quis virgines.ff.de iniu.Bal.in fi.C. si à non compe.in.& vide gl.magnam in fi.& ibi omnino Io.de Imo.in versi.vltimo quæritur,in cle.1.de consan.& affi.vbi dicitur quod si eligentes eligunt indignum,quem credunt excommunicatum,& tamen re vera non est excommunicatus,tenet electio, nec peccant eligentes.Et dicit de hoc haberi satis per Inno.in c.dilectis.de appe. Pro quo facit quo no.Bar.in l.fi arbiter,circa prin.ver. quæro quid econtra.C.de fen.& interlo.omn.iudi.Et de q. hic posita per gl. vide in terminis Inn.in l.qui pupillum.ff.de acquir.hære. vbi etiam post Bald. ponit aliam q.& facit ad hoc gl.in ver.approbatis,in c.vnico , de voto. lib.6. & quod not.Ant.post Io.And.in c.Ioannes.de cleri.coniu.adde Bald.in c. 1.qui.mo.feu.amit.vbi dicit,quod cognoscens ignoranter monialē,non punitur de stupro monialis.Et idem dicit de vasallo insultante dominū ignoranter,quia non perdit feudum . Item facit ad hoc quod dicit Io. Cal.j.de eccle.inter.in 10.membro.1.q.idem adde hic S.Tho.in 4. sen.di. 9.q.1.ar.3.vlera medium,vbi dicit,q si quis accedit ad suam,quam credebat non esse suam,& similiter ille,qui est iustus,credens se peccatorem accipit eucharistiam,electio sua est praua,& peccat,sed electio non est praua in eo,qui peccatum habet,& nescit.Item pro pleno intellectu omnium supradictorum,vide omnino elegantem , & magistralē doctrinā, & meliorem de iure,quam super hoc tradit Bar.in l.diuus,1.ff.ad l.Cor. de Sica.& vide omnino Ioan.And.in additio.Spe.super rub.de adul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis gl.quãdo credebam percutere Martinum laicum,& per cussi Martinum clericum.Nec ob.lex eũ qui,alle. in gl. quia iniuria bene est illata isti,sed ad incurrẽdam excõicationem requiritur animus percutiendi clericum, ꝙ indicant verba illius can.si quis suadente, dum dicit si quis suadente diabolo,&c.ex quo.n.ignorabat eum clericum,cessat dispositio illius c.facit c.vt animarum.de const.li.6.In gl. fi. in fi. de hac materia,vide vt plene dicam in c. perpendimus,infra eo.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens conuersum alicuius religionis,excommunicatus est.*
Excommunicatus ob manus iniectionem in clericos, à solo Papa absoluitur, nisi in articulo mortis.
2 *Clericorum appellatione,an veniant canonici.*
3 *Monachorum appellatione in materia vere penali, & odiosa non veniunt conuersi,secus in materia simul,& fauorabili, & odioso.*
4 *Conuersi alicuius religionis,qui proprie dicantur, & an gaudeant beneficio c.si quis suadente.*

CAP. V.

1 NOn dubium. † Percutiens, conuersum religiosum excõmunicatus est,nec ab alio,quam à Papa absoluitur, nisi in mortis articulo.h.d.Casus lit. Dicitur hic in isto c. quicunq; violentas manus in clericos,vel in canonicos,aut cuiuslibet religionis conuersos iniiciũt,sententiam excommunicationis incurrunt,& à solo Papa possunt absolui,nisi
2 in articulo mortis.B.† No.primo ex tex.ar. ꝙ appellatione clericorum,nõ veniunt canonici. Contrarium tamẽ potest colligi ex isto c.iuncto ca. si quis suadente.nam ibi nulla fit mentio de canonicis,sed bene de clericis,& tamen extenditur ad canonicos,vt hic.& quid iuris sit de hac quæstione,dico super rubr.de vita & hone.clerico.Secundo no.ꝙ appel-
a latione monachorum,veniunt cõuersi alicuius religionis.[a] nam in c.si quis suadente,fit mentio duntaxat de monachis & tamen comprehenditur cõuersi.& videtur gl. pe.hic vel le,ꝙ hoc fit extensione huius c.ꝙ tamen mihi nõ placet,per tex.in prin.dum dicit non dubium,&c. & per tex.ibi,ex constituti.concilij, &c. quæ verba clare innuũt hoc esse de iure antiquo:& ꝙ hæc constitutio sit tantum iuris antiqui decla
3 ratoria.† Sed tũc fortiter opponitur, nam cum ille cano, si quis suadente,imponat pœnam,debet strictè intelligi, & sic appellatione monachorum,nõ debent venire cõuersi, pro hoc c.statutũ.de ele. li. 6.vbi in materia odiosa,appellatione ecclesiæ parochialis,non venit ecclesia collegiata parochialis,propter qualitatem collegij,quæ est ꝑ.parochiam.So.credo posse dici,ꝙ ille can.si quis suadente,licet contineat odiũ
b ex parte persecutiẽtiũ,[b] cõtinet tamen fauorẽ[c] ex parte, cleri
c corũ,& vbi in cõstitutione cõcurrũt odiũ,-& fauor, magis
d attẽdatur fauor,[d] quam odiũ. & pro hoc no. gl.in l.2.de in ius voc.Itẽ istud est odium rationabile, quo casu non fit stricta interpretatio,iuxta no.per Cy.in l. quicũq; .C.de scr.fug. Itẽ excõmunicatio, est medicinalis,& de facili obtinetur absolutio,in c.1.de sen.excom.li.6.vnde putarem,ꝙ in dispositione mere pœnali,& odiosa, appellatione monachorum,
4 nõ veniunt conuersi.per d.c.statutum.nec econtra. † In gl. 1.in fi.Tanc.ĩ.eo.porro.dicit,quod retinens proprium, nõ potest dici conuersus; licet in instrumento dicatur eum esse cõnersum talis ecclesiæ. Host. distinguit & bene, ꝙ aut
c iste conuersus retinuit sibi aliquam proprietatem,& tũc nõ gaudet hoc priuilegio, [e] aut dedicauit se,& sua,& incedit tõsuratus, vel mutauit habitũ intercssendo diuitijs,& talis gaudet hoc priuilegio. ar.in c.quisquis.17.q.4.& optime facit c. priuilegia,ĩ.de priui.vbi oblati nõ plene gaudent priuilegio istorum,quib.se obtulerunt.& facit cle.1. de decim.

ADDITIONES.

a ¶Alicuius religionis. Vide circa hoc aliqua subtilia, quæ scribit Aret. in l. cum hæredes.§.item quæro.ff.de acquir.pos. Seb.Sap.
b ¶Percurientium. Vide quod haberur in capitu. cum tibi,infra eodem. And.Barba.
c ¶Fauorem.Quando constitutio continet fauorem ex parte vnius,& odiũ ex parte alterius,sed odium est rationabile,tunc materia dicitur esse fauorabilis & lata.Sed super hoc vide late Bal.in d.l.1.C.de in ius vo.& ad de Bal.in l.illud C.de sacrof.eccl.vbi dicit.ꝙ vbicunque imponitur pœna,licet al à de sui natura materia sit fauorabilis, tunc dicitur materia odiosa.quod intellige verum,etiam quantumcunque pœna, quæ imponitur,sit minima,vt dicit Bal.in apost.in l.non distinguemus. in prin. ff. de arb.per illũ tex.Et de q.hic posita per D.Ab. vide in terminis per Domini.in c.sciant cuncti.in fi.de elec.li.6.post gl.ibi in verbo, alios. Item vide Domini.in c.pro humani.§.fi.de hom.lib.6. vbi dicit,ꝙ si est constitutio edita in fauorem animarũ,licet sit pœnalis,est late interpretanda. Et allegat etiam de hoc gl.in c.generali,de elec.lio.6. & idem punctualiter dicit Do.Abb.post Io.And.in c.ex tenore,qui fil.sint leg. Item de quæstione hic posita per Abb.vide tex.& ibi Iac.de Bel.in §.quia vero latius. el 2.in auth.de non alie.& omnino Abb.post Io.And.in c.fi.de loc.Bal.in l.ab executione C.quo appell.non recip.& Bal.in l.fi.C.de inter. matr. & per Iac.de Belui.in l.2.§. exercitium,ff.de ijs,qui no.infa.facit l. qui excepționem.in pria.& quod ibi no.per Bar.ff.de condi.inde. & vide in ter-

minis,& Bar.& Pau.de Cast. in l. si quis nec causam. circa fin. prin. ff. cer.pe.per illum tex. dicit attendi debere id, propter quod principaliter factum est statutum.Et ad idem vide Pau.de Cast. in l. bona fides,ca fin. ff. depos. & omnino plura bona vide per Domin in repe. cap. propter tua debita.de reser. lib. 6. Item per doctrinam Bar.in d.si quis nec causam,vide quatuor gl.videlicet gl.in l.2.C. de in ius vo. & in lled si hac.§. fi.ff.de in ius voc.& in c.si propter tua debita.de reser.li.6. & sciant cuncti. de elect. eo.li.6.

d ¶Fauor.Hoc intellige verum,quando non apparet an principaliter cõstitutio sit facta ꝓpter fauorem,an vero propter odium, sed si apparet,an principaliter constitutio sit facta ꝓpter alterum,illud est attendendum in tota dispositione, siue sit fauor, siue odiũ.Ad hoc alle. Bar. in l. si quis nec causam.circa prin.ff.si cer.pe.

e ¶Priuilegio. Vide ad hoc D. Ant.in c.dilecta.de ma.& obe.super glo. per hi tenet.ꝙ conuersus ecclesiæ sæcularis, non gaudet hoc priuilegio.

SVMMARIVM.

1 *Mandans clericum percuti,est excommunicatus sicut percutiens.*
2 *Mulieres cuiuscunque gradus,& generis sint,si percutiant clericos,sunt absolui ab episcopo loci.*
3 *Vxor est in potestate patris,nisi quoad debitum carnis.*
4 *Mandans dicitur vere committere delictum, etiam in materia pœnali, & odiosa.5.9.11.*
5 *Filiusfamilias obligatur ex delicto,sicut illi qui sunt sui iuris.*
6 *Excommunicari potest homo mortuus,& operabitur quod non sepeliatur in sacro, vel sepultus,dehumabitur.& nu.7.*
8 *Ratihabitio,in delictis quæ possunt per alium explicari, æquiparatur mandato,vt est homicidium,secus si delicta non possunt per alium explicari,vt vicia carnis.*
9 *Mandans an debeat puniri tanquam principalis:tam de iure communi quam statutario.vide hoc plenissime.*
10 *Delictum factum lapide,vel sagitta, dicitur proprie factum cum eis.*
11 *Procurator mandato domini opponens exceptiones prohibitas, obligat dominum ad pœnam.*
12 *Nullam pœnam habet ecclesia maiorem excommunicatione.*
13 *Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.*
14 *Statutum puniens delictum intelligitur de delicto consummato.*
15 *Masculinum an concipiat femininum ex interpretatione, an ex propria significatione.*

CAP. VI.

MVlieres. Mulieres quæ inciderunt in canonis quis suadẽte,absoluuntur ab episcopo.Item in personis quæ nõ sunt sui iuris, vel delicatæ,de quib.dubitabatur,ꝙ nõ possunt commit-
1 de accedere ad curiam,& hoc vsq; ad §.illi.Et ille §.ĩ.& ĩ.dans clericum percuti excõmunicatus est, sicut percutiens. Et tria sunt dicta.Secũdum ibi,de his.Tertium ibi,illi. Cõlit.Dicitur hic in primo responso,ꝙ si mulieres, & ferus sui iuris nõ sunt,manus in clericum violentas iniecerunt,ab
epõ diœcesano possunt absolui. Secundo dicit,ꝙ si aliqui nõ delicati,& magnæ potentiæ fuerint, qui manus iniecerunt, violẽtas in clericos,& laborem veniendi ad sedem apostolicam tinere nõ possunt, quæritur quid iuris sit. respondet Papa, ꝙ status personæ,& veritas negocij prius est intimanda Romano Ponti.& ẽm eius consilium erit procedẽdum. Tertio dicit,aliqui non iniecerunt violẽtas manus in clericũ, sed de ipsorum mãdato hoc faciũt,quæritur,an isti qui hoc mandant sint excommunicati?respondet Papa,ꝙ sunt excõm. & sunt ad apost.sedem mittendi,cum ille vere delinquat.
2 ius mandato delictum committitur.B.† No. 1. ar. ex ista
a ctione,alia,quæ solet facere positionem eiusdẽ qualitatis cũ præcedentib.ꝙ iste tex. debet intelligi de mulieribus, q non sunt sui iuris.Sed Host.& Io.An.& cõmuniter Doct. cunt indistincte tenẽdum idem de omnib.mulieribꝫ,cuiusq; que status sint,ꝙ possunt absolui ab episcopo loci,quia periculosum est itinerare,& se immiscere cętib.virorum,& habet laudabilis cõsuetudo, quã Papa scit, & tolerat. vt. ꝙ.c. saltem rõne cõsuetudinis,quæ dat iurisdictionẽ.vt ꝙ.c.ad questus.de fo.comp.cũ cõtingat,siue sint viduæ, siue maritatæ,siue virgines ab episcopo absolui possunt.ꝙ no.Ex hoc & ex tex.no.ꝙ absolutio ab excõmunicatione canonis, regulariter reseruatur episcopo, & nõ prælatis inferioribꝰ, vt
3 dixi in c.2.§.eo.† An autem vxor dicatur sub potestate viri vel patris.dic ꝙ patris,nisi quoad debitum reddendum, vt
b vt operetur marito.de quo vide [b] tex.cũ gl.in l.si vxor.C. cõd.inser.& l.sicut.ff.de oper.li.33.q. fi. hæc imago. Secundo no.tex.pro ꝓnis delicatis, & nõ valentibus commeare ad curiam.

ADDITIONES.

a ¶Qualitatis. Vide Ale.in apo.ad Bar.in l.fi fugitiui.C.de ser.fug. Ang. Aret. consil.7.fnc.sapienter,nisi fallor.& in consi.28.incip, scripsi.& Bellonis in 1.vol. Ale.in consi.34.inc.viso themate.in 1.quod est repertum ꝑ cons. fi.87.in 5.volum. Seb.Sap.
b ¶Vide.Et gl.in c.quod Deo.33.q.5. & in ver. si parentis. Inst. ad Sctum. Tertul.in prin.& gl.Bar.& alij,in l.quia parentis.ff.fol. mat.

ad curiam pro absolutione, vt possint ab episcopo absolui.
4 † Vltimo no. quod in iure pœnali, & odioso, faciens per alium,habetur pro faciente, licet verba iuris sint concepta in personam propriam;nam cap. si quis suadente. concipit verba in personam propriam,vt si quis suadente,&c. & ibi iniecerit manus,&c. tamen interpretatiue mandans incidit in illam pœnam. Sed an hoc casu mandans includatur ex interpretatione : an autem ex proprio intellectu verborum,no.Bartol.in leg.hæc verba.ff.de adul.& in l.aut qui aliter.ff.quod vi,aut clam.& leg.non solum.ff.de iniur. & lege
5 sed si vnus,eodem titulo infra,aliquid. dicam. † Vltimo no. tex.sing.ibi,vere committat,&c.quod mandans delictum,dicitur vere committere delictum, ex quo sequeretur, quod etiam in statuto,mandans delictum committi,comprehenderetur:hoc tamen non videtur indistincte verum. vt infra subijciam.In glossin fin.Idem Innocen.Hostien.contra Io. Andr.concordando,distinguit, quod aut filius existens in potestate tenet familiam de per se;puta vxorem, & liberos, & tunc habet locum illa gloss.aut est in familia paterna, & tunc procedit opi.Hostien.nam non debet iniqua conditio afferri patri per factum filii.D.Ant.videtur velle, quod aut filiusfamilias non habet quid expendere in itinere ; & tunc non tenetur ire.nam regula est quod quicquid acquirit,acquirit patri quoad vsumfructum,sed si habet quid expendere,tunc secus. Sed hæc opi.mihi non placet, quia nullam differentiam poneret inter istum constitutum in potestate,& alium.nam idem est in alio sui iuris non habente qd expendat,vt in cap.quamuis.infra eod.& tamen iste tex. voluit denotare quandam specialitatem in hominib. suppositis alienæ potestati.nec placet indistincte opi.Io.And.nam licet sit extra familiam:tamen ex quo non est sui iuris, tenetur assistere,& obedire patri, & eidem commoda patriæ potestatis exhibere.vnde idem putarem in filio quod in seruo,
6 ex benigna interpretatione. † Et per hoc soluitur quod opponi posset de l.tam ex contractibus. ff. de iudi. vbi patet,ꝙ
a de delicto [a] filiusfamilias obligatur,sicut alius qui est sui iuris. & quod dixi procedit ex benigna interpretatione, & cõcessione Papę : nam de iuris rigore omnes istæ personæ tenentur.Item non obstant alia iura,quia excusat pueros tantum,& non maiores,quia possunt intelligi de illis, qui sunt sui iuris.In gl.2.in fi.Hæc decisio gl.mihi non placet,quoniã tex.indistincte dicit,quod vbi personæ sunt delicatæ, vt nequeant subire laborem eundi ad curiam, quod status personæ prius debet intimari Romano pontifici. vnde pondero verbum,prius.non debet ergo antea absolui, quam hoc intimetur Papæ.Fateor tamen,quod si interim imminet periculum mortis,tunc non vigore dispositionis huius cap. sed vigore aliorum iurium potest absolui, recepta cautione, prout dicitur in glo.In gl.fin.ibi,quia mandatum morte extinguitur. Tancredus sentit oppositum,quoniam præsumitur decessisse in eadem voluntate vt in cap. maiores. de baptis.D.Ant.hic distinguit,quod aut mandatarius erat certificatus de morte mandatoris,& tunc sit vera opi. gloss. aliàs procedit opi.contraria.Putarem tamen, quod vbi iste mandator in extremis recepisset pœnitentiam, quod tunc licet fuerit in culpa in non reuocando expresse, non tamen incidit in excommunicationem, cum in veritate mandatum non fuerit morte reuocatum.Aut iste nõ egit pœnitentiam & tunc etiam de rigore non esset excommunicatus, quia mandatum reuocatur morte.Sed quãdo decessit in eo peccato;tenetur de delicto alterius,sicut tenetur principalis in
7 non reuocando mandatum.vt in l.si mandassem. ff. mand. † Et si diceres quid operabitur excommunicatio hoc casu, cum iste iam sit mortuus?Solut.potest operari quo ad corpus,quia non sepelietur in cœmiterio, vel si fuit sepultus prius,inde exhumabitur.arg.in ca. sacris. de sepul. nam per excommunicationem,non solum inficitur anima, sed etiã corpus : hinc est qđ etiam postmortem absoluitur quis ab excommunicatione,vt in c.nobis.2.infra e. Et alibi dicit gl. sing.quod excommunicãdo quis mortuo excommunicato, incurrit excommunicationem, sicut si communicaret vi-
8 uo excommunicato.ita dicit glossing.in cap.ad hæc. de priuil. † In fin.glo.hodie de hac vltima q.dic,vt habes tex.apertum in c.cum quis,eodem ti.li.6.Et aduerte, quia non omnia gesta nomine meo possum rata habere. nam quædam sunt quæ possunt per alium explicari,vt vulnera, homicidia,& similia.& in istis ratihabitio trahitur retro.vt in d.cap. cum quis.& in leg.1. §.deiecisse. ff. de vi & vi ar.Quædã sunt quæ non possunt explicari per alium,vt adulterium &c. carnis delicta . & in istis non habet locum ratihabitio, vt dicit
9 glo.& bene,in d.cap.quoties.& in cap. sciant cuncti .de ele. lib.6.& Cy.in l.non ideo minus.C.de accus. † Extra glo. quę ro de notabili,& quotidiana quæst.quæ venit ad declaratio

nem huius cap.& materiæ.An mandans [b] delictum committi,debeat puniri,tanquam principalis, ita vt includatur sub dispositione iuris.Et colligendo multa sparsa in diuersis locis,distingue sic.quod aut verba sunt scripta in rem:puta dicit ius,siue statutum, quod pro homicidio imponatur talis pœna;& tunc mandans includitur,quia de homicidio tenetur.vt in cap.2.de cler.pug. in duel. & l.hæc verba. ff. de adu.& l.aut qui aliter.ff.quod vi, aut clam. & vtrobique per Bar.& Cyn.in l.non ideo minus.prælleg.Et hoc casu includitur mandans ex propria significatione verborum . ideo hoc casu non distinguo inter dispositionem iuris communis,& iuris municipalis. Aut verba sunt scripta in personã, vt quia dicitur,si quis commiserit homicium, puniatur tali pœna; tunc aut quis committit delictum per instrumentum,quod necessario operat necessitatem facti.& tunc mandans includitur,siue sit dispositio iuris communis, siue municipalis: quia ipse vere facit, quoniam actus attribuitur principio.Exemplum in immittente sagittam, lanceam vel lapidem.nam ipse vere facit,licet non tetigerit propriis manibus.pro hoc l.item Labeo.§.1.ff.ad legem Aquil.Idem dic per omnia,vbi instrumentum,per quod committitur delictum,operatur necessitate iuris, vt puta mandaui filio meo aliquid quod tenebatur explicare vel seruo . vel procuratori.& tunc in veritate,cum ego faciam,includar sub dispositione,actus enim tribuitur mihi,ex quo instrumentum, per quod facio tenebatur parere,pro hoc tex.in l.3. §. si procu-
10 rator. ff. quod quisque iuris. † Et facit hoc ad quæstionem quotidianam:statutum punit proponentem exceptionem contra instrumentum guarentigiatum: mancaui procuratori,vt exceptionem proponeret, nunquid ego mandans includar sub statuto,& dicendum est quod sic,quia procurator hoc tenebatur obedire domi. Aut instrumentum per quod explicatur delictum,operatur propria voluntate, non necessitate facti,vel iuris,pura mandaui delictum committi : mandatarius tenebatur mihi obedire;sed nihilominus propria voluntate voluit mandatum exequi ; & tunc aut sumus dispositione iuris communis, & mandator comprehenditur,non ex propria significatione verborum, sed ex interpretatione iuris,quia ius interpretatur eum facere, licet vere non faciat ; parum enim refert, an quis proprijs manibus interimat, vel per alium, vt dicit tex. in leg. prima §.deiecisse.ff.de vi,& vi arm.facit cap.cum ad sedem. & cap. fœpe.de restitu.spol.ad idem tex.in l.si quis id quod ff. de iurisd.omn.iud.& in l.si per alium. ff. ne quis eum, qui in ius voc.& cap.sciant cuncti.& quod ibi not. & in regu. qui per alium.de reg.iur.lib.6.& cap.1.supra de offic.delegati . & dixi ex interpretatione includi,& non ex propria significatione:quia mandator vere non fecit,sed perinde est quo ad pę-
11 nam,ac si fecisset. † Sed contra hæc, facit multum iste tex. in fin.dicens quod is vere committit,cuius mandato &c.vn de pondera verbum,vere, ergo non per interpretationem, Bar.in l.sed vnus.ff.de iniur. respondet ad istum text. quod procedit in peccato,in quo magis ponderatur animus,quã ipsum factum,quasi velit dicere, quod quoad peccatum, is
12 vere facit cuius mandato,&c. † Sed contra hoc dictum Bartoli,facit,quia iste tex.non loquitur de peccato, sed de pœna peccati,& excommunicationis pœna est maxima,adeo quod dicit canon nullam pœnam maiorem ea,ecclesiam habere.24.qua.3.corripiantur.facit cap.sacro. infra eodem. Item quod vere non facit,etiam de iure canonico.alleg.tex. apertum in cap.vt famæ. infra eodem vbi ponitur verbum fictum dicendo, quod videtur facere cuius mãdato, &c.Ad idem adduco tex.magis apertum in cap,secundo.de cle.pugnã.in duel.vbi tex.loquitur de eo,qui dedit pro se pugilem, qui alium interfecerit.& dicit quod non iste,qui dedit pugilem,sed alius homicidium committit;tamen tenetur de homicidio,quia præcepto suo &c Item alibi tex. ponit ista, vt diuersa facere,vel mandare,vt in capitu.si quis viduam. 50. distinctione,& in capitulo sicut dignum, de homi. Sed potest dici ad istum tex:quod facere vere vere dicitur , quo ad peccatum , & pœnam peccati, dum sumus in dispositione iuris communis;& tamen reipsa vere non facit. Aut sumus in dispositione iuris municipalis , vt quia statutum punit committendum delictum & capitulo & tunc quæstio est dubia valde,& quotidiana. nam primo videtur , quod includatur mandato , quia vere non facit, sed ficte, & interpreta-

ADDITIONES.

a ¶Delicto. Circa intellectum illius l.tam ex contractibus.vide Deci. in cap. quia.Gu.supra de iudi. Seb.Sap.
b ¶An mandans. Vide multa per Ange.Aret.Aug.fi.Arimi.in tracta.mandato.in ver.Sempronium mandatorem. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a pretatiue,vt dixi.& ſtatutum [a] non vẽdicat ſibi locum in caſu ficto,& interpretato l.3.ſ. hæc verba,& q̃ ibi no. ff.de neguit.& bon.tex.cum ibi no.in ca.in noſtras, ℣. de iniur.& q̃
13 no.Io.An.in reg.præſumitur.de reg. iur.lib. 6.in mereu.† In contrarium facit, quia ſtatuta debent interpretari, ſm ius cõe.vt in c.cum dilectus.de conſuet.no.Inn. in c. cãm quæ. ℣.de reſcr.& Bar.in l.oẽs populi.ff. de iuſt. & iur. Sed de iure cõmuni mãdans includitur ſub diſpoſitione afficiente faciẽtem,vt ℣. dixi.ergo idem in diſpoſitine ſtatuti,maxime cũ ſtatuta ſint pars iuris ciuilis,quãdo fiunt à populo. vt l. oẽs, populi.præal. & 1.di. ius ciuile. Et per hãc rationem vltimã tenuit Cy.in d.l.nõ ideo minus, q̃ includatur mãdator, ſed Bar.licet non aperte:tacite tñ ſentit oppoſitum,in d. l. ſed ſi vnus.& l.nõ ſolum.c.ti. pro hoc optime facit q̃ ipſe no. in l.
14 1.ff.de ſic.vbi dicit,† q̃ ſtatutũ puniens delictũ, non hẽt locũ,niſi delictum fuerit [b] cõſummatum licet in diſpoſitione iuris delictũ principiatũ,habeatur pro cõſummato,vt in l.ſi quis nõ dicã rapere.C.de ſacroſ.eccl.Canonizata de pen.di. 1.c.ſi quis.& in c.1. de eo, qui mit. in poſſ. & q̃ ibi plene no. ſed Bald. latius attingit hanc materiam in repet. d. l. omnes populi.Et breuiter concluſe poſt eum, q̃ aut ſtatutum indulget, vt quia dicit homicidæ remittatur certa pars pœnæ, & tunc comprehendatur mandator, & quia ceſſat odium, & fauor eſt amplandus,vt in reg.odia.de reg. iur. lib. 6. aut ſtatutum punit,& tunc aut prouidet de pœna irregulari, vt quia multum exorbitat à diſpoſitione iuris; & tunc non includitur mandator habebit ergo locum tãtum in caſu ſuo. pro hoc optime facit tex.in ſimili.in c. ſtatutum. de electio. lib.6.& in c.cum in cunctis.de elec.in 6to c. ſi compromiſſarius.eo.ti.lib.6.facit quod no.Io. An. in reg. odia. in mercur. Aut ſtatutum prouidet de pœna regulari, vt quia non multum exorbitat à diſpoſitione iuris,vel pone aliud exemplum quotidianum, vbi pœna in iure expreſſa nõ eſt,ſtatutũ ponit pœnam ; & loquitur de faciente , & tunc includetur mandator,quia hoc ſtatutum non eſt exorbitans. Ideo reci
15 pit interpretationem,ſicut ius commune. † Et hoc in ſimili ſenſerunt Doct.antiqui,in l.quicunque. C. de ſer. fug. in illa q.nunquid in ſtatuto maſculinum comprehendat fœmini
c num,[c] ſicut in diſpoſitione iuris communis . Et communiter dicitur ibi per legiſtas , q̃ vbi ſtatutum continet odium rationabile,fœmininum comprehẽditur ſub maſculino ex interpretatione, & non ex propria ſignificatione verborũ, de quo plene per Bar.in l.1.ff.de verb.ſig. per Archidia.in c. ſi quis ſuadente.17.q.4.ad omnia prædicta adde glo. ſing. in
d clc.1.de vita,& hone. cler. quæ dicit , q̃ vbi diſpoſitio [d] iuris punit quem facientem perſonaliter, tunc faciẽs per alium , non tenetur illa pœna,licet peccet;ſecus vbi non adderetur illud verbum perſonaliter, &c.

ADDITIONES.

a ¶Et ſtatutum. An ſtatutum quod loquitur de committente maleficiũ habeat locum in mandante.Et adde omnino Abbat.poſt Io.An.& quod notaui ibi in c.ſicut dignum.de homi.& vide Bal.in l.peremptorias.C. fenten.reſc. non poſſe.in 6.col. verſi.quæro quid ſi ſtatutum loquens de bannito propter homicidium,an habeat locum in bannito,qui mandauit committi homicidium,& vide quæ no.de hoc in c.inter dilectos ℣. de fide inſtr. in prima addit.circa medium.Item adde hic,quod no. Paul. de Caſt. in l. ſi cum dotem.§. tranigrediamur,ff.ſol.ma.ſuper glo. 2. vbi dicit,quod ſi ex ſtatuto vulneratus poteſt aſſumere moderatam vindictam de vulnerante,prout Florentiæ,non licebit hanc vindictam demandare alteri ar.l. cum fundum §.quæſtum.ff.de vi,& vi ar.Scias tamen, q̃ in materia odioſa, & pœnali,interdum appellatione delinquentis , comprehenduntur mandantes res.eſt in l.ſi quis id quoq;,ff.de iur. om. iud. Sed ad quæſtionem hic poſitam per Abb.tex & ibi no. per dictũ Abb.in c.2. circa prin. de cler. pugn.in duel.& de q̃ſtione poſita vide per Io.de Imo.in l.Gallus in §. & quid ſi tantum,ff.de lib.& poſth.vbi allegat quædam bona.& dicit q̃ de hoc habetur per Bar.in l.ſi quis pro emptore in fum.cas t.verſi. & ita ſunt notabilia ad multa,de vtuca.& vide de hoc per Imo. in cle.ſi quis ſuadente.de pœnis.& cum illo.d.Paul.de Caſt.in d.§.tranigrediamur de ſtatuto permittente vindictam,&c.vt ℣.concordant Bal.in l.accuſatio nis,C.q̃ teen.cau.& in c.1.§.ſi quis vero,el 1.ver.& hoc facit ad cõnem. de patiur.ſir.per gl.in d.l.cum fundum,& per tex. ad hoc elegantem in literis ſi hæredi,ff.de ſtatu liberis,licet aliter dixerit Bal.in l.Gracchus C.de adul,& adde omnino hic Bal.in c. vsico, §. ſi quis deceſſerit, ſi de feu.fuer.contr.vbi de hoc articulo dat ſingularem, & nouum intellectũ ad illud c.mulieres,per Canoniſtas non cogitatũ,& inter cætera dicit q̃ ſi dẽ q̃ facit per le,non verificatur vnquam in illo, qui facit per alĩ, & alleg.l.ſi ita fuerit,ff.de manu.teſt.& idem dicit,ſi diceret perſonaliter in cle.1.de vi,& ho.cle.& de q̃ne hic poſita per D.Ab. vide per Bar.in l. non ſolum ,§. ſi mandato,ff.de iniur.Bar.in l.ſi vt proponitur,de fideiuſ. & in l.ſi quis mihi bona,§.ſed quid ſi mandauit,ff.de acq hære. & id d.l. ſed & ſi vnius,§.ſi ſeruus,ff.de iniu. De iſta quæſtio. ẽt in terminis vide Ang.poſt gl.in l.ſi parer,ff.ne quid in fraũ.cre. vbi dicit,q̃ aut verba ſtatuti ſunt ſcripta in perſonam , & tunc non comprehenditur mandans, aut non,& ſecus,cum quo ad literam concordat Bal.in §.interdum,el 2. in ver.quod facit ad ſtatutum, inſt. de obli. quæ ex deli. Et de illa q. vide per Cy.Bal.& alios,in l.non ideo minus,C.de accu. & ibi omnino per Sa li.& Bal.in l.ſi per alium,ff.ne quis eum,qui in ius voca.vi exi. per Bal.& Ang.& in l.2.§.ſi procurator,ff. quod quiſq; iur.& per Bar.in l. quemad modum.C.de agri.& cenſ.li.11. Bar.in l.1.C.de ſer. fug. & l. Gallus, §. ſi is.de li. & poſth.& in l.1 §.ne autem,de cad.toll.& in c.1.§.iniuria, in ſi. verſi. quæro,ſtatuto cauetur.de pactur. ſic. & in extraua. de pace Conſt. Io.de Im. poſt. Ang.in l.ſi quis ſeruum,§ prætor ait,ff.de acq hær. Et vide omnino q̃ no.in hac lect.in c.ſicut dignum. Item adde,quod dixi Ang.in d.l.cum fundum,allegat pro ſing.Bal.in c.ſi.de calumnia.in q̃ru diſpoſitione populi appellatione facientis contineatur mandans,ſeu per alĩ faciens.eſt tex.in l.fur.in §.ſine autem,ff.arborum fur.cæſa. vide omnino Bal.in c.de cætero,in ver.ſed pone citra gladij,&c.de re iud. vbi allegat pro ſingulari Bal.in d.c.ſi.& d.l.cum fundum,§.quæſtum. Item q̃ videtur de morte hominis alicui permiſſa nõ poſſe alij delegari, firmat Bal. in d.c.ad noſtram, circa medium,de prob.& alle.ibi gl.in d.l.cum fundũ quam dicit non eſſe alibi.ſed in contrarium facit gl.in l.1.C. vbi quis de cur.quæ vult.q̃ quemadmodum creditor capere poteſt per ſe debitore fugientem,vt l.ait prætor,§.ſi debitore,ff.quæ in fraũ. cre. eodem modo capere poteſt per ſubditum.p quo bene facit tex.& quod no. ibi ſtat.& Ang.in l.vſufructuarius,ff.de no.ope.nun.

b ¶Delictum fuerit.Hoc dictum refert etiam Abbas in c.inter ſolicitudines, de purga.canon.& vide omnino quæ ibi notant,quæ omnia adducas ad hoc,q̃ poſſicum de quodã ,q̃ceſſu habito contra quẽdã qui mandauit cum dam alium occidere,qui factum non conſummauit,vide per Ang. in ca ſi.14.& adde hic quod late ſcribit Domi.in oſciane cunctis. de cle.lib. 6. Item materiam iſtam de mandante committi delictum , vide latiſſime per Bal.in l.non ideo minus,C.de accu. vbi ponit quam plurimas quæſtiones in materia.Item vide Inn.in c. ad audientiam , de homi.& q̃ poſt eum late notauit,& dicit tex.in d.l.non ideo minus,C.de accu.& in l.non ſolum,§.ſi mandato,ff.mandã.q̃ ſi mandatur alicui aliquod delictum,non ſolum tenetur mandans ſed etiam mandatarius quia ad hoc non obligatur,licet ſuſcepiſſet mandatum,vt in l.ſi remunerandi, §. retur pis,ff.mand.& §.is quoque.Inſt.mandanti.ſed contra hoc eſt tex. vr. gentiſſimus,in l.3.§.pcurator.Sed ſolue q̃ aut mandatur aliquid, quod ꝓprie eſt delictum,ſed non habet effectum de iure,& tunc loquitur l.nõ ideo minus.cum concor. Aut committitur aliquid , quod non eſt ꝓprie delictum.ſed fortitur effectum de iure,licet ex ea ſequatur pœna, & tũc ꝓprie loquitur tex.in d.l.3.§.ſi pcurator.Et ad hoc vide Bal.in l.1. C. de ſen.& in d.l.non ideo minus,8.q.& Bar.in d.l.ſed & ſi vnius, §.ſi ſeruus ff.de iniu.& ibi vide Ang.qui tenet contra Bar.& dicit Ang.in d. §.ſi procurator.quod per illum tex.modo quo ℣.dixi,loquitur d.l.non ideo minus.cum concordantijs.

c ¶Fœminino. Vide de iſto ar.laſi in l.ſi idem cum eodem.ver. quæro prædicta regula.ff.de iuriſ.om.iud.ibi late attingit quando maſculinum cõcipiat fœmininum.Seb.Sap.

d ¶Diſpoſitio. Vide ſuper hoc vltimo,quod late ſcripſi poſt Do.Ab.in d.cle. infra.de vi.& ho.cle.ſi per iſta glan ver.perſonaliter.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,quantumcunque occulte, requirit abſolutionem d ℘apa.*
2 *Delictum etiam occultum afficit delinquentem.*
3 *Abſolutio ab excommunicatione,etiam in foro animę non datur, niſi læſo ſatisfacto.*
4 *Abſolutio ab excommunicatione non petitur per procuratorem, niſi habentem ſpeciale mandatum.*

CAP. VII.

1 PAtro. † Excommunicatus pro iniectione manum in clericũ,licet occultus,abſolui tur per ſolum Papam.h.d.Caſus lit. Si aliqui vigetas manus miſcuint in fratres ſuos , & pœnitentia.
ducti,non conuicti,ſed priuatim poſtulant veniam;quia ſolte occulta fuit offenſa,monẽdi ſunt , vt ſatisfaciant læſis, & pro abſolutione,apoſtolico cõſpectui ſe preſentẽt,ſine quo abſolui nõ poſſunt. Ber.No.1.ex tex. q̃ percutiens clericũ, quatumcunq; occulte,incidit in excommunicationem, &
2 tenetur pro abſolutione ire ad ſedem apoſtolicam. † Et ex
a hoc no.mſero primo,q̃ diſpoſitio iuris [a] afficit delinquentem,quãtumcunq; occulte,pro hoc vide bonum tex.in cle. 1.de hær.& optime probatur hic iuncto c. ſi quis ſuadente. 17.q.4.Secũdo infero ex prædictis,& ex tex.q̃ abſolutio à ſententia excõmunicationis, ſemper reſeruari debet ſuperiori, ſicut iura diſponunt;etiam ſi petatur in foro animæ, ſic ergo abſolutio ab excommunicatione foripenitẽtialis,vel cõ
tẽtioſi,regulariter eſt licita ſimplici ſacerdoti. pro quo vide bonam gl.in c.2.de pœn.& remiſſi.li.6.ad quod pauci faceren
3 tes aduertunt.† Secundo no.q̃ abſolutio in foro animæ non debet indulgeri.niſi cum onere,vt ſatisfaciat læſo , & nõ ſatisfacit,incidit in eãdem excommunicationem.de quo vide
4 bonum tex.in c.cos.§.1.e.ti.li.6.† Tertio no. ibi ſine ſpeciali mãdato,&c.q̃ ad abſoluẽdum excommunicatum pro iniectione manuum in clericũ,requirit ſpeciale mãdatum,q̃ intellige,niſi veniat acceſſorie ad mãdatum,de quo in c.prudẽtiam,de offi.dele.In gl.1.vel intellige tex.de confraternitate generali,qua adinuicem adſtringuntur omnes catholici maxime clerici inter ſe.pro hoc facit c.Ioannes, in prin. de regulari.nam omnes Chriſtiani poſſunt appellari fratres, quia effecti ſunt filij Dei per regenerationem factam in baptiſmate.vt in c.ad menſuram, 11.q.3.quod tene mente.

ADDITIO.

a ¶Diſpoſitio iuris. Ad hæc iſtum tex.cum multis alijs alle.gl.in cle. 1.in verſi. eo ipſo.de hære. Seb.Sap.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati non ſunt vitandi à domeſticis domus ſecus ab alijs privilegiatis,etiam priuilegio Papæ,facto ſine cauſa.*
Papa eſt ſupra ius,& poteſt ſine cauſa contra ius diſpenſare.& etiam in totum tollere,niſi ex hoc decoraretur vniuerſus ſtatus eccleſiæ. & numero.4.
2 *Papa an poſſit tollere diſpoſitionem canonis ſi quis ſuadente.*
3 *Excommunicatus tenetur viuere alium excommunicatum.*
4 *Papa participans cum excommunicato non incurrit excommunicationem.*

CAP. VIII.

NVlli. Etiã priuilegiati tenentur vitare excommunicatum; & pro iniectione manuũ in clericum excõmunicati ſunt.h.d.Caſus litera.Aliqui ſunt priuilegiati:quæritur an per priuilegium ſuũ excuſentur quo minus excõmunicatos vitare debeant; & ſi clericos læſerint,ſicut excommunicati debẽt vitari:reſponder Papa,q̃ prætextu priuilegij,nõ excuſantur,quo mi
1 nus excõmunicatos vitare teneãtur.B. † No.1.ex tex.q̃ qui libet tenetur vitare excommunicatum, quãtumcũq; ſit priuilegiatus.Sed contra hoc,& contra tex.opp.de c.reſponſo. & c.cum voluntate.& de c.quod in dubijs,& c.inter.eod.tit. & 11.q.3.c.quoniam multos.vbi patet, q̃ multi licite communicant excommunicatis,vigore priuilegij apoſtolici, vt filij,vxores,ſeruientes in domo.ſ.laboratores, & ſimiles, de quibus ibi.Sol.dicunt Doc.q̃ tex.iſte intelligit de priuilegio, non in corpore iuris clauſo,generali, vel ſpeciali , ẽt ſine cã conceſſo: contraria loquunt in priuilegio in corpore iuris clauſo.& not.mirabiliter hoc dictũ,q̃ ſine cã non valet priuilegium cõceſſum p Papã, vt quis nõ teneatur vitare excõmunicatos.nã cum Papa ſit ſupra ius,poteſt ſine cã ℣ius diſpenſare, & ẽt in totum tollere,vt in c.propoſuit . de conceſſ. præben.no.Inn.in c.cum ad monaſterium , de ſtat.reg. Sol. credo poſſe dici,ſaluando illud dictum commune, qđ mihi placet:quod ideo ſine cauſa Papa nõ poteſt hoc, quia eſſet
a annihilare,ſeu tollere vniuerſalem ſtatum eccleſiæ [a] & generare ſcandalum in mentib.aliorum:hoc,n. Papa facere non poteſt,vel ſi facit, non eſt tolerandum pro hoc 1.q.7. c.& ſi illa.vide Inn.in c.quanto.de conſuetud.& in cap. inquiſitio-
2 ni.inf.eo. † Et ex hoc infertur ad aliã quæſtionem, nunquid
b Papa poſſit tollere canonem,ſi quis ſuadente, [b] vt quis percutiens clericum non ſit amplius excommunicatus.Ab.tenuit hic,q̃ ſine concilio generali hoc non poteſt. Sed Hoſt. ſentit oppoſitum.mihi placet dictum Abb.q̃ Papa non dẽt tollere ſine cauſa,qa decoloraretur vniuerſalis ſtatus eccleſiæ;quod Papa facere non poteſt, vel non eſt ſuſtinendus, vt ſupra dixi.Secus vbi ſubeſt cauſa,arg.opt.in c. non debet, de conſan.& affi.& ita concor.gl.in c.quæ ad perpetuam. & in ca.ſunt quidam.25.q.1.quæ multum variat , & diſputat, nunquid Papa poſſit tollere conſtitutionem concernentẽ
3 vniuerſalem ſtatum eccleſiæ dico plenius, in c. cum ad monaſterium.præalleg. † Infertur etiam ad aliam quæſtionem.
c nunquid excommunicatus [c] teneatur vitare excommunicatũ.communiter concluditur q̃ ſic,nã ſi priuilegiũ nõ defendit quo minus teneatur vitare,multo fortius excommunicatio,quia delictum non dẽt præſtare immunitatẽ. & excõmunicatus non ſolum debet ab alijs vitari: ſed tenetur ipſe alios vitare,vt in c.illud.ſupra de cle.excom.min.vbi de hoc.
4 † In glo.1.in ſi.no.gl.& tene eam menti,q̃ Papa [d] communi
d cando cũ excõmunicato,licet per prius nõ tollat excõmunicationem,nõ eſt excommunicatus.hoc etiam tenet Io.de Lig.in cle.ſi ſummus,de ſent.excom.pro hoc , quia excommunicatio, quæ contrahitur ex participatione , eſt de iure poſitiuo, quo Papa non ligatur,vt in c.propoſuit, de cõceſ. præb.nã tanta eſt poteſtas Papę circa ius poſitiuum,vt ſi tollat conſtitutionẽ,promulgantẽ excommunicationẽ,& vult eã hẽri ,p infecta, excõmunicati vigore illius cõſtitutionis, non indigent abſolutione,vt dicit gl.ſing.in cle.1.de ſmu.ec.

ADDITIONES.

a ¶Statum eccleſiæ. Quando Papa poſsit diſponere in concernentibus vniuerſalem ſtatum eccleſiæ,tradit Fel.in c.ſi quando ver.dicta per iſtũ tex. ſupra,de reſcr. Seb.Sap.

b ¶Suadente. De hoc vide per Car.in rep.c.perpendimus.in prin.inſ. eo.vbi ſequitur opi.per Ab.hic relacum,mouetur per Io.Mona.in c.ſuper e.de hærer.lib.6.quod decre.ſi quis ſuadente.eſt conſtitutio iuris poſitiui.ſu per quod eſt Papa, & quod poſsit Papa tollere canonem.ſi quis ſuadẽte, tenet etiam Io.And.in c.degradato,ſuper gl.ſi.de pę.lib.6.& de iſta quęſtione vide Ant.in c.cum ad monaſterium.in ſi.de ſtat.mona.vbi dicit,q̃ licet communiter teneatur, non tamẽ ipſe credit quod Papa hoc poſſit,& nõ eſt ei confulendũ vt hoc faciat,& ita dicit tenere Inn.in rub.de conſue.ſed tu de hoc etiam vide per D.Ab.in diſp.ſua quæ incipit epiſcopus & quidam rector.Ant.in c.quanto.de conſuet. & quod poſſet tollere,tenet Domin.in c.in iſtis.vltra medium.4.diſt.

c ¶Excommunicatus. Et de hoc vide per gl.ſing.in c.denotam,28.q.j.Et vtrũ excommunicatus poſsit teſtificari contra alium excommunicatum, viꝫ de Spe.in tit.de teſt.§.1.ver.quid ſi omnes de vniuerſitate ,qui hoc concludit,tenet etiam Antonius in c.ex parte.de teſti.

d ¶Papa. Vtrum Pa. communicando excommunicato ,incurrat excommunicationem minorem,idem quod non,tenet gl.in c.ſi inimicus.93.diſt.& in c.quanto.11.q.3.de quo ẽt per D.Abb.inf.e.cum deſideras,circa prin. & vide Cal.in repe.c.cum excommunicato 11.q.3.cum ſi.in q.quæ inci. ſto quanto.& vide tex.& gl.in ver.participet.& ibi Io. de Imo. in cle.ſi ſummus.eod.ti.& tex.cum gl.mag.in ſi.ca.& aliquando.eo.& quod non currat,tenet Io. An.in c.ſtatuimus.de ſen.excom.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Diœceſis dicitur parochia epiſcoporum.*
2 *Appellatio à ſententia excommunicationis,non admittitur,quando notorium eſt incidiſſe in excommunicationem;aliàs ſecus.*
3 *Monachus ſtans in ſtudio,vel cuius prælatus abeſt, poteſt agere ex præſumpta voluntate,& licentia ſuperioris.*
4 *Iniuria illata clerico, parit actionem iniuriarum, & ſibi, & eccleſiæ & qualiter vnus in præiudicium alterius remittat.*
5 *Iniurians clericum conuenitur coram iudice eccleſiaſtico.*

CAP. IX.

PArochianos. Percutiens monachum,vel conuerſum religioſum,dẽt denunciari excommunicatus;& vitari, donec fuerit per Papam abſolutus.h.d.† Not.1.ex tex.q̃ om
1 nes de diœceſi,poſſunt dici parochiani prælatorum, ſeu epiſcoporum.concor.c.1.℣.de rapt.& cap.apoſtolicæ, ℣.de donа.Secundo no.q̃ incidens in ſententiam canonis,debet de nunciari publice excommunicatus , & hoc ſpectat ad officiũ prælatorum,ẽt nemine requirente.& dẽt talẽ facere vitari,donec ſatisfecerit læſo,& fuerit abſolutus:non ergo debent prælati eſſe cõtenti ſimplici excommunicatione canonis,ſed debent procedere ad publicationem,& facere talem euitari:excommunicando alios, qui communicauerint ſecum,vel alio modo.Vlt.no.q̃ ẽt religioſis læſis , & iniuratis, ante oĩa ſatisfaciendũ eſt. poſſunt ergo ẽt religioſi agere ad ſatisfactionẽ iniuriæ.de quo plenius,& qualis erit iſta ſatisfactio,dicam in c.tua nos,infra eo.Sed quia hic dicitur in ſi.literæ q̃ incidens in hanc excommunicationem , debet literis ordinarij ſe conferre ad curiam pro abſolutione. Quid ſi iret ſine talibus literis? Sol. dicunt Docto. qđ nihilo minus abſolueretur arg.in c.ſacro infra, e.& in ca. cum pro cauſa, Sed tunc ſolet talis remitti abſoluendus ad ordinarium loci,vt appareat an expreſſerit falſam cauſam in abſolutione, arg.in c.ex parte, de offici. ordi. deferuntur ergo iſtæ literæ ordinarij,vt appareat de veritate, & ſerie facti, propter quod incidit in excommunicationem.Sed oppo.contra literam,
2 † Et videtur,q̃ poſſit appellari,ne fiat iſta denunciatio, cum poſſit percutiens clericum prętendere excuſationem: nam forte cum percuſſit ſe defendendo,vel cum non cognoſcẽdo;& ſic in excommunicationem nõ incidiſſet. & pro hoc capit.peruenit.ſupra de app.vbi dicitur,deferendum tali appellationi.Sol.concordo ſic,aut notorie conſtat talem incidiſſe in excommunicationem;& tunc habet locum iſta litera, vt appellatio non habeat impedire vires denunciantis ; cum per talem denunciationem ampli us non ligetur , pro hoc c.paſtoralis. de appel. Quandoque vero ſic notorie nõ conſtat;imo reuocatur in dubiũ , vtrũ percuſſerit vel non, vel an ex cã eũ excuſante,& tunc deferendũ eſt appellationi, & ita loquitur contrarium.Item aduerte, q̃ vbi notorie nõ conſtat de tali excommunicatione, debet ordinarius ante denunciationẽ facere citare illũ,quem denũciare excõmunicatũ intendit,quatenus defendat ſe ne denuncietur excõ
municatus.pro hoc vide gl.no.in cle.præſenti, de cenſib. & in cle.2.de pœ.& debet iudex excepti ſi probationib. denunciare talem incidiſſe in canonẽ; & ab hac denũciatione poterit appellari,niſi notorie conſtet de ℣rio;q̃ à ſententia legis non appellatur; tñ à ſententia iudicis declarantis quem incidiſſe in pęnã legis,appellari poteſt.pro hoc vide bonam gl.in c.cupientes,de elect.lib.6. & facit c. cum ſecundum leges.de hær.e.lib.6.& quod ibi no. † In gl.j.ibi,ſed monachus
3 non poteſt.&c.hoc limita verũ,niſi monachus eſſet abſens, puta in ſtudio,vel præſens, & prælatus ſuus eſſet longe abſens,proucratore non dimiſſo.nam tunc poſſet agere monachus ex præſumpta voluntate,& licentia ſuperioris, ſicut dicimus in filiofamiliàs. pro hoc l.ſi longius.ff.de iud. & in l. ſed ſi vnius.in §.fin.ff.de iniur. facit quod no. in c. ex parte, ſup.de accu.& in c.periculoſa,ne cle.vel monachi . lib. 6. vi
4 de gl.in c.non dicatis.12.q.1. † In ea.glo.ibi,ſecus in eccleſia ſęculari.Hoc intellige verum, ſecundum Hoſtiẽ. de actione competenti ipſi clerico.nam competentem eccleſiæ,poteſt eccleſia remittere . ex iniuria enim illata clerico ſęculari , actio naſcitur,& clerico, & eccleſiæ . vnde actionem competentem clerico,non poteſt eccleſia remittere,ſed competentem ſibi,ſic.ita econtra , actionem competentem eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

siæ,nõ potest clericus iniuriatus remittere, sed quatenus tãgit personam suam,sic.ad hoc.c.cum desideres. & c. cõtingit.j.e.& q no.in c.fi is qui.22.q.4.& in c.Salonitanæ. 63. di. Quid autem si clericus iniuriatus habet plures ecclesias, cui illarum competit actio iniuriarũ.dicit Host. considerãdũ est,an altera sit in commẽdam,& altera in titulum. vel an iniuria fuerit irrogata propter alteram tãtum. ar.in l. itẽ apud Labeonem.§.ait prætor.de iniu.& c.relatum.2.x. de testa.Et cõclude,q ecclesia,vbi est intitulatus,habet actionem.Si vero vtraq; in titulum,& si propter alteram tãtum iniuria est irrogata,illi soli competit actio. Si vero propter vtranq; vel simpliciter iniuria est irrogata, tũc competit actio vtriq; nã ex eadem iniuria potest actio competere plurib.personis,vt puta si iniuria infertur vxori alicuius,actio competit sibi,itẽ marito,item patri.de quo in l. 1.& 2.ff.de iniu. cum simi. In gl.fi.ibi.clerico,aut sæculari debet dari,&c.Hoc intellige ſm Doc.& bene in emenda quæ fit ratione iniuriæ tangẽtis personam clerici, sed quatenus iniuria tangit ecclesiam emendabitur ipsi ecclesiæ iniuriatę,& si plures habet ecclesias,dic
5 vt sup.dixi.† Et in fi.die glo. procedere vbi non[a] percuteretur clericus. nam ex percussione clerici,committitur sacrilegium,quo casu potest adiri iudex ecclesiasticus, supra laicum,vt in ca. cum sit generale.x.de fo.comp.& ca. quisquis. 17. q. 4. Idem etiam putarem, vbi iniuria fieret clerico sine percussione, quia talis iniurians potest dici malefactor clerici ecclesiæ.pro hoc bonus tex.in cap. olim,sup. de iniur.& pro hoc facit d.c.cum sit generale.

a ¶Vbi non. Vide omnino gl.& ibi Arch.post Lau.in c.fi.11.q.3.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Forma absolutionis ab excommunicatione canonis,si quis suadente.*
2 *Conuersi alicuius ecclesię,gaudent priuilegio canonis si quis suadente.*
3 *Delictum commissum inter homines communiter viuentes, est minus punibile.*
4 *Percutiens clericum causa correctionis,non est excommunicatus.*

CAP. X.

EX tenore. Ponitur forma præcepti, q sub virtute iuramẽti fieri debet illi, qui pro violẽta manuum iniectione in clericum excommunicatus absoluitur.h. d. Et secunda pars ibi,mãdamus.Casus lit.Quidam canonicus B.nomine violẽtas manus iniecit in quendam subdiaconum; quia forte p absolutione ad sedem apostolicam ire nõ poterat.Archiepi scopus Ianuẽsis significauit hoc dom. Papæ mãdat eidem, quatenus iuramento prius recepto ab ipso B. q suo debeat stare mãdato,authoritate Papæ ipsum absoluat,& sibi in virtute iuramẽti præcipiat,ne de cætero,in clericũ monachũ, vel alicuius religionis cõuersum,manus injiciat violẽtias: ni si se defendẽdo;aut de mãdato suorũ prælatorũ, hoc fecerit,vel nisi super eũ habeat prælationis officiũ, aut magisteriũ, aut eũ ipso in eadẽ ecclesia socius esse noscatur. Bern.
1 † No.1.ex tex.formam,& practicã adhibẽdam in absolutione ab excõmunicatione can.si quis suadẽte.sufficit.n.præstare iuratoriam cautionem de parendo mãdatis ecclesiæ. & post absolutionem debet fieri præceptũ,vt hic dicitur. Intel lige tamen,q prius debet satisfieri læsis, si iniuria est notoria.vt in c.ca noscitur.j.eo.& no.Io.An.in c.ad hæc.j.e.No. 2.modum præcipiẽdi ei,qui iurauit parere mãdatis alicuius vt præcipiatur sub virtute præstiti iuramẽti.pro hoc c.breui,de iurein.& c.veniẽs,& c.Quintauallis.eo.ti. † Tertio no.
2 ibi alicuius religionis conuersum,&c.q cõuersi alicuius re-
a ligionis,[a] gaudẽt priuilegio can.si quis suadẽte.[b] & fere om-
b nia iura loquẽtia de cõuersis,q gaudeãt hoc priuilegio,loquuntur de religiosis cõuersis. Quid autem in cõuersis ec-
3 clesiæ sæcularis.die vt dictum fuit in c.nõ dubium.x.c. † Vltimo no.q delictum percussionis cõmissum inter homines simul viuẽtes,alleuiatur ratione societatis, & cõmunionis. quia communio est mater discordiæ.l.cum pater. §.dulcissimis. ff. de leg. 2. & ideo qui simul incidit in excommunica-
c tionem non iurat,[c] q de cætero nõ percutiet socium, quia de facili fieret contrauentio. excommunicatus tamen est, percutiendo clericum socium, se non iurat ratione prædicta.& de absolutione faciẽda in hoc casu,dic vt no.in c. qũ
4 x.de vi.& hon cler. † Vltimo quæro, quid si moderate quis percutiat clericum sibi seruientem causa correctionis Doctores dicunt,talem non esse excommunicatum, quia non potest in hoc notari violentia.ar.hic in eo, q excusatur prælatus.vel magister.& facit 23.q.1.paratus.

ADDITIONES.

a ¶Religionis. Adde quæ posui in apos.ad istum in c.cum & plantare,nu.4. in apost.in ver.terrij ordinis,sup. de priuil. Zach.

b ¶Si quis suadente. Vide Ab.in c.dilecta.x.de ma.& obe.& in c. 1.x. de reg. Gem.in c.per exemptionem,de priui.in 6. Seb.Sap.

c ¶Non iurat. Vide quod habetur in c.clericos,de cohab.clerico. & mulier. Aud.Barb.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitię dicuntur iustum impedimentum ad eundum ad aliquem locum.*
2 *Absolutus à diœcesano,si data opportunitate non vadit ad Papam,reincidit in excommunicationem. vide similem casum in c.ea noscitur. nu.2.& in c.quod de his,in vlt.no. infra eo.*

CAP. XI.

DE cætero. Excommunicatũ pro percussione clerici,absoluit episcopus,si sine periculo Papam adire nequit. debet tamen sibi mãdare, q adeat Papam,impedimento cessante.d.Et secũda pars ibi, sed est. Casus lit. Quidam pro violenta manuum iniectione in clericũ,fuit excõmunicatus, & propter capitales inimicitias,vel alias iustas excusationes venire ad sedẽ apostolicam nõ poterat. quærebatur à domino Papa,quid cum eo agendũ esset:respondet Papa,q licet diœcesano episcopo recepto iuramento,ſm morem ecclesiæ,sibi absolutionis gratiã impertiri. sed est illi sub iuramẽti debito iniungendũ,vt quam citius opportunitatem habuerit, Romanũ Pontificem adeat,mandatũ apostolicũ suscepturus,
1 B.† No.1.ex tex.q inimicitiæ, & alia impedimenta tẽporalia,excusant ab onere adeundi Papam pro absolutione ab excommunicatione:sed poterit absolui à diœcesano,& impedimento cessante, debet comparere coram Papa, vt hic in fi.tex.intellige q in propria persona compareat, vt in ca. q in dubijs.j.e.nec ponderatur quæ fuerit causa inimicitiæ. Satis.n.est,hunc habere iustam causam nõ accedendi. ar.in l.nec timorẽ.ff.q met.cau.& in c.veniens.de spon. Secundo no.ibi,diœcesano episcopo.q absolutio ab hac excõicatione,etiam subsistẽte causa impedimenti, non cõpetit inferioribus prælatis,citra episcopum,de quo dixi in c.monachi,x.e. Vtrimo no. q absolutus propter impedimentũ ab eo, cui nõ competebat aliàs potestas absoluẽdi,debet impedimẽto cessante,ire ad illũ,cui cõpetebat absolutio.Et circa hoc dubitatur de duobus. Primo,nũquid tex.iste habeat locum in excommunicatione lata ob aliam causam, vt non valeãt ire ad Papam,possit absolui ab episcopo.Inn.tenet q sic,& ita
2 re hodie probarur in c.eos.eo.ti.li.6.vbi bonus tex.† Secundo dubitatur quid si captata opportunitate, non vadit, ad illum cui competebat absolutio: die q statim reincidit in eandem excommunicationem,vt in d.c.eos.In glo.fin. Dic melius, q aut opportunitate captata, vadit ad Papam, & tunc non petit denuo absolutionem, sed recipiet mandatũ apostolicum duntaxat,pro hoc iste tex.in fi. Si vero opportunitate captata,non adit Papam,tunc est periurus,quia nõ seruauit iuramentum,& reincidit in eandem sententiam excommunicationis,non q prima reuiuiscat,sed est nova excommunicatio à iure lata propter conremptum istius,vt in d.c.eos.& per hoc respondetur ad arg. gl.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excommunicatione non solet dari, nisi absoluendus præstet cautionem de parendo mandatis ecclesiæ.*
2 *Stylus curiæ si omittatur in literis,literæ redduntur suspectæ.*
3 *Excommunicatus à delegato,an possit absolui ab eo.*
4 *Excommunicatus pro iniuria manifesta,non absoluitur,nisi primo satisfaciat.*

CAP. XII.

ADhæc. †Cum Papa absolutionẽ excõicati delegat,mãdat recipi cautionẽ, deparendo mãdatis ecclesiæ.h.d.Casus lit.Iudex delegatus ex causa rationabili excõicati aliquẽ, excõicatus literas impetrauit ad aliũ delegatũ, iste secũdus delegatus mandauit ordinario,vt illũ habeat absolutũ,quem prius denũciauerat excõicatum ad mandatũ prioris delegati.dubitabat ordinarius, quid facere deberet consultus Papa respondit, q si in secundis literis continetur expresse de recipienda sufficienti cautione, ipsum excommunicatum absoluat ordinarius, quia Romana ecclesia absolutionẽ istiusmodi iudicis delegatorum nequaquam consueuit alij delegare, nisi in literis commissionis sit expressum,de sufficienti cautione præstanda ab his qui debent absolui, & mandato ec-
2 clesiæ debeat obedire.B. † No. 1. ex tex.in literis attenden-
a dum stylum curiæ,[a] & si prætermittitur,literæ reddũtur suspectæ.vt in c.quam grauí.de cri.fal.& in c.cãm.sup. de reis.
3 † Sed opponitur contra tex. nam videtur q delegatus qui excom-

ADDITIO.

a ¶Stylum curiæ. Adde quod no.in apost.ad istum,in c.quam grauí, in apost. in ver. præsumuntur falsæ.nu.1.sup.de crim.falsi. Zach.
¶Stylum curiæ. Vide multa quæ cumulat Fel.in c.x.ver,stylus curiæ. supra de rescri. Seb, Sap.

excommunicauit,possit absoluere, absq; alio mandato. vt in c.quærenti.de offi.del,Sol.dẽt tex.intelligi qñ delegati qui excõicauerunt erant mortui,vel reuocati,vel excõicauerũt post sententiam diffinitiuam, & ter.minus erat lapsus:quib. casibus oportet recurrere ad alium pro absolutione,vt in d.
4 c.quærenti.† In gl.fi.ibi sola iuratoria sufficit. No. gl. sed intellige ſm Io. And. quando non constat de iniectione manuum notorie:nam si constaret,deberet fieri absolutio, nisi prius fieret satisfactio,quod puto verum.pro hoc c.prox.nã excommunicatus pro iniuria manifesta non absoluitur,nisi primo satisfaciat,vt c.ex parte.1.de verb.sig. & in c.venerabilibus,de sent.excom. lib.6. & intellige quod sequitur in gl. secundum iura superius allegata.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum potest absolui à legato Papæ.*
2 *Excommunicatus per canonem si quis suadente,potest in articulo mortis à quocunque absolui:dummodo si reconualuerit vadat ad sedem Apostolicam pro absolutione.*
3 *Iniuriatus,tenetur iniuriato satisfacere de iniuria,secundum qualitatẽ personæ iniuriatæ.*
4 *Actio iniuriarum expirat per lapsum anni.*
Absolui quis non potest ab excommunicatione,nisi satisfaciat iniuriato,licet annus sit elapsus.
5 *Pauper excommunicatus, an teneatur ire pro absolutione ad Papam.*

CAP. XIII.

EA nosci tur. Excommunicatus per canonem si quis suadente, si diues vel pauper sit,per Papam,vel eius legatum absolvẽdus est,fallit in muliere.sene,infirmo,vel mutilato, qui per episcopum absolui possunt. h. d. Primo exceptionem ponit.secundo regulam.ibi,alios.Tertio quandam determinationem, ibi.vero. Casus literalis. In principio huius decre.dicitur,quòd episcopus potest absoluere mulieres,senes,& valetudinarios,seu mutilatos,ab excommunicatione propter violentam manuum iniectionem in ecclesiasticam personam, satisfactione præstita, iuxta facultates ipsorum: alij vero omnes pauperes,siue diuites ad apostolicam sedem vel eius legatum pro absolutione sua se præsentent. si vero tempore infirmitatis, timore mortis, à suo prælato fuerint absoluti iuramento præstito, iniungatur eisdem,vt sanitate recepta ad Romanam ecclesiam, vel eius legatum accedãt, mandatum apostolicum recepturi.B No.1. ex tex. quatuor casus, seu quatuor species personarum, quæ non tenentur pro absolutione ire ad Papam. Et no. quia tex.de mulierib. loquitur indistinctẽ;& sic si mulier iuuenis, vel sui iuris, diues, vel pauper sit, non tenetur pro hac absolutione ire ad
1 Papam,quia itineratio earum periculosa est. † Secundo no. legatum Papæ posse absoluere ab excommunicatione, etiã
2 in casu episcopo non permisso.& de istis legatis,dic, vt plene leg.& no.in c.pen.de offic.leg.† Tertio no.quòd tempore mortis potest excommunicatus per can. si quis suadente,absolui ab alio quam à Papa. recuperata tamen sanitate, tenetur ire ad Papam,vel eius legatum,aliàs reincidit ipso facto in eãdem excommunicationem,vt in c.eos.eod. ti.lib.6. Sed quæro qui dicãtur destituti membris. Sed procedit tex. in istis claudis, cęcis, & alijs multifarie impeditis in mẽbris; omnes enim tales dicuntur miserabiles personæ,& gaudent hoc priuilegio. Vlt.quæritur hic.dicit tex. q absoluti tempore necessitatis debent necessitate cessante adire Papam, vel legatum,suscepturi mandatum apostolicum, &c. nunquid sufficiat dum legatus est in transitu? Inn.hic ponit duas opiniones. Quidam dicunt, q sic,vt.n.possunt absoluere, ita, & hoc mandatum iniungere. Alij contra,quòd in transitu possunt absoluere propter periculum mortis, & tunc accessorium iniungere mandatum;seu mandare principaliter non possunt, sed debet recurri ad legatum proprium non ad trãseuntem. Host. placet primum dictum, sed certe licet primũ sit æquius;secundum tamen est verius, secundum Ioan. An.
3 de quo per Spec.in tit.de leg.§.dicamus,ver.sed tunc.† In gl. in ver.iuxta facultates, in fi. Sed quæro, qualis erit ista satisfactio. duæ opi. ponuntur per Doct. vna quæ versatur circa expensas,damna, & interesse, & quia clericus non debet petere æstimationem iniuriæ: sed propter dignitatem clericatus debet ignoscere,vt in l.si quis in hoc genus. C. de sacrosan.eccl. Alij vero dicunt quos sequitur Host. quòd non sufficit isti iniuriato flectere genua,& petere veniam;imo tenetur satisfacere de iniuria illata. & æstimabitur iniuria secundum qualitatem,& quantitatem personæ iniuriatæ, & iniuriæ,& emendabitur ipsi clerico.& pro hoc bon.text. in cap.
4 olim.supra,de iniu.& hæc opi.est verior; sed alia est æquior. Item aduerte, † quia licet actio iniuriarum expiret per lapsum anni, in l.si non conuicij. C. de iniur. tamẽ per viam exceptionis compellitur iniurians excommunicatus satisfacere,etiam post annum,quia non debet absolui, nisi primo satisfaciat, vt hic. quamquam ergo directe per viam actionis non possit post annum consequi iniuriatus æstimationem iniuriæ,consequetur tamen eam indirecte,[a] quia aliàs non audiretur petens absolutionem,secundum Hostien. &
5 bene. & hoc no. † In glo. in vers.pauperes.Ioan. And.dicit, buòd pauper mendicans,aliàs potens ad eundum, tenetur ire ad curiam,si aliàs mendicando, potest sibi prospicere,sicut in loco in quo manet. & hoc casu loquitur iste text. Si vero est pauper non mendicans, nihil habens vnde viuat, nisi ex artificio suo,quod exercere non potest in itinere,habet locum contrarium, ex quo enim non est solitus mendicare, sed ex artificio suo viuere, non tenetur pro absolutione obtinenda mendicare. & ita loquitur contrarium. quod no.Imo plus dicit, quòd si solitus mendicare ex mendicitate,prospiciebat sibi,& vxori, & itinerando non possit prospicere vxori, tunc non teneretur ire, quod satis mihi placet.

ADDITIO.

a ¶Indirecte. De veritate huius vide Fel.in c.fi autem.supra,de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens, vel interficiens clericum, qui contempto clericali habitu, enormitatibus se immisceat,excommunicatus non est, non tamen impune interficit.& nu.8.*
Excommunicatus est vitandus ante denunciationem. & num.5.& 4. quando certum est ipsum esse excommunicatum, secus si sciam solum. & num.7.
2 *Iniurians clericum,conuenitur coram iudice ecclesiastico.*
5 *Crimen etiam occultum afficit criminosum.*
6 *Clericus immiscens se enormitatibus,ipso iure perdit priuilegium can. si quis suadente.*

CAP. XIIII.

VM non ab homine. Autẽ denunciationẽ vitandus est excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericos:nisi sit occultus.h.d.
1 primo.† Interficiens clericum,qui contempto clericali habi-
a tu[a] se enormitatib.immiscuit, excommunicatus non est, hoc secundo. Et duo sunt dicta. Secundum ibi,in articulo. Casus lite. Aliquis est excommunicatus pro violenta manũ iniectione.sed nondum est denunciatus,quæritur vtrum ab alijs sit vitandus, respondet Papa, licet nondum denunciatus,debet tamen illum euitare, nisi forte id tibi soli constet, quo casu ipsum priuatim quamdiu ab ecclesia toleratur,tãtummodo debes euitare,vt saltem rubore confusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur.Secundo quæritur,aliqui occidebãt clericos, qui contẽpto habitu clericali enormitatib.se immiscebant,quæritur an occisores tantum clericorum sint excommunicati.resp.Pap.q in odium clericalis excessus, & in terrorem similium excommunicationum sententiam non incurrunt,tamen penitentia aliquantulum asperior est illis imponenda, quàm si in laicos talia commi-
2 sissent.B.† No. 1.ex tex.ibi,quòd sacrilegio, &c. quòd injiciẽs manum violentam in clericum, committit sacrilegium, & tanquàm sacrilegus coerceri potest, & coram iudice ecclesiastico conueniri.17.q.4.si quis deinceps.& c.quisquis.& su
3 pra de fo.comp.cum sit generale.† Secundo no.q vitare tenemur excommunicatos, nedum nominatim ab homine, sed etiam excommunicatos à iure; licet adhuc per hominẽ denunciati non sint excommunicati. & hoc qñ certum est
4 illos esse excommuicatos.† Tertio no.quòd in publico non debemus vitare excommunicatum à iure, quando excommunicatio probari non potest,vt quia alicui tãtum hoc notum est. Et hanc puto rationem huius literæ,ex quo enim non possumus cum conuincere de excommunicatione,nõ debemus vitare in publico cum dedecore, vel infamia sua. arg.6.quæst.2.in cap.si tantum.& ca.placuit. facit l. diffama-
5 ri.C.de ingen.manu.† Quarto no.ibi,pro latenti excessu,&c. quòd canon pœnam ipso iure pro delicto inferens, afficit delinquentem quantumcunque occulte:Constitutio ergo fori contentiosi ligat criminosos, quantumcunque occul-
6 tos.pro quo vide bon.gl.in cle.1.de hære.† No.in §. in articulo,secundum veram lecturam casum quo clericus sine alia admonitione perdit ipso facto priuilegium canonis, si quis suadente, videlicet quando contempto clericali habitu immiscet se enormitatibus , & hoc est notandum contra istos clericos,

ADDITIO.

a ¶Clericali habitu. Adde Gem.in rub.de vi.& honest.cle.nu.6.& ibi Celsus in apost.in ver.vestium.istum in c.1.post Inn.nu.1. & quod ibi posui in apost.ad eum,in vers.ipso facto.supra,de apostat.& præall.Gemi.in c.1. nu.2.& ibi iterum Cels.in apost.ad ipsum,in ver.ipso iure,præl.tit.de vi.& honest.cler.lit.6. Zac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clericos, qui indebite relicto habitu, efficiuntur stipendiarij, seu armigeri: quòd quantumcunque isti cognoscant, & notum sit alijs, eos esse clericos, non habeant priuilegium immunitatis personæ. Nam si non cognosceretur, tunc non esset dubium per cap. si vero, supra eodem. Nec hoc esset in odium istorum clericorum, sed propter probabilem ignorantiam percutientium. verus ergo intellectus huius §. est, q̃ licet sciat ipsos esse clericos tamẽ propter hũc excessum, exuti sunt priuilegio cano. si quis suadente, sicut dicimus in clericis coniugatis, quia relicto habitu, pariter pdunt priuilegium immunitatis psonę. Et aduerte 3 quòd iste tex. nihil dicit de priuilegio fori, nunquid ergo tales clerici capti in huiusmodi enormitatib. possint puniri per iudicem
7 laicũ de quo dicam plene in c. perpendimus. j. eo. † In glos. 1. ibi, nisi solus hoc sciam. No. bene gl. nam Inn. in c. inquisitioni. infra eod. in quadam add. visus est voluisse excommunica
a tum à iure, debere vitari [a] citra denunciationem, quãdo notorium est illum in excommunicationẽ incidisse; secus vbi non est notorium, sed multis pateat. ar. 2. q. 1. multi. Sed certe illud dictum Inn. videtur contra istum tex. cum in principio generaliter dicat excommunicatum à iure vitandum, absque alia denunciatione. & excepit tantum vnum casum, quando scilicet vni soli hoc pateret. secus ergo si plurib. licet non inducatur notorium. nam exceptio firmat regulã. 32. q. 7. cap. dominus, vt supra. dixi. Ratio huius exceptionis esse potest, quia ex quo solus scio, & sic probare non possem, de-
b beo silere; aliàs de facili daretur materia infamandi [b] aliquẽ. Sed quando plurib. hoc notum est, audacter debeo eum cui tare, etiam in publico, cum possim eum conuincere. ar. in l. diffamari. C. de ingen. ma. & melius in l. eum qui nocentem. ff. de iniu. Non ob. cap. multi. 1. q. 1. quia loquitur de criminosis, quos nisi sint excommunicati, vitare non debeo. non autem loquitur de excommunicatis à iure. dicit tamen Inn. in prę al. c. inquisitioni, q̃ si quis in vna prouincia esset excõmunicatus notorie; & in alia prouincia mihi soli pateret, q̃ debeo eum vitare ibi, etiã in publico, quod satis placet, quia non potest iste dici ab ecclesia toleratus, pro quo facit quod no. glos. in cap. ad nostram. 3. de iureiur. & Innocen. in c. tua. in fi. de coha. cle. & muli. In glo. in ver. minime coercerentur
3 ibi, (perpendimus.) & ibi plenissime dicam. † In gl. fi. Sed quęro nunquid ista pœnitentia imponatur istis occisoribus cleri corum, de necessitate. Doct. videntur velle hoc quoad cautelam tantum, vt sic potius necessitate quam voluntate talia prosiliant. puto aduertendum, q̃ aut ex parte occidentium bellum est iustum, & tunc procedat dictum Doct. vt ad cautelam imponatur hęc pœnitentia, aut bellum est iniustũ, & tunc imponenda est de necessitate. & hunc puto intellectũ c. nam licet propter hoc delictum clerici perdant priuilegiũ immunitatis personæ, non tamen per hoc sequitur, q̃ impune liceat tales clericos occidere. & tunc patet esse verum intellectum huius c. cum tex. præsupponat pœnitentiam imponendam, etiam pro occisione laicorum, quod est menti tenendum in perpetuum.

ADDITIONES.

a ¶Vitari. An excommunicatus debeat euitari ante denunciationem. vide quæ cumulat Fel. in c. Rodulphus. supra de referip. Seb. Sap.
b ¶Infamandi. Adde de hac materia Lu. Ro. cons. 387.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de excommunicatione, est vitandus donec se purgauerit.*
2 *Participans cum excommunicato, incurrit excommunicationem, etiam q̃ sit participans, episcopus, vel in alia dignitate constitutus.*
3 *Papa participans cum excommunicato, non incurrit aliquam excõmunicationem, licet aliter peccet.*
4 *Iuramentum quod præstant absoluendi ab excommunicatione, an sit de substantia absolutionis. & nu. 8.*
5 *Excommunicatus licet satisfecerit damnum passo, adhuc indiget absolutione.*
6 *Habitus pro excommunicato per solam famam, est vitandus.*
7 *Absolutio ab excommunicatione, an possit peti per procuratorem.*

CAP. XV.

1 Vm desideres. Ante absolutionem, cõmunicandum nõ est excommunicato, licet iurauerit parere mandatis ecclesiæ, vel composuerit cum offenso. Vel sic. † Infamato de excõicatione, cõmunicandũ non est, nisi se purget, vel ad cautelam absoluatur. h. d. & tria sunt dicta quæ patent per §. Casus lit Primo talis quæstio hic ponit, aliquis erat ex cõicatus, & iurauit stare mãdatis ecclesię, episcopus ante absolutionem reddidit ei cõmunionem, quæritur vtrũ sibi, ab alijs sit communicandũ, & an eps ei eõmunicare debuerit. Respondet Pa. q̃ iuratoria cautio quam præstant excõicati, potius ad cautelam ex consuetudine ecclesię introducta est, quam ex rigore canonum, nec propter iuramentũ dẽt quis dici absolutus, nisi absolutio fuerit subsecuta, nec dẽt cõioni restitui aliorum, cum constet ipsum excõicatum fuisse, & verũ sit eum absolutũ non esse. nec eps, nec alij debẽt ei cõcare, nisi fm formã ecclesiæ post iurm fuerit absolutus, quia qui excõicato cõicat, est excõmunicatus. Sed a quæstio talis est. publica fama est aliquẽ esse excommunicatũ, ppter violentam manuum iniectionem in clericũ, quæritur an propter famam illam debeat euitari. Respondet Papa, q̃ nec eps, nec alij dẽnt ei cõicare, nisi de hoc ad arbitrium episcopi se purgauerit, vel saltem ad cautelam ante fuerit absolutus. Tertia quæstio est, aliquis verberauit clericũ, & ipso mediãte, verberator cum clerico est reconciliatus, quæritur an sit ei communicandũ ab alijs, respondet Papa, qđ licet ille talis clerico satisfecerit, tñ ecclesię quàm offendit nõ satisfecit; & nisi iscundum formam ecclesię fuerit absolutus, nõ est ei ab alijs
2 cõmunicandũ. B. † No. 1. ex tex. q̃ nemo [a] dẽt cõicare excõ-
a cato ante absolutionem, qualisc̃unque dignitatis existat. vide etiam episcopus communicãdo cum excõmunicato ante absolutionem, incidit in excommunicationem; nam ista indifferenter excommunicat participantes excommunica-
3 to, cui oẽs subijciuntur. vt in c. infra, de const. † An aũt Papa communicando excommunicato incidat in excõicationẽ. Gl. in c. nulli. supra eo. concludit q̃ nõ, & ratio est manifesta, quia hoc vinculum excõmunicationis cõtrahitur à iure positiuo, quo papa nõ ligatur, vt in c. proposuit. de concess. prę bẽ. dicit tñ no. ad illam gl. q̃ aliàs papa peccat. q̃ intellige, q̃ nõ subest causa sibi cõmunicandi: nã tunc Papa non solum facit contra ius positiuum, sed ẽt contra ius diuinũ, quia ita habetur in euãgelio, qui nõ vult se corrigere & excõicari, propter hoc dẽt haberi velut ethnicus, & publicanus. vnde Papa cum sit subiectus legi diuinæ. 25. q. 1. sunt quidã, peccant. non habendo eum tanquam publicanũ & infidelem, quia aũt si excõmunicatio, quę cõtrahitur propter participationẽ dic vt in c. concubinę. j. cod. vbi de hoc dicetur. Secũdo no. q̃ episcopus non potest ex sua voluntate aliquem absoluere ab excommunicatione, & ideo licet velit per cõmunionem suam illi redditam, eum haberi pro absoluto, non potest. cus est in Papa, quia ipse non subiacet certę formæ, sed ęs subijcitur dispositioni iuris. de quo in cle. si summus. eo. tit.
4 † Tertio no. q̃ iuramentũ, q̃ præstant hodie absoluẽdi ab excommunicatione. de quo in c. ex tenore, j. eo, fuit introductum ex quadam consuetudine ecclesię. Ex quo infert, q̃ iuramentum non est de substantia absolutionis. de quo tandic, vt j. subijcià cũ gl. Quarto no. in §. secundæ quęstionis. ar. op. pro his quæ dixi in c. præced. q̃ vbi excommunicatus plurib. nota est, debent scientes vitare excommunicatum. nec tra omnem denunciationem. nam si sola fama sufficit, sicut
5 tius vbi habetur certitudo. † Not. in §. 3. quod non sufficit excommunicato satisfacere de eo, pro quo fuit excommunicatus, nisi absolutionem consequatur; imo excommunicatus, donec satisfecerit, eget absolutione, de quo per gl. no. in cle. 3. de dec. Item not. q̃ ex iniuria illata clerico, nascuntur duæ actiones iniuriarum, vna cõpetit ipsi clerico, quatenus iniuria tangit personam suam; alia competit ecclesiæ, cuius iuria infertur ex persona clerici, & remissio, seu compositio facta cum clerico, non tollit actionem competentem ecclesiæ. & pro hoc text. ibi, ecclesiæ tamen, quàm offendit &c. Nam loquitur de ecclesia particulari, cui satisfaciendum est propter iniuriam illatam clerico, vt dixi in c. parochianos supra eodem. Et puto q̃ etiam patri ipsius clerici competat actio iniuriarum, pro hoc q̃ no. in c. per venerabilem, qui filij sint legi. cum clericatus nõ eximat à patria potestate. sicut aliud sensit gl. in c. indecorum. de ęta. & qua. sed primum verius, vt probatur in d. ca. per venerabilem, per locum à fo-
6 ciali. † In glos. in versic. si publica fama. [b] sed quando iste de-
b vitandus. Inno. ponit duas opi. Quidam dicunt cum deliquerit in se purgando. Alij vero q̃ cũ differt præstare purgatio-
c nem, [c] & hoc videtur placere Inn. sed puto inconuenienter. vitandum, cum infamia inualuit contra eum. arg. in c. illud de cler.

ADDITIONES.

a ¶Nemo. Vide quod no. Io. Cald. in tract. de eccl. interdict. in 6. mebro prin. in 4. quæst.
b ¶Si publica fama. Adde Bal. in c. 1. circa princ. ver. no. q̃ excommunicatus in ti. hic finitur lex. deinde incip. consuet. re. vbi dicit, q̃ per famam probatur excommunicatio, donec probetur contrarium per aliam famam vel indicium, quia episcopus ei communicat. & ita dicit notari in nouella. in c. prudentiã. de of. del. & omnino adde hic q̃ late scripsi post glo. ver. sciuisti, in c. cum cõingat. de refer. vbi singulariter ista declarat. Item ¶Si publica fama. De hac gl. facit mentionem Bald. in c. 1. in prin. in ti. hic finitur lex. in vsi. feu. & Gem. in c. pro humani. §. fi. de homi. lib. 6. Seb. Sab.
c ¶Purgationem. Hanc tenent Domin. in c. pro humani. § fi. de homi. lib. 6. vide quod pro hoc no. gl. in c. dilectus. §. in verbo, faciendi; circa medi. de ordi. cogn. Bar. de Bel.

de cler. excom. minist. Nam tractatur hoc casu de modico præiudicio, & de fauore animę, ideo fama hoc casu facit plenam probationem, & hoc videtur velle iste tex. nam indistincte dicit cum vitandum, nisi se purgauerit, & purgationem præstiterit. Non ergo reddẽda est sibi communio, ante purgationem præstitam, vel absolutionem obtentam ad cautelam. In gl. fi. ibi, vt scilicet iuramento præstito, &c. Dic, quòd imo tex. loquitur de forma absolutionis, tradita, in c. à nobis. 2. in fi. infra eod. vt scilicet præstito iuramento de paren-
a do mandatis [a] ecclesiæ, introducatur postea in ecclesiam cũ psalmo pœnitentiali, oratione dominica, &c. vt ibi dicitur. nec opus est, quod alia sententia feratur super absolutione.
7 † Ex his infertur ad quæstionem [b] nunquid absolutio ab excommunicatione possit peti per procuratorem: Inn. dicit, quod non, quia hæc forma requirit præsentiam personæ. fatetur tamen, quòd vbi subest iusta causa, poterit procurator interuenire. pro hoc c. quanto. 2. q. 5. sed Host. tenet, q̃ in
b distincte non potest interuenire procurator, quoad ecclesiam militantem; quia absolutio requirit confessionem, cõtritionem, & introductionem in ecclesiam, cum solennitate prædicta. & dictum gl. communiter tenetur. nam si valet excommunicatio, etiam non seruata debita forma, fortius absolutio. Satis tamen mihi placet opi. Inn. vt vbi non subest causa, comparet absoluendus, & pro hoc vide bo. gl. in d. c. quanto. & dicit Spe. in ti. de procur. §. 1. ver. item opponitur quòd in curia Romana hoc seruatur. de quo etiam per Archid. in c. vt officium, de hær. lib. 6. † Infertur etiam ex prædictis ad aliam quæstionem, [c] quæ sequitur in gl. nunquid valeat absolutio iuramento non præstito? Quidam, quod nõ, quos sequitur Host. nam cum sit de forma, non valet absolutio forma non seruata. arg. c. quia propter, de elec. Nõ ob. iste tex. dicens fuisse inductum hoc iuramentum ex consuetudine: quia hodie hæc consuetudo redacta est ad ius commune. Glo. hic concludit contrarium, & communiter tenetur opi. gl. nam, vt dixi in præced. q. sicut tenet excõmunica-
c tio [d] non seruata forma, ita absolutio. ar. de pę. diss. 1. in c. verbum. facit c. venerabilib. in §. vbi autem, eod. tit. lib. 6. vbi patet quod absolutio iniusta tenet, quod no.

ADDITIONES.

1 ¶De parendo mandatis. Concordat c. ad hoc. 2. de app. Sed interdum iuratur de parendo mandatis absoluendis vt in c. cum ecclesiis. de ma. & obed. Idem dicit gl. in c. ex tenore. & vide tex. in c. nuper. in fi. de sen. excom. in c. prudentiam. §. fi. de of. dele. & ibi Ant. dicit, quod inter hæc nõ est differentia.
2 ¶Quæstionem. Vtrum absolutio ab excommunicatione possit impetrari per procuratorem. & adde gl. in ver. absens, in c. de manifesta. 4. q. 1. vide Spe. in tit. de procur. §. ratione igitur sui. in ver. 16. in secunda absolutione. & vide bonam gl. magi. in c. qui ad agendum, de procu. li. 6. quæ dicit, q̃ absolutio ab excommunicatione, sicut legitimatio personæ, non datur. dici posset q̃ non possit impetrari, nisi habeat speciale mandatum. & alleg. c. q̃ de his. j. eo. qui tex. indicio meo mihi facit, sed dic, q̃ absolutio ab excommunicatione, sicut legitimatio personæ non absurde dici posset q̃ non possit impetrari per procuratorem. per tex. sing. in l. 2. C. de his qui ve. ætat. imp. qui em tex. etiam ad hoc allegar gl. in reg. potest quis per alium. li. 6. & de quæst. hic posita per D. Ab. vide omnino in terminis pulchre per Arch. in c. cum aliquis. 11. q. 3. vbi concludit idem quod Spe. in d. § ratione igitur. & vide 5. de quo per Do. de Ro. dec. 405. col. 4. incip. si decanus. in ordine nouissimo.
3 ¶Illum quæstionem. Vide circa hoc quæ scribit D. Ant. in c. ab excommunicato. & quod ibi no. late de refer. super gl. in ver. difficultatem. & ibi no. aliqua ad materiam. Item adde q̃ sicut qui absoluitur ab excommunicatione, debet præstare iuramentum, sic & ille, qui absoluitur à suspẽsione. rex. est in c. venerabilis. infra eo. & probatur etiam in c. super eo. in fra, inducendo à speciali, & alibi non probatur hoc, secundum Ioan. Andr. & Abb. ibi, & vide Abbatem in cap. quæstionẽ. de appellatione. in 1. no. Et adde quòd illud quod dixi de suspensione, habet locum in suspensione iuris. ita singulariter dicit Archid. in c. sacerdos. 50. distinc. Item de hoc, an iuramentum sit de substantia in absolutione à sententia excommunicationis, vide eleganter & forte melius quam alibi, per Ant. in alio loco in d. c. ab excommunicato. de referip. in ver. venio ad secundũ. qui incipit, partes. Item adde q̃ cautio, quam præstat absoluendus ab excommunicatione, præfatur in relaxatione interdicti, vt dicunt Dom. de Ro. in antiquis, dec. 202. Item quod in absolutione ab excommunicatione, requiratur cautio iuratoria, tenet sanctus Thomas in 3. sent. dist. 18. q. 2. artic. 5. circa medium. De quo vide An. in capitulo Odoardus. de sententia. Adde hic Bald. in l. si quis mihi bona §. iussum. ff. de acquiren. hæred. vbi dicit per illum tex. esse arg. quod non sufficit procuratori dari speciale mandatum ad petendum absolutionem ab excommunicatione, nisi fi specialiter exprimatur excommunicatio. & postea hæc relinquit Canonistis.
4 ¶Ad aliam. Idem dicit Arch. 5. q. 4. in c. in loco. & alle. hic c. veniens, & opinionem facit quod no. Bar. in l. in hoc iure. dicto. ff. de itine. actuq; priu. ¶Adde hic Bal. in auth. interdicimus. C. de epi. & cler. vbi dicit, quod petitio absolutionis a sententia excommunicationis, potest peti per procuratorem. sed non ipsa absolutio, quia per procuratorem non ostendit se pœnitentem, nec in procuratore potest seruari forma absolutionis quæ fit per manus impositionem. Et allegat Host. in c. per venerabilem. ver. requiritur etiam an aliquis, qui filij sint legi. An autẽ præstatio formæ iuramenti possit fieri per procuratorem, vide Bal. in c. 1. de iureiur. de quæstione hic posita, videlicet an absolutio ab excommunicatione posit peti per procuratorem, vide Dom. in c. eos. in prin. post Archi. ibi, de sent. exc. li. 6. & per Bal. in c. Imperatorum. ver. extra quæro. de in cal. & facit quod no. Bar. in l. Gallus. §. forsitan. de lib. & posth. vbi concludit, quod legitimatio potest peti per procuratorem. De quo etiam per Bar. in l. post mortem. ff. de adopt.
d ¶Excommunicatio. Adde tex. quem ad hoc ibi ponderat Ant. de But. in caolim, sup. de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Iniiciens manus violentas in clericum turbantem diuina officia non incurrit excommunicationem.*
2 *Monialis gaudet priuilegio cano. si quis suadente.*

CAP. XVI.

1 Eniens. Sacerdotes ejciẽs regularẽ de ecclesia, officia diuina perturbantẽ, excõmunicatus nõ est. hoc dicit. In 1. conquestio. In 2. prouisio, ibi. ideoque. Casus literalis. Quædam monialis, dum sacerdos matutinum officium celebraret, intrauit ecclesiam, & cepit ludere cum alio clerico, prestãdo impedimentum diuino officio, propter quod sacerdos aliquãtulum commotus, vt diuinum officium liberius celebraret, manum in eam apposuit, vt ipsam extra ecclesiam poneret. Sed cum nollet exire trahendo ipsam coegit tandem intra ecclesiam residere, propter quod episcopus, facerdotem illũ tanquam excommunicatum virabat, & faciebat ab alijs eui tari; vnde ipse ad Papam accedẽs, factum sibi exposuit: mandauit Papa episcopo quatenus si res ita se habeat, ipsum non
1 cuitet, cum non sit excommunicatus. Bernar. † Not. primo ex tex. ibi commotus &c. q̃ iniciens manũ in clericum, seu religiosum turbantem diuina officia, excommunicatus nõ est, etiam si commotus hoc fecerit. commotio ergo ex iusta causa, nõ operatur vinculum excõmunicationis, vbi subest
2 iusta causa manus iniiciendi. † Secundo no. q̃ monialis gaudet priuilegio c. si quis suadente. vbi sine iusta causa manus in eam inijcitur, vt in c. de monialibus. j. eo. ti. Oppo. contra tex. nam vt sibi contrarius. nam primo dicit istum sacerdotem iniecisse manum in monialem, vt eam extra ecclesiam poneret, & postea dicit q̃ compulit eam residere intra ecclesiam. Solutio duplex. nam vna litera habet extra ecclesiam; & tunc cessat contrarium. Alia vero litera habet intra, & tũc intellige, q̃ isti in hac ecclesia erant canonici regulares, & moniales habẽtes diuersos choros; vnde sacerdos istam monialem ingressam chorum virorũ extraxit; & duxit ad chorum proprium, & intra ecclesiam coegit eam residere. In gl. in fi. Alij vero intelligunt, quod iste sacerdos erat ibi prior, etiam monialium, sicut fernatur in ordine sancti Marci. vnde ratione prælationis, fuit excusatus. alij vero intelligunt in distincte, q̃ quantumcunque non habeat iste prelationem, excusatur ab iniectione manuum, ex quo turbabatur. Et ex hoc & ex tex. no. q̃ turbantes diuinum officium in ecclesia, possunt de ea expelli sicut facientes tumultum in iudicio. de quo vide bonum tex. in c. in loco. 5. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus plures si possunt dari ad aliquem textum, ille est dandus qui continet dubitationem.*
2 *Absolutio ab excommunicatione can. si quis suadente, an aliquo casu possit fieri per episcopum.*
3 *Iniuria leuis, mediocris, vel enormis, quæ sit, statur arbitrio iudicis.*

CAP. XVII.

a Eruenit. [a] Legitur multis modis, sed fm cõmunẽ lect. h. d. Excommunicati pro leui iniectione manuum in clericũ, possunt per episcopum absolui. & est iste tex. sing. secundum hanc lectu. Casus literalis. Aliqui leuem & modicã iniuriã inferunt clericis, pp quã sunt excõicati, qrebat vtrũ accedere debeant ad sedem apost. Dominus Papa committit arbitrio episcopi, vt videat an leuis sit iniuria vel nõ: si iniuria leuis fuerit, eos absoluat, aliàs ad Papã remittat eosde. Ber. In gl. fi. Primam opi. tenuit Inn. hic, & pro hoc adducebat literam in fi. ibi, duximus committendam. quasi velit dicere hanc fuisse specialẽ commissionẽ. Sed alij communiter sequuntur dictũ gl. vt q̃ facit ius cõmune, quoad omnes. nã si contineret ipecialem indulgentiam, cum non appareat cui

ADDITIO.

a ¶Peruenit. Late hic Lap. alleg. 77. vbi dicit, quod episcopus potest absoluere excommunicatum. qui dedit alapam vni canonico ecclesiæ cathedralis, quia hæc nõ dicitur enormis iniuria. Item adde, q̃ ista absolutio, nẽ pro leui iniuria illata in personã clerici, nõ potest facere inferior absque speciali mandato. Et ita dicit Arch. in c. si quis suadente. in fi. 17. q. 4. qui ita dicit tenere Inn. in c. de cætero. de sent. excommu.
¶Adde Cal. cons. 4. hoc tit. Lud. Rom. sing. suis. vbi dicit hoc singulare.
¶Peruenit. Hunc tex. contulit inter singularia. Rom. in sing. dec. in c. incidens in excommunicationem. & vide Car. in cons. 43. inc. Reuerendissime pater, super casu suprascripto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui loquatur,& cuius sit priuilegiũ,erit hęc decret. omnino superflua.pro hoc facit quod habetur in antiqua,vbi scribebatur,ga iste deberet absoluere mulieres senes, &c.& postea fuibijciebatur,de his absoluẽdis,&c.vt in litera.vnde sicut episcopus potest iure suo mulieres senes,& alias huiusmodi absoluere,vt in capit.ea noscitur.supra eod.ita &istos pro leui iniuria excõicatos.& iste intellectus,tãquam benignior,amplectendis est.†Et pro hoc facit,q vbi duo possunt elici intel
1 lectus,debemus sequi illum,qui continet in se aliquam dubi tationẽ ,& de aliquo prouidet.l.q Labeo.ff.de Carb.edic.& in l.1.ff.ad muni.facit c.cum in iure.de of.leg.Item consuetudo quæ hoc habet,in dubio multum est attendẽda, & minime sunt mutanda.& c.l.minime.& l.si de interpretatione.ff. de leg.& in c.si vere,ẽ.eo.vbi in casu speciali episcopus absol uit,quando iniuria non est enormis.ad idem.c. quoniam.supra de vi.& ho.cle.vbi hoc est priuilegium clericorum com-
2 muniter viuentium.†Sol.dicit Io.An.& bene , distinguendũ fore inter iniuriam leuem,mediocrem.& enormem , vt pro leui iniuria,quilibet episcopus possit absoluere iure suo authoritate huius decre.non autem hoc licet regulariter inferiori prælato.nam hæc decr.dirigitur episcopo , vt patet ibi, fraternitati tuæ.&c. Inferior enim ab episcopo,non appellatur frater,sed filius.vt in c.quam graui.de cri.fal. pro iniuria vero mediocri,nõ potest episcopus absoluere nisi priuilegiatos,& hoc casu locum habent contraria superius alleg. & si milia iura. p iniuria vero enormi,epi scopus regulariter nõ absoluit,nisi in necessitate,& vbi specifice sibi committitur. Sed quęro,nunquid episcopus poterit absoluere laicos leui ter iniuriãtes clericos.Communiter tenetur quòd sic, quia
3 iste tex.loquitur indistincte,quod no.†Et quæ dicatur iniu-
a ria[a] leuis,mediocris,& quæ enormis,recurrendum est ad ar bitrium iudicis.argum.Inst.de iniu.in §.atrox.facit.cap.cum
b illorum.& quod ibi[b] no.infra eod.

ADDITIONES.

a ¶Iniuria.Statur arbitrio iudicis,quæ sit leuis vel grauis iniuria, sed tu de hoc in terminis istis,vide omnino Spe.in tit.de leno.§.nũc dicamus.ver. quæ autem dicatur atrox vel grauis.
¶Adde.Ale.consi.112.2.lib.Ioan. de Ana.cons.44.
b ¶Et quod ibi.In gl.in ver.membrum.& in ver.effusionem.

SVMMARIVM.

1 *Participans scienter cum excommunicato in diuinis officijs, excommunicatus est,& per solum papam absolutur.*
2 *Excommunicatio maior & minor priuãt sacramentis.*
3 *Excommunicatio per participationem hodie non incurritur, nisi canonica monitione præmissa.*

CAP. XVIII.

1 Ignificauit. †Communicans in diuinis,ex communicatis per Papã,quia diuina celebrat, excommunicatus est excommunicatione maiori,& per solũ Papam absoluendus: h.d.secundum vnum intellectum. Vel sic,secũdum aliũ.Clericus qui scienter & sponte participat excommunicato in diuinis officijs, excommunicatus est maiori,& tãtum absoluendus per Papam.Casus lit.Aliqui erant excommunicati à Papa propter suos excessus:quidã clerici eis scienter, & spõte participauerunt illis excommunicatis , & ipsos in officijs receperũt.quæritur à quo isti clerici sint absoluendi?Respõder Papa,quod per ipsum tantum,cum sint inuoluti eadem excommunicationis sententia,qua & illi B.In gl.in fi. Ex hac gl.colliguntur tres lect.ad tex.Prima lec.vt loquatur de excõ municatione minori,quam regulariter incurrunt participãtes excõmunicato.vt in c.nuper.infra eo.&c.si celebr.de cle.
2 excom.mini.& in c.à nobis,supra de excep.† & tunc ad tex dum dicit eadem sententia,respondetur,quod est eadẽ in genere,& quo ad quid,puta respectu priuationis sacramentorum,quia sicut excommunicatio maior priuat sacramẽtis, ita minor,vt in d.c.si celebrat.sed cõtra hanc lect.facit, quia tex.reseruat hic absolutionem Papæ.quod non faceret si loqueretur de excõicatione minori,vt in c.nuper.infra cod.Et ideo forte gl.transit ad aliam lect.vt intelligatur tex.de excõmunicato cum omnibus sibi participantibus nam tũc participantes inuoluuntur eadem excommunicatione, & ista
3 lec.est vera in se,sed diuinat ad tex.† & hodie non potest ferri talis excommunicato in participantes , canonica monitione non præmissa.vt in c.statuimus.eo.ti.lib.6. Tertia lec. glo. vt loquuntur de participantibus excommunicato in crimine pro quo fuit excommunicatus,& tunc oportet intelligere.quod fuit aliquis excommunicatus à Papa qui celebrauerat diuina post suspensionem,quo casu participantes sibi in diuinis officijs,communicant excommunicato in crimine, & inuoluuntur eadem sententia.vt in c.si concubinæ.j.eo. & ista lec.bona est.& secũdum eam,primo summaui.sed aliquantulum diuinat ad istum text.quod hic participauerunt in crimine.Quarta lec.datur extra gl.quæ videtur cõmunis vt intelligatur.c.de participantibns excommunicato,& no in crimine.Sed ad hoc vt incurrant excommunicationẽ mi
a iorem,requiruntur[a] quinq;.quę narrantur in tex.Primo q participantes sint clerici,vt patet ibi,clericos. Item q scienter participauerint, vt patet ibi scienter . Item quod sponte vt in tex.ibi,& sponte.Quarto q excommunicato à Papa,vt patet ibi,à nobis.Item & quinto,quod in diuinis officijs participauerint;vt patet ibi,in officijs.Nam cum hæc decreta inducat seu contineat nouam excommunicationis speciẽ,debet intelligi proprie prout iacet,intercuniẽtibus de quibus in tex.nam aliàs regulariter vt dixi,ex participio cum excõmunicato,tantum incurrit excõmunicatio minor.Sed contra lec. facit,quia iste tex. non videtur inducere nouam speciem excommunicationis,cum Papa nõ videatur hic nouũ ius velle edere,cum respondeat ad consultationẽ, & potius dicit.Et nos volumus, &c.& sic loquitur in casu aliàs decisa à iure antiquo.sed illo iure non reperitur hæc species excõmunicationis inducta.Item tex.iste loquitur dẽ præterito,vt patet ibi,participauerunt.Sed si contineret ius nouum,non extenderetur ad factum de præterito,vt in c. cognoscentes & in cap.fi.de constit.sed potest dici,sustinẽdo communem lect.quod forte hoc erat decisum aliqua constitutione antiqua,& ideo Papa respondet hic per illa verba suprà citata, & quia aliæ lecturæ de nihilo nobis seruirent:ideo hæc amplectẽda,& hactenus sic est intellecta hæc decre.& minime mutanda,&c.

ADDITIO.

a ¶Requiruntur.Istam lec.ad istum tex.ad literam ponit & sequitur Ancha. in c.si quis episcopus.11.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,etiam volentem incurrit excommunicationem.*
2 *Incendiarius an sit ipso facto excommunicatus, & an possit absolui a episcopo.*
3 *Absolutio ab excommunicatione,quantumcunque reseruetur Papæ in articulo mortis solet,& potest fieri à sacerdote per totam.*
4 *Absolutio ex excommunicatione reseruata papæ, an possit fieri per legatum. vide infra c.prox.*

CAP. XIX.

a Va. Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum, vel incendiarius[a] post publicationem,à solo Papa absoluitur primo decla ratio sultatio.secundo responsio.ibi,fraternitati . Cauillit.Quæsitum fuit à Papa,vtrum illi tantũ ab ipso sint absoluendi,qui manus violentas in clericos iniecerunt, respondet Papa,quod non solum qui violentas manus mittunt in clericos,sed etiam incendiarij si pro incendio sint excommunicati,post quam sunt per sententiam ecclesiæ publicati, sed
1 apostolica sunt absoluẽdi.B.†In glo.1.in fi.quasi vltro dicat glo.q quandoque sine violentia manus temeraria extenditur ad clericum:exemplum in percutiente clericum voluntem:nam violentia sibi non infertur,vt in reg.scienti,lib.6. percutiẽs incurrit excommunicationem,quia temere,& q vt in c.contingit.infra eod.sed contra hoc facit, quia c.q suadente,requirit violentiam:ergo non debet extendi.ex sit penalis,sed põt dici,q licet non sit violentia,respectu personæ illius clerici volentis:est tamẽ violentia,respectu totius ordinis clericalis.nam collegium clericale, in cuius favorem principaliter illud priuilegium emanauit, non præsumitur consentire,vnde non potuit iste clericus renunciare illi priuilegio,vt in c.si diligenti,de fo. comp. & in c.cum delicto.
2 §.fi.supra eo.† In gl.fi.in fi.Concludẽ ergo ex mente glo.q aut quis incendit ecclesiam seu locum religiosum:& nõ communicatus est ipso facto , & ante publicationem excõmunicationis,poterit absolui ab episcopo loci,sed post publicationem non:quia papa reseruat sibi hanc absolutionem vt hic.aut incendit alium locum,& tunc non est excommunicatus ipso facto,sed excommunicandus post publicationẽ,& absolutio reseruatur papę.de hac materia vide bonam gl.in c.cum deuotissimam.12.q.2.in ver. incendium. & glo.in c.omnes.17.q.4.tex.in canonica.11.q.3.& Host.in sum.de rap.& inc. n.§.& qua pœna.ver.sed secundum canones,cum seq.† Et ex prædictis,& ex tex.no.duos casus in
3 bus absolutio ab excommunicatione reseruatur papæ,scil. in articulo mortis,vbi etiam incendiarius absolui potest a sacerdote.vt in capit.in literis.de raptoribus. † Sed extra glo
4 quæro,

ADDITIO.

2 ¶Incendiarius.De pœna incendiariorum,vide tex.glos.& omnino Salic. l.data opera.C.qui acc.& notat.in cap.peisima.33.q.8.& quando tenetur de incendio,vide Imo.in cap.sicut dignum.de hom.& Abbin cap. egressus.de iniur.& de pœna incendiarij,vide elegantissime Bar.in l.vlt. de offi.præfect.vigil.

quæro,nunquid legatus possit absoluere istos incendiarios post publicationem. Et videtur quod sic,quia legatus absoluit excõicatum pro iniectione manuum in clericum , vt in seq.ergo potest absoluere incendiarium,cum ista duo procedant huc à pari.Guil.tenuit contrarium, & cõiter tenetur: nam licet ista parificentur quoad difficultatem obtinendi absolutionem:non tamẽ sequitur, q permissio facta in vno casu,extendatur ad alium, maxime quia in istis exorbitantibus,non proceditur,seu non fit extensio, etiam per maioritatem rationis,vt in reg.in argumentum.de reg.iu.lib.6.& in l.quod vero. ff.de legib. solus ergo Papa absoluere põt istos post publicationem.quod est nota.

SVMMARIVM.

1 *Legati de latere dicuntur ex eo,quia mittuntur de latere Papæ, ex eo quod semper assistant lateri Papæ.*
2 *Legati de latere,non coguntur ostendere mandatum,in his,quæ veniũt iure legationis; in aliis vero secus.*
3 *Legatus de latere potest absoluere excommunicatos vigore cuiusdam quis suadente, etiam de enormissima iniuria.*

CAP. XX.

Deminentiam. Legati de latere absoluere possunt excommunicatum pro iniectione manuũ in clericos.h. d.Secunda pars ibi,super quo.Casus literalis.Quidam dubitauit vtrum illi sint pro absolutis habendi , qui à Cardinalibus,de latere Papæ missis absoluuntur ab excõicatione,quam incurrerunt, pro iniectione violenta manuum in clericos,vel alias religiosas personas,cum ipsi Cardinales, nullum super hoc mandatum expressum ostendant . quæsiuit à Papa quid iuris sit,& ipse respondet, q illos debet habere pro absolutis,quos constiterit a talib. beneficium absolu
1 tionis adeptos.B.†No.ex tex.q legatus Cardinalis,dicitur legatus de latere, quia mittitur à latere Papæ , assistunt enim Cardinales lateri Papæ , quia fere omnia consilia eorum explicant,hinc dicuntur legati de latere. de quo in c.1. de offi.
2 leg.lib.6.† Secundo no.ibi mandatum super hoc non ostendant,&c.q super his quæ veniunt iure legationis,ex dispositione legis,vel consuetudinis,non est opus q legatus ostendat mandatum expressum . Transeunt.n.ista ex generali demandatione legationis.secus dic in his, quæ non competũt iure legationis , quia tunc oportet, q probetur mandatum expressum ar.hic per locum à speciali, & vide quod no. Ioã. And.in c.1.de off leg.lib.6.dixi plene,in c.quod super his.de
3 fide instrumen.Sed quæro pro declaratione literæ,nunquid isti legati possint absoluere excommunicatos pro enormi iniuria,& maxime pro interfectione clericorum,seu mutilatione.Host.hic,& cõiter Doct.q sic, quia litera hic loquitur
4 indistincte,[a] vt patet ibi eos habeas ,&c.indefinita.n.æquipollet vniuersali,vt no.in c.vt circa. de ele.lib.6. Et maxime hoc probatur,secundum aliam literam,quæ habet dictionẽ vniuersalem,vt omnis,&c.Sed idem Host.aliud sentit,in c.pen. de offi.leg.vbi dicit,q pro enormi iniuria, solus Papa absoluit; tamen quoad legatum , appellabat enormem iniuriam homicidium,& membri mutilationẽ ; secus autem dicebat in effusione sanguinis , etiam cum effractione ossis . & illam opi.Host.secutus est Spe.in tit.de leg.§.nunc dicamus. ver.q etiam dixi,sed opi. Host. communiter hic approbatur . pro qua facit secundum Io. An. quia legatis datur hæc potestas, absque aliqua exceptione.Iura.n. excipientia enormem iniuriam,non loquuntur in legatis , sed in inferiorib. Et hanc opi.tenet Arch.in c.1.de offi.leg.lib.6.alle.c.eos.de sen.excõ. eo.li.dum ibi dicitur à quib.sententijs,&c. Et sic videtur præponere,quod pro qualibet iniuria , potest delegatus absoluere.quidam tamen legati solent abstinere,quando commissum fuit homicidium.aliqui vero indistincte absoluunt. tamen prima opinio,vt indistincte possint absoluere, est benignior.pro qua facit.c.quod translationem.ẽ.de offic.leg. & vide quod no.in d.c.pe.Ex gl. fi.in fi.& de triplici specie legatorum,& eorum potestate, dic, vt in d.c. pen. & in c.1.de offi.leg.lib.6.& plenè,per Spe.in tit.de leg.in §.nunc dicamus.

ADDITIO.

4 ¶Indistincte.Hanc opi.sequitur D.Ab.& ponderat ibi tex.in c.quamuis.infra hoc tit.quam limita septem modis. vt hic per Fel. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicans,non ligat sibi non subditos.*
2 *Canonem non potest tollere inferior à Papa , condendo statutum contrarium,sed bene potest adiuuare per appositionem nouæ pœnæ.*
3 *Excommunicatio fertur ipso iure,per ista verba,excommunicatus sit.*
4 *Statutum,quantumcunque generale,restringitur ad habiles,& subditos ratione potestatis statuentis.*
Statutum laicorum imponẽs pœnam proroganti iurisdictionem potestatis,non extenditur ad clericos.
Verba quantumcunque generalia , siue statuentis , siue indicis, vel cuiuscunque,restringuntur ad habiles.
5 *Statutum,q non possint vendi immobilia in non subditos, non extenditur ad clericos non subditos.*
6 *Statutum certi loci,apponens certam pœnam , an afficiat non subditos delinquentes in loco,data scientia statuti.*
7 *Legatus antequam ingrediatur prouinciam, non potest causas delegare,& idem in quolibet alio officiali.*
8 *Excommunicatio non solet ferri pro futuris culpis,tamen lata,tenet.*
9 *Statutum,an liget non subditos delinquentes in loco statuti,& ignorãtes statutum.*
10 *Ignorantia vel scientia præsumitur ex cõiecturis,& probatur ipsa ignorantia per iuramentum.*
11 *Subditus delinquens extra territorium statuentis,an ligetur pœna statuti sui.*
12 *Statutum,vel sententia,an habeat vires vltra tempus disponentis,scilicet statuentis,vel indicantis.*
Statutum factum à capitulo sede vacante, durat etiam creato episcopo,nisi expresse reuocetur.

CAP. XXI.

a Nobis. [a] †Generalis excõmunicatio,non
1 ligat nisi subditos proferentis.h. d. Primo ponitur quæstio.Secundo solutio.ibi,ad quod.Casus literalis. Quidã episcopus,tulit sententiam excommunicationis sub hac forma, q si quis furtum fecerit, sit excommunicatus . quæritur vtrum hæc generalis sententia extendatur solum ad subditos excõmunicantis,an ad omnes qui nõ sunt de iurisdictione illius. Ad hoc respondet Papa, q hac sententia non ligantur, nisi subditi excõmunicantis:nisi forte plus contulerit maior, &
2 largior authoritas delegantis.Ber.† No.1. ex tex.inferiorem à Papa,posse per statutum suum factum iam à iure damnatum,prohibere sub certa & noua pœna : licet ergo inferior non possit tollere canonem , condendo contrarium statutum : potest tamen canonem adiuuare per appositionem nouæ pœnæ.concor.c.vt animarum,de constitutio.lib.6.& vide quòd no.Ioan. And.in c.fi.de offi. archipresby. & glos.
3 in cle.ne Romani.de electio.† Secundo no.q per hæc verba
b excommunicatus sit,[b] &c.profertur excommunicatio ipso iure.pro hoc vide gl.in c.quicunque.de hære.lib.6.quòd no. licet aliud senserit,gl.in c.2.de foro compet.& vide quod ibi
4 dixi.† Tertio no.q generalia verba statuentis,seu sententiam proferentis,restringũtur ad limites potestatis suæ, vt quamquam ex propria verborum significatione apta sint etiam non subditos comprehendere:tamen propter potestatis defectum,verba quantumcunq; generalia,restringũtur, vt nõ comprehendant nisi subiectos . facit pro intellectu statutorum secularium;& maxime illius statuti quo cauetur,quod declinans iurisdictionem Potestatis,incidat in certas pœnas, vt non extendatur in clericos iurisdictionem declinantes, quia clerici non sunt subditi,& statutum mensuratur secun
5 dum potestatem statuentis.† Item dicendum est,si statuto cauetur , vt venditio bonorum immobilium non fiat subdito,vt non comprehendat clericos propter generale priuilegium,q habent in acquirẽdo.de quo in c. fi. immu. de eccl. li.6.& tm Io.An.& per Docto.in c.relatum. cl 1.ẽ.de testi.In gl.j in fi.de hoc,quis dicatur nominatim excommunicatus, seu interdictus,vide per Inn. & alios Doct. in cap. literarum de præb. & an tales committẽtes furtum,debeat virari ante publicationem,dic,vt no.in c.cum non ab homine.ẽ.eo.In gl.2.no.gl.solet.n.multum allegari, & compreheudẽdo glo. & materiam pertinentem ad eam,videda sunt quatuor.primo,nunquid statutũ certi loci,apponẽs certam pœnam,afficiat non subditos delinquẽtes in loco , data scientia statuti. secũdo,dato,q sciẽtes ligentur,quid de ignorãtib.statutum. tertio,nunquid subditus statuentis delinquens extra territorium afficiatur pœna statuti.quarto,& vltimo , nũquid statuti seu sentẽtia,duret vltra statuentis tempus,seu sententum seu sentẽtia,duret vltra statuentis tempus,seu senten
6 tiam proferentis.† Quoad primum,gl.cõcludit,q non sub-
c diti[c] ligentur . Ex quo delinquunt in loco statuentis . Idem cõiter Legistæ, in l.cunctos populos.C.de sum. Trin.& fide Cath.& optime facit c.quæ ad perpetuam.8.di. Inno.hic va-
7 rie loquitur . † Et vt appareat dubium quęstionis pro contraria

ADDITIONES.

a ¶A nobis.Vide Do.de Rota, decis.326.in ordine nouissimo.
b ¶Excommunicatus sit.Vide Bal.in l.1.C.de secun. nup.eum alleg.per Fel.in c.Rodulphus. ver.si ex communica.supra,de rescript. Seb.Sap.
c ¶Subditi.Verum statuta loco.ligeant non subditos,vide Bal.in sua Marg.in no.in ver.statutum,in 1.q.
¶Adde an statutum liget statuentes Lud.Ro.consi.455.
¶Adde Mach.in fing.suo 145.inc.no. mirabile dictum, & Fel. in c.ecclesia Sanctæ Mariæ.in 1.concl.6.q.prin.supra,de constit. Zach.

Universidad de Deusto
Biblioteca

traria parte,ꝙ nõ ſubditus nõ ligetur , adducitur talis ratio. nam tempore quo ſit ſtatutum , ſtatuens non habet iuriſdictionem in actu, in non ſubditos:ergo cum ſtatutũ aſſumat vires tempore promulgationis, nõ eſt potens ad cõprehendẽdum non ſubditos:cum antequã veniat caſus iuriſdictionem tribuens , nõ poſſit iſte ſuam iuriſdictionem actualiter exercere.ar.opti.in c.1.de of.or.li.6.vbi patet ꝙ archiepiſcopus nõ põt officiales deputare in diœceſi ſui ſuffraganei pro appellationibus interponendis ad eum,quia ex quo appellationes nõ ſunt interpoſitæ,non habet iuriſdictionem actualem.ad idem l.obſeruare,in fi.ff.de offi.proconſ.vbi procon ſul ante quã ingrediatur prouinciã,nõ põt eã delegare,quia adhuc non habet actualiter iuriſdictionẽ,licet habeat in habitu:facit ẽt l.vſufruc.ff.de ſtip.ſeru.Conclude,capiendo mẽtem eorũ quæ tangit hic Inn.& quæ mihi plus placet, ꝙ aut quærimus de ſtatuto,aut de ſententia.primo caſu,aut ſtatutum eſt aptũ comprehendere ſubditos & non ſubditos , vt in exemplis huius literæ.& tunc ẽt non ſubditi delinquẽtes in territorio,ligantur.nã lex ſemper loquitur,vt l. Arriani.C. de hæreſ.ideo incontinenti cum ſubditus delinquit,efficitur de iuriſdictione ſtatuentis,& ligatur ſtatuto ſuo: aut ſtatutũ non poteſt comprehendere niſi nõ ſubditos,vt qa dicit ſtatutum Archiepiſcopi,quicunque Archiepiſcoporũ fecerit ante ſe crucem deferri in prouincia mea,ſit excõicatus: tũc ſecundum Inn. non valet ſtatutum:qa Archiepiſcopus non habet archiepũm aliquem in ſubditũ,& ſic hoc ſtatutũ non poteſt comprehẽdere,niſi ſubditos.Hoſt.hoc impugnat ar. c.ex tuarum.de autho.& vſu pa.Item quia ſequeretur ſecundum opi.Inn.ꝙ nõ poſſit fieri ſtatutũ contra peregrinos in loco delinquentes:articulus iſte ſatis eſt dubius, & poteſt teneri hęc opi.Hoſt.nam cum ſtatutum habeat tractum ad futurum:& ſic lex territorij , referatur ad tempus habile,vt ſtatutum valere,cũ dicatur iuriſdictionem in territorio ſuo aut fertur ſententia generalis,& tunc poteſt habere locũ ꝙ ſupra dixi,vt tũ extendatur ad ſubditos ſententiantis, reſpectu delicti committendi;& poteſt eſſe differentia inter ſtatutum,& ſnĩam ; quia ſententia aſſumit vires incõtinenti in eũ contra quẽ fertur, vnde habet comprehẽdere tm̃ ſubditos. arg.in d.l.vſufructus.Sed ſecus in ſtatuto,cũ habeat actũ ſuc ceſſiuum,& vinculũ ſumat tempore delicti,& in ſententia generali poteſt intelligi iſte text.vt non ſubditi delinquẽtes in loco ſententiandi nõ afficiantur illa ſententia;& ita proprie viderur loqui iſte tex.de non ſubditis delinquentibus extra territorium:nam hoc nulli debet eſſe dubiũ. intelligitur ergo in ſentẽtia generali pro quo text.ibi , pronũciauerit &c. & habetur illud notabiliſſimum dictũ , vt non ſubditi poſtmodum delinquentes in territorio , non incidãt in pœnam
8 ſententiæ,& hoc ſentit hic Inn.in fi.†Sed contra prædicta facit c.Romani.in §.caueant.co.ti.lib.6. vbi dicitur, ꝙ ſnĩa excõicationis non poteſt ferri pro futuris culpis,niſi ſubſit ali qua cã de præſenti.Sol.licet non debeat talis ſnĩa ſic ferri, la
9 ta tm̃ tenet,& dic hodie vt no.in d.§.caueant.†Quoad ſm̃ du
a bium,preſuppoſito,ꝙ non ſubditi [a] hic delinquẽtes ligẽtur ſtatuto data ſcientia ſtatuti,quid de ignorantib.Gl.no.hic dicit,ꝙ ſi ſtatutũ punit factũ aſs damnatũ,punit & ligat etiam ignorantes.Contrariũ tenet lo. An.hic.vt in c.vt aĩarum. de conſt. lib. 6.& vr̃ ibi tex.pro eo.nam ſtatutũ ibi excõicabat committẽtes furtum,& tm̃ non ligat ignorantes; quãquam enim factũ ſit damnatũ:pœna tamen noua eſt.Bar. in d.l.cũctos populos ſentit idem ꝙ gl.hic,quã ſequitur D. An.& ad c.vt animarum,reſpondet,ꝙ loquitur in ſententia excõicationis, quia non ligat niſi rõne cõtemptus,& ibi datur ignorantia,ceſſat contemptus,& pro hac opi.optime facit l.vulgaris.in §.ſi quis es.ff.de fur.vbi patet,ꝙ ſi credẽs furari modicum,& furatus eſt multũ,ꝙ tenetur,non habito reſpectu ad intentionem,& ignorãtiam ſuam.& hæc opinio videtur verior derigore iuris,licet opi.Io.An.ſit æquior.nõ. n.licite poteſt allegari ignorantia,cum ſciret ſeu ſcire deberet factũ eſſe damnatũ,vbi aũt ſtatutũ puniret factũ aliàs non damnatũ,tunc probabiliter ignorantes non ligantur.vt 31. di.pro-
10 poſuiſti,& no.in d.l.cunctos populos.†Et ex cõſecturis preſumitur ignorantia vel ſcientia,& in dubio recurritur ad iu
11 ramentũ ipſius delinquẽtis.ar.in c.ſi vero.3.co.tit. †Quoad
b tertium [b] dubiũ,nunquid ſubditus [c] delinquens extra territo-
c torium ſtatuentis incidat in pœnam ſtatuti. Inn. ſentit quod ſic,in contrariũ eſt tex.in d.c.vt animarũ.Bar.in d. l. cũctos populos.diſtinguit,ꝙ aut ſtatuẽs expreſſe agebat ligare ſubditos delinquẽtes ẽt extra territorium;& tunc ligãtur ſubditi.Exẽplum,dicit ſtatutũ quicunq; cõmiſerit furtũ, vbicũq; ſit,excõicet.Aut ſtatutũ eſt generale, & tũc reſtringitur ad territoriũ ſtatuẽtis, ſed multi moderniores legiſtæ in l. fi. ff. de iur.om.iud.tenent oppoſitum;qđ credo verius, vt nunq̃ delinquẽtes extra territoriũ afficiãt ſtatuto,pe rõnem illius li.fi.& d.c.vt aĩarum.nã ratio illorũ iuriũ eſt,quia extra iuriſ dictionẽ,iuſdicenti nõ pareẽ impune.Itẽ quia ſtatutũ ꝓprie eſt lex territorij,nec põt vires ſuas exercere extra territoriũ, qa videretur ibi legem dicere, & de hoc plenius dico in c.ſi.
12 de fo.comp.† Quoad vltimum dubium, nunquid ſtatutũ, [a]
d ſeu ſnĩa duret vltra tps diſponentis,concludẽ ꝙ ſtatutũ, cũ ſit lex q̃dam,ppetuo durat,niſi reuocet expreſſe.vt eſt tex.in fi.de of.leg.vnde dicit Fede.in cõſilijs ſuis, ꝙ ſi capitulũ fede
c vacãte fecit ſtatutũ,durat ẽt creato epõ , niſi expreſſe reuocetur p epm,qđ no.In ſnĩa dic cõcludendo notabiliter , ſm̃ no.in l. fin.ff.de pę.& in l.1.C.de poſtu.& in c.vnico.de ma.& obe.li.6.qđ aut ſnĩa iniecit vinculũ tpe proferentis , aut nõ. primo caſu aut vinculũ [c] eſt momẽtaneũ, & tũc durat ẽt vltra tempus proferentis.exemplũ in excõicatione,vel publicatione bonorũ,vt in d.c.vnico.vnde excõicatus, per epm, remanet excõicatus poſt mortẽ epi,c.paſtoralis .§. 1. de of. or.Aut hẽt cauſam ſucceſſoriam,& tũc aut cũ cauſę cognitione ſententia fuit lata,& durat effectus ſententiæ. vt in d.l. 1.aut ſine cauſę cognitione:tunc non durat vltra tẽpus proferentis.& ſic loquitur d.l.fi.& prædictis adde gl.in c. pen. de cle.non reſi.quæ notabiliter ſentit,licentiam expirare poſt tempus concedentis,& prædicta procedunt quoad effectũ ex ſentẽtia productũ,ſed reſpectu proceſſus,vel effectus producendi in futurum, ſentẽtia tollitur per remotionem ſententiantis,qa penꝺebat in iuriſdictione ſua,& hoc caſu procedat iſta gl.In gl.vltima,ibi ſententia quæ nulla eſt, &c.hoc arg.non colligitur ex tex.nã mens literę eſt, quod non ſubditi non ligantur,niſi ex ſpeciali authoritate ſuperiorũ fuerit iſti conceſſum,ꝙ etiam non ſubditi aſtringantur eius ſententia,ſecundum Inn.& bene, quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Non ſubditi.Vide Alex.in cõſi.14.incip.Alphonſus.in 5.volu.Moderne. 1.C.de ſumma Trin.& fide cathol.& in l.ſi.vbi Paul.de Caſt.ff.de iuriſd. omn.iud.Et nunquid delinquens in iſta ciuitate,qui ex tali delicto fit excommunicatus vigore ſtatuti epiſcopi, poſſit ablolui à ſuo proprio epiſcopo,vide Abb.in c.graue.ad fi.ſupra.de præb.& quę no.Ro.in fin.461. incip.ratione delicti.& Abb.in c.1.ſupra.de rapt. Seb.Sap.

¶Non ſubditi.Vide Ant.in c.cognoſcentes. de conſtit.

b ¶Ad tertium.Vide Ale.in conſ.111.incip.põderatis verbis.in 1.vol.& quæ no.Fel.in c.ſi.ſupra de fo.comp. Seb.Sap.

c ¶Nunquid ſubditus.A dde hic quę ſcribit Abb.in ca.1.de rapto.ver.ſed circa hoc dubitatur.& vide Cald.in re.cap.cum excommunicato. in 11.q. & vide Do.Card.in rep.cap.perpẽdimus.vltra medium.ver.item no.quod ſtatutum.infra eo.ti.Et an poſſit fieri ſtatutum,quod cõprehendat ſubditos extra territorium delinquentes,vide Bar.in l.prætor ait.in fi.ff.de incend.ru.& naufr.& in l.Romanæ,C.de eunuchis, ne tranſeãt limites vel certos terminos.& in l.1.C.de commer.& mercꝫ.& vide Bart.in l.ff. de deer.ab or.fa.Et de quęſtione hic poſita per Do.Abb.poſt D.Anto.vide in terminis Bal.in l.ſi.ff.de iuriſd.omn.iud.ꝓ Bar.in l.1.in 8.q.C.de num. Trin.per Bal.in l.mercatores.C. de commer:& mercꝫ.& Bal.in ſua repe. l.ſi vacantia.C.de bo.vacan.lib.10.& vide omnino , quæ late ſcripſi poſt Abb.in d.cap.1.

¶Adde videndum late Fel.conſi.16.

d ¶Statutum. Vide Dom.Card.in rep.cap.perpendimus.ſ.eo.in fin.2.charigveſcu.item ſtatuens ſequitur allegat pro ſingulari iſtam glo.dum is ſtatuit loquitur de duratione ſtatuti vel ſententię poſt mortem.Et inquantum dicit de ſententia ſub cõditione,vide Bal.in apoſt.in l.1. ff.de offi.proconſ. vbi dat infinitas remiſſiones.de hoc vide per Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt in 2.col.ver.quid de ſententia. Bar.de Bel.

e ¶Vinculum.Hæc ead.verba ponit idem D.Abb.Sic.in c.ſi.de of.dele.Sed circa hęc adde gl.in c.Salonitanę.in fi.gl.mag.63.diſtinct. & vide Arch.in c. ſi quis de prouincia. 1 3.q.2.Et vide quæ notaui poſt Do.Anto.in cap. ſuper literis.de conſtit.Et vide omnino in c.1.§ fi.in 3.col.ne ſede vacante lib.6. Bar.de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Damnificans eccleſiam,non ſolum tenetur ipſi eccleſię damnum reſarcire ſed etiam de iniuria ſatisfacere.*
2 *Rapiens bona eccleſiæ,an ſit ipſo iure excommunicatus.*

CAP. XXII.

Conqueſti. Qui cum effractione ſpoliant eccleſias, excõmunicati ſunt, & per Papam tantum poſt denunciationem abſoluuntur.h.d.Primo ponitur regula. Secũdo iudicum datio.ibi,quoniã igitur.Caſus lit.Canonici Reginen. cõqueſti ſunt do.Pa.ꝙ L.de Malafręna,& quidam alij ſeruientes illius, quaſdam eccleſias Reginen. epatus violẽter frẽgerunt ſpoliantes eaſdem.Mandat Pa.quibuſdam,quatenus ita eſt,prædictos ſacrilegos excommunicatos denuncient, & faciant ſicut excommunicatos arctius cuitari,donec paſis iniuriam congruè ſatisfaciant,& cum literis eorum veritatem continentibus ad apoſtolicam ſedem accedãt.B.No. 1.ex tex.ꝙ delicta grauia non ſunt ſine mulcta relinquẽda.
1 †Item no.quod inferens damnum eccleſijs, tenetur nedum ad emendam damni,ſed etiam ad ſatisfactionem de iniuria, quod not.Tertio collige vnum caſum,in quo ſacrilegus eſt excõmunicatus ipſo facto,& abſolutio reſeruatur ſoli Pape.
2 †In gl.1.in fi.conclude ergo clare,ꝙ aut qs rapit bona eccleſiæ ſine incendio ſeu effractione,& tũc non eſt ipſo iure excommunicatus,ſed excommunicandus , etiam ſi eſſent res ſacræ,vt calices.hoc probatur in c.fin.ſupra de fur.vt ibi dixi.& facit c.conquiſtus.de ſo.comp.aut iſta rapina concurrit cum effractione,vt quia fregit oſtia.ſeu parietẽ eccleſiæ, & inde bona ſubtraxit,& tunc eſt excommunicatus ipſo facto.& ita loquitur hic Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,qui dimiſſo clericali habitu immiſcet ſe enormitatibus,non incurrit excommunicationem.*
2 *Clericus pro ſua neceſſaria defenſione poteſt aſſumere arma,& nõ perdit priuilegium can.ſi quis ſuadente.*
3 *Clericus dicitur ſe immiſcere enormitatibus , quando facit ſeditionem in populo.*
4 *Homicidium , quoad peccatum , remittitur per ſimplicem ſacerdotem.*
5 *Clericus immiſcens ſe enormitatibus,an perdat priuilegium fori,& priuilegium can.ſi quis ſuadente.& num.6.*
7 *Clerici buffones vel aliam artem ignominioſam exercentes,ſi illã exerceant per annum,perdunt priuilegium clericale.*
8 *Pœnalia non extenduntur,etiam ex maioritate rationis,puta quod pœna magna imponatur pro paruo delicto,ad quod homines ſunt promptiores.*
9 *Boiæ.ſ.miniſtri iuſtitiæ,non peccant,exercendo officium ſuum.*
10 *Clericus delinquendo poteſt prorogare iuriſdictionem ſuã iudicis,quam aliàs non poſſet ſine eius licentia.*

CAP. XXIII.

Perpendimus. Legitur varijs modis, ſed generaliter ſic ſumi mari poteſt.†Percutiens,vel etiam interficiẽs clericum,ſeu dimiſſo clericali habitu ſeuis enormitatib.ſe immiſcentem , non tenetur ire pro abſolutione ad ſedem apoſtolicam.h.d.In prima parte ponitur cõſultatio. In ſecunda reſponſio.ibi,fraternitati, &c.Caſus lite.Quidam ſacerdos nominabat ſe filium Regis: & acceptis armis, ſeditionem fecit,& guerram, pp quod comes quidam fecit illũ fugari,qui poſtea de mandato eiuſdem comitis fuit ſuſpẽſus,quæritum fuit vtrum occiſores illius ſint excommunicati.Reſpondet Pa.ꝙ ſi ſacerdos talis modũ exceſſit,& nõ propulſando,ſed inferendo iniuriam fuit occiſus, non vr̃, ꝙ interfectores illius ſint excõicati. tm̃ iudex pnĩam iniũgat eis
2 competentem, ſecũdum merita perſonarum.B.†No.1.ꝙ p iniuria propulſanda , poteſt clericus aſſumere arma ad ſui defenſionem.nec ex hoc perdit priuilegium can.ſi quis ſuadente.facit cle.ſi furioſus,de homi.† No.2.ex hoc tex.iũcto,
3 c.cum nõ ab homine,ſupra eod. ꝙ faciẽs ſeditionem in populo & guerram,dicitur ſe immiſcere ſeuis enormitatibus. & clericus talia exercens, perdit priuilegium can.ſi quis ſuadente diabolo.& d.c.cum nõ ab homine.& hoc ſecundum
4 vnam lect. † Tertio no.ꝙ pro homicidio, non tenetur quis ire ad Papam pro abſolutione à peccato:imo ſimplex ſacerdos abſoluere poteſt , cum non reperitur iſte caſus reſeruatus epiſcopo.facit c.Deus qui,& quod ibi dixi,ſupra, de pœ.
5 & remiſ.†Sed op.cõtra literam:nã vr̃ ſibi contraria,nec vide tur Pa.recte reſpondere ad cõſultationem,nam in conſultatione narratur ꝙ ille ſacerdos mãdato comitis fuit patibulo ſuſpenſus,& Pa.reſpondet, ꝙ interfectores eius nõ tenentur ire ad ſedem apoſtolicam pro abſolutione,& ſic nihil reſpondet de comite. Item Papa in reſpondendo aſſerit illum fuiſſe occiſum;& tamen in conſultatione dicit, ꝙ expirauit paribulo traditus. Sol.vario modo poteſt intelligi iſta litera. nam,vt dicit Inno.in deciſa hoc continebatur,ꝙ quidam dicebant hunc ſacerdotem in bello fuiſſe interfectum.& huic narrationi Papa rñdet , preſupponendo eum occiſum,& ꝙ interfectores non tenentur,&c.& ſecundum hoc ceſſat cõtrarium.Et hoc modo intelligẽdo, nõ probatur ex litera,ꝙ iſte ſacerdos perdiderit priuilegium fori: ſed tantum priuilegium can.ſi quis ſuadente.Sed ſecundum hunc intellectum hæc decretalis fuiſſet male deciſa. ſecundo modo poteſt intelligi,ꝙ Pa.reſpondeat ad conſultationem contentam in literam:nam comes poteſt dici interfector ſaltem interpretative:quia is videtur facere,cuius mandato fit,vt in c.mulieres. & quod ibi plene dixi, ſupra eo. & dixit interfectores in pluralis habendo reſpectum ad obſequentes mandato comitis, & tunc hæc litera multum faceret, quod iſte ſacerdos perdidiſſet priuilegium fori.Sed volens tenere contrarium poſſet reſpondere , ꝙ hic non quærebatur vtrum comes poterat iudicare clericum, vel ne , ſed tantum dubitatur de excommunicatione,nunquid pro abſolutione teneretur ire ad eum.& Pa. reſpondet, ꝙ non . nam ex quo iſte immiſcuit ſe ſeuiis enormitatibus,habitu dimiſſo , perdidit illud priuilegium can.ſic enim iudex mandando,non incidit in excommunicationem: ſed aliàs peccauit , quia non pertinebat ad cum iudicare clericum.& pro hoc text. iſte in fi.dum mandat iſtis pœnitentiam iniungi . Nam ſi ille fuiſſet effectus de foro ſæculari,pœnitentia non imponeretur iſtis, cum obtẽ peraſſent mandato iudicis iuſte iudicantis. 23.q.5. in c.cum miniſter. & c.miles. & hæc conſideratio multum facit contra præcedentem intellectum , vt iſta litera nihil probet de priuilegio fori:imo ꝙ potius probet contrarium. & de hoc
6 ſtatim latius ſubijciã.† In gl.2.in fi.ibi gl.ſolui,tquod aut clericus ſolum dimittit habitum & tonſuram,& non immiſcẽ do ſe enormitatibus; & tunc non perdit priuilegium . argu. cap.ſi vero.el 2.ſupra eodem,aut dimiſſo habitu & tonſura, immiſcet ſe enormitatibus, & perdit priuilegium . Idem videntur ſentire Vinc.Tan.& Philip. dicentes , ꝙ contraria loquuntur in eo qui apoſtatat; nulli tamen iniuriatur. Iſtud vero c.dicit de eo qui apoſtatando alteri iniuriatur.Hoſt.intelligit hoc c.in clerico,qui ex prauitate ſeu iniquitate dimiſit habitum & tonſuram,& immiſcuit ſe enormitatibus, vt prælijs & aggreſſuris; & ibi deprehenditur , talis enim perdit priuilegia clericalia,& videtur velle Hoſt.quod iſte talis perdat omnia priuilegia clericalia, vt ſic poſſit per iudicem ſæcularem puniri. vel poteſt intelligi ſecundum eum de incorrigibili.Ioan.And. dicit, ꝙ quãdiu clericus portat habitum, & tonſuram , licet immiſceat ſe enormitatibus , non perdit priuilegium fori,nec can.ſi quis ſuadente.ſed ſi aſſumptis ar
a mis immiſceat ſe enormitatib.[a] dimiſſo habitu, perdit priui legium can.ſi quis ſuadente.vt in c.cum non ab homine.ſupra eod.ſed non perdit [b] priuilegium fori,vnde ſtatim debet reſtitui iudici eccleſiaſtico , niſi fuiſſet inueteratus in huiuſmodi aggreſſuris,ſeu enormitatib. quo caſu poſſet procede
7 re opin.Hoſt.ſecundum eum. † Adducit.in arg. c.vnic.de vi. & honeſt.cle.lib.6.vbi clerici goliardi, & buffones , exercentes illam artem ignominioſam per annum, perdunt omne priuilegium clericale,quaſi innuat Ioan. And. ꝙ fortius de-
c bet clericus perdere hoc priuilegium, [c] quando diu ſe exercuit in huiuſmodi enormitatib. vel ſecundum eum poteſt intelligi,ꝙ ex poſt facto ſcitum fuit hũc fuiſſe clericum, nec prius fuit exceptum exponendo has varias ſolutiones, videtur dubitaſſe de primo intellectu,qui abſq; dubio non pro-
8 batur hic,nam tex.hic non loquitur de inueterato. † Nec c. vnicum prælleg.debet excedere caſum proprium.de pœn. diſt.1. in c.pęnæ. nam quandoque imponitur maior pœna pro minore delicto, quia homines ſunt promptiores ad cõmittendum illud delictum: ideo talis pœna non debet trahi ad conſequentiam,vt plene no.Ioan.And.in reg.odia.lib.6. in mercu.& maxime vbi pena imponitur ipſo facto,ſicut in caſu illius c.vnici,argumen.l.aut facta.in fi. ff.de pœn. 23. q. 2.admonere.& c.lator. quinimo illud c.vnicum , adduco in contrarium,per locum à ſpeciali : nam cum certi ſint caſus in quibus clericus ipſo facto perdit priuilegium clericale, nec iſte reperitur inter illos; ergo debemus ſtare regulæ generali, vt clericus coram ſuo iudice eccleſiaſtico conueniatur,quantumcunque deliquerit.arg.in c.nouimus,infra, de verbo.ſign.& c cum non ab homine,de iud. Item lect. Hoſt. non probatur hic.nam non reſpondetur hic de facto comitis,vtrum iuſte potuerit iudicare illum clericum; ſed tãtum reſpõdetur de interfectoribus, & ẽt de eo.ſm̃ aliam lect. ſed non ad finem,vtrum bene fecerit; ſed vtrum incurrit excõi cationem.& reſpondetur ſecundum vnum modum intelligendi,quod non,quia hoc caſu perdidit iſte priuilegium ea no.ſi quis ſuadente.vt in c.cum non ab homine, ſupra eod.
9 ſed non priuilegium fori.† Nã,vt ſupra dixi,ſi iſte potuiſſet iu dicari iuſte ſeu licite à comite , non mandaretur eis imponi pœnitentia,cum iſte potuiſſet iuſte ſuſpẽdi,cũ feciſſet ſeditionẽ,& guerrã , & commiſiſſet crimen læſæ maieſtatis . & pro hoc optime facit c.ſi iudex laicus, 3.eo.tit.lib.6. vbi tex. vult ꝙ cle-

ADDITIONES.

a ¶Enormitatibus.Vtrum clericus immiſcens ſe enormitatibus, & perſeuerãs poſſit puniri per iudicem ſacularem , non præcedente monitione, vide hoc dictum ꝓ eundẽ Abb.in c.ex parte.el 3.de priuil. & adde quod no.D.An.in c.ſi.de vi.& ho.cler. Et ſi vis clare & plenißime videre veritatem; difficilis eſt, & mere canoniſtalis paſſus,vide Pet.de Anch.in rep. reg.ea quæ.in 11.q.prin.& per Car.in rep.huius c,circa fi.ver.vnde quęro.& vide de hoc per Alb.in 3.par.ſta.in 10.cauſa. ante fi.illius par.q.42.

¶Adde late videndum Cep.conſi.6.1.lib.

b ¶Non perdit.Poſſet hic merito dubitari quare facilius perdatur priuilegium can.ſi quis ſuadente.dic,quia eſt inductum à iure poſitiuo.Iab in no.ſed priuilegium fori eſt de iure diuino,vt eſt tex.in c.quanquam, de conſti.lib.6.& in gl.c.ſi Imperator.96.diſt.& no.Inno. in c.de maior.& obed.& ideo difficilius perditur.Et aliam rationem ſubtilem reddit Do. Car.in repe.huius c.in prin.

c ¶Perdere hoc priuilegium.Adde ꝙ non perdit priuilegium,etiam ſi ter ſit monitus,vt in ſimili no.D.Abb.in c.ſi.ſuper gl.in ver.cum facto.ſupra,de vi.& hon.cler.Vide tamen Abb.contrarium ſentientem, in c.in audientia.infra,hoc tit. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ clericus captus in maleficio, dimisso habitu & tōsura, dēt remitti ad iudicem ecclesiasticum, si probat se clericum. & pondera verbum maleficiū, seu malefactorem, ibi positum, est. n. verbum generale aptum comprehendere delictū quātumcunq; graue, facit c. cum non ab homine, de iud. vbi depositus pro suo delicto, nō perdit priuilegium fori; licet deprehendatur in alio maleficio, nisi secuta incorrigibilitate, vt ibi dicitur. ad c. ex parte. de priuil. dic, vt ibi dixi. & ad c. 1. de aposta. etiam respōde, vt ibi no. nullum ergo ius expresse probat opi. Host. vel Io. An. ac etiā sumus in pēnalib. & odiosis, vbi est faciēda benigna interpretatio; & maxime in fauorem ordinis clericalis, & hanc opi. tenuit Do. Car. hic, sed D. Pet. & Ant. disputando tenuerunt secundum prædictam opi. Io. An. Sed cōtraria opi. vt prius dixi, plus mihi placet, & posset corroborari multis alijs rationib. sed prædicta sufficiant in cursu lectionum. In gl. 3. in fi. Dic clarius, & melius, q̄ hic non perditur priuilegiū ex renunciatione clerici, sed ex dispositione iuris propter delictū clerici. † Simile in clerico qui expresse non pōt prorogare iurisdictionē non sui iudicis, sine licētia proprij iudicis, vt in c. significasti, de fo. cōp. & tamen contrahendo vel delinquendo, subijcitur ex dispositione iuris, iurisdictioni ēpi territorij, absque alia licētia, p- prij iudicis, vt in c. postulasti. & in c. dilecti. de fo. comp. † In gl. fi. in fi. sed considera quod ad cautelem hic nō potuisset imponi, q̄a actus exercetur ad cautelam in facto dubio, vbi q̄s pōt ex actu demereri. Sed si iste sacerdos ex hoc facto p- diisset omne priuilegiū clericale, nulli dubiū est q̄ licite potuisset iudicari per comitem. nec omnes, seu sibi ob tēperātes, ēt ad cautelam, puniri deberēt, quinimo deberent p̄miari. q̄a exercens iustitiam, merctur. iuxta illud Psal. Beatus qui facit iustitiā oī tpe, &c. 23. q. 5. cū minister. & c. miles, oportet ergo intelligere quod isti in veritate peccarūt, tum quia clericus non perdiderat priuilegium fori, vt supra dixi: tū quia nō licet percutere clericum, licet ipse propter delictum suū perdiderit priuilegium canonis, vt in ca. cum non ab homine. in fi. supra eo. quemadmodum licet percutere laicum, & peccat percutiens, licet non sit excōicatus, quod not. bene.

SVMMARIVM.

1 *Abbas faciens verberari monachum, ipse & verberans sunt excōmunicati. nec absoluentur nisi per Romanum pontificem, intelligas quando facit percuti per laicum. 5. ipse tamen abbas posset sine metu verberare. 8.*
2 *Percutiens clericum, de mandato iudicis ecclesiastici, etiam causa disciplinæ; & mandans & mandatarius sunt excommunicati nec absoluentur, nisi per Papam.*
3 *Famulus non tenetur obedire domino in rebus illicitis, nec excusabitur de mandato.*
Papæ non est obediendum in illicitis.
4 *Clericus ēt in sacris constitutus, licite potest verberari, causa disciplinæ.*
5 *Clerici non possunt, etiā de mandato iudicis ecclesiastici, per laicos torqueri, licet communiter contrarium seruetur. 9. 11.*
6 *Clericus non potest capi, & detrudi in carcerem per laicum sine metu excommunicationis, nisi cum licentia sui iudicis. 11.*
Executor ad iudicia, tenetur exequi sententiam siue iustam, siue iniustā; secus in executione extraiudiciali.
7 *Sūa etiam iniusta est executioni mādanda, & imputetur nō appellāti.*
8 *Mandatum iniustum non est executioni mandandum.*
9 *Prælatus excedens modum in corrigendo, vel torquendo clericum, incidit in excommunicationem.*
10 *Sententia etiam iusta non valet, non seruato ordine iudiciario.*
11 *Ordo si non seruetur in aliquo actu, an reddat actum nullum.*
12 *Abbas an veniat appellatione monachorum.*
13 *Episcopus non ligatur constitutione quam fecit.*
14 *Pro eodem facto excommunicari potest vnus, & alter non.*

CAP. XVIII.

1 NIuersitatis. †Abbas qui facit p laicum, monachum verberari, ipse & verberans sunt excōicati, & nō absoluūtur nisi
2 à Pa. h. d. vel summa generalius, & sic. † Iudex ecclesiasticus faciēs percuti clericū p laicū, ēt cā disciplinę, excōmunicatus est ipse, & verberās; & pro absolutione tenet ire ad Pa. h. d. In prima ponitur consultatio. In sēda resp. ibi, nobis. Casus lit. Quidā laicus existens in seruitio abbatis, de mādato ipsius in clericū monachū, vel cōuersum manus iniecit temerarias; maxime vbi cā nō subesset, pp q̄ dēbat verberari, q̄rit vtrū laicus ille inciderit in excōicationē. Rndet P. q̄ nisi abbas in ꝓpria psona hoc faciat cā regularis disciplinę, vel si necessitas immineat p clericū, vel monachū hoc faciat, tā ille qui tales verberari facit, q̄ qui verberat, est excōi-
3 catus; etiā si cā subesset, quare debeat verberari. B. † No. 1. ex tex. q̄ obligatus ad seruitiū alicuius, nō tenet̄ illi obtēperare
a in illicitis, & à iure prohibitis; & si obtēperādo cōmittit rē illicitā, punit, mādato non obstāte, & idē est in seruo, q̄ plus est. nā in istis grauib. nō excusatur ēt seruus obtēperās dño.
b l. ad ea. b ff. de re. iu. Ratio est, q̄a ex quo Deus, vel Princeps q̄ hibet, non dēt iste magis obedire domino suo, quā Deo, vel principi. hinc est quod etiā ad mandatum Principis, non excusatur quis faciēs contra Deum, vt In c. Iulianus. & c. fi. do minus. &c. qui resistit. 11. q. 3. quinimo ēt Papę obtēperandum non est quando ex eius mādato aliquod malū, seu scādalum est futurū. vt no. dicit Inn. in c. inquisitioni, infra eod. nā Pa. non habet authoritatem peccandi, & per consequēs,
4 eius authoritas non excusat in peccatis. 40. dist. ca. 1. † Secun do no. q̄ clericus seu religiosus causa disciplinę, licite verbe ratur, etiam si sit in sacris ordinib. constitutus, pro hoc c. 1. supra de cal. & 5. q. 3. illi. & 45. dist. cum beatus. & vide ibi glo.
5 in summa. † Tertio no. ibi, necessitas vrget. & c. vnam reguā, quod prelatus inferior citra episcopum, non potest sibi subiectum, ēt causa disciplinæ, per alium verberare, nisi necessitas vrgeat, & tunc nō per laicum, sed per clericum vel mo
6 nachum. † Et hanc literam adduco ad quæstionem c quon-
c dianam. nūquid clericus licite possit torqueri per laicos ad mandatum sui iudicis. non reperio hanc quæstionē expres- se tactam, licet gl. videatur tangere in c. presbyteri. el 1. 3. q. 6. dicens clericum debere torqueri corā episcopo suo, & non coram laico, sed posset intelligi illa gl. q̄ non à laico, scilicet, disponente & authorizante, secus in laico ministrāte & ob- temperāte mandato ecclesiastici iudicis, sicut videmus in fa- mili: nā non pōt laicus propria authoritate capere, & detru dere in carcerē clericū sine pena excōicationis, vt in c. um per. j. e. & tñ ad mādatū iudicis ecclesiastici, licitē capit, & de-
d trudit sine pena, vt in c. vt famæ. infra eo. & melius in c. fi. ca ricus. infra eo. ti. lib. 6. Sed his nō obstantib. puto cotrarium, nam in tortura inferuntur verba, & cruciatus. nam pena infertur, vt vi pęne dicat veritatem, a vt in prælle. c. illi qui. & l. 1. de quæsti. Sed per laicum nullo modo clericus verberari debet, etiam ad mandatum iudicis ecclesiastici, vt hic, ver go &c. & hoc procedit tenendo maxime opi. quæ no. in c. cū in contemplatione. infra de regu. iur. & in d. c. illi qui. q̄ clericus non debet ita seuere verberari, sicut laicus, sed debet fu- bijci verberibus, vt sic cogatur dicere veritatem. Nam non licet verbere clericum, vbi constat de delicto præceden ti, ita, q̄ verbera inferantur in pēnā delicti commissi, fortius hoc liecre non debet vbi dubitatur de delicto, sed solum ex quibusdam indicijs infertur tortura, quæ sæpe innocentibus infertur. Non ob. c. vt famæ. quia aliud est in deprehensione & detrusione; in carcerē aliud in verberatione. nā deprehe- sio, & detrusio in carcerē, nō pōt explicari sine maximo de decore ordinis clericalis. sed q̄n verbera inferūtur per laicū, est magis ignominiosum, & aliquādo exardescunt laici magis, quām deberent, in odium clericorum. 2. q. 7. c. laicos, a fi. & pro hoc facit q̄ no. in d. c. si clericos. in 5. gl. Communiter tamen obseruatur cōtrarium, & male, & hoc ideo, quia hodie clerici torquētur, vt laici, & talis modus torquēdi, nō posset fieri p clericos, quia fere nemo in huiusmodi casibus temperaret; nec sunt edocti in hac arte torquendi, sicut
7 laici. Sed de iure non puto hoc fieri posse. † In gl. 1. in fi. quā innuat hæc gl. q̄ executor ad iudicia, tenetur sententiā exe-
c qui, siue sciat eam iustam, siue iniustam; e secus in executore extraiudiciali, quia non debet quis obedire superiori, cum mandatum est iniustum, & differentia est inter actum iudicialem; & extraiudicialē; & ratio posset esse, quia sua tenet licet sit iniusta, & imputandum est non appellanti. Ideo executor debet exequi, sed mandatum extraiudiciale iniustum nullum habet vinculum, & intellige, q̄n mādatum non est iniustū. Si autē dubitaretur de iustitia, debet subditus pa-
8 tius obedire. 23. q. 5. c. qd culpat. † In glo. 2. ibi, Sed abbas hoc facere

ADDITIONES.

a ¶ Prohibitis. Vide tamen Bart. sententiam cōtrarium, in l. 2. ff. de nox. act. vbi vult q̄ seruus interficiens vxorē domini, iussu domini, & meta metus, excusetur ab homicidio. Sed contrarium tenet Bal. in l. Iernos. C. ad l. Iul. de vi publ. Abb. in c. sacris. supra quod me. cau. Seb. Sap.
b ¶ Ad ea. est optimus tex. in l. si mulier. §. fi seruus. ff. rer. amo.
c ¶ Ad quæstionem. Iudex ecclesiasticus non potest facere torqueri clericos per laicos, & vide omnino quod de hoc scribit Dom. Polt glo. & Arch. 45. di. in Summa. & vide quod notaui post Ab. in c. vt famæ. j. e. ti. & Do. in c. 1. ver. opp. quod imo videtur. 45. di. & c. nemi nem. ver. opp. q̄ non clericus. ea. di. & q̄ non possit verberari per laicum vel conuersum, vide omnino Dom. post Arch. in d. tum. 55. dist.
d ¶ Veritatē. Vide qu omodo hoc procedat Io. de Ana. in c. is. de ele pera. And. Sic. in c. fi constiterit, supra de accu. Fel. in c. venietis supra de sent. & in c. de hoc. 1. supra de simo. & in c. cū oporteat. supra de accu. & Mart. Bono. in sing. 55. incip. aduertas ad vnum.
e ¶ Siue sciat eam iustam, siue iniustam. Adde Spe. in ti. de execu. fen. in vers. item no. & se. & ibi Bal. in apo. vbi etiam dicit q̄ non peccat exequendo talem sententiam. & idem Spe. in ti. de adul. §. 7. in fi. & Gemi. in c. fi. de homicidium. & seq. &c. qui malos, & c. iudex. & ibi Arch. 23. q. 5. Zan.

facere potest. Dic, q̄ etiā debet quia, vt dicitur in litera, non debet ēt ex causa per aliū pcutere clericū, vel monachū, nisi necessitas vrgeret, & idē dic in prelatis inferioribus, citra epi scopū, cadē ratione, & ēps potest ēt per se, q̄n nō reperit aliū
9 vt no. in c. nō liceat. alleg. in gl. & vide gl. 45. dist. in summa. In gl. in ver. Fieri iubeat, ibi, indiceret in canonem. † No. gl. quia ex hoc multi prælati incidūt in sentētiā illius canonis, excedendo debitam correctionem in verberando. Et idem puto in prælato faciente torqueri clericum, si modum torturæ excedat, vt incidat in excōicationem. ar. hic. & in c. olim. de restitu. spo. vbi patet, q̄ injiciēs manū in clericū, causa defen
10 sionis, tenetur si modum excedat. † In gl. pe. in fi. gl. non solūit contrariū. Sed tu dic, q̄ quandoq; aliquid prohibetur attentato solo effectu, ita q̄ modus peruenīdi ad effectū non est de substantia; & tunc procedit contrarium gl. non enim curamus de modo, dummodo habeamus effectū. quādoq; modus est de substantia, ita, q̄ non solum habetur respectus ad effectū; & tūc non sufficit habere effectū, exemplū in ordine iudiciario instituto ad effectum habēdi iustam sententiam, non. n. tenet sententia quantumcūq; iusta ex causa, ni si sit iusta ēt ex ordine iudiciario, vt in c. ecclesia. supra, de cō stit. & q̄ ibi no. & supra, vt li. nō cōtest. fere per totū, & ita ad propositum, correctio permittit̄ prelato in subditū, seruato tamē debito mō, quia ꝓpter prerogatiuā ordinis clericalis, non debet fieri percussio per laicū; nā nulla dignitas sęcularis, similis est sacerdotio. 96. di. c. duo sunt. & alibi appellātur
11 Dii, vt in cap. cum ex iniuncto. 3. de hær. † In glo. fi. ibi, Qui alias capi, & corrigi nō pōt. Hoc dictū gl. nō procedit, vt est tex. apertus in ꝓmiū in c. fi clericos. e. ti. li. 6. vbi dicitur, q̄ licet clericus incorrigibilis nō sit, impune tñ capi pōt, & detrudi per laicū de mādato prælati, & ideo solus aliter contrariū, qđ aliud est in captione, siue detrusione, vt ibi, q̄a non infertur tāta ignominia ordini clericali, aliud in verberatione, vt
12 hic, de quo vide bo. gl. in dicto c. si clericus. † Extra glos. opono contra tex. & videtur quod Abbas possit absolui hoc casu per episcopum, per c. monachi, supra eo. vbi dicitur, q̄ monachi percutientes se adit. nicem, nō tenētur ire pro absolutione ad sēdē apostolicā, sed appellatione monachorū, venit. Abbas in materia fauorabili, vt in cap. fi. de simo. ergo &c. Sol. Spe. in ti. de sen. prola. §. vt aūt, ver. sed cū claustralis. & Vin. j. eo stant contrario. Sed dicit Io. An. eos nō ponderasse bene istū tex. vbi absolutio reseruatur Papę. Ad cōtrarium respondet, q̄ vbi monachis pronidetur per manū abbatis, tunc appellatione monachorū non venit Ab. & ita loquitur iste tex. iūcto c. monachi. 3. eo. secus vbi prouidetur per manū tertij, vt in casu ca. fi. de simo. Ex quo infert, q̄ in casu c. religioso. eo. ti. li. 6. Abbas poterit absolui p ēpm. No. bene hanc theoricā Io. An. & idē voluerūt Pau. & Io. de Lig. in cle. attendētes. de sta. re. Sed mihi nō placet hæc theorica in terminis huius. c. nā. c. mona. dicit, q̄ vbi discretio abbatis nō sufficit, recurrēdū est ad ēpm, & sic ꝓuidet̄ p manū ēpi cessante discretione abbatis. Sed isto casu cessat discretio abbatis, cum ipse fuit pcutiēs: ergo recurrēdū est ad ēpm, & sic appellatione monachorū ibi, venit Abbas, & ipsemet Io. An. fatet opi. ꝓriā esse honestā. & ad istū tex. pōt rnderi, vt lo quat̄ cū pcussio est enormis: & satis vī enormis, cū sit facta
13 p laicū de multis verberibus. vel est speciale fm cū pp mixtu rā laici, vt sicut laicus tenet ire ad curiā, ita & abbas. hoc dictū ēt nō placet, q̄a abbas est priuilegiatus, vt in c. monachi, sed laicus nō; nam & pro eodē furto, vnus pōt esse excōicatus, & alius non. † Exemplū in ēpo iudēte ad azardum cum subdito, cōtra cōstitutionē suā fulminātē excōicationē. nā hoc casu ēps nō est excōicatus quia nō ligatur propria cōstitutione; sed subditus sic, de quo per Io. An in re. cui licet. de reg. iu. lib. 6. in Mer. simile etiam. 34. q. 3. c. in lectum.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum, qui dimisso habitu clericali, portat arma, est excommunicatus, nisi ille clericus tertio monitus non desiterit. & numero. 2. 4. 5.*
3 *Apostata an perdat ipso facto priuilegia clericalia.*
4 *Clericus tertio monitus, non desistēs ab enormitatibus, habetur pro degradato, intellige, vt infra. nu. 8.*
6 *Lex ciuilis potest in argumentum allegari in decisionibus causarum spiritualium.*
7 *Talis quis præsumitur, qualis est habitus quem portat.*

CAP. XXV.

1 IN audientia. a † Clericus qui à prelato ter
tio monitus arma militaria non deponit, perdit omne priuilegium clericale. vel generalius, & sic. Clericus, vt laicus incedens, & tertio monitus non resipiscens, perdit priuilegium clericale. hoc dicit. primo consultatio, secundo responsio. ibi ad hæc. Casus lit. Clerici aliquādo relicto habitu clericali assumunt arma militaria. quæritur vtrū illi qui iniuriā corporalē talib. clericis inferunt, sint excōicati; an vero illi clerici adhuc priuilegio gaudeant clericali? Respon. Papa, q̄ huiusmodi clerici, si à prelatis suis tertio cōmoniti nolūerint arma militaria deponere, de priuilegijs clericorū subsidiū aliq̄d hr̄e nō debēt, cū frustra legis imploret auxiliū, qui in legē cōmittit; & lex sęcularium principū huic rnsio ꝓtat op. ar. qua dr̄, q̄ matrona, cuius pudicitia tentatur non poterit iniuriarum age
2 re, si in veste meretricali fuerit deprehensa. B. † No. 1. q̄ clericus ex sola dimissione habitus clericalis, & delatione armorū militarium, non perdit ipso facto priuilegium clericale. & sic percutiens talem clericum, ante admonitionē, excōi-
3 catus est. † Secundo no. q̄ clericus in apostasia deprehensus, non perdit ipso facto priuilegium clericale, quod iunat clericos, probatur in c. contingit. 2. j. eo. & ob hoc, oportet re-
4 stringere. c. 1. 3. de aposta. & ibi dixi. † Tertio no. casum notabilem, in quo clericus perdit omne priuilegiū clericale, q̄n. f. viuit, vt laicus, & tertio monitus per prælatum suum, non
5 vult resipiscere. † Et quamquam tex. hic loquatur in clerico deferente arma militaria. idem dic aliter in honeste viuente, vt probatur, in d. c. contingit. Relinquatur ergo ista iudici sæculari. & pondera, quia per prius nulla fit degradatio nisi iuris authoritate. post ergo trinam monitionem, habetur pro degradato. Si ergo trina monitio sufficit, vt clerici relin quantur iudici sæculari puniendi, fortius debet fieri traditio quando clericus committeret delictum enormissimum, de quo dic, vt dixi in c. ad abolendā. de hę. plenius, in c. at si clerici, de iu. † Quinto no. q̄ in causa spirituali, potest lex ciuilis
6 deduci, in ar. & cōcor. c. authoritate Martini. de concef. prę-
7 ben. lib. 6. Et no. q̄ licitum est deducere iura in ar. † Vl. no. q̄ quis præsumitur talis qualis est habitus quē portat. ad hoc c. si iudex laicus. eo. ti. lib. 6. & c. vt apostolicæ, de priui. eo. lib. & c. fi vero. 3. eo. In gl. in ver. iniuriarum, in fi. & hanc solutionem gl. tenc, & idē Fed. cons. 13. & vide q̄ plenius dixi in c. si
8 vero. 2. 3. eo. † In gl. fi. ib sed ibi soluitur, & c. & dic, vt plene dixi in c. perpendimus. 3. eo. loquitur. n. iste tex. in clerico qui dimisso habitu & tonsura, assumpsit arma militaria, vt aliter sæculariter vixit, non tamen immiscuit se enormitatibus. Talis. u. non perdit priuilegium clericale, ante trinam admonitionem; secus vbi immiscuisset se enormitatibus, quia tūc etiam sine admonitione perdit priuilegium clericale, q̄ tamen intellige, vt dixi, in d. c. perpendimus.

ADDITIO.

a In audientia. In tex. ibi, iniuriarum agere &c. An aliquo casu cognoscens meretricē cōsanguineā suā, puniri possit de adulterio vel incestu? vide per Sal. in l. qui adulterium. C. de adul. & adde hic tex. in l. verum. ff. de fur. & an rapiens meretricem, puniatur de raptu, vide late per Sal. in l. j. C. de raptu. uir. Item adde hic, q̄ per istum tex. dicit gl. in c. nōnullis. de iudę. q̄ meretrices debent portare signum.
¶ Adde an cognoscens meretricem per uim, puniatur, Matthæ. Marthesil. in no. suis.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Papæ potest absolnere ab excommunicatione lata vigore canonis si quis suadente.*

CAP. XXVI.

QVod de his. Enumerat quędam impedimēta, pp quæ excōicati pp iniectionē manuū in clericos, absoluūt̄ ab epo. ita tū vt cessante impedimēto, visitēt Pa. Vel summa aliter, & sic. Excōicatus ꝓpter iniectionē manuū in clericum, impeditus ire ad curiā, pōt ab inferiore absolui; sed impedimēto cessante, tenet̄ curiā, visitare, suscepturus mādatū apostolicū. h. d. Et primo ponit regulā, fcdo casus exceptos. tertio quādā determinationē submittit, fcda ibi, nisi, tertia ibi, cæterū. Casus li. Quærebat̄ à Papa, vtrū incidēs in canonē late sniæ, aliter q̄ per sedē Apostō. vel eius legatū, absolutionem possit obtinere. Et rndet q̄d nō pōt, demptis casib. q
1 ponūtur in sra. B. † No j. ex tex. qđ in absoluendo excōicatū pp iniectionē manuū in clericū, legatus fungit̄ vice Papę. & cum iste tex. non distinguat inter iniuriā enormē, & leuem, seu mediocrē, satis nobis innuit qđ à qualibet iniuria legatus pōt absoluere; & sic ēt ꝓ homicidio poterit absolui per legatū. nā dictum generale, g̃naliter dēt intelligi. 16. di. ca. fi Romanorū. & dixi in c. ad eminētiā. 3. eo. Sed o no. vnā generalē limitationē ad c. fi q̄s suadēte, vt excōicatus vigore illi⁹ canonis, teneatur ire ad curiā ꝓ absolutione, nisi sit legitimo impedimēto detētus. & vī legitimum impedimētum, si nō pōt subire laborē, eūdo ad curiā. Et ex hoc, & ex tex. ibi aut infirmitate, &c. no. q̄ detētus infirmitate licet fi sit in periculo mortis, pōt absolui ab inferiore. satis. n. est hunc teneri impedimēto, vt nō possit ire. Vltimo no. q̄ absolutus ab inferiore ex cā tpali, tenet̄ cā cessante visitare ecclesiā Romanā. Et intellige q̄ dēt visitare. l. suscepturus mādatum apo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stolicum non autem peteret iterum absolutionē; sed narrabit Papæ qualiter pp impedimentum obtinuit absolutionē ab inferiore,& ꝙ pro satisfactione paratus est subire mandatum apostolicum,vt probatur,in c.ea.noscitur, ẽ.e.in fi. Sed si cessante impedimento, non vadit ad curiā incontinenti, reincidit in eandē excōicationē, vt in c.eos.eo.tit. lib.6. Sed quæro quia tex.dicit tales debere visitare R.o.eccl.quid intel ligatur per R.o.eccl.Dicūt Doct.& bene ꝙ Pa. nā vt p̄dixi Pa pa habet isti iniungere mandatum pro satisfactione,& ideo non sufficit visitare ecclesiā R.o. capiendo ecclesiam materialiter,sed dēt p̄sentare se Papæ,nā vbi Pa.ibi eccl.R.o.7.q.1. c.scire.& c.ego enim,& ꝙ ibi no.in fi.ẽ. de iureiur. vel ideo dicit eccl.R.o.ad notandū,ꝙ ēt vacante ecclesia, non cessat officium pnārij;nam dēt ire ad pēnitētiariū,vt in cle.ne R.o mani.de ele.Sed o quæro quare excipit casum mortis, & casū infirmitatis,cū cōstitutus in mortis periculo, dicat infirmus.Sol.iō.h.d.ga pōt qs esse in periculo mortis,absq; tū infirmitate,vt quia est obsessus in aliqua arce;& tūc verisimiliter pōt timere mortem, vel est in alio loco periculoso,vbi exercetur pestifera ars sagittariorū, vel forte vult naugare. Item posset esse infirmus, & non in articulo mortis; & sic propter infirmitatem non posset visitare curiam.casus ergo isti sunt diuersi.ideo litera non superfluit.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pluribus excommunicationibus, si in absolutione omnes non exprimat,habetur pro non absoluto.*
2 *Clericus percutiens alium clericum,est excommunicatus.*
Priuilegiatus an vtatur priuilegio contra priuilegiatum.
3 *Pœna ratione iniuriæ debita,potest per clericum iniuriatum peti.*
4 *Immunitas concessa ecclesiæ, censetur,etiam concessa claustro dictæ ecclesiæ.*
5 *Violans immunitatem ecclesiæ, an incurrat excommunicationem.*
6 *Excommunicatus pluribus excommunicationibus, vel causis,an requirat plures absolutiones.*

CAP. XXVII.

1 CVm pro causa. †Excōicatus ex pluribus causis,si in absolutione oēs nō expressit; nō habetur ꝓ absoluto. Vel sic. Ligatus pluribus excōicationibus, licet ex eodē facto,obtinens absolutionē expressa vna cā seu vna excōicatione,nō hī pro absoluto quoad aliā.h.d.Diuiditur. nā prima pars narrat casum.fcda dat iudicē ibi, discretioni. Casus lit.Inter G.& F.Archidiaconos Cabilonensis ecclesię qō vertebatur occasione cuiusdam excōicationis,pp quod procuratores eorū ad sedem apo. accesserunt. procurator. G.allegauit,ꝙ F.archin. in suecentorem manus iniecit temere violentas, & ipsum traxit verberādo per claustrum. pp qđ archiep̄s.fob violētā iniectionē manuū,& violationem immunitatis ecclesiæ,fecit eū excōicatū publice denūciari.sed cū ipse in absolutione sua quā obtinnerat à se.ap. alterā de prædictis causis non expresserit, non dēt haberi absolutus, sed tang excōicatus pro altera, euitari. vnde consultus Pa. mandat iudicibus,quatenus si eis cōstiterit dictū F.archidiaconum pp duplicē cām excōicatū fuisse, & alterā tm̄ expressisse in literis,quas sup̄ absolutione sua impetranit,ipsum tāquā excōicatū compellant satisfacere ecclesiæ suæ pro altera.B.No.1. ex tex. quē posse denunciare excōicationem superiori;nā peccat remanendo in excōmunicatione, vel etiā pōt implorare offm̄ superioris.& sic vtroq; modo potest intelligi isto rex.fm Inn.& in hac cā pōt interuenire procurator,quia nō agit criminaliter,vt patet in litera. pro hoc.c.fu
2 per his.ẽ.de acc.& c.tuæ.ẽ.de proc.† Secundo no.quod clericus pcutiēs aliū clericū est excōicatus, & sic priuilegiatus nō vtitur priuilegio suo cōtra priuilegiatum. Sed dic, ꝙ inquātum clericus verberat alium clericū,ipse non est pariter
a priuilegiatus. [a] sed vbi ī eadē causa,& respectu eiusdē,duo essent pariter priuilegiati tunc cessant priuilegia,& vtuntur dispositione iuris cōis.ar.op.in c.fi.de or.cog.& per Bar.in au-
3 th.quas actiones.C.de sacrosc.eccl.† Tertio no.ꝙ rōne sacrilegij commissi in ecclesia, potest agi per ecclesiam cui facta est iniuria,ad satisfactionem.pro hoc.17.q.4. c.quisquis. Et cū quæritur cui accedat satisfactio sacrilegij commissi, dic, ꝙ aut iniuria fuit illata ipsi clerico tm̄. & tūc cedit lucro clerici,vt in c.cum desideres.ẽ.eo.& dixi in c.parochianos.ẽ.e. Aut sacrilegium est cōmissum in loco:& tūc cedit lucro ipsius loci,& ita loquitur iste tex.& videbis gl.in c.sacrilegium. 17.q.3. vbi habetur quot modis committatur sacrilegium,
4 & per ibi nota.decido aliqua hic tacta per Inn.† Vltimo no.
b ꝙ violans claustrum alicuius ecclesiæ,dr̄ violare [b] immunitatem ipsius ecclesiæ, & est ratio quia immunitas ecclesiæ, non restringitur ad parietes ecclesiæ, sed progreditur per 30.vel 40.passus,vt in c.sicut. 17.q.4. & ideo ipsum claustrū inhærēs ecclesiæ,gaudet immunitate ipsius ecclesiæ.ex quo infero,ꝙ sicut nō potest quis capi in ecclesia, ita nec in claustro ipsius ecclesiæ. † Itē no.& potest ex litera colligi ar. pro
5 & contra, ꝙ violans immunitatem ecclesiæ est excommunicatus.pro hoc facit ꝙ ipse archiepiscopus, fecit ipsum denūciari excōicatum,ergo erat per prius excommunicatus, quia denunciatio non addit vinculum,vt in c. pastoralis,de ap. In contrarium facit, quia Papa mandat inquiri,vtrū fuerit excommunicatus ob duplicem causam,non enim mandat simpliciter inquiri vtrum percusserit simpliciter in claustro.nam vt dicit Inn.hic iste archiepiscopus excommunicauit ipsum pro violatione claustri,Circa hoc tamen sunt opinam glo.1.hic tenet,quod pp hoc non est quis excommunicatus,sed excommunicandus. Host.sentit oppo. dicens,ꝙ si vis infertur ecclesiæ,siue rebus ipsius, quod est excommunicatus,fortius si vis infertur personæ ecclesiasticæ, cum corpora sint p̄ciosiora omnib. reb. 12. q. 1. præcipimus. facit l.in seruorum.ff.de pœ.Io.An.& Inn. sequuntur gl. nec placet Io.An.dictum Host. vt ex sola spoliatione ecclesiasticarum rerum quis incurrat excommunicationem ipso facto qn̄ sine effractione vel incendio ipsius ecclesiæ hoc cōtingeret. Concludo ergo ꝙ ex sola violatione immunitatis ec-
c clesiæ quis nō incurrit [c] excōicationem ipso facto, pro hoc facit ista litera, quia vt dixi Pa. hic se non retulit simpliciter ad violationem ecclesiæ,sed mandauit inquiri vtrum ob duplicem cām fuerit excōicatus. itē nec spolians ecclesiā ipso facto est excōicatus.pro hoc text.in c.fi.supra de fur.vbi rapiens etiam sacra vasa,non est ipso facto excōmunicatus Sed si fit spoliatio cū effractione ostiorū ipsius ecclesiæ, vel incendio,tūc bene ipso facto incurrit excommunicationē, & ita loquitur c. cōquesti.& c.tua.supra eo.In gl.j.dic,ꝙ inci-
6 dit in minorem.tenementi gl.pro his quæ ẽ. dixi licet aliud ibi videatur notare glo.17.q.4 c. quisquis.Sed dictum huius
d gl.sequitur Collectarius,in c conquestus.de fo.comp.per c. nullus,& c.seq.17.q.4.& dic,vt supra dixi.† In gl.fi.ibi, vbi sen
e tētia absolutionis,sufficit,& no.bene [d] gl. & tene cam mēn in practica,quod excōicatus [e] pluribus excōicationibus,nō indiget necessario pluribus absolutionibus; sed vnica absolutio pro omnibus sufficit,dūmodo exprimat seriem facti, & est ratio,nam secunda excōicatio non operatur nisi effectū retinēdi.nā per primā excōicationē erat extra ecclesiā, vnde ex quo satisfecit de oībus,satis est ipsum absolui,& reconciliari ecclesię ꝓ oībus,& facit pro hoc tex.in ar.& c.confi cij.ī.eo.Et quoad principalē qōnem gl.Inn.hic distinguit,ꝙ aut plures fuerūt excōicationes,& nō tenet absolutio ptēta ob vnā cām tm̄.Aut vnica fuit excōicato, sed plures fuerit excōicandi cāe,& tūc aut si expressisset oēs cās,nō obtinuisset absolutionē, nisi aliter satisfecisset,& tūc nō est vere absolutus,aut obtinuisset absolutionē,& erit absolutus.Sed concludo latius,ꝙ aut plures fuerūt excōicationes, aut plures cāę;aut vnica fuit excōicatio,ex pluralitate causarū. Primo membro si indeterminate, & generaliter fuit petita absolutio,& ita generaliter fuit impēsa, tūc prodest quoad oēs excōicationes,ar.in l.sub p̄textu.C.de trāslāct.itē licet talis absolutio fierinō dēat,facta tm̄ tenet,sicut dicim[2] ī excōicationē nam & iniusta excōmunicatio tenet,ex quo lata est per habētem potestatem,vt est tex.no.in c.venerabilibus.ẽ.vbi autē.cod.tī.lib.6. Aut petitio absolutionis fuit restricta ad certam causam.sed absolutio generaliter dispensata.& tunc generalis absolutio restringitur ad cām expressam tm̄,quia species præcedēs restringit genus sequēs,vt in c.fedes. de resct. & in cle. nō pōt,de ꝓcu.l. fi.ẽ.cui dulcia.ff.de vino tri.& ole. leg.sicut dicimus ēt in trāslactione,vt generalis translatio sequēs restringatur ad specialē petitionē pcedentē,vt l.age cū

Gemi.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegiatus.Quando priuilegiatus possit vti priuilegio contra pariter priuilegiatum,vide Fel.in c.in præsentia.ver. sed aduerte diligenter. lopra,de prob. Seb.Sap.

b ¶Violare.Vide Ias.in l.plerique. ver.10.extende.ff.de in ius vo.

c ¶Non incurrit.No. an extrahens aliquem de ecclesia sic ipso facto excommunicatus.Ant.in c.conquestus.de fo.comp.tenet, ꝙ sic. Abb.ibi contra per istum tex.vide ibi Ant.hic. And.Bar.

d ¶No.bene.Vide Car.in cle.grauis.q.18.de sen. excom. Bal.in l.cum duob. §.si plures.ff.pro socio. Seb.Sap.

e ¶Excommunicatus.Vtrum excōicato aliquo,pluribus excommunicationibus,sufficiat vnica absolutio.vide Bal.in l.fi.C.de nupcijs. & omnino. S. Th.in 4.sen.dist.18.q.3.circa fi.vbi dicit,quod si quis erat excōicatus pluribus excommunicationib.ab eodem iudice, & emanauit ab eodem simplex absolutio,intelligitur absoluere ab omnibus.Si vero à diuersis erat excōicatus.tunc absolutus ab vno excommunicatore, non intelligitur absolutus ab alijs,nisi rarificauerint, vel absoluerint,aut absolutionem denunciauerint. Et dicit, ꝙ quis ita potest absolui ab vna excōicatione, quod non sit absolutus ab alia.tē de hoc vide gl.in c.sunt plures.in verb. de oib.de pę.di 3. Et quod sufficiat vna generalis pro omnibus, vide Bal. in l.cum duobus.§.si plures.in lect.antiqua, per illum text. ff. pro socio.

Gemi.& in l.si de certa.C.de trāsact. & no.in c.j. eo.ti. Idē dic eōuerso.qñ petitio fuisset generalis,sed superior in absolutione restringit se ad certā excōicationē;tūc.n.nō operatur nisi respectu illius excōicationis;quia semp attendit species & nō genus,& maxime in casu nostro:nā attēdenda est mēs absoluētis per iura superius alle.& quod in eis no. Sc̄do mēbro principali,qñ vnica fuit excōmunicatio ob plures causas,aut quælibet causa de per se sufficiebat & quælibet vī cōsiderata principaliter;& tunc nō tenet absolutio,nō expressis omnibus causis:quia superior nō intendit absoluere,nisi ex causa expressa.ar.opt.in c.officij.ī.e.& inc.ex parte, de of. or. Aut quelibet causa de per se nō sufficit,& tunc si expressit cām sufficientē,tenet absolutio.ar.in c.super literis. de reseri. Aut omnes per se nō sufficiūt,sed simul iūctę sic;& tūc videntur omnes causę pariter considerate;& tunc nō teneret absolutio, omnibus non expressis. possent considerari alia membra, sed non expedit prosequi.quia ex prędictis satis aperitur intellectus ad solutionem aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus potest absolui post moriē,si in eo apparent signa cōritionis, & eius hæres tenetur ad satisfaciendum, ante tamen quam absoluatur,non est cum eo communicandum.*
2 *Ecclesia vniuersalis nunquam fallitur,particularis vero aliquando sic.*
3 *Papa omnia potest, claue non errante.*
4 *Argumentum à contrario sensu non sumitur,quando contrarium est in iure decisum.*
5 *Hæres non tenetur exonerare conscientiā defuncti non pœnitentis,aliàs secus.nu.13.*
Laicus subiacet iurisdictioni ecclesiasticæ,ratione peccati.
6 *An sit aliquo casu pro excommunicato orandum.*
7 *Nobilitas,seu cingulum militiæ,potest dari per principem etiam alicui mortuo.*
8 *Doctorari non potest quis post mortem.*
Dignitas quæ tribuitur personæ potest conferri in mortuum, sed nō illa quæ consignatur vel tribuitur scientiæ.
Excommunicari an possit mortuus.nu.11.& 12.
Baptizari an quis possit post mortem.
9 *Peccator in extremis cōstitutus, vocans sacerdotem, si moriatur antequam sacerdos veniat,non oportet quòd amplius absoluatur, si apparebat eius contritio.*
10 *Confessio pœnitentialis facta laico in casu necessitatis, valet propter signum contritionis,non quòd laicus habeat authoritatem absoluendi.*
11 *Absolutio ab excommunicatione, an possit fieri per laicum in casu necessitatis.*
12 *Illud dictum, quodcunque ligaueris super terram &c. quomodo intelligatur.*

CAP. XXVIII.

a ANobis. [a] †Excōicatus in quo apparuerūt eui
1 dētia signa cōritionis.absoluit post mortem ab eo à quo viuens fuerat absoluēdus,& ad satisfaciendū pro eo,cōpelluntur hæredes. Vel summa aliter,& sic.Excōicato decedēti in excōmunicatione,ꝙtūcunque cōritus decesserit,nō est cōicandū ante absolutionē,nec pro eo orādū, licet sit quo ad Deū absolutus Sed si cōstat ecclesiæ de cōritione præcedenti, absoluetur etiā post mortē ab eo,à quo viuēs fuerat absoluendus, & hę redes eius cōpellūtur ꝓ ecclesiā ad satisfaciēdū pro eo. h.d. Duæ sunt partes principales. In prima ponitur bimembris quæstio.In sēda;solutio ibi,nos igitur. Secūda subdiuiditur in 7.partes.Nam primo distinguit duplex vinculū peccato ris.secūdo ex distinctione,solutionē q̄stionis infert,ibi vnde quantūcunque.tertio prouisionē annectit,ibi,potest tamē. quarto soluit duo obstantia,ibi,nec ob.quinto subnectit q̄dam determinationē, ibi,vt aūt.sexto tractat de forma absolutionis,ibi,absolutionis.septimo de satisfactione,& cōpulsione hæredis,ibi,hæredes.Casus lit. Aliquis erat excōicatus pro violenta manuū iniectione in clericū .Ipse iurauit stare mandatis ecclesiæ,quantum in eo fuit,volebat absolui, nec per eum stetit quominus absolueretur,sed morte p̄cūctus absolui non potuit.quæritur vtrum iste,vel alius in quib.manifesta pœnitētiæ signa apparuerint,debeāt haberi ab eccle sia absoluti; & vtrum pro talib. eleemosyna sit recipienda, & à fidelibus sit orandū. Respon.Papa.ꝙ iudicium Dei,veri tati qnæ nec fallit nec fallitur,semper innititur,iudiciū autē ecclesiæ,aliquando sequitur opin.quę sæpe fallit, & fallitur, vnde contingit aliquando,vt qui ligatus est apud Deū,apud ecclesiā sit solutus,& qui est apud Deum liber,apud ecclesiā ligatus,vnde quantumcunque quis seiuramento astrinxerit mandato ecclesię parere,quantūcunque pœnitentiæ signa præcesserint,si morte peruentus absolutus non extitit, quis apud Deum absolutus credatur, tamen apud ecclesiā, nō est habendus absolutus. Potest tamen,& deber ei beneficio ecclesiæ subueniri,vt beneficiū absolutionis impēdatur defuncto,ex quo de ipsius viuētis pœnitētia p euidētia signa cōstiterit.nō ob.ꝙ dicitur ecclesia hēt potestatē ligādi atq; soluēdi homines sup terrā tāquā nō possit soluere & ligare sub terrā sepultos. nec illud ob. cui nō cōicamus viuo nec mortuo cōicare debemus.cum in certis casibus legatur ecclesiam ligasse mortuos,& soluisse. Vnde statuit Papa vt illius morrui absolutio à sede apo.requiratur, qui dum viuebat ab eadem fuerit absoluendus, absolutione vero aliorū ex causa præmissa,illis Papa.indulget, à quibus dum viuerēt fuerāt absoluendi. Absolutionis autē forma ñat cū psalmo pœnitentiali,& oratione dominica,& alijs consuetis, & hęredes defuncti ad satisfaciēdū pro ipso,si monitione præmissa noluerint per dict.ecc.cōpellantur.B.No.1.ex tex.differētiā inter veritatē & opi.Nam veritas,nec falli potest nec fallere, nūquam.n.pōt se habere ad falsum.Opinio vero,pariter po
2 test se habere ad falsum,& ad verum.† Secūdo no.ꝙ quādoque ecclesia erat,ligādo non ligādum,vel absoluēdo nō absoluendū.hoc.n.ideo ꝓcedit,ga ecclesia nō pōt iudicare de occultis,sicut ipse Deus,vt in capi.vt nostrum,vt eccl.bene. Sed quandoqne sequitur opi. quæ quidē opinio quandoq; est falsa,ideo oportet ecclesiam nōnūquam errare.& intelli ge de ecclesia particulari,nō autē vniuersali,quæ repræsentatur per collectionē fideliū; nam ecclesia vniuersalis erra re non potest,secūdum Host.pro hoc.24.q.1. c.à recta. Sed ego intelligerē illum tex.indistincte,quia eadē ratio est in ecclesia vniuersali,nam & concilij generale ꝓ quod representatur ecclesia vniuersalis,bene posset errare excommunicādo forte prælatum,qui nō erat excōmunicādus ex causa latēti.nā & ipsa ecclesia vniuersalis,ēt quandoq; sequitur opinionē,quia nō pōt diuinare,& ad id ꝙ dicitur ecclesia vniuersalis errare nō,pōt rñ.ꝙ nō pōt errare in fide seu in articulis fidei,nā pro hoc tātū orauit Christus ad partē in euangelio.Ego pro te oraui Petre,vt nō deficiat fides tua. & in c. maiores.& ꝙ ibi no.ẽ.de bap. & ex p̄dictis pōt solui ꝟiū ꝙ formari pōt.nā iudiciū ecclesię debet se cōformare iudicio Dei,vt d.c.vt nostrū.licut ergo Deus nō iudicat quē iniuste, ita nec ecclesia.Sol.cōfirmare dēt inquantum potest, sed aliquādo nō potest,vt in occultis,quia Deus sequitur veritatē.
3 & veritas quādoq; latet ecclesiam.† Tertio no. ꝙ ligatio vel solutiꝙ prælati etiā Pa.tenet quoad Deum, claue nō errāte: vnde si errat,nihil valet quoad Deū,vt in c.cum ęterni.de re. iu.li.6.& de hoc vide bo.tex.cū gl.24.q.1.in ca.manet.& glo. opt.in c.quodcunq;.ea.cā.& q.Illa ergo authoritas, qācūq; ligaueris super terrā,&c.intelligitur dummodo iuste eliget. Quarto no.ꝙ per solā cōritionē ex toto soluit ecclesia excōicatum quoad Deū, ex quo nō contēptus sed necessitas
4 excludit absolutionē ecclesiæ.Quinto no.& tene mēti text. ꝙ ar.à contrario nō valet,vbi in iure reperitur cōtrarium expressum,colligitur hoc arg.ex litera in eo ꝙ allegabatur, ecclesiam non posse absoluere mortuum, arg.à contrario sumpto illius authoritatis,quodcūque ligaueris super terram &c.& Pa.rendit illud cōtrarium nō ꝓcedere, qa in certis casibus legitur ligasse,& soluisse mortuos.Sexto no. ꝙ licet in articulo mortis possit excōicatus absolui à simplici sacerdote,tñ post mortē,nō absoluitur,nili ab eo quo viuens fuerat absoluendus; & est ratio,qa post mortē cessat necessitas.Septimo no.in §.absolutionis,formam absoluendi excōicatos,dēt.n.fieri cum psalmo pœnitentiali miserere mei Deus.est n.vnus de 7.psalmis pœnitētialibus.Item cum oratione dominica,id est Pater noster. & dr̄ oratio dñica, quia
5 Christus cam instituit,& docuit sic esse orādū. † Vltimo no.

ex fi.

ADDITIO.

a ¶Anobis.Adde ꝙ ad probanda signa,de quibus in hoc text. sufficit vnus testis.Ita dicit Raymūdus,in sum.de sepulc.prope princ.& ita dicit tenere omnes Docto in fi.& c.Adde omnino hic quod notauit post. D.An.in d.c.pastoralis.§.1.Et adde quod licet ab excommunicatione non possit absolui per laicum tū instante necessitate potest absolui per quēcūq; sacerdotem sine licentia proprij sacerdotis ab excōicatione cuiuscunque generis;& à quocūque sic lata.Ita determinat Sanctus Thomas in 4.sen. di.20.q.3.ar.3.vltra medium.quod no.quia ampliat iura volentia excōicatum pro violēta manuum iniectione in articulo mortis posse absolui per inferiorē.An autem possit quis post mortem excōicari. vide Cal.in repe.c.cum excōicato.12.q.3.in vna quæstione quæ inci. quæro quarto. Et adde ꝙ mortuus nō potest ordinari,nec etiam est capax ordinum.vt dicit Do.in c.fi quis abiciderit,vltra med.55.di.pro quo facit quod no. gl.in cilicitæ.32.q.5.Et an communicās excommunicato mortuo incurrat excommunicationē,latissime scripsi post D.Ab.in c.ad hæc. supra,de priui. vbi gl.& Doc.An percutiēs clericū mortuū fit excōicatus,non apparet.q.in terminis.sed videtur ꝙ nō,quia priuilegium, quod habet non amittit ex morte,sed manet in eo,quia priuilegium est principaliter impressum alic. c. ex literarū de apostā.Sed anima cū reperitur separata à corpore,ergo &c. Cogita quod non est verum,quod sit principaliter ratione characteris,secundū Abb. in c.de monialib.per illum tex.infra.Sed tamē per hoc,quia priuilegiū datum clerico durat post mortē.c.quod in te.de pę.& remi.debet intelligi dictum durare post mortem, vbi alicui interdicitur ingressus ecclesiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex fi. litere, vnum casum generalē, in quo ecclesia exercet iurisdictionē in laicos, videlicet cōpellendo hæredes ad satisfactionem. sufficit tñ eū fuisse cōtritū; nā tacite vī mandasse hæredibus, vt satisfaciant. vnde ratione peccati, quod cōmisit tenentur hæredes in nō satisfaciendo, quia actus est pius, vt satisfiat aīæ defuncti, ecclesia cōpellit hæredes ēt laicos. Host. tñ hic dicit, idē si defunctus non fuit cōtritus, quia res transit ad hæredem cum onere suo, vt in c. ex literis. de pign. Et licet Doct. cōiter transeāt cum hoc dicto Host. tamen non puto verum dicere indistincte, primo enim ecclesia nō dēt se intromittere, ex quo desperatur de defuncto. vnde non verātur amplius pia causa, nā ex quo decessit in peccato mortali, ecclesia nō impedit se amplius de illo. 13. q. 2. c. pro obeuntib. 23. q. 5. c. placuit. nec ēt de iure ciuili hoc est verū indistincte, & iō cōcludit sic. Aut. n. decessit ille cōtritus, & tūc ecclesia se impedit, vt hic, quia actus est pius & defunctus pōt dici miserabilis persona, iō vt satisfaciat aīæ eius ecclesia exercet hāc cōpulsionē. & hoc casu cōiter loquūtur iura canonica loquētia de cōpulsione hæredū, vt in c. in literis, de rap. & in c. fi. de sepul. aut nō fuit ꝓtritus, sed decessit in peccato & tūc de delicto defuncti nō tenentur hæredes ēt de iure ciuili, nisi quatenus ex delicto ad hæredē puenit, vel nisi lis fuerit cōtestata cū defuncto, vt in l. vnica. C. de deli. defun. & vide qđ plene dico. in d. c. fi. de sep. † In gl. 1 in fi. Idē ꝙ gl. tenēt Inn. Host. & Vin. in c. facris, ℨ. eo. vbi dūt, ꝙ licet pro tali nō sit recipiēda oblatio, vt ibi, poterit tñ oīo fieri. rō aūt diuersitatis fm eū est, quia oblatio fiet ecclesiæ q̄ hēt eū pro ligato ante absolutionē, vt hic, sed oratio fit Deo, q̄ hēt eū pro absoluto, ex quo decessit cōtritus. Sed hęc rō nō vī necessario cōcludere, qa licet oratio fiat Deo. tñ fit p ecclesiā, q̄ cū habeat eū pro ligato, nō dēt pro eo orare, sicut nō orat pro dece-
dētib. in peccato mortali, vt in c. pro obeūtib. 12. q. 2. Sed
satis puto in hoc dicēdū, vt in simili, no. p Inn. in c. j. de reliq.
& vene. san. & in c. vni. eo. ti. lib. 6. per gl. ꝙ in secreto pro illis
quos viderūt hīe signa cōtritionis poterit oratio fieri, sed in
publico nō, quia ad superiorē spectat iudicare, an signa sint
sufficiētia, & hoc ēt voluit Vin. vt in publico nō sit orandū.
& ḡ aliter nūquid eleemosyna sit recipienda ab excōicato
7 viuo, dicā in c. cū volūtate. ℨ. eo. † In gl. in ver. relaxatū. no. bñ
rōnē gl. ꝙ infero ad solutionē multarū qōnū, & primo. Nūqd post mortē possit qs per Principē nobilitari seu recipere
gradū militię. & dic, ꝙ hic, qa nobilitas est corporis principa
8 liter, & hoc ēt voluit Bar. in l. 1. C. de dign. li. 12. † Itē infero ad
aliā qōnē, nūqd possit quis doctorari post mortē. & alias in
facto fui de hoc interrogatus. & rndi ꝙ credebā, ꝙ nō, quia
dignitas Doctoratus potius tribuitur virtute aīæ, q̄ corporis, cū approbet tanḡ idoneus ad docendū alios, vt l. magistros. C. de profes. & medi. lib. 12. Generaliter ergo pōt rōne
gl. cōcludi ꝙ ea, q̄ applicantur corpori pñt ēt exerceri post
a mortē, secus in his quę applicant animę. Sed quo ad princi
palē q. gl. Host. dicit ꝙ per excōicationem ligat tñ aīa. alle.
c. si qs presbyterorū. de reb. ecc. nō alie. Et rōnē diuersitatis
dicit esse, qa nullū subest scandalū vel periculū si post mortē
nō baptizatur, imo esset scandalū, si post mortē baptizaret.
Sed in excōicatione subesset scādalū, si non absolueret post
mortē. Hæc ratio vī mihi multū superficialis. & reperit id ipsum. vnde dicerē aliter ꝙ ideo nō baptizatur post mortē, qa
baptismus flaminis, & sola cōtritio sufficit ad tollendū vinculū quo peccator ligatus est apud Deum, vt hic in tex. ideo
opus nō est ꝙ baptizetur p ecclesiā; sed p absolutionē ab excōicatione tollit vinculū, & illud vinculū quo ligat a est apud
ecclesiā, nō tollitur ex sola cōtritione, ratio qa ecclesia militās nō iudicat de occultis. Itē hoc inductū est ad terrorem
aliorū, & vt magis timeat hæc cēsura ecclesiastica. Itē sicut
culpa p̄cedēs p solennē sniam fuit dānata, ita ēt recōciliatio
dēt fieri p solennē sniam, vt sic vnū quodq; vinculū tollatur
eo mō quo ligatū fuit, vt in c. 1. ℨ. de reg. iu. & in l. nihil tā natu-
rale. ff. e. ti. & pro hoc habes rōnē diuersitatis, quare apud
9 Deū sufficit sola cōtritio, & nō apud ecclesiā. † Et ex prædictis credo satis posse inferri ad solutionē qōnis quotidianę.
Quidā im certo peccato mortali cōstitutus, in extremis vitę
petijt sacerdotē, sed pp necessitatē decessit absq; pnia, nun
quid iste dēt absolui ab isto peccato post mortē. & credo ꝙ
nō, qa hic nullū vinculū ℨctū fuit p ecclesiā, sed tm tenetur
vinculo peccati, à quo absolutus fuit p cōtritionē, vt in tex.
de pę. di. 1. in c. quē penitet. Cessant. n. hoc casu rōnes supe-
10 rius alle. pro quo facit c. ex parte, de sepul. † In gl. in ver. non
potuerit. in fi. No. fi. gl. ex quo habes ꝙ ēt excōicatio pōt à
laico remitti, in articulo mortis. Sed intellige hanc gl. prout
est no. & plenior, in c. pastoralis. §. præterea. de offi. or. in ver.
pterꝙ in mortis articulo. Et concludo ꝙ ēt in necessitate laicus absoluere nō pōt, qa nō hēt claues ecclesiæ. Sed talis cō
fites, efficit dignus venia, pp ꝓtritionē & deuotionē, ex quo
fecit q̄tū potuit, vt est tex. in c. quē pēnitet. de pę. di. 1. Ille tñ
tex. nō loquit de excōicatione, sed de alijs peccatis, & iō no.
bene istas duas gl. q̄ extendūt illū tex. ad casum excōicationis, & erit magni effectus, quia hæres nō cōpellet ur amplius
ꝙ absolutione ire ad Papā, vel ad eū, à quo defunctus viuēs
fuerat absoluēdus. Sed dices quare post mortē nō pōt fieri
absolutio à simplici sacerdote, sicut fieri pōt ī articulo mor
tis? Sol. necessitas post mortē nō imminet sicut imminebat
in articulo mortis. iō absolutio referuatur ei, qui viuentē ab
soluere pōt. In gl. in ver. mortuos. ibi, putain hęreli. & ex hoc
habes literā exēplificatā, dū dicit, ꝙ ecclesia qnq; ligat mor-
tuos: nā post mortem excōicat hæreticū, vt in c. fane, alle. in
11 gl. & vide plene. 14. q. 2. in sum. † Sed ℨ hoc, & tex. opp. nam
exemplis nō est iudicandū, quia nō ꝙ factum est, sed ꝙ fien
debeat, inspiciendū est. vt in c. cū cām. de elec. & in l. nemo.
C. de sen. Et ꝙ p ecclesiā nō possit quis ligari, vel absolui post
mortē, vltra authoritatē allegatā hic, in tex. probatur per c.
qualis. 22. di. vbi dī, ꝙ qualis hinc. i. ex hoc sęculo quis egredi
tur, talis apud Deū repræsentatur. vñ si est dānatus, amplius
nō est redēptio. Si est saluus nō pōt amplius per sniam Pa-
pæ dānari, cū sit relictus Dei iudicio. ad idē c. tps. 13. q. 2. Sol.
ℨcludēdo bī dicta doct. die, ꝙ ecclesia ligat vel absoluit post
mortē. s. quo ad nos, vt nos habeamus illū pro absoluto, vel
ligato. non. n. ligat, vel absoluit quoad ecclesiā triumphārē,
sed est q̄dā denūciatio, vt quia denūciat illū ligatū, vel absolutū, & ita proprie facit hic. nam primo ecclesia se informat
de pēnitentia, & cōtritione, ex qua cōcluditur illū absolutū
quoad Deū. absoluit ergo postea, quoad nos. & denunciat
quoad Deū, & iō alibi dicit gl. no. ꝙ prælatus excōicādo vel
absoluendo, nullā vim potestatis exercet quoad Deū, 24. q.
1. quocūq; vel illa authoritas, quodcūq; ligaueris, &c. refert
ad ligantē, vt sit sensus quodcūq; ligaueris sup terrā. i. te cō
stente sup terrā: qa post mortē trāsit ptās ad successorē. &
12 vtrūq; dictū est verū; sed prima solutio notabilior vī. † In gl.
in ver. cæteris indulgemus. in fi. Host. intelligit tex. proprie, vt
sit indulgentia, qa casus iste ligādi vel soluendi post mortē,
tanḡ difficilis, erat reseruandus soli Papæ, qa est quodāmodo iustificare aliquē post mortē, ꝙ spectat ad solū Papā, vt
in c. 1. de reli. & vene. san. In gl. in ver. forma ibi. nō est de substantia absolutionis. & hoc tenetur, vt dixi in c. cū desideres.
ℨ. eod. Sed Host. qui tenet contrariā opi. rndet multipliciter
ad istū tex. primo, quia hoc cōtingit pp impossibilitatē fa-
cti, qa nō pōt amplius iurare. vel secūdo, hoc. c. loquitur nō
de vera absolutione, sed de quadā denunciatione q̄ fit post
mortē, vel fm eū, & tertio, hæredes cōpelluntur iurare, sed
tene gl. & in fi. gl. qdā dūt, ꝙ aut absolutor est præsens, & nō
exhumabitur de cęmiterio: aut est absens, & exhumabitur
donec fuerit absolutus, qa interim sibi cōicaretur, ꝙ non li-
cet, ꝙ satis mihi placet, nā ex quo ecclesia hēt eū pro ligato,
ante absolutionē non dēt pati corpus iacere in cęmiterio,
13 antequā sequat absolutio. ar. in c. sacris. de sepl. † In glo. fi. ibi
pēnituerit, & contritus. &c. No. bene gl. & tene eam mentē,
quæ satis aperte sentit hæredem nō teneri ex delicto defuncti, si nihil ex delicto ad eū peruenit, nisi qū defunctus contritus decessit, qa tunc tacite vī mādasse restī. fieri. nā quicunq;
vnū vult & oīa per quæ peruenitur ad illud, vt in c. ex parte.
& ꝙ ibi no. de spon. in c. præterea, de of. dele. & in l. ad rē mo
bilem. & in l. ad legatū. ff. de procur. fed circa hoc plene ser
bo, in c. fi. de sepul. cōcludendo, ꝙ in hoc nulla sit diuersitas
inter ius canonicum, & ciuile, licet per gl. & Doct. commu-
niter dicatur contrarium, & vide ꝙ supra dixi super tex.

ADDITIO.

a Post mortem. Adde quod no. Bar. in l. Arethusa. ff. de statu. homi. vbi dicit
ꝙ si princeps dicat, restituo omnes, ad quos præsentes literæ venerint,
quod mortui non intelligūtur restituri. Et multa ad hæc accumulat Mat-
ti. in l. qui fine. ff. de quæstio. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Detinens clericum in vinculis est excommunicatus, siue publica siue priuata. 2.*
Excommunicatus per participationem scienter, non absoluitur nisi a primo excommunicatore; si vero ignoranter, absoluitur etiam per alios intellige, vt nu. 8. 9.
3 *Carceratus non dicitur corporaliter lædi.*
4 *Participare cum excommunicato dicitur ille, qui dat auxilium, consilium vel fauorem, & nu. 8. 9.*
5 *Excommunicatus à lege potest à quocunque absolui, nisi conditor legis reseruauerit sibi absolutionem.*
Ab excommunicatione maiori nullus citra episcopum absoluit regulariter.
7 *An, & quando quis teneatur ex consilio.*
10 *Excommunicator participans in crimine cum excommunicato incidit eandem excommunicationem.*
Excommunicari potest subditus extra territorium excommunicantis.

11 *Forum quis sortitur ratione delicti, vel contractus non tamen efficitur subditus illius loci, nec venit appellatione subditorum.*
12 *Delinquens debet satisfacere illi reipublicæ vbi deliquit.*

CAP. XXIX.

2 1 VPer. a † Detinēs clericum in custodia, vel vinculis, sine lestione, excommunicatus est. hoc primo. Communicans excommunicato sciēter in crimine, excōicatus est; & nisi difficultas impediat absolui debet ab excommunicatore cū iuramento. Communicans vero, extra crimen, reconciliari pōt per similicem facerdotem, sine iuramēto. h. d. vsq; ad fi. In 1. parte ponitur consultatio. tn 2. respōsio. ibi, nos igitur. & vtraq; potest subduidi, vt pātet in tex. Casus li. Duę proponūtur q̄stiones. Prima, talis est. Laici aliquando detinent clericos in custodia publica vel priuata, vel ēt detrudūt in vincula, sine corporis læsione, q̄ritur, an isti laici sint excōicati. Scda quæstio est, aliqui sciēter cōicant excōicatis nominatim, q̄ritur vtrū isti participantes possint ab excōicatione absolui à similicī sacerdote, vel ab ep̄o, vel archiepiscopo. Ad primā quę stionē respondet Pa. ꝙ nō credit laicos pēnā excōicationis euadere quāuis nulla corporalis læsio fuerit subsecuta citra quā, violentia ℨpius circa clericos perpetratur. In secunda qōne distinguitur, vtrū ille qui nominatim excōicatis scienter cōicat in crimine, cōmunicet criminoso, ei consiliū impendēdo, auxiliū vel fauorē, aut alias in oratione, vel osculo aut orando, aut comedēdo. In primo casu, cum talis cōicet crimini, & participet criminoso; & ideo ratione criminis dānati, in eum videtur delinquere qui dānauit; ab excōicatore vel eius superiore merito deber absolui. In 2. vero casu à suo episcopo, vel à proprio sacerdote poterit absolutionis beneficiū obtinere, qa muris. n. tunc sit ligatus sententia canonis & nō iudici, tamē quia cōditor canonis, eius absolutionē sibi nō retinuit, alijs indulsisse videtur. Ille vero, qui iuxta primum modum participat criminoso, cum iuramēto, debet absolui, qui vero iux fm modum participat, sine iuramēto. In fi. dicit, ꝙ si difficile sit ex aliqua iusta causa, quod ipse absoluendus ad excommunicatorem non possit accedere, cōcedit Papa, vt præstita cautione, fm formam ecclesię, ꝙ suo excommunicatori parebit, à suo absoluatur episcopo vel ꝙ
2 prio sacerdote. Ber. † No. 1. ex tex. ꝙ detinēs clericum in custodia publica vel priuata, (& dic publica. i. in carcere publico, priuata. i. in carcere priuato, vt in domo ꝓpria,) quantūcunq; manus nō iniecerit in pśonā suā, est excōicatus. qa ex quo non pōt libere abire quo vult, violentia infertur pśonæ. vnde in effectu manus iniecta est in eum, vnde c. si quis suadēte. 12. q. 2. ponderat potius effectum violentiæ, quā ipsum modum inferēdi violentiā, & hanc puto fuisse rationē
3 decidēdi hic. † Secundo no. ꝙ detētus in custodia seu vinculatus, ex hoc solo dicitur pati corporaliem læsionem, & est ratio, quia vinculatio vel districtio nō fit ad pœnam, sed ad custodiam. l. aut damnum. §. solent. ff. de pœnis. vnde cōsideratur, ꝙ principaliter fit, vt in c. eum volūtate, ℨ. eod. & in l.
b verū. ff. de fur. & hoc est notādum pro statutis b facientibus
4 mentionem de læsione corporali. † Tertio no. ꝙ violentia
c potest esse sine violentia corporali; nam optime detento in custodia c potest prouideri de necessarijs, vnde ibi est violen-
5 tia sine lęsione corporali. † Quarto no. ꝙ dī quis cōicare excōicato in crimine, siue impendat auxilium vel fauorem, siue cōsilium. Et no. hoc expressum, maxime iūcto tex. ibi, cū facientem, & cōsentiētem. &c. ꝙ præsūās auxilium, consiliū, vel fauorē tenetur eadē pēna cum principali, de quo in l. is qui opem. ff. de fur. & in l. nō solum. §. si mādato. ff. de iniur. & in c. 1. de offi. deleg. & in reg. nullus ex consilio, de reg. iu. lib. 6. Quinto no. ibi, cōditor canonis, &c. ꝙ ab excommunicatione lata à canone pōt inferior absoluere, si conditor ca-
6 nonis absolutionē sibi nō reseruauit. & ad hoc quotidie alnonis absolutionē sibi nō reseruauit. & ad hoc quotidie allegatur iste tex. & habet locū, tuedū in canone Papæ, sed etiā
d in canone seu statuto d cuiuslibet epi, seu prælati ecclesiastici
e ci, vt excōmunicati per statutū e suū, possit absolui a ꝓprio
6 facerdote, ex quo cōditor Canonis nō reseruauit sibi absolutionem, & hoc no. quia quotidie est in practica. † Et aduer
f te, quia qñ excommunicatio, f est maior, nullus citra episcopū regulariter absoluit, ꝓ hoc vide gl. in c. 2. de pēn. & remi. lib. 6. vnde dictio, alijs, hic posita, communiter dī ꝙ verificatur

ADDITIONES.

a ¶Nuper. Per istum tex. dicunt no. Arch. & Io. An. in c. fi. de consti. li. 6. & Archi. in c. per singulas. el. 2. q. 3. quod archiepiscopus non potest absoluere subditos suffraganeorum suorum ligatos minori excommunicatione, quia cum in hoc tex. in consultatione dictum esset de archiepiscopo. &c. item ad intellectum huius. cap. vide omnino quæ hic notaui in tex. Et ad de quod ille qui dicit excōmunicato volo loqui tecum, si vlterius non progreditur, non dicitur locutus cum excommunicato. Ita notāter determinat Dom. per illum tex. in c. quid est hoc. in 2. no. 50. di.

¶Nuper. Limita vt per Abb. in c. in quisitioni. in 1. q. infra eod. Et nunquid communicans excommunicato, maiori excommunicatione peccet mortaliter, an venialiter, vide Fel. in c. à nobis, supra de excep. Nunquid autem communicans excommunicato post mortem, incurrat excōicationem, ac si cōicasset in vita, vide Abb. in c. sacris, supra de sep. Seb. Sap.

b ¶Pro statutis. Statutum puniens inferentem læsionem corporalem, non habet locum in detinente in custodia. Et pro hoc facit tex. in §. cęterū. Inst. ad l. Aquil. vbi tex. dicit, quod ille qui includit seruum alienum, ita vt famæ necaret, tenetur vtili actione legis Aquil. licet non directa, sicut teneretur si proprio corpore occidisset. Sed in contrarium ego pondero tex. in l. 1. in princ. iuncta l. sed eximendi, versi. & si eo loco. ff. ne quis eum qui in ius vocat vbi patricat ꝙ quis vi exemerit eum de iudicium vel eum clausum in loco reuerit quominus ire pos.

c ¶In custodia. Vide tex. l. de pecoribus. C. ad leg. Aquil. Et ad hoc fa. qđ not. Albe. in 3. par. sta. q. 41. vbi ponit an dicatur tortus ille, qui fuit inclusus in camera, non dato sibi cibo neque potu, adeo vt confessus per dictam pœnam, dicere possit se fuisse confessum metu tormentorū. Ad ꝙ vide glos. in cle. 1. in versi. tormentis. de hæ. Et ad prædicta faciunt quæ scripsi post Abb. in c. prudentiam. §. 6. de of. del. & vide Spe. in ti. de leg. §. nunc ostendendum, ver. 26. vbi dicit, ꝙ nullus potest absoluere excommunicatum à Papa, nisi sibi plene commictatur.

d Seu statuto. Adde tamen quod idem Abb. in c. graue vbi gl. vi letur limitare hoc, nisi quando excommunicatio lata fuisset per viam sententię, quia tunc nullus præter quam ille qui tulit sententiam vel superior ipsius, poterit absoluere. Sed quando esset per statutum prouinciale, sed vel alterius episcopi, tunc proprius episcopus bene poterit ibi absoluere subditum, vigore dicti statuti. Ita dicit ipse. Et idem, quod potsit absoluere subditum suum excommunicatum, vigore statuti alicuius episcopi, tenet ipse, Dom. Abb. in c. 3. cir. fi. de inst.

e ¶Per statutum. Vide Abb. in c. 1. supra de rap. in c. cum cōtingat, supra de so. comp. R. o. in fin. 41. inci. ratione delicti. & Abb. in c. graue. in fi. supra de præb. late Fel. in c. Pasto. §. præterea, supra, de of. or.

f ¶Excommunicatio. Inferior ab episcopo non potest absoluere excommunicatos maiori excommunicatione alij reseruata, etiam quando absolutio non reseruatur Papæ. Sed dixit Fed. in consi. 20. quod pœnitentiarius electus p capitulū, vacante sede, poterita bsloucre in casibus epo reseruatis, & adde ꝙ doctrinam hic datam credo veram de iure communi, sed credo, ꝙ inferiores prælati qui præcripserunt potestatem excommunicandi subditos, prout in c. cum ab ecclesia. fi. de of. or. & per gl. in c. nemo. 2. q. 1. possent absoluere subditos suos, qui incurrissent excommunicationem iuris, in casibus Papę nō reseruatis, & hoc per regulam traditam in c. cum inferior. de maio. & obe. & in c. inferior. 20. di. & in c. vere. dū, de pę. di. 1. quia qui potest ligare, potest absoluere, & ecōtra. Cogitatū, quia obstant quę scripsi post Abb. late, in c. cum ex iuuncto circa fin. de hær. Et de hoc vide Ant. in c. at si clerici. §. de adulteriis, prope fi. de iu. di. tem adde hic gl. in c. cupientes. §. cęterum, in ver. suipensus, de cle. li 6. & gl. in cle. 1. circa fi. de hær. Inn. in c. quorundam, de sol. Et adde oīo q̄ late scribit Ioan. in cle. j. de re. eccl. non alie. & vide omnino ꝙ de hoc scribit inn. in cle. ne in agro. ver. quærit Io. de Lig. de ista. mora. & Do. in c. j. de pœ. & re. lib. 6. & D. Ant. in c. quanto. de consue. vide Innoc. in c. de cę tero. 5. eo. cuius dictā refert & sequitur Archid. in ca. si quis suadente. in fi. 17. q. 4. & Abb. atem in c. 1. ver. no. 3. de priui. vbi volunt ꝙ absolutio ab excommunicatione maiori nō possit fieri per inferiorem ab episcopo. pro quo vide omnino Abb. in c. de montalibus. ℨ. ei. Quod limita, nisi esset absolutio, quę fieret ad tempus, quia posset etiam fieri per inferiorē, vt scribit Ant. post. Doct. in c. vrentes. el. 2. de testi. Item, an vicarius episcopi possit absoluere excommunicatos. vide Anc. in c. fina. de off. vica. Formam absolutionis, quam facit sacerdos à minori excommunicatione ponit Arch. in c. qui merito. 11. q. 3. vbi dicit secundū Ray. ꝙ sacerdos debet dicere hæc verba, vel equipollentia. authoritate, qua fungor absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, qua ligatus es pro tali facto. Ponit etiam aliam practicam, vt dicatur. Absoluimus te ab omni vinculo excōmunicationis huius, quā cōfessus es, &c. & ab alia, si teneris, inquantū possumus, & debemus, & te restituimus ecclesiasticis sacramētis. Sed dicit ibi Arch. ꝙ melius est, ꝙ vtatur verbis singularis numeri, non pluralis, vt si dicat. Absoluo te, &c. Sanctus Tho. in 4. ten. dist. 18. q. 2. ar. 5. ante medium, dicit, ꝙ à minori excommunicatione quilibet potest absoluere à peccato participationis, si autem excommunicatio est maior, vel lata à iudice, & tunc ille qui tulit vel etus superior potest absoluere exceptis casibus quos Papa iuris conditor reseruauit. Primus, qū aliquis iniecit manus violentas in clericum, vel religiosum. Secundus est de illo, qui incendit ecclesiā, & denunciatus est. Tertius est de illo, qui in diuinis scienter communicat excommunicatis à Papa. Quartus est de illo, qui excommunicatis in crimine communicat. Non enim debet absolui, ab eo qui excommunicauit etiam si non sit eius subditus, nisi ꝓpter difficultatē accedendi ab episcopum, nā tunc absoluetur ab episcopo, vel sacerdote ꝓprio, præstita cautione turatoria ꝙ parebit mandatis illius iudicis, qui sententiā tulit. Hæc sunt formalia verba. san. Tho. in loco sup. allegato. quæ forte nostri canonistæ ex toto non admitterent. Subdit tamen san. Tho. in loco prælle. quod sacerdos non potest prius excommunicatum ab culpa absoluere, quam sit absolutus ab excommunicatione, in cuius excommunicationis absolutione requiruntur iuris dictio quam nō habet sacerdos. Abbas in hoc c. nuper, per ittū tex. ibi conditor canonis, &c. dicit, ꝙ ab excōicatione lata a canone potest inferior absoluere, si conditor canonis absolutionem excōicationis sibi nō reseruauerit, & dicit quod ad hoc quotidie allegatur iste tex. & dicit ꝙ hoc hēt locū non tolū in canone Papæ, sed etiam in canone cuiuslibet episcopi seu prælati ecclesiastici. vt excōicatus per statutum alicuius episcopi, possit absolui à ꝓprio epo, ex quo ille eps, & sic cōditor statuti, siue canonis non reseruauit sibi absolutionē. Et dē hoc notari, qa quotidie est in practica: dominus Abbas tamen in c. graue, circa fi. vbi glo. videtur limitare hoc. nisi quando excommunicatio lata fuisset per viam sententiæ, quia tunc nullus præter quā ille, qui tulit sententiam, vel superior ipsius, potuit absoluere. Sed quando lata esset per statutum prouinciale vel alterius episcopi, tunc proprius eps bene poterit absoluere excōicatū subditum suum vigore dicti statuti. Ita dicit ipse, & idē ꝙ possit absoluere subditū suū excōicatū vigore statuti alicuius episcopi, tenet ipse D. Abbas in c. 3. circa fi. de inst.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur in episcopis & superioribus, respectu excommunicationis maioris. hæc tamen litera apertè hoc non probat, quia sup. facta erat mētio de simplici sacerdote. Sed pro communi intellectu facit cle. 1. de priui. vbi videtur hoc probari. Sexto no. q̄ excommunicatio minor, non relaxatur sine reconciliatione solenni, licet non exigatur iuramentū. Vltimo no. q̄ in articulo necessitatis, seu etiam dato impedimento temporali, simplex sacerdos absoluit à superioris excommu-
7 nicatione, recepto tamen iuramento, vt in litera. † In gl. 2. ibi, vel de malo deteriorem fecerit. hæc allegatio, vt dicit Ioan. And. & bene, est contra conclusionem. gl. nam si persuadeo delictum aliàs facturo, tunc de malo facio deteriorem. Si autem aliàs non erat facturus, tunc de bono facio malum. Si
2 ergo non refert, an fiat malus, an deterior ex consilio meo [a] ergo dictum gl. non procedit, dum dicit quē teneri ex consilio, qñ ille aliàs non erat facturus. Item non procedit finis gl. indistincte, dum dicit quem non teneri de consilio, nisi fuerit fraudulentum, hoc. n. locum hēt qñ consilium versatur circa ea quæ non cadunt in delictum. & de hac materia dic, vt no. in reg. nullus ex consilio, de reg. iu. lib. 6. vbi per Dyn. & Ioan. An. & per Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniu. & vī dicere. Ioan. And. in dicta reg. nullus, vt in maleficijs indistincte quis teneatur ex consilio. Sed quoad pœnæ quantitatem, faciendа est illa differentia, an ille esset aliàs facturus vel non. vt primo casumitius puniatur, quam secūdo, pro quo optime facit tex. in c. sicut dignum. in §. qui vero, de homicī. si vero versatur consilium circa ea, quæ non cadunt in delictum; & tunc communiter dicitur, q̄ aut est fraudulentum; & tunc aut aliàs ille erat facturus, & non tenetur consulens, vt in dicta regula nullus. aut non est fraudulentum; & tunc aut aliàs ille erat facturus, & non tenetur consulens, aut non erat facturus, & tenetur, per l. si remunerandi. in §. si tibi. ff. mand. & multum inualuit hæc opi. sed in veritate non procedit, primo per illum tex. nullus ex consilio. vbi regula ponitur negatiue, & excipitur tantū quando fuit fraudulentum. Item consilium non obligat seu necessitat. & ideo apud semetipsum debebat experiri vtrum consilium esset sibi vtile. Non ob. §. si tibi, qui communiter ad hoc allegatur, quia ille §. loquitur in mandato, non autē in consilio, vt
8 etiā patet in rub. † In gl. in ver. cōmunicet, in fi. Docto. hic dicunt, q̄ quis dicitur cōmunicare criminoso in crimine, qñ cōicat in eo crimine, pp quod incurrit excōicationē, vtputa, quia consuluit circa verberationē clerici. secus si consulnit, siue cōsilium impēdit in alio crimine, pp quod non incurrit excōicationem, quia tūc illud crimen nō est damnatum per sententiā, iō cessat tūc ratio literæ. Et ex hoc sentiūt Doct. q̄ cōsulēdo crimē ante factum, incidit in excommunicationem vna cum faciente. Sed aduerte, quia hoc exemplum nō videtur conuenire huic literæ, quæ loquitur de cōmunicante excōicato; & ideo intelligitur tex. proprie prout loquitur, qñ post excōicationem cōico sibi in crimine damnato; vtputa Titius fuit excōmunicatus, quia tenebat vxorē alterius, & ego impendo sibi consilium, seu auxilium, vel fauorem circa detentionem illius mulieris: tunc proprie communio excommunicato in crimine damnato, nec sufficeret cōmunicatio in illo actu per quem incurrit excōmunicatio; sed oportet, q̄ ille prius incidat in excōicationem, vt no. in c. contingit. j. eo. & vide gl. in cle. vni. de consan. & affi. in versi. & moniales. & in cle. 1. de reli. do. posset tamen dici, q̄ ex alio capite, quis incurrit excōmunicationem iuris, vt si consulo, vel auxilium impendo circa verberationē clerici. nam facientē & consentientem par pœna constringere debet, vt in tex. & facit c. mulieres. & quod ibi dixi, supra, cod.
9 † In gl. in ver. tunc erit absolutio, ibi, & non sententia canonis. vult ergo hæc glo. quod communicans excōmunicato in crimine, incidat in sententiam hominis, & non in sententiam canonis. & solū mouetur [b] gl. quia absolutio ab hac excommunicatione, nō potest fieri nisi per excommunicatorem, aut superiorem, vt in tex. sed si esset sūia canonis, qui libet superior posset absoluere, vt in tex. Sed Doct. communiter hic tenent oppositum, & melius. & q̄ ista sit sentētia canonis, & non hominis, probat tex. in ver. quamuis, in eo, q̄ dicit, q̄ sola participatione extra crimen, non cōtrahitur minor excommunicatio, & ponit dictionem implicatiuam, per quam innuit, quod etiam in præcedenti casu contrahitur excōmunicatio iuris & nō hominis. nam si excommunicatio minor contrahitur à iure, fortius excommunicatio maior. & pro hoc faciunt omnia argumenta quæ formantur, in glan vltima parte. nam cum sententia excommunicationis esset lata contra certam personam, non ligaret etiam personam de qua cogitatum non fuit, nisi ex iuris dispositione. Et ad motiuum glo. respondeo, q̄ ideo alius non potest absoluere, quia Papa reseruauit hic absolutionem excommunicatori; quia videtur iste communicans in crimine directe deliquisse in personam excommunicatoris, faciendo & consulendo delictis, à se damnatis. Et tenendo hanc sententiā, quæ vera est, insurgunt quæstionum multarum deci-
10 siones. † Nunquid communicādo ipsi excommunicato [c] in
c delicto ligetur sentētia excōmunicationis? & dicēdū quod sic, quia ista sentētia est iuris. Secus diceretur si esset sententia hominis, quia seipsum ligare nō posset. Item sequitur, q̄ communicās excommunicato in crimine, etiam extra territorium excommunicatoris, incidat in excōmunicationē, quia ista est sententia iuris, cui totus orbis est territorium.
11 † In ea. gl. ibi large appellatur subditus, &c. tene menti gl. q̄ forensis ratione delicti nō efficitur proprie subditus, sed for-
d titur forum, [d] & idem dicit gl. no. in cle. vni. de foro compe. quòd est valde notādum pro statutis, & alijs dispositionibus odiosis facientibus mentionem de subditis, vt appellatione subditorū in materia stricta, nō comprehendantur forenses delinquentes in territorio, & idem dic de cōtrahentibus
12 eadem ratione. † In gl. ibi sed in sentētia excōmunicationis secus est, hæc gl. nō reddit bonā rationem diuersitatis; nam posset quæri quare ratione delicti, ampliatur iurisdictio, vt hoc sit odiosum, & nō ratione indulgentiarum, quæ sunt favorabiliores. Host. circa hoc instat, nec videtur sua ratio sufficiens, sed puto hanc esse veram rationem, nam ratione delicti ampliatur iurisdictio iudicis territorij authoritate iuris, vt delinquens cogatur ibi satisfacere reipublicæ, quam læsit delinquendo, ad hoc. c. 1. de rap. & quòd ibi dixi. sed ratione indulgentiarum nulla subest ratio ampliādi iurisdictionem sui iudicis, imo confunderentur iurisdictiones, & euertaretur pœnitentialis satisfactio, quod esse nō debet, vt in c. cum eo. de pe. & remiss. In gl. in ver. nō retinuit, ibi, nō est in habitu. de hoc dic, vt no. in c. dilectus, de temp. or. per Innoc. & plene dixi in c. at si clerici. in §. de adulterijs. supra, de iu.

ADDITIONES.

a ¶Ex consilio meo. Quando quis teneatur ex consilio, vide late per Felin. sicut dignum. supra, de homi. Seb. Sap.

b ¶Mouetur. Sumitur tamen hæc vera conclusio ex ista gl. q̄ excommunicatum legitime sententia hominis ab vno episcopo, propritus episcopus non potest absoluere. Et ad hæc bona gl. ibi in verbo, à canone. in c. de off. delle. dum dicit vel idem si huius, &c. Et vide Io. de Imo. post Gof. in d. cle. v. de priui. super gl. in verbo, à sententijs. & vide gl. magnam propè fi. in c. inimicus. 11. q. 3. Bel.

c ¶Excommunicato. De hoc vide gl. & Io. An. in c. statuimus. de sent. excom. lib. 6. Et idem quod dicit hic Abb, dicit Archi. in capit. si is qui præced. quæst. 3. & ita dicit tenere Ray. in sum. de sent. excom. in §. quæ sequuntur sub §. pe. licet vt ipse refert contrarium tenuerit Gosf. in sum. de sent. excom. §. item quid si tempus.
¶Excommunicato. Vide Io. And. & Gem. in c. statuimus. de sen. excomin. & Seb. Sap.

d ¶Forum. Vide Abb. in c. proposuisti. in 1. no. supra, de fo. comp. & Bal. in omnes qui, §. verum. & §. apparitor. C. de epi. & cle. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de parendo mandatis ecclesiæ, non habet vim absolutionis. 2.*
2 *Cum excommunicatis non est participandum, nisi sint actualiter absoluti, nec sufficit quod sint contriti.*
3 *Participans cum excommunicato, an incurrat maiorem, vel minorem excommunicationem. 4.*
4 *Excommunicare aliquem cum suis participantibus quis possit.*

CAP. XXX.

a 1 [a] † Iuramentum excō-
Vod in dubijs. municati de stādo ma-
datis ecclesiæ, nō habet vim absolutionis. hoc primo. Excommunicato nullus cōmunicare tenetur præter personas exceptas; aliàs communicās excōmunicato incurrit minorem, & est excommunicandus minori, nisi ille esset excommunicatus cum participibus: quia tunc esset excommunicatus maiori. & tria sunt dicta quæ patent in tex. Casus li. Aliquis erat excommunicatus, iuratur stare mandato ecclesiæ, quæritur an sit ei communicandum antequā sit absolutus? Resp. Papa, q̄ non est ei communicādum donec per ecclesiam fuerit absolutus; alioquin post iuramentum nō esset absolutio necessaria. Secundo quæritur, vtrum aliquis scienter teneatur cōicare nominatim excommunicatis. Resp. Papa, q̄ nullus tenetur participare nominatim excōicatis, nisi quædam personæ quæ per illud c. qm̄ multos. specialiter excusantur. c. illud est. 11. q. 3. c. quoniam multos. Tertio dicitur, quæ pœna imponi debeat illis, qui participant nominatim excommunicatis. Et resp. q̄ illi qui scienter, vel præsumptuosè excōicatis participāt, præter psonas in dicto canone

ADDITIO.

a ¶Quod in dubijs. Quod participans excōmunicato cum participibus suis fit excommunicatus, excommunicatione maiori, tenet D. Th. in 4. Sent. dist. 18. q. 2. ar. 4. vltra medium.

canone annotatas, sunt excommunicationis vinculo innodandi, nisi commoniti ab earum participatione desiterint, secus autem est de illis, qui scienter excommunicant ei, qui cum participibus suis est excommunicatus, tunc enim & ipsi
2 sniam excommunicationis incurrunt. B. † No. 1. ex tex. regulam, q̄ non est communicādum excommunicato ante absolutionem, quantūcunque sit contritus, & paratus satisfacere, & iurauerit parere mandatis ecclesiæ. Secundo not. q̄ communicans excommunicato, & monitus non desistens, est excommunicandus. Sed contra hoc opp. de c. præce. vbi dicitur communicans excommunicato, incōtinenti incurrit excommunicationem. Sol. contrarium loquitur de excommunicatione maiori, hic loquitur de minori. nam ap-
3 pellatione excōmunicationis, intelligimus de maiori, vt in cap. pen. j. eo. † Secundo opp. videtur q̄ tex. fit sibi cōtrarius nam primo dicit q̄ communicans excommunicato est excommunicandus, & in ver. secus. dicit q̄ est excōicatus. Sol. quandoque quis cōicat excōmunicato simpliciter. & tunc
2 incurrit minorem [a] sed est excōmunicandus maiori, si monitus non desistit. & ita intellige §. nullus. Quandoque quis communicat excommunicato, cum participibus suis, tunc inuoluitur eadem sententia, vt loquitur ver. secus. Et hodie hæc sententia non potest ferri ab excommunicatore, vnde nullus citra Papam potest hodie ferre hanc excommunicationem, excommunico te cum omnibus participantibus tibi, vt in d. c. statuimus. co. tit. li. 6. sed opus est q̄ participantes prius admoneantur quàm excommunicentur. vt ibi tamen Abb. & Io. An. post cum restringūt multum illum tex. intelligendo, quando quis excommunicat participantes excommunicato à se, secus si excommunicat participantes excōicato ab alio, vt puta fert episcopus hanc sententiam excōico omnes participātes excōicato ab archiepiscopo, vel à Papa, tunc. n. hæc sentētia tenet, licet sit forte iniusta. In gl. j. in fi. gl. nō soluit, sed cōis sol. hoc est q̄ nō licet excōicato tāgere sacramenta in fauorem sui, sed in odium sic. nam iuramē tum hic recipitur ante absolutionem, vt obligetur, ad hoc, vt c. cum in ecclesijs. de maio. & obe. & quod legitur, & no.
4 in c. intelleximus. de iu. † In gl. fi. ibi, vbi participant in crimine. Volebat ergo Io. q̄ si excommunicatio esset lata sub illa forma, excōico te cum omnibus participibus tuis, q̄ tunc participantes in crimine, duntaxat essent excōicati maiori excommunicatione, & ita intellexit c. præcedens. & minus bene, vt ibi notatum fuit. Vnde conclude secundum Doct. q̄ aut quis est excommunicatus cum participibus, & fautoribus suis & tunc siue participet quis in crimine, siue extra crimē incidit in eandem excommunicationem, vt hic. Aut est excommunicatus cum participibus tantum, & non cū fautoribus, & tunc aut quis communicat in crimine, & incidit in maiorem, aut communicat in oratione, & excommunicatur minori. sic communiter dicūt hic Doct. Sed hoc vltimum membrum nō puto verum, & pro hoc adduco, tex. in ar. in c. statuimus. eo. ti. lib. 6. vbi cōicans in osculo, seu comedendo, dicitur particeps seu participare excommunicato, vt includatur sub illa sententia, excommunico te cū participibus tuis, & pro hoc iste text. in versi. secus, vbi loquitur indistincte.

ADDITIO.

a ¶Incurrit minorem. Adde gl. in c. intelleximus. supra de iud. & no. c. 2. de except. q̄ tamen limitabis, vt per gl. c. cum desideres. supra eo. quę ponit casus in quibus sic licitum impune participare cum excōmunicato. de quo Car. in cle. fi. in prin. eo. ti. & Lu. Ro. in l. 1. ff. de iu ius voc. Zac.

SVMMARIVM.

1 *Cum excommunicatis licite participant familiares, & domestici. 3. 5 6.*
2 *Interpretari ius dubium pertinet ad principem, & illa interpretatio facit fidem quoad omnes, iudex vero potest etiam interpretari, sed sua interpretatio facit fidem tantum quoad causam coram se vertentem.*
4 *Necessitas aliquando non necessitat, si subiecta materia non patiatur.*
5 *Marito repetēti vxorem, an possit opponi exceptio excōmunicationis.*
Debitor non tenetur soluere excommunicato creditori, adueniente die solutionis.

CAP. XXXI.

1 Nter alia. † Excommunicato communica-
re tenentur qui prius erāt ei obligati ad obsequium familiare. Alij verò non tenentur de necessitate, licet interdum possint necessitate vrgente. h. d. Primo ponit dubium, vnde fuit ortum. Secūdo solutionē ibi, vt igitur. Casus li. Archiepiscopus Strigon. in decretali prædicta, quæsiuit, vtrum aliqui teneantur participare excōmunicatis. Papa respondet quòd nulus tenetur participare excōmunicatis, nisi quædam personæ quæ per illud Gre. Papæ. c. quoniam multos specialiter excusantur. Ex hac responsione orta fuit occasio disputandi, quidam dicebant quod excommunicato communicare tenē-
tur personę in prædicto c. nominatæ, præsertim q̄ prius, sante excommunicationē, ex debito eis cōicare tenebant. Alij dicebāt q̄ prædictæ psonę licite possunt excōicatis cōmunicare si velint, non tn̄ ad hoc teneri de necessitate, q̄uiit Archiepiscopus qualiter decre. illa sit intelligenda, vt igitur vnde ius prodijt, interpretatio quoque procedat. Pa. sic respōdet, quędā personę in prędicto c. notatæ tenebātur ad obsequium illis in quos lata est excommunicatio, ante prolationem ipsius excōicationis; & post excōmunicationē ad contrarium nō tenētur, beneficio canonis id agente. vnde non sunt à priori obligatione solutę. & ita per consequens tenētur illis ad communionem, sine qua obsequiū exhibere nō possunt. sed hoc nō pertinet ad omnes personas in illo cap. annotatas. cū mercatores peregrini, & viatores à cōmunicatione talium debeant abstinere, nisi articulus necessitatis immineat, secūdum q̄ ex si. colligitur manifeste, sed ad illas solummodo q̄ ipsis excommunicatis sunt astrictæ, sed non debent eis participare in criminibus pro quibus ipsi sunt excō-
2 municati, q̄ si facerent. eadem sententia tenerentur. B. † No. 1. ex tex. q̄ ad eum spectat interpretatio, qui ius edidit, & intellige in interpretatione generali, vt faciat fidē quoad omnes, nam quilibet iudex, seu Doctor potest ius interpretari, sed interpretatio iudicis non facit fidem, nisi quoad causam vertentem coram se, de quo per Inn. in cap. cum speciali. de appel. l. vni. C. de profes. qui in vrbe Constan. lib. 12. Vel intellige q̄ solus princeps potest interpretari, quando ius est valde dubium. ad hoc l. fi. C. de legi. & c. cū veniēnt, de iu. & de multiplici interpretatione, vide bo. gl. in c. j. de postu. prel. in
3 ver. interpretatus. † Secūdo no. q̄ vxor, filij, [a] mercenarij seu
a famuli qui erāt obligati ad obsequium familiare ante excō-
4 municationem. Item no. † q̄ verbum de sui natura necessitatiuum, quandoque nō necessitat si subiecta materia hoc nō
b patitur, [b] ad hoc 1. quæst. 3. rogo. & quod ibi not. 21. dist. in prin. vnde verbum, tenetur de quo in c. præcedenti, relatum ad cap. quoniam multos. 11. q. 3. importat necessitatem respectu personarum, & respectu aliarum non, quia materia de se non necessitat quoad omnes. nam peregrini transeuntes per terram excommunicatorum non tenentur cōmunicare excommunicatis, nisi velint; nec debent velle nisi ne-
5 cessitentur. † Sed quæro nunquid maritus petens restitutionem coniugis, possit excludi per exceptionem excommunicationis. & videtur q̄ non, quia ex quo vxor tenetur sibi communicare, vt hic, iuncto c. quoniam multos, ergo non potest repelli maritus, prætextu excommunicationis. & hāc opi. tenuit Host. in sum. de resti. §. o. in §. qū facienda. versic.
6 quid si vir. † Sed cōclude melius, vt sentit gl. in d. c. quoniam. & Io. Cal. in c. fi. de ord. co. q̄ licet vxor peccet, non communicando marito, tamen maritus excommunicatus non potest eam petere in iudicio per c. intelleximus, de iu. sed iudex ex officio suo debet vxorem marito restituere, propter periculum fornicationis. & hoc tene. & vide simile, nam non licet mihi spoliare excommunicatum. & si eū spolio, pecco, si non restituo: tamen excommunicatus non auditur petēs restitutionem, vt no. per gl. & Doct. in c. ex insinuatione. de pro. Quæro de quotidiana quæstione, nunquid debitor aduenīente die teneatur soluere excommunicato; an vero licī
c te possit differre solutionem, [c] & circa hoc sunt opi. vt not. hic, & plenius in c. veritatis. de dolo & contu. & vide bo. glo. in c. iuratos. 15. q. 6. nam quidā dicūt in d. ca. veritas, q̄ non. Inn. dicit q̄ tenetur, & idem Abb. hic, ex quo enim remanet obl. ergo debet soluere, vt hoc in simili dicitur in familiaribus, obligatis ad obsequium ante excommunicationem, vt non obstante excommunicatione teneantur impēdere obsequium debitum. in contrarium facit tex. per locū à specia li. nam si speciale est in filijs, & mercenarijs, & similibus, de quibus in hoc cap. & in prædallegato cap. quoniam. ergo in alijs contrarium est, quantūcunq; duret obligatio. quia nō tenetur communicare excommunicato, nec debeo incurre re periculum animæ ex facto suo, & idem concludit gl. in d. c. iuratos. q̄ debet fieri dispositio in q̄dē sacram. & hæc opinio plus mihi placet.

ADDITIONES.

a ¶Vxor filij. Inno. hic quærit, nunquid pater, vel dominus teneatur communicare filio, vel seruo vel liberto excōmunicato, & concludit quod non; imo communicando, grauius peccat cęteris. idem tenuit glo. in c. quoniam multos. 10. q. 3. vbi ponit pulchram limitationē ad id. q̄ quæritur an filius teneatur communicare patri, & vir vxori excommunicatæ, dic q̄ nō gl. est in c. filia. 32. q. 1. & vide D. Tho. in 4. sen. di. 18. q. 2. ar. 2. circa medium, vbi omnino vide intellectum totius huius decretalis.

b ¶Non parcitur. Vide Felin. c. nam concupiscentiam, ver. 2. conclusio. supra de constitu. Seb. Sap.

c ¶Differe solutionem. Vide Io. de Ana. in c. fi. supra de hære. Bal. in c. intelleximus supra de iu. & Abb. in c. veritatis supra de dolo, & cont.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus si recipiat ordines sacros quando puniatur. 2.*
3 *Monachus excommunicatus, quo casu possit per abbatem absolui. 14.*
Subditus qui certo casu potest dispensari per dominum, non intelligitur de casu, qui obuenit antequam esset subditus, nisi de hoc expresse caueatur.
Ingressus religionis non vitiatur, si fiat per excommunicatum, idem de matrimonio.
5 *Delictum commissum in episcopum, vel abbatem, semper dicitur enorme.*
6 *Clericus percutiens clericum à quo absoluatur.*
7 *Ignorantia non cadit in factum proprium, nisi sit multum antiquum, & tunc non admitteretur si illud factum antiquum esset notabile.*
8 *Membrum proprie quod dicatur.*
Membri mutilatio, & truncatio differunt.
9 *Enormis iniuria quæ dicatur.*
Iniuria facta cum pugno in naso, vnde multum sanguinis exiuit, non dicitur atrox.
11 *Iniuria facta clerico, an sit leuis, vel enormis, relinquitur arbitrio episcopi, & si sit leuis ipse absoluet, si vero enormis remittet ad Papam.*
14 *Sanguinis effusio non dicitur, nisi ex vulnere processerit multum sanguinis.*
Prior si est in aliquo monasterio vel præpositus, quod non habeat abbatem, in omnibus fungitur loco abbatis.
25 *Confitenti creditur in foro pœnitentiali.*
Ignorantia præsumitur ex coniecturis.
26 *Abbas an possit absoluere monachum delinquentem extra clausturum.*

CAP. XXXII.

a VSus illorum.[a] Si excõicatus pro manuum iniectione, sciẽter recipit ordines, si est clericus sęcularis, deponendus est: si regularis, ab executione ordinis est suspensus. qui ignorans ius vel factum sic excommunicatus recipit ordines, si est clericus sæcularis, dispensat cum eo solus Papa: si regularis, dispensat abbas, si ignorantia est probabilis. & factum non est graue. h. d. In prima parte ponitur quæstio. In 2. respõsio, ibi, circa quos. Et ibi ponitur distinctio bimembris. Et primum prosequitur ibi, primos. Secundum ibi, qui si claustrales. & ibi primo tractat de talium absolutione, vsque ibi, si autem. & ibi quæstionem principalem soluit. Casus literalis. Absolutio illorum, qui violentas manus immittunt in clericos, sedi apo. reseruatur, exceptis quibusdam casibus. quidam tali excommunicatione ligati sententiam ecclesiasticam negligentes, ordines suscipiunt, quæritur quid de his fieri debeat. In hac quæstione distinguit Papa, quam distinctionem cum vniuscuiusq; membri declaratione in tex. videre poteris. B. No. 1. ex tex. regulã, q incidentes in excommunicationem pro violẽta manuum iniectione in clericum, à solo Papa absolutionem cõsequi possunt. & hec regula originaliter habetur, in c. si quis suadente, 17. q. 4. Fallit in multis casibus, qui his versibus comprehẽduntur. Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis. Delicios⁹, inops, æger, senex quæ, sodalis, ianitor, astrictus, dubius, causæ, leuis ictus. Debilis: absolui sine summa sede merentur. Atroces vero soli Papæ retinentur. Et declara hos versus. Regula, vt supra eod. monachi. & hic in isto c. cum illorum. Mors, vt supra eod. non dubium. Sexus, vt supra eo. c. mulieres. Hostis, vt §. eo. de cætero. Puer, vt supra eo. c. 1. & 7. eo. c. quamuis, & c. fi. Officialis. supra eo. c. 3. Delicios⁹, in isto prius consulitur Papa, vt in c. mulieres. §. fi. supra eod. Inops. §. eod. c. q de his. Æger, senex q; vt in d. c. q de his. Sodalis, vt in c. quoniã. 3. de vi. & honest. cle. ianitor, vt in c. 3. §. eo. Astrictus potestati alterius, vt in c. mulieres, supra eo. & in c. relatum. 7. eo. Dubius, vt §. eo. c. cum desideres, causæ iustæ ad non eundum, vt in c. q de his. supra eo. Atroces, vt in isto. c. & c. relatum.

1 & in c. canonica. supra eo. † No. 2. pœnam clerici sæcularis recipiẽtis ordinem, dum exilit in excommunicatione: debet enim deponi ab illo ordine, nec potest cum eo alius citra Papam dispensare, & concludit hoc Io. & bene, q non solum inferioribus est interdicta hæc potestas dispensandi, quãdo excommunicatio erat talis, q eius absolutio reseruabatur Papę prout loquitur iste tex. sed etiam si talis erat excommunicatio, q ab ea poterat absoluere episcopus. nam per hoc non poterit dispensare cum sic ordinato, quia effectus est irregularis, cum quo nullus, citra Papam, dispensat, vt in c. 2. & 3. de cle. excom. min. & videtur probari, in c. 1. & 3. de eo, qui fur. ord. rec. vbi patet, q cum recipiente ordinem post
2 excommunicationem solus Papa dispensat. † Tertio no. q potestas dispensandi, videtur maior quã potestas absoluendi ab excõicatione. & vbi quis non põt absoluere, multo minus potest dispensare, sed non conuertitur. nam licet quis possit absoluere, non tamẽ põt dispẽsare, quia concesso minori, non vr̃ concessum iq̃, q est maius, & pone exẽplum in
3 his, quæ dixi in primo notabili. † Quarto no. in §. quid si claustrales. q abbas potest absoluere monachos suos ab excommunicatione inflicta pro violenta manuum iniectione in
b clericos,[b] siue inciderint in excõicationem post ingressum religionis, siue ante; dummodo excessus non sit enormis, & in hoc extenditur c. monachi, §. eo. vbi dabatur potestas, qñ in monasterio inciderant in excõicationem. Et ex hoc, & ex tex. no. q habenti certo casu potestatem dispensandi cũ subdito delinquente, non intelligitur tributa potestas dispẽsandi cum eo, qui deliquit, antequam esset subditus, nisi specifice hoc concedatur, vt hic. Et intellige, q abbas potest absoluere monachos ab ista excõmunicatione, de qua in tex. non autem à qualibet excõmunicatione canonis; quia non debemus attendere istum tex. prout dixi in c. monachi, §. c. Sed iste casus concessus fuit, quia de facili propter communionem incidunt in hanc excommunicationem. † Quinto
4 no. & tene menti semper tex. q excommunicatio non impedit ingressum religionis. vnde tenet ingressus, & professio, excommunicatione non obstante. Si tamen scieretur excommunicatio, i. nota esset, nõ deberet abbas illum recipere ante absolutionem. sed si recipitur, tenet ingressus, sicut & matrimonium non impeditur per excommunicationẽ, vt in c.
5 significasti, de eo, qui duxit in ma. quã pol. † Sexto no. q excessus cõmissus in episcopum, vel abbatem, semper dicitur enormis, & in extendentem manum violentam in eum, est pœna perditionis omniũ bonorũ, 17. q. 4. si quis[d] deinceps. & vide q hr̃ in l. si quis in hoc genus, cum auth. sua. C. de sacrosan. eccl. † Octauo no. q religiosus percutiens clericum
6 sęcularem, à solo Papa absolui potest: sed hodie hoc recipit limitationem, quia in eo casu in quo sęcularis clericus percutiens clericum sæcularem absolui potest ab episcopo, in eo casu religiosus percutiẽs sæcularẽ, potest ẽt ab eõ absolui, vt in c. religiosus, eo. tit. lib. 6. Nono no. q facilius dispensatur cum regulari excedente ex iuris ignorantia, quam cum clerico sęculari nã cum eo solus Papa dispẽsat in casu huius
7 c. sed cum religioso dispẽsat abbas. † Vltimo no. & tene mẽti ex fine literæ, q in facto antiquo, ẽt proprio, pśumit̃ ignoc rãtia nisi factũ fuerit arduũ[c] notabile, vel nisi faciens fuerit adultus, & discretus. tunc. n. non præsumitur ignorantia iũcti vel iuris, facit q no. Bar. in l. non fatetur. ff. de confess. In gl. in verb. religionis fauore. ibi imo vr̃, q de iure cõi, &c. gl. in hoc non bene dicit, quia casus iste absoluendi, ś a tali excommunicatione, soli Papæ est reseruatus, vt supra dixi, & ideo abbas absoluere non posset nisi ex speciali indulgentia, nec ob. arg. gl. nam licet satisfactio, & pœnitentia non sit iniungenda, tñ absolutio fierinon potest, nisi per habentẽ po-
8 testatẽ. pro hoc facit c. à nobi. 3. eo. nõ sufficit præsentia fine absolutione solenni. † In gl. in verb. membri. ibi, nec distinguendum inter membrum, quasi velit dicere glo. quod siue sit membrum principalius, siue aliud, semper habet locum dispositio huius c. vt solus Papa dispenset, sed Host. hic quærit, quid si vngula modicum ledatur, nunquid pro absolu-
d tione[d] debent adire Papam? Resp. q nõ, arg. in c. fi. de cor. vit. Sed postea recedit ab hac sol. dicendo, q illud. c. potest procedere in dispẽsatione, illud in absolutione. Sed finaliter cõcludit, vna cũ Imo. q ista relinquantur iudicis arbitrio. Sed multum miror de hoc dicto Host. quia vr̃ sentire, q vngula sit membrũ, & lęsio, quantumcunq; modica in membro, q pellerur mutilatio membri. & magis miror de Doct. sequentibus cum, qui cõiter referunt eum, & trãseunt cum eo. sed tu die melius q membrum proprie est pars corporis, habẽs officium

ADDITIONES.

a ¶Cum illorum. An ieterdictus possit ordinari, si ingreditur monasterium vide Cal. in tract. de eccl. interdi. in 2. membro, q. 25. Et pro intellectu huius decr. vide quę late scribit Ray. in Sum. de sen. pcepti, diffinitionis, & excommunicationis, §. sequitur. & de sententen. excom. ver. quid si tales existentes in excommunicatione fuerunt ordinati. & ver. immediate tex. qui incipit item, quid si aliquis veniens ad monasterium. vbi dicit, quod si intrans monasterium, asserit se excommunicatum, monachi non debent eum recipere, quod dictum refert, & sequitur Archid. in cap. monasterijs. 19. quæst. 3. licet quidam alij contra, qui mouentur, eo quia talis communio est fauorabilis animæ excommunicati, per c. responsio. & c. eum voluntate. de sen. excom.
¶Adde Fed. consi. 118.
b ¶In clericos. Quid autem in alijs excommunicationibus, vide Fe. de Sen. in consi. 14. quem refert Fel. in cap. postulasti. de resci.
c ¶Arduum. Et istũ tex. ad hoc alle. An. in c. ab excommunicatione. de rescrip.
d Absolutione. Miror q Abb. hic nõ ponderet istam gl. in verbo mẽbra. quę singulariter vult, q stetur arbitrio iudicis qui dicatur enormis excessus. Et est summe notanda ad ea quæ nota. Bar. in l. leuia. ff. de acc. & in l. non solum. §. mandato, ver. circa. secundum. ff. de iniu. & plene scripsi in mio repertorio, in verb. delictum. Bel.

officium separatum, & distinctũ ab alijs partib. corporis, vt manus ad palpandum, pedes ad ambulandũ, oculus ad videndũ. &c. ideo digitus primo modo nõ est membrũ; quia non hẽt officium separatum, & distinctum, sed est officium mẽbri, vt in l. idẽ Offilius, ff. de ædi. edi. & in l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. sicut dicimus in domo, in qua stricto mõ Camera, coquina, & similia loca dicũtur partes domus. sed largo modo liber lapis est vel põt dici pars domus. Et hæc vera sunt nisi aliud appareat de mente statuẽtis, vt no. Bar. & bene in
2 l. a. ff. de publ. iu. Ad propositum ergo, vngula[a] nõ est membrũ quin imo nec digitus, sed in casu huius c quia Papa intendit notare enormem excessum: satis puto q incisio digiti esset casus enormis. patet in alijs exemplis hic positis, in tex. sed in vngula deber considerari modus, & qualitas læsionis, secundum q dicetur enormis, vel non. Item dic q ꝑprie mutilatio membri est, quando impeditur officium mẽbri. puta in tibia percussus, non valet ambulare, & libere mouere pedem. iste dicitur membro mutilatus, vt probatur in d. l. Offilius. & no. Bar. in d. l. 2. in fin. Item scias q differentia est inter truncationem membri, & mutilationem, & vt diuersa ponũtur in clem. si furiosus. de ho. & quodlibet istorum inducit irregularitatem, sicut homicidium, [b] vt in cle.
b si furiosus. & truncatio proprie dicitur totalis membri abscissio seu diminutio. mutilatio vero quando membrum ex toto nõ abscinditur, sed ex percussione impeditur eius of-
9 ficium. & hoc no. † Et in fi. gl. tene menti hũc fi. gl. q excessus notorius dicitur enormis, ratione notorietatis. nã percussus in platea, vel theatro, vel in ecclesia, dicitur atrociter iniuriatus. Inst. de iniur. §. atrox. Et ideo tene menti, q episco-
10 pus ex talib. iniurijs notorijs absoluere nõ potest, quia non potest dici leuis, ex quo est notoria, vt in d. §. atrox. & hic. † In glo. in verbo sanguinis. No. 1. ex gl. q nõ semper effusio sanguinis est enormis percussio. nã quãdoq; multum sanguinis procedit ex leui percussione. puta, si percussio est facta in naso. nã de facili exit multum sanguinis. Consideremus ergo mẽtem tex. & nõ corticem. 1. q. 1. c. marchioni, sicut posset esse enormis lęsio sine effusione sanguinis, vt no. in c. vni.
11 de cõse. eccl. vel alt. li. 6. † Secũdo no. ex gl. ibi puta episcopi, & abbatis, q in arbitrãda qualitate & quãtitate iniuriæ læsionis, nõ est necesse recurrere ad Papã; sed episcopus, vel abbas arbitrari poterit, quia ex quo eis cõceditur certis casib. absolutio, ipsi possunt cognoscere an eorũ sit iurisdictio. ar.
12 in c. super literis, de reser. & in l. si quis ex aliena. ff. de iu. sed ca-
ueãt sibi ne dicant leuem vbi est enormis. † Vltimo no. ex gl. significatione huius verbi effusio. denotat. n. abundantiã, & ideo vbi requiritur effusio sanguinis, oportet q inde pro-
13 cesserit multum sanguinis, & hoc no. quia facit ad multa. † In gl. in ver. per abbatem, ibi, & ad regulares canonicos extenditur, &c. Cõclude, q si prior est in monasterio loco abbatis, vt quia monasterium non habet abbatem, sed priorem, vt in multis locis, tunc habet locum iste tex. Idem si appellatur alio nomine, vt præpositus. Nam isti priores, & prælati, habentur loco abbatum. ar. in c. fi. §. de ſta. re. & pro hoc facit iste tex. ibi eorum prælatus, &c. vbi vitur verbo generali. secus dicit in priorib. claustralib. habentib. abbatem §. se in eodem monasterio, quia illi non possunt absoluere, sed recurrendum est ad abbatem, vt hic, & in c. monachi supra e.
14 Et in fi. gl. Host. tenet contrarium in templarijs, quia ex quo in eis non expressum est, non debet hoc priuilegium extendi. de quo dic, vt dicetur in c. canonica, §. eo. In gl. in ver. passus, in fi. Host dicit quod hæc non est sufficiens responsio, nam præsumendum est Papam fuisse motum ex aliqua ratione. Ipse vero dicit q ideo abbas monachi percussi vocatur in absolutione, quia pro iniuria illata deberet fieri satisfactio monasterio monachi percussi, etiã in pecunia, vt in c. paro chianos, & q ibi no. §. c. sed cum monachus percutiẽs, nõ habeat propriũ vnde satisfaciat, nec dẽat teneri monasterium ex delicto suo, statutũ fuit in compẽsationem iniuriæ q abbas monachi percussi, vocetur. & intellige Host. q absolutio fiet per proprium abbatẽ solum, sed si alius abbas verberauit percussorẽ in satisfactionẽ d. An. dicit q quicquid dicat Host. vterq; abbas vocatur hic ad absoluẽdum, & bene dicit, & ideo oportet q absolutio fiat per vtrunq; vel vnus vices suas committat alteri. ratio tamen Host. mihi placet, quia non video aliam rationem, quare alienus abbas vocetur in absolutione non subiecti. In gl. in ver. promereri, in fi. Et hæc ratio gl. procedebat olim, quãdo monachi non erãt clerici, ideo statutum est id q habetur in c. religioso, c. ti. li. 6.
15 & die vt ibi. † In gl. in ver. dispẽsare, in fi. Et intelligit Inn. q dispẽsare potest quãdo irregularitas fuit contracta ante ingressum religionis Host. & communiter Doc. intelligunt in distincte, quia iste tex. sic loquitur. Sed dicit Host. q iste casus non est extẽdendus ad alios casus, quasi, velit dicere, q licite abbas hoc casu dispensęt cum monacho irregulari non tamen poterit dispensare in alijs casib. nisi hoc sit iure expressum, q mihi placet. ar. eorum quæ dixi in c. monachi. §. eod. & facit regula in ar. quæ à iure communi exorbitant, de re-
15 iu. li. 6. † In gl. fi. in fi. Host. soluit, & bene, q in foro pœnitẽtiali bene creditur cõfitenti. & ita loquitur cõtrariũ, sed hic nos loquimur in foro cõtentioso, vbi ignorantia vel scientia pśumit̃ ex cõiecturis, ꝓ hoc quia hic loquimur in dispẽsatione q̃ fit causa cognita, & in foro iudiciali, vt no. in c. . de schis-
16 ma. † Extra gl. quęro quid si religiosus peussit religiosum extra clausturum. nunquid possit per abbatem absolui. Host. tenet q nõ sed dẽt absolui ab episcopo, & si sunt sub diuersis episcopis, debent cõueniri episcopi illorum episcopatuum, vel vnus committere alteri, prout de abbatibus dicitur in §. si vero. & per tex. in c. monachi. §. eo. & §. quid si claustrales, huius c. vbi dicitur, q in claustro, secus si extra claustrũ, nam tunc violatur iurisdictio episcopi, & ordo ecclesiasticus cõfunditur, si sua iurisdictio vnicuiq; episcopo non seruetur. 11. q. 1. peruenit. Ab. & communiter Doct. tenent contrariũ nam in §. si vero, nihil dicitur de claustro. Item ex quo monasterium nõ est exemptum. de territorio episcopi dicitur, tamen pro percussione ibi facta, absoluit abbas. Item & fortius, abbas absoluit excommunicatũ ante ingressum religionis. ergo fortius post ingressum. Itẽ & vltimo cum tex. indulgeat absolutionem abbati, quãdo religiosus vnius claustri iniecit manũ in aliũ, & impossibile sit, vt eadẽ percussio fiat in diuersis claustris, ergo aperte patet q pro percussione facta, etiam extra claustrũ, abbas absoluere potest. & ideo ad iura facientia mentionẽ de claustro supplendum est maxime, in hoc tamen dubio dicit Io. An. vidisse quandoque seruari quod episcopus commisit abbati.

ADDITIONES.

a ¶Vngula. Vide Bar. in l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. Ang. de Are. vbi late. Augu. Arimi. in tra maleficiorum. in ver. membrum. Fel. in c. ego, in prin. supra de iureiur.
b ¶Homicidium. Inducit irregularitatem sicut homicidiũ. Adde quod no. in apost. ad istum, in c. de diacono. nu. 7. in apo. iu ver. vel membri detruncatio, sup. qui cle. vel vou. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Moniales excommunicatæ absoluantur per episcopum loci. 5. etiam q excessus sit enormis.*
2 *Moniales gaudent priuilegio can. si quis suadente.*
3 *Monachorum appellatione veniunt moniales.*
4 *Monasterium exemptum, dicitur esse in diœcesi episcopi.*
5 *Fratres, vel sorores sancti Francisci, an si sint excommunicati absoluantur ab episcopo, vel eorum generali.*

CAP. XXXIII.

1 DE monialibus. † Moniales excommunicatas pro iniectione manuum, absoluit episcopus. h. d. vel aliter, & sic. Monialis percutiens monialem, seu cõuersam, vel clericum sęcularem, incidit in excommunicationẽ, & ab eõ loci absolui põt. h. d. Primo ponitur consultatio. Secũdo respõsio ibi, super quo. Casus lit. Quæsitũ fuit à domino Papa de monialibus, per quẽ sit eis beneficium absolutionis impendẽdũ, si vel in se inuicẽ, vel cõuersos, vel conuersas suas, aut clericos ẽt manus iniecerint temere violẽtas. & resp. Pa. vt hmõi per eum epõm in cuius diœcesi monasteria
2 fuerint absoluantur. B. † No. 1. ex tex. monialẽ vel cõuersam gaudere priuilegio cano si qs suadẽte. 17. q. 4. Ex quo infero quod illud priuilegium non competit solum characterẽ clericali insignitis, cũ moniales nõ habeãt ordines, vel conuersæ; & tñ gaudẽt hoc priuilegio. Infert ergo q illud est priuilegiũ ecclesiasticarũ personarũ quę in totũ translatæ sũt in Deum. ad hoc 17. q. 4 quisquis, & no. in c. non dubiũ. §. c.
a Et ex hoc ẽt infero, q verbũ, clericus,[a] qñque sumitur largissime, vt sub eo cõprehendat ecclesiastica pśona, in totũ trãslata in obsequiũ diuinũ. nã c. si quis suadente, nõ facit men-
b tionẽ nisi de clerico vel monacho, vel potest colligi, & aliud q appellatione monachorum veniunt moniales,[b] vt sic masculinũ cõcipiat fœmininũ, vt in di. c. si qs suadẽte. iũcto, c. mulieres. §. c. & in l. si ita fuerit. ff. de le. 2. & in l. 1. ff. de ver. si
3 †Secũdo no. q cõuersæ monasterij, nõ dicũtur proprie mo-
c niales, gaudẽt tñ in hoc, priuilegio monialiũ.[c] † Tertio no. episco-

ADDITIONES.

a ¶Clericus. Vide late, quid veniat appellatione clericorum, per Fel. in c. tuanos, in primo no. sup. de iureiu. aliquid in c. non dubiũ, in 2. no. §. hoc ti.
b ¶Veniunt moniales. Adde q licet moniales veniant appellatione monachorum, vt hic. non tamen veniũt sorores sanctæ Claræ appellatione fratrũ sancti Francisci. tra no. Bal. in l. quicunque. C. de ser. fug. Pau. de Lea. in cle. 1. de elect. & Ale. consi. 126. vol. 1. Zach.
c ¶Priuilegio monialium. Adde q no. in apost. ad istum in c. ex tenore. in apostil. in ver. alicuius religionis, nu. 2. supra e. ti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Episcopũ posse absoluere indistincte moniales,nec Papa reseruat sibi casum enormitatis. ex quo posset inferri, quod quantumcũque excessus sit enormis, eps absoluere pōt,ne habeant moniales materiam immiscendi se inuerecunde coetibus virorum;nam non debent exire clausṫrum monasterij,vt in c.vni.de sta.reg.lib.6.vnde in monialibus non excipit,sicut in monachis.in c.præcedenti . & in c. monachis.
5 supra eod. † In gl.ibi.tam exemptas.no.gl.& hanc gl. sequitur Vin.infra e.in c.canonica,& communiter Doct. hic, & facit cle.attendentes;de sta.re.& c.vnicum e.ti.lib.6.pro hoc quia tex.hic loquitur indistincte,vt absolutio possit fieri per episcopum,in cuius diœcesi monasterium situm est. nam & monasterium exemptum,dicitur in diœcesi episcopi,vt in c. graue,supra de of.or.tene ergo sequentem sol.gl.vt authori
6 tate huius c.episcopus possit absoluere omnes. † Sed dubiũ imminet,quid in istis sororibus san.Francisci,& aliorũ mendicantium,cum habeant generalem supra se,habẽtem quasi eẽdem ptātẽ,super eas nunquid possint ab illo absolui? & videtur quod sic,per ea quæ no.in cle.1.de rebus eccl. non alie.in gl.per Inno.in c.2.de transa.Sed forte contrarium esset dicendum, quia hoc tantum indultum fuit episcopis obseruētibus ordinis episcopalis,ergo non licet inferioribus hoc attentare,quod tamen est satis dubitabile.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio superueniens,non impedit quin cum tali excommunicato participemus in contractu cum eo inito,qui non potest sine communicatione explicari.*
2 *A debitore excommunicato licite exigitur.4.*
5 *Cum hæretico non licite contrahimus,quia omnis hæreticus est excommunicatus.*
6 *Subditi dicuntur largo modo familiares.*
7 *Excommunicatum an teneamur vitare cum damno nostro.10.*
8 *Peccatum non debemus committere,vt vitemus damnum.*
Contractus initur cum excommunicato.
Contractus prohibitus sub certa pœna,si fiat, valet ,sed pœna committitur.
9 *Cum excommunicatis debemus vitare communionem omnino voluntariam.*
Excommunicatum debemus vitare quoad sua commoda.

CAP. XXXIIII.

1 SIvere. † Si locanti operam personalem,solui pretium, vel partẽ,& postea fuit excommunicatus,vel etiam prius , sed ignorabas ; si ad satisfaciendum non potest induci in opera sic locata,sibi poteris communicare. h.d. vel breuius & sic.Contractus etiam qui sine communione explicari non potest, non dissoluitur seu impeditur per excommunicationem superuenientem in eum , qui tenetur præstare non excommunicato.h.d.& primo ponit permissionem secundo probat tribus rationibus. prima ibi , cum enim secunda ibi,est autem tertia ibi,præterea.Casus lit.Quidam Cruce signati conuenerunt cum Venetis,vt ipsi Veneti ducerent eos nauigio suo vsque in terram Sarracenorũ pro certa mercede.maiore parte iam recepta,Veneti fuerũt excommunicati,isti cruce signati dubitabant vtrum deberẽt transire in nauibus illorum,cum illi essent excommunicati.Quæritum fuit à Papa quid facere deberent, cum ipsi Veneti nollent eis restituere mercedem receptam. Respondet Pa.cruce signatis,quod si Veneti nolunt absolui, nec satisfacere sibi de mercede,permittat illis,vt cum ipsis transeãt vsque in terram Sarracenorum,secundum quod cum ipsis conuenerunt,communicantes illis cũ dolore cordis, & sub spe veniæ.quia cum maiorem partem mercedis receperint, nec eam velint restituere, nec possint ad hoc compelli , lucrum de sua malitia reportarent:& isti ex eorum pœnitentia damnum , & ab excõicatis possit peti , & exigi quod debetur.& in iure cauetur, quod si quis trãsit per terram hæreticorum,aut excommunicatorum,necessaria emere poterit ab eisdem.Præterea si paterfamilias domus excõicatus sit, eius familia excusatur à participatione ipsius, & dux Venetorum tanquam dns nauium,si sit excõicatus, ipsius excõicatio istos non contingit,tanquam familiã ipsius domini , dum in nauibus eius fuerint,excusabiles erũt apud Deũ , si in illis cõmunicauerint ipsi,in quibus eorum communio-
2 nem nõ poterũt euitare.B † No.1.ex tex.quod ab excommunicato potest licite sine pœna exicationis debitum exigi & recipi , quia excommunicatio non debet excommu-
3 nicato c ommodum afferre. † Secundo no.quod excõmunicatio superueniens in familiarẽ conductitiũ , nõ impedit
4 quominus libere possimus vti eius obsequio . † Tertio no. ꝙ licet exercitiũ obligationis impediat ex parte excommunicati,in eius cõmodum , vt in c. intelliximus supra de iu.secus in exercitio obligationis ex parte non excommunicati.
5 † Quarto no. quod non est licitum communicare hæretico,tum propter hæresim', tum quia quilibet hæreticus est excommunicatus,vt in capitu.excommunicamus.supra de
6 hær. † Quinto no.quod existens in loco alicui subiecto,largo modo potest dici de eius familia. [a] Vltimo no. quod habens necessitatem communicandi, cum excommunicato,
7 debet inquantum potest vitare eius communionem. † Et no. quod non tenetur quis vitare excommunicatum cum damno,etiam temporalium rerum,quod intellige respectu obligationis præcedentis,nam committere malum, non debet,vt euitet damnum,vt in c. sacri supra quod me. cau. In glo.1.ibi,cum hoc Papa permittat. & aduerte quia tex. potest intelligi dupliciter. primo vt sit hæc permissio iuris. & hoc voluit hic Inno.in ver.permittimus. Idem Host. intelligendo ꝙ contractus fuit initus ante excommunicationẽ, vel post,sed isti ignorabãt.alias tenet ipse ꝙ est permissio specialis,& continet indulgentiam,& ꝙ de iure hoc ea. procedat.patet in exemplis positis in co.† Et generaliter hoc quæ
8 ri potest,nunquid teneat contractus initius cum excommunicato.Host.hic multum instat. & conclusio sua est, ꝙ aut contractus fuit initus tempore excommunicationis,& sciẽter,& tunc contractus est nullus,quia ex quo prohibetur cõmunio,ergo & contractus initus , qui non potest iniri sine communione.Si ergo prohibente iure,vel lege humana,cõtractus init ius est nullus,fortius prohibente Ldiuina,& apostolica.C.de legib.l.non dubium.14.di.c.vides.Si vero cõtrahens cum excommunicato,ignorabat eum excommunicatum, tunc concludit ꝙ contractus tenet ad commodum nõ excommunicati,sed in fauorem excommunicati est nul
lus. Inn. hic & communiter moderniores tenent oppositũ dicentes contractum validum,& pro hoc istẽ tex.qui loquitur indistincte.Item contractus est de iure gentium: excommunicato vero de iure positiuo.Item communio nõ prohibetur in odium contractus quo casũ procedit opi. Host. sed in odium ipsius excommunicati , & ideo virtus contractus non debet impediri pro hoc,quia communio cum excommunicato non prohibetur simpliciter,sed sub certa pœna,& ideo satis est ꝙ pœna committatur.& hoc ar.sufficeret tenendo opi.Cyn. in l.non dubium.C.de leg. de quo tamen Bar.in l.prætor. ff. de noui ope. nun. sed vt dixi communio non prohibetur propter contractum.& de hac materia , vi-
9 de quod no.in c.veritatis,de dolo.& contu. † Sed circa hoc quæritur quid de spiritualibus.Host.tenet hic, quod non potest excommunicatus acquirere sibi spiritualia : nec alteri valet conferre.ad hoc c. ꝓposuisti,& cap.postulasti,supra de cle.excom.mini.Io.Cal.disputauit ꝙ collatio beneficij facta ab excommunicatio tolerato , valet ratione publici officij.arg.in c.ad ꝓbandũ.de re iu.& in l.Barbarius ff.de of.prætor. Conclude sic,quod aut excommunicatus erat notorius, & tunc non valet collatio.nec ꝓ alium excommunicare, nec alia gesta sustinent' ratione publici officij,vt in d.c. ad ꝓbandum aut erat toleratus; & tunc collatio alteri facta , vel gesta ratione publici officij valent præter quam in excommunicatione;quia cum sit extra ecclesiam,non potest aliũ ejicere.sed excommunicatio sustinetur donec hoc fuerit parte factum.24.q.1.in prin.vbi glo.Si vero aliqua egerit , ratione priuati officij,circa illa spiritualia non valent.vnde electio facta per excommunicatum occultum non tenet , vt in c.ti dilectus.& quod no.ibi Innoc. de consue. vnde in his quæ non geruntur ratione publici officij non est differentia inter occultum,& publicum,vt Inno.in d.cap.cum dilectus.& Ioan.An.in c.1.de rescrip.li. 6.quod no. An autem collatio ordinum ab excommunicato occulto facta valeat quoad executionem.dic vt no.in c.per tuas.2.de simo.& in c.fin. de
10 eo,qui rece.ord.ab episcopo qui renun.episc. † In gl. in ver. excommunicatorum,ibi diuidere societatem. Et idem Inn. & Host.in c.nuper.supra vbi plus dicunt , quod etiam in eadem domo,vel camera,possum esse cum excommunicato ex quo ibi sum pro factis meis.non.n. dicor ibi communicare,sed potius vti iure meo,à quo sine damno reuilire non possum.debeo tamen vitare communionem omnino voluntariam,vt iacere secum in lecto,vel prandere in eadem mensa.Non obstant iura alle.in contrarium,quæ infra in fi.gl. ubi
bijciuntur, quia illa procedunt ex superabundanti iustitia, vel delitias debeo ommittere propter supernenientiam excommunicati.sed ius meum dimittere non teneor.pro hoc tex.dum dicit quod ab eo excommunicato potest exigi , & recipi ꝙ debetur, fortius ergo possum vti iure meo, præsentia

ADDITIO.

a ¶Potest dici de eius familia. Adde Spe. in ti. de reste.§.1.ver.ité excipitur, quod est domesticus.cum q.seq. Doct.in citatis supra, de rest. & Go. in c.fi cur de ver.ob.lib.6.

tia excõmunicati non obstante . & circa societatem distinguit hic Host.ꝙ aut societas fuit cõtracta ante excõmunicationẽ, aut post . Primo casu licite possum vti.ar.hic.Sed o casu,aut ego cõtraxi societatẽ,aut successi in ius alterius . Primo casu nõ debeo vti societate , quia deliqui cõtrahẽdo secum.Secũdo casu sic,quia ego nõ sum in culpa , & societas habuit originem ante excõmunicationẽ,licet ergo successerim in ius alterius tpe excommunicationis. & intelligo omnia prædicta ꝙ non debeo abstinere à societate quando dãnum mihi contingeret,secus si damnum contingeret excõmunicato,quia non teneor sibi communicare in fauorem suum,ar.eorum quæ no.in c.nos sanctorum,15.q.6. & in c. veritatis.de do.& contu.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus incorrigibilis potest licite per prælatum incarcerari.*
2 *Laici,an capere possint clericos ex voluntate episcopi,sine metu excommunicationis.*
3 *Fuga quando timetur,potest huiusmodi suspectus carceri mancipari.*
4 *Carcer est inuentus etiam ad pœnam de iure canonico.*
5 *Clericus non potest capi de commissione illius, qui non habet iurisdictionem in eum in criminalib.licet in ciuilib sic.& capiens non excusatur.*
6 *Qui prælati habeant iurisdictionem in clericos.*
7 *Clericus suspectus de fuga,potest capi per quemcunque sine metu excõmunicationis,tam in causa ciuili,quam criminali. 9.*
8 *Clericus non potest torqueri per laicum , etiam ex consensu prælati sui.*
9 *Clericus etiam incorrigibilis,nisi sit depositus, vel traditus curiæ secularis,non potest per laicum distringi.*

CAP. XXXV.

1 [a] † TAmæ. † Potest ꝑlatus,& debet,& clericũ subiectũ incorrigibilem incarcere.h.d.primo laici citra metu excõcationis , de ꝑlatorũ licẽtia , capere possunt clericos,& ad iudiciũ ducere.secũda pars ibi,laici.Casus lit. Aliquando clerici grauiter excedunt,nec possunt ad agendã pœnitentiã in monasterijs tute deputari;sed opportunitate capta , inde aufugiunt, & prioribus scelcribus se immiscent . Quæsiuit Lug. eps , vtrũ possint ab ipso, vel alijs ꝑlatis arctæ custodię mancipari.Resp.Pa.ꝙ cum ꝑlati, excessus tenẽatur corrigere clericorum,& publicæ vtilitatis interest, ne crimina remaneãt impunita,& illi clerici fiant deteriores,debent illos sub arcta custodia detinere,postquã de crimine fuerunt canonice cõdemnati.Secũdo q̃stum fuit vtrum laici incidãt in excõicationem,si clericos in magnis scelcribus cõprehendant,cum eos ad iudices trahere non possunt,nisi in eos manus iniecerint violentas . Resp. Pa. ꝙ citra excõicationem possunt capere clericos,& ad iudicium trahere.si oporteat , etiã violẽter;dum tamen illud faciant de mãdato suorum ꝑlatorum , cum hoc non ipsi, sed illi quorum authoritate hoc faciunt
2 facere videãtur,& non amplius laicorũ violẽtia se extẽdat,q̃ exigat defensio clericorum.B.† No 1.ex tex.ibi grauiter excedẽtes,ꝙ pro grauib.delictis clericus pōt deponi,& arctæ custodię mancipari,quãdo verisimiliter timetur de fuga , si detruderet'in monasteriũ. & ex hoc & ex tex. no. ꝙ vbi est talis timor , non dẽt clericus pro grauib.delictis carceri
3 deputari ; sed tñ in monasteriũ ad agendũ pœnitẽtiã mitti, vt in c.tuæ,de pœ.Carcer.n.nõ dẽt deputari, nisi pro grauissimis delictis,vt in c.pe.de hær.& in c.nouimus. † de ver.sig. vide Inn.in c.qualiter.2.de accu.† Sed o no.ibi canonice cõdẽnati sub arcta custodia detineri, &c.ꝙ clericus pōt carcere
4 rari in pœnã delicti,seu vt agat ibi pœnitẽtiã de delicto . vnde de iure canonico,carcer deputari ꝑ ẽt ad pœnã,vt in c.quis
5 de pœnis.li.6.† Tertio no. in §. laici,ꝙ familia Ptātis impune, capit clericũ authoritate ꝑlati.nã non vī familia hoc facere sed ipse ꝑlatus mãdãs,vt in tex.† Quarto no.ꝙ duo requrunt ad hoc,vt clericus licite possit capi authoritate ꝑlati.Primo, ꝙ clericꝰ sit illi ꝑlato subiectus . Secũdo, ꝙ ad illũ ꝑlatũ spectet corrigere clericũ criminosũ.quasi velit dicere tex.ꝙ nõ sufficit ꝑlatũ hre iurisdictionẽ in ciuilib.Ex quo infert ꝙ rector vniuersitatis cum ad eũ non spectet corrigere criminosum clericũ,nõ pōt impune mandare clericũ scholarẽ capi, nec familia capiẽs tunc esset excusata. Quinto no. ibi, facere videant,& c.ꝙ mandans nõ dī vere facere,sed ficte, & interꝑ ratiue,& hũc tex.aliegaui in c.mulieres.3.co. & dic vt ibi no.
6 Vltimo no.cõtra capiẽtes clericos,ẽt in casu licito,vt si infecunt violẽtiam vltra q̃ expediat , incidãt in excõicationem. † Sed ꝑ declaratione tex.& ꝑdictorũ,q̃ro,q̃ sunt isti ꝑlati, ad quos spectat correctio clericorum? Dicit Inn. ꝙ sunt epi , q̃ sunt ordinariã iurisdictionem in clericos. 11.q.1.de pona.& in c.at si clerici.de iud.cum sumi. Item in alijs ꝑlatis habentibus iurisdonẽ hãc in clericos, vt sunt abbates in monachos suos.18.q.2.Abbates.Idẽ puto in alijs ꝑlatis inferiorib.habẽ tib.iurisdictionẽ ẽt de iure,vt in c.irrefragabili.in §.excessus. de of.or.& in c.dile.de app.& refert Inn.hic quoslã tenere ,

b ꝙ quilibet iudex,ẽt laicus,vel socius clerici,[b] nõ iudex possit capere clericũ criminosũ,ne fugiat,nõ vt retineat , sed vt ꝑsẽtet iudici suo sicut dī i defensore ciuitatis,q̃ capit criosũ, quẽ corrigere ñ ꝑt,vt iudici ꝑsẽtet.vt in aut.de def. ciuita. §. nos igf.Host.tenet ꝺriũ,dicẽs,ꝙ vbi ius nõ est expssum,nõ licet injscere manusin clericũ.hãc materiã plene explico in c. cũ nõab hoĩe de iud. Et ibi teneo ꝙ ibi ista captura fit ad bonum finẽ,& ꝙ euitatur excõicatio. c. si quis suadẽte diabolo.Sed si capio clericũ criminosum,ne fugiat , nõ videor facere suadẽte diabolo,sed suadẽte Deo,& bono publico : cũ publicæ vtilitatis interſit,vt cria puniãt,vt in tex.Idẽ vt dixi i familia ptātis capiẽte inuẽtũ de nocte,cũ sit ꝑsumptio fraudis,ga ꝙ male agit odit lucẽ,vt in c.cõsuluit,de off.dele.familia.n.vī capere,vt impediat delictũ cõmittẽdũ,& omittẽsobdiare facinori,peccat,vt in c.dile.e.ti.li. 6.idẽ puto in capiẽte clericũ debitorẽ fuit fugiẽtẽ,ga hic cessat dolus & suasio diabolica. Ad hoc l.ait ꝓtor , la grãde.§. debitorẽ. ff. de his q̃ in frau. cre.& vide Bar.in l.si qs in seruitute.ff.de fur.vbi tñ logt' de clerico capiẽte clericũ,sed idẽ putarẽ in laico rõnib.ꝑdictis.Et vide ꝑ Bal.in l.si qua ꝑ calũ.C.de epi.& cle. † In gl.in ver.violẽter.ibi intelligẽdũ est de incorrigibili . Dic melius, ꝙ quãtũcũq; clericus sit incorrigibilis , tñ impune capi pōt de mãdato ꝑlati,vt est tex.in c.clericos.e.ti.li.6.Et ad ꝺriũdic
8 vt no.in d.c,si clericos.& dixi in c.vniuersitatis.alle.in gl.† Et attẽde qa reperio hic D.An.& Pe. de Anch. tenere istã opiquã dixi in d.c,vniuersitatis.ꝙ clericus nõ pōt torqueri per
c laicũ : ẽt de mãdato ꝑlati, sicut nec verberari, [c] & ita refert. D.Ant.se cõsuluisse,licet ꝺriũ fuerit de facto seruatũ , & ita
9 hẽt cõis obseruãtia,& male † In gl.in ver.mãdato,ibi, incorrigibiles,& traditos curiæ,&c. No. ex gl. quamq̃ clericus sit incorrigibilis,nisi sit traditus curiæ ſeculari,nõ ꝑt ꝙ ſeculare distringi,ꝙ intellige,nisi ꝑcesserit depositio, vt in c.cũ nõ ab homine.de iu.vel nisi capiatur incorrigibilis , vt restituatur prælato proprio,vt dictum est,tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Vt famæ.Pro intellectu huius decr.vide gl.& Arch.46.di.in sum.& Bal.in l.si qua per calũ iã.C.de epi.& cle.Ad autẽ aliquo casu laicus licite possit torquere clericum.vide Domi.in c.ante omnia, in fi.35. di. vide quod scripsi post Ab. §.ca. vniuersitatis.& vide omnino.Do.post Arch.in c.de his, el 2.in gl.2.ver.fi.gl.50.di.

b ¶Socius clerici.Vtrum laicus,vel inferior clericus possit capere clericum dleinquentem ne fugiat,vt eum ducat ad suum iudicem , & de hoc vide Bar.in §.furtum Inst.de obl.quæ ex deli.& Pe.de Anch. in repe. regu. ea quæ,in 20.q.prio.& latissime Do.in c.si quis diaconus.50.di. & plenissime scripsi post ipsum Abb.Pan.in c.cum non ab homine. supra de iudi. Bar.Bel.

c ¶Nec verberari.Quando clericus possit torqueri. Vide And.Sic.in c. si confiteri.sup.de accu.cum allegat.per Marsil.in l.maritus. ff. de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum,etiam volentem,incidit in excommunicationem , intellige vt infra,nu. 5.*
2 *Iniuria an fiat volenti.*
3 *Excommunicatio canonis incurritur per solam manuum iniectionẽ, absque violentia.*
4 *Renunciare nemo potest priuilegio inducto principaliter in fauorem publicum,licet sit ex consequentia in fauorem priuatum.*
6 *Clericus seipsum pulnerans,vel percutiens,incidit in excommunicationem.*
7 *Clericus patiens se percuti,est etiam excommunicandus.*
8 *Percutiens clericum,an incurrat tot excommunicationes, quot percussiones dat.*
9 *Pro iniuria illata clerico,an possit agere ecclesia.*
10 *Actio iniuriarum est duplex,alia ciuilis,alia criminalis.*
11 *Episcopus non potest remittere iniuriam competentem ecclesiæ.*
12 *Clericus coniugatus,vel bigamus,vel incorrigibilis,vel tertio monitus, vel excommunicatus,vel hæreticus,vel depositus,an gaudeat priuilegio canonis,si quis suadente diabolo .*

CAP. XXXVI.

a 1 [a] † TOntingit. † Excõicatus est qui in clericũ etiam volentẽ , manus iniecerit, violẽtas,etiã si hoc faciat in satisfactionẽ præcedẽtis iniuriæ,& est casus notabilis. Cõmunis diuisio, 2.ibi,nos autem.Casus lit. Consuetudo est in archiepiscopatu Bracharẽsi,ꝙ si quis in illo loco aliquem offendat, corꝑ suum supponit sponte.30. vel pluribus aut pauciorib. percussionib.fustium , clerici eãdem consuetudinẽ obseruabãt si clericus aliũ clericũ offendebat,aut etiam laicũ in satisfactionẽ iniuriæ,quæsiuit epus Bracharensis,vtrũ huiusmodi p
manus

ADDITIO.

a ¶Contingit.Adde hic omnino ꝙ no. Bal.Inst.de iniu.in fi.& Bar.in l.1.§.vl que adeo,ff.de iniu.& Ang.in l.quãuis.ff.de in ius vo.vbi ponit an quis possit percutere me volentem percutit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manus iniectio,& si non violẽta,iniuriosa tñ vī; cũ ille canõ, nõ tam in fauorẽ clerici ordinati,q̃ in fauorem ordinis clericalis fuerit ,pmulgatus;& iõ mandat Pa.vt illud de cætero ,phibeat attẽtari,vñ sequit᷑ ꝙ tales sunt excõicati, & si quis clericus post huiusmodi ,phibitionẽ sponte se subiecerit, ex cõicatur,ita tñ ꝙ clerici satisfaciãt iniuriã passo,sine iniuria ordinis clericalis.B.No.1. ex tex.ꝙ offendens põt se subijcere iudicio offensi pro satisfactione.pro hoc c.Quintauallis, & c.veniens,de iureiu.ꝙ est restringendum,qñ subijcit se arbitrio & iudicio alterius,tanq̃ arbitrio boni viri ; non autẽ põt facere illũ arbitrũ seu iudicẽ in facto suo , vt in l. pen. ff. de arbi.& l.vni.C.ne quis in sua cã. & no in d.c. Quintauallis.

2 † Et restringo ẽt ꝓdicta ad tex. qñ ꝑ satisfactionẽ nõ ingerit᷑
a vulneratio [a] nã nemo est dñs membrorũ suorũ,vt l. liber homo.ff.ad leg.Aqui.& hoc patet in clerico . Sed põt intelligi qñ pro satisfactione leuiter possit castigari , aliàs aũt nõ valeret cõsuetudo. ꝙ ẽt tenet Bar in l.1.§.vlque adeo. ff.de iiu.
3 & allegat hoc c. † Sed̃o no. ꝙ ad incurrendũ excõicationẽ cano.si qs suadẽte,sufficit iniuriosa manus absq; violẽtia. ꝑ
4 hoc c.nup.ī.c. † Tertio no.ꝙ vbi priuilegiũ est indultũ pricipaliter in fauorẽ collegi .seu in fauorẽ publicum,licet cõi ter cõcernat fauorẽ priuatarũ ꝑsonarũ,non põt priuata ꝑsona illi priuilegio renũciare.cõeor.c.si diligenti, de fo.cõp. secus dic,vbi priuilegiũ principaliter cõcernit fauorẽ priuatarũ ꝑsonarum,sed in consequẽtiã fauorẽ publicũ, vt in ca. dilecti.de so.comp.vbi bonus tex.& in c.si cõtingat. & ꝙ ibi
5 no.de iureiur. † Quarto not.ꝙ peutiens clericũ, ẽt volentẽ ex quo non facit iocose,sed animo vleiscẽdi & seuiendi; nõ euitat excõicationẽ,q̃a clericus consentire nõ põt cum iniuria fiat toti collegio clericali. † Ex quo infert᷑, ꝙ clericus [b]
b peutiẽs ẽt seipsum,incidit in excõicationẽ , ex quo hoc facit iraro aĩo,sicut sæpe faciũt illi qui tedio vitæ vel alia cõcupiscẽtia ducti,seipsos interficiũt,seu vulnerãt.ꝙ cõiter tenetur hic ꝑ Doc.& facit tex.in c.si nõ licet,33.q. 5. & ita ẽt de iure ciuili puniẽt ille,q̃ seipsum vulnerat,vt not.in d. §. vlque.
7 † Itẽ no.ibi,excõicet᷑ ꝙ clericus ſ.ꝓter patiẽs verbera, nõ est excõicatus ipso facto,sed excõicandus. Sed ꝫ hoc oppo. nã cõicãs criminoso in crĩe ꝑp quod incurrit excõicationẽ, excõicat᷑ est ipso facto,vt no.ī c.nup.ī.c.Sed iste clericꝰ cõicat isti peutienti cũ.in hoc crĩe dãnato , ergo incurrit eãdẽ excõicationẽ cũ ipso.Multipliciter soluit᷑ ꝑ Io.An.Et primo ꝙ iste põt excusari rõne cõsuetudinis,& ꝙ fiebat rõne satisfactionis. & non vt cõicaret in crimine. Sed̃o ad incurrẽdã illã excõicationẽ rõne participij,regrit᷑ ꝙ qs cõicet excõicato in crĩe.sed ante pcussionẽ nõ est adhuc peutiẽs excõicatus,ergo nõ cõicat excõicato,q̃q ergo mãdãs,vel cooperãs añ factũ incurrat excõicationẽ ipso facto,vt in c.mulieres.ī. c.hoc nõ cõtingit rõne participij,sed ligat᷑ tanq̃ principalis. Et facit hæc rõ ꝑ his q̃ dixi in c.nup.ī.c.& ꝑ hoc glo. in cle. vni.de consan.& af.in ver.moniales.Ista tñ fol.põt impugnari fm eũ,& bene põt post primã percussionẽ, ii inferat᷑ 2.nã
8 post primã incidit in excõicationẽ,ergo ī secunda cõicauit excõicato in crimine. † Et an tot excõicationes incurrat peutiẽs,quot fuerunt verbera.vide per Io. An. in regula.delictũ.de re.in.li.6.in Mer.vbi cõcludit ꝙ nõ. ga hñt ꝑ vno facto ex quo vno impetu inferunt,& ꝑ ī.c.si qs suadẽte. 17. q.4.ꝙ tñ limita,put ipe ibi no.& elegãtissime no.Bar.in l.nũ q̃.ff.de priua.deli.& si nos teneremus ꝙ incurrat excõicationes habito respectu ad oẽs pcussiones eod.impetu inflictas, tũc nõ diceret᷑ iste communicare excõicato,nisi post factũ cõpletũ.Vltima fol. est ꝙ aliud est,participare cũ excõicato in crĩe,aliud submittere se misericordiæ alicuius, cũ possit cogitare illũ remissurũ , cũ dẽat quis facile parcere ꝑstratis.
9 † In gl.1.ibi,iniuria ista dr fieri eccle ia.No. bene gl. ex hoc cñ sentit ecclesiam posse agere actione iniuriarũ ꝑ iniuria illata clerico,ꝙ ẽt expressius tenet gl.in c. parochianos. ī.c. ꝙ ẽt sequuntur quidã hic , vt refert Inn.sed refert ipse alios tenere cõtrarium , & vī plus sibi placere , vt nisi fiat iniuria clerico in odium ecclesiæ, ꝙ nõ possit agere ecclesia actione iniuriarum, sicut quando iniuria fit liberæ ꝑsonæ nobis seruienti.nõ enim possumus agere actione iniuriarum, nisi fiat ad iniuriã nostrã,vt in Litem apud Labconem.ī. pen. ff. de iniu.& hanc opi.tenet Bar.in l.1.§. vlque.ff. eo. Fatetur tñ Inn.ecclesiã posse agere ad satisfactionem actionibus publicis seu authoritate canonis,vt 2.q.2.in primis.19. q.4.in c.si contumax.& in c.q̃s.sed Host. dicit nõ curandum de istis subtilitatibus Inn.latis.n.est ecclesiã posse agere,nec curan-
10 dum de nomine actionis ī.de iu.c.dilecti. † Sed dic melius ꝙ in veritate ẽt est differentia inter vnum modũ agendi ; & aliũ,nam si potest ecclesia agere actione iniuriarũ ; tũc põt agere ciuiliter;& lucrari pecuniã in satisfactionẽ iniuriæ;secus autem vbi ageret actione publica, pura criminaliter; qa tunc pœna applicaret᷑ fisco. Inst.de iniu.§.in sũma. Sed mihi placet opi.vt ecclesia possit agere actione iuriarũ,sicut agit maritus ꝑ iniuria illata vxori, & pro iniuria illata filio agit pater.nam pp nimiam coniunctionẽ quæ est inter clericũ, & ecclesiã,iniuria nõ põt fieri clerico,quo minus tangat ecclesiam,sicut dr iniuria illata vxori,vel filio l.1. in fin. & l. qui nocentem.in fi.ff.de iniu. ꝑ hoc tex.hic in duplici loco, primo ibi,tñ iniuriosa vī,&c.& ibi,sine iniuria clericali, &c. q̃ verba clare innuũt ꝙ iniuria infert᷑ ecclesiæ , licet iniuriãs nõ faciat in odium ecclesiæ.nam hic iste faciebat ꝑ satisfactione iniuriæ,& non in odium ecclesiæ . Ad idem bonus
11 tex in c.fi.sup.de pœnis,vbi cps egit ciuiliter ꝑ prebytero interfecto & medietas pœnæ applicatur ecclesiæ, cui prælatus defunctus;alia medietas applicatur cpo , secundum vnam lect.ad idẽ facit tex.in c.cum delideres,in fi. & ꝙ ibi dixi supra,c. † In eadẽ gl.ibi, nõ est in bonis nostris,intelligo quoad transmissionẽ in hæredẽ,qa actio iniuriarũ non transmittitur in hæredẽ ante litẽ contest.vt in Iniuriarũ. alleg.in glo. quasi ex hoc velit arguere gl.ꝙ cps remittendo iniuriam,nõ videtur alienare bona ecclesiæ:sed glo.ī. tenet contrarium, concludendo,ꝙ solus cps nõ possit remittere actionem iniuriarum cõperentem ecclesiæ.& no.idẽ Doct.h.c. & gl.23. q.4 in c.si is qui.& eadẽ causa.q.5.in c.excõicatorum.Ita cõ-
c trariũ tamẽ facit [c] ꝙ no.Fed.cõsi.9.vbi dicit solũ epm [d] pos-
d se repudiare legatũ, vel hæreditatẽ delatã ecclesiæ, sine alia solennitate, quia nõ dr ex hoc alienare,sed non acquirere, ꝑ hoc.l.magis,in §.si fundus.ff.de reb.eorum.& glo. 16. q.3. in c.illud.§.fi.Sed volens cõcordare hæc dicta, posset dicere ꝙ aliud sit in repudiatione legati,seu hæreditatis;q̃a illa posset obesse pp grauamina annexa . & ideo hoc posset epc̃s facere pp administrationẽ,q̃ hẽt.arg.Inst.de aut.tut.in §. tutor. Aliud in remissione actionis iniuriæ,qa remittendo incontinenti,facit conditionẽ ecclesiæ deteriorẽ.arg.in c.si is qui
12 23.q.4. † In gl.in ver.ordinati.ibi sit clericꝰ coniugatus,& cõclude sic totam gl.ꝙ clericus nõ cõiugatus , in quocunque ordine cõstitutus,gaudet hoc priuilegio canonis. si gs fiadante,dummõ. nõ immisceat se enormitatibus , vel sit prænatus priuilegio clericali pp trinã monitionẽ , vt in c. cum nõ ab homine. & in c.in audiẽtia.ī.e.pro hoc.c.si qs suadẽte.ꝑal.& c.1.ī.c.Si vero est cõiugatus ; & tunc aut incedit in habitu,& tõsura,& gaudet hoc priuilegio:aliàs secus , vt est expressum hodie in c.vnico,de cle.coniu.lib.6.hoc verũ, nisi sit bigamus,qa in nullo gaudet priuilegio ecclesiastico, vt in
c c.vnico,de biga.li.6.Si vero clericus est depositus [e] & tũc aut est degradatus actualiter,& perdit hoc priuilegium, & omne aliud ecclesiasticum.vt in c.degradatio,de pœ.lib. 6. in fi. & quod ibi no.Aut est depositus verbaliter,& si est incorrigibilis perdit oẽ priuilegiũ , vt in c.cũ nõ ab homine, sup. de iu.

Si vero est corrigibilis,gaudet hoc priuilegio.ar.in c. degradatio,in fi.de pœ.lib.6.qa per degradati onẽ actualẽ, exuit᷑ omni priuilegio:ergo prius nõ perdidit . aut clericus est hæreticus,& perdit omne priuilegiũ , hoc tenet Inn. in c. si vero.ī. e. pro hoc qa hæreticus perdit omne priuilegiũ , vt in ea. excõicamus.ī.de hær.Aut est excõicatus, & cõmuniter tenet ꝙ gaudet hoc priuilegio,ꝙ ẽt voluit Inn. in d.c.si vere, & gl.17.q.4.in c.si quis deinceps & 23.q.5. c.excoicatorum, & ꝑ Io.An.in reg.delictum.li.6.in merc. nã hoc priuilegium cõpetit non fauore ꝓprio , sed ordinis clericalis, hoc ꝓbat᷑ aperte,in c.1.& c.de monialib.ī.e.vbi si duo clerici, vel moniales percutiũt se ad inuicẽ , incidũt in excõicationem , & tamen percutiẽs secũdo, percussit excõicatũ , qa ille primo verberauerat, & nihilo minus incidit in excõmunicationẽ.

SVMMARIVM.

1 Infideles sunt incapaces excommunicationis.
Infidelis percutiẽs clericũ,non est excommunicatus, sed aliter punitur.
2 Seruus non debet obedire domino contra præcepta ecclesiæ.

CAP. XXXVII.

Relatum. Seruus excõicatus pro iectione, manuũ in clericũ, tenet᷑ pro absolutione ire ad sedẽ apostolicã. Sed si ex hoc dominus,q̃ nõ fuit in culpa,graue damnũ patiat᷑, vel seruus hoc fecit in eius fraudẽ,absolui põt ab epo, si læsio non fuit enormis.h.d Cõis diuisio secũda ibi.quo circa . Casus lite.Serui pp iectionẽ manuũ in clericos, in excõicationẽ, incidũt. Domi. sui allegant ꝙ nolũt carere seruis suis, & ita nõ curãt venire ad sedẽ aposto.absoluẽdi, eludẽtes canonicã disciplinã,signific atũ est hoc do.Pa. Vnde mãdat archiepiscopo Lugdunẽsi,quatenus cõpellat eos venire ad sedem apost.absoluẽdos,cũ potius Deo,q̃ homini sit deferẽdũ, nisi serui illi hoc faciãt in fraudẽ , vt se subtrahãt ab obsequio dominorũ,aut ipsi domini pp eorum absentiã grauiter lederẽtur sine culpa sua,& tunc in vtroq; casu ab ipso archiepiscopo ex indulgẽtia Papæ poterunt absolui , & in recompẽsationẽ laboris alias eis satisfactio iniũgit᷑, dummodo nõ sit tam enormis excessus,vt pp vitandũ scãdalum, & tollendũ exẽplũ hmõi serui,ad seruũ seruorũ Dei venire debeant
1 absoluẽdi.B.† No.1.ex tex.ꝙ ẽt serui sunt capaces excõicationis,& q̃umcũq; eorũ velle depẽdeat à volũtate dñi, nihilo minus rõne pcĩ pñt astringi ꝑ ecclesiam.& intellige hoc in
2 seruis christianis.nã si essent ĩfideles, nõ ẽnt capaces excõicationis,vt in c.quemadmodum . de diuor. sed tũc aliter compellantur,clericis satisfacere, vt in ca. postulasti.de Iudæ. Et ex hoc,& ex tex.no ꝙ sicut liberi laici fortiuntur forum ecclesiæ rõne delicti ecclesiastici,ita & serui. Item no. ꝙ vbi iniuria illata ꝑ seruũ est enormis,nullo casu põt absolui ab inferiori à Papa,pro mediocri ergo iniuria põt seruꝰ absolui ab epo in casib.hic expressis.† No.ibi,cũ plus sit Deo , q̃ hominibus deferẽdum,& c.ar.ꝙ seruus nõ tenet᷑ obedire domino cõtra ꝓcepta ecclesiæ ,seu Dei , & ꝙ magis dẽt obedire canonibus in concernentibus peccatum,quã ipsi domino, ꝑ hoc.
11.q.3.c.Iulianus.& c.si dominus.Vltimo põt colligi,ꝙ quã do pp aliquã cãm excusãtur qs ab itinerantione ad Papã, tũc inferior absoluẽs dẽt in recõpensationẽ laboris, quẽ subiisset in itinere,aliam satisfactionẽ iniungere.In glo.in verb.in vtro libet.ibi,sed nõ credo.& hoc cõiter tenet᷑,quia ex cõtraria opinione,nimis detraheretur canoni,si qs suadẽte . nam & si hoc casu priuet᷑ mulier viro suo sine culpa sua, non tamen sine causa,vt li.non cont.c.quoniam.in §.sin autem.

SVMMARIVM.

1 Excommunicare an quis hodie indistincte aliquem cum omnib. fautoribus, & participibus suis possit

CAP. XXXVIII.

Sacris. Excõicatus pp participationẽ cum ex cõicato.licet eũ postea impugnet ; ex hoc solo pro absoluto nõ est habendus.hoc d.Casus lit. Aliqui sunt excõicati cum omnibus fautoribus,& participibus suis,aliquis sponte communicauit talibus,tandẽ ad cor rediẽs,de mandato ecclesiæ illos excommunicatos,quos prius foueant,expugnauit, an iste dẽat haberi absolutus.R esp.Pa.ꝙ nõ est habẽdus absolutus,nisi gra absolutionis pceperit,& si succumbat in hmõi bello, nõ sint oblationes huiusmodi recipiẽdæ ꝑ illo,nec oblationes Deo porrigẽdæ,nisi cum de ipsius viuentis pœnitẽtia ꝑ euidẽtia signa constiterit, nisi fuerit absolutus secundum tenorem cõstitutionis ipsius Inn. Ber. † No.1.ex tex.ꝙ quãdoq; excõicatur cũ omnibus fautoribus,& participibus suis. sed an hæc forma indistincte possit hodie seruari , dic vt in d.cap.statuimus.e.ti.li.6.& vide ꝙ dixi in c. ꝙ in dubijs , sup. secundo no.ꝙ excõicatus,licite pugnat in bello iusto.Tertio no.ibi,de mandato ecclesiæ,&c. ꝙ ecclesia põt indicere bellum, & pugnã contra excõicatos,& inobedientes . facit

23.q.8.in c.igit᷑.& c.omni timore.Quarto no. ꝙ pro decedẽte in excõicatione,nõ sunt recipiẽdæ oblationes,nec orandũ est.de quo vide ꝙ dixi in c.à nobis,ī.eo.Sed op. ꝫ lram , ex quo:n.iste expugnabat illos excommunicatos, satis apparebat de contritione istius.maxime cũ hoc fecerit de mãdato ecclesiæ;ergo non oportet ꝙ constet de contritione per alia signa,cuius cõtrariũ innuit tex.in fi.Sol. possibile est, ꝙ ex aliqua cã intrinseca,& non ꝑ cõtritionẽ, illos expugnabat, ideo oportet ꝙ aliter constet de contritione ipsius.

SVMMARIVM.

1 Excommunicatus non præsumitur absolutus,nisi probetur. 2.
3 Literæ alicuius faciunt fidem in pertinentib. ad officium mittentis illas.
4 Confitenti creditur in foro pœnitentiali, sed non in foro iudiciali.
5 Cardinali asserenti aliquid in præiudicium tertij, non creditur.
Cardinali asserenti rem sibi cõmissam viuæ vocis oraculo,an credatur.

CAP. XXXIX.

Icut nobis. †Excõicatus,si dicit se absolutũ, non credit,nisi ꝑbet.h.d. vel sic. Semel excõicatus dẽt vitari semper vt excõicatus, nisi legitime probet se fuisse absolutũ.In prima ponitur decisa consultatio.In secunda resp.ibi fraternitati.Casus lit.Ali qui excommunicantur à suo iudice , illi accedunt ad curiã domini Papæ,redeuntes dicũt se absolutos,nec ostẽdunt literas suæ absolutionis.Quæsiuit epc̃s Asuntiñ. vtrũ debeat illos habere pro absolutis.Respond.Pa.ꝙ nisi super absolutione ne suæ,literas apostolicas,vel illius cui vices suas in hac parte committit reportauerint,aut alio modo legitime constiterit,de absolutione ipsorũ,tãq̃ excõicatos sicut prius faciat
2 euitari.B. † No.1.ex tex.ꝙ semel excõicatus,semper præsumitur excõicatus,nisi de absolutione doceat.ad hoc reg. se-
a mel malus, [a] de reg.iu.lib.6.& quod no.ibi, bonus tex. in c. proposuit.de cle.exco̅m.Secundo nota , ꝙ absolutio ab excõicatione,est ꝓbanda ꝑ testes, vel alio modo legitimo . & ideo obtinens absolutionẽ sit cautus vt in futurũ possit probare absolutionẽ.& vide ꝙ dixi in d.c.proposuit.Vltimo no. quod ad officiũ epi pertinet,excõicatum facere vitari . Sed quæro quis est iste cui Papa in hoc cõmittit vices suas? Do-
3 cto.dicũt posse tex. intelligi in penitentiario Papæ . † Et ex hoc tex.no.Abb.ꝙ lr̃æ pœnitentiarij faciunt fidẽ in pertinẽ-
4 tibus ad officium suum,ꝙ tene menti. † In gl.1.in fi.gl.aperte nõ rñdet ad cõtrariũ.sed dic ꝙ loquitur in foro animæ, vbi creditur confitenti,qa ibi non tractatur nisi de præiudicio suo,vt in c.significasti,& ꝙ ibi no. ī. de homi. Sed secus
5 in foro iudiciali,vbi tractatur de præiudicio aliorum.† In gl. fi.ibi,nobilissimus.vbi creditur Cardinali , & alij honestissimæ personæ asserenti se legatum. Sed glos.hic rñdet , quod ibi nulli fiebat præiudiciũ.Et ex hac sol.no.singulariter ꝙ nõ
b creditur Cardinali asserenti aliqd in præiudiciũ alterius. [b] Et
c ideo si Cardinalis [c] dicat Papã sibi commisisse aliqd, oraculo viuæ vocis tendẽs in ꝓiudiciũ alterius non crederetur sibi,nisi aliter probaret.de quo vide ꝙ no.in c.ꝙ super his , de fide instr.tene menti istã gl.quæ notabiliter limitat illud cap. nobilissimus.& facit l.vni.C.de man.princ.tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Vulneratio.Et ideo dicit S. Tho.in 2:2.q.65.arti.1.quod priuata persona etiam mihi violenti non potest abscindere membrum sanum.

b ¶Clericus. Vtrum clericus percutiens seipsum sit excommunicatus . de hoc vide Do.in c.1.de vita & ho.cle.lib.6. Et quod sit excommunicatus tenet Inn.in l.si vero.ff.iolu.maru. Et facit ꝙ no. Bar.in l.1.§.vlque adeo ff.de iureiur.in l.qui rei.§.si quis autẽ.ff.de bo.eo.qui ante sen. fibi mẽ consci.Sed quod non sit excommunicatus, facit tex.in l. sed si damnum §.si ipse seruus.ff.de pœ.vbi tex. dicit , licet etiam seruus naturaliter habeat corpus suum seruire. & quod clericus percutiens seipsum sit excommunicatus,in terminis tenet Do.in c.si quis alcenderit.in 2. nota. 55. di. & in ca.qui parte.in 4.no.ea.di & dicit quod de hoc ponit Arch. in c.non licet.23.q.5. & Io.An.in c.1.de vita, & ho.cle.lib.6. Sed adtex. in l. sed si damnum.respondet vt per An.in c.ex parte.el 2. de corp. vi.in. Item ad prædicta optime facit quod no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de pœ. ī. §. 1. in prin.ver.sed quæro.vbi ponit de statuto imponente pœnam percutienti,vt habeat locum in percutiente seipsum. & ibi Io.An. refert Riechus Malum.dicere,se vidisse istam quæstionem de facto Paduæ in quodã Doctore qui seipsum interfecit.& fuit punitus pœna statuti,quod ipse credidit male factum . propterea dicit Bal. in l.1.ad fi.C. de iur. fisc. quod licet statutum permittat bannitum impune occidi,tamen non licet bannito seipsum occidere.& Statutum,quod loquitur de faciente languinẽ alicui in platio,non habet locum in chyrurgo phlebocomante,qui extrahit sanguinem volenti ex legitima causa,secundum Iac.Gal. & An.in l. quamuis.ff.de in ius vo.& idem dicit Bar.in l.non dubium.in 2.col.C.de leg.& l.nunquam.C.de agri.& cen.lib.11. & in l. omnes populi. in 3.q. prin.& ibi etiam Bal.de iustit.& iu.& Bal.in l.decuriones,in gl. C.de iustimi.& in l.Grach.per illum tex.C.de adul.& in auth.ingressi. in 2. col. C. de sacro.eccl.& Io.de Lig.in re.c.cum dile.in 14.col. de consue.& Pe.de An.in rep.c.canonum statuta,de consti.in 6.prin.quæsito.in 3.opp. Et ad hoc optima gl.in c.vni.in ver.sanguinis.in prin.de cõse.eccl.vel alia.li.6.

c ¶Facit. Licet solus episcopus possit repudiare legatum , vel hæreditatem delatam ecclesiæ,non potest tamen sine capitulo remittere iniuriam factum ecclesiæ.Et de hoc vltimo vide Bal.in c. 1. in prin. in vñ. feud. qui feuda da.poss.vbi dicit quod solus prælatus potest remittere propriam iniuriam,sed communem non potest sine Capitulo.

d ¶Episcopum.An legatum factum ecclesiæ,prælatus repudiare possit.vide Lud.Ro.consi.82.Fet.de Anch.consi.167.

¶Solum epm.Vide tal.in l.si cõtante.ff.iolato matrim.& in l.3. C.de pact.

e ¶Depositus.Vide quod hic plenissime scripsi post gl.de hoc. Bar.Bel.

ADDITIONES.

a ¶Semel malus.Aduerte tamen quod illa regu. semel malus , non procedit, quando quis per triennium vixit laudabiliter,vt probat tex. in Auth.de mo.in prin.& no.Io.de Imo.in c.cum deputati. sup.de ind. Seb.Sap.

b ¶Præiudicium alterius. Vide multa allegata per Ias.in repe. l. admonendi. ver.adde etiam quod dicit Cardi.ff.de iureiu. Seb.Sap.

c ¶Cardinali.Non statur dicto viri Cardinalis in præiudicium alterius.Et pro hoc facit tex.in c.licet ex quadam,de test.qui dicit,ꝙ vni testi nõ creditur,etiam si fit præsul.& tex.in c.cum à nobis. de testio. qualificunque fuerit authoritatis.Et Papa non posset statuere, ꝙ vni crederetur in præiudicium alterius,per tex.fin.in c.iudicas.3.q.9.quia hic esset contra ius diuinum.In ore duorũ vel trium,&c.adde tamen ꝙ statur dicto Cardinalis de actis,& processu causæ coram eo ventilatæ ii super hoc nulla appareant scripta.Istud sign.dicit Spe.in ti.de leg.§.sequitur,circa fi. ꝙ refert & sequitur An.in c.quoniam contra , de prob. & idem tenet etiam ipse Spe.in ti.de teste.§.1.ver.sed ꝙ dixi. Et adde ꝙ licet regulariter nõ stetur dicto solius Cardinalis,tamẽ statur dicto Papæ,de eo ꝙ gessit dum erat Cardinalis tex.est optimus in c.querelam.circa prin. de elect. Ad idẽ est tex.in cle.1.de reli.& ve.sancto.ver. intelleximus autẽ olim.Et adde Bald. in Iuriusiurandi.C.de test.vbi dicit ꝙ Doct.dicunt stari dicto Cardinalis ꝙ intellige verũ in sibi commisis per Papã.Et ꝙ dixi sup.stari dicto Cardinalis de actis coram eo factis,tenet Spe.in ti.de teste.§.1.ver.sed quod dixi.Et adde quod creditur dicto solius epi deponentis in quæstione quę verlatur in foro secolari coram iudice laico.istud singulariter,& mirabiliter dicit Inn.in c.nuper,de testib.dicens de hoc fore casum , 11.q.1. in c.omnes.Quod dictum dicit Ab.in d.c. nuper se alibi legisse. Et ad illud, quod dixi stari debere dicto Papæ de eo quod gessit dum erat Cardinalis.Adde ꝙ ad idẽ est tex.in cle.1.de religu.& vener.sanct.Et vide omnino no.per D.An.& quod ibi late addidi in c.super his. de fi. instr. vbi plene habetur,quando credatur dicto,vel literis Cardinalis.Et quod nõ debeat dicto eius solius credi,facit tex.in Iuriusiurandi.§.vnius,quãtumcunque præsulis.C.de testib.& tex.in c.si testes.§.vnus.4.q.3.& ad hoc facit gl.fi.ver.quorundã fratrũ,in c.cum olim.el 1.de priui.quæ dicit ꝙ dictum Cardinalis testis non iurati nõ plene probat. & illã gl. ibi appellat

fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fin. Abb. An autem dicto vnius Cardinalis asserentis rem sibi commissã vinæ vocis oraculo, credatur, vide Alex. consi. 106. ver. & de omissione. in 2. vol. & d. Pet. Phi. Cor. in consi. 149. inci. videtur in 3. lib. Et an & quã do credatur dicto vnius Cardinalis, vide latissime D. Fran. de Curte 10 sua aurea repeti. leg. admonendi. in ver. 2. casus. ff. de iureiu. Aene. Fal.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab episcopo, appellans ad archiepiscopum, an, & quãdo debeat ad excommunicantem remitti pro absolutione. & nu. 5. 8. & 10.*
2 *Appellatio ab excommunicatione, operatur effectum sententiæ suspensiuum, & alium iurisdictionis deuolutiuum, & nu. 9.*
3 *Excommunicatus, dicens excommunicationem nullam, auditur etiam ante absolutionem, si vero dicat iniustam, non auditur: nisi primo absoluatur. & tunc poterit agere de iniustitia. & nu. 4. & 7.*
Excommunicatus iniuste, si est negligens, petendo absolutionem, ligatur ex contempt u quoad Deum.
5 *Iudex appellationis, non habet iurisdictionem in causa principali, nisi post iustificatam appellationem. & nu. 10.*
6 *Appellatio notorie iniusta, non deuoluit causam ad iudicem ad quem. & nu. 10.*
Excommunicatus, an, & quando possit appellare ab excommunicatione.
7 *Excommunicatio, an, & quando sit ipso iure nulla. vide hic plene.*
8 *Sententia etiam iniusta transit in rem iudicatam, ex quo quis habet præsumptionem iustitiæ pro se.*
9 *Sententia notorie iniusta nunquam transit in rem iudicatam.*
Præsumptio cedit notorietati.
Excommunicato a sferenti se excommunicatum post appellationem, an credatur.
Absolutio ab excommunicatione, non debet fieri nisi citato illo ad cuius instantiam est facta excommunicatio, & nisi periculum sit in mora.

CAP. XL.

a 1 PEr tuas. [a] † Si excõicatus ab epõ, admetropolitanum appellat, ab eo absolui põt, metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre, potest illum sibi remittere absoluẽdum, & tenetur etiam remittere, qñ propter manifestũ excessum fuit excommunicatus; & ante absolutionẽ nõ auditur volens probare se iniuste excommunicatũ; secus si, pbare vult sententiam esse nullam. h. d. vsque ad finem. Diuidi tur. nã in prima parte ponitur falsa opi. In secunda allegatur pro Archiepiscopo. In tertia allegatur cõtra ipsum. In quarta soluit distinguẽdo 2. ibi, verũ. tertia ibi, Sardicen. quarta ibi, nos. Casus lit. Episcopus. Altisiodorens. excommunicauit, Archipresbyterum suum, Archipresbyter ad Senonensem Archiepiscopum accedens, obtulit cautionẽ standi iuri, petens absolui: archiepiscopus volens episcopo deferre, ipsum monuit, vt eũ absolueret, & quia eum absoluere noluit. archiepiscopus ipsum absoluit, quẽ episcopus nõ habebat absolutũ, vnde archiepiscopus qsiuit à Pa. qd in similibus sit tenendũ. Super hoc respõdet Pa. vt clare & districte in litera videre poteris. B. † Not. 1. ex tex. q licet appellatio ab ex-
b cõmunicatione, [b] excommunicationẽ nõ suspendat, vt hic, & in ca. pastoralis. ℨ. de appell. cãm tñ defert ad superiorem. appellatio ergo principaliter operatur duos effectus, vnum sententiæ suspensiuum, alium iurisdictionis deuolutiuũ. nã suspendit regulariter effectũ sententiæ, vt in c. veniẽs, de iure iur. & iurisdictionem defert superiori; sed cũ appellatur ab excommunicatione, non operatur nisi secundum effectũ, quia iurisdictio defertur superiori. sed primũ non operatur, per ea quæ plene not. in d. c. pastoralis. de app. ex quo infertur quod ab excommunicatione appellari põt. licet opi. fal-
3 sa posita in prin. c. haberet contrarium. † Secundo no. duas regulas. ad quas quotidie allegatur iste tex. Prima est, quod dicens excommunicationem esse nullam, auditur, licet nõ petat absolutionẽ pure vel ad cautelã. Secunda regula est, q dicens excommunicationẽ iniustam non auditur volens p
c bare eius iniustitiam, [c] nisi ante omnia petat absolutionẽ. Et hoc, quia excommunicatio iniusta ligat, saltem quoad ecclesiam militantem. & sic omni casu est impetranda absolutio frustra expectaretur euentus causæ, cuius nullus esset effectus, vt in c. cum contingat; de of. del. sed qñ proponitur nulla, tunc effectus est maximus: quia si probatur nulla, non est necessaria absolutio. Et ex prædictis infertur, quod non solum in duob. casib. expressis auditur volens probare sentẽtiam nullam, non petita aliqua absolutione, sed etiam in omnib. casib. vbi allegatur nullitas. vnde isti duo casus ponuntur hic gratia exempli. non ergo restringunt regulam, & eius rationem. ad hoc c. 1. & q ibi no, ℨ. ne cle. vel mo. & qd no. per gl. in l. 1. C. de cond. ind. nã eadẽ est rõ in aliis casibus vbi allegatur nullitas. & hoc senserunt Doc. hic & clarius in
4 c. solet, c. ti. lib. 6. in nouel. † Tertio no. q excommunicatus, videtur cõtemnere excõicationẽ, non petendo absolutionẽ, quantumcunque proponat eam iniustam. ad idem c. fin. de pẽ. & quod ibi dixi, No. bene tex. quia quotidie allegatur,
d quod contemnens [d] excommunicationẽ iniustam, ligatur tunc ex suo contemptu. & intellige qđ ligatur quoad Deũ, qa contemnit claues ecclesiæ. nam per prius erat ligatus quoad homines. 11. q. 3. c. 1, & ideo excõicatus, quantumcũque iniuste, debet petere, quã cito potest, absolutionem, & tigare postmodum super iniustitia. & si diceres, ex quo per prius obtinet absolutionem, ad quid amplius disputatur de eius iustitia, vel iniustitia? dic vt dicit glo. fi. in c. cũ cõtingat,
5 de of. dele. † Quarto not. q archiepiscopus potest absoluere excõicatdm à suffraganeo suo; nec tenet illũ remittere ad suffraganeũ excommunicatorẽ, nisi velit sibi deferre. & hoc
6 cessario illum remittere. † Sed contra prædicta, & ℨ tex. ponit. nam iudex appellationis, non habet iurisdictionẽ in principali, nisi post iustificationẽ appellationis. vt in c. veniẽs. de appel. ergo archiepiscopus non põt per prius absoluere cum eius iurisdictio non sit adhuc fundata sup principali. Solutio, quidam intelligũt anteq archiepiscopus absoluat, debet prius pmittere causæ cognitionem super iustitia, & vetate appellationis. sed certe iste text. vr innuere ℨrium, dicat ante li. ingressum, &c. alij aliter dicebãt. Io. An. remittat ad no. in c. venerabilib. e. ti. li. 6 sup gl. pe. & ibi vr velle hãc intentionẽ hodie esse sopitã p illud c. sed clare nõ absoluit, ideo dic melius ponẽdo tria membra, q aut cõstat excommunicationẽ esse notorie iniustã; & tũc fundata est iurisdictio archiepiscopi. vnde ante oĩa debet absoluere, nec dẽt remittere ẽt ex vrbanitate, qa tũc faceret iniuriã excõicatorẽ, &
c. accepta. de appel. aut constat excõicationem esse iustã, & tũc nõ dẽt absoluere, sed dẽt oĩno remittere, qa appellatio notorie iniusta, nõ deuoluit cãm; aut est dubiũ de iustitia vel iniustitia; & tũc siue absolutio petatur pure, siue ad cautelã, dẽt prius archiepiscopus ad quẽ appellauit, examinare fatẽ simarie, qa appellatũ fuit ex legitima cã, & anteq conster de veritate cãe, poterit hũc absoluere, recepta cautione. nam in hoc dubio fundata est eius iurisdictio sup appellatione. absolutio aũt venit accessorie, qa nõ dẽt remanere ligatus, quo oĩno absoluendus est, & hoc casu, pcedit iste tex. hoc
7 videntur ,pbari in d. c. venerabili. in §. fane. & duob. §§. seq. in fi. illius ca. vide ibi gl. pe. & de hoc aliquid ℨ. sup gl. S. contra hãc literã vñr multa iura militare, q dicunt excõicatũ posse appellare, & appellationẽ ,psequi, quantũcunq; ceat in excõicatione, qa ille q appellat, se defendit adueritum stimulũ sniæ, q trãsiret in rẽ indicatã, nisi appellaret, sed quantumcunq; excõicatus, audiẽd[e] est in defensione sua, go, &c. hæc ,pbant in c. intelleximus. de iu. & c. dilecto. & c. lecto, & c. significauerunt. & c. fi. de excc. cum multis. Sed
c tio. Breuiter cõclude q aut quis appellat ab excõicatione, q dicit iniustã, & sic litigium est sup iustitia, vel iniustitia excõicationis; & hẽt locũ iste tex. qa ex quo fatetur se ligatum, licet iniuste, dẽt ante oĩa petere absolutionẽ, prætbita cautione, cum nullus sit effectus huius dilationis. qñq; qs excõicatus appellat sup alio articulo, & tũc cum non fateatur se communicatũ, non est necesse q petat absolutionẽ, imo opponeret sibi de excõicatione, põt ipse replicare q de hoc nõ est disputãdũ, qa tenet locũ rei; nã alio tpe potuit obtinari sup nullitate vel iniustitia, tũc. n. nõ impugnatur excõ-
8 municatio. † In gl. 1. in fi. dic melius, q aut excõicatio fuit ta p eẽm ad instantiã alterius subditi, & non põt archiepis impedire, nisi cã deferat ad eũ p appellationẽ; qa non est dex subditorũ epi, nisi p appellationẽ, vt in c. past. de of. Aut eps excõicauit ex officio suo, & tũc põt archiepis pedire, ita distinguit tex. in c. venerabili. e. ti. lib. 5. in prin.
9 vt ibi plenius hr. † In gl. 1. in fi. dic ergo q qualitercunq gatio posita in princ. intelligat falsitatẽ continet. nã si

ligitur

ADDITIONES.

a ¶Per tuas. Ad intellectum huius decretalis vide quod scripsi post D. Abb. in c. sacro, in prin. supra eo. ti. Bar. Bel.

b ¶Excommunicatione. Sententia excommunicationis, licet non suspendatur per appellationem sequentem, habet effectum deuolutiuum. Et dicit Abbas infra e. c. in pen. col. super gl. 2. Bar. Bel.

c ¶Eius iniustitiam. Quid autem si notorie sit iniusta, vide Abb. in c. ab excommunicato. de referi. Fel. in cinter cæteras. ver. octaua declaratio. Ioan de re iu. & in cap. quoniam. verſi. fallit tertio. supra de probatio. Sebastian. Sapianus.

d ¶Contemnens. Vide Ab. in c. postulasti. supra, de homi. gl. in c. nemo, 4. 3. Seb. Sap.

e ¶Excommunicatione. Verum excommunicatus admittatur ad prosequendam appellationem. si prius non petit se absolui ab excommunicatione vide omnino D. An. in c. significauerunt. in ver. nec Doc. de iud. in c. ab excommunicato. de relc. quod refert, & sequitur An. in c. 1. de re iud.

ligitur illa opi. q excõicatus non põt appellare, qa ab ecclesia separatus, hoc falsum est, qa appellando tenet locum rei, vt ℨ. dixi. & ideo q tumcunq; criminoso excõicato, non denegat copia defensionis, vt in c. cũ inter, de excc. Aut intelligatur illa opi. q nõ poterit appellare, qa appellatio nõ suspẽdit excõicationẽ, & est falsa, quia licet non operetur hoc ca effectũ suspensiuum, põt tñ operari effectũ deuolutiuũ, vt hic, & in d. c. venerabili. in gl. 2. in ver. Sardicẽsi. ibi nisi in duobus casib. die melius vt ℨ. dixi, q isti duo casus ponũtur gratia exempli vnde idẽ est vbicunq; excõicatio dr nulla, vt audiat et nõ petẽs prius absolutionẽ, qa absolutio non est necessaria, vbi excõicatio est nulla. ad hoc c. ad dissoluendum. de despon. impu. & l. decẽ. ff. de ver. ob. priuatio. n. psupponit habitũ, vt ibi. & sic absolutio præsupponit vinculum, vt in c. venerabilẽ, de ele. † Et in fi. gl. vide similẽ gl. in c. si eps for te. 9. q. 3. & distingue latius, q hic, vt ibi no. q aut ab epo fuit appellatum ad archiepm, aut non. Primo casu, aut euidenter constat appellationẽ esse nullam, & dẽt necessario fieri, remissio, vt hic in fi. tex. & in d. c. venerabilib. aut constat appellationem esse iustam; & tunc non dẽt fieri remissio, etiã ex vrbanitate, quia fieret iniuria excõmunicato, vt in d. c. venerabilib. in §. fane. & seq. aut dubitatur de iustitia, & tunc ante absolutionem, siue petatur ad cautelam, siue nõ, dẽt considerare de legitimitate appellationis apparenter & summarie, sic est in optione sua, an velit remittere, an absoluere. & ita intelligitur iste tex. & satis probatur in d. c. venerabili. Secundo membro, qñ non fuit appellatum, aut excommunicatio fuit lata ex officio episcopi. & tunc habet locum di. glo. † In gl. in ver. intolerabilem. [a] in fi. Concludit dicta gl. & Do. hic, aliqua addendo. q aut sententia excõicationis cõtinet in se peccatum manifestum, vt puta quia excõmunicat; quia fecit furtum, quia non facit eleemosynam, vel quid simile. & excommunicatio est nulla. tex. est hodie clarus in c. venerabilib. in §. vlt. e. ti. li. 6. aut excommunicatio cõtinet in se aliũ errorẽ, & tunc aut est cõtra ius & cõtra id de quo agitur, & non tenet. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. itẽ sententia, aut contra ius, sed non cõtra id de quo agitur, & tenẽt quidã q hoc casu valet sniã. Sed forte posset dici hic oppositum, ex quo fuit dauit se super causa falsa, ad hoc c. per tuas, qui fil. sint legit. Aut continet errorẽ iuris, & facti, & tunc aut iniustitia est notoria, quia causa est impossibilis, vt puta excõmunicatur infans, quia stuprauit virginẽ, & tũc sententia est nulla, vt no. in c. Romana. in §. vniuersitatem. eo. ti. li. 6. Aut causa nõ est impossibilis, sed notorie iniusta: & tunc, aut error est expressus in snia & putarẽ sententiam nullam. pro hoc. l. 1. ff. quæ sen. sine appel. re. & q no. Inn. in c. cum Bertol. de re iu. Aut non est expressus error in snia, sed aliunde extrinsecus constat de iniustitia, vt pura excommunicatur Titius, quia spoliauit Sempronium, & notorie constat q iste non spoliauit, sed alius; & tunc gl. videtur hic dubitare, & etiã Io. And. Sed concludendum q sententia excõmunicationis teneat, & hoc vt magis timeatur. pro hoc tex. hic, requirẽs errorẽ patẽter expressum. & tex. in d. c. venerabili. in fi. & idem tenuit, ibi Arch. sed aliàs sententia iudicabitur nulla. pro hoc tex. iuxta gl. in cle. pastoralis, de re. iu. in ver. non habeat. tenet Inn. de fraternitatis. de fri. videtur bo. tex. in c. inter cæteras. de reiud. pro hoc adduco rationẽ. † nam sententia iniusta transit in rem iudicatam p præsumptionẽ, quia est, q diligẽter index exercuit officium suum, vt expresse vult tex. ℨ. de re iu. in c. causam. & in c. in præsentia, de renun. Sed vbi cõstat notorie de iniustitia, cessat præsumptio iustitiæ, quia præsumptio cedit notorietati. 8. di. veritate manifestata. nec est præsumptio q ius in se valde æquum velit approbare notoriam iniustitiã; & ea quæ sunt notoria habẽtur pro expressis. facit. c. euidentia ℨ. de acc. nam, & cõfessio partis cõtentis iniustitiam sententiæ, inducit retractationẽ, vt no. Inn. in c. qua plerisque, de immu. eccl. & fortius vbi est notorietas. † In gl. in ver. ad cautelam, in fi. sed circa hoc dubitatur, nunquid indistincte sit credendũ petẽti lras absolutorias, si dicat excõicationẽ latam post appellationem. Cõclude post Doct. hic in d. c. soler. de sen. exc. li 6. præmittendo, q vbi absolutio facienda est, citari dẽt prius aduersarius ad cuius instãtiam lata fuit excõicato, vel ipse iudex eam tulit ex officio, vt no. in c. qua fronte, de ap. & 9. q. 3. in c. cũ excõicato. & fatetur tex. in c. solet. præal. & hoc verum, nisi periculum in mora. tunc n. nõ vocato aduersario, poterit fieri absolutio, præstita sufficienti cautione de parẽdo mãdatis ecclesiæ. ar. in c. ex parte. 1. ℨ. de ver. sig. si aũt aduersarius cõparet, tũc adueꝛte ad modũ opponẽdi. aut. n. dicit excõicationem latam ,p manifesta offensa, & dẽt sibi dari terminus ad hoc, pbandũ, vt d. c. solet. Aut dicit appellationẽ fuisse frustratoriam, & cum non constet excõicationem peẽssisse ex legitima causa, licet non appareat de veritate causæ, fiet absolutio

pstita cautione saltem iuratoria. & postmodũ inquiretur de veritate causæ, pro hoc d. c. venerabilibus, in fi. & gl. pe. Aut aduersarius proponit nullam appellationem interuenisse, saltem intra tempus legitimum, & tunc ante omnia debet constare, q appellatum fuit ante excommunicationem, & post absolutionem inquiretur de veritate, vt in d. c. ve. in fi. & qq tex. hic dicat, q sedes apostolica consueuit absoluere ad cautelam, idem dicendum de iudicib. inferiorib. vt in d. c. solet & c. venerabilib. & de hac absolutione ad cautelam, vide plene per Ioan. And. in d. c. solet.

ADDITIONES.

a ¶Intolerabilem. Vide omnino q de hoc latissime scribit An. in c. ab excõmunicato, ver. 4. casu de rest.

b ¶Quod sententia. Vide Fel. late. in c. inter cæteros. sup. de re iu. & in d. c. quoniam contra. de prob. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus salutatus per literas Papæ, nõ per hoc est absolutus, nisi ex coniecturis appareat Papam aliud voluisse. 3. 4.*
2 *Cum excommunicato non debemus etiam cum literis participare.*
3 *Papa communicando cum excommunicatis, non incurrit excommunicationem, licet male faciat cum eis participando.*

CAP. XLI.

1 SI aliquando. † Si Papa suis lris excõicatũ saluret, nõ p hoc eum absoluit. h. d. Primo ponit dictum. Secõ causam reddit, ibi, cũ p ignorãtiam. Casus li. Cõtingit aliqñ q Papa excõicat aliquos, postmodũ literas suas mittat cũ salutationis eloquio, q rit, an p hoc sint absoluti. Resp. Pa. q nõ credit pp hoc excõicationis snïam relaxatã, cũ p ignorãtiam aut ẽt p occupationẽ nimiã, vel surreptionẽ, hmõi lrę impetrentur. B. † No. 1. ex tex. q excõicati non sunt salutandi, ẽt p lras. nã Papa hic vr se excusare, q p ignorãtiã hæ lrę qñque
3 destinãtur ad excõicatũ. † No. 2. q Papa põt nõ seruata forma ecclesiæ, absoluere excõicatũ; nã tex. hic dicit q p ignorãtiã qñq; emanãt hæ lrę. ergo, & si ex certa scientia, & Papa p hoc intenderet absoluere, valeret absolutio, vt hodie clare probatur in cle. si summus. e. ti. † In gl. 1. ibi, & hoc cõster, & dic q nõ dicitur cõstare, nisi hoc exprimatur. vnde oportet q dicat, q p hoc vult eũ absoluere, & hodie probatur in cle. si summus, e. ti. & p hoc vide gl. in cle. 1. de immu. eccl. q
a dicit, q si Papa reuocat aliquã constitutionẽ, [a] & vult eã haberi pro infecta, excõicati vigore illius constitutionis, non indigent absolutione, maxima. n. est Pa. potestas circa ius positiuum, vt ibi no. & probat in c. proposuit, de concess. præb.
5 † Et in fi. gl. no. gl. q Pa. non incidit in excõmunicationẽ, cõmunicãdo cum excõicato, & idẽ no. gl. in c. si inimicus. 93. di. & in c. nulli. & ibi dixi. & ideo Papa seruat, q cum excõmunicati ambaliatores petũt audientiã, facit eos prius absolui, & explicata ambasiata, reducit eos in pristinã excõicationẽ. Sed extra gl. quæro, nunqd possimus optare excõicato salutẽ animæ, & corporis. Doc. q sic, & orare ,p eo, sicut eccle sia in die Parasceues orat ,p hæreticis, tñ sunt excõicati, vt in c. excõicamus, ℨ. de hære. hoc intellige dum excommunicati viunt. Sed pro decedentibus in excommunicatione, non est orandum, vt in c. à nobis. & in c. à sacris. supra eo.

ADDITIO.

a ¶Constitutionem. Vide quæ dixi in c. ad petitionem. de acc.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus plurib. excommunicationib. siue ab vno, siue à pluribus prælatis, oportet quod ab omnib. absoluatur.*
2 *Excommunicatio lata ab homine, non fertur, nisi per contumaciam.*
3 *Forum quis potest habere in plurib. locis.*
4 *Absolutio excõicationis surreptitia, non prodest excommunicato.*
5 *Excommunicatus plurib. excommunicationib. quomodo potest vna vice ab omnib. absolui, siue fit ab vno, siue à plurib. prælatis excommunicatus.*
Excommunicatus ab vno prælato, non potest ab alio absolui, nisi commiserit vices suas alteri infra e. c. sacro in 5. no.

CAP. XLII.

1 OFficij. † Excommunicatus à pluribus ꝑlatis, non est cõioni restituendus, si ab vno tantum absoluitur. vel aliter, & sic. Excommunicatus à pluribus prælatis ob plures causas, non est communioni restituendus: licet de vna causa velit satisfacere, & si impetratur absolutio, ratis aliis causis, non valet absolutio. h. d. & secunda pars ibi, sup hoc. Casus lit. Aliquis habens plures ꝑlatos, ius in ipsum habentes, excõicat ab illis pp plures excessus, tandem de vno excessu satisfacere vult vni prælatorũ: qritur vtrũ debeat absolui de excessũ, de quo satisfacere vult eidem. & cum de alio non satisfecerit alij, vtrum absolutus valeat nunciari. Resp. Papa. q sup primenti veritatem, absolutio surreptitia non prodest; & cũ

prælatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

prælatus veritatem intellexerit, absolutionem exhibere nõ dẽt. Papa nõ vī respondere ad quæstionẽ. sed potest dici responsum esse, dum dicit absolutio surrepta prodest, quod absolui debeat, sed non prodest quoad effectum, nisi ab alia fuerit absolutus. B. No. 1. ex tex. q multiplicatis excessibus, potest multiplicari vinculum excommunicationis. pro hoc c. ita quorundam, sup. de iudæis. & in c. cum pro causa. sup. eo. Ex quo infertur q pp excessum, seu delictũ, quis potest
2 excommunicari ab homine. † Quod videtur ꝯ glo. in c. epi. 11. q. 3. quæ dicit excommunicationẽ nõ esse ferendam ab homine, nisi ratione contumaciæ, & ꝓbatur in c. sacro. ī. e. Sed tu intellige tex. q debet excommunicari propter excessum. i. propter contumaciam insurgentẽ ex excessu seu delicto, vt quia citatus vt satisfaciat pro delicto, negligit satisfa-
3 cere, vt no. in ca. ex parte. ī. de ver. sig. † No. 2. quod plures prælati possiunt habere iurisdictionem in personam vnius clerici, & eũ excõmunicare. finge. n. quod clericus habebat beneficia in diuersis diœcesibus. vel in vna diœcesi habet beneficium, & in alia patrimonium: seu domicilium, vt c. postulasti. de fo. compe. vel in vna habet domicilium & in alia
4 deliquit vt in c. 1. de ra. † Tertio no. quod absolutio ab excõ municatione per surreptionem obtenta, non prodest excõ municato. de quo dic vt plene dixi in c. cum pro causa ī. eo.
5 † In gl. 1. ibi vna absolutione &c. No. gl. vsque ad fi. ex qua habes tres practicas absoluendi illum, qui pluribus excommunicationibus ligatus est. Prima practica est, vt per unicam absolutionem tollantur omnes. & intellige istam gl. dupliciter. Primo si idem prælatus excommunicauit subiectũ pluries, pp multiplices causas; tunc. n. ipse solus põt vnica absolutione omnes excommunicationes tollere. Secundo potest intelligi, quando diuersi prælati excommunicauerunt, vt in litera. & tunc potest fieri vnica absolutio, si omnes conueniant simul. nam vnus prælatus non potest absoluere ab excommunicatione lata per alium prælatum, vt in c. pastoralis. de of. ord. §. præterea. Secunda practica est, vt vnus committat alteri vices suas, & hæc est bona & multum frequentata. Tertia practica est, vt quilibet seperatim absoluat ab excommunicatione sua, & licet vtatur verbo absoluo, non per hoc censetur restitutus communioni, quia restringit ad causam subiectam. ar. in l. age. & in l. si de certa. C. de tran.

SVMMARIVM.

1 *Chrisma potest concedi tempore quo ciuitas est interdicta, quemadmodum potest baptisma concedi. §.*
2 *Excommunicati vel interdicti, licite possunt intrare ecclesias ad audiẽdas prædicationes.*
3 *Cum excommunicato licite participamus ad eius correctionem.*
4 *Excommunicari possunt simul, & semel omnes ciues vnius ciuitatis, dummodo sint capaces excommunicationis.*

CAP. XLIII.

a RESponsio. a Excommunicatis, & interdictis, prædicari potest licite verbum Dei. hoc primo. † Tempore generalis interdicti, concedi potest baptismus, chrysmatio in fronte, & pœnitentia morientium. h. d. secundo. Et sunt partes principales. secunda ibi, præterea, Casus litera. Quæsiuit Episcopus Ferarien sis, à domino Pa. an cum ciues Ferrarienses excommunicationis, & interdicti sentẽtijs sint ligati, liceat ei viros; & mulieres semel in hebdomanda, vel in mense apud aliquam ecclesiam conuocare, quibus verbum Dei prædicet, & eosdẽ ad correctionẽ inducat. cui respondet Papa, quod sine scrupulo conscientiæ hoc facere poterit, cum viderit expedire, dũmodo contra formam interdicti nullum eis officium diuinum celebretur. Secundo quæsiuit idem episcopus, vtrum tempore interdicti, cum diuina officia sint tunc interdicta, præter baptisma paruulorum, & pœnitentia moriẽtium, liceat pueros baptizatos, cõfirmare in fronte. Resp. Pa. quod sicut possunt baptizari, ita possunt etiam ab episcopo in frontibus sacro chrismate deli-
2 niri. B. † No. 1. ex tex. vnum casum in quo excõmunicatus, licite intrat ecclesiam, videlicet, vt audiat verbũ Dei, & hoc permittitur, vt inducatur facilius ad correctionem. Nunquid autem extra hunc casum possit excõmunicatus ingredi ecclesiam. Bar. Brix. in c. q studet. 1. q. 1. tenet q sic, dum-
b modo nõ intret causa audiendi diuina. b Alij contra, q mihi plus placet, & ꝓ hoc tex. 25. di. plectis. & 21. di. clericos. &
3 not. inf. eo. nuper. & iõ intelligo hũc casum esse specialẽ † Secũdo no. q licite participat cũ excommunicato, qñ participũ rẽdit ad eius correctionẽ. quod clarius hĩ in c. cũ voluntate. ī. e. Tertio no. ibi, cũ viderit expedire &c. q nõ solum semel in hebdomada, sed ẽt cum plato visum fuerit, possunt
4 excõmunicati vocari ad ecclesiã, vt audiãt verbũ Dei † Quarto no. quod omnes ciues vnius ciuitatis, pariter, & simul excommunicari possunt. & intelligo quod excommunicatio feratur in psonas capaces. nã in vniuersitatem non dẽt ferri excõicatio, nec ẽt in incapaces, vt sunt infantes, de quo in c.
5 Romana. §. in vniuersitatem. c. ti. lib. 9. † Quinto no. in §. præterea, tria sacramenta concessa tpe interdicti generalis. Primum est baptismus. & licet hic dicatur de paruulis, idem est de adultis, vt in c. quoniam c. ti. lib. 6. Secundum est pœnitentia morientium, hodie etiam viuis datur pœnitentia tempore interdicti, vt in cap. fi. eo. ti. lib. 6. sed corpus Christi nõ conceditur, nisi morientibus, vt ibi no. Tertium sacramentum est, chrismatio in fronte; & licet hoc dicat de pueris id est in adultis vt dixi in d. ca. quoniam. Quid autem de matrimonio, & in ordinib. dic vt no. in c. non est. supra de spon.

ADDITIONES.

a ¶Responsio. An autem ad hanc prædicationem possit pulsari campana, vide Ioan. Cal. in tract. de eccle. interdi. in 6. membro princ. in 4. q.
b ¶Diuina. Hanc opi. sequuntur An. & Io. de Imo. in c. 1. supra de vi. & ho. cle. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Maritus & vxor, non tenentur ad inuicem ad debitum reddendum, si sciunt aliquod impedimentum matrimonij.*
2 *Testis deponens per verbum, credo, non facit plenam fidem.*
3 *Papæ non est obediendum contra legem conscientiæ, vel contra bonum positiuum. §.*
4 *Conscientia temeraria an sit aliqua excusatio.*

CAP. XLIIII.

1 INquisitioni. † Si coniux scit pro certo impedimentum matrimonij, non debet reddere debitum; sed potius excommunicationẽ pati. Si autem hoc credit ex causa probabili, & discreta, tunc potest reddere debitum, non tamen exigere: sed si ex leui, & temeraria causa, deposita conscientia, potest reddere, & exigere. h. d. Diuiditur. nã primo dicit de quo quæritur distinguit. Et primum membrum prosequitur ibi, in primo. Circa secundum distinguit ibi, in secundo. Et tertium membrum prosequitur ibi, verum. Casus litteralis. Duo sunt coniuges vir, & vxor, alter dicit q impedimentum est inter eos. ita q non possunt carnaliter commisceri sine peccato. quæritur quid iuris sit. Papa dicit esse distinguendum, vtrum alter coniugum sciat impedimentum coniugij pro certo, pp q non põt carnale comercium habere mortali peccato exercere, quamuis illud probare non possit, aut non sciat pro certo, sed credit. In primo casu distinguitur, vtrum excõicationem sustinere, q ꝓ carnale cõmercium habere peccatum operari. In secundo casu distinguitur, vtrum habeat conscientiam huius ex credulitate leui, & temeraria, an ex probabili, & discreta. Si ex leui, & temeraria credulitate hmõi conscientiam habeat, ad cõsilium sui pastoris potest non solũ reddere, sed ẽt exigere debitũ coniugale. Vere cũ ex ꝓbabili credulitate ꝓciẽtiã hẽat & discreta, quod non euidenti, & manifesta, debitũ quidẽ reddere põt, sed postulare nõ debet: nec in alterutro, vel ꝯ legem coniugij, vel contra iudicium cõscientiæ committat offensam. B. No. 1. ex tex. q aliud est scire, aliud est credere. nam scientia hẽt se ad certum, & credulitas ad incertum; & quandoq; continet in se falsum. Secundo no. q multi sunt gradus credulitatis. nam quandoq; quis credit ex probabili coniectura, quandoque
2 ex temeraria præsumptione. † Et ex prædictis infero, q si testis dicat se credere, per hoc non facit plenam fidem. q a credulitas differt à certa scientia. de quo per Bar. in l. à diuo.
3 de re iud. dico in c. fi. e. ti. † Tertio no. q contra legem conscientiæ non est obediendum superiori, ẽt Papæ. Duplex enim lex, qdã est priuata, seu conscientiæ: a quædã est publica vt 19. q. 2. c. duæ. Priuata est potentior publica. hinc dicimus,

ADDITIO.

a ¶Conscientiæ. Et q d sit cõscientia. vide Bal. in c. cum causam. supra de sponsi. vbi dicit, quod conscientia idem est quod bonus vir. Alibi dicit. vide in ru. supra de iud. quod conscientia est mens sibi ipsi conscia, & cõ. vide intellectus. vel conscientia est mentis qualitas seipsam diiudicans. vide Bal. aliter diffinientem in c. nisi cum pridem. supra de renun. & alibi. l. & si vtiliter, in 2. no. C. de fideic. & aliter in l. fi. §. fed fi quis. C. communi de leg. & auth. ad hæc. C. de vſu. ver. sed hic dubitatur primo &c. Simplex sit conscientia ponit idem Bal. in l. fi. C. de pœna iu. qui. ma. Simp. conscientia vide tex. quem ibi no. Bal. in l. militis. C. de relig. & sump. & in hac materia conscientiæ vide vnam regu. quam tradit idem Bal. eundem B. Tho. de Aquino, in auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccl. & in fine illo. C. ne ser. hæ. inst. & in hac materia conscientiæ vide Ange. de Aret. in §. sed iſtæ. instit. de ac. in fi. vbi no. dicit, quod si aliquid committitur scientiæ alicuius, quod eius determinationi stari debet, & ab ea appellari non potest. alle. gl. quam reputat no. in c. statutum. §. adde. Soc. de heret. in 6. & ibi Ioan. And. & Fran. de Zab. & Ioan. de Imo. & Ant. de Butr

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptionis existit manus iniicere violentas in rectores ecclesiarum,& ꝙ authoritas apostolica non solum punit authores huius sceleris,sed etiã omnes facientes,& consentientes pari pena condemnat, interpretans eos fauere delinquentib.
2 qui manifesto facinori desinunt obuiare.B.† No.1.ex text. ibi pſumptio,&c.ꝙ opi.in iure falsa euidenter, põt appellari pſumptio,& temeritas.† Secũdo no.ꝙ ẽt vbi pena impo-
3 nitur ipso iure,facientes, & cõsentientes pari pœna [a] plectũtur,& hoc est potius ex interpretatione. & ideo hoc non haberet locum in statuto,vbi fictus,& interpretatiuus intellectus locum nõ habet,vt in l.3.ff.de nego.gest. & in c. in nostra.3.de iniur.† Tertio no. ꝙ potens obuiare delicto,& nõ obuiãs,præsumitur fauere delinquenti, sed hoc est ex iuris interpretatione,vt in tex.de quo tñ per Bar. in l.is qui opẽ, ff.de fur.& in l.non solum,§.si mandato. ff. de iniur. aliquid
5 tetigi in c.mulieres.3.eo. † In gl. ibi inueries ea. no. gl. singu.pro statutis punientib.consentiẽtes certo facinori,vt dicantur illi consentiẽtes,qui cooperantur ad delictum, saltẽ præstãdo authoritatem;secus videt in eo,qui tñ adhibuit pſentiam nõ authorizabilem,nec cooperatiuã, ẽt si poterat obuiare,& non obuiauit,tamen rex. hic in fi. videt innuere cõtrarium quãtum ad materiã nostrã.nam iste tex.nõ intẽdit punire authoritatem præstãtes,sed nõ obuiantes,cũ posint.vnde dic,vt dicetur in gl.seq.† In gl.2.in fi.ex hac gl.colliguntur illæ duæ lecturæ,secundum quas primo loco sum
b mauí.Primo [b] ꝙ quilibet qui potest obuiare ne clericus percutiatur,& nõ obuiat,incurrit excõmunicationem. & fuit gl.Io.anti qui gl.Alia lect.ponitur per alios, quos sequit gl. nſra,vt intelligatur in habẽte iurisdictionẽ,seu prãtem in verberãte,quia iste ꝓpriè põt & dẽt obuiare,secus in alio puta
7 socio,nõ habẽte hanc ptãtem.† Extra gl.ponitur alia lec. p Inn.& alios Doct.seq.vt litera intelligatur gñaliter in nõ habẽte potestatem seu iurisdictionem, dummodo dolose patiãtur,secus si nõ dolosè,sed ex negligẽtia, vel quia nõ vult se immiscere rumorib.aliorũ,tunc nõ incidit in excõicationem.nam ad incurrendam excommunicationem canonis si quis suadẽte,requiritur dolus,vt patet ex illis verbis suadẽte diabolo,&c.vbi ergo cessat dolus, non habet locum illa dispositio.facit in simili.l.pe.C.de adul.& l.1.C.de sica.& hęc lec.mihi placet.& pro hoc adduco tex.ibi, fauere, interpretans, &c.ergo istud ius intendit illaqueare non simpliciter negligentem,vel pro suo cõmodo sed retrahẽtem. l.pro ta
8 cito suo fauore,quod no.† Sed dubito,nunquid præsumatur dolus,eo ipso,ꝙ fuit præsens, & potuit obuiare, & non
c obuiauit,& primo vr quod nõ per l.quoties.in §.qui dolo, ff.de prob.vbi patet,ꝙ qui dolum allegat,probare dẽt,& cõcor.c.2.de renun.li.6.In contrarium vr ista ira,quæ vr interpretati dolum, & fauorem,eo ipso quod non obuiat,& põt obuiare, & hãc partẽ tenerem. Ratio, quia præsumptio est contra non obuiantem, & dolus probatur per cõiecturas, oportet ergo vt iste purget has coniecturas. Ex ꝓdictis no. quod c.si quis suadente,est largissime interpretandum, fauore religionis, & regulariter nũquid quis tenetur obuiare iniuriæ inferẽdæ proximo,dic vt no.in c.dilecto. e. ti.li.6.

ADDITIONES.

a Pari pœna. Vide Bar.Vero.in cõs.1.inci.magnifice.& in consi.2.inci.super casu.& Fel.late.in c.sicut dignum.supra de homi.

b ¶Primo. Adde hic Bar.in l.1.§.fed in eo.ff ad Sill. vbi dicit, ꝙ si quis occidit aliũ me præsente,& non adiuuante,non teneor,ar.gl. in c.culpa caret.de reg.iu.Sed Paul.de Ca.in l.fi.C.de his quib.vt indi.hoc limitat,nisi esset subditus illius,qui interficitur,quia tũc tenebor, sicut etiã tenerer si essem filius, aut vasallus. Item adde hic Bar.in d.l.1.§.occiforum.ff.ad Sill.Item adde hic omnino ꝙ scribit pulchre Bar.in d.l.culpa caret. & Fio. in l.ait.ff.ad le.Aqui.& adde ꝙ no.Ab.in c.quib super gl.1.de pę.Item vide omnino ꝙ no.pe.in ti.de ie.§.iuxta propositionis,ver. ꝙ si potui hominem defendere.& vide tex.in c.sicut dignum.§.illi etiã.de homi.Item vide Arch.in c.negligere.2.q.7. vbi dicit,ꝙ quicquid dicunt alij,est præceptum quod omnes,ꝙ quilibet teneatur propulsare iniuriã: pro quo dicit expresse facere.c.dilecto.& ver.quo quidem.de sen.ex.li.6.& prædicta omnia eleganter declara vt per Bar.in i.vtrum,ff.de partu.& adde ꝙ quando aliquis tenetur prohibere aliquem facientem certum actũ, non solum tenetur prohibere ꝙ ille actus non fiat, sed etiam adhibere custodiam,& diligentiam,ne ille actus fiat.ad hoc est casus no.in l.locationis.ff.loca.& licutic gl.in ver.interest circa prin.in l. si quis ita promiserit,§.eadem l.ff.de ver.ob.Item ad prædicta.vide ꝙ no. Bar.in l. mecũ. 2.§.sed licet.ff. quod me. cau. vbi dicit,ibi esse casum de hac quæstione. & vide Bal.in l.nullus,ver.item est arg.cõtra Potest.tem.C.de sum.Tri.

c ¶Quod non.Et pondera,quia si ego iui cum aggressore,præsumor in dolo,vt no.in c.cum contingat.de sen.percut.& Bal.in l.si quis non dicam rapere,C.de epi.& cler.Si vero reperio me præsentem,quando clericus offenditur procedit dubium Doct. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari nemo potest,nisi competenti monitione præmissa, & causa rationabili, & manifesta.* 2. 4.
3 *Excommunicatio non fertur hodie sine scriptura.*
4 *Excõicare non potest prælatus aliquem,ex causa ipsi soli prælato nota.*
5 *Sententia excommunicationis potius æquiparatur interlocutoriæ quã diffinitiuæ.*
6 *Excommunicatus non solum potest conqueri per viam appellationis, sed etiam per viam querelæ.*
7 *Excommunicatio est pœna grauissima.*
8 *Iudex à quo potest omnia facere quæ tenuit in faciliorem exitũ appellationis.*
9 *Excommunicatio.an teneat,non præmissa monitione.*
10 *Episcopus,vel alius prælatus,cui interdicitur ingressus ecclesiæ,nõ perdit iurisdictionalia.*
11 *Excommunicatus,an sit remittendus pro absolutione ad excommunicatorem.*
12 *Excommunicatio si est iniusta,non requiritur aliqua absolutio,sed renuncatio tantum.*
13 *Constat,illud verbum prolatum ab aliquo, præsupponit habere notitiã illorum,quæ necessario antecedunt.*
14 *Excommunicator,potest cognoscere de iustitia,vel iniustitia excommunicationis,etiam parte absente.*
15 *Iudex ad quem,an & quo casu debeat citare iudicem à quo, ad defendendum sententiam,quam tulit.*
16 *Expensæ siue damna,quo casu remittantur iuramento damnum passi.*
17 *Sententia lata contra prælatum, an possit mandari executioni contra ecclesiam.*
18 *Appellatio ab excommunicatione ad quid prosit.*

CAP. XLVIII.

a † Prælatus,excõicare nõ debet subdi-
1 SAcro. tum nisi competẽti monitione præmissa,& ex causa manifesta.& rationabili, & contrafacienti imponitur pœna hic expressa.Item potest subditus,qui falso conqueritur se excõmunicatũ fuisse, & subijcit quid iuris,si prælatus dicens se errasse,vult eximunicatum absoluere, & aduersarius appellat, nedum soluatur.h.d.& tria sunt dicta.secundum ibi, verum. retrũ ibi,si vero.Casus lite. Quia prælati ecclesiarum erant faciles ad excommunicandum, volens concilium generale cõtra ipsos adhibere medelam, statuit ne quis in aliquem excõmunicationis sniam promulgare præsumat, nisi competenti monitione præmissa,& prædictis idoneis; p quas possit probari monitio.si necesse fuerit, & si cõtra præmissum fuerit,ẽt si iusta fuerit excõicationis snia, ingressum ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum,alias nihilo minus pœna mulctandus,si visum fuerit expedire. Secundo dicit, ꝙ si ẽt admonitio ltima pcessit, ꝑlatus caueat diligenter, ne aliquem excommunicet absq; manifesta, & rationabili cã,ꝙ si fecerit,& humiliter requisitus,non curauerit reuocare processum absque grauamine,grauatus deponat apud superiorem de iniusta excõmunicatione querelam,& superior si absque periculo moræ põt,ad excõicatorem illum absoluendum remittat intra terminum competentem,alioquin superior ipsum absoluat,cautione sufficienti recepta,quo absoluto de iniusta excõicatione cognoscat ꝙ si iniusta tuisse constiterit,excommunicator condemnet ad interesse;aliàs nihilo minus puniendus arbitrio superioris,si culpæ qualitas postulauerit,cum non leuis sit culpa,tam pœnã infligere iniuste, nisi forsitan ex cã ꝓbabili creauerit, maxime si laudabilis opinionis existat. Sed si contra excõicationis sniam nihil rõnabile probatum fuerit à conquerente, & ipse simili mõ ad interesse cõdẽnetur, vel aliàs ꝑ superioris arbitriũ, nisi forsan & ipsum ꝓbabilis error excuset,& super eo,pro quo fuit excõicatus cautione recepta,satisfacere cõpellat,vel in pristinã reducat sniam, vsque ad satisfactionem condignã. Tertio dicit, ꝙ si iudex sniam cognoscens errorem,paratus sit talem reuocare sniam, & ille,pro quo lata fuit appellet, ne absque satisfactione reuocatã,appellationem non deferat in hac parte, nisi talis fit error,de quo merito valeat dubitari.& tunc sufficienti cautione recepta,ꝙ coram illo iuri parebit ad quem extitit appellatum,vel corã delegato ab ipso excõicatum, absoluat, & sic pœnã euitabit ꝓdictã.caueat tamen oĩno,ne malignę in alterius ꝓiudicium mẽtiatur errorem, si pœnã canonicam voluerit euitare.B.† No.1.ex tex.ibi, nisi competenti admonitione, &c. ꝙ sicut in alijs sententijs requiritur citatio ꝓcedens,vt in c.consuluit,de of.dele.l. de vnoquoque, ff.de re iud.ita & in sentẽtia excommunicationis requiritur ad mo-

ADDITIO.

a ¶Sacro.An & quando sententia excommunicationis lata contra prohibitionem iuris,vel hominis,sit nulla,vel teneat,vel veniat retractanda,vt de multum eleganter Domini.post Ioan.And.in cap. Romana.§.penult. de offi.ord.lib.6.

¶Sacro.Vide circa materiã huius decr.quatuordecim conclusiones, quas posui Fel.in c.cum sit Romana.supra de app.

a admonitio [a] ꝓcedens.sed differentia est,quia in aliis sententijs fit citatio,vt veniat ad sniam audiendã; sed in snia excõmunicationis fit admonitio, vt se corrigat. & quæ dicatur competens admonitio,dic vt hĩ in c.constitutionem, & c.
3 statuimus.e.ti.li.6.† Secundo no.ꝙ admonitio põt fieri sine scriptura ideo requiritur hic,præsentia psonarum. sed ipsa excommunicatio non dẽt hodie ferri sine scriptura; aliàs index ferens in cidit in pœnã,vt hodie hĩ in c.1.eo. titu.lib.6.
4 † Tertio no.tria requisita,vt iuste feratur excommunicatio. Primo vt præcedat competens monitio. Secundo vt cã sit rationabilis. Tertio,ꝙ sit manifesta,ex cã.ergo soli ꝑlato nota,nõ dẽt ferri excõicato,vt in c.si tñ.& in c.placuit. 6. q. 2.
5 † Quarto no.ꝙ sicut iudex põt reuocare suam interlocutoriã malè latam,ita excommunicator potest reuocare suam excommunicationẽ iniuste latã.non obstãte ꝺ dictione partis aduersæ.Ex quo infero, ꝙ excõicationis snia potius at-
b trahitur ad naturã [b] interlocutoriæ,q̃ diffinitiuæ: nam diffinitiuã iudex reuocare non potest,sed interlocutoriã sic, vt plene no.in c.cum cessante de ap.& in l.quod iussit. ff. de re. iu.& in l.3.C.fen.rescin.non poss. Ex quo infero ẽt ad aliud, ꝙ appellãs ab excommunicatione tenetur exprimere cãm, sicut appellans ab interlocutoria,seu grauamine.quod sentit Inn.in c.ꝑ tuas,sup.e.& Io.An.in c.venerabilib.e.tit.lib.6. quod tene menti.Quinto no.ibi,per se,vel per alium, quod absolutio ab excõicatione potest fieri per alium, & facit ꝓ
6 cõi practica, secundum q̃ prælati committunt inferioribus hanc absolutionem † Sexto no.ꝙ non solum ꝑ viã appellationis,sed ẽt ꝑ viã querelæ, potest quis conqueri de iniusta excommunicatione, & cãm ininstitiæ adsuperiorem deducere.quod tamen intellige,put distinguit tex.in prin.in cap.
7 venerabilib.præal. † Septimo no.quia maxima pœna est excommunicatio.nam inter homines esse,& hominum carere commercio,non est sine grauissima pœna, sed in contrarium facit.c.cum medicinalis.e.ti.lib. 6.vbi excommunicatio est medicina.Sed dic cõcordando,quod parenti, est medicinalis,sed respectu iniustę excõmunicationis, est pœna. pœna.n.est vbi non meretur excommunicari, vel vbi non
8 vellet parere.de quo in d.c.1. † Vit.no.iudicem à quo, posse absoluere excommunicatum,non obstante appellatione, ẽt litima.Et ratio potest esse duplex.prima ꝓ periculũ moræ,ne decedat in excommunicatione vt hic dicit gl.alia, & notabilior, quia iudex,ad quem,hoc debet facere recepta cautione,ergo iudex à quo,hoc potest, qa oĩa tendentia in faciliorem exitum cãæ appellationis sibi ꝓmittũtur, vt not.
9 in c.fi.de ma. contract.contra interd.ec.& in ca. qua fronte, sup.de app.in c.cum teneamur.e.ti. † In gl.2.in fi. non intel-
10 ligas gl. quod indistincte non teneat [c] excommunicatio sine moniti one.alàs esset contraria sibi ipsi.sed restringe ad casum c. statuimus.alle.in gl.quando ferť excommunicatio ꝺ parti cipates excommunicato ab excommunicatione.& ita
11 quitur.in c.statuimus:tũc.n.requiritur monitio, ne multi illi aqueerent,& ad hoc ille casus restringitur,vt not.ibi Ioan. An. quando fertur contra participantes excommunicato ab alio,tunc tenet sententia.sine admonitione, licet sit iniusta,& ꝙ teneat excõicato sine monitione, tenet gl.in c.1. de excess.prælat.& 2.q.2.in sum.& in c.Romana.eo. ti. li.6.ver.
12 iniustus.In gl.3.ibi,quod magis placet.& hæc opi. hodie ꝓbatur in c. venerabilib.in §.vlt.e.ti.lib.6.Et in fi.glo.hæc glossa. no.bene respondet ad vnum contrarium,sed ad primũ nõ. Sed solue post Host.quod licet ambo incipiãt priuari simul tamen naturaliter.1.ex ordine intellectus præcedit excõica-
13 tio.nam interdicitur in gressus ecclesiæ ꝓ excõmunicationem ꝓcedentem. In gl.3.in fi no.bene gl.qa est multum allegabilis in practica,& plurimos effectus habet,vt patet in ca.
14 quia in omnib.bene dicit. † In gl.in ver.interdictum, in fin. no. bene fi.gl.ꝙ is cui interdicitur ingressus [d] ecclesiæ, nõ ꝓ dit.pot est atem exercendi iurisdictionalia.pro hoc facit cap. fi.de cle.e xc.mi.vbi patet,quod excommunicatus minori, licet sit participatione sacrorum priuatus, nõ tamẽ perdit iurisdicti ctionalia,ad idem c.is cui,eo.ti.li.6.& hanc opi. gl.se-
15 quitur I nn.& dicit,ꝙ iste excommunicator excommunicatũ ꝑ se,absoluet:sed per alium introducet illum in ecclesiã. pro hoc c.fuffraganei.sup.de ele. † Ex prædictis conclude, ꝙ omni casu dẽt excommunicatus remitti ad excommunicatorem suum, absoluendus.quod intellige,quando dubitatur de iustitia, vel iniustitia sententiæ. si autem constaret eã
16 iniustam,non debet eum remittere,sed absoluere,vt in d.ca. venerabilib.& dixi in c.per tuas,sup.e. † In gl. in ver. absque grauamine ibi,nec iurare, no. gl. ꝙ vbi est iniusta excõmunicatio,fit reuocatio absq; iuro. [e] secus in casu dubii, & ita
17 intellige verbum alioquin,& hanc opin. sequitur Host. dicens,ꝙ quando est iniusta,non fit propriè absolutio, sed q̃dam reuocatio.& pro hoc facit iste tex.qui semper vtit ver-
bo reuocationis,quando ꝑsupponit iniustitiam sententiæ.
13 ꝙ no. † In gl.in ver.cõsiterit, ibi excommunicatore pſente,No.pro significato huius verbi constitit; nã tacite pſupponit citationem partis aduersæ,quia non põt aliter constare.& idem no.gl.in cle.presenti. de censi. & in cle.2. de pœ.
14 † In eadem gl.ibi de ap.c.interposita.no.hanc gl.quia extendit casum c.interposita,ad sententiã excommunicationis, vt absente aduersario,seu excommunicatore per contumaciam,possit superior altera pærte præsente cognoscere de iu-
15 stitia,vel iniustitia excommunicationis.† Et in fi.gl.no.ex fi. glo.ꝙ vbi agitur de retractatione tententiæ, & non ad infligendam pœnam ipsi iudici, non est necesse ipsum iudicem vocari.sed intelligo gl.1.quando excommunicatio, vel alia snia est lata ad instantiam alterius;quia tunc defendere sententiam principaliter ad eum spectat,& non ad iudicem, licet iudex possit assistere si velit. Sed vbi iudex ex officio suo tulisset sentẽtiam,tunc cum teneat locum partis, semper citari debet,vt vr probari in c.venerabilib, §. secus. & seq. co. ti.li.6.& facit c.cum ab ecclesiarum.& c.ad reprimendã, de
16 of.or.† In gl.in ver.ad interesse,ibi,declarabit suo iuro. No. gl.singulariter,ex qua habes casum vbi expensæ factæ extra iudicium,& dãna inde secuta,probant iuro damnum passi. cuius contrarium tenet gl.in c.dilecti,de fo.comp. sed intellige istam gl.quando excommunicatus conuenitur ex do-
f lo suo.nam vbi ex dolo tuo [f] sum passus damnum, tunc statur iuro meo,& ita loquuntur iura alle.in gl. quinimo plus volunt quidam, vt hic refert Inn. ꝙ hoc ea hẽat locũ iurm in litem,vt non solum veniat damnum,sm verum valorem rerum,sed ẽt secũdum affectionem istius.ar.l.2.& l.videam⁹, ff.de in lit.iu.alij contra.& satis põt teneri opin. gl. tanq̃ te-
17 nentis mediũ inter rigorem,& equitatem. † Et in fi.gl. no.j. ex fi.gl.ꝙ snia lata contra ꝑlatum,non debet mãdari executioni in bonis ecclesiæ, quando prælatus conuenit ex delicto,vel ex contractu suo.pro hoc ꝙ no.in c.de multa, supra de præb.& plene dico in c. peruenit. de fideiuss. & quantum ad ar.gl.conclude post Doc.hic, ꝙ aut pp excommunicationem iniustam,electio sua non fuit cõfirmata,vel nõ fuit adeptus beneficium;& tũc excõicator tenet ei ad consimile beneficium conferendum,si hẽt ptãtem.ar. op.in c.pastorali, de iurepat.aut non habet hanc potestatem;& tunc põt puniri arbitrio iudicis. Si vero excommunicatio fuit lata post appellationem,tunc tenetur confirmator,si est soluendo,quia pp hoc nõ debuit cassare electionem; & in supplementum agitur contra excommunicatorem. ar. in l.3.ff.de
18 eo,per quem fac.er.& vide quo ista spualia æstimant ꝙ glo. in c.coram.sup.de of.dele. † In gl.in ver.satisfacere, ibi, nec prodest,nec est necessaria appellatio.hæc gl.non bene dicit, quia imo appellatio ꝓdesset in multis.Primo, vt denoluat cãm ad superiorem,quando superior est talis, qui non põt cognoscere circa appellationem. Exemplum in archiepo, respectu subditorum sui suffraganei,vt aperte ꝓbat ẽt in casu excõicationis,in d.c.venerabilib. in prin. Vade si excõicatus non appellat intra decendium,nõ potest amplius deducere cãm ad illum superiorem;sed hẽt necesse petere absolu-

ADDITIONES.

a ¶Admonitio. An ista admonitio requiratur ad reincidendum in excommunicationem,vide late D.de Rota,deci.382.in ordi.nouiss.post. Ioan. Mon.& Doct.in c.eos.de sen.excom. lib 6. Et adde omnino hic Lap. alle. 73.vbi no. & valde eleganter examinat intellectum huius dec.in prin.& eam multipliciter limitat,& adde ꝙ non sufficit, ꝙ ista monitio fiat ad domum,sed debet fieri personaliter.ita no.determinat Ant.in c.si aduersus.de eo, qui mit. in poss.1.no.ibi,de quo etiam,an sufficiat,ꝙ ista monitio fiat per edictum,eleganter per D. de Ro. deci.352. circa fi.in ordi. nouiss.Aduerte tamen,ꝙ quando quis reinducitur in excommunicationem,nõ est necessaria admonitio personalis,sed sufficit,quod aliter moneatur.ita eleganter volunt D.de Ro.deci.382.in or.nouiss.& alleg.Ian. in d.c fi aduersus.

b ¶Naturam. De hoc vide latius per eundem Abb.super rub huius tit.

¶Ad Naturam. Tenet Car.in c.perpendimus.14.ver.quæro.dixi, quod excommunicatio supra,hoc ti.cum allegatis per Fel.in rub.supra,de re iu di.col.10.ver.excommunicatio est interlocutoria. Seb.Sap.

c ¶Non teneat. Limita dupliciter,vt per Dom.in c.1. de off.deleg.li.6.& vtrũ sententia excommunicationis lata, nulla præmissa monitione valeat,de hoc vide Ant.in c.ab excommunicato.de rescrip.& Abb.post Host.in c.si lud.de cle.excom.mi.& ita limita,vt per Inn.fing.in c.1.de excess.prælat. & ibi no.& per D.Abb.in c.reprehensibilis.de appel.& limita fin.vt per Inn.in c.venerabili in prin.pen. col. de censi. & per Dom. in c.dilecti.de sen.excom.lib.6 & quod ibi no.de hoc vide Do.de Ro.in anti.decis.352. & in ord.nouiss.decis.86.Item vide omnino Lap.alleg.13.

d ¶Ingressus. Credo ꝙ gl.1.circa fi.in c.ab excommunicato. de rescri.male loquatur.per id quod no.post gl.& D.Ant.in c.fin.de ordi.ab episcopo, qui renun.episcopatui.

e ¶Iuro. Vide de hoc Doc.in c.ab excõicato.super gl.3.ꝺ.de rescri. Seb.Sap.

f ¶Dolo tuo. Vide Ro.de 1.317.inc.vtrum damna appellantis, Io.de Ana.in c.excommunicamus.§.moueantur.el 1.de hæret. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solutionem ab excommunicatore.sed si excõicator noluerit absoluere,oblata satisfactione, poterit ex nouo grauami ne appellare ad superiorem.vt no. in d.c.ad reprimendum. Secundo prodest appellatio ab excommunicatione, & est magni effectus,quia si non appellat,transit in rem iudicatã, respectu illius actus pro quo lata fuit excommunicatio.Vn de si fuit excõicatus pp contumaciam,& non appellauit intra decendium,non potest amplius negare contumaciam, sed si vult absolui,oportet,q primo satisfaciat,ad hoc,q no. in d.c.venerabilibus,& d.c.ad reprimẽdam.sed respectu vinculi non transit in rem iudicatam,& hoc casu tantum procedit gl.quia in quantum excommunicatus petet absolui, est audiendus.vt in c.fi.de pę.quia ex quo excõciatur Deo ergo & ecclesiæ, vt supra eo.c.à nobis.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici omnes, & cum eis quomodocunque participantes, sunt excommunicati.*
2 *Statuta, contra libertatem ecclesiasticam, quando dicantur facta.*
3 *Constitutio Papæ ligat incontinenti, quando est publicata in curia Romana, nec requiritur quod publicetur alibi.*

CAP. XLIX.

a 1 NOuerit. [a] † Excõicat hæreticos, & quosdam, violatores ecclesiasticę libertatis. hoc dicit,& secunda pars principalis ibi, nec non. Casus lit.In c.isto excõmunicat oẽs hæreticos,vtriusque sexus,quocunq; nomine censeant,& fautores,& defensores eorum,& receptatores; & illos, qui de cætero seruari fecerint statuta edita,vel consuetudines introductas contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea deleri fecerint, intra duos menses de libris suis post publicationem huius sñiæ. Item excommunicat statutarios, & scriptores statutorum ipsorum, nec non Potestates,Cõsules rectores, & consiliarios, locorum, vbi de cætero huiusmodi statuta, & consuetudines editæ fuerint,vel seruatæ, & illos qui secundum ea præsumpserint iudicare, & scribere iudicata. B.No.1.ex tex. sex species personarum,quæ ipso iure incurrunt excommunicationem.Primo oẽs hæretici,fautores,receptatores, & defensores eorum.Secundo,quicunq; fecerint seruari statuta, vel consuetudines contra ecclesiasticã libertatẽ. Tertio,statutarij,& scriptores statutorum contra ecclesiasticam libertatem. Quarto Potestates,Cõsules,rectores, & consiliarij locorum,vbi hæc statuta edita fuerint.Quinto,quicunque iudicant secundum hæc statuta.Sexto,qui iudicata redigũt in publicam formam.Secũdo ponderat tex. ibi fecerint amoueri,&c.Ex quo infertur, q isti non euitant excommunica-
b tionem,[1] licet in fine statutorum ponant statutum,q si qua essent statuta edita contra ecclesiasticam libertatem,nabeãtur pro non scriptis,vt cõiter solet fieri.p hoc.n.nõ esset fa-
c tisfactum huic c.nec auth.[c] cassã & irrita. C. de sacrof. eccl. exigitur.n.q hæc statuta deleãtur de libris, ita no.Bar. in d.
2 auth. † Sed quæro quæ statuta dicant cõtra ecclesiasticã [d] libertatem?Inn.concludit hic,q sunt illa quæ veniunt contra priuilegia concessa ecclesiæ vniuersali,vel à Deo, vel à Papa, vel ab Imperatore, secus si priuilegium concessum esset ecclesiæ particulari, & cum hac conclusione trãseunt Doct. nostri.Sed Bar.in d.auth.cassã. latius rangit hanc materiam, ponendo hanc conclusionem,q vbicunque per statutum,
e clerici efficiuntur timidiores,[e] & laici audaciores ad nocendum,q tunc dicuntur contra ecclesiasticam libertatem.exẽplum,est statutum laicorum q quicũq; interfecerit laicum puniatur grauiter,interficiens vero clericum, puniatur puta in 10.florenis, vel in alia mitiori pœna.pro hoc.l.1.§ quæ onerandæ.ff.qua.re.ac.non datur. hoc dictum mihi placet. pro hoc adduco c. graue,infra,eo inducendo vt ibi dicam,
3 sunt ergo simul iũgendæ istæ duæ theoricæ.† In gl.in ver.intra duos menses.ibi à tempore publicationis, ex hoc dicto gl.infertur,q hodie non expectatur lapsus istorum duorũ, mensium,nisi ab olim hæc constitutio fuerit probata, licet quidam dicunt q isti duo menses currunt à tempore publicationis specialiter faciẽdę in qualibet prouincia,quia ignorans non est contumax.& per consequens non incidit in excommunicationem.11.quæst. 3. c.certum. Sed dictum glo. plus placet.Io.An.& hoc credo verius,nam constitutio Papæ non est necessario publicãda in qualibet prouincia,quia satis est quod publicetur in curia Romana,vt no. in data li. 6.& ibi,in nouella,per Ioan. And. & maxime hoc procedit, cum hæc constitutio sit redacta in corpus iuris. quare nemo præsumitur hoc ignorare. concluditur ergo quod statutarij,& alij de quibus in tex. sunt excommunicati ipso facto. Sed successores eorum excommunicati non sunt, si q primum sciuerint, fecerunt hæc statuta deleri de libris, deper tñ dari aliquod tps, quia non incontinenti post scientiã tenentur currere,ar.in l.ratum.& in l.q dicimus. ff. de solu.

ADDITIONES.

a ¶Nouerit.Nunquid dispositio huius decretalis habeat locum in his qui inceperunt statuere contra libertatem ecclesiæ,non tamen perfecerunt: nec intra duos menses amoueri fecerũt, vide Bar.in suis apostillis citis infra, de ver. sig.

b ¶Excommunicationem.Vbicũq; ad euitandam pœnam requiritur statuti vel scripturam deleri,non sufficit q cassetur,verbo,nisi etiam deleatur facto.& ex hoc etiã declaratur tex.in cle.1.in ver. deleuerint, de vsu.sed tu in contrariũ vide Bar.in l.nihil.ff. de adi.leg.& i.i Lemptor. §.Luciantu in contrariũ vide Bar.in l.nihil.ff. de adi.leg.& i.i Lemptor. §.Lucius. in fi.ff. de pac.super quo vide quod scripsi post Abb.infra ti. 1. c. in his. vbi notanter soluo hanc contrarietatem.

c ¶Nec auth.Facit tex.in auth. cassa,& ibi Sali.C. de sacrosanct. eccl.

d ¶Ecclesiasticam.Quæ proprie dicantur statuta contra libertatem ecclesiæ,de quo vide tex.in c.2. circa fi. de verb. sig. li. 6.

e ¶Timidiores.Quãdo dr statutũ cõtra libertatẽ ecclesiæ,vide gl.no.in §. nihil.n.in ver. de genere.in Auth. de nõ eli. secũdo nub. tex. in c.1. de priu. li. 6. vbi dr cõtra libertatẽ ecclesiæ,qñ tollit exceptio clericorũ.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non extenduntur, ex identitate rationis.*
2 *Rector almæ sapientiæ nouæ meæ alumnæ, consules mercatorum ciuitatis Perusii qui ibi præsunt, an habeant iurisdictionem in scholares, extra sapientiæ domum delinquentes.*
3 *Laicus ex permissu Papæ, potest excommunicare, sed non ex permissu episcopi.*

CAP. L.

a Anonica. [a] Statutum de regularibus excõmunicatis pro iniectione manuum absoluendis per suos prælatos,ad hospitalarios extenditur,vt ipsorum prior eos absoluat, vel aliter,& sic.Fratres hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum, seu confratrem, absolui possunt per eorũ priorẽ, nisi excessus fuerit difficilis,& enormis.h.d.Et diuiditur. nam primo ponit canonem antiquum.secũdo illum prorogat,ibi,nos.Casus lite.Statuit Ale.q monachi,& canonici regulares, quocunq; modo iniecerint percusserint,per abbatem su um absoluantur, cuius statutũ ponit 3.eo.c.2.& c.cum illorum.Constitutionem illã extendit Papa Hono. ad Hospitalarios Hierosolymitanos, vt per priorem suum,qui facerdos debet esse,in eodem casu fratribus eiusdem ordinis, absolutionis beneficium impẽdatur,
1 nisi forsan m ioris esset prouidentia requirenda.B. † No.1. ex tex. q vbi peccatum est enormis, regulariter tenet gs ire ad sedẽ apostolicam, pro absolutione, nõ ergo absoluit abbas, vel epus.No.2.q per similitudinem rationis, non dẽt extendi ius priuilegiatiuum, nisi extensio fiat per habentẽ potestatẽ. Et p hoc concludit Hosti. q templarij non gaudent hoc priuilegio, quia licet ius cõe debeat extendi p identitatem rõnis,secus est in iure priuilegiatiuo. facit regula, in argumentum.de reg.iu.li.6.& l.q contra.ff. de leg. licet gs tenerit contrarium,in c.cum illorum.3.eo.† Sed quæro, quid si
2 isti percutiant se extra claustrum?dicit Host. q non possent absolui per abbatem seu priorem.vnde ad tex. fuppler quæ do in claustro.Sed tene contrarium p ea,quæ dixi in d.c.cũ illorum. & facit est tex. vbi nõ reperitur aliquid de claustro.
3 † In gl.in ver.presbyter.in fi.dic tñ q Pa. posset dare præceptum laico excõicãdi,sed epus non.gl.in c.præter.§.verum.32.dist. & in c.bene quidem.96.di.nam hoc est iurisdictionis, & non ordinis.& vide quod no.gl.in c.peruenit.25.di. &c.

ADDITIO.

a ¶Canonica. Vide quod no.Raymun.in sum.de sen.præce.diffi.& excõ. sequitur.de sent.exc ver.nunquid templarij.

SVMMARIVM.

1 *Suspensi, & excommunicati, non sunt absoluendi, nisi primo præstiterint iuramento de parendo mandatis ecclesiæ, vide inf.c. prox.in 2. notab. & per totum.*
2 *Pro scandalo vitando, recedituir aliquando à iure rigoroso.*
3 *Posse dicimus quod de iure possumus, de iure scilicet communi, non extraordinario.*

CAP. LI.

Vper. Excõicatus,vel suspensus,absolui nõ debet,nisi p prius iuro pstito, si tamen ine scandalo iusm haberi non potest, poterit ibi absolutio p manualẽ pmissionẽ.h.d. Cõis diuisecunda ibi, poterit.Casus lite. Monachi græci, & hæremite ppter inobedientiam suspendebantur,& excõicabantur.nã ad mandatum ecclesiæ redire nolebant, ni si per manualem promissionem. Cõsultus Pa. an essent recipiendi sine iuro, respondet,q si non possunt induci ad præstandũ iusm,sed dum formam ecclesiæ, recipiantur hac vice cum manuali promissione; cum interdum seueritati,consideratis locorũ,
1 & temporum qualitatib.sit aliquid detrahendum.B.† No.1. ex tex.q nec excõicati,nec suspensi,absoluendi sunt absque iuro de parendo mandatis ecclesiæ. & no. inquantum dicit
2 de suspensione,quia non probatur, nisi hic.& c.seq. † Secũdo no.q pp scandalum [a] euitandum,quandoq; recedit à iure rigoroso.Sed q̃ro nunquid hoc c.ponat ius cõe. Host. dicit q ponit ius cõe,sumendo cõtrarium sensum; quia de iure cõi nõ debet fieri absolutio,sine iuro.p hoc tex.ibi, hac vice,sed certe dici põt quod ponit ius cõe. s. qñ scandalum subest.vt tũc eo casu possit fieri absolutio sine tali iuro; nã Papa hic respondet ad consultationem:ergo est ius cõe, vt no.in c.pe.de temp.ord.Item induco tex.ibi potcris, &c.nã id dicimur posse,q de iure possumus.22.q.2.c.faciat homo. & q fit per remediũ extraordinarium, dr fieri nõ posse,vt no Inn.in c.pastoralis.de cã pos.& prop.In gl.2.in fi.Hosti.in dncit istum tex.p contraria opin. nã si speciale est hoc casu vbi imminet scandalum.ergo regulariter non valet absolutio,sine iuramento.sed tu tene quod dixi in c. cum desideres.sup.c.& communiter approbatur dictum gl.

ADDITIO.

2 ¶Scandalum.Multa quæ fiunt ratione scandali euitandi.quæ aliàs non fierent cumulat Fel. hic, & latius in capitu.nihil cum scandalo. supra de Præscri. Sꝛb.Sap.

CAP. LII.

Venerabili. Cum de virib.sñiæ dubitatur, potest quis absolui ad cautelã, iuro pstito. h. d. Casus lite. Archiepus Turon. tulit sñiam suspẽsionis in epm Cenoman.pp quam suspensionem epus,& procurator archiepi accesserunt ad præsentiam d. Pa. ipse vero auditis allegationib. partium,sñiam ipsam relaxauit ad cautelam,pstito iura.ab epo, præsente,p curatore Archi.q parebit mandato archiepi, si constiterit ipsum culpabilem exitisse super eo,p quo fuit suspensus.B. No.1.ex tex.archiepm sibi sufffraganeum epm posse suspendere,potest ẽt ipsum excõicare,& alia pœna arbitraria punire, dummodo nõ sit tale delictum,quod exposcat depositionem.& pro hoc.3.o.q.3.quia cognouimus.& in ca.sacro. 3.cod.& q ibi no.& in c.vt litigantes.de offi.ord.lib.6.& c.1. eo.ti.& li.Secũdo no.q sententia suspensionis non est relaxanda sine iuro.concor.tex.in c.precedẽti,Vlt no. q absolutio ad cautelam,nõ est imponenda sine iuro. & vide quod dixi in c.per tuas.sup.e.& quod plene no.in c.solet.e. tit. li.6. Sed quæro ad quid fiat ista absolutio ad cautelã,ex quo non erat excommunicatus,sed suspensus.Sol.vt possit communicare,& interesse sacris,& negocijs ecclesiæ: non aũt sit vt possit agere,quia suspensio non tollit facultatem agendi,sicut excommunicatio,[a] m Inn.quod no.In glo.1.ibi.hoc sit pp dubium,& declara hoc,vt plene dixi in c.per tuas. supra e.& in fi.gl.& dixit hic Io.An.q hoc alibi non reperitur. f.q
3 in absolutione [a] à suspensione præstetur iuramentum, sed certe imo reperitur:nam probatur,supra c.prox.

ADDITIO.

a ¶Absolutione.In absolutione à suspẽsione præstatur iuramentum,sicut in absolutione ab excommunicatione.quod est verum in suspensione hominis,secus in suspensione iuris, vt no.dicit Archi.in ca.sacerdotes. 50. di.item quod in absolutione à suspensione debeat præstari iuramentũ sicut in absolutione ab excõmunicatione,tenet Arch. in c.nomen. circa fi.2.q.1.& circa id,quod dixit de differentia inter suspensionẽ iuris vel hominis,vide Inn.hic & in c.sicut de coha.cle.& mu.etiam ibi in d.c.fih

Universidad de Deusto
Biblioteca

apud eos magis proficiat, non est excommunicatus. Secundo dicitur, q̃ prædicatores, dum prædicant excõmunicatis & alijs detentoribus alienarum rerum, & audiunt cõfessiones eorum, licite possunt recipere ab eis eleemosynas, cum ipsi quasi gerant cãm, vel curã eorum ad quos ipsi pertinere non
1 ſcuntur, præcipue si aliàs in loco illo non possint sustẽtatio-
nem habere.† Tertio dicitur, q̃ clericus ratione officij q̃ in ecclesia obtinet, & alij clerici seniores, zelo deuotionis, possunt percutere pueros, vel adolescentes cõstitutos in minoribus ordinib. turbantes diuinũ officiũ, nec incurrunt excõicationem. Itẽ magistri, & p̃lati subditos, & scholares suos cã correctionis leuiter possunt p̃cutere, sine pœna excõmunicationis, & idem dicẽdum de his, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorũ graduum simili modo corrigunt vt eos cohibeant à vitijs, & bonis morib. informent, in oĩb. prædictis casib. excõicationis sniam non incurrunt, cum hmõi participatio, & correctio bono aĩo, & non diabolo in
3 stigante fiat. B.† No. 1. ex tex. q̃ in distinguendo maleficio, attendi dẽt proposituũ, & mens delinquẽtis. Vnde si quis accipit rem alterius, non intẽdens furari, non committit furtũ p̃p intentionẽ quã habet vt no. in c. cũ dilecti. 3. de accu. & inter oẽs. 5. recte. ff. de fur. ad idem q̃ hĩ in l. vers. & l. qui iniu
4 riæ. ff. e. † Secũdo no. casum speciale, & notabilem, in quo cõmunicans excõmunicato in locutione, non incurrit excõicationem, quando hoc facit, vt eum inducat ad satisfactiõ-
a nem, [a] vel ad salutem aĩæ, & sic facit ista litera, q̃ si statuto cauetur q̃ participans cum bannito incurrat certam pœnã, q̃ ille qui participat vt eum possit inducere ad satisfactionẽ
5 non incurrit hanc pœnã.† Tertio no. in c. prædicatores, &c. q̃ cessante necessitate, non est licitũ recipere eleemosynas ab excõicato, vel à detẽtoribus rerũ alienarũ. Quarto no. q̃ audiens confessionem alicuius, licite recipit aliquid à pœnitẽte, ẽt si illud subiaceat restitutioni. Vlt. no. plures casus, in quib. inijciens manum in clericum nõ incurrit excõicationem. & maxime no. casum in proprio quo, seu patrefamiliãs, vt eis permittatur leuis correctio, circa clericos inferiores.
6 †In gl. in ver. præsertim. ibi, potest exponi pro, maximè, Inn. dicit q̃ ponitur pro tm̃, ga nõ dẽt recipere eleemosynã à talib. nisi quãdo aliter sustentari nõ potest. Sed certe Inn. & gl. habẽt eundem sensum, sed dictio præsertim, sm̃ intellectũ gl. refertur ad verbũ p̃dicatores, vt sit sensus, q̃ tpe necessitatis oẽs possunt recipere eleemosynam ab excommunicatis, maxime p̃dicatores, sed secundum intellectum Inno. dictio, præsertim, refertur ad illud verbum sustentationem, & tunc est sensus, q̃ tunc tantum licitum est recipere eleemosynam ab istis, quãdo aliter nõ possunt isti sustentari. † Sed
7 hic generaliter quæro, nunquid licitum est recipere absolutionem ab excommunicato vsurario, sicut eleemosynam? Inn. q̃ non. pro hoc c. à nobis, 5. eo. & c. quia in omnib. 3. de vsu. Rõ diuersitaris est, ga eleemosyna recipitur in secreto, oblatio recipitur in publico. vnde ne ecclesia videatur sauere excõmunicatis, & detẽtoribus rerum alienarum, nõ debet recipere ab eis oblationem, sed decimas prædiales licite ab eis recipit, nã & à indæis tales decimæ recipiũtur, vt in c. de
8 terris, de deci. † In glo. fin. ibi liberati sunt à patria ptãte. vult ergo, gl. q̃ quilibet facer ordo, liberet à patria ptãte. & idem tenet gl. in c. indecorũ, de æta. & qual. Sed cõtrarium tenent ibi Inn. & Host. illud verius: nam dictum gl. nõ probatur iure, sed potius probatur cõtrarium per locũ à speciali nam si
b speciale est in episcopatu, [b] vt liberetur à patria potestate, & istud p̃p sublimem dignitatã epatus, vt in c. per venerabilẽ, qui fi. sint legi. & in auth. sed dignitas epalis. C. de epis. & cler. ergo in cõtrarium est ius cõe. non ob. ar. gl. quia facer ordo, liberat à domunica seruitute, quia indecẽs esset, vt quis sit seruus, & in sacro ordine cõstitutus, sed nõ sic est indecens, vt quis sit clericus, & in patria potestate. fatendum tamẽ est, q̃ in spiritualib. filius clericus, nõ est sub potestate patris, vn de si habet beneficiũ, potest agere, & cõuenire sine consensũ patris, vt in c. si annum, de iud. li. 6. Itẽ quoad percussionem, facer ordo liberat à patria potestate, vt probatur hic à contrario sensu, & hoc vt deferatur ordini sacro, licet quidã antiqui dixerint, patrẽ non incurrere excommunicationẽ, si correctionis cã p̃cutit clericum in sacris constitutum, quia non potest in eo notari violẽtia. Sed credo gl. melius dicere, quia saltem huiusmodi manus est temeraria, ratione sacri ordinis. pro hoc c. vniuersitatis, 3. e. vbi prælatus incidit in excommunicationẽ, si correctionis causã facit p̃cuti clericũ per laicum, quia reperitur ibi temeritas, & sic non violẽtia.

ADDITIONES.

a ¶Satisfactionem. Idem dicit Sanct. Tho. in 4. sent. di. 17. q. 2. art. 4. circa medium.

b ¶Speciale est in episcopatu. Adde q̃ notani in 2po. ad istũ. in c. constitutus in apo. in ver. dignitas episcopalis, nu. 3. 5. de test. in integ. Zach.

SVMMARIVM.

1 *Concubina clerici, potest excommunicari. 3.*
2 *Participans cum excommunicato in crimine, post latam sententiam, incurrit maiorem excommunicationem.*
3 *Concubans cũ concubina excõicata, an incidat in excõmunicationem.*

CAP. LV.

a SI concubinæ. [a] Cõmunicãs excõicato in crimine damnato, incidit in excõicationem maiorem. h. d. Casus lit. Publicæ concubinæ clericorum, quia nolebant ab eis recedere, excommunicatę fuerunt, clerici cõcubinarij, post latã sniam, carnaliter ad eas habuerũt accessum. Quæritur vtrum isti eadẽ snia sint ligati. Resp. Pa. q̃ eadem snia inuoluuntur, ga participant in eo. crimine cu-
1 minosis. B.† No. 1. ex tex. concubinam clerici pp delictum cõcubinatus posse excõicari per ecclesiam, quamcunq;
b laica sit. fortitur. n. forum ecclesiæ ratione delicti. [b] pecc. an. n. in ecclesiã, adherẽdo turpiter clerico, & ideo potest puniri per ecclesiã, pro hoc vide tex. cũ gl. 32. di. eos. & 15. q. vlt. cũ
2 multæ.† Secũdo no. ibi post latam sentẽtiam, q̃ cõmunicãs alicui in crimine, pp q̃ incurrit excõicationẽ, non est excõmunicatus, si cõmunio adhibetur ante sentẽtiam latã, duo ergo requiruntur, vt quis incidat in excõicationem maiorẽ, primo q̃ cõicet post latam sententiã, secundo q̃ in crimine
3 damnato.† Et ex hoc deciditur quæstio. Pone mulierem excõicatã, ppter concubinã clerici, nũquid laicus cognoscens hanc mulierẽ excõicatam carnaliter, incidat in excõicationẽ? dicendũ q̃ nõ, quia nõ cõicat in crimine damnato, sicus si fuisset mulier excõicata generaliter, ppter delictũ fornicationis; quia tunc quilibet incurret excommunicationẽ maiorem, quia communicaret in crimine damnato, quod voluit Io. An. hic, & bene, & satis probatur per istum text. & per c. nuper. & quod ibi no. supra eo. quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Si concubinæ. Vide S. Tho. in 4. sen. dist. 43. q. 2. ar. 4. vltra medium, vbi dicit q̃ communicans in crimine excommunicato, est excommunicatus excommunicatione maiori.

b ¶Ratione delicti. Vide Ro. in fin. 258. incip. licet vxor. & Ia. in l. cum quædam puella. in prin. ff. de iur. om. iu. & Pe. de Anch. in consi. 192. incipiẽs, Magnifice, & illustris. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Epis, vel prælatus excommunicatus minori, non perdit ea quæ sunt iurisdictionis.*

CAP. LVI.

a DVobus. [a] Excommunicatus minori excõicatione, põt absoluere excõicatum, in comprehẽdẽdo potius mentẽ quã verba. Excõicatus minori, põt ab excõicatione aliquem absoluere. h. d. Casus lit. Duobus fuit collata potestas, vt ab excõicatione minori, si eam incurrãt, vicissim se absoluãt, vterque incidit in huiusmodi sententiã, quæritur vtrũ ista potestas eis collata expiret. Resp. Pa. propterea non expirare, quo minus alter alium absoluat; tamen cõtradicunt quidã q̃ alter alium absoluere nõ potest, nisi ab alio non suspenso; fuerat absolutus. B. In gl. 1. ibi. vel dic, q̃ alter alterũ potest absoluere &c. & hanc lec. quæ sequitur tenemenți. nã dicit Host. & bene, tenendo primã lec. gl. q̃ nõ esset aliquid speciale in excõicatione minori, nã per maiorẽ excõicationem non tollitur potestas in habitu, sed tũ in actu, vt in c. ad probandũ,
1 de re iud.† Cum ergo iste tex. voluerit notare spãlitatem in minori excõicatione, dicendũ est q̃ excõicatus minor, habet ptãtem absoluendi habitu & actu; quia per hoc non immiscet se sacramẽtis passiue, sed exercet iurisdictionẽ, quia primatus non est per excommunicationem minorẽ, vt in c. si celebrat, de cleri. excom. min. & ista est vera lectu.

ADDITIO.

a ¶Duobus. Iste tex. facit in arg. ad q. q̃ si statutum dicit, q̃ bannitus possit impune occidi a quolibet de ciuitate, q̃ si contigit alium de ciuitate bannitum, licet ipse sit bannitus, poterit impune alium bannitum ab illa ciuitate occidere, de quo scripsi late in tract. meo de bãnitis. item iste tex. dicit in arg. ad q. quam ponit Bar. in l. Romanus Apulus, quæ est l. pe. ff. de cur. & cur. da. ab his. vbi dicit, q̃ si duo fuerint capti de nocte, & dati ad Potestatem, vnus ex captis poterit promittere de representando alterum, & alter alterum.

SVMMARIVM.

1 *Eucharistia potest confici tempore interdicti & ciuitatis pro infirmis.*

CAP. LVII.

a PErmittimus. [a] Permittit ministris ecclesiarum semel in hebdomada celebrare tempore interdicti, concurrentibus his, quæ exprimuntur in tex. sed hodie hoc cap. secũ-

ADDITIO.

a ¶Permittimus. Vide Io. de Cal. in trac. de ecc. interdi. in 2. mẽbro. & vide q̃ no. D. Ab. post gl. in c. nõ est. de spon. Itẽ circa istam pulsationẽ campanarum, vide Io. Cal. in trac. prædicto. in 6. mẽbro in 4. q. cum quinq; seq.

uit de nihilo. quia hodie permittitur singulis clericis, ianuis clausis, excõicatis, & interdictis exclusis, vt hĩ in c. fin. §. adijcimus. & §. sc. c. ti. lib. 6. h. d. Casus lit. Permittitur Pa. rectoribus ecclesiarũ, qd tpe interdicti semel in septimaua cã conficiẽdi corpus dñi, ad opus infirmorum q̃ decedentib. in pñtia tpe interdicti non negat, q̃ possunt missarum solennia celebrare submissa voce exclusis excõicatis, & interdictis non pulsatis cãpanis, & ianuis clausis. B. No. 1. ex tex. ibi q̃ solennia missarum &c. q̃ pulsatio cãpanarum, & cãtus missæ, nõ sunt de solennitate missæ. peragunt ergo solẽnia missarũ, licet alta voce nõ fiat celebratio. quod no. pro dispositionib.
3 facientib. mentionem de solẽnitatib. missarum. Secũdo no. q̃ licite conficitur corpus Christi, vt custodiat pro infirmis. p̃ hoc c. 1. de custo. euch. Et dicit Host. sacerdotem nõ dẽre custodire eucharistiã vltra vnam septimanã, ne putrescat, sed si infirmi illa septimana non indigent, debet sacerdos cõ sumere antiquã cum noua q̃conficit, & alteram innouatã reseruare p̃ hoc facit tex. iste q̃ p̃mitttebat semel in hebdo-
1 mada celebrare, quasi vltra vnã hebdomadã non dẽt reseruari, sed singuis septimanis dẽt illup recenseri.† Vlt. no. qd tpe interdicti, corpus Christi conceditur morientib. quod ẽt probatur in c. quod in te. de pœ. & remiss. & c. fi. eo. ti. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Papæ potest absoluere à sente tia cano, si quis suadente.*
2 *Senectus potest dici infirmitas.*
3 *Excommunicatus, an possit absolui ab inferiori episcopo.*

CAP. LVIII.

QVamuis. Satisfaciens clerico, quem verberauerit, non põt propter hoc absolui, nisi in certis casibus hic expressis. h. d. & secunda, ibi pars. nisi. Casus lite. Si aliquis incidens in excommunicationem propter violentam manuum iniectionem in clericũ, satisfecerit iniuriã passo: non tamen potest aliter quam per sed apo. vel eius legatum beneficium absolutionis obtinere nisi in quibusdam casib. qui in ipsa litera continentur. Sed quidam de prædictis, qui videlicet tpali laborat impedimento, exceptis pueris, præcipiendum est sub debito iuri, vt impedimento cessante ad apo. se. accedant mandatum apo-
2 stolicum suscepturi. B.† No. 1. ex text. ibi, vel eius legatum &c. q̃ legatus Papæ absoluit à sniis canonis. si qs suadente. & cum hic nõ distinguat inter iniuriã mediocrem. & enormem, tenendum est legatum posse absoluere indifferenter.
3 de quo tamen dic, vt dixi in c. ad eminentiã. sup. eod. † Secũdo no q̃ senex indistincte excusatur ab accessu ad sedem apo. quia licet sit porens ad eundum, tamen in itinere põt
3 sibi periculum imminere. † Sed quæro nunquid excommu-
a nicatus [a] ex alia cã, pp iniectionem manuum, possit absolui ab inferiori in casib. hic expressis. Doc. cõiter hic dicunt q̃ non, sed speciale est in excõicatione, pp iniectionẽ ma-
b nuum. & hoc verum nisi in articulo mortis. [b] quod est valde notandum, & quotidianum in prãctica. nam pmissio ista tm̃ reperitur in excõicatione illius cano. si quis suadente.

ADDITIONES.

a ¶Excommunicatus. Si quis incidit in excommunicationem propter aliam causam quam propter iniectionem manuum in clericum, non potest ab ea per inferiorem à Papa, in casibus in hac decretali positis, præterquam in casu de articulo mortis. Sed contra istud dictum videtur tex. in c. quod de his. supra eo. qui loquitur generaliter de excommunicato, & c. quod de his. supra eo. qui loquitur generaliter de excommunicato, & tamen absolui poterit in istis casibus, vt dicit ibi tex. contra hoc etiam similiter facit tex. in c. ea noscitur. supra eo. Nec ob. iste tex. qui dicit qd iuras facit quib. inculc iniuriam, aliter quam pro iniectione manuum in clericum. sed vide omnino Inn. in c. de cætero. Bar. de Bel.

b ¶Articulo mortis. Quia tunc licet sit excommunicatus, propter aliã causam, quam propter iniectionem manuum violentam: tamen ex quo est in art. mortis, inferior eum poterit absoluere, vt est tex. & gl. ibi apertissima, in ver. mortis. in c. pastoralis. §. 1. de of. or. & c. cum fundamenta. §. contemptores. de ele. li. 6. Quod amplia omnino, vt no. post D. Ab. in c. à nobis. el 2. in 3. sup. eod. tit. Bar. de Bel.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio in dubio intelligitur de maiori.*
2 *Excommunicatio maior, & minor quomodo differant.*
3 *Excommunicatio dicitur potius medicina, quam pœna.*
4 *Verba intelliguntur prolata secundum consuetudinem loci.*

CAP. LIX.

a
1 SIquem. [a] † Excommunicatio simpliciter lata, intelligitur de maiori. h. d. & ex tex. no. & quotidie allegatur. h. d. Casus lite. Si aliquis sub hac forma verborũ dixerit, excommuni eo illum, vel similia verba protulerit, dicendum est non solum minori excommunicatione, quæ à perceptione sacrorum separat, ligatum esse; verum ẽt minori, quæ à fidelium
2 cœtu excludit communione. B.† No. 1. ex tex. effectum maioris, & minoris excommunicationis nã minor tm̃ priuat à participatione sacramẽtorum, sed cõmunione fidelium.
3 †Sed op. contra literam, & videtur quod appellatione excõmunicationis, debet intelligi de minori, ga in pœnis mitior est interpretatio facienda, vt in regula, in pœnis, & in regula, odia. de re iur. lib. 6. l. interpretatione. ff. de pœ. Sol. contrariũ procedit in pœnis corporalib. & pecuniarijs, sed excõicatio
b non est proprie pœna, sed animæ medicina, [b] vt in c. cũ medicinalis. e. ti. lib. 6. vnde eo ipso quod excõicatus vult satisfacere, obtinet absolutionem, vt in d. c. cum medicinalis. & 2. q. 1. multi. Item in concernentib. periculum, tutior interpretatio facienda est, vt in c. inuenio, supra, de spon. sed cum excommunicatus potuerit intelligere, ita de maiori, sicut de minori, tutius est interpretari, q̃ intellexerit de maiori: quia
4 hoc casu nullum subest periculum. † Item & tertio, verba debent intelligi, secundum consuetudinem, vt in c. ex literis, supra de spon. l. Labeo. ff. de supel. leg. sed cõiter appellatione excommunicationis, intelligimus de maiori, & iõ dẽt generaliter intelligi de maiori & non de minori, vt hic p̃batur.

ADDITIONES.

a ¶Si quem. Pro intellectu huius decre. vide Inn. in c. 1. de loca. & quod no. Io. de Ana. in c. 1. de sagit. & omnino Cal. in repe. c. cum excõmunicato. 11. q. 3. in qõ. quæ in c. effectus vero, & in alia qõ. quæ incip. quæro quot sunt. Et adde hic Arch. in c. præsenti. 5. q. 2. vbi dicit, q̃ triplex est genus excommunicationis. Vna quæ repellit à commune sacramentorũ, lata à canone, vel ab homine per sententiã, & hæc est excommunicatio minor, alia est maior, quæ repellit à communione fidelium non cunctarũ, sed aliquorum, vt est tex. & gl. in d. c. præsenti. & in c. placuit. 18. dist. Et dic, q̃ Iudæi excommunicantur hoc genere excommunicationis, vt in c. post miserabilem. de vsur. cum simili. Tertium genus est quando repellit à communione cunctorum. & dicit has tres species ponere Goff. in c. à nobis. de excep. Et adde hic tex. cum gl. in ver. speciem. in c. pia, de excep. lib. 6. & vide gl. in c. debent. 11. q. 3. Et de duplici excommunicatione. l. maiori, vide gl. in c. Engelrudam. 3. q. 4. & S. Tho. in 4. sen. dist. 18. q. 2. ar. 4. circa med. Et de duplici genere excommunicationis, vide oino Sancti Tho. in præal. dist. 9. 2. ar. 1. ante med. Itẽ dubitatur hic si iudex dicat suspendo te, de qua suspensione fit intelligendum, cum multa sint genera suspensionum, quæ enumerat gl. or. in ver. non nouam, in cle. cupientes. de pœ. in cle. 1. §. cæterum. in ver. suspensionis. de priuil. vbi dicit, q̃ ericus spensus ab officio. Vin. in c. quanto. de magi. quem refert Io. de Lig in c. latores, de cler. exc. mi. dicit, q̃ erit suspensus ab officio, & beneficio. Sed de hoc vide latius per Doct. in c. cum dilectus. super gl. mag. de consue. Et casum in quo Papa simpliciter vitur hoc verbo, suspendo te, habes, in cum bonæ. de æta. qualit. & ibi est tex. recte intuenti. q̃ suspensus intelligitur ab officio, & beneficio. Item adde omnino quod no. Domini. in c. 2. §. 1. in fi. quod me. can. lib. 6. Et q̃ suspensus simpliciter, intelligatur suspẽsus ab officio, est casus apertus, in c. vt clericorum. ver. si quis igitur. de vi. & ho. cle. Item aduerte, quia contra istum tex. aperte vr casus, in c. pia, in ver. si speciem, de excep. lib. 6. quia frustra ibi exigeretur specifica tio, si applatione excõicationis intelligeretur de maiori. Et pro solutione dicas, q̃ quãdo excõicatio simpliciter proferrur à iudice, vel superiore, intelligitur de maiori excõicatione, quia est melior medicina in corrigendo peccata, quam minor excõicatio. Ita loquitur iste tex. Sed quãdo opponitur per reum cõtra actorem per viam exceptionis, quod ibi cessat ratio medicinæ, quia illa opponitur solum ad finem repellendi, merito non intelligitur de maiori, sed est necessaria specificatio. Et ita intelligitur tex. in d. c. pia. Et hanc solu. posuea reperi in lect. Domini. in c. pia. super gl. in ver. speciem, quam prius non videram.

¶Si quem. Quæ sit ratio huius decisionis, vide Fel. in c. dilecte, supra, de excep. Nunquid autem excipiens de excommunicatione, habeat specificare, de qua intelligat, vide Fel. in c. fi. supra de excep. Seb. Sap.

b ¶Medicina. Facit quod habetur, in c. quærenti. infra eo. ti. And. Barb.

¶Medicina. Hanc rationem reprobat. Io. de Imo. in c. 1. §. de loca. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium indultum ratione minoris ætatis, non extinguitur, licet minor peruenerit ad maiorem ætatem. 3.*
2 *Pœna delicto imponitur, habito respectu ad tps delicti, non ad tps snæ.*
3 *Testificari an possit pubes de his quæ vidit in pupillari ætate.*

CAP. LX.

PVeris. Pueri excommunicati pro iniectione manuum in clericum, ab episcopo absolui possunt; etiam si ante absolutionem effecti sunt puberes. hoc dicit. vel generalius, & fic.
1 † Beneficium inductum ratione minoris ætatis, postq̃ cepit habere locum, non extinguitur, licet minor peruenit ad maiorem ætatem. h. d. & secunda pars ibi. cum propter. Casus lit. Aliqui pueri intra quartumdecimum annum cõstituti, violentas manus mittũt in clericum, facti sunt maiores ante absolutionem, quæritur à quo debeant absolui. respon. Papa. q̃ siue ante, siue post pubertatem postulent se absolui, diœcesanus eps eos absoluere potest, cum propter defectũ ætatis in qua commissus fuit excessus, rigor ecclesiæ sit man
2 suetudine temperandus. B.† No. 1. ex tex. pœnam imponen-
a dam pro delicto, habito respectu ad tps delicti. [a] & non ad tempus

ADDITIO.

a ¶Delicti. No. q̃ pœna imponitur secundũ tempus delicti. Et sic facit, quod si quis post delictum efficitur furiosus, quod punitur per istum tex. & d. l. Contrarium tenet Bal. in l. furiosum. C. qui test. fa. poss. Vide ibi Lu. Ro. qui tenet cum Bal. per d. l. 1. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempus sententiæ.concor.l. 1. ff.de pę.Item no. ꝙ beneficiũ semel indultum minori,ex quo incepit habere locum, non extinguitur per superuenientiam maioris ætatis. † Et facit
a hæc lra ad q.nunquid impubes [a] factus pubes,possit testificari de his quæ vidit in pupillari ætate. Host. dicit istam lram facere ꝙ sic,sed in veritate ex lra potest sumi arg. in contrarium,quia incidens in excommunicationem in minori ætate,semper reputatur minor, respectu beneficij absolutionis obtinendæ;sed quoad q.concludendo veritatem,dic,ꝙ quidam sunt actus in quib. requiritur maior ætas tpe quo actꝰ exerceretur,vt in testõ.& tunc non sufficit, vt superueniat, maior ætas ad testm.ff.de testa.l.qua ætate.Quidã sunt actus in quib.hoc non requiritur,quod est regulare, & tunc satis est ꝙ sit idoneus tempore quo perhibuit testimonium, & hoc voluit gl.in c.relatum.37.di.& gl.iur.ciuilis in l. 3. §.lege Iulia.ff.de testib.& sequitur Io.An.in c.ex parte,de cor.vitia. & ad hanc di.debet reduci glo.in c.cum nobis, supra de præscr,quæ sentit oppositum huius quod dixi.

ADDITIONES.

a ¶Impubes.Verum pubes factus impubes, testificari posit de his quę vidit in pupillari ætate.De quo etiam per gl.in §.testes.Inst.de test.& gl.in c.testes.4.q.& ibi omnino Io.de San.& plenissime per gl.Spe.in ti.de teste.§.opponit,ver.nunquid pubes factus.Et licet gl.in hoc videantur cõtrariæ.illa mihi videtur veritas quam sentit gl.in l.testium. §. l. Iulia.in ver.impubes.ff.de test.quod aut testificatur super actu, qui requirit testes ad solennitatẽ,& non poterit testificari,prout esset in testamẽto.Si vero est actus,qui requirit testes ad probationẽ veritatis,& tunc admittitur.De hoc per gl.in c.cum itaque,de consc.dist.4.Et ad hoc facit optime ꝙ licet nõ stetur dicto solius Cardinalis in præiudiciũ alicuius,vt dicit gl.no.in c.ficut,§.eo.tamen statur dicto Papæ de eo,qđ asserit factum a nequam esset Papa. Ad hoc opt.tex.in c.querelã.in princ.de ele.in ca.cum ex literis.de in inte.resti.& in c.1.de renun.li.6.& in c.ad apostolicæ.in prin.de re.iud,li.6.Et de q.hic tacta per Ab.vide per gl.in ver.pęrate.& in c.placuit.de consec.di.4.Et ad hoc facit ꝙ no.Io.An.in addi. Spe. in ti.de teste.§.1.ver.sed nũquid cæcus,maxime põt testificari de his,quæ vidit antequam fieret cęcus.Quod dictũ etiam intelligo in his, quæ sunt percepta solo sensu visus.Et de quæstione hic posita per Abb.vide omnino late Io.de imo.in d.l.ad testium. §.conditionem.circa fi. per gl.& per Bar.in l.notionem.§.instrumentorum.ff.de verb.sig.quæ ponit,an liber possit testificari de eo quod vidit in seruitute . item ad hoc faciunt quæ late notaui post Ant.in c.licet cãm.de prob.& plenissime notani post Abba.in cle.1 de of.dele.in q.an in teste inspiciatur tempus iuramenti.an tẽpus depositionis.Et ꝙ in considerãda habilitate testis, inspiciatur tẽpus depositionis,tenere videtur Spe.in ti.de teste.§.nunc videndum.ver. 3.& in ver.reus quoq. & vide Arch.in c.constitutus.4.q.5. vbi sequitur dictũ Spe.in ti.de testi.§.opponitur.ver.quid si testium erat.Et cum illa gl. d. l. ad testium.§.conditionem.ff. de test. videtur concordare Bal. in c. in nomine domini.versi.sed quid si ille,qui heri,de testib. Item adde Bar. in l. 1.§.si seruus.ff.de quæstio.Item de hoc quod tempus inspiciatur in teste vel notario,vide omnino per Pau.de Cast.in l.1. circa medium C. de test. Et quod pupillus possit testificari de his quæ vidit in pupillari ætate,tenet Host.in Sum.de testi.§.quis possit esse testis.verficu.sed vide ꝙ pupilus factus pubes.Et vide omnino ad prædicta, qđ latè scribit dominus Nellus de Florentia in tractatu suo, in prima parte vltimi temporis , in 17.quæstio.Item de isto articulo,quod tempus inspici debeat circa habilitatem testis,vide omnino eleganter per Bal.in cap.1.in titu.quot testes sint necessarij ad probam.not.in gra.& Bald.in cap. super eod. el 1.circa medi.de testi.Et de quæstione hic posita per Abb.in terminis , vide melius quam alibi per Dom.in capitu.regula.3.distinctione, & omnino Bart.in l.1.ad fi.C.de test.

De verborum significatione. Rub.

Supra visum est de diuersis constitutionib. circa iudices , iudicia,clericos, matrimonia & crimina, veruntamen, quia in eis,& alijs dispositionib. dubitari potest de significatu verborum,ideo in fi.operis annectit hanc rubricam.

SVMMARIVM.

1 *Nunc, ista dictio,non semper denotat tempus instans.*
2 *Noua non dicitur res,nisi sit tota noua, nec sufficit quod aliqua pars sit noua.*

CAP. PRIMVM.

INnouatæ. Exponit hic Hyeronimus verbum nouale,quod scribitur , Oseæ.x.c.& potest sic summari. nouale est terra
1 nouiter ad culturam redacta.h.d. † No.1.ex tex. quod dictio,nunc,non semper denotat tẽpus instans.nam hic refertur ad id, quod nouiter factum est , licet
2 non tempore instanti. † Et circa hoc quæro , pone , ꝙ ager pro maiori parte fuit redactus nouiter ad culturam , sed aliqua,pars remansit inculta, nunquid dicetur illa terra noualis?de hoc quo non,arg.huius tex. nam ager dicitur noualis non habito respectu ad quamlibet partem, sed habito ad totum,vel ad maiorem partem,arg.in c.quod in dubijs, de cõse.eccl.vel alta.& de significationib.verbi,nouale, dic vt plenè dicetur in c.quid pro nouale, infra eod. [a]

ADDITIO.

a ¶Infra eo.Vide gl.in c.relatum,37.di.& quæ ibi notaui. Facit in simi.quod dicit gl.in minorib.C.de his,quib.vt indig. And.Barb.

SVMMARIVM.

1 *Patris appellatione, veniunt omnes ascendentes in lata significatione, non autem de propria significatione 3.4.*
2 *Communis vsus loquendi præfertur propriæ significationi verborum.*
Filij appellatione in lata significatione,veniunt omnes descendentes: in stricta autem secus. 4.

CAP. II.

a NAm & rex. [a] † Appellatione patris , venit
1 in lata significatione omnes ascendentes.h.d. In prima ponuntur verba Danielis.In secunda verba Hier.exponentis illa . secunda ibi;proanus,& vide historiam, de consec.dist.1.in c.vestimẽta. alias incipit vasa . Casus literalis.in Dan. Nabuchodonosor appellatur pater cuiusdam,qui tamen non pater fuit, exponit hic Hier.quare dicatur pater hic, & pater appellatur, proauus,more scripturæ.quæ &uos , & omnes superiores patres appellat.Ber.No.1.ex tex.ꝙ dictio, id est, est expositi-
2 ua præcedentium.† No.secundo,ibi more scripturæ, ꝙ pro interpretatione verborum, debemus recurrere ad commu-
b nem vsum loquendi [b] siue tractatur de interpretatione legis communis,siue alterius dispositionis. nam vsus loqueni-
c di,præfertur propriæ significationi [c] verborum. vnde debemus intelligere verba,non secundum proprietatem ipsorũ, sed ꝛm communem intellectum,& modũ loquendi, vt Iuo aliter.ff.de leg.3.& in l.Labeo,ff. de sup. leg. & hoc habet locum,etiam in statutis:vt no.Bar.in l.omnes populi, ff. de testi.& iur.& dixi supra in proc.huius li.† No.tertio ex eo, ver-
3 bo, ꝙ de propria significatione huius verbi , pater, non est ꝙ cõprehendat auum & proauum; sed ipsum genitorem tantum.nam tex.hic dicit,ꝙ more,seu consuetudine scripturæ veniunt alij ascendentes : ergo non ex propria significatione verborum,& sic etiam dicemus de filio: nam appellatio-
d ne filij,in lata [d] significatione,veniunt nepotes,& alij descendentes;vt in l.liberorũ.in fi.ff.de ver. sign. sed strictè ille dicitur,qui natus est ex marito,& vxore, vt in l.filium, ff.de lib.
e qui sunt sui vel ali.iur.plene.per Bar.in d. l. liberorum . [e] aliquid dixi in c.1.de pœn. vbi per Host. & vide glo. de hoc in
4 cle.1.de bap.† In glo.secunda ibi,vltra vero, maiores appellantur:sed contra hoc facit text. in l.4.ff. de in ius vocan. vbi
f dicit ꝙ appellatione parentis, [f] veniunt omnes ascendentes & descendentes in infinitum.facit l.iusta interpretatione.ff. de verb.sig.vnde & in diuersis locis scripturæ, Adam appellatur parẽs noster,& tamen non est tritauus,sed vlterior,sic etiam Christus , dicitur filius Dauid , & non fuit trinepos, sed inferior,vnde exemplum gl.videtur contra eius dictum. Solu.dic ꝙ dictum gl.procedit secundum significationem verborum,vt in §.parentes.alleg.in glo.sed ex benigna interpretatione,& consuetudine scripturæ ,omnes ascendentes in infinitum,dicuntur parentes:vt hic in tex. & vide gl. in d. l.4.ff.de in ius vocan.

ADDITIONES.

a ¶Nam & rex.Nam appellatione nepotis, intelligitur pronepos. Vide per gl.& Bar.in l.Gallus,§.instituens.de lib.& posthu.in quo loco Bar. tenet quod sic,in l.cui eorum,§.affinitatis,ff.de postu. vbi etiam per illic recitat , ꝙ appellatione nurus venit pronurus . Et ibi dicit, ꝙ appellatione aniæ venit proauia,de Bellen.
b ¶Vsum loquendi.Vide quæ cumulat Fel.in gl.1. proœmij huius li. Modernus in rubrica,ff.de op.no.nun.
c ¶Significationi.Vide Ant.supra in proœ.Bar.in l.Labeo, de supe.leg.Asconius.Barba.
d ¶In lata.Adde hic Arch.in c.episcopus qui filios,12.q.2.vbi dicit,ꝙ appellatione nepotum intelliguntur omnes descendentes,vsq; ad sequimẽ gradum.Et vide tex.in l.cui eorum,§.affinitates,ff.de postula.
¶In lata.Vide alle.in l.qui se patris, C. vnde li. & in consi. 21. in 1.vol. & Pau.de Cast.consi.97.in 2. parte. Seb.Sap.
e ¶Liberorum.Vide tamen Bar.in l.liberos, ff.de senato.vbi dicit, ꝙ principũ concessum alicui,& eius liberis,non extenditur vltra pronepotem.
f ¶Parentis.Vide Bar.in l.fic euenier, ff.de adul.Et adde omnino quod plene scribit Pet.de Anch.in repe.c.canonum,in 5.q.prin.circa medium illum q.de consti.& vide gl.in ver.mat re.in c.fi vere,el r.de sent.excom.Aduertamen,quod vbi tractamus de odio,appellatione matris non continetur amita,vel auia.Ad hoc est tex.no.quem ponderat ibi Bar. in l. lege Iulia. in prin.ff.de rit. nup.Sed in contrarium est tex.in l.4.ff.de in ius voc. vbi alleg.Sed ibi ponit quod est odium rationabile.Item scias, ꝙ licet Bal. ferentia inter verbum liberi, vt no.gl.in cle.præsenti, de bapt. & est vera in §.si quis filiab.inst.qui tesia.dari tut.poss.tamen si ista verba proferatur à testatore homine grosso, propter communem vsum loquendi, ibi est differentia,an dicat,do.tutorem filijs,vel liberis meis,ita dicit Bar.in l.si quis filiab.ff.de testi, tut. Item de ista interpretatione per cõem vsum loquendi contra propriam significationem vocabuli,vide Ion.in cõsilio circa mediũ gl,magistræ,de verb.sig.Et de isto articulo quid operetur cõsuetudinis vsus loquendi,& quanto tẽpore inducatur , & an attendi debeat in statutis,vide plenissimè per Bar.in l.Labeo,de supel.leg. Et de isto communi vsu loquẽdi vide in statutis omnino quod ample,& eleganter scripsit Ant.in proœ.Greg.& in l.anniculus amittitur,ff.de verb.sign.

SVMMARIVM.

1 *Vnigenitus quis dicatur.*

CAP.

CAP. III.

NAm & ego. Non dicitur natus,qui statim decessit.h.d.nam in prima parte ponuntur verba Salomonis. in secunda , verba Hye.exponentis illa, ibi : quare. Casus literalis. Salomon protulit hæc verba,nam & ego vnigenitus fui coram matre mea:& tamen alium habuit fratrem,qui præcessit ipsum:exponit hic Hier.quare vocat se vnigenitum: scilicet,quia ille primus mox natus sine nomine,quasi non fuisset,vita decesserat.& ita dicitur nõ fuisse.& ideo primogeni-
1 tum se vocauit.Bern.† No.1.ex tex.propriam significationẽ
a huius verbi vnigenitus. [a] nam proprie dicitur vnigenitus ille,qui non habet alium fratrem, vel si habuit , incontinenti natus decessit.sed hoc vltimo casu improprie dicitur vnigenitus.Not. quod quoad effectum non dicitur fuisse id quod non perseuerauit: & ex hoc habes modum excusandi repugnantiam aliquarum scripturarum.In glo.in ver.vt erinum. ibi: qui ex eodem vtero , &c. expone , ex eadem matre tantum . si vero sint nati ex eodem patre, dicuntur fratres consanguinei:quia ex eodem processerunt sanguine.& differentia est quoad multa,inter fratres vterinos, & consanguineos . vnde frater vterinus non potest rumpere testamentum fratris etiam instituta vili personа hærede . secus in fratre consanguineo.vt in l.fratres. C.de inoffic. testam. tamen hodie sunt opin. nunquid sit sublata ista differentia, per aut. de hære.quæ ab intest.defe.

ADDITIO.

a ¶Vnigenitus.Quis dicatur vnigenitus,vel primogenitus: quis autem dicatur supremus,ponit Iurisc.on in l.duobus,in prin.ff.de vulg.& pup.

SVMMARIVM.

1 *Antequam,ista dictio non semper implicat.*
2 *Dictiones negantes actum certo tempore, non ponunt actum alio tempore.*
Testis dictum, antequam aliquid fieret,si illud non apparet factum, nõ redditur falsum.

CAP. IIII.

a VOd dicitur. [a] † Dictio antequam non
1 semp implicat. h.d.& primo ponuntur verba euangelij. secundo verba Hyer.exponentis ibi:non sequitur. Casus lite. In Euangelio Matt.sunt verba antequam conuenirent. ex hoc verbo volebant arguere,à contrario, ꝙ postea conuenirẽt, Maria,& Ioseph,dicit Hyer. non tamen sequitur postea con-
2 uenirent,sed scriptura,ostendit, ꝙ nunquam conuenerunt. B.† Not.1. ex tex.quod dictiones negantes actum pro certo tempore, non ponunt implicatiuè actum alio tempore , & sic facto negatiuo , non ponitur aliquid in esse . & hoc valet multum in saluandis dictis testium:vt puta: dicit testis antequam Titius veniret ad prandium,filius suus percussit Sempronium,probat, quod Titius nõ venit ad domum illa die:
b nunquid testimoniũ [b] sit falsum?& dicẽdum,quod nõ:quia suus est,quod non venerit tempore percussionis.vnde ex facto negatiuo,non sequitur necessaria aliqua affirmatio.

ADDITIONES.

a ¶Quod dicitur.Ego dicebam per istum tex.ꝙ si probatur,ꝙ aliquis dixit. Nolo prædere antequam interficiam Sempronium: licet postea Sempronius appareat interfectus,nõ præsumitur ille eum interfecisse,nisi aliud doceatur:& hoc per istum tex.de Bellen.
b Testimonium.Si testes dicunt,ꝙ Titius percussit Sempronium antequam iret domum ad prandendum,non vitiatur dictum,licet probetur Titius illa die non iuisse domum.de Bellen.
¶Testimonium.Idem tenet Ias.in l.1.in ver.si vtera, ff. de offic. eius. nisi in vno casu,de quo ibi per eum, vide Abb. in c.licibã.ad fi.de præsum.& in c.literas,nu.3.eo.ti.Aeneas de Falco.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus quis dicatur.*
2 *Donec,ista dictio,non semper implicat : ꝙ sequeretur aliquid absurdũ.*
3 *Communis vsus loquẽdi,habet etiam locum in interpretatione scripturæ sacræ.*
4 *Brauium si dandum est primo venienti ad talem locum: dabitur si nemo venerit,nisi vnus.*

CAP. V.

a VIoseph. [a] † Primogenitus dicitur, qui primo na
1 scitur , etiam si nullus [b] sequatur eum.
b h.d.& primò ponuntur verba euãgelij.secundò verba Hyer.exponentis illa : ibi ex hoc loco . Casus literalis . In eo.Matthæo dicit. Ioseph nõ cognouit , donec peperit filiũ suum primogenitũ.ex hac authoritate, quidã plenissimè suspicabantur Mariam alios filios habuisse: dicit Hye. mos est
3 diminarum scripturarum,vt primogenitus vocetur,non so-
2 lum primo natus,sed quem nulli fratres sequuntur.† No.1. ex tex. ibi , donec, ꝙ ista dictio non semper implicat. nam si implicaret sequeretur , ꝙ Ioseph cognouerit Mariam post natiuitatem Christi:quod est falsum:quia Beata Maria , virgo semper mãsit. No. ergo ꝙ vbi resultaret aliquis absonus
3 intellectus.dictio,donec,nunquam implicat.† Secundo no.
c ibi,cum mos, ꝙ in expositionibus [c] scripturarum debemus
4 recurrere ad communẽ consuetudinem intelligendi.† Ter-
d tio potest intelligi , & reduci ista litera ad q.datur brauium [d] primo venienti ad talem locum:nemo venit nisi vnus,nunquid ille debeat habere ? & dicendum quod sic.sicut dicitur primogenitus non solum ille , quem alij fratres sequuntur, sed etiam ille,qui primo natus fuit,& nemo secutus: ita dicitur primo venisse ille,quem nemo secutus est.

ADDITIONES.

a ¶Ioseph.Vide omnino Bal.& Sal.in l si quis priori. §.talem vero, C.de secun.nup.Et adde quod materiam primogenituræ , reassumpsit post D. Ant.in c.licet,de voto.de Bellen.
b ¶Nullus.Pro hoc bene facit l.ex duobus,in princ.de vulg.& pup.& vide tex.in l.qui duos,in prin.ff.de reb.dub.
c ¶Expositionibus. Hoc etim procedit in expositione diuinæ scripturæ , vt per Abb.in c.Maiores,in prin.in octauo no.supra , de baptis. refert dominus meus Rochus Curtius in repe.c.fi.versi.secunda conclusio,supra, de consue.
d ¶Brauium.No.ꝙ ad quæstionem de brauio , quando non venit nisi vnus de curentibus.Si vero puer non venit,se equus tantum,an debeat habere:vide Bar.in l.1.§.item accquirimus per seruũ. ff.de acq.poss.& ibi Ludo.Rom.qui concludit,quod debeat habere brauium,licet venerit sine ragatio. Si verò duo simul currunt, & applicantur brauio eodem tempore,nulli debetur,secundum Innoc.in d.c.indicante.de testa.sed Bal.in l.ex duobus,in prin.ff de vulg.& pup.per illum tex dicit,quod debet diuidi per medium.Et dicit de hoc plene.Iac.de Aret.& Cyn. in 1.constit. Digest.Et si currens ad brauium labatur,de equo, & item reascendit,& viriliter insistat,prior sibi non obest:vt dicit gl.in c.lle Rex. de pœn.dist. 3.Et quando simul applicuerunt ad brauium , concludit quod iterum recurretur.De quo vide late Abb.in 1.parte statu.quæst.122. quæ incip. prædicta etiam faciunt ad q Et de ista quæstio.vide omnino pulchrè,& late.Bal.in d.1.consti.Digesto.in . . . colum.vers.item pone,quod consuetudo est,quod qui primo peruenit,vbi ponit vtrum dato quod illi duo, qui primo applicuerunt , debeant currere, vtrum equi debeant iterum currere.& de ista q.quando equus appulit sine puero,an debeat hfe brauium.vide Bar.in l.1.§.quæsitum,ff.de aqua quoti.& æsti. Bal.in l.si duobus,§.1.ff.quemadmodum.test.ape.Et adde quod quando duo simul applicuerunt ad brauium.Bal. in l.hoc articulo,ff.de hæred. instit. Cyn.in add.in l.qui filiabus.§.1.ff.de leg.1.& per Dominicin cap.duobus, de rescrip.lib.6.Et ista faciunt ad quæst.si statutum dat certum præmium primo intranti castrum, puta c.ducatos,an si duo simul & eodem tempore intrent castrum,vterque eorum habere debeat centum,de quo late per Bar.in l.hoc articulo.ff.de hæred.instit. & per Ioan.de Imo.post.Anto.in clem.& si principalis,& ibi plenissime notaui,de rescr.Et ad illam quæstio.de duobus similiter applicantibus ad brauium , vel simul intrantibus castrum,quod neutri debeatur, aile.opti. tex.in l.si fuerit,in princi. ff.de reb.dub.

SVMMARIVM.

1 *Verba non considerantur,quando habetur intentio proferentis.*
2 *Verba intelligenda sunt,secundum mentem proferentis.vide tex.infra eod.c.præterea.*

CAP. VI.

a INtelligentia. [a] † Breue est , & potest sic
1 summari. Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant : sed secũdum mentem proferentis.Casus literalis. Cum aliquis

ADDITIO.

a ¶Intelligentia.Mens est attendenda,quod est verum , quando apparet de mente,vt dicit glo.1 infra eod.Aliàs attenditur propria significato vocabuli ; à qua tamen significatione receditur,etiam in statutis,proprer cõmunem vsum loquendi,vt dicit Ab.in c.nam & rex.supra eo. Similiter in interpretatione dicti testis,receditur à propria significatione vocabuli,propter communem vsum loquendi,vt dicit Ioan.in c. cum clamor, in fi.de test.Ad quod vide not.in c.ex literis,el 1.de sponsa. Receditur et à propria significatione vocabuli per interpretationẽ excentiuam,propter honestatem Tex.est not.cum gl.in ver.finitam.in l.quique,§ prætor ait.ff.ne in ius voc.Receditur à proprio significato verborum propter communem vsum loquendi.Et ideo dixit Augel.in aut.de non elig.secũ. nup.§.cum igitur,quod licet castitas sit cum propria vxore, vt in ca.Nicena. 31.di.tamen si maritus legat vxori,si castè,& honestè vixerit: si nubit secundo,non habebit legata:quia communis vsus loquendi, non intelligit castitatem illo modo.An.tamen ibi tenet contrarium.Et ad illud quod dixi de dicto testis,potius debere attendi communẽ vsum loquendi,quam propriam significationem vocabuli,adde quod dicit Ant. in repe.cap.vestra de coha.cle.& mu.Idem etiam tenet Bal.in l. Lucius , ff de his qui no.infa.& Spec.in tit.de teste,§.nunc tractandum, ver hoc quoque notandum est.vbi dicit,quod si testis deponit per verbum, posside re,intelligitur,id est,detinere:quia communis vsus loquendi hominum, capit verbum possidere,quod est verbum iur.pro verbo detinere,quod est facti.Et idem dicit Bar.in l.stipulatio ista,§.hoc quoque,de ver.obl. & An.in c.cum ad sedem,de testi.fpo.& in c.licet caulam,de proba.& in c. cum causam,el 1.de test.vbi omnino vide quæ notaui.De extraneo intelligendo,vide Bal.in exrauag.de pace Const.in versi.pactiones,alias,in ver. fi.vbi dicit,quod dicitur ille extraneus intellectus,qui non conuenit aut ribus vulgi.Et dicit Bald.in l.omnes populi,in princ.ff.de iust. & iu. Qđ si dicat statutum,quod verba intelligantur ad literam, intelligitur prout vulgo exponitur.Et idem dicit Bal.in l.de quibus,in penul. charta,ff. de leg.& in l.data opera.in verficu.charta,C.qui accusare. Sed alijs verbis fuit loquutus de hoc Bal.in l.2.C.de patrib.qui filios distraxerunt.de Bellentz.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliquis audit aliqua verba, considerare debet causam dicendi, & non ipsam significationem verborum tantũ, quia verba deseruiunt intentioni, & nõ intentio verbis: verba enim
2 sunt inuenta, vt per ea intẽtionẽ suam, quis exprimat. † Not. 1. ex tex. quod verba deseruiunt intẽtioni, & nõ econtra. nã verba data sunt, vt quis proferat cogitationes suas in notitiam alterius 22. q. 3. c. is autem, ex quo ergo habemus intentionem, non debemus curare, de verbis. & hoc voluit dicere tex. pro hoc ca. secundo requiris, supra de app.

SVMMARIVM.

1 *Testes non dicuntur singulares, si in facto concordent, licet in serie facti aliquantisper discrepent.*
2 *Testes inducti ad pbãda formalia verba, nõ sufficit q̃ dicãt æquipollẽtia.*
3 *Testes deponentes vnum eundemq; pregmediatum sermonem, an faciãt fidem; vel si fuerit scriptum, talis testis dixit in omnibus, prout talis.*

CAP. VII.

Nihil obstat. Diuersitas verborum nõ vitiat, si idem in substantia concludatur. h. d. vel sic. nõ vitiatur factum vario modo narratum: vbi idem in substantia concluditur. h. d. Casus literalis. Euãgelistę diuerso modo narrauerunt passionẽ domini: dicit Angel. qđ nihil nocet narrandi diuersitas. ubi eadem dicũtur: quia quilibet euãgelistarũ narrauit, eo ordi-
1 ne, quo Deus voluit. Ber. † No. j. ex tex. pro testib. [a] deponentib. super eo. facto, q̃ licet vario modo factum [b] recitent, ex
a b quo in substãtia conueniunt, non debent dici contrarij. † Et
2 hoc intellige quando testes adducuntur ad probandũ substantiam facti: secus autem vbi haberent probare verba materialia, [c] & formalia ab aliquo prolata. vnde fuit hæc q. in facto. Quidã dixit se hæredẽ Sẽpronij, & articulauit Sẽpronij dixisse in extremo vitæ, facio te hæredẽ meũ: & ad hoc probandũ induxit testes: vnus testis dicit Sẽpronij dixisse facio
c te hæredẽ meũ, & alius testis dixit illũ dixisse instituto te hæredem meũ, pronunciatum fuit testes esse contrarios. nam licet in substantia idem dicerent; tamen ex quo erant pro-
d banda verba materialia, [d] tunc diuersitas narrandi habuit obstare. Restringe ergo illum tex. q̃ tunc non obstat diuersitas narrandi, quando substãtia facti subijcitur probationi
3 duntaxat, & non verba materialia. † Itẽ adducitur tex. ad aliã
e q. Notarius [e] seu iudex recepit primum testẽ, & seriatim seu extẽse sic ripsit sic, talis testis per omnia deposuit vt primus. & idẽ facit de tertio, & quarto, &c. nũquid talia testimonia probẽt, primo facit iste tex. q̃ sic, ex quo in substantia idẽ dicũt. In contrariũ facit, quia testes reddũtur suspecti, si profe rũt vnũ, & eundẽ meditatum sermonẽ, vt in l. 3. post princ. ff. de test. Host. dicit, q̃ quidã iudices, seu notarij ex pigritia seu desidia, sic scribũt dicta testiũ, & male, & hoc esset corrigẽdũ: quia ex modo loquẽdi, multum põt comprehẽdi falsitas, sed vbi est talis cõsuetudo, dicit se nõ audere illa testimonia reprobare, sed debemus intelligere q̃ idẽ dixit per omnia in substãtia: licet secus in mõ narrãdi, dicit tñ tutius esse vt
f extẽse dicta testiũ scribant, & sentit. D. An. q̃ hoc sit necesse. [f] & q̃ hæc testimonia nõ probãt, quasi protulerint vnũ, & eũ dẽ sermonẽ. & hoc dictũ videtur verius; sed primũ æquius.

ADDITIONES.

a ¶Pro testib. Vide Alex. in l. j. §. fin. ff. de verb. obl. in fin. Alex. in consil. 45. in cip. abunde per celeberrimos in 2. volu. in consil. 154. incipiẽs visis in 5. vol. & penul. & in consil. 150. eo. volu. Felt. in c. licet quadam, ver. ex illis, infra de testi.
b ¶Factum. Hoc idem dicit glo. in ver. veritas. in c. dudum. de conuer. cõiug. & idem dicit Bal. in apost. in l. 3. ff. de testi.
c Materialia. Vt si dico, me hæredem ex eo, qui od testator in termino extremo vitæ dixit, te hæredem facio: & ad hoc probandum induco duos testes, quorum alter dicit testatorem dixisse te hæredem facio: alius dicit dixisse, te hæredem instituo: isti testes non probant, licet concordent in substantia. Sed vide de hoc glossi. in verbo vacillasse. in cap. cum in eccle. de causa poss. & proprie. quam sequitur Abb. in cap. quoniam in plerisque, de off. ordi. in 4 no. quæ dicit, quòd si testes dicunt idem in substantia, sed discordãt in causa dicti, probat eorum testimonium; quod videtur facere contra dictum. Sed vide in terminis de hac quæst. per Ant. in c. cum ecclesiæ, de causa posses. & proprie, & glo. in ver. veritas, & in c. dudum, de conuer. coniug.
d ¶Materialia. Pro hac opi. vide in simili penitus. q. Bal. in c. memoriæ, el j. de ele. in 8. colum. vbi omnino vides.
e ¶Notarius. An probet dictũ testis scriptum à notario, qui deponit prout Titius deposuit, vide Anc. in cap. a. de reg. Et an valeat sententia, si iudex dicat prout talis iudicauit. vide per D. Ant. in c. constitutus, & in c. cum venerabilis, & ibi not. de religio. dom. Et circa id quod dicit de depositione testis, dicit Bald. in extrauag. de pace Const. in verbo hæc sunt nomina, quod si notarius scribit, qđ Titius deposuit idem quod Caius, qui primo deposuerat, quòd valeat dictum. Sed contrarium tenet Specu. in tit. de teste. §. nunc tractandum, in ver. si. cautionem, quod oporter, vbi dicit quod curia non admittit tale dictum, arg. l. j. §. fi. C. de vete. iur. enuclẽ. Et dicit quod Clemens Papa 4. non admittebat tale testimoniũ. Et vide Bal. in l. si §. in refutatorijs, C. de appellati. vbi dicit, qđ notarius melius facit, si scribit dictũ extensè. Ad idem vide Bal. in l. non recte in fi. de fideiuss. Et de teste, qui dicit depono prout talis deposuit. etiã vide Bal. in l. testium, in fin. princ. ff. de testib. vbi dicit, quod debent notarij, qui scribunt ponere primum dictum testis, postea de aliis, dicere, alij dixerunt idem quod primus dicit, vt not. extra de ver. signifi. nihil, per Io. And. hæc sunt formalia verba, ibi: de quo etiam vide Bal. in l. 3. in fin. princ. ff. de testib. & per Bal. in c. literas, de præsum.
f ¶Sit necesse. Nota pro isto dicto, D. Anto. vide Bal. in c. bonæ, de ele. & consului apud Montem Politianum. Vide eundẽ Bal. in l. cũ antiquitas, de testa. & Imo. in consi. 19 vbi aliter loquitur. And Bor.

CAP. VIII.

Præterea. Sensum non verba considerare, debemus hoc dicit. Casus literalis. Gregorius scribebat cuidam amico suo alias. Gregorius scribebat cuidam amico suo alias. quando, qui forte malè interpretabatur dicta
a sua, scribit ei Gregor. dicẽs si epistolam meam prolixam ad interpretandum, te recipere contigerit, rogo, non verbum ex verbo transferas, sed sensum ex sensu. nam aliquãdo, cũ proprietas verborum attẽditur, sensus veritatis amittitur. B. No. 1. ex tex. q̃ non semper iudicandum est secundum pro
a prietatem verborum, imò debemus attendere ad sensum, & mentem loquẽtis, nam ex quo habemus intentionẽ per
b coniecturas, non debet inspici proprietas verborũ pro hoc faciunt quæ dixi in c. intelligentia [b] supra eodem.

ADDITIONES.

a ¶Ad sensum. Quomodo hoc procedat, vide Alex. & Moder. in l. quidam ũ filium. ff. de ver. obli. & in l. 3. C. de lib. præter, & D. Georg. Nat. in repe. cle. læpe, in prin. in 1. no. de ver. sig. Seb. Sap.
b ¶Intelligentia. Quando attendi debeat sensus, seu mens, & nõ verba legis, vide omnino Pe. de Anch. in repe. c. canonum, ver. circa tertium, & ver. circa istam mentem, & ver. seq. de consi. Et pro isto est tex. in c. commissa de ele. li. 6. & bon. tex. in l. 3. cum concor. alle. in gl. C. de lib. præte. Isque tamen eleganter Iurisconsi. in l. 1. §. is hoc nauciam, ff. de exer. quod in re dubia, melius est verbis edicti seruire. Vide tamen Arg. in l. 3. §. præterea, & per gl. ibi, ff. de in ius voc. q̃ causa honestatis seruandæ, verba possunt intelligi contra proprium significatum vocabuli.

SVMMARIVM.

1 *Præpositus quis propriè dicatur.*
2 *Argumentum ab etymologia vocabuli, quando valeat.*
3 *Communis vsus loquendi præfertur propriæ significationi.*

CAP. IX.

a Vamuis. † Dicit, gs ppriè, sit præpositus [a]
1 h. d. Casus lit. Hoc nomẽ, præpositus, generale nomẽ est ad omnes qui præsunt, vsus tñ obtinuit eos prępositos vocari qui quã-
2 dam curam prioratus super alios gerunt. B. † No. 1. ex text. ibi rite vocẽtur, q̃ arg. ab etymologia vocaboli, est in iure vocabulum, & ritè fit expositio fm etymologiam. pro hoc c. cum fm apostolum, de preb. ś. & 21. dist. clericos q̃ intelligenti fi diffinitio contradicat: nam semper standum est diffinitioni: quia diffinitio euacuat substantiam diffiniti, per genus, & substantiales differẽtias, q̃ non facit etymologia. pro hoc &
3 1. ff. de testi. & q̃ ibi no. & dico etiã plene in c. 1. de ind. † No. 2. ibi, vsus tamen, &c. q̃ vsus loquẽdi, præfertur propriæ significationi verborum, & etymologiæ vocabuli.

ADDITIO.

a ¶Præpositus. Adde hic, quod interdum laicus appellatur præpositus, vt est in c. ex parte, el 1. & ibi glossi. infra eo. tit. & vide etiam quod de hoc notat. Domiot in cap. per lectis, 25. dist.

SVMMARIVM.

1 *Forus quando est masculini generis, vel neutri, quid significet.*
2 *Argumentum ex legibus, quomodo sit sumendum.*
3 *Testimonium fœminæ non est ita validum sicut virorum.*
4 *Fœmina potest esse testis in codicillis.*

CAP. X.

Porus est. Non recipit cõgruam summam nem. Casus literalis. Primò Isidorus ostendit, quid sit forus, & vide dicatur. Secũdo ostendit ex quibus constet. constat enim ex ge-
a ge, & indicio ostendendo, quare dicatur causa, [a] quæ dum propo-

ADDITIO.

a ¶Causa. Quando dicatur causa, & quando lis, ponit gl. variè exponendo in l. 1. in ver. litibus. ff. de test i. & gl. & Bal. in l. causas. C. de transactio. de hoc vide omnino per Archi. 11. q. 1. in sum. vbi dicit, quod causa dicitur ante litẽ contest. Et vide de hoc Ang. in consil. 204. vel 203. Et quando sumatur verbũ lis, vide omnino post gl. in c. 1. §. de procur. li. 6. & vide de tex. & quod ibi, notani post Ab. in c. ex parte, el 2. j. eo. ti. & tex. & gl. ibi, & Bar. in l. postquam liti C. de pact. Et de hoc vide omnino quod dicũt D. de Ro. decil. 193. secũdum ordinem meum nouiss. Et de verb. sig. vide omnino gl. in l. properandum, §. fi. ver. nihilo minus, C. de ind. Et de verbo causa, quid importet, vide omnino Domini. in c. fi duo, §. fi. circa medium, de proc. lib. 6. & gl. 2. in l. 1. ff. fo. ma. in hoc c. dũ tex. allegat Virgilij in 4. Aen. Varium, & mutabile. &c. Adde quod licet allegare scripturas authorũ, & quãdo tales scripturæ probẽt, vide magistraliter Bar. in l. legata. ff. de sup. leg. & in l. fi. ff. si cer. pet. & in l. Gallus, §. fi. de li. & posthum. Vide Pau. de Ca. in d. l. fi. si cer. pet. & vide tex. infti. de emp. & ven. §. item pretium, & l. 1. ff. de contrahenda. emp. & est tex. cum glo. in l. 3. tum, in fi. ff. de rer. diu. & Domini. in c. turbat, 37. dist.

proponitur causa est: dum discutitur iudicium, dum finitur dicitur iustitia: & vnde dicatur iudicũ, & iustitia. Tertio dicit, quid sit negocium, ex eo quod supra dixit materia, & ori
go negocij, ostendit quid sit negocium, & vnde dicatur lis. dicit insuper causa, aut argumento, aut probationibus constat: & ostendit qualiter. Postquam ostẽdit quid sit negociũ; dicit Isidorus, q̃ in omni negocio; quatuor personę sunt requirendæ: iudex, accusator, reus, & testes, tres, ostendẽdo, vn de dicatur iudex, & vnde dicat accusator, reus, & testis. Vir. dicit, quod in teste tria sunt requirenda, conditio, natura, & vir
a. vita. conditio, vtrũ sit seruus, vel liber: natura si sit mulier, vel vir: vita si innocens, vel integer, & actu ostendendo cãm qua
1 re ista tria considerantur in teste. B. † No. 1. ex tex. quod forus cum est masculini generis denotat locum, vbi iudicium exercetur, & habet significationes, vt no. supra, de foro cõp. in rub. sed in iure, cum est generis masculini, cõiter capitur, vt supra. Quando aũt est generis neutri: tunc forũ denotat territoriũ iudicis, in quo hẽt potestatẽ terrendi, & animadvertendi in scelerat os homines. l. pupillus. §. territoriũ. ff. eo. & qđ ibi no. vnde quotidie dicimus iste nõ est de foro tuo. Qñq; vero denotat locũ, vbi sunt nudinę, vnde dr forum re
a rum venalium. Secundo no. q̃ vocabulum, [a] quandoq; assumit sibi nomẽ à materia: quandoq; à causa efficienti, sicut dicimus hic de foro, & no. quod valet. arg. ab etymologia vocabuli, de quo aliquid dixi in c. præcedenti, & plene, in c. 1.
2 de iud. † No. 3. q̃ arg. consistit in sola inuestigatione intellectus: & facit contra inducentes tex. apertum per viam argumenti: nam vbi tex. est expressus in materia ad quam allegatur non debet dici argumentum in tali tex. imo dẽt dicere, vt est tex. in tali loco: sed tunc debet dici arg. qñ subtiliter, & astutè adducitur tex. ad probandum id, ad q̃ inducitur, vel per locum à speciali, vel per locum à simili: vel à sufficienti partium enumeratione: vel alio modo: vnde Ioan. And. videtur reprehendere gl. in c. 1. supra, de pac. vbi gl. dicit, ibi esse arg. q̃ ex nudo pacto datur actio: dicit enim ibi: imò expressum, & non in arg. Item no. q̃ probatio proprie dicitur, quæ
3 consistit in facto, puta in testibus, vel instrumentis. † No. q̃ fœmina non est tantæ fidei, sicut masculus: vnde potest optib me adduci iste tex. in arg. q̃ in casibus fœmina [b] admittitur, non facit tantam fidem, sicut masculus: & ideo si duo sunt viri ex vna parte, & duæ mulieres pro cõtraria parte præferrendum est testimonium virorum. nã dicitur mulier non à sexu, sed à mollitie mentis: ita & vir non à sexu, sedà constãtia, & virtute animi: ita inquit tex. in c. proposuisti. §. sed illud Ambrosij. 32. q. 7. Virtimo no. ar. ex fi. literæ, q̃ homo vnius nationis, ex quo notus est, potest ferre testimonium, cõtra hominem alterius nationis. nam hic cõsideratur vita, & nõ natio. satis ergo est q̃ sit bonæ vitæ, & habeat alias qualitates à iure requisitas. nec est curandum vnde originem duxerit. pro hoc c. cũ deputati, supra de iudi. nam & inter omnes homines mundi, est cognatio quæda m: quia omnes descenderunt ex vno parente, & viro probo & totus mundus
4 est patria: ad hoc quod leg. & no. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu. † In gl. in verbo, non fœmina, in fi. & in l. qui testamento, in §. c mulier. ff. de testam. & ibi quærit. Accur. nũquid admittitur mulier in codicillo: & concludit q̃ sic, [c] no. quia non reperi
d tur prohibita, de quo vide per Spe. in ti. de teste. §. 1. ver. Item quod est mulier. [d] & seq. tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Vocabulum. Item quia in hoc tex. sit mẽtio quid sit iudicium: vide Arch. in c. licut 2. q. 1. vbi dicit, q̃ iudicium appellatur interdum, quicquid sententiam præcedit. Aliàs damnationem significat, de consec. dist. 2. ariemorem. Alibi discretionem. 3. q. 7. infamis. §. tria. Et de hoc vide opi. gl. in §. 1. inst. qui non est permissa. tc. & plene per ipsum Pan. in rub. supra. de in. & vide quæ ibi notaui.
b ¶Fœmina. His casibus, quibus mulieres admittuntur ad testificandum, & pari numero testium, creditur potius testimonio virorum, quam mulierum. Et idem punctualiter dicit Bald. in l. fi. per illum tex. de fi. instrum. Quod credo verum, nisi masculi deponerent pro actore, & mulieres pro reo. Arg gl. in c. clerici, 81. dist. quam all. pro hoc D. Abb. in c. ex literis, de prob. & pro d. D. Ab. facit optime. l. 1. ff. de lenia. & idem dicit Spe. in tit. de teste. §. postquam ver. porro.
c ¶Fœmina. Limitat hoc Bellenz. hic, quando testimonium fœminarum tendet in fauorem rei, & testimonium virorum, in fauorem actoris, per gl. fing. in c. clerici, 81. dist. sequitur Marsi. in l. varius. in §. in ea causa, de quæstio. & in quibus causis mulier admittatur ad testificandum, vide late Felin c. quoniam, supra, de testi. Seb. Sap.
c ¶Concludit quod sic. Et idem tenet gl. in l. fi. C. de codicil. Et cum ea tenẽt ibi omnes, excepto Ful. per duo lea. 1, & ipsemet dicit, quod ita communiter tenetur post gl. o. Adde tamen, quod mulier potest esse testis in testamento inter liberos. gl. not. in authen. quod sine. C. de testa. & idem tenet Bar. in l. hac consuletissima, §. ex imperfecto. C. de testa. Et adde quod licet mulier possit esse testis in publico instrumento: tamen eius testimonium non adminiculatur fidem, nisi scripturæ priuatæ, tex. est in l. scripturas in fin. dum dicit triam virorum, quem ibi ponderat Bal. C. qui po. in pig. ha. Aduerte tamen, quia contra illam ponderationem Ba. id videtur facere doctrina gl. in ver. præsidentes, in cle. 1. ad fi. de re-

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non requiritur ad essentiam, nisi contra conuenerit inter partes.*

CAP. XI.

a Pactum. [a] Dicit quid sit pactum, & vnde dicatur. & tex. iuris ciuilis aliter diffinit, in l. 1. ff. de pact. cuius diffinitionem vide hic in gl. fi. Casus lit. Pactum dicitur inter partes, scripturæ cõueniens legibus, moribus probata, & dicitur pactum quasi pace factum. B. Nor. 1. ex tex. q̃ pactum est plurium, non ergo consistit ex parte vnius tantum. vnde pollicitatio est ex parte vnius, quando quis aliquid promittit, absq; facto aduersarij. Pactum vero est plurimum, vt quando adinuicem conuenit super aliquo negocio. & dicitur pactum ex pace: quia cõiter in conventione veniunt ad pactum, quo mediante initur pax. Secundo no. quod nõ valet pactum contra leges vel contra bonos mores: vtin c. fi. de
1 pact. & in l. pacta quæ contra. C. de pact. † In gl. 1. ibi: etiam sine scriptura: vult ergo, & bene, quod valeat pactum, etiam si nõ interuenerit scriptura, & pro hoc est tex. in l. pactum. C. de pact. & in l. contrahitur. ff. de pig. & hoc intellige verum, nisi partes cõuenerint: vt inde fiat scriptura: quia tũc nõ valet, nisi inde fiat scriptura: vt in l. cõtractus. C. de fide instru.

ADDITIO.

a ¶Pactum. Vide D. Ant. in c. qualiter, supra, de pact.

CAP. XII.

a Ius dictum. [a] Hic Isidorus ponit etymologiam iuris, prout habetur, in tex. vnde scias q̃ hic non diffinitur ius prout est generale nomen, sed prout applicatur ad certam rẽ, vt quando dicitur habeo ius in tali re: tũc. n. dicitur ius à iure possidendi, & ita intellige istum tex. sed capiendo ius generaliter ius dicitur à iustitia, & est pars boni, & æqui vt l. 1. ff. de iusti. & iur. vide glo. fin. super rub. de reg. iur. lib. 6. & istud de iusti. & iur. vide glo. fin. super rub. de reg. iur. lib. 6. & istud generale nomen, habet multas species sub se. nam quoddã est ius gentium, &c. & hoc prosequere, vt habetur in decretis.

ADDITIO.

a ¶Ius dictum. Item verum ius sit subiectum institiæ, vide bearum Tho. in 2. 2. q. 57. artic. 1. & ibi in alijs art. eiusdem q. vbi ponit de differentijs inter alia iura. & dicit glo. mag. in fi. c. vt constituerentur. 50. distin. quod ius media strata incedit inter rigorem, & dispensationem. Et vide tex. & gl. in cius naturale 1. distin. & ibi Arch. qui dicit, q̃ æquitas est iustitia cum misericordia temperata. item multas elegantes quæstiones vide per Beatum Thom. in 2. 2. quæst. 59. per totam quæst. Item de iustitia vide quod scribit Dominicus in c. pro humani. §. de homi. lib. 6. Beatum Thom. 2. quæst. 66. per totam quæst. & q. 62. artic. 1. & in 4. sen. dist. 16. quæstio. 1. artic. 1. 2. 3. & 4.

tis.1.dist.ius.cum c.seq.Casus literalis. Ostēdit hic Isidorus, vnde dicatur ius, scilicet iure possidēdi.hoc enim iure possidetur;q̄ iustè,& hoc iuste,quod bene:quod aūt male possidetur,alienū est.male autē possidet qui vel suis male vtitur, vel vsurpat aliena.Ber.No.1. ex text. q̄ duobus modis male possidemus.Primo habito respectu ad iniustā causā possidē di:& tūc dicimur male possidere:quia detinemus alienū.Secūdo habito respectu ad ipsam rem,quam tractamus: nam si nō tractemus rem,vt debemus, dicimur male possidere, & quodammodo alienum:nā si auarus non expendit,quan do debet,dicitur male possidere,& quodāmodo detinet alie num,id est alijs debitum,pro hoc 47.dist.ca.sicut hic.

SVMMARIVM.

1 *Obligationes quæ sint, quæ proprie dicantur, de quibus rebus, & à quibus debeant fieri, & quando debeant fieri.* 1.

CAP. XIII.

Causa. Quicquid fidelis offert ecclesię, oblationis nomine,continetur:& à sęcularib.possideri non debet.h.d.Primo decisè narrat factum.Secundo diffinit,ibi, cęterum.Casus literalis.Quęrebat de decimis,primitiis,& oblationibus,in quorū bonis dicerentur esse: & quid appellentur oblationes.Resp;Pa.q̄ decimę,primitię,& oblationes cōnumerātur in solis bonis ecclesiarū,oblationes verò dicuntur quęcunq; de proprijs,& licitis rebus offerūtur ecclesiæ à fidelibus.Et quicunq; per sęcularē eas obtinet p otestatē,pro cuiusdubio contraDeū,& sanctorum patrum nititur sanctiones:& qui accepit & g tradit,raptor & sacrilegus iudicatur.

1 Ber.Nota.1.ex tex.tria requiri,vt propriè dicat oblatio.Primo ex parte offerentis requirit q̄ sit christianus:quia ab infidelibus ecclesia propriè nō recipit oblationē:sed æstimationem oblationis pro interesse:vt in c.quanto,supra de vsu.& quod ibi dixi.Secūdo requiritur à parte eius cui offertur, q̄ sit ecclesia.si enim datur priuatæ personę,nō dr oblatio,sed propriè donatio.Tertio requiritur ex parte rei oblatæ, q̄ sit iuste acquisita:nam ex illicite acquisitis,nō debet ecclesia recipere oblationem,vt in c.quia omnibus , supra de vsu.& in c.ex transmissa,de deci.& vide ibi bo.glo.& quod ibi no.14.

2 q.5.in sum.†Item no.q̄ oblatio[a] dicitur quicquid offertur
a ecclesię ; nec fit differentia, an in morte,an in vita.facit c.de his,3. de sepul.vel an cōsistat in rebus mobilibus, vel immobilibus 12.q.1.videntes.& hoc largo modo sumpto vocabulo,secundū Host.& bene,sed strictè,habito respectu præsertim ad communē vsum loquendi,dr oblatio q̄ offertur sacerdoti in missa:& hæc oblatio est debita secundū Hosti. in præcipuis festiuitatibus,alle.c.vt dominicis,sup. de paro. qđ ca.hoc non probat:sed tene bene mēnti hoc dictum. Hosti. vult enim parochianos teneri ex debito ad faciēdū oblationes in præcipuis festiuitatibus,vt in dominicis diebus,& alijs præcipuis festis, & pro hoc facit tex.de consec. di.1.oīs christianus.& in dubio hoc dictum Host.admitterem,vbi sacerdos indigeret : aliàs autem hoc relinquerem consuetudini: nam nō reperio expressè iure cautum,qđ ex necessitate talibus diebus siant oblationes.Et ex omnibus prędictis inferri potest,q̄ in materia stricta,& odiosa,nomine oblationum, tantū veniūt quæ offeruntur sacerdoti in missā,& nō extra; secus est in materia fauorabili,& larga;quia tunc capiemus generaliter,vt supra dixi.In gl.1.in fin.no.1.ex gl.de vario significatu huius verbi,ecclesia:nam q̄nque capitur pro muris ipsius ecclesię,q̄nque p vniuersitate ecclesię,vel prelato, & capitulo : & varia significata huius verbi vide p gl.plenioremin c.fi.ne prela.vic.suas.Secūdo no.ex vlt.opi.gl quæ ēt placet.In.in ca.cum super.de cau.pos.& propriè,vbi p eū,q̄ bona dedicata ecclesię,sunt Dei.& pro hoc facit bo. text.in c.cū ex eod.de ele.li.6.dum tex. ibi dicit de patrimonio Iesu Christi,& facit c.nulli.12.q.2.Tertio not. ex hac gl. ibi:vsum quarū rerum &c.q̄ ex bonis ecclesię,clerici debent habere solū usum,de quo uide gl.in c.in pręsenti,de off.or.li.6. plene dico in rep.c.cum esses.de testa.ubi uideas.

ADDITIO.

a ¶Quod oblatio.Quid veniat appellatione oblationis,latius attingit Ab.in c.cum inter uos in vlt. no. j. hoc tit.

SVMMARIVM.

1 *Quasi ista dictio, de natura sui diminuit ; licet aliquando sit veritatis expressiua.*

2 *Bissextus quando venit, duo dies computantur in vno.* 4.
Vnctio sacra, à quibus est danda: & quot sufficiant.
Annus de quot diebus intelligatur.

CAP. XIIII.

Vsque. [a] Solus sacerdos potest sacramentum extremæ unctionis infirmo conferre.hoc primo. In anno bissexti,seruari debet loci consuetudo , circa diem sancti Matthiæ festandum,dum tamen uigilia continuetur festo . & secunda pars ibi:festū.Casus literalis.Quęritū fuit à Papa, vtrū sacerdos vno tantum clerico prędente,infirmū debeat vngere.decundo fuit quæsitū,quando festum beati Matthiæ in anno bissextili venerit,vtrū debeat obseruari,vt inter vigiliā, & festū alius dies interponatur.resp. Pa. q̄ sacerdos vno clerico
3 præsente,etiā solus,si necesse fuerit,pōt vngere infirmū. de festo beati Matthię Apostoli,dicit Gre.Pa. q̄ vigilia fm ecclesiasticā cōsuetudinem præcedat ipsum festū , ita videlicet q̄ nō pro bissexto,nec alio modo,inter vigiliā , & solēnitatem alius dies interueniat,in quo vtiq;,vigilię ieiunium celebret, nisi venerit die dominica,& ipsum festū,siue fiat in die prędēti.f.bissextili,siue in sequēti,qui duo dies pro vno reputantur,nullus error est,sed vt cōsuetudo ecclesiæ seruetur.Ber. Not.1.ex tex.q̄ vigilia beati Matthiæ est in præcepto,quoad ieiuniū.licet enim non fuerit de numero duodenario,in vita Christi,fuit tamē postea electus per sortē,inspiratione diuina præcedente,& assumptus in locū Iudę traditoris,qui laqueo se suspēderat,pro hoc c.consiliū,de obser.ieiu.& qđ not.gl.in c.vnico,de reli.& vene.sanct. li.6.Ex quo infertur,
1 facit c.ecclesia,vt li.pen.†Secundo no.q̄ dictio quasi,[b] diminuit.quandoq; tamē,sed improprie,est veritatis expressiua,
b iuxta illud cuange.quasi vnigeniti à patre,&c. de quo in ca.
2 prout,de do.& cōtu.†No.3.q̄ in anno bissextili duo dies cō putātur pro vno,& hoc per rōnem quę redditur in gl.pe.vltimo pōt colligi q̄ dies aliqua,non est interponēda inter festū,& vigiliā.& si qs bene inspexit semper ita pōt seruari festum sancti Matthię,vt nunquā vigilia contingat in domi
ca in anno bissextili:nā si festū est in die dominica,tunc vigilia pōt celebrari die sabbati.si verò festum venit in die lunę, tunc vigilia pōt celebrari illa die,sequēti festū:sed dictus tex.
3 potest procedere in anno bissexti.†In gl.1.in fi. Ho. videtur
c intelligere tex.distincte,vt ēt cessante necessitate,vnus solus[c] sufficiat,& fm eum plurale resoluitur in singulare: sicut in simili l.demōstrat.§.fi.de condi.& demon.& qđ no. in ca.vt priuilegia.de priuil.vel fm Iac.intelligitur distributiue,& dicit Io.An.in quibusdam locis seruari vt Paduę , q̄ plures clerici conueniunt:sed vnus agit vno modo:& alij respondent. credo satis posse dici,q̄ dictum apostoli sit cōsilium.nā nullius est habere plures.iuxta illud euāgelij.vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo,ibi sum,&c.& facilius exaudiuntur plures quam vnus,de pe.dist.3.c.oret.sed non est ne
4 cessarium,vt hic.†In glo.pen.in fi.not.glo. quia quotidie allegatur,& maxime not.theoricam . quam sentit in fin. vtin odiosis intelligatur annus.de 365.diebus licet illo anno cō
d tingat bissextus[d] secus in fauorabilibus : quia tūc duo dies cōputabūtur pro vno,vt in tex.& ita vult respondere gl.in l. 4.ff.de sta li.de quo supra opposuerat,& non soluerat,& habes consimilem gl.& magis claram in c.fi propter.de reiect. li.6.sed gl.iuris ciuilis in l.2.ff.de diuer.& temp.prę.ex.propo fuit in hoc multas opi.& inter cęteras posuit opi. Vgo.q̄ placet ibi Bar.in l.Bissextus.ff.de ver.sig.q̄ distinguit, an terminus
e statuatur p numerū annorū[e] vel mēsiū:& tūc duo dies computant,p vno,si bissextus tūc accidat.sed si terminus statuat per numerū dierū,nō cōputatur pro vno,qa in veritate plures dies sunt,& satis placet.Cōiungēdo istas opi. possimus dicere,q̄ aut terminus statuitur p numerū dierū, puta quindecim,vel ster suspensus per 40.dies;& tunc tam in fauorabilibus,quam odiosis,non computabūtur pro vno die, aut ter minus,

ADDITIONES.

a ¶Quæsiuit.Per istum tex.dum dicit infirmum vngere , deciditur quæstio an ei qui fit damnatus ad mortē,sic danda extrema vnctio. Et conclditur q̄ non:quia hoc sacramēta nō datur,nisi infirmis.Et aperte Dominus in c.super eo.de hær.lib.6.& Io.de Imo.in cle.1.de priui. & vide quod ibi notani. de Bellent.

b ¶Dictio,quasi.No.de dictione quasi.& gl.in c.prout,de dolo, & contu.& quæ dixi de causa pos.ca.cum ecclesia. An.Barba.

c ¶Vnus solus.An in vnctione extrema,sufficiat vnus sacerdos. Et adde cū circa istam vnctionem extrema plene scribit Io.de Imo.in cle.1. de priuil.gl.in c.presbyteros.§ ghibitio vero,versi. oleo vero sanctificato.quidi.& vide tex.in ea.dist.in cāllud autem,vbi referuntur illa verba Iacobi.
d ¶Bissextus.Vide circa hoc quod scribit.Ab.in c.quæsti. de offi. delega. ca fi.Item vide quod no.Dominic in c.tenere,circa fi.in ver.no.quod annus.3 t.di.& uide gl.magistram in l.3.§.minorem,in verb. fi bissextus.ff. de min.quæ optime declarat istum bissextū.quomodo fiat.. Et vide Bar. in d.§.minorem,vbi dicit quod in dilatione anni , dies bissextiles computantur pro uno die;secus in dilatione dierum.
e ¶Annorum.Vide de hoc gl.in c.nullus.& ibi late,& eleganter Dominic.ca fi.55.distin.ubi omnino uide.Et in omnibus terminis,seu declaratoribus isti dies bissextiles, qui aliàs appellantur irregulares , cōputentur pro uno die,uide opti.tex in l.duo,ff. de diuer.& temp. præscri. & in d. l.3.in §.minorem,hic alle.in glo.

minus,statuitur per numerum annorum , vel mensium ; & tunc opi.gl.nostrarum videtur benignior : vt distinguamus inter fauorabile, & odiosum , maxime per illam l.4. de statu lib.quæ loquitur indistincte:licet Bar.dicat, q̄ non loquitur de anno bissexti.sed hæc resposio diuinat cum ille tex loquitur generaliter.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ potest ferri per verba quæ æquipollent verbo absoluo, vel condemno.* 2.

3 *Interpretatio sententia debet declarari diffinitiue, & partibus præsentibus quando sit iudicialiter.secus quando extraiudicialiter.*

CAP. XV.

2 In his. [a] Per verbum statuo,& præcipio diffinitiua sentētia ferri pōt.h.d.Secunda pars ibi:attendentes. Casus literalis . Inter magistrum, & conuersos sancti Simpliciani, coram archiepiscopo Mediolanensi super eodem hospitali qō vertebatur, archiepiscopus tulit sententiā sub hac forma verborum, statuo,& præcipio,q̄ ita fiat,& quia non fuit visus his verbis,tamen partem condemno,vel absoluo,dicebatur, q̄ talis sentētia non tenebat.Quæstio super hoc delata est ad Papā: vnde ipse considerans,q̄ hoc verbum statuo , rē perfectam significat.Itē fm Greg.quod præcipitur imperatur, & quod imperatur necesse est fieri:& aliqn si non fiat, pęnam habet. & non debet quis considerare,verba,sed volūtatem, prōcuratoribus vtriusq; partibus præsentibus interpretatur. & diffi
1 nit,q̄ sīīa prædicta perpetuā obtinet firmitatē.B.† No.1.ex tex.sententiā diffinitiuā valere, licet iudex non exprimat ver
b bum condemno, [b] vel absoluo satis enim est, q̄ cōdemnet, vel absoluat per verba æquipollentia . & ex hoc aperitur intellectus iuriū dicentium sententiam debere continere condemnationem,vel absolutionem,vt intelligatur de condemnatione,vel absolutione in effectu,non aūt quoad verba tātū.Secundo no.q̄ verba statuo,vel præcipio,important necessitatem:pro hoc 14.q.1.c.quod præcipitur.Item no.q̄ verbum statuo,non solum potest applicari ad statutum , vel ad legem municipalē:sed ēt ad diffinitiuā sententiam.& hoc intelligo quādo materia subiecta hoc patitur,vt quia post cōtentionē in iudicio factam,& alijs rite agitatis,iudex dicit sta
2 tuo in hunc modum,&c.†Item no.q̄ etiā in sententijs, non debemus attendere nudam proprietatem, & corticem verborum,sed potius mentem,& voluntatem iudicis proferen
3 tis.†Vltimò no. ibi diffinimus , q̄ etiam cum quæstio est de interpretatione sententię, debet ferri diffinitiua sententia, partibus prędentibus.& hoc tene menti.quod intellige de in
c terpretatione [c] quæ fit iudicialiter; secus si extraiudicialiter, vt in c.seq.vbi plane per Inno.

ADDITIONES.

a ¶In his.Quæro.lex punit statuentes contra libertatem ecclesiæ.vt no.in c. nouit,& in c.grauem,de sen.excom.habebit ne locum pœna in his,quæ cœperunt statuere,sed non perfecerunt,nec tamen renouaueruntcitra duos menses,prout exigit constitutio.Videtur quod sic,per tex.in l.si quis id quod.§.dum proponitur,ff. de iurisd.om.iu.Contrarium dico per istū tex.in iure cano fūg.qui dicit quod verbum statuo , rem perfectam significat:& est opti.tex.quod quando aliquid debet fieri certo modo,sufficit per æquipollens.Ad idem est tex in l.iure.C.de inoffi. & subst. in l.fi. C.de do.quæ sub modo.& in l.nominatim. de li.& posth. in §.1.insti.de exhæ.li.& bona gl.in c.constitutionem,de sen.excom. lib.6. & quod no. Bal.in l.eos.§ si autem.C.de ap.vbi dicitur,quod sufficit appellanti ab interlocutori i.prosequi aliam causam,quam expressam,dūmodo sit eiusdem effectus.Et adde quod hoc in tantum est verum quod illud , quod est æquipollens,non intelligitur exclusum per dictionem taxatiuam, vt pulchre consuluit Fan.de cā.in consi.166 Sed tu prædicta limita,nisi ille modus esset de forma:quia non sufficit,tunc fieri æquipollens. Ita fūg. dicit Bald.in l.1.de li.& posth.quem refert, & sequitur Pe.de Anc.in repe. Canonum,in 6.prin.quæsito.versi.quæro si statuto cauetur quod in instrumento debeat apponi nomen patris.vt Gallus Pressus ; non valebit instrumentum, nisi apponatur nomen patris.Ad quod vide quod apostillatus in tex.in cle.appellanti.de app. Item pro illo dicto Bald. in d.l.1. facit,quia licet exemplatum authoritate iudicis æquipolleat originali instrumento edito à notario publico:vt in c.fi. de fi.inſtr.tamen si statutum diceret,quod instrumentum scriptum manu publici notarij de cōtractu rogati, habeat executionem paratam , non habet locū in instrumento exemplato authoritate iudicis,quia non est scriptum manu notarij de contractu rogati.Gl.est no.quam ad hoc ibi ponderat Bart.in l.prohatorias.C.de diuer.offi.li.12. Item quod in statutis sufficiat , quid fieri per æquipollens,allego quod eleganter no.Bar.in l. nihil. ff. de adi. leg. vbi per illum tex.dicit,quod si statutum dispone quod campsores teneantur cancellare denta,de quibus eis plenarie fuerit satisfactum,dicun tur parere statuto,si scribunt sibi fuisse satisfactum , licet non cancellent postam libri . Et idem dicas si cancellatio esset facta verbo tantum,vt dicit Bar.in l.emptor,§ Lucius,in fi.ff.de pa. Sed in contrarium optime vide Bar.in auth.cassa.circa fin.C.de sacrosanct.eccl. & Ab. in c. nouerit.circa prin.de sen.excom.Sed soluo hic subtiliter,quòd Bar. in authen.cassa.loquitur in statuto contra libertatem ecclesiæ,in quo ex mente legis est , quod cancellecur de facto , nec sufficit contraria posita. ad hoc,vt nunquam appareat illud statutum contra libertatem fuisse editum.Sed in casu Bar.in d.l.nihil,sufficit contraria positaquia statutum vult ibi cancellare debitum,vt appareat fuisse solutum , vel liberationē esse factam,quod æque apparebit per contrariam postam. Et istam subtilem solutionem,seu diuersitatis rationem , dixit mihi dominus meus Fran.de Are.cum de hoc sibi opposuissem.Quomodo autē fiat cancellatio,declarat gl.in l.si quis voluntatē.circa prin.in versi.inducta. C. de iure.In iuramenti tamen præstatione, non sufficit quid fieri per æquipollens.tex.est in l.qui per salutem.ff.de iureiu. Sed contra dictum Bald. in d.l.1 ff.de lib.& post.s.alle.optime facit quod no.Domini.in c.ne captan dæ.circa prin.versi.no.q̄ illud est.de concess præb.li 6. vbi omnino vide, Maria.in repe.c.qualiter.& quando,in 21.q.1. in prin. de de accu. Item contra illud dictum Bal.in d.l.1. adduco in contrarium fortem tex. in l. iubemus. C.de test. vbi lex illa expressè requirit pro forma , & validitate testamenti,q̄ testator proprio nomine debeat nuncupare nomina hęredum,& tamen ibi gl.approbata per omnes,tenet,quod sufficeret si notarius coram testatore nuncuparet,ecce quod ibi lex requirit formam & sufficit impleri per æquipollens.

b ¶Condemno.Vide Bal.in l.præses.C.de sen.& interlo. om. iud.ver.& no. quod ista lex.vbi dicitur,quod sententia debeat continere cōdemnationem,vel absolutionem,&c. non habet locum in quatuor casib. Primus est,vbi petitur in integrum restitutio.in l.1.C.vt fi ab hęre.abstin. Secundus est,vbi petitur sententia declarari nulla:vt l.si constat. ff.de appella. Tertius est,vbi petitur confirmatio electionis,vt c.fi.de elec. lib.6.Quartus est,vbicunq; quis non hēbetur proprie aduersarius. Item adde hic quod in sententia,quam profert iudex appellationis , debet esse verbū condemno,vel absoluo.Vide gl.& omnino Bar.late in l.eos. in princ.in versi.iustum.C.de app.Item adde hic,quod si sententia consueat condemnationem,vel absolutionem,potest ferri duob.verbis,secundū Bal. in l.fi.C.com.vel epist, quid hoc allegat tex. in l.defendente, ff. de auth. tuto.Sed ad hoc vide tex.in l fi.in fi.ff.de proba.Adde hic gl.in c. illa.de accu.Quod sententia possit ferri duobus verbis tantum,est tex. in l. pater filio.ff. de procur.An autē iudex possit pronunciare diffinitiue per verbum,sic videtur nobis,non exprimendo aliter condemno,vel absoluo,vide tex.q̄ sic,in l.quid tamen.§ si arbiter,ff.de arbit.& d.Ant.in c.fi.terea requisiti.de app.& quod valeat,est casus in l.dnit fratres. ff.de lib. cau.§.pen.de Bellentzinis.

c ¶Interpretatione.&c.Vide omnino late Domini.in c.1.§. fi. in fi. de verb. figu.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia,siue beneficia principis,latissime interpretantur.* 7.

2 *Interpretatio rescriptorum, vel priuilegiorum, vel sententiæ, quando fit,an debeat citari pars, cuius interest?*

3 *Priuilegium principis,an,& quando sit latissime interpretandum.*7.

4 *Clericus,qui est in seruitio episcopi vel Papæ,reputatur pro residente, vide supra in primo no.*
Priuilegium contra ius commune,est latissime interpretandum , quādo verba priuilegij hoc patiuntur.

5 *Priuilegium inductum contra statutum,vel cōtra consuetudinem,quod tamen sit iuri conforme:est latissime interpretandum. vide infra c.cū tibi.in opp.*

6 *Distributiones quotidianæ, non dantur residentibus , sed interessentibus diuinis.*

7 *Priuilegium,rescriptum, & beneficium, quid sint , & quomodo interpretentur.*

CAP. XVI.

1 Clim. †Verba priuilegiorū sunt interpretanda latissime.h.d.vel sic.Beneficium principis,latissime interpretari debet . Et primo ponit mandatū.Secūdo ipsius interpretationem , & eius cām.secūda ibi;q̄ a vero . Casus literalis . Dominus Pa. mādauit Capitu.Paduano,quatenus magistro G.canonico Paduano prædendā quæ tantum residētib.de communi cō fertur: sicut vni ex alijs residentib.& beneficia manualia cō ferrent:quod si canonici hoc non facerent Patriarcha Graden.super hoc executor,eos ad hoc,app.cef.compelleret.canonici mandatum apost.malitiose,aliter quam debeant interpretantes, dicebant quod tenebantur ad hoc, cum ipse non resideret ex eo quod dicitur, sicut vni de residentibus vnde ipsi non tenebātur: pp hoc Patriarcha petijt benigne à domino Papa,qualiter mandatum suum esset intelligendum.Respon.Papa.quod cum beneficia principis latissimè sint interpretanda,iniunxit capitulo Paduano præbendam, quæ tantum residentibus,in victu,& vestitu conferrur de.iure communi,dicto magro G.plene conferendam , sicut vni ex alijs residentibus malitiosa interpretatione reiecta . Ber. No.1.ex tex.quod principis beneficium,appellari potest priuilegium alicui concessum,etiam pro executione iuris cōmunis.& hoc procedit , intelligendo quod iste canonicus
2 erat in seruitio Papæ,vel episcopi,vt dicitur in glos. † Secūdo collige Papam posse interpretari suum priuilegium extra iudicium,& in absentia partium . & circa hoc vide hic not.per Inn.qui distinguit inter modificationem , & interpretationem.nam modificatio est , cum aliquid detrahitur priuilegio.& hoc debet fieri præsentibus partibus : vt in ca. nuper,de deci. Posset tamen Papa etiā in absentia partium hanc modificationē facere.Interpretatio verò si fit iudicialiter,debent partes vocari,vt supra c. proxi. si verò fit extraiudicialiter, tunc in principe nō est necessaria vocatio partiū,vt hic,sed iudex inferior debet seruare ordinem iudiciariū,aliàs nō tenet quod ipse facit. arg in l. de vnoquoq; . ff.

de re

Universidad de Deusto
Biblioteca

de re iu.& 3.q.9.caueant.† In gl. 1.ibi: quia Papa sic voluit. sed cōtra hanc lec.v ltimā facit:quia si priuilegiū erat cōtra ius cōe,debebat strictissimè interpretari:ga omnis recessus à iure cōi est odiosus.vt in c.1.& 2.de fil.presby.lib.6.& in c. ꝙ dilecto.de consan.& affi.& ideo vt clarius habeas materiā huius c.conclude ꝙ tres intellectus possunt dari isti. c. †Primus,ꝙ istud priuilegium erat conforme iuri communi,vt quia erat in seruitio ēpi vel Papæ:& sic debebat reputari re fidēs,& ideo longissima interpretatio faciēda erat.Secūdus intellectus, ꝙ Papa voluit prouidere contra ius cōe:& tunc per contrarium dic,ꝙ priuilegium cōtra ius cōe debet strictissimè interpretari,quādo verba hoc patiuntur: secus vbi cōstat de intētione principis,vt hic cōstabat. nā ex quo mādabat isti prouideri,sicut vni ex alijs residētibus;ergo voluit istū haberi pro residēte,quoad omnia.Et ex hoc, & ex text. singulariter not.ꝙ priuilegiū cōtra ius cōmune, dēt latissimè interpretari,vbi verba hoc patiūtur. Tertius intellectus, extra gl.quā sentit hic Io.An, est ꝙ iste canonicus erat præsens.pro quo facit text.ibi:sicut vni ex alijs, &c. Sed propter aliquod statutū particulare,vel consuetudinē, non poterat recipere prębendā,quę consistebat in victu,& vestitu, & ad hoc impetrauit priuilegiū quod erat conforme iuri cōi:licet contra statutū,vel consuetudinem. †Et ex hoc tertio in tellectu no.ꝙ priuilegium indultū contra statutū, vel consuetudinē, conforme tamen iuri cōi,est latissimè interpretā dum.& idē no.in c.cum tibi,infra eo.& pro intellectu literę, vide quod no.gl.pe.de cler.nō resi.c.1.lib.6.† In gl.ibi qui intersunt diuinis,intellige ergo glos.ꝙ manualia beneficia hic appellantur distributiones quotidianæ. sed non bene dicit, quoad tex.nostrū:quia distributiones quotidianę, non dantur residētib.tantū,sed interessentibus diuinis:vt in c.vnico, de cler.non resi.lib.6.& Papa mandauit prouideri isti, sicut vni ex residentib.& ideo potes intelligere hunc text.ꝙ olim in ecclesia Paduana non erant præbędę distinctę, sicut hodie:sed ex oībus reditib.certa portio dabatur cuilibet canonicorum pro vestimentis, & victu & illa appellabatur præbenda . Item quolibet die dabātur cuilibet canonicorū tot libræ panis,& tot mēsuræ vini,& certi denarij ꝓ victu.& ista appellabātur manualia beneficia,seu prębędę ꝓ victu:& forte vltra ista erāt distributiones quotidianę ꝓ interessentibus diuinis.†In gl.fi.in fi. hæc gl. intrat q. an beneficiū principis sit largissime interpretandū, sed non dat aliquā bonā theoricā.nota tamen cā.inquantū dicit ꝙ rescripta ad lites debēt stricte interpretari. No.ēt eam,inquantū in fi.dicit,ꝙ beneficiū principis tendens in alterius lęsionē,non debet largissime interpretari.& cōcor.Inn in c.cū dilecti.de dona.& pro hoc alle.bo.tex.in c.sūp eos.de offi.del.& in l.2.§. si qs à principe.ff.ne qd in loco publ.& cōcludēdo clare dicta Doct. & materiā,scias quod vbi in iure specifice fit mētio de beneficiis principis:[c] Item de priuilegio,[d] & de rescripto , tā ad lites,ꝙ ad beneficia,beneficiū potest late sumi : & tunc est beneuola[e] actio gaudiū tribuens capienti.vt in lib.feud.in tit.quib. cau.bene.amit.in cap.1.& no.in d.c.ad aures,supra de pęni. & tunc sic generaliter sumptū cōprehendit in se priuilegiū, item & rescriptū:qa semper princeps facit gratiam , vt in c. sedes de reseri.nō enim tenetur dare rescriptū , cū subiecti habeāt iudices ordinarios.Quandoq; verò,hoc verbū beneficiū,sumitur stricte,& transit in speciem;& tūc proprie dicitur beneficiū,liberalitas q̄dā,seu gratia concessa sine alteri[a] præiudicio,præter ius cōe,vt qñ princeps cōcedit aliqua iura ad se spectātia.illud proprie dicitur beneficiū,& nō priuilegium:& illud debet largissime interpretari:quia tantū prę iudicatur cōcedenti.& in hac specie intellige iura,quę dicūt quod beneficia principis debent largissime interpretari.priuilegiū[f] verò est quoddā beneficiū contra ius:& dicitur priuilegiū,quasi priuata lex,quia est contra legem cōem,& appellatur beneficiū qđ tribuit gaudiū ei cui concedit,& tale priuilegiū debet largissime interpretari:sed inquantū præiudicat tertio,vel iuri cōi debet stricte interpretari , vt in c.qđ dilectio,præall.& in c.1.& 2.de fil.pref.li.6.& vide bo.gl.in c. ordinarij,de offic.ordina.li.6.& quod no.gl.in c.fi. de trāsla. epis.& in hoc priuilegio nō habent locū illa iura, quę dicūt beneficia principis largissime interpretanda,nisi modo præ dicto.rescriptū[g] verò est beneficium ſm ius,ga datur ad iuris obseruātiā,nec tenebitur princeps cōcedere : vt supra dixi.ideò potest appellari beneficiū, largo modo : sed si datur ad lites,dēt stricte interpretari:ga pręiudicat ordinarię potestati.Itē est odiosum ga datur materia litigādi;& vexādi aliū Idē dic in rescripto ad beneficia. nā est ambitiosum, & prę iudicat ordinarię potestati.ideò fit strictissima interpretatio vt in c.quamuis,de præb.lib.6.Hoc no.quia in hac compilatiō non ita clare examinatur hæc materia sicut hic,adde quæ dixi,supra in gl.& tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegium.Circa interpretationem priuilegij vide quę cumulat.Fel.in c.cauſam quæ,ver.interpretatio priuilegij,supra de rescr.Lat.in l.pe.ff. de consti.princip. Seb.Sap.

b ¶Sit largissimè interpretandum.Adde tu.qui vis facere vt priuilegium ꝙ uis à principe impetrare , recipiat largissimam interpretationem, per Tho.Ferr.in suo tract.caute.3 9 incipi.dum Venerijs vna vice prandet.

c ¶Principis.De istis terminis,quid sit beneficium,vel rescriptum,vide Bar. in l.pe.ff.de consti. prin.& vide Ang.in consi. 233. vbi dicit ꝙ immunitas concessa forensib.antequam veniat,dicitur beneficiū: sed postquam venerit,dicitur priuilegium:vide Bal.in l.pe.ff.de const.prin.vbi dicit ꝙ omnis concessio principis,dicitur esse priuilegiū eo ipso,ꝙ discrepat à iuri cōmuni,per illū text.& vide Bal.in c.1.§.inueſtitura.prope finem ti. de no.for.fi.vbi dicit,ꝙ quælibet gratia principis, potest appellari priuilegium. Ita dicit nota.in nouel.in hoc ca.olim.de ver.signi.

d ¶Priuilegio.Quid est beneficiū,vide Pe.de anc.in re.beneficiū. circa prin li 6.vbi ēt ponit hanc diſſinitionē.& Io.de Imo.in cle.fi plures.de prębi. & vide eundē Ab.in c.ad aures,supra de pœ. Et de hac mea diffinitione ponit Bal.in l.pe.in prin.ff de consti.prin.

e ¶Beneuola. Vide Fel.in rub.supra de rescr.ver.circa diſſinitionem, & quā interpretationem recipiant rescripta,latè tradit idem Feli. d.ca. cauſam ver.interpretatio rescripti,supra de rescrip. Seb.Sap.

f Priuilegiū.Quid est priuilegiū..adde hic Bal.in l.fi.C.de re.iudi. versi.dicaꝫ vbi dicit ꝙ omne priuilegiū est rescriptū; sed nō cōuertitur.& alle.Lubatorias.C.de diuer.offi.li.12. Item adde ꝙ habemus alia duo vocabula seu alios duos terminos.ſ.dispensatio,& mandatū.Dispēsatio est,quādo aliquid iuris ex causa relaxat ita loquitur l.1.circa prin.ff. de va. mu.& tex.no.in l.ex facto in prin.ff.de vul.& pup.quę cū habeat vim priuilegij ēt stricte interpretatur.d.l.ex facto.Et ibi not.Do.Cano.omnes in c.1.de fil.presby.in 6.& in c.quod dilecto.de consan.& affi.Inn.in c.dudum,de ele.Pan.in c. ac si clerici.§.de adulterijs.de iud.Mādatū vero est proprie quando datur ad exequendam gratiam Papæ,vel principis,& sic quādo aliquis deputatur executor gratiæ,vel beneficij.vt.eam te,de rescr.

g ¶Rescriptum.Et vide glo.in ve.ſi.nosciturcirca fi.in ca.1.de const.in 6.ex quo colligit Domi.differentiam inter rescriptū,& priuilegium;quia rescriptum est ius commune,priuilegium vero contra ius.

SVMMARIVM.

1 *Generale interdictum dicitur,etiam si sit emanatum in vna villa.*
2 *Sententia excommunicationis,est latè interpretanda.*

CAP. XVII.

1 CVm in partibus. †Generale dicitur interdictum quod fertur nedū in prouinciam : sed etiam in villam vel castrum. h. d. Cōmunis diuisio, secunda ibi, cū aūt.Casus literalis.In regno Portugaliæ,dicunt sa loca supponebantur aliquando interdicto, quidam habentes priuilegium,ut liceat eis celebrare diuina , ianuis clausis, exclusis excommunicatis & interdictis;cum generale interdictum terre fuerit,asserebant se non teneri particulariter dicto,dicētes interdictum generale solummodo esse, cū regnum,vel prouincia tota subijcitur interdicto.Episcopus Colubrensis,consuluit Pap.quando generale, vel particulare dici debeat interdictum.Resp.Pa.cum in priuilegijs ebrū de regno,vel prouincia nihil dicatur,per hoc verbum regnū nō solum regnum,vel prouincia intelligitur,sed ēt villa, vel castrum,vt ēt in illis,locū habeat,ꝙ de generali dicitur interdicto.B.†No.1.ex tex.quod particulare interdictum dicitur 2 quando vna ecclesia,vel plures ecclesię specifice,& non sub nomine vniuersitatis interdicūtur.Generale verò est,quando vniuersitas vnius loci interdicitur,siue locus sit parvus, siue magnus,vt est villa,vel castrū.& est rō,ga licet i villa nō esset,nisi vna ecclesia;tamen apta est habere plures ecclesias vnde cōtinet in se vniuersitatē.& no.quia facit ad multa,& maxime ad cōstitutionem Bonifacij.vbi cauet ꝙ pro pecuniario debito,nō dēt ferri interdictū generale ꝓ ordinarium, vel delegatum,sine speciali licentia Papæ.Item no.quod nomine terræ.cōprehenditur regnū.Item ciuitas.Item castrum, vel villa.Opp.contra tex.de c.fi.de sen.exc.lib. 6. vbi absque priuilegio,clerici possūt submissa voce celebrare tempore generalis interdicti.ergo nō est opus priuilegio, de quo hic. Sol.illud procedit hodie de iure nouo,sed hoc olim nō licebat;ideo impetrabatur priuilegium,de quo hic.In gl.fi. in fi. vel dic,ſm Host.quod interdictū nō est odiosum,cū ad cor- 2 rectionē animarū infligitur,vt in c.pe.de sen.exc.qđ no.Hæc quo habes quod ſnia interdic.nō debet stricte interpretari sed large,ga venit ad correctionē animæ;& securior interpretatio facienda est in concernentibus periculū animę,vt de bonam glossam in c.vnico.de scruti.in ord.faci.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione,veniunt canonici.3.4.5.*
2 *Consuetudo quod clerici possint disponere de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ valet.*

CAP. XVIII.

1 CVm tibi. †Verbum clericorum,etiam canonicos comprehendit. h. d. vel aliter secundum intellectum abbatis. Priuilegiū contra consuetudinem,iuri communi obuiantem,large est interpretandum,& secundum hunc intellectum est

est casus no.& pone sic casum , secundum hūc intellectum. In qbusdā partib.Francię erat cōsuetudo,ꝙ propinqui succederent clericis intestatis in bonis etiam acquisitis intuitu ecclesiæ. Contra hanc consuetudinē Papa concessit priuilegium cuidam episcopo,ꝙ ordinatio rerum clericorum ab intestato decedentium,esset in sua dispositione,dubitabatur an appellatione clericorum venirēt canonici, & respondetur,ꝙ sic,vt in litera.† No.1.ex tex.præcedētem intellectum, ꝙ valet cōsuetudo, vt clerici possint disponere de bonis acquisitis intuitu ecclesię. & propinqui succedunt eis ab intestato in huiusmodi rebus . & tene hoc menti, & faciunt no. 3 in c.præsenti.de offi.ord.lib.6.† Secundo no.ꝙ verbum clericorum.in priuilegio prolatū,etiam comprehendit canonicos.Sed contra oppo.de c.cedens,& ꝙ ibi no.3.de rescrip.vt nō veniant maiores,expressis minoribus, etiam secuta clausula generali : sed canonici ecclesiarum cathedralium sunt honorabiliores alijs , cum faciant vnum corpus cum episcopo,vt in c.nouit.& c.quāto.de his,quæ fiūt à præla. ergo ver bum clericorum,debet comprehendere simplices clericos, & non canonicos.Sol.dicūt Host.& Io.And.ꝙ contrarium procedit,in rescr.ad lites,quæ sunt restringenda.sed hic nos loquimur in priuilegio fauorabiliori,& vt dixi ſm illam lec. Abb.istud priuilegium erat conforme iuri cōi, licet contra 4 statutum,vel consuetudinem.†No.sing.& tene semper men ti.nam sentiunt Doct.ex prædictis,ꝙ in materia stricta,appel latione clericorum non veniunt canonici,sed simplices cle- a rici[a] tantum.quod mihi placet.& idem teneo,de vi.& hone. cler.super rubrica:vbi latius tracto. sed in materia laga , veniunt oēs, ēt episcopi,vt patet in rubro.de vi. & ho.cle.nam ibi in rubro dicitur de clericis generaliter,& in nigro tractatur etiam de episcopis.In gl.1.ibi prior expositio melior est. nam.ſm vltimam lect.glo. non erat opus impetrare priuilegium,nisi dicatur, ꝙ episcopus ex illis bonis volebat soluere 5 debita sua.†In gl.fi.ibi,largissime sumitur, & no.hoc dictum gl.fi.& tene menti,vult enim ꝙ verbum clericorum,non cō prehendat canonicos,nisi ex largissima interpretatione: ergo vbi cessat hæc interpretatio largissima,non comprehendit canonicos,vt supra dixi.& in fi.gl. ſo.vt ibi no. in glo.vlt.

ADDITIO.

a ¶Clerici.Vide quæ no.in c.clericos.2.1.di.vbi Iate & D.Car.in c. bonæ, de postu.præl.tex.in c.cum per exceptionem.de priui.lib.6.Fed.de Se.cōsil. 70.Lu d.Ro.in l.3.ff. de verb.sig. And.Barb.

¶Clerici.Vide Fel.in c.non dubium.in 2. no.de sen ex Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Clerici,an, & quando teneantur præstare iuramentum obedientię prælatis.*
2 *Episcopus,& capitulum faciunt magnam coniunctionem inter eos. Canonicis sunt obligati clerici,vt vniuersis non vt singulis.*
3 *Clericus cui magis astringatur episcopo,an capitulo?*
4 *Clericus subiectus duobus prælatis contraria iubentibus,cui habet primo obedire.*
5 *Iuramentum generaliter præstitum debet restringi quantum potest, vt minus obliget iurantem.*

CAP. XIX.

3 VM clerici. [a] Iurās obedire prælato ecclesiæ , non clero diœcesano,sed Capitulo ecclesiæ cathedralis obedire tenetur.h.d.Communis diuisio.secūda ibi,nos igitur.Casus lite. Clerici Placentini iuramentum præstant epō Placentino sub hac formā verborum , ego talis ab hac hora in antea fidelis ero,& obediens Placentinæ ecclesiæ & domino meo episcopo Placentino Capitulum Placentinū cōstituit dūm Papam,vtrum per vocabulum istud ecclesiæ Placentinæ,intelligi debeat clerus totius diœcesis,an capitulum tantum ecclesiæ cathedralis. Respondet ꝙ per vocabulum illud,non debet intelligi totius diœcesis clerus , sed capitulum intelligatur ecclesiæ cathedralis ; ille tamen qui præstat iuramentum,ergo,tanquam capiti, principaliter obligatur.B.† No.1.ex tex.clericos teneri ad præstandum iurā 2 mēti iuramentum,epō,tanquam capiti, principaliter obligatur.B.† No.1.ex tex.clericos teneri ad præstandum iurā m

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedentia in gl.sed respicit tex. sed soluendo dic post Host.q
verbum censura,non cõprehendit in se depositionẽ, vel de-
gradationẽ,qa illæ pœnæ sunt multũ odiosæ,& istæ de qbus
in tex.sunt fauorabiles,& in animarũ medicina inductæ.vn-
de facimus strictam interpretationẽ,maxime,quia fm com
munem cõsuetudinem ecclesię,fere semper,cõtumaces cõ
6 pescũtur remedijs,de qbus hic.† In eadem gl. ibi, & cũ quid
incertum,ista particula gl.nõ continuatur ad præcedẽs cõ-
trariũ,sed ad principiũ gl.& ponit casum in eo, qui fideiusse
rat pro obligato,ad dandũ Titium,vel ad soluendũ mille,&
dr q si iste fideiussor redemit Titium,& soluit creditori,po-
test agere actione mandati;licet expresse hoc nõ esset mãdatum;quasi forte velit dicere gl.q sub clausula generali p cen
surã ecclesiasticã &c.cõprehenduntur omnes istæ pœnæ, vt
possit iudex illam attẽtare,quam magis viderit expedire, &
certe illa l.si quis pro eo.all.in gl.facit multum à remotis.

SVMMARIVM.

1 *Noualia quæ dicantur.*
2 *Priuilegium quod ex post facto incipit esse nocium,an sit reuocandũ.*

CAP. XXI.

1 QVid per nouale. †In priuilegijs de de-
ci. noualium nõ fol
uẽdis,illud appellatur nouale, de cuius cultura
non est memoria,q prius nullũ,vel modicũ fru
ctũ afferebat.h.d.Primo ponitur qõ. Sedo resp.
ibi,licet.in qua primo,ponit duas opi.secũdo soluit,ibi,nos.
tertio moderatur,ibi.sed nec de quolibet.Casus li. Religiosi
quidã habebãt indulgẽtiã,vt de noualibus suis, decimas nõ
soluerẽt. Quæritũ fuit à Pa.quid intelligi dẽat per vocabulũ
nouale,quidã dixerũt,q nouale,est terra q̃ anno cessat, alij
dixerũt,q nouale fit ex sylua,q̃ arboribus extirpatis ad cul-
turam redigitur.& vtraq; interpretatio ex legibus ciuilibus
hr. Papa tñ dicit,q illa fuit intentio antecessorũ suorum,cũ
indulgentiam pijs locis de noualibus concesserunt,q noua
le sit terra de nouo ad cultum redacta,de qua nõ extat me-
moria,q culta fuisset,veruntamen nõ credit Papa, de quo-
libet tali nouali indulgentiam fuisse cõcessam,nisi de illo so-
lummodo,de quo religiosus locus,decimam põt sine graui
detrimento parochialis ecclesiæ detinere;cũ sæpe de tali lo
co inculto,parochialis ecclesia,magnos percipit rõne deci
marum prouẽtus.B.No.j.ex ordine literæ bonã practicã, &
stylum decidendi q̃stiones dubias, vt ponãtur opinio. q̃ vtr
aduersari,postmodũ vero ponatur vera opi.& cõclusio de-
cidentis,& sic seruatur hodie in consilijs, &in decisionibus
questionũ,quę disputãtur.Secũdo no.nõ semper dubiũ de-
cidendũ fm ius ciuile,licet ius canonicum nõ reperiatur in
cõtrariũ,ex quo decisio iuris ciuilis menti principis,seu Pa-
pæ coadaptari nõ potest.nam antequã emanaret hoc c. nõ
habemus cõtrariã decisionẽ de iure canonico. sed lex ciui-
lis non poterat commode adaptari ad intentionem conce-
dentis priuilegiũ super decimis noualiũ. nam si caperemus
nouales secũdum ius ciuile,fere omnes agri essent nouales,
cũ cõmuniter cessent per annum.& sic multum prejudica-
retur ecclesię parochiali,& hoc dictũ no.pro limitatione re
gulæ vulgaris,vt ius ciuile semper obseruetur,vbi nõ est ius
canonicũ in cõtrariũ,vt in c.j.de no.ope. nun. & q ibi dixi.
No.3.tria requisita ad hoc q priuilegiũ de decimis noualiũ
non soluendis habeat locum,primo requiritur,q terra no-
uiter sit redacta ad culturam.secũdo,q non extet memoria
q aliquando fuerit culta;tertio,q ecclesia parochialis nullũ
vel modicũ percipiebat fructũ prius ex tali terra.nã quãdo-
q; ex sylua inculta,ecclesia parochialis,nomine decimarum
pcipit magnã vtilitatẽ,vt qa forte arbores incidunt,& vẽdũ
tur,vel qd simile.Intertio ergo cõcedẽtis priuilegiũ est, affer
re modicũ prejudiciũ ecclesiæ parochiali.In gl.in ver.de no
uo.ibi.sed hoc nõ est verũ.Sed gl.nõ reddit hic rationẽ,qua
re recedamus à supradictis generalib.interpretationibus.&
capimus hic nouale,ita extraneo mõ.sed dic ut ꝛ. dixi q sit
ꝓpter intẽtionem concedẽtis priuilegiũ,vt dicitur in litera.
nam si verbum nouale compreh enderetur ita largo modo
sicut in præcedẽtib.casib.de facili omnes ecclesię parochia-
les perderẽt oẽs decimas;nã in multis locis oẽs terrę cessant
per annum, vt postmodũ producãt vberiores fructus. Itẽ
priuilegiũ tendẽs ad præiudicium alterius,dẽt stricte intelli
gi,vt plene dixi in ca. olim.ꝛ.eo.ideo nõ debet hic fieri larga
2 interpretatio.† In gl.fi.in fi.no.bene dictum gl.nam facit ad
multas quæstiones,sæpe.n.à principio priuilegiũ modice lę
dit,sed ex post facto incipit esse valde nociuum. in terminis
nostris pone exẽplum fm Host.de castro inculto, ecclesia
parochialis nullũ percipiebat fructũ, quia homines inde re-
cesserant,sed priuilegiati totũ territoriũ redegerũt ad cultu
rã,venerũt postea homines ad ibi habitandũ, & ecclesia an-
tiqua reparatur,quę nullã decimã pcipit,certe licet à prin-
cipio hoc priuilegiũ modice lederet tũc, nunc multũ lędit,
vnde subueniẽdũ esset ecclesiæ per Principẽ.dicit tñ Io.An.
q principis erit examinatio,quando dicatur enormiter lę-
di,& an debeat reuocari priuilegiũ per not.in c.suggestũ.ꝛ.
de deci.plene no.an priuilegiũ reuocet ipso iure, si incipiat
valde esse nociuum;illud tamen verum est,vt saltẽ per prin-
cipem reuocetur,quia nõ debet vni consulere cũ graui pre
iudicio alterius,vt hic in fi.literæ,& facit l.2.ff.si quis a princi
pe.ff.ne quod in loco pub.Ex prædictis,potest etiam inferri
ad priuilegium mendicantium,vt possint audire confessio-
a nes a quorũcunq;, q valde nociuum est hodie ecclesijs pa-
rochialibus.nã hodie omnes fere concurrunt ad fratres re
lictis presbyteris proprijs,vnde prouidendum esset per prin
cipem ecclesijs parochialibus reuocãdo istud priuilegium
tam graue,& præiudiciale eis.Sed ad quẽ pertinet onus pro
bandi,dic ac priuilegiatos,qui dicunt esse per noualia, quia
ecclesia parochialis,vel episcopus,habet fundatam intentio
nem suam de iure commu.in sua diœcesi,vel parochia.

ADDITIO.

a ¶Confessiones.Vide c.cum ad hoc,de cle.non resi. And.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Matrix ecclesia,aliquando intelligitur de Romana,aliquando de cathedrali,vide per totum.*

CAP. XXII.

1 VEnerabili. †Per matricem ecclesiam, ca-
thedralis ecclesia intelligit,non
a Romana.h.d.a vel aliter,& sic.Si ecclesia subiecta
eꝑ vnitur alteri,vel gubernanda cõmittitur,fal-
uo iure matricis ecclesię,per matricem ecclesiã,intelligitur
cathedralis,nõ Romana.h.d.In prima ponitur episcopi que
rela.In secũda dat iudices ibi.ideoq; Casus li.Fratres Sanctæ
Crucis monasterij de Argarijs,nuper receperunt sub protec
tione sua q consenerat Colubrien.eꝑo iura eꝑopalia ex
bere,tandem qdam de canonicis suis,sine suo consensu,ibi
facto priore,occasione cuiusdam priuilegij a T.Papa,vera-
te tacita,impetrati,saluo iure matricis ecclesiæ, occasione
huius verbi,saluo iure matricis ecclesiæ,dict priorb nolebat
Colubriẽ.eꝑo de iuribus eꝑalibus rñdere,nec obedientiã ex
hibere,dicens q per matricem ecclesiam, intelligit Roma-
nam ecclesiam.& non cathedralem. vnde eꝑs conquestus
fuit dño Papæ.mandat Papa quibusdã,quatenus si aliud pro
occurrerit.ꝓpter q dictus prior nõ debeat diecẽsano eꝑo
rndere,cõpellant dictũ priorẽ ad prestandã obedientiã de-
cto eꝑo,& de alijs rndere,sicut predecessores ipsius, ꝓdece-
forib.ipsius eꝑi responderũt;nõ ob.priuilegio in prędicto
Colub.ecclesiæ per surreptionem obtẽto,quia per vocabu-
lum matricẽ ecclesiã,cathedralis intelligitur,non Romana.
2 B.†No.j.ex tex.q cathedralis ecclesia dicitur matrix,& non
b Romana tm.Sed contra hoc oppo.de c.vnico.de ser.vbi
ecclesia vniuersalis dr matrix.ad idem cle.j. de sen. excõ.ibi
gl.& c.ex trãsmissa.de renun.vbi quelibet ecclesia baptima
lis est maior in loco.& licet non sit cathedralis, appellatur
matrix.Solu.dico q hoc non est indistincte verum,vt p ma-
tricem ecclesiã intelligamus semper cathedralẽ,habet enim
varias significationes.& ideo debet intelligi secundum ma-
biectã materiã;sed in casu huius c.& regulariter in prędi-
gijs,vbi cõceditur aliquid ecclesię inferiori,saluo iure matri
cis ecclesiæ tunc intelligitur de cathedrali, quia ecclesiæ in-
feriores tenentur ecclesiæ cathedrali,& non alijs,vt no.in c.
dilectus,de cape.mona.& ita intelligi debet iste tex. Et vide
bo.gl.in d.cle.1 de senten.excom.

ADDITIONES.

2 ¶Hoc dicit.Et pondera verbum positum in isto tex.in verbo protestãm.
vide Bar.in prima consti.Dige.& quæ ibi notaui. An.Bar.
b ¶Ecclesia dicitur matrix. Vide do. Anto. in capitu. ex parte. de restitu.
Andr.Barb.

SVMMARIVM.

1 *Confessus coram vno iudico potest repeti ab alio iudice, super eodem crimine.*
2 *Excommunicatus an,& quando possit absolui,absque eo, quod satisfecerit parti,adeo quod possit absolui,præstita tantum cautione.&*
3 *Excommunicatio fertur propter contumaciam. & peccatum inobedientiæ.*
Inobedientia est peccatum mortale.
4 *Citatio iuratoria recipitur,quando alia haberi non potest.6.*
5 *Excommunicari non debet quis,nisi præmissis legitimis citationibus.*
7 *Confessio prętextu erroris,non potest reuocari post diffinitiuam,sed bene post præceptum iudicis factum de soluendo; nisi præceptum ejusdem cum causę cognitione.*
Præceptum iudicis,non habet vim diffinitiuę.
Præceptum quomodo dicatur fieri cum causę cognitione.
8 *Confessio non facit notorium,seu rem manifestã, quando contra ipsum aliquid opponitur.*

Præ-

Præceptum iudicis cum clausula iustificatoria,neminem grauat,& resoluitur in simplicem citationem, parte comparente, & petente reuocari.

CAP. XXIII.

2 XParte. [a]Excõicatus,vel interdictus pro cõ
tumacia,vel offensa dubia,absoluí-
tur cautione præstita de stando iuri : si vero fuerit
excõicatus, vel interdictus pro manifesta offensa,
tunc prius debet satisfacere antequam absoluatur , & dicit
manifesta,de qua constat per confessionem,vel probationẽ
legitimam,vel rei euidentiam. h. d. cũ seq. c.In prima ponit
querela Comitissæ. In secunda,iudices instruit secunda ibi,
ad intelligendam.Casus lit.Officialis Comitissæ Blesensis, ce
pit quendam latronẽ, & iustitia fuit inde facta. post factam
iustitiam latro ille fuit per Capitulum Carnotense requisi-
tus, quia dicebat eũ in terra ipsius caprũ fuisse.officialis Co-
mitissæ dicebat eum captum fuisse in terra Comitissæ,& su-
per hoc cautionem obtulit de parendo iuri . sed capitulum
nihilo minus terram Comitissæ supponi interdicto fecit,
q relaxare noluit,nisi prius ei solueretur emenda,occasione
priuilegij sui,in quo continetur,q nemini liceat excõicatis,
vel nominatim interdictis pro ecclesia Carnotensi, absque
cõgrua satisfactione absolutionẽ indulgere. Sed quia Comi
tissa absolutionẽ obtinere nequiuit, appellauit ad Metropo
litanũ,qui postea dubitauit super clausula priuilegij, vnde q̃
fuit à Papa interpretationẽ illius clausulæ priuilegij Carno-
tẽsis.Do.Papa,corã quo ꝓdicta, & alia ꝓposita fuerũt , dicit
distinguẽdũ esse ad intelligẽdũ clausulam illam, vtrũ in ali-
quo fuit lata sit ꝓ cõtumacia tũ,qa citatus noluit stare iu-
ri,vel ẽt pro offensa,qa iussus noluit maleficiũ emẽdare . in
primo casu sufficit,vt fuit relaxetur , si prius sufficiẽs cautio
stãdi iuri ꝓbeatur. In secũdo vero casu si offensa est manife-
sta, nõ credit Papa satisfieri congrue, vt relaxetur fuit , nisi
1 prius sufficiẽs ꝑstaretur emẽda.B.† No.1. ex tex.iudicẽ terri
b torij[b] posse repetere malefactorẽ captũ in territorio suo ꝓ
alienũ iudicẽ,nam violatur eius territoriũ ex tali captura,&
idẽ dic in eꝑo.qñ clericus suus capitur ꝑ iudicẽ laicũ,vt pos
fit ex officio illũ repetere.pro hoc c.si iudex laicus , de sent.
exc.li.6.facit tex.cum ibi no. per Inn. in c.dilectus,supra de ap
pel.Et no.q si malefactor captus restitui non potest, agi po-
test ad satisfactionẽ violati territorij, prout hic agebat secũ-
dum vnum intellectũ.Secundo nota,iudicem posse fulmina
re excõmunicationẽ, siue interdictũ pro defensione iurium
suorum,fertur enim excõicatio,qñque tangã à parte extrãu
dicialiter,sicut.n.põt quis se defendere,gladio materiali , ita
& spiritali,vt in c.dile.& q ibi no.de sen.exc.lib.6. & per Inn.
in ca. venerabili , de censi. & probatur hic secundum vnum
modum intelligendi.Tertio no. q capitulum potest de iure
speciali habere iurisdictionem etiã tẽporalem in certo loco
2 † Vltimo not. tres regulas,ad quas quotidie allegat iste text.
Prima est,quando excõicatus ꝓ contumacia, dẽt absolui ꝑ-
stita cautione, nec tenet satisfacere anteq̃ absoluatur , sed
per iura nouа,ista regula dẽt limitari,siue restringi , qñ con-
tumacia fuit dubia. Si vero contumacia est manifesta, non
c dẽt absolui ꝑstita satisfactione [c] vt puta , restitutis expensis .
tex.est in c.venerabilib.§.secus,de de sen.exc. lib. 6. & sic pos-
sunt esse duæ regulæ . Alia est q excõicatus ꝓ offensa dubia
absolui põt ꝑstita cautione competenti, nec tenetur litiga-
re,nec satisfacere , nisi prius absoluatur . Vltima regula est,
d q excõicatus pro offensa manifesta , non dẽt absolui,[d] nisi
e prius satisfaciat , nec sufficit pstare cautionẽ de satisfacien-
do. hanc regulam [e] limita , vbi satisfactio consistit in exerci-
tio actus temporalis, secus si consistit in exercitio actus spi-
ritualis,q tunc dẽt ante absolui, q̃ satisfaciat , ne excommu
nicatus attentet actum spiritualem . Exemplum, excõican-
tur canonici, qa de mandato Papæ nolunt recipere quẽ in
canonicum,receptione iuris , certe isti prius debẽt absolui,
cum cautione,q̃ satisfacere;qa si prius satisfacerent , reperi-
retur satisfactio facta ab excõicato,quod esse nõ dẽt. quod
voluit Inno.in c.pro illorum.de præb. & Host.hic. Et qualis
dẽat esse ista cautio,dicam cum gl.in ver. sufficiẽs.& iste tex.
semper allegatur in iudicijs , in istis regulis captis in iure no-
3 uo.† In gl.in ver. pro contumacia.ibi,bene hẽt locũ hæc di-
stinctio,&c. licet gl.habeat bonum intellectum , non tñ for-
maliter enecruat cõtrarium, quod fiebat,in prin.gl. videlicet
nullum excõicari debere,nisi pro mortali, & qñ aliter corri
gi non põt.Sed rñde formalius,saluando distinctionem tex.
q cum quis excommuicatur pro contumacia , vt quia ci-
tatus noluit cõparere,satis dr excõicari pro mortali;& satis
dicitur incorrigibilis , ex quo non vult parere , nec purgare
contumaciam suã,nã inobediẽs superiori suo, peccat mor-
taliter,vt in c.1.de ma.&obe. & grauissimũ est peccatũ inobedientiæ.8.q.1.sciendũ.& c.illud.de maio.& obe.& alibi di-
cit gl.fin.q quælibet cõtumacia est excõicatione digna, &
q tanto est maior,quanto ex minori resurgit.96. dist. c.duo
sunt.Si vero quis excõicatur pro offensa,tunc ẽt dr excõica
ri pro mortali,si nec vult se corrigere.nã tex. dẽt intelligi , q
excõicatur pro offensa. i. pro contumacia , quæ resultat ex
offensa.nam primo citatur,vt satisfaciat , & si non vult satis-
facere,excõicatur.& pro hoc tex.ibi,iussus noluit emenda-
re maleficiũ , &c.na ab hoie nunquã fertur excõicatio pro
delicto tm,vt no.gl.in c.epi.11.q.3. & satis patet in c.sacro. ꝛ.
de sen. exc. sed delictũ qñq; est causa mediata excõicationis
ferendę.In ea.gl.ibi solet plus timeri,&c.vult ergo gl.q istud
priuilegium fuit concessum ad cautelam,sed aduertendum
q istud priuilegium habebat principaliter duo capitula.Pri
mum,q capitulũ posset excommunicare,vel interdicere, ꝓ
offensa propria,& in hoc cõtinebat gratiam . Secundum ca
pitulum erat,q nemo auderet absoluere excõicatum,vel in
terdictũ, nisi congrua satisfactione præmissa.& in hoc conti
nebat id q ius cõe,& in hoc vltimo bene dicit gl.In ea.gl.ibi,
puenerit ad pinguiorẽ fortunã,hoc intellige, nisi iste fuerit
excõicatus ꝓ parte applicãda fisco;qa si nõ ꝓt curiæ soluere
dẽt fieri cõmutatio in pœnã corporalẽ,vt in c.fi.de de dol.& ꝓt.
4 & 14.q.6.cap.1. & l.fi.ff.de in ius voc. † Et in fi.gl. tene menti
f finem gl.& placet mihi, q si non potest aliam cautionẽ præ
stare,recipiatur iuratoria.[f] Et no.gl.in alio,q extenditur au-
th. generaliter.& c.pe.præal.in gl.Ad alios casus , vt vbi quis
tenetur præstare cautionẽ pignoratitiam, vel fideiussoriam,
g relcuatur præstando iuratoriam,[g] si non potest fideiussorẽ
vel

ADDITIONES.

a ¶Ex parte. Vide Dom.de Rota.decis. 69. secundum ordinem meum no-
uissimum,& uide gloss.fina.& ibi Archid. in c. presbyterorum. 17.q.4.
b ¶Territorij.Et ita ad hoc , istum text.ponderat Barto.in l.fi cui.§.fin.ff.de
accusa.& sequitur Abb. in cap.inter alia. sup.de immuni.eccle. Seba-
stia. Sap.
c ¶Satisfactione. Facit quod habetur in l.sancimus. C.de iu.fic. And.Barb.
d ¶Absolui.Hoc mihi uidetur directo esse contra dictum §.secus,ubi tex.di-
cit,nisi primo super satisfactione expensarum & de stando iudicio ec
clesiæ , cautione præstita . nam per illum tex. videtur destrui doctrina
huius literæ , ad quam quotidie recurrimus,cogita . Sed dic quod ibi
fuit excommunicatus pro manifesta contumacia,non autem pro mani-
festa offensa. Barth.Bellen.
e ¶Hanc regulam . Limita aliis duob.modis,vt per Abba.in c.fi.in 4.no.su-
pra , de seq.pos.& fruct. Seb.Sap.
f ¶Iuratoria.Propter imporentiam præstandi cautionem pignoratitiam ,
vel fideiussoriam ,statur iuratorię cautioni,& illa sufficit. Adde glo.fi.&
doc.in l.1.ff. qui satisd.cog. ista conclusio fallit singulariter in periuro,
qui perdit beneficium iuratoriæ cautionis , vt per ipsum Panor.in cap.
qua fronte,in fin.sup.de appel. & Bal.in auth.ei qui , in primis verbis.
per illum tex.C.de bon.auth.ind i.pol.Secundo procedit , quando im-
potentia satisfaciendi procedit propter pauperatem, tunc bene staretur
eius iuratoriæ cautioni.Secus si impotentia processerit propter malos
mores. Ita notant canonistæ in d.cap.qua fronte,Bald.in authen. cui re
lictum.C.de indt.uid.tol.Flo.in l.4.C.de usuf.Tertio limita, & hanc be-
neno.vt non procedat, quando satisdatio est præstanda de necessitate,
& subitantia actus,vt est in usu fructuario,ad hoc,ut faciat fructus suos
tunc enim iuratoria cautio non sufficeret.Ita limitat Iu. Roma. in l. 2.
in prin. ff.to. ma. & idem in consi. 439.incip.circa primum,præpositæ
consultationis articulum,&c. in vltimo dubio . Quarto limita, quoad
impediendum ,uel reuelandum sequestrum ,quia licet dato fideiussore,
sequestrũ relaxetur. l. fideiussor.§.fi.ff.q satisd.cog.tñ cũ isse. cõtra quẽ
ẽ ipetratũ sequestrũ ,nõ possit dare fideiussorẽ,tũc nõ sufficeret eius iu
ratoria cautio,ad relaxandum sequestrum,secundum Ant.Pau.& Imo.
in c.a. de teq.pos.& fruc.Spe.in eo.ti.de sequestr.pos.& fru.§.1.in versi.
sed pone.tenet Alex.in d.§ 2.Et facit,& hæc erit quinta falleutia , quod
vbicunque potest esse consultum alio remedio , quam per iuratoriam
cautionem , tunc iuratoria cautio non sufficit. Ita no.fingu. Inno. &
Mod.in l.filiusfa.§.diui.per illum tex.ff.de legi.Bal.in l.fi.per illum tex.in
2.& 3.no.C.de or.cog.Pau.de Cast.in l.fi constante.§.quoties.ff.sol. ma.
Sexto fallit in eo,qui sponte se obligauit ad satisfaciendum in casu,in quo
non tenebatur fideiussores dare, quia tunc fi sit impotens , non statur
eius iuratoriæ cautioni,quod est sibi imputandum,l.fi fideiussor.§.fi ne
cessaria.in iter.fin autemibi,quia ipse sibi &c.& ibi ad hoc no. Pau. de
Cast.ff. qui satisd.cog.Septimo fallit in officijs ministrandis.Hinc est,q
fi tutor non potsit dare fideiussores , non statur eius iuratoriæ cautio-
ni,sed repellitur,tex est no.in l.2.C.de tuto.uel cura. qui non satisd. Et
ita in.itat Bal.in l.1.C.de vsur.& fru.leg.Quod limita,vt per Bald.in l.le-
gitimus.in 2.& 3.no.ff. de legit tut. Octauo procedit dicta conclusio in
causis ciuilibus , secus in criminalibus,in quibus si ingeritur pœna sã
guinis,nulla admittitur fideiussio,sin autem pœna pecuniaria,si non po
test satisdare, mittitur ad carceres.l.i.& l.fi quis rerum.ff.de custo.reo.
secundum Bal.Pau.de Cast.& do.Ale.de Imo.in d.l.1.Duas alias fallẽtias
vltra prædictas ponit glo.or.in d.c.qua fronte,in fi.& ibi Canonistæ , &
per istum hic in gl.seq.in ver.sufficiens .
g ¶Iuratoriam . Quam cautionem,vel satisfactionem teneatur præstare
qui absoluitur ab excommunicatione,adde glo.pe.in c.accusatio.2.q.7.
in glo.in ver.emenda,in c.solet,de sen.excom.li.6.q̃ no.Do.An.in ca.pro
illorum.de præb.& vide Abb.Sic.in ca.de iu.super gl.in ver.donec,& eũ
dem pulchre in c.qua fronte,de appel. Et adde vnam fin.limitationem
ad hanc decre.quam ponit Goffre,in c. in literis.de rapto.vt refert Ab
circa fi.Item adde hic gl.in ver.Satis factum.in c.ex literis.de offi.dele.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 vel pignus præstare.†In gl.in ver.citatus,in fi.dic,q̃ vna citatio constituit quẽ contumacem, vt possit condemnari partim in expensis,& ita loquuntur iura in contrariũ alleg. Sed ad hoc, vt index possit procedere ad excõicationẽ,requirũtur aliæ duæ citationes,vel vna peremptoria pro omnibus, vt in prin.gl.& hodie vide bo.tex.cum gl.in c.constitutionẽ
6 s̃.de sen. excom.lib.6.†In glo.in ver. sufficiens, ibi pignora, vel fideiussores,no.glo.q̃ excõicatus ꝓ interesse alterius,seu
a ad instantiam [a] alterius,nõ debet absolui, quantumcunque dubia sit contumacia,vel offensa,nisi præstet cautionem pignoratitiam,vel fideiussoriam.& de hoc vide gl.no.& magis claram in cap. qua fronte.supra, de appell. & ibi plene dico. & hanc opinio. teneo indistinctẽ,licet Hostien.dicat, aduertendũ tres casus. Primus est,quãdo gs excõicatur pro nuda contumacia,tunc secundum eum sufficit cautio iuratoria, quod mihi non placet,per istum tex.requirentem cautionẽ sufficientem,per capitul.qua fronte.supra allegat. & ibi glo. Secũdus casus,quãdo fuit excõicatus pro purgatione contumaciæ,id est quia noluit satisfacere ; & tũc præstãda est fideiussoria, vel pignoratitia cautio , si offensa est dubia, & in hoc bene dicit.pro hoc tex.in fi.ibi cõpetens. Tertius casus
b qñ fuit excõicatus [b] pro offensa solius Dei,ita q̃ nõ vertitur interesse hominis,vt ga perseuerabat in aliquo peccato, vel quia blasphemabat;& tũc satis est ꝙ cõteratur,nisi aliàs ecclesia per ipsum fuisset illusa,vel quia sæpe promisit abstinere,& non abstinuit;& tunc cõpellatur prius satisfacere, ar. in c.significauit.de of.ordi. mihi placet hoc vltimo casu , ꝙ absoluatur , præstito iuramento de stando mandatis ecclesiæ,iuxta formam c.ex tenore.& c.cũ desideres.de sent.exc.
7 †In glo.fi.ibi,allegare errorem suum.no.ex hac prima solutione vnum dictum valde notabile, q̃ licet cõfessio prætextu erroris,non possit reuocari post sententiam diffinitiuã, vt in c.fi.de confess.& l.error.C.de iur.& fac.ign. tamẽ reuocari põt post præceptũ factũ per iudicẽ de satisfaciẽdo,post confessionẽ.præceptum ergo factũ per iudicem post cõfessionẽ,ante litem contestatam , non habet vim diffinitiuæ.&
c hoc ẽt voluit notabiliter Bar.in l.nõ fatetur. [c] ff.de cõfes.qđ limita,nisi præceptũ fuisset factum cum causæ cognitione, vt puta,quia fuisset datus terminus ad allegandũ , quare cõfessio non deberet mandari executioni, arg. in l. pen.ff.eod.
8 †Item no.ex hac prima solutione , quia confessio non facit rem manifestam si allegatur aliquid ad offuscandum dictã confessionẽ.pro hoc tex.optimus.in c.cum dilecti. de accu. Tertio no.sequẽtem solutionem gl.& eã tene mẽti ppetuo, quia probat practicã citãdi hodiernã, maxime in curia Romana,aut ante citationẽ rei,& antequã cõstet iudici de delicto,vel debito,possit per suas literas præcipere absenti,vt satisfaciat,vel compareat,aliàs excõicat eum,Ex hoc.n.præcepto, ante causæ cognitionem facto non potest dicere reus se grauatũ,ex quo iudex iustificauit præceptum;nã propter illam iustificationẽ,vt cõpareat,resoluitur præceptũ in simplicem citationem,si vult comparere.& fuit adinuenta hæc practica pro faciliori exitu,iudiciorũ,& pro hoc facit tex.iũcta gl.in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de no. ope. nun. dico latius in c.1.de cau.pos.& prop.Extra gl. oppo. contra tex.nã ex quo iste latro fuerat interemptus per iudicem,non potest ampli? peti. l.si homo, de verb.ob.ergo frustratoria erat petitio capituli. Solu. est multiplex, scdm doct.Primo,q̃ petebatur latro,i.emẽda latronis.forte enim erat seruus,& petebatur emenda territorij violati , vel forte adhuc non erat mortuus;sed sententialiter condemnatus,possunt & aliæ solutiones dari,sed istæ sufficiant.Sed quomodo hic , capitulũ fuit iudex in causa sua,vide hic Innocen.& glo. in cap. cum venissent,de iudic.& ibi dico.

ADDITIONES.

a ¶Ad instantiam.Vide de hac materia lassissime per no.in cap. cum contingat.sup.de of. deleg. Seb. Sap.

b ¶Excommunicatus . Quando quis fuit excommunicatus pro offensa solius Dei , sufficit cautio nuda in absolutione.Et idem tenet Do.An.post Host.in c.i. q̃ me.cau. Bellen.

c ¶Non fatetur.Et aliquid in l.i.de confes.& idem Barto.& Raph.Fulg.in d.l. error.hic alle.per istũ.alij non tangunt ibi excepto Bal. in 4.q.qui in ali quo,tenet contra Barto.ibi,ut ibi per eum . Et idem tenet An.de But. & alle.hunc tex. in c.fi.sup.de confess.Et ibidem sequitur in specie limitationem Barr.in d.l.non fatetur,quod refert hic Panor. quam limitationem no.quia est valde singu. tamen fundamentum , quo mouetur Bar. & Doct.videtur vrgere ad oppositum , quia semper censetur executio , & non sententia . Secundo limitat idem An.in d.c.fi. nisi post terminum 10.dierum,facta esset executio actui:tunc enim posset amplius error allegari.Et vide etiam omnino eundem Ant.in d.c.fi. vbi tenet quod prædicta regula , vt prætextu erroris possit confessio vique ad sententiam reuocari,habeat etiam locum in confessione facta,pura si statutum disponit,quod contumax habeatur pro confesso,& conuicto . Et allegat de hoc glo.no.in l.quoniam.ff.de his,qui no.infa.Et idem tenet Io.And. in addi.Spe.in ti.de posi.super §. 19. Idem concludit Bald.in d. l. error. circa fi.Dicit tamen quòd non procederet,si statutum vltra loqueretur & disponeret quod contumax haberetur pro confesso, & conuicto: nil enim posset opponere vltra,& ideo oportet bene videre verba statuti. Et idem tenet Bal.in l iubemus.§.fauc.C.de iac.san.eccl. & in l. ita demum. C.de procu.& Ac.g. in d.l.iubemus.§.fauc.C.de procu. Ang.in d. l. ubi põderat tex.in op.in l.2.C.qui te.fa.pos.& in l.fi.§.iussus.de appel.

SVMMARIVM.

1 *Manifestum dicitur illud,quod constat per confessionem,vel legitimam probationem vel facti euidentiam.*
Manifestum,& notorium quomodo differant. 4.
2 *Manifestum in dubio,quomodo iumatur.*
Verba,& vocabula recipiũt interpretationẽ , ſm subiectã materiam.
Notorium dicitur illud quod sit in iudicio.
Notorium inducitur per probationes in iudicio factas;tamen post conclusionem in causa.
3 *Post conclusionẽ in causa,non possunt amplius probationes reprobari.*
Notorium aliquo casu potest obfuscari.
Notorium iuris potest reprobari per contrarium notorium.
4 *Pro sententia iudicis præsumitur.si non fuerit appellatum.*

CAP. XXIIII.

1 GVm olim. †Summatum est s̃.eo. c.prox. vel summa sic. Manifestum dq̃ per confessionẽ,vel probationẽ legitimã,seu euidentia rei,constat.h.d.Cõmunis diuisio. dicta ibi,quia vero.Casus li.In p̃dicta decreta.dr̃,si offensa est manifesta,nõ dẽt quis absolui,nisi prẽstet prius emẽda . Super verbo illo,si manifesta,nõ debet quis absolui.orta est contẽtio,dicunt canonici,q̃ illa offensa dr̃ manifesta , quæ fibi,& alijs manifesta vr̃.Ex parte Comitissæ dicebatur , q̃ eorum arbitrio nõ esset standũ:quia semper dicerent offensam manifestã.sup hoc scribit Papa.Comitisse,dicens,dũ eãm iubemus,nondũ dicimur ligauisse, pp q̃ dicebãt canonici.Cano.offensam manifestã,nõ quę iudici,nec quę alij,sed quę fibi & tñ manifesta vr̃,sed Papa dicit illã offensam manifestã vel per confessionẽ,vel probationẽ legitime nota fuerit,aut euidentia facti,quæ nulla possit tergiuersatione celari. B. Et
2 xi.†No.1.ex text. manifestum quandoq; capitur pro noto-
a rio,ita q̃ nõ est species distincta à notorio : [a] & ita capitur hic;sed ꝓprie manifestũ, prout est species distincta à notorio,dr̃ illud,q̃ ꝓbari põt;licet nõ cõstet per effusionem, vel probationẽ,aut euidentia rei,vt no.in c.vestra. de cohab.cle. & mu.& 3.q.5.quia suspecti.vbi aũt in dispositione sit simpliciter mentio de manifesto,an debeat intelligi de manifesto, proprie, prout est species distincta à notorio,an ꝓ notorio puto cõsiderãdũ materiã subiectã,nã omnia vocabula recipiũt interpretationẽ,ſm materiã subiectã,vt no. in c. rogo. 11.q.3.in cle.exiui.de ver.sig.& q̃ dixi in c.venerabilis. s. eo. Ī dubio aũt caperetur proprie,ad hoc l.nõ aliter.ff.de le-
3 3.& c.fi.eo.ti.†Secũdo no.q̃ probatio in iure facta,reddit rẽ notoriam,ad hoc quotidie allegatur iste text. nõ solũ ergo sentẽtia facit rẽ notoriã,vt in c fi.de coha.cle.& mu.sed ea probatio.Sol.do.de Ro.hoc limitant,deci.430.quãdo est in cã conclusum,ita q̃ amplius nõ põt aliqd obijci cõtra ꝓbationẽ,aliàs aũt cũ probatio possit reprobari,nõ potest dici notoria,sed puto saluãdo istũ tex.posse dici , q̃ probatio in
b iure facta,reddit rẽ notoriã,quia quicquid fit in iudicio, dicitur notoriũ,vt no.in c.pe.de exce. & p Inn.in c.ex insinuatione.de app.& c.p tuas,de testi.sed non facit rẽ illam, super qua est inducta probatio,notoriã , nisi postq̃ in cã ꝓclusum est.ita,q̃ nihil põt obijci ad obfuscandũ notorietatẽ.nam & notorium qñq; põt obfuscari ex accusatione aliqua , vt no per gl.in c.1.de off.del. lib.6. & per hoc tex. hic in fi.ibi nulla tergiuersatione celari,&c.põt ẽt saluando tex.dici, q̃ loquitur indistinctẽ,& aliter rñderi ad dictum Dom.de Ro. q̃ eo ipso,q̃ probatio est facta,reddit rẽ notoriam ꝓsumptione iuris,quia nõ præsumitur reuocatio,seu probatio , quia nõ præsumũtur. sed ista notorietas est cõmutabilis vsq; ad cõclusionẽ in cã.hoc aperte probat hic, in eo q̃ tex.dicit,q̃ p cõfessionẽ,res efficitur notoria,q̃ tñ põt reuocari, & excusari vsq; ad sniam.vt in c.cum dilecti.s̃.deaccu.& c.fi.de cõfes.& l. error.C.c.ti.ad idem tex.cum gl.in d.c.1.de off.deleg.
4 lib.6.†In gl.in ver.non quæ iudici.ibi, secus est in manifesto. no.gl.q̃ notoriũ,seu manifestũ consistit in facto,non aũt in ꝓpinione iudicis.Host. dicit arbitrio iudicis standũ , coram quo agitur, donec fuerit appellatum , & si inique arbitratus ſt,reuocabitur factum suum.Sed saluando gloſ.dic,q̃ licet præsumatur pro iudice,q̃ recte iudicauerit,& dixerit manifestam,si non fuerit appellatum,tñ veritate inspecta,nõ põt dici manifestũ , nisi prout dicitur in tex.in gl.fi. dum arguit, q̃ per sententiam,factum est manifestum.teneas menti.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum verba,habent latam significationem, quod intellige, vt in num.* 2.
3 *Electus in abbatem,debet per episcopum loci confirmari.*
4 *Electio de necessitate restricta ad certam personam , est nulla; secus si ad incertam de certis.*
5 *Religiosus professus in vno monasterio,si postea ingrediatur aliud,oportet quod iterum ibi profiteatur.*
6 *Priuilegium,quantumcunque contra ius commune, non debet ita strictẽ interpretari,vt nihil addat iuri communi.*
7 *Priuilegium dicitur,quasi priuans legem communem.*
8 *Electio,quando est facienda de certo gremio,intelligitur si,& inquantũ ibi reperiatur persona idonea.*
9 *Præscriptio, vel consuetudo,inducitur ex solo cursu temporis,cum tacito consensu illius,contra quem præscribitur.*
10 *Consuetudo,non inducitur per actus mere facultatis.*
Non cogitur quis ire ad molendinum alterius, ex eo,quod multo tempore iuerit , secus si iuit de necessitate , etiam quod extraiudicialiter fuerit domino molendini obtemperatum. 11.
12 *Præscriptio largo modo potest appellari consuetudo . vide infra c.proxi. num.9.*
13 *Consuetudo non requiritur quod sit obtenta in contradictorio iudicio.*
14 *Instrumentum notarij mortui exemplatum an, & quando faciat fidẽ.*
15 *Instrumentum quando exemplatur . debet citari pars , cuius interest.*
16 *Volo voluerit,ista verba,important liberam voluntatem,freno tamen rationis submissam .*
17 *Priuilegium datum alicui loco , si ille locus sit destructus , & postea reuiuiscat , vel reficiatur , an remaneat validum huiusmodi priuilegium..*
18 *Priuilegium,an tollatur cessante causa priuilegij.*
19 *Priuilegium non tollitur per non vsum necessarium; secus voluntarium.*
20 *Delictum sine negligentia prælati,an noceat ecclesiæ.*
Dictio,iuxta,& secundum,equipollent.
Argumentum argumentum,sufficit quod replicetur quoad substantiam, nec requiritur replicatio de verbo ad verbum.

CAP. XXV.

a 1 ABbate. [a] † Verba priuilegiorum, largam hñt significationem. vnde verbum,ſm,& iuxta,in eis politum, causatiue tenetur , non conditionaliter, & it a cõiter summatur.sed hæc summatio vr̃ nimis generalis.& non est vera indistinctẽ, iudicio meo,quod priuilegium inquantum præiudicat alteri,seu iuri cõi, non debet large,sed strictẽ intelligi , vt dixi, in c.olim,
2 s̃.eo.& ideo põt sic summari. † Verba priuilegiorum debẽt sic intelligi,vt aliquid afferant,& non remancat ambiguitas. & ideo verba secundum,& iuxta,videntur apposita causatiue,& non conditionaliter.h.d.Prima pars narrat factum. Secunda diffinit,ibi,his igitur. prima subdiuiditur.Nam in prima ponitur petitio pro parte electi.In secunda ibi,ceterum, petitio,& responsio contra electum . In tertia ibi,ad hoc,responsio pro electo.In quarta ibi,ꝫ quod rñsio ꝫ electum. Ca sus ut. Vacante monasterio Sancti Syluani , monachi elegerunt quendam de gremio suo in Abbatem.Confirmationẽ electionis suę petierunt à Molinensi epo.Sed monachis Sancti Bertini se opponẽtib.ex aduerso,episcopus illam electionẽ noluit confirmare: propter q̃ partes ad dñm Papam habuerunt recursum, coram quo procurator Sancti Syluani, electionẽ pti tã canonice factã petijt confirmari. sed procurator Sancti Bertini proposuit ex aduerso,q̃ tam de consue-

ADDITIONES.

a ¶A notorio.Vide Bal.in consi.447. inci.ad euidentiam.in 5.parte, vbi tradit quod manifestum capitur dupliciter,vt ibi per eum.Eidem Bal.in consi.359. in ci.vsa dicta petitione.in 4.parte,vbi dicit,quod manifestũ potest dici , & deprehendi pluribus modis,vt ibi per eum . Idem dicit Bar.Veron.in consi.59.inci. Paulus.faber.Et subijcit quod proprie dicitur manifestum,quod probatione non indiget . Seb. Sap.

b ¶In iudicio.Acta iudicij faciunt notorium , posquam est conclusum in causa , secundum Abb.in c.inter monasterium. in fi. de re iud. & Lud. Ro.in suis sin.in litera C.notabili.quod incip.exceptio dilatoria . Et huc fuit ratio dicti secundum Ioan. And. in c. cum dilectus. de ord. cog. vbi dicit,quod dilatoria exceptio superueniẽs nõ potest opponi,post conclusionem in causa.Adde quod pro dicto dominorũ de Ro.hic alle.Bal. in ver.liquere.in c.significauerũt.de test.quæ dicit qđ tunc dicitur plene liquere,quando est cõclusum in cã.Et eam ibi sequitur An.quẽ omnino vide.Pro illo ẽt dicto,vide Antoniũ in c.laudabilem.in fi. vt lite pend. ibi melius habetur per Abb.qui proprie alle.Dom.de Ro.s̃.relatos.& ad de Ang.in l.2.in fi.C.de tẽp.appel.vbi dicit quod facta iudicij,faciunt notorium.Et alle.Inno.in d.c.ex insinuatione.de app. Item vide Bar.in l. de pub.vbi dicit,quod illud dicitur euidens,quod cõstat ex actis. Et de quæstio.hic posita,vide An.in c.ab excom.de rescrip.& melius quã alibi per do.Ant.in repetit.c.vestra,vers.venio ad exẽpla.de coha.cle.& mu. & vide quod no.An.in c.fi.circa prin.de tempo.or. & in c.paternalis.de cau.poss.& prop.Et quod acta faciant notorium,est casus in c. cum olim de causa pos.& propr.dum tex.dicit,quoniam per attestationes constitit euidenter.Et vide de hoc Anto.in d.c.significauerũt, s̃.de test.

¶In iudicio.Quomodo hoc procedat,quod acta iudicij faciant notoriam,vide Fe.limitantem in c.cum olim.supra,de re. iu. posit Abb. ibi & Ias.in l.eius,qui in prouincia.ver.3.prin.pondera.ff.si cer.pe.

tudine approbata , ꝫ de spãli priuilegio Romani Pontificis, electio monasterij Sancti Syluani,dẽt fieri de monasterio Sancti Bertini.Vnde hmõi electio erat non immerito reprobãda,ꝫ consuetudinẽ,& priuilegia sed apo.attentatã.& monachi Alciaten.debebant de iure cõpelli,vt de monasterio Sancti Bertini personã idoneam sibi eligerent in abbatem. lite conte.& testibus receptis.Papa depositionibus testiũ diligenter inspectis,determinat prout in litera.B.† No.1.ex tex.
3 q̃ electus in abbatem, dẽt recipere consecrationem ab epo loci, si eam obtinere potest.ꝓ hoc videt tex.cum gl.18.q.2. c.fi.facit c.sicut.de iimo.Secundo no.q̃ electio attentata cõtra consuetudinẽ,vel priuilegia ecclesiæ, est reprobanda , & sic videtur,q̃ nõ sit nulla ipso iure.de quo tamẽ dic,vt no.in c.consideremus. de ele. Tertio no. cõsuetudinẽ posse induci , vt vna vniuersitas eligat sibi rectorem de alia vniuersita-
b te. [b] †Ex quo infero,q̃ hoc nõ tollit libertatem eligendi. [c] nã
4 non valet consuetudo , ꝓ quam tollitur libertas eligendi, vt
c in c.cũ terra.de elec.facit c.vbi periculum.s.ceterũ,de ele.li. 6.Tunc ergo tollitur libertas.cũ precise cõpelluntur eligere vnum. & tunc dicerem electionẽ esse nullam ; secus si compelluntur eligere vnum de certo genere personarum . nam tunc nõ tollitur libertas;quia si tolleretur,nõ valeret cõsuetudo,vt dixi s̃.& pro hoc facit,quod dico , in c.licet.de elec.
5 †No. q̃ professus in vno monasterio intrando aliud monasterium ad hoc,vt dicatur monachus illius monasterij,oportet,q̃ iterũ ibi profiteatur,sicut facit iste,de quo hic, in tex.
6 †Itẽ no.q̃ priuilegiũ [d] ẽt iuris cõis derogatiuũ, vel alteri prę-
d dicatiuum, non debet ita strictẽ intelligi,vt parum , vel nihil operetur;sed dẽt intelligi,vt aliquid inducat,& potius valeat quam pereat,concor.c.in his.s̃. de priui.& hoc etiam valde
7 no.pro his,q̃ dixi in c.olim.s̃.c.† No.q̃ priuilegium proprie dicitur illud,q̃ præiudicat iuris cõmunis. vnde dicitur priuilegiũ,quasi priuans legẽ cõem.3.dist.priuilegia.& dr̃ lex privata,ga nõ facit ius quoad omnes; sed tñ quoad illum,cui
8 concessum est priuilegium.† Item no.q̃ obligatus ad eligendum de certo gremio,in dubio intelligitur obligatus,si & in quantum ibi reperiatur persona idonea. Item no. q̃ super deducto in libello per modum causæ,potest ferri diffinitiua, si partes super illo disputant principaliter,& probationes in ducunt.nam in principio literæ,non petebatur, vt pronunciaretur super iure eligendi; sed tñ erat cõtentio super electione iã facta.sed ga partes super iure eligendi, in cœperũt principaliter disputare,ideo Papa diffinit super illo deducto in

ADDITIONES.

a ¶Abbate.Iste tex.inquantum loquitur de dictione secundum, quæ non facit hic conditionem.ficut facit dictio,si,inducitur per Pau.de Cast.in l. si testamentum.in prin.C.de instit.& substi.sub condi.fac. Adde ad quæstionem,quid operentur ista verba,quæ consueuerunt apponi in priui legijs,vel inuestituris de feudo , & emphyteusi , videlicet , concedimus hanc rem , secundum quod antecessores tui habuerunt , vel secundum quod consueuit concedi.De quo dic,vt ibi per eum.vbi ad hoc etiam al leg.Cy.in l.secundum,quæ est l.4.C.de contrah.& com.stipu.Bart. post Cy.in l.eum qui.§.Iulia.de consti.pe.& in l.admonendi.post princ.de iureiu.Et bene facit quod no.Old.in consi.236.& vide Bal.in l.fi.C. de epis. & cle.Et formam libelli,peto secundum quod antecessores,qui &c.vide per gl.in l.2.ff.de dotis except.Et q̃ verbum Secundum,non inducat conditionem,est tex.in d.l.eum qui,§.Iulianus.ff.de consti.pec.de quo vide Bar.in d.l.si testamentum.C.de instit.& substi.Et licet ipse Pau.non dicat, tamen idem expresse determinat ante cum Ange.ibi in d.l.si testamentum.quæ est l.pe.in lec.Flo.& alij non tangunt.Si militer facit iste tex.ad q.in qua idem Pau de Cast.refert quod habuit de facto consulere , in d. l.admonendi.de episcopo,qui concessit in feudum,vel in emphyteusim ius ecclesiæ decimandi , & percipiendi quotcunque reditus, præsertim fœni , prout antecessores sui soliti erant percipere , dato q̃ antecessores nihil vnquam de fœno per ceperint,illud tamen licite percipere potuerit,non curando de illa qualitate adiecta per dictionem,secundum.facit etiam ad pulchram decisionem,si index in sententia condemnauerit puta rusticum ad soluendum omni anno decem lacros frumenti , secundum quod antecessores sui faciebant,dato q̃ non appareat , quod antecessores sui aliquid vnquam soluerint de frumento,tamen nõ vitiabitur sententia,imo rusticus tenebitur soluere,quia illa dictio secundũ nullam conditionem facit, per istum tex. & per text.in d.l.si testamentum.vbi Fran.Tigrini.Pau.de Cast. & do.Alex.ita tenent. & Guli.de Cu.& Bar.in d.s.Iulianus.per illum tex.& idem tenet Io. And.in addi.Spe.in ti. de feu.iuxta prin.Ale.de imo.in consi.186.inc.quoniam abunde. & Ias. de May.in §.præiudicialis.in fi.Insti.de actione. Et vide hic quæstionem feudalem,per dictionem sicut.per Old.consi.121.inci.ad primam quæstio.in 2.dubio.Et de hac dictione,secundum,dic plenius , vt per Bar.in extrau.ad reprimendum.in ver.prout.Bal.in d.l.si testamentum.in 2.not. cum concor.supra alleg.

b ¶Vniuersitate.Ad hoc est tex.in c.cum dilectus.de consuetudi.& tex.in c. tua.in ver.fic.assimatur,de ipsa,quem ibi notat Host. & Docto, de his, quæ fiunt a prælat. Bellen.

c ¶Eligendi.Et ita dicas,si dicitur consuetudo,quod non eligatur de ista , vel illa vniuersitate,vt in simili habetur , in l.cum ita.ff. de condi. & dem. And.Barb.

d ¶Priuilegium.Idem no.Abb.per illum tex.in l.præterea , supra , de præb. Seb.Sap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in modum causæ,& similis decisio est,in c.cum ecclesia Sutrina,de cā.pos.& proprie,vbi plene p Inn.†In gl.1.in fi glo. non solvit formaliter contrarium.licet dicat veritatem.Sed respondendo formaliter,dic q̄ ex solo cursu tēporis,nō tollitur,nec inducitur ius,sed consuetudo, vel præscriptio inducitur ex solo cursu tēporis,cum tacito cōsensu illius,cui præiudicatur,& authoritate iuris.vnde in consuetudine,seu præscriptione inducta,nō est solū tempus,sed etiā tacitus consensus illius,contra quem inducitur cōsuetudo,vel præscribitur,& authoritas iuris.Et an,& quando valeat cōsuetudo circa ius eligendi;& an fit consuetudo, vel præscriptio, & an requiratur titulus,dic,vt no.in c.cum ecclesia Sutrina. de cau.pos.& proprie.& quod no.Ioan.And.in c. 3. de consuet.lib.6. In glosin ver. Aleiaten.monachi,in fi.† Nor.bene gl.ex qua colligo,q̄ per actus mere facultatis,et multo tempore continuatos,nō introducitur consuetudo, seu aliqua
a seruitus,[a] quia nō apparet per hūc actum , q̄ voluerim præiudicare iuri meo, cum vtar iure mihi cōcesso, de quo plene per Cy.in l.2.C.quæ sit lon.consue.per Inn.in c.bone.supra de post.prela.& ideo si accessisti ad molendinum [b] Titij,
b multo tempore,non propter hoc est inducta consuetudo, vt tenearis in futurū ire,nisi te prohibēte ille insserit vt ires: tunc nisi obtemperas,inducitur cōsuetudo,quia tunc appa ret,q̄ ille intelligitur vti iure suo,& tunc facis actum nō gratuitum,sed mere seruitutis,& ita inducebatur hic illa prohi
11 bitio,q̄ illa electio non admitteretur. †Et no. 2. iuncto text. satis esse illam prohibitionem fieri extraiudicialiter,& obtē peratum fuisse,licet pro bono pacis sic diffiniant,nihilo minus inducitur consuetudo.tex.est hic.& nescio alibi.In gl.in ver.iuxta,ibi,de præscri.auditis.dicit gl. q̄ distinctiue possunt allegari,præscriptio,& priuilegium; sed pure non, propter contradictionem,& vide de hoc gl. in reg. nullus plurib.de
12 reg.iur.lib.6.†Et inquantum gl.dicit,q̄ non allegabatur hic præscriptio,sed consuetudo,non bene dicit , quia ista erat potius præscriptio,quàm consuetudo,ex quo derogabat iuri alterius;licet,large sumpto vocabulo , præscriptio possit appellari consuetudo,& ita capitur hic.de quo per Io.And. in c.3.de consue.lib.6.& quod contrarium gl.dic,q̄ quoad creandum ius, non possunt concurrere præscriptio & consuetudo,quia quod meum est ex vna causa &c.sed bene potest concurrere cōsuetudo cum priuilegio,ad confirmatio nem ipsius qa probat vtum priuilegio.& dēt intelligi priuilegiū fm consuetudinem,vt in c.cū dilectus.3.de cōsue. Itē si aliquo modo posset infringi priuilegium,remanet cōsuetudo tex. est in d.c.cum dilectus,& ideo cautū est articulari
13 de consuetudine & priuileg.†In gl.in versi. contradictorio iudicio.in fi.Concludit ergo gl. q̄ de necessitate requiritur ad validitatem consuetudinis, q̄ obtenta fuerit in contradi-
c ctorio iudicio,sed hoc communiter reprobatur [c] & maxime per illum tex.nam illa consuetudo,de qua in tex.nō fuit obtenta in contradictorio iudicio;sed parte reclamante extra iudicium tm.Item si concludit glo.esse veram , sequeretur q̄ raro,aut nūquā induceretur cōsuetudo;quia nō posset habere initiū,quia iudex nunquā iudicaret fm consuetudinē, ex quo nō fuit obtēta in iudicio.Itē contrariū probat ratione,ad inducēdam cōsuetudinem,sufficit cōsensus populi saltem tacite.l.de quibus.ff.de leg.& 1.di.cōsuetudo.sed consensus populi,potest haberi nedum in actu iudiciali, sed etiam extra iudiciali.ergo &c. Concludo ergo q̄ licet fuerit obtenta in cōtradictorio iudicio,& sit vnus modus probādi cōsuetudinem,nō tamē requiritur semper necessario ad introducendā consuetudinem,quod sit obtenta in contra-
14 dictorio iudicio.†In gl.in ver.fiat fides.in fin.no.gl.& maxime in tertia opi.& distingue,reducendo opi.ad concordiā, q̄ aut instrumentum est priuatum;tunc in dubio non facit fidem de alio instrumento.ad hoc.ca.1.& 2.de fide instrum. Aut est publicum;& tunc aut non est insertus totus tenor per solum tabellionem,& non facit fidem , etiam si fuissent plures alij tabelliones,vt est tex.in auth.si quis in aliquo documento.C.de eden.& supra,de fid.instrum.in c.fi.& est ratio,quia notarius non potest conficere instrumentum , nisi de eo q̄ percepit sensu corporeo ; sed cum ipse non fuerit contentus in primo instrumento, nec fuerit de illo rogatus; ergo non potest conficere instrumētum,& si diceres ipsum vidisse illud instrum, respōdeo q̄ licet viderit,tñ per hoc nō infertur,q̄ esset sine falsitate,nā poterat esse vitiosum, & falsum,& hæc vitia cōprehenduntur iudicio intellectus , non sensu corporeo,& hoc iudicare non spectat ad notarium , sed ad iudicem,vt in d.c.fi.Si vero esset exemplatum authoritate iudicis,tunc facit fidem , dum tñ sit vocata pars cuius interest, vel si non interest alicuius specialiter , fiat generale edictū,vt quicunq; putauerit sua interesse,cōpareat ad contradicēdum,fm Ho.hic,& bene,& idē Inn.in c.significauit, & c.Albericus,de testi.nam si testes nō recipiuntur,non cita ta parte,vt in c.2.de testibus.tortius nec instrumenta exempla ri debent,facta autē exemplatione ita solēniter,non est amplius necesse producere originale , nisi aduersarius velit alud reprobare de falso,tunc.n. procedit illud q̄ dī hic , in fi gl.& idem Inn.Quod no.quia extendunt Ifi.C.de fide inst.
15 †In glo.in ver.personā,ibi cuicunq; voluerit.No. gl.iudicio fine,de significato huius verbi voluerit, per hoc.n. nō vr dare,
d potestas contra ius cōe.dic tamen q̄ verbum,[d] volo,non significat arbitriū boni viri,sed liberam voluntatē , vt in Ifi. deicommissa.5.quanquam.ff.de leg. 3.sed nō denotat tantū libertatem,vt aliquid fiat contra ius commune,& notandū est pro libertate,quæ quotidie datur arbitris & arbitratoribus,per hoc verbum,vt volueris.†In gl.fi.ibi,perditur pœna
16 legium.hoc verum secundum Inn.nisi postea reædificetur, quia tunc monasterium reædificatum recuperat priuilegium.ar.in c.quia diligentia.de cle.hoc dictum intellige verum nisi fuisset destructū authoritate superioris, qui tunc ex toto perditur priuilegiū.vt in c.2. & quod ibi no.de ea no.nun.tunc.n.quanquam reædificetur , non recuperat priuilegiū,quia actio semel extincta non reuiuiscit, de cō.di.4.quæris.Item dicit Inn.q̄ si priuilegium est datum ordini,destructo ordine,tollitur priuilegium.Si vero datur monasterio,seu possessionibus monasterij destructo ordine,non
17 tollitur priuilegium.†In ea.gl.ibi,nec adhuc credo.No. gl. ex qua potest colligi, q̄ aut ex toto cessat cā,de præsenti,licet non spes in futurum;& tūc remanet priuilegium,ita impositum;licet de præsenti nullus ibi reperiatur idoneus,sed spes est q̄ in futurum erit aliquis idoneus; & ideo ex eo
18 non perditur priuilegium. & hoc bene nota.†In ea.gl.ibi, quia non possunt vti. No. ex hac particula , quod non vtens priuile-

ADDITIONES.

a ¶Seruitus.Per pactum mere facultatis longo tempore continuatum non inducitur seruitus . Et adde Innoc.ca.cum in ecclesia,de cau.pos.& proprie.& quod not.idem Abb.in capitu.quod translationem. de el.lib.6. Bar.Bellen.

b ¶Molendinum.Idem concludit Ias.multa adducens,in repe.l.quo minus ver.3.principaliter.ff.de flumi.& Bar.Veron.in tract.seru.vrb.regula.fallenti.de furno.& late Do.& Iac.de sancti.Geor.in sua inuestitura feudali.in verbo.& cum molendinis. Seb.Sap.

¶Idem tenet ipse Abb.Panor.in c.fi.in versi.6. requiritur,supra, de consuetudi.

c ¶Reprobatur.Vide illustrem dominum & affinem meum Rochum Curtium in rep.c.fi.col.117.in 6.q.prin.supra de consuetu.vbi late quomodo probatur consuetudo. Seb.Sap.

d ¶Verbum.Verbum volo,denotat liberam voluntatem,iure non cogente. Vide plene per Ant.in c.1. de consti.

¶Et idem tenet do.An.hic,& ita probat rex.valde no.in l.Attilicinus.ff.de fideicommissa.in fin.ru.præd.quem allegat gl.illa no. & facit ad priuilegium Generalium qui tamdiu impetrauerit priuilegium doctorandi,vt quamvis steterit per decennū quod nemiuem doctorauerit,non perdiderunt eos priuilegiū,quia non fuerunt in aliqua culpa,quia nō potuerunt vti,quia non apparuit aliquis doctorandus.Contra eos tamen facit,quia videntur fuisse in culpa,& negligentia,quia poterunt impetrare priuilegio,statuere quod ciues fini non possent alibi doctorari sub certa pœna,quod nunc fecerunt.Et similiter per illam gl.videtur quod Bartol.in ff.de nundi.non dicat verum de priuilegio doctorandi,q̄ habeant vti,ni,q̄ ipsum perdiderint,quia steterunt per decennū quod nemiuem doctorauerunt,quia ex quo non steterit per ipsos,non fuerunt in aliqua culpa,vel mora.Cōfirmo per illud,q̄ scribit idē Ab.Pa.in c.ad audientiam in ver.sed iuxta prædicta quæro de no.quæstione &c.supra de consuetu.tenet quod vasallus non præscribit libertatem aduersus dominum,quia eius seruitia vltra non est,eo quia non occurit casus , in quo eius seruitia vltra non est,eo quia non occurit casus , in quo eius seruitia essent vtilia per mille annos.Et ita no.Ioan.And.in addi.ad Spe.in tī.de feud.super rub.& aliquid p Io.de Imo.in d.c.ad audientiam.

Et ad hoc facit quod volunt Bal.Ang.& Ro.in l.hæc autem.ff.de ser.vrb.præd.vbi notant,quod si dominus iterit per centum annos quod vasallo non imposuerit onus vel seruitiū,vel ciuitas catholica electo per hoc non præscribitur,& per hoc filijs.C. de decur. lib. 10. quod no.Innocen.in capit.cum dilectus.de cape.mo.& Cy. in l.ult.C.de ser.& aqua.Corroboro etiam dictum gl.Pan.& Anto.hic,per illud quod dicit Innocen.in d.c.cum dilectus.de capellis mo.in gl.fin.super capitis,ex eo vbi dicit quod si aliqua persona , vel ecclesia ita se habet per plures ann.q̄ nūquam potuit iurisdictionem exercere propter hoc non amittit episcopus iurisdictionale , quod in ea habebat . facit etiam gl.in cle.pen.de fo.compe.& glo.in cap.plerumque.supra,de rescript. Corroboro etiam per aliud,quod vult Ioan.And.in cap.Ioannes.vbi alij Canonistæ,de cle.coniu.vbi dicit,quod non vius,non tollit legem,quando minores non sunt vsi illa lege,quia casus nunquam accidit. Vnde si quatuor annis citra,non est natus aliquis hermaphroditus,per hoc non tollitur lex loquens de eis.Corroboro etiam per vnum,quod de repressaliis dicit Ang.in cons.112.quod si represaliæ fuerunt inductæ a Genuensibus contra Florentinos , & elapsi fuerunt centum anni , in quibus non fuerint exerti ; quod propter hoc non esset præscriptum ipsis . Vnde facit id , quod dicit publice Bald.in l.filijs.C.de decu.lib.10. in vers. partem. &c. & idem not. Bart. in l. cum scimus,circa med.C. de agric. censlib. 11. & Iud. Ro. in rub. ff. de arb. & Bald. in l. imperium.C. de iurisd.om.iudi.cum alijs infinitis concor. all.per Ale.Imo.in d.l.in fi.

a priuilegij voluntarius [a] tollit priuilegium ; sed non vsus necessarius non;quia ex quo non potuerunt vti priuilegio,nō
19 sunt in mora,vel in culpa.†Et in fi.gl.Io.An. remittit de hoc ad no.in c.2.de ord.cog.& in regula,delictum,de reg.iur.lib. 6.vbi datur theorica,q̄ delictū solius prælati, non nocet ecclesiæ;secus si totius ecclesiæ,quasi per hoc sentiat, q̄ si omnes de ecclesia fuerint in culpa, tunc præiudicatur ecclesiæ. & apertius tenet D.Ant. secus si prælatus duntaxat fuerit in culpa. Et ex hoc no.quod negligentia solius prælati in adim
b plendo conditionem,non præiudicat [b] ecclesiæ. secus si ex negligētia prælati,& capituli,pro hoc quod no. in c.verum, de condi. appos. & hoc vltimum no. quia quotidie accidit. nam quotidie donantur , siue relinquntur possessiones ecclesiæ sub certo modo , siue conditione , quia negligentia
20 solius prælati non nocet ecclesiæ.† Extra glos oppo.contra text. nam in priuilegio Paschalis, erat verbum iuxta,& Papa postmodum seu pars allegans, inducebat verbum secundū. Sol.vt dicit.Io.And.& bene,quod verbum,secundum,equipollet verbo iuxta.& hoc factum est ad responsum illorum, qui non sunt contenti mente , sed requirunt verborum cortices.& facit contra illos, qui volunt eorum argumenta replicari de verbo,ad verbum:nam satis est replicare mentem,vt hic , & in l.scire leges. ff.de leg. & c.intelligentia. & c. præterea.supra cod.

ADDITIONES.

a ¶Voluntarius.Qualiter hoc procedat,vide late per Ias.in l.pe.ver.3.principaliter quærunt.ff.de const.princ. Seb.Sap.

¶Non præiudicat.Vide Abbatem,in ca.1.de dolo,& contu, vbi plene Lap. alleg.93. And.Barb.

b ¶Præiudicat.Vide Fel.in c.verum.versi. est dummodo.supra,de foro compet. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Victualia nō possunt imponi,nisi per Papam,Imperatorem,Regem,& per consuetudinem,de cuius initio non sit memoria 6.*
2 *Reseruata Principi in signum supremæ potestatis,possunt prescribi spatio de cuius initio non sit memoria in contrarium.*
Ius legitimandi potest præscibi per inferiorem à Principe.
3 *Concilium generale,habet illam potestatem,quam habet Papa.*
4 *Miserabiles personæ,vt viduæ,& pupilli,sunt sub protectione ecclesiastica,& contra eniunt laicos coram iudice ecclesiastico; licet causa in se sit profana .*
5 *Iuramentum obedientiæ præstitum alicui,intelligitur quod obediret in his quæ spectant ad officium illius,qui recipit tale iuramentum.*
7 *Rusticus qui recipit pretium ab aliquo viatore,vt tute illum ducat , an peccet .*
8 *Emere vel vendere alicui soli , adeo quod alteri non liceat, non est licitum.*
9 *Consuetudo non requirit titulum.*
10 *Pro pace rupta,potest conueniri laicus coram iudice ecclesiastico.*

CAP. XXVI.

SVper quibusdam. Dicit qui dicuntur hæretici manifesti.secundo quæ sint pedagia, guidagia,& salinaria interdicta. tertio dicitur quo intelligitur præceptum factum laico,quod de se conquerentibus, in ecclesiastico foro respondeat.h.d.Et tria sunt dicta . secūdum ibi, præterea.tertium ibi,cum autem.Casus litera.Quidam legatus apost.sed exercens legationis officiū in partibus Tholosanis,fecit quædam mandata Comiti Tholosano , videlicet vt manifestos hæreticos expugnaret, & quod pedagia , salinaria,& guidagia non exigeret.& de conquerentibus ad armaria,& guidagia non exigeret.& de conquerentibus ad arbitrium ipsius,vel alterius legati seu ordinarij vel delegati, iu bitrium exhiberet.Comes Tholosanus petijt à Papa,qui dice fitiam exhiberet.Comes Tholosanus petijt à Papa,qui dice rentur hæretici manifesti,& quæ dicantur pedagia,guidagia & salinaria interdicta , & qualiter tertium capitulum sit intelligendum.Ad primum respondet Papa,quod illi dicuntur hæretici manifesti,qui cōtra fidem catholicam publice prædicant,aut confitentur , seu defendunt errorem. vel qui coram prælatis suis convicti sunt de hæresi,vel confessi , vel ab eis per sententiam condemnati de hæretica prauitate, quorum bona propria confiscantur, & ipsi secundum leges puniuntur . Ad secundum quæsitum respondet , quod illa pedagia,& salinaria dicuntur ei interdicta , quæ non apparent imperatorum,vel regum,vel Lateranen.concilij authoritate concessa;vel quæ non apparent introducta ex antiqua cō fuetudine , à tempore cuius non extat memoria . Tertium quæsitum , scilicet , vt de se conquerentibus , secundum arbitrium ipsius legati,vel alterius,vel ordinarij, vel delegati iu stitiam exhiberet . hoc sic intelligendum est , vt videlicet in omni causa,quæ ratione personarum, vel rerum, ad ecclesiasticum forum pertinet , & super omnibus capitulis , quæ pro pace seruanda statuta sunt , per ipsum legatum , vel authoritate apostolica statuenda . Item viduis , pupillis, orfanis,& personis,miserabilibus in omnibus his, tenetur in iudicio ecclesiastico respōdere.B.No.1.ex tex. q̄ manifestum, quandoq; capitur pro notorio,vt hic,& c.cum olim,supra eo.Et no.multos modos inducendi notorium . & potest sumi arg.& tex.q̄ manifeste dicitur ignarus , qui publice proponit , & defendit errorem . facit ad materiam c.si forte. de elect.lib.6. Item no.q̄ per probationem ante sententiam factam dicitur notorium.quod intellige,vt dixi, in c.cum olim,
1 præalle.†No.in §.præterea.q̄ pedagia . & ista alia vectigalia, non debent imponi , nisi quatuor modis , de quibus in tex. primo,per concessionem Imperatorum.secundo regis.tertio Lateranen.concilij. quarto vigore consuetudinis de cuius initio non est memoria. & sic no. vnum casum , in quo ad inducendam consuetudinem,non sufficit.30. vel 40.ann. tempus, sed tempus de cuius initij memoria in contrarium non extat . Ratio , quia ista sunt reseruata soli Principi , in
2 signum specialis priuilegij.† Et ex hoc no. vnum semper te-
a nendum mentī:nec legi alibi ita clare,quod reseruata [a] Principi in signum specialis priuilegij,possunt acquiri consuetudine tanti temporis,de cuius initij memoria in contrarium non extat.Ex quo infero, quod domini inferiores,& ciuitates possunt præscribere potestatem legitimandi spurios . Itē restituendæ famæ,creandi tabelliones,& similia,quæ sunt reseruata Principi,si subest tantum tempus , de quo in tex.Gl. tamen,in c.vni.de cle.ægro. lib.6. prope principium , sentit oppositum.Sed certe illud dictum mihi placet,intelligendo de consuetudine præscripta.Et limitat hoc secūdum vnum notabile dictum Bar.in l.si publicanus.in §.vlt. ff.de pub.vbi dicit,tantum tempus requiri , quando præscribitur contra Principem.secus si cōtra priuatū acquisiuit ista, priuliegio, vel cōsuetudine quia tunc nō requiritur tātum tps, sed sufficit tps.10.ann.cum titulo: vel 30.sine titulo , sicut dicimus in vsufructu præscribendo.l.fi.C.de præscr.lon.temp.& pro hoc adduco in simili gl. no.in c.ad audientiam.3.de præscr.
3 & in c.dilectus.de cap.† No.tex.singulariter ibi,vel Lateranē. Conci.&c.q̄ concilium generale,habet iura Principis. pro hoc facit,quia in concilio generali præest Papa . Vnde dicit Io.And.hic,& bene quōd iste tex.non excludit concessionē solius Papæ.nam si concilium habet hanc potestatem,ergo & Papa,quia concilia recipiūt potestatem , & robur à Papa de quo dic,vt in c.significasti. de elec. & vide gl.in c.Anastasius.19.dist.†No.in §.cum aūt.q̄ miserabiles personæ,vt istę, de quibus in tex.& consimiles , possunt conuenire , coram iudice ecclesiastico;etiam si causa de se non sit ecclesiastica. & est casus specialis , in quo actor non sequitur forum rei. Ratio est,quia omnes istæ personæ miserabiles,sunt sub protectione ecclesiæ.87.dist.per totum. & in c.significantib. supra,de off.dele.† Itē no.q̄ mandatum generale, restringitur
3 secundum potestatem mandātis.& ex hoc arguo, q̄ si iurauit stare mandatis tuis,seu tibi obedire, sicut iuratur rectori, q̄ intelligi debet de his quæ spectant ad officium rectoris . facit c.i.de iureiur.lib.6.& c.veniens.& c.Quintauallis, supra
6 eo.tit.† Vltimo hic,quæro nunquid reges [b] citra Imperato-
b rē possunt ista pedagia, seu guidagia imponere.Host. quod non, sed solus Imperator potest. Et text.ibi, vel regnum,intelligit.et quidem de rege Romanorum, qui est electus in Imperatorem,& adhuc non coronatus . Et per hoc dicebāt quidam , quod ex sola electione acquiritur electo potestas administrandi.de quo vide glo.in cle.Romani.de iureiur.& pro dicto Host. facit text. in l.vectigalia. ff. de publica. hodie tamen saltem de facto omnes reges,& ciuitates Italiæ,&
c quod peius est omnes castellani imponunt ista pedagia.
7 quod fieri non debet.[c] †Sed dubitari posset de guidagio.nā guida-

ADDITIONES.

a ¶Reseruata. Idem dicit ipse Abbas Panor. per istum tex.in c.fi. circa fi.in ver.1.requiritur.in fi.supra,de consue. & ibidem Anto. & Imo.& quæ sint ista,quæ sunt reseruata Principi enum erat Bal.in l.rescripta. C.si cōtra ius vel vtili.publi.vbi etiam recitat quæ sunt reseruata Papæ. & Bal. in l.1.C.de iur.au.annu.Et adde Bald.in ti.quæ sint regalia.in vsi.feud.in c.1.vbi per istum tex.dicit,quod præscriptio tanti temporis , cuius initij memoria non sit in contrarium , æquiparatur priuilegio concesso à Principe ex certa scientia facit l.hoc iure.§.ductus aquæ.in ver.iur.constituti.ff.de aqua quot.& æstiua.

¶Reseruata. Vide late de hac materia per Io.Fran.Bal.in tract.præscriptionum,2.parte,§.partis prin.ver.tertia est q.

b ¶Reges.Ad quem spectet imponere pedagia,vide Imo.in cle.possunt, supra per ver.pedagia.de censi.Et vtrum liceat fraudare pedagia , vel gabellas in foro conscientiæ,ponit Pet.de Anch.in reg.possessor.lib.6. & per Bal. in l.a.in fi. C.de in.au.annu. & q̄ pedagia, vel guidagia præscribantur, in l.a.in fi. C.de in.au.annu. & q̄ pedagia, vel guidagia præscribantur, & vide omnino late Bal.in ti.quæ sint regalia, & vide Bal.in l.cum proponas.C.de naut.fœ.& Bal.in l.a. C.nouæ vec.imponi non poss. & Bar.elegans.C.de naut.fœ.& Bal.in l.a. C.nouæ vec.imponi non poss. & Bar.elegans.C.de naut.fœ.& Bal.in l.a. C.nouæ vec.imponi non poss. & Bar.eleganter in l.si publicanus.§.in omnib.vectigalib.ff.de publ.

c ¶Fieri non debet. Pondera, quia imo videtur quod reges imponere possint padagia.primo per tex.in c.pen.de in.contincto d. Bal. in c.1. in tit. quæ sint regalia,& per c.in nouamus.de censi.& per Bal.in l.cum proponas.C.de naut.fœn. And.Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

guidagium est,quãdo aliquid datur,vt tute ducatur per terram alterius,nunquid peccat rusticus aliquid recipiendo,vt tute transeantem ducat Io.An.hic & bene, ꝙ non,quia iste locat operas suas.intelligatur ergo text. de eo qui teneatur ad hoc, nam domini ciuitatum,& territorij tenẽtur territo-
a rium sunm custodire secure[a] vnde ipsi non debent recipere pretium;secus in alijs locantib.operas suas.argum.opti.in l.
8 metum.in §.licet.ff.quod me.cau.†In glo.in ver.pedagia,ibi quæ dantur pro sale.Sed gl.hoc non declarat. Inn. intelligit quando aliquid datur principi, vt promittat emere, vel vendere sal. Hostien. dicit ꝙ salinaria sunt domus in quib. domini terrarum faciunt poni sal,& vendi, & emi à præpositis illius officij,ita ꝙ alijs non liceat, ista .n. sunt prohibita,quia videntur monopolia , id est conventicula illicita, & prohibita,quia non debet alicui licere,vt ipse solus , emat , vt vendat,vtl.vni.C.de mono.In gl.in ver.Imperatorũ.ibi,sed non ciuitas,sed hodie,vt dicit Io. And. & videmus de facto,post factam pacem Constantiæ , ex qua ciuitates Italiæ receperunt merum,& mixtum imperium,vsurpauerunt sibi de facto ius imponendi ista vectigalia.In glo.in ver.non extat. ibi priuilegium inducit.hoc verum,ꝙ consuetudo tanti temporis habet vim tituli,quando datur capacitas possidẽdi: aliàs secus,& vide singulariter per Io.An.in c.2. de præb. lib. 6.in
9 nouel.†In ea.gl.ibi titulum allegare.Concludẽ ꝙ in propria consuetudine non requiritur titulus , sed quandoque consuetudo capitur pro præscriptione.& tunc secus, vide text. cum bona gl.in c.2.de consue.li.6.& omnino ibi per Io.An.
10 in nouel.& in c.fi.supra.de cõsue.†In gl.in ver.personarum. ibi,pro pace seruanda.Nam gl.iuncto tex.singulariter dicit, quod laicus ratione pacis fractæ , potest conueniri coram iudice ecclesiastico,& quod quilibet laicus teneatur seruare statuta edita,vel edenda per legatum seu Papam super pace seruanda.nam in fractione pacis,læditur charitas , & ipse Christus,ꝙ inter cętera in extremo vitæ omnibus pacẽ reliquit dicendo. Pacẽ meam do vobis , pacẽ meam relinquo vobis . Ad idem capitulo 1.&2.de pac.ibi pax seruetur.&c.

ADDITIO.

a ¶Secure. Vide Bal.in l.fi.C.de cap.vbi dicit,ꝙ si fiat robaria prope castrũ, obtinens castrum tenetur succurrere.Et dicit Bal.in cap.1.§ conueniticulam.de pace iur.firm.ꝙ exigit pedagia, tenetur facere quod itinera sint secura. Seb.Sap.

SVMMARIVM.

1 *Opinio à pluribus approbata,in dubio est sequenda.*
2 *Clericus degradatus,in continenti perdit priuilegium clericale, & statim efficitur de curia seculari.*
3 *Degradatio, pro quibus delictis possit fieri. 5.6.*
4 *Carcer vbi detruditur aliqui, non debet esse ita durus quod verisimile sit, quod vi carceris aliquis ibi moriatur.*
5 *Pœna irrogans mortem,non reperitur de iure canonico.*
Irregularitatem incurrit prælatus,qui facit clericos carceratos mori in carceribus propter extenuationem victus.
7 *Clericus quando traditur curiæ seculari,puta quia degradatus, debet ecclesia expresse prohibere ne puniat ipsum pœna sanguinis.nn.3.8.9.*

CAP. XXVII.

a NOuimus. [a]Clericus traditur curiæ seculari, quia degradatur, seculari poteſta te præsente,cui denunciatur,vt in suum forum illum recipiat.h.d,vsque ad §.de illo.Ille vero.§.non facit ad titulum,& ponit gratiam,secundum quosdam. Diuiditur.nam primo præmittit quæstionem iuris , quod soluit ibi,cum enim.secũdo ad causam facti respondet, ibi,pro illo.Casus lir. Episcopus Parisiensis de mandato Papæ fecit capi quendam falsarium literarum apostolicæ se.consulens Papam,quid de ipso falsario sit agendum, antequam Papa ad quæstionem responderat,vult exponere verbum illud,ꝙ in antiquis canonibus , & in decretali sua contra falsarios continetur,videlicet,vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus,seculari tradatur curiæ puniendus,quam expositionem,vide in tex.ibi,cum enim.Vltimo respõdet ad quę stionem,mãdans, vt falsarium illum quem episcopus de mãdato suo capi fecit,in perpẽtum carcerem ad agẽdam pœnitentiam includat,pane doloris,& aqua angustiæ sustentã
1 dum,vt commissa fleat, & flenda iterum nõ cõmittat.†No. 1.ex tex.ꝙ in dubio videtur sequenda opinio à pluribus approbata,posset tamen colligi contrarium ex tex. cum Papa non sequatur hic hanc opi.plurium: dictum tamen verum est,nisi illa communis opinio sit euidẽter falsa, secundũ Io. An.in c.1.supra de consti.& optime facit tex.in l.1.C. de veter.iur.enuc.†Secundo no.ꝙ per degradationem actualem
2 clericus incontinenti perdit priuilegium clericale, & efficitur de foro seculari.ad idem c.degradatio,in fi.de pę.lib.6.secus est in depositione verbali,vt patet in c.cum non ab homine,supra,de iudi.& c.dictum.§1.di.†Tertio no. tex. valde
3 singularem, probantem ꝙ pro delicto valde graui pernicioso exẽplo, fieri deberet degradatio actualis. Et videt aperte ista litera reprobare communem theoricam gl.dicentium speciale in tribus criminibus,vt clericus tradatur curiæ seculari;sed in alijs requiritur incorrigibilitas,vt no.in cap.ad abolendam , de hær.nam hæc litera videtur innuere & dare
b regulam[b] vt circa incorrigibilitatẽ possit fieri traditio pro delicto valde graui,& damnoso.& vide ꝙ plene dico in c.ar. si clerici,& c.cum non ab homine.de iud.No.ibi efficaciter, ꝙ ecclesia debet intercedere non ficte,sed vere pro eo, quẽ tradit curiæ seculari,vt non imponat pœnam mortis. Not.
c ibi,in perpetuum carcerem [c] ꝙ ecclesia habet pœnã perpetui carceris, & ꝙ ista detrusio sit ad agendum penitentiam. Itẽ ꝙ non debet imponi,nisi pro grauissimo delicto.de quo
4 vide Inn.in c.qualiter,& quando.el 2.de accus.† Vltimo no.
d ibi sustentandum, [d] &c.ꝙ carcer nõ debet esse adeo ardus & durus,vt verisimile sit,ꝙ vi carceris clericus extinguatur intra paucos dies,sicut faciunt plerique prælati,& male,vnde
e sic facientes non euitant irregularitatem , sequuta morte,e vt dicit Io.de Lig.& bene,in cle. 1.de pœni.& remiss. licet.n. propter duritatem carceris,& tenuitatem ciborum, vita sit attenuanda,non tamen taliter,quominus possit sustentari, vnde tex.hic apertissime dicit, ꝙ debet sustentari pane,doloris,&c. Ex quo etiã colligę, ꝙ panis, & aqua dẽt admixtio ri intruso in tanta quantitate , vt verisimiliter ex his natura possit sustentari.Ad idem vide tex optimum in c.ad audientiam,supra de crimi.fal.vbi tex.notabiliter dicit nullam pœnam imponendam per ecclesiam,per quam possit incurre quis verisimiliter periculum mortis.†In glo.in ver.ęqua
5 ri.ibi.penitus incorrigibili,& gl.multum restringit hanc literam,& maxime in quantum litera loquitur de falsario,quia secundum eam,speciale est in eo,vt non requiratur incorrigibilitas,per c.ad falsariorũ,de cri.falsi.vnde tene ꝙ dixi supra in no.Et ad c.cum non ab homine , & similia respõdent loquuntur in crimine non ita grauissimo,vt puta in perurio,vel in homicidio simplici;sed in alio delicto grauissimo, puta in homicidio qualificato,vt quia clericus interficit patrẽ,& matrem vel prodidit patriam;& inde sequuta est maxima strages hominum,vel quid simile;tunc deber tradi continenti curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate. & ita videtur probare ista litera.quod plene dico.in d.c.ad
6 clerici,& in d.c.cũ nõ ab hoie.†In eadem gl.ibi si quis fecerdotum:vbi dicitur,ꝙ clericus coniurans seu cõspirans contra episcopum proprium,debet tradi curię seculari ; & ꝙ sequitur hic in gl.vt canon ille intelligatur de incorrigibili.Host.tamẽ dicit ꝙ primus intellectus est verior , licet alius benignior,sed communiter tenetur iste intellectus.vltimus.
7 de quo in gl.& plene no.in d.c.cum non ab homine.Ista gl. in ver.à pluribus,ibi expresse tradatur.dicunt tamen quidã ꝙ non debet fieri traditio realis,ne videatur ecclesia cõsentire effusioni sanguinis , quinimo dicit Abb. ꝙ nec etiam verbaliter debet tradi,sed certe ista litera vult, vt falsem pręlatus denunciet iudici seculari,vt recipiat eum in suum forum . & vide hodie formam in d.cap.degradatio, de re-
8 nis. lib.6.† In glo. in ver.intercedere,ibi , non per excommunicationem . vnde dicit Abb.quod ꝓlatus monebit vndiem sæcularem ad pietatem, dicendo quod ille est iustę

go Dei,& reducet sibi ad memoriã multos, qui post delicta atrocia egerũt pœnitẽriam,vt in Pet. Apostolo,qui negauit Christum , & postea meruit principatum inter Apostolos , & in Magdalena, & in similibus . Sed Host.dicit, ꝙ quicquid dicatur,ad hoc sit ista traditio , vt puniatur morte, & solet cõiter dici , ꝙ ista intercessio est potius vocalis & colorata, quam effectualis.Sed certe isti non bene dicunt,& vñr dicere contra istum tex.dicentem,efficaciter interdicendum esse,& sic non ficte. Nec ob. si dicatur , ad quid ergo traditur, cum ipsa ecclesia possit eum punire pœna mitiori,respõdeo, ꝙ cum delictum est ita atrocissimum,ecclesia non vult amplius retinere in foro suo, & ipse punitur per degradationẽ, vt cęteri clerici metũ habent. post degradationem vero nõ est amplius de foro ecclesiastico ; & sic imponere pœnam non spectat amplius ad ecclesiam, ideo intercederet apud
9 iudicem proprium , & ita intellige istam materiam . † Et ex hoc,& ex tex.no.ꝙ prælatus,& quælibet alia persona ecclesiastica licite intercedunt pro homine quantumcunq; facinoroso,vt non puniatur pœna mortis.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem causa rei seruandæ , non tenetur restituere reo, etiam parato satisfacere,possessionem si talis missus, est absens ex causa necessaria.*
Missus in possessionem debet citari antequam cogatur restituere possessionem.
2 *Priuilegium tendens in præiudicium tertij, debet stricte intelligi,vt minus lædat tertium quam possit. 4.*
3 *Primum decretum reuocatur si passus missionem offert cautionem iudici,vel in eius defectum personis idoneis.*
4 *Præscriptio si interrumpetur,an postea pro ea finienda , reintegratur tempora quibus iuste possedit.*

CAP. XXVIII.

DIlecto. Si Papa indulget reo qui propter absentia actoris possessionẽ recuperare non potest, ꝙ ei lapsus anni non noceat, intelligitur hæc indulgentia, secundum ius commune.h. d. In prima parte recitat tenorem indulgentiæ . In secunda declarat illam,ibi,authoritate. Casus lite. Archiepiscopus Tyronensis,habebat cõtrouersiam cum Venetis,& procuratore ipsorum,super ecclesijs sancti Marci de Tyro,tempore Inno. ad petitionem Archiepiscopi causa commissa fuit quibusdã iudicibus.Veneti Citati legitime,nõ venerunt.vnde propter cõtumaciã ipsorum Archiepiscopus missus fuit in possessionẽ illius ecclesiæ , causa rei seruandæ. tandẽ Archiepiscopo ex causa necessaria absente Iacobus procurator Venetorũ voluit recuperare possessionẽ,& stare iuri.sed quia Archiepiscopus absens erat ex causa necessaria,eam habere non potuit; vnde Papa indulsit illi procuratori , vt elapsus ann. nõ obstaret, quo minus post annum recuperaret possessionem . Archiepiscopus postea hoc intelligens dubitauit,an per talẽ indulgẽtia , possit ille recuperare possessionẽ ecclesiæ qñcunq; , ẽt post annũ , cum simpliciter in ipsa indulgẽtia diceretur , ꝙ de cętero ei lapsus nõ obstaret quo minus possessionẽ recuperaret. vnde ipse significauit D.Papæ,ꝙ tempore indulgẽtiæ impetratę,tũ tempus effluxerat, ꝙ sufficiebat ei ad veram possessionem , secundũ conciliũ generale.Sanius. Vñ timebat Archiepiscopus,ꝙ indulgẽtia præcluderet ei viam ad veram possessionẽ,& si forte, ipsum præcluderet ei viam ad veram possessionẽ,& si forte, ipsum ante prædictam concessionẽ nõ affluxerat,quare quęsiuit à Papa interpretationem illius indulgentiæ.respõdet Papa,ꝙ non fuit intentio sua,jus auferre,quod ei competebat ex possessione,quam habuit ante absentiã, vel ẽt post reuersionẽ ipsius.& sibi imputet pars aduersa , si negligens fuerit in sua institia prosequenda, siue post reditum Archiepiscopi;quia cessante impedimento absentiæ ipsius Archiepisco
1 pi,conueniendi ipsum habuit facultatẽ.B.† No. 1. ex tex.ex principio literæ,ꝙ possessio nõ dẽt restitui reo, ẽt parato satisfacere,si missus in possessionem est absens ex causa necessaria,quod tene mẽti. Ex quo infertur & aliud notabile dictũ, ꝙ ad restituendum possessionem traditam causa contumaciæ,debet missus citari.nam eius interest,vt sit præsens,cum habeat recipere fideiussorem de iudicio sisti. & sic posset obijcere de indignitate fideiussoris , vel ꝙ tẽpus lapsum est, vel quid simile.& hoc tenent communiter Doct. & satis in-
2 nuit,& probat ista litera. † Item not. ꝙ indulgentia tendens in præiudicium tertij, debet intelligi stricte,vt minus præiudicet tertio,quam possit.quod plene dixi,in c.olim.ẽ.eo.Sed dicet tertio,quam possit.quod plene dixi,in c.olim.ẽ.eo.Sed hic quæro, nunquid sit aliud remedium citra impetrationẽ indulgentiæ,vt lapsus anni non noceat , propter absentiam
3 aduersarij.Doct.& bene dicunt,quod sic.†Quia potest offerri cautio cum effectu ipsi iudici , & in defectum iudicis,potest præstari personis idoneis,vt in c.pastoralis . §. præterea, de off.ordi.facit cap.1.& 2. de eo qui mit.in poss. Quid ergo

ADDITIONES.

a ¶Nonimus.Sed vtrum iudex secularis possit punire clericum absque alio processu,ex quo fuit per iudicem ecclesiasticũ degradatus, & curię seculari traditus.Hug.& Lau.tenẽt quod sic in c.flatuimus.1.q.1. Sed Arch.ibi,de hoc videtur valde dubitare, & dicit se de hoc dicturum in c.admonitratores.33.q.5.Itẽ an clericus degradatus tradatur curiæ de foro seculari,vide elegantem doct. quã super hoc tradit Abbas Anto. in cap.at si clerici.§.de adul.in 2.de iud.Sed ad id quod supra dixi.§.de nouo processu, vide quod plenissime scripsi post dom. Ant. in c.1.§. fi. char.de offi.ord. Bar.Bellen.

b ¶Regulam.Adde quod hic eo ipso,ꝙ clericus damnatus ad carceres,fuit de carceribus,dicitur esse incorrigibilis. Ad hoc audiui singulariter legari Petrum de Anc.in c.vt commissæ.de hær.lib.6.Sed cr vide Dubium in c.a nobis,in fi.supra de apella. Bar.Bel.

c ¶Carcerem.Sed vtrũ clericus ꝙ detruditur in perpetuum carcerem,etiam debeat deponi,hic est noua quæstio, quam ponit do.Abb.in d.c.cum non ab homine.el 2.de hære. Bar.Bel.

d ¶Sustentandum.Prælatus extenuans adeo vitam clerici, vt defectu cibi rum cogatur expirare,efficitur irregularis.Et adde quod no.in c.ad audientiam,de cri.fal.per Abb.& quod ibi late notant post eum.Adde etiam aliquis iuste condemnatus, vt fame emoriatur,non peccat, si carnifex occulte ministratum sumat,imo nõ sumere,esset ipsum occidere.Ita determinat beatus Tho.in 4.Sen.q.1.q.3.arti.vlti.Simile dicit Sanct.Thomas in Sen.di.38.q.1.art.3.circa me.qđ non peccat,qui ꝓp aliquod opus pietatis,se mortis periculo exponit,ꝓ quo bene facit tex.in c.ex parte.de sepul.Et de iure ciuili non videtur,qđ quis possit rõdemnari ad perpetuos carceres,seu ad pœnã vinculi,ꝓ tex.in l.credibile.C.de fideiussor.dit Bal.in c.1.§ nequem.ii. quæ fuerit prima causa bene,antiq.

operabitur ista indulgentia,dicetur cum glos. In glo.in versic.indulsimus ibi,parum,vel nihil,&c.Vel dic melius,secundum Doct. quòd indulgentia operabitur,quia sine oblatione cautionis,impediebatur cursus anni. nam si indulgentia hic non intercessisset,debuisset iste præstare cautionem iudici,& satisfacere de expẽsis,vt in d.c.pastoralis,in §.præterea.
4 sed propter indulgentiam,iste seruatur indemnis.†In glo.in ver.ex futura.in fi.vult ergo glo.ꝙ tempus absentiæ tantum subducatur, de medio . sed tempus præcedens remanet firmum,& hanc opinio.sequuntur Vin.& Hostien.& Goffr. & Phil.contrarium sentiunt dicentes , quòd sicut pro cautione interrumpitur præscriptio , & requiritur integer annus, ita & de per indulgentiam.Ioan. And.reducit ad concordiã, quod aut interuenit cautionis oblatio,& interrũpitur præscriptio;& habet locum opinio.glos. & hæc distinctio mihi placet, quia hæc indulgentia , cum sit contra legem, & ius commune, & citra cautionem seruatur indemnis, debet stricte intelligi , vt minus lædat aduersarium absentem, quàm possit .

SVMMARIVM.

1 *Ius percipiendi oblationes in alterius ecclesia,quomodo, & quanto tẽpore præscribatur.*
2 *Limites siue confinia,non possunt præscribi.sed bene quæ sunt intra confinia.*
3 *Oblationum appellatione quid veniat.*
4 *Præscribens iurisdictionem si in loco exercuit aliquos actus, tacite extenditur ad alios actus in genere.*
5 *Oblationes alicuius ecclesiæ,debitæ alicui ex præscriptione, non faciũt quod ille teneatur ad onus fabricę illius ecclesiæ.*

CAP. XXIX.

CVm inter vos. Obligationis nomine, continetur , quicquid offertur ecclesiæ , quocunque modo in missa, vel extra;& in ecclesia,vel extra.h.d. Primo ponitur quæstio prima, & eius decisio per Inno.Secundo ponitur secunda quęstio,& decisio per eundem Inno.Tertio ponitur tertia quæstio,& decisio per Honoriũ.secunda ibi,verum.tertia ibi,ac capellam. Casus lite.inter priorẽ,& clericos Sancti Ioan.& Pau.Tudertini ex vna parte,& abbatem Sancti Petri de Monte Spoletanæ diœcesis ex altera, super tertia parte oblationum capellæ Sancti Hilarij pertinentis ad dictum Abb. quæstio vertebatur . receptis probationibus,in quæstione illa probatum fuit ex parte prioris , & clericorũ Sancti Ioan.& Pau. ꝙ per 40.an. & amplius tertiam partem oblationum prædictæ capellæ ipsi receperunt , & ꝙ prior commiserit clericis institutis per Abbatẽ de Monte conuẽtus sui, eandem tertiam colligendam.propter quod Innoc. Papa adiudicauit ipsam tertiam ecclesiæ , Sancti Ioannis & Pauli.statuens,vt priori haberet per eosdem clericos.tertiam illam colligere,sicut fuerat cõsuetum. Postmodum vero,sacerdos prædictæ capellæ afferebat oblationum nomine nõ contineri ea quæ ipsi capellæ in festiuitate omnium sanctorum mittũtur,& portantur ad illam,& quædam alia de quibus omnib.tertiam illã priori denegat exhibere, de alijs nomine tertiæ persoluẽdæ pro rata partis contingentis priorẽ retinere volebat,ad expensas necessarias faciendas ipsi capellæ reficiendæ.Item Inn. de omnibus supradictis integre persolui voluit,& mandauit tertiam portionem . Adhuc tertio dicebant capellani dictæ capellæ ꝙ decimæ, primitiæ , vel ea quæ offeruntur sacerdotib.pro missijs mortuorum, & quædam alia quæ sequuntur,non continebantur nomine oblationum.vnde de illis nolebant priori tertiam partem soluere.Super his causa delata fuit ad Honorium. Ipse vero auditis,& intellectis prædictis omnib.statuit, vt per clericũ prioris in eadem capella instituendum, de omnib. prædictis, & alijs oblationibus quocũq; titulo ad capellam illam peruenerint sine aliqua diminutione,integre tertia portia priori,& cleri-
1 cis prædictis persoluatur. B † Not.1.ex tex.ꝙ ius percipiendi tertiam quotam oblationum in ecclesia alterius,est præscribile per alium clericum . in hac tamen præscriptione requiritur titulus, cũ sit cõtra ius cõe,vel tũ tps, de cuius initio memoria nõ extitit.vt in c.1.de præscr.lib.6.† Ex hoc ẽt
2 no.ꝙ licet limites præscribi non possint,tñ ea quę cõperit intra limites, præscriptibilia sunt , de quo,in c.fi. de parochijs. No. 4. ꝙ habẽs ius percipiẽdi certã quotã oblationis in ecclesia alterius dẽt eam recipere, secundum cõsuetudinẽ an-
3 tiquã,vel mittẽdo proprium nuncium , vel recipiẽdo à cle-
a ticis ibidẽ institutis.† Vltimo no.ꝙ nomine oblationũ [a] nõ solum

ADDITIO.

a ¶Noſe oblationũ.Adde Inn.in c.de quarta §.de pœ.& in rub §.de parochis.& ibi Host.& hic Fio.late,in l.flatuæ.ff.de vsufr.& Gem. in c.fine.1.q.2.aliquid tangitur per Alex.in l.si quis postb. in pri.ff.de libe. & postb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum veniunt ea quæ offeruntur in missa, sed etiam extra missam;& non solum sunt bona mobilia, sed etiam immobilia, & pondera quòd etiam decimę, & primitiæ veniũt nomine oblationũ.Sed cõtra prædicta, &tex. in fi. fortiter oppo.de no.per Hostien.& Io.An.in c.causam,supra eo.vbi dicunt quod stricte sumendo oblationem, veniunt nomine oblationis ea tantum quę offeruntur in missa.& ita etiã habet cõmunis vsus loquendi.ergo cum hic simus in materia odiosa,& in prescriptione,debemus stricte capere,vt est text. optimus in simili in c.eũ contingat.de deci.& maxime non debẽt venire decimę,& primitię nomine oblationum, quia ista sunt diuersa,& tanquam diuersa ponuntur in ru. de deci.& oblatio.Item hoc patet ex diuersitate vocabulorũ,si.n. essent idem,non haberent diuersa vocabula,vt dicit tex.in simili in l.si idem. C. de codi. Item in præscriptione tantum præscribitur, quantum possidetur, nec præscriptio extenditur vltra possessum,vt est text.not.in d.capit. cum contingat. facit regula,sine possessione.de reg.iur.lib.6.sed iste possessor,nunquam percepit partem primitiarum vel decimarum,ergo non debebat extendi ista præscriptio ad iura nõ possessa.Contrarium videtur difficilimum, nec tactum per doct.sed põt solui duobus modis. primo vt intelligatur de tertia parte, quæ olim deberetur episcopo ex omnibus redditibus ecclesię inferioris,vt 10.q.3. cap.vni.& plene dico in ca.requisiti.de test.erat ergo iste prior surrogatus in locum episcopi;sicut ergo episcopus debebat de omnibus habere tertiam partem,ita & iste surrogatus. Ista sol. aliquantulum diuinat,ideo pone secundam,quæ videtur melior, vt intelligatur q̃ prior per tempus. 40.anno. pereceperat indifferẽter tertiam partem omnium oblationum, & sic præscribebat tertiam partem oblationum,non capiendo oblationẽ stricte,sed largo modo,vnde dicit alia de quib. postea fuit orta controuersia non peruenirent intra aliud tempus;tamẽ ex quo præscripsit tertiam partem obligationum generaliter, debet tradi tertia pars etiam eorum,quę noniter obuenisset.

4 Cape optimum simile in c.cum in tua diœcesi, de deci. †Et
a aliud exemplum in eo qui intendens præscribere[a] generali ter iurisdictionem in loco,exercuit certos actus iurisdictionales.nam certe ex istis actibus,cum intentione, præscribit vniuersam iurisdictionem,vt not.Inn in c.dilectus.de capel. mo.alias autem in materia odiosa,& restringibili,capiendo
5 ob ationem stricte,dic,vt dixi in d.c.causam.†In gl.in ver.ne cessarias.in fi.no.gl.iuncto tex.q̃ præscribens in ecclesia certam quotam reditum,debet eam integraliter habere; nec tenetur pro rata ad onus fabricę illius ecclesię. Inn. videtur sentire oppositum,dicens istum tex. intelligẽdum de expensis factis in curia vel extra,pro pascẽdis clericis,secus in one re fabricę.sed D. An. sequitur gl. quę etiã mihi plus placet, quia tex.loquitur indistincte,& alia pars põt deputari pro fabrica.Sed extra gl.op.contra tex.nam pro his quæ relinquũtur pro anniuersario vel ad cultũ diuinũ,non debet quarta. vt in c.fi.de te.So.multiplex,sed vera est, q̃ ꝺ̃riũ loquitur de portione quę debetur ecclesiæ parochiali de relictis factis per parochianũ suũ alteri ecclesię,sed hoc.c.loquitur in certa quota præscripta,quę debet integraliter exhiberi,secũdũ præscriptionem.hoc casu illa oblata non sunt priuilegiata; nec priuilegium debet extendi per similitudinem rationis, vt dixi in c.canonica.supra de sen.exc.

ADDITIO.

b ¶Præscribere.Adde hic quod not.Abb.in c.cum ex iniuncto,de hære.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota,cum fuerit contestata.vide.infra nu.2.*
2 *Capitulum an possit agere pro rebus suis absque authoritate episcopi.*

CAP. XXX.

1 EX parte. †Lis dicitur mota,cum fuerit cõte stata. hoc intrendit. In prima parte querela,quã secundo diffinit,ibi,nos igitur. Casus lite.inter episcopum Aretinum & F.& B.Bertrandi qui forte parroni erant monasterij,pro quo litigabãt ex vna parte,& canonicos Aretinos ex altera, super quodam molendino de Caliano,& quibusdam alijs articulis quęstio vertebatur: nam dum monasterium vellet reædificare molendinum prædictum,canonici per iactum lapilli denunciauerunt ei nouum opus.postea remissio denunciationis facta fuit per canonicos,vel intellige q̃ tempus intra quod canonici debebant agere,lapsum fuit,& sic monachi ædificauerunt.Tandem canonici,ceperunt agere contra monasterium li.contest.inter partes.destructum fuit à canonicis latenter quicquid ædificatum fuerat post iactum lapilli, super his quæstio dciata est ad Innocen. Ipse auditis causæ meritis,diffinitiuam sententiam potulit, in qua continebatur, ne canonici impediant quo minus monasterium ipsum, præfatũ molendinum de Caliano re ędificare valeat, in eo statu in quo erat tempore motę litis,canonici Aretini sententiam ipsam reuocare volebant,dicentes capitulum illud referẽdum esse ad tempus, quo lapillus in denũciatione noui operis iactus fuit. Episcopus. F. & B. dicebant illud esse intelligendum, de tempore,quo inter partes litis contestatio facta fuit, & sic petiuerunt isti qualiter capitulum illud esset intelligendum. Dom. Pa. considerata sententia illa,interpretatur illud quod in præfato capitulo dicitur,tempore
2 litis motæ.referendum esse ad tempus,quo litis contestatio facta fuit.B.†No.1.ex text.canonicos posse agere in iudicio nomine canoniæ ipsorum:nam canonia habet quædam iura separata a singulis prębendis,& pondera,quòd non interuenit hic consensus episcopi. Ex quo etiam infero. capitulum posse agere pro rebus suis, absque authoritate episcopi, quod tamen limita,vt not.in cap.edoceri, de referip. lipra de iu. causam quæ. Not. quod quando litigium est cum
3 vniuersitate, verba sententiæ referri possunt ad ipsam vniuersitatem,vt patet ibi, ne canonia ipsa &c. †Vlti. not. id ad
a quòd quotidie allegatur iste text. quod lis[a] dicitur mota,cũ
b fit contestata.[b] & licet communiter allegetur simpliciter hoc dictum, tamen ego puto quòd potest hoc verbum lis, verificari tam in contentione iudiciali,quàm extra iudiciali.pro hoc alle.tex.bo.in ca.forus supra,eodem. vbi ponitur etymologia huius verbi lis,nam dicitur à contentione.quę erat inter disceptantes de limitibus agrorum, quæ quidem contentio potest esse iudicialis,& extraiudicialis. vnde intelligam de iudiciali, secundum subiectam materiam. nam & si text.in fi.ponderetur simpliciter, non dicit, quod semper lis dicitur mota cum est contestata;imo dicit quod considerata eadem sententia,&c.& sic habito respectu ad subiectam materiam,nam de modico, vel nihilo prouidisset ista sententia, si illud verbum lis, fuisset relatum ad tempus iactus lapilli, quia tunc parum, vel nihil erat ædificatum. In glo.2.m fi.Sed contra hunc intellectum glosse fortiter facit, quoniam si denunciatio fuerat remissa per denunciantem, vel denuncians non probauerat de iure suo intra tres menses, licitum est denunciato ædificare vsque ad sententiam, quia pendente lite,non debet prohiberi possessor vti possessione sua, supra vt li. pen. per totum. Sol. dicit d. Ant. q̃ forte iste cui fuit facta denunciatio, non erat in possessione illius loci. Sed certe ista solu. mihi non placet; quia ex quo ædificauit post denunciationem, nec aduersarius iustus prosecutus ius suum intra tres menses, acquisiuit possessionem.ar in l.1.§.in operis ff.de nou.ope.nun.Et ideo solue& aliter, quòd hic non quærebatur, nec apparet quare Papa sic pronunciauit, forte tamen fuit motus ex aliquibus iuribus partium, sed tantum quærebatur qualiter deberet intelligi capitulum sententiæ, faciens mentionem de motione litis.Secundo potest solui quod tempore contestatæ lis episcopus seu monachi ædificauerant quantum potuerant, de iure consuetudinario;sed fuit postea opus destructum interim,ideo Papa in sententia restringit se ad tempus litis contestatę, vt possint isti reædificare ad eum statum in quo erant tempore cont.li.quia vltra non licebat,secundum consuetudinem loci, & ideo de materia denunciationis dicendum est,vt habetur in locis suis,de no.opi. nun. in glosi.& ibi de app. significauit, & de hoc dic, vt ibi plene not. in ca.glosi.ibi.sufficit citatio, dic vt not.in cap.gratum.& cap. licet.de offi.del.

ADDITIONES.

a Quod lis.Vide Fel.in c.super literis,ver.limita primo.ꝺ. de referip. & Ioa Ge.Nactam in rep.cle.in pe.de ver.sig. Seb.Sap.

b ¶Contestata.Quo tempore dicatur mota lis,quod facit ad statutum prohibens moueri lit.& quando dicatur mota lis, vel discordia, etiam per actum extraiudicialem.Et dicitur mota controuersia, etiam ante litem conte.gl.est in c.2. de rest.in inte.in gl.fi.circa med. & est glo.in l. vbi in verb.inchoatam,C.de plus petit.in l.iudicium soluitur,ff.de iudi. & ibi fieri postulatio per actum exteriorem à lite cõtest.tex.est in d.cle. & ibi Bal.formans vnam quæstionem in terminis de statuto prohibẽte poni lari,& quando quis promittit nõ petere,vel mouere quæstionem,& de omnibus, ꝺ. dictis,& alijs multis,vide Bar.i l.amplius,ver.& ideo,vt ibi liqueat ista materia, ff.rem ra.hab.& dicitur inchoata lis,qñ est in cõtest.tex.est ista gl.in ver.fi.inchoata,in d.l.2. C.de plus pe.sed glo.in l.fi. de test.in ver.hubus,dicit quod his est ante litem cõtest.& post.Adde q̃ per litis cõtestationem,& post,dicitur esse inchoa. talis,tex.est cũ gl.in ver.non fit.in auth.qui semel,C.quomo.& quando iud.& adde quod dle,qui promisit non mouere litem,non dicitur mouere litem,quando monet quæstionem de possessione,sed solum qñ mouet deproprietate. Ita dicit glos.no.in ver.litigiose.in c.1.de consti.vti.vel inuti.& gl.in c. qui annos.10.q.1.sed gl.in ver.cõmisimus.in c.cum tam.el 2.de test.dicit quod res dicitur esse litigiosa,quando est delegata.Et quod ꝺ. dixi,non deducitam in iudicium per lit.cont.adde quod idem dicit tex. cum gl.& ver.deducere.in l.nam & nocere.ff.de pa.& gl.in l.si is qui Romæ.ff.de iudi.& quod dixi de controuersia,adde Ange.in auth.de litig.§. omnes in q̃ per illum tex.vbi dicit,quod dicitur mota quæstio, etiam ante litem contest.

contest.incipit.n.per citationem non expectata lit.contest.Et adde omnino hic gl.& Doc.in l.causas.C.de transa. Adde hic Arch. in c. placuit,el 1.9. q.1.vbi dicit,quod si quis promisit pœnam, si amplius petat, potest petere ante li.conte. sed post litem contest.non. Sed gl. ibi videtur dicere,quod per oblationem libelli,quis dicatur petere, dicit etiã i bi Arch. quod si quis pro nisi pœnam,si quæstionem faceret, committitur pœna qualitercunq; petatur,vel moleſtetur.Item quod quis dicatur petere solum per lit.conte.tenet Bar.in l.quamuis. ff.de in ius voc.& qui promittit aliquem non trahere ad iudicium,dicitur traxisse solum per lit. contest.& non ante.h.d.gl.1.in cap.inolita.11.q.1.& gl.3.in ver. perdant. & in c.diligenti,de foro compe.relata ad tex.Et quando quis promittit nõ mouere querelam,non dicitur mouere, nisi lit.contest. hoc dicit Archi. in c.si episcopus forte.11.q.3.& glo.super verbo quærimoniam .l.fi intra.C.de non nu.pec.Item de mota,quando solum est lis conte. gl.est in l.3.ff.fi.reg. Et ad idem quærimonia dicitur ante litem contest.gloſ. in l.3.& 4.C.de fi.regund.ad quod vide tex.cum gl.in l.1.C.de præscri.lon. temp.& vide omnino Ang.circa prin.Et an dicatur res litigiosa ante lit. conte.vide plene Aog.in Auth.de litigio.in prin.vbi alle.tex. in cle.2. vt lit.pe.& de illo,qui promisit non petere, vel non mouere quæstionem, vide per gl.in l.qui fidem.ff. de trausa.Et q̃ dicatur res litigiosa, etiã ante litem contestatam tenet gl.in ver.litigantibus in c.1.vt li. pe. lib.6. & Ang in d.Auth.de lit.& quando quis promisit alium non vexare,quãdo dicatur vexare,vide gl.in verbo vexare.& Imo.post Pau. in cle. 1. de reſeri.Et qui promisit nõ vocare in ius,solum offerendo libellum,dicitur illũ vocare.Tex.est in l.libertus,§.aduersus.ff.de in ius vo. Et quando dicatur mota causa,vel controuersia vel lis,vide per gl.& Bar.in l. causas, vel lites.C.de transact.& an dicatur mota controuersia,quando solum moleſtatur super possessione,vel super dominio,vide gl.in l.à diuo Pio §.si super reb.in ver.controuersia fiat.ff.de re iud.Et ista omnia supra dicta corũ commenda,quia istis verbis sæpe vtitur Papa in c.exposita.de arbi.& tamen ea Doct.nostri non declarant.Et adde, q̃ quærimonia nõ dicitur nisi per actum,qui fiat post oblatum libellum.tex.est in §. potest in ver.is autem. in verſic.libellum porrigat ei,& hoc in quærimoniam adducat.16.q.3.& de illo, qui promisit sub pœna non conuenire,an per monitionem extraiudicialem dicatur conuenire,vide Abb.in c. 2. circa prin.de accus.Item adde hic Arch.in §.si ergo.17.q.1. vbi dicit,quod nõ dicitur vocare in ius, nisi demum lit. contest. quia vocare est cum effectu.l.quamuis.de in ius voc.Sed tu pro intellectu totius istius materiæ, vide omnino An.plenius,imein d.c.fi diligenti.de fo.comp.vbi reassumit omnia dicta Bar.in l.amplius nõ peti.ff.rem rat.hab. quod quis dicatur agere demum lit.contest.est tex.cum gl.in l. ex duob. reis stipulandi. ff. de duo re.Item per quæm actũ,dicatur quis occupare causam,vel negocium,vide tex.& gl.in ver.per li.conte.in c.fi duo.de proc. li.6. & tex.& ibi Bar.in l.si plurib.de le.1.tex.& gl.& do.in l.si titius seruus, ff. de ver. obl.Item adde quod ille, qui promisit non mouere quæstionem super re, non solum dicitur mouere cõtrouersiam,si moleſtat super proprietate rei,sed etiã si super possessione,vsufructus,vel alio iure ipsius, tex. est quem ibi ad hoc no.Ang.in l.stipulatio ista.§.si quis forte. de verbo. oblig.Sed contra Ang.inquantum dicit,q̃ moleſtãdo super possessione dicitur mouere controuersiam super re,videtur tex. cum gl. & ibi Bar. in l.ratio.in prin.ff.de act.emp.& bene facit.l.si duo.§.1.ff.vti pos.vbi dicitur,q̃ aliud est res,aliud est possessio.Ad idem vide Bal.in l.1.in fine, C.de pericu.& commo.rei vend. Idem quãdo verbum petere importat litis contest.vide Bar.in l.si decem.circa prin.ff. de verb. oblig. & in d. l. amplius non peti. Barto.in l.si libertus ff.de iure patro.& in l. Titia hæredis,per illum tex de condi.& demon.& pulchre Bar. in l.1. C. de lit. contest.in auth.habita.C.ne fil.pro patre. & in l.2. § illud. C. de tempo. appell.& ibi etiam de verbo, Postulauerit,& plene per Sal. in l. si quis maior.C.de transact.per Bar.in l.2.C.quomodo & quando iu. & in l. fi. C.de bonis auth.iud. possi.fit de prædictis verbis vide omnino Bar.in d.l. si quis maior.Item adde,quod quis dicitur mouere controuersiam non solum in iudicio,sed extra,& etiam resistendo,vt dicit glo. no. in l. Lucius.§.tres hæredes,in ver.mouerit.ff.ad Treb.quam allegat & sequitur Bal.in c.auditis.de resti.spol. item adde hic d. An. in quodam suo consi. quod incipit,Iesu Christi,& matris eius. vbi dicit quod ille, qui iurat nullam facere controuersiam, & si super facto dicitur egisse, excluderetur omne remedium. Et ita dicit,quod pluries contuluit Bar. vt no.in c.sciendum.ff.de ver.oblig.& in auth.sacramenta puberum. C.si aduer. ven.Item quod quis dicatur petere demum lite contestata, tenet glo.in d.l.vin um.ff.fi cer.pe.& quod dicatur iudicium tunc demum,& quando lis con.tex.est in l.is qui se obtulit.ff.de rei vendi.tex.etiam in fi.cum gl.videtur probare quod lis dicat peragi li.conte.& est glo.expressa in ver.agitur.in l.hominem certũ.fi.man.& gl. in l. fi posttea in ver. egi quã ad hoc ibi no.Bal.ff.de pecu. Seb.Sap.

CAP. XXXI.

EX parte. Cõstitutio legati de soluendo tertiam mortuariorum epo, intelligi debet de his mortuarijs,in quib.de iure cõi debẽt. h.d.Cõis diuisio.secunda ibi,cum igitur. Casus li. Eps Albinen.apost.se.legatus in partib. Romanię,fecit quãdam cõstitutionẽ super legatis defunctorũ, vt Patriarcha, Cõstantinopolitanus tertiam haberet portionẽ de his quæ legantẽ à decedẽtibus.& qdã alius Cardinalis, dũ ibidẽ legaret à decedẽtibus,& qdã alius Cardinalis, dũ ibidẽ legatione sedis apo.fungeret,cõstonẽ illã innouauit. Patriacha occasione illius constitutionis à platis vniuersitatis Francigenarũ,& ab ecclesijs suis,de quibusdã quę sibi de decedentib.legabant,tertiã exegit portionẽ de q̃busdã,q̃ dicebãt tertia illa deduci non debere, sup his delata est q. ad Papam. Ipse vero intellecta intentione, rescribit prælatis prædictis. Cum ergo do. Papa ex interpretatione Cardinalium acceperit q̃ ipsi non intellexerunt, vt de his quæ in ornamentis ecclesiasticis,vel ad fabricã ecclesiæ,aut ad luminaria ecclesiæ,& de his quæ anniuersario,septimo,tricesimo,ac vigesi-

mo faciendis,vel de his,quæ specialiter legantur rectoribus ecclesiarum,nisi forte ratione eccl.id fiat, vt à quocunq; legantur,aliqua debeat solui portio ecclesiæ cathedralis.ipse eo rum interpretationem ratam habet,& firmam, & fm interpretationem eorum constitutionem præfatam præcipit obseruari, prohibendo expresse ne fraudulenter aliquid
1 fiat in præiudiciũ ecclesiæ cathedralis.B. † No. 1. ex tex. ibi innouauit q̃ successor in officio,potest idẽ statuere q̃ præ-
a decessor.nec propter hoc tollitur prima cõstitutio.[a] & qd habet tunc operari secunda:ex quo dicit illud quod prima. vt no.Bar.in l.1.ff.ad leg.Fal.quia saltem datur noua facultas agendi ex secunda constitutione. nam secunda constitutio,nunquam tollit primam,nisi specialiter caueatur, vel nisi sit prorsus contraria,vt in c.1.de const.li.6.i. quoties.ff.
2 de actionib.& oblig † Secundo no. q̃ statutum generaliter loquens in materia iuris, recipit exceptiones, & limitationes,vt sic minus lædat ius commune,quam possit,& in hoc iste tex.est valde no. vt quantumcũque statutum loquatur generaliter,debeat stricte intelligi, vt minus præiudicet ter-
3 tio in iure communi,quam possit.† Sed contra prædicta,& contra tex.oppo.de c.si Papa.de priui.lib. 6.vbi dr, q̃ verba debẽt aliquid operari.Sed interpretando istud statutũ,pro-
b ut Papa hic facit, nihil operabitur: cum hoc sit de iure[b] cõmuni.ad idem facit quod no.Bar.in l.4.in §.prætor ait. ff.de dam.inf. vbi dicit, q̃ si statuto cauetur,q̃ citatio possit fieri ad personam,vel ad domũ, sufficiat si fiat ad domum, licet persona possit reperiri,& hoc vt aliquid addat statutum ad ius commune.nam si intelligeretur, quod citatio prius dẽt fieri ad personam,si potest reperiri:tunc de nihilo seruiret statutum,cum hoc sit de iure. sic aperte vult Bar. q̃ statutũ loquẽs in materia iuris, debet intelligi, vt aliquid addat ad
c ius cõe.[c] Solu. placet dictum Bar.nec est cõtra hũc tex.Sed ad istum tex. assigno duas rationes decidendi.Prima ratio, q̃ statutum hic etiam secundum istam interpretationem, aliquid addebat ad ius cõmune.quia de iure cõmuni quota quæ debetur episcopo,est incerta, & relicta consuetudine,vt in c.certificari,de sepul.sed constitutio hic taxabat illam quotam,reducendo eam ad tertiam,ex quo ergo statutũ operabatur istud,non debebat ita tacite intelligi in alia parte,vt iniuste præiudicaret tertio,vel magis derogaret iuri communi.Et secundum istum intellectum no. q̃ vbicun que statutum deuians à iure,loquitur generaliter, & debet restringi quantum potest,vt minus lædat ius commune, & satis est quod aliquid operetur, sed in exemplo Bar. nisi faceremus illam interpretationem, nihil de nouo induce-
4 ret statutum. † Secunda ratio decidendi posset esse, quia statutum hoc generaliter intelligendo, priuasset ecclesiam iure suo indebite. Sed statutum nunquam debet ita intelligi,vt resultet talis absonus & iniquus intellectus.q̃ hoc tex. optimus in l.2 C.de noxali.& no.Bar.in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure.Et ex hoc no. quod statutum generaliter loquens recipit interpretationẽ restrictiuam,ne tertius punia
5 tur seu priuetur iure suo indebite. † Si autem statutum per omnia loquitur secundum ius commune,ita quod non potest intelligi,vt aliquid addat, tunc quid operetur tale statutum,videtur,quod nihil,sed fit ius commune, q̃ sentit gl.in c.1.de constitu.li.6.sed dic quod operatur, quia dat nouam actionem. nam poterit agi etiam vigore statuti,vt dicit Bar. in d.l.1.ad leg.Fal. sicut quandoq; prætor decernit id quod ius ciuile, & põt agi de iure ciuili vel iure prætorio.de quo
6 no. in c.1.supra de rescriptis. † In glos.in versi.interpretatione ibi, interpretatur suam constitutionem sentit ergo glo. quod legatus potest suam constitutionem interpretari cũ oritur dubietas, sed hoc non est verum indistincte;sed procedit,si adhuc durat eius potestas.nam si est functus legatione, hoc facere non potest,arg.in cap. in literis. de offi. dele. & in l.iudex. ff. de re iud. vnde si bene ponderetur tex. Papa ratificauit illam interpretationem legatorum, aliàs non valuisset illa interpretatio, vt dicit hic Ioan. And. & bene.

Et

ADDITIONES.

a ¶Nec propter hoc tollitur prima constitutio. Adde pro verificatione huius dicti Gemin.in.capitulo primo,numero decimo,ibi limitatiue diffuse per Cefsum in apost. in verſicu. aliàs de constitutio.lib.6. Cardi. in proce.cle. §.vniuersitatis.num.12.vbi etiam in apost.eiusdem Cefs. in ver.consti. Zach.

b ¶Hoc fit de iure.De statuto disponẽte idem,quod ius commune, an intelligi debeat vt aliquid operetur,vide late An.in c.1.de post.& do. Abb.in c.pastoralis.de appel.

c ¶Ius commune.Vide omnino Fely.in c.solitæ.ver.inquantum gl. & Doct. sup.de maio.& obe.vbi multa ponit,quid operetur statutum, q̃ idem disponit quod ius commune,de quo etiam vide quod no. Gemi.in c. fi gratioſe.de rescri.li.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 †Et facit ad quæstionem, nunquid statutarij [a] deputati à po
a pulo, possint interpretari statuta per se edita, si oriatur aliqua dubitatio. & Io. An. hic & Bar. & cõiter legistę in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. concludunt q̃ non, ex quo functi sunt eorũ officio. Nec ob. si dicatur, quod eius est interpretari cuius est condere; quia in veritate non videtur ille condidisse statuta, sed populus qui dedit authoritatẽ: quia is dicitur facere, cuius authoritate fit, vt in c. si diligẽti, de præscrip & ideo recurrendũ est ad populum, seu concilium generale. intelligo quod debet recurri ad populum seu cõcilium, quando interpretatio est valde dubia; secus si est clara, & iuri consona; quia tunc index coram quo vertitur quæstio, poterit interpretari statutum: sicut dicimus in l. communi, & in priuilegio principis, vt no. Innocen. in capi. cum specia li. de ap. & Bar. in d. l. omnes populi. ff. de iust. & iuri. & glo. in cap. cum venissent. de iudi. facit l. benignius. ff. de leg. & l. fin. de consti. pri. & l. vnica. C. de profess. qui in vrbe Constan. lib.
8 12. vbi datur inferioribus potestas interpretandi. † An autẽ
b iudex possit interpretari [b] sententiam suam, vide plene per Barto. post glo. in l. ab executore. ff. de appe. nam si est delegatus, non potest, per capitu. in literis. præal. Si est ordinarius, inferior, etiam non potest; sed si habet merum imperium, tunc potest, vt in d. l. ab executore. vbi tex. no. & ita debet interpretari, vt non corrigat seu mutet, sed declaret tantum; quo d tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Statutarij. Vtrum illi, quib. data est potestas edendi statuta possint postquam fecerunt, ea interpretari. Et vtrum Antiani qui fecerũt statuta, possint ea interpretari. & quid de eorum successoribus, vide late per Io. de Imo. in l. ex facta. in prin. ff. de vul. & pup. & Bald. in l. 1. in vlt. col. 1. ff. de constit. prin. vbi dicit q̃ statutarij remoti ab officio, non possunt interpretari, & quid de eorum successoribus, qui non possunt interpretari, nec condere statuta. & adde quod si data est potestas alicui interpretandi statuta, non posset facere interpretationem additiuam, secundum d. An. in c. super quæstionũ, in prin. de offi. dele. pro quo est bo. tex. in c. cũ dilecti. de accu. ad quod vide in prima parte statu. q. 23. Item vide Bal. in c. 1. in ti. qui suc. tenentur. vbi dicit, quod prælatus deposito officio, nihil potest declarare super præcedentibus contractibus, & allegat Ioan. An. ita tenere in isto in c. ex parte.

b ¶Interpretari. An & quando iudex possit interpretari sententiam suam, de hoc vide glo. in §. ex his. 11. q. 1. plene per Bal. in l. ea quæ. C. commi. vel epist. & in Linter stipulante. § 3. de ver. ob. Et concludit Bal. vbi supra, quod potest facere interpretationem neminem ladentem. Vide de hoc per gl. in ver. corrigendi. in l. 2. C. de sen. ex. bre. reci. & Ang. limitat illam gl. & vide Bal. in c. 1. in fi. de re iu. & omnino late Bar. in l. ab executore. in prin. ff. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum quæ sunt vacatura, licite impetrantur ab episcopo ad tempus, pro debitis ecclesiæ soluendis.*
2 *Ius percipiendi fructus ad tempus, de beneficij vacaturis pro debitis ecclesiæ. soluendis à quo concedi potest.*
3 *Beneficiorum appellatione, veniunt etiam maiora beneficia, puta episcopatus, & similia.*
4 *Priuilegium si est fauorabile, est large interpretandum, secus si tendit in præiudicium tertij.*
5 *Indefinita, an æquipolleat vniuersali.*

CAP. XXXII.

a Vanobis. [a] In priuilegio de p̃cipiendis fructibus beneficiorũ, appellatione beneficiorum maiora beneficia comprehẽdit. ita communiter ſummatur. Sed ego adderem ad sũmarium, quando priuilegiũ est cõcessum ep̃o pro honesta & fauorabili cã, qa ita loquitur tex. vt infr. dicã. Cõis diuisio secunda ibi, nos. Casus lite. Eps Tulen. grauatus erat onere debitorũ, impetrauit à dño Papa, vt fructus beneficiorũ, q̃ i diœcesi sua vacare contingeret, pp debita releuanda p biẽniũ retineret. Quidam indulgentiã illam malitiosẽ restringere molientes, asserunt p̃bendas & maiora bñficia, beneficiorũ nomino minime p̃tineri. Eps significauit hoc dño papæ. & ipse respõdet quod in hoc casu generali nomine bñfi-
1 ciorum, p̃bendę ac alia beneficia continentur. B. † No. 1. ex tex. vnam iustã & licitam causam concedendi fructus bñficiorũ ad tps, videlicet p̃ soluẽdis debitis ecclesiæ cathredralis, seu ep̃i obligati nomine ecclesiæ. An aũt eps cũ capitulo possit hoc statutũ facere. dic vt no. in c. pp tua debita, de rescrip. li. vi. vbi ẽt no. nunquid legatus possit hoc indul ge-
2 re. † Secuno no. q̃ verbum beneficiũ, late sumptum, cõpre
b hendit ẽt bñficia [b] maiora q̃ ẽt probatur in reg. 1. de reg. iuli. 6. cũ ibi no. vnde ibi verificat ẽt in ep̃atibus & archiepiscopatibus, dum dicit, beneficiũ ecclesiasticum non põtest sine
3 institutione canonica licite retineri. † Sed opp. quod non debeat hic late sumi, sed stricte; quia hic tractatur de p̃iudio beneficiorum vacantium: & est contra ius cõe; ergo debet fieri stricta interpretatio, vt in c. quod dilecto, de consangui. & affi. dixi in c. cum olim. supra de priuĩ. Sed quando verbũ beneficium, stricte sumitur, non comprehendit beneficia maiora, vt est tex. in c. cum illis, de præb. li. 6. facit c. fi. e. ti. in antiquis. Solu. contrarium videtur difficile. Io. An. hoc vide tur intelligere duobus modis. Primo, quod ideo hic fit larga interpretatio, qa non tractatur de graui præiudicio priuati. sed certe ista sol. non videtur indistincte vera; quia multum præiudicatur beneficio, si fructus absorbẽtur per duos
4 annos. † Secunda sol. quod hi c tractatur de interpretatione priuilegij principis. hæc etiam sol. non est bona, quia quando priuilegium principis est iuris derogatiuũ, vel absorbet ius alterius, debet stricte interpretari, vt dixi in c. olim. supra eod. & ideo, vt dixi in prin. debet intelligi iste tex. quando cõcessio fuit facta episcopo pro debitis soluendis. hæc est. n. causa honestissima, vt filij subueniant parenti. & ideo materia ista, cum sit fauorabilis in se, non debet restringi; sed ampliari; & sic intelligo tex. ibi. in hoc casu &c. f. vbi ex honesta, & fauorabili causa, indulgentia facta est episcopo. secus autem dicerem, vbi indulgentia fieret tertio, ar. eorũ quæ no.
5 Io. mo. in d. c. si propter. de reſcri. in 6. † In glo. fi. ibi, ab omni munere. vult ergo dicere, quod indefinita non semper æquipollet vniuersali. q. d. q̃ aliud est quando cõceditur indulgẽtia super oĩbus beneficijs; & aliud qñ sup beneficijs. sed tu dic, melius de hac materia, an, & quando indefinita æquipollat vniuersali, vt no. in d. c. vt circa. de ele. lib. 6. hic. fit interpretatio larga, propter rationem prædictam.

ADDITIONES.

a ¶Tua nobis. Adde hic Archid. in c. frater noster. 16. q. 1. circa fin. vbi dicit quod habens graciam secundum formam huius decre. tua nobis, non potest vti sua gratia contra illum, qui expectabat beneficium vacaturum, antequam sibi concederetur priuilegium secundum formam huius decre. & ita dicit tenere Vin. in hac Decre. quod est singu. menti remedio pro limitatione huius tex. & ibi dicit Archid. quod hic non obstat capitulum sibi concesso, de præbend. lib. 6. quia nihil facit ad propositum. Et hanc dicit esse rationem, quia secunda gratia præiudicat primæ, nisi de ea faciat mentionem. Idem etiam punctualiter dicit Domin. in cap. si propter tua debita, de rescrip. lib. 6. vbi allegabat dictum Vinid. hoc e. tua nobis.

b ¶Beneficia. Adde tex. magis clarum, vel proprie in casu huius cap. q̃ appellatione beneficij, venit beneficium curatum, in c. si tibi concessa. de præb. lib. 6. & an appellatione beneficij contineatur præbenda, vide quæ hic Ant. post alios in d. c. fi. de præb. & in terminis huius decr. quid sentiendum, si per tua debita de reſcri. li. 6. & quod no Domi. in c. si si fi. de of. vica. Sab.

¶Beneficia. Quid veniat appellatione beneficij, vide late per Fel. in capitu. lasti. ver. vide ad gl. ibi. supra de reſcr. Seb. Sap.

SVMMARIVM.

1 *Moderatio, hoc verbum, continet & denotat diminutionem, non augmentum.*
2 *Numerus canonicorum solet minui, si facultates ecclesiæ sunt adeo diminutę, vt canonici non possint commode viuere.*
3 *Habens potestatem minuendi in causa diminutionis reditum, non videtur habere potestatem augendi in causa diminutionis reditum.*
4 *Fructus ecclesię, si superexcrescunt debent conuerti in vtilitatem ecclesiæ, donec de eis aliter fuerit dispositum.*
5 *Delegatio non extenditur vltra casum expressum.*
Numerus canonicorum an possit per ipsum episcopũ minui vel augeri.

CAP. XXXIII.

1 Ransmissæ. † Verbũ moderationis, id
a minutionem continet, non
augmentum. h. d. Cõis diuisio. secunda ibi, quia
circa, Casus lit. Eps, & capitulum Xantonen. si-
gnificauit do. Papæ, q̃ quadragenarius numer
in eorum ecclesia constitutus, non potest obseruari eo qa
facultates ecclesiæ nõ sufficiebant. vnde petebãt, quatenus
numerum canonicorum secundum facultates ecclesiæ, do.
Pa. moderare vellet, mandauit Pa. quibusdam, vt canonicorũ & præbendarum numerũ, secundum facultates ecclesiæ, moderarentur, statuentes eundem numerũ obseruari. Ipsi vero inuenerunt facultates ecclesiæ à tẽpore statuti numeri adeo excreuisse, q̃ sine diminutione p̃bendarum, maior ibidem numerus p̃terat ordinari, vnde petebãt à domino Papa an per verbum moderationis, quod in literis Papæ ponitur, erat, eundem numerum augmentare deberent, vel minuere. mandat Pa. quatenus si antiquæ p̃bendæ non sunt diminutę, cũ moderatio ibi locum non hẽat, numerum p̃bendarũ & canonicorũ dimittãt instatu, in quo ipsum inuenerint,
2 augmenta conuertentes in vtilitatẽ ipsius ecclesiæ, donec Pa. sup hoc aliter duxerit disponendum. B. † Nota 1. ex re-
vnã causam legitimam minuendi numerũ canonicorum, & præbẽdarum, qñ post statutum numerum, facultates ecclesiæ fiat

ADDITIO.

a ¶Moderationis. De isto verbo, vide gl. & ibi Do. in c. cupientes, de elec. in 6. & tex. & doc. in c. inquisitionis, de accus. And. Bar.

¶Adde gl. in c. fi. infra e. ti. & Car. in cle. 2. de magi. vbi all. præal. c. fi. ibi e. & ibi Ab. gl. & do. Zac.

siæ adeo diminutæ sunt, vt canonici instituti, nõ possint cõ mode viuere. Sed o no. q̃ superex crescẽtia redituum non frangit numerum canonicorum ipso facto, & in hoc est iste tex. no. de quo plene no. in c. cum M. de consti. & die vt ibi
3 no. † Tertio no. q̃ cui datur potestas minuendi, in cã diminutionis redituum, non vr data potestas augmẽtandi in cã augmẽtationis. Ex quo collige q̃ potestas delegata, est stricte interpretanda, & non extẽdenda vltra casum expressũ.
4 † Vltimo no. quid faciẽdum est reditibus superexcrescentibus. debent. n. conuerti in vtilitatẽ ecclesiæ, donec aliud fuerit dispositum. Sed quæro quid comprehendatur hic, appellatione ecclesiæ. Io. An. ponit duplicem expositionem, primo vt intelligatur episcopus cum capitulo. ar. in c. cum clerici. 3. e. secundo intelligit, vt debeat cõuerti in pias causas; nam q quid supereſt necessitatib. ecclesiarũ dẽt, conuerti in pias causas, seu expendi. 12. q. 1. in c. q. a. Et hæc expositio, licet bona sit in se, tñ tex. vr velle concernere vtilitatẽ istius ecclesiæ. vnde poterit cõuerti in fabricam, vel poterũt emi
5 possessiones, vt postmodum possit habere ampliores reditus. ar in c. videntes. 12. q. 1. † In gl. in ver. exercuisse. ibi, vtrũ possint augere numerum. sed rationem decidẽdi glo. non ponit, sed satis colligitur ex tex. quia verbum moderatio, cõ
a tinet diminutionem, & potestas delegata non est extendenda ad casum non expressum, [a] in c. cum olim. de offic. dele. sed Papa, vel episcopus poterunt augere numerum. Et an ep̃s cum capitulo possit augere, vel minuere numerum, vel creare, vel supprimere dignitatem, die vt plene no. in c. cu accessissent. sup. de const. In gl. pe. in fi. sed solue, q̃ vbi constat de mente, recedimus à proprietate verborũ, ita loquun tur cõtraria, alias aũt inhæremus significationi verborũ, ita loquitur iste tex. ad idem l. non aliter. ff. de leg. 3. In glo. fi. in fi. no. sin. nam vr recedere ab eo q̃ s. dixi, conclude ergo, q̃ qualitercunque reditus sint augmentati, conuerti debẽt in vtilitatẽ ecclesiæ, & potest intelligi de reditibus communibus vltra p̃bendas. Reditus vero p̃bẽdarum nõ dẽnt de facili minui, faceor tñ q̃ si p̃bendæ erunt multum augmentatæ, q̃ superior posset augmentare numerum p̃bẽdarum. de quo tñ dicendum, vt plene no. in c. cum M. præalle. Nec ob. contrarium supra formatum in gl. quia ex quo superex crescentia prouenit ex reditib. ecclesiæ, non est curandum qualitercunq; prouenerit. ar. op. 12. q. 1. in c. fi.

ADDITIO.

a ¶Expressum. Adde quod no. in c. quærenti. nu. 4. in apo. in ver. vt magis iudex delegatus timeatur, infra eo. per quę limitabis hoc dictum, quia indistincte non est verum. Zach.

De regulis iuris. Rub.

Continuatio rubricæ sumi põt ex gl. sup rub. huius ti. in 6. ver. cõtinua aliter. & sic. Supra vidimus multa iura specialia, verum quia ex iurib. specialib. omnes casus occurentes decidi non possunt, congruum fuit in fine operis subijcere aliquas regulas generales, iõ sequitur rubrica, de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Rerum appellatione veniunt etiam incorporalia.*
2 *Contractus, qui consensu contrahitur, cõtrario consensu dissoluuntur, nisi illi contractus transierint in sacramẽta spiritualia, vt matrimonium, & similia.*
3 *Contractus appellatione, an veniat contractus matrimonij.*
4 *Ad perdendam possessionem, an requiratur necessario animus, & corpus sint in acquirenda.*

REG. PRIMA.

Omnis. Non potest breuius summari, & pone casum in c. 2. supra de, spon. Casus li. Omnes res, id est omnis obligatio temporalis, per quascunq; causas contrahitur, per easdẽ dissoluitur. huiusmodi. n. obligationes temporales siue contractus consensu cõtrahuntur, & dissensu dissoluuntur. secus in spiritualib. obligationib. quæ consensu cõtrahuntur, sed dissensu non dissoluuntur, vt sacramẽta
1 ecclesiastica. B. † No. 1. ex tex. iuncta gl. q̃ appellatione rerũ
a comprehẽdi etiã possunt incorporalia. [a] vnde hic comprehẽditur contractus, & omnis obligatio. de quo vide q̃ not. in c. 2. de reb. eccle. non alie. li. 6. & in l. mouẽtium. ff. de verb. sign. No. 2. q̃ contractus dr nasci tempore consensus, & dr
2 dissoluti, cum cõtrarius dissensus interuenit. † In gl. 1. ibi omnis obligatio, siue cõtractus; exẽplo in ttipulatione, quę cõsensu, & dissoluitur, vt in l. si vnus. § . pactus. ff. de pac. Idẽ in contractu cuptionis & vẽditionis, nã ĵhitur ex solo cõsensu, & re existẽte integra, dissoluitur cõtrario consensu, vt in l. 1. C. qñ liceat ab emp. discedere. Sed si interuenerit traditio rei
3 post vendõnẽ oportet q̃ etiã interueniat rei, traditio ante vendõnẽ, aliàs non dissoluitur vt in d. l. 1. † In ea. gl. ibi fallit hæc regula in matrimonio, & rationẽ fallentiæ quare matrimonium nõ dissoluatur contrario consensu, vide per gl. in c. quapropter. 2. q. 2 nam matrimonium est max. mũ sacramentum, vt in c. debitum, de biga. quia ex quo semel contractum est, eius dissolutio nõ est in p̃tate hominum. † In ea
4 gl. ibi. & in baptismo. rõ autẽ istorum casuum est. quia non potest proprie interuenire contrarius actus, sicut dicimus in virginitate, quæ semel amissa, amplius recuperari non potest. 33. q. 5. fi. Paulus. & idem in omnibus, in quib. character
5 spiritualis imprimitur. † Et in fi. gl. de hoc an in perdẽda possessione sufficiat solus animus, vide per gl. in l. 3. §. in amittẽda. ff. de acq. pos. & cõmuniter tenetur q̃ sic, siue sit naturalis, siue ciuilis. vñ ratio quare facilius possessio amittatur, q̃ acquiratur est, qa ad acquirendũ requiritur animus, & corpus; sed in perdendo, sufficit solus animus, & ad l. quẽadmodũ, allegatã in gl. quę dicit q̃ requiritur, vtrunq; in perdẽdo rñdeo q̃ si incipitur à corpore, tũc requiritur vtrunq; quia solum corpus sine animo non sufficit, sed si incipitur ab animo, non sufficit solus animus. Item fallit hæc reg. in casib. no. in c. cum inferior, de ma. & obe. nam in multis casib. potest quis ligare, non tamen absolnere. tene menti.

ADDITIO.

a ¶Incorporalia. Adde Bar. in l. rei. ff. e. ti. Bal. in l. ex legato. in 3. oppo. C. de le. & in ru. C. e. ti. de ver. sig. & plenissime per Bar. in l. Quintus. § argento. ver. quæro, aliquis donauit. de au. & arg. leg. iffum & Do. in c. fi. sup. de præscr. & Ale. consi. 185. vo. 2. Zac.

SVMMARIVM.

1 *In dubijs semper fieri debet interpretatio, quæ tendat in meliorem partem. & nu. 2. 6. 7.*
2 *Euangelij verba, possunt allegari ad decisionem causarum.*
3 *Iudex debet habere præ oculis & misericordiam & seueritatem simul, & non vnum sine alio.*
4 *Cætera, ista dictio abbreuiate scripta, comprehendit aliqua vltra præcedentia.*
5 *Peccatum quando aliquid potest in dubio esse, & non esse, semper debemus interpretari quod non sit peccatum vt vitemus illud & nu. 7. Clericus si reperiatur amplecti mulierem, an præsumatur facere causa dilectionis.*
6 *In maleficijs, non præsumitur bonus animus,*

REG. II.

a 1 Stote. [a] †Dubia in meliorem partẽ interpretari dẽnt. h. d. Et primo ponuntur verba euangelij. Sed o verba Bedæ exponẽtis. secunda ibi, hoc loco. Casus lite. Estote misericordes, & no lite iudicare, & nõ iudicabimini. Et ponit hic Beda, particulam istam huius authoritatis, nolite iudicare, & c. dicit Beda nihil aliud nobis præcipitur, nisi vt ea quæ dubia sunt quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur, q̃ autem scriptum est, ex fructib. eorum cognoscetis eos, de manifestis videtur, quia illa non possunt bono animo fieri vt stuprum, blasphemiæ, & similia, de quibus, cum certum sit illa esse mala, nobis permissum est iudicare, & ideo ad bo
2 num reduci nõ possunt. B. † No. 1. ex tex. quod verba euangelij adduci possunt ad decisionem causarum, quinimo multi canones extracti sunt ex authoritatibus noui, & veteris testamenti, vt dicit tex. in capitu. qualiter. 2. de accu.
3 † Item no. principium pro misericordia exhibenda. & in
b dubijs melius est reprehendi de misericordia, [b] quam de seueritate. 26. q. vlti. allega. debet tamen misericordia immiscere cum seueritate, quia homo non debet esse, nec multum misericors, nec multum seuerus, sed debet iudex in iudicãdo habere præ oculis misericordiam & seueritatẽ vide
4 tex. cum glo. in c. disciplinã. 45. di. † No. de hac dictione, &c. quæ

ADDITIONES.

a ¶Estote. An dubia sint interpretanda in meliorem partem, vide Sanct. Th. in 2. 2. q. 59. arti. 3. in fi. vbi dicit, quod de quolibet est præsumendũ bonum, nisi appareat contrarium, dummodo non vergat in periculum alterius, quia tunc est adhibenda cautela, vt non de facili vnicuiq; credatur, secundum illud 10. 4. Nolite credere omni spiritui. Item vide omnino q̃ scribit San. Th. in 4. sen. di. 16. q. 1. ar. 5. circa fi. vbi dicit, q̃ sic oportet præsumere de quolibet bonum, sed illud ad q̃ tenetur, quo prætermisso peccat, quia bonum credere debemus, malum non, nisi cõster nobis de malitia eius, item q̃ hic dicitur præsumi in bonã partem, limita, nisi id quod geritur, de natura sui sit malum, licet aliquo casu possit esse bonum. ad hoc all. gl. in c. cum ab omni, de vi. & ho. cle. secundo limita, nisi ex communi contingentia ille actus consueuerit exerceri in malum, vt in c. 1. de cle. non resi.

b ¶Misericordia. Et maxime in principib. quia nihil tam peculiare seu proprium esse debet maiestati Imperiali, quam humanitas & misericordia, per quam sola Dei seruatur limitatio. dixit tex. in l. fi. C. de do. inter vir. & vx. nam ita debemus Dei beneuolentiani, & circa genus humanum, nimiam clementiam, quantum nostræ naturæ possibile est imitari, quæ quotidianis hominum peccatis ignoscere dignatur, pœnitentiam suscipere nostram, & ad meliorem statum deducere. ita eleganter dicit Imperator. Iustin. in l. Imperialis, circa prin. C. de nup. & ibi gl. 3. all. cõcor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a quæ abbreuiare[a] scripta, cõprehendit aliqua vltra præcedẽ tia, & comprehendit id quod est soli tum sequi. & idẽ est dice re &c. quod & infra, de quo per Bar. in l. Gallus. ff. de libe. & posth. secus si non esset abbreuiare scripta: quia tunc capi-
5 tur prout verbum sonat. † Item no. quod facta dubia quæ possunt referri ad peccatum, & non peccatum, debemus sẽ per interpretari in bonam partem, & vt euitetur peccatum. pro hoc vide gl. in c. absit. 11. q. 3. & tex. in c. in scripturis, 96. di. vbi ponuntur verba Imperatoris dicentis, quod si videret clericum amplexantem mulierem, præsumeret qđ causa be nedicendi. hoc tamen dictum intellige, quando pro parte si
b nistra[b] præsumptio non est vehementior, quæ põt colligi ex consuetudine; & qualitate psonarum; quia tũc faciemus interpretationẽ in deteriorem partẽ, vt in c. 1. de cler. nõ re si. & 61. di. in c. clericus. & in c. cũ in iuuentute, sup. de purg.
6 cano. & bo. tex. in c. 2. 14. di. † Vltimo no. q̃ in maleficijs, nõ præsumitur bonus animus. concor. ca. 1. de præsump. Item quod sicut arbor bona vel mala, cognoscitur ex fructib. ita & homo an sit bonus, vel malus, cognoscitur ex fructibus vnde in euangelio. Ex fructibus eorũ cognoscetis eos. Et no. quod in certis non est locus coniecturis, & ad hoc solet alle
7 gari iste tex. † In gl. 2 in fi. hæc gl. exponit tex. tripliciter, sed possunt omnes iungi simul, q̃ aut sumus in cõtractibus, seu priuilegijs; & tunc in dubio debemus interpretari, rem, vt potius valeat, & tunc illa pars dicitur melior. Aut tractamus de re odiosa, puta in pœnis imponendis; & tunc dẽt interpretari in meliorem partem. i. benigniorem: quia odia dẽnt restringi, vt in regula odio. & in regu. in pœnis, lib. 6. Aut sumus in concernentibus periculũ animarũ; & tũc dẽt interpretari, in meliorem. 1. in securiorem. quia illa est melior, quæ securior, vide bo. gloss. in capitu. de scru.

ADDITIONES.

a ¶Abbreuiare. Vide Fe. in c. cum P. tabellio. ver. 6. quæritur. supra de fi. instru. Seb. Sap.
¶Per Bar. & An. in c. de multa. de voto. & quod ibi no. latissi.
¶Adde Lan fr. de Ori. in c. quoniam contra falsam in prin. nu. 12. & ibi in apo. Be. ua. & Cel. in ver. dictio, &c. sup. de prob. Ge. in c. 1. §. in cæteris. & ibi in apo. Cel. e, ve. de ele. coniu. & Bal. consi. 63. vo. 5.
b ¶Sinistra. Idem senrit Abb. in c. 1. sup. de cle. non resi. vide Ale. consi. 108. incip. visa inquisitione, in 4. volu.

SVMMARIVM

1 *Mendacium non debet quis dicere, ad hoc vt proximus euitet iniuriam suam.*
2 *Peccatum etiam minimum, non debet quis committere, vt euitetur malus.*

REG. III.

a Qui scandalizauerit. Propter scãdalum euitandũ, veritas,[a] non est omittẽda. h. d. Diuiditur. Nam primo ponuntur verba euangelica. Secũdo ver. Bedę exponentis ibi, vt illius. Casus lite. Pone casum per cap. 11. q. 1. inter verba laudantium q̃ in os intrat, non coinquinat hominẽ, sed q̃ ex ore ꝓcedit. Audito hoc verbo, scãdalizati sunt Iudæi, cum hoc dictum fuisset domino, respondit, sinite eos, cœci sunt, & duces cœcorum. & iõ dicit Beda vilius scandalũ nasci permittitur, quam veritas relinquat. non enim pp scandalum debet homo peccare mortaliter.
1 B. † No. 1. ex tex. quod propter scandalum[b] euitandum, nõ
b debet quis committere malum. & ideo non debet quis dicere mendacium, etiam ad finem, vt proximus euitet iniuriã
2 suam. 22. q. 2. in c. ne qs. nec debet quis committere † malũ, quantumcunque parium, vt proximus euitet malum. &
c scandalum, de quo vide glo. 14. di. in summa[c] vbi examinatur iste articulus. & de clara ista tex. prout habetur in ca. 2. de noui. ope. nun.

ADDITIONES.

a ¶Veritas. Multa de inuestigatione veritatis ponit Lu. de penna. in l. quoties, C. de nauf. li. 11. & quod ille tex. debeat intelligi in iudice, voluit Ab. in c. officij. sup. de pę.
b ¶Scandalum. Interdum propter scandalum populi, ille, qui non debet statim puniri, puoit Tex. est in l. pen. ff. ad leg. Cor. de fca. Aliqñ contingit rorum oppositum, vt no. Io. An. in c. inquisitores. in fi. de hær. lib. 6. Et adde hic gl. in c. nisi cum pridem. §. pro graui. de renun. & gloss. in cap. 2. de tempo. ord. & tex. in c. nihil cum scandalo. de præscri. Et quid sit scãdalum. ponit beatus. Tho. in 2. 2. q. 34 ar. 1. & in ea. q. ar. 2. 3. & 4. ponit an scandalum sit peccatum veniale vel mortale. & in ea. q. artic. pe. & vl. ponit quæ amittenda sunt, & quæ non, propter scandalum. Item vide plurimas quæstiones in materiam scandali. quas ponit Tho. in 2. sen. di. 38. q. 2. ar. 2. 3. & 4. vbi ponit quæ sit conueniens diffinitio scandali, vtrum sit peccatum, & vtrum sit speciale peccatum, & vtrum sit semper peccatũ mortale, & vtrum perfectis competat scandalum, & vtrum solt perfecti possint scandalizari, & vtrũ propter scandalum sint dimittenda aliqua. Item vide omnino quæ scripsi in tex. in c. 2. de no. ope. nun. & limita istum tex vt per Do. in c. 1. ante medium, ver. gl. & c. 48. di.
c ¶In summa. Vide q̃ no. Pe. de Anc. gl. & Do. in c. nõ magno. ne cle. vel mona.

SVMMARIVM.

1 *Necessitas non subiacet legi, & peccatum commissum tempore necessitatis, non est punibile.*
2 *Peccatum non dicitur, si non est volantarium.*
Votum non dicitur rumpi. si rumpitur propter necessitatem.

REG. IIII.

Qvod non est. Propter necessitatem, illicitũ efficitur licitum. Primo ponit dictum. Secundo exempla, ibi, nam. Casus litera. Dicit Beda super Marcum, quod non est licitum in lege, facit necessitas licitum, quia necessitas non subiacet legi, q̃ probat authoritate veteris legis, secũdũ quam præceptũ est Sabatum custodiri, & tñ Machabei, sine culpa sua pugnabãt Sabbato propter necessitatem sic & hodie, si quis ægrotus.
1 ieiunium fregerit, reus voti non habetur. B. † No. 1. ex tex.
a q̃ necessitas[a] excusat a peccato; ratio est, quia peccatum est voluntarium; aliàs non est peccatũ. 15. q. 1. in prin. sed necessitas est contraria voluntati; ergo necessitas excludit peccatum; aliàs autem punitur quis sine culpa, quod esse non de-
2 bet, vt in c. 2. de const. † Secundo not. quod in voto, intelligitur tacita conditio, si potero, ideo non dicitur fractor voti qui propter necessitatem illud deserit.

ADDITIONES.

a ¶Necessitas. De triplici necessitate, vide pulcherrime per D. Tho. in 4. sen. di. 7. q. 1. ar. 1. vltra medium, & vulgo solet allegari iste tex. quod necessitas non habet legem. Et adde vltra concor. all. hic in gl. tex. in c. 1. de despon. impu. & in c. 1. de pign. & in c. licet de feriis. vbi est tex. nunquid licitum die festo piscari pro victu. & reg. quod quis in 6. & propterea dixit glo. no. quæ reputatur singularis in ver. mortis in c. pastoralis. Item pra de of. or. quod in casu necessitatis, licitum est laico confiteri, & absoluere. sicut & sacerdoti. Sed habes gl. consociam. 23. q. 1. in c. cupio. per verbo, præciperet. imo dubitant. Doct. quid si confessor effet laicus & dicunt idem propter necessitatem. & ideo dicimus, quod necessitas facit aliquid probabile, quod aliàs non esset, vt hic, & in l. qui potentes ff. de ma. test. Hinc videmus, quod ex necessitate quis admittitur in testem qui aliàs non admitteretur. c. 1. cum ibi no. supra de test. co. l. cõfessio. C. de repu. & vide Sal. in l. ea quidem. in materia famæ. in 6. q. C. qui accusare non pos. hic. est quod statur dicto vnius testis, quando in ciuitate non potest reperiri, nisi vnus, quia necessitas facit licitum. quod aliàs non erat, tex. est no. in §. quod autem. in Auth. de non ali. & ibi vide Ang. & Doctin l. 1. §. 1. ff. de ver. ob. Hinc est quod vbicunque actus debet celebrari ex forma statuti in certo loco, aliàs alibi celebratus non valet, nisi vbi non potest haberi copia illius loci pp iustũ metũ partium, tunc debet celebretur in alio loco valet, & tenet contractus, ita per septem psalmos media egregie consuluit Ludoui. Ro. in conl. 433. incipiẽte ad primum quod sufficiat publicatio est quod ista faciunt an sit licitum. Deus habet necesse recedere, & communis conclusio est, quod non, nisi in casu magnæ necessitatis, & tunc debet Doctor pecuniam quam habet gl. no. in l. pro hærede. in ver. maxime futuram. ff. de acqui. hæred. quam ibidem no. Bar. qui vult ex causa maxime necessitatis, quod operæ fratres transeant ad extraneos, quæ aliàs non transirent. Et generaliter a permittantur ex causa necessitatis, vide gl. plenã 22. q. 3. cap. ficut in vltimo. & gl. & Do. in ca. querela. de iureiu. non tamen propter necessitatem famæ. & gl. & Do. in ca. querela. de iureiu. non tamen propter necessitatem, delicta committere permittitur. l. palam. §. non est ignorandum. ff. de rit. nup. quod faciat an propter necessitatẽ licitum sit furari. De quo in c. 3. de fur. & tex. cum glo. in c. discipulos. de consc. di. 5. & c. fures. vt di. per gl. & Do. in l. 2. §. cum in ea. ff. ad legem Rhod. de iac. vbi est glo. de tempore necessitatis, omnia sunt communia. Et ibi vide no. Ang. de furtes, an licitum sit armigeris, quando sint in bello, deprædari pro victu. & canonistas in c. 1. de emp. & vendit. & prædicta faciunt ad id quod no. Bald. in aut. defuncto. C. ad Tertu. quod pauperes, quorum indigentia & necessaria ad eorum alimenta & victum, non debent concurrere ad onus impositæ collectæ. & idem etiam dicit Bal. in l. etiam. C. de exec. tut. quod tene menti. dixit tamen alibi idem Bal. in Liubemus nulla ratione in prin. C. de lac. lan. eccle. quod priuilegium exemptionis, non prodest tempore magnæ necessitatis. Item quia gl. hic in fi. dicit, quod propter necessitatem pater potest vendere filium, & c. Adde tamen quod tempore necessitatis, non potest dominus vendere rem subditi sui, nec in casu necessitatis potest vasallus compelli præstare collectas, aut angarias. ita Bal. in l. pe. C. de bo. quæ libe. aduerte tamen, quia Bal. ibi non loquitur in casu magnæ necessitatis, sed necessitatis simpliciter.
¶Necessitas. De triplici necessitate vide pulcherrime per San. Tho. in 4. sent. di. 7. q. 1. ar. 1. vltra medium. Bel.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio non inducitur ex illicite gestis.*
2 *Subaiti habent præsumptionem pro eis, quod quicquid faciunt pro domino, faciant coacti.*

REG. V.

1 Qvod latenter. † Illicite factum, obligationem non inducit. Casus lit. Illa q̃ fiunt latẽter, siue clã, aut p vim, siue alias illicite firmitatem habere non dẽt, sic ius & æquitatẽ fiunt. B. In gl. 1. in fi. quid aũt si prælatus allegat consuetudinem in seruitio recepto, de quo nõ extat memoria in ꝯrium. dicunt Doct. q̃ aut probatur q̃ sponte seruitium fuit præstitum, & valet consuetudo, vt in c. sup. q. dubitasti. 3. ti. px. & 12. q. 1. in c. seruitũ, & c. Eleutherius. Aut ꝓbat q̃ p vim, & tũc nõ valet, vt hic, & quia cognoscimus. alle. glo. † In dubio vero psũmẽdũ est p subditis. arg. super hoc. & de renun. & l. cum de indebito. ff. de prob.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Tortura non debet inferri, non præcedentibus indicijs.*
2 *Tortura non debet dari, cum veritas potest aliunde haberi, vel si non sint indicia sufficientia.*
3 *Copia indiciorum ad torturam, est danda reo petenti.*
A sententia indicis ad torquendum aliquem, potest appellari.
4 *Tortura debet esse moderata, adeo quod tortus reseruetur incolumis, vel ad innocentiam, vel supplicium.*
5 *Torqueri potest quis, tam pro causa ciuili, quam criminali intellige in vtroq; casu, vt inf. nu. 9.*
6 *Torqueri non possunt Doctores, nec alij positi in dignitate, vide nu. 9.*
Clerici an possint torqueri.
Torturæ quædam genera.
7 *Confessio facta in tortura non præiudicat, nisi fuerit ratificata extra locum torturæ.*
8 *Tortura semel data, non potest amplius repeti sine nouis indicijs.*
9 *Testis an, & quo casu possit torqueri pro veritate habenda.*
Personæ quæ non possunt torqueri.
Seruus, vti, & quando possit torqueri pro facto domini.

REG. VI.

Qvm in contemplatione. † Breue est sed summa sic. Tormẽta in indicijs non ꝓcedentib. inferenda non sunt. h. d. Casus li. Iudices à principio causæ non debẽt à tormentis incipere, nisi primo aliquæ psumptiones præcedant. B. No. 1. ex tex. quod iudex nõ põt a principio, alia præsumptione nõ habita, torquere accusatum sine accusatore, vel teste. Itẽ no. q̃ tormẽtum, dicit quæstio. Sol. quæstio est veritatis indagatio per tormẽta. & põt appellari qõ a querendo, qa iudex p tormẽtũ inquirit veritatem, & tormẽtum dr quasi torquens mẽtẽ, à torqueo
2 torques. † Scdo quæritur, qñ procedẽdum sit ad tormen-
a tum[a] Sol. dicit Io. An. & cõiter Doct. q̃ duo regrũtur. Primo, q̃ veritas aliter haberi non possit; nã tormẽtũ infertur cã inuestigandi veritatẽ, & in subsidiũ, vt l. diuus pius. ff. de
3 quæst. 5. q. 5. in c. illi. vbi bonus tex. cũ gl. † Secũdo requirit, q̃ ꝓcedãt aliqua indicia, siue psumptiones, vel semiplenę ꝓbationes, nã sine indicijs non est inferẽda quæstio, vt hic & in
b l. ex libero. ff. de quæstio. Et quæ indicia[b] sufficiãt, nõ põt dari certa doctrina, sed relinquendum est iudicis arbitrio, vnus tñ testis est sufficiens, secundum oẽs. de quo est gl. in l. 3. C. ad l. Iul. ma. q̃ procedit nisi alia ratio suadeat in contrarium. Nunquid aũt reo petenti dilationẽ purgandi indicia, sit danda ante torturam? licet Doct. hic nõ tangant, dic tamen q̃ sic, nam & sic propria confessio excusari potest, vt in c. cum dilecti. de accu. ita & fortius indicia aliũde proue
4 nientia, habent dispositionẽ iuris, q̃ a iudice interloquente de tortura adhibenda, appellari põt, vt in l. 2. ff. de app. recip. & 2. q. 6. non solent. in ver. ante finem. & hoc qa iudex gea-
5 uare posset, & post torturam grauamen releuari non pos-
c sit. † Tertio q̃ro, qualis dẽat esse tortura. Sol. debet esse mo-
c derata,[c] vñ dẽt iudex animaduertere ad indicia. Itẽ ad qualitatẽ personæ, an sit fortis in resistẽdo, an ne. & finaliter dẽt torquere, vt tortũ seruet incolumẽ ĩnocẽtiæ, vel supplicio.
& sic si deliquit, possit pati supplicii debitũ, si vero est inno-
3 cẽs, nõ patiat defectũ corporis, vt l. qõnis. ff. de qõ. † Quarto q̃ro, q̃ qua cã tortura possit inferri. So. tã in ciuili, q̃ criali. de criali patet. ff. de qõ. quasi per totũ. in pal. c. illi. de ciuili.
6 in c. 1. 3. de depos. † Quinto q̃ro, q̃ hoẽs sint torquẽdi. Sol.
d tres sunt cõditiones hoĩum, q̃dã sunt liberi, q̃dã statu liberi, q̃dam serui. Liberorũ quidã constituti sunt in dignitate,[d] vel militia, & isti regulariter non debẽt torqueri, nisi incertis criminib. vt in crimine læsæ maiestatis, & proditionis, &c. vt l. milites. C. de quæstio. Et ex hoc dicũt quidam, q̃ cle
e ricus[e] regulariter nõ est torquẽdus, quia est miles cœlestis militiæ, vt in c. 1. de cle. ægro. alij. contra, per c. si constiterit. de accu. & p d. c. 1. de depositio. & de materia vide per glo. in præall. c. illi. & 15. q. 6. in summa. Communis cõclusio Doc.
& gl. est q̃ clerici ẽt. psbyteri, si sunt suspecti, possunt ex cau-
f si torqueri. Abbas tamẽ dixit notabile verbũ in d. c. 1. q̃ nõ reperitur clericos esse torquendos, nisi sint infames,[f] vt in d. c. 1. Cõiter tñ tenetur, q̃ tortura non dẽt esse ita seuera in
g clericis, sicut in laicis, vnde nõ debẽt supponi aculeis, vel fi-
7 diculis,[g] sed virgis seu corigiatis, pro hoc bo. tex. 23. q. 5. c. 1. in fi. † Sexto q̃ro de effectu torturæ. nũquid valeat cõfessio in tortura facta. cõiter distinguitur, an iste pseueret in cõfessione, vel nõ, si nõ perseuerat, nõ ꝓiudicat, qa videtur fecisse metu tormẽtorũ, vt l. 1. de qstio. & 15. q. 6. in c. 1. & 31. q. 2. c. Lotharius. Si vero perseuerat, tũc sibi ꝓiudicat. & dr pseuerare, qñ cõfitetur iterum ratificando priorem confessionẽ extra locum tormentorum, ita q̃ non videat ista tormenta, aliàs vt facere timore tormẽtorum, ita voluit hic Io. An. & Bar. in præall. l. 1. de q. q̃ no. nam est cõtra iudices, qui in-

ADDITIONES.

a ¶Tormentum. Adde quod quãdo est delegata causa per hæc verba, distincte perquiras, vel statutum diceret illa verba, potenter procedi ad torturam, his casib. quib. alia non posset leges, h. d. uo. Bal. in l. 3. C. ad l. Iul. maiesta. Bel.
b ¶Indicia. Et adde q̃ fama sola non facit indicium sufficiens ad torturã. secundum Io. An. in addi. Spe. in ti. de prob. §. videndum. ver. 12. quẽ refert An. in c. tertio loco. de prob. & in c. veniens. el 1. in 5. vol. & ibi late notant, de testi. & de hoc quale indicij requiratur, vide per Bal. in apostilla in l. ff. de test. plene per Bar. in l. ff. de quæstio. late per Sal. in l. fi. in vl. char. C. de quæstio. vbi plura pulchra ponit de illis indicijs. Et adde q̃ vbicunq; confessus exculpanit reum, non quam potest reus torqueri, etiã præcedentib. legitimis indicijs. Bal. sutin l. 1. C. cõmunia de leg. & de materia hic posita per Abb. vide multa sin. scripta per d. Bar. de Bol. in c. de cætero. de test. item an fama tuncta cum dicto syndici possit ad denunciandã maleficia, faciat indicium ad torturam, dic q̃ sic secundum Bar. in consi. suo, quod inci. do. Pa. de Burg.
c ¶Esse moderata. Adde quod si iudex vtitur inusitatis tormentis, & immoderatis, ita quod tortus moriatur, ipse debet decapitari, vt no. Bal. in l. 1. C. de emend. furto. & Aug. in l. nemo carcerem. C. de exa. tribu. lib. 10. & Fran. Brunus in tra. de indi. & tortura.
d ¶In dignitate. Adde q̃ quemadmodũ Doctor non debet torqueri, vt est tex. in l. milites. C. de quæst. coniuncta l. aduocati. C. de aduo. diuer. in eo dẽ modo ille qui desijt exercere aduocationis officium, in memoriam pristinæ dignitatis, sta determinat Bar. in l. 1. per illum tex. C. de aduo. did. aud. q̃ tene menti. & facit q̃ no. in c. si qui episcopi. in glo. mag. & q̃ ibi scripsi 92. di. & facit tex. in l. fi. C. de decu. vbi plura de tortura, quæ ponit Bal. in cat. si clerici. de in. adde hic q̃ illud q̃ dicitur q̃ viles personæ debent torqueri aut equam exarsinẽtur, intelligitur quod debet eis terror tormentorum incuti, quia forte poterunt ligari ad chordam, non autem poterunt torqueri, cum non deliquerint, ita no. dicit Bal. in repe. d. l. cunctos populos. ver. 2. oppo. Item adde q̃ sicut ante huis conte. non possunt recipi testes contra aliquem, vt supra, vt li. non conte. non debet aliquis torqueri in præiudiciũ alicuius accusati, ita dicit Bar. in l. si quis adulterium. in prin. ff. de adul. sed contra illud dictum Bal. in d. l. cunctos populos, vẽ tenere Arch. in c. illi qui. circa fi. 5. q. 5. vbi dicit, q̃ testes suspecti, verberib. subijciuntur & tormentis. Sed cauendum est, ne adeo grauiter torqueatur, q̃ periculũ vitę immineat, vel mẽbrorũ, vt in c. sententiã, ne cleri. vel mona. & ita dicit no. Inn. in hoc c. cũ contẽplatione, & quãdo testes sunt torquẽdi, vide omnino, Bar. in l. 1. §. in causa. ver. qui quæstioni. ff. de qõ. & oino latissime Mari. in repe. c. qualiter, & qñ, in 93. q. 6. q. prin. de accu. & p Bar. e gãter in l. ex libero. ff. de quæst.
e ¶Clericus. Vide per gl. præal. vbi etiam vide omnino per Arch. & ad hoc vide tex. in c. presbyteri. el 1. & quod ibi no. Arch. 5. q. 5. Bellen.
f ¶Infames. Quod clerici possint torqueri quando sunt infames, tenet An. Sic. in c. si constiterit. de accu. Fel. in c. vniuersitatis sup. de seo. exc. & in c. veniens. sup. de consti. & in c. cum oporteat. supra de ac. in c. de hoc. ver. 2. limita. sup. de simo. Mat. Bono. in sing. 55. inci. aduerras ad vnum.
¶Infames. Similiter dicas q̃ ad torquẽdũ hominẽ, q̃ est bonæ famæ, non sufficit indicia aliàs legitima ad torturã, ẽm Ang. in l. milites. C. de qõ.
g ¶Aculeis, vel fidiculis. Vide de ista tormento per fidiculas tex. cum gl. in c. q̃ incipit, nullus. 6. q. 1. quare autem tortura debet esse moderata, maxime in clericis, vide D. An. in c. a. de depos. & quod ibi no tauí.

REG.

cõtinẽti in loco, vbi est tormẽtum, faciũt ratificari cõfessio
8 nẽ. † Septimo q̃ritur, nũquid qõ semel habita, possit reiterari pro eodẽ facto, cõiter distinguitur, q̃ aut oriũtur bona indicia, puta reperitũr in mẽdacio, vel alia indicia aliunde superueniũt, & tũc põt repeti qõ, aut nulla indicia de nouo superueniũt, & nõ dẽnt repeti, vt l. repeti, & l. vnius. ff. de quę
9 stio. † Et ex prædictis possunt decidi multæ qõnes. sed quia ✕. feci mẽtionem de triplici cõditione psonarũ, videlicet de liberis, de seruis, & statu liberis, & tñ dixi de liberis cõstitutis in militia vel dignitate, dic, ꝓsequẽdo q̃ si nõ sunt cõstituti in militia, vel dignitate, aut torquẽtur in seipsos. i. vt dicant veritatẽ in facto proprio, & in ciuilibus non torquentur, in criminalibus vero torqueri possunt, concurrẽtib. illis duobus, de quib. supra, & q̃ veritas aliter haberi non possit, & q̃
10 præcesserint indicia. † Si vero torquerẽtur in alios, vt testis q̃ torquetur in facto alterius, & tũc si est vilis, torquetur tã in ciuili, quam in criminali 2. q. 1. in primis. q̃ tñ procedit in subsidium, qñ aliter veritas haberi non põt. ar. in Auth. de testi. §. 3. & d. l. diuus. si vero non est vilis, & tunc si testis nõ vacillat, non debet torqueri: aliàs secus, vt in d. l. ex libero. Hæc fallunt primo in minore 24. annis; quia nõ dẽt torqueri, licet veritas ab eo ferula, vel corrigia haberi non possit, & elici, vt in l. 1. §. impuberes. ff. ad Sylla. & in d. l. ex libero. §. 1. Item senex decrepitæ ætatis non debet torqueri, vt l. 3. ad Sylla. Item mulier prægnans, vt l. prægnantis. ff. de pę. Si vero sunt statu liberi, & tunc idẽ dicẽdũ q̃ in liberis, vt est tex. in l. statu liber. ff. de qõ. & statu liberi dicũtur illi, quorũ libertas est redacta in certũ tps, vel sub certa cõditione, interim anteq̃ impleat cõditio, vel veniat tps, dr statu liber. de quo in l.
11 1. ff. de statu lib. † In seruis vero cõcludo, q̃ aut torquent ꝯ extraneũ, aut ꝯ dñm absentẽ, vel ꝓsentẽ, vel ꝓteritũ. Primo casu torqueri possunt in subsidiũ tñ, aut eõra dñm, & tũc aut sup facto cõi domini & serui, & torqueri possunt, vt in l. quicũq; 3. C. de ser. fug. Aut in facto exĩneo. & tũc regulariter seruus nõ dẽt torqueri cõtra dominum præsentem, vel præteritũ. Fallit in quibusdã criminib. vt in crie læsę maiestatis, adulterij, &c. de quo dicẽdũ, vt in l. 1. §. si seruus, ff. de ꝙst.

ADDITIONES.

a ¶Tormentum. Adde quod quãdo est delegata causa per hæc verba, distincte perquiras, vel statutum diceret illa verba, potenter procedi ad torturam, his casib. quib. alia non posset leges, h. d. uo. Bal. in l. 3. C. ad l. Iul. maiesta. Bel.
b ¶Indicia. Et adde q̃ fama sola non facit indicium sufficiens ad torturã. secundum Io. An. in addi. Spe. in ti. de prob. §. videndum. ver. 12. quẽ refert An. in c. tertio loco. de prob. & in c. veniens. el 1. in 5. vol. & ibi late notant, de testi. & de hoc quale indicij requiratur, vide per Bal. in apostilla in l. ff. de test. plene per Bar. in l. ff. de quæstio. late per Sal. in l. fi. in vl. char. C. de quæstio. vbi plura pulchra ponit de illis indicijs. Et adde q̃ vbicunq; confessus exculpanit reum, non quam potest reus torqueri, etiã præcedentib. legitimis indicijs. Bal. sutin l. 1. C. cõmunia de leg. & de materia hic posita per Abb. vide multa sin. scripta per d. Bar. de Bol. in c. de cætero. de test. item an fama tuncta cum dicto syndici possit ad denunciandã maleficia, faciat indicium ad torturam, dic q̃ sic secundum Bar. in consi. suo, quod inci. do. Pa. de Burg.
c ¶Esse moderata. Adde quod si iudex vtitur inusitatis tormentis, & immoderatis, ita quod tortus moriatur, ipse debet decapitari, vt no. Bal. in l. 1. C. de emend. furto. & Aug. in l. nemo carcerem. C. de exa. tribu. lib. 10. & Fran. Brunus in tra. de indi. & tortura.
d ¶In dignitate. Adde q̃ quemadmodũ Doctor non debet torqueri, vt est tex. in l. milites. C. de quæst. coniuncta l. aduocati. C. de aduo. diuer. in eo dẽ modo ille qui desijt exercere aduocationis officium, in memoriam pristinæ dignitatis, sta determinat Bar. in l. 1. per illum tex. C. de aduo. did. aud. q̃ tene menti. & facit q̃ no. in c. si qui episcopi. in glo. mag. & q̃ ibi scripsi 92. di. & facit tex. in l. fi. C. de decu. vbi plura de tortura, quæ ponit Bal. in cat. si clerici. de in. adde hic q̃ illud q̃ dicitur q̃ viles personæ debent torqueri aut equam exarsinẽtur, intelligitur quod debet eis terror tormentorum incuti, quia forte poterunt ligari ad chordam, non autem poterunt torqueri, cum non deliquerint, ita no. dicit Bal. in repe. d. l. cunctos populos. ver. 2. oppo. Item adde q̃ sicut ante huis conte. non possunt recipi testes contra aliquem, vt supra, vt li. non conte. non debet aliquis torqueri in præiudiciũ alicuius accusati, ita dicit Bar. in l. si quis adulterium. in prin. ff. de adul. sed contra illud dictum Bal. in d. l. cunctos populos, vẽ tenere Arch. in c. illi qui. circa fi. 5. q. 5. vbi dicit, q̃ testes suspecti, verberib. subijciuntur & tormentis. Sed cauendum est, ne adeo grauiter torqueatur, q̃ periculũ vitę immineat, vel mẽbrorũ, vt in c. sententiã, ne cleri. vel mona. & ita dicit no. Inn. in hoc c. cũ contẽplatione, & quãdo testes sunt torquẽdi, vide omnino, Bar. in l. 1. §. in causa. ver. qui quæstioni. ff. de qõ. & oino latissime Mari. in repe. c. qualiter, & qñ, in 93. q. 6. q. prin. de accu. & p Bar. e gãter in l. ex libero. ff. de quæst.
e ¶Clericus. Vide per gl. præal. vbi etiam vide omnino per Arch. & ad hoc vide tex. in c. presbyteri. el 1. & quod ibi no. Arch. 5. q. 5. Bellen.
f ¶Infames. Quod clerici possint torqueri quando sunt infames, tenet An. Sic. in c. si constiterit. de accu. Fel. in c. vniuersitatis sup. de seo. exc. & in c. veniens. sup. de consti. & in c. cum oporteat. supra de ac. in c. de hoc. ver. 2. limita. sup. de simo. Mat. Bono. in sing. 55. inci. aduerras ad vnum.
¶Infames. Similiter dicas q̃ ad torquẽdũ hominẽ, q̃ est bonæ famæ, non sufficit indicia aliàs legitima ad torturã, ẽm Ang. in l. milites. C. de qõ.
g ¶Aculeis, vel fidiculis. Vide de ista tormento per fidiculas tex. cum gl. in c. q̃ incipit, nullus. 6. q. 1. quare autem tortura debet esse moderata, maxime in clericis, vide D. An. in c. a. de depos. & quod ibi no tauí.

REG.

Universidad de Deusto
Biblioteca

REG. VII.

VÆ. Sacrilegus est, offendens rem vel personã ecclesiasticam. Casus lit. Quicquid committitur, seu delinquitur in rebus Deo sacratis, & episcopis iniuste & inique agitur, & pro sacrilegio reputatur, quia sacra ab aliquo violari non debent. B. No. iuncta gl. 2. quod omnia bona ecclesiarũ, largo modo possunt dici sacrata, quia oblata sunt ecclesiæ pro sacris. Et proprie quando committitur sacrilegium, & de pena sacrilegij, vide bo. text. 17. q. 4. sacrilegium. & c. quisquis, per Inn. in ca. cum pro causa. supra de sen. exc.

REG. VIII.

VI ex tutore. Qui facit aliter quam debet, facere nõ dicitur. h. d. Casus li. Dicit Aug. qui ex timore facit illud quod sibi præcipitur, aliter facit quam debeat; quia libenti animo ea facere deberet. & ideo iam non dicitur facere. & sic ex tali obedientia non meretur. B. No. ex tex. quod non est considerandum solum factum, sed animus facientis. & maxime quoad Deũ, quia respicit non q̃ fit, sed quo animò fit, vt est tex. cũ glo. in c. 1. de collu. deteg. & 86. di. c. non satis. & 14. q. 5. in c. si quid inuestiti. In gl. 1. ibi bonus tex. est, vnde in sacra scriptura. Qui timet Deum, facit bona. & alibi, Initium sapientiæ, est timor domini. In gl. fin. ibi, non sit imputãdum, dicit Hostien. hoc verum in totum, non tamen excusatur à totali culpa, ar. c. sacris, quod met. cau. lo. An. dicit concordando, & bene, quod aut ex præcepto iudicis, & excusatur in totum: & ita loquitur gl. aut ex timore priuati, & procedat dictum Hostien.

REG. IX.

DE fleat. Committens vnum peccatum, reus est omnium, quoad vitam æternam. h. d. Casus lit. Peccator cum peccat, merito flere dẽt, quia offendens in vno, factus est omnium reus, q̃a quia propter illud vnum damnab tur. B.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia in facto alieno non excusat illum, qui ex officio sibi iniuncto tenebatur.*
2 *Pastor tenetur ad emendam cuium, quas comedit lupus, quia tenetur ad custodiem.*
Negligentia, vel ignorantia in prælato, imputatur culpæ.

REG. X.

VAmuis. Ignorantia pastoris, non excusat eũ, si lupus oues rapiat. h. d. quoad ſram vel aliter, quoad mysticum, & moralem intellectum. Ignorantia non excusat prælatum in peccatis subditorum. h. d. Casus li. Pastor, siue prælatus, curã debet habere de ouibus suis; & ideo si lupus comedit, & pastor nesciat, nullam habebit apud Deum excusationem propter negligentiam
3 suam. B. No. 1. ex tex. quod ignorantia in facto alieno, nõ excusat, quando tenetur quis indagare & diligenter custodire, & præcauere. pro hoc quod not. in c. innotuit, supra, de
2 ele. 2. † No. 2. pastorem teneri pro ouibus cõmestis à lupo, a quia tenetur ad custodiam. & ideo si non adhibuit diligentiam, quam debuit, non est sine culpa. Idem in prælato, qui acceprando prælaturam, obligauit se ad custodiam subie-

b ctorum. vnde prælatus b dicitur pastor, quia debet pascere subiectos verbo Doctrinæ. & diabolus dicitur hic lupus, qa semper nititur decipere homines, & habet multos modos nocendi. 15. q. 2. c. visis.

ADDITIONES.

a ¶Lupo. Adde Bal. in l. si seruus. & ibi bonum tex. C. de fur. & Spe. in ti. de act. seu. peti. §. 3. ver. item no, quod si. in fi. Zach.
b ¶Vnde prælatus. Et quando prælatus debeat complacere subditis suis, vide hic An. & Domi. in c. quod ad nos. ver. oppo. & pone. 47. di.
Adde plene per Car. in cle. in plerisque. circa prin. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo Romanæ ecclesiæ in quibus casibus sit ab omnibus seruanda.*
2 *Homagium quid sit, & vnde dicatur, & pro quibus rebus.*

REG. XI.

INdignum. Pro spiritualibus homag ium non præstatur. h. d. Casus lit. Dicitur hic, quod pro spiritualib. obtinendis, nullus compelli debet homagium, siue fidelitatem facere, cum hoc indignum sit, & à consuetudine Romanæ ecclesiæ alienum; & ideo ab alijs ecclesijs est prohibendum. B.
1 † No. 1. ex tex. ibi, à Romanæ ecclesiæ &c. quod consuetudo Romanæ ecclesiæ sequenda est. hoc intellige, prout hogloss. in capitulo 1. de summa. tri. lib. 6. & in capitulo nolite
11. di. nam si decernit quod licitũ est, vel disponit circa articulos fidei, illud est sequendum, quod tenet Romana ecclesia. In alijs vero non tenetur sequi consuetudinem Romane ecclesiæ, sed quælibet ecclesia seruare debet consuetudinem suam, vt in c. certificari. de sep. & in c. de trina. de consue-
2 di. 4. † Vltimo not. quod homagium non præstatur in spiritualibus, sed iuramentum obedientiæ sic, vt in in cap. Quamquam. 23. di. & c. nullus. de iurein. Quæ autem sit ratio discretatis inter hæc iuramenta. concludę, iuramentum fidelitatis, quod dicitur homagium proprie, concernit temporalia, & per hoc iuramentum iurans, quasi efficitur homo illius,
a cui iurat, & eius vasallus. Vnde dicitur homagium, quasi b hominis ligium b quia ligatur & obligatur illi, cui iurat, & efficitur homo illius; ideo in spiritualibus hoc interuenire non debet, ne videantur hæc spiritualia vendita, quasi prælatus acquirat hanc vtilitatem, & nouum hominem pro spiritualibus ab eo collatis. de quo iuramento, die, vt no. gl. in cle. pastoralis §. rursus. ff. de re iu. Et quid contineat in forma iuramentum, vide tex. 22. q. 5. c. de forma. Iuramentum vero obedientiæ, concernit spiritualia, & pertinentia ad officium prælati, & licita duntaxat. & hoc habet in se datio fidelium spiritualium, quia subditus debet obedire prælato: ad quam obedientiam Christus nos perducat. Amen.

ADDITIONES.

a ¶Homagium. Vnde dicatur homagium, vide Io. An. in ti. de feu. §. quoniam in ver. & no. quid est homagium.
¶Adde de hoc, si. vnde dicatur homagium, & quotuplex sit, Specu. in tit. prælle. & in ver. 2. quæritur. & ver. primo autem. & ibi Bal. in apost. in ver. homagium. & item in c. si diligenti. nu. 1. & ibi positi in apost. ver sunt diuersa de simo.
b ¶Ligium. Aduertendum est quod reperitur homagium non ligium vt no. Spe. in ti. de feu. §. quoniam super homagij. ver. & no. & late declarat, Ias de sancto Geor. in trac. de homagio. vbi quid sit homagium ligium, & quid homagium non ligium.

D. Abbatis Panormitan. in Quintum Decretalium Finis.

D. A B.

D. ABBATIS PANORMITANI COMMENTARIA

In Clementinas Epistolas, & earum Glossas; quæ Typographorum incuria, vel dolosa alicuius solertia, vt hæc sibi in futurum ascriberet, pene interciderant,

Hac postrema vero editione ab innumeris erroribus, quibus ob temporis vetustatem, & librariorum recentem inuriam vbique deprauata, mutila passim, & plerisque in locis decurtata vsqueadeo deprehendebantur, nullus vt planè sensus elici posset, tam in textu, quàm in allegationibus, summo studio vindicata, & integritati suæ restituta.

SVMMARIIS eiusdem vbique instaurata, atque decisiuo inde Repertorio fœliciter aucta.

SVMMARIVM.

1 *Iuris appellatione, quid veniat, vt cum aliquid secundum ius decidi mandatur, sciamus de quo intelligatur.*
2 *Machinatio quid sit.*
3 *Papa vnde dicatur.*
4 *Procliuis, quid significet.*
5 *Obrepere quid sit.*
6 *Sors sumitur multipliciter, & quot modis.*
7 *Constitutiones quando incipiant ligare, siue dispensatiuę, siue declaratiuæ sine priuilegiatiuę sint.*
8 *Priuilegij purè concessi, & in vim constitutionis concessi differentia, quæ sit, in tempore effectus consequendi.*
9 *Papæ pontificatus à quo tempore incipiat.*

PROOEMIVM CLEMENTINARVM.

APpellatione iuris † venit, ciuile, canonicum, & synodale, seu municipale. no. gloss. in proœmio clemẽ. in verb. iuris. secus in naturali, vel diuino, vt ibi. quod intelligo, vbi materia subiecta non patitur, seu sequeretur absurdum; aliàs secus, vt in capitulo humanum genus, distinct. 1. Faciunt prædicta ad quæstionem, quando causa mandatur decidi secundum, ius, vt non solum intelligatur de communi, sed etiam de municipali, & de consuetudine. Nam & consuetudo est ius prima di. capitulo consuetudo. de hac tamen quæstione vide quod late scripsi in capitulo Quintauallis. de iureiur.
2 & super rub. de consue. † Machinatio, idem est quod astutum ingenium, & sonat in malam partem, vide gl. in proœmio. clem. in verbo, machinationis. † Papa dicitur à Papẽ, quod est interiectio admirantis, & idem est quod admirabilis, sed secundum etymologiam dicitur Papa, quasi pater pauperum, gloss. in eodem proœmio, in verbo, Papa. † procliuis idem est, quod præceps seu promptus, facilis, vel inclinabilis. vide hic gloss. in proœmio, super verbo, procliuis. † Obrepere idem est, quoad latenter, subintrare. vide gloss. in verbo. obrepit. † Verbum fortis, sumitur multipliciter. Quandoque pro fortuna, vel euentu. Quandoque pro sortilegio, Quandoque pro capitali. Quandoque pro parte, vel portione. gloss. in eodem proœmio in verbo, fortis. † Quando incipiunt ligare constitutiones, siue sint dispositiuæ, siue declaratoriæ, siue priuilegiatiuæ. † & an sit differentia in tempore effectus consequendi, inter priuilegium pure concessum, & priuilegium concessum per viam constitutionis, vide bonam glo. in proœmio antedicto, in verbo, de cætero, prope finem. & inter cætera notabiliter videtur velle, vt ad iniiciendum vinculum, non sufficiat constitutionis principium, si postmodum illa occultatur, sed est necesse vt fiat copia in communi. quod intellige, nisi aliud appareat ex verbis constitutionis, vt puta quia mandatur, quod statim debeant obseruari, vt ex eadem glo. colligitur. † Pontificatus Papæ incipit à tempore benedictionis, consecrationis, & coronationis; prius enim dicitur electus. gloss. in dicto proœmio, in verbo, Pontificatus.

LIBER PRIMVS.

De summa trinitate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clementinarum rubricæ non sunt continuandæ.*
2 *Christus tempore conceptionis, homo perfectus fuit, eique anima rationalis statim infusa. & quare.*
3 *Anima vt infundatur, oportet quòd fœtus recipiat suam dilatationem & extensionem membrorum; quod per 40. dies in masculo exspectatur, in fœmina per 80.*
4 *Christus passibile corpus assumpsit, qua passibilitate, & quare.*
5 *Christus ad saluandas gentes, quare humanam carnem assumere voluit. & non prius nec tardius.*
6 *Christus Dei filius, quare de Maria, & non de alia virgine voluit incarnari.*
7 *Christus quare mortem crucis elegit, & non aliam passionem.*
8 *Euangelistæ quara diuersimode figurantur.*
9 *Anima rationalis, & intellectiua, informat corpus humanum, non tamen per omnia se habet, sicut aliæ formæ, & quare.*
10 *Resurrectio nostrorum corporum, ad quid fiet, & quare.*
11 *Pertinax quis proprie dicatur.*
12 *Gratia informans, & virtutes, qualiter paruulis non sentientib. infundantur.*
13 *Virtutes vnde dicantur. & quot sint theologicæ.*
14 *Virtutes morales quæ sint, & an per baptismum infundantur, an vero postmodum per hominem acquirantur.*

CAP. VNICVM.

IDei. † Quod Rubricæ clementinarum non sunt continuandæ, sicut nec rubricæ, Sexti, vide gloss. super rubrica de summa Trini.
2 † Quod statim tempore conceptionis. Christus fuit perfectus homo, & fuit anima rationalis infusa, quia incongruum fuisset, filium Dei, corpus assumpsisse non formatum, gl. in versi. vnitas, allegat Aristo. in primo physicorum, frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora † In alijs autem non infunditur anima statim, cum fit conceptio, sed oportet prius, q̃ fœtus recipiat suam dilationem, & extẽsionem membrorum, vt sic disponantur ad animam recipiendam, & dicitur, q̃ in fœmina expectatur per 80. dies à conceptione embrionis, in masculo per 40. vide glo. in clem. 1. de summa trin. in ver. vnitas, & in
3 decr. 5. di. in summa. §. 1. vbi gl. in ver. 40. † Corpus Christi erat passibile, vnde poterat pati frigus, calorẽ, famem, sitim, & omnes alias penalitates humanas, præter ignorãtiam, & peccatum, & si nõ fuisset in cruce mortuus, ad vltimũ senium decessisset: vide gl. in cle. 1. de summa Tri. in verbo passibile, & ibi etiã redditur ratio, quare voluit assumere corpus pas
4 sibile. † Quare Christus tempore incarnationis, voluit assumere carnem humanã ad saluandas gẽtes, & non voluit assumere prius, vel tardius, gl. in cle. 1. de summa tri. in verbo. ex tempore. † Quare de Maria, & nõ de alia virgine voluit
5 filius Dei incarnari, vide gl. in dicta clem. 1. de summa trini. in verbo. virginali, quæ reddit tres rationes. Prima, q̃ ex superbissima, scilicet Eua natus est morbus, sic per contrariũ ex humillima debuit in choari medicina, & beata Maria humillima fuit, vnde in psalmo. Quia respexit humilitatem ancillæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cillæ suæ. Secunda quia ad summam humilitatem, filius Dei voluit incarnari, sic summe humilē eligere debuit, in qua, & à qua deberet tanta humilitas inchoari. Item vt refert quædam historia, Beata Maria fuit prima, quæ virginitatē Deo obtulit, &c. & ibi cauetur etiam in eadem glo. quare beata
7 virgo consensit in cōiugium Ioseph. † Quare Christus mortem crucis elegit, & non aliam passionem, vide quatuor rationes, quas ponit glo. in dicta cle. 1. de summa tri. in verbo,
8 cruci. † Quare euangelistæ figurantur diuersimode, vide gl. in dicta cle. 1. in ver. Io. An. quæ post beatum Grego. dicit, Mattheum per hominem figurari; quia suum euangelium incepit ab humana ratione. Marchus vero per leonem figuratur, quia incepit per clamorem in deserto. Lucas per vitulum, quia à sacrificio. Ioannes autem per aquilam; quia in
9 cepit à diuinitate Christi, vt ibi. † Quare anima rationalis, & intellectiua infirmat corpus humanum, non tamen per omnia se habet sicut aliæ formæ. Nam anima habet per se substantiam sine corpore; & illud esse, in quo subsistit, communicat materiæ corporis; ex qua materia, & anima intellectiua, fit vnum; & ita quod illud esse, quod est totius cōpositi, est ēt ipsius animæ. quod non est in alijs formis, quæ nō sunt per se sine aliqua substantia subsistentes; & propter prędicta, anima humana remanet in suo esse, distracto corpore, nō aūt aliæ formæ, vide latissime per dictam glo. 1. in ver-
10 bo. intellectiue. † Et ibidē ēt habetur, ad quid resurgent corpora nostra. Nam fieret resurrectio; quia anima non habet sine corpore perfectam beatitudinem, & requiē. q̄ est, cū appetat vniri corpori, cum ex eo & anima, fiat vnum cōpositum, & ibidem habetur de anima sensitiua, & vegetatiua.
11 Quis dicatur proprie pertinax, & q̄d pertinacia, gl. hoc enū
12 ciat, in dicta clem. 1. in verbo. Pertinaciter. † Qualiter paruuli s non sentientibus, infundantur per baptismum virtutes, & gratia informans. & de huiusmodi opinione antiquorū, vide
13 per glo. in dicta clem. 1. in verbo opinione. † Quod per baptismum infunduntur virtutes theologicæ, quæ sunt tres, fides, spes, & charitas, & dicūtur virtutes, quasi virū tuentes,
14 & præseruātes à vitijs, c. illa anima, & c. seq. de pe. dist. 2. † An autem virtutes morales infundātur per baptismum, vt prudentia, tēperantia, fortitudo, iustitia, & similes an vero post modum acquirantur per hominem, sunt opiniones inter theologos. & quales, & qualiter gratia infundatur in baptismate, vide ad prædicta gl. in d.cle. 1. in verbo virtutes, cum se.

De rescriptis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio penalis extenditur propter identitatem rationis, verisimiliter etiam, & indubitanter præsumptam.*
2 *Constitutio, etiam pœnalis, loquens de religiosis, habet locum in clericis sæcularibus, vbi subest eadem ratio, non solum expressa, sed indubitanter etiam præsumpta.*
3 *Iudices ordinarij, citra papam, & legatum, possunt citare, & causam committere vltra vnam dietam.*
4 *Iudex, qui posset ratione suspicionis recusari, agente administratore ecclesiæ immediato, poterit recusari, agente superiore mediato, de iuribus ipsius ecclesiæ inferioris.*
5 *Priores, etiam obedientiarij, possunt agere pro suis prioritatibus, durāte eorum administratione.*
6 *Missio in possessionem fieri non debet ab vnius contumaciam, quando eiusdem rei defensio pluribus competit, imo omnes sunt citandi.*
7 *Ecclesiæ, & alia loca quando, & quomodo possint fieri de mensa prælati, vel Capituli; & tunc non semper habent speciales gubernatores.*

CAP. PRIMVM.

1 ABbates. † Quod dispositio pœnalis extenditur propter identitatem rationis, vide bonam glo. in hac clem. in verbo. Præsidentes. Et aduerte, quia colligitur ex ista gl. hoc procedere; licet ratio non sit in textu. sed verisimiliter, & indubitanter præsumpta. Nam hic in tex. non exprimitur ratio, sed glosse. 1. illam ibidem præsumit. & quod loquatur in constitutione vel dispositione pœnali, patet; quia ibi in pœnam inducitur retractatio processus, & condemnatio ad expensas, & interesse, ad quod textus. iuncta in glo. no. in ver. Processus. de immu. eccl. in c. decet. lib. 6. & p batur per tex. no. in c. dispendia. de reser. eo. lib. in fine. plene dico in c. 2. de const. in antiquis. Et vide ad materiam, q̄ dixi
2 post gl. in cle. 1. j. de elect. † Quod constitutio loquens de religiosis, ēt pœnalis, hēt locum in clericis secularibus, vbi subest eadē ratio, licet non expressa; sed indubitanter præsumpta, est glo. in d. clem. 1. in verbo. Præsidentes, in fi. Et vr, glos. in ꝓriū, de suppl. neg. prælat. clemen. 1. in verbo. Regulares. Sed vide quod ibi dixi. In hac tamen materia extensionis Io. Andr. fuit sibi multum cōtrarius, in glo. suis, & specifice notabo contrarietatem, vbi cadet, & vide p eū in d.c. dispendia.

in nouella. vbi voluit, quod haberet locū dispositio per idēti tatē rationis, sed nō pœna; sed aliter sensit in clem. 1. j. de electio. vbi dicam. & in cap. in fidei fauorem, de hære. li. 6. & in ca. constitutionem, de reg. lib. 6. & in regula. odia, de reg. iur.
3 lib. 6. in mereu. † Quod in ordinarijs, citra papam & legatū, non habet locum prouisio. ca. statutum. de rescrip. lib. 6. q̄d est valde notandum. possunt ergo isti citare seu causam cōmittere vltra vnam dietam, quod videtur probari in cap. vt litigantes. & c. cum episcopus. de offi. ordinari, j lib. 6. Sed aliqui Doctor. antiqui, cum quibus videntur transire Doctor. moderni, tenent oppositum. in cap. sane, de foro compe. sed primū ibi tenui, licet non essem memor huius glos. & ibi latius videndū pro prædicta conclusione glo. in d. cle. 1. in ver-
4 si. Legatorum. † Quod iudex, qui posset ratione suspicionis reculari, agente administratore ecclesiæ immediato, poterit recusari, agēte superiore mediato de iuribus ipsius eccle-
5 siæ inferioris, gl. in d. clem. 1. in verbo, Corā quibus † Quod priores ēt obedientiarij, qui scilicet ad nutum superioris possunt reuocari, valēt agere, p suis prioritatibus, quandiu durat eorū administratio, & idē in ipsis superioribus, videtur cum glo. in d. cle. 1. in verbo. liceret. Vbi pluribus ciusdē rei competit defensio, licet in solidum, nō debet propter cōtumaciam vnius, fieri missio in possessionem; sed oportet quomnes citentur, glo. notabilis. in d. cle. 1. in verbo. Licerā. di-
6 xi plenius, in ca. cum deputati, de iud. in addi. † Quod loca, quæ sunt de mensa, nō semper habent speciales gubernatores, vide gl. in d. clem. 1. in vers. Haberent. plenius per glo. in cle. 1. de excef. præla. vbi ēt habetur q̄n ecclesiæ etiam decātur de mēsa, & quo iure possint effici de mensa prælati, vel capituli. Quod idē est dicere, nō valeat ipso iure, q̄ sine qua exceptionis, glo. 1. in d. cle. 1. in fi. in verbo, ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest in ciuitate, plures habere officiales, æquales, & solidum.*
2 *Qualitas ad actum requisita, non est necesse vt duret, si solidum exigitur in principio actus.*
3 *Nomen proprium, & dignitatis si exprimatur, an videatur contempta persona, vel dignitas.*
4 *Officiales episcopi, multiplici nomine autumatur, quique possint esse delegati Papæ.*
5 *Collegium debet de iure communi eligere sibi prælatum immediatum, secus de consuetudine.*
6 *Prior ecclesiæ conuentualis, licet sit remouibilis ad nutum, dicitur habere dignitatem, secus si sit clausstralis, & quare.*
7 *Vicarius episcopi, an possit remoueri ad nutum ipsius episcopi; & an morte vel excommunicatione iurisdictio vicarij cesset.*
8 *Monachus simplex, an possit esse vicarius episcopi, vel coadiutor alterius prælati.*
9 *Vicarius episcopi, vel prior conuentualis, an possit deputari conseruator per Romanum pontificem.*
10 *Vicarij episcopi dignitas vnde esse dicatur.*
11 *Foraneus officialis episcopi quis dicatur; nam ab eo ad episcopum appellatur, secus à generali.*
12 *Ex certa scientia principem quando aliquid feciſſe dicatur, cum iuribus probari non possit.*
13 *Legatus, quem delegatum facere non potest, etiam ex certa scientia.*

CAP. II.

1 ET si principalis. † Quod episcopus potest habere in ciuitate plures officiales, æquales. & in solidum. Item quod vnus sit principalior, & tunc principalior potest
2 esse delegatus papæ, & alij non, vide glo. 2. iuncto illo tex. j. de causa delegatur vicario episcopi, expresso nomine proprio, non definit esse delegatus; licet remoueatur à vicariatu. dum. n. est, q̄ commissionis tempore erat vicarius. Idem no. in canonico, per gl. notabilem in cap. statutum, §. 1. eo. ti. lib. 6. verbo canonici. Et ex vtraque glo. tene mēti, nō esse necessariam qualitatem requisitam ad actū durare, si solum exigitur in principio actus. Nam c. statutū, solū requirit q̄d conuentus fiat habenti dignitatē, vel canonicatū; satis est ergo, vt tempore commissionis, subsit illa qualitas, ad hoc quod no. Bar.
3 in l. ex facto, ff. de vulg. & pup. & l. præcipimus, C. de ap. † Quod autem, si exprimatur simul nomē proprium, & appellativum, vt quia dicitur, Antonio Vicario episcopi Senen. an videatur contempta dignitas, vel persona? die vt plene dixi in copo-
4 niam Abbas, de offi. deleg. † De multiplici nomine officialis episcopi, vide bonam glo. d. clem. & si principalis, in verbo, officialis. Et ibidem etiā notatur, q̄ vicarius episcopi in spiritualibus, quia alias officialis non est, non potest esse delegatus Papæ. Officialis seu vicarius archidiaconi, vel alterius prælati inferioris ab episcopo, non potest esse delegatus papæ, vel ipsius legati. Secus tamen est in officiali capituli, & de vacante, vel in vicario electi in episcopum, & confirmati, non-

ti, nondum consecrati. glosse. in d. clemen. & si principalis, in
5 verbo. Episcopi. † Potest cōsuetudine introduci, vt in priora tu cōuentuali, cōstituatur per superiorē, & nō per electionē collegij, prior obedientiarius, qui possit ad libitū superioris remoueri. Nec dicitur talis prior clausstralis, cū præsit in monasterio, tanquam abbas, ex quo ille locus nō hēt abbatem speciale, & habet administrationē omniū bonorū, durante officio, tanquā abbas, sic intellige glo. in cle. 2. de reser. in verbo. Per electionē. dixi de consuetudine, quia de iure cō
6 muni debet collegiū sibi eligere prælatum immediatū, vt in ca. 1. de electio. facit q̄ legitur, & not. in ca. 2 de sta. reg. † Q̄d prior ecclesiæ cōuēualis dr̄ habere dignitatē, licet sit remouibilis ad nutū superioris. Secus dicendū in priore clausstrali, & dicitur clausstralis, quia constituitur tantū, vt præsit clausstro; habet enim in eodē monasterio abbatem supra se, ad quem pertinet immediate cura totius monasterij, sic intelli-
7 ge glo. in dicta clemen. & si principalis, in versi. per elect. iuncta alia glo in verbo. clausstralis. Et idē in sacrista, custode, vel camerario monasterij, vt not. in glo. proxime allegata. Q̄d ad esse dignitatis non requiritur necessario, vt quis debeat ibi esse perpetuus, sed satis est, quod potest esse perpetuus, ideō dicitur, quod vicarius episcopi, & prior conuentualis obedientiarius, habent dignitatem, vide glosse. iuncto textu in di. clemen. & si principalis, in versi. per electionem.
8 † An vicarius episcopi, possit remoueri ad nutum ipsi? episcopi, vide glo. supra allega. quæ tenet q̄ sic, & dic, quod mortuo eo, qui dedit vicariū, cessat officiū vicarij; si aūt excommunicatur, seu suspēditur, manet ēt suspēsa iurisdictio vica
9 rij, vide glo. fi. in cle. vlti. de procur. † An simplex monachus possit esse vicarius episcopi, vel esse adiutor alicuius prælati? vide remissiones, quas ponit glo. in d. clem. & si principalis, in verbo. per electionē. in fi. & p Io. de Lig. ibidē, scilicet in gl.
10 q̄ si principalis. † An vicarius episcopi, vel prior cōuentualis, possit deputari conseruator per Romanum pontificem, vide per gl. in dicta clem. & si principalis, in ver. Delegatus, & ibidem habetur, † vnde dicatur esse dignitas vicarij. Et dicit quod descendit ex dignitate episcopi, iure connexionis. & per hoc videtur inclinare, vt possit esse conseruator. de prio
11 re, certū est, q̄ non, vt ibi, &c. † Officialis foraneus episcopi non habet ordinariā, sed delegatam iurisdictionem; & ab eo appellatur ad episcopū. & dicit officialis foraneus qui cōstituitur in aliqua parte diœcæ. & ibidem gerit vices episcopi. Nec talis, constituit vnum consistorium cū episcopo, sed suus vicarius generalis, quem tenet in ciuitate, vide bonā gl. in d. clem. in verbo. Foraneo. secus dic in vicario principali, qui facit vnū consistoriū cū episcopo, ille enim habet ordinariā nec ab eo appellatur ad episcopum, vide gl. in c. Roma
12 na. de appel. lib. 6. in versic. Generaliter. & in cap. licet, de offi. vicarij. lib. 6. & 25. dist. ca. perlectis. per Inno. in c. suā, de offi. vica. Quod prior clausstralis, seu simplex religiosus, pōt deputari delegatus per Papā ex certa scientia, hoc no. gl. in d. cle.
13 in versi. obseruari. † Et no. singulariter ex illa glo. q̄ tūc princeps dr̄ facere ex certa scientia, cū hoc exprimit, non ergo potest probari per testes, q̄ tenet Bal. in cap. 1. per quos fiat inuesti. collatio. 10. In cōtrarium tamen vide per Do. de Ro ta. decis. 331. Et ad materiam, vide bonam glos. in clemen. 1. in versi. obiectum. † Quod iudex, qui posset ratione suspicionis recusari, agente administratore ecclesiæ immediato, poterit recusari, agente superiore mediato de iuribus ipsius ecclesiæ inferioris, gl. in d. clem. 1. in verbo, Corā quibus † Quod priores ēt obedientiarij, qui scilicet ad nutum superioris possunt reuocari, valēt agere, p suis prioritatibus, quandiu durat eorū administratio, & idē in ipsis superioribus, videtur cum glo. in d. cle. 1. in verbo. liceret. Vbi pluribus ciusdē rei competit defensio, licet in solidum, nō debet propter contumaciam vnius, fieri missio in possessionem; sed oportet quomnes citentur, glo. notabilis. in d. cle. 1. in verbo. Licerā. dixi plenius, in ca. cum deputati, de iud. in addi. † Quod loca, quæ sunt de mensa, nō semper habent speciales gubernatores, vide gl. in d. clem. 1. in vers. Haberent. plenius per glo. in cle. 1. de excef. præla. vbi ēt habetur q̄n ecclesiæ etiam decātur de mēsa, & quo iure possint effici de mensa prælati, vel capituli. Quod idē est dicere, nō valeat ipso iure, q̄ sine qua exceptionis, glo. 1. in d. cle. 1. in fi. in verbo, ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest in ciuitate, plures habere officiales, æquales, & solidum.*
2 *Qualitas ad actum requisita, non est necesse vt duret, si solidum exigitur in principio actus.*
3 *Nomen proprium, & dignitatis si exprimatur, an videatur contempta persona, vel dignitas.*
4 *Officiales episcopi, multiplici nomine autumatur, quique possint esse delegati Papæ.*
5 *Collegium debet de iure communi eligere sibi prælatum immediatum, secus de consuetudine.*
6 *Prior ecclesiæ conuentualis, licet sit remouibilis ad nutum, dicitur habere dignitatem, secus si sit clausstralis, & quare.*
7 *Vicarius episcopi, an possit remoueri ad nutum ipsius episcopi; & an morte vel excommunicatione iurisdictio vicarij cesset.*
8 *Monachus simplex, an possit esse vicarius episcopi, vel coadiutor alterius prælati.*
9 *Vicarius episcopi, vel prior conuentualis, an possit deputari conseruator per Romanum pontificem.*
10 *Vicarij episcopi dignitas vnde esse dicatur.*
11 *Foraneus officialis episcopi quis dicatur; nam ab eo ad episcopum appellatur, secus à generali.*
12 *Ex certa scientia principem quando aliquid feciſſe dicatur, cum iuribus probari non possit.*
13 *Legatus, quem delegatum facere non potest, etiam ex certa scientia.*

CAP. II.

1 ET si principalis. † Quod episcopus potest habere in ciuitate plures officiales, æquales. & in solidum. Item quod vnus sit principalior, & tunc principalior potest
2 esse delegatus papæ, & alij non, vide glo. 2. iuncto illo tex. j. de causa delegatur vicario episcopi, expresso nomine proprio, non definit esse delegatus; licet remoueatur à vicariatu. dum. n. est, q̄ commissionis tempore erat vicarius. Idem no. in canonico, per gl. notabilem in cap. statutum, §. 1. eo. ti. lib. 6. verbo canonici. Et ex vtraque glo. tene mēti, nō esse necessariam qualitatem requisitam ad actū durare, si solum exigitur in principio actus. Nam c. statutū, solū requirit q̄d conuentus fiat habenti dignitatē, vel canonicatū; satis est ergo, vt tempore commissionis, subsit illa qualitas, ad hoc quod no. Bar.
3 in l. ex facto, ff. de vulg. & pup. & l. præcipimus, C. de ap. † Quod autem, si exprimatur simul nomē proprium, & appellativum, vt quia dicitur, Antonio Vicario episcopi Senen. an videatur contempta dignitas, vel persona? die vt plene dixi in copo-
4 niam Abbas, de offi. deleg. † De multiplici nomine officialis episcopi, vide bonam glo. d. clem. & si principalis, in verbo, officialis. Et ibidem etiā notatur, q̄ vicarius episcopi in spiritualibus, quia alias officialis non est, non potest esse delegatus Papæ. Officialis seu vicarius archidiaconi, vel alterius prælati inferioris ab episcopo, non potest esse delegatus papæ, vel ipsius legati. Secus tamen est in officiali capituli, & de vacante, vel in vicario electi in episcopum, & confirmati, non-

3 versic. Dignitatum. quæ dicit, † q̄d appellatione dignitatum, nō venit episcopatus; quia episcopatus nō est dignitas, sed dignitatum culmen. in c. venerabilis, de præben. quod intelligo, nisi materia sit larga, argu. in c. 1. & 2. 22. dist. n. vnde &
4 Papatus potest dici dignitas, vt in c. 1. 40. distin. † Differentia est, an beneficium sit meum, an mihi debitum, eodē modo, an habeam ius in beneficio, an ad beneficiū; post enim prouisionem mihi factam & acceptam, seu collationem, beneficium dicitur meū, & per cōsequens habeo ius in beneficio. Ante vero collationem seu prouisionem, si habeo aliquod ius ad aliqd beneficiū obtinendū, dicitur mihi debitum, & habeo ius ad beneficium, vide glosse. cū iurib. allegatis. in ea. in d. clemen. anditor, in versi. Debitum. † Si datur facultas, seu potestas iudici aliquid faciendi, nō per hoc cōpellitur illud facere, si non vult, vide gl. in dicta clemen. auditor, in versicu. posterit. Ex qua argue, quod si iudex nō vult facere id, quod ex officio facere potest, non potest ab eo appellari, quod apertius tenet Spec. in tito. de offi. iu. in §. impedit, & sentiu nt Innoc. & alij Docto. in ca. exceptionem, de excep.

SVMMARIVM.

1 *Litigans super certo beneficio, si beneficium aliud receperit, quando dicatur primo renunciare.*
2 *Beneficium simplex, requirens continuam residentiam, si quis reciperet, an faceret expirare gratiam beneficij curati, etiam si recepto renunciaret, vel prius protestaretur.*

CAP. IIII.

1 GRatię. † Quod litigans super certo beneficio videtur illi renunciare, si recipit secundum quod cum alio, super quo litigat nō potest de iure tenere; dummodo pacifice fuerit possessionem adeptus, vel per eū nō steterit, quo minus nanciscantur. vide glo. in clem. gratiæ in versic. Renūciare. iuncta glo. in verbo. pacifice. Quod is, qui consequitur beneficium simplex requirens continuam residentiam, ēt de iure speciali, vī renunciare gratiæ, vigore cuius debebatur sibi beneficiū curatum vel dignitas, ac si recepissēt beneficiū cū cura vel di
2 gnitate, vide gl. in d. clem. gratię, in versi. Beneficiū. † Ex quo infertur vnū singulare. q̄ secundū beneficiū siue cura, requirens continuam, facit valere primum curatum, vel simplex requirens residentiam, vel dignitatem, seu personatum, vel officium, quasi à Pari debeat in hoc iudicari, ratione impotentiæ simul tenendi beneficium curatum, & non curatum requirens perpetuam residentiam. quod multum valet ad extendendum, capitu. de multa, de præbend. Nam si tale beneficium, facit expirare gratiam, eodem modo debet inducere vacationem primi, cum eadem, & fortior sit ratio in adepto, quam in adipiscēdo. Nec prodest, si dicatur, hoc hic procedere, ratione renunciationis præsumptæ ex iuris præsumptione, seu dispositione, quia vt hic dicitur in glosse. non valeret protestatio, quia esset contraria facto; & sic videtur, quod hic inducitur priuatio, ratione impotentiæ simul retinendi illa beneficia. in hoc tamen sunt opiniones, & plene examinaui in capitu. fin. de cleri. non resident. vide etiam per Fe. consi. 115. Licet quis velit dimittere secundum beneficium, vigore cuius vacauit primum; non tamen per hoc recuperat primum, quia ius semel extinctum; non reuiuiscit; potest tn de nouo, vel noua collatione illud consequi, di mittēdo fm, vide gl. pen. & vltimam in cle. gratiæ, de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio loquens de beneficio nouiter creato, an habeat locum in beneficio prius extincto, & nunc renouato.*
2 *Actor suam intentionem plene probans, debet obtinere, licet reus per exceptionis probationem reddiderit illam dubiam.*
3 *Beneficium existens, tempore datæ literarum impetratarum ad beneficium vacaturum, potest in præiudicium impetrantis supprimi seu extingi.*
4 *Beneficium cum cura, si conferri mandatur, potest prouideri de beneficio cui collata fuit cura.*
5 *Canonicus potest vigore canoniæ, petere præbendam creatam post eius receptionem.*

CAP. V.

1 PEteras. † Quod dispositio loquens de beneficio nouiter creato, nō habeat locū in beneficio prius extincto, & nunc renouato, tenet, glo. in verbo. Creatum. quidam tamen ibi contra, si prorsus erat extinctum, & dic vt ibi
2 not. † Actor suam intentionem plene probans, dēt obtinere, licet reus per exceptionem, & ipsius probationē reddat illam dubiā: imputandū est enim ei ideo, q̄ suā exceptionē clare & plene nō probauit. vide glo. notab. hic, in ver. creatū. & in ver. sed quid si dubitatur, & videtur probari in c. in præsentia, de probatio. & vide omnino quod ibi scripsi. & p Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in l.non solum,in §.sed reprobari, ff. de nou. oper. nunciat.
5 † Quod beneficium existēs tpe datæ literarum impetratarum ad beneficium vacaturum,potest in præiudicium impetrātis supprimi seu extingui , hoc mirabiliter sensit hic d. glo.in verbo. Nec videtur ponderandum tempus datæ.Quidam tamen ibi tenent oppositum , sed posset sic distingui , q aut beneficium existebat temporedatæ, nondum tamen vacabat , & tūc illud ante vacationē poterat supprimi per vnionē,vel ordinationē episcopi & Capituli , nec habet de quo cōqueratur expectans , cum ante vacationē nō hēbat ius in illo,nec ad illud beneficiū, quia gratia refertur ad beneficiū vacaturū,sed istud nō vacabat propter ordinationē factam,& suppressionē,tēpore quo nō vacabat,& sic intelligo,& saluo illā gl.quam in hoc reputo singularē,facit clem. 2.de reb.eccl.nō alienan.Aut beneficiū vacauit post datam vel tēpore datæ,& tūc nō puto , q aliquis citra Papā possit in præiudiciū alterius expectātis supprimere tale beneficiū si saltē gratia est cōcessa ēm stylū hodiernū,per cle.vnicā,de cōcess.præb.& sic procedit opi.Lapi qui voluit tenere cōtra
4 illam gl.† Si mādatur cōferri beneficiū cū cura , seu spectās ad collationē episcopi , pōt prouideri de beneficio cui fuit collata cura post datā literarū.Idē de illo, q pertinuit ad episcopū post datā . quoniā in his spectatur tēpus collationis,
5 & nō datæ.vide gl.fi.in dicta cle.fi.de rescrip. † Quod canonicus pōt vigore canoniæ petere præbēdam creatā post receptionem suam,vide gl.in dicta cle.fi.in fi.

De electione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio loquens de hominibus,& religiosis,habet locum in fœminis, & monialibus.*
2 *Constitutio loquens de fœminis,non extenditur ad masculos .*
3 *Prælati appellatione,venit habens officium,à quo potest remoueri ad nutum.*
4 *Coloris diuersitas quo casu inducat diuersitatem habitus.*
5 *Color vbi non est de habitu,quibus casibus possint religiosi vti colore, vt placet.*
6 *Eligi prohibitus an possit postulari.*
7 *Laicus an possit postulari in prælatum religiosum.*
8 *Constitutio odiosa seu penalis an possit extendi , nedum ex ratione expressa.sed etiam ex tacite subintellecta.*
9 *Religiosus an possit eligi in prælatum ecclesiæ sæcularis,& cuius.*
10 *Clerici,& sæculares licet certæ formæ & colores sint sibi prohibiti, nō dicuntur tamen habere certum habitum , nec respectu coloris , nec formæ.*

CAP. PRIMVM.

1 CVm Romani. † Dispositio loquēs de hominibus, & religiosis, habet locum in fœminis & monialibus : ratio primi,quia homo est communis generis.ratio secundi, quia masculinum concipit fœminium, gl.hoc tenet in clem.prima in ver. homines in princ. secus dic in dispositione loquente de monialibus,illa enim non extenditur ad monachos, quia fœmininum non con-
2 cipit masculinum . † Et idem eadem ratione dicendum in constitutione loquente de abbatissis, vt non extendatur ad Abbates,vt est glo.notabilis,in clem.attendentes,de sta.reg.
3 in verb.cecidisse. † Appellatione prælati venit habens officium,à quo etiam potest remoueri ad nutum , vt est prior , minister,custos,vide glo.in clem. 1.in versic.prælatum, facit
4 tex.in c.1. de æta. & qualita. † Quod diuersitas coloris duntaxat non inducit diuersitatem habitus nisi color ex dispo
5 sitione regulæ esset de habitu . † Item, quòd vbi color non est de habitu,possunt religiosi,seruata forma habitus vti colore, vt placet , no. glo. in ver. vel habitus . quod intelligo, dum tamen color sit honestus,arg.in c.clerici,de vi.& hon. cler.Itē limito,dummodo omnes in eodē monasterio,saltē in superiori habitu se cōformēt in colore , ne videatur in-
6 ter eos diuersitas,ar.in c.deus qui,de vi.& hon.cle.† An prohibitus eligi,possit postulari,glo.in ver.eligatur,q sic,& no. in eo q dicit , religiosum posse postulari in prælatum alterius religionis,vel habitus,licet non posset eligi,& hoc ideo quia talis non prohibetur eligi propter crimen,sed propter
7 diuersitatē religionis,vel habitus. † An autem laicus possit postulari in prælatum religiosum,vide no.in c. cum monasterium,de ele.& de materia generaliter,an prohibitus eligi possit postulari,vide plene no.in c.fi.de postu.præla. Itē no. ex eadē gl.talem posse ,solum à Papa postulari . Ratio quia nullus citra Papam pōt dispēsare contra concilij constitutionē,qualis fuit illa cle.1.Et in hoc no.illam gl.sic intellectā & idē videtur velle gl.in c.cum dilecti,de elect.facit tex. in c. dilectus,de præb.plene examino in c.at si clerici,§.de adulte
8 rijs, de iud. † Quòd cōstitutio odiosa seu penalis debēt extēdi per similitudinē rationis ratione expressa , notat eadē gl.in versi.eligatur.Et aduerte, quia solet allegari hæc glo. q talis extētio fieri non debet,nisi quādo ratio est expressa,sed certe hoc specifice nō requirit hæc gl. sed allegat rationem ibi expressam,idē igitur dicēdum,vbi est tacita & subintellecta,quia taciti,& expressi nō est differētia,vt in l.cū quid,ff.si cert.pet.etiā in ratione cōstitutionis,vt in reg.fi.de regu.li. 6.& in l.nō dubiū,C. de legib.Et q hoc fuerit de mēte Ioan. An.patet in gl.fua,in cle.1.§.de reseri.vbi dixi.ad idē vide bonum tex.in l.2.§.quid si curatores,& in versicu. quid ergo si non sunt, ff. ad Trebel. & in l. liberum, §. senatus, ff. de ritu nup.& l.fi.1.respon.ff.qui pe.tu.per Bar. in l. si constante, ff. sol.matr.in 8.& 9.q.& in l.2. §.1. ff. de his qui no. infam. per
9 Bald.in l.maximum vitium, C.de lib.præ.& in l. scire, §. fitficit,ff.de excu.tu.vide etiam de materia pro, & contra, per glo.in c.in fidei fauorem,de hære.lib. 6. & in c. constitutionem,de regularibus,eo.lib. & in regula odia, in Mere.& in c.1.de temp.ord. lib. 6. per D.Ant.in d. c.fin. de cōsue,& in multis alijs locis tractatur , sed ista occurrunt mihi de præsenti,absque alia librorū reuolutione.† An possit religiosus
10 eligi in prælatum ecclesiæ sæcularis collegiatæ, non episcopalis,vide per glo. in verbo sæcularis , & videtur post multa inclinare in partem affirmatiuam.† Et ex eadem glo.not.q clerici sæcu lares,non dicuntur habere certum habitū, nec respectu coloris, nec respectu formæ,licet sint eis certi colores,& certæ formæ prohibiti, largo tamen modo,dicitur habitus clericalis conueniens,& clericis non prohibitus,q no.Itē ex eadem gl.no.q habitus certus discernitur ratione formæ,aut ratione coloris. si ergo non astringitur quis ad portandum vestes sub certa forma,vel colore, non potest dici,q habeat certum habitum , licet certæ formæ sint sibi prohibitæ,vel colores.q tene mēti,quia facit ad multa, vide ad prædicta gl.notabilem. 21.q.4.in summa in qua tractat, an clerici possint vti vestib. pretiosis, maximè sericis,secundum consuetudinem regionis , & quid de zindato.

SVMMARIVM.

1 *Concilium generale,licet regulariter non possit tollere,vel corrigere constitutionem Papæ,quib. tamen casib.id possit,vide.*
2 *Inferior iurisdictionem habens,an possit iuuare legem superioris,apponendo,vel augendo pœnam.*
3 *Cardinales quòd faciant collegium,non debet censeri iure singulorum licet singulariter sint in eorum titulis collocati.*
4 *Constitutio superioris.septem modis,& quib.tangi dicatur.*
5 *Constitutionem qui non potest tollere,non valet circa illam dispensare.*
6 *Dispensationis diffinitio.*
7 *Vicariatus ecclesiæ vniuersalis, solum Petro & successorib. apostolis fuit datus.nec transit ad alium sede vacante, nec mortuo eo, ecclesia est sine pastore.*
8 *Vicaria,sede etiam vacante,non transit ad concilium generale.*
9 *Cardinales possunt in actu electionis ordinare,quòd nominatus à pluribus numero sit Papa,non expectato consensu duarum partium.*
10 *Cardinales mortuo Papa,Cardinalem creare non possunt , sed tantum quæ pertinent ad certum collegium exercent .*
11 *Camerarij Papæ officium, quale sit.*
12 *Cardinalis vnus solet esse maior pœnitentiarius,officio tamen in conclaui vti non potest.*
13 *Cardinalium quod maior pars facit, valet,nisi aliud iure caueatur.*
14 *Facta vbi plura iunguntur eadem dispositione, qualitas apposita vni non qualificat aliud.licet ambo facta eodem reguluntur verbo.*
15 *Camerarius Papæ,auditor camerę,& marisscallus quam iurisdictionem habeant.*
16 *Inquisitor hæreticæ prauitatis delegatam,non ordinariam habet iurisdictionem,officium tamen mortuo Papa non expirat.*
17 *Concorditer,vnaniter,& nemine discrepante,idem significant.*
18 *Dispositum in morte naturali,habet locum in ciuili,ex identitate rationis .*
19 *Territorium,districtus,& diœcesis,quid proprie significent.*
20 *Cardinalib.mortuis,vel de conclaui exeuntib. omnib.præter vnum,apud illum solum remanet ius eligendi Papam.*
21 *Citatus ad curiam auctoritate Papæ tenetur nihilo minus ire vel mittere etiam mortuo Papa,sicut prius.*

CAP. II.

1 NE romani. † Quod conciliū generale nō possit tollere seu corrigere, vel aliter violare cōstitutionē Papæ, ēt sede apostolica vacāte,gl.est, quam reputo,singularē, in verbo inferiorē,in fi.q limito , nisi in his in quib.concilium est supra Papam,& hoc profecto , fuit de mēte illius gl.relatæ ad tex.excusit.n,concilium tāquam inferius,& vt habēs potestatem à Papa.secus ergo vbi est super ius,& potestatem habet à Deo,quod quando contingat,vide quod legi. & notabari in cap.quorundam,eod.titul.lib.6.quod plene dixi in c. non potest , de reiud.vbi glos. videtur innuere contrarium.

dixi in qua dā mea disputatione,in qua tractaui de potestate
2 cōcilij & Papæ. † Nunquid inferior habens iurisdictionem possit iuuare legem superioris,apponendo,vel augendo pœnam?dic,q sic,no.glo.in ver.tolli.probatur in c.animarum,
3 §.1.de cōsti.in 6. † Quod Cardinales faciunt cœtū seu collegiū,nec debēt cēseri iure singulorum , licet singulariter sint in eorū titulis collocati,vide bonā glo.in vers.certum , facit quod no.Inn.in c.cum re.de re iud.vbi prosequitur , an col-
4 legium cardinalium possit restituere famæ. † No.septē modos quib.aut p quos constitutio superioris possit tāgi, quorū quilibet ,phibetur regulariter subdito.Primus modus est modificare,secundus corrigere,tertius mutare,quartus gequam ei detrahere,quintus aliquid addere,sextus dispensare quolibet circa ipsam,seu aliquā eius partē. septimus illi re-
5 nunciare,gl.iuncto tex.in verbo modificare. † Ex qua not.q regulariter,is qui nō pt constitutionē tollere, nō valet circa illam dispensare,ita arguit, si bene cōsiderator tex. iste iūcto principio,cū vers.opinionē,& probatur ratione 3 quia per dispensationē vulneratur cōstitutio quoad illā cām.22.q.4.
6 c.displicet.† Et vide bonā gl.q ponit diffinitionē dispensatiōs.1.q.7.c.requisitis,§.nisi rigor,qn ergo inferior dispensat , hoc facit ex potestate sibi specialiter permissa , vt in ca. dilectus,de temp.ori.& in c.at si clerici,in §.de adulte.de iudi.hic tñ posset notari,q stricto modo aliud est tollere constitutio nē,aliud circa illam dispensare,quia tex.in d.cle.ne Romani potuit illa vt diuersa,& hoc voluit gl.notanda in ver. dispen-
7 sare vero quoad certū casum relaxare. † Quod vicarius ecclesię vniuersalis Petro & successoribus apostolis fuit datus, nec transit in aliū sede apostolica vacāte,nec propterea mortuo,vel cedente Papa grex fidelium est sine pastore , vel ecclesia sine sponso,quia sponsus rector,& pastor,est Christus, & caput ecclesiæ,quæ est ipsius corpus,hoc ponit glo. notabi-
8 lis in verb.nō cōsonam. † Ex qua notabiliter argue, qđ etiā ad cōciliū generale nō trāsit vicaria sede vacāte.& sic nō potuit cōcilii exercere potestatē spectantē ad Papam.De cætu vero cardinaliū est dubium,per tex.dictæ clem ne Roma ni,vide tamen,quod dixi in disputatione;quā super hac materia feci,& ad primum dictum facit capi.ita dominus . 19. dist.& cap.hæc est fides.24.quæstio.1.In contrariū facit cap. quodcunque ligaueris,ead.causa,& quæst. glo. tamē ibi fa-
9 cit pro prima opinione,cogita.† Cardinales possunt in actu electionis statuere , seu ordinare quod nominatus à plurib. numero,sit Papa,nō expectato cōsensu duarū partiū glo. in verbo reprobamus,& idem ibi Paul.quod tamen dixit hoc posse fieri vno ex cardinalibus contradicente, argu. in l.Sabinus,ff.communi diuid.facit quod not.Docto.in c.scriptū, de electio.& pro primo vide glo.notabilē in ca. sicut,in ver.
10 præter,de elect. lib. 6. † Quod cardinales nō possiunt creare cardinalē etiam mortuo Papa,glo.in vers.potestatis. Ex qua infertur iuncto tex.q creare Cardinalē spectat ad solū Papā Ea,quæ spectāt ad collegiū cardinaliū sine Papa, possūt exercri sede vacante,non obstante constitutione illius clemen-
11 ne Romani,glo.in verbo.Pertinentis.† Ad officium camerarij Papæ pertinet temporalia pauperibus erogare. & hodie est magnum officium,& iurisdictionē exercet circa omnes debentes cameræ apostolicæ,& auditorē habet ad hoc, quem poterit habere etiā sede vacante, vide glosſ.in ver. Ca-
12 merarium. † Cardinalis solet esse maior pœnitentiarius,tempore tamen inclusionis in conclaui maior pœnitentiarius si est Cardinalis, nō potest vti officio;si tamē nollet in clausura manere,ēt personaliter vtitur officio,vt in verbo. Maio-
13 rē.& ibi glo. † In pertinētibus ad cętū seu collegiū Cardinaliū valet q fit à maiori parte ipsorū,nisi aliud iure caueatur.
14 glo.in verbo.Cætus,& ex ea.glo.not iūcto text. † Quod vbi plura facta iunguntur in eadē dispositione,qualitas apposita inter aliqua vnius facti,nō qualificat aliud factū,licet ambo facta regantur eodē verbo , quod bene notabis . facit ad
15 notata per Bar.in l.talis scriptura,de lega 1.& l.prætor , ff. vibon.rapto.vide ēt q dixi in ca.secundo requiris. de appella-
tio. † An camerarius Papæ,auditor cameræ , & marisscallus
16 habeant ordinariā iurisdictionē,vel delegatam, vide glosſ.in verb.Expirare. † Ex qua nota in fine,quod inquisitor hæretię prauitatis,habet delegatam, & nō ordinariam; & specia-
le est,q officiū ipsius nō expirat etiā mortuo Papa. de quo vide quod legitur,& notatur in ca.ne aliqui. & cap.per hoc,
17 de hære.lib.6. † Quando aliquid debet fieri à pluribus collegialiter,& concorditer,oportet quod nullus illorum discrepet , ex quo not.significatum huius aduerbij, concorditer . Idem est ergo fieri concorditer,q vnanimiter,& nemine discrepante.vide glos.& tenebis menti, in verbo, concorditer. Idem notat glo. in c.cupientes.eod.titu.lib.6. & videtur pro
18 † Ex identitate rationis,dispositum in morte naturali,habet locum in morte ciuili.vide gl.in ver.Morięte.q̄ leg. & not.in l.Deo nobis,C.de episco.& cleric,vide quod no. in c. cū sis, de conuer.coniuga.sic limita quod no.gl.16.q.1. c. placuit , quę dicit mortē ciuilem nō æquiparari naturali,nisi in casibus iure expressis. † Territorium,& districtus,proprie sumpta differunt à diœcesi. Nam districtus seu territorium est, in quo quis habet iurisdictionē,licet sit alterius diœcesis. vide gl.in verbo.diœcesim.facit i.pupillus,§.territorium, ff. de verb signifi.Quandoque tñ ponitur pro diœc.vt dicta clem.
20 ne Romani,& vide glo.in ver.hoc casu.† Quod mortuis,vel exeuntibus de conclaui omnibus Cardinalibus præter vnū, apud illum solum remanet ius eligendi Papā,sicut seruatur in alijs colegijs , quod bene nota.& tene diligenter mēti.vide glo.in verb. Omnes. Quid si omnes Cardinales recedūt de loco,vbi esset faciēda electio Papę,vide gl.in ver.diœcesim. in fin.& in verb.Compellat.Et ibidem habetur,quid si aliqui Cardinales nolunt intrare conclaue,timentes iustum metū
21 mortis. † Citatus ad curiam auctoritate Papę tenetur nihilominus ire,vel etiam mittere mortuo Papa,sicut prius,no. glo.in ver.quacunque causa.per text.§.fin.huius clem.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio appellationis vel alterius scripturæ,quando fit;eius expensis dari debet,cuius nomine fit intimatio.*
2 *Intimatio debet fieri ad domum solitæ habitationis.*
3 *Intimatio alicuius actus vbi requiritur , quo casu sufficiat scientia eiusdem actus intimandi,& quibus.*

CAP. III.

1 AVsam. † Cum intimatur appellatio in causa electionis,postulationis, vel prouisionis interposita , debet dari tenor appellationis expensis ipsius appellantis,nota gl. in verb. Porrectio.& idem videtur dicendū in alijs casibus, in quibus faciē da est alicui intimatio,arg.illius clem.in fine.præal.glo. similе in libello,cuius copia traditur expensis ipsius actoris , & no.singulariter vtrūque dictū . Circa primum , quidam tenuerunt ibi cōtrariū,dicētes , q lectio seu perlectio benefit expensis ipsius intimantis ; copia vero fit expensis appellati. Ego dico,q si ex ille bene ponderetur in verbo. Porrectio. hoc intēdit ; quia aut volēs appellationē interpositam intimare,non curat illius tenorē perlegi facere in presentia ipsius appellati;& tūc tenetur illi dare copiā expensis suis , argum.in cap.appellario,de appellat.li.6.Aut facit sibi illā per legi,& tunc satis est,q illi copia trāscribēdi faciat sub forma publica.Quoad secundū de libello,vide aliā glo. in clemē.sępe,de verb.significa.in verbo,pronunciatio , quę idē tenet. sed vide Barto.in l.1.ff.de ede.& quod scripsi in ca.1.de libel.
2 oblatio. † Intimatio,vel citatio debet fieri ad domū, in qua quis cōmuniter habitare cōsueuit,& dicitur illa in qua plus, quam alibi habitauit,licet vltra dimidium anni ibi nō habitauerit:& si æqualiter habitauit in duobus locis , poterit in quolibet illorum locorū fieri intimatio,seu citatio.vide tex. iuncta glo.in verbo. Communiter, & de materia vide Bart. in l.4. §.prætor ait,ff.de damn.infect.& q scripsi in c. cām,de dolo & contuma.Paul.tñ in d.cle.dicit,quod glo. ꝓcedit qñ pariter in vtroq; loco habitabat.Si vero tempore intimatio
3 nis habitabat in alio loco,tūc ibi debet fieri intimatio. † Vbi cunque requiritur a licuius actus intimatio,ēt cū solēnitate sufficit scientia seu notitia certa & plena illius actus intimādi; nō ergo requiritur necessario intimatio , data notitia.vide bon.tex.iuncta glo.in verb.Certa,in dicta cle. cām,q intelligе , qñ intimatio est faciēda ad finē simplicis notitię habendę,vt in casu dictę cle.secus si requiritur etiam ad aliū effectū,puta,vt veniat ad defendendū denūcianrē.de quo notatur per Dynū in reg.cū quib.lib.6.& per Bar.in l. emptor,C. de euictio.per canonistas in ca.fina.de emptio. & vend. Vel dic,quod aut requiritur non solum intimatio,sed etiam requisitio ad aliquod faciendum;& tunc non sufficiat notitia sine intimatione.& ita loquitur ca.fin.de emptio.& vend.& hoc voluit gl.fin.hic in prin.quam bene nota.& vbi requiritur sola intimatio,sufficit notitia sine intimatione,vt hic.

SVMMRIVM.

1 *Confessio vel probatio illius valet , qui cum ex aliquo defectu admitti non debebat fuit de facto admissus.*
2 *Confessio facta in processu nullo,valet.*

CAP. IIII.

1 CONstitutionem. † Si is,qui nō dēt admitti ad ꝓbādā ex defectu aliquo,fuit de facto admissus,valet cōfessio,seu ꝓbatio,aliās legitime facta.vide bonū tex,in d.cle.iūcta gl.penul.
2 † Et facit q notat Inno.in ca.fi.de restit.spol. vbi singulariter dicit,valere cōfessionē factam in processu nullo , & ibi text.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Papalis, si aliquod sacramentum conferri prohibet, si contrafiat, non impeditur character.*

CAP. V.

1 IN plerisq; † Licet cōstitutio Papalis prohibeat cōsecrationem vel ordinem, vel aliud sacramētum, certo casu cōferri, & decernat irritum cōtra factum, nō per hoc si contrafiat, impeditur character, etsi ipsius impediatur executio. no. gl. in verbo. Vel aliqđ, & vide ꝙ no. in c. quāto, de cōsue.

SVMMARIVM.

1 *Voces absentium non vocandorum, quæ pro non discordantibus habeantur.*

CAP. VI.

1 VOd circa. † De vocibus absentium nō vocandorum, vel vocādorum, qui venire noluerint, aut expresse renūciauerunt, non debet haberi ratio, ac etiam in casu quo requiritur plena cōcordja omnium de collegio. Et idem de illis, qui certo respectu vocem nō habent, vt sunt in collegio marium non cōstituti in sacris ordinib. vel in monasterijs nō professi monachi, vnde etiam considerato mero facto, non habentur isti pro discordantib. vide bonam gl. in verb. Quæ in facto, circa fi. & bene nota.

SVMMARIVM.

1 *Quota litis an possit ex consuetudine deberi pro munere iudicandi.*
2 *Consuetudo semel à iure damnata, an possit iterum introduci.*
3 *Iurisdictio episcopalis, licet sede vacante deuoluatur ad certas personas ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, non tamen per hoc deuoluitur iurisdictionis emolumentum.*

CAP. VII.

1 STatutum. † An ex cōsuetudine possit deberi pro munere iudicādi quota litis. vide gl. cum suis remissionib. in verbo. Ex
2 iurisdictione. † Vtrum cōsuetudo semel à iure dānata possit iterum introduci? vide gl. notabilem, & sempermenti tenēdam. in ver. Consuetudine. in fi. quæ sentit, quod sic. & pro illa gl. optime potest adduci ratio. c. nō debet, in prin. de cōsangui. & affini. recipit. n. mutationem, † m diuersitatē temporis, facit. 4. dist. c. erit autem lex. Contrarium videtur sentire, Paul. & Io. de Lig. in cle. 2. de reb. eccle. nō alie. & Bar. in l. omnes populi, ff. de iusti. & iure. & in l. de quib. ff. de leg. & vide per Io. An. in additio. Spe. de instr. edi. §. compendiosè, versi. sed nunquid de consuetu. per Bald. in c. 1. de cap. Conra. collatione dec. vbi dicit ꝙ aut consuetudo habebat id ꝙ ius commune, & potest iterum præscribi; alias secus, quia primo casu est potius iuris obseruātia, quam cōsuetudo, iuxta no. c. 1. de const. vide tamen ꝙ plene dixi in c.
3 2. de prob. † Quod licet sede vacāte deuoluatur iurisdictio episcopalis ad certas, & singulares personas, ratione ipsarū dignitatum, ex priuilegio cōsuetudine, vel statuto, nō tamē per hoc deuoluit ipsius iurisdictionis emolumētum, nisi specifice hoc habeat consuetudo, ꝙ no. quia facit ad mult. de quo videtur tex. iuncta gl. in verbo emolumēto, nec venit emolumētum ratione accessorij, tum quia hoc est priuilegium in alterius præiudicium, ideo restringēdum; tum propter rationem notatam hic in glo. 1.

SVMMARIVM.

1 *Prouisio dictio quæ in se comprehendat.*
2 *Species quando adiungitur generi, tūc genus comprehendit omnes species, præter expressam.*
3 *Electio an comprehendatur sub verbo prouisionis.*
4 *Religioso non potest dari licentia consentiendi electioni, vel prouisioni, si quam contingeret de eo fieri, & quare, & nu. 7.*
5 *Religiosus vigore licentiæ generalis, non potest consentire electioni, etiam prius de eo factæ, ipso ignorante, & quare.*
6 *Abbas ne male faciat, quib. casib. absoluere possit monachum, vt aliud intret monasterium.*

CAP. VIII.

1 COncessa. † Verbū prouisio, est satis latū, & cō prehēdit in se noiationē, postulationē, præsentationem, & collationē, vide gl. in ver. prouisioni. Et idē dic de electione, pari ratione, sed gl. hic nō fecit mētionem de electione, quia tex. hic ad maiorē declaratione de ea fecerat specialem mētionem. † Nam qñ species adiūgitur generi, tūc genus comprehēdit omnes species, p̄ter expressam, ad hoc ꝙ legitur, & no. in c. 1. de const. † Vel dic melius, ꝙ electio nō comprehenditur sub verbo prouisionis. tex. est in c. cū in illis. 1. respōso. de præb. li. 6. & ibi gl. super verbo electionē, & hoc in materia stricta; in materia vero larga tene, ꝙ prius dixi. arg. hic & ex notatis in d. c. cū
4 in illis. † Non potest dari religioso licētia consentiendi electioni, vel prouisioni, si quam cōtingeret de eo fieri, etiā in certa ecclesia, & hoc propter vitiū ambitionis exprimendū vt no. gl. in verbo. Si quam. Oportet ꝙ prius vocētur, & postea licētia cōcedatur, sic intellige c. ii religiosus. de electio.
5 li. 6. † Quod vigore licētiæ generalis nō potest religiosus cōsentire electioni, etiam prius dē eo factæ, ipso ignorāte. Ratio, quia talis licētia non subsistit virib. vide tex. innicta gl. in
6 Verbo. Nullus. † Male facit Abbas absoluēs monachum, vt possit intrare aliud monasterium, nisi illud habeat paratum & cōstet ꝙ illum recipere velit; tamen valet, si hoc fecit. vide
7 gl. in verbo. † Firmitatis. Secus tñ est, quādo dat licētiam, vt possit cōsentire prouisioni de eo factæ, vt in dicta clem. fin. quia tunc non valet talis licentia, vt ibi. & hoc, quia maior tunc notatur ambitio. In clericis tamen sæcularibus bene valeret talis licentia, quia maior notatur ambitio in professo. vide glo. in verbo præalle. & nota eam.

De renunciatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio procuratoris facta posi petitam cedēdi licentiam, nullum tamen obtentam, quando teneat, & quando non.*
2 *Procurator vnus vel plures, clericus vel laicus, insolidum vel conioncti, constitui potest ad cedendum beneficio, & pontificali dignitati.*
3 *Reuocatio procuratoris, an, & quando valeat, re non integra, & absque eius certioratione.*
4 *Renunciatio beneficij an possit fieri in manib. collatorum, vel confirmatorum.*
5 *Reuocatio mandati generalis ad cedendum, cui debeat intimari.*

CAP. VNICVM.

1 VIm illusio. † Tenet reuocatio procuratoris, facta post petita licētiā cedēdi nōdū obtēta, si reuocationis notitia peruenit ad procuratorē, vel ad superiorē, decus dic, si iam erat obtēta licētia. vide gl. in verbo. Ce-
2 dēdū. † Quod ad cedēdū beneficio, etiā si sit pontificalis dignitas, potest cōstitui vnus procurator, vel plures. Ite clericus, vel laicus, & si plures cōstituūtur, nō est vis an in solidū an cōiunctim. vide gl. in verb. Procuratorē, & nota cā, quia
3 tenus dicit de laico. † Si quis per iustū metū cōstituit procuratorē ad cedēdū, potest illum etiam ignorātem reuocare, tenebitque reuocatio, licet reuocationis notitia nō peruenerit ante renūciationē ad ipsum procuratorē, vel ad superiorē, vide tex. iuncta gl. in ver. sponte. An & quādo valeat p curatoris reuocatio absq; ipsius certioratione, vide plures opiniones positas in gl. in ver. tentat. & vide ꝙ dixi in ea, et
4 parte decani. de resci. † An in manib. collatorū vel cōfirmatorū possit fieri renūciatio beneficij, vide gl. in verb. Manib. quæ primo dicit, ꝙ sic, licet iste nō sit episcopus, ponit ibi Inn. quæ cōmuniter videtur tenere, ꝙ renūciatio debet fieri in manib. illius, qui potest inuitū destituere. Et tene inmēnōe opinionē, vide ꝙ plene dixi in repet. c. si quis cōtra cle-
5 ricum, de foro comp. † Si mandatum de cedendo erit generale, puta ad cedendum in manib. eius, qui recipere debet, quod potest, cui debet tūc fieri reuocationis intimatio? die quod procuratorib. vel omnib. qui de iure possent talem cessionem recipere. vide gl. in ver. facienda.

De supplenda negligentia prælatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ius nouum, vel priuilegiorum derogatiuum, disponens de regularibus, non extenditur ad clericos sæculares, licet in vtrisque eadem sit ratio.*
2 *Collatio beneficij ad ecclesiam inferiorem pertinens, per eius negligentiam non ad diœcesanum loci, sed ad prælatum Capituli deuoluitur.*
3 *Eligere vel præsentare debentium, ex negligentia deuoluitur potestas ad confirmantem.*
4 *Beneficij licet ex consuetudine non collatio, sed commissio fieret, talis tamen commissio vltra tempus Lateran. concilij prætermissa, deuoluitur ad superiorem.*
5 *Prioratus, si in ecclesia est principalis prælatura, & ei per viā electionis prouidetur, trium mensium tempus datur ad eligendum, intra quæ ne pro defectu, de electi.*
6 *Exemptio prælati habentis ius conferendi, non impedit deuolutionem collationis ad diœcesanum in beneficijs non exemptis.*
7 *Potestas conferendi an deuoluatur ratione negligentiæ in beneficijs exemptis, quæ auctoritate Papæ diœcesanus habet conferre, & quem.*
8 *Executor, si notorie indigno confert, an collatio teneat, vel ad quem deuoluatur.*
9 *Conferre indigno, & nulli conferre, quibus casibus præsumatur, & quibus non.*

10 *Beneficia solita conferri clericis sæcularibus, non possunt conferri regularibus, nisi sint curata.*
11 *Patronus ecclesiæ curatæ, potest præsentare ita religiosum, sicut sæcularem, dummodo non præsentet eum, vt claustralem.*
12 *Succedens in potestate conferendi ratione negligētiæ, vel delicti, debet conferre talibus personis, quibus primus tenebatur.*
13 *Pensiones nouæ imponi, & veteres augeri possunt per episcopum, ex causa; non per habentem potestatem conferendi.*
14 *Beneficia, quæ proprie sunt de mensa prælati, vel capituli, an vacare dicantur.*
15 *Institutus in ecclesia, vt claustralis, debet habere socium; secus si tanquam quilibet clericus.*
16 *Monachus, cui episcopus contulit prioratum propter negligentiam abbatis, non definit esse claustralis, & obedientiarius.*
17 *Manualia, quæ sunt de mensa, vacant per mortem, vel renouationem illorum, qui illis præsident.*

CAP. VNICVM.

1 VIa regulares. † Ius nouū, vel priuilegiorum derogatiuū disponens dē regularibus, non extenditur ad clericos sæculares, licet in vtrisque eadē sit ratio, vide gl. & tene eam menti super verb. Regulares. Sed in contrarium videtur glo. in cle. 1. §. de resci. in verbo præsidentes, vbi dixi. Cōcordādo potest dici dupliciter, primo ꝙ istud procedit in dispositione iuris noui, vel in iure de rogāte priuilegio, quæ debent restringi, nec extendi, et ex similitudine rationis iuxta, no. per Bart. in auth. quas actiones, C. de sacrof. eccl. facit l. præcipimus. in fi. C. de ap. vel secūdo dicas, ꝙ ꝫ regulares specifice sit dispositū, quia ipsi frequenter in his excedebant, vt dicitur in litera. ideo nō debet odiū ad alios extēdi, quia in his non ita de facili cōmittebāt, vt vo
2 luit in fi. Io. An. in reg. odia, de reg. iu. in 6. † Si būficij collatio ptinet ad capitulū ecclesiæ collegiatæ inferioris, citra cathedralem, per ipsius negligentiā in nō conferendo deuoluitur collatio nō ad diœcesānum loci, sed ad prælatū loci seu capituli, glos. est notab. in verbo prælati. Et no. illam gl. qa nescio alibi. ex qua infertur, ꝙ sicut à capitulo ecclesiæ cathedralis fit deuolutio ad episcopum, vt in c. 2. de cōcess. præb. & in cle. si de beneficio. eod. tit. ita dicendum in inferioribus collegijs, vt deuolutio prima fiat ad prælatum immediatū. In cōtrarium facit, quia isti inferiores habent collationē de iure speciali, ideo debet fieri deuolutio ad episcopū, ad quē de iure communi pertinet collatio; quia res de facili redit ad naturam suam, facit, c. cum contingat, de deci. 3 5. dist. ca. ab exordio. Primū tamen dictū est valde æquū propter cōiunctionem, quæ est inter prælatum, & suum capitulū. Et idē eadē rōne dixerunt quidam cōtra, vt de p̄lato inferiori fiat deuolutio primo ad capitulum, & postea ad diœcesanum, & textū illius clem. quia regulares, intelligunt quando prælatus habebat conferre de consensu sui capituli, quo casu in dubio fit deuolutio ad episcopū, propter negligētiā vtrinque. & hoc tenuit ibi Paul. tñ in contrarium vide hic not. p Docto. & pro dicto glo. & Paul. allego text. optim. in cle. ne
3 in agro. versic. Abbates, de statu regu. † Ex negligentia debē tiū eligere vel præsentare, deuoluitur potestas ad confirmātem vel instituentem, siue sit diœcesanus, siue sit alius, gloss. est singularis hic in verbo, dispositionem. ex qua nota quod potestas non deuoluitur ad episcopum, nisi ad eum spectet potestas confirmandi, vel instituendi. ad hoc bene facit in ar
4 gumentum. capitu. si vero, de iure patron. quod not. † Qđ licet in certis, beneficijs secundum loci consuetudinem nō fiat collatio, sed commissio; nihilominus, si talis commissio non fit infra tempus Lateranen. cōcilij, deuoluitur potestas ad superiorem, gl. est notabilis in verbo committere. quod intellige quando ex tali commissione constituitur specialis administrator, vt in fin. præmissa quidam tamen intellexerunt hic, quod idem sit cōmittere, ꝙ cōferre, vñ tex. in prin. ponit disiunctiuā inter cōmittere, & cōferre, & hoc forte
5 verius. † Si prioratus est principalis prælatura in ecclesia regulari collegiata, & ei per viam electionis prouidetur, hēt locum in ea. ca. ne pro defectu, de electio. vt detur tēpus triū
6 mensiū ad eligendū, vide glo. in verbo, Lateranensi. † Exemptio prælati habentis ius cōferendi, nō impedit deuolutionē collationis ad diœcesanū in beneficijs nō exemptis rōne negligentiæ in non cōferendo, vide bonam gl. in verbo, sua,
7 in princip. † An deuoluatur potestas cōferendi ratione negligētiæ in beneficijs exemptis, quæ authoritate papæ diœcesanus habet conferre, iuxta dispositionem huius clem. & si deuoluitur, ad quem fiat deuolutio, vide de vtraque quæstione in eadem glo. quæ tandem videtur sentire, quod non habet locum in talibus deuolutio; quia habentibus conferre auctoritate papæ, non currit tempus, vt in executionibus datis ad beneficia. no. gloss. in cle. si de beneficio. de præb. Et præsupposito, ꝙ fiat deuolutio, recurrent ad Papam, nō ad
8 inferiorē. † Quid aūt si executor cōfert notorie indigno, an teneat collatio; & si nō tenet, an deuoluatur potestas ad Papā, an vero remaneat apud ordinariū, apud quē prius cōsistebat, vide pulchre per In. in c. inter dilectos, de excess. præl. An potestas cōferendi deuoluatur ad diœcesanū in beneficijs exēptis, si collatio fuit facta indigno, sicut obseruat cū collatio negligitur: vide glo. in verbo, negligentiā, quæ cōcludit ꝙ non, hæc clementina ponit ius nouū, & præiudicat
9 priuilegijs exemptionis. † Ex hoc nota, ꝙ in iure restringibili, non parificātur cōferre indigno, & nulli cōferre: secus in iure non restringibili, cum paria sint, nullū prælatū habere, vel indignū, vt in c. 2. de transl. p̄la. & ꝙ primo vide Inn. in ca. cum nostris, de concess. præben. vbi inter hæc duo ponit di-
10 uersitatē. † In beneficijs solitis cōferri sęcularib. clericis, nō possunt religiosi habētes præsentationē, seu collationē, præsentare regularē, seu cōferre regulari, si illud beneficiū non est curatū, vel illū volunt præsentare, vt claustralē, vide gl. in verbo, sęcularibus. Ex qua nota; quod tanquam clericū sęcularem, possunt præsentare religiosum, si beneficiū est curatū; & dicuntur præsentare, vt claustralem, quando volunt posse eū remouere ad libitum, vt tunc remaneat claustralis, sicut prius. Secus ergo, qñ isti p̄sentant vel cōferunt, vt penitus absoluatur ab obedientia monasterij, & sit perpetuus
11 rector illius ecclesiæ, † Ex quo ēt nota, ꝙ patronatus ecclesiæ curatæ, potest præsentare ita religiosum, sicut sęcularē, dummodo nō p̄sentet eū, vt claustralē, de quo vide plene not. in c. quod dei timorē, de statu regu. & hoc tene menti.
12 † Succedens in potestate cōferendi ratione negligentię, vel delicti, non pōt libere cōferre, cui vult, sed cū succedit in ius illius, debet vti eodem iure, quo ille; & sic debet cōferri talibus personis, quibus primus tenebatur cōferre, vide tex. no tab. quem semper tenebis mēti hic, iuncta glo. in verbo, reli-
13 giosis, cū sequent. & idem tenet Paul. de Leaza. † Ex cā possunt ecclesiæ, pensiones nouę imponi, & veteres augeri per episcopum; tamen non per habentē potestatē cōferendi, vi-
14 de gl. in ver. imponāt. † Beneficia de mensa nō dicuntur vacare, vide glo. in verbo, de mensa, iuncto text. Sed tu hoc limita, prout dici gloss. not. ꝫ. de excess. prælat. clem. 1. in verbo ad mensuram, in fin. & ibi optime no. q̄ beneficia vel bona
15 dicantur proprie de mensa prælati, vel capituli. † Institutus in ecclesia, vt claustralis, dēt habere sociū; secus si hēt rectoriā, tanquam quilibet clericus sęcularis, vide gl. in verbo, renocari, & meliorem, de statu regu. clemen. ne in agro. §. ad
16 hæc. † Quod nō definit esse claustralis, & obediētiarius monachus, cui episcopus cōtulit prioratū pp negligētiā abbatis, quia nec plus, nec aliter cōfert supplēs quā negligēs. vnde sicut si ipse abbas cōtulisset, pōt illū reuocare ad libitum; ita nunc licet episcopus supplēdo illius negligētiā cōtulerit. vide glo. & tene cā mēti in verbo, reuocari, dicūt tñ hic quidā, ꝙ talis, qui sine cā reuocatur, pōt implorare superioris officium, de quo vide quod hic not. & in cap. insinuāte, qui cleri. vel vou. & per Ioan. And. in ca. cum singula. de præb. li.
17 6. in nouella. † Quod manualia, quæ nō sunt de mensa, vacant per mortem, vel renouationem ipsorum, qui illis præsident. vide in glo. proxime alle. iuncto tex.

De ætate, & qualitate. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis nullus est, qui saltem non sit diaconus.*
2 *Conuersi laici, cum non sint in sacris, an sint exclusi à capitulo.*
3 *Canonicus si non vult promoueri ad sacros, necessitate ecclesiæ vrgēte, potest canonicatu priuari.*
4 *Constitutio respicit præterita respectu actus futuri pendentis à iam gestis de præterito.*
5 *Propensius, vnde dicatur.*
6 *Canonicus non constituus in sacris quę perdat, quæque obtineat, & super quæ non possit secum dispensari.*
7 *Canonicus non in sacris, si de facto admittitur in capitulo, an electio vel alius actus corruat.*
8 *Canonicus ante ætatem legitimam promotus ad sacros, an habeat vocē in capitulo.*
9 *Canonicus si non est in sacris, tempore vacationis ecclesiæ, tempore autem electionis de ea faciendæ reperitur in sacris, an possit interesse tali electioni.*
10 *In sacris si nullus de capitulo reperitur, & imminent negocia, per quē expediri debeant.*
11 *Prælati electio si imminet, nec aliquis de capitulo est in sacris, quę partes sint superioris.*
12 *Annexio sacramentorum, dignitatum, vel beneficiorum quotuplex sit, quo iure, & ordini fieri possit, & quę amittantur, nisi fiat, vsque ad fin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

13 *Dispensatio, cum sit stricti iuris, non extenditur ad casum separabilem, & quare.*
14 *Prælatus negligens promoueri ad ordinem dignitati suæ annexum, an priuetur voce in eadem ecclesia.*
15 *Capituli appellatione an veniat prælatus.*
16 *Canonicus nõ constitutus in sacris, licet sit exclusus à voce capituli, omnia tamen alia obtinet, quæ ex voce capituli non proueniunt.*
17 *Capellania vel altari certum ordinem annexum habenti, an quis priuetur iuxta huius clem. pœnas, si illum ordinem præstermiserit.*
18 *Canonico renitenti promoueri ad ordinem annexum si dimidia distributionum subtrahatur, & alia non sufficiat ad sustentationem, an ei remittetur.*
19 *Dimidia distributionum remittentib. ordinem annexum subtracta, quibus veniat applicanda.*

CAP. PRIMVM.

1 VThi qui. † Quod inter cardinales nullus est
2 mam gl. † An cõuersi laici, sint virtute huius cle. excluſi à capitulo, cum nõ sint in sacris, vt tex. iste requirit? dic q si omnes in collegio sunt tales, certũ est q nõ excludũtur, cum tex. iste loquatur de his qui mancipãtur diuinis officijs, aliàs sequeretur q moniales nõ haberẽt vocẽ in earũ capitulo. ad hoc, vide gl. in ver. emãcipati. & gl. pe. & vlt in c. ex codẽ, de ele. li. 6. ſi autem aliqui sint clerici, aliqui cõuersi laici, dicit hæc eadẽ gl. q in cõuersis laicis nihil hic immutatur per hanc cõstitutionem, quia, vt ẽ. dixi, ista cle. loquitur de mãcipatis diuinis officijs, quales sunt conuersi laici. ideo dicit hæc gl. in eis stãdum ei, q no. in d. c. ex eo. Sed aduerte, quia ibi solum dicitur tales nõ debere interesse electioni vnã cum clericis, de alijs vero actib. nihil dicit, sed tu oĩno, vide per Fed. consi. 206. & per Spe. in ti. de syndic. versi. quid de cõuersis, & per Io. An. post Ae gy. in c. 1. de ꝓcur. ali quid per Inn. in c. 2. de consti. & q tales nõ sint de capitulo, facit in arg. c. & ſi Christus, de iureiur. iuncta subscriptione, cum similib. vide tamen in locis præall. Non cõstitutus in sacris, potest habere vocẽ in aliqua ecclesia collegiata clericorum, vel religiosorum, dummodo nõ habeat ratione canonicæ, sed habeat alio iure, puta, cõsuetudine, statuto, vel pri-
3 uilegio. gl. in ver. mãcipati, in fi. & tene eam mẽti. † Si canonicus nõ vult promoueri ad sacros, necessitate ecclesiæ vrgẽte, potest canonicatu priuari, vide gl. in ver. in posterum. Ex qua iuncto tex. ac iuncta glo. in ver. annexi. no. q canonicatus de iure communi nõ habet annexum certũ ordinẽ, sacrum, exigẽte tamen vtilitate seu necessitate ecclesiæ, potest moneri per superiorẽ, vt faciat se promoueri ad ordinẽ necessarium, q ſi renuerit facere sine legitima causa, poterit priuari, &c. Vide de materia q no. in c. licet canon, de ele. li. 6. in gl. antep. quæ est notabilis plene distinguẽs, an, & quando ex nõ promotione ad ordines, possit quis priuari bene-
4 ficio. † Constitutio respicit prærerita respectu actus futuri præcedentis aliam habitis seu gestis de præterito, vide bon. gl. & tene mẽti in verbo, in posterum, in fi. pro cuius cõcordãtia, & limitatione, vide aliam bo. gl. in cle. 1. de test. in ver.
5 deputatus. † Propẽsius, deriuatur à propere, vel prope, q idẽ
6 est, q velociter, vel festine, no. gl. in ver. propẽsius. † Canonicus in sacris nõ cõstitutus solũ perdit vocem in capitulo, & alia quæ veniũt ex voce, stallũ vero in choro retinet, præbẽdamq; & dominium obtinere potest, sicut alius canonicus in sacris cõstitutus, dummodo cõsuetudo sibi nõ obuiet. Delegatus à Papa dari põt, & cętera facere, sicut q libet alius canonicus, quæ vero depẽdent à voce capituli, vide bo. glo. in verbo. In capitulo, & hoc facit ad ea quæ ẽ. dixi, videlicet q canonicatus nõ habet ordinem sacrum annexum à iure cõmuni sed canonici debẽt promoueri, secũdum vtilitatẽ, & necessitatẽ ecclesiæ. Canonicus nõ in sacris, admitti non potest. etiam si hoc ab alijs canonicis sibi concedatur, ad actus capitulares, etiã ad actum electionis, nec etiam ipsi possunt super hoc dispẽsare, vide bo. gl. in ver. Concedatur. Et no. ex eadem gl. q per hæc verba, nullo modo, &c. interdicitur dispẽsatio inferiori citra Papam, ad idẽ vide gl. in versi.
7 nullo modo. † Quid aũt si de facto talis admittit in capitulo, an electio vel alius actus corruat? dic q non. de quo per Io.
8 An. in reg. q alicui, in mercu. li. 6. † An canonicus promotus ad sacros ante ætatẽ legitimam, debeat, seu possit habere vocẽ in capitulo, durãte minori ætate, vide glo. no. in ver. cõstitutus. in prin. quæ tenet, q nõ, & vide in simili aliam gl. in c. ei cui. de præb. li. 6. quæ cõcludit, q promotus ante ætatẽ legitimam, nõ possit cõsequi beneficium, requirẽs illum ordinẽ ante ætatẽ legitimam susceptum. tene mẽti vtranque gl. ad multa. & vide ad idẽ gl. 2. prope fi. ẽ. eo. generalẽ in ver. obseruãtiam, Pau. tamen ibi tenet cõtrarium, & forte hoc casũ verius, quia hic nõ requiritur ordinis executio, vt hẽat
9 vocem, nec est ipso iure suspensus, sed suspendẽdus. † Si canonicus nõ est in sacris tẽpore vacationis ecclesiæ, tẽpore autẽ electionis faciẽdæ reperitur in sacris, an debeat seu possit electioni interesse, vide gl. in ver. cõstitutus, q sic, quia debemus in hoc cõsiderare habilitatẽ tempore electionis faciẽdæ, & bene loquitur, & vltra in ea allegata, adduco bonum tex. in c. ei cui, de præb. li. 6. Idem dic ſm eandem gl. ſi tempore vacationis nõ erat canonicus, sed rẽpore electionis faciẽdæ sic. Si canonicus in sacris nõ existẽs, tempore vacationis ecclesiæ vult promoueri ad sacros, in quatuor tẽporib. occurrentib. ẽ. terminum iuris ad eligẽdum, an canonici teneãtur illum expectare? gl. in verbo, constitutus q nõ. pari modo ſm eam non tenentur expectare excommunicatum, qui se vult facere absolui, vel absentẽ in loco, in quo vocãdus non erat, dicẽtem velle redire, imputandum est. n. sibi, nõ est. n. habilis tempore electionis nam cum virtus capitularis sit pœnes habiles, possunt illi quãdo volũt, infra ter-
10 minum iuris ad electionem procedere, ꝓ hoc q leg. & no. in c. cum nobis, de elect. & in c. vni, ne sede vac. li. 6. in princ. † Quid si nullus de capitulo est in sacris, & imminẽt negocia, quæ debebãt expediri per prælatum & capitulum? dic q solus prælatus expediet. ar. illius c. vnici. ne sede vaca. q tenemẽti. & no. gl. in ver. cõstitutus, præall. Ex quo colligo, q tota potestas consistit penes prælatum, quãdo nullum habet
11 in collegio alias (non habilem) ad vocem dãdam. † Quid si imminet electio prælati, & nullus de capitulo est in sacris? dic q superior dẽt expectare per totũ terminum iuris, q ipse vtatur iure deuoluto, dẽt expectare per totũ rẽpus præfixum capitulo, vide bo. gl. in dicto verbo, constitutus. in-
12 † Quid si certi ordines sacri, vel nõ sacri, certis dignitatibus vel personatib. vel officijs, vel beneficijs, de iure communi, vel primęua institutione beneficij, seu antiqua cõsuetudine, vel statuto, possunt esse annexi? Et aduerte, q annexio, potest esse duplex, seu dupliciter facta, quãdo enim annectitur ita vt talis dignitas, seu beneficium nõ possit cõferri, nisi cõstituto in tali ordine, quo casu nõ potest quis illud beneficium obtinere, licet habeat ætatem ad illum ordinem, & velit ad illud facere promoueri. Sed oportet, q prius sit promotus pone exemplum, in eligẽdo iim episcopum, qui debet esse promotus in subdiaconum ad minus, vt in c. accipimus. de æta. & qual. Item pone exemplum in commẽda ecclesię parochialis, quæ nõ potest fieri nisi sacerdoti, vt in c. nemo de inceps, de elect. li. 6. & vde bo. gl. in cle. vna. ẽ. tit. prox. in verbo, promouẽdis. Quandoque fit annexio, vt obtinens illud beneficium, puta, debeat esse sacerdos, seu sit præbẽda theodotalis, & tũc non requiritur, q sit tempore electionis, vel promotus in subdiaconum, vt in c. accipimus. de ætate. & qualita. & melius in cap. 2. de institut. iun. capit. 1. de æta. & qualita. & melius in cap. 2. de institut. lib. 6. & in c. ſi pro clericis pauperibus, eod. lib. hæc videtur de mente glo. huius cle. in verbo, annexi. iuncta glo. præcedẽti, & seq. post prin. quam bene notabis. Considerandũ igitur sunt verba annexionis, ex quib. poterit deprehendi, an ordo requiratur tempore prouisionis, an sufficiat q superueniat Quod obtinens beneficium vigore literarum Papalium, nõ obstante q non habeat ordinem illi beneficio annexum, non per hoc eximitur à pœna huius cle. in ſ. illi, nã aliud habeat litera Papæ. gl. in verbo, annexi. in fi. ex quo no.
13 † quod dispẽsatio, cum sit stricti iuris, nõ extenditur ad casum separabilem, ex quo sine illo potest dispensatio simul effectum operari, vide glo. in cap. quia in tantum, de præbend. & quod dixi in capit. at si clerici. in ſ. de adulteriis, de iudic.
14 † An prælatus, habens dignitatem in ecclesia collegiata, negligens promoueri ad ordinem illi dignitati annexum, priuetur voce in eadem ecclesia, sicut priuatur canonicus, qui habẽs dignitatem inferiorem, personatum, vel officium annexum, vide bonam glo. in verbo, in eisdem. quæ tã dem videtur cõcludere q non, & vide ipsius rationẽ, ex qua
15 no. † quod appellatione capituli non venit prælatus, cum prælatus, & capitulũ sint diuersi, vt patet de his quæ fiũt pala. sine consensu cap. in rub. & nig. nisi forte ex fortissima significatione verbi, quę debet fieri in iure pœnali, seu nouo iuris antiqui correctiuo, quod singulariter notabis, quia ad hoc quotidie allegatur. Item ex eadem glo. no. quod licet prælatus, & Capitulum faciant vnum corpus, seu vnam ecclesiam, non tamen includitur prælatus sub appellatione
16 Capituli. † Canonicus non constitutus in sacris, licet alias que alia annexione sacrorum ordinum sit exclusus à voce Capituli, distributionem tamen obtinet, & fructus præbendæ, ac reliqua, quæ nõ proueniũt ex voce Capituli, ſi autẽ ordo sacer sit annexus præbendæ, tunc ſi non est in sacris, perdit vocem, sed distributiones non; ſi tamen infra annum non fecerit se promoueri ad ordinem annexum, perdit di-

midiam distributionẽ, nec habet vocẽ in capitulo, licet aliàs sit in sacris, ex quo non habet sacrum ordinẽ requisitũ, pu-
17 ta diaconatũ, vide hic tex. iuncta glo. in verbo. Ex tunc. † An pœna huius cle. in ſ. illi vero, locum habeat in capellania, vel altari habente certum ordinem annexum, vide gl. in ver. distributionẽ, quæ sentit q ſic? quatenus põt in eo locũ sibi vendicare, puta respectu distributionũ. sed ego in hoc dubito, cum ille, ſ. prouideat solum in habẽte dignitatẽ, personatũ, officiũ, vel præbendam, ergo non deberet habere locum in capella, vel altari, seu alio beneficio extra prædicta, cum sit ius nouum, & pœnale: cogita. tũ nota ex eadẽ gl. q in institutione capellaniæ seu altaris potest prouideri, vt cappella-
18 nus teneatur officiare ecclesiam in omnibus horis. † Si canonico renitenti promoueri ad ordinem annexũ. subtrahatur dimidia distributionum, prout hic dicitur, in ſ. illi, & alia dimidia non sufficiat ad sustentationẽ, an debeat fieri illa subtractio? vide glo. in ver. dimidiam. quæ dicit q sic, cũ deficiat pro eo. tunc cessat hic pœna, cũ fuerit promotus, q placet, li
19 cet alij aliter dicant, de quo hic per Doct. † Cui autem accrescat hæc dimidia, vide in eadem gl. quæ dicit, q canonicis interessẽtibus, nisi aliud hẽat consuetudo, seu ordinatio ecclesiæ. Alij vt Gul. dicũt, q remaneant pœnes ecclesiã, cui facta est iniuria, propter absentiã vel negligentiã in non recipiendo ordinẽ annexum, & in eo non deseruiendo. sed tu considera verba ordinationis, seu statuti; aut enim habet cõsuetudo seu statutũ, vt inter canonicos interessẽtes diuinis, distribuant, puta. 14. & tunc sit vera opin. gl. aut hẽt, vt cuilibet interessẽti dentur quatuor; & tũc pars aliorũ remanet in priori statu. & sic vera opi. Gul. & fertur q hoc tandẽ tenuit Io. An. in quibusdã apostillis, quas postea fecit ad glo.

SVMMARIVM.

1 *Temporum interstitia in ordinandis hodie non seruantur.*
2 *Ordinari vt quis possit ante ætatem in hac cle. præfixam, an per contrariam consuetudinem possit derogari.*
3 *Consuetudo non præiudicat iuri positiuo, nisi sit rationabilis.*
4 *Promotus ante legitimam ætatem ad subdiaconatum, an habere debeat vocem in capitulo.*
5 *Decernimus, verbũ, inducit ius nouũ. nec est antiqui iuris declaratorii.*
6 *In 18. anno quem esse debere, aliud est, & aliud est dicere, quem esse seu esse debere 18. annorum.*
7 *In, dicto quando iungitur ablatiuo, significat intrinsece, sed quando accusatiuo, tunc significat extrinsece.*
8 *Ordinarius à collatione ordinum, ordinatus vero ab executione illius ordinis suspenditur, si ante legitimam ætatem fuit promotus.*
9 *Episcopus an possit dispensare super ætate ordinandorum.*
10 *Ætas quæ requiratur in minoribus ordinibus.*

CAP. II.

1 GEneralem. † Hodie non obseruantur in ordinandis tẽporũ interstitia. vnde laic⁹ in carnispriuio, in resurrectionis festo, ps byter eẽ põt, vide gl. 2. post prin. & dicũtur tẽporũ interstitia, ſ. interualla, quæ olim mandabant p antiquos canones. debebat. n. quis certo tpe promoueri in vno ordine, ante quã promoueretur ad maiorem, de quib. 77. dist. in c. 2.
2 & c. non monachus, cum sim. † An per desuetudinem, siue contrariã consuetudinem, possit derogari dispositioni huius cle. vt ante ætatem hic præfixam ordinari quis possit, & vĩ primo q sic. Nam sicut respectu antiquorũ canon. super ætate disponentium, ponderatur hic generalis obseruantia in contrarium, ita dicendum eadem rõne respectu huius cle. quoad consuetudinem, quæ nouiter possit induci; nam talis cõsuetudo hodie est in multis locis inducta, & p hoc facit glo. 2. post mediũ, dum dicit, q ante hanc decr. potuisset promoueri ante ætatẽ, secũdum canones antiquos requisitam, quasi antiqua iura forent p desuetudinem sublata. Sed in contrariũ facit iste tex. in eo, q nõ declarat iurib. antiquis
3 esse derogatum per contrariam consuetudinẽ, vt no. in cle. prox. ad idem facit hoc verbum, decernimus, iuncta. gl. † Præterea consuetudo nõ præiudicat iuri positiuo, nisi sit rationabilis, vt in c. ſi. de cõsue. Sed non vĩ rationabile, vt ante ętatẽ hic expressam qs promoueatur, maxime respectu sacerdotalis ordinis, cum ante 25. annum, non dicatur quis in virili ætate, vt in l. 1. ff. de minо. vnde durũ esset, sibi cõmittere tantum ministerium, cũ nulla dignitas secularis similis sit sacerdotio. 96. dist. c. duo sunt, & in seculari dignitate administrãda, requiritur ętas 25. ann. vt in l. ad rem publicam, ff. de munꝰ. & hono. no. in c. cũ in cunctis, in glo. de ele. ad idẽ facit ratio. c. vel non est compos. de temp. ord. & pondera, quia iste tex. non distinguit inter laicos, clericos, seculares, & religiosos, sic omnes à pari iudicantur in obseruantia huius cle. Quod ergo leg. & not. in c. monachus. 77. di. hodie non obseruatur, quod no. præsertim, quia vbi non disponitur su-
per interstitijs temporum, non ita subtiliter in religiosis, sicut in secularib. clericis obseruatur; & interstitia solũ obseruabantur ad mores comprobandos, q in religiosis supleat religionis deuotio, & asperitas. † An promotus ad subdiaconatum ante ętatem legitimam, habere debeat vocẽ in capitulo, gl. 2. hic sentit q nõ, & clarius ẽ. in ver. diaconatus.
5 & in cle. ẽ. prox. vbi dixi. Paulus tũ ibi contra? † Verbum, decernimus, inducit ius nouum. Non est ergo antiqui iuris de claratorum, vide hic gl. in ver. decernimus, vide tũ q scripsi in c. decernimus, de iudi. & quod in simili de verbo, censemus no. gl. in cle. vnica. de cõsec. preb. in ver. cẽsem⁹. † Aliud importat, si dicit quem esse debere in 18. anno. & aliud dicitur quem esse, seu esse debere 18. annorum, nam primo casu satis est ad illorum verborum verificationem, q quis 18. annum inchoauerit in secundo vero casu annus dẽt esse cõpletus, gl. no. in ver. decimooctauo, & idem dic in alio annorũ nu. ad quod vide tex. iũcta gl. in c. ſubdiaconus. 77. di. Itẽ dic secus esse, si diceretur, cum peruenerit in 18. an. vel ad 18. annum, quia tunc annus debet esse completus, vt in l. nec putabã, & quod ibi no. Doc. ff. de cõd. & dem. & datur ibi ratio
7 differentiæ, † quia quando dictio, in, iungitur ablatiuo, signi ficat intrinsece; ideo sufficit, quod sit in illo anno cõstitutus. sed qñ iungitur eũ accusatio, tũc significat extrinsece. vnde debet esse extra illum annũ, iuxta illum versum. In cãpo curro. si sis, bene dicis, &c. & hoc no. & vide plene in præal. l. nec
8 putabã. † Quid si quis sit promotus ante ætatẽ hic constitutam? glo. pe. dicit, q ordinans, à collatione ordinũ, ordinatus vero suspenditur ab executione illius ordinis vsque ad ætatẽ legitimam, per cap. vel nõ est compos. de temp. ord. tu vide c. ſubdiaconus. 77. di. vbi dicitur, q ordinatus ad sacrũ ordinem ante ætatẽ legitimam, debet deponi, & ſi vis hoc tenere potes respondere ad c. vel non est compos, q Papa nõ ponit ibi casũ faciendo in alijs ius de nouo, sed voluit forte ita mite procedere cum illo, qui fuit ante pubertatem ordinatus; & sic rõne tenere ętatis, forte sic fuit cũ illo processum. hinc est, q ibi fit suspensio in pœnam, & iniuriam ordinatoris, & non ordinati. sed illud capitulum, si subdiaconus, disponit de pœna in odium ordinati, ergo non est recedendum à iure antiquo. ar. l. præcipimus. in fi. C. de app. cogita. † Vtrũ cps
9 possit dispensare super ætate ordinandorũ? gl. hic in ver. anno. in fi. q non. & tene eã semper menti. facit. ca. dilectus. de tẽp. ord. & quod dixi in c. ar si clerici, ſ. de adulteriis. de iudi.
10 † Quæ ætas requiritur in minoribus ordinib. vide hic gl. fi. q tenebis menti, quæ dicit, q maior infantia, & sic post 7. annũ potest quis promoueri ad minores ordines, pro hoc dicit gl. in c. ſi eo tempore, de reseri. lib. 6. q maior septennio põt habere beneficia sine cura, ex quo põt ordinari. de hoc tamen vltimo vide quod dixi in c. super inordinata, de præb. & vide ad vtrunq; dictum tex. iuncta gl. 1. in c. de his. 28. dist.

De officio Vicarij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Curæ animarum appellatione quid veniat.*
2 *Vicaria perpetua ecclesiæ curatæ, venit appellatione beneficij curati*
3 *Commenda ecclesiæ curatæ, quare non possit fieri nisi actualiter sacerdoti, cum vicaria, sicut & rectoria concedantur etiam non sacerdoti.*
4 *Beneficium seu vicariam perpetuam obtinens cum cura, potest infra annum compelli, vt fiat sacerdos, non obstante pœna ipso iure apposita per lapsum anni.*
5 *Rectoris appellatione, non venit vicarius perpetuus in constitutione pœnali.*
6 *Episcopus an dispensare possit cum vicario perpetuo ecclesiæ curatæ, vt ratione studij intra septẽnii nõ teneatur promoueri ad sacerdotiũ.*
7 *In materia dispensationis fit extensio per identitatem rationis.*
8 *Constitutio disponens super obtinentib. ecclesias, cõprehendit vicarios.*
9 *Episcopus non potest dispensare in ætate assumendo aliquem in rectorem, vel vicarium ecclesiæ curatæ.*
10 *Vicariorum duplex est species, adeo vt dispositio super vicarijs perpetuis non habeat locum in temporalibus.*
11 *Dispositio super eccl. sis parochialib. non vendicat sibi locum super nõ parochialibus.*
12 *Volo verbum in dispositione positum, nouum ius inducit, non aut declarat antiquum.*

CAP. VNICVM.

1 VAe de ecclesijs. † Appellatione curę animarũ, venit cura, nedũ in foro pœnitentiali, sed ẽt in foro cõtẽtioso, vide gl. in ver. curã. ꝑ Inno. in c. dudũ. 2. de ele. & no. ex eadem gl. iuncto text. q habẽs curã animarũ, licet in foro cõtẽtioso, rõne bũficij ecclesiastici teneꝰ esse sacer-
2 dos, siue hẽat illã, vt rector, siue, vt perpetuus vicarius. † Qã extrauagãs Io. quæ incipit, execrabilis, hẽt locum in vicarijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

perpetuis,vide gl.in ver.amittẽdis,& no.ex cadẽ gl. ꝙ appellatione beneficij curati.venit vicaria perpetua ecclesię cura
3 tæ.† Licet commẽda ecclesiæ curatæ nõ possit fieri nisi ei, qui actualiter sit sacerdos,vt in c.nemo deinceps, de ele.li.6. vicaria tamen,sicut rectoria potest cõcedi nõ sacerdoti,dũmodo sit talis, qui possit effici sacerdos no.gl.in ver.promouẽdis,diuersitatis ratio potest esse iudicio meo,quia sæpe in fraudem fiebat commẽda, nõ propter curam, sed propter fructus recipiẽdos.Item quia cum commẽda duret modico tẽpore,vt d.c.nemo deinceps , oportet ꝙ fiat penes idoneum de præsenti,sed cũ rectoria vel vicaria durẽt toto tẽpore vitæ instituti,satis est ꝙ de proximo possit in sacerdotẽ promoueri,habetur.n.pro sacerdote,ex quo in breui spe
4 ratur promotio.l.fi.de test.mili.Et no.ex hac glo.iuncto illo c.nemo,ꝙ vbi requiritur ꝙ collatio , siue commẽda fiat sacerdoti,oportet ꝙ tempore collationis , seu commẽdæ, sit sacerdos,nec sufficit,vt possit de proximo promoueri, pro hoc,quia qualitas posita in aliqua oratione, refertur ad tem
4 pus verbi,ad ꝙ refertur,vide ꝙ dixi in cle.2. de rescrip.† Qđ obtinẽs beneficium seu vicariam perpetuam cum cura,potest ỹ.annum compelli,vt fiat sacerdos, nõ obstãte pœna ipso iure appolita per lapsum anni,vide bo.gl.in ver. promouẽdis,in fi.& in c.licet canon.de ele.li.6.in gl. antep. in prin. ex quib.no.ꝙ p cõstitutionẽ apponẽtem pœnam ipso iure,
5 nõ tollitur cõstitutio , quæ mãdat pœnam per iudicem imponi citius,q̃ faciat alia cõstitutio posterior,facit l.quoties, ff.de actio.& obli. † Appellatione rectoris nõ venit vicarius perpetuus in cõstitutione pœnali , aperte hoc sentit glo.in ver.sacerdotiũ,in eo ꝙ dicit opin.Arch.corrigi per istũ tex. in eo ꝙ tenebat illud.c.licet canon. nõ habere locum in vicario perpetuo,cum loqueretur de rectore,nõ.n.dicit,ꝙ re probatur,sed ꝙ corrigitur,quasi hoc sit ius nouum,& idem sentit hic gl.fi.& facit pro hoc titulorũ diuersitas,item c.ex-
6 tirpãdæ,§.qui vero.de præb.† Vtrum episcopus possit dispẽsare cum vicario perpetuo ecclesiæ curatæ , vt ratione studij nõ teneatur promoueri infra septẽnium ad sacerdotiũ, iuxta c.cum ex eo.vide bo.gl.super ver.sacerdotium,quæ tãdem cõcludit ꝙ sic,tum quia ratio permissionis expressa in d.c.cum ex eo,est communis rectori,& vicario,tum quia il lud c.loquitur de his qui obtinẽt ecclesias, quæ verba inclu
7 dũt vicarios sicut rectores.† Et ex illis rationib. singulariter collige ꝙ in materia dispẽsationis sit extẽsio per idẽtitatem rationis,ꝙ tenebis semper mẽti,& vide ꝙ dixi in c.at si clerici,in §.de adulterijs,de iud.† Secudo no. ꝙ cõstitutio dispo-
8 nẽs super obtinẽtib.ecclesias,comprehẽdit etiam vicarios, & sic vicarius perpetuus dicitur obtinere ecclesiã.Item no. ex eadem gl.quia vicarius nõ potest dare vicarium , vide ꝙ
9 no.in c.clericos,de offi.vica.† Quod episcopus nõ potest in ætate dispensare,cum assumẽdo in rectorem , vel vicarium
10 ecclesiæ curatæ , gl. in ver.ętate. † Quod vicariorũ quidam sunt perpetui,quidã tpales,perpetui vero dicuntur vbi assumũtur,vt habetur in c.extirpãdæ, §. qui vero. de præb. & vt no.gl.in c.ad hæc.de offi. vica.vide gl. in verb. perpetuis. Ex qua etiã no.ꝙ dispositio super vicarijs perpetuis, nõ habet
11 locum in temporalib.† Dispositio super ecclesijs parochialib.nõ vendicat sibi locũ super ecclesijs curatis nõ parochialib,vide gl.super ver.parochialiũ, ex qua no.ꝙ ad esse ecclesiæ curatæ nõ requiritur,ꝙ habeat parochiam, qñ quis dicatur habere animarum curã,vide bonam gl. in cle. dudũ , ỹ.de sepul.in verbo,impẽdant. vide omnino per Inn. & in c. non satis,de offi. Arch.& in c.dudum,il 2.de ele.per Host. in c.omnis,de pę.& remiſ.per Pau.in cle.vna,de bapt.Itẽ no.ex gl.pe. ꝙ ppetua vicaria habet locũ in ecclesijs parochialib. annexis dũtaxat,& nõ in simpr curatis , vide tn hic p Pau.
12 † Verbũ,volo,nouũ ius inducit,nõ aũt declarat antiquũ,vide bo gl.in ver.volumus,prope mediũ. Idem no. gl. in fi. in cle.vna,de rerũ permu.quandoq; tamen nõ importat ius, nouum,vt in c.ex ratione,de appel. vide tamen ꝙ ibi no.

De officio & potestate iudicis delegati. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudex vel nudus minister, seu examinator,quando quit efficiatur, qui testium receptioni deputatur.*
2 *Examinatio testium nuda,potest fieri diebus feriatis.*
3 *Testium repetio non debet committi in causa criminali.*
4 *Executor deputatus ad prouidendum de beneficio cum clausula pure, an & quib.casib. teneatur assumere partes iudicis, & quibus non.*
5 *Conditio in rescripto apposita,si vera nõ est,non tenet prouisio,nec ex communicatio inde lata.*
6 *In rescripto si exprimitur id,quod tacite inerat,non facit mandatum cõditionale.*
7 *Delegans,qui prius cognouit plene de iure partium,si alteram in possessionem induci mandat,tacitus est merus executor, & nullam debet admittere exceptionem.*
8 *Executor, vbi aliqua non est expressa clausula,potest iudicis partes assumere, & quare.*
9 *In commissione prouisionis facienda, licet tacite illa clausula,si persona est idonea,intelligatur,tamen mandatum non facit conditionale.*
19 *Executor ad beneficia,quibus casibus, merus omnino executor esse dicatur.*
11 *Executor ad beneficia,quibus enumeratis casibus, debeat iudicis partes assumere.*
12 *Executor ad beneficia,an appelletur iudex.*
13 *Executor an possit,vel non,iudicis partes assumere, & an teneatur exceptiones admittere,vbi elegit viam meri executoris.*
14 *Natura negocij alterari non debet per ea verba, quæ possunt referri ad extraiudicialem instructionem.*
15 *Executor debet eum citare, de cuius præiudicio agitur, & vide extra plã.*
16 *Executio vbi mandatur,quib. casib.ille debeat audiri, qui aliquod prætendit præiudicium etiam extrinsecum.*
17 *Executori,si tertius,non principalis, se opponat pro publico interesse, an sit ab eo audiendus.*
18 *Delegatus inferior à Principe, an possit committere nudum ministerium seu articulum non iurisdictionalem.*

CAP. VNICVM.

1 VDices. †Deputatus super receptione testium, quandoq; nudus minister, seu examinator. Judex.n.efficitur,quando habet citare testes, examinare articulos,& alia ad hunc actum requisita explere,ita ꝙ ille articulus sibi simpliciter committitur. Nudus autem minister est,quãdo testib.prius iuratis,& examinatis articulis,& interrogatorijs,&c.committitur examinario,vide gl.2. quæ est notabilis . Ex qua ẽt no. ꝙ etiam efficitur iudex, potest commiss.punire testẽ corã eo vacillantẽ,
2 seu aliter aures ipsius offendẽtẽ.† Itẽ no.ex eadẽ, ꝙ nuda examinatio,põt fieri dieb.feriatis,& in hoc sequit istã gl.Bal. in l.1.§.nũciat.ff.de no.oper. nũcia. sed tu dic, vt dixi in c.
3 de ferijs.† Quod receptio testium nõ dẽt committi in causa criminali,vide gl.in ver. ciuili. cum multis cõcordantijs. Duæ negationes æquiualẽt vni affirmationi, gl. in ver. nec non.Quod executores ad beneficia conferẽda,dicũtur habere delegatam,vide gl.in ver.executores,& in c.fi super arg
4 tia,c.ti.li.6.† Nunquid executor deputatus ad prouidẽdum cum clausula purẽ,teneantur assumere partẽ iudicis,& procedere causã cognita,vocatis quorum interest,& an teneat prouisio facta per cõmissariũ, clausula in rescripto inserta nõ purificata,taltẽ re ipsa,vide & tene menti gl.in ver. reperierint,quæ in effectu ponit tres opi. quæ extra habẽtur, ex dictis Inn.in c.fi.de præsump.Prima est, ꝙ siue sit scripta, siue clausula,siue tunc clausula sonante in monitionẽ, siue conditionẽ , nunquã tenetur executor assumere partes iudicis, sed põt procedere extraiudicialiter , vt merus executor,potest tñ,si vult,iudicialiter procedere,quantumcunq; nulla clausula in mãdato sit inserta , quia subintelligit clausula,si est idoneus, nisi sit nudũ ministerium illi cõmissum, ꝙ declara,vt ỹ. dicam prouisio tamen facta clausula nõ purificata,saltem re ipsa,est nulla,si clausula sonabat ibi in cõditionem, nec tenet excommunicatio,lata vigore talis prouisionis , secus si erat clausula sapiens monitionem , puta quia exprimebatur quod tacite inerat,vt puta si est idoneus, tunc enim tenet prouisio,& excommunicatio inde lata , licet sit iniusta. Secunda opi.est , quod aut clausula sapit monitionem,& non tenetur assumere partes iudicis , aut sapit conditionem, puta si de tali vico est oriundus,vel si est Doctor in theologia, & tunc aut ex prouisione lædit̃r, seu tollitur ius alterius, puta illius ad quem spectat beneficij collatio, vt quia Papa mandat prouideri Titio, si est Doctor, de beneficio spectante ad collationem Episcopi Tornacen. & tenetur assumere partes iudicis,cognoscẽdo scilicet de clausula,vocato illo, cuius interest.Aut non lædit̃r ius alterius, & tunc tenet prouisio, cognitione non præmissa, quia hoc casu non sunt proprie partes, prouisio tamen est nulla, si forma non est seruata . Tertia opin. ad sensum recitandum gl.est,quod siue clausula sapiat monitionem,siue conditionem,non tenetur examinator assumere partes iudicis,quia actus collationis de se extraiudicialis est,& hoc verum , nisi tria concurrant,primo, ꝙ clausula sapiat conditionem. Secundo,ꝙ apponatur per verba sapientia conditionem, puta si tibi constiterit.Tertio ꝙ alteri ex prouisione generetur præiudicium,his.n.trib.concurrentib. tenetur procedere ; parte vocata,& causa cognita, aliàs non teneretur , & hanc tertiam opi.videtur hæc gl.in fi.approbare. Sed tu vide Inn. in c.proposuit, de concess. præb. vbi possuit in hac materia duas opi.& vnam aperte firmat.s.ꝙ nunquã executor deputatus simpliciter potest assumere partes iudicis,nec tenetur audire opponẽtẽ,nisi opponeret de rescripti surreptione,& facit quod no. Inn.in c.ad dissoluendũ,de despon.impu.vbi ẽt tractat de hac materia.Sed Host.in d.c.proposituꝫ , tenet oppositũ, ꝙ imo tenetur audire partes opponẽtes,quantũcunque simpliciter sibi fuerit rescriptũ,vide de hac materia per eũdem Inn.in c.de cætero,de re iud. & in c.inter dilectos,de excess.præl.& etiam in c.1.de concess.preb.lib.6.& in c.cum olim,il 2,de priui.in omnibus his locis tractat hanc materiã & vide quod no. Bal. in l.2.C.quando prouo. non est necess. cuius dicta recitatui in c.1.de re iud.vlt.q. Et hanc materiam executorum ad beneficia,plenissime,& clarius cæteris expe diui in c.fi.de præsump.vbi videas , & quoniam per ea, quæ ibi in conclusione materiæ dixi,plenius declaratur hæc glo. ideo illam conclusionem hic inseram.dico.n. vt mihi visum fuit ex multis concludere,ꝙ quidã sunt casus, in quib. clarũ est, ꝙ executor talis non potest iudicis partes assumere,qui dã vero sunt,in quibus tenetur,remanent aũt aliqua dubia, in quib.dicam,quod mihi tunc,& nũc visum est.Primus casus est,quando delegans non habebat iurisdictionem ; non enim potuit committere,quod nõ habebat 1.q.7.c.Dayber tum,& in c.quod autem,de iure pa.quod sensit Inn.in d.c.fi. de præsump.post prin.ex quo infero,ꝙ isti inferiores habẽtes de iure speciali collationẽ sine iurisdictione, nõ possunt per se, nec per suos commissarios iudicis partes assumere, sed extraiudicialiter ad eorum instructionem poterũt informationem assumere,sicut faciunt arbitri, & arbitratores,ẽt si in commissione dicatur,si tibi constiterit, &c. Nã possunt illa verba referri, & verificari in extraiudiciali instructione, ex quo in commissione non concurrit iurisdictio,vt est tex. no.in c.cum contingat,de rescrip.& hoc est quod voluit gl. ista in prima solutione , seu prima opin.dum dicit executorem posse,si vult,assumere partes iudicis,dũmodo committens iurisdictionẽ habuerit,& in hoc no.istam gl. sic intellectam,& vide quod dixi in c.solicite,& seq. de resti. spol.licet in contrariũ faciat quod no.Io.And.in c. publicato, de ele.
5 †Item no.ex prima illa opi.vbi dixi,ꝙ si cõditio apposita in rescripto nõ est vera,nõ tenet prouisio,nec excõicatio inde lata,ꝙ excõicatio ob cãm in rescripto nõ cõprehensam,est ipso iure nulla,quod diligẽter notãdũ est. & hũc puto verũ
6 casum c.fi.de præb.& vide quę ibi dixi, † Itẽ no. ex eadẽ prima opi.ꝙ si exprimiẽ in rescripto id,qđ tacite inerat , nõ facit mãdatũ cõditionale,ad idẽ c.significasti, de ele.sed tu oĩno vide de hoc, qđ dixi in c.cũ dilecta.& in c. ex infinuatio-
7 ne,de reser.†Sedꝫ casus,qñ superior delegãs prius cognouit plene de iure partiũ,ẽt respectu executionis faciẽdæ,& simpliciter mãdat,vt conferat & inducat possessionẽ, talis.n.est merus executor,& nullã exceptionẽ debet admittere, l.executorẽ,& l.si vt proponis.C.de execu.rei iud. no. in l. à diuo Pio,ff.de re iud.& in d.c.de cętero.co.ti.hoc est iudicio meo quod voluit ista gl.in prima opin.dicere in eo,quod ẽt dicit,
8 †ꝙ vbi nõ est ali qua clausula expressa,põt executor assumere,si vult,partes iudicis,cũ sub intelligatur clausula, si psona sit idonea,nisi fuerit cõmissum nudũ ministeriũ . Intelligo.
9 n nudum ministerium cõmitti modo prędicto. †Ẽt not.ẽt ex gl.ꝙ in cõmissione prouisionis faciẽdę,intelligitur tacite illa clausula,si persona est idonea;non tamen hoc facit mandatum condõnale.vnde tenet collatio,ſm istã gl.licet persõna non sit idonea,sed tu limita,vt no.Inn.in c.inter dilectos, de excess.præl.& plenius dixi in d.c.fi.de præsum.& in c. 1.de
10 re iud.in vlt.q.vbi oĩno vide.†Tertius casus superior prouidit seu prouideri mandat alicui ex certa scientia,remouẽdo aperte oẽs exceptiones,& referuãdo sibi cognitionẽ.ar.c.ex parte,de of.deleg.& per Host.in d.c.de cætero.& in hoc dili gẽter animaduertẽda est forma mãdati,ar.de priuil.c.porro.in his casib.& fi.si qui possunt occurrere, executor est oĩ no merus;quia nõ hẽt mixturã iurisdictionis,& in istis exe-
11 cutorib.nõ hẽt locũ gl.no.in c.pastoralis.§ qui vero . de of. dele.quæ inter cętera dicit,ꝙ executor datus ad beneficia, est mixtus.†Casus aũtẽ,in quib.dẽt assumere partes iudicis, sunt isti . Primus,si in literis mãdatur,vt citet aduersariũ, vel apponitur illa clausula,vocatis vocãdis &c.vt dixi in d.c.fin. & bene facit.c.exhibita.cũ ibi no. de iud. Secũdus casus,qñ vult dare possessionẽ,quã alius obtinet,dẽt.n.illum vocare, quantumcunq; simpliciter scribatur,quia nõ est intẽtionis principis,vt qs remoueatur à possessione,sine eãx cognitione,l fi.C.si per vim vel alio modo.& 3.q.9.c.caueãt, &c.omnia,& tenet Inn.in c.1.de cõcess.preb.lib.6.& in c.cum olim. 2.de priui.& Io.An.in Spe.in ti.de cã pos.& prop.§.fi.in add. mag.& optime facit,c.licet eps.de præb.li.6.sic respectu possessionis existentis apud tertiũ nõ põt executor esse merus . sic limita istã gl. Tertius casus,si executor fuit datus cũ clausula,quæ venit purificãda ex facto tertij,de cuius præiudicio agitur;tunc.n. vr tacite mãdata cognitio,ga causarũ merita partiũ assertione pandũtur,vt in c.fi ex lris. de in integ.rest. & d.l.fi.C.si per vim,vel alio modo Et hoc est,qđ voluit notãter Io.An.in d.add.puta si Papa mandat,ꝙ si constiterit Titiũ tenere plura curata cõtra extrauag.execrabilis,ꝙ tũ commissarius cõferat vnã ex illis impetranti . Quartus casus est, quando executor datur ad cõpellendũ ordinariũ collatorẽ vt conferat,dẽt.n.eũ monere & citare,vt cõferat,& si ille opponit exceptiones legitimas,audiẽdus est , vt est casus cũ ibi no.in c.accipimus.de ęta.& qual.& in c.capitulũ,& in c.cõstitus,de reser.nõ.n.dẽt quis impugnari,& defensio nõ audiri,cõtra c.inter,de excep.In his.n.& similib. casib. executor dr mixtus,quia hẽt cũ executione iuncta,mixtã iurisdictionẽ,qa ex quo superior nõ cognouit de iure executionis faciẽdę,vr suo commissario ẽt iurisdictionẽ dedisse, vt in c.ex
12 literis.de offi.dele.& in d.c.accepimus.& 25.q.2.c.& si nõ cognitio.†Nõ autem appellatur iste iudex,quia iurisdictio datur accessorie ad ministerium exercendum, quod de sui natura est extraiudiciale,nec deputatur inter personas contendentes,sed quia accessorie habet iurisdictionẽ ratione prædicta.tractatur eius materia in ti.de offi.dele.ad denotandũ, ꝙ habet iurisdictionem delegatã,vt no.glo.in c. super eo.de of.dele.& in c.tibi qui.de reser. li.6. Et ex his declaratur glo.
13 in c.pastoralis.quę dicit,hũc executorẽ esse mixtũ; & habes fundamẽtum huius materiæ.†Extra prædictos casus, remanet dubietas.an executor possit assumere,vel non, partes iudicis; & an teneatur exceptiones admittere,vbi elegit viam meri executoris.Et in hac dubitatione concluderem , ꝙ est in optione ipsius , an velit procedere iudicialiter , etiã si fuit datus simpliciter;quia succedit loco delegãtis,vt hic dicitur in prima opi.si autem vult procedere extraiudicialiter,dico ꝙ etiam potest ; quia cũ actus de sui natura sit extraiudicialis,potest à principio procedere,vt vult; sicut ille qui habet duas vias,põt à principio eligere quã vult,vt in c.vt gs duas, de elect.li.6.& no.in simili,in c.Quintauallis.de iureiu.quod dico procedere,etiã si sit apposita clausula sonãs in cõditionẽ per verbũ,si constiterit.†quia,cũ hæc verba possint referri ad extraiudicialem instructionẽ.vt d.c.cũ contingat,non debet per verba hæc alterari natura negocij.nã si teneretur à principio citare,esset potius iudex,quam executor.nec curo de extrinseco alterius præiudicio, pura quia ad episcopũ pertinebat collatio illius beneficij,quod sub cõditione mãdabatur per Papam cõferri,quia sicut superior potuisset se extra iudicium informare,vtrum is,pro quo mandat,sit de
15 tali loco,vel magister,&c.sic poterit,& iste . † Sed vbi ageret de iure alterius,tunc bene fateor,vt ỹ.dixi,vt ille sit vocãdus puta si diceretur in literis,si constiterit episcopũ fuisse negligentẽ in conferendo,&c.vel si cõstiterit,ꝙ talis teneat duas ecclesias curatas.nam hoc casu tacite vr mandata cognitio, quia causarũ merita,&c.vt ỹ.dixi.& cum hoc temperamen
16 to intelligerẽ,& limitarẽ vlt.opin.huius gl.†Si autem cõparet is,qui prætendebat aliquod præiudicium,etiam extrinsecum,fateor,ꝙ deberet audiri,& tunc debet assumere partes iudicis,d c.accepimus,& c.cum adeo.ỹ.de rescri.& c.fi quãdo,cũ multis,simi.& probatur ratione, nã ex quo superior non cognouit de iure executionis,videtur hoc mãdasse suo cõmissario;ar.d.l.à diuo Pio,& d.l.& si nõ cognitio,C.si cõtra ius vel vti.pub.canonizata,25.q. 2. & videtur probari,in d.c.fi.de præsump.in fi.& sic debet temperari prima opi.hic posita in gl.& dictum Compostin c. capitulum , de reser.vr enim in hoc habere iurisdictionem mixtam,vt vbi expediat etiam assimat,cognitionẽ: quod satis vr expedire, vt ibi qa pro suo præiudicio se opponit,arg.optimum,in d.c.ex parte.2.de offi.deleg.& c.super, eod.ti.& l.2.§.si quis à principe,
17 ff.ne quis in loco publi.†Sed dubium est,quid,si quis opponit se,non ex præiudicio priuato,sed publico, vt quia comparet tertius,& dicit Titium nõ esse idoneum,nunquid debeat audiri?& hoc casu forte potest procedere dictũ Compost.in d.c.capitulum.& Inn.in c.proposuit,de cõcess.præb. ꝙ nõ teneatur illum audire , cũ sit executor extraiudicialis. agat autem postea per viam denũciationis,vel accusationis, sicut nec committens tenebatur admittere,vt no. Inn.in c. ad dissoluendũ,de despon. impu. Contrarium tamen puto verius,licet.n.fatear ordinarium hoc posse; secus tamen dico in delegato ; quia in dubio debemus credere ordinariũ voluisse,ꝙ indigno non fieret prouisio beneficij,arg.l.si.procur.ff.de condi.indebi.& maxime quando expressit illã clausulã,si est idoneus.Item sicut in cõfirmatione admittitur ex cipiens pro interesse publico,opponens contra electum,vt c.super his,de accusa.Ita & in prouisionis actu, cum collatio habeat vim electionis.& confirmationis,iuxta no. in ca. cum olim,de causa poss.& proprie.& præsumendum, ꝙ superior

Universidad de Deusto
Biblioteca

perior potius volnerit à principio occurrere, quã post causam vulneratã remedium quærere.iuxta consilium l.fi.C.in quib.cau.in integ.rest.non est ne.Et per hoc multipliciter limitatur,& declaratur hæc gl.Et multa alia ad materiam pertinentia,prosequere,vt dixi,in c.fi.de præsum. Quod delegatus inferior à Principe potest committere nudum misteriũ, seu articulum non iurisdictionale,vide glos.fin. & hoc limitat.c.cum causam,de appel.&l.à iudice, C.de iudi. Ergo prodicto glo. allego tex.secundum intellectum vuum,quem videtur sequi Innoc.in c.cum Berto.de re iudic. & vide quod plene ibi dixi.

De officio Ordinarij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quando diffamari dicatur.*
2 *Homo quando diffamari dicatur.*
3 *Correctio clericorum, ad solum episcopum pertinet, de iure communi.*
4 *Insolentia quid sit.*

CAP. PRIMVM.

1 ET clericorum. † Ecclesia dicitur diffamari, quando de ipsa
2 male prædicatur.seu homines obloquũtur, seu dehonestatur, vide gl.in ver. diffamatur.† & idẽ potest dici de homine diffamato. vide plene de infamia,seu fama per Bar.in l.minorum.§.tormenta.ff.de q. not. in c. cum oporteat, & c. qualiter & quando, de accus.
3 † Quod ad solum episcopum pertinet de iure cõmuni correctio clericorum, potest tamen spectare ad inferiorem de iure speciali,vide hic tex.cum gl.super verbo.episcopis, vide tu quod plenissime dixi,in c.cum contingat, de fo. compet.
4 vbi dixi de iurisdictione inferiorum prælatorum.† Insolentia idem est,quod morum inconuenientia, fatuitas, vel superbia,aut prauus vsus,quasi contra solitum,& debitum naturę cursum,vide gl.in verbo.Insolentijs.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta per legatum,motu proprio, non facta mentione de alijs beneficijs,quæ obtinet prouisus,valeat.*
2 *Mentio beneficij obtenti quando & qualiter fieri debeat.*
3 *Beneficium spirituale quomodo cognoscatur.*
4 *Collatio beneficiorum per quemcunque ordinariorum facta,licet habiti beneficij mentio non fuerit expressa, valet; secus in Papa,& eius legato, & quare,& num.6.*
5 *Conferendorum beneficiorum potestas, non venit ex mero officio legationis;secus in legato Cardinali.*

CAP. II.

1 ET si ab Apostolicæ. † An collatio facta per legatum
motu proprio, non facta mentione de alijs beneficijs,quæ obtinet prouisus,valeat. vide gl.in verb. facta,quæ ponit opin.contrarias, & videtur sibi placere opi. affirmatiua,pro qua ego allego bonum text.in argumen.in cle.si Romanus,de præb.iuncto c.si motu proprio,eod.titu.
2 lib.6. † Quod de beneficio obtento debet fieri mentio specialis,non autem sufficit generalis, gl.in ver. specialis. Qualiter autẽ sit facienda mentio de beneficio obtento, & quo-
3 modo cognoscatur beneficium † spirituale, vide plene per Io.And.& Cal.in c.in nostra,de rescrip.& omnino per D.de Ro.deci.105.& 272.& in priori decisione habetur,quid operetur motus proprius. vide etiam ad primum quod dixi, in
4 c.ad aures,de.rescrip. † Quod valeat collatio beneficiorum per quemcunque ordinarium facta,licet non fuerit mentio habita beneficij obtenti, & idem in delegatis ab eis.fallit in Papa, & ipsius legato. vide hic tex. iuncta gl.in ver. quibuslibet,& in ver.habentibus. Quæ autem sit diuersitatis ratio inter legatos,& alios ordinarios, vide hic glos. in ver. nolumus,quam no.in eo q dicit,q legati non sunt ordinarij collatores, & q ipsorum collatio, tanquam extraordinaria & superinducta, & collatoribus ordinarijs præiudicans,est restringenda,ordinariorum vero collatio vt naturalis & fauorabilis, est amplianda. Aduerte ne erres, nam videtur ista gl.prima fronte contra.c.2.de offi.leg.lib.6.vbi dicitur,q le-
5 gati Papę habent ordinariam potestatem. † Sed dic, q licet potestas legati respectu iurisdictionis sit ordinaria,vt in contrario;tamen respectu collationis beneficiorum est extraordinaria, quia ex proprio officio legationis non venit potestas conferendi.hinc est, quod legati non Cardinales, hanc potestatem non habent, sed Cardinales legati hoc habent ex speciali priuilegio,vt probatur,in c.1.de offi.leg.lib.6.Prę terea ratio diuersitatis per glo.posita,mihi non placet.Nam Papa est generalis ordinarius, etiam respectu collationis beneficiorum,vt in c.2.de præb.lib.6. & tamen ipsius collatio non valet,de beneficio obtento non habita mentione,vt in c.si motu proprio, de præben. lib.6. quod non contingit ex ordine vel extraordinaria ptãte, per c.ad honorem, de aut.
6 & vsu.pal.† puto ergo hanc diuersitatem esse fundatam propter iguorantiam.quam de beneficijs obtentis Papa,& legatus ipsius presumuntur habere,ar.c.1.de consti.lib.6.in aliis autem inferioribus ordinarijs præsumitnr scientia,propter præsentiam,conuersationem,& visitationem,merito in illis non cadit surreptio.arg.l.idem Vlpianus.ff.de excu. tu. & in c.quosdam,& c.quanto,de presum.

De Procuratoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Procurator per literas constituentis priuatas constitui potest,& quomodo tales literæ probentur.*
2 *Recipienti epistolam aut aliam scripturam publicam, vel priuatam,in qua aliquid præiudiciale continetur quando id præiudicet.*
3 *Tacens in præiudicialibus, licet regulariter non habeatur pro consentiente secus tamen si vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus tacite approbatiuus eorum quæ geruntur.*
4 *Procurator etiam absens constitutus, tenetur dominum defendere, nec sufficit soluere, si pro eo dominus cauit de iudicato soluendo, aliàs non.*
5 *Extra iudicium quibus casibus quis possit præcise ad factum compelli.*

CAP. PRIMVM.

1 INstrumento. † Quod procurator potest constitui,etiam per
literas priuatas constituentis,vide hic tex.iuncta gl.2.& intellige,dummodo constet,q sint literæ ipsius constituentis,seu ipsius mãdantis,per ligilum priuatum ipsius constituentis,vel per testes,sic intelligistum tex.iuncta gl.ar.1.ff.de proc. in princ.& quod no.in c.
2 2.de fi.instr. & vide bonum tex. in l.si procurator,ff.de procu.† Recipiens epistolam seu literam, in qua continetur aliquid præiudiciale ipsi recipienti,an faciat sibi præiudicium,vt enim recipiendo consentire contentis in ipsa epistola,seu instro publico,vel priuato.& hoc quando recipit sciẽs quid in epistola seu instrumẽto cõtineatur,secus si ignorabat. hoc notabiliter probatur,in tex.iuncta glo.super verbo.scientem, & super verbo assensum;die tamen q si scienter recipit,deli si non vult consentire,illico protestari in contrarium; aliàs vī cõsentire.ad hoc no.tex.in l.si filiusfamiliàs,ff.ad Macc.& vī de mente Bar.in l.quo enim,ff.rem ra. ha. Sic distinguit q ipse idem no.in l.cum tabern.§.idem quæsijt.ff.de pign.& in
3 l.Titius Seius. ff.de const.pe.& l.procur. ff.rem ra.ha. & hæc bene notabis.† Idem no.ex hoc tex.& prælle.gl.in ver.assensum.q licet in preiudicialibus,seu rebus onerosis tacens non habeatur pro consentiente;imo pro contradicente, vt filiusfamiliàs,in §.inuitus. ff.de procur. secus tamen vbi vltra taciturnitatem iuteruenit aliquis actus tacite approbatiuus eorum quæ geruntur, vt est receptio literarum; facit optime c.ex ore,de his quæ fi à ma.parte ea. & quod no. Bar.in
4 d.l.quo enim. † no.& tene menti tex.istũ, quia singularis ellin eo,quod probat,q si dominus constituit procuratorem etiam absentem, & pro eo absente cauet de iudicato soluendo, cogitur præcise procurator,qui semel consentit expresse,vel tacite,dominum in iudicio defendere, nec sufficit soluere,& vide tex.de iure ciuili non ita clarum, in l.filiusfamiliàs,in §.fi.ff.eod. secus autem si dominus talem cautionem
5 pro suo procuratore non exposuit. de quo vide latius hic per glo.in verbo cogi, † & est casus hic,in quo quis præcise compellitur ad factum,regulariter contra, quia sufficit solucre interesse,vt in l.si quis ab alio.ff.de re iudi. & plene notabiliter de materia, in l.stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. oblig.vbi no. an extra iudicium quis possit ad factum compelli præcise ad agendum,vel defendendum, aliquid notat.ista gl.sed plenius per gl.no. in l.sed & hæ.ff.eod.tit. in verbo accipere iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorium ad proponendum, vel opponendum crimina, & defectus contra electionem,licet requirat speciale mandatum;non tamen necesse est crimina specificari.*
2 *Procuratorium non requirit speciale mandatum, ad opponendum contra eligentes, vel formam electionis; secus contra personam electi.*
3 *Pœna c.1.de elec.in 6.habet locum, sive causa contra electum sit in curia per appellationem,sive coram ordinario.*
4 *In procuratorio si post aliquorum casuum enumerationem, subijciatur clausula generalis,an veniant sub tali generalitate casus etiam maiores expressis, & qui veniant, & qui non.*
5 *Ecclesia non restituitur ad proponendum crimina, vel defectus,quæ infra terminum sibi præfixum neglexit proponere.*

CAP.

CAP. II.

1 NOn potest. † q quanquã in procuratorio ad proponendum,vel opponẽdum crimina,vel defectus contra electionẽ, requiratur speciale mandatum, non tamen est necesse, vt ipsa crimina vel defectus specificentur in ipso procuratorio, vt est hic tex.iuncta gl.in ver.in mandatis.limita hoc secun-
2 dũ c.procur.de electio.li.6.vbi omnino vide. † Quod ad opponendum crimina vel defectus cõtra eligẽtes,vel prouidẽtes,vel ad opponẽdũ cõtra formã electionis,nõ requiratur speciale mandatũ,licet secus sit respectu opponẽdi cõtra p
3 sonã electi,est gl.in verbo,in personam.† Quod pœna.c. primi de ele.li.6.in fi.hẽat locũ, siue causa cõtra electũ sit in curia per appellationẽ,siue corã alio superiore extra curiã,ar.
4 hic,voluit hoc gl.in verbo,electi.† Si in procuratorio subijcitur clausula generalis post enumerationẽ aliquorũ casuũ, veniunt sub generalitate casus ẽt maiores expressis, nisi sint grauiores ratione periculi:pura qa continent diminutionẽ status ipsius constituentis,vt quia obligarent eũ ad pœnam in casu quo procurator succũberet.de hoc est gl.no.& sem per menti tenenda in verbo grauiora,& pro hac gl.vide aliã gl.notabilem in c.proc.de ele.li.6.& in c.fi de proc. eo.lib.in verbo speciali.vī tamẽ illa gl.cõtraria huic,dũ dicit, q sub il la clausula generali nõ veniunt lõge maiora expressis, vt cõ trahere matrimonia,& similia.ideo alij dixerunt, q vbi non exprimitur aliquis casus requirens speciale mandatũ,sed talis,qui aliàs veniret sub mandato generali, q tunc clausula generalis sequens nõ restringitur ad similia expressis, cum
5 omnes casus venirent sub generalitate verborum, ex quo non requirũr mandatũ speciale.& hoc casu procedit dictũ Inn.in c.sedes, de resc.& gl.hic. Aut exprimitur casus requirens speciale mandatum,& tunc non veniunt sub clausula generali maiora expressis,licet non cõtineant periculũ constituentis,& hoc casu procedit iste tex.& hoc vī voluisse D. An.in d.c.sedes.gl.tamẽ hic senlit primum intellectũ. sed p intellectu.D.An.facit tex.hic, qui ponit vt diuisa grauiora, & maiora,vt vtraque nõ veniant sub clausula generali.est.n. odiosum,q cõprehendantur isti casus speciales d. c. qui ad agendũ.& l.illud,& l.pater.ff.de mino.merito debet in comprehensione illorum fieri stricta interpretatio, vt nõ veniãt maiora expressis.vide tamen quod no.in d.c.sedes.& hic per
6 Docto.† Ecclesia nõ restituitur ad proponendum crimina, vel defectus,quæ infra terminũ sibi præfixũ neglexit proponere,vide gl.cũ suis allegationibus in verbo,grauiora,in fi.vi de gl.in simili,ț.ti.prox.cle.vna,in gl.2. Quod si procurator habens mandatum iurandi in animam domini,deierat,sine culpa constituentis,non obligatur iste constituens ad periurium gl.fi. quam notabis.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi appellatione qui veniant, & qui non veniant.*
2 *Religiosi appellatione non venit prælatus in materia non pariter proportionali.*
3 *Monachorum appellatione an veniat prælatus.*
4 *Prælatus pòt esse procurator alterius pluri,vtilitate monasterij suadẽte.*
5 *Contra religiosos alterius negocia procurantes,potest etiam post litem contestẽ excipi de non licentia sui prælati,licet secus sit in milite.*
6 *Iudicium cum pupillo,& seruo non valet, & de eorum defectu potest quandocunque excipi.*
7 *Religiosus vbicunque per se potest esse in iudicio sine licentia superioris,potest etiam procuratorem sine eius licentia constituere.*
8 *Religiosus non potest esse procurator alterius, nec testamenti executor sine licentia superioris.*
9 *Procuratoris officium exercere inhabilis,an reputari debeat inhabilis, etiam ad substituendum,quamuis habeat mandatum.*
10 *Frater ordinis minorum licet executor testamenti esse nõ possit, pauperum tamen in quos fiat distributio,electores deputari potest.*
11 *Religiosus non potest,etiam simplex nuncius constitui ad constituendũ Procuratorem sine licentia abbatis.*

CAP. III.

1 REligiosus. † Appellatione religiosi, cõprehenditur quilibet religiosus professus cuiuscunque religionis sit.vide gl. 1. & tene
cã menti.Et intelligo de eo,qui profitetur tria substantialia cuiuslibet religionis approbatæ.de quibus cap.ad monasterium,in fin.de sta.regu.talis.n.dicitur stricte religiosus;secus videtur in his,qui aliquid profitentur, sed non ista tria,cũ tales stricte nõ dicãtur religio. vide ad hoc quod no.
2 gl.in cl.1.de reli.do.& in cle.pe.de sen. exc. & qđ dixi in rub. de reg.& transad reli.† Item no.ex hac glo.1.q appellatione religiosi non venit prælatus,sed simplex religiosus claustralis, quod intelligo in materia non pariter proportionabili. arg.op.in cle.1.de reb.eccl.nõ alie.& in cl.1.de priui.in prin.
3 & 12.q.j.c.duo sunt genera.† An autem appellationẽ mona chorũ,veniat prælatus.vide quod legit.& not.in c.fi. de sim
4 † Item no.ex eadem gl q prælatus potest esse procurator alterius prælati sine alicuius licentia, vide glos. pleniorem & notabilem in ca.de præsentium 16.q.1.quod intelligo vtilitate monasterij suadente.arg.in c.2.de postu. & quod no.in
5 c.cum I.& A.de sent. & re iudica. † Quod contra religiosos procurantes alterius negocia,sine sui prælati licentia,potest excipi etiam post litem contestatam;licet secus sit in milite.
6 vide glo.& tene menti in ver.suscipere.† Et idem dic in quolibet alio, qui non potest esse in iudicio pro se, vel alio, vt in pupillo,& seruo,vt no.Bar. in l.filius familiàs, §.veterani. ff.de procurat.vbi dicit etiam iudicium cum talibus non valere,quia non habuit sua substantialia. & vide quod dixi in
7 cap.in nostra, de procurat. † Quod vbicunque religiosus potest per se esse in iudicio sine superioris licentia, potest etiam procuratorem sine sui superioris licentia constituere,vide bonam glo.super verbo,constituere, & originaliter
8 fuit dictum Innocen.in cap.cum I.& A.de re iudica.† Quod religiosus non potest sine sui superioris licentia procurator esse,nec alium substituere; licet ad hoc habeat mandatum, quia frangeretur abdicatio proprie voluntatis, vide, & tene menti text.istum iuncta glo.in verbo, substituere.& facit, q sicut religiosus non potest esse executor testamenti sine licentia sui superioris,vt in c.2.de testa.lib. 6. ita nec recipere potestatem alium substituendi, quod tenet hic Pau.
9 & facit ad multa alia similia. † An inhabilis ad procurationis officium exercendum, reputari debeat inhabilis etiam ad substituendum,vide hic bonam glos.in ver. commissum, quæ distinguit tres inhabilitatis species, & tene illam menti.vide quod no.in ca.post cessionem,de probar.& vult ista gl.in effectu,q aliquis sit prorsus inhabilis ad procuratoris officium suscipiendum,pone exemplum in muliere, vt in l. alienam.C.de procurat.& in pupillo,vt in cap.qui generaliter.de procur.lib.6.de quo tamen vide,quod dixi post Doc. in c.non iniuste.eo.tit.& tunc sicut est inhabilis ad procuratoris officium suscipiendum,ita ad substituendum, licet ad hoc habeat mandatum.& dic rationem esse, quia hoc casu radicatur officium in personam suam, quod postea alteri committit,& sic nõ exercet nudum ministerium; sed si est inhabilis,tale mandatum recipere non potest. Aut non est prorsus inhabilis,sed solum propter authoritatis defectum, exemplum in religioso, qui non est inhabilis. sed quia non habet propriam voluntatem,non potest suscipere procurationis officiũ. & merito,nec potest substituere,ratione prædicta,quia prius radicaretur officiũ in personam suam. Sed intercedente superioris authoritate,potest,vt hic. Aut non est inhabilis,nisi per exceptionem, exemplum in milite, & in clerico ĩcũlari,vt l.ita demum.C.de procur.& quod no. in c.in nostra.de procu.& hoc casu potest substituere, quia officium iam est radicatum in personã suam,nec est eliũm per exceptionis conflictum,merito potest alium substituere.facit ad prædicta in argu.bonum capit.iudex, de offi.deleg.lib.6.sed tu limita hanc glossam.vt notanter limitat Bar. in l.1.§.per eum. & seq.ff. de acqu. poss. vbi dicit, prædicta procedere, quando quis constituitur procurator, & datur sibi simplex mandatum substituendi,sed si constituitur sim plex nuncius ad constituendum procuratorem pro absente, tunc inhabilitas ipsius nuncij non obstat, quia exercet hoc casu nudum ministerium,sicut patet in seruo, qui sibi non potest acquirere possessionem, sed domino suo, quia hoc casu sufficit purum factum cũ animo acquirendi. nuncius hic simpliciter exponit iudicium domini absentis.facit quod legi.& not.in l.cum pater.§.hæreditatis,de leg.2. & qđ
10 ibi eleganter not.Bar.qui per illum tex.dicit, † q licet frater minor non possit esse executor testamenti, per cle. exiui.de verb.sig.põt tamẽ deputari, vt eligat pauperes, in quos fiat
11 distributio.& vide ibi plene per cum.† ego tamẽ puto,q religiosus,etiam simplex nuncius,non potest constitui ad cõstituendũ procuratorẽ sine licentia abbatis,adeo q etiam literam recipere non potest,vt in c.non dicatis.12.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Procurator à prælato,rectore,vel quocunque alio beneficiato constitutus pro ecclesia, vel beneficio,renouatur ipso facto,morte constituentis etiam re non integra.*
2 *Res integra in iudicijs, & in negocijs quando dicatur.*
3 *Procuratorium quibus casibus duret post mortem constituentium.*
4 *Abbate mortuo,conuentus an possit agere de iuribus pertinentib.ad solum abbatem,& de iuribus communibus.*
5 *Prælati nomine,quo casu contineatur capitulum.*
6 *Prælato translato,deposito, vel alias à prælatura remoto,de quibus iuribus capitulum agere possit.*
7 *Procurator prælati,si eo mortuo aliqua agit,an successor prælatus, ea ratificare possit.*

Vicarij

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 *Vicarij officium expirat, mortuo eo, qui dedit vicarium, eo vero excõmunicato, suspenditur officium.*
9 *Procurator eius, qui postea excommunicatur, interim non potest agere.*
10 *Prælato, qui compromisit, mortuo, expirat compromissum.*

CAP. IIII.

1 PRocuratorem. †No. istum tex. quia singularis est in materia sua, q̃ procurator constitutus à prælato, rectore, vel quocunq; alio beneficiato pro ecclesia sua, vel beneficio, reuocatur ipso facto per mortem con-
2 stituentis, etiam re non existẽte integra. † & no. gl. in ver. pro ecclesia, q̃ in iudicijs res dicitur integra ante litem contestatam, in negocijs autem, antequam fiant præparamenta ad negocium promouendum. vide tamen aliam gl. insti. manda. §. item si adhuc. & quod le. & no. maxime per Inn. in c. in
3 causis, de ele. † Vide tamen gl. super verbo, reuocari, quæ discutit intellectum huius cle. & tandem sequendo Arch. facit tria membra, q̃ aut procurator constituitur à prælato & capitulo in causa communi, aut in causa principaliter capituli, aut in causa prælati tantũ, puta quia bona prælati & capituli sunt discreta, seu diuisa. In primis duobus casibus nõ habet locũ iste tex. immo durat procuratoriũ; limitat tñ gl. q̃ istis duob. casib. procurator vacante sede non procedit in causis, quæ illa vacante tractari nõ possunt, sed instituto præ-
lato, procedit ex veteri procuratorio. In tertio vero casu ha-
4 bebit locum hæc cle. † & no. bene conclusionem gl. nam videtur limitatum dictum Inno. in c. cum dilectus, de consue. iuncto eo quod ipse no. in c. 2. de in integ. rest. cuius dicta refert hic gl. vt mortuo Abbate non possit hic conuentus agere de iurib. pertinentibus ad solum Abbatem, nec etiam de iuribus communib. quando talia sunt, quæ sede vacante tractari nõ pñt. & vide de his, quę dixi in c. fi. ne sede vacan. & in c. edoceri, de referip. Et idem quod glos. ista, videtur sentire Pau. de Leaz. addit tamẽ vnũ dictũ, quod mihi placet, dicẽs, q̃ si prælatus fuit principalis in constituendo, siue solus, siue
cum consensu, siue consilio capituli, semper habet locum
5 hæc cõstitutio. ar. eo. ti. c. fi. † vnde in terminis huius clem. no mine prælati cõtinetur capitulũ c. 7. q. 1. c. scire. & dicit hoc placuisse compilatorib. secus si capitulum principaliter constituit procuratorem cum authoritate prælati, vel si constituitur æqualiter à prælato, & Capitulo in causa ecclesię, vt
6 in c. vnico. ne sede vac. lib. 6. † An autem hæc cle. habeat locum prælato translato, deposito, vel aliàs à prælatura remoto, vide per D. de Ro. dec. 354. vbi concludunt, quod sic, licet enim loquatur in prælato mortuo, procedit tamen in mortuo ciuiliter, quia per omnia eadem est ratio, vt no. in c. cum
7 sis, de conuer. coniug. & in l. Deo nobis. C. de epis. & cler. † & ibi etiam dicunt, quid si ante dispositionem huius clem. aliqua egit mortuo prælato, tãquam procurator; an succesor possit illa ratificare? & tandem cõcludunt, quod sic, si prælatus mortuus constituit illum procuratorem, tanquã prælatus; licet enim expresserit nomen proprium, quia videtur
8 iste egisse nomine prælaturæ, ideo possunt ratificari, ar. in l. licet. ff. de iudi. & vide latius in decisione prædicta. † Quod mortuo eo, qui dedit vicarium, expirat officiũ vicarij; si autem non moritur, sed excommunicatur, suspenditur vicarij officium, vt hic, iuncto c. 1. de officio vica. li. 6. vide gl. & tene
9 illam menti super verbo, contestata. † Quod si prælatus, qui procuratorem constituit, excommunicatur, nõ potest eius procurator agere, ar. in d. c. j. de offi. vic. lib. 6. & vide gl. fi. quę
10 hoc sentit in medio, quam tene. † Quod mortuo prælato, qui compromisit, expirat compromissum, vide gl. fin. in fi. & quod no. in c. fi. de arbi.

LIBER SECVNDVS.

De restitutione in integrum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia aduersus lapsum temporis, restituitur intra quadriennium, quantum fuit tempus læsionis.*
2 *Tempus restitutionis in integrum est duplex, ad quod scilicet fit restitutio, & infra quod petitur, & fit restitutio, an autem sit vniforme, vel varietur, vide. & num. 7.*
3 *Restitutionem in integrum si maior petat aduersus lapsum temporis, an semper quadriennium sit sibi dandum.*
4 *Restitutionem in integrum quod quis infra vnam diem petere debeat, si in die tantum fuit læsus, intelligitur modico tempore ad præparandum se, subducto.*
5 *Tempus, ad quod datur restitutio, est vniforme cum iure canonico, & ciuili, vt scilicet fiat restitutio pro tempore læsionis.*
6 *Restitutio in integrum quælibet peti, & terminari debet infra quadrien-*
nium, & hoc est vniforme cum vtroque iure.
8 *Ius dubium declaratur à consuetudine, & fortius à iure canonico.*
9 *Prælatus etiam sine speciali mandato, potest petere restitutionem in integrum nomine ecclesiæ.*
10 *Personæ ecclesiæ si læduntur in suis iuribus, non audiuntur petendo restit. in integr.*
11 *Capitulum si læditur in suis iuribus, restituitur in integrum.*
12 *Personę si principaliter læduntur, & in consequentiam ecclesia, an, & quibus detur restitutio.*
13 *Ecclesiæ an competat restitutio contra præscriptionem quadrigẽta annorum.*
14 *Restitutio inducta post quadriennium, an teneat.*
15 *Tempus omne dicitur continuum, nisi contrarium in lege sit cautum.*
16 *Tempus, ad hoc vt vtile currat, tria requiruntur, quæ vide.*
17 *Ecclesia si non probauit in peremptorio, propter quod passa est sententiam, quando incipiat currere quadriennium, an à fine termini, an à die sententiæ.*

CAP. VNICVM.

1 ABecclesia. †Primo tene menti istum tex. quia singularis est in materia sua, quatenus dicit, q̃ etiam aduersus lapsum temporis restituitur ecclesia infra quadriennium, et si minus quadriennio tempus læsionis existat, re-
2 stituitur tamen ad tantum tempus quantum fuit tempus lesionis, & in hoc multum gl. magna laborat hic. † Et ex ea, & ex text. collige duas diuersitates temporis, est. n. tempus ad quod fit restitutio, & tempus infra quod scilicet petitur, & fit restitutio. tempus autẽ ad quod, non est vniforme, sed varietur secundum quantitatem læsionis: & in hoc nulla dubitatio, vt hic. & idem de iure ciuili, cum maior ex iusta emptione, vt hic. & idem de iure ciuili, cum maior ex iusta emptione restituitur aduersus lapsum temporis, vt est tex. in l. fed & per prætorem. §. quoties. ff. ex quib. cau. maio. Tempus, autem infra quod dẽt fieri restitutio, olim non erat bene clarũ, quia videbatur quibusdam, q̃ deberet variari secundum quantitatem lęsionis, vt si læsio fuit per quadriennum, tunc infra quadriennium debet peti in integrum restitutio. si autem fuerit minoris temporis, tunc dicebatur, q̃ non deberet dari integrum quadriennium, sed solum tantum tempus ad restitutionẽ petendã, quantum fuit tempus lęsionis, de hac materia plene no. in l. fi. ff. ex quib. cau. maio. & in d. §. quoties. Hodie aũt ad hãc cõcertationem euitandam, emanauit dispositio huius cle. quæ declarat dandũ esse quadriennium, licet læsio fuerit minoris temporis, & sic tẽpus infra quod, est vniforme, datur enim semper quadriennium, & hoc est vniforme, datur enim semper quadriennium, & hoc est istę tex. dubitatum hodie in ecclesia, vt hic; & in hoc est iste tex. in-
3 gularis, vt prædixi. † Sed remanet dubium, an idem sit in maiori petenti restitutionẽ aduersus lapsum temporis. Io. An. in gl. magna hic sentit quod sic. & videtur hoc habere initio bitato, q̃ istum tex. & nititur resp õdere ad motiua aliorum. Sed tu vide Bart. in l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. ff. de qui. ca. ma. in ver. venio ad tertium, vbi concludit contrarium per istum tex. dicẽs istum tex. ponere specialitatem in ecclesia. in alijs autem remanet secundum eum opi. glossatorum iuris ciuilis, & sequentium, quam ego supra retuli, datur ergo tur hic quadriennium fauore ecclesiæ, & vide ibi latius per Bart. secundum quem, licet debeat peti infra tantũ tempus quantum fuit tempus lęsionis; terminari tñ dẽt j. quadri-
4 niũ, vt ibi no. † Non ob. secundũ eũ incõueniens gl. quod glo. induxit, q̃ infra vnã diem habeat quis petere in integrum restitutionẽ, si in die dũtaxat quis fuit læsus, quia dẽt integri secũdum eũ, q̃ infra vnã diẽ, scilicet subducto quodã modico tempore, q̃ datur ad præparandũ se. vt no. in d. §. sed cum Bar. tamẽ ibi dixit, q̃ Canonistæ aliter dicũt hic. & ere-
5 dit eos bene dicere. † Conclude igitur istũ tex. cũ gl. magna & materia sua sic, q̃ duplex est tempus, s. tempus ad quod datur restitutio, & istud est vniforme, secũdum vtrũque, vt supra dixi, fit enim restitutio ad tempus læsionis, vt hic,
6 & in d. §. quoties. † Secundum tempus est infra quod, & istud duplex est. nam quoddam est, quod datur ad possidendum & terminandum; & illud etiam est vniforme, secundum vtrunque ius, debet enim quælibet restitutio peti, & termi-
7 nari infra quadriennium, vt hic in verbo finiri, & in l. fin. C. de temp. in integ. restitutio. † Quoddam autem est tempus, infra quod debet proponi, & tunc aduerte. Aut petitur restitutio aduersus contractum, vel quasi, vel aduersus sententiam, & datur secundum omnes quadriennium, vt in d. l. fin. C. de temp. in integ. rest. & in c. 1. & 2. eo. ti. lib. 6. Aut aduersus lapsum temporis, puta in decendio, quod datur ad appellandum, vel in preſcriptione, vt si quis fuit absens ex causa publicę per mensem tantum; & tunc in ecclesia est clarum, vt sit vniforme. s. quadriennium, vt hic, in alio vero ab ecclesia, sunt opinio. vt sup. dixi. opi. Bar. vł equa prima fronte

te, vt tempus negligentiæ sequens cessante impedimãto abforbeat tempus impe. simẽti. Sed opi. gl. nostræ forte verior est, q.a, ex quo quadriẽniũ datur indistincte ad postulandũ & terminãdum, nõ debet esse vis quandocũque proponatur, ex quo inter vtrumque tps non excediturquadriennii Prę terea ex quo in primato nõ habemus in hoc ius clarũ, immo de iure ciuili variæ sunt opi. vt patet ex illa gl. & de iure cano nico est clarũ in ecclesia. Idẽ ergo dicamus in alijs cõsimilis
2 rationis, cum tex. nõ fundat se hic super fauore ecclesię, facit qd in simili not. in c. Raynaldus de testa. † Præterea si ius dubium declaratur ex cõsuetudine, vt in c. cũ dilectus, de cõ suet. & l. si de interpretatione, ff. de leg. fortius in dubio recurrendum est ad ius canonicum quod est maioris authoritatis, quã cõsuetudo, & hæc no. quia canonistę satis leniter se
9 solent expedire. † Quod prælatus ẽt sine speciali mãdato potest petere restitutionẽ in integrũ nomine ecclesię vide gl. 2. hic, quã bene notabis, extẽdit. n. c. edoceri. de rescr. vt ꝑlatus possit agere ꝑ iure ecclesię, & in casib. requiritur aliàs specia
10 le mandatũ. l. illud. ff. de mi. cũ si. † Quod si psonę ecclesię lædantur in suis iurib. non audiũtur petẽdo in integ. rest. vide
11 gl. 2. & tene mẽti. † Quid autẽ si lęditur capitulũ in suis iurib. vide per Inn. in c. fi. de prẽb. vbi tenet in fi. fui apparatus, capitulũ restituẽ. lũ, qđ no. & idẽ dic in quolibet loco pio, vt no. Io. An. in c. 2. eo. ti. li. 6. facit optime. l. oĩa priuilegia. & qđ ibi
12 no. Bart. C. de epis. & cle. † Quid autem si principaliter lędũ tur personę, & in cõsequentiã ecclesia? vide qđ no. Io. An. in
13 c. veniẽs, de transl. † An contra prescriptionẽ 40. ann. cõpetat ecclesię restitutio, vide gl. in ver. lapsum temporis. in fin. quæ vł dubitare, & potius inclinat in partẽ negatiuã. remittẽs ad
14 c. auditis. de prescr. vbi plene no. & vide qđ ibi dixi. † An teneat restitutio indulta post quadriennĩũ, vide gl. in ver. finiri, quæ vł dubitare, & inclinare in partẽ negatiuã. & tene gl.
15 mẽti, quia nescio similẽ in iure canonico. † Quãdo tempus dicatur continuũ, & quando vtile, vide bonã gl. in ver. continuũ. & adde gl. iuris ciuilis, super rub. ff. de diuer. & temp. prę scri. quę dicit, q̃ regulariter omnia tẽpora sunt cõtinua, nisi inueniatur in lege cõtrariũ cautũ, & facit quod no. Io. An.
16 in c. sup eo, de appel. † dic ẽt, ad hoc vt tẽpus vtile curat, tria sunt necessaria, videlicet ꝑ hẽat experiẽdi potestatẽ ꝑ se, vel per aliũ. Item q̃ habeat facultatẽ cõueniendi reũ per se, vel aliũ respondentẽ. Itẽ, q̃ ius reddẽdi copiã, vt no. gl. in l. j. ff. de
17 diuer. & tẽp. prescr. & in §. rursus, Inst. de act. † Si ecclesia non probauit in perẽptorio, propter qđ sentẽtia fuit cõtra eã lata, quando incipit currere quadriennĩũ restitutionis petendę, an à fine termini, an à die sniẽ vide gl. in ver. à tpe lesionis, cui plus vł placere, q̃ à tempore sniẽ, quàm à fine termini.

De iudicijs. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium, per primam citationem confirmatur & perpetuatur, & præuenitur iurisdictio.*
1 *Citatio an necesse sit, vt perueniat ad partem, vel sufficiat quod emanauerit à iudice.*
3 *Clausula, quæcunque persona & c. in dispositione etiam odiosa, posita, includit quamlibet personam quacunque dignitate ecclesiastica, vel mũdana præfulgentem, etiam Imperiali & Regali.*
4 *Papa ex certa scientia, potest citare hominem quantumcunque remotum.*
5 *Papa potest per edictum citare remotum, quamuis de æquitate facere non debeat.*
Die Iouis septimanę sanctę, & dies Ascensionis computãtur inter dies solemnes.
6 *Iudex inferior Papa non potest regulariter citare per edictum.*
7 *Commissarius per edictum citare non potest per mandatum a papa decitando factum: nisi specialiter & ex certa scientia mandet.*
9 *Ex certa scientia illud fieri dicitur, quod non sit per ignorantiam, vel ꝑ errorem. vnde talis clausula non requiritur in dispositione Principis.*
10 *Citatio de iure communi, debet fieri personaliter ad domum, & requirẽdi sunt amici, ordine successiuo.*
11 *Mandare, & iubere parificantur in dispositione Principis.*
12 *Ecclesia maior appellatur ecclesia matrix.*
13 *Citatio personalis quemadmodum constituit verum contumacem, ita citatio per edictum in casibus huius clem.*
14 *Præsertim dispositione odiosa stat pro, maxime, & non pro tantum.*
15 *Citatio per edictum an fieri possit contra impedientem ne citatio ad cũ perueniat, nisi Papa hoc ex certa scientia mandauerit, & nu. 16.*

CAP. PRIMVM.

1 DVdum. †Etiam per primam citationem, confirmatur iudicium & preuenitur iurisdictio. vide gl. in cle. j. in verbo, citationes. Itẽ dic quoad litis pendentiam induẽndam de quo vide glo. in cle. 2. vt lite. pen. in verbo, Et
2 ad partem. & ibi not. † An, & quãdo sit necesse, vt citatio perueniat ad partem, vel sufficiat, ꝙ à iudice emanauerit. & vide
3 etiam quod not. in capi. proposuisti, de foro comp. † Quod hæc verba quæcunque persona, &c. in dispositione etiam odiosa posita, includunt quamlibet personam cuiuscũque sit status, dignitatis, vel præeminentiæ ecclesiasticæ, vel mundanæ, etiã si Imperiali vel Regali præfulgeat dignitate, vide rex. in d. clementi. 1. iuncta glo. in verbo. Quibuscunque iũcta gl. † Papa potest citare ex certa scientia hominem, quantumcunque remotum, cum sit Vicarius illius, cuius est terra, & plenitudo eius, text. iuncta glo. in verbo, vndecunque.
5 in d. clemen. 1. † Et quod plus est, probatur ibidem, quod po test citare taliter etiam per edictum ad instar edictorum in albo prætoris propositum. de æquitate tamen hoc regulari ter facere nõ debet, vt in d. clemẽ. coniungendo principiũ
6 cum versi. quia verũ. † Dies Iouis septimanæ sanctæ, & dies Ascẽsionis cõputãtur inter dies solẽnes, vide tex. iũcta gl. in
7 verbo solẽnes, in d. cle. j. † Index inferior à Papa, regulariter non potest citare per edictum, vide glo. iuncto tex. in verbo
8 Papa, in eadem clem. † Per generale mandatum de citãdo à Papa factum, non potest commissarius citare per edictum; sed requiritur, qđ Papa specialiter & ex certa scientia hoc mã
9 der, vide gl. iuncto tex. in d. cle. 2. in ver. specialiter. † Quod illud dicitur fieri ex certa scientia, quod non fit per ignorantiã, vel ꝑ errorẽ. Ex quo singulariter infertur, nõ cẽ necesse vt clausula exprimatur in dispositione. satis est, enim, quod appareat de certa scientia disponentis, quod clarius tenet Inn. in c. præsenti, quod hodie incipit, statutum, de rescr. li. 6. vide gl. in hac cle. 1. in verbo, ex certa scientia, & tene istã mẽti, & latius dixi in clemen. & si principalis, de rescr. vbi vide.
10 † De iure cõmuni citatio debet fieri personaliter, vel ad domũ, & requirendi sunt amici, vide gl. in cle. in verbo, ex certa sciẽtia, in fin. & intellige vt primo fiat personaliter, si fieri potest, vt no. in c. causam quę. de dolo & cõtuma. & in l. 3. §. ait, ff. de dam. infect. & an necessario requirẽdi sint amici, quãdo persona haberi nõ põt. sunt opiniones, de quo dic vt ple
11 nius dixi in dicto c. cãm. vbi vide in lec. † In dispositione principis, mandare, & iubere, parificantur. vide gl. in versi. mãdan
12 te in eadem cle. j. † Ecclesia maior, appellatur ecclesia matrix in loco, licet non sit cathedralis, exemplũ in oppido, seu villa, vide glos. iuncto tex. in ver. Maioris, & in cle. 1. de sen. exc.
13 † Quod quemadmodũ citatio personalis constituit verum contumacẽ; ita citatio per edictũ, in casibus hmõi cl. 1. vide
14 gl. in ver. Personaliter. † Quod dictio, præsertim, etiam in cõstitutione odiosa restringibili stat pro, maxime, & non pro tñ, vide hic text. iũcta gl. in verb. restringimus, & tene mẽti.
15 † Quod etiam cõtra impedientẽ ne citari possit, vel cõtra eũ ante domiciliũ tuto adiri nõ potest, dẽt fieri citatio per edictum, nisi Papa ex certa scientia committens citationis modum, æstimet talem impedire, vel eius domiciliũ tuto adiri nõ posse. hoc aperte voluit gl. relata ad tex. in d. cle. in verbo nõ pñt. Sed aduerte, quia meo iudicio multũ in cõtrarium facit tex. in c. quoniam frequenter, § porro. iuncta gl. in verbo, siue q̃ impedit, vt lite, non cõtesta. vbi vł probari, q̃ contra se occultantẽ, vel impedientẽ, ne citatio ad eũ peruenire possit, põt quilibet iudex procedere citatione per edictũ facta, & facit quod no. Inn. in c. ad petitionem, de accusa. † Idẽ vł dicendum de illo, propter cuius metum, vel potentiam citari nõ potest ad locũ domicilij, ar. in cle. cãm. §. verũ, de ele.
li 6. adde bo. text. in cl. j. de fo comp. post prin. ergo videtur, quod ista clem. tẽperata, vt hodie habetur, nihil no inducat, potest dici, quod ista clemen. loquitur de citatione in curia Romana ꝑ edictum, de homine, quantumcunque remoto vt in casibus hic expressis. Papa ex certa scientia mandante, habeat talis citatio vim citationis personalis, alij autẽ iudices, sine licentia Papæ non possunt ita à remotis citare, sed procedere, prout no. in iuribus alle. pro contrarijs,

SVMMARIVM.

1 *Rector hospitalis, dicitur habere officium.*
2 *Monachatus an sit officium.*
3 *Officium quid sit.*
4 *Canonicatus appellatione venit canonicatus etiam regularis.*
5 *De ecclesia cum agitur, vt de proprietate, illa quæstio non dicitur beneficialis.*
6 *Beneficialis causa non dicitur, cum agitur ad remotionem à beneficio. propter crimen; secus, si propter fœdus matrimonij spiritualis.*
7 *Decimalis causæ quæ dicatur.*
8 *Decimas fructuum prædiorum non solaentes, quomodo sint compellẽdi, vt euitentur litigia.*
9 *Vsuraria quæstio quando dicatur, & quando non.*
10 *Vsuræ an possint repeti coram iudice seculari, an vero coram ecclesiastico tantum.*
11 *Vsuraria quæstio non solum quãdo agitur, sed etiam si petitur relaxari*

iuramen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuramentum de eis soluendis, procedi potest simpliciter, & de plano.
12 *Iudici quando aliqua facultas datur, non tenetur illam exercere ex parte tium petitione, sed ad beneplacitum suum.*
13 *Ordo iudiciarius in dubio debet seruari.*
14 *Constitutio faciens mentionem de præsentibus, & futuris, quando extendatur ad pendentia.*

CAP. II.

1 DIspendiosam. †Rector hospitalis, dicitur habere officium. vnde appellatione officiorum, veniunt hospitalia, vide bo.gl.in ver.Beneficijs, in princ.in d.cle. dispen-
2 diosam.†Monachatus est officium; vnde dispositio loquens de officio, comprehēdit etiam monachatum, vide gl. præalleg.in versic.Beneficijs. Ego dubito, an hoc dictū sit verum, tum quia monachatus potius est quoddam votū, quam officium, vt no.per Doc.in cle.2.de reser.tum quia officium nō capitur hic ita large.nam officium, & canonicatus, ponuntur hic in tex.vt diuersa; & tamen canonicus habet maiorē
3 potestatem, quam monachus. † quare puto, q hic capiatur officium, prout diffinitur per Archid.in c.1.de consue.lib.6. videlicet, q est administratio rerum ecclesiasticarū sine iurisdictione. & ponitur hoc vltimum, vt differat à dignitate, exēplum in officio sacristæ, vel custodis, & similis. sed si ageretur de monachatu ecclesiæ cathedralis, posset tunc in eo hæc decre. habere locum; quia talis monachus potest appellari canonicus, vt est tex.notabilis, iūcta gl.c.2.§ 8.di. æquitatem tamen habet dictum huiusmodi gl. vt sicut cum agitur de iure
4 monachatus, cōsimili ratione.† Appellatione canonicatus venit canonicatus etiam regularis, vide gl. præalleg. in verb.
5 Beneficijs in d.cle.dispendiosam.†Cum agitur de ecclesia, vt de proprietate, nō est quæstio illa beneficialis. & ideo appellatione causæ beneficialis, nō venit talis causa. secus si fieret mentio de causa ecclesiarum, est enim causa ecclesiæ; licet
6 non sit beneficialis, vide d.gl.in verb.Beneficijs.† Nō dicitur causa beneficialis, cū agitur ad remotionē, quia negatur fēdus matrimonij spiritualis, vide gl.præal.in verbo, beneficijs, ego ad hoc allego tex.optimum.in simili, in c.1. vt lite non conte. Quod dispositio cle.dispendiosam, est correctiua, & exorbitans, ideo non est extendenda, vide gl.in verbo, decimis. in fine, quæ notabiliter facit ad id, quod supra dixi, vt ad
7 monachatum non extēdatur.†Causa dicitur decimalis, nō solum cum agitur contra obligatum ad solutionem decimarum, sed ēt cum agitur inter duas ecclesias, super ipsarū decimarum proprietate, vide gl.præalleg.in verbo, decimis. quam no. Ex qua infertur, quod in vtroq; casu sit locus pro
8 tutioni huius cle. † Potest generalis excommunicatio ferri contra non soluentes decimas fructuum prædiorum, quæ habentur in parochia, & postea non soluentes potest ecclesia petere denunciari, vide bonam glo.in verbo, Præmoniti. & est hæc bona practica ad euitandum litigia, q contra pertinaces potest inuocari auxilium brachij secularis, vt no. gl.sequenti, quæ incipit coerceri. & est bonus tex. in c.postu-
9 la.all.in ca.† Quæstio dicitur vsuraria, cum actor deducit illam, vt vsurariam. licet reus neget; secus, si actor simpliciter petit debitum, & reus dicat illud vsurarium, & stat in meris terminis exceptionis. si autem excipit, & petit contractum declarari vsurarium, dicitur tunc quæstio vsuraria, & habet locum ista cle.dispendio. vide gl.in verbo, Vsuris. & no.eam, quia facit ad cognoscendum generaliter qualitatem iudicij
10 cum est contentio inter actorem, & reum.† An coram iudice secūlari possint vsuræ repeti, an vero coram ecclesiastico duntaxat, vide gl.in verbo, vsuris, quæ ponit opiniones, & videtur tandem inclinare, quod coram iudice ecclesiastico tantum, tu vero vide, quod plenissime dixi, in c. cum sit gene
11 rale, de fo.comp.† Non solum cum agitur quæstio vsuraria principaliter, sed etiam si petitur relaxari iuramētum de eis soluendis, procedi potest simpliciter & de plano, &c. no. glo.
12 in verbo, tangentibus.† In casibus hic expressis est in iudicis facultate, seruare iudiciarium ordinem, vel nō, etiam partibus inuitis, gl.in verbo, valeat. Ex qua no. quod quando datur in aliquo iudici facultas, non tenetur iudex illam exercere partium petitione, sed ad beneplacitum suum, vide quæ
13 dixi in c.exceptione. de excep.† Vbicunque dubitabatur, an cōstitutio ista locū habeat, consulitur iudici, vt seruet ordinem iudiciarium, quia hæc pars tutior est, vide gl.in verb.va
14 leat.† Cōstitutio seu dispositio faciēs mētionem de futuris, & præsentib. non extenditur ad pendentia per appellationē no. glo.fi. hoc verum, nisi cōstitutio, seu dispositio daret modum procedendi tantum, tunc. n. etiam si non fieret mentio de præsentibus, nihilo minus constitutio de sui natura respiceret pendentia, quoad facienda, vt no. hic eadem gl.fi. & idē no. in c. licet cano. de cle. li. 6.

De foro competenti. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Inferiores episcopis de suis sedibus expulsi, nequeunt contentiosam exercere iurisdictionem eis competentem in alienis diœcesibus.*
2 *Priuilegium concessum episcopis, an, & quando dicatur concessum electis, & confirmatis.*
3 *Dimidia licet coniungatur nomine partis; attamen quādo adijcitur hoc verbum, aliqua, tunc verificatur in qualibet particula.*
4 *Priuilegium episcopo, vt aliquid in sua diœcesi possit, vbi conceditur, illud poterit explicare in loco exempto suæ diœcesis.*
5 *Exempti sunt subditi ordinariorum in multis casibus.*
6 *Episcopi non possunt reddere ius, nisi in locis insignibus, & quare.*
7 *Priuilegium concessum expulsis, habet locum in venientibus ad propria loca, non admissis.*
8 *Procuratorem constituere quis non cogitur in causis arduis, etiam si conueniatur occasione suæ culpæ contra ecclesiam, & episcopum commissæ.*
9 *Citatio quo casu die feriata fiat, dum populus conuenit ad diuina.*
10 *Episcopus non potest regulariter exercere iurisdictionem in aliena diœcesi inter suos subditos inuitos, etiam de licentia episcopi loci, & quando possit.*
11 *Subditorum episcopi appellatione veniūt nedum clerici, sed etiam laici.*
12 *Episcopus, an possit cognoscere in aliena diœcesi, extraneo agente contra subditum suum.*
13 *Subditorum appellatione, non veniunt illi, qui fortiuntur forum ratione delicti, vel contractus, sed ratione domicilij tantum, licet secus largo.*
14 *Iurisdictio quot modis sumatur.*
15 *Diœcesanorum appellatione qui veniant.*
16 *Vicarius ex generali officialatu non potest dare extraneo licentiā exercendi iurisdictionem inter subditos ipsius volentis exercere.*
17 *Licentiam vbi quis petere & non consequi tenetur, potest procedere absque requisitione licentiæ, si eius præsentiam habere non potest.*
18 *Episcopus delinquens in diœcesi aliena, potest per episcopum diœcesis puniri.*
19 *Episcopus diœcesanus occasione contractus vel rei, potest exercere iurisdictionem in alium episcopum.*

CAP. VNICVM.

1 CVamuis. †Inferiores episcopis de suis sedibus expulsi, nequeunt exercere iurisdictionem contentiosam eis competentem in alienis diœcesibus. Quod est dicere, quod ista cle.1.nō habet locum in inferioribus, præsertim cum ponat indulgētiam episcopis concessam, no. hic gl.in
2 ver.episcopis.†Electus in episcopum. & cōfirmatus, licet nondum consecratus, gaudet priuilegio huius cle. notanter ponit hic glo. in verb. Episcopus. Ex qua singulariter no. quod priuilegium concessum episcopis, videtur indultum etiam electis & confirmatis, aduerte, quia contrarium videtur tex.le glo.in clem.2.de cele mis.in verbo Pontificum. quæ concludit, quod priuilegium concessum pontificibus, non videtur indultum electis & confirmatis, adhuc. n. ante consecrationem non possunt dici Pontifices seu episcopi, vt in c.tales de his quæ fi.à præla. & clarius in c.inter corporalia, de translapræla. sed concordando potest dici, quod aut sumus in casu, in quo eadem prorsus est ratio in electis cōfirmatis, quæ est in consecratis, & tunc dispositio etiam priuilegiatiquens de episcopis, seu pontificibus, habet locum etiam in electis & confirmatis tantum, vt hic, & videtur tex.bonus in c.inter corporalia, in 2.col.de transla. præla. datur enim ista indulgentia in fauorem episcopalis iurisdictionis, quæ ita competit electis & confirmatis, sicut consecratis, arg. c. transmissam, de ele. secus vbi non concurrit prorsus eadem ratio, puta quia ad decorem dignitatis episcopalis, aliquid indulgetur episcopis, certe non extenditur illud priuilegium ad electos, & confirmatos tantum, cum ipsi nōdum habeant dignitatē episcopalem, d.c.2. de transla.præla. & sic loquatur
3 gl.cōtraria, & hic no.† Quanquam nomine partis cōprehendatur dimidia, attamen quando additur hoc verbum, aliqua, tunc verificatur in qualibet particula, & restringitur eius significatum per illud verbum adiectum, ad hoc vide bo.glo.
4 in ver. aut earum parte, & tene illam menti.† Exemptus dicitur esse in diœcesi episcopi, & pars ipsius. vide no. hoc bonum tex. cum ibi notatis in c. grauem. de offi. ord. & sic videtur, quod si conceditur episcopo priuilegium, vt aliquid possit in diœcesi sua facere, quod illud poterit explicare in loco exempto suæ diœcesis. vide hic tex.iun. gl.in ver.
5 Aut earum parte, post principium. Exempti sunt, quoad ea, qua, subditi ordinariorum locorum, in quibus degunt, vide gl.præalleg. super verbo, Aut earum parte. in fi. & vide multos casus, in quibus exempti sunt subditi ordinarijs. in cle. 2. de pœn. & remi. in fi. iuncta glo. & per glo. in cle. 2. de sepul. in verb. Instante. Et vide tex. in d. cle. 2. de pœn. & remiss. & co-

testa. c.1. de sta. re. c.2. de rel. do. c.2. de iure pa. c.j. Quādoque nō punit, sed iuris pœnā duplicat, vt in cle.1. de priui. quādoque non punit, sed absoluit, de sepul. c.1. quādoque circa loca dat solum iurisdictionem, de sup. neg. præla. ca. vno, de sepul. c.2. generalius datur iurisdictio contra eos, de sep. c.1. li. 6. In expulsione episcopi de propria sede iniuria irrogat ecclesiæ suæ, quam potest ipsemet hac ratione vindicare, vide tex. singularē hic in ver. Ne iniuria. iuncta gl. in ver. Ecclesijs.
6 †Episcopi nō possunt reddere ius, nisi in locis insignibus, in quibus, s. possit haberi peritorum copia, & intelligo, quādo causa talis est, quę ad sui discussionē peritis viris indigeat, ad hoc facit optime in arg. iste tex. post prin. in ver. Locis insignibus. nam si talem locum debent eligere in aliena diœcesi, fortius hoc debēt facere in propria, & pro hoc gl. in c. cum episcopus, in verbo, loco. de of. or. li. 6. vbi gl. supplet honest. f. nō. n. est honestū tractare causas arduas in locis nō insignibus, & hoc singulariter no. ad extensionē c. statutū, in prin.
7 de reser. li. 6. & facit gl. in verb. Moram traxerint.† Priuilegiū concessum expulsis seu spoliatis, habet locū non solū in his qui realiter, dum possident fuerunt expulsi, sed ēt in illis qui venientes ad ppria loca non admittūtur vide hic gl. in verb.
8 Expulsores, & quod no. glo. in c. olim primo, de rest. spo.† In causis arduis nō cogitur quis procuratorē constituere, etiā si conueniatur occasione suæ culpę, etiam cōtra ecclesiam, & episcopum commissæ. vide tex. iuncta glo. in verb. Fauto
9 ribus. quam notabis.† Vide hic casum specialem, in quo fit citatio die feriata, etiam dum populus cōuenit ad diuina. & vide gl. in verb. Festinis. & ratio specialitatis ponitur in litera ista, vt scilicet facilius talis citatio, quæ fit per edictū, possit, peruenire ad notitiā citati. Et ex hoc posset dici, idem dicendum, vbicunque expediret talem citationē fieri etiā in alijs causis, & pro hoc vide gl. in cle. causam, in fi. de elect. in verbo solēniter volumus. & adde hic gl. quæ hic sequitur super
10 ver. Ad diuina.† Non potest episcopus de iure communi regulariter exercere iurisdictionē in aliena diœcesi inter suos subditos inuitos, etiam de licentia episcopi loci; sed consentientibus subditis, & de licentia episcopi loci sic. vide hic glo. in verb. Indulgemus. & idem no. glo. in c. vt litigantes, de
11 offi. or. li. 6. quod no.† Appellatione subditorum episcopi veniunt nedum clerici, sed etiam laici. sunt enim subditi, quoad spectantia ad forū ecclesiasticum. vide hic tex. iuncta glo. in verb. Subditos. ego allego tibi tex. satis apertum in c. irrefragabili, in prin. de offi. or. & no. q hoc procedit etiam in dispositione exorbitanti, & per consequens restringibili, qua-
12 lis est ista dispositio, vt no. gl. statim allegata. † An autem in casu huius cle. primæ possit episcopus cognoscere in aliena diœcesi, extraneo agente cōtra subditum sum? glos. hic præalle. in verbo. Subditos. Concludit quod non, quia tex. dat in dulgentiam cognoscēdi inter subditos, & sic oportet quod ambo sint subditi. Ex qua gl. not. quod actor extraneus litigando coram alieno iudice, per illū actū litigij, nō efficitur subditus, hoc placet, sed principale dictū est satis durum, cū ratio dispendij propter defectū iustitiæ hic allegata, pariter militet contra extraneos, qui volunt cōuenire subditos expulsi, sicut contra ipsos subditos. litera tamen ad corticem
13 facit p glo.† Appellatione subditorū nō veniunt illi, qui fortiuntur forum, ratione delicti, vel contractus: sed subditi ratione domicilij, vide gl. notabilem in verbo, subditis, in fine. large tamen dicuntur omnes subditi, de quo vide bo. gl. in c. nuper; de sen. exc. & est quinta in ordine, & facit tex. iuncta
gl. in c.à nobis, il primo. eo. tit. In materia ergo restringibili, appellatione subditorum non veniunt hi, qui fortiunt forū
14 ratione delicti, vel cōtractus, vt hic. secus in materia non restringibili, vt in d.c.à nobis. & hic no.† Quāquam iurisdictio sumatur quandoq; vt genus, quādoque vt species, iuxta plene no. per Bar. in Imperiū, ff. de iurisd. om. iudi. attamē quādo adijcitur verbo, omnimoda, sumitur vt genus, vt cōprehēdat sub se omnē speciem iurisdictionis, vt merū, & mistū
15 imperium, & simplicem iurisdictionem, & tam ecclesiasticā quam secularē. vide bonam gl. in verbo, omnimodam.† Appellatione diœcesanorum veniunt omnes habentes iurisdictionem episcopalem, vel quasi, in loco illo, vide gl. in verbo diœcesanis in prin. Et no. illam singulariter, quatenus dicit, Vel quasi, vult. n. per illud, in verbo, & sequentia, q nō solum veniunt episcopi, sed inferiores habentes in illo loco iurisdictionē quasi episcopalē, id est cōpetentē episcopis, vt singulariter vult hic gl. quam nescio alibi. Nā in alijs locis voluit gl. vt solū venirent episcopi, vt no. in cle. 1. de iure patro. in verbo diœcesanis, & in cle.1. in prin. de vita & honest. cle. sed limita illas gl. secundū istam. Habentes ergo iurisdictionem quasi episcopalem in loco, exclusis episcopis, possunt dici diœcesani illorum locorū, & not. singulariter, quod etiā possunt dici ordinarij, vt no. gl. in c. ordinarij, de offi. ord. li. 6. &
16 aliæ gl. superius allegatæ.† Vicarius episcopi ex generali officialatu, non potest dare extraneo licentiam exercendi iurisdictionem, etiam inter subditos ipsius volentis exercere. vide gl. in verbo diœcesanis. nō ergo potest Vicarius quæ Episcopus. vnde in his, quæ non consistunt in iustitia ministranda, sed potius in gratia imponenda, adeundus est episcopus & non Vicarius; & facit quod no. in c. si episcopus, in 1. glo. de pœn. & remi. li. 6. & intellige, cū episcopus est in diœcesi, vel circa illam. si aūt est longe absens, sentit ista gl. q̄d pōt habere recursus ad Vicariū quod ego in casu huius c. secus puto, vbi mera gratia est faciēda. arg. optimū c. fi. de offi. Vica. li. 6.
17 & in c. statutum de prēb. eo. li.† Vbicunque quis habet potere alicuius licentiā in aliquo actu, & nō tenetur eā cōsequi, sed solūmodo petere, si nō pōt habere presentiā illius potest procedere absque requisitione licētię, & dī nō posse habere præsentiā, si est longe absens. vide gl. præall. in verbo diœcesanis. & optime facit per locū à simili c. vnicū in fi. ne se. ua. lib. 6. & faciūt hæc ad ea, quæ habentur in c. licet. de regula.
18 †Episcopus delinquēs in diœcesi alterius episcopi potest per
19 epm diœcesanū puniri. vide hic gl. in verbo, Procedant.† Idē dic ratione cōsimili, vt occasione contractus, vel rei, possit episcopus diœcesanus exercere iurisdictionē in alium episcopum. & vide ad hoc quod dixi in c. sane. de foro comp.

De causa possessionis & proprietatis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Causæ beneficialis appellatione, comprehenditur quælibet quæstio, siue sit de maiori, siue de minori beneficio, dūmodo agatur respectu tituli, secus si de ecclesia.*
2 *Petitorium suspendere, & intentare possessorium non licet in quacunque appellatione, etiam beneficiali, nisi ea deuoluatur ad papam.*
3 *Actor an possit suspendere possessorium, & intentare petitorium, sicut potest econuerso.*
4 *Agens possessorio recuperandæ in causa beneficiali, an teneatur proba re titulum, seu iustificare possessionem ex titulo.*

CAP. VNICVM.

1 CAusa. †Appellatione causæ beneficialis, cōprehenditur quælibet qstio, siue sit de beneficio maiori, siue minori; dūmodo agat de beneficio respectu tituli; secus si agatur de ecclesia, vt de proprietate. vide hic gl. super
2 verbo, beneficiali, & q̄d no. in cle. dispendiosam, s. de iu.† In cā appellationis iudicialis, vel extraiudicialis, siue sit appellatū ante sniam, vel post, nō licet regulariter suspēdere petitoriū, & intētare possessoriū, ēt si sit causa beneficialis. Fallit cū causa beneficialis per appellationē deuoluitur ad Papā, vt
3 hic voluit gl. in verbo per appellationem.† An in causa principali possit actor suspendere possessorium, & intētare petitoriū, licut pōt ecōuerso. vide gl. hic in verbo spoliātis, quæ tamē aperte nō firmat vī tamē inclinare, q̄d hoc nō liceat.
4 de quo latius no. in cap. pastoralis. de cau. poss. & prop.† An agens possessorio recuperādæ in causa beneficiali teneatur probare titulū, sed iustificare possessionē ex titulo, vide hic gl. fin. quæ quotidie allegatur, aperte tamē nō firmat aliquā partiū. vī tamen magis inclinare, q licet nō teneatur stricte probare titulum, debet tamen iustificare possessionem ex titulo. de quo vide tu, quod late dixi in c. literis. de rest. spo.

De dolo & contumacia. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Si ante sententiam qui appellauit, iterum post eam latam appellet, non videtur priori appellationi renunciare.*
2 *In optione appellantis etiam à diffinitiua est, prosequi primam vel secundam, nisi alio impedimēto canonico impediatur, & qui effectus huius appellationis sit.*
3 *Appellatio ab interlocutoria, quatuor modis dicitur manifeste friuola quorum quilibet excludit à facultate denuo appellandi.*
4 *Contumax quis dicatur verus, fictus, euidens, & manifestus.*
5 *Contumax verus in non veniendo, nō appellat: fortius nec euidens, seu manifestus; ficitus autem modo prædicto appellat.*
6 *Iudex à quo, & iudex ad quem, qualiter se habere debent, cum contumax prætensus appellat.*
7 *Appellatio consistit in actu positiuo. contumacia, quæ resultat ex nō parendo, consistit in actu neglecto.*
8 *Contumax in non parendo quare appellet, & contumax in non comparando, non.*

CAP. VNICVM.

1 IAnte. †Si is, qui appellauit ante sentētiam, appellet iterum à sententia diffinitiua cōtra se lata, nō per hoc renūciat appellationi prius interpositæ. vide hic gl. super verbo, appellare. Sed

dicas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dices,ad quid valet appellatio secũdo interposita à diffinitiua? quia si pronũciabitur, q̃ fuit bene appellatum ante sentẽtiam,reuocabitur sentẽtia diffinitiua per modum nullitatis,vel attẽtati,vt in c.nõ solum.de app.li.6. Et apparere põt q̃ male fuerit appellatũ , si apparet illum primo contumacẽ fuisse,&sic nil reuocabitur,solũmodo dic,vt no.in gl.magna prope finẽ,in ver.Sed ſm hoc. † Ex cuius solutione bene notabis,q̃ iterum appellãs à diffinitiua,non cogitur prosequi primam interpositam ante sentẽtiam, sed põt prosequi secundum, potest.n.esse multum vtile , prosequi potius secundam,quam primã.forte.n.fuit interpositа ad iudicem magis gratum appellanti.Itẽ põt esse, q̃ tẽpore prosecutionis secũdæ,est lapsum tẽpus primæ prosequendæ, &c. vt in gl.cõclude ergo,q̃ est in optione appellãtis, etiam à diffinitiua,prosequi primam,vel secundam , nisi alio impedimẽto canonico excludatur,vt hic in fi.literæ, & si prosequẽdo secundam,excipiatur de nullitate primæ , & per cõsequẽs de contumacia post appellationẽ, poterit replicare appellãs de iusta appellatione,de qua iudex incidẽter cognoscet ad effectum,an sit admittẽda secunda,vel non,vt in fi.gl.magnæ quam no.† No.ex glo.magna in prin.quatuor modos , per quos quælibet appellatio ab interlocutoria dicitur manifeste friuola, & quilibet illorum modorum excludit à facultate denuo appellandi , & no.singulariter quartum modum , quem nescio alibi nisi hic, videlicet quod si iudex ad quem, pronũciat causam expressam in appellatione fore falsam,& non appelletur,dr̃ appellãs manifeste contumax,nisi cõpareat,quasi tacẽdo videatur acquieuisse illi pronunciationi. & intelligo,quãdo iudex pronunciauit hoc in præsentia appellantis.nam si ad hoc illum citauit,non tenetur comparere.ar.in c.si à iudice. de ap. li. 6. † Secundo no. principaliter ex glo.magna,quis dicatur verus contumax,fictus,euidens, & manifestus.in hoc.n.ponit gl.ista,multas opiniones,tãdẽ approbat opinionem magis cõm, vt verus cõtumax dicatur,quem citatio apprehendit,nisi doceat de legitimo impedimento,& idẽ dicit in fi.gl.in citato à iudice , vt talis etiam dicatur verus contumax,nisi doceat de impedimento.quia fortius cadit vera contumacia in citato per ius cõmune,q̃ ignorare non licuit,quam in citato à iudice,& in hoc no.finem glo.singulariter.& vide ad vtrunque dictum, q̃ not.in c.causæ,de do.& contu.in gl.pe.Euidẽs seu manifestus cõtumax est,qui nũcio citãti respõdit se nolle venire,sed an hoc sufficiat dic ere extra iudiciũ,vide tex.singularẽ iunẽta gl. in c.venerabilib.§.fecus,de sent.exc.li.6.Fictus vero cõtumax, quẽ citatio non apprehẽdit,vt puta quia fuit citatus ad domũ,nec cõparuit in termino præfixo, q̃ limitat gl. nisi iudiciaIiter probari possit,q̃ citatio ad eius notitiam peruenit. tũc.n.satis põt dici verus cõtumax, nisi probet de legitimo impedimẽto,quæ no.& satis placẽt.† Tertio ex eadẽ gl.magna no.q̃ verus cõtumax in non veniẽdo,non appellat,for tius nec euidẽs seu manifestus,fictus aũt modo prædicto appellat.† No.tamen in hoc nouum,& singulare dictũ gl.qualiter iudex à quo,& iudex ad quem,debẽt se habere, cũ contumax prætẽtus appellat.Nam iudex à quo, si scit illum euidẽtẽ, vel verum contumacẽ , appellationi nõ defert , sed in causę executione ,pcedet. iudex vero ad quẽ , appellationẽ recipiet,& prius de hac præiudiciali cognoscet, an.s.potuerit appellare.Et si causa cognita inuenerit illũ manifestum , vel euidẽtẽ contumacẽ,vel verũ,siue non inuẽtũ,qui tñ postea citatũ se nouit, nec appareat ipsius iustũ impedimẽtũ, pnũciabit appellationẽ nõ deuolui, & in appellationis causa nõ procedet,si vero apparebit de cõtrario , pronũciabit appellationẽ deuolui. Sed aduerte diligenter,quia gl.ista expresse nõ respõdet ad cõtrarium, q̃ formauit de isto tex.in prin.sui.Nã cũ tex.iste requirit appellationẽ dẽre esse manifeste friuolã,vt appellationẽ secundam excludat,apparet q̃ cõtumacia dẽt esse manifesta ad exclusionẽ appellationis. nõ aũt videtur sufficere.Sed dic saluãdo cõclusionẽ gl. ꝫ. facta q̃ tex. loquitur nõ in nuda cõtumacia in nõ veniẽdo , sed in illa quæ surgit ex appellationis interpositione. Nã potest esse q̃ appellatio in se non sit omnino iusta, &tñ possit aliquod probabile dubiũ appellãtis excusare à cõtumacia, vt sentit gl.prope finẽ.Item potest dici,q̃ quãdo est manifeste friuola,nullo modo admittitur appellatio , nec per iudicẽ à quo,nec p iudicẽ ad quẽ,& sic intelligatur tex.sed si nõ est manifeste friuola,iudex illã admittet ad effectũ, s.cognoscẽdi,si oppositũ fuerit,an fuerit verus cõtumax, vel nõ,vt puta quia nõ habuit iustã causam appellãdi, nec aliqua probabilis cã illũ à contumacia excusat,vel dic q̃n quis recedit à iudice per appellationẽ, & appellatio in veritate nõ tenet, aut habuit probabilẽ causam appellãdi,& illa excusat à vera cõtumacia,& per cõsequẽs admittitur ad appellãdũ.arg.in c.sacro.de sen.exc.aut nõ habuit probabilẽ causam appellãdi,& tunc sua appellatio nõ potest esse manifeste friuola,& habet tunc locum finis huius tex.& ideo tex.iste requirit,q̃ sit manifeste friuola,& solutio forte melior. † & diuersitas ratio est,qa appellatio cõsistit in actu positiuo,nõ sic cõtumacia,quæ resultat ex nõ cõparendo , quia cõsistit in actu neglecto.†Vltimo no.quia ex gl.ista magna post principiũ, quare cõtumax in non cõparendo appellet; secus in contumace in non cõparendo.& dic vt in ea,& ex his habes summatam,& notatam istam gl.quæ difficilis solet reputari.

Vt lite pendente nil innouetur. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Electione sola ad ecclesiã facta,non desinit ecclesia vacare, sed per confirmationem subsecutam sic.*
2 *Beneficia confirmati in curia ad dignitatem, cuius adeptio facit illa vacare,non facit illa vacare in curia.*
3 *Beneficia electi in episcopum & in curia consecrati, non vacãt in curia & per consequens non possunt illo consentiente,conferri.*
4 *Beneficia,quorum possessionem tempore consecrationis habeat episcopus, vacant in curia,in qua fuit consecratus.*
5 *Consecratus cõsentire non dicitur, licet sciat papam sua priora beneficia contulisse,etiam si fuissẽt præsens in actu collationis.*
6 *Beneficium,in curia per procuratorem,renũciatum, vacat in curia, & quare.*

CAP. PRIMVM.

I duobus. †Per solam electionem factam ad ecclesiam vacãtem, non desinit ecclesia vacare,sed per confirmationem subsecutam,sic.Ex quo infertur,quod si electus nõ cõfirmatus moritur in curia,ecclesia, in qua fuit electio,nõ vacat in curia,secus si ibi moriatur electus cõfirmatus.vide gl.in ver.Collato,in prin. †Beneficia cõmati in Curia ad dignitatẽ,cuius adeptio facit illa vacare in curia,quia per simplicem potestatẽ vel collationem,nõ vacant priora;sed per prouisionem & possessionis adeptionẽ vel ex quo stet per eũ,quo minus illã habeat,vt in c.licet ex scopus.de præb.li.6.& c.commissã.de ele.eo.lib.& per cõsequens,non possunt vacare in curia,vbi fuit facta tantũ collatio vel prouisio,quod procedit secundum opi.gl. etiã si procurator suus,existente eo in curia,apprehendisset possessionem in partib.vacant.n.extra curiam, vbi apprehẽditur possessio,cũ fingatur esse,vbi est procurator suus; secus si ipse,vel negociorum gestor apprehẽdisset illam possessionẽ, tunc.n.vacarent in curia,in qua iste habuit illud ratũ , quia tunc fingit possessionẽ apprehendere. hęc omnia volui ꝫ. præal.in verbo collato.†Beneficia electi in episcopum,& in curia consecrati,non vacant in curia,& per consequens nõ possunt illo cõsentiente conferri,qa per electionẽ, & cõmationẽ,seu prouisionẽ,& consecrationẽ,nõ vacãt priora beneficia,sed requiritur q̃ apprehendatur possessio, de quo dicendũ,vt habetur in cap.cum in cunctis de electio.§. cum vero.†Sed si cõsecrationis tpe habebat possessionẽ, tunc ilico vacant in curia,in qua fuit consecratus.vide hic glo. verbo,collato,prope finem.& tene eam mẽti,quia male ꝫ. uatur.†Et dic,q̃ nõ dicitur cõsecratus cõsentire, licet sciat Papã illa sua propria beneficia cõtulisse,ẽt si fuit præsens in actu collationis.per ea quæ not.Io.An.in reg.is qui tacet.de mercu.& quia in prẽiudicialibus,tacẽs nõ habetur pro consentiẽte, vt no.Inn. in c.in Genesi.de electio.& gl.in reg.is qui tacet,præalle.Itẽ quia vt tacuisse ob reuerentiam Papæ.ac. hoc.quod legi.& no.in l.1.§.quę onerandæ. ff. quarum rer. ac.nõ da.†Beneficium resignatũ in curia per procuratorẽ vacat in curia,quia ibi fingitur mori,quoad illud beneficium, vbi fit renunciatio:vide gl.præalleg.in verbo collato.

SVMMARIVM.

1 *Innouata post citationem, lite pendente,reuocanda sunt in pristinum statum ex mero iudicis officio.secus lite non pendente,quia tunc libellus & litis conte.requiruntur.*
2 *Possessor quando dicatur aliquid innouare, & quando non :*
3 *Litis pendentia quando incipiat, & quando desinat.*
4 *Competens,seu idoneus iudex qui dicatur.*
5 *Priuilegia & rescripta impediuntur per solam causa commissionem,& licet non sit secuta citatio.*
6 *Citationem,quoad iurisdictionem perpetuãdam,sufficit emanasse & licet:tamen quoad litis pendentiã,oportet quod peruenerit ad partem.*
7 *Litis pendentia vt inducatur,copia libelli debet inferi in citatione.*

CAP. II.

Vm lite pendente. †Innouata lite pendente, posscilicet citationem , de qua hic, reuocanda sunt in pristinum statum sine libello & cõtestatione litis,ex puro & mero iudicis officio;secus. si quis prætendat se spoliatum,lite non pendente. quia tunc ad consequendã restitutionem offertur libellus,& lis contestatur. & in hoc differunt.vide hic gl.primam.& diuersitatis ratio põt esse,quia in priori casu læditur non solum pars,sed iudex contemnitur. in secũdo vero, tñ pars; ideo in priori casu magis exuberat iudicis officium.† Non dr̃ possessor aliquid innouare, si lite pẽdente vtitur sua possessione,vt prius;sed bene fieret innouatio,si ipse possessor priuaretur possessione sua, vel alienaretur res litigiosa,vel super causa impetraretur priuilegium, tacita litis pendentia,vide gl.super verbo innouari.† Pendentia litis incipit,prout habetur hic,in tex. desinit autẽ per sententiam,à qua nõ est appellatum,vel aliter , vt leg.& no.in c. 1.de li.contest.lib.6.vide hic gl.in verbo postquam.† Cõpetens seu idoneus iudex dr̃,qui hẽt in cã iurisdictionem cum exercitio, dato quod illa iurisdictio possit exceptione elidi, siue exceptio cõtingat personam,siue iurisdictionem. valet .n.vtoq; casu processus,si non excipiatur.merito ante exceptionem dr̃ cõpetens,seu idoneus.& in hoc no.gl.istam singulariter;quia potest facere ad multa,cum sæpe fiat mentio de iudice cõpetẽti.† Per solam causæ cõmissionem,licet nõ sit secuta citatio,priuilegia & scripta impediuntur.vide glo. hic,in vers.Citatio.† Quamquam quoad iurisdictionẽ perpetuandã sufficiat citationẽ emanasse à iudice,licet nõ peruenerit ad partẽ,tñ quoad inducendũ litis pendentiam, oportet quod perueniat ad partẽ,vt hic.vide gl.& ad partẽ.† No. bonum consiliũ gl.vltimæ , vt ad inducendum litis pendentiam,in scratur in citatione copia libelli.vt pars citata possit plene instrui,super quibus sit in iudicio conuenienda .

De sequestratione possessionis, & fructuum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Sententia si contra possessorem fertur,non tamen pro petitore;& ideo non est locus sequestrationi.*
2 *Sententia diffinitiua quid sit, & quid interlocutoria.*
3 *Sententia oportet quod sit lata contra possessorem, & pro petitore super beneficio, vt locus sit dispositioni huius Clem.*
4 *Sententia diffinitiua fertur super possessoria.*
5 *Sententia lata per auditores curiæ,dicitur lata apud sedem apostolicã, & ab eis ad Papam appellatur.*
6 *A sententia Papæ non appellatur.*
7 *Sententia vna satis est,quod feratur in curia, licet primo fuerit sententiatum in partibus.*
8 *Fructus nedum beneficii,sed ipsum beneficium quo casu sequestretur,et iura beneficij & beneficiati exerceat sequester.*
9 *Possessum quod aliquid sit per triennium,vbi requiritur,oportet quod triennium sit consummatum.*
10 *Litis motio facit desinere pacificam possessionem.*
11 *Sequestrarij beneficium debet apud illum,qui est in ordine, quem beneficium ipsum requirit.*
12 *Custos beneficij potest,nisi specifice ei prohibeatur , conuertere reditus superextantes in emptione prędiorum,ipsius beneficij.*
13 *Dispositio continens verba generalia excommunicationis,comprehendit episcopos licet de eis specialis non fiat mentio.*
14 *Sequester quando fructus restituere teneatur, & quando eorum æstimatio sufficiat.*
15 *Clausula,nullatenus absoluatur , an impediat validitatem absolutionis per ordinarium factæ.*
16 *Exceptio nullitatis aduersus sententiam vbicunque tollitur,no videtur sublata illa,per quam negatur iurisdictio asserti iudicis.*

CAP. VNICVM.

I

AD compescendas. † Si fertur sententia cõtra possessorem,non tñ pro petitore, quia non agit dicens beneficium esse suũ, vel sibi debitũ , sed ad alium effectum,puta ad priuationem,non est locus sequestrationi. de qua hic, vide gl.in verbo , contra possessorem. est.n.hæc dispositio restringenda ad terminos lite
2 ræ.† Tex.iste locum habet in sniã diffinitiuæ , quæ principalem quæstionem diffinit. Interlocutoria est quæ inter principium,& finem cãe fertur super his,quę incidunt vel emergunt.& no.bene istas diffinitiones,quas ponit hic gl.1.in ver
3 bo,diffinitiua,quæ quotidie solet allegari.† Ad hoc,vt sit locus dispositioni huius clem. oportet q̃ snia sit lata contra possessorẽ , & pro petitore super beneficio , si aũt fertur sup alia qõne personali,vel reali,secus est,puta quia dicit petitio, beneficium esse obligatũ ad annuum censum,vel rectorem ad aliquod seruitium teneri,vel quid simile.vide hic gl.in ver
4 bo,beneficio.†Etiam cũ agitur possessorio, fertur snia diffinitiua,est tex.hic apertus,& quotidie allegatur, maxime iun
5 cta glo.super verbo possessorio.†Sentẽtia lata per auditores curię dicitur lata apud sedem apostolicã,& ab auditorib.curiæ appellatur,ſad Papam,de his est text.hic, iũcta gl.in vers.

6 promulgata.†Et intelligo de auditoribus quibuscunque deputatis per Papam in causa illa.Nã si ferretur snia per Papã non esset locus huic constitutioni,quia nõ fieret sequestratio.sed ipsa sententia mandaretur executioni,cum à sententia Papæ non appelletur,vt in ca.cuncta per mũdum. 9. q. 3.
7 †Et satis est,quod vna sententia feratur in curia;licet primo
8 fuerit snsiatũ in partibus.vt no.hic in eadem gl. preall. Nota hic iuncta glo.in versi.Beneficium,casum singularem , quẽ nescio alibi ita clarum , in quo sequestrãtur nedum fructus beneficij,sed ipsum beneficiũ,& iura beneficij & beneficiati exercet sequester;etiã si beneficium sit curatũ,vt hic.& ponderat gl.in eo q̃ dicit sequestrum possidere. & tamen loquitur iste text.in sequestratione necessaria , quæ scilicet fit per iudicem,authoritate iuris,contra no.in c.1.de sequestr.& c.
9 examinata.de iudi.& dic vt ibi †Vbicũque requiritur, quod aliquid fuerit possessum,seu habitum triennio , oportet q̃ totum triennium sit consumatum, nõ aũt sufficit annũ tertiũ fuisse inchoatũ, vel maiori parte illius tertii anni fuisse illud possessum, vel habitum,hoc voluit gl.in verbo triennio. quã no.quia facit ad multa , qđ vbi requiritur annorũ ẽt numerus,oportet totum tẽpus requisitum esse cõpletũ , nec annus vltimus inchoatus habet pro cõpleto . & vide q̃ no. Arch.in c.si annum,de iud.lib.6.& quod no.glo.in cle.gene rale.ꝫ.de æta.& quali.& q̃ ibi dixi.& in l.ad rem publicam.ff. de mu.& ho.& gl.in c.cum in cunctis,de ele. in gl. in verbo.
10 Exergerit.† Post litem motam super re possessa , nõ dicitur possessor pacifice possidere motio ergo litis facit desinere pacificam possessionẽ. vide hic glo.in verbo.Antea,& adde ad materiã tex.iuncta gl.notabili,in ver.pacificam, in c. cõmissam.de elect.li.6.† Acquũ est in casu huius cle.sequestrare beneficiũ apud illum,qui est in ordine, quem beneficiũ ipsum requirit. ita dicit glo.hic in versi.Idoneã Pau.putat,q̃ imo necessarium est,per literã istam , quæ dicit q̃ sequester dẽt habere plenã & debitã curã,& hoc puto verius . & idem puto dicendũ vbi beneficium apud aliquẽ sequestratur . &
11 pro hoc allego in simili bonũ tex.in c.ex rõne.de æta.& qua
12 li.in ver.et clericis idoneis. † Habens custodiã alicuius beneficij,põt si sibi specifice à iure vel à superiore nõ interdicit, conuertere reditus super extantes in emptionem prædiorum beneficij vel aliàs in ipsius vtilitatẽ. vide gl. super versi. restituat.in casu autem huius cle.non potest, quia hic limitatur prãs.† Dispositio cõtinẽs p verba generalia excõmunicationis sentẽtiam,comprehendit etiam episcopos , licet
14 de eis nõ fiat mentio specialis,vide gl.super ver. Si quis.† Satis est habẽti rem sequestratam.quod restituat ipsos fructus si extant,vel ipsorũ æstimationẽ,si nõ extẽnt. hoc voluit hic gl.in verbo, fructibus.qđ indubie procedit, qñ fructus non poterant cõseruari,quia tunc illos vendere debet , & pretiũ apud se retinere,vt in l.quemadmodũ, aliàs litib. C. de agri. & censi.li.11.si autẽ poterant conseruari,non videtur quod sit illicitum sequestro,illos vẽdere.de quo tamen dic, vt no.
15 in l.præalle.† An per verba,nullatenus absoluatur,impediatur validitas absolutionis per ordinarium factæ.vide hic gl.
16 in verbo.nullatenus.† Vbicunq; tollitur exceptio nullitatis aduersus sententiã,non videtur illa sublata,per quã negatur iurisdictio asserti iudicis.oportet ergo quod cõstet de sentẽtia,vbi allegatur,& per cõsequens de iurisdictione proferẽtis.Et ex quo constat de iurisdictione & pronũciatione, alia nullitas opponi nõ potest,vide hic gl.singularẽ, quæ quotidie allegatur in verbo,non obstante.In contrariũ tamen facit gl.in cle.1.de regu.iu.& vide quod ibi dicam.

De probationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Verbis narratiuis alicuius citra Papam non creditur etiã si sit legatus.*
2 *Verba narratiua rescriptorum Papalium,an,& quãdo faciant fidem, & quam.& nu 4.*
3 *Clausula volumus fidem plenariam adhiberi,an , & quib.casib.admittat probationem in contrarium.*

CAP. VNICVM.

I

Teris. †Verbis narratiuis alicuius citra Papã non creditur regulariter;etiam si narrãs sit legatus , & de reseruatione per eum facta velit fidem facere,vide gl.in ver.reseruasse. & dic vt plene no.in cap.post cessionem, de prob.& in
2 cap super his, de fide instrum. † Circa verba narratiua rescriptorum Papalium,an,& quando faciat fidem,& quam, distingue , vt colligitur ex glos. Fecisse narramus.quod aut super illis non fundatur intentio Papæ, & tunc nõ probãt, & habet tunc locum.cap.si Papa de priuil.lib.6.& patet exẽplum ibi in glos.2.aur fundatur , vt puta quia Papa confert beneficium , quod dicit fuæ collationi prius reseruasse,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel in curia vacasse per mortem beneficiati ; & tunc aut illa verba narratiua sunt super facto alieno,& faciũt fidẽ, sed admittitur probatio in contrariũ,exemplum secũdo loco supra positum,poterit.n.quis probare,illũ beneficiatũ, decessisse extra curiã,nã in facto alieno de facili Papa posset errare.Aut sunt de facto proprio,vt in primo exemplo,& tũc faciunt adeo fidem,vt nõ admittatur probatio in cõtrariũ,se
3 cundũ gl.& communẽ intellectũ.†& hoc per illa verba.fidẽ plenariam,&c.posita in tex.& hic no,singulariter istũ tex.iũcta gl.q̃ hæc verba,volumus fidẽ plenariã adhiberi, important,vt non admittatur probatio in contrariã.Et limita hoc verbum secundũ glo.vt non admittatur probatio in cõtrarium, talis scilicet, quę faceret Papam mẽtiri.secus si adiuuaret probãtem,stãte narratione Papę,exẽplum,Papa dicit beneficium certum cõtulisse per renũciationẽ factã in manibus suis,alius vult probare q̃ beneficium nõ pertinebat ad renunciantẽ,per hoc.n.nõ perimit narratio Papę,cũ vtrum
4 que possit.†Ego limitarem secundũ & tertiũ membrum ad ea,quæ consistunt in plena dispositione Papę,vt in exemplis narratis in litera, & in similibus. & forte non sine misterio dixit tex.vel alia similia;secus puto in alijs nõ dependentibus à plena dispositione Papę narrãtis.quid.n.si Papa donat vni comitatum alicuius,dicẽs,illum comitem sibi illum donasse,vel in manibus suis illum libere resignasse? dicemus ne talia verba narratiua facere plenã fidem?certe dicerem,q̃ nõ, maxime in præiudicium laici nõ suppositi suæ iurisdictioni faciũt no.per Inn.in c.inquisitioni,de sen.exc.Item quia de iure diuino non fit fides de aliquo minori testimonio duobus.2.q.3.§.j.Et idem putarem,vbi Papa per sua verba narratiua vellet quem suo iure priuare,quem priuare nõ posset, nisi probata culpa.exemplum in priuatione vasalli,vt in ca. vno,de feudo sine cul.non amit.col.10.cum.si.

De testibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Christiani producti in testes contra Iudæos, possunt per exceptionem criminis à testimonio repelli.*
2 *Iudæi non compescuntur regulariter per ecclesiam sed per iudices seculares; casus tamen exceptos vide remiss.*
3 *Iudæos non possunt principes priuilegiare in his, quæ sunt opprobriosa fidei.*
4 *Exhortatio quid,& quomodo reguletur.*
5 *Consilium reuerentiæ obligat;secus in consilio perfectionis.*
6 *Consilium reuerentiæ quid sit, & consilium perfectionis, & nu.7.*

CAP. PRIMVM.

1 VM Iudęis. † Christiani producti in testes cõtra Iudæos possunt per exceptionem criminis à testimonio repelli ; quia licet Iudęi sint,non tamẽ debet legitima exceptio eis subtrahi,vide gl.in hac cl.j.in ver.Chri
2 stianos.†Iudæi non compescuntur regulariter per ecclesiã, sed per iudices seculares;in casibus tamen de eis iudicat ecclesia,vide hic gl.in verbo.Principum. & casus in quibus ecclesia iudicat de Iudæis,colligit gl.in c.iudęi.2.de iudæ.& vide tu quod no.Inn.in c.q̃ super his, de voto. vide gl. 1.de re
3 iud.†Non possunt principes priuilegiare Iudæos,vel Saracenos in his,quæ sunt opprobriosa fidei,vide tex.iuncta gl.prę
4 all.in verbo.Principũ,in fi. †Exhortatio est quoddam consi
5 lium,vnde regulatur ad instar consilij.†Cõsilium, autem reuerentiæ obligat,secus in consilio perfectionis,vide hic glo. in verbo,Exhortamur.& gl.pleniorem,in c.ad aures,de æta.
6 & qual.†Et dic q̃ potest dici consilium reuerentiæ;quando materia ex se est necessitatiua,idco illi est obediendum, vel princeps vtitur verbo consultiuo propter reuerentiã illius,
7 cui scribit,& sic dupliciter potest sic appellari.† Consilium perfectionis est quando materia de se nõ necessitat, sed disponit,& intendit hominem,cui consuluit,inducere ad maiorem perfectionem,vt magis mereatur.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio attestationum,impedit testes super eisdem directe contrarijs produci,quando receptio,& dispositio illorum tenuit, aliàs secus.*
2 *Testes quando adhuc produci possunt,publicatis etiam attestationibus.*
3 *Contrarietatem indirectam licet probare per testes. publicatione aliorum non obstante,si opponitur falsitas cum corruptione.*
4 *Dispositio huius cle.cessat.parte consentiente.*
5 *Capitulis super veteribus,quando liceat producere testes in causa appellationis.*

CAP. II.

1 ESTibus. † Publicatio attestationũ impedit testes super eisdem,vel directe contrarijs produci,quando receptio illorum testium, seu dispositio tenuit;aliàs secus,vide hic tex. iuncta
2 gl.in verbo.rite.†Si attestationum publicatio est in discrete facta,puta inscia vel inuita parte,supple,ex causa rationabili contradicente,non impedit,quo minus pars, si testificata non vidit,adhuc testes producere possit,vide gl.in verbo pu
3 blicatis.†Indirectam cõtrarietatem licet probare per testes publicatione aliorũ testium nõ obstante,si opponitur falsitas cum corruptione,vide glo.præalleg.in versi. Directe, & rationem vide per not.in c.fraternitatis,eod.tit.vbi explicatur plenius materia huius cle.† Parte aduersa consentiente
4 cessat dispositio huius cle.no.gl.in verbo.Producere,quam
5 nota,quia nescio gl.alibi. † Super veteribus capitulis, nullo modo probabilibus,vel probatis aliter,quam per testes,puta per instrumẽta,licet producere testes in causa appellationis,quibus casibus non habet locum hæc cle. sed procedit, l.per hanc,C.de temp,ap.vide hic gl.pe.

De iureiurando. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Papa est Christi vicarius, & non Petri, quia vicarius vicarium gerit non potest.*
2 *Apes,& apex,qua differentia notentur.*
3 *Discordia quid significet.*
4 *Pacem reformare inter Christianos ad Papam, & alios prælatos spectat.*
5 *Instrumentum vt valeat,debet tabellio de eo esse rogatus.*
6 *Dispositio facta per verbum, quibuslam, includit etiam Romanum Pontificem.*
7 *Forma.secũdum quam constituendi sunt nuncij Romanorum regis petentis approbationem,& coronationem ab ecclesia vel à Papa.*
8 *Diadema,corona,& sertum, quomodo differant.*
9 *Examinatio personę promouendę quando sit necessaria,& quãdo nõ.*
10 *Liber pontificalis est approbatus ab ecclesia.*
11 *Imperator nõ debet appellari ex sola electione in Imperatorem aliàs ab ecclesia recepta,nisi incoronetur.*
12 *Pactum,& pollicitatio quomodo differant.*
13 *Antidotum.multiplicis significationis est.*
14 *Imperator licet fidelitatis iuramentum præstet Romano Pontifici,debiti tamen Imperatoris non sunt de temporali dominio ecclesiæ.*
15 *Imperator incoronatur triplici corona,de qua materia,à quibus,& quibus locis,vide remiss.*
16 *Electus in Imperatorem nondum coronatus,an possit priuilegia concedere,& aliter iura imperij exercere.*
17 *Electis duobus in discordia, vterque administrat omnẽ Imperij iurisdictionem,donec alterius electio per Papam fuerit approbata.*
18 *Donatio per Constantinum ecclesiæ Romanæ facta, an valuerit, & an possit per successorem reuocari.*
19 *Rex Romanorum ante coronationem non vtitur bulla,sed sigillo.*
20 *Archiuus quid significet.*
21 *Imperator triplex iuramẽtum præstat Papę idq̃ tribus,diuersis locis.*

CAP. VNICVM

1 ROmani. †Papa est Christi vicarius,& si alicubi reperitur qđ est Petri vicarius, id est gerela est impropria locutio,vel exponitur,id est gerit vicariã,quã gessit Petrus.Vicarius.n. non dat vica-
riũ,de offi.vic.c.clericos,hoc voluit gl.hic in verbo, vicarius.
2 †Differẽtia inter apes apis,& apex apicis,vide hic gl.i verbo.
3 apicẽ.†Discordia significat diuersitatẽ cordiũ,gl. hic in ver.
4 discordia.† Ad Papã spectat reformare pacẽ inter Christianos.Itẽ,& ad alios prelatos gl.hic in verbo pace. † Qđ tabel-
5 lio dẽt esse rogatus de cõfectione instrumẽti,vide tex.hic iuncta gl.in verbo.Requisitis.& vide qđ no.in c.fi.de fi.instrum.
6 †Dispositio facta p verbũ,quibuslã,includit ẽt Romanum
7 Pontificem.vide hic tex.iũcta gl.in verbo cuiquã.†Forma fm quam cõstituendi sunt nuncij Romanorũ Regis petentis approbationẽ,& coronationẽ ab ecclesia,seu à Papa,vide hic in ver.dictus namque Henricus, iũcta gl.in verbo,ex-
8 ponendi.†Differẽtiam inter diadema,coronã, & sertum,vide
9 gl.in ver.Diadema.† Non est necessaria personæ examinatio,cũ de ea plena hr notitia,secus si habetur nõ plena, sed aliqualis notitia,tũc enim nõ debet sine examinatione promoueri,vide tex.hic iũcta gl.in ver.Aliqualem.†Liber pon-
10 tificalis est approbatus ab ecclesia,vide hic gl.in ver.pontificalis.
11 li.†Electus in Imperatorẽ, nõ dẽt appellari ex sola electione Imperator.ẽt si sit approbatus ab ecclesia, & eius electio,recepta;sed assumit nomẽ Imperatoris post coronationẽ & consecrationẽ,quas recipit à Papa,vel ab alio de eius mã-
12 to,vide hic in versi.Hẽricus, iuncta gl.ver.futurus. †Differtiã inter pactum & pollicitationẽ,vide hic per gl.in ver.Pollicetur,& est tex.in l.3.quẽ gl.allegat.Cũ Papa,aliũ Papam dicit in testẽ,vide hic glo.in ver.Bonifacius.†Pro multiplici significatu huius verbi,antidotũ,vide hic tex.iuncta gl.in ver.
14 antidotum.†Licet Imperator præstet fidelitatis iuramentũ Ro-

Romano Pontifici,non per hoc sequitur, quod subditi Imperatoris sint de tẽporali dominio ecclesiæ,vide hic tex.iun
15 cta gl.in ver.Existere. † Quod Imperator coronatur triplici corona,de qua aut materia,& à quibus,& in quibus locis,
16 vide gl.in ver.vestigijs.† An electus in Imperatorem, nondũ coronatus,possit cõcedere priuilegia,seu aliter exercere iura imperij,vide gl.hic in ver.reges Romanos.† Et inter cętera no.singulariter illã glo. quatenus dicit, quod de antiqua cõsuetudine approbata per tolerantiã Papę habet, quod electis duobus in discordia,vterque administrat, vt Rex: & omnẽ imperij iurisdictionem exercet,donec per Papam,alterius electio fuerit approbata, vel reprobata.fortius ergo
18 dic vnicum posse administrare ex sola electio. † An donatio facta per Constantinum ecclesiæ Romanæ valuerit, & an possit per successorem reuocari,vide gl.in versi.Cõstantinũ, quæ tandem concludit per hunc tex.& per ca.fundamenta,
19 de electio.li.6.eam tenuisse, & irreuocabilem esse.† Ante coronationem,Rex Romanorum non vtitur bulla, & sigillo, sed post coronationem vtitur bulla,& quãdoq; aurea, vide
20 tex.hic,iuncta gl.pe.quæ incipit. Aurea.† Archiuus est librorum,seu scripturarum locus, & deriuatur ab archa. vide gl.
ñ.hic.alibi iste locus appellatur gazophylatium, vt in c.cum
21 causam,iuncta gl.1.de prob.†Vltimo collige ex tex. & glo.j. formam trium iuramentorum, quæ Papæ præstat Imperator.Primum,tempore suæ approbationis. Secundum,cum ingreditur in Italiam,in ipso ingressu.Tertium,tempore coronationis.

De exceptionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis exceptio, opponi potest dilatoriè, & peremptoriè, & quomodo in vtroque casu.*
2 *Excommunicationis exceptio potest opponi in qualibet litis parte.*
3 *Terminus an præfigi possit ad proponendum omnes peremptorias.*
4 *Terminus prefixus ad dilatorias proponendas, intelligitur peremptorius.*

CAP. VNICVM.

1 EXcommunicationis. †Excommunicationis exceptio, opponi potest dilatorie, & peremptorie. Primo casu potest opponi in qualibet parte litis, tam contra actorem, quam eius procuratorem,seu iudicem, non obstante lapsu termini ꝑfixi ad proponendũ omnes exceptiones dilatorias,& declina
2 torias.hoc voluit tex.hic,iuncta gl.in ver.Dilatoriæ. † Quod procedit,vt scilicet possit opponi in qualibet parte litis, etiã si fuisset prefixus specifice terminus ad excommunicationẽ proponendam,& hoc voluit notabiliter glo.pe.hic,in fi.quã tenebis menti,peremporie non potest opponi, cum proponitur ad litem perimendam,puta contra petẽtem beneficiũ oppono,quod tẽpore collationis vel electionis suæ erat excommunicatus, & sic nõ valuit collatio, vel electio,& hoc casu non habet locum iste tex. quia non opponitur talis exceptio inter dilatorias.sed opponetur loco,& tempore per-
3 emptoriarum.† An autem possit præfigi terminus ad ꝓponendum omnes peremptorias,vide gl.hic in ver.Dilatorias, vide tu gl.in cle.fæpe,de ver.signifi.in verbo,Partes.quæ quærit,an iudex possit statuere terminum perẽptorium ad adhibẽdũ omnia quib.partes sunt in iudicio vsuræ, & dic vt ibi, & vide q̃ no.Doct.in c.cum dilectus,de fi.instrum.vbi plene
4 scripsi.† Terminus præfixus ad proponendas dilatorias, intelligitur peremptorius,licet non exprimatur,vide gl.in verbo,peremptorio,quam no.& facit l.fi.de feriis.

De re iudicata. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Executio fieri debet,antequam agatur de nullitate sententiarum. quod etiam habet locum in causa criminali, cuius executio postmodum retractari potest.*
2 *Executio vt fieri possit prius quam de nullitate agatur, tres requiruntur sententię super eodem articulo & num.7.*
3 *Sententię tres interlocutorię sufficiunt,vt prius executio fiat,quam de nullitate ipsarum agatur.*
4 *Sententia verificatur tã in diffinitiua,quam in interlocutoria, vbi subest eadem ratio.*
5 *Executio in ciuili fieri non debet antequam de nullitate agatur, si talis executio esset irretractabilis.*
6 *Executio si desit vel in minima parte eius, quod pronunciatum est,non potest agi ee nullitate.*
7 *Executio trium sententiarum non impeditur.quamuis qui vult de earũ nullitate agere,reportauerit,bene appellatum.*
8 *Exceptio nullitatis vbi remota est,eo casu, an remoueatur illa,per quã negatur iudicis iurisdictio.*

CAP. PRIMVM.

1 VT calumnijs. † Etiam in causa criminali,locum habet dispositio huius cle.vt fiat executio antequam agatur de nullitate sententiarum,& vide hic notabilem gl. in ver. Quamuis, sed intellige secundum Pau.hic, in tali causa criminali, cuius executio potest postmodum retractari,puta quia condemnatio fuit pecuniaria, secus si non posset retractari, quia tunc debet prius discuti de nullitate,aliàs frustra postea discuteretur,q̃ est de mente
2 huius tex.in ver.donec,iuncta gl.super eodem verbo. † Non habet locũ dispositio huius cle.nisi tres sentẽtiæ ferantur super eodẽ articulo,& successiue,vide hic gl.in ver.tres, placet mihi q̃ dicit de eodem articulo,quia si super diuersis articulis,cessat ratio calumniæ,super qua se fundat iste tex.sed quotiẽs requirit,q̃ successiue fuerint latè, non placet. tex.n. iste solum requirit, vt tres sententiæ sint contra aliquem latæ. vnde licet aliàs pars habuerit aliquam intermediã pro se, tñ ex quo tres habuit contra se,hoc sufficit ad hoc, vt sit locus
3 huic dispositioni.†Dispositio primæ partis huius cle.locum habet,etiam si tres sententiæ fuerint interlocutoriæ. cũ tex. iste in prima parte loquatur simpliciter de sententijs,& non adijcit,diffinitiuis,sicut facit in §.similiter, hoc voluit gl. hic,
4 in verbo.Sententias.†Ex qua singulariter no. q̃ verbũ, sñia, verificatur tã in diffinitiua,quam in terlocutoria, cuius contrarium no.gl.in c.cum olim,de testi.vide quod ibi dixi. Itẽ motiuũ gl.posset impugnari per l.qui filiabus.ff.de leg.1. vbi hr,quod si in aliqua parte testamenti est facta commemoratio de posthumis,tunc appellatione filiarũ, veniunt et posthumę:ita dicamus hic,q̃ cum in §.similiter,specifice faciat mentionẽ de diffinitiuis, nec apparet ratio quare magis requiratur,quod sint diffinitiuæ. in 2.respõso.quam in j.intelligamus ergo primum respõsum ẽt in diffinitiuis,maxime cum verba sint capienda in potiori significatu, vt in §.quotiẽs,Inst.de iure na.gen.& ci.& facit quod no.gl.16.q.1.c.placuit,cogita tñ.vel potest dici,saluãdo gl.dicti c.cum olim, & istam,quod in odiosis hẽat locũ illa glo.sed in alijs procedit, gl.ista,vbi tñ subest eadẽ rõ in diffinitiua, & interlocutoria. Habens tres sententias cõtra se, non põt agere de nullitate ipsarum,antequã dictæ sñiæ,executioni mandentur.ẽt si victor nõ petat executionẽ illarum,põt ergo victor ante executionẽ, repellere agentem de nullitate per viam exceptionis.volẽs ergo agere de sentẽtiarum nullitate ante executionẽ factã,offerat se vltro executioni,& sententijs pareat,quã-
5 tum in se est.vide gl.in versi.admittatur,quam no.† Post executionẽ trium sententiarũ põt victus agere de nullitate illarũ;& si in causa nullitatis obtinebit, revocabitur executio. hoc voluit gl.in verbo.donec, quam no. Ex qua infertur, q̃ etiam in ciuili non dẽt fieri executio, antequam agatur de nullitate,si talis executio esset irretractabilis,cum frustra po
6 stea ageretur,q̃ est cõtra mentẽ huius ti.†Etiam si desit executio in minima parte eius,q̃ pronunciatũ est, non põt agi de nullitate in casu huius cle.vide glo.in verbo. plenarie. Ex qua infertur, q̃ nõ refarcitis expensis, super quibus facta est etiam cõdemnatio, non debet admitti volens agere. No. q̃ iste.§.similiter, non hẽt locũ, nisi qñ tres sententię successiue contra aliquẽ latæ fuerũt.hoc voluit gl.in ver. fuerint,& idẽ dixit gl.ꝫ.alle.quoad primum respõsum . sed ego nõ video quare hoc gl.requirat cum tex. de hoc nullam mentionem faciat.vnde puto sufficere,vt ꝫ.q̃ tres sententiæ latæ fuerint contra aliquem, licet aliqua medio tempore fuerit lata pro victo.& hoc ratione præsumptæ calumniæ, vt in prin literę.
7 †Tex.iste in versi.similiter,procedit ẽt,si appellatio interposita ab aliqua interlocutoriarũ, sit finita in fauorem ipsius volẽtis nunc agere de nullitate,vt quia fuit pronunciatũ bene per eum appellatum;tñ ante istam pronunciationẽ,reportauit diffinitiuam per eundẽ iudicẽ contra se.& sic cũ aliis sententijs habet tres diffinitiuas contra se. hoc voluit gl.hic, in verbo,pendere,mouetur, ad hoc dicendũ per tex. in primo respõ.vbi remouetur exceptio nullitatis ad finẽ impediendi executionẽ sñiæ.at iste in casu prædicto allegat nullitatẽ,ga ex quo fuit pronunciatũ eum bene appellasse, constat iudi-
8 cem,à quo fuit appellatum,diffinitiuã ferre nõ potuisse.† Et no.singulariter hanc rõnẽ gl.per hanc.n.sentit aperte,q̃ vbi remouetur exceptio nullitatis, vr remota ẽt illa, per quam negatur iudicis iurisdictio,quod vr contra gl.in cle.vna, sup de sequestra. posſ. & fruct. & ideo multi tenent in hoc illam gl.& istam nõ admittũt,vt no.hic,& in d.cle.vnica.posset iudicio meo dici,q̃ de æquitate glo.ista sustineri posset,vt dicamus,quod vbi tres sententiæ latę sunt super eodem articulo contra aliquem,tunc nulla nullitatis exceptio admittitur,ẽt

Universidad de Deusto
Biblioteca

si resultat iurisdictionis defectus,& hoc ꝓpter ꝓpręsumptionē,quæ resultat ex triū sententiarū prolatione,super qua ꝓsumptione tex.iste fundatur,& hoc casu procedat tex. iuncta glo.præall.Sed vbi vnica sententia lata tollitur nullitatis exceptione,nō intelligitur de illa,quæ resultat ex iurisdictionis defectu,quo casu procedat gl.cōtraria,sed de rigore procedit gl.cōtraria indistincte,ista reprobata,per rōnem, quā ponit illa gl.quia non potest dici sententia illa,quę lata est à iudice nō suo,sed iste tex.fundat se super prolatione triū sententiarū,quæ in casu nostro nō concurrūt,ex quo is,qui tulit vnā ex illis,nō habebat iurisdictionē,ergo cessat dispositio huius tex.Nā vt dicit Bar.in l.j.ff.qđ vi aut clā,vbicunque statutū fundat se super aliqua qualitate,potest semper opponi exceptio,per quā remouetur illa qualitas,& dixi plene in ca.itē cum quis,de restitu.spo.& facit tex.iuncta gl.in c.notificasti.33.q.5.quomodocunque statutū remoueat omnem exceptionē,vt in d.l.j.no.ꝓterea tex.ita remouet exceptionem in casu illius cle.vnicæ,sicut in casu istius,sicut ergo ibi admittitur nullitatis exceptio respectu iudicis,ita & in casu isto dēt admitti.Itē facit notabile dictū Bal.in l.vna. C.ne liceat in vna eadēque cā,vbi dicit,quod excepto nullitatis,notoriæ bene admittitur in casu huius cle.qa tunc cessat ꝑsumptio calumniæ,super qua iste tex.se fundat, vt patet in prin. Ita dicēdum,qñ notorie constat vnā ex illis sentētijs nō tenuisse,vt est in casu nostro,quādo tempore petitæ executionis reperitur pronunciatū pro victo in causa appellationis ab interlocutoria. Et si diceres, nonne,& quando appellatio ab illorū iudicū altero pēdet,& de hoc opponitur, discepatur de nullitate ex iurisdictionis defectu? qa si appellatio fuerit legitima,cōstat illico fuisse iurisdictionē iudicis suspēsam;& an fuerit,vel nō,pendet ex futuro euentu,vt in c.nō solum iūcto c .si à iudice,de appel.li.6.& tamē hoc casu non obstat talis oppositio ad impediendū executionē,vt in hoc tex.2.responso.Respōdeo,ꝙ licet cōtrarium videatur urgere,potest tamē sic respōderi,qđ gl.in cle.vna,de seque.loquitur, quādo negatur prorsus proferētem habuisse iurisdictionem,sed in casu huius §.similiter,nō negabatur;imo dicitur quod erat iudex,sed qā fuerat à sua interlocutoria seu grauamine appellatum,& per aliam partē negatur appellationem fuisse legitimā,& ex quo iudex appellationi nō detulit sed ad vlteriora processit,præsumitur magis pro iudice,quā pro parte,arg.in c.nisi,de præb.& c.ad audiētiam,de prescr. ideo talis oppositio pendētiæ appellationis,nō eneruat ꝓsumptionē trium.sententiarum;maxime cum sentētia diffinitiua illius à cuius interlocutoria dicitur appellatum,concordat aliorum iudicium sententijs;secus aūt quando tempore oppositionis fuit pronunciatum pro appellante, quia tunc cessat omnis ꝓsumptio, & constat de iurisdictionis defectu,& per consequens de nullitate vnius,& hoc no.pro hoc facit quod no.hic in gl.pe.quam vide.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non compellit regulariter iudęos.*
2 *Imꝑonitur quandoque pro valde.*
3 *Index in facto notorio procedens,debet prius illud factum pronuncia re notorium.*
4 *Libræ signum, quòd sol ingreditur in mense Septembri, sic appellatur, quia tunc dies,& noctes æquantur.*
5 *Causa in sententia non est exprimenda,& quare.*
6 *Citatio,si fit ad locum notorie non tutum,sine etiam appellatione,nō arctat citatum.*
7 *Admodum,ponitur pro valde.*
8 *Consistorium vnde dicatur.*
9 *Iuramentū non est seruandū,si sine periculo mortis seruari non potest.*
10 *Morti se quis offerre potest propter iniustitiam auertendam, sicut Ambrosius,& Tho.de Aquino fecerunt.*
11 *Ius commune fundat intentionem Imperatoris in toto orbe,Episcoporum vero in eorum diœcesibus.*
12 *Remissio criminosi ad locum delicti,an ex vrbanitate,an ex necessitate fiat,& an sine causæ cognitione.*
13 *Homoligium,& vasallaticum,quid sit,& quomodo fiant.*
14 *Forum quis sortitur ratione originis,tam propriæ, quam paternæ, vel auitæ.*
15 *Sententia non valet,ex cuius tenore euidens deprehenditur iniquitas.*
16 *Imperator potest ratione criminis absoluere omnes vasallos à fidelitate,qua tenentur criminoso.*
17 *Ius patronatus non perditur per donationem, vel confiscationem iudicis sęcularis.*

CAP. II.

1 PAstoralis. †Quod regulariter ecclesia non compellit Iudęos, vide hic gl.iuncto tex.in verbo, Christiani,& quod notatum fuit
2 in cle.1.supra de testi.†Quod dictio, in, quādoque ponitur pro valde,vt inuigilare, i.valde vigilare,gl.in verbo,
3 Inuigilare.Vtile consiliū est,vt †in facto notorio iudex procedēs,declaret prius illud factum esse notorium sicut fecit hic Imperator,vt nō possit reuocari in dubium de validitate processus,vide gl.hic in ver.declarato,& facit ad materiā,
4 quod no.Inno.in c.tua,in fi.de cohab.cle.†In mense septembris,sol ingreditur signum libræ;& sic appellatur,quia tunc dies,& noctes æquantur,gl.in ver.libramini.& ponit etiam illa gl.quid sit librare,& hoc sit pro inuenibus, vt sciant alle
5 gare gl.ad sciendū æquinoctiū.†Ex causa in sentētia inserta facile deprehenditur ipsius sentētię iniquitas,ideo datur cōsiliū,vt causa in sentētia nō exprimatur, vide gl.in versū.causis,iuncto tex.†Si citatio sit ad locū notorie nō tutum,non
6 solū potest exceptione nō opposita appellari,sed etiam sine appellatione talis citatio non arctat citatum , & sic non est opus appellare,vide hic tex.iuncta glos.notabili in verb.No
7 torio.& tene illam menti.† Admodum , ponitur pro valde,
8 vide gl.in verbo.Admodū.†Consistorium dicitur à cōsilio
9 consistis.vide gl.in ver.consistorij.†Si captiuus ad pœnam, vel periculū mortis relaxatur cū iuramento suo de redeūdo ad carcerem certa die,si mors erat iniuriosa, redire non tenetur,aliàs tenetur,gl.est singularis hic in verbo, per violentiam.& tene semper menti,& probatur iure,quod iuramentum non est seruandum, si sine periculo mortis seruari nō pōt,22.q. 2.§.fi.no.in c.fi vero,de iureiu.& an sit peccatū ingere carcerem hostis,vide gl.in c.ius gentium,j dist.& de materia vide quod plenius not.Bal.in l.adoptio , C.de adoptio.
10 †Quis potest se offerre ad mortē propter iniustitiā auferendam ex multę patientię merito,sicut fecit Ambrosius,vide
11 gl.i ver.offerre,& idē fecit beatus Thomas de Aquino.†Ius cōmune fundat intentionem Imperatoris in toto orbe,licut intentionem episcoporum in eorum diœcesibus,glo.in
12 ver. Districtum . † An remissio criminosi ad locum delicti fiat ex urbanitate,an ex necessitate.Item an petēs talē remissionē,possit animaduertere in iudicē,si non remittit, & an iudex sub quo degit,teneat illū remittere sine aliquali cāe cognitione,vide de his tribus qōnibus bo.glo.hic in verbo. De more.quæ quotidie allegatur.Et circa primā quæstionē videtur tenere,ꝙ talis remissio sit ex necessitate, vbi delicta fuit graue.In secūa vero cōcludit,ꝙ nolēs remittere , debet puniri ꝑ iudicē susū,nō aūt per petētem remissionē, nisi sit aliàs suus.In tertia vī inclinare in partē,vt remissionē præcedat aliqualis cognitio,ne remissus sine cā legitima infanci-
13 tu vide ad materiā plene ꝑ Cald.in c.j.de rapto. & ibidē per alios,dixi plene,in c.fi.de fo.cōp.†Differētiam inter homoligiū,& vasallaticū seu fidelitatē;vide hic in verbo.homoligi. vbi gl.cōcludit,ꝙ homologiū fit Imperatori,vel legi nullius alterius fidelitate salua , & prędictās iuramētū dr homologiatus, quasi ligat°,vel legalitatē seruās. Vasallaticū vel fidelitas, fit seruata saltē Imperatoris fidelitate,seu authoritate, & ideo concludit glo.ꝙ quis non potest esse ligius duorum,sed bene potest esse ligius vnius,& vasallus alterius, vt hic in tex.de isto ligio habetur.Vel vasallus plurium,vt in li.feu.in l.Impe-
14 rialem,& no.hanc gl.†No.quod ratione originis quis sortitur forum,facit tex.hic,iuncta glo.in verb.originem, & nam de origine propria,quam paterna,vel auita , vide per Bart.
15 in l.assumptio.ff.ad municip. †Non valet,sententia ex cuius tenore deprehenditur euidēs iniquitas,vide hic bonam glo. in ver.non habet.& vide quod plene dixi in ca. quoniam de
16 proba. † Pōt Imperator absoluere ratione criminis omnes vasallos à fidelitate,qua tenentur criminoso,vt hic, si habet
17 iurisdictionem in causa vide gl.super verb.fidelitate.†Quod per donationem,vel confiscationem iudicis sęcularis, non perdit quis ius patronatus,hoc arg.colligit hic gl. in ver.libiecte.vide latius per gl.in c.filijs 16.q.6.& in c.fatis peruersum,56.dist.& distingue vt ibi.

De appellationibus . Rub.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio valet corā maiore parte plurimorum iudicum,sine sint ordinarij sive delegatis,sive ad causas, sive ad gratias executores; sive arbitri iuris sint;& in quacunque appellatione.*
2 *Appellare licet quis possit à pluribus iudicibus ſeparatim , tamen non ab vno.sed ab omnibus appellare debet.*
3 *Appellari à solo iudice potest quando ex pluribus ille solus processit.*
4 *Appellandum est in præsentia iudicis si haberi potest;aliàs coram bonestis personis.*
5 *Clausula in fine posita concernit omnia præcedentia.*
6 *Appellatio non est necessario interponenda in præsentia appellati, sed sibi est postea intimanda,& quomodo nu.7.*
Appellari licet possit separatim coram pluribus iudicibus , ipsi tamen conuenire debent ad deferendum , vel non , seu ad præfixionem termini.

CAP.

CAP. PRIMVM.

1 SIà iudicibus. †Dispositio huius cle.primo locum habet, siue iudices,à quibus est appellandū,sint ordinarij,siue delegati ; siue sint ad causas , siue executores ad gratias,siue sint arbitri iuris,vide glo.1.Item siue
2 sit appellandū in iudicio,siue extra,siue à sentētia,siue à grauamine.vide hic gl.2.†Licet quis possit appellare à pluribus iudicibus seꝑatim, iuxta formam hic contentam ; tamen cūm appellat,non debet ab vno, sed ab omnibus appellare, quia ex quo omnes pariter procedunt, non pōt vnus solus
3 grauare,vide gl.in ver.Simul,prope fi. † Si autem vnus solus ex pluribus processit,tūc ab illo solo poterit appellari,vt ha-
4 betur in eadem gl.†In præsentia iudicis est appellandum: & si sint plures , & non possunt haberi omnes vel maior pars, etiam seꝑatim tunc præmissa protestatione appelletur coram illis,vel illo,qui haberi potest. Et si nemo haberi potest, appelletur coram iudice ad quem, si eius præsentia haberi potest,2.q.6.c.biduū,aliàs corā honestis personis,vide hic gl.
5 in verbo,coram,iuncta gl.in versi.maiori.† Tam appellatio, quam apostolorū petitio , potest seꝑatim coram iudicib. fieri,vide gl.hic, in ver.appellare. Ex qua no.ꝙ qualitas in fine posita,concernit omnia præcedentia,de quo no.per Bar.
6 in l.prætor. ff. vi.bon. rap.† Appellatio non est necessario interponenda in præsentia appellati, sed sibi ignoranti est postea intimatio facienda ; secus si scit appellatum fuisse . vide
7 hic tex.iuncta gl.in ver.ignoranti. † Sed an ista intimatio sit facienda,qñ talis est appellatio,quæ ipso facto non deuoluit causam,vt appellatus ire teneatur , nisi citetur , vide hic per Doct.& in cle.causam.de ele.& communiter tenetur,ꝙ nō. In contrarium tamen facit,ꝙ no.hic gl.fi. quæ videtur sentire hoc vltimum,cogi.†Licet coram pluribus iudicibus possit seꝑatim appellari , ipsi tamen iudices debent postea simul conuenire ad deferendum , vel non . seu ad præfixionē termini,gl.hic,in verbo præfixionis.

SVMMARIVM.

1 *Terminus 30. dierum ad petendum apostolos , à quo tempore incipiat currere.*
2 *Decernimus verbum inducit ius nouum.*
3 *Apostoli,quomodo aliter vocentur,quid sint, vnde dicantur,& de qua druplici eorum specie.vide remissiue .*
4 *Apostoli dantur,vt iudex ad quem instruatur .*
5 *Appellans,qui petijt apostolos,an teneatur iterum comparere,si iudex alium dederit terminum.*
6 *Terminus datus à iudice an, & quib. casibus possit præueniri à parte.*
7 *Apostoli cuius expensis sint tradendi .*
8 *Libellum actor suis expensis debet offerre reo.*
9 *Appellans non tenetur amplius comparere coram iudice,à quo apostolos petijt.*
10 *Apostolos petenti si iudex dare obtulit infra terminum iuris,potest petentem tenere impeditum per totum terminum.*
11 *Appellans,& index,quibus casibus in materia appellationis puniatur, & qua pœna.*

CAP. II.

1 VAmuis. †Tempus 30. dierum ad apostolos petendum,& tradendum, à iure prefixum,currit à tempore sententiæ, vel ab eo tempore,quo incipit currere decendium appellationis interponēdæ.t.à tempore sententię latæ,vide hic,gl.3.& plenius per gl.
2 & Io.An.in nouella.in c.ab eo.cod.tit. †Verbū decernimus, inducit ius nouum,vide gl.in verbo,decernimus,& no.eam pro his quæ no.in c.decernimus,de iud.vbi aliqui scripserūt
3 contrarium,sed primū ibi tenui.† Apostoli, qui petuntur in causa appellationis interdum vocantur epistolæ, interdū dimissoriæ.& quid sint apostoli,vnde dicātur,& de quadruplici ipsorum specie,& eorum formis,vide in Spe.co.ti.quarta parte,ver.sequitur.& gl.in c.cord.eo.ti.lib.6.in verbo, pe-
4 tet apostolos.& vide gl.hic,in verbo apostoli.† Et dātur apostoli,vt instruatur iudex ad quem,vt dicit hic, glo.in ver. nec
5 petatur.† An appellans,qui semel petit apostolos,& denuo in termino sibi per iudicem præfixo petijt, teneatur iterum & tertio comparere & petere, si iudex præfixit secunda vice aliū terminum infra tamen terminum iuris?vide bo.glo.hic in ver.videtur.quæ videtur determinare, ꝙ vltra secūdam vicem,non tenetur appellans pro hac causa comparere. dicit
6 tamen tutius esse , vt iterū in termino prorogato cōpareat, ex quo est infra terminum iuris.† No.bene gl. in verb. infra dictum.ex qua habes, ꝙ si terminus certus præfigitur ad recipiendum apostolos, seu ad comparendum , vel aliquid in iudicio faciendum, non potest terminus præueniri . Sed si terminus præfigitur sub hac incertitudine , ſ. infra terminū iuris,seu infra terminum.20.dierum, satis est, ꝙ infra terminum fiat quandocunq; , dum tamen congruo loco & tempore.Et no.ex eadem gl.aliud esse, si iudex ad recipiendum apostolos statuat terminū iuris,aliud si dicat , infra terminū iuris.nā primo casu non pōt cōparere ante vltimum diem termini iuris;in secundo vero qñcunq;,modo tñ prædicto.
7 †Cuius expensis sint apostoli tradēdi,an appellantis, an iudicis.vide bonā gl.in ver.oblatos,quæ videtur velle, ꝙ de mente iuris est,vt ipsorum datio sit gratuita, sed contrarium dicit seruari,vt ſderur expensis appellantis,quod dicit æquitatem habere,saltem in delegatis , † dicit etiam incidenter , ꝙ actor debet suis expensis offerre libellum reo,de quo vide latius per gl.in cle.sæpe,infra,de verb.sig.in verbo pronunciatio,& credo ēt super alio verbo,ibi. Quæras,dixi,in c.1. de li-
9 bel.obl.† Si iudex,à quo instanter petuntur apostoli per appellantem,nihil rñdet , non tenetur amplius appellans corā iudice cōparere.quemadmodum contingit,quando respōdit se daturū nullo termino assignato. vide tex. cū gl.in ver.
10 Aut si. † Si iudex dicit se velle apostolos dare infra terminū iuris,infra quem postea appellans cōparuit, & petijt ; nō tñ iudex illico dare tenetur, sed pōt tenere impeditum appellantē per totū terminum iuris.vide hic tex.iuncta gl. in ver.
11 vel infra.†No.ex tex.iuncta gl.vltima,quatuor casus contra appellantem, & quinq; cōtra iudicem in materia petitionis & exhibitionis apostolorum,pœna vero contrarium facientis in appellante est, quia videtur suæ appellationi renunciasse.in iudice vero,nullitas processus.& dic,vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Dies,in qua interponitur appellatio,non computatur in termino ad prosequendum præfixo.*
2 *A dictio iuncta numero dierum,excludit illam diem, cui iungitur.*
3 *Appellatur extraiudicium,tantum à futuro grauamine,& tempus anni à die solum illati grauaminis currit.*
4 *Anno elapso,qui ad prosequendum & finiendum appellationem , tam iudicialem quam extraiudicialem datur, vtraq; remanet deserta,cessante impedimento.*

CAP. III.

1 SIcut. †Dies,in qua interponitur appellatio,nō cōputatur in termino anni ad prosequēdum & finiendū præfixi,gl.hic,in verbo. A die. Ex
2 qua ēt nota,ꝙ† dictio, à,cōiuncta numero dierū, excludit illam diē cui adiūgitur.exēplum hic in litera,A tali die,&c.simile no.in c.statutum, de præb. lib.6. † A futuro grauamine appellatur extra iudicium duntaxat , & tūc tps anni currit,nō à die interpositionis ipsius,sed à die illati grauaminis.vide tex.hic iūcta gl.A futuro . Et nota singulariter
4 duo ex hac litera.†Primū,ꝙ sicut datur annus in appellatione iudiciali,& ex causa, biennium;ita in extraiudiciali.Item, ꝙ tps anni datur ad prosequendum , & finiendum in vtraque appellatione.Et quod cessante impedimento,vtraq; appellatio per lapsum anni remanet deserta . Et circa impedimentum vide hic gl.pe.& dic latius,vt no.in c.ex ratione , de app.

SVMMARIVM.

1 *Tempus appellationi præfixum, vt non currat partium conuentione impeditur .*
2 *Mortalitas,vel alia pestis,an excusęt à comparitione iudiciali.*
3 *Appellationis prosequendæ tempora,vt non currant, non sufficit tacitus appellantis,& appellati consensus.*
4 *Appellationis in causa vt procedatur , quibus casibus possit iudex supplere,non obstante partium conuentione.*

CAP. IIII.

1 VAmdiu. †Possunt appellans, & appellatus cōueniri, vt tpe mortalitatis,seu alterius pestis imminentis, non currant tempora appellationi ꝑfixa. vide tex.hic iūcta gl.
2 in ver.Vel aliàs.† Ex qua gl.singulariter no. ꝙ cessante conuentione, mortalitas, vel alia pestis non excusat à comparitione iudiciali,& prosecutione appellationis, & p cōsequēs citatus ad locū mortalitatis,tenetur comparere, si vult euitare cōtumaciā,cōtrariū sentit Bar.in l.de ætate. ff.ad Treb. vbi vide,& latius terigi post gl.in c.cū dilectus. de dolo & cō
3 tu.vbi de hoc.† Tacitus consensus appellantis , & appellati, non sufficit, vt appellationis prosequendæ tempora nō currant,vt puta si simul ad domiciliū redeant . requiritur.n.expressus consensus,vt hic,in tex.iuncta gl.in verbo.Expressus.
4 †In matrimonio spirituali,& carnali,& in aliis causis,quę celeritatem desiderant,potest iudex supplere,vt procedatur in causa appellationis, non obstante partium dispositione in contrarium,vide hic,gl.in ver.Imminere,quam nota, quatenus generaliter dicit.De causis celeritatem.&c.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab interlocutoria vel grauamine, non potest causas nominatim in appellatione non expressas prosequi.*
2 *Notorietas non roluat ab onere proponēdi,licet releuet ab onere probandi cuius termini intelligentiam & exempla vide latè.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Appellatio ab interlocutoria licet non possit nisi ex deductis causis iustificari, secus tamen in diffinitiua, quæ ex nouis etiam causis iustificari potest.*

CAP. V.

1 APpellanti. †Appellãs ab interlocutoria vel grauamine, nõ potest causas nominatim in appellatione nõ expressas prosequi, et si sint notoriæ, & no. singulariter hoc vltimum, & rationem gl. dum dicit rationem esse, quia notorietas nõ releuat ab onere proponẽdi, licet releuet ab onere probandi,
2 vt dicit hic gl. in ver. aliàs. †Ex qua no. quod habens causam seu exceptionem, quantũcunque notoriã, tenetur illã exprimere, si vult ex illa iuuari, licet illam sic propositam probare non teneatur; quia notoria non indigent probatione, hoc intelligo in eo qui est præsens in iudicio, sicut contingit in appellante. sed absens citatus, cui notorie competit exceptio declinatoria, vel alia cõtra partem, non tenetur comparere, nec aliter proponere, si non vult; quia talis citatio, tanquam temeraria, non habet arctare citatum. exemplum patet in citato ad locum notorie non tutum, vt dixi post gl. in cl. pasto. supra ti. prox. & vide ꝙ no. Inn. in ca. 2. de dila. facit l. non videtur, ff. de iu. sed quando est presens, & nõ proponit, videtur illi tacite renunciare. sed absens non compa-
3 rẽdo, vr illã tacite ꝓponere. & in hoc cogita. † Licet appellatio ab interlocutoria nõ possit iustificari, nisi ex causis nominatim deductis in ipsa appellatione, secus tamẽ est in appellatione à diffinitiua. illa. n. põt iustificari ex nouis causis. vide hic gl. in ver. nec processiis, quã nota, tu canonista, sed tex. est expressus de hoc vltimo. in l. scio. ff. eo. facit qđ legit. & no. in c. cũ Ioannes de fi. instr. Duo requirũtur ad appellationẽ ab interlocutoria iustificãdam; videlicet quod grauamẽ præcesserit appellationẽ, vt hic; & quod grauamẽ fuerit expressum in ipsa appellatione, vt hic, in secundo responso. vi de gloss. in ver. Ex nouis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, quæ ab initio non tenuit, non conualescit, appellante & appellato simul, vel appellato tm̃ eã prosequẽte, & de ratione vide nu. 1.*
3 *Appellatus post appellationis desertionem appellantis negligentia, an possit prosequi vt pronuncietur male appellatum, & sententiam trãsiuisse in rem iudicatam.*
4 *Sententia nulla, a qua tamen fuit appellatum, non transit in rem iudicatam.*

CAP. VI.

1 IAppellationi. †Appellatio, quæ à principio non tenuit, vtputa, quia interposita tertio, vel post 10. dies, nõ conualescit; licet appellans, & appellatus simul prosequãtur ipsam, vel appellatus tantum, vide gl. hic, in ver. desertam
2 idem si post renũciationem fiat prosecutio. † Quare non valet sententia lata à iudice appellationis, vtroque. s. appellante & appellato prosequẽte, si appellatio erat deserta. vide gl. magnam prope medium, quæ reddit rationẽ hãc, videlicet lapsus temporis prosecutionis faciẽdę ratificat sententiã, & facit perinde ac si nõ fuisset appellatũ; sententia ergo postea lata, reperitur à suo nõ iudice lata, merito non valet. & vide
3 circa hoc quod dixi in c. quoniã, de prob. †Nũquid post appellationis desertionem per negligentiam appellãtis, possit appellatus prosequi petẽdo pronunciari male appellatũ, & sententiã trãsiuisse in rem iudicatam? facit text. in arg. quod sic, inquantum dicit, appellatum prosequi; hæc sententia nihilo minus non minus censetur transiuisse in rem iudicatã, & vide hic gl. magnam in verb. Sit huius ratio, quæ hoc sentit. videtur tamẽ in fine dubitare, nunquid illa duo simul accumulari possint, mihi tamen plus placet, quod nõ possint, sed satis est quod pronuncietur super desertione, & transi-
4 tu in rem iudicatam. †Sententia nulla, à qua tamen fuit appellatum, non transit in rem iudicatam. licet appellatio deferatur. vide glo. fi.

SVMMARIVM.

1 *Appellationi locus est, si iudex exceptionem non recipit, vel ad vlteriora procedit.*
2 *Sententia super peremptoria, an ita ferri possit, vt in ea exprimatur, quod obstet, & an habeat tunc vim diffinitiuæ.*

CAP. VII.

1 VM à repulsione. † Si iudex exceptionem non recipit, vel ad vlteriora litis procedit, videtur illã repellere, ita qđ appellationi locus est, vide gl. secũ
2 dam. †Ex cuius fine ẽt colligę, ꝙ sñia lata sup perẽptoria nõ est diffinitiua, sed interlocuroria. dicit tñ illa gl. in fi. ꝙ sentẽtia lata super perẽptoria, quæ obstet, habet vim diffinitiuæ, quã no. dic tamẽ, quod nõ est necesse hic pronunciare, cum pronunciandum sit super principali, vt in c. 1. de ord. cog.

LIBER TERTIVS.

De vita & honestate clericorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesanorum appellatione, an veniant ordinarij qui in loco habent iurisdictionem.*
2 *Per verba generalia constitutionis qua præcipitur ordinarijs locorum vt in aliquo procedant contra clericos, non videtur data potestas contra exemptos.*
3 *Constitutio super certis criminibus pœnam inferens, non habet locũ super alijs delictis, etiam grauioribus.*
4 *Taberna, carnifices, & macellarij vnde dicantur.*
5 *Constitutio fundans se super aliquibus qualitatibus, eis vel earum alterа cessante, cessat & ipsa.*
6 *Qui per alium facit, per se facere videtur; etiam ad incurrendum pœnam.*
7 *Clerici, vt priuari possint priuilegio clericali ab ordinarijs, specialiter nominibus expressis sunt monendi, non generaliter.*
8 *Nominatim dictio quid importet.*
9 *Peremptorium vnum non sufficit, quando iura ad pœnam incurrendam exigunt, vt quis tertio, seu tribus edictis moneatur.*

CAP. PRIMVM.

1 DIœcesanis. †Appellatione diœcesanorum non veniũt inferiores ordinarij, licet in loco iurisdictionẽ habeãt, sed tm̃ ep̃i. vide gl. in cle. vnica, de fo. comp. quam ibi notaui, & saluãdo istã, potest dici dupliciter. Primo ꝙ ista gl. procedit in habẽtibus ordinariã, non tamen quasi ep̃alem; secus in habẽtibus quasi ep̃alem, quo casu procedit illa gl. & facit qđ no. gl. in cle. jde reb. eccl. nõ alie. in ver. proprij, Vel sic, aut in loco sunt ordinarij inferiores episcopis, habẽtes quasi episcopal ẽ iurisdictionẽ in ipso loco, exclusis episcopis; & habeat locũ gl. contraria, quæ ita loquitur, aut habẽt, sed nõ exclusis ep̃s, quia cõcurrunt cũ eis iurisdictionis exercitio. & procedat gl. ista, quia ex quo est in loco ep̃s, debet verba sumere in suo proprio & potiori significatu. & hæc plus placet. Nec ob. ratio huius gl. ꝙ hoc sit ius nouum. nã & tex. in d. cle. vni. de fo. com. ponit ius nouũ, & est priuilegiatũ, quod plus est, etiã in alterius præiudicium, hẽ tenẽdo contrariũ remanẽt in loco illo excessus incorrecti
2 quod nõ est dicendũ, cum publicæ vtilitatis sit, &c. de sent. exc. c. vt famæ. & hæc no. †Per verba generalia cõstitutionis qua ꝓcipitur ordinarijs locorũ, vt in aliquo procedãt cõtra clericos, nõ videtur data potestas super exemptos. nisi
3 de eis fiat specialis mentio, vide gl. in ver. clericos. †Constitutio emanans super certis criminibus pœnam pro illis inferens, nõ habet locũ cum alijs delictis etiã grauioribus. vide gl. super verbo, macellariorũ. & potest esse ratio, quia constitutio comprehẽdit quandoque certa delicta, quia homines sunt promptiores ad illa committẽda. 33. q. 2. c. admonere, &
4 ca. lator. & l. aut facta, in fine. ff. de pœnis. †Vnde dicitur taberna, vnde carnifices, & vnde macellarij, vide gl. hic in ver. Tabernariorum. & ver. Macellariorum. & verb. Carnificũ.
5 †Vbicunq; constitutio fundatur super aliquibus qualitatibus, eis vel earũ altera cessante, cessat constitutio. Glo. hic in ver. publice, & personaliter, prę̃supposito: ẽt ꝙ illis cessãntibus, nõ cesset prorsus peccatũ, cũstitutio tamẽ illa cessat. Cõstitutio puniẽs facientem certũ quod personaliter, nõ hẽt locũ in eo qui per alium facit, licet in faciẽte per alĩũ nõ cesset peccatum. vide gl. hic notab. in ver. publice, & personaliter. †Ex qua collige, ꝙ qui per alium facit, per se facere videtur, etiã ad incurrẽdam pœnam. vt in c. mulieres, de sen. exc.
6 hoc verum nisi cõstitutio requirat ꝙ personaliter fiat. Not. ꝙ ad incurrẽdam pœnã huius cõstitutionis, non sufficit, ꝙ admonitio fiat in genere, sed oportet ꝙ specifice nominib̃ delinquentium expressis, fiat monitio, de qua hic, vide glin
7 verb. Nominatim. †Ex qua primo collige, ar. optimũ, ꝙ cũ ordinarius intẽdit procedere cõtra clericos incedẽtes sine habitu, vel cum armis, ad priuationẽ priuilegij clericalis, nisi desistant, nõ debet clericos monere generaliter, sed specialiter ipsorum nominibus expressis. & tene menti. †Secundo
8 nõta quid importet verbum nominatim, & vide per Inn. in
9 c. Lateranen. de prẽb. †Vbicunque ad pœnam incurrendam iura exigunt, vt aliquis tertio seu tribus edictis moneatur, non sufficit vnum peremptorium. vide hic glo. notabilem super verbo. Tertio. & sic est casus, in quo vnum peremptorium non æquiualet tribus ædictis, & vide ꝙ no. in c. ex tuæ. de cle. non resi. vbi dixi latius.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione, veniunt clerici primæ tonsuræ tantum quarum materia sit pœnalis.*

Vestes

2 *Vestes rubeę & virides, licet clericis sint prohibitæ, in eis tamen non habet locum pœna in alijs vestibus expressa.*
3 *Indefinita æquipollent vniuersalibus, etiam in pœnalibus.*
4 *Pœna vbi imponitur eo ipso, neque monitio, neque sententia est necessaria ad illam pœnam incurrendam.*
5 *Suspensus à suorum beneficiorum fructibus, si eos percipiat, non incurrit irregularitatem, neque beneficijs priuatur.*
6 *Fructus, à quibus clericus est suspensus, cui accrescant.*
7 *Inhabilitationis ad beneficia pœnam, potest imponere episcopus, aut legatus tam clerico quam laico, in perpetuum, & ad tempus.*
8 *Clericus in minoribus, sęcularibus vestibus, & sine tonsura incedens, etiam monitus, non incurrit priuationem priuilegij clericalis.*
9 *Tonsura, clerica, & corona, qualiter sint diuersa, quid significent, & quibus dentur.*
10 *Religiosus habitum sub habitu clericorum sęcularium portans, an incurrat apostasiam.*
11 *Insula, & pileus, quid significent.*
12 *Ora, & hora quid designent.*
13 *Talaris, vestis clericalis, qualis esse debeat.*
14 *Monachus quando, & quam eleemosynam facere potest, & quando non.*
15 *Pœna in constitutione apposita, an intelligatur repetita in fine, qui alteri constitutioni additur.*

CAP. II.

1 QVoniam. †Appellatione clericorum, veniunt clerici, etiam primæ tonsuræ tantum, quamquam materia sit pœnalis. vi
2 de hic gl. in verbo. Clericus. †Licet vestes rubeæ, & virides sint clericis prohibitæ; in eis tñ non habet locum ista constitutio, sed in vestibus hic expressis tantum, vide gl.
3 in verbo partita, in fi. †Indefinita æquipollet vniuersali ẽt in pœnalibus. & eadem ratio est in omnibus in genere comprehensis. vide gl. iuncto tex. in verbo. Beneficiorum. †Vbi pœna
4 imponitur, eo ipso, non est necessaria monitio, neque sentẽtia ad pœnã illam incurrandã, vide gl. in verbo, eo ipso. †Si su
5 spensus à beneficiorũ suorum fructibus, suspensionẽ nõ seruat, fructus recipiendo, non per hoc incurrit priuationẽ beneficiorum suorũ, aut irregularitatẽ, fructus tñ sic percep-
6 tos restituere tenetur. vide gl. in ver. Suspẽsus. † Cui aũt sint tales fructus restituendi, seu cui accrescant tpe suspensionis
7 beneficiati, dic, vt in eadem gl. quam no. & tene menti. † Ex causa põt episcopus aut legatus imponere pœnam inhabilitationis ad beneficia, tam clerico quam laico in perpetuũ,
8 & ad tempus, vide gl. in verbo. Inhabilis. quam no. † Cõstitutus in minoribus, sęcularibus vestibus vtẽs sine tonsura, nõ incurrit hanc priuationis pœnam priuilegij clericalis, licet præcesserit contra eum monitio. vide hic tex. iũcta gl. in ver. & tonsuram. Ego fateor quod contra talẽ, in minoribus cõstitutum, non est huic constitutioni locus. sed an episcopus possit ex suo officio cõtra talem procedere ad reassumptionem habitus sub pœna perditionis priuilegij clericalis, vide
9 tex. cum ibi notatis. in c. contingit. 2. de sent. excom. † De tõsura, clerica, & corona, qualiter sint diuersa, & quid significent, vide bonam gl. in verbo. & tõsuram, post principium. Et in eadẽ gl. habes, quod conuersi nõ portant clericam ex parte superiori, sed tonsurã sic ex parte inferiori vsq; ad aures. Item quod monachi debẽt portare maiorem clericam,
10 quam clerici sæculares. † De religioso portãte habitum sub habitu clericorum sęcularium, an incurrat Apostasiam. vide gl. in ver. Extrinseci. vide tu plenius p Io. de Lig. in c. Deus
11 qui, eo. ti. vbi dixi. † Pro significatu infulæ & pilei. vide hic gl.
12 super ver. Infulam. † Ora sine aspiratione designat finem vel extremitatem rerum, præcipue regionum & vestium. cum aspiratione vero, designat tempus vt hora tertiæ. vide glo. in
13 ver. Oram. † Vestis superior clericorũ dẽt esse talaris. i. vsq; ad talos longa. vide gl. in verbo. videatur, quã no. in eo quod dicit superior, nõ ergo debet esse ita breuis, vt vestis inferior
14 videatur, vt hic. Monachus administratione carens, eleemosynam facere non potest, nisi sit in studio, vel peregrinatione. de licentia Abbatis, tñ moderatam eleemosynam facere
15 potest. vide hic bonam gl. in ver. Conuertendũ. & quod no. gl. 12. q. 1. non dicatis. † Pœna in aliqua constitutione apposita, non intelligitur repetita, in fi. qui additur ad constitutionem præcedẽtem, etiam si eodem tempore fiat adiectio. vide gl. singularem hic, in verbo, Sanctioni. sed in cõtrarium allego tibi gl. & Bar. in c. de multa. in fi. de præb. in verb. in eadem, & vide quod ibi scripsi.

De præbendis & dignitatibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Prouisio facta de beneficio vel dignitate, motu proprio, valet, licet de cura illi annexa non fiat mentio.*

2 *Motus proprius non firmat contra intentionem scribentis, nec supplet qualitates intrinsecas beneficij.*
3 *Gratia facta de beneficio de cura non habita mentione, non extenditur curatum, licet in fine addatur illa clausula. Quod animarum cura, si illi imminet, nullatenus negligatur.*
4 *Gratiam impetrans ad beneficium curatum, vel non, an teneatur & quibus casibus, facere mentionem nedum de beneficio, quod obtinet, sed etiam de cura illius.*
5 *Gratiam impetrans, an teneatur facere mentionem de qualitatibus beneficij habiti, de cura, & ordine illi annexo, & quantitate redituum.*
6 *Gratiæ necessaria si non in eius confectione, sed in executione ipsius ad conseruationem indemnitatis beneficij ponantur, per talem expressionem non validatur gratia.*
7 *Dispositio loquens de dignitatibus, habet locum etiam in beneficijs.*
8 *Generale verbum adiectum alicui speciei, licet illam speciem ampliet, aliam tamen speciem non includit.*
9 *Si mandatur prouideri alicui de dignitate vacante, vel vacatura, an veniat dignitas cui prouidetur per electionem.*
10 *Prouideri alicui de aliqua dignitate si mandatur in ecclesia, vbi vnica tantum & principalis dignitas est. an illa debeatur.*
11 *Prouideri alicui de aliquo beneficio si in ecclesia mandatur, vbi vnum tantum sit, de illo prouideri non potest, & quare.*

CAP. PRIMVM.

1 IDignitatem. † Valet prouisio facta de dignitate, vel beneficio, motu proprio; licet de cura illi annexa nulla fiat mentio. vide gloss. in ista cle. in verbo, Mãdamus. iuncto text. in verbo. Illi vel alteri. Sed ad uerte tu diligenter, quia tex. quem allegat glo. hic, non probat. nam cle. si Romanus, loquitur cũ non fit mentio de cura beneficij prius habiti; nõ aũt loquitur de beneficio, nũc motu proprio concesso. nã de cura beneficij concessi videtur, ꝙ omnino sit habẽnda mentio, quia nõ est de intentione Papæ prouidere de beneficio curato, nisi de cura fiat specialis mentio, vt probatur, in cap. cum in illis, de præb. lib. 6.
2 † Motus autem proprius non firmat contra intentionem scribẽtis, nec supplet qualitates intrinsecas beneficij, de quo vide omnino in c. si motu proprio, eod. t. it. lib. 6. vbi Io. And. si bene recolo, videtur sentire cõtrarium eius, quod hic sen
3 sit in gl. ista. † Gratia facta de beneficio, de cura mentione nõ habita, non extenditur ad curatum; licet in fine addatur illa clausula, quod animarum cura si *illi* imminet, nullatenus negligatur, vide hic gl. in verbo. Dispensantes. & per hoc declarat istum tex. procedere, etiam in casu, in quo non fit dispensatio super pluribus retinẽdis, sed simpliciter fit gratia de beneficio obtinendo. quod no. & pro hoc facit ratio posita in
4 fine huius cle. quæ pariter militat, in vtroque casu. † An impetrans gratiam ad beneficiũ curatum, vel non, teneatur facere mentionem, nedum de beneficio, quod obtinet; sed ẽt de cura illi annexa. Et aduerte ad vnum casum indubitabilẽ. habẽda est. n. mẽtio curæ beneficij, quod nouiter impetratur; quia Papa nõ intendit prouidere de beneficio curato, nisi de cura illi annexa mentionem faciat, vt in c. cum in il-
5 lis, eo. tit. lib. 6. † Sed dubium est, an de qualitatibus beneficij habiti, sit facienda mentio, vt de cura, ordine illi annexo, & quantitate reditũm. & profecto iste tex. in prim o respondo, multum stricte facit, vt de cura sit facienda mentio. gl. hic in verbo vel alteri multum late hoc disputat ponendo tres lecturas ad istum tex. Prima est, quod de illis mentionem facere non tenetur, & hanc firmat, in fine, & no. hoc singulariter. & ad istum text. respondet, quod non valet dispensatio, vt vtrunque possit retinere; sed si vult dimittere primum, & tenere secundum, potest, & fortius hoc procedit secundum glo. quando nullam dispensationem impetrauit, sed solum impetrauit beneficium curatum, faciens mentionem de beneficio, quod obtineat, non tamen de cura illi annexa. Secunda lectura est, vt hoc nouum inducat hæc cle. vt etiam qualitas curæ imminens, quam habet impetrans, exprimenda sit in impetratione. Tertia lectura, quod aut quis simpliciter impetrat beneficium, & nõ tenetur facere de cura beneficij habiti mẽtionem, aut impetrat etiam dispensationẽ, vt primum possit cum secundo impetrato obtinere, & tũc mixtura dispensationis & gratię prouisionis in eadem litera concessarum, vitiet vtranque. hoc tamen non placet gl. per regulam, vtile, per inuti. de reg. iu. lib. 6. ego alle. tex. singularem, in c. si eo tempore, de reseri. lib. 6. vbi probatur, ꝙ si in eadem litera continetur duplex gratia, in quarum altera sit commissa surreptio, non vitiatur vtraque gratia per hanc mixturam, sed tantum illa surreptitia. & no. singulare hoc dictum gl. Et circa principale dictum, vide quod plene scripsi in capitu. ad aures. de rescrip. vbi plene scripsi, an, & quã-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do sit faciẽda mentio de qualitatibus beneficiorum habitorum,& obtinendorum;& multum facit ille tex.vt ẽt illo iure debeat Imperator exprimere nomẽ dignitatis. †Si necessaria ad vtilitatẽ gratiæ nõ ponãtur in cõfectione ipsius gratiæ,sed in executione ipsius ad cõseruationem indemnitatis beneficij;per talẽ expressionẽ non validatur gratia; licet ponantur illa verba in litera gratiæ. vide hic tex. quẽ nescio alibi in 1.responsio,in fi.& clarius in 2.responsio , in fi.iũcta glo.in verbo,cura.†Dispositio huius cle.loquentis de dignitatibus , habet locũ etiam in beneficijs , quibus prouidetur per electionem,& idem quoad c.cum in illis, de præb.lib.6.

3 est dicendum,vide gl.in verbo.de dignitate. †Verbum generale adiectũ alicui speciei,licet illam speciem ampliat,aliam tamen speciem nõ includit,maxime in materia restringibili,exemplum patet hic in tex.in verbo , Quam dispositionẽ. nam istud verbum,dispositio nõ includit electionem , licet sit ei adiectum istud verbum generale,Quamuis &c. & vide hic gl.in verbo.Quamuis.Et no.ex eadẽ glo.quod regulariter in iure in definita æquipollent vniuersali.†An si mandetur prouideri simpliciter de dignitate vacãte , vel vacatura, veniat dignitas,cui prouidetur per electionẽ?vide glo.præalle.in verbo,Quamuis.quæ videtur dubitare,inclinat tamẽ in partem affirmatiuã,quam no.& pro ea facit c.dilectus,de

10 offi.leg.†An si mandatur alicui prouideri de dignitate in aliqua ecclesia,& ibidẽ nõ est nisi vna & principalis dignitas, vtrum illa debeat? vide hic gl.notabilem.in ver.Incerta.quę arguit,& ponit opiniones cõtrarias,& videtur in fine inclinare in partẽ negatiuã;aperte tamen non firmat. †Si mãdatur alicui prouideri de aliquo beneficio in ecclesia,& ibi nõ sit nisi vnicum,de illo prouideri nõ poterit,quia illud relatiuũ,aliquo,supponit diuersitatem beneficiorũ; & sic nõ põt verificari ī loco,vbi est tm̃ vnicũ beneficiũ,vide hic bonã gl. in verb. Incerta. quam no. quia facit ad multa,ratione sui.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalia non veniunt in prouisione clericorum,per literas beneficiales,& nu.6.*
2 *Motus proprius non ampliat gratiam.& vim verborum.*
3 *Motus proprij efficacia,quanta sit, vide remissiue.*
4 *Monasteria habent officia hospitaliorum,quę tamen non veniunt sub literis beneficialibus.*
5 *Ecclesię,decimę,& alia iura spiritualia quibus hospitalibus,& quomodo accedere possint.*
7 *Legatus etiam de latere non confert hospitale in titulum, etiam si habet ecclesiam annexam,nec confert ecclesiam ad præsentationem laici patroni pertinentem.*
8 *Papa confert hospitale,& ecclesiam spectantem ad præsentationẽ laici patroni,si de hoc in eius literis fiat mentio,cum omnes aliæ probationes non sufficiant.*

CAP. II.

1 PEr literas. †Sicut non veniũt hospitalia, in literis directis super prouisione clericorum,ita nec in literis confectis super reseruatione fructuum beneficiorum,vide hic tex.iuncta gl.in vers.Super prouisione.& rationẽ literæ,& huius gl. vide hic per gl.in verbo,Eleemosynarijs,quia scilicet eũ loca ista sint deputata ad certũ vsum;ad alium vsum sine licẽtia Papæ conuerti nõ debent,infra de relig.do.cl.2. nõ ergo veniunt sub literis beneficialibus.Et idem dic de fabricis,ea

2 dem ratione,secundũ gl.proxime allegatã in fine sui. † Motus proprius nõ ampliat gratiã,vel vim verborũ,licet excludat surreptionẽ eius,pro quo scribitur,vide glo.notabilem hic in verbo,directas.p quã rõnem gl.hic cõcludit, text.istũ habere locũ,& si motu proprio literę emanassent, quod be

3 ne not.†& vide ꝙ de efficacia motus proprij no.Io. And.in c.si motu proprio,co.ti.li.6.& quod dicã infra eo. ca.si Ro-

4 manus.†Multa monasteria hẽnt officia hospitaliorũ,vt elee mosynarij &c.quæ nõ veniunt sub literis beneficiorũ . vide

5 gl.in versic.Eleemosynarijs †Ecclesię,decimę,& alia iura spiritualia ; possunt accedere hospitalibus religiosis, idest authoritate episcopi ædificatis,ita quod veniẽt iure accessorij & ipsa hospitalia sunt principalia, & tales ecclesiæ nõ debẽt in titulũ cõferri,sed sequũtur naturã hospitaliũ,secus aũt si hospitalia ipsis ecclesijs accederẽt : quia tunc ecclesiæ sunt principales,& disponũtur,sicut aliæ ecclesię,& hospitalia veniũt iure accessorij.Si vero hospitale & ecclesia sunt annexa ita,ꝙ neutrũ est principale,habet adhuc locũ ista cle.vt talis ecclesia nõ cõprehendatur in literis beneficiorũ.Idem si nescitur quid sit principale,quia impetrans debet fundare intẽtionem suam,vide de omnibus istis tex.hic iuncta glo.nota,

6 in verbo,Ecclesias.quã no.†Verbũ,decernimus, inducit ius nouũ.vide hic gl.in verbo,decernimus.ẽt in casibus,in quibus hospitalia possunt in titulũ cõferri,de quibus in cle.j.de relig.domi.in ver.nisi fundatione,nõ aũt veniũt in literis beneficiorum,nisi de hospitalibus fiat specialis mẽtio,vide hic

7 bo.gl.in ver.prouideri.†Legatus etiam de latere non cõfert hospitale in titulũ,etiam si habet ecclesiã annexam,nec etiã conferre potest ecclesiã spectantẽ ad presentationẽ laici pa

8 troni,†Papa autẽ vtrumq; cõferre potest, dũ tamẽ hoc exprimat,vide hic tex.in fi.iuncta gl.in verbo,Apostolicis,quã bene notabis.Et aduerte,quia nõ sufficit mẽtio generalis, vt puta de quibuscũque beneficijs,dignitatibus,officijs, &c.vide hic gl.fi.Nec sufficit probare intẽtionem Papæ,ꝙ noluit de talibus hospitalibus prouidere,per testes, vel aliã probationẽ,sed oportet,ꝙ in literis apostolicis de hoc fiat mẽtio, vide hic tex.iũcta gl.in verb.Literis.quæ colligit in hoc casu specialẽ,in quo ad probãdum intentionẽ Papę,etiam in gratia facta,requiritur litera apostolica;nõ autem sufficiunt testimonia,sed tu vide,quia ex stylo curiæ nõ potest fieri probatio per testes;sed tãtum per literas,vt plene no. per Arch. & Ioan.Andr.in proœ.vi.vide quod plenius dixi in cle. & si principalis.de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura,quo casu per receptionem alterius vacent.*
2 *Dispensatio super duobus beneficijs specifice nominatis,non extenditur ad aliud comprehensorum alteri simile ; secus si dispensatio generaliter fit .*
3 *Beneficium curatum,non vacat per adeptionem secundi simplicis, cui ecclesia curata annexa est.*

CAP. III.

1 SI plures. †Si habenti plura beneficia curata, etiam ex dispensatione legitima,confertur aliud consimile,ad quod non extenditur dispensatio,non valet collatio istius vltimi,& priora nihilo minus vacãt ipso facto,nec secundi beneficij adipiscitur possessionem;secus si per eũ stetit quo minus possessionem consequeretur,tunc enim nõ vacant priora.Nec ob.c.licet episcopus,co. ti.li.6.& c.commissa.de elect.co.li.vbi paria iudicantur quod quis recipiat,possessionem secundi, vel per eũ stet quo minus eam consequatur,illa.n.procedũt,quãdo tenet collatio vltimi;secus vbi nõ tenuit,quia humanitas iustę penitudinis nõ est deneganda,forte enim pœnitet, ideo celsat à perceptione possessionis . & vide de prædictis gl. hic in verbo.Vacare.maxime in fi.& eam no.& inducitur nullitas collationis secundi,per c.ordinarij in fi.de offi.or.li.6. & fortius dic collationẽ secundi esse nullã,si prouisus iniuste tenebat plura curata,cum tũc sit inhabilis ad aliud beneficium consequendũ,vt in dicta decreta.ordinarij.in fi.& hodie clarius per extrauag.execrabilis,de qua hic in gl.fi. Et ꝙ supra dictum est de pluribus beneficijs curatis,idem dic si haberet

2 plures dignitates,vel personatus,vel alterum cum altero.cũ eadem sit ratio,vide hic gl.in verbo dignitates.†Dispensatio super duobus beneficijs curatis specifice in dispositione cõprehensis,non extenditur ad vnum ex illis,& ad aliud,quod postea cõsequitur;imo eo piso quod adipiscitur aliud consimile,vacant omnia priora.vide hic text.iũcta gl.magna. Si autem dispensatio fit generaliter,vt possit tenere duo beneficia incõpassibilia, intelligitur de duobus,quæ aliàs canonice conferẽtur,vide bo.gl.hic præall.& tex singularẽ. in c.nõ

3 põt.de præb.li.6.†Quod in casu, quo per adeptionẽ secũdi nõ vacat primũ curatũ,puta quia consequitur quis beneficiũ simplex,ẽt si ei est annexa ecclesia curata, vt in ca. super eo.ti.li.6.vel in casu.c.si tibi cõcessio.eo.ti.& li.nec etiã vacãt plura priora beneficia curata,quæ obtinebat prouisus ex dispensatione,vide hic tex.iuncta gl.in verb.Sicut.

SVMMARIVM.

1 *Motus proprius Papę,validat gratiam contra vitium surreptionis,& quid de alia inualiditate.*
2 *Beneficij collatio motu proprio facta,non inducit dispensationẽ,si aliàs de iure retinere non poterat.*

CAP. IIII.

1 SI Romanus. †Motus proprius validat gratiam cõtra vitium surreptionis;aliam aũt inhabilitatẽ illius,ꝙ quo scribitur,nõ tollit;nisi aliud exprimat,& si illa inhabilitas surgat ex detẽtione plurium beneficiorũ incõpassibilium,vide de hoc gl.notabilẽ. in versi. Validam. quam tenemẽti.Ex maxime in eo ꝙ postea dicit satis esse illi dare,qđ certũ operetur effectũ , ſ.de quo supra , nec aliũ operabitur præter intentionẽ scribentis.Et adde hic aliũ gl. quę hr.ſ.co.cl.2.in versi.Directas,q̃ dicit,ꝙ motus proprius nõ ampliat gratiã,vel vim verborũ,licet excludat surreptionẽ.& de hoc plenius p Io.An.in c.si motu ꝓprio eo.ti.lib.6. & Io.Cal.in c.nostra.de rescr.& p do.de Ro.in eorũ decisione tẽ,ꝙ gratia motu ꝓprio facta,recipit in dubio pinguio

2 rẽ interpretationẽ,q̃ si fuisset ad instãtiã alterius facta,vt est tex.singularis ī c.ti plurib.e.ti.li.6.†gratia seu collatio beneficij

cij motu proprio facta alicui bñficia obtinẽti,nõ inducit dispẽsationẽ,vt simul illa retinere possit,si aliàs de iure retinere nõ poterat,sed solũ surreptionẽ excludit.vide hic tex. iũcta gl.fi.quẽadmodũ nec illorũ beneficiorũ mẽtio dispẽsationẽ inducit,vt est tex.notab.in c.non potest. de præb. li.6.

SVMMARIVM.

1 *Semestre tempus præfixum ordinarijs ad conferenda beneficia,non curit executori,quo minus conferre possit.*
2 *Executor cui mandatur, vt prouideat de beneficio spectante ad collationem certi episcopi,de illo prouidere non potest,quod tempore prouisionis deuoluti est ad alterius collationem,licet tempore datæ perti neat ad priorem episcopum.*
3 *Executor, cui mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationẽ episcopi,an possit prouidere de eo,cuius electio est deuoluta ad ipsum episcopum per negligentiam inferioris , confirmatio vero spectat ad eum iure proprio.*
4 *Executor Papæ potest prouidere de beneficio ad Papam deuoluto negligentia illius , in præiudicium cuius Papa mandauit prouideri , secus de deuoluto ex alterius negligentia , vel cessante deuolutione.*
5 *Legatus Papæ potest prouidere de beneficijs deuolutis ad Papam in illis tamen,quæ in mandato continentur executor Papæ præfertur ipsi legato.*
6 *Interpretatio licet fiat stricta in beneficialibus,contra tamen concedẽtem fit larga.*
7 *Executor prouidet de beneficijs ad Papam deuolutis per negligentiam illius,in cuius præiudicium scribitur,si originaliter ad eum spectabãt, sed quid,si per negligentiam inferioris ad ipsum essent deuoluta , & finaliter ad Pa.*

CAP. V.

1 SI de beneficio. †Negligẽtia executoris in nõ conferẽdo beneficium,etiã post sex mẽses à tẽpore vacationis,nõ obstat ei, quo minus possit de nouo conferre. & sic tẽpus semestre præfixum alijs ordinarijs ad cõferẽdum non currit executori,vide hic gl.notabilẽ.in verbo.Episco-

2 pi,ꝙ limita,vt in ea no.† Si mãdatur executori,vt prouideat de beneficio spectante ad collationẽ certi episcopi.non potest executor de illo prouidere , ꝙ prouisionis tempore deuolutum est ad alterius collationem, licet tempore datæ pertineret ad collationẽ illius episcopi, vide hic glo.in ver. Exi-

3 stit.† An, si mandatur prouideri de bñficio spectãte ad collationẽ episcopi,possit prouideri de beneficio,cuius electio est deuoluta ad ipsum episcopũ per negligẽtiã inferioris, in stitutio vero seu cõfirmatio spectat ad eũ iure proprio,vide hic gl.in verbo,Capituli.quæ videtur dubitare, quia electio nõ includebatur in literis,per cle.1.ſ. c. & in hanc partẽ videtur inclinare.ego dubito , quia tẽpore prouisionis spectat ad collationẽ episcopi , cũ possit ipse episcopus procedere per viã collationis , licet diuerso iure electio & cõfirmatio, ad ipsum pertineat,vt no.in c.vt circa de ele.li.6.sed cogita,

4 circa hoc.† Executor , à Papa deputatus potest prouidere, de beneficio ad ipsum Papã deuoluto ex negligẽtia illius,in præiudicium cuius Papa mãdabat prouisionẽ fieri; secus si fuit deuolutio facta ex alterius negligẽtia.Itẽ prouidere nõ potest executor de beneficio spectãte ad collationẽ Papæ, cessante deuolutione,vt sunt beneficia in curia vacãtia , vi-

5 de hic gl.bonã iuncto tex.in verbo,Siue ad nos.† Itẽ no. ex eadẽ gl.ꝙ legatus Papæ põt ꝓuidere de beneficijs deuolutis ad Papã in illis tñ executor Papæ præfertur ipsi legato,propter speciale mandatum,quoad ea,quæ competunt ipsi exe-

6 cutori.ꝙ no.† Licet in beneficialib.fiat aliàs stricta interpretatio,vt in c.quamuis,de præb.li.6.tamen contra ipsum cõcedẽtẽ fit larga.vide hic bonam gl.in verbo Siue ad nos,propẽ finem.† Executor prouidet de beneficijs deuolutis ad Pa-

7 pam per negligẽtiam illius,in cuius præiudicium scribebatur,si originaliter beneficium spectabat ad illius collationẽ, secus,si per negligentiam sui inferioris,ad ipsum erat deuolutum,& finaliter ad Papam.hoc voluit gl.in verbo,Episcopi.Ego autem dubito an hoc dictum sit verum,cum satis sit quod saltem tempore datæ spectaret ad illius,in cuius præiudicium scribitur,collationem,licet per alterius negligentiam.arg.eius quod hic no.super gl.Exiſtit,cogita.

SVMMARIVM.

1 *Rescripto Papæ si cui de dignitate prouideri mandatur,an possit prouideri illi de dignitate habente præbendam annexam .*
2 *Dignitatem,quæ nullam habebat præbendam , si cui conferri rescribitur,an de habente annexam præbendam prouideri ei possit.*
3 *Canonicatum habens,& ius ad præbendam, ac ad dignitatem,quã duceret acceptandam,si vnam sine dignitate vacantem noluit simul totum habere velle protestans,iusta causa est ad negligentiam excludẽdam.*
4 *Præbendam ex gratia apostolica expectans,non potest acceptare præbendam dignitati annexam,secus si dignitatem expectaret.*
5 *Præbendæ adeptione in eadem ecclesia , vacat ipso iure prima, quam etiam aliàs legitime adipiscetur.*
6 *Episcopus non potest dispensare, vt quis duos canonicatus habeat in eadem ecclesia,licet possit dispensare in canonia , & personatu , vel officio .*

CAP. VI.

1 SI iuxta. †Si mãdatur ꝓuideri per rescriptũ Papæ alicui de dignitate , an prouideri illi possit de dignitate habente præbendam annexam, vide bonam glo.in hac cle.in verbo, Mãdati,videtur in hoc dubitare, & primo dicit,quod egeret declaratione,in fin.vero sentit,quod debeatur, sed loquitur, cum mandatur pro uideri de dignitate , aliàs habenti præbendam à Capitulo

2 † Quid autem si mandatur prouideri illi de dignitate , quæ nullam habet præbendam? gl. non aperit,sed idem ego puto , eadem ratione . nam nec in præcedenti casu posset prouideri tali dignitate,si in rescripto saltem per viam accessorij non comprehenderetur præbenda annexa . ad idem etiã

3 facit.c. super, eod.ti.lib.6. † Si habens canonicatum , & ius ad præbendam primo vacantem , & ad dignitatem , quam duceret acceptandam,præbendam , quæ sine dignitate vacauit, noluit acceptari ,ꝓtestas ꝙ hoc faciebat,quia omnes dignitates ecclesiæ præbendas habent annexas,& totum simul consequi volebat , satis esset iusta causa ad negligẽtiam excludendam, vide hic glo. in verbo, acceptandam , quam

4 nota pro limitatione cap si clericis,co. ti.lib. 6. † Expectans præbendam ex gratia apostolica.non potest acceptare præbendam dignitati annexam,quia dignitas,quæ est principalis non est debita,secus si expectat dignitatem,tunc n.potest illam acceptare,licet præbenda sit ei annexa.vide tex.hic iũ

5 cta gl.in verbo.Annexæ & no. ipsius rationẽ.† Per adeptionem præbendę in eadem ecclesia,vacat ipso iure prima,etiã si secunda sit annexa dignitati,quam aliàs legitime adipiscitur.tex.singularis est hic,iuncta gl. pe. † Non potest episcopus dispensare , vt quis habeat duos canonicatus in eadem ecclesia,licet possit dispensare in canonia & personatu , vel officio, vide hic glo.fin. & plene in capitulo literas, de concess.præben.ego dixi plenissime.in capitu.cum iamdudum de præb.

De concessione præbendarum . Rub.

SVMMARIVM.

1 *Examinatorum super promouendi sufficientia deputatorum relationibus creditur,& qualiter fiat ista examinatio.*
2 *Executor ad beneficia sub conditione,si repererit illum esse vitæ laudabilis,& c.deputatus,de existenti conditione vt constet , quomodo se habere debeat.*
3 *Dispositio conditionalis,cũ clausula de præsenti,puta decernentes,nũc &c.non operatur effectum suum, nisi post conditionis euentum.*
4 *Ex nunc,ista verba in aliqua dispositione apposita exponuntur,vt valeat ex tunc.*
5 *Decretum Papæ affectiuum,vel irritatiuum,afficit,& ignorantes.*
6 *Gratiam habens conditionalem ad beneficium obtinendũ, an præferatur secundo pure impetranti,vel sub conditione,quæ prius fuit purificata,maxime si ista secunda impetratio fuit in forma gratiæ.*
7 *Gratijs duab.pendentib in eadem ecclesia,super cõsimili beneficio,quarum prima est sub condone nondum purificata,sed in forma huius cle. secunda vero est purificata.& talis,quæ afficit manus ordinarij , cuius tale beneficium esse debeat .*
8 *Censemus,istud verbum,quib.modis capiatur , & quando inducat ius nouum,& quando non.*
9 *Constitutionis ratio quando est antiqua,tunc constitutio ipsa extenditur etiam ad præterita.*
10 *Gratiam habens expectatiuam cum beneficio acceptandi infra mẽsem &c.an possit beneficium vacans acceptare post mensem.*
11 *Gratiam habens,vt sibi prouideatur de beneficio quod infra mẽsem du xerit acceptandum,non potest acceptare beneficium vacaturum, sed vacans solum.*
12 *Gratiam habens,ad beneficium, potest acceptare beneficium vacans , etiam si vacabat tempore gratiæ.*
13 *Vacans, ista dictio, potest referri , & ad præsens tempus , & ad futurum*
14 *Gratiam habens,vt prouideatur sibi cum beneficio acceptandi , potest acceptare sine executoris præsentia , quamuis cautius sit , cum illius præsentia,*
15 *Gratiam habens cum beneficio acceptãdi, potest acceptationis actum per procuratorem explicare,& quomodo id exequetur.*
16 *Beneficij locus si caret habitatoribus , debet attendi notitia vacationis apud locum vicinorum.*
17 *Terminus mensis,qui hodie communiter præfigitur hic habentibus gratiam expectatiuam,currit etiam illis,qui non sunt in culpa, & quomodo,& quare.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VNICVM.

1 Vm ei, quem. † Creditur relationib. examinatorum per superiorem deputatorum, super promouendi sufficientia. & fit ista examinatio in forma pauperum, quomodo legant, cantent, & constituant, vide hic glo.
2 in verbo. Reputamus. † Vtile consilium est, vt executor deputatus ad prouidendum sub conditione, si reperit illum esse vitæ laudabilis, &c. super sufficientia pronunciet, vel quod facta mentione de illa inhibeat, vel saltē suam potestatē insinuet; aliàs nō facile conditionē, extare cōstabit. vide glo. in
3 verb. Extet. † Dispositio cōditionalis cū clausula decreti affectiua p verba de p̄senti, puta decernētes ex nūc, &c. nō ope-
4 ratur effectum suū, nisi post cōditionis euentum. † & illa verba, ex nūc, exponuntur cū suppletione, videlicet ex nunc, vt
5 valeat ex tūc, vide tex. hic iuncta glo. in verbo, Ex nūc. † Decretū papæ afficiēs, seu affectiuū, vel irritatiuū, afficit & igno-
6 rantes. vide tex. hic, iuncta glo. in verbo Attentati. † An habēs gratiā ad beneficiū obtinendū conditionalē, p̄feratur secundo impetranti pure, vel sub conditione, cuius gratia fuit prius purificata p conditionis euētū, maximè si ipsa secūda impetratio, sit in forma gratiæ? vide bo. gl. hic in verbo, Executorē, q̄ hoc examinat, & vī satis dubitare. tandē concludendo dicit, æquū fore, q̄ si cōditio primi impetrātis extitit ante collationē factā secundo: debet præferri ipse primus impetrās scēo impetranti, siue habeat formā gratiæ, siue pauperū, siue suā gratia sit pura, siue sub cōditione, quæ prius extitit q̄ conditio primi, & pro hac conclusione optime facit tex. hic in verbo. Antequam existet &c. & hic dicit verū. qn̄ cōditio primi dependet ex rei existentia, vel ex voluntate ipsius, cui facta est gratia, & in istis casibus procedat iste tex. secus aūt si conditio gratiæ primi depēdet ex alterius arbitrio; tunc enim præfertur secundus pure impetrās, ex quo sua gratia præcessit existentiam conditionis primæ alterī factæ, per c. si pro te, de reseri. li. 6. vbi bonus tex. isto enim casu gratia illa prima est multum tenuis, & nihil valet; alio, ex cuius arbitrio pender, recusante, dicto c. si pro te. & hæc no. vide tamen tu in hoc vltimo casu tex. in d. c. si pro te, lo
quitur. n. qn̄ secundus impetrans fuerat receptus in canoni
cum, antequam gratia primi esset purificata per conditio-
nis existentiam. sed dubium mihi facit, quid si re existente
inregra, purific etur gratia primi, quæ pendebat ex alieno ar-
bitrio, an debeat præferri secūdus, qui pure obtinuit gratiā,
pendente conditione primi impetrantis? pōdera text. dicti
7 cap. si pro te. † Si pendentibus duabus gratijs in eadē ecclesia super consimili beneficio, quarum prima est sub conditione nondū purificata, sed in forma huius cle. in prima par
te. secunda vero est purificata, & talis. quæ afficit manus ordinarij, ipse ordinarius beneficium vacans contulit tertio, demū extante conditione primi, executor secundi illud beneficiū contulit eidē secundo, post quā collationē executor primi contulit primo, quæritur cuius sit dictū beneficium? vide gl. præalle. in verbo. Executorem, in ver. Sed fingas, q̄ cō
cludit, q̄ est primi impetrantis. Nā si collatio ordinarij fuerit impedita per gratiam secūdi, q̄ erat pura & affectiua, collatio secundi non valuit, quia fuit facta post quam gratia primi fuit purificata, & sic contra hunc text. in verbo antequā extet, à contrario sensu. & per cōsequens primus est potior qui vincit ordinarium non ex persona sua, cū tūc sua gratia
8 nō esset purificata, sed ex persona secundi. † Verbū, censemus, ex se vī inducere ius nouū. si tamē rō cōstitutionis est antiqua, nō causat tūc ius nouū, nec omnino resistit etymologia vocabuli, quia secūdum deriuatores, ponitur p iussu, deliberatione, æstimatione, & prolatione sententiæ, vide hic
9 bonam gl. in verbo. Censemus. † Ex qua ēt not. q̄ qn̄ constitutionis ratio est annqua, extenditur tūc constitutio, ēt ad
10 præterita. q̄ bene not. † An habēs gratiam expectatiuā cū beneficio acceptandi infra mensem, &c. possit beneficium vacans acceptare post mensem? vide hic plene per glo. sup ver. infra mensem. in ver. Sed quæritur. quæ tādem dicit, se credere, q̄ si clausula reseruationis, & potestas executoris, adiungit beneficio vacaturo, q̄ acceptabit impetrans ꝯ. mē
sem, vt ponitur hic in tex. & in forma hodie in curia Romana solita, q̄ non possit per expectantem acceptari, vel ei tale beneficium vigore illius gratiæ conferri. Secus si reseruatio est diuisa à spatio temporis, vt puta, si dicatur, beneficiū quod in tali loco vacauerit, quod duxerit acceptandum, tibi conferendum, collationis nostræ præsentibus reseruam⁹. Inhibentes, ne infra mensem post quam tibi de vacatione constiterit, aliquis de illo præsumat quacunque authoritate disponere, & c. vel per similia verba, q̄ no. & vide latius hic, in gl. Hæc omnia videtur gl. limitare, nisi Papa quidisset de canonicatu, & circa præbendam dedisset beneficium accep-
tandi infra mensem; tunc enim, licet reseruatio, & executoris potestas adiungatur p̄bendæ infra mensem acceptandæ, & hac rōne nō possit executor prouidere post mēsem. q̄ tū canonicus est, poterit executor ex vi canonicatus, si nullus ibidē expectat, ēt post mensem illi impetranti & canonico, de illa præbenda prouidere. Nec ob. ca. si clericus, de præben. lib. 6. vbi in tali casu data negligentia recurritur ad ordinariū, q̄ ibi expirauerat in totū potestas executoris, cū esset restricta ad primā vacaturam sed in terminis nostris durat, saltem quoad aliam vacaturā, quā infra mensem acceptabit: ratione canonicatus, poterit nūc executor conferre illam vacantem nulli debitam. cogita tū, quia passus est satis
11 dubius. † Habens gratiam, vt sibi prouideatur de beneficio, q̄ infra mensem à vacationis notitia duxerit acceptandum, non potest acceptare beneficium vacaturum, sed vacās dūtaxat; nā illa verba, à vacationis notitia, nō patiunt̄, q̄ vacaturū acceptet; secus, qn̄ sit gratia, vt ei p̄uideat de beneficio, q̄ duxerit acceptādū; tūc. n. pōt acceptare primū incertū, q̄ vacabit, vel alterius. de quo tū dicendū, vt hī in c. ne captan-
de. de concess. præb. lib. 6. & vide de vtroq; dicto gl. hic, in ver.
12 Notitia. † Ex qua ēt nō. q̄ habēs gratiā fm primā formam, potest acceptare beneficiū vacans, ēt si vacabat tēpore gra-
13 tiæ. quia id vacabit, quod vacans reperitur. † vnde illud verbum, vacans, potest ad vtrunque tempus, scilicet p̄sens,
14 & futurum, adaptari. quod bene nota. † Habens gratiam, vt prouideatur sibi cū beneficio acceptandi, potest acceptare sine executoris præsentia. vide bo. gl. hic, in verb. Executorē. consultius tū est, vt fiat in præsentia executoris, vt sic euite-
15 tur opinio ꝯria, de qua in fine huius glo. † Habēs gratiā cū beneficio acceptandi, pōt acceptationis actū per procuratorē explicare, qui quidē procurator petēdo beneficiū sibi cōferri per executorē, vel illud ab executore recipiēdo, vī illud satis acceptare, sicut hic dispōnitur in ipso principali. vi-
16 de hic bonā glo. in verb. Præsenti. † Si locus beneficij caret habitatoribus, dēt attendi notitia vacationis apud locum viciniorem. vide hic gl. in verbo, loco. quam nota in simili materia. Satis tū est, q̄ vacationis notitia sit in ecclesia vbi est beneficiū, licet nō sit in illo loco ecclesiæ. puta oppido, seu castro, in quo cōsistit illa ecclesia. sic voluit hic gl. in verb. Vel ecclesia. quod intelligo qn̄ ecclesia hēt habitatores, per sta-
17 tim dicta. † Terminus mensis, qui hodie cōiter p̄figitur habentibus gratiā expectatiuā, currit ēt illis, q̄ nō sūt in culpa, vt puta qa erāt ita distātes à loco beneficij, q̄ verisimiliter vacationis notitiā habere nō potuerūt, ita tū q̄ p se vel per aliū vacationis notitiā hre potuerint; aliàs secus, vt satis colligitur hic in fine literæ, iuncta, gl. pe. coniūgēdo principiū cū fine. Et hoc est speciale hic, fm gl. vt talis rigor obseruetur p rōnem, q̄ in litera exprimitur. Secus aūt est in alijs casibus, in quib. requirit notitia alicuius facti, nō. n. imputatur ei, q̄ nō fuit in culpa, & vide latius p glo. præall. quam bene notabis.

De rebus ecclesiæ non alienandis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio quandoque quoad pœnam, dicitur noui iuris editoria, quæ non trahitur ad præterita.*
2 *Constitutio edita contra religiosos, etiam in materia concernente pariter clericos sæculares, non extenditur ad ipsos clericos.*
3 *Constitutio edita contra religiosos, an includat religiosos translatos ad ecclesias sæculares.*
4 *Reditus differunt à fructibus, & quomodo.*
5 *Pœnalis constitutio licet sit restringenda, quibus tamen casibus indefinita non æquipolleat vniuersali.*
6 *Concessio facta alicui ad eius vitam, quibus casibus dicatur perpetua.*
7 *Abbates habentes ecclesias pleno iure sibi subiectas, præstare possunt authoritatem alienationibus rerum illarum ecclesiarum, loco episcoporum.*
8 *Prælati inferiores habentes ecclesias seu subditos pleno iure subiectos, quæ iura episcopalia possint in illis exercere.*
9 *Exemptorum prælatus proprius est Papa.*
10 *Abbates immediate episcopis subiecti, non alienant sine ipsorum consensu & authoritate.*
11 *Pœna simpliciter apposita, ēt si sit suspēsionis ab officio, intelligit ꝑpetua.*
12 *Alienare obligare, vel vendere prohibitus, potest locare ad modicum tempus, contra Accursii opi.*
13 *Prælatus potest ad modicum tempus locare, vel fructus vendere siue superioris, vel proprij capituli auctoritate, & consensu.*

CAP. PRIMVM.

1 Monasteriorum. † Constitutio quando que quoad pœnam dūtaxat, dicitur noui iuris editoria, vide gl. in verbo prohibemus. ex qua infertur, q̄ licet materia cōstitutionis sit antiqua, tamē ex quo pœna de nouo additur, nō debet

debet ad p̄terita extēdi, facit ad no. ꝯ. in proe. & in c. 2. de cō-
2 sti. & in c. fi. c. ti. † Cōstitutio edita cōtra religiosos, ēt in materia cōcernēte pariter clericos sæculares, nō extēditur ad ipsos clericos sæculares gl. notabilis est in verbo, religiosus, sed vide gl. cōtrariam in cle. 1. de reseri. & q̄ ibi dixi, huic tamē gl. cōcordat gl. in cele. 1. de supl. ne. præla. & in cle. 1. ꝯ. de
3 deci. in c. fi. de priuileg. † An cōstitutio edita cōtra religiosos, includat religiosos trāslatos ad ecclesias sæculares, vide hic gl. in verbo, Cuius, in fi. quæ videtur velle, q̄ non quādo ex tenore cōstitutionis potest comprehēdi, q̄ iuris lator voluerit consulere monasterio seu administrationi religiosæ, sicut colligitur hic in principio, secus puto, vbi constitutionis cā cōcernit personas religiosorū, quocunq; se vertāt, &
4 ad hoc vide gl. in cle. 1. de deci. inspiciatur ergo cōstitutionis causa, & si non est expressā, coniecturetur naturalis ratio ipsius cōstitutionis, iuxta no. per Cyn. in l. nō dubiū, C.
5 de leg. † Reditus differūt à fructib. vide hic gl. iuncto tex. in verbo. Reditus, & q̄ no. in c. pastoralis. de deci. † No. hic gl. in ver. possessiones quæ tex. exponit, idē certas, vel omnes. Ex qua iūcto tex. singulariter no. q̄ licet cōstitutio pœnalis sit restringēda, & indefinita æquipolleat vniuersali, præsertim ad pœnā euitādam, tū quādo surgat absonus intellectus, seu cōstitutio rederetur parui effectus, indefinita nō æquipollet vniuersali, etiā quoad pœnam vitādam, vt hic singulariter probatur in tex. in verb. possessiones iuncta gl. si. n. tex. intelligeretur gñaliter in alienāte possessiones, i. omnes possessiones monasterij, raro aut nunquā hæc constitutio hēret effectum, & hanc puto rationē quare gl. expositi. i. cer-
6 tas. vel omnes, & hoc est notādum. † Concessio facta alicui ad eius vitam duratura, potest dici perpetua. vide hic glo. in
7 verb. Ad eius. sed declara, vt habet glo. pleniorem. 10. q. 2. c. perpetua. † No. ex gl. super verbo, proprij, quod abbates habētes ecclesias pleno iure sibi subiectas, præstare possunt authoritatem alienationibus rerum illarum ecclesiarum, loco episcoporum. Et idem dic de alijs prælatis inferioribus habentibus iurisdictionem episcopalem, vel quasi, eadē ratione. & facit quod dixi post glo. in cle. 1. ꝯ. de vit. & hon. cle.
8 Et ex hoc etiam no. quod prælati inferiores habētes ecclesias seu subditos pleno iure subiectos, possunt in illis exercere omnia iura episcopalia, quæ tamen sint iurisdictionis, & non ordinis episcopalis, quia illa non possunt acquiri non habēti illum ordinem episcopalem, vt in c. quanto, de consue. & vide ad primum, quod plene dixi in cap. significasti, de fo. comper. † Item no. quod proprius prælatus exempto-
9 rum est Papa, & intellige de exemptis immediate Papæ subiectis † Ité quod abbates immediate episcopis subiecti non
10 alienant sine cōsensu & authoritate ipsorum, de quo vide tex. in c. abbatib. 12. q. 2. & c. in venditionib. 17. q. 4. † pœna simpliciter apposita, etiam si sit suspēsionis ab officio, intelligitur perpetua. vide glo. hic in verbo. pœna. & dic vt plene
11 no. in c. ex literis, de constitu. † Prohibitus alienare, obligare vel vendere, potest locare, & hoc verum ad modicum tempus, licet Accur. dixerit, q̄ potest locare ad centum, seu mille annos, quod iure non probatur, vide hic tex. iuncta gl. no
12 tabili in verbo Locationes. † Potest prælatus ad tēpus modicum locare, vel fructus vēdere, sine sui superioris, vel proprij capituli authoritate, & consensu vide hic tex. in fi. iūcta
13 gl. notabili in verbo modicum. † Modicum tempus dicitur infra decennium, vide hic bonam gl. in verb. modicum, & tene eam menti cum allegationibus suis.

SVMMARIVM.

1 *Abbates licet habeant ecclesias pleno iure subiectas, illas tamē vnire, vel vnam alteri subiicere, non possunt. & quare.*
2 *Ecclesiarum vniendarum, vel vnius alteri subiciendæ, ius, an præscribi possit per inferiores episcopo.*
3 *Ecclesia vna non potest alteri vniri, seu subijci, vel loco religioso donari per episcopum sine sui Capituli consensu, qui est inprascriptibilis.*
4 *Grauia omnia debent cum consensu Capituli per episcopum expediri.*
5 *Ecclesia licet rectore eius non vocato possit per episcopum vniri vnio tamen de ea sine prælato fieri non potest, & de diuersitatis ratione.*
6 *Ecclesia inferior vacans, sicut vniri alteri per episcopum, defensore non dato potest, sic & ecclesia cathedralis vacans per Papam alteri episcopatui.*
7 *Vnio sicut, ita & dissolutio sede vacante an fieri possit.*
8 *Ecclesia vacans, quare defensore non dato vniri potest, & non sic eius bona alienari.*
9 *Ecclesia vacante, an episcopus cum capitulo possit aliqua statuere in præiudicium ipsius vacantis, ita vt rector futurus teneatur illa obseruare.*
10 *Episcopus sicut ecclesiam mensæ suæ, vel capituli vnire non potest, ita & fortius non potest vnire mensæ communi.*
11 *Decimam antiquam, quam habet in feudum, non potest laicus donare, episcopo, Capitulo autem sic, & quare.*
12 *Dignitas non firmata per Papam, an possit de ecclesia cathedrali tolli per episcopum & Capitulum.*
13 *Ecclesiastica res vt alienetur, quib. casib. authoritas episcopi, etiam cū consensu Capituli non sufficit & non ad archiepiscopum, sed ad Papam recurritur.*
14 *Ecclesia sicut præbendæ, & ecclesiæ cathedrali per episcopum cum capitulo vniri potest, & quare & non ipsi Capitulo.*
15 *Episcopus abundans an possit aliqua de bonis suæ mensæ donare Capitulo.*
16 *Dispositio damnans consuetudinem, extenditur ad præterita, & quare.*
17 *Constitutio damnans consuetudinem per verba generalia, omnē consuetudinem, cuius initij etiam memoria non sit, damnare videtur.*

CAP. II.

1 Siuna. † Licet abbates habeant ecclesias pleno iure sibi subiectas, illas tamē vnire vel vnā alteri subijcere non possunt hæc. n. sunt episcopalia, & sic per solū episcopum explicanda, vide hic glo. notabilē in ver. episcopum. ego de hoc dubito, per ea quæ no. per gl. in cle. ꝯ. proxi. in ver. q̄
2 prij. & q̄ ibi dixi. † An aūt per inferiorē episcopo possit præscribi hæc facultas veniēdi, vide per gl. in clem. ne in agro. de
3 statu regu. §. ad hæc. † Vna ecclesia non potest alteri vniri, seu subijci, vel loco religioso donari per episcopum sine sui Capituli cōsensu, & talis cōsensus, est per episcopū imprascriptibilis. vide hic tex. in fi. iūcta gl. notabili super verbo, cō
4 sentiēte. † Et idē dic, quoad facultatē alienādi bona ecclesiæ
5 suæ, eadē ratione, & satis sensit hic gl. in fi. † Et dic, q̄ omnia grauia dēnt cū consensu Capituli per episcopū expediri. vt no. Inn. in c. edoceri, de reseri. Licet ecclesia possit alteri per episcopū vniri, etiā rectore ipsius ecclesiæ nō vocato, vthic tamen sine cōsensu illius prælati, cui illa ecclesia subest, vnio fieri nō pōt, vide gl. bonam super ver. rector. Et diuersitatis ratio inter rectorē & prælatum potest sumi ex his, quæ habētur in gl. seq. super ver. vocatus. Nā rectori nullū facit præiudiciū vnio, quia sortitur effectum post mortē ipsius, vt iu
c. cōsultationib. de dona. sed prælato superiori generaret p
6 iudicium saltē in potestate prouidēdi. † Sicut ecclesia inferior vacās vniri potest alteri p episcopum, defensore nō dato, sic & ecclesia cathedralis vacans pōt per Papā alteri episcopatui vniri. 16. q. 1. c. & tēporis. vide hic gl. in verbo, vacabat. † quæ etiam incidēter tractat, an sicut vnio, ita & dissolutio vnionis fieri possit, sede vacante, & sentit q̄ sic, quod ecclesiam inferiorē, sed quoad episcopalē dubitat, per ca. 1. ne sede vacan. & videtur cōcludere quoad illam, q̄ nō. ego idem dicerem, quoad ecclesiam inferiorem, quoad ecclesiā sibi vnitam, vt illa ab ea dissolui non possit, ea vacante defensore non dato, quia talis dissolutio pertinet ad alienationē, quæ fieri non potest, defensore non dato, vt in c. 1. co. ti. lib. 6. sed vbi duæ ecclesiæ non essent vnitæ principaliter, posset procedere opinio huius gl. quia tunc ex nulla parte sequi-
8 tur alienatio † Quare autem potest vna ecclesia vacans alteri vniri, etiam defensore non dato, & non sic ipsius aliqua
9 bona alienari, vide hic glo. sequentem in ver. defensor. † An ecclesia vacante, possit episcopus cum Capitulo aliqua statuere in præiudicium ipsius ecclesiæ vacantis, ita vt rector futurus teneatur illa obseruare, vide hic gl. præall. in verbo, defensor, quæ refert opiniones, & videtur randem inclinare, q̄ sic, ad tempus tamē, & ex causa, sed non quoad perpetuum præiudicium, supple defensore nō dato, quasi sit quæ
10 dā species alienationis iurium ipsius ecclesiæ, q̄ no. † Sicut non pōt episcopus ecclesiam vnire mēsæ suæ, vel Capituli, ita & fortius non pōt illam vnire mensæ cōmuni, quia tūc vterq; disponeret, & authorizaret in facto proprio, vide hic
11 gl. in ver. mensæ suæ. † Non potest laicus donare decimā antiquam, quam habet in feudum, episcopo loci, quia authorizaret in facto proprio, sed Capitulo donare potest cū authoritate episcopi, quia hoc casu non requiritur cōsensus Capituli, & sic non authorizat in facto proprio, vide hic gl.
12 præalle. in ver. mensæ suæ. † Dignitas nō cōfirmata per Papam, pōt de ecclesia cathedrali tolli per episcopum & Capitulum, si bona non sunt illas cōmunia, secus si sunt cōmunia, hoc fuit dictū Host. vt refert hic gl. in ver. mēsę. sed gl. nō firmat. dic tu de hac materia, vt no. in c. cum accessissent, de
13 const. † In casib. in quib. in alienatione rei ecclesiasticæ, nō sufficit authoritas episcopi, etiam cū sui Capituli cōsensu, vt puta quia ambo vel alter authorizaret in facto proprio, debet ad validitatē alienationis recurri ad Papam, non autē ad archiepiscopum, quia nō est iste de casib. in quib. archiepiscopus impedit se in diœcesibus suorum suffraganeorū. vide hic gl. notabilem in ver. mensæ in fine, & eam tene mē
14 ti. † Quare ecclesia potest vniri præbendæ canonici etiam

ecclesiæ

ecclesiæ cathedralis per episcopum cum consensu capituli, & non ipsi capitulo? vide hic glo.in ver.ipsi. in fi. quæ reddit rationem, quia in secundo casu, capitulum authorizaret in facto proprio, non autem sic in priori. Et no. ex hac ratione, capitulum consentiendo alienationi, dicitur authorizare. † An episcopus abundans possit aliqua de bonis suę mēsæ donare ipsi capitulo, vide hic gl.in ver.ecclesiam. quæ notabiliter cōcludit ꝙ sic, ꝙa nō est proprie alienatio, cū rema neat in domino ecclesiæ. Ita ꝙ ēt inramētū de nō alienādo, nō obstaret tali donationi, ꝙ singulariter nota, dicit tamen tutius esse, vt fiat cū superioris authoritate. † Dispositio dānans consuetudinem, extenditur ad præterita quia consuetudo notat tempus præcedēs. vide hic gl. notabilem in ver. decernimus. † Constitutio damnās cōsuetudinem per verba generalia, puta quāuis cōsuetudinem &c. uidetur damnare omnem consuetudinē, ēt illam, cuius initij non est memoria, vide hic gl.fi. quam no. Item dic de verbis similib. puta consuetudinem quantocunque tempore obseruatā &c. vide tex. iuncta gl.in ver. quantocunque. de consuetud. lib. 6. ex quo videtur secus dicendum, si simpliciter damnatur cō suetudo, vt non intelligatur de illa tanti temporis, cuius initij memoria non existit, sic in simili dicimus in præscriptione, quod damnata præscriptione, non intelligitur damnata omnis præscriptio, vt in c.1.de præscrip.li.6.

De rerum permutatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio facta in fraudem expectantium, non præiudicat ipsis expectantibus.*
2 *Hospitalia & alia loca quibus casibus in beneficium conferuntur, possunt etiam cum aliis beneficijs permutari.*
3 *Beneficium non potest permutari, nisi cum alio beneficio.*
4 *Renuncianti ex causa permutationis, licitum est talem causam exprimere in ipso actu, & de utilitate talis expressionis.*
5 *Permutationis tractatus, potest licite præcedere inter permutare volentes sua beneficia.*
6 *Permutare beneficia volentibus, episcopus solus potest authoritatem præstare.*
7 *Permutationi beneficiorum, capitulum sede vacante authoritatem præstare potest, & quibus non.*
8 *In præiudicium renunciantium permutationis causa, non valet collatio alteri facta, nec electio seu præsentatio.*

CAP. VNICVM.

1 NE concesione. Permutatio, in fraudē expectantium non præiudicat ipsis expectātibus, nec etiā habet locū ille tex. quin alijs, quam permutare volētibus, possint illa beneficia permutata conferri, cessat enim hoc casu rō huius literæ. vide hic tex. iuncta glo. in ver. vtentibus. quam
2 no. † Hospitalia, & alia loca similia in illis casibus, quibus in beneficium conferuntur, possunt cū alijs beneficijs permutari, & alia loca, quæ sic cōferuntur, veniūt appellatione beneficiorū. secus vbi nō cōferuntur in titulū, tūc. n. nō possunt cū beneficijs permutari, nec veniunt appellatione be-
3 neficiorū. vide tex. iuncta gl. in ver. beneficia. † Et no. finem glo. quatenus dicit, ꝙ beneficium non potest permutari, nisi cū alio beneficio. † Ergo licitum est ex cā permutationis
4 renuncianti, in renunciationis actu exprimere, ꝙ renunciat permutationis causa, & dato qđ hoc non exprimatur, satis est ad gaudendum beneficio huius clem. ꝙ cōstet ex coniecturis, vel prius actis. vide glossam in verbo, ex causa. & nota.
5 † Inter volentes sua beneficia permutare, potest licite præcedere permutationis tractatus permutatio tamen expeditur superioris officio. vide tex. iuncta gl. notabili, in ver. vo-
6 lentibus. † Permutare, seu permutationibus authoritatem præstare, pertinet ad episcopum duntaxat, licet beneficiorum collatio vel electio pertineat ad inferiores; ipsi tamen inferiores, quorum est conferre, vel eligere, habent consen-
7 tire, vide hic bonam gl. in ver. conferantur. † Capitulum sede vacante permutationi authoritatem præstare potest; & hoc nisi in illis beneficijs, quorum collatio, seu præsentatio, vel electio pertinet ad solum episcopum; quia cum in illis non succedat capitulum directe, vt in c. vno, ne sede vacan. lib. 6. ergo nec indirecte p viā pmutationis se impedire pōt,
8 vide gl. pallega. in ver. cōferantur. quā bene no. † In præiudiciū renūciantiū permutationis causa, non valet collatio alteri facta. nec electio, seu præsentatio, vide gl. prox. allega.

De testamentis & vltimis voluntatibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio quomodo, & quando cōcernat futura negotia, quoad actus gerendos.*
2 *Voluntas codicillaris, dicitur vltima voluntas.*
3 *Religiosi clausirales, qui præfecti sunt ecclesijs secularibus, tanquam seculares, clausirales non sunt, & quare.*
4 *Constitutio loquens de religiosis, non comprehendit religiosos ecclesijs secularibus præfectos.*
5 *Religiosi non clausirales, nisi aliàs exempti sint, rationem legato Papæ vel suo superiori reddere compelluntur.*
6 *Licentia superioris tacita non sufficit in casib. in quib. tenetur subditus petere licentiam, & obtinere.*
7 *Licentiam suscipiendi executionis officium, quod superior cedit, potest & illam reuocare.*
8 *Constitutio loquens de religiosis exemptis in præiudicium exemptionis non habet locum in clericis secularib. licet eadem sit ratio vtrisque.*
9 *Ratio executionis susceptæ, de qua in hac cle. quibus reddenda sit.*
10 *Executor testamentarius an teneatur reddere rationem, si testator ab onere reddendi eum liberauit.*
11 *Executor testamentarius, quibus casibus teneatur rationem reddere or dinario, etiam non petenti.*
12 *Pœna vbi in iure non est expressa, iudici est arbitraria.*

CAP. VNICVM.

1 REligiosis. † No. ex gl. prima huius clem. 1. in verbo, deputatis, quod cō stitutio concernit præterita negocia, quoad actus gerendos in futurum, & hoc quādo actus futuri sunt separabiles ab actibus de ꝑterito. si aūt nō sunt separabiles, non regulantur ab ea constitutione, sed relinquūtur in dispositioni antiqui iuris, quod no. sin-
2 gulariter. † Etiam voluntas codicillaris dicitur vltima volūtas, vide hic gl. in ver. cuiuslibet. † Tex. iste locum sibi vendicat in religiosis clausralibus duntaxat, vide hic gl. in verbo,
3 quod vtique. & idem no. gl. in c. fi. eo. tit. lib. 6. quasi velit gio. dicere, ꝙ ad religiosos nō clausrales, quales sunt religiosi, ꝙ præfecti sunt ecclesijs secularibus, tanquam seculares, locū nō habet constitutio ista; isti enim nō sunt clausrales. cum nullam amplius habeant communionem cū monasterio, 16. q. 1. c. ne pro cuiuslibet. & vide bonā gl. ꝫ. de sta. mon. cle. 1. & hęc, in verbo, ad clausrū, in istis enim sic præfectis nō habet locū ratio literæ illius. c. fi. nec istius, cū nō subsint ab-
4 batib. † Ex quo no. ꝙ cōstitutio loquens de religiosis, non cōprehendit religiosos ecclesijs secularibus ꝑfectos, de quo
5 tū vide quod dixi in clem. 1. de reb. eccle. non alien. † Et in istis, in quibus non vendicat sibi locū hæc cōstitutio, habebit locū finis glo. 2. vt scilicet reddant rationem Papæ legato, vel suo superiori; non enim compellentur reddere ratio nem ordinarijs locorum, si exempti sunt, cum ipsorum exē
6 ptioni non derogetur per istam cōstitutionē ratione præ dicta. † Non sufficit tacita superioris licentia in casib. in quibus tenetur subditus petere licentiam, & obtinere, vide glo.
7 in ver. obtenta. † Superior, qui dedit licentiā religioso suscipiendi executionis officium, potest illam reuocare, etiam re non integra, vide hic bonam gl. in verb. obtenta. quam be-
8 ne notabis in similibus quæstionibus. † No. ex gl. in ver. rales. ꝙ cōstitutio loquēs de religiosis exemptis in præiudicium exemptionis, nō habet locū in clericis ſecularibus, licet in vtrisque eadē reperiatur ratio. Idem ego puto, si constitutio nō veniat in præiudicium exēptionis, sed aliàs sit restringibilis; facit quod dixi post gl. in cle. 1. de reb. eccl. nō alien. & in cle. 1. de refcrip. Et ex his infert gl. ista, ꝙ ꝑstitutio nō habet locū in clericis ſecularibus exemptis; & dic, ꝙ in eis ter-
9 uabitur finis gl. 2. præalleg. vt isti reddant rōnē papæ; aut legato, aut eorū superiori; & loquitur hic ꝫ gl. de exēptis, qa in clericis ſecularibus nō exēptis, non est dubiū quin teneatur reddere rationem locorū ordinarijs, cum illis subsint,
10 11. q. 1. cap. de persona. † Ratio ista, de qua in tex. non solum reddenda est episcopis locorum, sed etiam ordinarijs inferioribus habentibus iurisdictionem episcopalem in illis locis, cum tex. hic faciat mentionem de ordinarijs, & non de
11 diœcesanis, vide hic gl. in verbo, locorum ordinarijs. † An executor testamentarius teneatur reddere rationē, si testator eum liberauit ab onere rationis reddendæ? glossi. hic in verbo, reddere rationem. remittit ad no. in c. Ioannes. eo. ti. in antiquis. † Executor testamentarius, de quo hic, tenetur
12 reddere rationem ordinario loci, ēt nō petenti. vide hic gl. in ver. exigere. † Si cōstitutio mādat imponi pœnā debitam, & illa nō reperitur in iure expressa, venit imponēda pœna arbitraria, vide tex. hic iuncta gl. in verbo, debita. Ex quia nota, quod pœna est arbitraria, vbi in iure expressa non est.

De sepulturis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia constitutionis ecclesiasticæ in materia sibi subiecta, cōprehendunt clericos, & laicos, & etiam mulieres.*

Clauium

2 *Clauium pluralitatis materiam vide remiss.*
3 *Excommunicationis pœnam ab ista clem. inflictam, non incurrunt sepelientes in campis excommunicatos, vsurarios, & interdictos.*
4 *Excommunicatis post mortem etiam, non est communicandum.*
5 *Interdicti tempore, quamuis possint diuina celebrari alta voce in quatuor festis anni, non tamen licet tunc mortuos in cœmiterio sepelire, vel sacramenta prohibita ministrare.*
6 *Excommunicati minori excōicatione decedentes, nō debent in cœmiterio sepeliri, q. si de facto sepeliantur, pœnis non est locus huius clem.*
7 *Excommunicationis publicitas, potest esse duplex, & quomodo.*
8 *Interdictus non nominatim, potest in cœmiterio sepeliri, dummodo locus non sit interdictus.*
9 *Excommunicati nominatim qui dicantur.*
10 *Vsurarij manifesti quib. casib. possint sepeliri in cœmeterio.*
11 *Pœnam sepelientium in cœmiterio sepeliri prohibitos, vt quis incurrat requiritur scientia sepelientis.*
12 *Pœna sepelientium in cœmiterio prohibitos sepeliri, quos liget, etiā nō sepelientes.*
13 *Sepelientes vnum hominem, in quo existunt omnes qualitates prohibētes sepulturam ecclesiasticam, an vnam tantum, an plures incurrant excommunicationes.*
14 *Sepelientes interdictos in cœmeterio sepeliri, an teneantur satisfacere illis quibus vsuræ erant restituendæ, & alijs damnum & violentiam passis.*
15 *Vsurarij manifesti, publice excommunicati, & interdicti, sepulti in cœmiterio, sunt exhumandi, si eorum ossa ab alijs dignoscuntur.*
16 *Sepulti tempore interdicti an debeant exhumari.*
17 *Pœnitens, qui propter interdictum loci non fuit in cœmeterio sepultus, debet relaxato interdicto in cœmiterio sepeliri.*
18 *Priuilegiati subijciuntur ordinario loci, quoad quatuor casus, in hac cle. contentos.*
19 *Verba generalia, & derogatoria, sufficiūt ad derogationē priuilegiorū.*

CAP. PRIMVM.

1 IOs. † Verba generalia constitutionis ecclesiasticæ in materia sibi subiecta, compre hēdūt clericos, & laicos, & etiam mulieres, vide
2 gl. in hac clem. 1. in fi. 1. gl. † Pro pluritate clauiū no. tex. hic iuncta gl. 2. † Non est locus pœnis huius cle. si excommunicati, vsurarij, vel interdicti, sepeliuntur
4 in campis, vide gl. hic in ver. cœmiterijs. † Excommunicatis tamen non debet etiam post mortē communicari, aliàs cō municans incidit in excommunicationem. vide gl. singula. in c. ad hæc, de priuil. facit tex. in c. à nobis. 2. de sent. excommu. & vide ꝙ no. per Docto. in d. c. ad hæc, & ad ibi notata
5 remittit hic gl. in ver. publicæ. in fi. † Quamquam tempore interdicti possint celebrari diuina alta voce in quatuor festis anni, de quib. in c. fi. de sent. excomm. lib. 6. non tamen licet in illis mortuos in cœmiterio sepelire, vel sacramenta aliàs in terdicta administrare, vide bonam glos. in verbo, à
6 iure. † Excommunicati minori in illa decedentes non debent in ecclesia, vel cœmiterio sepeliri, si tamen de facto sepeliantur, non est locus pœnis huius cle. vide glo. hic in ver.
7 excommunicatos. & no. eam. † Publicitas excommunicationis, potest dici dupliciter. Primo respectu notorietatis iuris, vt quia iudex aliquē excommunicauit in banco, præsentib. officialib. suis, & partib. vel altera contumaciter absente, & hoc casu procedat gl. in c. exceptionē, de exceptio. Secundo respectu notorietatis facti, vt puta, quia fuit lata p̄ sentib. tot hominib. qui sufficiunt ad notorium facti inducēdum, licet postea non intercesserit denūciatio, & isto modo capitur, hic fm gl. notabilem in verbo, publice. & hoc tenet gl. ex mēte iuris, non. n. est verisimile, ꝙ ius voluerit pu-
nire probabiliter ignorantem, ꝙ posset contingere, si caperetur hic publicitas modo primo, & hoc singulariter nota ad alias materias, & iura facientia mentionē de publico excommunicato, vt si ius consideret publicitatem, seu notorietatem ad præsumēdam scientiam aliorum, tūc sumatur secundo modo, aliàs primo modo, puta quia statutū dicit, ꝙ publice excōmunicatus perseuerans in excōmunicatione per sex menses, sit ipso facto priuatus omnib. beneficijs suis, satis ēt dicitur publice excommunicatus, ex quo in iudicio, quia publicitas hic nō requiritur in odiū aliorū, sed
2 ipsius perseuerātis in excōicatione, & sic reduco ad cōcordiā istas duas glo. præall. & tene bene mēti eas sic cōcordatas. † Interdictus nō nominatim, pōt in cœmiterio sepeliri, dūmodo locus interdictus nō sit, ita videtur hic ex tex. colligere gl. hic super verbo, nominatim. sed certe, iudicio meo hoc nō colligitur ex isto tex. sed solū colligitur, ꝙ in nō nominatim interdicto nō est locus huic pœnæ, nō tn̄ sequitur, ꝙ licite possit in cœmiterio sepeliri, simile in excōicato nō publice, in quo nō est locus huic pœnæ, & tn̄ licite non sepe
litur, vt supra dixi, ꝙ autem licite non sepeliatur in cœmiterio, si cōstat ꝙ sit interdictus, licet nō nominatim, facit tex.
9 in c. is cui, de sent. excom. li. 6. † Qui autē dicantur nomina-
10 tim interdicti, vide per Doc. in c. Lateranēsi, de præb. † Vsurarij manifesti, non dēnt sepeliri in cœmiterio; nisi in vita mādauerint vsuras restitui, & cautio saltē per corū hæredes post mortē de illis restituēdis præstetur. nec sufficit hæredū cautio, nisi in vita sua mādauerint vsuras restitui, vide in gl. in verbo, manifestos. nec per pœnā huius cle. sublata cēsetur prouisio penalis. c. quia in omnib. de vsu. sed cōcurrunt, vt
11 dicit finis gl. præalleg. † Ad incurrēdam pœnam huius clem. requiritur scientia sepelientis, secus si ignorabat illū excommunicatum vsurarium, & c. vide tex. incta gl. in ver. scienter,
12 † Quoniam iste tex. excommunicat sepelientes in cœmiterijs tempore interdicti in casib. à iure non permissis, excommunicatos publice, vel nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos. dubitatur an istam pœnam incurrant hi dū taxat, qui talium cadauera humo, seu tumulo condunt, cū isti dicantur proprie sepelire, an vero ēt portantes ad sepulturam, qui tamen nō sepeliunt. Itē comitātes funus. Itē fodientes, fabricantes, vel aperientes sepulchrum. Itē præla ti, clerici, vel ministri ecclesiarum, in quorū cœmiterijs sepeliuntur, qui id non prohibēt, vel patiuntur. Itē quid de his, clericis vel laicis, qui portant cruces, cereos, & similia? gl. hic in ver. sepelire, multum dubitat, & nō immerito, videtur tamen in fine velle, ꝙ absurdum esset dicere, primos duntaxat ligari, cum posset esse hæc cōstitutio ludibrio, cum talis traditio nudæ sepulturæ posset fieri per vilem hominē, qui nō curaret de excōmunicatione, non tamen aperit, an omnes prædicti ligētur, cum periculosum sit ex vnius hominis sepultura, tot homines ligari, sed dicit, ꝙ ista magis indigent principis declaratione, quā glossantis opinione. Ego puto, ꝙ clerici faciētes officium sepulturæ, satis ligētur. Nam tales dicūtur tradere sepulturæ in materia nostra, etiā quoad pœnam incurrēdam, vt probari videtur in c. quia in omnib. in fi. de vsu. vbi dicit tex. ꝙ qui tradiderit manifestum vsurariū ecclesiasticæ sepulturæ, ab officij sui maneat executione suspēsus, certum est. n. ꝙ illa pœna suspēsionis ab officio est proportionabilis ipsis clericis tātum, & non illis laicis vilib. qui solēt corpus tumulare. Et puto, ꝙ omnes authorizātes, & cooperantes ad sepulturam, incidāt in pœnam huius cle.
13 ar. eorum, quæ legūtur, & no. in c. 1. de offi. dele. † An sepeliēs vnū hominem, in quo concurrūt omnes istæ qualitates, de quib. in tex. vt quia est publice excōicatus, & nominatim interdictus, & manifestus vsurarius, & tēpore interdicti, incurrat vnā excommunicationē tantum, an quadrupli cē, cū quælibet istarum qualitatum concurrēs in vno, sufficiat ad pœnā incurrendā, vide hic gl. in verbo subiacere. que remittit ad notata in quæstione Gualterij, & hodie est super reg. delictum, de reg. iu. li. 6. in nouella, & vide tu in simili, qstione gl. in c. virginib, 27. q. 1. & per Bar. in l. 2. ff. de priua. deli. & in l. senatus, de accus. † An sepeliētes publice excōmunicatos, vel nominatim interdictos, vel manifestos vsurarios, seu quoscunq; tēpore interdicti, teneātur satisfacere illis, quib. vsuræ erāt restituēdæ, seu illis, ad quorū instātiā fuerūt excōicati, vel latū erat interdictū, &c. vide glo. hic in ver. eis quib. quæ in principio fui sentit ꝙ sic, & no. gl. quæ satis placet, facit c. quia in omnib. in fine, de vsu. & c. quamquā, eod. tit. li. 6. ꝫ. cæterum, ver. ipse tamen. Item tenentur ipsi sepeliē tes ad satisfaciēdum his clericis, quib. violētiā intulerunt in actu sepulturæ, vt in eadē gl. subijcitur, hæc probātur p tex.
15 istū generaliter disponentē super satisfactione iniuriæ. † An manifesti vsurarij, vel excōicati, seu interdicti, sepulti in cœmiterio, debeāt exhumari, gl. præall. in verbo, eis quib. prope mediū, ꝙ sic, si eorū ossa possunt ab alijs discerni, ꝙ no. cōtra vsurarios. Et pondera bene finē huius clem. tollit. n. priuilegia exemptionis omnia, concernētia materiam hic
16 cōtentā. † Quid autē de sepultis tēpore interdicti, qui tamē nō erāt interdicti? gl. præal. videtur dubitare, cōcludit tamē, ꝙ saltē post relaxatū interdictū, non debent exhumari, simi
17 lis gl. est in c. fi. ciuitas, de sent. excom. li. 6. † An pœnitens, qui sepultus nō fuit in cœmiterio propter interdictū loci, dēat relaxato interdicto in cœmiterio sepeliri? gl. ꝫ. alleg. fi. in verbo, eis quib. concludit ꝙ sic, quia cessāt causa, & c. Et an licite ab eo mortuaria recipiātur, cōcludit etiam ꝙ sic, de quo
18 dic, vt plenius habetur in gl. † Ētiam priuilegiati cōtra decr. primam, de priuil. li. 6. subijciuntur loci ordinario, quoad quatuor casus hic contētos, vide gl. in ver. priuilegio. & optime probat tex. in ver. nullo, & c. Quod etiam verba generalia, & derogatoria sufficiunt ad derogationem priuilegiorū vide tex. hic, iuncta gl. fi. quam nota, & vide alium tex. in cle. proxi. in ver. nos etenim, vbi bonus tex. posset tn̄ priuilegiū hēre talia verba derogatoria, vt opus foret in derogatione facere maiorē expressionē, de quo vide ꝙ scripsi in c. cū in stantia, de censi. & per Fely. in opere consiliorum suorum

SVM

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Concilia generalia fieri quare non expediat priuilegiatis, & exemptis.
2 Cathedra solium tribunal, & sedes, quid significent.
3 Aluеus quid significet.
4 Torrens, & fluмen, quid sint, & quomodo differant.
5 Gravius quod est, debet instantius expediri.
6 Vepres quid designent.
7 Anfractus quid sint.
8 Antistes qui sint, & vnde dicantur.
9 Zizania quid sit.
10 Periculum vnde dicatur.
11 Prælati qui sint.
12 Prælatorum appellatione non comprehenduntur rectores ecclesiarum siue curati.
13 Vicarius debet gaudere prærogatiua illius cuius vices gerit.
14 Studium generale constituitur ex priuilegio, vel consuetudine tanti tēporis, cuius non sit memoria.
15 Præiudicandi facultas non competit fratribus de iure cōmuni, sed prælatis, & curatis solum.
16 Vicarij perpetui vel temporales ab episcopo dati, possunt fratribus dare licentiam prædicandi in ecclesijs, in quibus sunt vicarij.
17 Priores conuentuales Prædicatorum, & guardiani Minorum nō habēt oprionem pro eligendis confessoribus, sed ad prælatos eorum maiores hoc pertinet.
18 Confessionem sacerdos prius audire debet, secundo pœnitentiam imponere, tertio absolutionem facere, qui ordo an sit de substantia. numero 20.
19 Sacerdos ante peractam pœnitentiam potest celebrare cū proposito peragendi.
21 Sacerdotes deputandi ad audiendas confessiones, debent sex habere qualitates, aliàs à prælatis non admitti debent.
22 Prælatus, vt de negligentia, aut malitia conuincatur, non sufficit vnica monitio.
23 Præsentatio personarum vbicunque requiritur, debet fieri corporaliter, nec aliter sufficit.
24 Prædicare, & confessiones audire, licet sint de cura animarum, nō propter hoc dicuntur isti fratres curati, & qui veri sint.
25 Non electus ad officium, si confessiones audiuerit, confessus est absolutus. quo ad Deum.
26 Confessor electus ad certam digcesim, ipse extra locum, vel alienæ digcesis venientes audire non potest.
27 Fratrum confessiones audire volentium numerus qualiter taxari debeat.
28 Licentiam fratribus super confessionibus audiendis concessam, non potest episcopus sine causa reuocare.
29 Episcopus potest ex causa fratres sibi presentatos pro confessionib. audiendis refutare, cum scilicet non habeant qualitates requisitas.
30 Religiosi an valeant fratribus ad confessiones laicorum deputatis, sua confiteri peccata.
31 Fratribus ad confessionem laicorum deputatis, an clerici, vel laici confiteri possint sine parochi licentia.
32 Libere, ista dictio importat, vt non exigatur alterius licentia.
33 Confessus fratribus ad confessiones deputatis, an teneatur proprio sacerdoti confiteri.
34 Fratres ad confessiones deputati, an possint in casibus episcopo reseruatis absoluere confitentes.
35 Episcopi an possint sibi reseruare alios casus præter expressos in hac clementina.
36 Episcopi, & alij superiores possunt ex speciali gratia concedere alijs absolutionem casuum sibi à iure, vel ab homine reseruatorum.
37 Ecclesiæ populum non habentes, non habent de iure communi sepulturam.
38 Quarta parocho debita, ex quibus relictis, & à quib. sibi debeatur. numero 41.
39 Quarta non debetur ex collatis per executorem ad aliquos vsus priuilegiatos, ac si ipse testator reliquisset.
40 Funeralia quę dicantur.
41 Quarta debetur si testator legatum soluit in vita.
43 Quarta debetur, licet testator petat sepeliri in ecclesia fratrum, cum eorum habitu.
44 Quarta an debeatur de relictis singularibus fratribus ad ipsorum commoditatem.
45 Prædicatores & Minores ad quartam relictorum per illos, qui apud eos sepulti non sunt, minime tenentur.
46 Parochi possunt quartam relictorum fratribus vendicare, & inhibere heredibus, ne soluant.
47 Quarta ecclesiæ parochiali, adeo integrè debetur, vt propter obuentiones quas habuit parochus ipse, non possit minui.
48 Priuilegium siue gratia apostolica valet, de qua constat, licet scriptura super ea non fuerit confecta.
49 Lex noua non extenditur ad causam pendentem, vel decisam, etiam si ad præterita referatur.

CAP. II.

1 DVdum. † Quod non expedit priuilegiatis, & exemptis fieri concilia generalia; quæ sæpe per illa derogatur eorum priuilegijs, vide hic gl.in ver.instante. quæ ēt colligit multas clem.in q-
2 bus fuit in cōcilijs derogatū priuilegijs. † Cathredra est nomen græcum, & de significatu ipsius, ac ēt de solito, & tribu
3 nali, & sede, vide hic gl.in verbo, cathedram. † Aluеus dicitur vēter fluuiorū, & ponitur hic p curia Romana. Itē dr vas factum ad modum aluei fluuij, vide hic tex.iuncta gl.in verbo,
4 alueum. † Torrens dicitur fluuius, vel aqua veniēs cū impetu, &c. vide gl.in verbo, torrens. vide textu. in l.1. in prin.ff.de flum.publi. vbi dr, q fluminum quædam sunt perennia, q-dam torrentia. Perenne est, quod semper fluit. torrens quod hyeme, & non semper. Et subijcit ibi tex. q si flumē perēne, aliqua æstate exaruit, non ideo minus perenne est. Et ita per contrarium dicendum est in torrente, vt ibi dicit gl. & hæc
5 vltima no. † Habens ad multa intendere, ad id, quod grauius est, debet manum apponere. vide hic tex.iuncta gloss. in ver-
6 bo, instantius. † Vepres dicuntur spinæ, quæ lacerant car-
7 nes, & vestes. vide hic gl.in ver.vepribus. † Anfractus dicuntur viæ plene diuerticulis, circūflectionibus, & ruinis; sic dicti, quia vndique frangunt. vide hic gloss.in ver. anfractibus.
8 Antistites solēt dici episcopi, quasi ante alios stātes, vide hic gl.in ver.antistes. Abstine te à lite, & minues peccata. Eccl.28. c. & vide hic gl.in ver.actibus. & pulchrū tex.hic ꝫ dissensiones, & scādala, in ver.scimus, & ēt ꝫ quærētes vindictā, & lingnā dolosam, vide plene & pulchre in d.cap.28. Ecclesiastici.
9 De zizania vide glo.hic in verbo, zizania. est.n. herba peruesa, s.lolium, & quandoque ponitur pro sorde omniū fegetū.
10 † Periculum dicitur à per eo, peris, vide glo.in ver. periculis.
11 † Prælati appellantur habentes iurisdictionem, siue de iure communi, siue ex consuetudine, vide hic gloss.in ver. prælati, iuncto tex. & gl.in ver.superior. † Appellatione prælato-
12 rum non comprehenduntur rectores ecclesiarum, siue curati. vide hic tex.iuncta glo.in ver.prælati. quod est verū strictè; secus largo mō sūpto vocabulo, vide tex. in c.tua, de cle-
13 ægrot. † Vicarius exercens vices sui superioris, dēt gaudere prærogatiua ipsius superioris, vide hic tex.iuncta gl. in ver.p
14 lati. in fine, quam nota, sed vide hic per Doct. † Studium generale constituitur ex priuilegio, vel cōsuetudine tanti tēporis, de cuius initio nō est memoria; vide hic gl.notab. in ver-
15 bo. generalibus. & tene cā menti. † De iure communi fratribus nō cōpetit facultas prædicandi, sed solū prælatis, & curatis; istis aūt fratribus datur hic ista potestas ex speciali privilegio, & in certis locis, ideo quilibet locus est eis interdictus, qui nō reperitur eis permissus. vide hic bonàm glo. in
16 verbo, ecclesijs, in fine. † Vicarij perpetui, vel temporales data ab episcopo in casu licito, possunt dare licentiam fratribus prædicādi in ecclesijs, in quibus sunt vicarij, vide hic gl. in ver. facerdotibus. Ex qua etiam no. q cura spectat ad vicarios. Itē q in pertinentibus ad curā, id possunt isti vicarij, q ipsi principales rectores. Quanquam fratres isti mēdicantes nō habeant loca in certa dicœcesi; possunt tñ ad illam deputare certos fratres pro audiendis ibidem confessionibus seruando tamen quod hic dicitur in tex. vide hic tex. iuncta gl.
17 in ver.nō habentur. † No. ex tex.in §.statuimus, iuncta gl. in verbo, custodes, q priores conuentuales Prædicatorum, & & guardiani Minorum, nō possunt ēt optionē facere apud prælatos pro fratribus eligendis, vt liceat eis cōfessiones audire &c. sed hoc pertinet ad prælatos eorū maiores, de quibus in præalle. §. statuimus. & no. illū tex. pro diuersitate nominum prælatorum inter Prædicatores, & Minores. Item aduerte, q licet vicarij priorum prouincialium, & custodes, possint se cōferre ad præsentiam prælatorum pro obtinēda licentia pro fratribus eligendis, nō tamen possunt ipsi fratres ipsos eligere, sed electio pertinet ad magistrum, seu generalē prouincialem & ministros; & intelligo, q quiliber illorum possit in ordine suo. ad hoc glo. in ver. ministri, iuncto
18 tex. † Prius debet sacerdos audire cōfessionē, secundo imponere pœnitentiā, tertio absolutionē facere; nec debet istū ordinem perturbare, vt sic absolutionē præcedat cordis cōtritio, oris cōfessio, & operis satisfactio, saltē affectu. vide hic tex.iuncta gl.in verbo, audire. Ex cuius fine nota, q ante pe-
19 ractam pœnitētiā, iniunctā tñ, fieri potest absolutio. † Et per consequens infertur, q instante causa, potest sacerdos ante peractam pœnitentiam sibi iniunctam celebrare. debet tamen propositum habere peragendi post celebrationem; quod videtur tenere Inn.in ca.omnis. de pœni. & remiss. &
20 per glo.in cap.de his. 50. dist. † Quid aūt si sacerdos non seruat ordinem in principio propositum, vt puta quia absoluit ante iniunctam pœnitentiam? vide hic per Doctor. & te-
21 nent plerique, qđ iste ordo non sit de substantia. † No. ex §. statui-

statuimus. in ver. ac deinde. iūcta gl. in ver. probatas. sex qualitates requisitas in istis fratrib. eligēdis, & deputandis ad cō fessiones audiendas, dēnt. n. esse sufficiētes, idoneæ vitæ, & p
22 batæ, discreti, modesti, atq; periti. Et si tales nō sunt, possunt per prælatos nō admitti, & alij debent subrogari, sed si sine causa prælati nollēt admittere, succedit Papę licētia, vt hic in tex. in ver. q si forte. & clarius per gl. in ver. quenquam. & in ver. subrogari. & no. q non requiritur in hoc per prælatū causæ cognitio. vt hic in gl. in verbo, nollēt † Quid autē si prælatus, petita licētia expresse ipsam nō dat, nec denegat sed negligit, vel malitiose differt? vide hic bonā gl. in verbo, recusauerit. quæ concludit, q post trinam monitionem, vel
23 requisitionem, habebit locum priuilegium istud eis concessum, in ver. si vero. Et no. singulariter hanc gl. ad multa similia, & maxime ad probandum, q quādo inferior habet conuincere superiorē de negligentia, non sufficit vnica requisitio, sed requiritur tertia. alleg. c.1. de suppl. negl. prælā. q bene facit. & no. pro intellectu & extēsione illius c. secus dic, quādo pars requirit partē, & fortius si superior minorē. vide bonam glo. quæ sic debet intelligi in clem.1. de hære. in verbo, requisiuerint, iuncta gl. & tex. in c.si episcopus. 18. di.
24 † Vbicunq; requiritur personarum præsentatio, debet fieri corporaliter, & non per literas, seu procuratorem, quia præsens dicitur, qui præbetur sensib. corporis, & ideo isti fratres electi pro cōfessionib. audiendis, debent corporaliter præsentari prælatis locorū, de quo vide hic tex. iuncta gl. nota bili. in ver. præsentari, & tene eā menti. Ex quo infero, q ecclesiæ patronus debet instituēdum, corporaliter præsentare habenti instituere, ipse tamen patronus pōt illā præsenta re per procuratorē suum, vel per literas. vt est tex. notab. in
25 c.ea nosc itur. de his quæ fi. à præla. & in cle.1. de excess. præl. in ver. & iudicib. vbi etiam clare hoc vltimum probatur, q-præsentari debet instituēdus, & non patronus. ipse. n. habet
26 natus. li.6. & c. vlt. c. ti. in antiquis. † Quod licet prædicare, & confessiones audire, sint de cura animarum, nō propter hoc dicuntur isti fratres curati, seu habere animarum curā, ratio, quia ipsi non sunt astricti ad executionem, vel exercitium istorum actuum, nec fideles sunt astricti, vt in his ad eos recurrant. hoc singulariter voluit hic gl. in ver. impēdāt. Ex qua no. plura. Primo, q etiam per exercitium aliquorū actuum pertinentium ad curam, dicitur quis habere curā animarum, dummodo iste talis ex necessitate habeat illos actus exercere, & alij de necessitate habeant ad eum recurrere, aliàs secus. facit ad illam quæstio. an ecclesia habens solū fontem ad baptizandum, dicatur habere curam animarū. de quo vide q no. in cle. vnica, de bapti. Secundo no. q isti fratres non tenentur prædicare, nec confessiones audire, si nolunt. Idē puto ad tertiū hic eis cōcessum. s. quoad sepultu-
27 ram, vt nō teneātur admittere aliquē ad sepulturam, cū tex. hic eos nō astringat, sed det facultatē, vt probatur hic in ver si. huiusmodi. & in ver. valeāt. & no. quicquid potestati committur iuris necessitati subijcitur. l. nō quicquid. ff. de iud.
28 & c. cōsulnit. de offi. dele. & l. sæpe. ff. de offi. præsi. † Si aliquis ex fratrib. nō electus ad hoc officium cōfessiones audiēdi, se ingerit bona fide, talis cōfessus absolutus est quo ad Deū, Et idem in eo, qui fuit cōfessor electus ad certam ciuitatem
29 vel digcesim, extra quam consistit tempore confessionis. vide hic bonam gl. in ver. auditore. & tene menti. † Item puto q isti sic electi ad certam ciuitatem, & digcesim, non valeāt etiam illic consistentes, absoluere homines aliunde venientes, nisi in casib. in quib. possent curati illorum locorū, cum isti fratres non recipiant maiorē potestatem, quam habeāt curati, vt probatur hic in verbo, prohibemus. pro hoc, quia isti petunt licentiam à prælatis locorum, qui non habent in tales peregrinos regulariter potestatem, etiam respectu peccatorū commissorū in ipsorum digcesi, vt est gl. singularis. 16. q. 1. c. placuit. hæc tamen sane intelligas, secundum q
30 no. gl singularis in clem. 1. de priuil. & per Inn. & alios, in c. omnis, de pę, & remiss. † Quia numerus istorū fratrum volēs tium audire cōfessiones debet taxari, secundum quantitatē cleri, & populi illius loci, vt hic in verbo, numerus. ex quo gl. hic in verbo, exigit. notanter colligit numerum prætidētium deputari debere, secundum, subiectorum quantitatem, vbi deputari contingit. Quid si episcopus loci contendit cum fratribus super numero, quia episcopus dicit sufficere minorem numerum, glo. hic præall. in ver. exigat. concludit episcopum debere recipere numerum, de quo sibi videtur. de reliquis dicit recurrēdum ad arbitrium boni viri, id est iudicis. arg. in l. continuus. ff. de verb. obl. sed gl. nō declarat, quis erit iste iudex. ego puto q poterunt fratres adire metropolitanum, qui est iudex ipsius episcopi. arg. bonū in c. nullus. cum ibi no. de iure patr. vel communi consensu
31 poterunt eligere arbitros. arg. 11. q. 1. c. si clericus. Et nota, diligenter q supra dixi de vniuersitate cleri, & populi, vt fm ipsorum paucitatem, vel multitudinem fratres cōstituātur, ex hoc. n. tex. infertur manifeste, q etiā clerici possunt istis
32 fratrib. confiteri q no. † Quod licentiā concessam istis fratrib. super confessionib. audiendis, non potest episcopus sine causa reuocare, vide gl. super verbo, concessit. † Quod epi-
33 scopus potest ex causa omnes fratres sibi præsentatos p confessionib. audiendis refutare, puta quia omnes præsentati sunt indigni, non habētes qualitates hic requisitas, de quibus. ꝫ. hoc voluit gl. in ver. quamquam. Et ex ratione gl. no. q dictio quisquam, tanquam indefinita, æquipollet vniuersali vide ad materiam q no. Bar. in l. hoc articulo, ff. de hær.
34 inst. † An religiosi valeant istis fratribus sic deputatis, cōfiteri peccata sua, vide hic gl. no. in ver. volētium. quæ sub dubio forte dicit, q tales hic nō includuntur, qui fm suorum ordinum statuta, suis prælatis confiteri debent aliqui Doct. hic tenent contrarium, ideo videas hic no. alij dicūt, tutius esse, vt confiteatur istis cum licentia suorum prælatorum. Ego credo, q illi, qui non possunt confiteri sacerdotib. curatis, nec istis poterunt confiteri, cum isti fratres non hēant maiorem potestatem, quam habeant curati, vt hic in verbo per huiusmodi. de clericis autem sæcularib. clarum est, quia
35 istis poterunt confiteri, vt ꝫ. dixi, & probatur hoc in verbo, numerus. † An istis fratrib. sic electis, & deputatis. possint clerici, vel laici cōfiteri sine suorum sacerdorum parochialiū licentia, gl. notabiliter hic in ver. libere, colligit, q sic, p ver-
36 bum istud, libere. † Ex quo no. q istud verbū, libere, importat, vt non exigatur alterius licentia. vt no. in c. de multa. de præb. & in c. licet episcopus, eo ti. li. 6. aliqui hic cōtra. sātis, mihi placet dictum gl. cū isti fratres in hoc, æquiparētur cu-
37 ratis, vt in præall. ver. per huiusmodi, † Nunquid confessus istis fratrib. deputatis ad actum confessionis, teneatur etiā proprio sacerdoti cōfiteri? gl. hoc in ver. impartiri, concludit, q non, & no. gl. quæ satis mihi placet, & eam sequitur.
38 Pau. † An in casib. episcopo reseruatis, dequib. no. in c. si episcopus, de pę. & remiss. li. 6. & plenius per Host. in summa. co. ti. §. cui cōfitēdū, possint isti fratres absoluere sibi confitentes? vide hic gl. in ver. conceſſa. quæ concludit, q non, p istū tex. in præall. ver. per huiusmodi. quia non habent potestatem maiorem, quam habeant curati. † Sed ea dem glo. reuocat in dubiū, an possit episcopus de nouo, scilicet post hanc clem. reseruare sibi aliquos casus, in quibus non possint illi fratres absoluere. & videtur tandem cōcludere, q sic, quia decurtando potestatem curatorum sibi subiectorum, per consequens decurtatur istorum potestas, quæ commensuratur ad illam, & vide tu omnino ad materiā q no. maxime per Bal. in l. omnia priuilegia. C. de epis. & cle. & tene menti
39 istam gl. ad similes quæstiones in ratione sui. † Possunt episcopi, & superiores cōcedere istis fratrib. ex speciali gratia, casus sibi reseruatos à iure, vel ab homine: hoc voluit tex. in
40 verbo, nisi forsan. & clarius gl. in ver. prælati. † Ecclesiæ populum non habentes, non habent de iure communi sepulturam, vnde isti fratres hoc habēt ex priuilegio speciali, vi-
41 de hic gl. in ver. sepulturam, quam no. † Quarta debetur rectori parochiæ, nō solū de his, quæ directæ relinquūtur fratribus à parochiano alterius in ipsorū ecclesia sepulto, sed etiā si detur eis aliquid ab executore dato seu deputato ad certā summā suo arbitrio distribuēdā, vel si sibi aliquid fuit legatū distribuēdū, & ipse distribuit in eosdē fratres, hoc vo-
42 luit hic gl, in ver. obuētionib. & no. suam rationem, tu etiā videas bonū tex. cum ibi no. in l. vnum ex familia. ff. de leg. 2. vbi patet q illud, q fiat ab executore, factum videtur ab ipso defuncto, qui illū deputauit. † Et ex hoc, & ex ratione gl.
43 collige, q ex collatis per executorē sic generaliter deputatū ad aliquos vsus priuilegiatos, nō debetur quarta, acsi ipse testator reliquisset, de quib. in c. fi. de test. illud. c. fi. nō habet locū quoad istos fratres, vt ꝫ. patebit. Idē dicit præall. gl. q in primo casu, si testator mādat executori, vt ipse det, seu
44 aliquid permittat ipsis fratrib. † Illa dicūtur funeralia, quæ cū funere deferūtur, vide hic gl. in ver. funeralib. Idem dicendum Doct. hic quoad effectū, vt debeatur quarta de his quæ occasione funeris obueniūt per istum tex. in ver. verū.
45 qui generaliter loquitur. † De candelis quæ dantur ipsis fratrib. ad manus, & de relictis, pro missis dicēdis, debetur quarta presbytero parochiali, vide gl. in ver. funeralib. post prin. Cōstitutio ista est veteris iuris correctoria, cū debeat quarta vigore eius, etiam de relictis priuilegiatis, contra c. fin. de testa. ideo est restringenda, & ad alios, quam prædicatores, & minores, non extendenda, vide hic gl. in verbo, de iure.
46 † Si testator legatum soluit in vita, nihilo minus dētur quarta, vide hic gl. in ver. datis. & satis hoc probat tex. in verbo,
47 necnon. † Quamquam testator petat sepeliri in ecclesia fratrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

trum cũ ipsorũ habitu, nihilo minus debetur quarta. Idẽ si transigeret,in ægritudine cõstitutus,de qua decederet, vide
44 gl.in ver.decesserit.† An ex relicto facto singularibus fratribus,seu eis dato in infirmitate, de qua decessit testator,debeatur quarta ecclesiæ parochiali?& intellige,vt sit dubium, de relicto facto singularibus fratribus ad ipsorum commoditates,puta emptiones librorum,vel vestiũ, vide hic gl. no. in verbo,indirectæ,quæ concludit,q̃ sic;q̃a in effectu acquiritur conuentui,sicut per monachum,monasterio; & nota bene rationem glo.& maior ad hoc est dubitatio,q̃n relictũ fieret à consanguineis ipsorum fratrum, maxime parentib. de qua quæstione,vide hic satis late per Io.de Lig. & per Ol. in suis allegationib,& Fed.de Sen.in suis consilijs, & satis facit text.iste pro opinione gloss.quam videtur sequi Ioan. de
45 Lig.& Fed.licet Old.contra.† Prædicatores, & Minores,ad quartã relictorum p illos,q̃ apud eos sepulti non sunt.minime tenentur,nisi in fraudẽ alibi sepultura electa fuerit. q̃ ex coniecturis poterit iudicari,vide glo.& tene eã menti,in verbo,quarta.puto ẽt q̃ de relictis,& donatis per alibi sepultos, vel sepeliendos, occasione tamẽ in ecclesia eorum sepultorum forte parentum,filiorum,vel cõsanguineorum debeatur quarta; quia omnia ista proueniunt occasione sepulturæ,ob quã debetur hæc quarta,vt satis colligitur hic in verbo,verũ,& in c.1.e.ti.in antiquis,tex.tñ iste in dicto ver. verũ vr resistere,ideo diligenter cogita;primum tñ habet æquita-
46 tẽ,& vide not.hic p Doct.† Rectores ecclesiarum parochiũ.possunt quartam relictorum fratribus vendicare, & inhibere hæredib.vel per fideicõmissum grauatis, ne illa fratrib. soluant;maxime cũ habeant eos suspectos,hoc ita voluit gl.
47 notabilis in verbo,largiri.quam no.† Quarta debita ecclesiæ parochiali,adeo integre debetur,vt diminui nõ debeat p̃pter obuentiones,quas habuit parochialis sacerdos in missa funeris,dicta apud suam ecclesiam,antequam funus portaretur ad fratres, hæc fuit opinio Ioan.Mon.hic, qui etiam dixit funus prius portandum ad ecclesiam parochialem, vt ibi dicatur missa,& recipiat vltimum vale.maxime si hoc habet cõsuetudo,& hæc omnia recitat gl.in in verbo, integrè. quam not.diligenter; licet fratres possint ad quartam exhibendam ecclesiæ parochiali coerceri propter exemptionẽ; tamen non possunt per ordinarios locorũ cõpelli; de quo
48 clerus satis cõqueritur,vide gl.in ver.coerceri,quã no.† Valet priuilegiũ,vel gratia apostolica, de qua cõstat,licet scriptura super ea confecta nõ sit,vide hic gl. singularem super ver.verbo.& satis probatur in tex.in verbo,nos.aduertendũ tamen,quia gl.loquitur de gratia,de qua cõstat, tex. tamen hic non vtitur istis verbis,vnde dico,q̃ gratia in se valet, licet de ea nõ cõstet,nisi forte ipsi,cui fuit facta; ad hoc vide per Bal.in l.humanum.C.de legi.sed dubium est,nũquid possit illa vti in aliorũ præiudiciũ,nõ facta de illa fide,præsertim per scripturam;& certũ est,q̃ fides faciẽda est,quia aliàs nõ creditur asserenti,vt in ca.cũ iure,de offi.deleg.sed dubiũ est, an possit aliter probari, q̃ p literas apostolicas, de quo vide q̃d no.Arch.in prœmio Sexti,vide,& in d.l.humanũ p Bal. & per Domi.de Rota in suis decisionib. nu. 332. & vide q̃ dixi in cle.2.de rescrip.& tene semper menti istũ tex.iũcta gl.vt in conscientia satis sit tutus,qui habuit gratiã à Papa,licet scriptura inde facta non sit.Idem die de statuto Papæ,vt singulariter probatur per c.1.de renun.lib.6.& vide per Ioan. And. in reg.nemo ad impossibile,de reg.iu.lib. 6. in mercu. Licet hic tollatur pactum, nõ tamen intelligitur sublatum pactũ sententia cofirmatum,& idem die in similibus, q̃ no. Vide
49 gl.in ver.pacta.† Ex cuius fine no.q̃ noua lex nõ extenditʼ ad cãm pendẽtem,vel decisam,etiam si ad præterita referatur.

De decimis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio concepta contra religiosos,non habet locum in clericis sæcularibus,vel laicis excedentibus contra illam;secus in religioso translato,& nu.2.*
3 *Constitutio edita contra religiosos, includit etiam fœminas in materia proportionabili.*
4 *Constitutio concernens fauorem ecclesiarum, non extenditur ad priuatas personas.*
5 *Priuilegium concessum de non soluendis decimis de nutrimentis animalium quæ animalia comprehendat.*
6 *Famuli seu familiares religiosorum,tenẽtur soluere decimas animaliũ, licet ipsi,quibus seruiunt,sint exempti; secus si essent monasterio donati.*
7 *Armentum,& grex,quomodo differant,eorumque decimæ,quomodo, & cui debeantur.*
8 *Priuilegiati de non soluendis decimis de nutrimentis animalium, admiscentes alia animalia,an perdant priuilegium in suis.*
9 *Priuilegium denon soluendis decimis laborum, & de nutrimentis animalium,an extendantur ad terras, & animalia,quæ alijs excolendo & nutrienda traduntur.*
10 *Coloni censuales,vel partiarij priuilegiatorum,an,& quibus casib. gaudeant dominorum priuilegio.*
11 *Pœnæ decimas non soluentibus inflictæ,quibus casib.procedant.*
12 *Contumacia paris,vel superioris,vt conuincatur,an vnica sufficiat.*
13 *Constitutio suspendens quem ab officio,an intelligatur de officio à diuinis,an vero de temporali.*
14 *Suspensus,donec satisfecerit,non indiget absolutione,requiritur tamen declaratio super ipsa satisfactione,secus in sic excommunicato.*
15 *Dispositio super certo casu contra priuilegiatos apposita in fine clausulæ,priuilegijs non obstantibus quibuscunque,& c.non tollit priuilegia nisi quæ ipsi dispositioni obstare possent.*
16 *Oblatus plene monasterio,vel ecclesiæ sæculari quis dicatur.*

CAP. PRIMVM.

1 Religiosi. Clementina ista disponens contra religiosos,nõ vendicat sibi locum in clericis sæcularib.vel laicis; licet similia, seu talia hic expressa committant;hoc gl.prima voluit hic.Ex qua no.quod dispositio concepta
2 cõtra religiosos,nõ habet locum in clericis sæcularibus, vel laicis excedentibus contra illam dispositionem.† In religioso autem translato ad ecclesiam sæcularem,dicit hæc glo.dispositionem locum habere,quod bene notabis, videtamẽ in hoc quod dixi in clem.1.de reb.eccl. non alien.& in clem.
3 1.de rescrip.† Constitutio edita contra religiosos, includit etiam fœminas religiosas,vide hic glo.in verbo,quicunque. intellige in materia eis proportionabili; quia masculinum,
4 &c.vide gl.in cle.attendentes,infra,de statu.re.† Constitutio concernens fauorem ecclesiarum,non extenditur ad priuatas personas idem ius,quod ecclesiæ,prætendentes, vide hic
5 gl.in verbo ecclesijs.†Priuilegium concessum de non soluẽdis decimis de nutrimẽtis animalium,intelligitur de animalibus, quæ ipsi priuilegiati nutriunt per se, vel alios,vide hic
6 gl.in verbo,animalibus.† Familiares religiosorum tenẽtur ad decimas,etiam animalium,licet ipsi religiosi, quibus ipsi seruiunt,sint à præstatione decimarum exempti, nisi ipsi familiares sint plene obligati;vt puta quia donauerũt se,& sua monasterio,vide hic tex.maxime in fi.iuncta gl. in ver. fami-
7 liariũ.† Verbum,grex,stricte sumptum differt ab armẽto,q̃ est maiorũ animaliũ,vt equorũ,& bouũ,grex vero minorũ vt porcorũ,caprarum,& ouium,large tñ sumptũ, sumitur pro maioribus,& minoribus quæ gregantur, vide hic gl.in verbo,gregibus.Et cui debeatur decimæ de fructu gregis,gl.
8 remittit ad no.13.q.1.& c.ad apostolicæ,de deci.† An priuilegiati super decimis nõ soluendis de nutrimentis animaliũ, admiscentes aliena animalia suis, debeant perdere priuilegium etiam in suis?vide hic glo.in ver.immiscentium,quæ videtur tenere,quod non, quam no. ad similes quæstiones.
9 † Sicut priuilegiũ de decimis laborum non soluendis non extenditur ad terras,quæ alijs excollendæ traduntur, ita priuilegium de nutrimentis animalium,nõ extenditur ad animalia,quæ traduntʼ alijs nutrienda;vide hic tex. iuncta gl. in verbo,tenenda.& intellige quando tenentur per alios; non tamẽ expensis ipsorum priuilegiatorum.non si ipsorum expensis ipsi viderentur illa nutrire,ad hoc q̃ leg.& no.in c.ex parte.& c.dilecti.de deci.& c.licet,& de hoc vide q̃ hic no.in gl.sequenti,in ver.excolendas.q̃ satis bene tractat istum articulum.concludens,q̃ tunc dicuntur isti priuilegiati, suis stipendijs colere,cũ pro cultura tradunt, dato q̃ nihil ex pdicto
10 proueniat;secus si sunt coloni censuales,vel partiarij; q̃a isti submittunt se fortunæ.An coloni cẽsuales,vel partiarij priuilegiatorum simpliciter super decimis non soluẽdis, teneãtur ad decimas,vide bon.gl.præallega.in verbo excolendas. quæ concludit põderanda verba priuilegij: Si .n. priuilegiũ eximit eorum terras ab hoc onere,tunc colentes illas, participant illi priuilegio.Si vero eximit personas, tunc licet illi de sua parte non soluant;coloni tamen non exempti, de sua
11 soluent,quod bene nota ad similia.† Religiosi decimas non soluentes,non incurrunt pœnas hic contentas, in quib.aũt casibus procedunt pœnæ hic statutæ, vide bonam gloss. in
12 verbo,prohibuerint.† Vbicunque requiritur requisitio cõtra parem, vel inferiorem ad conuincendum eius contumaciam, sufficit vnica,hoc colligitur ex tex. iuncta gloss.in verbo, factam. vide quod latius dixi,supra.de sepul.clemen-
13 dudum.† An constitutio, vel dispositio suspendens simpliciter quem ab officio, debeat intelligi de officio à diuinis; an vero tẽporali,puta quia est sacristra, camerarius, & cæt. vide de hoc bonam gl.in ver.officijs,quam no.& vide hic la-
14 tius per Docto.† Suspensus donec satisfecerit, non indiget absolutione, intercedente satisfactione, requiritur tamen declaratio super satisfactione; secus in sic excommunicato,

to,debet enim indistincte absolui,vide glo.in verbo, donec. quã semper menti tenebis. † Dispositio concepta certo casu p priuilegiatos,apposita clausula in fine dispositionis, videlicet priuilegijs nõ obstantibus quibuscunq;,&c. non tollit indifferenter priuilegia,quoad omnia;sed solũ quoad ea, quæ prædictę dispositioni obuiare possent,hoc voluit gl.hic in ver.quibuscunque.Non dicitur quis plene oblatus, nisi donauerit se,& sua ecclesiæ,& cũ effectu,i.cum nõ sit appositum aliquod pactum,vel conditio,quæ habeat ipsius oblationẽ tenere in suspenso,uide hic tex.in fi.iuncta glo.penult. & ult.& de his oblatis,tã monasterio, quã ecclesiæ sæculari, uide bonam,& notabilem gl.in c.ut lex continẽtiæ. 27. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ fructuum beneficiorum,non debentur indistincte, & semper Papæ.sed solent imponi à Papa ex causa,& ad tempus.*
2 *Hospitalia,& huiusmodi loca pia,an includantur in dispositione de decimis beneficiorum loquente.*
3 *Fabricæ ecclesiarum an veniant sub decimis beneficiorum.*
4 *Prioratus,grangiæ,& pensiones, an veniant in dispositione decimarũ beneficiorum.*
5 *Distributiones quotidianæ,& oblationes minutæ, an subiaceant oneri decimarum.*
6 *Capellæ,& beneficia altarium an in dispositione de decimis beneficiorũ intelligantur.*
7 *Decimas fructuum beneficiorum,potest Papa ad tempus, & ex causa concedere principi, vel alteri.*
8 *Decimas quando Papa sibi, vel alijs indicit soluendas,debentur secundum taxationem consuetam, & monetam currentem; secus si Papa aliud exprimat.*
9 *Decimæ solutio,quomodo fieri debeat,quando beneficia sunt taxata,& quando non.*
10 *Expensæ quæ,& quibus casibus sint deducendæ ante decimarum solutionem.*
11 *Papa si de beneficio alicui prouideri mandat, vsque ad certam summã certæ monetæ,inspicienda est taxatio decimæ in partibus obseruata, licet plus, vel minus in veritate percipiatur.*
12 *Papa si simpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vsque ad certam summam,an verus valor,an vero communis taxatio inspiciatur.*
13 *Beneficium certæ summæ ad certam monetam si cõferri mandatur, & illa moneta non currit in illis partibus, quomodo satisfiet mandato.*
14 *Decimæ solutio,non de ipsis rebus,sed in pecunia numerata fieri debet.*
15 *Moneta si plures in loco currunt,potest beneficiatus,de qua vult,soluere decimam.*
16 *Libri,calices, & alia ornamenta diuinis officijs deputata, quamuis capi non possint pro absolutione decimæ,secus tamen est in alijs libris,at que iocalibus.*
17 *Decimam beneficiorum non soluentes,an per sæcularem Potestatem cõstringi possint.*

CAP. II.

Si beneficiorum. † Decimę beneficiorũ id est fructuũ ipsorum beneficiorum,nõ debẽtur indistinctè, & semper ipsi Papæ;sed ipsas solet Papa impone
1 re sibi,vel alijs,soluẽdas ex cã,& ad tempus, vide hic gl.1. in prin.& glo.in verbo,tẽpus. † Circa istã decimam beneficiorum,gl.1.hic quærit de quinque quæstionibus.Pri
2 ma,an includantur hospitalia, & huiusmodi loca pia. † Secũdo,quid de fabricis ecclesiarum.† Tertio de his,qui habẽt
3 prioratus,grangias,pensiones,&c. † Quarto,de quotidianis distributionib.& de minutis oblationib.† Quinto de cappellanis,& beneficijs altarium;& die de eis,vt hic in præalleg.gl.
4 habetur. † Potest Papa istas decimas ad tps, & ex cã cuiuis cõcedere,vt principi,vel alteri;& in Regno Frãciæ sæpe ca-
5 sus iste pacticatur,vide hic glo. in verbo,cuiuis. † Dispositio huius cle.habet locum cũ Papa simpliciter imponit huiusmodi decimas sibi,vel alij soluẽdas,vt tũc debeantur sm taxationẽ decimæ in illis partibus cõsuetam . & ad monetam
6 currentem ; sed si aliq̃ certum exprimat Papa in cõcessione,illud seruabit,vide hic glo.iũcto tex.in verbo, simpliciter.
7 †Vbi beneficia sunt taxata in cõi æstimatione prouentuum, fiet solutio decimæ,sm illam æstimationem in prouẽtib. cõsecutam,vt si taxatũ sit beneficium in cẽtum,soluat 10.licet plus colligat,quam centum,vel minus;vbi aũt nulla est taxa
8 tio;tũc ratione decimæ plus,vel minus soluit beneficiatus; sm q̃ plus,vel minus singulis annis recipit,soluẽdo ; scilicet veram decimam omnium reddituum beneficij,vide hic gl. in
9 verbo,taxationem.Et aduerte,quia hoc casu debent deduci expensæ factæ pro fructibus percipiendis , & sine quibus, fructus haberi non poterant;licet secus sit in communibus decimis,quas quisque soluere debet ex prædijs suis, vt in ca-
10 cum sint homines,eodem titu. & hoc voluit notanter hæc gloss.supra alleg.quam vide. † Si Papa mandat alicui prouideri de beneficio vsque ad certam summam certæ monetæ, secundum taxationem decimæ, habet locũ quod hic dicitur,vt inspiciatur illarum partium cõsuetudo in taxatione decimæ.i.vt prouideatur de beneficio illius valoris expressi sm taxationẽ decimæ,quæ solet esse in partibus, licet plus, vel minus singulis annis in veritate percipiatur,dẽt.n. attendi æstimatio,quæ habetur in cõmuni,hoc voluit glo. hic in verbo,cõsuetã.Sed aduerte,quia gl. loquitur q̃n Papa in rescriptio se restringit ad certam summã , sm taxationẽ deci-
12 mæ. † Quid si simpliciter mandaret alicui prouideri de beneficio vsq; ad certã summam,an debeat attẽdi verus valor, id est quod in veritate singulis annis percipitur, an vero cõmunis taxatio ibi solita?certe,si quæstio ista referatur ad tex. idem erit dicendum,etiam cum simpliciter scribitur; quia in tex.non fit mentio de aliqua taxatione, sed loquitur cum simpliciter fit cõcessio decimæ,& tamen deciditur eam deberi secũdum æstimationem solitam;in beneficio tamen in titulum concesso forte aliud esset dicẽdum,cum debeat fieri stricta interpretatio,vt in capit.quamuis, de præben. libr. 6.& ideo deberet attendi verus valor;& hanc quæstionẽ, si
13 bene reminiscor,expresse tangunt domini de Rota, & credo tetigisse in capit.ad aures, de rescrip.† Quid autem si mãdatur conferri beneficium certę summæ ad certam monetam,& illa moneta non currit in illis partibus? vide hic glo. in verbo,consuetam,prope finem quæ notabiliter dicit , q̃d fiet comparatio monetæ ibi currentis,ad illam, quæ in literis exprimitur iuxta pondus,& consuetudinẽ cambij, quæ communiter esse solet; & non iuxta casualem charistiam, vel vilitatem,quæ propter casum accideret; quæ verba di-
14 ligenter nota ad similes quæstiones. † Solutio decimæ beneficiorum debet fieri non in ipsis rebus,sed in pecunia numerata,vide glo.in ver.moneta.iuncto tex. † Si plures monetę
15 currunt in loco,potest beneficiatus soluere decimã de qua moneta vult,dũmodo illa communiter currat;electio ergo est soluentis,vide bonam glo.in verbo,currentẽ .& valet ad aliàs quæstiones,& vide glo.fin.in c.2.de male. & de materia plene per Bar.in l.creditor.ff.de solu.& in c.olim. de censi. &
16 in c.quanto.de iureiu. † Quamquam libri,calices,& alia ornamenta diuinis officijs deputata capi non possint pro solutione decimæ,alij tamen libri,atque iocalia alijs vsib.deputa ta,capi poterunt,& distrahi.vide hic tex.à contrario , iuncta
17 gl.in verbo,deputata.† An nõ soluẽtes decimam beneficiorũ,prout tenẽtur;possint cõstringi per sęc ularem Potestatẽ vide gl.fi.hic,nisi contemnat censuram ecclesiasticam.

De regularibus & transeuntibus ad religionem. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio indistincte loquens,comprehendit omnes,etiam qui aliàs distinctione aliqua dignoscuntur.*
2 *Constitutio de masculis loquens, etiam pœnalis habet locum in fœminis.*
3 *Transiens de vno ordine ad alium,quib.casibus vocẽ in capitulo amittat;& ad dignitates inhabilis fiat.*
4 *Transiens de ordine mendicantium ad non mendicantes,an aliqua officia habere possit,& qualia.*
5 *Transiens de ordine mendicantium ad non mendicantes , authoritate etiam sedis apostolicæ,non cuitat pœnas huius clem.*
6 *Transiens de ordine mendicantium,ad non mendicantes,assumi non potest ad officium prædicandi.*
7 *Vicarius,licet vicarium substituere non possit , ex causa tamen potest ad modicum tempus ponere alium loco sui.*
8 *Decretum irritans , quibus casibus non operatur effectum suum indistincte.*
9 *Constitutio concilij seu Papæ,licet aliquid inhibeat cum clausula, quolibet priuilegio nõ obstãte;non tñ per hoc ligatur potestas Papæ, vel successoris, quo minus possit concedere priuilegium in contrarium.*
10 *Papa etiam cum concilio,non potest imponere legem Papæ.*

CAP. PRIMVM.

1 Vt professores. † Dispositio huius clemẽ.habet locum, etiã in his, qui fecerunt professionem infra 15. annum suæ ætatis , vel aliàs infra probationis annũ in monasterio mendicantiũ, & postea intraverunt ordinem non mendicantium;cum litera ista loquatur indistincte in principio sui,de quo vide hic per gl. 1.post
2 principium. † Constitutio istius clem.1.locum habet etiam in fœminis ordinum mendicantium , si transierunt ad non
3 mendicantes,vide hic glo.in verbo,quoslibet. † Si mendicans transit ad alium ordinem mendicantem;vel non mendicans transit ad mendicantem,seu non mendicantem, nõ habet locum hæc constitutio . solum ergo habet locum in vno de quatuor casibus,scilicet cum mendicans transit ad ordinem non mendicantium,vide hic tex. iuncta gl. in ver.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non mendicantium. Si quis de ordine mẽdicantium transiuit ante constitutionẽ ad ordinem non mẽdicãtium, licet ibi obtineret tẽpore huiusmodi constitutionis prioratum, vel aliquam administrationẽ, nõ tamen habere debuit post hãc constitutionem vocẽ in Capitulo, nisi forte fuisset in illo ordine principalis prælatus, hoc voluit gl. fm vnum intel
4 lectum in cle. 1. præalle. in verbo, inibi. † An is qui de ordine mẽdicãtium transiuit post hanc cõstitutionem ab ordinẽ non mẽdicantium, possit habere aliqua officia ibidem, quę nõ sunt subiecta ecclesiasticæ regulæ, sed cõsistunt in facto, vt officium œconomatus, &c. vide glo. super ver. officia, in principio, quæ videtur dubitare, nam de primis officijs nõ est dubium, q̃ ad illa extra monasterium assumi nõ possit,
5 vt in §. prioratus. † & no. q̃ procedit iste tex. etiam si autho-
6 ritate sedis apostolicæ transiuit, vt patet in tex. † Transiens de ordine mẽdicantium ad ordinem non mẽdicantiũ, nõ potest assumi ad officium, etiam prædicandi, vide hic gl. notabilẽ, in ver. officia. Et no. ex ipsius ratione, q̃ prædicare est officium curæ, competit. n. de iure communi solis curatis,
7 de quo vide cum gl. in clem. dudũ. de sepul. † Licet vicarius sustituere alium nõ possit in vicaria, ex causa tamen ad mo dicum tẽpus potest alium ponere loco sui, vide gl. hic, & re ne menti in ver. locum illorum. plenius per Archi. in c. per
8 lectis. 25. dist. & aliquid per gl. in clem. vna, de offi. vica. † Decretum irritans, nõ operatur effectum suum indistincte, illa enim cadũt in decretum, quæ sunt retractabilia, sunt enim quædam de officio curæ, quæ nõ possunt cadere in decretum, quia nõ sunt retractabilia, vt baptizare, eucharistiã dare, & his similia. Itẽ est in his, quæ consistunt in facto, & ne-
9 quecũt nõ fuisse, sicut prædicare, castaldia, & similia, vide gl. in verbo, irritum. & tene mẽti. † Licet cõstitutio cõcilij, seu Papæ, cũ approbatione cõcilij aliquid inhibeat cum clausu la, quouis priuilegio nõ obstante, nõ tamen per hoc ligatur Potestas Papæ, vel successoris, quo minus possit cõcedere priuilegium in cõtrarium, vide hic gl. notabilem in verbo,
10 priuilegio. quam singulariter no. † Ex qua habes, q̃ Papa ẽt cum concilio non potest imponere legem Papæ, & videtur probari in c. cum in cunctis, iuncto ca. innotuit, de elect. q̃ tamen limita, vt no. Spe. in tit. de leg. sub rub. de dispen. in §. tunc breuiter, prope fin.

SVMMARIVM.

1 *Habitus assumptio, vel delatio an, & quando tacitam inducat professionem.*
2 *Habitus delatio patenter distincti, vt in colore, scissura, vel forma, quãtocunq; tempore non inducit professionem.*
3 *Habitus delatio, quo professi, nouitij, & vitam communem cum eis gerentes, vtuntur, non inducit professionem in eo, qui in pupillari ætate illum assumpsit, quocunq; tempore deferatur in religione.*
4 *Habitus delatio extra religionem quantocunque tempore non inducit professionem.*
5 *Habitus etiam indistincti delatio, inducit intra annum post pubertatẽ professionem tacitam.*
6 *Habitus distincti latenter, puta per benedictionem. delatio, inducit per annum professionem in monasterio, in quo delatus est.*
7 *Habitus professorum assumptio, inducit professionem in genere, si triduo perseuerauit.*
8 *Professio tacite vel expresse facienda, exigit in masculo annum 14. in fœmina vero 12. nec sufficit malitia ad supplendam ætatem.*
9 *Annus, per quem causatur tacita professio, debet esse completus.*
10 *Per, ista dictio denotat perfectionem.*
11 *Habitus nouitiorum delatio per annum tacitam inducit professionem si post pubertatis annos quis portauerit.*

CAP. II.

1 IOs qui. † An, & quando assumptio, vel delatio habitus inducat professionẽ tacitam, vide hic plenissime per gl. 2. ex qua colligе aliquas conclusiones, quia propter lecturarum varietatem, videtur iniuenibus intricata. † Prima con-
2 clusio; delatio habitus patẽter distincti, vt in colore, scissura vel forma, quantocunq; tempore nõ inducit professionẽ, hoc probatur hic in fine literæ iuncta glo. sed maxime. in fi.
3 † Secunda cõclusio, delatio habitus indistinctissimi, per modũ de quo in c. 1. eod. ti. li. 6. vt, quia nõ solum professi, & nouitij illo vtuntur, sed etiam gerẽtes vitam communem cũ eis, nõ inducit professionem in eo, qui in pupillari ætate illũ assumpsit, quantocunq; tempore deferatur, vt probatur in d. c. 1. eod. ti. li. 6. nec hodie corrigitur per istum tex. vt no. hic gl. super verbo, portauerit. secus autẽ in eo, qui illum assumpsit in pubertate, inducit enim in eo tacitã professionẽ
4 post annum, vt probatur in d. c. 1. §. qui vero. † Tertia conclusio, delatio habitus extra religionẽ, quantocũq; tempore nõ inducit professionem, hoc voluit tacite iste tex. in verbo, in aliqua religione, &c. arg. sumpto per contrarium, &

SVMMARIVM.

1 *Monachorum habitus nigredo, quare fuerit inuenta.*
2 *Lectisternium quid designet.*
3 *Vestis superior monachorum habitui proxima, debet esse nigri bruni vel albi coloris.*
4 *Regula vnde dicatur.*
5 *Regnum vnde dicatur.*
6 *Monachi vnum, pluresve botones in veste proxima habitui, portare, non debent.*
7 *Sericũ omne prohibitũ est monachis, pro foderaturis, etiam vestium.*
8 *Consuetudo excusat monachos, si meliori panno vtuntur in vno monasterio, seu prouincia, quam in alia.*
9 *Abbas, prior, vel alius præsidens, quib. casib. teneantur portare floccũ cucullam, aut scapulare. & nu. 10.*
11 *Monachi non possunt vti scapulari sine cappa, nisi cum induuntur, ad seruiendum in diuinis.*
12 *Cuculla, flocus, cappa, & rotondellus quid sint.*
13 *Fideles non arctantur regulariter ad confitendum, & corpus Christi assumendum, nisi singulis annis, monachi vero singulis mensib.*
14 *Nouitiorum appellatione qui veniant.*
15 *Venationi, vel aucupationi non debent religiosi personaliter intendere, etiam si in eis habeant reditus.*
16 *Monasterio vacãte, vel abbate suspenso, beneficiorum collatio ad quẽ deuoluatur.*
17 *Monachis cuiuscunque habitus, & canonicis regularib. prohibitum est accedere ad curias principum sæcularium, absque speciali prælatoris licentia.*
18 *Abusiones 12. claustri, & 12. seculi, vide remiss.*
19 *Monachi, & canonici regulares intrantes curiam principum, animo damnificandi monasterium, vel prælatum, incurrunt excommunicationem, ex solo etiam accessu.*
20 *Monachi tenentes arma intra septa monasterij, sine abbatis, licentia, sunt ipso facto excommunicati.*
21 *Armorum appellatione quid veniat, tam in communi, quam stricte.*
22 *Arma in stricta significatione, restringuntur ad maiora, secundum subiectam materiam.*
23 *Dispositio loquens simpliciter de monachis, habet locum in omnib. tam nigris, quam albis, & reliquis.*
24 *Prior vt habeat in prioratu duos monachos, si reditus non sufficiant, non est necesse.*
25 *Prioratus non sufficiens priori, & socio potest vniri per ordinariũ loci.*
26 *Abbates, an possint vnire propria auctoritate ecclesias pleno iure sibi subiectas.*
27 *Abbates an possint præscribere potestatem vniendi ecclesias, & beneficia sibi subiecta.*

Mona-

18 *Monachos non posse habitare sine socio in capella, in quibus monachis habeat locum, & in quibus non.*
19 *Clericus secularis habens ecclesiam, debet habere clericum in minorib. à quo adiuuetur in diuinis.*
30 *Prioratum conuentualem non potest monachus obtinere, nisi 35. annum attigerit, & quid in non conuentuali curato, & non curato. numero. 31.*
32 *Prior ecclesiæ conuentualis, qui non facit se infra annum in sacerdotẽ promoueri, priuatur ipso facto.*
33 *Monachalem ordinem non professus, non potest præsici alicui prioratui regulari, vel administrationi.*
34 *Professus præfectus non debet stare in monasterio principali, sed in suo prioratu, seu administratione tenetur residere.*
35 *Monachus nedum simplex, sed etiam prior non potest se ad studium cõferre, sine sui abbatis licentia.*
36 *Monachus, si vltra iuris debitum grauatur à superiore suo, potest ad superiorem superioris supplicare, vel appellare.*
37 *Abbate negligente officium suum explere, etiam vt monachi in primitiuis scientijs instruantur, episcopus aut corrigere eum, aut supplere debet.*

CAP. PRIMVM.

1 NE in agro. Nigredo habitus monachorũ in signum mortificationis carnis, & vitiorum, fuit inuentus; sed vtinam hodie deficientib. meritis, non significet meritorũ & virtutum obfuscationem. vide hic glo. in ver. sacro. Constõ istius cle. hẽt locum in monachis nigris duntaxat, saluo q̃ no. ĩ in §. sane. & §. ga vero, cũ §. fe. Et potuit esse rõ, quia alij monachi, cõiter habent corpus, & caput maius, vt Cistercienses, Camaldulenses, & his similes. quo capite carent nigri monachi; aduerte, quia in cõtrariũ facit tex. post prin. ibi, nigri, bruni, vel albi coloris, &c. & sic aperte vr cõprehendere monachos ẽt albos. & facit, q̃ ĩ. no. in glo. in ver. albi. cogita. Vel dic, sequẽdo gl. q̃ tex. loquitur nõ de ipso habitu, sed veste proxima ipsi habitui, vt est tunica; quasi innuat, q̃ monachi nigri debent portare vestem proximam habitui de nigro, bruno, vel albo colore, vt colligi vr ex prin
ci. iuncto ver. Status. vel loquitur de superiori veste proxima habitui. i. scapulari. & tũc stat primũ dictum. & q̃ hoc dicto optime facit hic tex. in ver. si ẽt, q̃ clare loquitur de superiori
2 veste. † Lectisterniũ cõponitur à lecto, & à sterno, & ponitur pro lecto strato, & parato, & omni ipsius paramento. vide hic in ver. lectisternijs. † Vestis superior, monachorũ habitui proxima, dẽt esse nigri, bruni, vel albi coloris, iuxta mo
3 rem apud eos seruari solitum in regione, qua degunt. Et dr habitus flocus, cuculla, vel scapulare. Et no. cũ isti tres colores permittantur hic, alij oẽs vr̃ q̃ phibiti, q̃ multi nõ ponderant, q̃ ergo dicit reg. q̃ de colore non causentur monachi; non intendit, qd oĩb. coloribus possint vti. sed q̃ non causentur inter colores pmissos dicẽdo q̃ iste sit sanctior, & pulchrior, vel melior. hæc hic tex. post prin. in ver. statuimus. iun. gl. in ver. habitu. & in ver. albi, Et no. ex tex. & gl. q̃ si alij oẽs colores præter istos tres prohibentur monachis in veste habitui ꝓxima, fortius vr̃ prohibi quoad ipsum habitum principalem, & hoc aperte sentit præl. glo. in ver. albi.
4 † Regio regionis dr à rego regis, & est pat ria, quã Rex regit, & hẽt diminutiuũ, regiũcula quasi parua regio. vide hic gl. ĩ
5 ver. regione. † pugnũ dr clausa manus compactione digito
6 rũ; & dr à pugno, qui. n. vult pugnare stringit pugnũ, hoc po
nit gl. in ver. pugnum. † Monachi non debent portare vnũ, vel duos botones, seu plures in veste proxima habitui, vt hic in ver sic ẽt ipsa vestis &c. iun. gl. in ver. quomodolibet. Et aduerte, ga respectu vestis superioris, hoc est cucullæ, vel floci, hoc est indubitatũ; sed quoad tunicam põt dubitari, sed ẽt puto dicendũ, cũ illa portentur frequenter sub scapulari, & sic est habitui proxima. Et argu ẽdo à spali vr̃, q̃ in alijs vestimentis inferiorib. non sit eis prohibitum portare botones.
7 † Appellatione cẽdati, venit oẽ sericum, vide hic gl. in ver. cẽ datũ. & no. ex illa gl. iũcto tex. ĩ ver. ĩ vestib. q̃ nil de serico dẽt monachi portare in vestib. ꝓ foderaturis. Quod monasteriũ dr hre certum numerum monachorum, qñ talem numerũ hẽt, inclusõ ẽt prælato, vide hic tex. in ver. rursus. iuncta gl. in
8 ver. duodecim monachorũ. quã no. ga facit ad multa. Septũ dr à sepio sepis; & idẽ est q̃ clausura. vide gl. in ver. septa. † Cõ
fuetudo excusat monachos, si meliori panno vtũtur in monasterio; seu in vna prouincia, q̃ in alia. vide tex. in verbo, rursus, iuncta gl. notabili in verbo, cõsuetudo. quã gl. intelligo, dũmodo nimiũ nõ excedat regularis modestia in qualitate
9 panni. ar. huius tex. post princip. ante versic. si ẽt. † In monasterio, in quo fuerit congregatio duodecim monachorum, aut supra; abbas, prior, vel alius præsidens intra septa monasterij, portare debet flocum; in alijs autem monasterijs, vbi non est tanta congregatio, cuculla, cum vero abbates, priores, aut alios præsidentes, & monachos extra monasteria proficisci contigerit, flocum, cucullam, aut cappã clausam habeant; & subtus cappam, si eam portauerunt, cul cullam deferant, aut, si maluerint, scapulare. Et aduerte, quia licet sub cappa sit portãdum; ſaltem scapulare, sub floco, ve
10 cuculla, non, quasi illa sint habitus, sed non cappa. † Et dicitur cappa à capite, siue à capio capis, quia totũ capit hominem, non tamen habet caputiũ appẽsum, sicut cuculla, vel flocus; ideo portatur sub illa, scapulare. rotundelli tñ, q̃ nũc sunt in vsu, non sunt proprie cappæ. hæc voluit tex. iste in verbo, rursus, cum sequenti. iuncta glo. notab. in verbo, cappam. quam not. hæc procedunt regulariter. Sed cũ ad seruiẽ dum in diuinis officijs albis, vel sacris vestibus induentur, aut cũ occupabũr in operib. vti eis liceat abijcere scapulari. vt hic in versi. sequenti, qui incipit, cũ autem ad seruiẽdum.
11 & vide glo. in verbo, albi. † Ex quo textu. nota, q̃ secundum dispositionem huius clemen. monachi non possunt vti scapulari sine cappa, nisi cum induuntur ad seruiendum in diuinis officijs albis, aut vestibus sacris; seu cum occupantur in operibus, sed debent portare vestes, prout ĩ. dictum est.
12 † Et aduerte, quia nomine cucullę, venit habitus longus, & amplus manichas non habens, nomine vero floci intelligitur habitus habens longas, & amplas manichas, vt hic habetur in ver. verum. de cappa non habetur hic propria signi ficatio. gl. tamen sup. allegata ponit eam, vt distinctam à rotundello, & non declarat differentiam, puto q̃ de mente gl. fuerit, q̃ rotundellus dicatur mantellus longus, apertus tamen ante, sicut multi solẽt vti hodie, cappa vero est mantellus rotundus, cooperiens totum hominem, non apertus, si-
13 cut vtuntur hodie prælati. † Licet fideles non arctentur regulariter ad confitendum, & ad corpus Christi summendũ, nisi singulis annis; monachi tamen tenentur. singulis mensibus prout hic in versic. singulis. Et an hoc comprehendat etiam alios monachos non nigros, gl. præalleg. videtur dubitare, videtur tamen concludere honestum esse, quod
14 sic. † Appellatione nouitiorũ, veniũt nõ solum nouitij non professi, sed etiam professi nouiter receepti, nõ bene instructi in obseruantia regulari, seu diuinis officijs, hoc voluit hic gl. in ver. nouitijs. & istis nouitijs dẽt deputari fidelis instructor, &c. vt hic in ver. nouitijs. Not. differentiam inter venationem, & aucupationem. venatio fit ad bestias, & auccupatio ad aues, inde aucupator, auium captor, vide hic tex. in §. porro, in gl. in ver. venationibus. Canes ad custodiã apti, pos
sunt licite teneri intra monasterij septa; secꝰ de canib. & auibus venaticis &c. vide text. in §. porro. iuncta gl. in ver. venati
15 cos. † No. q̃ religiosi non debent intendere pſonaliter venationi, vel aucupationi; etiã si in his haberent reditus. vide tex. in d. §. porro. in ver. personalem. quem no. maxime in fi.
16 sui. vbi hr quid dicendum in clericis secularib. † Monasterio vacante, vel alis abbate suspẽso, beneficiorũ collatio, ad abbatem pertinẽs, non deuoluitur ad priorem clausꝰ alem, & capitulum monasterij, sed dẽt obseruari, q̃ hr in c. vno, ne se. va. lib. 6. vnde casus hic contentus est spãlis, & ad alios casus non extendendus vide hic bo. glo. in ver. si quis autem. in fi. in ver. vt præmittit. quã no. bene. Iustis & bonis, obseruantia regularis est suaue iugũ quib. est claustrũ, quasi aqua piscib. 6. q. 1. c. placuit. 2. Alijs est carcer, de sen. excõ. c. vt famæ. & ad vtrũq; 28. di. de his no. vide tex. in §. quia vero. iuncta gl. in verbo, suaui. Et dr iugum à iungo iungis, & sic solet vocari instrumentũ, quo boues iungũtur, vt no. hic in gl. seq. in
17 ver. iugo. † Constõ ista in §. vero, ligat monachos cuiuscũq; habitus, & canonicos regulares, ne accedant ad curiã principũ secꝰariũ, absq; spãli prælatorũ suorũ licẽtia. & c. Nec mirũ, cũ liget ẽt canonicos regulares. hoc voluit glo. in ver. canonici. Et hoc spãliter dixit gl. hic. ga ĩ. voluit constitutio nẽ istã nõ extendi regulariter; nisi ad monachos nigros, pp verba posita in principio, sed dic, vt ĩ. dixi latius. Monachi ad ministrationẽ habẽtes, põt impune ire ad curiã principum, cũ sepe eos ire oporteat pp causas suarũ administrationũ.
18 vide hic tex. iũcta gl in ver. nõ habẽtes. † Duodecim abusiones clausꝰ tri, & 12. abusiones seculi, vide no. hic p gl. in verb.
19 curias. & no. illã. † Monachi cuiuscũq; habitus, & canonici regulares intrãtes curiã principũ animo dãnificãdi monasteriũ, aut prælatũ, incidunt ipso facto in sniam excõicationis, siue habuerint à plato licẽtiã eũdi, siue nõ. Itẽ siue dãnifi cauerint, siue nõ, sufficit. n. animus cũ accessu, vide hic text.
20 iucta gl. in ver. ipso facto. † Monachi tenẽtes arma intra septa monasterij, sine licentia abbatũ suorũ, sunt ipso facto ex cõmunicati. tex. vnicus est hic in §. quia vero præfata quoq; Et no. quia punit tenentes. Si ergo monachi veniũt de foris ad claustrum cum armis non animo tenẽdi in claustro, nõ ligantur, nec etiam ex simplici delatione. hoc voluit hic glo.
21 in ver. tenentes. † Quid veniat appellatione armorum tam

Universidad de Deusto Biblioteca

in communi,quam stricte.vide hic gl.in verb.arma.quã no
ta,præcipue quoad duo.Primo,quatenus dicit,ꝙ stricte arma dicuntur,quib. defendimur; tela, quibus impugnamus
Inst.de pub.iud.§.item lex Cornelia.Secundo in eo,quod di
cit,ꝙ licet armorum appellatio sustes,& lapides cõprehendat, &cõẽ, ꝙ manu, & arcu mittitur, vt in prædicto §. item
22 lex.puta tñ gl.quod auctor non sic late intellexerit,sed solũ maiora,vt loricas,clypeos,lanceas,&c. † Ex qua singulariter
nõ.ꝙ armorũ appellatio, nõ capitur hic large indifferẽter,
sed secundum subiectã materiã restringitur ad maiora,&c.
23 †Quoties dispositio loquitur simpliciter de monachis, hẽt
locũ in oĩbus tam nigris,quam albis,& reliquis, vide tex.in
§.ad hęc iuncta gl.in ver.monachi.quam no.ideo cõcludit,
ꝙ iste §.ad hæc,habet locum in omnibus monachis,vt non
habitent singuli in administrationib.seu prioratib.&c.vt in
24 textu.† Non est necesse, vt prior hẽat in prioratu duos so
cios,si reditus non sufficiunt,sed satis est, ꝙ hẽat vnum, vi
de hic gl.in §.ad hæc.in verbo,duob.Si autem non sufficiũt,
25 priori,& socio,prouidebitur,vt in litera habetur. † Prioratus non sufficiens priori,& socio,poterit vniri per ordinarium loci,officijs mouasterij,ad quod pertinet, puta elimo
synaxiæ,sacristæ,cellariæ, & similib. vide hic tex. no. in §. ad
hæc,iuncta gl.in verbo,officijs.& dic, vt latius in tex. continetur,& in gl.in ver.assensũ.vbi habetur, an debeat interue
26 nire cõsensus abbatis,& Capituli ecclesiæ cathedralis.† Qđ
abbates non possunt propria auctoritate vnire ecclesias, ẽt
pleno iure sibi subiectas,glo.est hic singularis,in ver.ordinarios.Ego dubito eo casu quo essent pleno iure subiectæ. nã
tũc potest in illis exercere cpalia iurisdictionalia. vt no.glo.
singul.in clc.1.de reb.ec.nõ alie.& facit ꝙ plene dixi in c. fi
27 gnificasti.de foro cõpe.in lectura. † An aũt abbates possint
præscribere ptãtem vniẽdi ecclesias,seu beneficia sibi subie
cta,seu spectãtia ad collationẽ suam,vide hic gl.in ver. ordinarios,post principiũ,quæ ponit opiniones, & finaliter cõcludit,& bene,ꝙ sic,quia hoc est dignitatis, & iurisdictionis
nõ aũt ordinis,ad hoc c.accedentib.de excess. præla. & ꝙ
ibi no.gl.& in c.literas.de rest.spol. requiritur tamen titulus
28 cũ sit cõtra ius,nisi sit tanti tẽporis,de cuius initio,&c.vt in
gl.quã no.† Iura dicẽtia, ꝙ monachi nõ debẽt singulariter
habitare in capellis, sed debẽt ad minus hĩe quilibet vnum
socium,cũ quo possit aliquã stabilitatẽ claustri seruare, debet
intelligi in monachis claustralib.qui pñt ad libitũ abbatisad
claustrũ reuocari,secus aũt in monachis seu canonicis petuo institutis ad aliquã ecclesiam curatã, quia cum tales,
nullam habeãt amplius cum monasterio cõmunionẽ, 16.
q.1.c.ne pro cuiuslibet, nõ tenetur talis habere sociũ sui or
dinis,nec abbas illi sociũ dare tenetur, ex quo non est am
29 plius sub eius cura,vide hic gl.no.in ver. ad claustrũ, quam
tene mẽti,quia quotidie est in practica.† Clericus sæcularis
habẽs ecclesiam,debet habere seruitorẽ, puta clericum, in
minorib.qui eum adiuuet in diuinis,nõ autem tenetur habere socium,sicut monachus claustralis;vnde talis locus suf
ficere potuit presbytero,& seruitori,qui non sufficiat duobus monachis,vide hic bonam gl.in verbo,seruitutis. iũcto
30 tex.† Prioratum conuẽtualem,non põt monachus obtine
re,nisi 25.annũ attigerit.& dicitur conuẽtualis in quo sunt
plures collegialiter,nõ vt singuli.vt est hic tex. in §. cęterũ.
iuncta gl.in ver.conuẽtuales. Prioratum autem nõ conuẽtualem,habẽtem tamen curam animarum,si cura ipsa non
per se,sed per presbyterũ sęcularem exerceat,potest monachus habere postquam peregerit 30. annum, & non prius
Sed si cura exerceri debeat per priorẽ,debet attigisse 25.annum.de hoc est tex.hic,in §.cæterum.iuncta glo. no. in ver.
& si.dicit tamen prædicta gl.ꝙ licet ita cõditionaliter videa
tur loqui tex.nõ tamen videtur de mẽte, vt clausttralis exerceat curã per se,c.primo,de capel. mon.dic tu hoc dictũ ꝓcedere mero iure cõmuni inspecto, tamen ex cõsuetudine
31 põt clausttralis curã per se exercere.vt notãter volũt hic Do
ctores,& dixi in dicto ca.1.de capel.monacho.† Quid autẽ
si prioratus nõ est conuentualis,nec habet curam animarũ
tex.autem gl.non aperit hic.sed tu dic, vt plene scripsi in ca.
super inordinata.de præb.in c.quamquam, & c. licet cano.
de electionib.lib.6 locum nõ habeat in ecclesijs collegiatis,
& assumptis ad ipsarum regimen,vt eod.titu.c.statutum, li.
32 6.† In prioribus tamen conuentualibus,& religiosis,& ipso
rum priorib,locum habet,vt probatur hic in §. ad hæc.& vi
de glo.in verbo, istos. priuatur enim ipso facto prior etiam
ecclesiæ conuentualis, qui non facit se infra annum in sacerdotem promoueri, vt hic. † Non professus ordinem
33 monachalem, non potest præfici alicui prioratui regulari,
34 seu administrationi alicuius monasterij.† Et professus præfectus,non debet stare in monasterio principali, sed in ipso prioratu, seu administratione,tenetur facere residentiã,

quacunq; cõsuetudine nõ obstãte, nisi studiorũ,vel aliàs ra
tionabili causa ab huiusmodi residentia excusetur, tex. est
35 hic singularis,in §.sane prioratus.† Et no. ex illo, ꝙ nedum
simplex monachus, potest de sui abbatis licẽtia ad studium
se cõferre,vt in c.2.ne cler.vel mona.lib.6.sed ẽt prior qui a
liàs tenetur ad residẽtiã,vt hic. & idẽ die de abbate. A quo
aũt abbas dẽat habere licẽtiam,vide per Io.An. in d. c.2. &
in §.ad ampliationẽ,hic,prope finẽ,vbi ponit, ꝙ locũ habet
in quibuslibet monachis,& hoc propterversi.quilibet.tenetur ergo quilibet monachorũ se facere promoueri ad om
nes sacros ordines;ad monitionẽ sui abbatis,&c.vt in litera.
Et profecto mihi satis placet,vt iste tex.in totũ sibi vendicet
locũ in omnib.monachis cuiuscunq; habitus, quia eadem
est ratio in omnib.nec verba bene ponderata resistunt, tũ
quia nõ video,quare in parte habeat locum in omnib.& in
36 parte nõ.Et facit, ꝙ ibi dixi. † Si monachus vltra iuris debi
tũ à supiore suo grauatur,põt ex legitima cã ad supiorẽ su
pioris supplicare, vel appellare ad instar seruꝰ supplicãtis ꝑ
dñm.C.de preci.Impe.offe.l.1.de app.c.de priore.hoc voluit
37 gl in verbo,legitima. † Si Abbas nõ cõstituit magistrum in
monasterio,vt monachos instruat in primitiuis sciẽtijs,legi
tima cã nõ fusiitẽre, dẽt episcopus illũ ad hoc cogere, vel
ipsum illũ cõstituere:hoc voluit gl.hic,in ver.facultates. Ex
qua no.ꝙ abbate negligẽte explere officiũ suũ,dẽt episcopꝰ
supplere,modo prædicto.& facit,ꝙ leg.& no.in c. quãto,de
of.or.& de hoc dic,vt ibi generaliter legitur, & notatur.

SVMMARIVM.

1 *Celebris vnde dicatur.*
2 *Monialium monasteria, quomodo, quando, & per quos visitari debeant.*
3 *Visitatores impedientes,nisi moniti resipiscant, excommunicationem ipso facto incurrunt,& nu.25.*
4 *Exemptorum monasteriorum quot sint species,& à quib visitentur.*
5 *Monialium monasteria vbi subsunt alijs monasterijs monialium,quando,& per quos visitari debeant.*
6 *Monasteria singulis annis visitari,quomodo intelligatur.*
7 *Monasteria an visitari possint pluries,quam semel in anno,& quando, & in quib.habeat locum.*
8 *Monialium monasteria, prælati non visitantes singulis annis, peccant.*
9 *Capitula super quib. visitatores monasteriorum inquirunt, quomodo sint formanda.*
10 *Abbatissa,abbas;monialium,& monachorum appellatione includuntur.*
11 *Moniales an possint nutrire comam.*
12 *Moniales,etiam exemptæ,tenentur ad procurationem, quando visitantur.*
13 *Constitutio noua prouidens in certis casib.extenditur ad casus similes.*
14 *Abbatissæ quæ necessario benedicendæ sint, & quæ, & quando non.*
1 *Consuetudo legitimo tempore firmata, an, & quando à contraria obseruantia varietur,& liget.*
16 *Benedictio abbatissę est simplex,& quare,& quid hic importet.*
17 *Benedictio abbatissæ minus est, quam abbatis,& quib. dieb. vtraque benedictio dari debeat.*
18 *Benedictio abbatis,& abbatissæ,an iterabilis sit.*
19 *Abbatissa non potest eligi quæ fuit corrupta, & à Papa talis promota, benedici non debet.*
20 *Abbas non faciens se intra annum benedici, an cadat à iure suo, siue abbatissa.*
21 *Dispositum in abbatib.& monachis habet locũ in abbatissa,& monialib in his,quę congruere possunt,secus contra.*
22 *Clausula,sit contentus tali re,quid importet.*
23 *Ecclesia tam cathedralis,quam alia inferior suę diœcesis,potest dici ipsius episcopi.*
24 *Episcopo moniales visitanti, licet certus numerus personarum sit statutus,non tamen pro hoc procurandorum numerus statutus intelligitur restrictus.*

CAP. II.

1 ATendentes. † Celebris dicitur à cœlo, & ponitur pro sancto, pro so
lenni,pro festiuo,pro frequẽtato, vide glo. hic,in
2 ver.celebri.† Singula monialiũ monasteria, debẽt
singulis annis per ordinarios visitari,nõ exempta, proprias
exẽpta vero,quæ sedi apostolicæ immediate subsunt, aucto
ritate apostolica.exẽpta vero alia,per eos,quib.subsunt,tex.
3 est hic singularis iuncta gl.in verbo,ordinarijs.† Et impediẽ
tes ipsos visitatores,nisi moniti resipiscant,excõicationis sẽ
tentiam,ipso facto,incurrunt, vt hic in fi. ne singulariter &
4 optime probatur.† Monasteriorũ duæ sunt species. Aliqua
sunt ita exẽpta,ꝙ non recognoscunt superiorem,nisi Papã
. Aliqua sunt exempta,quia sunt de ordine exẽptorum sicut
monasteria ordinum Cisterci. Camaldunẽsium, & similia.
Ista vltima non visitat nec corrigit ordinarius loci, sed ab
bas,

bas,vel prior,cui subsunt:priora vero, quæ immediate subsunt Papæ, visitantur auctoritate apostolica per ordinariũ loci,& sic ordinarius loci in hoc est delegatus Papæ, per illa verba,authoritate apostolica.hoc voluit text. hic,iuncta, gl.
in verbo,alia.& iuncto tex.in c.cum aliquibus,de rescr.lib.6.
3 †Sed dubiũ est,quid si monasteria monialium subsunt alijs monasterijs monialium?dubium facit,quia maior prælata, non põt exire clausuram,vt in cap.vnico.eo.tit. lib.6. & per consequens non debet posse per se visitare;& sic loci ordinarius deberet supplere.Arch.hoc tractat in d.c.vnico.& tenet,ꝙ illa maior prælata,per se visitare nõ põt, sed cũ sit iuste impedita,visitabit per alium. 10.q.1.c.episcopum.facit de of.ordi.cap.si episcopus. lib.6. & secundum hoc cessabit ibi officium ordinarij,secundum glo.hic præl.in ver. alia.pro-
6 pe medium. † Quomodo intelligitur, ꝙ annis singulis monasteria visitẽtur,an sufficit.ꝙ in fi.vnius anni,& an in principio secundi?vide hic glo.in ver.annis singulis. quæ remittit
7 ad not.in c.singulis.in prin.de statu re. † An monasteria possint visitari pluries,quam semel in anno.vide hic gl.in verbo annis singulis.quæ dicit,ꝙ sic.per no.in c.mandamus.de of. arc.& in c.cum venerabilis.de censi.& hoc dicit indubitatũ
8 in nõ exemptis.Idẽ tamen putat in exemptis,cum hæc litera huic dicto non contradicat.& hoc no. † Peccãt prælati nõ visitãtes monasteria monialiũ,singulis annis,cũ eis hoc prę
cipiatur hic,per verbum debeant,quod importat necessitatem;licet aliquando sąpiat honestatem,sed illud est speciale.
& sic intelligitur c.1.de despon.imp. Ex hoc singulariter no.
istam gl.quæ quotidie solet allegari,ꝙ verbũ, debet, ex proprio significatu importat necessitatem.& idẽ Bar.in l.credi-
9 tores.C.de pig.vbi plenius per eum. † Capitula,super quib. inquirunt visitatores monasteriorũ,formauit Gul.in Spe.de inqui.§.nunc tractemus. ver. licet autem. ad quem remittit
10 hic gl.in ver.impendant.vbi vide. † Quod appellatione monialium includitur abbatissa glo.hic in ver.moniales.alleg.c.
fin.de simo.vbi appellatione monachorum, includitur ab-
11 bas.sed dic,vt ibi plenius notatur. † An moniales possint nutrire comam,an vero teneantur sibi crines præcidere, vide hic bonam glo.in ver.& cornutis, quæ primo per copulam tex.arguit,ꝙ sic.quia tex.,phibet comas cornutas; secus ergo si nõ sunt cornutæ.& hanc opi.tenuit Lau. 20.q.3.cap.2.
quia clericis,& nõ monialibus prohibentur comæ. glossator dicit,ꝙ apud nos,moniales communiter tondentur. & hoc putat plus monialib.expedire,vt deformato capite Deo viuant potius,q̃ crines poliendo humani generis hosti deser uiant,& hoc mihi plus placet.ar.rationis tex.c.duo sunt genera.12.q.1.& vide,ꝙ dixi in ca.clerici.de vita & hone. cleri.
12 † Moniales ẽt exemptæ,quæ visitantur per ordinarium auctoritate huius cõsti.tenẽtur ad procurationẽ, licet in text.
hic non dicatur; venit n.procuratio,tanq̃ annexa visitatio-
13 ni.vide hic bonam gl.in verbo,alia. † Ordinarij possunt coercere moniales,ẽt exemptas,nõ solũ vt desinant ab his,quę exprimuntur hic,sed etiam à similib.ar.c.translato. de cõst.
Ex quo no.ꝙ cõstitutio noua prouidens in certis casibus,
extenditur ad casus similes,facit optime ꝙ no.gl.in l.1. C. de
14 cond.inde.& tex.in c.cũ dilecta.de cõpr.vtil. † Nõ oẽs abbatissæ necessario benedictæ sunt,sed illæ duntaxat, q̃ ꝓficiuntur monasterijs,in quib.abbatissæ benedici solitæ sunt.Si autẽ aliquæ fuerint benedictæ,aliquæ nõ, tunc si de more seruato per 40.anno s patere posset,ille seruãdus est;licet prius
vel postea seruatũ sit ꝟriũ,ar.de ꝓb.c.cũ de beneficio. li.6.vi-
de tex.iũcta gl.in l.aliud.§.tpalis ff.de reg.iu. & ꝙ no. Io. An.
15 in c.fi.de cõsue. † Cõsuetudo.n.lã firmata debito tpe nõ variaᷓ,licet postea vel prius ꝟriũ sit seruatũ,nisi tãto tpe postea ꝟriũ fuerit seruatum,ꝙ legitime sit inducta ꝟria cõsuetudo,
vt ibi no.& hoc not.voluit gl.hic,vbi aũt negatiua, vel affirmatiua tãti tpis ,pbari nõ põt,cessat pœna hic appositа sup
bñdictione ꝓcipienda,quasi ex varia obseruatione videatur
illud volũtariũ,hoc no.vul.gl.in ver. solitę. Et ex hoc vlt. no.
ꝙ varia obseruãtia alicuius actus, nõ ligat ab obseruãtiam,
16 ex quo nõ est inducta cõsuetudo per spacium legitimi tẽporis. † Benedictio abbatissæ est simplex,non autẽ mista inter simplicẽ & ordinatoriã,sicut benedictio Abbatis,ꝙ pater ex eo,qa abbas benedictus,monachos benedicit.de supl.negli.prælа.c.1.& confert minores ordines,de ęta.& qua
li.c.cum cõtingit.& 59.dist.c.1.quæ abbatissa, extragillitate
17 sexus nõ facit.de pœ.& remiss.c.noua. cũ sim. † Et sic minus habet benedictio abbatissæ,quã abbatis.Ex hoc infertur,ꝙ licet benedictio abbatis,à quo pẽdet ordinandi potestas,his dieb.dari dẽat,quib.dãdus est ordo, ẽm Host. qui dicit hoc tutius in c.cũ contingat.de æta. & qual. de benedictione tũ abbatissæ,à qua prædicta potestas non dependet, non videtur dubium,quin quolibet die dari possit, & satis est illi, vel suis dependentibus certum tempus nõ esse præfixum. hæc notabiliter voluit hic glo.in ver.benedici.& de hac benedictione abbatis,vide ꝙ notatur in d.c.cum cõtingat. & in c.
tuam.nã aliqui voluerũt eam esse omnino simplicem,ꝙ ex priuilegio cõpetit abbati benedictio,vt possit minores ordines conferre nõ autẽ ex vi benedictionis. cõmuniter tamẽ tenetur,ꝙ hic notatur in gl.& forte propter prædicta, quia benedictio abbatissæ,est simplex. Nõ necessitatur quælibet abbatissa ad eam suscipiẽdã,sed si cõsuetudo monasterij dũ
18 taxat hoc habet.† An autẽ ista benedictio sit iterabilis?vide hic in gl.præal.quæ sentit,ꝙ iterari nõ debet, ad instar bene
19 dictionis nuptiarũ &c.† Corrupta non põt eligi in abbatissam,si tamẽ promoueretur per habẽtem potestatem, puta per Papam,nõ dẽt benedici,vt in c.iuuenculas. 20.q.1. hoc no.gl.hic,in ver.rationabilis.Et pro hoc ꝙ dixi de Papa,vide
20 ꝙ in simili no.gl.in cle.1.de elect. † An Abbas non faciẽs se benedici infra annum,cadat à iure suo,sicut de abbatissa cauetur hic?Solu.glo.hic in verbo,cecidisse. notabiliter dicit, quod non,quia hoc non exprimitur in eis, sed solum in abbatissa.licet.n.masculinum comprehendat fœminiñ,non tamen econtra.vt l.si ita scriptum.ff.de leg.2. hæc gl.præall.
quam nota singulariter,quia facit ad multa. Et primo not.
21 eam, quo ad principale dictum.† Secũdo, ꝙ dispositum in abbatib.& monachis habet locum in abbatissis, & monialibus,in his,quæ eis congruere possunt, secus econtra. vide
22 tamen ꝙ no.in l.2.seu fi.C.de indi.vidu.tol. † Quod ista verba,si quis cõtẽtus tali comitiua seu tali re,&c. intelliguntur negatiue,vt vltra nõ habeat,& hoc innuit verbum, contentus. ita no.gl.in verbo duob.quam no.† Quod tam ecclesia
23 cathedralis,quã alia inferior suæ diœcesis potest dici ipsius,
24 episcopi,vide hic tex.incta glo.in verbo,suæ.quam no.† Licet in ista cle.præfigatur episcopo seu ordinario certus numerus personarum in visitatione monialium, non tamen per hoc intelligitur restrictus numerus procurãdorum statutus,in c.cum apostolus. de censi. litera autem ista dẽt intelligi de numero intromittẽdor in Cap.tempore visitatio-
25 nis hoc voluit notanter hic gl.in verbo, contẽtos. † Nõ est locus pœnæ excommunicationis hic positæ contra impediẽtes volentes visitare monasteria monialium, nisi præcedat monitio,vt desistant ab illato impedimento,hoc voluit gl.in ver.impedire. quæ etiam quærit an requiratur monitio specialis,an vero sufficiat generalis,& non firmat.

De religiosis domibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ordines Beati Francisci tres sunt.*
2 *Primus ordo Beati Francisci,est masculorum, qui omnia religionis substantialia profitentur.*
3 *Secundus ordo Beati Francisci est monialium sanctę Claræ, quæ licet omnia profiteantur;habent tamen proprium in communi.*
4 *Tertius ordo Beati Francisci est masculis & fœminis communis, promittentibus tantum obedientiam,& non regulam;sed quendam modum viuendi habere dicuntur.*
5 *Religionis tria substantialia non profitentes,non proprie regulares,neque stricte religiosi dicuntur.*
6 *Prædicare non licet fœminis,nec laicis maribus,nec clericis non curatis,vel priuilegiatis.*
7 *Prædicare an possint fœminæ, & laici masculi ex commissione habentium curam.*
8 *Humilitas,quid sit,vnde dicatur,& de tribus eius gradibus.*

CAP. PRIMVM.

1 CVm de quibus. † Tres sunt ordines
2 beati Francisci. † Primus masculorum,qui profitentur omnia substantialia religionis cuiuslibet ; & iste est strictissimus,de quo in clemen.exiui,de verbor.signifi.
3 † Secundus est sanctæ Claræ fororũ,quæ etiam profitentur illa substantialia;sed differunt à primo;quia istæ habẽt proprium in communi,quod nõ habet primus ordo minorũ.
4 † Tertius est ordo masculis & fœminis communis, in quo existentes,promittũt obedientiã,& habẽt quãdã regulã nõ proprie quoad tria substantialia, sed quendã modũ viuẽdi per sedem apostolicã approbatũ.Et hoc voluit gl.hic in ver. Obedientiã,q̃ solet quotidie allegari.Sed tu vide aliã plenio-
rem in cle.cũ ex eo.j.de sen.excom.quæ inter cætera dicit,
ꝙ iste tertius est pro viuentibus in coniugio;tñ ẽm modum
viuendi eis datum,abstinent certis diebus qualiber septima-
5 na à thoro. † Et no.ex prædictis,quod non profitentes tria substantialia,non dicuntur proprie habere regulã, sed quẽdam modum viuendi,& per consequens non dicuntur proprie regulares, nec etiam proprie & stricte religiosi. vt not.
6 super Rubrica.de regula.& hoc tene menti.† Nedum fœminis,& laicis maribus prædicare non licet, sed nec etiam cle-

ricis,qui nō sunt curati vel priuilegiati,arg.in c. cū ex iniun
cto,de hæret.iuncta cle.dudū,de sepul.vide hic gl.in ver.Præ
7 dicēt,& q no.gl.in cle. 1.c. reg.vbi aliquid tetigi. † An autē
laici masculi & fœminæ,possint p̄dicare ex commissione ha
8 bētium curam,vide q no.glo.in c.adijcimus.16.q.1.† Quid
sit humilitas,& vnde dicatur,& de trib.humilitatis gradib.vi
de hic bonam gl.in verbo,Humilitatis.

SVMMARIVM.

1 Occupatores & vsurpatores rerum ecclesiarum,& hospitalium, post sunt super illorum repetitione conueniri coram iudice ecclesiastico, & qua actione.
2 Hospitalium rectores,vltra victum,& vestitum,non possunt reditus, & fructus in vsus suos conuertere.
3 Papa solus quomodo & quando possit alterare vsum eorum, quæ per fideles locis ecclesiasticis & religiosis donata sunt.
4 Hospitalia religiosa ad alium,quam ad ordinarium pertinere non possunt,nisi fundator de consensu ipsius ordinarij hoc statuerit, vel consuetudine legitime præscripta fuerit inductum,& nu. 5.
6 Consuetudo vt inducatur contra ius alterius,requiritur titulus,quæ tamen potius præscriptio est.
7 Episcopi licet possint aliqua iura remittere ecclesiis vel hospitalibus,visitationem tamen,& correctionem à se ab dicare nequeunt.
8 Hospitalis præsidentis negligentiam episcopus supplere potest,& quib. mediis de tali negligentia constet.
9 Iniungo. & oportet,ista verba sapiunt præceptum.
10 Hospitalib.præfici possunt,non tamen in titulum,nedum clerici sæculares sed etiam laici,filios vel vxores habentes,nisi sint suspecti de dilapidatione.
11 Hospitalium rectores quales esse debeant,aliàs eorum electio est ipso iure nulla.num. 12.
13 Hospitalib. religiosi præfici non possunt, & quare.
14 Hospitalib.monasterio subiectis qui præfici debeant.
15 Hospitalia vt clericis sæcularib.in titulum conferantur, consuetudo nō valet,nisi in duob.casib.
16 Hospitalia rectorib.an in perpetuum,an quandiu placuerit, committi possint.
17 Rectores hospitalium ad instar tutorum, & curatorum, quæ præstare teneantur.
18 Tutores & curatores qualia iuramenta præstent.
19 Rectores hospitalium an teneantur satisdare, remissiuè.
20 Inuentarium non solum de rebus mobilibus, sed etiam immobilibus debet confici.
21 Rectores hospitalium an teneantur reddere rōnem etiam non petitam.
22 Prouisio facta clericis de hospitalibus in beneficium,est ipso iure nulla.
23 Hospitalia militarium ordinum & aliorum religiosorum à quibus sint exempta,& à quib.non.
24 Consuetudine in hospitalib.si qua introducta fuerint,seruari debent,& ea cessante,rediguntur sub parochia,in qua sita sunt.
25 Hospitale vt sit religiosum & perpetuum, altareque & cœmiterium habeat,requiritur auctoritas episcopi.
26 Hospitale sine auctoritate episcopi ædificatum,religiosum non est, imo potest erectorem quandocunque pœnitere.

CAP. II.

1 **Q**Via contingit. Occupatores, & vsurpatores bonorum ecclesiarum seu hospitaliū, possunt super illorū repetitione corā iudice ecclesiastico conueniri, hoc voluit gl.hic,super ver.executere,alle.c. cum sit generale,de fo.comp.& vide tu latius de materia,& qua actione sit agēdum coram iudice ecclesiastico,cū laici sint rei,& in c.fi
2 clericus laicum,de fo.comp.& in d.c.cū sit.† Hospitaliū rectores nō possunt vltra victū & vestitū,fructus,& reditus cō uertere in vsus proprios, ēt si fructus sint à solo separati, vl
3 de hic tex.iuncta gl.in ver.vsus suos.† Solus Papa potest alterare vsum eorum,quæ p fideles locis ecclesiasticis & religiosis donata sunt,tex.est hic valde notabilis,qui quotidie allegatur iūcta gl.in ver.nō ad aliū.q intellige,si ad aliū vsum illa bona cōuerti possunt,si autē cōuerti nequeūt, vide q legi.& no.in c.nos,de test.& hic per Doct.& per Io. de Ligna.
4 post Bar.super cle.exiui de paradiso.† Hospitalia religiosa p tinere ad aliū quā ad ordinariū nō possunt, licet fundator aliud statuerit in fundatione,sed oportet,q hoc statuatur p ordinariū de consensu patroni, & idem dic de alijs onerib. hospitali annexis:hoc aperte sentit gl.in ver.appositio.alleg.bonū tex.in c.cum dilectus,de cōsue. & alia alleg.in ea,
5 & vide q in illis iurib.notatur.† Hospitalia possunt pertinere ad aliū,quā ad ordinariū loci,ex cōsuetudine legitime p̄scripta,si fuit obseruata spacio 40.annorū cum titulo, nisi sit tanti tēporis,de cuius initio,&c.vide hic gl.in verbo,legitime.Et † ex ea no.q ad consuetudinē inducendā cōtra ius,
6 requiritur titulus,sed tu dic melius,q hic non loquitur tex. de cōsuetudine proprie sumpta,sed impropriè, quæ potius est præscriptio,cum p eam detrahatur iuri ordinarij, & applicetur speciali personæ,simile in c.nō est,de consue.li.6,iū
7 cta gl.& vide omnino q ibi de hoc notatur per Io..An.† Licet episcopi possint aliqua tēporalia iura remittere vel conferre ecclesijs vel hospitalib.visitationē tamen,& correctionem à se abdicare nō possunt,vide hic gl.in verbo,sedis apostolicæ,& dic,vt plene leg.& no.in c.cū venerabilis, de cēsi.
8 vbi per Io.An.sed no.gl.respectu hospitalium.† Ordinarius loci supplet negligentiā præsidētis hospitali, etiam exēpto, & cōstare potest de negligētia ex facto notorio, de censi.c. Romana.§.notoria,vel per assignationē termini ad hoc præfixi,& elapsi,facit q in simili no.in c.ex parte Asten.de con
9 cef.præb.hoc no.hic,in verbo,negligētia,iuncto tex.† Verbū,iniungo,sapit p̄ceptum,vide gl. hic in verbo, iniūgimus. Idē dic de ver.oportet,vt in l.2.C.de iurciur. & per Bar. in l.
10 admonendi.ff.eo.tit.† Hospitalib.præfici possunt,non tamē in titulū clerici sæculares,vt innuitur satis in tex.in ver.vt autē præmissa.in prin.ipsius.§.ad idem 8.q.2.c. quidam laicis, etiam eorum administratio deputari poterit,licet rector habeat curam pauperum,& familiæ hospitalis extra potestatē clauium.d.c.quidā.Et in prima editione huius concilij fuerat prohibitum,ne laicis habentib.filios,vel vxores,ex quib.
11 possent verisimiliter filios procreare,talia loca conferrētur q postea fuit sublatum,vt notanter dicit gl.hic,in verbo,sæcularib.in fi.Ex quo infertur,q etiā laicis hospitalia conferri possunt,q credo verum,nisi sit verisimile, q per filios vel vxores bona hospitalium dilapidarentur, arg. in c. de Syracusa.28.dist.† No. tamen hic singulariter tex. in verbo, sed
12 eorū.quales dēant esse rectores hospitalium, debent.n. esse viri prouidi,idonei,& boni testimonij, qui sciant, velint,& valeant loca ipsa, bona eorum,ac eorum iura,vtiliter regere,& eorum prouentus, & reditus in personarum vsum miserabilium fideliter dispensare,& quod in vsus alios, bona prædicta conuertere,præsumptio verisimiliter non existat, & not. singulariter hæc vltima verba, probatur enim quod supra dixi, q talibus suspectis non debent talia hospitalia conferri,quod expressius tenet hic gl. in ver. iuramenta,in fin. † Et aduerte ad aliud singulare, q si non de talibus
13 personis fuerit facta prouisio,est ipso iure nulla,vt hic in dicto verbo,vt autem.in fin.iuncta glo.not.in verbo, attentatum. Religiosi autem talibus hospitalibus præfici non possunt,nisi habeant curam animarum, quæ consistit in potestate clauium; quia religiosus non potest extra monasterium intitulari,nisi propter curam,de reg.c. super eo. & hic
14 no.glo.præallega.quam tene menti.† Quid aūt si hospitalia talia sint monasterio subiecta, vide per Feder.in cōsilijs suis & tetigi in cap.q Dei timorē,& in c.cum ad monasterium,
15 de stat.regu.† Non valet consuetudo,vt hospitalia conferā tur clericis sæcularibus in titulum, tex. singularis est hic,in verbo,vt autem præmissa,iuncta glo. in verbo,reprobamus in duobus tn casibus cōtentis,in d.ver.vt autē,possunt in titulum conferri.Primus est,cum in illorum fundatione fuit hoc statutum.Secundus,cum per electionē, prouidetur hospitali,de rectore;tunc tn electio est per superiorem cōfirmā
16 da,vt notat glo.hic in verbo,electionē.† Quomodo aūt dicatur in titulum cōferri,vide gl.hic,in verbo, committatur. An ista hospitalia committātur rectoribus in perpetuum, id est ad vitam ipsorum rectorum,an vero ad tempus, scilicet quamdiu placuerit committenti, vide hic bonam glos. in verbo,committatur quæ ponit opiniones.nam quidam, vt Inn.vult,q ad tempus,ad instar tutorum, & curatorum, & ideo prohibetur hic ne conferantur in beneficium, quia beneficia de sui natura sunt perpetua.55.dist. cap.præcepta. Glossator dicit,q hāc lecturam nō recepit consuetudo. & q hodie,sicut olim, instituuntur perpetui rectores in talib.
17 locis,vide hic per Ioan.de Ligna.qui dicit, q ex causis leuib. possunt tales remoueri,vt latius per eum hic.† Rectores hospitalium ad instar tutorū & curatorum, iuramētū præstare,& de locorum ipsorum bonis inuentaria conficere, & his quibus subsunt,loca huiusmodi,vel deputādis ab eis,an
18 nis singulis de administratione sua tenētur reddere rōnem. vt est text.hic notabilis,in versic.vt aūt,in fi.Qualia aūt iuramenta,præstent tutores & curatores,vide hic in verbo, tutō
19 rū.† An rectores hospitaliū teneantur satisdare,vide p glo. hic in verbo,inramentū:quæ concludit,q nō,ad instar tutorum,qui ex inquisitione dantur.Et si essent suspecti, nō debēt eis hospitalia conferri,vt hic,in tex.& glo.præalleg.† Nō
20 solum de bonis mobilibus, sed etiam immobilibus, debet inuentarium confici,vide in Specu.de instru. edi. §. fina. ad
21 quem glo.hic se remittit in verbo,inuentaria.† An isti rectores hospitalium teneantur reddere rationem, etiam nō petitam,vide hic bonam glos.in verbo,annis singulis. quæ concludit,satis esse, qd requisiti rationem reddant, quam glo.bene not.iuncto tex.ad similes quæstiones,cum quis arctatur

ctatur per statutum reddere annis singulis rationem. Et aduerte,quia hanc rationem non tenentur reddere orphanis seu pauperibus,sed ordinarijs quibus subsunt, vt in tex.& in
22 glo.in verbo, reddere.† Prouisio facta clericis sæcularibus de hospitalibus in beneficiū, duob.casibus hic exceptis est ipso iure nulla.Idem si fit non in beneficiū personis nō habentibus qualitates hic in tex.contētas,quas ī.retuli,ad hoc
23 vide text.hic,in versicu.vt autem.iuncta glo.in verbo,attenta torum.hæc not.† Quod hic cauetur de suppletione ordinariorum,q hospitalia nō cōserantur in titulum,de iuramento præstando rectoribus,& ratione reddenda,& inuentario cōficiendo,locū nō haber in hospitalibus militarium ordinū,& aliorum religiosorum;dēt tn in eis obseruari, q hic di
24 citur in §.præmissa,vide hic glo.in verbo,præmissa.† Hospitalia,quæ cōsueuerunt ab antiquo habere altare,vel altaria, & cœmiterium, vel presbyteros celebrantes,& sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes,defendi debent, & cō seruari in illa antiqua consuetudine cessante aūt antiqua cō suetudine,tunc hospitalia,& ipsorū familiæ,& pauperes inibi degentes,sunt de parochia ecclesiæ,in qua sita sunt, ita & parochiales rectores de iure communi ministrabūt sacramēta,vide hic tex.no.in fin.iuncta gl.in verbo,parochianos.
25 † An hospitale possit erigi & ædificari sine authoritate episcopi,vide hic bonam glo.in verbo,altare.quæ cōcludit, qd ad hoc vt sit religiosum & perpetuū, requiritur authoritas episcopi, præsertim vt habeat altare vel altaria, & cœmiterium,& aliquod ius parochiale. Si enim intercessit episcopi authoritas,tunc cum sit religiosum,vt in capitu.ad hæc, & in capitu.quia,de reli.do.poterit concedi per episcopum altare,cœmiterium,& ius parochiale,arg.in ca.2. ī. de præbē.
26 in cle.de iure autem communi ista non competunt hospita li.† Si autem non intercessit authoritas episcopi, tunc non est religiosum,nec perpetuum;sed est in libera facultate ædificantis.potest enim quilibet,domum suam vel partem domus ad hospitalitatem pauperum disponere, & pœnitere quandocunque,& vide de hoc notabiliter per Inno.in capi. inter dilectos.de dona.& facit.capitu.vnicuique fidelium.de consecr.distinct.1.

De iure patronatus. Rub.

SVMMARIVM.

1 Diœcesanorum appellatione,licet regulariter in materia noua, non veniant inferiores prælati, limita tamen dupliciter vt per Abb.
2 Præsentandi ius habentes vt præsentato congruam fructuum portionē assignent iuxta dispositionem huius clem.in quibus præsentātibus habeat locum,& in quibus non.
3 Electionis alicuius actus perditio,potest dici pœna.
4 Clausula,conscientiam tuam oneramus,licet operetur, vt de iustitia, vel iniustitia commissa causa quæstio referri non possit, nec commissarius appellationi deferre teneatur,superior tamen ad quem appellatum fuit emendabit malefactum.

CAP. PRIMVM.

1 **V**T constitutio. Appellatione diœcesanorum in materia noua,non veniunt inferiores prælati, licet habeant ordinariam,vide hic gl.in ver.diœcesanus, quæ quotidie solet allega.similis gl.est i cle.1. de vita & honestate cleri.sed tu limita omnino,vt dixi in cle.1. de fo. comp. & si aliquid per legem viuam,aut mortuam,sub certa forma siue clausula decreti irritantis mandatur, aliàs habenti potestatem trangressio præcepti non vitiat actum;secus si sit nō habenti potestatē,sed ex nouo mandato illam recipit,ita singulariter voluit hic glo.in ver.inhibentes.Et primum distinctionis membrum probatur in c.dilectus. 2.de præb. & c.si foli.de concess.præben.lib.6. Secundum probatur in d.c.si foli.& c.cum dilecta.de reser.& capi.venerabili, de offi. dele. hoc verum,nisi prohibitio habeat perpetuam,phibitionis cām,vt in l.non dubium.C.de legi.& 10.di.c.vides,& hoc voluit præall.gl,in fi.sui,quam no.multum, & de hoc vlti.vide
2 q no.glo.in c.tua,de spon.duo.† Dispositio cle. istius locū non habet in quibuslibet religiosis & clericis, habentib. ius præsentandi duntaxat;quia rector nō partem,sed omnes p uentus haberet;sed locum obtinet in habentibus præsentationem,vna cū domino teporalium,vt in §.(ane,satis innuitur,& hic voluit gl.in ver.ius præsentandi.† Perditio electionis alicuius actus potest dici pœna illi,qui talē optionē perdit,hoc innuit iste tex.iuncta gl.in ver.in pœnam. & hoc no.
3 habes.n.vnū modū,per quē dispositio pōt dici pœnalis. Itē dic in reiterōne actus in odium agentis inducta, vt est tex.iūcta gl.in c.cognoscentes,de const.& in c.decet.de imm.eccl.
4 lib.6.† Vbicunque super aliquo actu oneratur per superiorē conscientia cōmissarij,non potest de iustitia vel iniustitia actus referri sibi qō,& si appellaretur,non tenetur commissarius appellationi deferre,vt est glo.notabilis in ver. oneramus.& idem no.gl.in c.statutum.§.assessorem,de rescrip.lib. 6.vnū tamen singulariter addit gl.hic,q licet appellatio, isto casu non deferat,seu deuoluat causam ad superiorem, nec suspendat potestatem commissarij, ex quo suæ conscientiæ relictum est,superior tamen,ad quem est appellatum, emēdabit,quod male factum est.ar.cap.past. de cle. & sic appellatio non est omnino frustratoria hoc casu, & habes modū singularem impugnandi processum iniustum illius, cuius conscientiæ negociū cōmissum fuit.Et nescio alibi istā glo.

SVMMARIVM.

1, Patronus ita efficitur is,qui aliquid posuit ad dotem ecclesiæ, sicut qui plus contulit.
2 Patroni vnius,vocem vnam habentis hæres, vocem vnam habebit,et duorum hæres duas,& sic de similibus.
3 Patronus an habeat præsentare clericum sicut præsentare rectorem.
4 Patroni plures possunt inter se conuenire de præsentando rectorem alternis vicibus.
5 Liberè, hæc dictio,excludit alterius consensum,& siue vacet ecclesia, siue non.
6 Patroni plurium ecclesiarum.possunt inter se iura illa diuidere, vt.s. vnus sit patronus in vna,alius in alia,secus in patronatu liberorum, & quare.
7 Episcopi consensus non requiritur in permutatione iuris patronatus;licet secus sit in donatione facienda in sæculari persona.
8 Patronus potest præsentare nedum plures successiue, sed etiam simul; optio tamen eligendi episcopi est.
9 Patronus plures præsentando,non potest magis pro vno instare, quam pro alio;secus tamen si ratione ecclesiæ præsentaret.
10 Patronus plures potest præsentare alternatiue,licet electio alternatiue fieri non possit.
11 Plures,ista dictio,licet ad minus comprehendat duos,potest tamē quoscunque comprehendere,in quibus sit eadem ratio.

CAP. II.

1 **P**Lures. † Is,qui ad dotem ecclesiæ aliqd posuit,ita patronus effici videtur, sicut ille qui plus contulit,ita dicit gl.mag.hic,& principaliter posuit gl.notabilis.63.dist. c. 1. Puto tn, q pinguius sit ius illius, qui plus contulit,sicut in simili dicit gl.in pluribus hæredib.vnius patroni ex inæqualibus partibus,vt pingnior sit illius vox, qui plus habet in hæreditate,
2 q no.† Hæres vnius patroni,habens vnam vocem, habebit vnam vocem;si aūt est hæres duorum habentium duas voces,habebit pariter duas voces,& sic de similibus, vide hic
3 per gl.magnā,iuncto tex. † An patronus habeat præsentare clericum,sicut præsentat rectorem,vide hic gl.in ver.rectoris.q̄ sentit,q sic,licet dicat de hoc esse opiniones in c posti
4 lasti.c.ti.vbi vide. † Plures patroni,possunt inter se libere cō uenire de præsentando rectorem, alterius vicibus,vt est hic
5 tex.singularis.† Et per hoc verbū libere,positū in tex.arguit hic gl.notabilis in ver.libere,q hic fieri poterit sine superioris authoritate.Itē siue vacat ecclesia,tempore cōuentionis, siue nō.Et hæc no.pro intellectu huius verbi,libere,vt excludat alterius consensum & solennitates.idē no. in c.licet episcopus,de præb.lib.6.& in c.de multa.eo ti. † Patroni pluriū
6 ecclesiarū inter se possunt illa iura diuidere,vt.s.vnus sit patronus in vna,alius in alia;licet secus sit in patronatu liberorū;talis.n.patronatus inter patronos diuidi nō pōt,licet alimētorum præstationes diuidere possint.ff.fam.ercis.l.qui idā & ff.de adim.le.l.3.Et hoc ideo,q a fortiùs est ius patronatus libertorum,quam ecclesiarum. Vnde illud non alienatur, istud sic;illud trāsit in suos ēt nō hæredes.ff.de iure pat.l.fili j, istud nō.hæc notanter voluit hic gl.palle.in ver.libere. & vide q notatur de prædictis in c.cum ēm,de iu.pa. Et p prio
7 ri dicto facit,quia sicut permutatur patronatus cū patronatu,vt not.in d.ca.cū secundum,ita pars patronatus vnius ecclesiæ,cum parte quam habet compatronus in alia, vt q in uris est de toto &c.& hoc voluit præal.gl.in fi.quam no. Et p his omnib.facit iste tex.in secunda parte.† Et aduerte, quia in permutatione nō requiritur cōsensus episcopi, licet secus sit in donatione faciēda in seculari pſona, & p hoc c.1.
8 e.ti.li.6.& vide hic bonā gl.in ver.relicti.quā no. & satis facit iste tex.in arg.in 2.parte,iūcta glo.in ver. libere.† Patronus pōt hodie præsentare nedū plures successiuè sed ēt simul;
9 optio tn eligendi vnū ex illis datur episcopo † nec pōt patronus magis instare pro vno,quā pro alio,vide tex singularē,iuncta gl.in ver.præsentare.& hoc intellige in patrono laico,vel in clerico præsentante iure patrimonij; secus si præsentatur rōne ecclesiæ;tūc.n.nō admittitur in eo talis variatio,
10 vide hic gl.pal.in fi.iuncto tex.in c.cū autem.eo.ti.† Pōt patronus plures præsentare alternatiue, licet electio alternatiue fieri non possit,vt in c.2.de ele.lib.6. vide gloss. hic in ver.

11 præsentare. † Dictio, plures, licet ad minus comprehendat duos, vt reg. pluralis, de iud. li. 6. potest tamen comprehẽdere quotcunq; in quib. sit eadem ratio, vt non tanter hic dicit gl. in ver. plures, tam in princ. c. quam in fi. de dictione, plurium, vide bo. tex. in c. christianos. 34. di. comprehẽdit. n. ex proprio significatu vltra duos, &c. dic vt ibi.

De censibus, procurationibus, & exactionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio noua, loquens de religiosis, non vendicat sibi locum in alijs, licet eadem sit ratio.*
2 *Episcopalibus iurib. qui est obnoxius, tenetur etiam ad procurationẽ.*
3 *Concilium Viennen. in quo fuerũt editę plures Clementinæ, nõ duravit nisi per sex menses.*
4 *Priuilegium ecclesijs concessum, potest Papa tollere, seu decurtare.*

CAP. PRIMVM.

1 Vm sit. † Constitutio noua, loquẽs de religiosis, non vẽdicat sibi locum in alijs, supple licet sit eadẽ ratio, quia aliàs non foret dubiũ, vide hic gl. in ver. religiosis. quam no. vide tu gl. & ꝙ dixi in cle. 1. de rescrip. † Qui ex
2 parte tenetur ad iura episcopalia, tenetur etiam ad procurationem, vide hic tex. in ar. iũcta gl. in ver. episcopalia. sed vide
3 tex. in c. conquerẽte, de offi. ord. † No. ꝙ cõcilium Viennen. in quo fuerunt editæ plurimæ ex istis clementinis, non duravit nisi per sex menses, & parum vltra, vide hic gl. in verbo in posterum. Potest Papa priuilegium ecclesijs concessum tollere seu decurtare, vt hic in fi. iuncta glo. fin. vide tamen, quod legitur, & no. in c. nulli, de sent. exc.

SVMMARIVM.

1 *Visitatio, sicut per compositionem tolli non potest, ita nec procuratio.*
2 *Compositio facta super modo procurandi, vel modo procurandorum, valet.*
3 *Pastoris boni, est tondere pecus, non deglutire.*
4 *Fragmentorum appellatione quæ veniant.*
5 *Prælatus procurationem ex debito recipiens, an possit pauperibus erogare fragmenta, quæ tam in mensa sua, quam familiarum suorum colligantur.*

CAP. II.

1 Dnostrum. † Non valet compositio, p quã tollitur procuratio debita visitandi, sicut. n. visitatio per compositionẽ tolli non potest, ita nec ipsa procuratio visitatio-
2 ni annexa. ar. in c. cum ex officij, de præscrip. † Sed compositio facta super modo procurãdi, vel numero procurandorum, bene valet, & hoc modo potest intelligi tex. iste hoc vo-
3 luit gl. notabilis hic, super ver. compositiones. quã no. † Boni pastoris est tondere pecus, non deglutire, hoc reseripsit quidã sapiẽtissimus Iberus, suadẽtibus præsidib. prouincias onerari tributo, vide gl. supradictam. In contrarium tamen facit tex. iuncta gl. in c. constitutionem, de reg. li. 6. gl. tamen in cle. ne in agro, de statu reg. facit pro & contra. Pro Italicorum prouerbio vide hic gl. in ver. gratiosę. quę dicit nõ respiciẽdum dentem equi donati, & facit ꝙ in simili habetur
4 in l. ad res donatas, ff. de ædil. edic. † Appellatione fragmẽtorum non veniunt ea, quæ integra remanserunt in mẽsa, dicuntur. n. fragmenta à frango frangis, & sic comprehendit ea, quæ fracta sunt, vide hic bonam glo. in ver. fragmenta.
5 † Prælatus procurationem recipiens, ex debito, põt pauperibus erogare fragmẽta, quæ tam in mensa propria, quam familiarium suorum colliguntur. Si autem procurator gratiosę, quia non declinat ad locum pro visitationis officio exercendo, est dubium nunquid hoc idem possit; gl. tamen sub dubio forte, videtur tenere, ꝙ idem sit, ꝙ in præcedenti casu, quasi fragmẽta ipsa videantur esse largita, hoc voluit gl. notabilis hic, super ver. fragmenta. Ex quo videtur idem dicẽdum in priuatis, familiariter & gratiosę receptis, ex idẽtitate rationis. Sed ego dubito tam in prælatis, quam in priuatis, quia recipiens gratiosę ad prandium, videtur velle solum donare quod recepti consumere possunt per se; non autem omnia quæ apponuntur ante eos, cum plura soleãt causa honoris apponi, quã sint necessaria ad comestionem, vnde durum videtur, ꝙ inuitatus seu gratiosę receptus, possit dare pauperib. fragmẽta, quæ super sunt: cum vxor, quę videtur domina domus, non possit dare eleemosynã de reb. mariti, inuito marito, vt no. hic in c. admonere. 33. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Iubeo, hoc verbum est præceptum, & obligat ad peccatum.*
2 *Vectigalia, etiam laici soluere non debent pro rebus quas ad vsum proprium deferunt, & in multis alijs casibus.*
3 *Vectigalia soluere tenentur clerici pro rebus, quas deferri faciunt causa negociandi.*
4 *Clericum inter deferentem rem ecclesiæ, & publicanũ si contentio oriatur super illis rebus, vel personis ecclesiasticis, quibus casibus iuramẽto deferentium sit standum.*
5 *Vectigalia recipientes à clericis sponte soluentibus, non incidunt in pœnas de quibus hic.*
6 *Italia tota, quare interdicta sit, & quare clerici in ea celebrantes sint irregulares.*
7 *Iudex non debet declarare, quem incidisse in pœnam constitutionis, illo prius non vocato.*
8 *Appellare quamuis à pœna legis non liceat, à sententia tamen declarantis quem incidisse, appellatur.*
9 *Citatus sub pœna vt compareat certa die, potest, si non comparuit, declarari contumax, & absque alia citatione afficitur pœna.*
10 *Contumax verus quis dicatur.*
11 *Citatio facta non præsumitur, ex quo de ea in actis non apparet.*
12 *Notorium id dicitur, quod constat ex actis.*
13 *Publicanum superior declarare potest in pœnam incidisse, etiam non cõquerente eo, qui exactus soluit.*
14 *Restituere vbicunque quis aliquid tenetur, non sufficit cauere de restituendo.*

CAP. III.

1 Præsenti. † Verbum, iubeo, est præceptiuũ & obligat ex præcepto. vide glo. in ver. iubemus. Et per consequẽs infertur, ꝙ plati non obseruantes huius clemẽtinæ dispositionẽ, peccant mortaliter, vt in c. ꝙ præcipitur. 11. q. 1 iuncto
2 c. 2. de ma. & obe. † Etiam laici soluere non debent vectigalia pro reb. quas ad vsum propriũ deferunt, vt l. vniuersi. C. de vectig. & comi. & vide gl. in ver. proprijs. dic tamen, ꝙ in fauorẽ laicorum non sunt pœnæ hic adictæ, & in c. quamquam, de censi. li. 6. proditæ, sed in fauorẽ cleric. & ecclesiarum tãtum, vt hic & in d. c. q̃q̃: & multos alios casus, in qb. vectigalia nõ soluuntur, vide per no. in l. 4. ff. de pub. ad quã
3 gl. hic se remittit. † Ecclesia, & clerici tenẽtur soluere vectigalia pro reb. quas deferũt, seu deferri faciũt cã negociãdi, videtur hic tex. à cõtrario, & in c. q̃q̃. de cẽsi. li. 6. & bona gl. hic, in ver. nõ negociãdi. vide tñ per Fed. de Se. in opere cõsiliorũ suorum. † Si inter clericum deferentẽ propria vel ec-
4 clesiæ, & leuatorẽ prædagij est contentio, vt quia iste negat eum clericũ, vel dicit res deferri negociationis cã, quia graue esset iudicẽ semper adire, pro fide huius rei faciẽda, dẽt huius contẽtio committi iuramẽto deferẽtium, vel suorũ, nunciorum, si qualitas personarum non dissuadeat, vel nisi de cõtrario fides habetur in promptu, facit c. fi. de iureiu. & ꝙ met. cau. c. vlt. & quoad personam vt sufficere, si sit in habitu, & tõsura clericali, ꝙ decr. si iudex, de sen. exc. lib. 6. hoc vult gl. no. hic, in ver. non negociãdi. Ex prædictis no. singulariter casum, in quo statur iuramẽto partis, absq; alia pro-
5 batione, & hoc pp difficultatẽ probandi. † Recipiẽtes vectigalia à clericis sponte soluẽtib. non incidunt in pœnas de quibus hic, & in c. q̃q̃. eo. ti. li. 6. per tex. ibi (exigũt, vel extorquẽt.
6 Qđ forsan † tota Italia interdicta est, quia in ipsis ciuitatib. exigũtur vectigalia à clericis, & ecclesijs, contra dispositionẽ istius scle. & d. c. quamquã. c. ti. li. 6. hoc voluit gl. hic, in ver. interdicti. quam singulariter no. Et per consequẽs ẽt infero ꝙ oẽs clerici, palam celebrantes in dictis ciuitatib. sic interdictis, sũt irregulares, per c. is qui, de sen. exc. li. 6. † Non dẽt
7 iudex quem declarare incidisse in pœnam cõstitutionis, illo prius non vocato, vt. f. habeat facultatẽ se defendendi, si velet negare se in pœnã incidisse, vide hic tex. iuncta gl. in versi. constiterit. & cõsimilis gl. est in cle. 2. de pœnis, in ver. cõstite-
8 rit. † Et scias, ꝙ licet aliàs, à pœna legis licitum nõ sit appellare, vt in c. quia, de app. tamen à sẽtẽtia iudicis declarãte quẽ incidisse in pœnã legis, appellari põt, quia illa est sẽtẽtia hominis, & nõ legis, vt dicit gl. notabilis, in c. cupiẽtes. 5. ꝙ si per 20. de ele. li. 6. Et ꝙ requiratur declaratio, antequã fiat legis executio, est tex. notabilis, in c. cũ fm leges, de hære. li. 6. & ꝙ Bar. in l. eius delatorẽ. ff. de iure fis. hæc puto vera, nisi cõstare possit iudici, saltẽ præsumptione legitima, illũ incidisse in
9 pœnã, vt puta, † quia citatus sub pœna, vt cõparcat certa die non cõparuit; nã præsumitur contumax, & illico poterit iudex eo non comparẽte in termino, declarare illum cõtumacẽ, & pœna contumaciæ afficere absq; alia citatione, licet ille possit se defendẽdo allegare causam probabilẽ, quare cõparere nõ potuit, hæc probãtur in c. certum. 11. q. 3. & in c. j. de iud. & c. querelam, de procur. & optime facit quod not. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. vbi dicit non valuisse punitionem contumacis per iudicem factam, quia in
10 actis non constabat illum fuisse citatum, cum nuncius non dum fecisset relationem. † Nam dicitur contumax verus; ꝙ apprehensus per citationem in termino præfixo non comparuit, vt no. in clemen. vnica, de dolo, & contuma. in glos. vbi

11 vbi plene dixi. † Et ex quo in actis nõ apparet de cõparitione, præsumitur non facta; iuxta ea, quę leguntur, & no. in c.
12 quoniã contra, de prob. † Et id quod cõstat ex actis dr notorium, vt in c. cũ olim, de verbo. signifi. facit l. penul. C. de sen. quæ sine certa quant. facit ad prędicta, ca. olim, de re iud. cũ
13 ibi not. & ꝙ no. Bar. in l. 1. ff. si cer. pet. & hæc no. † Etiam nõ conquerente eo, qui exactus, soluit vectigal, potest superior vocato exactore procedere ad declarationem pœnarum hic
14 contentarum, gl. hic in verbo, constiterit. † Vbicunque quis tenetur aliquid restituere, non sufficit cauere de restituẽdo, vide hic gl. in verbo, restituerit.

De celebratione missarum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non beneficiati, in minoribus tantum constituti, non obligãtur ad horas canonicas.*
2 *Missa non est de septem horis canonicis, quæ ex necessitate per clericos psalli debent quolibet die.*
3 *Episcopus non peccat non audiendo missam quolibet die, & quare.*
4 *Missa quamuis non sit de horis canonicis, distributiones tamen pro missis constitui solent.*
5 *Temporum duorum cura habenda est secundum Pythagoram, mane, scilicet, & vespere, eorum videlicet quæ acturi sumus, & eorum quæ gessimus.*
6 *Chorea exeundi causæ rationabiles quæ sint, ante finem officij.*
7 *Missas laici audientes, exire non debent ante finem, & benedictionem sacerdotis diebus, scilicet dominicis, & solemnibus.*
8 *Chorea vnde dicatur.*
9 *Vasa, vestimenta, & cętera ornamẽta ad diuinum cultum necessaria, debent esse pretiosa, pensatis ecclesiarum facultatibus.*
10 *Diœcesani non se intromittunt de iurisdictione minorum prælatorũ, nisi in casu negligentię.*
11 *Canonicæ horæ psalli, & pulsari debent debitis horis in ecclesijs cathedralibus, & collegiatis; in alijs autem ecclesijs sufficit, ꝙ officia diuina debitè dicantur. hæc non cantentur.*

CAP. PRIMVM.

1 Graui. † Quod clerici non beneficiati, non obligantur ad horas canonicas, arg. hic in verbo, ecclesiarum ministri. & vide hic gl. in verbo, ministri. quod intellige de constitutis
2 in minoribus ordinibus, de quo plene, supra in c. 1. de celeb. miss. † Missa non est de septem horis canonicis, q̃ ex necessitate p clericos, psalli, seu dici dẽnt quolibet die, vt in ca. 1. cum ibi no. de celebrat. miss. quod patet etiam ex eo, quia etiam episcopi de honestate inuitantur ad illas dicẽdas, vel audiendas, de priuil. ca. fi. li. 6. hoc ponit gl. hic, in verbo, canonicas. quam singulariter nota. præsertim ad intelle-
3 ctum præall. c. fi. † vt de honestate, non autẽ de necessitate, teneat episcopus quolibet die missam audire, vel dicere; & p consequens nõ peccat epͤs quolibet die missam nõ audiendo, ad hoc quod habetur 4. di. c. denique. §. hęc, & si legibus, & per Inno. in cap. 1. de vita & honest. cler. nisi ex contẽptu hoc faceret, ad hoc gl. no. in c. quis autem. 10. dist. quæ dicit non seruantem legem ex consilio loquentem, non peccare nisi hoc faciat ex contemptu, quod no. fortius ergo idẽ dicendum in prelatis inferioribus, vt non peccent, missam nõ
4 audiẽdo quolibet die. † Et quamquam missa nõ sit de horis canonicis, solent tamen pro missis, vt pro horis canonicis, distributiones institui, vt præall. glo. hic alleg ꝑ. de reli. & ve.
5 san. cle. j. † Secundũ Pithagoram duorũ temporum cura habenda, est, scilicet mane, & vespere, eorum quę acturi sumus & eorum quæ gessimus, notat hic gl. præall. in verbo, canonicas, in fi. De omni verbo ocioso reddituri sumus in die iudicij rationem, vide hic glo. in verbo, vana. tex. est no. Hyero. in cap. pe. 22. q. vlti. quem vide, quia etiam pulchra alia dicit.
6 † Rationabilis causa exeundi chorum ante finem officij est, si spiritus esset nimis fatigatus, & recreationis causa. Item si infirmitas, vel iusta occupatio superueniret: vide hic tex. iũcta gl. in verbo, rationabili, quam no. iũcto tex. & vide latius
7 no. in capit. dolentes, eod. titu. † Etiam laici missas audientes ante finem, & benedictionem sacerdotis exire nõ debẽt de con. secr. dist. 1. ca. missas. no. hic gl. in verbo, exeundo. quod intellige quando ex præcepto missa auditur, vt puta diebus dominicis, vel solennibus, & ita loquitur d. capi. missas, cum sequenti. aliàs secus, qu ia tunc omittẽdo nõ peccet, fortius idem dicendum, si exit ante finem, vt no. in c. quis. 10. distin. Seneca ad Lucillum epistola. 18. festiuis maxime diebus animo imperãdum est, vt tunc à voluptatibus solus abstineat,
8 cum in illis omnis turba procubuerit, vide hic gl. in verbo, vigilijs. † Chorea dicitur à choro, quia chorizantes in suis lu-
9 dricis cantilenis, & saltibus, quodammodo tenent chorum, vide hic gl. in verbo, choreas. † Vasa, vestimenta, & cętera ornamenta ad diuinum cultum necessaria, non debent esse nimis vilis precij, seu æstimationis; sed decentia, pensatis ecclesiarũ facultatibus, vide hic tex. in §. in multis, iũcta gl. in ver-
10 bo, indecentibus. † De iurisdictione minorum prelatorum, diœcesani non se intromittunt, nisi in casu negligentiæ, & sic non cõcurrunt cum illis, vide hic bonum tex. in §. ne igitur, iuncta gl. no. in verbo, inualescant. quam diligenter no. & vide quod no. in cap. quanto. & ca. vt ab ecclesiarum. de offi.
11 ord. † In ecclesijs cathedralibus, & collegiatis, debent debitis horis pulsari, & psalli horę canonicę. In alijs autem ecclesijs non collegiatis, debet cõuenienter, & debite celebrari officium diuinum diurnum, pariter, & nocturnum; quasi dicere velit, ꝙ in ecclesijs nõ est opus ꝙ officium cantetur, sed ꝙ debite aliàs dicatur, vide ad prædicta hic tex. in ver. ne igitur. iuncta gl. in ver. in alijs.

SVMMARIVM.

1 *Pontificum appellatione, non veniunt electi in episcopos, & confirmati; nisi etiam sint consecrati, etiam in concessione priuilegiorum.*
2 *Religiosi, domestici commẽsales Cardinalium, & episcoporum, licet valeant ipsis Card. & episcopis in diuinis officijs se coaptare; non tamen in alijs contra eorum regulam.*
3 *Religiosus prælatus ecclesię secularis debet illam regere, secundum officium clericale, non autem monachale.*
4 *Clericus domesticus alicuius prælati, non potest se in diuinis officijs coaptare, nisi Cardinalibus, & episcopis, quibus hoc simpliciter indultum est.*
5 *Priuilegium vni concessum non debet ad alias personas trahi.*

CAP. II.

1 Dignum. † Appellatione Pontificũ, nõ veniũt electi in epͦos, & confirmati, nisi etiã sint consecrati, etiã in cõcessione priuilegiorum, vide hic tex. iuncta gl. no. in ver. Pontificum. cõtrarium vĩ sentire gl. no. in cle. 1. de foro comp. in verbo, episco-
2 pis. dic concordando, vt ibi dixi. † Religiosi domestici commẽsales Cardinalium, & episcoporum, licet valeãt ipsis Cardinalibus, & Episcopis in diuinis officijs se coaptare, non tñ
3 in alijs; in verbo, officijs. † Religiosus prælatus ecclesię sæcularis, dẽt illam regere, secundum officium clericale; non aũt monachale, & sic coaptat se in diuinis officijs illi ecclesiæ, ad quam translatus est, vide hic bonam gl. in verbo, licite, quæ allegat multas alias concordantias. & optime pro hoc dicto facit ratio cap. illa, 12. dist. ad quamlibet ecclesiam accesseris, eius consuetudinem serua, si non vis esse cuiquam scãda-
4 lo, nec quemquam tibi. vt ibi latius habetur. † Clericus domesticus commensalis alicuius prælati, non potest in diuinis officijs se illi coaptare, fallit fauore Cardinalium, & Episcoporum, cũ ex speciali indulgentia hoc illis concedatur, secus ergo de iure communi, vt hic in fi. iiterę, iuncta gl. in verbo, in
5 dulgemus. † Priuilegium aũt vni concessum non dẽt ad alias personas trahi. vt in c. sane, de priuil. & c. petisti. 7. q. 1.

De baptismo, & eius effectu. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Aula dicitur sala, vel spatiosum habitaculum, communiter quatuor habens alas.*
2 *Princeps quis dicatur, maxime in priuilegio principibus tributo, & vnde dicatur, large scilicet sumpto vocabulo.*
3 *Princeps stricte sumptus quis dicatur.*
4 *Argumentum valet ab ordine literæ, adeo vt primo nominatus, cẽseatur dignior.*
5 *Dux, Marchio, Comes, Capitaneus, & vasallus, quis dicatur.*
6 *Principatus nec large, nec stricte sumptus, quis dicatur.*
7 *Verba in priuilegijs, statutis, & similib. dispositionib. nõ stricte capi possunt sed debet ex probabilibus coniecturis considerari tacita mens disponentis.*
8 *Tyrannus non includitur in dispositione loquẽte de principe, & quomodo Tyrannus à principe dignoscatur.*
9 *Liberorum appellatione, veniunt filij, nepotes, & descendentes ab eis.*
10 *Filiorum appellatione regulariter non comprehenduntur nepotes, quibus tamen casibus comprehendantur, & naturales non legitimi.*

CAP. VNICVM.

1 Præsenti. † Aula dicitur sala, vel spatiosum habitaculum, cõmuniter quatuor habens alas, vide hic glo. in ver. Aulis.
2 quod no. ad statuta. † Quis dicat princeps, maxime in priuilegio principibus tributo, & vnde dicatur, vide hic gl. no. & satis plenam, in verbo Regnũ, quæ in effectu dicit quatuor, primo, quod potest sumi large, & tunc ponitur pro quolibet habente dominium seu dominationem populi, & sic quilibet habens aliquam Baroniam, potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest dici princeps, & probatur hoc ex etymologia vocabuli, dicitur enim Princeps à præ, & capio, quasi primũ capiens locum, seu dignitatem, vt probatur in simili, in c. quãnis, de verb. sign. vbi dicitur, quod large secundum etymologiã vocabuli, quilibet qui præest, potest dici præpositus, &c. vt ibi, hinc est, quod Deus appellatur Princeps. Isaie. 10. ibi, Deus fortis pater futuri seculi, Princeps pacis. Interdũ Angelus de se dicens Iosue 5. Ego sum Princeps exercitus. inter dũ Papa, de cõsecra. dist. 1. c. corpora. Interdum Episcopi. de maior. & obed. c. si quis, vel alij iudices ecclesiastici, 17. q. 4. c. dilinimur. Itẽ Imperator, de re iud. c. ad Apostolicę, in prin. Item alius principãs populo, de maio. & obed. c. oẽs Principes. Itẽ apes, & grues dicuntur habere Principem, 6. q. c. in
8 apibus. † Secũdo principaliter potest sumi stricte, prout est principatus quædam dignitas secularis, sic vocata, vt principatus Archaitæ, Salerni, & Tarenti, & his simil. & sic sumitur in c. fundamenta. §. vt ergo, de elect. li. 6. loquens. n. de Imperatore, Rege, & Principe, submittit de Marchione, Duce, Comite, & Barone, vel alio nobili potentatu per quod videt ex ordine literæ, quod Princeps maior sit prædictis, Marchio-
4 ne, Duce, & similib. † Et no. ex hac parte gl. q̃ valeat ar. ab ordine literæ, vt primo nominatus, censeatur dignior, & vide aliam bonam gl. in c. quorundam, de electio. lib. 6. & ex illa litera sumpto hoc arg. potest notari, quod Marchio sit di-
5 gnior Duce, cum nominetur ante Ducem. † Sed tu vide tex. in lib. feu. in ti. quis dicat Dux. Marcho, Comes, Capitaneus, vel vasallus. Ibi, tam in rubro, quã in nigro prẽponitur, Marchioni, Dux, & ibi habetur qui dicantur tales, & per gl. in d. c. fundamenta, in verbo Marchio. & vide etiam ibi gl. in verbo
6 Princeps. & in hoc cogita. † Redeo ad glosiam quæ tertio principaliter dicit, quod potest sumi principatus, nec ita large, nec ita stricte, vt supra, pro notabili potentatu, merito cõparando Regiæ dignitati, facit præalleg. decre. fundamenta, in fi. & hoc modo putat glo. nostra capi in isto tex. quasi dicat, non esse verisimile, quod capiatur hic ita large, vt veniat quilibet habens aliquam Baroniam, cum nimis laxaretur hæc litera. nec videtur de ipsius intentione; cum post reges submisit de principibus. vnde verisimile est, q̃ voluit concludere magnos Principes, regibus, fore æquiparãdos, nec etiã est verisimile, quod voluerit stricte intelligere, vt solum comprehendat habere dignitatem principatus, vt sic excludantur alij magni Duces, Marchiones, & Comites, qui merito ex magno potẽtatu possunt principibus æquiparari, habuit ergo tex. respectum ad magnum potẽtatum, & ex his habes
7 hanc gl. declaratam vsque ad verbum Tyrãnos. † Ex qua singulariter no. quod in priuilegio cõtrã ius concesso, non capiuntur verba ita stricte, vt capi possunt, sed debet ex probabilibus coniecturis considerari tacita mens disponentis. & idem ego puto in statutis, & similibus dispositionibus. ar. hu
8 ius literæ, iuncta glo. quam singulariter nota. † Quarto hic gl. quærit, an Principes Tyranni includantur in dispositione huius cle. & singulariter dicit, quod nõ, ga tales non merentur dici Principes; nam vt habetur Isaię. 12. Princeps ea, quæ sunt digna Principi cogitat, & vt ait Greg. Tyrannus est, qui in republica non iure principatur. Et philosophus. 5. Politicorum. Cum Princeps tendat ad bonum commune, Tyrannus ad proprium; ergo non est Princeps, & hęc singulariter no. quia faciunt ad multa, & plenissime de Tyranno, vide p
9 Bar. in Tract. de Tyrãno. † Quamquam appellatione liberorum, veniant filij, nepotes, & descendentes ab eis, vt l. liberorum. ff. de verb. sig. appellatione tñ filiorum regulariter non comprehenduntur nepotes, ita no. dicit hic gl. in verbo Liber, allegat. Instit. qui da. tuto. pos. in fi. & no. in hoc vltimo gl. & idem no. gl. iuris ciuilis, in l. filij. ff. de verb. sig. sed de materia vide tu latius per Bar. in l. liberorum, præalleg. dicit tñ gl. præalleg. quod casualiter comprehenduntur nepotes; intelligendo tñ descendentes ex filijs masculis, ff. de fena. l. libe-
10 ros, & de pęnis. c. vbicunque. lib. 6. quod no. † An aũt appellatione filiorũ veniant filij, seu nepotes ex filijs naturales, non legit imi gl. præalle. disputat, & tandem videtur per iura allegata pro, & contra ponere hanc theoricam, quod quoad parentũ reuerentiam bene habetur ratio naturalium tñ; sed quoad commodum liberorum, vel honores, non, per l. cum legitime. & qđ ibi no. ff. de sta. ho. & no. bene hanc gl. & vide ad materiam quod no. Bar. in l. prouinciales. ff. de verb. sig. & l. fina. C. de indi. vidui. & quod dixi in c. fi, de pęnis.

De reliquijs, & veneratione sanctorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Siciliæ Regnum, Vrbanus Papa iiij. contulit Carolo fratri Regis Franciæ, quod potuit iuste facere, cum sit de patrimonio B. Petri.*
2 *In sacramento corporis & sanguinis multa mirabilia denotantur. Primo mirabilis productio, quia de cęlo productum, & ad vocem sacerdotis aperiuntur cœli.*
3 *Multiplicatio mirabilis in Eucharistia, quia quotidie corpus conficitur, nec consumitur.*
4 *Eucharistiæ mirabilis ministratio est, quia, quoad effectum, ita per malos sicut pro bonos ministratur.*
5 *Eucharistiæ mirabilis confortatio, quia fulcit animæ nostræ substantiã, & qui neglegit sumere, debilitatur, & cadit à virtutibus.*
6 *Eucharistiæ mirabilis munditia est, quia, nisi digne, & à dignis sumatur, propinquat mortis iudicium.*
7 *Eucharistiæ mirabilis translatio, quia prece etiam iniusti, fit transsubstantiatio, virtute verbi, non merito sacerdotis.*
8 *Eucharistiæ mirabilis transmissio, quia transmittitur etiam ad defunctos non summe malos, nec summe bonos.*
9 *Eucharistiæ admiranda liberalitas, vbi donator venit in dono.*
10 *Vouens, meritorium opus magis meretur quam qui idem opus sine voto facit.*
11 *Professus, seruando continentiam, laudabilior est, quam is qui illam sine voto seruat, & hoc triplici ratione.*
12 *Vouens quare Deo magis placeat, quam qui idem obsequium sine voto præstat.*
13 *Menses 10. tantum habuerunt antiqui, & qua ratione postea 12. mensibus annus fuerit distinctus.*
14 *Bisextilis annus quis, & qua ratione fuerit denominatus.*
15 *Anser odorem hominis sentit, præ cęteris animalibus.*
16 *Reuelatione diuina aliquid se habuisse asserenti, non creditur, nisi aliter probet.*
17 *Feria quare pro festo improprie dicatur.*
18 *Pentecostes vnde dicatur.*
19 *Hymni, & Treni, qui sint, & quomodo differant.*
20 *Iubilare, & plaudere, quid sit.*
21 *Oratio quid sit, vnde dicatur, eius diuisio, qualiter, à quo, ad quem, ad quid sit porrigenda, & eius effectus vide.*
22 *Orationes nostras quare omnes sancti cognoscant.*
23 *Deus, an exaudiat peccatores orantes.*
24 *Sacerdos melior, & sanctior, quare sit eligendus.*
25 *In oratione, an aliquid in specie, & nunquid temporalia petere liceat.*
26 *Orandi modus requirit humilitatem corporis, cordis, deuotionem, attẽtionem, & breuiloquium.*
27 *Oratio, & sacrificium missæ est faciendum versus orientem.*
28 *Orationis effectus multos vide.*
29 *Indulgentię quia vere pœnitentibus & confessis dantur, licet id difficile sit, amare tamen interpretari non decet.*
30 *Indulgentijs vt quis gaudeat, in ecclesia, & non in alio loco, orandum est.*

CAP. VNICVM.

1 SIdominum. †Vrbanus Papa 4. natione Gallicus, Regnum Sicilię contra Manfredum contulit Carolo fratri Regis Frãciæ, vt patet in Cronicis, ita no. hic gl. in verbo Vrbano. & dic, quod potuit hoc ex iusta causa facere, cum sit de patrimonio Beati Petri, vt in c.
2 ad Apostolicæ, de re iud. lib. 6. † Multa in sacramento corporis & sanguinis Christi mirabilia denotantur. Primo enim denotatur mirabilis productio, quia de cęlo nobis productum est, & ad vocem sacerdotis aperiuntur cęli, &c. de con
3 secra. dist. 2. c. quod est sanguinis. † Secundo notatur mirabilis multiplicatio, quia quotidie conficitur, nec consumitur, de consecr. dist. 2. c. in Christo semel, & c. qui manducant. 2.
4 † Tertio denotatur mirabilis ministratio, quia quoad effectum, ita per malos, sicut per bonos ministratur. 1. q. 1. c. inter catholicam, & c. seq. vsq; ad 5. sed obijcitur, de consecra.
5 dist. 2. c. vtrum. † Quarto notatur mirabilis cõfortatio, quia fulcit animæ nostræ substantiam, & quotidie accipiẽdus est iste panis, & qui de eo manducat, in æternum nõ deficit, ea. dist. c. Christus panis est. & qui contemnit vel negligit hunc panem sumere, debilitatur, & cadit à virtutibus, de consecr.
6 dist. 2. c. si quod, & c. si quis in tract. † Quinto denotatur mirabilis munditia, quia nisi digne, & à dignis sumatur, propinat mortis iudicium. de consecr. dist. 2. c. qui scelerate, & c. timorem, & cum bucella, quam Christus dedit Iudæ, introi-
7 uit Diabolus in eum, de consecr. dist. 2. c. esca. † Sexto no. mirabilis translatio, quia etiam prece iniusti fit transsubstantiatio, virtute, scilicet verbi, non merito sacerdotis. 1. q. 1. c. cum
8 scriptura. † Septimo no. mirabilis transmissio, quia transmittitur etiam ad defunctos non summe malos, nec summe bonos. 13. q. 2. c. non æstimemus, & c. animæ. Quædam alia miranda ex subsequentibus collige, hæc post theologos ponit hic no. gl. in ver. mirabile, quæ etiam ponit figuras horum mirabilium. narrat Seneca lib. 1. de beneficijs, quod cum Socrati cęteri discipuli pulchra offerrẽt dona, Aeschines pauper cius discipulus, seipsum solum obtulit dicens. Cęteri autem pauca

pauca dederunt, quia meliora retinuerũt, &c. vt ibi pulchre habetur, & vide hic gl. in verbo, datore. & facit ad propositũ huius tex. in verbo singularis & admirãda liberalitas, vbi donator venit in domum, & datum est idem penitus cum datore, quã larga, & prodiga largitas, cũ tribuit quis seipsum,
10 &c. quem tex. no. † Quod idem opus meritorum laudabilius est in vouente, vel professo, quam in alio, ita secundum theologos dicit gl. no. hic in verbo seipsum. Ex quo infert, quod is, qui vouit ieiunare, puta die veneris, magis meretur, quam
11 is, qui tali die ieiunat sine voto. † Item quod professus, seruãdo continentiam, laudabilior est, quam is, qui illam sine voto seruat, & sic de similibus. Et hanc conclusionem gl. post theologos probat triplici modo. Primo sic, vouere, est opus latrię, quæ prẽcipua virtus est inter morales, opus autem no bilioris virtutis est melius, & magis meritorium; latria autẽ
12 est cultus & seruitus, quæ soli Deo debetur, de consecr. dist. 3. c. venerabiles. † Secundo probatur sic, vouens non solum quoad actum, sed etiam quoad potestatem, subijcit se Deo, vt de cętero aliud agere non possit; ergo plus dat, & per consequẽs magis meretur. probatur per similitudinem, qui dat fructum, & arborem, magis dat, quã qui dat solum fructũ. Tertio cõfirmatur sic, per votum immobiliter voluntas firmatur in bonum. Ad perfectionem autem virtutis, pertinet aliquid agere ex voluntate firmata in bono, vt patet per phi losophum. 2. ethicorũ. Et Augustinus, Felix necessitas, quæ
13 ad maiora cõpellit. ergo magis meritoriũ, & hæc no. † Olim antiqui non habuerunt nisi 10. mẽses vsq; ad tps Iulij Cæsaris, & Nũmæ Pompilij; hic mẽsis Nouembris sic fuit dictus, quia erat nonus mensis inchoando à Martio, vt inchoabãt, antiqui, demũ distinctio & correctio annorum facta fuit, & secundum cursum solis redeuntis in fine anni ad eundem pũctũ, additi fuerunt duo mẽses, in principio anni. f. Ianuarius & Februarius. & † propter horas sex, q̃ supererant, oportuit singulis quatuor annis addi diẽ bisextilem. de quo dicẽdum, vt no. in cap. quæsiuit, de verbo. signifi. & tunc temporis Iulius vocabatur Quintilis, & Augustus Sextilis, qui postea à Iulio & Augusto denominati fuerunt, vel propter ipsorum ortum, vel propter rem prospere gestam, hæc gl. no.
15 hic in verbo, Certam diem, quam bene no. † Nullũ animal ita odorem hominis sentit, sicut anser. Inde Isidorus etymologiarũ, Gallorum ascẽsus in Capitoliũ anseris clã gore deprehensus est, & sic Romani debẽt cedere anseribus, à quib. fuerunt defensi, ne ab hostibus caperentur. Italici tamen in festo omnium sanctorum anseres deuorãt propter festũ, vi
16 de hic gl. in verbo, Omnium sanctorum. † Si quis asserit habuisse ex reuelatione diuina aliquid, sibi nõ creditur, nisi aliter probet, ad hoc capit. cũ ex iniuncto, de hæreti. vide gl. hic
17 in verbo reuelatũ, iuncto tex. † Improprie feria sumitur pro festo, cum omnem diem vocemus feriam, vel à fando, quia qualibet die fabatur Deus. gene. 1. vel quia singulis diebus fari possumus in diuinis vel humanis, simile, de verbo. sign. ea. forus. vide hic gl. in verbo Feriam. & quod not. super rub. de
18 ferijs. † Pentecostes dicitur à pente, qđ est quinque, & coste qđ est decem, quia quinque decies dies sunt inter festũ resurrectionis & pentecostes. vide hic glos. in verbo; Pentecostes
19 † Hymni sunt cantica laudis, sicut Treni cãtica lamẽtationis vide hic gl. in verbo Hymnos. & per Io. An. in c. non minus.
20 de immu. eccl. † Iubilare idem est quod cantare voce quadã cõfusa prę gaudio, vnde dicunt quidã, quod iubilus est gaudium, qđ verbis explicari non potest, nec tñ pęnitus reticeri, vide hic gl. in verbo, iubiler, & de verbo plaudere, vide hic
21 gl. in verbo plaudat, quod idem est qđ manus iungere. † Circa orationem videas, hic gl. sing. & plenam, quę materiã per modum summæ tractat ponẽdo. 10. quæstio. Prima, quid sit oratio. Secũda, vnde dicat. Tertia, quę sit eius diuisio. Quarta, qualiter sit porrigẽda. Quinta, à quo. Sexta, ad quẽ. Septima, ad quid. Octaua, qualiter. Nona, vbi. Decima, quis sit eius effectus. Et per ordinẽ poteris hic videre formaliter in gl. Colligam tamen quædam dicta, quæ mihi inter cætera notanda
22 videbũtur. † Et primo no. ex ea post theologos, quod sancti, orationes nostras cognoscunt, quia vnusquisque beatus in essentia Dei, videt quantum perfectio beatitudinis requirit, hoc autem requiritur ad perfectionẽ beatitudinis, vt homo habeat quicquid velit, nec velit aliquid inordinatũ, sed recta voluntate quilibet cognoscere vult quę ad eum pertinent; ergo & sancti, cum eis nulla rectitudo desit, hoc volũt, oportet ergo, quod vota omniũ orationes, & defensiones in verbo cognoscãt. nam ad eorum gloriam pertinet, quod auxilium egentibus præbeant ad salutem, sic enim Dei cooperatores efficiuntur. & si dicatur, solus Deus est cognitor cordium, de symo. capit. tua, in fin. cum concordantijs. sed oratio consistit in corde, ergo, &c. Respondetur, quod cordium cogitationes solus Deus nouit per seipsum sed alij tantum cognoscere possunt, q̃tũ eis reuelatur, nõ alio modo, fatendum ergo, quod orationes, quas ad sanctos verbo, vel corde dirigimus Deo, manifeste cognoscunt, hæc glos. præalleg. sub quæst. quarta, & vide ad materiã tex. August. in c. fatẽdũ. 13. q. 2. qui generaliter tractat, an mortui sciãt quæ
23 fiunt in hoc sęculo. † An exaudiat Deus peccatores orãtes; aliqui, quod sic, 1. quæst. 1. capitu. ipsi. in contrarium facit casi quis inquit, versi. ad hoc omnia, & capitu. sacro sancta. ead. quæst. Sol. dicit gl. præalle. post D. Thomam sub. 5. q. quod si peccator petit aliquid inquantum peccator, i. secundũ desiderium peccati, non auditur à Deo ex misericordia, sed quã doque à Deo exauditur ad vindictam, vt permittatur magis irruere in peccatum, vnde secundũ Aug. Deus quędam negat propitius, quę concedit iratus. sed si peccatoris oratio procedit ex deliderio bonę naturę, Deus exaudit, non quasi ex iustitia, quia talis non meretur, sed ex pura misericordia; si tamen alia in oratione concurrũt, de quibus j. & in dictis
24 glo. sub 7. quęst. † Ex his conclude cautũ & expediens vt sem per eligas sacerdotem meliorem & sanctiorem, quia oratio porrigenda est per bene dispositum, contritũ, & pęnitentẽ; nã si is, qui displicet, ad intercedendũ mittitur, &c. 3. quæst. 7. capi. iudicet, & capit. in grauibus, & 48. dist. c. 1. ibi etiã nota. an orationes malorũ prosint his, p quibus orant, vide ẽt
25 quod habetur. j. quęst. 1. capit. ipsi sacerdotes. † An liceat in oratione aliquid petere in specie, & nũquid liceat petere tẽporalia? Ad primum licet Valerius lib. 6. c. 2. referat Socratẽ quasi quoddam humanæ sapientiæ terrestre oraculũ. Nihil vltra petendũ à dijs immortalibus arbitrari, quã vt bona tribuerent; tamen vt inquit gl. præall. in 6. quæstio. patet ex oratione dominica, quod ẽt aliquid determinatiue petere possumus, vnde August. ad Probã, dicit, quod demum id licet desiderare, dicens, quod oratio dominica ostendit, etiam tẽporalia à Deo peti posse. dum dicit panẽ nostrum quotidianum &c. vnde tenẽt theologi, quod temporalia à Deo orãdo petere possumus, non vt cõstituamus in illis spem, sed vt fiant adminicula beatitudinis cõsequendę, vt deseruiant ad sustentationẽ vitæ corporalis exercẽdæ ad actus virtuosos.
26 facit. 1. q. 2. c. si qs obiecerit, & hęc no. † Modus orandi requirit humilitatem corporis, cordis deuotionẽ attentionem & breuiloquium, de primo, ecclesiastic. 3. 5. ibi Oratio humilitatis penetrat nubes. de secundo ait Aug. Quid prodest strepitus labiorum, si mutũ est cor. de tertio patet, de conse. di. 5. c. nunquam, in princ. & Cyprianus, Nil aliud cogitet aliquis quam id solum quod precatur, de consecra. dist. 1. c. qui autem, & dicit Grego. illã orationẽ Deus nõ audit, cui ille, qui orat, non attendit. dicunt tamẽ theologi hoc intelligendũ, quando attentio nullo modo cõiungit; nõ enim requiritur quod attẽtio sẽper maneat in oratione per actus essentiam, vnde Psal. 22. Cormeum dereliquit me, satis est enim, quod maneat per virtutem, quod est, qñ cum bona intentione quis ad orationẽ accedit. & si in prosecutione mẽs ad aliud rapiatur semper enim primę virtus permanet, nisi tanta sit auocatio, q̃ attẽtio oĩno depereat, & hæc no. quæ vide hic latius per gl. in 6. quæstio. de quarto habetur Matthæi. vi. Cũ oraueritis, nolite multũ loqui, &c. facit de consec. di. 5. c. nõ mediocriter. Non tamen putes secundum gl. præall breuiloquium esse de necessitate orationis. Nam oratio, nõ solum secundum suam causam, quæ est deliderium charitatis, sed etiam in seipsa potest esse diuturna; nam, & de Christo legimus, quod pernoctauit orando, Lucę 6. Item dicitur, quod prolixius orauit, Lucæ. 22. Item dr; Lucæ. 28. in prin. Oportet semper orare, & non deficere. facit 77. di. c. nosse. ibi orationibus pernoctanter insistetimus. sed quia, vt dicit Aug. ad Probã, Multum loqui in orando, est rem necessariã superfluis agere verbis, cum plerunque hoc negotium plus gemitibus, quã sermonibus agas ideo monemur ad breuiloquiũ nam vt dicunt sancti. Frequens esse debet, & breuis oratio, ne immoratibus vobis, aliud cordi vestro ingerat inimicus,
27 & hoc no. bene. † Videtur quibusdam, quod oratio debeat fieri ad Orientem, sed cum Deus sit vbique, ad omnem partem possumus eũ orare, æque tamũ oramus, & sacrificium missæ facimus versus Orientem, de hoc 11. dist. cap. ecclesiarum, & vide de hoc articulo bonum tex. & hic per gl. præall.
28 sub 11. quæst. † De orationis effectu, vide plura hic per gl. præalle. in vlt. quæstio. quæ inter cętera dicit, quod orationis effectum sumus in Italia nuper experti, quando enim cũ versibus illis, Exurgat Deus, &c. cępit ecclesia orare, perẽpti, exenuati, & exterminati sunt quasi subito, qui censura ecclesiastica, & armis bellicis iam dudum morari non poterant. benefacit 32. dist. ca. vlt. vbi dicitur, quod orante Moyse, populus vincebat, vincebatur cũ dimittebat, & Imperator Theodosius senior suis orationibus miraculosam victoriam contra Eugenium, & Arbogestem obtinuit, quorum exercitus

iacula

Universidad de Deusto
Biblioteca

iacula vehementissimus ventus retorquebat in ipsos, & iacula partis Theodosij cum maiori fortitudine vltra mensuram humani ictus, impingebãtur in illos, & longe latius, dic, vt habetur in præalle. vlt. quæst. & in remissionibus in ea cõtentis, & inter alia no. vnum dictum Bern. in lib. meditationũ. Ex duobus vnũ indubitanter sperare debemus, vt dabit nobis quod petimus, aut quod nouit esse nobis vtilius. Itẽ no. dictum Hier. super Math. 16. ibi. ſ. Hoc genus demoniorum, nõ ejicitur nisi in oratione, & ieiunio, vbi sic dicit. Nõ sanat oculum, q̃ sanat calcaneum; ieiunio sanantur pestes corporis, oratione vero sanantur pestes mentis. †Nota. gl. hic in verbo, confessis, nam in eo quod tex. dat indulgentias vere pœnitentibus, & confessis, diffiniendo quod aliquis sit vere pœnitens, & confessus, dicit hæc verba. Quis est hic, & laudabimus eum, ecclesiasti. 31. has ergo remissiones, quibus pauci participant, amare interpretari non decet, nec expedit, vt dixi de pœni. & remiss. c. quod autem. †Ad hoc vt quis gaudeat indulgentijs in isto tex. concessis, nõ sufficit interesse horis extra ecclesiam, etiam si dicantur in priuato oratorio, cum tex. bis faciat mentionem de ecclesia, vide hic gl. propefinem in verbo in ecclesia.

De immunitate ecclesiarum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest suam, vel sui prædecessoris constitutionẽ reuocare, & illã habere pro infecta.*
2 *Excommunicatus ex viribus constitutionis reuocatæ, quæ habita est pro infecta, absolutione non indiget.*

CAP. VNICVM.

1 QVoniam. †Papa potest suam vel sui prædecessoris cõstitutionem reuocare, & illam habere pro infecta, vt est hic tex. in ver. Nos. & per hunc text. putat hic gl. in verbo
2 pro infectis, quæ reputatur singularis, †quod ex communicatus ex viribus constitutionis reuocatæ, quæ habita est pro infecta, prout hic contingit, absolutione non indiget, ex hoc etiam dicit perpendendum, quanta est Papæ potestas circa illa quæ sunt simpliciter de iure positiuo, q̃a illa reuocare põt, vt ex tunc, & tene semper menti istam gl.

LIBER QVARTVS.

De consanguinitate, & affinitate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Monialis, religiosus, & clericus in sacris, impune contrahunt matrimonium, si cum Papæ dispensatione hoc faciunt.*
2 *Ignorantia iuris non excusat, quominus attentans factum excommunicationis pœnã damnatum, incidat in ipsam excommunicationem.*
3 *Constitutio excommunicans scienter cõtrahentem matrimonium, solus sciens, altero in probabili ignorantia existente, incidit in excommunicationem.*
4 *Constitutio puniens scienter contrahentem, non ligat eum, qui ignoranter contraxit, licet post factum certificatus parmanserit in contractu.*
5 *Matrimonium, metu in constantem virum cadente contrahentes, in casibus prohibitis, non incidunt in excommunicationem, quia matrimonium est nullum ex defectu consensus.*
6 *Publicæ honestatis iustitia nõ oritur ex matrimonio p̃ metũ cõtracto.*
7 *Constitutio pœnam ipso facto imponens contra exercẽtem aliquid, quod de iure tenere potest, non habet locum pœna, si actus aliquo facto non tenuit.*
8 *Matrimonio inter aliquos prohibito, videntur prohibita etiam sponsalia, pœna tamen apposita contrahenti matrimonium, non extenditur ad contrahentem sponsalia.*
9 *Religiosorum appellatione, etiam in materia penali, veniunt omnes tacite, & expresse professi, etiam si non obligentur religioni in specie, sed in genere tantum.*
10 *Communicans alicui in eo actu, pro quo excommunicationem tunc incurrit, an incidat cum illo in excommunicationem.*
11 *Pœna apposita vni ex correlatiuis, an videatur apposita alteri, licet de altero nil dicatur in constitutione.*
12 *Statutum puniens vendentem granum in ciuitate, videtur punire etiã emptorem, quia sunt correlatiua.*
13 *Dubitationis causa quæ dicuntur, iuris dispositionem non immutant.*

CAP. VNICVM.

1 IOs. †Monialis, religiosus, & clericus in sacris, impune contrahũt matrimonia, si cũ Papæ dispensatione hoc faciunt, & cuitat ẽt culpã, vide hic gl. j. in fi. sed illã intellige, vt no. in c. cum ad monasteriũ, de sta. reg. per doct. & per Io. An.
2 in reg. semel Deo dicatũ, ī Mercuria. † Ignorãtia iuris, nõ excusat, quominus attentans factũ damnatũ, & prohibitũ sub excõicationis pœna, incidat in ipsam excõicationem, arg. regu. ignorantia, de reg. iur. lib. 6. & hoc voluit gl. hic in verbo sciẽter, & hoc puto verũ, nisi sit ius dubiũ. de quo ẽt iurispe riti merito dubitarent, ar. in l. regula, ff. de iur. & fac. igno. iũcto ca. 2. de consti. li. 6. †Si constitutio excõicat, seu aliter pu
3 nit contrahẽtes matrimoniũ, vel quid simile, & vnus cõtrahentiũ scienter contrauenit, reliquo vero existẽte in ignorantia probabili, solus sciens incidit in excõicationẽ, seu pœnã, 34. q. 1. c. in lectum, firmat gl. hic in verbo, Scienter, post
4 prin. †Si constitutio punit scienter contrahẽtem, non ligat eũ, qui ignoranter contraxit, licet post factum certificatus permanserit in contractu, vide hic glo. no. in verbo, Scienter in ver. sed quid si contraxit, concordat gl. no. in c. decreuit,
5 de hære, lib. 6. in fi. † Contrahentes matrimonium per metũ in virum constantem cadentem, in casibus hic prohibitis, non incidũt in excõicationẽ; quia matrimonium est nullũ ex defectu consensus, per c. cum locum, de sponsa. hoc voluit in effectu gl. hic, super verbo, matrimonialiter, quam singulariter no. quia clare vult, quod matrimonium per metũ contractum sit ipso iure nullum, & vide quod plenius dixi
6 in d. c. cum locum. † Secundo singulariter ex eadem no. q̃ ex tali matrimonio per metum cõtracto, non oritur publicæ honestatis iustitia, alleg. c. vnicum, de sponsa. lib. 6. quasi
7 deficiat hoc casu consensus, & hic habet locũ ille tex. † Item collige subtiliter tertium, quod vbi ius imponit pœnam ipso facto contra exercentem aliquid, quod de iure tenere potest, non habet locum pœna, si actus aliquo facto nõ tenuit.
8 † Prohibito inter aliquos matrimonio, videntur prohibita etiam sponsalia, per l. oratio. ff. de sponsa. pœna tamen apposita contrahente matrimoniũ non extenditur ad contrahẽtem sponsalia, quia pœna non debet extendi, hoc voluit singulariter gl. hic in verbo matrimonialiter, post fiũ mediũ, & facit quod in fi. no. Io. And. in cap. dispendia, de referip. lib. 6. sed in contrarium facit glos. no. in cap. 1. de postula. prælat. in fi. & vide quod ibi dixi, & hæc tene menti in materia ex-
9 tensionis. † Appellatione religiosorũ, etiã in materia pœnali veniunt omnes tacite, & expresse professi religionẽ aliquã approbatam, etiam si non obligẽt illi religioni in specie, sed religioni in genere, exemplum in c. nõ solũ, & ca. seq. de reg. li. 6. hoc nota voluit gl. hic, in verbo, religiosos, quã no. & vi-
10 de qđ dixi in cle. j. de rerũ do. † An cõmunicans alicui in eo actu, pro quo excõicationem incurrit, incidat cũ illo in excõicationẽ? vide hic gl. in verbo. Et moniales, quæ primo per istum tex. argũit quod non, quia primo excõicat contrahentem matrimonium cum moniali, & postea excõmunicat specifice ipsam monialem contrahentem; ergo non incurrebat excõmunicationem, contrahendo cum illo, qui incurrit excommunicationẽ propter cõtractum matrimonium, de hoc tamen gl. remittit ad notata in cap. cõtingit, infra, de sen. exc. vbi de hoc satis plene. Secũdo dicit, quod volens tenere contrarium, posset ad tex. istũ respondere, quod voluit punire seu excommunicare mulierem eo casu, quo cõtrahens cũ eo non foret excõmunicatus, puta quia ignorabat illam esse monialem, dic tamen quod hoc, nimis text.
restringit; & dictum de quæstione principali, vt no. in dicto
11 ca. contingit, & tex. iste satis bene facit pro dicto priori. † An pœna apposita vni ex correlatiuis, videatur apposita alteri, licet de altero nihil dicatur in cõstitutione, seu dispositione? gl. hic nõ tãgit, sed iudicio meo iste text. plurimũ facit, quod non. Nam si contrariũ esset verũ, non fuisset necessitas, specifice excõicare ipsas moniales; satis enim erat excõicasse, cõtrahentes cum eis, sed in contrarium facit tex. in l. vna. C. de cupres. li. 10. & quod ibi no. per Barto. & per eundem, in
12 l. 2. seu fi. C. de indicta vidu. tol. vbi firmat istud ẽriũ, vnde p tex. illius l. vnicę, † dicit, quod si statutum punit vendentem granum in ciuitate, videtur punire eriam emptorem, quia
13 ista sunt correlatiua; non enim potest esse venditor sine emptore. † Ad istũ tex. posset respondẽri, q̃ hic expressit de monialibus, causa dubitationis tollendę; cum istud dictum nõ sit sine dubio, & ea, quę dubitationis causa dicũtur iuris dispositionem non immutant, l. qui mutuam, ff. man.

LIBER QVINTVS.

De magistris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Perpeti, idem est quod valde pati.*
2 *Per liberum arbitrium nemo potest saluari, sed oportet quod gratia Dei infundatur.*
3 *Gratia Dei est duplex, videlicet operans, et cooperans, & de vtriusque effectu.*

Posses-

4 *Possessiones an duæ sint differentes specie, an vna diuersificata per accidentia.*
5 *Admodum, idem est quod valde.*
6 *Bononia vnde dicta sit, & à quo tempore & Imperatore habuit studium.*
7 *Iudæi non habent specialem linguam in vulgari, nam ea euanuit.*

CAP. PRIMVM.

1 PNter. †Perpeti est infinitũ huius verbi perpetior, & ponitur p̃ diu tolerare, vel valde pati, quãdoque aũt cum ũgitur cũ verbo
2 cura, ponitur pro perpetua, continua, & assidua &c. vide hic gl, in verbo Perpeti. †Mediãte gratia Dei, cognoscit homo, quid agẽdũ, vitandũue sit, & adiuuat ad bonum faciendum, de consecra. dist. 4. ca. gratia, & in tribus vltimis capitulis eiusdem dist. & præsertim vide tu vltra gl. hic bonũ tex. cum gl. in dicto cap. fin. vbi colligitur quod per liberũ arbitriũ nemo põt saluari, sed oportet quod gratia Dei infundatur, & scias quod circa istam gratiã duplex
3 reperitur opin. †Nam quidam dicunt, quod hæc gratia est videlicet operans, & cooperãs. Prima præparat hominis voluntatem, vt velit bonum. Secunda adiuuat, ne illa voluntas ad bonum, frustretur. Alij vero dicũt, quod vnica est gratia operãs; & cooperans, sed per diuersos effectus distinguitur, in verbo gratia enim, quę parat hominis volũtatem ad bonum. cum non sit ociosa, vt augeatur, & aucta perficiatur,
4 coadiuuat ne frustra velit, sed producatur ad opus. †Similis altercatio est inter legistas, an sint duæ possessiones differentes specie, an vna tantũ diuersificata per accidentia, de qua satis per gl. & Bar. in l. 2. ff. de acquir. possessio. & Din. in reg. sine possessione, de reg. iur. in. li. 6. & hæc in effectu voluit gl. in verbo, cooperante, & vide de hac gratia, quod no. Io. An.
5 in cap. gratia, de commoda. & hæc no. †Admodum, idẽ est, quod valde, vt hic, iuncta gl. in verbo Admodum, & concor.
6 cle. Romani, ver, non itaque, de iureiur. † Bononia dr̃ quasi bona super omnia, vel bonorũ notitia, nimis amabilis. hoc voluit gl. hic in verbo Bononiensi. & vide ad idem, quod nota. gl. iuris ciuilis in l. vnica, C. de profe. qui in vrbe Constan. li. 6. & subiungit gl. hic quod Bononia habuit studiũ à Theodosio Imperatore currentibus annis, Domini 452. vnde studium Bononiense est longe vetustius quam studium Romanæ curiæ, quod habuit priuilegium, tempore Inn. 4. vt decr.
7 2. de priuil. lib. 6. † Iudæi non habent specialem linguam in vulgari, euanuit enim ipsorum lingua vulgaris. vide gloss. in verbo, Hæbraice.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus, & magistratus ponuntur, vt diuersa.*
2 *Doctores dicuntur in iure canonico, vel ciuili; in theologia dicũtur magistri, & idem in artibus.*
3 *Magister vnde dicatur.*
4 *Doctoratus honorem quis sine peccato in qualibet scientia, si sit dignus, postulat, indigno autem est peccatum præsumptionis.*
5 *Doctoratus est honor, merito debet inter alios honorari.*
6 *Doctoratus insignia quæ sint apud exteras nationes, & quæ apud nos, quæ tamen non sunt de substantia Doctoratus.*
7 *Doctoratus honorem cancellarius studij, solo verbo tribuit post examinationem per Doctores factam, qui testes peritiæ illius, non autem iudices sunt.*
8 *Scientiã imperfectum sicut aliquando supplet perfectio charitatis, ita nonnunquam imperfectum scientię in scholaribus Doctoratus supplet perfectio expensarum.*
9 *Doctorandus non debet in suo Doctoratu expendere vltra 500. libras Bonon. aliàs incidit in periurium.*
10 *Examinis priuati expensæ factæ à Doctorando, non includuntur in summa taxata in doctoratu.*
11 *Examinis priuati appellatione, non comprehenditur Doctoratus, tanquam pars eius, quod facit ad statuta.*
12 *Cancellarius studij si incidit in suspensionis pœnam ad sex menses, quia non detulit iuramentum prout cauetur, & durante semestri iterum incidat in eandem pœnam, secundum semestre incipit currere immediate à tempore secundi excessus, fallit si actus fuerit nullus.*
13 *Cancellario studij suspenso à collatione Doctorati, an teneat ipsa Doctoratus collatio.*
14 *Character non imprimitur per Doctoratum.*
15 *Doctoratus honorem quis habeat conferre, & an consuetudine immemorabili studium publicum possit habere.*
16 *Doctoratum an aliqui conferre possint de iure communi.*
17 *Doctorandi potestas ad quem pertineat, suspenso, vel mortuo eo, ad quẽ in illo loco pertinebat.*
18 *Suspenso officiali illius, ad quem spectat dare licẽtiam, seu Doctoratum, an sit suspensus ipse principalis.*
19 *Et delicto commisso, per vicarium in officio mandato, non venit puniẽdus principalis committens.*

CAP. II.

1 QVm sit. †Not. qđ doctoratus & magistratus ponuntur hic in tex. vt diuersa, & dicunt quidam, vt refert hic gl. in verbo doctoratus,
2 †quod doctores de iure cano. vel ciuili dicuntur; in theologia autem dicũtur magistri, & idem in artibus. & dicit hic gl. præall. quod hoc apud Italicos recipitur, sed vltramontani communiter vocant magistros, nec secũdum gl. debet alicui hæc denũciatio fore molesta, cum Christus sic à discipulis vocari voluerit. Io. 3. qđ ipse acceptabat. Ioa. 12. dicẽs, Vos vocatis me magister, & domine, & bene dictis
3 sum etenim. †Et dr̃ magister, quasi maior in statione; sicut minister, quasi minor ibidem. dicitur etiam à monendo, vel à monstrando, de his remittit hic gl. ad Hostien. in sum. eod. ti. 5. j. vide tu de hoc vltimo tex. in l. gbus præcipua. ff. de ver. signifi. vbi probatur maxime iuncta gl. quod hoc verbũ magister, conuenit etiam omnibus cuiuslibet disciplinæ præce
4 ptoribus, & ibi latius. †Doctoratus honorẽ quis sine pecca to in qualibet scientia, si sit dignus, postulat; quia per hoc petit oportunitatem communicãdi quod habet, quod est laudabile, & ad charitatem pertinens, facit 18. q. j. ca. in scripturis. indigno autẽ est peccatum præsumptionis, de quo per Arch. 48. dist. c. j. & hoc ponit hic gl. no. in verbo honorem,
5 & no. ex hoc, & ex tex. †q̃ doctoratus, est honor, & sic per doctoratum cõsequitur quis honorẽ, merito debet inter alios honorari, facit qđ legitur. & no in l. ad personas egregias. ff. de iureiur. & põdera, quod non appellatur dignitas. de quo videtur Bart. dubitasse, & plene per eum in l. ex eo. ff. de testa. mi. aliquid in prooemio C. & in l. fi. C. de iud. vide tex. in cap.
6 quãto, de magistr. quod ibi dixi. †Insignia doctoratus, apud aliquos sunt cathedra & biretum. apud alios vero liber, annulus, osculum, supple & biretum, vide hic tex. iuncta glo. in verbo, Insignia, dic tamen quod ista insignia nõ sunt de substantia Doctoratus, ad hoc. l. magistros, & in l. sicut. C de profes. & medi. lib. 10 sed sicut calcaria deaurata, & ensis dari solent militibus in signum militiæ, ita prędicta Doctoribus in
7 signum Doctoratus, †Cancellarius. n. loco principis tribuit hodie Doctoratus honorem solo verbo, post examinationẽ factam per Doctores, qui sunt testes peritię illius, non autẽ iudices seu superiores, vt no. per Bar. in prooe. ff. facit dicta. l. magistros. & vide ad materiam quod plene scripsi in c. pro-
8 posuisti. de prob. †Sicut quandoque imperfectum scientiæ, supplet perfectio charitatis, de renũ. c. nisi. §. pro defectu. sic & quandoque imperfectum scientię, supplet perfectio expẽsarũ. vide hic gl. in verbo, Excedũt, & arbitror q̃ gl. loquatur in hoc derisiue, notãdo quosdã scholasticos min⁹ eruditos petentes hũc honorem, qui largitate sumptuum conantur
9 supplere & tegere defectum literaturæ. † Non debet quis in suo Doctoratu vel magistratu vltra quingentas libras Bononenorũ paruorũ expẽdere, quę faciũt ducẽtos & quinquaginta florenos de camera. & in hoc plerique nobiles excedent, sed caueãt à periurio; cũ iurẽt nõ excedere summã hic taxatam, scilicet triũ miliũ turonensiũ argentorũ, qui faciũt fm monetam nostram summã prædictam. de quo vide glo.
10 hic, in verbo, argenteorum. † Dic tñ quod expensæ priuati examinis in summa prædicta nõ includuntur, vt nõ. glo. in
11 verbo Doctoratum. Ex qua iuncto tex. no. †quod appellatione Doctoratus, non comprehenditur examen priuatum, ẽt tanquã pars Doctoratus. quod not. quia facit ad statuta mẽtionem facientia de Doctoratu. vnde si statuto cauetur, vt quis, puta rector, dẽat gratis Doctorari, nõ includitur examẽ. facit quod de hac materia no. Bart. in l. vna C. de athle. li.
12 10. †Si casu aliquo cancellarius studij incidit in suspẽtionis pœnam ad sex menses, quia non detulit iuramentum, prout hic cauetur, & durante semestre iterũ incidit in eandem pœnam; secundum semestre incipit currere immediate à tempore secundi excessus, non autem expectabitur finis primi semestris. hoc voluit nota. gl. hic, in verbo, Sequentes: quam no. quia facit ad multas similes quæst. & plenius de hoc no. p Io. An. in ca. cum in cũctis de electio. Aduerte, hæc quęstio satis procedit in casu, quo Doctoratus collatio tenuit ſcda vice, quia tunc indubitanter incidit in pœnam. sed dubiũ est, quid si non tenuit, puta quia fuit habita à notorie suspenso, vt infra subijcitur, nunquid incidat iterum in pœnã, ex quo actus fuit nullus; quia verũ est dicere, quod nõ contulit Doctoratum, facit gl. no. in cle. vna, supra de cõsangui. & affi. qđ no. sicut non incidunt in pœnam cõtrahentes matrimoniũ per metum cum consanguinea &c. quia matrimoniũ non
13 tenuit, cogita bene. † An cancellario suspenso à collatione Doctoratus, teneat ipsa Doctoratus collatio. vide hic glo. in verbo, Sequenti, quæ concludendo distinguit, quod aut suspensio est occulta, & tenet. argum. in capitu. ad probandũ, de re iud. aut est publica; & tunc secus, vt in d. capitu. ad probandum.

bandum.non enim in his imprimitur character, merito inducitur ex toto nullitas vigore suspensionis; & sic oportebit,quod iterum talis doctoretur. † & nota bene quod per
14 doctoratum non imprimitur character.est.n.secundum gl. prælleg.quædam auctorizatio, & declaratio, quæ declarat illum dignum ad officiū doctrinæ; & dat authoritatē vt doceat,quæ verba no.diligenter. habes.n.ex his, diffinitionem doctoratus.& puto quod non imprimitur character, strictē & propriè,sicut per collationem ordinū,sed largo modo potest dici, q imprimatur ad instar militis armaræ militiæ,vt probatur de milite.in c.quod quidam.1.q.1. prope finem.& Doctores sunt quasi milites. l.aduocati. C. de aduo.
15 diuer.iud. † Quis habeat ꝓferre honorē doctoratus seu magisterij,vide hic bonā gl.scilicet si. quę dicit, quod aliqui cōferunt authoritate apostolica,ponit exemplum in Archidiacono Bononien.aliqui de consuetudine, & no. hoc dictum quod ius conferendi doctoratum potest cōsuetudine queri,simile no.in cle.dudum, de sepul. per gl.in ver. generalib. quæ dicit,quod studium generale potest ex cōsuetudine haberi.& no.singulariter illam gl.& istam. & intelligo de consuetudine tanti temporis, de cuius initio memoria non existit;cū illud sit de reseruatis Principi,& ad talia iura præscribenda requiritur præfatum tps,vt in cap.super quibusdam, de verb.sign.& facit,quod no.gl.prox.alleg.in d.cle. dudum.
16 † Item,& tertio dicit ista gl. ſm Host. quod aliqui cōferunt doctoratū de iure cōi, vt eps cum Capitulo alleg. c.quia,de magist.dicit tn ista gl.quod illud c.parum facit, maxime pō derogata decre.2. eod.tit. & sic tacite sentit gl. quod illud non competit episcopo de iure communi;licet hoc non firmet. ego tamen firmo per tex.in l.magistros,C.de profe.& me.li.
17 11.& facit q no.Bar.in l.vna.C.de athletis.lib.10.& in dicta.l. magistros.& per eundem Bar.in proœ.ff.veteris.† Ad quem deuoluitur potestas Doctorandi,fusp̄so, vel mortuo eo ad quem hæc potestas in loco pertinet.Solu.dicit prælle. gl.fi. hic,q si hæc potestas competebat ex priuilegio apostolico, tunc potestas deuoluitur ad Papam,arg.c. quia diuersitatē, de concess.præb.ego allego quod in simili legitur,& no.in c. verum,de foro competē. & videndum est quod ibi dixi. Et idem est,secundum glo.vbi Archidiaconus vel alius conferret de consuetudine vel de iure,quia superior suppleret, secundum glo. allegat.capitu. 2. prim. respon. eodem,ti. Aduerte,quia hæc glossa non clare loquitur. nam dum primo dicit, idem esse,cum ex consuetudine, &c. videtur sentire, quod potestas etiam hoc casu deuoluitur ad Papam,sicut dixerat in præcedenti casu;sed cum postea allegat.cap.2. eod. tit.sentit, quod quilibet superior suspensi, etiam episcopus posset succedere.ego puto quod si ista potestas cnmpetit soli Principi,quod semper deuoluitur ad Principem,siue inferiori competat ex priuilegio,siue de cōsuetudine; nisi aliud priuilegiū.arg.in c.irrefragabili. §. ceterum. & quod ibi no. de offi.ord.& in capit.1.de suppl.neg prælato.lib.6. & quod
18 ibi no.† An suspenso officiali illius,ad quem spectat dare licē tiam,seu doctoratum, sit suspensus ipse principalis cum deliquerit ipse officialis in ipso officio exercendo,vt in casu huius clem.gl.fi.prælleg.in fi.sui dicit,quod non, nisi ipse principalis,ratum illud factum damnatum habuisset,argum.c.si
19 compromissarius, de elect. li.6.† Ex qua no.quod ex delicto commisso per vicarium seu commissarium in officio non venit puniendus principalis committens,nisi delictum ratum habuerit, vide ad idem glos. in capitu. hoc etiam. 2. quæstio. 6. & in l.3. ff.quod quisque iur. limita tamen materiam secundum no.per Bar. in l.1.ff. de pub. & dixi in cap.2. de resti.spo.

De Iudeis, & Saracænis. Rub.

SVMMARIVM

1 *Habitare seorsum, & habitare permixtim, quomodo intelligatur, & nume.3.*
2 *Saraceni non prohibentur permixtim habitare cum Christianis.*
4 *Comedere cum infidelibus an licitum sit Christianis.*
5 *Saraceni habent duo genera sacerdotum,qui isti sint, vbi habitent, & quomodo inter se dignoscantur.*
6 *Saraceni non vtuntur campanis,quamuis eas commendent;habent tamen in qualibet mesquita vnum ministrum, vltra sacerdotē, qui supplet campanarum defectum, & quomodo.*
7 *Saraceni,Machometum,non Deum;sed Dei nuncium dicunt.*
8 *Saraceni omnes in scutis portant in eorum lingua hæc verba, Non est alius victor,nisi Deus.*
9 *Saraceni in quinque horis dici,in aurora,in tertijs,in vesperis, in completorio, & crepusculo noctis,faciunt certas genuflexiones, sicut nos de sero facimus ad laudem Virginis.*
10 *Mesquitam Saraceni,Iudæi synagogam,Nos ecclesiam vocamus.*
11 *Saraceni intrant mesquitam nudis & lotis pedibus,& cum certa deuotione,femine tamen ibi cum maribus non conueniunt.*
12 *Machometus fuit nutritus à quodam clerico nobili Romano, qui cum tempore Bonifacij Papæ 4. quædam petita impetrare non potuisset, apostatauit à fide.*
13 *Saracenos coercere,spectat ad principes seculares,in quorum dominio sunt,cum non sint creaturæ ecclesiasticæ.*

CAP. VNICVM.

1 CEdit. †Saraceni Christianis subiecti quādo que habitāt seorsum à christianis,qñque vero permixtim:dicūtur autem habitare seorsum,cum totam vnam terram,seu villam tenent sub principe christiano,vel habent vnā extremitatē terræ,vel parochiæ,permixtim vero dicuntur habitare,cū in qualibet parte ciuitatis cohabitāt christianis,& quodlibet istorū fert esse in Arragonia, & diuersis terris Hispaniæ.de hoc est tex.hic iūcta gl.in verbo seorsum.& in ver
2 bo permixtim.† Ex quibus nota,quod saraceni nō prohibē
3 tur permixtim habitare cū christianis.† Item nota quod dr quis habitare seorsum,cū habitat vnam extremitatē terræ, vel parochiæ per se.& no.pro significatu istorū verborū,seorsum,& permixtim. † An autem sit licitū cum infidelibus
4 comedere Christiano,vide bonam gl.in c.ad mensam,11.q.
5 3.† Saraceni habēt duo genera sacerdotum. Quidam enim sunt vxorati,& manent in mesquitis,ita ꝙ quælibet mesquita,hēt vnū de istis sacerdotibus,& vnū ministrū. Quidā vero non sunt vxorati,& relinquunt mundū;& sunt à primis etiā in habitu diuersi,sicut apud nos religiosi distinguūtur à cle
6 ricis sęcularib.vide hic gl.in ver.Zabazala.† Saraceni nō vtū tur cāpanis,eas tamē cōmēdant,sed nolūt habere,ne videātur imitari christianos,qui in eis habendis præuenerūt.quęlibet tamen mesquita seu ipsorū templum,habet vltra sacerdotem vnum ministrum,qui supplet campanarum defectū. nam in quinque horis,ascendit turrim mesquitę; & incitat populū alta voce,obturatis cū digitis auribus,vt vox fortius resonet,& veniant ad orationem faciendam in releuationē peccatorū suorum.Itē in sua lingua dicit verba hoc sonāria
7 Nil aliud posse,nisi Deus,& Machometus,eius nuncius.† Ex quo no. qđ Saraceni nō dicūt Deum Machometū,sed Dei nuncium.& de hoc,& alijs verbis vide hic gl.prælleg.in ver
8 bo Zabalà.† Omnes milites Saraceni portāt in scutis suis in corū lingua hęc verba Nō est alius victor,nisi Deus. Ex quo nota,quod Saraceni habēt milites.hoc ponit gl.supra proxi
9 me allega.† In quinque horis dici videlicet in aurora, in tertijs,in vesperis,in cōpletorio, & crepusculo noctis saraceni faciunt certas genuflexiones, sicut de sero nos facimus ad laudem virginis,hoc voluit gl.pręall.in ver.Zabazalà.Ex qua nota, quod genibus flexis debemus de sero dicere Aue Ma
10 ria,&c.† Quod nos vocamus basilicā, vel ecclesiam, Saraceni vocant Mesquitā, Iudæi Signagogam, vide hic gl. in ver. Mesquitis,quam nota.pro differētia tamen inter basilicā, & ecclesiam strictę sumendo,vide tex.cū gl.in c.j. de reli. dom.
11 † Saraceni intrāt Mesquitam seu templum, nudis,& lotis pedibus,& cū certa deuotione,& fertur ab aliquibus,ꝙ fęminæ ibi non conueniunt cum maribus,vide hic gl. in ver.Cō
12 ueniunt.† Machometus fuit nutritus à quodā clerico nobili Romano qui cum tpe Bonifacij Papæ 4.quędā petita impetrare nō potuisset,apostatauit à fide, & nutriuit illum cū quadā colūba,quę accipiebat grana de aure ipsius,ita quod qñ volebat Machometus: columba ponebat in publico os ad aures eius;& sic dicebat quod spiritus sanctus alloquebatur,& instruebat illum, & ille postmodū dedit legem Sarace
13 nis,vide hic gl.ī ver.Machometū.† Coercere Saracenos,spectat ad principes sęculares,in quorū dominio sunt.cū enim nō sint creaturę ecclesię,illos ecclesia nō coercet.de diuort. c.gaudemus,ita no.dicit gl.fi.quam no.& de Iudę. vide text. cum gl.in c.postul.de Iudę.& no.bene rationem huius gl.

De Hæreticis. Rub.

SVMMARIVM

1 *Meta vnde dicatur,& est finis termini,& cuiuscunque rei.*
2 *Indago quid sit.*
3 *Capere,& Carcerare differunt,quod nota pro statutis.*
4 *Arrestare personam aliquam,& eam capere,differunt.*
5 *Inquisitori,siue episcopo qua permissa sint exercere cōtra inquirendū.*
6 *Inquisitor hereticę prauitatis,quę non possit exercere cōtra inquisitos sine episcopo loci.*
7 *Inquisitor hereticę prauitatis,& episcopus,an possit vnus sine alio ferre sententiam absolutoriam.*
8 *Iciunia,quę solent indici inquisitis ad veritatem eruendam,an sint tormenta? vt prohibitus tormentare,sit prohibitus talia iciunia indicere.*

Eccle

9 *Ecclesia dicitur vacare ad hoc, vt capitulum exercere possit iurisdictionalia.*
10 *Capitulum an visitare possit,sede vacante.*
11 *Capitulum est necessarius,non voluntarius,administrator.*
12 *Requisitio extraiudicialis vbicunque à iure requiritur, etiam in partem sufficit vnica requisitio.*
13 *Delegatus inferioris à principe,licet non possit extraneo committere vices suas;secus tamen est si vult committere collegæ illo in officio.*
14 *Par in parem,licet non habeat imperium,potest tamen eum requirere ad effectum constituendi illum in mora.*
15 *Carcer hæreticalis,debet habere duos custodes,vnum ab episcopo,alterum ab inquisitore deputandos,diuersam clauem habentes; neque de vno custode possunt episcopus, & inquisitor conuenire.*
16 *Custodes hæreticalis carceris, & alij ministri sub qua forma iuramentum præstare teneantur.*
17 *Custodes hæreticalis carceris, non possunt officium alteri subdelegare.*
18 *Iuramentum corporale vbi requiritur, non sufficit sola præsentia, sed requiritur tactura; & an sufficiat tangere quamlibet scripturam, num.19.*
19 *Prohibitus alicui loqui in secreto,sine certę personæ præsentia,nō prohibetur illi loqui de non secretis sine illius præsentia.*
21 *Religiosi in sacris constituti possunt officium tabellionatus in causa hæresis exercere;ergo in aliis actibus prohibentur,nu.22.*
23 *Notarius assumptus ad officium in quo notariatum exercere debet,nō debet iurare illo fideliter exercendo,cum iuramentum in creatione præpositum sufficere debeat.*
24 *Constitutio militantis ecclesiæ,ligat delinquentem,quantumcunque occulte delinquat.*
25 *Episcopus an,& quibus casibus possit subditum absoluere à sententia suspensionis,& excommunicationis,a canone promulgata.*
26 *Inferior ab episcopo pōt in mortis articulo absoluere in casu papæ prę seruato,satisfactione tamen præmissa,si tempus patiatur.*

CAP. VNICVM.

1 MVltorum. †Meta dr à metior metiris, &
2 est finis termini,vel agri vel cuiuscunque rei,vide hic gl.in verbo metas.† Indago quasi indagatio, inquisitio,vel inuestigatio, de iureiu.c.quāto,post prin.vide hic gl.in verbo
3 Indago.† Capere,& carcerare,differunt inter se,sæpe etenim capitur,qui nō carceratur,de sen.exc.c.si clericos.vide hic tex. iūcta gl.in verbo,capere.statutū ergo puniēs incarcerātem,
4 nō extenditur ad capientē,quod no.† Vtrum arrestare ꝑsonam aliquam,vel eā capere,differāt,vide hic tex.iūcta glo.in ver.capere,quæ videtur sentire, quòd non, ponit enim ista duo pro vno, dū numerat quinq; permissa inquisitori sine episcopo,& ecōtra.& de arrestatione nullā facit per se mentionem,vt patet in gl.sequentibus,contrariū sentit Stepha. & credo ꝙ melius,dicit.n.qđ arrestatio fit sine manuū iniectione,puta per prȩceptum,ne domū,vel aliū locum exeat, & in hoc differt à captione,& nota bene pro arrestāda per
5 sona.practicatur.n.quotidiē curia Romana.† Nota ex tex. & gl.& his,quæ proxime dixi,quinq; vel sex permissa inquisitori sine ep̄o;& econtra,etiam tria ,ꝓhibita vni sine altero. primū est citare,ſm arrestare,tertiū capere,quartū tutę custodię mancipare,quintum ponere in compedibus vel manicis ferreis,& in quo differant cōpedes,& manicæ,vide hic gl.in ver.Manicis.sextum inquirere contra illos, de quibus
6 p huiusmodi negocio ſm Deum & iustitiam viderit expedire.† Primum vero prohibitum alteri sine altero, est duro carceri mancipare,qui magis ad pœnam,quam ad custodiam videatur.Ex quo singulariter nota,quod ambo,simul possunt condemnare ad durum, seu arctum carcerem ad pœnam luendam;alibi dicitur,quod potest fieri ad pœnitentiam peragendam,ita loquitur tex.in capitu.quamuis,de pœnis,li.6.sed hic dicitur de pœna,quod no.quia facit ad multa. Secundū est tormentis subijcere.Tertiū ad sententiā cōtra
7 tales inquisitos procedere.† An aūt pro eis possit vnus sine altero ſniam absolutoriā ferre? vide hic bonā gl.ī verbo Cōtra eos.quā nota,quę cōcludit,ꝙ sic.Ex qua singulariter nota,quod si aliàs iudici inhibetur ferre in certo casu ſniam cōtra aliquē,nō intelligitur ꝓhibitis ferre sentētiam absoluto riā pro illo,& intellige qđ ista tria,nō pōt alter sine reliquo nisi post lapsum octo dierū à tpe requisitionis alterius, &c.
8 vt in litera plenius dicitur.† An iciunia,quæ solent indici in quisitis ad veritatem eruendam,sint tormēta;vt, sic prohibitus tormētare,nequeat talia iciunia indicere? vide hic bo.gl. in verbo,tormētis.quę cōcludit,qđ sic,quod probat primo per l.itē apud,§.quęstionē,ff.de iniu.vbi habetur,qđ quęstio nis verbo,intelligimus tormēta corporis,dolores,& malam mansionē.secūdo probat per etymologiam verbi; dr enim tormentū,quasi torquēs mentē,ex quo nota, quod iciunia
9 possunt indici pro tormētis.† Ecclesia dicitur vacare quoad hoc,vt capitulū exerceat iurisdictionalia,ēt quādo alicui sit prouisum de episcopatu,qui nondū hēt literas super prouisione,quia prouisus nō potest ante extractionē literarū, iurisdictionē exercere,vt in extraua.Bonifacij iniūctæ, hoc vo
10 luit gl. hic in verbo sede vacāte.quā no.† An capitulū possit visitare,sede vacāte,vide hic gl.notabilē in verbo, capituli.q̄ ponit opi.cōtrarias,& tandē seruando opi.distinguit, quod visitationē generalē ciuitatis, & diœcesis facere non potest. & hoc casu ꝓcedere opi.Io. Mona. qui inter cętera allegat
11 prohac parte vnam notabilē ratione,videlicet quia† capitulū est necessarius nō volūtarius,administrator;ergo nō poterit,quod administrationi necessarię non incumbit, & no. singulariter hanc rōnem, quia facit ad multos cōsimiles casus;nā vt no.dicit gl.hic materia ista videlicet in quib.casib. capitulū succedit sede vacāte,eget in multis articulis declaratione? visitationē aūt specialē, vel inquisitionē contra certas personas vel loca, pōt capitulū facere; & procedat hoc casu ꝑria opi.quia talis visitatio,seu inquisitio est necessaria
12 & hoc bene notabis.† Vbicunq; à iure requiritur requisitio vide hic bo.gl.in verb.Requisierint idē vbi superior hēt requirere inferiorē,vt no.gl.in ver.si eps.18.di.secus vr, vbi inferior hēt requirere superiorē,& eum in mora constituere,
13 vt in c.1.de supp.neg.prela:& vide quod ibi not. † Quod licet delegatus inferioris à principe,non possit extraneo committere vices suas,vt in l.à iudice.C.de iud.& c.cū cā. de appella.secus tamē vr cū cōmittere vult collegę in illo officio. hoc vltimū videtur probare tex. hic in verb. verū. Et sentit aperte Pau.de Lea.hic. Amplius videtur singulariter probare iste tex.quod ista cōmissio potest fieri collegę in officio, etiā in causa criminali.de quo vide latius hic ꝑ Docto. vide tamen gl.hic in ver.per literas.quę aperte nō tāgit dubium, videtur tamen sentire contrariū,sed primū aperte probatur
14 per istū tex.† Licet par in parem nō habeat potestatē, & per cōsequens ipsum citare nō possit,potest tn eū requirere ad effectum cōstituēdi illū in mora.vide hic gl.prȩall.in verbo. requisierit,vide bonā gl.in ca.cum causa.de of.deleg.& per
15 Inn.in c.cū nobis,de elect.† Carcer hęreticalis,debet habere duos custodes,quorū vnus per episcopū loci, reliquus vero per inquisitorē deputandus est,quilibet eorū debet habere clauem carceris ab alia diuersam.nec possunt eps, & inquisitor de vno custode tenēdo cōuenire,vide hic tex.in §. fine, iuncta gl.in ver.duos,& vide iuramēti formā prestandā per ipsos ministros,in d.§.fine,& no.quod istis custodibus,pro uidendum est de salario per ipsos iudices,qui eos deputant,
16 vt hic in §.fine.† Electus, & deputatus ad custodiā carceris,
17 nō potest †officium alteri subdelegare,cū sibi mā detur ministerium sine iurisdictione,in quo vr electa industria persona.vide hic tex.iun.gl.no.in ver.subdelegare,in §,fine.in fin.
18 nisi sibi specialiter permittatur,vt hic.† Vbicunque exigitur corporale iuramentū,nō sufficit tāgere quamlibet scripturam,† dic quod in iuramētis quę deferuntur à iure, vel à iudice,seu parte,ex necessitate requiritur tactura euangeliorū vt in c.hortamur.4.q.9.& c.fi.de iur.cal.in alijs aūt sufficit tāgere quemlibet librū,seu quamlibet scripturā,vt interpretatur Italiæ cōsuetudo,vbi autē simpliciter exigitur iuramentū,& nō fit mentio de tactura corporali,satis est iurare sine tactura,videtur tamen quod plus obliget iuramentū corporale,quā simplex.ar.11.q.6.c.quāto,vide ad omnia prędicta, aliam bonam glossā hic no.sup̄er verbo Iurabunt aliàs tacta. quæ prædicta voluit in effectu,quam no.semper, & adde ad prædicta aliam bonam glossā.in capitu. vt circa. de ele.lib.6. quæ vult, quod vbi dispositio aliqua pro solennitate actus exigit iuramentum cum tactura, non est illi satisfactum, si fuit præstitum iuramentum sine tactura,vide etiam ad mate-
20 riā.22.in summa. † Prohibitus alicui loqui in secreto sine certæ personæ præsentia,non prohibetur illi loqui de non
21 secretis,sine illius præsentia,vide hic gl.in verb.Secretè.† Cō stituti in sacris religiosi, possunt officium tabellionatus in causa hæresis exercere,vide glo.hic in verbo,Notarij.allega. tex.apertum in c.officium.§.ad conscribendas, de hære.lib.
22 6.& ex illo text.† & hac glossā.not.in ver.per locum à speciali,quod regulariter religiosi,& constituti in sacris nequeunt tabellionatus officium exercere,vide ad materiam ꝙ no.in
23 c.sicut te.ne cleri.vel mona. † Notarius assumptus ad aliqđ officium, in quo notariatum exercere debet, non tenetur iurare de illo fideliter exercendo: cum sufficere debeat primum iuramētum in creatione præstitum,de reseri.c.ad audientiam,vide hic tex.per locum à speciali in §.notarij, iuncta gl.in verbo,Iurabunt. † Constitutio militantis ecclesiæ, ligat delinquentem,quantumcunque occulte delinquat.licet de tali nominatim non iudicet, sed habeat eum pro soluto,donec de vinculo constiterit,vide hic glossā.not. in verbo,Eo ipso.† A sententia suspensionis à canone promulgata
25 non potest episcopus subditum absoluere,si talis habet cer-

tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum tempus determinatũ; secus si simpliciter fuit lata; nisi superior absolutionẽ sibi reseruasset. & sic idem in suspẽsione, q̃ in excõicatione, vbi suspensio nõ est lata ad certũ tps,
26 vide hic gl. singularẽ, in ver. Excõicationis. † In mortis articulo põt inferior absoluere in casu Papæ reseruato, satisdatione tñ præmissa, vt hic, in fi. literæ. q̃ tñ limita, vt hic no. in gl. & tunc videlicet, si peccator satisfacere põt, & satisfacere vult cum effectu, & tps satisfaciendi patitur. aliàs sufficit præstare cautionẽ de satisfaciẽdo. & no. gl. istã in prin. quæ aperte sentit, q̃ vbicunque absolutio reseruatur Papæ. dẽt intelligi, nisi in mortis articulo, ille. n. casus semper excipitur, secũdum gl. hic in prin. pro hoc facit. quia in necessitate, prodest confiteri etiam laico, vt in c. quem pœnitet. de pœ. dist. 1. no. gl. in c. pastoralis §. præterea. de off. ord. & hoc no.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio. si contineat verbum, ex nunc, incipit ligare à tempore publicationis, non expectato duorum mensium lapsu, quod aliàs regulariter præfigitur, quod intellige, vt contra factum non valeat, non autem vt ignorantes obligentur ad culpam.*
2 *Ex nunc, deinceps, & similia faciunt apparere de mente principis, qui velit suam constitutionem illico ligare.*
3 *Inquisitores hæreticæ prauitatis debent attigisse 40 ann. etiam si deputentur per prælatos prouinciales. vel ministros alios, vel episcopos*
4 *Inquisitores hæreticæ prauitatis, si de facto minoris ætatis 40. ann. fuerint deputati. an talis commissio valeat?*
5 *Dispositio. si aliquid prohibet, non apposito decreto irritante; an actus in contrarium gestus teneat.*
6 *Inquisitor hæreticæ prauitatis potest nedum citationes, sed sententiarum prolationes committere, & totam causam, & vicarium, seu substitutum dare.*
7 *Delegatus Principis potest delegare causam etiam criminalem.*
8 *Delegatus ad vniuersitatem causarum, potest nedum vnam causam delegare, sed etiam substitutum ad illam vniuersitatem deputare, retenta sibi potestate reuocandi.*
9 *Constitutio permittens aliqua fieri, non videtur negare de reliquis in materia permissiua, & indifferenti secus in negatiua.*
10 *Inquisitor hæreticæ prauitatis, & episcopus, licet non valeant illicitis modis prætextu offi. vi exigere pecunias pœnas tamen pecuniarias fisco applicandas imponere & exigere possunt.*
11 *Pecunia si prohibetur illicite exigi, pecunia capitur large; licet constitutio sit pœnalis.*
12 *Ecclesiarum bona licet capi aut confiscari non debeant ob delictum clericorum, bona tamen ipsorum ex iusta causa capi & confiscari non prohibentur.*
13 *Ecclesiarum bona vbi capi prohibentur, non autẽ propria clericorum, non possunt capi bona quę monachus acquisiuit intuitu personę.*
14 *Ecclesia dicitur habere fiscum, cui bona confiscanda acquiruntur.*
15 *Inquisitor licet posset ex causa remouere ab officio & corrigi à suo prælato facta tamen virtute officij, non potest alienare. sed recurrẽdum est ad Papam, à quo dependet immediate inquisitorum iurisdictio.*

CAP. II.

1 NOlentes. † Si in constitutione, præponitur verbum ex nunc, incipit ipsa cõstitutio ligare à tempore ipsius publicationis, nõ expectãto duorum mẽsium lapsum, qui aliàs regulariter præfiguntur, q̃ intellige quoad hoc, vt contrafactũ nõ valeat; non aũt quoad hoc, quod ꝫ facientes hoc ignorantes obligati ad culpã sint. vide hic gl. no. quã semper tenebis
2 mẽti in ver. ex tũc. † Ex qua habes, q̃ ex quo apparet de mẽte principis per verbũ. ex nunc, vel consimile, quod velit suam constitutionẽ illico ligare, actus in ꝫriũ gestus, ẽt ab ignorãte, est nullus, & cõtrafaciens illico obligatur ad culpam, nisi p̃babiliter ignorauerit. tacite. n. excusatur à culpa, sed actus remanet nullus. & pro hoc facit, quia decretum irritans ligat etiam ignorantes quo ad actus nullitatem, vt in c. dudũ, de præb. lib. vi. & in cle. eum qui, de concess. præb. & not. ex glos. præalle. quod idem est dicere ex nunc, quod deinceps, & vide de dictione, ex nunc, gloss. in cap. quam sit. & capitu.
3 cupientes, in ver. Ex nunc, de elect. lib. vi. † Inquisitores hæreticæ prauitatis debent attigisse. 40. annum, etiam si deputentur per prælatos prouinciales, vel ministros illorum ordinum, quibus deputatio talium à sede apostolica est commissa, idem de deputandis per episcopum, vel sede vacante per capitulum. vide hic tex. in 2. responso iuncta glos. super ver.
4 Cõmitti. † Quid aũt si contra fiat, nũquid teneat cõmissio. vide glo. præalle. quę arguit pro & contra. videtur tamen cõcludere, quod committentes transgredientes hoc statutum sunt puniendi, de quo remittit ad gloss. in ca. generali. de ele. lib. 6 quod licet hic non apponatur decretum irritans, videtur tamen quod sic nõ valeat commissio, adducit tamẽ pro & contra. de el. c. licet canon, li. 6. & quod ibi not. in gl. 2. quã
5 vide & no. singulariter illam gl. & istam † ad sciendum generaliter, quando aliquid prohibetur non apposito decreto irritante, an actus in contrarium gestus teneat. & vide ad materiam glo. pleniorem in reg. quæ contra ius fiunt. de re. iu.
6 li. 6. & 10. di. c. vides, & de spon. duo. c. fi. † Inquisitor hæreticę prauitatis potest nedum citationes & sentẽtiarum prolationes committere, vt habetur. in c. vt commissi. de hær. li. 6. sed etiam ad totam causam potest dare generalem cõmissariũ, quẽ appellamus vicariũ, seu substitutũ, ut hic, & sup. cl. prox. nec obst. dictũ cap. vt cõmiss. q̃ solũ permittit de duobus, qa affirmatiue, nõ aũt negatiue. hoc voluit gl. hic, ĩ ver. Ipsorũ,
7 quam no. singulariter ad tria. † Primo quod delegatus prin
8 cipis potest subdelegare, cãm, ẽt criminalẽ. † Secundo quod delegatus ad vniuersitatẽ causarũ põt nedũ vnã cãm delegare. sed etiam substitutum generalem ad illam vniuersitatem
9 causarum deputare, retenta sibi potestate reuocandi. † Tertio q̃ licet constitutio permittat aliqua fieri, non tñ vi negare de reliquis, ex quo loquitur affirmatiue. quod ego intelligo verum in materia permissiua; secus si materia esset negatiua, per not. in c. 2. de transl. præla. & hic in glo. idem puto si materia esset indifferens, per rationem hic positam; nam ex constitutione permissiua, nõ infertur negatiua in alijs, & sic
10 potest intelligi ista gl. bene not. † Licet episcopus, seu inquisitor hæreticæ prauitatis, non valeat exigere, prætextu officij illicitis modis pecunias, pœnas tñ pecuniarias applicandas fisco non prohibetur imponere & exigere, arg. in l. illicitas. ff. de offi. præsi. & probatur hic satis à contrario, maxime in verbo, Nec sciẽter. vide hic gloss. in verbo, illicitis. & in ver-
11 bo, Ecclesiarum. † Cũ pecunia prohibetur illicite exigi, verbum pecunia capitur large, prout habetur, j. q. 3. per totum. licet constitutio sit pœnalis, vide hic tex. iuncta glo. in verbo
12 pecuniam. † Licet bona ecclesiarum non debeant capi seu confiscari ob delictũ clericorum, vt hic in text. bona tamen propria ipsorum clericorũ, capi & confiscari ex iusta cã nõ prohibentur. vide hic tex. iuncta glo. in verbo, ecclesiarum.
13 † Vbicũque prohibentur capi bona ecclesiarum, & nõ propria clericorum, non possunt capi bona, quæ monachus in quisiuit intuitu personæ; licet illa acquisierit. dum præesset administrationi ecclesiæ sęcularis, quia illa sunt ecclesiæ, &
14 non personæ acqsita, vt in c. vno 18. q. 1. † Ecclesia ẽt dr hĩe fiscũ, cui boni cõfiscanda acquiruntur. vide hic tex. optimũ iuncta glo. in verbo Ecclesiæ. & per glo. in ca. quia diuersita-
15 tem. de concessio. preb. † Licet prælatus inquisitoris vt puta prouincialis, possit ex causa illum ab officio amouere, vt hic patet, iurisdictio tamen inquisitoris nõ ab ipso prælato, sed a papa immediate dependet, solus autem actus committẽdi vel remouendi pendet penes illum, vt patet in priuilegijs officij. ex quo sequitur q̃ iste superior, q̃ põt amouere & corrigere amotum, non potest corrigere vel alterare facta per illum virtute officij, sed recurrẽdũ est ad papã, à quo habetur immediate iurisdictio. vide gl. in verbo, Amouere. & p̃ hoc vitimo vide bonum tex. & q̃ ibi no. in c. per hoc. de hær. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Secta est habitus animorum & propositum in malum, circa falsam disciplinam, & vnde dicatur.*
2 *Io. And. studuit in sacra pagina.*
3 *Nemo in hac vita potest esse impeccabilis, & contrarium dicere, est hęreticum, secundum Dei potentiam absolutam.*
4 *Virgo beata, & Io. Apostolus, miraculose in hac vita peccare non poterant, ex speciali priuilegio diuinitus eis concesso.*
5 *Charitas in quibusdam est perfecta, sed perfectissima in hac vita haberi non potest, & contrarium dicere, est hęreticum.*
6 *Finiti ad infinitum, nunquam est facienda æquiparatio.*
7 *Perfectionis quocunque gradu quis non absolutur à ieiunijs, vel alijs ecclesię præcepris.*
8 *Apostoli non ieiunabant in præsentia Christi, & quare.*
9 *Homo in quocunq; perfectionis statu sit, debet semper orare, vt diuina virtute perseueret, ad quam perfectionẽ, virtus propria non sufficit.*
10 *Sensualitas est vis animæ appetens desiderabilia corpori, & refutans nociua, & hanc dicimus animam sensitiuam.*
11 *Natura multas nobis dedit blanditias, quas plerunq; virtus cohibet.*
12 *Ecclesia vna dicitur, quia in vniuersali ecclesia est vnum caput supremum, cui omnes de ecclesia obedire tenentur, s. Papa.*
13 *Ecclesia militans, quo diuinitus sit exemplata ab ecclesia triumphanti.*
14 *Vbi spiritus domini, ibi libertas, quomodo intelligatur.*
15 *Homo moralem vitam agens, per Dei etiam potentiam absolutam, nõ videtur posse obtinere omnem gradum perfectionis beatificę.*
16 *Beatitudo essentialis, quæ consistit in perfecta visione dominicæ essentiæ, speciali priuilegio Moysi, & Paulo fuit concessa, tanquam futuris Doctoribus gentium.*
17 *Virtutum moralium duo sunt genera, nam quædam sunt modificatiuæ, & aliæ purgatoriæ passionum, in sensualitate hominis insurgentium quædam sunt beatorum tantum.*
18 *Osculum mulieris ex causa libidinosa, est peccatum mortale, etiam si natura ad hoc inclinet, & dicere contrarium, est hęreticum.*

Forni-

15 *Fornicatio simplex est peccatum mortale, quantumcunque natura ad illam inclinet, & contrarium dicere, est hæreticum.*
16 *Peccatum mortale dicitur dupliciter, vno modo secundum suam speciem, & tunc potest non esse peccatum; alio modo ex inordinata & mala causa, & semper est mortale.*
17 *Consensus deliberatus non solum in actu peccati mortalis, est mortale; sed etiam in delectationem ei annexam.*
18 *Eucharistiam sumere, quantumcunque perfecti tenentur, nedum ecclesiæ, sed etiam Christi præcepto.*
19 *An sufficiat laicis, Corpus Christi sumere spiritualiter.*
20 *Propago, propaginis quid.*

CAP. III.

1 ADnostrum. † Secta per c. scripta, dicitur à seco secas, vel à sequor sequeris. & proprie est habitus animorum, & propositorum, in malum, circa falsam disciplinã, in de tales dicũtur secti & diuisi ab vnitate fidei & ecclesię. Interdũ sumitur in bonã partẽ C. de pac. l. fi. in fi. per. p. vero scripta, designat clausuram, vt in cle. ne in agro post prin. de statu.
2 reg. vide hic bona. gl. in versi. Septa. † Quod Io. And. studuit in sacra pagina, non tñ multũ, vide hic gl. in ver. 1. videlicet.
3 † Nemo in hac vita potest, secundum legem cõem esse impeccabilis, & contrariũ dicere, est hæreticũ; secus est, secũdũ Dei potentiã absolutã, & hoc priuilegiũ creditur Beatæ Virgini esse traditũ in alio aũt sæculo per beatificã Dei visionẽ, quæ ꝫ impeccabilis, & nõ cõiter datur beatis, hoc vo-
4 luit gl. hic in ver. impeccabilis. tu vide rex. p̃ 1. & 2. dicto, in c. 2. de cõse. di. 4. & ibi gl. no. dicit, q̃ Beata virgo, & Io. Apostolus miraculosẽ peecare in hac vita non poterant, ex spẽli pri
5 uilegio diuinitus eis cõcesso. † Charitas in quibusdam est pfecta, sed perfectissima in hac vita haberi nõ potest, & cõtrariũ dicere, est hæreticũ, vide hic tex. iuncta gl. in ver. non valebit. † Et quantumcunq; quis efficiatur perfectus, non posset tñ puenire ad perfectionẽ Christi, qa nunquã est faciẽda
6 æquatio finiti ad infinitũ, vt hic in tex. iuncta gl. in ver. Perfe
7 ctior. † Per nullũ perfectionis gradũ, qs absoluitur à pœcepto iciunij, vel alijs p̃ceptis ecclesiæ. vnde semper manet obediẽtia inferiorũ ad superiores, quantumcũq; n. quis sit pfectus, semp suo superiori obedire tenetur hinc Paulus Apostolus licet perfectissimus, per ieiunia & corporalia exercitia castigabat corpus snũ, dicens, Castigo corpus meum, &c. † Apo-
8 stoli aũt nõ ieiunabant in præsentia Christi, qa cũ adhuc essent imbeciles in corporali præsentia Christi magis erant fouendi dulcedine, q̃ exercẽdi austeritate ieiunij, ẽm Ioan. Chryso. hoc voluit in effectu gl. hic in verbo. Sed ꝫ ieiuna-
9 re. † Quãtumcunq; homo in statu huius sæculi perfectus sit, dẽt semp orare, vt diuina virtute pseueret in illa pfectione, ad quã pseuerãtiã p̃pria virtus nõ sufficit. vnde oĩbus viatoribus quantũcunq; pfectis dicere incũbit ex Dei præcepto Matthæi. 6. Et ne nos inducas intẽtionẽ, & reliqua contenta in oratione dominica. h. d. Aug. in li. de pseuerãtia, & gl.
10 hic in ver. orare. & satis innuit hic tex. † Sensualitas, est vis animæ appetẽs desiderabilia corpori, & refutans nociua. & hãc dicimus animã sensitiuã. de qua vide ꝫ. de sum. Tri. c. 1.
11 2. responso. † Ea, quæ voluntas sibi vẽdicat honeste, plerũq; negamus admittere. dedit. n. nobis multas natura blãdicias, quas plerũq; virt⁹ cohibet. & Ouidius epistolarũ li. Est virtus
12 placitis abstinuisse bonis. vide gl. in ver. Placet. † Ideo ecclesia vna dr, qa in vniuersali ecclesia est vnũ caput suppremũ, cui omnes de ecclesia obedire tenẽtur, s. Papa, & hoc statuẽ
13 te omniũ cõditore † ecclesia. n. militãs est diuinitus exẽplata ab ecclesia triũphante, vt in authoritatibus hic in gl. positis vnde sicut in ecclesia triũphãti, est vnus princeps supremus cuius obedientiæ tota ecclesia, perfectissime est subiecta, s.
14 Deus, necessario sequitur, q̃ toti ecclesiæ militati vnus dẽt præesse, s. Papa, cuius præceptis omnes obedire tenentur. & est hoc de necessitate salutis, vt in extraũg. Bonifacij, vnam
15 sanctam. & fortius obedire tenẽtur hi, qui sunt perfecti. 22. q. 2. c. ne quis. hæc, & similia vide per gloss. valde no. in ver. ecclesiæ. & aduerte, quia glo. hic dicit Papam esse caput ecclesiæ, alibi dicit, q̃ Christus est caput, Papa autem est vicarius Christi, de quo vide glo. in cle. ne Romani, de ele. in ver. non
16 consonam. & ill a verior, stricte sumendo caput. Item no. gl. præalleg. ad aliud, quod Papæ tenetur obedire tota ecclesia militans; & sic non tantum singulares personæ de ecclesia.
17 † No. intellectum ad illam authoritatem, Vbi spiritus domini, ibi libertas. intelligitur. n. de libertate à seruitute peccati, non à seruitute, qua viri quantumcũque perfecti, sunt astricti prælatis ecclesiæ, vel sęcularibus principibus. nam seruitus, qua homo subijcitur homini, ad corpus pertinet, non ad animam, quæ manet libera licet ergo in hoc sęculo per gratiam, à defectibus animæ liberemur; non tamen à defectibus corporis, quod patet per epistolã ad Romanos. 7. Filij ergo Dei per gratiã, licet sint liberi à spirituali seruitute peccati, non tamen à corporali, quia ecclesiasticis seu temporalibus dominis sunt astricti. de his vide hic no. in versi. Libertas. vide ad materiam istam per Inn. in c. pasto. de offi.
18 or. † Quod homo mortalem vitã agens, etiam per Dei potẽtiam absolutam, non videatur posse obtinere omnẽ gradũ perfectionis beatificæ, loquẽdo de beatitudine accidentali. Ratio, qa ad illius perfectionis beatitudinem pertinet perfecta impassibilitas & glorificatio, quæ in hoc sęculo haberi non possunt. & etiam secundum legem communem, qua Deus beatificat hominẽ, nullus potest eleuari ad Dei essentiæ visionẽ, nisi totaliter moriatur; vel nisi sic abstrahatur à
19 sensibus corporis, q̃ nesciat an sit in corpore, vel extra corpus, sicut accidit Paulo. † Item per Dei potentiã absolutam & ipsius speciale priuilegiũ posset quis finalem beatitudinẽ cõsequi, sẽm omnẽ gradũ beatificæ pfectionis, & hoc quã tum ad essentialẽ beatitudinẽ, q̃ cõsistit in pfecta visione dominicæ essentiæ, & sẽm quosdã in perfecta Dei dilectione & fruitione. ad hoc inducitur illud Aug in li. de videdo Deũ ad Paulinum dicentis, q̃ Moyses ex Dei speciali priuilegio adhuc mortalẽ vitã agẽs, Deũ p̃ essentiam vidit, tanq̃ futurus Iudeorũ Doctor. vnde nu. 12. palam, & non per enigmata, vidit Deũ, & facie ad faciẽ locutus est ei. & 7. q. 1. Moyses, vbi de hoc. Et Paulus idẽ priuilegiũ habuit, tanq̃ futurus Doctor gentiũ. vnde dicit secundo ad Chorin. 12. se raptum in paradisum Dei, ex quo infert, Deũ p̃ suã potentiã absolutã posse omnẽ pfectionẽ beatificæ visionis & fruitionis puræ creaturæ possibilẽ eidẽ cõicare. Perfecta beatitudo cõsistit in videndo Deũ, p̃ essentiam, illam tñ nulla creatura videre põt, nisi Deo hoc faciente. & ideo sine gratia diuina nemo potest puenire ad beatitudinem, vide hic glo. in ver. Quinto.
20 † Duo sunt genera moraliũ virtutũ, quædã. n. sunt modificatiuę passionũ insurgentiũ in sensualitate hominis, vel actionũ occurrentiũ homini, sicut tẽperantia modificat delectationẽ in cibis, & fortitudo terrores. & sic de alijs. Et istæ dicuntur purgatoriæ, qa sunt hominũ nondũ purgatorum à passionum insultibus, & per consequẽs non summe pfectorũ, sed ad id toto conatu tẽdentiũ. Aliæ vero sunt non regulantes passiones sensualitatis, sed solũ tenẽtes animã hominis in Deo & summa perfectione, vt per temperantiam, terrenas cõcupiscentias ignoret; per fortitudinẽ passiones nesciat; per prudentiã solis diuinis intendat. Et hæ virtutes dicũtur animi purgati, qa sunt solũ totaliter purgato rũ à passionũ molestijs, qđ est solũ beatorum, vel paucissimorũ in hac vita pfectorũ. Itẽ q̃ perfecti perfectione necessaria ad salutẽ, nõ licentiant à se virtutes etiam in actu, imo se exercent in
21 actibus virtutũ moraliũ. vide de his longe plenius hic per gl. in verb. † Mulieris osculum ex cã libidinosa, est peccatum mortale, etiam si natura ad hoc inclinet; & dicere ꝫrium, est
22 hæreticũ. vide hic in versi. Septimo. † Et idem dicendũ quoad actũ carnalẽ, vt in eo versi. Et sic habes expresse q̃ simplex fornicatio est peccatũ mortale, quantumcunque natura ad illã inclinet, & cõtrariũ dicere, est hæreticũ, & vide etiam gl. in ver. 7. & seq. & facit 32. q. 4. c. meretrices, & ex præalle. tex.
23 & gl. super verb. Septimo. † Nota quod peccatum mortale dicitur dupliciter. Vno modo secundum suam speciem, vt furtum, adulterium, piuriũ, & similia. de iureiu. c. & si Christus, ver. q̃dã. & hoc modo, oscula, tactus, vel amplexus, non sunt mortalia, cũ possint absq; libidine fieri, vel ex cõsuetudine regionis, vel pp pacẽ, vel aliã necessariã, & rationabilẽ causam. Alio modo dicitur mortale p̃cedẽs ex inordinata, & mala causa sicut dare eleemosynam pauperi, vt inducatur in hæresim. † Item no. ex eadem gl. q̃ non solum delibe
24 ratus consensus in actu peccati mortalis est mortale, sed ẽt in declarationem ei annexam, secundũ Aug. & alios theologos & per consequens consensus deliberatus in actu luxuriæ, & delectationis ei annexæ, est mortale. Ex quo concluditur, q̃ oscula libidinosa, amplexus, & tactus, quæ fiunt pp huiusmodi delectationẽ, sũt mortalia; nec mirũ, cũ illud idẽ dicatur de libidinoso aspectu. 32. quæst. 5. nec solo. & ca. seq.
25 † Sed non solũ per præceptũ ecclesiæ, de pœ. & remi. cap. omnis. sed etiam per præceptũ Christi, omnes quantũcunque perfecti, tenentur determinato tẽpore sumere corpus Christi. Io. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & bibe-
26 ritis eius sãg. &c. vide hic gl. ĩ ver. Octauo. † Ex qua collige, q̃ etiam laici tenentur de iure diuino sumere corpus Christi. Sed an sufficiat de iure diuino ipsis laicis sumere spiritualiter, vide tex. cum glo. in cap. credere, de consecra. dist. 2. nam potest illa authoritas Io. intelligi. de spirituali manducatione. vt Aug. aperte sentit in d. c. credere. & Hiero. in c. dupli-
27 citer. ea. dist. † Propago propaginis, est vitis extensa sub terra. Itẽ alicuius progenies vel prosapia. reperit ẽt p̃pago p̃pagas, q̃ respicit p̃ducentẽ, &c. vide hic gl. in ver. propagẽtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Homicidijs. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Furore quamdiu quis laborat continuo, vel per interualla, & pupillus pati poſſunt iniuriã, ſed non facere, quia quadrupedi, vel regulę equiparantur.*
2 *Furioſus, ſicut non teſtatur, ita nec religionem profitetur nec baptiſmũ recipit, nec irregularitatem incurrit.*
3 *Dormiens, offendẽdo aliquem, an & quibus caſibus ſit in culpa, peccet, & puniri poſſit.*
4 *Irregularitatem non cuitat, qui cum fugiendo poteſt euitare mortem mutilat ſeu occidit aggreſſorem.*
5 *Pœnam ad euitandam, an quis fugere teneatur.*
6 *Mutilatio, quoad irregularitatẽ contrahendã equiparatur homicidio.*
7 *Mutilatio quid ſit.*
8 *Occiderit an quis ad ſui defenſionem, ſi dubitatur, dicto occiſoris nõ ſtatur in foro contentioſo, & quid in penitentiali.*
9 *Occidens aliquem ad defenſionem filij, fratris ſeu alterius cuiuſcunque pro vita illi ſaluanda, quæ aliter ſaluari non poterat, efficitur irregularis.*
10 *Occidere pro ſua defenſione quis põt ſine metu irregularitatis aggreſſorem ſuum, nedum tenendo arma, ſed etiam vibrando contra eum.*

CAP. VNICVM.

1 SI furioſus. † Quãdiu quis laborat furore cõtinuo, vel per interualla, pati põt iniuriã, ſed nõ facere. & q̃ p cũ fit, pinde hr̃, ac ſi caſu aliquo accidiſſet ſine facto pſonę, nec tenet̃ lege Aquilia, ſi dãnũ dederit, ſed eſt pinde, ac ſi quadrupes feciſſet, vel regula cecidiſſet, ff ad l. Aqui. l. ſi quecũq;, & idẽ dicendũ in infante. & reddit lex rõnem, quia alterum excuſat innocẽtia cõſilij, alterũ fati infelicitas, ſatis
2 .n. ſuo furore punit. ff. ad l. Pompe. de parri. l. pe. † ſicut ergo furioſus nõ teſtat̃, C. q testa. fa. poſſ. l. furioſum, nec religionẽ pprofitetur 17. q. j. c. Gonſaldus nec matrimoniũ cõtrahit, de ſpon. c dilectus. nec baptizat, de hoc. j, q. j. ca. eccę. nec baptiſmũ recipit niſi in caſu, de Pompe. de parri. maiores. ita nec occidẽdo irregularitatẽ incurrit, vt hic. hęc oĩa colligit hic gl. j. cũ
3 ſuis allegatio. † & aduerte quia de dormiẽte nihil dicit extra caſum poſitũ in tex. ſed ego puto idẽ in oĩbus prædictis, in infante, & furioſo, cũ ratione æquiparationis hic facta, ar. l. nõ poſſunt, ff. de leg. & c. cũ dilecta, de conſtr. vti. tũ quia dormiens dat operã rei licitę, & in nulla culpa reperitur, cũ iniquitati nõ cõſenſerit, ſed tu cogita, qđ ſi iſte erat ſolitus quã doq; nocere dormiẽdo; & de hoc erat aduiſatus, nũqd erat culpa, in eo, q̃ non aduiſatũ fecit, ignorantẽ, qui ſecũ voluit dormire? cogita, quia nõ vr̃ ſine culpa, ar. eius q̃ dicimus in ebrietate, q̃ ſi aſſidua ſit, eſt peccatũ mortale. 25. diſt. §. aliàs ea demum, & in eo, qui dẽt aduiſare trãſeuntes per viã, cum
4 aliquid ex alto iactat. 50. diſt. c. j. † Si quis fugiẽdo ſeu clamãdo, poteſt euitare mortẽ propriam, non euitet irregularitatẽ, ſi ſuum mutilat, ſeu occidit aggreſſorem, vide hic tex. iuncta gl. in ver. Non valẽs. & ſic no. caſum, in quo tenetur quis fugere, ſ. ad euitãdam irregularitatẽ, quæ cõtrahitur ſæpe ſi-
5 ne culpa, & ex merito, vt in iudice. 51. di. j. † Sed an ad euitandã pœna teneat̃ fugere ſi poſſit? varie fuerũt opi. de quibus. in l. j. C. vnde vi. & ibi tenet Bar. q̃ nõ tenetur fugere, vide q̃
6 dixi in c. olim. il j. de reſti. ſpo. † Mutilatio. quoad irregularitatẽ cõtrahẽdam, æquiparatur homicidio, & eſt tex. hic iuncta
7 gl. in ver. mutilet. & 55. di. c. ſi euãgelica. † & dic, q̃ mutilatio eſt detrũcatio alicuius mẽbri, iuxta ea quę dixi in c. j. qui cle. vel eo. & ibi no. quid ſi membrũ eſt debilitatũ, ſed nõ detrũcatum, & multi cõcludũt, q̃ tunc nõ contrahitur irregularitas, & facit pro hac opi. j, q. j. c. ſicut vrgeri, & quod not. Inn. in c. ad audiẽtiam, de homici. vbi no. dicit, q̃ in dubio debe-
8 mus cuitare irregularitatem. † Si dubitatur, an quis alium occiderit ad ſui defenſionem, nõ debet ſtari in foro cõtentioſo dicto ipſius occiſoris, ſed per circunſtantias occurrentes iudicari oportebit, licet in foro pẽnitẽtiali credatur hoc aſſerenti, de homi. c. ſignificaſti, hoc no. dicit hic gl. in ver. nõ valens. dic tamen tu, q̃ in dubio præſumitur cõtra occiſorem, qui rem illicitã in ſe, exercuit, vnde dicenti ſe occidiſſe ad ſui defenſionẽ, & capitur confeſſio in illa parte, quæ facit cõtra ſe, & reijcitur ratione prędictę pſumptionis, quatenus facit pro ſe, ita no. voluit Bar. in l. Aurelius. §. idem quæſijt, ff. de lib. leg. vide p Io. An. in mercu. facit quod in ſimili. not.
9 in c. cũ veniſſent, de inſti. & ibi dixi. † Occidens aliquẽ ad defenſionem filij, fratris, ſeu alterius cuiuſcũque, etiam pro uita illius ſaluanda, quæ aliter ſaluari non poteſt, efficitur irregularis; euitatur enim irregularitas ſolum, quando occidit ad ſui defenſionem, mortem aliter vitare nõ valẽs, vide hic tex. iuncta glo. in ver. ſuum, euitatur tamẽ in primo caſu excommunicatio, quia non præcedit in illo diabolica ſuaſio, quę requiritur ad excommunicationem c. ſi quis ſuadente, incurrendam, ſed irregularitas cauſatur ſine culpa, etiam ex
10 merito, vt in iudice, & hoc voluit gl. prę. al. quam no. † Pro defenſione propria, poteſt quis etiam ſine metu irregularitatis, ſuum aggreſſorem occidere, vel mutilare, nedum tenendo enſem ſeu gladium contra aggreſſorem, ſed etiam vibrãdo contra illum, vide hic gl. fi. quam tenementi.

De vſuris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mutuo recipiens pecuniam, quamuis naturaliter mutuãti obligetur ad antidora, & ſic ad mutuandam ei ſimilem quantitatem, non poteſt, tamen id deduci in pactum, aliàs eſſet vſura.*
2 *Statutum, vt quis teneatur ad antidora, non valet.*
3 *Conſtitutio antiqui iuris declaratoria, non extenditur ad præterita quoad pœnam, quæ de nouo imponitur.*
4 *Argumentum ex ſtatuto à contrario ſenſu, non ſumitur contra diſpoſitionem iuris communis.*
5 *Clauſula, ſententiam excommunicationis incurrat, facit vt in contrafacientem feratur incontinenti excommunicatio.*
6 *Codicis appellatione, venit quilibet liber, licet ſit ſpeciale nomen vnius libri iuris ciuilis.*
7 *Rationis editio qualiter diuerſis actionibus petatur.*
8 *Librum rationum quando quis conficere teneatur, & quid ſi non confecit.*
9 *Vſurarius vel eius hæres quando rationum librum edere teneatur.*
10 *Libris vſurariorum creditur, quatenus faciunt contra eos, non autem pro eis.*
11 *Libris priuatis non creditur niſi contra conficientem.*
12 *Vſurarius an poſſit præciſe compelli ad librum rationum edendum, & quibus.*
13 *Excõmunicatio, eſt mere epiſcopalis, quia nulla eſt maior pœna ineccl.*
14 *Iudæus pro vſuris poteſt compelli ad edendum rationum librum, etiã per cenſuram indirecte.*
15 *Diſpoſitio ſuper materia tam Chriſtianis, quam Iudęis proportionabili, extenditur ad Iudæos, licet nulla de eis fiat expreſſa mentio.*
16 *Librorum edendorum prouiſio contra vſurarios edita, extenditur ad ipſorum hæredes in materia proportionabili.*
17 *Vſurarius vel eius hæres ſi dicant ſe librum nõ habere, vel perdidiſſe, eorum aſſertioni, etiam iuramento non creditur, hæredis tamen bonæ vitę, fama comitante, ſtatur dicto cum iuramento.*
18 *Hæreticus quis ſit, & tam large, quam ſtricte.*
19 *Iudæi aſſerentes vſuram non eſſe peccatum, non ex hoc incidunt in hæreſim, vt per eccleſiã puniri poſſint, niſi inter chriſtianos talia dogmatizarent.*

CAP. VNICVM

1 EX grauí. † Quamquam recipiẽs pecuniam mutuo, ſit naturaliter obligatus mutuãti ad antidora, & ſic ad mutuãdum aliam ſimilẽ quantitatẽ illi mutuãti, nõ tamẽ põt hoc deduci in pactũ, eſſet. n. vſura, ga mutuãs nullam
2 ſpem debet habere alicuius lucri, de vſur. c. conſuluit, † nec valeret ſtatutum hoc dictans, etiam ſi diſponeret, vt repetẽs vſuras in foro eccleſiaſtico, teneatur tantã quantitatẽ mu-
3 tuare ipſi mutuanti. vide hic gl. in ver. onera. † Conſtitutio iuris antiqui declaratoria, non extenditur ad præterita, quo ad pœnã, quæ de nouo imponitur, ſed ſolum ad futura, vide gl. in ver. de cętero. & per Doc. in c. cum tu, eo. ti. & in c. fi. de
4 conſt. † Saturũ diſponens, q̃ nemo recipiat vltra duos denarios pro libra in menſe, nõ vr̃ cõcedere, & permittere, q̃ in illa, vel minori quãtitate poſſit fieri exactio, & p p̃ns ſtatuen tes nõ incidunt in excõicationem hic contentã; vide hic gl. in ver. de cętero. ex qua gl. no. ſingulariter, q̃ ex ſtatuto non ſumitur ar. à cõtrario ſenſu. contra diſpoſitionem iuris cõmunis, de quo vide no. in c. publicato, de cle. in auth. caſſa.
5 C. de ſacroſan. eccl. † Quod per iſta verba, ſnĩam excõicationis incurrãt, feratur excõicatio incõtinẽti ſine tpis interual
6 lo in cõtrafacientes, vide hic gl. in ver. incurrant. † Appellatione Codicis, venit quilibet liber, licet ſit ſpeciale nomẽ cu-
7 iuſdam libri iuris ciuiles. vide hic gl. in ver. Codices. † Qualiter autem petatur rationis redditio, vide hic bonã glo. ſuper ver. rationum. ex qua collige hanc diſtinctionem, q̃ aut petitur ab eo, qui illas confecit ratione publici officij, aut tanquam priuatus. primo caſu petitur per edictum de edendo. l. ſi quis ex argentarijs, ff. de eden. cum materia ſua. ſecundo caſu, aut petitur ratione contractus præcedentis, ex cuius natura erat, vt ille, à quo petitur, deberet cõficere librum rationũ; & tũc petitur ratio ſeu liber rationũ p ſpeciales actiones, vt à tutore per actionẽ tutelę, a ſocio, actione pro ſocio, à mãdatario, actione mandati; ga tacite vr̃ in cõtractu mandatum, vt librum rationũ cõficiat. de quo vide quod leg. & no. in l quædam. ff. de eden. & l. 1. ff. de tute. & rõ. diſt. & ibi no.

8 no. † Quid ſi nõ cõfecit librũ rationũ, aut nõ petitur ratione cõtractus præcedentis inter eos; & tunc regulariter quis nõ cogitur ſuas rationes edere. fallit ſi eis ipſe vtatur, vel ſi petũ
9 tur à priuilegiato, vt à fiſco. ff. de eden. l. 3. † Item fallit in caſu nouiter hic edito. ſin odium vſuriæ prauitatis. tenetur. n. vſurarius, ſeu eius hæres, edere librum ſuarum rationum ex iſta noua prouiſione; ante iſtam vero, non tenebatur edere, quia ſua iura, & rõnes priuatas, vltra caſus prædictos nõ tenetur quis edere. hoc voluit gl. no. præalle. hic, ex qua not. q̃ in hoc vltimo tex. iſte ponit caſum nouiter priuilegiatum, ego hoc intelligo in eo vſurario, qui in occulto cõprestabat & ſcribebat, quia tunc vr̃ ſcripſiſſe ſolum ad ſui inſtructionẽ, ſed ſi cõpræſtabat publicè & indifferenter, ac etiam publice tenebat librum, in quo ſcribebat rationẽ de mutuatis & receptis, tũc teneret̃ edere mero iure cõi: nec in hoc iſta
10 cle. poneret caſum ſpecialẽ, quia recipiẽdo mutuum, vr̃ mãdare, vt ſcripturam inde conficiat. ex quo publice tenebat librũ, ar. eorũ quæ no. in d. l. quædã, puto tñ, q̃ iſte tex. loquatur in caſu præcedẽti. & ſic, q̃ ponat caſum ſpecialẽ, vt colligitur ex §. ceterũ, in ver. ſic occulte ineunt & doloſe, &c. quã
11 no. † Libris vſurariorũ creditur, quatenus faciũt cõtra eos, nõ aũt pro eis, C. de prob. l. exẽplo. & l. inſtrumẽta, & l. rationes, hoc voluit hic gl. in ver. Rationũ. in fi. † & per iura, quæ allegat. idẽ dicit in omnibus alijs libris priuatis, vide quod le. & no. in l. Procula. ff. depo. & per Bar. in l. Aurelius. §. idẽ quæ
12 ſijt. ff. de libe. le. † An vſurarius poſſit precise cõpelli ad librũ rationũ edẽdum? gl. hic in ver. cẽſura, concludit q̃ non. vult enim. q̃ ſolũ poſſit compelli ipſe, vel hæres per cẽſurã eccleſiaſticã, nõ vt violẽter intretur in domum ſuã, vel vt frangatur eius arca. Ego dubito an hoc ſit verũ; nã ex quo tenet̃ edere ex æquitate hic poſita, videtur, q̃ quibuſcũq; modis, aliàs licitis, poſſit fieri cõpulſio, arg. eo. quæ not. gl. in c. tuæ, vt lit. non conte. de cẽſura autem tex. hic fecit mentionem.
13 † quia excõicatio eſt mucro epiſcopalis. & nulla in eccleſia eſt alia pœna maior. 16. q. 2. c. viſis, & in c. corripiantur, nam vbi eccleſia exercet cẽſuram, fundatur in illa iuriſdictio eccleſiaſtica, iuxta notata in c. cum ſit generale, vbi dixi, de foro comp. † Etiã Iudæus ſuper vſuris cõuentus põt ad edẽdũ librum rationum cõpelli per cenſurã indirecte, ar. eo. ti. poſt miſerabilẽ, vide hic gl. præalle. ſuper ver. cenſura. ex qua no.
15 q̃ vbicũq; materia eſt proportionabilis, † tã chriſtianis quã Iudæis, licet in diſpoſitione nulla fiat expreſſa mentio de Iudæis, nihilo minus extenditur ad Iudæos, licet cõpulſio fieri mãdetur per cẽſurã eccleſiaſticã; quia quoad Iudæos exercebitur indirecte, vt ſatis no. colligitur ex hoc tex. iũcta gl. præ-
16 alle. quod no. † Prouiſio iſta de libris edẽdis cõtra vſurarios, extenditur ẽt ad ipſorũ hæredes. vide hic gl. ſuper verbo, ipſos. Ex qua no. quod prouiſio cõcepta cõtra vſurarios, extẽditur etiam ad hæredes, ſi materia eſt eis pariter propotiona
17 bilis. † Si vſurarius vel hæres dicat ſe non habere librum, vel perdidiſſe, ſuæ aſſertioni, etiam cũ iuramento non creditur, ſed oportet, q̃ probet amiſſionem: hæredi tñ bonæ vitæ, fama comitante, ſtatur, cum iuramẽto, vide hic in gl. in verbo
18 compellendos. & no. eam, quia facit ad multa ſimilia. † Hæreticus eſt non ſolum de articulis fidei, vel ſacramentis eccleſiæ male ſentiens, de hæreti. c. ad abolendã, in prin. ſed etiam qui peruerſum habet dogma, vel falſas ſeu nouas opi. gignit, vel ſequitur. 24. q. 2. c. inter hæreſim, & vide de hoc tex. hic in fi. iuncta gl. in verbo, hæreticum. quod no. nam dicens vſurã non eſſe peccatum: non per hoc aliquid ſiniſtri ſentit cõtra articulos fidei vel ſacramenta eccleſiæ, ſed eſt cõtra Doctrinam eccleſiæ. eo. ti. c. 3. & c. cum tu, in fi. & tamen iudicatur hæreticus, vt hic. & generaliter, qui dicantur hæretici ſtricte, vel large, vide plene per gloſ. in c. hæreſis, §. quia vero, 24. q. 4.
19 † Iudæi aſſerẽtes vſurã nõ eſſe peccatũ, nõ ex hoc incidũt in hæreſim, vt ſic poſſint per eccleſiã puniri, quia hæreſis ſonat in diuiſionem; ſed Iudæi nunquã fuerũt in vnitate eccleſiæ; nã & ipſi peccant directe in articulis fidei; & tñ quia toleran tur ab eccleſia, non ex hoc puniuntur. ex quo no. q̃ crimen hæreſis non proprie cadit in Iudæos, ſeu Paganos: ſi tñ talia dogmatizarẽt inter Chriſtianos, poſſent per eccleſiam cõpeſci, ſicut coerceretur in caſibus no. in c. Iudæi, de iudi. hæc voluit hic gl. præalle. in ver. Hæreticum, in fi. quam not.

De exceſsibus prælatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio faciens mentionem de epiſcopis, & ſuperioribus, appellatione ſuperiorum, comprehendit Archiepiſcopos, & Patriarchas.*
2 *Cardinales, an ſint ſuperiores epiſcopis.*
3 *Cardinales in diſpoſitione reſtringibili, vel pœnali non comprehenduntur ſub quacunque verborum generalitate, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.*
4 *Prælati facientes capi clericos, ſeu religioſos exemptos, in caſibus eis à iure non conceſſis, & ſic iniurioſe, ſunt excommunicati.*
5 *Epiſcopus non poteſt prohibere ſubditos, ne miſſas religioſorum audiant.*
6 *Religioſi populum non habentes, non debent celebrare miſſas publicas. id eſt hora tertiarum cum populi concurſu.*
7 *Clauſula, pro libito voluntatis, & c. non reſtringit diſpoſitionem ad voluntatem rationis freno ſubiectam; ſed ad libertatem liberam, & abſolutam.*
8 *Prælati facientes capi appellantes ab eis, debent puniri.*
9 *Appellationi non deferentium materiam, vide remiſſiue.*
10 *Prælatus non poteſt interdicere eccleſias exemptas.*
11 *Epiſcopus poteſt ab exemptis, eorumque ſubditis, ſubſidium charitatiuum moderatum tamen exigere.*
12 *Tabellioni prælatus non poteſt inhibere, ne conficiat inſtrumentum de bis, de quibus rogatur.*
13 *Exempti non tenentur præſtare ordinarijs locorum iuramenta fidelitatis & obedientiæ, nec in literis.*
14 *Præſentandi ius habens ad beneficium, poteſt præſentationem per literas facere; quamuis præſentatus teneatur ſe conſpectui exhibere.*
15 *Præſentans, & præſentatus poteſt agere ad remotionem illius, quem ſpreto patrono epiſcopus inſtituit.*
16 *Bona quæ dicantur eſſe de menſura prælatorum, capitulorum, & aliarum dignitatum, & præbendarum.*
17 *Eccleſia vna, quibus modis poſſit alteri eccleſiæ vniri, & quod ius ex vnione conferatur.*
18 *Beneficiorum diœceſis appellatione, veniunt beneficia exempta in eccleſia conſtituta.*

CAP. VNICVM.

1 FRequens. † Nota, quod cõſtitutio faciẽs mẽtionẽ de epiſcopis & ſuperioribus, appellatione ſuperiorũ comprehendit Archiepiſcopos, & Patriarchas, hoc voluit hic
2 gl. in ver. Superiores. quã no. † Ex qua, ego infero duo, quatenus nõ facit mẽtionẽ de Cardinalib. q̃ aut gl. ſen tit, q̃ Cardinales nõ ſint ſuperiores epĩs, q̃ clarius voluit gl. 2. q. 7. c. ģģ. q̃ dicit patere p illũ tex. q̃ libet epũs ſit maior ꝓbytero Cardinali, de quo tñ dicẽdũ, vt no. Hoſt. in c. eccleſia j. & per alios D. de ele. Aut gl. voluit, q̃ in diſpoſitione reſtrin
3 gibili, † Cardinales nõ cõprehendũtur ſub generalitate verborũ; ſed oportet, q̃ de eis fiat mẽtio ſpecialis; & hoc videtur velle Io. And. poſt Io. Mo. in c. ad ſuccedendas. de ſchiſma. lib. 6. vbi dicunt, q̃ per verba quantumcunq; generalia canonis pœnã irrogantia, non includuntur Cardinales, niſi de eis fiat mentio ſpecialis, licet per talia verba includantur epĩ, & narrat ibi Io. Mo. ſic fuiſſe in facto obtentum, quia maior eſt ratio in Cardinalibus, quã in epĩs, quia quãto ſunt viciniores Papæ, tanto minus præſumitur pœnam inferri ab ipſo. & eſt ratio ſecundũ eum, quia Cardinales vere ſunt patricij ſcripti in diademate Principis, inſti. qui. mo. ius pa. po. fol. §. filiusſa. & ſunt pars corporis ipſius. 6. q. 1. c. ſi quis, C. ad l. Iul. l. q. ſquis, & ſunt ſpecialius fratres Principis, & plus alijs priuilegiati. de offi. leg. c. officij. lib. 6. & c. q̃ translationem, in antiquis. & vide q̃ no. per Io. An. in c. quia periculoſum, de
4 ſen. excõ. lib. 6. † Prælati facientes capi clericos ſeu religioſos exemptos in caſibus eis à iure non conceſſis; & ſic iniurioſe; ſunt excõicati, ar. de ſen. exc. c. vniuerſitatis. hoc voluit gl. hic, & bene intellecta, ad tex. iſtum relata, in verbo, capiunt,
5 quod no. † q̃ epiſcopus nõ poteſt prohibere ſubditos ne miſſas religioſorum audiant, vt hic tex. innuit, primo reſponſo, quod tamen intelligit hic gl. in verbo, audiant. vt ſine parochialium eccleſiarũ præiudicio, hoc liceat, quod intelligit, vt
6 legitur, & no. in c. 2. de parochi. † dic tamẽ, q̃ religioſi, populum non habentes, non debent miſſas publicas celebrare. & dic publicas, quę celebrantur hora tertiarũ cũ populi concurſu, vt 16. q. 1. c. interdicimus, & in c. Agapitus, iuncta gl. 1.
7 & quod ibi no. Doct. † No. ſignificatum horum verborum pro libito voluntaris, &c. quæ ſæpe ponuntur in compromiſſis, & alijs diſpoſitionibus, per quæ datur facultas aliqd faciẽdi pro volũtatis libito; nõ eſt. n. reſtringibilis ad volũtatẽ rationis freno ſubiectã, ſed ad voluntatẽ liberã, & abſolutã, quod probat verbũ, libito, quod deriuatur à verbo libet, q̃ ſapit liberã voluntatem, de quo per Bar. in extrauag. ad re primendã, & in l. alio. ff. de alim. & cib. lega. hoc probat tex. hic in prima col. in fi. ibi, abſque cauſa rationabili pro libito
8 voluntatis, &c. quod no. † No. q̃ prælati facientes capi appellantes ab eis, debent puniri, vt hic, in ſecundo reſponſo,
9 iuncta gl. in ver. mancipati. † & dic de materia non deferentium appellationi, vt plene dixi in c. de priori, de appel. † Nõ
10 poteſt prælatus interdicere eccleſias exemptas, vide hic glo.
11 in verbo, interdicunt. † Nota, q̃ epiſcopus poteſt ab exemptis, eorumq; ſubditis, ſubſidiũ charitatiuũ, moderatum tamen exigere, vt no. probat hic tex. in §. nonnulli. & vide hic

Universidad de Deusto
Biblioteca

in verbo. In exigendo. cum sequ. & pro hoc facit, quia episcopus in multis est ordinarius exemptorū, vt no. in cle. j. de foro compe. & in cle. 2. de pen. & remiss. vnde propter curam, quam habet de eis, potest merito exigere charitatiuū subsidium. † Non potest prælatus tabellioni inhibere, ne cōficiat instrumentum de his de quibus rogatur; præsertim cū notarius teneatur ex debito iuramenti, vide hic text. in verbo, tabellionis, iuncta glo. in verbo conficiant. † Exempti non teneantur præstare ordinarijs locorum iuramenta fidelitatis & obedientiæ, nec etiā in eorum literis, quas ipsis ordinarijs secūdum casuum exigentiam scribunt, obedientiam ponere in principio salutationis tenentur, vt puta dicēdo, salutē & obedientiā debitā & deuotā, vel per verba similia. nō exēpti vero satis est, q̄ à principio obedientiam promittāt de primo vide tex. in c. cum olim 2. de priui. in fi. de secundo & tertio. & etiam de primo, vide tex. in ver. in causis. iuncta glo. in vēr. obedientiam, quā no. & pro hoc vltimo facit text. in c. Dei, de simo. † No. q̄ habens ius præsentādi ad beneficium, potest præsentationē p literas facere; nō ergo tenet se personaliter cōferre ad institutionē, vide tex. in p̄dicto ver. in causis. iuncta gl. in verbo Literarū. concordat. c. ea noscitur, de his quę fi. à prela. secus dic respectu præsentādi; nā ille dēt exhiberi conspectui instituentis; aliàs nō dr̄ præsentatus, vt institues possit perscrutari de illius idoneitate, de quo vide gl. in cle. dudum, de sepul. vbi dixi. † Ad remotionē illius quem spreto patrono, cps instituit, potest agere præsentās, & præsentatus. i. patronus habēs ius præsentādi, & ille, quē ipse patronus ad beneficiū legitime præsentauit, vt in ca. decernimus. 17. q. 7. de iure patro. c. ex literis, & de re iudi. c. cū Bertoldus. vide hic gl. in ver. indignas. † Quæ bona dicuntur esse de mēsa prælatorū, seu capitulorū, vel aliorū dignitatū, seu prębendarū, dic, q̄ aut quęritur de bonis profanis, aut de beneficijs seu ecclesijs, primo casu illa bona dicantur esse de mensa, in quibus ecclesia, seu collegium, vel dignitas, seu prębenda, habet directum, & vtile dominium. si autem ecclesia habet directum dominium, sed alius vtile, sicut sunt feuda, non possunt dici de mensa, cum alius fructus percipiat, & pro tanto illorum ad ecclesiā reuersorum permittitur noua infeudatio. de feu. c. 2. Sēo casu cū quæritˇ de beneficijs, seu ecclesijs ad mensam spectan. dicendū est, q̄ illæ seu illa dicūtur de mēsa prælati, seu collegij, & c. quorū fructus ptinēt ad eā ecclesiam, seu collegiū, cui facta est annexio. ita, q̄ pōt illos cōuertere in p̄prios vsus. † hoc tn̄ intellige cū limitatione, quā ponit Inn. in c. pastoralis, de priui. & idē dicēdū de dispositione ipsi⁹ ecclesiæ vnitæ, vt illa ptineat ad eā, cui facta est vnio; intn̄, q̄ rectorē, vel perpetuū vicariū nō habeat præter illum, cui facta est annexio. vnde poterit pro libito ponere ibidem vicariū tpalem, & deponere, vnde talis ecclesia sic vnita non dr̄ vnquā vacare, vt probatur hic in ver. Quidam etiam ecclesias. & in cle. j. de sup. neg. præla. hoc autem ius pōt ecclesię in ecclesiā cōpetere, altero de tribus modis, videlicet per Papalē cōcessionē, & de hac nō dubitatur, de priui. c. pastoralis. itē per vnionē sic factā per cp̄m de cōsensu capituli, vt in cle. si vna, de reb. eccl. non alie. vbi de hoc, maxime In no. q̄ intellige intercedente titulo, vel tanti tēporis interuallo, q̄ eius initij non sit memoria, cū talis præscriptio sit cōtra ius cōe, vt in c. 1. de præscri. lib. 6. de quo plene no. in d. c. vt sup Io. An. in Mercu. & intellige q̄ dixi de vicario prohibito in tali ecclesia vnita ponendo, vel destituendo, quādo ecclesia est pleno iure subiecta ei, cui annectitur, etiam si sit curata, vt in d. ver. quidā etiam, si. n. ecclesia spectans ad mēsam prælati, vel collegij, nō est pleno iure subiecta, sed recipit superioris institutionē, quoad regimen ecclesiæ, vel saltē populi; & tūc dēt ibidē poni vicarius perpetuus instituēdus per ordinariū loci ad præsentationē istius habētis ecclesiam vnitam, vt in c. extirpandæ. §. qui vero, de præb. & ideo dēt cōsiderari modus, & forma cōcessionis seu incorporationis. nec tn̄ putes, q̄ ecclesia, quę pleno iure est alicui subiecta, pp hoc dicatur esse de mensa illius. licet. n. prætextu talis subiectionis habeat ius instituēdi, & substituēdi, & ēt visitandi quoad tempora, nō pōt tamen fructus illius ad sui vtilitatē conuertere, nisi ilam habeat in mensam, vel in suos vsus cōuertēdam, de sup. ne. præla. cle. 1. De his omnib. vide hic gl. valde no. super ver. ad mensam. & per Inno. in d. c. vt super, de re eccle. non alie. † Appellatione beneficiorū diœcesis veniūt etiam beneficia exēpta, in diœcesi cōsistentia, nam licet sint exempta, sunt tamen in diœcesi, vt in c. graue, de off. ord. hæc procedunt ēt in priuilegijs cōcessis ordinario de percipiēdis fructibus primi anni beneficiorum vacantiū in sua diœcesi; fortius aūt cōprehendūtur beneficia spectātia ad exēptos, aliàs nō exēpta, vide hic tex. in §. præterea, iūcta gl. no. in ver. anni. secus quo ad primū casum, si fieret mētio de beneficijs subiectis, vt in ea. gl. præal. & vide q̄ legitur, & no. in c. pro illorum, de præb.

De priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Clerici sęculares, administrantes sacramenta clericis vel laicis, sine licentia diœcesani, non incidunt in excommunicationem indictam religiosis.*
2 *Religiosorum appellatione non veniunt clerici sęculares in dispositione pœnali.*
3 *Eucharistia vnde dicatur.*
4 *Matrimonium solennizare, quid sit.*
5 *Religiosi asserenti se habuisse licentiam à suo sacerdote recipiendi sacramenta, an credere teneantur, & in quibus sacramentis.*
6 *Scholares, mercenarij, & his similes, censentur de parochia, in qua pro tempore habitant, quoad sacramenta.*
7 *Parochiæ vnius vt quis iuribus subiiciatur, non requiritur animus perpetuo standi, vel domicilium constituendi.*
8 *Prouisus de ecclesia parochiali, licet adhuc presbyter non sit, potest suo parochiano dare licentiam, vt ab alio presbytero sacramenta recipiat.*
9 *Vicarius, seu alius locumtenens in ecclesia parochiali, potest dare parochiano licentiam recipiendi sacramenta ab alio parocho.*
10 *Episcopus an possit dare licentiam recipiendi sacramēta ab alio, quam à suo presbytero.*
11 *Vicarius, seu officialis episcopi, non debet se impedire de spiritualibus in foro conscientiæ.*
12 *Religiosus ad hoc, vt possit conferre sacramenta parochiano alterius sacerdotis, quæ requirantur.*
13 *Verbum generale, quod potest habere multos intellectus, aliter debet interpretari ante factum, & aliter post factum, vt tunc scilicet euitetur pœna.*
14 *Religiosi quæ sacramenta, & qua cautione non prohibentur conferre populo monasterio non subdito.*
15 *Pœnitentiæ sacramentum, non potest etiam cum licentia proprij sacerdotis recipi à religioso, seu presbytero non habente curam; licet secus sit in aliis sacramentis.*
16 *Iurisdictio nō habentium subditos, in quibus casibus possit actu in alios prorogari.*
17 *Constitutio pœnalis concernens certos casus sine causæ expressione, non debet extendi ad alios casus similes, vel maiores.*
18 *Constitutio vbi non habet causam insertam, debemus coniecturare causam illius; & si non potest naturaliter nisi vna reddi, tunc ad illius limites debet constitutio extendi.*
19 *Religiosus subditum alterius ab excommunicatione à canone indicta absoluens, quamuis incidat in pœna huius cle. secus tamen si absoluit ab excommunicatione lata ab homine.*
20 *Sententiæ appellatione facta ibidem mentione de absolutione, venit sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti, etiam in materia pœnali.*
21 *Religiosus incurrit sententiam excommunicationis, absoluendo à sentētia canonis, vel statuti, etiam si absoluat religiosum.*
22 *Ordinarius loci, potest facere religiosum quemcunque exemptum denunciari excommunicatum, postquam sibi constiterit eum incidisse in excommunicationem.*
23 *Prædicatores religiosi, peccant graviter, & puniri debent, qui nomina tim, vel per circulocutiones vim proprij nominis habentes, detrahūt prælatis ecclesiarum.*
24 *Episcopis competit male ablatorum incertorum dispensatio.*
25 *Male ablatorum subtractio, seu clandestina vsurpatio, vel alia nō canonica dispositio, videtur tendere in præiudicium episcoporum.*
26 *Religiosi quantumcunque exempti, & priuilegiati super cōfessionibus audiendis, non valent absoluere in casibus sedi Apostolicę, vel episcopis reseruatis, etiam à simplici peccato, seu culpa.*
27 *Religiosus nunquam religiosum, nec socium absoluere potest in casibus reseruatis.*
28 *Religiosi habentes potestatem trahendi vltra duas diet as. cum clausula, non obstantibus, & c. non possunt conuenire ad plura loca, & multum remota.*
29 *Infirmitas, & senectus, est causa probabilis dispensandi cum aliquo super pœna delicti.*
30 *Interpellatio, vt quem in mora cōstituat, præsertim ad pœnam; oportet quod fiat per eum cuius interest.*
31 *Suspensionis pœna à iure simpliciter imposita, intelligitur in dubio de suspensione ab officio, & quando ab administratione, distingue.*
32 *Hospitale non curatum, vt valeat per suos presbyteros familiaribus, domesticis, etiam pauperibus suis sacramenta conferre, solus Papa per totum orbem, & episcopus in sua diœcesi priuilegium concedere possunt.*
33 *Consuetudine an introduci possit, vt hospitalium sacerdotes, familiaribus suis, & pauperibus ibi degentibus, sacramenta ministrare possint.*

CAP.

CAP. PRIMVM.

1 Religiosi. † Clerici sæculares administrantes sacramenta, de quibus hic in tex. clericis, vel laicis, sine licentia proprij diœcesani, non incidunt in excommunicationem, sicut religiosi hoc casu inuoluuntur, vide hic tex.
2 in cle. 1. iuncta gl. 1. † Ex qua no. q̄ in dispositione pœnali, appellatione religiosorum, non veninut clerici sęculares; licet dispositionis ratio videatur prima fronte in vtrisq; pariter militare. An autem veniāt religiosi ad ecclesias sæculares translati, Gl. 1. hic dicit esse dubium, remittens ad no. in
3 in cle. 1. de deci. & vide quod ibi dixi. † Eucharistia dicitur ab eo, q̄ est bonum, & charis, q̄ est gratia, quasi bona gratia. ita dicit hic gl. in ver. Eucharistiæ. remittens ad nota. in cle. vna, de reliqui. & vene. sanc. sed tu vide tex. Greg. in c. multi. 1. q. 1.
4 prope medium, qui ita, vt supra, exponit. † Solennizare matrimonium, est ipsum matrimonium solenniter benedicere
5 vide hic gl. in ver. Solennizare. † Nunquid sit religioso seu alio clerico credendum assertioni alterius parochiani, qui dicit se habuisse licentiam à suo sacerdote recipiendi sacramenta, seu certum sacramentū ab ipso religioso seu clerico, vide hic bonam gl. in ver. non habita. quæ post multa concludit, q̄ sic. quod tn̄ videtur ex sui ratione restringere ad sacramentū pœnitentiæ, quia in foro pœnitentiali, est cōfitēti credendū, qa ibi solum agitur de periculo animæ suæ. vnde nō præsumitur immemor suę salutis, de homi. c. significasti. il 2. & 1. q. 7. c. sancimus; secus in sacramēto ordinis, & similib. & hanc gl. bene no. & maxime quatenus dicit aliud esse in sacramento ordinis, quia illud confertur, non tantū pp se, sed & pp alios, ideo dr̄ sacm dignitatis. 1. q. 1. c. sacramenta. §. sicut ergo & no. hoc vltimum & vide plenius, in c. denique. 4. dist. vbi bonus tex. cum gl. no. quæ dicit per illum tex. q̄ quilibet ordo ecclesiasticus, dr̄ dignitas, siue honor. & ex hoc infert clericos non esse priuatas personas, cū illæ solæ dicantur priuatæ personæ, quæ nō habent dignitates. 24.
6 q. 1. c. qui contra pacem, q̄ est no. † Scholares, mercenarij, & his similes, censentur quo ad sacramenta, de illa parochia, in qua pro tpe habitant, hoc voluit no. gl. hic in ver. parochia-
7 lis. † Ex qua not. q̄ quoad iura parochialia, non requiritur, quod quis moretur in parochia animo perpetuo ibi stándi, vel domicilium ibidem constituendi; sed satis est, quod ibidem ad tempus moretur, remotus, à sua parochia. quod intelligo, qn̄ tanta est à propria parochia distantia, q̄ ad illam commode pro sacramentorum susceptione accedere non valet, arg. optim. in c. is qui, & c. fi. de sepul. lib. 6. est tamē valde tutum, q̄ accedens ad partes remotas animo non transferendi domicilium, habeat licentiā quoad sacramenta recipienda à parochiali presbytero, de quo vide q̄ no. in c. com-
8 nis, de pę. & remiss. † Prouisus de ecclesia parochiali, licet adhuc presbyter non sit, potest suo parochiano dare licentiā, vt ab alio presbytero sacramenta recipiat. licet ergo ipse nō valeat illa sacramenta ministrare, potest tamen dare licentiā ab alijs recipiēdi; & hoc ideo, quia primū est ordinis, quem ipse non habet, secundum est iurisdictionis, quam habet ex prouisione ecclesiæ, arg. in simili, in c. suffraganeis. de ele. q̄ no. ad similes quæstiones. hoc voluit in effectu gl. hic in ver.
9 presbyteri. † hanc etiam licentiam potest dare vicarius, seu locumtenēs in ecclesia ipsa parochiali, vt in eadē gl. dicitur.
10 † Nunquid episcopus valeat dare licentiā alicui suo subdito recipiendi sacramenta, præsertim, de quibus hic, ab alio quā à suo presbytero? vide hic bonam gl. in ver. Presbyteri. quæ vī dubitare propter tex. istum, qui vī requirere licentiam presbyteri parochialis. in contrarium facit quia tota diœcesis est ipsius episcopi parochia, vt in c. apostolicæ, in princ. de dona. & quilibet de diœcesi potest pro sacrumentis recurrere ad proprium presbyterum, episcopum, & archipresbyterum ecclesiæ cathedralis qui in hoc censetur vicarius episcopi, vt in c. 3. de off. archipre. Concludit tamen, q̄ si ecclesia parochialis vacat, tunc sufficit licentia episcopi. & idem videtur sentire de archipresbytero ecclesiæ cathedralis. sed si ecclesia non vacat, tunc ante factum consuluit abstineri, vt ex licentia episcopi vel archipresbyteri Ciuitanensis hoc non fiat, licet ab illis talia sacramenta recipi possint, vt sup. dictum est; sed post factum putat illum excusari à pœna, qui hoc fecit de authoritate epi. idem puto, si de authoritate archipresbyteri Ciuitatensis, qui in hoc est vicarius episcopi, vt supra dixi. & no. singulariter prædicta. ante ergo factum tutum est, vt pro licentia habenda recurratur ad proprium
11 presbyterum duntaxat. † Itē no. q̄ vicarius seu officialis episcopi, non debet se impedire in istis spiritualibus, in his. n. cēsetur vicarius epi à iure cōstitutus archipresbyter Ciuitanēsis, officialis autem episcopi habet iurisdictionem in foro
12 contentioso, vt in c. licet, de offi. vica. lib. 6. quæ no. † Ad hoc vt religiosus valeat conferre parochiano seu parochianis alterius sacerdotis sacramenta, de quibus in tex. sine metu pœnæ, in tex. contentæ, cautum est, vt habeatur specialis licentia à presbytero proprio, tam de sacramentis conferendis, quam de ipso religioso conferente, & parochianis qui sacramenta illa sunt percepturi, vt sic illa specialitas referatur ad sacramenta, ad conferentem, & recipientem. attamen post factum nō videtur incidisse in pœnam hanc, si fuit facta specialis mentio de parochianis, cum licentia conferēdi datur religioso, vel de religioso, cum licētia fuit data parochiano.
13 ita no. dicit hic gl. super ver. Speciali. † Ex quo bene no. q̄ verbum generale, quod potest habere multos intellectus, aliter debet interpretari ante factum, & aliter post factum, & post factum debemus recipere illum intellectum, per quem pœna vitatur. † Secundo no. ex tex. & gl. q̄ religiosi non prohibentur conferre sacramenta populo, monasterio nō subdito, dummodo habeant licentiā specialem à sacerdote, cui il le populus est commissus. & pōdera, q̄ possunt cōferre ista tria, de quibus in tex. s. extremā vnctionem, Eucharistiam, & matrimonia solennizare. i. solenniter benedicere, quæ solēt in publico fieri. puto tn̄, q̄ si volunt omnia licite facere, debent habere licētiam proprij prælati ipsius religiosi. ar. in c. 2. de test. lib. 6. & 11. q. 1. c. nolo, & c. non dicatis. si tn̄ eam nō habuerint, non incurrunt pœnā, de qua hic, quia illa est imposita solum ex defectu licentiæ proprij sacerdotis & pœna nō debet excedere casum, de pę. dist. 1. c. pœnæ, & in c. statutū de ele. li. 6. An autē à religioso possit cū licētia prædicta recipi sacrm pœnitētiæ? dic, vt in sequēti notula dicetur. † Licet
15 sacra, de quibus hic, valeant à religioso, ēt curā nō habente recipi cum licētia proprij sacerdotis; secus tn̄ vī in sacro pœnitētiæ. pnia. n. nō potest recipi, ēt cū licētia proprij sacerdotis à religioso seu p̄sbytero nō habēte curā, aīarū ita dicit hic gl. no. sup ver. speciali. in fi. allegat no. in c. omnis, de pœ. & remi. vbi idē tenet gl. ex quo infertur, q̄ si datur parochiano facultas eligendi sibi confessorem, q̄ non poterit eligere religiosum, vel presbyterum sæcularem non habentem animarum curam actu. idem videtur velle Pau. de Liaz. hic, distinguit tamē, quod aut sacerdos proprius committit extraneo sacerdoti, vt audiat cōfessionem subditi sui; & tunc non est est vis, an habeat curā, vel non, quia hoc facit non iure proprio, sed tanquam delegatus; & sic gerit vices proprij sacerdotis, quia delegatus fungitur vice delegantis, vt in c. sane, de of. dele. & in l. 1. ff. de off. eius cui man. est iuris. aut proprius sacerdos dat licētiam parochiano suo, vt possit sibi eligere confessorem. & tunc procedat dictū huius gl. fm cum, quia tūc cū iste eligēdus, per parochianum nō sit delegatus proprij sacerdotis, oportet q̄ p̄ viā prorogationis parochianus se illi subijciat, sed cum ille non habeat per se curā, non potest fieri prorogatio, quia cōsensus priuatorum, nō pōt
16 cū facere iudicē qui nulli præest iurisdictioni, vt dr̄ c. significasti. de fo. com. & in l. primatorū, C. de iur. om. iu. & ita cōiter sollent trāfire doct. † Sed ego nouissime reperi. Host. in sum. in ti, de pę. & remi. §. cui, tenētem cōtrariū, dicit. n. ex quo sacerdos habet potestatē clauium (hāc. n. potestatem ligādi & soluendi recepit in sua ordinatione) vt in §. ecce sufficiēter, iūcto tex. c. ex auctoritate, & se. 16. q. j. exercitiū autē nō habet ex defectu subiectorum, vnde ex quo legitime aliquis se subijcit, pōt suā in illum potestatē exercere, & hoc mihi nouissime placuit, nam iura in cōtrarium allegata loquuntur de nō habēte prorsus iurisdictionē: secus aūt in eo qui hēt illā habitu, nec exercitiū est interdictū, nisi in subiectorū defectū, ad hoc adduco q̄ leg. & no. in l. j. ff. de iud. vbi patet, q̄ istorū iurisdictio nō habentiū subditos actu, nō pōt p̄ alios
17 prorogari. † Religiosus exercēs sacramentū pœnitētię in nō subditū, vel baptismi, vel aliud hic nō expressum, nō incurrit pœnā excōicationis hic promulgatam; licet hoc fecerit sine licētia speciali proprij sacerdotis, quia tex. hic apponit pœnā respectu istorum triū, videlicet eucharistiæ, extremę vnctionis, & matrimonij; ad alia ergo sacramēta iste tex. quoad pę nam in eo contentam, extendi nō debet, hoc ita no. dicit gl. in verbo, speciali. in fi. sui, quam no. in materia extensionis, ex qua notare potes, q̄ cōstitutio pœnalis cōcernens certos casus sine causæ expressione, non debet extendi ad alios casus similes, vel maiores, nam maior deberet esse prohibitio in sacramento pœnitentiæ, vel baptismi, quam Eucha
18 ristiæ, vel solennizationis matrimonij. † Posset tamē dictum gl. in dubiū refricari, quia vbi constitutio nō habet causam insertam, debemus cōiecturare rationē illius, & si non pōt naturaliter nisi vna reddi, tunc ad illius limites dēt constitutio extendi, vt no. Cy. in l. non dubium. C. de leg. sed non pōt reddi maior ratio in istis tribus, de quibus, in tex. quā in aliis, nisi forte velles dicere, q̄ religiosi magis exercebant in istis tribus, quam in alijs, ideo fuit in istis acrius prouidendum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in simili no.in c.admonere, iuncto.c.lator.33. q. 2. & vide ad materiam huius extensionis, quod dicam in sequenti gl.
19 †Quicunq; religiosus alterius subditum ab excõicatione a canone, vel statutis promulgata, absoluẽs incidat excõicatione hic promulgatã; idcus tñ si absoluit ab excõicatione lata ab hoste, quia casus iste nõ est hic in tex. expressus, ar. ca. statutũ, de cle. li. 6. ita no. dicit gl. in verbo, à canone. qđ no. in materia extensionis, ad ea quæ dixi in p̃cedẽti notula, forte
20 .n. in hoc casu illi religiosi iurisdict. nõ exercebãt. †Appellatione tñ non facta metione de absolutione, venit sen. exc. suspẽsionis, & interdicti, ẽt in dispositione pẽnali, vt hic, iũcta gl. in ver. à sentẽtijs. quod no. licet ergo noię sentẽtiæ simplr prolatę intelligat de diffinitiua, vt no. in c. cũ olim, de test. secus vr, cum ẽt fit mẽtio de absolutione, vt hic, & intellige quãdo
21 necessaria est absolutio. †No. q religiosus incurrit sniam excõicationis, absoluẽdo à sentẽtia canonis vel statuti, etiã si absoluat religiosum, vel cõsocium vide hic text. iũcta gl. no. super ver. Quẽquam, & no. ex eadẽ gl. q religiosi cõprehen
22 duntur sub verbis generalibus, ẽt in materia pẽnali. †No. q in casu huius cle. põt loci ordinarius facere religiosum, quã tũcunq; exẽptũ, denũciari excõicatum, postquã sibi cõstiterit eũ incidisse in excõicationẽ, de qua hic; & tñ cõstare sibi nõ poterit illũ incidisse, nisi facit illũ citari, vt no. in cle. 2. de pẽnis, in ver. Cõstiterit. & in cle. præsenti, de censi. & vtro biq; gl. quare puto, q quoad hãc denũciationẽ faciẽdã poterit ordinarijs facere citari, quia cõcesso cõsequẽti, vr antece
23 dẽs cõcessum, vt in c. cũ M. de consti. & c. prudẽtiam, & c. p̃terea, de of. dele. vel poterit sibi cõstare per informationẽ extraiudicialẽ, de qua in c. cũ cõtingat, de resci. † Peccãt grauiter prędicatores religiosi, & puniri debẽt, prout hic dr, q in corũ prędicationibus ecclesiarũ prælatis detrahũt, qđ intelligit, hic gl. no super verbo, detrahãt. cum nominatim detrahunt, aut p circũlocutionẽ, quæ vicem hẽt proprij nominis, alias in genere bene licet prędicatori tangere prælatorũ vitia. iuxta illud euãgelicũ, super cathedrã Moysi &c. Caueãt tñ vt etiã in generali locutione, linguã refrenẽt; quia qui inconsideratè loquitur, sentiet mala, vide hic gl. not. super ver-
24 bo, detrahant, quã no. bene. †Episcopis cõpetit mala ablatorũ incertorum dispensatio, vide hic gl. in verbo, in aliorum,
25 ex qua iũcta tex. no. † q subtractio, seu clãdestina vsurpatio, vel alia nõ canonica dispositio male ablatorũ incertorum, vr tẽdere in episcoporũ pręiudiciũ, & volẽs pẽnitere, debet illa ẽpis restituere, de hac tamen materia, vide q no. Doct. in
26 c. 2. de test. li. 6 † Nota hic expressum, q religiosi, quantumcũque exẽpti, & priuilegiati, super cõfessionibus audiẽdis, non valent absoluere in casibus sẽdi Apostolicę, vel ẽpis reseruatis, etiam simplici peccato, seu culpa; & contra faciẽtes peccant grauissime, & debẽt puniri, prout hic dr; vide hic gl. sũ-
27 per ver. absoluere iuncto tex. † Et aduerte quia nec religiosum, nec sociũ, pñt in illis casibus reseruatis absoluere, quod probat hic tex. in ver. quamquã, iuncta glo. ꝛ. alleg. in verbo,
28 quamquam. † Quamquam religiosi habeant aliquos cõseruatores, quibus est data potestas trahendi vltra duas dietas cum clausula non obstantibus &c. non tamen possunt aliquos conuenire ad plura loca, & præsertim multũ remota.
29 vide hic tex iũcta gl. in verbo, remota. † No. quod infirmitas vel senectus, est causa probabiliter dispensandi cum aliquo super pœna delicti, vide hic gl. iuncto tex. in verbo necessita-
30 te. † Ad hoc vt interpellatio cõstituat aliquẽ in mora, præsertim ad pẽnam iuris incurrendã, oportet, q fiat per illum cu
31 ius interest, vide hic glos. super verbo, Requisiti. † Si suspensionis pœna à iure simpliciter imponitur, intelligitur in dubio de suspensione ab officio, an autem illa includat suspensionem ab administratione, debet distingui, de quo vide hic
32 bonã gl. in verbo, suspensionis. & no bene hãc gl. † Solus Papa potest cõcedere generale priuilegiũ totum orbem respiciens, vt hospitale nõ curatum valeat per suos presbyteros familiaribus suis, domesticis psonis, & pauperibus in hospitali habitãtibus sacramenta conferre, de iure. n. hospitale cũ suis est sub cura parochialis ecclesiæ, ẽps autem potest tale priuilegiũ in sua diœcesi ex causa cõcedere, de reli. do. c. constitutus, cum ibi notatis, idẽ dicẽdum in concessione altaris viatici, vt no. in c. in his, de priui. vide de hoc hic gl. super ver.
33 apostolica. † An possit cõsuetudine introduci, vt sacerdotes hospitaliũ possint suis familiaribus, & pauperibus in hospitali degentibus, sacramẽta ministrare, sicut põt priuilegium hoc inducere, vide hic gl. in ver. ministrare. quæ est finalis, & primo sentit, q sic, per cle. quia cõtingit, in fi. de reli. do. postea sentit contrariũ, dicens, q illa cle. hoc nõ probat, posset ergo priuilegiũ, hoc casu, quod nõ potest facere cõsuetudo & no. hoc vltimum, ar. c. 2. de pœ. & remi. lib. 6. illud tamẽ. c. loquitur, cũ singularis persona vult præscribere, vt possit sibi eligere cõfessorem, qđ fieri nõ potest, vt ibi, & idem vr di-

cẽdũ quãdo presbyter nomine ꝓprio vult p̃scribere curã animarum, vt no. in c. conquerente, de offi. or. sed nos loquimur cum sacerdos hospitalis præscribit nomine hospitalis, & videtur q possit, de quo vide q no. per doc. in d. c. cõquerente. & videtur casus in c. ex tranmissa, de præscri.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus transiẽs per locum suæ prouincię exemptum, potest populum benedicere solenniter.*
2 *Episcopus per loca exempta suę diœcesis, potest populum solenniter benedicere, & quinque alia facere, præter crucis dilationem.*
3 *Archiepiscopus in locis suę prouincię exemptis, celebrans in pontificalibus potest vti pallio diebus sibi concessis.*
4 *Archiepiscopus, & episcopus, an & quibus casibus possint in prouincia seu diœcesi aliena celebrare & prædicare.*
5 *Episcopi an, quando & qualiter in locis mendicantium possint celebrare, & iurisdictionalia exercere.*

CAP. II.

1 ARchiepiscopo. †Archiepiscopus transiens, vel declinãs ad locũ exemptum suę prouinciæ, potest ibidem bene dicere populũ, ẽt solenniter, per illa verba. Sit no-
2 men Domini benedictum. † & idem in episcopo quoad loca exempta suæ diœcesis, vide hic glo. super ver. Benedicta & nota ex text. quinque quæ potest facere Archiepiscopus in locis exemptis suæ prouinciæ, & episcopus in eisdem locis suæ diœcesis; præter crucis delationẽ, quæ non pertinet epi
3 scopo. † Archiepiscopus celebrãs in Pontificalibus in locis exemptis suæ prouinciæ, potest vti pallio, quia illud est ornamentum Pontificale Archiepiscopi; dũmodo eo vtatur diebus sibi concessis, & vide gl. quam no. in verbo Pontifi-
4 calibus. † An archiepiscopus, seu episcopus possit in Pontificalibus in aliena prouincia, seu diœcesi celebrare, vel prędicare, vide hic gl. no. in verbo, Pontificalibus. quę ponit Inn. & Host. opi. cõtrarias, & tandẽ cõcordãdo distinguit, q aut vellet pontificalibus vti sine iurisdictionis exercitio, vt puta missam celebrãdo, & potest etiam sine licentia diœcesani, & idẽ prędicãdo nisi specialiter prohibeatur; aut vult vti cũ iurisdictionis exercitio, vt ordinãdo, vel crismando, & non potest, sine diœcesani licentia. 9. q. 2. per totũ, sed cum licentia
5 hoc poterit, sine tamẽ vsu pallij; quę verba diligẽter no. Ex quibus habes, † an, & quãdo, & qualiter in locis mẽdicantiũ possint episcopi celebrare, & alia hic posita exercere.

De pœnis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pontificis appellatione, etiam in materia pœnali, venit episcopus, & an qui renunciauit loco, & non ordini.*
2 *Pontificum appellatione non veniunt electi etiam confirmati.*
3 *Pontifices dici non possunt nondum consecrati.*
4 *Defendendo se, qui percutit, non dicitur temere, vel suadente diabolo, percutere.*
5 *Episcopum qui se defendendo percutit, vel etiam interficit, non incidit pœnas huius, c. si quis suadente.*
6 *Mandans certum delictum, vel illud faciens, si in aliqua dispositione punitur, an, & quibus casibus pœna incuratur, etiam non secuto effectu.*
7 *Ratum habenti factum ab alio vbi imponitur pœna, intelligitur, quod illud factum sit eius contemplatione.*
8 *Socij proprie dicuntur communicantes inuicem lucra, & pericula.*
9 *Collega proprie dicitur in officio.*
Comes in itinere.
Consors in præmio.
Sodalis in mensa, vel sede.
10 *Socium non ita proprie iuristæ sumunt, vnde socium etiam in crimine, & ecclesia dicimus, & in multis aliis actibus, vt ibi.*
11 *Socius criminis qui large, & qui stricte dicatur.*
12 *Socius criminis in materia odiosa, & pœnali quis dicatur, vide per pulchras distinctiones.*
13 *Consilium, vel fauorem præstans, vt aliquis Pontifex capiatur, vel temere percutiatur, vel banniatur, punitur sicut principaliter committens.*
14 *Consilium vel fauorem præstantis appellatione in materia pœnali comprehenditur qui nudum consilium vel fauorem præstitit, & nu. 15.*
16 *Fautoris appellatione, etiam in materia pœnali; includitur is, qui fauorem præstitit criminoso: nedum ante, sed etiam post delictum.*
17 *Defensoris appellatione in materia etiã delicti, venit qui criminosum defendit, etiam post delictum, nisi aliud adiciatur.*
18 *Defensor quot modis dicatur, & etiã diuersimode puniatur, & nu. 21.*
19 *Iniuriam proximo inferendam, licet ille prius nocuerit, licet repellere.*
20 *Iniuriam inferre non dicitur, qui vult capere, vt ad iudicem ducat.*
22 *Inhabilis ad beneficia obtinenda retentis obtentis, nõ potest etiam per mutare sua, vt alia obtineat.*

Excom-

23 *Excommunicari candelis accensis, si quis mandatur, debet suppleri, & extinctis, & pedibus conculcatis.*
24 *Grassantibus multis, quomodo verba hæc exponantur.*
25 *Papa non solum, sed etiam episcopi omnes, possunt dici sanctissimi, & quare.*
26 *Episcopalis dignitatis ad commendationem, vide multa; & an filij, an patres debeant vocari episcopi.*
27 *Absolutus in articulo mortis in casibus Papæ reseruatis, qui superuixit, tenetur quã citius poterit, se Papæ præsentare; aliàs incidit in eãdem excommunicationem.*
28 *Clausula, quam citius, & similes aliæ, intelliguntur, cessante impedimento, de quo, non asserentis dicto, sed iudicis arbitrio statur.*
29 *Excommunicationem an quis inciderit, vel reinciderit, vbi potest probabiliter dubitari, non debet iudex illum denunciare, nisi præmissa citatione, & summaria cognitione.*

CAP. PRIMVM.

1 SI quis suadente. †Appellatione Pontificis, ẽt in materia pœnali, comprehẽditur episcopus; etiam qui renunciauit loco, & non ordini. Sed aduerte quia gl. vr ponderare tex. in eo, q ponit verbũ gñale, quemuis, &c. & sic vr, q tunc veniat talis Pontifex, qñ annectitur aliquod verbũ generale; secus videtur si simpliciter fit mentio de Pontifice. dẽnt enim verba capi in potiori significatu, & sic intelligantur de Põtifice, qui non renũciat, nec
2 ordini, vide gl. hic in ver. Quemuis Pontificem. † Appellatione Pontificum, nõ veniunt electi etiam confirmati ex quo nõ sunt consecrati. adhuc enim nõ possunt dici Pontifices
3 i. episcopi, secundum gl. in ver. Quemuis Pontificẽ. † Ex qua no. q nondum consecrati, neq; Pontifices dici possunt, idẽ no. gl. in cle. dignum, de cele. misl. cõtrarium no. gl. in cle. vni
4 ca, de foro comp. sed tu distingue, vt ibi dixi. † Non dr temere percutere, qui percutit se defendendo, nec suadẽte diabo
5 lo, vide hic tex. in prin. iũcta gl. super ver. vel temere. † Ex quo no. q si qs se defendẽdo, percutit, vel ẽt interficit episcopũ, nõ incidit in pœnas hic contentas. † Mandans episcopum ca
6 pi, percuti, occidi, vel bãniri, maleficio nõ secuto, nõ incidit ex solo mandato in pœnas hic contentas, quia verba sunt cum effectu intelligenda. nec est verisimile, q ex solo mãdato, tot pœnis mandãs inuolueretur, ita no. dicit hic gl. in ver. Mandauerit. licet in principio sẽserit contrarium per illa verba tex. Vel hoc mãdauerit. sed gl. exponit hic i. percussiones, captiones, vel banna iã facta, & secundũ hanc expositionem est singulariter notandũ, q si in aliqua dispositione, punitur facies certũ delictũ, vel illud mãdãs, dẽt intelligi de mãdato cum effectu. s. delicto secuto, saltẽ qñ pœna pro delicto imposita, est magna, de quo ego multũ dubito, quia sæpe punitur quis ex solo mãdato, ẽt delicto nõ secuto, vt homines arceãtur ab illo, vt probatur in c. pro humani, de homi. li. 6. licet pœna illa sit ista lõge grauior, ad idẽ facit, c. quicũq;, de sen. exc. li. 6. vnde forte prima pars huius gl. est verior, vt ex solo mandato mãdãs incidat in pœnas hic cõtentas, vt à mandato, timore pœnæ, abstinẽtes, facile cõpescatur hoc nefandissimũ delictũ. Itẽ qa si litera intelligeretur de mãdãte, delicto secuto, nulla vel modica esset dubitatio, d. c. mulieres, de
7 sen. exc. lib. 6. † Vbicũq; imponitur pœna ratũ habenti factũ ab alio, dẽt intelligi, qđ illud sit eius cõtemplatione factũ: qa aliàs nõ cadit ratihabitio, & verba dẽnt proprie intelligi, vi-
8 de hic gl. sup. per verbum, ratam. † Socius proprie secundũ deriuatores dr pp periculi, vel operis societatẽ. vel dr socius à sequor sequeris; vnde socius proprie dr in periculo; & sic dñr socii, qui cã quæstus incũt alicuius operis societatẽ. ff. & C. pro socio, per totũ, cõicantes inuicẽ lucra, & pericula, vt
9 ibidẽ. † Collega dr in officio, vnde talis nõ proprie dr socius, comes in itinere, cõsors in prẽmio, sodalis in mẽsa, vel in sede, iuristæ tñ nõ sumũt ita stricte, nec ẽt cõis vsus loquendi, vnde ẽt in crimine dicimus socium, 22. q. 4. c. si ad peccatũ.
10 † Item in ecclesia, de offi. deleg. c. cũ R. de sen. exc. c. extenore, & c. in ordine, de cõfes. c. 1. in fi. In via, de voto, c. 2. In cõiu-
11 gio, 22. q. 2. c. cũ socieras. In lucro, de sup. c. 1. † Item de socio criminis, de quo ad ꝓpositũ vide rex. in c. cũ secũdũ leges, de hæret. lib. 6. vbi appellatur consors, & alibi dicit canon, q quis, tribus sociatur malis modis, committendo, fauẽdo, & non corripiẽdo, 23. q. 4. c. ita plane. hinc dr, q non caret scrupulo societatis occultæ, q manifesto facinori desinit obuiare, 23. q. 3. c. qui potest, stricte tamen is dicitur socius in crimine, qui aliquid cooperatur ad actum percussionis, captio
12 nis, vel bãni. † Ex quo singulariter nota, q in materia pœnali, & odiosa, is dicitur socius criminis, qui cooperatus est ad actum criminis; nõ autem comprehenditur is, qui tm̃ fauorem præstitit, vel nõ corripuit. & no. q quandoq; in delinquẽdo, sunt quasi plures socij, quorum nullus est principalior; & tales includũtur sub agẽtibus, quãdoq; vnus est principalis, alter cooperans; & talis dicitur socius in crimine, in materia stricta. & ita capitur hic, vt patet; quia per se tex. facit mentionẽ de agentibus, de socio, & de his qui dãt fauorẽ vel cõsiliũ, vel sciẽter defendunt delinquẽtes, vel dãt mandatũ, seu ratum habent delictũ cõmissum. isti ergo stricte non dicuntur socij, cum ponantur vt diuersa, ẽt in materia delicti, ad hoc l. fi. §. idem codicillus. C. de legat. & de prædictis, vide hic bonam gl. in verbo, defensauerit. in prima parte sui,
13 quam no. † No. ex principio tex casum, in quo præstans cõsilium, vel fauorem ad delictum, punitur sicut ipse principaliter committens; videlicet cum quis præstat consilium, vel fauorem, vt quis Pontifex capiatur, vel iniurioſe, seu temere
14 percutiatur, seu banniatur. † Sed aduerte, qa in hac materia pœnali, appellatione præstantis consilium vel fauorem, non cõprehenditur qui nudum consilium, vel fauorem prestitit. tex. est notab. in c. felicis, in prin. iuncto. §. illud, de pœnis. lib. 6. & dicitur nudum consilium, vel fauor, quãdo nil adijcit ad delictum, de quo vide gl. no. in d. §. illud, & hic in verbo, defensauerit, circa mediũ, dẽt tamen consulens vel fouẽs aliàs puniri secundum modum culpæ, vt dicto §. illud, quæ singulariter no. & de fautore, & defensore vide q dicã in notula sequenti. † Et aduerte quia licet glo. hic prædallegata videatur
15 velle, vt simplex consulens, simplex fautor, non comprehendatur hic, propter verbũ, in his, positũ in principio literæ, q videtur velle, q consilium vel fauor, detur circa delictum cõmittendũ; attamẽ ego puto, q ẽt sine illo verbo, tales, nudi consulentes, & fauentes, nõ comprehendentur appellatione consulentis, vel fauentis; licet aliàs essent puniendi iuxta modum culpæ, per ea quæ habentur in d. c. fœlicis, in princ.
16 †iuncto §. illud. † Appellatione fautoris, ẽt in materia pœnali, venit is qui fauorem præstitit criminoso; nedũ ante delictũ, sed ẽt post; nisi apponatur in dispositione aliquod verbum, per quod appareat, q tm̃ intẽdat includere illũ, qui præstitit fauorem ad delictũ cõmittẽdũ, vt in prin. ibi. Aut consilium in his deficit, vel fauorẽ, &c. ita notanter voluit hic gl. in verbo, defesauerit, vltra medium; secus vt prædixi, si simpliciter fiat mẽtio de fautore seu fauẽte, vt in c. excõicamus,
17 §. credẽtes, de hæret. li. 6. & idẽ dic in defensore. vt † appellatione defensoris in materia delicti, alio non adiecto, veniat etiã
18 ille, qui defendit crimino sum, ẽt post delictum. † Aduerte tamen singulariter circa istum defensorem; nam quidam est defensor, id est, auctorizator delicti, & talis grauius punitur, quam agẽs, 11. q. 3. c. qui consentit, & 24. q. 3. c. qui aliorum, quidam est defensor post delictũ, vt puta impediendo ne cri minosus perueniat ad manus iudicis, vel ne fiat in eũ executio, & talis comprehenditur appellatione defensoris, in c. fœlicis, de pœnis, lib. 6. qñq; quis defendit criminosum post delictum, ne lędatur à priuato, ẽt ab offenso, vel eius cõsanguineis volẽtibus de eo sumere vindictam, & talis defensor nõ comprehenditur in materia pœnali, appellatione defensoris, quia non deliquit tunc illum defendendo; cum illa sit iniuria, ad quam etiam propulsandam à socio, quis tenetur, de sen. excom. c. dilecto. lib. 6. ita notanter dicit hic gl. in verbo,
19 defensauerit. in fine sui, quam singulariter no. † Ex quo colligę, q quis dẽt repellere iniuriã inferendã proximo, ẽt si ille prius nocuit, quia vindicta non est licita, sed est relinquenda
20 iudici, † puto tñ, q si aduersarius vellet illum capere, vt ad iudicẽ ducat, quia timetur de fuga, iuxta l. nullus. C. de Iudæ, & no. in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his quæ in frau. cre. q illum tunc defendens, incideret in pœnam, quia ista est illicita defensio. † de eo autem, qui defendit in iudicio, patrocinãdo, an veniat appellatione defensoris, vide quod no. Io. An.
22 post Host. in c. propositum, de cler. exc. mi. † No. hic casum, in §. à feudis, iuncta gl. in verbo, Obtinenda. in quo quis redditur inhabilis ad beneficia obtinenda, non tamen priuatur obtentis; & hoc est, quia isti filij puniuntur, non ex proprio, sed ex delicto paterno, & no. q inhabilis ad beneficia obtinẽda, retentis obtentis, non potest de nouo obtinere beneficia, etiam per viam permutationis, ita vult hic glo. s. no. super verbo, obtinenda. † Si mandatur aliquis excommunicari
23 candelis accẽsis, debet suppleri, & extinctis, & pedibus cõculcatis. per c. debẽt. 11. q. 3. quia vnum ius supplętur per aliud, vide hic gl. in ver. accensis. Pro dolor, est interiectio dolẽtis, cum aliquis in dolore loquitur, aliqui dicunt, q sunt duæ
24 partes, & duobus accentibus debẽt regi. † Nota expositionẽ illorum verborum, multis grassantibus, &c. id est multis gradientibus, vide glos. cum concor. hic in ver. grassantibus.
25 † No. ex verbo Episcopi enim, &c. quòd non solum Papa, sed etiam omnes episcopi, possunt dici sanctissimi, & gl. hic in verbo Sanctissime allega. pro cõcor. q habetur in Auth. de sãn. epi. collatio. 1 1. in rubro & nigro. & dicuntur sanctissimi, quia gerunt vices Dei, qui est sanctus sanctorum. Item propter officium sanctum, quod gerunt, & ea in quibus

Universidad de Deusto Biblioteca

versantur,nec mirũ, cum aliàs omnes clerici sunt appellati
Dij,& maxime episcopi,vt in c.cum ex iniuncto, de hære.&
26 1.q.1.cap.sacerdotibus.† No.ex eodem ver.Episcopi enim,
&c.multa ad commẽdationem dignitatis episcopalis,dicun
tur.n. episcopi sanct.ssimi Christi legati, spirituales patres,
fratres,& coepiscopi Papæ,& columnæ ecclesiæ.Ex qua no.
q episcopi nõ debẽt dici semper filij,cum sint spirituales pa
tres, & columnę ecclesię,dicẽdi,q certo casu & respectupos
sunt dici filij ecclesię,& certo respectu etiam patres,sicut Pa
27 pa, de quo vide bonum text.in cap.quorum vice,69.di.† Ab
solutus in articulo mortis in casibus Papę reseruatis,q susp
tus sit,tenetur cessante periculo se consp ectui apostolico prę
sentare,q̃ citius commode poterit,aliàs incidit in eandẽ ex-
communicationis sententiam,vt hic,& in c.eos,de sent.exc.
28 lib.6.† vbi dicitur, Quam citius oportunitatem habuerit.
tũc dicitur oportunitatem habuisse,& commode potuisse,
quando cessante impedimento,& modico tempore sibi in-
dulto,quo sibi de necessarijs prouidere potuit, apostolicæ
sedis conspectui se non præsentauit,argu.in l.ab hostibus,§.
fi.ff.ex quibus causis maior.& hoc voluit glossi.hic, in verbo
commode,in principio, quam nota ad similes quæstiones,
quando quis tenetur aliquid facere quam citius commode
poterit cessante impedimento, debet enim indulgeri sibi ali
quid temporis ad parandum sibi necessaria, etiam impedi-
mento cessante,& de hoc an cessauerit impedimentum, vel
ne,& an habuerit competentem terminũ ad parandum ne
cessaria,vel ne, & per cõsequens an inciderit in eandem ex-
communicationem vel non, iudex habebit arbitrari, non
enim credetur ei, qui dicitur excõmunicatus; quia licet in
foro animæ credatur confitenti,vt in c.significasti.de hom.
secus in foro iudiciali secundum eandem glo.quam in hoc
singulariter nota.quæ etiã singulariter subijcit, quod iudex
non debet denunciare illum incidisse in excommunicatio-
nem,nisi eo vocato,viderit per coniecturas illum fuisse mo
rosum,cognitione super hoc præmissa summaria,argum.in
clemen.2. eod. titu.in fin. iuncta glossi.in verbo, Constituerit.
29 Vbicunque potest probabiliter dubitari,an quis in excom-
municationem inciderit,vel reinciderit,non debet iudex il-
lum denunciare, nisi eo vocato, præmissa summaria cogni-
tione,si sibi constiterit saltẽ per coniecturas probabiles,illũ
in excommunicationem incidisse,vel reincidisse,vide hic gl.
not.in verbo Commode,in fi.ad idem vide gl.in cle.presen-
ti,de censib.super ver.constiterit,& infra cle.secũ.in fine,su-
per ver.constiterit,secus dic, si de excommunicatione con-
stat,vt quia ipsemet iudex,illum excõmunicauit;tunc enim
ad denunciationis actum non debet de necessitate vocari,
vt in ca.pastoralis, de appel. quia per denunciationem am-
plius non ligatur,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio etiam penalis contra obtinentes dominium temporale,ex-
tenditur etiam ad personas ecclesiasticas dominium temporale obti-
nentes.*
2 *Constitutio de clericis disponens,non extenditur ad laycos.*
3 *Dispositio priuans beneficijs obtentis,non videtur inhabilitare ad obti
nenda,ne e contra.*
4 *Dispositio concepta in odium potestatis secularis,non extenditur ad ec
clesiasticam,licet illud fiat,propter quod fuisset locus pene seculari.*
5 *Secularis,clericũ capiens,licet non animo iniuriandi, sed ne citatus va
dat ad curiam Rom.incidit in excommunicationem.*
6 *Procurans suam captionem ne citatus ipse vadat ad curiam Rom.inci
dit non solum in pœnam huius cle.sed contra eum proceditur tanquã
contra contumacem.*
7 *Resignatio beneficiorum per intrusum in carceribus facta ad ipsum esse
ctum. est ipso iure nulla.*
8 *Resignatio beneficiorum per metum facta, aliter quam per incarcera-
tionem,non est ipso iure nulla;licet possit rescindi.*
9 *Excommunicatus quis denunciari non debet, nisi prius vocetur, secus
quando clarissime de excommunicatione constaret.*

CAP. II.

MVltorum. †Constitutio, etiam pœnalis di-
sponens contra obtinẽtes domi
nium temporale,certis casibus extenditur ẽt ad per-
sonas ecclesiasticas,dominiũ tẽporale obtinentes,
vide gl.hic in verbo,Dominiũ.ſtincto tex.qui hoc satis pro-
2 bare videtur.†Constitutio pœnalis de clericis disponens, nõ
extẽditur ad laicos;licet in eis videatur eadem ratio,vide hic
tex.iuncta glo.in verbo,ecclesiasticos. facit c. si sententia,de
3 sen.exc lib.6.† Quamquam lex imponat,priuationis omniũ
beneficiorẽ obtentorum pœnam, nõ per hoc videtur inha-
bilitare ad obtinẽda,vide hic gl.no.in ver.obtẽtis . Idem dic
in casu cõuerso,inhabilitatus.n.circa obtinenda,non censẽ
tur priuatus obtentis,in cle.si quis suadente, supra cod.iun-
4 cta gl.in verbo Obtinenda. †Dispositio concepta in odium
potestatis secularis non extenditur ad potestatem ecclesia-
sticam,licet illud idem faciat,quod potestate seculari facien
te,fuisset locus pœnę,vide hic tex.iuncta gl.in verbo Secula
5 ri.†Secularis capiens clericum licet non animo sibi iniuriã
faciẽdi,sed ne citatus vadat ad curiã Romanã, incidit in ex-
cõmunicationẽ,quia manus sua sæua,iniuriosa est sedi apo
stolicę,& toti ordini clericali,ar.in c.contingit,† de sen.exc.
vide hic gl.in verb.Secularis.& idem dic in similibus casibus,
6 ar.prealleg.in c.contingit. † Procurans suam captionem ne
citatus ipse vadat ad curiam Romanam,incidit non solum
in pœnam hic contentam, sed cum de hoc constiterit,con-
tra ipsum proceditur,tanquam contra contumacem, vide
hic gl.in verbo,Procurant,cõtra no.& videtur probari qua
si in similibus terminis,in cap.quoniã frequenter;post prin
7 ci.vt lit.non contest.cum l.2.ff.si quis cau.† Resignatio bene
ficiorum facta per intrusum in carcere ad istum effectũ re-
signationis cõsequendum,est ipso iure nulla,ẽt quoad renũ
ciantem;quamquam à relignantium ipsorum prælatis rece
pta vel habita sit,vide hic bonũ,& sing.tex iun.gl.in ver. nul
8 lus,& in ver.receptæ.† & ex eodem tex.& glo.no.per locum
à speciali,q resignatio beneficiorum per metũ facta, aliter,
quàm per incarcerationẽ,nõ est ipso iure nulla,licet possit
9 peti rescissio pp metũ,ad hoc quod le.& no. in c. abbas,qđ
me.cã.facit ad prædi.l.qui in carcere.ff.co.ti. † Vbicunq; mã
datur denunciari quis excõmunicatus,vel quid simile,si iu-
dici sic,& sic constiterit,debet prius pars vocari in processu
faciendo,vt iudici constet,quia causarum merita, partiũ as-
sertione panduntur,in c.cũ ex literis,de in integr.resti.& l.fi.
C.si per vim,vel alio modo,vide hic glo.in ver.constiterit.&
similis glo.est in clemen.presenti,de censi.& ex prædictis,&
tex.isto,& d.cap.præsenti,not.q non debet quis denunciari
excommunicatus,nisi prius vocetur,quod intelligo,quãdo
potest in dubium reuocari,an quis sit excommunicatus,se
cus quando clarissime de excommunicatione constat; tũc
enim non est opus, q vocetur, quia per denunciationem
amplius non ligatur arg.c.reprehensibili,& cap.pastorali.2.
responso,de appel.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio disponens contra mendicantes,non includit alios religiosos
non mendicantes.*
2 *Constitutio disponens in genere contra religiosos,comprehendit mendi-
cantes,& non mendicantes.*
3 *Constitutio contra religiosos generaliter lata, non includit clericos se-
culares.*
4 *Religiosi correctio spectat primo ad suum prælatum.*
5 *Suspensionis species sunt multiplices.*
6 *Ecclesia habet iurisdictionem supra alios, qui viuunt sub quadam spe-
cie religionis . licet etiam reprobatæ.*
7 *Suspensus ab officio,an etiam sit suspensus à beneficio,& vide per pul
chras distin.*
8 *Excommunicato simpliciter, an debeant ecclesiastici reditus subtrahi.*

CAP. III.

VPientes. †Constõ disponẽs ꝯ mẽdican-
tes, nõ includit alios religiosos
nõ mendicates,vide hic tex.iun.glo.in ver.mẽdicã
2 tib.secus si cõstõ † disponit ꝯ religiosos in genere,
tũc.n.cõprehendũtur mendicãtes,& non mẽdicãtes , vide
3 gl.in ver.religiosos. † Ex qua ẽt no.q licet cõprehendantur
religiosi indifferenter,nõ tñ includũtur clerici seculares, de
quo vide q dixi in cle.1.de resci.& in cle.religiosi , dedeci.
4 † Religiosi correctio,primo spectat ad suum prælatum.vide.
hic tex iuncta gl.in ver.faciam.& vide de hoc q plene no.in c.
5 ꝙto.de of.or.† No.multiplices suspẽtionis species,per gl.hic.
valde no.& plenam in verb. suspensi. & per illas varietates
potest dici,q quot sunt actus liciti,tot pñt esse ab illis suspen
siones.nil.n.obstat,quin ex aliqua cã possit quis suspendi ab
actu aliàs licito,& legitimo in eius pœnam, ex illarum simi-
litudine,quæ sic in præfata glo.numerantur.& no. inter cæ-
teras species gl.in eo quod dicit,q suspenditur status cano-
nicorum Alemaniæ. de ele.c.indemnitatib.§.pẽ.lib.6. & cle.
attendentes.§.illas quoque. de sta.reg.Aduerte, quia illa iu-
ra non dicunt,quod istarum status sit in suspenso,sed solum
q Papa certis casib.de illis disponẽs protestatus est, q p illa
decreta erga eas edita, non intendat earum statum,regulã,
seu ordinem approbare,& glo.ibi no.super ver. approbare,
in d. cle. attendentes; dicit, q imo illarum status reprobari
vł,alleg.c.pernicioſam.17.q.1. quam bene no. & bene facit
6 ille tex.in c.pernicioſam.† Not. ẽt singulariter ex prædictis
iurib.q ecclesia hẽt iurisdictionem supra illos, qui viuunt
sub specie quadam religionis, seu clericali, licet eorum sta-
tus non sit per ipsam ecclesiam approbatus, imo potius re-
7 probatus. † An suspensus ab officio sit per pñtiam suspẽsus
à beneficio, seu deãt sibi beneficium subtrahi.vide hic glossi.
valde

valde no. quæ quotidie alleg.in ver.suspensi. vltra medium,
in ver.& quia.ꝫ.posui.quæ ponit diuersas opi. & tandẽ ap-
probat tres vltimas, & dicit eas cõiungẽdas,sed aliter nõ de
clarat.sed mihi vł,q gl. mens sit hæc,coniũgẽdo illas tres vl
timas opi.q aut quis est à iure suspẽsus ab officio,& cẽsetur
suspensus etiam à beneficio,hoc videtur ꝓbari in c.præter.
32.di.aut ab homine . & tunc aut in sentẽtia exprimitur, &
serua sentẽtiam,aut simpliciter fit de officio mẽtio , & non
apparet de mente proferẽtis an voluerit, vel non, compre-
hendere beneficium , & tunc aut fertur suspensio propter,
crimen,seu aliam grauem causam, & cẽsetur suspensus etiã
à beneficio,de pur.cano. c. inter;aut fuit suspensus propter
infamiam,seu scandalum,vel aliam leuem causam, & tũc ta
lis suspensio non extẽditur ad beneficium,ar.2.q. 5.c. pres-
byter si.& c.2.de purg.cano. quia sine magna causa benefi-
cium subtrahi nõ debet.27.q.7.c.inuentum. Si tamen hoc
casu suspẽsus contemneret suspensionem,seu esset in mora
absolutionem petẽdi, debet eidem beneficium subtrahi. vt
in c.cum bonæ,de æta.& qual.facit c.fi. de ele.& c. vnicum.
8 §.cum vero,ne se.va.li 6. & hæc no. † Quid autem de excõ-
municato simpliciter, an debeant sibi reditus ecclesiastici
subtrahi?vide bo.tex.in c.pastora.in fi.de app. & vide omni
no,quæ ibi dixi in lec.mea,post glo.

De pœnitentia, & remissione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Damnatis ad mortem,non est pœnitentia deneganda,nec sacra commu
nio,nec tandem sepultura.*
2 *Corpora damnatorum ad mortem,de loco iustitiæ non sunt auferenda
sine principis licentia.*
3 *Princeps debet se facilem exhibere in licentia corporum à loco iusti-
tiæ auferendorum indulgenda.*
4 *Princeps non debet damnatis ad mortem denegare ecclesiastica sacra
menta.*

CAP. PRIMVM.

CVm secundum. †Dãnatis ad mor-
tem non est pœnitentia deneganda,nec sacra communio,nec tã-
dem ecclesiastica sepultura, † non tamen sir.e
principis licentia sunt eorum corpora de loco
iustitiæ auferẽda.vide hic gl.in ver.pœnitẽtia. quæ tamen ꝓ-
bãtur per iura in ea allegata, videlicet per istum tex. & in c.
3 fi.13.q.2.& l.1.& 2.ff.de cada.pu.† Princeps tamen debet fa
cilem se in hac licentia concedenda exhibere, vt in iuribus
4 proxime alleg.† non debet tamen Princeps ecclesiastica sa-
cramenta denegare.vt in cle.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosynas per mendacia quæstuantes,subijciuntur locorum ordina-
riis,non obstantibus eorum priuilegijs.*
2 *Absolutio à pœna & culpa,quid sit,quib. per quos, & propter quod
conferatur.*
3 *Ecclesia est illa,quæ principaliter recipit ligandi, & soluendi potestã-
tem.*
4 *Ecclesia representatur per sacrum concilium legitime congregatum.*
5 *Quæcunque ligaueritis super terram.&c. verba illa fuerunt per Chri-
stum dicta omnib. apostolis simul collectis.*

CAP. II.

ABusionibus. †No.hic tex. no. in multis,
prouidentem contra istos
quæstuarios,qui multa mendaciter proponunt,
& in eorum excessibus subijciuntur locorum or
2 dinarijs,eorum priuile.non obstan.† No.q absolutio à pœ
na,& culpa sic vulgariter dicta,est illa plenissima peccatorũ
remissio,quæ conceditur Cruce signatis pro subsidio vltra
marino.de qua plene no.per Doct. in c. ad liberandam. de
Iudæ.vide hic gl.iun.tex.in ver.à pœna & culpa. & no. bene
eam in fi.quatenus dicit, quod hanc plenissimam indulgen
tiam,seu remissionem,solus Papa concedit.ego intelligo,q
glo.intendat excludere alios prælatos inferiores,per c.cum
ex eo.in fi.de pœ.& remi.non autem concilium vniuersale.
nam arbitror q concilium vniuersale,possit tales remissio-
nes facere, cum repræsentet totam ecclesiam , per ea quæ
no.Inn.in c.quid autem,co.ti. & alibi hunc artic.plenę exa-
3 minaui.† ecclesia enim est illa,quę principaliter recepit ligã
di,& soluendi potestatem,vt dicit Hiero. in ca. omnibus. &
Aug.in c.quodcunq;.& Cypria.in c.loquitur.24.quæstio.1.
4 † quæ repræsentatur per sacrum concilium legitime con-
5 gregatũ. † & omnib.apostolis simul collectis fuit per Chri-
stum dictum,Quæcunq; ligaueritis super terram, erunt li-
gata in cęlo, & quæcunq; solueritis super terram,erunt so-
luta in cęlo.Matth.18.c.adduxi ibi multa alia.

De sententia excommunicationis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Religiosorum appellatione,veniunt tam mẽdicantes, quam non mendi
cantes,clerici tamen seculares minime, etiam si apponatur verbum
quicunque.*
2 *Religiosi qui proprie sint,quæque profiteantur.*
3 *Ecclesia matrix,quare sic dicatur.*
4 *Ecclesiæ matricis appellatione,intelligitur in dubio de cathedrali, ra-
tione autem adiuncti,vel subiectæ materiæ,de alia principali.*
5 *Excommunicationem incurrunt religiosi non seruantes interdictum,
quod vident illius loci matricem ecclesiam obseruare, quamuis illa
eis subsit.*
6 *Matricis ecclesiæ appellatione,venit ipsa materialis ecclesia.*
7 *Seruari illud non dicitur,quod aliqui seruant, aliqui non.*
8 *Interdictum quod Metropolis ecclesia seruat,religiosi,qui non sunt de
illa diœcesi seruare non tenentur.*
9 *Ciuitas cum diœcesi habet suam cathedram episcopalem.*
10 *Argumentum à contrario sensu cessat,vbi illius argumenti contrariũ
reperitur in iure.*
11 *Contrariorum eadem est disciplina,vbi verba, & mens non resistunt,
aliàs secus.*
12 *Obseruare aliquid is dicitur,qui abstinet ab illo animo obseruandi, se-
cus si non illo animo.*
13 *Interdictum,quod ecclesia matrix obseruat,religiosi tenentur seruare,
quamuis ex aliqua iusta causa prætendatur nullum.*
14 *Excommunicationem expresse,& tacite,quib. casib. Papæ reseruatis
quis incurrat,vide hic enumerator.*

CAP. PRIMVM.

IVX frequentibus. †Appellatione re-
ligiosorum quorũ
cunq; veniunt religiosi tam mendicantes, quã
non mẽdicantes ; clerici autem sæculares mini-
me comprehẽduntur,vide hic gl. super ver.reli-
giosi,iuncto tex.sed tu idem dic, si nõ ponatur illud vniuer-
sale,quicunque:nam appellatione religiosorum simpliciter
veniunt omnes religiosi,tam mendicãtes,q̃ non mendican
tes,vt est gl.in cle.cupiẽtes.ꝫ.de pœ.in ver.religiosos.vbi di-
2 xi † religiosi.n.proprie sunt oẽs, qui tria substãtialia cuiusli
ber religionis profitẽtur,vt no.sup rub.de reg.gl.in ver.obe
dictiam.& in cle.1.de reli.dom.& gl.in ver.3 cle. pe.ꝫ.co.tit.
3 † Appellatione matricis ecclesiæ,venit maior ecclesia,&ba
ptismalis in loco,licet non sit cathedralis, quæ ideo dr̃ ma-
trix,quia sicut mater generat , sic illa baptizãdo regenerat.
4 ita vł hic tex.iun.gl.in ver.matricem. † Sed tu aduerte, quia
hoc dictũ nõ est simpłr verum;dic,q vbi fit simpliciter mẽ
tio de ecclesia matrice, intelligitur in dubio de ecclesia ca-
thedrali.tex.est in c.venerabilis.de ver.sig. sed vbi nõ potest
rõne alicuius adiuncti, vel rõne subiectæ materiæ intelligi
de cathedrali,tunc hẽt locũ quod hic dr̃ in gl.vt illa dicatur
matrix ecclesia ,quæ in illo loco est maior & baptismalis:si
autẽ in loco nulla est principalior, vt puta,quia in illa villa,
vel castro , oẽs ecclesiæ sunt æquales , & quælibet baptizat
suos parochianos,vel ecclesia principalis, & baptismalis est
in alia villa,tunc nulla in illo loco dr̃ esse matrix, nec potest
hre tunc locum,quod hic dr̃,vt voluit gl.ista,in fi.quam no,
ad multa sibia,& sm prædicta intelligitur. c. extrãsmissa, de
5 præscri.cum si. † Hẽt locum ista cle. vt religiosi incidant in
excommunicationem,si nõ seruant interdictum, quod vi-
dẽt illius loci matricem ecclesiam obseruare,ẽt si illa eccle
sia matrix subsit illis religiosis,quoad pñtationẽ, vel colla
tionem,vel q sit ipsorum vicaria.quia tex. indistincte loqui
tur,disponẽs q religiosi tenentur seruare interdictum,q vi
dẽt matricem ecclesiam illius loci obseruare,ita dicit nota.
6 hic gl.in ver.matricem.quod no. quia facit ad multa. † Ap-
pellatione ecclesiæ matricis,seu cathedralis,hic nõ compre
henduntur eps,& clerici seu capłm,sed capitur ecclesia pro
ipsa materiali ecclesia. si. n. obseruatur interdictum in ipsa
ecclesia,tenentur religiosi illud obseruare, secus si non ob-
seruatur,vel aliqui seruant,aliqui non; quia verum est dice-
7 re,q in ipsa ecclesia non seruatur.† & not.hoc vltimum, q
non dr̃ ecclesia seruare,si aliqui seruant, aliqui non ; & hoc
hẽt locum quoad pœnam istius cle.quæ cum sit odiosa, dẽt
ad proprium casum restringi,sed quoad pœnam irregulari
tatis incurrendæ,serua antiqua iura. & de his infra dicetur.
8 hoc voluit hic gl.sup d.ver.matricẽ.† Si ecclesia Metropolis
seruat interdictum,non tenentur religiosi, qui non sunt de
illa diœcesi , ad illius interdicti obseruantiam vigore istius,
cle.quia iste tex. loquitur de ecclesia cathe. vel matrice illi⁹
loci,sed certũ est,q ecclesia Metropolitica, nõ est cathedra
lis,vel matrix,nisi respũ suę diœcesis,non aũt respũ suæ pro-
9 uinciæ,sed quælibet est cathedralis respũ totius.† Ciuitas.n.
cum diœcesi,hẽt suam cathedram epalem,vt in c. in illis.so.

di.hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

10 di.hoc voluit hic pręal.gl.super ver.matricē.quam no.† Argumentū a cōtrario sensu cessat,vbi illius argumēti contrariū reperit in iure.no.hic gl.in ver. obseruare. remittēs pro materia ad no.in c.publicati.de ele.vide p Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iu.& per Bal.in l.cōuenticula.C.de sacrosan. ec.& p d.gl.alle.rex.in c.à nobis.2.de sen.exc.aliquid de materia in c.cū applica,de his quę fi.à præl. †Contrariorū eadē est disciplina,vbi verba,& mēs nō resistunt, aliàs secus. vide hic bo.gloss.super præalleg.ver. obseruare.10.colligitur hic, quia rex mandat,vt religiosi debeant obseruare interdictū, quod cathedralem seu matricem ecclesiam loci viderint obseruare,nunquid si vident illam ecclesiam matricem interdictum non obseruare, debeant in non obseruando se illi conformare,& dicit gl.no.q nō,quia licet rīr ꝓtrariorū eadem sit disciplina,de iureiu.c.intellecto.hoc est verū , nisi verba aut mēs resistāt ,nō.n.est verisimile,p tex.q ille voluerit,q clericorū matricis ecclesiæ excessus, det religiosis materiam delinquēdi.de priu.c.petistis.cōformabūt ergo se in casu hic expresso, s.in obseruādo ,quia nullum subest peccatū,nō aūt in obseruādo,ne detur materia violādi iustum interdictum. † Is dr aliquid obseruare,qñ abstinet ab illo, aīo obseruādi;secus si abstinet nō illo aīo,vide hic gl. in ver. obseruare,ī fi.& facit l.2.ff.de cō.& dē.† Religiosi tenētur obseruare interdictū,q matrix ecclesia obseruat;ēt si pp applonē prius interpositā ptēdatur nullū,vel ex alia iusta cā, nō.n.debēt ipsi de illius validitate disputare,sed solū ad obseruātiam illius tenent,ex quo matrix ecclesia obseruat, vide hic tex.

14 iun.glo.in ver.appellationib. † Quinquaginta casus , quorū 16.sunt reseruati Papæ,quib.quis ipso iure excōicationem incurrit expresse,& duos tacite per cōstōnes Clc. inductos, vide hic enumeratos per glo.in ver.excōicationis. Host. autem in Sum.e.ti.§.3.in prin.colligit 30. tales casus veteris iuris. vide 33. editos seu indictos per constōnem. 6. lib. quos enumerat gl.in c.eos qui.eod.ti.lib.6. Religiosi non seruantes interdictum , quod vident seu sciunt matricem ecclesiā obseruare,incidunt in pęnam excōicationis,ipso facto, per istam cōstōnem,& qñq; incidunt ēt in alias pęnas editas cōtra non seruantes interdictum,qñque in illas,& nō istam,qñ que in nullam incidunt.de quo distingue , vt hr hic in gloss. in ver.subiacere.Pro consilio habēdo,vide multas auctoritates hic,in gl. super ver.cōprobat.& tex.in c.de quibus. 20.di.

SVMMARIVM.

1 *Nobilium & dominorum temporalium appellatione, veniunt episcopi & alij ecclesiarum prælati, etiam in materia pęnali.*
2 *Dominium temporale habentium appellatione veniunt episcopi, & alij clerici dominium temporale habentes ,licet materia sit pęnalis.*
3 *Interdicti mentio in iure simpliciter habita,locum sibi vendicat in quo libet interdicto siue lato ab homine,siue à iure.*
4 *Interdicto locum subiectum sciens,an illud seruare teneatur denunciatione à iudice prius non facta.*
5 *Excommunicatus an debeat à scientib. exitari ante denunciationem .*
6 *Interdictorum,vel excommunicationis prætextu clerici à diuinis cessare,vel quem euitare non tenentur, nisi sit facta per iudicem declaratio.*
7 *Interdictum non licet soluere,nec in capellis,nec in ecclesiis insignibus.*
8 *Vocationi preconis non obediens,magis contemnit,quam qui campanæ non obedit.*
9 *Excommunicati,vel interdicti publice,debent de ecclesiis , dum missarum solennia celebrantur instantibus præsertim celebrantibus,exire.*
10 *Excommunicatum occultum qui scit esse in ecclesia,caute si poterit exibit,sine scandalo, tamen aliàs,non debet exire.*
11 *Peccator quilibet etiam excommunicatus potest intrare ecclesiā causa orandi.*
12 *Excommunicatus publice,si non vult exire ecclesiam tempore diuini officij,debet sacerdos dimittere officium missę, licet hoc sit cum populi scandalo.*
13 *Grauatio siue compulsio multiplex est,realis,personalis,directa,& indirecta.*
14 *Dispositio pęnalis disponens super missarum celebratione , seu interessentia,non extenditur ad alia diuina officia.*
15 *Sacerdotis monitio generalis , vt excommunicati & interdicti exeant de ecclesia tempore diuinorum,sufficit,ne ipse sacerdos incurrat excōmunicationem.*
16 *Interdicti vel excommunicati,debent à celebrantibus nominatim moneri, vt exeant ecclesiam,ad hoc vt in nouam incidant excommunicationem,quæ sedi apost reseruatur.*
17 *Monitio generalis sufficit,vbi non additur nominatim , & quæ dicatur nominatim facta monitio.*

CAP. II.

1 GRauis. †Appellatione nobiliū, & dnorum tēporalium,veniunt etiā ēpi, & alij ecclesiarum prælati;si aliàs sunt nobiles; & habent dominium tpale ēt in materia pęnali.vide hic tex.in prin.iun.gl.no.super ver.tpales.vide ad idem cle.multorum.

2 de pę.in prin.iun.gl.in ver.dominiū.vbi probatur. †q appellatione habētium dominiū tpale,veniūt etiā ēpi,& alij clerici dominiū tēporale obtinētes;& licet materia sit pęnalis. q

3 no.† Iura loquētia de locis interdicto suppositis , sen simplr de interdicto,locū sibi vēdicant in quolibet interdicto , siue sit latum ab hoīe vel à iure.vide hic tex.post prin.iun. glo.in

4 ver.suppositis. † an sciens locū suppositū interdicto ab hoīe vel à iure,denunciatione prius per iudicem non facta,illud seruare teneatur,vide hic text.iun.glo.not.in ver.suppositis. quæ hoc dubiū prosequitur,& cōcludit q sic,satis enim est locum esse interdictum,licet non sit publicatum. facit cap. cum non ab homine.& quod ibi no.s.eo.& c,cum nō deideres.i.respō.in fi.qui.n.sciuit,certiorari nō debuit.de re.iu. c.eum qui.li.6.& idem tenet Archid.in c.is qui. eod. ti. lib.6. quod verum intelligit,nisi factum esset occultum.6.q. 2.c.si

5 tārum.& prædi.decre.cum non ab homine.† Er de excommunicato,an debeat vitari ante denunciationem , idem est dicendum,quod supra de interdicto dictum est. vide quod dicam ī.post gl.in notula , quæ inc.publice excōmunicati.

6 † expediret tn,ī m gl. per cōstitutionē prouidere, clericos nō teneri ad obseruātiā interdictorū latorū à iure, nisi prius fiat illorum declaratio.fi.de hæ.c.cum ī m.lib.6. & facit cle. præsenti.de cēsi.quæ no. multum.& aduerte,quia hoc vltimum,hodie statutum fuit in concilio Basilien.ī.20. sessione.in §.ad euitandum scandala.nō solum in interdicto , sed ēt in excōicatione,vt nō teneatur quis alium euitare in diuinis,vel extra,prætextu excōicationis,aut suspēsionis , aut interdictū obseruare , nisi sit facta per iudicē declaratio,&

7 nisi cōstiterit quē esse in excōmunicatione ita, vt nulla possit tergiuersatione celari,&c.vide ibi plenius.† Nō licet soluere interdictū nec in capellis,nec in ecclesijs insignib. grauius tn est illud soluere in ecclesijs ĩsignib.q in capellis.vide

8 hic tex.iun.gl.in ver.capellis.† In vocatione ad licita, maior deprehēditur cōtemptus,cum fit ipsa vocatio per pconem q per campanā, quia licet vox pconis paucis qnq; innotescit,vt in Auth.de litig. §.oēs. & hoc respū fortior vī vocatio per campanam,q pconē;attn,quia pco loquitur, & edictum ponit,ex parte mādātis ideo maior est cōtemptus,ita no.dicit hic gl.ī ver.præconia. quam no. præsertim ad id q dicit,fortiorem esse vocationē,quæ fit per campanam,q p præconem,licet maior cōtemptus deprehēdatur in voce, pconia.& per rōnem glo.puto,q in vocatione licita,magis contemnit in non veniendo , qui fuit vocatus voce pconis q per campanā,quia pco loquitur ex parte mandātis, quod

9 no.† Publicè excōicati vel interdicti,debēt de ecclesijs,dum in ipsis missarum celebrantur solēnia, instātibus præsertim celebrantibus exire:si autē sūt occulti,nō debemus eos euitare in publico.6.q.2.c.2.de sen.excom. c. cum nō ab hoīe.

10 vnde dicit Ray.in sum.huius ti.§.item.q ille,† qui scit occultum excōicatum esse in ecclesia , caute si poterit, exibit ; si aūt id nō possit sine scandalo,nō dēt exire,per prædicta, ne sit proditor.2.q.1.c.si peccauerit.vide hic tex.cum gl. in ver. publice.& ad materiam per Arc.& Io.An. in c. eōrum. de priui.lib.6.& adde hodie illud decretum concilij Basilien. de quo supra feci mētionem:sed diligenter pondera text. istū in eo,quod ponderat;quod inter missarum solennia isti excommunicati excludebātur de ecclesia,facit optime p opi.

11 gl.no.in c.qui studet 1.q.1.† vbi dicit Bar.Brix. Tan. dixisse & sibi sæpe rndisse,qd peccator quilibet,ēt excōicatus, pōt intrare ecclesiam cā orandi;dummodo nō interlit diuinis officijs,cum prohibitum nō inueniatur , quod singulariter

12 no.† Si publice excōicatus,non vult exire ecclesiam,tpe diuini officij,dēt sacerdos dimittere offm missæ , licet hoc cedat in cleri,& populi scandalum , vt clare innuit iste text.in ver.nōnulli.quod verum dicit hic gl.super ver.in expleta.nisi iam sacerdos incepisset canonem missæ , de quo remittit ad no.per se,in c.nuper.de sen.ex.& facit 7.q.1.ca.illud . & c.

13 nihil.& quod no.14.q.4.c.sicut apostoli. † Multiplex est cōpulsio,videlicet realis,personalis,directa,& indirecta,vt si res alicuius occupatur,consanguinei grauantur in rebus vel psonis.facit de ele.cap.faciant cunctī.& c.quicunque lib. 6. & omnes isti modi veniunt, vbi sit mentio de qualibet com-

14 pulsione,vide glo. in ver. quolibet. † Dispositio pęnalis disponens super missarum celebratione,seu interessentia , nō extenditur ad alia diuina officia.vide hic tex.iun. glo. in ver.

15 missarum. † Monitio generalis,vt oēs excōicati , & interdicti exeant de ecclesia tpe celebrationis diuinorum , sufficit ad hoc,vt pcipientes,vt exeant , non incurrant excōicationem,de qua hic in fi. cuius absolutio reseruatur sedi apost. sed quoad ipsos interdictos,seu excōicatos , vt in talem excōicationem incidant,requiritur monitio spālis , videlicet vt nōiatim fiat à celebrantib.& hoc innuit tex. qui dū loquitur de ipsis præcipientibus , facit mentionem de noīatione simplr,sed dum postea loquitur de ipsis interdictis, & excō municatis, vt incidāt in excommunicationem , cuius absolutio reseruatur sedi apo.requiritur, vt nōiatim moneātur.

6 hæc voluit gl.hic super ver.nominatim. † Ex quo singulariter no.& nescio alibi,q si interdicti vel excommunicati mo nētur nominatim à celebrantibus,vt exeāt ecclesiam, & nō exeūt,incidūt in nouam excommunicationem,auctoritate huius cōstitutionis prolatam,& ista absolutio soli sedi apo-sto.reseruatur, & sic excōmunicatus potest iterū excōmu-

7 nicari,vt ēt colligit hic gl.fi.† & no.q sup.de monitione dictum est,q vbi requiritur monitio , & nō additur nominatim,sufficit monitio gñalis. & quæ dicatur nominatim monitio,vide per gl.in ver.nominatim.s.de vi.& ho. cle. c.1. & melius per gl.in c.constitutionem.eo.ti.lib.6.in ver.nominatim.quam no.& per Inn.in c.in Lateran. de præb.

SVMMARIVM.

1 *Beatus Franciscus tres ordines instituit.*
2 *Ordo primus beati Francisci est arctissimus, & caret proprio.*
3 *Ordo secundus beati Francisci est sanctæ Claræ,in quo licet arctissimo, sorores tamen habent in communi proprium.*
4 *Ordo tertius beati Francisci,est marium,& fœminarum in coniugio ēt viuentium & proprium in singulari habentium.*
5 *Regulares,seu regulam habere non dicuntur,sed potius quendam modū viuendi , qui tria substantialia non profitentur.*
6 *Fratres & sorores appellari possunt illi de tertio ordine, licet proprie non sint regulares aut religiosi.*
7 *Fratres & sorores de tertio ordine S. Francisci , appellantur continentes , licet viuant in coniugio. & quare.*
8 *Viuentes in coniugio quantumcunque honestissime,non dicuntur seruare continentiam;licet castitatem sic.*
9 *Constitutio pęnalis puniens delinquentem in ecclesia sua, non extenditur ad delinquentem in ecclesia aliena.*
10 *Exempti , qui inciderunt in excommunicationem propter delictum in loco exempto commissum, non possunt ab ordinario loci sine speciali papæ permissione absolui.*
11 *Papa est ordinarius exemptorum.*
12 *Clericus non potest iurisdictioni alterius se subijcere,etiam in foro animæ,sine consensu ordinarii.*

CAP. III.

1 2 GVm ex eo. †Tres ordines B.Franciscus instituit.† Primus est fratrū Minorū,qui est arctissimus , & caret proprio ēt in cōmuni,& de isto satis hr in ti.prox. cle. exiui.† Secūdus fuit sanctæ Claræ,qui differt à primo, qa ordo ille ēt fęminis arctissimus est hēnt tn ꝓpriū in cōmuni.† Est & tertius pro viuētib.in coniugio , marib. & fęminis adinuētus,& hunc ordinē tertium professi habent propriū,ēt in singulari,& potius est modus viuēdi,q ꝓprie dicatur rla. est tn approbatus per Papā Nicolaū III. ita no. dicit hic gl.in ver.tertio.& est quasi sūs gl. in ver.obediētiā.

3 in cle.1.de reli.do. † ex qua gl. no. q qui non profitētur illa tria substātialia rlæ,de quib.in c.cū ad monasteriū,nō dicū tur proprie regulares,seu habere regulam,sed potius quen-

6 dā modū viuēdi.† Itē no.ex tex.& gl.q tales possunt appellari frātres & sorores,& de tertio ordine,licet proprie nō sint

7 regulares, aut religiosi.† Itē no.ex isto tex.in ver. continentes.q isti fratres,& sorores de tertio ordine S. Francisci, appellantur continentes,seu de pnīa.dicit tn hic gl. in ver. cōtinentes.q non promittūt isti continētiam , imo viuunt in coniugio,tn ī m modum viuendi eis datum certis diebus , qualibet septimana abstinent à thoro, sicut & septimana vi cis suæ abstinebāt sacerdotes veteris testim.82.dist. c. plurimos.q no.† Ex quo collige,q viuētes in cōiugio,quātumcunq; honestissime, nō dnr seruare continētiam ; licet etiā certis diebus abstineāt à thoro, castitatem aūt seruare dnr, p c.Nicęna.31.di.& vide quod le.& no.in l.vna.C. si secund. nup.& ad text.istum dic,q nō dicit, q seruāt continētiam, sed q nuncupantur continentes.supple,vulgariter, pp con tinētiam quam seruant in certis dieb. qualibet septimana , & pnīam quam agunt,& ad prædicta vide bo.tex.in c. signi

9 ficauit.de conuer. coniu. † Constō pœnalis puniens delinquentem in ecclesia sua, non extenditur ad delinquentem in ecclesia aliena.hoc voluit gl.in ver. suis ecclesijs, quā no.

10 in materia extensionis.† Exempti, qui inciderunt in excōicationem pp delictum in loco exempto commissum, non pnt ab ordinario loci sine spāli Papæ permissione absolui. vide hic gl.valde no.sup ver. auctoritate Apostol.quā sēper tenebis menti.& vī prima fronte p istum tex. in fi.probari. aduerte,quia Fe.de Se.suo cons.14.tenet ꝺrium p c.lumino so.18.q.2.de regu. c.q ob gratiā.de re. iu. li. 6. & plenius ibi prosequitur, cuius dicta ponit, & sequitur Io. de Lig. licet non nominet Fel.in cle.nc in agro.de sta. re.Io. An.in reg. scienti.de re iu.lib.6.in q.Mercu.tenet primam partē,quam ēt sequitur D.Ant.in c.significasti.de fo.cōp. & ibi ego plene hunc ar.examinaui,& concluſi cum opi.huius gl. q nō, p hūc tex.nam huic facile iudicio meo tnderi posset,videlicet, q ideo Papa hoc dixi ordinarium debere in hac absolutione fungi auctoritate apostolica;quia hæc absolutio erat prius p verba præcedētia,Romano Pontifici reseruata,merito, ēt si nō fuissent exempti , non poterant à loci ordinario ꝓpria auctoritate absolui,p c.nuper,de sen.exc.sīle in c.

11 vno.de cle.ægr.li.6.& in c.irrefragabili. de of. ord.† sed vera rō huius opi.vr,quia Papa est ordinarius exēptorum;vt no.

12 gl.in c.auctoritate,de priui.lib.6.& in c.nulla.94. dist.† quo stante priuilegio,nō potest clericus iurisdictioni alterius, se subijcere,etiam in foro animæ,vt in c.omnis vtriusq; sexus. de pę.& remi.& præal. ca. significasti. & vide plenius ibi per me,vbi satis vltra alios hunc articulum examinaui.

SVMMARIVM.

1 *Papa sicut excommunicato participando,ipsum non absoluit, ita nec aliquem euitando,ipsum excommunicat.*
2 *c. inimicus.93.di.qualiter intelligi debeat.*
3 *Papa cum excommunicato scienter participando , non ligatur minori excommunicatione,qua alij participantes ligantur .*
4 *Excommunicato literas scienter scribens, minorem incidit excommunicationem.*
5 *Excōmunicato scienter nuncium mittens,in excommunicationē incidit.*
6 *Papa potest per quemcunque actum absoluere excommunicatum; dūmodo absoluere intendat.*
7 *Inferiores à Papa non debent absoluere,nisi in forma ecclesiæ.*
8 *Papa licet aliquem vocet,siue tractet sub nomine alicuius dignitatis, non per hoc censetur illi quicquam noui iuris tribuere.*
9 *Episcopus licet missam audiat, vel procurationem accipiat à male ordinato,non per hoc videtur secum dispensare,dato quod sit casus in quo possit.*

CAP. IIII.

1 SI summus. † Sicut Papa,participādo cū excōicato,ipsum non absoluit,nisi aliud appareat de ei⁹ mēte, vt hic,nec aliquem vitando,ipsum excōicat,vnde nō incurrit minorem excōicationem , si quis cōicat seu

2 participat illi,quem Papa euitat.vt † c.si inimicus.93. di. vbi dr q debemus euitare illum,cui Papa pro suis actib. nō cōi cat.dēt intelligi,quādo euitat,q euitare præcipit. ita no. dicit hic gl.1.q no.& vide q no.Doc.in c. cum olim.de priui.

3 † Papa participādo cum excōicato,ēt sciēter,nō ligatur minori excōicatione,qua alij participātes ligātur , ita dicit hic

4 gl.in ver.participet.& no.in c.nulli.e.ti.† Scribens literas ex cōmunicato sciēter,incidit in excōmunicationem minorē quia per hoc videtur secum participare , vt innuit hic text. in ver. participet.& clarius hoc tenet hic gl. in verb. literas.

5 idem & clarius tenet gl.3.in c.constōne. e. ti,lib. 6. † dicens idem in mittendo nuncium,qa ipse vī loqui,nuncium mit-

6 tendo,vel literas,alle.l.licet.ff.de const. pe. † Papa potest aliquem ab excōicatione absoluere p quemcunq; actū,dummodo hoc.t.absoluere intendat,secus in inferiorib. † nō.n. debent ipsi absoluere,nisi in forma ecclesiæ, vt in c.cū desideres.de sen.exc.& vide,quod ibi no.† No.hic tex.& clarius ex gl.in ver. tractat. q siue Papa vocet , siue tractet aliquem sub noīe alicuius dignitatis,puta qa cū vocat alios eiusdem dignitatis,vocat & hunc,non p hoc cēsetur in illa dignitate approbare,aut quicquā noui iuris tribuere,& sic etiam per actum posituum, & exteriorem congruentem illi dignitati non vī ei , ius nouum tribuere in illa dignitate, q est no.

9 † & p hoc dicit no.hic gl.in ver.approbare, q licet ēps missam audiat,vel procurationem accipiat à male ordinato , vel instituto,q per hoc non vī secum dispensare, dato q sit casus,in quo dispensare possit alle.no.per Inn.in c.veniens, de fil.præsbyte.vide quod plene no.in c. 2. de schisma. & q no.Bar.in l.Barbarius.ff.de offi.præto.

De verborum significatione . Rub.

SVMMARIVM.

1 *Simpliciter aliquid fieri quid sit.*
2 *Clausula,simpliciter,de plano,sine strepitu, & figura iudicii si requiritur in aliqua dispositione à iure communi exorbitanti, & in commissione causæ,tota non apponitur ,locum non habet dispositio.*
3 *Constitutio exorbitans à iure communi,non est extra suos terminos dilatanda.*
4 *Sine figura,hæc verba,si apponantur in commissione, videntur per ea tolli substantialia iudicij.*
5 *Clausula,simpliciter,de plano,sine strepitu & figura, si in commissione aliqua ponatur,cum vna tantum copula in fine,operatur vt in præcedentibus censeatur.*

Copula

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Copula quando in aliqua dispositione ponuntur plura diuersa, non est vis, an repetatur inter illa, an vero vna copula in vltimo ponatur.*
7 *Copula, & facit copulatum vnire principaliter, secus in dictione, cum, quæ denotat accessum.*
8 *Papa solus potest in commissione causæ tollere substantiali iudicij, etiã mandando, vt procedatur simpliciter, & de plano, &c.*
9 *Constitutio de sui natura est perpetua, licet in ea non exprimatur, vt in perpetuum sit valitura.*
10 *Constitutio aliud est, aliud sanctio, nam constitutio, est cum pœna. Sanctio est sine pœna.*
11 *Libellus an sit de substantia iudicij ita, vt aliter iudicium non valeat.*
12 *Offerri, huius verbi vide proprium significatum.*
13 *Libellus quibus casibus omitti potest tacite, & expresse, & quibus casibus non.*
14 *Fauori suo quilibet renunciare potest.*
15 *Libellus ne tradatur inscripto, reus renunciare pot, tacite, & expresse.*
16 *Libellus de necessitate non exigitur, vbi mandatur procedi simpliciter, & de plano.*
17 *Causa quilibet regulariter est plenaria, nisi aliud specialiter caueatur in iure, vel principis mandato.*
18 *Figura est alicuius rei apparens forma. Facies est, in qua rei substantia fingitur.*
19 *Clausula simpliciter, de plano & c. quid per singula verba denotatur.*
20 *Inducię deliberatoriæ, an sint de forma iudicij, etiam vbi proceditur simpliciter, & de plano.*
21 *Index potest recusari in inditijs deliberatorijs.*
22 *Recusatio iudicis, sapit defensionem.*
23 *Recusandi iudicis facultas, an possit per principem tolli.*
24 *Causæ summariæ multæ sunt, in quibus iure non cauetur, quod in eis procedatur simpliciter, & de plano; an ideo in illis requiratur libellus, vel litis contestatio.*
25 *De plano, istud verbum, includit quod possit procedi tempore feriarum in fauorem hominum introductarum.*
26 *Summarijs in causis an possit indifferenter procedi tempore feriarum.*
27 *Feriarum tres sunt species, & quomodo differant. Feriæ quædam sunt ob hominum necessitates introductæ, vt vindemiarum, & messium, quæ de partium consensu in causis plenarijs remitti possunt, in summarijs etiam proceditur inuitis partibus.*
28 *Feriæ quæ sunt introductæ in honorem Dei, & sanctorum eius, quarum tempore, etiam partibus consentientibus nec in plenarijs, nec in summarijs procedi potest.*
29 *Feriæ quædam sunt repentinæ, ideo dictæ, quia repente ex contingenti principis coronatione, aduentu, vel alia re prospere gesta, oriuntur; nec eis partes renunciant.*
30 *Sententia an possit executioni mandari, tempore feriarum in honorem Dei, principis, & ob hominum necessitates introductarum.*
31 *Feriæ in honorem Dei fuerunt certę, & sine hominis ministerio introductæ; secus in alijs.*
32 *Iudex datus, vt procedat summaria, &c non tenetur, sed potest procedere tempore feriarum ob necessitates hominum introductarum.*
33 *Index datus cum clausula, simpliciter, & de plano, &c. si videt ex processu feriarum tempore agitando, partem lædi, debet supersedere, & quare.*
34 *Iudicis arbitrio commissum, si prætermittatur, pars læsa potest appellare, secus si iudicis voluntati, vel potestati committatur.*
35 *Arbiter an possit procedere tempore ob necessitates hominum feriato.*
36 *Iudex debet elaborare in omnib. causis, & præsertim in summarijs, vt litem quanto possit, breuiorem faciat. & quib. medijs hoc consequi possit.*
37 *Exceptiones legitimæ per clausulam, summarie de plano, & c non intelliguntur sublatæ.*
38 *Testium multitudinem, debet iudex magis refrenare in causis summarijs, quam in alijs.*
39 *Arbitrij potestate alicui iudici, quantumcunque data non intelligitur data potestas condemnandi pro libito, seu tollendi partis iustitiã, vel legitimam defensionem.*
40 *Actorum, quæ in iudicio agũtur, quædam sunt acta causæ, seu litis, quæ dam acta iudicij, & quæ ista, & illa sint.*
41 *Citatio nunquam intelligitur omissa, quia sapit defensionem.*
42 *Citatio vnica tam in principio, quam in fine ad sententiã sufficit in summarijs, in alijs requiritur trina, vel vnica peremptoria.*
43 *Iuramentum calumniæ si tacite omittatur, & in causis summarijs, non vitiatur iudicium.*
44 *Petitionem fieri, & apud acta describi, triplicem fauorem continet, in dicis. f. actoris, & rei. Sententiam suam index debet partium petitioni conformare ibid.*
45 *Positiones, & articulos actor formare debet ex petitione sua, ex qua etiam cauebit ne sibi obstet exceptio ex alia causa.*
46 *Petitio actoris expedit reo, vt deliberare possit, an cedat, vel contendat suasq; defensiones formet, vel ex ineptitudine absoluatur.*
47 *Libelli oblatio actoris, expensis reo fieri debet.*
48 *Conuentus in causa summaria, an possit actorem reconuenire super causa, quæ sui natura sit plenaria.*
49 *Conuentio, & reconuentio simul tractandæ, & vna sententia terminãdæ sunt, & ideo ambæ debent esse eiusdem naturæ.*
50 *Causa si committitur app. remo. reconuentio debet etiam expediri appell. remo.*
51 *Rescriptum si motu proprio tollit substantialia iudicij in causa conuentionis plena cognitio videtur etiam remissa in causa reconuentionis.*
52 *Reconuentio vsq; ad quem actum fieri possit, an ante, an post litis cõte. vel vsq; ad conclusionem in causa.*
53 *Reconuentio rei, vt conuẽtione actoris simul tractetur, & finiatur, debet fieri in conuentionis exordio.*
54 *Petitio an verbo, an scriptis facienda sit, est in optione actoris in summarijs causis, in actis tamen continuo inferenda est.*
55 *Libelli, exemplum triplex, faciunt cauti aduocati, & procuratores actoris, & ad quid, & quib. danda sint, vide.*
56 *Positiones vtile est semper formare, licet pars aduersa neget contenta in libello, & quare.*
57 *Positionum vsus hic approbatus, & incepit à tempore Gregorij IX.*
58 *Positiones possint fieri, tam in causis summarijs, quam plenarijs.*
59 *Iudex qui procedit sine figura, & c. potest etiam inuita, altera parte assignare terminum ad ponendum, & articulandum simul; secus inuita vtraque parte.*
60 *Terminus vnus, & idem potest assignari actori ad probandum, seu ad producendum omnia munimenta causę, in causis, in quibus sine figura proceditur.*
61 *Reum probare defensiones suas, nisi prius actoris intentio sit fundata, fatuum est in causis plenarijs.*
62 *Terminum peremptorium potest iudex statuere partibus post litem cõtestatam ad exhibendũ omnia, quibus in causa ipse partes sint vsurę.*
63 *Terminus in causis etiam summarijs, non potest dari ad ponendum, articulandum, & probandum, nec diuersi termini in eadem schedula ad prędicta, & quare.*
64 *Respensione ad positiones, pars reuelatur in magna parte à probatione articulorum; ideo ante talem responsionem non debet arctari ad probandum.*
65 *Termino dato ad producendum testes probatorios, vel reprobatorios, licet producere instrumenta.*
66 *Terminus ad producendum testes probatorios, vel reprobatorios datur etiam in causis summarijs.*
67 *Termino dato ad producendum instrumenta, an liceat semper producere testes.*
68 *Termino dato, & elapso ad producendum instrumenta, an audiatur volens illa producere, & quibus casibus.*
69 *Iudex potest tam in summarijs, quam in plenarijs ex officio, ad instantiã tamen partiũ ipsas partes interrogare, vbicunque equitas suadet.*
70 *Iudex interrogare potest partes in summarijs, etiam post conclusum in causa, ad partis instantiam, & equitate suadente.*
71 *Citatio non in genere, sed in specie, ad audiendam sententiam fieri debet vt sententia valeat.*
72 *Citatio vnica, etiam non peremptoria, sufficit in summarijs ad sententiam audiendam, secus in alijs, in quibus trina, vel peremptoria vna requiritur.*
73 *Sententia est in scriptis, & per iudicem ferenda, tam in summarijs, quam in plenarijs.*
74 *Sententiam iudex sedendo ferre debet in plenarijs, in summarijs autẽ etiam stando.*
75 *Conclusio in causa non est necessaria in summarijs. quia iudex potest ferre sententiam, conclusione non facta; in plenarijs secus.*
76 *Conclusio in causa, duplici modo fieri potest, per partes. f. & per iudicẽ.*
77 *Ordo iudiciarius in toto, vel parte seruatur, partibus contradicentibus non tamen processus in causis, in quibus mandatur procedi simpliciter, & de plano & c.*
78 *Processus non valet, si vna tantum pars contradiceret, ne ordo iudiciarius seruetur in causa summaria.*
79 *Ordinem iudiciarium si de consensu partium iudex in causa summaria cepit seruare, an teneat partibus postea cõtradicẽtibus, illũ nõ seruare.*
80 *Præiudicans sibi in vno actu, non impeditur quo minus in reliquis, in eadem etiam causam contradicere possit.*
81 *Ordine iudiciario de partium consensu non seruato, licet in causis summarijs iudicium valeat, secus tamen in plenarijs. & vide de ratione.*

CAP. VNICVM.

1 SAepe. † Simplr idẽ est, q̃ sine plica, vel in-
2 uolutione, vide hic gl. in ver. simplr. & vide de ver. simplex. in c. 1. de sum. Tri. † Si in cõmissione cãæ nõ ponũtur oĩa ista verba, simplr, & de plano, sine strepitu, & figura iudici sed aliqđ verbũ, vel aliqua ex eis, nõ hẽt, quoad oẽm sui partẽ,
3 locũ hæc cõstõ, ita dicit hic gl. in ver. & figura. † qa cũ hæc cõstõ exorbiter à iure cõi, nõ est extra suos trĩos dilatãda, vt in reg. q̃ à iure, de reg. iu. li. 6. & p̃sertim hoc p̃cedit habito respũ, q̃ inter hęc verba, ponit̃ copula, & ter repetit̃, ad de
4 notãdũ hæc esse diuersa. † Si in cõmissione apponit̃ solum verbum sine figura, videt̃ p istud tollit̃ substantialia iudicij, ita di-
5 cit glo. licet sub dubio, in verb. & figura. † Si in cõmissione ista

ista quatuor, simplr, &c. cũ vna copula in fine duntaxat, vt puta, simplr de plano, sine strepitu, & figura. dic q̃ idẽ dicendũ vt in tex. & vltima copula censet̃ in p̃cedẽtib. repetita, ita
6 no. dicit hic gl. in ver. & figura. alle. de app. c. sẽdo regris, & ff. de hæ. inst. l. cũ in testõ. 5. 1. † Ex quo no. q̃ cũ in aliqua dispõne ponũtur plura diuersa, nõ est vis, an copula repetat̃ inter illa, an vero vna copula in vltimo ponat̃, nã illa intelligitur repetita, & sic paria sunt, reperat̃ an copula expresse, an intelligat̃ repetita, q̃ in vltimo apponit̃, vt hic in ista glo. iun.
7 tex. in prin. † & vide de ista copulatiua gl. in c. q̃relã, de sim. q̃ dicit, q̃ copula facit copulatum venire principalr, secus
8 in dictione, cum, nã illa denotat accessum, vt ibi no. † Solus Papa põt in cõmissione cãæ, tollere substãtialia iudicij, etiã mãdãdo, vt procedat̃ simplr, & de plano, &c. vide hic gl. in ver. mãdamus. & plenius p gl. in c. fi. de hær. sed vide tu tex. in
9 c. fi. de trãf. & q̃ ibi no. p Moder. † Constõ de sui natura est perpetua, licet in ea nõ exprimatur, vt in ppetuum sit valitura, vide hic gl. in ver. in ppetuum valitura. & adde tex. in c. fi.
10 de off. leg. † Aliud est cõstitutio, aliud sanctio, ista. n. cle. est potius cõstitutio, quã sanctio, ita dicit gl. in ver. cõstitutione. remittit pro differẽtia ipsarũ ad no. 3. di. in sum. vbi dr̃, q̃ sanctio est statutũ cũ pœna, cõstitutio sine pœna, dic tn̄, q̃ læ
11 pe istis vocabulis, vtimur promiscue. † An libellus sit de substãtia iudicij, ita vt aliter iudiciũ nõ valeat, vide de hoc gl. plenissimã in ver. necessario. pro cuius declaratione, cã diuido in quinq; partes. Nam primo arguit ex tex. per locum à speciali, libellum esse in causis plenarijs de substãtia iudicij, qa si necessario nõ exigitur in istis causis, in quib. procedit̃ simpliciter de plano, vt hic, ergo in alijs est de substãtia offerendus. Secũdo ponitin materia, ex opi. Tertio, sextã approbat cã ampliãdo. Quarto cõtra illam opi. sextã approbatã p eã opponit de isto tex. & soluit. Quinto prope fi. vnã tacitam
12 quæstio. annectit. † Ex gl. Primo no. ꝓprium significatũ huius verbi offerri, illud. n. ꝓprie dicitur offerri, q̃ nõ petẽti ex
13 hibetur, seu offertur, de rest. spo. c. literas. in fi. † Sẽdo ex cadẽ gl. no. in materia principali, ex opi. Prima ꝓ libellus est de substãtia iudiciorũ; & sic nõ põt remitti, nec tacite, nec expresse, ad hoc principalr inducit̃. c. 1. de lib. obl. & c. offerat̃. 3, q. 3. Secũda opi. est hic p̃ria, q̃ libellus nõ sit de substãtia iudiciorũ. ad hãc inducitur principaliter. 9. q. 1. si cum clerico de do. & cõtu. c. put. Tertia opin. q̃ põt tacite omitti. Quarta, quia ẽt expresse remitti põt. Quinta opi. q̃ si libellus petitur, & offertur, bene procedit, sed si nõ petit̃, nec offert̃, nõ tenet processus, licet possit expresse remitti, alle. pro hoc vitimo. C. de epi. & cle. auth. generaliter. in fi. & C. de primi. scho. l. quotiẽs. li. 12. in fi. nõ tamẽ tacite põt omitti fm tenentes hãc opi. alle. auth. offeratur. C. de epi. & cle. & l. prolatã. C. de sen. & interlo. si vero petitur; & nõ offertur, nõ valet p̃cessus, cũ remissio interuenerit, si vero offertur, sed nõ petitur, nec recipitur oblatus, tũc valet p̃cessus, quia fauore rei, vi-
14 detur inducta oblatio. † & quilibet renũciat suo fauori, C. de pac. l. si quis in cõscribẽdo, videtur autẽ expresse renũcia
15 re oblatum libellum, nõ recipiẽdo. † Sexta opi. est, q̃ reus renũciare põt, ne libellus tradatur in scriptis; & hoc casu etiã tacite potest remissio fieri, sed ne nullo modo tradatur, renũciare nõ põt, tacite, vel expresse, all. C. communi diu. l. fundus. ff. de pœ. l. si preces. & hãc sextam opi. amplectitur gl. dicẽs, se dicere solitam, q̃ petitio est de substantia, sed si fiat in modũ petitionis apud acta, non in modum libelli, & super ea lis contestetur, dicit tenere processum, quia satis mẽti iuris satisfactum est, argum. hic, in ver. verum parte vero petente, necesse est petitionem offerri in modum libelli per
16 iura superius al. & hanc opin. no. & vide, quod plenius dixi in cap. 1. de lib. ob. præalleg. † Vbi mandatur procedi simpliciter, & de plano, &c. libellus ex necessitate non exigitur, nec offertur, sponte tamẽ potest offerri, & recipi, nec ex hoc iudicium est irritum, solum ergo prouidet tex. vt de necessitate non exigatur libellus, nec litis conte. fiat, nec alia forma iudicij, de necessitate seruetur, præterquam in istis quæ hic exprimuntur, vide hic gl. in ver. non exigat. & clarius p-
17 batur infra in fi. tex. & ibi plenius, in gl. † & dic per istum tex. arguendo per locum à speciali, quod quælibet causa regulariter est plenaria, & sic dẽt in ea oĩs iudiciarius ordo obseruari, nisi aliud specialiter caueatur in iure, vel principis mãdato, de quo vide bo. gl. in l. iudices. C. de iud. & q̃ no. in c. 1.
18 de lib. obl. † Figura est alicuius rei apparẽs forma, vt facies, in qua rei superbia figit̃. de celeb. miss. cum Marthæ. ver. ex eo. ideo per verbum, sine figura, tollit̃ omnibus forma, & figura iudiciorum; pterquam in his exceptis; hæc tamen, quę hic exprimuntur, potius respiciũt figurã facti, vel cãæ, quam
19 iudicij, ita no. dicit hic gl. in verb. non exigat. nã † corũ, quæ in iudicio agunt̃, q̃dam sunt acta causæ, q̃dã acta litis, de quo latius dicet̃ j. Dñs tamẽ quidã, vt refert gl. præal. q̃ per verbũ
de plano, tollit̃ libelli oblatio, vide de hoc q̃ le. & no. in c. dilecti. de iud. & longe de omnib. istis verbis simpliciter, & de plano, &c. p Bar. in extraua. ad reprimen. vbi oĩno videas ad de-
20 clara. istius cle. † An deliberatoriæ inducię sint de substãtia iudicij, ẽt vbi proceditur simpliciter, & de plano, &c. & loquor de illis, q̃ habentur in auth. offeratur. canonizata. 3. q. 3. c. offerat. vide hic gl. no. in ver. litis cõtest. q̃ in effectu concludit, q̃ in iudicijs plenarijs istæ deliberatoriæ sunt de substãtia, si petãtur, de quo p gl. 2. q. 2. in sum. p̃t tn̄ arctari à iudice ex cã, nõ tamẽ penitus denegari, possunt ẽt remitti tacite, & expresse, arg. in l. 1. ff. de fer. & vide de hoc vltimo bo. gl. iun. tex. in c. vxor sẽlicis. 18. q. 4. In iudicijs vero summarijs est maius dubiũ, quia de illis nil cauetur hic, p̃sertim cũ nõ fiat in eis litis cõte. ergo non est necessaria deliberatio, sed cõtrariũ cõcludit hic gl. & bene, iuratur. n. in istis causis de
21 calumnia, vt hic, ergo hẽt necesse deliberare. † Præterea in istis ẽt causis põt reus iudicẽ recusare, cum omnis legitima defensio hic reseruetur, & iudex põt magis grauare in istis, quã in alijs, vnde absurdum foret, q̃ in duciæ deliberatoriæ
22 denegarentur, & hæc no. & tene mẽti. glo. † quatenus di-
23 cit, quod recusatio iudicis sapit defensionem. † facit ad illud, an per principẽ possit tolli facultas iudicem recusandi, vide, q̃ le. & no. p glo. & Doc. in c. ad hæc. de rescrip. &c. ex
24 parte. de of. dele. † Quia multæ sunt causæ summariæ, in quibus in iure non cauetur, q̃ in eis sit p̃cedendum simpliciter & de plano, &c. dubitat̃ an in eis requiratur libellus, vel litis cont. vide plene in Spe. 1. par. de off. iud. ꝧ. fin. ver. inter alia, ad quem locum remittit gl. in ver. non postulet. & quod no. in c. 1. de libe. ob. & no. ex hac gl. q̃ in causis summarijs, non habet locũ indistincte dispõ huius cle. nã tex. iste prouidet hic causis, in quib. mandatur p̃cedi simpliciter, & de plano, &c.
25 † Per verbũ de plano inciudit̃, q̃ possit p̃cedi tpe feriarũ in fauorẽ hoĩum introductarum, quasi plene in domo non sedendo p̃ tribunali, ita no. dicit gl. quã no. primo p etymologiã istius verbi, de plano, secundo tene eam mẽti, q̃ in istis causis non tenetur iudex sedere pro tribunali; sed potest eas expedire stando in domo, & ad hoc facit iste tex. in verb. sẽtiam. vbi dicitur, q̃ iudex in istis causis põt ferre sniam ẽt diffinitiuã, stans vel sedẽs, fortius ergo in alijs actis cãæ põt stare, cum maior grauitas requirantur in sniæ prolatione
26 ar. c. fi. de re in. li. 6. cum ibi no. † An rẽpore feriarum possit indifferẽter in causis saltẽ istis summariis, procedi, vide hic
27 tex. iun. gl. in ver. ob necessitates. & in effectu † distingue tres feriarum species. Quædã sunt feriæ ob necessitates hominũ introductæ, vt vindemiarum, & messium, & in istis est differẽtia inter causas plenarias, & summarias, in primis procedi nõ potest, nisi partibus cõsentiẽtibus, adeo, q̃ præter appellationẽ, sententia esset nulla inuita parte lata, vel absente ff. de fer. l. 2. vt le. & no. in c. fi. de fer. in istis nõ summarijs põt etiã inuitis partib. in istis ferijs procedi, vt est hodie tex. clarus hic. † Quædam sunt feriæ introductæ in honorẽ Dei, &
28 sanctorũ; & in istis nõ est differẽtia inter causas plenarias, & summarias, nã etiã partib. consentiẽtib. nõ potest istarum
29 tẽpore p̃cedi, vt hic à cõtrario, & in c. fi. de fer. † Quædã sũt feriæ, q̃ appellãtur repẽtinæ, introductæ, l. repẽte fm occurẽtia, vt pp principis coronationẽ, vel aliam rẽ prospere gestã, & in istis etiã, fm gl. istam nõ est differẽtia inter istas causas respectu p̃cessus iudicialis, satis. n. est, q̃ nõ reperiantur, remissæ, ẽt in istis summarijs, vt hic patet, & pro hoc facit, quia istæ à solo Principe induci possunt, nec eis partes renũciant l. à nullo. C. de fer. de quo in Spe. de fer. ꝧ. fi. in prin. & in
30 hoc no. istam gl. An † autem sententia possit in istis, & superioribus ferijs executioni mandari? dic, vt plene dixi in c. fin.
31 de iudi. & de materia, in d. cap. fin. de fer. † Item aduerte, qđ licet feriæ introductæ in honorem Dei & sanctorum, sint certæ, & à iure sine hominis ministerio inductæ; vt in c. fi. de fer. & de consec. di. 3. c. 1. feriæ autem ob necessitates hominum introductæ, vt hic, & iuribus præal. non tamẽ sine hominis ministerio, quia ius non determinat tẽpus istarum feriarum pp varietatem locorũ, quibus citius, vel tardius vina, vel blada colliguntur; & sic citius, vel tardius p̃dictę ferię inducunt̃. ff. de fer. l. p̃sides. no. in d. c. fi. ita no. dicit hic glo. in
32 ver. à iure. repentinæ aũt regulariter inducũtur ab hoĩe, fm occurentia. † An iudex datus, vt procedat summariè, &c. teneat̃ p̃cedere tempore feriarum introductarũ ob necessitates hoĩum, vide hic gl. in ver. valeat. q̃ dicit, & bene, q̃ iudex valet hoc tpe procedere, vt hic; non tn̄ tenetur; nã istud cõmittitur facultati, & ptãti iudicis, & non quicquid committitur iudicis voluntati, iuris necessitati submittitur. ff. de iud.
33 l. non quicquid. & de off. dele. c. cõsuluit. & no. hoc dictum, quia facit ad multa similia. † Ex quo infert ista gl. q̃ si iudex datus, fm prædictam formam, de qua hic, videt partem lædi ex processu, hoc tempore agitãdo, q̃ supersedere debet,

habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet.n.iudex considerare vtilitates partium,de referi.c.statutum. §. insuper, lib.6.& not. diligenter hoc dictum puto
34 † tñ,q si iudex vellet hoc tpe procedere, vtilitate partiũ nõ considerata,q non posset pars,de cuius damno agit, appellare,quia istud non committitur iudicis arbitrio, quo casu posset appellari,si male arbitraretur,vt in c.1.de dila. iun. gl. & p gl in c.sup his, de accu. sed committitur iudicis voluntati,seu ptãti,quo casu non potest appellari, qa iudex vtitur ptãte sibi à iure inducta,ar.c.consuluit.de of.dele.& in c.qui peccat,ca.q.4.& in lãpe.ff.de of.pñs. nam & si appellare non pot in his,quę iudicis conscię committũtur,vt in c.statutũ, s.assessorẽ.de rescr.lib. 6.fortius in his quæ iudicis ptãti subij
35 ciuntur.An † aũt arbiter possit procedere tpe feriato,ob ne cessitates hoĩum,vide in Spe.ti.de fer.in fi.in ver. sed nunqd,
36 & per glo.hic,in ver.valeat.in fin. † Iudex debet elaborare in oĩb.causis,& pśertim in summarijs, vt litem quanto poterit breuiorem faciat,exceptiones, applones, & dilationes frustratorias repellendo,partium, & procuratorum cõtentiones,& iurgia,testiumque superfluã multitudinem refrenando.vnde tex.hic non ponit in hoc aliquod spãle in istis causis,sed p maxime dẽt hoc agere in istis, vide hic tex.iun.glos. in ver.amputet.Et hæc suprascripta, vñr tolli p verbum sine strepitu,nam talia, p clamorem, & tumultum solent iudicij examini obstrepere,& illud pturbare,vt dicit hic gl.in ver.ex-
37 ceptiones,quam no.† Exceptiones aũt ltimæ per hãc cõstõ nem non tollunt,nec ẽt applones,vt hic in glo.super ver.di-
38 latorias.† In causis summarijs,magis q̃ in alijs,dẽt iudex restringere,& refrenare testium multitudinẽ.& hoc voluit ista
39 consto,vide hic gl.in ver.multitudinẽ. † Per dationem arbitrij alicui iudici,seu præsidenti datam, non intelligitur data ptãs condemnandi p libito,seu tollendi partis iustitiam; vel limam defensionem; sed solum illa ptãs refertur ad ea quæ solennitatem iudicij respiciunt, nã iustitia partis,& legitima defensio non põt ẽt p ipsum principem tolli,vt in cle.pastoralis.de re iud.& no.p Bar.in l.filiusfa.ff.de do.multo forti us hoc non venit, in gñali ptãte alicui data. ad hoc q̃ le.& no. in l.si qñ. C.de inof.test.& in d.l filius.facit,regula.in gñali.de reg.iu.lib.6.& vide de hoc gl.in ver.defensiones. quam no.&
40 tenebis menti. † Ex qua etiam no.quod eorum,q̃ in iudicio aguntur,q̃dam sunt acta cãe seu litis,q̃dam acta iudicij,ea.n. quæ respiciunt ipsum factum,vt confessiones, & attestationes,& sibia, dñr proprie acta causæ;ea aũt,q̃ respiciunt figuram,& solennitates iudicij,vt citationes,& satisdationes, & sibia,dñr acta iudicij,de quo per Inno.& alios,in c. cãm,de te
41 sti.† Citatio tamẽ non intelligit remissa,qa sapit defensionẽ. fit.n.vt quis valeat sẽ defendere, ad hoc d. cle. pastoralis. &
42 per Bar.in d.l.si qñ. & hic in ver. citationem. † In istis causis summarijs sufficit vnica citatio,tam in principio q̃ in fi. Ad sniam ferẽdam aũt requiritur in prin. trina citatio vel vnica peremptoria,& idem ad sniam audiendam, vide hic tex. in ver.citationem.iun.gl.super eodem verbo,& infra in ver.sẽtentiam.inn.glo.in ver.non pemptorie.& eas no.cum iurib.
43 in eis alle. & vide quod plene dixi in ca. in noĩe. de testi. † Si iusm calumniæ tacite omittitur,ẽt in causis summarijs, nõ
44 vitiatur iudicium,ar.in c.1.de iura.calu.lib.6. vide hic glo. in ver.nõ excludi. † Petitionem fieri,& apud acta describi, tri-
45 plicem fauorem continet,iudicis,vt suam sententiam petitioni cõformare valeat.† Item actoris, ne frustra fatigetur, & vt videat super quo positiones,& articulos formet, & vt
46 sibi ex alia cã agenti non obstet exceptio rei iudicatæ. † Itẽ expedit reo,vt deliberare possit,an velit cedere, vel contendere,suasque defensiones formare;& vt ex ineptitudine absoluatur ab instantia;& absolutus in principali, non possit iterum conueniri,ita no.dicit hic glo.in ver. pronunciatio, per hunc tex. & alia iura in ea alle. refert tñ quosdam dicere,q̃ oblatio libelli solum continet fauorem,quod tñ gl.nõ fatetur, nisi velis intelligere de illa oblatione q̃ fit expensis
47 actoris.† Ex qua singulariter no. q̃ cum libellus reo offert, dẽt expensis actoris edi.& pro hoc facit,quia iura mandant libellum reo debere offerri,vt auth.offeratur,canonizata. 3. q.3.cap.offeratur,& oblatio fit etiam non petenti,vt ś.dictũ
48 fuit in notula, an libellus.in hoc tñ standum est curiæ consuetudi.de quo vide quod dixi in c.1.de libe. obl.† An reus conuentus in cã summaria,possit actorem reconuenire super cã,q̃ sui natura est plenaria?So.illud certum est, q̃ ẽt in summarijs causis,locũ hẽt reconuentio, vt probatur hic in §.verum.in ver.petere voluerit.& in l.sed & hæ. §. non solũ, ff.de proc.fm vnam lect.sed dubium est,nunquid habeat locum reconuentio in cã dissimilis naturæ,vt quia conuentio est summaria,& recõuentio desiderat plenam cognitionẽ,
49 quo casu glo.hic no.in ver.voluerit.ponit tres opi. † Prima est,q̃ non,& ideo gl.ista in prin.restringit tex. ad reconuentionem talis causæ,quæ exigit summariam cognitionẽ; qa cum istæ conuentiones, & reconuentiones debeant simul tractari,& vna sententia terminari,vt in cap.2.de or.cog.nõ possent istæ duæ disparis naturæ simul sine alterius præiudicio tractari,& hãc opi.tenuerunt Inn.& Host.in c.1.de mutu.pe.& facit in sim.l.fi.C.de posth.& l.fi.C. de compẽ. cũ si.
50 † Secũda opin.est cõtraria,per d.l.sed & hæ.§. non solum,se cũdum alium intellectum,vbi procurator cõueniẽs in causa damni infecti,quæ exigit celeritatem,potest, in alia causa recõueniri,& de hoc ibi in gl.pro hac opi. & cõtra primã, videtur tex.in c.fi.de mu.pe.vbi dr,q̃ si cã committitur, appellatione remota, q̃ causa recõuẽtionis dẽt expediri ẽt appel.remo.& sic vr,q̃ cã recõuẽtionis,debet tractari,sicut cã cõuẽtionis,& per cõsequẽs cessabit rõ Inn. & Host. sed dicit gl.q̃ volẽs tenere primam opin.posset dicere,q̃ aliud est per rescriptum id tolli, q̃ respicit fauorem partium, vt ap-
51 pellare,& tũc sicut illud nõ licet reo in reconuentione, ita nec licebit actori in reconuẽtionis causa,vt in d. ca. 2. aliud est tolli subst̃ialia iudicij per rescriptum, & tũc restringitur ad casum cõuẽtionis expressum,facit regula quæ à iure communi,de reg.iu.li.6.† Tertia opi. principalis est, q̃ aut ordinarius, vel delegatus cognoscit de causa, in qua de sui
52 natura summarie proceditur,& tũc sit locus primæ opi.Inno.& sequacium,vt qualitas causæ reconuẽtionẽ impediat vt no.in d.c.2.aut delegatus, vitute commissionis in causa, in qua aliàs plena cognitio requirebatur,summarie cognoscit,& tũc subdistinguitur, aut Papa ꝓprio motu tollit substãtialia,& tũc idem q̃ supra,aut de petitione impetrãtis, & tũc ar.prædi.decre 2.& l.fi.C.de fru. & li. expẽ. videatur esse remissa plena cognitio etiã in reconuẽtione, & sic cessabit illud obstaculum Inn.de quo sup.& hæc est opi. gl. hic pro qua inducit hanc literam,quæ gñaliter loquẽs dicit. Si quid petere voluerit,&c.& ad subdistinctionem inducit c. si motu proprio,de præb.lib. 6. q̃ est bene no. & vide latissime de
53 materia per me.in d.c.1 † Vsque ad quem actum possit fieri per ipsum reum reconuẽtio, vide hic per gl. in ver. exordio.quæ no.tamẽ arguit per istum tex.cõtra opi. Inn. & sequacium in c.1.de mu. pe. quę hẽt, q̃ vsq; ad cõclusionem possit fieri reconuẽtio, & cõcludit per istum tex. in verbo, in ipso litis exordio,&c.approbãdo aliam opi.quæ hẽt,q̃ an
54 te lit.conte.vel statim post eam,sit faciẽda.† Dicit tñ, q̃ licet reus quãdoq; cõuenire possit actorem,durãte iudicio, nõ tamen illa conuẽtio vim reconuẽtionis habebit, vt scilicet simul cum conuẽtione actoris tractetur, & finiatur, vt de ord.cog.c. 2.in fi. nisi fiat in litis exordio, vt hic, q̃ est bene
55 no.& vide ad materiã, q̃ plene dixi in d.c.1. de mu. pe.† Qđ hic dicitur,petitionem verbo, aut scriptis faciẽdam esse, in actis tamẽ continuo inserẽdam,&c. quæro an sit hic in opti one actoris?gl.hic in ver.siue verbo.dicit,q̃ sic,eligat ergo ipse,an inscriptis,an verbo,petitionem porrigat,& si verbo,
56 tunc ex suo ore scribetur, per notarium apud acta.† Cauti aduocati,& procuratores actoris faciũt triplicari libellum, vnum dant notario,qui scribit acta,alium reo, tertium sibi retinent,ad finẽ,vt melius, & rectius positiones & articulos formẽt,vide gl.in ver. formari. † Licet pars neget cõrẽta in libello siue petitione,& positiones nõ fãt nisi super cõrẽtis in libello,vtile tñ est formare positiones, quia forte aduersa pars cõfitebitur aliquid in specie, q̃ subijcitur necessitati p
57 bãdi,vide gl.super verb.cõfessiones.† vsus positionũ hic approbatus incepit à tpe Gregorij IX.nã prius de positionib. nihil habuimus expressum, sed per ipsum Grego. habemus ś.de ele.cle.dudũ.2.de li.cõte.c.vno.vide gl.hic, & tene eam
58 menti super ver.longęuus.† Positiones pñt fieri,tam in causis summarijs, q̃ plenarijs, & fortius in plenarijs, vide hic in gl.ver.obseruari.& facit c.1.& 2.de cõsef.li.6. & vide q̃ in eis
59 no.per gl.vbi plene de materia istarum positionũ.† Iu dex q̃ procedit sine figura &c.potest etiam inuita altera parte assignare terminum ad ponendum simul, & articulandum; sed vtraque parte inuita, non potest ad istos duos actus simul terminum præfigere,etiam in summaria causa, vt hic, fortius ergo nec in plenaria,vide hic gl. in ver. de partium. Concludendo ergo istam gl.cum seq.dic,quod vtraque parte nolente,hunc terminum ad istos duos actus simul dari, non est differentia inter plenarias & sumarias causas. Item vtraque parte volente,quinimo solus ponens põt, & solet q̃nque simul ista duo coniungere.s.articulos, & positiones, dicendo ponit,& si negetur,probare intendit &c.inuito autem volente positiones facere,est differentia; nã in summarijs, potest iudex simul terminum istum statuere, vt hic,in
60 ver.& quia;secus autem in plenarijs,à contrario. † In causis,in quibus sine figura proceditur,potest vnus,& idem terminus dari actori & reo ad probandum,seu producendum omnia munimenta causæ i.oĩa quib. cã munitur, vt est tex. hic,in ver.quia.iun.gl in ver.munimenta. in alijs autem causis

61 sis † dr fatuum esse,q̃ reus ꝓbẽt defensiones suas, nisi prius intẽtio actoris sit fundata,vt nõ.in c. de testibus,vbi de hoc. dicit tñ Spec.in ti.de instru.edi. §.nunc dicamus. sæpe obti-
62 nuisse † q̃ post li.cõtest.& post iusm de calumnia iudex statuere possit partib. terminum peremptorium ad exhibendum oĩa, quib.in cã sunt vsuræ,alle.ff.de eden.l.1.§. edenda. & q̃ ibi no.dicit tamẽ,q̃ quibusdam vr hoc durum,cum id liceat in alijs causis vsq; ad conclusionem in cã,vt in c.cum dilectus.de fi.instru.& dicunt,q̃ licet iudex id possit, non tñ dẽt,ff.de iud.c.non quicquid.9.q.1.c. aliud. & ita transit hic
63 gl. præal. quã no. Non † põt ẽt in causis summarijs dari idẽ terminus ad ponẽdum,articulandum, & probandum, sed per se ad probãdum,vt aperte probat tex.hic in ver. & quia quinimo nec dẽt dari ad prædicta eodẽ tpe terminus duplex,vt sic dicat iudex, do tibi terminum 10. dierum ad ponẽdum,& articulandum,& ex tunc do tibi alios 10.vel mẽsem ad producẽdum omnia monumẽta,quia non est congruũ parti,ftatui terminum ad probãdum,priusq̃ sciat in q bus releuetur p cõfessionẽ partis, & quos articulos ꝓbare teneat,nec,q̃ simul dent duo termini ad diuersa,q̃ successiue veniũt explicãda,sed post dationẽ articulorũ,dẽt præfigi
64 terminus ad probãdum,ita no.voluit hic gl. in ver. post dationẽ.† Quod ego intelligo habita etiam prius cõfessione, aduersæ partis sup positionib.quia aliàs nõ posset iudex recte moderare terminũ ad probãdũ,antequãsciat, qui articu li veniãt probãdi;nã licet simul produxerit articulos,& positiones,possibile tamen est, q̃ per responsionẽ ad positiones, pars releuabitur in magna parte à ꝓbatione articulorũ aliqui tamen tenẽt q̃ ad vtrunque actum possit iudex simul duos terminos dare,pro quo facit iste tex.fm vnã punctationem,sed primus intellectus,seu opi.magis placet huic
65 gl.& est equior,& iustior,& ideo tenẽda.† Pendẽte termino seu data remissione pro testib.producẽdis probatorijs, vel re,pbatorijs,licet ꝓducere instrumẽta,tex.est hic, iun.gl. in
66 ver.pro testib.† ex qua etiã no.q̃ etiã in causa summaria, datur remissio pro testib.producẽdis,tã probatorijs, q̃ reprobatorijs,vt hic,& in c.presentiũ, de testi. li. 6. vbi ꝓbatur idẽ
67 in causa spoliationis.† An aũt dato termino ad producẽdũ instrumẽta,liceat semp ꝓducere testes,gl. sequẽs remit-
68 tit ad no.in c.peruenit,de test.cog.† An post terminũ datũ, & elapsum,ad producẽdum instra,audiatur volens illa producere?tex.hic in ver.eo saluo,innuit,q̃ non;nam dato termino,& elapso ad producenda oĩa munimẽta,nõ licet ꝓducere instra,nisi pendente remissione pro testib. producẽdis,gl.hic in ver.non obstãte,quã no. ponit super q̃sito tres op.Primam,q̃ vlterius nõ audiatur,ar,in l.diffamari.C.de in ge.& ma.& l.mãcipiorũ.ff.de op.leg.Scẽa opi.est huic cõtraria,videlicet,q̃ vsq; ad cõclusionem in causa, termini lapsu nõ obstãte,licet instra,ꝓducere,vt in c.cũ dilectus,de fi. inst. Tertia opi.magis æqua est,an per lapsum termini,ius aduersarij sit læsum,vt quia perierũt probationes,per quas potuisset instra illa in termino reprobare,si tũc producta fuissent & nõ auditur:aut ius aduersarijnõ est læsum,& tũc auditur, ex quo res est integra,ar.d.l.mãcipiorũ,&in c.si tibi absenti, de præb.li.6.& no.hãc tertiã opi.Puto tñ,q̃ in istis causis sũmarijs, dato termino ad producẽdum omnia monumẽta causæ,eo lapso,nõ poterũt produci instrumẽta per tex. hic in ver. eo lapso. in quo solũ excipitur vnus casus, videlicet pendente termino, seu remissione super testibus producẽdis,vbi ergo nõ fit remissio pro testib.producẽdis,terminus datus, & elapsus obstat, ne vlterius instra produci possint, vt ẽt hic in ista gl. in prin. nã exceptio firmat regulã in casu
69 nõ excepto, vt in c.dñs.32.q.7.† Iudex põt tã in summarijs, quam plenarijs ex officio ad instantia partium, ipsas partes interrogare, vbicunq; æquitas suadebit,per tex.istũ & c.iu-
70 dicãtem.30.q.5.& l.vbicũque.ff.de inter. ac.† In summarijs, tamẽ videtur speciale,vt etiã post conclusionẽ in causa, possit etiã,ad partis instãtiam interrogationes facere, æquitate
71 suadẽte,vide hic tex.in gl.no.in ver.interrogabit. † Non arẽtat citatio in genere facta,ad sentẽtiæ validitatem,sed oportex exprimi q̃ veniat ad sentẽtiam audiẽdam,& hoc fortius etiã in plenarijs,vide hic tex.in ver.sniam.iun.gl.in ver.ad id.
72 † In causis summarijs,sufficit vnica citatio,etiam nõ peremptoria,ad sentẽtiam audiẽdam.In alijs autem causis requiri tur q̃ præcedãt tres citationes,aut vnica perẽptoria,pro primo vide tex.hic in ver.sniam. pro secundo est gl. hic in ver. nõ peremptoriæ,quã no.all.no.in c.illicita.24.q.3.de of.del.
73 c.cõsuluit.& in c.ad petitionem. de ac.† Sentẽtia est in scriptis ferẽda,& per ipsum iudicem, licet causa sit summaria, ita,q̃ in istis duobus cõueniũt causæ summariæ cum plena
74 rijs,vide hic tex.in ver.sniam.iun.glo.in ver.in scriptis. † & rationem decidẽdi,vide hic in gl. in summarijs tamen potest, iudex sententiam ferre stando,vel sedendo, prout magis sibi placuerit,vt hic,secus in alijs, vt in c. fi. & quod ibi no. de re iud. lib.6.& videt illa solennitas de sedendo, tolli per illud
75 verbum, de plano, vt no.in d.gl. † In causis summarijs non est necessaria conclusio,vnde potest iudex ferre tñam conclusione non facta, tex.no. est hic, per quem arguit hic glo. in ver.cõclusionem,q̃ in alijs causis, in quib. requiritur iudiciorum figura, necessaria sit cõclusio; & sic non valebit sniа cõclusione prius non facta, de qua conclusione hr, de proc.auditi.de cau.posf.& propr.c.pastoralis. cum si. alle. in gl.refert tamen ea.gl.q̃ in quibusdam locis in foro sæculari, conclusio nõ solet fieri, in ecclesiasticis autem fit per ipsas partes,aut ipsarũ altera intuita, ex quo si sufficientes dilationes darẽ essent, & elapsæ, pronunciaret iudex, concluſum
76 in causa,quod no.† ex qua habes duplicem modum cõcludẽdi in causa,aut s.per ipsas partes, aut per iudicem, etiam partib. inuitis, aut earum altera. Et satis placet per istam literam,arguendo per locum à spãli, quod cessante cõsuetudine ɔria,sit nulla sniа lata,conclusione prius nõ facta, nisi in summarijs,vt hic,& vide de materia in Spec.de renũ.& cõ
77 clu.in prin.† Si in causis,in quib.mãdatur,ꝑcedi simplr,& de plano,&c.seruatur ordo iudiciarius in toto,vel in parte partib.ɔdicẽtib.nõ tenet processus,text.est hic à ɔrio sensu, & sentit hic gl.in ver. nõ ɔdicentib. secus dicit gl.si partes expresse nõ ɔdicerẽt.sufficit.n.tacitus consensus nõ reclamãtis,ex quo no.casum,in quo tacẽs hr ꝓ nõ ɔdicente,sed cõsentiente. † Quid autẽ si altera pars tãtũ ɔdiceret ? vide hic
78 gl.in ver.partib.quã no.& licet ponat opi.ɔrias,vr tamẽ sentire,q̃ idẽ sit,s.vt ꝓcessus nõ valeat,vt litera ista intelligatur, cum subaudito,vel earũ altera.&c.& hoc probat litera,si resoluatur non ɔdictio,in consensũ,vt si dixissent,consentientib.partib.habet hoc certæ æquitatem, & forte litera locuta est in genere,habẽs respectũ ad pluralitatem iudiciorum, iuxta no.in c.vt priuilegia,de priu.debet.n. iudex seruare formã sibi traditam,& illam non transgredi; nisi ambæ partes, de quarum fauore agitur,consentiant;nõ.n.vr sufficere alte rius consensus ad formam per superiorem datam transgre diendam,ad quod le.& no.in c.prudentiam.& c. fin. de offi.
79 dele.& no.hanc rationem. † Si de consensu partium iudex cepit in causa summaria seruare ordinem iudiciarium,nunquid teneatur partib.postea contradicentib. illum non seruare,& procedere,prout hic dr?vide gl. in ver. partibus quæ arguit pro,& contrã,& tandem distinguit, q̃ aut partes expresse consenserunt,vt iudex procederet iuris ordine seruato;& iudice illo inuito,amplius pẽnitere non possunt, quia vna via electa,cõtraria vr excluſa,ar.in c.vt quis duas, de ele. lib.6. aut expresse non consenserunt, sed non contradixerunt,& tunc licet non contradixerint,quoad certos actus,
80 possunt tamen in alijs cõtradicere, † quia actus iudiciorum sunt per se separati,& distincti, vnde licet sibi præiudicauerint quoad aliquos actus, non tñ quoad reliquos idem facere tenentur,& pro hoc iste tex.in fi.ibi, in toto, vel in parte.& hoc no. quia facit ad multa similia, vt si in vno actu qs comparuit ad locum non rutum, nõ sequitur quin in alijs possit locum determinare, & idem in simili.b. & vide quod
81 no.in c.dilectus.de resc. † Quamquam in causis summarijs valeat iudicium,seruato de partium consensu, ordine iudiciario,vt hic in fin.secus tamen si in plenarijs non seruatur ordo iuris,etiam de partium consensu,licet expresso, & est diuersitatis ratio, quia in primo casu, res redit ad naturam suam,quia omnis causa est plenaria,vt no.in l.iudices. C.de iud.sed in secundo casu fit contra ius, cui partes renunciare non possunt,cum ordo iudiciarius sit statutus in fauorẽ publicum,quod tamen intellige iux.no.per gl.no.in c.fi. de re iu.li.6.in ver.conuenit,& pro hoc cap.de causis,de of.dele.& vide de prædictis,gl.in fi.quam tene menti.

Commentariorum D. Abbatis Panormitani in V. libros Clementinarum, Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca